TAYTA DIOSPA WILLAKUYNIN

Las Sagradas Escrituras
en el quechua hablado en
Huacaybamba, Huánuco
y
Antonio Raymondi, Ancash

Las ilustraciones de las páginas 33, 114, 133, 134, 150, 271, 292, 408, 494, 495, 531, 579, 655, 676, 716, 743, 807, 810, 828, 837, 929, 1104, 1299, 1372, 1390, 1475, 1509, 1514, 1532, 1619, 1700, 1723, 1861, 1870, 1933 y 1935
por Horace Knowles
© The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972, 1995.

Las ilustraciones de las páginas 1564, 1819 y 1898
por Horace Knowles, con adiciones por Louise Bass
© The British & Foreign Bible Society, 1994.

Las ilustraciones de las páginas 40, 128, 129, 192, 283, 368, 483, 538, 996, 1009, 1048, 1098, 1146, 1362, 1429, 1431, 1432, 1442, 1453, 1457, 1460, 1468, 1473, 1481, 1485, 1495, 1498, 1511, 1513, 1523, 1547, 1562, 1569, 1571, 1573, 1583, 1588, 1590, 1594, 1608, 1626, 1628, 1646, 1648, 1663, 1684, 1814, 1820 y 1893
por Louise Bass
© The British & Foreign Bible Society, 1994.

Las ilustraciones de las páginas 1552 y 1629
por Darwin Dunham
© The United Bible Societies, 1989.

Las ilustraciones de las páginas 1537 y 1769
por Graham Wade
© The United Bible Societies, 1989.

Las ilustraciones a color se usan con permiso de
Louise Bass

TAYTA DIOSPA WILLAKUYNIN
Las Sagradas Escrituras
en el quechua hablado en
Huacaybamba, Huánuco y Antonio Raymondi, Ancash
[qxoH]

© 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Primera edición, mayo del 2018

www.Wycliffe.org

www.ScriptureEarth.org

Licencia Creative Commons
(Reconocimiento-NoComercial-SinObraDerivada 4.0 Unported)
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0

Compartir — Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar pública
Reconocimiento — Debe reconocer los créditos de la obra.
No comercial — No puede utilizar esta obra para fines comerciales
Sin obras derivadas — No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada.

CONTENIDO

Al lector		5
Unay Testamento	**(Antiguo Testamento)**	11
Génesis	Gén.	13
Éxodo	Éxo.	91
Levítico	Lev.	157
Números	Núm.	199
Deuteronomio	Deut.	260
Josué	Jos.	315
Jueces	Jue.	352
Rut	Rut	389
1 Samuel	1Sam.	394
2 Samuel	2Sam.	442
1 Reyes	1Rey.	485
2 Reyes	2Rey.	533
1 Crónicas	1Crón.	582
2 Crónicas	2Crón.	631
Esdras	Esd.	687
Nehemías	Neh.	704
Ester	Est.	729
Job	Job	741
Salmos	Sal.	791
Proverbios	Prov.	930
Eclesiastés	Ecl.	979
Cantares	Cant.	992
Isaías	Isa.	1002
Jeremías	Jer.	1110
Lamentaciones	Lam.	1215
Ezequiel	Eze.	1227
Daniel	Dan.	1304
Oseas	Ose.	1328
Joel	Joel	1346
Amós	Amós	1353
Abdías	Abd.	1367
Jonás	Jon.	1370
Miqueas	Miq.	1374
Nahúm	Nah.	1384
Habacuc	Hab.	1389
Sofonías	Sof.	1395
Hageo	Hag.	1401
Zacarías	Zac.	1404
Malaquías	Mal.	1419

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mushuq Testamento . . . . . **(Nuevo Testamento)** 1425

San Mateo . . . . . Mat. 1427
San Marcos . . . . . Mar. 1489
San Lucas . . . . . Luc. 1526
San Juan . . . . . Juan 1587
Hechos . . . . . Hech. 1632
Romanos . . . . . Rom. 1687
1 Corintios 1Cor. 1712
2 Corintios 2Cor. 1737
Gálatas . . . . . Gál. 1753
Efesios . . . . . Efe. 1762
Filipenses . . . . . Fil. 1771
Colosenses . . . . . Col. 1777
1 Tesalonicenses 1Tes. 1783
2 Tesalonicenses 2Tes. 1789
1 Timoteo 1Tim. 1792
2 Timoteo 2Tim. 1799
Tito . . . . . Tito 1804
Filemón . . . . . Film. 1808
Hebreos . . . . . Heb. 1810
Santiago . . . . . Stg. 1830
1 Pedro 1Ped. 1837
2 Pedro 2Ped. 1844
1 Juan 1Juan 1848
2 Juan 2Juan 1855
3 Juan 3Juan 1856
Judas . . . . . Jud. 1857
Apocalipsis . . . . . Apoc. 1860

Aja palabrakunata tantiyanantsikpä
Glosario 1891

Tantiyatsimänantsikpä y shakyätsimänantsikpä textukuna
Índice temático. 1907

Bibliata qoyay qoyay liyinantsikpä tantiyatsikuy
Planes de lectura 1915

Bibliacho jutikuna
Índice de nombres 1919

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Al lector

Para los traductores es un gozo y un privilegio haber trabajado en la traducción de la Biblia para ponerla al alcance de los hablantes del quechua de la provincia de Huacaybamba del departamento de Huánuco y la provincia de Antonio Raymondi del departamento de Ancash.

Fidelidad en la traducción

La preocupación principal de los traductores ha sido producir una traducción que sea fiel al mensaje original. Para ello, se han tomado en cuenta las tres características de una traducción fiel: una traducción fiel es exacta, clara y natural.

1. Una traducción fiel es exacta, es decir que comunica el significado del mensaje original. No podemos cambiar, agregar ni omitir nada del significado. Para que la traducción sea exacta buscamos el significado mediante un estudio del texto original en hebreo, arameo y griego.
2. Una traducción fiel es clara y comprensible, es decir que se debe entender. Lo que se entiende debe ser lo que el autor quiso expresar originalmente.
3. Una traducción fiel es natural, es decir que respeta las realidades del idioma quechua y usa el lenguaje que la gente habla. Debe ser agradable y fácil de leer.

Pensando en las tres características de una traducción fiel, no se ha seguido ninguna versión castellana palabra por palabra, sino que según el estudio del original en hebreo, arameo y griego, se han traducido las palabras, frases y oraciones para mantener el significado del mensaje de una manera clara y natural en quechua.

El nombre personal de Dios

En varios pasajes del Antiguo Testamento, Dios revela su nombre personal. En el hebreo antiguo, no se escribían las vocales sino solamente las consonantes. Por lo tanto, el nombre de Dios se escribía con las consonantes YHWH.

Las vocales no escritas en el nombre YHWH son la “a” y la “e”. Cuando Dios dice su nombre, la traducción al quechua dice *Yahweh*. Ver, por ejemplo, Éxodo 3.15; 6.2; 15.3. En otros casos, la traducción al quechua representa YHWH como TAYTA DIOS, que es la manera normal de hablar de Dios en quechua, pero se escribe con mayúsculas para indicar que en el hebreo dice YHWH.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Numeración de los capítulos y los versículos

En las ediciones actuales de la Biblia, los libros están divididos en capítulos y versículos. Pero cuando los autores de la Biblia la escribieron, no pusieron capítulos ni versículos. Siglos después, otras personas empezaron a indicar capítulos y versículos. En el Antiguo Testamento, los escribas masoretas antes del año 916 d. C. estandarizaron varios sistemas para dividir el texto hebreo en secciones, párrafos y frases. Alrededor del año 1440, el rabino Isaac Natán ben Kalonymus adaptó este sistema para imprimir el Antiguo Testamento en hebreo con capítulos y versículos.

Pero no todos utilizaron el sistema del rabino Isaac Natán ben Kalonymus. Los que publicaron la antigua traducción del Antiguo Testamento al griego, llamada la Septuaginta, usaron otro sistema de numeración. Los números de versículo en la Septuaginta coinciden casi totalmente con los de los versículos del Antiguo Testamento en hebreo, pero hay algunas diferencias. La Iglesia evangélica normalmente utiliza los números de versículo de la Septuaginta. La Iglesia católica normalmente utiliza los números de versículo del texto hebreo.

La traducción al quechua sigue la numeración de versículos de la Septuaginta. Para indicar las diferencias entre las dos tradiciones en los versículos, la traducción al quechua pone al lado del número de versículo, entre paréntesis, otro número más pequeño en itálicas. La numeración entre paréntesis representa el número de versículo de la Biblia en hebreo. Ver, por ejemplo, Génesis 31.55—32.31.

En la traducción al quechua del libro de los Salmos, desde el Salmo 9 hasta el Salmo 147, el número del salmo aparece con otro número entre paréntesis. En este caso, la traducción al quechua enumera los salmos siguiendo la numeración de la Biblia en hebreo. Los números que se encuentran en la Septuaginta aparecen entre paréntesis. La Iglesia católica utiliza la numeración de la Septuaginta en la liturgia.

En cuanto al Nuevo Testamento, en el año 1551 Roberto Estienne (también llamado Roberto Stephanus) fue el primero que publicó el Nuevo Testamento en griego con capítulos y versículos. La Iglesia católica y la Iglesia evangélica siguen el sistema de Roberto Estienne. Así que la traducción al quechua del Nuevo Testamento no pone números alternativos entre paréntesis.

Los manuscritos

Para la traducción del Antiguo Testamento del hebreo y el arameo al quechua, los traductores emplearon el Texto Masorético que aparece en la Biblia Hebraica Stuttgartensia, edición de 1984. En algunos casos consultaron los textos antiguos que se encuentran en algunos manuscritos de los Rollos del Mar Muerto. En otros casos, consultaron textos de la Septuaginta, la versión griega del Antiguo Testamento, en especial las variantes consideradas más antiguas que los manuscritos en hebreo.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

En cuanto al Nuevo Testamento, los traductores emplearon el Nuevo Testamento en griego publicado por las Sociedades Bíblicas Unidas (cuarta edición revisada de 1993) y el Nestle-Aland Novum Testamentum Graece (vigesimoséptima edición de 1993). Estas ediciones siguen los descubrimientos más recientes de la Biblia.

En el texto quechua a veces aparecen palabras entre corchetes ([…]). Son palabras que no se encuentran en los manuscritos más antiguos ni son recomendadas por las Sociedades Bíblicas Unidas, sino que se encuentran en la versión Reina-Valera. Ver, por ejemplo, San Lucas 23.17, 34 y 38.

Otras veces se pone una nota al pie de página para indicar que hay una diferencia entre los manuscritos. Ver, por ejemplo, San Mateo 19.17 y 23.8. En cada caso la mejor variante aparece en el texto y la alternativa está en la nota.

Ayudas para el lector

Aunque la traducción trata de comunicar el significado del original, no siempre es posible poner en la traducción toda la información necesaria para su comprensión. En esos casos, la traducción ofrece diferentes tipos de ayudas para el lector.

Notas al pie de página

Un tipo de ayuda consiste en notas al pie de página. Las notas se indican en el texto bíblico con una pequeña letra en itálicas. Hay varios tipos de notas:

1. Notas que explican *lo que un versículo quiere decir.* Por ejemplo, hay una nota en San Lucas 7.38 que explica lo que significa “llevar su cruz”. Hay una nota en Hebreos 13.10 que explica lo que significa “nuestro altar”.
2. Notas que explican *el trasfondo de un versículo.* Por ejemplo, en San Lucas 9.21 hay una nota que explica la actitud de la gente en cuanto al Mesías. En San Lucas 23.45 hay una nota que explica el significado del velo del templo.
3. Notas que explican *costumbres de la gente*. Por ejemplo, en San Lucas 23.48 hay una nota que explica por qué la gente se golpeaba el pecho. En San Lucas 23.54 hay una nota que explica que un nuevo día empezaba a las seis de la tarde.
4. Notas que explican palabras quechuas que en algunos pueblos no se hablan. En este caso, la nota da una palabra equivalente. Ver, por ejemplo, Génesis 3.8 y 30.40.
5. Notas que dan el significado de nombres de personas y de lugares. Ver, por ejemplo, Génesis 5.29 y Jueces 2.5.
6. Notas que dan otra traducción para una frase o un versículo. Ver, por ejemplo, Génesis 3.16 y Salmo 118.27.
7. Notas que indican que hay manuscritos que dicen otra cosa. En todos los casos, lo que aparece en la nota es menos probable que lo que está en la traducción. Ver, por ejemplo, San Mateo 19.17 y 23.8. Como ya se dijo, otra manera de indicar una diferencia textual poco probable es encerrando las palabras entre corchetes en el texto.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Referencias

Al pie de la página también hay referencias a otros pasajes. La referencia se señala en el texto bíblico con una pequeña cruz en itálicas. Una referencia dirige al lector a otros textos bíblicos que dan más información.

Debajo de algunos títulos de sección hay otra línea en itálicas. Esta línea indica al lector en qué parte de la Biblia hay un pasaje parecido. Ver, por ejemplo, Números 35.9.

Ilustraciones

Para que la traducción se entienda mejor, se dan varias ilustraciones. Por ejemplo, la ilustración en San Marcos 10.25 da al lector la imagen de un camello.

Mapas

Los mapas del mundo bíblico ayudarán al lector a ver dónde están los lugares mencionados en la Biblia. Hay mapas a color al final de la Biblia y dentro del texto bíblico. Ver, por ejemplo, los mapas de las páginas 1655, 1662, 1668, 1683 y 1861.

Glosario

Aunque se ha hecho un esfuerzo para traducir todo el significado del original, hay palabras y conceptos desconocidos en el idioma y la cultura quechuas, como **concubïna, eunucu, fariseo, fornicación jutsa, pactu, templu** y otros. Estos términos aparecen en un glosario titulado **Aja palabrakunata tantiyanantsikpä** que está en la parte posterior del libro. También da el significado de frases importantes de la Biblia, como **Diosta ashiy, Diosta kuyay, Diosta reqiy** y **Diospita mantsapakunqan**. Las palabras y frases del texto bíblico que tienen un asterisco (*) están explicadas en el glosario y están marcadas la primera vez que aparecen en una sección. Se recomienda consultar el glosario para comprender mejor el texto.

Índice temático

Dios revela en la Biblia muchas verdades que nos ayudan a comprender los aspectos importantes de su persona y que nos enseñan a vivir de una manera que le agrada. Para ayudar al lector a encontrar los versículos que hablan de temas específicos, se ha preparado un índice temático con el título de **Tantiyatsimänantsikpä y shakyätsimänantsikpä textukuna.**

Índice de nombres

Otra ayuda es el índice de nombres bíblicos que lleva el título de **Bibliacho jutikuna**. El índice contiene casi trecientos nombres de personas, lugares y otras palabras de interés con una lista de referencias a los pasajes donde aparecen. Así, por ejemplo, si uno quiere leer la historia de Absalón, puede ir al índice de nombres y ver que la historia de Absalón está en 2 Samuel 3.3 y 13.21—18.33.

Palabras de origen castellano

Como todo idioma vivo, el quechua presta palabras de otros idiomas y aumenta así la riqueza de expresión del idioma. Reconociendo esta realidad,

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

la traducción al quechua utiliza palabras de origen castellano. Algunas de esas palabras están tan asimiladas que a menudo el hablante nativo no sabe que el origen de la palabra es el castellano. Casi todas las palabras de origen castellano que se emplean en la traducción son de uso común. Si se utiliza una palabra que no es de uso común, el glosario da una explicación.

Por lo general, las palabras de origen castellano se escriben como en castellano en la traducción, a menos que estén asimiladas y su pronunciación haya cambiado. Si la palabra lleva alargamiento vocálico, se escribe con alargamiento vocálico. Si una palabra termina con “e” o con “o” en castellano y si no es un nombre propio, se escribe con “i” en vez de “e” y con “u” en vez de “o”. Si un nombre propio en castellano que termina con “e” o con “o” lleva un sufijo, las vocales cambian a “i” y “u”, respectivamente, reflejando la pronunciación normal de los quechuahablantes.

Jesús el rabí

En esta traducción al quechua a menudo se le llama *rabí* a Jesús pero en muchas traducciones castellanas lo llaman *maestro* (ver, por ejemplo, Mateo 8.19; 12.38; 19.16; 22.16, 24, 36). La palabra traducida al castellano como *maestro* en estos pasajes viene de la palabra griega *didaskale* que se refiere a una persona que enseña.

En quechua, la palabra prestada *maestru* normalmente no se refiere a una persona que enseña, sino que es una expresión de respeto para dirigirse a personas no conocidas. Para referirse a una persona que enseña, el quechua tiene la palabra *yachatsikuq*. Sin embargo, aunque en castellano la palabra *maestro* se utiliza para dirigirse a una persona, la palabra *yachatsikuq* no se utiliza como vocativo. Por ejemplo, en San Mateo 8.19, no se diría *Yachatsikuq, maypa aywaptikipis qatiräshaykimi*. Por lo tanto, para traducir la palabra griega *didaskale* al quechua, no se puede usar *maestru* ni *yachatsikuq*.

El texto de San Juan 1.38 ilustra una manera de traducir la palabra *didaskale*. Este texto dice que cuando alguien se dirige a una persona con la palabra hebrea *rabí*, se traduce al griego con la palabra *didaskale*; o sea, *maestro*. Un rabí era una persona judía que enseñaba la palabra de Dios. En los tiempos de Jesucristo, los rabinos iban de pueblo en pueblo para enseñar. Los que iban con el rabí y aprendían de él se llamaban sus discípulos. Así que San Juan 1.38 da a entender que cuando la gente llama a Jesucristo con la palabra *didaskale*, quiere decir que lo reconoce como rabí.

Tomando el texto de San Juan 1.38 como base, en esta traducción de la Biblia al quechua se emplea la palabra *rabí* para traducir *didaskale*. La primera vez que *rabí* aparece en una sección está marcada con un asterisco para indicar que hay una explicación en el glosario.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Conclusión

Esta traducción de la Biblia se ofrece a los quechuahablantes con el profundo deseo de que puedan encontrarse con su creador Dios y vivir una vida que le honre en todo y para que en la eternidad experimenten el gozo de Dios en su presencia.

El Comité de Traducción
Marzo del 2018
Huánuco y Ancash, Perú

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Unay Testamento

(Antiguo Testamento)

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Génesis

Génesis ninanqa qallaykunan ninanmi. Tsaymi Génesis libruta liyir musyantsik Tayta Dios llapanta kamanqanta (Gén. 1—2) y runakuna Tayta Diosta mana cäsukur jutsa rurayta qallaykuyanqanta (Gén. 3). Tsaynöpis musyantsik jutsankunapita runakunata salvananpä Abrahamta Tayta Dios awninqanta (Gén. 12.1-3) y Abrahampita aywaraqkuna imanö kawayanqanta (Gén. 12—50).

Tayta Dios llapanta kamanqan

1 [1] Imapis manarä kaptinmi Tayta Dios kamarqan ciëlutapis y kay patsatapis.† [2] Kay patsaqa manami kanan kaykanqannötsu karqan, sinöqa tsakaykaq yakullami karqan. Tsay yaku jananchömi Tayta Diospa Espïritun kuyuykarqan.

[3] Tayta Diosmi nirqan: "¡Atsikyay katsun!"†

Niptinmi atsikyay karqan. [4] Atsikyayta kamaskirmi Tayta Dios rikarqan alli kanqanta. Tsaymi kamakätsirqan tsakaypis atsikyaypis kananpä. [5] Atsikyaypa jutintami churarqan junaqta y tsakaypatanami paqasta. Tsaykunatami kamarqan punta kaq junaqcho.

[6] Nirkurnami Tayta Dios nirqan: "Yaku ishkayman rakikänanpä yaku chawpincho azulyaraykaq katsun".[a]

[7] Ninqannöllami azulyaraykämuqta kamarqan. Tsaynöpami wakin kaq yaku quëdarqan kay patsacho y wakin kaqnami azulyaraykämuqpa janancho. Ninqannöllami llapanpis karqan. [8] Azulyaraykämuqpa jutintami Tayta Dios churarqan ciëlu jutin kananpä. Tsaykunatami kamarqan ishkay kaq junaqcho.

[9] Nirkurnami Tayta Dios nirqan: "Tsaki patsa rikakänanpä ura kaq yaku juk patsallaman qorikätsun".†

Ninqannöllami llapanpis karqan. [10] Tsaki kaqpa jutintami Tayta Dios churarqan patsa jutin kananpä. Y qorikashqa yakutanami lamar nirqan. Tsayta kamaskirmi Tayta Dios rikarqan alli kanqanta.

[11] Nirkurnami Tayta Dios nirqan: "Allpapita wiñamutsun imaykaläya jachakuna: muruyuq qewakuna y wayuq jachakunapis".

Ninqannöllami llapanpis karqan. [12] Tsaymi wiñamurqan imaykaläya jachakuna: muruyuq qewakuna y wayuq jachakunapis. Tsaykunata kamaskirmi Tayta Dios rikarqan alli kanqanta. [13] Tsaykunatami kamarqan kimsa kaq junaqcho.

[14] Nirkurnami Tayta Dios nirqan: "Ciëlucho atsikyaqkuna kayätsun junaqpis paqaspis kananpä, junaqkunata watakunata yupayänanpä y muruyänanpä cosechayänanpä imay kanqanta musyayänanpä. [15] Tsaynölla atsikyaqkuna ciëlucho kayätsun patsata atsikyämunanpä".

Ninqannöllami llapanpis karqan.

[16] Tsaynöllami rupayta, killata y qoyllurkunatapis kamarqan. Rupaytami kamarqan junaqpa atsikyänanpä y killatanami kamarqan paqaspa atsikyänanpä. [17] Tsaykunatami Tayta Dios ciëluman churarqan kay patsata

[a] **1.6** Tsay witsan runakunami yarpäyarqan ciëlu chukru kanqanta. Tsaynöllami yarpäyarqan ciëlu uchku uchku kaptin tamyamunqanta.
† **1.1** Juan 1.1-3. † **1.3** 2Cor. 4.6. † **1.6-9** 2Ped. 3.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

atsikyämuptin 18 tsakaypis junaqpis
kananpä. Tsaykunata kamaskirmi
Tayta Dios rikarqan alli kanqanta.
19 Tsaykunatami chusku kaq junaqcho
kamarqan.
20 Nirkurnami Tayta Dios nirqan:
"Yakucho imayka niraq pescädukuna
y patsa jananpa pajaqkunapis atska
kayätsun".
21 Tsaynö nirmi Tayta Dios kamarqan
lamarcho jatusaq mantsaypä pescä-
dukunata, qochakunacho y mayuku-
nacho tukuyläya pescädukunatapis.
Tsaynöllami kamarqan tukuyläya
pajaqkunatapis. Tsaykunata kamas-
kirmi Tayta Dios rikarqan alli kan-
qanta. 22 Bendisarmi nirqan: "Lamar-
cho kawaqkuna y patsa jananpa
pajaqkunapis, atskaman mirayay".
23 Tsaykunatami pitsqa kaq junaqcho
kamarqan.
24 Nirkurnami Tayta Dios nirqan:
"Tukuy casta uywakuna kayätsun:
wätana kaq y mana wätana kaqpis.
Tsaynö kayätsun qarachaypa y lätaypa
puriqkunapis".
Ninqannöllami llapanpis karqan.
25 Tsaynöpami Tayta Dios kamar-
qan tukuy niraq wätana kaq y mana
wätana kaq uywakunata y qarachaypa
y lätaypa puriqkunatapis. Tsaykunata
kamaskirmi alli kanqanta rikarqan.
26 Nirkurnami Tayta Dios nirqan:
"Kananqa runata kamashun kikintsik
niraqta.† Noqantsiknö kananpämi payta
kamashun.b Paypa munayninchömi
kanqa pescädukuna, pajaqkuna, wätana
kaq mana wätana kaq uywakuna y
qarachaypa y lätaypa puriqkunapis".
27 Kikin niraqtami runata Tayta
Dios kamarqan.
Paynö kananpämi kamarqan.
Ollqutapis warmitapis paymi
kamarqan.†
28 Bendisarmi nirqan:
"Kay patsa juntanqanyaq wam-
raykikuna atska kayätsun.
Qamkunapa munaynikikunacho
katsun pescädukuna, pajaq-
kuna y llapanpis kay patsacho
kawaqkuna".†
29 Nirkurnami nirqan: "Mikuyänay-
kipämi kamashqä kay patsacho llapan
mikuna kaq jachakunatawan wayuq
kaq jachakunatapis. 30 Uywakuna,
pajaqkuna, qarachaypa y lätaypa
puriqkuna mikuyänanpämi jachaku-
natawan qewakunata kamashqä".
Ninqannöllami llapanpis karqan.
31 Llapan kamanqankuna pasaypa
alli kanqantami Tayta Dios rikarqan.
Tsaykunatami kamarqan soqta kaq
junaqcho.

2 1 Tsaynömi Tayta Dios kamayta
usharqan ciëluta y ciëlucho kaq-
kunata, kay patsata y kay patsacho
kaqkunatapis. 2 Llapanta kamaskir-
nami qanchis kaq junaqcho Tayta Dios
jamarqan.† 3 Tsaynö jamanqanpitami
Tayta Dios tsay junaqta bendisarqan
*sagrädu junaq kananpä.†

Edén huertacho
Adánwan Eva täyanqan

4 Kaychömi qellqaraykan ciëlutawan
kay patsata Tayta Dios kamanqan.
Ciëluta y kay patsata kamashqa
karpis 5 TAYTA DIOS manarämi tam-
yatsimurqanrätsu. Tsaymi qewapis
ni jachapis karqanrätsu. Tsaynöllami
chakracho arunanpä runapis karqan-
rätsu. 6 Tsay witsan patsapita yaku

---

b **1.26** Unay reykunami niyarqan paykunalla Dios niraq kayanqanta. Tsaynöpis niyarqan Dios niraq kar paypa jutincho runakunata mandayanqantami. Kay textuchömi itsanqa llapan runakunapis Tayta Dios niraq kayanqanta nikan. Pay niraqta runata kamanqanta nirqa Tayta Diosta mandashir kay patsacho kaqkunata shumaq rikanantsikpä kanqantami nikan.
† **1.26** Gén. 9.6; 1Cor. 11.7. † **1.27** Mat. 19.4; Mar. 10.6. † **1.28** Gén. 5.1-2; 9.1.
† **2.2** Éxo. 20.11; Heb. 4.4, 10. † **2.3** Éxo. 20.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pashtamurmi[c] llapan patsata ushmarqan.
7 Tsaypitanami TAYTA DIOS allpapita
runata kamaskir kawananpä senqanpa
pükarqan. Tsaynöpami kawaq runa
kananpä kamarqan. 8 Paytami Edén-
cho jatunkaray huertaman churarqan
tsaycho tänanpä. Tsay huertataqa
kikin TAYTA DIOSMI rupay yarqamu-
nanlächo rurarqan. 9 Tsay huertachömi
TAYTA DIOS wiñatsirqan tukuy niraq
kuyayllapä jachakunata. Tsay jacha-
kunapa wayuyninmi maypis mikukuy
munay karqan. Huerta chawpinchömi
juk jacha karqan wayuyninta mikur
imayyaqpis runa kawananpä.† Tsay-
nöllami juk jacha karqan wayuyninta
mikur alli kaqta y mana alli kaqtapis
runa musyananpä.
10 Patsan Edén huertapitami juk mayu
pashtamurqan tsay huertata ushma-
nanpä. Huertapita yarqurmi tsay mayu
chuskuman rakikarqan. 11 Punta kaq
mayupa jutinmi karqan Pisón. Tsay
mayumi päsan Havila partipa. Tsay par-
tichömi atska qori kaykan. 12 Tsay qoriqa
qori pürumi kaykan. Tsaychömi kaykan
pasaypa mushkuq jachapa weqin y
kuyayllapä ónice rumikunapis. 13 Jukaq
mayupa jutinnami karqan Gihón. Tsay
mayumi tumaykämun Cus partipa.
14 Jukaq mayupa jutinnami karqan
Tigris. Tsay mayuqa Asiriapita rupay
yarqamunan kaqläpami päsan. Jukaq
mayupa jutinnami karqan Éufrates.
15 Kamanqan runatami Edén huerta-
man TAYTA DIOS churarqan tsaycho
arur shumaq rikananpä. 16 Nirkur-
nami runata nirqan: "Kay huertacho
jachakunapa wayuyninqa llapanpis
mikunaykipämi. 17 Itsanqa ama miku-
nkitsu allita y mana allita musyatsikuq
jachapa wayuyninta. Tsayta mikurqa
wanunkimi".†
18 Nirkurnami TAYTA DIOS nirqan:
"Japallan kar runa llakipaypämi kay-
kan. Tsaymi yanapananpä majanta
kamashä".
19 Nirkurnami allpapita kamanqan
tukuy niraq uywakunata y pajaqku-
nata Adán[d] kaqman TAYTA DIOS apar-
qan jutinkunata churananpä. Jutinta
Adán churanqallanmi llapanpapis
kaykan.
20 Tsaynöpami jutinkunata Adán
churarqan wätana kaq mana wätana
kaq uywakunapata y pajaqkunapata-
pis. Llapan casta uywakuna kaptinpis
runapa majanpänöqa manami may-
qanpis karqantsu. 21 Tsaymi TAYTA
DIOS wanuypa Adánta punukaska-
tsir juk custillanta jipirqan. Jipiskir-
nami kanqantanölla alliyaskatsirqan.
22 Tsay jipinqan custillapita warmita
kamaskirmi runa kaqman pusharqan.
23 Warmita rikaykurmi Adán pasaypa
kushikur nirqan: "¡Kaymi itsanqa
tullüpita aytsäpita rurashqa kar kikï
niraq kaykan! Ollqupita rurashqa
karmi payqa warmi kaykan".
24 Tsaymi mamanpita y taytanpita
runa yarqukun warminwan mana raki-
kaypa täkunanpä. Tsaynö täkurnami
ishkanpis jukllayllanö kayanqa.† 25 Ish-
kan qallapächulla kaykarpis manami
mayqanpis penqakuyarqantsu.

Adánwan Eva Tayta Diosta mana cäsukuyanqan

3 1 Tayta Dios llapan kamanqan
uywakunapitapis culebraqa mas
astütumi karqan.† Tsaymi warmi
kaykanqan kaqman witiykur nirqan:
"¿Rasunpaypaku Dios niyäshushqayki
mayqan jachapa wayuynintapis mana
mikuyänaykipä?"
2 Tsaynö tapuptinmi warmi nir-
qan: "Llapan jachapa wayuyninta

[c] **2.6** O *pukutay shärirmi.* [d] **2.19** Hebreo idiömacho *Adán* ninanqa *runa* ninanmi.
† **2.9** Apoc. 2.7; 22.2, 14. † **2.17** Rom. 6.23. † **2.24** Mat. 19.5; Mar. 10.7-8; 1Cor. 6.16; Efe. 5.31. † **3.1** Apoc. 12.9; 20.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mikuyänäpämi niyämashqa. 3 Huerta
chawpincho kaykaq jachapa wayuy-
ninpämi itsanqa mana mikuyänäpä ni
yatayllapis mana yatayänäpä niyä-
mashqa. Tsay jachapa wayuyninta
mikurqa wanuyäshäshi".
4 Tsaynö niptinmi culebra nirqan:
"Manami wanuyankitsu. 5 Tsay jachapa
wayuyninta mikuyanqayki junaqqa
Diosnömi musyayanki alli kanqanta
mana alli kanqantapis. Tsaymi Diosqa
munantsu mikuyänaykita".
6 Tsaynö niptinmi warmiqa tsay
jachapa wayuynin maypis mikukuypä
kanqanta rikar pasaypa munaparqan.
Tsaymi yachaq musyaq kayta munar
jachapa wayuyninta pallaskir mikur-
qan. Nirkurnami runanta makyaptin
paypis mikurqan. 7 Tsayta mikuskir-
nami jinan höra tantiyayarqan qalla-
pächulla kaykäyanqanta. Tsaymi hïgus
jachapa rapranta jirarkur penqaynin-
kunata tsapakuyarqan.
8 Tsay tardi rupay jeqaykaptinnami[e]
huertacho TAYTA DIOS puriykarqan.
Tsaycho puriykanqanta wiyaskirmi
ishkankuna pakakuyarqan jachakuna
rurinman. 9 Tsaymi Tayta Dios qayar
nirqan: "Adán, ¿maychötä kaykanki?"
10 Tsaynö qayaptinmi Adán nirqan:
"Taytay, huertacho puriykanqaykita
wiyaskirmi qallapächulla kar penqa-
kurnin pakakushqä".
11 Tsaynö niptinmi Tayta Dios tapur-
qan: "¿Pitä nishushqayki qallapächulla
kaykanqaykita? Paqtä mikushqayki
'ama mikunkitsu' ninqä jachapa
wayuyninta".
12 Niptinnami Adán nirqan: "Taytay,
majäpä kamanqayki warmi apapä-
maptinmi tsay jachapa wayuyninta
mikushqä".
13 Nirkurnami warmita Tayta Dios
tapurqan: "¿Imatatä rurashqayki?"
Warminami nirqan: "Culebra llulla-
pämaptinmi tsay jachapa wayuyninta
mikushqä".[†]

Jutsata rurayanqanpita Adánwan Eva ñakayänanpä ninqan

14 Tsaymi culebrata Tayta Dios nirqan:
"Tsaynö llullapanqaykipitami lla-
pan uywakunapitapis maldi-
cionashqa kanki.
Lätayllapanami purinki.
Allpata mikullarmi kawankipis.[f]
15 Kananpitaqa warmiwan pasay-
pami chikinakuyanki.
Tsaynöllami warmipita yuriqpis
qampita aywaraqkunata rikay-
tapis munayäshunkitsu.[†]
Warmipita yuriqtami ankuncho
kaninki.
Paymi itsanqa umaykita jaru-
shunki".
16 Evatanami Tayta Dios nirqan:
"Tsaynö ruranqaykipitami qesh-
yaq rikakur pasaypa ñakanki.
Pasaypa nanaywanrämi qeshya-
kunkipis.
Runaykitami munaynikicho
katsiyta munanki.[g]
Tsaynö kaptinpis paypa munay-
ninchömi imaypis kanki".
17 Adántanami nirqan:
"Mana mikunaykipä nikaptïmi
warmikita cäsur tsay jachapa
wayuyninta mikushqayki.
Tsaynö mikunqaykipitami cha-
krakunapis maldicionashqa
kanqa.
Tsaymi qoyay qoyay pasaypa
ñakarrä mikunaykipä arunki.
18 Chakrachöpis tukuyläya kasha-
kuna y cardonkunami wiña-
munqa.[†]
Tsaynö kaptinpis jachakunapa
wayuyninkunatami mikunki.

---

[e] **3.8** Wakin runakunaqa *ullkuykaptinnami* niyan. [f] **3.14** *Allpata mikullarmi kawankipis* nin-
qanqa *pasaypa penqakuyman churashqami kanki* ninanmi. [g] **3.16** O *runayuq kaytami munanki.*
[†] **3.13** 2Cor. 11.3; 1Tim. 2.14. [†] **3.15** Apoc. 12.17. [†] **3.18** Rom. 8.20; Heb. 6.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Kawanqaykiyaqqa mikunaykipä
pasaypa jumpirrämi arunki.
Allpapitami kamashqa kanki.
Tsaymi wanurpis allpaman
kutinki".
20 Nirkurnami warminpa jutinta
Adán churarqan Eva[h] jutin kananpä.
Tsay jutita churarqan payllapita llapan
runakunapis mirayänanpä kaptinmi.
21 Adánwan Eva jatikuyänanpänami
uywakunapa qaratsanpita latsapankunata Tayta Dios ruraparqan.
22 Nirkurnami Tayta Dios nirqan:
"Kananqa noqantsiknö karnami alli
kaqtapis mana alli kaqtapis runa
musyan. Tsaynö kaykarqa imayyaqpis
kawatsikuq jachapa wayuyninta ama
mikutsuntsu. Tsayta mikurqa imayyaqpis kawanqami".†
23 Tsaymi Edén huertapita TAYTA
DIOS runata qarqurqan allpapita
kamashqa kar chakracho arur kawananpä. 24 Runata tsaynö qarquskirmi
rupay yarqamunan kaqläman *querubinkunata† Tayta Dios churarqan
nina rupaykaq espädawan huertata
täpayänanpä. Tsaymi querubinkunaqa
täpayarqan imayyaqpis kawatsikuq
jachaman pipis mana yaykunanpä.

Abelta Caín wanutsinqan

4 1 Nirkurnami Adánwan tarnin
Eva qeshyaq rikakurqan. Wamran yuriptinmi nirqan: "TAYTA DIOS
munaptinmi ollqu wawä yurishqa".
Tsaymi wamranpa jutinta churarqan
Caín[i] kananpä.
2 Nirkurnami yapay ollqu wamrata
qeshyakur jutinta churarqan Abel
jutin kananpä. Abelqa üshatawan
cabratami wätarqan. Caínnami chakracho aruq karqan.
3 Tsaypita atska wata päsaskiptinnami Caínqa mikuyta cosechanqanpita
TAYTA DIOSPÄ ofrendata aparqan.
4 Tsaynöllami Abelpis TAYTA DIOSPÄ
aparqan üshankunapa y cabrankunapa
punta yuriq wawankunata. Apanqanta
pishtaskirmi wirankunata Diospä
rupatsirqan. Tsaytami TAYTA DIOS
kushishqa chaskirqan.† 5 Caín apanqan
ofrendatami itsanqa chaskirqantsu.
Tsaynö mana chaskiptinmi Caínqa
pasaypa ajanar jukläyakurkurqan.
6 Tsaymi Caínta TAYTA DIOS nirqan:
"¿Imanirtä ajanar qallayashqayki?
7 Allita rurarqa manami qallayashqa
kankimantsu. Mana allita ruraptikimi
jutsa ruray shuyaraykäshunki munayninchо katsishunaykipä. Tsaynö kaptinpis shumaq tantiyakurqa manami
jutsa rurayman ishkinkitsu".
8 Tsaypita juk junaqnami Caínqa
wawqin Abelta nirqan: "Jirkapa aku
rikachakuq".
Jirkaman chaykurnami Abelta illaqpita wanuskatsirqan.†
9 Tsaymi Caínta TAYTA DIOS tapurqan: "¿Maytä wawqiki Abel?"
Tsaynö tapuptinmi nirqan: "Manami
musyätsu. ¿Wawqï rikaqku kaykä
imami?"
10 Tsaynö niptinnami TAYTA DIOS
nirqan: "¿Imatatä rurashqayki? Wawqikipa yawarninta jichanqaykimi
qayakaykäman.† 11 Tsaymi kay patsacho maldicionashqa kar qarqushqa
kanki. Wawqikipa yawarninta jichanqaykipitami 12 murunqaykipis wayunqatsu. Tsaynöllami jamayta mana tarir
maytsaypapis purinki".
13 Tsaynö niptinnami Caín nirqan:
"Taytay, kay castïgutaqa manami
awantashätsu. 14 Kaypita qarqamarqa
ñöpaykipita karumanmi qarqaykämanki. Tsaynö karqa maytsaypapis
mana jamaypachi purishä. Tsaynö
puriykaqtachi pipis wanutsimanqa".

---

[h] **3.20** Hebreo idiömacho *Eva* ninanqa *kaway* ninanmi. [i] **4.1** *Caín* ninanqa *tarishqa* ninanmi.
† **3.22** Apoc. 22.14. † **3.24** Éxo. 25.18-22; 26.31; 1Rey. 6.23-29; Eze. 10.1-22; 41.18-19.
† **4.4** Heb. 11.4. † **4.8** Mat. 23.35; Luc. 11.51; 1Juan 3.12. † **4.10** Heb. 12.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: “Pipis
wanutsishuqnikiqa qanchis kuti
pasaypa castigashqami kanqa”.
Tsaynö nirmi señalta churaparqan
Caínta pipis mana wanutsinanpä.
16 Nirkurnami TAYTA DIOSPA ñöpan-
pita Nod[j] partiman Caín aywakurqan
tsaycho tänanpä. Tsayqa karqan Edén
huertaman rupay yarqamunan kaqlä-
chömi.

Caínpita aywaraqkuna

17 Tsaypitanami Caínpa warmin qesh-
yaq rikakur ollqu wamrata qeshyakur-
qan. Tsay wamrapa jutintami churar-
qan Enoc jutin kananpä. Nirkurnami
Caínqa juk markata sharkatsir markapa
jutinta churarqan tsurinpa jutinta.
18 Enocmi karqan Iradpa taytan. Iradmi
karqan Mehujaelpa taytan. Mehujaelmi
karqan Metusaelpa taytan. Metusaelmi
karqan Lamecpa taytan.
19 Lamecqa karqan ishkay war-
miyuqmi. Jukaq warminpa jutinmi
karqan Ada y jukaqpanami Zila. 20 Ada
qeshyakurmi wamranpa jutinta chu-
rarqan Jabal jutin kananpä. Jabalmi
wakin runakunapita mas puntata
toldukunacho tar uywankunata wätar-
qan. 21 Jabalpa wawqinmi karqan
Jubal. Jubalmi ñöpataqa arpata y
kënata tukayta yachakurqan.
22 Zilanami qeshyakurqan Tubal-
caínta. Tubal-caín herrëru karmi bron-
cipita y fiërrupita imaykatapis ruraq.
Paninpa jutinmi karqan Naama.
23 Juk kutichömi ishkan warminta
Lamec nirqan: “¡Ada y Zila, ninqäta
wiyayämay! Maqamaq runatami
wanutsirqä. Juk chölutapis taka-
maptinmi wanutsirqä. 24 Caínta pipis
wanutsir qanchis kuti castigashqa
kananpä kaykaptinqa noqata yatamaq
kaqqa qanchis chunka qanchis (77)
kuti masmi castigashqa kanqa”.

Set yurinqan

25 Adánpa warmin yapay qeshyaq
rikakurmi ollqu wamrata qeshyakur-
qan. Yuriskiptinmi nirqan: “Wamrä
Abelta Caín wanutsishqa kaptinpis
Tayta Diosmi munashqa Abelpa trokin
juk wamrä kananta. Tsaymi paypa
jutin kanqa Set”.[k]
26 Setmi tsurin yuriskiptin jutinta
churarqan Enós kananpä. Enós kan-
qanpitarämi runakuna TAYTA DIOSTA
adorar qallaykuyarqan.

Adánpita aywaraqkuna
1 Crónicas 1.1-4

5 1 Kaychömi qellqaraykan Adánpa
tsurinkunapä y paykunapita
aywaraqkunapäpis.
Runata kamar kikin niraqtami Tayta
Dios kamarqan.[†] 2 Ollqutapis warmi-
tapis paymi kamarqan. Kamanqan
junaqmi Tayta Dios nirqan paykuna
runa kanqanta. Nirkurmi kay patsacho
alli kawayänanpä bendisarqan.[†]
3 Juk pachak kimsa chunka (130)
watayuq Adán kaykaptinmi tsurin Set
yurirqan. Tsay tsurinqa taytan riku-
llami karqan. 4 Tsurin Set yurinqanpita
puwaq pachak (800) wata masrämi
Adán kawarqan. Paypaqa tsurinkuna
ollqupis y warmipis kayarqanrämi.
5 Isqun pachak kimsa chunka (930)
watayuq kaykarmi Adán wanurqan.
6 Juk pachak pitsqa (105) watayuq
Set kaykaptinmi tsurin Enós yurir-
qan. 7 Tsaypitaqa Set kawarqan puwaq
pachak qanchis (807) wata masrämi.
Setpa tsurinkuna ollqupis y warmipis
kayarqanrämi. 8 Setqa isqun pachak
chunka ishkay (912) watayuq kay-
karmi wanurqan.
9 Enós isqun chunka (90) watayuq
kaykaptinmi tsurin Cainán yurirqan.
10 Tsurin Cainán yurinqanpita Enós

[j] **4.16** *Nod* ninanqa *purikuq* ninanmi. [k] **4.25** *Set* ninanqa *trokinta qarashqa* ninanmi.
[†] **5.1** Mat. 19.4; Mar. 10.6. [†] **5.2** Gén. 1.27-28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kawarqan puwaq pachak chunka pitsqa (815) wata masrämi. Enóspa tsurinkuna ollqupis y warmipis kayarqanrämi. 11 Enósqa isqun pachak pitsqa (905) watayuq kaykarmi wanurqan.

12 Cainán qanchis chunka watayuq (70) kaykaptinmi tsurin Mahalaleel yurirqan. 13 Tsurin Mahalaleel yurinqanpita Cainán kawarqan puwaq pachak chusku chunka (840) wata masrämi. Cainánpa tsurinkuna ollqupis y warmipis kayarqanrämi. 14 Cainán isqun pachak chunka (910) watayuq kaykarmi wanurqan.

15 Mahalaleel soqta chunka pitsqa (65) watayuq kaykaptinmi tsurin Jared yurirqan. 16 Tsurin Jared yurinqanpita Mahalaleel kawarqan puwaq pachak kimsa chunka (830) wata masrämi. Mahalaleelpa tsurinkuna ollqupis y warmipis kayarqanrämi. 17 Mahalaleel puwaq pachak isqun chunka pitsqa (895) watayuq kaykarmi wanurqan.

18 Jared juk pachak soqta chunka ishkay (162) watayuq kaykaptinmi tsurin Enoc yurirqan. 19 Tsurin Enoc yurinqanpita Jared puwaq pachak (800) wata masrämi kawarqan. Jaredpa tsurinkuna ollqupis y warmipis kayarqanrämi. 20 Jaredpis isqun pachak soqta chunka ishkay (962) watayuq kaykarmi wanurqan.

21 Enoc soqta chunka pitsqa (65) watayuq kaykaptinmi tsurin Matusalén yurirqan. 22 Enocqa Tayta Dios munanqannömi kawarqan. Tsurin Matusalén yurinqanpita kimsa pachak (300) wata masrämi kawarqan. Enocpa tsurinkuna ollqupis y warmipis kayarqanrämi. 23 Enoc kawarqan kimsa pachak soqta chunka pitsqa (365) watami. 24 Tayta Dios munanqannö kawanqanpitami Enocta Tayta Dios kawaykaqta pushakurqan.†

25 Matusalén juk pachak puwaq chunka qanchis (187) watayuq kaykaptinmi tsurin Lamec yurirqan. 26 Lamec yurinqanpita Matusalén kawarqan qanchis pachak puwaq chunka ishkay (782) wata masrämi. Matusalénpa tsurinkuna ollqupis y warmipis kayarqanrämi. 27 Matusalénpis isqun pachak soqta chunka isqun (969) watayuq kaykarmi wanurqan.

28 Lamec juk pachak puwaq chunka ishkay (182) watayuq kaykaptinmi tsurin yurirqan. 29 Tsurin yuriykuptinmi Lamec nirqan: “Kay patsata TAYTA DIOS maldicionashqa kaptinpis kay tsurïmi alli yanapamäshun arurpis alläpa mana ñakanantsikpä”.

Tsaynö nirmi tsurinpa jutinta churarqan Noé jutin kananpä.[l] 30 Noé yurinqanpita Lamec kawarqan pitsqa pachak isqun chunka pitsqa (595) wata masrämi. Lamecpa tsurinkuna ollqupis y warmipis kayarqanrämi. 31 Lamecqa qanchis pachak qanchis chunka qanchis (777) watayuq kaykarmi wanurqan.

32 Noé pitsqa pachak (500) watayuq kaykaptinmi tsurinkuna yuriyarqan. Tsay tsurinkunapa jutinkunami karqan Sem, Cam y Jafet.

Runakuna jutsata rurayanqan

6 1 Kay patsacho runakuna atskaman mirayaptinmi warmi tsurinkunapis atska kayarqan. 2 Tsaymi Tayta Diospa tsurinkuna rikayarqan runakunapa warmi tsurinkuna kuyayllapä kayanqanta. Tsay jipashkunapitami munayanqanta akrayarqan warmin kananpä.[m] 3 Tsaymi TAYTA DIOS

[l] **5.29** *Noé* ninanqa *yanapakuq* ninanmi. [m] **6.2** Manami shumaq musyakantsu kay textucho ni versïculu 4-chöpis Diospa tsurinkuna pï kayanqanpis. Capaz kayarqan unay reykuna, angelkuna o Diosman yärakuqkunapis.
† **5.24** Heb. 11.5; Jud. 14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nirqan: “Manami runakuna imayyaqpis kawayanmantsu. Paykunaqa kay patsacho ushakaqllami kaykäyan. Tsaymi imayyaqpis kawayänanpa trokinqa juk pachak ishkay chunka (120) watallana kawayanqa”.

4 Diospa tsurinkunawan runakunapa warmi tsurinkuna täyanqan witsanmi jatusaq runakuna kay patsacho kawayarqan. Tsay unay runakunami alläpa reqishqa y kallpasapa kayarqan.†

5 TAYTA DIOSMI rikarqan runakuna pasaypa jutsata rurallar kawayanqanta. Paykunaqa shonqun munanqannö jutsata ruranallanpämi yarpäyaq.† 6 Tsaymi runata kamanqanpita TAYTA DIOS pasaypa pësakur nirqan: 7 “¿Imapärä kay patsacho runata kamarqäpis? Kananqa llapan runakunatami ushakätsishä. Tsaynöllami llapan uywakunata, pachallanpa, lätaypa puriqkunata y pajaqkunatapis ushakätsishä”.

8 Noétami itsanqa Tayta Dios kuyaparqan.

Arcata Noé ruranqan

9 Kaychömi qellqaraykan Noé imanö kawanqanpis.

Runakuna jutsata rurar kawayaptinpis Noéqa Tayta Diosman yärakurmi pay munanqannö kawarqan.† 10 Noépa tsurinkunami kayarqan Sem, Cam y Jafet.

11 Tayta Diosmi rikarqan kay patsacho runakuna pasaypa jutsata rurar y wanutsinakullar kawayanqanta. 12 Maytsaychöpis jutsata rurallar runakuna kaykaqta rikarmi Noéta Tayta Dios nirqan: 13 “Kay patsacho llapan runakunatami ushakätsishä. Paykunami jutsayuq kaykäyan kay patsacho wanutsinakuy kananpä. Tsaynö kayanqanpitami kay patsacho kaqkunata chipyaq ushakätsishä.

14 “Tsaynö kananpä kaykaptinqa atska cuartuyuq jatunkaray *arcata weqiyuq qerupita ruray. Yaku mana yaykunanpä uchkunkuna jananpa y rurinpa breawan llushtanki. 15 Tsay arcata ruranki juk pachak kimsa chunka pitsqa (135) metru larguta. Anchuntana ruranki ishkay chunka ishkay metru pullanta (22.5). Altuntana ruranki chunka kimsa metru pullanta (13.5). 16 Tsaynölla ruranki kimsa altusyuqta. Qataranqanpita uraman pullan metrucho ventänata ruranki. Tsaynölla jukaq ñöpanpa punkuyuqta ruranki.

17 “Mantsaypä diluviu tamyatami tamyatsimushä maytsaytapis yaku tsapanqanyaq. Tsay yakuwanmi maytsaychöpis llapan wanuyanqa. 18 Qamwanmi itsanqa *pactuta rurashä. Tsaymi arcaman yaykuyanki qam, warmiki y tsurikikuna warmintin. 19 Tsaynölla arcaman yaykatsinki kay patsacho kaq tukuy casta uywakunata chinan orquta, qamkuna salvakuyanqaykinö uywakunapis salvakuyänanpä. 20 Qamkunawanmi arcaman yaykuyanqa tukuy casta pajaqkuna, wätana kaq y mana wätana kaq uywakuna y lätaypa puriqkunapis. Cada ünü chinan orqu yaykuyätsun. Tsaynöpami tsay uywakunapis ushakäyanqatsu. 21 Arca rurinman tukuyläya mikuykunata churanki. Tsay mikuytami mikuyanki qamkunapis y uywakunapis”.

22 Tayta Dios ninqannöllami llapantapis Noé rurarqan.†

Diluviu kanqan

7 1 Nirkurnami Noéta TAYTA DIOS nirqan: “Llapan runakunapita qamllami noqa munanqänö kawaykanki. Tsaynö kawanqaykipitami qam, warmiki y tsurikikuna warmintin *arcaman yaykuyanki. 2 *Püru

†**6.4** Núm. 13.33. †**6.5** Mat. 24.37; Luc. 17.26; 1Ped. 3.20. †**6.9** 2Ped. 2.5. †**6.22** Heb. 11.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaq uywakunataqa[n] qanchis chinata qanchis orquta arcaman yaykatsinki. Impüru kaqtaqa chinan orqullata yaykatsinki. 3 Tsaynölla yaykatsinki qanchis chinan orqu llapan casta pajaqkunata kay patsacho mana ushakäyänanpä. 4 Kananpita qanchis junaqtami mana päraypa tamyatsimushä chusku chunka (40) junaq y chusku chunka paqas. Tsay tamyawanmi kay patsacho llapan kawaq kaqkunata chipyaq ushakätsishä".

5 Tsaymi Noéqa TAYTA DIOS ninqannölla llapanta rurarqan.

6 Diluviu kanqan witsan Noéqa kaykarqan soqta pachak (600) watayuqmi. 7 Diluviupita salvakuyänanpämi arcaman Noé yaykurqan warminwan, tsurinkunawan y llumtsuyninkunawanpis.[†] 8 Tsaynöllami arcaman yaykuyarqan püru kaq y impüru kaq llapan casta uywakuna, pajaqkuna y lätaypa puriqkunapis. 9 Tayta Dios ninqannöllami tsay uywakunata chinan orquta Noé yaykatsirqan.

10 Tayta Dios ninqannöllami qanchis junaqta diluviu qallaykurqan. 11 Tsayqa karqan wata qallaykunqanpita juk killata ushaskir chunka qanchis junaqmi. Tsay witsan Noéqa kaykarqan soqta pachak (600) watayuqmi. Patsa rurinpitami atska yaku pashtamurqan. Tsaynöllami ciëlucho yakuta tsaparaykaq punkupis kichakaskirqan.[†] 12 Tsaymi chusku chunka (40) paqas y chusku chunka junaq mana päraypa tamyamurqan.

13 Tamya qallaykunqan junaqmi Noéqa kimsan tsurinkunawan arcaman yaykuyarqan. Tsurinkunapa jutinkunami karqan Sem, Cam y Jafet. Tsaynöllami kimsan llumtsuyninkunawan Noépa warminpis yaykuyarqan.

14 Paykunawanmi yaykuyarqan llapan casta wätana kaq y mana wätana kaq uywakuna, lätaypa puriqkuna y llapan casta pajaqkunapis. 15 Llapan casta uywakunatami ishkay ishkay arcaman Noé yaykatsirqan. 16 TAYTA DIOS ninqannöllami cada casta uywakunata chinan orquta yaykatsirqan. Yaykuyta ushaskiyaptinnami arca punkuta TAYTA DIOS wichqaskirqan.

17 Nirkurnami chusku chunka (40) junaq y chusku chunka (40) paqas mana päraypa tamyarqan. Tsaynö tamyarmi patsaman yaku juntarnin arcata aynatsir qallaykurqan. 18 Tsaynö tamyaptin warayllanta warayllanta yaku pasaypa juntaptinmi arcaqa aynar qallaskirqan. 19 Altunnin jirkakunatapis tsapanqanyaqmi yaku juntarqan. 20 Tsay jirkakunata tsapaskirpis qanchis metru mastarämi päsarqan.

21 Tsaychömi llapan runakunapis, pajaqkunapis, wätana kaq y mana wätana kaq uywakunapis y lätaypa puriqkunapis shenqaypa wanuyarqan. 22 Kay patsacho kawaqkunaqa llapanpis shenqaypa wanurmi ushakäyarqan. 23 Arcaman Noéwan yaykuqkunallami kawaykar quëdayarqan. Mana yaykuq kaqmi itsanqa runakunapis, uywakunapis, pajaqkunapis y lätaypa puriqkunapis chipyaq wanur ushakäyarqan. 24 Tsay yakumi juk pachak pitsqa chunka (150) junaq kay patsata tsapararqan.

Diluviu yaku tsakinqan

8 1 Tayta Diosqa manami qonqarqantsu Noéta y *arcacho kaykaq uywakunatapis. Tsaymi yaku wallkänanpä wayratsimurqan. Tsay wayrawanmi yaku wallkayar qallaykurqan.

---

[n] **7.2** Püru kaq uywakunaqa Diosta adorar altarcho rupatsinanpä uywakunami kayarqan. Mayqan uywakuna püru kanqanta y impüru kanqanta musyanaykipä liyinki Lev. 11.1-47; Deut. 14.3-20.

[†] **7.7** Mat. 24.38-39; Luc. 17.27. [†] **7.11** 2Ped. 3.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tsaymi patsa rurincho kaq lamarpita
yaku pashtamuqpis päraskirqan. Tsay-
nöllami ciëlupita yaku yarqamunanpä
kicharaykaq punkupis wichqakaskir-
qan.
3 Nirkurmi yaku wallkayar qallay-
kurqan. Juk pachak pitsqa chunka
(150) junaqchörämi 4 Ararat jirka-
cho arca takyarqan. Tsayqa karqan
qanchis kaq killa chunka qanchis
junaqmi. 5 Tsaypita yaku warayllanta
warayllanta wallkayaptinmi chunka
killa qallaykunan junaq jirka punta-
kuna rikakarqan.
6 Tsaypita chusku chunka (40)
junaqtami Noé kicharqan arcapa
ventänanta. 7 Nirkurnami juk cuer-
vuta[o] kacharqan yaku tsakinqanta
o mana tsakinqantapis rikapakamu-
nanpä. Tsaynö kaptinpis tsay cuervuqa
manami kutirqantsu, sinöqa yaku
jananpa wakpa kaypa pajarmi purir-
qan yaku tsakinqanyaq.
8 Nirkurnami kacharqan juk palu-
mata patsa tsakinqanta o mana
tsakinqanta musyamunanpä. 9 Patsa
janancho yaku juntallarä kaptinmi
maychöpis ratananpä mana kaptin
palumaqa arcaman kutirqan. Tsaymi
Noéqa makinta makyarqan paluma
ratananpä. Rataykuptinnami arcaman
yaykatsirqan.
10 Tsaypita qanchis junaqtanami
palumata yapay Noé kacharqan.
11 Patsa tsakanaykaptinnami paluma
kutirqan olïvu rapran amushqa. Tsay-
nöpami Noé musyarqan yaku tsakiy-
kanqantana. 12 Kutinqanpita qanchis
junaqtami yapay palumata kacharqan.
Tsay palumaqa manami kutirqanna-
tsu.
13 Soqta pachak juk (601) wata-
yuq Noé kaykaptinmi yaku tsakir-
qan. Tsayqa karqan mushuq wata
qallaykunan junaqmi. Tsay junaqmi
arca qataraykanqanta kicharkur Noé
rikarqan patsa tsakishqana kaykaqta.
14 Ishkay kaq killacho ishkay chunka
qanchis (27) junaq kaykaptinmi patsa
tsakishqana karqan. 15 Tsaymi Noéta
Tayta Dios nirqan: 16 "Kananqa war-
mikiwan, tsurikikunawan y llumtsuy-
nikikunawan arcapita yarquyayna.
17 Tsaynölla llapan casta uywakunata
qarquyna wätana kaqkunata, mana
wätana kaqkunata, lätaypa puriqku-
nata y llapan casta pajaqkunatapis
maytsaypa aywar entëru patsacho
mirayänanpä".
18 Tsaynö niptinmi Noé yarqurqan
warminwan, tsurinkunawan y llum-
tsuyninkunawan. 19 Tsaynöllami yarqu-
yarqan wätana kaq y mana wätana kaq
uywakuna, lätaypa puriqkuna y llapan
casta pajaqkunapis. 20 Noé yarquskir-
nami juk *altarta pirqarqan tsaycho
TAYTA DIOSTA adorananpä. Nirkur-
nami cada casta *püru kaq uywakuna-
pita y pajaqkunapita pishtarkur altar-
cho sacrificiuta rupatsirqan.[†] 21 Tsay
rupatsinqanpa mushkuyninmi TAYTA
DIOSPA shonqunpänö karqan. Tsaymi
nirqan: "Runakunaqa wamra kayan-
qanpita patsami shonqun munanqannö
jutsata rurallar kawayan. Tsaynö kawa-
yaptinpis kay patsata yapayqa manami
maldicionashänatsu. Kanan ushakä-
tsinqänöqa kay patsacho kawaqkunata
manami ushakätsishänatsu.
22 "Kay patsa manarä ushakanqan-
yaqqa runakuna murukuyan-
qami y cosechayanqami.
Tsaynöllami kanqa achaypis,
alaypis, usyapis, tamyapis,
junaqpis y paqaspis".

Noéta Tayta Dios awninqan

9 1 Nirkurnami Noéta y tsurin-
kunata bendisar Tayta Dios
nirqan: "Mirayay kay patsaman

[o] **8.7** Cuervuqa yukishpita mas jatun yanami kaykan.
[†] **8.20** Lev. 1.1-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

juntayanqaykiyaq.† 2 Llapan casta
uywakuna, pajaqkuna, qarachaypa,
lätaypa puriqkuna y lamarcho kawaq-
kunapis mantsayäshunkimi. Tsay
uywakunaqa llapanmi qamkunapa
munaynikicho kanqa. 3 Llapan casta
uywakuna, mikuykuna y verdüra-
kunapis mikuyänaykipämi kaykan.
4 Itsanqa ama mikuyankitsu yawaryuq
aytsata. Yawarninchömi kawaynin
kaykan.†
5 "Runa mayinta wanutsiq kaqqa
wanutsishqami kanqa. Tsaynöllami
runata wanutsiq kaq uywapis wanu-
tsishqa kanqa. 6 Kikï niraqtami runata
kamashqä.† Tsaymi pipis runa mayinta
wanutsiptinqa kikintapis tsaynölla
wanutsiyanqa.†
7 "Qamkunapis atskaman mirayay.
Tsaynölla qampita aywaraqkunapis
kay patsaman juntayanqanyaq mira-
yätsun".
8 Nirkurnami Noéta y tsurinku-
nata Tayta Dios nirqan: 9 "Diluviuwan
yapay mana ushakätsinäpämi qamku-
nawan y qamkunapita aywaraqkuna-
wan *pactuta ruraykä. 10 Tsaynöllami
pactüta ruraykä *arcapita yarquq lla-
pan casta pajaqkunawan, wätana kaq
y mana wätana kaq uywakunawan y
maytsaycho uywakunawanpis. 11 Kay
pactuta cumplirmi diluviuwan imay-
pis ushakätsishänatsu kay patsata,
runakunata ni uywakunatapis. Kanan
kanqan diluviunöqa imaypis manami
kanqatsu.
12 "Llapan casta uywakunawan y
llapan runakunawan pactuta ruran-
qäta imaypis yarpänäpämi 13 pukutay-
cho tseqyawta rikakätsimushä. Tsay
tseqyawmi imaypis señal kanqa kay
patsawan pactuta ruranqäta yarpä-
näpä. 14 Tsaymi patsa jananpa pukutay
shamuptin tseqyawta rikakätsimushä.
15 Tsay tseqyaw yuriptinmi yarpäshä
qamkunawan y kay patsacho kaq
llapan casta uywakunawan pactuta
ruranqäta. Mananami kay patsata
yakuwan imaypis ushakätsishänatsu.
16 Pukutaycho tseqyaw rikakämup-
tinmi yarpäshä llapan runakunawan y
uywakunawanpis pactuta ruranqäta.
Tsay pactutaqa imaypis cumplishämi.
17 Tsaymi tseqyawta señalpä churashqä
qamkunawan y uywakunawan pactuta
ruranqäta yarpänäpä".
Tsaynömi Noéwan Tayta Dios par-
larqan.

Tsurinkuna imanö kayänanpä kanqanta Noé ninqan

18 Noépa tsurinkunami kayarqan
Sem, Cam y Jafet. Tsay kimsan tsurin-
kunawanmi *arcapita Noé yarqayämur-
qan. Cam karqan Canaánpa taytanmi.
19 Noépa kimsan tsurinkunapitami kay
patsacho llapan runakuna mirayashqa.
20 Noéqa alli chakrata kichaskirmi
üvata plantarqan. 21 Üva poquskip-
tinnami vïnuta upurkur macharqan.
Machaskirnami qallapächulla toldun
rurincho jitaraykarqan. 22 Taytan
qallapächulla jitaraykaqta rikay-
kurmi Canaánpa taytan Cam ishkay
kaq wawqinkunata willaq aywarqan.
23 Tsaymi Semwan Jafet jinan höra
cäpata aqshukurkur taytan kaqman
qepallapa yaykur tsapaykuyarqan.
Tsaynö tsapayarqan taytan qallapä-
chulla kaykaqta mana rikayänanpämi.
24 Kachakashqana rikchaskamurmi
Noé musyarqan qepa kaq tsurin waw-
qinkunata willanqanta. 25 Tsaymi
nirqan:

"¡Canaán maldicionashqa katsun!
¡Payqa wawqinkunapa sirviqni-
llanmi kanqa!"

26 Nirkurnami yapay nirqan:

"Semtaqa TAYTA DIOS llapanchö-
pis yanapaykullätsun.

---

†**9.1** Gén. 1.28. †**9.4** Lev. 7.26-27; 17.10-14; 19.26; Deut. 12.16, 23; 15.23. †**9.6a** Gén. 1.26. †**9.6b** Éxo. 20.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynölla Sempita aywaraqkunapa sirviqninkuna kayätsun Canaánpita aywaraqkuna.
27 Jafetta Tayta Dios yanapaykullätsun atskaman miranänpä.
Sempita aywaraqkunawanpis juntu täyätsun.
Tsaynölla Jafetpita aywaraqkunapa sirviqnin kayätsun Canaánpita aywaraqkuna".
28 Diluviu kanqanpita Noé kawarqan kimsa pachak pitsqa chunka (350) wata masrämi. 29 Noé wanurqan isqun pachak pitsqa chunka (950) watayuq kaykarmi.

Noépa tsurinkunapita aywaraqkuna
1 Crónicas 1.5-23

10 1 Kaychömi qellqaraykan Noépa tsurinkunapä y paykunapita aywaraqkunapäpis.

Noépa tsurinkunami kayarqan Sem, Cam y Jafet. Diluviupitarämi paykunapa tsurinkuna yuriyarqan.

2 Jafetpa tsurinkunami kayarqan Gomer, Magog, Madai, Javán, Tubal, Mesec y Tiras.

3 Gomerpa tsurinkunami kayarqan Askenaz, Rifat y Togarma.

4 Javánpa tsurinkunami kayarqan Elisa, Tarsis, Quitim y Dodanim.

5 Lamar kuchunpa aywarmi tsay runakuna nacionkuna kayänanpä atskaman mirayarqan. Cada nacionninchömi kikinkunapa idiömankunata parlayaq.

6 Campa tsurinkunami kayarqan Cus, Mizraim, Fut y Canaán.

7 Cuspa tsurinkunami kayarqan Seba, Havila, Sabta, Raama y Sabteca. Raamapa tsurinkunami kayarqan Seba y Dedán.

8 Nimrodpis Cuspa tsurinmi karqan. Paymi kay patsacho mas puntata runakunata munaynincho tsararqan. 9 Nimrodqa TAYTA DIOS yanapaptinmi jirka uywakunata tsariyta yacharqan. Tsaymi pipis jirka uywakunata alli tsariq kaptin niyaq: "Nimrodnömi jirka uywakunata tsariyta yachan".

10 Nimrod mandanqan jatun markakunami kayarqan Babilonia, Erec, Acad y Calne. Tsay markakunami Sinarcho kayarqan. 11 Tsaypita Asur partiman aywarmi shäritsirqan Nínive, Rehobot y Cala markakunata. 12 Tsaynöllami shäritsirqan Resén jatun markata. Tsay markaqa karqan Nínivipita Calaman päsaq nänichömi.

13 Mizraimpita aywaraqkunami kaykäyan ludeo runakuna, anameo runakuna, lehabita runakuna, naftuhita runakuna, 14 patruseo runakuna, casluhíta runakuna y caftorita runakunapis. Caftorita runakunapitami filisteo runakuna mirayarqan.

15 Canaánpa mayor tsurinmi karqan Sidón. Paypa qepanmanmi karqan Het. 16 Canaánpita aywaraqkunami kaykäyan jebuseo runakuna, amorreo runakuna, gergeseo runakuna, 17 heveo runakuna, araceo runakuna, sineo runakuna, 18 arvadeo runakuna, zemareo runakuna y hamateo runakunapis. Tsay llapan runakunaqa cananeo runakunami kayarqan. Paykunami atskaman mirarnin maytsayman mashtakäyarqan. 19 Tsaymi cananeo runakunapa lindërunkuna karqan Sidón markapita Gaza cercancho kaq Gerar markayaq. Tsaynöllami lindërun päsarqan Sodoma, Gomorra, Adma y Zeboim markakunapa hasta Lasayaq.

20 Paykunami kayarqan Campa tsurinkunapita aywaraqkuna. Tsay runakunami nacionkuna kayänanpä atskaman mirayarqan. Cada nacionkunachömi kikinkunapa idiömankunata parlayaq.

21 Jafetpa mayor wawqin Sempapis tsurinkuna kayarqanmi. Semqa Heberpa y Heberpita aywaraqkunapa unay castanmi karqan. 22 Sempa tsurinkunami kayarqan Elam, Asur, Arfaxad, Lud y Aram.

23 Arampa tsurinkunami kayarqan Uz, Hul, Geter y Mas.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24 Arfaxadpa tsurinmi karqan
Sala. Salapa tsurinmi karqan Heber.
25 Heberpa tsurinkuna ishkaymi
kayarqan. Mayor tsurinpa jutinmi
karqan Peleg.[p] Tsaynö jutin karqan
pay kawanqan witsan runakuna chi-
kinakur wakpa kaypa aywakuyan-
qanpitami. Qepa kaq tsurinpa jutinmi
karqan Joctán.
26 Joctánpa tsurinkunami kayarqan
Almodad, Selef, Hazar-mavet, Jera,
27 Adoram, Uzal, Dicla, 28 Obal, Abi-
mael, Seba, 29 Ofir, Havila y Jobab.
Paykunami kayarqan Joctánpa tsurin-
kuna. 30 Paykunami täyarqan Mesapita
Sefaryaq. Sefarqa rupay yarqamunan
kaqlä jallqakuna kanqanchömi kay-
kan.
31 Paykunami kayarqan Sempa
tsurinkunapita aywaraqkuna. Tsay
runakunami nacionkuna kayänanpä
atskaman mirayarqan. Cada nacion-
ninchömi kikinkunapa idiömankunata
parlayaq.
32 Tsaynömi karqan Noépa tsurinpita
aywaraqkuna. Diluviupitarämi pay-
kuna maytsaypapis aywarnin nacion-
ninkunata rurayarqan.

Babelcho törrita rurayanqan

11 1 Tsay witsanqa llapan runa-
kuna juk idiömallatami par-
layaq. 2 Rupay yarqamunan kaqpita
aywakurmi Sinar[q] ninqancho tariyar-
qan jatunkaray pampata. Tsaychömi
paykunaqa llapan täyarqan.
3 Tsaycho taykarmi willanakur niyar-
qan: "Atska ladrillukunata ruraskir
jornucho kuwashun".
Tsaymi willanakuyanqannölla
ladrillukunata rurayarqan rumipa
trokin tsaywan pirqayänanpä. Tsay
ladrillukunatami breawan pirqayar-
qan. 4 Tsaypita yapay willanakurmi
niyarqan: "Tsay ladrillukunawan jatun
markata rurashun. Tsaynölla ciëluman
chaqpä törrita shäritsishun. Tsaynö-
pami pïmaypis respitamäshun. Tsaymi
mashtakashqa kanantsikpa trokinqa
llapantsikpis kayllachöna täshun".
5 Tsaymi ciëlupita TAYTA DIOS
urämurqan markata y törrita runa-
kuna shäriykätsiyanqanta rikananpä.
6 Tsayta rikaykurmi TAYTA DIOS yar-
pachakur nirqan: "Paykunaqa tsay
idiömallata parlarmi shumaq willana-
kur tsaynö ruraykäyan. Tsay markata y
törrita shäritsiyta ushaskirqa mastami
imatapis rurayanqa. 7 Tsaynö kaykap-
tinqa paykunaman aywar pantatsishun
tsay idiömallata manana parlayänanpä.
Tsaynöpami juk idiöma juk idiömatana
parlar manana tantiyanakuyanqanatsu
imata parlaykäyanqantapis".
8 Tsaynö nirmi TAYTA DIOS llapan
runakunata entëru patsaman mash-
takätsirqan. Tsaynöpami shäriykätsi-
yanqan markata ushayarqannatsu.
9 Tsay markachömi TAYTA DIOS pïmay
runakunata pantakätsir idiömanta
jukman jukman tikratsirqan. Tsaynö
pantakätsinqanpitami tsay markapa
jutin karqan Babel.[r] Mana tantiyana-
kurnami runakunaqa maytsaypapis
mashtakar aywakuyarqan.

Sempa tsurinkunapita aywaraqkuna
1 Crónicas 1.24-27

10 Kaychömi qellqaraykan Sempa
tsurinkunapita y paykunapita aywa-
raqkunapäpis.
Diluviu kanqanpita ishkay watatami
Sempa tsurin Arfaxad yurirqan. Tsay
witsan Sem kaykarqan juk pachak
(100) watayuqmi. 11 Tsurin Arfaxad
yurinqanpita Sem kawarqan pitsqa
pachak (500) watarämi. Sempa tsurin-
kuna warmipis ollqupis kayarqanrämi.
12 Arfaxad kimsa chunka pitsqa (35)
watayuq kaykaptinmi tsurin Sala

[p] **10.25** *Peleg* ninanqa *rakikashqa* ninanmi. [q] **11.2** Sinarqa Babiloniami karqan. [r] **11.9** *Babel* ninanqa *pantakätsin* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yurirqan. 13 Tsurin Sala yurinqanpita
Arfaxad kawarqan chusku pachak
kimsa (403) wata masrämi. Arfaxadpa
tsurinkuna warmipis ollqupis kayar-
qanrämi.
14 Sala kimsa chunka (30) watayuq
kaykaptinmi tsurin Heber yurirqan.
15 Tsurin Heber yurinqanpita Sala
kawarqan chusku pachak kimsa (403)
wata masrämi. Salapa tsurinkuna war-
mipis ollqupis kayarqanrämi.
16 Heber kimsa chunka chusku (34)
watayuq kaykaptinmi tsurin Peleg
yurirqan. 17 Tsurin Peleg yurinqanpita
Heber kawarqan chusku pachak kimsa
chunka (430) wata masrämi. Heberpa
tsurinkuna warmipis ollqupis kayar-
qanrämi.
18 Peleg kimsa chunka (30) wata-
yuq kaykaptinmi tsurin Reu yurir-
qan. 19 Tsurin Reu yurinqanpita Peleg
kawarqan ishkay pachak isqun (209)
wata masrämi. Pelegpa tsurinkuna
warmipis ollqupis kayarqanrämi.
20 Reu kimsa chunka ishkay (32)
watayuq kaykaptinmi tsurin Serug
yurirqan. 21 Tsurin Serug yurinqanpita
Reu kawarqan ishkay pachak qanchis
(207) wata masrämi. Reupa tsurin-
kuna warmipis ollqupis kayarqanrämi.
22 Serug kimsa chunka (30) watayuq
kaykaptinmi tsurin Nacor yurirqan.
23 Tsurin Nacor yurinqanpita Serug
kawarqan ishkay pachak (200) wata
masrämi. Serugpa tsurinkuna warmi-
pis ollqupis kayarqanrämi.
24 Nacor ishkay chunka isqun (29)
watayuq kaykaptinmi tsurin Taré[s]
yurirqan. 25 Tsurin Taré yurinqanpita
Nacor kawarqan juk pachak chunka
isqun (119) wata masrämi. Nacorpa
tsurinkuna warmipis ollqupis kayar-
qanrämi.
26 Taré qanchis chunka (70) wata-
yuq kaykaptin kimsarämi tsurinkuna
karqan. Paykunapa jutinmi karqan
Abram, Nacor y Harán.

Tarépita aywaraqkuna

27 Kaychömi qellqaraykan Tarépa
tsurinkunapä y paykunapita aywaraq-
kunapäpis.
Tarépa tsurinkunami kayarqan
Abram, Nacor y Harán. Haránpa tsu-
rinnami karqan Lot. 28 Ur markancho
taykäyaptillanrämi taytanpitapis mas
ñöpata Haránqa wanurqan. Tsay mar-
kachöqa caldeo runakunami täyarqan.
29 Abrampa warminmi karqan Sarai.
Nacorpa warminnami karqan Haránpa
tsurin Milca. Milcapa ñañanmi karqan
Isca. 30 Saraiqa qolluqmi karqan.
31 Ur markacho taykanqanpitami
*Canaánchöna tänanpä Taré aywa-
kurqan. Ur markaqa caldeo runakuna
täyanqan markami karqan. Canaán-
man aywakurmi pusharqan tsurin
Abramta, willkan Lotta y llumtsuynin
Saraitapis. Aywaykäyanqancho Harán
markaman chaykurmi tsayllachöna
täyarqan. 32 Harán markacho taykarmi
Taré wanurqan ishkay pachak pitsqa
(205) watayuq kaykar.

Abramta Tayta Dios awninqan

12 1 Juk junaqmi Abramta TAYTA
DIOS nirqan: "Markaykita y
castaykikunata kachaykur rikatsinäpä
kaq partiman aywakuy.[†]
2 "Qampita aywaraqkunatami alli
rikashä atskaman mirar jatun
nación kayänanpä.
Bendisaptïmi pïmaypis respitayä-
shunki.
Qam kaynikipami wakin runaku-
napis bendicionta chaskiyanqa.
3 Bendisashuqnikikunatami bendi-
sashä.
Maldicionashuqnikikunatami
maldicionashä.

[s] **11.24** Wakin traduccionkunachöqa *Térah* niyanmi.
[†] **12.1** Hech. 7.2-3; Heb. 11.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qam raykuqmi kay patsacho
llapan casta runakunapis bendicionnïta chaskiyanqa”.†

4 TAYTA DIOS tsaynö niptinmi sobrinun Lotwan Abram aywakurqan. Haránpita yarqunqan witsan Abram kaykarqan qanchis chunka pitsqa (75) watayuqnami. 5 *Canaánman aywakurmi warmin Saraita, sobrinun Lotta y Haráncho tarinqan llapan sirviqninkunata pusharqan. Tsaynöllami uywankunata qatikurkur y llapan imaykankunatapis apakurkur aywakurqan.

Canaánman chaykurnami 6 Siquem marka cercanyaq aywar Moripa *sagrädu encina jachan ñöpancho Abram tarqan. Tsay partichöqa cananeo runakunami atskaq täyarqan. 7 Tsaycho taykaptinmi TAYTA DIOS yuripaskir Abramta nirqan: “Qampita aywaraqkunatami kay llapan jallqakunata y raqrakunata rikatsishä”.†

Tsaycho yuripanqanpitami *altarta Abram pirqarqan TAYTA DIOSTA mañakur adorananpä.

8 Nirkurnami rupay yarqamunanlä Bet-el tsimpan jallqakunaman aywakurqan. Tsaychömi toldunta shäriskatsir tarqan. Tsaychöpis juk altarta pirqarkurmi TAYTA DIOSTA mañakur adorarqan. Rupay jeqananlächömi Bet-el marka karqan. Hai markanami kaykarqan rupay yarqamunanlächo. 9 Tsaypitapis cercaman cercaman aywarmi *Neguev kinrayyaq charqan.

Egiptucho Abram tanqan

10 Tanqan kaqcho pasaypa muchuy kaptinmi Egipto nacionman Abram aywakurqan tsaychöna tänanpä. 11 Egiptuman yaykuykarnami warmin Saraita nirqan: “Qamqa kuyayllapä shumaq warmimi kanki. 12 Egipto runakunaqa warmï kanqaykita mayaskir wanuskatsimarmi apakuyäshunki. 13 Mana wanutsiyämänanpä paykunata ninki panï kanqaykita”.†

14 Egiptuman Abram chaykuptinmi tsaycho taq runakuna Saraita rikayarqan kuyayllapä kanqanta. 15 Egiptucho Faraónta mandashiqkunapis Sarai kuyayllapä kanqantami rikayarqan. Tsaynö kuyayllapä kanqanta willayaptinmi Faraónqa pushatsirqan palaciunman. 16 Saraita palaciunman apanqanpitami Abramta qararqan üshakunata, cabrakunata, wäkakunata, ashnukunata y *camëllukunatapis. Tsaynöllami sirviqninkuna kayänanpä ollqutapis warmitapis qararqan.

17 Tsaynö kaptinpis Saraita apanqanpitami Faraónta llapan castankunatawan mantsaypä qeshyawan TAYTA DIOS castigarqan. 18 Tsaymi Abramta qayaykatsir Faraón nirqan: “¿Imanirtä kayta ruramashqanki? Sarai warmiki kaykaptin ¿imanirtä willamashqaykitsu? 19 ¿Imanirtä ‘panïmi’ nimarqayki? Tsaynö nimaptiki warmïpä apaykarnaqa punurpis punuykümanchi karqan. Kananqa warmikita pushakurkur kaypita aywakuy”.

20 Tsaynö nirmi Faraónqa yanapaqninkunata kacharqan Egiptupita Abramta qarquyänanpä. Tsaymi Egiptupita Abram aywakurqan warminta y imaykankunatapis apakurkur.

Abramwan Lot rakikäyanqan

13 1 Warminta pushakurkur y llapan imaykankunatapis apakurkur Egiptupita Abram kutikurmi *Neguevman charqan. Paywanmi sobrinun Lotpis aywarqan. 2 Abramqa pasaypa imaykayuq runami karqan. Tsaymi qorinpis qellayninpis uywankunapis atska karqan. 3 Neguevpita aywakurmi patsakur patsakur Betelman Abram charqan. Nirkurnami kutikurqan ñöpata tanqan kaqman. Tsayqa karqan Bet-elpita Haiman

†**12.3** Hech. 3.25; Gál. 3.8. †**12.7** Hech. 7.5. †**12.13** Gén. 20.2; 26.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywaqchömi. 4 Tsaychömi *altarta
unay pirqanqan kaqcho TAYTA DIOSTA
mañakur adorarqan.
5 Lotpis tiyun Abramnömi imaykayuq karqan. Paypapis atskami karqan
üshankuna, cabrankuna, wäkankuna y
toldunkunapis. 6 Tsaytsika uywankuna
kaptinmi juk patsallacho ishkankuna
täyänanpä ayparqannatsu. 7 Tsaymi
Abrampa uywa mitsiqninkunawan
Lotpa uywa mitsiqninkuna qewa janan
pelyayaq. Tsay witsan tsaycho taykäyarqanrämi cananeo runakuna y
ferezeo runakuna.
8 Uywa mitsiqninkuna tsaynö pelyayaptinmi sobrinun Lotta Abram
nirqan: “Tsay castalla kaykarqa ama
chikinakushuntsu ni mitsikuqnintsikkunapis rimanakuyätsuntsu. 9 Rikanqaykinöpis kay parti jatunmi. Maynincho täkunaykipäpis akrakuy. Janapa
aywaptikiqa urapami aywashä. Urapa
aywaptikiqa janapami aywashä”.
10 Tsaynö niptinmi Lotqa Jordán
mayu ñöpan pampakunata entërupa
rikachakurqan Zoar markaläpa. Tsay
pampakunacho qewapis y yakupis
atska kaptinmi Edén huertanörä† y
Egiptunörä karqan. Tsaynö karqan
Sodoma y Gomorra markakunata
TAYTA DIOS manarä ushakätsiptinmi.
11 Tsaymi Lotqa mas alli kaptin akrakurqan Jordán mayu ñöpan pampakunata. Tsaynöpami Abrampita
rakikar aywakurqan rupay yarqamunanläman. 12 Abrammi itsanqa patsan
*Canaánllacho quëdakurqan. Lotnami
Jordán mayu aywaq pampakunacho
kaykaq markakunaman aywar Sodoma
marka cercancho tarqan. 13 Sodomachöqa TAYTA DIOSTA mana cäsukuq
jutsasapa runakunallami täyarqan.
14 Lot aywaskiptinnami Abramta
TAYTA DIOS nirqan: “Kay taykanqaykipita norti kaqläpa, sur kaqläpa,
rupay yarqamunan kaqläpa y rupay
jeqanan kaqläpa rikachakuy. 15 Tsay
rikanqayki partitaqa llapantami rikatsishayki. Imayyaqpis tsayqa kanqa
qampä y qampita aywaraqkunapämi.†
16 Qampita aywaraqkunatami atskaman mirayänanpä alli rikashä. Tsaymi
paykunaqa aqushanö yupaytapis mana
atipaypä kayanqa. 17 Aywar entërupa
rikapakamuy. Llapan rikanqayki kaqtaqa qamtami entregashayki”.
18 TAYTA DIOS tsaynö niptinmi llapan imaykantapis apakurkur Hebrón
marka cercanman Abram aywakurqan. Tsaychömi atska encina jachakuna karqan. Tsay jachakunaqa
Mamre runapami karqan. Tsaycho
taykarnami altarta Abram pirqarqan
TAYTA DIOSTA adorar mañakunanpä.

Lotta prësu apaykäyaptin Abram kutitsimunqan

14 1 Tsay witsanmi Sinar markapa
mandaqnin rey karqan Amrafel. Elasar markapa mandaqnin reymi
karqan Arioc. Elam markapa mandaqnin reymi karqan Quedorlaomer. Goim
markapa mandaqnin reymi karqan
Tidal. 2 Tsay reykunami guërracho kaykäyarqan wakin markakunapa mandaqnin reykunawan. Tsay reykunaqa
kayarqan Sodoma markapa reynin
Bera, Gomorra markapa reynin Birsa,
Adma markapa reynin Sinab, Zeboim
markapa reynin Semeber y Bela markapa reyninpis. Bela markapa jukaq
jutinmi karqan Zoar. 3 Tsay pitsqa
reykunami soldädunkunata qoriyarqan
Sidim pampaman. Tsay pampachömi
kananqa *Kachi Lamar kaykan. 4 Tsay
reykunataqa rey Quedorlaomermi
chunka ishkay wata munaynincho
tsarararqan. Tsaypita juk wata päsaskiptinnami pitsqan reykuna willanakur
Quedorlaomerpa contran shäriyarqan.
5 Tsaymi juknin wata Quedorlaomer y payta yanapaq reykunapis

†**13.10** Gén. 2.8-9. †**13.15** Hech. 7.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

soldädunkunawan aywayarqan Astarot Karnaimman. Tsaycho pelyarmi refaíta runakunata wanutsiyarqan. Tsaynöllami Ham markapa aywar zuzita runakunatapis wanutsiyarqan. Tsaypita Save-quiriataimpa aywar emita runakunatapis wanutsiyarqan. 6 Nirkurnami Seir jallqakunapa aywar horeo runakunatapis wanutsiyarqan. Wakin horeo runakuna qeshpiyaptinmi qatikachäyarqan Parányaq. Tsayqa kaykan tsunyaq jirka ñöpanchömi. 7 Tsaypita kutimurmi Quedorlaomer y paywan aywaqkuna En-mispatman chäyarqan. Tsaypa jukaq jutinmi karqan Cades. Tsay kinranmi amalecita runakunata ushakätsiyarqan. Tsaypita päsarmi Hazezon-tamar particho taq amorreo runakunatapis ushakätsiyarqan.

8 Tsaymi Sodomapa, Gomorrapa, Admapa, Zeboimpa y Belapa mandaqnin reykuna kamarikuyarqan Sidim pampacho guërrata rurayänanpä. (Bela markapa jukaq jutinmi karqan Zoar.) 9 Tsaychömi pitsqa reykuna chusku reykunawan pelyayarqan. Tsay chuskun reykunami kayarqan Elampa mandaqnin rey Quedorlaomer, Goimpa mandaqnin rey Tidal, Sinarpa mandaqnin rey Amrafel y Elasarpa mandaqnin rey Arioc. 10 Sidim pampachöqa brea[t] pözukunami atska karqan. Tsaymi Sodomapa y Gomorrapa reyninkuna soldädunkunawan guërrapita qeshpiykäyanqancho tsay brea pözukunaman jeqarpuyarqan. Wakin kaq reykunami soldädunkunawan jallqakunapa qeshpiyarqan.

11 Tsay pelyacho vinciq chusku reykunami soldädunkunawan Sodoma y Gomorra markakunaman yaykuykur llapan imaykantapis mas alli kaqkunata apakuyarqan. Tsaynöllami llapan mikuyninkunatapis apakuyarqan. 12 Abrampa sobrinun Lotmi taykarqan Sodomacho. Tsaymi Lotta prësu tsariskir apakuyarqan llapan imaykankunatawan. 13 Tsaynö apaykäyaptinmi juk runa qeshpiskir Abramta willaq aywarqan.

(Abramqa hebreo runami karqan. Payqa taykarqan amorreo runa Mamripa encina munti chakranchömi. Mamre karqan Escolpa y Anerpa wawqinmi. Paykunaqa Abramwan yanapanakuyänanpämi willanakuyashqa kayarqan.)

14 Sobrinun Lotta prësu apaykäyanqanta musyaskirmi Abramqa qorirqan makincho yuriq sirviqninkunata. Tsay runakunami kimsa pachak chunka puwaq (318) kayarqan. Paykunata pushakurkurmi Dan markayaq Abram aywarqan prësu apaq runakunapa qepanta. 15 Taripaykurmi sirviqninkunawan illaqpita atacarnin paqaspa vinciyarqan. Tsaynö vincirmi Hoba markayaq qatipäyarqan. Tsay markaqa Damasco marka norti kaqläpami karqan. 16 Nirkurmi llapan apayanqankunata qechur kutitsiyämurqan. Tsaynöpami sobrinun Lottapis imaykankunatawan kutitsiyämurqan. Tsaynöllami warmitapis ollqutapis prësu apayanqanta kutitsiyämurqan.

Abramta Melquisedec bendisanqan

17 Quedorlaomerta y payta yanapaq reykunata vinciskir Abram kutiykämuptinmi Sodoma markapa mandaqnin rey tariparqan Save pampaman. Tsay pampapa jukaq jutinmi Mandaq Reypa Pampan. 18 Tsaymi Salem markapa mandaqnin rey Melquisedecpis tsayman chaykur tantatawan vïnuta Abramta qararqan. Melquisedecqa poderyuq Tayta Diosta sirviq sacerdötimi karqan.[u] 19 Abramta bendisarmi nirqan:

"Ciëluta y kay patsata kamaq
poderyuq Tayta Dios

[t] **14.10** Breaqa yanami imayka siniganö. [u] **14.18** Hebreo idiömachömi nin: *Melquisedecqa El-Eliónta sirviq sacerdötimi karqan.* El-Eliónqa Tayta Diospa jukaq jutinmi karqan. Tsaynöllami nin Gén. 14.19-20, 22 versïculukunachöpis.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bendicionninta qamman churaykallämutsun.
20 Poderyuq Tayta Dios alabashqa kaykullätsun.
Paymi yanapashushqayki contrayki kaq runakunata vincinaykipä”.
Tsaynö niptinmi Abramqa qechur kutitsimunqanpita Melquisedecta *diezmuta qararqan.†
21 Sodomapa mandaqnin reynami Abramta nirqan: “Marka mayïkunataqa kutitsimay. Tsaypita kaqtaqa imaykatapis llapanta apakuy”.
22 Tsaynö niptinmi Abram nirqan: “Ciëluta y kay patsata kamaq poderyuq TAYTA DIOSPA jutincho jurarmi nishqä 23 qampa kaqtaqa juk jïlullaykitapis ni llanqi watullaykitapis mana apanäpä. Tsaynöpami qamqa parlaykankinatsu ‘Abramtaqa noqami rïcuyätsishqä’ nir. 24 Sirvimaqnï runakuna mikuyanqallanna katsun. Aywashimaq Aner, Escol y Mamre itsanqa derëchun kaqkunata apakuyätsun”.

Abramta Tayta Dios awninqan

15 1 Nirkurnami Abramta revelar TAYTA DIOS nirqan: “Abram, ama mantsariytsu. Noqami tsapäshuqniki escüdu kä. Qammanmi bendicionnïta churamushä”.
2 Tsaynö niptinmi Abram nirqan: “TAYTA DIOS, tsurï mana kaykaptinqa ¿pïnïpätä llapan qaramanqaykipis kanqa? Wanukuptïpis Damascupita sirvimaqnï Eliezerllachi llapan imaykäkunawanpis quëdanqa. 3 Tsuriynaq kanäpä destinaykämaptikiqa munaynïcho yuriq sirvimaqnillächi llapan imaykäwanpis quëdanqa”.
4 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nirqan: “Manami sirvishuqnikitsu imaykaykiwanpis quëdanqa, sinöqa kikikipa tsurikimi”.
5 Tsaypita Abramta waqtaman pushaykurmi TAYTA DIOS nirqan: “Ciëluta rikay. ¿Qoyllurkunata yupayta kamäpakunkiku?”
Nirkurmi yapay nirqan: “Tsaynöllami qampita aywaraqkunapis yupayta mana atipaypä kayanqa”.†
6 Tsaynö ninqanta Abram criyiptinmi jutsaynaqtana TAYTA DIOS chaskirqan.† 7 Nirkurnami TAYTA DIOS nirqan: “Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä. Kay rikatsinqä chakrakunata herenciayki rikatsinäpämi caldeo runakuna täyanqan Ur markapita jipimurqä”.
8 Tsaynö niptinmi Abram tapurqan: “TAYTA DIOS, ¿imanöpatä musyashä kay rikatsimanqaykikuna rasunpaypa noqapä kanqanta?”
9 Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: “Kayman apamuy juk ternërata, juk cabrata y juk carnëruta. Tsay uywakuna kayätsun kimsa watayuq. Tsaynölla apamunki juk kullkushta y juk pushapa palumata”.
10 Tsaynö niptinmi Abram tsay uywakunata apaykur pullanpa cuartizaskir frenti frenti churarqan. Palumatawan kullkushtami itsanqa cuartizarqantsu.†
11 Tsay churanqan aytsaman wiskurkuna shayämuptinmi Abram wajakurqan. 12 Patsa tsakaykaptinnami Abram pasaypa punukaskirqan. Punukashqa kaykarmi suëñuynincho tsakayta rikar pasaypa mantsarirqan.
13 Tsay hörami TAYTA DIOS nirqan: “Qampita aywaraqkunami chusku pachak (400) wata juk markacho jäpa runakunapa wätaynin kar ñakayanqa.†
14 Tsaynö kaptinpis tsay marka runakunatami castigashä. Nirkurnami qampita aywaraqkunata imaykayuqta jipimushä.† 15 Manarä tsaykuna kaptinmi qamqa awkinyashqana wanukur unay castaykikunawan tinkuq aywakunki.

---

†**14.18-20** Heb. 5.6, 10; 6.20—7.17. †**15.5** Rom. 4.18; Heb. 11.12. †**15.6** Rom. 4.3, 9, 22; Gál. 3.6; Stg. 2.23. †**15.10** Jer. 34.18-19. †**15.13** Éxo. 1.1-14; Hech. 7.6. †**15.14** Éxo. 12.36; Hech. 7.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Chusku pachak wata päsaskiptinnami
qampita aywaraqkuna kay taykanqay-
kiman kutiyämunqa. Kutimunanpäqa
kaycho taq amorreo runakunapa jutsan-
kuna mana atipaypämi kanqa".
17 Patsa tsakaskiptinnami shansha-
yuq qoshnirrä kanalla y qeru puntan-
cho lunyarrä nina yuriskir churaray-
kaq aytsakuna chawpinpa päsarqan.[v]
18 Tsay junaqmi Abramwan *pactuta
rurar TAYTA DIOS kaynö nirqan: "Kay
taykanqayki partita qampita aywaraq-
kunatami rikatsishä Egipto mayupita
Éufrates jatun mayuyaq.[†] 19 Tsaychömi
taykäyan ceneo runakuna, cene-
zeo runakuna, cadmoneo runakuna,
20 heteo runakuna, ferezeo runakuna,
refaíta runakuna, 21 amorreo runa-
kuna, cananeo runakuna, gergeseo
runakuna y jebuseo runakunapis".

Ismael yurinqan

16 1 Abrampa warmin Sarai
qolluq kaptinmi wamran
karqantsu. Saraipa wätayninmi Agar
jutiyuq jipash karqan. Agarqa Egip-
tupitami karqan. 2 Abramtami Sarai
nirqan: "Qolluq kanäpämi TAYTA
DIOS destinamashqa. Tsaynö kaptinpis
wamrayuq kanäpä wätaynï Agarwan
punuykullay. Paypa wamran yurip-
tinmi noqapa wamränö kanqa".
Tsaynö niptinmi Abram awnirqan.
3 Awniptinmi Saraiqa Abramta
punutsirqan Egiptupita apamunqan
Agarwan. Tsayqa karqan *Canaáncho
chunka watana Abram taykaptinmi.
4 Abramwan punur qeshyaq rikakus-
kirmi Agarqa patrönan Saraita mana-
kaqman churar qallaykurqan.
5 Tsaymi Abramta Sarai nirqan:
"Agarwan pununaykipä kikï nikaptïpis
qeshyaq rikakur chikimänanpä qammi
jutsayuq kaykanki. Tsaynö kanqaykipi-
tami TAYTA DIOS juzgashunki".
6 Tsaynö niptinmi warmin Saraita
Abram nirqan: "Wätaynikiqa maki-
kichömi kaykan. Tsaynö kaykaptinqa
qampitanachi imata ruraptikipis".
Tsaynö niptinmi Saraiqa wätaynin
Agarta puëdiqta mana puëdiqtapis
mandar qallaykurqan. Tsaynö ñaka-
tsiptinmi Agarqa qeshpir aywakurqan.
7 Tsaynö aywaykaptinmi TAYTA
DIOSPA *angelnin tsunyaq jirkacho
kaykaq pukyu ñöpancho yuriparqan.
Tsay pukyuqa karqan Shur partipa
aywana nänichömi. 8 Tsaychömi ángel
tapurqan: "Saraipa wätaynin Agar,
¿maypitatä shamuykanki? Tsaynöpis
¿maypatä aywaykanki?"
Tsaymi Agar nirqan: "Patrönä Sarai-
pitami qeshpiykä".
9 Tsaymi TAYTA DIOSPA angelnin
nirqan: "Patrönayki Saraiman kutiykur
pay mandashunqaykita imatapis ruray".
10 Tsaynöllami yapay nirqan:
"Wamraykipa tsurinkunapitami
yupaytapis mana atipaypä ats-
kaman mirayanqa.
11 Qeshyaq kaykanqayki wawayki
ollqumi kanqa.
TAYTA DIOSMI wiyashushqayki
llakikur mañakunqaykita.
Tsay wamraykipa jutinmi kanqa
Ismael.[w]
12 Tsay wamraykiqa chucaru cawa-
llunömi kanqa.
Pïmaywan pelyaptinmi pïmaypis
chikir contran shärinqa.

[v] **15.17** Tsay witsanmi tsaycho taq runakuna imatapis awninqanta cumplinanpä parlar uywakunata pullanpa cuartizaskir frenti frenti churayaq. Nirkurnami tsay aytsakuna chawpinpa päsar niyaq: "Noqatapis ishkayman roquyämätsun awninqäta mana cumpliptïqa". Tsaymi shansha-yuq qoshnirrä kanalla y qeru puntancho lunyarrä nina aytsakuna chawpinpa päsaykaqta rikar Abram tantiyarqan roqunqan uywakunapa chawpinpa kikin Tayta Dios päsaykanqanta. Tsaynö päsarmi Abramta Tayta Dios tantiyatsirqan awninqanta cumplinanpä. [w] **16.11** *Ismael* ninanqa *Tayta Dios wiyan* ninanmi.
[†] **15.18** Hech. 7.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Castankunawanpis chikinakurmi
kawanqa”.
13 Kikin TAYTA DIOSWAN parlan-
qanta tantiyarmi Agar nirqan: “Rika-
maqnï Diostami rikashqä”.
Tsaypitami Diospa jutinta churar-
qan El-Roí[x] nir. 14 Tsaymi tsay pözupa
jutin churaparqan Beer Lahai-Roí jutin
kananpä.[y] Tsay pözuqa kaykan Cades-
pita Beredman päsaq nänichömi.
15 Abram kaqman kutirmi paypa
tsurinta Agar qeshyakurqan.[†] Wam-
ranpa jutintanami Abram churarqan
Ismael jutin kananpä. 16 Abram puwaq
chunka soqta (86) watayuq kaykap-
tinmi tsurin Ismael yurirqan.

Abraham señalakunqan

17 1 Abram isqun chunka isqun
(99) watayuq kaykaptinmi
TAYTA DIOS yuripaykur nirqan:
“Noqami kaykä El-Shaddai.[z] Ninqä-
kunata cäsukur jutsata mana ruraypa
imayyaqpis kaway. 2 Qamwan *pactuta
ruranqätaqa cumplishämi.[†] Tsaymi
qampita aywaraqkuna atskaman mira-
yänanpä bendicionnïta churamushä”.
3 Tsaynö niptinmi Abram juklla
lätakaykurqan. Tsaychömi Tayta Dios
nirqan: 4 “Pactu ruranqäta cumplirmi
atska nación runakunapa taytan
kanaykipä churashayki. 5 Kananpitaqa
manami Abramnatsu jutiki kanqa,
sinöqa Abrahamnami.[a] Tsaynö jutiki
kanqa atska nación runakunapa taytan
kanaykipä churashqa kaptïmi.[†] 6 Qam-
pita aywaraqkunaman bendicionnïta
churaptïmi atska nacionkuna y reyku-
napis paykunapita kayanqa.
7 “Kay pactuqa manami qamllapätsu
kanqa, tsaypa trokinqa tsurikikunapä,
willkaykikunapä, shurukta willkayki-
kunapä y paykunapita mas aywaraq-
kunapäwanmi. Kay pactutaqa imaypis
cumplishämi. Qampa Diosniki kanqä-
nömi qampita aywaraqkunapapis Dios-
ninkuna kashä. 8 Qorpanölla taykan-
qayki *Canaáncho kaq markakunatami
rikatsishayki. Tsaynöllami qampita
aywaraqkunata rikatsishä imayyaqpis
tsaycho täyänanpä.[†] Qampita aywaraq-
kunapa Diosninmi imaypis kashä”.
9-10 Mastami Abrahamta Tayta Dios
nirqan: “Pactu ruranqäta chaskiyä-
naykipäqa qampis y qamwan llapan
ollqu kaqkunapis cuerpuykikunata
*señalakuyay. Tsaynölla señalakuyanqa
qampita aywaraqkunapis.[†] 11 Señala-
kur penqaynikipa puntancho qaranta
roquyanki. Tsaynö señalakurmi pactu
ruranqäta chaskiyanki. 12 Kananpita
ollqu yuriq kaqtaqa puwaq junaqyuq-
llata pallunta señalayanki. Makikicho
yuriqkunata y juklä nacionpita wätay-
nikipä rantinqayki runakunatapis tsay-
nölla señalayanki. 13 Pactu ruranqäta
imaypis yarpäyänaykipä llapayki mana
qonqaypa señalakuyanki. 14 Mayqan-
pis mana señalakurqa pactu ruranqäta
manakaqmanmi churaykan. Tsaynö
kaqtaqa qamkunapita qarqunki”.
15 Mastami Abrahamta Tayta Dios
nirqan: “Kananpitaqa warmikipa jutin
manami Sarainatsu kanqa, sinöqa
Saranami.[b] 16 Payman bendicionnïta
churaptïmi tsuriki yurinqa. Tsaymi
warmiki kanqa atska nacionkunapa
maman. Paypa wamrankunapita
aywaraqkunami reykunapis kayanqa”.
17 Tayta Dios tsaynö niptinmi yapay
lätakaykur Abraham shonqullancho asi-
kur nirqan: “Juk pachak (100) watayuq

---

[x] **16.13** *El-Roí* ninanqa *Rikamaq Tayta Dios* ninanmi. Tsaynö jutinta churarmi Diospa mas juk jutinta churarqan. [y] **16.14** *Beer Lahai-Roí* ninanqa *Kawaykaq Rikamaqpa Pözun* ninanmi.
[z] **17.1** *El-Shaddai* ninanqa *llapanpä munayyuq Dios* ninanmi. [a] **17.5** *Abraham* ninanqa *atska runakunapa taytan* ninanmi. [b] **17.15** *Sara* ninanqa *princesa* ninanmi.
[†] **16.15** Gál. 4.22. [†] **17.2** Gén. 12.2-3. [†] **17.5** Rom. 4.17-18. [†] **17.8** Hech. 7.5-6.
[†] **17.9-10** Hech. 7.8; Rom. 4.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykarnaqa ¿imanöpatä warmïtapis qeshyaqta rikakatsïman? Sarapis isqun chunka (90) watayuqna kaykarqa ¡imanöpanashi wamrayuq kanman!"

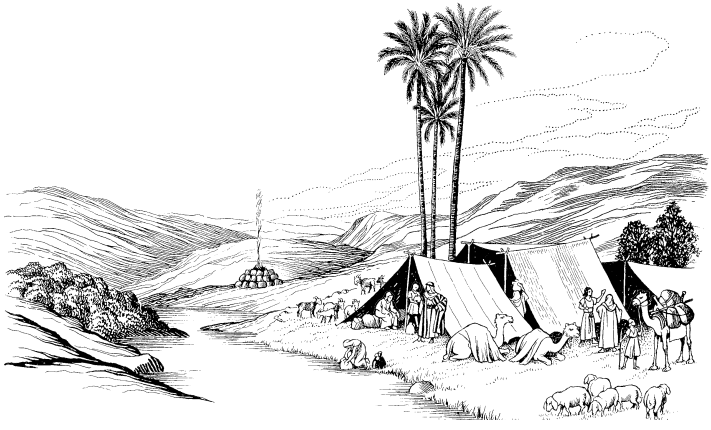
18 Tsaymi Tayta Diosta Abraham nirqan: "Taytay, tsurï Ismaelman bendicionnikita churaptiki allimi kanman".

19 Tsaynö niptinmi Tayta Dios nirqan: "Manami Ismaelpätsu nikä, sinöqa warmiki Saracho yurinanpä kaq tsurikipämi. Tsay tsurikipa jutinmi kanqa Isaac.[c] Pactu ruranqäqa Isaacpä y paypita aywaraqkunapämi imayyaqpis kanqa. 20 Mañakamanqaykinöllami Ismaelmanpis bendicionnïta churashä paypita aywaraqkuna jatun nación kayänanpä. Paypa tsurinkunapis chunka ishkay mandaqkunami kayanqa.[†] 21 Pactuta ruranqämi itsanqa Saracho yuriq tsuriki Isaacpä kanqa. Watan kaynö witsanqa wamrayuqnami Sara kaykanqa".

22 Tsaynö niskirmi tsaypita Tayta Dios aywakurqan. 23 Tsay junaqmi Tayta Dios ninqannölla makincho kaykaq llapan ollqukunata Abraham señalarqan. Tsaymi tsurin Ismaelta, makincho yuriq runakunata y wätayninpä rantinqan runakunatapis señalarqan. 24 Tsay señalakunqan junaq Abraham kaykarqan isqun chunka isqun (99) watayuqmi. 25 Tsurin Ismaelnami kaykarqan chunka kimsa watayuq. 26 Tsay junaqllami Abraham y tsurin Ismaelpis señalakuyarqan. 27 Tsaynöpis tsay junaqllami Abraham señalarqan makincho yuriq ollqu wätayninkunata y rantinqan jäpa runakunatapis.

Abrahamta Tayta Dios watukanqan

18 1 Mamre runapa chakran encina jachakuna kanqancho taykaptinmi Abrahamta TAYTA DIOS yuriparqan. Tsay hörami pasaypa achaptin toldun punkucho Abraham llantukur jamaraykarqan. 2 Rikachakuykanqanchömi kimsa runakuna ichiraykaqta rikarqan. Tsaymi chaskinanpä[†] cörrilla aywar urkunpis patsaman töpanqanyaq qonqurikuykur 3 nirqan: "Taytakuna, päsakuyänayki kaptinpis jamarishunrä. Ama aywakuyaytsu. 4 Yakuta apatsimushä chakikikunata mayllakuyänaykipä. Kay jacha chakillanchöpis jamaykulläshun. 5 Wamaqllanta chaykäyämuptikiqa

Abraham tanqan toldukuna (18.5)

[c] **17.19** *Isaac* ninanqa *asin* ninanmi.
[†] **17.20** Gén. 25.12-18. [†] **18.2** Heb. 13.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imallatapis kusinakaskatsimushärä.
Mikuskirnami päsakuyanki".

Tsaynö niptinmi paykuna niyarqan:
"Taytay, allichi kanman".

6 Tsaymi Abrahamqa toldunman yaykuskir Sarata nirqan: "Ishkay chunka (20) kïlu mas allinnin jarinapita tantata ruraskamuy".

7 Nirkurnami wäkankuna kaqman Abraham cörrilla aywar wera torïtuta apamurqan. Tsaytanami wätayninta entregarqan pishtaskir kusinananpä.
8 Nirkurnami mantequïllata, lichita y kusinakatsinqan aytsata apaykur qorpankuna jamaraykanqallanman qararqan. Paykuna mikuyaptinmi alcäbulla kaykarqan imatapis munayanqanta apapänanpä.

9 Mikuskirnami Abrahamta tapuyarqan: "¿Maychötä warmiki Saraqa kaykan?"

Abrahamnami nirqan: "Toldu rurinchömi kaykan".

10 Tsaynö niptinmi juknin nirqan: "Watan yapay kutimunäpäqa ollqu wamrayuqnami warmiki Sara kaykanqa".†

Abrahamta tsaynö ninqanta punku waqtallanpitami Sara wiyaparaykarqan. 11 Abrahamwan Saraqa chachayashqanami kayarqan. Chakwanna kaptinmi killa qeshyanpis unayna illakashqa karqan. 12 Tsaynö parlanqanta wiyarmi Saraqa asikur shonqullancho nirqan: "Kanan chakwanna kaykarqa y runäpis awkinna kaykaptinqa ¿imanöpanatä wamräpis kanman?"

13 Tsaymi Abrahamta TAYTA DIOS nirqan: "¿Imanirtä Sara asikushqa? ¿Imanirtä chakwanna kar wamran mana kananpä kanqanta yarpan?
14 Noqapä ¿imallaqa aja kantsurä? Watan yapay kutimunäpäqa ollqu wamrayuqnami Sara kaykanqa".†

15 Tsaynö ninqanta wiyarmi Sara mantsakar nirqan: "Noqaqa manami asikushqätsu".

Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Noqa musyämi asikunqaykita".

Sodoma markapä Tayta Diosta Abraham mañakunqan

16 Nirkurnami qorpankuna[d] Sodoma markapa päsakuyarqan. Abrahampis paykunata wallkirmi karuyaq aywarqan. 17 Abrahamwan aywaykarmi TAYTA DIOS yarpachakur nirqan: "Abrahamta musyatsishä imata yarpaykanqätapis. 18 Paypita aywaraqkunami atskaman mirar jatun nación kanqa. Tsaynöllami pay raykuq kay patsacho llapan casta runakunapis bendicionnïta chaskiyanqa. 19 Paymi tsurinta y paypita aywaraqkunatapis yachatsinqa munanqänö imaypis kawayänanpä. Tsaypämi payta akrashqä. Tsaynö ruraptinmi Abrahamta awninqäkunata llapanta cumplishä".

20 Tsaynö yarpachakuskirmi Abrahamta TAYTA DIOS nirqan: "Sodomacho y Gomorracho taq runakunapämi maytsay runakunapis parlayan pasaypa jutsa ruraq kayanqanta.
21 Tsaymi kanan aywaykä runakuna niyanqannö rasunpaypa jutsayuq kayanqanta o jutsaynaq kayanqantapis musyanäpä".

22 TAYTA DIOSWAN Abraham parlanqanyaqmi ishkay kaq qorpankunaqa Sodomaman puntayarqan. 23 TAYTA DIOSPA ñöpanman witiykurmi Abraham tapur nirqan: "Jutsasapa runakunata ushakätsirqa ¿jutsaynaq kaqkunatapis ushakätsinkitsurä? 24 Tsay jatun markachöqa jutsaynaq runakuna capazchi kaykan pitsqa chunkallapis (50). Pitsqa chunka jutsaynaq

---

[d] **18.16** Tsay kimsa qorpakunaqa manami runakunatsu kayarqan, sinöqa ishkay angelkunawan Tayta Diosmi. Tsayta musyanaykipä liyinki Gén. 18.17; 19.1.
† **18.10** Rom. 9.9. † **18.14** Jer. 32.27; Luc. 1.37; Rom. 9.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakuna kaykaptinqa ¿tsay markata mana kuyapaypatsurä ushakätsinki?
25 Taytay, jutsaynaq runakunatawan jutsasapa runakunata iwalqa ama ushakaykatsillaytsu. Kay patsacho llapan runakunapa jueznin kaykarqa ¿manatsurä shumaq arreglaykunkiman?"
26 Abraham tsaynö rugakuptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Sodoma markacho pitsqa chunka jutsaynaq runakunata tarirqa manami tsay markata ushakätsishätsu".
27 Tsaymi Abraham nirqan: "Taytay, yapay tapuptï ama ajanaykullaytsu. Noqaqa polvunö y uchpanöllami kaykä. 28 Jutsaynaq runakunaqa capazchi pishin pitsqa chunka kananpä pitsqallapis. ¿Tsaylla pishiykaptintsurä tsay markata ushakaykatsinkiman?"
Tsaynö rugakuptinnami TAYTA DIOS nirqan: "Jutsaynaq runakunata chusku chunka pitsqata (45) tarirqa manami ushakätsishätsu".
29 Abrahamnami yapay nirqan: "Capazchi chusku chunkallapis (40) jutsaynaq runakunaqa tsaycho kaykäyan".
Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Jutsaynaq runakunata chusku chunkallatapis tarirqa manami ushakätsishätsu".
30 Yapay rugakurmi Abraham nirqan: "Taytay, kutin kutin rugakuptï ama ajanaykullaytsu. Capazchi kimsa chunkallapis (30) jutsaynaq runakuna kaykäyan".
Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Jutsaynaq runakunata kimsa chunkallatapis tarirqa manami tsay markata ushakätsishätsu".
31 Abraham yapaymi nirqan: "Taytay, masta tapukuptï ama ajanaykullaytsu. Ishkay chunkallatapis (20) jutsaynaq runakunata tarirninqa ¿ushakätsinkitsurä?"
Tsaynö tapuptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Ishkay chunkallatapis jutsaynaq runakunata tarirqa tsay markata manami ushakätsishätsu".
32 Yapaymi Abraham tapurqan: "Taytay, kutin kutin tapuptï ama ajanaykullaytsu. Kananllanami tapukushayki. Chunkallatapis jutsaynaq runakunata tarirqa ¿imatatä ruranki?"
Niptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Tsay markacho chunkallatapis jutsaynaq runakunata tarirqa manami ushakätsishätsu".
33 Abrahamwan parlayta ushaskirmi TAYTA DIOS aywakurqan. Abrahamnami tanqan kaqman kutikurqan.

Sodomata y Gomorrata Tayta Dios ushakätsinqan

19 1 Patsa tsakaykaptinnami Sodomaman chäyarqan punta aywaq ishkay *angelkuna. Lotnami jamaraykarqan markaman yaykunacho. Rikaskirmi paykunapa ñöpankunaman Lotqa qonqurikuykurqan urkunpis patsaman töpanqanyaq.
2 Tsaymi paykunata nirqan: "Taytakuna, wayïman aywaykulläshun patsakuyänaykipä. Tsaychömi chakikikunata mayllakuyanki. Waray tutanami päsakuyanki".
Tsaynö niptinmi paykuna niyarqan: "Päkillä, taytay. Kananqa cällillachöpis waräkuyäshämi".
3 Tsaynö mana munaykäyaptinpis wayincho patsakuyänanpä Lot kutin kutin rugaptinmi wayinman aywayarqan. Wayinman chaykuyaptinnami levadüraynaq tantata ruratsir alli mikuyta mikuyänanpä Lot kusinatsirqan.
4 Lotpa wayincho mayqanpis manarä punuptinmi Sodoma marka runakuna chölukunapita qallaykur awkinkunayaq juntapaskiyarqan. 5 Lotman qayaykacharmi niyarqan: "¿Maytä wayikiman patsakamuq runakuna? ¡Paykunata fuerzayänäpä juklla qarqamuy!"
6 Tsaynö niyaptinmi wayinpita Lot yarquskir punkunta shumaq

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wichqarkur 7tsay runakunata nirqan:
“Taytakuna, qorpäkunata ima mana
allitapis ama ruraykuyaytsu. 8 Qorpä-
kunapa trokinqa ishkay warmi tsu-
rïkunata jipimushä munayanqaykita
rurayänaykipä. Tsurïkunaqa mana-
rämi pï runawanpis punuyashqarätsu.
Wayïman chämuq runakunataqa ama
imatapis ruraykuyällaytsu”.
9 Tsaynö niptinmi runakuna niyar-
qan: “¡Qamqa jukläman witikuy!
¿Jäpa runa kaykarku mandayämayta
munaykanki? ¡Kananmi itsanqa qamta
rurayäshayki paykunata rurayänäpä
kanqanpitapis mas peor!”
Tsaynö nirmi Lotta maqakachaskir
aywayarqan wayi punkunta amiyä-
nanpä.
10 Tsaymi qorpankunaqa Lotta
sutaypa wayi rurinman yaykaskatsir
punkuta wichqarkur trancaskayämur-
qan. 11 Nirkurmi waqtacho kaykaq
runakunata qaprayätsiyarqan chölukun-
apita qallaykur hasta awkinkunayaq.
Tsaynö qapra karmi punkuta ashiykä-
yanqallancho ajayaskiyarqan.
12 Nirkurnami qorpankuna Lotta
niyarqan: “¿Kay markacho mas castay-
kikuna kanku? Castaykikuna kaptinqa
warmitapis, ollqutapis, mashaykipä
kaq chölukunatapis llapanta pusha-
kurkur kay markapita aywakuyay.
13 Atskaqmi Tayta Diosman quejaku-
yashqa kay markacho runakuna jutsa
ruraq kayanqanpita. Tsaynö jutsasapa
kayaptinmi noqakunata mandayä-
mashqa kay markata chipyaq ushakä-
tsiyänäpä”.
14 Tsaynö niptinmi mashan kananpä
kaq chölukunaman aywaykur Lot nir-
qan: “¡Kay markapita llapantsik aywa-
kushun! ¡Tayta Diosmi kay markata
ushakätsinanpä kaykan!”
Tsaynö niptinpis Lot brömapanqanta
yarparmi criyiyarqantsu.
15 Patsa waraykaptinnami Lotta
angelkuna niyarqan: “Kay markata
ushakätsiyaptï mana ushakänaykipä
ishkan tsurikita y warmikita pusha-
kurkur empëñu aywakuy”.
16 Lot ras mana yarquptinmi angel-
kuna payta, warminta y tsurinkuna-
tapis makipita jancharkur markapita
jipiyarqan. Tsaynöpami Tayta Dios
kuyaparnin paykunata jipirqan tsay
markacho mana ushakäyänanpä.†
17 Markapita karucho kaykäyaptinnami
juk ángel nirqan: “Mana wanuyä-
naykipä cörrilla qeshpir aywakuyay.
Qepaman mana tikramuypa ni pampa-
chöpis mana ichiypa jirkayaq aywa-
kuyay”.
18 Tsaynö niyaptinmi Lot nirqan:
“¡Taytakuna, ichikllata shuyaski-
yayrä! 19 Qamkunaqa alli runakuna
karmi kuyapäyämar mana wanuyä-
näpä jipiyämashqayki. Markata juklla
ushakätsiyaptikiqa jirkayaq manami
qeshpiyta kamäpakuyäshätsu. Lätay-
kachaykaqllatachi ushakätsiyämanqa.
20 Taytakuna, taqay cercacho kaykaq
taksha markallaman qeshpiyanqäyaq
shuyaykuyällay. Tsay taksha marka-
taqa ama ushakaykatsiyällaytsu”.
21 Tsaymi ángel nirqan: “Mañaka-
manqaykinö katsun. Taqay taksha
markata manami ushakätsishätsu.
22 Tsaynö kaykaptinqa jukllla tsay mar-
kaman qeshpir aywakuyay. Tsayman
manarä chäyaptikiqa ushakätsinäpä
kaq markata manarämi ushakätsishä-
rätsu”.
Nirkurnami tsay taksha markapa
jutinta churarqan Zoar jutin kananpä.e
23 Patsa waraskiptinnami Zoar-
man Lot charqan. 24 Chaykuptinnami
Sodoma y Gomorra markakuna-
man azufritawan lunyaykaq ninata
TAYTA DIOS tamyatsimurqan. 25 Tsay
täyanqan pampa markakunachömi

e **19.22** *Zoar* ninanqa *takshalla* ninanmi.
† **19.16** 2Ped. 2.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunata, uywakunata y llapan imaykatapis chipyaq nina usharqan.† **26** Lotpa warminmi† itsanqa qeshpiykanqancho qepapa tikraskir kachi rumiman tikraskirqan.

27 Tsaypita waraynin tutanami TAYTA DIOSWAN parlanqan kaqman Abraham aywarqan. **28** Tsaypitami rikarqan Sodoma y Gomorra markakunapita jornupitanörä qoshni shäriykaqta. **29** Tsaynömi Tayta Dios ushakätsirqan Lot tanqan pampacho markakunata. Tsaynö ushakätsirpis Abraham rugakushqa kaptinmi tsay markakunapita Lotta qeshpitsirqan.

Lotpa warmi tsurinkuna imanöpa wamrayuq kayanqanpis

30 Tsaypitanami Lot pasaypa mantsarirqan Zoarllacho täkuyta. Tsaymi ishkan warmi tsurinkunawan jallqaman aywakur machayllacho täyarqan. **31** Tsaychömi mayor kaq jipash ñañanta nirqan: "Taytantsikqa awkinnami. Kaychöqa manami ollqu kantsu noqantsikwan tänanpä. **32** Tsaynö kaykaptinqa taytantsikta machaskatsir paywan punushun noqantsikcho tsurin yurir castantsikkuna mana ushakänanpä".

33 Willanakuyanqan tsakaymi taytanta vïnuwan machätsiyarqan. Nirkurnami mayor kaq jipash taytanwan punurqan. Taytanqa machashqa karmi mayarqantsu imay höra tsurin yaykunqanta ni yarqunqantapis.

34 Waraynin junaqnami mayor kaq jipash qepa kaq ñañanta nirqan: "Qäyan paqasmi taytantsikwan punurqä. Kanan paqas qampis paywan pununaykipä yapay machätsishun. Tsaynöpami taytantsikpa castankuna ushakäyanqatsu".

35 Tsaynö willanakuskirmi tsay paqas taytanta yapay upyatsiyarqan. Nirkurnami qepa kaq jipashna taytanwan punurqan. Pasaypa machashqa karmi taytanqa mayarqantsu imay höra tsurin yaykunqanta ni yarqunqantapis.

36 Tsaynöpami Lotpa ishkan tsurinkuna taytanllapata qeshyaq rikakuyarqan. **37** Mayor kaq jipashmi ollqu wamrata qeshyakurqan. Tsay wamrapa jutinmi karqan Moab. Paypita aywaraqkunami moabita runakuna kaykäyan. **38** Qepa kaq jipashpis ollqu wamratami qeshyakurqan. Tsay wamrapa jutinnami karqan Ben-Ammi. Ben-Ammipitanami amonita runakuna kaykäyan.

Sarata warminpä Abimelec pushatsinqan

20 **1** Tsaypita *Neguevpa aywakurmi Abraham Cadespita Shurman päsaq jäkuqchöna tarqan. Nirkurnami Gerar markapa aywar tsaychöna tarqan. **2** Tsaycho taykarmi warmin Sarapä Abraham nirqan: "Payqa panïmi".† Tsayta musyaskirmi Gerarpa mandaqnin rey Abimelec Sarata pushatsirqan warmin kananpä.

3 Pushatsinqan paqasmi Abimelecta suëñuynincho Tayta Dios nirqan: "Warmikipä pushatsimunqayki warmiqa runayuqmi. Tsayta ruranqaykipitami kanan wanunki".

4 Abimelecqa Sarawan manarämi punurqanrätsu. Tsaymi nirqan: "Tayta Dios, paywan manarä punuykaptïqa ¿imanirtä wanutsimayta munanki? **5** Kikin Abrahammi nimashqa panin kanqanta. Tsaynöllami Sarapis nimashqa turin kanqanta. Tsaynö nikäyämaptinqa manami imatapis llutanta rurashqätsu".

6 Tsaynö niptinmi suëñuynincho Tayta Dios nirqan: "Noqapis musyämi llutalla imatapis mana ruranqaykita.

†**19.24-25** Mat. 10.15; 11.23-24; Luc. 10.12; 17.29; 2Ped. 2.6; Jud. 7. †**19.26** Luc. 17.32.
†**20.2** Gén. 12.13; 26.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynöpami jutsata mana ruranaykipä tsay warmiwan pununaykitapis munashqätsu. 7Kananqa runanman tsay warmita kutitsiy. Runanqa willakuqnï profëtami. Kutitsiptikimi mana wanunaykipä mañakamanqa. Warminta mana kutitsiptikimi itsanqa qamta y wayikicho llapan taqkunata ushakätsishayki".

8 Patsa waraskiptinnami Abimelecqa llapan mandashiqninkunata qayaykatsir imata suëñunqantapis willarqan. Tsaynö willaptinmi paykuna pasaypa mantsakäyarqan. 9 Nirkurnami Abrahamta qayaskatsimur Abimelec nirqan: "¿Imanirtä tsaynö llullapämashqayki? ¿Imachötä ajanätsishqä noqata y yanapamaqnïkunata jutsaman jitarpayämänaykipä? Tsaytaqa mana allitami rurashqayki. 10 ¿Imata yarpartä 'Saraqa panïmi' nimarqayki?"

11 Tsaynö niptinmi Abraham nirqan: "Noqa yarparqä kay markacho runakuna Tayta Diospita mana *mantsapakur warmïpä raykuq wanutsiyämänanpä kanqantami. 12 Panï kaytaqa panïmi. Itsanqa taytäpa tsuripakuyninmi. Tsaynöpami paywan majatsakashqä. 13 Taytäpa wayinpita yarqukunäpä Tayta Dios nimaptinmi Sarawan willanakuyarqä mayman chäyaptïpis turin kanqäta ninanpä".

14 Abraham tsaynö niptinmi Abimelec kutitsirqan Sarata. Kutiskatsirnami Abrahamta qararqan üshakunata, cabrakunata, wäkakunata, wätaynin warmikunata y wätaynin runakunatapis. 15 Nirkurnami payta nirqan: "Musyanqaykinöpis noqapa munaynïchömi kay nación kaykan. Munanqaykicho täkunaykipä akrakuy".

16 Saratanami nirqan: "Turikita qaranqäkunaqa juk waranqa (1,000) siclo qellay chaninmi.[f] Tsaymi kananqa honornikita pipis parlanqanatsu".

17-18 Sarata apanqanpitami Abimelecpa warminta y warminpa wätayninkunatapis llapanta TAYTA DIOS qolluqyätsirqan. Tsaymi Sarata qoriskir Abrahamqa Abimelecpä Tayta Diosta mañakurqan. Mañakuptinmi Abimelecta, warminta y warminpa wätayninkunatapis alliyätsirqan wamrayuq kayänanpä.

Isaac yurinqan

21 1 Abrahamta TAYTA DIOS awninqannöllami Saraqa qeshyaq rikakurqan. 2 Abraham awkinna kaykaptinpis Tayta Dios jitapanqan killachömi ollqu wamrata Sara qeshyakurqan.[†] 3 Sara qeshyakuskiptinnami Abrahamqa tsurinpa jutinta churarqan Isaac jutin kananpä. 4 Yurinqanpita puwaq junaqyuq kaykaptinmi Tayta Dios ninqannölla tsurinpa penqayninta *señalarqan.[†] 5 Abraham juk pachak (100) watayuq kaykaptinmi tsurin Isaac yurirqan.

6 Nirkurnami Sara nirqan: "Wamrayuq kanäpä Tayta Dios willamaptinmi asikushqä.[†] Wakin runakunapis wamrayuq kanqäta musyarmi kushikur asikuyanqa. 7 Wamrayuq kanäpä kanqanta ¡pirä Abrahamta ninman karqan! Runä awkinna kaykaptinpis wamrä kashqarämi".

Agarta wamrantinta Abraham qarqunqan

8 Isaac jatunyarkuptinnami maman wasqirqan. Tsay junaqmi Abraham kushikuypita fiestata rurarqan. 9 Tsay junaqmi Agarpa wamran Ismael Isaacta pukllapar burlakuykaqta Sara rikarqan. 10 Tsaymi Abrahamta Sara nirqan: "¡Tsay wätayta wamrantinta ras qarquy! Tsay warmipa wamranqa

[f] **20.16** Juk siclo qellayqa juk killa arur gänanqannömi karqan.
[†] **21.2** Heb. 11.11-12. [†] **21.4** Gén. 17.12; Hech. 7.8. [†] **21.6** Gén. 18.12-15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manami wamrä Isaacwan herenciata rakipänakuyanmantsu".†

11 Tsaynö niptinmi Abrahamqa pasaypa llakikurqan Ismaelpis tsurin kaptin. 12 Tsaymi Abrahamta Tayta Dios nirqan: "Tsuriki Ismaelpä y wätayniki warmipäqa ama llakikuytsu. Qamta awninqäqa tsuriki Isaacpä y paypita aywaraqkunapämi. Tsaynö kaykaptinqa Sara nishunqaykita ruray.† 13 Wätaynikipa wamran Ismaeltapis tsuriki kaptinmi alli rikashä. Tsaymi atskaman mirar jatun nación rikakunqa".

14 Tayta Dios tsaynö niptinmi Abrahamqa tsaka tsakalla waraynin tuta Agarta mirkapata y yakutapis kamariparqan. Tsaykunata aparirkatsirmi wamrantawan despacharqan. Tsaymi Agarqa wamranwan Beerseba tsunyaq jirkaman chaykur pantakashqa puriyarqan. 15 Apanqan yaku ushakaskiptinmi wamranta jacha chakincho kachaykurqan. 16 Yakunaypita wamran wanuqta rikayta mana munarmi tsaypita karu niraqman aywaykur jamakuykurqan. Maman karucho jamaraykaqta rikarmi wamraqa pasaypa waqarqan.

17 Ismael waqanqanta wiyarmi Tayta Diospa *angelnin ciëlupita qayakamur nirqan: "¿Imatä päsashunki, Agar? Ama mantsakaytsu. Tayta Diosmi wiyashqa wamrayki waqanqanta. 18 Kutir wamraykita shoqarnin ama jaqiynatsu. Paytapis juk nación rikakunqanyaq mirananpämi alli rikashä".

19 Nirkurnami Agarta Tayta Dios rikatsirqan pukyucho yaku kaykaqta. Tsaymi yaku puritsikunanman wishirkur wamranta uputsirqan. 20 Tayta Dios yanapaptinmi wamra shumaq wiñarqan. Tsunyaq jirkacho tarmi yachakurqan flëchawan jirka uywakunata wanutsiyta. 21 Paykuna täyarqan Parán tsunyaq jirkachömi. Chöluyarkuptinnami Egipto jipashwan maman tätsirqan.

Abrahamwan Abimelec pactuta rurayanqan

22 Tsay witsanmi rey Abimelec† soldädunkunapa capitannin Ficolwan aywayarqan Abrahamwan parlayänanpä. Chaykurmi niyarqan: "Llapan ruranqaykicho Tayta Dios yanapashunqaykitami tantiyashqä. 23 Tsaymi kanan shayämushqä shumaq willanakunantsikpä. Tayta Diospa jutincho jurar awnimay noqawan alli kanqaykinö tsurïkunawan y paykunapita aywaraqkunawanpis alli kanaykipä. Tsaynölla kaycho taqkunawan imaypis alli kaykullay".

24 Tsaynö niptinmi Abraham nirqan: "Diospa jutinchömi awnï nimanqaykinö ruranäpä".

25 Nirkurnami Abimelecta Abraham nirqan: "Wätaynïkuna yakuta jipiyämunanpä uchkuyanqan pözutami wätaynikikuna qechuyämashqa".

26 Tsaymi Abimelec nirqan: "Taytay, tsaytaqa kananyaq manami mayashqätsu. Qampis manami tsaytaqa willamashqaykitsu. Manami musyätsu mayqan wätaynï tsayta ruranqanta".

27 Tsaynö willanakuskirnami Abrahamqa Abimelecta qararqan üshakunata, cabrakunata y wäkakunata. Tsay junaqmi Abrahamwan Abimelec *pactuta rurayarqan imaypis alli kawayänanpä. 28 Tsaynöpis qanchis mastami üshankunapita Abraham rakirqan. 29 Tsaynö rakiqta rikarmi Abimelec tapurnin nirqan: "¿Imapätä tsay qanchis üshakunata rakishqayki?"

30 Tsaymi Abraham nirqan: "Kay qanchis üshakunatami rakishqä chaskimaptiki tsay pözupa duëñun kanqäta pïmaypis musyayänanpä".

31 Tsaycho pactuta rurayanqanpitami tsay partipa jutinta churayarqan

†**21.10** Gál. 4.30. †**21.12** Rom. 9.7; Heb. 11.18. †**21.22** Gén. 26.26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Beersebaᵍ jutin kananpä. 32 Beersebacho pactuta ruraskirmi Abimelecwan Ficol kutikuyarqan filisteo runakuna täyanqan partiman. 33 Beersebachömi Abraham plantarqan tamarisco jachata.ʰ Tsaychömi imayyaqpis kawaq TAYTA DIOSTA mañakur adorarqan. 34 Abrahamqa atska watami filisteo runakuna täyanqan particho tarqan.

Tayta Diosta Abraham cäsukunqan

22 1 Tsaypita atska wata päsaskiptinnami Tayta Dios musyayta munarqan Abraham cäsukuq kanqanta o mana cäsukuq kanqanta. Tsaymi qayar nirqan: "¡Abraham!"

Niptinmi Abraham nirqan: "¿Imallatä, Taytay?"

2 Tsaymi Tayta Dios nirqan: "Japallan kuyay tsuriki Isaacta pushakurkur Moriah partiman ayway. Tsaychömi juk jirkata rikatsishayki. Tsay jirkachömi sacrificiupä tsurikita rupatsinki".

3 Abrahamnami tsaka tsakalla shärikuskir yantata tseqtaskir ashnunman chaqnakurqan. Nirkurnami ishkay wätayninkunata y tsurin Isaacta pushakurkur aywayarqan. 4 Kimsa junaqna aywaykarmi Abraham rikarqan tsay jirka karucho kaykämuqta. 5 Tsaymi pushanqan wätayninkunata nirqan: "Wamräwan noqallana taqay jirkaman aywayäshä Tayta Diosta adorayänäpä. Kutiyämunqäyaq kayllacho ashnuntsikta mitsipaykäyay".

6 Tsaynö nirmi Abrahamqa sacrificiuta rupatsinanpä tsurin Isaacta yantata aparitsirqan. Nirkurnami ninata y cuchilluta apakurkur tsurinwan aywayarqan.

7 Aywaykäyanqanchömi Isaacqa taytanta nirqan: "¡Papä!"

Abrahamnami nirqan: "¿Imatä, hïju?"

Isaacnami nirqan: "Ninata y yantatapis apaykantsikmi. Sacrificiuta rupatsinantsikpä ¿maychötä carnishqa kaykan?"

8 Tsaynö tapuptinmi taytan nirqan: "Hïju, Tayta Diosmi carnishtaqa kamarimunqa".

Tsaynö parlarmi aywayarqan.

9 Tayta Dios rikatsinqan jirkaman chaykurmi *altarta Abraham pirqarqan. Tsay altar jananmanmi yantata churarqan. Nirkurnami tsurin Isaacta pankaskir yanta jananman churarqan.† 10 Cuchilluta aptarkur tsurinta wanutsinanpäna kaykaptinmi 11 TAYTA DIOSPA *angelnin ciëlupita nimurqan: "¡Abraham! ¡Abraham!"

Tsaymi Abraham nirqan: "Taytay, kaychömi kaykä".

12 Angelnami nirqan: "Tsurikita ama wanutsiytsu. Kananqa musyämi Tayta Diospita *mantsapakunqaykita. Japallan kuyay tsuriki kaykaptinpis manami ñëgamashqaykitsu".

13 Tsaypita tikranqanchömi Abraham rikaskirqan juk carnëru shirakacho tsarikashqa kaykaqta. Tsay

Isaacta Abraham wanutsinanpä kanqan (22.9-12)

ᵍ**21.31** *Beerseba* ninanqa *Juramentu Pözu* ninanmi. ʰ**21.33** Tsay jachatami plantarqan Tayta Dios yanapanqanta yarparänanpä.
†**22.9** Stg. 2.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

carnërutami tsurinpa trokin sacrificiupä rupatsirqan.† 14 Tsaynöpami Abrahamqa tsay jirkapa jutinta churar nirqan: “TAYTA DIOS kamaripan”.[i] Tsaypitami kananyaqpis runakuna niyan: “Jirkachömi TAYTA DIOS kamaripämäshun”.

15 Tsaypitanami TAYTA DIOSPA angelnin ciëlupita Abrahamta yapay qayar nirqan: 16 “TAYTA DIOSMI nin: ‘Ninqäta cäsumarmi japallan kuyay tsurikitapis ñëgamashqaykitsu. Tsaymi kikïpa jutïcho jurar nï: 17 Rasunpaypami bendicionnïta qamman churamushä. Tsaynöpis atskaman mirayänanpämi qampita aywaraqkunata alli rikashä. Qoyllurkuna y lamar kuchuncho aqushakunapis yupayta mana atipaypä kanqannömi qampita aywaraqkuna atskaman mirayanqa.† Paykunaqa chikiqninkunatapis llapantami vinciyanqa. 18 Qampita aywaraqpitami kay patsacho pïmaypis bendicionta chaskiyanqa.† Tsaynö kanqa ninqäta cäsukamanqaykipitami’ ”.

19 Abrahamnami wätayninkunata jaqinqan sitiuman kutirqan. Nirkurnami Beersebaman wätayninkunawan kutikuyarqan.

Nacorpa tsurinkuna

20 Tsaykuna päsaskiptinnami Abrahamta willayarqan wawqin Nacorpa tsurinkuna warmin Milcacho kayanqanta. 21 Nacorpa mayor tsurinpa jutinmi karqan Uz. Uzpa qepa kaq wawqinmi karqan Buz. Buzpa qepan kaqmannami karqan Kemuel. Kemuelnami karqan Arampa taytan. 22 Nacorpa wakin tsurinkunami kayarqan Quesed, Hazo, Pildas, Jidlaf y Betuel. 23 Betuelqa karqan Rebecapa taytanmi. Tsay puwaq tsurinkunami kayarqan Nacorpa warmin Milcacho.

24 Tsaynöllami *concubïnan Reúmachöpis Nacorpa tsurinkuna kayarqan Teba, Gaham, Tahas y Maaca.

Sarata pampananpä chakrata Abraham rantinqan

23 1 Juk pachak ishkay chunka qanchis (127) watayuq kanqanyaqmi Sara kawarqan. 2 Quiriatarbacho kaykarmi Sara wanurqan. Quiriat-arbapa jukaq jutinmi kaykan Hebrón. Tsayqa kaykan *Canaánchömi. Sara wanuskiptinmi Abraham pasaypa waqar lüturqan. 3 Warmin sutaraykaptinmi Abraham aywarqan heteo runakunawan parlananpä. Chaykurnami nirqan: 4 “Musyayanqaykinöpis jäpa runa karmi† juk sepultürata rantikayämänaykipä shamushqä tsayman warmïta pampanäpä”.†

5 Tsaynö niptinmi heteo runakuna niyarqan: 6 “Taytay, qamqa noqakunacho kanki Tayta Dios akranqan runami. Warmikitaqa mas allinnin kaq sepultüraman pampay. Noqakunaqa manami mayqäpis michäyäshaykitsu mayman pampaptikipis”.

7 Tsaynö niyaptinmi heteo runakunapa ñöpanman Abraham qonqurikuykur 8 nirqan: “Warmïta pampanäpä rasunpaypa awniyämarqa Zoharpa tsurin Efrónta rugapaykayällämay 9 Macpela chakran kuchuncho kaykaq machayta rantikamänanpä. Aykata mañamaptinpis pägalläshämi. Tsaynö rantiptïrämi kikïpäpis sepultürä kanqa”.

10 Marka mayinkuna y tsaypa päsaqkunapis wiyayänanpämi markaman yaykuna punkucho Abrahamta Efrón nirqan: 11 “Taytay, rantikunäpa trokinqa chakrantinta tsay machayta sepultüraykipä qaraykushayki. Marka mayïkunapa ñöpanchömi qaraykü. Tsay machayman warmikita pampay”.

---

[i] **22.14** Hebreo idiömachömi tsay juti kaykan *Yahweh-yireh.*
† **22.1-13** Heb. 11.17-19. † **22.16-17** Heb. 6.13-14; 11.12. † **22.18** Hech. 3.25; Gál. 3.8.
† **23.4a** Heb. 11.9, 13. † **23.4b** Hech. 7.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Tsaynö niptinmi runakunapa
ñöpancho Abrahamqa yapay qonqu-
rikurqan. 13 Tsaypitanami llapanpis
wiyayänanpä Efrónta nirqan: “Taytay,
rugakunqäta wiyaykallämay. Tsay
machaypa chaninta chaskimaptiki-
rämi warmïta tsayman pampashä”.
14 Tsaymi Abrahamta Efrón nirqan:
15 “Taytay, wiyaykallämay. Tsay cha-
krapa chaninqa chusku pachak (400)
siclo qellaymi.[j] Tsayllapäqa ¿imapä-
natä parlashunpis? Tsayman warmi-
kita pampay”.
16 Tsaymi Abrahamqa chakrapa
chaninta mañanqannölla heteo runa-
kunapa ñöpancho qellayta pësaypa
chusku pachak sicluta Efrónta pägar-
qan. 17 Tsaynöpami Efrónpa chakran
y tsaycho kaykaq machaypis y mun-
tikunapis Abrahampana karqan. Tsay
chakraqa Mamripa chakranpita rupay
yarqamunan kaqläpami kaykan.
18 Abraham rantinqantaqa rikayar-
qanmi tsaycho kaykaq heteo runakuna
y marka punkupa päsaq runakunapis.
19 Tsaynö rantiskirnami warmin
Sarata Macpelacho machayman
Abraham pamparqan. Tsay chakraqa
kaykan Mamripa chakranpita rupay
yarqamunan kaqläpami. Tsay partipa
jukaq jutinmi Hebrón. Tsayqa kaykan
Canaánchömi. 20 Tsaynöpami cha-
krapis machaynintin Abrahampana
karqan. Tsay chakrataqa heteo runa-
kunami rantikuyarqan Abrahampis y
castankunapis tsaycho pampakuyä-
nanpä.

Isaacpä warmita ashinqan

24 1 Abrahamqa awkinnami
karqan. Tsaynöllami llapan
ruranqankunacho TAYTA DIOS ben-
disarnin yanaparqan. 2 Abraham-
pami yärakunqan wätaynin karqan
llapan wätayninpitapis mas awkin.
Tsay wätaynin llapan imaykantapis
rikaq kaptinmi qayaykatsir Abraham
nirqan: “Llillïman makikita churay-
kur[k] 3 kay patsatapis ciëlutapis kamaq
TAYTA DIOSPA jutincho llapan ninqäta
cumplinaykipä awnimay. Kay tanqä
*Canaán markakunapitaqa tsurïpä
warmita ama ashinkitsu. 4 Tsaypa tro-
kinqa castäkuna täyanqan Harán mar-
kaman aywar juk jipashta ashimunki
tsurïpa warminpä”.
5 Tsaynö niptinmi wätaynin nirqan:
“Taytay, shamuyta mana munaptinqa
¿imatatä rurashä? ¿Tsurikitatsurä
pushashä warmipa markanman?”
6 Abrahamnami nirqan: “Tsurïtaqa
ama pushankitsu. 7 Ciëlucho kaykaq
TAYTA DIOSMI nimashqa kay taykan-
qantsik patsata tsurïkunata, willkäku-
nata y paykunapita aywaraqkunatapis
rikatsinanpä. Paymi taytäpa wayinpita
y markäpita jipimar kayman chätsi-
mashqa.[†] Tsaymi *angelninta kacha-
munqa qamwan aywananpä. Tsaynö-
pami tsurïpa warminpä juk jipashta
pushamunki. 8 Jipash shamuyta mana
munaptinqa kay parlanqantsik tsay-
llachönami ushakanqa. Warmipa mar-
kanmanqa tsurïta ama pushankitsu”.
9 Tsaynö niptinmi wätayninqa
Abrahampa llillinta yataykur Tayta
Diospa jutincho awnirqan patronnin
ninqankunata cumplinanpä. 10 Nirkur-
nami allin kaq qaraykunata apananpä
kamarikurqan. Tsay qaraykunata
chunka *camëllukunawan chaqna-
kurkurmi Abrahampa wawqin Nacor
tanqan markaman aywarqan. Tsay
markaqa Mesopotamiachömi kar-
qan. 11 Rupay jeqaykaptinnami marka
yaykunaman Abrahampa wätaynin
chaykur camëllukunata pözu ñöpan-
cho jamapätsirqan. Tsay hörami

---

[j] **23.15** Juk siclo qellayqa juk killa arur gänanqannömi karqan. [k] **24.2** Tsay witsan llillinman makinta churar imatapis awnirqa imanöpapis cumplinanpä kanqantami niyaq.
[†] **24.7** Gén. 12.1-3, 7; 13.14-17; 15.18-21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jipashkuna aywayaq pözupita yakuta apayänanpä.
12 Tsaychömi TAYTA DIOSTA mañakur nirqan: “Patronnï Abraham yärakunqan TAYTA DIOS, patronnïta kuyaparnin kanan yanapaykallämay llapanpis alli kananpä. 13 Kay pözu ñöpallanchömi shuyaräshä jipashkuna yakuta apananpä shamuqta. 14 Mayqan jipashpis chämuq kaqtami nishä: ‘Uylluykipita yakuta qaraykallämay’. Tsaynö mañakuptï nimätsun: ‘Upurkullay. Camëlluykikunatapis yakurkatsishä’. Tsaynö nimaq kaq katsun Isaacpa warminpä akranqayki jipash. Tsaynöpami musyashä patronnïta kuyapar yanapanqaykita”.
15 Tayta Diosta mañakur manarä ushaptinmi juk jipash uyllun umrushqa pözuman charqan. Tsay jipashqa Betuelpa tsurin Rebecami karqan. Betuelnami Milcacho Nacorpa tsurin karqan. Nacornami Abrahampa wawqin karqan. 16 Rebecaqa piwanpis manarä kakushqa kuyayllapä jipashmi karqan. Paymi pözu kaqman chaykur uyllunman yakuta wiñaskir wayinpa kutikuykarqan. 17 Tsaymi Abrahampa wätaynin taripaykur nirqan: “Jipash, yakuyki qaraykallämay”.
18 Jipashnami nirqan: “Taytay, upurkullay”.
Tsaynö nirmi uyllunta tsarapararqan yakuta upunanpä. 19 Upuskiptinnami Rebeca nirqan: “Taytay, camëlluykikunatapis yakurkatsishä”.
20 Tsaynö nirmi uywakuna yakukuyänanman kutin kutin yakuta ashtarqan camëllukuna upuyänanpä.
21 Tsaymi Abrahampa wätayninqa TAYTA DIOSTA mañakunqannö tsay jipash kanqanta o mana kanqantapis musyayta munar upällalla rikararqan.
22 Camëllunkuna yakuta upuskiyaptinnami jipashpa senqanman qori sortïjata jatitsirqan. Tsay sortïja lasarqan soqta grämunömi. Tsaynöllami makinmanpis jatitsirqan qoripita rurashqa ishkay pulcërakunata. Tsaykunaqa lasarqan juk pachak (100) grämupita masmi.
23 Nirkurnami tapurqan: “¿Pipa tsurintä kaykanki? ¿Taytaykipa wayincho patsakuykuyämanku?”
24 Tsaymi Rebeca nirqan: “Noqaqa Betuelpa tsurinmi kä. Awilümi Nacor y awilänami Milca. 25 Patsakunaykipä wayïpis jäkuykanmi. Päjapis qewapis camëlluykikunapä kanmi”.
26 Tsaynö niptinmi Abrahampa wätayninqa qonqurikuykur TAYTA DIOSTA adorar nirqan: 27 “Patronnï Abraham yärakunqan TAYTA DIOS, alabashqa kaykullay. Patronnïta kuyaparmi imaypis kuyakuq kaynikiwan castanmanpis chätsimashqayki”.
28 Nirkurnami Rebeca cörrilla aywarqan mamanta willananpä. 29-30 Rebecapa turin Labánnami qoripita rurashqa sortïjata y pulcërata makincho panin jatiraykaqta rikarqan. Runa imata ninqantapis mamanta Rebeca willanqanta wiyaykurmi Labánqa cörrilla aywarqan pözu kaqman tsay runawan tinkunanpä. Aywarmi pözu ñöpancho camëllunkunawan kaykaqta tarirqan. 31 Tsaymi Labán nirqan: “¡Taytay, wayïman aywakushun! Qamqa TAYTA DIOS yanapanqan alli runami kaykanki. Manami kayllachöqa punun kimantsu. Patsakunaykipä wayi kamarishqanami kaykan. Camëlluykikunata wichqanäpäpis corral kanmi”.
32 Tsaynö niptinmi Abrahampa wätayninqa Labánpa wayinman aywarqan. Wayiman chaykurnami Labánqa camëllukunata paskaskir qewankuna qararqan. Tsaynöllami yakutapis kamariparqan Abrahampa wätayninwan wallkiq runakuna chakinkunata mayllakuyänanpä.
33 Tsaypita mikunanpä mësaman jamatsiyaptinmi Abrahampa wätaynin nirqan: “Mikunäpäpis imaq shamunqätarä willayäshayki”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi Labán nirqan: “¡Taytay, jukllа willaykayällämay!”
34 Tsaymi tsay wätay nirqan:
“Noqaqa Abrahampa wätayninmi kä.
35 Tayta Diosmi patronnï Abrahamta
bendisashqa imaykayuq tikrananpä.
Tsaymi üshankuna, cabrankuna,
wäkankuna, camëllunkuna y ashnunkunapis atska mirashqa. Paypaqa atskami ollqupis warmipis wätayninkuna kayä. Tsaynöpis atska qoriyuq atska qellayyuqmi kaykan. 36 Patronnïpa warmin Sarapis chakwanna kaykarmi ollqu wamrata qeshyakurqan. Paypa wamranpämi llapan herencianpis kaykan. 37 Tayta Diospa jutinchömi patronnï juratsimashqa: ‘Kay tanqä Canaán markakunapitaqa tsurïpä warmita ama ashinkitsu. 38 Tsaypa trokinqa aywanki taytäpa castankuna kaqman. Paykunapita juk jipashta ashimunki tsurï Isaacwan tänanpä’.
39 “Tsaynö nimaptinmi nirqä: ‘Tsay jipash shamuyta mana munaptinqa ¿imatarä rurashä?’
40 “Tsaymi nimarqan: ‘Yärakunqä Tayta Diosmi yanapashunaykipä angelninta kachamunqa. Tsaynöpami castäkunapita juk jipashta tsurïpa warminpä apamunki. 41 Castäkunaman chaptiki tsurinta mana kachapäshuptikipis awnimanqaykitaqa cumplishqaykinami’.
42 “Tsaynö nimaptin shamurmi pözu ñöpanman kanan junaq chämushqä. Tsaychömi Tayta Diosta mañakur nirqä: ‘Patronnï Abraham yärakunqan Tayta Dios, yanapaykallämay Isaacpa warminpä kaq jipashwan tinkunäpä. 43 Kay pözu ñöpallancho shuyaraykäshä jipashkuna yakukuq shamuqta. Taytay, kamakaykatsillay, patronnïpa tsurinpä warmita tarinäpä. Tsay jipashtami uyllunpita yakuta mañakushä. 44 Tsaynö rugakuptï pay nimätsun: “Upurkullay. Camëlluykikunatapis yakurkatsishä”. Tsaynö nimaq kaqmi patronnïpa llumtsuyninpä akranqayki jipash kanqa’.
45 “Tayta Diosta mañakuyta manarä usharmi rikarqä uyllun umrushqa Rebeca yakukuq shamuykaqta. Pözupita yakuta jipiskiptinnami mañakur nirqä: ‘Yakuyki qaraykallämay’.
46 Tsaymi uyllunta marqarkur nimarqan: ‘Taytay, upurkullay. Camëlluykikunatapis yakurkatsishä’. Tsaynö nimaptinmi upushqä. Tsaynöllami camëllükunatapis yakutsishqa. 47 Nirkurnami tapurqä: ‘¿Pipa tsurintä kaykanki?’ nir. Tsaymi nimarqan: ‘Noqaqa Betuelpa tsurinmi kaykä. Awilümi Nacor y awilänami Milca’. Tsaynö nimaptinmi juk sortïjata senqanman churapurqä. Tsaynöllami ishkan makinman pulcërakunata jatitsirqä.
48 “Tsaymi qonqurikuykur Tayta Diosta adorar nishqä: ‘Patronnï Abrahampa Diosnin, qam alli nänipami pushamashqayki patronnïpa castanpita jipashta tarinäpä’. 49 Tsaynö nirmi Tayta Diosta mañakushqä. Kananqa niyämay patronnïpa llumtsuyninpä tsurikita awninqaykita o mana awninqaykitapis. Mana awnimaptikiqa alfin imanashätä”.
50 Tsaymi Labánpis Betuelpis niyämarqan: “Kayman chämunaykipä Tayta Diosmi rasunpaypa yanapashushqayki. Tsaynö kaykaptinqa ¡imanirrä awnïmantsu! 51 Tayta Dios tsaynö kananpä destinashqa kaykaptinqa patronnikipa tsurinpa warmin kananpä Rebecata entregashayki”.
52 Tsaynö niyaptinmi Abrahampa wätayninqa Tayta Diosta agradëcikurnin urkunpis patsaman töpanqanyaq qonqurikuykurqan. 53 Nirkurnami qoripita qellaypita alhäjakunata y fïnu latsapakunata jipiskir Rebecata qararqan. Tsaynöllami turintapis mamantapis qararqan. 54 Nirkurnami Abrahampa wätayninqa wallkiqninkunawan mikuskir y upuskir tsaycho punuyarqan. Patsa waraskiptin shärikuskirnami nirqan: “Taytay, kananqa patronnï kaqman kutikuyänäpä despachaykayällämay”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

55 Tsaynö niptinmi Rebecapa turinwan maman niyarqan: “Chunka junaqllapis Rebecawan kaskiyäshärä. Nirkurmi itsanqa despachayäshayki”.
56 Tsaynö niptinnami Abrahampa wätaynin nirqan: “Kayman shamuptï llapantapis TAYTA DIOS kamakaykätsiptinqa patronnïpa wayinman kutikuyänäpä juklla despachaykayällämay”.
57 Tsaymi paykuna niyarqan: “Jipashtarä tapushun. Mä, ¿ima ninqashi?”
58 Tsaynö nirmi Rebecata qayaykur tapuyarqan: “¿Kay runawan aywayta munankiku?” nir.
Tsaynö tapuyaptinmi nirqan: “Awmi”.
59 Tsaynö niptinmi ichikninpita wätaqnin warmitawan despachayarqan. Tsaymi Abrahampa wätayninwan y paywan shamuq runakunawan aywakuyarqan. 60 Castankunami Rebecata bendisarnin niyarqan: “Wamraykikuna, willkaykikuna y paykunapita aywaraqkunapis atskaman mirar waranqanpa waranqanpa kaykullätsun. Tsaynölla qampita aywaraqkuna llapan contrankunata vincir munaynincho katsiyätsun”.
61 Nirkurnami Rebecaqa wätaynin warmikunawan camëllukunata muntakurkur aywakurqan Abrahampa wätaynin pushanqanpa. Tsaymi Abrahampa wätayninqa Rebecata pushakurkur kutikurqan.
62 Paykuna chäyänanpämi Isaacqa Lahai-Roí ninqan pözu kaqpita kutishqana kaykänä. Payqa *Neguevchömi tarqan. 63 Patsa tsakaykaptinnami Isaacqa aywarqan rikachakuq. Rikachakuykanqanchömi camëllukuna shamuykaqta rikarqan. 64 Tsaynöllami Rebecapis Isaacta rikaykur muntaranqan camëllupita yarpurqan. 65 Abrahampa wätaynintanami tapurqan: “¿Pitä taqay shamuykaq runa?”
Tsaymi nirqan: “Paymi patronnï”.
Tsaynö niptinmi Rebecaqa vëlunwan qaqllanta tsapakurqan.
66 Isaacwan tinkuskirnami wätayninqa willarqan llapan imanö kanqantapis. 67 Nirkurnami Isaacqa Rebecata pusharqan maman manarä wanukur tanqan toldu wayiman. Tsaychönami Rebecawan jukllatsakar paywan tarqan. Rebecataqa Isaac pasaypami kuyarqan. Tsaymi maman wanunqanpitapis llakikurqannatsu.

Warmin Ceturacho Abrahampa tsurinkuna yuriyanqan

1 Crónicas 1.32-33

25 1 Abrahampa juk warminpa jutinmi karqan Cetura[l]. 2 Tsay warmichömi Abrahampa tsurinkuna kayarqan Zimram, Jocsán, Medán, Madián, Isbac y Súa. 3 Jocsánpa tsurinkunami kayarqan Seba y Dedán. Dedánpita aywaraqkunapitami kayarqan Asur, Letus y Leum runakuna. 4 Madiánpa tsurinkunanami kayarqan Efa, Efer, Hanoc, Abidawan Elda. Paykunami Cetura warmipita aywaraqkuna kayarqan.
5 Abrahampa llapan imaykanpis tsurin Isaacllapämi karqan. 6 *Concubïna warminkunacho[m] kaq tsurinkunataqa wallka wallkallami imaykankunatapis rakipurqan. Manarä wanukurmi rakipar paykunata despacharqan rupay yarqamunan kaqläman. Tsaynöpami Isaacpita karucho täyarqan.

Abraham wanunqan

7 Abrahamqa kawarqan juk pachak qanchis chunka pitsqa (175) watayuq kanqanyaqmi. 8 Payqa awkinna kaykar wanukurmi unay castankunawan tinkuq aywakurqan. 9 Wanuskiptinnami tsurinkuna Isaacwan Ismael Macpela machayman pampayarqan. Tsayqa

[l] **25.1** Ceturaqa Abrahampa concubïnanmi karqan (1Crón. 1.32). [m] **25.6** Abrahampa concubïnankunaqa Agar y Ceturami kayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykan Mamripita rupay yarqamunan kaqlächömi y Zoarpa tsurin Efrónpa chakranchömi. Efrón casta runakunaqa heteo runakunami kayarqan. 10 Tsay chakraqa karqan heteo runakunapita Abraham rantinqanmi.† Tsaymanmi Abrahamta pampayarqan warmin Sara pamparaykanqan ñöpanman. 11 Abraham wanuskiptinnami tsurin Isaactana Tayta Dios bendisarqan. Payqa tarqan Lahai-Roí ninqan pözu ñöpanchömi.†

Ismaelpita aywaraqkuna
1 Crónicas 1.28-31

12 Kaychömi qellqaraykan Abrahampa tsurin Ismaelpa tsurinkunapä y paykunapita aywaraqkunapäpis.

Ismaelpa maman Agarqa Egiptupitami karqan. Payqa karqan Sarapa wätaynin warmimi. 13 Ismaelpa tsurinkunami mayorpita qepayaq kayarqan Nebaiot, Cedar, Adbeel, Mibsam, 14 Misma, Duma, Massa, 15 Hadar, Tema, Jetur, Nafis y Cedema. 16 Ismaelpa tsurinkunaqa chunka ishkaymi kayarqan. Paykuna atskaman mirarmi chunka ishkay trïbu kayarqan. Tsay tsurinkunapa jutinkuna kanqannöllami trïbunkunapa y markankunapa jutinkuna karqan. Paykunami cada ünun trïbunkunacho mandaq kayarqan.

17 Ismaelqa juk pachak kimsa chunka qanchis (137) watami kawarqan. Wanuskirnami unay castankunawan tinkuq aywakurqan. 18 Ismaelpita aywaraqkunami mashtakashqa täyarqan Havilapita Shuryaq. Tsayqa Egipto nación ñöpanpami kaykan. Tsaypami Asurman näni päsaykan. Kikinpura chikinakuykarpis tsaychömi paykunaqa täyarqan.†

Jacobwan Esaú yuriyanqan

19 Kaychömi qellqaraykan Isaacpa tsurinkunapä y paykunapita aywaraqkunapäpis. Isaacqa Abrahampa tsurinmi karqan.

20 Chusku chunka (40) watayuq kaykarmi Isaacqa Rebecawan majatsakarqan. Rebecaqa karqan Betuelpa tsurin y Labánpa paninmi. Paykunaqa Padan-aramcho taq arameo runakunami kayarqan. 21 Warmin Rebeca qolluq kaptinmi qeshyaq kananpä TAYTA DIOSTA Isaac mañakurqan. Mañakunqanta TAYTA DIOS wiyaptinmi Rebecaqa qeshyaq rikakurqan. 22 Millishta qeshyaq kaptinmi mamanpa pachancho pelyar pasaypa nanätsiyarqan. Tsaymi Rebecaqa yarpachakur nirqan: "Tsaynö kaykaptinqa jina wanukümanpis".

Tsaymi imanir tsaynö ñakanqantapis TAYTA DIOSTA mañakur tapukurqan. 23 Tsaynö mañakuptinmi TAYTA DIOS nirqan:

> "Pachaykicho wamraykikuna atskaman mirarmi ishkay nacionkuna kayanqa.
> Pachallaykichönami chikinakur pelyaykäyan.
> Punta yuriq kaqmi qepa yuriq kaqpa munaynincho kanqa".†

24 Rebecapa killan tinkuptinnami qeshyakurqan millishta. 25 Punta yuriq kaqpa aqtsanmi karqan puka y entëru cuerpunnami shapra. Paypa jutintami churayarqan Esaú[n] jutin kananpä. 26 Esaúpa ankun aptashqami qepanta wawqin yurirqan. Tsaynö yurinqanpitami jutinta churarqan Jacob[o] jutin kananpä. Rebeca qeshyakunqan witsan Isaacqa soqta chunka (60) watayuqnami kaykarqan.

Mayor kay derëchunta Esaú rantikunqan

27 Tsaypitanami Esaúwan Jacob chöluna kayarqan. Esaúqa jirkapa purirmi

---

[n] **25.25** *Esaú* ninanqa *shaprasapa* ninanmi. [o] **25.26** *Jacob* ninanqa *ankuta aptan* ninan y *engañakuq* ninanmi.
† **25.10** Gén. 23.3-18. † **25.11** Gén. 16.1-14. † **25.18** Gén. 16.12. † **25.23** Rom. 9.11-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

uywakunata wanutsiyta yachakurqan. Jacobmi itsanqa maypapis mana yarquypa täkuq. 28 Tsarimunqan uywakunapa aytsanta mikurmi Isaacqa tsurin Esaúta mas kuyarqan. Rebecami itsanqa Jacobta mas kuyarqan.

29 Juk junaq Jacob kusinakuykaptinmi Esaúqa jirkapa aywanqanpita pasaypa pishipashqa charqan. 30 Tsaymi wawqinta nirqan: "Tsay pukay pukay kusinakuykanqayki mikuyta mañakushayki. Mallaqaypitami wanuykäna".

(Pukay pukay mikuyta munapanqanpitami Esaúta reqiyarqan Edom jutiwan.[p])

31 Jacobnami nirqan: "Mikuyta qaranä kaptinqa mayor kay derëchuykita kanan höra qoykamay".

32 Jacob tsaynö niptinmi Esaú nirqan: "Mallaqaypita wanunaykaptïqa ¿imapänatä mayor kay derëchüpis välin?"

33 Esaú tsaynö niptinmi Jacob nirqan: "Diospa jutincho jurar awnimay mayor kay derëchuykita trukanantsikpä".

Tsaynö niptinmi Esaúqa jurar mayor kay derëchunta tsay mikuywan trukarqan.[†] 34 Tsaynami Jacob qararqan tantatawan lenteja picantita. Mikuyta y upuyta ushaskirnami pacha junta aywakurqan. Manami imapis qokurqantsu mayor kay derëchunta trukarpis.

Gerar markacho Isaac tanqan

26 1 Tsay witsanmi pasaypa muchuy karqan. Tsayqa Abraham kawanqan witsan kanqannömi karqan.[†] Tsaynö kaptinmi Gerar markaman Isaac aywakurqan. Gerarchömi filisteo runakunapa mandaqnin rey Abimelec tarqan. 2 Tsaychömi TAYTA DIOS yuripaskir Isaacta nirqan: "Egiptuman ama aywaytsu. Tänaykipä ninqä partillachörä 3 jäpa runanö täkuy. Noqaqa qamwanmi imaypis kaykäshä.[†] Tsaynöpis qamta bendisar qamta y qampita aywaraqkunata kay llapan jallqakunata y raqrakunata rikatsishä. Tsaynöpami cumplishä taytayki Abrahamta awninqäta. 4 Noqami qampita aywaraqkunata alli rikashä qoyllurkunanöpis yupayta mana atipaypä kayänanpä. Paykunatami rikatsishä kay llapan jallqakunata y raqrakunata. Paykuna kayninpami llapan nación runakunapis bendicionïta chaskiyanqa.[†] 5 Tsaynö kanqa mandamientükunata, leynïkunata y yachatsinqäkunata Abraham cumplinqanpitami".

6 Tayta Dios tsaynö niptinmi Isaacqa Gerarcho tarqan.

7 Tsaycho taq runakunami Isaacta tapuyarqan Rebeca iman kanqantapis. Rebeca kuyayllapä kaptinmi Isaac yarparqan warmin raykuq runakuna wanutsiyänanpä kanqanta. Tsaymi willakurqantsu Rebeca warmin kanqanta. Rasun kaqta ninanpa trokinmi "payqa panïmi" nirqan. 8 Tsaypita unaytanami filisteo runakunapa mandaqnin rey Abimelec ventänanpa rikachakunqancho rikarqan Rebecata Isaac kuyar shullpapaykaqta. 9 Tsayta rikaykurmi Isaacta qayaykatsir Abimelec nirqan: "Payqa warmikimi ¿aw? Warmiki kaykaptinqa ¿imanirtä 'panïmi' nirqayki?"

Tsaymi Isaac nirqan: "Taytay, tsaynö nirqä warmï raykuq wanutsiyämänanpä kanqanta yarparmi".

10 Tsaynö niptinmi Abimelec nirqan: "¿Imanirtä tsaynöqa llullapämashqayki? Jinachi mayqan runapis warmikiwan pununman karqan. Tsaynö

[p] **25.30** *Edom* ninanqa *puka* ninanmi.
[†] **25.33** Heb. 12.16-17. [†] **26.1** Gén. 12.10. [†] **26.3** Gén. 26.24; 28.15; 31.3; 39.2.
[†] **26.4** Gén. 12.1-3; 13.14-15; 15.18-21; 22.16-18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

llullapäyämaptiki jinachi jutsamanpis ishkiyäman karqan".
11 Nirkurnami llapan runakuna musyayänanpä Abimelec nirqan: "Kay runata o warminta pipis wajupaq kaqqa wanutsishqami kanqa".
12 Tsay watami Isaacqa tsaycho murukurqan. TAYTA DIOS bendicionninta churaptinmi qoriytapis mana atipanqanyaq mikuynin wayurqan.
13 Tsaynöpa Isaac pasaypa imaykayuq tikraptinmi imaykanpis atska karqan. 14 Üshankunapis, cabrankunapis, wäkankunapis atskamanmi mirayarqan. Chakranta arupäyänanpä wätayninkunapis atskami kayarqan. Tsaynö imaykayuq tikraptinmi filisteo runakunaqa chikir 15 Isaacpa taytan Abraham uchkutsinqan pözukunata pampayarqan.
16 Tsaypitanami Isaacta Abimelec nirqan: "Kaypita aywakuy. Noqakunapita masmi imaykayuq tikrashqayki".
17 Tsaynö niptin Isaac aywakurmi Gerar raqra ñöpan pampachöna tarqan. 18 Tsayman chaykurmi taytan Abraham uchkutsinqan pözukunata Isaac pitsatsirqan. Tsay pözukunatami Abraham wanuskiptin filisteo runakuna pampar ushayarqan. Pitsaskatsirmi Isaacpis taytan jutitsinqannölla jutinta churaparqan.
19 Tsay pampacho mushuq pözupä uchkuykarmi Isaacpa wätayninkuna chuya yakuta tariyarqan. 20 Tsaymi Gerarcho taq üsha mitsiqkunawan Isaacpa üsha mitsiqninkuna yakuta qechunakur pelyayarqan. Tsaypitami tsay pözupa jutinta Isaac churarqan Esek[q] nir. 21 Tsaypitami Isaacpa wätayninkuna juk pözutana uchkuyarqan. Tsay jananpis yapaymi pelyayarqan. Tsaymi tsay pözupa jutinta Isaac churarqan Sitna[r] jutin kananpä. 22 Tsaynö pelyayaptin jukläpana aywakurmi tsaychöpis pözuta uchkutsirqan. Piwanpis tsay janan mana pelyarnami jutin churarqan Rehobot[s] jutin kananpä. Tsaymi nirqan: "Kananmi itsanqa TAYTA DIOS yanapaykämantsik tranquïlu kawanantsikpä. Tsaymi wamrantsikkunapis uywantsikkunapis atskaman mirayanqa".
23 Tsaycho taykanqanpitami Beersebaman aywakurqan. 24 Tsayman chanqan paqasmi Isaacta yuripaskir TAYTA DIOS nirqan:

"Noqami kaykä taytayki Abraham yärakunqan Dios.
Qamwan kaykaptïqa ama mantsariytsu.
Sirvimaqnï Abrahamta awnishqa karmi bendisashayki.
Tsaynöllami qampita aywaraqkunamanpis bendicionnïta churashä atskaman mirayänanpä".

25 Tsaychömi *altarta pirqaskir TAYTA DIOSTA Isaac adorarqan. Tsaycho taptinmi wätayninkuna juk pözuta uchkuyarqan yakuta jipiyänanpä.

Isaacwan Abimelec awninakuyanqan

26 Juk kutimi Gerar markapita Abimelec aywarqan Isaacwan parlayänanpä. Abimelecwanmi[†] aywarqan yätsiqnin Ahuzat y soldädunkunapa mandaqnin Ficolpis. 27 Chaykuyaptinmi Isaac nirqan: "Chikiyämar markaykipita qarqaykämarqa ¿imaqtä shayämushqayki?"
28 Tsaynö niptinmi paykuna niyarqan: "Tantiyakuyashqämi TAYTA DIOS imachöpis qamta yanapaykäshunqaykita. Tsaymi *pactuta ruranantsikpä shayämushqä. 29 Kanan awniyämay imaypis alli kawanantsikpä. Manami qamkunata chikiyashqätsu, tsaypa trokinqa imaypis allimi kawarqantsik.

---

[q] **26.20** *Esek* ninanqa *pelyatsikuq* ninanmi. [r] **26.21** *Sitna* ninanqa *chikinakuy* ninanmi.
[s] **26.22** *Rehobot* ninanqa *libri* ninanmi.
[†] **26.26** Gén. 21.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yarqakamurpis tranquïlumi aywakayämushqayki. Qamtaqa TAYTA DIOSMI imaykachöpis yanapaykäshunki".

30 Tsaynö niyaptinmi Isaacqa alli allita kusinaskatsir paykunawan mikuyarqan y upuyarqan. 31 Waraynin tutanami Abimelecwan Isaac juramentuta rurayarqan alli kawayänanpä. Tsaypita Isaac despachaptinmi paykuna kushishqa aywakuyarqan.

32 Tsay junaqmi Isaacpa wätayninkuna willayarqan uchkuykäyanqan pözucho yakuta tariyanqanta. 33 Tsaymi tsay pözupa jutinta Isaac churarqan Seba[t] jutin kananpä. Tsaypitami kananyaqpis tsay markapa jutin kaykan Beerseba.[u]

Esaúpa warminkuna

34 Esaú chusku chunka (40) watayuq kaykarmi Beeripa tsurin Juditta warmïkurqan. Beeriqa heteo runami karqan. Tsaynöllami Esaúqa Elónpa tsurin Basematta warmïkurqan. Elónpis heteo runami karqan. 35 Tsay warmikunawan taptinmi Isaacwan Rebeca pasaypa rabyakuyarqan.

Jacobta Isaac bendisanqan

27 1 Pasaypa awkinna karmi Isaacqa reqikurqannatsu. Juk junaq mayor tsurinta qayarmi Isaac nirqan: "Esaú".

Esaúnami nirqan: "Tayta, ¿imapätä qayaykamanki?"

2 Tsaymi Isaac nirqan: "Pasaypa awkinnami kaykä. Tsaynö kaykarqa capazchi wanukushänapis. 3 Flëchaykita apakurkur jirkapa ayway jirka uywata flëchaskir apamunaykipä. 4 Tsay apamunqaykipita yachanqä mikuyta kusinaskir qaramay. Tsayta mikuskirnami manarä wanukur bendisashayki".

5 Esaúta taytan parlapanqantami Rebeca wiyarqan. Jirka uywata apamuq Esaú aywaskiptinmi 6 Jacobta Rebeca nirqan: "Wawqiki Esaúta taytayki parlapanqantami wiyashqä. 7 Paytami mañakushqa jirka uywata apaskamur yachanqan mikuyta kusinapänanpä. Tsayta mikuskirnashi TAYTA DIOSPA jutincho bendisanqa. 8 Hïju, kanan yätsinqäta shumaq wiyamay. 9 Juklla aywar cabrantsikkunapita ishkay allinnin malta cabrata apamuy. Tsay aytsapitami taytayki yachanqan mikuyta kusinapäshä. 10 Tsayta kusinaskiptïnami taytaykiman apanki. Tsayta mikuskirnami manarä wanur bendisashunki".

11 Tsaynö niptinmi mamanta Jacob nirqan: "Noqapaqa manami wawqï Esaúpanötsu entëru cuerpü shapra.[†] 12 Taytä yatamar engañaykanqäta tantiyaykurqa bendisamänanpa trokinmi maldicionamanqa".

13 Tsaymi maman nirqan: "Hïju, taytayki maldicionashuptikiqa noqaman chämätsun. Ninqänölla malta cabrakunata ras apamuy".

14 Maman tsaynö niptinmi Jacobqa aywar ishkay malta cabrakunata apamurqan. Tsaytanami Isaac yachanqan mikuyta Rebeca kusinarqan. 15 Nirkurnami Esaúpa churaraq allin kaq latsapanta Jacobta jatitsirqan. 16 Tsaynöllami taytan mana tantiyananpä malta cabrakunapa qaratsanta rikranmanpis kunkanmanpis wankuparqan. 17 Kusinakuskirnami tantantinta mikuyta makyarqan taytanman apananpä.

18 Taytan kaqman chaykurmi Jacob nirqan: "¡Papä!"

Tsaynö niptinmi Isaac nirqan: "Hïju, kaychömi kaykä. ¿Mayqan kaq tsurïtä kaykanki?"

19 Tsaymi Jacob nirqan: "Papä, noqaqa mayor tsuriki Esaúmi kaykä.

---

[t] **26.33a** *Seba* ninanqa *juramentu* ninanmi. [u] **26.33b** *Beerseba* ninanqa *Juramentu Pözu* ninanmi.
[†] **27.11** Gén. 25.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nimanqaykitami kusinakamushqä.
Kananqa sharkamuy tsarimunqä
uywapa aytsanta mikuskir bendisay-
kamänaykipä".
20 Tsaymi Isaac tapurqan: "Hïju,
¿imanöpatä rasllaqa jirka uywata tsa-
riykamushqayki?"
Tsaynö niptinmi Jacob nirqan:
"TAYTA DIOSNIKI yanapamaptinmi ras
tarimushqä".
21 Tsaymi Isaac nirqan: "Rasunpaypa
Esaú kanqaykita musyanäpä witimuy".
22 Tsaynö niptinmi taytanpa ñöpan-
man Jacob witirqan. Taytan yatay-
kurmi nirqan: "Vozninqa Jacobpa-
nömi, rikranmi itsanqa Esaúpa".
23 Esaúpa rikrannö shaprasapa
kaptinmi yataykarpis tantiyarqantsu
Jacob kanqanta. Bendisananpä kay-
karnami 24 yapay tapurqan: "¿Rasun-
paypaku tsurï Esaú kaykanki?"
Tsaymi nirqan: "Papä, rasunpaypami
Esaú kaykä".
25 Tsaynö niptinmi taytan nirqan:
"Hïju, tsarimunqayki uywapa aytsanta
qaraykallämay. Mikuskirnami bendi-
sashayki".
Tsaymi mikuyta y vïnuta Jacob
makyaptin Isaac mikurqan y upur-
qan. 26 Mikuyta ushaskirnami nirqan:
"Hïju, witiykamur mutsamay".
27 Tsaynö niptinmi witiykur mutsar-
qan. Mutsaptinmi Esaúpa latsapanpa
mushkuyninta Isaac muskirqan. Esaú
kanqanta yarparmi bendisarnin nir-
qan:

"Kayqa tsurïpa mushkuyninmi.
TAYTA DIOS bendicionninta chu-
ranqan chakranömi mushkuy-
kanpis.
28 Qam tanqaykimanqa Tayta Dios
tamyaykatsimutsun.
Qoriytapis mana atipanqaykiyaq
murukunqaykipis wayuyku-
llätsun.
Trïguykipis vïnuykipis atska kay-
kullätsun.
29 Qamtaqa atska runakunami sirvi-
yäshunki.
Tsaynölla llapan nación runaku-
napis puntaykiman qonquriku-
yätsun.
Castaykikunapis munaynikicho
kayätsun.
Paykunapis ñöpaykiman qonquri-
kuyätsun.
Qamta maldicionashuqnikiqa
maldicionashqami kanqa.
Bendisashuqnikimi itsanqa ben-
disashqa kanqa".†

30 Bendicionta chaskiskir Jacob
yarquskiptillanmi Esaú charqan tsa-
rimunqan munti uywan aparishqa.
31 Paypis taytan yachanqan mikuyta
kusinaskir apapurmi nirqan: "Papä,
sharkamuy kusinakamunqä mikuyta
mikuskir bendisaykamänaykipä".
32 Tsaynö niptinmi Isaac tapurqan:
"Hïju, ¿mayqan kaq tsurïtä kay-
kanki?"
Niptinmi Esaú nirqan: "Papä, mayor
tsuriki Esaúmi kaykä".
33 Tsaynö niptinmi Isaacqa pasaypa
tsuktsukyarnin nirqan: "Tsayöraqa
¿pitä jirka uywata tsariskamur miku-
näpä kusinakamushqa? Tsay mikuy-
tami llapanta mikushqä manarä
chämuptiki. Paynami llapan bendi-
cionnïta chaskishqa".
34 Taytan tsaynö niptinmi Esaúqa
pasaypa waqar nirqan: "Papä, noqata-
pis bendisaykallämay".
35 Isaacnami nirqan: "Wawqiki sha-
muykurmi engañamashqa. Qamta
bendisanäpä kaqta paytanami bendi-
sashqä".
36 Tsaymi Esaú nirqan: "Tsaynö kap-
tinchi Jacobᵛ jutin kananpä churaparq-
qayki. Kananwanqa ishkay kutinami
engañaman. Ñöpatami mayor kay

ᵛ **27.36** *Jacob* ninanqa *ankuta aptan* ninan y *engañakuq* ninanmi.
† **27.29** Gén. 12.3; Heb. 11.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

derëchüta qechumashqa.† Kananqa noqapä kaq bendicionta chaskishqa. ¿Manaku wallkallapis bendición noqapa quëdashqa?"

37 Isaacnami nirqan: "Jacobtanami nishqä munaynincho tsararäshunaykipä y qampita aywaraqkunapis paypa munaynincho kayänanpä. Tsaynöllami nishqä trïgunpis üvanpis atska kananpä. Hïju, kanan ¿ima bendicionllatarä qaraykümanpis?"

38 Tsaynö niptinmi Esaúqa yapay nirqan: "Papä, ¿manaku jukllayllapis noqapä bendicionniki kan? Noqatapis bendisaykallämay".

Tsaynö nirmi taytanta pasaypa waqaparqan.†

39 Tsaymi Esaúta Isaac nirqan:

"Mikuy mana wayunqan chakracho y tamya mana kanqanchömi tanki.
40 Espädaykiwan washäkurmi kawanki.
Wawqikipa munayninchömi kanki.
Tsaynö karpis munayyuq karmi munayninpita yarqunki".†

Esaúpita Jacob qeshpir aywakunqan

41 Taytan bendisanqan junaqpita patsami Esaúqa Jacobta pasaypa chikirqan. Tsaymi shonqullancho yarpar nirqan: "Taytä wanuskiptinmi wawqï kaptinpis Jacobta wanutsishä".

42 Esaú tsaynö yarpaykanqanta musyaykurmi Jacobta qayaykatsir Rebeca nirqan: "Wawqiki Esaúmi wanutsishunaykipä yarpaykan. 43 Hïju, yätsinqäta shumaq wiyamay. Haráncho turï Labán kaqman juklla qeshpir aywakuy.† 44 Pay kaqcho täkuy wawqikipa rabyaynin qallqunqanyaq. 45 Rabyaynin qallquskiptinnami kutimunaykipä qayatsimushayki. ¡Manami munätsu ishkan wawäta juk junaqllacho oqraykuyta!"

46 Tsaypitanami runan Isaacta Rebeca nirqan: "Esaúpa warminkunata mana rikanä raykuq jina wanuküman. Kay *Canaáncho heteo warmikunata Jacobpis ashiptinqa ¿imapänatä kawashäpis?"

28 1 Tsaynö niptinmi tsurin Jacobta qayaykur Isaac bendisarnin nirqan: "Hïju, cananea warmiwanqa ama taytsu. 2 Padan-aram markaman ayway awiluyki Betuelpa wayinman. Tsaychömi mamaykipa turin Labánpa wamrankunawan mayqanwanpis täkunki. 3 Dios El-Shaddai[w] bendisaykulläshunki tsurikikuna atskaman mirayänanpä y paykunapita aywaraqkunapis atska nacionkuna kayänanpä. 4 Taytä Abrahamta Tayta Dios bendisanqannölla† qamtapis y qampita aywaraqkunatapis bendisaykullätsun. Tsaynöpami kanan jäpanölla taykanqantsik jallqakunapis raqrakunapis qampita aywaraqkunapä kanqa. Tsaynö kananpämi taytä Abrahamta Tayta Dios awnirqan".

5 Tsaynöpami Isaacqa tsurin Jacobta Padan-aram markaman despacharqan. Tsaymi tiyun Labánpa wayinman Jacob charqan. Labánqa Rebecapa turin y Betuelpa tsurinmi karqan. Betuelqa arameo runami karqan. Rebecanami Esaúpa y Jacobpa maman karqan.

Esaú yapay warmïkunqan

6 Esaúmi musyarqan wawqin Jacobman taytan bendicionninta churanqanta y warmita ashinanpä Padan-aramman despachanqanta. Tsaynöllami musyarqan cananea warmita mana warmïkunanpä ninqanta. 7 Tsaynöllami musyarqan taytan y maman

[w] **28.3** *El-Shaddai* ninanqa *llapanpä munayyuq Dios* ninanmi.
† **27.36** Gén. 25.29-34. † **27.38** Heb. 12.17. † **27.39-40** Heb. 11.20. † **27.43** Gén. 24.28-30; 28.1-2. † **28.4** Gén. 17.4-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ninqanta cäsukur Padan-aramman Jacob aywakunqanta. 8 Tsaynöpami Esaú musyarqan cananea jipashkunata llumtsuyninpä taytan mana munanqanta. 9 Tsayta musyaskirmi tiyun Ismael kaqman aywarqan. Ismaelqa Abrahampa tsurinmi karqan. Tsaychönami warminpä ashirqan Ismaelpa warmi tsurin Mahalat jipashta.† Tsay jipashqa Nebaiotpa paninmi karqan. Tsaynöpami ishkay cananea warmikunawan taykarpis jananman jukta warmïkurqan.

Bet-elcho Jacobta Tayta Dios yuripanqan

10 Beersebapita aywakurmi Harán-man aywaq nänipa Jacob aywarqan. 11 Tsaynö aywarmi juk partiman charqan. Tsaycho tsakäpakuskirmi rumita jawnakurkur punurqan. 12 Suëñuyninchömi rikarqan pampapita ciëluyaq escalëra kaykaqta. Tsaynöllami rikarqan tsay escalërapa Tayta Diospa *angelninkuna witsaykaqta y uraykämuqta.†

13 Tsaynöllami TAYTA DIOSTA escalëra ushanancho ichiraykaqta rikarqan. Paymi nirqan: "Noqami kaykä awiluyki Abraham y taytayki Isaac yärakunqan TAYTA DIOS. Kay punuykanqayki pampatami qamta y qampita aywaraqkunata rikatsishä.† 14 Qampita aywaraqkunami polvunörä yupaytapis mana atipaypä kayanqa. Tsurikikuna mirarmi maytsaypapis mashtakäyanqa. Qam kaynikipa y qampita aywaraqkuna kayninpami llapan nación runakunapis bendicionnïta chaskiyanqa.† 15 Noqaqa imaypis qamwanmi kaykäshä. Maypa aywaptikipis noqami rikashayki. Maypitapis kaymanmi kutitsimushayki. Mana qonqaypami qamta llapan awninqäkunata cumplishä".

16 Punuykanqanpita rikcharkamurmi Jacob nirqan: "TAYTA DIOSQA rasunpaypami kaycho kaykan. Kaycho kanqantaqa manami musyarqätsu".

17 Tsaymi mantsakashqa nirqan: "¡Kay sitiuqa *sagrädumi! ¡Kayqa Tayta Diospa wayin karmi ciëlu punku kaykan!"

18 Tsaka tsakallana shärikuskirnami jawnaranqan rumita señalpä jawirqan. Nirkurnami Tayta Diosta adorarnin tsay rumi jananman aceitita wiñaparqan. 19 Ñöpataqa tsay cercancho markapa jutinmi karqan Luz. Jacobnami tsay markapa jutinta churarqan Bet-el[x] jutin kananpä.

20 Tsaycho Tayta Diosta mañakurmi Jacob nirqan: "Taytay, kanan aywaykanqäpa alli purimunäpä wallkiykallämay. Mikunäpä y latsapata jatikunäpäpis kamaripaykallämay. 21 Taytäpa wayinman kawaykar kutimuptïqa qamllami DIOSNÏ kanki. 22 Kay jawinqä rumimi señal kanqa kaycho pïmaypis adorayäshunaykipä. Tayta Dios, llapan bendicionta churamunqaykipitami *diezmuta qampä imaypis churamushä".

Haránman Jacob chanqan

29 1 Tsaynö aywarmi rupay yarqamunan kaqlächo taq runakunaman Jacob charqan. 2 Tsaychömi pözuta rikarqan. Tsay pözupa ñöpanchömi kimsa majäda üshakuna y cabrakuna kaykäyarqan. Llapan uywakunapis tsay pözupitarämi yakuta upuyaq. Tsay pözutaqa jatunkaray läja rumimi tsapararqan. 3 Tsay läjataqa llapan mitsikuqkuna chaykurrämi kichayaq üshankuna y cabrankuna yakuta upuyänanpä. Yakuta upuskiyaptinnami läja rumiwan yapay tsapaskiyaq. 4 Tsay mitsikuqkunatanami

[x] **28.19** *Bet-el* ninanqa *Diospa wayin* ninanmi.
† **28.9** Gén. 26.34-35. † **28.12** Juan 1.51. † **28.13** Gén. 13.14-15. † **28.14** Gén. 12.1-3; 13.14-15; 15.18-21; 22.16-18; 26.3-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jacob tapukurqan: “Taytakuna, ¿maypitatä kayanki?”

Tsaymi niyarqan: “Haránpitami kayä”.

5 Jacobnami nirqan: “¿Reqiyankiku Nacorpa willkan Labánta?”

Tsaynö niptinmi niyarqan: “Awmi”.

6 Yapaymi Jacob tapukurqan: “¿Allitsurä kaykäyan?”

Tsaymi mitsikuqkuna niyarqan: “Awmi, Labánqa allimi kaykan. Taqay üshankuna y cabrankuna qatishqa shamuykaq jipashqa Labánpa tsurin Raquelmi”.

7 Jacobnami nirqan: “Rupay jatunrä kaykaptinqa ¿imanirtä üshakunata y cabrakunata kaycho qoriraykätsiyanki? Yakuskatsir yapay mitsiq aywayay”.

8 Tsaymi niyarqan: “Mitsikuq mayïkuna chäyämunqanyaqrämi shuyänakuyä. Llapäkuna qorikaskirrämi pözu tsaparaq rumita wititsiyä”.

9 Tsaynö parlaykäyaptinmi taytanpa üshankuna y cabrankuna qatishqa Raquel charqan. Payqa üshakuna y cabrakuna mitsikuqmi karqan. 10 Uywankunata qatishqa prïman Raquel chaykaqta rikaskirmi jinan höra pözuman aywar tsaparaykaq rumita Jacob witiskatsir üshakunata y cabrakunata yakutsirqan. 11 Nirkurnami Raquelta mutsarnin winchikur[y] kushikuypita Jacob waqarqan. 12 Jacobnami willarqan Rebecapa wawan y Labánpa sobrinun kanqanta. Tsayta wiyaykurmi Raquel cörrilla aywarqan taytan Labánta willaq.

13 Paninpa wamranwan tinkunqanta willaykuptinmi Labánqa cörrilla tinkuq aywarqan. Tinkuskirnami kushikurnin makallakurkur mutsarqan. Wayinman pushaykuptinmi Jacob willarqan ima päsanqankunatapis. 14 Tsaynö willaptinmi Labán nirqan: “¡Qamqa rasunpaypami castä kaykanki!”

Raquelpä y Leapä Jacob arunqan

Juk killa Jacob arupaykaptinnami 15 Labán nirqan: “Castä karpis manami debaldillaqa arunkimantsu. Willamay arunqaykipita aykata päganäpäpis”.

16 Labánpami ishkay jipash tsurinkuna kayarqan. Mayor kaqpa jutinmi karqan Lea. Qepa kaqpa jutinnami karqan Raquel. 17 Lea kuyayllapä ñawiyuq kaptinpis Raquelmi mas kuyayllapäqa karqan. 18 Raquelta kuyarmi Labánta Jacob nirqan: “Taytay, qepa kaq tsuriki Raquelpä qanchis wata arupäshayki”.

19 Tsaymi Labán nirqan: “Jäpa runata awninäpa trokinqa allimi kanqa qamta awniptï. Tsaynö kaptinqa kayllachöna täkushun”.

20 Tsaymi Raquelpä raykuq tiyun Labánta qanchis wata Jacob aruparqan. Raquelta pasaypa kuyaptinmi qanchis watapis juk ishkay junaqnölla päsaskirqan. 21 Qanchis wata arupaskirnami Labánta Jacob nirqan: “Arunäpä parlanqantsikta cumplishqänami. Kananqa tsurikiwan taykatsillämay”.

22 Tsaynö niptinmi majatsakay fiestaman llapan reqinakunqankunata Labán inkitarqan. 23 Tsay paqasmi tsurin Leata Jacob kaykanqan kaqman pusharqan. Tsaymi Leawan Jacob punurqan. 24 Leapa wätaynin kananpämi Zilpa jutiyuq jipashta Labán entregarqan.

25 Patsa waraskiptinnami Jacob tantiyaskirqan Leawan punuykanqanta. Tsaymi Labánta nirqan: “¿Imanirtä kayta ruramashqayki? Raquelpä raykuq arupaykaptï ¿imanirtä engañamashqayki?”

26 Tsaynö niptinmi Labán nirqan: “Costumbrikunachöqa qepa kaq tänanpä mayor kaqrämi puntata tänan. 27 Majatsakanqaykipita juk semänayaqrä Leawan tay. Qanchis

[y] **29.11** Paykunapa costumbrinchöqa imaypis winchinakur qaqllancho mutsanakuyaqmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wata mas arupämänayki kaptinqa Raqueltapis entregashaykimi”.

28 Tsaynö niptinmi mas qanchis wata arupänanpä Jacob awnirqan. Leawan juk semäna täyanqan cumpliskiptinnami Labánqa tsurin Raqueltapis entregarqan. 29 Raquelpapis wätaynin kananpämi Bilha jutiyuq jipashta entregarqan. 30 Tsaypitanami Raquelwanpis Jacob punurqan. Leata kuyanqanpita Raquelta mas kuyarmi tiyun Labán ninqannölla qanchis wata mas aruparqan.

Jacobpa tsurinkuna yuriyanqan

31 Leata Jacob mana kuyanqanta rikarmi TAYTA DIOS destinarqan wamrayuq kananpä. Raqueltanami qolluqyätsirqan. 32 Lea qeshyaq rikakurmi ollqu wamrata qeshyakurqan. Yuriskiptinmi nirqan: “Llakishqa kaptïmi TAYTA DIOS kuyapämashqa wamrayuq kanäpä. Kananmi itsanqa runä kuyamanqa”.

Tsaymi wawanpa jutinta churarqan Rubén[z] nir.

33 Nirkurnami Leapa wawan yapay yurirqan. Tsaymi nirqan: “TAYTA DIOSMI rikamashqa runä mana kuyamanqanta. Tsaymi yanapamashqa yapay wamrayuq kanäpä”.

Tsaynö nirmi wawanpa jutinta churarqan Simeón[a] jutin kananpä.

34 Tsaypita yapaymi Leapa ollqu wawan yurirqan. Tsaymi nirqan: “Kimsatana tsurinta wachaykaptïqa noqallatanami runä kuyamanqa”.

Tsaynö nirmi wamranpa jutinta churarqan Leví[b] jutin kananpä.

35 Tsaypitapis yapayrämi Leapa wawan yurirqan. Yuriskiptinmi nirqan: “Kananqa TAYTA DIOSTAMI alabashä”.

Tsaynö nirmi wamranpa jutinta churarqan Judá[c] jutin kananpä. Tsaypitaqa wawan mananami karqannatsu.

30 1 Raquelqa wawan mana kaptinmi ñañan Leata chikirqan. Tsaymi Jacobta nirqan: “Noqacho tsuriki mana kaykaptinqa ¿imapänatä kawashäpis?”

2 Tsaynö niptinmi Jacob pasaypa rabyar Raquelta nirqan: “Tsaynö nimänaykipäqa manami noqaqa Diostsu kä. Paychi destinashushqayki wamraynaq kanaykipäpis”.

3 Tsaymi Raquel nirqan: “Wätaynï Bilhawan punuy. Paycho tsuriki yurirmi wawänö kanqa. Tsaynöpami wamrayuq kashä”.

4 Tsaynö nirmi wätaynin Bilhata entregarqan paywanpis pununanpä. 5 Tsaynöpami Bilhapis Jacobpa tsurinta qeshyakurqan. 6 Raquelnami nirqan: “Wawayuq kanäpä mañakunqätami Tayta Dios wiyamashqa. Tsaymi janä shäriptin wamrayuqna kaykä”.

Tsaynö nirmi wamrapa jutinta churarqan Dan[d] jutin kananpä.

7 Tsaypita yapaymi Jacobpa tsurinta Bilha qeshyakurqan. 8 Tsaymi Raquel nirqan: “Wawä mana kanqanpitami ñañäwan pasaypa chikinakuyashqä. Kananqa kikïpapis wamrä kannami”.

Tsaynö nirmi wamrapa jutinta churarqan Neftalí[e] jutin kananpä.

9 Leapa wawan manana kaptinmi Jacobta entregarqan wätaynin Zilpawan pununanpä. 10 Tsaynöpami Zilpapis Jacobpa tsurinta qeshyakurqan. 11 Tsaymi Lea nirqan: “Suertiyuqmi kaykushqä”.

Tsaynö nirmi wamrapa jutinta churarqan Gad[f] jutin kananpä.

12 Nirkurmi yapay Jacobpa tsurinta Zilpa qeshyakurqan. 13 Tsaymi Lea

---

[z] **29.32** *Rubén* ninanqa *ollqu wawäta rikay* ninanmi. Tsaynöllami *ñakanqäta rikamashqa* ninan.
[a] **29.33** *Simeón* ninanqa *Tayta Diosmi rikashqa* ninanmi. [b] **29.34** *Leví* ninanqa *kuyan* ninanmi.
[c] **29.35** *Judá* ninanqa *alabanza* ninanmi. [d] **30.6** *Dan* ninanqa *janan shärin* ninanmi.
[e] **30.8** *Neftalí* ninanqa *chikinakuy* ninanmi. [f] **30.11** *Gad* ninanqa *suerti* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nirqan: “Pasaypami kushikü. Kananpitaqa llapan warmikunami kushishqa kaykanqäta niyämanqa”.

Tsaynö nirmi wamrapa jutinta churarqan Aser[g] jutin kananpä.

14 Trïgu cosëcha witsan chakrapa Rubén aywarmi tarimurqan mandrágora ninqan jachapa frütankunata.[h] Tsay jachapa frütankunatami maman Leapä aparqan. Tsayta Raquel rikaykurmi Leata nirqan: “Wamrayki apamunqan juk ishkay mandrágora frütata qaraykamay”.

15 Leanami nirqan: “¡Mana penqakuq! ¿Runäta qechuskamarpis wamrä apamunqan mandrágora frütataräku qechumayta munaykanki?”

Tsaymi Raquel nirqan: “Wamrayki apamunqan mandrágora frütata qaramaptikiqa kanan paqasmi qamwan Jacob pununqa”.

16 Tsay tardi chakrapita Jacob kutiykämuptinmi taripaykur Lea nirqan: “Kanan paqas noqawan pununaykipämi wamräpa mandrágora frütanta pägakushqä”.

Tsaynö niptinmi tsay paqas Leawan Jacob punurqan. 17 Lea mañakunqanta Tayta Dios wiyaptinmi Jacobpa tsurinta yapay qeshyakurqan. Tsaywanqa pitsqanami Leapa wawankuna kayarqan. 18 Tsaymi Lea nirqan: “Wätaynïwan runäta punutsinqäpitami[†] Tayta Dios kay premiuta qaramashqa”.

Tsaynö nirmi wamrapa jutinta churarqan Isacar[i] kananpä.

19 Tsaypitami Jacobpa tsurinta Lea yapay qeshyakurqan. Tsaywanqa soqtanami wawankuna karqan. 20 Leanami nirqan: “Tayta Diosmi kay wamrata qaramashqa. Soqtatana tsurinta wachaykaptïqa runä noqatanami mas kuyamanqa”.

Tsaynö nirmi wamrapa jutinta churarqan Zabulón[j] kananpä. 21 Tsaypita Leapa wamran mas jukpis karqanrämi. Tsay wamra warmi kaptinmi jutinta churarqan Dina jutin kananpä.

22 Tsaynöllami Raqueltapis Tayta Dios kuyaparqan. Mañakunqanta wiyarmi wamrayuq kananpä destinarqan. 23 Mayor wawan yuriskiptinmi Raquel nirqan: “Qolluq kanqäpita runakuna mana parlayämänanpämi Tayta Dios kamakätsishqa wamrayuq kanäpä. 24 Tayta Dios munaykullätsun wawä maspis kananpä”.

Tsaynö nirmi tsay wamrapa jutinta churarqan José[k] jutin kananpä.

Jacob rïcuyanqan

25 Joséta Raquel qeshyakuykuptinnami Labánta Jacob nirqan: “Papä, kananqa markäman kutikunäpä despachaykallämayna. 26 Rikanqaykinöpis llapan voluntänïwanmi tsurikikunapä arupashqä. Kutikunäpä warmïkunata y tsurïkunatapis kachapaykallämay”.

27 Labánnami nirqan: “¡Hïju, ama kutikuytsu! Kayllacho täkushun. Arupämaptiki Tayta Dios bendisamanqantami tantiyashqä. 28 Aykata gänayta munanqaykitapis willamay. Mañamanqaykitami pägashayki”.

29 Tsaymi Jacob nirqan: “Musyankimi uywaykikunata imanö rikanqätapis. 30 Chämunqäpita patsami Tayta Dios bendicionninta churamushqa wallkallapita uywaykikuna mirayänanpä. Qamllapä arurqa ¿kikïkunapäqa imaynatä arushä?”

31 Labánnami yapay nirqan: “Aykata gänayta munanqaykitapis willamay”.

Jacobnami nirqan: “Ama imatapis pägamaytsu. Üshaykikunata y

---

[g] **30.13** *Aser* ninanqa *kushishqa* ninanmi. [h] **30.14** Tsay witsanshi yarpäyänä qolluq warmikuna mandrágora jachapa frütanta mikur wamrayuq kayänanpä kanqanta. [i] **30.18** *Isacar* ninanqa *premiu* ninanmi. [j] **30.20** *Zabulón* ninanqa *qaray* ninanmi. [k] **30.24** *José* ninanqa *mastapis Tayta Dios taritsimätsun* ninanmi.
[†] **30.18** Gén. 30.9-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cabraykikunata mitsinäta munarqa ninqäta awnimay. 32 Üsha qenchanman yaykuykur kanan akramushä yana muru chispa chispa üshakuna y yana malta üshakunata. Tsaynöllami akramushä räya räya cabrakunata y chispas mullu cabrakunata. Tsaykunallami pägü kanqa. 33 Tsaynöpami akranqä uywakunata imaypis rikaq shamur musyanki mana suwapanqäta. Uywäkuna kayanqanchöqa chispas mullulla y räya räyalla cabrakunami kayanqa. Üshakunanami yanalla kayanqa. Juk color takuraykaqta tarirmi musyanki suwapanqäta".

34 Labánnami nirqan: "Ninqaykinö katsun".

35 Tsaynö awniykarmi tsay junaq Labán rakirqan yana üshakunata y yuraqyuq chïvukunatawan cabrakunata. Tsaynöllami rakirqan mullu chïvukunata y räya räya chïvukunata, chispas mullu cabrakunata y räya räya cabrakunatapis. Tsay rakinqan uywakunatanami tsurinkunaman paytakurqan. 36 Tsay rakinqan uywakunata qatikurkurmi Jacob taykanqanpita kimsa junaq aywayta aywayarqan. Jacobnami Labánpa wakin üshankunata y cabrankunata mitsirqan.

37 Tsaypitanami Jacobqa pallarqan álamupa, avellänupa y castäñupa llullu raprankunata. Tsay llimllakunapa qeruntami shiwtarqan räya räya rikakänanpä. 38 Shiwtanqan llimllakunatanami churarqan uywakuna yakukuyänanman. Tsayman yaku upuq yaykurmi llimllakunapa ñöpancho qollpatsinakuyaq. 39 Tsay shiwtanqan llimllakunapa ñöpancho qollpatsinakuyaptinmi ashkashkuna yuriyaq räya räya, yana mullu y muru. 40 Tsaykunatami kikinpä Jacob rakirqan. Tsaymi Labánpa üshankunata muyayänanpä[l] tsay rakinqan üshakunapa ñöpanman qatipaq. Tsaynöllami cabrakunatapis qatipaptin yuraqyuqta wachayaq. Üshakunanami yanata wachayaq. Tsaynöpami Jacobpa üshankuna y cabrankuna atskaman mirayarqan.

41 Tsaynöllami wera uywakuna qollpayanqan höra yaku upukunanman shiwtanqan llimllakunata Jacob churaq qollpatsinakuyaptin yawananpä. 42 Uyu uywakuna qollpayaptinmi itsanqa shiwtanqan llimllakunata churapaqtsu. Tsaynöpami uyu uywakunapa wawan yanalla yuraqlla yurir Labánpä karqan. Wera kaqkunapa wawankunanami räya räya, yana muru y muru yurir Jacobpä karqan. 43 Tsaynöpami üshankuna cabrankuna atskaman miraptin Jacob imaykayuq tikrarqan. *Camëllunkunapis ashnunkunapis atskami karqan. Tsaynöllami wätayninkuna warmipis ollqupis atskaq kayarqan.

Labánpita Jacob qeshpinqan

31 1 Tsaypitanami Jacob wiyarqan Labánpa tsurinkuna wasanta rimar niyanqanta: "Jacobqa taytantsikpa kaqta duëñu tukurmi rïcuyashqa".

2 Tsaynöllami Jacob tantiyarqan suegrun Labán ajashqa purir ñöpata kanqannö manana kanqanta. 3 Tsaypitanami Jacobta TAYTA DIOS nirqan: "Taytayki y castaykikuna täyanqanman kutikuy. Qamwanmi imaypis kaykäshä".

4 Tayta Dios tsaynö niptinmi Raqueltawan Leata mitsikunqan jirkaman Jacob qayatsirqan. 5 Paykuna chaykuyaptinnami nirqan: "Taytayki noqapita ajanashqa puriykanqantami tantiyashqä. Tsaynö kaptinpis taytä yärakunqan Dios manami kachämashqatsu. 6 Musyayanqaykinöpis llapan voluntänïwanmi taytaykita arupashqä. 7 Tsaynö arupaykaptïpis payqa engañamashqami. Atska kutimi arunqäpita

[l] **30.40** Wakin runakunaqa *üshankuna yawayänanpä* niyan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pägamänanpä parlayanqänöqa pägamashqatsu. Tsaynö ruraykämaptinpis Tayta Diosmi yanapamashqa. 8 Tsaymi ‘arupämanqaykipita kananqa pägashayki yana muru üshakunawan’ nimaptin llapan ashkashkunapis yana murulla yuriyaq. Tsaynöllami ‘räya räya yuriqkunawan pägashayki’ nimaptin llapan ashkashkunapis räya räyalla yuriyaq. 9 Tsaynöpami taytaykipa üshankunata Tayta Dios entregamashqa.

10 “Uywakuna qollpayanqan witsanmi suëñuynïcho rikashqä räya räya chïvukuna, yana muru chïvukuna y yuraqyuq chïvukuna cabrakunata qollpaykätsiqta. 11 Tsay suëñuynïchömi Tayta Diospa *angelnin qayamar nimarqan: ‘¡Jacob!’ Tsaynö qayamaptinmi ‘¿imallatä, Taytay?’ nirqä.

12 “Tsaymi Diospa angelnin nimarqan: ‘Rikaykämi Labán imanö ñakatsishunqaykitapis. Tsaymi kamakätsishqä llapan yayankuna räya räyalla, yana murulla y yuraqyuqlla kayänanpä. Tsayta rikar shumaq tantiyakuy. 13 Noqami kaykä Bet-elcho yuripäshuqniki Dios. Tsaychömi rumita jawiykur aceitita wiñapar sirvimänaykipä awnimarqayki.† Kananqa yurinqayki *Canaánman kutikuy’ ”.

14 Tsaynö niptinnami Raquelwan Lea niyarqan: “Noqakunataqa taytä ima herenciatapis manami rakipäyämanqatsu. 15 Jäpatanö rikayämarninmi rantikayämashqa. Noqakuna raykuq arupanqaykitapis mana rakipäyämarmi kikillan ushashqa. 16 Taytäpa üshankunata Tayta Dios makikiman churamunqanqa noqantsikpä y wamrantsikkunapämi kaykan. Kanan Tayta Dios nishunqaykinölla llapantapis ruray”.

17-18 Tsaymi Jacob kamarikurqan taytan Isaac tanqan Canaánman kutikunanpä. Llapan imaykanta chaqnakurkurmi tsurinkunatawan warminkunata *camëlluman muntarkatsir Padan-aramcho arupakur tarinqan uywakunatapis qatikurkur aywakurqan. 19 Suegrun Labán millwa rutuq aywanqanyaqmi Jacob aywakurqan. Raquelnami taytanpa ïdulunkunata suwakuskir apakurqan. 20 Suegrun Labánta mana willarmi Arampita Jacob aywakurqan. 21 Llapan kikinpa kaqta apakurkurmi qeshpir aywakurqan. Tsaymi Éufrates mayuta päsar Galaad jallqakuna kaqläpa aywarqan.

Jacobta Labán qatipanqan

22 Tsaypita kimsa junaqtarämi Labán musyarqan Jacob qeshpir aywakunqanta. 23 Tsaymi castankunata minkakuskir Jacobta qatipäyarqan. Qanchis junaqtarämi Galaad jallqakunacho taripäyarqan. 24 Taripänan paqasnami suëñuynincho Labánta Tayta Dios nirqan: “Paqtä imatapis Jacobta ninkiman”.

25 Galaad jallqakunacho Jacob patsakushqa kaykaptinmi Labán tariparqan. Tsaychömi Labánpis castankunawan patsakuyarqan. 26 Jacobtanami Labán nirqan: “¿Imatätä rurashqayki? ¿Imanirtä mana willamar qeshpimushqayki? ¿Imanirtä guërrapita prësu apaqnö tsurïkunata apakamushqayki? 27 ¿Imanirtä upällalla qeshpir shamushqayki? Aywakamunaykipä willamaptikiqa fiestata rurarmi panderëtakunata arpakunata tukar kushishqa despachamüman karqan. 28 Tsurïkunata ni willkäkunata mutsar despidikunalläpäpis manami willamashqaykitsu. ¡Tsaytaqa upanömi rurashqayki! 29 Tsaynö rabyatsimanqaykipita imatapis rurämanmi karqan. Tsaynö kaptinpis taytayki yärakunqan Diosmi nimashqa: ‘Paqtä Jacobta imatapis ninkiman’. 30 Taytaykipa wayinman kutikurpis ¿imapätä diosnïkunata suwakamushqayki?”

† **31.13** Gén. 28.18-22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31 Jacobnami nirqan: “Tsurikikunata
qechumänaykita mantsarirmi mana
willarniki qeshpir shayämushqä. 32 Dios-
nikikunataqa manami suwakamushqä-
tsu. Mayqanpis diosnikita tsararaq kaqqa
wanutsishqa katsun. Castantsikkuna
rikaykaptin ashipayämay. Qampa kaqta
imatapis tarirqa llapanta kutitsikuy”.

Jacobqa manami musyarqantsu dios-
ninkunata Raquel suwakamunqanta.

33 Tsaynö niptinmi Jacobpa toldun
rurinman Labán yaykurqan diosninku-
nata ashinanpä. Tsaycho mana tarirmi
tsurin Leapa toldunmanpis ashiq yay-
kurqan. Nirkurnami yaykurqan ishkay
wätay kaq warmikunapa toldunku-
namanpis. Tsaycho mana tarirnami
Raquelpa toldunmanna ashiq aywar-
qan. 34 Raquelnami tsay dioskunata
*camëllupa sillan rurinman pakaskir
tsay jananman jamaskirqan. Tsaymi
llapan toldu rurinta ashirpis Labánqa
tarirqantsu.

35 Raquelnami taytanta nirqan:
“Papä, ama rabyakunkitsu kay jama-
raykanqäpita mana shäriptï. Killa
qeshyäwanmi kaykä”.

Tsaymi maytsaypa ashirpis ïdulun-
kunata Labán tarirqantsu.

36 Tsaynö ashirpis mana tariptinmi
Jacob rabyakur Labánta nirqan: “¿Ima-
tatä mana allita rurashqä? ¿Ima jutsa-
tatä rurashqä tsayjinanpa rabyashqa
qatipämänaykipä? 37 Llapan imaykäku-
natanami ashishqayki. Tsaynö ashirpis
¿imatatä qampa kaqta tarishqayki?
Tarishqa karqa castantsikkuna rikayä-
nanpä kayman churamuy. Paykunami
nimäshun mayqantsikpis rasun kaqta
parlanqantsikta.

38 “Ishkay chunka (20) watantin
uywaykikunata mitsiptï manami
üshaykikuna, cabraykikuna jukllayll-
apis shullushqatsu. Tsaynöpis manami
ni juk carnërullatapis mikunäpä pish-
tashqätsu. 39 Manami imaypis jirka
uywakuna wanutsiptin apapämushqä-
tsu. Tsaypa trokinqa kikïmi trokinta
churaq kä. Uywaykikunata tsakaypa
o junaqpa suwakuna apayaptinpis lla-
panpitami qamqa cobramarqayki.

40 “Uywaykikunata mitsir pasaypami
ñakashqä junaqpa achaywan y paqaspa
alaywan. Punuytapis manami tarirqä-
tsu. 41 Chunka chusku watami ishkan
tsurikikunapä arupashqä. Y uyway-
kikunapänami soqta wata mas aru-
pashqä. Chämunqä junaqpitami ishkay
chunka (20) wata makikicho tashqä.
Atska kutimi uywaykikunata mitsinqä-
pitapis parlanqantsiknötsu pägamash-
qayki. 42 Awilü Abrahamwan taytä
Isaac yärakunqan Tayta Dios mana
yanapamaptinqa jinayllatami qarqas-
kamankiman karqan. Pasaypa ñakar
y llakikur arunqäpitami Tayta Dios
yanapamashqa. Tsaymi qäyan paqaspis
suëñuynikicho ollqutupäshushqayki”.

Labánwan Jacob awninakuyanqan

43 Jacob tsaynö niptinmi Labán
nirqan: “Kay warmikunaqa tsurïmi y
kay wamrakunapis willkämi. Llapan
uywakunapis uywäkunapa wawanmi
kayan. Llapan kaycho rikanqaykiqa
noqallapami kaykäyan. Tsurïkuna y
willkäkuna raykuq manami ni imata-
pis rurayäshaykitsu. 44 *Pactuta kanan
rurashun qampis y noqapis mana qon-
qaypa cumplinantsikpä”.

45 Tsaynö niptinmi juk wanka rumita
señalpä Jacob jawirqan. 46 Nirkurnami
llapan castankunata nirqan: “Rumiku-
nata qoriyämuy”.

Tsaynö niptinmi juk muntun rumi-
kunata muntunayarqan. Tsay muntu-
nayanqan rumi ñöpanchömi mikuyar-
qan. 47 Labánnami kikinpa idiömancho
tsay sitiupa jutinta churarqan Jegar
Sahaduta jutin kananpä. Jacobnami
kikinpa idiömancho jutinta churarqan
Galaad jutin kananpä.[m]

[m] **31.47** Tsay jutikunaqa *testïgu muntunashqa rumi* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

48 Tsaymi Labán nirqan: “Kanan kay
muntunanqantsik rumikunami señal
kanqa awninakunqantsikta imaypis
cumplinantsikpä”.
Tsaymi tsay sitiupa jutin karqan
Galaad.
49 Tsaynömi jukaq jutintapis churar-
qan Mizpa jutin kananpä.[n] Tsay jutita
churarqan Labán kaynö ninqanpitami:
“Kananpita manana rikanakushqapis
TAYTA DIOSMI rikamäshun imanö kan-
qantsiktapis. 50 Tsurïkunata maqaptiki
o paykuna jananman juk warmiwan
majatsakaptiki mana musyaptïpis
Tayta Diosmi juzgashunki”.
51 Mastami Labán nirqan: “Kaychömi
kaykan rumikunata muntunanqantsik
y jawinqantsik wanka rumipis. 52 Tsay-
kunami señal kanqa kanan awnina-
kunqantsikta imaypis cumplinantsikpä.
Kananpitaqa qampis ni noqapis kay
lindëruta ama päsapänakushuntsu
ni imatapis ama yatapänakushuntsu.
53 Awninakunqantsikta mana cumplish-
qaqa awiluyki Abraham y awilü Nacor
yärakuyanqan Diosmi juzgamäshun”.
Labán tsaynö niptinmi Jacobpis taytan
Isaac *mantsapakunqan Tayta Diospa
jutincho awnirqan imaypis cumplinanpä.
54 Tsaypitanami uywakunata Jacob
pishtaskir wiranta Tayta Diospä rupa-
tsirqan. Aytsatanami llapan castanku-
nawan mikuyarqan. Nirkurnami tsay
jallqallacho punuyarqan.
55 *(32.1)* Patsa waraskiptin shärikus-
kirnami Labánqa willkankunata y
tsurinkunata mutsarqan. Nirkurnami
paykuna alli kawayänanpä bendisay-
kur markanpa kutikurqan.

Esaúwan tinkuyänanpä Jacob kamarikunqan

32 1 *(2)* Tsaypita aywakuptinmi
Tayta Diospa *angelnin-
kuna Jacobwan tinkuq aywayarqan.
2 *(3)* Angelkunata rikaykurmi Jacob nir-
qan: “Kayqa Tayta Diospa soldädunku-
napa campamentunmi”.
Tsaynö nirmi tsay partipa jutinta
churarqan Mahanaim[o] jutin kananpä.
3 *(4)* Tsaypitanami willakuqnin-
kunata Jacob kacharqan kutiykan-
qanta wawqin Esaúta willayänanpä.
Esaúqa tarqan Seircho kaykaq Edom-
chömi. 4 *(5)* Manarä kacharmi tsay
willakuqninkunata yätsirqan kaynö
niyänanpä: “Tayta Esaú, wawqiki
Jacobmi nin: ‘Aywakunqä junaqpita
patsami Labánpa makincho tashqä.
5 *(6)* Kananqa kannami wäkäkuna, ash-
nükuna, üshäkuna y cabräkunapis.
Tsaynöllami ollqupis warmipis wätay-
nïkuna kaykäyan. Tsaynö willaka-
tsimü kuyapämänaykipämi’ ”.
6 *(7)* Kachanqan willakuqninkuna
kutimurnami Jacobta niyarqan:
“Wawqiki Esaúta willayanqäpitanami
kutiyämushqä. Chaskishunaykipämi
chusku pachak (400) runakunata
pushakurkur shamuykan”.
7 *(8)* Tsaynö willayaptinmi Jacobqa
pasaypa mantsarirnin yarpachakur-
qan. Tsaymi paywan kaykaq runaku-
nata ishkay grüpuman rakirqan. Tsay-
nöllami ishkay manädaman üshan-
kunata, cabrankunata, wäkankunata
y *camëllunkunatapis rakirqan.
8 *(9)* Jacob tsaynö rurarqan Esaú jukaq
grüputa atacaptin jukaq grüpullapis
qeshpiyänanpä kanqanta yarparmi.
9 *(10)* Tsaynö ruraskirnami Tayta
Diosta mañakur nirqan: “Awilü Abra-
hamwan taytä Isaac yärakunqan
TAYTA DIOS, kikikimi nimarqayki cas-
täkuna täyanqan partiman kutikamu-
näpä. Tsaynöllami nimarqayki yana-
pamänaykipä kanqanta. 10 *(11)* Mana
cäsukuq kaptïpis kuyapämarmi
yanapamashqayki. Kaypita aywakur
Jordán mayuta tukrü aptashqallami

[n] **31.49** *Mizpa* ninanqa *rikachakuna törri* ninanmi. [o] **32.2** *Mahanaim* ninanqa *ishkay campamentu* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

päsarqä. Kananqa uywäkuna y noqawan aywaqkuna ishkay grüpuman rakinäpäpis aypannami. 11 (12) Taytay, wawqï Esaúpita salvaykallämay. Pasaypami mantsarï warmïkunata wamräkunatawan juntu wanutsimänanpä kanqanta yarpar. 12 (13) Taytay, qammi nimarqayki yanapamänaykipä kanqanta. Tsaynöllami nimarqayki lamar kuchuncho yupaytapis mana atipaypä aqushanörä noqapita aywaraqkunapis kayänanpä kanqanta”.†

13 (14) Tsay paqas tsayllachömi Jacob punurqan. Patsa waraskiptinnami uywankunapita rakirqan wawqin Esaúta qarananpä. 14 (15) Wawqinpä rakinqan uywakunami karqan ishkay pachak (200) cabrakuna, ishkay chunka (20) chïvukuna, ishkay pachak (200) üshakuna, ishkay chunka (20) carnërukuna, 15 (16) kimsa chunka (30) camëllukuna wawankunantin, chusku chunka (40) wäkakuna, chunka torïtukuna, ishkay chunka (20) china ashnukuna y chunka orqu ashnukunapis. 16 (17) Tsaynö rakiskirmi uywakunata qatiyänanpä wätayninkunata nirqan: “Rakinqä uywakunata karu karu qatikurkur puntayay”.

17 (18) Punta qatiq kaqta yachatsirmi nirqan: “Capazchi Esaú tapushunkiman: ‘¿Pitä patronniki? ¿Maypatä aywaykanki? ¿Pipa uywantatä qatiykanki?’ 18 (19) Tsaynö tapushuptiki ninki: ‘Tayta Esaú, wawqiki Jacobmi kay uywakunata qampä qatiykätsiman. Qepatami kikinqa shamuykan’ ”.

19 (20) Punta aywaq wätayninta yachatsinqannöllami wakin kaq wätayninkunatapis Jacob yachatsirqan.

20 (21) Jacobmi yarparqan apatsinqan uywakunata rikaykur wawqin Esaúpa ajanaynin qallquptin kushishqawanna tinkunanpä kanqanta. Tsaynöllami wätayninkunata Jacob yätsirqan Esaúwan tinkur “qepatami Jacob shamuykan” niyänanpä.

21 (22) Tsaymi Esaúta qarananpä rakinqan uywakunata puntanta qatitsirqan. Despachaskirnami Jacobqa patsakunqan kaqllacho quëdakurqan.

Angelwan Jacob pelyayanqan

22 (23) Tsay paqasmi Jacobqa ishkan warminkunata, ishkay wätaynin warminkunata y chunka juk tsurinkunata Jaboc mayu vädupa tsimpatsirqan. 23 (24) Tsaynöllami llapan imaykantapis tsimpatsirqan. 24 (25) Nirkurmi kikillanna quëdakurqan. Tsay paqasmi Jacobwan juk runa warat pelyayarqan. 25 (26) Jacobta imanöpapis vinciyta mana kamäpakurmi tseqllaman tinkuq raku chanka moqunta moqaskatsirqan. 26 (27) Tsay runanami Jacobta nirqan: “Patsa waraykannami. ¡Kachämayna!”

Tsaynö niptinmi Jacob nirqan: “Bendicionta manarä qomaptikiqa manami kachäshaykitsu”.

27 (28) Tsaymi Jacobta tapurqan: “¿Imatä jutiki?”

Tsaymi nirqan: “Noqapa jutï Jacobmi”.

28 (29) Tsay runanami nirqan: “Kananpitaqa manami Jacobnatsu jutiki kanqa, sinöqa Israelnami.[p] Tsaynö jutiki kanqa Dioswanpis runakunawanpis pelyarnin vincinqaykipitami”.†

29 (30) Nirkurnami Jacob tapurqan: “Taytay, qampaqa ¿imatä jutiki?”

Tsaynö tapuptinmi tsay runa nirqan: “¿Imapätä jutïta tapumanki?”

Nirkurnami Jacobta bendisarqan.

30 (31) Aywakuptinnami Jacob nirqan: “Tayta Dioswanmi urku urku tinkushqä. Tsaynö tinkuykarpis manami wanushqätsu”.

Nirkurmi tsay partipa jutinta churarqan Peniel kananpä.[q] 31 (32) Peniel

[p] **32.28** *Israel* ninanqa *Tayta Dioswan pelyaq* ninanmi. [q] **32.30** *Peniel* ninanqa *Diospa qaqllan* ninanmi.
† **32.12** Gén. 22.17. † **32.28** Gén. 35.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

partipita Jacob aywaykaptinmi rupay yarqamurqan. Raku chankan moqashqa kaptinmi weqruyllapa aywaykarqan. 32 (33) Tsaynö moqatsishqa kaptinmi Israel runakunaqa uywata pishtar kananyaqpis tseqllanman tinkuq anku aytsanta mikuyantsu.

Wawqin Esaúwan Jacob tinkunqan

33 1 Chusku pachak (400) runakunawan Esaú yaykuykaqta rikaykurmi tsurinkunata Jacob rakirqan wakinta Leawan aywayänanpä, wakinta Raquelwan aywayänanpä, wakinta Bilhawan aywayänanpä y wakintana Zilpawan aywayänanpä. 2 Ñöpata aywayänanpämi ishkay wätaynin warminkunata wawankunatawan kacharqan. Paykunapa qepanta aywayänanpämi Leatapis wamrantinta kacharqan. Tsaypita mas qepanta aywayänanpänami Raquelta wamran Josétawan kacharqan. 3 Jacobnami paykunapa puntanta aywarqan. Wawqinpa ñöpanman chanqanyaqmi qanchis kuti qonqurikuraykar aywarqan. 4 Tsaynö aywaykaptinmi wawqin Esaúqa cörrilla aywaykur makallakurkur mutsarqan. Tsaymi ishkan makallanakurkur waqayarqan.

5 Warmikunata y wamrakunata rikaykurmi Esaúqa tapurqan: "¿Pitä paykunaqa?"

Tsaynö tapuptinmi Jacob nirqan: "Papä, Tayta Dios qaramanqan wamräkunami kaykäyan".

6 Nirkurnami Jacobpa wätaynin ishkan warminkuna wawankunawan witiyarqan. Paykunapis Esaúta respitarmi urkunkunapis patsaman töpanqanyaq qonqurikuyarqan. 7 Tsaynöllami Leapis chaykur wawankunawan Esaúpa ñöpanman qonqurikuyarqan. Tsaypitanami Raquelpis chaykur wawan Joséwan Esaúpa ñöpanman qonqurikuyarqan.

8 Tsaypitanami Esaú nirqan: "¿Wawqi, imanirtä atska atskaman uywaykikunata rakiykur qatiykätsimunki?"

Tsaynö niptinnami Jacob nirqan: "Papä, wallkallatapis qampämi qatitsimushqä".

9 Esaúnami nirqan: "Wawqi, noqapapis atskami uywäkuna. Qaramänaykipä kaq kikikipä kakutsun".

10 Tsaynö niptinnami Jacob nirqan: "Papä, qaranäpä qatitsimunqä uywakunata chaskiykallämay. Chaskimaptikimi musyashä alli shonquykiwan chaskimanqaykita. Alli chaskimanqaykipitami Tayta Diosta rikaqnörä kushishqa kaykä. 11 Qampä apamunqä uywakunata chaskiykallämay. Tayta Dios yanapamaptinmi imaykayuq kaykä".

Jacob kutin kutin rugaptinmi Esaúqa qaranqan uywakunata chaskirqan.

12 Chaskiskirnami Esaúqa nirqan: "Aywakushunna. Noqa aywashä qamkunapa puntaykikunata".

13 Jacobnami nirqan: "Rikanqaykinöpis wamräkuna pishillarämi y uywäkunapis wawayuqmi kaykäyan. Juk junaqllacho qatiptïqa üshäkuna y cabräkuna capazchi pishipar wanuyanmanpis. 14 Papä, mas allimi kanman puntakuptiki. Noqaqa uywäkuna y wamräkuna japayanqan päsullamanmi shamushä tanqayki Seirman chäyämunqäyaq".

15 Tsaynö niptinmi Esaúpis nirqan: "Tsaynö kaptinqa wakin pushamunqä runakunata jaqipäshayki yanapayäshunaykipä".

Tsaynö niptinnami Jacob nirqan: "Papä, ama yarpachakuytsu. Alli chaskimanqaykillawanmi kushishqa kaykä".

16 Tsay junaqllami Esaúqa Seirman kutikurqan. 17 Jacobnami Sucotman aywarqan. Tsaycho täyänanpä wayita ruraskirmi uywankunapäpis ramädakunata rurarqan. Tsay partipa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jutintanami churarqan Sucot[r] jutin kananpä.

18 Tsaynöpami Padan-arampita kutimur *Canaánman yamaylla chäyarqan. Siquem marka wak tsimpanman chaykurmi patsakuyarqan. 19 Tsay patsakuyanqan sitiutami Jacob rantirqan juk pachak (100) qellaywan Hamor runapa tsurinkunapita. Hamorpa jukaq tsurinpa jutinmi karqan Siquem.[†] 20 Tsaychömi *altarta Jacob pirqarkur jutinta churarqan El-Elohe-Israel[s] jutin kananpä.

Dinata fuerzanqan

34 1 Leapa wawanmi karqan Dina. Paymi tsaylächo taq yanasankuna watukaq aywarqan. 2 Siquemmi heveo runa Hamorpa tsurin karqan. Hamorqa tsaycho taq runakunapa autoridäninmi karqan. Dinata rikaykurmi Siquem pasaypa munaparnin fuerzarqan. 3 Nirkurnami Siquemqa Dina kuyananpä imaykanöpapis shonqunman yaykuyta munarqan. 4 Tsaymi Siquemqa taytan Hamorta nirqan: "Papä, tsay jipashta warmïpä ashipaykallämay".

5 Jacobnami musyaskirqan tsurin Dinata Siquem fuerzanqanta. Tsaynö musyaykarpis tsurinkuna uywankunawan jirkacho kaptinmi paykuna kutiyämunqanyaq upälla kakurqan. 6 Tsayyaqmi Siquempa taytan Hamor aywarqan Jacobwan parlananpä. 7 Jacobpa tsurinkuna jallqapita kutiskamurmi musyayarqan paninta Siquem fuerzanqanta. Tsayta musyaykurmi pasaypa rabyakuyarqan. Tsaynö fuerzanqan pasaypa penqakuypämi karqan. Tsaytaqa imaypis manami ruranmantsu karqan.

8 Tsaymi paykunawan parlar Hamor nirqan: "Tsurï Siquemmi panikikunapä pasaypa turbashqa puriykan. Tsaymi shamushqä tsurïwan panikita tätsinantsikpä. 9 Tsaynöpami compädrita rurar juk castanöllana kashun. Tsaymi tsurïkunapis qamkunapa warmi tsurikikunawan täyanqa y qamkunapapis noqakunapawan täyanqa. 10 Tsaynöpami kayllachöna täkushun. Täyänaykipä munayanqaykita maynintapis akrakuyay. Tsaynölla ima negociullatapis rurayay. Chakratapis kikikikunapana kananpä rantiyay".

11 Tsaynöllami Siquempis Dinapa taytantawan turinkunata nirqan: "Taytakuna, panikita awniykayällämay. Awniyämaptikiqa imatapis munayanqaykitami qarayäshayki. 12 Panikita awniyämaptikiqa costumbrintsikpita masta mañayämaptikipis pägayäshaykimi. Imaykanöpapis panikita awniyämänaykitami munä".

13 Tsaynö niptinmi paninta fuerzanqanpita Jacobpa tsurinkuna pasaypa rabyashqa kar Siquemtawan taytan Hamorta janan shonqulla awniyarqan. 14 Tsaymi niyarqan: "Noqakunaqa manami panïta awnikuyämantsu *señalakunni runataqa. Señalakunni runa mashäkuna karqa penqakuypämi kanman. 15 Noqakuna señalakushqa kayanqänö qamkunapis llapan ollqu kaqkuna señalakuyaptikiqa panïwan tänaykipä awniyäshaykimi. 16 Señalakuyaptikiqa tsurikikunatapis warmi tsurïkunawan tätsishunmi. Tsaynöllami warmi tsurikikunawan tsurïkunatapis tätsishun. Tsaynöpami llapantsikpis tsay castanölla kashun. 17 Niyanqänö mana señalakuyaptikiqa panïta pushakurkurmi aywakuyäshä".

18 Tsaynö niyaptinmi Hamorwan tsurin Siquem paykuna niyanqannö señalakuyänanpä awniyarqan. 19 Tsaypita aywakurmi Dinata kuyarnin

---

[r] **33.17** *Sucot* ninanqa *ramäda* ninanmi. [s] **33.20** *El-Elohe-Israel* ninanqa *Tayta Diosqa Israelpa Diosninmi kaykan* ninanmi.
[†] **33.19** Jos. 24.32; Juan 4.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Siquemqa cuerpunta juklla señalakurqan. Payqa taytanpa castancho mas respitädu chölumi karqan. 20 Nirkurmi taytan Hamorwan marka yaykuna punkuman aywayarqan. Tsaychömi runakunata niyarqan: 21 "Jacob casta runakunaqa alli runami kayan. Paykuna kaycho täyänanpä jallqantsikkunapis chakrantsikkunapis jäkuykanmi. Tsaynö kaykaptinqa kaycho täkur ima negociutapis rurayätsun. Tsaynöpami warmi tsurinkunawan tsurintsikkuna täyanqa. Warmi tsurinkunana tsurintsikkunawan täyanqa. 22 Tsaynö kaptinpis tsay castanölla kanantsikpämi paykuna señalakushqa kayanqannö noqantsikpis ollqu kaqkuna señalakunantsikta munayan. 23 Paykuna niyanqanta awnishqami noqantsikwan quëdayanqa. Tsaynöpami llapan imaykankunapis uywankunapis noqantsikpana kanqa".

24 Tsaynö niptinmi tsaycho qorikaq runakuna awniyarqan Hamorwan Siquem niyanqanta. Tsaymi llapan ollqu kaqkuna cuerpunta señalakuyarqan.

25 Tsaypita kimsa junaqtami Dinapa turinkuna Simeónwan Leví tsay markaman yaykuyarqan. Cuerpunkunata señalakuyanqanpita nanaywan karmi washäkuyänanpä valorninkunapis karqantsu. Tsaynö kaykaqtami espädawan llapanta wanutsiyarqan. 26 Tsaynöllami Hamortawan tsurin Siquemtapis espädawan wanutsiyarqan. Nirkurnami Siquempa wayinpita Dinata pushakurkur aywakuyarqan.

27 Tsaypitami Jacobpa wakin kaq tsurinkunapis markaman yaykur llapan runakuna wanushqa jitaraykaqta tariyarqan. Paninta fuerzanqanpita rabyashqa karmi tsay markacho tariyanqan kaqtaqa imaykantapis apakuyarqan. 28 Tsaynöllami apakuyarqan üshakunata, cabrakunata, wäkakunata, ashnukunata y imaykatapis markacho y chakracho tariyanqan kaqtaqa. 29 Wayikunacho tariyanqan kaqta llapanta aparmi wamrakunatapis warmikunatapis apakuyarqan.

30 Tsaynö rurayanqanta musyaykurmi Simeónta y Levíta Jacob nirqan: "¿Imamantä jitarpayämashqayki? Wanutsiyanqaykita musyaskirqa cananeo runakunawan ferezeo runakuna pasaypami chikiyämanqa. Paykuna willanakur shamurmi llapantsikta wanutsimäshun. Sirvimaqnintsik runakunapis paykunata ichipänapä wallkallami kaykäyan".

31 Tsaynö niptinmi paykuna niyarqan: "Tsayöraqa ¿jinachi imayka *prostitüta warmitanöpis panïkunata fuerzanman karqan?"

Bet-elcho Jacobta Tayta Dios bendisanqan

35 1 Tsaypitanami Jacobta Tayta Dios nirqan: "Imaykaykita apakurkur Bet-elcho tänaykipä aywakuy. Wawqiki Esaúpita qeshpir aywakuptiki yuripanqä† Bet-elman chaykur *altarta pirqanki adoramänaykipä".

2 Tayta Dios tsaynö niptinmi tsurinkunata, warminkunata y wätayninkunatapis Jacob nirqan: "Ima dioskunatapis tsarararqa llapanta jitariyay. Tsaynölla purificakurnin bäñakuskir latsapaykikunata trukakuyay. 3 Kananqa Bet-elmannami aywakushun. Tsaychönami altarta pirqashä imaypis yanapamaq Tayta Diosta adoranapä. Paymi pasaypa ñakar maypa puriptïpis yanapamashqa".

4 Tsaynö niptinmi tsararäyanqan ïdulukunata y arëtikunata‡ jipiskir Jacobta entregayarqan. Tsaykunatami

‡ **35.4** Tsay arëtikunaqa rikatsikuyänanpä y ïdulukunata adorayänanpämi karqan. Tsaymi Jacob munarqantsu pipis tsararänanta.
† **35.1** Gén. 28.10-22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Siquem cercancho kaykaq encina
jacha chakinman pamparqan.
5 Taykäyanqanpita aywakuyaptinmi
tsay particho taq runakunapa shon-
qunkunata Tayta Dios mantsaritsir-
qan mana qatipäyänanpä. 6 Tsaymi
Jacobwan aywaqkuna llapanpis chä-
yarqan *Canaáncho kaykaq Luz mar-
kaman. Tsay markapa jukaq jutinmi
Bet-el. 7 Tsaycho altarta Jacob pir-
qaskirmi jutinta churarqan El-Bet-el[u]
jutin kananpä. Tsaynö jutinta chura-
rqan wawqinpita qeshpir aywakuykap-
tin Tayta Dios tsaycho yuripanqanpi-
tami.
8 Bet-elcho Jacob kaykaptinmi
Débora wanurqan. Rebecataqa Débo-
rami pishinpita wätarqan. Wanus-
kiptinmi pampayarqan Bet-el marka
cercancho encina jacha chakinman.
Tsay partipa jutintami churarqan
Alón-bacut.[v]
9 Padan-arampita kutiykämuptinmi
Jacobta Tayta Dios yapay yuripas-
kir bendisar nirqan: 10 "Kananpitaqa
mananami Jacobnatsu jutiki kanqa,
sinöqa Israelnami".† Tsaynö nirmi
jutinta trukatsirqan.
11 Mastami Tayta Dios nirqan:
"Noqami kaykä El-Shaddai.[w] Qam-
pita aywaraqkuna atskaman mirayä-
tsun. Paykunamanmi bendicionnïta
churashä tsaytsikaman mirar atska
nacionkuna kayänanpä. Paykunapi-
tami reykunapis kayanqa. 12 Abra-
hamta Isaacta rikatsinqä jallqakunata
y raqrakunatami qamta rikatsishayki.
Wanuptikipis qampita aywaraqkuna-
tami rikatsishä".†
13 Jacobwan parlaskirnami Tayta
Dios aywakurqan.
14 Jacobnami Tayta Dioswan parlan-
qan kaqcho wanka rumita jawirqan.
Nirkurmi Tayta Diosta adorar tsay
rumi jananman vïnutawan aceitita
wiñaparqan. 15 Tayta Dioswan parlan-
qanpitami tsay partipa jutinta Jacob
churarqan Bet-el[x] kananpä.†

Raquel wanunqan

16 Bet-elcho taykanqanpitami Efra-
taman Jacob aywakurqan. Efrataman
manarä chäyaptinmi Raquelpa killan
tinkushqana kaptin qeshyakunanpä
nanay tsarirqan. Qeshyakuyta mana
kamäpakurmi pasaypa ñakarqan.
17 Tsaynö ñakaptinmi Raquelta par-
tëra nirqan: "Valorta tsariy. Kanan
yuriq wawaykipis ollqumi".
18 Wanukunanpä antsa kaykarnami
Raquel nirqan: "Benoni[y] kay wawäpa
jutin katsun". Taytannami tsay tsu-
rinpa jutinta churarqan Benjamín[z]
kananpä. 19 Pasaypa ñakar qeshyaku-
skirmi Raquelqa wanurqan. Wanuskip-
tinnami Efrataman aywaq näni ñöpan-
man pampayarqan. Tsay partitami
kananqa Belén niyan. 20 Raquelta pam-
payanqan jananmanmi señal kananpä
wanka rumita Jacob jawirqan. Tsay
rumimi kananyaqpis musyatsimantsik
maynincho Raquel pamparanqanta.

Jutsata Rubén ruranqan

21 Raquelta pampanqan kaqpita
aywakurmi Israel[a] patsakurqan Edar
törri washa ñöpanman. 22 Tsaycho
taykaptinmi Jacobpa tsurin Rubén
taytanpa *concubïnan Bilhawan
punurqan. Tsurin tsaynö ruranqanta
musyaykurmi taytan pasaypa rabya-
kurqan.

---

[u] **35.7** *El-Bet-el* ninanqa *Bet-elcho yuripanqan Dios* ninanmi. [v] **35.8** *Alón-bacut* ninanqa *waqay encina* ninanmi. [w] **35.11** *El-Shaddai* ninanqa *llapanpä munayyuq Dios* ninanmi. [x] **35.15** *Bet-el* ninanqa *Diospa wayin* ninanmi. [y] **35.18a** *Benoni* ninanqa *ñakarrä qeshyakunqä wawä* ninanmi. [z] **35.18b** *Benjamín* ninanqa *kuyay tsurin* ninanmi. [a] **35.21** Israelqa Jacobpa jukaq jutinmi karqan.
† **35.10** Gén. 32.28. † **35.11-12** Gén. 17.4-8. † **35.14-15** Gén. 28.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jacobpa tsurinkuna

1 Crónicas 2.1-2

Israelpa ollqu tsurinkuna chunka ishkaymi kayarqan.

23 Leapa mayor wawanmi karqan Rubén.
Paypa qepanman yuriqkunami kayarqan Simeón, Leví, Judá, Isacar y Zabulón.
24 Raquelpa wawankunanami kayarqan Joséwan Benjamín.
25 Raquelpa wätaynin Bilhapa wawankunanami kayarqan Danwan Neftalí.
26 Leapa wätaynin Zilpapa wawankunanami kayarqan Gadwan Aser.

Jacobpa llapan tsurinkunami Padanaramcho yuriyarqan.

Isaac wanunqan

27 Tsaypitanami Mamre partiman Jacob aywarqan taytan Isaacta watukaq. Mamriqa karqan Arba cercanchömi. Arbapa jukaq jutinmi Hebrón. Tsaychömi Abrahampis unay tarqan.† 28 Juk pachak puwaq chunka (180) watami Isaac kawarqan. 29 Pasaypa awkinyashqa wanuskirnami unay castankunawan tinkuq aywakurqan. Ayantanami Esaúwan Jacob pampayarqan.

Esaúpita aywaraqkuna

1 Crónicas 1.34-43

36 1 Kaychömi qellqaraykan Esaúpa tsurinkunapä y paykunapita aywaraqkunapäpis. Esaúpa jukaq jutinmi karqan Edom.

2 Esaúpa warminkunaqa cananea warmikunami kayarqan.† Jukaq warminpa jutinmi karqan Ada. Payqa karqan heteo runa Elónpa tsurinmi. Jukaq warminpa jutinnami karqan Aholibama. Payqa karqan heveo runa Zibeónpa willkan y Anápa tsurinmi. 3 Tsaynöllami Esaúqa tarqan prïman Basematwan. Basematqa karqan Ismaelpa tsurin y Nebaiotpa paninmi.†

4 Adapa wawanmi karqan Elifaz. Basematpa wawannami karqan Reuel. 5 Aholibamapa wawankunanami kayarqan Jeús, Jaalam y Coré. Paykunaqa *Canaáncho Esaú taykaptinmi yuriyarqan.

6 Wawqin Jacobwan taykanqanpita witikurmi Esaúqa juk partiman aywakurqan llapan warminkunata, tsurinkunata y wätayninkunatapis pushakurkur. Canaáncho taykar tarinqan kaqtaqa llapanta apakurkurmi aywakurqan. 7 Jacobwan Esaú imaykayuq kayaptinmi taykäyanqan parti ayparqannatsu juntu täyänanpä. Uywankuna atska kaptinmi mitsikuyänanpä qewapis ayparqannatsu. 8 Tsaynöpami Esaú casta runakunaqa Seir jallqakunaman aywakuyarqan. Esaúpa jukaq jutinmi karqan Edom.

9 Seir jallqakunacho taykarmi Esaú castakuna atskaman mirayarqan. Paykunatami edomita runakuna kayanqanta niyaq. Kaykunami kayarqan Esaúpita aywaraqkuna:

10 Esaúpa warmin Adachömi yurirqan Elifaz.
Warmin Basematchönami yurirqan Reuel.
11 Elifazpa tsurinkunami kayarqan Temán, Omar, Zefo, Gatam y Cenaz.
12 Elifazpa *concubïna warmin Timnachömi Amalec jutiyuq tsurin karqan. Paykunami kayarqan Esaúpa y warmin Adapa willkankuna.
13 Reuelpa tsurinkunami kayarqan Nahat, Zera, Sama y Miza. Paykunami kayarqan Esaúpa y warmin Basematpa willkankuna.
14 Esaúpa warmin Aholibamachömi tsurinkuna kayarqan Jeús,

†**35.27** Gén. 13.18. †**36.2** Gén. 26.34-35. †**36.3** Gén. 28.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jaalam y Coré. Aholibamaqa
karqan Anápa tsurin Zibeónpa
willkanmi.
15 Esaúpa mayor tsurin Elifazpa
tsurinkunami mandaq kayar-
qan. Paykunami kayarqan
Temán, Omar, Zefo, Cenaz,
16 Coré, Gatam y Amalec. Tsay
mandaqkuna llapanpis Elifazpa
tsurinkunami kayarqan. Pay-
kunami Edom nacioncho mandaq
kayarqan. Paykunami kayarqan
Esaúpa y warmin Adapa will-
kankuna.
17 Esaúpa tsurin Reuelpa tsurin-
kunapis mandaqmi kayarqan.
Paykunami kayarqan Nahat,
Zera, Sama y Miza. Paykunami
kayarqan Esaúpa y warmin
Basematpa willkankuna.
18 Esaúpa jukaq warmin Aholiba-
mapa wawankunapis mandaqmi
kayarqan. Paykunami kayarqan
Jeús, Jaalam y Coré. Aholiba-
maqa Aná jutiyuq runapa tsu-
rinmi karqan.
19 Tsay mandaqkunaqa llapanpis
Esaú castami kayarqan. Esaúpa jukaq
jutinmi karqan Edom.
20 Seir partiman Esaú manarä chap-
tinmi horeo runakuna tsaycho täyar-
qan. Paykunami mirayarqan Seir
jutiyuq runapita. Seirpa tsurinkunami
kayarqan Lotán, Sobal, Zibeón, Aná,
21 Disón, Ezer y Disán. Paykunami
kayarqan Edomcho Seir casta horeo
runakunapa mandaqninkuna.
22 Lotánpa tsurinkunami kayar-
qan Hori y Hemam. Lotánpa
paninmi karqan Timna.
23 Sobalpa tsurinkunami kayarqan
Alván, Manahat, Ebal, Sefo y
Onam.
24 Zibeónpa tsurinkunami kayar-
qan Aja y Aná. Taytan Zibeónpa
ashnunkunata mitsiykanqan-
chömi Aná tarirqan tsunyaq jir-
kacho achaq yaku pukyukunata.
25 Anápa tsurinkunami kayar-
qan warmi ollqu. Ollqu kaqpa
jutinmi karqan Disón y warmi
kaqpanami Aholibama.
26 Disónpa tsurinkunami kayarqan
Hemdán, Esbán, Itrán y Querán.
27 Ezerpa tsurinkunami kayarqan
Bilhán, Zaaván y Acán.
28 Disánpa tsurinkunami kayarqan
Uz y Arán.
29 Horeo runakunapa mandaqnin-
kunami kayarqan Lotán, Sobal,
Zibeón, Aná, 30 Disón, Ezer y
Disán. Tsay runakunaqa jukninpis
jukninpis horeo runakunapa man-
daqninkunami kayarqan. Cada
castapa jutinmi mandaqninpa
jutin kanqannö karqan. Tsay cas-
takunami Seir particho täyarqan.
31 Israel nacioncho rey manarä kap-
tinmi Edom nacionchöqa reykuna
kayarqanna. Kaychömi tsay reykunapa
jutinkuna qellqaraykan:
32 Juk rey karqan Beorpa tsurin
Bela. Belapa markanmi karqan
Dinaba.
33 Bela wanuskiptinnami Zerapa
tsurin Jobab rey karqan. Payqa
Bosra markapitami karqan.
34 Jobab wanuskiptinnami paypa
trokin rey karqan Husam. Payqa
temanita runakuna täyanqanpi-
tami karqan.
35 Husam wanuskiptinnami paypa
trokin rey karqan Bedadpa tsu-
rin Hadad. Paymi Moab particho
madianita runakunata wanutsir-
qan. Hadadpa markannami Avit
karqan.
36 Hadad wanuskiptinnami paypa
trokin rey karqan Samla. Payqa
Masreca markapitami karqan.
37 Samla wanuskiptinnami rey kar-
qan Saúl. Payqa Éufrates mayu
ñöpancho kaykaq Rehobot mar-
kapitami karqan.
38 Saúl wanuskiptinnami rey kar-
qan Acborpa tsurin Baal-hanán.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39 Baal-hanán wanuskiptinnami
rey karqan Hadar. Payqa Pau
markapitami karqan. Hadarpa
warminpa jutinmi karqan
Mehetabel. Mehetabelqa karqan
Matredpa tsurin y Mezaabpa
willkanmi.
40 Esaúpita aywaraqkunapa man-
daqninkunami kayarqan Timna,
Alva, Jetet, 41 Aholibama, Ela,
Pinón, 42 Cenaz, Temán, Mib-
zar, 43 Magdiel y Iram. Tsay
runakunapa jutinkunanöllami
mandayanqan markakunapapis
jutinkuna karqan. Tsaynöllami
paykunapita aywaraqkunatapis
reqiyaq mandaqninkunapa juti-
llanwan.

Llapan tsay runakunaqa edomita runakunami kaykäyan.

37 1 Taytan tanqan Canaánlla-
chömi Jacob tarqan.

José suëñunqankuna

2 Kaychömi qellqaraykan Jacobpä y tsurinkunapäpis. Chunka qanchis watayuq José kaykarmi taytanpa üshanta y cabranta mitsirqan Bilhapa y Zilpapa wawan kaq wawqinkunawan. Bilhawan Zilpaqa taytanpa wätay warminkunami kayarqan. Joséqa taytantami imaypis willaq wawqinkuna mana allikunata rurayanqanta.

3 Awkinyaynincho tsurin José yurishqa kaptinmi Israelqa[b] wakin tsurinkunapitapis payta mas kuyarqan. Tsaymi kuyayllapä allinnin tünicata ruraparqan. 4 Joséta taytan mas kuyaptinmi wawqinkuna pasaypa chikirnin ajashqalla parlapäyaqpis.

5 Juk kutichömi wawqinkunata suëñunqanta José willarqan. Tsaymi wawqinkuna masrä chikiyarqan. 6 Willarmi nirqan: "Suëñunqäta willayäshayki. 7 Suëñuynïchömi chakracho trïguta liyakuykashqantsik. Liyakuykanqä tersumi kikillan ichikurkushqa. Qamkunapa tersuykikunami ichiraykaq tersüman tumaypa witiykur imayka adoraqnö umpuraykäyashqa".

8 Tsaynö suëñunqanta willaptinmi wawqinkuna masrä chikir niyarqan: "Tsaynö nirqa ¿mandayämaq kaytaku yarpaykanki? ¿Munaynikicho tsararäyämänaykipä kanqantaku yarpaykanki?"

9 Tsaypita yapay suëñunqanta wawqinkunata willarmi José nirqan: "Suëñuynïchömi rikashqä rupaypis, killapis y chunka juk qoyllurkunapis noqaman umpuraykäyämuqta".

10 Tsay suëñunqanta taytanta y wawqinkunata willaptinmi Joséta taytan ollqutupar nirqan: "¿Imata yarpartä tsaynö willayämanki? ¿Noqapis mamaykipis wawqikikunapis qamman qonqurikayämunäpä kanqantaku yarpanki?"

11 Tsaynö willaptinmi wawqinkunaqa masrä chikiyarqan.[†] Taytannami yarpachakur nirqan: "¿Imapärä tsurï tsaynö suëñushqa?"

Joséta wawqinkuna rantikuyanqan

12 Juk kutimi Josépa wawqinkuna Siquem partiman aywayarqan taytanpa üshankunata y cabrankunata mitsiyänanpä. 13 Tsaymi Joséta taytan Israel nirqan: "Siquemchömi üshantsikta wawqikikuna mitsiykäyämun. Imanö kaykäyanqantapis musyanäpä aywar watukaskamuy".

Tsaynö niptinmi José nirqan: "Aywä, papä".

14 Tsaymi taytan nirqan: "Wawqikikuna y uywantsikkuna imanö kaykäyanqantapis shumaq rikapakaskamur ras kutimunki willamänaykipä".

Tsaynö nirmi Hebrón pampapita Israelqa Joséta kacharqan Siquem

[b] **37.3** Israelqa Jacobpa jukaq jutinmi karqan.
[†] **37.11** Hech. 7.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jirkakunaman. 15 Tsaymi Siquem partiman chaykur wawqinkunata ashir pantakashqa purirqan. Tsaynö puriykarmi juk runawan tinkuskirqan. Tsaymi Joséta tapurqan: “¿Imatatä ashiykanki?” nir.

16 Tsaynö tapuptinmi José nirqan: “Wawqïkunatami ashiykä. ¿Manaku rikallashqayki maycho mitsikuykäyaqtapis?”

17 Tsaymi nirqan: “Paykunaqa kaypita aywakuyashqanami. ‘Dotánläpa aywakushun’ nir willanakuykaqtami wiyashqä”.

Tsaypita José aywarmi wawqinkunata Dotáncho tarirqan.

18 Karullatarä José aywaykämuqta rikaskirmi wanutsiyänanpä wawqinkuna willanakuyarqan. 19 Tsaymi jukninpis jukninpis niyarqan: “¡Taqä suëñupäkuq chölu shamuykan! 20 Juklla wanuskatsir pözuman jitarpushun. Nirkur taytantsikta nishun: ‘Josétaqa chucaru uywakunami mikuyashqa’. Tsaynö ruraskishqa mä suëñunqannökush kanqa”.

21 Tsaynö willanakuyanqanta wiyaykurmi wawqin Rubénqa imanöpapis salvayta munar nirqan: “Ama wanutsishuntsu. 22 Wawqintsikpa yawarninta jichanantsikpa trokinqa kay tsunyaq jirkacho kaykaq pözuman jitarpushun. Ama kikintsikqa wanutsishuntsu”.

Rubénqa tsaynö nirqan Joséta imaykanöpapis kawaykaqta taytanman kutitsiyta munarmi.

23 Wawqinkuna kaqman José chaykuptinnami kuyayllapä tünicanta jipiskatsir 24 tsaki pözuman jitarpuyarqan. 25 Nirkurnami mikuyänanpä jamaskiyarqan. Mikuykäyanqanchönami rikaskiyarqan atskaq ismaelita runakuna shamuykäyaqta. Paykunami Egiptucho rantikuyänanpä *camëllunkunawan Galaadpita apaykäyarqan perfümikunata, balsamuta y mïrrata.

26 Tsaymi wawqinkunata Judá nirqan: “Wawqintsikta wanuskatsir mana musyaq tukunqantsikwan ¿imatatä jipishun? 27 Wanutsinantsikpa trokinqa taqay ismaelita negociantikunata rantikuskishun. Jinapis payqa wawqintsik karmi yawarnintsik kaykan”.

Judá tsaynö niptinmi wawqinkuna “allimi kanman” niyarqan.

28 Madiánpita ismaelita negociantikuna päsaqkunatami pözupita Joséta jipiskamur ishkay chunka (20) siclo[c] qellaycho rantikuyarqan.[†] Tsaynöpami Joséta Egiptuman apakuyarqan.

29 Pözuman Rubén kutir Joséta mana tarirmi pasaypa llakikurnin latsapantapis rachirirqan. 30 Tsaypitami wawqinkuna kaqman aywaykur nirqan: “¡Pözuman jitarpunqantsik chölu manami kannatsu! Kanan ¿imatatä rurashä?”

31 Tsaymi cabrata pishtaskir Josépa tünicanta yawarwan pichuskir 32 taytanman apatsiyarqan. Apaqtami yätsiyarqan willar ninanpä: “Tsunyaq jirkachömi kay tünicata tariyashqä. Papä, tsurikipa tünican kanqanta o mana kanqantapis shumaq reqiy”.

33 Chaykur willaptinmi tsurinpa tünicanta reqiskir Jacob nirqan: “¡Kayqa tsurïpa tünicanmi! ¡Jirkacho chucaru uywakunachi Josétaqa mikuyashqa!”

34 Tsaymi llakikurnin latsapanta rachir qachqa latsapatana jatikurqan. Tsurin wanunqanta mana qonqarmi pasaypa waqar purirqan. 35 Tsurinkuna warmipis ollqupis shoqayaptinmi masrä waqar nirqan: “Wanur paywan tinkunqäyaqmi tsurïtaqa lütushä”.

36 Madianita negociantikuna Egiptuman Joséta chaykatsirmi Faraónpa wardiankunapa capitannin Potifarman rantikuyarqan.

---

[c] **37.28** Juk siclo qellayqa juk killa arur gänanqannömi karqan.
[†] **37.28** Hech. 7.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tamar qeshyakunqan

38 [1]Tsay witsanmi wawqinkunawan taykanqanpita Hirapa wayinman Judá aywakurqan. Hiraqa Adulam markapitami karqan. [2]Tsaycho tarmi Súa jutiyuq cananeo runapa tsurin jipashwan reqinakuskir täkurqan. [3]Tsay jipash qeshyaq rikakurmi ollqu wamrata qeshyakurqan. Wawanpa jutintami churarqan Er jutin kananpä. [4]Tsaypita yapay ollqu wamrata qeshyakurmi jutinta churarqan Onán jutin kananpä. [5]Tsaypita yapaypis juk ollqu wamrata qeshyakurmi jutinta churarqan Sela jutin kananpä. Quezibcho Judá taykaptinmi tsay tsurinkuna yuriyarqan.

[6]Mayor tsurin Ertami Judá tätsirqan Tamar jutiyuq jipashwan. [7]Erqa mana alli runa karmi TAYTA DIOS munanqannötsu kawarqan. Tsaynö mana cäsukunqanpitami TAYTA DIOS wanutsirqan.

[8]Tsaymi qepa kaq tsurin Onánta Judá nirqan: "Hïju, wawqikipa viüdanwan täkuy paycho tsuriki yuriptin wawqikipa tsurinnö kananpä".[†]

[9]Onánqa musyarqan tsurin yurirpis wawqinpa tsurinnö kananpä kanqantami. Tsaymi llumtsuynin viüdawan pununqan höra ruraykanqancho jipiskir jukläman juturatsiq. Tsaynö rurarqan wawqinpa tsurinnö kananta mana munarmi. [10]Tsaynö Onán ruraptinmi TAYTA DIOS pasaypa rabyarnin paytapis wanutsirqan.

[11]Ishkan tsurinkuna tsaynö wanuskiyaptinnami Judáqa yarparqan tsurin Selapis Tamarwan tarnin wanunanpä kanqanta. Tsaymi Tamarta nirqan: "Tsurï Sela chöluyanqanyaq taytaykipa wayincho viüdalla täkuy".

Tsaynö niptinmi taytanpa wayinman Tamar kutikurqan.

[12]Tsaypita atska wata päsaskiptinnami Judápa warmin wanurqan. Tsay warmiqa Súapa tsurinmi karqan. Warminta lütur cumpliskirnami Timnatcho üshankunapa millwanta rutuykäyanqan kaqman Judá aywarqan. Paytami Adulam markapita reqinakunqan Hira wallkirqan.

[13]Timnatman millwa rutuq suegrun aywaykanqantami Tamar musyaskirqan. [14]Tsaymi lütunqan latsapata trukakuskir pipis mana reqinanpä vëluwan tsapakuskir Enaim marka yaykunaman jamakuykurqan. Tsayqa Timnatman aywana nänichömi karqan. Tamarqa tsaynö rurarqan Sela chöluna kaykaptinpis suegrun mana tätsiptinmi.

[15]Qaqllan tsapashqa warmi jamaraykaqta rikaykurmi Judá yarparqan *prostitüta warmi kanqanta. [16]Tsaymi nänipa aywaykar parlapänanpä yaqarqan. Llumtsuynin kanqanta mana musyarmi nirqan: "¿Manatsurä punurkushwan, mamïta?"

Niptinnami nirqan: "Punushqaqa ¿imatatä pägamanki?"

[17]Judánami nirqan: "Juk malta cabratami apatsimushä".

Warminami nirqan: "Rasunpaypa apatsimänayki kaptinqa imallaykitapis prendata jaqipämay".

[18]Tsaynö niptinnami Judá nirqan: "¿Imata jaqipänätatä munanki?"

Warminami nirqan: "Watuntin sëlluykita y aptaraykanqayki tukruykita jaqipämay".

Tsaynö niptinmi prendata jaqipaykur paywan punurqan. Tsaypitami Tamarqa qeshyaq rikakurqan. [19]Nirkurnami wayinman Tamar kutiykur jatiranqan vëlunta jipikuskir qachqa latsapanta yapay jatikurqan.

[20]Judánami amïgun Hirawan malta cabrata apatsirqan prenda jaqimunqankunata qorimunanpä. Cabrata apakurkur aywar tsay warmita manami tarirqannatsu. [21]Tsaymi tsay

[†]**38.8** Deut. 25.5-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

markacho taq runakunata tapukur nirqan: “Taytakuna, tapukulläshayki. Kay Enaim markaman yaykunacho jamaraq prostitüta warmita ¿manaku rikayällashqayki?”

Tsaynö tapukuptinmi tsaycho taq runakuna niyarqan: “Kaychöqa manami ima prostitütatapis rikayashqätsu”.

22 Runakuna tsaynö niyaptinmi Judá kaqman kutiykur willarqan: “Manami tsay warmita tarishqätsu. Tsaycho taq runakunami niyämashqa imaypis prostitüta warmi tsaycho mana kanqanta”.

23 Tsaymi Judá nirqan: “Mana tarishqa kaykaptikiqa imanäshuntä. Yapay ashishqaqa runakunami asipämäshun. Prenda jaqipamunqäkunata jina apakutsunpis”.

24 Tsaypita kimsa killa päsaskiptinnami runakuna shamur Judáta willayarqan: “¡Llumtsuyniki Tamarqa piwanpis kakushqami kanqa! ¡Tsaymi kanan qeshyaq kaykan!”

Judánami pasaypa rabyar nirqan: “¡Tsay niraq warmitaqa wayinpita jipiskir rupatsiyay!”

25 Wanutsiyänanpä apaykäyaptinmi suegrun Judáman Tamar willakatsir nirqan: “Kay prenda jaqipämaq runapatami qeshyaq kaykä. Reqiyay watuntin sëllu y tukru pipa kanqantapis”.

26 Tsayta rikaykurmi kikinpa kanqanta reqiskir Judá nirqan: “Payqa manami jutsayuqtsu. Noqami jutsayuq kaykä tsurï Selawan mana tätsinqäpita”.

Tsay junaqpitaqa Judá mananami llumtsuyninwan imaypis punuyarqannatsu.

27 Killan tinkuskiptinnami Tamar qeshyakurqan millishta. 28 Qeshyakur ñakaykaptinmi jukaq wamrapa makin yarqamurqan. Tsaynö yarqamuptinmi partëraqa puka jïluwan wataskir nirqan: “Kay kaqmi mayor kaykan”.

29 Tsaynö kaptinpis jinan hörami makinta kutiskatsirqan. Tsaypita wawqin puntata yuriskiptinnami partëra nirqan: “¿Kayqa imanöparä jukaqta llallimushqa?”

Puntata yurinqanpitami tsay wamrapa jutinta churarqan Fares[d] jutin kananpä. 30 Tsaypitarämi puka jïluwan makin watashqa kaq yurirqan. Tsay wamrapa jutintami churarqan Zara[e] jutin kananpä.

Joséwan Potifarpa warmin punuyta munanqan

39 1 Ismaelita negociantikuna Egiptuman Joséta chaskatsiyaptinmi Potifar rantirqan. Potifarqa Faraónpa wardiankunapa capitanninmi karqan.

2 Tayta Dios paywan kaptinmi[†] José ruranqankunaqa llapanpis alli karqan. Tsaynöpis patronninpa wayinchömi tarqan. 3 Tayta Dios yanapanqanta tantiyarmi 4 patronnin pasaypa kuyar Joséta churarqan wayincho mandaq kananpä y llapan imaykankunatapis rikananpä. 5 Tsay junaqpitami Potifarta Tayta Dios yanaparqan. Tsaymi imaykankunapis atskayarqan y mikuyninpis shumaq wayurqan. 6 Josépa makinman llapan imaykantapis churaykur Potifarqa manami yarpachakurqannatsu.

Joséqa kuyayllapä buen mözumi karqan. 7 Tsaymi Potifarpa warminqa Joséwan kakuyta munar nirqan: “¡Noqawan kakushun!”

8 Tsaynö niptinmi José nirqan: “Mamïta, tsaytaqa manami ruraykushwantsu. Patronnï yärakamarmi

[d] **38.29** *Fares* ninanqa *kichaq* ninanmi. [e] **38.30** *Zara* ninanqa *atsikyaq* ninanmi. Tsaynö jutinta churarqan puka jïluwan watashqa kanqanpitami.
[†] **39.2** Hech. 7.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

llapanta rikanäpä churamashqa. Tsaymi llapantapis shumaq rikaptï tranquïlu purikun. 9 Patronnïqa manami pitapis noqatanöqa yärakuntsu. Qamllatami warmin kaptiki makïman churamushqatsu. Tsaynö yärakaykämaptinqa ¿imanöparä Tayta Diosta ajätsir jutsata rurayküman?"

10 José tsaynö niptinpis tsay warmiqa qoyay qoyaymi qatiraq. Tsaynö qatiraptinpis Joséqa mana cäsurmi paywan kakuyta munarqantsu. 11 Juk kutichönami Joséqa rurayninkunata rurananpä wayiman yaykurqan. Tsay höra manami pipis wayicho karqantsu. 12 Tsaymi latsapanpita Joséta tsariskir Potifarpa warmin nirqan: "¡Kanan jukla punushun!"

Tsaynö tsariskiptinmi latsapanta jipiriykur qeshpir aywakurqan.

13 Latsapanta jipiriykur qeshpiskiptinmi 14 Potifarpa warmin wätayninkunata qayaykur nirqan: "¡Runä apamunqan chölu manami respitamantsiktsu! Noqa kaykanqä kaqman yaykaykamur fuerzamayta munaptinmi pasaypa qayarashqä. 15 Tsaymi latsapanta kachariykur qeshpishqa".

16 Tsaynö willaskirmi Josépa latsapanta runan kutimunqanyaq churarqan. 17 Runan chaykuptinnami wätayninkunata willanqannölla nirqan: "Tsay rantimunqayki hebreo chölu cuartüman yaykaykamurmi fuerzamayta munashqa. 18 Llapan kallpäwan qayaraptïmi latsapanta jaqiskir qeshpishqa. 19 Llapan imaykaykita rikananpä churanqayki wätaynikimi tsaynö ruramashqa".

Warmin tsaynö willaptinmi Potifarqa pasaypa ajanarqan. 20 Tsaymi Faraónpa wätayninkuna wichqaräyanqan carcelman Joséta wichqatsirqan.

21 Joséta TAYTA DIOS yanapaptinmi[†] cárcel cuidaqwanpis yachanänakuyarqan. 22 Tsaymi llapan prësukunata Josépa makinman carcelcho mandaq churarqan. Josérämi prësukuna imata rurayänanpäpis mandaq. 23 TAYTA DIOS yanapaptinmi José ruranqan llapanpis alli karqan. Tsaymi cárcel cuidaq runaqa Josépa makincho kaq prësukunapä yarpachakuqnatsu.

Ishkay runakuna suëñuyanqanta José tantiyatsinqan

40 1 Tsaypitanami vïnu ruraqkunapa y tanta ruraqkunapa mandaqninkuna mana allita rurar 2 Egipto nacionpa mandaqnin rey Faraónta rabyatsiyarqan. 3 Tsaymi wardiakunapa capitanninpa wayincho kaykaq carcelman prësu apatsirqan. Tsay carcelchömi Josépis wichqaraykarqan. 4 Wardiakunapa capitanninnami tsay ishkan runakunata Josépa munayninman churarqan. Tsay runakunami atska killa carcelcho wichqaräyarqan.

5 Juk paqasmi vïnu ruraqkunapa y tanta ruraqkunapa mandaqninkuna suëñuyarqan imapis päsananpä kanqanta. 6 Tutalla paykunata watukaq aywarmi llakishqa kaykäyaqta José tarirqan. 7 Tsaymi tapurqan: "¿Imanirtä llakishqa kaykäyanki?" nir.

8 Paykunanami niyarqan: "Mana allitami suëñuyashqä. Manami pipis kantsu imapä suëñuyanqätapis tantiyatsiyämänanpä".

Josénami nirqan: "Tsay suëñuyanqayki imapä kanqantapis Tayta Diosllami tantiyatsimäshun. Imata suëñuyanqaykitapis kanan willayämay".

9 Tsaynö niptinmi vïnu ruraqkunapa mandaqnin willar nirqan: "Suëñuynïchömi juk üva jacha 10 kimsa raprayuq kaykaqta rikashqä. Tsay raprakuna sheqllimur tukturmi poqushqa üvakunaman tikrashqa. 11 Tsay poqushqa üvata Faraónpa väsun aptaraykanqäman qapiskirmi Faraónta makyashqä".

12 Josénami nirqan: "Suëñuynikicho kimsa raprakunata rikanqaykiqa

[†] **39.21** Hech. 7.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kimsa junaqmi kaykan. 13 Kananpita kimsa junaqtami kay carcelpita Faraón jipiskatsishurniki puntata arunqaykiman kutitsishunki. Tsaymi väsuwan vïnuta yapay sirvinki. 14 Ninqänölla arunqaykiman kutir noqatapis yarpaykallämanki. Tayta Faraónta rugakuykullanki kaypita jipimänanpä. 15 Hebreo runakuna täyanqanpitami imayka suwaqnö kay markaman apayämashqa. Jutsaynaq kaykarmi kaycho wichqaraykä".

16 Allipä suëñunqanta willaptinmi tanta ruraqkunapa mandaqninpis Joséta willar nirqan: "Suëñuynïchömi janay janay kimsa taksha canastakunacho tantakunata umächo puriykätsinä kä. 17 Janan kaq canastachömi tukuy niraq mishkiq tantakuna Faraón mikunanpä kanä. Tsay tantakunatami pishqukuna shamur mikur ushayashqa".

18 Tsaynö willaptinmi paytapis José nirqan: "Suëñuynikicho kimsa taksha canastakuna rikanqaykiqa kimsa junaqmi kaykan. 19 Kananpita kimsa junaqtami umaykita roquskatsir qeruman Faraón warkutsishuptiki ayaykita wiskurkuna mikuyanqa".

20 Tsaypita kimsa junaqtami santunta Faraón rurar tsaycho mandashiqninkunata inkitarqan mikuyänanpä y upuyänanpä. Tsay junaqmi carcelpita jipitsimurqan tanta ruraqkunapa y vïnu ruraqkunapa mandaqninkunata. 21 Vïnu ruraqkunapa mandaqnintami yapay churarqan puntata arunqanman. Tsaymi väsuwan vïnuta Faraónta yapay makyarqan. 22 Tsaynö kaptinpis tanta ruraqkunapa mandaqnintami itsanqa José willanqannölla wanuskatsir ayanta qeruman warkutsirqan. 23 Vïnu ruraqkunapa mandaqninqa José rugakunqanta manami yarparqannatsu.

Faraón suëñunqanta José willanqan

41 1 Tsaypita ishkay wata päsaskiptinnami suëñuynincho Faraón Nilo mayu kuchuncho ichiraykänä. 2 Tsaychöshi kuyayllapä qanchis wera wäkakuna mayupita yarqaskamur ututu chawpincho qewata mikuykäyaqta rikanä. 3 Tsay wäkakunapa qepantanashi yarqayämunä melanaypä qanchis uyu wäkakuna. Tsay wäkakunashi mayu kuchuncho kuyayllapä wäkakunapa ñöpanman ichiskiyänä. 4 Melanaypä uyu wäkakunashi qanchis kuyayllapä wera wäkakunata mikuskiyänä. Tsayta suëñuykanqanchöshi Faraón rikchaskinä.

5 Tsaypita yapay punukaskirnashi suëñuynincho rikanä juk yurallapita qanchis espïga trïgukuna wiñaykämuqta. Tsay espïgakunashi kuyayllapä atska gränuyuq kayänä. 6 Alli espïgakuna wiñayämunqan qepantanashi juk yurallapita qanchis espïgayuq trïgukuna wiñayämunä. Tsay trïgukunashi rupay yarqamunan kaqläpita shamuq wayra rupaptin pasha pashalla kayänä. 7 Tsay qarwashtashqa espïgakunashi qanchis kuyayllapä jatusaq espïgayuq trïgukunata mikuskiyänä. Tsayta suëñuykar Faraón rikchaskamunanpäqa tsay llapan rikanqankuna suëñuylla kanä.

8 Suëñunqan tutami pasaypa yarpachakur entëru Egiptucho llapan suerti qatiqkunata y yachaqkunata Faraón qayatsimurqan. Qayatsinqan runakuna chaykuyaptinmi willarqan imata suëñunqankunatapis. Tsaynö willaptinpis manami mayqanpis tantiyayarqantsu suëñunqankuna imapä kanqantapis.

9 Pipis tantiyatsiyta mana kamäpakuptinmi vïnu ruraqkunapa mandaqnin nirqan: "Tayta Faraón, juk runa rugakamanqantami tsayrä yarpashqä. 10 Pasaypa rabyarmi noqata y tanta ruraqkunapa mandaqninta wichqatsiyämarqayki capitanpa wayincho carcelman. 11 Tsaychömi tanta ruraqkunapa mandaqnin y noqapis ima päsayämänanpä kaqtapis tsay paqas suëñuyarqä. 12 Tsay carcelchömi juk hebreo chöluwan juntu wichqaräyarqä. Paymi

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wardiakunapa capitanninpa wätaynin karqan. Suëñuyanqäta willayaptïmi imapä kanqantapis tantiyatsiyämarqan. 13 Tsay chölu niyämanqannöllami llapanpis kashqa. Noqatami yapay arunäpä kutitsimashqayki y tanta ruraqkunapa mandaqnintami wanuskatsir qeruman warkutsishqayki".

14 Tsaynö willaptinmi Faraónqa carcelpita Joséta jinan höra jipiyämunanpä mandarqan. Carcelpita jipiskiyaptinnami Joséqa aqtsanta rutukuskir y shapranta jichkakuskir alli latsapata jatikuskir Faraón kaqman aywarqan. 15 Chaykuptinnami Faraón nirqan: "Manami pipis tantiyayta kamäpakuntsu suëñunqä imapä kanqantapis. Qampämi wiyashqä suëñukuna imapä kanqantapis tantiyanqaykita".

16 Tsaynö niptinmi José nirqan: "Noqaqa manami kikilläpitatsu tantiyä runapa suëñunkuna imapä kanqanta. Tayta Dios tantiyatsimaptinrämi suëñunqayki imapä kanqantapis willashayki".

17 Josétanami Faraón nirqan: "Suëñuynïchömi Nilo mayu kuchuncho ichiraykashqä. 18 Tsaycho kaykaptïmi qanchis kuyayllapä wera wäkakuna mayupita yarqaskamur ututukuna chawpincho qewata mikuykäyashqa. 19 Tsaypa qepantanami melanaypä qanchis uyu wäkakuna yarqayämushqa. Tsay niraq wäkakunataqa imaypis manami kay Egiptucho rikashqätsu. 20 Tsay melanaypä uyu wäkakunami ñöpata yarqamuq kuyayllapä wera wäkakunata mikuyashqa. 21 Wera wäkakunata mikurpis manami uyu wäkakuna werayäyashqatsu. Tsayta suëñuykanqächömi rikchaskamurqä.

22 "Tsaypita yapay punukaskirmi suëñushqä juk yurallapita qanchis espïga trïgukuna wiñaykämuqta. Tsay espïgakunami kuyayllapä gränuyuq kayashqa. 23 Qepantanami wiñayämushqa pasha pashalla espïgayuq trïgukuna. Tsaynö kashqa rupay yarqamunan kaqläpita shamuq wayra rupashqa kaptinmi. 24 Tsay pasha pashalla espïgakunami ñöpata alli wiñamuq trïgu espïgakunata mikuyashqa. Tsay suëñunqäkunatami willashqä llapan suerti qatiqkunata. Manami mayqanpis tantiyantsu suëñuynï imapä kanqantapis".

25 Faraón tsaynö willaptinmi José nirqan: "Taytay, suëñuynikicho rikanqaykiqa ishkanpis tsay yarpayllami. Tayta Diosmi imata rurananpä kaqtapis rikatsishushqayki. 26 Qanchis wera wäkakuna y qanchis kuyayllapä wiñamuq trïgu espïgakunami qanchis watakuna kaykäyan. Ishkanpis tsay yarpayllami kayan. 27 Tsaynöllami wera wäkakunapa qepanta yarqamuq melanaypä uyu wäkakuna y wayrawan pasha pashalla wiñamuq trïgukunapis qanchis watakuna kaykäyan. Tsaykunata suëñushqayki qanchis watakuna muchuy kananpämi. 28 Ninqänöllami llapanpis kanqa. Tayta Diosmi suëñuynikicho musyatsishushqayki cosëchachöpis muchuychöpis kanantsikpä kanqanta.

29 "Qanchis watami kay Egiptucho qoriytapis mana atipaypä mikuy wayunqa. 30 Tsaypita qanchis watami pasaypa muchuy kanqa. Tsaymi alli cosëcha kananpä kanqanta manana yarpar muchuywan runakuna ñakayanqa. 31 Tsaytsika mikuyta qoriyanqanpis chipyaqmi ushakanqa. 32 Tayta Dios tsaynö rurananpä wallkallanami pishiykan. Tsayta rasunpaypa cumplinanpämi ishkay kuti suëñuynikicho revelashushqayki.

33 "Tayta Faraón, tsaynö kananpä kaykaptinqa tantiyakuq y yachaq runata churay kay nacioncho trïguta qoritsinanpä. 34 Tsaynölla gobernadorkunata churay kay nacioncho maytsay markamanpis trïgu qoriq aywayänanpä. Paykuna qoritsiyämutsun

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pitsqa arröbapita juk arröbata churatsiyänanpä. Qanchis wata alli cosëcha kanqanyaq tsaynölla qoritsiyätsun.
35 Markakunacho tsaynö qoritsitsun qampa munaynikichöna kananpä. Tsaymi muchuy witsan runakuna mikuyänanpä kanqa. 36 Tsaynöpami qanchis wata muchuy kaptin kay Egiptucho trïgu kanqa runakuna mallaqaypita mana wanuyänanpä".

Gobernador kananpä Joséta churanqan

37 José yätsinqantami Faraón y mandashiqninkunapis käsukuyarqan.
38 Faraónnami nirqan: "¿Mayllachöqa tarishuntsurä kay chölutanö Tayta Dios yanapaptin alli yarpayyuqta?"
39 Tsaynö nirmi Joséta nirqan: "Tayta Diosmi tantiyatsishushqayki suëñunqäkuna imapä kanqantapis. Manami pipis kantsu qampita mas tantiyakuq y yachaq runaqa. 40 Kananpitaqa qampa makikichömi llapan palaciüpis kanqa.† Ninqaykikunatami kay naciocho llapan runakuna rurayanqa. Noqallami rey kar qampita mas munayyuq kaykä. 41 Qamtami churä llapan Egipto nacionpa gobernadornin kanaykipä".
42 Tsaynö nirmi Faraónqa sëlluyuq sortïjanta makinpita jipiskir Joséta jatitsirqan. Yanapaqninkunatanami mandarqan lïnupita rurashqa fïnu latsapata jatirkatsir qoripita rurashqa wallqata wallqatsiyänanpä. 43 Tsaypitanami Joséta witsätsirqan Faraónpa qepanta aywaq carrëtaman.[f] Tsaynöllami yanapaqninkunata mandarqan puntanta aywar niyänanpä: "¡Qonqurikuyay! ¡Gobernadornintsikmi shamuykan!"

Tsaynöpami Egiptucho gobernador kananpä Joséta churarqan.
44 Nirkurnami Joséta Faraón nirqan: "Egiptucho noqalla mandaq kaptïpis qam mana niptikiqa manami pipis imatapis ruranqatsu".
45 Nirkurnami Josépa jutinta Faraón trukatsirqan Zafnat-panea nir. Tsaypitanami On markapa sacerdötin Potiferapa tsurin Asenatwan tätsirqan. Tsaynöpami Joséqa Egiptucho gobernador karqan. 46 Kimsa chunka (30) watayuq kaykaptinmi Joséta Faraón kaqman apayarqan. Tsaypitanami entëru Egiptupa Joséqa markan markan purirqan runakuna kamarikuyänanpä yätsirnin.
47 Qanchis watami entëru Egiptucho qoriytapis mana atipayanqanyaq trïgu wayurqan. 48 Tsaymi qanchis wata maytsay markakunacho trïguta José qoritsirqan. Qoritsinqan trïgutami cada markacho churatsirqan. 49 Lamar kuchuncho aqushatanörämi tsaytsika trïguta José qoritsirqan. Alläpa atska kaptinmi tupuyarqannatsu.
50 Manarä muchuy qallaptinmi Josépa ishkay tsurinkuna warmin Asenatcho yurirqan. 51 Mayor tsurin yuriptinmi José nirqan: "Castäkunata y llapan ñakanqäkunata mana yarparänäpämi Tayta Dios yanapamashqa". Tsaymi jutinta churarqan Manasés[g] kananpä.
52 Tapshi tsurin yuriptinmi José nirqan: "Alläpa ñakanqä naciocho kaykaptïpis tsurïkuna kayänanpämi Tayta Dios kamakätsishqa". Tsaymi jutinta churarqan Efraín[h] kananpä.
53 Qanchis watami qoriytapis mana atipaypä Egiptucho mikuy wayurqan. 54 Tsaypitanami José ninqannölla maytsay nacionchöpis muchuy qallaykurqan.† Egiptuchömi itsanqa runakuna rantiyänanpä José churatsinqan tsaytsika mikuy karqan. 55 Egiptucho runakunapa mikuyninkuna ushakaptinmi Faraónman trïguta mañakuq

[f] **41.43** Carrëtaqa karqan cawalluwan qarachätsinami.
[g] **41.51** *Manasés* ninanqa *qonqätsin* ninanmi.
[h] **41.52** *Efraín* ninanqa *miraq* ninanmi.
† **41.40** Hech. 7.10. † **41.54** Hech. 7.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywayarqan. Tsaynö aywayaptinmi Faraón nirqan: “Trïguta munarqa Joséman aywar pay niyäshunqaykita rurayay”.

56 Entëru nacioncho muchuy kaptinmi trïgu chururaq wayikunata trïguta rantikunanpä José kichatsirqan. Warayllanta warayllantami pasaypa muchuy karqan. 57 May nacionchöpis mikuy mana kaptinnami maytsaypitapis Egiptuman shayämurqan Josépita trïguta rantiyänanpä.

Josépa wawqinkuna Egiptuman aywayanqan

42 1 Egiptucho trïgu rantipä kanqanta musyaskirmi tsurinkunata Jacob nirqan: “¿Imatatä kaycho ruraykäyanki jukniki juknikipis rikapänakur? 2 Egiptuman aywaqkunami tsaycho trïgu rantipä kanqanta willayämashqa. Qamkunapis trïgu rantiq aywayay. Mana aywayaptikiqa ¿imata mikurtä kawashun?”†

3 Tsaynö niptinmi Josépa chunka wawqinkuna Egiptuman trïgu rantiq aywayarqan. 4 Tsaymi Josépa wawqin Benjamín aywananta taytan mana munar nirqan: “Tsurïtaqa imapis päsaykunmanchi”.

5 Tsaynöpami Israelpa[i] tsurinkuna trïgu rantiqkunawan wallkinakur Egiptuman chäyarqan. Llapan *Canaánchömi pasaypa muchuy karqan.

6 Egipto nacionpa gobernadornin karmi llapan nacionpita trïgu rantiq aywaqkunata José rantikuq. Tsaymi Josépa wawqinkuna trïgu rantiq chaykur urkunkunapis patsaman töpanqanyaq ñöpanman qonqurikuyarqan. 7 Wawqinkunata rikaykurmi José reqiskirqan. Reqiykarpis mana reqiq tukurmi ajashqa parlapar nirqan: “¿Maypitatä shayämushqayki?”

Tsaynö tapuptinmi niyarqan: “Taytay, noqakunaqa Canaánpitami trïgu rantiq shayämushqä”.

8 José reqiptinpis wawqinkunaqa manami reqiyarqantsu. 9 Tsay hörami José yarpaskirqan paykunapä imanö suëñunqantapis.† Tsaymi nirqan: “Qamkunaqa kay nacionman maypa yaykayämunaykipä kaqtapis rikapakuqmi shayämushqayki”.

10 Tsaynami niyarqan: “¡Manami, taytay! Noqakunaqa trïgu rantiqllami shayämushqä. 11 Noqakunaqa llapäpis juk taytallapitami kaykäyä. Manami imaypis runapa markanta rikapakur puriyätsu”.

12 Tsaynö niyaptinmi José nirqan: “Qamkunaqa llullakuykäyankimi. Rasunpaypami kay nación imanö kanqantapis rikapakuq shayämushqayki”.

13 Tsaymi paykuna niyarqan: “Noqakunaqa chunka ishkay wawqimi juk taytallapita kayä. Llapäkunapis Canaánchömi taykäyä. Qepa kaq wawqillämi taytäwan quëdamushqa y jukaq wawqïnami illakashqa”.

14 Tsaynö niyaptinnami José nirqan: “Ninqänöpis qamkunaqa rasunpaypami marka imanö kanqantapis rikapakuq shayämushqayki. 15 Kananmi musyashä rasun kaqta parlayanqaykita o llullakuyanqaykita. Faraónpa jutincho jurarmi nï: ‘Manami mayqaykipis kaypita aywayankitsu tapshi wawqikita kayman manarä pushamurqa. 16 Mayqaykikunapis kutiyay tapshi wawqikita pushayämunaykipä. Wakikinami prësu quëdayanki. Qepa wawqikita mana chätsimurqa rasunpaypami marka rikapakuq kaykäyanki’. Faraónpa jutincho jurarmi nï”.

17 Tsaynö nirmi carcelcho kimsa junaq paykunata José wichqarätsirqan.

18 Kimsa junaqtanami José nirqan: “Tayta Diospitami *mantsapakü.

---

[i] **42.5** Israelqa Jacobpa jukaq jutinmi karqan.
† **42.2** Hech. 7.12. † **42.9** Gén. 37.5-10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi mandanqäkunata rurayaptikiqa wanutsiyäshaykitsu. 19 Rasunpaypa mana rikapakuq karqa juk wawqikikunata prësu jaqiykur castaykikuna mikuyänanpä trïguta apakurkur aywakuyay. 20 Nirkur tapshi wawqikita pushakurkur kutiyämunki. Tsaynöpami musyashä niyanqayki rasunpaypa kanqanta. Mana chätsimurqa wanuyankimi".

José tsaynö niptinmi paykuna awniyarqan.

21 Nirkurnami kikinkunapura parlar ninakuyarqan: "Wawqintsikta mana kuyapanqantsikpitami ñakaykantsik. Kachaykunapä rugakaykämashqapis manami kuyaparqantsiktsu".

22 Tsaynö niyaptinmi Rubén nirqan: "Noqaqa nirqämi tsay wawqintsikta imatapis mana rurayänaykipä.† Tsaynö nikaptïpis qamkunaqa manami cäsukayämarqaykitsu. Kananqa paypa maldicionninwanmi noqantsikpis ñakaykantsik".

23 Egipto runakunapa idiömancho José parlapaptinmi juk runarä wawqinkunata tantiyatsirqan. Tsaymi musyayarqantsu paykuna parlayanqanta José tantiyaykanqanta. 24 Josénami wawqinkunapita jukläman aywaykur waqarqan. Waqanqanpita kutiykurnami yapay parlaparqan. Simeónta akraskirnami paykunapa ñöpancho watatsirqan.

25 Tsaypitanami wätayninta mandarqan costalninkunaman trïguta wiñapänanpä. Tsaynöllami mandarqan trïgupa chanin qellayta costalninkunaman wiñapänanpä y mirkapatapis qepipänanpä. José ninqannöllami llapanta rurarqan. 26 Tsaymi ashnunkunaman trïguta chaqnakurkur aywakuyarqan.

27 Kutiykäyanqancho tsakäpakuskirmi patsakuyanqancho ashnunkunata trïguta qarayänanpä costalta juknin kichaskir qellaynin kaykaqta tarirqan. 28 Tsaymi wawqinkunata nirqan: "¡Kayrächi kayllaqa! ¿Imatarä rurashä? ¡Päganqä qellaytami costalnïman jatipaykamashqa!"

Tsaynö niptinmi llapan mantsakar tsuktsukyarrä jukninpis jukninpis niyarqan: "¿Imaykamannatä Tayta Dios jitarpamashqantsik?"

29 Canaánman chaykurnami Egiptucho ima päsanqantapis taytanta willar niyarqan: 30 "Egipto nacionpa mandaqninmi ollqutupäyämashqa tsay nación imanö kanqanta rikapakuq aywayanqäta yarpar. 31 Tsaynö niyämaptinmi noqakuna niyashqä alli runa kayanqäta y imaypis mana rikapakuq kayanqäta. 32 Tsaynöllami willayashqä chunka ishkay wawqi juk taytallapita kayanqäta y juk wawqïkuna illakashqa kanqanta y tapshi kaqna qamwan quëdanqanta.

33 "Tsaymi niyämashqa: 'Rasun kaqta parlayanqaykita musyanäpä juk wawqikita prësu jaqiykur castaykikuna mikuyänanpä trïguta apakurkur wakinnikikuna kutiyay. 34 Qepa wawqikita chätsiyämuptikirämi musyashä rikapakuq mana kayanqaykita. Tsayrämi wawqikita prësu tsararanqäpita kachäshä. Tsaynöpami kay nacionman kutiyämuptikipis ni ima niyäshunkinatsu' ".

35 Tsaynö willaskir trïguta jäkatsipakuykarmi tariyarqan cada costalcho pägayanqan qellayninkuna bolsacho kaykaqta. Tsaynö tariykurmi kikinkunapis taytanpis pasaypa mantsakäyarqan. 36 Jacobnami nirqan: "Qamkunaqa tsurïkunata ushaskiyankinachä. Kananqa Josépis ni Simeónpis manami kannatsu. Kananqa ¿Benjamíntanaku pushayta munaykäyanki? Tsaynö kaptin noqapäqa vïdapis vïdanatäku".

37 Tsaynö niptinmi Rubén nirqan: "Papä, Benjamínta pusharqa kikïmi

† **42.22** Gén. 37.21-22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kutitsimushä. Payta mana kutitsimuptïqa ishkan tsurïkunata wanuratsinki”.
38 Jacobnami nirqan: “Tsurïta manami kachapäyäshaykitsu. Wawqin José wanukushqa kaptinmi japallanna tsay mamapita kaykan. Aywaykäyaptiki imapis päsaptin ¿imatarä rurayanki? Tsaynö kaptinqa qamkunapa cuentaykipämi llakikuypita wanushä”.

Egiptuman Benjamínta pushayanqan

43 1 Llapan *Canaánchömi pasaypa muchuy karqan.
2 Tsaymi Egiptupita apayämunqan trïgu ushakaptin tsurinkunata Jacob nirqan: “Yapay kutiyay wallkallatapis trïguta rantiyämunaykipä”.
3 Judánami nirqan: “Egiptucho trïguta rantikuq runami niyämarqan: ‘Tapshi wawqikita mana pushamurqa ama ni rikanämanpis yuriyämunkitsu’. 4 Wawqï Benjamín noqakunawan aywaptinqa trïgu rantiq aywayäshämi.
5 Mana kachapäyämaptikiqa wallällami aywayäshä. Ninqänöpis tsay mandaq runami niyämarqan: ‘Tapshi wawqikita mana pushamurqa ñöpämanpis ama shayämunkitsu’ ”.
6 Tsaymi Israel nirqan: “Llakikuyman churamarnin ¿imanirtä tsay runata willayarqayki tapshi wawqikikuna kanqanta?”
7 Paykunanami niyarqan: “Tsay runaqa mayqan casta kanqantsiktapis musyayta munarmi tapuyämarqan: ‘¿Taytaykikuna kawanräku? ¿Maspis wawqiki kanräku?’ Tsaynö tapuyämaptinmi noqakunaqa rasun kaqta willayarqä. ¿Imanöparä musyayäman karqan ‘wawqikita pushamuy’ niyämänanpä kanqanta?”
8 Tsaymi taytanta Judá nirqan: “Papä, mallaqaypita mana wanunantsikpä noqakunawan Benjamín aywatsun. Noqami imapitapis payta cuidashä. Aywananpä awniptikiqa jukllami aywayäshä. Tsaynöpami wamrantsikkunapis ni noqantsikpis mallaqaypita wanushuntsu. 9 Wamraykita imapis päsaptinqa noqami cuentayuq kashä. Payta mana kutitsimuptïqa wanunqäyaqpis ama perdonamankitsu. 10 Egiptupita chaykamur wamraykita pushayänäpä willayanqäpita awniptikiqa maynami ishkay kutipis kutiyämüman karqan”.
11 Tsaynö niptinmi taytan nirqan: “Tsaynö kaptinqa ¿imatanatä rurashunpis, hïju? Egiptucho mandaqta qarayänaykipä wallka wallkallatapis allinnin kaqkunata apayay: balsamuta, abëjapa mishkinta, perfümita, mïrrata, nueciskunata y almendraskunata. 12 Qellaytapis ñöpata kutitsiyämushunqaykitawan yapay apayay. Chaykullar kutitsiyämunqayki qellayta entregayanki. Capazchi pantar costalnikikunaman wiñayämurqan. 13 Qepa wawqikita pushakurkur tsay mandaq runa kaqman juklla aywayay. 14 Dios El-Shaddai[j] tsay mandaq runata tantiyaykatsitsun kuyapäyäshurniki Simeónta y Benjamínta kachapaykayämushunaykipä. Llapan tsurïkunata oqranäpä kaptinqa jina tsaynöchi kanqa”.
15 Jacob yätsiptinmi mandaq runata qarayänanpä kamarikuyarqan. Nirkurnami qellayta apakurkur y wawqin Benjamínta pushakurkur Egiptuman aywayarqan. Chaykurnami Josépa despächunman yaykuyarqan. 16 Benjamínta wawqinkunawan kaykaqta rikaykurmi wayincho mas yärakunqan sirvientinta José nirqan: “Kay runakunata wayïman pushay. Paykunawan mikuyänäpä wäkata pishtay”.
17 Tsaynö niptinmi wätaynin Josépa wayinman pusharqan. 18 Tsaynö pushaptinmi pasaypa mantsakar kikinkunapura parlar niyarqan: “Punta shamunqantsikcho

[j] **43.14** *El-Shaddai* ninanqa *llapanpä munayyuq Dios* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qellaynintsikta kutitsimanqantsikpitami yachayllapa pushaykämantsik. Kananqa maqa maqarkurchi wätaynin kanantsikpä ashnuntinta tsararämäshun".

Josépa wayincho wawqinkuna mikuyanqan

19 Josépa wayinman chaykurmi sirvientita rugakur niyarqan: 20 "Taytay, musyanqaykinöpis ñöpatami trïgu rantiq shayämurqä. 21 Kaypita kutir patsakuyanqächo cargäkunata paskapakurmi costalnïkunapa shimincho pägayanqä qellaynïkunata tariyashqä. Trïgupita pägayanqä qellaymi llapan kaykänä. Tsay qellaytami entregayänäpä kutitsiyämushqä. 22 Tsay jananmanmi qellayta apayämushqä trïguta yapay rantiyänäpä. Manami musyayätsu punta kaq qellayta costalnïkunaman pï wiñapäyämanqantapis".

23 Tsaynö niyaptinmi sirvienti nirqan: "Tsaypita ama llakikuyaytsu ni mantsakäyaytsu. Taytayki yärakunqan y qamkuna yärakuyanqayki Diosmi costalnikikunaman tsay qellayta churashqa kanqa. Pägayämanqayki qellaytaqa llapantami chaskirqä".

Nirkurnami Simeónta carcelpita jipiskamur tsay sirvienti runa wawqinkuna kaqman pusharqan. 24 Josépa wayinman chaykatsirnami chakinkunata mayllakuyänanpä yakuta makyarqan. Tsaynöllami ashnunkunatapis qewata qararqan. 25 Tsaypitanami Josépa wawqinkuna musyayarqan paykunawan José almorzananpä kanqanta. Tsaymi apayanqankunata qarayänanpä kamarikuyarqan.

26 Wayinman José chaykuptinnami paypä apayanqanta entregar qonqurikuyarqan urkunkunapis patsaman töpanqanyaq. 27 Tsaymi imanö kaykäyanqanta tapur José nirqan: "Ñöpata shamurmi willayämarqayki taytaykikuna awkinna kanqanta. ¿Imanötä payqa kaykan? ¿Kawaykanräku?"

28 Tsaynö tapuptinmi llapan qonqurikuykur niyarqan: "Taytay, taytäkunaqa allillami kaykan. Payqa kawaykanrämi".

29 Paykunata rikapaykanqanchömi José rikaskirqan wawqin Benjamínta. Benjamínwan Joséqa tsay mamallapita y tsay taytallapitami kayarqan. Wawqinkunata tapurmi nirqan: "¿Payku kaykan 'tapshi wawqï kanmi' niyämanqayki?"

Tsaynö tapuskirnami Benjamínta José nirqan: "¡Hïju, Tayta Dios yanapaykulläshuy!"

30 Wawqinta rikaskir shonqun ishkiptinmi cuartunman aywaykur José waqarqan. 31 Waqayta ushaskir qaqllanta awikuskirnami yarqamurqan. Nirkurnami wätayninkunata nirqan: "Mikuyta qarakayämuyna".

32 Tsaymi juk mësaman Joséta qarayarqan, juk mësaman wawqinkunata y juk mësamanna tsaycho mikuq Egipto runakunata. Paykunata tsaynö qarayarqan Egipto runakunawan hebreo runakuna juntu mikur penqakuyaptinmi. 33 Mikuyänanpänami wawqinkunata José jamatsirqan mayorpita qallaykur qepayaq. Tsaynö jamatsiptinmi paykuna rikapänakurnin ni imanö kaytapis kamäpakuyarqantsu. 34 Joséqa kikinpä qarayanqan mikuytami wawqinkuna mikuyänanpä yapaparqan. Wakin wawqinkunata qaranqanpita mastami Benjamínta qararqan. Tsay junaqmi kushishqa llapan wawqinkunawan José mikurqan y upurqan.

Josépa cöpanta Benjamínpa costalnincho tarinqan

44 1 Tsaypitanami mas yärakunqan sirvientinta mandar José nirqan: "Kay runakunapa costalnin juntata trïguta wiñapaskir pägayäshunqayki qellaynintapis costalninkunapa shiminman wiñapay. 2 Tsaynölla tapshi kaqpa costalninman qellaypita

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rurashqa cöpäta y trïgupita päganqan qellayta wiñapay”.

José ninqannöllami tsay sirvienti llapantapis rurarqan.

3 Patsa waraskiptinnami wawqinkunata José despacharqan. Tsaymi ashnunkunaman chaqnakur aywakuyarqan. 4 Manarä karuta aywayaptinmi mas yärakunqan sirvientinta kachar José nirqan: “Ayway tsay trïgu rantiq runakunapa qepanta. Taripaykur ninki: ‘Patronnï qamkunawan alli kaykaptin ¿imanirtä qellaypita rurashqa cöpanta suwayämushqayki? 5 Tsay cöpaqa kaykan patronnï upunanpä y adivinananpämi. Tsayta suwamur mana allitami rurayashqayki’ ”.

6 Patronnin ninqannölla aywar runakunata taripaykur niptinmi 7 paykuna niyarqan: “¿Imanirtä tsaynö tumpayämanki? Tsaytaqa manami ruraykuyämantsu. 8 Costalnïkunapa shimincho tariyanqä qellaytapis *Canaánpita kutiykätsimurqa ¿imanöpatä patronnikipa wayinpita qellayninta ni qorintapis suwayämüman karqan? 9 Mayqäkunapa costalnïkunachöpis cöpata tariptikiqa wanutsishqa katsun. Wakinnïpis patronnikipa wätayninmi kayäshä”.

10 Tsaymi mas yärakunqan sirvienti nirqan: “Niyanqaykinö katsun. Mayqaykipis cöpa tsararaq kaqllami wätaynï kananpä quëdanqa. Wakinnikiqa markaykikunamanmi kutikuyanki”.

11 Tsaynö niptinmi jinan höra chaqnakuyninkunata paskaskir jukninpis jukninpis costalninkunapa shiminta kichayarqan. 12 Mayor kaqpa costalninpita tapshi kaqpa costalninyaq ashirmi Benjamínpa costalnincho cöpata tarirqan. 13 Tsaymi pasaypa mantsakar latsapankunatapis rachiyarqan. Tsayllapitanami jinan höra ashnunkunata chaqnakurkur José kaykanqan markaman kutiyarqan.

14 Wawqinkunawan Judá kutirmi Joséta wayillanchörä tariskir pasaypa mantsakashqa ñöpanman lätakaykuyarqan.

15 Paykunatami José nirqan: “¿Imanirtä suwakuyashqayki? ¿Manaku musyayanki adivïnu kar imatapis musyanqäta?”

16 Tsaymi Judá nirqan: “Taytay, manami ima niytapis kamäpakuyätsu. Jutsata rurayanqätami[k] Tayta Dios rikayämashqa. Kananqa cöpaykita tsararaqnintin llapäkunachi wätayniki kayäshä”.

17 Josénami nirqan: “Llapaykiqa manami wätaynï kayankimantsu. Cöpata suwaq kaqllami wätaynï kanqa. Wakinnikiqa taytayki kaqman kutikuyay”.

Benjamínpä Judá rugakunqan

18 Tsaynö niptinmi Josépa ñöpanman witiykur Judá nirqan: “Taytay, qamqa kikin Faraónnö mandaqmi kaykanki. Rugakuptï mana rabyakuyllapa wiyaykallämay. 19 Ñöpata shayämuptïmi tapuyämarqayki taytä kawanqanta y maspis wawqï kanqanta. 20 Tsaynö tapuyämaptikimi willayarqä taytä kawanqanta y awkinna kaykaptin tsurin yuriqpis chölullarä kanqanta. Tsaynöpis willayarqä tsay mamapita jukaq wawqï wanushqana kanqanta y tapshi kaqllana kawaptin taytä pasaypa kuyanqanta. 21 Qammi niyämarqayki tapshi wawqïkunata reqinaykipä pushayämunäpä. 22 Tsaymi niyarqä tsay tsurinta apayämuptïqa taytä llakikuypita wanunanpä kanqanta. 23 Tsaynö willayaptïmi niyämarqayki: ‘Payta mana pushayämuptikiqa manami chaskiyäshaykitsu’.

---

[k] **44.16** Josépa cöpanta mana suwashqa karpis Judá reconöcirqan wawqinta unay rantikunqanpita jutsayuq kanqantami. Tsaymi *jutsata ruranqätami Tayta Dios rikayämashqa* nirqan. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Gén. 42.21-22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24 “Tsaymi taytä kaqman kutiykur
llapan niyämanqaykita willayarqä.
25 Tsaypitanami taytä yapay niyä-
marqan trïgu rantiq kutiyämunäpä.
26 Noqakunanami niyarqä: ‘Manami
kutiyäshätsu tapshi kaq wawqïta mana
pusharqa. Payta mana pushayaptïqa
tsay mandaq runa manami chaskiyä-
manqatsu’. 27 Tsaynö niyaptïmi taytä
niyämarqan: ‘Qamkuna musyayankimi
tsay mamapita ishkay tsurï kayan-
qanta. 28 Jukaq tsurï yarqunqanpita
manami rikänatsu. Rasunpaypami
chucaru uywakuna mikushqa kanqa.
29 Tapshi tsurïta pushayaptiki ima-
pis päsaptinqa qamkunami jutsayuq
kayanki llakikuypita wanunäpä’ ”.
30 Tsaynö niskirmi Judá nirqan:
“Kay tsurintami taytä pasaypa kuyan.
Payta mana kutitsiyaptïqa 31 llakikuy-
llapitami wanunqa. Tsaynö wanu-
nanpä noqakunami jutsayuq kayäshä.
32 Noqami taytäta awnirqä imaykanö-
papis tsurinta kutitsinäpä. Tsaynöllami
nirqä payta mana kutitsirqa wanun-
qäyaqpis jutsayuq kanäpä kanqanta.
33 Taytay, tsaymi rugakü tapshi waw-
qïpa trokin wätayniki quëdakunäpä.
Payqa wawqïkunawan taytä kaqman
kutikutsun. 34 Tapshi wawqï mana
kutiptinqa ¿imanörä taytä kaqman
kutïman? Taytä kuyapaypä llakiku-
nanta manami munätsu”.

Wawqin kanqanta José willanqan

45 1 Judá tsaynö rugaptinmi José
awantarqannatsu wawqin
kanqanta willayta. Tsaymi wätaynin
runakunata nirqan: “Kaypita llapayki
yarquyay”.
Wätayninkuna yarquskiyaptinnami
wawqinkunallawanna José quëdar-
qan.† 2 José jinchi waqanqantami
Egipto runakunapis wiyayarqan.
Tsaynöllami Faraónpa palaciunchöpis
musyayarqan.
3 Tsaypitanami José nirqan: “Wawqi-
kikuna Josémi kaykä. ¿Kawaykanräku
taytä?”
Josépa ñöpancho kaykäyanqanta
musyaykurmi wawqinkuna pasaypa
mantsakaywan ima niytapis kamä-
pakuyarqantsu. 4 Josénami nirqan:
“Ñöpäman witiyämuy”.
Witiykuyaptinnami nirqan: “Egiptu-
man rantikayämanqayki wawqikiku-
nami kaykä. 5 Rantikayämanqaykipita
ama llakikuyaytsu ni ajäpänakur ama
nanaq ñawikikunapa rikapänaku-
yaytsu. Tayta Diosmi puntaykiku-
nata kayman kachamashqa runakuna
mallaqaywan mana wanuyänanpä.
6 Ishkay watanami maytsaycho
muchuy. Tsaynöllami pitsqa wata
masrä muchuy kanqa. Muruyaptinpis
manami mikuy wayunqatsu. 7 Tsaynö
kananpä kaptinmi Tayta Dios puntata
kachamashqa muchuywan mana usha-
käyänaykipä. Tsaynöpami qamkuna-
pita aywaraqkunapis ushakäyanqatsu.
¿Pirä ichikllatapis yarpanman karqan
Tayta Dios tsaynö kamakätsinqanta?
8 Tayta Dios munaptinmi qamkuna
mana tantiyarpis rantikayämarqayki.
Tsaymi kay nacioncho noqata chura-
mashqa Faraónta mandar yanapanäpä,
wayinta rikanäpä y llapan Egipto
runakunapa gobernadornin kanäpä.
9 “Kananqa taytä kaqman jukllla
kutiykur willayay: ‘Tsuriki Josétami
Tayta Dios churashqa Egipto runaku-
napa gobernadornin kananpä. Rasshi
aywashun tinkunaykipä. 10 Wanu-
kunqaykiyaq José rikashunaykipä-
shi imaykantsikta apakurkur llapan
willkaykikunawan y uywaykikunawan
Gosén partiman aywakushun. 11 Tsay
nacionchöshi imapis mana pishï-
mänapä mikuyta kamaripämäshun.
Pitsqa wataräshi muchuy kanqa’.
12 “Tsaynö ninqäta wawqï Benja-
mín y llapaykikunami wiyaykäyanki.

† **45.1** Hech. 7.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Kay Egiptucho llapanpis respitayä-
manqanta taytantsikta willayanki.
Tsaynöpis willayanki kaycho llapan
rikayanqaykikunata. Kanan juklla
aywar taytantsikta pushayämuy".
14 Josénami Benjamínwan makalla-
nakurkur waqayarqan. 15 Tsaynöllami
wakin wawqinkunatapis mutsarnin
makallaykur José waqarqan. Tsaypi-
taqa mana mantsapaypanami Joséta
wawqinkuna parlapäyarqan.

Egiptucho tänanpä Jacobta Faraón qayatsinqan

16 Josépa wawqinkuna chäyämun-
qanta musyaskirmi mandashiqnin-
kunawan Faraónpis kushikuyarqan.
17 Tsaymi Joséta Faraón nirqan:
"Wawqikikunata niy ashnunkunaman
chaqnakurkur *Canaánman kutiyä-
nanpä. 18 Llapan castankunatawan
taytaykita kayman pushayämutsun.
Chäyämuptinnami allinnin partita
rikatsishä tsaycho täyänanpä. Tsaynö-
pis kay nacioncho allinnin mikuytami
mikuyanqa. 19 Tsaynöpis niy kaypita
carrëtakunata aparnin warmikunata,
wamrakunata y taytaykitapis apayä-
munanpä. 20 Apamuyta mana kamä-
pakuyanqanpäqa ama llakikuyätsun-
tsu. Egiptucho mas alli kaqkunatami
chaskiyanqa".
21 Israelpa[l] tsurinkuna José nin-
qannöllami llapantapis rurayarqan.
Faraón ninqannöllami carrëtakunata
José apatsirqan. Nänicho mikuyänan-
pämi mirkapatapis kamariparqan.
22 Tsaynöllami wawqinkunata mushuq
latsapankuna qarar Benjamínta kimsa
pachak (300) siclo qellayta y pitsqa
mushuq latsapata qararqan. 23 Taytan-
pänami chunka ashnukunawan Egip-
tucho mas allinnin kaqkunata apa-
tsirqan. Tsaynöpis apatsirqan chunka
china ashnukunawan trïguta, tantata
y wakin mikuykunatapis Egiptuman
aywar mikuyänanpä. 24 Wawqinkunata
despacharmi José nirqan: "Rimana-
kurtä nänipa aywayankiman".
Tsaynö yätsiskiptinmi aywakuyar-
qan.
25 Egiptupita kutirnami taytan Jacob
tanqan Canaánman chäyarqan. 26 José
kawaykanqanta y Egiptucho mandaq
kanqanta willayaptinmi Jacob ima
niytapis kamäpakurqantsu ni cri-
yirqantsu. 27 José ninqanta llapanta
willayaptinmi y payta apayänanpä
carrëtakunata apatsinqanta rikay-
kurmi pasaypa kushikurqan. 28 Tsaymi
nirqan: "¡Kananmi itsanqa musyaskillä
tsurï José kawaykanqanta! ¡Manarä
wanukur tsurïwan tinkunäpä juklla
aywashä!"

Egiptuman Jacob aywanqan

46 1 Llapan imaykanta apa-
kurkurmi Egiptuman Israel
aywakurqan. Beersebaman chaykur-
nami taytan Isaac yärakunqan Tayta
Diosta adorar sacrificiuta *altarcho
rupatsirqan. 2 Tsay paqasmi Israelta
Tayta Dios revelar nirqan: "¡Jacob,
Jacob!"
Jacobnami nirqan: "¿Imallatä, Tay-
tay?"
3 Tsaymi Tayta Dios nirqan: "Noqaqa
taytayki yärakunqan Diosmi kaykä.
Ama mantsariytsu Egiptuman
aywayta. Tsaychömi qampita ayway-
raqkunaman bendicionnïta churashä
atskaman mirar juk nación kayä-
nanpä. 4 Egiptuman aywaptikipis
yanapashaykimi. Wanuptikipis tsuriki
Josémi ñöpaykicho kanqa. Tsaynö-
llami qampita aywaraqkunatapis Egip-
tupita kikï jipimushä".
5 Beersebapita Egiptuman ayway-
kurmi Faraón apatsinqan carrëtakuna-
man tsurinkuna witsätsiyarqan taytan
Jacobta, pishi wamrankunata y war-
minkunatapis. 6 *Canaáncho tarinqan

[l] **45.21** Israelqa Jacobpa jukaq jutinmi kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaqtaqa wäkankunata y üshankunata qatikurkurmi llapan imaykankunatapis apakurkur Egiptupa aywakuyarqan.† 7Tsaynöpami llapan tsurinkunawan y willkankunawan Egiptuman Jacob charqan.

8Egiptuman aywaq Israel runakunapa jutinkunami karqan:

Jacobpa mayor tsurin Rubén;
9Rubénpa tsurinkuna Enoc, Falú, Hezrón y Carmi;
10Simeónpa tsurinkuna Jemuel, Jamín, Ohad, Jaquín, Zohar y Saúl (Saúlqa cananea warmipa wawanmi karqan);
11Levípa tsurinkuna Gersón, Coat y Merari;
12Judápa tsurinkuna Er, Onán, Sela, Fares y Zara (Erwan Onánqa Canaánllachönami wanuyarqan);
Farespa tsurinkuna Hezrónwan Hamul;
13Isacarpa tsurinkuna Tola, Fúa, Job y Simrón;
14Zabulónpa tsurinkuna Sered, Elón y Jahleel.

15Paykunami kayarqan Jacobpa warmin Leapa wawankunawan willkankuna. Leapa ollqu wawankunaqa Padan-aramchömi yuriyarqan. Tsaynöllami wawan Dinapis tsaycho yurirqan. Leapa wawankuna y willkankunami kimsa chunka kimsa (33) warmipis ollqupis kayarqan.

16Tsaynöllami Egiptuman aywayarqan Gadpa tsurinkuna Zifión, Hagui, Suni, Ezbón, Eri, Arodi y Areli;
17Aserpa tsurinkuna Imna, Isúa, Isúi y Bería (paykunapa paninmi karqan Sera);
Beríapa tsurinkuna Heberwan Malquiel.

18Paykunami kayarqan Zilpapa wawankuna y willkankuna. Zilpami karqan Leapa wätayninpä taytan Labán qaranqan. Zilpapa wawankuna y willkankunami chunka soqta warmipis ollqupis kayarqan.

19Tsaynöllami Egiptuman aywayarqan Jacobpa warmin Raquelpa wawan José y Benjamín.
20Warmin Asenatchömi Josépa tsurinkuna Manasés y Efraín kayarqan.† Paykunami Egiptucho yuriyarqan. Asenatqa karqan On markacho taq sacerdöti Potiferapa tsurinmi.
21Benjamínpa tsurinkunami kayarqan Bela, Bequer, Asbel, Gera, Naamán, Ehi, Ros, Mupim, Hupim y Ard.

22Paykunami Jacobpa warmin Raquelpa wawankuna y willkankuna kayarqan. Paykunaqa chunka chuskumi kayarqan.

23Tsaynöllami Egiptuman aywayarqan Danpa tsurin Husim;
24Neftalípa tsurinkuna Jahzeel, Guni, Jezer y Silem.

25Paykunami Bilhapa wawankuna y willkankuna kayarqan. Bilhaqa Raquelpa wätayninpä taytan Labán entreganqanmi karqan. Tsay warmipa wawankuna y willkankunami qanchis kayarqan.

26Egiptumanmi Jacob tsurinkuna y willkankuna soqta chunka soqta (66) chäyarqan. Paykunawanmi tsurinkunapa warminkunapis aywayarqan.
27Josépa tsurinkunami Egiptucho ishkay yuriyarqan. Paykunatawan yupayaptinmi Egiptucho Israel runakuna qanchis chunka (70) kayarqan.*m*

Gosénman Jacob chanqan

28Gosénman chaykarnami tsurin Judáta Jacob kacharqan Joséta

---

m **46.27** Septuaginta niyanqan unay griego traduccionchöqa qanchis chunka pitsqa (75) kanqantami nin. Tsaynöllami Hech. 7.14 nikan.
† **46.6** Hech. 7.15. † **46.20** Gén. 41.50-52.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

willananpä “taytantsikwan tinkuqshi aywanki” nir.

Tsaypitanami Gosénman Jacob charqan. 29 Josénami cawallunwan qarachäna carrëtanta kamarirkatsir taytanwan tinkuq aywarqan. Taytanwan tinkuskirnami makallanakurkur waqayarqan. 30 Tsaymi Joséta Israel nirqan: “Kanan kawaykaqwan tinkunqächöqa jina wanukushäpis”.

31 Tsaypitanami wawqinkunata y wakin castankunata José nirqan: “Chäyämunqaykita willanäpä aywä Faraón kaqman. Paytami nishä: ‘*Canaánpitami taytäwan wawqïkuna y wakin castäkunapis chäyämushqa. Paykunami shayämushqa noqa tanqä particho täyänanpä. 32 Tsaymi llapan imaykankunatapis apakurkur üshankunatawan cabrankunata y wäkankunata qatikurkur chäyämushqa. Paykunaqa uywa mitsikuyllatami yachayan’. 33 Faraónta willaptïmi qamkunata qayaykur imacho aruyanqaykitapis tapuyäshuptiki 34 niyanki: ‘Noqakunaqa unay castäkunanömi wamra kayanqäpita patsa uywa mitsikuyllata yachayä’. Tsaynö willayaptikimi üsha mitsiq runakunata Egipto runakuna melanäyaptin Gosén particho täyänaykipä niyäshunki”.

47 1 Faraón kaqman chaykurnami José nirqan: “Canaánpitami taytä llapan wawqïkunawan shayämushqa üshankunata, cabrankunata y wäkankunata qatikurkur. Tsaymi llapan imaykankunawan Goséncho kaykäyan”.

2 Tsaypitanami José pusharqan Faraón reqinanpä pitsqa wawqinkunata akraskir. 3 Tsaymi Josépa wawqinkunata Faraón tapur nirqan: “¿Ima ruraytatä yachayanki?”

Tsaynö tapuptinmi niyarqan: “Taytay, unay castäkunanöpis üshakunata y cabrakunata wätayllatami yachayä. 4 Canaáncho pasaypa muchuy kaptin y uywäkunapäpis qewa mana kaptinmi kay nacionman shakayämushqä. Tsaymi rugakuyä castäkunawan Goséncho täkuyänäpä”.

5 Tsaynö niyaptinmi Joséta Faraón nirqan: “Taytaykiwan wawqikikuna allimi shakayämushqa. 6 Kay Egipto nación munaynikicho kaykaptinqa taytayki y wawqikikuna täyänanpä Gosén particho mas allinnin chakrakunata rikatsiy. Paykunacho mayqanpis mas alli mitsiq kaqta churanki noqapa uywäkunatapis mitsinanpä”.

7 Tsaynöllami taytan Jacobtapis José pusharqan Faraón reqinanpä. Faraónpa ñöpanman chaykurnami Jacob winchikur nirqan: “Tayta Dios yanapaykulläshuy”.

8 Tsaymi Faraón tapurqan: “¿Ayka watayuqtä kaykanki?”

9 Tapuptinmi Jacob nirqan: “Taytay, maytsaypa puriykar juk pachak kimsa chunka (130) watatanami cumplishqä. Pasaypa ñakar purirpis unay castäkuna kawayanqan watamanqa manami chärätsu”.

10 Nirkurnami Faraónta Tayta Dios yanapananpä mañakuskir Jacob aywakurqan.

11 Faraón ninqannöllami taytanta y wawqinkunata José rikatsirqan Egiptucho mas allinnin particho täyänanpä. Tsaynöpami Ramesés particho taytan y wawqinkuna chakrayuq kayarqan.[n] 12 Tsaycho täyaptinmi mikuyta José kamariparqan taytanta, wawqinkunata y llapan castankunata.

Trïguta José rantikunqan

13 Maytsaycho muchuy kaptinmi Egiptucho ni *Canaánchöpis mikuy karqannatsu. Tsaymi runakuna wanunayparä mallaqäyarqan. 14 Pasaypa muchuy kaptinmi Egipto y cananeo runakunata trïguta José rantikurqan.

[n] **47.11** Gosénpa jukaq jutinmi karqan Ramesés.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Trïgupa chanin qellaytanami Faraónpa palaciunman llapanta churarqan. 15 Tsaynöpami Egipto y cananeo runakunapapis qellayninkuna chipyaq ushakarqan. Tsaymi Egipto runakuna Joséman aywaykur niyarqan: “Taytay, mikuyta rantiyänäpä qellaynïkuna mananami kannatsu. Mallaqaypita mana wanuyänäpä mikuyta qaraykayämay”.

16 Josénami nirqan: “Qellaynikikuna mana kaptinqa uywaykikunata apayämuy trïguwan trukanantsikpä”.

17 Tsaymi Egipto runakunaqa cawallunkunata, üshankunata, cabrankunata, wäkankunata y ashnunkunatapis Joséman apayarqan trïguwan trukayänanpä. Uywankunawan trukarmi juk wata mikuyänanpä trïguta tariyarqan.

18 Wata päsaskiptinnami Joséman yapay aywaykur niyarqan: “Taytay, musyanqaykinöpis llapan qellaynïkunatami trïguta rantir ushayashqä. Llapan uywäkunapis qampana kaptinmi imäkunapis kannatsu trïguta trukanantsikpä. Tsaymi chakralläkunawanna quëdayashqä. 19 Taytay, trïguta qarayämänaykipä chakräkunatapis kikïkunatapis apakayämay. Apakayämaptikiqa Faraónpa wätaynillanpis kayäshämi. Chakrakunata muruyänäpä itsanqa muruta kamaripaykayällämay. Mallaqaypita wanuyänäta ama munaykullaytsu. Ushakäyaptïqa chakrakunapis llakipaypächi jitaranqa”.

20 Pasaypa muchuy kaptinmi Egipto runakuna chakrankunata trïguwan trukar Joséta rantikuyarqan. Tsaynöpami entëru Egiptucho llapan chakrakunapis Faraónllapäna karqan. 21 Entëru Egiptucho runakunapis paypa wätayllannami kayarqan.[o] 22 Sacerdötikunapa chakrankunallatanami José rantirqantsu, paykuna mikuyänanpä trïguta Faraón kamaripaptin. Tsaynöpami sacerdötikunaqa chakrankunata rantikuyarqantsu.

23 Tsaypitanami llapan runakunata José nirqan: “Kananqa Faraónpana kayänaykipämi chakrantinta rantishqä. Trïgu muruta apayay chakrakunaman muruyänaykipä. 24 Muruyanqayki trïgu poquptin cada pitsqa arröbapita juk arröbata Faraónpä rakiyanki. Tsaypita sobraq kaqnami kanqa yapay muruyänaykipä, tsurikikuna y wayikicho wakin taqkunawan mikuyänaykipä”.

25 Tsaymi runakuna niyarqan: “Taytay, qamqa alli runa karmi mallaqaywan mana ushakäyänäpä salvayämashqayki. Kananpitaqa Faraónpa wätayninnami kayäshä”.

26 Tsay junaqpitami kananyaqpis José ninqannölla cada pitsqa arröba trïgupita juk arröbata Faraónpä apayan. Sacerdötikunaqa manami imatapis apayantsu chakrankunata Faraónta mana rantikushqa kar.

Joséta Jacob mañakunqan

27 Jacobpis y paypita aywaraqkunapis Egiptucho Gosén partitami herenciankuna chaskiyarqan. Tsaychömi atskaman mirayarqan. 28 Egiptuchömi chunka qanchis wata Jacob tarqan. Payqa juk pachak chusku chunka qanchis (147) watayuq kanqanyaqmi kawarqan. 29 Wanunanpäna kanqanta yarparmi tsurin Joséta qayaykatsir Israel nirqan: “Hïju, rugakushayki. Llillïta yataykur[p] awnimay kay Egiptucho mana pampamänaykipä. 30 Wanukur unay castäkunawan tinkuqmi aywakushä. Ayätana Egiptupita apar

[o] **47.21** Tsaynömi nikan Septuaginta niyanqan unay griego traduccioncho y Pentateuco Samaritano niyanqanchöpis. Hebreo copiakunachönami nikan: *Maytsay Egiptucho llapan runakunatami jatun markakunacho täyänanpä churarqan.* [p] **47.29** Tsay witsan llillinta yataykur imatapis awnirqa imanöpapis cumplinanpä kanqantami nirqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

castäkuna pamparäyanqanman pampaykunki”.†

Tsaymi José nirqan: “Papä, nimanqaykinömi rurashä”.

31 Tsaynö niptinmi taytan nirqan: “Hïju, apamänaykipä Tayta Diospa jutincho jurar awnimay”.

Tsaynö niptinmi Tayta Diospa jutincho jurar José awnirqan. Awniskiptinnami jawnanman Israel kitikuykurqan.q

Josépa tsurinkunaman bendicionta Jacob churanqan

48 1 Tsaypita manarä unaytami Joséta willayarqan taytan qeshyaykanqanta. Tsaymi rikaq aywarqan tsurinkuna Manasésta y Efraínta pushakurkur. 2 José chanqanta willayaptinmi ujuraykanqanpita imaykanöpa Israel jamarkurqan.

3 Tsaymi Joséta nirqan: “Dios El-Shaddaimir yuripämarqan *Canaáncho kaykaq Luz markacho. Tsaycho bendisamarmi 4 nimarqan: ‘Qammanmi bendicionnïta churamushä tsurikikuna atska kayänanpä. Tsaynöllami atska nacionkuna kayänanpä tsurikikunamanpis, willkaykikunamanpis y paykunapita aywaraqkunamanpis bendicionnïta churashä. Paykunatami Canaánta rikatsishä imayyaqpis tsaycho täyänanpä’ ”.†

5 Tsaynö niskirnami Jacob nirqan: “Kay Egiptuman manarä chämuptï yuriq tsurikikunami noqapäna kayanqa. Tsaymi Rubén y Simeón tsurïkuna kayanqannö Efraín y Manaséspis tsurïkunanö kayanqa. 6 Paykunapa qepanman yuriqkunami qampa tsurikikuna kayanqa. Tsaymi Canaánman kutiyaptiki Efraín y Manasés herenciata chaskiyanqan kaqcho paykunapis herenciata chaskiyanqa. 7 Tsay tsurikikunami legïtimu tsurïnö kayanqa mamayki Raquel Canaáncho wanushqa kaptin. Paymi wanurqan Padan-arampita kutimur Efrata markaman tsayrä chaykaptï. Tsaymi payta pamparqä Efrataman aywana näni kuchullanman”.† (Efrataqa Belén markami.)

8 Tsaynö nikanqanchömi Josépa tsurinkunata rikaykur Israel tapurqan: “¿Pikunatä paykuna kaykäyan?”

9 Tsaymi José nirqan: “Papä, kay Egiptucho taykaptï Tayta Dios qaramanqan tsurïkunami kaykäyan”.

Taytannami nirqan: “Nöpäman witïtsimuy bendicionnïta churanäpä”.

10 Israel pasaypa awkinna karmi shumaq rikarqantsu. Tsaymi taytanpa ñöpanman tsurinkunata José witiykatsiptin makallakurkur mutsarqan. 11 Josétanami nirqan: “Hïju, wanushqana kanqaykita yarparmi tinkunäpä kanqanta yarparqänatsu. Tsaynö yarpaptïpis Tayta Diosmi munashqa tsurikikunatapis rikanätarä”.

12 Tsurinkunata taytanpa qonqurninpita José witiskatsirnami taytanpa ñöpanman qonqurikurqan urkunpis patsaman töpanqanyaq. 13 Shäriskirnami tsurin Efraínta churarqan taytan Israelpa itsuqninman y Manaséstanami churarqan derëchanman. 14 Tsaynö witiykatsiptinmi bendisananpä paykunapa umanman makinta cruzaypa Israel churarqan. Tsaymi derëcha makinta churarqan Efraínpa umanman, qepa kaykaptinpis. Itsuq makintanami Manaséspa umanman churarqan, mayor kaykaptinpis. 15 Nirkurnami Joséman y ishkan willkankunaman bendicionninta churar nirqan:

“Awilü Abraham y taytä Isaac
yärakunqan Tayta Dios,

---

q **47.31** Septuaginta niyanqan unay griego traduccionchömi nin *tukrunman tukmakuykur Tayta Diosta alabarqan.* Tsaynöllami nin Heb. 11.21 versïculuchöpis. r **48.3** *El-Shaddai* ninanqa *llapanpä munayyuq Dios* ninanmi.
† **47.30** Gén. 49.29-32; 50.6. † **48.4** Gén. 28.13-14; 35.9-13. † **48.7** Gén. 35.16-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qammi yurinqäpita patsa alli
mitsikuqnö rikamashqayki.
16 Qammi imayka desgraciapita tsa-
pämaq *Ángel kaykanki.
Kanan kay cholïtukunaman ben-
dicionnikita churaykullay.
Paykuna alli kawaykuyätsun
noqata, awilü Abrahamta y
taytä Isaacta runakuna imay-
pis yarpäyämänanpä.
Efraínpa y Manaséspa tsurinku-
napis atska kaykuyällätsun.
Paykunapita aywaraqkunapis kay
patsacho tsaytsika kaykuyällä-
tsun".
17 Efraínpa umanman derëcha
makinta taytan churanqanqa Josépä
manami allitsu karqan. Tsaymi tay-
tanpa derëcha makinta tsarirkur
Manaséspa umanman José churarqan.
18 Tsaynami nirqan: "Papä, ama tsay-
nöqa ruraytsu. Kay kaqmi mayor tsurï
kaykan. Paypa umanman derëcha
makikitaqa churaykullay".
19 Tsaynö niptinnami taytan nirqan:
"Noqapis musyaykämi mayor mayqan
kanqanta. Mayor kaqpis atskaman
mirar jatun nacionmi kanqa. Tsaynö
kaptinpis qepa kaqmi mas munayyuq
kanqa. Paypita aywaraqkunami tsay-
tsika nacionkuna kayanqa".
20 Tsay junaq ishkan willkankuna-
man bendicionninta churarmi nirqan:
"Israel runakuna pimanpis bendicionta
churarmi niyanqa: 'Efraínta y Mana-
sésta yanapanqannölla qamkunatapis
Tayta Dios yanapaykuyäshuy' ".
Tsaynömi Efraínta churarqan
mayornö kananpä y Manaséstana
qepanö kananpä.†
21 Nirkurnami Joséta nirqan: "Hïju,
rikamanqaykinöpis wanukunäpä-
nami kaykä. Noqa wanukuptïpis Tayta
Diosqa qamkunawanmi imaypis kay-
kanqa. Tsaynöllami kutitsiyäshunki
awiluyki Isaacwan taytan Abraham
tanqan kaqman. 22 Qamtami wawqiki-
kunapita masta herenciäta rikatsishqä.
Tsaymi Siquem chakrakunatapis
rikatsï. Tsay chakrakunatami amorreo
runakunata espädäwan y flëchäwan
vincirnin qechurqä".

Tsurinkuna y paykunapita aywaraqkuna imanö kayänanpä kanqantapis Jacob willanqan

49 1 Tsaypitanami llapan tsu-
rinkunata qayaykur Jacob
nirqan: "Ñöpäman llapayki witiyämuy.
Waray warantin imanö kayänaykipä
kanqantami kanan willayäshayki.
2 "Llapayki witiykamur ninqäta
wiyayay.
3 Rubén, qammi mayor tsurï kay-
kanki.
Chölullarä kaykaptïmi qam yurir-
qayki.
Llapan wawqikikunami respita-
yäshurqayki.
Paykunapita mas munayyuqmi
karqayki.
4 Mayu atskayaptin tsapayta mana
kamäpakunqannömi qamtapis
jutsa rurayta munaptiki tsa-
payta kamäpakuyäshunkitsu.
*Concubïna warmïwan punurmi
penqakuyman churamashqayki.†
Tsaymi mayor derëchuykita
oqrashqayki.

5 "Simeónwan Levímí tanta
pakishqanö kayan.
Paykunami runakunata cuchillu-
wan wanutsiyarqan.
6 Pasaypa rabyarmi runakunata
wanutsiyarqan.†
Asikuyänan raykuqmi törukú-
napa ankunta roquyarqan.
Tsaymi paykuna qorikäyanqan-
chöqa qorikaytapis munätsu.
7 Paykuna ajanäyanqan pasaypa
mana allimi karqan.

†**48.20** Heb. 11.21. †**49.4** Gén. 35.22. †**49.6** Gén. 34.24-30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paykunapita aywaraqkunatami
destinä Israel nacioncho mash-
takashqa täyänanpä.

8 "Judá, qampita aywaraqkunatami
llapan Israel mayinkuna kuya-
yanqa.
Chikiqninkunataqa munaynin-
manmi churayanqa.
Llapan Israel mayinkunapis res-
pitarmi ñöpanman qonqurikuy-
anqa.
9 Hïju, malta león uywata tsariq-
nömi kaykanki.
Uywata tsarinanpä patsaman
lätakaykuq leonnömi kay-
kanki.
Mantsaypä kaptiki ¿pirä ichiklla-
tapis wajupäshunkiman?†
10 Judá castallapitami reykuna
imaypis kayanqa.
Manami pipis rey kayninta
qechunqatsu.
Tsaynö kanqa llapanpä munay-
yuq rey chämunqanyaqmi.
Tsay reytami maytsay nación
runakuna käsukuyanqa.
11 Tsay witsanmi üvapis pasaypa
wayunqa.
Tsaymi üva yurallamanna ash-
nunkunatapis watayanqa.
Vïnupis latsapanta taqshananpä-
nörämi atska kanqa.
12 Tsaytsika üva kaptinmi runaku-
napa ñawinkunapis vïnupita
mas yanarä kanqa.
Tsaytsika lichi kaptinmi kirun-
kunapis lichipita mas yuraqrä
kanqa.

13 "Zabulónpita aywaraqku-
nami lamar kuchunkunacho
täyanqa.
*Büquikuna chäkuyänan y yarqu-
kuyänanchömi markankunapis
kanqa.
Lindërunkunapis Sidónwan tin-
kuqyaqmi kanqa.†

14 "Isacarpita aywaraqkunami
corralcho kaykaq kallpasapa
ashnunö kayanqa.
15 Täyanqan markankunapis täkuy
munaymi kanqa.
Tsaymi qepita apayänanpäpis
waqtankunata kamapäyanqa.
Wätay karpis kushishqallami
kawayanqa.

16 "Danpita aywaraqkunami wakin
Israel trïbukunanö trïbun
runakunata mandayanqa.
17 Tsaynöllami näni ñöpancho maya
maya pakaraykaq culebranö
kayanqa.
Paykunami cawallupa chakinta
kanir muntaqninta jitatsiqnö
kayanqa.
18 TAYTA DIOS, ¡qamllamanmi
yärakü salvamänaykipä!

19 "Gadpita aywaraqkunatami tsay-
tsika soldädukuna atacayanqa.
Tsaynö atacayaptinpis kikinkuna-
tami qatikachäyanqa.

20 "Aserpita aywaraqkuna täyanqan-
chöqa mikuypis atskami kanqa.
Tsaymi rey mikunqannö imaypis
alli allillata mikuyanqa.

21 "Neftalípita aywaraqkunami
munanqanpa lluytsunö puri-
yanqa.
Kuyayllapä wawankunata qeshpi-
tsiq lluytsunömi kayanqa.

22 "Josépita aywaraqkunami yaku
kuchuncho wiñamuq jachanö
kayanqa.
Paykunami atska wayuq jachanö
kayanqa.

† **49.9** Núm. 24.9; Apoc. 5.5. † **49.13** Deut. 33.18-19; Jos. 19.10-16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Lloqlluyparä jacha wiñar pirqa
jananpa lätaqnömi kayanqa.
23 Paykunatami pasaypa chikir flë-
chankunawan atacayanqa.
Tsaynöllami imaypis ajanätsi-
yanqa.
24 Tsaynö kaptinpis Josépita aywa-
raqkunapa rikrankuna pasaypa
kallpasapami kayanqa.
Flëchananpä flëchakunantapis
chachakmi aptaräyanqa.
Tsaynö kallpasapa kayanqa lla-
panpä munayyuq Tayta Dios
yanapaptinmi.
Paymi Israel runakunata mitsir
munayninwan imapitapis tsa-
pan.
25 Yärakunqä Tayta Dios yanapay-
kulläshuy.
Llapanpä munayyuq Tayta Dios
ciëlupita patsa bendicionninta
churaykallämutsun.
Patsa rurinpita yakutapis pash-
taykatsillämutsun.
Wamraykikuna y uywaykikuna
atska kayänanpä bendicion-
ninta churaykallämutsun.
26 Taytäpita bendicionta chaskinqä-
pita mastami qamman bendi-
cionnïta churamü.
Kay bendicionqa jirkakuna imay-
pis mana ushakaq kanqan-
nömi qampä y qampita aywa-
raqkunapä imaypis kanqa.
Qamtaqa wawqikikunapitami
Tayta Dios akrashurqayki.†

27 "Benjamínpita aywaraqkunami
mantsaypä *löbunö kayanqa.
Tsarinqan uywata tutalla mikuq-
nömi kayanqa.
Tardipanami soldädu mayinku-
nata aypunqa".
28 Tsaynö nirmi tsurinkunaman
Jacob bendicionta churarqan. Chunka
ishkay tsurinkunapita aywaraqkunami
Israel runakuna chunka ishkay trïbu-
kuna kayan.

Jacob wanunqan

29 Tsaypitanami tsurinkunata Jacob
nirqan: "Unay castäkunawan tinkuq
aywakunäpänami kaykä. Wanukuptï
taytäwan awilü pamparanqanman
apaykamar pampayämanki. Paykunami
heteo runa Efrónpa chakran machay-
cho pamparaykäyan. 30 Tsay machayqa
*Canaáncho Mamripa wak tsimpan
Macpelachömi kaykan. Tsay machay-
tami chakrantinta Efrón runapita awilü
Abraham rantirqan castankunawan
pampakuyänanpä.† 31 Tsaychömi pam-
paraykan awilü Abraham, awilä Sara,
taytä Isaac† y mamä Rebecapis. Warmï
Leatapis tsaymanmi pamparqä. 32 Tsay
machaytami chakrantinta heteo runa-
kunapita awilü rantirqan".
33 Tsurinkunata yätsiskirmi cämanman chachaykur Jacob wanuskirqan.†

Jacobta pampayanqan

50 1 Taytan wanuskiptinmi
José marqakurkur waqarnin
mutsarqan. 2 Nirkurnami makincho
kaykaq mëdicukunata José nirqan tay-
tanpa ayanta chukrutsiyänanpä.ˢ José
ninqannöllami mëdicukuna rurayar-
qan. 3 Imaypis chukrutsiyanqannömi
mëdicukuna chusku chunka (40) junaq
Israelpa ayanta chukrutsiyarqan.
Jacobtami Egipto runakunapis qanchis
chunka (70) junaq lütuyarqan.

ˢ **50.2** Unay Egipto runakuna ayata chukrutsiyänanpämi toqshunta, pachanta, aqishninkunata, shonqunta, ñatinninta y puywanninta jipirir mushkuq jachakunata tsayman jinchiyaq. Cuerpunmanmi wiñapäyaq natrón ninqan kachita. Atska junaq tsakiskatsirmi yakuwan mayllayaq. Tsaypita lïnu tëlawan wankurkurmi cajonman wiñaparkuyaq.
† **49.22-26** Deut. 33.13-17. † **49.30** Gén. 23.1-20. † **49.31** Gén. 25.9-10; 35.27-29.
† **49.33** Hech. 7.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Lütuyta ushaskirnami Faraónpa
palaciuncho mandashiqninkunata
José nirqan: “Qamkunawan alli kay-
kaptïqa kaynö nir Faraónta rugapay-
kayällämay: 5 ‘Josépa taytan manarä
wanurshi Diosninpa jutincho juratsinä
*Canaánman apaykur kikin uchkun-
qan sepultüranman pampananpä.†
Tsayshi kachaykunki taytanta pampaq
aywananpä. Pampaskirnashi raslla
kutikamunqa’ ”.
6 José rugakunqanta willayaptinmi
Faraón nirqan: “Taytanta awninqannö-
lla aywar pampamutsun”.
7 Tsaynö niptinmi taytanta pampaq
José aywarqan. Paywanmi aywayar-
qan Faraónta palaciuncho mandashiq
runakuna, Israel mayor runakuna y
Egiptucho wakin mandashiqkuna-
pis. 8 Tsaynöllami Josépa tsurinkuna,
willkankuna, wawqinkuna y llapan
castankuna pampaq aywayarqan.
Goséncho̱qa uywakunawan wamraku-
nallami quëdayarqan. 9 Tsaymi Joséta
aywashir atska runakuna carrëtanku-
nawan y cawallunkunawan aywayar-
qan.
10 Jordán mayu tsimpancho Goren-
ha-atad pampaman chaykurnami
pasaypa llakikur waqayarqan. Josépis
qanchis junaq pasaypa llakikurmi tay-
tanta lütur waqarqan. 11 Tsaynö lütu-
yanqanta rikarmi tsaycho taq cananeo
runakuna niyarqan: “Egipto runaku-
nami pasaypa waqar lütuykäyan”.
Tsaynö waqayanqanpitami tsay par-
tita Abel-Mizraimᵗ niyan. Tsayqa kay-
kan Jordán mayu tsimpanchömi.
12 Jacobpa tsurinkunaqa llapantapis
rurayarqan taytan mañakunqannö-
llami. 13 Tsaymi Canaánman apaykur
Macpelacho kaykaq machayman pam-
payarqan. Tsayllaman llapan castan-
kunawan pampakuyänanpämi tsay
machayta chakrantinta heteo casta
Efrón runapita Abraham rantishqa
karqan. Tsay chakrami Mamre wak
tsimpancho kaykan.† 14 Taytanta pam-
paskirnami llapan wawqinkunawan
y aywashiq runakunawan Egiptuman
José kutikurqan.

Wawqinkuna mana mantsariyänanpä José ninqan

15 Jacob wanuskiptinnami Josépa
wawqinkuna pasaypa mantsarir kikin-
kunapura parlar niyarqan: “Chikin-
qantsikpitami kananqa José chikimä-
shun”.
16 Tsaymi juk wawqinta kachayarqan
Joséta ninanpä: “Taytantsik manarä
wanurmi qamta willayänäpä niyä-
marqan: 17 ‘Hïju, ñöpata wawqikikuna
mana tantiyakuypa chikiyäshunqay-
kipita perdonaykullay’. Taytantsik
ninqannöllami noqakunapis rugakuyä
mana alli rikayanqäpita perdonayka-
yämänaykipä. Noqakunapis taytantsik
yärakunqan Tayta Diosmanmi yära-
kuyä”.
Tsaynö niyanqanta willaptinmi José
waqarqan.
18 José kaqman wawqinkuna chay-
kurmi pasaypa mantsarir ñöpanman
lätakaykur niyarqan: “Kananqa qampa
wätaynikikunami kayä”.
19 Tsaymi José nirqan: “Ama man-
tsariyaytsu. Noqa manami Diostsu
kaykä pitapis juzganäpä. 20 Qamkuna
chikiyämar rantikayämashqa kayap-
tikipis Tayta Diosmi allipä kamakä-
tsishqa. Tsaymi rikanqantsiknöpis
muchuycho runakuna wanuyashqa-
tsu. 21 Tsaynö kaykaptinqa ama man-
tsariyaytsu. Noqami mikuyta kamari-
päyäshayki kikikikunapä y tsurikiku-
napäpis”.
Tsaynö alli shimillanpa parlaparmi
wawqinkunata tantiyatsirqan mana
mantsariyänanpä.

ᵗ**50.11** *Abel-Mizraim* ninanqa *Egipto runakuna lütuyanqan* ninanmi.
†**50.5** Gén. 47.29-31. †**50.13** Gén. 23.19-20; Hech. 7.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

José wanunqan

22 Joséqa llapan wawqinkunawanmi
Egiptucho tarqan. Payqa kawarqan juk
pachak chunka (110) watayuq kanqan-
yaqmi. 23 Tsaymi tsurin Efraínpa shu-
rukta willkantapis rikarqanrä. Tsay-
nöllami Manaséspa tsurin Maquirpa
tsurinkuna yuriptin Joséman apapä-
yarqan wamrannö kananpä.
24 Tsaypita juk kutichönami wawqin-
kunata José nirqan: “Noqaqa wanu-
kushänami. Wanukuptïpis kay nacion-
pita yarquyänaykipä Tayta Diosmi
yanapayäshunki. Nirkurmi pushayä-
shunki Abrahamta, Isaacta y Jacobta
rikatsinqan *Canaánman”.
25 Tsaymi llapan wawqinkunata
Tayta Diospa jutincho juratsirnin José
nirqan: “Canaánman kutiyänaykipä
Tayta Dios shamurmi yanapayäshunki.
Kaypita aywakurqa tullükunatapis
apakurkuyanki”.†
26 Juk pachak chunka (110) wata-
yuq kaykarmi Egiptucho José wanur-
qan. Wanuskiptinnami Josépa ayanta
mëdicukuna chukruskatsir cajonman
wiñayarqan.

†**50.25** Éxo. 13.19; Jos. 24.32; Heb. 11.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Éxodo

Éxodo libruta liyirmi musyantsik Israel runakunata Egiptucho wätay kayanqanpita Tayta Dios jipimunqanta y Sinaí tsunyaq jirkaman pushanqanta. Tsaynöpis musyantsik Sinaí jirkacho Moisésta Tayta Diosnintsik leyninkunata entreganqanta y Tayta Diosta sirviyänanpä Sagrädu Tolduta imanö sharkatsiyanqanta.

Egiptucho Israel runakuna mirayanqan

1 [1] Egiptuman Jacob aywakuptinmi llapan tsurinkunapis warmintin tsurintin aywayarqan. Jacobpa tsurinkunapa jutinkunami kayarqan [2] Rubén, Simeón, Leví, Judá, [3] Isacar, Zabulón, Benjamín, [4] Dan, Neftalí, Gad y Aser. [5] Tsurinkunawan y willkankunawanmi Jacobqa Egiptuman qanchis chunka (70) chäyarqan.[a] Tsurin Josémi itsanqa Egiptuchöna kaykarqan.[†]

[6] Tsaychömi Josépis, wawqinkunapis y paykunawan aywaqkunapis wanuyarqan. [7] Paykunapita aywaraqkunami tsaytsika kayarqan.

Egiptucho Israel runakuna ñakayanqan

[8] Tsaypitanami Egiptucho rey kananpä jukna yaykurqan. Payqa mananami musyarqantsu José pï kanqantapis. Tsaymi Egipto runakunata nirqan: [9] "Taytakuna, tantiyakushun. Israel runakuna pasaypa mirarmi noqantsikpitapis mas munayyuq kaykäyan. [10] Tsaynö mana mirayänanpä imallatapis rurashun. Tsaynölla mirarqa contrantsikkunawan takukaykur tikrapämashqa vinciyta manami kamäpakushuntsu. Vinciskamarnintsikmi kaypita aywakuyanqa".[†]

[11] Tsaynö willanakuskirmi mas yärakuyanqan capatazkunata churayarqan Israel runakunata maqa maqarkur arutsiyänanpä. Tsaynö arutsirmi Pitón y Ramesés markakunata sharkatsiyarqan. Tsay markakunachömi Faraónpa[b] mikuy churakunan tröjakuna karqan. [12] Pasaypa ñakatsiyaptinpis Israel runakunaqa masmi mirayarqan. Tsaynö mirayaptinmi Egipto runakuna pasaypa mantsariyarqan. [13] Tsaymi mas aja aruykunachöna arutsiyarqan. [14] Mitutapis jarutsir, adöbitapis sutatsir y chakrankunachöpis arutsirmi pasaypa ñakatsiyarqan. Llapan aruychöpis Israel runakunata pasaypami ñakatsiyarqan.

[15] Tsaynöllami Egipto nacionpa mandaqnin rey qayatsirqan Sifratawan Fúata. Paykunaqa hebrea warmikunata qeshpikatsiqmi kayarqan. Qayaykatsirmi nirqan: [16] "Hebrea warmikuna qeshyakuyaptin qeshpikatsiq aywar rikayanki wamran ollqu kanqanta o warmi kanqantapis. Ollqu kaptinqa juklla wanutsiyanki. Warmi kaptinqa ama wanutsiyankitsu".

[17] Tsaynö nikaptinpis partërakunaqa Tayta Diospita *mantsapakur manami Egipto nacionpa mandaqnin rey ninqanta cäsuyarqantsu. Tsaymi

[a] **1.5** Septuaginta niyanqan unay griego traduccionchöqa qanchis chunka pitsqa (75) kanqantami nin. Tsaynöllami Hech. 7.14 nikan. [b] **1.11** Faraónqa Egipto nacionpa mandaqnin reymi karqan.
[†] **1.1-5** Gén. 46.8-27. [†] **1.5-10** Hech. 7.14-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ollqu yuriptinpis wanutsiyarqantsu.
18 Tsayta musyarmi Egipto nacionpa
mandaqnin rey yapay qayaykatsir par-
tërakunata nirqan: "¿Imanirtä ollqu
yuriqkunata wanutsiyankitsu?"
19 Tsaynö niptinmi niyarqan: "Tay-
tay, hebrea warmikunaqa manami
Egipto warmikunanötsu. Tsay war-
mikunaqa mas fuerti karmi manarä
chäyaptï qeshyakuskiyan".
20 Tsaynöpami Israel runakuna mas
atskaman mirarnin mantsariypä rika-
kuyarqan. 21 Tayta Diospita mantsapa-
kur ollqu yuriqkunata mana wanutsi-
yanqanpitami partërakunapa castan-
kuna atskaman mirayänanpä Tayta
Dios shumaq rikarqan.
22 Tsaymi llapan Egipto runakunata
Faraón nirqan: "Hebreo runakunapa
ollqu tsurin yuriptinqa llapanta mayu-
man jitarpuyanki. Warmi yuriptinqa
ama wanutsiyankitsu".†

Moisés yurinqan

2 1 Tsay witsanmi Leví trïbu runa
täkurqan tsay trïbu warmi-
wan. 2 Tsaymi ollqu wamrata warmin
qeshyakurqan. Kuyayllapä kaptinmi
kimsa killa maman pakarätsikurqan.†
3 Pakarätsiyta mana kamäpakurnami
ututupita canastata awaskir breawan
lashtarqan. Canastaman wamrata
wiñarkurmi Nilo mayu kuchunman
apaykur ututukuna chawpinman
churaykurqan. 4 Nirkurnami llullupa
paninta nirqan karullapita ima päsan-
qantapis rikananpä.
5 Tsaypita mas rätullantanami Fara-
ónpa warmi tsurin mayllakunanpä
mayuman aywarqan. Wätayninkuna mayu kuchuncho rikachakur puriyanqanyaqmi rikarqan ututu chawpincho canasta aynaykaqta. Tsayta rikaykurmi juk wätayninta kacharqan canastata jipimunanpä.
6 Jipiskamuptinnami canastata
kichaykur rikarqan llullu wamra
waqaykaqta. Tsaymi Faraónpa warmi
tsurin llullu wamrata kuyapar nirqan:
"Kayqa hebreo runapa wamranmi".
7 Tsaymi Faraónpa warmi tsurinta
llullupa panin nirqan: "¿Allitsurä kan-
man kay wamrata wätapäshunaykipä
hebrea warmita qayamuptï?"
8 Tsaynö niptinmi nirqan: "¡Juklla
pushamuy!"
Tsaymi wamra aywarqan llullupa
mamanta pushamuq.
9 Llullupa maman chaykuptinmi
Faraónpa tsurin nirqan: "Kay llulluta
wätapaykallämay. Wätapämanqaykipita pägashaykimi".
Tsaynö niptinmi llulluta apakurqan
wätapunanpä.
10 Shaksharkuptinnami Faraónpa
tsurinta entregaykurqan. Paynami
kikinpa wamrannö kananpä legitima-
kurqan.† "Yakupitami jipikurqä" nirmi
jutitsirqan Moisés[c] jutin kananpä.

Egiptupita Moisés qeshpinqan

11 Tsaypita Moisés jatunyarkur-
nami juk junaqcho aywarqan hebreo
mayinkunaman watukaq. Tsaychömi
rikarqan paykuna pasaypa ñakar
aruykäyaqta. Tsaynöllami rikarqan
juk Egipto runa hebreo runata maqay-
kaqta. 12 Tsaymi entërupa Moisés
rikachakuskir pitapis mana rikarnin
Egipto runata wanuskatsirqan. Nirkur-
nami aqusha rurinman pampaykur-
qan.
13 Waraynin junaq Moisés yapay
aywarnami rikarqan ishkay hebreo
runakuna kikinpura pelyaykaqta.
Tsaymi maqakuq kaqta nirqan:
"Hebreo mayiki kaykaptinqa ¿ima-
nirtä maqaykanki?"
14 Tsaymi nirqan: "Qamta ¿pitä
churashushqayki mandamaqnïkuna y

[c] **2.10** *Moisés* ninanqa *jipishqa* ninanmi.
† **1.22** Hech. 7.19. † **2.2** Hech. 7.20; Heb. 11.23. † **2.10** Hech. 7.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jueznïkuna kanaykipä? ¿Egipto runata wanutsinqaykinöku noqatapis wanutsimayta munaykanki?"†

Tsaynö niptinmi Moisés pasaypa mantsakarqan. Tsaymi yarpachakur nirqan: "Egipto runata wanutsinqämi musyakaykan".

15 Egipto runata wanutsinqanta Faraón musyaskirnami Moisésta wanutsinanpä ashitsirqan. Tsaymi Madiánman Moisés qeshpir aywakurqan tsaycho tänanpä†. Chaykurmi pözu ñöpanman jamaykurqan.

Madiáncho Moisés tanqan

16 Madiánchömi tarqan Reuel jutiyuq runa.[d] Payqa karqan madianita runakunapa sacerdötinmi. Paypa jipash tsurinkunami qanchis kayarqan. Pözu ñöpancho Moisés jamaraykaptinmi tsay qanchis jipashkuna chäyarqan taytanpa üshankunata y cabrankunata yakutsiq. 17 Wakin mitsikuqkunapis pözuman charmi tsay jipashkunata qarquyarqan. Qarquykaqta rikarmi jipashkunapa janan shärir üshakunata y cabrakunata Moisés yakutsirqan.

18 Jipashkuna raslla kutiyaptinmi taytan tapurqan: "Kanan junaqqa ¿imanirtä raslla kutiyämushqayki?"

19 Tsaymi willar niyarqan: "Wakin mitsikuqkuna pözupita qarqaykäyämaptinmi juk Egipto runa janäkuna shärir yanapayämashqa. Paymi üshantsikkunata y cabrantsikkunata yakutsishqa".

20 Tsaymi Reuelqa tsurinkunata nirqan: "¿Maychötä kaykan tsay runa? ¿Imanirtä pushayämushqaykitsu? ¡Aywar qayayämuy mikunanpä!"

21 Reuelpa wayinman chaykurmi paykuna kaqcho tänanpä Moisés awnirqan. Tsaycho taptinmi Reuelqa tsurin Séforawan Moisésta tätsirqan. 22 Tsaymi Séfora qeshyakurqan ollqu wamrata. Tsay wamrapa jutintami Moisés churarqan Gersón[e] jutin kananpä. Tsay jutita churarqan "noqaqa kay markacho jäpa runami kä" nirmi.

23 Tsaypita atska wata päsaskiptinnami Egipto nacionpa mandaqnin rey wanurqan. Israel runakunaqa wätay kar jinallami pasaypa ñakayarqan. Tsaymi llakikurnin Tayta Diosta mañakuyarqan Egiptupita jipinanpä. 24 Tsaynö mañakuyanqantami Tayta Dios wiyarqan. Tsaymi Abrahamwan, Isaacwan y Jacobwan *pactu ruranqanta yarparnin paykunata kuyaparqan†. 25 Tsaynöllami rikarqan Israel runakuna pasaypa ñakaykäyanqanta.

Moisésta Tayta Dios qayanqan

3 1 Moisésmi suegrun Jetrupa[f] üshankunata y cabrankunata mitsikuq. Jetruqa madianita runakunapa sacerdötinmi karqan. Juk junaqmi Moisés mitsikuq aywarqan tsunyaq jirkapa. Tsaynö aywarmi charqan Tayta Dioswan tinkuna Horeb jirkaman.[g] 2 Tsaychömi TAYTA DIOSPA *angelnin Moisésta yuriparqan shiraka rupaykaqcho. Moisés tantiyaykunanpäqa tsayläya lunyaykarpis manami shirakata ruparqantsu. 3 Tsaymi yarpachakur nirqan: "¡Imarä taqay! Mä aywar rikamushä. ¡Imanirtäshi nina lunyaykarpis shirakata ushantsu!"

4 Moisés chaykaptinnami shiraka rupaykaqpita TAYTA DIOS qayar nirqan: "¡Moisés, Moisés!"

Tsaynö qayaptinmi Moisés nirqan: "Taytay, ¿imallatä?"

---

[d] **2.16** Reuelqa karqan Moiséspa suegrunmi (Éxo. 2.21). Paytami Jetro niyarqanpis (Éxo. 3.1; 18.1) y Hobab niyarqanpis (Jue. 4.11). [e] **2.22** *Gersón* ninanqa *jäpa* ninanmi. [f] **3.1a** Jetrupa jukaq jutinmi Reuel karqan. Tsayta musyanaykipä liyinki Éxo. 2.16. [g] **3.1b** Horeb jirkapa jukaq jutinmi kaykan Sinaí.

† **2.11-14** Hech. 7.23-28, 35. † **2.15** Hech. 7.29; Heb. 11.27. † **2.24** Gén. 15.13-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Tayta Diosnami nirqan: “Ama
witimuytsu. Kay ichiranqayki patsaqa
alläpa *sagrädumi. Tsaynö kaykap-
tinqa llanqikita jipiy”.
6 Mastapis nirqanmi: “Unay castay-
kikuna Abrahampa, Isaacpa y Jacobpa
Diosninmi kaykä”.
Tsaynö niptinmi Diosta rikayta man-
tsarnin qaqllanta Moisés tsapakurqan.
7 TAYTA DIOSNAMI nirqan: “Noqami
rikashqä Egiptucho kuyanqä runa-
kuna pasaypa llakikur kaykäyanqanta.
Tsaynöllami wiyashqä capataznin-
kuna ñakatsiptin mañakayämanqanta.
Musyämi pasaypa ñakaykäyanqanta.
8 Tsaymi shamushqä Egipto runaku-
napa makinpita jipimunäpä. Jipiska-
murmi pushashä maypis täkuy munay
jatunkaray partiman. Tsaychöqa lichi-
pis abëjapa mishkinpis yakunörämi
atska kaykan. Tsay markakunachömi
taykäyan cananeo runakuna, heteo
runakuna, amorreo runakuna, ferezeo
runakuna, heveo runakuna y jebu-
seo runakunapis. 9 Wiyashqämi Israel
runakuna mañakayämanqanta. Tsay-
nöllami rikashqä paykunata Egipto
runakuna pasaypa ñakaykätsiyan-
qanta. 10 Tsaymi Faraón kaqman kanan
kachashayki kuyanqä Israel runaku-
nata Egiptupita jipimunaykipä”.†
11 Tsaynö niptinmi Tayta Diosta
Moisés nirqan: “Taytay, ¿pitä noqa kä
Faraón kaqpa aywanäpä? Israel runa-
kunata Egiptupita jipimuyta manami
valurätsu”.
12 Tsaymi Tayta Dios nirqan:
“Noqami qamwan kaykäshä. Egiptu-
pita Israel runakunata jipiskamurmi
kay jirkaman shamur adorayämanki.
Tsaymi qamwan kaykanqäta mus-
yanki”.†
13 Tsaynö niptinmi Moisés nirqan:
“Egiptuman chaykur Israel mayïku-
natami nishä: ‘Unay castantsikkuna
yärakuyanqan Tayta Diosmi qamku-
naman kachamashqa’†. Tsaynö nir
willaptï paykuna tapuyämarmi niyä-
manqa: ‘¿Imatä paypa jutin?’ Tsaynö
tapuyämaptin ¿imatatä nishä?”
14 Tsaymi Tayta Dios nirqan:
“Noqaqa: ‘NOQAMI KÄ’.† Tsaymi Israel
runakunata ninki: ‘NOQAMI KÄ niqmi
qamkunaman kachamashqa’ ”.
15 Tsaynöllami Moisésta Tayta Dios
nirqan: “Israel runakunata ninki:
‘*Yahwehmi kachamashqa. Payqa
unay castantsik Abrahampa, Isaacpa y
Jacobpa Diosninmi kaykan’ ”.
Mastami Tayta Dios nirqan: “Noqapa
jutïqa Yahwehmi imayyaqpis kanqa”.

Israel runakunata jipimunanpä Moisésta tantiyatsinqan

16 “Egiptuman chaykur Israel mayor
runakunata qoriykur ninki: ‘Unay
castantsik Abraham, Isaac y Jacob
yärakunqan TAYTA DIOSMI yuripay-
kamar nimashqa: “Rikaykämi Israel
runakunata Egipto runakuna pasaypa
ñakatsiyanqanta”.
17 “ ‘Tsaynöllami nimashqa ñaka-
yanqaykipita jipiyäshurniki cananeo
runakuna, heteo runakuna, amorreo
runakuna, ferezeo runakuna, heveo
runakuna y jebuseo runakuna täyan-
qan nacionman pushayäshunaykipä
kanqanta. Tsaychöqa lichipis abëjapa
mishkinpis yakunörämi atska kaykan’.
18 “Tsaynö niptikiqa Israel mayor
runakuna käsuyäshunkimi. Tsaymi pay-
kunawanna aywanki Egipto nacionpa
mandaqnin reywan parlayänaykipä.
Chaykurna ninki: ‘Hebreo runaku-
napʰ TAYTA DIOSNINKUNAMI yuripä-
yämashqa. Tsaymi tsunyaq jirkaman
kimsa junaq aywayta munaykäyä sacri-
ficiuta rupatsir payta adorayänäpä’.
19 “Tsaynö niyaptikipis Egipto
nacionpa mandaqnin rey

ʰ**3.18** Hebreo runakunaqa Israel runakunami kayarqan. Tsaymi Moiséspis hebreo runa karqan.
†**3.2-10** Hech. 7.30-34. †**3.12** Hech. 7.7. †**3.13** Éxo. 6.2-3. †**3.14** Juan 8.24, 58; 18.5-6, 8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yarqayämunaykipä manami kachäyämushunkitsu. Pasaypa ñakatsiptïrämi kachäyäshunki. 20 Tsaymi Egipto runakunataqa mantsariypä castïgukunawan munayyuq kanqäta musyatsishä. Tsaynöparämi yarqayämunaykipä Faraón kachäyämushunki.

21 "Yarqayämuptikimi Egipto runakuna imatapis qarayämushunaykipä kamakätsishä. Tsaynöpami jinayllaqa yarqayämunkitsu. 22 Tsaymi warmikunapis vecïnankunata y vecïnancho taq warmi mayinkunata mañakuyanqa imaykatapis qellaypita kaqta qoripita kaqta qaraykuyänanpä. Tsaynöllami latsapakunata mañakuyanqa wamrankunata jatitsiyänanpä. Tsaynöpami Egipto runakunapa imaykantapis apakuyanki".†

Moisés imanö rurananpäpis tantiyatsinqan

4 1 Tsaypitanami Moisés nirqan: "Willaptïpis Israel mayïkuna manami criyiyämanqatsu ni käsukayämanqatsu. Tsaynöllami niyämanqa: 'Qamtaqa ¿imanöpatä TAYTA DIOS yuripäshunkiman?' "

2 Niptinmi TAYTA DIOS tapurqan: "¿Imatatä aptaraykanki?"

Tsaymi Moisés nirqan: "Taytay, tukrütami aptaraykä".

3 Niptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Patsaman jitay".

Patsaman jitaykuptinmi culebraman tikrarqan. Tsayta rikaykurmi mantsakar qepaman Moisés saltarqan.

4 Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: "Chupapita tsariy".

Chupapita tsariskiptinmi culebraqa tukrunmanna tikraskirqan.

5 Nirkurnami TAYTA DIOS nirqan: "Tsayta rikarmi Abrahampa, Isaacpa y Jacobpa TAYTA DIOSNIN yuripanqäta paykuna criyiyanqa".

6 Mastami TAYTA DIOS nirqan: "Kananqa makikita oqllaynikiman jatiy".

Niptinmi makinta oqllayninman jatirqan. Jipiriptinnami *leprawan rashtanö yuraqashqa kaykänä. 7 TAYTA DIOSNAMI nirqan: "Yapay makikita oqllaynikiman jatiy".

TAYTA DIOS ninqannöllami rurarqan. Makinta oqllayninpita jipiskiptinnami sänuna kaykänä.

8 Tsaykunata ruraskatsirnami TAYTA DIOS nirqan: "Punta kaq señalta mana criyirpis yapay mas jukaq señalta ruraptikimi criyiyäshunki. 9 Ishkay kaq señaltapis mana criyiyaptinmi mayupita yakuta chaqarkur patsaman jichanki. Jichaptikimi yawarman tikranqa".

Moiséspa trokin Aarón parlananpä kanqan

10 Niptinmi Moisés nirqan: "¡Ay, TAYTA DIOS! Noqaqa parlaytapis manami shumaqqa yachätsu. Tsaynö kanqäqa manami kananllarätsu, sinöqa unaypita patsami. Tsaymi parlarpis shumaq tantiyatsiyta kamäpakütsu".

11 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nirqan: "¿Pitä runapa shiminta kamashqa? ¿Pitä kamakätsin upa kananpä, wiyaq kananpä, qapra kananpä y alli rikaq kananpä? ¿Manaku noqa kaykä? 12 Tsaynö kaykaptinqa Egiptuman ayway. Parlanaykipä kaptinqa qamwanmi kaykäshä. Imanö parlanaykipäpis noqami tantiyatsishayki".

13 Moisésnami yapay nirqan: "¡Ay, TAYTA DIOS! Noqapa rantï jukta kachaykullay".

14 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS rabyakurnin nirqan: "Mana valuraptikiqa Leví trïbu wawqiki Aarónmi yanapashunki. Shumaqmi runakunata tantiyatsin. Paymi tinkuyänaykipä shamunqa. Tinkuskiyaptikimi pasaypa kushikunqa. 15 Paytami tantiyatsinki

† **3.21-22** Éxo. 12.35-36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imata parlananpä kaqtapis. Noqami alli parlayänaykipä paytapis qamtapis tantiyatsiyäshayki. Tsaynöllami tantiyatsiyäshayki imata rurayänaykipä kaqtapis. 16 Llapan parlapanqäkunatami Aarónta parlapanki. Qam ninqaykikunatanami Israel runakunata Aarón parlapanqa. 17 Tukruykita apanki. Tsaywanmi mantsakaypä kaqkunata ruranki".

Egiptuman Moisés kutinqan

18 Tsaypitanami suegrun Jetrupa wayinman Moisés kutirqan. Chaykurmi nirqan: "Papä, Egiptucho castäkunata watukaqmi aywayta munä. ¿Kawaykäyanrätsurä o mananatsurä?"

Tsaymi suegrun Jetro nirqan: "Hïju, allimi kanqa. Aywar watukaskamuy".

19 Madiánpita manarä aywaptinmi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Egiptuman kutiy. Wanutsiyäshunaykipä yarpaqkunaqa llapannami wanuyashqa".

20 Tsaymi Moisésqa warminta wamrankunata ashnuman muntarkatsir tukrunta apakurkur Egiptuman aywarqan. 21 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Qamtami munaynïta qarashqä Egiptuman char Faraónpa ñöpancho mantsakaypä kaqkunata ruranaykipä. Tsaykunata llapanta ruranki. Noqami Faraónpa shonqunta chukruyätsishä Israel runakuna yarqayämunanta mana munananpä. 22 Tsaymi Faraónta ninki: 'TAYTA DIOSMI nin: Israel runakunaqa mayor tsurïmi kaykan. 23 Tsurï adoramaq aywananpä nikaptïpis manami aywananta munankitsu. Tsaymi mayor kaq tsurikita wanutsishä' ".†

24 Egiptuman aywaykanqanchömi tardiyäpakur patsakuyarqan. Tsay paqasmi TAYTA DIOS yuripaykur Moisésta wanutsiyta munarqan. 25 Tsaymi qetsqa rumiwan wawanpa penqayninpa qaranta Séfora roqurqan. Tsay roqunqan qarata Moiséspa chakinman laqaykurmi nirqan: "Kananqa yawarwan señalashqa runämi kaykanki".

26 Tsaynö ruraptinmi Moisésta TAYTA DIOS wanutsirqannatsu. Wawanpa penqayninpa punta qaranta roqunqanpitami Séfora nirqan: "Yawarwan señalashqa runämi kaykanki".

27 Egiptucho Aarón kaykaptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Moiséswan tinkunaykipä tsunyaq jirkaman ayway".

Tsaymi Aarón aywar Moiséswan tinkurqan Tayta Dioswan tinkuna jirkacho†. Moiséswan tinkuskirmi winchikurnin mutsarqan. 28 Tsaychömi Aarónta Moisés willarqan TAYTA DIOS ninqankunata y mantsakaypä kaqkunata rurananpä kanqanta.

29 Egiptuman chaykurnami Moiséswan Aarón aywayarqan Israel mayor runakunata qoriyänanpä. 30 Paykuna qorikaskiyaptinmi Moisésta TAYTA DIOS ninqankunata Aarón willarqan. Tayta Dios ninqannöllami paykunapa ñöpancho mantsakaypä kaqkunata Moisés rurarqan. 31 Tsaymi llapan runakuna criyirnin niyarqan: "Imanö ñakar kawanqantsiktapis TAYTA DIOSQA rikamashqantsikmi".

Tsaynö nirmi qonqurikuykur TAYTA DIOSTA adorayarqan.

Moiséswan Aarón Faraónman aywayanqan

5 1 Tsaypitanami Faraónman aywaykur Moiséswan Aarón niyarqan: "Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSMI nin: 'Kuyanqä runakunata kachariy tsunyaq jirkaman aywaykur noqata adorayämarnin fiestata rurayänanpä' ".

2 Tsaynö niyaptinmi Faraón nirqan: "¿Pitä TAYTA DIOSNIKIQA payta cäsukur Israel runakunata 'ayway ari' ninäpäqa? TAYTA DIOSNIKITAQA manami reqïtsu. Israel runakunataqa

†**4.23** Éxo. 12.29. †**4.27** Éxo. 3.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywakuyänanpä manami kachapäshätsu”.

3 Tsaynö niptinmi Moiséswan Aarón niyarqan: “Hebreo runakunapa[i] Tayta Diosninmi yuripäyämashqa. Tsaymi kimsa junaq aywayta tsunyaq jirkaman aywar sacrificiuta rupatsir TAYTA DIOSNÏTA adorayäshä. Tsaynö mana rurayaptïqa qeshyawanpis o guërrawanpis ushakätsiyämanqami”.

4 Tsaymi Egipto nacionpa mandaqnin reyqa nirqan: “Moisés y Aarón, ¿imanirtä runakuna alli arukuykäyaqta tiempunta perdiykätsiyanki? ¡Juklla aruq aywayay! 5 Kaytsika Israel runakuna alli arukuykaqta ¿imanirtä willapaykäyanki?”

Israel runakunata mana jamatsiypa arutsiyanqan

6 Tsaynö nirmi tsay junaq capataznin-kunatawan yanapaqninkunata Faraón nirqan: 7 “Kananpitaqa amana päjata kamaripäyaynatsu Israel runakuna adöbita sutayänanpä. Kikinkunana päja ashimuq aywayätsun. 8 Ñöpata adöbita sutayanqannölla rurayänanpä obligayay. Tsay runakunaqa aruyta qelanarninmi nikäyan: ‘Tsunyaq jirkaman aywar Diosnïkunapä sacrificiuta rupatsiyäshä’. 9 Kanan junaqpita Israel runakunata mana jamatsiypa arutsiyay. Aruywan ñitipakashqa karmi criyitsiyanqankunatapis cäsupäyanqanatsu”.

10 Tsaymi capatazkuna y yanapaqninkuna aywar Israel runakunata niyarqan: “Faraónmi niyämashqa kananpita päjata manana kamaripäyänäpä. 11 Kananpitaqa adöbita sutayänaykipä kikikikunami päjatapis ashiyämunki. Tsaynöpis ñöpata sutayanqaykinöllami jukllayllapis mana pishiqta adöbita sutayanki”.

12 Tsaymi Israel runakunaqa entëru Egiptupa mashtakäyarqan päjapa trokin raströjukunata ashirnin.

13 Capatazkunanami niyarqan: “Päjata kamaripäyäshuptiki adöbita sutayanqaykinölla kananpis rurayay”.

14 Yanapaqninkuna cumplitsiyta mana kamäpakuyaptinmi capatazkuna castigayarqan: “Qäyanpis ni kananpis ¿imanirtä ñöpata sutatsiyanqaykinö cumplitsiyankitsu?”

(Capatazkunapa yanapaqninkunaqa Israel runakunami kayarqan.)

15 Tsaymi capatazkunapa yanapaqninkunaqa Faraónman quejakuq aywar niyarqan: “Taytay, sirvishuqniki kaykäyaptïqa ¿imanirtä pasaypa ñakatsiyämanki? 16 Capataznikikunaqa päjatapis mana kamariykämurmi ñöpata sutatsiyanqänölla cumplitsiyänäta munayan. Tsaynö cumpliykätsiyaptïpis pasaypami maqayäman. Taytay, päjata mana kamarimurmi capataznikikuna jutsayuq kaykäyan adöbi sutayta mana cumplitsiyänäpä”.

17 Faraónnami nirqan: “¡Qela runakunami kayanki! Tsaymi ‘TAYTA DIOSPÄ sacrificiuta rupatsiq aywayäshä’ nir puriykäyanki. 18 Tsaynö puriyänaykipa trokinqa juklla aruq aywayay. Päjata manana kamaripäyäshuptikipis juktapis mana pishiqtami adöbita sutatsiyänayki”.

19 Imanöpapis tareata cumplitsiyänanpä niptinmi capatazkunapa yanapaqninkuna pasaypa llakikuyarqan. 20 Faraónwan palaciuncho parlayanqanpita yarqayämurmi Moiséswan Aarón shuyaraykaqta capatazkunapa yanapaqninkuna tariyarqan. 21 Tsaymi niyarqan: “Kayjinanpa ñakatsiyämänanpä qamkunami Faraónta ajanätsiyashqayki. Wanutsiyämänanpä cuchilluta aptapaqnömi achäquita ashipäyashqayki. ¡Tsaynö rurayanqaykipita TAYTA DIOS castigayäshuy!”

22 Tsaynö niyaptinmi TAYTA DIOSTA mañakur Moisés nirqan: “TAYTA DIOS, ¿imanirtä pasaypa ñakaykätsinki

[i] **5.3** Hebreo runakunaqa Israel runakunami kayarqan. Tsaymi Moiséspis hebreo runa karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

akranqayki runakunata? ¿Tsaypäku kachamarqayki? 23 Faraónwan parlaq aywanqä junaqpitami kuyanqayki runakunata maqa maqarkur arutsirnin pasaypa ñakaykätsiyan. Tsaynö ñakaykätsiyaptinpis manami paykunata salvaykunkitsu".

Israel runakunata Egiptupita Tayta Dios jipinanpä ninqan

6 1 Tsaymi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Kananmi rikanki Faraónta imanö castiganqätapis. Pasaypa mantsariypä castigaptïrämi nacionninpita aywakuyänaykipä qarquyäshunki".

2 Mastami Moisésta Tayta Dios nirqan: "Noqaqa *Yahwehmi kaykä. 3 Abrahamta, Isaacta y Jacobta yuripaykurmi El-Shaddai[j] kanqäta musyatsirqä. Paykunata manami willarqätsu jutï Yahweh kanqanta.[†] 4 Paykunawanmi *pactuta rurarqä *Canaánta rikatsinäpä.[†] Tsaychömi jäpanölla paykuna täyarqan. 5 Egipto runakuna ñakatsiyaptin Israel runakuna waqaykäyanqanta wiyarmi pactu ruranqäta kanan cumplishä.

6 "Tsaynö kaptinqa aywar Israel mayikikunata willar ninki: 'Tayta Diosmi nin: Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä. Egipto runakuna pasaypa ñakatsir arutsiyäshunqaykipitami jipiyäshayki. Munaynïwanmi Egipto runakunata mantsariypä castïgukunawan castigashä. 7 Noqami qoriyäshayki kuyanqä runakuna kayänaykipä. Qamkunapa Diosnikikunami kashä.[†] Tsaynöpami musyayanki Egipto runakuna ñakatsiyäshunqaykipita jipimushuqniki Tayta Dios kanqäta. 8 Nirkurmi pushayäshayki Abrahamta, Isaacta y Jacobta entreganäpä rikatsinqä nacionman. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï' ".

9 Tayta Dios tsaynö ninqantami Israel mayinkunata Moisés willarqan. Willaptinpis pasaypa ñakarmi willanqanta cäsuyarqantsu.

10 Tsaymi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 11 "Aywar Faraónta ninki Israel runakunata nacionninpita kachapäshunaykipä".

12 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOSTA Moisés nirqan: "Israel mayïkunapis mana cäsuykämaptinqa Faraónnäqa cäsumanmanräku. Noqaqa parlaytapis manami shumaq yachätsu".

13 Tsaynö niptinpis Moiséstawan Aaróntami TAYTA DIOS kacharqan Israel runakunata y Faraónta willayänanpä: "TAYTA DIOSMI nin Egiptupita Israel runakuna yarquyänanpä".

Moiséswan Aarón mayqan castapita kayanqan

14 Kaychömi qellqaraykan Israel runakunapa unay mandaqninkunapa jutinkuna. Israelpa mayor tsurin Rubénpa tsurinkunami kayarqan Hanoc, Falú, Hezrón y Carmi. Tsay runakunapitami Rubén trïbu castakuna kayan.

15 Simeónpa tsurinkunami kayarqan Jemuel, Jamín, Ohad, Jaquín, Zohar y Saúl. Saúlpa mamanqa cananea warmimi karqan. Tsay runakunapitami Simeón trïbu castakuna kayan.

16 Leví kawarqan juk pachak kimsa chunka qanchis (137) watayuq kanqanyaqmi. Paypa tsurinkunami mayorpita qepayaq kayarqan Gersón, Coat y Merari.

17 Gersónpa tsurinkunami kayarqan Libni y Simei. Paykunapitami Libni y Simei casta runakuna kayan.

18 Coat kawarqan juk pachak kimsa chunka kimsa (133) watayuq kanqanyaqmi. Paypa tsurinkunami kayarqan Amram, Izhar, Hebrón y Uziel.

19 Meraripa tsurinkunami kayarqan Mahli y Musi.

---

[j] **6.3** *El-Shaddai* ninanqa *llapanpä munayyuq Dios* ninanmi.
[†] **6.2-3** Éxo. 3.13-15. [†] **6.4** Gén. 15.13-16; 17.8. [†] **6.7** Jer. 31.33; Ose. 2.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Gersón, Coat y Meraripitami *levitakuna kayan.†
20 Coatpa tsurin Amrammi tiyan Jocabedwan tarqan. Jocabedpa wawankunami kayarqan Aarón y Moisés. Amram kawarqan juk pachak kimsa chunka qanchis (137) watayuq kanqanyaqmi.
21 Izharpa tsurinkunami kayarqan Coré, Nefeg y Zicri.
22 Uzielpa tsurinkunami kayarqan Misael, Elzafán y Sitri.
23 Aarónnami Aminadabpa tsurin Elisabetwan tarqan. Elisabetqa karqan Naasónpa paninmi. Aarónpa tsurinkunami kayarqan Nadab, Abiú, Eleazar y Itamar.
24 Corépa tsurinkunami kayarqan Asir, Elcana y Abiasaf. Tsay runakunapitami Coré casta runakuna kayan.
25 Aarónpa tsurin Eleazarnami Futielpa tsurinwan tarqan. Eleazarpa tsurinmi Finees karqan.

Tsaynömi levitakunapa unay castankuna kayarqan. Cada mandaqpitami juk casta kayan. 26 Amrampa tsurin Aarónta y Moiséstami TAYTA DIOS nirqan: "Israel runakunata tröpanpa tröpanpa qoriskir Egiptupita jipiyämuy".
27 TAYTA DIOS ninqannöllami Israel runakunata jipiyämunanpä Aarónwan Moisés Egiptupa mandaqnin Faraónwan parlayarqan.
28 TAYTA DIOS Egiptucho Moiséswan parlanqan junaqmi 29 nirqan: "¡Noqaqa TAYTA DIOSMI kä! Egipto nacionpa mandaqnin Faraónta llapan ninqäkunata willanki".
30 Tsaymi Moisés nirqan: "TAYTA DIOS, noqaqa manami tantiyatsiyta kamäpakütsu. Tsaynö kaykaptïqa ¿imanörä Faraón cäsumanqa?"

Moiséspa tukrun culebraman tikranqan

7 1 Tsaynö niptinmi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Shumaq wiyamay. Qamtami churashqä Faraónpa ñöpancho noqapa trokï parlanaykipä. Wawqiki Aarónnami willakuqniki kar Faraónta parlapanqa.
2 Qammi llapan ninqäkunata Aarónta willanki. Paynami Faraónwan parlanqa Israel runakunata nacionninpita kachapäyäshunaykipä. 3 Tsaynö parlapaptinpis Faraónpa shonqunta chukruyätsiptï manami jukllaqa kachapäyäshunkitsu. Mana kachapäyäshuptikimi mantsariypä castïgukunawan Egipto runakunata castigashä.† 4 Castigaykaptïpis Faraónqa manami cäsuyäshunkitsu. Tsaymi paykunata masrä castigarkur kuyanqä Israel runakunata tröpa tröpa jipimushä. 5 Israel runakunata tsaynö jipiptïmi Egipto runakuna tantiyayanqa munayyuq TAYTA DIOS kanqäta".
6 TAYTA DIOS ninqannöllami Moiséswan Aarón aywayarqan Faraónwan parlayänanpä. 7 Faraónwan parlanqan witsanmi puwaq chunka (80) watayuq Moisés kaykarqan. Tsaynöllami Aarónpis puwaq chunka kimsa (83) watayuq kaykarqan.
8 Tsaypitanami Moiséstawan Aarónta TAYTA DIOS nirqan: 9 "Faraón ima milagrutapis ruranaykipä nishuptikiqa Aarónta ninki tukrunta ñöpanman jitaykunanpä. Jitaykuptinmi culebraman tikranqa".
10 Tsaynö niptinmi Moiséswan Aarón aywar TAYTA DIOS ninqannölla Faraónpa ñöpancho llapantapis rurayarqan. Tsaymi Faraónpa y mandashiqninkunapa ñöpancho tukrunta patsaman Aarón jitaykuptin culebraman tikrarqan. 11 Tsayta rikaykurmi Faraónpis suerti qatiqkunatawan brüjukunata qayatsirqan. Brüju karmi paykunapis tsaynölla rurayarqan.
12 Tsaymi tukrunkunata patsaman jitaykuptin culebraman tikrarqan. Tsaychömi Aarónpa tukrun paykunapa tukrunkunata mikuskirqan. 13 Tsayta

†**6.16-19** Núm. 3.17-20; 26.57-58; 1Crón. 6.16-19. †**7.3** Hech. 7.36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rikaykarpis TAYTA DIOS ninqannöllami Faraónqa chukru shonqu tikrar Moiséstawan Aarónta cäsurqantsu.

Yawarman yaku tikranqan

14 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Faraónqa chukru shonquyashqami kaykan. Tsaymi Israel runakunata kachariyta munantsu. 15 Waray tuta ayway mayuman Faraón bäñakuq aywaptin tsaycho shuyänaykipä. Tsayman apanki culebraman tikraq tukruykita. 16 Faraónwan tinkur ninki: 'Hebreo runakunapa[k] TAYTA DIOSNINMI kachamashqa qamta ninäpä: "Kuyanqan runakunatashi kacharinki tsunyaq jirkaman aywaykur adorayänanpä".

" 'TAYTA DIOS tsaynö nimanqanta nikaptïpis kananyaq manami cäsumashqaykitsu. 17 Kananmi musyanki TAYTA DIOS pï kanqantapis. TAYTA DIOS nimanqannöllami kay aptaraykanqä tukruwan mayuta wiruptï yawarman yaku tikranqa.† 18 Tsaymi mayucho pescädukunapis wanur ushakäyanqa. Pasaypa asyaptinmi Egipto runakunapis tsay yakuta melanar upuyanqatsu' ".

19 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Aarónta ninki tukrunta aptarkur mayukuna, raqrakuna, qochakuna pukyukuna jananpa toqinanpä. Tsaynöpami llapan yakukuna yawarman tikranqa. Rumipita y qerupita rurashqa yaku churaräkunankunachöpis yawarllanami kanqa".

20 TAYTA DIOS ninqannöllami Moiséswan Aarón llapanta rurayarqan. Tsaymi Faraónpa y mandashiqninkunapa ñöpancho Aarónqa mayuta tukrunwan wirurqan. Wiruskiptinmi jinan höra llapan yaku yawarman tikrarqan. 21 Tsaymi mayucho pescädukuna wanuyarqan y mayupis pasaypa asyarqan. Tsaynö asyaptinmi Egipto runakuna tsay yakuta upuyarqannatsu. Egiptuchöqa llapan yaku yawarllanami karqan.

22 Tsaynöllami Egiptucho taq brüjukunapis yakuta yawarman tikratsiyarqan. Tsayta rikarmi TAYTA DIOS ninqannölla Moiséswan Aarón niyanqanta Faraón cäsurqantsu. 23 Imatapis mana cäsurmi palaciunman Faraón kutirqan. 24 Mayu yaku upuyänanpä mana alli kaptinmi Egipto runakuna mayu kuchunkunacho pözukunata uchkuyarqan tsaypitana chuya yakuta upuyänanpä.

Tsaytsika säpu yurinqan

25 Mayuta wirutsinqanpita qanchis junaqtanami 1 *(7.26)* Moisésta TAYTA **8** DIOS yapay nirqan: "Faraón kaqman aywaykur ninki: 'TAYTA DIOSMI nin: Kuyanqä runakuna noqata adoramaq aywayänanpä kachariy. 2 *(7.27)* Aywananta mana munaptikiqa säpukunawanmi llapan nacionnikita castigashä.† 3 *(7.28)* Mayupita ishniypa säpukuna yarqamurmi yaykuyanqa palaciuykimanpis, cämaykimanpis, jornuykimanpis, artësaykimanpis, mandar yanapashuqnikikunapa wayinkunamanpis y llapan Egiptucho taq runakunapa wayinkunamanpis. 4 *(7.29)* Tsay säpukunaqa janaykimanpis, mandar yanapashuqnikikunapa jananmanpis y llapan Egiptucho taq runakunapa jananmanpis saltayanqami' ".

5 *(1)* Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Aarónta niy mayukunaman, qochakunaman y pukyukunaman aywaykur tukrunwan toqinanpä. Tsaynö toqiptinmi Egiptuman juntaqpä säpukuna ishniypa yarqayämunqa".

6 *(2)* Tsaymi llapan yakuman aywaykur Aarón toqiptin entëru Egiptuman ishniyparä säpukuna yarqayämurqan.

---

[k] **7.16** Hebreo runakunaqa Israel runakunami kayarqan. Tsaymi Moiséspis hebreo runa karqan.
† **7.17** Apoc. 8.8; 16.4. † **8.2** Apoc. 16.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 (3) Brüjukunapis munayyuq kayanqanta musyatsinanpämi Aarón ruranqannölla säpukunata yakupita yuritsiyämurqan.
8 (4) Nirkurnami Moiséstawan Aarónta qayaykatsir Faraón nirqan: "TAYTA DIOSTA mañakuyay noqapita y Egipto runakunapitapis llapan säpukunata illakätsinanpä. Illakätsiptinqa TAYTA DIOSTA adorar sacrificiuta rupatsiq aywayänanpä Israel runakunata kachäshämi".
9 (5) Faraóntanami Moisés nirqan: "TAYTA DIOSTA mañakunäpä nimanqayki hörami qampä, mandar yanapashuqnikikunapä y wakin Egipto runakunapäpis mañakushä. Mañakuptïmi palaciuykicho y maytsaychöpis säpukuna wanur ushakäyaptin Nilo mayucho kaqkunallana quëdayanqa".
10 (6) Faraónnami nirqan: "Waray junaq juklla mañakuykullay".

Tsaymi Moisés nirqan: "Ninqaykinömi kanqa. Tsaynöpami musyanki TAYTA DIOSNÏMAN mayqan diospis mana tinkunqanta. 11 (7) Säpukuna palaciuykicho wanur ushakäyaptinmi Nilo mayullachöna quëdayanqa. Tsaynöpami qamta, mandar yanapashuqnikikunata ni pitapis wajupanqanatsu".
12 (8) Tsaynö niskirmi Faraónpa palaciunpita Moiséswan Aarón aywakuyarqan. Ninqannöllami TAYTA DIOSTA Moisés mañakurqan säpukunata illakätsinanpä. 13 (9) Moisés mañakunqannölla TAYTA DIOS ruraptinmi llapan säpukuna wanuyarqan wayikunacho, patiukunacho y chakrakunachöpis.
14 (10) Wanushqa säpukunata atska muntunta qoriyaptinmi maytsaychöpis pasaypa asyarqan.
15 (11) Säpukuna illakaskiptinnami Faraónqa yapay shonqunta chukruyätsirqan. Tsaymi cäsurqannatsu Moisésta y Aarónta. TAYTA DIOS ninqannöllami tsaynö karqan.

Tsaytsika chuspi yurinqan

16 (12) Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Aarónta ninki tukrunwan patsata wirunanpä. Tsaynö wiruptinmi akapa chuspikunaman[l] polvu tikranqa Egiptucho ishniyparä kananpä".
17 (13) Tsaymi TAYTA DIOS ninqannölla patsata Aarón wiruskiptin entëru Egiptucho ichishaq chuspikunaman polvu tikrarqan. Tsay chuspikunami maytsaychöpis runakunata y uywakunata kaniyarqan. 18 (14) Tsayta rikarmi brüjukunapis chuspikunata yuritsiyta munayarqan. Itsanqa manami kamäpakuyarqantsu. Tsay chuspikunaqa runakunatapis uywakunatapis pasaypa kanirmi ushayarqan.
19 (15) Tsaymi brüjukuna Faraónta niyarqan: "Kayqa Diospa castïgunmi kaykan".

Tsaynö niyaptinpis Faraónqa shonqun chukru kaptinmi cäsurqantsu. TAYTA DIOS ninqannöllami tsaynö karqan.

Tsaytsika upukurukuna yurinqan

20 (16) Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Waray tutami mayuman Faraón aywanqa. Qampis tsaka tsakalla aywaykur payta ninki: 'TAYTA DIOSMI nin: Kuyanqä runakunata kachariy adorayämänanpä. 21 (17) Aywayänanta mana munaptikiqa upukurukunatami yuritsimushä qamman, mandar yanapashuqnikikunaman y llapan Egiptucho taq runakunamanpis. Wayichöpis y maytsaychöpis ishniyanqarämi. 22 (18) Tsaynö kaptinpis kuyanqä runakuna täyanqan Gosén partichöqa manami jukllayllapis upukuru kanqatsu. Tsaynöpami musyanki Egipto runakunata noqa TAYTA DIOS castigaykanqäta. 23 (19) Tsaymi Egipto runakunata castigarpis

[l] **8.16** Juk ishkay castellänu traduccionkunachömi ujakuna kanqanta nikan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kuyanqä Israel runakunataqa castigashätsu. Tsay castïguqa waraypitami qallaykunqa' ".
24 (20) TAYTA DIOS ninqannöllami Faraónpa palaciunman, mandashiqninkunapa wayinkunaman y llapan Egiptuman ishniyparä upukurukuna juntarqan. Tsaynö kaptinmi Egipto runakuna ima ruraytapis kamäpakuyarqantsu.
25 (21) Tsaymi Faraónqa Moiséstawan Aarónta qayaykatsir nirqan: "Diosnikikunata adorar sacrificiuta rupatsiyänaykipä aywayay. Itsanqa kay nacionpita ama yarquyaytsu".
26 (22) Tsaynö niptinmi Moisés nirqan: "Ninqaykinöqa manami allitsu kanqa. TAYTA DIOSNÏTA adorar sacrificiuta rupatsiyanqäqa Egipto runakunapä pasaypa melanaypämi kanqa. Sacrificiuta rupaykätsiqta rikayämarqa pasaypa rabyanarninmi rumiwanpis saqmayämanqa. 27 (23) Tsaymi kimsa junaq aywayta tsunyaq jirkaman aywayäshä. Tsaychörämi TAYTA DIOSNÏ ninqannö sacrificiuta rupatsir adorayäshä".
28 (24) Tsaynö niptinmi Faraón nirqan: "Tsaynö kaptinqa tsunyaq jirkaman aywayay TAYTA DIOSNIKIKUNATA adorar sacrificiuta rupatsiyänaykipä. Itsanqa alläpa karumanqa ama aywayaytsu. Tsaycho noqapäpis mañakuykuyällanki".
29 (25) Tsaynö niptinmi Moisés nirqan: "Kaypita yarqur jukllami TAYTA DIOSTA mañakushä upukurukunata qampita, mandar yanapashuqnikikunapita y llapan Egiptupitapis illakätsinanpä. Kachäyämänaykipä kanqanta kanan yarparpis paqtä waray junaq juk yarpaywan yuriskamur TAYTA DIOSTA adoraq aywayänäta michäyämankiman".
30 (26) Tsaymi Faraónpa palaciunpita yarquskir Moisésqa TAYTA DIOSTA juklla mañakurqan. 31 (27) Mañakunqannö TAYTA DIOS ruraptinmi upukurukuna Faraónpita, mandashiqninkunapita y llapan Egiptucho taq runakunapita illakar ni jukpis karqannatsu.
32 (28) Upukurukuna illakaskiptinqa yapaymi Faraónpa shonqun chukruyaskirqan. Tsaymi munarqannatsu Israel runakuna aywayänanta.

Pestiwan uywakuna wanuyanqan

9 1 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Aywaykur Faraónta ninki: 'Hebreo runakunapa[m] TAYTA DIOSNINMI nin: Kuyanqä hebreo runakunata adoramaq aywayänanpä kachariy. 2 Aywayänanta mana munar yapay michaptikiqa 3 llapan Egiptumanmi pesti qeshyata kachamushä. Tsaywanmi wanuyanqa cawallukuna, ashnukuna, *camëllukuna, wäkakuna, üshakuna y cabrakunapis. 4 Egipto runakunapa uywankuna qeshyawan wanuyaptinpis Israel runakunapa uywankunaqa manami ni jukllayllapis wanuyanqatsu' ".
5 Nirkurmi TAYTA DIOS nirqan: "Waraymi tsay ninqäta rurashä".
6 Ninqannölla waraynin junaq ruraptinmi Egipto runakunapa uywankuna wanuyarqan. Israel runakunapami itsanqa ni jukllayllapis wanuyarqantsu. 7 Tsaymi Israel runakunapa uywankunata rikamuq Faraón kachaptin wanushqataqa ni jukllayllatapis tariyarqantsu. Tsaynö kaykaptinpis Faraónqa shonqun yapay chukruyaptinmi Israel runakuna aywayänanta munarqantsu.

Runakunata y uywakunata chupu qeshya ushanqan

8 Tsaymi Moiséstawan Aarónta TAYTA DIOS nirqan: "Jornupita uchpata achkuskir Faraónpa ñöpanman aywayay. Chaykur Faraónpa ñöpancho

[m] **9.1** Hebreo runakunaqa Israel runakunami kayarqan. Tsaymi Moiséspis hebreo runa karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

uchpata junishpa Moisés jichatsun.
9 Tsay uchpataqa llapan Egiptupami
polvutanö wayra apanqa. Tsaymi
chupu yurinqa Egipto runakunacho y
uywankunachöpis".
10 TAYTA DIOS ninqannömi Moiséswan Aarón jornupita uchpata achkuyarqan. Faraón kaqman aywaykurmi uchpata junishpa Moisés jicharqan. Tsaymi runakunatapis uywakunatapis chupu qeshya usharqan.† 11 Wakin runakunatanölla brüjukunatapis chupu ushaptinmi Moiséspa ñöpanman brüjukuna aywayarqannatsu.
12 Yapaypis TAYTA DIOSMI Faraónpa shonqunta chukruyätsirqan. Tsaymi Faraónqa Moiséswan Aarón ninqanta cäsurqantsu. Tsaynö karqan Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami.

Runtu tamya kanqan

13 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Waray tutalla aywaykur Faraónta ninki: 'Hebreo runakunapa TAYTA DIOSNINMI nin: Adoramaq aywayänanpä kuyanqä runakunata kachariy. 14 Mana kachariptikiqa kananyaq castiganqäpitapis peormi castigashayki. Tsaynöllami castigashä mandar yanapashuqnikikunata y llapan Egiptucho taq runakunatapis. Tsayrämi tantiyanki kay patsacho japallä munayyuq Dios kanqäta.
15 Munarqa maynami qamtapis llapan Egipto runakunatapis mantsaypa qeshyawan ushakätsïman karqan. 16 Tsaynö kaptinpis maytsaychöpis taq runakuna munayyuq kanqäta musyayänanpämi qamta ushakätsishqätsu.†
17 " 'Mana tantiyakurmi kuyanqä runakunata michaykanki adoramaq aywayänanta. 18 Tsaymi waray junaq kaynö höra runtu tamyata tamyatsimushä. Tsay runtu tamyanöqa Egipto nación qallaykunqanpita hasta kananyaqpis manami kashqatsu. 19 Kananqa uywaykikunata wayi rurinman qaykatsiy. Wayi rurincho mana llantukuqtaqa uywatapis runatapis llapantami runtu tamya wanutsinqa' ".
20 Moisés tsaynö niptinmi Faraónpa wakin mandashiqninkuna TAYTA DIOS ninqanta cäsukur wätayninkunatapis uywankunatapis wayi rurinman llantutsiyarqan. 21 Wakinmi itsanqa TAYTA DIOS ninqanta mana cäsukur waqtallacho jaqiykuyarqan.
22 Tsaymi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Runtu tamya tamyamunanpä makikita ciëlupa joqariy. Tsay runtu tamyami chanqa Egiptucho kaykaq llapan runakunaman, uywakunaman y chakracho mikuykunamanpis".
23 Ninqannö ciëluman Moisés tukrunta joqariptinmi llapan Egiptuman TAYTA DIOS maqakatsimurqan, illaqukatsimurqan y runtu tamyata tamyatsimurqan. 24 Tsaymi runtupis maqakuypis mana päsaypa karqan.† Tsaynöqa imaypis manami Egiptucho karqantsu. 25 Tsaymi tsay runtu tamya llapan Egiptucho runakunatapis uywakunatapis wanutsirqan. Chakracho mikuykunatapis chipyaqmi ushakätsirqan. Tsaynöllami jachakunatapis llapan Egiptucho qallapächuta jaqiykurqan. 26 Tsaynö tamyaykarpis Israel runakuna taykäyanqan Gosén partimanqa manami runtu tamya charqantsu.
27 Tsaymi Moisésta y Aarónta qayaykatsir Faraón nirqan: "Noqa y Egipto runakunami jutsayuq kaykäyä TAYTA DIOS kaynö castigayämänanpä.
28 TAYTA DIOSTA mañakuyay maqakuytapis runtu tamyatapis päratsinanpä. Kananqa kachäyäshaykimi TAYTA DIOSTA adoraq aywayänaykipä".
29 Tsaynö niptinmi Moisés nirqan: "Kay markapita yarqunqä höra makïta ciëluman joqarkur TAYTA DIOSTA

†**9.10** Apoc. 16.2. †**9.16** Rom. 9.17. †**9.24** Apoc. 8.7; 16.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mañakuptïmi runtu tamyapis maqakuypis päranqa. Tsaynöpami musyanki kay patsapis TAYTA DIOSPA munaynincho kanqanta. 30 Tsaynö kaptinpis musyämi qampis ni mandar yanapashuqnikikunapis TAYTA DIOSPITA mana *mantsapakuyanqaykita".

31 Tsay runtu tamyawanmi espigaraykaq cebädapis y tukturaykaq lïnupis chipyaq ushakarqan. 32 Trïgutawan centënataqa[n] qepa muruy kaptinmi ushakätsirqantsu.

33 Markapita yarquskir makinta joqarkur TAYTA DIOSTA Moisés mañakuptinmi jinan höra runtu tamyapis maqakuypis päraskirqan. 34 Tamyapis, runtupis, maqakuypis päraskiptinnami Faraón y mandashiqninkunapis shonqunkunata chukruyätsiyarqan. 35 Tsaymi Israel runakuna TAYTA DIOSTA adoraq aywayänanta Faraón munarqannatsu. Tsaynö karqan Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami.

Tsaytsika chukllushkuna yuriyanqan

10 1 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Faraón kaqman ayway. Alläpa mantsariypä castïgukunawan castiganäpämi paypata y mandashiqninkunapatapis shonqunkunata chukruyätsishqä. 2 Munayyuq TAYTA DIOS kanqäta musyarnami Egiptucho mantsakaypä castiganqäta wamraykikunata y willkaykikunatapis willayanki".

3 Tsaynö niptinmi Moiséswan Aarón Faraón kaqman aywaykur niyarqan: "Hebreo runakunapa[o] TAYTA DIOSNINMI nin: '¿Imayyaqtä cäsukamayta munankitsu? ¡Kuyanqä runakunata adoramaq aywayänanpä kachariy! 4 Kachariyta mana munaptikiqa waray junaqmi nacionnikiman atska chukllushkunata yuritsimushä. 5 Tsaykunami ishniyparä patsapis mana rikakanqanyaq juntayämunqa. Runtu tamyapita qeshpiq kaqtapis chipyaqmi ushanqa. Tsaynöllami llapan jachakunatapis mikur ushayanqa. 6 Tsaykunami juntayanqa palaciuykimanpis, mandar yanapashuqnikikunapa wayinkunamanpis y llapan Egiptucho taq runakunapa wayinkunamanpis. Tsaytanöqa taytaykipis ni awiluykikunapis imaypis manami rikayashqatsu' ".

Tsaynö niskirmi Faraónpa palaciunpita Moisés aywakurqan.

7 Tsaymi mandashiqninkuna Faraónta niyarqan: "Taytay, ¿imayyaqnatä tsay runa mana allita ruramäshun? Jina TAYTA DIOSNINKUNATA adoraq aywayänanpä kachaykuy. ¿Manaku tantiyanki Egiptucho imaykapis chipyaqna ushakanqanta?"

8 Tsaynö niyaptinmi Moisésta y Aarónta Faraónqa yapay qayaykatsir nirqan: "Kananqa TAYTA DIOSNIKIKUNATA adorayänaykipä aywayay. Itsanqa pï pï aywayänanpä kanqantapis willayämay".

9 Moisésnami nirqan: "Noqakunaqa TAYTA DIOSTA adorarmi jatun fiestata rurayäshä. Tsaymi llapäkuna aywayäshä ollqu wamräkunata, warmi wamräkunata y awilükunatapis pushakurkur. Tsaynöllami üshäkunata, cabräkunata y wäkäkunata chipyaq qatikurkur aywayäshä".

10 Faraónnami nirqan: "¡Ajä! 'TAYTA DIOSMI yanapaykämantsik' niq tumpalla aywakuyänaykipä kanqanta ¿mana tantiyanqätaku yarpäyanki? ¿Wamraykikunawan llapayki aywayänaykipä kachänätaku yarpäyanki? 11 Manami yarpanqaykinötsu kanqa. TAYTA DIOSTA adoraq aywayta munarqa ollqu kaqkunalla aywayay. Ollqu kaqkunalla aywayänaykipämi niyämashqayki".

---

[n] **9.32** *Centëna* trïgu niraqmi kaykan. [o] **10.3** Hebreo runakunaqa Israel runakunami kayarqan. Tsaymi Moiséspis hebreo runa karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö nirmi paykunata ñöpanpita qarqutsirqan.
12 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: “Atska chukllushkuna shayämunanpä Egipto nacionman makikita joqariy. Tsay chukllushkunami ushayanqa llapan plantakunata y runtu tamya mana ushanqankunatapis”.
13 Tsaynö niptinmi Egiptuman tukrunta Moisés joqarirqan. Tsaymi rupay yarqamunanläpita juk paqas y juk junaq TAYTA DIOS wayratsimurqan. Tsay wayrawanmi patsa waränanpäqa tsaytsika chukllushkuna kaykäyänä. 14 Tsaynöpami llapan Egiptuman chukllushkuna juntäyarqan. Tsaytsika chukllushkuna imaypis manami kashqatsu ni imaypis kanqatsu.† 15 Tsaymi juntäyarqan patsapis mana rikakanqanyaq. Tsaynö ishniyparä karmi llapan plantakunata y runtu tamyapita qeshpiq jachakunapa wayuynintapis mikuyarqan. Tsaymi Egiptucho jachakunapis ni qewakunapis verdiqa quëdarqantsu.
16 Tsaymi Moisésta y Aarónta juklla qayaykatsir Faraón nirqan: “Mana cäsukurmi TAYTA DIOSNIKIKUNAPA contran y qamkunapa contraykikuna jutsata rurashqä. 17 Tsaymi qamkunata rugakü kananllana perdonaykayämänaykipä. Tsaynölla TAYTA DIOSNIKIKUNATA mañakuykuyällay kay chukllushkunata illakaykatsinanpä”.
18 Tsaymi Faraónpa palaciunpita Moisés yarquskir TAYTA DIOSTA jinan höra mañakurqan. 19 Mañakuptinmi rupay jeqananläpita TAYTA DIOS pasaypa wayratsimurqan. Tsay wayra llapan chukllushkunata Puka Lamarman apaptinmi llapan Egiptucho ushakäyarqan.
20 Tsaynö kaptinpis Faraónpa shonqunta TAYTA DIOS yapay chukruyätsiptinmi Israel runakuna yarquyänanta munarqantsu.

Patsa tsakanqan

21 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: “Llapan Egiptucho pasaypa tsakänanpä ciëlupa makikita joqariy”.
22 Ninqannö makinta Moisés joqariptinmi kimsa junaqyaq Egiptucho pasaypa tsakarqan.† 23 Tsaymi Egipto runakunaqa kimsa junaq pitapis rikayarqantsu ni maypa aywaytapis kamäpakuyarqantsu. Israel runakuna täyanqan partichöqa manami tsakarqantsu.
24 Tsaynami Moisésta qayaykatsir Faraón nirqan: “TAYTA DIOSTA adorayänaykipä wamraykikunawan llapayki aywayay. Üshaykikunata, cabraykikunata y wäkaykikunata itsanqa kayllacho jaqiykuyay”.
25 Faraón tsaynö niptinmi Moisés nirqan: “Uywäkunata qatiyänäta mana munarqa ¿qamtsurä uywakunata kamaripäyämanki TAYTA DIOSNÏTA adorar sacrificiukunata rupatsiyänäpä? 26 Uywäkunataqa juktapis mana jaqiypami llapanta qatiyäshä. Tsay uywakunapitami akrayäshä sacrificiuta rupatsir TAYTA DIOSNÏTA adorayänäpä. Manarä charqa manami musyayärätsu ayka uywata rupatsiyänäpä kanqantapis”.
27 Tsaynö niptinmi Faraónpa shonqunta TAYTA DIOS yapay chukruyätsirqan Israel runakunata mana kachänanpä. 28 Tsaymi Moisésta Faraón nirqan: “Ñöpäpita witikuy. Kananpitaqa manami rikaytapis munätsu. Yapay kutimuptikiqa wanutsishaykimi”.
29 Moisésnami nirqan: “Ninqaykinömi kanqa. Kananpitaqa imaypis manami rikayämankinatsu”.

Punta yuriqkuna wanuyänanpä kanqanta tantiyatsinqan

11 1 Tsaymi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: “Yapayrämi Faraónta y Egipto runakunata castigashä. Tsaynö

† **10.12-14** Apoc. 9.2-3. † **10.22** Sal. 105.28; Apoc. 16.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

castigaptïmi kaypita aywakuyänaykipä kikin qarquyäshunki. 2 Kananqa Israel runakunata ollqutapis warmitapis ninki Egipto runakunata qellaypita y qoripita rurashqa alhäjakunata cada ünun mañakuyänanpä".

3 TAYTA DIOSMI Egipto runakunapa yarpayninman churarqan Israel runakunata alli rikayänanpä. Tsaynöllami Faraónpa mandashiqninkunawan wakin Egipto runakunapis Moisés imaykapäpis munayyuq kanqanta yarpäyarqan.

4 Tsaymi Faraónta Moisés nirqan: "TAYTA DIOSMI nishqa: 'Pullan paqasmi päsashä entëru Egiptupa. 5 Tsaypa päsaptïmi llapan Egipto runakunapa mayor kaq tsurinkuna wanuyanqa. Faraónpa mayor tsurinpita qallaykurmi maraycho aqakuq wätay warmipa mayor wawanpis wanunqa. Tsaynöllami llapan malta uywakunapa punta yuriq orqu wawankunapis wanur ushakanqa. 6 Tsaynö wanuyaptinmi Egiptucho runakuna pasaypa llakikur waqayanqa. Tsaynöqa Egiptucho imaypis manami waqayarqantsu y yapayqa manami waqayanqanatsu' ".

7 "Egipto runakuna tsaynö waqayaptinpis Israel runakuna täyanqanchöqa manami allqullapis aullanqatsu. Israel runakuna kaqcho runapis ni uywapis mana wanuyaptinmi musyayanki Israel runakunata TAYTA DIOS kuyanqanta. 8 Tsayrämi mandar yanapashuqnikikunapis ñöpäman qonqurikuykur niyämanqa: 'Israel runakunata kaypita pushakurkur aywakuy'. Tsaynö mana niyämaptinqa manarämi yarquyäshätsu".

Tsaynö niskirmi Faraónpa ñöpanpita pasaypa rabyanashqa Moisés aywakurqan.

9 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Qamkuna imata niyaptikipis Faraónqa manami cäsuyäshunkitsu. Tsaymi kay Egiptucho mantsariypä castïgukunawan castigashä".

10 Faraónpa ñöpancho Moiséswan Aarón mantsariypä kaqkunata rurayaptinpis TAYTA DIOSMI Faraónpa shonqunta chukruyätsirqan. Tsaymi Faraónqa Israel runakuna Egiptupita yarquyänanta munarqantsu.

Punta yuriqkunata Tayta Dios ushakätsinqan

12 1 Egiptullachörä Israel runakuna kaykäyaptinmi Moiséstawan Aarónta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Kay killami qamkunapä kanqa wata qallaykunan killa. 3 Llapan Israel runakunata willayay kay killa chunka junaqcho carnishta o malta chïvuta karpis cada wayicho kamarikuyänanpä. 4 Juk wayicho wallkaqlla karqa llapanta mana ushayänanpä kanqanta tantiyaskir vecïnunkunawan qorikaskir pishtayanqan uywata ushaypa mikuyätsun. 5 Carnish o chïvu kaptinpis juk watayuqta y sänuta akrayätsun.

6 "Tsay akrayanqan uywata tsararäyätsun kay killa chunka chusku junaqyaq. Tsay tardina llapan Israel runakuna uywata pishtayätsun. 7 Pishtaskir wayikunapa numbralninkunata y marcunkunata uywapa yawarninwan llushiyätsun. 8 Tsaynölla tsay paqas kankashqa aytsata mikuyätsun iwjiq jachantinta[p] y levadüraynaq tantantinta. 9 Chawata ni caldushqatapis ama mikuyätsuntsu. Tsaypa trokinqa kankayllapa mikuyätsun aytsanta, umanta, chakinta, pachanta, shonqunta, ñatinninta y rurunnintapis. 10 Waränin tutapäqa imatapis ama katuyätsuntsu. Katushqa karqa llapanta rupatsiyätsun. 11 Latsapankunatapis llanqinkunatapis jatishqallana tukruntapis aptashqallana tsay kankashqa aytsata ras mikuyätsun. Tsay

[p] **12.8** Iwjiq jachata mikuyänanpä Tayta Dios nirqan Egiptucho ñakayanqanta yarpäyänanpämi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

*Pascua fiestataqa† noqapa jutïcho rurayätsun.

12 "Tsay paqasmi entëru nacionpa päsar llapan Egipto runakunapa mayor kaq tsurinkunata y uywankunapa punta yuriq orqu wawankunatapis wanutsishä. Tsaynö wanutsirmi Egipto runakuna adorayanqan diosninkunata manakaqman churashä. Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä. 13 Wayi punkuykicho yawar llushiraykaqta rikarqa päsakushämi. Tsaymi Egipto runakunata wanutsirpis Israel runakunataqa ni jukllayllatapis wanutsishätsu.

14 "Tsay junaqtaqa cada wata mana qonqaypa noqa TAYTA DIOSTA adoramar jatun fiestata rurayanki. Tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qamkunapä y qamkunapita aywaraqkunapäpis kanqa.

15 "Fiesta qallaykunqan junaqpita qanchis junaqyaq levadüraynaq tantata mikuyanki. Punta kaq junaqcho wayikipita llapan levadürata jitariyanki. Tsay semäna levadürayuq tantata mikuq kaqtaqa Israel runakunapita qarquyanki. 16 Punta kaq junaq y qanchis kaq junaq adorayämänaykipä qorikäyanki. Tsay junaqkunaqa ima aruytapis ama aruyankitsu. Itsanqa mikuyta mikuyänaykipä kusinakuyanki.

17 "Levadüraynaq Tanta Mikuna fiestata† rurar Egiptupita jipinqäta imaypis yarpäyanki. Tsay fiestata imayyaqpis cada wata rurayanki qamkunapis y qamkunapita aywaraqkunapis. 18 Punta kaq killa chunka chusku junaq tardipita qallaykur levadüraynaq tantata mikuyanki ishkay chunka juk (21) junaq tardiyaq. 19 Tsay qanchis junaqyaqqa wayikikunacho levadüra ama katsuntsu. Tsay junaqkuna levadürayuq tantata mikuq kaqtaqa Israel runakunapita qarquyanki Israel mayiki kaptinpis o jäpa runa kaptinpis. 20 Tsay junaqkuna levadürayuqtaqa ama imatapis mikuyankitsu. Maycho tarpis levadüraynaq tantallata mikuyanki".

21 Tsaynami Moisésqa Israel mayor runakunata qayaykatsir nirqan: "Pascua mikuyta mikuyänanpä carnishta o chïvuta karpis cada wayicho pishtayätsun. 22 Pishtayanqayki uywapa yawarninta juk matiman qoriyanki. Tsay yawarman *hisöpu jachata tullpurkur punkuykikunapa numbralninta y marcunkunata llushiyanki. Tsay paqas patsa manarä waraptinqa wayikikunapita ama yarquyankitsu. 23 Egipto runakunapa mayor tsurinkunata wanutsinanpä TAYTA DIOS päsar wayi punkukunatarämi rikapakunqa. Punkupa numbralnincho y marcuncho yawar llushiraykaqta rikarqa päsakunqami. Payqa manami munanqatsu wanutsikuq *ángel tsay wayiman yaykunanta.

24 "Pascua fiestata rurayänaykipä ninqätaqa imaypis mana qonqaypa rurayanki. Qamkunapita aywaraqkunapis tsaynölla imayyaqpis rurayätsun. 25 TAYTA DIOS awniyäshunqayki nacionman yaykurpis mana qonqaypa Pascua fiestata rurayanki. 26 Tsurikikuna '¿imanirtä kay fiestata rurantsik?' niyäshuptiki 27 tantiyatsir niyanki: 'Cada watami uywata pishtar Pascua fiestata rurantsik Israel mayintsikkunapa wayinpa TAYTA DIOS Egiptucho päsanqanta yarpänantsikpä. Tsaypa päsar Egipto runakunapa tsurinkunata wanutsirpis Israel mayintsikkunapa tsurinkunataqa manami wanutsirqantsu. TAYTA DIOS tsaynö salvanqanpitami payta adorar Pascua fiestata rurantsik' ".

---

† **12.11** Lev. 23.5; Núm. 9.1-5; 28.16; Deut. 16.1-2; Mat. 26.1-2, 17-29; Mar. 14.1-2, 12-25; Luc. 22.1-2, 7-19; 1Cor. 5.7. † **12.17** Éxo. 23.15; 34.18; Lev. 23.6-8; Núm. 28.17-25; Deut. 16.3-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Moisés tsaynö niptinmi llapan Israel runakuna qonqurikuykur TAYTA DIOSTA adorayarqan. 28 Tsaymi Moiséstawan Aarónta TAYTA DIOS ninqannölla llapanta rurayarqan.

29 Tsay tsakay pullan paqasmi TAYTA DIOS wanutsirqan Egipto runakunapa llapan mayor tsurinkunata.† Tsaynö wanutsirqan Faraónpa mayor ollqu tsurinpita qallaykur hasta carcelcho wichqaraykaq runapa mayor ollqu tsurinyaq. Tsaynöllami wanutsirqan llapan uywakunapa punta yuriq orqu wawankunatapis. 30 Cada wayicho mayor tsurinkuna wanuyaptinmi Faraónpis, mandashiqninkunapis y llapan Egipto runakunapis tsay paqas pasaypa waqayarqan.

Israel runakuna Egiptupita yarquyanqan

31 Tsaymi tsay paqas Moiséstawan Aarónta qayaykatsir Faraón nirqan: "Qamkunapis Israel mayikikunapis kay nacionpita juklla aywakuyay. Mañakayämanqaykinö TAYTA DIOSTA adoraq aywayay. 32 Munayanqaykinö üshaykikunata, cabraykikunata y wäkaykikunata qatikurkur ras aywayay. Tayta Diosta adorarnin noqapäpis mañakuykuyällanki".

33 Egipto runakuna llapanpis wanuyänanpä kanqanta mantsarirmi Israel runakunata juklla aywakuyänanpä niyarqan. 34 Tsaymi Israel runakunaqa artësantinta levadüraynaq mäsata jakunkunawan piturkullarna aparikurkur aywakuyarqan. 35 Moisés ninqannöllami Egipto runakunata imaykatapis mañakuyarqan qoripita y qellaypita kaqkunata. Tsaynöllami mañakuyarqan latsapakunatapis. 36 Tsaynö mañakuyaptinmi Egipto runakunapa yarpayninman TAYTA DIOS churarqan imatapis mañakuyanqan kaqta qaraykuyänanpä. Tsaynöpami Egipto runakunapata imaykantapis alli kaqtaqa apakuyarqan.†

37 Ramesés partipita aywakurmi Sucotläpa Israel runakuna aywayarqan. Egiptupita yarquq runakunaqa kayarqan soqta pachak waranqanömi (600,000), warmikunatawan wamrakunata mana yupayllapa. 38 Paykunawanmi mana Israel kaq runakunapis atskaq aywayarqan. Tsaypita yarqurmi qatiyarqan üshakunata, cabrakunata y tsaytsika wäkakunatapis. 39 Egipto runakuna nacionninpita qarquyaptinmi Israel runakuna mirkapanta rurayänanpäpis tiempu karqantsu. Tsaymi jamapäyanqallancho apayanqan levadüraynaq mäsapita tantata rurayarqan.

40 Israel runakunaqa chusku pachak kimsa chunka (430) watami Egiptucho täyarqan.† 41 Tsay watakuna cumplinqan junaqmi TAYTA DIOS kuyanqan runakuna trïbunpa trïbunpa Egiptupita yarqakayämurqan. 42 Tsay paqasmi Israel runakuna Egiptupita yarqayämunanpä TAYTA DIOS yanaparqan. Cada watami tsay yarquyanqan junaq cumpliptin llapan Israel runakuna TAYTA DIOSTA waraypa adorayanqa. Israel runakunapita aywaraq kaqkunaqa imaypis tsaynö rurayanqa.

Pascua fiestata imanö rurayänanpä tantiyatsinqan

43 Tsaypitanami Moiséstawan Aarónta TAYTA DIOS nirqan: "Kaynömi *Pascua fiestata rurayanki. Pascuapä pishtayanqayki uywapa aytsantaqa jäpa runa ama mikunqatsu. 44 Wätaynikikunapä rantiyanqayki runakunami itsanqa penqayninta *señalakushqa kar mikuyanqa. 45 Tsay uywapa aytsantaqa jäpa ni arupakuqpis ama mikutsuntsu. 46 Tsay aytsataqa wayillaykikunacho mikuyanki.

†**12.29** Éxo. 4.22-23. †**12.35-36** Éxo. 3.21-22. †**12.40** Gén. 15.13; Gál. 3.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wayipita juklämanqa ama jipiyankitsu ni tulluntapis ama pakiyankitsu.† 47 Llapan Israel runakuna tsaynölla rurayätsun.

48 "Mayqanpis jäpa runakuna qamkuna kaqcho tarnin Pascua fiestacho mikuyta munarqa wayincho llapan ollqu kaqkuna señalakuyätsun. Señalakurqa paykunapis Israel runanöna karmi Pascuacho mikuyanqa. Manarä señalakurqa pipis tsay uywapa aytsanta ama mikutsuntsu. 49 Qamkunacho taq jäpa runakuna señalakuyanqannölla tsay nacioncho yuriqkunapis señalakuyätsun Pascua mikuyta mikuyänanpä".†

50 Tsaymi Israel runakuna llapanta rurayarqan Moiséstawan Aarónta TAYTA DIOS ninqannölla. 51 Tsay junaqllami Egiptupita Israel runakunata tröpanpa tröpanpa TAYTA DIOS jipimurqan.

Punta yuriqkuna Tayta Diospä kayanqan

13 1 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Israel runakunapa mayor ollqu tsurinkunatawan uywakunapa punta yuriq orqu wawankunatami noqapä apayämunki. Tsaykunaqa noqapami kaykäyan".†

3 Tsaymi llapan runakunata Moisés nirqan: "Egiptupita kanan junaq munayninwan TAYTA DIOS jipimanqantsikta ama qonqäyankitsu. Kanan junaqmi wätay kaykanqantsikpita jipiykämantsik. Cada watapis kay junaqta yarpar levadürayuq tantata ama mikuyankitsu. 4 *Abib killachömi yarquykantsik. 5 Tsaymi unay castantsikkunata Tayta Dios awninqan nacionman chaykur Abib killacho fiestata cada wata rurayanki. Tsaychöqa lichipis abëjapa mishkinpis yakunörämi atska kaykan. Tsaychömi taykäyan cananeo runakuna, heteo runakuna, amorreo runakuna, heveo runakuna y jebuseo runakuna. Paykuna taykäyanqan naciontami TAYTA DIOS qarayäshunki.

6 "Tsay fiestata rurar qanchis junaq levadüraynaq tantallata mikuyanki. Qanchis kaq junaqchöqa tutapita tardiyaq TAYTA DIOSTA adorayanki. 7 Tsay qanchis junaqkuna levadüraynaq tantata mikuyanki. Qamkuna täyanqaykichöqa tsay junaqkuna ama katsuntsu levadürapis ni levadürayuq tantapis.

8 "Tsay junaq tsurikikunata willar niyanki: 'Kay fiestataqa ruraykantsik Egiptupita TAYTA DIOS jipimanqantsikta yarparmi. 9 Runakunapa rikrancho o urkuncho señal kanqannömi tsay fiestapis señal kanqa TAYTA DIOS entregamanqantsik leykunata imaypis mana qonqaypa parlanantsikpä. Tsaynö kanqa Egiptupita TAYTA DIOS munayninwan jipimanqantsikpitami. 10 Tsaymi wata wata mana qonqaypa TAYTA DIOS nimanqantsik junaqcho tsay fiestata rurantsik'.

11 "Cananeo runakuna täyanqan nacionta rikatsiyäshunaykipämi unay castantsikkunatapis qamkunatapis TAYTA DIOS awniyäshushqayki. Tsayman chaykatsir TAYTA DIOS rikatsiyäshuptikimi 12 mayor ollqu tsurikikuna TAYTA DIOSPÄ kanqa. Tsaynöllami uywaykikunapa punta yuriq orqu wawankunapis TAYTA DIOSPÄ kanqa.† 13 Ashnupa punta yuriq orqu wawanpa trokin carnishta o chïvuta karpis sacrificiupä apayanki. Trokin mana aparqa ashnu mallwapa kunkanta pakiriyanki. Mayor tsurikikunapa trokin ofrendata† apayanki.

14 "Waray warantin tsurikikuna '¿imanirtä kay fiestata rurantsik?' nir tapuyäshuptiki niyanki: 'Egiptucho

†**12.46** Núm. 9.12; Juan 19.36. †**12.48-49** Núm. 9.14. †**13.2** Éxo. 13.11-16; Núm. 3.13; Luc. 2.23. †**13.12** Luc. 2.23. †**13.13** Núm. 18.15-16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wätay kayanqäpitami munayninwan TAYTA DIOS jipiyämarqan. 15 Faraónpa shonqun chukru kaptinmi yarqayämunäta munarqantsu. Tsaymi llapan Egipto runakunapa mayor ollqu tsurinkunata TAYTA DIOS wanutsirqan. Tsaynöllami llapan malta uywankunapa punta yuriq orqu wawankunatapis wanutsirqan. Tsaymi uywapa punta wawan orqu yuriptinqa sacrificiupä rupatsintsik. Mayor ollqu tsurintsik yuriptinqa trokintami ofrendata TAYTA DIOSPÄ apantsik. 16 TAYTA DIOS munayninwan Egiptupita jipimanqantsikta imaypis yarparänantsikpämi runakunapa rikrancho o urkuncho señal kanqannö kay fiestapis señal kaykan' ".

Ninawan pukutay kanqan

17 Tayta Dios musyarqanmi filisteo runakuna atacayaptin Israel runakuna mantsarir Egiptuman kutikuyänanpä kanqanta. Tsaymi Israel runakunata Egiptupita Faraón kachariptin filisteo runakunapa nacionninman aywaq nänipaqa, cerca kaptinpis, Tayta Dios pusharqantsu. 18 Tsaypa trokinmi tsunyaq jirkapa tumatsirqan Puka Lamarman aywaq nänipa. Egiptupita Israel runakuna yarqamur tröpa tröpa soldädukunanörämi aywayämurqan.

19 Egiptupita Israel runakunawan yarqamurmi Moisésqa Josépa tullunkunata apamurqan. Manarä wanurmi Israel runakunata José rugakur nirqan: "*Canaánman kutiyänaykipämi Tayta Dios shamur yanapayäshunki. Tsaynö yanapayäshuptiki kaypita aywakur tullükunatapis apakurkuyällanki†".

Tsaynö nirmi Tayta Diospa jutincho juratsirqan.

20 Sucotpita aywakurmi Israel runakuna Etamman chäyarqan. Tsaypitaqa tsunyaq jirkanami qallaykun. 21 Israel runakunata junaqpa pusharmi ichiraykaq pukutaycho TAYTA DIOS aywarqan. Tsaynöllami paqaspapis atsikyapänanpä ichiraykaq ninacho aywarqan. Tsaynöpami paqaspapis junaqpapis Israel runakuna aywayarqan. 22 Junaqpaqa ichiraykaq pukutaymi paykunapa puntankunapa imaypis aywaq. Paqaspanami ichiraykaq nina imaypis atsikyapaq.†

Israel runakunata Egipto runakuna qatipäyanqan

14 1 Tsaypitanami Moisésta Tayta Dios nirqan: 2 "Israel runakunata niy Pi-Hahirotläpa tikrayänanpä. Tsayqa kaykan Migdolpita lamarman aywanachömi. Lamar kuchunman chaykur Baal-zefónpa tsimpancho patsakur toldunkunata ichïtsiyätsun. 3 Tsaycho kaykäyanqaykita musyarmi Faraón yarpanqa tsunyaq jirkacho pantakashqa puriykäyanqaykita. 4 Noqami Faraónpa shonqunta chukruyätsishä qepaykikunata qatipäyäshunaykipä. Tsaynö qatipaykäyäshuptikimi munaynïwan soldädunkunata ushakätsishä. Tsaynöpami Egipto runakuna musyayanqa munayyuq TAYTA DIOS kanqäta".

Tsaynö niptinmi Israel runakunaqa yätsinqannölla rurayarqan.

5 Israel runakuna qeshpir aywakuyanqantami Faraónta willayarqan. Tsaymi Faraónqa mandashiqninkunawan yarpachakur niyarqan: "¿Imapätä Israel runakuna aywakuyänanpä nishqantsik? Kananqa ¿pirä arupämäshun?"

6-7 Tsaynö nirmi soqta pachak (600) allinnin kaq carrëtankunata y wakin kaq carrëtakunatapis kamariskatsir soldädunkunawan qepanta aywayarqan. Cada carrëtachömi juk capitanpis aywarqan. 8 Tsaynö qatipäyänanpämi Faraónpa shonqunta TAYTA DIOS

†**13.19** Gén. 50.25; Jos. 24.32. †**13.21-22** Éxo. 40.34-38; Núm. 9.15-23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chukruyätsirqan. Tsaymi Israel runakuna yarquyänanpä Egipto runakunata mantsariypä castïgukunawan TAYTA DIOS castigaykaptinpis mana tantiyakuypa qatipäyarqan.
9 Egipto runakuna soldädunkunawan, carrëtankunawan y cawallunkunawan qatiparmi Israel runakuna patsaräyanqan kaqman taripaykäyarqanna. Israel runakunaqa Pi-hahirotpa ñöpan Baal-Zefónpa tsimpan lamar kuchunchömi patsaraykäyarqan.
10 Soldädunkunawan Faraón chaykaqta rikaykurmi Israel runakuna pasaypa mantsakar salvananpä TAYTA DIOSTA mañakuyarqan. 11 Tsaymi Moisésta niyarqan: "¿Manatsurä Egiptucho panteonkuna kan tsaycho wanur pampakuyänäpä? ¿Imapätä jipiyämarqayki kay tsunyaq jirkacho ushakäyänäpä?
12 Kaynö kananpä kanqanta mayarmi Egiptullachörä kaykar niyarqä: 'Jina Egipto runakunata arupar täkuyäshä. Tsunyaq jirkacho wanuyänäpa trokinqa mas allimi kanman Egipto runakunapa wätaynin kayaptï' ".
13 Tsaynö niyaptinmi Moisés nirqan: "Mantsariyänaykipa trokinqa kallpata tsariyay. Kananmi rikayanki TAYTA DIOS imanö salvamanqantsikta. Kananpitaqa mananami imaypis Egipto runakunata rikayankinatsu.
14 Ama llakikuyaytsu. TAYTA DIOSMI janantsik shärinqa".

Israel runakuna Puka Lamarpa päsayanqan

15 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "¿Imanirtä mañakamällar kaykanki? Israel runakunata ras aywayänanpä niy. 16 Tsaynöpis tukruykita lamar jananpa toqiy ishkayman yaku rakikänanpä. Tsaymi Israel runakuna lamar rakikashqa chawpinpa tsakipana päsayanqa. 17 Egipto runakuna qatipäyäshunaykipämi shonqunkunata chukruyätsishä. Kananmi Faraónta, soldädunkunata, carrëtankunata y cawallunkunatapis ushakätsishä munayyuq kanqäta pïmaypis musyananpä. 18 Carrëtantinta cawalluntinta Faraónta ushakätsiptïmi Egipto runakunapis musyayanqa munayyuq TAYTA DIOS kanqäta".
19 Tsaymi Tayta Diospa *angelninwan ichiraykaq pukutaypis Israel runakunapa puntanta aywaykanqanpita qepankunaman churakaskirqan.
20 Tsaynö qepankunaman churakaskirmi Israel runakunata Egipto runakuna mana taripäyänanpä tsaparqan. Egipto runakuna aywayanqan kaqpa pukutay pasaypa tsakaptinmi rikayta mana kamäpakur warat aywarpis Israel runakunata taripäyarqantsu. Israel runakuna aywayanqan kaqpami itsanqa pukutay atsikyaparqan.
21 Moisésnami makinta lamar jananpa joqarirqan. Tsaymi rupay yarqamunanläpita TAYTA DIOS pasaypa wayratsimur tsay paqas lamarta ishkayman rakirqan.† Tsaymi yaku rakikanqan kaq tsakina karqan. 22 Ishkanlächo murällanörä yaku ichiraptinmi chawpinpa Israel runakuna tsakillapana päsayarqan.†
23 Israel runakunata qatiparmi Egipto runakunaqa Faraónpa cawallunkunawan carrëtankunawan lamar pullanyaq yaykuyarqan. 24 Patsa manarä waraptinmi pukutaypita y nina ichiraykaqpita TAYTA DIOS pantakätsiptin Egipto soldädukuna ima ruraytapis kamäpakuyarqantsu. 25 Carrëtankunapa ruëdankunatapis TAYTA DIOS jipikätsiptinmi aywaytapis kamäpakuyarqannatsu. Tsaymi Egipto runakuna kikinkunapura niyarqan: "Israel runakunapita qeshpir aywakushun. TAYTA DIOSMI paykunapa janankuna shärir contrantsik kaykan".
26 Tsaynami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Makikita lamar jananpa

† **14.21** Sal. 77.16-20. † **14.22** 1Cor. 10.1-2; Heb. 11.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

joqariy llapan yaku takukar Egipto runakunata carrëtantinta y cawallun-tinta ultakurkunanpä".
27 Niptinmi lamar jananpa makinta Moisés joqarirqan. Tsaymi patsa waraykaptinna kanqanman yaku kutir Egipto runakuna qeshpiykaqta ultaskirqan. Tsaynöpami lamar chawpincho Egipto runakunata TAYTA DIOS ushakätsirqan. 28 Kanqanman yaku kutirmi Faraónpa carrëtankunata, cawallunkunata y soldädunkunatapis tsapaskirqan. Tsaymi Israel runakunata qatipar yaykuqkuna ni jukllayllapis qeshpiyarqantsu.
29 Israel runakunami itsanqa ishkanlächo yaku murällanö kaptin tsakillapana tsimpayarqan. 30 Tsay junaqmi Egipto runakunapa munayninpita Israel runakunata jipimur TAYTA DIOS salvarqan. Tsaynö salvaptinmi Egipto runakunapa ayankunata Israel runakuna rikayarqan lamar kuchuncho jitaraykaqta. 31 Egipto runakunata munayninwan TAYTA DIOS ushakätsinqanta rikaykurmi Israel runakuna mantsarir PAYMAN y sirviqnin Moisésman yärakuyarqan.

Salvanqanpita Israel runakuna Tayta Diosta alabayanqan

15 1 Tsaynö salvanqanpitami Moiséswan llapan Israel runakuna cantar TAYTA DIOSTA alabayarqan†:
TAYTA DIOSTAMI alabashä.
Paymi Egipto runakunata, cawallunkunata y muntaraqninkunatapis munayninwan lamarcho ushakätsishqa.
Tsayta musyarmi munayyuq kanqanta pïmaypis tantiyakuyanqa.
2 TAYTA DIOSMI imaypis kallpata qaraman.
Paytami imaypis alabä.†
Diosnï kaptinmi payta alabashä.
Paymi awilükunapa Diosnin.
Imaypis payllatami adorashä.
3 TAYTA DIOSQA munayyuq soldädumi.†
Jutinpis *Yahwehmi.

4 TAYTA DIOSMI carrëtantinta Faraónpa soldädunkunata lamar rurinman jundikätsishqa.
Allinnin capitankunatapis Puka Lamarchömi shenqaypa wanutsishqa.
5 Lamar rurinmanmi jundikäyashqa.
Ruminömi jundikäyashqa.

6 TAYTA DIOS, munayyuq karmi derëcha kaq makikiwan chikimaqnïkunata illakätsishqayki.
7 Llapanpä munayyuq karmi contraykikunata ushakätsishqayki.
Pasaypa rabyanaptikimi tsaki oqsha rupaqnö paykuna ushakäyashqa.
8 Ajashqa pükaskiptikimi ishkayman yaku rakikashqa.
Yaku pullchaqyaqpis murällanörämi ichirashqa.
Lamar rurinchömi yakupis takyarashqa.
9 Chikimaqnï runakunami niyarqan:
"Taripäyanqäyaqmi qatipäyäshä.
Imaykanta qechuskamurmi rakipänakuyäshä.
Tsaynö ruraskirmi pasaypa kushikuyäshä.
Espädäwanmi wanutsiyäshä".
10 Tsaynö parlaqkunata pükaskiptikimi lamar tsapashqa.
Bunyaypa bunyaykaq yaku rurinmanmi plömunörä jundikäyashqa.

11 TAYTA DIOS, qamnöqa manami ima diospis kantsu.

†**15.1** Apoc. 15.3. †**15.2** Éxo. 14.13-14; Sal. 118.14; Isa. 12.2. †**15.3** Sal. 24.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qamnöqa manami pipis *santu
kantsu.
Mantsakaypä kaqkunatami
rurashqayki.
12 Munaynikiwan castigaptikimi
Egipto runakunata patsa ulta-
kurkushqa.
13 Salvanqayki runakunatami
itsanqa kuyarnin pushaykanki.
Täkunqayki *sagrädu wayi-
kimanmi munaynikiwan
pushaykanki.

14 Tsayta wiyarmi maytsay nacion-
cho taq runakuna mantsarir
tsuktsukyäyanqa.
Filisteo runakunapis[†] mantsariy-
llawanmi pasaypa tsuktsukyä-
yanqa.
15 Edomcho taq capitankuna man-
tsakäyaptinmi shonqunkuna-
pis tsapakanqa.
Moabcho taq mandaqkunapis
mantsarirmi tsuktsukyäyanqa.
*Canaáncho taq runakunapapis
valorninkuna manami kanqa-
tsu.
16 Paykuna pasaypa mantsariyä-
tsun.
Imatapis rurayta mana kamäpa-
kur mantsakashqa kayätsun.
Tsaynö kaykuyällätsun salvan-
qayki runakuna päsayanqan-
yaq.
17 TAYTA DIOS, tänaykipä akran-
qayki jirkaman pushakayälläm-
may.
Tsaycho tänaykipä kikikimi
kamarishqayki.
18 TAYTA DIOSMI imayyaqpis rey.

María cantanqan

19 Carrëtankunawan cawallunkuna-
wan lamar chawpinpa Faraón shamuy-
kaptinmi lamar yakuta kanqanman
kutitsir TAYTA DIOS llapanta tsapas-
kirqan. Israel runakunami itsanqa tsa-
killapana päsayarqan. 20 Nirkurnami
Aarónpa panin profetïsa María pan-
derëtata tukar qallaykurqan. Tsaymi
llapan warmikunapis panderëtanku-
nata tukar kushikurnin paywan juntu
tushuraykar aywayarqan. 21 Tsaychömi
María cantarqan:

"TAYTA DIOSTA alabashun.
Payqa llapantapis mantsariypämi
ushakätsishqa.
Cawalluntintami muntaraqnin-
kunatapis lamarman jitar-
pushqa".

Maracho iwjiq yaku kanqan

22 Tsaypitanami Israel runakunata
Moisés pusharqan Puka Lamarpita Shur
ninqan tsunyaq jirkapa. Kimsa junaq
aywarpis yakuta manami tariyarqan-
tsu. 23 Mara partiman chaykur yakuta
tarirpis iwjiq kaptinmi upuyta muna-
yarqantsu. Yaku iwjinqanpitami tsay
partipa jutinta churayarqan Mara[q] nir.
24 Tsaymi runakuna rabyakurnin
Moiséspa contran shärir niyarqan:
"Kananqa ¿ima yakutatä upuyäshä?"
25 Tsaymi TAYTA DIOS yanapananpä
Moisés mañakurqan. Mañakuptinmi
TAYTA DIOS juk jachata rikatsir-
qan. Tsay jachapa rapranta yakuman
wiñarpuptinmi iwjirqannatsu.

Israel runakunata tsaynö pruebar-
kurmi leykunata y estatütukunata
tantiyatsirnin 26 Tayta Dios nirqan:
"Ninqäkunata cäsukayämaptiki,
munanqänö kawayaptiki, mandamien-
tükunata cäsukur llapan estatütükuna-
tapis cumpliyaptikiqa Egipto runaku-
nata qeshyawan castiganqänö manami
castigayäshaykitsu. Noqami qamku-
nata alliyätsiq TAYTA DIOS kaykä".
27 Tsaypita aywakurnami Israel
runakuna Elim partiman chäyarqan.

[q] **15.23** Mara *iwjiq* ninanmi.
[†] **15.14** Gén. 21.32-34; Éxo. 13.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaychömi karqan chunka ishkay pukyukuna y qanchis chunka (70) palmërakuna. Tsay pukyukuna ñöpanchömi patsakuyänanpä toldunkunata rurayarqan.

Manáta y codornizta Tayta Dios qaranqan

16 1 Elim partipita aywakurmi Israel runakuna Sin niyanqan tsunyaq jirkaman chäyarqan. Tsayqa kaykan Elimpita Sinaíman aywaqchömi. Tsayman chäyarqan Egiptupita yarquyanqanpita juk killa y chunka pitsqa junaqtami. 2 Tsay tsunyaq jirkachömi Israel runakuna Moiséspa y Aarónpa contran shärir 3 niyarqan: "Egiptullachöna TAYTA DIOS wanutsimashqa allimi kanman karqan. Tsaychöqa pacha juntami mikurqantsik. Aytsapis mankantsikkunacho manami pishirqantsu. Qamkunaqa mallaqaypita wanutsiyämänaykipämi kay tsunyaq jirkaman pushayämashqayki".

4 Tsaynö niyaptinmi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Ciëlupitami imayka tamyatanö mikuyta mashtamushä.† Tsay junaq mikuyänanpä tinkulla runakuna qoyay qoyay tsayta qoriyätsun. Ninqänö qoriyaptinmi musyashä cäsukayämanqanta. Ninqäpita masta qoriyaptinmi itsanqa musyashä mana cäsukayämanqanta. 5 Soqta kaq junaqchöqa ishkay junaq mikuyänanpä tupulla qoriyätsun".

6 Tsaymi Moiséswan Aarón Israel runakunata niyarqan: "Kanan tardimi musyayanki Egiptupita kikin TAYTA DIOS jipiyämushunqaykita. 7 Tsaynöpis waray tutami TAYTA DIOS munayyuq kanqanta rikayanki. Payqa musyanmi contran parlaykäyanqaykita. ¡Noqakunapa conträ parlayänaykipäqa pitä kayä!"

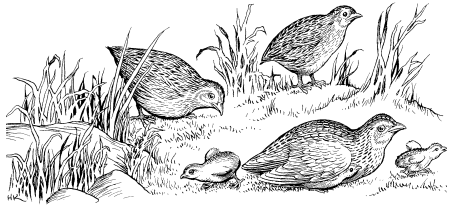
8 Mastami Moisés nirqan: "¿Imanirtä conträ parlaykäyanki? Qamkunaqa manami noqakunapatsu conträ parlaykäyanki, sinöqa TAYTA DIOSPA contranmi. PAYMI wiyashqa contran shäriyanqaykita. Tsaynö kaptinpis kanan tardimi aytsata mikunantsikpä kamaripämäshun. Waray tutanami mikuyta kamaripämäshun".

9 Tsaypitanami Aarónta Moisés nirqan: "TAYTA DIOSMI wiyashqa Israel runakuna contran parlayanqanta. Kanan Israel runakunata willay TAYTA DIOSPA ñöpanman qorikäyänanpä".

10 Israel runakunata Aarón parlapaykaptinmi tsunyaq jirkalächo TAYTA DIOSPA chipipiyninta pukutaycho rikayarqan.

11 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan: 12 "Israel runakuna conträ parlayanqantami wiyashqä. Kanan paykunata willar niy: 'Tardipami aytsata mikuyanki. Tutapanami mikuyta pacha junta mikuyanki. Tsaynöpami musyayanki TAYTA DIOSNIKIKUNA kanqäta' ".

13 Tsay tardimi atska codornizkuna Israel runakunapa campamentun kanqanman juntäyarqan. Patsa waraskiptinnami campamentu ñöpankunapapis yuraqayparä shullya warämurqan.†

Codornizkuna (16.13)

14 Shullya tsakiskiptinnami rashtanörä patsa yuraqararqan. 15 Tsayta rikar Israel runakuna ima kanqantapis mana musyarmi jukninpis jukninpis niyarqan: "¿Imarä kayqa?"†

Tsaymi Moisés nirqan: "Kayqa TAYTA DIOS kamaripämanqantsik

†**16.4** Juan 6.31. †**16.12-13** Núm. 11.31-32. †**16.15** 1Cor. 10.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mikuymi. 16 TAYTA DIOSMI nishqa:
‘Cada junaq mikuyta ushayänaykipä
tinkulla qoriyanki. Aykaqpis tolduykicho kayanqaykillaman cada ünuykipä
ishkay mati juntatanö qoriyanki’ ”.
17 Tsay ninqannöllami Israel runakuna qoriyarqan. Wallkaqlla karqa
wallkallatami qoriyaq. Atskaq karqa
atskatami qoriyaq. 18 Matiwan tupuyllapami qoriyarqan. Atskata qoriyaptinpis manami ujurqantsu. Wallkallata
qoriyaptinpis manami pishirqantsu.†
Cada ünunmi tsay junaq mikuyänanpä
tinkulla qoriyarqan.
19 Tsaymi Moisés nirqan: “Mayqaykipis waray junaqpäqa mikuyta ama
churayankitsu”.
20 Tsaynö nikaptinpis wakinqa mana
cäsukurmi waraynin junaqpä mikuyta
churakuyarqan. Tsay churayanqan
mikuy waraynin junaq rikaykuyänanpäqa pasaypa kururmi asyarqan.
Tsaymi mikuy churakuqkunata Moisés
pasaypa ollqutuparqan.
21 Tsaypitaqa mikuyta ushayänanpä
tinkullanami cada tuta jukninpis
jukninpis qoriyaq. Mana qoriyanqan
kaqtaqa achaymi tsulluratsiq. 22 Soqta
kaq junaqchömi itsanqa ishkay junaq
mikuyänanpä qoriyarqan. Tsaymi
cada ünunpä qoriyarqan chusku mati
juntata. Tsaynö qoriyaptinmi mayor
runakuna Moisésta willaq aywayarqan. 23 Tsaymi Moisés nirqan: “Tsaynö
qoriyänanpämi TAYTA DIOS nishqa.
Waray junaqqa TAYTA DIOSTA adoranantsikpämi jamay junaq.† Tsaymi
waray kusinakuyänaykipä kaqtaqa tardillapana kusinakuyanki y timputsiyänaykipä kaqtapis kananllana timputsiyanki. Sobraq kaqtaqa churayanki
waray junaq mikuyänaykipä”.
24 Moisés ninqannöllami kusinakuskir waränin junaq mikuyänanpä
churayarqan. Waränin junaq rikaykuyänanpäqa tsay churayanqan mikuy
manami kurushqatsu ni asyashqatsu
karqan.
25 Tsaypitanami Moisés nirqan:
“Kanan junaqqa TAYTA DIOSTA adoranantsikpä jamay junaqmi. Tsaymi
qäyan churayanqayki mikuyllatana
mikuyanki. Mikuy qoriq yarqurpis manami imatapis tariyankitsu.
26 Soqta junaqllami qoriyänaykipä
mikuy kanqa. Qanchis kaq junaqchöqa
jamay junaq kaptin manami imatapis
tariyankitsu”.
27 Tsaynö nikaptinpis wakin runakunaqa jamay junaq mikuy qoriq
yarqur manami imatapis tariyarqantsu. 28 Tsaymi Moisésta TAYTA DIOS
nirqan: “¿Imayyaqtä mandamientükunata y leynïkunata cäsukuyankitsu?
29 Ama qonqäyaytsu jamay junaqcho
jamayänaykipä ninqäta. Jamay junaqpäwanmi soqta kaq junaqcho mikuyta
kamaripaykä. Tsaymi qanchis junaqchöqa maypapis mana yarquypa jamapäyänayki”.
30 Tsaynö niptinmi qanchis kaq
junaqcho llapan runakuna jamayarqan.
31 Israel runakuna qoriyanqan
mikuyqa culantrupa murunnömi karqan. Tsay mikuyqa yuraqmi karqan.
Tsayqa mishkirqan abëjapa mishkinwan rurashqa tantanömi. Tsaytami
Israel runakuna *maná niyarqan.†
32 Nirkurnami Israel runakunata Moisés nirqan: “TAYTA DIOSMI nin: ‘Qamkunapita aywaraqkuna rikayänanpä
ishkay matitanö manáta churayay.
Tsaynöpami paykuna reqiyanqa Egiptupita jipimur tsunyaq jirkacho kamaripanqä mikuyta’ ”.
33 Nirkurnami Aarónta Moisés nirqan: “Ishkay mati manáta juk canastaman wiñarkur TAYTA DIOSPA ñöpanman churay.† Tsaychömi churaranqa
Israel runakunapita aywaraqkuna
reqiyänanpä”.

†**16.18** 2Cor. 8.15. †**16.23** Éxo. 20.8-11. †**16.14-31** Núm. 11.7-9. †**16.33** Heb. 9.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34 Tsaymi Moisésta TAYTA DIOS ninqannölla canastaman manáta wiñarkur *Pactu Babul ñöpanman Aarón churarqan. 35 *Canaánpa lindërunman chäyanqanyaqmi chusku chunka (40) watantin Israel runakuna manáta mikuyarqan.†

36 Ishkay mati manáta canastaman wiñanqanqa ishkay kïlunömi karqan. Tsay tuputami gomer niyaq.

Qaqapita yaku yarqamunqan

17 1 Sin niyanqan tsunyaq jirkacho taykäyanqanpitami TAYTA DIOS ninqannölla Israel runakuna patsakur patsakur Refidim partiman chäyarqan. Tsaychöpis yaku manami karqantsu. 2 Tsaymi Moisésta runakuna ajashqa niyarqan: "Kaychöqa ¿ima yakutatä upuyäshä?"

Niyaptinmi Moisés nirqan: " 'Yaku manami kantsu' niyämaptikipis ¿imatatä rurashä? ¿Imanirtä Tayta Diosta obligayta munaykäyanki yakuta kamaripäyäshunaykipä?"

3 Moisés tsaynö niptinpis runakuna pasaypa yakunarmi qayapar niyarqan: "¿Kaynö ñakatsiyämänaykipäku Egiptupita jipiyämashqayki? ¿Llapan wamräkunata y uywäkunata yakunaypita wanutsiyämänaykipäku jipiyämashqayki?"

4 Runakuna tsaynö niyaptinmi TAYTA DIOSTA mañakur Moisés nirqan: "Taytay, kay runakunawan ¿imatatä rurashä? Tsaynölla karqa saqmaykällarmi wanutsiyämanqa".

5 Tsaymi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Juk ishkay Israel mayor runakunata pushakurkur llapan runakunapa ñöpanta ayway. Nilo mayuta wirunqayki tukruykita apay. 6 Horeb[r] jirka qaqachömi shuyäshayki. Tsay qaqata tukruykiwan wiruptikimi yaku yarqamunqa llapan runakuna upuyänanpä".

Tsaymi Moisésqa TAYTA DIOS ninqannölla Israel mayor runakuna rikaykäyaptin rurarqan.

7 Tsay partipa jutintami churarqan Masah[s] y Meriba.[t] Tsay jutikunatami churaparqan Israel runakuna descontentu kar "¿noqantsikwan TAYTA DIOS kaykanku o manaku?" niyanqanpita.

Amalecita runakunata vinciyanqan

8 Israel runakuna Refidimcho taykäyaptinmi amalecita runakuna aywayarqan paykunata atacayänanpä. 9 Tsaymi Josuéta Moisés nirqan: "Amalecita runakunawan pelyaq aywanaykipä runakunata akray. Waray tutami jirkacho kaykäshä Tayta Dios 'apay' nimanqan tukrü aptashqa".

10 Moisés ninqannöllami Josuéqa runakunata akraskir amalecita runakunawan pelyaq aywarqan. Moisés, Aarón y Hurnami jirkaman witsäyarqan. 11 Ishkan rikranta Moisés joqariraptinmi Israel runakuna amalecita runakunata vinciyaq. Rikrankuna utikaptin Moisés bäjatsiptinnami amalecita runakuna vinciyaq. 12 Tsaynö utikaptinmi Aarónwan Hur Moisés jamananpä rumita churapäyarqan. Nirkurmi ishkanläpa Moiséspa rikranta joqariräyarqan rupay jeqanqanyaq. 13 Tsaynöpami Josué y akranqan runakuna espädankunawan wanutsir amalecita runakunata vinciyarqan.

14 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Kay pelya kanqanta mana qonqäyänanpä juk rölluman qellqay. Amalecita runakunata chipyaq ushakätsinäpä kanqanta Josuéta willay".†

15 Nirkurnami juk *altarta Moisés pirqar jutinta churarqan TAYTA

---

[r] **17.6** Horebqa Sinaí jirkapa jukaq jutinmi karqan. [s] **17.7a** *Masah* ninanqa *pruebaq* ninanmi.
[t] **17.7b** *Meriba* ninanqa *reclamay* ninanmi.
† **16.35** Jos. 5.12. † **17.14** Deut. 25.17-19; 1Sam. 15.2-9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

DIOSMI Bandërä nir.[u] 16 Tsaymi nirqan: "TAYTA DIOSPA contran amalecita runakuna shäriyanqanpitami paykunawan TAYTA DIOS imayyaqpis pelyanqa".

Moisésta watukaq suegrun Jetro aywanqan

18 1 Madianita runakunapa sacerdötin Jetrumi Moiséspa suegrun karqan. Paymi musyarqan Moisésta y Israel runakunatapis Tayta Dios yanapanqanta. Tsaynöllami musyarqan Egiptupita Israel runakunata TAYTA DIOS jipimunqanta.

2 Mas puntallatanami Moisésqa warmin Séforata taytan kaqman kutinanpä despacharqan. Chaykuptinmi Jetruqa tsurin Séforata 3 ishkan wawankunatawan chaskirqan.[†] Juklä markacho tashqa karmi jukaq wamranpa jutinta Moisés churarqan Gersónta.[v †] 4 Jukaqpanami jutin karqan Eliezer.[w] Tsay jutita churarmi nirqan: "Faraón wanutsimänanpä kaykaptinmi taytä yärakunqan Tayta Dios yanapamar salvamashqa".

5 Tsay witsanmi tsunyaq jirkacho Israel runakunawan Moisés patsaraykäyarqan Tayta Dioswan tinkuna jirka cercancho[†]. Tsaymanmi willkankunata y Séforata pushashqa suegrun Jetro charqan. 6 Chaykurmi Moisésta nirqan: "Hïju, warmikita y tsurikikunata pushakurkurmi watukaqniki shamushqä".

7 Moisésnami suegrun Jetruta chaskir qonqurikuykur winchikurnin mutsarqan. Imanö kaykanqanta parlaskirmi toldunman yaykuyarqan. 8 Tsaychömi suegrunta Moisés willarqan Israel runakunapa janan shärir Faraónta y Egipto runakunata qatiparnin aywaqkunata TAYTA DIOS ushakätsinqanta. Tsaynöllami willarqan Egiptupita yarqamur nänicho ñakayanqanta y imanö TAYTA DIOS yanapanqantapis.

9 Egiptupita Israel runakunata Tayta Dios jipimunqanta willaptinmi Jetro pasaypa kushikur 10 nirqan: "TAYTA DIOS alabashqa kaykullätsun. Paymi Faraónpa munaynincho kaykäyaptiki y Egipto runakuna ñakatsiyäshunqaykipita jipiyämushushqayki. 11 Egipto runakuna contrayki kaykaqta vincishqa kaptinmi tantiyä llapan dioskunapitapis TAYTA DIOS mas munayyuq kanqanta".

12 Tsaymi Jetruqa uywata pishtaskir Tayta Diospä sacrificiuta rupatsirqan. Wakin uywakunatapis Tayta Diospa ñöpancho[x] pishtarmi Aarónwan y Israel mayor runakunawan aytsata mikuyarqan.

Juezkunata Moisés churanqan

Deuteronomio 1.9-18

13 Tsaypita waraynin junaqnami Israel runakuna quejakuyanqanta arreglananpä Moisés jamakurqan. Tsaymanmi tutapita tardiyaq quejakuq aywayarqan.

14 Moisés qoyat arreglaqta rikarmi suegrun nirqan: "Tutapita tardiyaq ¿imanirtä quejakuyanqanta japallayki arreglaykanki?"

15 Tsaynö niptinmi Moisés nirqan: "Tayta Diosta mañakur arreglanäpämi Israel runakuna shayämun. 16 Imallatapis rimanakuskir noqamanmi shayämun mayqanpis jutsayuq kanqanta arreglanäpä. Nirkurnami Tayta Diospa estatütunkunata y leyninkunata tantiyatsï".

17 Tsaymi suegrun Jetro nirqan: "Noqapa tantiyaynïpitaqa alläpami

---

[u] **17.15** Hebreo idiömachömi tsay juti kaykan *Yahweh-nissi*. [v] **18.3** *Gersón* ninanqa *jäpa* ninanmi. [w] **18.4** *Eliezer* ninanqa *Tayta Diosnï yanapaman* ninanmi. [x] **18.12** Tayta Diospa ñöpancho nirqa Tinkuna Tolducho kaykaq altarpa ñöpanchömi nikan.
[†] **18.3** Hech. 7.29. [†] **18.2-3** Éxo. 2.21-22. [†] **18.5** Éxo. 3.1; 19.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsaykunaman jatikaykanki. 18 Tsaynölla karqa pasaypami utikanki. Tsaynöllami runakunapis ajayäyanqa. Tsaytsika runakunataqa manami japallayki arreglayta kamäpakunkitsu. 19 Kanan yätsinqäta shumaq wiyamay. Yätsinqänö ruranaykipä Tayta Dios yanapaykulläshuy. Tayta Diosta mañakur runakunata arreglanqaykiqa allimi kaykan. 20 Tsaynöllami Tayta Diospa estatütunkunata y leyninkunata yachatsinqayki alli kaykan. Tayta Dios munanqannö kawayänanpä yachatsinqaykipis allimi. 21 Tsaynö kaptinpis yanapayäshunaykipä formal runakunata akray. Paykuna kayätsun Tayta Diospita *mantsapakuq, mana llullakuq y mana chaskipakuq. Paykunapita wakinta churanki juk waranqa (1,000) runakunapa jueznin kananpä, wakintana churanki juk pachak (100) runakunapa jueznin kananpä, wakintana churanki pitsqa chunka (50) runakunapa jueznin kananpä y wakintana churanki chunka runakunapa jueznin kananpä. 22 Tsay juezkunanami ima quëju kaptinpis arreglayanqa. Arreglayta mana kamäpakuyanqallantanami qamman apayämunqa. Tsaynö yanapayäshuptikiqa manami alläpa utikankinatsu. 23 Tayta Dios kamakätsiptin yätsinqänö ruraptiki valorniki kanqarämi. Quejakuyanqanta shumaq arreglayaptinmi llapan runakunapis kushishqa wayinman kutikuyanqa".

24 Moisésqa suegrun yätsinqannöllami llapanta rurarqan. 25 Tsaymi formal runakunata akraskir wakinta churarqan juk waranqa (1,000) runakunapa jueznin kananpä, wakintana churarqan juk pachak (100) runakunapa jueznin kananpä, wakintana churarqan pitsqa chunka (50) runakunapa jueznin kananpä y wakintana churarqan chunka runakunapa jueznin kananpä. 26 Tsay juezkunanami runakuna quejakuyanqanta qoyay qoyay arreglayaq. Arreglayta mana kamäpakuyanqantami itsanqa Moisés arreglananpä apayaq.

27 Tsaypitanami Moiséspita despidikurir markanpa suegrun kutikurqan.

Israel runakuna Sinaí tsunyaq jirkaman chäyanqan

19 1 Egiptupita yarqurmi kimsa killata Sinaí tsunyaq jirkaman Israel runakuna chäyarqan. 2 Tsayman chäyänanpämi Refidimpita yarqayämurqan. Sinaí tsunyaq jirkaman chaykurmi jirka chakincho patsakuyänanpä toldunkunata shäritsiyarqan. 3 Nirkurmi Tayta Dioswan tinkunanpä jirkaman Moisés witsarqan. Tsay jirkapita qayamurmi Moisésta Tayta Dios nirqan: "Israel runakunata willar niy: 4 'Qamkuna rikayashqaykimi Egipto runakunata imanö ushakätsinqätapis. Musyayankimi noqaman yärakayämänaykipä qamkunata imanö qorikunqätapis. Wawankunata anka apanqannömi qamkunatapis Egiptupita apamushqä.

5 " 'Tsaymi llapan ninqäkunata cäsukayämar qamkunawan *pactu ruranqäta cumpliyaptikiqa wakin runakunapitapis mas kuyayäshayki. Llapan kay patsacho taq runakunata kamashqa karpis qamkunatami mas kuyayäshayki.† 6 Qamkunataqa nacionninpami sirvimaq sacerdötikunanö kayänaykipä churayäshayki. Tsaymi *santu kar noqallata sirviyämanki'.† Tsay llapan ninqäta Israel runakunata willay".

7 Tsaymi Moisés kutiykur mayor runakunata qoriskir TAYTA DIOS ninqankunata willarqan. 8 Tsaynö willaptinmi Israel runakuna niyarqan: "TAYTA DIOS ninqantaqa llapantami rurayäshä".

†**19.5** Deut. 7.6; 14.2; 26.18; Tito 2.14. †**19.6** 1Ped. 2.5, 9; Apoc. 1.6; 5.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paykuna awniyaptinmi jirkaman kutiykur TAYTA DIOSTA Moisés willarqan.†

9 Tsaynö willaptinmi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Israel runakuna wiyayänanpämi yana pukutay rurinpita parlapäshayki. Tsaynöpami imaypis criyiyanqa qamta parlapanqäta".

Israel runakuna awniyanqanta TAYTA DIOSTA Moisés willaptinmi 10 TAYTA DIOS nirqan: "Aywar runakunata willanki kanan y waray junaqpis purificakuyänanpä† y latsapankunata taqshakuyänanpä. 11 Kananpita kimsa junaqtami llapan rikaykäyämaptin Sinaí jirkaman urämushä. Tsaypä kamarikushqalla shuyäyämätsun.

12 "Runakuna jirkaman mana witsäyämunanpä jirka chakinman señalta tumaypa churanki. Tsaynölla willanki tsayman pipis mana witimunanpä. Mayqanpis tsay señalta päsaq kaqqa wanutsishqami kanqa. 13 Runa o uywa kaptinpis mana yatayllapa saqmaypa o flëchaypa wanutsiyanki. *Cornëtata tukamunqanta wiyarrämi señal kanqanyaq runakuna witsäyämunqa".†

14 TAYTA DIOS tsaynö niptinmi Sinaí jirkapita Moisés urarqan runakunata kamarikatsinanpä. Tsaymi runakuna kamarikur latsapankunata taqshakuyarqan. 15 Tsaychömi runakunata Moisés nirqan: "Warantin junaqpä llapayki kamarikuyay. Tsay paqaskunaqa warmikikunatapis ama yatapäyankitsu".

16 Tsaypita kimsa junaqta patsa waraskiptinmi illaqukuypis maqakuypis† karqan. Tsaymi yana pukutay jirkata tsapaskirqan. Tsaynöllami cornëtata tukamunqanpis wiyakämurqan. Tsaymi llapan Israel runakuna mantsarir pasaypa tsuktsukyäyarqan. 17 Tsaypita Tayta Dioswan tinkuyänanpä runakunata Moisés pushaptinmi jirka chakillancho shuyaräyarqan. 18 Sinaí jirkaman nina rurincho TAYTA DIOS urämushqa kaptinmi jornupitanörä yana qoshni shärirqan.† Jirkapis pasaypami tsuktsukyarqan. 19 Cornëtata tukamunqanpis mas jinchi mas jinchimi wiyakämurqan. Tsaychömi Moisés parlapaptin maqakuynörä Tayta Dios contestamurqan. 20 Sinaí jirkaman Tayta Dios urämurmi tsayman witsänanpä Moisésta qayarqan. Tsaymi jirkaman Moisés witsarqan.

21 Tsaychömi TAYTA DIOS nirqan: "Kaypita kutir runakunata willay rikamayta munar señalpita mana päsayämunanpä. Señalta päsamuq kaqqa llapanmi wanuyanqa. 22 Ñöpäman shamuq sacerdötikunapis purificakuyätsunrä. Mana purificakuyaptinqa paykunatapis wanutsishämi".

23 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOSTA Moisés nirqan: "Señalpita pipis mana päsamunanpämi kikiki nimashqayki. Kay *sagrädu Sinaí jirkamanqa runakuna manami witsäyämunqatsu".

24 Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: "Aywar wawqiki Aarónta pushakurkur kutimunki. Paqtä sacerdötikunapis runakunapis señal churanqaykipa päsamur noqa kaykanqäman witsäyämunman. Päsamuq kaqtaqa llapantami ushakätsishä".

25 Tsaymi jirkapita Moisés uraskamur Tayta Dios ninqankunata runakunata willarqan.

Chunka mandamientukuna

Deuteronomio 5.6-21

20 1 Tayta Diosmi nirqan:
2 "Noqami TAYTA DIOSNIKI kaykä. Egiptucho wätay kanqaykipitami jipimushqä.
3 "Ama juk dioskunamanqa yärakunkitsu.

†**19.8** Éxo. 24.3; Deut. 5.27. †**19.10** Éxo. 19.14-15. †**19.12-13** Heb. 12.18-20.
†**19.16** Apoc. 4.5. †**19.16-18** Deut. 4.11-12; 5.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 "Ama ima ïdulutapis rurankitsu
ciëlucho kaykaq niraqta, kay patsa-
cho kaykaq niraqta ni lamar ruri-
ncho kaykaq niraqtapis. 5 Tsayku-
namanqa ama qonqurikunkitsu ni ado-
rankitsu.† Noqallami [munayyuq]
TAYTA DIOSNIKI kaykä. Noqallata
adoramänaykitami munä. Mana
cäsukamar ïdulukunata adoraqku-
nataqa castigashä kikinta, tsurinta,
willkanta y shurukta willkanta.
6 Noqata kuyamar mandamientüku-
nata cumpliqkunatami itsanqa kuya-
parnin juk waranqa (1,000) *genera-
ción kayanqanyaq yanapashä.†
7 "Ama llutallaqa TAYTA DIOSNI-
KIPA jutinta joqarinkitsu. Jutinta llu-
talla joqariq kaqtaqa castiganqami.
8 "Ama qonqankitsu jamay junaq
*sagrädu kanqanta.† 9 Semänacho
soqta junaq arur llapan ruranaykipä
kaqkunata ruranki. 10 Qanchis kaq
junaqchöqa TAYTA DIOSNIKITA ado-
rar ama arunkitsu.† Tsaynölla ama
arutsinkitsu ollqutapis warmitapis
tsurikikunata, ollqutapis warmitapis
wätaynikikunata, uywaykikunata ni
nacionnikicho jäpa runakunatapis.
11 TAYTA DIOSMI ciëluta, kay patsata,
lamarta y llapan imaykatapis soqta
junaq kamaskir qanchis kaq junaq-
cho jamarqan. Tsaynö jamanqan-
pitami tsay junaqta bendisarnin
sagrädu junaq kananpä churarqan.†
12 "Mamaykita y taytaykita respi-
tanki.† Tsaynöpami TAYTA DIOSNIKI
rikatsishunaykipä kaq nacioncho
atska wata kawanki.†
13 "Ama runa mayikita wanutsin-
kitsu.†
14 "Ama majaykita qanratankitsu.†
15 "Ama suwakunkitsu.†
16 "Ama manakaqkunata pitapis
tumpankitsu.†
17 "Ama runa mayikipa wayinta
munapankitsu. Tsaynölla ama muna-
pankitsu warminta, ollqu wätay-
ninta, warmi wätayninta, törunta,
ashnunta, ni imaykankunatapis".†

Israel runakuna mantsariyanqan
Deuteronomio 5.22-33

18 Tsay hörami Israel runakuna
wiyayarqan maqakuy bunrurunqanta
y *cornëtata tukamunqanta. Tsaynö-
llami illaqukamunqanta y jirka qosh-
ninqanta rikayarqan. Tsaymi pasaypa
mantsarir karullapita rikaräyarqan.
19 Tsaychömi Moisésta niyarqan:
"Tayta Dioswan parlamunaykipä qam-
lla ayway. Tayta Dios nishunqaykita
willayämaptiki llapantami cäsukuyä-
shä. Noqakunata Tayta Dios parlapä-
yämaptinqa wanuyäshächir".†
20 Tsaynö niyaptinmi Moisés nirqan:
"Ama mantsariyaytsu. Tayta Dios sha-
mushqa munayyuq kanqanta tantiyar
jutsata mana rurayänaykipämi".
21 Nirkurnami runakuna karullapita
rikaraykäyaptin Tayta Dios kaykanqan
yana pukutayman Moisés witsarqan.

Altarta imanö rurayänanpä tantiyatsinqan

22 Tsaypitanami Moisésta TAYTA
DIOS nirqan: "Israel runakunata niy:
'Tayta Diosmi nin: Ciëlupita parlamun-
qätami wiyayashqayki. 23 Ama qoripita
ni qellaypita adorayänaykipä diosniki-
kuna rurayankitsu.

†**20.4-5** Éxo. 34.17; Lev. 19.4; 26.1; Deut. 4.15-18; 27.15. †**20.5-6** Éxo. 34.6-7; Núm. 14.18; Deut. 7.9-10. †**20.8** Éxo. 16.23-30; 31.12-14. †**20.9-10** Éxo. 23.12; 31.15; 34.21; 35.2; Lev. 23.3. †**20.11** Gén. 2.1-3; Éxo. 31.17. †**20.12a** Deut. 27.16; Mat. 15.4; 19.19; Mar. 7.10; 10.19; Luc. 18.20; Efe. 6.2. †**20.12b** Efe. 6.3. †**20.13** Gén. 9.6; Lev. 24.17; Mat. 5.21; 19.18; Mar. 10.19; Luc. 18.20; Rom. 13.9; Stg. 2.11. †**20.14** Lev. 20.10; Mat. 5.27; 19.18; Mar. 10.19; Luc. 18.20; Rom. 13.9; Stg. 2.11. †**20.15** Lev. 19.11; Mat. 19.18; Mar. 10.19; Luc. 18.20; Rom. 13.9. †**20.16** Éxo. 23.1; Mat. 19.18; Mar. 10.19; Luc. 18.20. †**20.17** Rom. 7.7; 13.9. †**20.18-19** Heb. 12.18-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24 “ ‘Allpapita *altarta noqapä ruraskir
üshata, cabrata, wäkata o töruta karpis
rupatsina sacrificiupä y alli päsakuy
sacrificiupä rupatsiyanki. Maychö-
pis adorayämänaykipä ninqä kaqcho
tsaynö rurayaptikimi noqa shamur ben-
dicionnïta qamkunaman churamushä.
25 Noqata adorayämänaykipä altarta
pirqarqa llaqllanni rumikunallawan
pirqayanki.† Llaqllashqa rumikunawan
pirqayaptikiqa manami allitsu kanqa.
26 Tsaynöpis grädayuqta ama rurayan-
kitsu. Grädayuqta ruraykur witsäyapti-
kiqa penqaynikikunami rikakanqa’ ”.

Wätaykuna imanö kayänanpä ninqan
Deuteronomio 15.12-18

21 1 “Kay leykunata Israel runa-
kunata yachatsinki: 2 Hebreo
mayinta wätaynin kananpä pipis ran-
tirqa soqta watayaqllami arutsinqa.
Qanchis watachöqa imatapis mana
pägaypami libri yarqukunqa. 3 Wätay-
nin kananpä warmiynaqlla yaykushqa
karqa warmiynaqllami yarqukunqa.
Warmiyuq yaykushqa karqa warmin-
tinmi yarqukunqa.

4 “Japallan yaykuptin wätaynin
jipashwan patronnin tätsiptinqa
wätay kanqanpita tsay runa yarqukur
japallanmi yarqukunqa. Tsay wätay
warmi y wawankunapis patronninpa
makinchömi quëdakuyanqa. 5 Patron-
ninta, warminta y wamrankunata
tsay runa jaqiyta mana munaptinqa
6 patronninmi Tayta Diospa ñöpanman
apanqa.ʸ Tsaychönami punkupa mar-
cunman apaykur rinrinta alisnawan
uchkunqa. Tsaynö ruranqanpitami
imayyaqpis wätaynin kanqa.†

7 “Pipis wätay kananpä warmi tsu-
rinta rantikurqa ama yarpätsuntsu
qanchis wata arunqanpita ollqu
wätaynö libri yarqukunanpä kan-
qanta. 8 Tsay jipashta warmin kananpä
patrón mana munaptinqa castanku-
nami pägakuykur qorikuyanqa. War-
minpä mana munarpis mana Israel
runamanqa manami rantikunmantsu.
9 Tsay wätaynin jipashta tsurinwan
tätsirqa kikinpa warmi tsurintanömi
rikanqa.

10 “Wätaynin jipash jananman juk
warmita ashirqa tsay wätay kaq
warminta mikuyta y latsapata mana
kachaypa kamaripätsun. Tsaynölla
paywanpis punutsun. 11 Mikuyta-
pis o latsapatapis mana kamaripar o
paywan manana punurqa wätaynin
kananpä rantinqanpita imatapis mana
cobrarmi libri yarqukunanpä jaqiy-
kunqa.

Imanö castigananpä tantiyatsinqan

12 “Pipis runa mayinta maqar wanu-
tsiptinqa kikintapis wanutsiyätsun.†
13 Noqa destinashqa kaptï mana yar-
paypa wanutsishqa karqa rikatsinqä
markaman tsay wanutsiq runa qeshpi-
tsun.† 14 Yarpaypa runa mayinta wanu-
tsiptinqa *altarnïman pakakuptinpis
wanutsiyätsun.

15 “Pipis mamanta taytanta maqaq
kaqtaqa wanutsiyätsun.

16 “Pipis runa mayinta suwaskir ran-
tikuptin o makincho tsararaptinpis
tsay suwakuq runata wanutsiyätsun.†

17 “Pipis mamanta o taytanta mana
respitaptinqa wanutsiyätsun.†

18 “Pelyanqancho saqmaypa o
kutaypapis pasaypa antsa kanqan-
yaq maqaptinqa 19 tsay maqaq runa
manami wanutsishqatsu kanqa.
Itsanqa cämanpita tukrullanwanpis

ʸ **21.6** Tayta Diospa ñöpanman apananpä nirqa Tinkuna Tolducho kaykaq altarpa ñöpanman apananpämi nirqan. Wakin traduccionkunaqa *juezkunapa ñöpanman* niyanmi.
† **20.25** Deut. 27.5-7; Jos. 8.31. † **21.2-6** Lev. 25.39-46. † **21.12** Lev. 24.17.
† **21.13** Núm. 35.10-34; Deut. 19.1-13; Jos. 20.1-9. † **21.16** Deut. 24.7. † **21.17** Lev. 20.9; Mat. 15.4; Mar. 7.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsay antsa kaykaq runa yarqamur puriptinqa llapan jampikunqanpita y aträsunpita pägatsun.
20 "Pipis wätaynin warmita y ollquta wanuqpä garutiptinqa castigashqa katsun. 21 Maqanqanpita juk ishkay junaq kawaptinqa tsay patronnin mananami castigashqanatsu kanqa. Tsaynö kanqa kikinpa wätaynin kaptinmi.
22 "Ishkaq runa pelyaykäyanqancho qeshyaq warmita illaqpita chätsipakuptin tsay achäquilla shulluptinqa juezmanmi demandakunqa. Tsay warmi mana wanuptinqa warmipa lesionninpita runan mañaptin juez-nami tantiyaykur pägatsinqa. 23 Tsay warmi wanuptinmi itsanqa maqakuq runatapis wanutsiyanqa.
24 "Ñawinta jipiptinqa kikinpa ñawintapis jipiyätsun. Kirunta jipiptinqa kikinpa kiruntapis jipiyätsun.† Makinta pakiptinqa kikinpa makintapis pakiyätsun. Chakinta pakiptinqa kikinpa chakintapis pakiyätsun. 25 Rupatsiptinqa kikintapis rupatsiyätsun. Yawarta jipiptinqa kikinpa yawarnintapis jipiyätsun. Maqaptinqa kikintapis maqayätsun.
26 "Mayqanpis wätayninta maqar ñawinta pashtapurqa ollqu o warmi kaptinpis libri kananpämi kachaykunqa. 27 Tsaynölla wätayninpa kirun jipikaqpä maqarqa libri kananpämi kachaykunqa.

Illaqpita imapis kaptin imata rurayänanpäpis ninqan

28 "Ollquta warmita karpis töru waqraypa wanutsiptinqa tsay töruta saqmaypa wanutsiyätsun. Aytsantapis ama pipis mikutsuntsu. Ämuntaqa amana demandatsuntsu. 29 Waqrakuyta mäñashqa kar pitapis waqraypa wanutsiptinqa tsay törupa ämuntapis wanutsiyätsun. Tsaynö katsun waqrakuq kanqanta musyaykar mana siguranqanpita. Tsaynölla töruntapis saqmaypa wanutsiyätsun. 30 Törupa ämun wanuyta mana munar pägayta munaptinqa mañanqanta pägatsun.
31 "Tsaynölla katsun ollqu wamrata o warmi wamrata töru waqraptinpis. 32 Wätaytapis waqraypa töru wanutsiptinqa tsay töruta saqmaypa wanutsiyätsun. Wätay ollqu o warmi kaptinpis tsaynö katsun. Tsaynölla törupa ämun kimsa chunka (30) siclo qellayta pägatsun wanuq wätayninpa patronninta.
33 "Mayqanpis pözu uchkuykanqanta kichayllata jaqiykuptin y yaku pözuta mana tsapayllapa jaqiykuptin tsayman töru o ashnu jeqaptinqa 34 pözupa duëñun tsay uywakunapa chaninta pägakutsun. Wanuq uywapa aytsanwanqa pözupa duëñun quëdakutsun.
35 "Pipa törunpis juk runapa törunta maqar wanutsiptinqa kawaykaq töruta rantikuskir tsay qellayta pullanpura rakipänakuyätsun. Tsaynölla wanushqa törupa aytsantapis pullanpura rakipänakuyätsun. 36 Törun waqrakuq kanqanta musyaykar ämun mana siguraptin jukpa törunta wanutsiptinqa wanushqa törupa ämunta trokinta qotsun. Tsay wanushqa törupa aytsanwanqa pägaq kaq quëdakutsun.

Suwakunqanpita o däñukunqanpita imanö arreglananpäpis ninqan

22 1 *(21.37)* "Pipis töruta, üshata o cabrata suwakuskir pishtashqa o rantikushqa karqa töruta suwanqanpita pitsqa kuti masta duëñunta pägatsun. Tsaynölla üshata o cabrata suwanqanpita chusku kuti masta pägatsun.
2 *(1)* "Pitapis paqaspa suwakuykaqta tariykur wanutsirqa wanutsinqanpita manami jutsayuqtsu kanqa.
3 *(2)* Junaqpa suwakuykaqta tariykur wanutsirmi itsanqa jutsayuq kanqa.

† **21.24** Lev. 24.19-20; Deut. 19.21; Mat. 5.38.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Suwakuq runa suwakunqanpita pägakutsun. Pägakunanpä qellaynin mana kaptinqa kikin suwakuqta rantikutsun.
4 (3) "Suwakuqpa makincho wäkata, üshata o ashnuta karpis kawaykaqtarä taripuyaptinqa suwakunqanta kutitsir ishkay kuti masta pägakutsun.
5 (4) "Pipis mitsikur jukpa chakranta o üva huertanta däñukurqa däñukunqanpita mikuycho o üvacho karpis allinnin kaqta pägakutsun.
6 (5) "Pipis kayapakuykanqancho päsapakur chakracho kaykaq o ëracho kaykaq mikuyta kayapakurqa nina rupanqanpita pägakutsun.
7 (6) "Paytakuy qellayta o alhäjakunata suwapaskiptin suwakuqta taripuptinqa tsay suwakunqanpita ishkay kuti masta pägakutsun. 8 (7) Suwakuqta mana taripuptinqa paytakuy chaskiq runata Tayta Diospa ñöpanman apayanqa.[z] Tsaychönami juzgayanqa suwakunqanta o mana suwakunqantapis.
9 (8) "Töruta, ashnuta, üshata, latsapata o imata karpis ishkaq runakuna 'kayqa noqapami' nir qechunakuyaptinqa tsay runakunata Tayta Diospa ñöpanman apayätsun. Tsaycho mayqantapis taripuptinqa jutsayuq kaq pägakutsun ishkay kuti masta.
10 (9) "Paytakuy ashnu, töru, üsha o ima uywapis wanuptin, o imapis päsaptin o tsay paytakunqanta suwa apakuptinqa 11 (10) paytakuyta chaskiq runa Diospa jutincho juratsun tsay paytakuyta mana pakanqanta. Tsaynö juraptinqa uywapa duëñun ama cobratsunnatsu. 12 (11) Mana rikanqanpita suwa apakuptin itsanqa oqrapakunqanpita duëñunta pägatsun. 13 (12) Jirka uywa mikushqa kaptinqa katupinta duëñun rikananpä apaputsun. Tsaynö aparqa mananami pägakunqanatsu.
14 (13) "Pipis runapa uywanta mañakuykur duëñun mana rikaykaptin wanupakurqa tsay uywapa chaninta pägakutsun. 15 (14) Uywapa duëñun rikaykaptin wanuptinmi itsanqa uywapa chaninta päganqanatsu. Alquilashqa karqa gänananpä kaqllata pägatsun.

Jutsata ruraqkunata imanö castigayänanpäpis tantiyatsinqan

16 (15) "Piwanpis manarä kakushqa jipashta pipis perditsirqa tsay jipashta warmin kananpä qoritsun. Tsaynölla jipashpa taytantapis pägatsun pägananpä costumbri kanqannö. 17 (16) Qorinanta jipashpa taytan mana munaptinqa amana qoritsuntsu. Itsanqa warmi ashiycho costumbri kanqannö tsay jipashpa taytanta chölu pägatsun.†
18 (17) "Brüjukunataqa llapanta wanutsiyanki.†
19 (18) "Uywawan kakuqkunataqa pitapis wanutsiyanki.†
20 (19) "TAYTA DIOSPÄ sacrificiuta rupatsinanpa trokin juk dioskunapä sacrificiuta rupatsiptinqa tsay runata wanutsiyanki.†
21 (20) "Jäpa runakunata ama ñakatsiyankitsu ni chikiyankitsu. Yarpäyay qamkunapis Egiptucho tar jäpa kayanqaykita.
22 (21) "Viüdakunatapis ni waktsakunatapis ama ñakatsiyankitsu.† 23 (22) Ñakatsiyaptikiqa mañakamaptin noqami janankuna shärishä. 24 (23) Tsaymi pasaypa ajar espädawan wanutsiyäshayki. Tsaynöpami qamkunapapis

[z] **22.8** Tayta Diospa ñöpanman apayänanpä nirqa Tinkuna Tolducho kaykaq altarpa ñöpanman apayänanpämi nirqan. Wakin traduccionkunachöqa *juezkunapa ñöpanman* niyanmi. Tsaynöllami kaykan versïculu 9-chöpis.
† **22.16-17** Deut. 22.28-29. † **22.18** Deut. 18.10-11. † **22.19** Lev. 18.23; 20.15-16; Deut. 27.21. † **22.20** Deut. 17.2-7. † **22.21-22** Éxo. 23.9; Lev. 19.33-34; Deut. 24.17-18; 27.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

warmikikuna viüda tikrayanqa y tsurikikunapis waktsa rikakuyanqa.
25 (24) "Israel nacioncho muchuq runakunata qellayta mañarqa ama wakin runakunanöqa wachayninta mañayankitsu.† 26 (25) Qellayta mañaptiki latsapanta prenda kachapuyäshuptiki patsa manarä tsakaptin kutitsiyanki. 27 (26) Tsay latsapallanmi kaykan paqaspa punur pitukunanpä. Mana kutitsiptikiqa ¿imanwanrä pununqa? Alatsikur mañakamaptin kuyapäkuq karmi janan shärishä.†
28 (27) "Tayta Diospä imaypis llutanta ama parlayankitsu. Tsaynöpis markaykicho autoridäkunata ama maldicionayankitsu.†
29 (28) "Ama qonqäyankitsu cosëchaykipita y vïnu rurayanqaykipita noqapä *primicia apamuyta.
"Mayor tsurikikunata apayämunaykipa trokinqa noqapä ofrendata apayämunki.†
30 (29) "Tsaynölla malta wäkaykipa, malta üshaykipa y malta cabraykipa punta wawanta orqu kaqta noqapä apayämunki. Yurinqanpita qanchis junaqllami tsay uywakuna mamanwan kanqa. Puwaq kaq junaqchöqa noqapä apayämunki.
31 (30) "Qamkunatami akrarqä jutsaynaq kar *santu kayänaykipä. Tsaynö kaykarqa ama mikuyankitsu jirka uywakuna wanutsinqan uywapa aytsanta.† Tsaytaqa allqukuna mikukuyänanpä jitapaykuyanki.

Runakunata shumaq juzgayänanpä tantiyatsinqan

23 1 "Manakaqkunata pitapis ama tumpayankitsu.† Tsaynöpis llutan ruraqkunapa janan ama shäriyankitsu.
2 "Wakin runakuna llutanta rurayaptinpis qamkunaqa llutanta ama rurayankitsu. Testïgu karqa rasuntanörä wakin parlayaptinpis qamkunaqa rasun kaqllata parlayanki. 3 Llutanta rurashqa kaptinqa ni muchuq kaptinpis ama janan shäriyankitsu.†
4 "Chikishuqniki runapa oqrakashqa törunta o ashnunta tarirqa ämunman kutitsiyanki. 5 Chikishuqnikipa ashnun cargantin jeqashqa kaykaqta rikarqa sharkatsiyanki.†
6 "Demandakuq muchuq kaptinpis shumaq arreglayanki.
7 "Manakaqkunata pipis tumpaptinqa ama cäsupäyankitsu. Jutsaynaq runataqa ama wanutsiyankitsu. Jutsayuq kaqtaqa manami perdonashätsu.
8 "Autoridä kar quejakuqpa janan shäriyänaykipä imatapis ama chaskipakuyankitsu. Chaskipakuq autoridäqa manami shumaq arreglantsu, tsaypa trokinqa chaskipanqan runapa janan shärirmi runakuna alli yätsiyanqantapis chaskintsu.†
9 "Juk nacionpita shamuq runata ama ñakatsiyankitsu. Qamkunapis Egiptucho jäpa kashqa kar musyayankimi juklä nacioncho imanö kaway kanqanta.†

Chakrapis runapis jamayänanpä ninqan

10 "Soqta wata chakraykikunacho murur wayuyninta qoriyanki. 11 Qanchis watachöqa tsay chakraykikunata jamatsiyanki. Tsaycho shiwa wiñamuptinqa jaqiykuyanki muchuqkuna qorikuyänanpä y munti uywakuna mikuyänanpä. Tsaynö rurayanki üva chakra o olïvu chakra kaptinpis.†
12 "Llapan aruyänaykipä kaqta soqta junaqllacho aruyanki. Qanchis

†**22.25** Lev. 25.35-38; Deut. 15.7-11; 23.19-20. †**22.26-27** Deut. 24.10-13. †**22.28** Hech. 23.5. †**22.29** Núm. 3.40-51. †**22.31** Lev. 17.15. †**23.1** Éxo. 20.16; Lev. 19.11; Deut. 5.20. †**23.3** Lev. 19.15. †**23.4-5** Deut. 22.1-4. †**23.6-8** Lev. 19.15; Deut. 16.19. †**23.9** Éxo. 22.21; Lev. 19.33-34; Deut. 24.17-18; 27.19. †**23.10-11** Lev. 25.1-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

junaqchöqa jamayanki. Töruykikunatapis, ashnuykikunatapis, wätaynikikunatapis y arupakuq jäpa runakunatapis jamatsiyanki.†

13 "Ninqäkunataqa llapanta cumpliyanki. Juklä runakuna yärakuyanqan dioskunamanqa ama mañakuyankitsu. Tsay dioskunapataqa ni jutintapis ama joqariyankitsu.

Watacho kimsa fiestata rurayänanpä ninqan

Éxodo 34.18-26; Deuteronomio 16.1-17

14 "Cada watacho kimsa kuti fiestata rurar adorayämanki.

15 "Levadüraynaq Tanta Mikuna fiestata rurayanki. Ninqänölla tsay fiestacho levadüraynaq tantata† qanchis junaq mikuyanki. *Abib killacho Egiptupita yarqamushqa karmi tsay killacho fiestata rurayanki. Pipis noqata adoramänanpä shamurqa ama jinayllaqa shamutsuntsu.

16 "Tsaynölla tsaki mikuy cosëchata qallaykur *Tsaki Mikuy Cosëcha fiestata[a] rurayanki.

"Wata ushanancho cosëchata qoriyta ushaskir† Cosëcha Ushay fiestata[b] rurayanki.†

17 "Llapan ollqu kaqkunaqa adorayämänanpä cada wata tsay kimsan fiestakunaman aywayanqa.

18 "Uywakunata noqapä sacrificiuta rupatsirqa yawartawan y levadürayuq tantata tallurkur ama rupatsiyankitsu. Warayninpäqa wirantapis ama churayankitsu.

19 "Murupakuyanqaykipita *primiciata wayïman apayämunki.†

"Mallwa cabrapa aytsantaqa mamanpa lichinwan ama kusinayankitsu.†

Israel runakunata Tayta Diospa angelnin pushanqan

20 "*Angelnïtami kachamushä imapitapis tsapäyäshurniki kamarinqä nacionman chätsiyäshunaykipä. 21 Paymi trokï yanapayäshunki. Tsaynö kaptinqa contran ama shäriyankitsu. Pay niyäshunqaykita llapantapis cäsuyanki. Jutsata rurayaptikiqa manami perdonayäshunkitsu. 22 Pay niyäshunqaykita llapanta cäsukuyaptikiqa chikishuqnikikunapa contranmi kashä. Tsaynöllami ñakatsishuqnikikunatapis ñakatsishä.

23 "Angelnïmi pushayäshunki amorreo runakuna, heteo runakuna, ferezeo runakuna, cananeo runakuna, heveo runakuna y jebuseo runakuna täyanqan nacionman. Tsay runakunata llapantami illakätsishä. 24 Paykuna jutsata rurayaptinpis qamkunaqa ama jutsata rurayankitsu. Yärakuyanqan dioskunamanpis ama qonqurikuyankitsu ni sirviyankitsu. Adorayanqan wanka rumikunata y llapan ïdulunkunatapis ñuchutsir ushakätsiyanki.

25 "Noqa TAYTA DIOSNIKIKUNA kaptïmi noqallata sirviyämanki. Tsaynö kawayaptikimi bendicionnïta churamushä mikuypis yakupis mana pishïyäshunaykipä. Ima qeshyapitapis noqami alliyätsiyäshayki. 26 Qamkuna täyanqaykichöqa manami pï warmipis shullunqatsu ni qolluqpis kanqatsu. Awkinyäyanqaykiyaqmi kawayanki.

27 "Mayqan nacionpa päsayaptikipis noqami yanapayäshayki tsaycho taq runakuna mantsarir qeshpir aywakuyänanpä. 28 Tsaynö yanapaptïmi heveo runakuna, cananeo runakuna y heteo

---

[a] **23.16a** Tsaki Mikuy Cosëcha fiestapa jukaq jutinmi Semäna fiesta kaykan. Tsayta musyanaykipä liyinki Éxo. 34.22. [b] **23.16b** Cosëcha Ushay fiestapa jukaq jutinmi Ramäda fiesta kaykan. Tsayta musyanaykipä liyinki Deut. 16.13.

† **23.12** Éxo. 20.9-11; 31.15; 34.21; 35.2; Lev. 23.3; Deut. 5.13-14. † **23.15** Éxo. 12.14-20; Lev. 23.6-8; Núm. 28.17-25. † **23.16a** Lev. 23.15-21; Núm. 28.26-31. † **23.16b** Lev. 23.39-43. † **23.19a** Deut. 26.2. † **23.19b** Éxo. 34.26; Deut. 14.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunapis qamkunapita qeshpir aywakuyanqa. 29 Tsaynö kaptinpis manami juk watallachötsu tsay runakunata qarqushä. Juklla qarquptïqa chakrakuna purunyanqami y munti uywakunapis mirarmi ushayäshunki. 30 Tsaymi qamkuna mirayanqaykiyaq paykunata wallka wallkalla qarqushä. Tsaynöpami llapan chakrankuna qamkunapana kanqa.

31 "Nacionnikipa lindërunmi kanqa Puka Lamarpita filisteo runakunapa lamarninyaq.[c] Tsaynöllami lindërunkuna kanqa tsunyaq jirkapita Éufrates mayuyaq. Qamkunatami yanapayäshayki tsaycho taq runakunata qarquyänaykipä. 32 Tsay runakunawan ni diosninkunawan ama ima *pactutapis rurayankitsu. 33 Täyanqayki nacioncho tsay runakuna täyänanta ama munayankitsu. Qamkuna kaqcho tarqa mana käsukayämänaykipämi imaykata niyäshunki. Tsaynöpami paykuna yärakuyanqan dioskunata adorayaptiki mana kuyapaypa castigayäshayki".

Tayta Diosta Israel runakuna awniyanqan

24 1 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan: "Aarónta, Nadabta, Abiúta y qanchis chunka (70) Israel mayor runakunata pushakurkur noqa kaykanqä jirkaman witsäyämunki. Manarä chämur karullacho paykuna qonqurikuyätsun. 2 Tsaypita mastaqa noqa kaqman ama witiyämutsuntsu. Paykunata tsaycho jaqiykur japallayki witsämunki".

3 Tsaynö niptinmi jirkapita Moisés kutiykur TAYTA DIOS ninqankunata y leyninkunatapis runakunata willarqan. Tsaymi llapan niyarqan: "TAYTA DIOS ninqankunata llapantami cumpliyäshä".[†]

4 Awniyaptinmi TAYTA DIOS ninqankunata Moisés llapanta qellqarqan. Tsaypita waraynin tutami tsaka tsakalla jirka chakincho *altarta pirqarqan. Tsaychömi Israel runakunapa trïbunkuna chunka ishkay kaptin chunka ishkay wanka rumikunata jawitsirqan. 5 Nirkurnami chölukunata nirqan törukunata pishtaskir rupatsina sacrificiuta y alli päsakuy sacrificiuta rupatsiyänanpä.

6 Pishtayanqan törukunapa yawarninta matikunaman Moisés qoriskirmi altarman pullanta tsaqtsurqan. 7 Nirkurnami *Pactu Libruta runakunata liyiparqan. Tsayta wiyarmi niyarqan: "TAYTA DIOS ninqankunataqa llapantami cumpliyäshä".

8 Tsaynö niyaptinmi Moisésqa matikunaman qorinqan yawarta runakunapa jananman tsaqtsupar nirqan: "Kay yawarqa noqantsikwan TAYTA DIOS *pactuta ruranqan yawarmi kaykan.[†] Mandamientunkunata y leyninkunata entregamarnintsikmi noqantsikwan pactuta ruraykan".[†]

9 Tsaypitanami Sinaí jirkaman witsäyarqan Moisés, Aarón, Nadab, Abiú y qanchis chunka (70) Israel mayor runakuna. 10 Tsaychömi yärakuyanqan Tayta Diosta rikayarqan. Chakin jaruranqanchömi zafiro rumipita rurashqanörä chipipirqan. Colorninpis ciëlu niraqmi karqan. 11 Tayta Diosta rikarpis tsay mayor runakuna manami wanuyarqantsu. Tsaychömi mikuyarqan y upuyarqan.

Sinaí jirkacho chunka mandamientukunata Moisés chaskinqan

12 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan: "Jirka puntanman witsarkamur shuyämay. Tsaychömi läja rumicho

---

[c] **23.31** Filisteo runakunapa lamarninqa Mediterráneo Lamarmi kaykan.
[†] **24.3** Éxo. 19.8; Deut. 5.27. [†] **24.8a** Mat. 26.28; Mar. 14.24; Luc. 22.20; 1Cor. 11.25; Heb. 10.29. [†] **24.8b** Heb. 9.19-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qellqanqä leykunata y mandamientukunata entregashayki. Tsaytami Israel runakunata yachatsinki".

13 Tsaynö niptinmi Tayta Dios kaykanqan jirkaman yanapaqnin Josuéwan Moisés witsäyarqan. 14 Manarä aywarmi mayor runakunata nirqan: "Kutiyämunqäyaq kayllacho shuyaykäyämay. Qamkunawanmi Aarón y Hur quëdayanqa. Imapis kaptinqa paykunaman aywayanki".

15 Tsaynö yätsiskir jirkaman Moisés witsaskiptinmi jirkata pukutay tsapaskirqan. 16 Soqta junaqmi Sinaí jirkata pukutay tsaparqan. Tsay pukutaypitami TAYTA DIOSPA chipipiyninpis rikakämurqan. Qanchis kaq junaqchörämi pukutay rurinpita Moisésman TAYTA DIOS qayakamurqan. 17 Tsay jirkachömi TAYTA DIOSPA chipipiyninta imayka nina lunyaykaqtanörä Israel runakuna rikayarqan. 18 Moisésta TAYTA DIOS qayamuptinmi puntaman witsarnin pukutay rurinman yaykurqan. Tsay puntachömi chusku chunka (40) junaq y chusku chunka paqas kamurqan.†

Sagrädu Tolduta ruratsinanpä y ofrendata qoriyänanpä ninqan

Éxodo 35.4-9

25 1 Sinaí jirkacho kaykaptinmi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Ofrendata noqapä apayämunanpä Israel runakunata niy. Ofrendata churayta munaqkunaqa llapan voluntäninkunawan churayämutsun 3 qorita, qellayta, broncita, 4 azul, granäti y puka millwa jïlukunata, llanulla putskashqa lïnu jïluta y cabrapa aqtsanpita putskashqa jïlutapis. 5 Tsaynöpis apayämutsun pukaman tiñishqa üsha qaratsata, fïnu qarata, acacia qeruta, 6 candelabru tsarinanpä aceitita, *sagrädu aceitimanpis inciensiumanpis takutsinanpä mushkuq jachakunata,† 7 ónice rumikunata y wakin kuyayllapä rumikunatapis. Tsay rumikunami kayanqa mandaq sacerdötipa *efodninta y pectoralninta† adornayänanpä.

8 "Tsay ofrendata apayämunqankunawan *Sagrädu Tolduta ruratsinki. Tsaynöpami paykuna täyanqancho imaypis täshä. 9 Tsay tänäpä Sagrädu Toldutapis manëjunkunatapis ruratsinaykipämi rikatsishayki. Tsaymi llapantapis rikatsinqätanölla ruratsinki.

Pactu Babulta ruratsinanpä tantiyatsinqan

Éxodo 37.1-9

10 "Acacia qerupita juk babulta ruratsinki. Tsay babulpa largunmi kanqa juk metru chunka centïmetru. Anchunpis altunpis soqta chunka pitsqa (65) centïmetrumi kanqa. 11 Jananpa y rurinpa qoriwan laqatsinki. Tsaynölla entëru kuchunpa qoripita rebëtita ruraskatsir tumaypa churatsinki. 12 Qoripita chusku argöllata ruraskatsir churatsinki chuskun chakinkunaman: ishkayta babulpa jukaq lädunman y ishkaytana babulpa jukaqnin lädunman. 13 Acacia qerupita ishkay umrukuyänan qerukunata ruraskatsir qoriwan laqatsinki. 14 Tsay umrukuyänan qerukunata argöllapa uchkunpa ullkatsinki babulta umrushqa puritsiyänanpä. 15 Tsay umrukuyänan qerukunata amana jipitsinkinatsu. 16 Tsay babulman churanki *pactu ruranqantsikta cumpliyänaykipä kaq mandamientukunata.

17 "*Babulpa tsapananta qori pürullapita ruratsinki. Largunmi kanqa juk metru chunka centïmetru. Anchunnami kanqa soqta chunka pitsqa (65) centïmetru. 18 Tsaynölla martilluwan takayllapa ishkay *querubinkunata qoripita ruraskatsir babulpa tsapanan ishkan kuchunkunaman churatsinki. 19 Tsapanantawan querubinkunataqa

† **24.18** Deut. 9.9. † **25.6** Éxo. 30.23-25. † **25.7** Éxo. 28.6-30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

juk piëzallapita ruratsinki. Jukaq querubinmi kanqa itsuqnincho y jukaqnami kanqa derëchancho. 20 Tsay ishkan querubinkunami frenti frenti älankuna kichashqa babulpa tsapananta rikaräyanqa. Tsaynöpami ishkanpa älankuna tsapananta llanturäyanqa. 21 Babul rurinman pactu ruranqantsik mandamientukunata churaykur tsapananwan tsapanki. 22 *Pactu Babulpa tsapanan janancho ishkay querubinkuna chawpinpitami Israel runakunata imata ninaykipäpis willashayki.

Tanta churakuna mësata ruratsinanpä tantiyatsinqan
Éxodo 37.10-16

23 "Tsaynölla acacia qerupita mësata ruratsinki. Tsay mësapa largunmi kanqa isqun chunka (90) centïmetru. Anchunnami kanqa chusku chunka pitsqa (45) centïmetru. Altunnami kanqa soqta chunka pitsqa (65) centïmetru. 24 Tsay mësapa jananta, rurinta y chakinkunatapis qoriwan laqatsinki. Kuchunkunapapis qoripita rurashqa rebëtita tumaypa churatsinki. 25 Tsaynölla qanchis centïmetru anchuta listunta tumaypa churatsinki. Tsay jananmannami qoripita rurashqa juk rebëtita churatsinki. 26 Tsaynölla chusku argöllakunata qoripita ruraskatsir mësapa chuskun chakinkunaman churatsinki. 27 Tsay argöllakunata churatsinki chakinpita rebëtinman tinkunqanyaq. Tsay argöllakunapa päsatsun ishkay umrukuyänan qerukuna mësata puritsiyänanpä. 28 Mësata puritsikuyänan qerukunatapis acacia qerupita ruraskatsir jananpa qoriwan laqatsinki.

29 "Tsay mësapä qori pürupita ruratsinki plätukunata, wishllakunata, järrakunata y cöpakunata. Tsay järrakuna y cöpakunaqa vïnuta *altarman wiñapäyänanpämi kanqa. 30 Ñöpächo kananpä tsay mësaman imaypis tantata churatsinki.†

Candelabru
(25.31)

Candelabruta ruratsinanpä ninqan
Éxodo 37.17-24

31 "Tsaynölla candelabruta qori pürupita martilluwan takayllapa ruratsinki. Tsay candelabrupa jamakunan, chakin, cöpankuna y waytankunapis juk piëzalla kayätsun. 32 Tsay candelabruqa soqta rikrayuqmi kanqa. Kimsa rikranmi jukaqläpa kanqa y kimsa kaqnami jukaqläninpa kanqa. 33 Cada rikrankunacho kimsa waytakunata ruratsinki. Tsay waytakuna almendrupa waytan niraq kayätsun. 34 Candelabrupa chakinchöpis katsun chusku waytankuna. Tsay waytakunapis almendrupa waytan niraqlla kayätsun. 35 Cada rikran tinkuraqcho katsun juk wayta. 36 Waytankunapis rikrankunapis juk piëzalla katsun. Llapanpis qori pürupita martilluwan takayllapa rurashqa katsun.

37 "Candelabrupa qanchis mechërunkunata ruratsinki. Tsay mechërukunata candelabrupa cada puntankunaman jukta churatsinki ñöpanman atsikyänanpä.[d] 38 Mëchapa lliptanta jipinanpä taksha alicätikunapis y llipta

[d] **25.37** Ñöpanman atsikyarqa qori mësacho kaykaq chunka ishkay tantakunatami atsikyaparqan. Tsayta musyanaykipä liyinki Éxo. 40.22, 24.
† **25.30** Lev. 24.5-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qorikunan platïllunkunapis qori pürupita katsun. 39 Tsay candelabruta y llapan manëjunkunata ruratsinki kimsa chunka kimsa (33) kïlu qoripita.

40 “Kay jirkacho rikatsinqätanölla llapanta ruratsinki.†

Sagrädu Tolduta ruratsinanpä tantiyatsinqan

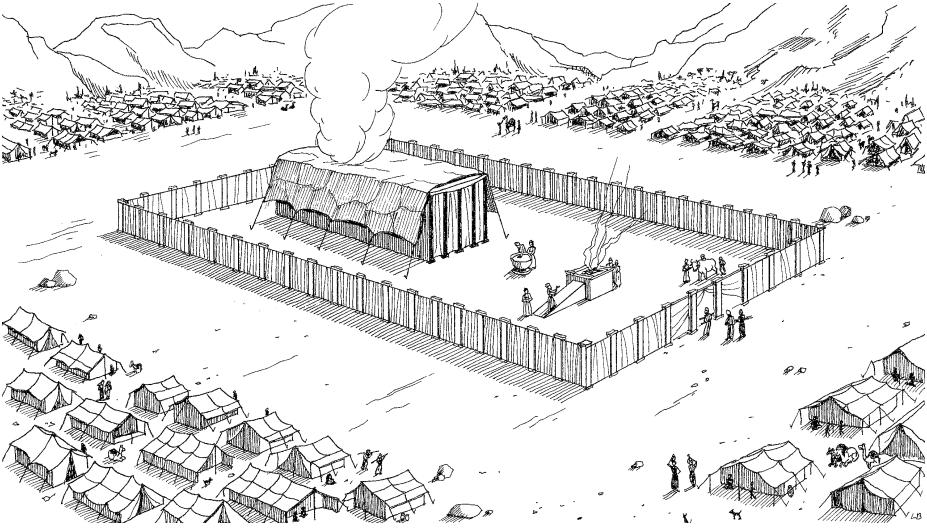
Éxodo 36.8-38

26 1 “*Sagrädu Toldupä chunka bayëtakunata awatsinki. Tsay bayëtakunata awatsinki llanulla putskashqa lïnu jïlupita y azul, granäti y puka millwa jïlukunapita. Tsay bayëtakunaman bordatsinki ishkay *querubinkunata. 2 Tsay tamäñullata tsay chunka bayëtakunata awatsinki. Largunmi kanqa chunka ishkay metru pullan (12.5). Anchunnami kanqa ishkay metru.

3 “Pitsqa bayëtakunata largun kaqpa jiratsinki juk bayëtanölla kananpä. Tsaynölla pitsqa kaqtapis jiratsinki juk bayëtanölla kananpä. 4 Tsay ishkay bayëtakunapa largun kaq kuchunman azul jïlukunata ojalnin kananpä churatsinki. 5 Pitsqa chunka (50) kanqa jukaq bayëtapa kuchunpä y pitsqa chunkanami kanqa jukaq bayëtapa kuchunpä. Tsaynöpami ishkan bayëtakunapa ojalninkuna frenti frenti kayanqa tsaritsinanpä. 6 Ojalninkunapita tsaritsinaykipä qoripita ruratsinki pitsqa chunka ganchukunata. Tsay ganchukunawan tsaritsinki ishkan jirayanqan bayëtakunata. Tsaynöpami juk toldullana kanqa.

7 “Tsay jananman qatanaykipä cabrapa aqtsanpita chunka juk bayëtakunata awatsinki. 8 Tsay bayëtakunaqa llapanpis tsay tamäñullami kayanqa. Cada bayëtapa largunmi kanqa chunka kimsa metru pullan (13.5). Anchunnami kanqa ishkay metru.

9 “Tsaypitana pitsqa bayëtakunata largun kaqpa jiratsinki jukllayllanö kananpä. Tsaynölla soqta

Sagrädu Toldu
(26.2)

† **25.40** Hech. 7.44; Heb. 8.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaqkunatapis largun kaqpa jiratsinki jukllayllanö kananpä. Tsay bayëtakunawan qatatsiptikimi soqta kaq jiranqan bayëtaqa punku yaykunacho päsaränanpä kanqa. Tsay päsaraq kaqta jananman doblatsinki.

10 "Ojalkunata jïlupita rurarkur tsay jiranqan bayëtakuna tinkunanpä kaq kuchunman churatsinki. Pitsqa chunka (50) ojalkunata churatsinki jukaq jiranqan bayëtapa kuchunman y pitsqa chunkatana churatsinki jukaq bayëtapa kuchunman. 11 Tsay ojalkunata tsaritsinaykipä pitsqa chunka ganchukunata broncipita ruratsinki. Tsaywan tsaritsiptikimi juk bayëtanöllana kanqa.

12 "Tsay bayëtakunawan qatatsiptikimi mas jatun kar sobrarnin Sagrädu Toldupa ñöpankunapa päsaranqa. 13 Tsay qataraq bayëtaqa ruri kaq bayëtapitami ishkan ñöpanpa päsaranqa chusku chunka pitsqa (45) centïmetru.

14 "Tsay bayëta jananman qatatsinki pukaman tiñishqa üsha qaratsapita rurashqa tolduwan. Tsay qaratsakuna jananmanna qatatsinki fïnu qarakunawan.

15 "Sagrädu Tolduta ichïtsinaykipäqa acacia qerupita shumaq shutu marcukunata ruratsinki. 16 Cada marcuta ruratsinki chusku metru pullan altuta. Anchuntana ruratsinki soqta chunka pitsqa (65) centïmetruta. 17 Marcupura laqaränanpä cada marcupa chakincho ishkay espïgata ruratsinki. Llapan marcukunatapis tsaynölla ruratsinki. 18 Sur kaqläman ichïtsinaykipä ishkay chunka (20) marcukunata ruratsinki. 19 Tsay marcukuna ichiränanpä chusku chunka (40) jawiräkunanta qellaypita ruratsinki. Cada marcupa ishkay espïgan kaptinmi cada marcupa ishkay jawiräkunanpis kanqa. 20 Tsaynölla norti kaqläman ichïtsinaykipä ishkay chunka (20) marcukunata ruratsinki. 21 Tsaykunata ichïtsiyänanpäpis qellaypita ruratsinki chusku chunka (40) jawiräkunanta. Tsaynöpami cada marcupä kanqa ishkay jawiräkunan.

22 "Rupay jeqanan kaqläpa ichïtsinaykipäpis soqta marcukunata ruratsinki. 23 Qepan kaq esquïnankunapä mas ishkay marcukunata ruratsinki. 24 Tsay marcukunami esquïnacho tinkuq marcukunaman shumaq laqaranqa. Jana kaq esquïnachömi juk argöllawan shequranqa. Ishkan esquïnanchöpis marcukunata tsaynölla ichïtsinki. 25 Tsaymi puwaq marcukuna tsaylächo kanqa. Cada marcupami qellaypita rurashqa ishkay jawiräkunan kanqa. Tsaynöpami tsaylächo chunka soqta jawiräkunan kanqa.

26 "Sagrädu Toldupa jukaq ñöpan marcunkuna witsaypa tsararänanpä acacia qerupita pitsqa traviskunata ruratsinki. 27 Tsaynölla jukaq ñöpanpäpis pitsqa traviskunata ruratsinki. Sagrädu Toldu qepanpäpis pitsqa mas traviskunata ruratsinki. Tsayqa rupay jeqanan kaqläpami kanqa. 28 Chawpi kaq travisqa marcukunapa juk kuchunpita jukaq kuchunyaqmi päsanqa. 29 Tsay marcukunata y traviskunatapis qoriwan laqatsinki. Traviskuna päsayänanpäqa qoripita argöllankunata ruratsinki. 30 Kay jirkacho rikatsinqätanölla Sagrädu Tolduta ruratsinki.

31 "Cortïnata awatsinki azul, granäti y puka millwa jïlukunapita y llanulla putskashqa lïnu jïlupita. Tsayman ishkay querubinkunata shumaq bordatsinki. 32 Tsay cortïnata qoripita rurashqa ganchukunawan acacia qerupita rurashqa chusku jorcunkunaman shequtsinki. Tsay jorcunkunaqa qoriwan laqashqami kanqa. Jorcunkunapa jawiräkuyänanpis qellaypita rurashqami kanqa. 33 Cortïnapa qepanmanna churanki *Pactu Babulta. Tsay cortïnami Lugar Santïsimupita Lugar Santuta rakinqa.† 34 Tsaypitana

†**26.33** Heb. 6.19; 9.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Lugar Santïsimucho Pactu *Babulta
tsapananwan tsaparkunki. 35 Lugar
Santïsimu waqtanmanna mësatawan
candelabruta churanki. Mësata chu-
ranki norti kaqläman y candelabru-
tana churanki sur kaqläman.
36 "Juk cortïnatana awatsinki tol-
duman yaykuna punkupä. Tsayta
awatsinki azul, granäti y puka millwa
jïlukunapita y llanulla putskashqa
lïnu jïlupitapis. Tsay cortïnaman shu-
maq bordatsinki kuyayllapä kananpä.
37 Cortïna warkaränanpä acacia qeru-
pita pitsqa jorcunkunata ruratsinki.
Tsay jorcunkunata jananpa qoriwan
laqatsinki. Ganchunkunatapis qoripita
ruratsinki jorcun puntancho kananpä.
Tsaynölla jorcunkuna ichiräyänanpä
pitsqa jawiräkunanta broncipita fun-
ditsinki.

Broncipita altarta ruratsinanpä tantiyatsinqan
Éxodo 38.1-7

27 1 "Tsaynölla acacia qerupita
cuadrädu *altarta ruratsinki.
Tsay altarpa anchun y largunmi kanqa
ishkay metru ishkay chunka pitsqa
centïmetru (2.25). Altunnami kanqa
juk metru ishkay chunka pitsqa cen-
tïmetru (1.25). 2 Chuskun esquïnan-
kunacho waqratanö ruratsinki. Tsay
waqrakunawanmi altarqa tsay piëza-
lla kanqa. Altarpa jananta y rurinta
bronciwan laqatsinki. 3 Altarpa llapan
manëjunkunami broncipita kanqa.
Tsay manëjukuna kayanqa uchpa
qorikuna, tenäzakuna, trinchikuna,
tazonkuna y kanallakuna. 4 Tsaynö-
lla rejïllantapis ruratsinki broncipita.
Tsay rejïllapa chuskun esquïnanman
churatsinki broncipita rurashqa argö-
llakunata. 5 Tsay rejïllata altar rurin-
man churatsinki. Tsaynö churatsiptin-
kimi tsay rejïlla altar pullancho tsa-
kraranqa. 6 Tsaynölla acaciapita ishkay
umrukuyänan qerukunata ruraskatsir
jananpa bronciwan laqatsinki. 7 Tsay
umrukuyänan qerukunata altarpa
ishkanlächo kaykaq argöllankunapa
ullkatsinki tsaywan puritsiyänanpä.
8 Tsay altartaqa tsapanaynaqta tabla-
pita ruratsinki. Llapanta ruratsinki
jirkacho rikatsinqätanölla.

Sagrädu Toldupa patiunta ruratsinanpä tantiyatsinqan
Éxodo 38.9-20

9 "*Sagrädu Tolduqa patiuyuq katsun.
Tsay patiuta jiruruypa tsaparänanpä
cortïnata llanulla putskashqa lïnu
jïlupita awatsinki. Sur kaqläpami lar-
gun kanqa chusku chunka pitsqa (45)
metru. 10 Cortïna warkaränanpä ishkay
chunka (20) jorcunkunata broncipita
ruratsinki. Jorcunkunapa jawiräku-
nanta ishkay chunkata broncipita
ruratsinki. Cortïna tsararaq ganchu-
kunatapis argöllakunatapis qellaypita
ruratsinki. 11 Norti kaqläpami patiupa
cortïnan kanqa chusku chunka pitsqa
(45) metru. Jorcunninkunatapis jawi-
räkunantapis broncipita ishkay chun-
kata (20) ruratsinki. Ganchunkunatapis
argöllankunatapis qellaypita ruratsinki.
12 "Rupay jeqanan kaqläpami cor-
tïnapa largun kanqa ishkay chunka
ishkay metru pullan (22.5). Tsaypa
largunmi kanqa jukaq esquïnapita
jukaq esquïnayaq. Jorcunninkunatapis
jawiräkunantapis chunkata ruratsinki.
13 "Rupay yarqamunan kaqläpami
cortïnapa largun kanqa ishkay chunka
ishkay metru pullan (22.5). 14 Tsayläpami punku kanqa. Punkupita itsuq
kaqläpami qanchis metru cortïna
kanqa. Cortïnata tsararänanpä kimsa
jorcunkunata ichïtsinki cada ünunta
jawiräkunanman. 15 Tsaynölla pun-
kupita derëcha kaqlämanpis qanchis
metru cortïnata churatsinki. Tsay
cortïnata tsararänanpä kimsa jorcun-
kunata cada ünunta jawiräkunanman
ichïtsinki.
16 "Patiuman yaykuna punkupä rura-
tsinki isqun metru largu cortïnata.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsayta awatsinki azul, granäti y puka millwa jïlukunapita y llanulla putskashqa lïnu jïlupitapis. Tsay cortïnata shumaq bordatsinki. Cortïnata tsararänanpä chusku jorcunkunata cada ünunta jawiräkunanman ichïtsinki. 17 Patiucho kaykaq llapan jorcunkuna qellaypita rurashqa argöllayuq y ganchuyuq kayätsun. Tsay jorcunkunapa jawiräkunanpis broncipita katsun. 18 Tinkunantsik Sagrädu Toldupa patiun kanqa chusku chunka pitsqa (45) metru largu. Anchunna kanqa ishkay chunka ishkay metru pullan (22.5). Altunna kanqa ishkay metru ishkay chunka pitsqa centïmetru (2.25). Cortïnanta ruratsinki llanulla putskashqa lïnu jïlupita. Jorcunkunapa jawiräkunanmi kanqa broncipita. 19 Sagrädu Toldupa llapan manëjunkunapis broncipitami kanqa. Tsaynölla Sagrädu Tolduta ichïtsinaykipä ruri kaq y waqta kaq estäcankunapis broncipita kanqa.

Candelabrupä aceitita rurayänanpä tantiyatsinqan
Levítico 24.1-3

20 "Israel runakunata ninki olïvupita aceitita ruraskir apayämunanpä. Tsay aceitimi kanqa candelabru imaypis atsikyaränanpä. 21 Tsay candelabrutami cada tsakay Aarón y tsurinkuna Tinkunantsik Tolducho tsaritsinqa warat ñöpächo atsikyänanpä. Tsaynö atsikyanqa *Pactu Babulta tsaparaq cortïna waqtanchömi. Tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qamkunapä y qamkunapita aywaraqkunapäpis kanqa.

Sacerdötikunapa latsapankunata ruratsinanpä ninqan
Éxodo 39.1-31

28 1 "Israel runakunapita wawqiki Aarónta y tsurinkuna Nadabta, Abiúta, Eleazarta y Itamarta sirvimaq sacerdötikuna kayänanpä churanki. 2 Wawqiki Aarón respitädu sacerdöti kar jatikunanpä kuyayllapä *sagrädu latsapankunata ruratsinki. 3 Latsapankunata ruratsinaykipä yachaynin qaranqä runakunata tantiyatsinki imanö rurayänanpäpis. Tsay latsapakunata jatikurkurmi sirvimaq sacerdöti kananpä consagrädu kanqa. 4 Wawqiki Aarón y tsurinkuna jatikuyänanpä ruratsinki pectoralta, *efodta, sotänata, bordashqa tünicata, görrata y wachukutapis. Paykunami tsay sagrädu latsapata jatikuyanqa akranqä sacerdötikuna kar sirviyämänanpä. 5 Tsay latsapakunata awayanqa qori jïlupita, azul, granäti y puka millwa jïlukunapita y llanulla putskashqa lïnu jïlupitapis.

Efodta ruratsinanpä tantiyatsinqan
Éxodo 39.2-7

6 "*Efodta awatsinki qori jïlupita†, azul, granäti y puka millwa jïlukunapita y llanulla putskashqa lïnu jïlupitapis. Tsayta awayanqa awayta shumaq yachaqkuna. 7 Tsaynölla efodpa ishkan kuchuncho tirantikuna kanqa umruncho warkaränanpä. 8 Efodpa wachukuntapis awatsinki qori jïlupita, azul, granäti y puka millwa jïlukunapita y llanulla putskashqa lïnu jïlupita. Tsay wachukuqa efodwan jukllayllanömi kanqa.

9 "Tsaynölla ishkay ónice rumikunaman Israelpa tsurinkunapa jutinkunata qellqatsinki. 10 Tsaynö qellqatsinki mayorpita qallaykur hasta qepayaq. Juknin kaq rumiman soqta jutikunata qellqatsinki y jukaq rumimanpis soqta jutikunata qellqatsinki. 11 Tsay jutikunata rumipita sëlluta ruraqnö alhäja ruraq runawan qellqatsinki. Tsay rumikuna mana yarqukänanpä tsararaqninkunata qoripita ruraykatsir siguratsinki. 12 Tsay ishkay

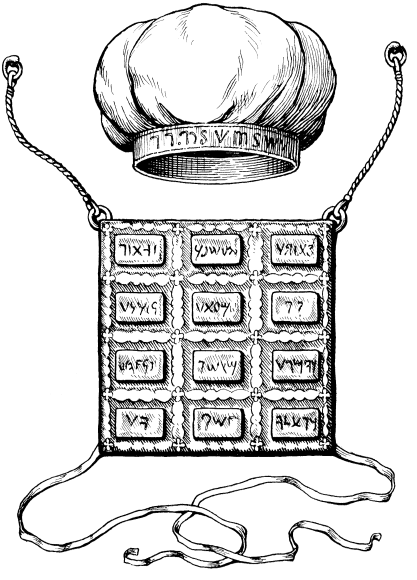
† **28.6** Éxo. 39.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rumikunata efodpa tirantinkunaman churatsinki sacerdötipa umruncho kananpä. Tsaynöpami ñöpäman Aarón yaykamur umruncho apamunqa Israelpa tsurinkunapa jutinkunata imaypis mana qonqäyänanpä. 13 Tsay rumikunapa tsararaqninkunata qoripita ruratsinki. 14 Rumikuna kaykanqan kuchunpa churatsinki pilltashqa ishkay qori cordonta.

Pectoralta ruratsinanpä tantiyatsinqan
Éxodo 39.8-21

15 "Pëchunman churakunan pectoralta ruratsinki imata yarpanqätapis sacerdöti musyananpä.[e] Tsaytapis ruratsinki *efodta ruratsinqaykinölla. Tsaymi kanqa qori jïlupita, azul, granäti y puka millwa jïlukunapita y llanulla putskashqa lïnu jïlupitapis.

Mandaq sacerdötipa görranwan pectoralnin (28.15)

16 Ruraskatsir doblanki bolsanö cuadrädu kananpä. Largunpis anchunpis ishkay chunka ishkay (22) centïmetru kanqa. 17 Tsayman churatsinki chusku fïla kuyayllapä rumikunata. Punta kaq fïlaman churatsinki sárdica rumita, topacio rumita y carbunclo rumita. 18 Ishkay kaq fïlaman churatsinki esmeralda rumita, zafiro rumita y diamanti rumita. 19 Kimsa kaq fïlaman churatsinki jacinto rumita, ágata rumita y amatista rumita. 20 Chusku kaq fïlamanna churatsinki berilo rumita, ónice rumita y jaspe rumitapis. Tsay rumikuna mana yarqukänanpä qoripita tsararaqninkunata ruraykatsir siguratsinki. 21 Tsay rumikunami chunka ishkay kanqa. Chunka ishkay kanqa Israelpa tsurinkuna chunka ishkay kayanqannömi. Cada rumiman juk trïbupa jutinta qellqatsinki rumipita rurashqa sëllunö kananpä.

22 "Pectoralpä cordonkunata qori jïlupita pilltatsinki. 23 Nirkur ishkay taksha argöllakunata qoripita ruratsinki. Tsay argöllakunata churatsinki pectoralpa jana kaq ishkan esquïnanman. 24 Tsay argöllakunaman qoripita pilltashqa cordonta ullkatsinki. 25 Cordonpa ishkan puntankunatana siguratsinki umruncho kaq tsararaqninkunaman. Tsayqa pëchunchömi wataranqa.

26 "Tsaynölla ishkay taksha argöllakunata qoripita ruratsinki pectoralpa ura kaq kuchunkunaman churananpä. Tsay argöllakunami pectoral rurincho kar efod janancho kanqa. 27 Tsaynölla ishkay taksha argöllakunata qoripita ruratsinki efodpa wachukun janaläninman churananpä. Tsaykunami efodpa tirantinkunacho kar pectoralpa costüranman tinkuranqa. 28 Nirkurmi pectoralpa y efodpa argöllankunata azul cordonwan watanki efodpita mana yarqunanpä.

[e] **28.15** Pectoral rurinchömi Urim y Tumim ninqan rumikuna karqan. Tsay rumikunawanmi sacerdöti suertita rikaq Tayta Dios imata munanqanta musyananpä. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Éxo. 28.30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 “Lugar Santuman pectoralnin
jatishqa Aarón yaykurmi Israelpa
tsurinkunapa jutinkunata pëchuncho
apanqa. Pectoralnin jatishqa ñöpächo
kaptinmi paykunata y paykunapita
aywaraqkunata imaypis yarparäshä.
30 Tsay pectoralman wiñapanki *Urimta
y Tumimta† pëchuncho Aarón apa-
nanpä. Tsaynöpami Lugar Santuman
yaykur noqapa ñöpächo imaypis tsara-
ranqa allipä kaqta y mana allipä kaqta-
pis Israel runakunata tantiyatsinäpä.

Mandaq sacerdötipa wakin latsapankunata ruratsinanpä ninqan
Éxodo 39.22-31

31 “*Efodpa rurinman jatikunanpä
azul jïlupita sotänata awatsinki.
32 Uman yaykunanpä tsay sotänata
kunkayuqta ruratsinki. Sotänapa
kunkan mana rachinanpä rebëtita
jiratsinki. Tsay rebëti qara casäcapa
kuchunnö jirashqa kanqa. 33 Sotänapa
ura kuchunpa granädatanö adornuta
bordatsinki azul, granäti y puka millwa
jïlukunawan. Tsaynölla tsay kuchunpa
qoripita rurashqa campanillakunata
churatsinki. 34 Tsaynöpami juk qori
campanilla, juk granäda, juk qori cam-
panilla, juk granäda sotäna kuchun-
cho tumaypa kanqa. 35 Tsay sotänan
jatishqami Lugar Santuman imaypis
Aarón yaykunqa. Tsaymi sirvimänanpä
yaykuptinpis y yarqamuptinpis campa-
nillan wiyakämunqa. Sotänan jatishqa
yaykurqa manami wanunqatsu.
36 “Tsaynöpis qoripita vinchata rura-
tsinki. Tsayman qellqatsinki ‘TAYTA
DIOSPA karmi *santu’ nir qellqarä-
nanpä. Tsayta qellqatsinki rumipita
rurashqa sëllunö kananpä. 37 Tsay
ruratsinqayki vinchata Aarónpa
görranman azul cordonwan wata-
panki. 38 Tsay vinchata Aarón imaypis
urkuncho jatiranqa. Tsaynöpami Israel
runakuna *sagrädu sacrificiukunata
apayämuptin munanqänö mana kap-
tinpis perdonashä. Israel runakunapa
trokin Aarónnami jutsayuq kanqa.
39 “Aarónpä tünicatapis lïnu jïlu-
wan awaskatsir shumaq bordatsinki.
Görrantapis lïnu jïlupita awatsinki.ƒ
Wachukuntapis shumaq bordatsinki.
40 “Aarónpa tsurinkunapäpis tünican-
kunata, wachukunkunata y görranku-
nata shumaq kuyayllapäta ruratsinki.
41 Tsaykunata rurarkatsir wawqiki
Aarónta y tsurinkunata jatitsinki. Uman-
kunaman sagrädu aceitita wiñapanki
sirvimaq sacerdötikuna kayänanpä.
42 “Tsaynölla penqayninta tsapa-
nanpä tseqllapita qonquryaq lïnu-
pita calzoncïllunta ruratsinki. 43 Tsay
calzoncïllutaqa Aarón y tsurinkunami

Mandaq sacerdöti
(28.43)

ƒ**28.39** Aarónpa görranqa manami llullukuna jatikunqan görra niraqtsu karqan, sinöqa lïnu tëlapita rurashqa corönanömi.
†**28.30** Núm. 27.21; Esd. 2.63; Neh. 7.65.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jatikuyanqa Tinkunantsik Tolduman yaykuyänanpä. Tsaynin jatishqami Lugar Santucho kaq *altarchöpis sirviyämanqa. Calzoncïllun jatishqa mana yaykurqa jutsayuq karmi wanuyanqa. Tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi kanqa Aarónpä, tsurinkunapä y paypita aywaraqkunapäpis.

Sacerdötikunata churananpä tantiyatsinqan

Levítico 8.1-36

29 1 "Sirvimaq sacerdöti kayänanpä Aarónta y tsurinkunata churar akranki sänu torïtuta y ishkay sänu carnërukunata. 2 Tsaynölla ruranki allinnin kaq jarinapita levadüraynaq tantata, aceitiwan masarashqa levadüraynaq tantata y aceitiwan llushipashqa levadüraynaq llapsha tantatapis. Tsay llapan tantakunata trïgu jarinapita ruranki. 3 Tsay ruranqayki tantakunata canastaman wiñarkur apamunki. Tsaynölla torïtuta y ishkan carnëruta Tinkunantsik Tolduman apamunki.

4 "Aarónta y tsurinkunata Tinkunantsik Toldupa patiunman pushaykamur bäñatsinki. 5 Nirkur Aarónta jatitsinki tünicata, sotänata, *efodta y pectoralta. Tsaykunata jatiskatsir efodpa wachukunwan tseqllanman watanki. 6 Tsaynölla umanman görrata jatiskatsir *sagrädu vinchata† jananman churanki. 7 Tsaynö jatirkatsir noqata sirvimaq sacerdöti kananpä Aarónpa umanman sagrädu aceitita wiñapanki. 8 Tsaynölla Aarónpa tsurinkunata qayaykur tünicata jatitsinki. 9 Aarónta wachakätsinqaykinölla paykunatapis wachakätsir görrata jatitsinki. Tsaynöpami noqata sirvimaq sacerdöti kayänanpä churanki. Paykuna y paykunapita aywaraqkunami imayyaqpis sirvimaq sacerdötikuna kayanqa.

10 "Tsaypitana Tinkunantsik Toldupa patiunman torïtuta apamunki. Tsaychömi Aarónwan tsurinkuna torïtupa umanman makinkunata churayanqa. 11 Tsaypita Tinkunantsik Toldupa patiuncho tsay torïtuta ñöpächo pishtanki. 12 Yawarninman dëduykita töparkatsir *altarpa waqrankunata llushinki. Sobraq kaq yawartana altar chakinman jichanki. 13 Pacha wiranta, ñatincho kaykaq wiranta y ishkan rurunta wirantinta altarcho rupatsinki. 14 Aytsanta, qaranta y panzantaqa campamentupita jukläman apaykur rupatsinki. Torïtuta altarcho rupatsinqaykimi purificatsina sacrificiu kanqa.

15 "Tsaypitanami jukaq carnërupa umanman Aarónwan tsurinkuna makinkunata churayanqa. 16 Tsayta pishtaskir yawarninwan altarpa chuskun lädunkunata tsaqtsupanki. 17 Aytsanta cuartizaskir aqishnintawan chakinkunata mayllanki. Tsaypitana altarman umantinta llapanta churaskir 18 rupatsinki. Tsay rupatsinqayki mushkümuptinmi noqa TAYTA DIOS kushikushä.†

19 "Jukaq carnërupa umanmanpis Aarónwan tsurinkuna makinkunata churaskiyaptin 20 tsay carnëruta pishtanki. Yawarninta qoriskir Aarónpa y tsurinkunapa derëcha kaq rinrinpa puntanta ichikllata llushinki. Tsaynölla yawarwan llushinki derëcha kaq makinpa y chakinpa maman dëdunkunatapis. Sobraq kaq yawartana altarpa chuskun lädunkunaman tsaqtsupanki. 21 Altarta tsaqtsupanqayki yawarta qoriskir sobraq kaq aceitiwan Aarónta y latsapankunatapis tsaqtsupanki. Tsaynölla tsurinkunata y latsapankunatapis tsaqtsupanki. Tsaynöpami Aarónwan tsurinkuna noqata sirvimaqnï sacerdöti kananpä consagrädu kayanqa. Latsapankunapis listunami kanqa jatikurkur sirviyämänanpä.

22 "Tsaypitana pishtanqayki carnërupa chupa wiranta, pacha wiranta,

†**29.6** Éxo. 28.36; 39.30. †**29.18** Efe. 5.2; Fil. 4.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ñatincho wiranta, ishkan rurunta
wirantinta y derëcha kaq chankan-
tapis jipinki. Tsaynö jipinki Aarón y
tsurinkuna sacerdöti kayänanpä pish-
tanqayki carnëru kaptinmi. 23 NOQAPA
ñöpächo kaykaq canastapita jipinki
juk jatun tantata, aceitiwan masa-
rashqa juk tantata y juk llapsha tanta-
tapis. Llapanpis tsay tantakunaqa leva-
düraynaqmi kayanqa. 24 Tsay llapanta
Aarónta y tsurinkunata aptatsinki
NOQAPA ñöpäman joqarkur wakman
kayman kuyutsiyänanpä. 25 Tsaynö
ruraskiptin tsay tantakunata qorinki.
Tsaypita jukaq carnëruta rupatsina
sacrificiupä rupatsinqaykinölla tsayku-
natapis altarcho rupatsinki. Tsay rupa-
tsinqaykipa mushkuyninmi NOQAPA
shonqüpänö kanqa. 26 Aarónta sirvi-
maq sacerdöti kayman churar pishtan-
qayki carnërupa pëchuntapis NOQAPA
ñöpäman joqarirkur wakman kayman
kuyutsinki. Tsay aytsaqa qampämi
kanqa.

27 "Tsay kuyutsinqayki pëchunta
y derëcha kaq chankantaqa rakinki
28 Aarónpä y paypita aywaraqku-
napä. Cada vez alli päsakuy sacrifi-
ciu noqapä kaptin tsaykunata Israel
runakunapita imaypis chaskiyanqa.
Tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi
qamkunapä kanqa.

29 "Aarón wanuptinmi sagrädu latsa-
pankuna paypita aywaraqkuna jatiku-
yänanpä kanqa. Tsay latsapakunatami
jatikuyanqa sagrädu aceitita wiñapar
sacerdöti kananpä churanqan höra.
30 Tinkunantsik Tolduman yaykunanpä
mayqanpis Aarón castapita sacerdöti
kananpä churaptin qanchis junaq tsay
latsapata jatirätsun.

31 "Pishtanqan carnërupa wakin
aytsanta kusinanki sagrädu lugar-
cho.ᵍ 32 Tinkunantsik Toldupa patiun-
chömi tsay aytsata y canastacho
sobraq tantata Aarónwan tsurinkuna
mikuyanqa. 33 Sacerdöti kananpä
churanqanpita purificatsina sacrificiu
kaptinmi tsay aytsawan tantakuna
paykuna mikuyänanpä kanqa. Tsay
mikuykuna sagrädu kaptinmi llutа-
llaqa pipis mikunqatsu. 34 Tantatawan
aytsata tsay junaq mana ushaptinqa
sobraq kaqta rupatsinki. Tsaytaqa
sagrädu kaptin manami pipis mikun-
qatsu.

35 "Aarónta y tsurinkunata sacerdöti
kayänanpä churarqa ninqänölla llapan
tsaykunata ruranki. Sacerdöti chu-
rayqa qanchis junaqyaqmi düranqa.
36 Aarónwan tsurinkuna purificashqa
kayänanpä qanchis junaqyaq qoyay
qoyay juk torïtuta pishtaskir rupa-
tsinki. Tsaynöllami tsay rupatsinqay-
kikunaqa altar purificashqa kananpä
kanqa. Tsaypita altar jananman
aceitita wiñapanki sagrädu kananpä.
37 Qanchis junaqyaqmi sacrificiuta
qoyay qoyay rupatsinki. Tsaynöpami
altar sagräduna kaptin tsayman töpaq
kaqqa imapis sagrädu kanqa.

Altarcho qoyay qoyay rupatsiyänanpä ninqan

Números 28.1-8

38 "Mana qonqaypa qoyay qoyay juk
watayuq ishkay carnishta pishtas-
kir *altarcho rupatsiyanki. 39 Jukaq
carnishta patsa waraykaptin rupatsi-
yanki y jukaqtana patsa tsakaykap-
tin. 40 Punta kaq carnishpa aytsanta
altarcho rupatsirnin ishkay kïlu allin-
nin jarinata juk litru olïvu aceitiwan
pichuskir rupatsiyanki. Tsay jananman
wiñapäyanki juk litru vïnuta. 41 Tutapa
rupatsiyanqaykinölla tardipapis jukaq
carnishta pichunqayki jarinatawan
altarcho rupatsiyanki. Tsay rupatsin-
qayki mushkümuptinmi noqa TAYTA
DIOS kushikushä.

ᵍ **29.31** Tsay sagrädu lugarqa altar lädunkunami karqan. Tsayta musyanaykipä liyinki Lev. 10.13-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

42 "Tsaynö rupatsiyanqaykiqa noqapä
rupatsina sacrificiumi kanqa. Tsaytaqa
qamkuna y qamkunapita aywaraqku-
napis Tinkunantsik Toldupa patiun-
man apaykur imaypis ñöpächo rupatsi-
yanki. Tsaychömi imaypis tinkushun
parlanantsikpä. 43 Tsaychömi Israel
mayikikunawanpis tinkushä. Kikï
tsaycho kaptïmi tsay patiu *sagrädu
kanqa.
44 "Tinkunantsik Toldupis y patiucho
kaq altarpis sagrädumi kanqa. Aarón-
tawan tsurinkunatapis noqami chu-
rashä sacerdöti kar sirviyämänanpä.
45 Israel runakuna kayanqancho tarmi
paykunapa Diosnin kashä. 46 Tsaynö-
pami TAYTA DIOSNINKUNA kanqäta
musyayanqa. Noqami Egiptupita jipi-
mushqä paykunawan kanäpä. Noqaqa
paykunapa TAYTA DIOSNINKUNAMI
kaykä.

Inciensiuwan qoshnitsikuna altarta ruratsinanpä tantiyatsinqan
Éxodo 37.25-28

30 1 "Inciensiuta rupatsiyänay-
kipä *altarta acacia qerupita
ruratsinki. 2 Tsay altarpa largunpis
anchunpis chusku chunka pitsqa (45)
centïmetrumi kanqa. Altunmi isqun
chunka (90) centïmetru kanqa. Chus-
kun kuchunkunacho altarwan juk pië-
zalla kananpä waqratanö ruratsinki.
3 Tsay altarta jananpa, lädunkunapa y
waqrankunatapis qoriwan laqatsinki.
Tsaynölla entëru kuchunpa qoripita
rurashqa rebëtita churatsinki. 4 Tsay
rebëti chakinpana cada esquïnanman
qoripita argöllakunata churatsinki.
Tsay argöllakunapami umrukuyä-
nan qerukunata ullkatsiyanqa altarta
puritsiyänanpä. 5 Tsay umrukuyänanta
acacia qerupita ruraskatsir qori-
wan jananpa laqatsinki. 6 Tsaypitana
tsay altarta *Pactu Babulta tsaparaq
cortïna waqtanman churanki. Tsay
*babulpa tsapanan kaqchömi qamwan
tinkushun.
7 "Cada tuta candelabruta kamarin-
qan hörami Aarónqa tsay altarcho
mushkuq inciensiuwan qoshnitsinqa.
8 Tsaynöllami cada tardipis candela-
bruta tsaritsinqan höra tsay altarcho
yapay inciensiuwan qoshnitsinqa.
Aarónwan tsurinkuna y paykuna-
pita aywaraqkunapis noqapa ñöpä-
cho imaypis tsaynö rurayätsun. 9 Tsay
inciensiuwan qoshnitsikuna altar-
chöqa ama juk niraq inciensiuwan
qoshnitsinkitsu.† Tsay altarchöqa ama
rupatsina sacrificiuta ni tsaki mikuy
ofrendakunatapis rupatsinkitsu. Tsay-
manqa vïnutapis ama wiñapankitsu.
10 "Purificatsina sacrificiuta rupatsir
watacho juk kutillami uywapa yawar-
ninta altarpa waqrankunaman Aarón
llushinqa. Tsay altar sagrädu kaptinmi
purificatsina sacrificiuta cada wata
imayyaqpis tsaynö rupatsiyanqa".

Sagrädu Tolducho gastukunapä qellayta qoriyanqan

11 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan:
12 "Israel runakunata censaptiki noqa
TAYTA DIOSPÄ cada ünun ofrendata
apayämunqa. Tsaynöpami censa-
kuyanqanpita qeshya ushanqatsu.
13 Llapan censashqa kaqkunami noqa
TAYTA DIOSPÄ pullan siclo[h] qellayta
apayämunqa. Ofrendayanqan qellay-
kunataqa Tinkuna Tolducho pësakuna-
wanmi pësayanqa. Tsay pësakunawan
pësayaptinmi juk siclo qellay kanqa
chunka juk grämu. 14 Ishkay chunka
(20) watayuqpita janaman censashqa
kaqkuna llapanmi noqa TAYTA DIOSPÄ
tsaynö ofrendata apayämunqa. 15 Mana
ushakäyänanpä ofrendata apamurqa
imaykayuq karpis manami masta
apamunmantsu ni muchuq karpis

[h] **30.13** Juk siclo qellayqa juk killa aruypa chaninmi karqan.
† **30.9** Éxo. 30.34-38.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wallkata apamunmantsu. Tsaypa trokinqa llapanpis iwalllami pullan siclo qellayta apayämunqa. 16 Tsay qellayta Israel runakunapita chaskirnin Tinkunantsik Tolducho gastukunapä churanki. Tsaynöpami censakuyanqaykipita ushakätsiyäshaykitsu".

Broncipita lavatoriuta ruratsinanpä ninqan
Éxodo 38.8

17 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 18 "Mayllakuyänanpä lavatoriutapis jamakunantinta broncipita ruratsinki.† Tsay lavatoriuta Tinkunantsik Toldupita *altarman aywana chawpinman jamaykatsir yakuta wiñatsinki. 19 Tsay lavatoriucho yakuwanmi Aarónwan tsurinkuna makinkunatawan chakinkunata mayllakuyanqa. 20 Tinkunantsik Tolduman manarä yaykurmi mayllakuyanqa mana wanuyänanpä. Tsaynöllami mayllakuyanqa altarcho NOQAPÄ sacrificiuta manarä rupatsir. 21 Makinkunatawan chakinkunata mana mayllakurqa wanuyanqami. Tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi kanqa Aarónpä, tsurinkunapä y paypita aywaraqkunapäpis".

Sagrädu aceitita ruratsinanpä tantiyatsinqan
Éxodo 37.29

22 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 23 "Qorinki soqta kïlu mïrra jachapa weqinta, kimsa kïlu canëlata, kimsa kïlu mushkuq cäñata 24 y soqta kïlu casia jachapa qarantapis. Tsaykunata pësanki Tinkunantsik *Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsaypita kimsa litru pullanta olïvupita rurashqa aceitita kamarinki. 25 Tsay llapan qorinqaykita takutsinki perfümita ruraqkuna takutsiyanqannö. Tsayqa *sagrädu aceitimi kanqa. 26 Tsay aceitita wiñapanki Tinkunantsik Tolduta y *Pactu Babulta. 27 Tsaynölla wiñapanki mësata manëjuntinta, candelabruta manëjuntinta y inciensiuwan qoshnitsikuna *altarta. 28 Tsaynölla wiñapanki sacrificiuta rupatsina altarta manëjuntinta y lavatoriutapis jamakunantinta. 29 Tsaynö wiñapaptikimi llapanpis sagrädu kanqa. Tsaykunata töpaq kaqkunapis sagrädumi kayanqa.
30 "Sirvimaq sacerdötikuna kayänanpä tsay aceitita Aarónpa y tsurinkunapa jananmanpis wiñapanki. 31 Israel runakunata ninki: 'Kay sagrädu aceitita imaypis rurayanki imamanpis wiñapaptin sagrädu kananpä. 32 Ama llutallaqa tsay aceitita pimanpis wiñapäyankitsu. Tsay sagrädu aceititanöqa ama rurayankitsu. 33 Pipis tsay aceititanö ruraq kaqtaqa o llutalla jukta wiñapaq kaqtaqa Israel runakunapita qarquyanki' ".

Inciensiuta ruratsinanpä tantiyatsinqan
Éxodo 37.29

34 TAYTA DIOSMI Moisésta yapay nirqan: "Qorinki Estacte jachapa weqinta, lamarcho kaq caracolpa qaranta, gálbano jachapa weqinta y inciensiu jachapa weqintapis. Tsay llapanta iwalllata qorinki. 35 Tsay llapan qorinqaykiwan mushkuq inciensiuta ruranki. Perfümi ruraq takutsinqannö llapanta shumaq takunki. Tsaymanqa imatapis ama takutsinkinatsu. Tsay inciensiuqa *sagrädumi kanqa. 36 Pullanta shumaq ñuchu aqaskir Tinkunantsik Tolduman apar *Pactu Babulpa ñöpanman churanki. Tsay inciensiuqa sagrädumi kanqa. 37 Tsay inciensiutanöqa pipis ama ruratsuntsu. Sagrädu karmi NOQALLAPÄ kanqa. 38 Pipis mushkupänanpä tsay inciensiutanö ruraptinqa Israel runakunapita qarquyanki".

† **30.18** Éxo. 38.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sagrädu Tolduta rurayänanpä Bezaleelta y Aholiabta akranqan
Éxodo 35.30-35

31 1 TAYTA DIOSMI mastapis Moisésta nirqan: 2 "Uripa tsurin y Hurpa willkan Bezaleelta noqami akrashqä. Payqa Judá trïbupitami. 3 Bezaleelman Espïritüta kachamurmi yachayta qarashqä. Tsaymi payqa imayka ruraytapis shumaq yachan. 4 Qoripita, qellaypita y broncipita kuyayllapä kaqkunata rurananpäpis yachaynin kanmi. 5 Kuyayllapä rumikunatapis llaqllayta yacharmi tsararaqninta shumaq ruraskir siguran. Tsaynöllami qerutapis llaqllayta yachan y tukuy niraq kuyayllapäkunatapis rurayta yachan. 6 Payta yanapananpämi Dan trïbupita Ahisamacpa tsurin Aholiabta churashqä. Tsaynöllami ninqäkunata ruratsinaykipä qamkunacho kaq llapan yachaq runakunatapis yachayta qarashqä. 7 Paykunami rurayanqa Tinkunantsik Tolduta, *Pactu Babulta, Pactu *Babulpa tsapananta y Tinkunantsik Toldupa llapan manëjunkunatapis. 8 Tsaynöllami rurayanqa mësata manëjuntinta, qoripita candelabruta manëjuntinta, inciensiuwan qoshnitsikuna *altarta, 9 sacrificiuta rupatsina altarta manëjuntinta y jatun lavatoriutapis jamakunantinta. 10 Tsaynöllami rurayanqa Aarón jatikunanpä *sagrädu latsapata y tsurinkuna jatikuyänanpä latsapakunatapis. 11 Tsaynölla rurayanqa sagrädu aceitita y Tinkunantsik Toldupä inciensiutapis. Qamta yätsinqänöllami llapantapis rurayanqa".

Jamay junaqpä tantiyatsinqan
Éxodo 35.1-3

12 TAYTA DIOSMI mastapis Moisésta nirqan: 13 "Jamay junaqta respitayänanpä Israel runakunata willanki. Jamay junaqmi imaypis señal kanqa qamkunapä y qamkunapita aywaraqkunapäpis. Tsaymi tsay junaqta respitar *santu kayänaykipä qamkunata akranqäta tantiyayanki. 14 Jamay junaq *sagrädu kaptinmi llapayki respitayanki. Tsay junaqta mana respitaq kaqtaqa wanutsiyanki. Tsay junaqcho ima aruytapis aruq kaqtaqa Israel runakunapita qarquyanki.

15 "Soqta junaqlla aruyanki. Qanchis kaq junaqchöqa sagrädu kaptin jamayanki.† Pipis jamay junaqcho aruq kaqqa wanutsishqami kanqa. 16 Tsaynö kaykaptinqa Israel runakuna imaypis jamay junaqta respitayätsun. Tsaynö respitarmi paykunawan *pactu ruranqäta cumpliyanqa. 17 Ciëlutawan patsata soqta junaqcho kamaskirmi qanchis junaqcho jamarqä. Tsaymi Israel runakuna cäsukayämanqanta musyanäpä tsay junaq señal kanqa".†

18 Sinaí jirkacho Moisésta parlapaskirmi ishkay läja rumikunaman dëdunwan qellqanqan leyninkunata Tayta Dios entregarqan. Tsay mandamientunkuna karqan paykunawan Tayta Dios ruranqan pactuta cumpliyänanpämi.

Qoripita torïtuta rurayanqan
Deuteronomio 9.6-29

32 1 Jirkapita Moisés mana urämuptinmi Israel runakuna Aarónta niyarqan: "Egiptupita jipimaqnintsik Moiséspä manami ima päsanqantapis musyantsiktsu. Tsaynö kaykaptinqa juk diosta ruray puntantsikta aywar pushamänantsikpä".†

2 Tsaynö niyaptinmi Aarón nirqan: "Warmikikuna y tsurikikuna jatiräyanqan qori arëtikunata apayämuy".

3 Tsaymi jatiräyanqan qori arëtikunata Aarónman llapan apayarqan.

†**31.15** Éxo. 20.8-11; 23.12; 34.21; 35.2; Lev. 23.3; Deut. 5.12-14. †**31.17** Éxo. 20.11.
†**32.1** Hech. 7.40.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Aarónnami tsay qorita tsullurkatsir
fundirqan taksha torïtuta.† Tsayta
rikaykurmi llapan niyarqan: "¡Israel
runakuna, kaymi Egiptupita jipimaq-
nintsik diosnintsik!"
5 Tsayta rikarmi Aarónqa torïtupa
ñöpancho juk *altarta rurarqan. Nir-
kurnami Israel runakunata nirqan:
"Waray junaqmi TAYTA DIOSPA jutin-
cho fiestata rurashun".
6 Tsaynö niptinmi waraynin junaq
tsaka tsakalla shärikuskir uywakunata
pishtar rupatsina sacrificiukunata y
alli päsakuy sacrificiukunatapis rupa-
tsiyarqan. Nirkurmi llapan jamaykur
mikuyarqan y upyayarqan. Kushi-
kurmi jukninpis jukninpis jutsata
rurar kakuyarqan.†
7 Tsaymi Moisésta TAYTA DIOS nir-
qan: "Kay jirkapita ras kutiy. Egiptu-
pita jipimunqayki Israel runakunami
jutsata rurar kaykäyan. 8 Paykunaqa
manaräpis unaytami qonqaskamar
qoripita torïtuta ruraskir adoraykäyan.
Tsaynöllami sacrificiukunata rupa-
tsir nikäyan: '¡Israel runakuna, kaymi
Egiptupita jipimaqnintsik diosnin-
tsik!' "
9 Mastami Moisésta TAYTA DIOS
nirqan: "Noqa rikashqämi Israel
runakuna pasaypa mana wiyakuq
kayanqanta. 10 Paykunapa janan ama
shäriynatsu. Pasaypa ajanätsiyäman-
qanpitami paykunata ushakätsishä.
Qamllapitanami mirayanqa jatun
nación kayanqanyaq".
11 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOSPA
ajanaynin qallqünanpä rugakur Moi-
sés nirqan: "TAYTA DIOS, munayyuq
kanqaykita pïmaytapis musyatsirmi
Israel runakunata Egiptupita jipimur-
qayki. Tsaynö jipiykämurqa Israel
runakunapä ama tsayjinanpa ajanay-
kullaytsu. 12 Ushakätsiptikiqa Egipto
runakunami niyanqa: 'Tsunyaq jirka-
cho ushakätsinanpäku kay nacionpita
jipishqa'. Tsaynö mana parlayänanpä
ama ushakaykatsillaytsu. Taytay,
tsaypa trokinqa jutsata rurayanqan-
pita perdonaykullay. 13 Sirvishuqniki
Abrahamta, Isaacta y Israelta[i] awnin-
qaykita yarpaykullay. Paykunatami
nirqayki: 'Noqami qamkunapita
aywaraqkunata alli rikashä qoyllurku-
nanörä atska kayänanpä.† Awninqänö-
llami paykunata rikatsishä kay llapan
jallqakunata y raqrakunata imayyaq-
pis herenciankuna kananpä' ".†
14 Tsaynö Moisés rugakuptinmi Israel
runakunata kuyaparnin TAYTA DIOS
ushakätsirqantsu.†
15 Tsay jirkapita urämurmi Moisés
apamurqan ishkay läja rumikunata.
Tsay läjakunachömi Israel runakuna-
wan Tayta Dios ruranqan *pactu ish-
kan lädunpa qellqashqa karqan. 16 Tsay
läjakunataqa kikin Tayta Diosmi
rurarqan. Tsaycho qellqaraykaqkuna-
taqa kikin Tayta Diosmi qellqarqan.
17 Runakunata qayaykachaqta
wiyarmi Josuéqa Moisésta nirqan:
"Guërracho pelyar qayaraykaqnörämi
campamentucho wiyakaykämun".
18 Moisésnami nirqan: "Manami
vinciskirtsu ni vinciyanqanpitatsu
qayaykachäyan, sinöqa fiestata rurar
cantayanqanmi wiyakaykämun".
19 Israel runakunapa campamen-
tunman chaykurmi Moisés rikarqan
qoripita rurashqa torïtuta y runakuna
tushur kaykaqta. Tsayta rikaykurmi
pasaypa ajanar apamunqan läjaku-
nata pakiqpä saqtaskirqan. 20 Nir-
kurnami qoripita rurashqa torïtuta
ninaman jitaskirqan. Tsaypitanami
ñuchu aqaskir yakuman wiñarnin
tsay yakutana Israel runakunata upu-
tsirqan.

---

[i] **32.13** Israelqa Jacobpa jukaq jutinmi kaykan.
† **32.4** Hech. 7.41. † **32.6** 1Cor. 10.7. † **32.13a** Gén. 22.16-17. † **32.13b** Gén. 17.8; 26.4.
† **32.11-14** Núm. 14.13-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21 Aaróntanami Moisés nirqan: “Israel
runakuna ¿imanayäshushqaykitä kayji-
nanpa jutsata ruratsinaykipä?”
22 Tsaynö niptinmi Aarón nirqan: “Tay-
tay, ama ajanaykullaytsu. Qampis mus-
yankimi kay runakuna jutsa rurayllapä
imaypis kayanqanta. 23 Paykunami niyä-
mashqa: ‘Diosnïkunata rurapäyämay
kaypita pushamänantsikpä. Egiptupita
jipimaqnintsik Moisésta ima päsanqan-
tapis manami musyantsiktsu’. 24 Tsaymi
nirqä qorita tsararaqkuna qorinta apa-
yämunanpä. Apayämuptin ninaman
wiñaptïmi torïtuman tikrashqa”.
25 Tsaynö niptinmi Moisés tantiyar-
qan Israel runakuna jutsata rurananpä
Aarón jutsayuq kanqanta. Tsaymi
yarpachakur nirqan: “Kananqa Israel
runakunata contrankuna jamurar
manakaqmanchi churayanqa”.
26 Tsaymi campamentu yaykuna-
man aywar Israel runakunata Moisés
nirqan: “Mayqaykipis TAYTA DIOSTA
cäsukuyta munaqkuna noqa kaykan-
qäman qorikäyämuy”.
Tsaynö niptinmi *levitakuna Moisés
kaykanqanman qorikäyarqan.
27 Paykunatami Moisés nirqan: “TAYTA
DIOSMI nin: ‘Llapayki campamentu juk
kuchunpita jukaq kuchunyaq espädayki-
kunawan runakunata wanutsiyanki cas-
tayki, vecïnuyki o amïguyki kaptinpis’ ”.
28 Tsaymi Moisés ninqannö rurar
tsay junaqcho kimsa waranqatanö
(3,000) runakunata wanutsiyarqan.
29 Tsaypitanami levitakunata Moi-
sés nirqan: “TAYTA DIOSTA cäsukurmi
qamkunaqa tsurikikunapa y castaykiku-
napa contranpis shäriyashqayki. Tsaymi
kanan junaq TAYTA DIOS churayäshush-
qayki payta imaypis sirviyänaykipä”.

Israel runakunapä Tayta Diosta Moisés mañakunqan

30 Tsaypita waraynin junaqnami
Israel runakunata Moisés nirqan:
“Qamkunaqa pasaypami jutsata
rurayashqayki. Kananmi TAYTA DIOS
kaykanqan jirkaman yapay kutishä.
Capazchi qamkunapä rugakuptï per-
donayäshunkiman”.
31 Tsaynö nirmi TAYTA DIOS kay-
kanqan jirkaman kutiykur Moisés
rugakurqan: “Qoripita diosninkuna
ruraykurmi Israel runakunaqa jutsata
rurayashqa. 32 Taytay, tsaymi per-
donaykunaykipä mañakullä. Mana
perdonarqa libruykicho† qellqaraykaq
jutïtapis pitsaskillay”.
33 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS
nirqan: “Noqata mana cäsukamaqpa
jutintami librüpita pitsashä. 34 Kanan
kutir runakunata awninqä nacionman
pushay. *Angelnïmi wallkishurniki
puntaykita aywanqa. Tsaynö kaptinpis
Israel runakuna jutsata rurayanqanqa
manami tsayllachötsu ushakanqa,
sinöqa castiganä junaq chämuptinmi
paykunata castigashä”.
35 Ninqannöllami Israel runakunata
TAYTA DIOS mantsariypa qeshyawan
castigarqan. Tsaynö castigarqan Aarón
rurapanqan torïtuta adorayanqanpi-
tami.

Israel runakuna aywar sïguiyänanpä ninqan

33 1 TAYTA DIOSMI mastapis
Moisésta nirqan: “Kananqa
Egiptupita jipimunqayki runakunata
pushar ayway Abrahamta,† Isaacta†
y Jacobta† awninqä nacionman.
Tsay naciontami awnirqä payku-
napita aywaraqkunata rikatsinäpä.
2 Qamkunata yanapayäshunaykipämi
*angelnïta kachamushä. Tsayman
chäyaptikinami cananeo runakunata,
amorreo runakunata, heteo runa-
kunata, ferezeo runakunata, heveo
runakunata y jebuseo runakunatapis
qarqushä. 3 Yakunörä atska lichipis
abëjapa mishkinpis kaykaq nacionman

†**32.32** Sal. 69.28; Apoc. 3.5. †**33.1a** Gén. 12.7. †**33.1b** Gén. 26.3. †**33.1c** Gén. 28.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywayay. Mana cäsukuq kayaptikimi qamkunawan aywashänatsu. Qamkunawan aywarqa usharpis ushakaykatsïmanchi".

4 TAYTA DIOS tsaynö ninqanta Moisés willaptinmi Israel runakuna pasaypa llakikurnin alli latsapatawan alhäjakunata jatikuyarqannatsu. 5 Tsaynö llakikuyarqan Moisésta TAYTA DIOS nishqa kaptinmi: "Qamkunaqa mana wiyakuq runakunami kayanki. Tsaymi qamkunawan juk rätullapis aywarqa usharpis ushaykümän. Alhäjaykikunata y alli latsapaykikunataqa ama jatikuyaynatsu. Yarpachakushärämi qamkunata imanö castiganäpä kanqantapis".

6 Tsaynö niptinmi Horeb[j] jirka chakinpita Israel runakuna aywakur alhäjankunata y alli kaq latsapakunata jatikuyarqannatsu.

Tinkuna Tolducho Moiséswan Tayta Dios parlanqan

7 Israel runakunapa campamentunpita mas karulächömi Moisésqa juk tolduta ichïtsirqan. Tsaytami jutitsirqan Tinkuna Toldu jutin kananpä.[k] Pipis TAYTA DIOSTA *ashiyta munarqa tsay toldumanrämi aywayaq.

8 Moisés tsayman aywaptinmi Israel runakunaqa toldunkuna punkunman ichiykur rikaräyaq Tinkuna Tolduman yaykunqanyaq. 9 Moisés yaykuskiptinmi tsay toldu punkuman pukutay urämuq. Moiséswan TAYTA DIOS parlanqanyaqmi toldu punkucho ichiraykaq pukutay ichiraq. 10 Tsay toldu punkucho pukutay ichiraykaqta rikarmi llapan runakuna toldunkuna punkullanpita TAYTA DIOSTA adorayaq. 11 Amïgunwan runa parlaqnömi Moiséswan TAYTA DIOS parlayaq. Tsaynö parlaskirmi Moisésqa campamentuman kutiq. Moisésta yanapaq chölu Josuémi itsanqa Tinkuna Toldupita imaypis yarquqtsu. Josuéqa Nunpa tsurinmi karqan.

Tayta Diospa qaqllanta Moisés rikayta munanqan

12 Moisésmi TAYTA DIOSTA nirqan: "Taytay, kay runakunata pushanäpämi nimashqayki. Tsaynö kaptinpis manami nimankirätsu pï wallkimänanpä kanqantapis. Tsaynöllami nimashqayki amïguyki kaptï kuyapämanqaykita. 13 Rasunpaypa kuyapämarqa imata yarpanqaykitapis willaykamay. Tsaynöpami kuyapäyämanqaykita tantiyashä. Ama qonqaykullaytsu kay runakunata kikiki akranqaykita".

14 Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: "Kikïmi wallkishayki. Noqami jamayta qoshayki".[†]

15 Tsaynami Moisés nirqan: "Mana wallkiyämänayki kaptinqa kaypita ama jipiyämaytsu. 16 Mana wallkiyämaptikiqa ¿imanörä musyayäshä kuyapäyämanqaykita? Wakin casta runakunapitapis noqakunata mas kuyayämanqaykita ¿imanörä musyayäshä?"

17 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Amïgü kaptikimi kuyaparniki mañakamanqaykinö wallkishayki".

18 Tsaymi Moisés nirqan: "Taytay, rugakulläshayki. Kikikitami rikayta munä".

19 Tsaynö niptinmi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Kuyapanqä kaqtami kuyapä. Perdonayta munanqä kaqtami perdonä. Tsaymi ñöpaykipa päsar kuyapäkuq kanqäta musyatsishayki. Tsaynöpis jutï *Yahweh kanqantami willashayki. 20 Tsaynö kaptinpis qaqllätami itsanqa rikankitsu. Pipis qaqlläta rikaq kaqqa wanunqami".[†]

21 Mastami TAYTA DIOS nirqan: "Qaqa jananman witsämur ñöpächo

---

[j] **33.6** Horeb jirka y Sinaí jirka tsayllami kaykan. [k] **33.7** Kay Tinkuna Tolduqa manami campamentu chawpincho kaq Tinkuna Toldutsu, sinöqa jukmi.
[†] **33.14** Mat. 11.28-29. [†] **33.20** Rom. 9.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ichiray. 22 Ñöpaykita päsarmi qaqa
kicharaykaqman yaykatsishayki.
Päsanqäyaqmi makïwan tsaparku-
shayki. 23 Päsaskir makïta jipiskiptï-
rämi waqtallätana rikamanki. Qaqllä-
tami itsanqa rikankitsu".

Kuyapäkuq kanqanta
Tayta Dios willanqan
Deuteronomio 10.1-5

34 1 Moiséstami TAYTA DIOS nir-
qan: "Punta kaqtanölla ishkay
läja rumikunata ruray. Tsay läjakuna-
manmi pakinqayki rumicho qellqan-
qätanö yapay qellqashä. 2 Kamarikuy
noqa kaykanqä Sinaí jirkaman waray
tuta witsämunaykipä. 3 Qamwanqa
ama pipis shamutsuntsu. Tsaynölla
Sinaí jirkapa ama pipis puritsuntsu.
Tsay jirkapaqa üshata, cabrata ni
wäkata ama pipis mitsikutsuntsu".

4 Tsaynö niptinmi punta kaqtanö ish-
kay läja rumikunata Moisés rurarqan.
Tsaypita waraynin tutami TAYTA DIOS
ninqannö ishkan läja rumita apakur-
kur Sinaí jirkaman witsarqan. 5 Jirka-
cho kaykaptinnami pukutaycho TAYTA
DIOS urämur jutin *Yahweh kanqanta
willarqan. 6 Jutinta willarmi Moiséspa
ñöpanpa päsar nirqan:

"¡Yahweh! ¡Yahweh!
Kuyapäkuq y perdonakuq Diosmi
kä.
Imapitapis jukllaqa mana rabya-
kuqmi kä.
Pasaypa kuyakuqmi kä.
Awninqätaqa imaypis cumplïmi.
7 Waranqa waranqa runakuna
maytsika kayaptinpis kuya-
pämi.
Mana cäsukamar jutsata rurayap-
tinpis perdonämi.
Jutsa rurayta mana kachariqku-
natami itsanqa castigä kikinta,
tsurinkunata, willkankunata y
shurukta willkankunatapis".†

8 Tsaynö niptinmi Moisésqa jinan
höra urkunpis patsaman töpanqanyaq
qonqurikurqan. Nirkurmi Tayta Diosta
adorar 9 nirqan: "Tayta Dios, rasun-
paypa kuyapämarqa mana kachaypa
wallkiykayällämay. Kay runakunaqa
mana wiyakuq runakunami kayan.
Tsaynö kaptinpis llutankunata rurar
jutsata rurayanqäkunata perdonayka-
yällämay. Tsaynölla imayka herenciay-
kinö kayänäpä chaskiykayällämay".*l*

Israel runakunawan Tayta Dios
pactuta yapay ruranqan
Deuteronomio 7.1-5

10 Moisés tsaynö niptinmi TAYTA
DIOS nirqan: "Mañakamanqaykita
awnirmi *pactuta kanan rurashun.
May nacionchöpis ni may markachöpis
mana rikayanqan milagrukunatami
ñöpaykikunacho rurashä. Mantsariypä
milagrukuna ruranqäta rikarmi wakin
nación runakunapis qamkunata yana-
panqäta musyayanqa.

11 "Kanan ninqäkunata shumaq
wiyamay. Qamkunapa ñöpaykikuna-
pitami qarqushä amorreo runakunata,
cananeo runakunata, heteo runaku-
nata, ferezeo runakunata, heveo runa-
kunata y jebuseo runakunatapis.

12 "Täyänaykipä kaq nacionman
chaykur tsaycho taq runakunawan
ama ima pactutapis rurayankitsu.
Pactuta rurarqa mana alli costum-
brinkunatami yachakuyanki. 13 Tsay
runakunapa sacrificiuta rupatsikuyä-
nan *altarninkunata juchutsir adora-
yanqan wanka rumikunatapis chipyaq
ñuchutsir ushayanki. *Asera diösata
adorayänanpä jawiyanqan qerukuna-
tapis tseqtar ushayanki.† 14 Tsaycho
taq runakunapa diosninkunaman ama

l **34.9** Runakunapa herencian kaykan chakra, wayi, qellay o uywakunami. Tayta Diospa heren-
cianmi itsanqa payta cäsukuqkuna kaykan.
† **34.6-7** Éxo. 20.5-6; Núm. 14.18; Deut. 5.9-10; 7.9-10. † **34.13** Deut. 16.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qonqurikuyankitsu ni adorayankitsu. Noqallami TAYTA DIOSNIKIKUNA kaykä. Juk dioskunata adorayaptikiqa pasaypami rabyakü.

15 "Tsaynö kaykaptinqa tsay nacioncho taq runakunawan ama ima pactutapis rurayankitsu. Paykunawan pactuta rurayaptikiqa diosninkunapä fiestanta rurarmi tsayman pushayäshunki. Tsayman aywarqa qamkunapis ofrendayanqan mikuykunata mikurmi diosninkunata adoraykuyankiman 16 o warmi tsurinkunawanpis tsurikikunata majatsakätsiyankiman. Majatsakätsiyaptikiqa diosninkunata adorayänanpä pushaptin tsurikikuna adorarpis adoraykuyanmanmi.

17 "Ima metalpitapis fundir dioskunata ama rurayankitsu.†

Israel runakuna fiestakunata rurayänanpä ninqan

Éxodo 23.14-19; Deuteronomio 16.1-17

18 "Imanöpis rurayänaykipä ninqänölla Levadüraynaq Tanta Mikuna fiestata imaypis rurar† qanchis junaq mikuyanki levadüraynaq tantata. *Abib killacho Egiptupita yarqayämunqaykita yarparmi Abib killacho tsay fiestata rurayanki.

19 "Mayor kaq ollqu tsurikikunami noqapa kaykan.† Tsaynöllami wäkapa, üshapa y cabrapa punta kaq wawankunapis orqu yurirqa noqapa kaykan. 20 Ashnupa punta wawan orqu yuriptinqa trokinta noqa TAYTA DIOSPÄ apayämunki juk carnishta o malta cabrata karpis. Trokinta mana apamurqa kunkanta pakiriyanki wanunanpä.† Tsaynölla mayor tsurikipa trokinta noqa TAYTA DIOSPÄ ofrendata apayämunki.† Adorayämänaykipä shamurqa ama jinayllaqa shayämunkitsu.

21 "Soqta junaq aruskir murukuy tiempu o cosëcha tiempu kaptinpis llapanta jaqiykur qanchis kaq junaqchöqa jamayanki.†

22 "Semäna fiestatapis[m] rurayanki punta cosechayanqayki trïguta noqa Tayta Diospä apaykur.† Tsaynölla wata ushanancho cosëcha qoriyta ushaskir Cosëcha Ushay fiestatapis rurayanki.[n] †

23 "Tsay kimsan fiestata rurayänaykipä cada watacho llapan ollqu kaqkuna adoramaq shayämunqa.† 24 Cada watacho kimsa kuti noqa TAYTA DIOSTA adoramaq shayämunqaykiyaq manami pipis chakraykita duëñu tukunqatsu. Tsaynö mana duëñu tukunanpämi tänaykipä kaq nacionpita tsaycho taq runakunata qarqushä.

25 "Uywakunata noqapä sacrificiuta rupatsirqa yawartawan levadürayuq tantata tallurkur ama rupatsiyankitsu. Tsaynölla *Pascua fiestapä† rurayanqayki mikuy katuyanqaykitaqa ama waraynin junaqpä churayankitsu.

26 "Murupakuyanqaykipita *primiciata wayïman apayämunki.†

"Mallwa cabrapa aytsantaqa mamanpa lichinwan ama kusinayankitsu".†

27 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Ninqä leykunata kanan qellqay. Tsay leykunachömi qellqaranqa qamwanpis y Israel mayikikunawanpis *pactu ruranqä".

28 Imatapis mana mikuypami ni yakutapis mana upuypami Moisésqa

---

[m] **34.22a** Semäna fiestapa jukaq jutinmi Tsaki Mikuy Cosëcha fiesta kaykan. Tsayta musyanaykipä liyinki Éxo. 23.16. [n] **34.22b** Cosëcha Ushay fiestapa jukaq jutinmi Ramäda fiesta kaykan. Tsayta musyanaykipä liyinki Deut. 16.13.

† **34.17** Éxo. 20.4; Lev. 19.4; Deut. 5.8; 27.15. † **34.18** Éxo. 12.14-20; Lev. 23.6-8; Núm. 28.16-25. † **34.19** Éxo. 13.2. † **34.20a** Éxo. 13.13. † **34.20b** Núm. 3.39-51. † **34.21** Éxo. 20.9-10; 23.12; 31.15; 35.2; Lev. 23.3; Deut. 5.13-14. † **34.22a** Lev. 23.15-21; Núm. 28.26-31. † **34.22b** Lev. 23.39-43. † **34.23** Éxo. 23.14-17. † **34.25** Éxo. 12.10. † **34.26a** Deut. 26.2. † **34.26b** Deut. 14.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsaycho TAYTA DIOSWAN chusku chunka (40) junaq chusku chunka (40) paqas karqan. Tsaychömi läjakunaman qellqarqan Israel runakunawan TAYTA DIOS pactu ruranqanta. Tsay qellqanqankunaqa chunka mandamientukunami kaykan.

Moiséspa qaqllan chipipinqan

29 Tsaypitanami ishkan läja rumikunata apakurkur Sinaí jirkapita Moisés kutirqan. Tsay läjakunachömi Israel runakunawan Tayta Dios ruranqan *pactu qellqaraykarqan.† Jirkapita kutir Moisésqa manami cuentata qokurqantsu TAYTA DIOSWAN parlamunqanpita qaqllan chipipiykanqanta. 30 Qaqllan chipipiykaqta rikarmi Aarónpis y Israel runakunapis mantsariyarqan Moiséspa ñöpanman witiyta. 31 Tsaymi Aarónta y Israel runakunapa mandaqninkunata qayaykur Moisés parlaparqan. 32 Nirkurnami wakin Israel runakunapis Moiséspa ñöpanman witiyarqan. Witiykuyaptinmi Sinaí jirkacho TAYTA DIOS ninqankunata willarqan.

33 Willayta ushaskirnami Moisésqa vëluwan qaqllanta tsapakurqan. 34 TAYTA DIOSPA ñöpanman parlaq aywarmi Moisésqa qaqllan tsapakunqan vëluta imaypis jipiq. Parlanqanpita yarqurnami TAYTA DIOS ninqankunata Israel runakunata willaq. 35 Willaptinmi Israel runakuna rikayaq Moiséspa qaqllan pasaypa chipipiykaqta. Tsaymi Moisésqa qaqllanta tsapakuq Tayta Dioswan parlaq kutinqanyaq.†

Jamay junaqcho jamayänanpä tantiyatsinqan

35 1 Llapan Israel runakunata qayaykatsirmi Moisés nirqan: "Kaykunami TAYTA DIOS mandamanqantsikkuna: 2 Semänacho soqta junaq aruyanki. Qanchis kaq junaqchöqa *sagrädu kaptin TAYTA DIOSTA adorarnin jamayanki.† Tsay junaqcho pipis aruq kaqqa wanutsishqami kanqa. 3 Jamay junaqchöqa ni maycho tarpis ninata ama tsaritsiyankitsu".

Sagrädu Tolduta rurayänanpä ofrendata qoriyanqan
Éxodo 25.1-7

4 Tsaypitanami Israel runakunata Moisés nirqan: "TAYTA DIOSMI nishqa: 5 TAYTA DIOSPÄ ofrenda qarayta munaq kaqkunaqa llapan voluntäninwan apayämutsun qorita, qellayta, broncita, 6 azul, granäti y puka millwa jïlukunata, llanulla putskashqa lïnu jïluta y cabrapa aqtsanpita putskashqa jïlutapis. 7 Tsaynöpis apayämutsun pukaman tiñishqa üsha qaratsata, fïnu qarata, acacia qeruta, 8 candelabru tsarinanpä aceitita, *sagrädu aceitimanpis inciensiumanpis takutsinanpä mushkuq jachakunata, 9 ónice rumikunata y wakin kuyayllapä rumikunatapis. Tsay rumikunami kayanqa mandaq sacerdötipa *efodninta y pectoralninta† adornayänanpä.

Sagrädu Tolducho kaqkunata rurayanqan
Éxodo 39.32-43

10 " 'Qamkunacho mayqaykipis yachaq kaqkunaqa TAYTA DIOS nimanqankunata shumaq rurayänaykipä shayämunki. 11 Paymi nimashqa *Sagrädu Tolduta ruranantsikpä. Tsaymi ruranantsikpä kaykan cuartunkuna, qatanankuna, ganchunkuna, marcunkuna, travisninkuna, jorcunninkuna y jawiräkunankunapis. 12 Tsaynöllami ruranantsikpä kaykan *Pactu Babul, tsay babulta puritsikuyänan qerunkuna, *babulpa tsapanan, cuartuta ishkayman rakinanpä cortïna, 13 mësa, mësata

†**34.29** Éxo. 34.28. †**34.29-35** 2Cor. 3.7-16. †**35.2** Éxo. 20.8-11; 23.12; 31.15; 34.21; Lev. 23.3; Deut. 5.12-14. †**35.9** Éxo. 28.6-30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

umrukunantsik qerukuna, mësapa manëjunkuna, mësacho churaränanpä jatusaq tantakuna, 14 aktsi tsarinanpä candelabru, candelabrupa manëjunkuna, mechërunkuna, aktsi tsarinanpä aceiti, 15 inciensiuwan qoshnitsikuna *altar, tsay altarta puritsikuyänan qerukuna, sagrädu aceiti, mushkuq inciensiu, Sagrädu Tolduman yaykuna cortïna, 16 sacrificiuta rupatsina altar, broncipita rurashqa rejïllan, altarta puritsikuyänan qerukuna, altarpa manëjunkuna, jamakunantin broncipita lavatoriu, 17 patiupa cortïnankuna, patiupa jorcunninkuna, jorcunkunapa jawiräkunan, patiupa punkunta tsaparaq cortïna, 18 Sagrädu Tolduta ichïtsinanpä estäcankuna waskantin y patiupa jorcunninkunapa estäcankuna waskantin. 19 Tsaynöllami ruranantsikpä kaykan Tinkunantsik Sagrädu Tolducho sacerdöti Aarón jatikunanpä kaq sagrädu latsapakuna y tsurinkuna jatikuyänanpä latsapankunapis' ".

Ofrendata apayanqan

20 Moisés tsaynö niptinmi Israel runakuna aywayarqan imatapis kanqanpita apayänanpä. 21 Tsaymi Tinkuna Tolduta shäritsiyänanpä ofrendata churayta munaqkuna TAYTA DIOSPÄ apayarqan. Tsaynöllami apayarqan manëjukunata rurayänanpä y sacerdöti jatikunanpä *sagrädu latsapakunata rurayänanpäpis. 22 Tsaymi ofrendayta munaqkuna ollqupis warmipis apayarqan tikpinkunata, arëtikunata, sortïjankunata, wallqankunata y imatapis qoripita rurashqa kaqta. Tsaykunataqa llapantami TAYTA DIOSPÄ apayarqan. 23 Tsaynöllami kanqanpita apayarqan azul, granäti y puka millwa jïlukunata, llanulla putskashqa lïnu jïluta, cabrapa aqtsanpita putskashqa jïluta, pukaman tiñishqa üsha qaratsata y fïnu qaratapis. 24 Tsaynöllami kanqanpita TAYTA DIOSPÄ apayarqan qellayta y broncita. Wakinnami Tinkuna *Sagrädu Tolduta shäritsiyänanpä acacia qeruta apayarqan.

25 Putskay yachaq warmikunami apayarqan azul, granäti y puka millwa jïlukunata y llanulla putskashqa lïnu jïlutapis. 26 Tsaynöllami putskay yachaq warmikuna cabrapa aqtsanta putskayarqan. 27 Israel runakunapa mandaqninkunanami apayarqan ónice rumikunata y wakin kuyayllapä rumikunatapis. Tsay rumikunaqa mandaq sacerdötipa *efodninta y pectoralninta adornayänanpämi karqan. 28 Tsaynöllami apayarqan candelabru tsarinanpä aceitita. Tsaynöllami sagrädu aceitita rurayänanpä y inciensiuman takutsiyänanpä mushkuq jachakunata apayarqan. 29 Ofrendata churayta munaqkunaqa ollqupis warmipis kikinkunapa voluntäninpitami apayarqan TAYTA DIOS ninqannölla Tinkunantsik Sagrädu Tolduta shäritsiyänanpä.

Habilidäyuq runakunata aruyänanpä Moisés churanqan
Éxodo 31.2-6

30 Israel runakunatami Moisés nirqan: "*Sagrädu Tolduta rurananpämi Uripa tsurin y Hurpa willkan Bezaleelta TAYTA DIOS akrashqa. Payqa Judá trïbupitami. 31 Bezaleelqa TAYTA DIOS yachayta qarashqa kaptinmi imayka ruraytapis shumaq yachan. 32 Qoripita, qellaypita y broncipita kuyayllapä kaqkunata rurananpäpis yachaynin kanmi. 33 Kuyayllapä rumikunatapis llaqllayta yacharmi tsararaqninta shumaq ruraskir siguratsin. Tsaynöllami qerutapis llaqllayta yachan y tukuy niraq kuyayllapäkunatapis rurayta yachan.

34 "Bezaleelta y Ahisamacpa tsurin Aholiabtapis TAYTA DIOSMI yachayta qarashqa wakin runakunata yachatsiyänanpä. Aholiabqa Dan trïbupitami. 35 Ishkantami TAYTA DIOS yachayta

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qarashqa imatapis kuyayllapäta rurayänanpä, azul, granäti y puka millwa jïlukunawan y llanulla putskashqa lïnu jïlukunawan imatapis bordayänanpä y kuyayllapäta imaykata awayänanpä.

36 [1]Tsaymi Bezaleel, Aholiab y wakin yachaqwan tantiyaq runakunapis TAYTA DIOS nimanqantsiknö Tinkuna Sagrädu Tolduta shäritsiyanqa. Paykunatami TAYTA DIOS yachayta qarashqa Tinkuna Sagrädu Tolduta y manëjunkunatapis[†] rurayänanpä".

Sagrädu Tolduta rurayänanpä atska ofrendata apayanqan

[2]Aruyta qallaykuyänanpämi Bezaleelta, Aholiabta y wakin yachaq y tantiyaq runakunatapis Moisés qayarqan. Paykunaqa aruyänanpä listumi kayarqan. [3]Tinkuna *Sagrädu Tolduta rurayänanpämi Israel runakuna apayanqan ofrendakunata paykunata Moisés entregarqan. Israel runakunaqa voluntäninpitami cada tuta mas ofrendakunata apayarqan. [4]Tsaymi aruyninkunata jaqiykur Tinkuna Sagrädu Tolducho aruqkuna [5]Moisésta willaq aywar niyarqan: "TAYTA DIOS nimanqantsiknö Tinkuna Sagrädu Tolduta shäritsinantsikpä alläpanami runakuna apayämushqa".

[6]Tsaymi Moisésqa llapan campamentupa runakunata willakatsir nirqan: "Tinkuna Sagrädu Tolduta shäritsinantsikpä imatapis apayämutsunnatsu".

Tsaynö willakatsiptinmi runakuna manana apayarqannatsu. [7]Llapanta rurayänanpäpis pasaypa atskanami karqan.

Sagrädu Tolduta rurayanqan
Éxodo 26.1-37

[8]*Sagrädu Toldupämi mas yachaq runakuna chunka bayëtakunata awayarqan llanulla putskashqa lïnu jïlupita y azul, granäti y puka millwa jïlukunapita. Tsay bayëtakunamanmi *querubinkunata bordayarqan. [9]Tsay chunka bayëtakunaqa tsay tamäñullami kayarqan. Cada bayëtapa largunmi karqan chunka ishkay metru pullan (12.5). Anchunnami karqan ishkay metru.

[10]Pitsqa bayëtakunatami largun kaqpa jirayarqan jukllayllanö kananpä. Tsaynöllami jirayarqan pitsqa kaq bayëtakunatapis. [11]Tsay ishkan jirayanqan bayëtakunapa largun kaq kuchunmanmi azul jïlukunata ishkaparkur ojalnin kananpä churayarqan. [12]Pitsqa chunkatami (50) rurayarqan jukaq bayëtapa kuchunpä y pitsqa chunkatanami rurayarqan jukaq bayëtapa kuchunpä. Tsaynöpami ishkan bayëtakunapa ojalninkuna frenti frenti tsaritsinanpä kayarqan. [13]Ojalninkunapita tsaritsiyänanpämi qoripita rurayarqan pitsqa chunka ganchukunata. Tsay ganchukunawan ishkan jirayanqan bayëtakunata tsaritsiyaptinmi juk toldullana karqan.

[14]Tsay jananman qatayänanpämi cabrapa aqtsanpita awayarqan chunka juk bayëtakunata. [15]Tsay bayëtakunaqa llapanpis tsay tamäñullami kayarqan. Cada bayëtapa largunmi karqan chunka kimsa metru pullan (13.5). Anchunnami karqan ishkay metru. [16]Nirkurnami pitsqa bayëtakunata largun kaqpa jirayarqan jukllayllanö kananpä. Tsaynöllami soqta kaqkunatapis largun kaqpa jirayarqan jukllayllanö kananpä. [17]Tsaynöllami ojalkunata jïlupita ruraskir tsay jirayanqan bayëtakuna tinkunanpä kaq kuchunman churayarqan. Pitsqa chunka (50) ojalkunatami churayarqan jukaq jirayanqan bayëtapa kuchunman y pitsqa chunkatanami churayarqan jukaq bayëtapa kuchunman. [18]Tsay ojalkunata tsarinanpämi broncipita pitsqa chunka ganchukunata rurayarqan. Tsay ganchukunawan tsaritsiyaptinmi juk bayëtanöllana karqan.

[19]Tsay bayëta jananpa qatayänanpämi rurayarqan pukaman tiñishqa

[†]**36.1** Éxo. 35.4-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

üsha qaratsapita rurashqa tolduta. Tsay qaratsakuna jananmannami qatayarqan fïnu qarapita rurashqa tolduwan.

20 Nirkurnami acacia qerupita marcukunata ruraskir derëchu ichïtsiyarqan. 21 Cada marcupa altunmi karqan chusku metru pullan. Anchunnami karqan soqta chunka pitsqa (65) centïmetru. 22 Marcupura laqaränanpämi cada marcupa chakincho ishkay espïgata rurayarqan. Tsaynöllami llapan marcukunatapis rurayarqan. 23 Ishkay chunka (20) marcukunata rurayarqan sur kaqläman ichïtsiyänanpämi. 24 Tsay marcukuna ichiränanpämi qellaypita chusku chunka (40) jawiräkunanta rurayarqan. Cada marcupa ishkay espïgan kaptinmi cada marcupa ishkay jawiräkunanpis karqan. 25 Tsaynöllami ishkay chunka (20) marcukunata rurayarqan norti kaqläman ichïtsiyänanpäpis. 26 Tsaykuna jawiräyänanpämi qellaypita chusku chunka (40) jawiräkunanta rurayarqan. Tsaynöpami cada marcupä ishkay jawiräkunan karqan.

27 Soqta marcukunatami rupay jeqanan kaqläpa ichïtsiyänanpä rurayarqan. 28 Qepan kaq esquïnankunapäpis mas ishkay marcukunatami rurayarqan. 29 Tsay marcukunami esquïnacho tinkuq marcukunaman shumaq laqararqan. Jana kaq esquïnachömi juk argöllawan shequrarqan. Ishkan esquïnanchöpis marcukunata tsaynöllami ichïtsiyarqan. 30 Tsaymi puwaq marcukuna tsaylächo kayarqan. Cada marcupami qellaypita rurashqa ishkay jawiräkunan karqan. Tsaynöpami tsaylächo chunka soqta jawiräkunan karqan.

31 Sagrädu Toldupa jukaq ñöpan marcunkuna witsaypa tsararänanpämi acacia qerupita pitsqa traviskunata rurayarqan. 32 Tsaynöllami jukaq ñöpanpäpis pitsqa traviskunata rurayarqan. Sagrädu Toldu qepanpäpis pitsqa mas traviskunatami rurayarqan. Tsayqa rupay jeqanan kaqläpami karqan. 33 Chawpi kaq travisqa juk kuchunpita jukaq kuchunyaqmi ichiraq marcukunapa päsarqan. 34 Tsay marcukunata y traviskunatapis qoriwanmi laqayarqan. Traviskuna päsayänanpäqa qoripitami argöllankunata rurayarqan.

35 Cortïnatanami awayarqan azul, granäti y puka millwa jïlukunapita y llanulla putskashqa lïnu jïlupita. Tsaymanmi ishkay querubinkunata shumaq bordayarqan. 36 Tsay cortïnatami qoripita rurashqa ganchukunawan shequyarqan acacia qerupita rurashqa chusku jorcunkunaman. Tsay jorcunkunaqa qoriwan laqashqami karqan. Jorcunkunapa jawiräkuyänanpis qellaypita rurashqami karqan.

37 Nirkurmi juk cortïnata awayarqan tolduman yaykuna punkupä. Tsaytami awayarqan azul, granäti y puka millwa jïlukunapita y llanulla putskashqa lïnu jïlupita. Tsay cortïna kuyayllapä kananpämi shumaq bordayarqan. 38 Cortïna warkaränanpämi pitsqa jorcunkunata ganchunkunatawan rurayarqan. Tsay jorcunkunapa puntantapis argöllankunatapis qoriwanmi laqayarqan. Tsaynöllami jorcunkuna ichiräyänanpä pitsqa jawiräkunanta broncipita fundiyarqan.

Pactu Babulta ruranqan

Éxodo 25.10-20

37 1 Tsaynöllami acacia qerupita juk babulta Bezaleel rurarqan. Tsay babulpa largunmi karqan juk metru chunka centïmetru. Tsaynöllami anchunpis altunpis karqan soqta chunka pitsqa (65) centïmetru. 2 Rurinpa y jananpami qoriwan laqarqan. Tsaynöllami llapan kuchunpa qoripita rebëtita ruraskir tumaypa churarqan. 3 Chusku argöllankunata qoripita ruraskirmi chuskun chakinkunaman churarqan: ishkayta babulpa jukaq lädunman y ishkaytana babulpa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jukaqnin lädunman. 4 Tsaynöllami acacia qerupita ishkay umrukuyänan qerukunata ruraskir qoriwan laqarqan. 5 Nirkurnami argöllapa uchkunpa ullkatsirqan babulta umrushqa puritsiyänanpä.

6 *Babulpa tsapanantaqa qori pürullapitami rurarqan. Largunmi karqan juk metru chunka centïmetru. Anchunnami karqan soqta chunka pitsqa (65) centïmetru. 7 Tsaynöllami martilluwan takayllapa ishkay *querubinkunata qoripita rurarqan. Tsay *angelkunatami babulpa tsapanan ishkan kuchunkunaman ichitsirqan. 8 Tsapanantawan querubinkunataqa tsay piëzallatami rurarqan. Jukaq querubinmi karqan itsuqnincho y jukaqnami karqan derëchancho. 9 Tsay ishkan querubinkunami frenti frenti älankuna kichashqa babulpa tsapananta rikaräyarqan. Tsaynöpami ishkanpa älankuna tsapananta llanturäyarqan.

Tanta churakuna mësata ruranqan
Éxodo 25.23-29

10 Tsaynöllami acacia qerupita mësatapis rurarqan. Tsay mësapa largunmi karqan isqun chunka (90) centïmetru. Anchunnami karqan chusku chunka pitsqa (45) centïmetru y altunnami karqan soqta chunka pitsqa (65) centïmetru. 11 Tsay mësapa jananta, rurinta y chakinkunatami qoriwan laqarqan. Kuchunkunapapis tumaypami qoripita rurashqa rebëtita churaparqan. 12 Tsaynöllami qanchis centïmetru anchuta listunta tumaypa churarqan. Tsay jananmannami qoripita rurashqa juk rebëtita churarqan. 13 Tsaynöllami chusku argöllakunata qoripita ruraskir mësapa chuskun chakinkunaman churarqan. 14 Tsay argöllakunatami churarqan chakinpita rebëtin tinkuraqman. Tsay mësata puritsiyänanpämi argöllakunapa ishkay umrukuyänan qerukunata ullkatsiyarqan.

15 Mësata puritsikuyänan qerukunata acacia qerupita ruraskirmi jananpa qoriwan laqarqan. 16 Tsay mësapa manëjunkunatami qori pürupita rurarqan plätukunata, wishllakunata, järrakunata y cöpakunata. Tsay järrakuna y cöpakunaqa vïnuta *altarman wiñapäyänanpämi karqan.

Candelabruta ruranqan
Éxodo 25.31-39

17 Tsaynöllami candelabrutapis qori pürupita martilluwan takayllapa rurarqan. Tsay candelabrupa jamakunan, chakin, cöpankuna y waytankunapis juk piëzallami kayarqan. 18 Tsay candelabruqa soqta rikrayuqmi karqan. Kimsa rikranmi jukaq lädunpa karqan y kimsa kaqnami jukaqläninpa karqan. 19 Cada rikrankunachömi kimsa waytakunata rurarqan. Tsay waytakunaqa karqan almendrupa waytan niraqmi. 20 Candelabrupa chakinchömi chusku waytankuna karqan. Tsay waytakunapis almendrupa waytan niraqmi kayarqan. 21 Cada rikran tinkuraqchömi juk wayta karqan. 22 Waytankunapis rikrankunapis tsay piëzallami karqan. Llapanpis qori pürupita martilluwan takayllapa rurashqami kayarqan.

23 Tsaynöllami candelabrupä qanchis mechërunkunata, mëchapa lliptanta jipinanpä taksha alicätikunata y llipta qorikunan platïllunkunatapis qori pürupita rurarqan. 24 Tsay candelabruta y llapan manëjunkunatami kimsa chunka kimsa (33) kïlu qoripita rurarqan.

Inciensiuwan qoshnitsikuna altarta ruranqan
Éxodo 30.1-5

25 Inciensiuwan qoshnitsikuna *altartapis acacia qerupitami rurarqan. Tsay altarpa largunpis anchunpis chusku chunka pitsqa (45) centïmetrumi karqan. Altunmi karqan isqun chunka (90) centïmetru. Chuskun kuchunkunachömi altarwan juk piëzalla kananpä waqratanö rurarqan. 26 Tsay altartami jananpa, lädunkunapa y

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Inciensiuwan qoshnitsikuna altar (37.26)

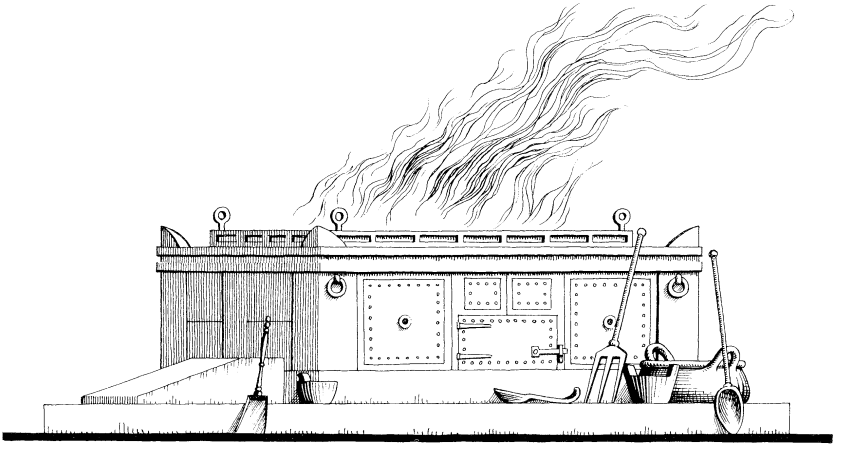
waqrankunatapis qori püruwan laqarqan. Tsaynöllami llapan kuchunpa qoripita rebëtita rurarkur tumaypa churaparqan. 27 Tsay churanqan rebëti chakinpanami cada esquïnanman qoripita argöllakunata churarqan. Tsay argöllakunami karqan umrukuyänan qerukunata ullkatsir altarta puritsiyänanpä.

28 Altarta puritsikuyänan qerukunata acacia qerupita ruraskirmi jananpa qoriwan laqarqan.

29 Tsaynöllami perfümita ruraqkuna rurayanqannö *sagrädu aceitita y mushkuq inciensiutapis rurarqan.†

Broncipita altarta ruranqan
Éxodo 27.1-8

38 1 Tsaynöllami sacrificiuta rupatsina *altarta acacia qerupita Bezaleel rurarqan. Tsay altarpa anchun y largunmi karqan ishkay metru ishkay chunka pitsqa centïmetru (2.25). Altunnami karqan juk metru ishkay chunka pitsqa centïmetru (1.25). 2 Chuskun esquïnankunachömi waqratanö rurarqan. Tsay waqrakunaqa kayarqan altarwan tsay piëzallami. Altarpa jananta y rurintami bronciwan laqarqan. 3 Tsaynöllami altarpä uchpa qorikunata, tenäzakunata, trinchikunata, tazonkunata, kanallakunata y llapan manëjukunatapis broncipita rurarqan. 4 Tsaynöllami rejïllantapis broncipita ruraykur altar rurinman churarqan. Tsaynö churaptinmi tsay rejïlla quëdarqan altarpa pullannincho. 5 Tsaynöllami chusku argöllakunata broncipita

Bronciwan laqanqan altar (38.1-7)

† **37.29** Éxo. 30.22-38.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

fundirkur rejïllapa chuskun esquïnanman churarqan. Tsay argöllakunami karqan umrukuyänan qerukunata ullkatsinanpä. 6 Tsaynöllami altarta puritsiyänanpä acaciapita ishkay qerukunata ruraskir bronciwan jananpa laqarqan. 7 Tsay qerukunatami altarpa ishkanlächo kaykaq argöllankunapa ullkatsirqan tsaywan puritsiyänanpä. Tsay altarqa tablapitami tsapanaynaqlla karqan.

Broncipita lavatoriuta ruranqan
Éxodo 30.18

8 Mayllakuyänanpämi lavatoriutapis jamakunantinta broncipita rurarqan.† Tsay lavatoriutami Tinkuna Toldupa patiuncho aruq warmikunapa espëjunkunapita rurarqan.o

Sagrädu Toldupa patiunta ruranqan
Éxodo 27.9-19

9 Tsaynöllami Tinkuna Toldupa patiuntapis rurarqan. Tsay patiuta jiruruypa tsaparänanpämi cortïnata awarqan llanulla putskashqa lïnu jïlupita. Sur kaqläpami largun karqan chusku chunka pitsqa (45) metru. 10 Patiupa cada ñöpanpämi ishkay chunka (20) jorcunkunata broncipita rurarqan. Jorcunkunapa jawiräkunantapis ishkay chunkatami broncipita rurarqan. Ganchunkunatapis argöllankunatapis qellaypitami rurarqan.

11 Norti kaqläpami patiupa cortïnan karqan chusku chunka pitsqa (45) metru. Jorcunninkunatapis jawiräkunantapis broncipita ishkay chunkatami (20) rurarqan. Ganchunkunatapis argöllankunatapis qellaypitami rurarqan.

12 Rupay jeqanan kaqläpanami cortïnapa largun karqan ishkay chunka ishkay metru pullan (22.5). Jorcunninkunatapis y jawiräkunantapis chunkatami rurarqan. Ganchunkunatapis argöllankunatapis qellaypitami rurarqan.

13 Rupay yarqamunan kaqläpami cortïnapa largun karqan ishkay chunka ishkay metru pullan (22.5). 14 Tsayläpami punku karqan. Punkupita itsuq kaqläpami karqan qanchis metru cortïna. Cortïnata tsararänanpämi rurarqan kimsa jorcunkunata cada ünunta jawiräkunantawan. 15 Tsaynöllami punkupita derëcha kaqlämanpis churarqan qanchis metru cortïnata. Tsay cortïnata tsararänanpämi rurarqan kimsa jorcunkunata cada ünunta jawiräkunantawan.

16 Patiucho tumaypa kaykaq cortïnakunaqa karqan llanulla putskashqa lïnu jïlupitami. 17 Patiucho kaykaq llapan jorcunkunapa jawiräkunan broncipitami karqan. Cortïnata tsaritsinanpä ganchunkunapis argöllankunapis qellaypita rurashqami karqan. Jorcunkunapa ñöpanpis qellaywan laqashqami karqan. Patiupa llapan jorcunninkunapa argöllankunapis qellaypitami karqan.

18 Patiupa punkunta tsaparaq cortïnatami llanulla putskashqa lïnu jïlupita y azul, granäti y puka millwa jïlukunapita rurarqan. Tsay cortïna shumaq kuyayllapä kananpämi shumaq bordayarqan. Largunmi karqan isqun metru. Patiupa wakin cortïnankunanömi tsay cortïnapapis anchun karqan ishkay metru ishkay chunka pitsqa centïmetru (2.25). 19 Tsay punkupämi chusku jorcunninkunata y jawiräkunanta broncipita rurarqan. Cortïnata tsararänanpämi ganchunkunatapis argöllankunatapis qellaypita rurarqan. Jorcunkunapa puntankunatapis qellaywanmi laqarqan. 20 *Sagrädu Tolduta ichïtsinanpä estäcankuna y patiupa jorcunninkunapa estäcankunapis broncipitami karqan.

---

o **38.8** Tsay tiempuqa espëju manami vidriupitatsu karqan, sinöqa chipipiykaq broncipitami.
† **38.8** Éxo. 30.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sagrädu Tolduta rurayänanpä aykata qoriyanqanpis

21 Tsaypitami Aarónpa tsurin Itamarta Moisés nirqan: “Tayta Diospa *Pactu Toldunpä aykata qorinqantsiktapis *levitakunawan listata rurayay”.
Tsaymi ninqannölla aykata qoriyanqantapis listata rurayarqan.
22 Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami Judá trïbupita Uripa tsurin y Hurpa willkan Bezaleel llapanta rurarqan. 23 Bezaleeltami Ahisamacpa tsurin Aholiab yanaparqan. Aholiab karqan Dan trïbupitami. Paypaqa yachaynin karqan imatapis kuyayllapäkunata rurananpämi. Tsaynöllami yacharqan imaykatapis bordayta azul, granäti y puka millwa jïlukunapita y llanulla putskashqa lïnu jïlupita.
24 Tinkuna *Sagrädu Toldutawan manëjunkunata rurananpä runakuna apayanqan qorimi karqan isqun pachak soqta chunka pitsqa (965) kïlu kimsa chunka (30) grämu. Tsaykunatami pësayarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan.
25 Qellayta qoriyanqanmi karqan kimsa waranqa kimsa pachak chunka isqun (3,319) kïlu pitsqa pachak ishkay chunka pitsqa (525) grämu. Tsaykunatami pësayarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsay qellayqa karqan censashqa kaqkuna pägayanqanmi.† 26 Ishkay chunka (20) watayuqpita janamanmi runakunata censayarqan. Tsaymi censashqa kaqkuna kayarqan soqta pachak kimsa waranqa pitsqa pachak pitsqa chunka (603,550) runakuna. Cada ünunmi pägarqan pullan siclo qellayta. Tsaykunatami pësayarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan.† 27 Tsay qoriyanqan qellaymi kimsa waranqa kimsa pachak (3,300) kïlu karqan. Tsay qellaywanmi Tinkuna Toldupa marcunkunapa jawiräkunanta y rurincho kaq cortïnata tsararaq jorcunkunapa jawiräkunantapis rurarqan. Juk pachaktami (100) jawiräkunanta fundirqan. Tsaymi cada jawiräkunanta fundirqan kimsa chunka kimsa (33) kïlu qellaypita.
28 Wakin kaq qellaywanmi rurayarqan patiupa cortïnanta tsararänanpä ganchunkunata y jorcunkunapa puntancho argöllakunatapis. Tsaynöllami tsay qellaywan jorcunkunapa puntanta laqarqan.
29 Tinkuna Sagrädu Toldupä apayanqan broncimi karqan ishkay waranqa kimsa pachak kimsa chunka soqta (2,336) kïlu chusku pachak (400) grämu. 30 Tsay apayanqan broncipitami rurayarqan Tinkuna Toldupa punkun ichiraq jorcunkunapa jawiräkunanta, *altarta, altarpa rejïllanta y altarpa manëjunkunatapis. 31 Tsaynöllami broncipita rurayarqan Sagrädu Toldupa patiunpa tumaraq jorcunkunapa jawiräkunanta y punkupa jorcunninkunapa jawiräkunantapis. Tsaynöllami broncipita rurayarqan Sagrädu Toldupa y patiunpa jorcunninkunata tsararaq estäcankunatapis.

Sacerdötikunapa latsapankunata rurayanqan

39 1 Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami Tinkuna *Sagrädu Tolduman sacerdöti yaykunanpä latsapata rurayarqan azul, granäti y puka millwa jïlukunapita. Tsaynöllami Aarónpä sagrädu latsapatapis rurayarqan.

Efodta ruranqan

Éxodo 28.6-14

2 *Efodtami rurayarqan qori jïlupita, azul, granäti y puka millwa jïlukunapita y llanulla putskashqa lïnu jïlupitapis. 3 Qoripita jïluta rurayänanpämi

†**38.25** Éxo. 30.11-16. †**38.25-26** Éxo. 30.11-16; Mat. 17.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qorita takaypa llapshatsaskir llanullata rutuyarqan. Tsay jïlupita, azul, granäti y puka millwa jïlukunapita y llanulla putskashqa lïnu jïlupitami efodta shumaq awayarqan.
4 Efodpa ishkan kuchunchömi tirantikunata rurayarqan umruncho warkaränanpä. 5 Efodwan wachukupis tsay piëzallami karqan. Tsaytami rurayarqan qori jïlupita, azul, granäti y puka millwa jïlukunapita y llanulla putskashqa lïnu jïlupita. Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami llapanta rurayarqan.
6 Tsaynöllami ónice rumikunata kamariskir tsararaqninkunata qoripita ruraykur sigurayarqan. Nirkurnami rumipita sëlluta ruraqnö tsay rumikunaman Israelpa tsurinkunapa jutinkunata qellqayarqan. 7 Tsay rumikunatami efodpa tirantinkunaman churayarqan Israel trïbukunapa jutinkunata imaypis yarparänanpä. Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami llapan tsaykunata rurayarqan.

Pectoralta rurayanqan
Éxodo 28.15-30

8 Tsaynöllami kuyayllapä awashqa pectoraltapis rurayarqan. *Efodta rurayanqannöllami qori jïlupita, azul, granäti y puka millwa jïlukunapita y llanulla putskashqa lïnu jïlupitapis rurayarqan. 9 Pectoralta ruraskirmi doblayarqan bolsanö cuadrädu kananpä. Largunpis anchunpis ishkay chunka ishkay (22) centïmetrumi karqan. 10 Pectoral jananmannami churayarqan chusku fïla kuyayllapä rumikunata. Punta kaq fïlamanmi churayarqan sárdica rumita, topacio rumita y carbunclo rumita. 11 Ishkay kaq fïlamanmi churayarqan esmeralda rumita, zafiro rumita y diamanti rumita. 12 Kimsa kaq fïlamanmi churayarqan jacinto rumita, ágata rumita y amatista rumita. 13 Chusku kaq fïlamannami churayarqan berilo rumita, ónice rumita y jaspe rumitapis. Tsay rumikuna mana yarqukänanpämi qoriwan tsararaqninkunata ruraskir sigurayarqan. 14 Fïlakunaman churayanqan rumikunami chunka ishkay kayarqan. Israelpa tsurinkuna chunka ishkay kayaptinmi tsaynö chunka ishkay kayarqan. Cada rumimanmi juk jutita qellqarqan rumipita rurashqa sëllunö kananpä.
15 Tsaynöllami pectoralpä cordonkunata qori jïlupita pilltayarqan. 16 Tsaynöllami rumikunata sigurayänanpä ishkay tsararaqninkunata y ishkay taksha argöllankunata qoripita rurayarqan. Tsay argöllakunatami pectoralpa jana kaq ishkan kuchunman churayarqan. 17 Tsay argöllakunamanmi qoripita pilltashqa cordonta ullkatsiyarqan. 18 Cordonpa ishkan puntankunatanami sigurayarqan umruncho kaq tsararaqninkunaman. Tsayqa pëchunchömi watararqan. 19 Tsaynöllami ishkay taksha argöllakunata qoripita ruraskir pectoralpa ura kaq kuchunkunaman churayarqan. Tsay argöllakunaqa pectoral rurincho karmi efod janancho karqan. 20 Tsaynöllami ishkay taksha argöllakunata qoripita ruraykur efodpa wachukun janaläninman churayarqan. Tsaykunami efodpa tirantinkunacho kar pectoralpa costüranman tinkurarqan. 21 Pectoralpa y efodpa argöllankunatami azul cordonwan watayarqan efodpita mana yarqunanpä. Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami llapanta rurayarqan.

Sacerdötipa wakin latsapankunata rurayanqan
Éxodo 28.31-43

22 Tsaynöllami *efodpa rurinman jatikunanpä azul jïlupita sotänata rurayarqan. 23 Uman yaykunanpä kunkayuqta ruraskirmi sotänapa kunkan mana rachinanpä rebëtita jirayarqan. Tsay rebëtiqa qara casäcapa kuchun

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jirashqanömi karqan. 24 Sotänapa ura kuchunpami llanulla putskashqa lïnu jïluwan y azul, granäti y puka millwa jïlukunawan granädatanö adornuta bordayarqan. 25 Tsaynöllami tsay kuchunpa qoripita rurashqa campanillakunata churayarqan. Tsaynöpami sotäna kuchunman granädakunatawan qori campanillakunata tumaypa churayarqan. 26 Tsay sotänachöqa llapan kuchunpami tumaypa karqan juk granäda, juk qori campanilla, juk granäda, juk qori campanilla. Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami Tinkuna Tolduman yaykur jatikunanpä tsay sotänata rurayarqan.

27 Aarónpä y tsurinkunapämi tünicakunatapis llanulla putskashqa lïnu jïlupita awayarqan. 28 Tsaynöllami llanulla putskashqa lïnu jïlupita rurayarqan görrata, görrapa adornunkunata y calzoncïllukunata. 29 Wachukutapis awayarqan llanulla putskashqa lïnu jïlupita y azul, granäti y puka millwa jïlukunapitami. Awaskirnami wachukuman kuyayllapäta bordayarqan. Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami llapanta rurayarqan.

30 Tsaynöllami qoripita *sagrädu vinchata ruraykur rumipita rurashqa sëllunö kananpä tsayman qellqayarqan: "TAYTA DIOSPA karmi santu" nir. 31 Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami tsay vinchata azul cordonwan görraman watayarqan.

Sagrädu Tolduta rurar ushayanqan
Éxodo 35.10-19

32 Tsaynömi Tinkuna *Sagrädu Toldu rurayta ushayarqan. Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami Israel runakunaqa llapantapis rurayarqan. 33 Nirkurmi Sagrädu Tolduta y llapan manëjunkunata Moisésman apayarqan. Tsaymi apayarqan Sagrädu Toldupä rurayanqan ganchukunata, marcukunata, traviskunata, jorcunkunata, jawiräkunanta, 34 Tinkuna Tolduta qatananpä pukaman tiñishqa üsha qaratsata, fïnu qarakunata, babulta tsaparaq cortïnata, 35 *Pactu Babulta, babulta puritsikuyänan qerukunata, *babulpa tsapananta, 36 mësata, mësapa manëjunkunata, TAYTA DIOSPA ñöpancho churaränanpä kaq tantata, 37 qoripita rurayanqan candelabruta, candelabrupa puntankunaman churayänanpä kaq mechërukunata, candelabrupa manëjunkunata, aktsi tsarinanpä aceitita, 38 qoripita rurashqa *altarta, *sagrädu aceitita, mushkuq inciensiuta, Tinkuna Toldupa punkunta tsaparaq cortïnata, 39 broncipita rurashqa altarta, broncipita rurashqa rejïllata, altarta puritsikuyänan qerukunata, altarpa manëjunkunata, lavatoriuta jamakunantinta, 40 patiupa cortïnankunata, patiupa jorcunninkunata, jorcunkunapa jawiräkunanta, patiupa punkunta tsaparaq cortïnata, patiupa estäcankunata waskantinta y Tinkuna Sagrädu Toldupa llapan manëjunkunatapis. 41 Tsaynöllami apayarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho sacerdöti jatikunanpä kaq latsapata. Tsay latsapakunaqa karqan sacerdöti Aarónpa sagrädu latsapankunawan tsurinkuna jatikuyänanpä latsapakunami.

42 Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami Israel runakunaqa llapantapis rurayarqan. 43 TAYTA DIOS ninqannö llapantapis rurayanqanta rikarmi Moisés paykunata bendisarqan.

Sagrädu Tolduta ichïtsiyanqan

40 1 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Wata qallaykunan killa punta kaq junaqcho Tinkunantsik *Sagrädu Tolduta ichïtsinki. 3 Tinkunantsik Toldu ruriman *Pactu Babulta churaskir pipis waqtapita babulta mana rikananpä cortïnata churanki. 4 Mësatapis ruriman yaykaskatsir manëjunkunata jananman shumaq churanki. Candelabrutapis yaykaskatsir mechërunkunata

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

puntankunaman churanki. 5 Pactu Babulta tsaparaq cortïna ñöpanman inciensiu qoshnitsikuna qori *altartapis churanki. Tsaynölla Sagrädu Tolduman yaykuna cortïnatapis churanki.
6 "Nirkurna sacrificiuta rupatsina altarta Tinkunantsik Toldu yaykuna ñöpanman churanki. 7 Broncipita lavatoriutapis Tinkunantsik Toldupita altarman aywana chawpinman jamaykatsir tsayman yakuta wiñanki. 8 Tsayta ruraskirna Tinkunantsik Sagrädu Toldupa patiunta cortïnawan tumaypa tsapanki. Tsayman yaykuna punkuta tsaparänanpä kaq cortïnatapis churanki.
9 "Llapanta kamariskir sagrädu aceitita wiñapanki Sagrädu Tolduman y llapan tsaycho kaykaqkunamanpis. Tsaynöpami llapanpis sagrädu kar noqapana kanqa. 10 Tsaynölla *sagrädu aceitita wiñapanki sacrificiuta rupatsina altarman y manëjunkunamanpis. Tsaynöpami tsay altar sagrädu kanqa. 11 Lavatoriumanpis jamakunantinman sagrädu aceitita wiñapanki. Tsaynöpami sagrädu kanqa.
12 "Tsaypitana Aarónta y tsurinkunata Tinkunantsik Toldupa patiunman pushaykur bäñatsinki. 13 Nirkurna sagrädu latsapata Aarónta jatiskatsir sagrädu aceitita umanman wiñapanki. Tsaynöpami noqata sirvimaq sacerdötina kanqa. 14 Tsaynölla Aarónpa tsurinkunatapis qayaykur tünicankunata jatitsinki. 15 Taytanpa umanman wiñapanqaykinölla tsurinkunapa umanmanpis sagrädu aceitita wiñapanki. Tsaynöpami paykuna y paykunapita aywaraqkunapis sirvimaq sacerdötikuna imayyaqpis kayanqa".
16 TAYTA DIOS ninqannöllami llapantapis Moisés rurarqan.
17 Egiptupita yarqayämunqan wata cumpliskiptinmi mushuq wata qallaykunan killa punta kaq junaqcho Sagrädu Tolduta ichïtsiyarqan.
18 Sagrädu Tolduta ichïtsinanpäqa puntatami jawiräkunanta Moisés churatsirqan. Tsay jawiräkunanman marcukunata ichiskatsirmi traviskunata churatsirqan. Tsaynöllami jorcunkunatapis ichiykatsir 19 tsay jananman toldukunawan qatatsirqan. Nirkurnami janay janay wakin toldukunawanpis qatatsirqan. TAYTA DIOS ninqannöllami llapan tsaykunata Moisés ruratsirqan.
20 Tsaypitanami Israel runakunawan TAYTA DIOS ruranqan *pactuta† babul rurinman churarqan. Babulta puritsikuyänan qerukunatapis argöllankunapa päsaskatsirmi tsapananwan tsaparqan. 21 Nirkurnami Pactu Babulta aparqan Sagrädu Toldu ruriman. Tsayman churaykurmi mana rikakänanpä cortïnata churarqan. Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami llapan tsaykunata rurarqan.
22 Tsaypitanami Pactu Babulta tsaparaq cortïna waqtanman churananpä Tinkuna Tolduman mësata aparqan. Tsaytami churarqan norti kaqläman. 23 TAYTA DIOSPA ñöpancho kananpämi mësa jananman tantatapis churarqan. Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami llapan tsaykunata rurarqan.
24 Candelabrutapis Tinkuna Toldu ruriman aparmi mësa ñöpan sur kaqläman churarqan. 25 TAYTA DIOSPA ñöpancho tsariränanpämi mechërukunaman aktsita tsaritsirqan. Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami llapan tsaykunata rurarqan.
26 Qoripita ruranqan altartapis Tinkuna Tolduman apaykurmi tsaparaq cortïna waqtanman churarqan. 27 Tsaypitanami tsay altarcho mushkuq inciensiuwan qoshnitsirqan. Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami llapan tsaykunata rurarqan.
28 Tsaynöllami Sagrädu Toldu yaykunaman cortïnata churarqan. 29 Nirkurnami sacrificiuta rupatsina altarta

† **40.20** Éxo. 34.28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tinkuna Toldu yaykunan ñöpanman Moisés churarqan. Tsaychömi rupatsina sacrificiuta y tsaki mikuy ofrendatapis rupatsirqan. Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami llapan tsaykunata rurarqan.
30 Tsaypitanami Tinkuna Toldupita altarman aywana chawpinman lavatoriuta churaykur mayllakuyänanpä yakuta wiñatsirqan. 31 Tsay yakuwanmi Moisés, Aarón y Aarónpa tsurinkunapis makinkunata y chakinkunata mayllakuyarqan. 32 Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami paykunaqa imaypis tsaynö mayllakuyaq Tinkuna Tolduman yaykuyänanpä y altarman aywayänanpä.
33 Nirkurnami Sagrädu Toldupa patiunta cortïnawan tumaypa tsapatsirqan. Tsaymanmi yaykuna punkuta tsaparänanpä kaq cortïnatapis churatsirqan. Tsaynömi Sagrädu Tolduta Moisés ichïtsiyta usharqan.

Tinkuna Tolduman
Tayta Dios chanqan
Números 9.15-23

34 Tinkuna *Sagrädu Tolduta Moisés ichïtsir ushaskiptinmi pukutay tsapaskiptin kikin TAYTA DIOS tsayman charqan.† 35 Pukutay tsapaskiptinmi yaykuyta Moisés kamäpakurqantsu.
36 Sagrädu Toldupita pukutay shäriptinnami Israel runakuna toldunkunata qoriskir aywakuyaq. 37 Pukutay mana shäriptinqa patsallanchömi kakuyaq.
38 Junaqpami Sagrädu Toldu janancho pukutay karqan. Paqaspanami Sagrädu Toldu janancho nina tsariykaq karqan. Tsaytaqa llapan Israel runakunami rikayarqan. Israel runakuna tsunyaq jirkapa aywar *Canaánman chäyanqanyaqmi pukutaypis ninapis tsaynö karqan.†

† **40.34** 1Rey. 8.10-11; Isa. 6.4; Eze. 43.4-5; Apoc. 15.8. † **40.34-38** Éxo. 13.21-22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Levítico

Tayta Dios manami munarqantsu Israel runakuna wakin runakuna jutsata rurar kawayanqannö kawayänanta, tsaypa trokinqa pay munanqannö santu kawayänantami munarqan. Tsaymi leyninkunata Moisésta entregarqan Israel runakuna imanö kawayänanpä kanqanta y payta imanö sirviyänanpa kanqantapis musyayänanpä. Levítico libruta liyirmi musyantsik tsay leykuna imanö kanqantapis.

Rupatsina sacrificiupita ninqan

1 [1] Tinkuna Toldupita qayarmi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: [2] "Israel runakunata niy: 'Mayqanpis TAYTA DIOSPÄ uywata apamurqa wäkankunapita, üshankunapita o cabrankunapita karpis apamunqa.

[3] " 'Rupatsina sacrificiuta rupatsinanpä apamurqa sänu torïtuta Tinkuna Toldupa patiunman apayämunqa. Tsaymi TAYTA DIOS chaskinqa. [4] Jutsankunapita perdonashqa kayänanpämi torïtupa umanman makinta churaykur [5] TAYTA DIOSPA ñöpancho pishtayanqa. Yawarnintanami Aarónpita aywaraq sacerdötikuna Tinkuna Toldupa patiuncho kaykaq *altarpa lädunkunata tsaqtsupäyanqa. [6] Nirkurnami rupatsina sacrificiupä uywata apamuq runa uywapa qaranta jipiskir aytsanta cuartizanqa. [7] Aarónpita aywaraq sacerdötikunanami altar jananman yantata tsoqpaykur ninata tsaritsiyanqa. [8] Tsay jananmannami cuartizanqan aytsata, umanta y pacha wirantapis churayanqa. [9] Tsaypitanami uywata apamuq runa uywapa pachanta y chakinkunata mayllanqa. Tsaytapis altar jananman churaykurmi sacerdöti rupatsinqa. Tsay rupatsinqanqa rupatsina sacrificiumi kanqa. Mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa.

[10] " 'Üshankunapita o cabrankunapita rupatsina sacrificiupä apamurqa sänu orquta apamunqa. [11] TAYTA DIOSPA ñöpancho tsay uywata pishtarqa altarpa norti kaqlächo pishtanqa. Aarónpita aywaraq sacerdötikunanami tsay uywapa yawarninwan altarpa lädunkunata tsaqtsupäyanqa. [12] Uywa apamuq runa aytsata cuartizaskiptinmi umantinta y pacha wirantinta altarcho rupaykaq yanta jananman churaykur sacerdöti rupatsinqa. [13] Nirkurnami uywata apamuq runa uywapa pachantawan chakinkunata mayllanqa. Tsaytapis altarman churaykurmi sacerdöti rupatsinqa. Tsay rupatsinqanqa rupatsina sacrificiumi kanqa. Mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa.

[14] " 'TAYTA DIOSTA adorar pajaqkunapita rupatsina sacrificiupä apamurqa kullkushta o pushapa palumata karpis apamunqa. [15] Sacerdötinami tsay kullkushpa o palumapa umanta jipiskir aytsanta altarcho rupatsinqa. Yawarnintanami altar ñöpanman jututsinqa. [16] Ukshinta y plümankunatami altarpa ñöpancho kaykaq uchpaman jitarinqa. Tsayqa rupay yarqamunan kaqlächömi kaykan. [17] Älanpita aptarkur pullanpa qashaskirmi altarcho kaykaq yanta jananman churaykur rupatsinqa. Tsay rupatsinqanqa rupatsina sacrificiumi kanqa.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa.

Tsaki mikuy ofrendapita tantiyatsinqan

2 [1]“ ‘Pipis TAYTA DIOSPÄ tsaki mikuy ofrendata apamurqa allinnin kaq jarinata apamunqa. Tsay jarinaman wiñapänanpämi aceitita y inciensiutapis apamunqa. [2]Tsay apamunqantami Aarónpita aywaraq sacerdötikunata entreganqa. TAYTA DIOS imaypis yarparänanpämi aceitiwan pichushqa juk aptay jarinata inciensiutawan *altarcho sacerdöti rupatsinqa. Rupatsinqanpa mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa. [3]Rupatsinqanpita sobraq kaqmi *sagrädu kar Aarónpä y paypita aywaraq sacerdötikunapä kanqa.

[4]“ ‘Jornucho kuwaskir tsaki mikuy ofrendata apamurqa allinnin kaq jarinapita aceitiwan masaraskir levadüraynaqllata apamunki. Tsayta mana apamurqa levadüraynaq llapsha tantata ruraskir aceitiwan llushiparkur apamunki.

[5]“ ‘Sartincho ankaskir tsaki mikuy ofrendata apamurqa allinnin kaq jarinapita rurashqa tantata apamunki. Itsanqa levadüraynaqllata aceitiwan pichunki. [6]Tsay ofrendata atskaman pakiskir aceitita jananman wiñapanki. Tsayqa tsaki mikuy ofrendami kanqa.

[7]“ ‘Caswilacho ankaskir tsaki mikuy ofrendata apamurqa allinnin kaq jarinapita aceitiwan rurashqa tantata apamunki.

[8]“ ‘Tsay ofrendakunata kamariskir TAYTA DIOSPÄ apamurmi sacerdötita entreganki. Paynami altarman apanqa. [9]TAYTA DIOS imaypis yarparänanpämi tsaypita wallkallata rakiskir altar janancho rupatsinqa. Rupatsinqanpa mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa. [10]Rupatsinqanpita sobraq kaqmi llapan apamunqan ofrendapitapis mas sagrädu kanqa. Tsaypita sobraq kaqmi Aarónpä y paypita aywaraq sacerdötikunapä kanqa.

[11]“ ‘Tsaki mikuy ofrendata altarcho TAYTA DIOSPÄ rupatsir levadürawan takunqanta ama rupatsinkitsu. Levadürata ni abëjapa mishkintapis TAYTA DIOSPÄ imaypis ama rupatsinkitsu. [12]*Primicia kaptinmi itsanqa levadürawan y abëjapa mishkinwan takushqatapis TAYTA DIOSPÄ apamunki. Apamuptikipis altarcho ama rupatsiyätsuntsu.

[13]“ ‘Tsaki mikuypita ofrendata kachiyuqta ruranki.[†] Kachiynaqllataqa imatapis ama rurankitsu. Kachiqa qamkunawan TAYTA DIOS *pactu ruranqantami yarpätsiyäshunki. Tsaymi ima ofrendamanpis kachita wiñanki.

[14]“ ‘Tsaki mikuykunapita primiciata TAYTA DIOSPÄ apamurqa ankaskir aqashqata apamunki. [15]Tsayman aceitita y inciensiuta wiñanki. Tsayqa tsaki mikuy ofrendami kanqa. [16]TAYTA DIOS imaypis yarparänanpämi tsay apamunqan tsaki mikuyta y aceitita wallkallata rakiskir sacerdöti rupatsinqa. Tsaynöllami llapan apamunqan inciensiutapis rupatsinqa.

Alli päsakuy sacrificiupita tantiyatsinqan

3 [1]“ ‘TAYTA DIOSPA ñöpanman[a] alli päsakuy sacrificiuta apamurqa torïtuta o ternërata karpis sänuta apamunqa. [2]Sacrificiupä apamuq runami uywapa umanman makinta churaykur Tinkuna Toldupa patiuncho pishtanqa. Aarónpita aywaraq sacerdötikunanami

[a] **3.1** Tayta Diospa ñöpanman apananpä nirqa Tinkuna Tolducho kaykaq altarman apananpämi nikan.
[†] **2.13** Mar. 9.49.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

uywapa yawarninwan *altarpa lädunkunata tsaqtsupäyanqa.
3 “ ‘Tsaypitanami TAYTA DIOSPÄ rupatsiyänanpä uywapa pacha wiranta sacerdötikunata entreganqa. 4 Tsaynöllami entreganqa wirantawan ishkan rurunkunata, lömuncho wirankunata y ñatincho kaykaq wirankunata. Ñatincho wirankunatawan rurunta jipinqa. 5 Rupatsina sacrificiu janancho rupananpämi tsaykunata altarman sacerdötikuna churayanqa. Tsay rupatsinqanpa mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa.
6 “ ‘Alli päsakuy sacrificiupä üshata o cabrata apamurqa chinata o orquta karpis sänuta apamunqa. 7 Üshata TAYTA DIOSPA ñöpanman apamurqa 8 üshapa umanman makinta churaykur Tinkuna Toldupa patiuncho pishtanqa. Tsay üshapa yawarninwanmi sacerdötikuna altarpa lädunkunata tsaqtsupäyanqa.
9 “ ‘Alli päsakuy sacrificiupä apamurqa üshapa chupanta[b] kuchupita roquskir pacha wirantinta sacerdötikunata entreganqa. 10 Tsaynölla entreganqa rurunninkunata wirantinta, lömuncho wirankunata y ñatinnincho kaykaq wirankunata. Ñatincho kaykaq wirankunataqa rurunnintawan jipiskir 11 altarcho sacerdöti rupatsinqa. Tsay rupatsinqanmi TAYTA DIOSPÄ mikuy kanqa.
12 “ ‘Cabra kaptinqa TAYTA DIOSPÄ pishtanqan höra 13 uywapa umanman makinta churaykur Tinkuna Toldupa patiuncho pishtanqa. Tsay uywapa yawarninwanmi Aarónpita aywaraq sacerdötikuna altarpa lädunkunata tsaqtsupäyanqa.
14 “ ‘Tsay apamuq runami sacerdötikunata entreganqa cabrapa pacha wiranta TAYTA DIOSTA adorar altarcho rupatsiyänanpä. 15 Tsaynöllami entreganqa ishkan rurunninkunata wirantinta y lömuncho wirankunatapis. Ñatincho kaykaq wirankunataqa rurunnintawan jipiskirmi 16 altarcho sacerdöti rupatsinqa. Tsay rupatsinqanpa mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa. Cabrapa wirankunaqa TAYTA DIOSLLAPÄMI kanqa.
17 “ ‘Maycho tarpis wirata ni yawarta ama mikuyankitsu. Tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qamkunapä y qamkunapita aywaraqkunapäpis kanqa’ ”.

Purificatsina sacrificiupita tantiyatsinqan

4 1 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 “Israel runakunata niy: ‘Pipis mana musyayninpa TAYTA DIOS ninqankunata mana cumpliptinqa imata rurananpäpis kanan niyäshayki.
3 “ ‘TAYTA DIOS ninqankunata mandaq sacerdöti mana cumpliptinqa llapan Israel runakunapis jutsayuqmi rikakuyanqa. Tsaymi jutsayuq kanqanpita purificashqa kayänanpä sänu torïtuta apamunqa. 4 Tsaytami Tinkuna Toldupa patiunman apamunqa. Nirkurnami torïtupa umanman makinta churaykur TAYTA DIOSPA ñöpancho pishtanqa. 5 Mandaq sacerdötinami torïtupa yawarninta wallkallata Tinkuna Toldu rurinman apanqa. 6 Tsaychömi dëdunta yawarman jatiykur TAYTA DIOSPA ñöpancho Lugar Santïsimu tsaparaq cortïnata qanchis kuti tsaqtsupanqa. 7 Tsaynöllami inciensiuwan qoshnitsikuna *altarpa waqranta yawarwan llushinqa. Tinkuna Toldupa patiunman yarquskirnami sobraq kaq yawarta sacrificiuta rupatsina altar chakinman talliyanqa.
8 “ ‘Nirkurnami pishtanqan torïtupa pacha wiranta, 9 ishkan rurunninkunata wirantinta, lömuncho wiranta y ñatinnincho wirantapis jipinqa. 10 Alli päsakuy sacrificiuta rupatsinanpä

[b] **3.9** Tsaycho kaq üshakunapa chupanqa pasaypa wirasapami.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jipinqannöllami wiranta jipinqa. Tsaykunatami sacrificiuta rupatsina altarcho sacerdöti rupatsinqa. 11 Torïtupa qaranta, aytsanta, umanta, chakinta, pachanta y aqishnintanami 12 campamentupita *püru sitiuman apanqa. Tsayqa uchpata jitanaykipä akranqayki sitiumi kanqa. Uchpa jitaraykaqman yantata tsoqpaykur rupatsinqa.

13 “ ‘Llapan Israel runakuna mana musyayninpa TAYTA DIOS ninqankunata mana cumplirqa jutsayuqmi rikakuyanqa. 14 Mana cumpliyanqanta tantiyarqa jutsayuq kayanqanpita purificashqa kayänanpämi juk torïtuta Tinkuna Toldupa patiunman apayämunqa. 15 Tsay torïtupa umanman makinkunata churaskirmi mayor runakuna TAYTA DIOSPA ñöpancho pishtayanqa. 16 Mandaq sacerdötinami torïtupa yawarninta wallkallata tsariskir Tinkuna Toldu rurinman apamunqa. 17 Tsaychömi dëdunta yawarman jatiykur TAYTA DIOSPA ñöpancho Lugar Santïsimu tsaparaq cortïnata qanchis kuti tsaqtsupanqa. 18 Tsaynöllami TAYTA DIOSPA ñöpancho kaykaq altarpa waqrantapis yawarwan llushinqa. Tinkuna Toldupa patiunman yarquskirnami sobrashqa kaq yawarta sacrificiuta rupatsina altar chakinman talliyanqa.

19 “ ‘Nirkurnami torïtupa llapan wiranta jipiskir altarcho rupatsinqa. 20 Tsaynö rupatsinqa mandaq sacerdöti jutsayuq kanqanpita torïtupa wiranta altarcho rupatsinqannölla.† Tsaynö rupatsiptinmi Israel runakuna jutsayuq kayanqanpita purificashqa kar perdonashqana kayanqa. 21 Tsaymi campamentupita jukläman jipiskir jukaq torïtuta rupatsinqannö rupatsinqa.† Tsay torïtuqa Israel runakuna jutsayuq kayanqanpita purificashqa kayänanpä sacrificiumi kanqa.

22 “ ‘Juk autoridä mana musyayninpa TAYTA DIOS ninqankunata mana cumplirqa jutsayuqmi rikakunqa. 23 Mana cumplinqanta tantiyakurqa sänu chïvuta sacrificiupä apamunqa. 24 Tsay chïvupa umanman makinta churaykur rupatsina sacrificiupä uywata imaypis pishtanan kaqcho pishtanqa. TAYTA DIOSPA ñöpanchömi tsaynö ruranqa. Tsay uywaqa purificatsina sacrificiumi kanqa. 25 Sacerdötinami pishtanqan uywapa yawarninman dëdunta jatiykur sacrificiuta rupatsina altarpa waqrankunata llushinqa. Sobrashqa kaq yawartanami altar chakinman talliyanqa. 26 Alli päsakuy sacrificiuta rupatsir uywapa wiranta rupatsinqannöllami llapan wiranta altarcho rupatsinqa. Sacerdöti tsaynö ruraptinmi tsay autoridä jutsayuq kanqanpita purificashqa kar perdonashqana kanqa.

27 “ ‘Mayqan runapis mana musyayninpa TAYTA DIOS ninqankunata mana cumplirqa jutsayuqmi rikakunqa. 28 Mana cumplinqanta tantiyarmi sänu cabrata sacrificiupä apamunqa. 29 Tsaychömi cabrapa umanman makinta churaykur rupatsina sacrificiupä uywata imaypis pishtanan kaqcho pishtanqa. 30 Sacerdötinami cabrapa yawarninman dëdunta jatiykur sacrificiuta rupatsina altarpa waqrankunata llushinqa. Sobraq kaq yawartanami altar chakinman talliyanqa. 31 Nirkurmi alli päsakuy sacrificiuta rupatsinanpä uywata pishtar wiranta jipinqannölla cabrapa llapan wiranta jipinqa. Tsayta altarcho sacerdöti rupatsiptinmi mushkuynin TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa. Tsaynöpami tsay runa jutsayuq kanqanpita purificashqa kar perdonashqana kanqa.†

32 “ ‘Purificatsina sacrificiupä üshata apamurqa sänu china üshata apamunqa. 33 Tsay üshapa umanman makinta churaykurmi rupatsina

†**4.20** Lev. 4.8-10. †**4.21** Lev. 4.11-12. †**4.27-31** Núm. 15.27-28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sacrificiupä uywata imaypis pishtanqan kaqcho purificashqa kananpä pishtanqa. 34 Sacerdötinami pishtanqan uywapa yawarninman dëdunta jatiykur sacrificiuta rupatsina altarpa waqrankunata llushinqa. Sobraq kaq yawartanami altar chakinman talliyanqa. 35 Alli päsakuy sacrificiuta rupatsir üshapa wiranta rupatsinqannöllami llapan wiranta altarcho rupatsinqa. Tsaynö rupatsinqa TAYTA DIOSTA adorar wakin sacrificiukunata rupatsinqan jananchömi. Sacerdöti tsaynö ruraptinrämi uywata apamuq runa jutsayuq kanqanpita purificashqa kar perdonashqa kanqa.

Purificatsina sacrificiupita masta tantiyatsinqan

5 1 “ ‘Pitapis rikanqanta y wiyanqanta shimpinanpä qayatsiptin mana shimpirqa paypis jutsayuqmi rikakunqa.

2 “ ‘Tsaynöllami pipis mana musyayninpa *impüru kaqta yatarqa impüru kanqa. Tsaymi impüru uywa† wanushqata yatar impüru kanqa. Tsaynö kanqa wanushqa wätana kaqta yatarpis, wanushqa mana wätana kaqta yatarpis y wanushqa qarachaypa y lätaypa puriqta yatarpis.

3 “ ‘Pipis mana musyayninpa impüru runata o impüru warmita o paykuna impüruyätsiyanqanta† yatashqa karqa yatanqanta tantiyakurmi jutsayuq kanqa.

4 “ ‘Allita rurananpä o mana allita rurananpäpis manami pipis mana yarpachakuypa juranmantsu. Mana yarpachakuypa juranqanta tantiyarmi jutsayuq kanqa.

5 “ ‘Tsay ruranqankunata tantiyakurqa perdontami mañakunqa. 6 Jutsayuq kanqanpita purificashqa kananpämi TAYTA DIOSPA ñöpanman apamunqa china üshata o china cabrata karpis. Tsay apamunqanta *altarcho sacerdöti rupatsiptinmi purificashqa kanqa.

7 “ ‘Üshata rantinanpä mana aypäpakurqa TAYTA DIOSPA ñöpanman ishkay kullkushta o ishkay pushapa palumata apamunqa. Jukaqmi purificatsina sacrificiupä kanqa y jukaqnami rupatsina sacrificiupä kanqa. 8 Tsaykunatami sacerdötiman apamunqa. Sacerdötinami apamunqan kullkushpa o palumapa kunkanta pillurinqa. 9 Yawarnintanami wallkallata altarpa lädunkunata tsaqtsupanqa y wakin yawartanami altar chakinman jututsinqa. Tsayqa purificatsina sacrificiumi kanqa. 10 Jukaq palumata o kullkushtami itsanqa rupatsina sacrificiupä Tayta Dios ninqannö sacerdöti rupatsinqa. Tsaynöpami tsay runa impüru kanqanpita purificashqa kanqa.

11 “ ‘Ishkay kullkushta o ishkay pushapa palumata rantinanpä mana aypäpakurqa purificashqa kananpä ishkay kïlu allinnin kaq jarinata apamunqa. Purificatsina sacrificiu kaptinmi tsaykunamanqa wiñapanqatsu aceitita ni inciensiutapis. 12 Tsaykunata sacerdötiman apaptinmi TAYTA DIOS imaypis yarparänanpä juk aptayta altarcho rupatsinqa. Tsaytami rupatsinqa wakin ofrendakunata rupatsiyanqan janancho. Tsay ofrendaqa purificatsina sacrificiumi kanqa. 13 Sacerdöti tsaynö ruraptinmi tsay runa impüru kanqanpita purificashqa kanqa. Mana rupatsinqan tsaki mikuy ofrenda sacerdötipä kanqannömi sobraq kaq jarinapis sacerdötipä kanqa’ ”.

Consagratsina sacrificiupita ninqan

14 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 15 “Pipis mana musyayninpa TAYTA DIOSPÄ sagrädu kaqkunata†

---

†**5.2** Lev. 11. †**5.3** Lev. 15.3-4, 9-10, 12, 17, 20-23, 26-27. †**5.15** Lev. 2.3, 10; 6.16-18, 29; 7.6; 24.5-9; 27.28; Núm. 18.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mana respitarqa jutsayuqmi rikakunqa. Tsaymi jutsanpita pägakur sänu carnëruta TAYTA DIOSPÄ apamunqa. Tsay carnëruqa consagratsina sacrificiumi kanqa. Tinkuna *Sagrädu Tolducho pësakunawan pësaskirmi tsay carnërupa chaninta churanqa. 16 Tsaynöllami TAYTA DIOSPÄ *sagrädu kaqta mana respitanqanpita chaninta päganqa. Tsay jananmannami quinta parti masta sacerdötita päganqa. Apamunqan carnëruta consagratsina sacrificiupä *altarcho sacerdöti rupatsiptinnami perdonashqa kanqa.

17 "Pï runapis mana musyayninpa TAYTA DIOS ninqankunata mana cumplirqa jutsayuqmi rikakunqa. 18 Tsaynö kaptinqa sacerdöti ninqannölla ayka chanin kaptinpis üshankunapita sänu carnëruta apamunqa. Tsay carnëruqa consagratsina sacrificiupämi kanqa. Tsayta altarcho sacerdöti rupatsiptinmi jutsayuq runa perdonashqa kanqa. 19 TAYTA DIOS ninqanta mana cumplinqanpitami tsay runa jutsayuq kaykan. Tsaymi apamunqan carnëruqa consagratsina sacrificiu kanqa".

Consagratsina sacrificiupita masta tantiyatsinqan

6 1 *(5.20)* Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 *(5.21)* "Pipis TAYTA DIOSTA ajanätsir runa mayin paytakunqanta pakapur, mañakunqanta mana kutitsir, imantapis suwapur, imantapis qechur, 3 *(5.22)* pipa oqrapakuyninta tarikuskir ñëgar, llullakurnin jurar o imatapis manakaqkunata rurarqa 4 *(5.23)* jutsayuqmi rikakunqa. Tsaynö rurashqa karqa suwapanqanta, qechunqanta, paytakunqanta y tarikunqantapis duëñunta kutitsinqa. 5 *(5.24)* Rasunpaypa mana kaykaptin jurashqa karpis apanqankunatami kutitsinqa. Kutitsinqan jananmanmi quinta parti masta päganqa. Consagratsina sacrificiutapis tsay junaqllami Tinkuna Tolduman apamunqa. 6 *(5.25)* Consagratsina sacrificiupä sänu carnëruta TAYTA DIOSPA ñöpanman aparmi sacerdötita entreganqa. Sacerdöti ninqannömi tsay carnërupa chanin kanqa. 7 *(5.26)* Carnërupa wiranta TAYTA DIOSPA ñöpancho sacerdöti rupatsiptinmi jutsayuq runa perdonashqa kanqa".†

Rupatsina sacrificiupita masta tantiyatsinqan

8 *(1)* Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 9 *(2)* "Rupatsina sacrificiuta rupatsiyänanpä Aarónta y tsurinkunata ninki: 'Rupatsina sacrificiuta rupatsirqa *altarcho kaykaq shanshacho warat rupananpä jaqiykuyanqa. 10 *(3)* Patsa waraskiptinnami lïnupita rurashqa latsapatawan calzoncïlluta sacerdöti jatikunqa. Tsaypitanami altarcho rupatsinqan uywapa uchpanta qoriskir altarpa ñöpanman qotunqa. 11 *(4)* Tsaypitanami jatiranqan latsapata trukakuskir *püru sitiuman uchpata apanqa. Tsayqa campamentupita juklächömi kanqa.

12 *(5)* " 'Altarcho imaypis mana upiypa nina rupananpämi cada tuta yantata sacerdöti yapapanqa. Tsay jananmanmi rupatsina sacrificiupä aytsata churanqa. Tsaynöllami alli kawakuy sacrificiupä wira apamunqantapis tsaycho rupatsinqa. 13 *(6)* Altarchöqa mana upiypami imaypis nina tsarinqa' ".

Tsaki mikuy ofrendapita masta tantiyatsinqan

14 *(7)* " 'Pipis tsaki mikuyta ofrendapä apamuptinqa Aarónpita aywaraq sacerdötikunami *altarpa ñöpanman churayanqa. Tsay altarqa TAYTA DIOSPA ñöpanchömi kaykan. 15 *(8)* Juk sacerdötimi aceitiwan pichushqa

† **6.1-7** Núm. 5.5-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jarinata juk aptayta rakinqa. TAYTA DIOS imaypis yarpänanpämi ofrenda janancho kaq inciensiutawan altarcho rupatsinqa. Rupatsinqanpa mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa. 16 (9) Sobraq kaq tsaki mikuytaqa levadüraynaqllatami Tinkuna Toldu *sagrädu patiucho Aarón y tsurinkunapis mikuyanqa.

17 (10) “ ‘Altarcho ofrendata rupatsinqanpita sobraq kaqmi sacerdötikunapa derëchun kanqa. Tsay mikuykuna purificatsina sacrificiunö y consagratsina sacrificiunö sagrädu kaptinmi levadürataqa wiñapanqatsu. 18 (11) TAYTA DIOSPÄ apamunqan ofrendakunapita sobraq kaqtaqa Aarónpita aywaraq sacerdötikunami imaypis mikuyanqa. Tsay ninqäqa imayyaqpis leymi qamkunapä y qamkunapita aywaraqkunapäpis. Tsay mikuyta pipis o imapis töpanqan kaqkunaqa sagrädunami kanqa’ ”.

Sacerdöti kayman yaykuqkuna ofrendata apayänanpä tantiyatsinqan

19 (12) Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 20 (13) “Sacerdöti kananpä churanqan junaq Aarón y paypita aywaraqkuna tsaki mikuy ofrendata apayämunqa ishkay kïlu jarinata. Ofrendata qoyay qoyay rupatsiyanqannöllami pullanta tutapa y pullanta tardipa *altarcho rupatsiyanqa. 21 (14) Altarcho rupatsiyänanpä ofrenda apamunqantami sartincho aceitiwan ankayanqa. Nirkurnami taksha takshalla pakiskir altarcho rupatsiyanqa. Altarcho rupatsiyanqanpa mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa. 22 (15) Aarónpa trokin aywaraqninpita jukna mandaq sacerdöti yaykurmi imaypis tsaynö ruranqa. Tsay ofrendatami ushaqpä rupatsinqa. Tsaynö imaypis rurayänanpämi TAYTA DIOS nishqa. 23 (16) Sacerdötikuna apayämunqan ofrendataqa manami pipis mikunqatsu. Tsaykunataqa llapantami rupatsiyanqa”.

Purificatsina sacrificiupita masta tantiyatsinqan

24 (17) Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 25 (18) “Purificatsina sacrificiuta rupatsiyänanpä Aarónta y tsurinkunata ninki: ‘Tsay sacrificiu *sagrädu kaptinmi TAYTA DIOSPA ñöpancho uywata pishtayanqa rupatsina sacrificiupä pishtanqan kaqllacho. 26 (19) Tinkuna Toldu sagrädu patiullachömi wiranta rupatsiq sacerdöti aytsata mikunqa. 27 (20) Imapis tsay aytsata töparqa sagrädumi kanqa. Tsay uywapa yawarnin latsapanman pillchiptinqa sagrädu lugarllachömi taqshayanqa. 28 (21) Sacrificiupä pishtanqan uywapa aytsanta mitu mankawan kusinakurqa tsay mankata pakiskinqa. Bronci mankawan kusinakurqa shumaq mayllanqa.

29 (22) “ ‘Sacrificiupä pishtanqan uywapa aytsan sagrädu kaptinmi sacerdötikunalla mikuyanqa. 30 (23) Runakunata Tayta Dios perdonananpä uywapa yawarninta Lugar Santïsimuman apamushqa karmi† itsanqa tsay uywapa aytsanta mikuyanqatsu. Mikuyänanpa trokinmi llapanta rupatsiyanqa.

Consagratsina sacrificiupita masta tantiyatsinqan

7 1 “ ‘Consagratsina sacrificiuqa *sagrädumi kaykan. Tsay sacrificiuta apamurmi kaynö ruranqa: 2 Consagratsina sacrificiupä apamunqan uywata pishtarqa rupatsina sacrificiupä pishtanqan kaqllacho pishtanqa. Yawarninwanna *altarpa kuchunkunata tsaqtsupanqa. 3 Chupancho wiranta y pacha wirantaqa llapantami altarcho rupatsinqa. 4 Tsaynöllami

† **6.30** Lev. 4.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rupatsinqa rurunkunata wirantinta,
lömuncho wirankunata y ñatincho
kaykaq wirankunata. Ñatincho kaykaq
wirankunataqa ruruntawanmi jipinqa.
5 TAYTA DIOSTA adorarmi llapan tsay-
kunata altarcho sacerdöti rupatsinqa.
Tsayqa consagratsina sacrificiumi
kanqa. 6 Tsay uywapa aytsan sagrädu
kaptinmi Tinkuna Toldupa patiuncho
sacerdötikuna mikuyanqa.
7 “ ‘Purificatsina sacrificiupä o con-
sagratsina sacrificiupä apamushqa
kaptinpis uywapa aytsanqa sacrificiuta
rupatsiq sacerdötipämi kanqa. 8 Rupa-
tsina sacrificiupä apamushqa kaptinqa
uywapa qarallanmi rupatsiq sacer-
dötipä kanqa. 9 Tsaynöllami jornucho
kuwashqa o sartincho ankashqa o
mankacho kusinashqa karpis ofren-
dapä llapan apayämunqan tsaki
mikuykuna altarcho rupatsiq sacerdö-
tipä kanqa. 10 Tsaynöllami ofrendapä
apayämunqan aceitiwan pichushqa
jarina y aceitiynaq jarinapis Aarónpita
aywaraq sacerdötikunapä iwal iwal
kanqa.

Sacerdötikunapa derëchun kanqan

11 “ ‘Pipis alli päsakuy sacrificiuta
TAYTA DIOSPÄ apamurqa kaynömi
ruranqa: 12 Agradëcikur apamurqa
uywa jananman aceitiwan masarashqa
levadüraynaq tantata, aceitiwan
llushipashqa levadüraynaq llapsha
tantata y allinnin kaq jarinapita ace-
itiwan masarashqa levadüraynaq tan-
tatapis apamunqa. 13 Tsay ofrendaku-
natawan juntumi levadürayuq tanta-
tapis apamunqa. 14 Llapan apamunqan
tantapitami TAYTA DIOSPÄ rakinqa.
Tsay rakinqan tantakunaqa uywapa
yawarninta tsaqtsupaq sacerdötipämi
kanqa.
15 “ ‘TAYTA DIOSTA agradëcikur
alli päsakuy sacrificiupä pishtanqan
uywapa aytsantaqa tsay junaqllami
ushaypa mikuyanqa. Waraynin junaq-
päqa manami ni juk pedäzullatapis
katunqatsu. 16 TAYTA DIOSTA awnin-
qanta cumplir alli päsakuy sacrifi-
ciupä pishtanqan uywapa aytsantami
itsanqa waraynin junaqpis mikunqa.
Tsaynöllami kikinpa voluntäninpita
alli päsakuy sacrificiupä pishtan-
qan uywapa aytsantapis waraynin
junaq mikunqa. 17 Tsay aytsata ish-
kay junaqcho mana usharqa kimsa
kaq junaqchöqa rupatsinqa. 18 Kimsa
kaq junaqcho alli päsakuy sacrifi-
ciupä pishtanqan aytsata mikuptinqa
tsay sacrificiuta TAYTA DIOS manami
chaskinqanatsu. Tsaynöllami aytsapis
melanaypä kanqa. Tsay aytsata mikuq
kaqpis jutsayuqmi rikakunqa.
19 “ ‘Püru kaq runakunallami alli
päsakuy sacrificiupä pishtayanqan
uywapa aytsanta mikuyanqa. Imaman-
pis *impüru kaqman töpanqan aytsa-
taqa mikuyänanpa trokinmi rupa-
tsiyanqa. 20 Impüru kaq runakunaqa
alli päsakuy sacrificiupä pishtanqan
uywapa aytsanta manami mikuyanqa-
tsu. TAYTA DIOSPÄ kaptinmi impüru
kaq runakuna tsay aytsata mikuyan-
qatsu. Mikuq kaqtaqa Israel runakuna-
pita qarquyanki. 21 Pï runapis impüru
kaqkunata töpashqa kaykar TAYTA
DIOSPÄ apamunqan alli päsakuy sacri-
ficiuta mikuptinqa Israel runakunapita
qarquyanki. Tsaynömi kanqa impüru
kaq runata o impüru kaq warmita
töparpis, impüru kaq uywata töparpis
o ima impüru kaqta töparpis’ ”.
22 Mastami Moisésta TAYTA DIOS
nirqan: 23 “Israel runakunata tan-
tiyatsir ninki wäkapa, üshapa o
cabrapa wiranta mana mikuyänanpä.
24 Wanushqa uywakunapa wiranta o
jirka uywakuna katuyanqan uywapa
wirantaqa ama mikuyanqatsu. Miku-
yänanpa trokinqa imallachöpis mani-
jayanqa. 25 TAYTA DIOSPÄ ofrenda apa-
munqan uywapa wiranta mikuq kaqtaqa
Israel runakunapita qarquyanki.
26 “Maycho tarpis ama mikuyan-
kitsu pajaqkunapa yawarninta ni

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

uywakunapa yawarninta. 27 Yawarta
mikuq kaqtaqa Israel runakunapita
qarquyanki”.†
28 Mastami Moisésta TAYTA DIOS
nirqan: 29 “Israel runakunata niy: ‘Alli
päsakuy sacrificiuta apamurqa rupa-
tsinanpä kaqkunata TAYTA DIOSPA
ñöpanman apamunqa. 30 Uywata apa-
muq runami TAYTA DIOSPA ñöpan-
cho uywapa pëchunta y pëchuncho
wiranta joqarkur wakman kayman
kuyutsinqa. 31 Kuyurkatsir makyap-
tinmi sacerdötina wiran kaqta *altar-
cho rupatsinqa. Uywapa pëchunmi
itsanqa Aarónpä y paypita aywaraq
sacerdötikuna mikuyänanpä kanqa.
32 Tsaynöllami alli päsakuy sacrifi-
ciupä apamunqan uywapa derëcha
kaq chankanpis sacerdötipä kanqa.
33 Derëcha kaq chankanqa yawarta
tsaqtsupaq y wirata rupatsiq sacerdö-
tipa derëchunmi kanqa. 34 Israel runa-
kuna uywakunata alli päsakuy sacri-
ficiupä apayämunqanpita kuyutsinqan
pëchunta y derëcha kaq chankantami
Aarónpä y paypita aywaraq sacerdö-
tikunapä rakishqä. Tsay ninqäkunaqa
imayyaqpis leymi qamkunapä kanqa.
35 “ ‘Tsaymi TAYTA DIOSTA adorar
sacrificiuta rupatsiyänanpä apayämun-
qanpita Aarónpä y paypita aywaraq-
kunapä kanqa. Sacerdöti kayänanpä
TAYTA DIOS churanqanpitami paykuna
tsaynö chaskiyanqa. 36 Israel runakuna
imaypis tsaynö entregayänanpämi
Aarónta y tsurinkunata sacerdöti kayä-
nanpä churanqan junaq TAYTA DIOS
nirqan. Tsay ninqankunaqa imayyaqpis
leymi qamkunapä kanqa’ ”.
37 Tsaynömi TAYTA DIOS tantiyatsir-
qan rupatsina sacrificiuta rupatsiyä-
nanpä, tsaki mikuy ofrendata rupatsi-
yänanpä, purificatsina sacrificiuta rupa-
tsiyänanpä, consagratsina sacrificiuta
rupatsiyänanpä, sacerdöti kananpä
churanqanpita ofrendata rupatsiyä-
nanpä y alli päsakuy sacrificiuta rupa-
tsiyänanpä. 38 Sinaí jirkachömi Moisésta
TAYTA DIOS tantiyatsirqan Israel runa-
kuna sacrificiukunata apayänanpä.

Sacerdöti kayänanpä churanqan
Éxodo 29.1-37

8 1 Mastami Moisésta TAYTA DIOS
nirqan: 2-3 “Aarónta y tsurinku-
nata pushamur Tinkunantsik Toldupa
patiunman llapan runakunata qorinki.
Tsaynölla apamunki sacerdöti jatiku-
nan latsapakunata, sagrädu aceitita,
purificatsina sacrificiupä torïtuta,
ishkay carnërukunata y canastawan
levadüraynaq tantatapis”.
4 TAYTA DIOS ninqannölla Moisés
rurarmi Tinkuna Toldupa patiunman
llapan runakunata qorirqan. 5 Qoriskir-
nami runakunata nirqan: “Kaykunata
ruranapämi TAYTA DIOS nimashqa”.
6 Tsaynö nirmi Aarónta y tsurin-
kunata qayaykur Moisés bäñatsir-
qan. 7 Nirkurnami tünicata jatirka-
tsir Aarónta wachakätsirqan. Tsay
jananmannami sotänata y *efodtapis
jatitsirqan. Efodpa wachukunwannami
tseqllanta wataparqan. 8 Tsay janan-
man pectoralta watarkurmi *Urimta
y Tumimta wiñaparqan. 9 Tsaynöllami
umanman görrata jatiskatsir qoripita
rurashqa *sagrädu vinchata jananman
churarqan. TAYTA DIOS ninqannöllami
tsaykunata Moisés rurarqan.†
10 Tsaypitanami *Sagrädu Tolduman
y llapan manëjunkunaman sagrädu
aceitita Moisés wiñaparqan. Tsaynö
ruraptinmi llapanpis sagräduna kar-
qan. 11 Tsay aceitiwanmi *altartapis
qanchis kuti tsaqtsuparqan. Tsaynö-
llami sagrädu kananpä altartapis,
manëjunkunatapis lavatoriutapis
jamakunantinta tsay aceitiwan tsaq-
tsuparqan.†

†**7.26-27** Gén. 9.4; Lev. 17.10-14; 19.26; Deut. 12.16, 23; 15.23. †**8.6-9** Éxo. 28.4-43; 39.1-31.
†**8.10-11** Éxo. 40.9-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Nirkurnami mandaq sacerdöti
kananpä Aarónpa umanman sagrädu
aceitita wiñaparqan. 13 Nirkurnami
Aarónpa tsurinkunata qayaykur
tünicata jatirkatsir wachakätsirqan.
Tsaynöllami umankunamanpis görrata
jatitsirqan. TAYTA DIOS ninqannöllami
llapantapis Moisés rurarqan.
14 Nirkurnami purificatsina sacrifi-
ciupä torïtuta apayämunanpä Moisés
kacharqan. Tsay torïtupa umanman
Aarónwan tsurinkuna makinkunata
churayaptinmi 15 Moisés pishtarqan.
Altar purificashqa kananpämi yawar-
man dëdunta töparkatsir altarpa
waqrankunata llushirqan. Sobraq
yawartanami altarpa chakinman
tallirqan. Tsaynöpami altar sagräduna
karqan janancho sacrificiuta rupatsi-
yaptin jutsankunapita runakuna per-
donashqa kayänanpä. 16 Nirkurnami
Moisésqa pishtanqan uywapa pacha
wiranta, ñatincho kaykaq wiranta
y ishkan rurunta wirantinta altar-
cho rupatsirqan. 17 Torïtupa qaranta,
aytsanta y panzankunatami itsanqa
campamentupita jukläman apaykur
rupatsirqan. TAYTA DIOS ninqannö-
llami llapantapis Moisés rurarqan.
18 Tsaypitanami rupatsina sacrifi-
ciupä carnëruta Moisés apatsimur-
qan. Tsay carnërupa umanmanmi
Aarónwan tsurinkuna makinkunata
churayarqan. 19 Pishtaskirmi tsay car-
nërupa yawarninwan altarpa chuskun
lädunkunata Moisés tsaqtsuparqan.
20 Aytsanta cuartizaskirnami cuar-
tizanqankunata, umanta y wiranta
rupatsirqan. 21 Nirkurnami TAYTA
DIOS ninqannölla carnërupa pachanta
y chakinkunata mayllaskir llapanta
altarcho Moisés rupatsirqan. Tsay
rupatsinqanpa mushkuyninmi TAYTA
DIOSPA shonqunpänö karqan.
22 Tsaypitanami jukaq carnëruta
apayämunanpä Moisés kacharqan.
Tsay carnëruqa sacerdöti kayman yay-
kur ofrendapä churanqanmi karqan.
Carnërupa umanmanmi Aarónwan
tsurinkuna makinkunata churayarqan.
23 Moisésnami carnëruta pishtaskir
yawarninwan Aarónpa derëcha kaq
rinrinpa puntanta llushirqan. Tsaynö-
llami derëcha kaq makinpa y chakinpa
maman dëdunkunatapis llushirqan.
24 Tsaynöllami Aarónpa tsurinkunata
qayaykur derëcha kaq rinrinkunata
yawarwan llushirqan. Tsaynöllami
derëcha kaq makinpa y chakinpa
maman dëdunkunatapis llushirqan.
Tsay yawarwanmi altarpa chuskun
lädunkunatapis tsaqtsuparqan.
25 Nirkurnami carnërupa chupa
wiranta, pacha wiranta, ñatincho
wiranta, ishkan rurunta wirantinta
y derëcha kaq chankantapis Moisés
jipirqan. 26 Tsaykuna jananmanmi
churarqan levadüraynaq juk tantata,
aceitiwan masarashqa juk tantata y
juk llapsha tantatapis. TAYTA DIOSPA
ñöpanman churanqan canastapitami
tsay tantakunata jipirqan. 27 TAYTA
DIOSPA ñöpancho joqarkur wakman
kayman kuyutsiyänanpämi tsay lla-
panta Aarónta y tsurinkunata aptatsir-
qan. 28 Paykunapa makinpita chaskis-
kirnami Moisésqa altarcho rupatsina
sacrificiu rupaykätsinqan jananman
churarqan. Tsay ofrendaqa sacerdöti
kayman yaykunanpä churanqan ofren-
dami karqan. Rupatsinqanpa mush-
kuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö
karqan.
29 Tsaypitanami carnërupa pëchunta
TAYTA DIOSPA ñöpancho joqarkur
wakman kayman Moisés kuyutsirqan.
Tsay pëchuqa TAYTA DIOS ninqannö-
llami Moiséspä karqan.
30 Nirkurnami sagrädu aceitiwan
y altar janancho kaykaq yawarwan
Aarónta y tsurinkunata Moisés tsaq-
tsuparqan. Tsaynöllami sacerdöti kar
jatiränan latsapankunatapis tsaq-
tsuparqan. Sagrädu kayänanpämi
Aarónta, tsurinkunata y latsapanku-
nata tsaynö tsaqtsuparqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31 Tsaynö ruraskirnami Moisésqa
Aarónta y tsurinkunata nirqan:
“Quëdaq aytsata Tinkuna Toldupa
patiuncho kusinar canastacho kay-
kaq sagrädu tantatawan tsayllacho
mikuyay. Tsaycho mikuyänaykipämi
TAYTA DIOS nimashqa. 32 Sobraq kaq
aytsata y tantataqa llapanta rupatsi-
yanki. 33 Qanchis junaqtarämi sacer-
döti kayman yaykuyänaykipä tiempu
cumplinqa. Tsay junaqkuna Tinkuna
Toldupa patiunpita maypapis ama yar-
quyankitsu. 34 TAYTA DIOS ninqannö-
llami llapantapis kanan rurashqantsik
jutsata rurayanqaykipita purificashqa
kayänaykipä. 35 Tsaymi Tinkuna Tol-
dupa patiunllacho qanchis junaqyaq
paqaspapis y junaqpapis kayanki.
TAYTA DIOS ninqanta cäsukurqa
manami wanuyankitsu. Tsaynö rura-
yänaykipämi TAYTA DIOS nimashqa”.
36 Moisésta TAYTA DIOS ninqannö-
llami Aarónwan tsurinkuna llapanta
rurayarqan.

Sacrificiukunata rupatsir Aarón qallanqan

9 1 Tsaypita puwaq junaqtanami
Moisés qayarqan Aarónta, tsurin-
kunata y Israel mayor runakunatapis.
2 Tsaychömi Aarónta nirqan: “Purifi-
catsina sacrificiupä juk sänu torïtuta y
rupatsina sacrificiupä sänu carnëruta
TAYTA DIOSPA ñöpanman apamunki.
3 Israel runakunatana ninki purificatsina
sacrificiupä juk chïvuta apayämunanpä.
Tsaynölla rupatsina sacrificiupä juk
watayuq sänu torïtuta y juk watayuq
sänu carnishta apayämunqa. 4 Tsaynölla
alli päsakuy sacrificiupä juk töruta y juk
carnëruta apayämunqa. Tsaykunatami
TAYTA DIOSPA ñöpancho pishtayanki.
Tsaynölla aceitiwan pichushqa jarinata
apayämunqa. Tsaynömi apayämunqa
TAYTA DIOS kanan junaq noqantsikman
chämunanpä kaptin”.

5 Aarónta Moisés ninqannöllami
Tinkuna Toldupa patiunman Israel
runakuna tsaykunata apayarqan. Tsay-
chömi llapan runakuna TAYTA DIOSPA
ñöpanman qorikäyarqan. 6 Tsaymi
Moisés nirqan: “Apayämunqaykita
rupatsinantsikpämi TAYTA DIOS
nishqa. Ninqanta rurayaptikiqa chipi-
piyninpis atsikyarrämi rikakämunqa”.
7 Tsaypitanami Aarónta Moisés
nirqan: “Purificatsina sacrificiupä y
rupatsina sacrificiupä apamunqayki
uywakunata *altarman apaykur
pishtay. Tsaykunami kanqa qampis
y Israel runakunapis perdonashqa
kayänaykipä. Nirkur Israel runakuna
apayämunqan uywakunata altarman
apaykur pishtay paykunapis jutsan-
kunapita perdonashqa kayänanpä.
Tsaynö rurayänaykipämi TAYTA DIOS
nishqa”.†
8 Tsaynö niptinmi purificatsina
sacrificiupä apamunqan torïtuta
altarman apaykur Aarón pishtarqan.
9 Pishtanqan uywapa yawarnintanami
Aarónpa tsurinkuna makyayarqan.
Tsay yawarman dëdunta jatiykurmi
altarpa waqrankunata Aarón llushir-
qan. Sobrashqa yawartanami altarpa
chakinman tallirqan. 10 Nirkurnami
purificatsina sacrificiupä pishtanqan
uywapa rurunninkunata, ñatincho
wiranta y wakin wiranta altarcho
rupatsirqan. Moisésta TAYTA DIOS
ninqannöllami llapanta rurarqan.
11 Aytsantawan qarantami itsanqa
campamentupita jukläman apaykur
rupatsirqan.
12 Tsaypitanami rupatsina sacri-
ficiupä apamunqan uywata Aarón
pishtarqan. Tsay uywapa yawarninta
tsurinkuna makyayaptinnami altarpa
lädunkunata tsaqtsuparqan. 13 Nirkur-
nami tsay uywapa umanta y cuarti-
zanqan aytsata apapuyaptin altarcho
Aarón rupatsirqan. 14 Pachantawan

† **9.7** Heb. 5.1-3; 7.27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chakinta mayllaskirmi wakinta rupatsinqannölla altarcho rupatsirqan.
15 Tsaynöllami purificatsina sacrificiupä Israel runakuna apayämunqan chïvuta pishtaskir purificatsina sacrificiuta ñöpata ruranqannölla Israel runakunapäpis rurarqan. 16 Nirkurnami imaypis rurananpä TAYTA DIOS ninqannölla rupatsina sacrificiuta rupatsirqan. 17 Tutapa rupatsina sacrificiuta rupatsinqan jananchömi juk aptay tsaki mikuytapis rupatsirqan.
18 Tsaypitanami Israel runakuna alli päsakuy sacrificiupä† apayämunqan töruta y carnërutapis Aarón pishtarqan. Tsay uywakunapa yawarninta tsurinkuna makyayaptinmi altarpa lädunkunata tsaqtsuparqan. 19 Tsaynöllami tsurinkuna makyayarqan törupa y carnërupa chupanta, pacha wiranta, rurunkunata y ñatincho wirantapis. 20 Tsay wirankunatami pishtanqan uywakunapa pëchunkuna jananman churayarqan. Nirkurnami wirallantana altarcho Aarón rupatsirqan. 21 Uywapa pëchunkunata y derëcha kaq chankantanami Moisésta TAYTA DIOS ninqannölla joqarkur wakman kayman kuyutsirqan.
22 Purificatsina sacrificiupä, rupatsina sacrificiupä y alli päsakuy sacrificiupä apayämunqankunata altarman churaykurmi Israel runakunapa jananpa makinta joqarkur Aarón bendisarqan.† Altarpita yarpuskirnami 23 Moiséswan Aarón Tinkuna Tolduman yaykuyarqan. Tsaypita yarqaskamur Israel runakunata bendisayaptinmi TAYTA DIOSPA chipipiynin rikakämurqan. 24 TAYTA DIOSPA ñöpanpita nina shamurmi altar jananman churayanqan aytsatawan wirata rupaskirqan. Tsayta rikaykurmi llapan Israel runakuna kushikuypita qayaykachar Tayta Diosta adorar urkunpis patsaman töpanqanyaq lätakaykuyarqan.

Nadabwan Abiú wanuyanqan

10 1 Aarónpa tsurinkuna Nadabwan Abiúmi inciensiu qoshnitsikuyänankunaman shanshata y inciensiuta wiñarkur TAYTA DIOSPA ñöpancho† qoshnitsiyarqan. Itsanqa manami pay munanqannötsu qoshnitsiyarqan. 2 Tsaymi TAYTA DIOSPA ñöpanpita nina shamur paykunata rupar wanutsirqan. 3 Nirkurnami Aarónta Moisés nirqan: "Tantiyakuy TAYTA DIOS ninqanta. Paymi nirqan:

" 'Ñöpäman yaykamuqkuna
*santu kanqäta tantiyar respitayämätsun.
Israel runakunapa ñöpanchömi musyatsishä munayyuq kanqäta' ".

Tsaynö niptinmi Aarónqa imatapis parlakurqantsu.
4 Tsaypitanami Aarónpa tiyun Uzielpa tsurin Misaelta y Elzafánta qayaykatsir Moisés nirqan: "Tinkuna Toldu kaqcho wanushqa jitaraykaq castaykikunata campamentupita jukläman apayay".
5 Moisés tsaynö niptinmi sotänanpita wanturkur campamentupita jukläman apayarqan.
6 Nirkurnami Moisésqa Aarónta y Aarónpa tsurinkuna Eleazartawan Itamarta nirqan: "Qamkunapis mana wanuyänaykipä wanupakunqaykipita naqtsakunni ama puriyaytsu ni latsapaykikunatapis ama rachiyaytsu. Lütuyaptikiqa Tayta Dios rabyanarmi llapan runakunata castiganqa. Paykunata TAYTA DIOS tsaynö wanutsinqanpitami Israel castaykikunalla lütuyanqa. 7 Qamkunataqa TAYTA DIOSTA sirviyänaykipämi *sagrädu aceitita wiñapashqä. Payta sirviyänaykipä kaykarqa Tinkuna Toldupa patiunpita ama witiyaytsu. Tsaypita witirqa wanuyankimi".

† **9.18** Lev. 3.1-11. † **9.22** Núm. 6.22-26. † **10.1** Lev. 6.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi Moisés ninqannölla paykuna rurayarqan.

8 Tsaypitanami Aarónta TAYTA DIOS nirqan: 9 "Qampis ni tsurikikunapis Tinkuna Tolduman yaykuyänaykipä kaykarqa vïnuta ni ima machätsikuqtapis ama upyayankitsu. Machashqa yaykurqa wanuyankimi. Tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qamkunapä y qamkunapita aywaraqkunapäpis kanqa. 10 Sacerdöti kaykarqa tantiyakunki imapis sagrädu kanqanta y mana sagrädu kanqanta. Tsaynölla tantiyakunki imapis püru kanqanta y *impüru kanqanta. 11 Israel runakunata shumaq yachatsinki Moisésta willanqä leykunata".

Mikuyänanpä kaqta Eleazar y Itamar mana mikuyanqan

12 Tsaypitanami Aarónta y tsurinkuna Eleazartawan Itamarta Moisés nirqan: "TAYTA DIOSPÄ tsaki mikuy ofrendata rupatsiyänaykipä apayämunqan sobraq kaqtaqa *sagrädu kaptinmi levadüraynaqllata *altarpa ñöpancho mikuyanki. 13 TAYTA DIOSPÄ apayämunqan ofrendakunapita qampä y tsurikikunapä destinashqa kaptinmi tsay sagrädu lugarllacho mikuyanki.† Tsaynö kananpämi TAYTA DIOS nimashqa.

14 "Alli päsakuy sacrificiupä Israel runakuna pishtayanqan uywapa pëchunpis chankanpis mikuyänaykipämi kanqa. Tsaynöllami tsurikikuna warmipis ollqupis mikuyanqa. Tsaykunaqa derëchuykikunami kaykan. Tsay pëchuta TAYTA DIOSPA ñöpancho ishkan makinwan joqarishqa kaptin y tsay chanka paypä rakishqa kaptinmi *püru sitiucho mikuyanki. 15 Manarä mikurmi tsay derëcha kaq chankanta TAYTA DIOSPÄ rakinki y pëchuntana paypa ñöpancho ishkan makikiwan joqarkur wakman kayman kuyutsinki. Tsaynömi pishtanqayki uywapa wirantapis rupatsinki. TAYTA DIOS ninqannömi qamkunapa y qamkunapita aywaraq sacerdötikunapa derëchunkuna imayyaqpis kanqa".

16 Tsaypitanami Aarónta Moisés tapur nirqan: "Purificatsina sacrificiupä apamunqan chïvupa sobrashqa kaq aytsanqa ¿maytä?"

Chïvupa aytsanta mikuyänanpa trokin rupatsiyanqanta musyaykurmi Aarónpa tsurinkuna Eleazarta y Itamarta Moisés ollqutupar nirqan: 17 "¿Imanirtä purificatsina sacrificiupä apayämunqan uywapa aytsanta sagrädu lugarcho mikuyashqaykitsu? Tsay aytsaqa sagrädumi. Tsaytaqa qamkunatami TAYTA DIOS entregayäshushqayki Israel runakunapa jutsanpita altarcho rupatsiptiki perdonashqa kayänanpä.† 18 Tsay uywapa yawarninta Tinkuna Toldu rurinman mana apaykarqa willanqänölla sagrädu lugarcho aytsanta mikuyankiman karqan".

19 Tsaynö niptinmi Aarón nirqan: "Kanan junaqmi purificatsina sacrificiuta y rupatsina sacrificiuta TAYTA DIOSPA ñöpancho rupaykätsiyanqancho tsurïkuna wanuyashqa. Tsaynö wanupakushqa karmi purificatsina sacrificiupä apamunqan uywapa aytsanta mikushqätsu. Mikuptïqa ¿TAYTA DIOS munanqannötsurä kanman karqan?"

20 Tsaynö niptinmi Moisésqa imatapis parlakurqannatsu.

Püru kaq y impüru kaq uywakuna

Deuteronomio 14.3-21

11 1 Moiséstawan Aaróntami TAYTA DIOS nirqan: 2 "Israel runakunata niyay: 'Uywakunata mikuyanki 3 ishkay shilluyuq kutipaq kaqta. 4 Kutipaq kaptinpis cada chakincho ishkay shilluyuq mana kaptinqa ama

† **10.12-13** Lev. 6.14-18. † **10.17** Lev. 6.24-26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mikuyankitsu. Tsaynölla cada chakincho ishkay shilluyuq kaptinpis mana kutipaq kaptinqa ama mikuyankitsu.

“ ‘Tsaynö kaptinqa *camëllu aytsata ama mikuyankitsu. Camëlluqa kutipaq karpis cada chakincho manami ishkay shilluyuqtsu. Tsaymi qamkunapä *impüru kaykan. 5 Tsaynölla tejón aytsata ama mikuyankitsu. *Tejonqa kutipaq karpis manami ishkay shilluyuqtsu. Tsaymi qamkunapä impüru kaykan. 6 Tsaynölla liebri aytsata ama mikuyankitsu. Liebriqa kutipaq[c] karpis manami ishkay shilluyuqtsu. Tsaymi qamkunapä impüru kaykan. 7 Kuchi aytsatapis ama mikuyankitsu. Kuchiqa ishkay shilluyuq karpis mana kutiparmi qamkunapä impüru kaykan. 8 Tsay uywakunapa aytsantaqa ama mikuyankitsu. Wanuptinpis ama yatayllapis yatayankitsu. Tsay uywakunaqa qamkunapä impürumi kaykan.

9 “ ‘Mayucho y lamarcho kaqkunatapis alëtayuq y escämayuq kaqkunallata mikuyanki. 10 Lamarcho o mayucho kaptinpis escämaynaq y alëtaynaq kaqkunataqa ama mikuyankitsu. Tsaykunaqa qamkunapä impürumi kaykan. 11 Tsaykunapa aytsantaqa ama mikuyankitsu. Impüru kaptin wanushqatapis melanäyanki. 12 Llapantapis alëtaynaq y escämaynaq kaqkunataqa impüru kaptin melanäyanki.

13 “ ‘Wakin kaqtaqa pajaqkunatapis ama mikuyankitsu. Tsaypa trokinqa impüru kaptin melanäyanki. Ama mikuyankitsu ankata, wiskurta, lamarcho pescaq äguilata, 14 milänu niyanqan ankata, tukuy casta halconkunata, 15 tukuy casta cuervukunata, 16 *avestruzta, chushiqta, qewllata, tukuy casta ankata, 17 tukuta, cormorán niyanqan yaku pätuta, ibis niyanqan yaku pätuta, 18 cisnita, pelïcanuta, condorta, 19 *cigüeñata, llapan casta garzata, abubillata y tsiktsitapis.

20 “ ‘Llapan casta vuelaq y chusku chakiyuq insectukunapis[d] qamkunapä impürumi kaykan. Tsaykunataqa melanäyanki. 21 Chusku chakiyuq y älayuq saltaq insectukunatami itsanqa mikuyanki. 22 Tsaynö kaptinqa llapan casta chukllushkunapis allimi mikuyänaykipä kaykan. 23 Mana saltaqkunataqa pajaq kaptinpis y chusku chakiyuq kaptinpis ama mikuyankitsu.

24 “ ‘Kanan tantiyatsiyäshayki imata yatar impüru kayänaykipä kanqanta. Pipis impüru uywa wanushqata yatarqa patsa tsakanqanyaqmi impüru kanqa. 25 Tsay wanushqa uywakunata pipis joqarirqa latsapanta taqshakutsun. Tsaynö taqshakurpis patsa tsakanqanyaqmi impüru kanqa.

26 “ ‘Ima uywapis ishkay shilluyuq karpis mana kutipaq karqa qamkunapä impürumi kaykan. Tsay uywakuna wanuptin mayqanpis yataq kaqqa impürumi kanqa.

27 “ ‘Chaki paltallanwan puriq uywakunapis[e] qamkunapä impürumi kaykan. Tsay uywakuna wanuyaptin pipis yataq kaqmi patsa tsakanqanyaq impüru kanqa. 28 Tsay impüru uywakuna wanushqa jitaraykaqta joqariq kaqpis latsapanta taqshakutsun. Taqshakurpis patsa tsakanqanyaqmi impüru kanqa.

29 “ ‘Tsaynöllami qarachaypa y lätaypa puriqkunapis qamkunapä impüru kaykäyan. Tsaykuna kaykäyan mashallu, ukush y llapan casta arashkuna. 30 Arashkuna impürumi kaykan salamanquesa, cocodrilu, lagartu, lagartija y camaleón karpis. 31 Tsaykunaqa qamkunapä impürumi kaykan.

---

[c] **11.6** Mana kutipaq kaptinpis kuchkuypa mikuq kaq uywakunata tsay witsan niyarqan kutipaq kanqanta. [d] **11.20** Insectukunaqa kaykäyan chuspikuna, qenrashkuna, ñuyäshu, upukurukuna, abëjakuna, chukllushkunawan mas wakinpis. [e] **11.27** Chaki paltallanwan puriq uywakunaqa kaykäyan allqu, mishi, ösu, atuq, añas y wakin kaq uywakunapis.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pipis tsaykuna wanuptin yataq kaqmi patsa tsakanqanyaq impüru kanqa.
32 “ ‘Tsay impüru kaqkuna wanur imamanpis töpanqanmi impüru kanqa qerupis, latsapapis, qarapis, costalpis o herramienta karpis. Töpaq kaqtaqa juklla yakuman jatiyanki. Tsaynö rurayaptikipis patsa tsakanqanyaqmi impüru kanqa.
33 “ ‘Tsay impüru kaqkuna wanur mitu mankaman wiñakaptinqa manka rurincho kaqpis llapanmi impüru kanqa. Tsaynö kaptinqa mankatapis pakiriyanki. 34 Ima mikuymanpis tsay mankacho kaykaq yaku pillchiptinqa mikuypis impürumi kanqa. Tsay mankacho yakupis impürumi kanqa.
35 Jornu jananman o tullpa jananman tsay impüru kaqkuna wanur shushuptinqa impürumi kanqa. Tsaykunataqa impüru kaptin chipyaq juchutsiyanki.
36 “ ‘Tsaynö kaptinpis yaku upukunayki pukyucho o pözucho tsay impüru kaqkuna wanuptinqa tsay yaku manami impürutsu kanqa. Wanushqata yataq kaqmi itsanqa impüru kanqa.
37 “ ‘Murunaykipä kaq muruman tsay impüru kaqkuna wanur töpaptinpis muru manami impürutsu kanqa.
38 Muru ushmashqa jananman shushuptinmi itsanqa impüru kanqa.
39 “ ‘Mikunaykipä kaq uywa wanuptin pipis yataq kaqqa patsa tsakanqanyaqmi impüru kanqa. 40 Kikillan wanushqa uywapa aytsanta mikuq kaqqa latsapanta taqshakutsun. Tsay wanushqa uywata jipiq kaqpis latsapanta taqshakutsun. Tsaynö taqshakurpis patsa tsakanqanyaqmi impüru kayanqa.
41 “ ‘Qarachaypa y lätaypa puriqkunataqa imatapis ama mikuyankitsu. Tsaykunaqa impüru karmi melanaypä kaykäyan. 42 Tsaykunata ama mikuyankitsu qarachaypa puriptinpis o chuskun chakinwan puriptinpis o atska chakinwan puriptinpis. Tsaykunaqa impüru karmi melanaypä kaykan. 43 Paqtä tsaykunata yatar impüru kayankiman. 44 Noqami TAYTA DIOSNIKIKUNA kaykä. Noqami *santu kaykä. Tsaymi qamkunapis ninqäkunata cäsukur santu kayänayki. Tsaynö kaykaptinqa qarachaypa y lätaypa puriqkunata ama mikuyankitsu.
45 TAYTA DIOSNIKIKUNA kanäpämi qamkunata Egiptupita jipimushqä. Noqaqa santumi kaykä. Tsaymi qamkunapis santu kayänayki.†
46 “ ‘Kay leykunami kaykan tukuy casta uywakuna, tukuy casta pajaqkuna, yakucho tukuy casta kaqkuna y tukuy casta qarachaypa y lätaypa puriqkuna 47 mayqan impüru kanqanta y mayqan püru kanqantapis tantiyayänaykipä. Tsaynöllami tantiyayanki mayqanta mikuyänaykipä y mayqanta mana mikuyänaykipä kanqantapis’ ”.

Qeshyakunqanpita imanö purificakunanpäpis ninqan

12 1 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 “Israel runakunata niy: ‘Mayqan warmipis ollqu wamrata qeshyakurqa qanchis junaqyaqmi *impüru kanqa. Tsaynö impüru kanqa killa qeshyanwan impüru kanqannömi. 3 Wamratanami yurinqanpita puwaq junaqyuqta *señalatsiyanki.† 4 Wamrapa mamannami yawarnin aywanqanpita kimsa chunka kimsa (33) junaqyaq purificakunqa. Tsayyaqqa manami imatapis sagrädu kaqta yatanqatsu ni *Sagrädu Toldupa patiunmanpis yaykunqatsu. 5 Warmi wamrata qeshyakurqa killa qeshyan aywaptin impüru kanqannömi ishkay semäna impüru kanqa. Yawarnin aywanqanpitami soqta chunka soqta (66) junaqyaq purificakunqa.
6 “ ‘Ollquta o warmita qeshyakurpis purificakunanpä kaq junaqkunata

† **11.44-45** Lev. 19.2; Mat. 5.48; 1Ped. 1.15-16. † **12.3** Gén. 17.12; Luc. 2.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cumpliskirmi Tinkuna Toldupa patiunman rupatsina sacrificiupä juk watayuq carnishta apamunqa. Tsaynöllami purificatsina sacrificiupä juk pushapa palumata o juk kullkushta karpis apamunqa. Tsaykunatami sacerdötita entreganqa. 7 Yawarnin aywanqanpita püruna warmi kananpämi TAYTA DIOSPA ñöpancho† tsay uywakunata rupatsinqa. Ollquta o warmita qeshyakurpis tsaynömi ruranqa.

8 " 'Carnishta rantinanpä mana aypäpakurqa ishkay kullkushkunata o ishkay pushapa palumakunatami apamunqa.† Jukaqmi kanqa rupatsina sacrificiupä y jukaqnami purificatsina sacrificiupä kanqa. Tsaynö apamuptinmi warmi purificashqa kananpä TAYTA DIOSTA sacerdöti mañakunqa. Tsaynöpami tsay warmiqa püruna kanqa' ".

Leprawan qeshyaqkuna imanö purificakuyänanpäpis ninqan

13 1 Moiséstawan Aarónta mi TAYTA DIOS nirqan: 2 "Pipapis qaran jakaptin, chupu pashtaptin, qarancho yuraq yuraq yuriptin, *lepra niraq qeri yuriptinqa sacerdöti Aarónman o paypita aywaraq sacerdötiman apayätsun. 3 Sacerdötinami runapa qarancho kaykaq qerita rikanqa. Qerincho kaykaq aqtsa yuraqashqa kaptin y qerin uchkukaptinqa leprami kanqa. Tsaynöpami sacerdöti ninqa tsay runa *impüru kanqanta.

4 "Pipapis qaran yuraqashqa kaptin qerin mana uchkukaptin o aqtsanpis mana yuraqaptinqa qanchis junaqyaqmi sacerdöti wichqarätsinqa. 5 Qanchis junaqtami yapay rikanqa. Qeri mana miraptinqa yapaymi qanchis junaqyaq wichqarätsinqa. 6 Qanchis junaqcho qeri alliyaykaqta sacerdöti rikarmi qerilla kanqanta musyanqa. Tsaymi latsapanta tsay qeshyaq taqshakuriptin püruna kanqanta sacerdöti ninqa.

7 "Püruna kaykaptin qerin miraptinmi itsanqa sacerdöti rikananpä yapay kutinqa. 8 Qeri miraptin qaran yuraqashqa kaykaqta rikarmi sacerdöti tantiyanqa lepra kanqanta. Tsaymi tsay runa impüru kanqanta ninqa.

9 "Pitapis leprawan kaykaqta rikarqa sacerdötiman apayätsun. 10 Sacerdötinami imanö kanqantapis rikanqa. Qaran jakarnin aqtsan yuraqaykaqta o qeri yuriykaqta rikaptinqa 11 lepranami kanqa. Tsaymi impüru kanqanta sacerdöti ninqa. Impüru kanqanta tantiyarmi wichqarätsinqanatsu.

12 "Chaki puntanpita uma jirkanyaq tsay runacho lepra miranqanta sacerdöti rikarmi 13 alliyanqanta o mana alliyanqantapis tantiyanqa. Yuraqayparä entëru cuerpuncho tsakipaptinqa alliyanqantami tantiyanqa. Tsaymi püruna kanqanta ninqa. 14 Yapay qeri rikakämuptinmi itsanqa impüru kanqanta ninqa. 15 Tsaynö sacerdöti ninqa qeri imanöpis kanqanta rikaykurmi. Qeri kaptinqa lepranami kanqa.

16 "Tsay qeri tsakipar yuraqaptinqa sacerdötiman yapay kutitsun. 17 Qeri tsakiparnin yuraqanqanta rikarqa püruna kanqantami sacerdöti ninqa.

18 "Pipapis qerin alliyaykanqanpita 19 yuraqar jakaptin o pukayaptinqa sacerdötiman rikananpä aywanqa. 20 Qerin uchkukashqa kaykaqta rikar o aqtsanpis yuraqashqa kaykaqta rikarqa impüru kanqantami sacerdöti ninqa. Tsayqa leprami kanqa. 21 Qerin alliyar mana uchkukaptin y aqtsanpis mana yuraqaptinqa qanchis junaqmi tsay runata wichqarätsinqa. 22 Qerin miraptinqa impüru kanqantami sacerdöti ninqa. Tsay qeriqa lepranami kaykan. 23 Qerin mana miraptinmi itsanqa siralla kanqanta musyanqa. Tsaynö

†**12.7** Lev. 6.14. †**12.8** Luc. 2.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaptinqa püru kanqantami sacerdöti ninqa.
24 "Pipis rupakuptin qaran yuraqaptin o pukayaptinqa 25 sacerdötimi rikanqa. Rupakunqancho aqtsan yuraqaptin y qerin uchkukaptinqa leprami kanqa. Tsayta rikarmi sacerdöti ninqa leprawan qeshyar impüru kanqanta. 26 Rupakunqanpita alliyar aqtsanpis mana yuraqaptin y qerin uchkukänanpa trokin alliyaptinqa qanchis junaqmi sacerdöti wichqarätsinqa. 27 Qanchis junaq päsaskiptinnami sacerdöti yapay rikanqa. Tsay qerin miraykaqta rikarqa impüru kanqantami ninqa. Tsayqa lepranami kanqa. 28 Alliyaptinqa manami lepratsu kanqa sinöqa rupakunqan sirallami. Tsaymi sacerdöti ninqa püruna kanqanta.
29 "Ollqupa o warmipa umancho o quijädancho qeri kaptin 30 sacerdötimi shumaq rikanqa. Qeri uchkukaptin y qericho kaq aqtsan qarwashtaptinqa tsay runa o tsay warmi impüru kanqantami sacerdöti ninqa. Umancho o quijädancho karpis tsay qeriqa leprami kanqa. 31 Tsay qeri mana uchkukaptin y qarancho yana shapra mana kaptinqa qeshyaykaq runata qanchis junaqyaqmi wichqarätsinqa.
32 "Qanchis junaq wichqararkatsirmi sacerdöti yapay rikanqa alliyanqanta o mana alliyanqantapis. Qeri mana miraptin, aqtsan mana qarwashtaptin y aytsan mana kachkakaptinqa 33 qeri ñöpancho kaq aqtsata rutukunanpämi sacerdöti ninqa. Qeri kaykanqanta itsanqa ama rutukunqatsu. Nirkurmi qanchis junaq yapay wichqarätsinqa. 34 Tsaypitanami qerita sacerdöti yapay rikanqa. Qeri mana miraptin ni uchkukaptinqa tsay runa püru kanqantami ninqa. Latsapankunata taqshakuskirmi püruna kanqa.
35 "Püru kanqanta ninqanpitarä tsay qeri mirayta qallaykuptinqa 36 sacerdötimi yapay rikanqa. Qeri miraykanqanta rikarqa aqtsan qarwashyanqantapis manami ashinqanatsu. Tsay runataqa impüru kanqantami ninqa. 37 Qeri patsallancho alliyaptin y yana aqtsana wiñaptinqa qeri alliyaykanqantami musyanqa. Tsaynö kaptinqa qeriwan qeshyaykaqta püruna kanqantami sacerdöti ninqa.
38 "Ollqucho o warmicho karpis kancha yuriptinqa 39 ima kanqantapis musyananpämi sacerdöti rikanqa. Oqi oqi karqa kanchallami kanqa. Tsaynö kaptinqa tsay runa o warmi pürumi kanqa.
40 "Pipapis aqtsan ushakaptin qalla putu rikakurpis pürumi kanqa. 41 Urkullanpa aqtsan ushakaptin paqla rikakurpis pürumi kanqa. 42 Qalla putu o paqla kaptinpis pukaypa pukar qeri yuriptinqa lepranami kanqa. 43 Tsaynö kaptin sacerdötimi rikanqa. Cuerpucho lepra yurinqannö yuraqayparä qeri jakaptinqa 44 tsay runapa umancho lepranami kanqa. Tsaymi impüru kanqanta sacerdöti ninqa.
45 "Leprawan qeshyarqa latsapanta rachiskir qara umalla qaqllanta tsapakurkur qayararnin puritsun '¡impürumi kä, impürumi kä!' nir. 46 Tsay runaqa lepran alliyanqanyaqmi impüru kanqa. Tsaynö karqa alliyanqanyaq campamentupita juklächo täkutsun.
47 "Millwapita o lïnupita awashqa latsapachöpis, 48 millwapita o lïnupita awashqachöpis, qaracho o qarapita rurashqacho karpis 49 mupalliqnö verdiyaypa pukayaypa yurirqa leprami kanqa. Tsaynö kaptinqa ima kanqantapis tantiyananpä sacerdötita rikatsinqa. 50 Sacerdötiqa shumaq rikaykurmi imatapis mupallishqa kaqta qanchis junaq wichqarätsinqa. 51 Qanchis junaq cumpliskiptinmi yapay rikanqa imanö kaykanqantapis musyananpä. Latsapacho, awacho, qaracho, qarapita rurashqacho karpis mupallinqan mas miraptinqa mana alliyaq leprami kanqa. Tsaykunaqa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

impürunami kanqa. 52 Tsaytaqa latsapa kaptinpis, awa kaptinpis, qara kaptinpis o qarapita rurashqa kaptinpis rupatsinki. 53 Mupalliyanqan manana miraptinmi itsanqa 54 taqshaskatsir qanchis junaqyaq yapay wichqarätsinqa.

55 "Taqshaskatsir wichqarätsinqantami sacerdöti yapay rikanqa. Mupalliyanqan mana illakaptinqa impürumi kanqa. Tsaymi jananpa o rurinpa mupallishqa kaptinqa rupatsinqa. 56 Taqshanqanpitarä sacerdöti rikaptin manchalla quëdaptinqa rachiypami jipinqa latsapapita, qarapita o awapita kaptinpis. 57 Rachir jipinqanpitarä latsapacho, awacho o qarapita ruranqancho karpis yapay mupalliptinqa llapantami rupatsinqa. 58 Latsapata, awata, qarapita rurashqata taqshariptin mupallinqan illakaptinqa yapaymi taqshanqa. Tsaypitaqa pürunami kanqa.

59 "Lepra yuriptin tsay leykuna ninqannömi ruranqa latsapacho, millwacho, lïnucho, awacho o qarapita rurashqacho kaptinpis. Imanöpis kaykanqanta rikaykurmi püru kanqanta o impüru kanqantapis sacerdöti ninqa".

Leprapita alliyar purificashqa kananpä ninqan

14 1 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 "*Leprawan qeshyaykanqanpita alliyar runakuna purificashqana kayänanpämi kaynö rurayanqa: Leprawan qeshyanqanpita alliyaskir sacerdötiman willakatsinqa.† 3 Sacerdötinami campamentupita yarquskir leprawan qeshyaykaq runa alliyanqanta o mana alliyanqantapis rikananpä aywanqa. Tsay runapa lepran alliyanqanta rikarqa 4 purificakunanpämi apatsimunqa ishkay *püru kaq pishqukunata, cedru qeruta, puka tëlata y *hisöpu jachata. 5 Jukaq pishquta wanuskatsirmi pukyupita chaqamunqan yaku wiñaraykaq mitu mankaman yawarninta jututsinqa. 6 Tsay yawaryuq yakumanmi ushmatsinqa kawaykaq pishquta, cedru qeruta, puka tëlatawan hisöpu jachata. 7 Purificashqa kananpämi leprawan qeshyanqanpita alliyaq runata yawarwan qanchis kuti tsaqtsupanqa. Purificashqana kanqanta sacerdöti willaskirmi kawaykaq pishquta kachaykunqa.

8 "Purificakurqa latsapanta taqshakutsun, aqtsanta shapranta chipyaq rutukutsun y bäñakutsun. Tsaynöpami püruna rikakunqa. Tsaypita campamentuman kutirpis qanchis junaqyaq toldunman amarä yaykutsunrätsu. 9 Qanchis junaqcho chipyaq aqtsanta yapay rutukutsun. Tsaynölla shaprantapis, cëjasnintapis y cuerpuncho kaq llapan shaprantapis chipyaq jichkakutsun. Tsaynölla latsapantapis yapay taqshakuskir bäñakutsun. Tsaynö rurarrämi purificashqa kanqa.

10 "Leprawan qeshyanqanpita alliyaskir puwaq kaq junaqchöqa ishkay sänu carnishta y juk watayuq sänu china üshata sacrificiupä sacerdötiman apamutsun. Tsaynölla ofrendapä apamunqa aceitiwan pichurkur soqta kïlu pullan allinnin kaq jarinata y mediu litrutanö aceitita. 11 Tsaypitanami purificashqa kananpä kaq runata ofrendantinta Tinkuna Toldupa patiunman sacerdöti apanqa TAYTA DIOSPA ñöpancho kananpä. 12 Apamunqan aceitita y juk carnishtami TAYTA DIOSPA ñöpancho joqarkur wakman kayman sacerdöti kuyutsinqa consagratsina sacrificiu kananpä. 13 Tsaypitanami uywata imaypis pishtanqan *sagrädu kaqcho tsay carnishta pishtanqa. Tsay carnishpa aytsan sagrädu kar purificatsina sacrificiupä apamunqan uywapa aytsannömi y

† **14.2** Mat. 8.4; Mar. 1.44; Luc. 5.14; 17.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

consagratsina sacrificiupä apamunqan uywapa aytsannömi sacerdötipa derëchun kanqa.

14 "Nirkurnami consagratsina sacrificiupä pishtanqan carnishpa yawarninwan purificakuq runapa derëcha kaq rinrinta llushinqa. Tsaynöllami derëcha kaq makinpa maman dëdunta y derëcha kaq chakinpa maman dëduntapis llushinqa. 15 Nirkurnami sacerdötiqa kikinpa itsuq kaq maki paltanman ichiklla aceitita wiñarkur 16 derëcha kaq dëdunta tsay aceitiman jatinqa. Tsaywanmi TAYTA DIOSPA ñöpanman qanchis kuti tsaqtsupanqa.

17 "Makincho sobraq kaq aceitiwannami purificakuq runata sacerdöti llushinqa derëcha kaq rinrinta y derëcha kaq makinpa y chakinpa maman dëdunta. Tsaynömi llushinqa consagratsina sacrificiupä pishtanqan carnishpa yawarninwan llushinqan jananman. 18 Tsay aceititami purificakuq runapa umanmanpis wiñapanqa. Tsaynö ruranqa tsay runa TAYTA DIOSPA ñöpancho püru kananpämi.

19 "Nirkurmi purificatsina sacrificiupä apamunqan üshatapis sacerdöti pishtanqa tsay runa purificashqa kananpä. Tsaynöllami rupatsina sacrificiupä apamunqantapis pishtaskir 20 apamunqan jarinatawan *altarcho rupatsinqa. Tsaykunatami sacerdöti ruranqa tsay runa purificashqa kananpä. Llapanta tsaynö ruraptinrämi purificashqa kanqa.

21 "Muchuq karqa consagratsina sacrificiupä juk carnishta apamunqa. Tsaytami tsay runa purificashqa kananpä altar ñöpancho joqarkur wakman kayman sacerdöti kuyutsinqa. Tsaynöllami aceitiwan pichushqa ishkay kïlu allinnin jarinata y mediu litrunö aceititapis ofrendapä apamunqa.

22 "Tsaynöpis aypäpakunqanman tupulla ishkay kullkushta o ishkay pushapa palumata karpis apamunqa. Jukaq palumami purificatsina sacrificiupä kanqa y jukaqnami rupatsina sacrificiupä kanqa. 23 Purificakunqanpita puwaq junaqtami tsaykunata Tinkuna Toldupa patiunman apaykur TAYTA DIOSPA ñöpancho kaykaq sacerdötita entreganqa.

24 "Sacerdötinami consagratsina sacrificiupä apamunqan carnishtawan aceitita TAYTA DIOSPA ñöpancho joqarkur wakman kayman kuyutsinqa. 25 Nirkurnami tsay carnishta pishtanqa consagratsina sacrificiupä. Yawarta tsarinqanwanmi purificashqa kananpä kaq runata llushinqa derëcha kaq rinrinta y derëcha kaq makinpa y chakinpa maman dëdunta.

26 "Tsaypitanami kikinpa itsuq kaq maki paltanman ichiklla aceitita sacerdöti wiñanqa. 27 Derëcha kaq dëdunta tsay aceitiman jatiykurmi TAYTA DIOSPA ñöpanman qanchis kuti tsaqtsupanqa. 28 Tsaynöllami makincho kaykaq aceitiman dëdunta jatiykur purificakuq runata sacerdöti llushinqa derëcha kaq rinrinta y derëcha kaq makinpa y chakinpa maman dëdunta. Tsaynö llushinqa consagratsina sacrificiupä pishtanqan carnishpa yawarninta llushinqan jananman. 29 Makincho sobraq kaq aceititanami purificakuq runapa umanman wiñapanqa. Tsaynö ruranqa tsay runa TAYTA DIOSPA ñöpancho purificashqa kananpämi.

30 "Nirkurmi purificakuq runa apamunqan kullkushkunata o pushapa palumakunata karpis altarcho sacerdöti rupatsinqa. 31 Jukaqmi kanqa purificatsina sacrificiupä y jukaqnami kanqa rupatsina sacrificiupä. Tsaykunatami churanqa tsaki mikuyta apamunqan ofrenda jananman. TAYTA DIOSPA ñöpanchömi sacerdöti tsaynö ruranqa tsay runa purificashqa kananpä. 32 Leprawan qeshyanqanpita alliyaskirmi muchuqkuna tsaynö purificakuyanqa".

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mupallishqa wayikunata purificananpä ninqan

33 Tsaypitanami Moiséstawan
Aarónta TAYTA DIOS nirqan: 34 "Qam-
kunata rikatsinäpä kaq *Canaáncho
taykäyaptiki mayqan wayipis mupa-
lliptinqa 35 wayipa duëñunmi sacer-
dötiman aywaykur willanqa wayin
mupalliyaykanqanta.
36 "Tsaynö willaptinmi wayicho ima-
pis *impüru mana rikakunanpä sacer-
döti ninqa tsay wayita jäkatsiyänanpä.
Nirkurnami sacerdöti yaykunqa mupa-
llinqan imanö kanqantapis rikananpä.
37 "Wayita rikapakunqancho mupa-
llir verdiyaykaqta o pukayaykaqta y
pirqa pasmaykaqta rikarqa 38 wayipita
yarqurmi qanchis junaqyaq sacerdöti
wichqaykunqa. 39 Qanchis junaq cum-
pliskiptinmi wayita rikananpä sacer-
döti yapay kutinqa. Mupallir miray-
kanqanta tarirqa 40 sacerdötimi ninqa
mupallishqa kaq rumikunata jipiskir
impüru sitiuman jitayänanpä. Tsayqa
markapita juklächömi kanqa. 41 Tsay-
nöllami mandanqa wayi rurintapis
raspaskir raspanqan allpata markapita
juklächo kaykaq impüru sitiuman jita-
yänanpä. 42 Tsaymi jipinqan rumiku-
napa trokin juk rumikunatana churar
juk mituwan llushtatsinqa.
43 "Tsaynö raspaykaptinpis y rumita
jitaykaptinpis y llushtaykaptinpis
mupallinqan yapay yuriptinqa 44 yapay
imanö kanqantapis rikananpämi
sacerdöti yaykunqa. Wayi rurincho
chipyaq mupallishqa kaptinqa tsay
wayi impüru kanqantami ninqa.
45 Tsaynö kaptinqa tsay wayita juchu-
ratsir ruminkunatapis, qerunkuna-
tapis y llapan allpantapis markapita
juklächo kaykaq impüru sitiumanmi
jitariyanqa. 46 Manarä juchutsiptin
pipis tsay wichqaraykanqan kaq wayi-
man yaykurqa patsa tsakanqanyaqmi
impüru kanqa. 47 Tsay wayicho pipis
mikurqa o punurqa latsapanta taqsha-
kunqa.
48 "Wayiman sacerdöti yaykur llush-
tanqanpita mupallinqan illakashqa-
tana rikarqa püruna tsay wayi kan-
qantami ninqa. 49 Wayi purificashqa
kananpä apatsimunqa ishkay pish-
qukunata, cedru qeruta, puka tëlata
y *hisöpu jachata. 50 Juk pishquta
wanuskatsirmi pukyupita chaqamun-
qan yaku wiñaraykaq mitu manka-
man yawarninta jututsinqa. 51 Pish-
qupa yawarninmanmi ushmatsinqa
cedru qeruta, hisöputa, puka tëlata y
kawaykaq pishquta. Tsay yawarwanmi
wayitapis qanchis kuti tsaqtsupanqa.
52 Tsaynömi wayita purificanqa pish-
qupa yawarninwan, pukyu yakuwan,
kawaykaq pishquwan, cedru qeruwan,
hisöpu jachawan y puka tëlawan.
53 Tsaynö ruraskirnami kawaykaq pish-
quta markapita jipiskir aywakunanpä
kachaykunqa. Tsaynöpami wayi purifi-
cashqana kanqa".
54 Kay leykuna ninqannömi ruranqa
pipis *leprawan qeshyar qeri ushap-
tin, 55 latsapan mupalliptin, wayin
mupalliptin, 56 jakaypa qeshyaptin,
chupuwan qeshyaptin y kancha yurip-
tin. 57 Kay leykunata cäsukurmi püru
kanqanta o impüru kanqantapis mus-
yanqa. Kaykunami leprapä leykuna
kaykan.

Ollqupis y warmipis imanöpa impüruyanqan

15 1 Moiséstawan Aaróntami
TAYTA DIOS nirqan: 2 "Israel
runakunata niyay: 'Pï runatapis pur-
gación[f] tsariptin *impürumi kanqa.
3 Tsaynö impüru kanqa purgación
aywaptinpis o penqaynin tsapakap-
tinpis. Mayqannö kaptinpis impürumi
kanqa. 4 Tsay runa maycho pununqan y
maycho jamanqanpis impürumi kanqa.

[f] **15.2** Runata purgación tsarinqanta nintsik penqaynin antsar yuraq yaku yarquptinmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 “ ‘Tsay runa pununqanta pipis
yatarqa latsapanta taqshakuskir bäña-
kunqa. Bäñakurpis patsa tsakanqan-
yaqmi impüru kanqa. 6 Tsaynöllami
tsay runa jamanqanman pipis jamarqa
latsapanta taqshakuskir bäñakunqa.
Bäñakurpis patsa tsakanqanyaqmi
impüru kanqa. 7 Purgacionwan kay-
kaq runata pipis yatarqa latsapanta
taqshakuskir bäñakunqa. Bäñakurpis
patsa tsakanqanyaqmi impüru kanqa.
8 Purgacionwan kaykaq runa sänu
runata toqapaykuptin toqapanqan
runa latsapanta taqshakuskir bäña-
kutsun. Bäñakurpis patsa tsakanqan-
yaqmi impüru kanqa. 9 Purgacionwan
kaykaq runa muntakunqan sillapis
impürumi kanqa. 10 Purgacionwan
kaykaq runa imamanpis jamanqanta
pipis yatarqa patsa tsakanqanyaqmi
impüru kanqa. Impüru runa yatan-
qan kaqta imatapis aparqa latsapanta
taqshakuskir bäñakunqa. Bäñakurpis
patsa tsakanqanyaqmi impüru kanqa.
11 Purgacionwan kaykaq runa makinta
mana awikuypa juk runata yataptinqa
yatanqan runa latsapanta taqsha-
kuskir bäñakunqa. Bäñakurpis patsa
tsakanqanyaqmi impüru kanqa. 12 Pur-
gacionwan kaykaq runa mitu mankata
yataptinqa tsay mankata pakiskiyanki.
Imatapis qerupita rurashqa kaqkunata
itsanqa mayllayanki.

13 “ ‘Purgacionwan kaykaq runa
alliyanqanpita qanchis junaqtarämi
püru kanqa. Tsaypitarämi pukyu-
cho latsapanta taqshakuskir bäña-
kunqa. Tsaynö rurarrämi purificashqa
kanqa. 14 Puwaq kaq junaqchönami
Tinkuna Toldupa patiunman ishkay
kullkushta o ishkay pushapa palu-
mata karpis apamunqa. Tsaykunatami
TAYTA DIOSPA ñöpancho sacerdötita
entreganqa. 15 Jukaqtami purifica-
tsina sacrificiupä sacerdöti pishtanqa.
Jukaqtanami pishtaskir rupatsina
sacrificiupä rupatsinqa. Tsaynömi
TAYTA DIOSPA ñöpancho ruranqa
purgacionwan qeshyaq runa purifi-
cashqa kananpä.

16 “ ‘Ollqupa lichin kikillan yar-
quptinqa bäñakunqa. Bäñakurpis
patsa tsakanqanyaqmi impüru kanqa.
17 Tsaynölla lichin töpanqan latsapata-
pis taqshakunqa y qarapita rurashqa-
kunatapis mayllanqa. Tsaynö rurarpis
patsa tsakanqanyaqmi impüru kanqa.
18 Warmiwan runa punur lichinta
jututsiptinqa ishkanmi bäñakuyanqa.
Bäñakurpis patsa tsakanqanyaqmi
impüru kayanqa.

19 “ ‘Killa qeshyan aywaptinqa qan-
chis junaqyaqmi warmi impüru kanqa.
Pipis killa qeshyanwan kaykaq warmita
yatarqa patsa tsakanqanyaqmi impüru
kanqa. 20 Killa qeshyanwan kaykar
qopikunqanqa imapis impürumi kanqa.
Tsay warmi ima jananman jamaptin-
pis jamanqan kaqqa impürumi kanqa.
21 Killa qeshyanwan kaykaq warmi pitu-
kunqan cämata pipis yatarqa latsapanta
taqshakuskir bäñakunqa. Bäñakurpis
patsa tsakanqanyaqmi impüru kanqa.
22 Killa qeshyanwan kaykaq warmi
imamanpis jamanqanta pipis yatarqa
latsapanta taqshakuskir bäñakunqa.
Bäñakurpis patsa tsakanqanyaqmi
impüru kanqa. 23 Qopikunqanta yatar-
pis o jamanqan kaqta yatarpis patsa
tsakanqanyaqmi impüru kanqa. 24 Killa
qeshyanwan kaykaq warmiwan pï
runapis kakurqa qanchis junaqyaqmi
impüru kanqa. Runa pununqan cäma-
pis impürunami kanqa.

25 “ ‘Pï warmipis killa qeshyanwan
qeshyanqanpita mas atska junaqna
qeshyarqa yawarnin päranqanyaqmi
impüru kanqa. 26 Tsay warmi punun-
qanpis jamanqanpis impürumi kanqa.
27 Warmi töpanqankunata pipis
yatarqa impürumi kanqa. Tsaypita
purificashqa kananpäqa latsapanta
taqshakuskir bäñakunqa. Bäñakurpis
patsa tsakanqanyaqmi impüru kanqa.

28 “ ‘Killa qeshyanwan kanqan-
pita püru kananpäqa yawarnin

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

päranqanpita qanchis junaqyaqmi shuyanqa. 29 Puwaq kaq junaqchöqa ishkay kullkushta o ishkay pushapa palumata karpis apamunqa. Tsaykunatami Tinkuna Toldupa patiunman apaykur sacerdötita entreganqa. 30 Sacerdötinami jukaqta pishtanqa purificatsina sacrificiupä y jukaqtana pishtanqa rupatsina sacrificiupä. TAYTA DIOSPA ñöpancho sacerdöti tsaynö ruraptinmi yawarnin päranqanpita tsay warmi purificashqana kanqa.

31 " 'Tsaynöpami Israel runakuna impüru mana kayänanpä tantiyatsiyanki. Impüru kayaptinqa paykunacho kaykaq *Sagrädu Toldupis impürumi rikakunqa. Sagrädu Toldupis impüru rikakuptinqa wanuyanqami' ".

32 Tsaynömi leykuna kaykan pï runapis purgacionwan impüru kaptin o lichin yarqunqanpita impüru kaptin. 33 Tsaynöllami leykuna kaykan killa qeshyanwan warmi kaykaqpä, killa qeshyanwan kaykaq warmiwan kakuq runapä y purgacionwan kaykaq runapäpis. Tsay leykunami kaykan warmipäpis ollqupäpis.

Israel runakuna purificashqa kayänanpä kaq junaq

16 1 TAYTA DIOSPA ñöpanman llutalla yaykur Aarónpa ishkan tsurinkuna wanuyanqanpitami† Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Wawqiki Aarónta willay cortïnata päsar Lugar Santïsimuman llutalla mana yaykunanpä.† Tsaychömi *babulpa tsapanan jananman pukutaycho yurimushä. Tsaymi tsayman llutalla yaykurqa wanunqa. 3 Juk torïtuta purificatsina sacrificiupä y juk carnëruta rupatsina sacrificiupä altarcho rupaskatsirrämi† Lugar Santïsimuman Aarón yaykunqa. 4 Tsaynöpis jatikunqa lïnupita awashqa *sagrädu tünicata y lïnupita awashqa calzoncïlluta. Nirkurmi lïnu wachukuwan wachakakurkur umanmanpis lïnu görrata jatikunqa. Tsay latsapakuna sagrädu kaptinmi manarä jatikur bäñakunqa. 5 Israel runakuna apayämunqanpitami purificatsina sacrificiupä ishkay chïvukunata y rupatsina sacrificiupä juk carnëruta Aarón apamunqa.

6 "Tsaypitanami purificatsina sacrificiupä Tinkuna Toldupa patiunman torïtuta Aarón apamunqa. Tsay torïtumi kanqa Aarón y paypita aywaraq sacerdötikuna purificashqa kayänanpä. 7 Nirkurnami ishkan chïvukunata Tinkuna Toldupa patiunman apaykur TAYTA DIOSPA ñöpanman churanqa. 8 Tsaychömi suertita jitanqa mayqan chïvu TAYTA DIOSPÄ kananpä y mayqan chïvu Azazelpäᵍ kananpäpis. 9 TAYTA DIOSPÄ kaq chïvutaqa purificatsina sacrificiupämi altarcho Aarón rupatsinqa. 10 Azazelpä kaq chïvutami itsanqa kawaykaqllata TAYTA DIOSPA ñöpanman apamunqa. Nirkurnami tsunyaq jirkaman apaykur Azazel kaykanqan kaqman qarqunqa. Qarquptinmi Israel runakuna jutsata rurayanqanpita perdonashqa kar purificashqa kayanqa.

11 "Tsaypitanami Tinkuna Tolduman apamunqan torïtuta altarcho Aarón rupatsinqa kikin y paypita aywaraq sacerdötikuna purificashqa kayänanpä. 12 Tsaymi TAYTA DIOSPA ñöpancho kaykaq *altarpita shanshaykaq carbonta inciensiu qoshnitsikuna juntata Tinkuna Toldu rurinman apanqa. Tsaynöllami ishkay aptay ñuchu aqashqa mushkuq inciensiuta apanqa. Tinkuna Toldu rurincho kaykaq cortïnata päsarmi Lugar Santïsimuman tsaykunata apanqa. 13 Tsaychömi TAYTA DIOSPA ñöpancho shansha apanqanman inciensiuta

ᵍ**16.8** Azazelpäqa tsunyaq jirkacho taq supaypa jutin kanqantami unay Israel runakuna niyaq.
†**16.1** Lev. 10.1-3. †**16.2** Heb. 6.19. †**16.3** Heb. 9.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wiñanqa. Tsaymi inciensiupa qoshnin tsapaskinqa *Pactu Babulpa tsapananta. Tsaynö tsapaptinmi Aarón wanunqatsu. 14 Tsaynöllami torïtupa yawarninman dëdunta jatiykur babulpa tsapananta punkuläpita tsaqtsupanqa. Nirkurnami kikin babultapis dëdunwan qanchis kuti tsaqtsupanqa.

15 "Lugar Santïsimupita yarquskirnami Israel runakuna jutsata rurayanqanpita purificashqa kayänanpä chïvuta pishtanqa. Tsay yawartapis torïtupa yawarninwan ruranqannöllami cortïna rurinman apaykur tsapananta y babulpa ñöpanta tsaqtsupanqa.† 16 Tsaynöpami Israel runakuna *impüru kayanqanpita, mana cäsukuyanqanpita y jutsata rurayanqanpita Lugar Santïsimuta y llapan Tinkuna Tolduta purificanqa.

17 "Lugar Santïsimucho Aarón kaykaptinqa manami pipis Tinkuna Tolduman yaykunmantsu. Tsaychömi Aarónqa yawarta tsaqtsupanqa kikinpis, castankunapis y llapan Israel runakunapis purificashqa kayänanpä. 18 Tsaypita yarqurnami TAYTA DIOSPA ñöpancho kaykaq altarta purificanqa. Tsaychömi torïtupa y chïvupa yawarninwan altarpa waqrankunata llushinqa. 19 Nirkurnami altarpa jananman qanchis kuti dëdunwan yawarta tsaqtsupanqa. Tsaynöpami Israel runakuna jutsata rurar impüruyätsiyanqanpita altarta purificanqa sagrädu kananpä.

20 "Lugar Santïsimuta, Tinkuna Tolduta y altarta purificatsiyta ushaskirnami kawaykaq chïvuta apayämunanpä Aarón ninqa. 21 Chïvupa umanman makinta churaykurmi TAYTA DIOSTA willanqa Israel runakuna llutankunata rurayanqanta, contran kayanqanta y jutsata rurayanqanta. Tsaynö willarmi Israel runakunapa llapan jutsankunata apananpä chïvuman churanqa. Tsaypitanami juk runa tsunyaq jirkaman apaykur chïvuta kacharinqa aywakunanpä. 22 Tsaynöpami Israel runakunapa llapan jutsankunata tsay chïvu apakunqa pipis mana tanqan kaqman.

23 "Tsaypitanami Tinkuna Toldu rurinman Aarón aywar Lugar Santïsimuman yaykunanpä jatikunqan lïnu latsapata jipikuskir churaykunqa.† 24 Bäñakuskirnami latsapanta jatikurkur yarqunqa kikinpa jutsanpita y Israel runakunapa jutsanpita sacrificiuta rupatsinanpä. Tsaynö rupatsiptinmi kikinpa y Israel runakunapa jutsankuna perdonashqa kanqa. 25 Nirkurnami purificatsina sacrificiupä pishtanqan uywapa wiranta altarcho rupatsinqa.

26 "Tsunyaq jirkaman Azazelpä chïvuta apaq runapis latsapanta taqshakuskir y bäñakuskirrämi campamentuman kutimunqa.

27 "Purificatsina sacrificiupä pishtanqan torïtupa y chïvupa qaratsanta, aytsanta y panzankunatanami campamentupita jukläman apaykur rupatsinqa. Tsay uywakunapa yawarnintami Lugar Santïsimuta purificananpä apashqana karqan.† 28 Tsaykunata rupatsiq runaqa latsapanta taqshakuskir y bäñakuskirrämi campamentuman kutimunqa.

29 "Cada watami llapan tsaykunata rurayanki qanchis kaq killa chunka junaqcho. Tsay junaq ayunar ima aruytapis jaqiykuyanki. Qamkunacho taq jäpa runakunapis tsaynö rurayätsun. Kay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qamkunapä kanqa. 30 Tsay junaqmi llapaykita purificar TAYTA DIOS perdonayäshunki. Tsaymi TAYTA DIOSPA ñöpancho llapan jutsaykipita mayllashqa kayanki. 31 Tsay junaqmi qamkunapä jamay junaq kanqa. Tsaymi ayunar ima aruytapis

†**16.15** Heb. 9.12. †**16.23** Eze. 44.19. †**16.27** Heb. 13.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rurayankitsu. Tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qamkunapä kanqa.
32 "Mayqanpis mandaq sacerdöti kananpä churanqan sacerdötimi tsaykunata ruranqa llapanpis purificashqa kananpä. Paymi lïnupita rurashqa sagrädu latsapata jatikurkur 33 Lugar Santïsimuta, Tinkuna Tolduta y altarta purificanqa. Tsaynöpami sacerdötikunapis y llapan Israel runakunapis purificashqa kar perdonashqa kayanqa. 34 Jutsankunapita perdonashqa kayänanpämi cada watacho juk kuti tsay ninqäkunata Israel runakuna rurayanqa. Tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qamkunapä kanqa".†
Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami llapantapis rurayarqan.

Tinkuna Toldupa patiunllacho sacrificiuta rupatsinanpä ninqan

17 1 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Aarónta, tsurinkunata y llapan Israel runakunata kay ninqäkunata tantiyatsir niy: 3 'Pï Israel runapis töruta, üshata o cabrata karpis campamentucho o juklächo sacrificiupä pishtaskir 4 Tinkuna *Sagrädu Toldupa patiunman TAYTA DIOSPA ñöpancho rupatsinanpä apamunqa. Mana apamurqa yawarta jichanqanpitami pasaypa jutsayuq kanqa. Tsaynö ruraq kaqtaqa Israel runakunapita qarquyanki. 5 Tsaymi llutalla may jirkachöpis uywakunata pishtar sacrificiuta rupatsinanpa trokin Tinkuna Toldupa patiunman apamur sacerdötita entreganqa tsaycho rupatsinanpä. Tsay sacerdötinami alli päsakuy sacrificiupä TAYTA DIOSPA ñöpancho uywakunata pishtanqa. 6 Tinkuna Toldupa patiuncho pishtarmi uywapa yawarninta *altarman sacerdöti tsaqtsupanqa. Wiranta altarcho rupatsiptinmi mushkuynin TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa.
7 " 'Jirkapa ama apayankinatsu chïvu niraq *supaykunapä sacrificiuta rupatsiyänaykipä. Tsaykunatami mana tantiyakur adorayashqayki. Kay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi kanqa qamkunapä y qamkunapita aywaraqkunapä.
8 " 'Israel runakunata y qamkuna täyanqaykicho jäpa runakunatapis tsay ninqäta willayanki. Rupatsina sacrificiuta o ima sacrificiutapis rupatsiyta munarqa 9 Tinkuna Toldupa patiunman TAYTA DIOSPÄ apatsun. Mana apaq kaqtaqa Israel runakunapita qarquyanki.

Yawarta mana mikunanpä ninqan

10 " 'Yawarta mikuq kaqtaqa Israel runa o jäpa runa kaptinpis castigashämi.† Ichikllatapis yawarta mikuq kaqtaqa ushakätsishämi. 11 Llapan kawaqkunapa yawarninchömi kawaynin kaykan. Qamkunapis *altarman yawarta jicharrämi jutsaykikunapita perdonashqa kayanki.† 12 Tsaymi Israel mayikikunata ninki mayqanpis yawarta mana mikuyänanpä. Tsaynölla qamkunacho taq jäpa runakuna yawarta ama mikuyätsuntsu.
13 " 'Mayqaykipis mikuna uywata o mikuna pishquta tsarirqa yawarninta ama mikuyankitsu. Tsaypa trokinqa patsaman jicharir allpawan tsapayanki. Tsaynölla rurayätsun qamkunacho taq jäpa runakunapis. 14 Llapan kawaqkunapami yawarnincho kawaynin kaykan. Tsaynö kaykaptinqa yawarta ama mikuyankitsu. Pipis yawarta mikuq kaqqa Israel runakunapita qarqushqami kanqa.
15 " 'Pipis wanushqa uywapa aytsanta o munti uywa katunqanta mikurqa latsapanta taqshakuskirmi bäñakunqa. Tsaynölla qamkunacho taq jäpa runakunapis tsayta mikurqa bäñakuyanqa.

† **16.29-34** Lev. 23.26-32; Núm. 29.7-11. † **17.10** Gén. 9.4; Lev. 7.26-27; 19.26; Deut. 12.16, 23; 15.23. † **17.11** Heb. 9.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö rurarpis patsa tsakanqanyaqmi *impüru kayanqa. 16 Latsapanta mana taqshakur ni kikinpis mana bäñakurqa castigashqami kanqa' ".

Castanwan mana kakuyänanpä ninqan

18 1 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Israel runakunata niy: 'Noqami qamkunapa TAYTA DIOSNIKIKUNA kaykä. 3 Egiptucho tar rikayanqayki costumbrikunataqa ama rurayankitsu. Pushaykanqä *Canaánman charpis tsaycho taq runakunapa costumbrinkunata ama rurayankitsu. Paykuna kawayanqannöqa ama kawayankitsu. 4 Noqa ninqäkunata cäsukurnin leynïkunata cumplir kawayay. Noqaqa TAYTA DIOSNIKIKUNAMI kaykä. 5 Leynïkunata y ninqäkunatapis cumpliyay. Leynïkunata cumpliq kaq runaqa llapantami cumplinman.† Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä.

6 " 'Mayqaykipis castaykikunawanqa ama kakunkitsu. Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä.

7 " 'Mamaykiwan ama kakunkitsu. Mamaykiwan kakurqa taytaykita manami respitaykankitsu. Tsaytaqa manachi ruraykunkimantsu.

8 " 'Mädistaykiwan ama kakunkitsu. Tsayta rurarqa taytaykita manami respitaykankitsu.†

9 " 'Panikiwan ama kakunkitsu. Mamallapita o taytallapita karpis paniki juklächo o wayikicho yurishqa kaptinpis paywanqa ama kakunkitsu.†

10 " 'Willkaykiwanpis ama kakunkitsu. Ollqu tsurikipita o warmi tsurikipita karpis willkaykiqa yawarnikimi kaykan.

11 " 'Taytaykipa tsuripakuyninwanpis ama kakunkitsu. Payqa paniki karmi yawarniki kaykan.

12 " 'Taytaykipa paninwanpis ama kakunkitsu. Payqa tiyayki karmi yawarniki kaykan.

13 " 'Mamaykipa ñañanwanpis ama kakunkitsu. Payqa tiyayki karmi yawarniki kaykan.

14 " 'Taytaykipa wawqinpa warminwanpis ama kakunkitsu. Payqa tiyaykimi kaykan.†

15 " 'Tsurikipa warminwanpis ama kakunkitsu. Payqa llumtsuynikimi kaykan.†

16 " 'Wawqikipa warminwanpis ama kakunkitsu. Payqa llumtsuynikimi kaykan.†

17 " 'Mamanwan kaykarqa entenädaykiwan ama kakunkitsu. Entenädaykipa wawanwanpis y entenäduykipa tsurinwanpis ama kakunkitsu. Paykuna warmikipa yawarnin kaptin pasaypa penqakuypämi kaykan.†

18 " 'Warmikipa ñañanwan ama kakunkitsu. Warmiki kawaykaptin ñañanwan kakuptikiqa kikinpurami chikinakuyanqa.

19 " 'Killa qeshyanwan kaykaq warmiwanqa ama kakunkitsu.†

20 " 'Jukpa warminwan ama kakunkitsu. Tsaynö kakurqa pasaypa jutsayuqmi rikakunki.†

21 " 'Moloc diospä tsurikitapis ama rupatsinkitsu. Tsaynö rurarqa manami respitaykämankitsu.† Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä.

22 " 'Ollqupura ama kakunkitsu. Tsaynö kakurqa penqakuypä jutsatami ruraykanki.†

23 " 'Ima uywawanpis ama kakunkitsu. Warmipis uywakunawan ama kakutsuntsu. Tsaynö kakurqa pasaypa penqakuypä jutsatami ruraykäyanki.†

24 " 'Mayqaykipis tsaykunata rurarqa *impürumi kayanki. Yaykuyänaykipä

†**18.5** Neh. 9.29; Eze. 18.9; 20.11-13; Rom. 10.5; Gál. 3.12. †**18.8** Lev. 20.11; Deut. 22.30; 27.20. †**18.9** Lev. 20.17; Deut. 27.22. †**18.12-14** Lev. 20.19-20. †**18.15** Lev. 20.12. †**18.16** Lev. 20.21. †**18.17** Lev. 20.14; Deut. 27.23. †**18.19** Lev. 20.18. †**18.20** Lev. 20.10. †**18.21** Lev. 20.1-5. †**18.22** Lev. 20.13. †**18.23** Éxo. 22.19; Lev. 20.15-16; Deut. 27.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaq markakunacho taq runakunatapis
tsaynö impüru kayanqanpitami ñöpay-
kikunapita qarqushä. 25 Tsaynö jutsata
rurar impüru kayaptinmi nacionninpis
impüru kaykan. Tsaymi tsay runaku-
nata castigar markankunapita qar-
qushä. 26 Ninqäkunata y leynïkunata
cumplir tsay penqakuypä jutsakunata
ama rurayankitsu. Tsaynölla qamku-
nacho taq jäpa runakunapis cumpliyä-
tsun.

27 “ ‘Canaánman manarä chäyap-
tikimi tsaycho taq runakuna penqa-
kuypä jutsata ruraykäyan. Tsaymi
nacionninpis impüru kaykan. 28 Qam-
kunapis nacionnikita impüruyätsipti-
kiqa tsay runakunata qarqunqänömi
qamkunatapis qarquyäshayki. 29 Pipis
tsay penqakuypä jutsakunata rurap-
tinqa Israel runakunapita qarquyanki.
30 Tsaynö kaykaptinqa ninqäkunata
cäsukuyay. Täyänaykipä kaq nacion-
man chaykur tsaycho taq runakuna
jutsata rurayanqankunata ama rura-
yankitsu. Tsaynö rurarqa impürumi
kayanki. Noqaqa TAYTA DIOSNIKIKU-
NAMI kaykä’ ”.

Israel runakunapä atska leykuna

19 1 Mastami Moisésta TAYTA
DIOS nirqan: 2 “Israel runa-
kunata niy: ‘Noqa TAYTA DIOSNIKI-
KUNAMI *santu kaykä. Qamkunapis
santu kayay.†

3 “ ‘Mamaykita y taytaykita respita-
yanki.†

“ ‘Jamay junaqkunacho respitamar
jamayanki.† Noqaqa TAYTA DIOSNIKI-
KUNAMI kaykä.

4 “ ‘Ima ïdulukunamanpis ama yära-
kuyankitsu. Metalpita fundiypa ima
ïdulukunatapis ama rurayankitsu.†
Noqaqa TAYTA DIOSNIKIKUNAMI kaykä.

5 “ ‘Alli päsakuy sacrificiupä uywa-
kunata pishtarqa shonqüpänö rura-
yanki. 6 Alli päsakuy sacrificiupä
pishtayanqayki uywapa aytsanta tsay
junaqlla mikuyanki. Katuyanqayki-
taqa waraynin junaqpis mikuyanki.
Ishkay junaqchöpis tsay aytsata mana
usharqa kimsa kaq junaqcho rupatsi-
yanki. 7 Kimsa kaq junaqchöqa tsay
aytsa asyashqanami kanqa. Rupa-
tsinaykipa trokin mikuptikiqa tsay
sacrificiu ruranqayki manakaqllapämi
kanqa. 8 Tsay aytsaqa NOQAPÄ *sagrä-
dumi kaykan. Tsaymi tsay asyashqa
aytsata pipis mikurqa sagrädu kaqta
respitantsu. Tsay aytsata mikuq kaq-
taqa Israel runakunapita qarquyanki.

9 “ ‘Cosëchata qorirpis chipyaqqa
ama qoriyankitsu. Shushunqankuna-
tapis ama qoriyankitsu. 10 Üvatapis
ashi ashirkurqa ama pallayankitsu.
Shushuqkunatapis ama qoriyankitsu.
Tsaykunataqa jaqiykuyanki muchuq-
kuna y qamkunacho taq jäpa runa-
kuna qorikuyänanpä.† Noqaqa TAYTA
DIOSNIKIKUNAMI kaykä.

11 “ ‘Ama suwakuyankitsu.† Ama
llullakuyankitsu. Ama pitapis sakya-
yankitsu.†

12 “ ‘Imatapis noqapa jutïcho awnirqa
mana qonqaypa cumpliyanki.† Llulla-
kur jutïta joqarirqa manami respita-
yämankitsu. Noqaqa TAYTA DIOSMI
kaykä.

13 “ ‘Runa mayikita engañar imanta-
pis ama apakuyankitsu.† Arupäshuqni-
kitapis tsay junaqlla pägayanki.

14 “ ‘Mana wiyaqkunata ama ashlli-
yankitsu ni qapra purikunanman ima-
tapis ama churapäyankitsu.† Tsaynö
rurayanqaykipa trokinqa noqata
*mantsapakayämay. Noqaqa TAYTA
DIOSMI kaykä.

---

†**19.2** Lev. 11.44-45; Mat. 5.48; 1Ped. 1.16. †**19.3a** Éxo. 20.12; Deut. 5.16. †**19.3b** Éxo. 20.8; Deut. 5.12. †**19.4** Éxo. 20.23; 34.17; Deut. 7.25. †**19.9-10** Lev. 23.22; Deut. 24.19-22. †**19.11a** Éxo. 20.15; Deut. 5.19. †**19.11b** Éxo. 20.16; Deut. 5.20. †**19.12** Éxo. 20.7; Deut. 5.11; Mat. 5.33. †**19.13** Deut. 24.14-15. †**19.14** Deut. 27.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 “ ‘Autoridä karpis llapanta shumaq
juzgayanki. Muchuqtapis imaykayuq-
tapis janan mana shäriypa arregla-
yanki.†
16 “ ‘Pipa wasantapis rimar ama puri-
yankitsu.
“ ‘Runa mayikita wanutsiyänanpä
manakaqkunata ama tumpayankitsu.
Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä.
17 “ ‘Pitapis ama chikiyankitsu.
“ ‘Runa mayiki imatapis llutanta
ruraptinqa yätsiyay.† Mana yätsirqa
qamkunapis jutsayuqmi rikakuykä-
yanki.
18 “ ‘Runa mayikita venganzata ama
rurayankitsu ni nanaparäyankitsu.
Tsaypa trokinqa kikikikuna kuyaku-
yanqaykinö runa mayikita kuyayanki.†
Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä.
19 “ ‘Llapan leynïkunata shumaq
cäsukuyanki. Uywaykikunata juk casta
uywawanqa ama qollpatsiyankitsu.
Chakraykiman takuy murutaqa ama
muruyankitsu. Ishkayläya jïluwan
awashqa latsapata[h] ama jatikuyankitsu.
20 “ ‘Wätay jipash majatsakänanpä
awnishqa kaykaptin pipis tsay jipash-
wan punuptinqa ishkanmi castigashqa
kayanqa. Itsanqa tsay wätay jipash libri
yarqunanpä pipis manarä pägashqa
kaptinqa castigarpis manami mayqan-
tapis wanutsiyanmantsu. 21 Tsaypa tro-
kinqa consagratsina sacrificiupä jipash-
wan punuq runa juk carnëruta Tinkuna
Toldupa patiunman apamunqa. 22 Tsay
carnëruta pishtar *altarcho rupatsirmi
tsay runa perdonashqa kananpä TAYTA
DIOSTA sacerdöti mañakunqa. Tsaynö-
pami jutsata ruranqanpita perdonashqa
kanqa.
23 “ ‘Rikatsinäpä kaq nacionman
chaykur plantayanqayki jachakunapa
wayuyninta kimsa wata ama miku-
yankitsu. 24 Chusku watachörä TAYTA
DIOSTA agradëcikur llapan wayuyninta
paypä apayämunki. 25 Pitsqa wata kaq-
chömi itsanqa wayuyninta mikuyanki.
Tsaynö rurayaptikirämi plantayan-
qayki jachakuna mas wayunqa. Noqaqa
TAYTA DIOSNIKIKUNAMI kaykä.
26 “ ‘Ima aytsatapis yawaryuqtaqa
ama mikuyankitsu.†
“ ‘Qamkunacho ama pipis katsuntsu
suerti qatiqkuna ni brüjukunapis.†
27 “ ‘Aqtsaykita rutukurqa imaypis
rutukuyanqaykinölla rutukuyanki.
Ama uma jirkallaykicho jaqiypaqa
rutukuyankitsu. Ni shapraykipa punta-
llantapis ama rutuyankitsu.
28 “ ‘Pipis wanuptinqa llakikur cuer-
puykita ama roqukuyankitsu. Qaraykí-
cho ima tatuäjitapis ama ruratsiyanki-
tsu.† Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä.
29 “ ‘Warmi tsurikikunata *prosti-
tüta kayänanpä ama kachapäyankitsu.
Tsaynö kachapäyaptikiqa taykäyan-
qayki nacioncho jutsa ruraymanmi
runakuna churakäyanqa.†
30 “ ‘Jamay junaqkunata respita-
yanki. *Sagrädu Toldutapis respita-
yanki.† Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä.
31 “ ‘Brüjukunaman ni suerti qatiq-
kunaman ama aywayankitsu.† Paykú-
naman aywarqa pasaypa jutsayuqmi
rikakuyanki. Noqaqa TAYTA DIOSNIKI-
KUNAMI kaykä.
32 “ ‘Awkinkunata respitayanki. Pay-
kunata respitarqa noqapitami mantsa-
pakuykäyanki. Noqaqa TAYTA DIOSMI
kaykä.

---

[h] **19.19** Tayta Dios manami munarqantsu lïnuwan millwa awashqa latsapata Israel runakuna llutalla jatikunanta. Tsaynö awashqa tëlaqa Tinkuna Tolduta qatananpä y sacerdötikuna jatikuyänallanpämi kayarqan. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Éxo. 26.1, 31, 36; 28.5; Deut. 22.11.

† **19.15** Éxo. 23.6-8; Deut. 16.19. † **19.17** Mat. 18.15. † **19.18** Mat. 19.19; 22.39; Mar. 12.31; Luc. 10.27; Rom. 13.9; Gál. 5.14; Stg. 2.8. † **19.26a** Gén. 9.4; Lev. 7.26-27; 17.10-14; Deut. 12.16, 23; 15.23. † **19.26b** Deut. 18.10. † **19.27-28** Lev. 21.5; Deut. 14.1. † **19.29** Deut. 23.17. † **19.30** Lev. 26.2. † **19.31** Deut. 18.11; 1Sam. 28.3; 2Rey. 23.4; Isa. 8.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33 “ ‘Qamkunacho taq jäpa runakunata ama ñakatsiyankitsu. 34 Kikikikunapura alli rikanakuyanqaykinölla paykunatapis alli rikayanki. Yarpäyay qamkunapis Egiptucho jäpa kayanqaykita.† Noqaqa TAYTA DIOSNIKIKUNAMI kaykä.

35 “ ‘Metruykiwan, pësaykiwan ni ima tupuykiwanpis pitapis ama engañayankitsu. 36 Tsaymi balanzayki, pësayki y metruykipis exactu kanan.† Egiptupita jipimushuqniki TAYTA DIOSNIKIKUNAMI kaykä.

37 “ ‘Llapan ninqäkunata y llapan leynïkunata cumpliyay. Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä’ ”.

Mana cäsukuqkunata castigayänanpä ninqan

20 1 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 “Israel runakunata niy: ‘Pipis Moloc diospä tsurinta *altarcho rupatsiq kaqtaqa Israel runa kaptinpis o qamkunacho taq jäpa runa kaptinpis saqmarnin wanutsiyanki. 3 Tsurinta Molocpä rupatsirqa *Sagrädu Toldutami *impüruyätsin y kikïtapis manakaqmanmi churaykäman. Tsaymi tsay runapa contran rikakur ushakätsishä. 4 Mana cäsukamar tsay runata mana wanutsiyaptikiqa 5 kikïmi tsay runapa y castankunapa contran shärishä. Paykunata ushakätsinqänöllami Molocta adoraq wakin runakunatapis ushakätsishä.

6 “ ‘Pipis brüjukunaman o suerti qatiqkunaman aywaq kaqtaqa contran shärirmi ushakätsishä.

7 “ ‘Noqami TAYTA DIOSNIKIKUNA kaykä. Tsaymi qamkunapis ninqäkunata cäsukur *santu kayänayki. 8 Llapan leynïkunata cumpliyay. Noqa TAYTA DIOSMI qamkunata akrashqä santu kayänaykipä.

9 “ ‘Pipis mamanta o taytanta mana respitaptinqa wanutsiyanki.† Tsaynö wanutsishqa kananpäqa kikinmi jutsayuq kanqa.

10 “ ‘Pipis runa mayinpa warminwan kakuptinqa tsay ollquta y warmitapis wanutsiyanki.†

11 “ ‘Pipis mädistanwan kakurqa taytanta manami respitantsu. Tsay runataqa mädistantinta wanutsiyanki. Tsaynö wanutsishqa kayänanpäqa kikinkunami jutsayuq kayanqa.†

12 “ ‘Pipis llumtsuyninwan kakuptinqa llumtsuynintinta wanutsiyanki. Tsaynö ruranqanqa pasaypa jutsami kaykan. Wanutsishqa kayänanpäqa kikinkunami jutsayuq kayanqa.†

13 “ ‘Pipis ollqupura warmiwannö kakuptinqa ishkanta wanutsiyanki. Tsaynö ruranqan pasaypa jutsami kaykan. Wanutsishqa kayänanpäqa kikinkunami jutsayuq kayanqa.†

14 “ ‘Pipis suegranwan y warminwan kakurqa pasaypa jutsatami ruraykan. Tsaynö jutsata rurayanqanpita kimsanta kawaykaqta rupatsiyanki. Tsaynö rupatsiyaptikiqa runakuna mantsapakur suegranwan y warminwan manami kakunqatsu.†

15 “ ‘Pï runapis uywawan kakuptinqa uywatapis runatapis wanutsiyanki.

16 “ ‘Pï warmipis uywawan kakuptinqa uywatapis warmitapis wanutsiyanki. Tsaynö wanutsishqa kayänanpäqa kikinkunami jutsayuq kayanqa.†

17 “ ‘Pipis mamallapita o taytallapita paninwan kakurqa mana respitarmi pasaypa penqakuypä jutsata ruraykan. Tsay runata panintinta runakunapa ñöpancho wanutsiyanki. Tsaynö

---

†**19.33-34** Éxo. 22.21; Deut. 24.17-18; 27.19. †**19.35-36** Deut. 25.13-16; Prov. 20.10; Eze. 45.10; Amós 8.5; Miq. 6.11. †**20.9** Éxo. 21.17; Mat. 15.4; Mar. 7.10. †**20.10** Éxo. 20.14; Lev. 18.20; Deut. 5.18; 22.22-24; Juan 8.5. †**20.11** Lev. 18.8; Deut. 22.30; 27.20. †**20.12** Lev. 18.15. †**20.13** Lev. 18.22. †**20.14** Lev. 18.17; Deut. 27.23. †**20.15-16** Éxo. 22.19; Lev. 18.23; Deut. 27.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wanutsishqa kayänanpäqa kikinkunami jutsayuq kayanqa.†
18 “ ‘Pipis killa qeshyanwan kaykaq warmiwan kakuptinqa warmitapis ollqutapis Israel runakunapita qarquyanki. Yawarnin aywaykaq warmiwan kakunqanpita y warmipis yawarnin aywaykaptin awninqanpitami ishkanta qarquyanki.†
19 “ ‘Manami pipis mamanpa ñañanwan o taytanpa paninwan kakunmantsu. Legïtimu castanwan kakurqa ishkanmi jutsayuq kayanqa.
20 “ ‘Pipis tiyunpa warminwan kakurqa tiyunta manami respitantsu. Tsaynö rurarqa ollqupis warmipis jutsayuq karmi wamraynaqlla wanuyanqa.†
21 “ ‘Pipis wawqinpa warminta qechurqa wawqinta manami respitantsu. Tsaynö ruranqanpitami pasaypa jutsayuq kar wamraynaqlla kayanqa.†
22 “ ‘Leynïkunata y mandamientükunata llapanta cumpliyanki. Cumpliyaptikiqa rikatsinäpä kaq nacionpita manami pipis qarquyäshunkitsu.
23 Tsay nacioncho taq runakuna jutsata rurayaptinpis qamkunaqa ama jutsata rurayankitsu. Rabyanätsimar jutsata rurayanqanpitami paykunata ushakätsishä. 24 Qamkunata awnirmi nï tsay runakuna täyanqan markakuna herenciaykikuna kananpä. Tsay markakunachöqa lichipis abëjapa mishkinpis yakunörämi atska kaykan.
“ ‘Noqa TAYTA DIOSNIKIKUNA karmi atska nación kayaptinpis qamkunallata munanqänö kawayänaykipä akrashqä. 25 Tsaynö akraykaptïqa impüru kaq uywakunata, impüru kaq pishqukunata, qarachaypa y lätaypa puriqkunatapis ama mikuyankitsu. Tantiyayay mayqan uywakunawan mayqan pishqukuna püru kayanqanta y impüru kayanqantapis.† Impüru kaqkunata mikurqa impürumi kayanki.
26 Noqa TAYTA DIOSNIKIKUNAMI santu kaykä. Santu kaykaptïqa qamkunapis santu kayay. Atska nación kayaptinpis noqapa kayänaykipämi qamkunata akrashqä.
27 “ ‘Almakunawan parlaptin o brüju kaptin ollqu o warmi kaptinpis saqmaypa wanutsiyanki. Tsaynö wanutsishqa kayänanpäqa kikinkunami jutsayuq kayanqa’ ”.

Sacerdötikuna imanö kayänanpä ninqan

21 1 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan: “Aarónpita aywaraq sacerdötikunata niy: ‘Sacerdöti *impüru mana kananpä castan wanuptinpis ayanta ama yatanqatsu.
2 Mamanpa, taytanpa, tsurinpa, wawqinpa ayantami itsanqa yatanman.
3 Piwanpis manarä kakuq paninpa ayantapis yatanmanmi. Impüru kanan kaptinpis paykunapa ayantaqa yatanmanmi. 4 Warminpa castan wanuptinmi itsanqa impüru mana kananpä tsay ayata yatanqatsu.
5 “ ‘Pï wanuptinpis llakikur aqtsanta ni shaprantapis sacerdötiqa ama rutukutsuntsu. Qarantapis roqur ama qerita ruratsuntsu.[i] † 6 Tsaypa trokinqa Dios munanqanta rurarmi sacerdötikuna *santu kayanqa. Runakuna apayämunqankunata *altarcho rupatsiyänanpämi sacerdötikunata TAYTA DIOS akrashqa. Tsay rupatsinqankunaqa TAYTA DIOSPA mikuyninmi kanqa. Tsaynö kaykaptinqa TAYTA DIOSPÄ santu kayanqa.
7 “ ‘Sacerdötikunataqa Tayta Diosmi akrashqa santu kayänanpä. Tsaynö

[i] **21.5** Tsay witsanqa runakuna qaranta pishtaypa pishtar roqukurqan Baal diosta adorarmi. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki 1Rey. 18.28.
† **20.17** Lev. 18.9; Deut. 27.22. † **20.18** Lev. 18.19. † **20.19-20** Lev. 18.12-14.
† **20.21** Lev. 18.16. † **20.25** Lev. 11.2-47; Deut. 14.4-20. † **21.5** Lev. 19.27-28; Deut. 14.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykaptinqa *prostitütawan, fuerzashqa warmiwan o runanpita rakikashqa warmiwan ama churakäyätsuntsu.

8 “ ‘Sacerdötikuna santu kayanqanta Israel runakuna tantiyakuyätsun. Paykunata respitayätsun noqapä apayämunqanta altarcho rupatsiq kayanqanpita y noqa santu kanqäpita. Noqami qamkunata akrashqä santu kayänaykipä.

9 “ ‘Sacerdötipa jipash tsurin prostitüta karqa taytantami penqakuyman churan. Tsay niraq jipashtaqa kawaykaqta rupatsiyanki.

10 “ ‘Mandaq sacerdötillami *sagrädu latsapataqa jatikunqa. Tsayta jatikunqa mandaq sacerdöti kananpä umanman sagrädu aceitita wiñapashqa kaptinmi. Tsaymi wanupakurpis tsampa uma purinqatsu ni latsapantapis rachinqatsu. 11 Maman o taytan wanuptinpis sutaraykanqan kaqman ama yaykutsuntsu. Tsayman yaykurqa impürumi rikakunqa. 12 Sagrädu aceitita umanman wiñapashqa kaykar ayaman aywarqa Tayta Diospa *Sagrädu Tolduntapis impüruyätsinqami. Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä.

13 “ ‘Mandaq sacerdöti warmita ashirqa piwanpis manarä kakushqa jipashta warminpä ashinqa. 14 Manami churakanmantsu viüdawan, runanpita rakikashqa warmiwan, fuerzashqa warmiwan o prostitütawanpis. Warminpä ashirqa Leví trïbupita piwanpis manarä kakushqa jipashta ashitsun. 15 Tsaynö majatsakaptinqa paypita aywaraqkunata manami jamuräyanqanatsu. Mandaq sacerdötitaqa noqa TAYTA DIOSMI akrashqä santu kananpä’ ”.

Sänu kaqkunalla sacerdöti kananpä ninqan

16 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 17 “Aarónta ninki: ‘Qampita aywaraqkuna sänu kaqkunallami sacerdöti kayanqa. Paykunallami TAYTA DIOSPÄ runakuna apayämunqanta *altarcho rupatsiyanqa. Tsay rupatsiyanqanqa TAYTA DIOSPA mikuyninmi kaykan. 18 Tsaymi mandaq sacerdöti kananpä yaykuyanmantsu qaprakuna, weqrukuna, sira qaqllayuqkuna, makllukuna, 19 chankan o rikran pakishqakuna, 20 kurkuyashqakuna, ichishaqkuna, ñawin nübishqakuna, qarachukuna, chupuwan qeshyaqkuna y runtun däñashqakuna. 21 Aarónpita aywaraqkuna sänu mana karqa TAYTA DIOSPÄ apayämunqanta altarcho manami rupatsiyanmantsu. Sänu kaqkunallami rupatsiyanqa. 22 Altarcho mana rupatsirpis TAYTA DIOSPÄ apayämunqan *sagrädu mikuytami itsanqa mikuyanqa. 23 Tsaynölla cortïnata ama päsayätsuntsu, Lugar Santïsimumanpis ama yaykuyätsuntsu ni altarmanpis ama witiyätsuntsu. Tsayman witirqa *Sagrädu Tolduta manami respitayantsu. Noqa TAYTA DIOSMI paykunata akrashqä santu kayänanpä’ ”.

24 Tayta Dios tsaynö ninqantami Moisés willarqan Aarónta, Aarónpa tsurinkunata y llapan Israel runakunatapis.

Runakuna apayanqanta sacerdötikuna llutalla mana ushayänanpä tantiyatsinqan

22 1 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 “Aarónta y tsurinkunata ninki: ‘Israel runakuna noqapä apayämunqan *sagrädu kaptin llutalla ama ushayätsuntsu. Llutalla usharqa manakaqmanmi churaykäyäman. Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä.

3 “ ‘Israel runakuna noqapä apayämunqanqa sagrädumi kaykan. Tsaymi Aarónpita aywaraqkuna *impüru kaykar tsaykunata *altarcho rupatsirqa ñöpäpita qarqushä.[j] Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä.

[j] **22.3** *Ñöpäpita qarqushä* ninanqa *altarcho sirviyämanqanpita qarqushä* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 “ ‘Aarónpita aywaraqkuna *lepra
qeshyawan o purgación qeshyawan
karpis impürumi kayanqa. Tsaynö
kaykarqa Israel runakuna noqapä
apayämunqan sagrädu kaqkunata
ama mikuyätsuntsu. Purificakuskirmi
itsanqa mikuyanqa.
“ ‘Aya sutaranqan kaqta yatarpis o
penqayninpita jutupakurpis impürumi
kayanqa. 5 Tsaynöllami qarachaypa y
lätaypa puriqkunata yatar y impüru
runata yatarpis impüru kayanqa. 6 Patsa
tsakanqanyaqmi impüru kayanqa. Puri-
ficakurnin manarä bäñakurqa sagrädu
mikuykunata manami mikuyanqatsu.
7 Rupay jeqanqan hörarämi purificashqa
kar sagrädu mikuykunata sacerdöti-
kuna mikuyanqa. 8 Wanushqa uywaku-
napa aytsanta y jirka uywakuna katu-
yanqan aytsata ama mikuyätsuntsu.
Tsayta mikurqa impürumi kayanqa.
Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä.
9 “ ‘Sacerdötikunata willay llapan
ninqäkunata cumpliyänanpä. Mana
cumplirqa jutsayuq karmi wanu-
yanqa. Noqa TAYTA DIOSMI paykunata
akrashqä *santu kayänanpä.
10 “ ‘Sacerdöti mana karqa sagrädu
mikuykunata ama mikuyätsuntsu.
Sacerdötipa qorpan ni aruqnin karpis
tsay sagrädu mikuykunataqa ama
mikuyätsuntsu. 11 Wätaynin kananpä
sacerdöti rantinqanmi itsanqa sagrädu
mikuykunata mikunqa. Tsaynöllami
sacerdötipa wayincho yuriqkunapis
mikuyanqa.
12 “ ‘Sacerdötipa jipash tsurin mana
sacerdöti runawan majatsakarqa
sacerdötipä derëchun sagrädu mikuy-
kunata manami mikunqatsu. 13 Sacer-
dötipa warmi tsurin viüdayar o runan-
pita rakikar wamraynaqllarä taytanpa
wayinman kutirqa taytan chaskinqan
mikuykunatami mikunqa. Jäpa runa-
kunami itsanqa tsay mikuykunata
mikuyanqatsu.
14 “ ‘Pipis mana musyayninpa sacer-
dötipä kaq sagrädu mikuyta mikurqa
trokinta kutitsitsun. Tsay jananman
quinta parti masta yapanqa. 15 TAYTA
DIOSPÄ apayämunqan sagrädu sacri-
ficiukunata y ofrendakunata Israel
runakuna llutalla ushayänanta sacer-
dötikuna ama consientiyätsuntsu.
16 Tsaynö llutalla mikunanpä pitapis
dëjarqa sacerdötipis jutsayuqmi rika-
kunqa. Noqa TAYTA DIOSMI sacerdöti-
kunata akrashqä santu kayänanpä’ ”.

Sänu uywata Tayta Diospä apayänanpä tantiyatsinqan

17 Mastami Moisésta TAYTA DIOS
nirqan: 18-19 “Aarónta wan tsurinkunata
y Israel runakunata niy: ‘Israel runa
karpis o qamkunacho taq jäpa runa
karpis rupatsina sacrificiupä uywata
apamurqa torïtuta, carnishta o chïvuta
karpis sänuta apayämunqa. Tsaynö
apayämunqa awninqanta cumplinqan-
pita sacrificiupä o kikinpa voluntänin-
pita sacrificiupä apamurpis. 20 Sänu
mana kaptinqa Tayta Dios manami
chaskinqatsu.†
21 “ ‘Alli päsakuy sacrificiupä uywata
apamurqa torïtuta, üshata o cabrata
karpis sänuta apayämunqa. Awnin-
qanta cumplinqanpita sacrificiupä o
kikinpa voluntäninpita sacrificiupä
apamurpis sänu uywata apayämunqa.
22 TAYTA DIOSPÄ uywata apamurqa
ama apayämutsuntsu qaprata, paki-
kushqata, weqruta, verrugayuqta,
qarachuta ni qeri ushashqatapis. Tsay-
tanöqa TAYTA DIOSPA *altarnincho
rupatsinanpä ama apayämutsuntsu.
23 “ ‘Kikinpa voluntäninpita apamup-
tinqa makllu töru o makllu carnëru
kaptinpis Tayta Dios chaskinqami.
Awninqanta cumplir tsaytanö apamup-
tinmi itsanqa Tayta Dios chaskinqatsu.
24 “ ‘Tsaynöpis TAYTA DIOSPÄ ama
apayämutsuntsu runtuncho qeriyuqta,

† **22.18-20** Lev. 1.3; Deut. 17.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runtun däñashqata, runtun pashtashqata o capashqata. Rikatsinäpä kaq nacionchöpis tsaynö uywakunata ama apayämunkitsu. 25 Jäpa runa kaptinpis Tayta Diospä tsaynö däñashqa uywata apamuptinqa ama chaskiyankitsu. Däñashqa uywataqa Tayta Dios manami chaskinqatsu' ".

26 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 27 "Becërru orqu yurir, ashkash orqu yurir y kapish orqu yurirqa qanchis junaqyaqllami mamanwan kanqa. Puwaq junaqpitaqa TAYTA DIOSPÄ rupatsinanpä apayämunki. 28 Wäkata ni üshata karpis tsay junaqllaqa wawantinta ama pishtayankitsu. 29 TAYTA DIOSTA agradëcikur uywata apamurqa pay munanqantanö apayämunki. 30 Tsaynölla sacrificiuta rupatsir tsay junaqlla ushaypa mikuyanki. Waraynin junaqpäqa imatapis ama katuyankitsu. Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä.

31 "Llapan mandamientükunata cumpliyanki. Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä. 32 *Santu kanqäta musyaykar llutankunata rurar penqakuyman ama churayämankitsu. Tsaynöpami qamkunacho pïmaypis tantiyanqa santu kanqäta. Noqa TAYTA DIOSMI qamkunata akrashqä santu kayänaykipä. 33 Tayta Diosnikikuna kanäpämi Egiptupita qamkunata jipimushqä. Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä".

Tayta Diosta adorar fiestata rurayänanpä ninqan

Números 28.16-25

23 1 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Israel runakunata niy: 'Kanan tantiyatsiyäshayki TAYTA DIOSTA adorar imay qorikäyänaykipä kanqantapis. Tsay qorikäyanqayki junaqkunaqa *sagrädumi kanqa.

3 " 'Soqta junaqlla aruyanki. Qanchis kaq junaqchöqa TAYTA DIOSTA adorayänaykipä qorikäyanki. Tsay junaq ama aruyankitsu, sinöqa maycho tarpis TAYTA DIOSTA adorar jamayanki.†

Pascua fiestata y Levadüraynaq Tanta Mikuna fiestata rurayänanpä ninqan

Éxodo 12.14-20; Números 28.16-25; Deuteronomio 16.1-8

4 " 'Wakin junaqkunapis kanmi TAYTA DIOSTA adorar qorikäyänaykipä. 5 Cada wata punta kaq killacho chunka chusku kaq junaq tardi TAYTA DIOSTA adorar *Pascua fiestata rurayanki.†

6 " 'Tsaypita waraynin junaqmi Levadüraynaq Tanta Mikuna fiesta† qallaykunqa. Tsay fiestachöqa TAYTA DIOSTA adorar levadüraynaq tantata qanchis junaq mikuyanki. 7 Tsay fiesta qallanqan junaq ima aruytapis ama aruyankitsu, tsaypa trokinqa TAYTA DIOSTA adorayänaykipä qorikäyanki. 8 Tsaypita qoyay qoyay fiesta ushanqanyaq sacrificiukunata *altarcho TAYTA DIOSPÄ rupatsiyanki. Qanchis kaq junaqchöqa ima aruychöpis ama aruyankitsu, sinöqa tsay junaq yapay qorikäyanki' ".

Cosëcha Qallaykunan fiestata rurayänanpä ninqan

9 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 10 "Israel runakunata niy: 'Rikatsinäpä kaykaq nacionman chaykur murupakuyanqaykita cosechar punta poquqpita juk iñuyta sacerdötiman apayämunki. Tsay apayämunqaykiqa *primiciami kanqa. 11 TAYTA DIOS chaskinanpämi jamay junaqpita waraynin junaq TAYTA DIOSPA ñöpancho joqarkur wakman kayman sacerdöti kuyutsinqa.

12 " 'Tsay junaqmi juk watayuq sänu carnishtapis apayämunki sacrificiuta

†**23.3** Éxo. 20.8-10; 23.12; 31.15; 34.21; 35.2; Deut. 5.12-14. †**23.5** Éxo. 12.1-13; Deut. 16.1-2. †**23.6** Éxo. 12.14-20; 23.15; 34.18; Deut. 16.3-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rupatsir TAYTA DIOSTA adorayänaykipä. 13 Tsaynölla chusku kïlu pullan jarinatapis aceitiwan pichuskir apayämunki. Tsayqa *altarcho rupatsinanpä tsaki mikuy ofrendami kanqa. Tsay rupatsinqanpa mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa. Juk litru vïnutapis apayämunki altarman wiñapänanpä. 14 TAYTA DIOSNINTSIKPÄ manarä apamurqa ni ankaypa ni chawanpa ni masaraypapis trïguta ama mikuyankitsu. Maycho täyaptikipis tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qamkunapä y qamkunapita aywaraqkunapäpis kanqa.

Semäna fiestata rurayänanpä ninqan
Números 28.26-31; Deuteronomio 16.9-12

15 “ ‘Punta poquqta apaykamur jamay junaq warayninpita qanchis semänata yupayanki. 16 Qanchis semäna cumpliskiptin juk junaq masta yupayaptikimi pitsqa chunka (50) junaqna kanqa. Tsay junaqmi cosechayanqayki trïgupita TAYTA DIOSPÄ ofrendata apayämunki. 17 Tsaynölla wayikikunapita ishkay tantata apayämunki. Tsay tantakunaqa cada ünunmi chusku kïlu allinnin jarinapita levadürawan rurashqa kanqa. Cada watacho puntata cosechayanqaykipita wakman kayman kuyutsinqan ofrenda karmi tsay tantakuna TAYTA DIOSPÄ *primicia kanqa. 18 Tantata apamurmi rupatsina sacrificiupä apayämunki juk watayuq qanchis sänu carnishkunata, juk torïtuta y ishkay carnërukunata. Tsay apayämunqayki uywakunata, tsaki mikuy ofrendata y vïnuta *altarcho sacerdöti rupatsiptinmi mushkuynin TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa.

19 “ ‘Tsaynölla juk chïvuta apayämunki purificatsina sacrificiupä y juk watayuq ishkay carnishkunata alli päsakuy sacrificiupä. 20 Tsay uywakunatami punta poquq trïgupita rurayanqayki tantakunatawan TAYTA DIOSPA ñöpancho wakman kayman sacerdöti kuyutsinqa. Tsaykuna TAYTA DIOSPÄ *sagrädu kaptinmi sacerdöti mikunanpä kanqa.

21 “ ‘Tsay junaqqa ima aruytapis jaqiskir TAYTA DIOSTA adorayänaykipä llapayki qorikäyanki. Maycho täyaptikipis tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qamkunapä y qamkunapita aywaraqkunapäpis kanqa.† 22 “ ‘Cosëcha witsan ama llapantaqa qoriyankitsu ni espigakuna shushuqtapis ama pallapäyankitsu. Tsaykunata jaqiykuyanki muchuqkuna y jäpa runakuna qorikuyänanpä’. Noqaqa TAYTA DIOSNIKIKUNAMI kaykä”.†

Cornëtakunata Tukayänan fiestata rurayänanpä ninqan
Números 29.1-6

23 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 24 “Israel runakunata niy: ‘Qanchis kaq killa qallanan junaqcho llapayki jamar TAYTA DIOSTA adorayänaykipä qorikäyanki. *Cornëtata tukar fiestata rurayanki. 25 Tsay junaqqa ima aruytapis jaqiykur TAYTA DIOSTA adorar sacrificiukunata rupatsiyanki’ ”.

Israel runakuna purificashqa kayänanpä kaq junaq
Levítico 16; Números 29.7-11

26 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 27 “Qanchis killa chunka junaqchömi jutsata rurayanqaykipita purificashqa kayänaykipä kaykan. Tsay junaq ayunar TAYTA DIOSTA adorayänaykipä llapayki qorikäyanki. Tsaynölla TAYTA DIOSTA adorar sacrificiuta rupatsiyanki. 28 Tsay junaqqa ama ima aruytapis aruyankitsu. Purificashqa kayänaykipä kaq junaq kaptinmi llapan jutsaykikunapita TAYTA DIOSNINTSIK perdonayäshunki. 29 Tsay junaq

†**23.15-21** Éxo. 23.16; 34.22; Deut. 16.9-12. †**23.22** Lev. 19.9-10; Deut. 24.19-22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mana ayunaq kaqtaqa pï kaptinpis
Israel runakunapita qarquyanki.
30 Ayunananpa trokin tsay junaq
pipis aruptinqa kikïmi ushakätsishä.
31 Tsaynö kaykaptinqa tsay junaq ama
aruyankitsu. Maycho täyaptikipis tsay
ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qam-
kunapä y qamkunapita aywaraqkuna-
päpis kanqa. 32 Tsay junaqqa ayunar
jamayanki. Tsaynö ayunayanki isqun
junaq tardipita waraynin tardiyaq".

Ramäda fiestata rurayänanpä ninqan
Números 29.12-40; Deuteronomio 16.13-17

33 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nir-
qan: 34 "Israel runakunata niy: 'Qan-
chis killacho chunka pitsqa kaq junaq-
cho *Ramäda fiestata rurar qallay-
kuyanki. TAYTA DIOSTA adorarmi
tsay fiestata qanchis junaq rurayanki.
35 Qallaykunan junaq ima aruytapis
jaqiykur TAYTA DIOSTA adorayänay-
kipä llapayki qorikäyanki. 36 Qanchis
junaqyaqmi TAYTA DIOSTA adorar
sacrificiukunata rupatsiyanki. Tsay-
nölla puwaq kaq junaqchöpis llapayki
qorikaykur TAYTA DIOSTA adorar
sacrificiuta rupatsiyanki. Tsay junaqqa
ima aruytapis ama aruyankitsu.†
37 " 'Tsay fiestakunata rurar qori-
käyänaykipämi TAYTA DIOS nishqa.
Pay ninqannö *altarcho rupatsiyä-
naykipämi uywakunata y tsaki mikuy
ofrendakunatapis apayämunki. Tsay-
nölla vïnutapis altarman wiñapänanpä
apayämunki. Llapantapis diyancho
rurayanki. 38 Tsay fiestakunataqa
TAYTA DIOSTA adorar jamay junaq-
kunapita kaman rurayanki. Tsay-
nölla fiestakunapä apayämunqayki
sacrificiukuna y ofrendakuna kaman
kanqa jamay junaqpä apayämunqayki
sacrificiukunapita y ofrendakunapita.
Tsaynö kaman kanqa awniyanqay-
kita cumplir apayämunqaykipitapis
y kikikikunapa voluntänikikunapita
apayämunqaykipitapis.
39 " 'Cosëchata qoriyta ushaskir
qanchis junaqyaq TAYTA DIOSTA
adorar fiestata rurayanki.† Tsay fies-
tata rurar qallaykuyanki qanchis kaq
killa chunka pitsqa junaqcho. Fiesta
qallaykunan junaq y ushanan junaq-
pis jamayanki. 40 Fiesta qallaykun
junaq palmakunata, llimllasapa
jachakunapa llimllankunata y mayu
kuchuncho saucikunapa llimllanku-
natapis pakir qanchis junaq kushikur
TAYTA DIOSNINTSIKPA ñöpancho fies-
tata rurayanki.k 41 Cada wata qanchis
kaq killacho TAYTA DIOSTA adorar
tsay fiestata qanchis junaq rurayanki.
Tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi
qamkunapä y qamkunapita ayway-
raqkunapäpis kanqa. 42 Tsay fiestata
rurarqa qanchis junaq ramädakuna-
llacho llapayki punuyanki. 43 Fiestata
mana qonqaypa tsaynö rurayaptikimi
qampita aywaraqkunapis musyayanqa
Egiptupita jipimuptï Israel runakuna
ramädallacho täyanqanta. Noqaqa
TAYTA DIOSNIKIKUNAMI kaykä' ".
44 Tsaynömi Moisésqa Israel runa-
kunata tantiyatsirqan TAYTA DIOSTA
adorar fiestakunata imay rurayänanpä
kanqantapis.

Candelabrupä aceitita
apayämunanpä ninqan
Éxodo 27.20-21

24 1 Mastami Moisésta TAYTA
DIOS nirqan: 2 "Israel runaku-
nata niy: 'Tinkuna Tolducho kaykaq
candelabru imaypis atsikyaränanpä
olïvupita rurashqa aceitita apayä-
munki. 3 *Pactu Babulta rakiq cortï-
napa ñöpanman aywar tsay apayä-
munqayki aceitita candelabruman
Aarón wiñapanqa TAYTA DIOSPA
ñöpancho warat tsarinanpä. Tsay

k **23.40** Tayta Diospa ñöpancho nirqa Tinkuna Tolducho kaykaq altarpa ñöpanchömi nikan.
† **23.33-36** Deut. 16.13-15. † **23.39** Éxo. 23.16; 34.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qamkunapä y qamkunapita aywaraqkunapäpis kanqa. 4 Qori candelabrucho kaykaq mechërukunata tsaynö kamarinqa TAYTA DIOSPA ñöpancho warat tsarinanpä.

Qori mësaman tantakunata churayänanpä ninqan

5 " 'Allinnin jarinapita chunka ishkay tantata rurayanki. Cada tantata rurayanki chusku kïlu pullan jarinapita. 6 TAYTA DIOSPA ñöpancho kaykaq qori mësaman tsay chunka ishkay tantakunata soqta soqta churayanki.† 7 Cada soqta tantakunapa ñöpanman inciensiuta churayanki. TAYTA DIOS imaypis yarparänanpämi tsay inciensiuta payta adorar qoshnitsiyanki. 8 Cada jamay junaqmi TAYTA DIOSPA ñöpanman mana qonqaypa tsay tantakunata churayanki. Tsaykunata imaypis rurayanki Israel runakunawan TAYTA DIOS *pactu ruranqanta cumplir. 9 Tsay tantakunataqa Aarón y paypita aywaraq sacerdötikunallami mikuyanqa. Wakin ofrendakunapita y sacrificiukunapitapis mas *sagrädu kaptinmi sagrädu lugarllacho[l] tsay tantakunata mikuyanqa' ".†

Tayta Diospa contran parlaq runata wanutsiyanqan

10 Juk runapa mamanmi Israel warmi karqan y taytannami Egipto runa karqan. Tsay Egipto runapa tsurinmi juk junaq Israel mayinwan campamentucho rimanakur 11 TAYTA DIOSTA manakaqman churar contran parlarqan. Tsaynö parlanqanta wiyaqkunami Moisésman apayarqan. Tsay runapa mamanpa jutinmi Selomit karqan. Selomitpa taytanmi karqan Dibri. Dibriqa karqan Dan trïbupitami. 12 Tsaychömi prësu tsararqan imata rurayänanpäpis TAYTA DIOS ninqanyaq.

13 Tsaymi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 14 "Conträ parlaq runata campamentupita jukläman jipiy. Tsaycho conträ parlanqanta wiyaqkuna paypa umanman makinkunata churayätsun. Nirkur llapan runakuna saqmar wanutsiyätsun. 15 Israel runakunata niy: 'Pipis TAYTA DIOSPA contran parlaq kaqmi jutsayuq kanqa. 16 Tsay runataqa saqmaykällar llapan runakuna wanutsiyätsun. Jäpa runa o Israel mayiki kaptinpis TAYTA DIOSPA contran parlaq kaqtaqa wanutsiyätsun.

17 " 'Pipis runa mayinta wanutsiq kaqtaqa wanutsiyätsun.†

18 " 'Jukpa uywanta wanutsirqa trokinta kutitsitsun.

19 " 'Pipis runa mayinta maqaptinqa ruranqannölla kikintapis maqayätsun. 20 Maqaykanqancho tullunta pakiptinqa kikinpa tulluntapis pakiyätsun. Ñawinta pashtaptinqa kikinpa ñawintapis pashtayätsun. Kirunta jipiptinqa kikinpa kiruntapis jipiyätsun. Runa mayinta maqanqannölla kikintapis maqayätsun.†

21 " 'Pipa uywantapis wanutsirqa trokinta kutitsitsun. Runa mayinta wanutsiptinqa kikintapis wanutsiyätsun.

22 " 'Tsay ninqä leykunaqa jäpa runakunapä y Israel runakunapäpis tsaynöllami kanqa. Noqaqa TAYTA DIOSNIKIKUNAMI kaykä' ".†

23 Moisés tsaynö niskiptinmi TAYTA DIOSPA contran parlaq runata Israel runakuna campamentupita jukläman jipiykur saqmaypa wanutsiyarqan. Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami Israel runakuna rurayarqan.

---

[l] **24.9** Tsay sagrädu lugarqa altar lädunkunami karqan. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Lev. 10.13-14.
† **24.5-6** Éxo. 25.30. † **24.9** Mat. 12.4; Mar. 2.26; Luc. 6.4. † **24.17** Éxo. 21.12.
† **24.20** Éxo. 21.23-25; Deut. 19.21; Mat. 5.38. † **24.22** Núm. 15.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chakrata jamatsiyänanpä ninqan

25 1 Sinaí jirkachömi Moisésta
TAYTA DIOS nirqan: 2 "Israel
runakunata niy: 'Rikatsishunay-
kipä kaq nacionman charqa TAYTA
DIOSTA käsukur chakrata jamatsi-
yanki. 3 Soqta watallami chakrakunata muruyanki. Üva plantakunatapis soqta watallami podapar wayuyninta pallayanki. 4 Qanchis kaq watachöqa TAYTA DIOSTA käsukur chakrata jamatsiyanki. Tsay wataqa ama imatapis muruyankitsu ni üva plantakunatapis podapäyankitsu. 5 Chakracho kikillan wiñamuq trïgutapis ama qoriyankitsu. Podanni üva wayunqantapis ama qoriyankitsu. Tsay wataqa chakrata jamatsiyanki. 6 Mana churakuyaptikipis kikillan wiñamuqkuna y podanni üvapis wayurmi mikuyänaykipä aypanqa. Tsaynöllami wätayniki warmipis ollqupis, arupäshuqnikikuna y qamkunacho taq jäpa runakuna mikuyänanpä aypanqa. 7 Uywaykikunawan jirka uywakuna mikuyänanpäpis aypanqami.†

Jubileo wata imanö kananpä ninqan

8 " 'Chusku chunka isqun (49) watata yupayanki. 9 Tsay watakuna päsaskiptinmi qanchis kaq killa chunka junaqcho *cornëtata entëru nacioncho tukatsiyanki. Tsay junaqmi Israel runakuna purificashqa kayänanpä junaq† kanqa. 10 Tsay junaqmi qallaykunqa *sagrädu *Jubileo wata. Jubileo wata kaptinmi llapanpis wätay kayanqanpita castankunaman librina kutikuyanqa. Pï runapis chakranta rantikushqa karqa tsay watami chakranta qorikunqa. Cada pitsqa chunka (50) watami tsaynö kanqa.

11 " 'Tsay wata qamkunapä Jubileo wata kaykaptinqa chakraykikunata ama muruyankitsu. Raströjucho

Carnërupa waqranpita rurashqa cornëtata tukanqan (25.9)

wiñamuq trïgutapis ama qoriyankitsu. Podanni üva wayunqantapis ama qoriyankitsu. 12 Tsay wata sagrädu karmi qamkunapä Jubileo wata kanqa. Mikuytapis mikuyanki raströjucho wayunqallanta y podapanni üvakuna wayunqallantami.

13 " 'Tsay Jubileo watami rantikuyanqan chakrankunatapis llapan qorikuyanqa. 14 Tsaynö kaykaptinqa manarä Jubileo wata chämuptin pipis chakrata rantir o rantikurqa aykacho rantikunanpäpis shumaq yarpachakutsun. Paqtä runa mayinta pipis engañanman. 15 Jubileo watacho chakrata kutitsinanpä ayka wata pishinqantapis yupaskir rantiq runa chaninta

†**25.1-7** Éxo. 23.10-11. †**25.9** Lev. 16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

päganqa. Rantikuq kaqpis chaninta
churanqa ayka kuti chakracho mu-
runanpä kanqanta yupaskir. 16 Chakra-
cho atska wata murunanpä kaptinqa
chanin masmi kanqa. Wallka watalla
murunanpä kaptinqa chanin wallka-
llami kanqa. Ayka wata murunanpä
kanqantapis yupaskirmi chakrata
rantikunqa.
17 “ ‘Tayta Diospita *mantsapakur
runa mayikita ama engañayankitsu.
Noqami Tayta Diosnikikuna kaykä.
18 Leynïkunata cumplir ninqäkunata
cumpliyanki. Cumplirqa nacionnikicho allimi kawayanki. 19 Chakraykikunapis alli wayuptinmi pacha junta mikur tranquïlu kawayanki.
20 “ ‘Qamkuna yarpachakur capazchi niyanki: “Qanchis kaq watacho mana mururqa y mikuyta mana qorirqa ¿imatarä mikushun?” 21 Tsaypita ama yarpachakuyankitsu. Soqta kaq watachömi bendicionnïta churamushä chakrayki alli wayunanpä. Tsaymi cosëchatapis qoriyanki kimsa wata cosechar qoriyänaykipä kaqtanö. 22 Tsaymi soqta kaq watacho churayanqayki puwaq kaq watacho mikuyänaykipäpis aypanqa. Tsaynöllami muruyanqayki poqunqanyaq isqun kaq watacho mikuyänaykipäpis maran kaqlla aypanqa’.

Rantikuyanqan chakranta y wayinta qorikuyänanpä ninqan

23 “Chakraqa noqapami kaykan. Qamkunaqa qorpanöllami taykäyanki. Tsaymi rantikuyanqayki chakraqa yupashqa watalla rantiqpa makincho kanqa. 24 Rantiyanqayki chakrata rantikuyta munarqa punta kaq duëñunta munatsiyanki.
25 “Punta kaq duëñun pasaypa imaynaq kar rantikunqan chakrata qoriyta mana kamäpakuptinqa legïtimu kaq castan rantitsun.† 26 Mayqan legïtimu castanpis chakranta rantiyta mana kamäpakuptinqa qorikunanpä punta kaq duëñunmi qellayta kamarinqa. 27 Tsay rantikuyta munaq runatami qellayninta kutitsinqa *Jubileo watapa ayka wata pishinqantapis cuentata jipiskir. Tsaynöpami chakranta qorikunqa. 28 Chakranta qorinanpä qellaynin mana aypaptinmi itsanqa Jubileo wata chämunqanyaq rantiqpa makillancho kanqa. Tsay wata chämuptinrämi punta kaq duëñun qorikunqa.
29 “Pipis murallashqa markacho wayinta rantikuskir qorikuyta munarqa juk watallachömi qorikunqa. 30 Juk watayaq wayinta mana qoriptinqa rantiqpä y paypita aywaraqkunapänami kanqa. Jubileo wata chämuptinpis manami qorinqanatsu. 31 Murallanni markakunacho wayikunatami itsanqa chakrata qorinqannölla Jubileo wata chämuptin punta kaq duëñun qorikunqa.
32 “*Levitakunaqa markankunacho rantikuyanqan wayinkunata imaypis qorikuyanqa. 33 Qorikuyta munaptinqa wayinta rantiq runa Jubileo wata chämuptin kutitsitsun. Levitakunapaqa wayillanmi markancho herencian kaykan. Israel nacioncho paykunapäqa manami mas ima herencianpis kantsu. 34 Levitakunapa markankunacho üsha mitsikuyänankunataqa ama rantikuyätsuntsu. Tsayqa paykunapami imaypis kanqa.

Waktsakunata yanapayänanpä ninqan

35 “Mayqan Israel mayikikuna muchuyman char yanapanaykipä rugakushuptiki yanapayanki. Jäpa runata patsatsiyanqaykinö wayikiman patsatsiyanki.† 36 Imata rantikurpis alläpa chaninchöqa ama rantikuyankitsu. Qellayta mañarpis wachayninta ama mañayankitsu. Tsaypa trokinqa *mantsapakamar markaykikunacho

†**25.25** Rut 2.20; 4.1-10. †**25.35** Deut. 15.7-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

añaw täkuyänanpä Israel mayikita yanapayanki. 37 Yapaymi nï: Qellayta mañarqa wachayninta ama mañayankitsu. Mikuyta rantikurpis alläpa chanintaqa ama cobrayankitsu.† 38 Egiptupita jipimushuqniki TAYTA DIOSNIKIKUNAMI kaykä. Qamkunatami jipimushqä *Canaánta rikatsinäpä y Diosnikikuna kanäpä.

39 "Israel mayiki muchuyman char wätayniki kananpä yaykamuptin wätaytanöqa ama arutsiyankitsu. 40 Tsaypa trokinqa arupakuqtanölla arutsiyanki y qorpatanölla alli rikayanki. *Jubileo watayaqllami arupäyäshunki. 41 Tsaypitaqa librinami tsurinkunawan juntu castankunaman y chakrankunaman kutikunqa. 42 Israel runakunaqa sirvimaqnïmi kaykäyan. Noqata sirviyämänanpämi Egiptupita jipimushqä. Tsaymi Israel mayikikunata wätay kayänanpä rantikuyankitsu. 43 Tayta Diosnikikuna kaykaptïqa mantsapakamar Israel mayikikunata ama ñakatsiyankitsu.

Wätayyuq runakunapä yätsikuy

44 "Warmipis o ollqupis wätayniki kananta munarqa cercaykicho kaykaq nacionkunapita rantiyanki. 45 Tsaynölla wätaynikikuna kayänanpä rantiyanki qamkunacho taq jäpa runakunata y nacionnikikunacho yuriq tsurinkunata. 46 Wanukurqa tsurikikunata sirvinanpä jaqipaykuyanki. Paykunami imaypis wätayninkuna kayanqa. Israel mayikikunatami itsanqa ñakatsiyankitsu ni wätaynikikunapä tsararäyankitsu.†

47 "Qamkunacho kaykaq jäpa runa imaykayuq tikraptin y Israel mayiki muchuyman char tsay imaykayuq runapa wätaynin kananpä rantikuptinqa 48 Israel mayikipa derëchun kaykanmi castankuna pägakur jipinanpä. Tsaynö jipinqa wawqin, 49 tiyun, prïmun o mayqan legïtimu castan karpis. Qellaynin kaptinqa kikin wätaypis pägakur libri yarqukutsun. 50 Libri kananpä yarqukuyta munarqa patronninwan cuentata jipinqa *Jubileo watapä ayka wata pishiykanqantapis. Tsay pishiykaq watakunapitami patronninta päganqa jornal ayka kanqantapis cuentata jipiskir. 51 Jubileo wata chämunanpä ayka wata pishinqanpitami patronninta päganqa. Atska watarä pishiptinqa mastami päganqa. 52 Wallka watallana pishiptinqa wallkallatanami päganqa. Tsaynöpami mana arupanqan kaq watakunapita päganqa. 53 Patronqa tsay wätayninta arupakuqtanöllami mana ñakatsir arutsinqa.

54 "Patronninta wätaynin imanöpapis pägayta mana kamäpakurqa Jubileo wata chämunqanyaqmi shuyanqa. Tsay wata chämuptinnami tsurinkunawan juntu mana pägaypa libri yarqukunqa. 55 Manami pipapis wätaynin kayänanpätsu Israel runakunata Egiptupita jipimushqä, tsaypa trokinqa noqata sirviyämänanpämi. Noqaqa TAYTA DIOSNIKIKUNAMI kaykä.

Cäsukuqkuna bendicionta chaskiyänanpä ninqan

Deuteronomio 7.12-24; 28.1-14

26 1 " 'Noqami TAYTA DIOSNIKIKUNA kaykä. Tsaynö kaykaptinqa ima ïdulutapis ruraykur ama adorayankitsu. Wanka rumikunatapis ni dibujashqa rumikunatapis adorayänaykipä ama ichïtsiyankitsu.† 2 Jamay junaqqa respitamar jamayanki. Tsaynölla *Sagrädu Toldutapis respitayanki.† Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä.

3 " 'Leynïkunata y mandamientükunata cumpliyaptikiqa 4 tamyatapis tiempullanchömi tamyatsimushä.

†**25.37** Éxo. 22.25; Deut. 23.19-20. †**25.39-46** Éxo. 21.2-6; Deut. 15.12-18. †**26.1** Éxo. 20.4; Lev. 19.4; Deut. 5.8; 16.21-22; 27.15. †**26.2** Lev. 19.30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chakrakunacho mikuykunapis y
jachakunapis allimi wayunqa. 5 Trïgu-
pis üva poqumunqanyaqmi aypanqa.
Üvapis trïguta murunqaykiyaqmi
aypanqa. Pacha junta mikurmi nacion-
nikichöpis alli kawayanki.†
6 “ ‘Nacionnikicho alli kawarmi
mana pipis wajupashqa punuyanki.
Noqami chucaru munti uywakunapita
y guërrapitapis tsapäshayki. 7 Guërrata
rurar contrayki runakuna shayämup-
tinpis vincirmi qatikachäyanki. Payku-
nataqa llapantami espädaykikunawan
wanutsiyanki. 8 Pitsqa runakunallami
juk pachak (100) runakunata qatika-
chäyanki. Juk pachak runakunallami
chunka waranqa (10,000) runakunata
qatikachäyanki. Contraykikunataqa
espädaykikunawanmi wanutsiyanki.
9 “ ‘*Pactuta rurar awninqänöllami
atskaman mirayänaykipä bendi-
cionnïta churamushä. 10 Atska wata
mikuyänaykipämi maran trïguykipis
aypanqa. Tsayrä cosechayanqaykitapis
tröjata jäkatsirrämi churayanki.
11 “ ‘Qamkunawanmi imaypis täshä.
Manami imaypis kachayäshaykitsu.
12 Maypa aywayaptikipis qamkuna-
wanmi kaykäshä. Noqami qamkunapa
Diosnikikuna imaypis kashä. Qam-
kunami kuyanqä runakuna kayanki.†
13 Noqaqa TAYTA DIOSNIKIKUNAMI
kaykä. Egiptucho wätay kayanqaykipi-
tami jipimushqä. Pitapis mana man-
tsaypa kawayänaykipämi yanapashqä.

Mana cäsukuqkunata
castigananpä ninqan
Deuteronomio 28.15-68

14 “ ‘Noqa ninqäkunata mana wiya-
kayämaptiki mandamientükunata
mana cumpliyaptiki, 15 leynïkunata
mana cäsukur mana respitayämap-
tiki y *pactu ruranqäta manakaqman
churayaptikiqa 16 mantsariypämi cas-
tigayäshayki. Tsaymi qamkunaman
kachamushä fiebrita, ñawi nanayta,
aywapakayta y wanutsikuq qeshyata.
Contraykikuna shamur cosëchay-
kita apakuyaptinmi muruyanqaykipis
manakaqllapä kanqa. 17 Tsaynöllami
qamkunapa contrayki kaptï chikiyä-
shuqnikikuna vinciskir munaynincho
katsiyäshunki. Pipis mana qatikachay-
käyäshuptikimi qeshpir aywakuyanki.
18 “ ‘Tsaynö ruraykaptïpis mana cäsu-
kayämaptikiqa qanchis kuti masmi
castigayäshayki. 19 Mana cäsukuq
orgullösu kayaptikimi tamyatapis tam-
yatsimushätsu y murukuyanqaykipis
manami wayunqatsu. 20 Chakrayki-
kuna mana wayuptin wallällami aru-
yankipis. Tsaynöllami plantayanqayki
jachakunapis wayunqatsu.
21 “ ‘Mana cäsukamar ninqäkunata
manakaqman churayaptikiqa jutsata
rurayanqaykiman tupumi qanchis kuti
mas castigayäshayki. 22 Munti uywa-
kunatami kachamushä tsurikikunata y
uywaykikunata ushayänanpä. Tsaymi
ni nänipa puriyänallanpäpis kanqatsu.
23 “ ‘Tsaynö castigaykaptïpis mana
cäsukamar ninqäkunata manakaqman
churayaptikiqa 24 noqapis qamkunapa
contrayki shärirmi jutsata rurayan-
qaykipita qanchis kuti mas castigayä-
shayki. 25 Mana cäsukayämaptikiqa
pactuta rurar ninqänöllami wanutsi-
kuq runakunata kachamushä. Markay-
kikunaman pakakur qeshpiyaptikipis
mantsariypä qeshyatami kachamushä.
Tsayman contraykikuna yaykamurmi
ushakätsiyäshunki.
26 “ ‘Mikuynikikunata ushakätsiptïmi
chunka warmikuna juk tullpallachöna
kusinakuyanqa. Tsaymi ichik ichiklla
qarayäshuptiki pachaykikunapis jun-
tanqatsu.
27 “ ‘Tsaynö castigaykaptïpis mana
cäsukamar ninqäkunata manakaq-
man churayaptikiqa 28 rabyanarmi
jutsata ruranqaykipita qanchis kuti

† **26.3-5** Deut. 11.13-15. † **26.11-12** 2Cor. 6.16; Apoc. 21.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mas castigayäshayki. 29 Pasaypa
mallaqarmi tsurikikunata warmita-
pis ollqutapis mikuyanki. 30 Ïdulukunata adorayänaykipä shäritsiyanqayki
*altarkunatapis juchutsirmi ushashä.
Inciensiu qoshnitsikuyänayki altarkunatapis pakirmi ushashä. Qamkunata
wanuskatsirmi ïduluykikuna jananman ayaykikunata jitarishä. Pasaypa
ajanätsiyämanqaykipitami tsaynö
ushakätsiyäshayki. 31 Markaykikunatapis raqällatana jaqirmi altarnikikunatapis juchutsir ushakätsishä.
Sacrificiuta rupatsiyaptikipis manami
chaskiyäshaykinatsu.

32 “ ‘Kikïmi markaykikunata chipyaq
ushakätsishä. Ushakätsinqäta rikarmi
contraykikunapis markaykikunaman
tänanpä shamur pasaypa mantsakashqa rikakuyanqa. 33 Wakinnikitaqa espädawanmi wanutsiyäshayki y
wakinnikitanami juklä nacionkunaman qarquyäshayki. Tsaynö ushakätsiptïmi nacionnikikunapis pasaypa
tsunyaqllana rikakunqa. Markaykikunapis mantsariypa raqällami quëdanqa. 34 Chakraykikunata jamatsiyänaykipä nikaptïpis mana jamatsiypa
muruyanqaykipitami contraykikunapa
nacionnincho kayanqaykiyaq chakraykikuna jamanqa. 35 Tsaynö mana jamatsiypa muruyanqaykipitami chakraykikuna jamanqa.

36 “ ‘Kawaykar quëdaqkunapis contraykikunapa nacionnincho karmi
pasaypa mantsa mantsalla kawayanqa. Tsaymi ima qashraraptillanpis
espädawan runa qatikachaykäshunqaykita yarpar qeshpiyanki. Tsaynö
qeshpiykarmi mantsariywan wakinniki wanuyanki. 37 Pipis mana qatikachaykäshuptikimi guërrapita qeshpiykaqnö takanakurrä qeshpiyanki.
Manami mayqaykipis contraykikunawan pelyayta kamäpakuyankitsu.
38 Juklä nacionkunachömi wanuyanki.
Tsaynöllami contraykikunapa nacionnincho ushakäyanki. 39 Mana cäsukayämanqaykipitami contraykikunapa
nacionnincho kawaykar quëdaq tsurikikunapis wanuyanqa.

40-41 “ ‘Contraykikunapa nacionninman qarquptïmi tantiyakuyanki
kikikikuna y taytaykikuna conträ
shärir jutsayuq kayanqaykita. Tsaynö
tantiyakur perdonta mañakayämaptikiqa 42 Jacobwan,† Isaacwan,† Abrahamwan† pactu ruranqätami yarpäshä. Tsaynöllami chakraykikunapäpis
yarpäshä. 43 Chakraykikunata mana
jamatsiypa muruyanqaykipitami juklä
nacioncho täyanqaykiyaq chakraykikuna jamanqa. Mana cäsukamar
jutsata rurayanqaykipita y leynïkunata
mana cumpliyanqaykipitami pasaypa
ñakayanki.

44 “ ‘Tsaynö kaptinpis unay castaykikunawan pactu ruranqäta manami
qonqäshätsu. Noqa TAYTA DIOSNIKIKUNA karmi llapaykikunata ushakätsiyäshunaykita kachapäshätsu. 45 Tsaypa
trokinqa unay castaykikunawan pactu
ruranqäta yarparmi qamkunata yanapayäshayki. Tsay pactuta rurarmi
unay castaykikunapa Diosninkuna
kanäpä wakin nación runakuna rikaykaptin Egiptupita jipimurqä. Noqaqa
TAYTA DIOSMI kaykä’ ”.

46 Tsaynö nirmi leyninkunata, mandamientunkunata y yachatsikuyninkunata Israel runakunata Moiséswan
Sinaí jirkacho TAYTA DIOS willakatsirqan.

Castanta Tayta Diosta entregar aykata pägananpäpis ninqan

27 1 Mastami Moisésta TAYTA
DIOS nirqan: 2 “Israel runakunata niy: ‘Pipis castanta TAYTA
DIOSTA entregayta munarqa runapa
chanintami päganqa: 3 Ishkay chunka
(20) watayuqpita soqta chunka (60)

† **26.42a** Gén. 28.13-14. † **26.42b** Gén. 26.3-4. † **26.42c** Gén. 17.7-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

watayuqyaq ollquta entregayta munarqa pitsqa chunka (50) siclo qellaytami[m] päganqa. Tsay qellaytami pësanqa Tinkuna Tolducho kaykaq pësakunawan. 4 Warmita entregayta munarqa kimsa chunka (30) siclo qellaytami päganqa. 5 Pitsqa watayuqpita ishkay chunka (20) watayuqyaq ollquta entregayta munarqa ishkay chunka (20) siclo qellaytami päganqa. Pitsqa watayuqpita ishkay chunka (20) watayuqyaq warmita entregayta munarqa chunka siclo qellaytami päganqa. 6 Juk killayuqpita pitsqa watayuqyaq ollquta entregayta munarqa pitsqa siclo qellaytami päganqa. Juk killayuqpita pitsqa watayuqyaq warmita entregayta munarqa kimsa siclo qellaytami päganqa. 7 Soqta chunka (60) watayuqpita janaman ollquta entregayta munarqa chunka pitsqa siclo qellaytami päganqa. Soqta chunka (60) watayuqpita janaman warmita entregayta munarqa chunka siclo qellaytami päganqa. 8 Imaynaq kar pägananpä mana aypäpakurqa sacerdötitami willanqa. Sacerdötinami aypäpakunqallanpita pägananpä ninqa.

9 “ ‘Sacrificiupä alli uywata TAYTA DIOSPÄ apaptinqa tsay uywa *sagrädunami kanqa. 10 Apananpä kaq uywataqa manami trukatsinmantsu alli o mana alli kaptinpis. Trukatsiptinqa ishkannami sagrädu kar TAYTA DIOSPÄ kanqa.

11 “ ‘Sacrificiupä mana alli uywata TAYTA DIOSPÄ aparqa sacerdötimanmi apanqa. 12 Sacerdötinami tsay uywata rikaykur chaninta churanqa. Tsay uywapa chaninqa sacerdöti churanqannöllami kanqa. 13 Duëñun qorikuyta munarqa chaninta churanqan jananman quinta parti mastami yapanqa.

14 “ ‘Pipis wayinta TAYTA DIOSPÄ entregaptinqa wayita rikaykur chanin ayka kanqantapis sacerdöti churanqa. Tsay wayipa chaninqa sacerdöti churanqannöllami kanqa. 15 Wayinta duëñun qorikuyta munarqa chaninta churanqan jananman quinta parti mastami päganqa.

16 “ ‘Pipis TAYTA DIOSPÄ juk chakrata entregaptinqa tsay chakrata sacerdöti calculanqa ayka arröba muru yaykunqantapis. Cada ishkay chunka (20) arröba cebäda muru yaykuptinqa pitsqa chunka (50) siclo qellaytami päganqa. 17 *Jubileo watacho chakranta TAYTA DIOSPÄ entregaptinqa chaninta churanqannöllami päganqa. 18 Jubileo wata päsaskiptinrä entregaptinqa aykata päganqanpä calculanqanpita chaninta sacerdöti bäjatsinqa. Jubileo watapä ayka wata pishinqantapis yupaskirmi tsaynö bäjatsinqa.

19 “ ‘Rikatsinqan chakranta duëñun qorikuyta munarqa chaninpa jananman quinta parti mastami päganqa. Tsaynö pägaykurmi chakranta qorikunqa. 20 Kikin mana qorikuptin tsay chakrata juktana sacerdöti rantikuskiptinqa mananami qorinqanatsu. 21 Jubileo wata chämunqanyaq tsay chakrata pipis mana qoriptinqa TAYTA DIOSPÄ sagrädumi kanqa. TAYTA DIOSPÄ karmi tsay chakraqa sacerdötipäna kanqa.

22 “ ‘Herencia chaskinqan chakrata entregananpa trokin rantinqan chakrata TAYTA DIOSPÄ entregaptinqa 23 Jubileo watapä ayka wata pishiykanqanta yupaskirmi tsay chakrapa chaninta sacerdöti churanqa. Duëñunnami chakrapa chaninta churanqannölla tsay junaq päganqa. Päganqanqa TAYTA DIOSPÄ sagrädumi kanqa. 24 Jubileo wata chämuptinnami punta kaq duëñun tsay chakrata qorikunqa.

25 “ ‘Päganqan siclo qellaykunataqa Tinkuna Tolducho kaykaq pësakunawanmi pësanqa. Tsay pësakunawan

[m] **27.3** Juk siclo qellayqa killa arur gänanqannömi karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pësaptinmi chunka juk grämu qellay juk siclo kanqa.

26 “ ‘Malta uywaykikunapa punta yuriq orqu wawankunaqa üsha o wäka karpis TAYTA DIOSPANAMI kaykan. Tsaynö kaykaptinqa TAYTA DIOSPA kaqtaqa ama apakuyaytsu, sinöqa kikikipa kaqta apakuyay. 27 Pipis impüru uywata apaykur qorikuyta munarqa sacerdöti chaninta churanqan jananman quinta parti masta pägaykurmi qorikunqa. Mana qoriptinqa chanin churanqallanchömi sacerdöti rantikunqa.

28 “ ‘Pipis kikinpa kaqta uywata, runata o herencia chaskinqan chakrata karpis TAYTA DIOSPÄ entregarqa manami rantikunqanatsu ni qorikunqanatsu. Imatapis TAYTA DIOSPÄ entregaptinqa sagrädu kar paypanami kanqa.†

29 “ ‘Wanutsishqa kananpä destinashqa kaykaq runataqa manami pägaypapis salvanmantsu. Tsay runaqa wanutsishqami kanqa.

30 “ ‘Chakraykikunacho wayunqan tsaki mikuy o jachakunapa wayuynin kaptinpis cada chunkapita jukta TAYTA DIOSPÄ apayanki. Tsay apayanqayki *diezmuqa TAYTA DIOSPÄ *santumi kanqa. 31 Tsay apayanqaykita qorikuyta munarqa chaninta calculaskirmi tsay jananman quinta parti masta yapayanki.

32 “ ‘Uywaykikuna mirayanqanpitapis cada chunkapita jukta TAYTA DIOSPÄ apayanki, wäka, üsha o cabra kaptinpis. Tsay diezmuqa TAYTA DIOSPÄ santumi kanqa. 33 Uywataqa alli o mana alli kaptinpis ama akrayankitsu. Tsaynöpis alli kaqta mana alli kaqwanqa manami trukatsiyankimantsu. Trukaptikiqa ishkannami sagrädu kar TAYTA DIOSPÄ kanqa. Tsaykunataqa kikikikunapä manami qorikuyankimantsu’ ”.†

34 Llapan Israel runakunata tantiyatsiyänanpämi Sinaí jirkacho mandamientukunata Moisésta TAYTA DIOS tsaynö tantiyatsirqan.

†**27.28** Núm. 18.14. †**27.30-33** Núm. 18.21; Deut. 14.22-29; Mal. 1.8; 3.8-10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Números

Mana cäsukuq kaptinmi Tayta Dios munarqantsu awninqan nacionman Israel runakuna juklla yaykuyänanta, tsaypa trokinqa chusku chunka wata tsunyaq tsaki jirkapa puriyänanpämi nirqan. Kay libruta liyirmi musyantsik tsaynö puriyanqanyaq Tayta Dios imanö yanapanqantapis.

Israel runakunata Sinaí jirkacho censayanqan

1 [1] Israel runakuna Egiptupita yarqayämunqan juk wata y juk killa päsaskiptinmi Sinaí tsunyaq jirkacho kaykäyarqan. Tsay junaqmi Tinkuna Tolducho Moisésta TAYTA DIOS parlapar nirqan: [2] "Israel runakunapa jutinkuna ima kanqanta y aykaq kayanqantapis musyanaykipä ayllunpa ayllunpa castanpa castanpa censayay.† [3] Censarnin ishkay chunka (20) watayuqpita janaman jutinkunata apuntayay. Tsay runakunaqa guërraman aywayänanpä kallpankunachönami kaykäyan. Aarónmi censar yanapashunki. [4] Tsaynölla cada trïbupita juk mandaqta churanki censar yanapayäshunaykipä. [5] Paykuna kayanqa:

Rubén trïbupita Sedeurpa tsurin Elisur,
[6] Simeón trïbupita Zurisadaipa tsurin Selumiel,
[7] Judá trïbupita Aminadabpa tsurin Naasón,
[8] Isacar trïbupita Zuarpa tsurin Natanael,
[9] Zabulón trïbupita Helónpa tsurin Eliab,
[10] Efraín trïbupita Amiudpa tsurin Elisama,
Manasés trïbupita Pedasurpa tsurin Gamaliel (Efraínwan Manasésqa Josépa tsurinkunami kayarqan),
[11] Benjamín trïbupita Gedeonipa tsurin Abidán,
[12] Dan trïbupita Amisadaipa tsurin Ahiezer,
[13] Aser trïbupita Ocránpa tsurin Pagiel,
[14] Gad trïbupita Reuelpa tsurin Eliasaf,
[15] y Neftalí trïbupita Enánpa tsurin Ahira".

[16] TAYTA DIOS ninqannöllami cada trïbupita tsay mandaq runakunata Moisés akrarqan censar yanapayänanpä. [17] Tsay akranqan runakunawan Moisés y Aarón qorikaskirmi [18] llapan Israel runakunata qayatsiyarqan. Tsay junaqmi ishkay kaq killa qallaykunan junaq karqan. Tsaychömi Israel runakunata ayllunpa ayllunpa castanpa castanpa censayarqan. Tsaynö censarmi ishkay chunka (20) watayuqpita janaman ollqu kaqkunapa jutinkunata apuntayarqan. [19] TAYTA DIOS ninqannöllami Sinaí tsunyaq jirkacho llapan ollqu kaqkunata Moisés censatsirqan.

[20-21] Cada ünunpa jutinkunata apuntarmi ayllunpa ayllunpa castanpa castanpa censayarqan. Tsaynöpami musyayarqan ishkay chunka (20) watayuqpita janaman aykaq ollqukuna guërraman aywayänanpä kallpankunachöna kayanqanta.

Israelpa mayor tsurin Rubén trïbupitami chusku chunka soqta waranqa pitsqa pachak (46,500) ollqukuna kayarqan.

† **1.2** Núm. 26.1-51.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22-23 Simeón trïbupitami pitsqa
chunka isqun waranqa kimsa
pachak (59,300) kayarqan.
24-25 Gad trïbupitami chusku
chunka pitsqa waranqa soqta
pachak pitsqa chunka (45,650)
kayarqan.
26-27 Judá trïbupitami qanchis
chunka chusku waranqa soqta
pachak (74,600) kayarqan.
28-29 Isacar trïbupitami pitsqa
chunka chusku waranqa chusku
pachak (54,400) kayarqan.
30-31 Zabulón trïbupitami pitsqa
chunka qanchis waranqa chusku
pachak (57,400) kayarqan.
32-33 Josépa tsurin Efraín trïbupi-
tami chusku chunka waranqa
pitsqa pachak (40,500) kayar-
qan.
34-35 Josépa tsurin Manasés trï-
bupitami kimsa chunka ishkay
waranqa ishkay pachak (32,200)
kayarqan.
36-37 Benjamín trïbupitami kimsa
chunka pitsqa waranqa chusku
pachak (35,400) kayarqan.
38-39 Dan trïbupitami soqta chunka
ishkay waranqa qanchis pachak
(62,700) kayarqan.
40-41 Aser trïbupitami chusku
chunka juk waranqa pitsqa
pachak (41,500) kayarqan.
42-43 Neftalí trïbupitami pitsqa
chunka kimsa waranqa chusku
pachak (53,400) kayarqan.
44 Paykunatami Moiséswan Aarón y
chunka ishkay mandaq Israel runa-
kuna censayarqan. Tsay mandaq runa-
kunami cada trïbupita juk kayarqan.
45 Paykunami censayarqan ishkay
chunka (20) watayuqpita janaman.
Censayanqan runakunami guërraman
aywayänanpänö kallpankunachöna
kayarqan. 46 Castanpa castanpa cen-
sayanqan runakunami soqta pachak
kimsa waranqa pitsqa pachak pitsqa
chunka (603,550) kayarqan.

Levitakunata mana censayanqan

47 Israel runakunata censar *levita-
kunataqa manami censayarqantsu.
48 Mana censayänanpämi Moisésta
TAYTA DIOS nirqan: 49 "Israel runa-
kunata censar levitakunataqa ama
censankitsu. 50 Paykunataqa churanki
*Pactu Tolduta y tsaycho manëjuku-
nata shumaq rikayänanpä. Maypa
aywayaptikipis *Sagrädu Toldutawan
llapan manëjunkunata paykuna-
llami apayanqa. Tsaynöllami Sagrädu
Toldu ñöpanpa jiruruypa toldunkuna
shäritsiyanqa. 51 Maypa aywayaptï-
kipis paykunallami Sagrädu Tolduta
paskaskir apayanqa. Mayman chäyap-
tikipis Sagrädu Tolduta paykunallami
shäritsiyanqa. Mayqanpis levita mana
kaykar Sagrädu Tolduman witirqa
wanunqami. 52 Wakin trïbu Israel
runakunaqa bandërankuna kaqchömi
toldunkuna shäritsiyanqa. 53 Levitaku-
naqa Pactu Toldupa ñöpankunapami
jiruruypa toldunkuna shäritsiyanqa.
Tsaynöpami täpayanqa pipis llutalla
mana yaykunanpä. Llutalla yaykuyap-
tinqa rabyanarmi Israel runakunata
castigashä".
54 Moisésta TAYTA DIOS ninqannö-
llami Israel runakuna llapanta rura-
yarqan.

**Israel trïbukuna imanö
patsakuyänanpä tantiyatsinqan**

2 1 Tsaypitanami Moiséstawan
Aarónta TAYTA DIOS nirqan:
2 "Israel runakunaqa Tinkunantsik Tol-
dupa ñöpankunamanmi bandërankú-
nata castanpa castanpa ichïtsiyanqa.
Tsayllachömi toldunkunata jiruruypa
shäritsiyanqa.
3 "Rupay yarqamunanläpa bandërata
ichïtsiyanqan kaqchömi Judá trïbu
kaqkuna tröpanpa tröpanpa toldun-
kuna shäritsiyanqa. Paykunapa man-
daqninmi Aminadabpa tsurin Naa-
són kaykan. 4 Tsay trïbu runakunata

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

censar yupayaptinmi qanchis chunka chusku waranqa soqta pachak (74,600) kayarqan.

5 "Paykunapa ñöpanpanami Isacar trïbu kaqkuna toldunkuna shäritsiyanqa. Paykunapa mandaqninmi Zuarpa tsurin Natanael kaykan. 6 Tsay trïbu runakunata censar yupayaptinmi pitsqa chunka chusku waranqa chusku pachak (54,400) kayarqan.

7 "Paykunapa ñöpanpanami Zabulón trïbu runakunapis toldunkuna shäritsiyanqa. Paykunapa mandaqninmi Helónpa tsurin Eliab kaykan. 8 Tsay trïbu runakunata censar yupayaptinmi pitsqa chunka qanchis waranqa chusku pachak (57,400) kayarqan.

9 "Tsaynöpami Judá trïbu kaqlächo kimsa trïbukuna kayanqa. Tsay trïbu runakunami juk pachak puwaq chunka soqta waranqa chusku pachak (186,400) kaykäyan. Israel runakuna maypapis aywayaptin paykunami puntallankunata aywayanqa.

10 "Sur kaqläpa bandërata ichïtsiyanqan kaqchömi Rubén trïbu kaqkuna tröpanpa tröpanpa toldunkuna shäritsiyanqa. Paykunapa mandaqninmi Sedeurpa tsurin Elisur kaykan. 11 Tsay trïbu runakunata censar yupayaptinmi chusku chunka soqta waranqa pitsqa pachak (46,500) kayarqan.

12 "Paykunapa ñöpanpanami Simeón trïbu kaqkuna toldunkuna shäritsiyanqa. Paykunapa mandaqninmi Zurisadaipa tsurin Selumiel kaykan. 13 Tsay trïbu runakunata censar yupayaptinmi pitsqa chunka isqun waranqa kimsa pachak (59,300) kayarqan.

14 "Paykunapa ñöpanpanami Gad trïbu runakunapis toldunkuna shäritsiyanqa. Paykunapa mandaqninmi Reuelpa tsurin Eliasaf kaykan. 15 Tsay trïbu runakunata censar yupayaptinmi chusku chunka pitsqa waranqa soqta pachak pitsqa chunka (45,650) kayarqan.

16 "Tsaynöpami Rubén trïbu kaqlächo kimsa trïbukuna kayanqa. Tsay trïbu runakunami juk pachak pitsqa chunka juk waranqa chusku pachak pitsqa chunka (151,450) kaykäyan. Israel runakuna maypapis aywayaptin paykunami kimsa trïbukunapa qepanta aywayanqa.

17 "Paykunapa qepantanami *levitakunapis Tinkunantsik Tolduta apakurkur aywayanqa. Tsaynöpami levitakunapa ñöpanta aywayanqa soqta trïbukuna y soqta kaq trïbukunanami qepanta aywayanqa. Llapan trïbukuna patsakuyänanpä churanakuyanqannöllami bandëran aptashqa aywayanqa.

18 "Rupay jeqananläpami bandëran ichïtsiyanqan kaqcho Efraín trïbu kaqkuna tröpanpa tröpanpa toldunkuna shäritsiyanqa. Paykunapa mandaqninmi Amiudpa tsurin Elisama kaykan. 19 Tsay trïbu runakunata censar yupayaptinmi chusku chunka waranqa pitsqa pachak (40,500) kayarqan.

20 "Paykunapa ñöpanpanami Manasés trïbu kaqkuna toldunkuna shäritsiyanqa. Paykunapa mandaqninmi Pedasurpa tsurin Gamaliel kaykan. 21 Tsay trïbu runakunata censar yupayaptinmi kimsa chunka ishkay waranqa ishkay pachak (32,200) kayarqan.

22 "Paykunapa ñöpanpanami Benjamín trïbu kaqkunapis toldunkuna shäritsiyanqa. Paykunapa mandaqninmi Gedeonipa tsurin Abidán kaykan. 23 Tsay trïbu runakunata censar yupayaptinmi kimsa chunka pitsqa waranqa chusku pachak (35,400) kayarqan.

24 "Tsaynöpami Efraín trïbu kaqlächo kimsa trïbukuna kayanqa. Tsay trïbu runakunami juk pachak puwaq waranqa juk pachak (108,100) kaykäyan. Israel runakuna maypapis aywayaptin paykunami soqta trïbukunapa qepanta aywayanqa.

25 "Norti kaqläpami bandëran ichïtsiyanqan kaqcho Dan trïbu kaqkuna tröpanpa tröpanpa toldunkuna

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

shäritsiyanqa. Paykunapa mandaqninmi Amisadaipa tsurin Ahiezer kaykan. 26 Tsay trïbu runakunata censar yupayaptinmi soqta chunka ishkay waranqa qanchis pachak (62,700) kayarqan.

27 "Paykunapa ñöpanpanami Aser trïbu kaqkuna toldunkuna shäritsiyanqa. Paykunapa mandaqninmi Ocránpa tsurin Pagiel kaykan. 28 Tsay trïbu runakunata censar yupayaptinmi chusku chunka juk waranqa pitsqa pachak (41,500) kayarqan.

29 "Paykunapa ñöpanpanami Neftalí trïbu kaqkunapis toldunkuna shäritsiyanqa. Paykunapa mandaqninmi Enánpa tsurin Ahira kaykan. 30 Tsay trïbu runakunata censar yupayaptinmi pitsqa chunka kimsa waranqa chusku pachak (53,400) kayarqan.

31 "Tsaynöpami Dan trïbu kaqlächo kimsa trïbukuna kayanqa. Tsay trïbu runakunami juk pachak pitsqa chunka qanchis waranqa soqta pachak (157,600) kaykäyan. Israel runakuna maypapis aywayaptin paykunami wakin trïbukunapa qepanta bandëran aptashqa aywayanqa".

32 Israel runakunata castanpa castanpa censayaptinmi soqta pachak kimsa waranqa pitsqa pachak pitsqa chunka (603,550) kayarqan. 33 Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami levitakunataqa censayarqantsu.

34 Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami Israel runakuna llapanta rurayarqan. Tsaymi bandëran ichïtsiyanqan kaqcho ayllunpa ayllunpa castanpa castanpa patsakur patsakur aywayarqan.

Levitakunata tantiyatsinqan

3 1 Sinaí jirkacho Moisésta TAYTA DIOS parlapanqan witsanmi Moiséspa y Aarónpa tsurinkuna kayarqanna. 2 Aarónpa tsurinkunami kayarqan Nadab, Abiú, Eleazar y Itamar.† Nadabqa mayor tsurinmi karqan. 3 Paykunatami sacerdöti kayänanpä Moisés churarqan. 4 Sinaí tsunyaq jirkacho yarpayllankunapita inciensiuwan qoshnitsiyanqanpitami TAYTA DIOSPA ñöpancho Nadabwan Abiú wanuyarqan.† Tsuriynaqlla wanushqa kayaptinmi Eleazarwan Itamarna taytan Aarón yätsinqannö sacerdöti kayarqan.

5 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 6 "*Levitakunata qayaykatsir willay Aarónta imaypis yanapayänanpä. 7 Paykunami Aarónta y Israel mayinkunata yanapar Tinkunantsik Tolducho imapis ruraypä kaqkunata rurayanqa. 8 Tsaynöllami Tolducho llapan manëjukunatapis rikayanqa. Paykunami Israel mayinkunapa trokin Tinkunantsik *Sagrädu Tolducho imapis ruraypä kaqkunata rurayanqa. 9 Tsaynö kaptinqa levitakunata churay Aarónpa y paypita aywaraqkunapa makincho kar imaypis yanapayänanpä. 10 Aarón y paypita aywaraqkunallami sacerdöti kayanqa. Pipis sacerdöti mana kaykar sacerdöti rurananpä kaqkunata rurarqa wanunqami".

Levitakunata Tayta Dios akranqan

11 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 12-13 "Egiptucho llapan runakunapa mayor tsurinkunata wanutsirmi nirqä Israel runakunapa mayor tsurinkuna y uywankunapa punta yuriq wawankunapis noqapa kayänanpä.† Israel runakunapa mayor ollqu tsurinkunapa trokinmi *levitakunatana akrashqä noqapa kayänanpä. Tsaymi paykunaqa noqapana kaykäyan. Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä".

Levitakunata censayanqan

14 Sinaí tsunyaq jirkachömi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 15 "Leví trïbuta

†**3.2** Núm. 26.60. †**3.4** Lev. 10.1-2; Núm. 26.61. †**3.12-13** Éxo. 13.2, 11-16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ayllunpa ayllunpa castanpa castanpa ollqu kaqkunata juk killayuqpita janaman censanki".

16 TAYTA DIOS ninqannöllami Moisés censarqan.

17 Levípa tsurinkunami kayarqan Gersón, Coat y Merari.

18 Gersónpa tsurinkunami kayarqan Libniwan Simei. Paykunapita aywaraqkunami kaykäyan Libni ayllu y Simei ayllu runakuna.

19 Coatpa tsurinkunami kayarqan Amram, Izhar, Hebrón y Uziel. Paykunapita aywaraqkunami kaykäyan Amram ayllu, Izhar ayllu, Hebrón ayllu y Uziel ayllu runakuna.

20 Meraripa tsurinkunami kayarqan Mahliwan Musi. Paykunapita aywaraqkunami kaykäyan Mahli ayllu y Musi ayllu runakuna. Tsaynömi *levitakunapa castankuna mayorpita qepayaq kaykäyan.

21 Gersónpita aywaraqkunami kaykäyan Libni ayllu y Simei ayllu runakuna. 22 Juk killayuqpita janaman llapan ollqukunata yupaptinmi tsay ishkay ayllu runakuna qanchis waranqa pitsqa pachak (7,500) kayarqan. 23 Gersónpita aywaraqkunami *Sagrädu Toldupita rupay jeqananläpa toldunkunata shäritsiyarqan. 24 Paykunapa mandaqninmi karqan Laelpa tsurin Eliasaf. 25 Tsay ishkay ayllu runakunami Tinkuna Tolduta, qataraq toldukunata y yaykuna cortïnatapis cuidayaq. 26 Tsaynöllami cuidayaq patiupa cortïnankunata, patiuman yaykuna cortïnata y watunkunatapis. Tsay patiumi Tinkuna Sagrädu Toldupa y *altarpa entëru waqtankunapa karqan.

27 Coatpita aywaraqkunami kaykäyan Amram ayllu, Izhar ayllu, Hebrón ayllu y Uziel ayllu runakuna. 28 Juk killayuqpita janaman llapan ollqukunata yupaptinmi tsay chusku ayllu runakuna puwaq waranqa kimsa pachak (8,300) kayarqan. Paykunami Tinkuna Sagrädu Toldu rurincho kaqkunata cuidayaq. 29 Coatpita aywaraqkunami Sagrädu Toldupita sur kaqläpa toldunkunata shäritsiyarqan. 30 Paykunapa mandaqninmi karqan Uzielpa tsurin Elizafán. 31 Tsay chusku ayllu runakunami cuidayaq *Pactu Babulta, mësata, candelabruta, altarkunata, Tinkuna Sagrädu Toldu ruricho cortïnata y sagrädu manëjunkunatapis.

32 Levitakunapa mandaqninmi karqan sacerdöti Aarónpa tsurin Eleazar. Tsaymi Tinkuna Sagrädu Tolduta cuidayänanpä levitakunata mandarqan.

33 Meraripita aywaraqkunami kaykäyan Mahli ayllu y Musi ayllu runakuna. 34 Juk killayuqpita janaman llapan ollqukunata yupayaptinmi tsay ishkay ayllu runakuna soqta waranqa ishkay pachak (6,200) kayarqan. 35 Meraripita aywaraqkunapa mandaqninmi karqan Abihailpa tsurin Zuriel. Paykunami Sagrädu Toldupita norti kaqläpa toldunkunata shäritsiyarqan. 36 Tsay ishkay ayllu runakunami cuidayaq Sagrädu Toldupa marcunkunata, travisninkunata, jorcunninkunata, jawiräkuyänankunata y llapan manëjunkunatapis. 37 Tsaynöllami cuidayaq Tinkuna Sagrädu Toldupa patiunpa jiruruypa jorcunkunata, estäcankunata y watunkunatapis.

38 Tinkuna Toldupita rupay yarqamunan kaqläpanami Moiséswan Aarón toldunkunata shäritsiyarqan. Tsaynöllami paykunapa ñöpancho Aarónpa tsurinkunapis toldunkunata shäritsiyarqan. Paykunami kayarqan Israel mayinkunapa trokin Sagrädu Tolduta cuidayänanpä. Pipis sacerdöti mana kaykar sacerdöti rurananpä kaqkunata rurarqa wanunqami.

39 TAYTA DIOS ninqannölla Moiséswan Aarón levitakunata castanpa castanpa juk killayuqpita janaman censayaptinmi ishkay chunka ishkay waranqa (22,000) ollqukuna kayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israel runakuna wakin mayor tsurinkunapita pägayanqan

40 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan:
"Juk killayuqpita janaman Israel runakunapa mayor tsurinkunata censay.
41 Israel runakunapa mayor tsurinkunapa trokin *levitakunami noqapä kaykäyan. Tsaynöllami Israel runakunapa uywankunapa punta yuriq wawankunapa trokin levitakunapa uywankuna noqapä kaykäyan. Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä".
42 TAYTA DIOS ninqannöllami Israel runakunapa mayor tsurinkunata Moisés censarqan.
43 Juk killayuqpita janaman ollqu kaqkunata censaptinmi ishkay chunka ishkay waranqa ishkay pachak qanchis chunka kimsa (22,273) mayor kaqkuna kayarqan.
44 Tsaymi Moisésta TAYTA DIOS nirqan:
45 "Israel runakunapa mayor ollqu tsurinkunapa trokinmi levitakuna noqapa kayan. Tsaynöllami Israel runakunapa punta yuriq uywankunapa trokin levitakunapa uywankuna noqapa kaykäyan. Noqaqa TAYTA DIOSMI kaykä.
46 Levitakunapitaqa Israel runakunapa mayor tsurinkuna ishkay pachak qanchis chunka kimsa (273) masmi kayan. Tsay sobraq runakunapa trokin
47 pägashunaykipä mañanki cada ünunpita pitsqa siclo qellayta[a]. Juk siclo qellayqa Tinkuna *Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan pësaptinmi chunka juk grämu qellay kanqa.
48 Tsay qellayta Aarónta y tsurinkunata entreganki".
49 Tsaynö niptinmi Israel runakunapa mayor tsurinkunapita pägayanqanta ishkay pachak qanchis chunka kimsa (273) qellayta Moisés qorirqan.
50 Tsaynö qorirqan juk waranqa kimsa pachak soqta chunka pitsqa (1,365) siclo qellaykunata. Tsay siclukunatami pësarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho qellay pësakunawan.
51 TAYTA DIOS ninqannöllami Aarónta y tsurinkunata tsay qellayta Moisés entregarqan.

Coatpita aywaraq levitakuna imata rurayänanpäpis ninqan

4 1 Moiséstawan Aaróntami TAYTA DIOS nirqan:
2 "Coatpita aywaraq *levitakunata ayllunpa ayllunpa castanpa castanpa censayay.
3 Paykunata censayanki kimsa chunka (30) watayuqpita pitsqa chunka (50) watayuqyaq. Tsay edä runakunami Tinkunantsik Tolducho imapis ruraypä kaqkunata rurayanqa.
4 Coatpita aywaraq runakunami Tinkunantsik Tolducho *sagrädu kaqkunata apayanqa.
5 "Patsakuyanqanpita Israel runakuna aywakuyänanpämi Aarónwan tsurinkuna *Pactu Babulta wankuyanqa. Tsaynö wankuyanqa Lugar Santupita Lugar Santïsimuta rakiq cortïnawanmi.
6 Tsay jananmanmi fïnu qarapita rurashqa tolduwan pituyanqa. Tsay toldu jananmannami juk piëzalla awashqa azul tëlawan pituyanqa. Nirkurnami ishkay largu qerukunata churayanqa puritsiyänanpä.
7 "Tsaynölla tanta churakuna mësapita tantata jipiskir azul tëlawan wankuyanqa. Tsay tëla jananmanmi churayanqa plätukunata, wishllakunata y *altarman vïnuta jichananpä kaq cöpakunatapis järrakunatapis. Tsaynöllami jipinqan tantatapis tëla jananman churayanqa.
8 Llapanta churaykurmi puka tëlawan pituyanqa. Tsay jananpa fïnu qarapita rurashqa tolduwan pituykurmi ishkay largu qerukunata churayanqa apayänanpä.
9 "Tsaynöllami mechëruntinta candelabruta, alicätinkunata, platïllukunata, aceiti wiñakuyänan väsunkunatapis azul tëlawan wankuyanqa.
10 Tsaykunatami fïnu qarapita rurashqa tolduwan piturkur kirma jananman churayanqa apayänanpä.

[a] **3.47** Juk siclo qellayqa killa arur gänanqannömi karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 “Tsaynöllami qoripita rurashqa
altartapis azul tëlawan wankuyanqa.
Tsay jananpami fïnu qarapita rurashqa
tolduwan piturkur ishkay largu qe-
rukunata churayanqa apayänanpä.
12 “Nirkurnami Tinkunantsik
*Sagrädu Tolducho manëjukunata-
pis azul tëlakunawan wankuyanqa.
Tsaynöllami fïnu qarapita rurashqa
tolduwan piturkur kirma jananman
churayanqa apayänanpä.
13 “Sacrificiu rupatsina altarpita
uchpata limpiaskirmi granäti tëla-
wan altarta wankuyanqa. 14 Tsay tëla
jananmannami churayanqa tenäzaku-
nata, trinchikunata, kanallakunata,
tazonkunata y altarcho llapan manë-
jukunatapis. Nirkurnami fïnu qarapita
rurashqa tolduwan piturkur ishkay
largu qerukunata churayanqa apayä-
nanpä.
15 “Aarónwan tsurinkuna llapan tsay
sagrädu kaqkunata pituyta ushaskiyap-
tinnami Coatpita aywaraqkuna shayä-
munqa apayänanpä. Manarä pituptinqa
manami yatayllapis yatayanmantsu.
Tsaykunata yatarqa wanuyanqami.
Tsaynöpami Tinkuna Tolducho kaqku-
nata Coatpita aywaraqkuna apayanqa.
16 “Aarónpa tsurin Eleazarmi apanqa
candelabru tsarinanpä aceitita, mush-
kuq inciensiuta, altarcho rupatsinanpä
apayämunqan tsaki mikuykunata
y sagrädu aceititapis. Paymi kanqa
Sagrädu Tolduta y tsaycho kaykaq lla-
pan manëjukunata rikananpä”.
17 Moiséstawan Aaróntami Tayta
Dios nirqan: 18 “Paqtä levitakunacho
Coat castapita aywaraqkuna usha-
käyanman. 19 Sagrädu manëjukunata
yatar mana wanuyänanpä Aarón y
tsurinkuna Coat casta runakunata
tantiyatsiyanqa imata rurayänanpä y
imata apayänanpäpis. 20 Tsay sagrädu
manëjukunata manarä pituyaptin
Tinkunantsik Tolduman ama yaykuyä-
tsunrätsu. Tsay manëjukunata rikarqa
wanuyanqami”.

Gersónpita aywaraq levitakuna imata rurayänanpäpis ninqan

21 Tsaypitanami Moisésta Tayta
Dios nirqan: 22 “Tsaynölla Gersón-
pita aywaraq *levitakunata ayllunpa
ayllunpa castanpa castanpa censayay.
23 Paykunata censayanki kimsa chunka
(30) watayuqpita pitsqa chunka (50)
watayuqyaq. Tsay edä runakunami
Tinkunantsik Tolducho imatapis
ruraypä kaqkunata rurayanqa.
24 “Gersónpita aywaraq levitakunami
apayanqa 25 Tinkunantsik *Sagrädu
Toldupa cortïnankunata, Tinkunan-
tsik Tolduta, qataraq toldunkunata,
tsay jananman qataraq fïnu qara-
pita rurashqa tolduta, Tinkunantsik
Toldupa punkun tsaparaq cortïnata,
26 patiutawan *altarta jiruruypa tsapa-
raq cortïnakunata watuntinta, waq-
tapita patiuman yaykuna cortïnata y
wakin manëjunkunatapis. 27 Aarónwan
tsurinkunami niyanqa Gersón runa-
kuna imata rurayänanpä y imata apa-
yänanpäpis. 28 Tsay manëjukunatami
Gersónpita aywaraqkuna apayanqa.
Llapantami rurayanqa sacerdöti
Aarónpa tsurin Itamar ninqannölla.

Meraripita aywaraq levitakuna imata rurayänanpäpis ninqan

29 “Tsaynölla Meraripita aywaraq
runakunata ayllunpa ayllunpa cas-
tanpa castanpa censayay. 30 Paykunata
censayanki kimsa chunka (30) wata-
yuqpita pitsqa chunka (50) watayuq-
yaq. Tsay edä runakunami Tinkunan-
tsik Tolducho imapis ruraypä kaqku-
nata rurayanqa. 31 Paykunami apa-
yanqa Tinkunantsik *Sagrädu Toldupa
marcunkunata, travisninkunata, jor-
cunninkunata, jawiräkunanta, 32 Tin-
kunantsik Sagrädu Toldupa patiunpa
jorcunninkunata, jorcunpa jawiräku-
nanta, estäcankunata, watunkunata
y llapan manëjunkunatapis. Qammi
willanki cada ünü imata apayänanpä

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kanqantapis. 33 Tsay manëjukunatami
Meraripita aywaraqkuna apayanqa.
Tinkunantsik Tolducho sirvimarmi
llapanta rurayanqa sacerdöti Aarónpa
tsurin Itamar ninqannölla".

Levitakunata censayanqan

34 TAYTA DIOS tsaynö niptinmi
Moiséswan Aarón y mayor runakuna
Coatpita aywaraqkunata ayllunpa
ayllunpa castanpa castanpa censa-
yarqan. 35 Tsaynömi censayarqan
kimsa chunka (30) watayuqpita pitsqa
chunka (50) watayuqyaq. Tsay edä
runakunami Tinkuna Tolducho ima-
pis ruraypä kaqkunata rurayarqan.
36 Coatpita aywaraqkunata censayap-
tinmi ishkay waranqa qanchis pachak
pitsqa chunka (2,750) runakuna
kayarqan. 37 Paykunami Tinkuna Tol-
ducho ima ruraykunatapis rurayarqan.
Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami
paykunata Moiséswan Aarón censa-
yarqan.
38 Gersónpita aywaraqkunatapis
ayllunpa ayllunpa castanpa castan-
pami censayarqan. 39 Tsaynömi cen-
sayarqan kimsa chunka (30) wata-
yuqpita pitsqa chunka (50) watayuq-
yaq. Tsay edä runakunami Tinkuna
Tolducho imapis ruraypä kaqkunata
rurayanqa. 40 Gersónpita aywaraqku-
nata censayaptinmi ishkay waranqa
soqta pachak kimsa chunka (2,630)
runakuna kayarqan. 41 Paykunami
Tinkuna Tolducho ima ruraykunatapis
rurayarqan. TAYTA DIOS ninqannö-
llami Moiséswan Aarón paykunata
censayarqan.
42 Meraripita aywaraqkunatapis
ayllunpa ayllunpa castanpa castan-
pami censayarqan. 43 Tsaynömi censa-
yarqan kimsa chunka (30) watayuq-
pita pitsqa chunka (50) watayuqyaq.
Tsay edä runakunami Tinkuna Tolduc-
ho imapis ruraypä kaqkunata rura-
yarqan. 44 Meraripita aywaraqkunata
censayaptinmi kimsa waranqa ishkay
pachak (3,200) runakuna kayarqan.
45 Paykunami Tinkuna Tolducho ima-
pis ruraypä kaqkunata rurayarqan.
TAYTA DIOS ninqannöllami Moiséswan
Aarón paykunata censayarqan.
46 *Levitakunata ayllunpa ayllunpa
castanpa castanpa censarninmi Moi-
séswan Aarón y Israel runakunapa
mandaqninkuna 47 kimsa chunka
(30) watayuqpita pitsqa chunka (50)
watayuqyaq censayarqan. Tsay edä
runakunami Tinkuna Tolducho ima-
pis ruraypä kaqkunata rurayarqan.
48 Llapanta censayaptinmi puwaq
waranqa pitsqa pachak puwaq chunka
(8,580) runakuna kayarqan. 49 Moi-
sésta TAYTA DIOS ninqannöllami cada
ünun imata apayänanpä kanqantapis
niyarqan.
Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami
levitakuna censashqa kayarqan.

**Impüru runakunata
qarquyänanpä tantiyatsinqan**

5 1 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan:
2 "Israel runakunata niy *lepra-
wan qeshyaqkunata, purgacionwan
qeshyaqkunata y aya yatashqakuna-
tapis campamentupita qarquyänanpä.
3 Campamentu *impüru mana kananpä
warmi o ollqu kaptinpis qarquyanki.
Campamentuchöqa qamkunawanmi
taykä".
4 Moisésta TAYTA DIOS ninqannö-
llami impüru kaqkunata campamentu-
pita Israel runakuna qarquyarqan.

**Perjuiciuta ruranqanpita
päganänpä tantiyatsinqan**

5 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan:
6 "Israel runakunata niy: 'Warmi-
pis ollqupis TAYTA DIOSTA mana
cäsukur runa mayinta perjuiciuta
rurarqa jutsatami ruraykan. 7 Tsaymi
jutsanta reconöcir runa mayinta per-
juiciuta ruranqanpita päganqa. Tsay
jananmannami quinta parti masta
päganqa. 8 Perjuiciuta ruranqan runa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wanushqana kaptin y castankuna manana kaptinqa päganan pä kaqta sacerdötita entregatsun. Tsay päganqan TAYTA DIOSPÄNA kaptinmi sacerdötipäna kanqa. Tsaynölla entregatsun juk carnëruta *altarcho rupatsiptin perdonashqa kananpä.†

9 “ ‘*Sagrädu ofrendakunata Israel runakuna TAYTA DIOSPÄ apayanqankunami sacerdötipä kanqa. 10 Llapan chaskinqankunapis kikin sacerdötipämi kanqa’ ”.

Celösu runa imata rurananpä tantiyatsinqan

11 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan: 12 “Israel runakunata niy: ‘Capazchi cäsu kanman pï warmipis runanta engañanqan. 13 Runanta tsaynö engañanqanta pipis mana tariykaptin 14 runan cëlarqa 15 warminta sacerdötiman pushatsun. Tsaynöllami tsaki mikuy ofrendapä ishkay kïlu cebäda jarinata apanqa. Tsay ofrendamanqa ama wiñatsuntsu aceitita ni inciensiuta. Tsay ofrendami kanqa warmin engañanqanta o mana engañanqanta musyananpä.

16 “ ‘Sacerdötinami tsay warmita TAYTA DIOSPA ñöpanman[b] pushanqa. 17 Nirkurnami sagrädu yakuta mitu cöpaman wiñarkur tsay yakuman *Sagrädu Tolducho kaykaq allpata qoriskir wiñanqa. 18 Tsay warmita TAYTA DIOSPA ñöpanman pushaykurmi pilltashqa aqtsanta paskatsinqa. Tsaychömi celösu kanqanpita runan apamunqan ofrendata sacerdöti aptatsinqa. Tsaypitanami cöpacho iwjiq yakuta aptaranqa tsay warmi jutsayuq kar maldicionashqa kananpä. 19 Nirkurmi tsay warmita juratsir ninqa: “Pï runawanpis runaykita mana engañashqa kaptikiqa kay iwjiq yakuta upuptiki manami maldición päsashunkitsu. 20 Runaykita engañar jukwan kakushqa kaptikiqa 21 llapan runakuna rikashunaykipämi TAYTA DIOS maldicionashunki. Tsaymi mädriki jakaptin shulluylla shullunki. 22 Tsay maldición päsashunki kay iwjiq yakuta upuptikimi”.

“ ‘Sacerdöti tsaynö niptinmi tsay warmi ishkay kuti ninqa: “Ninqaykinö katsun”.

23 “ ‘Tsaypitanami maldición päsananpä ninqanta sacerdöti qellqanqa. Nirkurmi qellqanqanta mayllaskir tsay yakuta wiñanqa cöpacho kaykaq iwjiq yakuman. 24 Warmitami tsay iwjiq yakuta sacerdöti makyanqa. Jutsayuq karqa tsay yakuta upuskirmi pasaypa ñakanqa. 25 Yakuta chaskiskirmi qowan celösu kar apamunqan tsaki mikuy ofrendata sacerdötita entreganqa. Tsaytami TAYTA DIOSPA ñöpancho joqarkur wakman kayman kuyuskatsir *altarman sacerdöti churanqa. 26 TAYTA DIOS imaypis yarpäränanpämi tsay ofrendapita juk aptayta jipiskir altarcho rupatsinqa. Nirkurnami iwjiq yakuta warmita uputsinqa. 27 Runanta engañashqa karqa tsay yakuta upuskirmi pasaypa ñakanqa. Tsaymi mädrin jakaptin shulluylla shullunqa. Tsaynö ñakanqa llapan runakuna rikayänanpämi. 28 Runanta mana engañashqa kaptinmi itsanqa imapis päsanqatsu y qeshyaq karpis shullunqatsu.

29 “ ‘Tsaynö rurayanki warmin engañanqanta runan maliciaptin 30 jutsayuq o mana jutsayuq kanqanta musyananpä. Tsay warmitami TAYTA DIOSPA ñöpanman sacerdöti pushanqa TAYTA DIOS ninqankunata llapanta rurananpä. 31 Tsaynö ruraptinqa runan manami jutsayuqtsu kanqa. Warminmi itsanqa jutsata ruranqanpita shulluylla shullunqa’ ”.

---

[b] **5.16** Tayta Diospa ñöpanman nirqa Tinkuna Tolducho kaykaq altarpa ñöpanmanmi nikan.
† **5.5-8** Lev. 6.1-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nazareo kar imanö kawananpä tantiyatsinqan

6 1 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan:
2 "Israel runakunata niy: 'Mayqan
runapis o mayqan warmipis naza-
reo kananpä TAYTA DIOSTA awnirqa
3 manami vïnuta ni ima machätsikuq-
tapis upunmantsu. Manami upun-
mantsu üvapita rurashqa vinagrita ni
üvapa yakuntapis. Manami üvata ni
päsastapis mikunmantsu.† 4 Nazareo
kananpä awninqanta cumplinqanyaq
manami imatapis üvapita rurashqa
kaqtaqa mikunmantsu ni upunmantsu.
5 Nazareo karqa TAYTA DIOSPÄ *san-
tumi kanqa. Tsaymi nazareo kananpä
awninqanta cumplinqanyaq aqtsanta
rutukunqatsu. 6 Nazareo kaykarqa
pï wanuptinpis ayaman ama witipä-
tsuntsu. 7 Maman wanuptinpis, taytan
wanuptinpis, wawqin wanuptinpis
o panin wanuptinpis *impüru mana
kananpä ama witipätsuntsu. Tsaynö
ama witipätsuntsu TAYTA DIOSPÄ con-
sagrädu kanqanta cumplir. 8 Nazareo
kananpä TAYTA DIOSTA awninqanta
cumplinqanyaqmi ollqupis o warmipis
consagrädu kanqa.
9 " 'Juntu kaykäyaptin illaqpita
wanuptinqa TAYTA DIOSPÄ consagran-
qan aqtsan impürumi kanqa. Tsaymi
qanchis junaq päsaskiptin aqtsanta
rutukunqa purificakunanpä. 10 Tsay-
pita puwaq kaq junaqchönami ishkay
kullkushta o ishkay pushapa palu-
mata karpis Tinkuna Toldupa patiun-
man apaykur sacerdötita entreganqa.
11 Sacerdötinami jukta purificatsina
sacrificiupä rupatsinqa y jukaqtana
rupatsina sacrificiupä rupatsinqa.
Tsaynöpami tsay nazareo runa o
nazareo warmi püruna kanqa. Aqtsan-
pis TAYTA DIOSPÄ yapaymi consa-
grädu kanqa. 12 Tsaynöllami watayuq
carnishta consagratsina sacrificiupä
apamur yapay nazareo runa o nazareo
warmi kanqa. Itsanqa impüruyaynin-
pami ñöpata nazareo kanqan tiempu
imapäpis sirvinqanatsu. Tsaymi
nazareo kayta qallaykunanpita yapay
cumplinqa awninqan tiempu cumplin-
qanyaq.
13 " 'Nazareo kananpä tiempun
cumpliskiptinnami Tinkuna Toldupa
patiunman shamunqa. 14 Tsayman
shamurmi rupatsina sacrificiupä juk
watayuq carnishta, purificatsina sacri-
ficiupä juk watayuq china üshata y
alli päsakuy sacrificiupä juk carnëruta
apamunqa. Tsay uywakunaqa llapan-
pis sänumi kayanqa. 15 Tsaynölla allin-
nin jarinapita levadüraynaq tantata
canastawan apamunqa. Tsay tantaqa
aceitiwan masarashqami kanqa. Tsay
canastamanmi wiñanqa aceitiwan
llushipashqa levadüraynaq llapsha
tantata, tsaki mikuy ofrendakunata y
vïnutapis.
16 " 'Tsaykunata chaskiskirmi puri-
ficatsina sacrificiuta TAYTA DIOSPA
ñöpancho sacerdöti rupatsinqa. Tsay-
pitanami rupatsina sacrificiutapis
rupatsinqa. 17 Nirkurnami alli päsakuy
sacrificiupä apayämunqan carnëruta y
canastacho levadüraynaq tantakunata
TAYTA DIOSPÄ junishpa joqarkur wak-
man kayman kuyutsinqa. Tsaynöllami
apamunqan tsaki mikuyta y vïnuta
*altarman wiñapanqa. 18 Tsay hörami
nazareo runa aqtsanta Tinkuna Tol-
dupa patiuncho rutukunqa. Tsay
consagrädu aqtsatanami alli päsakuy
sacrificiu rupaykanqan ninaman jitay-
kunqa.
19 " 'Nirkurmi rutukushqa nazareo
runata sacerdöti makyanqa carnërupa
palitillan yanushqata. Tsaynöllami
canastapita makyanqa levadüraynaq juk
tantata y levadüraynaq llapsha tanta-
tapis. 20 Tsaykunata nazareo runapita
yapay qoriskirnami TAYTA DIOSPA

† **6.2-3** Luc. 1.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ñöpancho joqarkur wakman kayman kuyutsinqa. Nirkurnami *sagrädu kar sacerdötipä kanqa. Tsaynöllami sacerdötipä kanqa TAYTA DIOSPA ñöpancho wakman kayman kuyutsinqan pëchunwan derëcha kaq chankanpis. Tsaypitaqa nazareo runa vïnuta upunqanami.

21 " 'Nazareo runa aypäpakurqa ofrendatapis uywatapis mastami apamunqa. Nazareo kananpä TAYTA DIOSTA awnirqa ley ninqannölla llapantapis cumplinqa' ".†

Sacerdötikuna bendisar imata niyänanpä kanqan

22 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan:
23 "Aarónta y tsurinkunata yätsinki Israel runakunata bendisar niyänanpä:
24 " 'Bendicionninta TAYTA DIOS qamkunaman churamur ima peligrupitapis tsapaykuyälläshuy.
25 TAYTA DIOS alli rikashurniki imaypis kuyapaykuyälläshuy.
26 TAYTA DIOS kuyapäyäshurniki alli kawayänaykipä yanapaykuyälläshuy'.
27 "Tsaynömi Israel runakunata yanapanäpä sacerdötikuna jutïcho mañakayämanqa. Tsaymi bendicionnïta churamushä".

Sagrädu Toldupä ofrendakunata apayanqan

7 1 Shäritsiyta ushaskirnami Moisésqa sagrädu kananpä *Sagrädu Tolduman y llapan manëjunkunaman aceitita tsaqtsuparqan. Tsaynöllami *altarman y altarpa manëjunkunamanpis aceitita wiñaparqan. 2 Tsaypitanami censaycho yanapaq cada trïbupa mandaqninkuna† Tinkuna Sagrädu Tolduman ofrendankunata apayarqan. 3 Cada mandaqmi juk töruta aparqan. Cada ishkay mandaqkunami tsapanayuq juk carrëtata apayarqan. Tsaymi chunka ishkay törukuna y tsapanayuq soqta carrëtakuna kayarqan. Llapan apayanqankunatami Sagrädu Toldupa ñöpanman churayarqan.

4 Tsaymi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 5 "Tsay carrëtakunata y törukunata chaskiskir *levitakunata aypunki Tinkuna Tolduta apayänanpä".

6 Tsaynö niptinmi carrëtakunata y törukunata chaskiskir levitakunata Moisés aypurqan. 7 Gersónpita aywaraq levitakunatami ishkay carrëtakunata y chusku törukunata aypurqan apayänanpä kaqkunata apayänanpä.† 8 Meraripita aywaraq levitakunatanami chusku carrëtakunata y puwaq törukunata aypurqan apananpä kaqkunata apayänanpä.† Paykunami sacerdöti Aarónpa tsurin Itamar mandanqanta rurayarqan. 9 Coatpita aywaraq levitakunatami itsanqa aypurqantsu. Paykunaqa *sagrädu kaqkunatami umrushqa apayarqan.†

10 Altarta bendisayänanpämi tsay chunka ishkay mandaqkuna ofrendata qoriyanqanta apayarqan. Tsaymi sagrädu kananpä altarman aceitita wiñapaptin ofrendankunata altarpa ñöpanman churayarqan. 11 Tsaymi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Altarta bendisayänaykipä ofrendankunata apamurqa qoyay qoyay cada trïbupa mandaqnin trukanakuypa apayämunqa".

12 Punta kaq junaqchömi Judá trïbu Aminadabpa tsurin Naasón ofrendanta aparqan. 13 Paymi qellaypita rurashqa juk plätuta y juk lavatoriuta aparqan. Tsay plätumi lasarqan juk pachak kimsa chunka (130) siclo y lavatoriunami lasarqan qanchis chunka (70) siclo.[c] Tsaykunatami pësarqan Tinkuna Sagrädu

---

[c] **7.13** Juk siclo qellayqa juk killa arur gänanqannömi karqan. Juk pachak kimsa chunka siclo qellayqa käsi juk kïlu pullanmi lasarqan. Qanchis chunka siclo qellayqa mediu kïlupita masllami lasarqan.

† **6.13-21** Hech. 21.23-24. † **7.2** Núm. 1.4-19. † **7.7** Núm. 4.21-28. † **7.8** Núm. 4.29-33. † **7.9** Núm. 4.1-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsaki mikuy ofrendapämi tsay lavatoriucho y tsay plätucho aceitiwan pichushqa allinnin jarina junta kaykarqan. 14 Tsaynöllami junta inciensiuyuq qoripita rurashqa cucharonta aparqan. Tsay cucharonqa chunka siclumi lasarqan.[d] 15 Tsaynöllami rupatsina sacrificiupä juk torïtuta, juk carnëruta y juk watayuq carnishta aparqan. 16 Purificatsina sacrificiupämi juk chïvuta aparqan. 17 Alli päsakuy sacrificiupänami aparqan ishkay töruta, pitsqa carnërukunata, pitsqa chïvukunata y juk watayuq pitsqa carnishkunata. Tsaykunami Aminadabpa tsurin Naasónpa ofrendankuna karqan.

18 Ishkay kaq junaqchönami Isacar trïbu Zuarpa tsurin Natanael ofrendanta aparqan. 19 Paymi qellaypita rurashqa juk plätuta y juk lavatoriuta aparqan. Tsay plätumi lasarqan juk pachak kimsa chunka (130) siclo y lavatoriunami qanchis chunka (70) siclo. Tsaykunatami pësarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsaki mikuy ofrendapämi tsay lavatoriucho y tsay plätucho aceitiwan pichushqa allinnin jarina junta kaykarqan. 20 Tsaynöllami junta inciensiuyuq qoripita rurashqa cucharonta aparqan. Tsay cucharonqa chunka siclumi lasarqan. 21 Tsaynöllami rupatsina sacrificiupä juk torïtuta, juk carnëruta y juk watayuq carnishta aparqan. 22 Purificatsina sacrificiupämi juk chïvuta aparqan. 23 Alli päsakuy sacrificiupänami ishkay töruta, pitsqa carnërukunata, pitsqa chïvukunata y juk watayuq pitsqa carnishkunata aparqan. Tsaykunami Zuarpa tsurin Natanaelpa ofrendankuna karqan.

24 Kimsa kaq junaqchönami Zabulón trïbu Helónpa tsurin Eliab ofrendanta aparqan. 25 Paymi qellaypita rurashqa juk plätuta y juk lavatoriuta aparqan. Tsay plätumi lasarqan juk pachak kimsa chunka (130) siclo y lavatoriunami qanchis chunka (70) siclo. Tsaykunatami pësarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsaki mikuy ofrendapämi tsay lavatoriucho y tsay plätucho aceitiwan pichushqa allinnin jarina junta kaykarqan. 26 Tsaynöllami junta inciensiuyuq qoripita rurashqa cucharonta aparqan. Tsay cucharonqa chunka siclumi lasarqan. 27 Tsaynöllami rupatsina sacrificiupä juk torïtuta, juk carnëruta y juk watayuq carnishta aparqan. 28 Purificatsina sacrificiupämi juk chïvuta aparqan. 29 Alli päsakuy sacrificiupänami ishkay töruta, pitsqa carnërukunata, pitsqa chïvukunata y juk watayuq pitsqa carnishkunata aparqan. Tsaykunami Elónpa tsurin Zabulónpa ofrendankuna karqan.

30 Chusku kaq junaqchönami Rubén trïbu Sedeurpa tsurin Elisur ofrendanta aparqan. 31 Paymi qellaypita rurashqa juk plätuta y juk lavatoriuta aparqan. Tsay plätumi lasarqan juk pachak kimsa chunka (130) siclo y lavatoriunami qanchis chunka (70) siclo. Tsaykunatami pësarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsaki mikuy ofrendapämi tsay lavatoriucho y tsay plätucho aceitiwan pichushqa allinnin jarina junta kaykarqan. 32 Tsaynöllami junta inciensiuyuq qoripita rurashqa cucharonta aparqan. Tsay cucharonqa chunka siclumi lasarqan. 33 Tsaynöllami rupatsina sacrificiupä juk torïtuta, juk carnëruta y juk watayuq carnishta aparqan. 34 Purificatsina sacrificiupämi juk chïvuta aparqan. 35 Alli päsakuy sacrificiupänami ishkay töruta, pitsqa carnërukunata, pitsqa chïvukunata y juk watayuq pitsqa carnishkunata aparqan. Tsaykunami Sedeurpa tsurin Elisurpa ofrendankuna karqan.

36 Pitsqa kaq junaqchönami Simeón trïbu Zurisadaipa tsurin Selumiel

[d] **7.14** Chunka siclo qoriqa juk pachak chunka (110) grämumi lasarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ofrendanta aparqan. 37 Paymi qellaypita rurashqa juk plätuta y juk lavatoriuta aparqan. Tsay plätumi lasarqan juk pachak kimsa chunka (130) siclo y lavatoriunami qanchis chunka (70) siclo. Tsaykunatami pësarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsaki mikuy ofrendapämi tsay lavatoriucho y tsay plätucho aceitiwan pichushqa allinnin jarina junta kaykarqan. 38 Tsaynöllami junta inciensiuyuq qoripita rurashqa cucharonta aparqan. Tsay cucharonqa chunka siclumi lasarqan. 39 Tsaynöllami rupatsina sacrificiupä juk torïtuta, juk carnëruta y juk watayuq carnishta aparqan. 40 Purificatsina sacrificiupämi juk chïvuta aparqan. 41 Alli päsakuy sacrificiupänami ishkay töruta, pitsqa carnërukunata, pitsqa chïvukunata y juk watayuq pitsqa carnishkunata aparqan. Tsaykunami Zurisadaipa tsurin Selumielpa ofrendankuna karqan.

42 Soqta kaq junaqchönami Gad trïbu Reuelpa tsurin Eliasaf ofrendanta aparqan. 43 Paymi qellaypita rurashqa juk plätuta y juk lavatoriuta aparqan. Tsay plätumi lasarqan juk pachak kimsa chunka (130) siclo y lavatoriunami qanchis chunka (70) siclo. Tsaykunatami pësarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsaki mikuy ofrendapämi tsay lavatoriucho y tsay plätucho aceitiwan pichushqa allinnin jarina junta kaykarqan. 44 Tsaynöllami junta inciensiuyuq qoripita rurashqa cucharonta aparqan. Tsay cucharonqa chunka siclumi lasarqan. 45 Tsaynöllami rupatsina sacrificiupä juk torïtuta, juk carnëruta y juk watayuq carnishta aparqan. 46 Purificatsina sacrificiupämi juk chïvuta aparqan. 47 Alli päsakuy sacrificiupänami ishkay töruta, pitsqa carnërukunata, pitsqa chïvukunata y juk watayuq pitsqa carnishkunata aparqan. Tsaykunami Reuelpa tsurin Eliasafpa ofrendankuna karqan.

48 Qanchis kaq junaqchönami Efraín trïbu Amiudpa tsurin Elisama ofrendanta aparqan. 49 Paymi qellaypita rurashqa juk plätuta y juk lavatoriuta aparqan. Tsay plätumi lasarqan juk pachak kimsa chunka (130) siclo y lavatoriunami qanchis chunka (70) siclo. Tsaykunatami pësarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsaki mikuy ofrendapämi tsay lavatoriucho y tsay plätucho aceitiwan pichushqa allinnin jarina junta kaykarqan. 50 Tsaynöllami junta inciensiuyuq qoripita rurashqa cucharonta aparqan. Tsay cucharonqa chunka siclumi lasarqan. 51 Tsaynöllami rupatsina sacrificiupä juk torïtuta, juk carnëruta y juk watayuq carnishta aparqan. 52 Purificatsina sacrificiupämi juk chïvuta aparqan. 53 Alli päsakuy sacrificiupänami ishkay töruta, pitsqa carnërukunata, pitsqa chïvukunata y juk watayuq pitsqa carnishkunata aparqan. Tsaykunami Amiudpa tsurin Elisamapa ofrendankuna karqan.

54 Puwaq kaq junaqchönami Manasés trïbu Pedasurpa tsurin Gamaliel ofrendanta aparqan. 55 Paymi qellaypita rurashqa juk plätuta y juk lavatoriuta aparqan. Tsay plätumi lasarqan juk pachak kimsa chunka (130) siclo y lavatoriunami qanchis chunka (70) siclo. Tsaykunatami pësarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsaki mikuy ofrendapämi tsay lavatoriucho y tsay plätucho aceitiwan pichushqa allinnin jarina junta kaykarqan. 56 Tsaynöllami junta inciensiuyuq qoripita rurashqa cucharonta aparqan. Tsay cucharonqa chunka siclumi lasarqan. 57 Tsaynöllami rupatsina sacrificiupä juk torïtuta, juk carnëruta y juk watayuq carnishta aparqan. 58 Purificatsina sacrificiupämi juk chïvuta aparqan. 59 Alli päsakuy sacrificiupänami ishkay töruta, pitsqa carnërukunata, pitsqa chïvukunata y juk watayuq pitsqa carnishkunata

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aparqan. Tsaykunami Pedasurpa tsurin Gamalielpa ofrendankuna karqan.
60 Isqun kaq junaqchönami Benjamín trïbu Gedeonipa tsurin Abidán ofrendanta aparqan. 61 Paymi qellaypita rurashqa juk plätuta y juk lavatoriuta aparqan. Tsay plätumi lasarqan juk pachak kimsa chunka (130) siclo y lavatoriunami qanchis chunka (70) siclo. Tsaykunatami pësarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsaki mikuy ofrendapämi tsay lavatoriucho y tsay plätucho aceitiwan pichushqa allinnin jarina junta kaykarqan. 62 Tsaynöllami junta inciensiuyuq qoripita rurashqa cucharonta aparqan. Tsay cucharonqa chunka siclumi lasarqan. 63 Tsaynöllami rupatsina sacrificiupä juk torïtuta, juk carnëruta y juk watayuq carnishta aparqan. 64 Purificatsina sacrificiupämi juk chïvuta aparqan. 65 Alli päsakuy sacrificiupänami aparqan ishkay töruta, pitsqa carnërukunata, pitsqa chïvukunata y juk watayuq pitsqa carnishkunata. Tsaykunami Gedeonipa tsurin Abidánpa ofrendankuna karqan.
66 Chunka kaq junaqchönami Dan trïbu Amisadaipa tsurin Ahiezer ofrendanta aparqan. 67 Paymi qellaypita rurashqa juk plätuta y juk lavatoriuta aparqan. Tsay plätumi lasarqan juk pachak kimsa chunka (130) siclo y lavatoriunami qanchis chunka (70) siclo. Tsaykunatami pësarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsaki mikuy ofrendapämi tsay lavatoriucho y tsay plätucho aceitiwan pichushqa allinnin jarina junta kaykarqan. 68 Tsaynöllami junta inciensiuyuq qoripita rurashqa cucharonta aparqan. Tsay cucharonqa chunka siclumi lasarqan. 69 Tsaynöllami rupatsina sacrificiupä juk torïtuta, juk carnëruta y juk watayuq carnishta aparqan. 70 Purificatsina sacrificiupämi juk chïvuta aparqan. 71 Alli päsakuy sacrificiupänami aparqan ishkay töruta, pitsqa carnërukunata, pitsqa chïvukunata y juk watayuq pitsqa carnishkunata. Tsaykunami Amisadaipa tsurin Ahiezerpa ofrendankuna karqan.
72 Chunka juk junaqchönami Aser trïbu Ocránpa tsurin Pagiel ofrendanta aparqan. 73 Paymi qellaypita rurashqa juk plätuta y juk lavatoriuta aparqan. Tsay plätumi lasarqan juk pachak kimsa chunka (130) siclo y lavatoriunami qanchis chunka (70) siclo. Tsaykunatami pësarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsaki mikuy ofrendapämi tsay lavatoriucho y tsay plätucho aceitiwan pichushqa allinnin jarina junta kaykarqan. 74 Tsaynöllami junta inciensiuyuq qoripita rurashqa cucharonta aparqan. Tsay cucharonqa chunka siclumi lasarqan. 75 Tsaynöllami rupatsina sacrificiupä juk torïtuta, juk carnëruta y juk watayuq carnishta aparqan. 76 Purificatsina sacrificiupämi juk chïvuta aparqan. 77 Alli päsakuy sacrificiupänami aparqan ishkay töruta, pitsqa carnërukunata, pitsqa chïvukunata y juk watayuq pitsqa carnishkunata. Tsaykunami Ocránpa tsurin Pagielpa ofrendankuna karqan.
78 Chunka ishkay junaqchönami Neftalí trïbu Enánpa tsurin Ahira ofrendanta aparqan. 79 Paymi qellaypita rurashqa juk plätuta y juk lavatoriuta aparqan. Tsay plätumi lasarqan juk pachak kimsa chunka (130) siclo y lavatoriunami qanchis chunka (70) siclo. Tsaykunatami pësarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsaki mikuy ofrendapämi tsay lavatoriucho y tsay plätucho aceitiwan pichushqa allinnin jarina junta kaykarqan. 80 Tsaynöllami junta inciensiuyuq qoripita rurashqa cucharonta aparqan. Tsay cucharonqa chunka siclumi lasarqan. 81 Tsaynöllami rupatsina sacrificiupä juk torïtuta, juk

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

carnëruta y juk watayuq carnishta aparqan. 82 Purificatsina sacrificiupämi juk chïvuta aparqan. 83 Alli päsakuy sacrificiupänami aparqan ishkay töruta, pitsqa carnërukunata, pitsqa chïvukunata y juk watayuq pitsqa carnishkunata. Tsaykunami Enánpa tsurin Ahirapa ofrendankuna karqan.

84 Tsaynömi altarta bendisayänanpä Israel runakunapa mandaqninkuna ofrendankunata apayarqan qellaypita chunka ishkay plätukunata, chunka ishkay tazonkunata y chunka ishkay qoripita cucharonkunata. 85 Cada plätumi lasarqan juk pachak kimsa chunka (130) siclo y cada tazonnami qanchis chunka (70) siclo lasarqan. Tsaymi tazonkuna y plätukuna ishkay waranqa chusku pachak (2,400) siclo lasarqan.[e] Tsaykunatami pësayarqan Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. 86 Inciensiu junta chunka ishkay qori cucharonkunami cada ünun chunka siclo lasarqan. Tsaymi llapan qori juk pachak ishkay chunka (120) siclo lasarqan.[f] Tsaykunatami Tinkuna Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan pësayarqan.

87 Rupatsina sacrificiupä apayanqan uywakunami karqan chunka ishkay torïtukuna, chunka ishkay carnërukuna y juk watayuq chunka ishkay carnishkuna. Tsay uywakunatami tsaki mikuy ofrendankunatawan apayarqan. Purificatsina sacrificiupä apayanqan chïvukunami chunka ishkay karqan. 88 Alli päsakuy sacrificiupä apayanqan uywakunanami karqan ishkay chunka chusku (24) torïtukuna, soqta chunka (60) carnërukuna, soqta chunka chïvukuna y juk watayuq soqta chunka carnishkuna. Altar sagrädu kananpä aceitita wiñapaskirmi tsay uywakunata rupatsir altarta bendisayarqan.

89 TAYTA DIOSWAN parlananpä Tinkuna Tolduman yaykurmi *Pactu Babulcho kaykaq ishkay *querubín chawpinpita TAYTA DIOS parlamuqta Moisés wiyarqan. Tsay querubinkunaqa *babulpa tsapanan jananchömi kaykäyarqan. Tsaychömi Moiséswan TAYTA DIOS parlayarqan.

Candelabruman mechërukunata imanö churananpä tantiyatsinqan

8 1 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Aarónta niy: 'Qanchis mechërukunata candelabruman churay ñöpanman atsikyänanpä' ".[g]

3 Tsaymi Moisésta TAYTA DIOS ninqannölla puntanman aktsinanpä mechërukunata candelabruman Aarón churarqan. 4 Tsay candelabrumi jamakunanpita puntanyaq martilluwan takayllapa qoripita rurashqa karqan. TAYTA DIOS rikatsinqantanöllami tsay candelabruta Moisés ruratsirqan.[†]

Tayta Diosta sirviyänanpä levitakunata churayanqan

5 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan: 6 "Wakin Israel runakunapita rakiskir *levitakunata purificatsinki. 7 Purificashqa kayänanpä paykunapa jananman yakuta tsaqtsupanki. Cuerpunkunapita shaprankunata jichkakuskir latsapankunata taqshakuyanqa. Tsaynöpami purificashqana kayanqa. 8 Nirkurnami apayämunqa juk torïtuta rupatsina sacrificiupä y aceitiwan pichushqa jarinata tsaki mikuy

[e] **7.85** Juk siclo qellayqa killa arur gänanqannömi karqan. Ishkay waranqa chusku pachak (2,400) siclo qellayqa ishkay pachak soqta chunka chusku (264) kïlumi lasarqan. [f] **7.86** Juk pachak ishkay chunka sicluqa chunka kimsa kïlu ishkay chunka (20) grämumi lasarqan.
[g] **8.2** Ñöpanman atsikyarqa qori mësacho kaykaq chunka ishkay tantakunatami atsikyaparqan. Tsayta musyanaykipä liyinki Éxo. 40.22, 24.
[†] **8.1-4** Éxo. 25.31-40; 37.17-24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ofrendapä. Tsaynöllami purificatsina
sacrificiupä juk torïtutapis apayä-
munqa.
9 "Levitakunata willanki Tinkuna
Toldu ñöpanman shayämunanpä.
Tsaynölla llapan Israel runakunapis
shayämunqa. 10 Ñöpäman levitakuna
shayämuptinmi Israel runakunapa
mandaqninkuna paykunapa umanman
makinkunata churayanqa. 11 Nirkur-
nami makinta Aarón joqarkur sirviyä-
mänanpä ñöpächo paykunata bendi-
sanqa. Tsaynöpami levitakunaqa Israel
runakuna apayämunqan ofrendanö
kayanqa.
12 "Tsaynöllami apayämunqan torï-
tukunapa umanman makinkunata
levitakuna churayanqa. Jukaq torïtuta
pishtar altarcho rupatsinki purifica-
tsina sacrificiupä y jukaq torïtutanami
pishtar altarcho rupatsinki rupatsina
sacrificiupä. Tsaynöpami levitakuna
purificashqa kayanqa.
13 "Tsaypitanami paykunata Aarónpa
y tsurinkunapa ñöpanman pushanki.
Tsaychömi makikita joqarkur levita-
kunata noqapä bendisanki. 14 Tsaynö-
pami Israel runakunapita levitakunata
rakinki noqapa kayänanpä. 15 Purifi-
cashqa y bendisashqa karmi paykuna
libri yaykuyanqa Tinkuna Tolducho
imapis ruraypä kaqkunata rurayä-
nanpä.
16 "Israel runakunapa mayor ollqu
tsurinkunapa trokinmi levitakunata
noqapa kayänanpä akrashqä. 17 Egipto
runakunapa mayor ollqu tsurinku-
nata wanutsinqä junaqpitami Israel
runakunapa mayor ollqu tsurinkuna
y uywankunapa punta yuriq orqu
wawankunapis noqapa kaykan.†
18 Tsaymi levitakuna noqapa kayan
Israel runakunapa mayor ollqu tsurin-
kunapa trokin. 19 Levitakunatami chu-
rashqä Israel runakunapa trokin Tin-
kuna Tolducho Aarónta y tsurinkunata
yanapayänanpä. Tsaynöpami Israel
runakunata Tinkuna Tolduman ayway-
yaptin castigashätsu".
20 TAYTA DIOS ninqannöllami Aarón-
wan Moisés y llapan Israel runakuna
levitakunata churayarqan TAYTA
DIOSTA sirviyänanpä. 21 Levitakunami
bäñakur purificakuyarqan y latsapan-
kunata taqshakuyarqan. Tsaynö ruras-
kiyaptinmi makinta joqarkur TAYTA
DIOSPÄ paykunata Aarón bendisar-
qan. Purificashqa kayänanpänami
purificatsina sacrificiuta rupatsirqan.
22 Tsaynö bendisaskiptinnami levita-
kuna Aarónta y tsurinkunata Tinkuna
Toldupa patiuncho yanapar qallayku-
yarqan. Moisésta TAYTA DIOS ninqan-
nöllami levitakunata bendisar llapanta
rurarqan.

Sagrädu Tolducho levitakuna ayka wata sirviyänanpä tantiyatsinqan

23 Tsaypitanami Moisésta TAYTA
DIOS nirqan: 24 "*Levitakuna Tinkuna
Toldupa patiuncho yanapar qallay-
kunqa ishkay chunka pitsqa (25) wata-
yuqpitarämi. 25 Pitsqa chunka (50)
watayuqna karqa jubilakuyanqanami.
26 Jubilakurpis tiempunkuna kanqan
hörami levita mayinkunata Tinkuna
Tolducho yanapayanqa. Itsanqa ñöpata
sirviyanqannöqa mananami sirviyan-
qanatsu. Tsaynö kayänanpä levitaku-
nata niy".

Pascua fiestata rurayänanpä ninqan

9 1 Egiptupita Israel runakuna yarqa-
yämunqanpita juk wata cumplis-
kiptinnami ishkay wata qallaykunan
killa Sinaí tsunyaq jirkacho Moisésta
TAYTA DIOS nirqan: 2 "Israel runakuna
cada watami ninqä junaqcho *Pas-
cua fiestata rurayanqa. 3 Pascua fiesta
qallaykunqa kay killa chunka chusku
junaq tardimi. Tsayta rurayanqa ima-
nöpis rurayänanpä yätsinqänöllami".

†**8.17** Éxo. 13.2, 11-16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Tsaynö niptinmi Pascua fiestata
rurayänanpä Israel mayinkunata
Moisés nirqan. 5 Tsaynöpami Moisésta
TAYTA DIOS ninqannölla wata qallay-
kunan killa chunka chusku junaq tar-
dipita qallaykur Sinaí jirkacho Pascua
fiestata rurayarqan.†
6 Wakinqa ayata yatayanqanpita
*impüru karmi Pascua fiestapä car-
nishta pishtayarqantsu. Tsaymi tsay
junaqlla aywar Moiséstawan Aarónta
7 tapuyarqan: "Noqakunaqa ayata
yatashqa karmi impüru kayä. Tsaynö
karpis ¿TAYTA DIOSPÄ manatsurä
Israel mayïkunawan juntu Pascua fies-
tapä carnishta pishtayäman?"
8 Tsaynö niyaptinmi Moisés nirqan:
"Imata rurayänaykipäpis TAYTA DIOS-
TARÄ tapumushä".
9 Tapuptinnami Moisésta TAYTA
DIOS nirqan: 10 "Israel runakunata niy:
'Qamkuna y qamkunapita aywaraq-
kunapis llapayki adorayämar Pascua
fiestata rurayay. Tsaynö rurayay ayata
yatanqanpita impüru karpis o viäji-
man aywarpis. 11 Itsanqa tsaynö kaq-
kunaqa juk killa päsaskiptinrä chunka
chusku junaq tardipa Pascua fiestapä
carnishta pishtayanqa. Tsay tardi
pishtayanqan carnishpa aytsanta kan-
kaskir levadüraynaq tantawan iwjiq
jachantinta mikuyanqa. 12 Tsay aytsa-
taqa manami warayninpa katuyan-
qatsu ni tullunkunata pakiyanqatsu.†
Rurayänaykipä ninqänölla Pascua fies-
tata rurayanki. 13 Püru kaykar y may-
papis mana illashqa kaykar Pascua
fiestata mana ruraq runataqa Israel
runakunapita qarquyay. Ninqä junaq
adoramar Pascua fiestapä carnishta
mana pishtaq kaqtaqa qarquyay.
14 " 'Rurayänaykipä ninqänöllami
qamkunacho kaykaq jäpa runakunapis
Pascua fiestata rurayanqa. Llapaykipis
tsaynölla rurayanki' ".†

Tinkuna Sagrädu Toldu janancho pukutay kanqan
Éxodo 40.34-38

15 *Pactu Tolduta shäritsiyta ushaski-
yaptinmi pukutay tsapaskirqan. Patsa
tsakanqanpita patsa waranqanyaqmi
tsay toldu janancho ninanö warat
atsikyarqan.† 16 Tsaynöllami imaypis
junaqpa pukutay tsaparaq y tsakay-
pana ninanö atsikyaq. 17 Tinkuna
*Sagrädu Toldu jananpita pukutay
shärir aywaptinmi Israel runakuna
patsakuyanqanpita aywakuyaq. Puku-
tay mana aywaptinqa patsallanchömi
kakuyaq. 18 Tsay pukutaywanmi Israel
runakunata TAYTA DIOS tantiyatsiq
aywayänanpä y patsakuyänanpä kan-
qanta. Tsaymi Sagrädu Toldu jananpita
pukutay aywar qallanqanyaq patsa-
llancho täkuyaq.
19 Sagrädu Toldu jananpita atska
junaq pukutay mana shäriptinqa
TAYTA DIOSTA cäsukurmi Israel runa-
kuna tsayllacho patsaräyaq. 20 Juk ish-
kay junaqlla Sagrädu Toldu janancho
pukutay kaptinqa tsay junaqkunallami
tsaycho patsaräyaq. Pukutay aywap-
tinqa paykunapis aywayaqmi. Tsaynö-
pami Israel runakunata TAYTA DIOS
tantiyatsiq aywayänanpä kanqanta y
patsakuyänanpä kanqanta. 21 Aybë-
sisqa juk tsakayllami Tinkuna Sagrädu
Toldu janancho pukutay ichiraq. Patsa
waraskiptin pukutay aywaqta rikarqa
Israel runakunapis aywayaqmi. Tsay-
nöllami tsakaypapis junaqpapis puku-
tay aywaptinqa aywayaq.
22 Sagrädu Toldu janancho pukutay
ishkay junaq o juk killa o juk wata
kaptinqa Israel runakuna patsallan-
chömi kakuyaq. Pukutay aywaptinmi
itsanqa paykunapis aywayaq. 23 Tsay-
nöpami Israel runakunata TAYTA
DIOS tantiyatsiq aywayänanpä y

†**9.1-5** Éxo. 12.1-13. †**9.12** Éxo. 12.46; Juan 19.36. †**9.14** Éxo. 12.48-49.
†**9.15** Éxo. 13.21-22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

patsakuyänanpä kanqanta. Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami Israel runakuna llapanta rurayarqan.

Qellaypita rurashqa cornëtakunata tukayanqan

10 1 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan: 2 "Martilluwan takayllapa qellaypita ishkay *cornëtakunata ruratsinki. Tsay cornëtakunata tukatsinki runakuna qorikäyänanpä y aywayänanpä. 3 Ishkay cornëtakunata tukayaptinmi Tinkuna Toldu punkuman llapan runakuna puntaykiman qorikäyänanpä shayämunqa. 4 Juk cornëtallata tukaptinqa cada trïbupa mandaqninkunallami shayämunqa.

5 "Aywallay tönuta tukaptinmi Tinkunantsik *Sagrädu Toldupa rupay yarqamunan kaqlächo patsaraykaq runakuna toldunkunata qoriskir aywar qallaykuyanqa. 6 Tsaypita yapay cornëtata tukaptinmi Tinkunantsik Sagrädu Toldupa sur kaqlächo patsaraykaq runakuna toldunkunata qoriskir aywar qallaykuyanqa. Tsaynömi tukanqa cadaläpita yarquyänanpä.

7 "Runakuna qorikäyänanpä kaptinqa jukläya tönuta tukatsinki. 8 Cornëtata tukaqkunaqa Aarón casta sacerdötikunallami kayanqa. Tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qamkunapä y qamkunapita aywaraqkunapäpis kanqa.

9 "Nacionnikiman contraykikuna shamur atacayäshuptiki guërraman yarquyänaykipä cornëtata tukayanki. Tsaynöpami yanapayäshayki contraykikunata vinciyänaykipä. 10 Tsaynöllami cornëtata tukayanki fiesta kaptin, llullu killa kaptin, sacrificiuta rupatsir y alli päsakuy sacrificiuta rupatsirpis. Tsaynöpami qamkunata awninqäta yarpar imaypis yanapayäshayki. Noqami TAYTA DIOS-NIKIKUNA kaykä".

Sinaí jirkapita Israel runakuna aywakuyanqan

11 Egiptupita yarquyanqanpita juk wata y juk killa cumpliskir ishkay chunka (20) junaq kaykaptinnami *Pactu Toldu jananpita pukutay aywar qallaykurqan. 12 Tsaymi Sinaí jirkapita Israel runakuna trïbunpa trïbunpa qatinayllaman aywaykäyaptin Parán tsunyaq jirkacho pukutay ichiskirqan.

13 Sinaípita yarqur Moisésta TAYTA DIOS yätsinqannöllami[†] 14 Judá trïbu runakuna bandërankunawan puntata aywayarqan. Paykunawan juntumi ishkay trïbu runakunapis[h] aywayarqan. Judá trïbupa mandaqninmi karqan Aminadabpa tsurin Naasón. 15 Isacar trïbupa mandaqninmi karqan Zuarpa tsurin Natanael. 16 Zabulón trïbupa mandaqninnami karqan Helónpa tsurin Eliab.

17 Paykunapa qepantanami aywayarqan Gersónpita aywaraq runakuna y Meraripita aywaraq runakunapis. Paykunami *Sagrädu Tolduta paskarir apayarqan.

18 Paykunapa qepantanami Rubén trïbu runakuna bandërankunawan aywayarqan. Paykunawan juntumi ishkay trïbu runakunapis[i] aywayarqan. Rubén trïbupa mandaqninmi karqan Sedeurpa tsurin Elisur. 19 Simeón trïbupa mandaqninmi karqan Zurisadaipa tsurin Selumiel. 20 Gad trïbupa mandaqninmi karqan Reuelpa tsurin Eliasaf.

21 Paykunapa qepantanami Coatpita aywaraq runakuna aywayarqan Sagrädu Toldupa llapan manëjunkunata apakurkur. Ñöpaq trïbu

---

[h] **10.14** Judá trïbukunawan aywayaq runakunami Isacar trïbu y Zabulón trïbukuna kayarqan. Tsaypita musyanaykipä liyinki Núm. 2.3-9. [i] **10.18** Rubén trïbukunawan aywaq runakunami Simeón trïbu y Gad trïbukuna karqan. Tsayta musyanaykipä liyinki Núm. 2.10-16.
[†] **10.13** Núm. 2.1-34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakuna ichïtsiyanqan Sagrädu Tolduman chaykurmi manëjunkunata churayaq.
22 Paykunapa qepantanami Efraín trïbu runakuna bandërankunawan aywayarqan. Paykunawan juntumi ishkay trïbu runakunapis aywayarqan.[j] Efraín trïbupa mandaqninmi karqan Amiudpa tsurin Elisama.
23 Manasés trïbupa mandaqninmi karqan Pedasurpa tsurin Gamaliel. 24 Benjamín trïbupa mandaqninmi karqan Gedeonipa tsurin Abidán.
25 Llapankunapa mas qepantanami Dan trïbu runakuna bandërankunawan aywayarqan. Paykunawan juntumi ishkay trïbu runakunapis[k] aywayarqan. Dan trïbupa mandaqninmi karqan Amisadaipa tsurin Ahiezer.
26 Aser trïbupa mandaqninmi karqan Ocránpa tsurin Pagiel. 27 Neftalí trïbupa mandaqninmi karqan Enánpa tsurin Ahira.
28 Tsaynömi Israel runakuna trïbunpa trïbunpa qatinayllanman aywayarqan.

Aywashinanpä cuñädun Hobabta Moisés ninqan

29 Madianita Ragüelpa[†] tsurin Hobabmi Moiséspa cuñädun karqan. Paytami Moisés nirqan: "Yanapayämänanpämi TAYTA DIOS awniyämashqa. Tsaymi TAYTA DIOS rikatsiyämänanpä kaqman aywayäshä. Aku aywashiyämay. Bendicionta chaskiyanqätami rakipäyäshayki".
30 Tsaynö niptinmi Hobab nirqan: "Manami aywämantsu. Noqaqa markächo castäkunamanmi kutikushä".
31 Tsaynami Moisés nirqan: "Ama kutiytsu. Qamqa llapan jirkakunatami reqinki. Musyankimi maycho patsakunantsikpä alli kanqantapis. Tsaymi qamta rugä reqitsiyämar pushayämänaykipä. 32 Noqakunawan aywaptikiqa TAYTA DIOS qarayämanqantami rakipäyäshayki".
33 Sinaí jirkapita aywakurmi Israel runakuna kimsa junaq aywayarqan. *Pactu Babultami puntanta apayarqan patsakuyänanpä sitiuta tariyanqanyaq.
34 Campamentupita yarquyanqanpitami TAYTA DIOS kachamunqan pukutay cada junaq paykunapa jananpa aywarqan. 35 Puntata aywananpä Pactu Babulta yarqatsiyaptinmi Moisés nirqan:

"TAYTA DIOS, janäkuna shäriykullay.
Contraykikuna mashtakaypa mashtakar qeshpiyätsun.
Chikishuqnikikunapis ñöpaykipita qeshpir aywakuyätsun".[†]

36 Babulta ichïtsiyaptinnami Moisés nirqan: "TAYTA DIOS, yupaytapis mana atipaypä Israel runakunaman kutiykallämuy".

Israel runakuna Tayta Diospa contran parlayanqan

11 1 Israel runakuna pasaypa ñakar TAYTA DIOSPA contran parlayaptinmi TAYTA DIOS pasaypa ajanarqan. Tsaymi paypita nina shamur campamentu kuchuncho kaykaq toldukunata ruparqan. 2 Runakuna pasaypa mantsakarmi Moisésta rugakuyarqan yanapayänanpä. Tsaymi TAYTA DIOSTA paykunapä Moisés mañakuptin nina upirqan. 3 Ninawan TAYTA DIOS rupatsinqanpitami tsay sitiuta jutitsiyarqan Tabera[l] jutin kananpä.

---

[j] **10.22** Efraín trïbukunawan aywaq runakunami Manasés trïbu y Benjamín trïbukuna karqan. Tsaypita musyanaykipä liyinki Núm. 2.18-24. [k] **10.25** Dan trïbukunawan aywaq runakunami Aser trïbu y Neftalí trïbukuna kayarqan. Tsaypita musyanaykipä liyinki Núm. 2.25-31.
[l] **11.3** *Tabera* ninanqa *rupatsinqan sitiu* ninanmi.
[†] **10.29** Éxo. 2.16. [†] **10.35** Sal. 68.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Tsaypitanami Israel runakunawan
takukashqa aywaq jäpa runakuna
Egiptucho alli mikuykunata mikuyan-
qanta yarpätsiyarqan. Tsaymi Israel
runakuna alläpa aytsanar waqarnin
niyarqan: "¡Pillarä aytsata qaraykа-
mashwan! 5 Egiptuchöqa debaldillami
pescäduta mikuq kantsik. Tsaynöpis
pepinuta, melonta, pöruta, ceböllata
y äjustami mikuq kantsik. 6 Kaychöqa
*manállata mikur pasaypa ajayashqa-
nami kaykantsik".
7 (Manáqa karqan culantrupa
murunnö y jachapa weqin niraq qar-
washmi. 8-9 Cada tutami manáqa shull-
yanö warämuq. Tsaytami runakuna
qoriskir aqayaq o rumiwan takayaq.
Wakinqa kusinayaq y wakinnami tsay-
pita tantata rurayaq. Tsaynö ruraskir
mikuyaptinmi gustunpis aceitiwan
masarashqa tantanö karqan.)†
10 Israel runakuna wamrankuna-
wan toldu punkuncho waqayan-
qanta wiyarmi Moisés y Tayta Dios
pasaypa ajanäyarqan. 11 Tsaymi Tayta
Diosta Moisés nirqan: "Sirviqniki
kaykaptïqa ¿imanirtä ñakatsimanki?
¿Imanirtä mana kuyapämaypa Israel
runakunata pushanäpä churamash-
qayki? 12 ¡Manami paykunapa maman-
tsu ni taytantsu kaykä! ¿Imanirtä
nimashqayki chuchuykaq wamratanö
marqashqa apanäpä? ¿Imanörä Abra-
hamta, Isaacta y Jacobta awninqayki
nacionman chätsishä? 13 ¿Tsaytsika
runakuna mikuyänanpä maypitatä
aytsata tarishä? Pasaypa aytsanarmi
waqar niyäman: 'Aytsata qarayä-
may'. 14 Tsaytsika runakunata japallä
manami pushayta kamäpakütsu. Kay
runakuna pasaypami ajanätsikuyan.
15 Rasunpaypa kuyamarqa ñakatsimä-
naykipa trokin juklla qorikallämay".
16 Tayta Diosnami nirqan: "Qan-
chis chunka (70) Israel mayor runaku-
nata qayaykatsir Tinkuna Tolduman
pushay. Tsaycho llapayki shuyäyämay.
17 Tsaymanmi noqa shamushä qamwan
parlanäpä. Israel runakunata pushar
yanapayäshunaykipämi qamcho kay-
kaq Espïrituta paykunatapis qarashä.
Kananpitaqa mananami japallaykina-
tsu pushanki.
18 "Wiyashqämi Israel runakuna
waqar niyanqanta: '¡Pillarä aytsata
qaraykamashwan mikurkunapä! ¡Kay-
cho ñakar kawanqantsikpa trokin mas
allimi kanman karqan Egiptullacho
kakushqa!' Kananqa Israel runakunata
niy waray junaq aytsata mikuyänanpä
kanqanta. Tsaypäqa kanan junaq puri-
ficakuyätsun. Noqami aytsata qara-
shä. 19 Aytsataqa manami juk junaq-
llatsu ni ishkay junaqllatsu ni pitsqa
junaqllatsu ni chunka junaqllatsu ni
ishkay chunka junaqllatsu mikuyanqa,
20 sinöqa juk killami pasaypa melanä-
yanqanyaq mikuyanqa. Paykunawan
kaykaptïmi '¡imapärä Egiptupitapis
yarqamurqantsik!' nir waqaykäyan.
Tsaynö parlarmi manakaqman chura-
yämashqa".
21 Tsaynami Moisés nirqan: "Pushay-
kanqä runakuna soqta pachak waran-
qami (600,000) kaykäyan. ¿Tsaytsika
kaykäyaptïku juk killantin aytsata
qarayämanki? 22 ¿Maychötä tsaytsika
üshapis cabrapis wäkapis kaytsika
runakuna mikuyänanpä? Lamarcho
llapan pescädupis manami aypanqa-
tsu".
23 Tayta Diosnami nirqan:
"¿Pasaypa munayniynaq kanqätaku
yarpanki? Kananmi rikanki ninqäku-
nata cumplinqäta".

Mayor runakunata Espïritunta Tayta Dios qaranqan

24 Tsaypita aywarmi Moisésqa lla-
pan runakunata willarqan Tayta
Dios ninqankunata. Nirkurmi qan-
chis chunka (70) mayor runakunata

† **11.8-9** Éxo. 16.2-31.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qoriykur Tinkuna Toldu ñöpankunaman ichïtsirqan. 25 Tinkuna Toldu jananman pukutaycho uraskamurmi Moiséswan TAYTA DIOS parlayarqan. Tsaymi Moiséscho kaykaq Espïrituta qanchis chunka mayor runakunatapis qorqan. Espïrituta chaskiskirnami profëtanöna parlayarqan. Tsaypita yapayqa mananami imaypis tsaynö parlayarqannatsu.

26 Qanchis chunka (70) mayor runakunata qayarmi Eldadta y Medadtapis Moisés qayarqan. Itsanqa Tinkuna Tolduman aywayänanpa trokin campamentullachömi quëdakuyarqan. Paykunamanpis Espíritu chaptinmi profëtanö parlar qallaykuyarqan. 27 Tsaymi juk chölu cörrilla aywar Moisésta willarqan: "Eldadwan Medadqa profëtanömi campamentuncho parlaykäyan".

28 Tsaynö willaptinmi Moisésta Nunpa tsurin Josué nirqan: "¡Taytay, tsaynö mana parlayänanpä michay!"

Josuéqa Moiséspa yanapaqnin chölumi karqan.

29 Moisésnami nirqan: "¿Imanirtä noqalla profëta kanäta munanki? ¡Allimi kanman llapan runakunapis profëta kayänanpä Espïritunta TAYTA DIOS qaraptin!"

30 Tsaypitanami Moiséspis y mayor runakunapis campamentunkunaman kutikuyarqan.

Codornizkunata Tayta Dios yuritsinqan

31 Tsaypitanami lamarpita wayrata TAYTA DIOS wayratsimurqan. Tsay wayrami tsaytsika codornizkunata patsallapa pajaykaqta campamentu ñöpankunaman apamurqan. Tsay codornizkunami campamentu ñöpankunapa juk junaq aywayyaq kayarqan. 32 Ishkay junaq y juk paqasmi Israel runakuna tsaytsika codornizkunata tsariyarqan. Wallkallata tsariqkunapis chunka muntuntami qoriyarqan. Nirkurnami campamentu ñöpankunacho majar tsakitsiyarqan.† 33 Codornizta tsayrä mikur qallaykäyaptinmi TAYTA DIOS pasaypa ajanashqa kar atskaq runakunata qeshyawan castigar wanutsirqan. 34 Pachallapä yarparaqkunata tsaycho pampayanqanpitami tsay partita jutitsiyarqan Kibrot-hataava[m] jutin kananpä.

35 Kibrot-hataava partipita aywakurmi Israel runakuna Hazerot partiman chäyarqan. Tsaychömi campamentukunata rurar patsakuyarqan.

Aarónwan María Moiséspa wasanta rimayanqan

12 1 Hazerotcho cusita warmiwan majatsakanqan jananmi Aarón y panin María Moiséspa wasanta rimar 2 niyarqan: "Manami Moiésllawantsu TAYTA DIOS parlashqa, sinöqa noqantsikwanpis parlashqami".

Tsaynö parlayanqantami TAYTA DIOS wiyarqan. 3 Paykuna tsaynö rimayaptinpis kay patsacho pïmaypitapis mas alli shonqu karmi Moisésqa imatapis parlakurqantsu.

4 Tsaymi Moisésta, Aarónta y Maríata TAYTA DIOS nirqan: "Tinkuna Tolduman kimsayki aywayay".

Tsayman kimsan aywayaptinmi 5 ichiraykaq pukutay rurincho Tinkuna Toldu punkuman TAYTA DIOS urämurqan. Tsaypita Aarónta y Maríata qayaptin ñöpanman aywayaptinmi 6 TAYTA DIOS nirqan: "Ninqäta shumaq wiyayämay. Qamkunacho profëtakunata revelacioncho y suëñuyninkunachömi parlapä. 7 Wayïta[n] alli rikaq sirvimaqnï Moiséstami itsanqa

---

[m] **11.34** *Kibrot-hataava* ninanqa *aytsa pachakuna pamparäyanqan* ninanmi. [n] **12.7** Wayinpä parlarqa Israel runakunapämi parlaykan.
† **11.31-32** Éxo. 16.12-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsaynötsu parlapä. 8 Paytaqa mana
tumatsiyllapami parlapä. Kikïtami
rikaman. Tsaynö kaykaptinqa ¿ima-
nirtä wasanta rimaykäyanki?"
9 Tsaynö niskirmi TAYTA DIOS alläpa
rabyanashqa aywakurqan. 10 Tinkuna
*Sagrädu Toldupita pukutay aywas-
kiptinmi jinan höra Maríapa entëru
cuerpun *leprawan yuraq rikakuskir-
qan. Tsayta rikaykurmi 11 Moisésta
rugakur Aarón nirqan: "Taytay, jutsata
rurar wasayki rimayanqäpita ama
castigaykayällämaytsu. 12 Mamanpa
pachallancho wanushqa wamrapa
qaran ismushqa kanqannömi Maríapa
qaranpis kaykan. Taytay, alliyänanpä
TAYTA DIOSTA mañakuykullay".
13 Tsaymi TAYTA DIOSTA rugakur
Moisés nirqan: "Tayta Dios, Maríata
alliyaykatsillay".
14 TAYTA DIOSNAMI nirqan:
"Qaqllancho taytan toqapaptin
¿manaku qanchis junaqyaq penqa-
kushqa kanman? Tsaynö kaptinqa
campamentupita qanchis junaqyaq
Maríata qarquy.† Tsaypitarämi kuti-
munqa".
15 Tsaymi campamentupita qan-
chis junaqyaq Maríata qarquyarqan.
Pay kutimunqanyaqmi Israel runa-
kuna patsallancho kayarqan. 16 María
kutiskamuptinnami Israel runakuna
Hazerotpita aywakur Parán tsunyaq
jirkaman chäyarqan. Tsaychömi tol-
dunkunata shäritsir patsakuyarqan.

Canaánta rikapakayämunanpä
Moisés kachanqan
Deuteronomio 1.19-25

13 1 Tsaypitanami Moisésta TAYTA
DIOS nirqan: 2 "Cada trïbu-
pita juk mandaqta kachay *Canaánta
rikapakayämunanpä. Tsay naciontami
Israel runakunata entregashä".
3 Tsaymi TAYTA DIOS ninqannö
rikapakayämunanpä Parán tsunyaq
jirkapita runakunata Moisés kacharqan.
Llapanpis tsay runakuna mandaqmi
kayarqan. 4 Tsay aywaq runakunami
kayarqan Rubén trïbupita Zacurpa tsu-
rin Samúa, 5 Simeón trïbupita Horípa
tsurin Safat, 6 Judá trïbupita Jefonipa
tsurin Caleb, 7 Isacar trïbupita Josépa
tsurin Igal, 8 Efraín trïbupita Nunpa tsu-
rin Oseas, 9 Benjamín trïbupita Rafúpa
tsurin Palti, 10 Zabulón trïbupita Sodipa
tsurin Gadiel, 11 Josépa tsurin Mana-
sés trïbupita Susipa tsurin Gadi, 12 Dan
trïbupita Gemalipa tsurin Amiel, 13 Aser
trïbupita Micaelpa tsurin Setur, 14 Nef-
talí trïbupita Vapsipa tsurin Nahbi y
15 Gad trïbupita Maquipa tsurin Geuel.
16 Paykunatami Canaánman rika-
pakamuq Moisés kacharqan. Nunpa
tsurin Oseaspa jutintanami Moisés
trukatsirqan Josué[o] jutin kananpä.
17 Canaánta rikapakayämunanpä
kacharmi Moisés nirqan: "*Neguevpa
päsar jallqakunacho markakuna-
man aywayanki. 18 Tsay markaku-
nata imanö kanqantapis rikapakamur
musyapakayämunki runakuna jinchi
o kallpaynaq kayanqanta, atskaq o
wallkaqlla kayanqanta. 19 Tsaynöpis
rikapakayämunki wayinkuna toldulla
o pirqa kanqanta y markankuna mura-
llashqa o murallanni kanqanta. Tsay-
nöpis rikapakayämunki chakrankuna
imanö kanqanta. 20 Rikapakayämunki
alli chakra o qachpa chakra kanqanta,
munti o muntiynaq kanqanta. Tsay
nacionman yaykuyta ama mantsari-
yankitsu. Tsay chakrakunacho ima
wayunqantapis apayämunki".
(Tsay witsanmi punta poquq üva
pallay tiempuna karqan.)
21 Moisés tsaynö kachaptinmi entëru
Canaánta rikapakayämurqan Zin

[o] **13.16** *Oseas* ninanqa *salvación* ninanmi. *Josué* ninanqa *Tayta Dios salvacionmi kaykan* ninanmi.
† **12.14** Núm. 5.2-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

niyanqan tsunyaq jirkapita hasta Hamatman yaykuna Rehob markayaq.
22 Neguevpa päsarmi Hebrón markaman chäyarqan. Tsaychömi taykäyarqan Anacpita aywaraqkuna. Paykunami kayarqan Ahimán runakuna, Sesai runakuna y Talmai runakuna. Hebrón markata shäritsiyanqanpita qanchis watatarämi Egiptucho Zoán markata sharkatsiyarqan.
23 Tsaypita Escol pampaman rikapakuq chaykurmi llimllantinta juk sarta üvata mutuskir qeruwan wantuypa apayarqan. Tsaynöllami hïgustawan granädatapis apayarqan. 24 Juk sarta üvata pallayanqanpitami tsay pampata jutitsiyarqan Escol[p] jutin kananpä.
25 Chusku chunka (40) junaq rikapakuskirmi 26 Parán tsunyaq jirkacho Cadesman kutiyarqan. Tsaychömi kaykäyarqan Moisés, Aarón y llapan Israel runakunapis. Chaykurmi willayarqan imata rikayanqanta y wiyayanqantapis. Tsaynöllami tsaypita imata apayämunqankunata rikatsiyarqan.
27 Moiséstanami niyarqan: "Rikapakuq kachayämanqayki chakrakunamanmi aywayashqä. Tsaychöqa rasunpaypami lichipis y abëjapa mishkinpis atska kaykan. Kay frütakunatami tsaypita apayämushqä. 28 Itsanqa tsaycho taq runakuna atskaqmi kayan. Markankunapis jatusaq y jinchi murallashqami. Tsaynöllami Anacpita aywaraq jatusaq runakunapis kaykäyan. 29 Tsaynöllami Neguevcho amalecita runakuna taykäyan. Jallqacho kaykaq markakunachöqa heteo runakuna, jebuseo runakuna y amorreo runakunami taykäyan. Cananeo runakunanami lamar kuchun pampakunacho y Jordán mayu ñöpan pampakunacho taykäyan".
30 Tsaynö willayaptinmi Moiséspa contran runakuna parlayarqan. Tsaymi runakunata upällatsir Caleb nirqan: "¡Tsaynö kayaptinpis tsay markakunata y chakrakunata qechunantsikpä aywashun! ¡Noqantsikqa paykunata vincishunmi!"
31 Tsaynö niptinpis rikapakuq mayinkunami niyarqan: "Tsay runakunataqa ¿imapätä wajupäshunpis? ¡Paykunaqa noqantsikpita mas atskaqmi kayan!"
32 Israel mayinkunata mantsaritsirmi niyarqan: "Rikapakayämunqä markakunacho pasaypa wanutsinakuyllami kaykan. Tsaynöpis tsay markakunacho taq runakuna jatusaqmi kayan.
33 Anacpita[†] aywaraq jatusaq runakunatapis rikayashqämi. Yarpaynïkunapitaqa paykunapa ñöpancho chukllushnöllami kayashqä. Paykunapis chukllushtanöllami rikayämashqa".

Israel runakuna Tayta Diospa contran shäriyanqan

Deuteronomio 1.26-33

14 1 Tsaynö niyaptinmi Israel runakuna qayararnin tsay paqas warat waqayarqan. 2 Tsaymi Moisésta y Aarónta qayapar niyarqan: "¡Allimi kanman karqan Egiptullacho o kay tsunyaq jirkallacho wanukushqa! 3 ¿Imapätä kayman TAYTA DIOS pushamashqantsik? Guërracho wanutsimarnintsikmi warmintsikta y tsurintsikkunatapis contrantsikkuna apakuyanqa. ¡Tsaypa trokinqa mas allimi kanman karqan Egiptuman kutikushqa!"
4 Tsaymi jukninpis jukninpis willanakur niyarqan: "Egiptuman pushamänantsikpä juktana mandamaqnintsikta churashun".
5 Tsaynö niyaptinmi Moiséswan Aarónqa ima ruraytapis mana kamäpakur llapan runakunapa ñöpancho lätakaykuyarqan.
6 Nunpa tsurin Josué y Jefonipa tsurin Calebpis pasaypa llakikurmi

[p] **13.24** *Escol* ninanqa *sarta* ninanmi.
[†] **13.33** Gén. 6.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

latsapankunata rachiyarqan. (Paykunaqa *Canaánman rikapakuq aywaqkunami kayarqan.) 7Nirkurnami Israel runakunata niyarqan: “¡Rikapakayämunqä nacionqa alläpa allimi kaykan! 8Kuyamarnintsikmi TAYTA DIOS tsay nacionman yaykatsimäshun. Tsaychöqa lichipis y abëjapa mishkinpis atskami kaykan. 9TAYTA DIOSPA contran ama shäriyaytsu† ni tsaycho taq runakunata ama mantsayaytsu. Paykunataqa chuspitanöllami llapirishun. Paykunata yanapananpä manami pipis kantsu. TAYTA DIOS noqantsikwan kaykaptinqa ama mantsarishuntsu”.

10Tsaynö niyaptinmi runakuna saqmayta munayarqan. Tsay hörami llapan runakuna TAYTA DIOSPA chipipiyninta Tinkuna Tolducho rikayarqan. 11Tsaychömi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: “¡Imayyaqrä Israel runakuna ajanätsiyämanqa! Milagrukunata ruranqäta rikaykarpis ¡imayyaqrä criyiyämanqatsu! 12Kay runakunatami pestiwan ushakätsishä. Qampita aywaraqkunallami jatun nación kayanqanyaq mirayanqa”.

13Moisésnami nirqan: “Taytay, kikikimi munaynikiwan Egiptupita Israel runakunata jipimushqayki. Paykunata ushakätsiptikiqa 14Egipto runakunami Canaáncho taq runakunata willayanqa. Cananeo runakunapis musyayanmi noqakunawan kaykanqaykita. Tsaynöllami musyayan yuripaykamar parlapämanqaykita, ichiraykaq pukutaycho ñöpäkunata junaqpa aywanqaykita y ichiraykaq nina rupaykaqcho paqaspa aywanqaykitapis. 15Israel mayïkunata llapanta ushakätsiptikiqa maytsaycho taq runakunami manakaqman churayäshurniki niyanqa: 16‘TAYTA DIOS awninqan nacionman tsay runakunata chätsiyta mana kamäpakurmi tsunyaq jirkallacho ushakätsishqa’.

17“Tsaymi TAYTA DIOS, mañakü awninqaykinölla munaynikiwan yanapaykamänaykipä. Qammi nishqayki 18mana ajanaq y kuyapäkuq kanqaykita. Tsaynöllami nishqayki mana cäsukuqkuna perdonta mañakushuptiki perdonanaykipä kanqanta. Tsaynöllami nishqayki jutsa ruraqkunata kikintapis, tsurintapis, willkantapis y shurukta willkantapis castiganaykipä kanqanta.† 19Egiptupita kayyaq pushayämänaykipäpis pacienciayki kashqami. Kuyapäkuq kaykarqa jutsata rurayanqanpita kay runakunata perdonaykullay”.†

Israel runakunata Tayta Dios castiganqan

Deuteronomio 1.34-40

20Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: “Mañakamanqaykinöllami perdonashä. 21Imayyaqpis kawaq Dios kar y entëru munduta munaynïcho tsararmi nï: 22-23Egiptucho y tsunyaq jirkacho milagrukunata ruranqäta rikaqkuna manami ni jukllayllapis chäyanqatsu unay castaykikunata awninqä nacionman. Paykunaqa kikinkuna munayanqanta ruratsimayta munarmi kutin kutin cäsukayämashqatsu. Manami mayqanpis tsaynö ajanätsimaqkuna tsay nacionman chäyanqatsu.† 24Sirvimaqnï Calebmi itsanqa ninqäkunata cäsukaman. Tsaymi rikapakamunqan nacionman payta yaykatsishä. Paypita aywaraqkunapis tsaychömi täyanqa.† 25Amalecita y cananeo runakuna täyanqan pampapaqa amana päsayaynatsu. Tsaypa trokinqa waray junaq tsunyaq jirkaman kutiyay Puka Lamarman aywaq nänipa”.

26Tsaypitanami Moisésta-wan Aarónta TAYTA DIOS nirqan: 27“Wiyashqämi Israel runakuna conträ

†**14.9** Heb. 3.16. †**14.18** Éxo. 20.5-6; 34.6-7; Deut. 5.9-10; 7.9-10. †**14.13-19** Éxo. 32.11-14. †**14.22-23** Heb. 3.18. †**14.24** Jos. 14.9-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

parlayanqanta. ¡Imayyaqrä kay runakunata awantashä! 28 Kay ninqäta paykunata willay: 'Noqa TAYTA DIOSMI jurar nï: Yarpäyanqaykinöllami llapaykita ushakätsiyäshayki. 29 Conträ parlayanqanpitami ishkay chunka (20) watayuqpita janaman llapan censashqa kaqkuna kay tsunyaq jirkacho wanuyanqa.† 30 Jefonipa tsurin Calebwan y Nunpa tsurin Josuéllami awninqä nacionman yaykuyanqa. Tsaypita kaqqa manami mayqaykipis yaykuyankitsu. 31 Wamraykikunatami itsanqa chikiyäshuqniki runakuna apakuyänanpä kanqanta yarpäyaptikipis yaykatsishä. Manäniräyanqayki nacionchömi wamraykikuna täyanqa.

32 " 'Qamkunaqa kay tsunyaq jirkachömi wanur ushakäyanki. 33 Wanur ushakäyanqaykiyaqmi wamraykikuna chusku chunka (40) wata† uywankunawan tsunyaq jirkapa puriyanqa. Qamkuna mana wiyakuq kayanqaykipitami tsaynö ñakayanqa. 34 Chusku chunka junaq *Canaánta rikapakayämunqaykinömi chusku chunka wata ñakar puriyanki. Tsaynöpami cada junaqpita juk wata tsunyaq jirkacho kayanki. Tsayrämi musyayanki imanö castigakuq kanqätapis. 35 Noqa TAYTA DIOS karmi ninqäta cumplishä. Tsaymi conträ shäriq y mana cäsukamaq runakunata castigaptï kay tsunyaq jirkallacho wanur ushakäyanqa' ".

36 Runakunata desvaluratsiyanqanpitami Moisés kachanqan chunka rikapakuqkunata 37 pesti qeshyawan TAYTA DIOS wanutsirqan. 38 Josuéwan Calebllami kawaykar quëdayarqan.

Amalecita y cananeo runakuna Israel runakunata vinciyanqan

Deuteronomio 1.41-46

39 TAYTA DIOS ninqanta Moisés willaptinmi Israel runakuna pasaypa llakikuyarqan. 40 Tsaymi tuta tutalla shärikuskir jallqakunaman aywayänanpä niyarqan: "TAYTA DIOS awnimanqantsik nacionman yaykuyta mana munar jutsayuqmi rikakuykantsik. Kanan tsayman juklla aywashun".

41 Moisésnami nirqan: "¡Manakaqllapämi tsayman aywayta yarpaykäyanki! Tsunyaq jirkaman kutinantsikpä TAYTA DIOS nikämashqaqa ¿imanirtä cäsukuyta munayankitsu? 42 Awnimanqantsik nacionman ama aywayaytsu. Mana wiyakur aywayaptikiqa TAYTA DIOS manami yanapayäshunkitsu. Tsaymi chikishuqnikikuna vincir wanutsiyäshunki. 43 Amalecita y cananeo runakunaqa ushakätsiyäshunaykipämi shuyaykäyäshunki. Mana cäsukuq kayanqaykipita TAYTA DIOS manami tsapäyäshunkinatsu".

44 Moisés tsaynö nikaptinmi Israel runakuna chölu tukur jallqakunaman aywayarqan. Tsaynö aywayarqan campamentucho Moisésta y *Pactu Babulta jaqiskirmi. 45 Israel runakuna aywaykaptinmi jallqakunacho taq amalecita y cananeo runakuna yarqaskamur Israel runakunata atacayarqan. Vinciskirmi qatikachäyarqan Hormayaq.

Sacrificiukunata imanö rurayänanpä tantiyatsinqan

15 1 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Israel runakunata niy: 'TAYTA DIOS entregayäshunaykipä kaykaq nacionman chaykur 3 sacrificiukunata paypä rupatsiyanki mushkuyninta mayar kushikunanpä. Tsay sacrificiukunata rupatsiyanki rupatsina kaq sacrificiu kaptinpis awniyanqaykita cumplirpis, voluntänikipita uywata apamurpis o fiestapä uywata apamurpis. Tsay sacrificiukunapä uywaykikunapita apayämunki torïtuta, üshata o cabrata karpis.

†**14.29** Heb. 3.17. †**14.32-33** Hech. 7.36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 “ ‘Sacrificiupä apayämunqaykiwan
juntu apayämunki ishkay kïlu allinnin
jarinata juk litru aceitiwan pichush-
qata.
5 “ ‘Tsaynölla cada carnishta apamur
jananman juk litru vïnuta yapayanki
aytsaman wiñayänaykipä.
6 “ ‘Cada carnëruta apamur janan-
man yapayanki chusku kïlu jarinata
juk litru aceitiwan pichushqata. 7 Tsay-
nölla apayanki litru y mediu vïnuta
aytsaman wiñayänaykipä. Tsaypa
mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shon-
qunpänö kanqa.
8 “ ‘Rupatsina sacrificiupä, awni-
yanqaykita cumpliyänaykipä o alli
päsakuy sacrificiupä karpis torïtuta
TAYTA DIOSPÄ apamur 9 jananman
apayanki soqta kïlu jarinata ishkay
litru aceitiwan pichushqata. 10 Tsaynö-
lla apayanki ishkay litru vïnuta aytsa-
man wiñayänaykipä. Tsay sacrificiupa
mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shon-
qunpänö kanqa.
11 “ ‘Tsaynöllami rurayanki töruta,
carnëruta, carnishta o malta chïvuta
apamurpis. 12 Ayka uywata apamurpis
cada ünunpä tsaynölla apayämunki.
13 Llapan Israel runakunami sacrifi-
ciukunata tsaynö imaypis rurayanqa.
Tsay sacrificiukunapa mushkuyninmi
TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa.
14 “ ‘Jäpa runakunapis sacrificiuku-
napä apamurqa qamkunanölla rura-
yanqa. Tsaynölla rurayanqa qorpa
karpis o patsancho tarpis. Tsay sacrifi-
ciukunata rupatsiyaptinmi mushkuynin
TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa.
15 Israel runa o jäpa runa karpis ninqäta
tsaynölla cumpliyätsun. Kay ninqäku-
naqa imayyaqpis leymi qamkunapä y
qamkunapita aywaraqkunapäpis kanqa.
16 Tsaynöllami kay ninqäkuna kaykan
qamkunapä y jäpa runakunapäpis’ ”.
17 Mastami Moisésta TAYTA DIOS nir-
qan: 18 “Israel runakunata niy: ‘TAYTA
DIOS pushaykämanqantsik nacionman
chaykur 19 chakracho wayunqanta
cosechar TAYTA DIOSPÄ rakiyanki.
20 Punta poquq trïguta cosechar
*primiciata rakiyanqaykinölla punta
poquq trïguta aqaskatsir masararpis
rakiyanki. 21 Tsay ofrendata imaypis
apayämunki.
22 “ ‘TAYTA DIOS ninqan manda-
mientukunata mana musyarnin mana
cumplirqa 23 qamkuna y qamkunapita
aywaraqkuna 24 juk torïtuta rupatsina
sacrificiupä apayämunki. Rupatsina
sacrificiuta rupatsiyaptinmi mush-
kuynin TAYTA DIOSPA shonqunpänö
kanqa. Tsaynölla apayämunki tsaki
mikuy ofrendata y *altarman wiña-
nanpä vïnutapis. Tsaykunatawan juk
chïvutapis apayämunki purificatsina
sacrificiupä. Tsay sacrificiukunami
kanqa qamkunacho runakuna mana
musyayninpa jutsata rurayanqanpita.
25 Tsay apayämunqaykikunata TAYTA
DIOSPA ñöpancho sacerdöti rupatsip-
tinmi mana musyaypa jutsata ruran-
qaykipita perdonayäshunki. 26 Tsaynö
perdonayäshunki Israel runakuna o
Israel runakunacho taq jäpa runakuna
kayaptikipis. Tsaynö kanqa qamkuna-
cho llapan runakuna mana musyay-
ninpa jutsata rurayanqanpitami.
27 “ ‘Qamkunacho juk runalla mana
musyayninpa jutsata rurarqa purifica-
tsina sacrificiupä juk watayuq cabrata
apamunqa. 28 Tsayta sacerdöti rupa-
tsiptinmi apamuq runata TAYTA DIOS
perdonanqa.† 29 Kay ninqäkunami ley
kanqa qamkunapä y qamkunacho taq
jäpa runakunapäpis.
30 “ ‘Pipis musyaykar jutsata rurarqa
TAYTA DIOSTAMI ajanätsin. Tsay runa-
taqa Israel runa kaptinpis o jäpa runa
kaptinpis qamkunapita qarquyanki.
31 TAYTA DIOS ninqanta manakaqman
churar mana cäsukunqanpita tsay
runata qarquyanki’ ”.

† **15.27-28** Lev. 4.27-31.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jamay junaqcho aruq runata wanutsiyanqan

32 Israel runakuna tsunyaq jirkacho kaykarmi Israel mayinta jamay junaqcho yantakuykaqta tariyarqan.
33 Tsaynö tariykurmi Moisés, Aarón y llapan runakuna qorikäyanqanman apayarqan. 34 Yantakuykaqta tariyanqanta willayaptinmi imanö castigayänanpäpis mana musyar prësu tsararäyarqan. 35 Tsaynö tsararaykäyaptinmi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Tsay runata campamentupita jukläman apaykur llapan Israel runakuna saqmaypa wanutsiyätsun".
36 Tsaymi TAYTA DIOS ninqannölla Israel runakuna jukläman apaykur saqmaypa wanutsiyarqan.

Latsapanpa kuchunman azul jïlukunata jirayänanpä tantiyatsinqan

37 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan:
38 "Israel runakunata niy latsapankunapa kuchunman azul jïlupita shamshillnin rurayänanpä. Tsaynölla paykunapita aywaraqkuna latsapankuna kuchunman shamshillninta imaypis churayanqa. 39 Tsay shamshillta rikarmi yarpäyanki NOQAPA mandamientükunata cumpliyänaykipä kanqanta. Tsaynöpami jutsata rurayänaykipä shonquykikuna yarpaptinpis tantiyakur kachariyanki. 40 Tsay shamshillkunami kanqa ninqäkunata cäsukur noqa munanqänö *santu kawayänaykipä. 41 Noqami Egiptupita jipimurqä Tayta Diosnikikuna kanäpä. Noqami TAYTA DIOSNIKIKUNA kaykä".

Coré, Datán y Abiram Moiséspa contran shäriyanqan

16 1 Leví trïbupitami juk runa Coré† jutiyuq karqan. Paymi Coat casta Izharpa tsurin karqan. Rubén trïbupitanami Datán, Abiram y On kayarqan. Datán y Abiramqa Eliabpa tsurinkunami karqan. Onnami Peletpa tsurin karqan. 2 Paykunami ishkay pachak pitsqa chunka (250) runakunawan Moiséspa contran shäriyarqan. Llapanpis yätsikuq y reqishqa runakunami kayarqan. 3 Paykunami qorikaykur Moisésta y Aarónta niyarqan: "¡Alläpanami qamkunaqa manakaqman churaykäyämanki! Llapantsikmi TAYTA DIOSPÄ *santu kantsik. Llapantsiktami yanapaykämantsikpis. Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä qamkunalla munayyuq kayanqaykita yarpaykäyanki?"
4 Tsaynö niyaptinmi Moisés ima ruraytapis mana kamäpakur lätakaykurqan. 5 Nirkurmi Coréta y wakin runakunatapis nirqan: "Waray tutami TAYTA DIOS musyatsimäshun mayqantsikpis santu kanqantsikta.† Santu kaqmi paypa kaykan. Pay akranqan kaqkunallami payta sirviyänanpä ñöpanman yaykuyanqa. 6 Waray tuta shayämunki cada ünuyki inciensiu qoshnitsikuyänaykikunata apakurkur. 7 Tsaykunaman shanshata wiñarkurmi TAYTA DIOSPA ñöpancho inciensiuwan qoshnitsiyanki. TAYTA DIOS akranqan kaqmi ñöpancho sirvinanpä santu kanqa. ¡*Levitakuna, qamkunaqa alläpami TAYTA DIOSTA rabyanaykätsiyanki!"
8 Tsaypitanami Coréta Moisés nirqan: "Levitakuna, shumaq wiyayämay.
9 TAYTA DIOSMI Israel mayikikunapita akrayäshushqayki payta sirvir llapan runakunapa trokin *Sagrädu Tolducho ruraykunata rurayänaykipä. ¿Manaku tsaywan contentakuyanki?
10 Qamta y levita mayikikunatapis TAYTA DIOSMI churayäshushqayki ñöpancho sirviyänaykipä. ¿Kananqa sacerdöti kaytanaku munaykäyanki?
11 Tsaynö yarparku ¿Aarónpa contran

†**16.1** Jud. 11. †**16.5** 2Tim. 2.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

shäriykäyanki? Aarónpa contran shärirqa TAYTA DIOSPA contranmi shäriykäyanki”.

12 Tsaypitanami Moisés qayatsirqan Eliabpa tsurinkuna Datánta y Abiramta. Paykunanami niyarqan: “Manami aywayäshätsu. 13 Kutir Moisésta willayanki: ‘Egiptucho lichipis abëjapa mishkinpis yakunörä atska kaykaptin kay tsunyaq jirkacho wanuyänäpä pushayämar ¿allita ruranqaykitaku yarpaykanki? Tsaynöpis ¿mandamaqnïkuna kaytaku munaykanki? 14 Kananyaqpis manarämi chätsiyämashqaykirätsu yakunörä atska lichipis abëjapa mishkinpis kanqan nacionman. Manami chakratapis ni üva plantaraqtapis rikatsiyämashqaykirätsu. ¿Imayyaqtä tsaynölla engañayämanki? Tsaymi shamuytapis munayätsu’ ”.

15 Tsaynö niyanqanta willaptinmi Moisésqa pasaypa ajanar TAYTA DIOSTA nirqan: “¡Taytay, paykuna inciensiuwan qoshnitsiyaptin ama chaskiytsu! Noqa manami ni juk ashnullantapis qechushqätsu ni imaypis paykunata wajupätsu”.

16 Nirkurnami Coréta Moisés nirqan: “Waray tuta mandayta munaq mayikikunawan TAYTA DIOSPA ñöpanman shayämunki. Tsaychömi Aarónpis kaykanqa. 17 Cada ünuyki inciensiu qoshnitsikuyänaykita inciensiuntinta TAYTA DIOSPA ñöpanman apayämunki. Tsaymi ishkay pachak pitsqa chunka (250) qoshnitsikuna kanqa. Tsaynöllami Aarónpis inciensiu qoshnitsikunanta apamunqa”.

18 Moisés ninqannöllami juknin jukninpis qoshnitsikunanman shanshata y inciensiuta wiñarkur Tinkuna Toldupa patiunman shayämurqan. Tsaychömi Moiséswan Aarónpis kaykäyarqan. 19 Moiséspa y Aarónpa contran shäriqkuna Coréwan tsaycho qorikashqa kaykäyaptinmi TAYTA DIOSPA chipipiynin rikakämurqan. 20 Tsaypitanami Moiséstawan Aarónta TAYTA DIOS nirqan: 21 “¡Kanan hörami kay runakunata ushakätsishä! ¡Paykunapita juklla witikuyay!”

22 Tsaynö niptinmi Moiséswan Aarón llakikurnin patsaman lätakaykur niyarqan: “¡Tayta Dios! Qammi llapan runakunatapis kawayta qaranki. ¿Juk runalla jutsata ruranqanpitatsurä llapan runakunata ushakätsinki?”

23 Tsaynö niyaptinmi TAYTA DIOS nirqan: 24 “Israel runakunata niy Coré, Datán y Abiram täyanqan toldunkuna ñöpanpita jukläman witikuyänanpä”.

25 Tsaymi lätaraykäyanqanpita shärirkur Israel mayor runakunawan Moisés aywayarqan Datán y Abiram kaykäyanqan kaqman. 26 Tsayman chaykurmi runakunata Moisés nirqan: “Kay jutsa ruraq runakunapa toldunkuna ñöpanpita witikuyay. Paykunapa imantapis ama yatayaytsu. Yatarqa paykunapa jutsankunapitami qamkunapis wanuyanki”.

27 Tsaymi llapan runakuna witikuyarqan Corépa, Datánpa y Abirampa toldunkuna ñöpanpita. Abiramwan Datánqa toldunkunapa ñöpanchömi warminkunawan wamrankunawan kaykäyarqan. 28 Nirkurmi runakunata Moisés nirqan: “Kananmi tantiyayanki TAYTA DIOS kachamashqa kaptin imatapis pay nimanqallanta ruranqäta. 29 Kay runakuna wakin runakunanöpis alli wanuypa wanuyaptinmi musyayanki TAYTA DIOS mana kachamanqanta. 30 TAYTA DIOS patsata kichakaskatsir llapan imaykantintapis tsay runakunata kawaykaqta ultaskatsiptinmi itsanqa musyayanki TAYTA DIOSPA contran shäriyanqanta”.

31 Moisés tsaynö nikaptinmi tsay runakuna ichiraykäyanqan kaqpa patsa kichakaskir 32 Coréta, Datánta, Abiramta, castankunata y imaykankunatapis ultaskirqan. 33 Tsaynö kawaykaqta ultaskirmi patsa wichqakaskirqan. Tsaynöpami llapan

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imaykankunawan Israel runakunapita ushakäyarqan. 34 Patsa kichakaptin qayaräyanqanta wiyarmi ñöpancho kaykaq Israel runakunapis qayararnin qeshpir niyarqan: “¡Noqantsiktapis patsa ultaskamashwantä!”

35 Tsaynöllami TAYTA DIOSPA ñöpanpita nina lunyar shamurnin usharqan ishkay pachak pitsqa chunka (250) inciensiuwan qoshnitsiq runakunatapis.

36 (17.1) Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 37 (17.2) “Tsay wanuq runakunapa qoshnitsikuyänanqa *sagrädumi. Tsaynö kaykaptinqa Aarónpa tsurin Eleazarta kachay nina rupanqanpita jipinanpä y qoshnitsikunancho shanshata qoriskir campamentupita karuman jitananpä. 38 (17.3) Noqapa ñöpächo inciensiuwan qoshnitsiyanqanpitami cada qoshnitsikunan sagräduna kaykan. Tsaymi cada wanuq runapa qoshnitsikunanta llapshallaman tsulluskatsir *altarman laqatsinki. Tsayta rikarmi Israel runakuna conträ shäriyanqatsu”.

39 (17.4) Tsaymi wanuq runakunapa inciensiu qoshnitsikunankunata sacerdöti Eleazar qorirqan. Qorinqankunata tsulluskatsirmi llapshallata altarman laqatsirqan. Tsaykunami broncipita rurashqa karqan. 40 (17.5) Altarman tsaynö laqatsirqan pï runapis tsayta rikar TAYTA DIOSPA ñöpancho inciensiuta llutalla mana qoshnitsinanpämi. Tsaynöpami Aarónpita aywaraqkunalla TAYTA DIOSPA ñöpancho qoshnitsiyänanpä kayarqan. Pipis llutalla qoshnitsirqa Coré y munayyuq kayta munaq mayinkuna wanuyanqannömi wanuyanqa. Coréta y yanapaqninkunata tsaynö päsarqan Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami.

41 (17.6) Tsaypita waraynin junaqmi Israel runakuna yapay Moiséstawan Aarónta qayapar niyarqan: “¡Qamkunami TAYTA DIOS akranqan runakunata wanuykätsiyanki!”

42 (17.7) Moiéspa y Aarónpa contran shäriyänanpä qorikarmi illaqpita rikaskiyarqan Tinkuna Tolduta pukutay tsapaskiqta y TAYTA DIOSPA chipipiynin atsikyämuqta. 43 (17.8) Tsaymi Moiséswan Aarón Tinkuna Toldupa patiunman aywayarqan. 44 (17.9) Tsaychömi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 45 (17.10) “¡Tsay runakunapita witikuyay! ¡Paykunata juklla ushakätsishä!”

Tsaynö niptinmi Moiséswan Aarón pasaypa llakikurnin patsaman lätakaykuyarqan. 46 (17.11) Tsaymi Aarónta Moisés nirqan: “TAYTA DIOS pasaypa ajanarmi runakunata ushakaykätsin. Kananqa altarman juklla aywar inciensiu qoshnitsikunaykiman shanshatawan inciensiuta wiñay. Tsayta apakurkur runakuna kaykäyanqan kaqman aywar TAYTA DIOSTA mañakuy paykunata perdonananpä”.

47 (17.12) Moisés ninqannöllami qoshnitsikunanta aptakurkur Aarónqa runakuna wanuykäyanqanman cörrilla aywarqan. Tsaychömi inciensiuwan qoshnitsir TAYTA DIOSTA rugakurqan runakunata perdonananpä. 48 (17.13) Wanushqakunapa y kawaykaqkunapa chawpinman ichiykur TAYTA DIOSTA rugakuptinmi pipis wanurqannatsu. 49 (17.14) Chunka chusku waranqa qanchis pachak (14,700) runakunami tsaycho wanuyarqan. Tsaynö kayarqan Coréwan wanuqkunata mana yupayllapami. 50 (17.15) Runakuna manana wanuyaptinnami Aarón kutirqan Tinkuna Toldupa patiuncho Moisés kaykanqan kaqman.

Aarónpa tukrun sheqllimunqan

17 1 (16) Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 (17) “Cada trïbu Israel runakunapa mandaqninkuna tukrunkunata apayämunanpä niy. Llapan apayämuptinmi chunka ishkay tukrukuna kanqa.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cada tukruman jutinkunata qellqanki. 3 (18) Leví trïbupa tukrunmanqa Aarónpa jutinta qellqanki. Cada trïbupa mandaqninpami juk tukru kanqa. 4 (19) Tsay tukrukunata churanki Tinkuna Toldu rurincho kaykaq *Pactu Babul ñöpanman. Tsaychömi qamwan imaypis tinkuntsik. 5 (20) Akranqä runapa tukrun sheqllimunqanta rikarmi qamta y Aarónta akranqäta tantiyar wasaykikunata rimayanqanatsu".

6 (21) TAYTA DIOS ninqannölla Israel runakunata Moisés willaptinmi cada trïbupa mandaqnin tukrunkunata Moisésta entregayarqan. Aarónpa tukrunpis paykunapa tukrunkunawan kaptinmi chunka ishkay tukrukuna karqan. 7 (22) Tsay tukrukunatami Moisés churarqan *Pactu Toldu rurinman TAYTA DIOSPA ñöpancho kananpä. 8 (23) Tsaypita waraynin junaq Pactu Tolduman aywarmi Moisés tarirqan Leví trïbu Aarónpa tukrun sheqlliraykaqta,† upakshuraykaqta, waytaraykaqta y almendraspis poquraykaqta. 9 (24) Tsaymi TAYTA DIOSPA ñöpanpita llapan tukrukunata Moisés jipimurqan mayqanpa tukrun tuktunqanta Israel runakuna rikayänanpä. Nirkurnami tukrunkunata cada mandaqkuna qorikuyarqan.

10 (25) Moiséstanami TAYTA DIOS nirqan: "Aarónpa tukrunta kutitsiy Pactu Babul ñöpanman. Tsayman churanki mana wiyakuq Israel runakuna tantiyakur conträ mana parlayänanpä. Tsaynöpami wanuyanqanatsu".

11 (26) TAYTA DIOS ninqannöllami llapantapis Moisés rurarqan. 12 (27) Nirkurnami Israel runakuna Moisésta niyarqan: "¡Kayrächi kayllaqa! ¡Kananqa llapäkunachi ushakäyäshä! 13 (28) Mayqanpis TAYTA DIOSPA *Sagrädu Toldunman witipaq kaq wanunanpä kaykaptinqa llapäkunachi ushakäyäshä".

Sacerdötikunata levitakuna yanapananpä ninqan

18 1 Tsaypitanami Aarónta TAYTA DIOS nirqan: "Qamwan tsurikikuna y Leví trïbu mayikikuna *Sagrädu Tolducho imatapis llutanta rurarqa jutsayuqmi rikakuyanki. Sacerdöti rurananpä kaqkunata imatapis llutanta rurarmi itsanqa qamwan tsurikikunalla jutsayuq rikakuyanki.

2 "Qamta y tsurikikunata yanapayäshunaykipä Leví trïbu mayikikunata willanki. Paykunami *Pactu Tolducho sirviyaptiki ima ruraykunachöpis yanapayäshunki. 3 Ninqaykita rurarmi tsay tolduta täpayanqa. Itsanqa *sagrädu kaqkunaman ama witiyätsuntsu ni patiucho kaykaq *altarpa ñöpanmanpis ama yaykuyätsuntsu. Yaykur o witirqa paykunapis qamkunapis wanuyankimi. 4 *Levitakunallami Tinkuna Tolducho ima ruraykunachöpis yanapayäshunki. Qamkuna rurayänaykipä kaqkunamanqa jäpa runakuna ama witiyämutsuntsu.

5 "Qamkunallami altarcho y tolducho rurayänaykipä kaqkunata rurayanki. Kay ninqäkunata cäsukuyaptikiqa Israel runakunata manami castigashänatsu. 6 Israel runakunapitami Leví trïbu mayikikunata akrashqä Tinkuna Tolducho ruraykunata yanapayäshunaykipä. 7 Qamta y tsurikikunata sirvimaq sacerdöti kayänaykipä churashqa kaptïmi qamkunalla altarcho y Lugar Santïsimucho rurayänaykipä kaqkunata rurayanki. Jäpa runa kaykar pipis tsayman yaykuq kaqmi itsanqa wanunqa".

Sacerdötikunapa derëchun ima kanqanpis

8 Tsaypitanami Aarónta TAYTA DIOS nirqan: "Israel runakuna noqapä apayämunqanta qammi rikanki. Tsay

† **17.8** Heb. 9.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

apayämunqan *sagrädu kaqkunatami qamtawan tsurikikunata entregashqä. Kay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qamkunapä y qamkunapita aywaraqkunapä kanqa. 9 Israel runakuna sacrificiupä apamur *altarcho mana rupatsiyanqankunaqa qamkunapämi kanqa, tsaki mikuy ofrenda, purificatsina sacrificiu y consagratsina sacrificiu karpis. Llapanpis tsay sagrädu kaqkuna qampä y tsurikikunapämi kanqa. 10 Ollqu kaqkunallami tsay sagrädu kaqkunata sagrädu sitiucho mikuyanki.

11 "Tsaynöllami ñöpächo joqarkur wakman kayman kuyutsinqayki ofrendakuna qampä, ollqu tsurikikunapä y warmi tsurikikunapä kanqa. Tsay ofrendakunataqa *püru kaqkunallami mikuyanqa. Kay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi kanqa qamkunapä y qamkunapita aywaraqkunapä.

12 "Tsaynöllami punta poquqta cosechayanqanpita allinnin kaq aceitita, vïnuta y trïguta noqapä *primicia apayämunqankuna qampä kanqa. 13 Llapan cosëchankunapita punta poquqkunata noqapä apayämunqankunapis qampämi kanqa. Tsaykunataqa püru kaq castaykikunallami mikuyanqa. 14 Israel runakuna imatapis noqapä apayämunqanqa† llapanpis qampämi kanqa.

15 "Israel runakunapa mayor ollqu wamrankuna y malta uywankunapa punta yuriq orqu wawankunapis noqapä apayämunqanqa qampämi kanqa. Tsaynö kaptinpis mayor wamranta y impüru uywakunapa punta yuriq wawanta entregayäshunaykipa trokinmi qellayta apayämunqa. 16 Yurinqanpita juk killayuq kaykaptinmi apayämunqa pitsqa siclo qellayta. Tsay qellaykunatami pësanqa Tinkunantsik *Sagrädu Tolducho kaykaq pësakunawan. Tsay pësakunawan pësaptinmi juk siclo kanqa chunka juk grämu.

17 "Wäkapa, üshapa y cabrapa punta yuriq wawanpa chaninta apayämunanpa trokinmi kikin uywata apayämunqa. Tsaykuna noqapä kaptinmi pishtaskir altar jananman yawarninta jichanki y wirantapis altar janancho rupatsinki. Tsay rupatsinqaykipa mushkuyninmi NOQAPA shonqüpänö kanqa. 18 Tsay uywakunapa aytsanpis qampämi kanqa. Ñöpächo joqarkur wakman kayman kuyutsinqayki uywapa derëcha kaq chankanwan pëchunpis qampämi kanqa. 19 Israel runakuna noqapä llapan apayämunqanmi qampä, ollqu tsurikikunapä y warmi tsurikikunapä kanqa. Kay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi kanqa qampä y qampita aywaraqkunapä. Qampä y qampita aywaraqkunapä imayyaqpis tsaynö kananpämi awniykä".

Levitakunapa derëchun ima kanqanpis

20 Tsaypitanami Aarónta TAYTA DIOS nirqan: "Israel runakuna chaskiyänanpä kaykaq nacionman chaykur chakrankunata chaskiyaptinpis qam y tsurikikunaqa manami chaskiyankitsu. Chakrata chaskiyänaykipa trokinqa noqami qamkunapa herenciaykikuna kashä. 21 Leví trïbu mayikikunapämi Israel runakuna apayämunqan *diezmukuna kanqa. Tsay diezmukunami paykunapä kanqa Tinkuna Tolducho sirviyämanqanpita.†

22 "Leví trïbupita mana kaykar Tinkuna Tolduman pipis witirqa wanunqami. 23 Tsaymi *levitakunalla Tinkuna Tolducho rurayänanpä kaqkunata rurayanqa. Tsaycho imatapis llutanta rurarqa jutsayuqmi rikakuyanqa. Tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi kanqa qamkunapä y qamkunapita aywaraqkunapä.

† **18.14** Lev. 27.28. † **18.21** Lev. 27.30-33; Deut. 14.22-29; Mal. 3.8-10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Israel nacioncho levitakunapa chakrankuna manami kanqatsu. 24 Tsaynö kanqatsu Israel runakuna noqapä apayämunqan diezmukuna paykunapä kaptinmi".

25 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan: 26 "Levitakunata niy: 'Israel mayikikuna apayämunqan diezmuqa qamkunapa herenciaykikunami kanqa. Apayämunqan diezmupita qamkunapis diezmuta rakiskir TAYTA DIOSPÄ apayämunki. 27 Tsay diezmutami TAYTA DIOS chaskinqa Israel mayikikuna trïgunpita o vïnunpita diezmuta apayämuptin chaskinqannölla. 28 Tsaymi Israel mayikikuna apayämunqan diezmuta chaskir qamkunapis tsaypita diezmuta TAYTA DIOSPÄ apamur sacerdöti Aarónta entregayanki. 29 Imata chaskirpis allinnin kaqta imaypis TAYTA DIOSPÄ apayämunki'.

30 "Levitakunata mastapis niy: 'Allinnin kaqta apayämuptikimi Israel mayikikuna trïgunpita o vïnunpita diezmuta apayämuptin chaskinqannölla TAYTA DIOS chaskinqa. 31 Sobraq kaqtaqa llapan castaykikunawan maychöpis mikuyanki. Tsayqa Tinkuna Tolducho ruraypä kaqkunata rurayanqaykipitami päguykikuna kanqa. 32 Allinnin kaqta TAYTA DIOSPÄ apamurqa sobraq kaqta mikurpis manami jutsayuqtsu kayanki. Israel mayikikuna apayämunqan diezmukunata llapanta tsarikurkurmi itsanqa *sagrädutanötsu rikaykäyanki. Tsaynö rurarqa TAYTA DIOSPA castïgunwanmi wanuyanki' ".

Impüru kayanqanpita purificakuyänanpä ninqan

19 1 Tsaypitanami Moiséstawan Aarónta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Israel mayikikunapämi kay ley kaykan: Manarä yügushqa sänu puka wäkata Israel runakuna apayämutsun. 3 Tsayta chaskiskir sacerdöti Eleazar campamentupita jukläman apaykatsir rikaraykar pishtatsinqa. 4 Tsay wäkapa yawarninman dëdunta jatiykurmi sacerdöti Eleazar Tinkuna Toldu kaqmanpa qanchis kuti tsaqtsunqa. 5 Nirkurmi Eleazar rikaykaptin patsallancho tsay wäkapa qaranta, aytsanta, yawarninta y panzantapis rupatsinqa. 6 Tsay rupatsinqanmanmi cedru qeruta, juk llimlla *hisöputa y puka tëlata sacerdöti Eleazar jitaykunqa.

7 "Tsaypitanami sacerdötiqa bäñakuskir y taqshakuskir campamentuman kutinqa. Tsaynö rurarpis patsa tsakanqanyaqmi *impüru kanqa. 8 Tsaynöllami wäkata pishtaskir rupatsiq runapis taqshakuskir bäñakunqa. Paypis patsa tsakanqanyaqmi impüru kanqa.

9 "Tsaypitanami püru kaykaq juk runana wäka rupanqan uchpata qoriskir limpiu partiman apaykur churanqa. Tsay uchpatami Israel runakuna yakuman wiñayanqa purificakuna yaku kananpä.† Tsay yakumi purificatsina sacrificiu kanqa. 10 Uchpa qoriqpis latsapanta taqshakurmi patsa tsakanqanyaq impüru kanqa. Tsay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qamkunapä y qamkunacho taq jäpa runakunapäpis kanqa.

11 " 'Pipis ayata yataq kaqmi qanchis junaqyaq impüru kanqa. 12 Yatanqanpita kimsa junaqcho y qanchis junaqchöpis purificatsina yakuwan purificakunqa. Kimsa junaqcho ni qanchis junaqchöpis mana purificakurqa manami pürutsu kanqa. 13 Pipis ayata yataykur mana purificakurqa TAYTA DIOSPA *Sagrädu Tolduntami impüruyätsinqa. Purificatsina yakuwan mana tsaqtsushqa karqa impürullami kanqa. Tsay runataqa Israel runakunapita qarquyanki.

14 " 'Pipis toldun rurincho wanuptinqa tolducho kaykaqpis y tolduman

† **19.9** Heb. 9.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yaykuqpis qanchis junaqyaqmi impüru kanqa. 15 Mana alli tsapashqa mankakunapis impürumi kanqa. 16 Tsaynöllami tanqanpita juklächo espädawan runa wanutsinqan ayata yatarpis, kikillan wanushqata yatarpis, runapa tullunta yatarpis o aya pamparanqanta yatarpis qanchis junaqyaq impüru kanqa.

17 “ ‘Tsay runa purificakunanpämi puka wäkata rupatsinqanpa uchpanta mankaman wiñarkur chuya yakuta wiñanqa. 18 Nirkurnami püru kaykaq runa tsay yakuman hisöpu llimllata jatiykur tsaqtsupanqa impüru runa tanqan tolduta, toldu rurincho llapan imaykankunata y llapan tsaycho taqkunatapis. Tsaynöllami tsaqtsupanqa impüru runatapis tulluta yatashqa kaptin, runa wanutsinqan ayata yatashqa kaptin, kikillan wanushqa runapa ayanta yatashqa kaptin o aya pamparanqanta yatashqa kaptinpis. 19 Impüru kaykaq runatami tsaynö tsaqtsupanqa kimsa junaqcho y qanchis junaqchöpis. Qanchis junaqchönami impüru runa taqshakuskir bäñakunqa. Patsa tsakaskiptinnami püruna kanqa.

20 “ ‘Pipis impüru kanqanpita mana purificakurqa Sagrädu Toldutami impüruyätsinqa. Purificatsina yakuwan mana tsaqtsupashqa karqa impürullami kanqa. Tsay runataqa Israel runakunapita qarquyanki.

21 “ ‘Kay ninqäkunaqa imayyaqpis leymi qamkunapä kanqa. Purificatsina yakuwan tsaqtsupaq kaqmi latsapanta taqshakunqa. Purificatsina yakuta yataq kaqpis patsa tsakanqanyaqmi impüru kanqa. 22 Impüru runa imata yatanqanpis impürumi kanqa. Impüru runata yataq runapis patsa tsakanqanyaqmi impüru kanqa’ ”.

Qaqapita yaku yarqamunqan

Éxodo 17.1-7

20 1 Wata qallaykunan killacho Zin niyanqan tsunyaq jirkaman chaykurmi Israel runakuna Cades particho täyarqan. María tsaycho wanuptinmi pampayarqan.

2 Tsaycho yaku mana kaptinmi Israel runakuna Moiséspa y Aarónpa contran shärir 3 niyarqan: “¡Kaynö ñakayänäpa trokinqa allimi kanman karqan wakin Israel runakunata TAYTA DIOS castigaptin wanuyanqallancho noqakunapis wanuyaptï! 4 TAYTA DIOS kuyanqan runakuna kaykäyaptïqa ¿imapätä kay tsunyaq jirkaman pushayämashqayki? ¿Uywantin ushakäyänätaku munaykäyanki? 5 ¿Imapätä Egiptupita kay mana yachakaypä jirkaman pushayämashqayki? Kaycho murukuyänäpä mana alli kaptinmi hïguspis, üvapis ni granädapis kantsu. ¡Manami yakupis upuyänäpä kantsu!”

6 Tsaynö niyaptinmi Moiséswan Aarón Tinkuna Toldupa patiunman aywaykur pasaypa llakikurnin patsaman lätakaykuyarqan. Tsay höra chipipiynin rikakämuptinmi 7 Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 8 “Tukruykita aptarkur wawqiki Aarónwan llapan runakunata qoriskir paykunapa rikanancho taqay qaqata parlapay yaku yarqamunanpä. Tsaymi qaqapita yaku yarqamunqa paykunapis uywankunapis upuyänanpä”.

9 Tsaymi TAYTA DIOS ninqannölla babul ñöpancho kaykaq tukrunta Moisés aptarkurqan. 10 Nirkurnami wawqin Aarónwan qaqa ñöpanman llapan runakunata qoriykur nirqan: “Mana wiyakuq runakuna, ¿manatsurä kay qaqapita yakuta upuyänaykipä jipiyämüman?”

11 Tsaynö nir aptaraykanqan tukrunwan ishkay kuti qaqata takaykuptinmi atska yaku yarqamurqan. Tsaytami runakunapis uywakunapis upuyarqan.

12 Tsaypitanami Aarónta y Moisésta TAYTA DIOS nirqan: “Noqaman mana yärakurmi *santu kanqäta Israel runakunata tantiyatsiyashqaykitsu. Tsaymi kay runakunata awninqä nacionman yaykatsiyankitsu”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Tsaycho TAYTA DIOSPA contran
Israel runakuna parlayanqanpitami
yaku pashtamunqan sitiupa jutin
Meriba.[q] Tsaychömi TAYTA DIOS mu-
syatsirqan santu kanqanta.

Israel runakuna päsayänanta edomita runakuna mana munayanqan

14 Cades particho Israel runakuna
taykäyaptinmi willakuqkunata Moisés
kacharqan Edom nacionpa mandaq-
nin reyta niyänanpä: "Castayki Israel
runakunami kayä. Qamqa musyan-
kimi pasaypa ñakayanqäta. 15 Unay
castäkuna Egiptuman aywayanqanpita
patsami tsaycho täyashqä. Paykunata
ñakatsiyanqannöllami Egipto runa-
kuna noqakunatapis ñakatsiyämashqa.
16 Tsaynö ñakar TAYTA DIOSTA mañakuyaptïmi *angelninta kachamushqa
Egiptupita jipiyämänanpä. Tsaynö-
pami nacionnikipa lindërun cercan
Cadeschöna kaykäyä. 17 Taytay, nacion-
nikipa päsaq nänillapa päsakuyku-
yälläshä. Chakraykikuna jananpa ni
üva plantaykikuna jananpa manami
päsayäshätsu. Tsaynöpis pözuykicho
yakuykitapis manami upuyäshätsu.
Maypapis mana yaqayllapami jatun
nänillapa päsakuyäshä".

18 Tsaynö niyaptinmi Edom nacionpa
mandaqnin rey nirqan: "Nacionnïpa
manami päsayankitsu. Yaykayämupti-
kiqa soldädükunawanmi atacayäshayki".

19 Israel runakunanami yapay niyar-
qan: "Jatun nänillapami päsakuyäshä.
Noqakunapis uywäkunapis yakuykita
upurqa pägayäshaykimi. Nacionnikipa
päsaq nänillapa päsakuykuyälläshä".

20 Tsaynö niyaptinnami Edom
nacionpa mandaqnin rey nirqan:
"¡Manami päsayankitsu!"

Tsaynö mana munarmi kamariku-
skir tsaytsika soldädunkunawan Israel
runakunata atacayänanpä aywarqan.
21 Edom nacionpa mandaqnin rey päsa-
yänanta mana munayaptinmi Israel
runakuna juk nänipana aywakuyar-
qan.[†]

Aarón wanunqan

22 Israel runakuna Cadespita aywa-
kurmi Hor jirkaläman chäyarqan.
23 Hor jirkapis Edom nacionpa lindë-
run cercanchömi karqan. Tsayman
chaykuyaptinmi Moiséstawan Aarónta
TAYTA DIOS nirqan: 24 "Aarónqa wanu-
kunqanami. Meriba pukyu pashtaqcho
ninqäta mana cäsukayämanqaykipi-
tami Israel runakunata rikatsinäpä
kaq nacionman yaykunqanatsu.
25 Aarónta y tsurin Eleazarta Hor jir-
kaman pushay. 26 Tsaychömi sacerdöti
kanqan latsapanta Aarónta jipiskatsir
tsurin Eleazarta jatitsinki. Aarón tsay-
cho wanurmi unay castankunawan
tinkuq aywakunqa".

27 TAYTA DIOS ninqannöllami llapan
Israel runakuna rikaykäyaptin Aarón-
tawan Eleazarta pushakurkur Hor jir-
kaman Moisés witsarqan. 28 Tsaychö-
nami mandaq sacerdöti kay latsapanta
Aarónta jipiskatsir tsurin Eleazartana
jatitsirqan.[†] Tsay jirkacho Aarón
wanuskiptinmi[†] Moiséswan Eleazar-
llana kutiyämurqan. 29 Aarón wanun-
qanta musyaykurmi Israel runakuna
juk killa lütuyarqan.

Arad runakunata Israel runakuna vinciyanqan

21 1 *Neguevcho Arad markapa
mandaqnin reymi cananeo
runa karqan. Paymi Israel runakuna
Atarim nänipa aywaykäyanqanta
musyaskir soldädunkunawan ata-
caq aywayarqan.[†] Tsaycho pelyarmi
juk ishkay Israel runakunata prësu

[q] **20.13** *Meriba* ninanqa *contran parlanqan* ninanmi.
[†] **20.14-21** Deut. 2.4-7. [†] **20.28a** Éxo. 29.29. [†] **20.28b** Núm. 33.38; Deut. 10.6.
[†] **21.1** Núm. 33.40.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsariyarqan. 2 Tsaymi Israel runakuna TAYTA DIOSTA mañakur niyarqan: “Arad runakunata vinciyänäpä yanapayämaptikiqa caseriunkunatapis chipyaqmi ushakätsiyäshä”.

3 Israel runakuna mañakuyanqannölla TAYTA DIOS yanapaptinmi cananeo runakunata y markankunatapis chipyaq ushakätsiyarqan. Tsaynö ushakätsiyanqanpitami tsay partipa jutin Horma[r] karqan.

Broncipita culebrata Moisés ruranqan

4 Hor jirkapita Israel runakuna aywakurmi Edom nacionman mana yaykuyänanpä Puka Lamarpa aywaq nänipa[†] tumayarqan. Tsaynö ñakar aywaykäyaptinmi pacienciankunapis ushakarqan. 5 Tsaymi Tayta Diospa y Moiséspa contran niyarqan: “Kay tsunyaq jirkacho wanuyänäpä ¿imapätä Egiptupita pushayämarqayki? Kaychöqa manami mikuypis ni yakupis kantsu. Qoyay qoyay tsay mikuyllata mikur pasaypanami ajayäyashqä”.

6 Tsaynö parlayaptinmi wanutsikuq culebrakunata TAYTA DIOS yuritsimurqan. Culebrakuna kaniyaptinmi atskaq wanuyarqan.[†] 7 Tsaymi Moisés kaqman aywaykur niyarqan: “TAYTA DIOSPA contran y qampa contrayki parlar jutsata rurayanqäpita culebrakunata illakätsinanpä TAYTA DIOSTA mañakuykullay”.

Tsaymi Moisés mañakuptin 8 TAYTA DIOS nirqan: “Juk culebrata broncipita ruray. Tsayta qerupa puntanman watarkur ichïtsinki. Pitapis culebrakuna kaniptinqa broncipita ruranqayki culebrata ras rikayätsun mana wanuyänanpä”.

9 Tsaynö niptinmi broncipita culebrata Moisés ruraskir qerupa puntanman watarkur ichïtsirqan. Culebra kaniptin broncipita rurashqa culebrata pipis ras rikarqa manami wanurqannatsu.[†]

Israel runakuna Moabman aywayanqan

10 Tsaypita Israel runakuna aywarmi Obotcho patsakuyarqan. 11 Obotpita päsarmi tsunyaq Ije-abarimcho patsakuyarqan. Tsay partiqa kaykan Moabpita rupay yarqamunanlächömi. 12 Tsaypita aywakurnami Zered raqra ñöpancho patsakuyarqan. 13 Tsaypita aywakurnami Arnón mayu tsimpancho patsakuyarqan. Arnón mayuqa tsunyaq jirkapa päsarmi amorreo runakunapa y moabita runakunapa lindërun kaykan. 14 Israel Runakunata Guërracho TAYTA DIOS Yanapanqan jutiyuq libruchömi qellqaraykan:

“Sufá particho kaykaq Vaheb
markapami päsayarqä.
Raqrakunapa aywarmi Arnón
mayupa tsimpayarqä.
15 Tsaypita juk raqraman aywarmi
Ar partiyaq chäyarqä.
Tsay raqrami Moab nacionpa lindërunyaq chan”.

16 Arnón mayupita aywakurmi Beer pözuyaq chäyarqan. Tsay pözuchömi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: “Israel runakunata qoriy yakuta upuyänanpä”.

17 Tsaycho yakuta tariskirmi Israel runakuna cantar niyarqan:

“¡Pukyucho yaku mana tsakiypa kaykullätsun!
¡Yaku pashtamunqanpita cantashun!
18 Mandaqkunami pözuta uchkuyarqan.
Respitashqa runakunami tukrunkunawan uchkuyarqan”.

Tsay tsunyaq jirkapita aywarmi Israel runakuna Matana partiman

---

[r] **21.3** *Horma* ninanqa *ushakätsishqa* ninanmi.
[†] **21.4** Deut. 2.1. [†] **21.5-6** 1Cor. 10.9. [†] **21.9** 2Rey. 18.4; Juan 3.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chäyarqan. 19 Matanapita aywarmi
Nahalielman chäyarqan. Nahaliel-
pita aywarnami Bamotman chäyar-
qan. 20 Bamotpita aywakurnami Moab
nacioncho kaykaq tsunyaq pampaman
chäyarqan. Tsaypitami Pisga niyanqan
jirka rikakan.

Rey Sehónta Israel runakuna vinciyanqan

Deuteronomio 2.26-37

21 Tsay pampaman manarä charmi
Israel runakuna willakuqta kachayar-
qan amorreo runakunapa mandaqnin
rey Sehónta niyänanpä: 22 "Taytay,
nacionnikipa päsakuykuyälläshä.
Manami murushqa chakraykikuna ni
üva chakraykikuna jananpapis päsa-
yäshätsu. Manami pözuykikunapita
yakutapis upuyäshätsu. Jatun nänilla-
pami päsakuyäshä".
23 Tsaynö rugakuyaptinpis rey
Sehónqa manami munarqantsu Israel
runakuna nacionninpa päsayänanta.
Tsaymi llapan soldädunkunata qoriskir
Israel runakunata atacayänanpä tsun-
yaq jirkaman aywayarqan. Jahazacho
tinkurmi paykunata atacayarqan.
24 Tsaynö atacayaptinmi Israel runa-
kuna vinciyarqan. Vinciskirmi mar-
kankunata y chakrankunata Arnón
mayupita Jaboc mayuyaq qechuyar-
qan. Amonita runakunapa lindërun
alli sigurashqa kaptinmi paykunapa
lindërunyaqlla qechuyarqan.
25 Amorreo runakunapa markan-
kunata qechuskirmi Hesbóncho y
caseriunkunachöpis Israel runakuna
täyarqan. 26 Hesbónqa amorreo runa-
kunapa mandaqnin rey Sehón tanqan
markami karqan. Israel runakuna Hes-
bón markata manarä qechuyaptinmi
Sehónqa Moab nacionpa mandaqnin
reywan guërrata rurayarqan. Tsay
reyta vinciskirmi moabita runakunapa
chakrankunata Arnón mayuyaq
qechuyarqan. 27 Tsaypitami poesíata
recitaqkunapis niyan:

"¡Hesbón markaman llapayki
shayämuy!
Rey Sehónpa jatun markanta
yapay shäritsiyay.
28 Sehónpa markan Hesbónpitami
mantsariypä ninanörä soldä-
dukuna yarquyarqan.
Paykunami Moabcho kaykaq Ar
markayaq llapanta ushakätsi-
yarqan.
Arnón mayu ñöpancho kaykaq
jallqakunayaqmi tsaynö usha-
kätsiyarqan.
29 ¡Allaw, moabita runakuna!
Quemos jutiyuq diosta[s] adoraq-
kuna, ushakashqami kayanki.
Amorreo runakunapa mandaqnin
rey Sehón shamuptinmi Que-
mos diosniki kachariykushur-
niki yanapayäshurqaykinatsu.
Tsaymi ollqu kaqkuna qeshpir
aywakuyarqan.
Warmi kaqkunatapis prësu tsaris-
kirmi apakuyarqan.[†]
30 Mandanqan markakunatami
ushakätsiyarqä.
Tsaymi Hesbón markapita Dibón
markayaq wanuyarqan.
Tsaynöllami Nofapita Medebayaq
ushakätsiyarqä".

Rey Ogta Israel runakuna vinciyanqan

Deuteronomio 3.1-11

31 Tsaynöpami Israel runakunaqa
amorreo runakunapa markankunacho
täyarqan. 32 Tsaypitanami runakunata
Moisés kacharqan Jazer markata rika-
pakayämunanpä. Kutiskayämuptin-
nami Jazercho y ñöpan markakunacho
taq amorreo runakunata qarquskir
Israel runakuna tsaycho täyarqan.

---

[s] **21.29** Moabita runakunaqa yarpäyarqan juk diospis Quemos jutiyuq kanqantami.
[†] **21.28-29** Jer. 48.45-46.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33 Nirkurnami Israel runakuna Basán
nacionman aywaq nänipana aywa-
yarqan. Tsayta musyaskirmi Basán
nacionpa mandaqnin rey Og soldädun-
kunawan Edreiman aywayarqan Israel
runakunawan pelyayänanpä. 34 Tsaymi
Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Tsay
runakunata ama mantsaytsu. Noqami
yanapashayki llapan soldäduntinta
vincir nacionnintapis munaynikicho katsiyänaykipä. Hesbóncho taq
amorreo runakunapa mandaqnin rey
Sehónta vinciyanqaykinöllami paykunatapis vinciyanki".

35 TAYTA DIOS ninqannöllami rey
Ogta, tsurinkunata y llapan soldädunkunatapis Israel runakuna wanutsiyarqan. Tsaychöqa pitapis kawaykaqta
mana dëjarmi llapan chakrankunawanpis quëdakuyarqan.

Balaamta Balac qayatsinqan

22 1 Tsaypitanami Israel runakuna Jericó tsimpan y Jordán
mayu kaqlä Moab pampaman chäyarqan.

2 Ziporpa tsurin Balacmi moabita
runakunapa mandaqnin rey karqan.
Paymi amorreo runakunata Israel
runakuna imanö ushakäyanqantapis
rikarqan. 3 Tsaynöllami Israel runakuna tsaytsika kayanqanta rikar rey
Balac y moabita runakuna pasaypa
mantsariyarqan. 4 Tsaymi Madián
nacioncho taq mayor runakunata nirqan: "Qewata pitsaypa pitsar wäka
ushaqnörächi tsaytsika Israel runakunaqa ushakätsimäshun".

Tsaymi Ziporpa tsurin Balac 5 Beorpa
tsurin Balaamta[†] qayatsirqan Israel
runakunata maldicionananpä. Balaam
taykarqan Éufrates mayu ñöpan
Petor markachömi.[t] Tsay markaqa
kaykan amavita runakuna täyanqanchömi. Balaam kaqman manarä
aywayaptinmi kachanqan runakunata
yätsir Balac nirqan: "Egiptupita tsaytsika runakuna yarqamurmi täyanqä
kaqman ishniypa chäyämushqa. 6 Rey
Balac musyanshi pipis bendicionta
chaskinanpä niptiki bendicionta chaskinanpä kanqanta y maldicionashqa
kananpä niptiki maldicionashqa
kananpä kanqanta. Tsaymi rugakulläshunki juklla aywar tsay runakunata
maldicionaykunaykipä. Maldicionaptikiqa tsaytsika kayaptinpis vincirnin
nacionnïpita qarquyäshämi".

7 Tsaynö yätsiskiptinmi maldicionananpä qellayta apakurkur Moab
y Madián mayor runakuna Balaam
kaqman aywayarqan. Chaykurmi
Balac ninqannölla llapanta willayarqan. 8 Willayaptinmi Balaam nirqan:
"Kanan paqas kayllacho quëdakuyay.
Waraynami willayäshayki TAYTA DIOS
imata nimanqantapis".

Tsaymi Moab mayor runakuna tsayllacho quëdakuyarqan. 9 Tsay paqasmi
Tayta Dios yuripaykur Balaamta
tapurqan: "Wayikicho ¿pikunatä
patsaraykäyan?"

10 Balaamnami nirqan: "Moab nacionpa
mandaqnin rey Balac kachamunqan
runakunami patsaraykäyan. Paykunami
niyämashqa 11 atska runakuna Egiptupita
shamur entëru nacionninman juntaqpä
chäyanqanta. Tsay runakunata vincir
nacionninpita qarquyänanpämi Balac
munan maldicionanäta".

12 Balaamtami Tayta Dios nirqan:
"Ama tsay runakunawan aywaytsu
ni nacionninman chaq runakunata
ama maldicionaytsu. Paykunamanqa
noqami bendicionnïta churashqä".

13 Tutalla shärikuskirnami Balaamqa
Balac kachanqan runakunata nirqan:
"Markaykikunaman kutikuyay. TAYTA
DIOS manami munantsu qamkunawan
aywanäta".

---

[t] **22.5** Petor markaqa juk pachak kimsa chunka (130) lëwanömi Moab pampapita karqan.
[†] **22.5** 2Ped. 2.15-16; Jud. 11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Tsaynami Moab mayor runakuna
Balac kaqman kutiykur niyarqan:
“Balaamqa manami munantsu noqa-
kunawan shamuyta”.
15 Tsaymi wakin kaqpitapis mas res-
pitashqa y mas atskaq mayor runa-
kunatana Balac kacharqan. 16 Payku-
nami Balaamman chaykur niyarqan:
“Ziporpa tsurin Balacmi rugakushunki
aywanaykipä. 17 Aywaptikiqa alli pägа-
shurnikishi imata munanqaykitapis
kamaripäshunki. Jukllashi aywayku-
lläshun tsay runakunata maldicionay-
kunaykipä”.
18 Balac kachanqan runakunatami
Balaam nirqan: “Palaciun juntata
qorita y qellayta Balac entregamaptin-
pis Tayta Diosnï mana munanqan-
taqa manami imatapis parlashätsu.
19 Imanö kaptinpis kanan paqas kaycho
quëdakuyay. Mä imatashi Tayta Dios
nimanqa”.
20 Tsay paqasnami Balaamta yuripay-
kur Tayta Dios nirqan: “Pushayäshu-
naykipä tsay runakuna shayämushqa
kaptinqa paykunawan ayway. Itsanqa
noqa ninqalläta ruranki”.

**Balaampa ashnun nänicho
angelta rikanqan**

21 Tsaymi Balaamqa tutalla shärikus-
kir ashnunta sillakurkur Moab mayor
runakunawan aywarqan. 22 Ishkay
wätayninkunata pushakurkur ashnun
muntashqa Balaam aywaykaptinmi
Tayta Dios ajanar *angelninta kacha-
murqan nänicho tsapänanpä. 23 Tayta
Diospa angelnin espädan aptashqa
nänicho ichiraykaqta rikaykurmi
Balaampa ashnun jukläpa yaqarqan.
Tsaynö ashnun yaqaptinmi nänipa
kutinanpä garutirqan.
24 Tsay aywaykanqan nänimi üva
chakra chawpinpa päsarqan. Näni ish-
kanläpa pirqashqa kaptinmi kichkicho
Tayta Diospa angelnin yapay ichis-
kirqan. 25 Angelta rikaykurmi ashnuqa
pirqa kuchucho Balaampa chankanta
tinkuskatsirqan. Tsaymi ajanarnin
ashnunta yapay garutirqan.
26 Tsaypita Tayta Diospa angelnin
puntaskir kichki nänicho ichiskiptinmi
maypa päsaytapis kamäpakurqantsu.
27 Angelta rikaykur ashnu jitakas-
kiptinmi Balaam pasaypa ajanarnin
garutirqan. 28 Tsaymi Tayta Dios
parlatsiptin ashnuqa Balaamta nirqan:
“Qamtaqa ¿imanashqätä? Kanan-
wanqa kimsa kutinami garutimanki”.
29 Balaamnami nirqan: “Qamqa bur-
lakaykämankimi. Cuchillü kaptinqa
maynami wanuratsïman karqan”.
30 Ashnunami nirqan: “Noqaqa mun-
tashqa purinayki ashnuykimi kaykä.
Manami malamäñatsu kä”.
Tsaynö niptinmi Balaam tantiya-
kur nirqan: “Awmi, rasun kaqtami
nimanki”.
31 Tsaypitanami angelta Balaam
rikananpä Tayta Dios kamakätsir-
qan. Pullan nänicho espädan aptashqa
ichiraykaqta rikaykurmi Balaam
mantsarirnin patsaman lätakaykur-
qan. 32 Tayta Diospa angelninnami
nirqan: “¿Imanirtä kimsa kuti ash-
nuykita garutishqayki? Noqami kay
nänicho tsapashqä llutan yarpaywan
aywaptiki. 33 Ashnuykiqa rikamarmi
jukläpa yaqar, ichikuykushqa y jitaka-
kuykushqa. Tsaynö mana ruraptinqa
qamta wanutsiptï ashnullaykinami
kawaykanman karqan”.
34 Balaamnami nirqan: “Taytay, per-
donaykallämay. Manami musyashqätsu
tsapaykämanqaykita. Aywanäta mana
munaptikiqa kayllapitachi kutikushä”.
35 Tsaymi Tayta Diospa angelnin
nirqan: “Tsay runakunawan ayway.
Itsanqa noqa ninqallätami imatapis
ninki”.
Tsaypitanami Balac kachamunqan
runakunawan Balaam aywarqan.

Balaamta Balac chaskinqan

36 Balaam aywanqanta musyaskirmi
Balac taripaq aywarqan Arnón mayu

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kuchuncho juk markayaq. Tsay markaqa Moab nacionpa lindërunchömi kaykan. 37 Balaamwan tinkuskirmi Balac nirqan: “Qayatsimuptï ¿imanirtä shamuyta munashqaykitsu? ¿Mana päganäpä kanqantaku yarpashqayki?”

38 Balaamnami nirqan: “Kaychönami kaykä. Itsanqa kikïpa yarpaynïpita manami imatapis parlashätsu, tsaypa trokinqa Tayta Dios tantiyatsimanqallantami nishä”.

39 Tsaypitanami Balaamqa Balacwan aywarqan Quiriat-huzotman. 40 Tsaychömi wäkakunata, üshakunata y cabrakunata pishtaskatsir sacrificiuta Balac rurarqan. Tsay aytsatami Balaamta y paywan kaykaq mayor runakunatapis qararqan.

41 Tsaypita waraynin tutanami Balaamta Balac pusharqan Bamot-baal jirkaman. Tsay jirkapitami Israel runakunapa campamentunkuna rikakarqan.

Israel runakunata Balaam bendisanqan

23 1 Tsaychömi Balaam nirqan: “Qanchis *altarta ruraskatsir qanchis torïtuta y qanchis carnëruta pishtashqallata apatsimuy”.

2 Balaam ninqanta Balac ruraskatsiptinmi cada altarcho juk torïtuta y juk carnëruta rupatsiyarqan.

3 Nirkurnami Balaamqa Balacta nirqan: “Kayllacho shuyaykämay. Noqalla aywashä Tayta Dios imata nimanqantapis musyamunäpä. Kutiykamurnami imata nimanqantapis willashayki”. Tsaynö niskirmi Balaamqa tsunyaq jirkaman aywarqan.

4 Tsay jirkacho Tayta Dios yuripaptinmi Balaam nirqan: “Qanchis altarta ruraykurmi cada ünuncho juk torïtuta y juk carnëruta qampä rupatsishqä”.

5 Tsaynö niptinmi Balaamta TAYTA DIOS tantiyatsirqan Balac kaqman kutiykur imata willananpäpis. Nirkurmi nirqan: “Balac kaqman kutiykur ninqäkunata willanki”.

6 Tsaymi kutiykur Balacta tarirqan sacrificiuta rupaykätsinqanpa ñöpancho ichiraykaqta. Tsaychömi Moab nacionpa mandaqninkunapis kaykäyarqan. 7 Tsaymi Balaam nirqan:

“Moabpa mandaqnin rey Balacmi
Arampita qayatsimashqa.
Rupay yarqamunanläpitami
pushatsimashqa.
Kachamunqan runakunami niyämashqa:
‘Shamur Jacobpita aywaraq runakunata maldicionaykullay.
Israel runakuna ushakäyänanpä willakuykullay’.
8 Tsaynö niyämaptinpis Tayta Dios
mana munaykaptinqa ¿imanöparä maldicionäman?
Tayta Dios mana nikaptinqa
¿imanöparä ushakäyänanpä willaküman?
9 Kay jirkapitami Israel runakunata rikaykä.
Kaypitami imanö kayanqantapis tantiyaykä.
Paykunaqa wakin nación runakunapita rakikashqami taykäyan.
Paykunawanqa manami tallukäyantsu.
10 Paykunaqa imayka aqushanömi tsaytsikaq kaykäyan.
¿Pirächi yupaytapis atipanman?
Ayka kanqantapis ¿pirächi musyanman?
Tayta Dios munanqannö kawaq runakuna kushishqa wanuyanqannömi noqapis wanuyta munä.
Paykunanö noqapis wanuküman”.

11 Tsaynö niptinmi Balaamta Balac nirqan: “¿Imatatä nikanki? Qamtaqa qayatsimushqä conträkunata maldicionanaykipämi. Tsaynö nikaptïpis qamqa bendisaykankimi”.

12 Tsaymi Balaam nirqan: “Noqaqa TAYTA DIOS tantiyatsimanqallantami parlaykä”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israel runakunata Balaam yapay bendisanqan

13 Balacnami nirqan: “Jukläman aku
aywashun. Tsaypitami Israel runaku-
napa campamentunta wakillantapis
rikanki. Tsay rikanqallaykitapis maldi-
cionapaykallämay”.
14 Tsaymi Balaamta Balac pushar-
qan Pisga niyanqan jirkacho kaykaq
Zofim pampaman. Tsaychömi qan-
chis *altarta pirqaskir cada altarcho
sacrificiupä rupatsirqan juk torïtuta
y juk carnëruta. 15 Tsaychömi Balacta
Balaam nirqan: “Kayllacho shuyay-
kämay. Noqaqa aywashä Tayta Dios
imata yarpanqantapis musyamunäpä”.
16 Aywaptinmi Tayta Dios yuripaykur
imata parlananpä kanqantapis tantiya-
tsirqan. Nirkurmi nirqan: “Balacman
kutiykur tantiyatsinqalläta willanki”.
17 Tsaymi kutiykur Balacta tarirqan
sacrificiuta rupaykätsinqanpa ñöpan-
cho Moab nacionpa mandaqninku-
nawan ichiraykaqta. Tsaymi Balac
tapurqan: “TAYTA DIOS ¿imatatä
nishushqayki?”
18 Tsaymi Balaam willar nirqan:
“Ziporpa tsurin Balac, ninqäta
shumaq wiyamay.
19 Tayta Dios manami runatsu llu-
llakunanpä.
Pay awniskir manami jukta yar-
pannatsu.
Awninqantaqa cumplinmi.
20 Tayta Diosmi nimashqa bendisa-
näpä.
Tayta Dios bendisaykaptinqa
¿imanöparä maldicionäman?
21 Jacobpita aywaraqkunataqa
Tayta Dios manami maldicio-
nayta munantsu.
Payqa manami munantsu Israel
runakunata desgracia päsa-
nanta.
TAYTA DIOSMI Israel runakunata
yanapaykan.
Paymi mandaqnin rey kaykan.
22 Tayta Diosmi paykunata Egiptu-
pita jipimurqan.
Payqa poqushqa törunöpis kall-
pasapami kaykan.
23 Jacobpita aywaraq runakunata
contran maldicionaptinpis
manami imapis päsanqatsu.
Israel runakunata brujyatsiptin-
pis manami chanqatsu.
Kananpitaqa Israel runakunatami
niyanqa:
‘¡Tayta Dios yanapashurnikimi
atska milagrukunata ruran!’
24 Israel runakunaqa leonnö man-
tsaypämi kaykäyan.
León imatapis tsariykur yawar-
ninta upurrä jamanqannömi
Israel runakunapis contranku-
nata vinciskirrä jamayan”.
25 Tsaynö niptinmi Balaamta Balac
nirqan: “¡Tsay runakunata maldi-
cionayta mana kamäpakurqa Tayta
Diospa bendicionnintapis ama qoy-
tsu!”
26 Tsaymi Balaam nirqan: “¿Manaku
qamta nirqä TAYTA DIOS tantiyatsi-
manqallanta ninäpä kanqanta?”

Israel runakunata Balaam kimsa kutina bendisanqan

27 Tsaypitanami rey Balac nirqan:
“Tsaynö kaptinqa jukläman aywayku-
läshun. Tsaypita maldicionaptikiqa
capazchi Dios ajananqatsu”.
28 Tsaynö nirmi Balaamta Peor jir-
kaman pusharqan. Tsaypitaqa entëru
tsunyaq jirkami rikakan. 29 Tsaychömi
Balacta Balaam yapay nirqan: “Kaycho
qanchis *altarta ruraskatsir qanchis
torïtuta y qanchis carnëruta apamuy”.
30 Tsaynö niptinmi Balacqa llapanta
rurarqan. Nirkurnami cada altarcho
juk torïtuta juk carnëruta rupatsirqan.

24 1 Israel runakunata Tayta
Dios bendisanqanta tanti-
yarmi Tayta Diosta tapukuq Balaam
aywarqannatsu. Tsaypita tsunyaq jir-
kapa tikraskir 2 rikachakunqanchömi

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rikarqan Israel runakuna trïbunpa
trïbunpa campamentunkunacho kay-
kaqta. Tayta Diospa Espïritun parla-
tsiptinmi 3 willakur nirqan:
"Beorpa tsurin Balaammi kaykä.
Imanö kananpä kaqta TAYTA
DIOS tantiyatsimaptinmi
willakuykä.
4 Tayta Diosmi noqata parlapäman.
Llapanpä munayyuq Tayta
Diosmi imatapis musyatsiman.
Paymi imatapis revelaman.
5 ¡Jacobpita aywaraq runakuna,
kuyayllapämi tolduykikuna
kaykan!
¡Israel runakuna, campamentuy-
kiqa shumaqmi kaykan!
6 Palmëra jachakuna fïlayllanpa
ichiraykaqnömi Israel runa-
kuna kaykäyan.
Mayu kuchuncho huertata Tayta
Dios plantanqannömi kaykä-
yan.
Tsaynöllami yaku kuchuncho
jatusaq cedru jachakuna kay-
kaqnö kaykäyan.
7 Israel runakuna upuyänanpä y
chakrankunata qarpayänanpä
yaku manami pishinqatsu.
Paykunapa mandaqnin reyqa
Agagpitapis mas munayyuqmi
kanqa.
Munayyuq kanqan maytsaychömi
musyakanqa.
8 Tayta Diosmi Israel runakunata
Egiptupita jipimurqan.
Paymi poqushqa törunöpis kall-
pasapa kaykan.
Israel runakunaqa contran
nacionkunata llapantami
ushakätsiyanqa.
Tullunkunatapis pakiyanqami.
Flëchankunawanmi wanutsi-
yanqa.
9 Israel nacionqa imayka león
cäzaqnömi kaykan.†
Paykunataqa pïmaymi mantsa-
yan.
Israel runakuna, qamkunata
bendisayäshuqnikitaqa Tayta
Diospis bendisanqami.
Maldicionashuqnikitami itsanqa
maldicionanqa".†
10 Balaam tsaynö parlaqta wiyay-
kurmi Balacqa pasaypa ajar makin-
tapis jitayparä nirqan: "Qamtaqa
qayatsimushqä conträkunata maldi-
cionanaykipämi. Tsaynö nikaptïpis
kananwanqa kimsa kutinami pay-
kunata bendisashqayki. 11 ¡Manarä
imapis kanqanyaq wayikipa kutikuy!
Qamta alli päganäpä kaykaptïpis
TAYTA DIOSMI munashqatsu päguta
chaskinaykita".
12 Balaamnami nirqan: "Manarä
shamurmi kachamunqayki runaku-
nata nirqä: 13 'Palaciun juntata qorita
y qellayta Balac entregamaptinpis
TAYTA DIOS mana munanqantaqa
manami imatapis parlashätsu'. Tsay-
nöllami nirqä TAYTA DIOS tantiya-
tsimanqallanta willanäpä kanqanta.
14 Markämannami kutikushä. Imanö
kaptinpis manarä kutikur willashayki
nacionnikita Israel runakuna imata
rurananpä kanqantapis".

Balaam masta willakunqan

15 Tsaymi Balaam willakur nirqan:
"Beorpa tsurin Balaammi kaykä.
Imanö kananpä kaqta TAYTA
DIOS tantiyatsimaptinmi
willakuykä.
16 Tayta Diosmi noqata parlapä-
man.
Poderyuq Tayta Diosmi imatapis
tantiyatsiman.
Paymi imatapis musyatsiman.
Paymi imatapis revelaman.
17 Shamuq watakunacho imapis
päsananpä kaqtami rikaykä.
Karucho kaykämuqtami rikaykä.

† **24.9a** Gén. 49.9. † **24.9b** Gén. 12.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jacobpita aywaraq runakunapitami juk qoyllur yurinqa.[u]
Israel nacionchömi munayyuq rey kanqa.
Moabita runakunatami ushakätsinqa.
Setpita aywaraqkunatapis ushakätsinqami.
18 Paymi Edom nacionta vincinqa.
Seir runakunatami[v] contran shäriyaptin munaynincho katsinqa.
Tsaynö vinciptinmi Israel runakuna pasaypa mantsariypä kayanqa.
19 Jacobpita aywaraqkunapitami munayyuq runa yurimunqa.
Ar markacho quëdaqkunatapis chipyaqmi ushakätsinqa".

20 Tsaynö niskirmi amalecita runakuna täyanqanläpa rikaskir Balaam willakur nirqan:
"Amalecita runakunaqa kay patsacho pasaypa munayyuqmi kaykäyan.
Tsaynö karpis chipyaq ushakätsishqami kayanqa".

21 Ceneo runakuna täyanqanläpapis rikaskirmi Balaam willakur nirqan:
"Markaykikunaqa mana ushakätsishqa kananpänömi kaykäyan.
Qaqa chawpincho qeshunömi kaykäyan.
22 Tsaynö kaykaptinpis Asiria soldädukuna shamur prësu tsariyäshuptikimi ushakäyanki".
23 Tsaypita mastami Balaam nirqan:
"¡Kayrächi kayllaqa! Tayta Dios tsaynö mantsariypä ruraptin ¿pirä kawanqa?
24 Quitim islapita[w] *büquikunawan shayämurmi Asiriacho markakunata raqällatana jaqiyanqa.
Heber runakunatapis chipyaqmi ushakätsiyanqa".

25 Tsaypitanami Balaam kutikurqan wayinman. Tsaynöllami Balacpis aywakurqan.

Baal-peor diosta Israel runakuna adorayanqan

25 1 Sitimcho taykarmi Israel runakuna moabita warmikunawan kakuyarqan. 2 Tsaynöpis tsay warmikunaqa Israel runakunata pushayarqan sacrificiukunata rurar diosninkunata adorayänanpämi. Tsaynö pushayaptinmi Israel runakunapis moabita runakunapa diosninkunata adorayarqan. Nirkurmi diosninkunapä churayanqan mikuykunatapis mikuyarqan. 3 *Baal-peor diosta[†] tsaynö adorayaptinmi TAYTA DIOS pasaypa ajanarqan. 4 Tsaymi Moisésta nirqan: "Israel runakunapa mandaqninkunata prësu tsariskir llapan runakuna rikaykäyaptin ñöpächo wanutsiy. Tsaynöparämi ajanaynï qallqunqa".
5 Tsaymi Israel runakunapa juezninkunata Moisés nirqan: "Trïbuykikunapita mayqan runapis Baal-peor diosta adoraq aywaqtaqa juklla wanutsiyay".
6 Tsaynö niptinmi llapan Israel runakuna Tinkuna Toldupa patiuncho waqayarqan. Tsay hörami Moisés y wakin runakunapis rikaykäyaptin juk Israel runa mana penqakuypa madianita warmita toldunman yaykatsirqan. 7 Tsayta rikarmi sacerdöti Aarónpa willkan y Eleazarpa tsurin Finees pasaypa ajanarqan. Tsaymi qorikäyanqanpita lanzanta aptakurkur 8 aywarqan madianita

---

[u] **24.17** Qoyllur yurinanpä nirqa rey yurinanpä kanqantami nikan. Jesucristo rey karmi tsay willakunqanta cumplirqan (Mat. 2.2; Apoc. 19.16). [v] **24.18** Seir runakuna y edomita runakunaqa tsayllami kayarqan. [w] **24.24** Quitimqa Chipre islapa unay jutinmi kaykan.
[†] **25.1-3** Apoc. 2.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

warmita yaykatsinqan qepanpa toldun rurinyaq. Yaykuskirmi ñitinakushqa kaykaqta pachanpa päsaqpä tuksiskirqan. Tsayrämi mantsaypä qeshyawan Israel runakuna wanuykäyanqanpita pärayarqan. 9 Tsay mantsariypä qeshyawanmi ishkay chunka chusku waranqa (24,000) runakuna wanuyarqan.

10 Nirkurmi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 11 "Sacerdöti Aarónpa willkan y Eleazarpa tsurin Fineesmi pasaypa ajanaynïta qallqütsishqa. Paypis noqanömi pasaypa rabyanan pipis jutsata ruraptin. Jutsayuqta wanutsinqanpitami Israel runakunata ushaypa wanutsishqätsu. 12 Kanan Fineesta willay paywan *pactu ruranqäta. 13 Pactuta rurarmi kikinta y paypita aywaraqkunata imayyaqpis sacerdöti kayänanpä churä. Noqata respitamar tsay jutsayuq runata wanutsinqanpitami Israel runakunapa jutsankunata perdonashqä".†

14 Wanutsinqan Israel runapa jutinmi karqan Zimri. Payqa Salupa tsurin y Simeón trïbupa mandaqninmi karqan. 15 Wanutsinqan madianita warmipa jutinnami karqan Cozbi. Paymi karqan Zurpa tsurin. Zurnami karqan madianita runakunapa juk mandaqnin.

16 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 17 "Yaykuskir llapan madianita runakunata wanutsiyay. 18 Paykunami Israel runakunata yachayllapa engañayashqa Baal-peor diosninta adorayänanpä. Tsaynöllami madianita runakunapa mandaqninpa tsurin Cozbi mana penqakuypa llapanpa ñöpancho Zimripa toldunman yaykushqa paywan kakunanpä. Tsay warmitami wanutsishqa Israel runakunata mantsariypä qeshyawan wanuykätsinqä höra".

Israel runakunata censayanqan

26 1 Tsaypitanami Moisésta y sacerdöti Aarónpa tsurin Eleazarta TAYTA DIOS nirqan:

2 "Llapan Israel runakunata castanpa castanpa ishkay chunka (20) watayuqpita janaman censayay.† Tsay runakunaqa guërraman aywayänanpä kallpanchönami kaykäyan".

3 Tsay witsanmi Israel runakuna Jericó tsimpan y Jordán mayu kaqlä Moab pampacho kaykäyarqan. Censananpä TAYTA DIOS niptinmi Israel mayinkunata Moiséswan Eleazar niyarqan: 4 "TAYTA DIOS ninqannölla ishkay chunka (20) watayuqpita janaman llapayki censakuyay".

Egiptupita yarqamuq Israel runakunapa castankuna mayqan kayanqanpis kaychömi qellqaraykan:

Rubén trïbuta censayanqan

5 Israelpa mayor tsurin Rubénpita aywaraqkunami kayarqan Enoc casta runakuna, Falú casta runakuna, 6 Hezrón casta runakuna y Carmi casta runakuna. 7 Rubénpita aywaraqkunata censayaptinmi chusku chunka kimsa waranqa qanchis pachak kimsa chunka (43,730) runakuna kayarqan.

8 Falúpa tsurinmi karqan Eliab. 9 Eliabpa tsurinkunami kayarqan Nemuel, Datán y Abiram. Datánwan Abiramqa mayor runakunami kayarqan. Paykunami Coréwan takukaykur Moiséspa, Aarónpa y TAYTA DIOSPA contran shäriyarqan. 10 Tsaynö contran shäriyaptinmi patsa kichakar Datánta, Abiramta y Coréta ultaskirqan. Tsaynöllami ishkay pachak pitsqa chunka (250) qatiraqninkunatapis nina rupar usharqan. Tsay runakunaqa wanuyarqan wakin Israel runakunapis tantiyakuyänanpämi. 11 Corépa tsurinkunami itsanqa kawaykar quëdarqan.

Simeón trïbuta censayanqan

12 Simeónpita aywaraqkunami kayarqan Nemuel casta runakuna, Jamín casta runakuna, Jaquín casta

†**25.7-13** Sal. 106.30-31. †**26.2** Núm. 1.1-46.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakuna, 13 Zera casta runakuna y
Saúl casta runakuna. 14 Simeónpita
aywaraqkunata censayaptinmi ishkay
chunka ishkay waranqa ishkay pachak
(22,200) runakuna kayarqan.

Gad trïbuta censayanqan

15 Gadpita aywaraqkunami kayar-
qan Zefón casta runakuna, Hagui
casta runakuna, Suni casta runakuna,
16 Ozni casta runakuna, Eri casta runa-
kuna, 17 Arod casta runakuna y Areli
casta runakuna. 18 Gadpita aywaraq-
kunata censayaptinmi chusku chunka
waranqa pitsqa pachak (40,500) runa-
kuna kayarqan.

Judá trïbuta censayanqan

19 Judápa tsurinkuna Er y Onán
tsuriynaqlla *Canaáncho wanu-
yashqa kaptinmi castankuna karqan-
tsu. 20 Tsaymi Judápita aywaraqkuna
kayarqan Sela casta runakuna, Fares
casta runakuna y Zera casta runa-
kuna. 21 Farespita aywaraqkunami
kayarqan Hezrón casta runakuna y
Hamul casta runakuna. 22 Judápita
aywaraqkunata censayaptinmi qanchis
chunka soqta waranqa pitsqa pachak
(76,500) runakuna kayarqan.

Isacar trïbuta censayanqan

23 Isacarpita aywaraqkunami kayar-
qan Tola casta runakuna Fúa casta
runakuna, 24 Jasub casta runakuna y
Simrón casta runakuna. 25 Isacarpita
aywaraqkunata censayaptinmi soqta
chunka chusku waranqa kimsa pachak
(64,300) runakuna kayarqan.

Zabulón trïbuta censayanqan

26 Zabulónpita aywaraqkunami
kayarqan Sered casta runakuna, Elón
casta runakuna y Jahleel casta runa-
kuna. 27 Zabulónpita aywaraqkunata
censayaptinmi soqta chunka waranqa
pitsqa pachak (60,500) runakuna
kayarqan.

Manasés trïbuta censayanqan

28 Josépita aywaraqkunami kayar-
qan Manasés trïbu runakuna y Efraín
trïbu runakuna. 29 Manaséspita aywa-
raqkunami kayarqan Maquir casta
runakuna y Galaad casta runakuna.
Galaadqa Maquirpa tsurinmi karqan.
30 Galaadpita aywaraqkunami kayar-
qan Jezer casta runakuna, Helec casta
runakuna, 31 Asriel casta runakuna,
Siquem casta runakuna, 32 Semida
casta runakuna y Hefer casta runa-
kuna. 33 Heferpa tsurin Zelofehadpaqa
manami ollqu tsurinkuna karqantsu,
sinöqa warmillami tsurinkuna kayar-
qan. Tsay warmi tsurinkunapa jutin-
kunami kayarqan Maala, Noa, Hogla,
Milca y Tirsa. 34 Manaséspita aywaraq-
kunata censayaptinmi pitsqa chunka
ishkay waranqa qanchis pachak
(52,700) runakuna kayarqan.

Efraín trïbuta censayanqan

35 Efraínpita aywaraqkunami kayar-
qan Sutela casta runakuna, Bequer
casta runakuna y Tahán casta runa-
kuna. 36 Sutelapita aywaraqkunami
kayarqan Erán casta runakuna.
37 Efraínpita aywaraqkunata censayap-
tinmi kimsa chunka ishkay waranqa
pitsqa pachak (32,500) runakuna
kayarqan. Tsaynömi Josépita aywaraq-
kuna castanpa castanpa karqan.

Benjamín trïbuta censayanqan

38 Benjamínpita aywaraqkunami
kayarqan Bela casta runakuna, Asbel
casta runakuna, Ahiram casta runa-
kuna, 39 Sufam casta runakuna y
Hufam casta runakuna. 40 Belapa tsu-
rinkunami kayarqan Ardwan Naamán.
Paykunapitami mirayarqan Ard casta
runakuna y Naamán casta runakuna.
41 Benjamínpita aywaraq runakunata
censayaptinmi chusku chunka pitsqa
waranqa soqta pachak (45,600) runa-
kuna kayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Dan trïbuta censayanqan

42 Danpita aywaraqkunami kayarqan
Súham casta runakuna. 43 Súhampita
aywaraq runakunata censayaptinmi
soqta chunka chusku waranqa chusku
pachak (64,400) runakuna kayarqan.

Aser trïbuta censayanqan

44 Aserpita aywaraqkunami kayar-
qan Imna casta runakuna, Isúi casta
runakuna y Bería casta runakuna.
45 Beríapita aywaraqkunami kayar-
qan Heber casta runakuna y Malquiel
casta runakuna. 46 Aserpa warmi tsu-
rinpa jutinmi karqan Sera. 47 Aserpita
aywaraq runakunata censayaptinmi
pitsqa chunka kimsa waranqa chusku
pachak (53,400) runakuna kayarqan.

Neftalí trïbuta censayanqan

48 Neftalípita aywaraqkunami kayar-
qan Jahzeel casta runakuna, Guni
casta runakuna, 49 Jezer casta runa-
kuna y Silem casta runakuna. 50 Neftа-
lípita aywaraq runakunata censayap-
tinmi chusku chunka pitsqa waranqa
chusku pachak (45,400) runakuna
kayarqan.
51 Censayta ushaskir yupayap-
tinmi Israel runakuna soqta pachak
juk waranqa qanchis pachak kimsa
chunka (601,730) runakuna kayarqan.

**Chakrakunata imanö
rakipänakuyänanpä tantiyatsinqan**

52 Tsaypitanami Moisésta TAYTA
DIOS nirqan: 53 "Censaskir cada trïbu-
cho ayka runapis kayanqanman tupu
chakrata rakipunki herenciankuna
kananpä. 54 Atskaq kayaptinqa jatun
chakrata rakipunki. Wallkaqlla kayap-
tinqa takshallata rakipunki. Censayta
ushaskir ayka runapis kayanqanman
tupu cada trïbuta rakipunki. 55 Cada
trïbupä chakrata sortiyaypa raki-
punki. Cada trïbumi chakrata chas-
kinqa taytan mayqan trïbupis kanqan-
cho. 56 Tsaynö sortiyaypa rakipunki
atskaq o wallkaqlla kayaptinpis".†

Levitakunata censayanqan

57 *Levitakunata censarqa Gersón
casta runakunata, Coat casta runaku-
nata Merari casta runakunatami cen-
sayarqan. 58 Tsaynöllami tsay castaku-
nacho kayarqan Libni casta runakuna,
Hebrón casta runakuna, Mahli casta
runakuna, Musi casta runakuna y
Coré casta runakuna.
Coatpa tsurinmi karqan Amram.
59 Amrampa warminmi karqan Joca-
bed. Jocabedpis Leví trïbumi kar-
qan. Payqa Egiptuchömi yurirqan.
Amrampa y Jocabedpa wamranku-
nami kayarqan Aarón, Moisés y María.
60 Aarónpa tsurinkunami kayarqan
Nadab, Abiú, Eleazar y Itamar.†
61 Nadabwan Abiúqa TAYTA DIOSPA
ñöpancho llutalla inciensiuwan qosh-
nitsiyanqanpitami wanuyarqan.†
62 Levitakuna chakrata mana chas-
kiyänanpä nishqa kaptinmi Israel
mayinkunata censaskirrä paykunata
censayarqan. Tsaymi levitakunaqa juk
killayuqpita janaman censayaptin ish-
kay chunka kimsa waranqa (23,000)
runakuna kayarqan.
63 Jericó tsimpan y Jordán mayu
ñöpan Moab pampacho kaykarmi
Israel mayinkunata Moiséswan sacer-
döti Eleazar censayarqan. 64 Moisés-
wan Aarón Sinaí tsunyaq jirkacho
Israel runakunata unay censayanqan
witsan Moab pampacho censakuq
runakuna manami mayqanpis censash-
qarätsu kayarqan.x 65 Sinaí jirkacho
censayanqan runakunaqa llapanpis

---

x **26.64** Paykunataqa censayarqanrätsu tsay witsan wamrallarä kaptin o manarä yurishqa kaptinmi.
† **26.52-56** Núm. 34.13; Jos. 14.1-2. † **26.60** Núm. 3.2. † **26.61** Lev. 10.1-2; Núm. 3.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

TAYTA DIOS ninqannöllami tsunyaq jirkacho wanuyarqan. Tsaymi mayqanpis karqantsu qepa kaq censupäqa. Jefonipa tsurin Caleb y Nunpa tsurin Josuéllami kawaykar quëdayarqan.†

Warmikuna herenciata chaskiyänanpä tantiyatsinqan

27 1 Manasés trïbucho tsay ñañalla pitsqa warmikunapa jutinkunami karqan Maala, Noa, Hogla, Milca y Tirsa. Paykunaqa Zelofehadpa warmi tsurinkunami kayarqan. Zelofehadnami karqan Heferpa tsurin, Hefernami karqan Galaadpa tsurin, Galaadnami karqan Maquirpa tsurin, Maquirnami karqan Manaséspa tsurin, Manasésnami karqan Josépa tsurin. 2 Tsay pitsqan warmikunami Tinkuna Toldupa patiunman aywayarqan Moiséswan, sacerdöti Eleazarwan y wakin mandaqkunawanpis parlayänanpä. Chaykurmi niyarqan: 3 "Tsunyaq jirkachömi taytäkuna wanushqa. TAYTA DIOSPA contran Coré shäriptin payqa manami jatikarqantsu tsay runakunawan wanunanpä, sinöqa qepatarämi kikinpa jutsanpita wanurqan. Taytäpaqa manami ollqu tsurin kashqatsu. 4 Tsaynö kaptinpis ollqu tsurin mana kanqallanpitaqa taytäkunapa jutin manami illakanmantsu. Mana illakänanpä taytäpa wawqinkunata chakrata rakipäyanqaykillacho noqakunatapis chakrata rakipaykayällämay".

5 Warmikuna tsaynö mañakuyaptinmi Moisésqa TAYTA DIOSTA tapukurqan. 6 Tsaynö tapukuptinmi TAYTA DIOS nirqan: 7 "Zelofehadpa warmi tsurinkuna allitami yarpaykäyan. Zelofehadpa wawqinkunata rakipur ñöpankunallapa tsay warmikunatapis chakrata rakipunki. Tsaynöpami taytanpa trokin paykunana chakrata chaskiyanqa.† 8 Tsaynöpis Israel runakunata niy: 'Pipis ollqu tsuriynaqlla wanuptinqa warmi tsurinpänami chakran kanqa. 9 Jukllayllapis tsurin mana kaptinmi itsanqa wawqinkunapäna tsay runapa chakran quëdanqa. 10 Wawqinkuna mana kaptinqa tiyunkunapänami chakran quëdanqa. 11 Taytanpa wawqinkuna mana kaptinqa mayqanpis legïtimu castanpämi chakran quëdanqa. Kay ninqäkunaqa leymi kanqa Israel runakuna imaypis cumpliyänanpä' ".

Moiséspa trokin kananpä Josuéta churanqan

Deuteronomio 31.1-8

12 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: "Israel runakunata rikatsinäpä kaq nacionta rikanaykipä Abarim jirkakunaman witsämuy. 13 Tsaypita llapanta rikaskir wanukurmi wawqiki Aarónnö unay castaykikunawan tinkuq aywakunki. 14 Tsaynö wanunki Zin tsunyaq jirkacho Israel runakuna yakunar conträ parlayaptin mana cäsukamanqaykipitami. Qaqapita yakuta pashtatsimunqayki hörapis runakunata manami musyatsirqaykitsu *santu kanqäta".

(Tsaynö päsarqan Cades particho kaykaq Meriba pukyuchömi. Cadesqa Zin tsunyaq jirkachömi kaykan.)†

15 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOSTA Moisés nirqan: 16 "TAYTA DIOS, qammi pïmaytapis kawayta qaranki. Kananqa noqapa trokï juk mandaqta churaykullay 17 Israel runakuna maypa aywayaptinpis pushananpä, manatsayqa mitsiqniynaq üshanömi kayanqa".†

18 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Nunpa tsurin Josuémi† noqa munanqänö kawan. Qampa trokiki Israel runakunapa mandaqnin kananpä paypa umanman makikita churay. 19 Tsaypitana sacerdöti

†**26.65** Núm. 14.26-35. †**27.7** Núm. 36.2. †**27.12-14** Núm. 20.1-13; Deut. 3.23-27; 32.48-52. †**27.17** 1Rey. 22.17; Eze. 34.5; Mat. 9.36; Mar. 6.34. †**27.18** Éxo. 24.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Eleazarman pushaykur llapan runakunapa ñöpancho mandaq kananpä churay. 20 Israel runakunata willay payta käsukuyänanpä.† 21 Josué imatapis tapukamayta munarqa sacerdöti Eleazarmanmi aywanqa. Eleazarnami Josuépa jutincho *Urim rumiwan† tapukamanqa. Imata rurananpäpis musyaykurmi Israel runakunata Josué mandanqa".

22 TAYTA DIOS ninqannölla llapanta Moisés rurarmi sacerdöti Eleazarpa y llapan runakunapa ñöpanman Josuéta pusharqan. 23 TAYTA DIOS ninqannöllami Moisésqa Josuépa umanman makinta churarqan trokin mandaq kananpä.

Qoyay qoyay sacrificiuta rupatsinanpä tantiyatsinqan

Éxodo 29.38-46

28 1 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Israel runakunata yätsinki ninqä junaqkunacho mana qonqaypa sacrificiuta rupatsiyänanpä. Tsay rupatsiyanqan mikuynï kaptinmi mushkuyninpita kushikushä.

3 "Tsaynölla tantiyatsir ninki: 'Qoyay qoyay juk watayuq ishkay sänu carnishta TAYTA DIOSPÄ rupatsiyanki. Carnishkunata rupatsiyanqaykiqa rupatsina sacrificiumi kanqa. 4 Jukaq carnishta patsa waraykaptin rupatsiyanki y jukaqtana patsa tsakaykaptin rupatsiyanki. 5 Tsaykunata rupatsir tsaki mikuytapis rupatsiyanki ishkay kïlu allinnin jarinaman juk litru olïvu aceitiwan pichuskir' ".

6 (Tsaynömi Sinaí jirkacho rupatsina sacrificiukunata qoyay qoyay rupatsiyarqan. Tsay rupatsiyanqanpa mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö karqan.)

7 " 'Cada carnishta rupatsinaykipä apamurmi juk litru vïnutapis apayämunki. Tsay vïnutami TAYTA DIOSTA adorar Tinkuna *Sagrädu Toldupa patiuncho kaykaq *altarman wiñayanki. 8 Jukaq carnishtanami tutapa rupatsiyanqaykinölla tardipapis rupatsiyanki. Tsay jananmanmi tutapa wiñayanqaykinölla tsaki mikuyta y vïnutapis wiñayanki. Tsay rupatsiyanqaykipa mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa.

Jamay junaqcho sacrificiuta rupatsiyänanpä tantiyatsinqan

9 " 'Jamay junaqpis juk watayuq ishkay sänu carnishta *altarcho rupatsiyanki. Tsaypa jananman chusku kïlu allinnin jarinata olïvu aceitiwan pichushqata rupatsiyanki. Tsayqa tsaki mikuy ofrendami kanqa. Tsaynölla rupaykätsinqayki jananman vïnutapis wiñayanki. 10 Jamay junaqcho tsaynö rupatsirpis y vïnuta jananman wiñaparpis ama qonqäyankitsu qoyay qoyay rupatsina sacrificiuta rupatsiyta.†

Cada killa sacrificiukunata rupatsiyänanpä tantiyatsinqan

11 " 'Cada killacho punta kaq junaq TAYTA DIOSPÄ sacrificiuta rupatsiyanki ishkay sänu torïtuta, juk sänu carnëruta y juk watayuq qanchis sänu carnishkunata. 12 Cada torïtuta rupatsir soqta kïlu allinnin jarinata aceitiwan pichushqata jananman wiñayanki. Tsaynölla cada carnëruta rupatsir chusku kïlu allinnin jarinata aceitiwan pichushqata wiñayanki. 13 Cada carnishta rupatsir ishkay kïlu allinnin jarinata aceitiwan pichushqata wiñayanki. Tsay rupatsiyanqaykipa mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa. 14 Torïtuta rupatsir jananman wiñayanki ishkay litru vïnuta. Tsaynölla cada carnëruta rupatsir juk litru mediu vïnuta wiñayanki.

†**27.18-20** Deut. 34.9; Jos. 1.16-18. †**27.21** Éxo. 28.30; 1Sam. 28.6. †**28.9-10** Mat. 12.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cada carnishta rupatsir juk litru
vïnuta wiñayanki. Tsaynölla cada killa
rupatsina sacrificiuta imaypis rupatsi-
yanki.
15 “ ‘Juk chïvutapis tsay junaq puri-
ficatsina sacrificiupä rupatsir jananman
vïnuta wiñayanki. Tsaynölla qoyay
qoyay rupatsina sacrificiutapis mana
qonqaypa rupatsiyanki.

Pascua fiestacho sacrificiukunata rupatsiyänanpä tantiyatsinqan
Levítico 23.5-8

16 “ ‘Wata qallaykunan killa chunka
chusku junaqcho TAYTA DIOSTA adorar
*Pascua fiestata rurayanki.† 17 Waray-
nin junaqpita qallaykur qanchis junaq-
yaq levadüraynaq tantata mikuyanki.†
18 Tsay fiesta qallanqan junaq ima aruy-
tapis ama aruyankitsu, tsaypa trokinqa
TAYTA DIOSTA adorayänaykipä qori-
käyanki. 19 Tsaynölla TAYTA DIOSTA
adorar sacrificiuta rupatsiyanki ishkay
sänu torïtuta, juk sänu carnëruta y juk
watayuq qanchis sänu carnishkunata.
20 Tsay sacrificiu rupanqan jananman
wiñayanki aceitiwan pichushqa allinin
jarinata. Cada torïtuta rupatsir soqta
kïlu jarinata wiñayanki. Tsaynölla cada
carnëruta rupatsirpis chusku kïlu jari-
nata wiñayanki. 21 Cada carnishta rupa-
tsir ishkay kïlu jarinata wiñayanki.
22 Tsaynölla purificatsina sacrificiupä
juk chïvuta *altarcho rupatsiyanki.
Tsayqa kanqa jutsata rurayanqaykipita
perdonashqa kayänaykipämi. 23 Tsay-
kunata rupatsirqa cada tuta rupatsina
sacrificiutapis mana qonqaypa rupatsi-
yanki.
24 “ ‘Qoyay qoyaymi qanchis junaq-
yaq fiestata rurar tsaynö rupatsiyanki.
Tsay rupatsiyanqaykipa mushkuyninmi
TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa.
Tsaynölla rupatsiyanqayki jananman
vïnutapis wiñayanki. Tsaykunata
rupatsirqa cada tuta rupatsina sacrifi-
ciutapis mana qonqaypa rupatsiyanki.
25 Qanchis kaq junaqchöqa ima aruy-
chöpis ama aruyankitsu, sinöqa TAYTA
DIOSTA adorayänaykipä qorikäyanki.

Semäna fiestacho sacrificiukunata rupatsiyänanpä tantiyatsinqan
Levítico 23.9-22

26 “ ‘Punta cosëchata qorir Semäna
fiestata† rurayaptiki juk junaq kanqa
cosëchaykikunapita *primiciata TAYTA
DIOSPÄ apayämunaykipämi. Tsay junaq-
chöqa ima aruychöpis ama aruyan-
kitsu, tsaypa trokinqa TAYTA DIOSTA
adorayänaykipä qorikäyanki. 27 Tsay
junaq TAYTA DIOSPÄ sacrificiuta rupa-
tsiyanki ishkay torïtuta, juk carnëruta
y juk watayuq qanchis carnishkunata.
Tsay rupatsiyanqaykipa mushkuyninmi
TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa.
28 Cada torïtuta rupatsir aceitiwan
pichushqa soqta kïlu allinin jarinata
wiñayanki. Tsaynölla carnëruta rupatsir-
pis aceitiwan pichushqa chusku kïlu alli-
nin jarinata wiñayanki. 29 Cada carnishta
rupatsir ishkay kïlu allinnin jarinata
wiñayanki. 30 Tsaynölla purificatsina
sacrificiupä juk chïvuta *altarcho rupa-
tsiyanki. Tsayqa jutsata rurayanqaykipita
perdonashqa kayänaykipämi kanqa.
31 “ ‘Tsaki mikuy ofrendatawan
vïnuta wiñarkur tsay sacrificiukunata
rupatsirpis qoyay qoyay rupatsiyan-
qayki sacrificiutapis mana qonqaypa
rupatsiyanki. Rupatsiyänaykipä kaq
uywakunaqa llapanpis sänu kayätsun.

Cornëtakunata Tukayänan fiestacho sacrificiukunata rupatsiyänanpä tantiyatsinqan
Levítico 23.23-25

29 1 “ ‘Qanchis killa qallayku-
nan junaqcho TAYTA DIOSTA
adorayänaykipä qorikäyanki. Tsay

†**28.16** Éxo. 12.1-13; Deut. 16.1-2. †**28.17-25** Éxo. 12.14-20; 23.15; 34.18; Deut. 16.3-8.
†**28.26-31** Éxo. 23.16; 34.22; Deut. 16.9-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

junaq ima aruytapis jaqiriykur qorikäyänaykipä *cornëtakunata tukatsiyanki. 2 Tsay fiestacho TAYTA DIOSPÄ rupatsina sacrificiuta rupatsiyanki juk sänu torïtuta, juk sänu carnëruta y juk watayuq qanchis sänu carnishkunata. Rupatsiyanqaykipa mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa. 3 Torïtuta rupatsir aceitiwan pichushqa soqta kïlu allinin jarinata jananman wiñayanki. Tsaynölla carnëruta rupatsir aceitiwan pichushqa chusku kïlu allinin jarinata wiñayanki. 4 Cada carnishta rupatsir ishkay kïlu allinin jarinata wiñayanki. 5 Tsaynölla purificatsina sacrificiupä juk chïvuta *altarcho rupatsiyanki. Tsayqa jutsata rurayanqaykipita perdonashqa kayänaykipämi kanqa.

6 “ ‘Tsaki mikuy ofrendatawan vïnuta wiñarkur tsay sacrificiukunata rupatsirpis Tayta Dios ninqannö qoyay qoyay rupatsiyanqayki sacrificiuta y cada killa rupatsiyanqayki sacrificiutapis mana qonqaypa rupatsiyanki. Rupatsiyänaykipä kaq uywakunaqa llapanpis sänu kayätsun. Rupatsiyanqaykipa mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa.

Purificashqa kananpä kaq junaqcho sacrificiukunata rupatsiyänanpä tantiyatsinqan

Levítico 23.26-32

7 “ ‘Qanchis killa chunka junaqcho ima aruytapis ama aruyankitsu, tsaypa trokinqa TAYTA DIOSTA adorayänaykipä qorikaykur ayunayanki.† 8 Tsay junaq TAYTA DIOSPÄ rupatsina sacrificiuta rupatsiyanki juk sänu torïtuta, juk sänu carnëruta y juk watayuq qanchis sänu carnishkunata. Rupatsiyanqaykipa mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa. 9 Torïtuta rupatsir soqta kïlu allinnin jarinata aceitiwan pichushqata jananman wiñayanki. Tsaynölla carnëruta rupatsirpis chusku kïlu jarinata wiñapäyanki. 10 Cada carnishta rupatsir ishkay kïlu allinin jarinata wiñapäyanki. 11 Tsaynölla purificatsina sacrificiupä juk chïvuta *altarcho rupatsiyanki. Tsayqa jutsata rurayanqaykipita perdonashqa kayänaykipämi kanqa. Tsaynölla jukaq purificatsina sacrificiuta y qoyay qoyay rupatsiyanqayki rupatsina sacrificiutapis mana qonqaypa rupatsiyanki. Tsaynölla tsaki mikuy ofrendata y vïnutapis wiñapäyanki.

Ramäda fiestacho sacrificiukunata rupatsiyänanpä tantiyatsinqan

Levítico 23.33-44

12 “ ‘Qanchis killacho chunka pitsqa junaqcho ima aruytapis ama aruyankitsu, tsaypa trokinqa TAYTA DIOSTA adorayänaykipä qorikäyanki. TAYTA DIOSTA adorar qanchis junaqyaq fiestata rurayanki. 13 Fiesta qallaykunan junaqcho rupatsina sacrificiuta rupatsiyanki chunka kimsa sänu torïtukunata, ishkay sänu carnërukunata y juk watayuq chunka chusku sänu carnishkunata. Rupatsiyanqaykipa mushkuyninmi TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa. 14 Cada torïtuta rupatsir aceitiwan pichushqa soqta kïlu allinin jarinata wiñapäyanki. Tsaynölla cada carnëruta rupatsir aceitiwan pichushqa chusku kïlu allinin jarinata wiñapäyanki. 15 Cada carnishta rupatsir ishkay kïlu allinin jarinata wiñapäyanki. 16 Tsaynölla purificatsina sacrificiupä juk chïvuta *altarcho rupatsiyanki. Tsayqa jutsata rurayanqaykipita perdonashqa kayänaykipämi kanqa. Tsaykunata rupatsirqa qoyay qoyay rupatsiyanqaykinölla rupatsina sacrificiuta y tsaki mikuy ofrendata rupatsiyanki. Tsay jananman vïnutapis mana qonqaypa wiñapäyanki.

17 “ ‘Ishkay kaq junaqcho rupatsina sacrificiuta rupatsiyanki chunka

† **29.7-11** Lev. 16.29-34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ishkay sänu torïtukunata, ishkay sänu carnërukunata y juk watayuq chunka chusku sänu carnishkunata. 18 Cada torïtuta, carnëruta y carnishta rupatsir ley ninqannölla tsaki mikuy ofrendakunatapis vïnutapis wiñapäyanki. 19 Tsaynölla purificatsina sacrificiupä juk chïvuta altarcho rupatsiyanki. Tsayqa jutsata rurayanqaykipita perdonashqa kayänaykipämi kanqa. Tsaykunata rupatsirqa qoyay qoyay rupatsiyanqaykinölla rupatsina sacrificiuta y tsaki mikuyta rupatsiyanki. Tsay jananman vïnutapis mana qonqaypa wiñapäyanki.

20 “ ‘Kimsa kaq junaqcho rupatsina sacrificiuta rupatsiyanki chunka juk sänu torïtukunata, ishkay sänu carnërukunata y juk watayuq chunka chusku sänu carnishkunata. 21 Cada torïtuta, carnëruta y carnishta rupatsir ley ninqannölla tsaki mikuy ofrendakunatapis vïnutapis wiñapäyanki. 22 Tsaynölla purificatsina sacrificiupä juk chïvuta altarcho rupatsiyanki. Tsayqa jutsata rurayanqaykipita perdonashqa kayänaykipämi kanqa. Tsaykunata rupatsirqa qoyay qoyay rupatsiyanqaykinölla rupatsina sacrificiuta y tsaki mikuyta rupatsiyanki. Tsay jananman vïnutapis mana qonqaypa wiñapäyanki.

23 “ ‘Chusku kaq junaqcho rupatsina sacrificiuta rupatsiyanki chunka sänu torïtukunata, ishkay sänu carnërukunata y juk watayuq chunka chusku sänu carnishkunata. 24 Cada torïtuta, carnëruta y carnishta rupatsir ley ninqannölla tsaki mikuy ofrendakunatapis vïnutapis wiñapäyanki. 25 Tsaynölla purificatsina sacrificiupä juk chïvuta altarcho rupatsiyanki. Tsayqa jutsata rurayanqaykipita perdonashqa kayänaykipämi kanqa. Tsaykunata rupatsirqa qoyay qoyay rupatsiyanqaykinölla rupatsina sacrificiuta y tsaki mikuyta rupatsiyanki. Tsay jananman vïnutapis mana qonqaypa wiñapäyanki.

26 “ ‘Pitsqa kaq junaqcho rupatsina sacrificiuta rupatsiyanki isqun sänu torïtukunata, ishkay sänu carnërukunata y juk watayuq chunka chusku sänu carnishkunata. 27 Cada torïtuta, carnëruta y carnishta rupatsir ley ninqannölla tsaki mikuy ofrendakunata y vïnuta wiñapäyanki. 28 Tsaynölla purificatsina sacrificiupä juk chïvuta altarcho rupatsiyanki. Tsayqa jutsata rurayanqaykipita perdonashqa kayänaykipämi kanqa. Tsaykunata rupatsirqa qoyay qoyay rupatsiyanqaykinölla rupatsina sacrificiuta y tsaki mikuyta rupatsiyanki. Tsay jananman vïnutapis mana qonqaypa wiñapäyanki.

29 “ ‘Soqta kaq junaqcho rupatsina sacrificiuta rupatsiyanki puwaq sänu torïtukunata, ishkay sänu carnërukunata y juk watayuq chunka chusku sänu carnishkunata. 30 Cada torïtuta, carnëruta y carnishta rupatsir ley ninqannölla tsaki mikuy ofrendakunata y vïnutapis wiñapäyanki. 31 Tsaynölla purificatsina sacrificiupä juk chïvuta altarcho rupatsiyanki. Tsayqa jutsata rurayanqaykipita perdonashqa kayänaykipämi kanqa. Tsaykunata rupatsirqa qoyay qoyay rupatsiyanqaykinölla rupatsina sacrificiuta y tsaki mikuyta rupatsiyanki. Tsay jananman vïnutapis mana qonqaypa wiñapäyanki.

32 “ ‘Qanchis kaq junaqcho rupatsina sacrificiuta rupatsiyanki qanchis sänu torïtukunata, ishkay sänu carnërukunata y juk watayuq chunka chusku sänu carnishkunata. 33 Cada torïtuta, carnëruta y carnishta rupatsir ley ninqannölla tsaki mikuy ofrendakunata y vïnuta wiñapäyanki. 34 Tsaynölla purificatsina sacrificiupä juk chïvuta altarcho rupatsiyanki. Tsayqa jutsata rurayanqaykipita perdonashqa kayänaykipämi kanqa. Tsaykunata rupatsirqa qoyay qoyay rupatsiyanqaykinölla rupatsina sacrificiuta y tsaki mikuyta rupatsiyanki. Tsay jananman vïnutapis mana qonqaypa wiñapäyanki.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35 “ ‘Puwaq kaq junaqcho† *sagrädu
kaptin qorikäyanki. Tsay junaq ima
aruychöpis ama aruyankitsu. 36 Rupatsina sacrificiuta rupatsiyanki juk
sänu torïtuta, juk sänu carnëruta y juk
watayuq qanchis sänu carnishkunata.
Rupatsiyanqaykipa mushkuyninmi
TAYTA DIOSPA shonqunpänö kanqa.
37 Torïtuta, carnëruta y carnishkunata
rupatsirqa ley ninqannölla tsaki mikuy
ofrendakunata y vïnuta wiñapäyanki.
38 Tsaynölla purificatsina sacrificiupä
juk chïvuta altarcho rupatsiyanki.
Tsayqa jutsata rurayanqaykipita perdonashqa kayänaykipämi kanqa. Tsaykunata rupatsirqa qoyay qoyay rupatsiyanqaykinölla rupatsina sacrificiuta
y tsaki mikuyta rupatsiyanki. Tsay
jananman vïnutapis mana qonqaypa
wiñapäyanki.

39 “ ‘Cada wata fiestakunacho tsaykunata TAYTA DIOSPÄ rupatsiyanki. Tsay
rupatsiyanqaykikuna apartimi kanqa
awniyanqaykita cumplir sacrificiuta
rupatsiyanqaykipita, voluntällaykipita
churar sacrificiuta rupatsiyanqaykipita, rupatsina sacrificiuta rupatsiyanqaykipita, tsaki mikuy ofrendata
rupatsiyanqaykipita, vïnuta altarman
wiñapäyanqaykipita y alli päsakuy
sacrificiuta rupatsiyanqaykipitapis’ ”.

40 *(30.1)* TAYTA DIOS ninqantaqa llapantami Israel mayinkunata Moisés
willarqan.

Tayta Diosta awnir imanö rurayänanpä tantiyatsinqan

30 1 *(2)* Israel trïbukunapa mandaqninkunata qoriykurmi
Moisés nirqan: “Kanan willashayki
TAYTA DIOS imata ninqantapis.
2 *(3)* Pipis TAYTA DIOSTA imatapis
awnirqa cumplitsun. Imata ruranänpä
ninqantapis ruratsun.†

3 *(4)* “Taytanpa munayllanchörä kaykar jipash imatapis TAYTA DIOSTA
awnirqa 4 *(5)* taytan awninantarämi
shuyanqa. Taytan imatapis mana parlakuptinmi itsanqa awninqanta tsay
jipash cumplinqa. 5 *(6)* Awninqanta
musyaykur taytan mana munaptinqa
manami awninqanta cumplinqatsu.
Taytan mana munaptinqa TAYTA
DIOS manami obliganqatsu cumplinanpä.

6 *(7)* “Jipash kikillanrä kaykar shumaq
mana yarpachakuypa imatapis TAYTA
DIOSTA awnirkur runawan majatsakarqa 7 *(8)* runan awninantarämi shuyanqa. Awninqanta musyaykur runan
imatapis mana parlakuptinqa awninqantami cumplinqa. 8 *(9)* Awninqanta
musyaykur runan mana munaptinqa
manami awninqanta cumplinqatsu. Runan mana munaptinqa TAYTA
DIOS manami obliganqatsu cumplinanpä.

9 *(10)* “Viüda kar o runanpita rakikashqa karmi itsanqa imatapis awninqanta cumplinqa.

10 *(11)* “Runayuq kaykar warmi imatapis TAYTA DIOSTA awnirqa 11 *(12)* runan
awninantarämi shuyanqa. Awninqanta
musyaykur runan imatapis mana parlakuptinqa awninqantami tsay warmi
cumplinqa. 12 *(13)* Awninqanta musyaykur runan mana munaptinqa manami
awninqanta cumplinqatsu. Runan
mana munaptinqa TAYTA DIOS manami
obliganqatsu cumplinanpä.

13 *(14)* “Tsaymi warmi imatapis awniptin ayunananpä niptin runanrä ninqa
cumplinanpä o mana cumplinanpä
kanqantapis. 14 *(15)* Awninqanta musyaykur warminta imatapis mana nir
juk ishkay junaq upällalla kakurqa
warmin awnikunqantami awniykan.
15 *(16)* Tsaypitarä mana munarqa runannami jutsayuq kanqa warmin awninqanta mana cumplinqanpita”.

16 *(17)* Tsaynömi Moisésta TAYTA
DIOS tantiyatsirqan runayuq warmi

† **29.35** Juan 7.37. † **30.2** Deut. 23.21-23; Mat. 5.33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imanö kawananpä y taytanpa munayllanchörä kaykar jipash imanö kawananpäpis.

Madianita runakunata wanutsiyanqan

31 1 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan: 2 "Israel runakunata jutsata ruratsiyanqanpita madianita runakunata ushakätsiy. Tsaypitarämi wanukur unay castaykikunawan tinkuq aywakunki".†

3 Tsaymi Israel mayinkunata Moisés nirqan: "TAYTA DIOSTA ajanätsiyanqanpita madianita runakunata wanutsiq aywayänaykipä akranakuyay. 4 Cada trïbupitami juk waranqa (1,000) runakuna kayanqa guërraman aywayänanpä".

5 Tsaynö niptinmi cada trïbupita juk waranqa (1,000) runakunata akrayarqan. Tsaymi guërraman aywayänanpä chunka ishkay waranqa (12,000) runakuna kayarqan. 6 Tsay runakunatanami Moisés kacharqan guërraman aywayänanpä. Tinkuna *Sagrädu Toldupita sagrädu manëjukunata y *cornëtakunatapis tukananpä apakurkurmi paykunawan sacerdöti Eleazarpa tsurin Fineespis aywarqan. 7 Chaykurmi Moisésta TAYTA DIOS ninqannölla madianita runakunata atacar llapan ollqu kaqkunata wanutsiyarqan. 8 Tsaychömi madianita runakunapa pitsqa mandaqnin reykunatapis wanutsiyarqan. Tsay reykunami kayarqan Evi, Requem, Zur, Hur y Reba. Tsaynöllami wanutsiyarqan Beorpa tsurin Balaamtapis.

9 Nirkurmi madianita runakunapa warminkunata, wamrankunata, uywankunata y imaykankunatapis chaniyuq kaqtaqa apakuyarqan. 10 Llapan markankunata y wayinkunatami chipyaq rupatsiyarqan. 11 Tsaynöpami runakunapa imaykanta y uywankunatapis qori qorirkur apakuyarqan. 12 Llapan qoriyanqantami Moisés, sacerdöti Eleazar y quëdaq Israel mayinkuna kaykäyanqan kaqman apayarqan. Tsay witsanmi Jericó tsimpan y Jordán mayu ñöpan Moab pampacho Israel runakuna taykäyarqan.

13 Campamentunkunaman manarä chätsiyaptinmi Moisés, sacerdöti Eleazar y Israel runakunapa llapan mandaqninkunapis taripaq aywayarqan. 14 Tsay mandaqkunaqa juk waranqa (1,000) soldädukunapa mandaqninkunawan juk pachak (100) soldädukunapa mandaqninkunami kayarqan. Paykunawan tinkuskirmi Moisés pasaypa ajarqan. 15 Ajanarninmi nirqan: "¿Imanirtä madianita warmikunataqa wanutsiyashqaykitsu? 16 Tsay warmikunami Balaam yätsiptin Israel runakunata pushayarqan *Baal-peor diosta† adorayänanpä. Tsaypitami TAYTA DIOS mantsariypä qeshyata yuritsiptin noqantsikcho atskaq wanuyarqan. 17 Juklla wanutsiyay llapan ollqu wamrakunata. Warmikunatapis runawan kakushqa kaqtaqa wanutsiyay. 18 Manarä runawan kakushqa jipashkunata itsanqa apakuyay.

19 "Runakunata wanutsiq soldädukuna y ayata yataq soldädukunaqa qanchis junaqyaq campamentuman mana yaykuypa juklächo täyätsun. Campamentuman yaykuyänanpäqa paykunapis, apayämunqan jipashkunapis y warmi wamrakunapis kananpita kimsa junaqta purificakur bäñakuyätsun. Tsaynölla qanchis junaqchöpis purificashqa kayänanpä yapay bäñakuyätsun. 20 Latsapankunatapis taqshakuyätsun. Tsaynölla purificayätsun qarapita rurashqa kaqkunata, cabrapa aqtsanpita awashqa kaqkunata y qerupita llaqllashqa manëjukunatapis".

21 Guërrapita kutimuqkunata qoriskirnami sacerdöti Eleazar nirqan: "Kay leyta cäsukunapämi Moisésta

†**31.2** Núm. 25.1-3. †**31.16** Núm. 25.1-9; Apoc. 2.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

TAYTA DIOS nishqa: 22 ‘Campamentuman yaykatsiyänaykipäqa imatapis qoripita, qellaypita, fiërrupita, broncipita, estañupita y plömupita rurashqa kaqkunata 23 ninawan waritsiyanki. Nirkur purificatsina yakuwan mayllayanki. Tsaynöpami purificashqana kanqa. Nina rupananpä kaqkunatami itsanqa yakullawan mayllayanki purificashqa kayänanpä. 24 Qanchis junaqta cumpliskir purificashqa kayänaykipä latsapaykikunata taqshakuyanki. Tsaypitarämi campamentuman yaykayämunki’ ”.

Apayämunqanta rakipänakuyanqan

25 Tsaypitanami Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 26 “Madianita runakunapa markankunapita uywakunata y warmikunatapis aykata apayämunqanta musyanaykipä sacerdöti Eleazarwan y Israel runakunapa mandaqninkunawan yupayay. 27 Tsaynö yupaskir ishkayman iwal rakiyay. Pullan kaqmi kanqa guërraman aywaqkunapä y pullan kaqnami kanqa wakin Israel runakunapä. 28 Guërraman aywaqkunapata noqapä rakiyanki cada pitsqa pachak (500) jipashkunapita jukta. Tsaynölla noqapä rakiyanki wäkakunapita, ashnukunapita, üshakunapita y cabrakunapitapis cada pitsqa pachakpita (500) jukta. 29 Noqapä rakiyanqankunata sacerdöti Eleazarta entreganki.

30 “Israel runakunapä rakiyanqaykikunata cada pitsqa chunka (50) jipashkunapita jukta rakiyanki. Tsaynölla rakiyanki wäkakunapita, ashnukunapita, üshakunapita y cabrakunapitapis cada pitsqa chunkapita (50) jukta. Tsaykunatana entregayanki *levitakunata. Paykunami cuidayan TAYTA DIOSPA *Sagrädu Toldunta”.

31 Tsaynö niptinmi sacerdöti Eleazarwan Moisésqa TAYTA DIOS ninqannö llapanta rurayarqan. 32 Guërraman aywaq runakuna apayämunqan kaqkunami karqan soqta pachak qanchis chunka pitsqa waranqa (675,000) cabrakunawan üshakuna, 33 qanchis chunka ishkay waranqa (72,000) wäkakuna, 34 soqta chunka juk waranqa (61,000) ashnukuna, 35 y kimsa chunka ishkay waranqa (32,000) piwanpis manarä kakushqa jipashkuna. 36 Tsaypita guërraman aywaqkunapä rakipäyanqankunami karqan kimsa pachak kimsa chunka qanchis waranqa pitsqa pachak (337,500) cabrakunawan üshakuna.

37 Tsay rakipanqanpitami TAYTA DIOSPÄ soqta pachak qanchis chunka pitsqa (675) cabrakunatawan üshakunata entregayarqan. 38 Kimsa chunka soqta waranqa (36,000) wäkakunapita TAYTA DIOSPÄ qanchis chunka ishkayta (72) entregayarqan. 39 Kimsa chunka waranqa pitsqa pachak (30,500) ashnukunapitana TAYTA DIOSPÄ soqta chunka jukta (61) entregayarqan. 40 Chunka soqta waranqa (16,000) jipashkunapitana TAYTA DIOSPÄ kimsa chunka ishkayta (32) entregayarqan. 41 Llapan tsaykunatami TAYTA DIOS ninqannölla sacerdöti Eleazarta Moisés entregarqan.

42 Guërraman aywaqkunata rakipanqanpita pullan kaqta Israel mayinkunata Moisés rakipanqankunami karqan 43 kimsa pachak kimsa chunka qanchis waranqa pitsqa pachak (337,500) cabrankunawan üshakuna, 44 kimsa chunka soqta waranqa (36,000) wäkakuna, 45 kimsa chunka waranqa pitsqa pachak (30,500) ashnukuna, 46 y chunka soqta waranqa (16,000) piwanpis manarä kakushqa jipashkunapis. 47 TAYTA DIOS ninqannöllami cada pitsqa chunka (50) jipashkunapita jukta Moisés rakiparqan levitakunapä. Tsaynöllami cada pitsqa chunka uywakunapita jukta rakiparqan levitakunapä. Paykunami TAYTA DIOSPA Sagrädu Toldunta cuidayan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

48 Tsaypitanami juk waranqa (1,000)
soldädukunapa mandaqninkunawan
juk pachak (100) soldädukunapa
mandaqninkuna Moisésta 49 niyarqan:
"Taytay, guërraman pushanqä soldä-
dukunata yupaptï manami ni jukllay-
llapis pishintsu. 50 Tsaymi guërracho
qoriyämunqankunata TAYTA DIOSPÄ
apaykäyämü qoripita rurashqa braza-
lëtikunata, pulcërakunata, sortïjaku-
nata, arëtikunata y wakin alhäjaku-
natapis. Tsaykunatami apaykäyämü
TAYTA DIOS mana ushakäyätsimä-
nanpä".ʸ
51 Tsaynö niptinmi qoripita rurashqa
adornukunata Moiséswan Eleazar
chaskiyarqan. 52 Juk waranqa (1,000)
soldädukunapa mandaqninkunawan
juk pachak (100) soldädukunapa man-
daqninkuna TAYTA DIOSPÄ apayanqan
qorimi lasarqan juk pachak puwaq
chunka chusku kïlu (184). 53 Tsay
entregayanqan qori alhäjakunami
karqan guërraman aywaq soldädu-
kuna cada ünun apayanqanpita quë-
daqkuna. 54 Mandaqkuna apayanqan
qoripita rurashqa alhäjakunata chas-
kiskirmi Moiséswan Eleazar Tinkuna
Tolduman churayarqan Israel runaku-
nata TAYTA DIOS yanapanqanta imay-
pis yarparäyänanpä.

Rubén trïbu y Gad trïbu runakuna herenciata chaskiyanqan
Deuteronomio 3.12-22

32 1 Rubén trïbu y Gad trïbu
runakunapa uywankuna atska
kaptinmi Jazer parti y Galaad parti
mitsikuyänanpä alli kanqanta rikar
munapäyarqan. 2 Tsaymi Moisés, Elea-
zar y wakin mandaqkuna kaykäyan-
qanman aywaykur Gad trïbu y Rubén
trïbu runakuna niyarqan: 3 "Atarot,
Dibón, Jazer, Nimra, Hesbón, Eleale,
Sebam, Nebo y Beón partikuna
4 uywäkunata mitsikuyänäpä allimi
kaykan. Uywäkuna atska kaptinmi
kay partikunata TAYTA DIOS noqaku-
napä qorishqa. 5 Tsaymi rugakuyä kay
partikunata rakipaykayämänaykipä.
Jordán mayutaqa amana tsimpatsiyä-
maynatsu".
6 Tsaymi Moisés nirqan: "Israel
mayintsikkuna guërraman aywaykä-
yaptin ¿imanirtä quëdayta munaykä-
yanki? 7 ¿Imanirtä Israel mayintsikku-
nata qelanaykätsiyanki TAYTA DIOS
awninqan nacionman aywayänanta?
8 Cades-barneapita *Canaánta rika-
pakuq kachanqä runakunapis qam-
kunanömi Israel mayintsikkunata
desvaluratsiyarqan. 9 Paykunami Escol
pampayaq rikapakuq chäyarqan.
Kutiykamurmi Israel mayintsikkunata
willapar desvaluratsiyarqan TAYTA
DIOS rikatsinqan partiman mana yay-
kuyänanpä.† 10 Tsay achäqui TAYTA
DIOS pasaypa ajanaykurmi nirqan:
11 'Egiptupita yarqamuq runakuna ish-
kay chunka (20) watayuqpita janaman
kaqqa mana wiyakuyanqanpitami
yaykuyanqatsu Abrahamta, Isaacta y
Jacobta awninqä nacionman. 12 Cene-
zeo runa Jefonipa tsurin Caleb y
Nunpa tsurin Josuéllami criyiyäman-
qanpita tsay nacionman yaykuyanqa'.
13 "Tsaynö nirmi TAYTA DIOS
pasaypa ajanar llapan tsay runakuna
ushakäyanqanyaq tsunyaq jirkapa
chusku chunka (40) wata puritsir-
qan.† 14 Kanan ¿qamkunapis Diosta
ajanätsirku unay Israel mayikikuna-
nölla desvaluratsiyta munaykäyanki?
Tsaynö desvaluratsiyaptikiqa yapaymi
TAYTA DIOS ajanar contrantsik rika-
kunqa. 15 TAYTA DIOSTA mana wiyakur

ʸ **31.50** Éxo. 30.12 nikan runakunata censayanqanpita Tayta Diosta pägayänanpä kanqanta. Mana pägayaptinqa qeshyawan ushakätsinanpämi nirqan. Tsaymi soldädukunata yupayanqanpita Tayta Dios mana ushakätsinanpä qoripita rurashqa adornukunawan pägayarqan.
† **32.8-9** Núm. 13.17-33. † **32.10-13** Núm. 14.26-35.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaycho quëdayaptikiqa yapaymi tsunyaq jirkapa puritsimäshun. Tsaynöpami qamkuna jutsayuq kayanki Israel runakuna ushakäyänanpä".

16 Moisés tsaynö niptinmi paykuna niyarqan: "Noqakunaqa kaychömi uywäkunapä corralta rurayta munayä. Tsaynöllami tsurïkunata imapis mana päsananpä markakunatapis rurayta munayä. 17 Kay particho taq runakuna mana wajupänanpämi markäkunata siguraykur tsurïkunatawan uywäkunata jaqiykuyäshä. Nirkurnami kamarikuskir Israel mayintsikkuna täyänanpä kaq partiman chätsiyanqäyaq puntankunata aywayäshä. 18 Llapan Israel mayintsikkuna chakrankunata chaskiskiyaptinrämi kutikayämushä. 19 Kay tsimpacho chakrata chaskiykarqa Jordán mayu tsimpachöqa mananami chaskiyäshänatsu".

20 Tsaymi Moisés nirqan: "Niyanqaykita cumpliyaptikiqa allimi kanqa. Tsaymi guërraman aywayänaykipä kamarikuskir 21 Jordán mayu tsimpancho TAYTA DIOSPA contrankunata ushakätsiyanqaykiyaq pelyayanki. 22 Llapan tsay markakunata ushakaskatsirrämi kutikayämunki. Tsaynö cumplirqa TAYTA DIOSPA ñöpancho y Israel mayintsikkunapa ñöpancho manami jutsayuqtsu kayanki. Tsaynöpami kay chakrakuna qamkunapäna kanqa. 23 Mana cumplirmi itsanqa TAYTA DIOSPA ñöpancho jutsayuq kar paypa castïgunpita imaypis qeshpiyankitsu. 24 Tsay höraqa tsurikikuna quëdayänanpä markakunata rurayay. Tsaynölla uywaykikunapä corralkunata rurayay. Tsaypitaqa kikikikuna awniyanqaykinölla aywayanki".

25 Tsaymi Gad trïbu y Rubén trïbu runakuna niyarqan: "Taytay, niyämanqaykitaqa cumpliyäshämi. 26 Warmïkuna, pishi wamräkuna y uywäkunaqa kay Galaad parti markakunachömi quëdayanqa. 27 Noqakunami itsanqa niyämanqaykinölla shumaq kamarikuskir TAYTA DIOS munanqannö guërraman aywayäshä".

28 Tsaymi sacerdöti Eleazarta, Nunpa tsurin Josuéta y cada trïbupa mandaqninkunata 29 Moisés nirqan: "Gad trïbu y Rubén trïbu runakunami Jordán mayuta tsimpar tsaycho taq runakunata vinciyänaykipä yanapayäshunki. Tsaypitarämi Galaad particho chakrakunata herencian kananpä rikatsiyanki. 30 Yanapayäshunaykipä Jordán mayuta mana päsaptinqa kay tsimpacho herencianta ama rikatsiyankitsu, tsaypa trokinqa Israel mayinkunawan Canaánchörä herencianta rikatsiyanki".

31 Tsaynö niptinmi Gad trïbu y Rubén trïbu runakuna niyarqan: "Taytay, noqakunaqa TAYTA DIOS ninqannö llapantami cumpliyäshä. 32 Tsaymi guërracho yanapayänäpä Jordán mayuta tsimpar Canaánman yaykuyäshä. Imanö kaptinpis noqakunapa herenciäkunaqa Jordán mayupita kay tsimpachömi kanqa".†

33 Tsaynö niyaptinmi herencianku-nata Moisés rikatsirqan Gad trïbu, Rubén trïbu y pullan Manasés trïbu runakunata. Manasés trïbu runakunaqa Josépa tsurin Manaséspita aywaraqkunami kayarqan. Manarä vinciyaptinmi tsay herenciakuna amorreo runakunapa mandaqnin rey Sehónpa y Basán nacionpa mandaqnin rey Ogpa karqan. Tsaycho kaq llapan markakunatami chakrantinta Moisés rikatsirqan. 34 Tsaymi Gad trïbu runakuna kikinkunapä allitsayarqan Dibón markata, Atarot markata, Aroer markata, 35 Atarot-sofán markata, Jazer markata, Jogbeha markata, 36 Bet-nimra markata y Bet-arán markata. Tsay llapan markakunatami tumaypa murallayarqan. Tsaynöllami cabrankunapä

† **32.28-32** Jos. 1.12-15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

y üshankunapäpis corralkunata rurayarqan.
37 Rubén trïbu runakunanami kikinkunapä allitsayarqan Hesbón markata,
Eleale markata, Quiriataim markata,
38 Nebo markata, Baal-meón markata
y Sibma markata. Tsay markakunapa
jutinkunatapis trukatsiyarqanmi.
39 Manaséspa tsurin Maquirpita aywaraqkunanami Galaad partiman yaykuyarqan. Paykunaqa tsaycho taq amorreo
runakunata qarquskirmi chakrankunawan quëdakuyarqan. 40 Tsaymi Galaad
partita Moisés entregarqan Manaséspa
tsurin Maquirpita aywaraq runakunata.
Paykunami tsaycho täyarqan. 41 Tsaynöllami Manaséspa tsurin Jairpita
aywaraq runakuna amorreo runakunapa wakin taksha markankunata tsariyarqan. Tsay partitami jutitsiyarqan
Havot-jair jutin kananpä.[z] 42 Noba casta
runakunanami Kenat partita llapan
markankunatawan tsariskir tsay partita
jutitsiyarqan Noba jutin kananpä.

Israel runakuna Egiptupita Jordán mayuyaq chäyanqan

33 1 Kaychömi qellqaraykan
Israel runakuna Egiptupita
trïbunpa trïbunpa yarqayämuptin
Moiséswan Aarón pushayanqankuna.
2 TAYTA DIOS ninqannöllami Moisésqa
qellqarqan yarquyanqan junaqpita
mayman mayman chäyanqantapis.
3 Wata qallanan killa chunka pitsqa
junaqmi Rameséspita Israel runakuna
yarquyarqan. Tsay junaqmi karqan
*Pascua mikuyta mikuyanqan waraynin. TAYTA DIOS yanapaptinmi llapan
Egipto runakuna rikaykäyaptin aywayarqan. 4 Egipto runakunanami TAYTA
DIOS wanutsinqan mayor tsurinkunata
pampayarqan. Tsaynöpami TAYTA
DIOS musyatsirqan Egipto runakuna
adorayanqan diosninkuna munayniynaq kayanqanta.
5 Israel runakunami Rameséspita
aywakur Sucotman chäyarqan.
6 Sucotpita aywakurnami Etamman
chäyarqan. Tsayqa tsunyaq jirkachömi
kaykan.
7 Etampita aywakurmi Baal-zefónpa
tsimpan Pi-hahirotman chäyarqan.
Tsaychönami Migdolpa tsimpancho
patsakuyarqan.
8 Pi-hahirotpita aywakurmi lamarta
tsimpar tsunyaq jirkaman chäyarqan.
Tsaypita kimsa junaqtanami Etam
tsunyaq jirkaman aywar Maraman
chäyarqan. Tsayman chaykurmi patsakuyarqan.
9 Marapita aywakurmi Elimman
chaykur chunka ishkay pukyukunata
y qanchis chunka (70) palmërakunata
tariyarqan. Tsaychömi patsakuyarqan.
10 Elimpita aywakurmi Puka
Lamarpa ñöpanman chaykur patsakuyarqan.
11 Puka Lamarpita aywakurmi Sin
niyanqan tsunyaq jirkaman chaykur
patsakuyarqan.
12 Sin niyanqan tsunyaq jirkapita
aywakurmi Dofcaman chaykur patsakuyarqan.
13 Dofcapita aywakurmi Alúsman
chaykur patsakuyarqan.
14 Alúspita aywakurmi Refidimman
chaykur patsakuyarqan. Tsaychöqa
manami upuyänanpä yaku karqantsu.
15 Refidimpita aywakurmi Sinaí tsunyaq jirkaman chaykur patsakuyarqan.
16 Sinaí tsunyaq jirkapita aywakurmi
Kibrot-hataavaman chaykur patsakuyarqan.
17 Kibrot-hataavapita aywakurmi
Hazerotman chaykur patsakuyarqan.
18 Hazerotpita aywakurmi Ritmaman
chaykur patsakuyarqan.
19 Ritmapita aywakurmi Rimónperesman chaykur patsakuyarqan.
20 Rimón-perespita aywakurmi Libnaman chaykur patsakuyarqan.

[z] **32.41** *Havot-jair* ninanqa *Jairpa markankuna* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21 Libnapita aywakurmi Rissaman
chaykur patsakuyarqan.
22 Rissapita aywakurmi Ceelataman
chaykur patsakuyarqan.
23 Ceelatapita aywakurmi Sefer jirka-
man chaykur patsakuyarqan.
24 Sefer jirkapita aywakurmi Harada-
man chaykur patsakuyarqan.
25 Haradapita aywakurmi Macelot-
man chaykur patsakuyarqan.
26 Macelotpita aywakurmi Tahatman
chaykur patsakuyarqan.
27 Tahatpita aywakurmi Taraman
chaykur patsakuyarqan.
28 Tarapita aywakurmi Mitcaman
chaykur patsakuyarqan.
29 Mitcapita aywakurmi Hasmona-
man chaykur patsakuyarqan.
30 Hasmonapita aywakurmi Moserot-
man chaykur patsakuyarqan.
31 Moserotpita aywakurmi Bene-jaa-
cánman chaykur patsakuyarqan.
32 Bene-jaacánpita aywakurmi Gid-
gad jirkaman chaykur patsakuyarqan.
33 Gidgad jirkapita aywakurmi Jotba-
taman chaykur patsakuyarqan.
34 Jotbatapita aywakurmi Abrona-
man chaykur patsakuyarqan.
35 Abronapita aywakurmi Ezión-
geberman chaykur patsakuyarqan.
36 Ezión-geberpita aywakurmi Zin
niyanqan tsunyaq jirkaman chaykur
patsakuyarqan. Tsayqa Cades parti-
chömi karqan.
37 Cadespita aywakurmi Edom
nacionwan tinkuq Hor jirkaman chay-
kur patsakuyarqan. 38 Nirkurmi TAYTA
DIOS ninqannö Hor jirkaman† witsar-
kur sacerdöti Aarón wanukurqan. Pay
wanurqan Israel runakuna Egiptupita
yarqayämunqanpita chusku chunka
(40) wata päsaskiptinmi. Aarón wanun-
qanqa pitsqa kaq killa punta kaq junaq-
chömi karqan. 39 Juk pachak ishkay
chunka kimsa (123) watayuq kaykarmi
Hor jirkacho Aarón wanurqan.
40 Hor jirkaman Israel runakuna chä-
yanqantami Arad markapa mandaqnin
rey musyarqan. Aradqa *Canaáncho
kaykaq *Neguevchömi karqan.†
41 Israel runakunaqa Hor jirkapita
aywakurmi Zalmonaman chaykur
patsakuyarqan.
42 Zalmonapita aywakurmi Punón-
man chaykur patsakuyarqan.
43 Punónpita aywakurmi Obotman
chaykur patsakuyarqan.
44 Obotpita aywakurmi Moabpa lin-
dërun Ije-abarimman chaykur patsa-
kuyarqan.
45 Ije-abarimpita aywakurmi Dibón-
gadman chaykur patsakuyarqan.
46 Dibón-gadpita aywakurmi Almón-
diblataimman chaykur patsakuyarqan.
47 Almón-diblataimpita aywakurmi
Abarim jirkakunaman chaykur patsa-
kuyarqan. Tsayqa Nebupita rupay yar-
qamunan kaqlächömi kaykan.
48 Abarim jirkakunapita aywakurmi
Jericó tsimpan y Jordán mayulä Moab
pampaman chaykur patsakuyarqan.
49 Tsay pampachömi toldunkunata
Israel runakuna shäritsiyarqan Bet-
jesimot partipita Abel-sitim partiyaq.

Canaánta rakipänakuyänanpä tantiyatsinqan

50 Jericó tsimpan y Jordán mayu
kaqlä Moab pampacho Israel runa-
kuna taykäyaptinmi Moisésta TAYTA
DIOS parlapar nirqan: 51 “Israel runa-
kunata niy: ‘Jordán mayuta tsimpar
*Canaánman yaykur 52 tsaycho taykaq
runakunata llapanta qarquyanki.
Rumipita rurashqa o fiërrupita fun-
dishqa kaptinpis ïdulunkunata pakir
ushayanki. Ïdulunkunata adorayänan
*altarkunatapis llapanta juchutsiyanki.
53 “ ‘Tsaycho taq runakunata qar-
quskir qamkunana tsaycho täyanki.
Tsaycho täyänaykipämi qamkunata
entregashqä. 54 Cada trïbucho ayka

†**33.38** Núm. 20.22-28; Deut. 10.6. †**33.40** Núm. 21.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakuna kayanqanman tupu suertita jitaypa chakrata rakipuyanki. Atskaq runakuna kaptin jatun chakrata rakipuyanki. Wallka runakuna kaptinqa takshallata rakipuyanki. Suerti yarqamunqanpitami cada trïbu chakrata chaskiyanqa.† 55 Canaáncho taq runakunata mana qarquyaptikiqa paykunami ñawikicho qanra kaykaqnö y chakikicho kasha jatiraykaqnö kayanqa. 56 Mana qarquyaptikiqa paykunata castiganäpä yarpanqänöllami qamkunata castigayäshayki' ".

Israel nacionpa lindërunkuna may maypa kananpä tantiyatsinqan

34 1 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan: 2 "Israel runakunata niy: '*Canaánman chäyaptikiqa qamkunapänami tsay parti kanqa. Lindërunkuna kaynömi kanqa:

3 " 'Sur kaqläpami Zin niyanqan tsunyaq jirkapita Edom nacionyaq kanqa. Rupay yarqamunan kaqläpitami lindërun qallaykunqa *Kachi Lamarpa ura kuchunyaq. 4 Tsaypitami sur kaqläpa lindëru aywanqa Acrabim witsayyaq. Zin tsunyaq jirkapa päsarmi Cades-barnea ninqanyaq chanqa. Tsaypitanami Hasaradarpa päsar Asmón partiyaq chanqa. 5 Asmónpa päsarmi Egipto raqrayaq chanqa. Tsaypitanami Mediterráneo Lamaryaq lindëru chanqa.

6 " 'Rupay jeqanan kaqläpami lindëru kanqa Mediterráneo Lamar kuchunpa.

7 " 'Norti kaqläpanami lindëru kanqa Mediterráneo Lamarpita Hor jirkayaq. 8 Hor jirkapitanami lindëru Hamat partiman yaykunayaq chanqa y tsaypitanami chanqa Zedad partiyaq. 9 Zedad partipitanami Zifrón partiyaq chanqa. Y norti kaq lindërunami ushanqa Hazar-enán particho.

10 " 'Rupay yarqamunan kaqläpanami lindëru kanqa Hazar-enánpita qallaykur Sefam partiyaq. 11 Sefampa päsarmi Ribla partiyaq chanqa. Riblaqa Aínpita rupay yarqamunan kaqlächömi kaykan. Tsaypitami lindëru päsanqa Cineret qocha rupay yarqamunan kaqläpa. 12 Tsaypitanami lindëru päsanqa Jordán mayupa Kachi Lamarman chanqanyaq.

" 'Tsaynömi Israel runakuna täyänanpä kaq nacionpa lindërunkuna kanqa' ".

Chakrata rakipänakuyanqan

13 Tsaypitanami Israel mayinkunata Moisés nirqan: "Tsay naciontami isqun trïbu runakunawan pullan Manasés trïbu runakuna chaskiyänanpä TAYTA DIOS nimashqantsik. Tsaymi tsay nacioncho chakrakunata suertita jitaypa rakipänakuyanki.†

14 "Rubén trïbu runakuna, Gad trïbu runakuna y pullan Manasés trïbu runakunaqa chakrankuna chaskiyashqanami kayarqan.† 15 Chakrakunaqa kaykan Jericó y Jordán mayu tsimpan rupay yarqamunan kaqläpami".

16 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan: 17 "Tsay chakrakunataqa sacerdöti Eleazar y Nunpa tsurin Josuémi rakipuyanqa. 18 Tsaynölla cada trïbupa mandaqninta aypur yanapayäshunaykipä churanki. 19 Tsay yanapayäshuqninkunami kanqa:

Judá trïbupita Jefonipa tsurin Caleb,
20 Simeón trïbupita Amiudpa tsurin Semuel,
21 Benjamín trïbupita Quislónpa tsurin Elidad,
22 Dan trïbupita Joglipa tsurin mandaq Buqui,
23 Josépa tsurin Manasés trïbupita Efodpa tsurin mandaq Haniel,
24 Efraín trïbupita Siftánpa tsurin mandaq Kemuel,
25 Zabulón trïbupita Parnacpa tsurin mandaq Elizafán,

†**33.54** Núm. 26.54-56. †**34.13** Núm. 26.52-56. †**34.14** Jos. 14.1-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Isacar trïbupita Azánpa tsurin
mandaq Paltiel,
27 Aser trïbupita Selomipa tsurin
mandaq Ahiud,
28 Neftalí trïbupita Amiudpa tsurin
mandaq Pedael".
29 Tsay mandaqkunatami TAYTA
DIOS churarqan *Canaáncho Israel
runakunata chakrata rakipuyänanpä.

Levitakuna täyänanpä markakuna

35 1 Jericópa tsimpan Jordán
mayu kaqlä Moab pampa-
cho Israel runakuna kaykäyaptinmi
Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Israel
runakunata niy: 'Chaskiyänaykipä
kaq markakunacho *levitakunapis
täyänanpä wakin markakunata rika-
tsiyanki. Tsay rikatsiyanqayki mar-
kakunapa ñöpancho chakrankunapis
uywankunata mitsikuyänanpämi
kanqa. 3 Tsaynöpami levitakuna täyä-
nanpä markankuna kanqa y uywan-
kunata mitsikuyänanpä chakrakunapis
kanqa. 4 Uywankunata mitsikuyä-
nan chakrakunami kanqa markapa
murällanpita chusku pachak pitsqa
chunka (450) metru. 5 Tsay chakrakunaqa chuskun lädunpa iwalmi kanqa.
Rupay yarqamunan kaqläpapis, rupay
jeqanan kaqläpapis, norti kaqläpapis,
sur kaqläpapis isqun pachak (900)
metrumi largun kanqa. Tsaymi tsay
marka kanqa uywankuna mitsikuyä-
nan chakrakuna chawpincho.
6 " 'Levitakunata rakipuyanqayki
markakunapitami soqta markakuna
kayanqa runakuna tsay markakuna-
man amparakuyänanpä. Tsay soqta
markakunamanmi mana yarpaypa
runa mayinta wanutsiqkuna ampa-
rakuyanqa. Tsay markakunapita
chusku chunka ishkay (42) marka-
kuna masta levitakunata aypuyanki.
7 Tsaymi levitakunata rakipuyanqayki
markakunaqa kanqa uywankunata
mitsikuyänan chakrankunawan
chusku chunka puwaq (48) marka-
kuna. 8 Juk trïbucho atska markakuna
kaptinqa atskatami levitakunata raki-
puyanqa. Wallkalla markakuna kap-
tinqa wallkallatami rakipunqa' ".†

Amparakuyänan markakuna kananpä tantiyatsinqan

Deuteronomio 19.1-13; Josué 20.1-9

9 Moiséstami TAYTA DIOS nirqan:
10 "Israel runakunata niy: 'Jordán
mayuta tsimpar *Canaánman chaykur
11 runakuna amparakuyänanpä marka-
kunata akrayanki.† Tsay markakuna-
manmi mana yarpaypa runa mayinta
wanutsiq runakuna qeshpir amparaku-
yanqa. 12 Tsaymanmi qeshpinqa wanuq
runapa castankuna venganzata ashir
mana wanutsiyänanpä. Tsaynöpami
wanutsiq runa salvakunqa marka
mayinkuna juzgayanqanyaq.
13 " 'Tsay amparakuyänan mar-
kakunaqa soqtami kanqa tsayman
qeshpiyänanpä. 14 Kimsa kaq marka-
kunami kanqa Jordán mayu tsim-
pan rupay yarqamunan kaqlächo y
kimsa kaqnami kanqa Canaánlächo.
15 Tsaynöpami Israel runa o jäpa runa
karpis mana yarpaypa runa mayinta
wanutsiptin soqta markakuna kanqa
mayqanmanpis qeshpiskir amparaku-
nanpä.
16 " 'Pipis fiërru herramientawan
runa mayinta wanutsiptinqa kikintapis
wanutsiyanki.
17 " 'Pipis rumiwan saqmar runa
mayinta wanutsiptinqa kikintapis
wanutsiyanki.
18 " 'Pipis qeruwan wiruypa runa
mayinta wanutsiptinqa kikintapis
wanutsiyanki. 19 Wanutsikuq runataqa
wanuq runapa legïtimu castanmi may-
chöpis tarinqancho wanutsinqa.
20 " 'Pipis chikirnin runa mayinta
tanqaypa o imawanpis saqmaypa 21 o

†**35.1-8** Jos. 21.1-42. †**35.9-28** Jos. 20.1-9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

maqaykällar wanutsiptinqa kikintapis wanutsiyanki. Wanutsikuq runataqa wanuq runapa legïtimu castanmi maychöpis tinkunqancho wanutsinqa.

22 “ ‘Itsanqa pitapis mana yarpaypa tanqar wanutsiptin, imawanpis mana yarpashqata chaykatsir wanutsiptin 23 o mana rikaypa kuchpawan wanutsiptinqa 24 marka mayinkunami qorikaykur tantiyayanqa wanutsikuq runa yarpaypa o mana yarpaypa wanutsinqantapis. Tsaynö tantiyananpäqa kanan ninqäkunata ama qonqäyätsuntsu. Tsaynöpami wanuq runapa castankunapis tantiyayanqa yarpaypa wanutsinqanta o mana yarpaypa wanutsinqantapis.

25 “ ‘Mana yarpaypa wanutsinqanta tantiyarqa marka mayinkunami juzgayanqan markapita kutitsiyanqa amparakuyänan markaman. Tsay markachöna kaykaptinqa wanuqpa castan amana wanutsitsunnatsu. Wanupakuq runaqa tsay markallachömi tanqa mandaq sacerdöti wanunqanyaq. Tsay sacerdötiqa *sagrädu aceitita umanman wiñapashqami kaykan. 26 Amparakuyänan markapita yarquptinmi itsanqa 27 wanuq runapa castan tinkuskir wanutsinqa. Wanutsirpis manami jutsayuqtsu kanqa. 28 Tsaymi runa mayinta wanutsiq runa amparakuyänan markallacho tanqa mandaq sacerdöti wanunqanyaq. Mandaq sacerdöti wanuskiptinrämi markanman kutinqa.

29 “ ‘Kay ninqäkunaqa leymi kaykan. Kay leytami tsurikikunata maycho tarpis yachatsiyanki.

30 “ ‘Wanutsikuq runataqa rikaqkuna shimpiptinrämi wanutsiyanki. Juk runalla shimpiptinqa ama wanutsiyankitsu.†

31 “ ‘Wanutsikuq runa wanuyta mantsar qellayta pägayta munaptinpis ama chaskiyankitsu. Runa mayinta wanutsinqanpita tsay runataqa wanutsiyanki.

32 “ ‘Mana yarpaypa wanutsiq runa amparakuyänan markacho tanqanpita markanman kutiyta munar pägayta munaptinpis ama chaskiyankitsu. Mandaq sacerdöti manarä wanuptinqa tsay amparakuyänan markallacho tätsun.

33 “ ‘Runa mayinta wanutsiq runaqa täyanqayki naciontami *impüruyätsin. Tsaymi wanutsikuq runata wanutsiyaptikirä nacionniki purificashqa kanqa.

34 “ ‘Noqa TAYTA DIOSMI qamkunawan taykä. Tsaynö kaykaptinqa tänantsikpä kaq nacionta ama impüruyätsiyankitsu’ ”.

Chakrakunata tsay trïbu runakunalla tsararäyänanpä tantiyatsinqan

36 1 Galaadpita aywaraq runakunapa mandaqninkunami Moiséswan y Israel mayinkunapa mandaqninkunawan parlayänanpä aywayarqan. (Galaadqa Maquirpa tsurinmi karqan. Maquirqa Manaséspa tsurinmi karqan. Manasésqa Josépa tsurinmi karqan.) 2 Paykunaman chaykurmi niyarqan: “Israel mayintsikkuna suertita jitaypa chakrata chaskiyänanpämi TAYTA DIOS niyäshushqayki. Tsaynömi castä Zelofehadpa chakranta warmi tsurinkuna chaskiyänanpäpis niyäshushqayki.† 3 Tsay jipashkuna juk trïbu Israel mayintsikkunawan majatsakäyaptin chakrankunaqa manami noqakunapa trïbükunapanatsu kanqa, sinöqa runanpa trïbunpanami. Tsaynöpaqa trïbü chaskinqan chakrakuna wallkallanami rikakunqa. 4 *Jubileo wata chämuptinqa runanpa trïbunpänami tsay chakra imayyaqpis quëdanqa”.

5 Tsaynö niyaptinmi TAYTA DIOS tantiyatsinqannölla Israel mayinkunata Moisés nirqan: “José trïbu runakunaqa rasun kaqtami niyan. 6 TAYTA DIOSMI

†**35.30** Deut. 17.6; 19.15. †**36.2** Núm. 27.1-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nin: ‘Zelofehadpa jipash tsurinkuna majatsakayta munarqa kikinpa trïbun casta runallawan majatsakäyätsun. 7 Tsaynöpami juk trïbu runakuna yaykuyanqatsu juk trïbu runakunapa chakrankunamanqa. Tsaypa trokinqa cada trïbu runakunami chakrankunata respitatsiyanqa. 8 Mayqan trïbu jipashpis chakrata chaskirqa kikinpa trïbun casta runallawan majatsakätsun. Tsaynöpami taytanpita chaskinqan chakrata tsay trïbu runakunalla tsararäyanqa. 9 Juk trïbu runakunaqa ama yaykuyätsuntsu juk trïbu runakunapa chakranmanqa. Tsaypa trokinqa cada trïbu runakuna chakrankunallacho aruyätsun’ ”.

10 Moisésta TAYTA DIOS ninqanta Zelofehadpa jipash tsurinkuna cäsukurmi 11 Maala, Tirsa, Hogla, Milca y Noa tiyunkunapa tsurinkunallawan majatsakäyarqan. 12 Josépa tsurin Manasés trïbu runakunawan majatsakäyaptinmi chaskiyanqan chakrakuna taytanpa trïbullancho quëdarqan.

13 Jericó tsimpan y Jordán mayu kaqlä Moab pampacho Israel runakuna kaykäyaptinmi tsay leykunata tantiyatsinanpä Moisésta TAYTA DIOS nirqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Deuteronomio

Chusku chunka (40) wata tsunyaq tsaki jirkacho puriskirmi Tayta Dios awninqan nacionman manarä yaykur Israel runakuna Moab pampacho campamentunkunata shäritsiyarqan. Tsaychömi Moisés willaparqan Tayta Diospa llapan leyninkunata käsukuyänanpä. Kay libruchömi qellqaraykan Israel runakunata Moisés imata ninqanpis.

Libru qallanan

1 [1]Kay libruchömi Israel runakunata Moisés ninqankuna qellqaraykan. Tsay witsanmi Israel runakuna Jordán mayu tsimpan rupay yarqamunan kaqlä tsunyaq jirkacho kaykäyarqan. Tsayqa Zuf tsimpan *Arabá pampachömi karqan. Tsay witsanmi Parán, Tofel, Labán, Hazerot y Dizahab markakuna kayarqan. [2]Seir jallqakunapa aywaq nänipa aywarmi Horeb jirkapita Cades-barneaman chunka juk junaqta chäyaq.

[3]Egiptupita yarqayämunqanpita chusku chunka (40) wata päsaskiptinmi chunka killa qallaykunan junaqcho TAYTA DIOS ninqankunata Israel mayinkunata Moisés willarqan. [4]Tsay witsanmi amorreo† runakunapa mandaqnin rey Sehónta Israel runakuna mayna vincishqa kayarqan. Sehónqa Hesbón markachömi tarqan. Tsaynöllami Israel runakuna Basán nacioncho taq runakunapa mandaqnin rey Ogta vincishqana kayarqan. Payqa Astarotcho y Edrei markachömi tarqan.†

[5]Jordán mayu tsimpan rupay yarqamunanlä Moab pampacho kaykarmi Israel mayinkunata Moisés nirqan: [6]"Horebcho kaykashqami TAYTA DIOSNINTSIK nimarqantsik: 'Qamkunaqa atska killanami kay jirkacho täyashqayki. [7]Kananqa imaykaykikunatapis apakurkur amorreo runakuna y cananeo runakuna taykäyanqan kaqman aywayay. Yaykuyay Arabá pampaman, jallqakunaman, *Sefelaman, *Neguevman y lamar kuchuncho pampakunamanpis. Tsaynöpami Líbanuyaq y Éufrates mayuyaq yaykuyanki. [8]Tsaycho täyänaykipämi llapan tsay partikunata qamkunata rikatsishqä. Kananqa tsayman yaykur herenciata chaskiyay. Tsay partikuna qamkunapa kananpämi noqa TAYTA DIOSNIKIKUNA awnirqä Abrahamta, Isaacta, Jacobta y paypita aywaraqkunatapis' ".

Juezkunata Moisés churanqan
Éxodo 18.13-27

[9]Tsaypita mastami Moisés nirqan: "Horebcho kaykashqami qamkunata nirqä: 'Japalläqa manami llapaykipa problëmaykikunata arreglayta kamäpakütsu. [10]TAYTA DIOSNINTSIKMI bendisayäshushqayki atskaman mirayänaykipä. Tsaymi kananqa qoyllurkunanö tsaytsika kaykäyanki. [11]Abraham, Isaac y Jacob yärakuyanqan TAYTA DIOS awnimanqantsiknö bendisaykuyälläshuy kanan kayanqaykipita juk waranqa (1,000) kuti masman mirayänaykipä. [12]Tsaynö tsaytsika kar rimanakuskir demandanakuyaptiki japalläqa manami arreglayta

†**1.3-4a** Núm. 21.21-30. †**1.3-4b** Núm. 21.31-35.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kamäpakütsu. 13 Tsaymi cada trïbupita
akrayanki shumaq yachaq, tantiyakuq
y yarpayyuq runakunata. Paykuna-
tami quejakuyanqaykita arreglayäshu-
naykipä churashä'.
14 "Tsaynö niptïmi niyämarqayki
yarpanqäkuna alli kanqanta. 15 Tsaymi
cada trïbupita churarqä yachaq,
tantiyakuq y yarpayyuq runakunata
jueznikikuna kayänanpä. Wakintami
churarqä juk waranqa (1,000) runaku-
nata juzgayänanpä, wakinta churarqä
juk pachak (100) runakunata juzga-
yänanpä, wakintami churarqä pitsqa
chunka (50) runakunata juzgayänanpä
y wakintanami churarqä chunka
runakunata juzgayänanpä. Wakinta-
nami churarqä cada trïbupa jueznin
kananpä.
16 "Paykunatami nirqä: 'Quejakayä-
muptin Israel mayikikuna o jäpa runa-
kuna kaptinpis pipapis janan mana
shäriypa llapantapis iwal arregla-
yanki. 17 Mayqanpis jutsayuq kaptinqa
imaykayuq o muchuq kaptinpis janan
ama shäriyankitsu. Alli arreglayänay-
kipä TAYTA DIOS yanapaykäyäshup-
tikiqa pitapis ama mantsayankitsu.
Arreglayta mana kamäpakuyanqayki
kaqtami itsanqa noqa arreglanäpä
päsatsiyämunki'.
18 "Tsay witsanmi llapaykita shumaq
tantiyatsirqä imanö juzgayänaykipä-
pis.

Chunka ishkay rikapakuqkuna Canaánman yaykuyanqan

Números 13.1—14.4

19 "TAYTA DIOSNINTSIK nimanqan-
tsikta cäsukurmi amorreo runakuna
täyanqan jallqakunaman Horebpita
shamurqantsik. Mantsakuypä tsunyaq
jirkakunapa päsamurmi Cades-bar-
neaman chämurqantsik. 20 Tsaychömi
nirqä: 'Kananqa chämushqantsik-
nami amorreo runakuna taykäyanqan
jallqakunaman. Kay jirkakunatami
TAYTA DIOSNINTSIK rikatsimäshun.
21 Unay castantsikkuna yärakuyanqan
TAYTA DIOSMI nimarqantsik kay jirka-
kunaman yaykur herenciata tsarinan-
tsikpä kanqanta. Tsaynö kaykaptinqa
mana qelanaypa pitapis mana man-
tsaypa tsay jirkakunaman yaykuyay'.
22 "Tsaynö niptïmi niyämarqayki:
'Tsaycho imanö kanqantapis musya-
nantsikpä rikapakuqkunata kacha-
shun. Paykuna kutimurmi willamä-
shun may nänipa aywanantsikpä y
may markakunaman yaykunantsikpä
kanqantapis'.
23 "Tsaynö niyämaptikimi chunka
ishkay runakunata cada trïbupita
jukta akrarqä. 24 Paykuna jallqaku-
napa aywarmi Escol pampaman chä-
yarqan. Tsaychömi entërupa rikapakur
puriyämurqan. 25 Kutiyämurninmi
tsay markakunacho wayunqankunata
chätsimur willamarqantsik TAYTA
DIOSNINTSIK rikatsimänantsikpä kaq
markakuna alli kanqanta.
26 "Tsaynö willamashqapis TAYTA
DIOSNINTSIK ninqanta mana cäsu-
kurmi tsay markakunaman yaykuyta
munayarqaykitsu.† 27 Tsaypa trokinqa
tolduykikunacho parlarmi niyarqayki:
'TAYTA DIOS rikaytapis mana muna-
marnintsikmi Egiptupita jipimashqan-
tsik amorreo runakunawan ushakä-
tsimänantsikpä. 28 Kananqa ¿mayparä
aywashun? Rikapakuqkuna kutimurmi
willamashqantsik tsay markakuna-
cho taq runakuna noqantsikpita mas
jatusaq y kallpasapa kayanqanta y
markankunapis altuyaq murallashqa
kanqanta. Tsaynöllami willamash-
qantsik Anacpita aywaraq jatusaq
runakuna tsaycho kayanqanta. Tsaynö
willamarnintsikmi pasaypa mantsakä-
tsimarqantsik'.
29 "Tsaymi noqa nirqä: 'Ama llaki-
kuyaytsu ni mantsariyaytsu. 30 TAYTA

† **1.26** Deut. 9.23; Heb. 3.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

DIOSNINTSIKMI ñöpantsikta aywar favornintsik pelyanqa. Tsaymi Egiptupita yarqamunantsikpä yanapamanqantsiknölla kananpis yanapamäshun. 31 Juk runa tsurinta marqakurkur apaqnömi tsunyaq jirkapapis TAYTA DIOS kayyaq chätsimashqantsik.† Kikintsikmi rikashqantsik maypa shamunantsikpä TAYTA DIOS pushamanqantsiktapis'.

32 "Tsaynö niptïpis qamkunaqa TAYTA DIOSNINTSIKMAN manami yärakuyarqaykitsu.† 33 Paymi ñöpantsikta aywar maypa chänantsikpä y maycho campamentuta ruranantsikpäpis tantiyatsimarqantsik. Paqaspami nina lunyaykaqwan y junaqpanami pukutaywan maypa shamunantsikpäpis pushamarqantsik.

Israel runakunapä Tayta Dios ajananqan
Números 14.20-35

34 "Contran parlayanqaykita wiyarmi TAYTA DIOS pasaypa ajanar nimarqantsik: 35 'Abrahamta, Isaacta y Jacobta awninqä alli nacionmanqa manami ni jukllayllapis yaykuyankitsu.† 36 Ninqäkunata cäsukunqanpitami Jefonipa tsurin Caleblla rikapakamunqan chakrakunaman yaykunqa. Payta y paypita aywaraqkunatami tsay chakrakunata rikatsishä'.

37 "Qamkuna ajanätsiyanqaykipitami TAYTA DIOS ajanarnin noqatapis nimarqan: 'Qampis manami tsay nacionman yaykunkitsu. 38 Nunpa tsurin sirvishuqniki Josuémi itsanqa yaykunqa. Tsaynö kaptinqa payta shumaq shakyätsiy tsay nacionman yaykur llapan trïbu Israel runakunata herenciankuna rakipunanpä. 39 Israel mayikikunami yarpaykäyan tsay nacionman yaykuyaptin warminkunatawan tsurinkunata tsaycho taq runakuna apakuyänanpä kanqanta. Tsaynö yarpäyaptinpis tsurinkunatarämi tsay nacionpa duëñun kayänanpä rikatsishä. 40 Qamkunaqa Puka Lamarman aywaq nänipa tsunyaqman kutikuyay' ".

Israel runakunata Hormacho vinciyanqan
Números 14.39-45

41 "Tayta Dios tsaynö niptinmi niyämarqayki: 'TAYTA DIOSTA ajanätsirmi jutsata rurayashqä. Pay ninqannömi kananqa pelyaq juklla aywayäshä'. Tsaynö nirmi fácil vinciy kanqanta yarpar armaykikunata aptakurkur jallqakunapa pelyaq witsäyarqayki.

42 "Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan willanäpä: 'Pelyanaykipä manami qamkunata yanapayäshaykitsu. Aywayaptikiqa tsaycho taqkunami ushakätsiyäshunki. Tsaynö kaptinqa pelyaq ama aywayaytsu'.

43 "TAYTA DIOS tsaynö ninqanta willaptïpis mana cäsukayämarmi runa tukurnin jallqakunapa pelyaq aywayarqayki. 44 Jallqakunaman chäyaptikimi tsaycho taq amorreo runakuna vinciyäshurniki avispakunanö qatikachäyäshurqayki. Tsaymi Israel mayintsikkunata wanutsiyarqan Seirpita Horma markayaq. 45 Kutiykamur TAYTA DIOSPA ñöpancho waqar llakikuyaptikipis manami wiyayäshurqaykitsu ni cäsuyäshurqaykitsu. 46 Tsaynöpami Cades partillacho unayyaq tarqantsik.

Tsunyaq jirkapa Israel runakuna atska wata puriyanqan

2 1 "Tsaypitanami TAYTA DIOS nimanqannö Puka Lamarman aywaq nänipa† tsunyaq jirkaman aywarqantsik. Seir jallqakuna kinranmi atska wata purirqantsik.
2 Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan:
3 'Alläpa unaynami kay jallqakunapa

†**1.30-31** Hech. 13.17-18. †**1.32** Heb. 3.19. †**1.34-35** Heb. 3.18. †**2.1** Núm. 21.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

puriykäyanki. Kananqa norti kaqläpana aywayay. 4 Tsaynöpis Israel mayikikunata ninki: “Seir jallqakunapita yarqunantsikpä Jacobpa wawqin Esaúpita aywaraq runakuna täyanqanpanami päsashun.† Paykuna pasaypa mantsamashqapis alcäbulla kashun. 5 Esaúpita aywaraqkunapä Seir jallqakunata rikatsishqa kaykaptïqa paykunawan ama pelyayaytsu. Paykunapa nacionnincho kaykaq chakrantaqa manami ni wallkallatapis rikatsiyäshaykitsu. 6 Paykunapa mikuynintapis qellaynikiwanmi rantiyanki. Yakuta upuyänaykipäpis pägayankimi” ’.

7 “Llapan ruranqantsikchömi TAYTA DIOS bendisamashqantsik. Tsaymi chusku chunka (40) watantin tsunyaq jirkapa purishqapis imapis pishïmashqantsiktsu. 8 Tsaymi Jacobpa wawqin Esaúpita aywaraqkuna taykäyanqan Seir jallqakunapa päsarqantsiktsu. Tsaypa päsar *Arabá pampapa aywaq nänipa päsanantsikpa trokinqa Moab tsunyaqman aywaq nänipanami aywarqantsik. (Arabá pampaqa Elat y Ezión-geber markakunapitami qallan.) 9 Moabpa päsashqami TAYTA DIOS nimarqan: ‘Lotpita† aywaraq moabita runakunata achäquita ama ashipaytsu ni paykunawan ama pelyaytsu. Paykunatami Ar partikunata rikatsishqä. Tsaymi ni takshallatapis paykunapa nacionnintaqa rikatsishaykitsu’ ”.

10 (Moabita runakuna nacionninkunaman manarä chäyaptin emita runakunami tsay partikunacho täyarqan. Paykunapa markankunaqa atskami karqan. Anacpita aywaraq runakunanömi paykunaqa jatusaq kayarqan. 11 Tsay runakunata refaíta jutiwan wakin runakuna reqiyaptinpis moabita runakunami emita jutiwan reqiyarqan. 12 Tsaynöllami unayqa Seir particho horeo runakuna täyarqan. Esaúpita aywaraqkunami paykunata ushakaskatsir tsaycho taykäyan. Tsaynöllami Israel runakunapis TAYTA DIOS rikatsinqan nacionpita cananeo runakunata qarquyarqan.)

13 “Tsaypitanami TAYTA DIOS nimarqan: ‘Kaypita aywakur Zered mayuta tsimpayay’. Tsaymi Zered mayuta tsimparqantsik. 14 Cades-barneapita yarqamunqantsik junaqpitami Zered mayuta tsimpamunqantsik junaqyaq kimsa chunka puwaq (38) wata karqan. Tsayyaqmi guërraman aywayänanpä censayanqan runakuna TAYTA DIOS ninqannö llapanpis tsunyaq jirkacho ushakäyarqan.† 15 TAYTA DIOSMI paykunata castigarnin llapanta ushakätsirqan.

16 “Llapan wanur ushakäyaptinmi 17 TAYTA DIOS nimarqan: 18 ‘Moab nacionpa lindërunpa päsar kanan Ar markaläman aywayay. 19 Amonita runakunaman char ama wajupäyaytsu ni paykunawan ama pelyayaytsu. Lotpita† aywaraqkuna kaptinmi amonita runakunata tsay partikunata rikatsishqä. Tsaymi paykuna täyanqan naciontaqa qamkunata rikatsiyäshaykitsu’ ”.

20 (Unayqa tsay nacioncho refaíta runakunami täyarqan. Paykunatami amonita runakuna niyarqan zomzomeo runakuna kayanqanta. 21 Refaíta runakunapa markankunaqa atskami karqan. Tsaynöllami Anacpita aywaraq runakunanö jatusaq kayarqan. Tsaynö kaptinpis amonita runakunatami TAYTA DIOS yanaparqan tsay runakunata ushakätsir tsaycho täyänanpä. 22 Tsaynöllami Esaúpita aywaraqkunatapis TAYTA DIOS yanaparqan Seircho taq horeo runakunata ushakaskatsir tsaycho täyänanpä. 23 Caftorpita[a] shamuq runakunami Gaza

[a] **2.23** Caftorqa Creta islapa unay jutinmi karqan. Caftor runakuna Canaánman chäyaptinmi filisteo jutiwan reqiyarqan.
† **2.4** Gén. 36.8; Núm. 20.14-21. † **2.9** Gén. 19.37; Núm. 21.10-20. † **2.14** Núm. 14.28-35.
† **2.19** Gén. 19.36-37; Núm. 21.10-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ñöpankunapa taksha markakunacho taq aveo runakunata ushakaskatsir tsaycho täyarqan.)

24 "Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan: 'Arnón mayuta juklla tsimpayay. Noqami qamkunapa munaynikikunaman churashä amorreo runakunapa mandaqnin rey Sehónta y nacionnintapis. Payqa Hesbón markachömi tan. Paywan guërrata rurar nacionninman yaykuyay. 25 Kananpitami maytsaychöpis mantsayäshunaykipä llapan runakunapa shonqunkunaman pasaypa mantsariyta churashä. Tsaymi qamkunapä parlaqta wiyar pasaypa mantsarirnin tsuktsukyäyanqa'.

Rey Sehónta vinciyanqan
Números 21.21-30

26 "Cademot tsunyaq jirkapitami willakuqkunata Hesbón markacho taq rey Sehónman kacharqä alli shimillankunapa rugar niyänanpä: 27 'Taytay, nacionnikipa päsaq nänillapa päsakuykuyälläshä. Maypapis mana yaqarmi jatun nänillapa päsakuyäshä. 28 Mikuynikita mikuyanqäpita y yakuykita upuyanqäpitapis pägayäshaykimi. Tsaymi rugakü nacionnikipa päsakuyänäpä. 29 Seircho taq Esaúpita aywaraq runakuna y Archo taq moabita runakunapis päsatsiyämashqami. Taytay, tsaynölla qampis päsayänäpä kachaykayällämay. TAYTA DIOSNÏ awniyämanqan herenciataqa Jordán mayu wak tsimpanchörämi chaskiyäshä'.

30 "Tsaynö nir rugakushqapis rey Sehón nacionninpa päsamunantsikta manami munarqantsu. Tsaynö mana munananpäqa TAYTA DIOSMI shonqunta chukruyätsirqan. Tsaymi soldädunkunawan atacamashqa TAYTA DIOS yanapamarqantsik vincirkur kananyaqpis munaynintsikcho tsararänantsikpä.

31 "Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan: 'Kananpitaqa Sehónta nacionnintintami qamta entregä. Nacionninman yaykuykur herenciaykikuna kananpä qechuyay'.

32 "Nacionninpa päsamunantsikta mana munarmi Sehónqa soldädunkunawan shamurqan Jahazacho noqantsikwan pelyananpä. 33 Tsaynö kaptinpis Sehónta, tsurinkunata y soldädunkunatapis makintsikmanmi TAYTA DIOSNINTSIK churamurqan llapanta ushakätsinantsikpä. 34 Tsaymi llapan markankunaman yaykur runatapis, warmitapis y wamrakunatapis llapanta ushakätsirqantsik. Kawaykaqtaqa manami jukllayllatapis jaqirqantsiktsu. 35 Uywankunatapis imaykankunatapis väliq kaqllatami apakamurqantsik. 36 Arnón mayu ñöpancho kaykaq Aroer markapita y mas uraqnincho kaykaq markapita qallaykur Galaad partiyaq manami mayqan markacho taqkunapis ichipämarqantsiktsu. TAYTA DIOSNINTSIK munayninwan yanapamashqami llapanta ushakätsirqantsik. 37 Amonita runakuna täyanqanmanmi itsanqa yaykurqantsiktsu. Tsaymi Jaboc mayuta tsimparqantsiktsu y jallqakunacho kaq markakunamanpis yaykurqantsiktsu. Maymanpis mana yaykunantsikpä TAYTA DIOSNINTSIK nimashqaqa manami yaykurqantsiktsu.

Rey Ogta Israel runakuna vinciyanqan
Números 21.31-35

3 1 "Tsaypitanami Basán nacionman aywaq nänipa aywarqantsik. Tsayta musyaskirmi Basán nacionpa mandaqnin rey Og llapan soldädunkunawan Edreiman shayämurqan noqantsikkunawan pelyayänanpä.

2 "Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan: 'Tsay runakunataqa ama mantsaytsu. Noqami yanapashayki llapan soldäduntinta vincir nacionnintapis munaynikicho katsiyänaykipä. Hesbóncho taq amorreo runakunapa mandaqnin

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rey Sehónta vinciyanqaykinöllami paykunatapis vinciyanki'.

3 "Tsaynöpami TAYTA DIOSNINTSIK makintsikman churamurqan Basán nacionpa mandaqnin rey Ogta y llapan nacionninta. Llapan soldädunkunata ushakätsishqami jukllayllapis kawaykar quëdayarqantsu. 4 Tsaymi nacionnincho kaykaq llapan markakunata ni juktapis mana jaqiypa qechurqantsik. Tsay markakunaqa Argob particho soqta chunkami (60) kayarqan. 5 Llapan markakunapis altuyaq murallashqami karqan. Yaykuna punkunkunapis shumaq sigurashqami karqan. Tsaynöllami murallanni atska markakunatapis qechurqantsik. 6 Tsay markakunata ushakätsirmi runatapis, warmitapis y wamrakunatapis llapanta wanutsirqantsik. Hesbón markacho taq rey Sehónta y nacionninta ushakätsinqantsiknömi paykunatapis ushakätsirqantsik. 7 Paykunapa uywankunatawan imaykankunatapis väliq kaqkunallatami apakurqantsik.

8 "Tsaynöpami Jordán mayu tsimpan rupay yarqamunan kaqlächo amorreo runakunapa ishkay mandaqnin reykunata vincir nacionninkunata qechurqantsik. Paykunatami qechurqantsik Arnón mayupita Hermón jirkayaq. 9 (Hermón jirkatami Sidón runakunaqa Sirión niyarqan. Amorreo runakunanami Senir niyarqan.) 10 Tsaynöllami qechurqantsik pampacho llapan markakunata, Galaad partita y llapan Basán nacionta Salca markapita Edrei markayaq. Tsaycho markakunata rey Og tsararanqanpitami qechurqantsik noqantsikpana kananpä".

11 Basán nacionpa mandaqnin rey Ogqa jatunkaray refaíta runami karqan. Payta wanutsishqami mas refaíta runakuna karqannatsu. Paypa catrin fiërrupitami karqan. Catrinpa largunpis chusku metrumi karqan. Anchunnami ishkay metrunö karqan. Amonita runakuna taykäyanqan Rabá markachömi kananyaqpis catrin kaykanrä.

Rubén trïbu, Gad trïbu y pullan Manasés trïbu runakuna herenciankunata chaskiyanqan

Números 32.1-42

12 "Qechunqantsik markakunatami chakrantinta Rubén trïbu runakunata y Gad trïbu runakunatapis rikatsirqä. Tsay markakunami kaykan Arnón mayu ñöpan Aroer markapita pullan Galaad jallqakunayaq.

13 "Tsaypita sïguiq Galaad jallqakunata y Og mandanqan Basán nacionntami pullan Manasés trïbu runakunata rikatsirqä. Basáncho kaykaq Argob partiqa refaíta runakunapami karqan. 14 Argob partitami Manasés trïbu Jair jutiyuq runa qechurqan Gesurpa y Maacapa lindërunyaq. Qechuskirnami tsay partita kikin jutitsirqan Havot-jair[b] jutin kananpä. Kananyaqpis tsay jutillami kaykan. 15 Galaad partitanami Maquir casta runakunata rikatsirqä.

16 "Rubén trïbu runakunata y Gad trïbu runakunatami rikatsirqä pullan Galaad partipita Arnón mayuyaq. Tsaymi lindërun kaykan Arnón mayupita Jaboc mayuyaq. Jaboc mayupitanami amonita runakuna täyanqan parti qallaykun. 17 Tsaynöllami Cineret qochapita[c] *Arabá Lamaryaq Arabá pampata paykunata rikatsirqä. Arabá Lamarqa *Kachi Lamarmi kaykan. Rupay jeqanan kaqlächo lindërunmi kaykan Jordán mayu. Rupay jeqamunan kaqläpanami Pisga niyanqan jirka kaykan.

18 "Tsay witsanmi Rubén trïbu, Gad trïbu y pullan Manasés trïbu

[b] **3.14** *Havot-jair* ninanqa *Jair shäritsinqan markakuna* ninanmi. [c] **3.17** Cineret qochaqa Galilea qochami kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunata nirqä: 'TAYTA DIOSNINTSIK kay partikunata rikatsiyäshuptikiqa armaykikunata apakurkur Israel mayikikunapa puntankunata aywayay pelyar yanapayänaykipä. 19 Musyämi atska uywaykikuna kanqanta. Tsaymi warmikikunawan tsurikikuna rikatsinqä markakunacho uywaykikunata cuidar quëdayanqa. 20 Markaykikunaman ama kutiyämunkirätsu Israel mayikikunata Jordán mayu tsimpancho herenciankunata TAYTA DIOSNINTSIK manarä entregaptinqa. Qamkunata herenciaykikunata TAYTA DIOS rikatsishunqaykinö paykunatapis rikatsiptinrä kutiyämunki'.†

21 "Josuétapis nirqämi: 'Rikashqaykimi tsay ishkay reykunata TAYTA DIOSNINTSIK imanö ushakätsinqantapis. Tsaynöllami yaykunaykipä nacionkunacho taq runakunatapis ushakätsinqa. 22 TAYTA DIOSNINTSIKMI qamkunapa favornikikuna pelyanqa. Tsaynö kaykaptinqa ama mantsariyaytsu'.

Canaánman Moisés mana yaykunanpä tantiyatsinqan

23 "Tsaypitami TAYTA DIOSTA mañakur nirqä: 24 'Tayta Dios, munayyuq kanqaykitami tantiyaykätsimanki. Qampita mas munayyuqqa ciëluchöpis ni kay patsachöpis manami ima diospis kantsu. Qam ruranqaykinö ima milagrutapis rurananpäqa manami pipis kantsu. 25 Taytay, kanan rugakushayki. Jordán mayuta tsimpaykatsillämay kuyayllapä jallqakunata y Líbanutapis rikanäpä'.

26 "Tsaynö rugakuptïpis TAYTA DIOSTA ajanätsiyanqaykipitami aywanäta mana munar nimarqan: 'Tsaytaqa ama mañakamaynatsu. 27 Tsaypa trokinqa Pisga niyanqan jirkaman witsarkur entërupa rikachakuy. Jordán mayutaqa manami tsimpankinatsu.† 28 Tsay rikanaykipä kaq nacionmanqa Josuénami Israel runakunata pushanqa. Tsaynö kaptinqa payta shumaq shakyätsiy tsay nacionta aypunanpä'. 29 Tsaynö nimaptinmi Betpeor tsimpan pampallacho quëdakurqantsik".

Tayta Diosta cäsukuyänanpä Moisés ninqan

4 1 Tsaypitanami mastapis Moisés nirqan: "Israel runakuna, yachatsinqä estatütukunata y leykunata shumaq wiyakuyay. Tsaykunata cumplirqa unay castantsikkuna yärakuyanqan TAYTA DIOS rikatsiyäshunaykipä kaq nacionman yaykurmi kushishqa kawayanki. 2 Yachatsinqäpitaqa juk leyllatapis ama jipiyankitsu ni imatapis yapayankitsu.† Tsaypa trokinqa TAYTA DIOSNINTSIKPA mandamientunkunata llapanta cumpliyanki.

3 "Kikikikunami rikayashqayki Baalpeorcho Israel mayintsikkunata TAYTA DIOS castigar ushakätsinqanta. Tsaynö ushakätsirqan tsaycho taq runakuna adorayanqan diosta adorayanqanpitami.† 4 Tsaynö kaptinpis qamkunami itsanqa TAYTA DIOSNILLANTSIKTA adorayanqaykipita kananyaqpis kawaykäyankirä.

5 "TAYTA DIOS nimanqannöllami estatütunkunata y leyninkunata yachatsishqä täyänaykipä kaq nacionman char cäsukurnin alli kawayänaykipä. 6 Tsaynö kaykaptinqa yachatsinqäkunata mana qonqaypa cumpliyay. Cumpliyaptikimi wakin nacioncho taq runakuna tantiyakuyanqa yachaq y tantiyakuq kayanqaykita. Yachatsinqä estatütukunata paykunapis musyarmi kushikur qamkunapä niyanqa: '¡Tsay nacioncho taq runakuna shumaq tantiyakuqmi kaykäyan!' "

†**3.18-20** Jos. 1.12-15. †**3.23-27** Núm. 27.12-14; Deut. 32.48-52. †**4.2** Apoc. 22.18-19. †**4.3** Núm. 25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Mastami Moisés nirqan: “Manami
mayqan nacionpapis diosnin kantsu
mañakuyaptin noqantsikpa DIOSNIN-
TSIKNÖ yanapananpä. 8 Wakin nación
runakunapa leyninkunapis manami
noqantsikpa leynintsikkunanötsu.
Qamkunata kanan yachatsinqä ley-
kunaqa paykunapa leyninkunapitapis
mas allimi kaykan. 9 Tsaynö kaykap-
tinqa paqtä qonqäyankiman TAYTA
DIOS imanö yanapamanqantsikta.
Kawayanqaykiyaq qoyay qoyay mana
qonqaypa tsurikikunatapis willkayki-
kunatapis willayanki”.

Leyninkunata Horeb jirkacho Tayta Dios tantiyatsinqan

10 “Horeb jirkacho TAYTA DIOSPA
ñöpancho kaykashqami pay nimarqan:
‘Ninqäta wiyayänanpä llapan runaku-
nata qorimuy. Wiyarmi yachakuyanqa
kawaynincho qoyay qoyay *mantsa-
pakayämänanpä y tsurinkunatapis
yachatsiyänanpä’.
11 “Tsaymi jirka chakinman qori-
kaykur jirkapita ciëluyaq nina
lunyaqta y yanaraykaq pukutay
pasaypa tsaparaykaqta rikayarqayki.
12 Nina lunyaykaq chawpinpita
TAYTA DIOS parlapäyämushunqay-
kita wiyarpis kikintaqa manami
rikayarqaykitsu.† 13 Mana rikayap-
tikipis TAYTA DIOS qamkunawan
*pactuta rurarmi chunka manda-
mientukunata ishkay läja rumiku-
naman qellqarqan mana qonqaypa
cumpliyänaykipä.† 14 Tsaynöllami
tsay junaq TAYTA DIOS nimarqan
estatütunkunata y leyninkunata
qamkunata shumaq yachatsinäpä.†
Paymi munan täyänaykipä kaq
nacioncho tar leyninkunata imaypis
cumpliyänaykita.

Ïdulukunata mana adorayänanpä ninqan

15 “Horeb jirkacho nina lunyaykaq-
pita TAYTA DIOS parlapäyämushun-
qayki junaq kikin imanö kanqantapis
manami rikayarqaykitsu. Tsaynö
mana rikaykarqa paqtä 16 ima ïdu-
lutapis rurayankiman.† Ïduluta ama
rurayankitsu ollqu niraqta, warmi
niraqta, 17 uywa niraqta, pishqu
niraqta, 18 qarachaypa puriq niraqta
ni pescädu niraqtapis.† 19 Tsaynöpis
rupayta, killata y qoyllurkunata rikar
ama adorayankitsu. Tsaykunataqa
manami adoranantsikpätsu TAYTA
DIOS kamashqa, tsaypa trokinqa may-
tsaycho taq runakunata atsikyapänan-
pämi. 20 Egiptucho pasaypa ñakayan-
qaykipitami TAYTA DIOS jipiyämu-
shushqayki paypa herencian kayänay-
kipä.† Tsaynöllami kanan herencian
kaykäyanki.
21 “Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOSTA
ajanätsiyanqaykipitami pay nimashqa
Jordán mayuta manana tsimpar rika-
tsiyäshunaykipä kaykaq nacionman
manana yaykunäpä.† 22 Tsaymi kayll-
chöna wanur Jordán mayuta manana
tsimpashänatsu. Qamkunami itsanqa
tsay alli nacioncho täyänaykipä tsim-
payanki.
23 “TAYTA DIOS ruranqan *pac-
tuta mana qonqaypa cumpliyanki.
Ïduluta mana rurayänaykipä TAYTA
DIOS nikaptinqa ima ïdulutapis ama
rurayankitsu. 24 TAYTA DIOSQA pay-
llata sirvinantsiktami munan. Mana
cäsukuqkunataqa nina rupar ushan-
qannömi ushakätsinqa.†
25 “Chäyanqayki nacionchöna taykar
tsurikikuna y willkaykikuna kaptin
paqtä Tayta Dios ninqanta qonqaskir
ïdulukunata ruraykur adorayankiman.

---

† **4.11-12** Éxo. 19.16-18; Heb. 12.18-19. † **4.13** Éxo. 31.18. † **4.14** Éxo. 21.1. † **4.16** Éxo. 20.4; Lev. 26.1; Deut. 5.8; 27.15. † **4.14-18** Rom. 1.23. † **4.20** Deut. 32.9; Sal. 33.12; 74.2; 135.4; Isa. 19.25; Jer. 51.19. † **4.21** Núm. 20.12; 27.12-14. † **4.24** Heb. 12.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö rurarqa TAYTA DIOSNINTSIK-TAMI pasaypa ajanätsiyanki.
26 "Kanan junaq qamkunata ninqäpita ciëlupis y kay patsapis testïgumi kaykan. Ninqäkunata mana cäsukurqa Jordán mayu tsimpan nacionkunacho taykarmi ushakäyanki. Imaypis tsaycho täyänaykipa trokinqa manaräpis unaytami chipyaq ushakäyanki. 27 Tsaymi juklä nacionkunacho mashtakashqa kayänaykipä TAYTA DIOS qarquyäshuptiki wallkaqllana kawaykar quëdayanki. 28 Juklä nacionkunacho tarnami qerupita y rumipita rurayanqan ïdulukunata adorayanki.† Tsay ïdulukunaqa manami rikayantsu ni wiyayantsu ni mikuyantsu ni jamayninpis kantsu.
29 "Llapan shonquykikunawan y voluntänikikunawan TAYTA DIOSTA *ashirmi itsanqa tariyanki.† 30 Tsay nacionkunacho pasaypa ñakar llakikurpis TAYTA DIOSPA leyninkunata yarpar cäsukuyaptikiqa 31 kuyapäkuq karmi kachäyäshunkitsu ni ushakätsiyäshunkitsu. Unay castantsikkunawan pactu ruranqantaqa mana qonqaypami llapanta cumplinqa.
32 "Runata kamanqanpita patsa manami imaypis ni maychöpis qamkunata yanapayäshunqaykinöqa Tayta Dios pitapis yanapashqatsu. 33 Manami mayqan nación runakunapis nina lunyaykaqpita Tayta Dios parlamunqanta wiyar qamkunanö kawaykar quëdayashqatsu. 34 Musyanqantsiknöpis Egiptucho pasaypa ñakaykashqami milagrukunata, guërrata y espantaypä kaqkunata rurar kikinpa kanantsikpä TAYTA DIOSNINTSIK jipimashqantsik. Pay yanapamanqantsiknöqa manami mayqan diospis may nación runakunatapis yanapashqatsu. 35 Tsaynö jipimanqantsikta rikarmi musyantsik TAYTA DIOSNILLANTSIK rasunpaypa Dios kanqanta. Paypita masqa manami juk dios kantsu.†
36 "Leyninkunata yachatsimarnintsikmi ciëlupita TAYTA DIOS parlapämarqantsik. Kay patsachöpis nina lunyaykaqpita parlapämanqantsiktami wiyarqantsik. 37 Unay castantsikkunata kuyarmi akramarnintsik munayninwan Egipto runakunapa makinpita jipimarqantsik. 38 Qamkunapita mas kallpasapa runakunatapis paymi ushakätsirqan nacionninkuna qamkunapana kananpä.
39 "Tsaynö kaykaptinqa imaypis ama qonqäyaytsu TAYTA DIOSNILLANTSIK ciëluchöpis y kay patsachöpis Dios kanqanta. Manami paypita mas juk diosqa kantsu. 40 Kanan yachatsinqä estatütukunata y mandamientukunata cumplirqa qamkunapis tsurikikunapis TAYTA DIOS rikatsishunaykipä kaq nacioncho imayyaqpis allimi kawayanki".

Amparakuyänanpä markakunata akrayanqan

41 Tsaypitanami Jordán mayu tsimpan rupay yarqamunan kaqlächo Moisés akrarqan kimsa markakunata runakuna amparakuyänanpä. 42 Tsay markakunami karqan pipis mana yarpaypa runa mayinta wanupakur amparakuyänanpä. 43 Tsay markakunami karqan Beser, Ramot y Golán. Beserqa karqan Rubén trïbu runakuna täyanqan tsunyaq pampachömi. Ramotqa karqan Gad trïbu runakuna täyanqan Galaadchömi. Golánnami karqan Manasés trïbu runakuna täyanqan Basáncho.†

Canaánman manarä yaykur Israel runakuna mayqan nacionkunatapis vinciyanqan

44 Kaychömi qellqaraykan Israel mayinkunata Moisés yachatsinqankuna. 45 Paykunatami Tayta Diospa

†**4.27-28** Deut. 28.36; 2Rey. 17.6; 25.11. †**4.29** 2Crón. 15.1-15; Jer. 29.13; Mat. 7.7-8.
†**4.35** Éxo. 20.2-3; Isa. 43.10-13; Mar. 12.32. †**4.41-43** Jos. 20.8-9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

leyninkunata, estatütunkunata y mandamientunkunata yachatsirqan Egiptupita yarqur 46 Bet-peor ñöpanman chaykur. Bet-peor partiqa Jordán mayu tsimpan rupay yarqamunan kaqlächömi kaykan. Ñöpataqa tsay parti karqan amorreo runakunapa mandaqnin rey Sehónpa munayninchömi. Payqa Hesbón markachömi tarqan. Payta y tsay particho taq runakunatami Egiptupita shamur Israel mayinkunawan Moisés vinciyarqan. 47 Tsaynöllami Basán nacionpa mandaqnin rey Ogtapis vinciyarqan. Amorreo runakunapa ishkay mandaqnin reykunata vinciskirmi nacionninkunaman Israel runakuna yaykuyarqan. Tsay nacionkunaqa Jordán mayu tsimpan rupay yarqamunan kaqlächömi karqan.

48 Tsaymi Israel runakunapäna karqan Aroer marka ñöpancho kaq Arnón mayupita hasta Sirión jirkayaq. Tsay jirkapa jukaq jutinmi Hermón. 49 *Arabá pampapis Israel runakunapämi karqan hasta Arabá Lamaryaq.[d] Tsay pampakunaqa Jordán mayu tsimpan rupay jeqamunan kaqlächömi kaykan. Arabá Lamarpis Pisga niyanqan jirka chakinchömi kaykan.

Chunka mandamientukuna

Éxodo 20.1-17

5 1 Tsaypitanami Israel runakunata qayaykatsir Moisés nirqan: "Israel runakuna, kay willanqä estatütukunata y mandamientukunata shumaq wiyayay. Willanqänö kawayänaykipä mana qonqaypa shumaq yachakuyay.

2 "TAYTA DIOSNINTSIKMI Horeb jirkacho noqantsikwan *pactuta rurarqan. 3 Manami unay castantsikkunawantsu tsay pactuta rurarqan, tsaypa trokinqa noqantsikwanmi. 4 Horeb jirkacho nina lunyaykaqpitami kikin TAYTA DIOS parlapämarqantsik. 5 Tsay nina lunyaykaq jirkaman witsayta mantsayaptikimi noqallana witsarqä TAYTA DIOSWAN parlamunäpä. Kutiykamurmi imata nimanqantapis qamkunata willarqä. Tsay jirkachömi nimarqan:

6 " 'Noqami TAYTA DIOSNIKI kaykä. Egiptucho wätay kanqaykipitami jipimushqä.

7 " 'Ama juk dioskunamanqa yärakunkitsu.

8 " 'Ama ima ïdulutapis rurankitsu ciëlucho kaykaq niraqta, kay patsacho kaykaq niraqta ni lamar rurincho kaykaq niraqtapis. 9 Tsaykunamanqa ama qonqurikunkitsu ni adorankitsu.† Noqallami [munayyuq] TAYTA DIOSNIKI kaykä. Noqallata adoramänaykitami munä. Mana cäsukamar ïdulukunata adoraqkunataqa castigashä kikinta, tsurinta, willkanta y shurukta willkanta. 10 Noqata kuyamar mandamientükunata cumpliqkunatami itsanqa kuyaparnin juk waranqa (1,000) *generación kayanqanyaq yanapashä.†

11 " 'Ama llutallaqa TAYTA DIOSNIKIPA jutinta joqarinkitsu.† Jutinta llutalla joqariq kaqtaqa castiganqami.

12 " 'TAYTA DIOSNIKI nishunqaykinölla ama qonqankitsu jamay junaq *sagrädu kanqanta.† 13 Semänacho soqta junaq arur llapan ruranaykipä kaqkunata ruranki. 14 Qanchis kaq junaqchöqa TAYTA DIOSNIKITA adorar ama arunkitsu.† Tsaynölla ama arutsinkitsu ollqutapis warmitapis tsurikikunata, ollqutapis warmitapis

[d] **4.49** Arabá Lamarqa Kachi Lamarmi kaykan.
† **5.8-9** Lev. 26.1; Deut. 4.15-18; 27.15. † **5.9-10** Éxo. 34.6-7; Núm. 14.18; Deut. 7.9-10. † **5.11** Lev. 19.12. † **5.12** Éxo. 16.23-30; 31.12-14. † **5.13-14** Éxo. 23.12; 31.15; 34.21; 35.2; Lev. 23.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wätaynikikunata, töruykikunata, ashnuykikunata ni ima uywaykikunatapis ni nacionnikicho jäpa runakunatapis. Tsaynöpami ollqupis warmipis wätaynikikuna qamkunawan iwal jamayanqa. 15 Yarpay Egiptucho wätay kanqaykita. Tsaynö kaykaqtami TAYTA DIOSNIKI munayninwan jipimushurqayki. Tsaynö jipimushurnikimi nirqan jamay junaqcho adorar jamanaykipä.

16 " 'TAYTA DIOSNIKI nishunqaykinölla mamaykita y taytaykita respitanki.† Tsaynöpami rikatsishunaykipä kaq nacioncho atska wata alli kawanki.†

17 " 'Ama runa mayikita wanutsinkitsu.†

18 " 'Ama majaykita qanratankitsu.†

19 " 'Ama suwakunkitsu.†

20 " 'Ama manakaqkunata pitapis tumpankitsu.†

21 " 'Ama runa mayikipa warminta munapankitsu.† Tsaynöpis wayinta, chakranta, warmi wätayninta, ollqu wätayninta, törunta, ashnunta, ni imaykankunatapis duëñu tukunaykipä ama yarpayllapis yarpankitsu' ".

Israel runakuna mantsarir Moisésta rugakuyanqan

Éxodo 20.18-26

22 "Jirka chakincho qorikashqa kaykäyaptiki y jirkacho kaykaptïmi tsay mandamientunkunata TAYTA DIOS lunyaykaq nina chawpinpita y yanaraykaq pukutaypita jinchi nimurqan. Tsaypitaqa tsay junaq manami mas imatapis parlamurqannatsu. Nirkurmi ishkay läja rumiman qellqaykur entregamarqan.

23 "Yanaraykaq tsakaypita parlamunqanta wiyar y jirkacho nina rupaykaqta rikarmi cada trïbupa mandaqninkunawan mayor runakunapis shamur 24 niyämarqan: 'TAYTA DIOSNINTSIKMI nina lunyaykaqpita parlamur pasaypa munayyuq kanqanta musyatsimashqantsik. Tsaynö parlamuptinpis manami wanurqantsiktsu. 25 Tsaynö kaptinpis mantsariyämi. Tsayläya lunyaykaq ninaqa noqakunatapis ruparchi ushayämanqa. TAYTA DIOSNINTSIK parlamunqanta yapay wiyarqa wanuyäshächi. 26 Kanan wiyanqantsiknö nina lunyaykaqpita imayyaqpis kawaq Tayta Dios parlamuqta wiyarqa manami pipis kawanmantsu.† 27 TAYTA DIOSNINTSIK imata ninqantapis wiyanaykipä mejor kikillayki ayway. Pay nishunqaykita willayämaptiki llapanta cäsukurmi cumpliyäshä'.†

28 "Tsaynö niyämanqaykita wiyarmi TAYTA DIOS nimarqan: 'Kay runakuna niyäshunqaykita wiyashqämi. Ninqäkunata cäsukur cumpliyänanpä yarpäyanqanqa allimi kaykan. 29 Allimi kanman kanan yarpäyanqannölla imayyaqpis noqapita *mantsapakur mandamientükunata qoyay qoyay cumpliyaptin. Tsaynö cumplirqa kikinkunapis tsurinkunapis kushishqami kawayanqa. 30 Kay jirkapita kutir paykunata willay toldunkunaman kutikuyänanpä. 31 Qamqa kayman yapay kutimuy llapan mandamientükunata, estatütükunata y leynïkunata willanäpä. Tsaykunatami yachatsinki rikatsinäpä kaykaq nacionman chaykur cäsukuyänanpä' ".

---

†**5.16a** Deut. 27.16; Mat. 15.4; 19.19; Mar. 7.10; 10.19; Luc. 18.20; Efe. 6.2. †**5.16b** Efe. 6.3. †**5.17** Gén. 9.6; Lev. 24.17; Mat. 5.21; 19.18; Mar. 10.19; Luc. 18.20; Rom. 13.9; Stg. 2.11. †**5.18** Lev. 20.10; Mat. 5.27; 19.18; Mar. 10.19; Luc. 18.20; Rom. 13.9; Stg. 2.11. †**5.19** Lev. 19.11; Mat. 19.18; Mar. 10.19; Luc. 18.20; Rom. 13.9. †**5.20** Éxo. 23.1; Mat. 19.18; Mar. 10.19; Luc. 18.20. †**5.21** Rom. 7.7; 13.9. †**5.22-27** Heb. 12.18-19. †**5.27** Éxo. 19.8; 24.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32 TAYTA DIOS tsaynö ninqanta yarpätsirmi Israel runakunata Moisés
nirqan: "Kananqa TAYTA DIOSNIN-
TSIK niyäshunqaykikunata llapanta
käsukuyay. 33 Pay niyäshunqayki-
nölla llapanta käsukuyay. Tsaynö
käsukurqa rikatsiyäshunaykipä kaq
nacionchömi awkinyäyanqaykiyaq
alli kawayanki".

Tayta Diosllata kuyayänanpä ninqan

6 1 "TAYTA DIOSNINTSIKMI mandamashqa mandamientunkunata, estatütunkunata y leyninkunata qamkunata willanäpä. Chaskiyänaykipä kaq nacionman chaykur tsay mandamientukunata käsukur kawayanki. 2 TAYTA DIOSPITA *mantsapakur willanqä llapan estatütunkunata y mandamientukunata imaypis cumplirqa qamkunapis, tsurikikunapis willkaykikunapis atska watami kawayanki.

3 "Israel runakuna, kay ninqä leykunata cumpliyänaykipä shumaq wiyayämay. Tsaynöpami unay castantsikkunata TAYTA DIOS awninqannö nacionnikicho alli kawar tsaytsikaman mirayanki. Tsaychöqa lichipis abëjapa mishkinpis yakunörämi atska kaykan.

4 "Israel runakuna, shumaq wiyakuyay. TAYTA DIOSNINTSIKQA jukllayllami.†

5 "TAYTA DIOSTA *kuyayanki llapan shonquykikunawan, llapan voluntänikikunawan y llapan kallpaykikunawan.†

6 "Kanan junaq willanqä leykunata shonquykikunacho imaypis yarpäräyanki. 7 Mana qonqaypa wamraykikunata yachatsiyanki wayikikunachöpis, nänikunachöpis, punukurpis y shärikurpis. 8 Makikikunaman y

Urkuncho wataranqan leykuna (6.8)

urkuykikunaman watakurkur puritsiyanki. 9 Tsaynölla qellqayanki wayi punku marcunkunaman y marka yaykuna punkukunamanpis".†

Tayta Diosta käsukuyänanpä ninqan

10 "Unay castantsik Abrahamta,† Isaacta† y Jacobta† awninqan nacionmanmi TAYTA DIOS chätsiyäshunki. Tsay nacionchöqa mana shäritsiyanqayki jatusaq kuyayllapä markakunami kaykäyan. 11 Tsay markakunacho imatapis mana qoriykarmi wayi juntata imaykata tariyanki. Yaku pözukunatapis uchkushqallatanami tariyanki. Üvatapis olïvutapis plantashqallatanami tariyanki. Tsaykunata pacha junta mikur 12 paqtä Egiptucho wätay kaykäyanqaykipita jipiyämushuqniki TAYTA DIOSTA qonqäyankiman.

13 "TAYTA DIOSLLAPITAMI *mantsapakuyanki. Pay japallantami

†**6.4** Mar. 12.29. †**6.5** Mat. 22.37; Mar. 12.30; Luc. 10.27. †**6.6-9** Deut. 11.18-20.
†**6.10a** Gén. 12.7. †**6.10b** Gén. 26.3. †**6.10c** Gén. 28.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sirviyanki.† Jurarpis paypa jutillancho jurayanki. 14 Juklä markakunacho taq runakuna adorayanqan dioskunata ama adorayankitsu. 15 Noqantsikwan kaykaq TAYTA DIOSQA pay japallanta adorayänaykitami munan. Juk dioskunata adorayaptikiqa ajanarmi chipyaq ushakätsiyäshunki.

16 "Masahcho tentayanqaykinö† TAYTA DIOSNINTSIKTA ama tentayankitsu.† 17 TAYTA DIOSNINTSIKPA mandamientunkunata, leyninkunata y estatütunkunata willapanqäta cumpliyanki. 18 TAYTA DIOS munanqannölla imaypis kawayanki. Tsaynöpami unay castantsikkunata TAYTA DIOS awninqan nacionman yaykur kushishqa kawayanki. 19 TAYTA DIOS awninqannöllami llapan contraykikunata qarqur ushakätsinqa.

20 "Waray warantin tsurikikuna '¿imapätä TAYTA DIOSNINTSIK kay leykunata, estatütukunata y mandamientukunata qomarqantsik?' nir tapuyäshuptikiqa 21 tantiyatsiyanki: 'Egiptucho Faraónpa wätaynin kanqantsikpitami TAYTA DIOS munayninwan jipimarqantsik. 22 Jipimänantsikpä Faraónta y castankunata TAYTA DIOS mantsakaypä castiganqantami rikarqantsik. 23 Jipimarnintsikmi pushamarqantsik unay castantsikta awninqan nacionta rikatsimänantsikpä. 24 Tsaymi TAYTA DIOSNINTSIK nimarqantsik paypita mantsapakur llapan estatütunkunata cäsukunantsikpä kanqanta. Tsaynöpami kananyaqpis qoyay qoyay alli kawanantsikpä yanapaykämantsik. 25 TAYTA DIOSNINTSIK munanqannö alli kawanantsikpä yachatsimanqantsiknölla llapan mandamientunkunata imaypis cumplishun' ".

Juk dioskunata mana adorayänanpä ninqan

Éxodo 34.11-17

7 1 Tsaypitami mastapis Moisés nirqan: "Täyänaykipä kaq nacionman TAYTA DIOS chätsiyäshurnikimi tsaycho taykaq atska nación runakunata ushakätsinqa.† Tsay runakunami kaykäyan heteo, gergeseo, amorreo, cananeo, ferezeo, heveo y jebuseo runakuna. Tsay qanchis nacionkunaqa qamkunapita mas atskaq y munayyuqmi kaykäyan. 2 Tsaynö kaptinpis qamkunapa munaynikikunaman tsay runakunata TAYTA DIOS churamuptinmi paykunawan ima *pactutapis rurayankitsu. Tsaypa trokinqa mana kuyapaypa llapanta ushakätsiyanki.

3 "Paykunawanqa ama majatsakäyankitsu. Warmi tsurikikuna ni ollqu tsurikikunapis paykunawanqa ama majatsakäyanqatsu. 4 Tsurikikuna paykunawan majatsakarqa TAYTA DIOSMAN manana yärakurmi juk dioskunata adorayanqa. Juk dioskunata adorayaptinqa Tayta Dios pasaypa ajanarmi chipyaq ushakätsiyäshunki.

5 "Tsay nación runakunapa sacrificiuta rupatsikuyänan *altarninkunata juchutsir adorayanqan wanka rumikunatapis pakir ushayanki. *Asera diösata adorayänanpä jawiyanqan qerukunata mutuskir adorayanqan ïdulunkunatapis ninaman waykuyanki.† 6 Qamkunaqa TAYTA DIOS akranqan *santu runakunami kaykäyanki. Maytsay nación runakunapitami kuyanqan runakuna kayänaykipä akrayäshushqayki".†

Israel runakuna Tayta Diosta cäsukuyänanpä kanqan

7 Tsaypitami mastapis Moisés nirqan: "TAYTA DIOS manami atskaq

†**6.13** Mat. 4.10; Luc. 4.8. †**6.16a** Éxo. 17.1-7. †**6.16b** Mat. 4.7; Luc. 4.12. †**7.1** Hech. 13.19. †**7.5** Deut. 12.3. †**7.6** Éxo. 19.5-6; Deut. 14.2; 26.18; Tito 2.14; 1Ped. 2.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kanqantsikpitatsu akramashqantsik, tsaypa trokinqa llapan nacionkunapita wallkaqllarä kaykashqami.† 8 Kuyamarnintsikmi TAYTA DIOS akramashqantsik. Payqa kuyamantsik Abrahamta, Isaacta y Jacobta awninqanta cumplirmi. Tsaymi Egiptucho Faraónpa munaynincho kaykanqantsikpita munayninwan jipimashqantsik. 9 Tsaynö kaykaptinqa TAYTA DIOS rasunpaypa Dios kanqanta shumaq tantiyakuyay. Payta *kuyar mandamientunkunata cumpliqkunataqa imaypis kuyanqami. Tsaynöllami *pactu ruranqanta cumplir juk waranqa (1,000) *generación kanqanyaq yanapanqa. 10 Paypa contran shäriqkunatami itsanqa pasaypa castigar mana shuyarätsiyllapa ushakätsinqa.† 11 Tsaynö kaykaptinqa kanan junaq willanqä mandamientunkunata, estatütunkunata y leyninkunata mana qonqaypa cumpliyay".

Cäsukuyanqanpita bendicionta chaskiyänanpä kanqan

Levítico 26.3-13; Deuteronomio 28.1-14

12 Tsaypitami mastapis Moisés nirqan: "Kay leykunata cäsukur cumpliyaptikiqa unay castantsikkunata kuyapar *pactu ruranqantami TAYTA DIOS imaypis cumplinqa. 13 Tsaymi qamkunata kuyayäshurniki unay castantsikkunata awninqan nacionman pushayäshunki. Tsaychömi paypa bendicionninwan wamraykikunapis atska kanqa. Chakraykikuna shumaq wayuptinmi mikuynikikunapis atska kanqa. Vïnuykikunapis, aceitikikunapis manami ushakanqatsu. Tsaynöllami wäkaykikuna, üshaykikuna y cabraykikunapis tsaytsikaman mirayanqa. 14 Wakin nacionkunapitapis masmi qamkunamanqa bendicionninta churamunqa. Tsaymi qamkunachöqa ollqupis ni warmipis qolluq kanqatsu. Uywaykikunapis manami machöraqa kanqatsu. 15 Imayka qeshyakunapitapis TAYTA DIOSMI tsapäyäshunki. Egipto runakunata plägakunawan ñakatsinqannöqa manami qamkunata ñakatsiyäshunkitsu. Contrayki shäriqkunatami itsanqa tsay plägakunawan ñakatsinqa.

16 "TAYTA DIOS munaynikikunaman churamunqan runakunataqa mana kuyapaypa llapanta ushakätsiyanki. Paykuna adorayanqan dioskunata ama adorayankitsu. Tsaykunata adorarqa llutan ruraykunamanmi ishkiyanki.†

17 "Tsaycho taq runakunata rikar ama yarpäyankitsu qamkunapita mas atskaq kayaptin mana ushakätsiyänaykipä kanqanta. 18 Atskaq kayaptinpis ama mantsayankitsu. Tsaypa trokinqa yarpäyay Faraónta y Egipto runakunata TAYTA DIOS imanö castiganqanta. 19 Yarpäyay señalkunata, milagrukunata y mantsakaypä kaqkunata rurar munayninwan TAYTA DIOS Egiptupita jipimanqantsikta. Egiptupita yarqamunantsikpä yanapamanqantsiknömi mantsayanqayki runakunata ushakätsiyänaykipäpis yanapayäshunki.

20 "Makikikunapita qeshpiqkunatapis pakakuqkunatapis kikin TAYTA DIOSMI qarqunqa. 21 Llapanpä munayyuq TAYTA DIOS yanapaykäyäshuptikiqa tsay runakunata ama mantsayaytsu. 22 Tsay runakunataqa TAYTA DIOS manami rasllatsu ushakätsinqa, tsaypa trokinqa wallka wallkallami qarqunqa. Llapanta ras qarquptinqa tsunyaq rikakuptinmi jirka uywakuna mirar ushayäshunki.

23 "TAYTA DIOSMI yanapayäshunki tsay runakunata ushakätsiyänaykipä.† 24 Mandaq reykunata wanutsiyaptikimi paykunapa jutinkunapis qonqakanqa.

†**7.7** Juan 15.16; 1Juan 4.10. †**7.9-10** Éxo. 20.5-6; 34.6-7; Núm. 14.18; Deut. 5.9-10. †**7.12-16** Deut. 11.13-17. †**7.18-23** Éxo. 7.8—12.30; 14.23-31; 23.27-30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi qamkunata pipis ichipäyäshunkitsu. 25 Paykunapa llapan ïdulunkunata rupatsir qoriwan qellaywan laqanqankunata ama quëdatsikuyankitsu. Quëdatsikurqa llutan rurayknaman churakarmi TAYTA DIOSTA ajanätsiyanki. 26 Tsaynö kaykaptinqa tsay ïdulukunata ni laqayanqan qorita ni qellayta wayikikunaman ama apayankitsu. Apayaptikiqa qamkunatapis TAYTA DIOS ushakätsiyäshunkimi. Melanaypä kaqta imatapis mana yatayanqaykinö tsaykunatapis ama yatayankitsu".

Tsunyaq jirkacho Tayta Dios yanapanqanta yarpätsinqan

8 1 Tsaypitami mastapis Moisés nirqan: "Kanan willanqä mandamientukunata cumpliyanki. Cumplirqa Abrahamta, Isaacta y Jacobta TAYTA DIOS awninqan nacionman yaykurmi atskaman mirar alli kawayanki.

2 "Chusku chunka (40) wata TAYTA DIOS pruebayäshurniki tsunyaq jirkapa puritsiyäshunqaykita ama qonqäyaytsu. Tsaynö pruebayäshurqayki shonquykikunacho imata yarpaykäyanqaykita musyananpä y mandamientunkunata cäsukuq o mana cäsukuq kayanqaykitapis musyananpämi.

3 "Pasaypa mallaqaywan ñakatsiyäshurnikipis *manátami mikuyänaykipä kamaripäyäshurqayki. Tsay mikuytaqa manami unay castantsikkunapis ni qamkunapis reqiyarqaykitsu. Tsaynöpami TAYTA DIOS tantiyatsiyäshurqayki kaynö ninqanta: 'Manami tantata mikullartsu runa kawan, sinöqa TAYTA DIOS llapan ninqankunata cäsukurmi'.† 4 "Chusku chunka watantin puriyaptikipis latsapaykikuna manami ushakarqantsu, ni chakikikunapis manami pushllarqantsu. 5 Shumaq tantiyakuyay. Tsurinta taytan corriginqannömi qamkunatapis TAYTA DIOS corrigiyäshunki.† 6 Tsaynö kaykaptinqa TAYTA DIOSPA mandamientunkunata cumplir paypita *mantsapakuyay.

7 "TAYTA DIOSMI pushaykäyäshunki raqrakunacho y jallqakunacho atska yakuyuq y atska pukyuyuq nacionman. 8 Tsaychöqa trïgupis, cebädapis, üvapis, hïguspis, granädapis, olïvupis pasaypami wayun. Tsaynöllami olïvupita rurashqa aceitipis y abëjapa mishkinpis atska kaykan. 9 Tsay nacioncho mikuy atska kaptinmi muchuypis kanqatsu. Qaqakunachöpis fiërrumi kaykan. Jirkakunapitami cobrita jipiyanki. 10 Awninqan nacionta rikatsiyäshunqaykicho pacha junta kawarmi TAYTA DIOSTA imaypis alabayanki".

Tayta Diosta mana qonqäyänanpä yätsinqan

11 Tsaypitami mastapis Moisés nirqan: "TAYTA DIOSTA ama qonqäyankitsu. Kanan junaq willanqä mandamientunkunata, leyninkunata y estatütunkunata imaypis cumpliyanki. 12 Imaykaykikunapis mana pishiptin kushishqa kawar, alli wayicho täyaptiki, 13 wäkaykikuna, üshaykikuna y cabraykikuna atskaman miraptin y qoriki, qellayniki y imaykaykikunapis atska kaptin 14 TAYTA DIOSTA ama qonqäyankitsu. Paymi Egiptucho wätay kayanqaykipita jipiyämushushqayki. 15 Tsaynöllami pushayämushurqayki pasaypa mantsaypä tsunyaq jirkapa. Tsaychömi wanutsikuq culebrakunapis alacrankunapis atska karqan. Upuyänaykipä yaku mana kaptinpis qaqapitami pashtatsimurqan. 16 Mikuyänaykipäpis *manátami kamaripäyäshurqayki. Tsay mikuytaqa manami unay castantsikkunapis reqiyarqantsu. Ñakatsiyäshurnikimi pruebayäshurqayki tantiyakur alli kawayänaykipä.† 17 Tsaynö kaykaptinqa

†**8.3** Mat. 4.4; Luc. 4.4. †**8.5** 2Sam. 7.14; Sal. 89.32; Prov. 3.11-12; Heb. 12.5-11.
†**8.11-16** Ose. 13.5-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ama yarpäyankitsu imaykatapis kikikikunapa kallpaykikunawan tariyanqaykita. 18 Tsaypa trokinqa tantiyakuyanki llapan imaykata tariyänaykipä TAYTA DIOS yanapayäshunqaykita. Unay castantsikkunawan *pactu ruranqanta cumplirmi tsaynö yanapayäshunki.

19 "TAYTA DIOSTA qonqaykur juk dioskunata adorayaptikiqa llapaykitami chipyaq ushakätsiyäshunki. 20 Mana cäsukuyaptikiqa wakin nación runakunata ushakätsinanpä kanqannömi qamkunatapis TAYTA DIOSNINTSIK ushakätsiyäshunki".

Canaánman yaykuyaptin Tayta Dios yanapananpä awninqan

9 1 Tsaypitami mastapis Moisés nirqan: "Israel runakuna, shumaq wiyayämay. Qamkunaqa Jordán mayuta tsimpar munayyuq runakuna täyanqan nacionmanmi yaykuyanki. Tsay runakunaqa qamkunapita mas atskaqmi kaykäyan. Markankunapis jatunmi y altuyaq murallashqami kaykan. 2 Musyayanqaykinöpis paykunaqa Anacpita aywaraq karmi jatusaq runakuna kaykäyan. Tsaymi paykunapä runakuna niyan: '¿Pirächi ichipunman Anacpita aywaraq jatusaq runakunataqa?'

3 "Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOS ñöpaykikunata aywarmi nina ushaqnöpis paykunata ushakätsinqa. Awninqannöllami yanapayäshunki paykunata vincir ras ushakätsiyänaykipä. 4 Tsaynö yanapayäshuptiki paqtä shonquykikunacho yarpar niyankiman: 'Cäsukuq kanqantsikpitami TAYTA DIOS tsay runakunata ushakätsishqa' nir. Manami cäsukuq kayanqaykipitatsu ushakätsinqa, tsaypa trokinqa tsay runakuna jutsata rurayanqanpitami. 5 Yapaymi qamkunata nï: Manami cäsukuq kayanqaykipitatsu tsay nacionta TAYTA DIOS rikatsiyäshunki, tsaypa trokinqa tsaycho taq runakuna jutsasapa kayanqanpitami. Tsaynö rikatsiyäshurnikimi unay castantsikkunata awninqanta cumplinqa. 6 Shumaq tantiyakuyay. Manami cäsukuq kayanqaykipitatsu TAYTA DIOS tsay alli nacionta rikaykätsiyäshunki, tsaypa trokinqa tsay runakuna jutsasapa kayanqanpitami. Qamkunapis mana wiyakuq runakunami kaykäyanki".

Qoripita torïtuta rurayanqan

Éxodo 31.18—32.35

7 "TAYTA DIOSTA tsunyaq jirkacho ajanätsiyaptiki castigayäshunqaykita imaypis ama qonqäyaytsu. Egiptupita yarqayämunqaykipita patsa kayman chäyämunqaykiyaqpis manami payta cäsukuyashqaykitsu. 8 Horeb jirkachöpis ajanätsiyanqaykipitami ushakätsiyäshunkiman karqan. 9 Jirkacho kanqäyaqmi tsaynö ajanätsiyarqayki.

"Tsay jirkamanmi witsarqä TAYTA DIOS qamkunawan *pactu ruranqanta läja rumikunacho qellqaraykaqta chaskimunäpä. Tsaychömi karqä chusku chunka (40) junaq y chusku chunka paqas imatapis mana mikuypa y yakutapis mana upuypa.† 10 Tsay jirka chakincho kaykäyaptikimi nina lunyaykaqpita TAYTA DIOS parlamurqan. Llapan parlamunqankunatami ishkay läja rumikunaman dëdunwan qellqarkur tsay jirkacho aptatsimarqan. 11 Tsaycho aptatsimarqan chusku chunka junaq y chusku chunka paqas cumpliskiptinmi. Tsay ishkay läja rumikunachömi qamkunawan pactu ruranqan qellqaraykarqan. 12 Aptatsimarmi nimarqan: 'Kay jirkapita ras kutiy. Egiptupita jipimunqayki Israel runakunami jutsata ruraykäyan. Paykunaqa manaräpis unayta qonqaskamarmi qoripita ïduluta ruraskir adoraykäyan'.

† **9.9** Éxo. 24.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 “Mastapis TAYTA DIOS nimarqanmi: ‘Rikashqämi Israel runakuna
pasaypa mana wiyakuq kayanqanta.
14 Paykunapa janan ama shäriynatsu.
Kananmi ushakätsishä jutinkunatapis
qonqäyänanpä. Qamllapitanami mira-
yanqa jatun nación rikakuyanqanyaq.
Qampita aywaraqkunaqa Israel runa-
kunapitapis mas atskaqmi kayanqa’.
15 “Tsaynö nimaptinmi Tayta Dios
ruranqan pactu ishkay läja rumikuna-
cho qellqaraykaqta apakurkur lunyay-
kaq jirkapita urämurqä. 16 Qamkuna
kaqman chämurmi tarirqä TAYTA
DIOSNINTSIKTA ajanätsir qoripita
rurashqa torïtuta adoraykäyaqta.
Tsaynö rurar qamkunaqa manaräpis
unaytami pay ninqanta qonqaskiyar-
qayki. 17 Tsaymi ajanarnï tsay ishkay
läja rumikunata ñöpaykikunacho
ñuchuqpä saqtariykurqä.
18 “Tsaypitanami jirkaman yapay
kutiykur TAYTA DIOSPA ñöpanman
lätakaykur llakishqa rugakurqä. Ñöpa-
tanöllami chusku chunka junaq y
chusku chunka paqas imatapis mana
mikuypa ni yakutapis mana upuypa
karqä. Tsaynö karqä payta ajanätsir
jutsata rurayanqaykipitami. 19 TAYTA
DIOS ajanar ushakätsiyäshunaykipä
kanqanta yarparmi pasaypa man-
tsarirqä. Tsaynö kaptinpis rugakup-
tïmi ushakätsiyäshunaykipa trokin
kuyapäyäshurqayki. 20 TAYTA DIOS
pasaypa ajanarmi Aaróntapis wanu-
tsiyta munarqan. Mana wanutsinanpä
rugakuptïmi paytapis kuyaparqan.
21 Qoripita torïtuta rurayanqaykitapis
ninamanmi qaykurqä. Nirkurmi ñuchu
aqaskir Horeb jirkapita urämuq yaku-
man jitarirqä.
22 “Tsaynöllami TAYTA DIOSTA
ajanätsiyarqayki Taberacho,† Masah-
cho† y Kibrot-hataavachöpis.†
23 Cades-barneaman† chaykurpis TAYTA
DIOSNINTSIK ninqanta† mana criyirmi
cäsukuyarqaykitsu. Tsaymi yayku-
yarqaykitsu rikatsiyäshunaykipä kaq
nacionmanpis.† 24 Qamkunaqa reqinqä
junaqpita patsami TAYTA DIOSTA mana
cäsukuq kaykäyanki. 25 Tsaymi mana
ushakätsiyäshunaykipä rugakur chusku
chunka junaq y chusku chunka paqas
TAYTA DIOSPA ñöpancho llakishqa
lätararqä. 26 Rugakurmi nirqä: ‘TAYTA
DIOS, herenciaykipä akranqayki runa-
kunataqa ama ushakaykatsillaytsu.
Munaynikiwanmi Egiptupita jipimur-
qayki. 27 Sirviyäshuqniki Abrahamta,
Isaacta y Jacobta awninqaykita yarpar
Israel runakuna jutsata rurayanqanpita
perdonaykullay. 28 Mana perdonapti-
kiqa Egipto runakuna musyaskirmi
niyanqa: “Awninqan nacionman chä-
tsiyta TAYTA DIOS manami kamäpa-
kushqatsu”.
“ ‘Tsaynöllami niyanqa: “Israel runa-
kunapa contran karmi tsunyaq jirka-
man apaykur ushakätsishqa”.
29 “ ‘Imanö karpis Israel runaku-
nami kuyanqayki herenciayki kaykä-
yan. Kikikimi Egiptucho ñakaykaptin
munaynikiwan jipimushqayki’ ”.

Israel runakunawan
Tayta Dios pactuta yapay ruranqan
Éxodo 34.1-10

10 1 “Tsaypitanami TAYTA DIOS
nimarqan: ‘Punta kaqtanölla
ishkay läja rumikunata ruray. Tsay-
nöpis juk babulta qerupita ruray. Tsay
läjakunata apakurkur noqa kaykanqä
jirkaman witsämuy. 2 Noqanami pakin-
qayki rumicho qellqanqätanö tsay läja
rumikunaman yapay qellqaskir babul-
man churanaykipä aptatsishayki’.
3 “Tsaynö nimaptinmi acacia qeru-
pita babulta ruraskir† ishkay läja

† **9.22a** Núm. 11.1-3. † **9.22b** Éxo. 17.1-7. † **9.22c** Núm. 11.31-34.
† **9.23a** Núm. 13.25—14.38. † **9.23b** Deut. 1.21. † **9.23c** Núm. 13.31; Deut. 1.26; Heb. 3.16.
† **10.1-3** Éxo. 25.10; 1Rey. 8.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rumikunata ñöpata ruranqätanö rurarqä. Tsay läjakunata apakurkurmi jirkaman witsarqä. 4 Tsaychömi ñöpata qellqanqannölla TAYTA DIOS yapay tsay läjakunaman chunka mandamientunkunata qellqarqan. Tsay mandamientukunami jirka chakincho qorikashqa kaykäyaptiki nina lunyaykaqpita parlamunqan mandamientukuna karqan. Tsaykunatami läjakunaman qellqaskir TAYTA DIOS entregamarqan. 5 Jirkapita kutiskamurnami TAYTA DIOS nimanqannölla tsay läjakunata ruranqä babulman churarqä. Tsaymi kananyaqpis babulcho churaraykan".

6 Beerot-bene-jaacánpita aywakurmi Israel runakuna Moseraman chäyarqan. Tsaychömi Aarón wanuskiptin pampayarqan.† Tsaypitaqa tsurin Eleazarnami mandaq sacerdöti karqan.

7 Tsaypita aywakurnami Gudgoda partiman chäyarqan. Gudgodapita aywakurnami atska yaku kanqan Jotbata partiman chäyarqan. 8 Tsaychönami *levitakunata† TAYTA DIOS akrarqan *Pactu Babulta apayänanpä, paypa ñöpancho sirviyänanpä y paypa jutincho runakunata bendisayänanpä. Tsaypita patsami kananyaqpis paykunaqa tsaykunata rurayan. 9 Tsaynö rurayänanpä churanqanpitami wakin kaq trïbukunanöqa levitakuna chakrata chaskiyashqatsu. Chakrata chaskiyänanpa trokinqa kikin TAYTA DIOSMI paykunapa herencian kaykan. Tsaynö kananpämi TAYTA DIOS nirqan.

10 Mastapis Moisés nirqanmi: "Jirkacho ñöpata kanqänöllami yapaypis chusku chunka (40) junaq chusku chunka paqas karqä.† Tsaycho mañakuptïmi TAYTA DIOS kuyapäyäshurniki ushakätsiyäshurqaykitsu. 11 Tsaypa trokinmi nimarqan: 'Shärir Israel runakunata pushay Abrahamta, Isaacta y Jacobta awninqä nacionman yaykuyänanpä' ".

Tayta Dios munanqannö kawayänanpä ninqan

12 Tsaypitami mastapis Moisés nirqan: "Israel runakuna, TAYTA DIOS imata munanqantapis kananmi willayäshayki. Payqa munan paypita *mantsapakur munanqannö kawayänaykitami. Tsaynöllami munan llapan shonquykikunawan y voluntänikikunawan payta *kuyar sirviyänaykita 13 y kanan junaq yachatsinqä mandamientunkunata y estatütunkunata imaypis cäsukuyänaykita. Tsaynöpami alli kawayanki.

14 "Ciëlupapis, kay patsapapis y llapan imaykapapis TAYTA DIOSMI duëñun. 15 Mayqan nación runakunata akrananpä munayyuq karmi unay castantsikkunata kuyar akrarqan. Tsaynöllami kuyanqan runakuna kayänaykipä qamkunatapis akrayäshurqayki. Kananpis kuyanqan runakunami kaykäyanki. 16 Tsaynö kuyaykäyäshuptikiqa shonquykikunata señalakur*e* shumaq tantiyakuyay TAYTA DIOS ninqankunata cäsukuyänaykipä. Mana wiyakuqqa amana kayaytsu.†

17 "TAYTA DIOSNINTSIKQA ima dioskunapitapis y mandaqkunapitapis mas munayyuqmi kaykan.† Munayyuq karmi mantsaypä kaykan. Payqa pïmaytapis iwalmi rikan. Manami ni pipapis favornin kananpä chaskipakuntsu.† 18 Payqa waktsatapis viüdatapis kuyapanmi. Tsaynöllami qamkunacho taq jäpa runakunata kuyapar

---

e **10.16** Cuerpunta señalar penqayninpa punta qaranta roqurir jipiqnömi shonqunkunata señalar jutsa rurayta kachariyan.

† **10.6** Núm. 20.28; 33.38. † **10.8** Núm. 3.5-8. † **10.10** Éxo. 34.28. † **10.16** Deut. 30.6; Jer. 4.4; Rom. 2.25-29. † **10.17a** 1Tim. 6.15; Apoc. 17.14; 19.16. † **10.17b** 2Crón. 19.7; Rom. 2.11; Gál. 2.6; Efe. 6.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mikuytapis latsapatapis kamaripan.
19 Tsaynö kaykaptinqa qamkunapis
jäpa runakunata kuyapäyanki. Ama
qonqäyankitsu Egiptucho tar jäpa
kayanqaykita.
20 "TAYTA DIOSPITA mantsapa-
kur pay japallanta adorayanki. Pay
munanqannölla imaypis kawayanki.
Paypa jutillancho jurayanki. 21 Payllata
alabayanki. Tayta Diosnintsik karmi
llapan rikanqantsik milagrukunata-
pis rurashqa. 22 Unay castantsikkuna
qanchis chunkalla (70) Egiptuman
chäyaptinpis† TAYTA DIOSMI kama-
kätsirqan qoyllurkunanöpis yupayta
mana atipaypä mirayänanpä".†

Tayta Dios munayyuq kanqan

11 1 Tsaypitami mastapis Moisés
nirqan: "TAYTA DIOSTA *kuyar
yachatsikuyninkunata, estatütunku-
nata, leyninkunata y mandamientun-
kunata imaypis cumpliyay. 2 Kanan
junaq yarpäyay TAYTA DIOSNINTSIK
castigakuq y munayyuq kanqanta.
Manami tsurikikunatsu tsayta rikayar-
qan, sinöqa kikikikunami. 3 Manami
tsurikikunatsu rikayarqan Faraónta
y Egiptucho taq runakunata TAYTA
DIOS munayninwan castiganqanta,
sinöqa kikikikunami.† 4 Tsaynöpis
manami tsurikikunatsu rikayarqan
Egipto soldädukunata, cawallunku-
nata y carrëtankunatapis TAYTA DIOS
Puka Lamarcho ushakätsinqanta,
sinöqa kikikikunami.† 5 Yarpäyay
tsunyaq jirkapa päsayämuptiki kay-
man chäyämunqaykiyaq TAYTA DIOS
imanö yanapashunqaykita. 6 Tsaynöpis
yarpäyay runakuna rikaykaptin Rubén
trïbu Eliabpa tsurinkuna Datánta y
Abiramta TAYTA DIOS castiganqanta.
Paykunata castigaptinmi patsata
kichakaskatsir ultaskatsirqan lla-
pan castankunata, toldunkunata y
imaykankunatapis.† 7 Kikikikunami
rikayarqayki munayninwan TAYTA
DIOS tsaynö ruranqankunata.

Tayta Diospita bendicionta chaskiyänanpä ninqan

8 "Tsaykunata rikashqa kaykarqa
kanan willanqä llapan mandamientu-
kunata cumpliyay. Llapanta cumpli-
yaptikiqa *Canaánman yaykuyaptiki
kallpaykikunapis kanqami tsaycho
taq runakunata ushakätsiyänaykipä.
9 Tsaynöpis awkinyäyanqaykiyaqmi
tsaycho kushishqa kawayanki. Tsaycho
kawayänaykipämi Abrahamta, Isaacta
y Jacobta TAYTA DIOS awnirqan.
Tsaychöqa lichipis abëjapa mishkinpis
yakunörämi atska kaykan.
10 "Täyänaykipä kaykaqchöqa chakra
manami Egiptucho täyanqayki cha-
kranötsu. Egiptuchöqa muruykurpis
huertata qarpaqnömi qarpayarqayki.
11 Tsaynö kashqa karpis yaykuyä-
naykipä kaykaq partichöqa imaypis
tamyaptinmi jallqakuna y raqrakuna
kuyayllapä kaykan. 12 Tsay chakraku-
nataqa tamya tiempuchöpis usya tiem-
puchöpis kikin TAYTA DIOSMI mana
qonqaypa rikaykan.
13 "Kanan junaq willanqä manda-
mientukunata cumplir TAYTA DIOS-
NINTSIKTA kuyayaptiki y llapan
shonquykikunawan y voluntänikiwan
payta sirviyaptikiqa 14 punta tamyata
y qepa tamyatapis tiempullanchömi
tamyatsimunqa. Tsaymi trïgupis,
vïnupis ni aceitipis pishïyäshunkitsu.
15 Qewakunapis entëru jallqakunacho
lloqlluypa lloqllurrämi uywaykiku-
napä kanqa. Tsaynöllami mikuyänay-
kipäpis mikuy pishïyäshunkitsu.
16 "Tsaynö kaykaptinqa paqtä pipis
engañayäshuptiki TAYTA DIOSTA
qonqaykur juk dioskunata adorayanki-
man. 17 Juk dioskunata adorayaptikiqa

†**10.22a** Gén. 46.27. †**10.22b** Gén. 15.5; 22.17. †**11.3** Éxo. 7.8—12.30. †**11.4** Éxo. 14.28.
†**11.6** Núm. 16.31-32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

TAYTA DIOS pasaypa ajanar mana tamyatsimuptinmi murukuyanqaykikunapis wayunqatsu. TAYTA DIOS rikatsiyäshunqayki nacioncho tarpis llapaykimi wanuyanki.†
18 "Tsaymi llapan willanqä mandamientukunata shonquykikunacho imaypis yarparäyanki. Mana qonqäyänaykipä tsay mandamientukunata qellqaykur rikraykikunamanpis urkuykikunamanpis watakuyay. 19 Tsurikikunata mana qonqaypa yachatsiyanki wayikikunachöpis, nänikunachöpis, punukurpis y sharkurpis. 20 Tsaynölla qellqayanki wayi punkupa marcunkunaman y marka yaykuna punkukunamanpis.† 21 Tsaynöpami unay castantsikkunata TAYTA DIOS awninqan nacioncho qamkuna y tsurikikuna kay patsapis ciëlupis ushakanqanyaq atska wata kushishqa kawayanki.
22 "Kanan junaq willanqä mandamientukunata cumpliyaptiki, TAYTA DIOSNINTSIKTA kuyayaptiki y pay munanqannö kawayaptikiqa 23 TAYTA DIOSMI yanapayäshunki Canaánman yaykur tsaycho taq runakunata ushakätsiyänaykipä. Tsaynö ushakätsiyanki qamkunapita mas atskaq y mas munayyuq kayaptinpis. 24 Tsaymi Canaáncho mayqan markaman yaykuyanqaykipis qamkunapäna kanqa. Lindëruykipis tsunyaq jirkapita Líbano nacionyaq y Éufrates mayupita Mediterráneo Lamaryaqmi kanqa. 25 Mayman chäyaptikipis TAYTA DIOSNINTSIK awninqannö yanapayäshuptikimi runakuna mantsayäshurniki ichipäyäshunkitsu.†
26 "Bendicionta o maldicionta karpis qamkuna kanan akrayay. 27 TAYTA DIOSNINTSIKPA mandamientunkunata kanan junaq willanqäta cäsukurqa bendiciontami chaskiyanki. 28 TAYTA DIOSNINTSIKTA qonqaykur, mandamientunkunata mana cäsukur y imaypis mana adorayanqayki dioskunata adorarmi itsanqa maldicionashqa kayanki.
29 "Canaánman yaykuyänaykipä TAYTA DIOS yanapayäshuptikimi Gerizim jirkaman witsarkur jinchi niyämunki TAYTA DIOSTA cäsukuyaptiki bendicionninta chaskiyänaykipä kanqanta. Tsaynölla Ebal jirkaman witsarkur jinchi niyämunki TAYTA DIOSTA mana cäsukur maldicionashqa kayänaykipä kanqanta.† 30 Tsay ishkay jirkakunaqa Jordán mayu tsimpan rupay jeqanan kaqlächömi kaykan. Tsaynöllami tsay jirkakuna kaykäyan Gilgal marka tsimpancho y More encina jachakuna cercancho. Tsayqa *Arabá pampacho taq cananeo runakuna täyanqanchömi kaykan.
31 "Qamkunaqa Jordán mayuta tsimpayänaykipänami kaykäyanki. Tsimpayaptikimi tsay nacionman yaykur täyänaykipä TAYTA DIOSNINTSIK yanapayäshunki. Tsaycho tar 32 kanan junaq llapan willanqä mandamientunkunata y leyninkunata mana qonqaypa cumpliyanki".

Tayta Dios akranqan sitiullacho sacrificiuta rupatsiyänanpä ninqan

12 1 Tsaypitami mastapis Moisés nirqan: "Unay castantsikkuna yärakuyanqan TAYTA DIOSPA mandamientunkunata y leyninkunata kanan tantiyatsiyäshayki. Rikatsiyäshunaykipä kaykaq nacioncho tar tsaykunata qoyay qoyay imaypis cumpliyanki.
2 "Tsay nacioncho taq runakunata ushakätsir jallqakunacho, patakkunacho y raprasapa jachakuna chakincho diosninkunata adorayanqan sitiukunatapis chipyaq ushakätsiyanki. 3 Tsaynölla *altarninkunatapis chipyaq juchutsiyanki. Adorayänanpä ichïtsiyanqan

† **11.13-17** Deut. 28.1-14. † **11.18-20** Deut. 6.6-9. † **11.24-25** Jos. 1.3-5.
† **11.29** Deut. 27.11-14; Jos. 8.33-35.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wanka rumikunatapis pakiriyanki.
*Asera diösata adorayänanpä jawiyanqan raku qerukunatapis rupatsiyanki.
Wakin diosninkunata adorayänanpä llaqllayanqan ïdulunkunatapis ushakätsiyanki. Tsaynö ushakätsiyaptikimi tsay dioskunapa jutinkunatapis yarpäyanqanatsu.†
4 "TAYTA DIOSNINTSIKTA adoraykarqa tsay runakuna diosninkunata adorayanqannöqa ama adorayankitsu. 5 Tsaypa trokinqa TAYTA DIOSNINTSIKTA adorayanki pay akranqan sitiullacho. Tsay sitiucho tänanpämi llapan Israel trïbukuna kayanqanpita akranqa. 6 Tsaymanmi uywaykikunata rupatsina sacrificiupä y wakin sacrificiukunapäpis apayanki. Tsaynöllami apayanki *diezmuykikunata, awniyanqayki ofrendakunata, voluntänikipita kaq ofrendakunata, wakin kaq ofrendaykikunata y wäkaykikunapa, üshaykikunapa y cabraykikunapa punta wawankunatapis. 7 Tsaychömi TAYTA DIOSPA bendicionninwan mikuynikikuna wayunqanpita llapan castaykikunawan Diospa ñöpancho[ƒ] kushishqa mikuyanki.
8 "TAYTA DIOS rikatsiyäshunaykipä kaykaq nacionman char manami kanan adorayanqaykinötsu adorayanki. Kananqa kamäpakuyanqaykiman tupullami TAYTA DIOSTA adoraykäyanki. 9 Tsaynö adoraykäyanki TAYTA DIOSNINTSIK rikatsiyäshunaykipä kaq jamayman manarä yaykur y herenciaykita manarä chaskirmi. 10 Jordán mayuta tsimpaskirnami rikatsiyäshunaykipä kaq nacionchöna täyanki. Contraykikunata TAYTA DIOSNINTSIK ushakätsiptinmi mana mantsariypa tsaycho añaw täyanki. 11 TAYTA DIOSNINTSIK tänanpä akranqan sitiucho adorayänaykipämi llapan ninqäkunata apayanki. Tsaymi uywakunata y mikuykunata tsayman apayanki rupatsina sacrificiukunapä y wakin sacrificiukunapä. Tsaynölla apayanki diezmuykikunata, awninqayki ofrendaykikunata y voluntänikipita kaq ofrendakunatapis. 12 TAYTA DIOSNINTSIKPA ñöpanchömi ollqu tsurikikunawan, warmi tsurikikunawan y wätaynikikunawan qorikaykur kushishqa adorayanki. Markaykikunacho taq *levitakunatapis qayatsiyanki qorikaykur mikuyänaykipä. Paykunapaqa manami chakrankunapis kanqatsu.
13 "Paqtä maychöpis munayanqaykicho rupatsina sacrificiukunata rupatsiyankiman. 14 Tsaypa trokinqa llapan trïbukunapita TAYTA DIOS akranqan sitiullacho rupatsiyanki. Tsaychöqa payta adorayänaykipä yätsinqäkunata cumpliyanki.
15 "Aytsanarqa TAYTA DIOS kamaripäyäshunqaykipita uywaykikunata pishtaskir maychöpis mikuyanki. Tarushta y lluytsuta kanan mikuyanqaykinö püru o *impüru karpis tsay aytsata mikuyanki. 16 Yawarninta itsanqa ama mikuyankitsu.† Tsaypa trokinqa yakutanö patsaman jicharïyanki.
17 "Diezmukunataqa ama markaykikunacho mikuyankitsu, trïgu, vïnu y aceiti kaptinpis. Tsaynölla markaykikunacho ama mikuyankitsu wäkaykikunapa, üshaykikunapa y cabraykikunapa punta wawankunata, awniyanqayki ofrendakunata, voluntänikipita ofrendakunata ni wakin ofrendakunatapis. 18 Tsaypa trokinqa TAYTA DIOS akrananpä kaq sitiuman aywaykur paypa ñöpancho mikuyanki. Tsaycho mikuyanki tsurikikunawan, wätaynikikunawan y markaykicho taq levitakunawan. Mikur kushikuyanki mikuy alli wayunqanpita. 19 Nacionnikicho

[ƒ] **12.7** Tayta Diospa ñöpancho nirqa Tinkuna Tolducho kaykaq altarpa ñöpanchömi nikan.
† **12.3** Deut. 7.5. † **12.16** Gén. 9.4; Lev. 7.26-27; 17.10-14; 19.26; Deut. 15.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

taykarqa levitakunata mana qonqaypa yanapayanki.

20 "TAYTA DIOS awninqannö tänaykipä kaq nacioncho atskaman mirar aytsanarqa maychöpis aytsata mikuyanki. 21 TAYTA DIOSTA adorayänaykipä kaq sitiu markaykipita karu kaptinqa tantiyatsinqänölla wäkaykita, üshaykita y cabraykita pishtaskir täyanqallaykicho mikuyanki. 22 Püru o impüru karpis tarushta y lluytsuta kanan mikuyanqaykinö tsay aytsata mikuyanki. 23 Yawarninta itsanqa ama mikuyankitsu. Llapan kawaqkunapaqa yawarninchömi kawaynin kaykan. Tsaynö kaykaptinqa yawaryuq aytsataqa ama mikuyankitsu. 24 Tsaypa trokinqa yakutanö patsaman jichariyanki.† 25 Yawarta mana mikurqa qampis tsurikikunapis TAYTA DIOS munanqannömi alli kawayanki.

26 "Sacrificiupä awniyanqayki uywakunata y tsaki mikuy ofrendakunatami itsanqa TAYTA DIOS akranqan sitiumanrä apayanki. 27 Tsaychömi uywakunata rupatsina sacrificiupä pishtaskir yawartawan aytsata TAYTA DIOSPA altarnincho rupatsiyanki. Wakin sacrificiukunapä uywata pishtarqa aytsata mikurpis yawarnintaqa altarman tsaqtsuyanki.

28 "Llapan kay willanqä mandamientukunata cumplirqa qampis tsurikikunapis TAYTA DIOS munanqannö kawarmi imayyaqpis alli kawayanki".

Juk dioskunata mana adorayänanpä ninqan

29 Tsaypita mastami Moisés nirqan: "*Canaánman chäyaptikimi tsaycho taq runakunata TAYTA DIOS ushakätsinqa. Qamkuna tsaychöna tar 30 tsay runakuna adorayanqan dioskunata ama adorayankitsu. Tsaynöpis diosninkunata adorayta munar imanö adorayanqantapis ama tapupäyankitsu. 31 Tsay runakunaqa diosninkunata adorarmi TAYTA DIOSTA ajanätsiyan. Diosninkunata adorarmi ollqu tsurinkunatapis y warmi tsurinkunatapis sacrificiupä *altarcho rupatsiyan. Tsaynöqa TAYTA DIOSTA ama adorayankitsu.

32 (13.1) "Llapan willanqä mandamientukunata cumpliyänaykipä shumaq tantiyakuyay. Tsay mandamientukunamanqa ama ni juk mandamientutapis yapayankitsu ni juk mandamientutapis jipiyankitsu.†

13 1 (2) "Qamkuna kaqcho juk runa profëta tukur o suëñunqanta willakur capaz ninman: 'TAYTA DIOSMI suëñuynïcho tantiyatsimashqa milagruta rikanantsikpä kanqanta'. 2 (3) Tsay runa ninqannö milagru päsaptin 'mana adorayanqayki dioskunatana adorashun' niyäshuptikiqa 3 (4) ama cäsupäyankitsu. Tsay runata cäsupäyänaykipa trokinqa tantiyayanki TAYTA DIOSNINTSIK pruebaykäyäshunqaykita. Paymi musyayta munan llapan shonquykikunawan y voluntänikikunawan payta kuyayanqaykita o mana kuyayanqaykitapis.

4 (5) "TAYTA DIOSNILLANTSIKTA sirviyay, payllapita *mantsapakuyay y mandamientunkunata imaypis cumpliyay. 5 (6) 'Juk dioskunata adorashun' niyäshuqnikikunataqa wanutsiyanki. Paykunaqa munaykäyan Egiptucho wätay kayanqaykipita jipiyämushuqniki TAYTA DIOSTA kachariyänaykitami. Tsaynö kayanqanpita paykunata wanutsiyay. Tsaynöpami mana alli ruraykuna qamkunacho kanqatsu.†

6 (7) "Mana adorayanqayki ni unay castantsikkuna mana adorayanqan dioskunata adorayänaykipä pipis pakayllapa inkitayäshuptiki ama cäsupäyankitsu. Tsaynölla ama

†**12.23-24** Lev. 1.5; 17.10-14. †**12.32** Deut. 4.2; Apoc. 22.18-19. †**13.5** Deut. 17.7; 19.19; 1Cor. 5.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cäsupäyankitsu wawqiki, tsuriki, warmiki o amïguyki kaptinpis. 7 (8) Tsaynölla ama cäsupäyankitsu cercacho taq runakuna o karucho taq runakuna adorayanqan diosninkunata adorayänaykipä niyäshuptikipis. 8 (9) Tsaynö inkitashuqnikikunataqa mana kuyapaypa, mana perdonaypa, janan mana shäriypa 9 (10) wanutsiyanki. Tsay runataqa kikikikunami puntata saqmayanki. Nirkurnami llapan runakunapis saqmayanqa. 10 (11) Egiptucho wätay kanqantsikpita jipimaqnintsik TAYTA DIOSTA kachariyänaykipä inkitakuq runakunataqa saqmaypa wanutsiyanki. 11 (12) Tsaynö wanutsiyanqaykita musyaskirmi Israel runakuna mantsapakur ni pitapis inkitayanqanatsu.

12 (13) "TAYTA DIOS rikatsiyäshunqayki nacioncho tar capaz musyayankiman mayqan markachöpis 13 (14) runa mayinta 'mana adoranqantsik juk dioskunata adorashun' nir inkitayanqanta. 14 (15) Tsaynö kanqanta pipis nishuptiki shumaq musyapakuyanki tsay markacho rasunpaypa juk dioskunata adorayanqanta o mana adorayanqantapis. Juk dioskunata rasunpaypa adorayaptinqa 15 (16) tsay markacho taqkunata espädawan uywantinta chipyaq wanutsiyanki.† 16 (17) Llapan imaykankunatapis pläzaman qori qoriskir kayayanki. Tsaynölla markantapis kayayanki. Tsay kayayanqaykiqa TAYTA DIOSPÄ rupatsina sacrificiumi kanqa. Tsay marka imayyaqpis raqällana rikakuptinmi ni pipis shäritsinqanatsu.

17 (18) "Paqtä tsay qoriyanqayki kaqkunata rupatsiyänaykipa trokin quëdatsikuyankiman. Llapanta rupatsiyaptikiqa TAYTA DIOS manami castigayäshunkitsu. Tsaypa trokinqa unay castantsikkunata awninqannö kuyapäyäshurnikimi atskaman mirar jatun nación kayänaykipä yanapayäshunki. 18 (19) Tsaynö kuyapäyäshunaykipäqa TAYTA DIOSPA llapan mandamientunkunata kanan junaq willanqäta imaypis cäsukur pay munanqannölla kawayanki.

14 1 "TAYTA DIOSNINTSIKPA wamrankuna kaykarqa pipis wanuptin ama cuerpuykikunata roqukur ushayankitsu ni urkuykikunatapis ama rutukuyankitsu.† 2 Qamkunaqa TAYTA DIOS kuyanqan *santu runakunami kaykäyanki. Paymi llapan nación runakunapitapis akrayäshushqayki payllapana kayänaykipä.†

Püru kaq y impüru kaq uywakuna ima kayanqan

Levítico 11.1-47

3 "*Impüru kaq uywakunataqa ama mikuyankitsu. 4 Mikuyänaykipä kaq uywakunami kaykan wäka, üsha, cabra, 5 munti cabra y tukuy casta lluytsukunapis.

6 "Mayqan uywatapis kutipaq kaptin y cada chakincho ishkay shilluyuq kaptinqa mikuyanki. 7 Mana kutipaq y ishkay shilluyuq mana kaptinqa ama mikuyankitsu. Tsaymi *camëlluta, liebrita[g] y *tejonta mikuyankitsu. Tsay uywakunaqa kutipaq[h] karpis mana ishkay shilluyuq karmi qamkunapä impüru kaykan. 8 Kuchiqa ishkay shilluyuq karpis mana kutiparmi qamkunapä impüru kaykan. Tsay uywakunapa aytsantaqa ama mikuyankitsu. Wanuptinpis ama yatayllapis yatayankitsu.

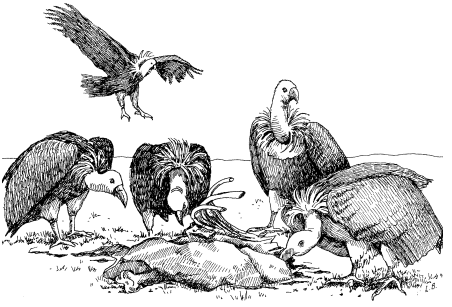
9 "Mayucho y lamarcho kaqkunatapis alëtayuq y escämayuq kaqkunallata mikuyanki. 10 Escämayuq kaptinpis alëtan mana kaptinqa ama

[g] **14.7a** Liebriqa cuniju niraqmi. Itsanqa jatun y chankasapami. [h] **14.7b** Mana kutipaq kaptinpis kutmuypa mikuq kaq uywakunata tsay witsan niyarqan kutipaq kayanqanta.
† **13.15-16** Deut. 20.16-18; Jos. 6.17. † **14.1** Lev. 19.28; 21.5. † **14.2** Éxo. 19.5-6; Deut. 7.6; 26.18; Tito 2.14; 1Ped. 2.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mikuyankitsu. Tsaynölla alëtayuq kaptinpis escäman mana kaptinqa ama mikuyankitsu. Tsaykunaqa qamkunapä impürumi kaykan.

11 "Mayqan pajaqkunatapis püru kaqllata mikuyanki. 12 Ama mikuyankitsu ankata, wiskurta, lamarcho pescaq äguilata, 13 milänu niyanqan ankata, tukuy casta halconkunata, 14 tukuy casta cuervukunata, 15 *avestruzta, chushiqta, qewllata, tukuy casta ankata, 16 tukuta, ibis niyanqan yaku pätuta, cisnita, 17 pelïcanuta, condorta, cormorán niyanqan yaku pätuta, 18 *cigüeñata, abubillata ni tsiktsitapis.

Wiskurkuna
(14.11-18)

19 "Llapan casta vuelaq insectukunami[i] qamkunapä impüru kaykan. Tsaykunataqa ama mikuyankitsu. 20 Älayuq kaqkunatapis püru kaqkunallata mikuyanki.

21 "Qamkunaqa TAYTA DIOS kuyanqan *santu runakunami kaykäyanki. Tsaymi ima uywatapis kikillan wanushqataqa mikuyankitsu. Tsaypa trokinqa markaykikunacho taq jäpa runakunata qarayanki o rantikuykuyanki.

"Mallwa cabrapa aytsanta mamanpa lichinwanqa ama kusinayankitsu.†

Diezmupita Moisés tantiyatsinqan

22 "Cada wata cosëchata qorir mana qonqaypa *diezmuta rakiyanki.† 23 Trïguta cosechar cada chunka tupupita diezmupä jukta rakiyanki. Vïnuta rurar cada chunka tupupita diezmupä jukta rakiyanki. Olïvupita aceitita rurar cada chunka tupupita juk tuputa diezmupä rakiyanki. Tsaynölla wäkaykipa, üshaykipa y cabraykipa punta yuriq wawankunata *primiciapä rakiyanki. Tsay rakiyanqaykikunataqa TAYTA DIOS akranqan kaq sitiuman apaykur paypa ñöpancho mikuyanki. Tsaynöpami TAYTA DIOSPITA imaypis *mantsapakuyta yachakuyanki.

24 "Tsay sitiu alläpa karucho kaptinqa y TAYTA DIOS bendisayäshunqaykipita rakiyanqayki diezmuta apayta mana kamäpakurqa 25 rantikuyanki. Tsay qellayllatana TAYTA DIOSTA adorayänaykipä akranqan sitiuman apayanki. 26 Tsaychöna munayanqaykita rantiyanki wäkata, üshata, cabrata, vïnuta, o aswata karpis. Nirkur TAYTA DIOSPA ñöpancho castaykikunawan kushikur mikuyanki.

27 "Markaykicho taq *levitakunataqa mana qonqaypa imallawanpis yanapayanki. Paykunapaqa manami chakrankunapis kanqatsu.

28 "Tsaynölla cada kimsa watacho mikuyta cosechayanqaykipita diezmuta rakir markaykikunacho juk sitiuman churayanki. 29 Tsay churayanqayki diezmupitami pacha junta mikuyanqa levitakuna, qamkunacho taykaq jäpa runakuna, waktsakuna y viüdakuna. Tsaynö mikuyänanpä churayaptikimi TAYTA DIOS bendicionninta llapan aruyanqaykiman churamunqa.†

[i] **14.19** Insectukunaqa kaykäyan chuspikuna, qenrashkuna, ñuyäshukuna, upukurukuna, abëjakuna, chukllushkuna y mas wakinpis.
† **14.21** Éxo. 23.19; 34.26. † **14.22-29** Lev. 27.30-33; Núm. 18.21; Mal. 3.8-10.
† **14.28-29** Deut. 26.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jaqakunata perdonayänan watapä tantiyatsinqan

15 1 "Pipis jaqayki kaptin cada qanchis watacho perdonar amana cobrayankitsu.† 2 Tsay wata chämuptin mayqaykipis Israel mayikita prestanqaykita perdonar amana cobrayankinatsu. Tsay wataqa kanqa TAYTA DIOSTA käsukur jaqakunata perdonayänayki watami. 3 Jäpa runataqa jaqaykita cobrayanki. Israel mayikita itsanqa jaqayki kaptinpis perdonayanki.

4 "Tsaynö rurayaptikiqa rikatsiyäshunaykipä kaykaq nacionchömi TAYTA DIOS bendicionninta churamunqa. Tsaymi qamkunachöqa muchuqkunapis kanqatsu. 5 TAYTA DIOSMI bendicionninta churamunqa kanan willanqä mandamientunkunata cumpliyaptiki. 6 Awninqannö bendicionninta churamuptinmi wakin nación runakunata mañayänaykipäpis kanqa. Qamkunaqa manami pipitapis mañakuyankitsu. Tsaynöpis atska nacionkunatami munaynikicho tsararäyanki. Qamkunataqa manami pipis munaynincho tsararäyäshunkitsu.

7 "TAYTA DIOS rikatsishunaykipä kaykaq nacionchöna taykar marka mayiki muchuq kaptinqa yanapayanki. Mana kuyapäkuqqa ama kayankitsu. 8 Tsaypa trokinqa mañakuyäshuptiki ministiyanqanta mañayanki.† 9 Jaqakunata perdonayänan wata chämunanpä kanqantana tantiyar ama yarpäyankitsu manana mañayänaykipä kanqanta, tsaypa trokinqa mañakuyäshuptiki mañayanki. Mana mañayaptikiqa muchuycho kaykaq runa TAYTA DIOSMAN quejakuptinmi jutsayuq kayanki. 10 Tsaynö kaykaptinqa llapan voluntänikikunawan muchuqkunata yanapayanki. Tsayrämi TAYTA DIOS bendicionninta churamunqa llapan aruyanqaykikunaman. 11 Kay patsachöqa muchuqkuna imaypis kayanqami.† Tsaymi noqa nï marka mayikikuna muchuycho kaptin yanapayänaykipä.

Wätayninkunata kachäyänanpä ninqan

Éxodo 21.1-11

12 "Hebreo mayiki ollqu o warmi karpis wätayniki kananpä qampita qellayta jipishqa karqa† soqta watayaqllami arupäyäshunki. Qanchis watachöqa librinami yarqukunqa. 13 Yarqukuptin jinayllataqa ama kachäyankitsu. 14 Tsaypa trokinqa TAYTA DIOS bendicionta churamunqanpita uywata, trïguta y vïnutapis apananpä qarayanki. 15 Ama qonqäyankitsu qamkunapis Egiptucho wätay kayanqaykipita TAYTA DIOS jipiyämushunqaykita. Tsaymi qamkunata nï wätaynikikunata libritana kachäyänaykipä.

16 "Wätayniki qamkunawan y castaykikunawan yachakashqa kar aywakuyta mana munaptinqa 17 punkupa marcunman apaykur rinrinta alisnawan uchkuyanki. Tsaynöpami wanunqanyaq wätayniki kanqa. Tsaynölla rurayanki wätayniki warmi kaptinpis.

18 "Wätayniki librina aywakuptin ama ajanäyankitsu. Tantiyakuyay arupakuqta pägayänaykipä kanqanpita wallkallata pägayanqaykita. Wallkallapämi soqta watantin arupäyäshushqayki. Wätaynikikunata tsaynö kachäyaptikiqa TAYTA DIOSMI llapan arunqaykikunamanpis bendicionninta churamunqa.

Uywankunapa punta yuriq orqu wawankuna Tayta Diospä ninqan

19 "Wäkaykikunapa, üshaykikunapa y cabraykikunapa punta yuriq orqu

†**15.1-6** Lev. 25.1-7. †**15.7-8** Lev. 25.35. †**15.11** Mat. 26.11; Mar. 14.7; Juan 12.8. †**15.12-18** Lev. 25.39-46.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wawantaqa TAYTA DIOSPÄ rakiyanki.† Wäkaykikunapa punta kaq orqu wawanta ama arutsiyankitsu. Üshaykikunapa punta kaq orqu wawanpa millwantapis ama rutuyankitsu. 20 Tsay punta yuriqkunataqa TAYTA DIOS akranqan sitiuman apaykur cada wata llapan castaykikunawan sacrificiuta rupatsir paypa ñöpancho mikuyanki. 21 Weqruta, qaprata o imanpis däñashqa kaqtaqa TAYTA DIOSPÄ sacrificiuta ama rurayankitsu. 22 Tsaypa trokinqa markaykikunallacho mikuyanki.

"Püru *impüru karpis tarushta y lluytsuta tsarir mikuyanqaykinö mikuyanki. 23 Yawarninta mikuyänaykipa trokinqa yakutanö patsaman jicharíyanki.†

Pascua fiestata rurayänanpä ninqan
Éxodo 23.14-17; 34.18-24

16 1 "*Abib killacho TAYTA DIOSTA adorar *Pascua fiestata rurayanki.† Tsay killachömi Egiptupita TAYTA DIOS paqaspa jipiyämushurqayki. 2 Pascua fiestata rurar maychöpis adorayänaykipä akranqan sitiullacho TAYTA DIOSPÄ sacrificiuta rupatsir wäkata, üshata o cabrata karpis pishtayanki. 3 Sacrificiupä pishtayanqayki uywapa aytsanta levadüraynaq tantatawan mikuyanki. Levadüraynaq tantata qanchis junaqyaq mikuyanki Egiptucho ñakayanqaykipita ras yarqamur mikuyanqaykinö. Tsaynöpami imaypis mana qonqaypa yarparäyanki Egiptupita yarqayämunqaykita. 4 Qamkuna täyanqayki entëru nacioncho tsay qanchis junaqkuna wayikikunacho ima levadürapis manami kanmantsu. Fiesta qallaykunan tardi sacrificiupä pishtayanqayki uywapa aytsantapis warayninpäqa ama katuyankitsu.

5 "TAYTA DIOS rikatsishunaykipä kaq nacionman char llutallaqa maychöpis tsay Pascua fiestapä sacrificiu mikuyta ama rurayankitsu. 6 Tsaytaqa TAYTA DIOSTA adorayänaykipä akranqan sitiullacho rurayanki. Rupay jeqaykanqan höra uywata pishtar Pascua sacrificiuta rupatsiyanki. Tsay hörami Egiptupita yarqayämurqayki. 7 Sacrificiupä pishtayanqayki aytsataqa TAYTA DIOS akranqan sitiullacho kankaskir mikuyanki. Waraynin tuta itsanqa wayikikunaman kutikuyanki.

8 "Tsaypita soqta junaqyaq levadüraynaq tantata mikuyanki. Qanchis kaq junaqchöqa TAYTA DIOSTA adorar llapayki qorikäyanki. Tsay junaqqa ama aruyankitsu.

Semäna fiestata rurayänanpä ninqan

9 "Tsaki mikuy cosëchata qallaykuyanqaykipita qanchis semäna päsaskiptin 10 Semäna fiestata† TAYTA DIOSTA adorar rurayanki. Bendicionninta churamunqanpitami TAYTA DIOS akranqan sitiuman voluntänikikunapita ofrendata apayanki. 11 Tsaycho tsurikikunawan, wätaynikikunawan, markaykicho taq *levitakunawan, jäpa runakunawan, waktsakunawan y viüdakunawan qorikar TAYTA DIOSPA ñöpancho fiestata rurar kushikuyanki. 12 Egiptucho wätay kayanqaykita yarpar kay tantiyatsinqäkunata llapanta cumpliyay.

Ramäda fiestata rurayänanpä ninqan

13 "Trïgu cosëchata y üva cosëchata ushaskir qanchis junaqyaq *Ramäda fiestata rurayanki.† 14 Fiestata rurar kushikuyanki tsurikikunawan, wätaynikikunawan, *levitakunawan, jäpa runakunawan, waktsakunawan y markaykicho taq viüdakunawanpis. 15 Tsay

†**15.19** Éxo. 13.12. †**15.23** Gén. 9.4; Lev. 7.26-27; 17.10-14; 19.26; Deut. 12.16, 23.
†**16.1-8** Éxo. 12.1-20; Lev. 23.5-8; Núm. 28.16-25. †**16.9-12** Lev. 23.15-21; Núm. 28.26-31.
†**16.13-15** Lev. 23.33-36, 39-43; Núm. 29.12-38.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

fiestataqa akranqan sitiullacho qanchis junaqyaq TAYTA DIOSTA adorar rurayanki. Llapanchöpis TAYTA DIOS bendicionta churaykämuptinqa llapan shonquykikunawan kushikuyanki.

16 "Tsay kimsa fiestakunapämi cada watacho kimsa kuti llapan ollqu kaqkuna TAYTA DIOS akranqan sitiuman aywaykur paypa ñöpancho qorikäyanqa. Tsay fiestakunami kanqa Levadüraynaq Tanta Mikuna fiesta[j], Semäna fiesta y Ramäda fiesta. Tsay fiestakunamanqa jinayllaqa manami pipis aywanqatsu, 17 tsaypa trokinqa TAYTA DIOS bendicionta churanqanpitami juknin jukninpis ofrendankunata apayanqa.

Juezkuna shumaq arreglayänanpä ninqan

18 "TAYTA DIOS rikatsiyäshunaykipä kaq markakunacho tar runakuna quejanakuyaptin shumaq tantiyaykur arreglayänanpä cada trïbupa juezninkunata y mandaqninkunata churayanki. 19 Juez karqa mayqanpapis janan mana shärir llapanta shumaq arreglayanki. Imaykayuqtapis muchuqtapis mana chaskipayllapa arreglayanki. Chaskipakuq juezqa manami shumaq arreglantsu, tsaypa trokinqa chaskipanqan runapa janan shärirmi runakuna alli yätsiyanqantapis chaskintsu.† 20 Tsaymi imaypis shumaq tantiyaykur pitapis arreglayanki. Tsaynöpami TAYTA DIOS rikatsiyäshunaykipä kaykaq nacioncho alli kawayanki.

21 "*Asera diösata adorayänanpä raku qerukunatapis TAYTA DIOSPA *altarnin ñöpanman ama jawiyankitsu.† 22 Adorayänaykipä wanka rumitapis ama ichïtsiyankitsu. Tsaykunata ichïtsiyaptikiqa TAYTA DIOS pasaypami ajanan.†

17 1 "Töruta o üshata karpis däñashqata o mana allitaqa TAYTA DIOSPÄ altarcho ama rupatsiyankitsu. Tsaynö rurayaptikiqa pasaypami ajanan.

2 "TAYTA DIOS ruranqan *pactuta manakaqman churar rikatsiyäshunaykipä kaq markakunacho ollqupis o warmipis 3 juk dioskunata adorar qonqurikuptin o rupayta, killata o qoyllurkunata adoraptinqa 4 shumaq musyapakuyanki rasunpaypa adorayanqanta o mana adorayanqantapis musyayänaykipä. Israel naciocho rasunpaypa tsaynö adorayanqanta musyarqa 5 tsay runata o warmita karpis markaykikuna yarqunancho saqmar wanutsiyanki.†

6 "Tsaynö wanutsiyänaykipäqa ishkay o kimsa testïgukunarämi kanman. Manami juk testïgu ninqallanwanqa wanutsiyankimantsu.† 7 Tsay testïgukunarämi warmita o runata karpis saqmar puntata qallaykuyanqa. Tsaypitanami llapan runakuna saqmayanqa. Tsaynöpami mana alli ruraykuna qamkunacho kanqatsu.†

8 "Markaykicho alläpa aja arreglaypä problëmakunami kanqa runa mayinta wanutsinqanpita, runa mayinwan rimanakuyanqanpita o runa mayinwan pelyanqanpita. Tsaykunata arreglayta mana kamäpakurqa TAYTA DIOS akranqan sitiuman aywaykur 9 *levita sacerdötikunata o juezta karpis tapukuyanki. Paykunami tantiyatsiyäshunki imanö arreglayänaykipäpis. 10 Kutiykur paykuna tantiyatsiyäshunqaykinölla arreglayanki. 11 Paykuna yätsiyäshunqaykinölla imatapis mana qonqaypa llapanta arreglayanki.

---

[j] **16.16** Pascua fiestawan Levadüraynaq Tanta Mikuna fiestataqa juntullami rurayarqan.
† **16.19** Éxo. 23.6-8; Lev. 19.15. † **16.21** Éxo. 34.13. † **16.22** Éxo. 23.24; Lev. 26.1.
† **17.2-5** Éxo. 22.20. † **17.6** Núm. 35.30; Deut. 19.15; Mat. 18.16; 2Cor. 13.1; 1Tim. 5.19; Heb. 10.28. † **17.7** Deut. 13.5; 19.19; 1Cor. 5.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 "TAYTA DIOSTA sirviykaq sacerdöti
o juez imanö arreglananpä ninqanta
mana cäsukuq runataqa wanutsiyanki.
Tsaynöpami llutan ruraq runakuna
Israel nacioncho kayanqatsu. 13 Tsaynö
wanutsiyanqanta musyaskirmi runa-
kuna mantsapakur sacerdötikuna y
juezkuna niyanqankunata cäsuku-
yanqa.

Reykuna imanö kananpä ninqan

14 "TAYTA DIOS rikatsishunaykipä
kaq nacioncho tar wakin nación runa-
kunapa mandaqnin reykuna kayan-
qannö qamkunapis rey kananta capaz
munayanki.† 15 Tsaynö munarqa TAYTA
DIOS akranqan Israel mayikita man-
dashuqniki rey kananpä churayanki.
Jäpa runataqa ama churayankitsu.
16 "Tsay reyqa ama rantinqatsu atska
cawallukunata ni Egiptumanpis ama
kachakunqatsu cawallukuna ranti-
muq.† Egiptuman mana kutinapämi
TAYTA DIOS nirqan: 'Egiptuman imay-
pis ama kutiyankitsu'. 17 Tsay reyqa
manami atska warmiyuq kanmantsu.†
Atska warmiyuq karqa TAYTA DIOSTA-
PIS qonqaykunmanmi. Ni qoritapis ni
qellaytapis alläpa manami qorinman-
tsu.†
18 "Rey kananpä yaykuskir kay ninqä
leykunata liyinanpä *levita sacerdö-
tikuna tsararäyanqan röllupita juk
rölluman copiatsinqa. 19 Tsay leyku-
natami reyqa qoyay qoyay liyinqa.
Tsaynöpami TAYTA DIOSPITA *mantsa-
pakuyta yachakur llapan leyninkunata
y estatütunkunata cäsukunqa. 20 Tsay-
nöpis marka mayinkunata manakaq-
man manami churanqatsu y ley nin-
qankunatapis manami qonqanqatsu.
Tsaynö karqa kikinpis, tsurinkunapis y
tsurinkunapita aywaraqkunapis Israel
nacioncho imaypis reymi kayanqa.

Levitakunapa derëchun kananpä ninqan

18 1 "Sacerdötikunapa y lla-
pan Leví trïbu runakunapa-
pis manami chakrankuna kanqatsu.
Tsaymi *levitakunaqa Israel mayin-
kuna TAYTA DIOSPÄ apayanqan sacri-
ficiukunallawan y ofrendakunallawan
kawayanqa. 2 Israel nacioncho cha-
krata chaskiyänanpa trokinqa paykU-
nata awninqannömi kikin TAYTA DIOS
herencian kanqa.†
3 "Törukunata, carnishkunata y
cabrakunata sacrificiupä apayanqanpi-
tami sacerdötikunapa derëchun kanqa
palitillan, quijädanwan cuwäjun.
4 Tsaynöllami paykunapä kanqa *pri-
miciata apayanqan trïgu, vïnu, aceiti
y üshakunapa punta kaq rutuyanqan
millwankuna. 5 Tsaynö chaskiyanqa
imaypis sirviyänanpä TAYTA DIOS
Israel trïbukunapita akranqanpitami.
6 "Mayqan levitapis tanqan marka-
pita TAYTA DIOS akranqan sitiuman
aywarqa 7 levita mayinkunanöllami
TAYTA DIOSTA tsaycho sirvinqa.
8 Mikuytapis wakinkuna chaskiyan-
qannöllami chaskinqa. Taytan kama-
ripanqan jananmanmi tsaykunata
chaskinqa.

Mana alli costumbrikunata mana rurayänanpä ninqan

9 "TAYTA DIOS rikatsishunaykipä kaq
nacionman chaykur tsaycho taq runa-
kunapa mana alli costumbrinkunata
ama yachakuyankitsu. 10 Mayqaykipis
ama ollqu tsurikita ni warmi tsuri-
kita sacrificiupä rupatsiyankitsu. Ama
adivïnu ni brüju ni curiösupis kayanki-
tsu.† 11 Majiquëru ni chaqchapakuqpis
ama kayankitsu. Wanushqakunapa
almanta mañakuq ni tapukuqpis ama

† **17.14** 1Sam. 8.5. † **17.16** 1Rey. 10.28; 2Crón. 1.16; 9.28. † **17.17a** 1Rey. 11.1-8.
† **17.17b** 1Rey. 10.14-22, 27; 2Crón. 1.15; 9.27. † **18.2** Núm. 18.20. † **18.10** Éxo. 22.18;
Lev. 19.26, 31.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kayankitsu. 12 Tsaynö ruraqkunaqa TAYTA DIOSTA pasaypami ajanätsiyan. Yaykuyänaykipä kaq nacioncho taq runakuna tsaynö rurayanqanpitami TAYTA DIOS paykunata qarqur ushakätsinqa. 13 Qamkunaqa TAYTA DIOS munanqannö jutsaynaq kawayay.† 14 Yaykuyänaykipä nacioncho taq runakuna brüju y adivïnu kaptinpis tsaynö kayänaykita TAYTA DIOS manami munantsu.

Moiséspa trokin juk profëtata Tayta Dios churananpä ninqan

15 "TAYTA DIOSMI qamkunapita juk runata churanqa noqanö profëta kananpä. Payta käsukuyanki.† 16 Yarpäyay Horeb jirkacho qorikaykur TAYTA DIOSTA mañakur niyanqaykita: 'TAYTA DIOS nina rupaykaqpita parlamunqanta wiyar pasaypami mantsariyä. Parlamunqanta wiyarqa wanuyäshächi'.† 17 "Tsaynö niyaptikimi TAYTA DIOS nimarqan: 'Paykuna niyanqanqa allimi kaykan. 18 Tsaynö kaptinqa Israel mayinkunapitami juk runata churashä qamnö profëta kananpä. Willakuynïta shiminman churaptïmi llapan ninqäkunata willakunqa. 19 Jutïcho tsay profëta willakunqanta pipis mana käsukuptinqa kikïmi juzgashä'.

20 "Mayqan runapis profëta tukurnin 'Tayta Diospa jutinchömi willakuykä' nir manakaqkunata willakuptin o juk dioskunapa jutincho willakuptinqa wanutsiyanki. 21 Tsaynö kaptinqa qamkuna capaz niyankiman: '¿Imanöpatä musyashwan juk runa willakunqan TAYTA DIOSPITA kanqanta o mana kanqantapis?' 22 Juk willakuq runa ima päsananpä kanqanta TAYTA DIOSPA jutincho willakuptinpis ninqannö mana päsaptinmi musyayanki TAYTA DIOSPITA mana kanqanta. Kikinpa yarpayllanpita willakunqanta tantiyar ama käsupäyankitsu.

Amparakuyänan markakuna kananpä tantiyatsinqan

Números 35.9-28; Josué 20.1-9

19 1 "Rikatsishunaykipä kaq nacioncho taq runakunata TAYTA DIOS ushakaskatsiptinmi paykunapa markankunacho y wayinkunacho qamkunana täyanki. 2 Tsay nacioncho tar kimsa markakunata akrayanki.† 3 Tsay markakunami kanqa runa mayinta wanutsiq runa qeshpir amparakunanpä. Kimsa markakunata akrayänaykipäqa TAYTA DIOS rikatsishunaykipä kaykaq nacionnikita kimsaman rakiyanki. Tsaypita cada particho juk markata akrayanki. Tsay markakunaman aywaq nänikunatapis shumaq allitsatsiyanki.

4 "Mana contran kaykar wanutsiq runa amparakuyänan markaman qeshpiptinmi venganzata ashirpis payta wanutsinqatsu. 5 Juk runa yantata tseqtaykaptin jächan jipikaskir runata wanutsiptinqa amparakuyänan markamanmi qeshpir aywakunqa.

6 "Amparakuyänan markaqa manami alläpa karuchötsu kanman. Alläpa karu kaptinqa wanuq runapa castankuna ajanashqa taripaykurmi wanutsiyanqa. Mana yarpaypa wanutsiq runakunaqa manami wanutsishqatsu kanman. 7 Tsaynö mana wanutsiyänanpä kimsa markakunata akrayanki.

8-9 "Llapan tantiyatsinqä mandamientunkunata cumplir TAYTA DIOSTA *kuyar munanqannö imaypis kawayaptikimi unay castantsikkunata awninqannö nacionnikikunapa lindërunta jatunyätsinqa. Tsaynö jatunyätsiptinqa kimsa amparakuyänan markakuna kaykanqan jananman kimsa masta akrayanki. 10 Amparakuyänan markakuna soqta kaptinmi runa mayinta mana yarpaypa wanutsiq runa mayqan markamanpis

†**18.13** Mat. 5.48. †**18.15** Hech. 3.22; 7.37. †**18.16** Éxo. 20.19. †**19.1-13** Jos. 20.1-9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qeshpinanpä cerca kanqa. Tsaynöpami TAYTA DIOS rikatsiyäshunaykipä kaq nacioncho tsay qeshpiq runata wanutsiyanqatsu. Payta wanutsirqa jutsayuqmi rikakuyanqa.

11 "Pipis runa mayinta chikirnin wanuskatsir amparakuyänan markaman qeshpiptinqa 12 markanpita mayor runakuna aywaykurmi tsay runata apatsiyämunqa. Nirkurmi wanuq runapa castankunaman wanutsiyänanpä entregayanqa. 13 Tsaynö runataqa mana kuyapaypa wanutsiyätsun. Tsaynöpami Israel nacioncho runakuna tantiyakur runa mayinta wanutsiyanqatsu. Wanutsikuq runa mana kaptinmi añaw kawayanki.

14 "TAYTA DIOS rikatsishunaykipä kaq nacioncho tar vecïnuykipa lindërunkunata respitayanki. Unay castaykikuna herencianta chaskir lindërupä churayanqan mujunninkunataqa ama wititsiyankitsu.†

Testïgukuna ishkay o kimsa kayänanpä ninqan

15 "Ishkay o kimsa testïgukuna shimpiyaptinrämi pipis jutsayuq kanqan musyakanqa. Runata wanutsinqanta o imatapis llutanta ruranqanta juk testïgulla shimpiptinqa manami välinqatsu.†

16 "Pipis chikirnin imatapis manakaqta tumpar shimpiptinqa 17 shimpiqninwan tumpaqninmi TAYTA DIOSPA ñöpancho kaykaq sacerdötikunaman y juezkunaman aywayanqa. 18 Tsaychömi juezkuna shumaq musyapakuyanqa rasunta o manakaqta shimpinqanta musyayänanpä. Testïgu llullakunqanta musyaykurqa 19 tumpaqnin runa castigatsiyta yarpanqannöllami kikintapis castigayanqa. Tsaynöpami mana alli ruraykuna qamkunacho kanqatsu.† 20 Manakaqta tumpaq runata castigayanqanta musyarmi wakin runakunapis mantsapakur manakaqta pitapis tumpayanqanatsu.

21 "Jutsayuq kaqtaqa mana kuyapaypa castigayanki. Pipis runa mayinta wanutsiptinqa kikintapis wanutsiyanki. Ñawinta jipiptinqa kikinpa ñawintapis jipiyanki. Kirunta jipiptinqa kikinpa kiruntapis jipiyanki.† Makinta pakiptinqa kikinpa makintapis pakiyanki. Tsaynölla chakinta pakiptinqa kikinpa chakintapis pakiyanki.[k]

Guërrata imanö rurayänanpä ninqan

20 1 "Guërraman aywar contraykikunapa soldädunkuna, cawallunkuna y carrëtankuna atska kaptinpis ama mantsariyankitsu. Egiptupita jipimaqnintsik TAYTA DIOSMI paykunata vinciyänaykipä yanapayäshunki. 2 Guërracho pelyar qallaykuyänaykipäqa sacerdötimi llapan runakunata parlapar 3 ninqa: 'Israel runakuna, wiyayämay. Contrayki soldädukunawan kanan junaq pelyar mana mantsariypa y mana qelanaypa pelyayay. 4 Qamkunawanmi TAYTA DIOSNINTSIK kaykan. Contraykikunawan kikin pelyarmi salvayäshunki'.

5 "Sacerdöti tsaynö niptinmi mandaq runakunapis niyanqa: 'Mayqaykipis wayi rurayta tsayrä ushashqa karqa wayikikunaman kutikuyay. Guërracho wanuyaptikiqa wayikicho juknami tanqa. 6 Mayqaykipis plantanqayki üvapa wayuyninta manarä pallarqa

[k] **19.21** Ñöpataqa runa mayinpa contran imatapis ruraptin runakuna alläpami castigayaq. Tsaynö kaptinmi Moisés qellqanqan leykunacho nirqan pipis jutsata ruranqanman tupu castïguta chaskinanpä kanqanta.

† **19.14** Deut. 27.17; Job 24.2; Prov. 22.28; Ose. 5.10. † **19.15** Núm. 35.30; Deut. 17.6; Mat. 18.16; 2Cor. 13.1; 1Tim. 5.19; Heb. 10.28. † **19.19** Deut. 13.5; 17.7; 1Cor. 5.13.
† **19.21** Éxo. 21.23-25; Lev. 24.19-20; Mat. 5.38.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wayikikunaman kutikuyay. Guërracho wanuyaptikiqa üvaykipa wayuyninta juknami pallanqa. 7 Mayqaykipis majatsakänaykipä jipashwan parlashqa karqa wayikikunaman kutikuyay. Guërracho wanuyaptikiqa juknami tsay jipashwan majatsakanqa'.

8 "Tsaynö niskirmi mandaq runakuna yapay niyanqa: 'Mayqaykipis mantsariywan llakikurqa wakin kaqkunapis mana mantsariyänanpä wayikikunaman kutikuyay'. 9 Mandaqkuna tsaynö parlayta ushaskirmi runakunapa puntanta guërraman aywayanqa.

10 "May markamanpis atacaq aywar paykunawanrä puntata parlayanki mana pelyayänaykipä. 11 Ninqaykita awnir markanman yaykuyänaykipä kachapäyäshuptikiqa paykunawan amana pelyayankitsu. Tsaypa trokinqa paykunata churayanki faenacho imaypis arupäyäshunaykipä. 12 Qamkunata mana cäsukuyäshurniki atacayäshunaykipä yarqayämuptinqa tsay markata jiruruypa tsapaskir jukllla atacayanki. 13 Qamkunapa makikikunaman tsay markata TAYTA DIOS churamuptinqa tsaycho taq llapan ollqu kaqkunata espädawan wanutsiyanki. 14 Warmikunata, wamrakunata, uywakunata y imaykankunatapis kikikikunapäna apakuyanki. Tsay runakunapa mikuynintapis TAYTA DIOS kamaripaykäshuptikiqa apakuyanki.

15 "Manami yaykuyänaykipä nacioncho kaykaq markakunata tsaynö rurayänaykipätsu nikä, sinöqa mas karucho kaykaq markakunata tsaynö rurayänaykipämi. 16 TAYTA DIOS rikatsiyäshunaykipä kaykaq nacionman yaykurqa pitapis kawaykaqta ama jaqiyankitsu. 17 Tsaypa trokinqa TAYTA DIOS niyäshunqaykinölla heteo, amorreo, cananeo, ferezeo, heveo y jebuseo runakunata llapanta ushakätsiyanki. 18 Mana ushakätsiyaptikiqa diosninkunata adorar llutanta rurayänaykipämi inkitayäshunki. Tsaynö rurarqa TAYTA DIOSNINTSIKTAMI pasaypa ajanätsiyanki.†

19 "May markatapis pelyayänaykipä atska killa atacarqa wayuq jachakunata ama mutuyankitsu. Tsay jachakunata mutuyaptikiqa wayuyninta mikuyänaykipä manami kanqatsu. Jachakunaqa manami runatsu kaykan atacayäshunaykipä. 20 Mana wayuq jachakunatami itsanqa escalërakunata ruraskir markaman pelyaq yaykuyänaykipä mutuyanki.

Pï wanutsinqanta mana musyar imanö rurayänanpäpis ninqan

21 1 "TAYTA DIOS rikatsishunaykipä kaykaq nacioncho taykar maychöpis ayata tarir y pï wanutsinqantapis mana musyarqa 2 mayor runakunata y juezkunata willayanki rikaq aywayänanpä. Paykuna aywarmi aya jitaraykanqanpita mayqan marka mas cerca kanqantapis tantiyayanqa. 3 Nirkurmi cercan markacho taq mayor runakunata willayanqa manarä aruq ternërata akraskir 4 imaypis manarä yapyashqa ni murushqa yakuyuq chakraman apayänanpä. Tsay chakrachöna ternërapa kunkanta pakiyanqa.

5 "Tsaymanmi *levita sacerdötikunapis aywayanqa. Paykunatami TAYTA DIOS akrashqa payta sirviyänanpä y jutincho runakunata bendisayänanpä. Tsaynöllami paykuna kaykäyan runakuna rimanakuyaptin o imapis kaptin arreglayänanpä.

6 "Tsaypitanami aya jitaraykaq cercan markacho taq mayor runakuna kunkan pakishqa ternërapa jananman kamaykur makinkunata mayllakuyanqa. 7 Mayllakurmi niyanqa: 'Noqakunaqa manami tsay runata wanutsiyashqätsu. Manami ni pï wanutsinqantapis rikayashqätsu. 8 TAYTA DIOS,

† **20.16-18** Deut. 13.15-16; Jos. 6.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runata kaycho wanutsinqanpita Israel runakunata perdonaykullay. Egiptupita jipiyämanqayki runakuna kaykäyaptïqa tsay runa wanunqanpita ama tumpayämaytsu'. Tsaynö rugakuyaptinqa tsaycho taq runakunata Tayta Dios manami castiganqatsu. 9 TAYTA DIOS munanqannö rurarqa runa tsaycho wanunqanpita manami jutsayuqtsu kayanki.

Guërrapita prësu apayämunqan warmipä ninqan

10 "Aybësis käsu kanmanmi contrayki runakunawan guërrata rurayaptiki TAYTA DIOS makikikunaman churamunqan prësukunacho 11 kuyayllapä jipashta rikayanqayki. Warmikipä munarqa 12 wayikiman apayanki. Tsaychöna aqtsanta qalla putuypa rututsinki y shilluntapis rututsinki. 13 Tsaynölla jatiranqan latsapanta trukatsiyanki. Tsaypita taytanpä mamanpä llakikur juk killa lütuskiptinrä tsay jipashwan majatsakäyanki. 14 Majatsakäyanqaykipitarä tsay jipash mana gustashuptikiqa libri aywakunanpä kachaykuyanki. Warmikina kashqa kaptinqa manami rantikuyankimantsu ni wätayniki kananpäpis quëdatsikuyankimantsu.

Mayor tsurinpa derëchun kananpä ninqan

15 "Pï runapis ishkay warmiyuq kar yanqalla kuyanqan warmicho mayor tsurin kaptinqa 16 tsay tsurintami mayor kay derëchunta entreganqa. Mana mayor kaqtaqa kuyanqan kaq warmipa wawan kaptinpis manami mayor kay derëchunta entreganqatsu. 17 Tsaynö mana kananpämi mana kuyanqan warmipa wawan kaptinpis mayor kay derëchunta entreganqa. Tsay derëchunta chaskirqa wakin wawqinkuna chaskiyanqanpita ishkay kuti mastami chaskinqa.

Mana cäsukuq tsurinkunata wanutsiyänanpä ninqan

18 "Pipapis tsurin mana cäsukuq, mana wiyakuq, yätsiptinpis mana chaskikuq y castigaptinpis mana wanakuq kaptinqa 19 taytanwan maman marka yaykunacho qorikaq mayor runakunaman apayätsun. 20 Chaykatsirmi mayor runakunata niyanqa: 'Kay wamräkunaqa manami wiyayämantsu ni cäsukayämantsu. Tsaynöpis llutan ruraykunaman y upyallaman churakashqami kakun'. 21 Tsaynö niyaptinmi markacho taq llapan runakuna qorikaskir saqmaypa tsay chöluta wanutsiyanqa. Israel nacioncho tsay niraq runakunata tsaynö illakätsiyanqaykita musyarmi llutankunata pipis ruranqanatsu.

Wakin leykuna imanö kanqanpis

22 "Jutsata ruranqanpita autoridäkuna pitapis wanuskatsir qeruman warkutsiyanqancho 23 ama warätsiyätsuntsu. Runapa ayan qerucho warkaraptinqa tsay runa maldicionashqami kanqa.† Tsaynö kaptinqa wanunqan junaqlla pampayanki. Warkaraykaqta warätsirqa TAYTA DIOS rikatsiyäshunaykipä kaykaq naciontami *impüruyätsiyanki.

22 1 "Marka mayikipa wäkan, üshan o cabran pantakashqa puriykaqta rikar pipa kanqantapis musyarqa duëñunman kutitsipäyanki. 2 Tsay uywa pipa kanqantapis mana musyarqa duëñun ashinqanyaq mitsiyanki. Duëñun chämuptinqa kutitsiyanki. 3 Tsaynölla runa mayikipa ashnunta, latsapanta o ima oqranqantapis tarikurqa duëñunta kutitsiyanki.

4 "Runa mayikipa ashnunta o wäkanta nänicho ishkishqata tarirqa jaqiskir ama aywakuyankitsu, tsaypa trokinqa yanapar shäritsiyanki.†

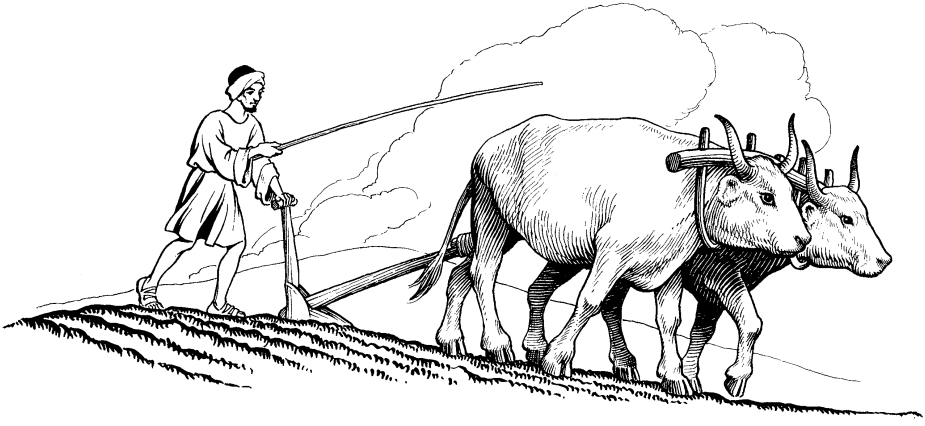
†**21.23** Gál. 3.13. †**22.1-4** Éxo. 23.4-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 "Warmikunaqa ollqupa latsapanta
ama jatikuyanqatsu. Ollqukunapis
warmipa latsapanta ama jatikuyanqa-
tsu. Tsaynö rurarqa TAYTA DIOSTAMI
ajanätsiyan.
6 "Puriykäyanqaykicho pishqupa
qeshunta jachacho o patsacho tarirqa
runtullarä kaptinpis o pushapa kaptin-
pis mamantintaqa ama apakuyankitsu.
7 Tsaypa trokinqa mamanta qarquskir
pushapallanta apakuyanki. Tsaynö
rurarqa atska watami kushishqa kawa-
yanki.
8 "Mushuq wayita shäritsirqa janan-
cho taksha murällata tumaypa shä-
ritsiyanki.[l] Tsaynö ruraykaptikipis
wayikikuna jananpita pipis wanuqpä
jeqamuptinqa manami jutsayuqtsu
kayanki.
9 "Üva rurinman ima mikuytapis
ama muruyankitsu. Tsaynö mururqa
tsay chakrapita llapan qoriyanqayki-
tami Tayta Diospä apayanki.
10 "Töruta ashnuwan yügurkur ama
arutsiyankitsu.
11 "Millwapita y lïnupita awashqa
latsapataqa ama jatikuyankitsu.[m]
12 "Jatiräyanqayki tünicaykikunapa
chuskun kuchunman jïlukunata chu-
rayanki.[†]

Majatsakanqanyaq jipashkuna virginlla kayänanpä ninqan

13 "Pï runapis jipashwan majatsakaskir
payta ajayarnin: 14 'Manami kay jipashta
virgintatsu tarishqä' nir tumpaptinqa
15 tsay jipash majatsakanqan paqas
punuyanqan säbanastami mamanwan
taytan apayanqa marka yaykunacho
qorikaq mayor runakuna rikayänanpä.
16 Rikatsirmi jipashpa taytan ninqa:
'Kay runatami tsurïta entregashqä war-
min kananpä. Kananqa tsurïta ajayarmi
kuyannatsu. 17 Tsaymi llullakurnin
parlaykan: "Tsurikita manami virgin-
tatsu tarishqä". Tsaynö niptinpis kay
säbanasta rikaykuyay tsurï rasunpaypa
virgen kanqanta o mana kanqantapis'.
"Tsaynö nirmi tsay jipash majatsa-
kar pununqan säbanasta yawarllatana

Yuntawan yapyanqan
(22.10)

[l] **22.8** Israel nacioncho tsay witsan wayita qatananpa trokinqa vïga jananman tsaqllas-
kirmi mituwan pampayaq. Tsay jananchönami awakuyaq, aqakuyaq y trïgutapis akrayaq.
[m] **22.11** Lïnuwan millwa awashqa tëlaqa Tinkuna Tolduta qatananpä y sacerdötikuna jatikuyä-
nallanpämi karqan. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Éxo. 26.1, 31, 36; 28.5; Lev. 19.19.
[†] **22.12** Núm. 15.37-41.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mayor runakunata rikatsinqa.
18 Tsaynö rikatsiptinmi jipashpa
runanta prësu tsariskir castigayanqa.
19 Tsaynöllami Israel jipashta deson-
ranqanpita honorninta juk pachak
(100) qellayta pägatsiyanqa. Tsay
qellayta jipashpa taytanta entregay-
kurmi mana rakikaypa tsay jipashwan
wanunqanyaq tanqa.
20 "Runan ninqannö tsay jipash
manarä majatsakar juk runawan
punushqana kaptinqa 21 taytanpa wayi
punkunman jipiskirmi saqmaypa
wanutsiyanqa. Tsaynö wanutsiyanqa
Israel naciончo llutanta ruranqan-
pita y manarä majatsakar juk runawan
punur taytanta penqakuyman chu-
ranqanpitami. Tsaynöpami mana alli
ruraykuna qamkunacho kanqatsu.†
22 "Pï runatapis runayuq warmiwan
punuykaqta tarirqa ishkanta wanutsi-
yanki. Tsaynöpami mana alli rura-
kuna Israel naciончo kanqatsu.
23 "Mayqan jipashpis virgen kaykar
runawan majatsakänanpä parlashqana
kaykaptin markacho tinkuskir juk
runa tsay jipashta fuerzaptinqa 24 ish-
kantami marka yaykuna punkuman
apaykur saqmaypa wanutsiyanki.†
Tsay jipashta wanutsiyanki markacho
kaykar ausiliuta mana mañakunqan-
pita. Tsay runatana wanutsiyanki
parlakushqana kaykaptin fuerzanqan-
pita. Tsaynöpami mana alli rurayku na
qamkunacho kanqatsu.†
25 "Majatsakänanpä jipash parla-
kushqana kaykaptin jäkuqcho tin-
kuskir mayqan chölupis fuerzaptinqa
tsay chölullatanami wanutsiyanki.
26 Jipashtaqa ama wanutsiyankitsu.
Payqa manami jutsayuqtsu wanu-
tsishqa kananpä. Tsay runaqa illaqpita
juk runata wanutsiqnömi tsay jipash-
tapis illaqpita fuerzashqa. 27 Jipashta
jäkuqcho fuerzaptin ausiliuta mañakur
qayaraptinpis manami pipis wiyan-
mantsu karqan.
28 "Piwanpis majatsakänanpä
manarä parlakushqa virgen jipashta
mayqan chölupis fuerzanqan musya-
kaptinqa 29 jipashpa taytantami tsay
runa päganqa pitsqa chunka (50)
qellayta. Tsaynöllami desonranqanpita
tsay jipashwan majatsakaskir mana
rakikaypana wanunqanyaq tanqa.†
30 (23.1) "Pipis manami mädistanwan
kakunmantsu. Mädistanwan kakurqa
taytantami manakaqman churaykan.†

Diosta adorayänanpä mayqan runakunapis mana yaykuyänanpä ninqan

23 1 (2) "TAYTA DIOSTA adora-
yänaykipä qorikäyanqay-
kimanqa capashqakuna y pishqun
roqushqakuna manami yaykuyanman-
tsu.
2 (3) "TAYTA DIOSTA adorayänay-
kipä qorikäyanqaykimanqa manami
wachapakuy runakuna yaykuyanman-
tsu. Tsurinkuna ni willkankuna ni
paykunapita aywaraqkunapis chunka
*generación kanqanyaq manami yay-
kuyanmantsu.
3 (4) "TAYTA DIOSTA adorayänaykipä
qorikäyanqaykimanqa amonita runa-
kuna ni moabita runakunapis manami
yaykuyanmantsu. Tsurinkuna ni will-
kankunapis ni paykunapita aywaraq-
kunapis chunka generación kanqanyaq
manami yaykuyanmantsu. 4 (5) Amo-
nita runakuna y moabita runakunaqa
Egiptupita aywakamur nacionninpa
päsamushqa manami yakuta ni mikuy-
tapis qaramarqantsiktsu. Tsaypa
trokinqa maldicionamänantsikpämi
Mesopotamiacho kaykaq Petor marka-
pita Beorpa tsurin Balaamta qayatsi-
yämurqan. 5 (6) Tsaynö qayatsimup-
tinpis Balaam mañakunqanta TAYTA

† **22.21** 1Cor. 5.13. † **22.22-24** Lev. 20.10; Juan 8.5. † **22.24** 1Cor. 5.13.
† **22.28-29** Éxo. 22.16-17. † **22.30** Lev. 18.8; 20.11; Deut. 27.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

DIOS manami cäsuparqantsu. Tsaymi Balaam maldicionamashqapis TAYTA DIOS kuyamarnintsik tsay maldicionta bendicionman tikraratsirqan. 6 (7) Amonita y moabita runakunataqa imaypis ama kuyapäyankitsu ni imachöpis ama yanapayankitsu.

7 (8) "Tsaynö kaptinpis edomita runakunata ama chikiyankitsu. Paykunaqa castaykikunami kaykäyan. Tsaynölla Egipto runakunatapis ama chikiyankitsu. Paykunapa markanchömi atska wata täyashqayki. 8 (9) Qamkunacho taq edomita runakunapa y Egipto runakunapa willkankunami itsanqa TAYTA DIOSTA adorayänanpä qorikäyanqaykiman yaykayämunqa.

Campamentucho limpiu kayänanpä ninqan

9 (10) "Guërraman aywar imatapis *impüru kaqtaqa ama rurayankitsu. 10 (11) Mayqan runapapis punuykaptin lichin jutuptinqa impüru karmi campamentupita yarquskir tsay junaq yaykunqatsu. 11 (12) Tsay tardi mayllakuskirmi rupay jeqaykaptinrä campamentuman yapay yaykunqa.

12 (13) "Campamentupita juklächo juk sitiu katsun tsaycho ishpakuyänaykipä. 13 (14) Cada ünü estäcata puritsiyanki tsaywan patsata uchkuskir ishpakuyänaykipä. Ishpakuskirna allpawan tsapayanki. 14 (15) Tsaynöpami campamentuykikuna limpiu kanqa kikin TAYTA DIOS campamentucho qamkunawan kaptin. Paymi campamentucho kaykan contraykikunawan pelyayaptiki yanapashunaykipä. Tsaymi qanrata mana rikananpä campamentuykita limpiu *sagräduta tsararäyanki. Qanrata rikarqa jaqiskiyäshurnikimi aywakunqa.

Israel nacioncho imanö kawayänanpä leykuna

15 (16) "Juk wätay patronninpita qeshpimur nacionnikiman amparakamuptinqa patronninman ama kutitsiyankitsu. 16 (17) Tsaypa trokinqa may markachöpis munanqancho täkunanpä kachaykuyanki. Paytaqa pipis ama ñakatsitsuntsu.

17 (18) "Wakin nacionkunacho diosninkunata adorar jukwan jukwan kakuyaptinpis Israelchöqa warmipis ni ollqupis tsaykunata ama rurayanqatsu. 18 (19) Tsaynö rurar gänapakuyanqan qellaytaqa TAYTA DIOSPA wayinman ama apayanqatsu. Tsaynöpis tsay qellaytaqa awniyanqan ofrendapäpis ama churayanqatsu. Tsaynö ruraqkunaqa TAYTA DIOSTA pasaypami ajanätsiyan.

19 (20) "Qellayta, mikuyta o imata karpis Israel mayikita mañarqa qellaypa wachayninta ama cobrayankitsu. 20 (21) Mañayanqayki qellaypa wachaynintaqa jäpa runakunallatami cobrayanki. Israel mayikitaqa ama cobrayankitsu. Tsaynöpami täyänaykipä kaykaq nacionman chäyaptiki ima aruyanqaykimanpis TAYTA DIOS bendicionninta churamunqa.

21 (22) "TAYTA DIOSTA imatapis awnirqa imaykanöpapis mana qonqaypa cumpliyanki. Mana cumpliyaptikiqa TAYTA DIOSMI juzgayäshunki. 22 (23) Imatapis mana awnirqa manami jutsayuqtsu kayanki. 23 (24) Tsaynö kaptinpis voluntänikipita TAYTA DIOSTA imatapis awnirqa mana qonqaypa cumpliyanki.

24 (25) "Pipa üva chakranpapis päsar üvata munaparqa jimayanqaykiyaq mikuyanki. Itsanqa wayikikunapa apakuyänaykipäqa ama pallayankitsu. 25 (26) Tsaynölla pipa trïgu chakranpa päsarpis uchuyänaykipä tinkulla pallayanki. Ösiwanqa ama achuyankitsu.

Warminpita rakikaq runa imanö kananpä tantiyatsinqan

24 1 "Aybësis cäsu kanmanmi juk runa warminwan taykäyanqancho penqakuypä kaqkunata warmi

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ruraptin rakikänanpä divorciu papelta firmapaskir wayinpita qarqunqan.† 2 Tsay warmi aywakur juk runawan yapay majatsakaptin 3 tsay runanpis rakikänanpä papelta aptarkatsir wayinpita qarquptin o tsay runan wanuptinqa 4 manami punta kaq runanwan kutipänakunmantsu. Tsay warmiqa punta kaq runanpä *impüru karmi yapay kutipänakurqa TAYTA DIOSTA pasaypa ajanätsinqa. Tsaynö rurarqa TAYTA DIOS rikatsishunaykipä kaykaq naciontami impüruyätsinki.

Mas leykunata tantiyatsinqan

5 "Warmiwan tsayrä majatsakashqa runataqa guërraman ama kachayankitsu ni ima autoridä kananpäpis ama churayankitsu. Juk watayaqmi libri kanqa warminwan kushishqa shumaq kawayänanpä.

6 "Pipa tuñayninta ni maraynintapis prenda ama apakuyankitsu. Tsaykunata prenda apakuptikiqa aqakunanpä mana kaptin mikunanpäpis manami kanqatsu.

7 "Pipis Israel mayinta wätayninpä o rantikunanpä suwaptinqa tsay runata wanutsiyanki.† Tsaynöpami Israel nacioncho tsay niraq runakunata ushakätsiyanki.†

8 "Pitapis *lepra tsariptinqa *levita sacerdötikunamanmi rikayänanpä aywanqa. Paykunaqa musyayanmi leprapita llapan ninqäkunata. Tsaynö kaykaptinqa lepra tsarishuptiki imatapis ruranaykipä niyäshunqaykita llapanta cumpliyanki.† 9 Ama qonqäyankitsu Egiptupita shamuykashqa Maríata TAYTA DIOS leprawan castiganqanta.†

10 "Runa mayikita qellayta mañarqa imantapis prenda tsariyänaykipä wayinman ama yaykuyankitsu. 11 Yaykuyänaykipa trokinqa wayi punkullancho shuyaräyanki prendata kikin aptatsiyäshunqaykiyaq. 12 Muchuq kar punchunta o jakunta prenda churamuptinqa waraynin junaqyaq ama tsararäyankitsu. 13 Tsaypa trokinqa tsay tardilla kutitsiyanki qatakurkur punukunanpä. TAYTA DIOS munanqanta tsaynö rurayaptikimi agradëcikushurniki payta mañakunqa bendisaykushunaykipä.†

14 "Markaykicho taq Israel mayiki o jäpa runa kaptinpis muchuq kar arupäyäshuptiki ama engañayankitsu ni päguntapis shuyätsiyankitsu. 15 Tsay tardilla pägayanki mikuyninta rantipakunanpä. Mana pägaptikiqa Tayta Diosta quejakuptinmi castigayäshunki.†

16 "Tsurinpa jutsanpita ama mamanta ni taytanta wanutsiyankitsu. Tsaynöpis mamanpa o taytanpa jutsanpita tsurinta ama wanutsiyankitsu. Tsaypa trokinqa jutsa ruraq kaqta wanutsiyanki.†

17 "Jäpa o waktsa kaptinpis llapan runakunata shumaq arreglayanki. Viüdakunapa latsapantapis prenda ama tsarikuyankitsu. 18 Ama qonqäyaytsu qamkunapis Egiptucho wätay kar ñakaykäyanqaykipita TAYTA DIOS jipiyämushunqaykita. Tsaymi qamkunata yätsiykä imanö kaptinpis llapan runakunata shumaq arreglayänaykipä.†

19 "Trïgu cosëchacho juk manöjuta qonqaskir qoriq ama kutiyankitsu. Tsaytaqa jaqiykuyanki markaykicho taykaq jäpa runakunapä, waktsakunapä y viüdakunapä. Tsaynö rurayaptikimi ima aruyanqaykimanpis TAYTA DIOS bendicionninta churamunqa.

†**24.1** Mat. 5.31; 19.7; Mar. 10.4. †**24.7a** Éxo. 21.16. †**24.7b** 1Cor. 5.13.
†**24.8** Lev. 13.1—14.57. †**24.9** Núm. 12.10-15. †**24.10-13** Éxo. 22.26-27.
†**24.14-15** Lev. 19.13. †**24.16** 2Rey. 14.6; 2Crón. 25.4; Jer. 31.29-30; Eze. 18.20.
†**24.17-18** Éxo. 23.9; Lev. 19.33-34; Deut. 27.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Aceitünasta pallarpis ashi ashiykurqa ama pallayankitsu. Quëdaq kaqqa kanqa jäpa runakunapä, waktsakunapä y viüdakunapämi.
21 Üvata pallarpis ashi ashiykurqa ama qoriyankitsu. Quëdaq kaqtaqa markaykikunacho taq jäpa runakunapä, waktsakunapä y viüdakunapänami jaqiyanki.† 22 Egiptucho wätay kayanqaykita ama qonqäyaytsu. Tsaymi kanan nï jäpa runakunata, waktsakunata y viüdakunata kuyapäyänaykipä.

25 1 "Piwanpis rimanakurqa autoridäman ishkan aywayätsun. Autoridäkunami jutsaynaq kaqta kacharir jutsayuq kaqta castiganqa.
2 Asutashqa kananpä kaptinqa pampaman lätaykatsirmi jutsata ruranqanman tupu juez asutatsinqa. 3 Ima kaptinpis chusku chunka (40) kutipita mastaqa ama asutayankitsu.† Alläpa asutayaptikiqa tsay runa mayiki penqakuypämi kanqa.
4 "Ëracho trïguta trillar töruta ama shenqawayankitsu.†
5 "Tsay wawqilla juk wayicho taykaptin wawqin tsuriynaq wanuptinqa wawqinmi llumtsuyninwan tanqa. Tsaynöpami wawqinpa viüdanwan tänanpä kaykaq leyta cumplinqa. Tsay viüda manami juk runawanqa majatsakanmantsu. 6 Tsay viüdacho punta kaq tsurinmi wanuq wawqinpa jutinta aparanqa. Tsaynöpami wanushqa wawqinpa jutin Israelcho qonqakanqatsu.†
7 "Tsay runa majatsakayta mana munaptinqa viüda llumtsuyninmi marka punkuman aywar mayor runakunaman quejakunqa. Tsaychönami ninqa: 'Cuñädü manami munantsu wawqinpa jutin Israel nacioncho aywaränanta. Manami munantsu ley ninqannö noqawan majatsakayta'.
8 Tsaymi mayor runakuna qayaykatsir cuñädunta niyanqa: 'Llumtsuyniki viüdawan majatsakay'. Tsaynö niyaptinpis majatsakayta mana munaptinqa 9 llumtsuynin viüdami mayor runakunapa ñöpancho cuñädunpa llanqinta jipiskatsir qaqllanman toqapaykur ninqa: 'Wawqinpa jutin aywaränanta mana munaqtaqa pï runatapis kaynömi rurantsik'. 10 Tsaynö ruranqanpitami tsay runata y paypita aywaraqkunatapis 'qara chakikuna' niyanqa.
11 "Ishkaq runakuna pelyaykaptin jukninpa warmin chaykur runanta washarnin contranpa runtunta aptakurkuptinqa 12 tsay warmipa makinta mana kuyapaypa roquyanki.
13 "Imata rantirpis o imata rantikurpis balanzaykikunawan ama engañayankitsu. 14 Tsaynölla tupuykipis complëtu kanqa. 15 Balanzayki exactu kaptin y tupuykipis complëtu kaptinqa TAYTA DIOS rikatsishunaykipä kaykaq nacionchöpis atska watami alli kawayanki. 16 Balanzawan y tupukunawan suwakuptikiqa TAYTA DIOSMI pasaypa ajanan.†

Amalecita runakunata ushakätsiyänanpä ninqan

17 "Qamkuna ama qonqäyaytsu Egiptupita shamuykäyaptiki amalecita runakuna contraykikuna kayanqanta.
18 Yarpäyay pishipashqa kaykäyaptiki taripaykuyäshurniki qepacho kaykaq runakunata atacayanqanta. Amalecita runakunaqa Tayta Diospita mana *mantsapakuypami tsaynö atacayäshurqayki. 19 Rikatsiyäshunaykipä kaykaq nacioncho contraykikunata ushakätsiyänaykipä TAYTA DIOS yanapayäshuptiki amalecita runakunatapis mana qonqaypa ushakätsiyanki.†

†**24.19-21** Lev. 19.9-10; 23.22. †**25.3** 2Cor. 11.24. †**25.4** 1Cor. 9.9; 1Tim. 5.18. †**25.5-6** Mat. 22.24; Mar. 12.19; Luc. 20.28. †**25.13-16** Lev. 19.35-36; Prov. 11.1; 20.10; Amós 8.5; Miq. 6.11. †**25.17-19** Éxo. 17.8-14; 1Sam. 15.2-9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Punta poquq cosëchapita apayänanpä ninqan

26 1 "TAYTA DIOS rikatsishunaykipä kaq nacionman yaykur
tsaycho tar 2 muruyanqaykipita punta
poquqta canastawan apayanki TAYTA
DIOSTA adorayänaykipä akranqan
sitiuman. Tsayqa *primiciami kanqa.†
3 Tsayman chaykurmi tsaycho kaq
sacerdötita niyanki: 'Unay castantsikta
awninqanta cumplirmi kay nacionta
TAYTA DIOS rikatsimarqantsik. Tsaymi
kay primiciata apamushqä'. 4 Tsaynö
niyaptikimi sacerdötiqa canastata
chaskiskishurniki TAYTA DIOSPA
*altarnin ñöpanman churanqa.
5 "Churaykuptinnami TAYTA DIOSPA
ñöpancho niyanki: 'Unay castantsikkunaqa kayläpa wakläpa purikuq arameo
runakunami kayarqan. Tsaynö puriykäyanqanchömi Egiptuman aywakur
atskaman mirayarqan jatun nación
rikakuyänanyaq. 6 Tsaychömi Egipto
runakuna pasaypa ñakatsimarnintsik
maqa maqarkur arutsimarqantsik.
7 Tsaymi unay castantsikkuna yärakuyanqan TAYTA DIOSTA mañakurqantsik kuyapämänantsikpä. Mañakunqantsikta wiyarmi rikamarqantsik
alläpa arunqantsikta y ñakanqantsiktapis. 8 Tsaymi Egipto runakunata
mantsakaypä castigar munayninwan
TAYTA DIOS jipimarqantsik. 9 Nirkurmi
kay nacionman pushamarqantsik atska
lichipis abëjapa mishkinpis kanqanman. 10 Tsaymi kananqa TAYTA DIOS
rikatsimanqantsik chakrakunapita
primiciata apamushqä'.
"Tsaynö nir canastata aptarkur altar
ñöpanman yapay churaykur TAYTA
DIOSPA ñöpanman qonqurikuyanki.
11 Tsaypitanami qamta y castaykikunata TAYTA DIOS yanapayäshunqaykipita kushikur fiestata rurayanki.
Fiestata rurar markaykicho taq
*levitakunata y jäpa runakunatapis
qayatsiyanki.

Diezmuta apayänanpä ninqan

12 "Cada kimsa watacho llapan
muruyanqaykipita *diezmuta qarayanki markaykicho taq *levitakunata,
jäpa runakunata, waktsakunata y viüdakunata. Tsaynöpami markaykicho
pipis mallaqpä kanqatsu.† 13 Paykunata qaraskir TAYTA DIOSTA mañakur
niyanki:

" 'Nimanqaykinöllami wayïpita
apaykur levitakunata, jäpakunata,
waktsakunata y viüdakunata qaranäpä kaqta qarashqä. Imatapis mana
qonqaypami llapan ninqaykikunata cumplishqä. 14 Wanupakurpis
*impüru karpis tsay rakinqä diezmutaqa manami mikushqätsu. Wanushqakunapäpis tsaykunataqa manami
churashqätsu. TAYTA DIOS, nimanqaykitaqa llapantami rurashqä.
15 Kananqa ciëlucho templuykipita
patsa llapan Israel runakunaman y
rikatsimanqayki nacionmanpis bendicionnikita churaykallämuy. Unay
castäkunata awninqaykinöllami
yakunörä atska lichipis abëjapa
mishkinpis kanqan nacionta kamaripäyämashqayki'.

Israel runakuna Tayta Diosta imaypis cäsukuyänanpä yätsinqan

16 "Kanan junaqmi estatütunkunata
y leyninkunata cumpliyänaykipä
TAYTA DIOS nikäyäshunki. Tsaynö
kaykaptinqa llapan shonquykikunawan y voluntänikikunawan cumpliyay. 17 Kananmi niyashqayki TAYTA
DIOSMAN yärakur y pay munanqannö
kawar estatütunkunata, mandamientunkunata y leyninkunata imaypis
cumpliyänaykipä kanqanta. 18 TAYTA
DIOS awniyäshunqaykinöllami
kuyanqan runakuna kayanqaykita

†**26.2** Éxo. 23.19. †**26.12** Deut. 14.28-29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kanan junaq niyäshushqayki.† Tsaynö kaykaptinqa llapan mandamientunkunata cumpliyay. 19 Llapan mandamientunta cumpliyaptikiqa Tayta Diosmi yanapayäshunki llapan nacionkunapitapis mas respitashqa y reqishqa kayänaykipä. Tsaymi awniyäshunqaykinölla kuyanqan *sagrädu nación kayanki".

Ebal jirkacho wanka rumikunata ichiykatsir altarta pirqayänanpä ninqan

27 1 Tsaymi llapan runakunata Moisés y Israel mayor runakuna niyarqan: "Kanan willanqä mandamientukunata llapanta cumpliyay. 2 Jordán mayuta tsimpar TAYTA DIOS rikatsishunaykipä kaq nacionman chaykur jatusaq wanka rumikunata jawiykur iskuwan lashtayanki. 3 Tsay rumikunaman qellqayanki tantiyatsinqä llapan leykunata. Tsaynö qellqayanki unay castantsikkunata TAYTA DIOS awninqan nacionman yaykur. Tsaychöqa lichipis abëjapa mishkinpis yakunörämi atska kaykan. 4 Tsay wanka rumikunataqa Jordán mayuta tsimpaskir Ebal jirkaman jawiyanki. Kanan junaq ninqänölla tsay rumikunata iskuwan lashtayanki.

5 "Tsaynölla TAYTA DIOSPÄ *altarta tsaycho pirqayanki. Tsay altartaqa manami llaqllashqa rumikunawantsu pirqayanki, tsaypa trokinqa llaqllanni rumikunallawanmi.† 6 Llaqllanni rumikunawan altarta pirqaskirmi rupatsina sacrificiuta TAYTA DIOSPÄ tsaycho rupatsiyanki. 7 Tsaynölla tsay altarcho alli päsakuy sacrificiuta rupatsir llapayki TAYTA DIOSPA ñöpancho kushishqa mikuyanki. 8 Tsay wanka rumikunaman llapan ninqä leykunata shumaq qellqayanki".†

9 Tsaypitanami *levita sacerdötikunawan Moisés Israel mayinkunata niyarqan: "Israel runakuna, shumaq wiyayämay. Kanan junaqpitaqa TAYTA DIOS akranqan runakunami kaykäyanki. 10 Tsaynö kaykarqa TAYTA DIOSTA cäsukur kanan tantiyatsinqä llapan mandamientunkunata y estatütunkunata cumpliyay".

Mana cäsukuq runakunapä maldición imanö kananpä kanqan

11 Tsay junaqmi Israel runakunata Moisés nirqan: 12 "Jordán mayuta tsimpaskir Simeón trïbu runakuna, Leví trïbu runakuna, Judá trïbu runakuna, Isacar trïbu runakuna, José trïbu runakuna y Benjamín trïbu runakunapis Gerizim jirkaman witsäyanqa. Tsaypitami niyämunqa Israel runakuna Tayta Diosta cäsukur bendicionta chaskiyänanpä kanqanta.†

13 "Ebal jirkamannami witsäyanqa Rubén trïbu runakuna, Gad trïbu runakuna, Aser trïbu runakuna, Zabulón trïbu runakuna, Dan trïbu runakuna y Neftalí trïbu runakuna. Paykunami tsaypita niyämunqa Israel runakuna Tayta Diosta mana cäsukur maldicionta chaskiyänanpä kanqanta.

14 "Levitakunanami llapan Israel runakuna wiyayänanpä jinchi niyämunqa:

15 'Pipis fiërruta tsulluskatsir o qeruta llaqllaypa ïduluta rurar pakayllapapis adoraq kaqqa maldicionashqami kanqa.† Tsaynö ruraqkunaqa TAYTA DIOSTAMI ajanätsiyan'. Tsaymi llapan runakuna niyanqa: '¡Niyanqaykinö katsun!'

16 " 'Pipis mamanta o taytanta mana respitaq kaqqa maldicionashqami kanqa'.† Tsaymi llapan runakuna niyanqa: '¡Niyanqaykinö katsun!'

17 " 'Runa mayinpa chakranta qechuyta munar mujunninta witsiq

†**26.18** Éxo. 19.5; Deut. 7.6; 14.2; Tito 2.14; 1Ped. 2.9. †**27.5** Éxo. 20.25. †**27.2-8** Jos. 8.30-32. †**27.12** Deut. 11.29; Jos. 8.33-35. †**27.15** Éxo. 20.4; 34.17; Lev. 19.4; 26.1; Deut. 4.15-18; 5.8. †**27.16** Éxo. 20.12; Deut. 5.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaqqa maldicionashqami kanqa'.† Tsaymi llapan runakuna niyanqa: '¡Niyanqaykinö katsun!'

18 " 'Nänipa qapra alli aywakuykaqta llutanpa pantakätsiq kaqqa maldicionashqami kanqa'.† Tsaymi llapan runakuna niyanqa: '¡Niyanqaykinö katsun!'

19 " 'Jäpa runakunata, waktsakunata y viüdakunata chikiq kaqqa maldicionashqami kanqa'.† Tsaymi llapan runakuna niyanqa: '¡Niyanqaykinö katsun!'

20 " 'Pipis taytanta penqakuyman churar mädistanwan kakuq kaqqa maldicionashqami kanqa'.† Tsaymi llapan runakuna niyanqa: '¡Niyanqaykinö katsun!'

21 " 'Ima uywawanpis kakuq kaqqa maldicionashqami kanqa'.† Tsaymi llapan runakuna niyanqa: '¡Niyanqaykinö katsun!'

22 " 'Tsay mamallapita o tsay taytallapita paninwan kakuq kaqqa maldicionashqami kanqa'.† Tsaymi llapan runakuna niyanqa: '¡Niyanqaykinö katsun!'

23 " 'Pipis suegranwan kakuq kaqqa maldicionashqami kanqa'.† Tsaymi llapan runakuna niyanqa: '¡Niyanqaykinö katsun!'

24 " 'Traicionpa runa mayinta wanutsiq kaqqa maldicionashqami kanqa'.† Tsaymi llapan runakuna niyanqa: '¡Niyanqaykinö katsun!'

25 " 'Wanutsinanpä päguta chaskipakur jutsaynaq runata wanutsiq kaqqa maldicionashqami kanqa'. Tsaymi llapan runakuna niyanqa: '¡Niyanqaykinö katsun!'

26 " 'Kay willanqä leykunata mana cumpliq kaqqa maldicionashqami kanqa'.† Tsaymi llapan runakuna niyanqa: '¡Niyanqaykinö katsun!'

Cäsukuqkuna bendicionta chaskiyänanpä ninqan

Levítico 26.3-13; Deuteronomio 7.12-24

28 1 "Kanan junaq willanqä mandamientukunata cumplir TAYTA DIOSTA cäsukuyaptikiqa maytsay nacioncho taq runakunata yanapanqanpitapis masmi yanapayäshunki.
2 Niyäshunqaykita cäsukuyaptikiqa TAYTA DIOSMI bendicionninta imaypis qamkunaman churamunqa.†

3 "Markacho o chakracho kayaptikipis bendicionnintami churamunqa.

4 Tsurikikunamanpis mikuynikikunamanpis bendicionnintami churamunqa.

Wäkaykikunaman, üshaykikunaman, cabraykikunaman y wakin uywaykikunamanpis bendicionnintami churamunqa.

5 Canastaykikuna y artësaykikuna püsaqrä kananpäpis bendicionnintami churamunqa.

6 Wayikicho kayaptikipis o maypa aywayaptikipis bendicionnintami churamunqa.

7 "Contraykikunata vinciyänaykipäpis TAYTA DIOSMI yanapayäshunki. Tsaymi atacayäshunaykipä juk nänipa shamurpis qanchis nänipa mashtakaypa mashtakar qeshpiyanqa.

8 "Rikatsiyäshunaykipä kaq nacionman chäyaptiki tröjaykikunamanpis y llapan aruyanqaykimanpis TAYTA DIOSMI bendicionninta churamunqa.

9 "Mandamientunkunata cumplir pay munanqannö kawayaptikiqa awniyäshunqaykinöllami TAYTA DIOS kuyanqan *santu runakuna imaypis kayanki.

---

†**27.17** Deut. 19.14; Job 24.2; Prov. 22.28; Ose. 5.10. †**27.18** Lev. 19.14. †**27.19** Éxo. 22.21; 23.9; Lev. 19.33-34; Deut. 24.17-18. †**27.20** Lev. 18.8; 20.11; Deut. 22.30. †**27.21** Éxo. 22.19; Lev. 18.23; 20.15. †**27.22** Lev. 18.9; 20.17. †**27.23** Lev. 18.17; 20.14. †**27.24** Éxo. 20.13; 21.12-14. †**27.26** Jer. 11.3; Gál. 3.10. †**28.1-14** Deut. 11.13-17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Pay kuyanqan runakuna kayanqaykita musyarmi maytsay nacioncho taq runakunapis mantsayäshunki.

11 "Unay castantsikkunata awninqan nacionman chäyaptiki TAYTA DIOSMI bendicionninta churamunqa imaykaykikuna atska kananpä, tsurikikuna atskaq kananpä, chakraykikuna alli wayunanpä y uywaykikunapis atskaman mirayänanpä. 12 Mikuynikikuna alli wayunanpämi tiempullancho tamyatsimunqa. Llapan aruyanqaykikunamanpis bendicionnintami churamunqa. Tsaynöpami juklä nacionpita imatapis mañakayämunkitsu, tsaypa trokinqa paykunata mañayänaykipäpis kanqami.

13 "Mandamientunkunata kanan junaq tantiyatsinqäta chaskikur cumpliyaptikiqa wakin runakunata yanapanqanpitapis masmi qamkunata TAYTA DIOS yanapayäshunki. 14 Kanan junaq willanqä mandamientukunata mana qonqaypa cumplir juk dioskunata ama adorayankitsu ni respitayankitsu.

Mana cäsukuqkuna maldicionashqa kayänanpä ninqan

Levítico 26.14-46

15 "TAYTA DIOSTA mana cäsukur kanan junaq willanqä mandamientunkunata y estatütunkunata mana cumpliyaptikiqa maldicionmi chäyäshunki.

16 "Wayikicho kayaptikipis chakracho kayaptikipis maldicionmi chäyäshunki.

17 Canastaykikuna y artësaykikuna jäkuqlla kananpämi maldición chanqa.

18 Tsurikikunapis, murukuynikikunapis, wäkaykikunapis, üshaykikunapis cabraykikunapis maldicionwanmi ushakäyanqa.

19 Wayikicho kayaptikipis o maypa aywayaptikipis maldicionmi chäyäshunki.

20 "TAYTA DIOS maldicionayäshuptikimi ima rurayanqaykipis kamakanqatsu ni rurakanqatsu. Payta mana cäsukur llutankunata rurayanqaykipitami manaräpis unayta llapaykikuna ushakäyanki. 21 Nacionnikiman yaykur herenciata chaskiyaptikipis tukuyläya qeshyakunawanmi TAYTA DIOS ushakätsiyäshunki. 22 Tsaymi fiyu qeshyawan, fiebriwan, qeri qeshyawan, alläpa usyawan, pasaypa rupapaywan y guërrawan ushakäyanqaykiyaq castigayäshunki. Llapan muruyanqaykikunamanpis tukuyläya qeshyakunatami kachamunqa. 23 Mana tamyamuptinmi chakrachöpis ni ima mikuy wayunqanatsu. 24 Llapayki ushakäyanqaykiyaqmi tamyatsimunanpa trokin TAYTA DIOS polvutawan uchpata ciëlupita shushutsimunqa.

25 "Contraykikuna vinciyäshunaykipäpis TAYTA DIOSMI yanapanqa. Tsaymi atacayänaykipä juk nänipa aywarpis qanchis nänipa mashtakaypa mashtakar qeshpiyanki. Llapan nación runakunapitapis kuyapaypämi kayanki. 26 Pipis wajakunanpä mana kaptinmi ayaykikunatapis wiskurkuna y munti uywakuna mikuyanqa.

27 "Egipto runakunata castiganqannömi TAYTA DIOS castigayäshunki tukuyläya qeriwan, chupuwan, qarachuwan y sheqshiwan. Tsay qeshya tsariyäshuptikiqa manami alliyäyankitsu. 28 TAYTA DIOS castigayäshuptikimi wakinniki löcuyäyanki, wakinniki qaprayäyanki y wakinniki pasaypa mantsakar ima ruraytapis kamäpakuyankitsu. 29 Qaprayashqa karmi junaqpapis tsakaypanö llamkaykachar puriyanki. Ima rurayanqaykipis manakaqllapami kanqa. Qoyay qoyaymi mana jamatsiypa arutsiyäshunki. Pipis janayki mana shäriptinmi suwakuna imaykitapis apakuyanqa.

30 "Majatsakäyänaykipä jipashwan parlashqana kaykaptikipis jukmi warminpä apakunqa. Wayita shäritsirpis

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manami täyankitsu. Üvata plantarpis wayuyninta manami mikuyankitsu.
31 Töruykita qechuyäshurniki puntaykicho pishtarpis manami aytsanta yawatsiyäshunkitsu. Ashnuykita apakurpis manami kutitsiyäshunkitsu. Üshaykita y cabraykita apakuptinpis manami pipis qechushiyäshunkitsu.
32 "Juk nacionpita shamurmi tsurikikunata ollqutapis warmitapis apakuyanqa. Qoyay qoyay tsurikikunapä pasaypa llakikurpis manami rikayankinatsu. 33 Mana reqiyanqayki jäpa runakuna shamur chakraykikunacho wayunqanta apakuyaptinmi aruyanqaykipis manakaqllapä kanqa. Qoyay qoyay mana kuyapaypa arutsiyäshuptikimi pasaypa ñakayanki. 34 Llapan tsay päsashunqaykikunata rikarmi löcuyäyanki. 35 TAYTA DIOSMI qonqurnikikunachöpis chankaykikunachöpis qeriwan qeshyatsiyäshunki. Tsaynöllami chaki puntaykipita uma jirkaykiyaq qeri ushayäshunki. Tsay qerita imawan jampirpis manami alliyäyankitsu.
36 "Nacionnikipita TAYTA DIOS qarqushuptikimi qamkunatapis y mandayäshuqniki reytapis karu nacionman prësu apayäshunki. Tsay naciontaqa manami qamkunapis ni unay castantsikkunapis reqiyarqantsu. Tsaychömi qerupita y rumipita rurashqa ïdulukunallata adorayanki.† 37 Tsaynö desgracia päsayäshuptikimi tsay karu markakunacho taq runakuna mantsakashqa rikapäyäshunki. Llapanpis asipäyäshurnikimi manakaqman churayäshunki.
38 "Atskata mururpis chukllushkuna ushaptinmi wallkallatana qoriyanki. 39 Üvata plantar shumaq uryapaykäyaptikipis kurukuna ushaptinmi imatapis cosechayankitsu ni vïnuntapis upuyankitsu. 40 Täyanqaykicho olïvus jachakuna tsaytsika kaptinpis aceitünas manarä poqur shushuptinmi aceitinwan llushikuyänaykipäpis kanqatsu. 41 Ollqutapis warmitapis tsurikikunata karu markakunapa apakuyaptin manami mayqanpis ñöpaykikunacho kanqatsu. 42 Plantayanqayki jachakunata y muruyanqayki mikuykunatapis chukllushkunami llapanta ushayanqa.
43 "Markaykicho taq jäpa runakuna imaykayuq rikakuyaptinmi qamkunaqa imaynaq rikakuyanki. 44 Tsay jäpa runakuna mañayäshunaykipä kaptinpis qamkunapaqa manami paykunata mañayänaykipä imaykikunapis kanqatsu. Paykunami respitashqa runakuna kayanqa. Qamkunaqa imapäpis mana cuentashqami kayanki.
45 "TAYTA DIOS ninqankunata mana wiyakur willanqä mandamientunkunata y estatütunkunata mana cäsukuyaptikimi ushakäyanqaykiyaq llapan tsay desgraciakuna päsayäshunki.
46 Tsayta rikarmi pïmaypis tantiyakunqa qamkunaman y tsurikikunaman maldición imaypis chämunqanta.
47 TAYTA DIOS yanapaykäyäshuptikipis qamkunaqa manami llapan shonquykikunawantsu kushishqa sirviyashqayki. 48 Tsaymi contraykikunata TAYTA DIOS kachamuptin paykunapa wätaynin kayanki. Imaykaykikunapis ushakaptinmi pasaypa muchuyman chäyanki. Tsaymi mikuyänaykipäpis ni upuyänaykipäpis ni jatikuyänaykipäpis kanqatsu. Tsaynö ñakayanki ushakäyanqaykiyaqmi.
49 "Karu nacionpita soldädukunata TAYTA DIOS kachamuptinmi ankanörä illaqpita shamur ushakätsiyäshunki. Tsay runakuna parlayanqankunatapis manami tantiyayankitsu. 50 Paykunaqa mana alli karmi awkinkunatapis respitayanqatsu ni wamrakunatapis kuyapäyanqatsu. 51 Tsaynöllami tsay soldädukunaqa uywaykikunatapis

† **28.36** Deut. 4.27-28; 2Rey. 17.4-6; 25.8-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mikuynikikunatapis chipyaq apakuyanqa. Llapanta ushar manami jaqipäyäshunkitsu trïgutapis, vïnutapis, aceititapis, ni ima uywaykipa wawankunatapis. Llapanta ushayaptinmi pasaypa mallaqaywan wanuyanki.

52 "TAYTA DIOS rikatsiyäshunqayki markaykikunatapis altuyaq murallashqa kaykaqtami tsay soldädukuna chipyaq juchutsiyanqa. Tsay murallashqa markakuna tsapäyäshunaykipä kanqanta yarpäyaptikipis llapantami ushakätsiyanqa. 53 Markaykikunata soldädukuna jiruruypa tsaparäyäshuptikimi mallaqpä kayanki. Tsaymi tsurikikunata ollqutapis warmitapis mallaqaywan mikuyanki. 54 Llapanpita mas kuyakuq runapis wawqinta ni warminta ni kawaykar quëdaq tsurinkunatapis manami kuyapanqatsu. 55 Tsaymi wanuq tsurinkunapa aytsanta kikillan mikunqa. Tsaynö kanqa contraykikuna llapan markaykikunata tumaypa tsaparäyaptin imapis mikuyänaykipä mana kaptinmi. 56 Llapanpita mas kuyakuq warmipis runanta y wawankunata manami kuyapanqatsu. 57 Tsaymi qeshyakunqan wawanta y pärishnintapis pakayllapa mikunqa.† Tsaynö kanqa contraykikuna markaykikunata tumaypa tsaparäyaptin imapis mikuyänaykipä mana kaptinmi.

58 "Llapanpä munayyuq TAYTA DIOSTA mana *mantsapakur kay librucho qellqaraykaq mandamientukunata mana cäsukuyaptikiqa 59 mantsariypä castïgukunawan y mana alliyaq qeshyakunawanmi qamkunatapis tsurikikunatapis ñakatsiyäshunki. 60 Egipto runakunata mantsariypä castiganqannömi qamkunatapis castigayäshunki. 61 Ushakäyänaykipämi kay librucho mana qellqaraq qeshyakunata y castïgukunata yuritsimunqa. 62 Ciëlucho qoyllurkunanörä tsaytsika kaykarpis TAYTA DIOSTA mana cäsukuyanqaykipitami wallkaqllana rikakuyanki.

63 "Qamkuna alli kawayänaykipä y atskaman mirayänaykipä yanapayäshurniki TAYTA DIOS kushikunqannöllami mana cäsukuyanqaykipita ushakätsiyäshurnikipis TAYTA DIOS kushikunqa. Mana munaykaqtami täyanqayki nacionpitapis qarquyäshunki 64 maytsay nacionkunaman mashtakäyänaykipä. Tsay nacionkunachömi qerupita y rumipita rurashqa ïdulukunata adorayanki. Tsay ïdulukunataqa manami qamkunapis reqiyankitsu ni unay castantsikkunapis reqiyarqantsu. 65 Tsay nacionkunacho täyaptikipis jamayänaykita TAYTA DIOS manami munanqatsu. Tsaymi pasaypa llakikur, mantsarir y waqallar täyanki.

66 "Ima desgraciapitapis manami libritsu kayanki. Imapis kutin kutin päsayäshuptikimi paqaspa junaqpapis mantsa mantsalla kayanki. 67 Pasaypa mantsakurmi patsa waraskiptinpis '¿imay hörarä tsakaykunqa?' niyanki. Patsa tsakaskiptinpis '¿imay hörarä patsa waraykunqa?' niyanki. 68 Egiptupa imaypis mana kutiyänaykipä TAYTA DIOS nishqa kaykaptinpis *büquikunawanmi kutitsiyäshunki. Chikiyäshuqnikikunaman chaykatsiyäshurnikimi wätay kayänaykipä rantikuyäshuptikipis rantiyäshunkitsu".

Israel runakunawan Moabcho pactuta Tayta Dios yapay ruranqan

29 1 *(28.69)* Moisés tsaynö niptinmi Horeb jirkacho *pactuta ruranqannölla Israel runakunawan TAYTA DIOS Moab nacioncho pactuta rurarqan.

2 *(1)* Tsaymi llapan Israel runakunata qoriykur Moisés nirqan: "Egiptucho kaykar rikayarqaykimi Faraóntawan yanapaqninkunata y Egipto

† **28.57** 2Rey. 6.28-29; Lam. 4.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunata TAYTA DIOS castiganqanta. **3** *(2)* Kikikikunami rikayarqayki milagrukunata, señalkunata y mantsakaypä kaqkunata ruranqanta. **4** *(3)* Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOS upatakätsiyäshuptikimi kananyaqpis tantiyayankirätsu. Rikaykarpis mana rikaqnömi kaykäyanki. Wiyaykarpis mana wiyaqnömi kaykäyanki.† **5** *(4)* "Chusku chunka (40) watami tsunyaq jirkapa qamkunata pushamushqä. Tsay watakunacho manami mayqantsikpapis latsapantsikkuna ni llanqintsikkuna ushakarqantsu. **6** *(5)* Mikunantsikpä tanta mana kaptinpis ni upunantsikpä vïnu ni aswa mana kaptinpis TAYTA DIOSMI *maná ninqan mikuyta kamaripämarqantsik. Tsaynö rurarqan TAYTA DIOSNINTSIK kanqanta tantiyakur payta cäsukunantsikpämi. **7** *(6)* "Kayman chaykamushqami Hesbón markacho taq rey Sehón† y Basán nacionpa mandaqnin rey Og† soldädunkunawan atacamänantsikpä shäyämurqan. Tsaynö shayämuptinpis llapantami ushakätsirqantsik. **8** *(7)* Nacionninta qechuskirnami Rubén trïbu runakunata, Gad trïbu runakunata y pullan Manasés trïbu runakunatapis rakipurqantsik.† **9** *(8)* Tsaynö kaykaptinqa TAYTA DIOS pactu ruranqanta mana qonqaypa cumpliyanki. Cumpliyaptikiqa ima rurayanqaykipis allimi kanqa. **10** *(9)* "Cada trïbupa mandaqninkuna, mayor runakuna, autoridäkuna y Israel mayikikuna karpis TAYTA DIOSNINTSIKPA ñöpanchömi kaykäyanki. **11** *(10)* Tsaynöllami tsurikikunapis y warmikikunapis kaycho kaykäyan. Yantata y yakuta apamuq wätayniki jäpa runakunapis kaychömi kaykäyan. **12** *(11)* Llapaykimi kaycho kaykäyanki TAYTA DIOS ruranqan pactuta chaskiyänaykipä. Imayyaqpis cumplinanpä jurarmi tsay pactuta Tayta Dios kanan junaq noqantsikwan ruraykan. **13** *(12)* Tsaymi unay castantsikkunata TAYTA DIOS awninqannölla kuyanqan runakuna kaykäyanki. Tsaynöllami qamkunapa Diosnikikuna kikin TAYTA DIOS kaykan. **14-15** *(13-14)* TAYTA DIOSNINTSIKPA ñöpancho kaykar paywan rurayanqayki pactuqa manami qamkunallapätsu kaykan, tsaypa trokinqa tsurikikunapä, willkaykikunapä y paykunapita aywaraqkunapäwanmi kaykan. **16** *(15)* "Egiptucho imanö kawanqantsiktapis musyayankimi. Tsaynöpis musyayankimi kayman chämunqantsikyaq atska nacionkunata imanö päsamunqantsiktapis. **17** *(16)* Qerupita, rumipita, qellaypita y qoripita rurashqa ïdulukunata tsay nación runakuna adorayanqanta rikayashqaykimi. **18** *(17)* Qamkunachöqa ollqupis ni warmipis ni mayqan castapis ni mayqan trïbupis TAYTA DIOSNINTSIKTA qonqaskir ïdulukunata manami adorayanmantsu. Ïdulukunata adoraqkuna kayaptinqa qamkunacho venënuyuq iwjiq jachanömi kayanqa.† **19** *(18)* "Kay pactuta rurar ama yarpäyaytsu mana cumpliyaptikipis TAYTA DIOS mana castigayäshunaykipä kanqanta. Mana cumpliyaptikiqa TAYTA DIOSMI llapaykita ushakätsiyäshunki. **20** *(19)* TAYTA DIOS manami perdonayäshunkitsu, tsaypa trokinqa pasaypa ajanarmi qamkunapita aywaraqkunapis ushakäyanqanyaq kay librucho qellqaraykaq llapan maldicionkunawan castigayäshunki. **21** *(20)* Llapan Israel trïbukunapita rakiyäshuptikimi imayka desgraciakuna päsayäshunki. Llapan tsay maldicionkuna päsayäshunki kay *pactu librucho ninqannömi.

†**29.4** Rom. 11.8. †**29.7a** Núm. 21.21-30. †**29.7b** Núm. 21.31-35. †**29.8** Núm. 32.33. †**29.18** Heb. 12.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 (21) "Täyanqayki nacionchöpis
desgraciakunawan y qeshyakunawan
TAYTA DIOS castigashunqaykitami qepa
yuriq Israel runakunawan karu nacion-
pita shamuq jäpa runakunapis rika-
yanqa. 23 (22) Tsaymi pasaypa mantsarir
niyanqa: '¡Tsay chakrakunachöqa kachi-
wan azufrimi mashtaraykan! Manami
imapis tsaycho wayunqatsu ni qewapis
wiñamunqatsu. Sodomata, Gomorrata,
Admata y Zeboimta TAYTA DIOS casti-
gar ushakätsiptin imapis mana quëdan-
qannömi tsaycho imapis kanqatsu'.
24 (23) "Llapan nación runakunapis
parlarmi niyanqa: 'Kay nacionta ¿ima-
nirrä TAYTA DIOS tsaynö castigashqa?
¿Imanirrä pasaypa ajanashqa?'
25 (24) Niptinmi niyanqa: 'Unay castan-
kuna yärakuyanqan TAYTA DIOSMI
tsaynö castigashqa paykunawan pactu
ruranqanta mana cumpliyanqanpita.
Tsay pactuta rurarqan Egiptupita
jipimurmi. 26 (25) Tsay runakunaqa
TAYTA DIOSTA adorayänanpa trokinmi
mana reqiyanqan y imachöpis mana
yanapakuq dioskunata adorayashqa.
27 (26) Tsaymi TAYTA DIOSTA ajanätsip-
tin kay librucho qellqaraykaq llapan
maldicionkunawan tsay runakunata
castigashqa. 28 (27) Rikanqantsiknöpis
pasaypa ajanarmi juklä nacionkuna-
man qarqushqa'.
29 (28) "Manami llapan yarpanqankuna-
tatsu TAYTA DIOSNINTSIK musya-
tsimantsik. Leyninkunatawan manda-
mientunkunatami itsanqa kikintsikpis
tsurintsikkunapis imaypis cumplinan-
tsikpä musyatsimashqantsik".

Cäsukuqkunata Tayta Dios yanapananpä ninqan

30 1 "Kanan musyayankinami
cäsukuyaptiki TAYTA DIOS
bendisayäshunaykipä kanqanta y mana
cäsukuyaptiki maldicionar castiga-
yäshunaykipä kanqanta. TAYTA DIOS
maytsay nacionman qarquyäshupti-
kimi jutsaykikunapita pësakur 2 kanan
ninqäkunata llapan shonquykikunawan
y voluntänikikunawan qamkunapis
tsurikikunapis TAYTA DIOSTA cäsuku-
yaptiki 3 maytsay nacionpitapis kuyapä-
yäshurniki qoriyämushunki. 4 Maytsay
karu naciocho kayaptikipis kutitsiyä-
mushunkimi. 5 Unay castantsikkunata
TAYTA DIOS rikatsinqan nacionman
kutitsiyämushuptikimi tsaycho yapay
täyanki. Tsaycho tarmi unay castan-
tsikkunapitapis mas alli kawar paykú-
napita mas atskaqman mirayanki.
6 "Tsaychömi shonquykikunata y
tsurikikunapa shonqunkunata TAYTA
DIOS señalanqa[n] llapan shonquykiku-
nawan y llapan voluntänikikunawan
payllatana *kuyar alli kawayänaykipä.[†]
7 Chikishuqnikikunata y contraykikuna-
tami itsanqa kay ninqä llapan maldi-
cionkunawan TAYTA DIOS castiganqa.
8 Tsaynöpami TAYTA DIOSTA yapay
cäsukur kanan junaq willanqä manda-
mientukunata llapanta cumpliyanki.
9 "Tsaymi wamraykikunaman,
uywaykikunaman, chakraykikunaman
y llapan aruyanqaykikunamanpis ben-
dicionninta TAYTA DIOS churamunqa.
Unay castantsikkunata yanapar kushi-
kunqannöllami qamkunata yana-
pashurnikipis kushikunqa. 10 TAYTA
DIOSMI tsaynö yanapayäshunki payta
cäsukur kay röllucho qellqaraykaq
mandamientunkunata y estatütun-
kunata llapan shonquykikunawan y
voluntänikiwan cumpliyaptiki.

Alli kawayta o mana alli kawayta akrayänanpä ninqan

11 "Kanan junaq willanqä manda-
mientukunaqa tantiyayänaykipä y

---

[n] **30.6** Cuerpunta señalar penqayninpa punta qaranta roqurir jipiqnömi shonqunkunata señalar jutsa rurayta kachariyan.
[†] **30.6** Deut. 10.16; Jer. 4.4; Rom. 2.25-29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cumpliyänaykipä manami alläpa ajatsu. 12 Tsaymi niyankimantsu: '¿Pirä ciëluman aywar apaykamunman willamashqa cumplinantsikpä?' 13 Tsaynöpis ama niyankitsu: '¿Pirä lamarpa jukaq kuchunman aywar apaykamunman willamashqa cumplinantsikpä?' 14 Manami tsaynötsu. Tayta Diospa willakuyninta cumpliyänaykipäqa shimikikunacho y shonquykikunachömi kaykan.†

15 "Alli kawayänaykipä kaqta y mana alli kawayänaykipä kaqtapis qamkunata tantiyatsishqänami. Kanan shumaq yarpachakuyay mayqantapis akrayänaykipä. 16 Kanan junaqmi qamkunata nï TAYTA DIOSTA *kuyar y munanqannö kawar llapan mandamientunkunata, estatütunkunata y yachatsikuyninkunata cäsukur kawayänaykipä. Tsaynöpami TAYTA DIOS rikatsishunaykipä kaq nacionman yaykuyaptiki bendicionninta churamunqa atskaman mirayänaykipä y alli kawayänaykipä.

17 "Kanan tantiyatsinqäkunata mana cumplir wakin dioskunata adorar qonqurikurqa 18 kuyapaypämi ushakäyanki. Jordán mayuta tsimpar herenciata chaskirpis manami atska wataqa tsaycho täyankitsu.

19 "Bendicionta chaskir alli kawayänaykipä kaqta o maldicionashqa kar mana alli kawayänaykipä kaqta kanan junaq akrayay. Kanan akrayanqaykitaqa ciëlupis y kay patsapis testïgumi kaykan. Tsaynö kaykaptinqa qamkuna y qamkunapita aywaraqkunapis alli kawayänaykipä kaqta akrayay. 20 TAYTA DIOSTA kuyar pay ninqankunata cäsukuyay. Payta cäsukurqa allimi kawayanki. Tsaynöpami Abrahamta,† Isaacta† y Jacobta† awninqan nacioncho tar atska wata kawayanki".

Israel runakunata y Josuéta Moisés shakyätsinqan

31 1 Tsaypitanami Israel runakunata Moisés yapay nirqan: 2 "Juk pachak ishkay chunka (120) watayuqna karmi qamkunata pushayta kamäpakünatsu. Tsaymi TAYTA DIOS nimashqa Jordán mayuta manana tsimpanäpä.† 3 TAYTA DIOS ninqannö Josuénami Jordán mayuta tsimpar pushayäshunki. Tsaynöllami kikin Tayta Dios puntaykikunata aywar tsay nacioncho taq runakunata ushakätsinqa. Tsaynöpami paykuna täyanqan markakuna qamkunapäna kanqa.

4 "Amorreo runakunapa mandaqnin reykuna Sehónta y Ogta y mandayanqan runakunata ushakätsinqannömi yaykuyänaykipä kaykaq nacioncho taykaq runakunatapis TAYTA DIOS ushakätsinqa.† 5 Tsay runakunata ushakätsiyänaykipäqa† makikikunamanmi TAYTA DIOS churamunqa. Churamuptin noqa ninqänölla llapanta ushakätsiyanki. 6 Ushakätsiyänaykipä kallpata tsariyay. TAYTA DIOSMI qamkunawan aywanqa. Manami kachäyäshunkitsu ni qonqäyäshunkitsu. Tsaynö kaykaptinqa tsay runakunata ama mantsayaytsu".

7 Tsaypitanami Josuéta qayaskir llapan runakunapa ñöpancho Moisés nirqan: "Kananqa tseqllaykita chachak wachakakurkur mana mantsariypa kay runakunata pushay unay castantsikkunata TAYTA DIOS awninqan nacionman. Qammi tsay nacionman chaykatsir herenciankuna aypunki. 8 Kikin TAYTA DIOSMI puntaykita aywar mana kachaypa yanapashunki. Manami kachäyäshunkitsu ni qonqäyäshunkitsu.† Tsaynö kaykaptinqa ama mantsarinkitsu".

†**30.12-14** Rom. 10.6-8. †**30.20a** Gén. 12.7. †**30.20b** Gén. 26.3. †**30.20c** Gén. 28.13. †**31.2** Núm. 20.12. †**31.4** Núm. 21.21-35. †**31.5** Deut. 7.23-25; 20.16-17. †**31.8** Jos. 1.5; Heb. 13.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Diospa leyninkunata liyimunanpä ninqan

9 Llapan kay tantiyatsinqankunata
Moisés qellqaskirmi *Pactu Babulta
apaq Leví sacerdötikunata y mayor
runakunata aptatsirqan. 10 Aptaskatsir-
nami paykunata nirqan: "Cada qan-
chis wata jaqakunata perdonayänan
wata chämuptin† *Ramäda fiestacho†
11 TAYTA DIOS akranqan sitiuman
Israel runakuna qorikäyanqa. Tsaycho
llapan wiyayänanpä kay leykunata
liyipäyanki.† 12 Tsaychömi ollquku-
napis, warmikunapis, wamrakunapis
y qamkunacho taq jäpa runakunapis
qorikäyanqa liyiyanqaykita wiyar
TAYTA DIOSNINTSIKPITA *mantsa-
pakur yachakuyänanpä y kay leyku-
nacho llapan ninqankunata cäsukur
kawayänanpä. 13 Tsaynöpami tsuri-
kikunapis TAYTA DIOSPITA imaypis
mantsapakuyänanpä yachakuyanqa.
Jordán mayuta tsimpaskir chaskiyä-
naykipä kaq nacioncho tar imaypis
tsaynö liyiyanki".

Moisésta y Josuéta Tayta Dios yätsinqan

14 Tsaypitanami Moisésta TAYTA
DIOS nirqan: "Wanukunaykipä wall-
kallanami pishiykan. Tinkunantsik
Tolduman Josuéta pushakurkur sha-
muy. Tsaychömi payta yätsishä imata
rurananpäpis".

Tsaynö niptinmi Moiséswan Josué
Tinkuna Tolduman aywayarqan.
15 Tsaychönami ichiraykaq pukutaycho
TAYTA DIOS paykunata yuriparqan.
Tsay pukutayqa Tinkuna Tolduman
yaykuna punku jananchömi kaykar-
qan.

16 Tsaypitami Moisésta TAYTA DIOS
nirqan: "Wanukur unay castayki-
kunawan tinkuq aywakunaykipä
wallkallanami pishiykan. Wanuskiptikimi awninqä nacionman Israel runakuna yaykur tsaycho taq runakuna adorayanqan dioskunata adorayanqa. Tsaynöpami qonqaykayämar paykunawan *pactu ruranqätapis cumpliyanqanatsu. 17 Tsaynö mana cumpliyaptinmi noqapis pasaypa ajanarnin kacharir yanapashänatsu. Tsaymi paykunata mana kuyapaypa castigaptï imayka desgraciakuna päsanqa. Pasaypa ñakarmi niyanqa: 'Tayta Diosnintsik manana yanapamashqami kay tukuyläya desgraciakuna päsaykämantsik'. 18 Tsaynö niyaptinpis llutankunata rurar juk dioskunata adorayanqanpitami paykunapita witikushä. 19 Tsaymi kanan yachatsishayki juk cantuta qellqaskir Israel runakunata yachatsinaykipä. Tsay cantuta cantarmi jutsata ruraykäyanqanta tantiyakuyanqa.

20 "Israel runakunatami kanan yaykatsishä unay castankunata awninqä nacionman. Tsaycho lichipis abëjapa mishkinpis yakunörä atska kaptinmi pacha junta mikuyanqa. Werayaskirnami juk dioskunata adorar qonqaskayämanqa. Tsaynö rurarmi paykunawan pactu ruranqätapis cumpliyanqanatsu. 21 Tsaynö kaptinqa kay cantuta paykunata yachatsinki. Tsaynöpami paykunapita aywaraq tsurinkunapis mana qonqaypa cantayanqa. Tsaymi mana cäsukayämanqanpita desgracia päsaptin y llakikuy tsariptin kay yachatsinqä cantukunata cantar jutsata ruraykäyanqanta tantiyakuyanqa. Awninqä nacionman manarä yaykuyaptinmi musyäna imanö kayänanpä kanqantapis".

22 Tsaynö niptinmi tsay höra cantuta qellqaskir Israel runakunata Moisés yachatsirqan.

23 Tsaypitanami Nunpa tsurin Josuéta TAYTA DIOS nirqan:† "Qammi

† **31.10a** Deut. 15.1. † **31.10b** Deut. 16.13-15. † **31.11-13** 2Rey. 23.2; Neh. 8.1-8.
† **31.23a** Núm. 27.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israel runakunata awninqä nacionman
chätsinki. Qamwan kaykaptïqa ama
qelanaytsu ni mantsariytsu".†

Pactu Babul ñöpanman leykunata churayänanpä ninqan

24 Llapan leykunata libruman Moisés
qellqaskirmi 25 TAYTA DIOSPA *Pactu
Babulninta apaq *levitakunata nir-
qan: 26 "TAYTA DIOSNINTSIKPA Pactu
Babulnin ñöpanman kay libruta chu-
rayay. Kay libruqa testïgunömi kanqa
jutsaykikunapita Tayta Dios juzgayä-
shunaykipä. 27 Noqaqa musyämi mana
wiyakuq y mana tantiyakuq kayan-
qaykita. Kawaykaptillärä Tayta Diosta
pasaypa ajanaykätsirqa wanuskiptï
¿imatanarä rurayankipis?
28 "Kananqa llapan mayor runaku-
nata y cada trïbupa mandaqninkunata
pushamuy TAYTA DIOS ninqankunata
tantiyatsinäpä. Paykunata tantiyatsin-
qäta ciëlupis y kay patsapis mayarmi
testïgu kayanqa. 29 Musyänami wanu-
kuptï TAYTA DIOSTA mana cäsukur
tantiyatsinqäkunata qonqäyänaykipä
kanqanta. Llutankunata rurar TAYTA
DIOSTA pasaypa ajanätsiyanqaykipi-
tami pasaypa ñakayanki".

Cantuta Moisés liyipanqan

30 Tsaynö niskirmi llapan Israel runa-
kunapa ñöpancho kay cantuta qallayku-
nanpita ushananyaq Moisés liyiparqan:

32 1 "Ciëlu, kanan cantanqäta
wiyamay.
Patsa, imata ninqätapis wiyamay.
2 Yachatsinqäkuna imayka tamya-
nömi runakunaman chanqa.
Willakuynïqa shullyanömi,
qewaman chaq chirapanömi y
picüyucho shullya takyaran-
qannömi kanqa.

3 "TAYTA DIOS munayyuq kanqan-
tami willakushä.
¡Payta llapayki alabayay!
4 Paymi imaykapitapis tsapäman-
tsik.
Imatapis allillatami ruran.
Leyninkunapis allimi.
Manami imaypis llullakuntsu.
Manami jutsata rurantsu.
Rasun kaqllatami parlan.

5 "Tsaynö kaptinpis jutsasapa
karmi Tayta Diosta ajanaykä-
tsiyanki.
Paypa wamran kaytapis manami
merëciyankitsu.
6 Mana tantiyakuq upa runakuna,
¿imanirtä mal agradecïdu kay-
käyanki?
Tayta Diosqa ¿manaku Taytayki-
kuna kaykan?
Tsaynöpis ¿manaku kamayäshuq-
niki y kawayta qarayäshuqniki
Dios kaykan?

7 "Unay Israel runakuna imanö
kawayanqantapis yarpäyay.
Musyayänaykipä taytaykikunata
tapukuyay.
Willayäshunaykipä awiluykiku-
nata tapupäyay.
8 Runakunata nacionkunaman
rakirmi poderyuq Tayta Dios
lindërunkunata churaparqan.†
Tsaynö churarqan Israel runa-
kuna aykapis kayanqanman
tupumi.
9 Tsaymi paykunata kuyar yanapa-
nanpä akrarqan.
Jacobpita aywaraqkunatami
paypa herencian kayänanpä
qorirqan.
10 Wayralla tumaykaq tsunyaq jir-
kachömi paykunata tarirqan.
Kuyaparnin qoriskirmi shumaq
yachatsirqan.
Ñawi nïñuntanömi paykunata
cuidarqan.

†**31.23b** Jos. 1.6. †**32.8** Hech. 17.26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Tsaymi qeshun jananpa tumar
pushapankunata anka rikan-
qannö paykunata imaypis
yanaparqan.†

12 "TAYTA DIOSLLAMI paykunata
pushamurqan.
Juk dioskunaqa manami yanapa-
yarqantsu.
13 Llapanta vinciyänanpä yana-
parmi jallqakunapa pusha-
murqan.
Jirka jachakunapa wayuyninta
mikuyänanpämi kamariparqan.
Paykunata qarananpämi mielta-
pis aceititapis qaqapita yarqa-
tsimurqan.
14 Quësuta y cabrapa lichintami
kamariparqan.
Basán partichöpis wera carnëru-
kunata, üshakunata y chïvu-
kunatami kamariparqan.
Bendicionninta churaptinmi allin-
nin kaq trïguta mikuyarqan.
Allinnin kaq üvapita rurashqa
vïnutami upuyarqan.

15 "Tsaynö kawarmi Jesurún runa-
kuna[o] † pasaypa werayäyarqan.
Alläpa werayarmi llushu llushurä
kayarqan.
Tsaynö karmi kamaqnin Tayta
Diostapis qonqaskiyarqan.
Salvaqnin y tsapaqnin kaptinpis
manami cäsukuyarqantsu.
16 Juk dioskunata adorarmi Tayta
Diosta ajanätsiyarqan.
17 Sacrificiukunatapis *supayku-
napä† y manakaq dioskuna-
pämi rupatsiyarqan.
Tsay dioskunataqa unay castan-
kunapis manami imaypis ado-
rayarqantsu.

18 "Israel runakuna, qamkunaqa
qonqaykuyashqaykimi imayka-
pitapis tsapämaqnintsik Tayta
Diosta.
Kawayta qaramaqnintsik Tayta
Diostami qonqaykuyashqayki.
19 Tsaynö kayaptikimi TAYTA DIOS
ajanashqa.
Wamrankuna kaykarmi tsaynö
ajanätsiyashqayki.
20 Tsaymi nirqan:
'Paykunata manami rikaytapis
munätsu.
Mä imanöshi paykuna kawa-
yanqa.
Wamräkuna karpis mana yära-
kuypä mana alli runakunami
kaykäyan.
21 Manakaq dioskunata adorarmi
ajanätsiyäman.†
Ïdulukunaman yärakurmi ajanä-
tsiyäman.
Tsaymi jäpa runakunatana yana-
par paykunatapis ajanätsishä.
Mana tantiyakuq runakunata
chaskirmi paykunata llakika-
tsishä.†
22 Imayka nina lunyaqnörämi
pasaypa ajanaykä.
Patsa rurinyaq y jirkakunapa
cimientunyaqmi ajananqä
chanqa.
Tsaymi chakrakunachöpis mikuy-
kuna wayunqanatsu.
23 Paykunataqa imaykanöpami cas-
tigashä.
Wakpita kaypitami flëchäkunata-
pis chätsishä.
24 Mallaqayta, fiebrita y pesti qesh-
yatami paykunata ushananpä
kachamushä.
Chucaru uywakunata y venënu-
yuq culebrakunatami yuritsi-
mushä.

---

[o] **32.15** *Jesurún* ninanqa *alli kawaq* ninanmi. Tsaynö nirqan Israel runakunatami.
† **32.11** Éxo. 19.4. † **32.15** Deut. 33.5, 26; Isa. 44.2. † **32.17** 1Cor. 10.20.
† **32.21a** 1Cor. 10.22. † **32.21b** Rom. 10.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Cällikunachöpis espädawanmi
wanutsiyanqa.
Wayinkunachöpis pasaypami
mantsariyanqa.
Chölupis, jipashpis, llullupis
awkinpis wanuyanqami.

26 " 'Maytsay nacionkunamanmi
qarquyta yarpashqä.
Imaypis kawayanqanta pipis
mana musyananpämi ushakä-
tsiyta yarpashqä.
27 Tsaynö kaptinpis contrankuna
kushipäyänanta manami
munätsu.
Tsaynöpis manami munätsu con-
trankuna allish tukur niyä-
nanta:
"Tayta Diosnin tsapaykaptinpis
noqantsikmi ushakätsishqan-
tsik" '.

28 "Israel runakunapaqa yarpaynin-
kunapis manami kantsu.
Imata rurayanqantapis manami
tantiyakuyantsu.
29 Kanan ninqäkunata tantiyaku-
yaptin ima allirä kanman.
Ushakäyänanpä kanqanta tanti-
yakuyaptin allimi kanman.
30 TAYTA DIOS mana yanapaptinqa
¿imanöparä juk runalla juk
waranqa (1,000) runakunata
qatikachanman?
Tsaynöpis ¿imanöparä ishkaq
runalla chunka waranqa
(10,000) runakunata qatika-
chäyanman?
Tsaynöllami contrankunata
TAYTA DIOS yanapaptin Israel
runakunata qatikachar vinci-
yarqan.

31 "Contrantsik runakunapa dios-
ninkunaqa manami Diosnin-
tsiknötsu kaykan.
Tsaytaqa paykunapis musya-
yanmi.
32 Contrantsik runakunaqa Sodoma-
cho y Gomorracho taq runa-
kunanömi kaykäyan.
Pochquq y venënuyuq üvata
wayuq chakranömi kaykäyan.
33 Tsay üvapita rurashqa vïnupis
culebrapa venënunnömi kay-
kan.

34 "Paykunapämi Tayta Dios nin:
'Jutsata rurayanqankunata
manami qonqätsu.
Qonqänäpä kanqantachi yarpay-
käyan.
35 Llutanta rurayanqanpita kikïmi
juzgashä.†
Mana kuyapaypa ushakätsinä-
pämi jutsankuna tinkuykanna.
Höran chaykämunnami payku-
nata juzganäpä'.

36 "Kuyanqan runakunataqa kallpan
ushakaptinpis TAYTA DIOSMI
yanapanqa.
Payta sirviqkunatami ushakäyä-
nanpä kaptinpis kuyapanqa.†
37 Tsaymi TAYTA DIOS ninqa:
'¿Maytä imapitapis tsapäyäshu-
naykipä yärakuyanqayki dios-
nikikuna?
38 Uywakunapa wiranta qarayan-
qayki y vïnuta upunanpä
wiñapanqayki diosnikikuna
¿maychötä kayan?
¡Kanan sharkayämutsun yanapa-
yäshunaykipä!
¡Shäyämutsun washäyäshunay-
kipä!
39 Noqallami Tayta Dios kaykä.
Noqapita juk diosqa manami
kantsu.
Noqami munayyuq kaykä pitapis
kawayta qaranäpä y kawayta
qechunäpäpis.

† **32.35** Rom. 12.19; Heb. 10.30. † **32.36** Sal. 135.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Noqami pitapis qeshyatsï y alliyätsï.
Makïpita manami pipis qeshpintsu.
40 Imayyaqpis kawaq Dios karmi makïta ciëluman joqarkur jurar nï:
41 Conträkunata juzganäpä chipipiqtarämi espädäta afilashä.
Chikimaqnïkunataqa jama jamaykurmi castigashä.
42 Paykunata wanutsiptï flëchäkunapis yawarllanami kanqa.
Espädäpis aytsankunatami roqunqa.
Tsaynömi wanuyanqa guërracho pelyarpis o prësu tsarishqa karpis.
Mandaqninkunapa umantapis espädämi roqunqa'.

43 "Maytsay nacioncho taqkuna,
Tayta Dios kuyanqan runakunawan juntu kushikuyay.†
Payta sirviq runakunata wanutsiyanqanpita kikinkunatami ushakätsinqa.†
Kuyanqan runakunata perdonarmi nacionnintapis purificanqa".

Ushanan yätsikuykuna

44 Tsay cantutami Numpa tsurin Josuéwan aywaykur llapan Israel runakunata Moisés liyiparqan. 45 Liyipayta ushaskirmi Israel runakunata 46 nirqan: "Kanan junaq tantiyatsinqäta shumaq tantiyakuyay. Yachatsinqä leykunata cumpliyänanpä tsurikikunata yachatsiyay. 47 Kay leykunataqa manami manakaqllapätsu yachatsishqä, tsaypa trokinqa tsaykunata cumplir alli kawayänaykipämi. Tsay leykunata cumplirqa Jordán mayuta tsimparmi herenciata chaskir atska wata tsaycho kawayanki".

Tayta Dios awninqan nacionta Moisés rikanqan

48 Tsay junaqmi Moisésta TAYTA DIOS nirqan: 49 "Moab nacioncho kaykaq Abarim jirkakunaman aywar Nebo jirkaman witsay. Tsayqa kaykan Jericó marka tsimpanchömi. Tsay jirkapitami rikanki Israel runakunata rikatsinäpä kaykaq *Canaánta. 50 Hor jirkacho wawqiki Aarón wanunqannömi qampis Nebo jirkacho wanur unay castaykikunawan tinkuq aywakunki. 51 Israel runakunapa ñöpancho wawqiki Aarónwan manami käsukayämarqaykitsu. Meriba pukyu pashtamuqcho kaykar manami respitayämarqaykitsu. (Tsayqa Zin niyanqan tsunyaq jirkacho kaykaq Cadeschömi karqan.) 52 Tsaynö kanqaykipitami Israel runakunata rikatsinäpä kaykaq nacionta karullapita rikanki. Tsaymanqa manami imanöpapis yaykunkitsu".†

Moisés bendisanqan

33 1 Moisésqa Tayta Dios akranqan runami karqan. Paymi manarä wanukur Israel runakunata bendisarnin 2 nirqan:
"TAYTA DIOSMI Sinaí jirkapita shamushqa.
Seirpitami atsikyapämashqantsik.
Parán jirkapitami chipipïmushqa.
Chunka waranqa (10,000) *angelninkunawanmi shamushqa.
Ninanörämi leyninpis derëcha kaq makincho chipipïmushqa.
3 Tayta Diosqa kuyanmi akranqan runakunata.
Pay munanqannö kawaq *santu runakunataqa makinchömi tsararan.

†**32.43a** Rom. 15.10. †**32.43b** Apoc. 19.2. †**32.48-52** Núm. 20.10-13; 27.12-14; Deut. 3.25-27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paykunaqa Diospa ñöpanmanmi
qonqurikuyan.
Tsaychömi tantiyatsinqanta chas-
kikuyan.
4 Diospa leyninkunataqa Moisésmi
willamashqantsik.
Jacobpita aywaraq kashqami tsay
leykunaqa herenciantsiknö
kaykan.
5 Jesurún runakunapa[p] [†] mandaq-
ninkuna llapan trïbukunawan
qorikarninmi Tayta Diosta
chaskiyarqan mandaqnin rey
kananpä".

6 Rubén trïbu runakunapämi Moi-
sés nirqan:
"Wallkaqlla karpis Rubén trïbu
runakunaqa ama ushakäyä-
tsuntsu".

7 Judá trïbu runakunapämi Moisés
nirqan:
"Tayta Dios, Judá trïbu runa-
kuna mañakuyäshunqaykita
wiyaykullay.
Paykunataqa mashtakashqa kap-
tinpis qoriykullay.
Munaynikiwan tsapaykullay.
Contrankunata vinciyänanpä
yanapaykullay".

8 Leví trïbu runakunapämi Moisés
nirqan:
"Tayta Dios, Masahcho y Meri-
bacho[†] yaku pashtamunqan
kaqchömi Leví trïbu runakuna
cäsukuyäshunqaykita o mana
cäsukuyäshunqaykita mus-
yayta munarqayki.
Ninqaykita wiyakuq kayap-
tinmi paykunata apta-
tsirqayki Tumimtawan
*Urimta.[†]

9 Paykunaqa ninqaykita cäsukurmi
*pactu ruranqaykita cumpli-
yarqan.
Mamankunata, taytankunata,
wawqinkunata y tsurinkunata
kuyayanqanpitapis masmi
qamta kuyayäshunki.[†]
10 Ninqaykikunatapis Jacobpita
aywaraq runakunatami tanti-
yatsiyan.
Leynikikunatapis Israel runaku-
natami yachatsiyan.
Ñöpaykichömi inciensiuwan
qoshnitsiyan.
*Altar jananchömi rupatsina
sacrificiuta rupatsiyan.
11 Tayta Dios, paykuna sirviyäshu-
naykipä yanapaykullay.
Paykuna rurayanqan shonquyki-
pänö kaykullätsun.
Chikiqninkuna yarpäyanqanku-
nata manakaqman churayku-
llay.
Contrankunapis amana shäriyä-
tsunnatsu".

12 Benjamín trïbu runakunapämi
Moisés nirqan:
"Paykunaqa Tayta Dios kuyan-
qanmi kaykäyan.
Diospa ñöpancho kushishqami
kawayan.
Paykunatami imapitapis tsa-
panqa.
Makillanchömi imaypis tsara-
ranqa".

13 Josépita aywaraq trïbu runaku-
napämi Moisés nirqan:
"Paykunapa chakrankunamanqa
Tayta Dios bendicionninta
churaykullätsun.[†]
Shumaq ushmananpä ciëlupita
shullyatsimutsun.

---

[p] **33.5** *Jesurún* ninanqa *alli kawaq* ninanmi. Jukpa jutillanchömi kikinkunapä tsaynö nikan.
[†] **33.5, 26** Deut. 32.15; Isa. 44.2. [†] **33.8a** Éxo. 17.1-7; Núm. 20.13. [†] **33.8b** Éxo. 28.30.
[†] **33.9** Éxo. 32.26-29. [†] **33.13-17** Gén. 49.22-26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qarpakuyänanpä yakutapis patsa
rurinpita pashtatsimutsun.
14 Tsaynöpis rupaypa achayninwan
mikuyninkuna shumaq poquy-
kullätsun.
Cosëchankunapis tiempullancho
shumaq qeshpiykullätsun.
15 Jirkankunachöpis mikuyninkuna
alli wayuykullätsun.
Jallqakunachöpis atskata cose-
chaykuyällätsun.
16 Chakrankunapis alli chakra kay-
kullätsun.
Mikuyninkunapis alli wayuyku-
llätsun.
Rupaykaq shirakacho yuripäkuq
Tayta Dios paykunata kuya-
paykullätsun.
Josétami llapan wawqinkunapita
mandaq kananpä akrarqan.
Josépita aywaraq trïbu runaku-
napä kay bendición kaykullä-
tsun.
17 Punta yuriq töru kallpasapa kan-
qannömi kallpasapa kaykäyan.
Waqrakuq töru runakunata
waqrar ushanqannömi may-
tsay nación runakunatapis
vincir ushayanqa.
Yupaytapis mana atipaypä
Efraín runakunaqa tsaynömi
kayanqa.
Yupaytapis mana atipaypämi
Manasés runakunapis tsaynö
kayanqa".

18 Zabulón trïbu runakunapä y
Isacar trïbu runakunapämi
Moisés nirqan:
"Zabulón trïbu runakuna maypa-
pis purir kushikuyätsun.
Isacar trïbu runakuna toldunku-
nacho alli kawayätsun.
19 Paykunaqa täyanqanlächo jir-
kamanmi juklä runakunata
qayatsiyanqa.
Tsaychömi Tayta Dios munanqannö
sacrificiukunata rupatsiyanqa.
Tsaynöllami lamarcho atska pes-
cädukunata tsarir kushishqa
kawayanqa.
Lamar kuchuncho kaykaq aqusha
rurincho tarinqankunawanmi
imaykayuq kayanqa".†

20 Gad trïbu runakunapämi Moisés
nirqan:
"Tayta Dios alabashqa kaykullä-
tsun.
Paymi Gad trïbu runakunapa
chakrankuna atska kayänanpä
yanaparqan.
Paykunaqa cäzaq leonnömi kay-
käyan.
Tsaymi vincinqan runapa rikran-
tapis umantapis pakiyan.
21 Paykunaqa allinnin kaq chakra-
kunatami tsariyashqa.
Chakrankunaqa soldädukunapa
mandaqninkunapa allinnin
kaq chakrannömi kaykan.
Israel mayinkunata yanaparmi
puntanta aywayarqan.
Llapantapis Tayta Dios tantiya-
tsinqannöllami cumpliyarqan.
Israel nacionchöqa TAYTA DIOS
munanqantami rurayarqan".†

22 Dan trïbu runakunapämi Moisés
nirqan:
"Dan trïbu runakunaqa Basán
partipita yarqamuq malta
leonnömi kaykäyan".

23 Neftalí trïbu runakunapämi Moi-
sés nirqan:
"Neftalí trïbu runakunataqa
Tayta Dios kuyanmi.
Paykunataqa atskamanmi bendi-
sarqan.
Qocha kuchunpami chakranku-
napis kaykan".

† **33.18-19** Gén. 49.13. † **33.20-21** Núm. 32.1-42.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24 Aser trïbu runakunapämi Moisés
nirqan:
"Aser trïbu runakunaqa wakin-
kunapita masrä bendicionta
chaskiyätsun.
Paykunata Israel mayinkuna
kuyayätsun.
Chakinkunata llushiyänanpä olïvu
aceitipis atska kaykullätsun.
25 Marka yaykuna punkunpa tran-
cankunapis fiërrupita y bron-
cipita rurashqa kaykullätsun.
Wanuyanqanyaq kallpankunapis
kaykullätsun".

26 "Manami ima diospis kantsu
Jesurúnpa[q] Diosninnöqa.
Payqa pukutay janallanpami
yanapayäshunaykipä shamun.
27 Imayyaqpis kawaq Tayta Diosmi
imaykapitapis tsapäyäshunki.
Makinchömi imaypis tsararäyä-
shunki.
Paymi chikishuqnikikunatapis
ñöpaykikunapita qarqun.
Tsaynö qarquptinmi qatikachar
ushakätsiyanki.
28 Israel runakunaqa añawllami
kawayanqa.
Jacobpita aywaraqkunapis
kushishqami kawayanqa.
Chakrankunacho trïgupis üvapis
allimi wayunqa.
Tiempullanchömi tamyapis tam-
yamunqa.
29 Israel runakuna, qamkunatami
Tayta Dios kuyayäshunki.
Qamkunanö kushishqa kaway-
taqa ¿pirä munanmantsu?
Qamkunataqa TAYTA DIOSMI sal-
vayäshushqayki.
Paymi imaykapitapis tsapäyäshu-
naykipä escüdu kaykan.
Paymi contraykikunata vinciyä-
naykipä espäda kaykan.
Pay yanapayäshuptikimi chiki-
shuqnikikunatapis ushakätsi-
yanki.
Diosninkunata adorayanqan
altarkunatapis chipyaqmi
juchutsiyanki".

Moisés wanunqan

34 1 Tsaypitanami Moab pampa-
pita Moisés aywar Nebo jirka-
cho Pisga niyanqan jirkaman witsar-
qan. Tsay jirkaqa Jericó tsimpanchömi
kaykan. Tsay jirkapitami TAYTA DIOS
rikatsirqan Galaad partipita hasta
Dan partiyaq. 2 Tsaynöllami rikatsir-
qan Neftalí partita, Efraín partita,
Manasés partita y Judá partita hasta
Mediterráneo Lamaryaq. 3 Tsaynöllami
rikatsirqan *Neguevta y Jordán mayu-
man aywaq pampakunata Jericó mar-
kapita hasta Zoar markayaq. Jericópa
jukaq jutinmi karqan Palmëra Marka.
4 Tsaynö rikaskatsirnami TAYTA DIOS
nirqan: "Taqay rikanqayki nacionqa
Abrahamta,[†] Isaacta,[†] Jacobta[†] y tsu-
rinkunata awninqä nacionmi kay-
kan. Karullapitapis rikanaykitami
munashqä. Tsaymanqa mananami
yaykunkinatsu".
5 TAYTA DIOS ninqannöllami sirviq-
nin Moisés tsay jirkacho wanukurqan.
Tsay jirkaqa Moab nacionchömi kay-
kan. 6 Wanuskiptinmi Bet-peor cercan-
cho kaykaq Moab pampallacho pam-
pakurqan. Kananyaq manami pipis
musyantsu maynincho pamparan-
qantapis. 7 Juk pachak ishkay chunka
(120) watayuq kaykarmi Moisés
wanurqan. Wanunqanyaqpis ñawinqa
manami tsakarqantsu ni kallpanpis
ushakarqantsu. 8 Wanunqanta mus-
yaskirmi Israel runakuna juk killayaq
Moab pampacho lütuyarqan.
9 Manarä wanurmi Nunpa tsurin
Josuépa umanman makinta churaykur

[q] **33.26** *Jesurún* ninanqa *alli kawaq* ninanmi. Tsaynö nirqan Israel runakunapämi.
[†] **34.4a** Gén. 12.7. [†] **34.4b** Gén. 26.3. [†] **34.4c** Gén. 28.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Diosta Moisés mañakurqan tantiyakuq kananpä. Tsaymi TAYTA DIOS ninqannölla Moiséspa trokin Josuétana Israel runakuna respitar käsukuyarqan.†

10 Tayta Diospa willakuqnin Moisésnöqa manami pipis karqantsu. Paywanmi Tayta Dios imaypis parlayaq.† **11** Paytami TAYTA DIOS kacharqan Egipto runakunata mantsakaypä castïgukunawan castigananpä. Tsay castïgukunawanmi Faraónta, yanapaqninkunata y llapan Egipto nacionta TAYTA DIOS castigarqan. **12** Llapan Israel runakuna rikaykaptinmi Tayta Dios munayninwan mantsakaypä castïgukunawan castigarqan.

† **34.9** Núm. 27.18, 23; Jos. 1.16-18. † **34.10** Éxo. 33.11; Núm. 12.6-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Josué

Moisés wanuskiptinmi Josuéna Israel runakunapa mandaqnin karqan. Paymi Tayta Dios awninqan nacionman Israel runakunata pusharqan. Kay libruta liyirmi musyantsik awninqan nacionman Israel runakuna imanö yaykuyanqanta y chakrakunata imanö rakipänakuyanqanta.

Josuéta Tayta Dios shakyätsinqan

1 [1] TAYTA DIOSPA sirviqnin Moiséspa yanapaqninmi Numpa tsurin Josué karqan. Moisés wanuskiptinnami Josuéta TAYTA DIOS nirqan: [2] "Sirvimaqnï Moisés wanukushqanami. Tsaymi Jordán mayuta tsimpatsir Israel runakunata awninqä nacionman chätsinki. [3] Moisésta awninqänöllami† maymanpis chäyanqayki kaqqa qamkunapä kanqa. [4] Chaskiyänaykipä kaq nacionmi kanqa tsunyaq jirkapita qallaykur Líbanucho kaykaq jallqakunayaq. Tsaynöllami kanqa Éufrates mayupita qallaykur Mediterráneo Lamaryaq. Tsay nacionchömi heteo runakunapis taykäyan. [5] Moisésta yanapanqänöllami qamtapis mana kachaypa yanapashayki.† Tsaymi guërracho pelyaptiki ni pipis vincishunkitsu.†

[6] "Qammi Israel runakunata rakipanki unay castankunata awninqä nacionta herenciankuna kananpä. Tsaynö kaykaptinqa ama qelanaytsu ni mantsariytsu.† [7] Yapaymi nï: Ama mantsariytsu ni qelanaytsu. Sirvimaqnï Moisés yachatsishunqayki leykunata mana qonqaypa cumpliy. Llapanta cumpliptikiqa ima ruranqaykichöpis yanapashaykimi. [8] Tsay qellqaraykaq leykunataqa imaypis ama qonqankitsu. Tsaypa trokinqa paqaspis junaqpis yarpachakunki llapanta cumplinaykipä. Tsaynö cumpliptikimi llapan ruranqaykikunapis alli kanqa. [9] Noqaqa TAYTA DIOSNIKIMI kaykä. Maypa aywaptikipis yanapanäpä qamwanmi imaypis kaykäshä. Tsaynö kaykaptinqa ama mantsariytsu ni qelanaytsu".

Israel runakunata Josué yätsinqan

[10] Tsaypitanami Israel autoridäkunata Josué nirqan: [11] "Entëru campamentupa aywar runakunata willar niyay: 'Mirkapaykikunata kamarikuyay. Kananpita kimsa junaqtami Jordán mayuta tsimpashun TAYTA DIOSNINTSIK awnimanqantsik nacionta chaskinantsikpä' ".

[12] Nirkurnami Rubén trïbu runakunata, Gad trïbu runakunata y pullan Manasés trïbu runakunata qayaykatsir Josué nirqan: [13] "Yarpäyay TAYTA DIOSPA sirviqnin Moisés niyäshunqaykita: 'TAYTA DIOSNINTSIKMI jamayman yaykatsiyäshurniki kay tsimpa markakunata y chakrakunata entregayäshushqayki'. [14] Niyäshunqaykinölla Jordán mayu kay tsimpancho täyänaykipä Moisés rikaykätsiyäshuptikiqa warmikikunata, tsurikikunata y uywaykikunata jaqiykuyay kaycho quëdayänanpä. Qamkunaqa armaykikunata apakurkur Israel mayikikunapa puntanta yanapayänaykipä

†**1.3** Deut. 11.24-25. †**1.5a** Deut. 31.6-8; Heb. 13.5. †**1.5b** Deut. 11.24-25.
†**1.6** Deut. 31.6-7, 23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywayay. 15 Tsaynö aywar yanapayanki qamkunanö paykunapis jamayman yaykur TAYTA DIOSNINTSIK awninqan nacionta chaskiyanqanyaq. Nirkurnami Jordán mayu kay tsimpanman kutiyämunki Tayta Diospa sirviqnin Moisés rikatsiyäshunqayki herenciaykikunaman. Tsaychönami qamkuna imayyaqpis täkuyanki".†

16 Josué tsaynö niptinmi paykuna niyarqan: "Taytay, llapan niyämanqaykitami cäsukuyäshä. Maypa aywayänäpä niyämaptikipis aywayäshämi. 17 Moisésta cäsukuyanqänöllami qamtapis cäsukuyäshayki. Moisésta yanapanqannölla TAYTA DIOS yanapaykulläshuy. 18 Ninqaykikunata pipis mana cäsukurqa wanutsishqami kanqa. Tsaynö kaykaptinqa ama mantsariytsu ni qelanaytsu".†

Rikapakayämunanpä Jericóman Josué kachanqan

2 1 Sitimpita[a] ishkay runata rikapakayämunanpä Jordán mayu wak tsimpaman kacharmi Josué nirqan: "Jericó marka y wakin markakuna imanö kanqantapis rikapakayämuq aywayay".

Tsaynö aywarmi Rahab† warmipa wayinman char tsayllacho patsakuyarqan. Rahabqa *prostitüta warmimi karqan.

2 Rikapakuqkuna Rahabpa wayinman chäyanqanta rikaykurmi Jericó markapa mandaqnin reyta juk runa willar nirqan: "Kanan tardimi Israel runakuna markantsikman chäyämushqa imanö atacamänantsikpäpis rikapakuq".

3 Tsaynö willaptinmi Rahab kaqman runakunata kacharqan niyänanpä: "Wayikiman patsakamuq runakunata qarqamuy. Paykunaqa markantsikta rikapakuqmi shäyämushqa".

4 Rey kachanqan runakuna chäyänanpäqa maynami rikapakuq runakunata Rahab pakaykushqana karqan. Tsaymi paykunata nirqan: "Rasunpaypami runakuna näqa chäyämushqa. Itsanqa maypita kayanqantapis manami musyätsu. 5 Patsa tsakaykaptinna marka yaykuna sawan punkuta wichqananpäna kaykaptinmi aywakuyashqa. Manami musyätsu maypa aywayanqantapis. Juklla qatiparqa taripäyankimi".

6 Tsaynö nirpis Rahabqa altuscho qoturaykaq lïnu päja rurinchömi tsay ishkay runakunata pakarätsirqan.

7 Rahab ninqanta criyirmi rey kachanqan runakunaqa taripayta yarpar Jordán mayu väduyaq aywayarqan. Yarquskiyaptillannami Jericó markaman yaykuna sawan punkuta wichqaskiyarqan.

8 Nirkurnami ishkay rikapakuq runakuna manarä punukäyaptin pakaraykäyanqan kaqman witsaskir Rahab nirqan: 9 "Shamuykäyanqaykita musyarmi kaycho taq runakuna pasaypa mantsariywan tullunkunapis tsuktsukyäyanrä. Tsaymi musyä kay markata y wakin markakunatapis TAYTA DIOS entregaykuyäshunaykipä kanqanta. 10 Musyayämi Egiptupita yarqayämuptiki Puka Lamarta päsayämunaykipä TAYTA DIOS tsakitsinqanta.† Tsaynöpis musyayämi Jordán mayu tsimpan amorreo runakunapa mandaqnin reykuna Sehónta y Ogta soldädunkunatawan wanutsiyanqaykita.† 11 TAYTA DIOSNINTSIKQA ciëluchöpis kay patsachöpis llapanpä munayyuqmi kaykan. Pay yanapayäshunqaykita musyarmi mantsayäshurniki pipis qamkunawan pelyayta valurantsu.

---

[a] **2.1** Sitimqa Jericó tsimpan Moab pampachömi karqan. Tsaychömi Israel runakuna campamentunkunata rurayarqan. Tsaypita musyanaykipä liyinki Núm. 33.48-49.
† **1.12-15** Núm. 32.28-32; Deut. 3.18-20; Jos. 22.1-6. † **1.16-18** Núm. 27.20; Deut. 34.9.
† **2.1** Heb. 11.31; Stg. 2.25. † **2.10a** Éxo. 14.21. † **2.10b** Núm. 21.21-35.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 "Tsaymi rugakullä: TAYTA DIOSPA
jutincho awniyämay qamkunata alli
rikanqänölla llapan castäkunatawan
alli rikaykayämänaykipä. Kuyapäyä-
mänaykipä kanqanta awnimarqa ima
señalllatapis willayämay. 13 Taytäta,
mamäta, turïkunata, ñañäkunata y
paykunawan kaykaqkunataqa ama
wanuykatsiyaytsu".
14 Tsaynö rugakuptinmi niyarqan:
"Kay parlanqantsikta pitapis mana
willaptikiqa noqakunapis qamkunata
tsapäyäshaykimi. Kay markakunata
TAYTA DIOS makïkunaman churamup-
tinqa imaypis allimi rikayäshayki".
15 Tsaynö willanakuskirmi Rahabqa
ishkay rikapakuq aywaqkunata was-
kawan ventänanpa urätsirqan. Tsaynö
urätsirqan marka murälla janancho
wayin kaptinmi. 16 Manarä urätsirmi
paykunata nirqan: "Ashiyäshuqniki
runakuna mana tariyäshunaykipä
jallqakunaman aywaykur paykuna
kutiyämunqanyaq kimsa junaq paka-
räyanki. Tsaypitaqa aywakuyanki".
17 Tsaynö niptinmi niyarqan: "Noqa-
kunaqa llapan awniyanqätami cum-
pliyäshä. 18 Jericó markaman Israel
runakuna yaykayämunqan junaq
urätsimanqayki ventänaman kay
puka waskata watanki. Tsay junaq
wayikiman qorikäyanki taytaykiwan,
mamaykiwan, turikikunawan y llapan
castaykikunawanpis. 19 Wayikicho kaq-
kunataqa manami mayqantapis wanu-
tsiyanqatsu. Wayikipita yarquq kaqmi
itsanqa wanutsiyänanpä kikin jutsa-
yuq kanqa. Kay wayikicho kaykaqta
pitapis wanutsiyaptinqa noqakunami
jutsayuq kayäshä. 20 Kanan parlanqan-
tsikta pitapis willaptikimi itsanqa kay
awniyanqäta cumpliyäshätsu".
21 Tsaymi Rahabqa nirqan: "Tayta-
kuna, niyanqaykinöchi kanqa".
Tsaynö willanakuskirmi pay-
kuna despidikur aywakuyarqan.
Aywakuyaptinnami tsay puka waskata
ventänaman juklla watarqan.
22 Nirkurnami tsay ishkay rikapakuq
aywaqkuna jallqakunaman aywaykur
kimsa junaq pakaräyarqan. Pakarä-
yaptin ashiqnin runakuna maytsaypa
ashirpis mana tarirmi Jericóman kuti-
kuyarqan. 23 Tsaynami ishkan rikapa-
kuq aywaqkuna jallqakunapita urämur
Jordán mayuta tsimpayarqan. Josué
kaqman kutiykurnami ima päsan-
qantapis willar 24 niyarqan: "TAYTA
DIOSMI tsay markakunata makintsik-
man churamushqa. Yaykunantsikpä
kanqanta musyarmi maytsaycho taq
runakunapis pasaypa mantsarirnin
tsuktsukyäyan".

Jordán mayuta tsimpayanqan

3 1 Tsaypitanami waraynin tuta
tsaka tsakalla Josué y llapan
Israel runakuna Sitimpita aywar Jor-
dán mayu kuchunman chäyarqan.
Mayuta manarä tsimparmi tsayllacho
patsakuyarqan. 2 Tsaypita kimsa junaq
päsaskiptinnami Israel autoridäkuna
entëru campamentupa purir 3 niyar-
qan: "TAYTA DIOSNINTSIKPA *Pactu
Babulninta Leví trïbu sacerdötikuna
apaykaqta rikar noqantsikpis qepa-
llanta aywashun.† 4 Mayu tsimpan
nänitaqa manami reqintsiktsu. Tsaynö
kaptinqa mana pantakaykänantsikpä
paykunapa karu qepallanta aywashun.
Itsanqa apaykäyanqan babulmanqa
ama alläpa witipäshuntsu. Tsaypa tro-
kinqa juk waranqa (1,000) metrutanö
qepanta aywashun".
5 Nirkurnami runakunata Josué
nirqan: "Waray junaqmi rikaykashqa
TAYTA DIOS milagruta ruranqa. Tsaynö
kananpä kaykaptinqa purificakuyay".
6 Tsaypita waraynin junaqnami
sacerdötikunata Josué nirqan: "TAYTA
DIOSPA Pactu Babulninta runakunapa
puntanta apayay".

†**3.3** Núm. 10.33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi Josué ninqannö runakunapa puntanta babulta apayarqan.
7 Tsaypitanami Josuéta TAYTA DIOS nirqan: “Kanan junaqpitami Israel runakuna musyayanqa Moisésta yanapanqänölla qamtapis yanapaykanqäta. Tsaynö yanapaykanqäta tantiyarmi cäsukuyäshunki. 8 Qamnami Pactu Babulta apaykaq sacerdötikunata ninki Jordán mayuman yaykuskir ichïyänanpä”.
9 Tsaynö niptinmi Israel runakunata Josué nirqan: “Shäyämuy TAYTA DIOSNINTSIK imata nimanqantapis willanäpä”.
10 Qorikäyaptinmi nirqan: “Kanan junaqmi tantiyayanki imayyaqpis kawaq TAYTA DIOS noqantsikwan kaykanqanta. Paymi yanapamäshun wak tsimpacho taq runakunata ushakätsinantsikpä. Tsay runakunami kaykäyan cananeo runakuna, heteo runakuna, heveo runakuna, ferezeo runakuna, gergeseo runakuna, amorreo runakuna y jebuseo runakuna.
11 Tsaynöpis kay patsata munaynincho tsararaq munayyuq TAYTA DIOSPA Pactu Babulnintami puntantsikta Jordán mayupa tsimpatsiyanqa. 12 Kanan akrayay chunka ishkay runakunata cada trïbupita jukta.† 13 Kay patsata munaynincho tsararaq TAYTA DIOSPA Pactu Babulninta apaq sacerdötikuna yakuman yaykuskiyaptinmi ishkayman mayu rakikaskir takyaranqa tsakillapana päsanantsikpä”.
14 Tsaymi Jordán mayuta tsimpayänanpä Israel runakuna toldunkunata qoriskiyaptin Pactu Babulta umrushqa sacerdötikuna ñöpanta aywayarqan.
15 Cosëcha tiempu kaptinmi Jordán mayu püsarrä aywaykarqan. Tsaynö kaykaptinpis Pactu Babulta apaq sacerdötikuna Jordán mayuman yaykuyta qallaykuptinmi 16 Saretán particho kaykaq Adam markapita janamanpa yaku tsakirqan. Tsaynöllami tsay markapita uramanpapis *Arabá Lamaryaq yaku tsakiskirqan. Arabá Lamarqa *Kachi Lamarmi kaykan. Jordán mayu tsaynö tsakiskiptinnami Israel runakuna Jericó markaläpa tsimpayarqan. 17 Israel runakuna päsayanqanyaqmi TAYTA DIOSPA Pactu Babulninta umrushqa sacerdötikuna tsakishqa mayu chawpincho ichiräyarqan. Tsaynömi Israel runakuna llapanpis tsakillapana tsimpayarqan.

Jordán mayupita chunka ishkay rumikunata jipiyanqan

4 1 Jordán mayuta llapan tsimpaskiyaptinnami Josuéta TAYTA DIOS nirqan: 2 “Chunka ishkay runakunata akray cada trïbupita jukta. 3 Paykunata ninki sacerdötikuna ichiraykäyanqan tsakishqa mayu chawpinpita chunka ishkay rumikunata jipiyämunanpä. Tsay rumikunata churayätsun kanan paqas patsakuyänaykipä kaqman”.
4 Tsaynö niptinmi chunka ishkay akranqan runakunata qayaykur Josué 5 nirqan: “Jordán mayu chawpinman yaykuyay TAYTA DIOSNINTSIKPA babulnin kaykanqan kaqman. Tsaypita cada ünuyki juk rumita umrukurkur apayämuy. Tsaynöpami Israel runakunapa trïbunkuna chunka ishkay kayanqannö chunka ishkay rumikunapis kanqa. 6 Tsay rumikunata rikar waray warantin tsurikikuna ‘¿imanirtä kay rumikuna qoturaykan?’ nir tapuyäshuptiki 7 niyanki: ‘TAYTA DIOSPA *Pactu Babulninta tsimpatsiyämuptinmi Jordán mayu tsakiskirqan. Tsaynö tsakinqanta imaypis yarparänantsikpämi kay rumikuna qoturaykan’ ”.
8 Josué yätsinqannöllami tsay chunka ishkay runakunaqa Jordán

† **3.12** Jos. 4.2-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mayu chawpinpita rumita jipiyarqan. Nirkurmi Josuéta TAYTA DIOS ninqannölla patsakuyanqan kaqman apaykur qotuyarqan. 9 Tsaynöllami Pactu Babulta umrushqa sacerdötikuna ichiräyanqan kaqchöpis chunka ishkay rumikunata Josué qotutsirqan. Tsay rumikunaqa kananyaqmi mayucho qoturaykan.

10 Tsay junaqmi TAYTA DIOS ninqankunata Israel runakuna llapantapis cumpliyarqan. Moisés yätsinqannöllami tsaykunata Josué ruratsirqan. TAYTA DIOS ninqankunata cumpliyanqanyaqmi babulta apaq sacerdötikuna Jordán mayu chawpincho ichiräyarqan. Tsaycho ichiräyanqanyaqmi Israel runakuna raslla tsimpayarqan. 11 Runakuna tsimpaskiyaptinnami babulta umruq sacerdötikuna runakunapa puntanman churakäyarqan.

12 Moisés ninqannöllami runakunapa puntanta tsimpayarqan Rubén trïbu runakuna, Gad trïbu runakuna y pullan Manasés trïbu runakunapis. Tsay runakunaqa pelyayänanpä kamarikushqami aywayarqan. 13 Paykunaqa chusku chunka waranqanömi (40,000) kayarqan. Pelyayänanpä kamarikushqallami TAYTA DIOSPA ñöpanta Jericó pampaman aywayarqan.

14 Tsay junaqmi Israel runakunata TAYTA DIOS tantiyatsirqan Moisésta respitayanqannölla Josuétapis respitayänanpä. Tsaymi Israel runakuna payta imaypis respitayarqan.

15 Nirkurnami Josuéta TAYTA DIOS nirqan: 16 "Sacerdötikunata niy Pactu Babulta umrushqa Jordán mayupita yarqayämunanpä".

17 Tsaynö niptinmi sacerdötikunata Josué nirqan mayupita yarqayämunanpä. 18 Pactu Babulta apaq sacerdötikuna Jordán mayupita yarquskiyaptinmi ñöpata mayu aywanqannö yapay püsarrä aywar qallaykurqan.

19 Israel runakunaqa Jordán mayuta tsimpayarqan wata qallaykunan killa chunka junaq kaykaptinmi. Tsaynö päsaskirmi Gilgalcho campamentunkuna rurayarqan. Gilgalqa Jericópita rupay yarqamunan kaqläpami kaykan. 20 Gilgalchömi Jordán mayupita jipiyanqan rumikunata Josué qotutsirqan. 21 Nirkurnami Israel runakunata nirqan: "Kananpita waray warantin tsurikikuna: '¿Imapätä kaycho rumikuna qoturaykan?' nir tapuyäshuptiki 22 willayanki Israel runakuna Jordán mayu tsakiptin tsimpayanqanta. 23 Paykunata willapar niyanki: 'Noqakuna tsimpayänäpä Puka Lamarta tsakitsinqannöllami Jordán mayutapis TAYTA DIOSNINTSIK tsakitsirqan. 24 Tsaynö rurarqan munayyuq kanqanta maytsaychöpis runakuna musyayänanpä y qamkunapis paypita imaypis *mantsapakuyänaykipämi' ".

Gilgalcho Israel runakuna señalakuyanqan y Pascuata rurayanqan

5 1 Amorreo runakunapa mandaqnin reykunami musyayarqan Israel runakuna tsimpayänanpä Jordán mayuta TAYTA DIOS tsakitsinqanta. Tsay reykunaqa Jordán mayu tsimpan rupay jeqanan kaqläpami täyarqan. Tsaynöllami musyayarqan Mediterráneo Lamar kuchuncho taq cananeo runakunapa mandaqnin reykunapis. Tsayta musyaskirmi pasaypa mantsarirnin Israel runakunawan pelyaq aywaytapis munayarqantsu.

2 Jordán mayuta tsimpaskiyaptinmi Josuéta TAYTA DIOS nirqan: "Rumipita cuchillukunata ruraskir Israel runakunata *señalatsinki taytankunanö señalashqa kayänanpä".

3 Tsaynö niptinmi rumipita cuchillukunata ruraykur Aralot jirkacho Israel runakunata Josué señalatsirqan. 4 Tsaynö señalatsirqan Egiptupita yarqamuq runakuna tsunyaq jirkacho wanur ushakäyashqana kaptinmi. Tsay wanuq runakunaqa Egiptupita

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yarqamur guërraman aywayänanpä kallpankunachönami kayarqan. 5 Tsay runakuna señalashqa kayaptinpis tsunyaq jirkacho yuriqkuna señalanni kayaptinmi Josué señalatsirqan.

6 Egiptupita yarqamur guërraman aywayänanpä kallpankunacho kaq runakunaqa chusku chunka (40) wata tsunyaq jirkapa purirninmi wanuyarqan. Tsaynö wanuyarqan TAYTA DIOSTA mana cäsukuyanqanpitami. Tsaymi paykunata TAYTA DIOS nirqan unay castankunata awninqan nacionman mana yaykuyänanpä kanqanta.† Tsaychöqa lichipis abëjapa mishkinpis yakunörämi atska kaykan. 7 Egiptupita yarqamuq runakuna wanushqana kayaptinmi paykunapa tsurinkunata Josué señalatsirqan. Paykunatami Tayta Dios churarqan wanuq runakunapa trokin awninqan nacionta chaskiyänanpä. Nänicho yurishqa karmi tsay junaqyaq señalanni kayarqan.† 8 Llapanta señalaskiyaptinnami alliyäyanqanyaq campamentullacho quëdakuyarqan.

9 Tsaypitanami Josuéta TAYTA DIOS nirqan: "Señalashqana karmi Egiptucho wätay kayanqanpita penqakuyanqanatsu".

Tayta Dios tsaynö ninqanpitami kananyaq tsay partipa jutin Gilgal.[b]

10 Gilgalqa Jericó pampachömi kaykan. Israel runakuna tsaycho kaykarmi wata qallaykunan killacho chunka chusku junaq tardi *Pascua fiestata† rurayarqan. 11 Tsaypita waraynin junaqnami levadüraynaq tantata mikuyarqan y trïgu kamtsatapis uchuyarqan. Tsaykunaqa patsancho wayuq mikuykunami karqan. 12 Tsay junaqpitami mikuyänanpä *maná karqannatsu.† Tsaymi *Canaáncho chakrakuna wayunqallantana mikuyarqan.

Josuéta Tayta Diospa soldädunkunapa mandaqnin yuripanqan

13 Jericó marka cercancho puriykanqanchömi Josué rikarqan espädan aptashqa ichiraykaq runata. Tsaymi ñöpanman witiykur tapurqan: "¿Qamqa kaykanki favornïkunaku o conträkunapa favorninku?"

14 Tsay runanami nirqan: "Manami mayqaykipapis favornikikunatsu kä. Noqaqa TAYTA DIOSPA soldädunkunapa mandaqninmi kä".

Tsaynö niptinmi Josuéqa patsaman lätakaykur tsay soldäduta nirqan: "Taytay, sirviqnikimi kä. ¿Imatä willamänaykipä kaykan?"

15 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOSPA soldädunkunapa mandaqnin nirqan: "Jatiranqayki llanqikita juklla jipiy. *Sagrädu partichönami ichiraykanki".

Tsaynö niptinmi Josuéqa llanqinta juklla jipirqan.

Jericó markaman imanö yaykuyänanpä tantiyatsinqan

6 1 Israel runakunata mantsarmi Jericó markapa punkunta wichqayarqan. Tsaymi pipis yaykurqantsu ni yarqurqantsu. 2 Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOSMI Josuéta nirqan: "Makikimanmi churashqä Jericó markata, mandaqnin reyta y soldädunkunatapis. 3 Tsaymi soldäduykikunawan cada junaq Jericó marka murälla waqtanpa soqta junaqyaq tumayanki. 4 Tsaynö rurarqa *Pactu Babulpa ñöpanta qanchis sacerdötikuna aywayätsun *cornëtakunata aptashqa. Qanchis kaq junaqchöqa cornëtakunata sacerdötikuna tukayämuptin qanchis kuti llapayki tumayanki. 5 Tsay junaq guërrapä tukanqannö sacerdötikuna tukayanqanta wiyaykur jinchi

[b] **5.9** *Gilgal* ninanqa *jorqushqa* ninanmi.
† **5.6** Núm. 14.28-35. † **5.5-7** Gén. 17.9-14. † **5.10** Éxo. 12.1-14. † **5.12** Éxo. 16.13-15, 31, 35.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qayaräyanki. Tsaynö qayaräyaptikimi Jericó markata tsaparaq murälla kikillan juchunqa. Juchuskiptinmi juklla tsay markaman yaykuyanki".

6 Tsaymi sacerdötikunata qayaykur Nunpa tsurin Josué nirqan: "Jericó markata tumanantsikpä Pactu Babulta apayay. Apaqkunapa puntanta qanchis sacerdötikuna aywayätsun cornëtankuna aptashqa".

7 Runakunatanami Josué nirqan: "Qamkunapis llapayki Jericó markata tumayay. Pelyayänanpä kamarikushqa runakunapis TAYTA DIOSPA babulninpa puntanta aywayätsun".

8 Josué parlayta ushaskiptinmi TAYTA DIOSPA Pactu Babulninpa puntanta qanchis sacerdötikuna aywayarqan cornëtakunata tukaraykar. 9 Tukaykaq sacerdötikunapa puntantanami pelyayänanpä kamarikushqa runakuna aywayarqan. Babulpa qepantanami wakin runakunapis pelyayänanpä kamarikushqa aywayarqan. Tsaynö aywayaptinmi sacerdötikuna mana päraypa tukayarqan. 10 Manarä yarquyaptinmi Josué nirqan: "Upällallarä aywashun. 'Qayaräyay' niptïrämi llapan kallpaykikunawan qayaräyanki".

Jericó markaman yaykuyanqan

11 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOSPA babulninta Jericó marka murälla waqtanpa tsay junaq juk kutilla tumatsiyarqan. Nirkurnami campamentunkunaman kutikuyarqan.

12 Tsaypita waraynin tutami tsaka tsakalla Josué sharkurqan. Sacerdötikunanami TAYTA DIOSPA *Pactu Babulninta apayänanpä umrukuyarqan. 13 Paykunapa puntantami qanchis sacerdötikuna *cornëtakunata tukaraykar aywayarqan. Paykunapa puntantanami pelyayänanpä kamarikushqa runakuna aywayarqan. Wakin runakunanami TAYTA DIOSPA babulnin qepanta aywayarqan. Tsaynö llapan aywayaptinmi cornëtakunata mana päraypa tukayarqan. 14 Jericó markata tsaynö tumaskirmi tsay junaqpis campamentunkunaman kutikuyarqan. Tsaynöllami soqta junaqyaq tumayarqan.

15 Qanchis kaq junaqmi itsanqa tsaka tsakalla markata yapay tumayänanpä aywayarqan. Tsay junaqqa qanchis kutimi tumayarqan. 16 Qanchis kaq tumaycho cornëtata tukaskiyaptinmi runakunata Josué nirqan: "¡Qayaräyay! ¡TAYTA DIOSMI kay markata makintsikman churamushqa! 17 Kay markata chipyaq rupatsishun.† Tsaynö rupatsishqaqa TAYTA DIOSPÄ sacrificiumi kanqa. Rikapakuq kachanqantsik runakunata pakanqanpitami *prostitüta Rahabtawan wayincho kaykaqkunallata kawaykaqta jaqishun. 18 Tsay markacho kaqkunataqa mayjina alli kaptinpis ama imatapis apakushuntsu, tsaypa trokinqa llapanta rupatsir ushashun. Imallatapis apakuyaptikiqa maldición llapantsikmanmi chämunqa. 19 Qoripita, qellaypita, broncipita y fiërrupita kaqkunatami itsanqa TAYTA DIOSPÄ qorinqantsik kaqman churashun".

20 Cornëtakunata sacerdötikuna tukayaptin y Israel runakuna qayaräyaptinmi marka tsaparaq murälla illaqpita juchurqan.† Juchuskiptinnami markaman yaykuskir 21 runakunata, warmikunata, jövinkunata, awkinkunata, wäkakunata, üshakunata, ashnukunatapis espädawan wanutsiyarqan.

22 Rikapakuq kachanqan ishkay runakunatami Josué nirqan: "Prostitüta Rahabta awniyanqaykinölla wayinman aywayay llapan castankunatawan jipiyämunaykipä".

23 Tsaynö niptinmi Rahabpa wayinman aywar kikinta, mamanta,

†**6.17** Deut. 13.15-16; 20.16-18. †**6.20** Heb. 11.30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

taytanta, turinkunata y tsay wayicho kaykaq llapan castankunatapis jipiyämurqan. Nirkurnami Israel runakunapa campamentunpita jukläman pushayarqan.

24 Tsaypitanami Jericó markacho kaqkunata llapan imaykantinta rupatsir ushayarqan. Qellayta, qorita, broncita y fiërrukunatami itsanqa TAYTA DIOSPA wayinpä qoriyanqan kaqman churayänanpä qoriyarqan.
25 Jericóman rikapakuq kachanqan runakunata pakanqanpitami Rahabta† y castankunata Josué wanutsirqantsu. Tsaypita patsami kananyaq Rahabpa castankuna Israel runakunacho taykäyan.

26 Tsaypitaman Josué jurar nirqan: "Jericó markata yapay sharkatsiyta munaq runaqa maldicionashqami kanqa. Tsaymi marka murällata sharkatsiq runapa mayor kaq tsurin wanunqa. Tsaynöllami marka yaykuna punkuta churaq runapa qepa kaq tsurinpis wanunqa".†

27 Josuéta TAYTA DIOS yanapanqan maytsaychöpis musyakarqanmi.

Jutsata Acán ruranqan

7 1 Judá trïbupitami Acán jutiyuq runa karqan. Paymi karqan Carmipa tsurin, Zabdipa willkan y Zerapa shurukta willkan. Acánqa Jericó markacho kaqta llapanta rupatsiyänanpä Josué nikaptinmi allinnin kaqta pakayllapa kikinpä apakurqan. Tsaynö apakuptinmi TAYTA DIOS pasaypa ajanar Israel runakunapa contran rikakurqan.

2 Jericó markapitami runakunata Josué kacharqan Hai markata rikapakayämunanpä. Hai markaqa Bet-elpita rupay yarqamunan kaqläpa y Bet-avén marka cercanchömi karqan. Tsaymi paykunaqa aywar Hai markata rikapakayämurqan. 3 Kutiykamurmi Josuéta willayarqan: "Llapantsikqa ama aywashuntsu. Ishkay waranqa (2,000) o kimsa waranqa (3,000) runakunallawanmi Hai runakunata ushakätsishun. Tsay markachöqa wallkallami runakuna taykäyan".

4 Tsaynö niyaptinmi Hai markata ushakätsiq kimsa waranqatanö (3,000) runakunata Josué kacharqan. Tsaynö kaptinpis Haicho taq runakuna paykunata vinciskirmi qatikachäyarqan. 5 Hai markapa punkunpita hasta rumita jipikuna partiyaq qatikacharmi uraypa qeshpiptin kimsa chunka soqta (36) runakunata wanutsiyarqan. Tsaymi Israel runakuna mantsarir pelyayta valurayarqannatsu.

6 Tsaynö vinciyaptinmi Josué y mayor runakuna llakikurnin latsapankunata rachiyarqan y allpatapis umankunaman wiñakuyarqan. Nirkurnami patsa tsakanqanyaq TAYTA DIOSPA babulnin ñöpanman lätakaykuyarqan.
7 Tsaychömi Josué nirqan: "Tayta Dios, kay markakunacho taq amorreo runakuna wanutsiyämänanpä kaptinqa ¿imapärä Jordán mayutapis tsimpatsiyämarqayki? Tsaypa trokinqa Jordán mayupa wak tsimpallancho kachaykayämankiman karqan. 8 TAYTA DIOS, conträkuna vinciykämaptinqa kanan ¿imatarä Israel mayïkunata nishä?
9 Kananqa tsayta wiyaykur kay particho taq cananeo runakuna qorikaykur chipyaqchi ushakätsiskayämanqa. Tsaynö ushakätsiyämaptinqa ¿imanöparä runakuna musyayanqa llapanpä munayyuq kanqaykita?"

10 Josué tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nirqan: "¿Imanirtä lätaraykanki? ¡Shäriy! 11 Ninqäta mana cäsukamarmi Israel runakuna jutsayuq kaykäyan. Jericó markacho llapanta rupatsiyänanpä nikaptïpis† suwakuskirmi toldunkunaman apaykur pakaraykätsiyan. Tsaynö rurayashqa jutsata

†**6.25** Heb. 11.31. †**6.26** 1Rey. 16.34. †**7.11** Deut. 13.16; Jos. 6.17-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ruraykäyanqanta musyaykarmi. Tsaynöpami paykunawan *pactu ruranqäta manakaqman churayashqa. 12 Tsaymi contraykikunawan pelyaytapis mana kamäpakur qeshpiyanki. Jutsayuq runata manarä wanutsiptikiqa qamkunata yanapanäpa trokin ushakätsiyäshaykimi.

13 "Juklla aywar runakunata willay kanan purificakuskir waray junaq ñöpäman shayämunanpä. Qamkunapa DIOSNIKI karmi noqa nï: 'Llapanta rupatsiyänaykipä nikaptïpis wayikikunapa aparmi jutsayuq kaykäyanki. Jutsayuq runata manarä wanutsirqa manami contraykikunatapis ushakätsiyta kamäpakuyankitsu'.

14 "Waray tuta trïbunpa trïbunpa Israel runakuna ñöpäman shayämutsun mayqan trïbupis jutsayuq kanqanta ninäpä. Tsaymi tsay trïbu runakuna castanpa castanpa ñöpäman shäyämunqa mayqan castapis jutsayuq kanqanta ninäpä. Tsaypitanami tsay casta runakuna castanpa castanpa ñöpäman shäyämunqa mayqan castanpis jutsayuq kanqanta ninäpä. Tsay casta runakunanami cada ünun ñöpäman shäyämunqa mayqanpis jutsayuq kanqanta ninäpä. 15 Jutsayuq runa mayqan kanqanta niptï wayintapis tsurinkunatapis y llapan imaykantinta rupatsiyanki. Tsay runa pasaypa mana allita rurarmi Israel runakunawan pactu ruranqäta manakaqman churashqa".

Acánta wanutsiyanqan

16 Tsaynö niptinmi waraynin junaq tsaka tsakalla llapan runakunata qoriykur Josué nirqan trïbunpa trïbunpa Diospa ñöpanman[c] shäyämunanpä. Tsaynö shäyämuptinmi Tayta Dios nirqan Judá trïbu jutsayuq kanqanta. 17 Judá trïbutanami Josué nirqan castanpa castanpa Diospa puntanman shäyämunanpä. Tsaymi Tayta Dios nirqan Zera ayllu jutsayuq kanqanta. Zera ayllu shamuptinnami nirqan Zabdi casta jutsayuq kanqanta. 18 Zabdi castapita ollqu kaqkuna shayämuptinnami Tayta Dios nirqan Acán runa jutsayuq kanqanta. Payqa karqan Carmipa tsurinmi. Tsaynöllami karqan Zabdipa willkan y Zerapa shurukta willkan. Paykunaqa kayarqan Judá trïbupitami.

19 Tsaymi Acánta Josué nirqan: "TAYTA DIOSPA ñöpancho mana llullakuypa rasun kaqta willamay, hïju".

20 Tsaynö niptinmi Acán nirqan: "TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi jutsata rurashqä. 21 Jericó markaman yaykurmi rikarqä Babiloniacho awashqa kuyayllapä jakuta, ishkay pachak (200) qellayta y juk taksha bärra qoritapis. Tsay qoriqa mediu kïlunömi lasan. Tsaykunata munaparmi pakayllapa apaskir toldü rurinman pampaykushqä. Qellaytaqa mas rurinmanmi pampaykushqä".

22 Tsaynö niptinmi Acánpa toldunman runakunata Josué kacharqan. Tsaychömi llapan pakanqankunata y qellaytapis mas rurincho kaykaqta tariyämurqan. 23 Tsaykunata jipiskirmi Israel runakuna qorikäyanqanman aywar Josuéta entregayarqan. Tsayta chaskiskirnami TAYTA DIOSPA ñöpanman churaykurqan.

24 Nirkurnami llapan Israel runakunawan Acánta, suwanqan qellayta, qorita, jakuta, warmi tsurinkunata y ollqu tsurinkunatapis Acor Pampaman apayarqan. Tsaynöllami paypa kaqtaqa llapanta apayarqan wäkankunata, üshankunata, cabrankunata, ashnunkunata y tolduntapis. 25 Tsayman pushaykurmi Josué nirqan: "¿Imanirtä kay desgraciaman jitarpayämashqayki? Kananqa kikikitami TAYTA DIOS desgraciaman jitarpushushqayki".

[c] **7.16** Tayta Diospa ñöpanman nirqa Tinkuna Tolducho kaykaq altarpa ñöpanmanmi nikan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö niptinmi Israel runakunaqa Acánta, tsurinkunata y llapan uywankunatapis saqmaypa wanuskatsir rupatsiyarqan. 26 Nirkurnami rupatsiyanqan jananman tsaytsika rumikunata qotuyarqan. Tsay rumikunaqa kananyaqmi tsaycho qoturaykan. Tsay wanutsiyanqan junaqpitami tsay pampapa jutin Acor Pampa[d] kaykan. Acánta wanuskatsiptinnami TAYTA DIOSPA ajanaynin qallqurqan.

Israel runakuna Hai markaman yaykuyanqan

8 1 Tsaypitanami Josuéta TAYTA DIOS nirqan: "Ama mantsariytsu ni qelanaytsu. Pelyayänanpä kamarikushqa runakunata qoriskir Hai markata atacayänaykipä juklla aywayay. Noqami yanapayäshayki Hai markapa mandaqnin reyta y tsaycho taq runakunata chipyaq ushakätsiyänaykipä. Tsaymi paykunapa chakrankunapis markanpis qamkunapana kanqa. 2 Jericó markacho taq runakunata y mandaqnin reyta ushakätsiyanqaykinöllami Hai markacho taq runakunata y mandaqnin reytapis ushakätsiyanki. Tsay markapitaqa uywankunata y imaykankunatapis kikikikunapä apakayämunki. Illaqpita atacayänaykipä marka waqtanpa yaykuskir pakaräyanki".

3 Tsaymi pelyaq aywayänanpä kimsa chunka waranqa[e] (30,000) runakunata Josué akrarqan. Paykunata Hai markaman paqaspa kacharmi 4 nirqan: "Niyanqäta shumaq wiyayämay. Marka qepanpa yaykuskir pakaräyanki. Tsaycho listu shuyaraykäyanki illaqpita markaman yaykur atacayänaykipä. 5 Noqanami wakin kaq runakunawan markaman aywaykur wajupäyäshä. Pelyaq yarqamuptinmi ñöpata qeshpinqantsiknölla qeshpiq tukuyäshä. 6 Paykunaqa yapay vincimanqantsikta yarparmi qepäkunata qatipäyämanqa. 7 Tsayyaqmi qamkunaqa pakaraykäyanqaykipita yarqamur markaman yaykuyanki. TAYTA DIOSNINTSIKMI tsay markata makikikunaman churamunqa. 8 TAYTA DIOS ninqannölla markaman yaykuskir wayikunata juklla rupatsiyanki. Kay ninqäkunataqa mana qonqaypa rurayanki".

9 Tsaynö nirmi paykunata Josué kacharqan Hai markaläpa päsar rupay jeqanan kaqlächo pakakuyänanpä. Ninqannö aywarmi manarä Bet-el markaman char pakakuyarqan. Josuénami campamentullacho quëdarqan. 10 Waraynin tutanami tsaka tsakalla campamentucho quëdaq runakunata Josué qorirqan Hai runakunawan pelyaq aywayänanpä. Tsay runakunapa puntantami Israel mayor runakuna aywayarqan. 11 Marka frentinpa päsarmi norti kaqlächo jamayarqan. Markapita juk raqrallami paykunata rakirarqan.

12 Nirkurnami pitsqa waranqatanö (5,000) runakunata wakin runakuna pakaraykäyanqanman Josué kacharqan. Tsay runakunaqa rupay jeqanan kaqlächo y Haipita Bet-elman aywanachömi pakaraykäyarqan. 13 Tsaynöpami Israel runakuna ishkay grüpuman churanakushqa kayarqan. Jukaq grüpunami karqan markapita rupay jeqanan kaqlächo y jukaq grüpunami karqan norti kaqlächo. Tsay paqasmi Josuéwan aywaq runakuna pullan pampayaq aywayarqan.

14 Patsa waraskiptinnami tsimpankunacho kaykäyanqanta rikar Hai markapa mandaqnin rey llapan runakunawan juklla yarquyarqan *Arabá pampaman aywaq bajädacho Israel runakunawan pelyayänanpä. Manami

[d] **7.26** *Acor Pampa* ninanqa *Desgracia Pampa* ninanmi. [e] **8.3** Kay textucho *waranqa* ninqanqa unay hebreo idiömacho capaz *tröpa* o *mandaq* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

musyayarqantsu wakin Israel runakuna marka waqtancho pakaraykäyanqanta. 15 Tsaymi Josuéwan kaykaq runakunaqa qeshpiq tukur tsunyaq jirkaman aywaq nänipa aywayarqan. 16 Qeshpiqta rikarmi Hai runakunapa mandaqnin rey llapan runakunata nirqan Israel runakunata qatipäyänanpä. Tsaynö qatiparmi markapita karuyaq aywayarqan. 17 Tsaymi markacho quëdaqkunata washänanpä Hai markacho ni Bet-el markacho juk runallapis quëdarqantsu.

18 Tsaypitanami Josuéta TAYTA DIOS nirqan: "Lanzaykita Hai markalämanpa joqariy. Noqami yanapashayki ushakätsiyänaykipä".

Tsaynö niptinmi Josuéqa lanzanta joqarirqan. 19 Tsaymi Israel runakunaqa pakaraykäyanqanpita yarqaskamur cörrilla markaman yaykuskir llapan wayikunatapis rupatsir ushayarqan.

20-21 Israel runakunata qatipaykäyanqancho Hai runakuna tikraykuyänanpäqa pasaypa yanayparämi markapita qoshni shäriykarqan. Josuéwan kaykaq Israel runakunanami tsaynö rupaykanqanta rikaykur tsunyaq jirkapa qeshpiykäyanqanpita kutiykur Hai runakunata atacar qallaykuyarqan. Tsaymi Hai runakunaqa maypa qeshpiytapis kamäpakuyarqantsu. 22 Nirkurnami marka rupatsiq Israel runakuna yarqayämurqan Hai runakunawan pelyayänanpä. Tsaynö ishkanläpita atacarmi Hai runakunata llapanta wanutsiyarqan. 23 Hai markapa mandaqnin reyllatami kawaykaqta tsarirkur Josuéman apayarqan.

24 Qatipaqnin runakunata wanutsir ushaskirnami Israel runakuna Hai markaman kutiykur llapan tsaycho kaqkunata wanutsiyarqan. 25 Tsay junaqmi Hai runakunata warmitapis ollqutapis chunka ishkay waranqata (12,000) wanutsiyarqan. 26 Josuéqa tsaycho taq runakunata llapanta ushakätsiyanqanyaqmi lanzanta Hai markamanpa toqirarqan. 27 Uywakunata y markacho tariyanqan kuyayllapä kaqkunataqa manami ushakätsiyarqantsu. Tsaypa trokinqa Josuéta TAYTA DIOS ninqannöllami kikinkunapäna apakuyarqan. 28 Hai markata Josué rupatsinqanpitami kananyaqpis raqäkunalla kaykan.

29 Hai markapa mandaqnin reytaqa Josué wanuskatsirmi tardiyaq qeruman warkatsirqan. Rupay jeqaykaptinnami jipiskatsimur marka yaykunaman apatsirqan. Nirkurnami aya jananman rumikunata qotuyänanpä nirqan. Tsay rumikunata qotuyanqanqa kananyaqmi kaykan.

Ebal jirkacho leykunata Josué liyinqan

30 Tsaypitanami Ebal jirkacho Israel runakuna yärakuyanqan TAYTA DIOSPÄ *altarta Josué pirqarqan. 31 Tsay altartaqa TAYTA DIOSPA sirviqnin Moisés Israel runakunata ninqannömi llaqllanni rumikunawan pirqarqan. *Moisés qellqanqan leykunachöpis kaynömi qellqaraykan: "Altarta pirqarqa llaqllashqa rumiwanqa ama pirqayankitsu".†

Tsaychömi Israel runakunaqa rupatsina sacrificiupä y alli päsakuy sacrificiupä uywakunata altarcho rupatsiyarqan. 32 Tsaynöllami Israel runakuna rikaykäyaptin pirqanqan altar rumikunaman Moisés yachatsinqan leykunata Josué qellqarqan.†

33 Tsaypitami Israel runakuna, paykunawan kaykaq jäpa runakuna, mayor runakuna y juezkunapis ishkay partiman qorikäyarqan Tayta Diospa bendicionninta chaskiyänanpä. TAYTA DIOSPA sirviqnin Moisés ninqannömi† pullan runakuna qorikäyarqan

† **8.31** Éxo. 20.25. † **8.32** Deut. 27.2-8. † **8.33** Deut. 27.11-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Gerizim jirka chakinman y pullannami qorikäyarqan Ebal jirka chakinman. Tsay jirkakuna chawpincho kaykaq pampaman TAYTA DIOSPA *Pactu Babulninta apaykurmi Leví trïbu sacerdötikuna ichiräyarqan.

34 Nirkurnami Moisés qellqanqan leykunata Josué jinchi liyimurqan. Tsaynöllami liyimurqan bendicionkuna y maldicionkuna qellqaranqankunatapis.† 35 Moisés qellqanqan leykunatami Israel runakuna wiyayänanpä llapanta Josué liyimurqan. Tsay junaqmi tsaycho kaykäyarqan runakuna, warmikuna, wamrakuna y paykunawan kaykaq jäpa runakunapis.

Gabaón runakuna Josuéta llullapäyanqan

9 1 Heteo runakunapa, amorreo runakunapa, cananeo runakunapa, ferezeo runakunapa, heveo runakunapa y jebuseo runakunapa mandaqnin reykunami wakin markakunata Israel runakuna ushakätsiyanqanta wiyayarqan. Tsay reykunami täyarqan jallqakuna kanqan partipa, *Sefelapa y Mediterráneo Lamar kuchunpa hasta Líbanuyaq. Llapan tsay partikunaqa Jordán mayu tsimpan rupay jeqanan kaqläpami karqan. 2 Tsay reykunami willanakuyarqan Josuéta y Israel runakunata atacayänanpä.

3 Gabaóncho taq runakunaqa Jericó markata y Hai markata Josué ushakätsinqanta wiyarmi 4 llullapäyänanpä yarpachakuyarqan. Tsaymi Josué kaqman runakunata kachayarqan. Paykunami makwa costalninkunata y qarapita rurashqa makwa y remendashqa vïnu wiñakuyänankunata ashnunkunaman chaqnakurkur aywayarqan. 5 Tsaynöllami makwa llanqinkunata y remendashqa latsapakunatapis jatikuyarqan. Nirkurnami nänipa aywar mikuyänanpäpis mupallishqa chukru tantata apayarqan. 6 Gilgal campamentuman chaykurninmi Josuéta y Israel runakunata niyarqan: "Qamkunawan alli kawanantsikpämi pasaypa karupita *pactu ruraq shäyämushqä".

7 Tsaynö niyaptinmi Israel runakuna heveo runakunata niyarqan: "Qamkunaqa capazchi cercallachöpis täyanki. Cercacho täyaptikiqa pactuta ama rurashuntsu".†

8 Niptinpis Josuétami niyarqan: "Noqakunaqa munanqaykitami rurayäshä".

Josuénami tapurqan: "¿Maypitatä kayanki? ¿Mayqan casta runakunatä kaykäyanki?"

9 Paykunanami niyarqan: "TAYTA DIOSNIKIKUNA Egipto runakunata imanö castiganqantapis musyaskirmi karupita shäyämushqä. 10 Tsaynöpis musyayashqämi Jordán mayu wak tsimpancho taq amorreo runakunapa ishkay mandaqnin reykunata imanö ushakätsinqanta.† (Paykunaqa kayarqan Hesbón markapa mandaqnin rey Sehón y Basán partipa mandaqnin rey Ogmi. Ogqa Astarotchömi tarqan.) 11 Tsaynöpami autoridänïkunawan marka mayïkuna kachayämar niyämashqa: 'Mirkapata kamarikuskir Israel runakuna kaqman aywar niyanki: "Noqakuna sirvishuqnikikunami kaykäyä. Kanan pactuta rurashun alli kawanantsikpä" ' nir. 12 Niyämanqannöllami shäyämushqä. Markäpita yarqamur mirkapäkunapä kay tantakunata achaykaqllatami qepikayämurqä. Kananqa mupallishqa y chukrushqanami kaykan. 13 Kay qarakunamanpis mushuqmanmi vïnuta wiñayämurqä. Kananqa rachir ushashqanami kaykan. Tsaynö karuta shäyämuptïmi

†**8.34** Deut. 11.29; 27—28. †**9.7** Éxo. 23.32; 34.12; Deut. 7.2; 20.15-16.
†**9.10** Núm. 21.21-35.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

latsapäkunapis ushakashqa y llanqïkunapis makwayashqa”.
14 Tsaynö niyaptinmi apayanqanta
rikaykur Israel runakuna criyir mikuyarqan. Rasunpaypa karupita kayanqanta musyayänanpä TAYTA DIOSTA manami tapukuyarqantsu. 15 Tsaynöpami paykunata Josué awnirqan mana wanutsinanpä. Nirkurmi Israel mayor runakuna TAYTA DIOSPA jutincho awniyarqan tsay pactuta cumpliyänanpä.
16 Tsaypita kimsa junaqtanami
Israel runakuna musyayarqan Gabaón runakuna cercallacho täyanqanta.
17 Tsayta musyaskirmi ashiq aywarnin kimsa junaq aywaycho tariyarqan Gabaón runakunapa markankunata. Paykunapa markankunami karqan Gabaón, Cafira, Beerot y Quiriat-jearim. 18 Tsaycho tarirpis yärakuyanqan TAYTA DIOSPA jutincho autoridäkuna awnishqa kayaptinmi wanutsiyarqantsu.

Gabaón runakunawan pactuta rurayanqanpitami Israel runakuna autoridäninkunapa contran parlayarqan. 19 Tsaymi autoridäkuna niyarqan: “Noqakuna TAYTA DIOSPA jutincho jurarmi mana wanutsinantsikpä awniyashqä. Tsaymi kananqa ima ruraytapis puëdintsiktsu. 20 Tsaynö kaykaptinqa ama wanutsishuntsu. Jurayanqäta mana cumpliyaptïqa TAYTA DIOSPIS pasaypami rabyakunqa”.
21 Tsaynömi mana wanutsiyänanpä
niyarqan. Tsaymi Gabaón runakunata churayarqan Israel runakunapä yantata apapuyänanpä y yakuta ashtapäyänanpä. Tsaynöpami Gabaón runakunawan pactu rurayanqanta autoridäkuna cumpliyarqan.
22 Gabaón runakunata qoriykur-
nami Josué nirqan: “Kay cercallacho taykarqa ¿imanirtä ‘karupitami shäyämushqä’ nir llullapäyämashqayki?
23 Tsaynö llullapäyämanqaykipitami TAYTA DIOS churayäshunki imaypis wätay kayänaykipä. Kananpitaqa TAYTA DIOSNÏPA wayinmanmi yantata apayämunki y yakuta ashtayämunki”.
24 Tsaynö niptinmi Josuéta niyarqan:
“Sirviqnin Moiséstashi TAYTA DIOSNIKIKUNA ninä kay nacioncho taq llapan runakunata wanutsiyämänaykipä. Tsaymi wanuyta mantsarir llullapäyashqä, taytay. 25 Kananqa makikikunachömi kaykäyä. Niyämanqaykitami imatapis rurayäshä”.
26 Tsaynöpami Gabaón runakunata
Josué salvarqan Israel runakuna mana wanutsiyänanpä. 27 Tsay junaqmi Gabaón runakunata churarqan Israel runakunapä imaypis yantata apapäyänanpä y yakuta ashtapäyänanpä. Tsaynöllami churarqan TAYTA DIOSPA *altarninpäpis yantatawan yakuta apapäyänanpä. Kananyaqpis tsaynöllami ruraykäyan.

Amorreo runakunata ushakätsiyanqan

10 1 Jerusalén markapa mandaq-
nin rey Adonisedecmi mayarqan Jericó markata y mandaqnin reyta ushakätsinqannölla Hai markata y mandaqnin reytapis Josué ushakätsinqanta. Tsaynöllami mayarqan Gabaón runakunawan alli kawayänanpä Israel runakuna *pactu rurayanqanta.
2 Gabaón markaqa Hai markapitapis
mas jatun karmi rey tanqan markanö karqan. Tsaycho taq runakunapis pelyay yachaqmi kayarqan. Tsaymi Israel runakuna atacaptin Gabaón runakuna yanapayänanpä kanqanta yarpar Adonisedec y Jerusaléncho taq runakunapis pasaypa mantsariyarqan.
3 Tsaymi Jerusalén markapa man-
daqnin rey Adonisedecqa willakuqkunata kacharqan Hebrónpa mandaqnin rey Hohamman, Jarmutpa mandaqnin rey Pireamman, Laquispa mandaqnin rey Jafíaman y Eglónpa mandaqnin rey Debirman. Chaykurmi kachanqan runakuna niyarqan: 4 “Gabaón

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunami Israel runakunawan y mandaqnin Josuéwan alli kawayänanpä pactuta rurayashqa. Tsaynö kaykaptinqa Gabaón runakunata atacanantsikpä shamur yanapaykayällämay".

5 Tsaynö niptinmi Jerusalén markapa, Hebrón markapa, Jarmut markapa, Laquis markapa y Eglón markapa pitsqan mandaqninkuna soldädunkunawan qorikar aywayarqan Gabaón markata atacayänanpä. Tsay reykunaqa amorreo runakunapa mandaqnin reykunami kayarqan.

6 Tsayta musyaskirmi Gabaón markacho taq runakunapis willakuqta Gilgalman kachayarqan Josuéta rugakur niyänanpä: "Jallqakunacho taq amorreo runakunapa mandaqnin reykunami ushakätsiyämänanpä soldädunkunawan qorikäyämushqa. Wätaynikikuna kaykäyaptïqa juklla shamur mana ushakätsiyämänanpä yanapaykayällämay".

7 Tsaynö niyaptinmi Josuéqa Gilgalpita llapan mas chölun kaq soldädunkunawan juklla aywarqan.
8 Aywaykäyaptinnami Josuéta TAYTA DIOS nirqan: "Gabaón markata atacaq runakunata ama mantsaytsu. Vinciyänaykipä yanapaptï manami mayqanpis ichipäyäshunkitsu".

9 Tsaymi Gilgalpita Israel runakunawan warat aywaykur illaqpita amorreo runakunata atacayarqan. 10 Tsaynö atacayaptinmi amorreo runakunapa shonqunkunaman pasaypa mantsariyta TAYTA DIOS churarqan. Tsaynöpami Israel runakuna tsaytsika runakunata Gabaóncho wanutsiyarqan. Wakin kaqtanami qeshpiykäyaqta qatipaykur Bet-horónman aywaq nänicho wanutsiyarqan. Bet-horónpitanami wakintapis wanutsiyarqan Azecayaq y Macedayaq. 11 Amorreo runakuna Bet-horónpita uraypa Azecayaq qeshpiykäyaptinmi rumi tsikasaq runtu tamyata TAYTA DIOS tamyatsimurqan. Tsay tamyawanmi Israel runakuna espädawan wanutsiyanqanpitapis mas atska runakuna wanuyarqan.

12 Amorreo runakunata ushakätsiyänanpä TAYTA DIOS yanapanqan junaqmi llapan Israel runakunapa ñöpancho TAYTA DIOSTA mañakur Josué nirqan: "Gabaón marka janancho rupayta takyätsiy. Tsaynölla Ajalón pampa janancho killata takyätsiy".

13 Josué tsaynö mañakuptinmi rupaypis killapis kuyuyarqantsu contran runakunata Israel runakuna wanutsir ushayanqanyaq. Jaser libruchöpis[f] tsaynö päsanqanmi qellqaraykan. Pullan ciëluchömi cäsi juk junaq qoyat rupay takyararqan. 14 Tsay junaq rupayta takyätsinqannöqa manami pï runa mañakuptinpis TAYTA DIOS takyätsishqatsu. Tsay junaqmi Israel runakunata TAYTA DIOS yanaparqan contrankunata ushakätsiyänanpä.

15 Tsaypitanami Josuéwan Israel runakuna kutiyarqan Gilgalcho campamentunkunaman.

Pitsqan reykunata Josué wanutsinqan

16 Amorreo runakunapa pitsqa mandaqnin reykunami qeshpir Macedacho kaykaq machayman pakakuyarqan.
17 Machaycho pakaraykäyanqanta willayaptinmi 18 Josué nirqan: "Jatusaq rumikunawan machay punkuta tsapaykur täpayänanpä runakunata churayay.
19 Mana täpaq kaqkunaqa contrantsik runakunata qatipaykur wanutsiyay. TAYTA DIOSNINTSIK makintsikman churaykämuptinqa markankunaman mana kutiyänanpä llapanta wanutsir ushayay".

20 Tsaymi amorreo runakunata Josuéwan Israel runakuna vincir atskata

[f] **10.13** Jaser libruqa manami Bibliatsu kaykan, sinöqa juk librumi. Tsay libruqa unaynami oqrakashqa (2Sam. 1.18).

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wanutsiyarqan. Juk ishkayllanami qeshpir corralashqa markankunaman amparakuyarqan. 21 Tsayyaqmi Josué shuyararqan Macedacho kaykaq campamentucho. Wanutsiyta ushaskirmi Israel runakunaqa Josué kaykanqan kaqman llapanpis yamaylla kutiyarqan. Tsaypitaqa manami pipis Israel runakunapa contran parlarqantsu.

22 Nirkurnami Josué nirqan: "Machay punkuta kichaskir pitsqan reykunata apayämuy".

23 Tsaynö niptinmi machaypita jipiyämurqan Jerusalén markapa, Hebrón markapa, Jarmut markapa, Laquis markapa y Eglón markapa mandaqnin reykunata. 24 Chaykatsiyaptinnami Israel runakunata qayaykatsir mandaq soldädukunata Josué nirqan: "Kay reykunata kunkanpita jaruyay".

Tsaymi ninqannö rurayarqan. 25 Nirkurnami Josué nirqan: "TAYTA DIOS kanan junaq ushakätsinqannöllami llapan contrantsikkunata ushakätsinqa. Tsaynö kaykaptinqa kallpata tsarir pitapis ama mantsayaytsu".

26 Nirkurnami Josuéqa tsay reykunata wanuskatsir tardiyaq qerucho warkurätsirqan. 27 Rupay jeqaykaptinnami qerukunacho toqriraykaqta jipiskatsir pakakuyanqan machayman jitaratsirqan. Nirkurmi jatunkaray rumikunawan machayman yaykunata tsapaskatsirqan. Tsayqa kananyaqpis jinallarämi kaykan.

Wakin markakunata Israel runakuna ushakätsiyanqan

28 Maceda markacho taq runakunata y mandaqnin reytapis tsay junaqllami Josuéqa soldädunkunawan aywar espädawan wanutsir ushayarqan. Jericócho taq runakunata y mandaqnin reyta wanutsiyanqannömi tsaycho taq runakunatapis llapanta wanutsir ushayarqan.

29 Tsaypita Libna markaman aywarmi Israel runakunawan Josué atacayarqan. 30 Tsaychöpis vinciyänanpä TAYTA DIOS yanapaptinmi tsaycho taq runakunata y mandaqnin reyta ushakätsiyarqan. Jericócho taq runakunata y mandaqnin reyta wanutsiyanqannömi tsaycho taqkunatapis llapanta wanutsir ushayarqan.

31 Libnapitanami Laquis markaman Israel runakunawan Josué aywarqan. Nirkurmi cercancho campamentunkunata ruraykur atacaq yaykuyarqan. 32 Atacayanqanpita juk junaqtami Laquis markacho taq runakunata y mandaqnin reytapis Israel runakunapa makinkunaman TAYTA DIOS churarqan. Tsaymi tsaycho kaqtaqa Libnacho rurayanqannölla llapan runakunatapis uywakunatapis Israel runakuna wanutsiyarqan. 33 Atacayanqanta musyaskirmi Gezer markapa mandaqnin rey Joram soldädunkunawan Laquischo taqkunata yanapayänanpä aywayarqan. Jinatami Josuépa soldädunkuna llapanta vincir wanutsiyarqan.

34 Laquis markapitanami Josuéqa Israel runakunawan Eglón markaman aywayarqan. Cercancho campamentunkunata ruraykurmi paykunatapis atacayarqan. 35 Laquischo runakunata y uywakunata wanutsir ushayanqannöllami tsaychöpis tsay junaq llapanta espädawan wanutsir ushayarqan.

36 Eglón markapitanami Israel runakunawan Josué aywar Hebrón† markata atacayarqan. 37 Tsay markachöpis Eglón markacho ushayanqannöllami espädawan llapanta wanutsir ushayarqan. Tsaymi reyta, markacho taq runakunata y caseriunkunacho taq runakunatapis wanutsiyaptin pipis kawaykarqa quëdarqantsu.

38 Tsaypita aywarmi Debir† markata Israel runakunawan Josué atacayarqan. 39 Tsaychöpis Hebróncho y

† **10.36** Jos. 15.13; Jue. 1.10. † **10.38** Jos. 15.15; Jue. 1.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Libnacho wanutsir ushayanqannöllami
Debir markapa mandaqnin reyta,
tsaycho taq runakunata y caseriun-
kunacho taq runakunatapis llapanta
espädawan wanutsir ushayarqan.
40 Yärakuyanqan TAYTA DIOS nin-
qannöllami Israel runakunawan Josué
wanutsir ushayarqan jallqakunacho
taq runakunatawan mandaqnin reyku-
nata, *Neguevcho taq runakunatawan
mandaqnin reykunata, *Sefelacho taq
runakunatawan mandaqnin reykunata
y Jordán mayu pampakunaman aywaq
bajädacho taq runakunatawan man-
daqnin reykunatapis.† Tsaymi paykuna
täyanqan llapanpis Israel runakuna-
päna karqan. 41 Tsay runakunatami
wanutsir ushayarqan Cades-barnea-
pita hasta Gazayaq y Gosénpita hasta
Gabaónyaq. 42 Israel runakuna yära-
kuyanqan TAYTA DIOS yanapaptinmi
campamentuman mana kutiyllapa
llapan tsay runakunata ushakätsiyar-
qan. 43 Nirkurnami Gilgalcho kaykaq
campamentuman Israel runakunawan
Josué kutikuyarqan.

Rey Jabínta y yanapaqninkunata Josué vincinqan

11 1 Israel runakuna tsaynö
rurayanqanta musyaskirmi
Hazor markapa mandaqnin rey Jabín
willakuqta kacharqan Madón markapa
mandaqnin rey Jobabman, Simrón
markapa mandaqnin reyman y Acsaf
markapa mandaqnin reymanpis aywar
pelyar Israel runakunata atacar yana-
payänanpä. 2 Tsaynöpis kacharqan
norti kaqlä jallqakunacho kaykaq mar-
kakunapa mandaqnin reykunaman,
Cineret qochapita sur kaqlä *Arabá
pampacho kaykaq markakunapa
mandaqnin reykunaman, *Sefelacho
kaykaq markakunapa mandaqnin
reykunaman y Dorlächo kaq marka-
kunapa mandaqnin reykunamanpis.
Dor markaqa rupay jeqanan kaqlä
costachömi kaykan. 3 Tsaynöllami
kacharqan Jordán mayu wak tsim-
pancho y kay tsimpancho taq cananeo
runakunapa mandaqnin reykunaman,
amorreo runakunaman, heteo runaku-
naman, ferezeo runakunaman, jallqa-
kunacho taq jebuseo runakunaman y
Mizpacho kaq Hermón jirka chakincho
taq heveo runakunamanpis.
4 Tsaynö qayatsiptinmi llapan rey-
kuna soldädunkunawan, cawallun-
kunawan y guërrapä ruratsiyanqan
carrëtankunawanpis aywayarqan.
Llapan qorikarmi lamar kuchuncho
aqushanörä yupaytapis mana atipaypä
kayarqan. 5 Llapan tsay soldädukunami
Israel runakunata atacayänanpä
Merom raqra ñöpanman qorikäyarqan.
6 Tsaymi Josuéta TAYTA DIOS nirqan:
"Tsay runakunata ama mantsaytsu.
Waray junaqmi kaynö höra llapan
contrayki soldädukunata wanutsiyä-
naykipä qamkunapa makikikunaman
churamushä. Cawallunkunapa ankun-
kunatapis kachätsiyanki y guërra
carrëtankunatapis llapanta rupatsir
ushakätsiyanki".
7 Tsaynö niptinmi Josuéqa soldädun-
kunawan Merom raqracho contran-
kunata illaqpita atacayarqan. 8 TAYTA
DIOSMI yanaparqan llapanta ushakä-
tsiyänanpä. Tsaymi qatikachäyarqan
hasta jatun Sidón markayaq y hasta
Misrefot-maimyaq. Tsaynöllami rupay
yarqamunan kaqläpa qatikachäyarqan
hasta Mizpa pampayaq. Tsaynö pelyar
manami ni jukllayllatapis kawaykaq-
taqa jaqiyarqantsu. 9 TAYTA DIOS nin-
qannöllami contrankunapa cawallun-
kunapa ankunkunata kachätsiyarqan
y guërra carrëtankunatapis rupatsir
ushayarqan.
10 Tsaypita kutimurnami Josuéqa
Hazor markata atacar mandaq reyta
espädawan wanutsirqan. Ñöpataqa

† **10.40** Jue. 1.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hazor markapa mandaqnin reypa
munayninchömi wakin reykunapis
kayarqan. 11 Hazorcho taq llapan runa-
kunata llapanta wanuskatsirmi marka-
tapis rupatsir ushayarqan.
12 Tsaynöllami wakin markakuna-
manpis yaykur reykunatapis Josué
wanutsir usharqan. Llapantapis rurar-
qan TAYTA DIOSPA sirviqnin Moisés
ninqannöllami. 13 Jirkankuna janan-
cho shäritsiyanqan kaq markakuna-
taqa manami rupatsirqantsu, tsaypa
trokinqa Hazorllatami rupatsirqan.
14 Ushakätsiyanqan markakunapitaqa
runakunata wanuskatsirmi uywanku-
nata y llapan imaykankunatapis Israel
runakuna kikinkunapäna apakuyarqan.

Moisés ninqankunata
Josué cumplinqan

15 Sirviqnin Moisésta TAYTA DIOS
ninqannöllami llapantapis Josué cum-
plirqan. 16 Tsaymi *Neguevman, Gosén
partiman, *Sefelaman, *Arabá pampa-
man y Israelcho llapan jallqakunaman
Israel runakunawan Josué yaykuyar-
qan. 17 Tsaynöllami Seirlächo kaykaq
Halac jirkapita hasta Líbano pampa-
cho kaykaq Baal-gadyaq yaykur llapan
markakunapa mandaqnin reykunata
wanutsiyarqan. Baal-gadqa Hermón
jirka chakinchömi kaykan. 18 Pay-
kunata vincinanpäqa atska watami
pelyayarqan.
19 *Pactuta rurashqa karmi Gabaón-
cho taq heveo runakunataqa Josué
wanutsirqantsu. Tsaypita kaqtaqa
llapantami ushakätsirqan. 20 Puntataqa
tsaycho taq runakunapa shonqunku-
nata TAYTA DIOSMI chukruyätsirqan
Israel runakunapa contran shärir
pelyayänanpä. Tsaynö kaptinpis Moi-
sésta Tayta Dios ninqannöllami tsay
runakunata mana kuyapaypa ushakä-
tsiyarqan.†
21 Tsaynöllami anaceo runakunapa
markankunatapis Josué chipyaq ush-
akätsirqan: Hebrónta, Debirta, Anabta,
Israel jallqakunacho kaq markakunata
y Judá jallqakunacho kaq markaku-
natapis.† 22 Tsaynöpami entëru Israel-
cho jukllayllapis anaceo runakuna
kawaykar quëdayarqantsu. Gaza, Gat
y Asdod markakunallachönami Anac
runakuna kayarqan.
23 Moisésta TAYTA DIOS ninqannö-
llami llapan markakunatawan chakra-
kunata Josué qoriskir Israel trïbuku-
nata rakiparqan. Tsaypitaqa guërra
mana kaptin Israel runakuna añaw-
nami kawakuyarqan.

Moisés wanutsinqan reykuna
pï kayanqanpis

12 1 Jordán mayuta manarä tsim-
parmi ishkay reykunata wanu-
tsir nacionninkunata Israel runakuna
qechuyarqan. Tsay reykunaqa manda-
yarqan Arnón mayupita hasta Hermón
jirkayaqmi. Tsay karqan *Arabá pampa
tsimpan rupay yarqamunan kaqläpami.
2 Juk wanutsinqan reyqa amorreo
runakunapa mandaqnin Sehónmi
karqan. Paymi Hesbóncho tarqan.
Rey Sehónqa mandarqan Arnón mayu
ñöpancho kaykaq Aroerpita hasta
Jaboc mayuyaqmi. Jaboc mayu amo-
nita runakunapa lindërun kaptinmi
pullan Galaadpis paypa munaynincho
karqan. 3 Tsaynöllami Sehónpa muna-
yninchо karqan Jordán mayu ñöpan
pampakuna Cineret qochapita[g] hasta
Arabá Lamaryaq (Arabá Lamarqa
*Kachi Lamarmi kaykan) y Bet-jesi-
motpita sur kaqläpa aywar hasta Pisga
niyanqan jirka chakinyaq. Tsaykuna
karqan Arabá pampa tsimpan rupay
yarqamunan kaqlächömi.
4 Jukaq wanutsinqan reynami Basán
partipa mandaqnin rey Og karqan.

[g] **12.3** Cineret qochaqa Galilea qochami kaykan.
† **11.20** Deut. 7.16. ‡ **11.21** Jue. 1.10-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Payllanami refaíta runa karqan. Og
tarqan Astarotcho y Edreichömi.
5 Ogpa munayninchömi karqan Her-
món jirkapita hasta Salcayaq, entëru
Basán partipita hasta Gesur lindë-
ruyaq y Maaca lindëruyaq. Pullan
Galaadpis Hesbóncho taq rey Sehónpa
lindërunyaqmi paypa munaynincho
karqan.† 6 Tsay ishkay reykunatami
TAYTA DIOSPA sirviqnin Moisés Israel
runakunawan vinciyarqan. Nirkur tsay
partikunatami herenciata rakiparqan
Rubén trïbuta,† Gad trïbuta y pullan
Manasés trïbuta.

Josué wanutsinqan reykuna pï kayanqanpis

7 Israel runakunawan Jordán mayuta
tsimpaskirmi atska reykunata Josué
wanutsirqan. Tsay reykuna manda-
yanqan partikunami karqan Líbano
pampacho kaq Baal-gadpita hasta
Seir partiman aywaq Halac jirkayaq.
Tsay partikunatami Israel trïbukunata
Josué rakiparqan herencian kananpä.
8 Tsaymi Israel runakuna chaskiyan-
qan partikuna karqan jallqakuna kan-
qan partikuna, *Sefela, *Arabá pampa,
lamar kuchun pampakuna, tsunyaq
jirkakuna y *Neguevpis. Tsay parti-
kunaqa heteo runakunapa, amorreo
runakunapa, cananeo runakunapa,
ferezeo runakunapa, heveo runaku-
napa y jebuseo runakunapami karqan.
9 Wanutsinqan reykunami kayarqan:
Jericó markapa mandaqnin rey,
Bet-elpa ñöpancho kaykaq Hai
markapa mandaqnin rey,
10 Jerusalén markapa mandaqnin rey,
Hebrón markapa mandaqnin rey,
11 Jarmut markapa mandaqnin rey,
Laquis markapa mandaqnin rey,
12 Eglón markapa mandaqnin rey,
Gezer markapa mandaqnin rey,
13 Debir markapa mandaqnin rey,
Geder markapa mandaqnin rey,
14 Horma markapa mandaqnin rey,
Arad markapa mandaqnin rey,
15 Libna markapa mandaqnin rey,
Adulam markapa mandaqnin rey,
16 Maceda markapa mandaqnin rey,
Bet-el markapa mandaqnin rey,
17 Tapúa markapa mandaqnin rey,
Hefer markapa mandaqnin rey,
18 Afec markapa mandaqnin rey,
Sarón markapa mandaqnin rey,
19 Madón markapa mandaqnin rey,
Hazor markapa mandaqnin rey,
20 Simron-merón markapa mandaq-
nin rey,
Acsaf markapa mandaqnin rey,
21 Taanac markapa mandaqnin rey,
Meguido markapa mandaqnin rey,
22 Cedes markapa mandaqnin rey,
Carmelucho kaykaq Jocneam mar-
kapa mandaqnin rey,
23 Dor provinciacho kaykaq Dor mar-
kapa mandaqnin rey,
Gilgalcho kaykaq Goim markapa
mandaqnin rey
24 y Tirsa markapa mandaqnin rey.
Tsay llapan wanunqan reykunami
kimsa chunka juk (31) kayarqan.

Yaykuyänanpä kaq partikuna maypa maypa kanqanpis

13 1 Josué pasaypa awkinna kay-
kaptinmi TAYTA DIOS nir-
qan: "Pasaypa awkinnami kaykanki.
Qechuypä partikunaqa atskarämi kay-
kan. 2 Jinallarämi qechuypä kaykan
filisteo runakuna y gesureo runakuna
täyanqan partikuna. 3 Tsay qechuypä
kaq partikunaqa kaykan Sihor mayu-
pita hasta cananeo runakuna täyan-
qan Ecrónpa lindërunyaqmi. Sihor
mayuqa Egiptupa lindërunpami päsan.
Tsaynöpis tsay manarä qechunqayki
partikunachömi kaykan filisteo runa-
kunapa pitsqa mandaqnin täyan-
qan markakuna. Tsay markakunaqa
kaykan Gaza, Asdod, Ascalón, Gat y

† **12.5** Núm. 21.21-35; Deut. 2.26—3.11. † **12.6** Núm. 32.33; Deut. 3.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ecrón. Tsaynöpis manarämi qechush-
qaykirätsu aveo runakuna täyanqan
partikunata. 4 Tsay partiqa sur kaq-
läpami kaykan. Tsaynöpis manarämi
qechushqaykirätsu cananeo runakuna
täyanqan partikunata. Tsay partiku-
naqa kaykan Sidón runakuna täyan-
qan Meharapita hasta Afecyaqmi.
Afecqa amorreo runakuna täyanqan
lindërunchömi kaykan. 5 Tsaynöpis
manarämi qechushqaykirätsu giblita
runakuna täyanqan partikunata y
llapan Líbanuta Baal-gadpita hasta
Hamatman yaykunayaq. Tsayqa kay-
kan rupay yarqamunan kaqläpami.
Baal-gadqa Hermón jirka chakinchömi
kaykan. 6 Tsay partikunata qechurmi
Israel runakuna yaykuyllanta qarqu-
shä Sidón runakunata y jallqakunacho
taq runakunatapis Líbanupita patsa
hasta Misrefot-maimyaq. Qechuskir-
nami noqa ninqänölla Israel runa-
kunata tsay partikunata rakipanki
herenciankuna kananpä. 7 Isqun trï-
bukunatawan pullan Manasés trïbuta
herenciankunata rakiparqa llapan tsay
partikunata rakipanki".

Jordán mayu tsimpancho lindërunkuna maypa kanqanpis

8 Jordán mayu tsimpan rupay yarqa-
munan kaqläpami Rubén trïbu runa-
kuna, Gad trïbu runakuna y pullan
Manasés trïbu runakuna herencian-
kunata puntata chaskiyarqan. Tsayku-
nataqa TAYTA DIOSPA sirviqnin Moisésmi
rakiparqan.† 9 Paykunapa herencian-
kunaqa karqan Arnón mayu ñöpancho
kaykaq Aroerpita y Arnón raqracho
kaykaq markapita hasta Dibónyaqmi.
Tsaynöllami herenciankuna karqan
llapan Medeba pampa 10 y Hesbón-
cho taq rey Sehón mandanqan llapan
markakuna hasta amonita runaku-
napa lindërunyaq. Sehónqa amorreo
runakunapa mandaqnin reymi karqan.
11 Tsaynöllami herenciankuna kar-
qan Galaad parti, gesureo y maacateo
runakuna täyanqan partikuna, Her-
món jirka aywaq jallqakunawan Basán
partipis hasta Salcayaq. 12 Tsaynöpis
herenciankuna karqan Basán partipa
rey Og mandanqankuna. Og tarqan
Astarotcho y Edreichömi. Payllanami
refaíta runa karqan. Og mandanqan
runakunata wanuskatsirmi markanku-
nata Moisés qechurqan. 13 Gesurcho y
Maacacho taq runakunatami itsanqa
qarqurqantsu. Tsaymi kananyaqpis
Israel runakunawan jinalla taykäyan.
14 Moisésqa manami ima herenciata-
pis Leví trïbu runakunata rakiparqan-
tsu. Tsaypa trokinqa TAYTA DIOS nin-
qannöllami paykunapä karqan Israel
runakuna apayanqan sacrificiukuna.†

Rubén trïbu runakunapa lindërunkuna maypa kanqanpis

15 Rubén trïbu runakunata castanpa
castanpa Moisés rakipaptinmi 16 heren-
ciankuna karqan Arnón mayu ñöpan-
cho kaykaq Aroer marka, Arnón raqra-
cho kaykaq marka y llapan Medeba
pampapis hasta 17 Hesbónyaq. Tsay-
nöllami herenciankuna karqan tsay
pampacho kaykaq markakunapis. Tsay
markakuna karqan Dibón, Bamot-baal,
Bet-baal-meón, 18 Jahaza, Cademot,
Mefaat, 19 Quiriataim, Sibma, Zaret-
sahar (Zaret-saharqa pampacho
kaykaq jirkanchömi kaykan), 20 Bet-
peor y Bet-jesimotpis. Tsaynöllami
herenciankuna karqan Pisga niyanqan
jirka chakincho tunakuna. 21 Tsay-
nöpami Rubén trïbu runakunapa
herencian karqan entëru pampacho
kaykaq markakuna y Hesbóncho taq
rey Sehón llapan mandanqan marka-
kuna. Sehónqa amorreo runakunapa
mandaqnin reymi karqan. Paytawan
paypa munaynincho kaykaq madia-
nita runakunapa mandaqninkunatami

† **13.8** Núm. 32.33; Deut. 3.12. † **13.14** Deut. 18.1-8; Jos. 13.33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Moisés wanutsirqan. Tsay mandaqkunami kayarqan Evi, Requem, Zur, Hur y Reba. 22 Paykunawan pelyar atska runakunatami Israel runakuna wanutsiyarqan. Tsaychömi Beorpa tsurin adivinaq Balaamtapis wanutsiyarqan. 23 Rubén trïbu runakunapa herenciankunapa lindërunmi karqan Jordán mayu kuchunpa. Tsay markakunata y caseriukunata Rubén trïbu runakunami castanpa castanpa chaskiyarqan.

Gad trïbu runakunapa lindërunkuna maypa kanqanpis

24 Gad trïbu runakunatapis castanpa castanpa Moisés rakipaptinmi 25 herenciankuna karqan Jazer, Galaad particho kaykaq llapan markakuna y pullan amonita runakunapa markankunapis hasta Rabá tsimpancho kaykaq Aroeryaq. 26 Tsaynöllami herencian karqan Hesbónpita hasta Ramatmizpayaq y Betonimyaq y Mahanaimpita hasta Debiryaq. 27 Jordán mayu ñöpan pampakunachöpis herencian karqan Bet-aram, Bet-nimra, Sucot, Zafón y Hesbóncho taq Sehón mandanqan wakin markakunapis. Lindërunmi Jordán mayu kuchullanpa aywararqan hasta Cineret qocha kuchunyaq. Llapanpis Jordán mayu rupay yarqamunan kaqläpami karqan. 28 Tsay markakunatami caseriukunatawan Gad trïbu runakuna castanpa castanpa chaskiyarqan.

Pullan Manasés trïbu runakunapa lindërunkuna maypa kanqanpis

29 Pullan Manasés trïbu runakunatapis castanpa castanpa Moisés rakipaptinmi 30 herenciankuna karqan Mahanaimpita norti kaqläpa. Tsaymi karqan Basán partipa mandaqnin rey Og mandanqankuna, Jairpita aywaraq runakuna qechuyanqan soqta chunka (60) markakuna† y Basáncho wakin markakunapis. 31 Tsaynöllami herenciankuna karqan pullan Galaad y Basán nacionpa mandaqnin rey Og tanqan Astarotwan Edrei markakuna. Tsaykuna karqan pullan Manasés trïbu runakuna castanpa castanpa chaskiyanqan herenciami. Tsay runakunaqa Manaséspa tsurin Maquirpita aywaraq runakunami kayarqan.

32 Llapan tsay herenciakunatami Moisés rakiparqan Jordán mayuta manarä tsimpar Jericó tsimpan Moab pampakunacho kaykar. 33 Leví trïbu runakunatami itsanqa ima herenciatapis aypurqantsu, tsaypa trokinqa Israel runakuna yärakuyanqan TAYTA DIOSMI nirqan: “Kikïmi qamkunapa herenciaykikuna kaykä”.†

Rupay jeqanan kaqläpa herenciata rakipayanqan

14 1 Sacerdöti Eleazar, Nunpa tsurin Josué y Israel runakunapa mandaqninkunami Israel runakunapa wakin trïbunkunata *Canaáncho herenciata rakipäyarqan.† 2 Tsay isqun trïbu y mas pullan trïbu runakunami Moisésta TAYTA DIOS ninqannölla suertita jitaypa herenciankunata chaskiyarqan.† 3 Rubén trïbu runakunata, Gad trïbu runakunata y pullan Manasés trïbu runakunatami herenciata Moisés rakiparqan Israel runakuna Jordán mayuta manarä tsimpayaptin.† Leví trïbu runakunataqa manami herenciata rakiparqantsu. 4 Mana rakipaptinpis wakin trïbukunapa herencianchömi markakunata y chakrakunata chaskiyarqan uywankunata mitsikur täyänanpä. Josépita aywaraq ishkay trïbukunaqa Manasés trïbu y Efraín trïbumi kayarqan. 5 Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami Israel runakuna herenciata rakipänakuyarqan.

†**13.30** Núm. 32.41. †**13.33** Núm. 18.20; Deut. 18.2. †**14.1** Núm. 34.16-29.
†**14.2** Núm. 26.52, 56; 34.13. †**14.3** Núm. 32.33; 34.14-15; Deut. 3.12-17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Herencianpä Hebrón partita Caleb chaskinqan

6 Gilgalcho Josué kaykaptinmi Judá trïbu runakunawan aywar cenezeo runa Jefonipa tsurin Caleb Josuéta nirqan: “Musyankimi Cades-barneacho kaykashqa† sirviqnin Moisésta TAYTA DIOS noqantsikpä imata ninqantapis. 7 *Canaánta rikapakamunantsikpä TAYTA DIOSPA sirviqnin Moisés Cades-barneapita kachamanqantsik junaq chusku chunka (40) watayuqmi kaykarqä. Kutiykurmi Israel runakunata imanö kay parti kanqantapis willarqä.† 8 Aywaq mayintsikkuna mantsakätsir runakunata willapäyaptinpis TAYTA DIOSMAN llapan shonqüwan yärakurmi kay nacionman yaykamunantsikpä runakunata shakyätsirqä. 9 Tsaymi TAYTA DIOSPA jutincho awnimarnin Moisés nimarqan: ‘TAYTA DIOSMAN yärakur payta cäsukunqaykipitami Canaáncho purinqayki partikuna qampä y qampita aywaraqkunapä imayyaqpis kanqa’.†

10 “Moisés tsaynö nimarqan chusku chunka pitsqa (45) wata qepatanami. Tsunyaq jirkapa purishqapis TAYTA DIOSMI awnimanqannö shumaq yanapamashqa kananyaqpis sänu kanäpä. Kananqa puwaq chunka pitsqa (85) watayuqnami kaykä. 11 Moisés rikapakuq kachamanqantsik witsannöllami kananpis kallpä kaykan. Ñöpata pelyanqänö kananpis pelyämanrämi. 12 Tsaymi qamta rugakü TAYTA DIOS awnimanqan jallqakunata rikatsimänaykipä. Rikapakuq tsayman aywarmi tarirqantsik anaceo jatusaq runakuna tsaycho taykäyanqanta. Markankunapis jatusaq y jinchi murallashqami karqan. Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOS awnimanqannö yanapamaptinqa qarqushämi”.

13 Tsaynö mañakuptinmi Jefonipa tsurin Calebta bendisarnin Hebrón partita herencian kananpä Josué rikatsirqan. 14 Tsaynöpami Hebrónqa cenezeo runa Jefonipa tsurin Calebpa y paypita aywaraqkunapa herencian hasta kananyaqpis kaykan. Tsaynö herencian karqan Israel runakuna yärakuyanqan TAYTA DIOSTA cäsukunqanpitami.

15 Hebrónpa unay kaq jutinqa Quiriat-arbami karqan. Tsaynö jutin karqan Arba jutiyuq runa tsaycho tanqanpitami. Payqa jatusaq anaceo runakunacho reqishqami karqan.

Tsaypitaqa guërra mana kaptin Israel runakuna añawnami kawakuyarqan.

Judá trïbu runakunapa lindërunkuna maypa kanqanpis

15 1 Judá trïbu runakuna castanpa castanpa herenciata suertita jitaypa chaskiyanqanqa Edom nacionpa lindërunyaqmi charqan. Sur kaqläpami Zin niyanqan tsunyaq jirkayaq charqan. 2 Sur kaqlächo kaykaq lindërunqa *Kachi Lamarpa ura kuchunpitami qallaykurqan. 3 Tsaypita Acrabim witsaypa päsarmi Zin niyanqan tsunyaq jirkaman charqan. Tsaypa päsarnami Cades-barnea sur kaqläpa aywarqan hasta Hezrónyaq. Nirkurmi witsaypana Adaryaq aywar Carcáyaq tumarqan. 4 Carcápitanami päsarqan Asmónman. Asmónpa päsarmi Egipto raqrayaq charqan. Nirkurnami lindërun Mediterráneo Lamaryaq charqan. Tsaynöpami lindërun sur kaqläpana karqan.

5 Rupay yarqamunan kaqläpanami lindërun karqan Kachi Lamar kuchullanpa hasta Jordán mayuman chanqanyaq. Tsaypitaqa norti kaqläpanami lindërun qallaykurqan.

6 Norti kaq lindërun witsaypa aywarmi charqan Bet-hoglayaq. Nirkurmi Bet-arabápa norti kaqläpa päsar

†**14.6** Núm. 14.30. †**14.7** Núm. 13.30. †**14.9** Núm. 14.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bohán Ben-Rubén qaqaman charqan.
7 Tsaypita Acor Pampapa päsar Debirman charnin Gilgalmanmi tumararqan. Gilgalqa Adumínpa sur kaq tsimpanchömi karqan. Tsaypita lindërun En-semescho pukyu kaykaqpa päsarmi En-rogel pukyuyaq aywararqan. 8 Nirkurmi jebuseo runakuna täyanqan sur kaqläpa päsar Ben-hinom raqrapa päsararqan. Tsaychöqa Jerusalénmi kaykan. Ben-hinom raqrapita witsaypana aywararmi jirkan jananyaq charqan. Tsay jirkanqa Jerusalénpita rupay jeqanan kaqläpami kaykan. Nirkurnami lindërun Refaim pampa norti kaq kuchunyaq charqan. 9 Tsaypa päsarmi jirkan jananpita lindërun urararqan Neftoacho yaku pashtaq pukyuyaq. Tsaypita päsarmi Efrón jallqakunacho kaykaq markakunayaq charqan. Nirkurmi tumarqan Baala markapa. Baalapa jukaq jutinqa Quiriat-jearimmi karqan. 10 Baalapita päsarmi rupay jeqanan kaqläpa tumararqan Seir jallqakunapa. Nirkurmi Jearim jallqakuna norti kaqlächo kaykaq Quesalónpa päsar uraypana aywararqan Bet-semespa Timnaman chanqanyaq. 11 Nirkurmi Ecrón marka norti kaqlä jirkanpa chaykur Sicrónpa y Baala jallqakunapa tumararqan. Tsaypita Jabneelpa päsarmi Mediterráneo Lamarman tinkurarqan.

12 Rupay jeqanan kaqlächöqa Mediterráneo Lamar kuchullanpami lindërun aywararqan.

Tsaynömi Judá trïbu runakuna castanpa castanpa chaskiyanqan herenciankunapa lindërunkuna karqan.

Hebrónta y Debirta Caleb qechunqan

Jueces 1.10-15

13 TAYTA DIOS ninqannömi Jefonipa tsurin Calebta herenciata Josué rakiparqan Judá trïbu runakunapa herenciancho. Tsaynöpami Caleb chaskirqan Quiriat-arbata. Tsay markata shäritsiq Arba jutiyuq runapitami anaceo runakuna mirayarqan. Quiriat-arbapa jukaq jutinqa Hebrónmi kaykan. 14 Anaceo runakunaqa Sesai casta, Ahimán casta y Talmai castami kayarqan. Tsay kimsa casta anaceo runakunatami markankunapita Caleb qarqurqan.†

15 Tsaypitanami Debircho taq runakunata atacayänanpä yaykuyarqan. Tsay markapa unay jutinmi karqan Quiriat-sefer. 16 Tsaymi Caleb nirqan: "Pipis tsay markaman pelyaq yaykur vinciq kaqtami warmi tsurï Acsawan tätsishä".

17 Tsaynö niptinmi Cenazpa tsurin Otoniel tsay markaman yaykur tsaycho taqkunata vincirqan. Tsaynö vinciptinmi Calebqa tsurin Acsawan tätsirqan. Otonielqa Calebpa tapshi wawqinpa tsurinmi karqan.

18 Taytanpa wayinpita yarquykäyanqanchönami warmin Acsata Otoniel nirqan: "Taytaykita rugay chakrata rakipämänantsikpä".

Tsaymi ashnunpita Acsa yarpuskiptin taytan Caleb tapurqan: "Hïja, ¿imatatä munaykanki?"

19 Acsanami nirqan: "Papä, rugakulläshayki. *Neguevcho chakrata rikatsimanqaykinölla pukyuyuq chakrakunatapis rikaykatsillämay".

Tsaynö niptinmi janaqnincho pukyuyuq chakrata y uraqnincho pukyuyuq chakratapis taytan rikatsirqan.

Judá trïbu runakuna chaskiyanqan markakuna

20 Judá trïbu runakuna castanpa castanpa herenciata chaskiyanqan markakunami karqan: 21 Sur kaqläpa aywar Edom nación cercancho kaq markankuna Cabseel, Edar, Jagur, 22 Cina, Dimona, Adada, 23 Cedes, Hazor, Itnán, 24 Zif, Telem, Bealot, 25 Hazor-hadata,

† **15.14** Jue. 1.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Queriot, Hezrón (Hezrónpa jukaq jutinmi karqan Hazor), 26 Amam, Sema, Molada, 27 Hazar-gada, Hesmón, Bet-pelet, 28 Hazar-sual, Beerseba, Bizotia, 29 Baala, Iim, Esem, 30 Eltolad, Quesil, Horma, 31 Siclag, Madmana, Sansana, 32 Lebaot, Silhim, Aín y Rimón. Tsay particho ishkay chunka isqun (29) markakunami caseriunkunawan karqan.

33 Rupay jeqanan kaqlä *Sefelachömi Judá trïbu runakunapa markankuna karqan Estaol, Zora, Asena, 34 Zanoa, En-ganim, Tapúa, Enam, 35 Jarmut, Adulam, Soco, Azeca, 36 Saaraim, Aditaim, Gedera y Gederotaim. Tsay particho chunka chusku markakunami caseriunkunawan karqan.

37 Tsay particho wakin kaq markakunapis karqan Zenán, Hadasa, Migdal-gad, 38 Dileán, Mizpa, Jocteel, 39 Laquis, Boscat, Eglón, 40 Cabón, Lahmam, Quitlis, 41 Gederot, Bet-dagón, Naama y Maceda. Tsay particho chunka soqta markakunami caseriunkunawan karqan.

42 Tsaynöpis wakin markakuna karqan Libna, Eter, Asán, 43 Jifta, Asena, Nezib. 44 Keila, Aczib y Maresa. Tsay particho isqun markakunami caseriunkunawan karqan.

45 Judá trïbu runakunaqa caseriunkunatawanmi Ecrón markatapis chaskiyarqan. 46 Ecrónpita Mediterráneo Lamaryaq aywar Asdod ñöpancho kaykaq markakunapis Judá trïbu runakunapami karqan.

47 Asdod markapis, Gaza markapis y llapan caseriunkunapis Judá trïbu runakunapami karqan. Mediterráneo Lamar kuchunpa aywarnin Egipto raqrayaq char llapan tsaycho kaq markakunawan caseriukuna Judá trïbu runakunapami karqan.

48 Jallqakuna kanqan partichömi Judá trïbu runakunapa markankuna karqan Samir, Jatir, Soco, 49 Dana, Quiriat-sana (Quiriat-sanapa jukaq jutinmi karqan Debir), 50 Anab, Estemoa, Anim, 51 Gosén, Holón y Gilo. Tsay particho chunka jukmi markakuna caseriunkunawan karqan.

52 Tsay particho kaykaq wakin markakunami karqan Arab, Duma, Esán, 53 Janum, Bet-tapúa, Afeca, 54 Humta, Quiriat-arba (Quiriat-arbapa jukaq jutinmi karqan Hebrón) y Sior. Tsay particho isqun markakunami caseriunkunawan karqan.

55 Tsaynöpis karqan Maón, Carmel, Zif, Juta, 56 Jezreel, Jocdeam, Zanoa, 57 Caín, Gabaa y Timna. Tsay particho chunka markakunami caseriunkunawan karqan.

58 Tsaynöllami karqan Halhul, Betsur, Gedor, 59 Maarat, Bet-anot y Eltecón. Tsay particho soqta markakunami caseriunkunawan karqan.

60 Tsaynöpis Judá trïbu runakunapami karqan Quiriat-baal (Quiriat-baalpa jukaq jutinqa karqan Quiriat-Jearimmi) y Rabá. Tsay particho ishkay markakunami caseriunkunawan karqan.

61 Tsunyaq jirkachöpis Judá trïbu runakunapa markankunami karqan Betarabá, Midín, Secaca, 62 Nibsán, Kachi Marka y En-gadi. Tsay particho soqta markakunami caseriunkunawan karqan.

63 Judá trïbu runakunaqa manami qarquyta kamäpakuyarqantsu Jerusalémcho taykaq jebuseo runakunata. Kananyaqpis jinallami jebuseo runakunaqa Judá trïbu runakuna kaqcho taykäyan.†

Efraín trïbu y pullan Manasés trïbu runakunapa lindërunkuna maypa kanqanpis

16 1 Josépita aywaraq runakuna suertita jitaypa chaskiyanqan herenciapa lindërunkunaqa rupay

† **15.63** Jue. 1.21; 2Sam. 5.6; 1Crón. 11.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yarqamunan kaqlä Jordán mayu kuchunpitami qallaykurqan. Jericó pukyukunapita aywararmi tsunyaq jirkapa päsar Bet-el jallqakunayaq charqan. 2 Bet-elpita Luzyaq päsarmi arquita runakuna taykäyanqan Atarotyaq charqan. 3 Tsaypita urarnami rupay jeqanan kaqläpa päsarqan Jaflet runakuna taykäyanqan ura kaq Bet-horónyaq. Nirkurnami Gezerpa päsar Mediterráneo Lamaryaq charqan. 4 Tsaynömi Josépa tsurin Manaséspita aywaraq runakunapa y Josépa tsurin Efraínpita aywaraq runakunapa herencian karqan.

Efraín trïbu runakunapa lindërunkuna maypa kanqanpis

5 Efraín trïbu runakuna castanpa castanpa chaskiyanqan herenciapa lindërunqa rupay yarqamunan kaqläpita qallaykurmi Atarot-adarta y Bet-horónpa päsar 6 Mediterráneo Lamaryaq charqan. Norti kaqläpanami lindërun qallaykurqan Micmetatcho. Tsaypita rupay yarqamunan kaqläpa tumar Taanat-silupa päsarqan hasta Janoayaq. 7 Janoapita sur kaqläpa tumar Atarotpa y Naaratpa urarqan hasta Jericóman chanqanyaq. Nirkurmi Jordán mayuyaq charqan. 8 Tapúapitanami rupay jeqanan kaqläpa aywar Caná raqra kuchullanpa hasta Mediterráneo Lamaryaq päsarqan. Tsaypami Efraín trïbu runakuna castanpa castanpa chaskiyanqan herencianpa lindërun karqan.

9 Efraín trïbu runakunapa mas wakin markankuna y caseriunkunapis pullan Manasés trïbu runakunapa herencianchömi karqan. 10 Gezer markacho taq cananeo runakunata mana qarquyaptinmi kananyaqpis Efraín trïbu runakuna paykunawan juntu taykäyan. Itsanqa tsay cananeo runakunataqa wätaytanömi munaynincho tsararäyan.†

Manasés trïbu runakunapa lindërunkuna maypa kanqanpis

17 1 Suertita jitaypami pullan Manasés trïbu runakunapis herenciata chaskiyarqan. Tsay runakunaqa Josépa mayor tsurin Manaséspita aywaraqkunami kayarqan. Manaséspa mayor tsurinqa Maquirmi karqan. Maquirpa tsurinqa Galaadmi karqan. Maquirpita aywaraq runakuna pelyayta alli yachayaptinmi herenciata rikatsirqan Galaad partita y Basán partita. 2 Jordán mayu tsimpan rupay jeqanan kaqläpanami Manasés trïbu wakin ayllu runakuna suertita jitaypa chaskiyarqan. Tsay runakunaqa kayarqan Abiezer ayllu runakuna, Helec ayllu runakuna, Asriel ayllu runakuna, Siquem ayllu runakuna, Hefer ayllu runakuna y Semida ayllu runakunami. Tsay runakunaqa Josépa tsurin Manaséspita aywaraqkunami kayarqan.

3 Manasés trïbupitami juk runa Zelofehad jutiyuq karqan. Payqa Heferpa tsurinmi karqan, Hefernami karqan Galaadpa tsurin, Galaadnami karqan Maquirpa tsurin y Maquirnami karqan Manaséspa tsurin. Zelofehadpaqa ollqu tsurinkuna manami karqantsu, sinöqa warmillantämi tsurinkuna kayarqan. Tsay warmi tsurinkunapa jutinkunami karqan Maala, Noa, Hogla, Milca y Tirsa. 4 Paykunami sacerdöti Eleazarman, Josuéman y mayor runakunaman aywaykur niyarqan: Moisésta "TAYTA DIOS ninqannölla tiyükuna chaskiyanqan kaqcho noqakunatapis herenciäkunata rikaykatsiyämay".†

Tsaynö niyaptinmi TAYTA DIOS ninqannölla herenciata Josué rikatsirqan tiyunkuna herenciata chaskiyanqan kaqcho.

5 Tsaynöpami Manasés trïbu runakunapa herencian karqan chunka.

†**16.10** Jue. 1.29. †**17.4** Núm. 27.1-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynöllami Jordán mayu wak tsimpancho Galaad partipis y Basán partipis Manasés trïbu runakunapa herencian karqan. 6 Ollqupis warmipis herenciata chaskiyanqanpitami pullan Manasés trïbu runakunapä chunka herenciankuna karqan. Galaad partitanami Manaséspita wakin aywaraqkuna chaskiyarqan.

7 Manasés trïbu runakunapa herencianpa lindërunqa Aserpita Micmetatyaqmi aywararqan. Micmetatqa Siquem tsimpanmi kaykan. Sur kaqläpanami aywararqan hasta Tapúa pukyuyaq. 8 Tapúa marka cercankuna Manasés trïbu runakunapa kaptinpis kikin Tapúa markaqa Efraín trïbu runakunapami karqan. 9 Tapúa pukyupitanami Manasés trïbu runakunapa herenciankunapa lindërun aywararqan Caná raqra kuchullanpa hasta Mediterráneo Lamaryaq. Caná raqra norti kaqlä Manaséspa kaptinpis tsay tsimpacho juk ishkaylla markakuna Efraín trïbu runakunapami karqan. 10 Imanö kaptinpis Caná raqra sur kaq tsimpan Efraín trïbu runakunapami karqan. Tsay raqra norti kaq tsimpannami Manasés trïbu runakunapa karqan. Raqra kuchullanpa aywararmi lindërun charqan Mediterráneo Lamarman. Manasés trïbu runakuna chaskiyanqan norti kaqlä lindërunmi Aser trïbu runakunapa lindërunwan tinkurarqan. Rupay yarqamunan kaqlä lindërunnami Isacar trïbu runakunapa lindërunwan tinkurarqan.

11 Manasés trïbu runakuna chaskiyanqan wakin markakunaqa Isacar y Aser trïbu runakunapa herenciankunachömi karqan. Caseriunkunawanmi tsay markakuna karqan Bet-seán, Ibleam, Dor, Endor, Taanac y Meguido. 12 Herencian kananpä tsay markakunata chaskirpis tsaycho taykaq cananeo runakunata manami qarquyta kamäpakuyarqantsu. 13 Israel runakuna atskaman mirarmi tsaycho taykaq cananeo runakunata arutsirnin munaynincho tsararäyarqan.†

Efraínwan Manasés trïbu runakuna herencian mas kananpä mañakuyanqan

14 Josépita aywaraq runakunami Josuéta niyarqan: "TAYTA DIOSPA bendicionninwan atskaman miraykäyaptï ¿imanirtä wallkallata herenciata rakipäyämashqayki?"

15 Josuénami nirqan: "Efraín jallqakuna qamkunapä mana aypaptinqa ferezeo y refaíta runakuna täyanqan muntikunaman aywaykur tsaycho täyänaykipä chakrata kichayay".

16 Paykunanami niyarqan: "Efraín jallqakuna manami aypäyämanqatsu. Tsaynöpis Jezreel pampacho y Betseáncho y caseriunkunacho taq cananeo runakunaqa alläpa aja vinciymi kaykäyan. Pelyaq aywayänanpä fiërru carrëtankunapis kanmi".

17 Tsaymi Josépita aywaraq Manasés y Efraín trïbu runakunata Josué nirqan: "Qamkuna atskaq kaykarqa paykunata vinciyankimi. Tsaymi herenciayki 18 entëru tsay muntiyuq jallqakunapis kanqa. Tsay muntikunata tsaqukur chakrakunata kichayanki mayyaqpis lindërun chanqanyaq. Pampacho taq cananeo runakuna munayyuq kayaptinpis y fiërru carrëtankuna kaptinpis qamkunaqa qarquyankimi".

Wakin trïbu runakunapis herenciankunata chaskiyänanpä Josué ninqan

18 1 *Canaánta munayninman churaskirnami Tinkuna Tolduta ichïtsiyänanpä llapan Israel runakuna Silucho qorikäyarqan. 2 Itsanqa qanchis trïbukuna manarämi herenciankunata chaskiyarqanrätsu.

†**17.13** Jue. 1.28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Tsaymi Israel runakunata Josué nirqan: “Unay castantsikkuna yärakuyanqan TAYTA DIOS Canaánman chätsimashqantsiknami. ¡Imayyaqrä shuyaräyanki herenciata chaskiyänaykipä! 4 Cada trïbupita kimsa runata akrayay. Paykunatami kachashä chaskiyänaykipä kaq partikunata rikapakayämunanpä. Rikapakamurmi markakuna may maycho kanqantapis qellqayämunqa. Kutiykamurnami qellqayanqanta entregayämanqa lindërunkuna mayninpa kanqantapis musyar cada trïbuta herenciankunata rakipänäpä.

5 “Tsay rikapakuq aywaq runakunami qanchis partiman nacionta rakiyanqa. Itsanqa ama rakiyätsuntsu sur kaqlächo Judá trïbu chaskinqan herenciata ni norti kaqlächo Josépita aywaraq trïbukuna chaskiyanqan herenciata. 6 Qanchis partiman rakiykur markakuna maycho kayanqantapis qellqayämutsun kutiykamur entregayämänanpä. Noqanami TAYTA DIOSNINTSIKPA ñöpancho suertita jitashä tsay partikunata rakipänäpä.

7 “Wakin trïbu runakuna herencianta chaskiyaptinpis Leví trïbu runakunaqa manami chaskiyanqatsu. Tsaypa trokinqa sacerdöti kayaptin paykunapa herencian kanqa TAYTA DIOSTA sirviyanqanmi. Tsaynöllami Gad, Rubén y pullan Manasés trïbu runakunaqa herenciata chaskiyashqana. Tsay herenciataqa TAYTA DIOSPA sirviqnin Moisésmi Jordán mayu wak tsimpacho kaykanqantsik witsan rakiparqan”.

8 Nacionta rikapakuqkuna yarquyänanpä kaykaptinmi Josué nirqan: “Manarä rakipanqä partikunata tumamur markakuna maycho kanqantapis qellqayämunki. Ushaskir kay Siluman kutiyämunki qellqayanqaykita entregayämänaykipä. Noqanami TAYTA DIOSPA ñöpancho suertita jitashä tsay partikunata rakipänäpä”.

9 Tsaymi tsay runakuna aywar manarä aypunqan partikunata entërupa rikapakur tumayämurqan. Qanchis partiman rakiskirmi qellqayarqan markakuna may maycho kanqantapis. Nirkurnami Josué kaykanqan Siluman kutiyarqan. 10 Josuénami Silullacho TAYTA DIOSPA ñöpancho suertita jitarqan cada partita mayqan trïbutapis rakipänanpä.

Benjamín trïbu runakunapa lindërunkuna maypa kanqanpis

11 Herenciata rakipänanpä suertita jitayaptinmi Benjamín trïbupa castankunapä yarqamurqan. Tsaymi Benjamín trïbu runakuna herenciata chaskiyarqan Judá trïbu runakunapa herencian kanqanpita hasta Josépita aywaraq trïbu runakunapa herencian kanqanyaq.

12 Benjamín trïbu runakunapa herencianpa norti kaq lindërunqa Jordán mayupitami qallaykurqan. Tsaypita Jericó norti kaqläpa päsarmi rupay jeqanan kaqläpa witsararqan. Jallqakunapa päsarmi Bet-avén tsunyaq jirkapana päsarqan. 13 Tsaypita sur kaqläpa tumarninmi Luzpa päsar Atarotadarpa urarqan. Luzpa jukaq jutinqa Bet-elmi kaykan. Atarot-adarqa juk jirkanchömi kaykan. Tsay jirkanqa ura kaq Bet-horón sur kaq tsimpanchömi kaykan. 14 Tsaypita tsay jirkan kinrallanpami lindëru päsarqan hasta rupay jeqanan kaqlä kuchunyaq. Nirkurmi sur kaqläpa yapay tumarnin Quiriatbaalyaq charqan. Quiriat-baalqa Judá trïbu runakunapa markanmi karqan. Tsay markapa jukaq jutinmi kaykan Quiriat-jearim. Rupay jeqanan kaqlä lindërunmi tsay markakunapa, jallqakunapa y raqrakunapa päsararqan.

15 Sur kaqläpa aywaq lindërunqa qallaykurqan Quiriat-jearimpa kuchunpitami. Nirkurmi rupay yarqamunan kaqläpa päsar Neftoa pukyuyaq charqan. 16 Tsaypita urarqan Refaim pampa norti kaq kuchunyaq. Tsayqa jirka chakinchömi kaykan. Tsaypitaqa Ben-hinom

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

raqrami qallaykun. Tsay lindëru Benhinom pampallanpa päsarninmi jebuseo runakuna täyanqan jirka sur kaqläpa aywararqan. Tsaypitami aywararqan En-rogel pukyuyaq. 17 Tsaypitami norti kaqläpa tumarnin En-semespa päsar Gelilotyaq charqan. Gelilotqa Adumín jirkan tsimpanchömi kaykan. Nirkurmi urarqan Bohán Ben-Rubén qaqapa. 18 Tsaypita *Arabá pampa kuchuncho kaykaq jirkakuna norti kaqläpa päsarninmi Arabá pampapana urarqan. 19 Bethogla norti kaqläpa päsarnami *Kachi Lamar norti kaq kuchunpa charqan. Tsaychömi Jordán mayu ushaykan. Tsay markakunapa, jallqakunapa y raqrakunapami päsarqan sur kaq lindërun.

20 Rupay yarqamunan kaqlä lindërunqa Jordán mayu kuchullanpami aywararqan. Tsay markakunapa, jallqakunapa y raqrakunapami Benjamín trïbu castakunapa lindërun päsarqan.

21 Benjamín trïbu runakuna castanpa castanpa chaskiyanqan markakunami karqan Jericó, Bet-hogla, Emec-casis, 22 Bet-arabá, Zemaraim, Bet-el, 23 Avim, Pará, Ofra, 24 Quefarhaamoni, Ofni y Geba. Tsay particho chunka ishkay markakunami caseriunkunawan karqan. 25 Wakin chaskiyanqan markakunami karqan Gabaón, Ramá, Beerot, 26 Mizpa, Cafira, Mozah, 27 Requem, Irpeel, Tarala 28 Zela, Elef, Jebús (Jebúspa jukaq jutinmi kaykan Jerusalén), Gabaa y Quiriat. Tsay particho chunka chusku markakunami caseriunkunawan karqan. Tsaypami Benjamín trïbu runakuna castanpa castanpa chaskiyanqan herencianpa lindërun karqan.

Simeón trïbu runakunapa lindërunkuna maypa kanqanpis

19 1 Herenciata rakipänanpä yapay suertita jitaptinmi Simeón trïbu ayllukunapä yarqamurqan. Tsaymi Simeón trïbu runakuna herencianta chaskiyarqan Judá trïbu runakunapa herencianpa chawpincho. 2 Tsaymi paykunapa markankuna karqan Beerseba, Seba, Molada, 3 Hazar-sual, Bala, Ezem, 4 Eltolad, Betul, Horma, 5 Siclag, Betmarcabot, Hazar-susa, 6 Bet-lebaot y Saruhén. Tsay particho chunka kimsa markakunami caseriunkunawan karqan.

7 Wakin chaskiyanqan markakunami karqan Aín, Rimón, Eter y Asán. Tsay particho chusku markakunami caseriunkunawan karqan. 8 Sur kaqläpa wakin kaq markakunapis Simeón trïbu runakunapämi hasta Baalat-beeryaq karqan. Baalat-beerpa jukaq jutinqa *Neguev Ramatmi kaykan.

Tsaynömi Simeón trïbu runakuna castanpa castanpa herenciata chaskiyanqan markakunapis caseriunkunapis karqan.† 9 Simeón trïbu runakunapa herencianqa Judá trïbu runakunapa herencianpa chawpinchömi karqan. Tsaynö karqan Judá trïbu runakunapa herencian alläpa jatun kaptinmi.

Zabulón trïbu runakunapa lindërunkuna maypa kanqanpis

10 Herenciata rakipänanpä yapay suertita jitaptinmi Zabulón trïbupa ayllunkunapä yarqamurqan. Paykunapa herencianqa charqan hasta Saridyaqmi. 11 Saridpita rupay jeqanan kaqläpa aywarmi lindërun Maraläpa päsarqan hasta Dabesetyaq. Tsaypitami Jocneam tsimpancho kaykaq raqraman charqan. 12 Saridpita rupay yarqamunan kaqläpanami lindërun Quislot-taborpa päsar Daberatyaq charqan. Tsaypitanami witsararqan Jafíaman. 13 Nirkurmi päsarqan Gat-heferpa, Ita-cazínpa y Rimónpa. Rimónpitami Neapa tumarqan. 14 Norti

† **19.8** 1Crón. 4.28-33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaqläpanami lindërun tumar Hanatónpa päsarqan. Nirkurmi Jefte-el pampapa charqan. 15 Tsay herenciacho kaq markakunami karqan Catat, Naalal, Simrón, Idala, Belén y wakin markakunapis. Paykunapa markankunaqa chunka ishkaymi karqan. Tsay markakunapa caseriunkunapis karqanmi. 16 Tsaynömi Zabulón trïbu runakuna castanpa castanpa herencianta chaskiyanqan markakuna y caseriunkuna karqan.

Isacar trïbu runakunapa lindërunkuna maypa kanqanpis

17 Herenciata rakipänanpä yapay suertita jitaptinmi Isacar trïbupa castankunapä yarqamurqan. 18 Paykunapa markankunami karqan Jezreel, Quesulot, Sunem, 19 Hafaraim, Sihón, Anaharat, 20 Rabit, Quisión, Abez, 21 Remet, En-ganim, En-hada y Bet-pases. 22 Lindërunmi päsarqan Taborpa, Sahazimapa y Bet-semespa hasta Jordán mayuman chanqanyaq. Paykunapa markankunaqa chunka soqtami karqan. Tsay markakunapa caseriunkunapis karqanmi. 23 Tsaynömi Isacar trïbu runakuna castanpa castanpa herenciata chaskiyanqan markakuna y caseriunkunapis karqan.

Aser trïbu runakunapa lindërunkuna maypa kanqanpis

24 Herenciata rakipänanpä yapay suertita jitaptinmi Aser trïbupa ayllunkunapä yarqamurqan. 25 Paykunapa markankunaqa karqan Helcat, Halí, Betén, Acsaf, 26 Alamelec, Amad y Miseal. Rupay jeqanan kaqläpami lindërun päsarqan Carmelo jirkapa y Sihor-libnatpa. 27 Tsaypita rupay yarqamunan kaqläpa tumar Bet-dagónpa päsarmi Jefte-el pampayaq charqan. Jefte-el pampachöqa Zabulón trïbu runakunapa lindërunwanmi tinkurarqan. Tsaypita norti kaqläpa tumarmi päsarqan Bet-emecpa y Neielpa hasta Cabulman chanqanyaq. 28 Tsaypita päsarqan Abdónpa, Rehobpa, Hamónpa y Canápa hasta jatunkaray Sidón markaman chanqanyaq. 29 Tsaypita tumararmi lindërun Ramápa päsarqan hasta corralashqa Tiro markayaq. Tsaypitaqa Hosapa päsar Mediterráneo Lamarmanmi charqan. Aser trïbu runakunapa markankunami karqan Mahaleb, Aczib, 30 Uma, Afec Rehob. Paykunapa markankunaqa ishkay chunka ishkaymi (22) karqan. Tsay markakunapa caseriunkunapis karqanmi. 31 Tsaynömi Aser trïbu runakuna castanpa castanpa herencianta chaskiyanqan markakuna y caseriunkunapis karqan.

Neftalí trïbu runakunapa lindërunkuna maypa kanqanpis

32 Herenciata rakipänanpä yapay suertita jitaptinmi Neftalí trïbupa castankunapä yarqamurqan. 33 Paykuna chaskiyanqan herenciapa lindërunqa Helefpitami qallaykurqan. Tsaypita päsarqan Alón-saananimpa, Adaminecebpa, Jabneelpa y Lacumpa hasta Jordán mayuyaq. 34 Rupay jeqanan kaqläpa lindërun Aznot-taborpa päsarmi charqan Hucocyaq. Sur kaqlächömi Zabulón trïbu runakunapa lindërunwan tinkurarqan. Rupay jeqanan kaqläpanami lindërun Aser trïbu runakunapa lindërunwan tinkurarqan. Rupay yarqamunan kaqläpanami lindërun charqan Jordán mayuyaq. 35 Paykunapa corralashqa markankunami karqan Sidim, Zer, Hamat, Racat, Cineret, 36 Adama, Ramá, Hazor, 37 Cedes, Edrei, En-hazor, 38 Irón, Migdal-el, Horem, Bet-anat y Bet-semes. Paykunapa markankunaqa chunka isqunmi karqan. Tsay markakunapa caseriunkunapis karqanmi. 39 Tsaynömi Neftalí trïbu runakuna castanpa castanpa herencianta chaskiyanqan markakuna y caseriunkuna karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Dan trïbu runakunapa lindërunkuna maypa kanqanpis

40 Herenciata rakipänanpä yapay suertita jitaptinmi Dan trïbupa ayllunkunapä yarqamurqan. 41 Paykunapa markankunami karqan Zora, Estaol, Ir-semes, 42 Saalabín, Ajalón, Jetla, 43 Elón, Timnat, Ecrón, 44 Elteque, Gibetón, Baalat, 45 Jehúd, Bene-berac, Gat-rimón, 46 Mejarcón y Racón. Tsaynöllami paykunapä Jope marka cercancho kaykaq partikuna karqan. 47 Tsaynö kaptinpis herencianta Dan trïbu runakuna manami qechuyta kamäpakuyarqantsu. Tsaymi Lesemman witsäyarqan tsaychöna tänanpä. Lesem runakunawan pelyar wanutsirmi tsaychöna täkuyarqan.† Tsay markapa jutintami trukatsiyarqan Dan jutin kananpä. Tsaymi unay castanpa jutin kanqannö markapa jutinpis Dan karqan. 48 Tsaynömi Dan trïbu runakuna castanpa castanpa herencianta chaskiyanqan markakuna y caseriunkunapis karqan.

Josuépis herencianta chaskinqan

49 Herenciankuna rakipayta ushaskiptinmi Nunpa tsurin Josuétapis herencianta Israel runakuna rikatsiyarqan wakin kaq trïbukuna chaskiyanqan herencia chawpincho. 50 TAYTA DIOS ninqannömi Josué mañakuptin markata rakipäyarqan. Tsaymi chaskirqan Efraín jallqakunacho kaq Timnat-sera markata. Josuéqa tsay markata allitsar wayikunatapis yapay shärirkatsirmi tsaycho tarqan.

51 Israel runakunata herenciata rakipäyänanpämi sacerdöti Eleazar, Josué y Israel runakunapa mandaqninkuna suertita jitayarqan. Tinkuna Toldu punkuchömi TAYTA DIOSPA ñöpancho tsaynö suertita jitayarqan. Tinkuna Tolduqa Siluchömi karqan. Tsaynöpami herenciankunata llapan trïbukunata rakipayta ushayarqan.

Amparakuyänanpä markakunata akrayanqan

Números 35.6-34;
Deuteronomio 4.41-43; 19.1-13

20 1 Tsaypitanami Josuéta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Israel runakunata ninki Moisésta ninqänölla amparakuyänan markakunata akrayänanpä. 3 Tsay markakunamanmi runa mayinta mana yarpaypa wanutsiq runa qeshpir amparakunqa. Tsaymanmi qeshpinqa wanuq runapa castankuna venganzata ashir mana wanutsiyänanpä.

4 "Amparakuyta munaq kaqqa mayqan amparakuyänan markamanpis chaykur marka yaykuna punkucho mayor runakunawan parlanqa. Tsaychömi paykunata willanqa imanöpa wanupakunqantapis. Tsaymi mayor runakunaqa markaman yaykatsir maynincho tänanpäpis rikatsiyanqa. 5 Contran mana kaykar runa mayinta wanupakushqa kaptinmi wanuqpa legïtimu castankuna qepanta chaptin mayor runakuna entregayanqatsu. 6 Tsaypa trokinqa tsaycho taq runakunami juzgar niyanqa yarpaypa o mana yarpaypa wanutsinqantapis. Mana yarpaypa wanutsinqanta niptinqa tsay markallachömi täkunqa mandaq sacerdöti wanunqanyaq. Tsaypitarämi wayinman kutikunqa".

7 TAYTA DIOS tsaynö niptinmi amparakuyänanpä kaq markakunata Israel runakuna akrayarqan Cedesta, Siquemta y Quiriat-arbata. Cedesqa Neftalí trïbu runakuna täyanqan jallqakunacho kaykaq Galileachömi kaykan. Siquemqa Efraín jallqakunachömi kaykan. Quiriat-arbaqa Judá trïbu runakuna täyanqan jallqakunachömi kaykan. Quiriat-arbapa jukaq jutinmi kaykan Hebrón. 8 Jericóta päsar

† **19.47** Jue. 18.1-29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jordán mayu wak tsimpachömi akrayarqan Beserta, Ramotta y Golánta. Beserqa Rubén trïbu runakuna täyanqan tsunyaq pampachömi kaykan. Ramotqa Galaadchömi kaykan. Golánqa Basánchömi kaykan. Basánqa Manasés trïbu runakuna täyanqanchömi kaykan.

9 Tsay markakuna karqan Israel runakuna y Israel runakunacho taq jäpa runakunapis mana yarpaypa runa mayinta wanutsiyanqanpita amparakuyänanpämi. Tsayman amparakuptinmi wanuqpa castankuna venganzata ashir wanutsiyanqatsu. Tsaycho taq runakunanami qorikaykur tsay runata juzgayanqa yarpaypa o mana yarpaypa wanutsinqantapis musyayänanpä.

Leví trïbu runakuna chaskiyanqan markakuna maycho kanqanpis

1 Crónicas 6.54-81

21 1 Tsaypitanami Leví trïbupa mandaqninkuna *Canaáncho kaykaq Silo markaman aywayarqan sacerdöti Eleazarwan, Josuéwan y Israel runakunapa wakin autoridäninkunawan parlayänanpä. 2 Chaykurmi niyarqan: "TAYTA DIOSMI Moisésta nirqan markakunata y jallqakunata rakipäyämänaykipä. Tsaynöpami täyänäpäpis y uywäkunata mitsikuyänäpäpis kanqa".†

3 Tsaynö niyaptinmi TAYTA DIOS ninqannölla Israel runakuna rakipäyarqan markakunata y jallqakunatapis.

4 Puntatami suertita jitayarqan sacerdöti Aarónpita aywaraqkuna markankunata chaskiyänanpä. Aarónpita aywaraq Coat casta wakin runakunami chunka kimsa markakunata chaskiyarqan. Tsay markakunaqa kayarqan Judá trïbu, Simeón trïbu y Benjamín trïbu chaskiyanqan herenciakunachömi. 5 Coat casta wakin runakunanami chunka markakunata chaskiyarqan. Tsay markakunaqa Efraín trïbu, Dan trïbu y pullan Manasés trïbu chaskiyanqan herenciakunachömi karqan.

6 Tsaypitanami suertita jitayarqan Gersón casta runakuna markankunata chaskiyänanpä. Paykunami chunka kimsa markakunata chaskiyarqan. Tsay markakunaqa kayarqan Isacar trïbu, Aser trïbu, Neftalí trïbu y Basáncho kaq pullan Manasés trïbu chaskiyanqan herenciakunachömi.

7 Merari casta runakunanami chunka ishkay markakunata chaskiyarqan. Tsay markakunaqa kayarqan Rubén trïbu, Gad trïbu y Zabulón trïbu chaskiyanqan herenciakunachömi. 8 Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami Israel runakuna suertita jitaypa Leví trïbu runakunata rakipäyarqan markakunata y uywankunata mitsikuyänanpä jallqakunatapis.

9-10 Leví trïbu Coat casta runakunapä puntata suerti yarqamuptinmi Judá trïbu runakunapa y Simeón trïbu runakunapa herencianpita markakunata rakipäyarqan. 11 Tsaymi paykunata rakipäyarqan Judá trïbu runakuna täyanqan jallqakunacho kaq Quiriat-arbata y ñöpancho kaykaq jallqakunatapis. Quiriat-arbapa jukaq jutinqa Hebrónmi kaykan. Quiriat-arbachömi anaceo runakuna täyarqan. 12 Quiriat-arbapita mas washaqnincho kaykaq jallqakunatawan caseriunkunatami itsanqa Jefonipa tsurin Calebta herencian kananpä Josué rikatsirqan.

13 Sacerdöti Aarónpita aywaraq runakuna chaskiyanqan Hebrón markaqa karqan runa mayinta mana yarpaypa wanutsiq runakuna amparakuyänanpämi. Tsaynöllami chaskiyarqan Libnata, 14 Jatirta, Estemoata, 15 Holónta, Debirta, 16 Aínta, Jutata y Bet-semesta. Tsaymi Judá trïbupita

† **21.1-2** Núm. 35.1-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

y Simeón trïbupita isqun markakunata chaskiyarqan. Cada markapami mitsikuyänanpä jallqankuna karqan.
17 Benjamín trïbupitami chaskiyarqan Gabaónta, Gebata, 18 Anatotta y
Almónta. Tsaymi Benjamín trïbupita chusku markakunata chaskiyarqan. Cada markapami mitsikuyänanpä jallqankuna karqan. 19 Tsaynöpami Aarónpita aywaraq sacerdötikuna chunka kimsa markakunata jallqankunatawan chaskiyarqan.
20 Coat casta wakin Leví trïbu runakunanami Efraín trïbu chaskinqan herenciacho markankunata chaskiyarqan. 21 Paykunami chaskiyarqan Efraín jallqakunacho kaykaq Siquemta. Siquemqa runa mayinta mana yarpaypa wanutsiq runakuna amparakuyänanpä markami karqan. Tsaynöllami Gezerta, 22 Kibsaimta y Bethorónta chaskiyarqan. Tsay chusku markakunapami mitsikuyänanpä jallqankuna karqan. 23 Dan trïbupitami Eltequita, Gibetónta, 24 Ajalónta y Gatrimónta chaskiyarqan. Tsay chusku markakunapami mitsikuyänanpä jallqankuna karqan. 25 Pullan Manasés trïbupitami Taanacta y Gat-rimónta chaskiyarqan. Tsay ishkay markakunapami mitsikuyänanpä jallqankuna karqan. 26 Tsaynöpami Coat casta wakin Leví trïbu runakuna chunka markakunata jallqankunatawan chaskiyarqan.
27 Gersón casta Leví trïbu runakuna pullan Manasés trïbupitami Basáncho kaykaq Golánta y Beesterata chaskiyarqan. Golánqa runa mayinta mana yarpaypa wanutsiq runakuna amparakuyänanpä markami karqan. Tsay ishkay markakunapami mitsikuyänanpä jallqankuna karqan. 28 Isacar trïbupitami Cisónta, Daberatta, 29 Jarmutta y En-ganimta chaskiyarqan. Tsay chusku markakunapami mitsikuyänanpä jallqankuna karqan. 30 Aser trïbupitami Misaelta, Abdónta, 31 Helcatta y Rehobta chaskiyarqan. Tsay chusku markakunapami mitsikuyänanpä jallqankuna karqan. 32 Neftalí trïbupitami Galileacho kaykaq Cedesta, Hamot-dorta y Cartánta chaskiyarqan. Cedesqa runa mayinta mana yarpaypa wanutsiq runakuna amparakuyänanpä markami karqan. Tsay kimsa markakunapami mitsikuyänanpä jallqankuna karqan. 33 Tsaynöpami Gersón casta Leví trïbu runakuna chunka kimsa markakunata jallqankunatawan chaskiyarqan.
34 Leví trïbu runakunapa ultimu castan Merari castami karqan. Merari casta runakuna Zabulón trïbupitami markankunata chaskiyarqan Jocneamta, Cartánta, 35 Dimnata y
Naalalta. Tsay chusku markakunapami mitsikuyänanpä jallqankuna karqan. 36 Rubén trïbupitami Beserta, Jahazata, 37 Cademotta y Mefaatta chaskiyarqan. Tsay chusku markakunapami mitsikuyänanpä jallqankuna karqan. 38 Gad trïbupitami Galaadcho kaykaq Ramot markata chaskiyarqan. Ramotqa runa mayinta mana yarpaypa wanutsiq runakuna amparakuyänanpä markami karqan. Tsaynöllami Mahanaimta. 39 Hesbónta y Jazertapis chaskiyarqan. Tsay chusku markakunapami mitsikuyänanpä jallqankuna karqan. 40 Tsaynöpami Merari casta Leví trïbu runakuna chunka ishkay markakunata chaskiyarqan.
41 Israel runakunapa herenciancho Leví trïbu runakuna chaskiyanqan markakuna chusku chunka puwaqmi (48) karqan. 42 Tsay markakunapa cercancho kaq jallqankunatapis chaskiyarqanmi.

Tayta Dios awninqanta cumplinqan

43 Tsaynömi Israel runakunata herenciankunata TAYTA DIOS rikatsirqan unay castankunata awninqannölla. Tsaymi Israel runakuna yaykur tsaychöna täyarqan. 44 TAYTA DIOS

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yanapaptinmi contran runakuna imanöpapis ichipayta kamäpakuyarqantsu. Tsaynöpami Abrahamta, Isaacta y Jacobta TAYTA DIOS unay awninqannö Israel runakunaqa añawna täkuyarqan. 45 Israel runakunata awninqantaqa llapantami mana qonqaypa TAYTA DIOS cumplirqan.

Rubén, Gad y pullan Manasés trïbu runakuna herenciankunaman kutiyanqan

22 1 Tsaypitanami Josuéqa Rubén trïbu, Gad trïbu y pullan Manasés trïbu runakunata qayaykur 2 nirqan: "TAYTA DIOSPA sirviqnin Moisés niyäshunqaykita llapantanami cumpliyashqayki. Noqa ninqäkunatapis llapantami wiyakuyashqayki. 3 Kananyaqmi Israel mayintsikkunata mana jaqiypa yanapayashqayki. TAYTA DIOSNINTSIKPA mandamientunkunata llapantami cumpliyashqayki. 4 Tsaymi kananqa TAYTA DIOSNINTSIK awnimanqantsiknölla Israel mayintsikkunata jamayman yaykatsishqa. Tsaynö kaykaptinqa Jordán mayuta tsimpar TAYTA DIOSPA sirviqnin Moisés rikatsiyäshunqayki herenciaykikunaman kutikuyay.† 5 Itsanqa yätsimanqantsiknölla llapan yachatsimanqantsik leykunata mana qonqaypa cumpliyanki. TAYTA DIOSNINTSIKTA *kuyar pay munanqannölla llapayki kawayanki. Tsaynöpis ninqankunata cumplir llapan shonquykikunawan y llapan voluntänikikunawan payta sirviyanki".

6 Tsaynö yätsiskirmi alli kawayänanpä bendicionta Josué qararqan. Nirkurnami cada ünun wayinkunapa kutikuyänanpä despacharqan.

7 Jordán mayuta Israel runakuna manarä tsimpayanqan witsanmi Basán partita pullan Manasés trïbu runakunata Moisés rakiparqan herenciankuna kananpä. Wakin Manasés trïbu runakunatanami herenciankunata Josué rakiparqan Jordán mayuta tsimpaskir. Tsay tsimpachömi wakin Israel runakunapis herenciata chaskiyarqan. Basán partiman kutikuyänanpämi pullan Manasés trïbu runakunatapis bendisar Josué 8 nirqan: "Vinciyanqayki runakunapita imaykankunata qechuyanqaykiwan imaykayuqyashqami kutiykäyanki. Atskatami uywatapis, qoritapis, qellaytapis, broncitapis, fiërrutapis y latsapakunatapis apaykäyanki. Tsaynö kaykaptinqa markaykikunaman chaykur marka mayikikunata rakipäyanki".

9 Tsaynö niptinmi Rubén trïbu, Gad trïbu y pullan Manasés trïbu runakuna Israel mayinkunawan Silucho kaykäyanqanpita Galaadman kutikuyarqan. Moisésta TAYTA DIOS ninqannöllami paykunapa herenciankuna Galaadcho karqan.

Jordán mayu kuchuncho altarta rurayanqan

10 Rubén trïbu, Gad trïbu y pullan Manasés trïbu runakunami kutiykäyanqancho Jordán mayu kuchunman chaykur *Canaánllachörä jatunkaray *altarta pirqayarqan. 11 Tsay altarta pirqayanqanta wakin kaq Israel runakuna musyaskirmi 12 TAYTA DIOSPA contran shäriyanqanta yarpäyarqan.† Tsaymi altarta pirqaq runakunawan pelyaq aywayänanpä Siluman qorikäyarqan. 13 Manarä pelyaq aywarmi sacerdöti Eleazarpa tsurin Fineesta Galaadman kachayarqan Rubén trïbu, Gad trïbu y pullan Manasés trïbu runakunawan parlayänanpä. 14 Fineeswanmi Israel runakunapa chunka mandaqninkunapis aywayarqan. Paykunaqa cada trïbupa mandaqninkunami kayarqan.

15 Galaadman chaykurmi Rubén trïbu runakunata, Gad trïbu

†**22.4** Núm. 32.20-32; Jos. 1.12-15. †**22.12** Lev. 17.8-9; Deut. 12.5-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunata y pullan Manasés trïbu runakunata niyarqan: 16 "Israel mayintsikkuna llapanpis musyaytami munaykäyan imanir TAYTA DIOSTA mana cäsukunqaykita y imanir paypa contran shärir juk altarta rurayanqaykita. 17 ¿Manaku yarpäyanki jutsa ruraqkunata Peorcho TAYTA DIOS ushakätsinqanta?† Jutsata rurayanqanpita manami kananyaqpis shumaqllaqa purificashqarätsu kaykantsik. 18 ¿Imanirtä qamkunapis TAYTA DIOSPA contran shärir tsay altarta rurayashqayki? Tsaynö rurayanqaykipita TAYTA DIOS pasaypa ajanar llapantsiktami castigamäshun.

19 " 'Herenciayki *impüru kanqanta yarparqa täyänaykipä noqakuna täyanqä kaqman shakayämuy. Tsaychömi TAYTA DIOSPA *Sagrädu Toldunpis kaykan. Shakamurqa noqakuna kaqchömi qamkunapis herenciaykikunata chaskiyanki. Imanö karpis juk altartaqa ama rurayankimantsu karqan. Juk altarta rurarqa TAYTA DIOSNINTSIKPA contran y noqakunapa conträkunami shäriykäyanki. 20 Ama qonqäyaytsu Zerapa tsurin Acán rupatsinanpä kaqkunata pakar jutsata ruranqanta. Tsaynö ruranqanpitami TAYTA DIOSQA llapantsikwan pasaypa rabyakurqan.† Acánqa manami kikillantsu jutsata ruranqanpita wanurqan, sinöqa wakin Israel mayintsikkunapis wanuyarqanmi' ".

21 Tsaynö niptinmi Rubén trïbu, Gad trïbu y pullan Manasés trïbu runakunaqa Israel mayinkuna kachayanqan mandaqkunata niyarqan: 22 "¡TAYTA DIOSLLAMI Dios kaykan! ¡Paypita masqa manami Dios kantsu! Paypa contran mana shäriyanqätaqa TAYTA DIOSMI musyan. Juk diosta adorayta yarpar tsay altarta rurashqa kayaptïqa mana kuyapaypa wanutsiyämay. 23 TAYTA DIOSPA contran shärir rupatsina sacrificiuta, tsaki mikuy ofrendakunata o alli päsakuy sacrificiuta rupatsiyänäpä tsay altarta rurashqa kayaptïqa kikin TAYTA DIOS juzgayämätsun.

24 "Waray warantin noqakunapita aywaraqkunata qamkunapita aywaraqkuna capazchi michar niyanman: 'Qamkunaqa ¿imanirtä yarpäyanki noqakuna adorayanqä TAYTA DIOS qamkunapapis Diosnikikuna kanqanta? 25 Noqakuna adorayanqä TAYTA DIOSMI Jordán mayuta churashqa rakimänantsikpä. Tsaymi qamkunaqa, Rubén trïbu y Gad trïbu kar, adorayanqä TAYTA DIOSTA adorayankimantsu'. Tsaynö michäyaptinqa TAYTA DIOSTA manami tsurïkuna adorayanqanatsu.

26 "Tsaynö mana kananpämi tsay altartaqa rurayashqä. Manami rupatsina sacrificiuta ni alli päsakuy sacrificiuta tsaycho rupatsiyänäpätsu rurayashqä, 27 tsaypa trokinqa noqakunapita aywaraqkuna TAYTA DIOSTA imaypis mana qonqaypa adorayänanpämi. Tsaynöpami noqakunapita aywaraqkuna rupatsina sacrificiuta, alli päsakuy sacrificiuta y wakin sacrificiukunatapis Sagrädu Tolduman TAYTA DIOSPÄ rupatsiq aywayaptin qamkunapita aywaraqkuna michäyanqatsu. 28 Pipis tsaynö michaptinqa kaynömi niyanqa: 'Rikayay unay castäkuna TAYTA DIOSPA altarnin niraqta rurayanqanta. Tsay altarta rurarpis manami rupatsina sacrificiuta ni wakin sacrificiuta rupatsiyänäpätsu rurayarqan, tsaypa trokinqa noqakunapis qamkunanö TAYTA DIOSTA sirviyanqäta musyayänaykipämi'. Pipis michaptin tsaynömi niyanqa. 29 Noqakuna manami yarpäyätsu juk altarta rurarpis TAYTA DIOSPA contran shäriyta. TAYTA DIOSNINTSIKPA altarnin Sagrädu Toldun ñöpancho mayna

†**22.17** Núm. 25.1-9. †**22.20** Jos. 7.1-26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykaptinqa ¿imapänatä rupatsina sacrificiuta, tsaki mikuy ofrendata y wakin sacrificiuta rupatsiyänäpä juklächo altarta rurayäman?"

30 Tsaynö niyaptinmi sacerdöti Finees y Israel runakunapa mandaqninkunapis tantiyakuyarqan paykuna allita rurayanqanta. 31 Tsaymi sacerdöti Eleazarpa tsurin Finees nirqan: "Allita yarpar tsay altarta rurayanqaykita tantiyarmi kanan musyayä TAYTA DIOS noqantsikwan kaykanqanta. Tsaynö kaptinqa TAYTA DIOS manami castigamäshuntsu".

32 Tsaypitanami Finees y paywan aywaq runakuna Galaadpita Canaánman kutikuyarqan. Wakin Israel runakuna kaykäyanqanman chaykurmi willayarqan Rubén trïbu runakuna y Gad trïbu runakuna imata niyanqantapis. 33 Tsaynö willayaptinmi kushikurnin Tayta Diosta alabayarqan. Tsay junaqpitaqa mananami willanakuyarqannatsu Rubén trïbu runakunata y Gad trïbu runakunata ushakätsiq aywayänanpä.

34 Rubén trïbu y Gad trïbu runakunaqa tsay altarta jutitsiyarqan Yarpätsikuq jutin kananpämi. Tsaynö jutitsiyarqan: "Kay altarmi runakunata yarpätsinqa noqantsikpis TAYTA DIOSTA adoraykanqantsikta".

Israel runakunata Josué yätsinqan

23 1 TAYTA DIOS yanapaptinmi contran runakunata ushakaskatsir Israel runakuna atska watana añaw kawayarqan. Josué awkinna kaykarmi 2 Israel runakunata, mayor runakunata, mandaqkunata, juezkunata y soldädukunapa mandaqninkunata qayaykatsir nirqan: "Rikayämanqaykinöpis noqaqa awkinnami kaykä. 3 Rikayashqaykimi kay nacioncho taq runakunata TAYTA DIOSNINTSIK imanö ushakätsinqantapis. Paymi noqantsik raykuq pelyashqa. 4 Trïbunpa trïbunpa chaskinantsikpämi tsay runakuna täyanqan partikunata suertita jitaypa rakipashqä. Manami qechunqantsik markakunallatatsu rakipashqä, tsaypa trokinqa qechuypä kaqkunatapis Jordán mayupita qallaykur hasta Mediterráneo Lamaryaqmi rakipashqä. 5 Tsay qechuypä kaq markakunacho tänantsikpämi tsaycho taq runakunata TAYTA DIOSNINTSIK qarqunqa. Tsaymi TAYTA DIOSNINTSIK awninqannö tsay markakunata chaskiyanki.

6 "Tsaynö kaykaptinqa Moisés qellqanqan librucho leykuna ninqanta juktapis mana qonqaypa llapanta cumpliyanki. 7 Kay markakunacho taykaq jäpa runakunawanqa ama takukäyankitsu. Tsaynöpis paykuna adorayanqan dioskunata ama adorayankitsu ni sirviyankitsu ni jutincho imatapis ama awniyankitsu ni jutinkunata imapäpis joqariyankitsu. 8 TAYTA DIOSNINTSIKTA kanan cäsukuyanqaykinölla imaypis cäsukuyanki.

9 "Kaycho tänantsikpämi jatusaq markakunacho taq tsaytsika runakunata TAYTA DIOS ushakätsishqa. Pay yanapamashqami kananyaq pipis ichipämashqantsiktsu. 10 Awnimanqantsiknölla noqantsik raykuq pelyaptinmi† qamkunaqa juk runalla karpis juk waranqa (1,000) runakunata qatikachar ushakätsiyanki.† 11 Tsaynö kaykaptinqa llapan shonquykikunawan TAYTA DIOSNINTSIKTA *kuyar pay munanqannö imaypis kawayay.

12 "Mana wanutsiyanqayki runakunawan takukar tsurikikuna paykunapa tsurinkunawan täyaptinqa 13 TAYTA DIOSNINTSIK tsay runakunata manami qarqunqatsu. Tsaypa trokinqa tsay runakuna qamkunapä kayanqa mällanö, trampanö, lätigunö y ñawikicho jatiraykaq kashanömi.

†**23.10a** Deut. 3.22. †**23.10b** Deut. 32.30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynöpami maypis täkuypä nacionnintsikman churashurnikipis TAYTA DIOSNINTSIK llapaykikunata ushakätsiyäshunki.

14 "Noqaqa wanukunäpänami kaykä. Tsaynö kaptinpis musyayankimi llapan awnimanqantsikkunata TAYTA DIOSNINTSIK cumplinqanta. Tsaynö cumplinqantaqa imaypis ama qonqäyaytsu. 15 TAYTA DIOSNINTSIK yanapayäshunaykipä awniyäshunqaykita cumplinqannöllami mana cäsuyaptiki ushakätsiyäshunaykipä niyäshunqaykita cumplinqa. Tsaymi rikatsiyäshunqayki alli nacioncho ni jukllayllapis quëdayankitsu. 16 Noqantsikwan TAYTA DIOSNINTSIK *pactu ruranqanta mana cumplir juk dioskunata adorar sirviyaptikiqa TAYTA DIOSMI pasaypa rabyakunqa. Tsaymi mana yarpashqata kay entregayäshunqayki alli nacioncho täyaptikipis ushakätsiyäshunki".

Josué despidikunqan

24 1 Tsaypitanami mayor runakunata, mandaq runakunata, juezkunata, autoridäkunata y llapan Israel trïbu runakunata Siquem markaman Josué qayatsiptin llapanpis Tayta Diospa ñöpanman[h] qorikäyarqan. 2 Tsaychömi Josué nirqan: "TAYTA DIOSMI nin: 'Unay castaykikuna Tarémi[†] tsurin Abrahamwan y Nacorwan Éufrates mayu wak tsimpancho täyarqan. Tsaycho tarmi paykunaqa juk dioskunata adorayarqan. 3 Tsaycho taykaptinmi Abrahamta pushamurqä *Canaánman.[†] Tsaychömi tsurin Isaac yurirqan. Atskaman mirayänanpämi Isaacpita aywaraqkunata alli rikarqä.[†] 4 Isaacpa tsurinkunami kayarqan Jacobwan Esaú.[†] Esaúpita aywaraqkuna täyänanpämi rikatsirqä Seir jallqakunata.[†] Jacobnami tsurinkunawan Egiptuman aywakuyarqan tsaycho täyänanpä.[†]

5 " 'Unay awiluykikuna Egiptucho taykäyaptinmi paykunata jipiyämunanpä Moiséstawan Aarónta kacharqä. Kachämuyta mana munayaptinmi Egipto runakunata pasaypa castigarqä.[†] 6 Tsaynöparämi kachapäyämurqan awiluykikuna Egiptupita yarqayämunanpä. Shamuykäyaptinmi Egipto soldädukuna carrëtankunawan y cawallunkunawan Puka Lamaryaq qatipäyämurqan. 7 Mantsarir awiluykikuna mañakayämaptinmi Egipto runakuna mana rikayänanpä tsakätsirqä. Lamar yakucho Egipto runakuna shenqaypa wanuyänanpäpis jundikätsirqämi. Egiptucho tsaykunata ruranqäta rikayarqaykimi. Tsaypita yarqamurmi atska wata tsunyaq jirkacho täyarqayki.

8 " 'Nirkurmi pushamurqä Jordán mayu tsimpan amorreo runakuna taykäyanqanman. Amorreo runakuna contrayki shärir atacayäshuptikipis qamkunatami yanaparqä paykunata ushakätsir nacionnintapis qechuyänaykipä.[†] 9 Tsaypitanami Ziporpa tsurin Balac qamkunawan pelyananpä kamarikurqan. Paymi moabita runakunapa mandaqnin rey kar Beorpa tsurin Balaamta qayatsirqan maldicionayäshunaykipä. 10 Tsaynö kaptinpis Balaam maldicionayäshunaykita manami munarqätsu. Tsaymi maldicionashunaykipa trokinqa bendicionta chaskiyänaykipä Balaam nirqan. Tsaynömi qamkunata salvarqä.[†]

11 " 'Tsaypitanami Jordán mayuta tsimpamur[†] Jericóman chäyämurqayki. Jericócho taq runakuna

---

[h] **24.1** Tayta Diospa ñöpanman nirqa Tinkuna Tolducho kaykaq altarpa ñöpanmanmi nikan.
[†] **24.2** Gén. 11.27. [†] **24.3a** Gén. 12.1-9. [†] **24.3b** Gén. 21.1-3. [†] **24.4a** Gén. 25.24-26. [†] **24.4b** Gén. 36.8; Deut. 2.5. [†] **24.4c** Gén. 46.1-7. [†] **24.5** Éxo. 3.1—12.42. [†] **24.8** Núm. 21.21-35. [†] **24.10** Núm. 22.1—24.25. [†] **24.11a** Jos. 3.14-17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qamkunawan pelyaptinpis paykunata vinciyänaykipämi yanaparqä.† Tsaynömi amorreo runakunata, ferezeo runakunata, cananeo runakunata, heteo runakunata, gergeseo runakunata, heveo runakunata y jebuseo runakunata ushakätsiyänaykipä yanaparqä. 12 Amorreo runakunapa ishkay mandaqnin reykunatapis manami espädaykikuna ni flëchaykikuna kanqanpitatsu vincir ushakätsiyarqayki, tsaypa trokinqa kikï yanapaptïmi. 13 Tsaynöllami chakrakunatawan wayikunata listullatana kamariparqä. Tsaymi tsay wayikunachöna taykäyanki y juk plantanqan üvakunatawan aceitünasta mikuykäyanki' ".†

14 Nirkurnami mastapis Josué nirqan: "Kananqa TAYTA DIOSPITA *mantsapakur pay munanqannö imaypis kawayanki. Éufrates mayu wak tsimpancho tarnin y Egiptucho tarnin unay castantsikkuna adorayanqan dioskunata ama adorayankitsu. Tsaypa trokinqa Tayta Diosllata adorar payllatana sirviyanki. 15 TAYTA DIOSTA sirviyta mana munarqa kanan akrayay pita sirviyänaykipä kanqantapis. Éufrates mayu wak tsimpancho unay castantsikkuna sirviyanqan dioskunata o kaycho taq amorreo runakuna sirviyanqan dioskunata sirviyaptikipis noqami itsanqa wayïcho taqkunawan TAYTA DIOSLLATA imayyaqpis sirviyäshä".

16 Tsaynö niptinmi Israel runakuna niyarqan: "Noqakunaqa TAYTA DIOSLLATAMI imaypis sirviyäshä. Juk dioskunataqa manami sirviyäshätsu. 17 Kikin TAYTA DIOSNINTSIKMI unay castantsikkunata y noqantsiktapis Egiptucho wätay kanqantsikpita jipimarqantsik. Kikintsikmi rikashqantsik imaykaläya milagrukunata ruranqanta. Wakin markakunata päsamunantsikpäpis paymi imapitapis tsapämashqantsik. 18 Kanan taykanqantsik markakunacho taq amorreo runakunata y wakin runakunatapis TAYTA DIOSNINTSIKMI qarqur ushakätsishqa. Tsaynö yanapamanqantsikpitami payta imaypis sirvishun. Payllami Tayta Dios kaykan".

19 Josuénami nirqan: "Ajarämi kaykan TAYTA DIOSTA sirviyänaykipäqa. Payqa *santu y castigakuq karmi jutsa ruraqkunata jananpantsu. 20 TAYTA DIOSTA sirviykäyanqaykicho juk dioskunata adorayaptikiqa yanapakuq karpis castigayäshurnikimi ushakätsiyäshunki".

21 Tsaynö niptinmi Israel runakuna Josuéta niyarqan: "Noqakunaqa TAYTA DIOSLLATAMI imaypis sirviyäshä".

22 Josuénami nirqan: "Kikikikunami nikäyanki TAYTA DIOSLLATA imaypis sirviyänaykipä kanqanta".

Paykunanami niyarqan: "Awmi, taytay".

23 Josuénami nirqan: "Tsaynö kaptinqa katsiyanqayki ïdulukunata pakir TAYTA DIOSLLATANA llapan shonquykikunawan imaypis adorayay".

24 Israel runakunanami niyarqan: "Noqakunaqa TAYTA DIOSNILLANTSIKTA sirvirmi pay ninqallanta imaypis cäsukuyäshä".

25 Tsaynami Josué tsay junaq Israel runakunawan Siquem markacho *pactuta rurar yätsirqan TAYTA DIOSPA estatütunkunata y leyninkunata imaypis cumpliyänanpä. 26 Llapan yätsinqankunatami Josué qellqarqan Tayta Diospa leyninkunata qellqanqan libruman. TAYTA DIOSTA imaypis sirviyänanpä parlanqankunata yarparäyänanpämi encina jacha chakinman jatun wankata jawitsirqan. Tsay jacha ñöpanchömi TAYTA DIOSPA *Sagrädu Toldun karqan.

27 Nirkurnami runakunata Josué nirqan: "Kay wankami testïgu kaykan

†**24.11b** Jos. 6.1-21. †**24.13** Deut. 6.10-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

TAYTA DIOSNINTSIK imata nimanqantsikkunapitapis. Tsaynöllami testïgu kaykan payta imaypis sirviyänaykipä awniyanqaykita. TAYTA DIOSTA sirviyänaykipä nikarpis mana cumpliyaptikiqa kay wankami shimpiyäshunki TAYTA DIOS castigayäshunaykipä".

28 Tsaynö tantiyaskatsirmi markankunapa kutikuyänanpä runakunata Josué despacharqan.

Josué wanunqan
Jueces 2.6-10

29 Tsaypita manaräpis unaytami juk pachak chunka (110) watayuq kaykar TAYTA DIOSPA sirviqnin Josué wanukurqan. 30 Wanuykuptinmi Timnat-seracho kikinpa chakranman pampayarqan.† Tsayqa karqan Gaas jirka norti kaqläpa y Efraín jallqakunachömi.

31 Josué y Egiptupita wakin yarqamuqkunapis rikayarqanmi Israel runakunata yanapar milagrukunata TAYTA DIOS ruranqanta. Tsaymi paykuna kawayanqanyaq Israel runakuna TAYTA DIOS munanqannö kawayarqan.

Josépa tullunkunata Israel runakuna pampayanqan

32 Israel runakunaqa Josépa tullunkunata Egiptupita apayämunqanta† Siquem markaman apaykurmi chakranman pampayarqan. Tsay chakrataqa Josépa taytan Jacobmi rantirqan juk pachak (100) qellaywan Hamorpa tsurinkunapita.† Hamorqa Siquempa taytanmi karqan. Tsay chakratami Josépa tsurinkunapita aywaraqkunapa herencian kananpä entregarqan.

Eleazar wanunqan

33 Aarónpa tsurin Eleazar wanuykuptinnami tsurin Fineespa chakranman pampayarqan. Tsayqa Efraín jallqakunacho kaykaq Gibeachömi kaykan.

†**24.30** Jos. 19.49-50. †**24.32a** Gén. 50.24-25; Éxo. 13.19. †**24.32b** Gén. 33.19; Juan 4.5; Hech. 7.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jueces

Tayta Dios awninqan nacioncho tarnami qepa yuriq Israel runakuna Tayta Diosta käsukuyänanpa trokin ïdulukunatana adorayarqan. Tsaynö adorayaptinmi contran nación runakunawan Tayta Dios castigarqan. Castigaptinrämi Israel runakuna Tayta Diosta mañakuyarqan. Tsaymi juk mandaqta Tayta Dios churarqan contrankunapa makinpita salvananpä. Tsay mandaqkunatami niyarqan juezkuna kayanqanta. Kay libruta liyirmi musyantsik tsay juezkunata Tayta Dios imanö yanapanqantapis.

Judá y Simeón trïbu runakuna Adonisedecta prësu tsariyanqan

1 [1] Josué wanuskiptinnami Israel runakuna TAYTA DIOSTA tapukuyarqan: "Taytay, ¿mayqan trïbu runakunatä cananeo runakunawan puntata pelyaq aywayanqa?"

[2] Tapukuyaptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Judá trïbu runakunami puntata aywayanqa. Cananeo runakunata vinciyänanpämi yanapashä".

[3] Tsaymi Judá trïbu runakuna Simeón trïbu runakunata niyarqan: "Aypuyämanqan particho kaykaq cananeo runakunata qarquyänäpä yanapaykayällämay. Tsaynöllami noqakunapis töcayäshunqayki particho qarquyänaykipä yanapayäshayki".

Tsaynö niyaptinmi Simeón trïbu runakuna paykunata yanapayänanpä aywayarqan.

[4] Bezecman yaykur cananeo y ferezeo runakunawan pelyayaptinmi vinciyänanpä TAYTA DIOS yanaparqan. Tsaymi chunka waranqa (10,000) runakunata wanutsiyarqan. [5] Tsaycho taq cananeo y ferezeo runakunapa mandaqnin reymi karqan Adonisedec. Payta y paywan kaykaq runakunatapis llapantami vinciyarqan. [6] Qeshpiykaqta taripaykurmi Adonisedecta prësu tsariskir makinpa y chakinpa maman dëdunkunata roquriyarqan. [7] Tsaymi rey Adonisedec nirqan: "Noqapis qanchis chunka (70) reykunapa chakinkunapa y makinkunapa maman dëdunkunatami roqurqä. Paykunami mësäpita shushunqan mikuyta mikullar kawayaq. Tsaynö ruranqäpitami noqatapis Tayta Dios kanan castigaykäman".

Tsaypitanami rey Adonisedecta Jerusalénman apaykuptin tsaycho wanurqan.

Hebrónman y Jerusalénman Judá trïbu runakuna yaykuyanqan

[8] Jerusalénman pelyaq aywarnami tsaycho taq runakunata Judá trïbu runakuna llapanta espädawan wanuskatsir wayikunatapis rupatsir ushayarqan. [9] Nirkurnami *Neguevcho, jallqakunacho y *Sefelacho taq cananeo runakunawan pelyaq aywayarqan.† [10] Tsaynöllami Hebrón markacho taq cananeo runakunawan pelyaq aywayarqan.† Tsay markapa unay jutinmi karqan Quiriat-arba. Tsaychömi Sesai runakunata, Ahimán runakunata y Talmai runakunata wanutsiyarqan.

Debir markata Otoniel vincir qechunqan

Josué 15.15-19

[11] Tsaypitanami Debircho taq runakunata atacayänanpä yaykuyarqan.

†**1.9** Jos. 10.40; 11.21. †**1.10** Jos. 10.36-37.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsay markapa unay jutinmi karqan Quiriat-sefer. 12 Tsaymi Caleb nirqan: “Pipis tsay markaman pelyaq yaykur vinciq kaqtami warmi tsurï Acsawan tätsishä”.

13 Tsaynö niptinmi Cenazpa tsurin Otoniel tsay markaman yaykur tsaycho taqkunata vincirqan. Tsaynö vinciptinmi Calebqa tsurin Acsawan tätsirqan. Otonielqa Calebpa tapshi wawqinpa tsurinmi karqan.

14 Taytanpa wayinpita yarquykäyanqanchönami warmin Acsata Otoniel nirqan: “Taytaykita rugay chakrata rakipämänantsikpä”.

Tsaymi ashnunpita Acsa yarpuskiptin taytan Caleb tapurqan: “Hïja, ¿imatatä munaykanki?”

15 Acsanami nirqan: “Papä, rugakulläshayki. *Neguevcho chakrata rikatsimanqaykinölla pukyuyuq chakrakunatapis rikaykatsillämay”.

Tsaynö niptinmi janaqnincho pukyuyuq chakrata y uraqnincho pukyuyuq chakratapis taytan rikatsirqan.

Judá y Benjamín trïbu runakuna cananeo runakunata vinciyanqan

16 Ceneo runakunami Moiséspa suegrun Hobabpita aywaraqkuna kayarqan. Paykunami Judá trïbuman takukaykur Palmëra Markapita Judá trïbu runakuna chaskiyanqan tsunyaq jirkaman aywayarqan. Tsayqa *Neguevcho kaykaq Arad cercanchömi karqan. Tsaychömi Judá runakunawan juntuna täyarqan.

17 Tsaypitanami Judá trïbu runakuna Simeón trïbu runakunawan Sefatcho taykaq cananeo runakunata atacar chipyaq ushakätsiyarqan. Tsaymi tsay markata jutitsiyarqan Horma[a] kananpä. 18 Tsaynöllami Gazacho, Ascalóncho y Ecróncho taq runakunata vinciskir chakrankunatapis qechuyarqan.

19 TAYTA DIOS yanapaptinmi Judá trïbu runakunaqa jallqakunacho taq runakunata wanutsir ushayarqan. Costacho taq runakunatami itsanqa ushakätsiyta kamäpakuyarqantsu, fiërrupita rurashqa guërra carrëtankuna kaptin. 20 Moisés ninqannöllami Hebrón partita Calebta rikatsiyarqan. Tsayman chaykurmi Anacpa kimsan tsurinkunapita aywaraqkunata qarqurqan.

21 Benjamín trïbu runakunaqa Jerusaléncho taq jebuseo runakunata qarquyta manami kamäpakuyarqantsu. Tsaymi jebuseo runakunaqa kananyaqpis Benjamín trïbu runakunawan juntu Jerusaléncho taykäyan.

Manasés y Efraín trïbu runakuna Bet-el markaman yaykuyanqan

22 TAYTA DIOS yanapaptinmi Josépita aywaraq runakuna[b] Bet-el markacho taq runakunata atacar vinciyarqan. 23 Manarä atacarmi tsay markaman runakunata kachayarqan imanö kanqantapis rikapakayämunanpä. Ñöpataqa tsay markapa jutin karqan Luzmi. 24 Rikapakuqkuna chaykurmi markapita yarqaykämuq runawan tinkuskir niyarqan: “Markaman maypa yaykuyänäpäpis rikatsiyämaptikiqa manami wanutsiyäshaykitsu”.

25 Tsaynö niyaptinmi mayninpa yaykuyänanpäpis rikatsirqan. Tsaymi rikapakuqkuna kutiykur willayaptin Israel runakuna yaykuskir tsaycho taqkunata llapanta espädankunawan wanutsiyarqan. Markaman imanö yaykuyänanpä rikatsiq runatawan castankunatami itsanqa awniyanqannölla wanutsiyarqantsu. 26 Tsaymi tsay runaqa heteo runakuna täyanqan kaqman aywakurqan. Tsaychömi markata shärirkatsir jutitsirqan Luz jutin kananpä. Kananyaqpis tsay markapa jutin tsayllami kaykan.

---

[a] **1.17** *Horma* ninanqa *ushakashqa* ninanmi. [b] **1.22** Josépita aywaraq runakunaqa Manasés trïbu y Efraín trïbu runakunami kayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mana qechuyanqan kaq markakuna mayqan mayqan kanqanpis

27 Manasés trïbu runakuna manami
qarquyta kamäpakuyarqantsu Bet-
seán, Taanac, Dor, Ibleam y Meguido
markakunacho taq runakunata y tsay
markakunapa ñöpankunacho taq
runakunatapis. Tsaymi cananeo runa-
kunaqa tsay kinray markakunacho
taykäyan. 28 Tsaypita Israel runakuna
atskaman mirarmi cananeo runaku-
nata wätaytanö munaynincho tsarara-
yarqan. Qarquytaqa manami kamäpa-
kuyarqantsu.

29 Efraín trïbu runakunapis manami
qarquyta kamäpakuyarqantsu Gezer-
cho taq cananeo runakunata. Tsaymi
tsay cananeo runakuna Efraín trïbu
runakunawan juntu taykäyan.

30 Zabulón trïbu runakunapis Qui-
trón y Naalal markakunacho taq
cananeo runakunata qarquyta mana
kamäpakurmi wätaytanö munaynin-
cho tsararäyarqan. Tsaymi cananeo
runakuna y Zabulón trïbu runakunaqa
juntu taykäyan.

31 Aser trïbu runakunapis Aco,
Sidón, Ahlab, Aczib, Helba, Afec y
Rehob markakunacho taq runakunata
manami qarquyta kamäpakuyarqan-
tsu. 32 Tsaymi cananeo runakunawan
juntu täyarqan.

33 Neftalí trïbu runakunapis Bet-
semes y Bet-anat markakunacho taq
cananeo runakunata qarquyta mana
kamäpakurmi wätaytanö munaynin-
cho tsararäyarqan. Tsaymi cananeo
runakuna y Neftalí trïbu runakuna
juntu taykäyan.

34 Dan trïbu runakunataqa amorreo
runakuna manami kachäyarqantsu
costacho kaykaq herenciankunaman
yaykuyänanta. Tsaymi jallqaman
kutitsiyarqan tsaycho täkuyänanpä.
35 Tsaynöpami amorreo runakunaqa
Heres, Ajalón y Saalbim markakuna-
cho täyarqan. Qepatarämi Josépita
aywaraq Efraín y Manasés trïbu runa-
kuna munayyuq kar tsaycho taykaq
amorreo runakunata wätaytanö tsa-
raräyarqan. 36 Amorreo runakunapa
lindërunqa witsarqan Acrabimpita
qallaykur hasta Selapita mas jana-
yaqmi.

Tayta Diospa angelnin Boquim particho Israel runakunata yuripanqan

2 1 TAYTA DIOSPA *angelninmi
Gilgalpita Boquimman aywaykur
Israel runakunata nirqan: “Egiptupita
jipimurnikimi Abrahamta, Isaacta y
Jacobta awninqä nacionman pusha-
mur nirqä: ‘*Pactu ruranqantsiktaqa
manami imaypis qonqäshätsu. 2 Kay
nacioncho taq runakunawanqa ama
ima pactutapis rurayankitsu. Tsaypa
trokinqa *altarninkunatapis chip-
yaq juchutsiyanki’. Tsaynö nikaptïpis
qamkunaqa manami cäsukayämash-
qaykitsu. ¿Imanirtä tsaynö mana
wiyakuq kayanki? 3 Tsaymi kanan nï:
Taykäyanqayki markakunacho taykaq
runakunata manami qarqushätsu.
Kananpitaqa paykunami chakikikuna-
cho kasha jatiraykaqnö kanqa. Adora-
yanqan diosninkunallapämi shonquy-
kikunapis yarparanqa”.

4 TAYTA DIOSPA angelnin tsaynö par-
layta ushaskiptinmi llapan Israel runa-
kuna pasaypa waqayarqan. 5 Tsaymi
tsay partita jutitsiyarqan Boquim[c]
jutin kananpä. Tsaychömi TAYTA
DIOSPÄ sacrificiukunata rupatsiyar-
qan.

Josué wanukunqan

Josué 24.29-31

6 Aywakuyänanpä Josué despachap-
tinmi Israel runakuna herenciankuna-
ta chaskiyanqan chakrankunaman

[c] **2.5** *Boquim* ninanqa *waqaq* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kutikuyarqan. 7 Israel runakunata yanapar milagrukunata TAYTA DIOS ruranqantami Josué y Egiptupita wakin yarqamuqkunapis rikayarqan. Tsaymi paykuna kawayänanyaq Israel runakuna TAYTA DIOS munanqannö kawayarqan. 8 Tsaypitanami TAYTA DIOSPA sirviqnin Josué juk pachak chunka (110) watayuq kaykar wanukurqan. 9 Wanuskiptinmi Timnat-seracho kikinpa chakranman pampayarqan. Tsayqa karqan Gaas jirka norti kaqläpa y Efraín jallqakunachömi. 10 Tsaypita Josuépa yuriy mayinkunapis wanukuyaptinnami qepa yuriq runakuna musyayarqantsu TAYTA DIOS ninqankunata ni Israel runakunata imanö yanapanqantapis.

Israel runakuna juk dioskunatana adorayanqan

11 Tsaypitanami TAYTA DIOSTA mana cäsukur Israel runakunaqa *Baal dioskunata adorayarqan. 12 Egiptupita jipimushqa kaykaptinpis unay castankuna yärakuyanqan TAYTA DIOSTA mananami adorayarqannatsu, tsaypa trokinqa ñöpan nacionkunacho taq runakuna adorayanqan dioskunata adorarmi TAYTA DIOSTA pasaypa ajanätsiyarqan. 13 Tayta Diosta adorayänanpa trokinmi Baal diosta y *Astarot diösata adorayarqan. 14 Tsaynö kayanqanpitami TAYTA DIOS pasaypa ajanarnin Israel runakunata yanaparqannatsu. Tsaymi ñöpan nacionkunacho taq contran runakuna yaykuskir imaykankunata apakuyaptinpis washäkuyta kamäpakuyarqantsu. 15 Contran runakunawan pelyaq aywayaptinpis TAYTA DIOS ninqannöllami Israel runakunapa contran karqan. Tsaymi ima ruraytapis mana kamäpakur pasaypa llakikuyarqan.

16 Tsaypitanami juezkunata TAYTA DIOS churarqan contran runakunata vinciyänanpä. 17 Tsay juezkunata mana cäsukurmi juk dioskunata adorayarqan. Unay castankuna TAYTA DIOSPA mandamientunkunata cäsukuyashqa kaptinpis paykunaqa manami cäsukuyarqantsu.

18 Tsaynö kaptinpis contrankuna pasaypa ñakatsiyanqanta rikarmi TAYTA DIOS kuyapar juk juezta churaparqan. Tsay juez kawananyaqqa contrankunata vinciyänanpä Israel runakunata TAYTA DIOS yanapaqmi. 19 Juez wanuskiptinnami awilunkunapitapis peorna yapay jutsa rurayman churakäyarqan. Tsaymi juk dioskunata adorar mana alli costumbrikunata kachariyta munayarqantsu.

20 Israel runakuna tsaynö kayaptinmi TAYTA DIOS pasaypa ajanar nirqan: "Unay castankunawan *pactu ruranqäta manakaqman churarmi kay runakunaqa ima ninqätapis wiyakuyantsu. 21 Tsaymi Josué mana ushakätsinqan contran runakunata ushakätsiyänanpä paykunata yanapashänatsu. 22 Tsay contran runakunami jutsata rurayänanpä Israel runakunata inkitayanqa. Tsaynöpami musyashä Israel runakuna unay castankunanö cäsukayämanqanta o mana cäsukayämanqantapis".

23 Tsaynö nirmi Israel runakunata TAYTA DIOS yanaparqannatsu Josué mana ushakätsinqan markakunacho taq runakunata ushakätsiyänanpä.

Canaánpita mana qarquyanqan runakuna

3 1 Kaychömi qellqaraykan mayqan marka runakunatapis *Canaáncho TAYTA DIOS mana ushakätsinqankuna. Tsay runakunami quëdayarqan qepa yuriq Israel runakunata jutsa rurayman inkitayaptin Tayta Dios pruebananpä. 2 Tsaynöllami tsay runakunata TAYTA DIOS ushakätsirqantsu qepa yuriq Israel runakuna pelyayta yachakuyänanpä. 3 Tsay runakunami kayarqan filisteo runakunapa pitsqa mandaqninkuna, cananeo runakuna,

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sidonio runakuna y Líbano jallqakunacho taq heveo runakunapis. Tsay heveo runakunaqa täyarqan Baal-hermón jallqapita hasta Hamatyaqmi.†

4 Tsay runakunataqa TAYTA DIOS manami ushakätsirqantsu Israel runakunata jutsa rurayman inkitar ishkitsiyänanpä. Tsaynöpami musyayta munarqan unay castankunata Moisés yachatsinqan leykunata cäsukuyänanpä o mana cäsukuyänanpä kanqantapis. 5 Tsaynöpami Israel runakuna juntu täyarqan cananeo, heteo, amorreo, ferezeo, heveo y jebuseo runakunawan. 6 Tsay runakunapa tsurinkunawanmi warmi tsurinkunata y ollqu tsurinkunata tätsiyarqan. Paykunawan tarnami diosninkunata adorayarqan.

Israel runakunata Otoniel salvanqan

7 TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi *Baal dioskunata y *Asera diösapä jawiyanqan raku qerukunata adorar Israel runakuna TAYTA DIOSTA pasaypa ajanätsiyarqan. 8 Tsaymi Mesopotamia nacionpa mandaqnin rey Cusan-risataimpa munaynincho kayänanpä Israel runakunata TAYTA DIOS kacharirqan. Tsaynöpami Israel runakuna puwaq wata payta sirviyarqan. 9 Tsaymi TAYTA DIOSTA mañakuptin paykunata salvananpä Calebpa sobrinun Otonielta TAYTA DIOS alli yanaparqan. Otonielpa taytan Cenazqa Calebpa tapshi wawqinmi karqan.† 10 TAYTA DIOSPA Espïritun Otonielta yanapaptinmi Israel runakuna churayarqan juezninkuna kananpä. Tsaymi runakunata pushakurkur pelyayänanpä aywaptin Cusan-risataimta vinciyänanpä TAYTA DIOS yanaparqan. 11 Tsaypitaqa Otoniel wanunqanyaqmi chusku chunka (40) wata Israel runakuna añaw kawayarqan.

Israel runakunata Aod salvanqan

12 Israel runakuna TAYTA DIOSTA mana cäsukur yapay ajanätsiyaptinmi Moab nacionpa mandaqnin rey Eglónta TAYTA DIOS yanaparqan munaynincho tsararänanpä. 13 Tsaymi amonita y amalecita runakunawan Israel runakunata vinciykur Palmëra Markata[d] qechuyarqan. 14 Tsay junaqpitami Israel runakuna Eglónta chunka puwaq wata sirviyarqan.

15 Tsaymi TAYTA DIOSTA mañakuyaptin Gerapa tsurin Aodta[e] TAYTA DIOS yanaparqan Israel runakunata salvananpä. Aodqa itsuq makinwan imatapis ruraqmi karqan. Tsaynöpis Benjamín trïbu runami karqan. Paywanmi Israel runakunaqa impuestu qorinqanta rey Eglónman apatsiyarqan.

16 Impuestuta manarä aparmi Aodqa mediu metru largutanö ishkanläpa afilashqa espädata rurarqan. Nirkurmi latsapan rurinpa derëcha kaq tseqllanman jatirkurqan. 17 Nirkurnami impuestu qoriyanqanta apar rey Eglónman chätsirqan. Eglónqa pasaypa wera runami karqan. 18 Apanqanta entregaskirmi Aodqa wallkiqninkunawan kutikuyarqan. 19 Kutikuykäyanqanchömi Gilgalcho kaykaq rumipita rurashqa ïdulukunaman chaykur rey Eglónman Aod yapay kutirqan. Chaykurnami nirqan: "Taytay, pakayllapa willaykushayki".

Ninqanta wiyananpämi rey Eglónqa yanapaqninkunata nirqan waqtaman upällalla yarquyänanpä. 20 Yarquriyaptinnami jamaräkunan cuartuncho Aodwan rey Eglón ishkallanna kaykäyarqan. Tsaymi rey Eglónpa ñöpanman witiykur Aod nirqan: "Taytay, Tayta Dios nimanqanta willashayki".

---

[d] **3.13** Palmëra Markaqa Jericó markami karqan (Deut. 34.3). [e] **3.15** Wakin traduccionkunachöqa *Ehud* niyanmi.
† **3.3** Jos. 13.2-6. † **3.9-10** Jue. 1.12-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Niptinmi jamaranqan trönunpita Eglón shärirqan. 21 Niykurnami derëcha kaq tseqllanpita itsuq kaq makinwan espädanta jipiskir Aodqa Eglónta pachanpa tuksiskirqan. 22 Eglón pasaypa wera kaptinmi espädaqa maki tsarikunantin yaykuskirqan. Tsaymi jipiyta mana kamäpakur kachaykuptin rakchanpis yarqaskamurqan. 23 Nirkurnami Aodqa punkuta lläviskir ventänapa qeshpirqan.

24 Aod aywaskiptinnami rey Eglónpa yanapaqninkuna kutir punku wichqaraykaqta tariyarqan. Tsayta rikarmi yarpäyarqan ruricho ishpakuykanqanta. 25 Rey Eglón mana yarqamuptinmi unay rätu shuyaraykäyanqancho lläviwan kichaskirnin tariyarqan patsacho wanushqa jitaraykaqta.

26 Rey Eglónpa yanapaqninkuna shuyaräyanqanyaqmi Aodqa Gilgalcho kaykaq ïdulukuna ñöpanpa päsaskir Seiratläman aywar pakakurqan. 27 Tsaypita aywar Efraín jallqakunaman chaykurmi *cornëtata tukarqan Israel runakuna tsayman qorikäyänanpä. Qorikaskiyaptinnami llapanpa puntanta Jordán mayuman Aod urarqan.

28 Manarä urarmi nirqan: “Kananmi contrantsik moabita runakunata vincinantsikpä TAYTA DIOS yanapamäshun”.

Tsaymi Jordán mayu väduman aywaykur pipis päsananta munayarqannatsu. 29 Moabita runakuna pelyayänanpä shamuptinnami chunka waranqanö (10,000) alli pelyaq soldädukunata wanutsiyarqan. Manami jukllayllapis kawaykar quëdayarqantsu. 30 Tsaynömi Israel runakunaqa moabita runakunata vinciyarqan. Tsaypitaqa puwaq chunka (80) watami Israel runakuna añaw kawakuyarqan.

Israel runakunata Samgar salvanqan

31 Aod wanuskiptinnami Anatpa tsurin Samgarna Israel runakunata contrankunapita salvarqan. Paymi yuntata qatikuna püyallawan soqta pachak (600) filisteo runakunata wanutsirqan.

Israel runakunata Barac y Débora salvayanqan

4 1 Aod wanuskiptinmi Israel runakuna jutsata rurar TAYTA DIOSTA yapay ajanätsiyarqan. 2 Tsaymi TAYTA DIOSQA Hazor markacho cananeo runakunapa mandaqnin rey Jabínpa munayninman churaykurqan. Soldädunkunapa capitannin Sísarami Haroset-goim markacho tarqan. 3 Rey Jabínpami karqan fiërrupita rurashqa isqun pachak (900) guërra carrëtankuna. Ishkay chunka (20) wata pasaypa ñakatsiptinmi Israel runakuna Tayta Diosta mañakuyarqan salvananpä.

4 Tsay witsanmi Israel runakunapa jueznin kaykarqan Tayta Diospa willakuqnin profetïsa Débora. Paymi Lapidotpa warmin karqan. 5 Israel runakunata arreglananpämi palmëra jacha chakinman Débora jamakuq. Tsay jachatami runakuna niyarqan Déborapa Palma Jachan kanqanta. Tsay jachaqa karqan Efraín jallqakunacho kaykaq Ramáwan Bet-el tinkuqchömi. Tsaymanmi Israel runakuna aywayaq ima demanduntapis Débora arreglananpä.

6 Tsaypita juk junaqnami Débora qayatsirqan Abinoampa tsurin Baracta.† Barac karqan Neftalí trïbu Cedes markacho taq runami. Chaykuptinmi nirqan: “Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSMI nin Tabor jirkaman aywar Neftalí trïbupita y Zabulón trïbupita chunka waranqa (10,000) runakunata qorinaykipä. 7 Qamkunawan pelyayänanpämi Jabínpa llapan soldädunkunata carrëtankunatawan capitán Sísarata Cisón raqraman

† **4.6** Heb. 11.32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

TAYTA DIOS chätsinqa. Paykunata vinciyänaykipämi Tayta Dios yanapayäshunki".

8 Débora tsaynö willaptinmi Barac nirqan: "Qam wallkimaptikiqa aywanäpä listumi kaykä. Mana wallkimaptikiqa manami aywashätsu".

9 Tsaymi Débora nirqan: "Tsaynö kaptinqa wallkishayki. Itsanqa manami qamtsu Sísarata wanutsinki, sinöqa juk warmimi TAYTA DIOS yanapaptin wanutsinqa".

Nirkurmi Déboraqa Baracwan aywayarqan Cedesman. 10 Cedesman chaykurmi Zabulón y Neftalí trïbu runakunata Barac qayatsirqan. Tsayman chunka waranqa (10,000) runakuna qorikaptinmi paykunawan Tabor jirkaman witsäyarqan. Paykunawanmi Déborapis aywarqan.

11 Cedes marka cercanchömi Heber jutiyuq runa tarqan. Payqa karqan Moiséspa suegrun Hobab casta ceneo runami. Heberqa castankunapita rakikarmi Zaanaimcho kaykaq encina jacha chakincho toldunkunata shäriskatsir täkurqan.

12 Abinoampa tsurin Barac soldädunkunawan Tabor jirkaman witsanqanta Sísarata willayaptinmi 13 fiërrupita rurashqa isqun pachak (900) carrëtankunata y llapan soldädunkunata Sísara qoriykur Haroset-goimpita Cisón raqraman aywayarqan.

14 Tsaymi Baracta Débora nirqan: "Kanan junaqmi qampa makikiman Sísarata TAYTA DIOS churamunqa. Paymi ñöpaykikunata aywar yanapayäshunki".

Tsaynö niptinmi pelyayänanpä Tabor jirkapita Barac urämurqan chunka waranqa (10,000) soldädunkunawan. 15 Pelyaptinmi TAYTA DIOS pasaypa mantsakätsirqan Sísarata, carrëta manijaq soldädunkunata y wakin soldädunkunatapis. Tsaymi Sísarapis carrëtanta kachariykur chakillapa qeshpir aywakurqan. 16 Tsay junaqmi Baracqa Sísarapa soldädunkunata y carrëta manijaqninkunatapis espädawan llapanta wanutsiyarqan hasta Haroset-goimyaq.

17 Tsay witsanmi Hazorpa mandaqnin rey Jabínqa alli rikanakuyarqan ceneo casta Heberwan. Tsaymi Sísaraqa chakillapa qeshpir Heberpa toldun kaykanqanman charqan. Tsaychöqa Heberpa warmin Jaelmi kaykarqan. 18 Tsayman chaykuptinmi Jaelqa nirqan: "Taytay, päsakallämuy. Ama mantsariytsu".

Toldu rurinman Sísara yaykuskiptinnami Jaelqa jakuwan tsapaykurqan.

19 Tsaynami Sísara nirqan: "Pasaypa yakunaypitami wanuykäna. Yakuta qaraykallämay, mamïta".

Tsaynö niptinmi Jaelqa odripita[f] lichita talliskir qararqan. Nirkurmi Sísarata yapay tsapaykurqan. 20 Tsaynami Sísara nirqan: "Qamqa toldu punkullacho rikachakuykay. Pipis shamur tapushuptikiqa: 'Manami pipis kaycho kantsu' ninki".

21 Sísaraqa pasaypa pishipashqa karmi wanuyparä punukaskirqan. Tsaymi Jaelqa fïlu estäcatawan martilluta aptarkur upällalla yaykuskir Sísarata sentïdunpa estäcawan clävaskirqan patsaman päsanqanyaq. Tsaynömi Sísara wanurqan.

22 Sísarata qatipar Jaelpa toldunman Barac chaykuptinmi Jaelqa nirqan: "Shamuy, taytay. Kanan rikatsishayki qatipaykämunqayki runata".

Barac yaykuskirmi Sísarata rikarqan umanpa estäcawan clävashqa patsacho wanushqa jitaraykaqta.

23 Tsaynöpami Israel runakunata Tayta Dios yanaparqan cananeo runakunapa mandaqnin rey Jabínta vinciyänanpä. 24 Israel runakunaqa cananeo runakunapa mandaqnin rey Jabínwan

[f] **4.19** Odriqa qarapita rurashqami karqan yakuta vïnuta lichita karpis puritsinanpä.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pelyar kutin kutinpis vincirmi llapanta ushakätsiyarqan.

Déborawan Barac cantayanqan

5 1 Tsay vinciyanqan junaqmi Déborawan Abinoampa tsurin Barac cantayarqan:

2 "Contrantsikkunawan pelyayänanpämi Israel nacioncho mandaq runakuna aywayarqan.
Wakin runakunapis llapan voluntäninwanmi guërraman aywayarqan.
Tsaynö kayanqanpita TAYTA DIOSTA alabashun.
3 Reykuna, wiyayämay.
Markacho mandaqkunapis, wiyayämay.
Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSPÄMI cantayäshä.
Salmukunawanmi alabayäshä.

4 "Tayta Dios, Seirpita yarqamur Edom nación chakrakunapa puriptikimi entëru patsa tsuktsukyarqan.
Ciëlucho kaqkunapis pasaypami kuyurqan.
Pukutaypitapis tamyamurqanmi.
5 Israel runakuna respitayanqan TAYTA DIOSPA ñöpanchöqa jallqakunapis tsuktsukyäyarqanmi.
Sinaí jirkapis kuyurqanmi.†

6 "Anatpa tsurin Samgar† kanqan witsanpis, Jael kanqan witsanpis mantsarirninmi pipis jatun nänipa purirqannatsu.
Jatun nänipa puriyänanpa trokinqa chaki nänillapanami puriyarqan.
7 Mantsarirmi jallqakunachöpis runakuna täyarqannatsu.
Tsaynö kaptinmi noqa Débora Israel runakunapa mamannöpis janankuna shärirqä.

8 "Israel runakuna juk dioskunatana adorayaptinmi guërrapis janankunachöna karqan.
Chusku chunka waranqa (40,000) karpis escüdutawan espädata aptaytapis manami valurayarqantsu.

9 "Tsaynö kaptinpis kananqa Israel runakunawan mandaqninkuna llapan voluntäninkunawanmi guërraman aywayashqa.
Tsaynö kayanqanpita TAYTA DIOSTA alabaykulläshun.
10 Fïnu ashnu muntashqa imaykayuqkunapis, silla janancho aywaqkunapis, llapaykikuna cantayay.
Chakillapa puriqkunapis, Diosta alabayay.
11 Pukyukunaman chaykur tsaycho runakuna Diosta alabaykäyaqta wiyayay.ᵍ
Paykunami contrantsikkunata TAYTA DIOS vincinqanpita cantaykäyan.
Paytami alabaykäyan pelyashqa yanapamanqantsikpita.
Tsaymi TAYTA DIOS kuyanqan runakuna mana mantsariypa markankunaman kutiyarqan.

12 "¡Kushikuy, Débora!
¡Pasaypa kushikur cantay!
Abinoampa tsurin Barac, ¡kushikuy!
¡Prësu tsarinqaykikunata apay!

ᵍ**5.11** Negociantikuna markan markan purirmi pukyukunacho uywankunata yakutsir jamayarqan. Tsaymanmi cantaqkunapis willakuqkunapis aywayaq ima päsaykanqantapis willakuyänanpä.
†**5.4-5** Éxo. 19.18; Sal. 68.7-8. †**5.6** Jue. 3.31.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 “Tabor jirkapitami mandaqnin
runakunawan Israel runakuna
uräyarqan.
Pelyayta yachaq runakunawanmi
TAYTA DIOSMAN yärakuq
runakuna pelyayarqan.
14 Amalecita runakuna ñöpata
täyanqan kaqpitami Efraín
trïbu runakuna guërraman
aywayarqan.
Paykunapa qepantami Benjamín
trïbu runakuna aywayarqan.
Tsaymanmi Maquirpita mandaq-
kunapis aywayarqan.
Zabulón trïbu autoridäkunapis
tsaymanmi aywayarqan.
15 Isacar trïbucho mandaqkunapis
Déborawanmi aywayarqan.
Paykunami Baracpa qepanta raqra
kuchun pampaman aywayarqan.

“Rubén trïbu runakunaqa shimi-
llanmi kayarqan.
16 Guërraman aywayänanpa tro-
kinmi üshankunata mitsikur
quëdakuyarqan.
Rubén trïbu runakunaqa rikay-
llanmi kayarqan.

17 “Galaad particho taq runakunaqa
Jordán mayu tsimpanchömi
quëdakuyarqan.
Dan trïbu runakunaqa *büqui-
kuna ichiranqanchömi quëda-
kuyarqan.
Aser trïbu runakunapis lamar
kuchuncho büquinkunata cui-
darmi quëdakuyarqan.
18 Zabulón trïbu runakuna y Nef-
talí trïbu runakunami itsanqa
wanuytapis mana mantsariypa
jallqakunachöpis, pampakuna-
chöpis pelyayarqan.

19 “Cananeo runakunapa mandaq-
nin reykunami Israel runaku-
nata atacayänanpä Taanacman
shäyämurqan.
Meguiducho kaykaq pukyukuna
ñöpanchömi atacayarqan.
Mana vincirmi qellayta ni ima
riquëzatapis apakuyarqantsu.
20 Qoyllurkunapis Sísarapa con-
tranmi ciëlupita pelyayämur-
qan.
21 Cisón raqrapa bunyaypa bunyar
yaku aywarmi contrantsikku-
nata apakurqan.
Tsayta rikaykarqa mana qela-
naypa ni mana mantsariypa
yapaypis pelyashun.

22 “Sísarapa cawallunkunaqa pata-
tarrämi guërraman aywayar-
qan.
Patatarrä cörriyanqanpis wiyakä-
murqanmi.
23 Tayta Diospa *angelninnami
willakur nirqan:
‘¡Merozcho taqkuna castigashqa
kayätsun!
Paykunaqa manami aywayashqa-
tsu TAYTA DIOSPA soldädun-
kunata yanapayänanpä’.

24 “Ceneo runa Heberpa warmin
Jael llapan warmikunapitapis
mas respitashqa kaykutsun.
Tolducho taq llapan warmikuna-
pitapis payta Tayta Dios mas
yanapaykutsun.
25 Yakuta Sísara mañakuptinmi
Jaelqa lichita qararqan.
Kuyayllapä tazonwanmi ritishqa
lichita qararqan.
26 Itsuq kaq makinwanmi estäcata
aptarqan.
Derëcha kaq makinwanmi marti-
lluta tsarirqan.
Llapan kallpanwan takarninmi
sentïdunpa Sísarata uchkurir-
qan.
Uma tullunta pakiskirmi toq-
shunpa päsaratsirqan.
27 Sísaraqa Jaelpa ñöpanmanmi ish-
kirqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qoshparmi patsacho jitararqan.
Patpatshaykanqallanchömi ushakaskirqan.

28 “Sísarapa mamannami llakikurnin ventänapa rikachakuykanqancho nirqan:
‘¿Imanirtä carrëtan chämuntsu?
¿Imanirtä guërra carrëtan jeqarkamunnatsu?’
29 Nirkurnami musyaq yachaq warmikunawan niyarqan:
30 ‘Pelyacho vincirnin imatapis qoriyanqankunatami may rakipänakuykäyan.
Cada soldäduchi juk ishkay jipashkunata wätayninpä aypunakuykäyan.
Sísara qorinqankunachöqa atska color tëlakunami may kaykan.
Bordashqa juk ishkay kuyayllapä päñukunatatsurä soldädukunapa mandaqninkuna wallqakuykäyan’.

31 “Tayta Dios, contrayki kaqkunaqa llapanpis tsaynö ushakätsishqa kayätsun.
Kuyashuqnikikunaqa patsa waraptin rupay shumaq atsikyämunqannö kayätsun”.

Tsaypitaqa chusku chunka (40) watayaq Israel runakuna añawnami kawayarqan.

Gedeónta Tayta Dios qayanqan

6 1 Israel runakunaqa yapaymi TAYTA DIOSTA mana cäsukur juk dioskunata adorar qallaykuyarqan. Tsaymi paykunata madianita runakunapa munayninman TAYTA DIOS kachaykurqan qanchis wata ñakatsiyänanpä. 2 Madianita runakuna pasaypa ñakatsiyaptinmi Israel runakuna mantsarirnin pakakuyänankunata rurayarqan qaqakunacho, machaykunacho y pipis mana yaykunankunacho.

3 Cada watami cosëcha witsan madianita runakuna, amalecita runakuna y rupay yarqamunan kaqlächo taq wakin runakunapis Israel runakunata atacayaq. 4 Tsaynöllami Israel runakunapa chakrankunacho campamentunkunata rurakuykur chakracho wayunqankunata hasta Gaza partiyaq ushayaq. Israel runakuna mikuyänanpä manami ima mikuytapis jaqipäyaqtsu. Tsaynöllami üshankunatapis cabrankunatapis wäkankunatapis ashnunkunatapis apakuyaq. 5 Tsay runakunaqa toldunkunata apakurkurmi uywankunawan maypapis aywayaq. Yupayta mana atipaypä *camëllunkunawan aywarmi chakrakunacho mikuykunatapis tsaytsika chukllushkunanörä ushayaq. 6 Madianita runakuna tsaynö rurayaptinmi Israel runakuna pasaypa muchuycho kayarqan. Tsaynö ñakarmi TAYTA DIOSTA mañakuyarqan salvananpä.

7 Madianita runakunapita salvananpä mañakuyaptinmi 8 willakuqnin profëtata TAYTA DIOS kacharqan. Tsay profëtami nirqan: “Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSMI nin: ‘Egiptucho wätay kar ñakaykäyanqaykipita noqami jipimushqä. 9 Tsaynöllami wakin nación runakuna ñakatsiyäshuptikipis qamkunata salvashqä. Contraykikunata ushakaskatsirmi paykuna täyanqan partita qamkunatana rikatsishqä. 10 Qamkunatami nirqä: “Noqaqa TAYTA DIOSNIKIKUNAMI kä. Amorreo runakunapa markankunacho tar paykuna adorayanqan dioskunata ama adorayankitsu”. Tsaynö nikaptïpis manami cäsukayämashqaykitsu’ ”.

11 Tsaypita juk kutichömi TAYTA DIOSPA *angelnin Ofracho kaykaq encina jacha chakincho jamaykurqan. Tsay jachaqa Abiezer castapita aywaraq Joáspa chakranchömi karqan. Tsaychömi madianita runakuna mana

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rikayänanpä Joáspa tsurin Gedeónqa[†] üva jarukunan kaqcho trïguta pakayllapa wayraykarqan. 12 Tsaycho wayraykaptinmi TAYTA DIOSPA angelnin yuripaykur nirqan: “Kallpayuq y geniuyuq runa, TAYTA DIOSMI yanapaykäshunki”.

13 Tsaynö niptinmi Gedeón nirqan: “Ay, taytay. TAYTA DIOS yanapaykämaptinqa ¿imanirtä kay desgraciakuna päsayäman? Unay castäkunami niyarqan Egiptupita Israel runakunata jipiyämunqanta. Kananqa ¿imanirtä tsaynö yanapayämantsu? Yanapayämänanpa trokinqa TAYTA DIOS qonqaskayämarmi madianita runakunapa makinman churaykayämashqa”.

14 Tsaynö niptinmi Gedeónta rikärir TAYTA DIOS nirqan: “Qam puëdinkimi madianita runakunapa munayninpita Israel runakunata salvayta. Paykunata salvanaykipä kikïmi qamta kachaykä”.

15 Tsaynö niptinmi Gedeón nirqan: “Ay, taytay. ¿Imanörä Israel runakunata salväman? Manasés trïbu runakunacho noqapa ayllüqa imaynaqmi kaykan. Tsaynöpis noqataqa manami imapäpis cuentayämantsu”.

16 TAYTA DIOSNAMI nirqan: “Tsaynö kaptinpis madianita runakunata juk runatanölla ushakätsinaykipä kikïmi yanapashayki”.

17 Gedeónnami nirqan: “Rasunpaypa yanapamänaykipä kanqanta musyanäpä ima milagrullatapis ruraykullay. 18 Taytay, imanö kaptinpis kusinakamunqäyaq kaycho jamapaykay”.

Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: “Tsaynö kaptinqa kayllacho shuyäshayki”.

19 Tsaymi Gedeónqa malta cabrata pishtaskir kusinakurqan. Tsaynöpis ishkay chunka (20) kïlu jarinapitami levadüraynaq tantata masararqan. Nirkurmi aytsata canastawan y calduntana mankawan encina jacha chakinman aparqan.

20 Chätsiptinmi Tayta Diospa angelnin nirqan: “Aytsata y levadüraynaq tantata kay jatun rumi jananman churaykur jananman calduta wiñay”.

Ángel ninqannöllami llapanta Gedeón rurarqan. 21 Tsaymi TAYTA DIOSPA angelnin tukrunwan aytsatawan tantata töpaykukuptin rumipita nina tsarir aytsata y levadüraynaq tantata rupar usharqan. Nirkurnami TAYTA DIOSPA angelnin illakaskirqan.

22 Tsaynö illakaskiptinmi Gedeónqa tantiyarqan TAYTA DIOSPA angelnin kanqanta. Tsaymi nirqan: “¡Taytay, kayrächi kayllaqa! TAYTA DIOSPA angelninta rikaykarqa wanukushächi”.

23 Niptinmi TAYTA DIOS nirqan: “Ama llakikuytsu ni mantsakaytsu. Manami wanunkitsu”.

24 Tsaymi Gedeónqa TAYTA DIOSPÄ *altarta ruraskir jutitsirqan Yahwehshalom[h] jutin kananpä. Tsay altarqa kananyaqmi Abiezer casta runakuna täyanqan Ofracho kaykan.

25 Tsay paqasmi Gedeónta TAYTA DIOS nirqan: “Taytaykipa wäkanpita qanchis watayuq allinnin kaq töruta apamuy. Nirkur *Baalpä taytayki ruranqan altarta juchutsir ñöpancho kaykaq *Asera diösapä jawiyanqan qerutapis tseqtay. 26 Nirkur qaqa janancho noqapä juk altarta ruray. Apamunqayki töruta pishtarnin Asera diösapä jawitsiyanqan qeruta tseqtanqaykiwan altar janancho rupatsina sacrificiupä rupatsiy”.

27 Tsaymi Gedeónqa chunka sirviqninkunata pushakurkur TAYTA DIOS ninqannölla llapanta rurarqan. Itsanqa taytanpa castankunapita y marka mayinkunapita mantsapakurmi tsakayllapa rurarqan. 28 Waraynin tutanami markacho taq runakuna rikayarqan Baalpa altarnin juchushqa kaykaqta y altarpa ñöpancho kaykaq

[h] **6.24** *Yahweh-shalom* ninanqa *Tayta Diosmi alli kawayta qaran* ninanmi.
[†] **6.11** Heb. 11.32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Asera diösapä jawiyanqan raku qerupis illakashqa kaykaqta. Tsaynöllami mushuq altarcho allinnin kaq töru rupatsishqata tariyarqan. 29 Tsaymi runakuna jukninpis jukninpis niyarqan: "¿Pirä kaytaqa ruraykushqa?"

Tsaynö tapukuyaptinmi Joáspa tsurin Gedeón ruranqanta willayarqan.

Tsaymi Joásman aywar niyarqan: 30 "¡Tsuriki Gedeónta juklla jipimuy wanutsiyänäpä! ¡Paymi Baalpa altarninta juchutsishqa y ñöpancho Aserapä jawinqantsik qerutapis tseqtashqa!"

31 Tsaynö niyaptinmi Joásqa tsaycho juntaraykaq runakunata nirqan: "Qamkunaqa ¿imanirtä Baalpa janan shäriyanki? ¡Pipis Baalpa janan shäriq kaqqa manarä patsa waraptinmi wanutsishqa kanqa! Rasunpaypa dios karqa altarnin juchutsiqta kikin Baal castigatsun".

32 Baalpa altarninta juchutsinqan junaqpitami Gedeónta Jerobaal jutiwan reqiyarqan. Jerobaal ninanqa "kikin Baal castigatsun" ninanmi.

33 Tsay witsanmi madianita runakuna, amalecita runakuna y rupay yarqamunan kaqlächo taq wakin runakunapis qorikarnin Jordán mayuta tsimpaskir Jezreel pampacho campamentunkunata rurayarqan. 34 Tsaymi TAYTA DIOSPA Espïritun Gedeónta shakyätsiptin runakuna qorikäyänanpä *cornëtata tukarqan. Tukaptinmi Abiezer casta mayinkuna Gedeónwan qorikäyarqan. 35 Mas runakuna qorikäyänanpämi entëru Manasés trïbu runakuna täyanqankunaman kachakunata kachayarqan. Tsaynöllami willakatsirqan Aser trïbu runakunaman, Zabulón trïbu runakunaman y Neftalí trïbu runakunamanpis. Tsaynö qayatsiptinmi Gedeón kaqman llapan qorikäyarqan.

36 Llapan qorikaskiyaptinmi Tayta Diosta mañakur Gedeón nirqan: "Nimanqaykinö Israel runakunata salvanäpä yanapamänayki kaptinqa 37 kanan paqasmi qaratsata ëraman churashä. Waray tutapä qaratsa ushmashqa kaptinpis patsa tsakilla kaptinqa rasunpaypami musyashä nimanqaykinö Israel runakunata salvanaykipä kanqanta".

38 Tsaymi waraynin tuta Gedeón shärikuskir qaratsata qaptsiptin juk tazón junta shullya yaku yarqurqan. 39 Tsaynö kaptinpis yapaymi Tayta Diosta Gedeón mañakurqan: "Taytay, yapay mañakuptï ama ajanaykullaytsu. Yapaymi üsha qaratsata patsaman churashä. Patsa ushmashqa kaptinpis millwa tsakilla warämuptinqa yanapamänaykipä kanqantami musyashä".

40 Tsaymi Gedeón mañakunqannölla Tayta Dios warätsimurqan patsa ushmashqata y qaratsata tsakillata.

Madianita runakunata Gedeón vincinqan

7 1 Tsaypitanami Jerobaal niyanqan Gedeón y paywan kaykaq runakuna tutalla yarqur Harod pukyukuna ñöpancho campamentunkunata rurayarqan. Madianita runakunapa campamentunnami Israel runakunapita norti kaqläpa karqan. Tsayqa More jirkapa chakin pampachömi karqan.

2 Tsaychömi Gedeónta TAYTA DIOS nirqan: "Alläpa atska runakunami qamwan kaykäyan. Madianita runakunata vinciyänaykipä yanapaptï capazchi yarpäyankiman atskaq kar vinciyanqaykita. Tsaynö yarparqa alabakurmi ajanätsiyämanki. 3 Tsaynö mana kananpä kanan niy mantsariq kaqkuna wayinkunaman kutikuyänanpä".†

Kutikuyänanpä Gedeón niptinmi ishkay chunka ishkay waranqa (22,000) runakuna kutikuyaptin chunka waranqallana (10,000) Gedeónwan quëdayarqan.

† **7.3** Deut. 20.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Tsaypita yapaymi Gedeónta TAYTA
DIOS nirqan: “Kananpis alläpa atska-
llarämi kaykäyan. Kananqa paykuna-
pita akranaykipä yaku upuq pushay.
Tsaychömi musyatsishayki mayqan-
kuna guërraman aywayänanpä kan-
qanta y mayqankuna kutikuyänanpä
kanqantapis”.
5 Tsaymi yakuman Gedeón pushaptin
Tayta Dios nirqan: “Makinkunawan
chaqarkur allqunö laqwaypa upuq-
kunata jukläman akray. Tsaynölla
qonquriykur upuqkunatapis jukläman
akray”.
6 Yakuta makinkunawan chaqarkur
laqwaypa upuqkuna kimsa pachakmi
(300) kayarqan. Wakin kaqkunaqa
qonquriykurmi upuyarqan.
7 Tsaynami Gedeónta TAYTA DIOS
nirqan: “Tsay kimsa pachak (300)
runakunallawan madianita runaku-
nata vincinaykipämi yanapashayki.
Wakin kaqqa wayinkunapa kutikuyä-
tsun”.
8 Tsaymi tsay runakunata Gedeón
nirqan *cornëtakunatawan mikuynin-
kunata jaqiskir wayinkunapa kutiku-
yänanpä. Kutikuyaptinmi akranqan
kimsa pachak runakunallawanna
quëdayarqan. Madianita runakunapa
campamentunqa ura pampachömi
karqan.
9 Tsay paqasmi Gedeónta Tayta
Dios nirqan: “Sharkur kanan ayway
madianita runakunata atacayänay-
kipä. Makikimanmi paykunata chu-
ramushqä. 10 Atacayta mantsarirqa
wätayniki Furallawan campamentun-
man rikapakuq aywar 11 imata parla-
yanqantapis shumaq wiyayanki. Parla-
yanqanta wiyarmi mana mantsariypa
paykunawan pelyayänaykipä kanqanta
musyanki”.
Tayta Dios tsaynö niptinmi contran
runakunapa campamentun ñöpan-
man wätaynin Furawan Gedeón
aywarqan. 12 Campamentunchöqa
madianita runakuna, amalecita runa-
kuna y rupay yarqamunan kaqläpita
shamuq wakin runakunapis imayka
ñuyäshunörämi[i] juntaräyarqan. Tsay-
nöllami *camëllunkunapis yupayta
mana atipaypä kayarqan. 13 Tsayman
chaykur wiyaparaykanqanchömi
Gedeón wiyarqan juk soldädu suëñun-
qanta willar nikaqta: “Suëñuynïchömi
rikashqä cebäda tanta janapita kuch-
päkamur tolduntsikta juchutsinqanta”.
14 Tsaynö willaptinmi amïgun nir-
qan: “Tsayqa may kanqa Joáspa tsurin
Gedeónpa espädanmi. Madianita
runakunatami llapan campamen-
tunkunatawan Gedeónpa makinman
Tayta Dios churanqa”.
15 Suëñunqanpita parlanqanta
wiyarmi Gedeónqa Tayta Diosta agra-
dëcikurqan. Nirkurnami Israel runa-
kuna kaykäyanqan campamentuman
kutiykur nirqan: “¡Shäriyay! ¡TAYTA
DIOSMI madianita runakunata makin-
tsikman churamushqa!”
16 Tsaymi kimsa pachak (300)
soldädunkunata kimsa grüpuman
rakiskir cornëtakunatawan uyllukun-
nata aypurqan. Uyllukuna rurinman
lunyaykaq hisöpukunata wiñarkurmi
17 soldädunkunata nirqan: “Madia-
nita runakunapa campamentun
ñöpanman chaykur noqa ruranqänö
qamkunapis rurayanki. 18 Tsaychömi
cornëtata tukar qallaykuyaptï qamku-
napis madianita runakunapa campa-
mentunkunata jiruruypa tsapaskir
tukayämunki. Tsaynöpis qayaykachar
niyämunki: ‘¡TAYTA DIOSPA espädan-
wan y Gedeónpa espädanwan contran-
tsikkunata atacashun!’ ”
19 Tsaynö yätsiskirmi ishkay
grüpu runakunata puntanta Gedeón
kacharqan. Paykunapa qepantanami
Gedeónqa juk pachak (100) runaku-
nawan aywar pullan paqas chäyarqan

[i] **7.12** Wakin runakunaqa *utsu kurunörämi* niyan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

madianita soldädukunapa campamentun kuchunman. Tsay hörami täpaq soldädukuna trukanakuyarqan. Campamentuman chaykurmi cornëtata tukar apayanqan uyllukunatapis pakiyarqan. 20 Tsaymi wakin kaq runakunapis cornëtata tukarnin uyllunkunatapis pakiyarqan. Itsuq kaq makinwanmi aktsinta aptaräyarqan y derëcha kaq makinwannami aptaräyarqan cornëtata. Tsay hörami jinchi niyarqan: "¡TAYTA DIOSPA espädanwan y Gedeónpa espädanwan contrantsikkunata atacashun!"

21 Tsaynö niskirmi Israel runakunaqa maypapis mana kuyukuypa madianita runakunapa campamentun kuchullancho jiruruypa ichiräyarqan. Tsaymi madianita runakunaqa qayararnin qeshpiyta munar wakpa kaypa cörrikachäyarqan. 22 Cornëtakunata kimsa pachak (300) Israel runakuna tukayaptinmi madianita runakunata TAYTA DIOS pantakätsirqan kikinpura espädawan wanutsinakuyänanpä. Wakin kaq madianita soldädukunanami Zereraman aywaq nänipa qeshpir Bet-sita kaqläpa aywakuyarqan. Wakinqa Tabatpa ñöpan Abel-meholapa lindërunyaqmi qeshpiyarqan.

23 Madianita soldädukuna qeshpir aywakuyaptinmi Neftalí trïbu runakuna, Aser trïbu runakuna y Manasés trïbu runakuna qorikaykur paykunata qatipäyarqan. 24 Tsaynöllami Efraín jallqakunaman Gedeón willakatsir nirqan: "Qamkunapis shamur Bet-bara väduta y Jordán mayu väduta manarä tsimpayaptin llalliyay madianita runakunata atacayänaykipä".

Tsaynö willakatsiptinmi Efraín trïbu runakuna llapan qorikaykur Bet-bara väduman y Jordán mayu väduman atacayänanpä aywayarqan.

25 Tsayman chaykurmi madianita runakunapa mandaqninkuna Orebta y Zeebta prësu tsariskir Orebta juk qaqacho wanutsiyarqan y Zeebtana üva jarukuna pözucho wanutsiyarqan. Tsaypita patsami Orebta wanutsiyanqan qaqapa jutin kaykan Oreb Qaqa y Zeebta wanutsiyanqan pözupa jutin kaykan Zeeb Pözu. Madianita runakunata qatikachäyanqanpita kutiykurmi Jordán tsimpancho Gedeón kaykaqman chaykur Orebpa y Zeebpa umanta entregayarqan.

Madianita runakunapa mandaqnin reykunata Gedeón prësu tsarinqan

8 1 Efraín trïbu runakunanami Gedeónta qayapar niyarqan: "Madianita runakunaman pelyaq aywar ¿imanirtä noqakunataqa qayatsiyämarqaykitsu?"

2 Tsaynö niyaptinmi Gedeón nirqan: "Mana qayatsiptïpis madianita runakunapa mandaqnin reykunata wanutsir noqapita mas allitami rurayashqayki. Wallkallata rurayanqaykita yarparpis noqakunapita masmi rurayashqayki. 3 Madianita runakunapa mandaqninkuna rey Orebta y rey Zeebta wanutsiyänaykipäqa Tayta Diosmi makikikunaman churamushqa. Paykunata wanutsirqa noqakunapita masmi rurayashqayki".

Gedeón tsaynö niptinmi Efraín trïbu runakuna ajanaykachaykäyanqanpita kushikuyarqan.

4 Tsaypitanami pasaypa pishipashqa kaykarpis pelyaman aywashiq kimsa pachak (300) runakunawan Jordán mayuta Gedeón tsimpayarqan madianita runakunata qatiparnin. 5 Sucotman chaykurmi tsaycho taq runakunata Gedeón rugar nirqan: "Madianita runakunapa mandaqninkuna rey Zebata y rey Zalmunata qatiparmi aywaykäyä. Yanapamaq runakuna pasaypa pishipashqami kaykäyan. Kallpankuna yurinanpä pachankuna qarapaykayällamay".

6 Tsaynö nir rugakuptinmi Sucot markacho taq mayor runakuna niyarqan: "Pachaykikunata qarayänäpaqa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¿maynaku Zebatawan Zalmunata prësu tsararaykäyanki imami?”
7 Tsaynö niyaptinmi Gedeón nirqan: “Zebata y Zalmunata prësu tsariyämunäpä TAYTA DIOS makïman churamuptinqa kutiykamurmi qaraykikunatapis kashakunawan rachitsishä”.
8 Tsaypita päsar Penielman charpis Sucotcho mañakunqannöllami Gedeón mañakurqan. Peniel runakunapis Sucot runakuna niyanqannöllami niyarqan. 9 Tsaymi ajanarnin Peniel runakunata Gedeón nirqan: “Llapanta vinciskirmi kutiykamur kay törrikikunata juchutsir ushashä”.
10 Tsayyaqmi rupay yarqamunan kaqläpita shamuq soldädunkunawan Zebawan Zalmuna Carcorman chäyarqan. Gedeónpa yanapaqnin runakuna juk pachak ishkay chunka waranqata (120,000) wanutsiyashqa kaptinmi chunka pitsqa waranqa (15,000) soldädunkunallawanna kayarqan.
11 Gedeónnami yanapaqnin runakunawan tsunyaq jirkaman aywaq nänipa qatipar madianita runakunata illaqpita atacayarqan. Tsay näniqa Nobapa y Jogbehaläpami päsarqan. Tsayläqa rupay yarqamunan kaqpami karqan.
12 Atacayaptinmi Zebawan Zalmuna qeshpiykäyaptin Gedeón taripaykur prësu tsarirqan. Ishkan reykunata prësu tsariptinmi soldädunkunapis mantsakar maytsaypa qeshpir aywakuyarqan.
13 Gedeónqa pelyanqanpita kutir Heresta päsaykanqanchömi 14 Sucotcho taq chöluta prësu tsariykur tapurqan tsaycho taq mayor runakunapa jutinkunata. Tsaymi qanchis chunka qanchis (77) mayor runakunapa jutinkunata qellqaskir chölu entregarqan. 15 Tsaymi Sucotman chaykur runakunata Gedeón nirqan: “Zebata y Zalmunata qatipäyaptï manakaqman churayämarmi niyämarqayki: ‘Zebata y Zalmunata manarä wanutsiyaptikiqa pachaykikunatapis manami qarayäshaykitsu’. Kanan rikayay Zebata y Zalmunata prësu apaykäyanqäta”.
16 Tsaynö nirmi Gedeónqa Sucotcho taq mayor runakunata kashawan y shirakawan rachitsir usharqan. 17 Tsaypita päsar Penielman chaykurnami törrinta juchuskatsir tsay markacho taq runakunata wanutsirqan.
18 Nirkurmi Zebata y Zalmunata Gedeón tapurqan: “Taborcho wanutsiyanqayki runakuna ¿pï runanötä kayarqan?” nir.
Tsaymi niyarqan: “Qam niraqllami llapanpis kayarqan. Cada ünunmi reypa tsurinkunanölla kayarqan”.
19 Tsaynö niyaptinmi Gedeón jinchi nirqan: “¡Paykunaqa wawqïkunachä kayashqa! Mamäpa wamrankunatachä wanutsiyashqayki. Kananmi itsanqa kikikikunatapis wanutsiyäshayki. ¡Por Dios! Wawqïkunata mana wanutsiyashqa kayaptikiqa manami wanutsïmantsu karqan”.
20 Tsaynö nirmi mayor tsurin Jeterta nirqan: “Kay runakunata juklla wanutsiy”.
Tsaynö niptinmi wamrallarä kar wanutsiyta valurarqantsu.
21 Tsaymi Gedeónta Zebawan Zalmuna niyarqan: “Pasaypa puëdiq karqa mä kikiki wanutsiyämay”.
Tsaynö niyaptinmi Gedeónqa Zebatawan Zalmunata wanuskatsir *camëllunkunapa kuyayllapä wallqankunata apakurqan.
22 Tsaypitanami Israel runakuna Gedeónta niyarqan: “Madianita runakunapa munayninpitami salvayämashqayki. Kananqa mandayämaqnï rey kaykullay. Qam wanuptiki tsurikipis reymi kanqa y tsuriki wanuptinnami willkaykipis rey kanqa”.
23 Tsaynö niyaptinmi Gedeón nirqan: “Noqapis ni tsurïkunapis manami mandaqnikikuna rey kayämantsu. Mandamaqnintsik reyqa TAYTA DIOSMI kaykan. 24 Itsanqa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rugakuyäshayki guërracho qoriyämunqaykipita jukniki juknikikuna juk sortïjaykikunata qarayämänaykipä".

Tsaynö mañakurqan Ismael runakuna qori sortïjata jatiräyaptinmi.[j]

25 Tsaynö niptinmi Israel runakuna "allichi kanqa, taytay" nir jakuta mashtaykur cada ünun juk sortïjata churayarqan. 26 Tsay chaskinqan qori sortïjakunata pësaptinmi chunka isqun kïlunö karqan. Tsay jananmanmi Gedeón qorirqan wallqakunata, alhäjakunata, reykuna jatiräyanqan granäti latsapakunatawan camëllukunapa kunkancho adornukunatapis. 27 Tsay qorikunapita juk *efodta ruraskirmi markan Oframan Gedeón churarqan. Tsaymi Israel runakunaqa TAYTA DIOSTA mana cäsukur tsay efodtana adorayarqan. Tsay efodqa imayka trampanömi karqan Gedeónpä y castankunapäpis.

28 Madianita runakunata tsaynö vinciyaptinmi Israel runakunata achäquita ashipäyarqannatsu. Gedeón kawanqanyaqqa chusku chunka (40) watami Israel runakuna añaw kawakuyarqan.

Gedeón wanunqan

29 Tsaypitanami Joáspa tsurin Jerobaal niyanqan Gedeónqa wayinpa kutikurqan. 30 Warminkuna atska kaptinmi ollqu tsurinkunapis qanchis chunka (70) kayarqan. 31 Siquemcho *concubïna warminpis Gedeónpa tsurinta qeshyakuskiptinmi jutitsirqan Abimelec jutin kananpä. 32 Gedeónqa pasaypa awkinyanqanyaqmi kawarqan. Wanuskiptinmi taytan Joás pamparanqan kaqllaman pampayarqan. Tsayqa Abiezer casta täyanqan Ofra markachömi karqan.

33 Gedeón wanuskiptinnami Israel runakuna yapay *Baal dioskunata adorar Baal-berit ïdulutana akrayarqan diosnin kananpä. 34 Llapan contrankunapita TAYTA DIOS salvaykaptinpis paytaqa qonqaskiyarqanmi. 35 Tsaynöllami Jerobaal niyanqan Gedeón tsayjinanpa yanapashqa kaykaptinpis paypa tsurinkunata Israel runakuna cäsuyarqantsu.

Israel runakunapa jueznin Abimelec kanqan

9 1 Juk junaqmi Jerobaalpa tsurin Abimelec Siquem markaman aywarqan tiyunkunawan y castankunawan parlaq. Chaykurmi paykunata nirqan: 2 "Musyayanqaykinöpis castaykikunami kaykä. Tsaymi rugakü marka mayintsikkunata qoriskir niyänaykipä: 'Jerobaalpa qanchis chunka (70) tsurinkuna mandamaqnintsik kayänanpa trokinqa mas allimi kanman Abimeleclla mandamaqnintsik kaptin' ".

3 Abimelec ninqannöllami marka mayinkunata tiyunkuna niyarqan. Marka mayinkuna kanqanta niyaptinmi llapanpis willanakuyarqan mandaqninkuna kananpä. 4 Tsaynö willanakurmi *Baal-beritpa templunpita qanchis chunka (70) qellayta jipiskir Abimelecta entregayarqan. Tsay qellayta wanutsikuq runakunata pägaykurmi Abimelec pusharqan 5 taytan Jerobaal tanqan Ofra markaman. Tsaychömi juk rumi janancho qanchis chunka (70) wawqinkunata wanutsiyarqan. Tapshi kaq wawqin Jotamllami pakakuyninpa salvakurqan.

6 Tsaypitanami Siquem y Bet-milo runakuna Siquemcho kaykaq encina jacha kaqcho *sagrädu rumi[†] kaqman qorikaskir rey kananpä Abimelecta churayarqan.

Gerizim jirkapita Jotam qayakunqan

7 Rey kananpä Abimelecta churayanqanta musyaskirmi Jotam witsarqan

[j] **8.24** Madianita runakunataqa Ismael runakuna kayanqantami niyaq (Gén. 37.28).
[†] **9.6** Jos. 24.26-27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Gerizim jirkaman. Nirkurmi jinchi
qayakur nirqan: “Siquem runakuna,
kanan nimunqäta shumaq wiyayay.
¡Wiyayämaptikiqa capazchi qamkuna-
tapis Tayta Dios wiyayäshunkiman!
8 “Juk kutichöshi llapan jachakuna
qorikäyänä mandaqnin reyta churayä-
nanpä. Tsayshi olïvus jachata niyänä:
‘Mandamaqnïkuna rey kanaykitami
munayä’.
9 “Tsayshi olïvus jachaqa ninä: ‘Rey
kaptïqa Tayta Diosta adorayänanpä y
runakunata respitayänanpä ¿maypita-
rächi aceitipis kanman?’
10 “Mana munaptinshi jachakunaqa
hïgustana mandaqnin rey kananpä
niyänä. 11 Tsayshi hïgus ninä: ‘Rey kap-
tïqa ¿maypitarächi mishkiq hïguskuna-
pis kanman?’

Hïgus jacha
(9.11)

12 “Mana munaptinshi jachakunaqa
üvatana mandaqnin rey kananpä
niyänä. 13 Tsayshi üvapis ninä: ‘Rey
kaptïqa ¿maypitarächi Tayta Dioswan
runakuna kushikuyänanpä vïnupis
kanman?’
14 “Mana munaptinshi jachakunaqa
shirakatana mandaqnin rey kananpä
niyänä. 15 Tsayshi shirakaqa ninä:
‘Rasunpaypa mandaqniki rey kanäta
munarqa rapräkuna rurinman yayka-
yämuy. Mana yaykayämuptikiqa noqa-
pita nina tsarirmi Líbanucho jatusaq
cedrukunatapis rupar ushanqa’ ”.
16 Tsaynö willaskirmi Jotam nirqan:
“Kanan shumaq tantiyakuyay. ¿Alli-
taku rurayashqayki Abimelecta man-
dashuqnikikuna rey kananpä churar?
¿Qamkunata alli rikayäshunqaykinö-
llaku taytätawan wawqïkunata rika-
yashqayki? 17 Madianita runakunapa
munayninpita salvayäshunaykipämi
wanuytapis mana mantsaypa taytä
pelyarqan. 18 Tsaynö salvaykäyäshupti-
kipis taytäpa contran shärirmi qanchis
chunka (70) ollqu tsurinkunata rumi
janancho wanutsiyashqayki. Nirkurmi
castaykikuna kaptin taytäpa *concu-
bïna warminpa wamran Abimelecta
mandashuqnikikuna rey kananpä chu-
rayashqayki.
19 “Jerobaalta y tsurinkunata allita
rurashqa kayaptikiqa qamkunawan
Abimelec alli kawatsun y qamkuna-
pis paywan alli kawayay. 20 Llutanta
rurashqa kayaptikiqa Abimelecpita
nina yarqamur Siquemcho y Bet-
milucho taq runakunata ushayäshuy.
Tsaynölla Siquempita y Bet-milupita
nina tsarirnin Abimelectapis rupar
ushatsun”.
21 Tsaynö niskirmi Beer markaman
Jotamqa qeshpir aywakurqan. Tsay-
chömi täkurqan wawqin Abimelec
wanutsinanta mantsarirnin.

Siquem runakuna Abimelecpa contran shäriyanqan

22 Kimsa watana Israel runakunapa
mandaqnin Abimelec kaykaptinmi
23 Siquem runakunawan chikinakuyä-
nanpä mana alli yarpayta paykuna-
man Tayta Dios churarqan. 24 Tsaynö-
pami Abimelecta Tayta Dios casti-
garqan Jerobaalpa qanchis chunka
(70) ollqu tsurinkunata wanutsinqan-
pita. Siquem runakunatapis tsay-
nöpami castigarqan wawqinkunata

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wanutsinanpä Abimelecta yanapayanqanpita. 25 Tsaymi Siquem runakunaqa jallqakunaman runakunata churayarqan tsaypa päsaqkunata asaltayänanpä. Tsaynö rurayanqantami Abimelecta willayarqan.

26 Juk junaqmi Ebedpa tsurin Gaal wawqinkunawan chäyarqan Siquem markaman. Tsaycho taptinmi tsaycho runakuna amistäta paykunawan rurayarqan. 27 Tsaypitanami chakraman aywarkur üvata qoriskamur vïnuta rurayarqan. Nirkurnami diosninkunapa templuncho mikur upur fiestata rurarnin Abimelecpä rimayarqan. 28 Tsaymi Ebedpa tsurin Gaal nirqan: "¿Pitä Abimelecqa alläpa payta käsunantsikpä? Siquem runakuna kaykarqa ¿imanirtä paypa munaynincho kaykantsik? Abimelecqa ¿manaku Jerobaalpa tsurillan kaykan? Markantsikta mandaq Zebulpis ¿manaku paypa yanapaqllan kaykan? Abimelecta sirvinantsikpa trokinqa Siquempa taytan Hamor casta runakunallata sirvishun.[k] 29 ¡Qamkunapa mandaqnikikuna karqa maynami Abimelecta ushakäratsïman karqan! Tsaynöpis maynami payta nïman karqan: 'Soldäduykikunata qoriskir noqakunawan pelyanantsikpä shayämuy' ".

30 Ebedpa tsurin Gaal tsaynö ninqanta wiyaykurmi Siquem markapa mandaqnin Zebul pasaypa ajanarqan. 31 Tsaymi pakayllapa willakuqkunata kacharqan Abimelecta willar niyänanpä: "Ebedpa tsurin Gaalmi wawqinkunawan chaykamur runakunata willapaykäyan contrayki shäriyänanpä. 32 Imapis manarä kanqanyaq soldäduykikunawan paqaspa shamur marka waqtankunaman pakakuyay. 33 Nirkur patsa waraskiptin tsay markata atacayay. Gaal y paywan kaykaq runakuna pelyayänanpä yarqayämuptin llapanta ushakätsiyay".

34 Tsaymi Abimelec tsay paqas chusku grüpu soldädunkunawan aywaykur Siquem marka ñöpankunaman churanakuyarqan. 35 Ebedpa tsurin Gaal marka punkucho ichiraykanqan hörami soldädunkunawan Abimelec pakaraykäyanqanpita yarqur qallaykuyarqan. 36 Tsayta rikaykurmi Zebulta Gaal nirqan: "¡Rikay jirkakunapita runakuna uraykäyämuqta!"

Tsaynö niptinmi Zebul nirqan: "Jirkakunacho llantuykunatachi runakunatanö rikapakuykanki".

37 Tsaynö niptinpis Gaalqa yapaymi nirqan: "Patsapa Pupun niyanqan jirkanpitapis soldädukuna shamuykäyanmi. Adivinaqkunapa Encinan niyanqan jachaman aywaq nänipanami juk grüpu soldädukunapis shamuykäyan".

38 Tsaymi Zebul nirqan: "¡Kananmi rikashayki, baduläqui! 'Pitä kantsik Abimelecta käsunantsikpäqa' ¿manaku nirqayki? Manakaqman churanqayki runakunami yaykaykäyämun. ¡Kanan mä, runa karqa paykunawan pelyaq ayway!"

39 Tsaymi Siquem runakunawan Gaal aywayarqan Abimelecwan pelyayänanpä. 40 Abimelec vinciptinmi Gaal y paywan kaykaq runakuna qeshpir markaman kutiyarqan. Tsaynö kaptinpis marka punkuman chäyanqanyaqqa atskaqtami wanutsiyarqan. 41 Nirkurmi Abimelec Aruma markaman kutikurqan. Zebulnami Gaalta wawqinkunatawan Siquempita qarqurqan.

42 Waraynin junaqnami Abimelec musyarqan Siquem runakuna chakrankunaman yarquyanqanta. 43 Tsayta musyaskirmi yanapaqnin runakunawan kimsa grüpuman rakinakuskir Siquemman aywayarqan. Nirkurmi marka yaykunaman churanakuykur runakuna yarqamuqta illaqpita

[k] **9.28** Siquempita y Hamorpita musyanaykipä liyinki Gén. 34.1-31. *Siquempa taytan Hamor casta runakunallata sirvishun* ninqanqa *legïtimu Siquem runallata sirvishun* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

atacayarqan. 44 Markaman kutir mana qeshpiyänanpämi Abimelecqa tröpancho kaykaq runakunawan marka yaykuna punkuman llallipäyarqan. Ishkay kaq grüpu runakunanami chakrakunacho kaykaq runakunata wanutsiyarqan. 45 Tsay junaqqa qoyatmi Siquem runakunawan Abimelec pelyayarqan. Vinciskirmi tsay markacho kaykaq runakunata wanuskatsir wayinkunatapis juchuskatsir kachita mashtayarqan.

46 Abimelec tsaynö ruranqanta musyaskirmi Siquem törricho taq runakuna El-berit templuman amparakuyarqan. Tsay templuqa alli sigurashqami karqan. 47 Tsayman amparakushqa kaykäyanqanta musyaskirmi 48 paywan kaykaq runakunata pushakurkur Salmón jirkanman Abimelec aywarqan. Nirkur fïlu jächawan jachapa llimllanta mutuskirmi umrukurkur wakin runakunatapis nirqan: "¡Llimllakunata mutuskir llapayki noqanö umrukuyay!"

49 Tsaynö niptinmi llimllata juknin juknin mutuskir Abimelecpa qepanpa aywar templuta rupatsiyarqan. Tsaynö rupatsirmi törricho kaq runakunata warmita ollqutapis juk waranqatanö (1,000) wanutsiyarqan.

50 Tsaypitanami Tebes markaman aywaykur Abimelec y paywan kaykaq runakuna jiruruypa churanakuyarqan. Atacarmi tsay markaman yaykuyarqan. 51 Marka chawpinchömi alli sigurashqa jatun törri karqan. Abimelec y paywan kaykaq runakuna markaman yaykuyaptinmi tsay markacho taq runakuna warmipis ollqupis törriman yaykuskir ruripita punkuta jinchi trancayarqan. Nirkurmi törri jananman llapan yarkuyarqan. 52 Tsaymi Abimelecqa törrita rupatsiyta munar ninata tsaritsinanpä kaykaptin 53 törri jananpita tuñayta juk warmi kachapaykamurqan Abimelecpa umanpis pakiqpä.

54 Tsaymi armanta puritsir yanapaqnin runata tsay höra qayaskir Abimelec nirqan: " 'Juk warmillami wanutsishqa' nir runakuna mana parlayänanpä espädaykiwan juklla tuksiramay".

Tsaynö niptinmi espädanwan wanuqpä yanapaqnin tuksiskirqan. 55 Abimelec wanushqa jitaraykaqta rikaykurmi Israel runakuna wayinkunapana kutikuyarqan.

56 Tsaynömi Abimelecta Tayta Dios ushakätsirqan taytanta chikirnin qanchis chunka (70) wawqinkunata wanutsinqanpita. 57 Tsaynöllami Siquem runakunatapis Tayta Dios ushakätsirqan Jerobaalpa tsurinkunata wanutsiyanqanpita. Tsaynöpami Jerobaalpa tsurin Jotam maldicionanqantapis cumplirqan.

Israel runakunapa jueznin Tola kanqan

10 1 Abimelec wanuskiptinnami Tola jutiyuq runa Israel runakunata contrankunapita salvarqan. Tolaqa Isacar trïbu runami karqan. Payqa Dodupa willkan y Fúapa tsurinmi karqan. Tolaqa tarqan Samir markachömi. Tsay markaqa Efraín jallqakunachömi kaykan. 2 Payqa ishkay chunka kimsa (23) watami Israel runakunapa jueznin karqan. Tola wanuskiptinmi Samir markaman pampayarqan.

Israel runakunapa jueznin Jair kanqan

3 Tola wanuskiptinnami Galaadpita Jairna Israel runakunapa jueznin karqan. Pay mandarqan ishkay chunka ishkay (22) watami. 4 Jairpami kimsa chunka (30) ollqu tsurinkuna kayarqan. Tsay tsurinkuna llapanpis ashnun muntashqallami puriyaq. Paykunami Galaad particho kaykaq kimsa chunka markakunapa mandaqnin kayarqan. Tsay markakunatami runakuna kananyaqpis Jairpa markankuna kanqanta niyan. 5 Jair wanuskiptinmi Camón markaman pampayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israel runakunata amonita runakuna ñakatsiyanqan

6 Tsaypitanami Israel runakuna yapay *Baal diosta y *Astarot diösata adorar TAYTA DIOSTA ajanätsiyarqan. Tsaynöpis paykunaqa arameo, sidonio, moabita, amonita y filisteo runakunapa diosninkunata adorarmi TAYTA DIOSTA sirviyarqannatsu. 7 Tsaynö kayaptinmi TAYTA DIOSQA pasaypa ajanarnin filisteo runakuna y amonita runakuna ñakatsiyänanpä kachariykurqan. 8 Tsaymi Galaad particho taq Israel runakunata chunka puwaq watantin pasaypa ñakatsiyarqan. Galaad partiqa Jordán mayu wak tsimpan amorreo runakuna täyanqanchömi kaykan. 9 Tsaynöllami amonita runakuna Jordán mayuta tsimpaskir Judá trïbu runakunata, Benjamín trïbu runakunata y Efraín trïbu runakunatapis atacayarqan. Tsaymi Israel runakunaqa pasaypa llakikurnin ima ruraytapis mana kamäpakur 10 TAYTA DIOSTA mañakur niyarqan: "Tayta Dios, perdonaykayällämay. Ninqaykita mana cäsukurmi Baal dioskunata adorarnin pasaypa jutsata rurayashqä".

11 Tsaynö mañakuyaptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Egipto runakuna, amorreo runakuna, amonita runakuna, filisteo runakuna, 12 sidonio runakuna, amalecita runakuna y madianita runakunapis ñakatsiyäshuptikimi mañakayämarqayki. Tsaynö mañakayämaptiki ¿manaku paykunapa munayninpita jipimurqä? 13 Tsaynö jipiykämuptïpis juk dioskunata adorarmi cäsuyämashqaykitsu. Tsaymi kananqa salvayäshaykinatsu. 14 ¡Tsay yärakuyanqayki dioskunatana mañakuyay ñakatsiyäshunqaykipita salvayäshunaykipä!"

15 TAYTA DIOS tsaynö niptinmi Israel runakuna niyarqan: "Taytay, mana cäsukurmi jutsata rurayashqä. Tsaynö kaptinpis munanqaykinö kaykullätsun. Imanö kaptinpis mañakayämü conträ kunapa munayninpita salvaykayämänaykipämi".

16 Tsaynö nirmi Israel runakunaqa adorayanqan ïdulunkunata ushakaskatsir TAYTA DIOSLLATANA adorayarqan. Tsaymi pasaypa ñakayanqanta rikar TAYTA DIOS kuyaparqan.

17 Tsaypitanami amonita runakuna pelyayänanpä aywar Galaadcho campamentunkunata rurayarqan. Tsaynöllami Israel runakunapis qorikaykur Mizpacho campamentunkunata rurayarqan. 18 Galaad particho taq Israel mayor runakunanami willanakur niyarqan: "Amonita runakunawan pelyanantsikpä mayqantapis mandamaqnintsik kananpä churashun".

Israel runakunata Jefté salvanqan

11 1 Galaad particho taq juk alli chölupa jutinmi karqan Jefté.† Taytanpa jutinmi karqan Galaad. Mamannami karqan *prostitüta warmi. 2 Legïtimu warminchöpis Galaadpa tsurinkuna karqanmi. Paykuna jatunyarkurmi wayinkunapita Jeftéta qarqur niyarqan: "Qamqa taytäpa tsuripakuyllanmi kaykanki. Paypa kaqtaqa ima herenciatapis manami chaskinkitsu".

3 Tsaymi Tob partiman Jefté aywakur asaltantikunaman takukaskir suwakur purirqan.

4 Tsay witsanmi amonita runakuna Israel runakunata atacayarqan. 5 Tsaymi Galaad particho taq Israel mayor runakuna Tob partiman aywaykur Jeftéta 6 niyarqan: "Taytay, amonita runakunawan pelyayaptï mandaqnïkuna kanaykitami munayä".

7 Tsaynö niyaptinmi Jefté nirqan: "Qamkunaqa ¿manaku chikiyämar taytäpa wayinpitapis qarqayämarqayki? ¿Qarqaskayämarku shakaykayämushqayki?"

† **11.1** Heb. 11.32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Galaadpita aywaq mayor runakunanami niyarqan: “Taytay, runakuna atacayämaptin ima ruraytapis mana kamäpakurmi qamman shäyämushqä. Aywaykulläshun amonita runakunawan pelyar yanapayämänaykipä. Pelyar yanapayämaptikiqa Galaad particho mandaqnïkuna kanaykipämi churayäshayki”.

9 Tsaynö niyaptinmi Jefté nirqan: “Amonita runakunata vincinäpä TAYTA DIOS yanapamaptinqa ¿rasunpaypaku mandaqnikikuna kanäpä churayämanki?”

10 Tsaymi Galaadpita aywaq mayor runakuna niyarqan: “Imatapis niyämanqaykita rurayänäpämi TAYTA DIOS rikaykämashqa awniyä”.

11 Tsaynö niyaptinmi paykunawan Jefté aywarqan. Galaadman chaykuyaptinnami mandaqninkuna kananpä churayarqan. Tsaypita Mizpaman aywaykurmi TAYTA DIOSPA ñöpancho Israel runakunata Jefté yapay awnirqan mandaqnin kar guërracho yanapananpä.

12 Nirkurmi amonita runakunapa mandaqnin reyman kachakunata Jefté kacharqan. Chaykurmi niyarqan: “¿Imanirtä nacionnïman yaykamur atacayämashqayki?”

13 Tsaynö niptinmi amonita runakunapa mandaqnin rey nirqan: “Egiptupita yarqakamurmi qamkunaqa Arnón mayupita Jaboc mayuyaq y hasta Jordán mayuyaq nacionnïpita chakräkunatawan markäkunata qechuyämarqayki. Kananqa imapis manarä kanqanyaq kutiykatsiyämay”.

14 Tsaynö ninqanta willayaptinmi amonita runakunapa mandaqnin reyman kachakunata Jefté yapay kacharqan. 15 Chaykurmi tsay kachakuna niyarqan: “Kaynömi Jefté nikan:

“ ‘Noqakunaqa manami moabita runakunapa ni amonita runakunapa nacionninpita mayqan partitapis qechuyashqätsu.† 16 Unay castäkunaqa Egiptupita yarqamur tsunyaq jirkapa päsamurmi Puka Lamarman chäyämurqan. Tsaypita päsamurnami Cadesman chäyämurqan. 17 Tsayman chaykamurmi Edom nacionpa mandaqnin reyta rugakuyarqan nacionninpa päsakuyänanpä. Tsaynö rugakuyaptinpis päsayänanta manami munarqantsu.† Tsaynöllami Moab nacionpa mandaqnin reytapis rugakuyarqan. Paypis manami munarqantsu nacionninpa päsayänanta. Tsaynöpami Cadesllacho patsakuyarqan.

18 “ ‘Päsayänanta mana munaptinmi Edom† y Moab nacionkunapa lindërunkuna ñöpallanpa tsunyaq jirkapana tumayarqan. Rupay yarqamunan kaqläpa aywarmi Arnón mayuman chaykur campamentunkunata rurayarqan. Moabita runakuna täyanqanmanqa manami päsayarqantsu.

19 “ ‘Tsaypitanami unay castäkunaqa kachakunata kachayarqan amorreo runakunapa mandaqnin rey Sehónman. Paymi Hesbóncho tarqan. Chaykurmi niyarqan: “Taytay, aywaykäyanqä kaqman chäyänäpä nacionllaykipa päsakuykuyälläshä”.

20 “ ‘Tsaynö niyaptinpis mana yärakurninmi Sehónqa munarqantsu Israel runakuna nacionninpa päsayänanta. Tsaypa trokinqa soldädunkunawan aywarmi Jahazacho campamentunkunata ruraskir unay castäkunawan pelyayarqan. 21 TAYTA DIOS yanapaptinmi rey Sehónta y paywan kaykaq runakunata ushakätsiyarqan. Tsaynöpami tsay particho taq amorreo runakunapa markankuna y chakrankunapis noqakunapana kaykan. 22 Tsay partiqa Arnón mayupita Jaboc mayuyaq y tsunyaq

† **11.15** Núm. 21.24; Deut. 2.19. † **11.17** Núm. 20.14-21. † **11.18** Núm. 21.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jirkapita hasta Jordán mayuyaqmi karqan.†

23 “ ‘Kikin TAYTA DIOSMI amorreo runakunata qechuskir tsay partita rikatsiyämarqan. ¿Tsaynö kaykaptinku qamkuna qechuyämayta munaykäyanki? 24 Quemos diosnikikuna rikatsiyäshunqaykikunaqa qamkunapämi kanqa. Tsaynöllami TAYTA DIOSNÏ qarayämanqankunaqa noqakunapä kanqa.

25 “ ‘Moab nacionpa mandaqnin rey Ziporpa tsurin Balacpita† ¿mas munayyuq kayanqaykitaku yarpaykäyanki? Payqa manami Israel runakunata imaypis atacashqatsu ni wajupashqatsu.

26 “ ‘Kimsa pachak (300) watanami Hesbón markapita Aroer markayaq llapan tsay chakrakuna y markakuna Israel runakunapa kaykan. Tsaypita patsami Arnón mayu ñöpancho kaq markakunapis Israel runakunapana kaykan. Qoriyta munarqa ¿imanirtä kananyaq qoriyashqaykitsu? 27 Tsaynöpis manami noqakunatsu qamkunata wajupäyashqä, sinöqa qamkunami wajupaykäyämanki. Kananqa jueznintsik TAYTA DIOS juzgamäshun Israel runakunata o amonita runakunata karpis’ ”.

28 Jefté tsaynö willakatsiptinpis amonita runakunapa mandaqnin rey manami cäsurqantsu.

Tayta Diosta Jefté awninqan

29 Tsaymi TAYTA DIOSPA Espïritun shakyätsiptin Jeftéqa Manasés trïbu runakuna täyanqan Galaad partipa aywar runakunata qorir tumamurqan. Galaad particho kaykaq Mizpaman kutiykurmi qorinqan runakunata pushakurkur amonita runakunawan pelyaq aywarqan. 30 Yarqunqan hörami TAYTA DIOSTA awnir Jefté nirqan: “Amonita runakunata vinciyänäpä yanapamaptikiqa 31 wayïman kutiptï chaskimänanpä punta yarqamuq kaqmi qampä rupatsina sacrificiu kanqa”.

32 Tsaypitanami amonita runakuna täyanqan partiman chaykuptin Jeftéta TAYTA DIOS yanaparqan paykunata vinciyänanpä. 33 Aroer markapita Minitman y tsaypita Abel-queramimman chanqanyaqmi amonita runakunapa ishkay chunka (20) markankunata ushakätsiyarqan. Tsaynöpami tsaytsika amonita runakunata Israel runakuna vinciyarqan.

34 Mizpaman kutir wayinman Jefté chaykaptinmi jukllaylla warmi tsurin panderëtata tukar tushuraykar tariparqan. Jeftépa mas tsurinkuna manami karqantsu ollqupis ni warmipis. 35 Tsaymi tsurinta rikaskir Jefté pasaypa llakikur latsapantapis rachirnin nirqan: “¡Ay hïja! ¡Kananqa pasaypa llakikuymanmi churaykamashqayki! ¿Imapärä yarqaykämurqaykipis? TAYTA DIOSTA awninqätaqa imanöpapis cumplishämi”.†

36 Tsaynö niptinmi tsurin nirqan: “Amonita runakunata vinciyänaykipä yanapaykäshuptikiqa TAYTA DIOSTA awninqaykita imanöpapis cumpliy, papä. 37 Itsanqa rugakulläshayki. Manarä piwanpis kar wanukunäpä kaykaptinqa ishkay killa yanasäkunawan jallqakunapa waqar purimunäpä kachaykallämay”.

38 Tsaynö rugakuptinmi Jefté awnirqan. Tsaymi yanasankunawan ishkay killa jallqakunapa waqar purirqan. Tsaynö waqar purirqan piwanpis manarä kar wanunanpä kaptinmi. 39 Ishkay killa cumplirkur taytan kaqman kutiykuptinmi Tayta Diosta awninqannölla Jefté cumplirqan. Tsaynöpami Jeftépa tsurin piwanpis manarä kar wanukurqan. 40 Tsaynö

† **11.19-22** Núm. 21.21-24. † **11.25** Núm. 22.1-6. † **11.35** Núm. 30.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kanqanpitami Israel jipashkuna cada watacho chusku junaqyaq Jeftépa tsurinpä waqar puriyan.

Galaadcho taq runakunawan Efraín trïbu runakuna pelyayanqan

12 1 Amonita runakunata Jefté vinciskiptinmi Efraín trïbu runakuna Jordán mayuta tsimpar Zafón markaman chaykur Jeftéta niyarqan: "Amonita runakunawan pelyaq aywaykarqa ¿imanirtä yanapayänäpä willayämashqaykitsu? ¡Tsaynö kanqaykipitami wayikinintinta rupatsiyäshayki!"

2 Tsaynö niyaptinmi Jefté nirqan: "Amonita runakunawan pasaypa rimanakurnin willakatsimuptïpis manami yanapamaq shäyämushqaykitsu. 3 Tsaymi wanuytapis mana mantsaypa kikilläkunana amonita runakunawan pelyaq aywayashqä. Tsay guërracho TAYTA DIOS yanapayämaptinmi paykunata vinciyashqä. Qayaykätsiptïpis mana shamuykarqa ¿imanirtä atacayämaq shäyämushqayki?"

4 Tsaynö niptinmi Efraín trïbu runakuna niyarqan: "Efraín trïbupita y Manasés trïbupita mana väliqnin kaqkunallami kayanki".

Tsaynö nir manakaqman churayaptinmi Jeftéqa Galaad runakunata qoriykur Efraín trïbu runakunawan pelyar vinciyarqan.

5 Nirkurnami Jordán vädukunaman aywaykur Efraín trïbu runakunata tsapäyarqan. Tsaymi vädupa päsayta munar pipis chaptinqa tapuyarqan: "¿Efraín trïbupitaku kanki?"

"Manami" niptinqa: 6 "Mä, 'shibolet' niy" niyarqan. Tsaynö niyarqan Efraín trïbu runakuna parlayta mana kamäpakur "shibolet" niyänanpa trokin "sibolet" niyanqanta musyarmi. Tsaymi pipis "sibolet" niptinqa juklla wanutsiyaq. Tsay pelyachömi chusku chunka ishkay waranqa (42,000) Efraín trïbu runakunata wanutsiyarqan.

7 Soqta watami Israel runakunapa jueznin Jefté karqan. Wanuskiptinnami Galaad markanman pampayarqan.

Israel runakunapa jueznin Ibzán kanqan

8 Jefté wanuskiptinnami Belén markapita Ibzánna Israel runakunapa jueznin karqan. 9 Paypa tsurinkunami karqan kimsa chunka (30) ollqu y kimsa chunka (30) warmi. Llapan tsurinkunatapis tätsirqan juklä runakunawanmi. Qanchis watami Ibzánqa Israel runakunapa jueznin karqan. 10 Ibzán wanuskiptinmi Belénman pampayarqan.

Israel runakunapa jueznin Elón kanqan

11 Tsaypitanami Israel runakunapa jueznin karqan Zabulón trïbupita Elón. Payqa chunka watami Israel runakunapa jueznin karqan. 12 Elón wanuskiptinmi unay trïbunkuna täyanqan Ajalón markaman pampayarqan.

Israel runakunapa jueznin Abdón kanqan

13 Tsaypitanami Israel runakunapa jueznin karqan Abdón. Payqa karqan Piratóncho taq Hilelpa tsurinmi. 14 Puwaq watami Abdónqa Israel runakunapa jueznin karqan. Paypa ollqu tsurinkunami karqan chusku chunka (40). Willkankunapis karqan kimsa chunka (30). Tsurinkunapis willkankunapis ashnun muntashqallami puriyaq. 15 Abdón wanuskiptinmi Piratónman pampayarqan. Tsayqa karqan Efraín jallqakunachömi. Ñöpataqa amalecita runakunami tsaycho täyarqan.

Sansón yurinqan

13 1 Tsaypitanami Israel runakuna mana cäsukur TAYTA DIOSTA yapay ajanätsiyarqan. Tsaymi TAYTA DIOS manana yanapaptin

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

filisteo runakuna chusku chunka (40) watantin ñakatsiyarqan.

2 Tsay witsanmi Manoa jutiyuq runa Zora markacho tarqan. Payqa Dan trïbupitami karqan. Warmin qolluq kaptinmi wamrankunapis karqantsu. **3** Juk junaqmi Manoapa warminta TAYTA DIOSPA *angelnin yuripaykur nirqan: "Kananyaq qolluq kashqa karpis ollqu wamrayuqmi kanki. **4** Wamrayki yurinqanyaq vïnuta ni ima machätsikuqtapis ama upunkitsu. Tsaynöpis *impüru kaq uywakunata† ama mikunkitsu. **5** Pachaykicho kaykaptillanmi wamraykita Tayta Dios akranqa nazareo kananpä.† Tsaymi aqtsanta imaypis rutukunqatsu. Paymi Israel runakunata filisteo runakunapa munayninpita salvar qallaykunqa".

6 Ángel tsaynö ninqantami runanta willar nirqan: "Tayta Diospa willakuqninmi chämushqa. Kikin Tayta Diospa angelnin niraq mantsakaypämi kashqa. Manami maypita kanqanta ni pï kanqantapis tapushqätsu, ni kikinpis manami willamashqatsu. **7** Paymi nimashqa wamrantsik ollqu kananpä kanqanta. Kananpitaqa manashi upushätsu vïnuta ni ima machätsikuqtapis. Impüru kaq uywakunatapis manashi mikushätsu. Manaräpis yuriptinshi wamrantsikta Tayta Dios akranqa yurinqanpita patsa wanunqanyaq nazareo kananpä".

8 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOSTA mañakurnin Manoa nirqan: "TAYTA DIOS, yapay tsay runata kachaykallämuy tsurï yuriptin imanö wätanäpä kanqantapis tantiyaykatsimänanpä".

9 Tsaynö mañakuptinmi Manoapa warminta ángel yapay yuriparqan chakracho kikillan kaykaptin. **10** Tsaymi warmiqa cörrilla aywaykur Manoata nirqan: "¡Jawllay! ¡Jukpin yuripämaq runami yapay yuripämashqa!"

11 Tsaymi Manoaqa jinan höra aywarqan runa kaykanqan kaqman. Chaykurmi nirqan: "Taytay, ¿qamku kaykanki warmïwan parlaq runa?"

Tsaynö niptinmi nirqan: "Awmi, noqami kaykä".

12 Tsaymi Manoa tapurqan: "Ninqaykinö tsurï yuriptin ¿imanötä wätashä?"

13 TAYTA DIOSPA angelninnami nirqan: "Llapan yätsinqäkunata warmiki cumplitsun. **14** Ama mikutsuntsu üvata ni päsastapis. Tsaynöpis ama uputsuntsu vïnuta ni ima machätsikuqtapis. Impüru kaq uywakunatapis ama mikutsuntsu. Ninqänölla llapanta cumplitsun".

15 Tsaymi TAYTA DIOSPA angelninta Manoa nirqan: "Mallwa cabrata pishtaskir mikuyta kusinakamunqäyaq kaycho jamapaykay, taytay".

16 Tsaynö niptinmi ángel nirqan: "Kusinakamuptikipis manami mikushätsu. Qaramänaykipa trokinqa mallwa cabrata TAYTA DIOSPÄ rupatsina sacrificiuta rupatsiy".

Tsaynö nikaptinpis Manoaqa manami tantiyarqantsu TAYTA DIOSPA angelnin kanqanta.

17 Tsaymi angelta nirqan: "Taytay, jutikita willaykallämay nimanqaykikuna cumpliptin agradëcikuyänäpä".

18 Angelnami nirqan: "¿Imapätä jutïta musyayta munanki? Jutïtaqa manami pipis tantiyayta kamäpakuntsu".

19 Tsaymi Manoaqa mallwa cabrata y tsaki mikuyta jatun rumi jananman churaskir TAYTA DIOSPÄ rupatsirqan. Rupaykätsiptinmi Manoata y warminta imaypis mana rikayanqan milagruta TAYTA DIOS rikatsirqan. **20** Tsaymi *altarpita nina shäriptin warminwan Manoa rikayarqan TAYTA DIOSPA angelnin nina chawpinpita ciëluman witsaykaqta. Tsayta rikaykurmi

†**13.4** Lev. 11. †**13.5** Núm. 6.1-21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mantsakarnin ishkanpis patsaman juklla lätakaykuyarqan. 21 Nina chawpinpita witsaykaqta rikarmi Manoaqa tantiyarqan TAYTA DIOSPA angelnin kanqanta. Tsaypitaqa mananami mayqantapis ángel yuriparqannatsu. 22 Tsaymi warminta Manoa nirqan: "¡Tayta Diostami rikashqantsik! ¡Kananqa wanushunchi!"

23 Tsaynö niptinmi warmin nirqan: "Wanutsiyta munamarnintsikqa TAYTA DIOS manami chaskimashwantsu karqan rupatsinqantsik rupatsina sacrificiutawan mikuyta. Manami imatapis rikatsimashwantsu karqan ni willamashwantsu karqan".

24 Tsaypita killan tinkuptinnami ollqu wamrata qeshyakur jutinta churarqan Sansón jutin kananpä.† Wamra shakshayllantami TAYTA DIOS llapanchöpis yanaparqan. 25 Mahané-dan particho taykaptinmi TAYTA DIOSPA Espïritun Sansónta yanapanqanta runakuna tantiyakuyarqan. Tsay partiqa Zorawan Estaol markakunapa chawpinchömi kaykan.

Adivinanzata Sansón ninqan

14 1 Juk junaq Timnat markaman Sansón aywarmi filistea jipashta rikaykur pasaypa kuyakurkurqan. 2 Tsaymi wayinman kutiykur mamantawan taytanta nirqan: "Timnat markachömi kuyayllapä filistea jipashta rikashqä. Tsay jipashta warmïpä ashipäyämay".

3 Tsaynö niptinmi mamanwan taytan niyarqan: "¿Imanirtä filistea jipashta warmikipä munanki? Filisteo runakunaqa manami Tayta Diosman criyiyantsu. ¿Manaku Israel mayintsikcho jipashkuna kan?"

Tsaymi Sansón nirqan: "Tsay jipashtami kuyä. Warmïpä ashipäyämay".

4 Sansónpa mamanwan taytanqa manami tantiyayarqantsu filisteo runakunata wajupänanpä TAYTA DIOS tsay yarpayta Sansónman churaykanqanta. Tsay witsanqa filisteo runakunapa munayninchömi Israel runakuna kayarqan.

5 Mamanwan y taytanwan Timnatman aywar üva chakrapa päsaykaptinmi Sansónta juk malta león qayararrä atacarqan. 6 TAYTA DIOSPA Espïritun yanapaptinmi mallwa cabrata rachiqnö ishkayman rachiskirqan. Tsaynö wanutsinqanta manami mamanta ni taytanta willarqantsu. 7 Timnatman chaykurnami kuyanqan jipashwan parlar Sansón kushikurqan.

8 Markanman kutiskirnami juk ishkay junaqta Timnatman yapay aywarqan jipashta jipinanpä. Nänipa aywaykanqanchömi Sansónqa yaqarqan wanutsinqan leonta rikaq. Yaykurmi leonpa cuerpuncho tsaytsika abëjata y mishkinta tarirqan. 9 Tsay mishkita jipiskirmi mikuraykar aywarqan. Mamanta y taytanta taripaykur yawatsirpis manami willarqantsu maypita mishkita jipinqanta.

10 Timnatman chaykurnami Sansónpa taytan jipashpa wayinman aywarqan. Tsaychömi paykunapa costumbrinkunamannö majatsakay fiestata chölu mayinkunawan Sansón rurarqan. 11 Sansónta rikaykurmi filisteo runakuna kimsa chunka (30) chölukunata qayatsiyarqan paywan mikur upur kayänanpä. 12 Fiestaman chäyaptinmi tsay chölukunata Sansón nirqan: "Juk adivinanzata niyäshayki. Qanchis junaq fiesta kanqanyaq ninqäta adivinayaptikiqa cada ünuykitami fïnu lïnupita rurashqa latsapata y fiestaman aywayänaykipä latsapatapis qarayäshayki. 13 Mana adivinarmi itsanqa cada ünuyki fïnu lïnupita rurashqa latsapata y fiestaman aywanäpä latsapata qarayämanki".

Paykunanami niyarqan: "Mä niyämay tsay adivinanzata".

† **13.24** Heb. 11.32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Tsaymi Sansón nirqan:
"¿Imatä imatä kallä?
Mikukuq kaptïpis noqachömi
mikuy yurishqa.
Kallpayuq kaptïpis noqapitami
mishkita jipishqa".
Tsay adivinanza ima kanqanta kimsa junaqchöpis tsay chölukuna manami tantiyayarqantsu. 15 Chusku junaq kaqchönami Sansónpa warminta niyarqan: "Runayki Sansónta tapuy tsay adivinanza ima kanqantapis willayämänaykipä. Mana willayämaptikiqa taytaykita y wayincho kaqkunata llapaykitami rupatsiyäshayki. ¡Qamkunaqa kay fiestaman qayatsiyämashqayki imaynaqta jaqiyämänayki raykuqmi!"
16 Tsaynö niyaptinmi Sansónta waqaparnin warmin nirqan: "¡Manami kuyamankitsu! ¡Chikimankimi! Rasunpaypa kuyamarqa marka mayïkunata ninqayki adivinanzata willamankimanmi".
Niptinmi Sansón nirqan: "Mamätapis taytätapis manami willashqätsu. ¿Tsaytsurä qamta willäman?"
17 Adivinanza ima kanqantapis mana willaptinmi warmiqa fiesta ushakanqanyaq qoyay qoyay waqaparqan. Kutin kutin tapupaptinmi fiesta ushay qanchis junaqcho ima kanqantapis änir Sansón willarqan. Willaykuptinmi warmin juklla aywarqan marka mayinkunata willananpä.
18 Tsaymi fiesta ushanan qanchis junaqchöqa rupay manarä jeqaptin filisteo chölukuna Sansónta niyarqan:
"Abëjapa mishkinpitaqa imapis
manami mishkintsu.
Ni leonpita mas kallpayuqqa
manami imapis kantsu".
Sansónnami nirqan: "¡Ternëräta mana arutsirqa manami musyayankimantsu karqan!"
19 Tsaypitanami Tayta Diospa Espïritun yanapaptin Ascalón markaman aywaykur kimsa chunka (30) runakunata wanutsirqan. Tsay runakunapa latsapankunata apaykurmi adivinanza ima kanqantapis niq chölukunata qararqan. Tsaynö ruraskirnami pasaypa ajanashqa taytanpa wayinman kutikurqan. 20 Tsayyaqmi jipashpa taytanqa Sansónpa warminta tätsirqan tsay fiestaman aywaq chöluwan. Tsay chöluqa Sansónpa amïgunmi karqan.

Filisteo runakunapa chakrankunata Sansón rupatsinqan

15 1 Tsaypitanami trïgu cosëcha witsan Sansónqa malta cabrata apakurkur warmin watukaq kutirqan. Chaykurmi suegrunta nirqan: "Warmï watukaqmi shamushqä, papä. Mä cuartunman yaykurishä".
Tsaynö niptinmi suegrunqa yaykunanta mana munar 2 nirqan: "Noqaqa yarparqä tsurïta mana kuyarnin jaqirinqaykitami. Tsaymi jukwanna warmikita tätsishqä. Tsaynö kaptinpis qepa ñañan paypita mas kuyayllapämi kaykan. Mayor kaqpa trokin paywan täkuy".
3 Tsaynö niptinmi Sansón nirqan: "Kananqa kikikikunami achäquita ashipäyämashqayki qamkunata y filisteo mayikikunata perjuiciuta ruranäpä".
4 Tsaypita aywakurmi tsarirqan kimsa pachak (300) atuqkunata. Nirkurmi ishkay ishkay chupanpita shinriskir chupanman watarqan aceitiwan ushmashqa ratashta. 5 Ratashkunata tsariskatsir filisteo runakunapa chakrankunaman atuqkunata qarquskiptinmi ruparqan chakracho trïgu seganni kaykaqta, achushqa qoturaykaqta, üva chakrakunata y olïvus jachakunatapis.
6 Tsaynö rupanqanta rikaykurmi filisteo runakuna niyarqan: "¿Pitä kayta ruraykushqa?"
Tsaymi niyarqan: "Timna runapa mashan Sansónmi rupatsishqa juk

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runawan warminta suegrun tätsinqanpita".

Tsaymi filisteo runakunaqa Sansónpa warminta taytantinta rupaskatsiyarqan. 7 Tsayta musyaskirmi filisteo runakunata Sansón nirqan: "Tsaynö rurayanqaykipita qamkunata mana ushakätsirqa manami jutïtapis aparäshätsu".

8 Tsaynö nirmi pasaypa ajanarnin tsaytsika filisteo runakunata wanutsir usharqan. Nirkurnami Etam qaqacho kaykaq machayman taq aywakurqan.

Filisteo runakunata Sansón wanutsinqan

9 Tsaymi filisteo runakuna Judá trïbu runakuna täyanqan partiman aywaykur campamentunkunata rurayarqan. Nirkurmi Lehi marka ñöpankunacho churanakuyarqan Israel runakunata atacayänanpä. 10 Tsaymi Judá trïbu runakuna tapur niyarqan: "¿Imanirtä atacayämaq shäyämushqayki?"

Filisteo runakunanami niyarqan: "Sansónta prësu tsariyänäpämi shayämushqä. Marka mayïkunata wanutsinqannömi kikintapis wanutsiyäshä".

11 Tsaynö niyaptinmi kimsa waranqa (3,000) Judá trïbu runakuna Etam qaqacho kaykaq machayman aywayarqan. Chaykurmi Sansónta niyarqan: "¿Manaku musyanki filisteo runakuna mandamaqnintsik kayanqanta? ¿Imanirtä paykunata tsaynö ajanätsishqayki?"

Tsaynö niyaptinmi Sansón nirqan: "Paykuna rurayämanqannöllami noqapis rurashqä".

12 Tsaymi Judá trïbu runakuna niyarqan: "Noqakuna shäyämushqä qamta prësu apaykur filisteo runakunaman entregayänäpämi".

Sansónnami nirqan: "Prësu tsarimarpis itsanqa ama wanutsiyämaytsu".

13 Tsaynö niptinmi niyarqan: "Manami wanutsiyäshaykitsu, tsaypa trokinqa filisteo runakunaman entregayänäpämi apayäshayki".

Tsaynö nirmi ishkay mushuq waskawan wataskir pakaranqan machaypita Sansónta jipiyarqan.

14 Lehi markaman chätsiyaptinmi filisteo runakuna pasaypa kushikur taripäyarqan. Tsaymi tsay höra TAYTA DIOSPA Espïritun yanapaptin Sansónqa wataraykanqan waskatapis rachirirqan lliptashqa jïlutanölla. 15 Nirkurmi ashnupa quijädan manarä shumaq tsakiqta jitaraykaqta aptaskir tsayllawan wanutsirqan juk waranqa (1,000) filisteo runakunata. 16 Nirkurmi nirqan:

"Ashnupa quijädallanwanmi
muntun muntun runakunata
wanutsishqä.
Ashnupa quijädallanwanmi juk
waranqa runakunata wanutsishqä".

17 Tsaynö nirmi aptaranqan quijädata jitaskirqan. Tsaypitami tsay partipa jutin kaykan Ramat-lehi.[l]

18 Filisteo runakunata wanuskatsirmi Sansónqa pasaypa yakunar TAYTA DIOSTA mañakurnin nirqan: "¿Tsaytsika runakunata wanutsinäpä yanapaykämarku yakunaypita wanunäta munaykanki? Wanunaykaqtachi mana yärakushuqniki runakuna tsariyämanqa".

19 Tsaynö mañakuptinmi ukrucho yakuta Tayta Dios pashtatsimurqan. Tsayta upuskiptinmi Sansónpa kallpan yapay yuriskirqan. Tsaypitami Lehicho kaykaq yaku pashtaqta kananyaq reqiyan En-hacore jutiwan.[m]

20 Ishkay chunka (20) watami Israel runakunapa jueznin Sansón karqan. Tsayqa karqan filisteo runakuna munayyuq kayanqan witsanmi.

---

[l] **15.17** *Ramat-lehi* ninanqa *Quijäda Jirkan* ninanmi. [m] **15.19** *En-hacore* ninanqa *Mañakuqpa Pukyun* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Gaza markacho Sansón kanqan

16 [1] Juk kutichömi Sansón aywarqan filisteo runakunapa markan Gazaman. Tsaychömi *prostitüta warmipa wayinman aywar paywan punurqan. [2] Markankunacho kaykanqanta musyarmi Gaza runakuna jiruruypa churanakur markaman yaykuna punkucho täpaqnö willanakuyarqan: "Patsa waraskiptinmi wanuratsishun" nir.

[3] Sansónqa pullan paqasyaq punuskir yarqunqanchömi tarirqan markaman yaykuna sawan punku wichqaraykaqta. Tsaymi punkuta jipiskir marcuntinta cerröjuntinta umrukurkur Hebrón tsimpan jirkanyaq aparqan.[n]

Dalilata Sansón kuyanqan

[4] Tsaypita manarä unaytami Sansónqa Sorec pampacho taq Dalilatana kuyakurkurqan. [5] Tsayta musyaskirmi filisteo runakunapa mandaqninkuna Dalilata niyarqan: "Sansónpa kallpan imanö tsayjinanpa kanqanta y payta imanö vincinantsikpä kanqantapis musyanantsikpä kuyaqnölla tapumuy. Willayämaptikiqa imanöpapis prësu tsariykurmi watayäshä. Nirkur cada ünükunami juk waranqa juk pachak (1,100) siclo qellayta[o] pägayäshayki".

[6] Tsaymi Sansónta Dalila tapurqan: "¿Imanöpatä kallpayuq kanki? ¿Imawan watayäshuptikitä kallpaynaq tikrankiman?"

[7] Sansónnami nirqan: "Flëchapä rurashqa qanchis manarä tsakiq awriwan watayämaptinmi kallpä manana kanmantsu. Tsaynöpami wakin runakunanöllana käman".

[8] Sansón ninqanta willaykuptinmi filisteo runakunapa mandaqninkuna payman apayarqan manarä tsakiq qanchis awrikunata. Tsaywanmi Sansónta Dalila watarqan. [9] Manarä watarmi Dalilaqa runakunata wayinman pakarqan. Tsaymi Sansónta wataskirnin jinchi nirqan: "¡Sansón, filisteo runakuna janaykichönami!"

Tsaynö niptinmi Sansónqa lliptashqa jïlutanö awrikunata rachiskirqan. Tsaymi filisteo runakunaqa musyayarqantsu imanöpa kallpan kanqantapis.

[10] Nirkurnami Sansónta Dalila nirqan: "¡Imanirtä llullapämashqayki! Kananqa rasun kaqta willamay. ¿Imanö watayäshuptikitä qeshpinkimantsu?"

[11] Tsaymi Sansón nirqan: "Manarä imatapis watayanqan mushuq waskakunawan watayämaptin kallpä manana kaptinmi wakin runanöllana kashä".

[12] Tsaymi Dalilaqa mushuq waskakunawan watarkur jinchi nirqan: "¡Sansón, filisteo runakuna janaykichönami!"

Tsay hörapis Dalilaqa runakunata wayinchömi pakaraykätsirqan. Filisteo runakuna janancho kanqanta niptinmi Sansónqa llanu jïluta rachiqnö waskakunatapis rachiskirqan.

[13] Nirkurnami Sansónta Dalila yapay nirqan: "¡Yapaymi engañamar llullapämashqayki! Kananqa rasun kaqta willamay. ¿Imanö wataptïtä qeshpinkimantsu?"

Sansónnami nirqan: "Kallwawan awanqaykiman qanchis pillta aqtsäta shumaq awarkunki. Nirkurqa jawiraykaq estäcaman awata shumaq watanki".

[14] Tsaynö niptinmi estäcaman wataskir jinchi nirqan: "¡Sansón, filisteo runakuna janaykichönami!"

Tsaynö niptinmi Sansónqa punuykanqanpita shärir jawiraykaq estäcantinta telarta sutarirqan.

[15] Tsaymi Dalila nirqan: "Rasun kaqta mana willaykämarqa ¿imanirtä

[n] **16.3** Hebrón markaqa Gaza markapita ishkay chunka lëwami karqan. Hebrónqa Judá trïbu runakuna täyanqanchömi karqan. [o] **16.5** Juk siclo qellayqa killa arur gänanqannömi karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

‘kuyämi wayllümi’ nimanki? Kimsa kutinami llullapämar willamankitsu imanöpa kallpayki tsayjinanpa kanqanta”.

16 Qoyay qoyay Dalila tsaynö tapupaptinmi Sansónqa wanuyparä llakikurqan. 17 Tsaymi Dalilata rasun kaqta willar nirqan: “Manarä yuriptïmi nazareo† kanäpä Tayta Dios akramashqa. Tsaymi llullu kanqäpita patsa aqtsäta pipis rutumashqatsu. Aqtsäta pipis rutuptinqa mananami kallpä kanqanatsu. Tsaymi wakin runakunanöllana kashä”.

18 Rasun kaqta willanqanta musyaskirmi filisteo runakunapa mandaqninkunaman Dalila willakatsirqan: “¡Kanan itsanqa llapayki shäyämuy! ¡Rasun kaqtami Sansón willamashqa!”

Tsaymi mandaqkuna awniyanqannölla qellayta apakurkur Dalilaman aywayarqan. 19 Nirkurnami millqaynincho Sansónta Dalila punukätsirqan. Punukaskiptinmi juk runata qayaskir Sansónpa qanchis pilltankunata ruturatsirqan. Tsaymi Sansón kallpaynaq tikraskiptin 20 jinchi nirqan: “¡Sansón, filisteo runakuna janaykichönami!”

Tsaymi Sansónqa rikchaskamur yarparqan imaypis salvakunqannölla salvakuyta. Manami musyarqantsu Tayta Dios manana yanapanqanta. 21 Tsaynami filisteo runakunaqa tsay höra Sansónta prësu tsariskir ñawinkunatapis oqtiskiyarqan. Gaza markaman prësu apaykurmi bronci cadënawan watayarqan carcelcho rumi mulinuta tumatsinanpä. 22 Tsaycho prësu kaykaptillanmi aqtsan yapay wiñarqan.

Sansón wanunqan

23 Tsaypitanami filisteo runakunapa mandaqninkuna qorikarnin diosninkuna *Dagónpä sacrificiukunata rupatsiyarqan. Tsaycho kushikurmi tsay mandaqkuna niyarqan: “¡Contrantsik Sansóntami diosnintsik Dagón makintsikman churamushqa!”

24 Sansónta rikaykurmi diosninkunata alabar runakuna niyarqan: “¡Mikuynintsikta ushakätsiq y wanutsimaqnintsik Sansóntaqa diosnintsik Dagónmi makintsikman churamushqa!”

25 Tsaynö kushikurninmi niyarqan: “¡Sansónta pukllapänantsikpä carcelpita apayämuy!”

Tsaymi carcelpita apaykuyaptin pasaypa burlakurnin templu tukmaraq ishkay jorcun chawpinman ichitsiyarqan.

26 Tsaymi janchaqnin jövinta Sansón nirqan: “Templu tukmaraq columnakunata tukmakunäpä yatatsimay”.

27 Tsay hörami templu rurincho filisteo runakunapa mandaqninkunawan atska runakuna kaykäyarqan. Templu jananchönami Sansónta burlakuyanqanta rikäkur warmipis ollqupis kimsa waranqanö (3,000) kaykäyarqan.

28 Tsaymi Sansónqa TAYTA DIOSTA mañakur nirqan: “TAYTA DIOS, kananllana kallpä yurinanpä yanapaykallämay. Tsaynöpami ishkan ñawïta jipiyanqanpita filisteo runakunata juklla ushakäratsishä”.

29 Tsaynö mañakuskirmi templuta tukmaraq ishkan columnakunaman tukmakurqan itsuq makinwan jukninman y derëcha kaq makinwan jukninman. 30 Nirkurmi jinchi nirqan: “¡Filisteo runakunawan juntu ushakäshä!”

Tsaynö nir llapan kallpanwan columnakunata tanqaskiptinmi templu juchur llapan runakunatawan mandaqninkunata ñitirqan. Filisteo runakunata ñöpata wanutsinqanpitapis tsay hörami mas atska runakunata Sansón wanutsirqan.

31 Tsaypitanami Sansónpa wawqinkunawan llapan castankuna aywar ayanta pampayänanpä apakuyarqan.

† **16.17** Núm. 6.1-21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Taytan Manoa pamparanqan kaqman apaykurmi Sansónta pampayarqan. Tsayqa Zora y Estaol markakuna chawpinchömi kaykan. Sansónqa Israel runakunapa juezninkuna karqan ishkay chunka (20) watami.

Micaíapa ïdulunkuna y sacerdötin kanqan

17 1 Efraín jallqakunachömi juk runa Micaía jutiyuq tarqan.
2 Paymi juk junaqcho mamanta nirqan: "¿Yarpankiku juk waranqa juk pachak (1,100) siclo qellayniki suwapäshuqniki runata maldicionanqaykita? Noqami kä tsay suwapäshuqniki runa".

Tsaynö niptinmi maman nirqan: "¡Hïju, TAYTA DIOS bendisaykullä-shuy!"

3 Qellayta kutiykatsiptinmi maman nirqan: "Kananqa kay qellay TAYTA DIOSPÄMI kanqa. Tsaymi kay qellaywan juk ïduluta ruratsir qamta entregashayki".

4 Tsaynö nirmi wamran kutitsinqan ishkay pachak (200) qellayta ïdulu ruraq runata entregarqan. Ïduluta rurar ushaskiptinnami Micaíapa wayinman churarqan. 5 Micaíanami tsaycho takshalla wayita rurarqan ïdulunta tsayman churaykur adorananpä. *Efodta y wakin ïdulukunatapis ruraskirmi juk tsurinta sacerdöti kananpä churarqan.

6 Tsay witsan Israel runakunapa mandaqnin rey mana kaptinmi juknin juknin imatapis munayanqannö rurayaq.†

7 Tsay witsanmi Leví trïbupita juk jäpa chölu Judácho kaykaq Beléncho taykarqan. 8 Paymi juk junaq Belénpita aywakurqan maychöpis tänanpä sitiuta ashir. Efraín jallqakunapa puriykanqanchömi Micaíapa wayinman charqan. 9 Chaykuptinmi Micaía tapurqan: "¿Maypitatä shamuykanki?" nir.

Chölunami nirqan: "Judácho kaykaq Belénpitami shamuykä. Leví trïbu runami kä. Maycho tänäpäpis sitiuta ashirmi puriykä".

10 Micaíanami nirqan: "Noqapa sacerdötï y taytänö kanaykipä kaycho täkushun. Chunka siclo qellaytami watacho pägashayki. Tsay jananmanpis latsapatawan mikuytami kamaripäshayki".

11 Tsaynö niptinmi tsay chöluqa tsaycho tarnin Micaíapa tsurinnöna karqan. 12 Tsaynöpis sacerdöti kananpä Micaía churaptinmi paypa wayillancho tarqan. 13 Leví trïbupita sacerdötin kaptinmi Micaíaqa kushikur yarparqan TAYTA DIOSPA bendicionninwan alli kawananpä kanqanta.

Micaíapa ïdulunkunata Dan trïbu runakuna apakuyanqan

18 1 Tsay witsanqa Israel runakunapa mandaqnin rey manami karqanrätsu.

Dan trïbu runakunami rikatsinqan herenciankunaman yaykuyta mana kamäpakur maynincho täyänanpäpis rikapakur puriykäyarqan.† 2 Tsaymi Zora markapita y Estaol markapita pitsqa allinnin runakunata kachayarqan maynincho täyänanpäpis rikapakayämunanpä. Tsay pitsqa runakuna aywarmi chäyarqan Efraín jallqakunaman. Micaíapa wayinman chaykurmi tsaycho patsakuyarqan.

3 Micaíapa wayinchöna kaykarmi Leví trïbu chöluta parlakuyninpa reqiskiyarqan. Tsaymi tsay chöluta tapuyarqan: "¿Pitä kayman pushamushushqayki? ¿Imatatä kaychöqa ruraykanki? ¿Imata ashirtä shamushqayki?"

4 Tsaynö tapuyaptinmi willarqan Micaíawan conträtuta rurashqa kar paypa sacerdötin kanqanta.

---

†**17.6** Deut. 12.8; Jue. 21.25. †**18.1** Jos. 19.47.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Tsaymi niyarqan: “Tayta Diosta
tapupaykallämay. Mä allipäkush puri-
yämushä”.
6 Tsaynö niptinmi sacerdöti nirqan:
“Ama llakikuyaytsu. Maypa aywarpis
alli puriyämunaykipämi Tayta Dios
yanapayäshunki”.
7 Tsaypita yarqurnami tsay pitsqa
rikapakuq runakuna Lais markaman
chäyarqan.[p] Sidón markacho runa-
kuna añaw täyanqannömi Lais marka-
cho taq runakunapis añaw täyarqan.
Manami imapis paykunapä pishirqan-
tsu. Sidón runakunapita karuchörämi
täyarqan. Manami pipis cercacho kar-
qantsu imapis kaptin yanapayänanpä.
8 Tsaynö kaykaqta rikaykurmi pitsqa
rikapakuq runakunaqa Zora y Estaol
markankunaman kutikuyarqan. Chä-
yaptinmi tapur niyarqan: “Rikapaka-
mur ¿imanö kanqantatä rikayämush-
qayki?” nir.
9 Tsaymi niyarqan: “Rikapakamur
puriyämunqä partikunaqa llapanpis
pasaypa shumaqmi kaykan. Juklla
aywashun tsay partikunata tsarinan-
tsikpä. Kayllachöqa ama täkushuntsu.
10 Tsayman chaykurqa añaw kaykaq
runakunatami tarishun. Paykunapaqa
chakrankuna atska kaptinmi iman-
kunapis pishintsu. Paykuna täyanqan
partikunataqa Tayta Diosmi rikatsimä-
shun”.
11 Tsaynö niyaptinmi kamarikuskir
Zora y Estaol markakunapita soqta
pachak (600) runakuna pelyayänanpä
aywayarqan. Tsay aywaqkunaqa Dan
trïbu runakunami kayarqan. 12 Judá
trïbu runakuna täyanqan partiman
chaykurmi Quiriat-jearimpita rupay
jeqanan kaqlächo patsakuyarqan.
Tsaypitami kananyaqpis tsay partipa
jutin Mahané-dan[q] kaykan. 13 Tsaypita
yarqurnami Efraín jallqakunapa päsar
Micaíapa wayinman chäyarqan.
14 Lais partita rikapakuq pitsqa runa-
kunami niyarqan: “Kay wayichömi
kaykan sacerdötipa *efodnin, qellay-
pita rurashqa juk ïdulu mas wakin ïdu-
lukunapis. Tsaykunata ministishunmi”.
15 Tsaynö nirninmi pitsqa rikapa-
kuq runakunaqa Micaíapa wayinman
chäyarqan. Tsaycho taq Leví chöluwan
tinkurmi kushikur winchikuyarqan.
16 Soqta pachak (600) Dan trïbu runa-
kunanami punkullacho pelyayänanpä
kamarikushqa shuyaraykäyarqan.
17 Tsayyaqmi tsay pitsqa rikapakuq
runakunaqa ïdulukunapä ruranqan
wayiman yaykuskir efodta, qellaypita
rurashqa ïduluta y wakin ïdulukuna-
tapis jipiyämurqan. Micaíapa sacerdö-
tinnami soqta pachak runakunawan
waqtacho ichiraykarqan.
18 Ïdulukunata y efodta jipiyämup-
tinmi sacerdötiqa nirqan: “¿Imapätä
jipiykäyämunki?”
19 Tsaynami niyarqan: “¡Upällalla
noqakunawan aywashun! Sacerdö-
tïkuna y taytäkunanö kanaykitami
munayä. ¿Manaku mas alli kanman
juk runallapa sacerdötin kanqaykipita
juk trïbu Israel runakunapa sacerdötin
kaptiki?”
20 Tsaynö niyaptinmi sacerdötiqa
kushikur ïdulukunatawan efodta
apakurkur Dan trïbu runakunawan
aywakurqan. 21 Tsaypita aywakurnami
Dan trïbu runakunaqa puntankunata
aywayänanpä churayarqan tsurinku-
nata, uywankunata y qepi apaqkuna-
tapis.
22 Karutana aywakuykäyaptinmi
vecïnunkunawan qorinakuskir
Micaíaqa qepankunata aywar qati-
päyarqan. 23 Qayaykachar taripäyap-
tinmi Dan trïbu runakunaqa tikraykur
Micaíata tapuyarqan: “¿Imatä kashqa?
¿Imanirtä tsaytsika runakunata qoris-
kir qepäkunata shäyämushqayki?” nir.

[p] **18.7** Tsay runakunapa markanpita Lais markamanqa kimsa chunka ishkay (32) lëwami kar-
qan. [q] **18.12** *Mahané-dan* ninanqa *Dan trïbu runakunapa campamentun* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24 Tsaymi Micaía nirqan: “Qam-
kunaqa ruratsikunqä diosnïkunata
apamur y sacerdötïtapis pushamur
jinayllatami jaqiykayämashqayki.
Tsaynö ruraykämarpis ¿‘imanankitä’
niyämankiräku?”
25 Tsaymi Dan trïbu runakunaqa
niyarqan: “Ama parlapäyämaytsu.
Tsaynölla qayapäyämaptikiqa noqaku-
nawan aywaq wakin runakuna ajanar-
nin paqtä qamtapis y qamwan shamuq
runakunatapis wanutsir ushayäshun-
kiman”.
26 Tsaynö niskirmi Dan trïbu runa-
kuna aywakuyarqan. Paykuna atska
kayaptinmi mantsarirnin Micaíaqa
minkakunqan runakunawan wayinpa
kutikuyarqan.
27 Micaíapa ïdulunkunata apashqa
y sacerdötita pushashqami Dan trïbu
runakunaqa Laisman chäyarqan. Tsay-
cho taq runakuna añaw kakuykaqta
llapanta espädawan wanuskatsirmi
markatapis rupatsir ushayarqan.
28 Sidón markapita karucho täyaptinmi
paykunata washänanpä pipis karqan-
tsu. Lais markaqa Bet-rehob cercan
pampachömi karqan.
Dan trïbu runakunami tsay rupatsi-
yanqan markata yapay sharkarkatsir
tsaychöna täkuyarqan. 29 Tsay mar-
kapa ñöpa kaq jutin Lais kaptinpis
paykunaqa jutitsiyarqan Dan jutin
kananpämi. Tsaynö jutitsiyarqan
Israelpa tsurin Danpita aywaraq trïbu
karmi.
30 Tsaymanmi apayanqan ïduluta
respitarnin adorayänanpä churayar-
qan. Sacerdöti kananpänami Moi-
séspa tsurin Gersón casta Jonatánta
churayarqan. Tsaypitaqa Jonatánpita
aywaraq runakunallanami Dan trïbu
runakunacho sacerdöti karqan hasta
juklä nacionman Dan trïbu runaku-
nata prësu apayanqanyaq. 31 Tinkuna
Toldu Silucho kanqan witsanmi Dan
trïbu runakuna Micaíapa ïdulunta
adorayarqan.

**Gabaa runakuna warmita
fuerzaypa wanutsiyanqan**

19 1 Israel runakunacho rey
manarä kaptinmi Efraín
jallqakunacho Leví trïbupita juk
runa tarqan. Payqa wakin runakuna-
pita karuchömi tarqan. Juk kutimi
Judá particho kaykaq Belén marka-
man aywaykur *concubïna warmin
kananpä warmita aparqan. 2 Tay-
kanqanchömi tsay warmiqa runanta
jaqiriykur taytan kaqpa Belénman
kutikurqan. Taytan kaqchömi chusku
killa tarqan.
3 Tsaymi runanqa juk sirviqninta
pushakurkur y ishkay ashnunta
qatikurkur alli shimillanpa parlapar
kutitsimunanpä aywarqan. Chäyap-
tinmi warminqa taytanpa wayinman
yaykatsirqan. Mashanta rikaykurmi
suegrunpis kushikurqan. 4 Quëda-
nanpä niptinmi suegrunpa wayincho
mikurnin upurnin kimsa junaq quëda-
yarqan.
5 Chusku junaqchönami kutikuyä-
nanpä tutallana sharkuyarqan. Yarqu-
kuykäyaptinnami suegrunqa nirqan:
“Mallaqlla aywayankimanräku. Ima-
llatapis mikurkushunrä”.
6 Tsaymi jamaykur ishkan mikuyar-
qan upuyarqan. Tsaychömi tsay paqas-
pis quëdananpä suegrun rugarqan.
7 Tsaynö rugaptinmi aywakunanpäna
kamarikushqa kaykarpis tsay paqaspis
tsaycho quëdakurqan.
8 Pitsqa junaqchönami aywakunanpä
tsaka tsakallana sharkurqan. Tsay
junaqpis suegrun yapay rugarmi nir-
qan: “Mikur upur jamarishunrä. Mas
tardinami aywakuyanki”.
Tsaymi mikur upur jamaräyarqan.
9 Tsaypita concubïna warmintawan sir-
viqninta pushakurkur aywakuyänanpä
kamarikuptinmi suegrun nirqan: “Tay-
tay, rupaypis jeqaykannami. Kayllacho
quëdakuyay. Waray tutanami tsaka
tsakalla kutikuyanki”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Tsaynö niptinpis Leví trïbu runaqa
tsaycho punuyta mana munarmi
concubïna warminta y sirviqninta
pushakurkur y ishkay sillashqa ash-
nunkunata qatikurkur aywakuyarqan.
Tsaynö aywakurmi Jerusalén niyan-
qan Jebús marka frentinman chäyar-
qan.
11 Jebús markaman tardina chay-
karmi sirviqnin nirqan: "Taytay,
¿manaku jebuseo runakunapa mark-
allanmanna patsakuykushwan?"
12 Tsaymi patronnin nirqan: "Jäpa
runakuna täyanqanmanqa manami
may markamanpis yaykushwantsu.
Tsaypa trokinqa Gabaa markayaqrämi
chäshun. 13 Juklla apurashun Gabaa-
cho o Ramácho karpis patsakunan-
tsikpä".
14 Tsaynö aywarmi rupay jeqay-
kaptinna Benjamín trïbu runakuna
täyanqan Gabaa marka ñöpanman
chäyarqan. 15 Tsaymi nänipita yaqar
patsakuyänanpä Gabaa markaman
yaykuyarqan. Pipis mana patsatsip-
tinmi pläzallaman jamaykuyarqan.
16 Patsa tsakaykaptinnami chakra-
cho arunqanpita kutir juk awkin runa
päsaykarqan. Tsay awkinqa Efraín jall-
qakunapita karpis tsay witsan Gabaa
markachönami taykarqan. Gabaa
markachöqa Benjamín trïbu runaku-
nami täyarqan. 17 Pläzacho jamaraykaq
runata rikaykurmi awkinqa nirqan:
"¿Maypitatä shamuykäyanki? ¿May-
patä aywaykäyanki?"
18 Leví trïbu runanami nirqan:
"Judácho kaykaq Belénman aywanqä-
pitami kutiykämü. Wayï kaykan Efraín
karu jallqakunachörämi. Tsaymi
wayïpa kutikuykä. Pipis mana patsa-
tsimaptinmi kayllacho jamaraykä.
19 Ashnükuna mikuyänanpä qewatapis
päjatapis apaykämi. Kikïkunapäpis
kaykanmi tantapis vïnupis. Manami
imapis pishïyämantsu".
20 Tsaynö niptinmi awkinqa nir-
qan: "Imanö kaptinpis manami kay
pläzallachöqa waräyankimantsu.
Wayïman aywakushun patsakuyänay-
kipä. Noqanami imata ministiyanqay-
kitapis kamaripäyäshayki".
21 Tsaynö nirmi awkinqa wayin-
man pushaykur ashnunkunata qewata
qararqan. Qorpankunanami chakin-
kunata mayllakuskir mikuyarqan y
upuyarqan.
22 Kushishqa kaykäyaptinmi tsay
markacho taq runakuna mana alli kar
wayiman juntapaykuyarqan. Nirkurmi
punkuta jinchi takakurnin awkinta
niyarqan: "¡Wayikiman patsakamuq
runakunata waqtaman qarqamuy! Tsay
runakunata fuerzaytami munayä".
23 Tsaymi wayiyuq yarquskir nirqan:
"Taytakuna, wayïcho patsakushqa
kaykaptinqa ama ari tsayta rurayku-
yällaytsu. Tsayqa pasaypa penqakuypä
jutsami kaykan. 24 Munayaptikiqa
piwanpis manarä kakushqa warmi
tsurïta y qorpäpa concubïna warminta
jipipäyämushayki munayanqaykita
rurayänaykipä. Kay runata itsanqa
ama fuerzaykuyällaytsu".
25 Tsay runakunaqa imata niptin-
pis awkinta manami cäsuyarqantsu.
Tsaymi Leví trïbu runaqa concubïna
warminta waqtaman qarqaparqan.
Paytami runakuna warat fuerzarnin
patsa waraskiptin jaqiskir aywaku-
yarqan. 26 Jaqiskiyaptinnami warmiqa
runan patsaraykanqan wayi punku-
man kutiykur wanuskirqan.
27 Aywakuyänanpä punkuta tutalla
kichanqanchömi runaqa concubïna
warminta tarirqan punku marcunman
makin churashqa jitaraykaqta. 28 Tsaymi
nirqan: "Sharkuy. Aywakushunna".
Tsaynö niptinpis warminqa mana-
nami parlarqannatsu. Tsaymi wanush-
qata ashnunman chaqnakurkur wayin-
man apakurqan.
29 Wayinman chaykatsirmi chunka
ishkay pedäzuman roqurqan. Nirkur-
nami entëru Israel runakuna täyanqan
kaqpa cada trïbuman juk pedäzuta

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

apatsirqan. 30 Tsayta rikaykur warmita runakuna fuerzaypa wanutsiyanqanta musyarninmi llapanpis niyarqan: “Egiptupita yarqamunqantsikpita patsa manami imaypis wiyashqantsiktsu tsaynö jutsata rurayanqanta. Tsaynö rurayanqanpita imata ruranantsikpäpis shumaq yarpachakushun”.

Guërrata rurayänanpä Israel runakuna qorikäyanqan

20 1 Tsaymi llapan Israel runakuna Danpita Beersebayaq y Galaad partipitapis Mizpaman aywar TAYTA DIOSPA ñöpancho qorikäyarqan. 2 Llapan trïbunkunapitami Israel runakunapa mandaqninkunapis kaykäyarqan. Chusku pachak waranqa (400,000) runakunami juknin juknin espädankunawan tsaycho qorikäyarqan. 3 Mizpaman Israel runakuna qorikäyanqanta musyarpis Benjamín trïbu runakunaqa manami tsayman aywayarqantsu. Mizpachömi Leví trïbu runata Israel runakuna tapuyarqan: “¿Imanöpatä *concubïna warmikita wanutsiyashqa?” nir.

4 Tsaymi wanuq warmipa runan nirqan: “Benjamín trïbu runakuna täyanqan Gabaa markamanmi patsakuyänäpä concubïna warmïwan chäyarqä. 5 Tsay paqasmi tsaycho taq runakuna wanutsimayta yarpar patsakuyanqä wayiman qorikäyämurqan. Mana yarquptïmi concubïna warmillätana fuerzarnin wanutsiyashqa. 6 Tsaynö pasaypa penqakuypä jutsata rurayanqanta musyayänaykipämi ayanta pedäzu pedäzu roquskir entëru Israel nacionpa apatsimushqä. 7 Llapantsikpis Israel runa kaykarqa kanan yarpachakushun imata ruranantsikpäpis”.

8 Tsaynö niptinmi llapan runakuna juk yarpaylla kar niyarqan: “Kayta manarä arreglarqa ni mayqantsikpis manami wayintsikman kutishwantsu. 9 Kananqa suertita jitashun Gabaa markata mayqan kaq trïbupis puntata atacananpä. 10 Tsaynöpis cada chunka runapita juk runata akrashun mikuyta qorir apapämänantsikpä. Nirkur Gabaaman aywashun Israel nacioncho penqakuypä jutsata rurayanqanpita tsay runakunata wanutsinantsikpä”.

11 Tsaynö nirmi Israel runakuna llapanpis tsay yarpaylla Gabaa markata atacayänanpä kayarqan. 12 Tsaymi Benjamín trïbu runakuna täyanqan partikunaman willakuqkunata Israel runakuna kachayarqan kaynö niyänanpä: “¿Imanirtä tsayläya jutsata qamkuna rurayashqayki? 13 Juklla entregayämay Gabaa markacho taq jutsasapa runakunata wanutsiyänäpä. Tsaynöparämi Israelcho jutsa ruraqkunata illakätsiyäshä”.

Israel runakuna tsaynö niyaptinpis Benjamín trïbu runakunaqa manami cäsuyarqantsu. 14 Tsaypa trokinqa Israel mayinkunawan guërrata rurayänanpä markankunapita aywarmi Gabaa markaman qorikäyarqan. 15 Guërraman aywayänanpä qorikaq Benjamín trïbu runakunaqa ishkay chunka soqta waranqami (26,000) kayarqan. Tsayqa karqan Gabaa markacho taq qanchis pachak (700) alli pelyay yachaq runakunata mana yupayllapami. 16 Tsaynöpis Benjamín trïbu runakunachöqa kayarqan qanchis pachak (700) runakunami itsuq kaq makinwan warakakuy yachaqkuna. Tsay runakunaqa juk aqtsallatapis mana fällaypami warakakuyaq. 17 Wakin trïbu Israel runakunami guërracho pelyay yachaqllantä chusku pachak waranqa (400,000) qorikäyarqan.

Benjamín trïbu runakunawan Israel runakuna guërrata rurayanqan

18 Manarä guërraman aywarmi Israel runakuna Tayta Diosta tapukuyänanpä Bet-elman aywayarqan. Tsaychömi mayqan trïbu runakuna Benjamín trïbu runakunata puntata atacayänanpäpis tapukuyarqan. Tsaymi Tayta Dios

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nirqan Judá trïbu runakuna puntata atacayänanpä. 19 Tsaymi Israel runakunaqa tutalla aywar Gabaa markapa tsimpancho campamentunkunata shäritsiyarqan. 20 Nirkurnami tsay tsimpallanman guërracho pelyayänanpä churanakuyarqan. 21 Tsaynö kaykäyaptinmi Benjamín trïbu runakunaqa markapita yarqur Israel runakunata tsay junaq ishkay chunka ishkay waranqata (22,000) wanutsiyarqan.

22 Wanutsiyaptinpis Israel runakunaqa waraynin junaqmi shakyätsinakuyarqan pelyayanqan kaqman kutiykur Benjamín trïbu runakunawan yapay pelyayänanpä. 23 Manarä pelyarmi Bet-elman yapay aywaykur TAYTA DIOSPA ñöpancho patsa tsakanqanyaq waqayarqan. Tsaychömi Tayta Diosta tapukurnin niyarqan: "¿Yapayku Benjamín trïbu Israel mayïkunawan pelyayäshä?"

Tsaynö tapukuyaptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Yapay paykunata atacayay".

24 Tsaynö niptinmi Benjamín trïbu runakunawan pelyayänanpä aywayarqan. 25 Atacayaptinmi Benjamín trïbu runakunaqa Gabaapita yapay yarqamur chunka puwaq waranqa (18,000) Israel runakunata wanutsiyarqan.

26 Tsaymi Israel runakunaqa Bet-elman yapay kutiykur TAYTA DIOSPA ñöpancho llapanpis waqayarqan. Qoyat ayunarninmi rupatsina sacrificiukunata y alli päsakuy sacrificiukunata TAYTA DIOSPÄ rupatsiyarqan. 27 Israel runakuna tsaynö Bet-elman aywayarqan TAYTA DIOSPA *Pactu Babulnin tsaycho kaptinmi. 28 Tsaynöpis Aarónpa willkan y Eleazarpa tsurin Fineesmi TAYTA DIOSTA sirvir tsaycho kaykarqan. Tsaymi Israel runakuna tapukuyarqan: "Benjamín trïbu Israel mayïkunawan ¿yapayku pelyayäshä o manaku?" nir.

Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: "Pelyayänaykipä yapay aywayay. Waraymi yanapayäshayki qamkuna vinciyänaykipä".

29 Tsaynö niptinmi Israel runakunaqa aywar wakinkuna Gabaa marka ñöpankunapa pakakuyarqan. 30 Wakinkunami atacayänanpä puntata churanakuyanqannölla Gabaa tsimpanman yapay churanakuyarqan. Tsayqa pelyayta qallayanqanpita kimsa junaqchömi karqan. 31 Yapaymi Benjamín trïbu runakunaqa markapita yarqur Israel runakunata wanutsir qallaykuyarqan. Chakrakunapa y Gabaapita Bet-elman aywaq nänikunapa qatipar kimsa chunka (30) Israel runakunata wanutsirmi 32 Benjamín trïbu runakunaqa yarpäyarqan puntata vinciyanqannölla yapaypis vinciyanqanta. Israel runakunaqa karu niraqman qeshpiq tukuyarqan Benjamín trïbu runakuna qatipäyänanta munarmi.

33 Baal-tamar partiman chaykurnami Israel runakunaqa tikrapämur Benjamín trïbu runakunata atacayämurqan. Tsaynöllami Gabaa marka ñöpankunacho pakaraqkunapis yarqurnin markacho quëdaq runakunata atacayarqan. 34 Tsay atacaq runakunaqa chunka waranqa (10,000) alli chölu runakunami kayarqan. Tsay junaq pelyar pasaypa tsarapänakurnin Benjamín trïbu runakunaqa vincikäyänanpä kanqanta manami musyayarqantsu. 35 Tsaynöpami Israel runakunata TAYTA DIOS yanaparqan Benjamín trïbu runakunata vinciyänanpä. Tsay junaqmi Benjamín trïbu runakunata ishkay chunka pitsqa waranqa juk pachakta (25,100) wanutsiyarqan. Llapanpis tsay runakuna espädata alli manijaqmi kayarqan. 36 Tsaynö wanutsiyaptinmi Benjamín trïbu runakuna cuentata qokuyarqan pelyacho perdiyanqanta.

Benjamín trïbu runakunata tsaynö vinciyänanpä Israel runakuna paykunapita qeshpiq tukuyarqanmi. Benjamín trïbu runakuna paykunata qatipaykäyaptinnami Gabaa marka ñöpankunaman pakakuq runakuna 37 markaman illaqpita yaykur espädawan

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

llapanta tsaycho kaqta wanutsiyarqan.
38 Manarä atacarmi Israel runakuna
willanakuyarqan: “Wakinnintsik
marka ñöpankunacho pakakunqan-
tsikpita markaman yaykur wayiku-
nata rupatsishun. Wakinnintsiknami
markapita qoshni shäriykaqta rikar
Benjamín trïbu runakunata tikrapar
atacashun” nir.
39 Willanakuyanqannöllami wakin
Israel runakuna qeshpiptin Benjamín
trïbu runakuna qatipäyarqan. Qati-
parnin kimsa chunkatanö (30) Israel
runakunata wanutsirmi Benjamín
trïbu runakuna kushikur niyarqan:
“Puntata vincinqantsiknöllami kanan-
pis vinciykantsik”.
40 Tsaynö nir qatipaykäyanqanchömi
tikraykur rikayarqan qoshnipis nina-
pis lunyaypa lunyar markapita shä-
riykaqta. 41 Israel runakunapis tsayta
rikaykur tikrapaptinmi Benjamín trïbu
runakunaqa mantsakarnin ima rura-
ytapis kamäpakuyarqantsu. 42 Tsaymi
tsunyaqman aywaq nänipa qeshpiyar-
qan. Nänipa qeshpiykaqtami Israel
runakuna markapita yarqur wanu-
tsiyarqan. 43 Tsaymi Benjamín trïbu
runakunata tsapa tsapaykur Menúha-
pita Gabaa washaqninyaq Israel runa-
kuna wanutsir ushayarqan.
44 Tsaynöpami Benjamín trïbu
runakunata chunka puwaq waranqa
(18,000) alli pelyay yachaq runa-
kunata wanutsiyarqan. 45 Tsunyaq
jirkacho kaykaq Rimón qaqaman
qeshpiykaq runakunatapis pitsqa
waranqatami (5,000) wanutsiyarqan.
Tsaynöllami wakin runakunatapis
hasta Gidomyaq qati qatiykur ishkay
waranqata (2,000) wanutsiyarqan.
46 Tsay junaqmi Benjamín trïbu
runakuna ishkay chunka pitsqa
waranqa (25,000) mas allinnin pel-
yaq runakuna wanuyarqan. 47 Soqta
pachakllanami (600) Benjamín trïbu
runakunaqa Rimón qaqaman qesh-
piykur chusku killa tsaycho täyarqan.
48 Israel runakunanami Benjamín trïbu
runakuna täyanqan markakunaman
aywar tsaycho kaykaq runakunatapis
tariyanqan kaqta llapanta wanutsir
ushayarqan. Tsaynöllami uywanku-
natapis wanutsirnin markankunatapis
kayar ushayarqan.

Benjamín trïbu runakunata warmin ashipäyanqan

21 1 Mizpacho kaykarmi Tayta
Diospa jutincho jurarnin
Israel runakuna niyarqan Benjamín
trïbu runakunawanqa mayqanpis
warmi tsurinkunata mana tätsiyä-
nanpä. 2 Nirkurnami Bet-elman ayway-
kur Tayta Diospa ñöpancho[r] llakikur
qoyat waqarnin niyarqan: 3 “Ay Tayta
Dios, ¿imatä päsaykayämashqa?
Kananqa Israel runakunacho juk trïbu
entëru manami kannatsu”.
4 Tsaypita waraynin tutanami
*altarta ruraskir rupatsina sacrificiu-
kunata y alli päsakuy sacrificiukunata
rupatsiyarqan. 5 Nirkurmi niyarqan:
“Benjamín trïbu runakunawan manarä
pelyar Mizpacho qorikashqa ¿mayqan
marka runakunatä noqantsikwan qori-
käyashqatsu?”
(Mizpachömi Israel runakunaqa
Tayta Diospa jutincho jurar niyarqan
mayqanpis tsayman mana qorikaq
runakunata wanutsiyänanpä.)
6 Benjamín trïbu runakuna ushakä-
yanqanpita llakikurmi Israel runakuna
niyarqan: “Kanan junaqmi Israelpita juk
trïbu entëru ushakäyashqa. 7 Kawaykar
quëdaq Benjamín trïbu runakuna war-
miyuq kayänanpä ¿imatatä rurashwan?
Noqantsikqa Tayta Diospa jutinchömi
jurashqantsik warmi tsurintsikkunawan
paykunata mana tätsinantsikpä”.
8 Tsaynö niskirninmi niyarqan:
“Mizpacho sesionta rurashqa ¿mayqan

[r] **21.2** *Tayta Diospa ñöpancho* nirqa Tinkuna Tolducho kaykaq altarpa ñöpanchömi nikan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

marka runakunatä TAYTA DIOSPA ñöpancho noqantsikwan qorikäyashqatsu?"

Tsaymi Jabes-galaadpita mayqanpis mana aywayanqanta yarpaskiyarqan.
9 Tsay sesioncho listata qayayaptinmi Jabes-galaadpita pipis contestarqantsu. 10 Tsaymi Israel runakunaqa chunka ishkay waranqa (12,000) allinnin soldädukunata Jabes-galaadman kachar niyarqan: "Jabes-galaadman aywar tsaycho kaq runakunata, warmikunata y wamrakunatapis espädawan llapanta wanutsiyämuy. 11 Piwanpis manarä kakushqa jipashkunata itsanqa ama wanutsiyankitsu".

12 Tsaynö niyaptinmi Jabes-galaadman aywar llapanta wanutsir chusku pachakta (400) piwanpis manarä kakushqa jipashkunata tariyarqan. Tsay jipashkunatami Silo markacho kaykaq campamentuman apayarqan. Siluqa *Canaánchömi kaykan.

13 Nirkurmi Rimón qaqacho kaykaq Benjamín trïbu runakunaman aywaykur Israel runakuna alli shimillankunapa niyarqan markankunaman kutiyänanpä. 14 Tsaymi markankunaman kutiyaptin Jabes-galaadpita apayanqan jipashkunata warminkunapä entregayarqan. Tsaypis manami llapan runakunapäqa ayparqantsu.

15 Benjamín trïbu runakunata wanutsiyänanpä TAYTA DIOS yanapaptin cäsi llapanta ushakaskatsirmi Israel runakuna pasaypa llakikuyarqan.
16 Tsaymi mayor runakuna niyarqan: "¿Imanöpatä warmita tarishun wakin Benjamín trïbu runakunapä? Paykuna castaqa warmikunapis chipyaqmi ushakäyashqa. 17 Wakin quëdaq Benjamín trïbu runakunapa tsurinkuna mana kaptinqa Israel runakunapita chipyaqmi illakanqa. 18 Tsaynö kaptinpis llapantsikmi Tayta Diospa jutincho jurar willanakushqantsik Benjamín trïbu runakunata warmi tsurintsikwan tätsirqa maldicionashqa kanantsikpä. Tsaymi warmi tsurintsikkunata entregashwantsu warminkuna kayänanpä".

19 Tsaynö nikäyanqanchömi yarpaskiyarqan Silucho† TAYTA DIOSTA adorayänanpä jatun fiesta chaykämunqanta. Siluqa karqan Bet-elpita norti kaqläpa, Lebonapita sur kaqläpa y Bet-elpita Siquemman näni aywaqpa rupay yarqamunan kaqläpami. 20 Tsaymi warmiynaq kaq Benjamín trïbu runakunata mayor runakuna niyarqan: "Siluman aywar üva chakrakunaman pakakuykur
21 rikachakuqnölla shuyaräyanki. Silo marka jipashkuna tushuyta qallaykuyaptin cada ünuyki jukta apakurkur chaskiyanqayki herenciaykikunaman aywakuyanki. 22 Jipashpa maman o taytan o turinkuna noqakunaman quejakayämuptinqa kaynömi niyäshä: 'Paykunata perdonaykuyällay ari. Jabes-galaadcho pelyayarnï noqakunaqa warmita manami llapanpäqa tariyashqätsu. Tsaynöpis paykunapa warminpä kikikikuna mana entregaykarqa jurashqa karpis manami jutsayuqtsu kayanki' ".

23 Israel mayor runakuna yätsiyanqannöllami Benjamín trïbu runakunaqa llapantapis rurayarqan. Tsaymi tushuykäyanqanman aywar cada ünun juk jipashta suwaskir warminpä apakuyarqan. Nirkurmi chakrankunaman kutirnin juchutsishqa kaykaq markankunata shärirkatsir tsaychöna täyarqan.

24 Tsaypitaqa Israel runakunapis juknin jukninmi kutikuyarqan trïbunkunaman, castankunaman y chakrankunamanpis.

25 Tsay witsanqa Israel runakunapa mandaqnin rey manami karqanrätsu. Tsaymi imatapis yarpäyanqanta rurakuyaq.†

†**21.19** 1Sam. 1.3, 21. †**21.25** Jue. 17.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Rut

Kay libruta liyirmi musyantsik Noemí viüda rikakur llumtsuynin Rutwan kuyanakur kawayanqanta. Rut y Noemíqa juezkuna mandayanqan witsanmi kawayarqan. Wakin Israel runakuna Tayta Diosman mana yärakuyaptinpis Rut y Noemíqa Tayta Diosman yärakurmi kawayarqan.

Moab nacionman Elimelec aywanqan

1 [1] Israel nacioncho juezkuna mandayanqan witsanmi pasaypa muchuy karqan. Tsaymi Judá trïbu runakuna täyanqan Belén markapita juk runa aywakurqan warminta y tsurinkunata pushakurkur Moab nacionman.[a] [2] Tsay runapa jutinmi karqan Elimelec. Warminpa jutinmi karqan Noemí. Tsurinkunapa jutinkunami karqan Mahlónwan Quelión. Paykunami Judácho Belén markapita Efrata casta runakuna kayarqan. Moabman chaykurmi tsaycho täyarqan.

[3] Moab nacioncho Elimelec wanuskiptinmi Noemí viüdayar ishkan wamrankunallawanna quëdayarqan. [4] Tsay wamrankuna chöluyaskirmi Moab nación jipashkunawan majatsakäyarqan. Queliónpa warminpa jutinmi karqan Orfa y Mahlónpa warminpa jutinnami karqan Rut. Moab nacioncho chunka watana taykarmi [5] Mahlón y Queliónpis wanukuyarqan. Runanpis y wamrankunapis wanuskiyaptinmi Noemíqa japallanna quëdarqan.

Rutwan Noemí Belénman kutiyanqan

[6] Moab nacioncho kaykarmi Noemí musyarqan Israel runakunaman TAYTA DIOS bendicionninta churaptin mikuy shumaq wayunqanta. [7] Tsaymi ishkan llumtsuyninkunata pushakurkur Moab nacionpita Judáman kutikurqan.

[8] Aywaykäyanqanchömi llumtsuyninkunata nirqan: "Mamaykikunapa wayinman kutikuyay. Noqata y wamräkunata alli rikayämanqaykipita qamkunatapis TAYTA DIOS yanapaykuyälläshuy. [9] Tsaynöpis TAYTA DIOS yanapaykuyälläshuy juk runawan majatsakar alli kawayänaykipä".

Tsaynö niskirmi llumtsuyninkunapita despidikur mutsarqan. Tsaymi llumtsuyninkuna pasaypa llakikur waqar [10] niyarqan: "Manami kutiyta munayätsu. Markaykiman qamwan aywakushun".

[11] Tsaynö niyaptinmi Noemí nirqan: "Kuyashqa wamralläkuna, kutikuyay. ¿Imapänatä qatiräyämankipis? Aywashqapis wamräkuna manami kanqanatsu wiñayaptin täyänaykipä. [12] Wayikikunaman kutikuyay. Yapay runawan majatsakänäpäqa jinapis chakwannami kä. Kanan paqas runawan punur qeshyaq rikakuptïpis [13] numparäku shuyäyankiman wamrä yuriskir chölu tikranqanyaqqa. Manami runaynaqllaqa kakuyankimantsu. Runätapis y wamräkunatapis TAYTA DIOS qechumashqa kaptinmi llakishqa kaykä. Qamkuna noqawan aywar ñakayaptiki pasaypami llakikushä".

[a] **1.1** Moab nacionqa ishkay chunka (20) lëwanömi Belén markapita karqan. Moab nacionpita masta musyanaykipä liyinki Gén. 19.37; Núm. 22—24; Deut. 2.9; 23.3-6; Jue. 11.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Tsaynö niptinmi llumtsuyninkuna
waqayarqan. Waqaykäyanqanchömi
Orfaqa suegranta mutsaykur wayinpa
kutikurqan. Rutmi itsanqa suegran-
wan quëdakurqan. 15 Ruttanami Noemí
nirqan: "Llumtsuy mayikipis markay-
kikunaman kutikuykannami. Markay-
kikunachöqa diosnikikunapis kanmi.
Qampis paywan wallkinakur kutikuy".
16 Rutnami nirqan: "Mamïta, imata
nimaptikipis manami jaqishaykitsu.
Noqaqa qam aywanqaykipami aywa-
shä. Maychöpis tanqaykichömi täshä.
Markaykipis markämi kanqa. Diosniki-
pis Diosnïmi kanqa. 17 Maychöpis qam
wanunqaykichömi noqapis wanushä.
¡Kawaykarrä jaqiskir aywakuptïqa mana
kuyapaypa TAYTA DIOS castigamätsun!"
18 Tsaynö niptinmi Noemíqa imatapis
nirqannatsu. 19 Tsaymi ishkan chäyar-
qan Belénman. Chäyaptinmi llapanpis
kushikuyarqan. Warmikunapis juknin
jukninmi niyarqan: "¡Noemími kuti-
mushqa!"
20 Tsaynö niyaptinmi Noemí nirqan:
"Kananqa amana Noemí[b] niyämaynatsu.
Tsaypa rantinqa Mara[c] niyämay, lla-
panpä munayyuq Tayta Diosmi pasaypa
castigamashqa. 21 Kaypita aywakuyaptï
runäpis wamräkunapis y imaykäkunapis
karqanmi. Kananqa pasaypa waktsa-
yashqami kutimushqä. Llapanpä munay-
yuq TAYTA DIOS tsaynö castigaykämap-
tinqa amana Noemí niyämaynatsu".
22 Tsaynömi Moab nacionpita llum-
tsuynin Rutwan Noemí kutirqan.
Belénman paykuna chäyarqan cebäda
cosëcha qallaykaptinmi.

Boozpa chakrancho
Rut pallapakunqan

2 1 Belén markachömi juk rïcu
runa Booz jutiyuq karqan. Paymi
Noemípa runan Elimelecpa castan
karqan. 2 Juk junaqmi Noemíta Rut
nirqan: "Aywä cebäda segaqkuna shu-
shupakunqanta pallapakamunäpä.[†]
Chakraman chaptïqa pillapis kuyapä-
manqami".
Tsaynö niptinmi suegranqa nirqan:
"Hïja, aywaptiki allimi kanman".
3 Tsaynö aywaykanqanchömi cebäda
segaqkuna jaqiyanqankunata rikar
pallapakuq yaykurqan. Tsay chakraqa
suegrun Elimelecpa castan Boozpami
kanä. 4 Rut pallapakuykaptinmi mar-
kapita Booz chaykur llapan aruqnin-
kunata winchikur nirqan: "TAYTA
DIOS yanapaykuyälläshuy".
Tsaymi aruqninkunapis niyarqan:
"Qamtapis TAYTA DIOS yanapaykullä-
shuy".
5 Tsaymi segaqkunapa capatazninta
Booz tapurqan: "¿Pipa tsurintä taqay
jipash?" nir.
6 Capataznami nirqan: "Payqa
Moab nacionpita Noemíwan shamuq
jipashmi. 7 Chaykamurmi pallapata
pallakunanpä rugakamashqa. Tuta-
pita patsami mana jamaypa pallaykan.
Tsayrämi jamapaykan".
8 Tsaymi Rut kaqman witiykur
Booz nirqan: "Cosëcha ushakanqan-
yaq kayllaman shakamunki wätaynï
jipashkunawan pallapakunaykipä. Juk
runapa chakranmanqa ama aywanki-
tsu. 9 Cada tuta kutimur segayanqan
qepallanpa pallapakunki. Arupämaqnï
runakunatapis nishqänami mana
michäyäshunaykipä. Yakunarqa uyllu-
cho kaykaq yakuta upunki".
10 Tsaynö niptinmi Rutqa urkunpis
patsaman töpanqanyaq qonqurikuykur
nirqan: "Päkillä taytay, jäpa warmi
kaykaptïpis kuyapamanqaykipita".
11 Tsaymi Booz nirqan: "Musyämi
runayki wanuskiptin suegraykiwan
alli kawanqaykita. Tsaynöpis musyämi

[b] **1.20a** *Noemí* ninanqa *kushishqa* ninanmi. [c] **1.20b** *Mara* ninanqa *ayaq* ninanmi. Hebreo runakunaqa ima desgraciapis pasaptin vïdan ayaq kanqantami niyaq.
[†] **2.2** Lev. 19.9-10; Deut. 24.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mamaykita, taytaykita y markaykita jaqiskir kay jäpa markaman shakamunqaykita. 12 Tsaynöpis musyämi noqakuna yärakuyanqä TAYTA DIOSMAN yärakunqaykita. Llapanchöpis pay yanapaykullǎshuy".

13 Tsaynö niptinmi Rut nirqan: "Päkillä taytay, wätayniki mana kaykaptïpis kuyapämanqaykipita".

14 Almuerzu höranami Rutta Booz nirqan: "Kayllaman shakamuy poqushqa vïnuwan oqutsipayllapa tantata mikunaykipä".

Tsaynö niptinmi aruqninkuna jamakuyanqan kaqllaman Rut jamakurqan. Tsaychönami paytapis trïgu kamtsata Booz qararqan. Pacha junta mikuskiptinpis atskarämi sobrarqan. 15 Tsaypitanami aruqninkunata Booz nirqan: "Manöjukunapitapis Rut pallaptin ama michäyankitsu. 16 Tsaypa rantinqa pallakunanpä shushutsiyanki. Imanö pallapaptinpis paytaqa ama michäyankitsu".

17 Tsay junaq patsa tsakanqanyaqmi Rut pallapakurqan. Tsay pallapakunqanta wiruskir wayraptinmi ishkay arröbanö yarqurqan. 18 Tsayta apakurkur suegran kaqman chaykurmi pallapakunqan cebädata rikatsirqan. Nirkurmi churakunqan mikuytapis suegranta qararqan. 19 Tsaymi Noemíqa kushikurnin nirqan: "Hïja, ¿maychötä kaytsikata pallapakamushqayki? ¿Pitä kuyapäshushqayki tsaytsikata tarimunaykipä? Tsay kuyapäshuqniki runataqa Tayta Dios yanapaykullätsun".

Rutnami nirqan: "Mamay, Booz jutiyuq runapa chakranchömi pallapakamushqä".

20 Tsaynö niptinmi Noemí nirqan: "¡Boozqa runäpa castanmi kaykan! ¡Tsaynöpis yanapamänantsikpämi pay kaykan![†] ¡Tayta Dios payta yanapaykullätsun! ¡Tayta Diosqa runätapis wamräkunatapis yanapanqannöllami kananpis yanapaykämantsik!"

21 Rutnami nirqan: "Tsaynöpis nimashqa cosëcha ushakanqanyaq wätaynin jipashkunawan pallapakamunäpämi".

22 Tsaynö niptinmi Noemí nirqan: "Hïja, tsaynö kaptinqa paykunallawan pallapakamuy. Chakran chakran puriptikiqa pipis burlakurpis burlakuykushunkimanchi".

23 Tsaymi cebäda cosëchawan trïgu cosëcha ushakanqanyaq Boozpa chakrankunallacho Rut pallapakurqan. Tsay witsanqa suegranwan juntumi taykäyarqan.

Rutta qorinanpä Booz ninqan

3 1 Tsaypita juk junaqnami llumtsuyninta Noemí nirqan: "Hïja, manami runaynaqllaqa kakunkimantsu. 2 Runäpa castanllarä kaptinmi Boozwan tätsiyta yarpaykä. Pallapakuq aywaptikipis payqa allimi chaskishushqayki. Kanan paqasmi cebäda wayraq aywanqa. 3 Qampis bäñakuskir allinnin kaq latsapaykita jatikuskir y perfümitapis wiñakuskir ayway. Chaykur pakaranki mikuyta upuyta ushanqanyaq. 4 Mayninmanpis pununqanta shumaq rikaykur chakillanman punukuykunki. Tsaychönami qamwan tayta munarqa parlapäshunki".

5 Rutnami nirqan: "Yätsimanqaykinöllami llapantapis rurashä".

6 Tsaymi ëraman aywaykur suegran yätsinqannölla Rut rurarqan.

7 Booznami tsay ëracho kushishqa mikuskir upuskir cebäda qoturaykanqan kaq ñöpancho punurqan. Tsaycho punuykaptinmi qataranqanta yachayllapa qariskir Boozpa chakillanman Rut punukuykurqan. 8 Pullan paqas rikcharkur Booz tikrakunqanchömi chakincho warmi punuykanqanta tantiyaskirqan. 9 Tsaymi tapurqan: "¿Pitä kanki?"

[†] **2.20** Lev. 25.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paynami nirqan: “Taytay, noqaqa Rutmi kä. Runäpa castan kaptikimi costumbri kanqannö qorikamänaykita munä”.

10 Tsaynö niptinmi Booz nirqan: “Noemípa wamrankuna wanur ushakaptinpis tsay casta mana illakänanpä qamqa allimi yarpachakushqayki.[d] Tsaynö yarpachakunqaykipita Tayta Dios yanapaykulläshuy. Wakin warmikunanöpis karqa pï chöluwanpis imaykayuq o imaynaq kaptinpis tankiman karqan.

11 “Hïja, ama llakikuytsu. Kay markacho llapanmi musyayan alli warmi kanqaykita. Tsaymi mañakamanqaykinö llapanta rurashä. 12 Runaykipa castan kaptïpis[†] jukrämi kaykan mas legïtimu kaq castan. 13 Kananqa tsayllapa punukamuy. Waraymi musyashun tsay runa qorishunaykipä o mana qorishunaykipä kanqantapis. Pay qorishuptikipis allimi kanqa. Mana qorishuptikiqa noqami qorikushayki. Ninqätaqa TAYTA DIOS wiyaykämanmi. Rasunpaypami awninqäta cumplishä”.

14 Tsay paqasmi Boozpa chakin kaqllacho Rut punukurqan. Tsaycho pununqanta pipis rikananta Booz mana munaptinmi tsaka tsakalla Rut shärikurqan aywakunanpä. 15 Manarä aywakuptinmi Booz nirqan: “Jakuykita kamamuy cebädata wiñapunäpä”.

Tsaymi jakunta kamapaptin ishkay arröbatanö cebädata wiñaparqan. Joqariparkuptinmi aparikurkur wayinman kutikurqan.

16 Wayinman Rut chaykuptinmi suegran tapurqan: “Hïja, ¿imatatä Booz nishushqayki?” nir.

Tsaymi Rut willarqan Booz llapan ninqankunata. 17 Nirkurmi nirqan: “ ‘Jinayllaqa ¿imanötä suegraykiman chanki?’ nirmi kay cebädata qaramashqa”.

18 Tsaynö niptinmi Noemí nirqan: “Hïja, mä shuyäshun. Imanöshi kanqa. Nishunqaykita manarä rurarqa jamaytapis tsay runa manami tarinqatsu”.

Rutwan Booz tanqan

4 1 Tsaypitanami marka yaykuna punkuman aywaykur Booz jamaraykaptin Rutpa runanpa mas legïtimu kaq castan päsaykarqan. Päsaykaqta rikaskirmi Booz qayaykur nirqan: “Ichik parlaskishun”.

Tsaynö niptinmi tsay runa aywar jamaykurqan. 2 Nirkurnami tsay markacho taq chunka mayor runakunata Booz qayaykatsir jamakuyänanpä nirqan. 3 Castan runatanami nirqan: “Moab nacionpita kutimuq Noemími runanpa chakranta rantikuyta munaykan. Tsay chakraqa castantsik Elimelecpa kaqmi kaykan. 4 Tsaymi mas legïtimu castan kaptiki qamta willaykä rantiyta munarqa kay mayor runakunapa puntancho rantinaykipä. Mana rantiyta munarqa willamay noqapis castan kaykarqa rantinäpä”.

Tsaynö niptinmi tsay runa nirqan: “Rantishämi taytay”.

5 Tsaymi Booz nirqan: “Noemípa chakranta rantirqa Moab nacionpita shamuq viüda Rutwanpis tänaykimi. Tsaynöpami Rutpa wamran yurir wanuq runanpa tsurinnö kanqa tsay chakrapa duëñun kananpä”.

6 Tsaymi tsay runa nirqan: “Tsaynö kaptinqa manami rantïmantsu. Rutwan majatsakaptïqa tsay rantinqä chakra manami herenciätsu kanqa, tsaypa trokinqa paypa wamrallanpänami kanqa. Noqa rantinäpa trokinqa qam rantiy”.

7 Tsay witsan Israel nacioncho pipis castanpa chakranta rantiyta mana

---

[d] **3.10** Israel runakunapa costumbrin kanqannö Boozpa tsurin Rutcho yuriptin Noemípa wawanpa tsurinnömi karqan. Tsay costumbrinpita masta musyanaykipä liyinki Deut. 25.5-6.
[†] **3.12** Rut 2.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

munarqa chakra rantiyta munaq kaqtami llanqinta jipiskir entregaq. Tsaynöpami runakuna musyayaq llanqinta chaskiq kaqna chakrata rantinanpä kanqanta. 8 Tsaymi llanqinta jipiskir Boozta makyar nirqan: "Castantsikpa chakranta qam rantiy".

9 Tsaynö niptinmi Boozqa mayor runakunata y tsaycho kaykaq wakin runakunata nirqan: "Qamkuna rikaykäyankimi Elimelecpa, Queliónpa y Mahlónpa chakranta Noemípita rantinqäta. 10 Tsaynöpis qamkuna musyayankimi Mahlónpa viüdan Rut noqapa warmïna kananpä kanqanta. Tsaynöpami Rutpa wamran Mahlónpa tsurinnöna kanqa y Mahlónpa chakranpis Rutpa wamranpana kanqa.† Ninqäkunataqa llapaykimi wiyaykäyanki".

11 Tsaynö niptinmi mayor runakuna y tsaycho wakin runakunapis niyarqan: "Ninqaykitaqa llapantami wiyaykäyä. TAYTA DIOS bendicionninta Rutman churaykullätsun. Raquelpa y Leapa wamrankuna atska kanqannö paypapis wamrankuna atska kaykullätsun. Paykunapita aywaraqllami llapantsikpis Israel runakunaqa kaykantsik. Qamtapis TAYTA DIOS yanapaykulläshuy Efrata ninqan Belén-cho pïmaypis respitayäshunaykipä. 12 Tsaynöpis TAYTA DIOS bendisaykulläshunki Tamarcho Judápa tsurin Farespita† aywaraqkuna atska kayanqannö qampapis tsurikikuna Rutcho atska kayänanpä".

13 Tsaynöpami Rutwan Booz majatsakarqan. TAYTA DIOS bendicionninta churaptinmi Rut qeshyaq rikakur ollqu wamrata qeshyakurqan. 14 Tsaymi warmikuna Noemíta niyarqan: "¡TAYTA DIOS alabashqa kaykullätsun! Paymi munashqa Rutpa wamran kananta. Tsay wamran willkaykinö kar Israel nacionnintsikcho respitashqa kaykullätsun. 15 Chakwanyaptikipis tsay willkaykimi yanapashunki y wätashunki. Kuyashuqniki llumtsuynikipa wamran karmi qanchis ollqu wamraykipitapis mas alli rikaykäshunki".

16 Noemínami willkanta alläpa kuyar wätarqan. 17 Tsaymi Noemípa vecïnankuna niyarqan: "¡Noemíqa wamran aparishqami puriykan!"

Tsay wamratami jutitsirqan Obedta. Obedmi Isaípa[e] taytan karqan. Isaínami Davidpa taytan karqan.

Davidpa unay castankuna

18 Kaykunami Farespita Davidyaq aywaraqkuna kayarqan:

Farespa tsurinmi karqan Hezrón.
19 Hezrónpa tsurinmi karqan Ram.
Rampa tsurinmi karqan Aminadab.
20 Aminadabpa tsurinmi karqan Naasón.
Naasónpa tsurinmi karqan Salmón.
21 Salmónpa tsurinmi karqan Booz.
Boozpa tsurinmi karqan Obed.
22 Obedpa tsurinmi karqan Isaí.
Isaípa tsurinnami karqan David.†

[e] **4.17** Wakin traduccionkunachöqa *Jesépa* niyanmi.
† **4.10** Deut. 25.5-6. † **4.12** Gén. 38.27-30. † **4.18-22** 1Crón. 2.5-15; Mat. 1.3-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Samuel

Samuelmi Israel nacioncho juez karqan. Paymi Israel runakunapa punta kaq mandaqnin reyta churarqan. Tsay reypa jutinmi karqan Saúl. Kay libruta liyirmi musyantsik rey kananpä Saúlta imanö churanqanta y rey kaykar Tayta Diosta Saúl mana cäsunqanta. Tsaynöllami musyantsik Saúlpa rantin Davidta rey kananpä Samuel churanqanta y Davidta Saúl wanutsiyta munanqanta.

Ana qolluq kanqan

1 [1]Efraín jallqakunacho Ramá markapitami juk runa Zuf castapita Elcana jutiyuq karqan. Elcanaqa Jerohampa tsurin y Eliúpa willkanmi karqan. Eliúmi Tohupa tsurin karqan. Tohunami Zufpa tsurin karqan. Tsaynöpis Elcana karqan efrateo runami. [2]Payqa ishkay warmiyuqmi karqan. Jukaq warminpa jutinmi karqan Ana y jukaq warmipa jutinnami karqan Penina. Peninapa wamrankuna kaptinpis Anapaqa manami wamran karqantsu.

[3]Cada watami Silo markaman Elcana aywaq llapanta mandaq TAYTA DIOSTA adorar sacrificiuta rupatsinanpä. Tsaychömi sacerdöti Elípa tsurinkuna Ofni y Finees kaykäyarqan. Paykunapis sacerdötimi kayarqan.

[4]Sacrificiupä uywata pishtarmi warmin Peninata wamrankunawan mikuyänanpä Elcana rakipaq. [5]Anatami itsanqa qolluq kaptinpis pasaypa kuyarnin mas allinnin kaqta rakipaq. [6]Qolluq kananpä Tayta Dios destinashqa kaptinmi Peninaqa Anata kushipar ajätsiq. [7]Cada wata TAYTA DIOSPA wayinman aywayaptinmi Anata tsaynö ajanätsiq. Tsaymi Anaqa waqarnin ni mikuytapis munaqtsu. [8]Tsaynami Elcana nirqan: "Ana, ¿imanirtä waqaykanki? ¿Imanirtä mikunkitsu? ¿Imanirtä pasaypa llakishqa kaykanki? Noqaqa chunka ollqu wamraykipitapis masmi rikanäpä kaykä".

Tayta Diosta Ana mañakunqan

[9]Juk kutinami Silucho mikuyta upuyta ushaskir TAYTA DIOSTA mañakunanpä Ana aywarqan. Sacerdöti Elínami Tinkuna Toldu punku läduncho jamaraykarqan. [10]Anaqa pasaypa llakikur yakulla tamyalla waqarmi TAYTA DIOSTA mañakur [11]nirqan: "Llapanta mandaq TAYTA DIOS, wamrä mana kaptinmi pasaypa llakishqa kaykä. Ollqu wamrata qaraykamaptikiqa makillaykimanmi churaykamushä. Tsaymi munaynikicho kanqanta musyakänanpä aqtsanta imaypis rututsinqatsu".†

[12]TAYTA DIOSTA unayyaq Ana mañakuptinmi shimillan kuyuqta Elí rikarqan. [13]Shonqullancho mañakuptin imatapis parlanqanta mana wiyarmi Ana machashqa kanqanta Elí yarparqan. [14]Tsaymi nirqan: "¿Imay hörayaqtä machashqa tsaycho kanki? ¡Machanqaykiyaqqa vïnuta ama upunkimantsu!"

[15]Tsaynö niptinmi Ana nirqan: "Taytay, manami machashqatsu kaykä. Vïnuta ni ima machätsikuqtapis manami upushqätsu, tsaypa rantinqa pasaypa llakishqa kaykanqätami

† **1.11** Núm. 6.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

TAYTA DIOSTA willaykä. 16 Machaq warmi kanqäta ama yarpaykullaytsu. Noqaqa pasaypa llakishqa karmi Tayta Diosta kay hörayaq mañakushqä".

17 Tsaymi Elí nirqan: "Mañakunqaykinö kuyapäkuq Tayta Dios yanapaykulläshuy. Kananqa kushishqa kutikuy".

18 Tsaynö niptinmi Anaqa nirqan: "Päkillä, taytay". Tsaypitanami patsaranqanman kutiykur kushishqa mikurqan. Tsay junaqpitaqa mananami llakikurqannatsu.

Samuel yurinqan

19 Waraynin tutanami TAYTA DIOSTA yapay adoraskir Ramácho wayinkunaman kutikuyarqan. Tsaypitanami runan Elcanawan punur TAYTA DIOS bendisaptin Anaqa qeshyaq rikakurqan. 20 Killan tinkuskiptinnami ollqu wamranta qeshyakurqan. TAYTA DIOSTA mañakunqanpita ollqu wamran yuriptinmi jutinta churarqan Samuel kananpä.[a]

21 Elcanaqa TAYTA DIOSTAMI awnishqa karqan cada wata Siluman aywar tsaycho adorananpä. Tsaymi tsurinkunawan y warmin Peninawan Silo markaman yapay aywayarqan. 22 Anami itsanqa aywayta mana munar runanta nirqan: "Wamräta manarä wasqirqa manami aywashätsu. Wasqiskiptinrämi payta apakurkur TAYTA DIOSPA makinman churanäpä aywashä. Tsaychönami imayyaqpis payta sirvinqa".

23 Tsaynö niptinmi Elcana nirqan: "Tsaynö kaptinqa wamrantsik wasqinqanyaq ama aywaytsu. TAYTA DIOS yanapaykulläshuy awninqaykita cumplinaykipä".

Runanwan tsaynö willanakuskirmi Anaqa wamranta wasqinqanyaq aywarqantsu.

Tinkuna Tolduman Samuelta Ana apanqan

24 Samuel wasqiskiptinnami pishillarä kaykaptin Silupa aywar TAYTA DIOSPA wayinman aparqan. Tsaynöllami aparqan kimsa watayuq juk torïtuta, ishkay arröba jarinata y vïnu puritsikunan qarawan vïnutapis. 25 Tsay apanqan torïtuta sacrificiupä *altarcho rupaskatsirmi Elíman Samuelta pusharqan paypa makincho jaqinanpä. 26 Elí kaqman chaykurnami Ana nirqan: "Taytay, noqami kaycho TAYTA DIOSTA ñöpata mañakur kaykarqä. 27 Tsay hörami TAYTA DIOSTA mañakurqä wamrayuq kanäpä. Tsaynö mañakunqäta wiyamaptinmi kananqa wamrayuqna kaykä. 28 Tsaymi wamräta apamushqä TAYTA DIOSPA makinman churanäpä. Paymi wanunqanyaq TAYTA DIOSTA sirvinqa".

Tsaynö niptinmi Elíqa urkunpis patsaman töpanqanyaq qonqurikuykur TAYTA DIOSTA adorarqan.

Tayta Diosta Ana alabanqan

2 1 Tsaynöllami Anapis TAYTA DIOSTA alabar nirqan:
"TAYTA DIOS, yanapamanqaykipita llapan shonqüwanmi päkillä nikü.[†]
Chikimaqnïkunapis mananami kushipäyämanqanatsu.
Wamrayuq kanäpä yanapamanqaykipitami kananqa pasaypa kushikü.

2 "TAYTA DIOS, qamllami *santu kanki.
Manami qampita juk diosqa kantsu.
Manami pipis qamnö yanapakuq kantsu.

---

[a] **1.20** *Samuel* ninanqa *Tayta Diosmi wiyashqa* ninanmi.
[†] **2.1-10** Sal. 113.5-9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 “Pipis ama yachaq tukutsuntsu,
alabakutsuntsu ni allish tukutsuntsu.
TAYTA DIOSLLAMI llapantapis
musyan.
Paymi runakuna imata rurayanqantapis juzgan.
4 Paymi munayyuq runakunapa
flëchantapis pakin.
Kallpaynaqkunatapis kallpayuq
kayänanpämi yanapan.
5 Imaykayuqkunatapis juk tantallapä arupakuyänanpämi
imaynaqta tikratsin.
Mallaqaqkunataqa pacha junta
kayänanpämi kamaripan.
Qolluq warmikunatapis qanchis
ollqu wamrayuq kayänanpämi
yanapan.
Atska wamrayuqkunataqa kikillan kayänanpämi wamrankunata illakätsin.

6 “TAYTA DIOSMI kawayta y
wanuytapis qaramantsik.
Pay munaptinmi wanuntsik y
kawamuntsikpis.
7 TAYTA DIOSMI muchuq kanantsikpä y imaykayuq kanantsikpäpis destinamantsik.
Paymi alli rikashqa y mana alli
rikashqa kanapäpis churamantsik.
8 TAYTA DIOSMI imaynaqkunatapis
yanapan.
Limushna mañakuqkunatapis
taritsin.
Respitashqa kananpäpis churan.

“Kay patsapa cimientunkunatapis
paymi rurashqa.
Tsay jananmanmi kay patsatapis
jamatsishqa.
9 Pay munanqannö kawaq runakunatami imaykapitapis tsapan.
Mana alli runakunataqa llakikuywan wanuyänanpämi
kacharin.

“Manami pipis kallpayuq kanqallanpitaqa munayyuq rikakuntsu.
10 Contran shäriq runakunataqa
TAYTA DIOSMI ushakätsinqa.
Paykunataqa ciëlupita patsami
maqakuywan mantsakätsin.
Maytsaycho runakunatapis
TAYTA DIOSMI juzganqa.

“Akranqan reytami munayyuq
kananpä yanapanqa.
Paytami wakin runakunapitapis
mas munayyuq kananpä yanapanqa”.
11 Tsaypitanami Elcanaqa warminkunawan y tsurinkunawan Ramácho kaykaq wayinman kutikurqan. Tsurin Samueltanami sacerdöti Elípa makincho jaqirqan TAYTA DIOSTA sirvinanpä.

Elípa tsurinkuna mana cäsukuq kayanqan

12 Elípa tsurinkunaqa TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi jutsata rurayarqan.
13 Manami cumpliyarqantsu sacerdöti kar rurayänanpä kaqkunata.
Tsaymi Tayta Diosta pipis adorananpä uywata pishtaskir yanukuykaptillanrä sacerdötipa wätaynin shamuq jatun trinchita aptakurkur. 14 Paymi perolpita, aswanapita, taksha mankapita y caswilapita karpis trinchiwan aytsata jipiskir sacerdöti mikunanpä apapaq.
Israel runakuna Siluman apayanqankunatami cada vezlla tsaynö rurayaq.[b]
15 Tsaynöpis wirata manarä rupatsirmi wätayninta sacerdöti kachaq sacrificiupä apamuq runata ninanpä: “Sacerdötita kankapänäpäshi chawallanpa

[b] **2.14** Sacerdötiqa paypä mana kaqtaqa manami mikunmantsu karqan, sinöqa derëchun kaqllatami mikunman karqan. Tsaypita musyanaykipä liyinki Lev. 7.31-32; Deut. 18.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aytsata qaramanki. Kusinashqa aytsataqa manami chaskishunkinatsu".
16 Uywa apamuq runa "aytsata apanaykipäqa puntata wirantarä rupatsitsun" niptinmi sacerdötipa wätaynin niq: "Kanan höra qaramänaykitami munä. Mana qaramaptikiqa kikï aptarkurmi apashä".[c]
17 Sacrificiupä apayämuptin tsaynö rurarmi Elípa tsurinkunaqa TAYTA DIOSTA pasaypa ajanätsiyarqan.
18 Samuelnami TAYTA DIOSTA sirvirqan lïnupita rurashqa *efodnin jatishqa. 19 Samuelpa mamanqa runanwan cada wata sacrificiuta rupatsiyänanpä Siluman aywarmi tünicata awaskir Samuelpä apaq. 20 Silucho kaykäyaptinmi Anata y Elcanata bendisar Elí nirqan: "TAYTA DIOSTA sirvinanpä Samuelta churayanqaykipita mas wamraykikuna kananpä bendicionninta churaykamutsun".

Tsaypitanami Elcanaqa warmin Anawan wayinpa kutikuyarqan.
21 TAYTA DIOSPA bendicionninwanmi Anapa kimsa ollqu wamrankuna y ishkay warmi wamrankuna karqan. Samuelqa TAYTA DIOSPA munayninchömi jövinyarqan.
22 Elí pasaypa awkinna kaykarmi musyarqan tsurinkuna llutanta rurar Israel runakunata ajanätsiyanqanta. Tsaynöllami musyarqan Tinkuna *Sagrädu Toldupa patiuncho yanapaq warmikunawan kakuyanqanta.
23 Tsaymi tsurinkunata nirqan: "Llapan runakunami jutsata rurayanqaykita willayämashqa. ¿Imanirtä tsaynö kayanki? 24 Hïjukuna, ama tsaynöqa kayaytsu. Llutanta rurayanqaykitami runakuna parlaykäyan. 25 Pipis runa mayinpa contran kaptinqa TAYTA DIOS tsapaykunmanmi. Kikin Tayta Diospa contran kayaptinqa ¿pirä tsapanman?"

Taytan tsaynö yätsiptinpis Tayta Dios wanutsinanpä destinashqa kaptinmi wiyakuyarqantsu.
26 Samuelnami wiñayllanta shumaq tantiyakurqan alli kawananpä. Tsaymi Tayta Dios munanqannö kawaptin runakunapis kushikuyarqan.

Elíta Diospa profëtan willanqan

27 Juk kutichömi Elíman chaykur Tayta Diospa profëtan nirqan: "TAYTA DIOSMI nin: 'Faraónpa munaynincho unay castaykikuna Egiptucho kaykaptinmi milagrukunata rurar paykunata salvarqä. 28 Tsaypitami llapan trïbukunapita castayki Aarónta akrarqä sirvimaqnï sacerdöti kananpä. Paytami churarqä *altarnïcho sacrificiukunata rupatsinanpä, inciensiuwan qoshnitsinanpä y *efodnin jatishqa[†] ñöpäman yaykamunanpä. Tsaynöllami awnirqä Israel runakuna apayämunqan sacrificiukunapita paypis y paypita aywaraqkunapis racionninta chaskiyänanpä.[†]
29 Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä Israel runakuna apayämunqan sacrificiukunata respitayankitsu? Tsaynöpis ¿imanirtä cäsumänaykipa rantin tsurikikunata mas cäsuykanki? Paykunaqa noqapä apayämunqan allinnin kaqkunata mikurmi werayaykäyan'.
30 "Tsaymi Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS nin: 'Tsaynö ruranqaykipitami imaypis sirvimaq sacerdöti kayänanpä unay castaykikunata akrashqa karpis qampita aywaraqkunata ushakätsishä. Noqata respitamaq kaqkunataqa yanapashämi. Manakaqman churamaqkunataqa penqakuymanmi churashä. 31 Tsaymi tsurikikunata ushakätsinäpä tiempu chaykämunna. Qampita aywaraqkunaqa mayqanpis manami awkinyäyanqanyaq kawayanqatsu. 32 Wakin Israel runakunata

[c] **2.16** Manarä aytsata mikurmi puntataqa wirantarä altarcho Tayta Diospä rupatsinan karqan. Tsayta musyanaykipä liyinki Éxo. 29.13; Lev. 3.3-5.
[†] **2.28a** Éxo. 28.2-5. [†] **2.28b** Lev. 7.35-36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

shumaq yanapaptïpis qampita aywaraqkunaqa ñakarmi kawayanqa. Tsaymi mayqanpis awkinyanqanyaqqa kawayanqatsu. 33 Qampita aywaraqkunapita altarnïcho juk sirvimarpis pasaypa llakikurmi waqarnin kawanqa. Wakin aywaraqnikikunaqa wanutsishqami kayanqa. 34 Tsurikikuna Ofni y Finees tsay junaqlla wanuyaptinmi ninqäkuna llapanpis rasunpa kanqanta musyanki.

35 “ ‘Qampita aywaraqkuna ushakäyaptinpis juk castapitanami akrashä paykunapa trokin sirvimaq sacerdöti kayänanpä. Payqa imaypis ninqäta rurarmi kawanqa. Tsaynöpis paypita aywaraqkunami akranqä reykunata sirvir imaypis sacerdöti kayanqa. 36 Qampita aywaraqkuna kawaykar quëdaq kaqmi qellayta o tantata karpis mañakurnin paypa ñöpanman qonqurikunqa. Paykunatami rugakuyanqa sacerdötikunacho arupakur mikuynin tarinanpä’ ”.

Samuelta Tayta Dios qayanqan

3 1 Samuelqa Elí tantiyatsinqannömi TAYTA DIOSTA sirvirqan. Tsay witsan TAYTA DIOSPA willakuyninta willakuqkuna juk ishkayllami kayarqan. Aybësisllami pitapis TAYTA DIOS revelaq.

2 Elíqa pasaypa awkinna karmi manana reqikurqannatsu. Juk paqas cuartuncho Elí punuykaptinmi 3 Tinkuna Toldu rurincho Samuel punuykarqan. Tsaychömi Tayta Diospa babulnin kaykarqan y candelabrupis atsikyarrä tsariykarqan. 4 Tsaymi TAYTA DIOS qayar nirqan: “¡Samuel!”

Qayaptinmi Samuel nirqan: “Taytay, ¿imatä kaykan?”

5 Nirkurmi Elí kaykanqan kaqman cörrilla aywaykur nirqan: “Kaychömi kaykä, taytay. ¿Imapätä qayamashqayki?”

Elínami nirqan: “Manami qayashqätsu. Kutiykur punukuy”.

Tsaymi cämanman kutiykur Samuel punurqan.

6 Kutiykur punuykaptinmi TAYTA DIOS yapay qayarqan: “¡Samuel!”

Samuelnami yapay shärikuskir Elí kaqman aywaykur nirqan: “Kaychömi kaykä, taytay. ¿Imapätä qayamashqayki?”

Elínami nirqan: “Manami qayashqätsu. Kutikur punukuy”.

7 Samuelta TAYTA DIOS manarä imaypis parlapashqa kaptinmi qayaykanqanta Samuel tantiyarqantsu. 8 TAYTA DIOS kimsa kutina Samuelta qayaptinmi shärikuskir Elí kaqman yapay aywaykur nirqan: “Kaychömi kaykä, taytay. ¿Imapätä qayamashqayki?”

Kimsa kutina aywaptinmi Elí tantiyarqan Samuelta TAYTA DIOS qayaykanqanta. 9 Tsaymi nirqan: “Cämaykiman kutikur punukuy. Yapay qayashuptikiqa ninki: ‘Taytay, wiyaykämi. ¿Imallapätä qayaykämanki?’ ”

Tsaynö yätsiskiptinmi Samuelqa yapay kutikurqan.

10 Tsayman TAYTA DIOS chaykurmi puntata qayanqannölla yapay qayar nirqan: “¡Samuel! ¡Samuel!”

Samuelnami nirqan: “Taytay, wiyaykämi. ¿Imallapätä qayaykämanki?”

11 Tsaynami TAYTA DIOS nirqan: “Israel runakuna imaypis mana rikayanqanta ruraptïmi pasaypa llakikuyanqa. 12 Elípa y tsurinkunapa contran kanäpä ninqäkunataqa tsay junaqmi llapanta cumplishä. 13 Tsurinkuna ajanätsimar jutsata rurayanqanta musyaykarpis Elíqa manami imatapis nishqatsu. Tsaymi musyatsishqä paypita aywaraqkunata ushakätsinäpä kanqanta. 14 Tsaymi jurar nishqä: Elípita aywaraqkunataqa sacrificiuta *altarcho rupatsiyaptin ni ofrendata apayämuptinpis manami imaypis perdonashätsu”.

Tayta Dios ninqanta Elíta Samuel willanqan

15 Tsaypitanami Samuelqa patsa waranqanyaq punukurqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Shärikuskirnami imaypis ruranqannö TAYTA DIOSPA wayinpa punkunta kicharqan. Tayta Dios ninqantami itsanqa Elíta willayta mantsarirqan. 16 Tsaynö yarpachakuykaptinmi Samuelta Elí qayar nirqan: "Hïju, shamuy".

Tsaymi Samuelqa aywar nirqan: "Taytay, ¿imatä kaykan?"

17 Elínami tapurqan: "¿Imatatä Tayta Dios nishushqayki? Pay nishunqaykita llapanta willamay. Mana willamaptikiqa Tayta Dios pasaypami castigashunki".

18 Tsaynö niptinmi Samuelqa TAYTA DIOS ninqankunata llapanta willarqan. Elínami nirqan: "Alfin imanashätä. Tsaynö kaptinqa TAYTA DIOS munanqannöchi kanqa".

19 Samueltaqa wiñayllantami imaykachöpis TAYTA DIOS yanaparqan. Tsaynöpis Samuel willakunqannöllami llapanpis rurakarqan. 20 Tsaymi Dan markapita Beerseba markayaq Israel runakuna tantiyayarqan Samuel TAYTA DIOSPA profëtan kanqanta. 21 TAYTA DIOSQA Silo markachömi imaypis Samuelta parlapaq.

Pactu Babulta filisteo runakuna qechuyanqan

4 1 Samuelqa Tayta Dios ninqankunatami llapan Israel runakunata willaq.

Tsay witsanmi Israel runakuna filisteo runakunawan pelyayänanpä Eben-ezer cercancho campamentunkuna rurayarqan. Filisteo soldädukunanami Afecman aywaykur campamentunkuna rurayarqan. 2 Tsaychömi filisteo soldädukuna atacarnin Israel runakunata vincir chusku waranqatanö (4,000) wanutsiyarqan. 3 Israel runakuna pelyayanqanpita campamentunkunaman kutiyaptinmi mayor runakuna niyarqan: "¿Imanirtä TAYTA DIOS munashqa filisteo runakuna vincimänantsikta? Yapay mana vincimänantsikpä TAYTA DIOSPA *Pactu Babulninta Silo markapita apamushun. Tsaynöpami TAYTA DIOS noqantsikwan kar contrantsikkunata vincinantsikpä yanapamäshun".

4 Tsaymi runakunata kachayarqan llapanta mandaq TAYTA DIOSPA Pactu Babulninta Silupita apayämunanpä. Babul janancho kaykaq ishkay *querubín chawpinchömi TAYTA DIOSPA trönun kaykan.† Pactu Babulta apayämuptinmi Elípa tsurinkuna Ofni y Fineespis wallkir aywayarqan. 5 TAYTA DIOSPA Pactu Babulninta campamentuman chaykatsiyaptinmi Israel runakuna kushikuypita pasaypa qayaräyarqan qaqakunapis yachapanqanyaq.

6 Tsaynö qayaräyanqanta wiyarmi filisteo soldädukuna niyarqan: "Hebreo runakuna campamentunkunacho ¿imanirtä pasaypa büllata ruraykäyan?"

TAYTA DIOSPA babulninta campamentuman chätsiyanqanta musyaskirmi 7 filisteo runakuna pasaypa mantsarir niyarqan: "¡Kayrächi kayllaqa! ¡Israel runakunapa Diosninmi campamentunkunaman chashqa! Kananqa ¡imanörä kaykulläshun! ¡Israel runakunapa Diosnin manami imaypis shamushqatsu contrantsik pelyananpä! 8 ¿Imanöparä munayyuq Diosninpa makinpita qeshpiykulläshun? Paymi imaykaläya desgraciawan Egipto runakunatapis tsunyaq jirkacho ushakätsirqan. 9 Taytakuna, tsaynö kaptinpis kallpata tsarir mana mantsariypa pelyashun. Paykunata mana vincishqaqa mananami wätaynintsiknatsu kayanqa, tsaypa trokinqa noqantsiknami paykunapa wätayninkuna kashun. Tsaynö mana kanantsikpä tseqllantsikta chachak wachakakurkur pelyashun".

† **4.4** Éxo. 25.17-22; Núm. 7.89.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Filisteo soldädukuna vinciyaptinmi Israel runakuna campamentunkunaman qeshpir kutikuyarqan. Tsay pelyachömi Israel runakunata filisteo soldädukuna wanutsiyarqan kimsa chunka waranqa (30,000) soldädukunata. 11 Vinciskirmi Tayta Diospa babulninta filisteo runakuna qechuskir Elípa tsurinkunata Ofnita y Fineesta wanutsiyarqan.

Elí wanunqan

12 Benjamín trïbupita juk runa pelyapita qeshpirmi tsay junaqlla Silo markayaq charqan.[d] Paymi pasaypa llakikurnin latsapanpis rachishqa y umanpis allpallana charqan. 13 Chänanpämi Elíqa nänipa rikachakurnin Tayta Diospa babulninpä pasaypa llakikurnin jamaraykarqan. Markaman tsay runa chaykur pelyacho ima päsanqantapis willaptinmi llapankuna qayarayparä waqayarqan. 14 Waqaykäyanqanta wiyarmi Elí tapurqan: "¿Imanirtä runakuna waqaykäyan?"

Tsaynami tsay aywaq runa ima päsanqantapis willananpä Elíman ras aywarqan. 15 Tsay witsanqa isqun chunka puwaq (98) watayuqnami Elí kaykarqan. Ñawin tsakaptinmi reqikurqannatsu. 16 Tsay runa chaykurmi Elíta nirqan: "Pelyayanqanpita qeshpimurmi kanan junaqlla chämushqä".

Tsaynö niptinmi Elí tapurqan: "Hïju, tsay pelyacho ¿imatä päsashqa?"

17 Tsay runanami willar nirqan: "Filisteo runakuna atacar tsaytsikaqta wanutsiyaptinmi Israel runakuna qeshpir aywakuyashqa. Ofnitawan Fineestapis wanutsiyashqami. Tayta Diospa babulninta pis qechuskirmi apakuyashqa".

18 Tayta Diospa babulninta apakuyanqanta willaptinmi sillëtacho Elí jamaraykanqanpita punku ñöpanman tsakakaypa ankallaskirqan. Awkinna karmi cuerpun pasaypa lasaptin kunkanpis pakiqpä kumllikaskir jinan höra wanuskirqan. Paymi Israel runakunapa jueznin karqan chusku chunka (40) wata.

19 Tsaychömi tsurin Fineespa warminpis qeshyakunanpä killan tinkushqana kaykarqan. Tsaymi Tayta Diospa babulninta apakuyanqanta y suegrunpis y runanpis wanunqanta wiyaykuptin jinan höra nanay tsariskirqan. Nanaywan qoshpaykaptinmi wamranpis yuriskirqan. 20 Fineespa warmin wanuykaqtana rikarmi partërakuna niyarqan: "Ama mantsariytsu. Ollqu wamratami qeshyakushqayki".

Tsaynö niyaptinpis manami imatapis parlarqannatsu.

21 Manarä wanurmi tsay yuriq wamranta jutitsirqan Icabod jutin kananpä. Icabod ninanqa Tayta Diosmi kacharimashqantsik ninanmi. Jutinta tsaynö churaparqan Tayta Diospa babulninta apakuyanqanpita y runanwan suegrun wanuyanqanpitami. 22 Tsaypitanami nirqan: "¡Israel runakunatami Tayta Dios kacharishqa! ¡Tayta Diospa babulnintami filisteo runakuna apakuyashqa!"

Pactu Babulta filisteo runakuna tsararäyanqan

5 1 Tayta Diospa babulninta filisteo runakuna qechuskirmi Ebenezerpita Asdod markaman apayarqan. 2 Tsaychömi *Dagón jutiyuq diosninpa templunman yaykatsir Dagón ïdulupa ñöpanman churayarqan. 3 Waraynin tuta Asdod runakuna templuman kutirmi babulpa ñöpancho Dagón lätaraykaqta tariyarqan. Tsaynö tariykurmi jamaräkunanman yapay kutitsiyarqan. 4 Tsaypita waraynin tutapis Asdod runakuna kutirninmi TAYTA DIOSPA babulninpa ñöpancho Dagón lätaraykaqta yapay tariyarqan.

[d] **4.12** Pelyanqanpita Siluman soqta lëwami karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Umantawan makinkunatanami tariyarqan punku yaykunacho pakishqa jitaraykaqta. 5 Tsaypita patsami kananyaq Asdod sacerdötikunapis ni mayqan runapis Dagón kanqan templuman yaykur punku yaykuna quiciunta jaruyantsu.

6 Tsaynöllami Asdod runakunata y ñöpan markakunacho taq runakunatapis chupu qeshyawan TAYTA DIOS castigarqan. 7 Tsaynö castigaptinmi Asdod runakuna niyarqan: "Israel runakunapa Diosninpa babulninta ama tsararäshunnatsu. Paykunapa Diosninmi castigaykämantsik noqantsiktapis y diosnintsik Dagóntapis".

8 Tsaymi filisteo autoridäkunata qayaykatsir tapuyarqan: "Israel runakunapa Diosninpa babulninta ¿imanäshuntä?" nir.

Tsaynö tapuyaptinmi niyarqan: "Gat markaman apatsishun".

Tsaynö niyaptinmi filisteo runakuna Gat markaman apayarqan. 9 Tsayman apayaptinmi tsaychöpis runakunata TAYTA DIOS castigarqan mantsariypä chupu qeshyawan. Tsay qeshyami wamrakunapita qallaykur hasta awkinkunayaq usharqan.

10 Tsaymi Tayta Diospa babulninta Ecrón markamanna apayarqan. Chaykatsiyaptinmi tsaycho taq runakuna pasaypa mantsarir niyarqan: "¡Kayrächi kayllaqa! ¿Imapärä Israel runakunapa Diosninpa babulninta apamushqantsik? ¡Kananqa llapantsiktami ushakätsimäshun!"

11 Tsay markachöpis Tayta Dios castigaptinmi runakuna pasaypa mantsariyarqan. Tsaymi Ecrón runakuna filisteo autoridäkunata qayaykatsir niyarqan: "Israel runakunapa Diosninpa babulninta Israelman ras kutitsiyay. Mana kutitsiyaptikiqa llapantsikmi ushakäshun".

12 Mana wanuqkunami entëru cuerpuncho chupu yuriptin pasaypa nanaywan qayarar waqayarqan.

Pactu Babulta kutitsiyanqan

6 1 Filisteo runakunaqa qanchis killami nacionninchо TAYTA DIOSPA babulninta tsararäyarqan. 2 Tsaypitanami sacerdötikunata y brüjukunata qayaykatsir tapuyarqan: "¿Imatatä rurayäshä Israel runakunapa Diosninpa babulninta? Kutitsirqa ¿imanötä kutitsiyäshä?"

3 Tsaymi niyarqan: "Israel runakunapa Diosninpa babulninta kutitsirqa ama jinayllataqa kutitsiyaytsu, tsaypa trokinqa imallatapis qarayänaykipä apayay. Babulta kutitsiyanqaykipita alliyarmi Israel runakunapa Diosnin castigayäshunqaykita musyayanki".

4 Tsaymi filisteo runakuna tapur niyarqan: "¿Imatatä qarayäshä?"

Tapuyaptinmi niyarqan: "Mandamaqnintsik reykunawan iwal ñakaykarqa pitsqa chupu niraqta y pitsqa ukush niraqta qoripita ruraykur qarashun. Tsaynöpami mandamaqnintsik reykuna pitsqa kaptin cada reypita juk qaraynin kanqa. 5 Tsaykunata apatsiyay Israel runakunapa Diosninta respitar. Tsaynö apatsiyaptiki capazchi manana castigayäshurniki murukuynikikunatapis ushakätsinqanatsu y diosnintsikkunatapis pakinqanatsu. 6 Qamkunaqa kullu rinri ama kayaytsu. Mana wiyakuq karqa Egipto runakunanö y mandaqnin Faraónnömi kaykäyanki. Paykunaqa Israel runakunapa Diosnin pasaypa castigaptinrämi Israel runakuna aywakuyänanpä kachäyarqan.

7 "Kananqa mushuq carrëtata ruraskatsir imaypis manarä yuntashqa llullu wawayuq ishkay wäkakunata yüguskir carrëtata watarkur apatsiyay. Wawankunata itsanqa chikuyanki. 8 Nirkurna Israel runakunapa DIOSNINPA babulninta carrëtaman churayanki. Tsaynöpis qoripita rurayanqayki qaraykunata juk cajonman wiñarkur babulpa ñöpanman

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

churayanki. Tsaypitana wäkakuna kikillan qarachashqa apakuyänanpä kachaykuyanki. 9 Wäkakuna aywayaptin karu qepallanta qatipäyanki maypa aywayanqantapis rikayänaykipä. Israel nacioncho Bet-semesman aywaq nänipa apaptinmi musyashun Israel runakunapa Diosnin castigaykämanqantsikta. Juk nänipa aywaptinmi itsanqa musyashun pay mana castigaykämanqantsikta, sinöqa llapanpis tsaynö päsananpä kaqkunalla päsanqanta".

10 Sacerdötikuna tsaynö niyaptinmi wawayuq wäkakunata carrëtata qarachäyänanpä yüguyarqan. Wawankunatanami chikuyarqan. 11 Tsaypitanami TAYTA DIOSPA babulninta carrëtaman churayarqan. Tsaynöllami qoripita ruratsiyanqan chupu niraqta y ukush niraqta cajonman wiñarkur carrëtaman churayarqan. 12 Tsaynö ruraskir qarquyaptinmi wäkakunaqa wawankunapä waqarnin maypapis mana yaqaypa carrëtan qarachashqa Bet-semesman aywaq nänipa aywayarqan. Filisteo markakunapa mandaqnin reykunanami karu qepallanta Bet-semespa lindërunyaq qatipäyarqan.

13 Bet-semes runakunanami pampacho trïguta segaykar rikachakuyanqancho rikaskiyarqan Tayta Diospa babulninta wäkakuna qarachashqa yaykaykätsiqta. Tsayta rikaykurmi pasaypa kushikuyarqan. 14 Josuépa chakrancho jatunkaray rumi kaqman chaykurmi wäkakuna ichiskiyarqan. Bet-semes runakunanami carrëtata tseqtaskir tsay wäkakunata pishtaskirnin TAYTA DIOSTA agradëcikur sacrificiuta rupatsiyarqan. 15 Manarä rupatsirmi Leví trïbu runakuna carrëtapita jipiyarqan TAYTA DIOSPA babulninta y cajoncho kaykaq qoripita rurashqa qaraykunatapis. Babultawan cajontami jatun rumi jananman churayarqan. Tsaymi Bet-semes runakuna TAYTA DIOSTA adorarnin kikinkunapa uywankunatapis tsay junaq rupatsiyarqan. 16 Tsay rurayanqanta rikaykurmi filisteo runakunapa pitsqa mandaqnin reykuna tsay junaqlla Ecrón markaman kutikuyarqan.

17 TAYTA DIOSPÄ qoripita rurashqa chupu niraqkuna kayarqan Asdod, Gaza, Ascalón, Gat y Ecrón markakunapa mandaqnin reykunapitami. 18 Qoripita rurashqa pitsqa ukushkunanami karqan filisteo runakunapa pitsqa murallashqa markankunapita y cercancho kaq taksha markakunapita. TAYTA DIOSPA babulninta churanqan jatun rumiqa kananyaqmi kaykan Josuépa chakran Bet-semescho.

Pactu Babulta Quiriat-jearimman apayanqan

19 TAYTA DIOSPA babulnin tsaycho kaptinmi wakin Bet-semes runakuna kichaskir rikayarqan. Tsaymi TAYTA DIOS qanchis chunka (70)[e] runakunata wanutsirqan. Tsaynö wanuyaptinmi tsaycho taq runakuna pasaypa waqarnin 20 niyarqan. "TAYTA DIOS *santu kaykaptinqa ¡pirä ñöpancho[f] kawanman! Tsaynö kaptinqa ¿maymanrä babulninta apaykatsishwan?"

21 Tsaynö nirmi Quiriat-jearimman willakuqkunata kachar niyarqan: "TAYTA DIOSPA babulninta filisteo runakuna kutitsiyämunqantashi aywar apakayämunki".

7 1 Willakuq chaykur tsaynö niptinmi Bet-semesman aywaykur TAYTA DIOSPA babulninta apayarqan. Quiriat-jearimman chaykatsirmi Abinadabpa jirkancho kaykaq wayinman churayarqan. Nirkurmi Abinadabpa

[e] **6.19** Wakin hebreo copiakuna nin pitsqa chunka waranqa qanchis chunka (50,070) runakunata wanutsinqantami. [f] **6.20** Israel runakuna niyarqan babulpa ñöpancho kar Tayta Diospa ñöpancho kayanqantami.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsurin Eleazarta babulta rikananpä churayarqan.†

Israel runakunapa jueznin Samuel kanqan

2 Quiriat-jearimchömi Tayta Diospa babulnin ishkay chunka (20) wata chururarqan. Filisteo runakunapa munaynincho karmi Israel runakuna llakikur TAYTA DIOSTA mañakuyarqan yanapananpä. 3 Tsaymi Israel runakunata Samuel nirqan: "TAYTA DIOSTA rasunpa cäsukuyta munarqa *Astarot ïdulukunata y wakin ïdulukunatapis jitariskir TAYTA DIOSLLATA sirviyay. Tsaynöpami filisteo runakunapa munaynincho kanqantsikpita salvamäshun".

4 Tsaymi Israel runakuna *Baal ïdulukunata y Astarot ïdulukunatapis jitariskir TAYTA DIOSLLATANA adorayarqan.

5 Tsaypitami Samuel nirqan: "Mizpa markaman llapantsik qorikäshun. Tsaychömi qamkunapä TAYTA DIOSTA mañakushä".

6 Tsaynö niptinmi Israel runakuna Mizpaman qorikäyarqan. Tsaychömi mana cäsukuq kayanqanpita perdonta mañakur pukyupita yakuta wishirkur TAYTA DIOSPÄ jichayarqan. Tsaynöllami qoyat ayunarnin TAYTA DIOSTA mañakur niyarqan: "Taytay, jutsata rurayanqäpita perdonaykayällämay".

Tsay junaqmi juez kananpä Samuelta churayarqan.

7 Israel runakuna Mizpacho qorikäyanqanta musyaskirmi filisteo runakunapa mandaqninkuna soldädunkunata qoriskir atacaq aywayarqan. Tsaynö aywayanqanta musyarmi Israel runakuna pasaypa mantsarir 8 Samuelta niyarqan: "¡Filisteo runakunapita salvamänantsikpä mana kachaypa TAYTA DIOSNINTSIKTA mañakuykullay!"

9 Tsaypitami carnishta TAYTA DIOSPÄ rupatsina sacrificiuta rupatsir Samuel mañakurqan Israel runakunata salvananpä. Tsaynö mañakuptinmi filisteo runakunapita TAYTA DIOS salvarqan.

10 Rupatsina sacrificiuta Samuel rupaykätsinqan hörami filisteo runakuna Israel runakunata atacayänanpä chäyarqan. Tsaymi ciëlupita TAYTA DIOS pasaypa maqakatsimuptin filisteo runakuna mantsakäyarqan. Tsaynö mantsakashqa kaykaqtami Israel runakuna atacar vinciyarqan. 11 Vincirmi filisteo runakunata qati qatiykur wanutsiyarqan Mizpapita hasta Betcar urayyaq.

12 Tsaypitanami jatunkaray wankata Mizpa y Sen markakunapa lindërunman Samuel jawirqan. Tsay wankatami jutitsirqan Eben-ezer jutin kananpä. Jutinta tsaynö churarmi nirqan: "Kananyaqpis TAYTA DIOS yanapamashqantsikmi".

13 Tsaypitaqa filisteo runakuna Israel runakunata manami atacayarqannatsu.

Samuel kawanqan witsanmi Israel runakunata TAYTA DIOS yanaparqan filisteo runakunata vinciyänanpä. 14 Tsaymi Ecrón y Gat cercancho markakunatapis filisteo runakunapita Israel runakuna qoriyarqan. Tsaynöllami wakin markakunatapis qoriyarqan. Tsay witsanqa Israel runakunawan amorreo runakuna achäquita mana ashipänakuyllapami kawayarqan.

15 Samuelqa hasta wanunqanyaqmi Israel runakunapa jueznin karqan. 16 Cada watami Bet-elman, Gilgalman y Mizpaman aywaq, tsaycho imapitapis quejakuyanqanta arreglananpä. 17 Tsaypitanami Ramáman kutiq, tsaycho wayin kaptin. Ramáchöpis runakuna quejakuyanqanta arreglaqmi. Tsaynöpis TAYTA DIOSTA adorayänanpämi *altarta tsaycho ruratsirqan.

† **7.1** 2Sam. 6.2-4; 1Crón. 13.5-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Reyta churananpä Israel runakuna Samuelta mañakuyanqan

8 1 Samuel awkinna karmi Israel
runakunapa juezninkuna kayänanpä tsurinkunatana churarqan.
2 Mayor tsurinpa jutinmi karqan Joel
y qepa kaq tsurinpa jutinmi karqan
Abías. Paykunami Beerseba markacho
juez kayarqan. 3 Paykunaqa manami
taytannötsu alli juez kayarqan. Alli
arreglananpa rantinmi imaykapäpis
mallaqashqa kar jukpa janan shäriyänanpä chaskipakuyaq.

4 Tsaynö kayaptinmi Israel mayor
runakuna Ramáman aywaykur
Samuelta 5 niyarqan: "Qamqa awkinnami kanki y tsurikikunaqa manami
kikikinötsu runakuna quejakuyanqanta arreglayan. Wakin nacionkunacho rey kanqannö nacionnintsikchöpis
rey kananpä churapaykayällämay".†

6 Tsaynö niyaptinmi Samuelqa llakikur TAYTA DIOSTA mañakurqan
paykuna niyanqanta rurananpä o
mana rurananpä kanqantapis tantiyatsinanpä. 7 Tsaymi Samuelta TAYTA
DIOS nirqan: "Paykuna mañakuyäshunqaykinö reyta churay. Manakaqman churayäshunqaykita yarpar ama
qallayaytsu. Juk reyta mañakuyäshurnikiqa noqatami manakaqman
churaykäyäman. 8 Paykunaqa Egiptupita jipimunqä junaqpita patsami juk
dioskunata adorar ajanätsiyämashqa.
Tsaynöllami qamtapis ajanaykätsiyäshunki. 9 Paykuna mañakuyäshunqaykinölla reyta churay. Itsanqa shumaq
tantiyatsiy paykunata rey ñakatsinanpä kanqanta".

10 TAYTA DIOS tsaynö ninqankunatami Israel runakunata Samuel willar
11 nirqan: "Tsay mandayäshuqniki
reymi tsurikikunata churanqa guërra carrëtawan pelyaq aywayänanpä,
cawallun muntashqa guërraman
aywayänanpä y paypa carrëtanpa
ñöpanta cörriyänanpä. 12 Wakin tsurikikunatami churanqa juk waranqa
(1,000) soldädukunata mandayänanpä y wakintanami churanqa pitsqa
chunka (50) soldädukunata mandayänanpä. Wakintami churanqa chakranta arupäyänanpä y wakintanami
cosëchata qoripäyänanpä. Wakintami
churanqa armata rurayänanpä y
wakintanami churanqa guërra carrëtankunata rurayänanpä. 13 Warmi tsurikikunatanami churanqa perfümikunata rurayänanpä, kusinakuyänanpä
y tantata masarayänanpä. 14 Churayanqayki reymi qechuyäshunki üva y
olïvu plantaraykaq chakraykikunata y
wakin allinnin kaq chakraykikunatapis. Tsaynö qechuyäshurnikimi yanapaqninkunata aypunqa. 15 Tsaynöllami
yanapaqninkunata aypunanpä cosëchata qoriyanqaykipita tsaki mikuy o
üva kaptinpis cada chunka säcupita
juk säcuta apayänaykipä obligayäshunki. 16 Tsaynöpis payllatana sirvir
aruyänanpämi qechuyäshunki wätaynikikunata warmita o ollquta karpis,
allinnin wäkaykikunata y allinnin
ashnuykikunatapis. 17 Tsaynöpis cada
chunka üshaykikunapitami jukta
apanqa. Kikikikunatapis munaynincho
kayänaykipämi churayäshunki. 18 Mandashuqniki rey tsaynö ñakatsiyäshuptiki pasaypa llakikuyaptikipis TAYTA
DIOS manami cäsuyäshunkitsu".

19 Samuel tsaynö niptinpis runakunaqa manami cäsuyarqantsu. Tsaypa
rantinmi niyarqan: "Imanö kaptinpis reyta churanaykitami munayä.
20 Wakin nacionkunapa mandaqnin
rey kanqannö kanantami noqakunapis munayä. Paypa munayninchömi
noqakuna kayäshä. Paymi guërraman
aywayaptï puntäkunata aywanqa".

21 Runakuna tsaynö niyanqanta
TAYTA DIOSTA Samuel willaptinmi

† **8.5** Deut. 17.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 TAYTA DIOS nirqan: “Paykuna
mañakuyanqannö mandaqnin reyta
churay”.
Tsaynö niptinmi runakunata Samuel
willarqan Tayta Dios awninqanta.
Tsaypitanami markankunaman kuti-
kuyänanpä Samuel nirqan.

Saúlwan Samuel tinkuyanqan

9 1 Benjamín trïbupitami Cis juti-
yuq respitashqa runa karqan.
Cispa taytanmi karqan Abiel y Abielpa
taytanmi karqan Zeror. Zerorpa tay-
tanmi karqan Becorat y Becoratpa
taytannami karqan Afía. 2 Cispa tsu-
rin Saúlmi kuyayllapä jövin karqan.
Paynö kuyayllapäqa Israel runakuna-
cho manami pipis karqantsu. Jatun
kaptinmi wakin runakuna umrullan-
man chäyaq.
3 Jukpin Cispa ashnunkuna oqrakas-
kiptinmi tsurin Saúlta nirqan: “Juk
wätaynintsikta pushakurkur ashnun-
tsikkuna ashiq ayway”.
4 Tsaymi ashnunkuna ashiq Saúl
aywarqan. Efraín jallqakunapa
ashirmi Salisa ninqan jallqaman
chäyarqan. Tsaychöpis mana tarirmi
Saalim partipa y Benjamín trïbu runa-
kuna täyanqan partipapis ashiyarqan.
Tsaychöpis manami tariyarqantsu.
5 Zuf partiman chaykurmi wätayninta
nirqan: “Kaypitaqa kutikushunna.
Ashnukunapä llakikunanpa trokinqa
noqantsikpänachi taytäqa llakikuy-
kan”.
6 Tsaynö niptinmi wätaynin nirqan:
“Kay markacho kanmi Tayta Diospa
profëtan. Imapis päsananpä niptinqa
ninqannöllami päsan. Tsaymi pïmay-
pis payta respitayan. Tapukushqaqa
capazchi nimäshun maypa ashiq
aywanantsikpäpis”.
7 Tsaynö niptinmi Saúl nirqan:
“Tsaynö kaptinqa aku aywashun.
Itsanqa mirkapa apamunqantsik tanta-
pis ushakaykashqanachä. ¿Imallantsik-
wanrä payman chäshun?”
8 Tsaymi sirviqnin nirqan: “Taksha
yuraq qellaytami tsararaykä. Tsayta-
chi pägashun maypa ashiq aywanapä-
pis willamänantsikpä”.
9 (Unayqa profëtapämi Israel runa-
kuna willakuq niyaq. Tsaymi ima-
pis kaptin Tayta Diosta tapukuyta
munarqa “willamänantsikpä willakuq-
man aywashun” niyaq.)
10 Tsaymi sirviqninta Saúl nirqan:
“Pay kaqman ras aywashun”.
Tsaynö nirmi Tayta Diospa profëtan
kaqman aywayarqan.
11 Markaman witsaykarmi yakukuq
aywaykaq jipashkunawan tinkuyar-
qan. Tsaymi paykunata tapukur niyar-
qan: “¿Tsaychötsurä profëta kaykan?”
nir.
12 Jipashkunanami niyarqan:
“¡Awmi! Tsayrämi chämushqa. Ras
aywayay. Sacrificiuta rurananpämi
runakuna qayatsiyashqa. *Altar
kaqman witsänanpänami kaykan.
13 Tsaychömi llapan runakunawan
sacrificiuta mikuyanqa. Manarä mikuq
aywaptin ras ashiyay. Pay manarä
chaptinqa manami runakuna miku-
yanqarätsu. Payrämi runakuna miku-
yänanpä Tayta Diosta mañakunqa.
Ras aywarqa manarä yarquqtami
tariyanki”.
14 Tsaynö niyaptinmi markaman
empëñu witsar Samuelwan tinku-
yarqan. Payqa altarman mikuqnami
aywaykarqan.
15 Tsay markaman Saúl chänanpä juk
junaq pishiykaptinmi Samuelta TAYTA
DIOS nishqa karqan: 16 “Israel runa-
kuna pasaypa ñakayanqanta rikarmi
mandaqnin rey kananpä mañakayä-
manqanta awnishqä. Tsaymi waray
junaq kaynö höra qam kaqman Ben-
jamín trïbu runa chämunqa. Paypa
umanman aceitita wiñanki kuyanqä
Israel runakunapa mandaqnin rey
kananpä. Paymi Israel runakunata
salvanqa filisteo runakunapa munay-
nincho ñakayanqanpita”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Saúl chaykuptinmi Samuelta
TAYTA DIOS nirqan: “Taqay runa rey
kananpämi qamta nirqä. Paymi Israel
nacionpa mandaqnin rey kanqa”.
18 Tsay hörami tsay marka yaykunacho Samuel kaqman witiykur Saúl
nirqan: “Taytay, tapukulläshayki.
¿Maychötä profëtapa wayin?”
19 Tsaynö niptinmi Samuel nirqan:
“Ashiykanqayki profëta noqami kä.
Kananqa altar kaqman mikuq aywashun. Waray tutanami llapan tapukamanqaykita willaykuptï aywakunki.
20 Kimsa junaqna ashiyanqayki ashnuykikunapä amana llakikuyaynatsu. Tsay
ashnuykikunataqa tariyashqanami.
Jukta willashayki. Kananpitaqa Israel
runakunapa llapan imaykankunapis
qampä y castaykikunapänami kanqa”.
21 Tsaynö niptinmi Saúl nirqan:
“Noqaqa Benjamín trïbullapitami kä.
Tsaynöpis tsay trïbuqa llapan Israel
trïbukunapitapis mas wallkallami
kaykan. Benjamín trïbucho castäpis
manakaqllami kaykan. Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä tsaynö nimanki?”
22 Tsaypitanami mikuyänanpä kaq
jatun cuartuman Saúlta y sirviqninta
pushaykur autoridäkuna jamakuyänanman Samuel jamatsirqan. Tsaychömi kimsa chunkanö (30) qayatsinqan runakuna kaykäyarqan. 23 Jamaskiyaptinnami kusinakuqta Samuel
nirqan: “Churanaykipä ninqä allin kaq
prësata apamuy”.
24 Tsaynö niptinmi kusinakuq runa
juk entëru chankanta apaskamur
Saúlta churapurqan. Churapuskiptinmi
Samuel nirqan: “Taytay, mikurkullay.
Kay runakunata manarä qayatsimurmi
kay aytsata qampä churatsirqä”.
Tsaynö niptinmi paykunawan Saúl
mikurqan.
25 Mikunqanpita wayinman kutiskirnami wayi jananchoᵍ qorpa punukunan kaq cuartucho Saúlpä cämata
kamarirqan. 26 Tsaymi tsay paqas Saúl
tsaycho punurqan. Waraynin tutanami
qayakur Samuel nirqan: “Shärikuyna
markaykipa kutikunaykipä”.
Tsaynö niptinmi Saúl shärikurqan aywakunanpä. Aywakuptinnami
Samuelpis paywan juntu aywarqan
markapita yarqunqanyaq. 27 Marka
yarqunaman chaykurnami Samuel
nirqan: “Sirvishuqniki puntaykätsun.
Qamqa ichik shuyaskiyrä Tayta Dios
nimanqankunata willanäpä”.
Puntakunanpä niptinmi sirviqnin
puntarqan.

Rey kananpä Saúlpa umanman aceitita wiñanqan

10 1 Tsaypitami Saúlpa umanman aceitita pömupita Samuel
wiñaparqan. Mutsaykurmi nirqan:
“TAYTA DIOSMI churashushqayki
kuyanqan Israel nacionpa mandaqnin rey kanaykipä.ʰ 2 Kaypita kanan
aywakurmi Benjamín trïbu runakuna
täyanqan lindëruncho kaq Selsaman
char ishkay runakunawan tinkunki.
Tsayqa Raquel pamparaykanqan
kaqchömi kanqa. Paykunami willayäshunki ashiykanqayki ashnuykikunata taytayki tarinqanta. Tsaynöllami
willayäshunki taytayki qampä llakikuykanqanta.
3 “Tsaypita päsarmi Taborcho encina
jachaman chaykur kimsa runakunawan tinkunki. Paykunaqa Tayta
Diosta adorayänanpämi Bet-elman

ᵍ**9.25** Israel nacioncho tsay witsan wayita qatananpa trokinqa vïga jananman tsaqllaskirmi mituwan lashtayaq. Tsay jananchönami awakuyaq, aqakuyaq y trïgutapis akrayaq. ʰ**10.1** Septuaginta niyanqan unay griego traduccionchöqa Samuel kaynö ninqanmi yaparaykan: “TAYTA DIOS kuyanqan runakunapa mandaqnin rey karmi contran runakunata vincinki. Kananqa willashayki kaypita aywakur piwan tinkunaykipä kanqantapis. Ninqänö kaptinmi tantiyanki TAYTA DIOS rasunpa akrashunqaykita”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywaykäyanqa. Jukmi apanqa kimsa cabrata, juknami kimsa tantata y jukaqnami vïnu puritsikunan qaracho vïnuta. 4 Paykuna winchikuyäshurniki ishkay tantata qarayäshuptiki chaskikunki.

5 "Tsaypita päsarnami Tayta Diosta adorakuna Gabaa markaman chanki. Tsay markachömi filisteo soldädukunapa cuartelnin kaykan. Tsay markaman yaykuykarmi Tayta Diospa profëtankunawan tinkunki. Paykunaqa shamuykäyanqa jirkancho kaykaq *altarcho Tayta Diosta adorayanqanpitami. Puntankunatami runakuna shamuykäyanqa *salteriuta, panderëtata, kë其ata y arpata tukaraykar. Profëtakunanami Tayta Diospa willakuyninta willakuraykar shamuykäyanqa. 6 Tsaychömi TAYTA DIOSPA Espïritun tantiyakuq kanaykipä yanapashuptiki paykunanö TAYTA DIOSPA willakuyninta willakunki. 7 Kay ninqäkuna cumpliptinmi Tayta Dios yanapashunqaykita musyanki. Tsaynö yanapaykäshuptikiqa shumaq yarpachakuskir imatapis ruranki.

8 "Nirkurna Gilgal markaman puntar chämunqäyaq qanchis junaq shuyämanki. Tsaymanmi chämushä rupatsina sacrificiuta y alli päsakuy sacrificiuta rupatsinäpä.† Nirkurnami yätsishayki imata ruranaykipäpis".

Saúlta Samuel ninqannölla llapanpis päsanqan

9 Samuelpita despidikuskir aywakuykaptinmi Saúlpa yarpayninta Tayta Dios tikratsirqan mas tantiyakuq kananpä. Tsaymi Samuel ninqannölla llapanpis tsay junaq karqan. 10 Tsaypita Gabaa markaman sirviqninwan Saúl charmi profëtakunawan tinkuyarqan. Tsaymi Tayta Diospa Espïritun Saúlta yanapaptin paypis profëtanö willakur qallaykurqan. 11 Profëtakunanö willakunqanta rikarmi reqinakuyanqan runakuna kikinkunapura parlayarqan: "¿Imatä päsashqa Cispa tsurin Saúlta? ¿Paypis Tayta Diospa profëtannaku?"

12 Tsaynö niyaptinmi tsaycho kaykaq juk runa nirqan: "Taytan profëta mana kaptinpis ¿imanirtä tsurinqa profëta kanmantsu?"

Tsay junaqpitami kananyaqpis niyan: "¿Saúlpis Tayta Diospa profëtannaku?"*i*

13 Willakuyta ushaskirnami Diosta adorakuyänan kaqman Saúl charqan.

14 Wayinman chaykuyaptinmi payta y sirviqninta tiyun tapurqan: "¿Maypatä aywayarqayki?"

Tsaynö tapuptinmi Saúl nirqan: "Ashnükunata ashiqmi aywayarqä. Maychöpis mana tarirmi Samuel kaqman tapukuyänäpä chäyarqä".

15 Tsaymi Saúlpa tiyun nirqan: "Samuel imata nishunqaykitapis willamay".

16 Tsaynö tapuptinpis Saúlqa rey kananpä Samuel ninqankunata manami willarqantsu. Tsaypa trokinqa willarqan ashnukunata mayna tariyanqanta ninqallantami.

Rey kananpä Saúlta churayanqan

17 Tsaypitanami Israel runakunata Mizpa markaman Samuel qayatsimurqan TAYTA DIOSPA ñöpancho qorikäyänanpä. 18 Tsayman qorikäyaptinmi Samuel nirqan: "TAYTA DIOSMI nin: 'Egipto runakunapa munayninchо ñakaykäyaptikimi qamkunata noqa jipimurqä. Tsaynöllami wakin nacionpa mandaqnin reykuna munayninchо katsiyäshuptikipis salvashqä. 19 Tsaynö salvaykaptïpis qamkunaqa

i **10.12** Unay Israel runakuna tsaynö niyaq juk runa o juk warmi imaypis mana ruranqanta ruraptinmi. Tsaynöllami kaykan 1Sam. 19.23-24 versïculukunachöpis.
† **10.8** 1Sam. 13.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

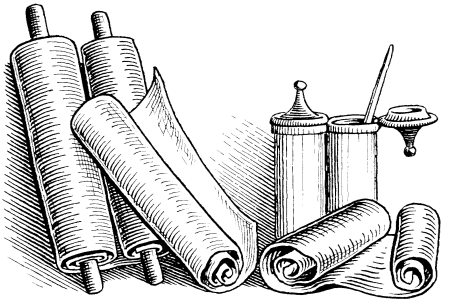
wasqiyämarmi munayankitsu mandaqniki rey kanäta. Tsaymi mañakayämashqayki noqapa trokï juk runa mandashuqniki rey kananpä' ".

Tsaynö nirmi Samuel nirqan: "Kananqa trïbunpa trïbunpa castanpa castanpa qayaylläta TAYTA DIOSPA ñöpanman shäyämuy".

20 Tsaynö nir Israel trïbukunata Samuel qayaykatsir suertita jitaptinmi Benjamín trïbupä suerti yarqamurqan. 21 Nirkur Benjamín trïbupita llapan castakunata qayaykatsir suertita jitayaptinmi Matri castapä yarqamurqan. Matri castacho suertita jitayaptinmi Cispa tsurin Saúlpä yarqamurqan. Tsaymi Saúlta ashir tariyarqantsu. 22 Mana tarirmi TAYTA DIOSTA yapay mañakurnin tapukuyarqan Saúl maycho kanqantapis musyayänanpä. Tsaymi TAYTA DIOS willarqan qepikuna kaykanqancho pakaraykanqanta. 23 Tsaymi cörrilla aywar pakaraykanqanpita jipiskamur runakunapa chawpinman pushayarqan. Saúl mas jatun kaptinmi runakunaqa umrunyaqlla chäyarqan. 24 Tsaymi runakunata Samuel nirqan: "Rikaykäyankimi TAYTA DIOS akranqan runata. Manami mayqan Israel runakunapis paymanqa tinkuntsu".

Tsaymi runakuna niyarqan: "¡Viva mandamaqnintsik rey!"

25 Tsaynö niyaptinmi runakunata Samuel tantiyatsirqan rey imanö kananpä kanqanta y imata ruranpä kanqantapis. Tsay tantiyatsinqantami juk rölluman qellqaskir TAYTA DIOSWAN Tinkuna Toldu rurinman churarqan. Tsaypitanami runakuna wayinkunapa kutikuyänanpä Samuel nirqan.

Röllukuna
(10.25)

26 Saúlpis Gabaacho wayinman kutikuptinmi mas alli chölu kaq runakunata Tayta Dios shakyätsirqan Saúlta compañayänanpä. 27 Tsaymi wakin runakunaqa manakaqman churar niyarqan: "¡Payqa imanötä contrantsikpa munayninpita salvamäshun!"

Tsaynö nirmi Saúlta respitayarqantsu ni qaraytapis apayarqantsu. Paykuna tsaynö rurayaptinpis Saúlqa manami cäsuparqantsu.

Amonita runakunata Saúl vincinqan

11 1 Amonita runakunapa mandaqnin rey Nahasmi soldädunkunata qoriskir Galaad particho Jabes markaman Israel runakunata atacaq aywayarqan. Tsayman chaykuyaptinmi Jabes runakuna niyarqan: "Atacayämänaykipa rantin *pactuta rurashun munaynikicho kayänäpä".

2 Tsaymi rey Nahas nirqan: "Qamkunawanqa pactuta rurashä llapaykipa derëcha kaq ñawikikunata jipiskirämi. Tsaynöpami llapan Israel runakunata manakaqman churashä".

3 Tsaynö niptinmi Jabes mayor runakuna niyarqan: "Qanchis junaqyaq shuyaykayämay ninqaykikunata entëru Israel nacionman willakatsiyanqäyaq. Tsaypita yanapayämänanpä pipis mana shamuptinqa niyanqaykinöchi kanqa".

4 Tsaynö niyanqanta Nahas awniptinmi willakuqninkunata kachayarqan. Saúl tanqan Gabaa markaman chaykur willakuyaptinmi llakikur llapan waqayarqan. 5 Saúlnami chakrancho arunqanpita törunkuna qatishqa charqan. Runakuna waqaykaqta tarirmi tapurqan: "¿Imanirtä waqaykäyanki?" nir. Tsaynö tapuptinmi Jabes runakuna niyanqanta willayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Willayaptinmi Tayta Diospa Espïritun Saúlta shakyätsirqan mana
mantsariypa amonita runakunawan
pelyananpä. Tsaymi pasaypa ajarnin
7 ishkay törukunata pishtaskir pedäzu
pedäzu roqurqan. Tsaytanami willa-
kuqkunawan entëru Israel nación
markakunaman apatsirqan. Tsay
markakunaman chaykurmi niyarqan:
“Mayqaykikunapis Saúlta y Samuelta
pelyashiq mana aywayaptikiqa qam-
kunapa töruykikunatapis kaynömi
pedäzu pedäzu roqunqa”.

Tsaynö niyanqanta wiyarmi Israel
runakuna pasaypa mantsarir pelyar
yanapayänanpä Bezeccho llapan qori-
käyarqan. 8 Bezeccho qorikaq runaku-
nata Saúl yupaptinmi kimsa pachak
waranqa (300,000) Israelpita kayarqan
y kimsa chunka waranqa (30,000)
Judápita kayarqan.[j]

9 Tsaypitanami Jabesman kutiyä-
nanpä willakuq aywaqkunata Saúl
nirqan: “Jabes runakunata willayay
waray manarä pullan junaq kaptin sal-
vanäpä kanqanta”.

Tsay willakuq runakuna kutiykur
willakuyaptinmi Jabes runakuna
pasaypa kushikuyarqan.

10 Tsaypitanami amonita runakunapa
mandaqnin rey Nahasta niyarqan:
“Waray junaqmi shäyämushä ñawïku-
nata jipiyänaykipä”.

11 Tsaymi waraynin junaq soldädun-
kunata kimsa grüpuman Saúl rakir-
qan. Patsa manarä waraptinmi tsay
kimsa grüpu soldädukuna amonita
runakunaman illaqpita yaykuskir
pullan junaqyaq wanutsiyarqan. Mana
wanutsiyanqan kaq amonita runa-
kunami wakpa kaypa mashtakaypa
mashtakar qeshpiyarqan.

12 Tsaynö vinciskirmi Israel runa-
kuna Samuelta niyarqan: “¿Pitä cri-
yirqantsu Saúl mandamaqnintsik rey
kananpä kanqanta? Tsay runakuna pï
kayanqantapis willayämay wanutsiyä-
näpä”.

13 Tsaynö niyaptinmi Saúl nirqan:
“Kanan junaq TAYTA DIOS Israel runa-
kunata salvashqa kaykaptinqa manami
pipis wanunqatsu”.

14 Tsaypitanami llapan runakunata
Samuel nirqan: “Gilgal markaman aku
aywashun rey kayninta Saúl qallayku-
nanpä”.

15 Tsaynö niptinmi llapan runakuna
Gilgalman aywayarqan. Alli päsakuy
sacrificiuta rupatsirmi TAYTA DIOSPA
ñöpancho Saúlta churayarqan rey
kananpä. Tsaymi fiestata rurar llapan-
pis kushikuyarqan.

Israel runakunata Samuel yätsinqan

12 1 Tsaypitanami llapan Israel
runakunata Samuel nir-
qan: “Qamkuna munayanqaykinömi
mandayäshuqniki reyta churashqä.
2 Kananpitaqa paymi mandayäshuqniki
rey kanqa. Noqaqa chölullarä kanqä-
pita patsami qamkunata yanapashqä.
Kananqa soquyashqa awkinnami
kaykä. Tsurïkunapis qamkunawanmi
kaykäyan. 3 Pipa törunta o ashnuntapis
duëñu tukushqa kaptïqa TAYTA DIOSPA
y akranqan reypa ñöpancho shimpi-
yämätsun. Tsaynöpis shimpiyämätsun
pitapis ñakatsishqa o maqashqa kaptïqa
o pipa jananpis shärinäpä chaskipa-
kushqa kaptïqa. Mayqaykikunapapis
jaqaykikuna karqa pägayälläshaykimi”.

4 Tsaymi niyarqan: “Manami imaypis
suwapäyämashqaykitsu, engañayä-
mashqaykitsu ni chaskipakushqayki-
pistsu”.

5 Samuelnami nirqan: “Tayta Dios-
pis y akranqan reypis rikaykämanmi
jutsaynaq kanqäta”.

Tsaynö niptinmi runakuna niyarqan:
“Rasun kaqtami nikanki”.

[j] **11.8** Saúl kawanqan witsanqa Israel nación jukllaylla kaptinpis ishkay parti kanqantami niyarqan. Norti kaq partipa jutinmi karqan Israel y sur kaq partipa jutinnami Judá karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Tsaymi Samuel nirqan: “Tsaytaqa
TAYTA DIOSPIS musyanmi. Paymi
Moiséstawan Aarónta kacharqan Egip-
tupita unay castantsikkunata jipiyä-
munanpä.† 7 Tsaynöllami kananyaqpis
TAYTA DIOS salvaykämantsik. Tsaynö
kaykaptinqa yanapamanqantsikta
paypa ñöpancho yarpätsiyäshayki.
Yarpätsiptï shumaq wiyayämay.
8 “Jacobpita aywaraq unay castan-
tsikkuna Egiptucho ñakar TAYTA
DIOSTA mañakuptinmi† Moiséstawan
Aarónta kacharqan paykunata jipiyä-
munanpä. Jipiskamurnami kay tay-
kanqantsik kaqcho täyänanpä pusha-
murqan. 9 Tsaycho täyänanpä churay-
kaptinpis paykunaqa TAYTA DIOSTA
manami cäsukuyarqantsu. Tsaymi
TAYTA DIOSPIS paykunata yanapar-
qannatsu Hazor marka soldädukunapa
capitannin Sísara† atacar munaynin-
cho katsiptinpis. Tsaynöpis filisteo
runakuna y moabita† runakuna atacar
munaynincho katsiptinpis manami
yanaparqantsu.
10 “Tsaypitanami Israel runakuna
TAYTA DIOSTA mañakur niyarqan:
‘Taytay, *Baal y *Astarot ïdulukunata
adorayanqäpita perdonaykayällämay.
Conträkunapa munayninpita sal-
vayämaptikiqa qamllatami sirviyä-
shayki’.† 11 Tsaynö mañakuyaptinmi
TAYTA DIOS churarqan Jerobaalta,†
Baracta† y Jeftéta† contrankunapita
salvananpä. Tsaynöllami noqatapis
churamarqan qamkunata salvanäpä.†
Tsaynöpami Tayta Dios yanapayä-
shushqayki alli kawayänaykipä.
12 “Tsaypitanami amonita runaku-
napa mandaqnin rey Nahas qamku-
nawan pelyaq shamurqan. Tsaymi
kikin TAYTA DIOS qamkunapa man-
dashuqniki rey kaykaptinpis mañaka-
yämarqayki juk reyta churapänäpä.†
13 Tsay reyqa noqantsikwanmi kaycho
kaykan. Mañakayämanqaykinöllami
TAYTA DIOS tsay reyta churamushqa.
14 “Kananqa TAYTA DIOSPITA
*mantsapakuyay, payllata sirviyay
y niyäshunqaykikunata wiyakuyay.
Paypa willakuyninta ama manakaq-
man churayaytsu. Mandayäshuqniki
reypis TAYTA DIOSNINTSIKTA cäsukur
kawatsun. Tsaynöpami alli kawayanki.
15 TAYTA DIOSTA mana cäsur llutanku-
nata rurayaptikimi itsanqa qamkunata
y mandayäshuqniki reytapis mana
kuyapaypa castigayäshunki.
16 “Kaypita mayqaykipis ama witi-
yaytsu. Kanan rikayänaykipämi TAYTA
DIOS milagruta ruranqa. 17 Usya killa
kaykaptinpis tamyatsimur maqaka-
tsimunanpämi TAYTA DIOSTA maña-
kushä. Mañakunqänö tamyamuptin y
maqakamuptinmi musyayanki reyta
mañakur TAYTA DIOSTA ajanätsiyan-
qaykita”.
18 Tsaynö niskir TAYTA DIOSTA
Samuel mañakuptinmi jinan höra
tamyamurqan y maqakamurqan.
Samuel mañakunqannölla tamyamup-
tin y maqakamuptinmi llapan runa-
kuna TAYTA DIOSPITA y Samuelpita
pasaypa mantsapakuyarqan. 19 Tsaymi
Samuelta niyarqan: “Taytay, noqaku-
naqa rey kananpä mañakurmi jutsata
rurayashqä. Tsaypita mana wanutsi-
yämänanpä TAYTA DIOSTA mañakuy-
kullay”.
20 Samuelnami nirqan: “Qamku-
naqa rasunpami jutsayuq kaykäyanki.
Tsaynö karpis ama mantsakäyaytsu.
Tsaypa trokinqa llapan shonquyki-
kunawan TAYTA DIOS munanqannö
imaypis kawayay. 21 Ïdulukunata ama
adorayankitsu. Tsaykunaqa imapäpis
mana välirmi yanapayäshunkitsu ni
salvayäshunkitsu. 22 Ama yarpäyaytsu

† **12.6** Éxo. 6.26. † **12.8** Éxo. 2.23. † **12.9a** Jue. 4.2. † **12.9b** Jue. 3.12.
† **12.10** Jue. 10.10-15. † **12.11a** Jue. 7.1. † **12.11b** Jue. 4.6. † **12.11c** Jue. 11.29.
† **12.11d** 1Sam. 3.20. † **12.12** 1Sam. 8.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rey kananpä mañakuyanqaykipita TAYTA DIOS manana yanapayäshunaykipä kanqanta. Paymi qamkunata awniyäshushqayki munaynincho tsararäyäshunaykipä. Tsay awninqanta cumplirmi imaypis yanapayäshunki.

23 "Tsaymi imaypis qamkunapä TAYTA DIOSTA mañakushä. Qamkunapä mana mañakurqa jutsayuqmi rikakushä. Tsaynöpis pay munanqannö kawayänaykipämi imaypis yätsiyäshayki. 24 TAYTA DIOSPITA mantsapakur llapan shonquykikunawan pay munanqannö imaypis kawayay. Llapanchöpis alli kawayänaykipä pay yanapaykäyäshunqaykita ama qonqäyaytsu. 25 Tayta Diosta mana cäsukur jutsata rurayaptikimi itsanqa qamkunata y mandayäshuqniki reytapis ushakätsiyäshunki".

Filisteo runakunawan Israel runakuna pelyayanqan

13 1 Israel runakunata mandayta qallaykunqan witsan Saúlqa yashqa runanami karqan. Ishkay wata mandaq kaykarmi 2 Israel runakunapita kimsa waranqata (3,000) soldädunkuna kayänanpä akrarqan. Mana akranqan runakunatami nirqan wayinkunapa kutikuyänanpä. Tsay kimsa waranqa akranqan soldädukunapitami ishkay waranqata (2,000) akrarqan Micmascho y Bet-el jallqacho kikinwan quëdayänanpä. Juk waranqa (1,000) soldädukunatanami kacharqan Benjamín trïbu runakuna täyanqan Gabaa markaman Jonatánwan aywayänanpä.

3 Soldädunkunawan Gabaaman Jonatán chaykurmi filisteo runakunapa cuartelninta atacar soldädukunata wanutsiyarqan. Tsaynö vinciyanqanta musyaskirmi Filistea naciocho taq runakuna pasaypa rabyakuyarqan. Filisteo runakuna atacayänanpä kanqanta musyarmi hebreo[k] runakuna qorikäyänanpä *cornëtata entëru Israel naciocho Saúl tukatsirqan.

4 Cada markacho qorikäyaptinmi willayarqan filisteo soldädukunata Jonatán wanutsinqanta. Tsaynöllami filisteo runakuna pasaypa ajar shamuykäyanqantapis willayarqan. Tsaymi filisteo soldädukunawan pelyayänanpä Israel soldädukuna Gilgal markaman Saúlwan qorikäyarqan.

5 Tsaynöllami filisteo runakunapis Israel runakunawan pelyayänanpä qorikäyarqan. Filisteo runakunapami kimsa chunka waranqa (30,000) carrëtankuna y soqta waranqa (6,000) cawallun muntashqa soldädunkuna kayarqan. Chakillapa aywaq soldädukunanami lamar kuchuncho aqushanörä yupaytapis mana atipaypä kayarqan. Paykunami Micmascho qorikäyarqan. Micmasqa Bet-avén rupay yarqamunan kaqläpami karqan. 6 Tsaymi Israel runakuna pasaypa mantsarirnin pakakuyarqan machaykunaman, raqrakunaman, qaqakunaman, zanjakunaman y tsaki pözukunamanpis. 7 Wakin kaqnami qeshpirnin Jordán mayuta tsimpar Gad partipa y Galaad partipa aywakuyarqan.

Saúlqa Gilgalchömi soldädunkunawan quëdakuyarqan. Tsaycho quëdarmi soldädunkunaqa pasaypa mantsariyarqan. 8 Puntatami Samuelwan willanakushqa kayarqan qanchis junaq tsaycho payta shuyänanpä.[†] Qanchis junaq Saúl shuyaraptinpis Samuelqa manami Gilgalman charqantsu. Tsaymi runakuna qoyay qoyay qeshpiyaptin 9 Saúl nirqan: "Uywakunata apayämuy rupatsina sacrificiuta y alli päsakuy sacrificiuta rupatsinantsikpä".

Uywakunata apayaptinmi pishtaskatsir rupatsina sacrificiuta kikin Saúl rupatsirqan.

---

[k] **13.3** Hebreo runakunaqa Israel runakunami kaykäyan.
[†] **13.8** 1Sam. 10.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Sacrificiuta rupatsir ushaykaptinnami Samuel charqan. Chaykaqta rikaykurmi Saúl aywarqan Samuelta winchikunanpä. 11 Tsaymi Samuel nirqan: "¿Imanirtä sacrificiuta rupatsishqayki?"

Saúlnami nirqan: "Jitapämanqayki junaq mana chämuptikimi y runakuna jaqiramar aywakuyaptinmi tsaynö rurashqä. Filisteo runakunami atacayämänanpä Micmascho qorikashqa kaykäyan. 12 TAYTA DIOSTA manarä mañakuptï atacayämänanpä kanqantami yarpashqä. Tsaymi mana chämuptiki sacrificiuta kikïna rupatsishqä".

13 Tsaynö niptinmi Samuel nirqan: "Llutantami rurashqayki. TAYTA DIOSTA käsukuptikiqa qampita aywaraqkunallami Israel runakunapa mandaqnin rey kanman karqan. 14 Payta mana käsunqaykipitami juk runatana akranqa Israel runakunapa mandaqnin rey kananpä. Tsay runaqa TAYTA DIOSPA shonqunpänömi kanqa".†

15 Tsaynö niskirmi Gilgalpita Samuel aywakurqan.

Saúlnami soldädunkunata pushakurkur Benjamín trïbu runakuna täyanqan Gabaa markaman aywarqan. Tsaycho soldädunkunata yupaptinmi soqta pachakllana (600) kayarqan. 16 Saúl y tsurin Jonatánmi Gabaacho campamentunkuna rurayarqan. Filisteo soldädukunami Micmascho campamentunkuna rurayarqan. 17 Filisteo soldädukunami kimsa grüpuman rakikaykur Micmascho campamentunkunapita yarquyarqan Israel runakuna täyanqan markakunata ushakätsiyänanpä. Juk grüpumi Sualcho kaykaq Ofra marka kaqläpa aywayarqan. 18 Juk grüpumi Bet-horón kaqläpa aywayarqan y juk grüpunami Zeboim raqra janan tsunyaq jirka kaqläpa aywayarqan.

19 Israel runakunata munaynincho tsarararmi filisteo runakuna kachapäyarqantsu ni jukllayllapis herrëru kananta. Tsaynö kachapäyarqantsu espädakunata ni lanzakunata rurayänanta mana munarmi. 20 Tsaymi Israel runakunaqa filisteo runakunamanrä aywayaq planchankunata takatsiyänanpä y lampankunata, jächankunata y ösinkunata afilatsiyänanpä. 21 Planchata y lampata takapäyanqanpitami puwaq grämu qellayta cobrayaq. Jächata y ayjata afilayanqanpitanami chusku grämu qellayta cobrayaq. 22 Tsaynöpami filisteo soldädukunawan pelyayanqan junaq Israel soldädukunapa ni mayqanpapis espädan ni lanzan karqantsu. Saúlpa y Jonatánllapami karqan.

23 Juk grüpu filisteo soldädukunami Israel runakunata tsapäyänanpä Micmas raqraman aywayarqan.

Filisteo runakunata Jonatán wanutsinqan

14 1 Tsaypita juk junaqmi Saúlpa tsurin Jonatán yanapaqninta nirqan: "Aku wak tsimpaman päsashun filisteo soldädukunata atacanantsikpä".

Tsaynö willanakuyanqantaqa manami taytanta willarqantsu. 2 Taytan Saúlnami kaykarqan Gabaa markapa lindërun Migróncho[l] kaykaq granäda jacha chakincho. Tsaychömi soqta pachak (600) soldädunkunawan kaykarqan. 3 Paywanmi *efodnin jatishqa Ahías sacerdötipis kaykarqan. Tsay sacerdötimi Ahitobpa tsurin karqan. Ahitobnami Icabodpa wawqin karqan. Ahitobwan Icabodqa Fineespa tsurinkunami karqan. Fineesnami

[l] **14.2** *Migrón* ninanqa *ëra* ninanmi. Kay textucho Migrónpä parlarqa ërapä o markapa jutinpämi parlan.
† **13.14** Hech. 13.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Elípa tsurin karqan. Sacerdöti Elíqa Siluchömi TAYTA DIOSTA unay sirvirqan.

Campamentucho kaykaq runakunaqa manami musyayarqantsu filisteo soldädukunata atacananpä Jonatán aywanqanta. 4 Filisteo soldädukuna kayanqan kaqman Jonatán chänanpäqa wak tsimpa kay tsimpa wanwanyaykaq ishkay qaqakunami rakirqan. Jukaq qaqapa jutinmi karqan Boses y jukaq qaqapa jutinnami karqan Sene. 5 Jukaq qaqami karqan Micmasläpa y jukaq qaqanami karqan Gabaaläpa. Micmasqa norti kaqläpami karqan y Gabaanami sur kaqläpa karqan. 6 Tsaymi yanapaqninta Jonatán nirqan: "Wak tsimpaman päsashun Diosman mana criyiq filisteo runakunata atacanantsikpä. TAYTA DIOS yanapamashqa capazchi wakillantapis wanutsishun. Pay yanapamashqaqa atskaq karpis o wallkaqlla karpis vincishunmi".

7 Tsaynö niptinmi yanapaqnin nirqan: "Yarpanqaykinö ras aywashun. Noqaqa imachöpis yanapanäpä listumi kaykä".

8 Tsaymi Jonatán nirqan: "Wak tsimpaman päsaskir paykuna rikamänantsikpä rikananman aywashun. 9 'Tsayllacho shuyäyämay' nimashqaqa tsayllachömi shuyaräshun. Manami paykuna kayanqan kaqmanqa witsäshuntsu. 10 'Witsäyämuy' nimashqami itsanqa witsäshun. Tsaynöpami musyashun TAYTA DIOS yanapamashqa vincinantsikpä kanqanta".

11 Tsaynö nirmi rikananman aywayarqan filisteo soldädukuna rikayänanpä. Paykunata rikaskirmi niyarqan: "¡Rikayay hebreo runakuna pakaräyanqan machaypita yarqaykäyämuqta!"

12 Tsaymi filisteo runakuna qayakur niyarqan: "¡Kayman witsäyämuy yarpäyanqäta willayänäpä!"

Tsaymi yanapaqninta Jonatán nirqan: "¡Aku aywashun! ¡Paykunatami Israel runakunapa makinman. TAYTA DIOS churamunqa!"

13 Tsaynö nirmi Jonatánqa makinwan y chakinwan tsarikur achpaypa witsarqan. Tsaynöllami yanapaqninpis qepanta witsarqan. Chaykurnin Jonatán qarpamuyllantami yanapaqnin wanutsirqan. 14 Tsaynö atacarmi pullan yugäda chakrallacho yanapaqninwan Jonatán wanutsiyarqan ishkay chunka (20) filisteo runakunata. 15 Tsaynö wanutsiyaptinmi campamentucho kaqkuna, campamentupita yarqushqa kaqkuna y markakunata atacaq aywaqkunapis pasaypa mantsakäyarqan. Tsaynöllami illaqpita temblor kaptin llapanpis pasaypa mantsakäyarqan.

Filisteo soldädukunata Israel runakuna vinciyanqan

16 Gabaacho rikachakuq Israel soldädukunami filisteo soldädukuna wakpa kaypa cörrikachaykäyaqta rikayarqan. 17 Tsayta willayaptinmi soldädunkunata Saúl nirqan: "Watukashun mayqanpis faltaykanqanta musyanantsikpä".

Tsaynö watukayaptinmi Jonatánwan yanapaqnin faltäyarqan. 18 Tsaymi sacerdöti Ahíasta Saúl nirqan: "Imata ruranantsikpäpis Tayta Diosta tapukunantsikpä babulninta apamuy".

Tsay junaqmi Tayta Diospa babulnin Israel runakunawan kaykarqan. 19 Sacerdötiwan Saúl parlanqanyaqmi filisteo soldädukuna kaykäyanqancho pasaypa bülla wiyakämurqan. Tsaynami sacerdötita Saúl nirqan: "Amana tapukushunnatsu. ¡Pelyaq ras aywashun!"

20 Tsaymi jinan höra filisteo runakunata atacayänanpä soldädunkunata pushakurkur Saúl aywarqan. Chäyänanpäqa filisteo runakuna kikinkunapura pantanakurmi wanutsinakuykäyänä. 21 Filisteo runakunawanmi wakin hebreo runakunapis kayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paykunaqa ñöpapita patsami filisteo soldädukunata yanapayarqan. Tsay runakunapis Saúlwan Jonatán vinciykäyanqanta rikarmi filisteo runakunata tikrapuyarqan. 22 Wakin Israel runakunanami Efraín jallqakunacho amparakushqa kaykäyarqan. Paykunapis filisteo runakuna qeshpiykäyanqanta musyaskirmi qepankunata aywar wanutsiyarqan. 23 Tsay wanutsinakuyqa karqan hasta Bet-avén markayaqmi. Tsay junaq filisteo runakunata vinciyänanpämi Israel runakunata TAYTA DIOS yanaparqan.

Soldädunkunata Saúl juratsinqan

24 Pelyaman manarä aywarmi imatapis mana mikuyänanpä soldädunkunata Saúl nirqan: "Contrantsikkunata kanan tardi chipyaq manarä wanutsir imatapis mikuq kaqmi maldicionashqa kanqa".

Saúl ninqanta cäsukur mana mikuyaptinmi Israel soldädukunapa kallpankunapis karqannatsu. 25 Tsaypita muntipa päsarmi abëjapa mishkin patsacho kaykaqta tariyarqan. 26 Tsay munticho abëjapa mishkin atska kaptinpis Saúl juratsinqanta mantsarmi ni mayqanpis yawarqantsu.

27 Jonatánqa taytan Saúl tsaynö juratsinqanta mana musyarmi tukrunwan abëjapa mishkinta oqtiskir mikurqan. Tsayta mikuskiptinmi pasaypa aywapakashqa kaykanqanpita kallpan yuriskirqan. 28 Mikuykaqta rikaykurmi juk soldädu nirqan: "Taytaykimi llapan soldädukunata juratsishqa kanan junaq imatapis mana mikuyänanpä. Tsaynöpis nishqa imatapis mikuq kaq maldicionashqa kananpä kanqantami. Tsaymi soldädukuna imatapis mana mikurnin pasaypa aywapakaykäyan".

29 Tsaynö niptinmi Jonatán nirqan: "Tsaynö juratsir llutantami taytä rurashqa. Abëjapa mishkinta mikuskiptïmi kallpä yurishqa. 30 Qamkunapis filisteo soldädukuna jaqiyanqan mikuyta mikuyaptikiqa paykunata chipyaqmi ushakätsishwan karqan".

31 Mallaqaywan kallpankuna ushakashqa kaykaptinpis filisteo runakunatami Israel runakuna Micmaspita patsa Ajalónyaq wanutsiyarqan. 32 Tsaypitanami filisteo runakunapa üshankunata, cabrankunata, wäkankunata y becërrunkunata patsallacho pishtaskir[m] yawarnintinta mikuyarqan. 33 Tsayta rikaykurmi wakin runakuna aywar Saúlta willayarqan: "Yawarnintinta aytsata mikurmi TAYTA DIOSTA cäsukuyantsu".[†]

Tsayta wiyarmi Saúl nirqan: "¡Tsaynö rurarqa jutsatami rurayKäyan! Tsaynö kaptinqa jatun rumita tanqaypa apayämuy. 34 Tsaynöpis runakunata niyanki törunkunata, üshankunata y cabrankunata apaykamur kaycho pishtaskir mikuyänanpä. Ama jutsata rurayätsuntsu yawarnintinta aytsata mikurnin".

Tsaynö niptinmi törukunata y üshakunata tsay paqas apayarqan jinancho pishtaskir mikuyänanpä. 35 Tsaychömi TAYTA DIOSPÄ juk *altarta Saúl rurarqan. Tsay altarmi punta kaq ruranqan altar karqan.

36 Tsaypitami Saúl nirqan: "Kanan paqas warat filisteo soldädukunata llapanta wanuskatsirmi imaykankunatapis apamushun".

Tsaymi soldädunkuna niyarqan: "Taytay, llapan yarpanqaykita rurashun".

Tsaynö niptinmi sacerdöti nirqan: "Manarä imatapis rurar Tayta Diosta mañakushun".

37 Tsaymi Tayta Diosta Saúl mañakur tapukurqan: "¿Filisteo soldädukunata qatipäyämanku o manaku?

---

[m] **14.32** Israel runakunaqa imaypis manami patsachötsu pishtayaq, sinöqa rumi jananchömi.
[†] **14.33** Gén. 9.4; Lev. 7.26-27; 17.10-14; 19.26; Deut. 12.16, 23; 15.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¿Paykunata ushakätsiyänäpä yanapayämankiku o manaku?”

Tsaynö mañakuptinpis Tayta Dios tsay junaq imatapis manami nirqantsu.

38 Tsaymi soldädukunapa capitanninkunata Saúl nirqan: “Kayman llapaykikuna shäyämuy. Kananmi musyashun mayqantsik jutsata ruranqantsiktapis”.

39 Qorikäyaptinnami Saúl nirqan: “Salvamaqnintsik Tayta Dios rikaykämantsikmi. Mayqantapis jutsayuq kaqtaqa tsurï Jonatán kaptinpis wanutsishämi”.

Tsaynö niptin soldädunkunaqa manami imatapis parlakuyarqantsu.

40 Tsaymi tsaycho kaykaqkunata Saúl nirqan: “Qamkuna washalächo ichïyanki. Noqanami tsurï Jonatánwan kaycho ichïyäshä”.

Tsaynö niptinmi soldädukuna niyarqan: “Ninqaykinö katsun”.

41 Tsaypitanami Saúl mañakur nirqan: “Tayta Dios, mañakamunqäta ¿imanirtä contestamankitsu?”[n]

Suertita jitayaptinmi yarqamurqan Saúlpä y tsurin Jonatánpä. Tsaynöpami musyayarqan wakin runakuna jutsaynaq kayanqanta. 42 Tsaymi Saúl nirqan: “Tsurï Jonatánpä y noqapä suertita jitayay”.

Suertita jitayaptinmi yarqamurqan tsurin Jonatánpä. 43 Tsaymi Jonatánta Saúl nirqan: “Hïju, ima jutsata ruranqaykitapis willamay”.

Tsaymi Jonatán willarqan: “Aptaranqä tukrupa puntanwanmi ichikllata abëjapa mishkinta yawarkurqä. ¿Tsayllapitatsurä wanüman?”

44 Tsaynami Saúl nirqan: “¡Jonatán! Mana wanutsiptïqa Tayta Dios pasaypa castigamätsun”.

45 Tsaynö niptin Israel runakuna Saúlta niyarqan: “¿Imanirtä Jonatántaqa pipis wanutsinqa? Paytami Tayta Dios yanapashqa filisteo soldädukunata vincinanpä. Tsaynöpami noqantsikpis paykunata vincishqantsik. Tsaynö kaykaptinqa manami pipis Jonatánta wanutsinmantsu”.

Tsaynöpami llapan runakuna Jonatánpa janan shäriyarqan mana wanutsinanpä. 46 Tsaymi soldädunkunawan Saúl manana qatikachäyaptin filisteo soldädukuna markankunapa kutikuyarqan.

Israel runakunapa wakin kaq contrankunatapis Saúl vincinqan

47 Israel nacionpa mandaqnin rey karmi maytsaypapis soldädunkunawan Saúl aywayarqan Israel runakunapa contran kaq nacionkunawan pelyayänanpä. Tsay contran nacionkunami kayarqan Moab, Amón, Edom y Filistea nacionkuna. Tsaynöllami Sobapa mandaqnin reykunapis contran shäriyarqan. Soldädunkunawan maypa aywarpis llapantami Saúl vincirqan. 48 Tsaynöllami soldädunkunawan aywar amalecita runakunatapis vinciyarqan y asaltantikunapitapis Israel runakunata salvayarqan.

Saúlpa castankuna pï kayanqan

49 Saúlpa tsurinkunami kayarqan Jonatán, Isúi y Malquisúa. Mayor kaq warmi tsurinpa jutinmi karqan Merab y qepa kaq warmi tsurinpanami Mical.

50 Saúlpa warminpa jutinmi karqan Ahinoam. Payqa Ahimaaspa tsurinmi karqan. Soldädunkunapa capitanninpa jutinmi Abner karqan. Abnerpa taytanmi karqan Ner. Nerqa Saúlpa tiyunmi karqan. 51 Saúlpa taytan Cis y Abnerpa taytan Nerqa Abielpa tsurinkunami kayarqan.

52 Saúl rey kanqan witsanmi filisteo runakunawan imaypis guërra karqan.

---

[n] **14.41** Wakin traduccionkunacho Saúl kaynö ninqanmi yaparaykan: “Tsurï Jonatán o noqa jutsata rurashqa kayaptïqa Urim niyanqan suerti mayqäkunapäpis yarqamutsun. Tsaynölla Israel mayïkuna jutsata rurashqa kayaptinqa Tumim niyanqan suerti paykunapä yarqamutsun”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi allinnin kaq jövinkunataqa soldädun kayänanpä llapanta Saúl qorirqan.

Amalecita runakunata Saúl ushakätsinqan

15 [1] Tsaypita juk kutichömi Saúlta Samuel nirqan: "TAYTA DIOS kachamaptinmi umaykiman aceitita wiñarqä Israel runakunapa mandaqnin rey kanaykipä.† Kananqa TAYTA DIOS nishunqaykita shumaq tantiyakuy. [2] Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: 'Amalecita runakunatami ushakätsishä. Paykunatami ushakätsishä Israel runakuna Egiptupita shayämuptin markanpa päsayänanta mana munayanqanpita.† [3] Kananqa soldädukunata pushakurkur aywayay amalecita runakunata ushakätsiyänaykipä. Mana kuyapaypa wanutsiyanki ollqukunata, warmikunata, wamrakunata y llullukunatapis. Tsaynölla wanutsiyanki wäkankunata, üshankunata, cabrankunata, *camëllunkunata y ashnunkunatapis' ".

[4] Samuel tsaynö niptinmi runakunata Telaim markaman Saúl qayatsirqan. Tsaycho yupaptinmi Israelpita ishkay pachak waranqa (200,000) soldädukuna kayarqan. Judápitanami chunka waranqa (10,000) soldädukuna kayarqan.º [5] Tsay soldädukunawanmi Saúlqa amalecita runakunapa markanman aywayarqan. Chaykurmi mayu kuchuncho churanakuykur atacayänanpä shuyaräyarqan. [6] Tsaypitanami tsaycho taq ceneo runakunata Saúl nirqan: "Unay castaykikunami Israel runakunata kuyapäyarqan Egiptupita päsayämuptin. Tsaynö kaykaptinqa amalecita runakunapita witikuyay. Mana witikuyaptikiqa paykunata wanutsiyanqächo qamkunatapis wanutsiyämantä".

Tsaynö niptinmi ceneo runakuna amalecita runakunapita witikuyarqan.

[7] Tsaypitami Saúl atacarnin amalecita runakunata wanutsiyarqan Havilapita qallaykur hasta Shur ninqan partiyaq. Tsayqa kaykan Egipto nacionlächömi. [8] Tsaychömi mandaqnin rey Agagta prësu tsariskir llapan soldädunkunatapis wanutsiyarqan. [9] Agagtami itsanqa wanutsiyarqantsu. Tsaynöpis manami wanutsiyarqantsu wera kaqtaqa üshatapis, cabratapis, wäkatapis, torïtukunatapis, carnërutapis. Ni imankunatapis alli kaqkunataqa manami rupatsiyarqantsu. Uyu kaqkunatami itsanqa llapanta wanutsiyarqan.

Saúl rey kananta Tayta Dios mana munanqan

[10] Tsaypitami Samuelta TAYTA DIOS nirqan: [11] "Pësakümi rey kananpä Saúlta churanqäpita. Manami ninqäkunata cumplishqatsu".

Tsaynö niptinmi Samuel pasaypa llakikur Tayta Diosta mañakur warat waqarqan. [12] Waraynin tutanami tsaka tsakalla Saúlwan tinkunanpä Samuel aywarqan. Aywaykaptinmi willayarqan Carmelman Saúl chaykur wankata ichïtsinqanta y tsaypitana Gilgalman aywanqanta.

[13] Tsaypita Samuel aywar Saúl kaqman chaykuptinmi Saúl nirqan: "Taytay, TAYTA DIOS yanapaykullä-shuy. Pay nimanqantaqa llapantami cumplishqä".

[14] Samuelnami nirqan: "Tsaynö kaptinqa ¿imanirtä üshakunawan cabrakuna waqaykämunqanta y törukuna müyaykäyämunqanta wiyaykä?"

[15] Saúlnami nirqan: "Waqamuq üshakuna, cabrakuna y müyämuq törukunaqa amalecita runakunapami

---

º **15.4** Saúl kawanqan witsanmi Israel nación jukllaylla kaptinpis ishkay parti kanqanta niyarqan. Norti kaq partipa jutinmi karqan Israel y sur kaq partipa jutinmi Judá karqan.
† **15.1** 1Sam. 10.1. † **15.2** Éxo. 17.8-14; Deut. 25.17-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykan. Allinnin kaq üshakunata y
törukunatami soldädukuna apayä-
mushqa sacrificiuta TAYTA DIOSPÄ
rupatsiyänäpä. Tsaypita wakin kaq-
taqa llapantami wanutsiyashqä".
16 Tsaymi Samuel nirqan: "TAYTA
DIOS shipshi imata nimanqantapis
kanan willanäpä ¡upälla kay!"
Tsaynö niptinmi Saúl nirqan: "Tay-
tay, mä willaykallämay".
17 Tsaymi Samuel nirqan: "Mana
väliq kanqaykita yarpaptikipis TAYTA
DIOSMI churashushqayki Israel
nacionpa mandaqnin rey kanaykipä.
18 Tsaymi jutsasapa kayanqanpita
amalecita runakunata uywanku-
natawan llapanta ushakätsinay-
kipä TAYTA DIOS kachashushqayki.
19 Tsaynö nikäshuptikiqa ¿imanirtä
pay nishunqaykita rurashqaykitsu?
¿Imanirtä TAYTA DIOSTA ajanätsir
amalecita runakunapa imaykantapis
apamushqayki?"
20 Saúlnami nirqan: "TAYTA DIOS
nimanqantaqa llapantami rurashqä.
Amalecita runakunapa mandaqnin
rey Agagllatami prësu apamushqä.
Tsaypita kaqtaqa llapantami wanu-
tsishqä. 21 Pelyaq aywaqkunami
itsanqa allinnin kaq üshata, cabrata
y wäkatapis apayämushqa TAYTA
DIOSTA adorar Gilgalcho sacrificiuta
rupatsiyänäpä".
22 Samuelnami nirqan: "TAYTA DIOS
¿mayqantatä munan: sacrificiukunata
rupatsinantsiktaku o pay ninqanta
cäsukunantsiktaku?
"Sacrificiuta rupatsinqantsikpi-
tapis mas alli kaykan payta
cäsukunqantsikmi.
Tsaynöpis carnërupa wiranta
rupatsinqantsikpita mas alli
kaykan pay ninqanta chaski-
kunqantsikmi.†
23 Diosta mana cäsukuq runaku-
naqa brüjunömi kayan.
Mana wiyakuq runakunaqa ïdu-
lukunata adoraqkunanömi
kayan.
TAYTA DIOSTA mana cäsukun-
qaykipitami qamtapis kanan
cäsushunkinatsu.
Tsaymi rey kaykanqaykipita jipi-
shunki".

**Perdonananpä Samuelta
Saúl ruganqan**

24 Tsaynö niptinmi Saúl nirqan:
"¡Rasunpami jutsata rurashqä! Runa-
kuna niyanqanta cäsurmi TAYTA DIOS
nimanqantapis ni qam yätsimanqay-
kitapis cäsushqätsu. 25 Tsaynö jutsata
ruranqäpita perdonaykallämay. TAYTA
DIOSTA adoraq aywaptï compañamay".
26 Samuelnami nirqan: "Qamwanqa
manami aywashätsu. TAYTA DIOS
nishunqaykita manami cäsukushqay-
kitsu. Tsaynöpis TAYTA DIOS manami
munannatsu Israel nacionpa mandaq-
nin rey kanaykita".
27 Samuel aywakur tumaykaptinmi
tünicanpa kuchunpita Saúl aptakur-
kurqan. Tsaycho tünican rachiptinmi
28 Samuel nirqan: "Tünicäta rachir
pedäzuta jipinqaykinöllami qamtapis
TAYTA DIOS Israel nacionpa mandaq-
nin rey kanqaykipita jipishushqayki.
Rey kananpäqa qampita mas alli
runatanami churanqa. 29 Ninqätaqa
rasunpaypami TAYTA DIOS cumplinqa.
Israel runakunata kuyaq Tayta Diosqa
manami llullakuntsu. Payqa manami
runatsu llullakunanpäqa".
30 Saúlnami nirqan: "Jutsatami
rurashqä. Tsaynö kaptinpis TAYTA
DIOSTA adoraq aywaptï compañamay.
Noqawan mana aywaptikiqa mayor
runakunawan wakin runakunapis
¿imatarä yarpäyanqa?"
31 Tsaynö rugaptinmi Samuelqa
Saúlwan aywarqan. Chaykurmi TAYTA
DIOSTA Saúl adorarqan.

† **15.22** Prov. 21.3; Ose. 6.6; Amós 5.22-24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Rey Agagta Samuel wanutsinqan

32 Tsaypitanami Samuel nirqan:
“Amalecita runakunapa mandaqnin
rey Agagta apayämuy”.
Apapäyaptinmi manana wanunanpä
kanqanta yarpar rey Agag kushishqa
aywarqan. 33 Chaykuptinmi Samuel
nirqan: “Warmikunapa wamrankunata
wanutsiptiki wamraynaq rikakuyan-
qannömi kanan qampa mamaykipis
wamraynaq rikakunqa”.
Tsaynö nirmi TAYTA DIOSPA ñöpan-
cho rey Agagta Samuel wanuskatsir
ichik ichik roqurqan.
34 Tsaypita Ramáman Samuel aywa-
kuptinmi Saúlpis Gabaaman kutikur-
qan. 35 Tsaypitaqa Saúlwan Samuel
mananami imaypis tinkuyarqannatsu.
Rey kananpä Saúlta churanqanpita
TAYTA DIOS pësakuptinmi Samuel
pasaypa llakikur waqarqan.

Rey kananpä Davidta akranqan

16 1 Tsaypitanami Samuelta
TAYTA DIOS nirqan: “¿Imay-
yaqtä Saúlpä llakikur waqanki? Payqa
manami Israel runakunapa mandaq-
nin rey kanqanatsu. Waqanaykipa ran-
tinqa carnërupa waqranman aceitita
wiñakurkur Beléncho kaykaq Isaí-
man[p] ayway. Paypa juk tsurintami rey
kananpä akrashqä”.
2 Tsaynö niptinmi Samuel nirqan:
“¡Kananqa! ¿Imatatä rurashä? ¡Juk
reyta churanäpä aywanqäta musyay-
kurqa Saúl wanutsimanqachi!”
Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nirqan:
“Juk ternërata qatikurkur ayway. Pipis
tapushuptikiqa: ‘Tayta Diospä sacri-
ficiuta rupatsiqmi aywaykä’ ninki.
3 Chaykur Isaíta pushanki sacrificiuta
rupatsinaykipä kaqman. Tsaychömi
mayqan tsurintapis rey kananpä
akranqäta rikatsiptï umanman aceitita
wiñapanki”.
4 Tsaymi TAYTA DIOS ninqannölla
Belén markaman Samuel aywarqan.
Belénman chaykuptinmi mayor runa-
kuna payta chaskiyänanpä yarqamur
mantsakashqa tapuyarqan: “¿Taytay,
imaqtä shamushqayki?”
5 Tsaynö niptinmi Samuel nirqan:
“TAYTA DIOSTA adoraqmi shamushqä.
Qamkunapis purificakuskir sacrifi-
ciuta rupatsinantsikpä shäyämuy”.
Tsaynö nirmi Isaíta y tsurinkunata
yakuwan purificaskir sacrificiuta rupay-
kätsinqanman aywayänanpä nirqan.
6 Chaykuyaptinnami Isaípa tsu-
rin Eliabta rikaykur shonqullancho
Samuel nirqan: “Paytami Tayta Dios
akrashqa kanqa rey kananpä”.
7 Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: “Buen
mözu kanqanpita y jatun kanqanpita
akranqäta ama yarpaytsu. Manami
paytatsu akrashqä. Buen mözu kan-
qanpita alli runa kanqanta runakuna
yarpäyaptinpis noqaqa manami buen
mözu kanqanpitatsu pitapis akrä,
sinöqa alli shonquyuq kanqanpitami”.
8 Tsaypitami tsurin Abinadabta
Samuelpa ñöpanman Isaí pusharqan.
Payta rikaykurmi Samuel nirqan:
“Paytapis TAYTA DIOS manami akrash-
qatsu”.
9 Tsaynö niptinmi tsurin Samatana
Isaí pusharqan. Tsaymi Samuel nirqan:
“Paytapis TAYTA DIOS manami akrash-
qatsu”.
10 Tsaynöllami qanchis tsurinkunata
Isaí pusharqan. Paykunata rikaykurmi
Samuel nirqan: “Pushamunqayki tsu-
rikikunata mayqantapis TAYTA DIOS
manami akrashqatsu”.
11 Tsaymi Samuel tapurqan: “¿Tsay-
llaku llapan tsurikikuna?”
Isaínami nirqan: “Taytay, tapshi kaq
tsurillänami üshata mitsikuykan”.
Samuelnami nirqan: “Payta ras
qayatsimuy. Pay manarä chämuptinqa
manami mikushunrätsu”.

[p] **16.1** Wakin traduccionkunachöqa *Jeséman* niyanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Tsaynö niptinmi tapshi tsurin
Davidta Isaí qayatsirqan. Pay kar-
qan kuyayllapä buen mözumi kar-
qan. Chaykuptinmi Samuelta TAYTA
DIOS nirqan: “Paytami akrashqä. Rey
kananpä umanman aceitita wiñapay”.
13 Tsaymi rey kananpä wawqinkunapa
ñöpancho Davidpa umanman aceitita
Samuel wiñaparqan. Tsaypita patsami
TAYTA DIOSPA Espïritun Davidta
shumaq yanaparqan. Nirkurnami
Samuelqa Ramá markaman kutikurqan.

Arpata David tukanqan

14 Tsay witsanmi TAYTA DIOSPA
Espïritun Saúlpita yarqushqa kar-
qan. Tsaymi juk *supayta TAYTA DIOS
kachaptin Saúlqa pasaypa löcuyar
purirqan. 15 Tsaymi yanapaqnin runa-
kuna Saúlta niyarqan: “Taytay, Tayta
Dios kachamunqan supaymi löcu-
yaykätsishunki. 16 ¿Alliku kanman
pillatapis arpa tukaqta ashiyämuptï?
Paymi Tayta Dios kachamunqan supay
löcuyätsishuptiki tukapäshunki. Tsay-
nöpami löcuyanqaykipita alliyanki”.
17 Tsaymi yanapaqnin runakunata
Saúl nirqan: “Tsaynö kaptinqa ras
aywar alli tukaqta apayämuy”.
18 Tsaynö niptinmi juk yanapaqnin
nirqan: “Belén markacho Isaípa tsurin-
tami arpata shumaq tukaqta rikashqä.
Tsay jövinqa pelyaytapis manami
mantsarintsu. Imatapis manami llutа-
llaqa parlantsu y buen mözumi kay-
kan. Paytaqa TAYTA DIOSMI yanapan”.
19 Tsaynö niptinmi Isaíman kachakur
Saúl nirqan: “Isaíta niyay üsha mitsiq
tsurin Davidta kachamunanpä”.
20 Tsaymi Isaíqa tsurin Davidta Saúl
kaqman kacharqan juk cabrata jan-
charkatsir, vïnu puritsikunan qaraman
vïnuta wiñaparkur y tantata ashnu-
man chaqnaparkur. 21 Tsaynöpami Saúl
kaqman David chaykur mandanqanta
rurarqan.

Saúlmi Davidta kuyarnin arman
puritsiq kananpä churarqan. 22 Tsaymi
Saúl kachakurqan Isaíta kaynö niyä-
nanpä: “Tsuriki Davidqa shonqunpä-
nöshi. Tsayshi qamta rugakamushunki
kachapaykunaykipä”.
23 Tsaynöpis Tayta Dios kachamun-
qan supay Saúlta löcuyätsiptinmi
arpanta David tukapaq. Tukapaptinmi
Saúl alliyaskir añawna kakuq.

Israel runakunata Goliat wajupanqan

17 1 Tsaypitanami filisteo soldä-
dukuna Soco markacho Israel
runakunawan pelyayänanpä qorikä-
yarqan. Tsaymi Efes-damimcho cam-
pamentunkunata rurayarqan. Efes-
damimqa Soco y Azeca markakunapa
lindërunchömi karqan. Socuqa Judá
trïbu runakuna täyanqan kaqchömi
karqan. 2 Rey Saúlnami Israel nación
soldädukunawan Ela pampaman
qorikäyarqan filisteo runakunawan
pelyayänanpä. 3 Filisteo runakunapa
campamentunkunami wak tsimpa
jirkacho karqan. Y Israel runakunapa
campamentunnami kay tsimpa jirka-
cho karqan. Ishkan jirkakunapa chaw-
pinchömi juk pampa karqan.
4 Filisteo soldädukunapa campa-
mentunpitami juk soldädu cäsi kimsa
metru tamäñu yarqamurqan. Jutinmi
karqan Goliat. Payqa Gat markapi-
tami karqan. 5 Goliatpaqa cascunpis
chalëcunpis broncipitami karqan. Tsay
chalëcuqa pitsqa chunka pitsqa (55)
kïlumi lasarqan. 6 Tsaynöpis chaki
senqa tsapaqninpis lanzanpis bron-
cipitami karqan. 7 Lanzanpa chakin-
pis telarpa awa qorikunannö rakumi
karqan. Tsay lanzanpa puntancho
fiërruqa soqta kïlumi lasarqan. Pelyaq
aywaptinnami yanapaqninpis escüdun
aptashqa puntanta aywaq.
8 Tsaycho Israel soldädukunata waju-
parmi Goliat nirqan: “¿Imapätä pelyaq
atskaq shäyämushqayki? Noqaqa
filisteo runami kä. Qamkunaqa Saúlpa
sirviqninmi kayanki. Noqawan pelya-
nanpä allin kaq chöluta akrayämuy.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Qamkunapa soldäduyki vincimaptinqa llapäkunami munaynikikunacho
kayäshä. Noqa vinciptïqa qamkunami noqakunapa munaynïkunacho
kayanki. 10 Israel soldädukuna, qamkunatami kanan junaq nï: ¡Alli chölu
karqa mayqaykipis pelyaq shayämuy!"
11 Filisteo runa tsaynö ninqanta
wiyaykurmi Saúl y llapan Israel runakuna pasaypa mantsariyarqan.

Soldädukuna juntaraykäyanqanman David chanqan

12 Saúl mandanqan witsanmi Belén-
cho Isaí[q] jutiyuq juk awkin tarqan.
Paypami puwaq tsurinkuna karqan.
Juk tsurinpa jutinmi karqan David.
13 Isaípa kimsa kaq mayor tsurinku-
napa jutinkunami karqan Eliab, Abi-
nadab y Sama. Paykunaqa poqushqa
jövinna karmi Saúlwan guërraman
aywayarqan. 14 Davidqa tapshi kaq
tsurinmi karqan. Kimsa kaq mayor
tsurinkunami Saúlwan guërraman
aywashqa kayarqan. 15 Davidnami Saúl
kaqman imaypis aywaq wawqinkunata
watukaq. Tsaypitami Belénman kutiq
taytanpa üshankunata mitsinanpä.
16 Goliatnami chusku chunka (40)
junaq tutapapis tardipapis achäquita
ashipaq.
17 Juk junaqmi tsurin Davidta
Isaí nirqan: "Campamentucho kay-
kaq wawqikikunata watukaq ayway
chunka tantata y ishkay chunka kïlu
trïgu kamtsata apakurkur. 18 Tsaynöpis
soldädukunapa capitanninpä chunka
quësukunata apay. Wawqikikuna alli
kaykäyanqanta musyanäpä imallan-
kunatapis apamunki. 19 Paykunami
Saúlwan y Israel mayinkunawan Ela
pampacho kaykäyan filisteo runaku-
nawan pelyayänanpä".
20 Taytan tsaynö niptinmi Davidqa
waraynin tuta tsaka tsakalla üshan-
kunata paytakuskir wawqinkunapä
mikuyta apar aywarqan. Chänanpämi
Israel soldädukuna filisteo soldädu-
kunawan pelyayänanpä büllata rurar
yarquykäyänä. 21 Tsaymi Israel soldä-
dukunawan filisteo soldädukuna frenti
frenti churanakuyarqan. 22 Tsayman
David chaykurmi täpakuqta qepinta
paytakuykur soldädukuna kaqman
cörrilla aywarqan wawqinkuna imanö
kaykäyanqantapis rikaq. 23 Wawqinku-
nawan David parlaykaptinmi filisteo
soldädukunapita Goliat yarqamurqan.
Imaypis achäquita ashipanqannölla
Israel soldädukunata achäquita ashi-
panqantami David wiyarqan.
24 Goliatta rikaykurmi Israel soldä-
dukuna pasaypa mantsarir campamen-
tunkunaman qeshpiyarqan. 25 Tsay-
chömi Davidta niyarqan: "¿Rikashqay-
kiku achäqui ashipämaqnintsik runa
manakaqman churamanqantsikta?
Pipis tsay runata vinciq kaqtaqa rey
Saúlshi imaykatapis kamaripanqa.
Tsaynöpis warmi tsurinwanshi
tätsinqa y castankunatapis manashi
impuestuta cobranqanatsu".
26 Tsaynö niyanqanta wiyaykurmi
tsaycho kaykaq wakin runakunata
David tapurqan: "¿Imatä kanqa Israel
runakunata achäqui ashipaq filisteo
runata wanutsiqpä? ¡Pitä tsay jutsa-
sapa runa imayyaqpis kawaq Tayta
Diospa soldädunkunata achäquita
ashipar manakaqman churananpä!"
27 Tsaymi puntata niyanqannölla
soldädukuna Davidta yapay niyarqan.
28 Runakunawan David tsaynö parlay-
kaqta wiyaykurmi mayor wawqin Eliab
ajaparnin nirqan: "¡Imaqtä kayman sha-
mushqayki! Jirkacho wallkalla üshan-
tsikta ¡piwan jaqiykurtä shamushqayki!
Musyämi malgeniu kaynikiwan llutanta
yarpar pelya rikäkuq shamunqaykita".
29 Tsaymi David nirqan: "¿Imatatä
mana allita rurashqä? ¿Mananaku
imallatapis parlarküman?"

[q] **17.12** Wakin traduccionkunachöqa *Jesé* niyanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

30 Tsaynö nirmi wawqinpita jukläman witiykur wakintapis tapukur nirqan: “Taqay runata vinciq kaqqa ¿imatatä chaskinqa?”

Tsaynö tapukuptinmi wakinkuna niyanqannölla paykunapis niyarqan. 31 Tsaynö tapukunqanta willayaptinmi Davidta Saúl qayatsirqan.

Goliatta David wanutsinqan

32 Tsaymi Saúl kaqman aywaykur David nirqan: “Taytay, taqay filisteo runata ama pipis mantsatsuntsu. Noqami paywan pelyaq aywashä”.

33 Tsaynö niptinmi Saúl nirqan: “Tsay filisteutaqa manami wanutsiyta kamäpakunkitsu. Qamqa wamrallarämi kanki. Payqa chölullarä kanqanpita patsami soldädu kar guërrakunallacho purishqa”.

34 Tsaynö niptinmi David nirqan: “Taytäpa üshankunata mitsikuptï leonpis o ösupis shamur üshäta apaptinmi 35 taripaykur shiminpitapis qechuq kä. Tsaycho tikrapämaptinpis quijädapita tsariykurmi maqaykar wanutsiq kä. 36 Imayyaqpis kawaq Tayta Diospa soldädunkunata taqay jutsasapa filisteo runa achäquita ashipar manakaqman churanqanpitami leontapis ösutapis wanutsinqänölla paytapis wanutsishä. 37 Leonpita y ösupita TAYTA DIOS salvamanqannöllami taqay filisteo runapa makinpitapis salvamanqa”.

Tsaymi Saúl nirqan: “Hïju, tsaynö kaptinqa ayway ari. Taqay runata wanutsinaykipä TAYTA DIOS yanapaykulläshuy”.

38 Tsaynö nirmi broncipita rurashqa cascuta y chalëcuta Davidta jatitsirqan. 39 Tsaypitanami espädata tseqllanman jatikurkur Davidqa puriyta qallaykurqan. Puriyta mana puëdirmi Saúlta nirqan: “Imaypis mana jatikushqa karmi kay jatitsimanqaykiwanqa puriyta puëdïtsu”.

Tsaynö nirmi llapan jatitsinqankunata llushtikurqan. 40 Nirkurmi raqrapita pitsqa qollushkunata pikshanman wiñarkur tukruntawan warakanta aptakurkur Goliatwan pelyaq aywarqan.

41 Tsaynö aywaptinmi Goliatpis Davidwan pelyananpä yarqamurqan. Goliatpa ñöpantanami yanapaqnin yarqurqan escüdun aptashqa. 42 Kuyayllapä jövin kanqanta rikarmi Davidta manakaqman churar 43 Goliat nirqan: “¿Allqu kanqätaku yarpanki tukruykiwan shamunaykipä?”

Tsaynö nirmi diosninkunapa jutinkunata joqarir Davidta maldicionarqan. 44 Tsaymi nirqan: “¡Mä, runa karqa shamuy! ¡Kanan wanuskatsirmi wiskurkuna y munti uywakuna mikuyäshunaykipä jitaskishayki!”

45 Tsaynö niptinmi David nirqan: “Qamqa espädaykiman y lanzaykiman yärakurmi wanutsimayta yarpaykanki. Noqami itsanqa Israel soldädukunapa mandaqnin munayyuq TAYTA DIOSMAN yärakur shamushqä. Paytami manakaqman churashqayki. 46 Kananmi TAYTA DIOS makïman churamushushqayki wanuskatsirniki kunkaykita roqunäpä. Tsaynöllami soldädu mayikikunapa ayankunapis wiskurkunawan munti uywakuna mikuyänanpä jitaräyanqa. Tsaynöpami maytsaychöpis runakuna musyayanqa Israel runakunata yanapaq Tayta Dios llapanpä munayyuq kanqanta. 47 Tsaynöllami kaycho qorikashqa kaykaq runakuna musyayanqa espädaynaqlla lanzaynaqlla TAYTA DIOS yanapamaptin vincinqäta. TAYTA DIOS favornïkuna karmi qamkunata ushakätsiyänäpä makïkunaman churayämushushqayki”.

48 Davidta atacananpä Goliat aywaptinmi Davidpis cörrilla aywarqan atacananpä. 49 Pikshanpita rumita jipiskirmi juk makilla Goliatta urkuncho warakaskirqan. Tsaymi urkuncho rumin jatipakushqa uksikaypa patsaman ishkiskirqan. 50 Espädan mana

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykaptinpis juk warakayllachömi filisteo runata David wanutsirqan.
51 Ishkiskiptinnami Davidqa cörrilla aywar Goliatpa espädanta jipiskir tsay espädawan wanuskatsirqan. Tsaypitanami kunkanta roqurir umantapis jipirqan.

Filisteo soldädukunata vinciyanqan

Allinnin kaq soldädunta wanutsinqanta rikaykurmi filisteo soldädukuna qeshpir aywakuyarqan. 52 Tsaymi Israel y Judá soldädukuna büllata rurarnin Gat y Ecrón markakunayaq qati qatiykur wanutsiyarqan. Tsaymi Saaraimpita hasta Gat y Ecrón markakunaman aywaq nänikunacho filisteo soldädukunapa ayankuna jitaräyarqan.
53 Qatikachäyanqanpita Israel runakuna kutiykurmi filisteo runakunapa campamentunpita imaykankunatapis apakuyarqan. 54 Davidnami Goliatpa armankunata kikinpa toldun rurinman churarqan. Goliatpa umantami itsanqa Jerusalénman aparqan.
55 Filisteo runata David wanutsiq aywaptinmi soldädukunapa capitannin Abnerta Saúl tapurqan: "¿Pitä tsay jövinpa taytan?"

Abnernami nirqan: "Taytay, manami musyätsu pï taytan kanqantapis".
56 Tsaymi Saúl nirqan: "Ayway, kikinta tapumuy".
57 Goliatpa umanta janchashqa David kutiykämuptinmi Abner pusharqan Saúl kaqman. 58 Saúlnami Davidta tapurqan: "Jövin, ¿pipa tsurintä kanki?"

Davidnami nirqan: "Taytay, noqaqa Belén markacho taq Isaípa tsurinmi kä".

Jonatánwan David jurarnin amistäta rurayanqan

18 1 Saúlwan parlayta ushaskirmi Davidqa Saúlpa tsurin Jonatánwan reqinakuyarqan. Amïguta ruraskirmi selläma kuyanakuyarqan.
2 Tsay junaqpitami Davidta yanapaqnin kananpä Saúl churarqan. Tsaymi munarqantsu taytan kaqpa kutinanta.
3 Jonatánwan Davidqa alläpa kuyanakurmi imaypis mana dëjanakuyänanpä jurarnin amistäta rurayarqan.
4 Nirkurnami Jonatánqa jatiranqan cäpanta, tünicanta, espädanta, flëchanta y cinturonnintapis Davidta qararqan.
5 Imatapis rurananpä mandanqanta David ruraptinmi soldädukunapa capitannin kananpä Saúl churarqan. Tsaymi llapan soldädukuna y Saúlpa yanapaqninkunapis pasaypa kushikuyarqan.

Davidta Saúl chikinqan

6 Goliatta David wanutsinqanpita soldädukuna kutiyaptinmi Israel markakunapita warmikuna tamburninkunata y panderëtankunata tukarnin cantaraykar y tushuraykar rey Saúlta chaskiyänanpä kushishqa yarquyarqan. 7 Warmikunami tushurnin cantar niyarqan: "Saúlmi wanutsishqa juk waranqa (1,000) runakunata. Davidnami chunka waranqa (10,000) runakunata wanutsishqa".†
8 Tsaynö cantayanqanta wiyarmi pasaypa ajanar Saúl nirqan: "Davidpämi chunka waranqa runakunata wanutsinqanta niyan y noqapänami juk waranqallata wanutsinqäta niyan. ¡Kananqa rey kananpä churayänallannami pishin!"
9 Tsay junaqpitami Saúlqa Davidta chikir qallaykurqan.
10 Tsaypita waraynin junaqnami palaciucho David imaypis arpata tukanqannö tukapaykaptin Tayta Dios kachanqan *supay Saúlta pasaypa löcuyätsirqan. Tsaymi aptaraykanqan lanzawan 11 Davidta wanutsiyta munar jitapuykurqan. Cada jitaycho David

† **18.7** 1Sam. 21.11; 29.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kinkishaykuptinmi ishkay kuti lanzanta jitarpis chätsirqantsu.
12 Saúlta yanapananpa rantin
Davidtana TAYTA DIOS yanapaptinmi
Saúlqa Davidta pasaypa mantsarqan.
13 Tsaymi läduncho kananta manana
munarnin juk waranqa (1,000) soldädukunapa capitannin kananpä Davidta
churarqan. Tsaymi Davidqa maypapis pelyananpä aywar soldädukunata
pusharqan. 14 Pelyaq maypa aywaptinpis TAYTA DIOSMI Davidta yanapaq.
15 Tsayta musyaskirmi Saúlqa Davidta
masrä chikirqan. 16 Israel y Judá soldädukunami itsanqa Davidta kuyayarqan
maypa aywarpis alli pusharaptin.

Tsurinwan Davidta Saúl tätsinqan

17 Juk junaqmi Davidta Saúl nirqan:
"Mayor tsurï Merabwanmi qamta
tätsiyta munaykä. Alli chölu kanqaykita musyanäpä filisteo runakunawanrä mana mantsariypa pelyay".
Saúlqa yarparqan kikin wanutsinanpa rantin filisteo runakuna wanutsiyänanta munarmi.
18 Tsaynö niptinmi David nirqan:
"Taytay, imaynaq runapa tsurin kaykarqa ¡imanöpatä qampa mashayki
käman!"
19 Mashan kayta mana munaptinmi
David majatsakänanpä kaq tiempu
chämuptin Mehola markapita Adriel
ninqan runawan tsurin Merabta Saúl
tätsirqan. 20 Tsaypitanami Saúlpa jukaq
tsurin Micalna Davidta kuyakurkurqan. Tsayta musyaykurmi Saúl kushikurnin 21 yarparqan tsurinwan tätsiq
tumpalla filisteo runakunapa makinman Davidta entregananpä kanqanta.
Tsaymi Davidta nirqan: "Kananmi
itsanqa rasunpa mashä kanki".
22 Tsaynöpis yanapaqninkunatami
Saúl nirqan: "Kikillanta qayaykur
Davidta niyay: 'Rey Saúlqa kuyashunkimi. Tsaynöllami noqakunapis qamta
kuyayä. Tsaynö kaykaptinqa mashan
kanaykipä juklla yaykuy' ".
23 Tsaymi Davidman aywaykur
yachatsinqannölla Saúlpa yanapaqninkuna niyarqan. Davidnami nirqan:
"¿Imanirtä qamkuna tsaynö yarpäyanki? Imaynaq kaykarqa reypa
mashan manami kämantsu".
24 Tsaynö niptinmi Saúlpa yanapaqninkuna kutiykur David ninqankunata
willayarqan. 25 Tsaymi filisteo runakuna Davidta imanöpapis wanutsiyänanta munar yanapaqninkunata Saúl
nirqan: "Davidta niyay: 'Tsurinwan
tänaykipä Saúlqa manami päganaykita
munantsu, tsaypa rantinqa juk pachak
(100) filisteo runakunata wanuskatsir penqayninkunapa puntanpa jana
qaranta roquskir apamunaykitami
munan' ".
26 Tsay ninqankunata Saúlpa yanapaqninkuna Davidta niyaptinmi
awnirqan reypa mashan kayta. Tsaymi
jitapanqan junaq manarä chaptin
27 yanapaqnin runakunawan David
aywaykur ishkay pachak (200) filisteo
runakunata wanutsiyarqan. Mashan
kananpä awnishqa karmi tsay runakunapa penqayninpa jana qaranta
roquskir rey Saúlman aparqan. Tsaynöpami Davidta tsurin Micalwan Saúl
tätsirqan.
28 TAYTA DIOS yanapanqanta tantiyar y tsurin Micalpis Davidta pasaypa
kuyanqanta musyarmi 29 Saúlqa masrä
mantsarqan. Tsaymi wanunqanyaqpis
Davidta pasaypa chikirqan. 30 Filisteo runakuna pelyaq shayämuptinmi
wakin mandaq soldädukuna wanutsiyanqanpitapis mas atskata David
wanutsiq. Tsaymi pïmaypis payta alli
rikayaq.

Davidta Saúl wanutsiyta munanqan

19 1 Davidta imanöpapis wanutsiyänanpämi tsurin Jonatánta
y yanapaqninkunatapis Saúl nirqan.
Tsaymi Jonatánqa Davidwan kuyanakur 2 willarqan: "Taytämi imaykanöpapis wanutsishuynikita yarpaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Waray tuta tsaka tsakalla yarqur mayllamanpis pakakuy. 3 Pakaraykanqayki chakra ñöpanpa taytäwan yarqurmi tapushä qampä imata yarpanqantapis. Nirkurnami imata nimanqantapis willashayki".

4 Tsay ninqannöllami waränin tuta Jonatánqa Davidpa janan shärir taytanta nirqan: "Tayta, ¿imanirtä yanapashuqniki Davidta wanutsiyta munaykanki? Payqa manami imaypis contrayki shärishqatsu. Tsaypa trokinqa llapanchöpis yanapaykäshunkimi. 5 Wanuytapis mana mantsaypa Goliatta wanutsiptinmi filisteo runakunapita Israel runakunata TAYTA DIOS salvashqa. Goliatta vinciskiptinmi kikikipis kushikurqayki. Jutsaynaq kaykaptinqa ¿imanirtä Davidta wanutsiyta yarpanki?"

6 Jonatán ninqankunata tantiyakurmi Saúl nirqan: "Rasunpapis Davidta manami wanutsïmantsu. Payta mana wanutsinäpä TAYTA DIOSPA jutinchömi jurä".

7 Tsaypitanami Jonatánqa Davidta qayaykatsir taytan ninqankunata willarqan. Nirkurnami taytan kaqman pushaptin ñöpata yanapanqannö Saúlta yapay David yanaparqan.

8 Yapay guërra kaptinmi soldädunkunata pushakurkur filisteo runakunawan pelyaq David aywarqan. Tsaycho mantsariypä atacayaptinmi filisteo runakuna qeshpir aywakuyarqan.

9 Tsaypita juk junaqnami wayincho lanzan aptashqa Saúl kaykaptin TAYTA DIOS kachanqan *supay yapay löcuyätsirqan. Tsaymi David arpata tukaykaptin 10 wanutsiyta munar lanzanta Saúl jitaykurqan. David witiskiptinmi lanza päsar pirqaman jatikaskirqan. Tsaymi jinan höra David qeshpir aywakurqan.

11 Tsaymi soldädunkunata Davidpa wayinman kachar Saúl nirqan: "Wayinpita mana qeshpinanpä ras aywar täpayay. Patsa waraskiptin wayinpita yarqaykämuqta ras wanutsiyanki".†

Taytan tsaynö ninqanta musyaskirmi Davidta warmin Mical nirqan: "Kanan paqas mana qeshpiptikiqa waray junaq wanutsishunkimi".

12 Tsaynö nir waskawan warkuypa ventänapa yarpuskatsiptinmi Davidqa qeshpir aywakurqan. 13 Micalnami wayincho kaykaq juk ïduluta Davidpa cämanman punuykatsirqan. Cabra aqtsapita awashqa jawnata ïdulupa umanman churapaskirmi qatarkurqan. 14 Tsaymi Saúl kachanqan soldädukuna Davidpa wayinman chäyaptin Mical nirqan: "Davidqa qeshyaykanmi".

15 Kutiykur David qeshyaykanqanta willayaptinmi Saúl yapay kachar nirqan: "¡Cämancho kaykaqta jipiskir wanutsinäpä kayman apayämuy!"

16 Tsaynö niptinmi soldädukuna aywar Davidpa cämancho tariyarqan cabra aqtsapita awashqa jawnan jawnakushqa ïdulu jitaraykaqta. 17 Tsaynö tariyanqanta willayaptinmi Micalta qayaykatsir Saúl nirqan: "Conträta qeshpiskatsir ¿imanirtä llullapämashqayki?"

Tsaymi Mical nirqan: " 'Wanuskatsishaykimi' nimaptinmi qeshpinanpä kachashqä".

18 David qeshpirmi Ramá markaman aywar Samuel kaqman charqan. Tsaychömi llapan ima päsanqantapis Samuelta willarqan. Tsaymi Naiot markacho täyänanpä ishkan aywakuyarqan. 19 Ramá markapa cercan Naiotcho David kaykanqanta willayaptinmi 20 soldädunkunata Saúl kacharqan prësu tsariyämunanpä. Naiotman chaykurmi soldädukuna tariyarqan Samuelwan wakin profëtakunapis Diospa willakuyninta willakuykäyaqta. Tsaymi Tayta Diospa Espïritun

† **19.11** Sal. 59.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

parlatsiptin tsay soldädukunapis Diospa willakuyninta willakur qallaykuyarqan.

21 Tsaynö päsanqanta musyaskirmi wakin soldädukunatana Saúl kacharqan. Tsaymi paykunapis wakinkunanölla willakur qallaykuyarqan. Soldädunkunata kimsa kutina Saúl kachaptinpis tsaynöllami päsarqan. 22 Tsaymi kikin Saúlna Ramáman aywarqan. Secú ninqancho jatun pözuman chaykurmi runakunata tapukurqan Samuelpä y Davidpä. Tapukuptinmi willayarqan Ramá cercan Naiot markacho kaykäyanqanta. 23 Naiotman aywaykaptinmi Tayta Diospa Espïritun Saúltapis parlatsirqan. Tsaymi Naiotman chanqanyaq Diospa willakuyninta willakuraykar aywarqan. 24 Chaykurmi Tayta Diospa willakuyninta willakurnin latsapanta llushtikuskir tsay junaq y tsay paqas Samuelpa ñöpancho qallapächulla jitararqan. Tsaypita patsami runakuna niyan: "¿Saúlpis Tayta Diospa profëtannaku?"[r]

Davidta Jonatán yanapanqan

20 1 Tsaypitanami Ramá cercan Naiot markapita David qeshpir Jonatán kaqman chaykur nirqan: "¿Ima jutsatatä rurashqä? ¿Imachötä taytaykita ajanätsishqä wanutsimayta munananpä?"

2 Jonatánnami nirqan: "¡Manami wanutsishunkitsu! Taytäqa imata rurananpä kaqtapis willamanrämi. Wanutsishuynikita munarqa ¿imanirrä willamashqatsu? Payqa manami wanutsishunkitsu".

3 Davidnami nirqan: "Kuyanakunqantsikta musyarmi llakikunaykita mana munar taytayki willashushqaykitsu. Tayta Diospis musyanmi awja puntallapana qeshpimunqäta".

4 Tsaynö niptinmi Jonatán nirqan: "Tsaynö kaptinqa qamta yanapanäpä ¿imatatä ruräman?"

5 Tsaymi David nirqan: "Waraymi llullu killa fiesta kanqa.[†] Tsay fiestachöqa imaypis taytaykiwanmi mësacho jamakuq kä. Warayqa manami fiestaman aywashätsu. Tsaypa trokinqa chakraman aywaykurmi warantin tardiyaq pakaräshä. 6 Fiestacho taytayki noqapä tapushuptikiqa ninki: 'Belénchöshi castankuna cada wata fiestata rurar sacrificiuta rupatsiyan. Tsayman aywananpämi permïsuta mañakamashqa'. 7 'Allimi aywashqa' nishuptikiqa manami mantsarishänatsu. Ajaptinmi itsanqa qampis musyanki rasunpa wanutsimayta munanqanta".

8 Mastami David nirqan: "Imaypis yanapanakunapämi TAYTA DIOSPA ñöpancho *pactuta rurashqantsik. Tsaymi kanan rugä jutsata rurashqa kaptïqa kikiki wanutsimänaykipä. Ama taytaykimanqa apamaytsu".

9 Jonatánnami nirqan: "¡Tsaykunata ama yarpaytsu! Taytä wanutsishunaykipä yarpanqanta musyarqa imanöpapis willashaykimi".

10 Tsaymi David nirqan: "¿Pirä willamanqa taytayki imatapis ajar nishunqaykita?"

11 Jonatánnami nirqan: "Aku chakrapa aywashun".

Tsaynö nirmi ishkan aywayarqan. 12 Chakraman chaykurnami Jonatán nirqan: "Yärakunqantsik TAYTA DIOSPA jutinchömi awnï taytä imata yarpanqantapis waray o warantin kaynö höra qamta musyatsinäpä. Qampä mana ajanaptinqa jukllami willatsimushayki. 13 Tsaynöpis ajar contrayki parlaptinqa ayqikunaykipämi willatsimushayki. Mana

[r] **19.24** Unay Israel runakuna tsaynö niyaq juk runa o juk warmi imaypis mana ruranqanta ruraptinmi. Tsaynöllami kaykan 1Sam. 10.11-12 versïculukunachöpis.
[†] **20.5** Núm. 28.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

willakatsimuptïqa TAYTA DIOS castigamätsun. Taytäta yanapanqannölla qamtapis TAYTA DIOS yanapaykullämanki.

14 Mastami Jonatán nirqan: "Kawaykaptïräqa TAYTA DIOS kuyapäshunqaykinö noqatapis kuyapaykallämanki. 15 TAYTA DIOS contraykikunata ushakätsiptinpis castäkunata kuyapaykullanki. 16 Llapan contrayki kaqtaqa TAYTA DIOS juzgar chipyaq ushakätsitsun".

Tsaynö nirmi Davidwan Jonatán pactuta rurayarqan awninakuyanqanta imaypis cumpliyänanpä.† 17 Tsaypitami Davidta pasaypa kuyarnin imaypis mana jaqinakuyänanpä yapay awninakuyarqan.

18 Tsaymi Jonatán nirqan: "Waray junaq llullu killa fiestacho mikuy höra jamakunqaykicho mana kaptikimi taytä watukashunki. 19 Warantin junaqna puntata pakakunqaykiman aywar Ezel rumi waqtallanman pakakunki. 20 Tsayman shamuykurmi yachakuq tumpalla kimsa kuti flëchamushä pakaraykanqayki kaqläman. 21 Tsaypitanami pushamunqä sirvimaqnïta tsay flëchamunqäkunata qorimunanpä nishä. 'Flëchakuna kaylächömi kaykan; tsayta qorimuy' niptïqa mana mantsariypa yarqamunki. TAYTA DIOSPA jutinchömi awnï imapis mana päsashunaykipä kanqanta. 22 'Mas washalächömi flëcha kaykan' niptïqa musyanki aywakunaykipä TAYTA DIOS munanqanta. 23 Kanan parlanqantsikta cumplinantsikpämi TAYTA DIOS testïgu kaykan".

24 Tsaymi willanakuyanqannölla David aywar pakakurqan. Waraynin junaq llullu killa kaptinmi fiestata rurar rey Saúl mikunanpä jamakurqan. 25 Costumbrin kanqannömi Saúlqa pirqa kaqläpa jamakurqan. Jonatánnami jamakurqan Saúlpa frentinman. Abnernami jamakurqan Saúlpa lädunman. David jamakunan kaqmi itsanqa jäkurqan. 26 Tsay junaqmi Saúl yarpayllancho nirqan: "Davidtaqa imallapis päsashqami kanqa. Tsaychi *impüru kar shamunrätsu".†

27 Waraynin junaqpis Davidta mana rikarmi Jonatánta tapur nirqan: "¿Imanirtä qäyanpis ni kananpis Isaípa[s] tsurin mikuq shamushqatsu?"

28 Jonatánnami nirqan: "Belénman aywananpämi permïsuta mañakamashqa. 29 Tsaychöshi castankuna sacrificiuta rupatsir fiestata ruraykäyan. Tsay fiestacho kananpäshi wawqin qayatsishqa. Tsaynöpis nimashqa tsayman aywaqnölla castankunata watukananpä kanqantami. Tayta, tsaynöpami mikuq shamushqatsu".

30 Tsaynö niptinmi Saúl pasaypa ajarnin nirqan: "¡*Supaypa wachaynin! Isaípa tsurinwan pasaypa kuyanakuyanqaykita ¿mana tantiyanqätaku yarpanki? Tsaynö karqa penqakuypämi kaykanki. Mamaykitapis penqakuymanmi churaykanki. 31 David kawanqanyaqqa manami imaypis rey kankitsu. ¡Maypitapis wanutsinäpä ras apamuy!"

32 Tsaymi Jonatán nirqan: "¿Ima jutsatatä rurashqa wanutsinaykipä?"

33 Tsaynö niptinmi pasaypa ajarnin tsurin Jonatán jananpa lanzanta Saúl jitaskirqan. Tsaynö ruraptinmi Jonatán tantiyarqan rasunpaypa Davidta wanutsiyta munanqanta. 34 Tsaymi pasaypa ajarnin mikuytapis jaqiriykur mësapita shäriskir aywakurqan. Davidpä tsaynö juraptinmi pasaypa llakikurqan.

35 Waraynin tutanami willanakuyanqannölla David pakaraykanqan kaqman Jonatán aywarqan. Tsayman

[s] **20.27** Wakin traduccionkunachöqa *Jesépa* niyanmi.
† **20.16** 2Sam. 9.1. † **20.26** Lev. 7.20-21; 15.1-33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywarmi juk sirviqnin jövinta pusharqan. 36 Tsaymi tsay sirviqninta nirqan: “Ayway flëchanqä flëchakunata qorimunaykipä”.

Tsaynö niptinmi tsay sirviqnin cörrirqan qorimunanpä. Tsaymi jövin jananpa flëcharqan mas washaqläman chänanpä. 37 Flëcha jitanqan kaqman chaykaptinnami Jonatán qayakur nirqan: “¡Mas washachörämi flëcha kaykan!”

38 Tsaypitanami Jonatán yapay nirqan: “¡Mana ichiypa juklla cörrir ayway!”

Niptinmi wätaynin qoriskamur flëchakunata Jonatánman aparqan. 39 Tsay sirviqninqa imanir tsaynö ninqantapis manami tantiyarqantsu. Tsaytaqa Jonatánwan Davidllami musyayarqan.

40 Tsaypitanami sirviqnin jövinta flëchankunata aptarkatsir markapa kutikunanpä kacharqan. 41 Sirviqnin aywaskiptinnami pakaraykanqanpita David yarqaskamur Jonatánpa ñöpanman kimsa kuti qonqurikurqan urkunpis patsaman töpanqanyaq. Tsaypitami ishkan makallanakurkur waqayarqan. Davidmi Jonatánpitapis mas waqarqan. 42 Tsaymi Davidta Jonatán nirqan: “Ama llakikuytsu. Imaypis kuyanakunantsikpämi TAYTA DIOSPA jutincho awninakushqantsik. Noqantsikpis wamrantsikkunapis mana cumplishqaqa TAYTA DIOSMI juzgamäshun”.

(21.1) Tsaynö willanakurnin despidinakuskirmi David aywakurqan y Jonatánpis markaman kutikurqan.

Saúlpita David qeshpir aywakunqan

21 1 *(2)* Tsaypitanami Nob markaman aywar Ahimelec sacerdöti kaqman David charqan.† Chaykuptinmi Davidta rikaykur Ahimelec mantsakarnin nirqan: “¿Imatä kashqa? ¿Imanirtä japallayki shamushqayki?”

2 *(3)* Davidnami nirqan: “Rey Saúlmi kachamashqa pitapis mana willayllapa yarpanqankunata ruranäpä. Yanapamaq runakunawanqa juklächo tinkuyänäpämi jitapänakuyashqä. 3 *(4)* Taytay, ¿imallaykipis mikurkunäpä kanku? Pitsqa tantallatapis o imallatapis qaraykallämay”.

4 *(5)* Tsaynö niptinmi sacerdöti Ahimelecqa nirqan: “Tsararanqä tantaqa manami común tantatsu, sinöqa Tayta Diospä churanqä tantallami kaykan.*t* Shuyäshunaykipä jitapanqayki runakuna warminkunawan mana punushqa kayaptinqa tsay tantata kamaripäshayki”.*u*

5 *(6)* Davidnami nirqan: “Imaypis guërraman aywayänäpä kaptinqa manami warmiwan punuyätsu. Kananpis manami warmiwan punuyashqätsu. Tsaymi yanapamaq runakunapis *püru kaykäyan”.

6 *(7)* Tsaynö niptinmi común tanta mana kaptin TAYTA DIOSPÄ churanqan tantakunata sacerdöti entregarqan.† Tsay kamaripanqan tantakunataqa tsay junaqrämi trukatsishqa karqan tsayrä masarashqa tantakunawan.

7 *(8)* Tsaychömi Edom nacionpita Doeg jutiyuq runa Diosta mañakur kaykarqan. Payqa Saúlpa üsha mitsiqninkunapa capatazninmi karqan.

8 *(9)* Davidnami Ahimelecta nirqan: “¿Lanzayki o espädayki mañamänaykipä kanku? Rey Saúl ras kachamaptinmi tiempü kashqanatsu espädata o ima armatapis apamunäpä”.

---

t **21.4a** Tayta Diospä churanqan tantaqa manami runakuna llutalla mikunanpätsu karqan, sinöqa sacerdötikunalla mikuyänanpämi. Tsay tantaqa Lugar Santuchömi churararqan. Tsay tantapä masta musyanaykipä liyinki Lev. 24.5-9. *u* **21.4b** Warminwan punushqa kaptinqa impüru karnin tsay tantata manami mikunmantsu karqan. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Lev. 15.18.

† **21.1-6** Mat. 12.3-4; Mar. 2.25-26; Luc. 6.3. † **21.6** Lev. 24.5-9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 (10) Tsaynö niptinmi sacerdöti nirqan: “Ela pampacho filisteo runata wanutsinqayki Goliatpa espädallanmi kaycho kaykan.† Tsayqa *efodpa qepancho capötïwan pitushqami churaraykan. Ministirqa tsayta apay. Tsaypita mastaqa manami ima armatapis tsararätsu”.

Davidnami nirqan: “Taytay, tsayta qoykallämay. Tsaymanqa manami ni ima espädapis tinkuntsu”.

10 (11) Tsay junaqmi Saúlpita qeshpir Gat markapa mandaqnin rey Aquisman David aywakurqan.ᵛ 11 (12) Tsayman chaykuptinmi Aquispa capitanninkuna Davidta niyarqan: “¡Payqa Israel runakunapa mandaqnin rey Davidmi! ¿Manaku paypä kushikurnin cantar niyarqan: ‘Juk waranqa (1,000) runakunatami Saúl wanutsishqa. Davidmi itsanqa chunka waranqa (10,000) runakunata wanutsishqa’ nir?”†

12 (13) Tsaynö parlayanqanta musyaskirmi Gat markapa mandaqnin rey Aquista David mantsarqan.† 13 (14) Tsaymi pasaypa löcu tukur† wayipa punkunkunachöpis imaykata llutalla raspar qellqarqan. Tsaynöpis shapran jananpami lawsantapis jututsirqan.

14 (15) Tsaymi capitanninkunata rey Aquis nirqan: “¿Imapätä löcu runata kayman pushayämushqayki? 15 (16) Löcukunaqa kay markantsikchöpis kanmi. ¿Imapätä kay löcu runata wayïman pushayämushqayki?”

Adulam machaycho David pakakunqan

22 1 Tsaypita aywakurmi Adulam machayman David pakakurqan.† Tsaycho kaykanqanta wawqinkuna y wakin castankunapis musyaykurmi pay kaqman aywayarqan. 2 Tsaynöllami payman takukäyarqan muchuqkuna, jaqa tukuqkuna y qallayashqa runakunapis. Tsaynöpami Davidpa munaynincho chusku pachak (400) runakuna kayarqan.

3 Tsaypita Moab naciocho Mizpa markaman David aywakurmi tsay markapa mandaqnin reyta rugakur nirqan: “Tayta Dios imanö kanäpäpis musyatsimanqanyaq taytäwan mamä markaykicho taykäyällätsun”.

4 Rugakunqanta awniptinmi machayllacho David pakaranqanyaq Moab nacionpa mandaqnin reypa makincho mamanwan taytan täyarqan. 5 Tsaypitanami Tayta Diospa profëtan Gad Davidta nirqan: “Kayllachöqa manami pakarankimantsu. Judá partiman kutikuy”.

Tsaynö niptinmi Haretcho kaykaq muntiman David aywakurqan.

Nob markacho taq sacerdötikunata Saúl wanutsinqan

6 Tsaypitanami Judácho David kaykanqanta Saúl musyarqan. Tsay junaqmi Gabaacho jirkanman Saúl aywaykur tamarisco jacha chakincho lanzan aptashqa jamaykarqan. Paywanmi soldädunkunapa llapan capitanninkunapis kaykäyarqan. 7 Paykunatami Saúl nirqan: “¡Benjamín trïbu runakuna, shumaq wiyayämay! ¿Üva plantashqa chakrakunata y wakin chakrakunatapis Isaípa tsurinʷ qoyäshunaykipä kanqantaku criyiyanki? ¿Tsaynöpis juk waranqa (1,000) soldädunkunapa o juk pachak (100) soldädunkunapa mandaqninkuna churayäshunaykipä kanqantaku criyiyanki? 8 ¡Tsaynö kaptinpis qamkunaqa

---

ᵛ **21.10** Gat markaqa filisteo runakuna täyanqan markami karqan. ʷ **22.7** Isaípa tsurinqa Davidmi karqan.
† **21.9** 1Sam. 17.51. † **21.11** 1Sam. 18.7; 29.5. † **21.12** Sal. 56. † **21.13** Sal. 34.
† **22.1** Sal. 57; 142.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

llapaykimi conträ shäriyashqayki!
Tsaymi mayqaykipis willayämashqaykitsu Isaípa tsurinwan tsurï Jonatán imaypis yanapanakuyänanpä *pactuta rurayanqanta. Manami mayqaykipis willayämashqaykitsu wätaynï[x] conträ shärinanpä kikïpa tsurï yanapaykanqanta. Tsaymi kananqa wanutsimänanpä ashiykäman".

9 Edom nacionpita Doeg runapis Saúlpa capitanninkunawanmi tsaycho kaykarqan. Paymi nirqan: "Isaípa tsurintaqa Nob markachömi Ahitobpa tsurin Ahimelecwan parlaykaqta rikashqä. 10 Imata rurananpä kanqanta David musyayta munaptinmi TAYTA DIOSTA Ahimelec mañakuskir mikuytapis y Goliatpa espädantapis kamaripashqa".[†]

11 Tsaynö niptinmi Ahimelecta y llapan sacerdöti mayinkunatapis Nob markapita Saúl qayatsimurqan. Paykunaqa tsay castallami llapan kayarqan. Chaykuyaptinmi 12 Saúl ajashqa nirqan: "¡Ahitobpa tsurin, shumaq wiyamay!"

Niptinmi Ahimelec nirqan: "Taytay, qampa makikichömi kaykä".

13 Tsaymi Saúl nirqan: "¡Imanirtä conträ shärinanpä Isaípa tsurinwan parlashqayki! ¿Mikuytawan espädatapis allimi kamaripashqayki, aw? Tsaynöpis Tayta Diostami mañakushqayki payta yanapananpä. Tsaymi kananqa wanutsimänanpä ashiykäman".

14 Ahimelecnami nirqan: "¿Imanirtä contrayki shärinqanta yarpanki? ¿Manaku llapan capitannikikunapitapis Davidqa mandanqaykikunata cumplin? Payqa mashaykimi kaykan. Tsaynöpis cuidashuqniki soldädukunapa capitannin kaptinmi pïmaypis palaciuykicho payta respitayan. 15 Taytay, manami kananrätsu paypä Tayta Diosta mañakü. David contrayki shärinqantapis manami musyashqätsu. Mana musyaykaptïqa noqata ni castäkunatapis ama tumpayämaytsu".

16 Tsaymi pasaypa ajarnin Saúl nirqan: "¡Ahimelec, kananmi itsanqa llapan castaykikunawan wanuyänaykipä hörayki chämushqa!"

17 Tsaynö nirmi rey Saúlqa cuidaqnin soldädukunata nirqan: "¡TAYTA DIOSTA sirviq sacerdötikunata wanutsiyay! Paykunapis Davidpa favorninmi kaykäyan. David qeshpinqanta musyaykarpis paykunaqa manami willayämashqatsu".

Tsaynö niptinpis sacerdötikunata manami wanutsiyta valurayarqantsu. 18 Tsaymi rey Saúlqa Edom casta Doegta nirqan: "¡Qam wanutsiy!"

Tsaynö niptinmi puwaq chunka pitsqa (85) sacerdötikunata wanutsirqan. Tsay sacerdötikunaqa llapanmi lïnupita rurashqa *efodnin jatishqa kayarqan. 19 Tsaypitanami Nob markaman aywaykur Doegqa sacerdötikunapa castankunata ollqutapis, warmitapis, wamratapis y llullukunatapis espädanwan wanutsirqan. Tsaynöllami tsay sacerdötikunapa wäkankunata, ashnunkunata y üshankunatapis wanutsirqan.

20 Ahimelecpa tsurin Abiatarmi itsanqa qeshpir David kaqman aywarqan. 21 Chaykurmi willarqan Saúl mandaptin TAYTA DIOSTA sirviq sacerdötikunata wanutsiyanqanta. 22 Tsaynö willaptinmi David nirqan: "Edom casta Doegta Nobcho rikar maliciarqämi Saúlta willananpä kanqanta. Castaykikunata wanutsiyänanpä noqami jutsayuq kä. 23 Ama mantsariytsu. Kananqa kaycho noqakunawan quëdakuy. Noqawan kaykaptikiqa manami pipis wanutsishunkitsu. Ishkantsiktami wanutsirqa wanutsimäshun".

---

[x] **22.8** Wätayninpita parlarqa Davidpitami Saúl parlarqan.
[†] **22.9-10** Sal. 52.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Keila markata David salvanqan

23 1 Tsaypitanami David musyarqan filisteo runakuna Keila
markata atacar tsayrä trillayanqan
trïguta qechur apayanqanta. 2 Tsaymi
TAYTA DIOSTA tapukur nirqan: “¿Taytay, filisteo runakunawan pelyaq
aywayämanku?”

Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: “Aywayay filisteo runakunata atacar Keila
markata salvayänaykipä”.

3 Tsaynö ninqanta willaptinmi Davidta
yanapaq runakuna aywayta mana
munar niyarqan: “Kay Judácho mantsariykarqa ¡masrächi mantsarishun Keila
markaman aywar filisteo runakunapa
soldädunkunawan pelyayta!”

4 Tsaymi David yapay TAYTA DIOSTA
mañakur tapuptin nirqan: “Keila markaman aywayay. Filisteo runakunata vinciyänaykipä noqami yanapayäshayki”.

5 Tsaynö niptinmi yanapaqnin runakunawan Keila markaman David aywarqan. Tsaychömi filisteo runakunata vincir Keila markacho taq runakunata David
salvarqan. Tsaynöllami filisteo runakunapa uywankunatapis apakuyarqan.

6 Ahimelecpa tsurin Abiatarmi *efodta
apakurkur Keila markacho David kaqman Saúlpita qeshpir aywakurqan. 7 Keila
markacho David kaykanqanta musyaskirmi Saúl kushikur nirqan: “Davidqa
corralashqa markacho kar manami maypapis qeshpinqatsu. Tsaynöpami makïman Tayta Dios churamushqa”.

8 Tsaymi jinan höra Saúl kacharqan
llapan soldädunkunata Keila markaman aywaykur yanapaqninkunatawan
Davidta corralaskir prësu tsariyänanpä. 9 Soldädunkunata Saúl kachanqanta willaptinmi sacerdöti Abiatarta
David nirqan: “Efodta apamuy”.

10 Apapaykuptinmi Tayta Diosta
David tapukur nirqan: “Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS, wiyashqämi
Saúl shamur kay markata ushakätsinanpä kanqanta. Kaycho kanqäta musyarmi tsaynö yarpan. 11 ¿Rasunpaypatsurä willayämanqannö kay markaman Saúl shamunqa? ¿Kaycho taq
runakuna makinmantsurä entregayämanqa? TAYTA DIOS, imanö kananpä
kaqtapis willaykallämay”.

Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: “Rasunpami Saúl shamunqa”.

12 Tsaynö niptinmi yapay David tapukurqan: “¿Yanapamaq runakunatawantsurä Keila marka runakuna Saúlpa
munayninman entregayämanqa?”

Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nirqan:
“Awmi, entregayäshunkimi”.

13 Tsaynö niptinmi yanapaqnin runakunawan tsay markapita David aywakur jallqan jallqan puriyarqan. Yanapaqnin runakunaqa soqta pachakmi
(600) kayarqan. Aywakuyanqanta
musyaskirmi Saúlqa Keila markaman
aywarqannatsu.

Tsunyaq jirkacho David pakaranqan

14 Tsaynöpami Zif niyanqan tsunyaq
jirkaman chaykur yanapaqninkunawan qaqakunacho y machaykunacho
David täkurqan. Tayta Dios tsapaptinmi qoyay qoyay ashirpis Saúl tarirqantsu.

15 Zif tsunyaq jirka Horescho kaykaptinmi Davidta willayarqan wanutsinanpä Saúl aywaykanqanta. 16 Saúlpa
tsurin Jonatánnami David kaqman
aywaykur shakyätsirqan Tayta Diosman imaypis yärakunanpä. 17 Tsaymi
nirqan: “Ama mantsariytsu. Mayjina
ashishurnikipis taytä manami tarishunkitsu. Israel runakunapa mandaqnin rey kaptiki noqami yanapashayki.
Tsaytaqa taytäpis musyanmi”.

18 Tsay junaqmi Tayta Diospa jutincho *pactuta yapay rurayarqan imaypis yanapanakuyänanpä.† Nirkurmi

† **23.18** 1Sam. 18.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jonatánqa wayinpa kutikurqan y
Davidnami Horescho quëdakurqan.
19 Tsaypitanami Zifcho taq runakuna
Gabaa markaman aywaykur Saúlta
willar niyarqan: “Haquila jirkacho
Hores qaqakunachömi David pakaray-
kan.† Tsayqa tsunyaq jirkapita sur kaq-
läpami kaykan. 20 Taytay, munanqayki
höra soldäduykikunawan shayämuy.
Shayämuptikiqa tsay runata tsarishi-
yäshaykimi”.
21 Tsaymi Saúl nirqan: “Kuyapäyä-
manqaykipita TAYTA DIOS yanapayku-
yälläshuy. 22 Tsay runa alläpa astütu
kanqantami niyämashqa. Tsaynö
kaptinqa aywayay pï rikanqanta y
maynincho pakaranqanta shumaq
musyayämunaykipä. 23 Maynincho
pakaranqantapis shumaq rikapakaska-
mur willayämaptikimi qamkunawan
tsarimunäpä aywashä. Judá particho
rasunpa kaptinqa kuchu kuchumi
tarinqäyaq ashishä”.
24 Tsaypitanami Zifcho taq runakuna
Saúl kaqpita markankunaman kutiku-
yarqan. Davidnami yanapaqnin runa-
kunawan kaykäyarqan Maón tsunyaq
jirkapita sur kaqlächo. Tsayqa *Arabá
pampachömi kaykan. 25 Yanapaqnin
runakunawan Saúl aywaykäyanqanta
musyaskirmi Maón tsunyaq jirkacho
kaykaq jatun qaqaman pakakunanpä
David aywarqan. Tsayta musyas-
kirmi Saúlpis Davidta qatipar tsayman
aywarqan. 26 Tsaymi jirka washa waq-
tanpa Saúl aywaptin Davidqa yana-
paqninkunawan kay waqtanpa qesh-
piyarqan. Saúlnami soldädunkunawan
Davidta tsariyänanpäna jiruruypa tsa-
paskiyarqan. 27 Tsayman juk willakuq
chaykurmi Saúlta nirqan: “¡Taytay, ras
kutiy! ¡Filisteo runakunami nacionnin-
tsikman yaykayämushqa!”
28 Tsaynö niptinmi Davidta
manarä tsarir filisteo runakunata
atacayänanpä soldädunkunawan
aywakuyarqan. Tsay junaqpitami tsay
qaqapa jutinta churayarqan Sela-
hama-lecot.ʸ 29 (24.1) Davidnami tsaypita
aywakur En-gadichöna pakakurqan.

Saúlta David mana wanutsinqan

24 1 (2) Filisteo runakunata vin-
ciskir Saúl kutiykaptinmi
willayarqan En-gadi tsunyaq jirkacho
David kaykanqanta. 2 (3) Tsaymi Israel
runakunapita kimsa waranqa (3,000)
allinnin kaq soldädukunawan munti
cabrakuna purikuyänan qaqakuna-
läpa Davidta ashirnin Saúl aywarqan.
3 (4) Aywaykäyanqanchömi üsha qen-
chakuna ñöpancho jatun machayman
chäyarqan. Tsay machaychömi yana-
paqnin runakunawan David pakaray-
käyarqan. Machaycho David kaykan-
qanta mana musyarmi ishpakuq Saúl
yaykurqan.
4 (5) Saúlta rikaykurmi Davidwan
kaykaq runakuna niyarqan: “Kanan
junaqmi TAYTA DIOS cumplishqa con-
traykita makikiman churamunanpä
ninqanta. Tsaynö kaykaptinqa yarpan-
qaykinö imatapis ruray”.
Tsaymi yachayllapa David ayway-
kur Saúl ishpakuykaptin tünicanpa
kuchunta mana mayatsiyllapa roqus-
kirqan.
5 (6) Tsayta ruraskirmi llutanta rura-
nqanta tantiyar David pasaypa llakikur-
qan. 6 (7) Tsaymi yanapaqnin runaku-
nata nirqan: “Qamkuna yätsiyämanqay-
kita ruranäpä TAYTA DIOS ama munay-
kutsuntsu. Kikin TAYTA DIOS Saúlta
rey kananpä akraykaptinqa noqapapis
mandamaqnïmi kaykan. Tsaymi pay-
taqa yatayllapis yatashätsu”.
7 (8) Tsaynö nirmi yanapaqnin runa-
kunata David micharqan Saúlta mana
wanutsiyänanpä. Saúlnami ishpaku-
skir machaypita aywakurqan.

ʸ **23.28** *Sela-hama-lecot* ninanqa *Tsapäkuq Qaqa* ninanmi.
† **23.19** Sal. 54.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 (9) Karu qepallanta machaypita David yarquskirmi qayakur nirqan: "¡Rey Saúl!"

Saúl tikraykur rikaskiptinmi urkunpis patsaman töpanqanyaq David qonqurikuykur 9 (10) nirqan: "Contrayki shärinqäta runakuna niyäshuptiki ¿imanirtä criyinki? 10 (11) Kananqa TAYTA DIOSMI ñöpäman pushamushushqayki. Contrayki rasunpaypa karqa kay machayllachönami wanutsïman karqan. Yanapamaqnï runakuna qamta wanutsinäpä nimaptinpis manami wanutsishqätsu. Tsaypa rantinqa rey kanaykipä TAYTA DIOS akrashunqaykipitami imaypis yatashaykitsu. Tsaytaqa kikikimi rikaykanki.

11 (12) "Taytay, kay tsaraykanqä ratashta rikay. Kay ratashqa ¿manaku tünicaykipa kuchun? Wanutsiyta munarqa tünicaykipa kuchunta roquqnöllami wanuskatsïman karqan. Tsaynö kaykaptinqa tantiyakuy wanutsiyta mana yarpanqäta ni contrayki mana kanqäta. Tsaynö kaykaptïpis ¿imanirtä wanutsimayta munar qatikachaykämanki? 12 (13) Mayqantsikpis jutsayuq kashqaqa TAYTA DIOS castigamäshun. Noqaqa manami imaypis wanutsishaykitsu.

13 (14) "Unay runakunami niyaq: 'Mana alli runapitami mana allikuna kaykan'. Tsaymi noqaqa ni imaypis wanutsishaykitsu. 14 (15) Pulganö y allqunö mana väliq kaykaptïqa ¿imanirtä qatikachaykämanki? 15 (16) Mayqantsikpis jutsayuq kashqaqa TAYTA DIOSMI juzgamäshun. Payqa musyanmi imata yarpanqätapis. Paymi makikipita salvamanqa".

16 (17) David parlayta ushaskiptinmi Saúl nirqan: "¡David! ¿Rasunpaku qam kaykanki?"

Tsaynö nirmi qayarayparä waqar 17 (18) nirqan: "Pasaypa chikiykaptïpis alli runa karmi kuyapämashqayki. 18 (19) TAYTA DIOS qampa makikiman churaykämaptinpis manami wanutsimashqaykitsu. Tsaymi kanan musyä kuyamanqaykita. 19 (20) Manami pï runapis contranta tariykurqa kawaykaqta kachaykuntsu. Tsaynö kaptinpis qamqa kuyamarmi wanutsimashqaykitsu. Mana wanutsimanqaykipita TAYTA DIOS imaykachöpis yanapaykullläshuy.

20 (21) "Kananmi itsanqa tantiyakü rey kanaykipä kanqanta. Rey kaptiki Israel runakuna allimi kawayanqa. 21 (22) TAYTA DIOS wiyaykämashqa kanan awnimay rey kar castäkunata mana wanutsinaykipä ni jutïtapis mana ushakätsinaykipä".

22 (23) Tsaynö niptinmi Davidqa Saúlta awnirqan castankunata mana wanutsinanpä. Tsaypitanami Saúl kutikurqan palaciunman y Davidpis kutikurqan pakaranqanman.

Samuel wanunqan

25 1 Samuel wanuskiptinnami llapan Israel runakuna qorikaykur waqarnin täkunqan Ramá markancho pampayarqan. Tsaypitanami David aywakurqan Parán[z] tsunyaq jirkaman.

Davidta Nabal ajanätsinqan

2 Maón partichömi Nabal jutiyuq rïcu runa tarqan. Paypami kimsa waranqa (3,000) üshankuna y juk waranqa (1,000) cabrankuna karqan. Carmel markaläpa majädan kaptinmi millwata rututsinanpä tsayman aywarqan. 3 Nabalqa Caleb castami karqan. Payqa mana tantiyakuq y mana alli runami karqan. Warmin Abigailmi itsanqa kuyayllapä y tantiyakuq karqan.

4 Carmelcho üshankunata Nabal rutuykätsinqanta musyaskirmi 5 chunka yanapaqninkunata qayaykur David

[z] **25.1** Septuaginta niyanqan unay griego traduccionchöqa *Maón* nin.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nirqan: “Carmelman aywaykur Nabalta
jutïcho winchikur 6 niyanki: ‘Castaykita
y qamtapis Tayta Dios yanapaykuyälläshuy. Tsaynöpis llapan aruynikikunacho yanapaykulläshuy. 7 Tayta Nabal,
üshaykita rutuykätsinqaykitami David
musyashqa. Carmel particho üsha
mitsiqnikikuna noqakunawan kayanqan witsan manami paykunapa imantapis yatapäyarqätsu ni ajanätsiyarqätsu.
8 Wätaynikikunata tapuptikipis niyanqänöllami niyäshunki. Davidqa kuyay
tsurikinöshi kaykan. Tsaymi fiestacho
kaykäyanqaykita musyar rugakushurniki kachayämashqa voluntänikipita
imallatapis apatsiyämänaykipä’ ”.

9 David tsaynö yätsiskiptinmi yanapaqninkuna Nabal kaqman chaykur
ninqannölla willayarqan. Tsaypitanami imata ninantapis shuyaräyarqan. 10 Tsaymi Nabal nirqan: “¿Pitä
tsay Davidqa? ¿Pitä Isaípa[a] tsurinqa?
Payqa patronninpita qeshpiykurmi
tsaynö puriykan. Kanan witsanqa
wätaykuna atskaqmi tsaynö puriyan.
11 Üsha rutuqnïkunallapämi tantata
ruratsishqä, yakuta kamaripashqä y
aytsata kusinakatsishqä. Mana reqinqä
purikuq runakunataqa imatapis
manami qarämantsu”.

12 Tsaynö niptinmi Davidpa yanapaqninkuna jinaylla kutikuyarqan. Chaykurnami Nabal imata ninqankunatapis
willayarqan. 13 Tsaymi David pasaypa
ajanarnin espädanta kamarikuskir
paywan kaykaq runakunata nirqan:
“¡Llapaykikuna espädaykikunata
kamarikuyay!”

Tsaypitanami chusku pachak (400)
runakunawan Nabal kaqman David
aywarqan. Ishkay pachak (200) runakunanami campamentuta täpar quëdayarqan.

14 Tsayman aywaykäyanqanta musyaskirmi Abigailta Nabalpa juk wätaynin
nirqan: “Tsunyaq jirkapitami willakuqninkunata David kachamushqa patronnïta winchikuyänanpä. Paykunatami
pasaypa ajashqa patronnï ollqutupashqa.
15 Mitsikur puriyaptï paykunaqa allimi
yanapayämashqa. Manami ajanätsiyämashqatsu ni imäkunatapis qechuyämashqatsu. 16 Tsaypa rantinqa junaqpa
paqaspapis imapis mana päsayämänanpämi noqakunata y üshäkunata cuidayämashqa. 17 Capazchi patronnïtapis
noqantsiktapis David ushakätsimäshun.
Runaykiqa malgeniu karmi imata nishqapis cäsumäshuntsu. Kananqa shumaq
yarpachakuy imata ruranaykipäpis”.

18 Tsaynö willaptinmi Abigailqa
ras kamarirqan ishkay pachak (200)
tantata, ishkay uyllu vïnuta, pitsqa
kankashqa üsha aytsata, kimsa arröba
pullan trïgu kamtsata, juk pachak
(100) päsas tantata y ishkay pachak
(200) hïgus tantata.[b] Tsaynö kamariskirmi ashnukunaman chaqnakurqan.
19 Nirkurmi wätayninkunata nirqan:
“Cargakunata qatikurkur puntayay.
Jikpallaykikunatami shamushä”.

Tsaykunataqa runan Nabalta mana
willayllapami rurarqan. 20 Ashnun muntashqa pakayllapa jallqapita uraykämunqanchömi Abigail rikarqan runakunata pushashqa David shamuykaqta.
21 Davidnami yarpachakur aywaykarqan:
“Manakaqllapächi tsunyaq jirkacho
Nabalpa imaykantapis mana yataypa
täpashqä. Nabalqa malgeniu karmi
tsaynö yanapaykaptïpis yanapamayta
munantsu. 22 ¡Nabalwan kaykaq llapan
runakunata waray tuta mana wanutsiptïqa Tayta Dios pasaypa castigamätsun!”

Davidta Abigail ruganqan

23 Davidwan tinkuskirnami Abigailqa ashnunpita yarpuskir urkunpis
patsaman töpanqanyaq Davidpa puntanman qonqurikuykurqan. 24 Tsaynö

[a] **25.10** Wakin traduccionkunachöqa *Jesépa* niyanmi. [b] **25.18** Tsay tantaqa manami jarinapitatsu karqan, sinöqa päsaspita y hïguspitami.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qonqurikuykurmi nirqan: “Taytay, runä mana yarpachakuypa llutanta parlanqanpita perdonaykallämay. Kanan rugakunqäta wiyaykallämay. 25 Nabalqa jutinmanmi malgeniu.[c] Payqa imaypis llutankunatami parlan. Taytay, payta ama käsupaytsu. Noqaqa kachamunqayki runakunata manami rikashqätsu.

26 “Tayta Dios manami munashqatsu llapäkunata wanutsiyämänaykita. Nabalta castigananpä kanqannölla llapan chikishuqnikikunatapis Tayta Dios castigaykullätsun. 27 Taytay, kay apamunqä mikuyta compañashuqniki runakunawan mikurkuyällay. 28 Noqatapis perdonaykallämay. Tayta Dios raykuq pelyar purinqaykipitami Israel runakunapa mandaqnin rey kanki. Qampita aywaraqkunapis reymi kayanqa. Kawanqaykiyaqqa manami pipis yatayllapis yatashunkitsu. 29 Pipis wanutsishunaykipä qatikachäshuptikiqa Tayta Diosmi tsapäshunki. Warakawan rumita warakaqnömi chikishuqniki runakunata jukläman qarqunqa. 30 Tayta Dios awnishunqaykita cumplirmi Israel runakunapa mandaqnin rey kanaykipä churashunki.

31 “Kanan noqakunata wanutsiyämarqa rey kayman yaykurmi pësakur ninki: ‘¿Imanirtä tsay runakunata wanutsishqä? ¿Imanirtä shuyashqätsu kikin Tayta Dios paykunata juzganapä?’ Taytay, rey kanaykipä Tayta Dios churashuptiki noqallätapis yarparkallämanki”.

32 Davidnami nirqan: “¡Israel runakunapa Tayta Diosnin alabashqa kaykullätsun! Paymi kanan tinkunantsikpä kachamushushqayki. 33 Runakunata mana wanutsinäpämi kanan junaq tsapämashqayki. Tayta Diospa makinman kachaykunäpa rantin runakunata wanutsirqa llutantami ruräman karqan. Alli yarpayyuq kanqaykipita Tayta Dios yanapaykulläshuy. 34 Ras mana shamuptikiqa Nabalpa castan kaqta llapantami wanushqata warätsimüman karqan. Tayta Diosmi kachamushushqayki qamkunata mana wanutsiyänäpä”.

35 Abigail apanqankunata chaskiskirmi David nirqan: “Kananqa mana llakikuypana wayikipa kutikuy. Runaykita manami wanutsishänatsu”.

36 Tsaypita Abigail wayinman kutinanpämi alli allillata kusinaskatsir reynörä fiestata Nabal ruraykänä. Pasaypa machashqa kaptinmi Abigail waraynin tutayaq imatapis willarqantsu. 37 Waraynin tuta machanqanpita kachakaskiptinnami ima päsanqantapis willarqan. Tsayta willaykuptinmi Nabalta atäqui tsariskirqan. 38 Tsaypita chunka junaqllatanami Tayta Diospa castïgunwan wanukurqan.

Abigailwan David tanqan

39 Nabal wanunqanta musyaskirmi David nirqan: “¡Tayta Dios alabashqa kaykullätsun! Paymi tsapämashqa Nabalta wanutsir jutsata ruranäpä kanqanpita. Manakaqman churamanqanpitami kikin Tayta Dios wanutsishqa”.

Tsaypitanami Abigailta warminpä qoriyta munar yanapaqninkunata David kacharqan yarpanqanta willayänanpä. 40 Carmel partiman chaykurmi Abigailta niyarqan: “Davidmi warmin kanaykipä qorikushuynikita munan”.

41 Tsaynö willayaptinmi urkunpis patsaman chanqanyaq Abigail qonqurikuykur nirqan: “Tayta David tsaynö niptinqa sirviqninkunapa chakin mayllaqllanpis kashächi”.

42 Tsaynö nir ras kamarikuskirmi ashnunta muntakurkur y pitsqa sirviqnin jipashkunata pushakurkur Davidpa yanapaqninkunawan Abigail aywarqan. Tsaynöpami Davidpa warminna karqan.

[c] **25.25** *Nabal* ninanqa *malgeniu* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

43 Tsaynöllami Jezreel markapita
Ahinoam warmiwanpis David tar-
qan. 44 Davidpa warmin Micaltanami
taytan Saúl tätsirqan Laispa tsurin
Paltiwan. Paltiqa Galim markapitami
karqan.

Saúlta yapay
David mana wanutsinqan

26 1 Tsaypitanami Zif markacho
taq runakuna Gabaa marka-
man aywaykur Saúlta willar niyarqan:
"Tsunyaq jirka frentin Haquila jirkan-
chömi David pakaraykan".†

2 Tsaycho pakaraykanqanta musyas-
kirmi kimsa waranqa (3,000) allinnin
soldädukunata pushakurkur Zif tsunyaq
jirkaman Davidta ashiyänanpä Saúl
aywarqan. 3 Haquila jirkaman chay-
kurmi näni kuchuncho campamen-
tunta Saúl shäritsirqan. Davidnami
paykunapa frentin tsunyaq jirkacho
pakaraykarqan. Tsaymanpis Saúl qati-
paykanqanta musyaskirmi 4 runakunata
David kacharqan chäyanqanta o mana
chäyanqantapis musyayämunanpä.

5 Tsay runakuna kutiykayämuptinmi
Davidpis Saúlpa campamentunman
aywarqan. Chaykurmi Nerpa tsu-
rin capitán Abner y Saúl mayninchо
pununqanta rikarqan. Tsaynö-
llami rikarqan Saúlpa soldädunkuna
jiruruypa läduncho punuykäyaqta.
6 Rikaykurmi Davidqa heteo runa Ahi-
melecta y Sarviapa wawan Abisaita
nirqan: "¿Mayqaykitä Saúl kaqman
aywaptï wallkimayta munayanki?"

(Abisaiqa Joabpa wawqinmi karqan.)

Tsaynö niptinmi Abisai nirqan: "Tay-
tay, noqa wallkishayki".

7 Tsaymi tsay paqas Davidwan Abisai
Saúl kaykanqan kaqman chäyarqan.
Yaykurmi Saúlta tariyarqan jawnan
lädunman lanzanta jawiykur wanuy-
parä punukashqa kaykaqta. Tsaynö-
llami Abnerpis y soldädunkunapis
lädunkunacho wanuyparä punukashqa
kaykäyarqan. 8 Tsaynö punukashqa
kaykaqta rikaykurmi Davidta Abi-
sai nirqan: "Tayta Diosmi contrayki
runata makikiman churamushqa.
Kachapaykamay kikinpa lanzanwan
juk tuksiylla wanuskatsinäpä".

9 Tsaynö niptinmi David nirqan: "¡Ama
wanutsiytsu! TAYTA DIOS akranqantaqa
manami wanutsishwantsu. 10 TAYTA
DIOS destinanqan hörarämi awkinyaypa
o guërracho karpis wanunqa. 11 Saúlta
mana wanutsinäpä TAYTA DIOS tsapay-
kamätsun. Tsaypa rantinqa ras aywaku-
nantsikpä jawnan läduncho jawiraykaq
lanzanta y yaku puritsikunanta jipimuy".

12 Tsaynöpami Saúlpa lanzanta y yaku
puritsikunanta apakurkur aywakuyar-
qan. TAYTA DIOS paykunata pasaypa
punukätsishqa kaptinmi ni mayqanpis
mayayarqantsu. 13 Tsaypitanami Davidqa
paykunapita karuman aywaykur wak
tsimpa jirkanman witsarqan. 14 Tsaypi-
tanami Abnerta y soldädunkunata qayar
nimurqan: "¡Abner! ¡Rikchay!"

Abnernami nirqan: "¡Pitä qam kanki
reyman tsaynö qayakamunaykipä!"

15 Davidnami nirqan: "¿Manaku
qamqa alli chölu kanki? Israel nacion-
chöqa manami pipis qamnö alli chölu
kantsu. Tsaynö kaykarqa ¿imanirtä
reyta cuidashqaykitsu? ¿Manaku
mayashqayki payta wanutsinanpä juk
runa yaykamunqanta? 16 Cuidanay-
kipa rantin ¿imanirtä punukushqayki?
TAYTA DIOS akranqanta mana cuida-
yanqaykipitami llapayki wanutsishqa
kayankiman. ¡Mä ashiy jawnancho
lanzanta y yaku puritsikunanta!"

17 David kanqanta tantiyaskirmi Saúl
nirqan: "David, ¿qamku qayakaykä-
munki?"

Davidnami nirqan: "Awmi taytay,
noqami kaykällä. 18 Sirviqniki kay-
kaptï ¿imanirtä wanutsimänaykipä
qatikachaykämanki? ¿Imatatä llutanta

† **26.1** Sal. 54.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rurashqä? 19 Taytay, kanan ninqäta
wiyaykallämay. Conträ kanaykipä
TAYTA DIOS yarpayta qoshushqayki
kaptinqa sacrificiutami *altarcho
paypä rupatsishä. Conträ kanaykipä
runakunalla willapäshushqayki kap-
tinqa TAYTA DIOS paykunata maldicio-
natsun. Paykuna jananmi TAYTA DIOS
qaramanqantsik nacionpita qarqushqa
kar jäpa markakunapa puriykä. Tsay
runakunami munaykäyan tsay marka-
kunacho adorayanqan mana reqinqan-
tsik dioskunata adoranäta. 20 Tsaynö
munayaptinpis TAYTA DIOSPA ñöpan-
pita karu markacho ¿imanirtä wanü-
man? ¡Pulgata ashiqnömi ashimar
shamushqayki! ¡Tsakwatanömi jallqa-
kunapa qatikachaykämanki!"

21 Tsaymi Saúl nirqan: "Hïju, qampa
contrayki shärir jutsayuqmi rika-
kuykä. Kutikamuyna. Manami wanu-
tsishaykitsu. Upanö llutanta ruray-
kaptïpis qamqa kuyapämar manami
wanutsimashqaykitsu".

22 Davidnami nirqan: "Kaychömi
lanzaykita tsararaykä. Qorinanpä juk
sirvishuqnikita kachamuy. 23 Allita o
mana allita ruranqantsikpita TAYTA
DIOSMI juzgamäshun. Tsaymi TAYTA
DIOS akrashunqaykita musyar makï-
man churamushuptikipis wanutsish-
qätsu. 24 Kanan qamta respitar mana
wanutsinqänölla noqatapis TAYTA
DIOS tsapaykamätsun pipis mana
wanutsimänanpä. Tsaynölla ima
ñakaypitapis jipiykamätsun".

25 Saúlnami nirqan: "¡Hïju David!
TAYTA DIOS llapanchöpis allillata
ruranaykipä yanapaykulläshuy".

Tsaypitanami David aywakuptin
Saúlpis wayinpana kutikurqan.

Filisteo runakunapa markanman David aywakunqan

27 1 Tsaypitanami shonqullancho
David yarpachakur nirqan:
"Saúlqa imay karpis illaqpitami wanu-
tsimanqa. Mana wanutsimänanpä
filisteo runakunapa markanman mejor
aywakushä. Tsayman aywakuptïqa
mananami wanutsimänanpä ashiman-
qanatsu. Tsaynöpami paypa makinpita
qeshpishä".

2 Tsaynö yarpachakuskirmi Davidqa
soqta pachak (600) yanapaqnin runa-
kunawan Gat markaman aywakuyar-
qan. Tsay markacho Maocpa tsurin
Aquismi rey kaykarqan.

3 Gat markachömi Davidpa yanapaq-
ninkuna warminwan y tsurinkunawan
täyarqan. Tsaychömi Davidpis ishkan
warminkunawan täyarqan. Jukaq
warminpa jutinmi karqan Ahinoam.
Payqa Jezreel markapitami karqan.
Jukaq warminpa jutinmi karqan Abi-
gail. Payqa Carmel markapita Nabalpa
viüdanmi karqan. 4 Gat markaman
David aywakunqanta musyaskirmi
Saúlqa ashiq aywarqannatsu.

5 Davidnami rey Aquista nirqan:
"Taytay, rasunpa chaskimarqa mayqan
markallatapis rikaykatsillämay tsay-
cho täyänäpä. Manami allitsu kanman
täkunqayki markacho täyaptï".

6 Tsaynö mañakuptinmi tsay junaqlla
Siclag markata rikatsirqan. Tsaynö-
pami Siclag markaqa Judá nacionpa
mandaqnin reykunapana kaykan.
7 Filisteo runakuna täyanqanchömi
David tarqan juk wata y chusku killa.

8 Tsaycho tarninmi Davidqa yana-
paqnin runakunawan gesurita, gezrita
y amalecita runakuna täyanqan mar-
kakunaman asaltaq aywayaq. Tsay
runakunaqa täyarqan Telaim partipita
Shur niyanqan partiyaqmi. Tsayqa
Egiptuläpami karqan. 9 Tsay markaku-
naman chaykurmi warmitapis ollquta-
pis llapanta wanuskatsir üshankunata,
cabrankunata, wäkankunata, ashnun-
kunata, *camëllunkunata y latsa-
pankunatapis apakurkur rey Aquis
kaqman kutiyaq. 10 Atska kuti tsaynö
kutiyaptinmi Aquis tapuq: "¿Kananqa
mayqan markatanatä asaltayämush-
qayki?"

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö tapuptinmi David llullaparnin Judá partiman aywar *Neguevcho taq runakunata asaltayämunqanta niq. Höratanami niq tsaylächo taq Jerameel runakunata asaltayämunqanta. Aybësisnami niq tsaylächo taq ceneo runakunata asaltayämunqanta.

11 Aquisman aywar rasun kaqta pipis mana willakunanpämi Davidqa ollqutapis warmitapis chipyaq wanutsiq. Filisteo runakunapa markancho tanqan witsanmi tsaynölla imaypis David ruraq. 12 David ninqanta criyirmi rey Aquis yarparqan: "Tsaynö ruraptinqa Israel mayinkuna Davidta chikiyaptin munayllächömi imaypis kanqa".

28 1 Tsay witsanmi filisteo runakuna qorikaykur aywayarqan Israel runakunata atacayänanpä. Tsaymi rey Aquis Davidta nirqan: "Qam y qamwan kaykaq runakunapis guërracho yanapayämänaykipä aywashiyämay".

2 Davidnami nirqan: "Taytay, aywashun. Kananmi rikamanki imanö pelyanqätapis".

Tsaymi Aquis nirqan: "Tsaynö kaptinqa noqata cuidamänaykipämi churashayki".

Endor markacho taq brüjaman rikatsikuq Saúl aywanqan

3 Tsay witsan Samuel wanushqanami karqan. Israel runakuna waqarmi markan Ramácho pampayarqan.† Tsaynöpis wanushqakunapa almanwan parlaqkunatapis brüjukunatapis Israel nacionpita rey Saúl qarqushqami karqan.†

4 Israel runakunawan pelyayänanpämi filisteo runakuna campamentunkunata Sunem markacho rurayarqan. Saúlnami Israel runakunawan Gilboa jirkacho campamentunkunata rurayarqan. 5 Filisteo soldädukuna qorikashqa kaykäyaqta rikaykurmi Saúlqa pasaypa mantsarir llakikurqan. 6 Tsaymi imata rurananpäpis TAYTA DIOSTA mañakuptin ni suëñuyninchöpis, ni *Urim rumiwanpis ni profëtakunawanpis imatapis nirqantsu. 7 Tsaymi yanapaqninkunata Saúl nirqan: "Aywar ashiyämuy wanushqakunapa almanwan parlaq warmita rikatsikuq aywanäpä".

Tsaynö niptinmi niyarqan: "Endor markachömi wanushqakunapa almanwan parlaq warmi kan".

8 Tsaymi Saúlqa juk niraq latsapata jatikuskir ishkay yanapaqninkunawan paqaspa tsay warmi kaqman aywayarqan. Chaykurmi rugakur nirqan: "Mamïta, imanö kanäpä kanqantapis musyanäpä wanushqa runapa almanta yuritsipaykallämay".

9 Tsaynö niptinmi warmi nirqan: "Qam musyankimi kay nacionpita rey Saúl llapan brüjukunata y wanushqakunapa almanwan parlaqkunata qarqunqanta. Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä wanushqa runapa almanta qayamunäta munanki? Tsayta ruraptïqa noqatapis wanuymanmi jitarpamanki".

10 Tsaynö niptinmi Saúl nirqan: "TAYTA DIOSPA jutinchömi qamta awnï imapis mana päsashunaykipä".

11 Tsaymi warmi nirqan: "¿Pipa almanta yuritsimunätatä munanki?"

Saúlnami nirqan: "Samuelpa almanta yuritsimunaykitami munä".

12 Samuelpa almanta rikaykurmi warmi qayarar nirqan: "¡Qamqa kikin rey Saúlchä kanki! Taytay, ¡imanirtä llullapämashqayki!"

13 Tsaymi rey Saúl nirqan: "Ama mantsariytsu. ¿Imatatä rikaykanki?"

Warminami nirqan: "Patsa rurinpita alma yarqaykämuqtami rikaykä".

14 Tsaymi Saúl tapurqan: "¿Pï niraqtä tsay yarqaykämuq alma?"

Warminami nirqan: "Tünican jatishqa awkin runami yarqaykämun".

†**28.3a** 1Sam. 25.1. †**28.3b** Lev. 20.27; Deut. 18.10-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Samuel yarqaykämuqta tantiyaskirmi Saúlqa qonquriykurqan urkunpis patsaman töpanqanyaq.

15 Samuel yuripaykurmi Saúlta nirqan: "¿Imapätä ajanätsimar kayman qayatsimashqayki?"

Niptinmi Saúl nirqan: "Filisteo runakuna conträ pelyayänanpä shayämuptinmi pasaypa llakishqa kaykä. Tayta Diospis mañakuptï manami cäsumannatsu. Suëñuynïchöpis ni profëtakunawanpis manami parlapämantsu. Tsaymi qamta qayatsimushqä imata ruranäpä kaqtapis tantiyatsimänaykipä".

16 Tsaymi Samuel nirqan: "TAYTA DIOS kacharishurniki contrayki kaykaptinqa ¿imapänatä imatapis tapukamanki? 17 TAYTA DIOS nimanqanta willanqänöllami llapanpis päsaykäshunki. Tsaymi rey kanqaykipita jipiskishurniki Davidtana churashqa Israel runakunapa mandaqnin rey kananpä.† 18 Tsaynö jipishushqayki amalecita runakunata ushakätsinaykipä kachashuptiki mana cäsukunqaykipitami.† 19 Tsaymi Israel soldädukunata filisteo runakunapa makinman TAYTA DIOS churanqa. Qamtapis tsurikikunatapis wanutsiyäshuptikimi waray junaq noqa kaykanqäman chäyämunki".

20 Tsaynö niptinmi Saúl pasaypa mantsakar patsaman ishkiskirqan. Juk junaq y juk paqas imatapis mana mikushqa karmi kallpaynaq karqan. 21 Pasaypa mantsakashqa kaykaqta rikarmi tsay warmi witiykur nirqan: "Taytay, wanunäpä kanqanta mantsariykarpis rugakamanqaykinömi Samuelpa almanta yuritsimushqä. 22 Sirviqniki kaykaptïqa kanan ninqäta wiyaykallämay. Kallpayki yurirkunanpä mikukurkuyrä. Mikuskirnami päsakunki".

23 Tsaynö niptinpis Saúlqa manami mikuyta munarqantsu. Yanapaqninkunapis tsay warmipis mikunanpä kutin kutin rugayaptinrämi patsapita shärirkur bancaman jamaskirqan. 24 Tsay warmi yarquskirnami wera kaq torïtunta pishtaskir levadüraynaq tantata masararqan. 25 Tsaypitanami Saúlta y yanapaqninkunata kusinakunqan mikuyta qararqan. Tsayta mikuskirnami tsay paqas despidikuskir aywakuyarqan.

Filisteo runakuna Davidman mana yärakuyanqan

29 1 Tsaypitanami llapan filisteo soldädukuna Afecman qorikäyarqan. Israel runakunanami Jezreelcho kaykaq pukyu lädunman qorikäyarqan. 2 Filisteo runakunami waranqa waranqa (1,000) soldädukunawan y pachak pachak (100) soldädukunawan grüpu grüpurä Afecman aywayarqan. Paykunapa qepantami Davidpis y yanapaqninkunapis rey Aquiswan aywayarqan. 3 Tsaymi filisteo runakunapa mandaqnin rey Aquista tapur niyarqan: "Kay hebreo runakunaqa ¿imanirtä noqantsikwan kaykäyan?"

Rey Aquisnami nirqan: "Payqa Davidmi, Israel runakunapa mandaqnin rey Saúlpa sirviqninmi. Juk ishkay watanami payqa noqawan juntu kaykan. Chämunqanpita patsa manami imatapis llutanta rurashqatsu".

4 Tsaymi filisteo runakunapa mandaqninkuna pasaypa ajanar Aquista niyarqan: "Tsay runaqa rikatsinqayki markaman ras kutikutsun. Noqantsikwan aywarqa guërracho kaykashqapis contrantsikmi shärinqa. Payqa rey Saúlwan amistayta munar wanuratsimarnintsikmi umantsiktapis roquskir apanqa. 5 Tsay runapä ¿manaku cantar niyarqan: 'Saúlmi wanutsishqa juk waranqa (1,000) runakunata y Davidnami wanutsishqa chunka waranqa (10,000) runakunata'?"†

† **28.17** 1Sam. 15.27-29. † **28.18** 1Sam. 15.3-9. † **29.5** 1Sam. 18.7; 21.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Tsaymi Davidta qayaskir Aquis
nirqan: “Musyämi alli runa kanqay-
kita. TAYTA DIOSPIS tsayta musyanmi.
Tsaynöpis noqaman shamunqaykipita
patsami alli runa kanqaykita rikashqä.
Tsaymi guërracho yanapamänaykita
munashqä. Tsaynö kaptinpis filisteo
rey mayïkunaqa manami qamman
yärakuyantsu. 7 Tsaynö kaykaptinqa
mana ajanayllapa rikatsinqä marka-
man kutikuy”.

8 Davidnami nirqan: “Taytay, qammi
mandamaqnï rey kaykanki. ¿Imanirtä
michämanki contrayki runakunawan
pelyaq aywanäta? Makikiman chä-
munqäpita patsa hasta kananyaq ¿ima-
tatä mana allita rurashqä?”

9 Aquisnami nirqan: “Musyämi Tayta
Diospa *angelninnö alli runa kan-
qaykita. Tsaynö kaykaptikipis filisteo
rey mayïkuna manami munayantsu
noqakunawan guërraman aywanay-
kita. 10 Llapanpis tsaynö nikäyaptinqa
waray tuta tsaka tsakalla yanapashuq-
niki runakunawan kutikuyay”.

11 Tsaynö niptinmi yanapaqnin runa-
kunawan waraynin tuta rikatsinqan
markaman David kutikurqan. Filisteo
runakunanami Israel runakunawan
pelyayänanpä Jezreelman aywayar-
qan.

Amalecita runakunata David vincinqan

30 1 Tsaypita kimsa junaqtarä
Siclag markaman charmi
wayinkuna rupatsishqa kaykaqta tari-
yarqan. Illäyanqanyaqmi amalecita
runakunaqa *Neguevman yaykuskir
Siclag markatapis rupatsiyarqan. 2 Tsay-
nöpis tsaycho kaykaq warmikunata y
wamrakunata mana wanutsiyllapami
llapanta prësu apashqa kayänä.

3 Wayinkuna rupashqa kay-
kaqta tariykur y warminkunata y
wamrankunata mana tariykurmi
4 yanapaqninkunawan David ikik-
yäyanqanyaq pasaypa waqayarqan.
5 Tsaynöllami Davidpa ishkan warmin-
kunatapis amalecita runakuna prësu
apashqa kayarqan. Jukaq warminmi
karqan Jezreel markapita Ahinoam y
jukaq warminnami karqan Carmelpita
Abigail. Abigailqa Nabalpa viüdanmi
karqan.† 6 Tsurinkunata amalecita
runakuna prësu apayashqa kaptinmi
yanapaqnin runakuna pasaypa ajanar-
nin Davidta saqmayta munayarqan.
Tsaynö ajanäyaptinmi David pasaypa
llakikur TAYTA DIOSTA mañakurqan.

7 Tsaymi Ahimelecpa tsurin sacer-
döti Abiatarta† David nirqan: “*Efodta
makyaykallämay”.

Efodta makyaykuptinmi 8 TAYTA
DIOSTA David mañakurqan: “¿Tsay
suwakunapa qepanta aywämanku?
Juklla aywar ¿paykunata taripäman-
tsurä?” nir.

Tsaynö mañakuptinmi TAYTA DIOS
nirqan: “Taripänaykipä ras ayway.
Llapan apayanqankunatami kutitsi-
munki”.

9 Tsaynö niptinmi Davidqa soqta
pachak (600) yanapaqnin runakunata
pushakurkur Besor raqraman chäyar-
qan. 10 Pasaypa pishipashqa karmi tsay
mayuta tsimpayta mana kamäpakur
ishkay pachak (200) runakuna tsaycho
quëdakuyarqan. Chusku pachak (400)
runakunami itsanqa amalecita runa-
kunata qatipar Davidwan aywayarqan.

11 Aywaykäyanqanchömi Egiptupita
juk runa aywapakashqa jitaraykaqta
tariyarqan. Tsay runatami David kaq-
man apaykur tantatawan yakuta qara-
yarqan. 12 Tsaynöpis qarayarqan juk
hïgus tantata y ishkay päsas tantata.[d]
Tsaykunata mikuskiptinmi kallpan
yuriskirqan. Tsay runaqa manashi
kimsa paqas ni kimsa junaq imatapis

[d] **30.12** Tsay tantaqa manami jarinapitatsu karqan, sinöqa päsaspita y hïguspitami.
† **30.5** 1Sam. 25.42-43. † **30.7** 1Sam. 22.20-23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mikushqatsu kanä. 13 Tsaypitanami
David tapurqan: "¿Pipa wätaynintä
kanki y maypitatä shamushqayki?"
Tsay runanami nirqan: "Amalecita
runapa wätayninmi kä. Qäyantinnami
pasaypa qeshyaptï patronnïpis jaqiska-
mar aywakushqa. 14 Noqakunami asal-
tayämushqä Neguevcho taq cereteo
runakunata, Judá runakuna täyanqan
wakin markakunata y Calebpita aywa-
raq runakuna täyanqan markakunata-
pis. Tsaypita kutimurmi Siclag marka-
tapis rupatsiyashqä".
15 Davidnami nirqan: "¿Pushamanki-
manku tsay runakuna kaykäyanqan-
man?"
Niptinmi tsay Egipto runa nirqan:
"Mana wanutsimänaykipä ni patron-
nïman mana entregamänaykipä Tayta
Diospa jutincho juraptikiqa pusha-
shaykimi".
16 Tsay runa pushaptin chäyänan-
pämi amalecita runakuna maynin
tsayläman mashtakaykur mikur upur
fiestata ruraykäyänä. Tsaynö fiestata
ruraykäyarqan Judácho y Filisteacho
taq runakunata asaltar imaykatapis
qoriyanqanpita kushikurmi. 17 Tsaynö
kaykaqta tariskirmi Davidqa yanapaq-
ninkunawan tsay runakunata qoyaypa
waraynin tardiyaq wanutsiyarqan.
Chusku pachak (400) chölukunallami
*camëllunkunata muntakurkur qesh-
piyarqan.
18 Tsaynöpami amalecita runa-
kuna llapan apayanqankunata David
qechuskir ishkan warminkunatapis
kutitsimurqan. 19 Paykunata qorimup-
tin manami faltarqantsu ni jatunpis ni
takshapis ni ollqu wamrapis ni warmi
wamrapis. Apayanqan kaqkunataqa
llapantami imaykankunatapis David
qorimurqan. 20 Tsaynöllami apayan-
qan üshankunata y wäkankunata
llapanta David qorimurqan. Qorimun-
qan uywakunata kutitsirmi qatiqkuna
niyarqan: "¡Kay uywakunaqa Davidpä-
nami kanqa!"
21 Besor raqraman chaykuyap-
tinmi tsaycho quëdaq ishkay pachak
(200) runakuna yarqur taripäyarqan
Davidta y paywan aywaykaq runaku-
nata. Tsay runakunaqa pasaypa pishi-
pashqa karmi amalecita runakunata
qatipayta mana kamäpakur Besor
raqracho quëdakuyarqan. Paykuna-
wan tinkuskirmi David kushikurnin
winchikurqan. 22 Davidwan aywaq
wakin mana alli yarpayyuq runaku-
nanami Davidta niyarqan: "Noqan-
tsikwan mana aywaq runakunaqa
imatapis manami merëciyanmantsu.
Warminkunata y wamrankunata
aparkur aywakuyätsun".
23 Tsaymi David nirqan: "Wawqi-
kuna, ama tsaynöqa rurashuntsu.
TAYTA DIOSMI qorimunantsikpä yana-
pamashqantsik. Tsaynöpis salvamar-
nintsikmi suwakunata vincinantsikpä
yanapamashqantsik. 24 Qamkunaqa
llutantami yarpaykäyanki. Rakipä-
nakunqantsik höraqa iwal iwalmi
rakipänakushun qepita täpar quëdaq-
kunawanpis y pelyaman aywaqkuna-
wanpis".
25 Tsay junaqpitami kananyaqpis
Israel runakuna guërrapita apayämun-
qan kaqtaqa imatapis iwal iwal rakipä-
nakuyan.
26 Siclag markaman David chay-
kurnami qechuyanqan kaqkunapita
rakiskir Judáman mayor runakunapä
apatsir nirqan: "TAYTA DIOSPA con-
tran runakunata qechuyämunqätami
qamkunapä apaykätsimü".
27 Tsaynöllami apatsirqan Bet-
elman, Neguev Ramotman, Jatirman,
28 Aroerman, Sifmotman, Estemoa-
man, 29 Racalman, Jerameel runa-
kuna täyanqan markakunaman, ceneo
runakuna täyanqan markakunaman,
30 Hormaman, Corasánman, Atacman
31 y Hebrónmanpis. Yanapaqninkuna-
wan puntata chäyanqan markakuna-
manqa llapanmanmi David apatsir-
qan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Guërracho tsurinkunawan Saúl wanunqan

1 Crónicas 10.1-12

31 [1]Gilboa jirkacho filisteo runakuna atacayaptinmi Israel runakuna qeshpir aywakuyarqan. Tsaynö qeshpiykäyaptinmi filisteo runakuna atskaqta wanutsiyarqan. [2]Tsaynöllami Saúlta y tsurinkunatapis qatikachäyarqan. Tsaychömi Saúlpa tsurinkuna Jonatánta, Abinadabta y Malquisúata wanutsiyarqan.

[3]Tsaypitanami filisteo runakuna Saúlta flëchaskiyarqan. Tsaymi qeshpiyta mana kamäpakur [4]armanta puritsir yanapaqnin soldäduta Saúl nirqan: "Espädaykiwan wanuskatsimay. Manami munätsu Diosman mana criyiq filisteo runakuna wanuskatsimar kushikuyänanta".

Tsaynö niptinpis yanapaqnin soldädu pasaypa mantsarirmi wanutsiyta munarqantsu. Mana munaptinmi espädanta tukmarkur puntanman Saúl ishkir kikin tuksikurqan. [5]Saúl wanunqanta rikaykurmi yanapaqnin soldädupis tsaynölla tuksikuskirqan. Tsaynöpami paypis Saúl wanunqan kaqllacho wanurqan. [6]Tsaynöpami Saúl, kimsan tsurinkuna, yanapaqnin soldädu y llapan soldädunkunapis wanuyarqan.

[7]Saúlta y tsurinkunata filisteo runakuna wanutsiyanqanta y soldädukunapis qeshpir aywakuyanqanta musyaskirmi Jezreel pampa tsimpacho y Jordán mayu tsimpacho taq Israel runakuna markankunapita qeshpir aywakuyarqan. Tsaymi filisteo runakunana tsay markakunacho täyarqan.

[8]Saúl wanunqanpita waraynin junaqnami wanushqakunapa imaykankunatapis apakuyänanpä filisteo runakuna aywayarqan. Tsaychömi Saúlta y kimsa tsurinkunata Gilboa jirkacho wanushqa jitaraykaqta tariyarqan. [9]Tsaymi Saúlpa umanta roquskir espädanta y pelyananpä kaq latsapanta qoriyarqan. Nirkurmi entëru markakunaman y diosninkunapa templunkunaman willakuqkunata kachayarqan Saúl wanunqanta willakuyänanpä. [10]Saúlpa espädanta y pelyananpä kaq latsapantanami churayarqan *Astarot diösapa templunman. Saúlpa cuerpuntanami warkuyarqan Bet-sán markapa murällanman.

[11]Saúlta tsaynö rurayanqanta Galaad particho kaykaq Jabes markacho taq Israel runakuna musyaskirmi [12]allinnin kaq soldädukuna willanakuskir tsay paqas aywayarqan Bet-sán markayaq. Chaykurmi Saúlpa y tsurinkunapa cuerpunkuna warkaraykaqta jipiskir apakuyarqan. Jabesman chaykatsirnami ayankunata rupatsiyarqan. [13]Tullunkunata juk jacha chakinman pampaskirmi qanchis junaqyaq ayunayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Samuel

Kay libruta liyirmi musyantsik Israel runakunata rey David imanö mandanqantapis. Tsaynöpis musyantsik juk runapa warminwan kakunqanta, tsay warmipa runanta wanutsinqanta (2Sam. 11) y tsurin Absalón paypa contran shärinqanta (2Sam. 15—18). Tsaynö kaptinpis Davidqa perdonta mañakur Tayta Diospa shonqunpänömi karqan (1Sam. 13.14; Hech. 13.22). Qanchis kaq capïtuluta liyirmi musyantsik Tayta Dios payta imata awninqantapis.

Saúl wanunqanta David musyanqan

1 1 Saúl wanuskiptinnami† amalecita runakunata vincinqanpita kutir† ishkay junaq Siclagcho David qoyarqan. 2 Tsaypita waraynin junaqmi Saúlpa soldädunkunapita juk soldädu charqan. Paymi guërracho Israel runakuna wanuyanqanpita pasaypa llakikur latsapankunata rachiskir umanmanpis uchpata wiñakurqan. Davidpa ñöpanman chaykurmi urkunpis patsaman töpanqanyaq qonqurikuykurqan.

3 Davidnami tapurqan: “¿Maypitatä shamuykanki?”

Niptinmi soldädu nirqan: “Taytay, filisteo runakunawan Israel runakuna pelyayanqanpitami qeshpimushqä”.

4 Davidnami nirqan: “¿Imatä kashqa? Mä willamay”.

Tsaymi soldädu nirqan: “Guërracho pelyaykäyanqanpitami Israel soldädukuna qeshpir aywakuyashqa. Atska soldädukunatami tsaycho wanutsiyashqa. Tsaychömi Saúlta y tsurin Jonatántapis wanutsiyashqa”.

5 Tsaynö niptinmi David nirqan: “¿Imanöpatä Saúl y tsurin Jonatán wanunqanta musyanki?”

6 Niptinmi soldädu nirqan: “Gilboa jirkachömi Israel runakunata pelyacho yanapaykarqä. Tsaychömi rikashqä Saúl lanzanwan tukmakushqa kaykaqta. Filisteo soldädukunanami carrëtankunawan y cawallunkunawan Saúlta tariyänanpäna kaykäyarqan. 7 Saúl rikaskamar qayamaptinmi pay kaqman aywarqä. 8 Tsaychönami pï kanqätapis tapumaptin amalecita runa kanqäta willarqä. 9 Tsaymi nimarqan: ‘Wanuytami ñakaykä. Juklla wanuskatsimay’. 10 Tsaynö nimaptinmi wanunaykaqta rikar juklla wanuskatsirqä. Tsaymi jatiranqan corönanta y rikrancho jatiranqan adornunta entreganäpä apamushqä”.†

11 Tsayta wiyaykurmi David y yanapaqnin runakunapis llakikurnin latsapankunatapis rachir ushayarqan. 12 Pasaypa waqarmi tsay junaq imatapis mikuyarqantsu. Tsaynö waqayarqan Saúl y tsurin Jonatán wanuyanqanpita y Israel runakunata filisteo runakuna vinciyanqanpitami. 13 Tsay willakuq chölutami David tapurqan: “Qamqa ¿maypitatä kanki?” nir.

Tsay chölunami nirqan: “Taytay, amalecita jäpa runami kä”.

14 Tsaymi David nirqan: “¿Imanirtä mana mantsariypa TAYTA DIOS churanqan rey Saúlta wanutsishqayki?”

15 Tsaynö nirmi juk yanapaqnin runata qayaykur nirqan: “¡Kay runata juklla wanutsiy!”

†**1.1a** 1Sam. 31. †**1.1b** 1Sam. 30. †**1.6-10** 1Sam. 31.3-5; 1Crón. 10.3-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö niptinmi wanuskatsirqan.
16 Manarä wanutsirmi tsay chöluta
David nirqan: "TAYTA DIOS churan-
qan reyta wanutsinqaykipita kikikimi
jutsayuq kaykanki wanunaykipä".

Saúl y Jonatán wanuyanqanpita David llakikur cantanqan

17 Saúl y tsurin Jonatán wanuyan-
qanpita llakikurmi David qellqarqan
juk cantuta. 18 Tsay cantuta Judá
runakuna yachakuyänanpämi man-
darqan. Tsay cantuqa Jaser libruchömi
qellqaraykan.[a]

19 "¡Allaw Israel! ¡Jirkachömi tsu-
rinkunawan mandashuqniki
ushakäyashqa!
¡Tsayläya alli chölu kaykarmi
wanuyashqa!
20 Wanuyanqantaqa Gat markacho
ama willakuyätsuntsu.[†]
Ascalón markapa cällinkunachö-
pis tsaypä ama parlayätsuntsu.
Tsayta musyaskirqa filisteo war-
mikunami kushikuyanqa.
Diosman mana yärakuq runaku-
napis fiestatami rurayanqa.

21 "Gilboa jirkakuna, qamkunaman
tamyapis ni shullyapis ama
chämutsuntsu.
Qamkunacho ofrendapä mikuy-
kunapis ama wiñatsuntsu.
Qamkunachömi alli pelyaqkunapa
escüdunta jarur ushayashqa.
Tsaymi Saúlpa escüdun aceitiwan
chipipinnatsu.
22 Jonatánpa flëchanqa yawarta-
rämi jicharamuq.
Saúlpa espädanqa wiswiypa wis-
wirrämi kutiq.
Alli pelyaq kayaptinpis contran
runakunata imaypis wanutsi-
yaqmi.

23 "Saúlta y Jonatántaqa runakuna
kuyayarqanmi.
Kawar juntu puriyanqannömi
wanurpis juntu wanuyashqa.
Ankakunapitapis paykunaqa
masmi cörriyaq.
Leonkunapitapis mas kallpasa-
pami kayaq.

24 "Israel warmikuna, Saúl wanun-
qanpita waqayay.
Kananqa ¿pirä jatitsiyäshunki
lïnupita awashqa puka tëlata?
¿Pirä jatitsiyäshunki qoriwan
bordashqa latsapata?

25 "¡Alli chölukunami guërracho
wanuyashqa!
¡Jonatánpis jirkachömi
wanushqa!
26 ¡Pasaypami qampä llakikü,
wawqi Jonatán!
¡Qamqa pasaypami kuyamash-
qayki!
Runanta y wamrankunata warmi
kuyanqanpitapis masrämi
noqata kuyamashqayki.

27 "¡Alli chölukunami guërracho
wanuyashqa!
¡Armankunapis llapanmi usha-
kashqa!"

Judá runakunapa mandaqnin rey kananpä Davidta churayanqan

2 1 Tsaypitanami TAYTA DIOSTA
tapukur David nirqan: "¿Judácho
mayqan markamanpis kutïmanku o
manaku?"

Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: "Kutiy".

Davidnami tapurqan: "¿Taytay, may-
qan markamantä kutïman?"

Niptinmi nirqan: "Hebrón marka-
man kutiy".

---

[a] **1.18** Jaser libruqa manami Bibliatsu, sinöqa juk librumi. Tsay libruqa unaynami oqrakashqa (Jos. 10.13).
[†] **1.20** Miq. 1.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tsaynö niptinmi ishkan warminta
pushakurkur David aywarqan. Jukaq
warminpa jutinmi karqan Ahinoam.
Payqa Jezreel markapitami karqan.
Jukaq warminpa jutinnami karqan
Abigail. Payqa Carmelcho taq Nabalpa
viüdanmi karqan.† 3 Tsaynöllami yana-
paqnin runakunatapis warmintinta y
wamrantinta pusharqan. Hebrónman
chaykurmi ñöpankunacho kaykaq
markakunacho täyarqan. 4 Tsaycho
taykäyaptinmi Judá autoridäkuna
chaykur Davidpa umanman aceitita
wiñar rey kananpä churayarqan.

Tsaypitanami David musyarqan
Galaad particho kaykaq Jabes marka-
cho taq runakuna Saúlta pampayan-
qanta.† 5 Tsaymi Jabes runakunaman
willakuqkunata kachar nirqan: "Kuya-
päkuq kar Saúlta pampayanqaykipita
bendicionninta TAYTA DIOS qaraykuy-
älläshuy. 6 Tsaynöpis yanapaykuyälläshuy
llapan rurayanqaykikunapis alli
kananpä. Noqapis yanapayäshaykimi
Saúlta shumaq pampayanqaykipita.
7 Kananqa imapitapis ama llakikuyay-
natsu. Rey Saúl wanushqa kaptinmi
noqatana rey kanäpä Judá runakuna
churayämashqa".

Israel runakunapa mandaqnin rey kananpä Is-bosetta Abner churanqan

8 Nerpa tsurin Abnernami Mahanaim
markaman Saúlpa tsurin Is-bosetta
pusharqan. Abnerqa Saúlpa soldä-
dunkunapa mandaqninmi karqan.
9 Tsaychömi runakunata nirqan
Is-boset Israel runakunapa mandaq-
nin rey kanqanta. Tsaymi Is-bosetqa
mandarqan Galaadcho, Gesuricho,
Jezreelcho, Efraíncho, Benjamíncho
y llapan Israelcho taq runakunata-
pis.[b] 10 Chusku chunka (40) watayuq
Is-boset kaykarmi Israel runakunapa
mandaqnin rey kayta qallaykur-
qan. Paymi ishkay wata rey karqan.
Judá runakunallami mandaqnin rey
kananpä Davidta churayanqanta
välitsiyarqan. 11 Hebrón markapita
patsami Davidqa Judá runakunapa
mandaqnin rey karqan qanchis wata y
soqta killa.

Judá runakunawan Israel runakuna pelyayanqan

12 Tsaypitanami Nerpa tsurin Abner
Mahanaimpita Gabaón markaman
Saúlpa tsurin Is-bosetpa soldädunku-
nata pushakurkur aywarqan. 13 Tsay-
nöllami Sarviapa wawan Joabpis
Davidpa soldädunkunata pushakur-
kur Hebrónpita Gabaón markaman
aywarqan. Gabaóncho kaykaq pukyu
ñöpanchömi frenti frenti soldädukuna
churanakuyarqan. 14 Tsaychömi Joabta
Abner nirqan: "Llapantsik rikanan-
tsikpä juk ishkay chölukuna pelyaq
yarqayämutsun".

Tsaynö niptinmi Joabpis nirqan:
"Juklla yarqayämutsun".

15 Tsaymi Saúlpa tsurin Is-bosetpa
soldädunkunapita chunka ishkay chölu-
kuna yarquyarqan. Paykunaqa Benja-
mín trïbu runakunami kayarqan. Tsay-
nöllami Davidpa soldädunkunapitapis
chunka ishkay chölukuna yarquyarqan.
16 Tsaymi umapita tsarinakur custillanpa
tuksinakurnin llapan chölukuna wanu-
yarqan. Tsaynö wanuyanqanpitami tsay
partita jutitsiyarqan Helcat-hazurim[c]
jutin kananpä. 17 Wanutsinakuyanqanta
rikaykurmi wakin kaq soldädukunapis
mantsakaypä pelyar qallaykuyarqan.
Tsay pelyachömi Abnerta y pushanqan
Israel soldädukunata Davidpa soldädun-
kuna vinciyarqan.

---

[b] **2.9** Judá trïbu runakunapis Israel runakunami kayarqan. Tsaynö kaptinpis kay textucho *Israel runakuna* nirqa mana Judá trïbu kaq Israel runakunapämi parlaykan. Tsaynöllami wakin textukunachöpis parlaykan. [c] **2.16** *Helcat-hazurim* ninanqa *Espäda Pampa* ninanmi.
† **2.2** 1Sam. 25.42-43. † **2.4** 1Sam. 31.11-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Asaelta Abner wanutsinqan

18 Tsaychömi Sarviapa kimsa wamrankuna kaykäyarqan. Paykunapa jutinkunami karqan Joab, Abisai y Asael. Asaelqa lluytsunörämi cörriq. 19 Tsaymi Abnerta Asael qatikachar maypa qeshpinantapis dëjarqantsu. 20 Tsaynö qatikachaykaptinmi Abnerqa tumaykur nirqan: "¿Qamqa manaku Asael kanki?"

Tsaynö niptinmi Asael nirqan: "¡Aw, Asaelmi kä!"

21 Tsaymi Abner nirqan: "Amana qatikachämaytsu. Qatikachämänaykipa trokinqa pitapis vincir armankunata apakuy".

Tsaynö niptinpis Asaelqa mana kachaypami qatikacharqan.

22 Mana cäsuptinmi Abner yapay nirqan: "¡Sänu qarallaykiwan aywakuy! Wanutsiyta mana munaykarpis wanuskatsïmantä. Qamta wanutsirqa ¿ima cäräwanrä wawqiki Joabwan tinkümanpis?"

23 Tsaynö qatikachaptinmi Abnerqa lanzanpa qepa kaq puntanwan pachacho waqtanpa päsaqpä tuksiskiptin Asael wanuskirqan. Wanushqa jitaraptinmi tsaypa päsaqkuna ichiykurrä rikapäyarqan. 24 Wawqinta wanutsinqanta willayaptinmi Joabwan Abisai Abnerta qatikachäyarqan. Rupay jeqaykaptinnami Amma jirkanman chäyarqan. Tsayqa kaykan Gía marka tsimpancho y Gabaóncho kaykaq tsunyaq jirkaman aywana nänipa ñöpanchömi. 25 Tsay jirkanchömi Benjamín trïbu soldädukuna Abnerwan qorikar churanakuyarqan Davidpa soldädunkunawan pelyayänanpä. 26 Nirkurmi Abner qayakur Joabta nirqan: "¡Amana wanutsinakushunnatsu! Tsaynölla wanutsinakurqa kuyapaypämi ushakäshun. ¿Imanirtä soldäduykikunata michankitsu Israel mayinkunata manana wanutsiyänanpä?"

27 Tsaynö niptinmi Joab nirqan: "Tsaynö mana nimaptikiqa patsa waranqanyaqmi qatikachäyäman karqan. Rasun kaqta ninqätaqa Tayta Dios musyanmi".

28 Tsaymi *cornëtata Joab tukaskatsiptin Davidpa soldädunkuna manana qatikachäyarqannatsu. 29 Tsay paqasmi Abner y soldädunkuna kutirnin Jordán mayuta tsimpaskir ñöpancho kaykaq pampaman aywayarqan. Tsaypita Bitrón partipa päsarmi Mahanaim markaman chäyarqan.

30 Abnerta Joab manana qatikachar Davidpa soldädunkunata qorikaskatsir yupaptinmi Asael y chunka isqun soldädukuna pishïyarqan. 31 Abner pushanqan Benjamín trïbu soldädunkunatami Davidpa soldädunkuna kimsa pachak soqta chunkata (360) wanutsiyarqan.

32 Asaelpa ayantanami Belénman apaykur taytan pamparanqan kaqman pampayarqan. Tsaypitanami Joabpa soldädunkuna tsay paqas warat aywar Hebrónman chäyarqan.

3 1 Saúlpa soldädunkunawanmi Davidpa soldädunkuna atska wata guërracho kayarqan. Tsaynö pelyar Davidpa soldädunkuna vinciyaptinmi Saúlpa soldädunkuna wallkallana kayarqan.

Hebrón markacho Davidpa tsurinkuna yuriyanqan

1 Crónicas 3.1-4

2 Hebrón markacho kaykaptinmi Davidpa wakin tsurinkuna yuriyarqan:

Mayor tsurinpa jutinmi karqan Amnón. Payqa Jezreelpita warmin Ahinoampa wamranmi karqan.

3 Amnónpa qepanman yuriq tsurinpa jutinmi karqan Quileab. Quileabqa Carmel markacho taq Nabalpa viüdan Abigailpa wamranmi karqan.

Quileabpa qepanman yuriq tsurinpa jutinmi karqan Absalón.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Absalónqa Maacapa wamranmi karqan. Maacaqa Gesur markapa mandaqnin rey Talmaipa tsurinmi karqan.
4 Absalónpa qepanman yuriq tsurinpa jutinmi karqan Adonías. Adoníasqa Haguitpa wamranmi karqan.
Adoníaspa qepanman yuriq tsurinpa jutinmi karqan Sefatías. Sefatíasqa Abitalpa wamranmi karqan.
5 Sefatíaspa qepanman yuriq tsurinpa jutinmi karqan Itream. Itreamqa Eglapa wamranmi karqan.
Hebróncho David taykaptinmi tsay tsurinkuna yuriyarqan.

Davidwan Abner amistayanqan

6 Davidpa soldädunkunawan pelyayänanpä Saúlpa soldädunkunata pusharmi Abner mas munayyuq karqan. 7 Saúlpa *concubïna warminmi Ajapa tsurin Rizpa karqan. Juk junaq Abnerta qayaykatsirmi Is-boset nirqan: "¡Imanirtä taytäpa concubïnanwan punushqayki!"
8 Tsaynö niptinmi Abnerqa pasaypa ajanashqa nirqan: "¡Noqaqa Judá runakunapa täpakuq allqunku imami kä! Noqaqa imaypis taytayki Saúlta respitarmi llapaykita yanapashqä. Tsaymi munashqätsu Davidpa munaynincho kanaykitapis. ¿Tsaynö yanapaykaptïku kananqa '¿imanirtä tsay warmiwan punushqayki?' nimanki? 9 Kananpitaqa manami yanapashaykinatsu. Tsaypa trokinqa Davidtanami yanapashä. Tayta Dios pasaypa castigamätsun llapan awninqankunata chaskinanpä Davidta mana yanapaptï. 10 Rey kanaykipa trokin Davidnami llapan Israel runakunapa y Judá runakunapa mandaqnin rey kanqa. Paymi Dan markapita Beerseba markayaq mandanqa".†
11 Tsaynö niptinmi Abnerta mantsar Is-bosetqa imatapis nirqannatsu.
12 Tsaymi willakuqkunata Hebrónman Abner kacharqan Davidta niyänanpä: "Qampa munaynikichönami kay nación kaykan. Tsaynö kaykaptinqa *pactuta rurashun wakin Israel runakunatapis munaynikiman churamunäpä".
13 Tsaynö niptinmi David nirqan: "Allimi kanman qamwan pactuta rurashqa. Itsanqa pactuta ruranantsikpä pushamunki Saúlpa warmi tsurin Micalta. Payta mana pushamurqa ama chämuypistsu".
14 Nirkurmi Saúlpa tsurin Is-bosetman willakuqkunata David kacharqan niyänanpä: "Warmï Micalta kutitsipaykamay. Paywan tänäpämi juk pachak (100) filisteo runakunata wanuskatsir penqayninkunapa jana qaranta roquskir taytayki Saúlta entregarqä".†
15 Tsaynö niptinmi runan Paltielwan Mical taykaptin Is-boset rakitsimurqan. Paltielqa Laispa tsurinmi karqan.
16 Micalta rakiskir Abner pushaptinmi runan Paltiel waqaraykar qepankunata aywarqan hasta Bahurim markayaq. Tsaycho wayinpa kutikunanpä Abner niptinmi Paltielqa kutikurqan.
17 Abnernami Israel mayor runakunata nirqan: "Unaypita patsanami munayashqayki David mandamaqnintsik rey kananta. 18 Kananqa rey kananpä churashun. TAYTA DIOSPIS nirqanmi: 'Sirvimaqnï Davidtami yanapashä Israel runakunata filisteo runakunapa munayninpita jipinanpä. Paymi Israel runakunata salvanqa llapan contrankunapa munayninpita' ".
19 Tsaynöllami Benjamín trïbu runakunawanpis Abner parlarqan. Tsaypitanami Hebrónman aywar Davidta willar nirqan: "Israel autoridäkuna y Benjamín autoridäkunapis llapanmi munaykäyan rey kanaykita".

† **3.10** 1Sam. 15.28. † **3.14** 1Sam. 18.27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Tsaynö niptinmi David kushikurnin Abnerpä y pushanqan ishkay chunka (20) soldädukunapä atska mikuyta kusinatsirqan.
21 Abnernami Davidta nirqan: "Kananqa Israel runakunata qorimunäpä aywashä. Llapan qorikaskirmi rey kanaykipä qamwan pactuta rurayanqa. Tsaynöpami yarpanqaykinö mandanki".
Tsaypita David despachaptinmi Abner aywakurqan.

Abnerta Joab wanutsinqan

22 Davidwan parlanqanpita Abner yarquskiptillannami Davidpa soldädunkunawan Joab charqan guërracho qechuyämunqankunata atska qepinkuna aparishqa. 23 Soldädunkunawan Joab chaptinmi willayarqan Nerpa tsurin Abner Davidman chanqanta y añaw kutikunanpä David despachanqanta. 24 Tsaynö willayaptinmi rey Davidman aywaykur Joab nirqan: "¡Taytay, imatatä rurashqayki! ¡Imanirtä Abner aywakunanta kachaykushqayki! 25 ¿Manaku tantiyanki Nerpa tsurin Abner engañashunaykipä shamunqanta? Payqa imata ruranqaykitapis rikapakuq y musyapakuqllami shamushqa".
26 Tsaynö nirmi Joabqa David kaqpita yarquskir runakunata kacharqan Davidta mana musyatsiyllapa Abnerta kutitsiyämunanpä. Tsaymi Sira ninqan pözupita Abnerta kutitsiyämurqan.
27 Hebrón markaman Abner kutiykuptinmi pakayllapa parlananpä marka yaykunaman Joab pusharqan. Tsaychönami wawqin Asaelta wanutsinqanpita kikintapis pachacho wanuqpä tuksiskirqan.
28 Wanutsinqanta musyaskirmi David nirqan: "TAYTA DIOS musyanmi Nerpa tsurin Abnerta mana wanutsinqäta ni payta wanutsinanpä pitapis mana ninqäta. 29 Abnerta wanutsinqanpita Joabmi jutsayuq kaykan. Tsaynö ruranqanpita llapan castankuna y castankunapita aywaraqkuna imayyaqpis yawarta ishpar o *leprawan karpis ñakayätsun. Tsaynöpis weqruyar tukrullawan puriyätsun, espädawan wanutsishqa kayätsun y imaypis muchuyllacho kayätsun".
30 Tsaynömi wawqin Abisaiwan Joab Abnerta wanutsiyarqan wawqin Asaelta Gabaóncho pelyar wanutsinqanpita.
31 Tsaypitanami Joabta y paywan kaykaq runakunata David nirqan: "Abner wanunqanpita llakikur latsapaykikunata rachiskir lütuyänaykipä qachqa latsapata jatikuyay".
Tsaynö niskirmi pampaq apayaptin rey Davidpis aywarqan. 32 Tsaychömi David llapan runakunawan Abnerpä qayarayparä waqayarqan. Tsaymi Hebróncho Abnerta pampayarqan.
33 Abnerpä llakikurmi rey David cantar nirqan:

"¡Ay Abner! ¡Imanirtä upa runatanö wanutsishushqayki!
34 Wanutsishunaykipäqa manami makikikunapis watarashqatsu.
Chakikikunapis manami pankarashqatsu.
Qamtaqa mana alli runakunami wanutsiyäshushqayki".

Abnerpä David tsaynö cantaptinmi runakuna masrä waqayarqan. 35 Tsaypitanami Davidta runakuna rugayarqan patsa manarä tsakaptin imallatapis mikunanpä. Tsaynö rugayaptinpis jurarmi nirqan: "Patsa manarä tsakaptin tantata o imallatapis mikuptïqa Tayta Dios pasaypa castigamätsun".
36 Abnerta David kuyanqanta tantiyarmi llapan runakuna kushikuyarqan. David ruranqankunaqa llapanpis paykunapä allimi karqan. 37 Tsay junaqmi Israel runakuna tantiyayarqan Nerpa tsurin Abner wanunqanpita rey David jutsaynaq kanqanta.
38 Nirkurnami yanapaqninkunata David nirqan: "Kanan junaq Israel

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nacioncho alli runami wanushqa.
39 Rey kaykarpis Sarviapa wawankunata Joabtawan Abisaita ima ruraytapis manami kamäpakütsu. Paykunataqa TAYTA DIOS castigatsun mana allita rurayanqanpita".

Is-bosetta wanutsinqan

4 1 Hebróncho Abner wanunqanta musyaykurmi Is-boset ima ruraytapis kamäpakurqantsu. Tsaynöllami llapan Israel runakunapis pasaypa mantsariyarqan.
2 Is-bosetmi runakunata asaltayänanpä asaltantikunata imaypis kachaq. Tsay asaltantikunapa mandaqninkunami Baana y Recab kayarqan. Paykunaqa Beerot markacho taq Rimónpa tsurinkunami kayarqan. Beerot markaqa Benjamín trïbu runakuna täyanqanchömi kaykan. 3 Benjamín trïbu runakuna manarä tsaycho täyaptinmi tsaycho taq cananeo runakuna qeshpir Gitaim markaman aywakuyarqan. Tsaychömi tsay runakuna kananyaq taykäyan.
4 Saúlpa tsurin Jonatánpami juk tsurin Mefi-boset karqan. Mefi-boset pitsqa watayuq kaykaptinmi taytan Jonatánta y awilun Saúlta Jezreel markacho filisteo runakuna wanutsiyarqan. Tsayta musyaykur wätaqnin warmi Mefi-bosetta aparikurkur qeshpiykätsiptinmi chakinkuna moqaqpä wamra ishkiskirqan. Tsay junaqpitami ishkan chakin wishtuyashqa karqan.†
5 Juk junaqmi Rimónpa tsurinkuna Recab y Baana Saúlpa tsurin Is-bosetpa wayinman aywayarqan. Chäyänanpäqa pasaypa achaptinmi cämancho Is-boset punukashqa kaykänä. 6 Wayi punku kichaq warmipis trïguta wayraykanqanchömi punukaskinä. Tsaymi Recab y wawqin Baana wayi rurinman yaykuskir 7 cämancho punuykaptin Is-bosetta wanuskatsiyarqan. Tsaypitanami umanta roquskirnin apakurkur *Arabá pampapa aywaq nänipa tsay paqas warat aywayarqan. 8 Hebrónman chaykur rey Davidta entregarmi niyarqan: "Taytay, kay umaqa contrayki Saúlpa tsurin Is-bosetpa umanmi. Wanutsishuynikita munanqanpitami kananqa Saúltapis y tsurinkunatapis TAYTA DIOS ushakätsishqa".
9 Tsaynö niyaptinmi David nirqan: "Llapan conträkunapita salvamaq TAYTA DIOS wiyaykaptinmi qamkunata nï: 10 Kushikunäpä kanqanta yarparmi Saúl wanunqanta juk runa willamaqnï chämurqan. Tsaynö willamaqnï shamuqta tsariskirmi kikinta Siclag markacho wanutsirqä.† 11 Payta wanutsinqänöllami qamkunatapis wanutsiyäshayki jutsaynaq runa wayincho punuykaqta wanutsiyanqaykipita. Tsaymi kananqa kikikikunatapis ushakätsiyäshayki".
12 Tsaynö niskirmi soldädunkunata David nirqan paykunata wanutsiyänanpä. Wanuskatsirmi makinkunata y chakinkunata roquskir Hebróncho kaykaq pözu ñöpanman ayankunata warkuyarqan. Is-bosetpa umantanami Abner pamparanqan ñöpanman Hebróncho pampayarqan.

Rey kananpä Davidta churayanqan

1 Crónicas 11.1-3

5 1 Tsaypitanami llapan trïbu Israel runakuna Hebrón markaman aywaykur Davidta niyarqan: "Noqakunaqa yawarniki karmi rey kanaykita munayä. 2 Rey Saúl mandaq kanqan witsanpis qammi Israel soldädukunata guërracho pelyayänanpä pusharqayki. Tsaynöpis rey kanaykipämi TAYTA DIOS kaynö nishushqayki: 'Qamtami akrashqä kuyanqä Israel runakunapa mandaqnin rey kanaykipä. Tsaymi üsha mitsiqnö Israel runakunata shumaq rikanki' ".

† **4.4** 2Sam. 9.3. † **4.10** 2Sam. 1.1-16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Tsaynö niyaptinmi TAYTA DIOSPA
ñöpancho Israel mayor runakunawan
*pactuta David rurarqan. Tsaychömi
umanman aceitita wiñayarqan man-
daqnin rey kananpä. 4 Kimsa chunka
(30) watayuq kaykarmi David mandar
qallaykurqan. Payqa Israel nacioncho
chusku chunka (40) watami rey kar-
qan. 5 Judá runakunapa mandaqnin
rey karmi Hebróncho qanchis wata y
soqta killa tarqan. Tsaypitanami Israel
y Judá runakunapa mandaqnin rey
kar Jerusaléncho kimsa chunka kimsa
(33) wata tarqan.†

Jerusalén markata David qorinqan
1 Crónicas 11.4-9

6 Tsaypitanami soldädunkunawan
rey David Jerusaléncho taq jebuseo
runakunata† atacayänanpä aywarqan.
Tsaymi jebuseo runakuna niyarqan:
"Qamkunaqa manami imanöpapis
kayman yaykamuyta kamäpakuyan-
kitsu. Yaykamuyta munayaptikipis
qaprakuna y weqrukunallami michä-
yäshunki".

7 Tsaynö nikäyaptinpis Davidqa jebu-
seo runakunata vinciskirmi *Sión jir-
kancho kaykaq murallashqa markata
qechurqan. Tsaypita patsami kanan-
yaqpis tsay markata *Davidpa Markan
niyan.

8 Manarä yaykurmi soldädunkunata
David nirqan: " 'Qaprakuna y weqru-
kunallami michäyäshunki' nimaq-
nintsikkunataqa pasaypami chikï.
Paykunata atacanantsikpä yaku aywaq
uchkullapa tsay markaman yayku-
shun".

David tsaynö ninqanpitami pitapis
chikir imaypis niyan: "Qaprakunapis
ni weqrukunapis templuman manami
yaykuyanqatsu".

9 Jerusalénchöna David tarmi juti-
tsirqan Davidpa Markan nir. Tsay-
pitanami tumaypa murallatsirqan
Milo patak pirqapita hasta palaciu-
yaq. 10 Llapanta mandaq TAYTA DIOS
yanapaptinmi David mas munayyuq
karqan.

Yanapaqninkunata Davidman
Hiram kachanqan
1 Crónicas 14.1-2

11 Tsaypitanami Tiro markapa man-
daqnin rey Hiram Davidman runa-
kunata kacharqan imachöpis yana-
panakuyänanpä. Paykunatawanmi
carpintërukunata y rumi llaqllaqku-
nata kacharqan Davidpa palaciunta
shäritsiyänanpä. Tsaynöllami cedru
qerukunatapis apatsirqan. 12 Tsaymi
David tantiyakurqan TAYTA DIOS
Israel runakunata kuyar rey kananpä
churanqanta.

Davidpa tsurinkuna
Jerusaléncho yuriyanqan
1 Crónicas 3.5-9; 14.3-7

13 Hebrón markapita aywakur
Jerusaléncho tarnami warminkuna
y *concubïnankuna mas kayänanpä
David ashirqan. Paykunachömi ollqu-
pis warmipis tsurinkuna yuriyarqan.
14 Jerusaléncho yuriq ollqu tsurin-
kunapa jutinkunami karqan Samúa,
Sobab, Natán, Salomón, 15 Ibhar, Eli-
súa, Nefeg, Jafía, 16 Elisama, Eliada y
Elifelet.

Filisteo runakunata David vincinqan
1 Crónicas 14.8-17

17 Israel nacionpa mandaqnin rey
David kanqanta musyaskirmi llapan
filisteo runakuna wanutsiyänanpä
ashiq aywayarqan. Tsayta mus-
yaskirmi Davidqa pakaranqanman
aywarqan. 18 Filisteo runakuna chay-
kurmi campamentunkunata Refaim
pampacho shäritsiyarqan. 19 Tsaymi
TAYTA DIOSTA mañakur David nir-
qan: "¿Filisteo runakunata atacanäpä

†**5.4-5** 1Rey. 2.11; 1Crón. 3.4; 29.27. †**5.6** Jos. 15.63; Jue. 1.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywämanku? ¿Paykunata vincinäpä yanapamankimanku?"

Tsaynö mañakuptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Awmi, yanapashaykimi".

20 Tsaymi soldädunkunawan Baal-perazimman David chaykur filisteo runakunata vincirqan. Tsaynö vincirmi David nirqan: "Juchu shamur imaykatapis apakunqannömi conträkunata vincinäpä TAYTA DIOS yanapamashqa".

Tsaypitami tsay pampata jutitsirqan Baal-perazim jutin kananpä. 21 Tsaychömi filisteo runakuna ïdulunkunata jaqiriykur aywakuyarqan. Tsaytanami soldädunkunawan David qoriskir rupatsiyarqan.

22 Tsaypitanami filisteo runakuna Davidta yapay atacayänanpä Refaim pampaman kutiyarqan. 23 Tsaychöpis David yapay tapukuptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Puntanpaqa ama atacayaytsu. Tsaypa trokinqa balsamu jachakuna kanqanpa tumar qepanpa aywayay. 24 Tsaycho pakakuykur shuyäyanki. Balsamu jachakuna puntankunapa puriqtanö wiyarmi musyayanki puntaykikunata filisteo runakunata vincinäpä aywaykanqäta. Tsaynö kaptin juklla yaykuyanki atacayänaykipä".

25 Tsaymi TAYTA DIOS mandanqannö rurar filisteo runakunata David vincirqan. Gabaón markapita Gezer markayaqmi qati qatiykur wanutsiyarqan.

Tayta Diospa babulninta Jerusalénman David apayta munanqan

1 Crónicas 13.5-14

6 1 Tsaypitanami kimsa chunka waranqa (30,000) allinnin kaq Israel soldädukunata David qorirqan. 2 Paykunawanmi Judácho kaq Baala[d] markaman aywayarqan Tayta Diospa babulninta Jerusalénman apayänanpä. Babul janancho ishkay *querubín chawpinchömi llapanta mandaq TAYTA DIOSPA trönun kaykan.[†]

3 Tayta Diospa babulninqa karqan Abinadabpa wayinchömi.[†] Tsay wayiqa karqan juk jirkanchömi. Wayipita jipiskirmi mushuq carrëtaman babulta chururkur apayarqan. Abinadabpa tsurinkuna Uzawan Ahíupis ñöpankunapami aywayarqan. 4 Carrëtapa puntantanami Ahío aywarqan. 5 Babulta apayaptinmi Israel runakunawan Davidpis llapan kallpanwan cantar y danzar aywarqan. TAYTA DIOSTA alabarmi arpakunata, *salteriukunata, panderëtakunata, shaqshaqyaqkunata y platïllukunatapis tukaraykar aywayarqan.

6 Nacónpa ëran kaqman chaykur törukuna llutskayaptinmi Uzaqa babul mana ishkinanpä tsarirkurqan. 7 Tsaynö tsariptinmi TAYTA DIOS pasaypa ajanar Uzata jinan höra wanuskatsirqan. Tsaymi Uza wanur babul ñöpanman ishkiskirqan.[†]

8 Uzata TAYTA DIOS wanutsiptinmi David pasaypa ajanarqan. Tsaypitami tsay ërata jutitsirqan Pérez-uza[e] jutin kananpä. Tsay jutillami kananyaqpis kaykan. 9 Tsay junaqmi TAYTA DIOSTA mantsar David nirqan: "¡Kakullätsun taytay! TAYTA DIOSPA babulninta ¡imapätä apashäpis!"

10 Tsaynö nirmi tsay babulta *Davidpa Markanman apayarqannatsu. Tsaypa trokinqa paytakuyarqan Gat markapita Obed-edompa wayinmanmi. 11 Kimsa killayaqmi tsaycho babul paytakararqan. Tsaymi Obed-edomta y castankunata TAYTA DIOS llapanchöpis yanaparqan.[†]

---

[d] **6.2** Judácho kaq Baala marka Quiriat-jearim markapa jukaq jutinmi karqan. Quiriat-jearimcho Tayta Diospa babulnin kanqanta musyanaykipä liyinki 1Sam. 6.21; 7.1-2. [e] **6.8** *Pérez-uza* ninanqa *Uzapa contran yarqamushqa* ninanmi.
[†] **6.2** Éxo. 25.17-22; Núm. 7.89; 1Sam. 4.4; Sal. 80.1. [†] **6.3** 1Sam. 7.1-2. [†] **6.7** Núm. 4.15. [†] **6.11** 1Crón. 26.4-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Diospa babulninta Jerusalénman David apatsinqan

1 Crónicas 15.1—16.6

12 Tsaypitanami rey Davidta willayarqan TAYTA DIOSPA babulnin Obededompa wayincho kaptin llapanchöpis payta yanapanqanta. Tsaymi TAYTA DIOSPA ajanaynin qallqunqanta tantiyaskir David tsayman aywaykur TAYTA DIOSPA babulninta Jerusalénman kushishqa apatsirqan. 13 Jerusalénman apayänanpä yarquskiyaptinmi Davidqa juk töruta y wera carnëruta pishtaskir sacrificiupä rupatsirqan. Tsaynö rupatsirqan babulta apaqkuna cada soqta japayta japaskiyaptinmi. 14 Davidmi lïnupita rurashqa *efodnin jatikushqa TAYTA DIOSPA babulninpa puntanta pasaypa kushishqa tushuraykar aywarqan. 15 Tsaynöllami Davidwan llapan Israel runakunapis kushikuypita qayaykacharnin y *cornëtakunata tukaraykar Jerusalénman babulta apayarqan.

16 TAYTA DIOSPA babulninta *Davidpa Markanman† yaykaykätsiyaptinmi Saúlpa tsurin Mical ventänanpita qawaykur TAYTA DIOSPA ñöpanta tushuraykar David kushishqa aywaykaqta rikarqan. Rey kaykar saltaypa saltar tushuykaqta rikarmi shonqullancho Davidta jamurarqan.

17 Markaman chaykatsirmi TAYTA DIOSPA babulninta David shäritsinqan toldu rurinman churayarqan. Tsayman churaykurnami uywakunata David pishtaskatsir rupatsina sacrificiuta y alli päsakuy sacrificiutapis TAYTA DIOSPA ñöpancho rupatsirqan. 18 Rupatsiyta ushaskirmi llapanta mandaq TAYTA DIOSTA Israel mayinkunapä mañakur Davidqa Diospa jutincho bendisarqan. 19 Nirkurmi ollqutapis warmitapis llapan Israel runakunata aypurqan juk tantata, pedäzu aytsata y päsasyuq juk biscöchutapis. Tsayta mikuskirnami runakuna wayinkunapa kutikuyarqan.

20 Tsaynöllami Davidpis castankunata bendisananpä wayinman kutikurqan.† Wayinman yaykuykaptinmi Saúlpa tsurin Mical yarqaskamur nirqan: "Israel nacionpa mandaqnin rey kaykar wätay warmikunapa ñöpancho cösa tushuraykar aywashqayki ¿aw? ¡Mana tantiyakuq runanömi pasaypa penqakuypä penqaynikipis kamaylla tushushqayki!"

21 Niptinmi David nirqan: "Noqaqa TAYTA DIOSPA ñöpanchömi tushushqä. Paymi Israelcho rey kanäpä taytaykipa trokin akramashqa. Israel runakunapa mandaqnin rey karmi TAYTA DIOSPA ñöpancho imaypis tsaynö tushushä. 22 Tayta Diosta adoranqäpita jamurämaptikipis masrämi payta adorashä. Imata yarpaptikipis tsay wätay warmikunaqa respitayämanqami".

23 Davidta tsaynö jamuranqanpitami Micalqa wanunqanyaqpis qolluq rikakurqan.

Davidta Tayta Dios awninqan

1 Crónicas 17.1-14

7 1 TAYTA DIOS yanapaptin llapan contrankunata vinciskirmi palaciuncho rey David añawna tarqan. 2 Tsaymi profëta Natánta qayaykatsir nirqan: "Cedru qerupita kuyayllapä rurashqa palaciucho taptïpis Tayta Diospa babulninqa toldu rurillanchömi kaykan".

3 Tsaynö niptinmi Natán nirqan: "Tayta Dios yanapaykäshuptikiqa allimi kanman yarpanqaykita ruraptiki".

4 Tsay paqasmi Natánta TAYTA DIOS nirqan: 5 "David kaqman kutiykur niy: 'TAYTA DIOSMI nin: Noqa täkunä wayitaqa manami qamtsu shäritsinki, sinöqa jukmi shäritsinqa. 6 Egiptupita

†**6.16** 2Sam. 5.7. †**6.19-20** 1Crón. 16.43.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israel runakunata jipimunqä junaqpita
patsa kananyaq manami wayichö-
tsu tashqä, tsaypa trokinqa jukläman
jukläman puritsikuna toldullachömi
tashqä. 7Kaytsika unayna kuyanqä
Israel runakunawan purirpis churanqä
autoridäninkunata manami imaypis
mañakushqätsu cedru qerupita wayita
rurapäyämänanpä'.
8"Tsaymi sirvimaqnï Davidta ninki:
'Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin:
Üshata mitsikur puriykaptikimi qamta
akrashqä Israel runakunapa mandaq-
nin rey kanaykipä. 9Tsaymi maypa
aywaptikipis qamta yanapar contray-
kikunatapis llapanta ushakätsishqä.
Tsaynöllami yanapashayki kay patsa-
cho mas munayyuq runakuna kayan-
qannö qampis kanaykipä.
10" 'Tsaynöllami kuyanqä Israel
runakunatapis yanapashä nacionnin-
cho pitapis mana mantsariypa añaw
kawayänanpä. Tsaycho täyaptinmi
contrankuna unaynöqa atacayanqana-
tsu ni qarquyanqanatsu. 11Churanqä
juezkuna mandayanqan witsanpita
patsami kuyanqä Israel runakunata
atacayarqan. Qamtami yanapashayki
llapan chikishuqnikikuna achäquita
mana ashipäyäshunaykipä.
" 'Mastami TAYTA DIOS nin:
Kananmi qamta awnï qampita ayway-
raqkuna imaypis rey kayänanpä.
12Tsaymi wanukur unay castaykikuna-
wan tinkuq aywaptikipis juk tsuri-
kita rey kananpä churashä. 13Paymi
noqapä wayita shäritsinqa. Paypita
aywaraqkunami imaypis reykuna
kayanqa. 14Noqami paypa taytan
kashä. Paynami noqapa tsurï kanqa.
Imatapis llutanta ruraptinqa imayka
taytan tsurinkunata castiganqan-
nömi castigashä.† 15Tsaynö castigar-
pis paytaqa kuyapäshämi. Tsaymi
rey kanqanpita Saúlta jipinqänöqa
payta imaypis jipishätsu. 16Qampita
aywaraqkunaqa imayyaqpis reymi
kayanqa' ".†

Tayta Diosta David mañakunqan
1 Crónicas 17.15-27

17Revelacioncho Tayta Dios tsaynö
ninqanta wiyanqannöllami Davidman
aywaykur llapanta Natán willarqan.
18Willaptinmi TAYTA DIOSPA ñöpan-
man aywaykur David nirqan: "Päkillä,
TAYTA DIOS. Tsayläya yanapayämä-
naykipä manami noqapis ni castä-
kunapis merëciyätsu. 19Tsaynöpis
nimashqayki noqapita aywaraqkuna
imaypis rey kayänanpä kanqantami.
TAYTA DIOS, runakunapä yarpanqayki
tsaynö kaptin pasaypami kushikü.
20"Qamqa imanö kanqätapis mus-
yankimi. TAYTA DIOS, ¿imatanarä
masta mañaküman? 21Kuyamarmi
musyatsimashqayki llapan tsay awni-
manqaykita cumplinaykipä kanqanta.
22"Qamllami munayyuq TAYTA DIOS
kanki. Manami qamnö munayyuqqa
pipis kantsu. Tsaynöpis qampita masqa
ima diospis manami kantsu. Japallayki
Dios kanqaykitami unay castäkuna-
pis willayämarqan. 23Kuyanqayki
Israel runakunatanöqa manami pitapis
yanapashqaykitsu. Israel runakunata
Egiptucho wätay kaykäyanqanpita jipi-
munqaykinöqa manami mayqan nación
runakunatapis sirviyäshunaykipä
jipimushqaykitsu. Kuyanqayki runaku-
nata jipimurninmi llapanpä munayyuq
kanqaykita musyatsishqayki. Tsaynö-
pis munayyuq karmi contran shä-
riq nacionkunata diosninkunatawan
ushakätsishqayki. 24TAYTA DIOS, Israel
runakunatami akrashqayki kuyanqayki
runakuna imayyaqpis kayänanpä.
Tsaynöpis nishqayki paykunapa Dios-
nin imayyaqpis kanaykipämi.
25"TAYTA DIOS, noqapä y noqapita
aywaraqkunapä awnimanqaykiku-
nata imaypis cumpliykullay. 26Tsaynö

†**7.14** Deut. 8.5; 2Cor. 6.18; Heb. 1.5; 12.5-11. †**7.11-16** 1Rey. 2.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cumpliptikimi runakuna imayyaqpis alabayäshurniki pïmaypis niyanqa: ‘Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI Israel runakunapa Diosnin’. Tsaynömi noqapita aywaraqkuna qampa ñöpaykicho imaypis rey kayanqa.

27 “Llapanta mandaq TAYTA DIOS, qammi tantiyatsimashqayki noqapita aywaraqkuna imaypis reykuna kayänanpä kanqanta. Tsaynö kaptinmi sirviqniki kar tsay awnimanqaykita cumplinaykipä mana mantsariypa qamta mañakamü. 28 TAYTA DIOS, qampita mas juk Dios manami kantsu. Llapan ninqaykikunapis rasun kaqmi kaykan. Tsaymi musyä tsay awnimanqaykikunata cumplinaykipä kanqanta. 29 Sirviqniki kaptï noqapita aywaraqkuna imaypis sirviyäshunaykipä bendicionnikita churaykullay. TAYTA DIOS, bendicionnikita churanaykipämi awnimarqayki. Awnimanqaykita cumpliptikimi noqapita aywaraqkuna imaypis bendicionta chaskiyanqa”.

Contrankunata David vincinqan

1 Crónicas 18.1-13

8 1 Tsaypitanami filisteo runakunata vinciskir Meteg-ama markata paykunapita David qechurqan. 2 Tsaynöllami Moab nación runakunatapis soldädunkunawan vincirqan. Nirkurmi moabita runakunata patsaman lätaykatsir jatun cordelwan tupuyarqan. Ishkay tuputa tupuskirmi tsaycho lätaraykaq runakunata llapanta wanutsirqan. Tsaypita juk tupuyta tupuskirmi tsaycho lätaraykaq runakunata kawaykaqta kachaykurqan. Mana wanutsinqan kaqkunami Davidpa munaynincho kar impuestuta imaypis pägayarqan.

3 Tsaynöllami soldädunkunawan David vincirqan Rehobpa tsurin Hadad-ezertapis. Payqa Soba nacionpa mandaqnin reymi karqan. Tsaynö vincirqan Éufrates mayu ñöpancho kaykaq markakunata Hadad-ezer qoriq aywaptinmi. 4 Paykuna kaqpitami David prësu tsaritsimurqan juk waranqa qanchis pachak (1,700) cawallun muntashqa soldädukunata y ishkay chunka waranqa (20,000) chakillapa puriq soldädukunata. Juk pachak (100) carrëtata qarachäyänanpämi cawallukunatapis qorirqan. Wakin kaq cawallukunatami itsanqa ankunkunata kachätsirqan.

5 Davidwan pelyaptinmi Soba nacionpa mandaqnin rey Hadad-ezerta yanapayänanpä Siria nacionpita soldädukuna chäyarqan. Jinatami paykunatapis ishkay chunka ishkay waranqa (22,000) soldädukunata wanutsiyarqan. 6 Tsaypitanami Siria nación runakuna impuestuta pägayänanpä Damascuman soldädunkunata David churarqan. Tsaynöllami maypa aywaptinpis Davidta TAYTA DIOS yanaparqan contrankunata munaynincho tsararänanpä.

7 Hadad-ezerta vinciskirmi soldädunkunapa capitanninkuna puritsiyanqan qori escüdunkunata qoriskir Jerusalénman David apatsirqan. 8 Tsaynöllami Betawan Berotai markakunapita tsaytsika broncitapis apatsirqan. Betawan Berotai markakunaqa Hadad-ezerpa munayninchömi karqan.

9 Tsaypitanami Hamat markapa mandaqnin rey Toi wiyarqan Hadad-ezerpa soldädunkunata David vincinqanta. 10 Toiqa Hadad-ezerwan contra contrami rikanakuyarqan. Tsaymi kushikurnin tsurin Joramta kacharqan Davidta felicitananpä. Qoripita, qellaypita y broncipita rurashqa tukuyläya qaraykunata qaraptinmi 11 TAYTA DIOSPÄ David churarqan. Tsaynöllami churarqan llapan vincinqan nacionkunapita qorinqan qorita, qellayta y broncita. 12 Tsay qorinqankunami karqan edomita runakunapita, moabita runakunapita, amonita runakunapita, filisteo runakunapita, amalecita runakunapita y Soba nacionpa mandaqnin rey Hadad-ezerpita.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Tsaynöpami David maytsay
nacionchöpis reqishqa karqan. Siria
nacionta vinciskir soldädunkunawan
Jerusalénman kutirmi Kachi Pampa
ninqancho pelyar chunka puwaq
waranqa (18,000) edomita runaku-
nata wanutsiyarqan.† 14 Tsaypitanami
entëru Edom markakunacho soldädun-
kunata David churarqan tsaycho taq-
kuna paypa munaynincho kayänanpä.
Davidtami TAYTA DIOS yanaparqan
maychöpis pelyar vincinanpä.

Davidpa soldädunkunapa capitanninkuna mayqankuna kayanqan

2 Samuel 20.23-26; 1 Crónicas 18.14-17

15 Israel runakunapa mandaqnin rey
kar llapantapis David allimi rikarqan
tsaynöpis allimi juzgarqan. 16 Soldä-
dunkunapa capitanninmi Sarviapa
wawan Joab karqan. Ahiludpa tsurin
Josafatmi Israelcho ima päsanqanku-
natapis qellqaq karqan. 17 Sacerdötiku-
nami kayarqan Ahitobpa tsurin Sadoc
y Abiatarpa tsurin Ahimelec. Davidpa
secretariunmi Seraías karqan. 18 Tsay-
nöpis Joiadapa tsurin Benaía karqan
cereteo soldädukunapa y peleteo
soldädukunapa capitannin. Davidpa
tsurinkunanami sacerdöti kayarqan.

Mefi-bosetta David qorinqan

9 1 Juk kutimi paywan kaykaq
runakunata David tapur nirqan:
"¿Saúlpa castan pillapis kawaykanrä-
tsurä Jonatán raykuq yanapanäpä?"†
2 Tsaymi Saúlpa wätayninkunapa
capataznin Sibata qayaykatsir David
tapurqan: "¿Qamku Siba kanki?" nir.
Sibanami nirqan: "Awmi, taytay".
3 Tsaymi Sibata David tapurqan: "Tayta
Diospa jutincho yanapanäpä ¿Saúlpa cas-
tankuna mayqallanpis kawaykanräku?"
Tsaymi Siba nirqan: "Awmi tay-
tay, Jonatánpa tsurin kawaykanrämi.
Itsanqa ishkan chakinmi weqruyashqa
kaykan".†
4 Tsaynö niptinmi rey David nirqan:
"¿Maychötä kaykan?"
Tsaymi Siba nirqan: "Lo-debar
markacho Amielpa tsurin Maquirpa
wayinchömi kaykan".
5 Tsaynö niptinmi rey Davidqa
Mefi-bosetta pay kaqman pushananpä
kacharqan. 6 Saúlpa willkan y Jona-
tánpa tsurin Mefi-bosetta chaykatsip-
tinmi Davidpa ñöpanman qonqurikur-
qan urkunpis patsaman töpanqanyaq.
Tsaymi David nirqan: "¿Qamku Mefi-
boset kanki?"
Tsaynö niptinmi Mefi-boset nirqan:
"Awmi, taytay".
7 Tsaymi David nirqan: "Ama man-
tsamaytsu. Taytayki Jonatán raykuqmi
yanapashayki. Tsaynöpis awiluyki
Saúlpa chakrankunata kutitsiyäshu-
naykipämi mandashä. Qamqa noqa
mikunqächömi imaypis mikunki".
8 Tsaynö niptinmi Davidpa puntan-
man Mefi-boset yapay qonqurikuykur
nirqan: "Mana väliq allqunö kaykaptï-
pis tsaynö kuyapämanqaykipita päki-
llä, taytay".
9 Tsaymi Saúlpa wätaynin Sibata
qayaykur David nirqan: "Saúlpa kaq-
taqa llapantami imaykantapis willkan
Mefi-bosetta entregashqä. 10 Qammi
tsurikikunawan y wätaynikikunawan
chakrankunacho arur mikuyninku-
nata churatsinki Mefi-bosetpa cas-
tankuna mikuyänanpä. Mefi-bosetmi
itsanqa makïcho kar noqawan juntu
mikunqa".
(Sibapa tsurinkunaqa chunka pits-
qami kayarqan. Wätayninkunapis ish-
kay chunkami (20) kayarqan.)
11 Tsaymi Davidta Siba nirqan: "Tay-
tay, wätayniki kaykarqa llapantami
mandamanqaykita rurashä".
Mefi-bosetqa imayka tsurinnömi
David mikunqan mësacho mikurqan.

†**8.13** Sal. 60. †**9.1** 1Sam. 20.15-17. †**9.3** 2Sam. 4.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Mefi-bosetpami tsurin wamrallarä
karqan Micaía jutiyuq. Sibapa wayin-
cho taqkunaqa llapanmi Mefi-bosetpa
wätayninkuna kayarqan. 13 Mefi-boset-
nami ishkan chakin weqru kaptin
Jerusaléncho tar rey Davidwan juntu
mikurqan.

Siria runakunata y amonita runakunata David vincinqan
1 Crónicas 19.1-19

10 1 Tsaypitanami amonita
runakunapa mandaqnin rey
wanuskiptin tsurin Hanún taytanpa
trokin rey karqan. 2 Tsaymi David nir-
qan: "Nahaswan kuyanakuyanqänömi
tsurin Hanúnwanpis kuyanakuyäshä".

Tsaynö nirmi Hanún kaqman willa-
kuqkunata kacharqan taytan wanun-
qanpita consulayänanpä.

Kachanqan willakuqkuna chäyap-
tinmi 3 soldädunkunapa capitanninkuna Hanúnta niyarqan: "¿Criyinkiku taytayki wanunqanpita consulayäshunaykipä runakunata David kachamunqanta? ¿Manatsurä niq tumpalla markantsikta rikapakuq shäyämushqa kutiykamur ushakätsimänapä?"

4 Tsaynö niyaptinmi Hanúnqa David kachanqan runakunata prësu tsariskatsir shapranta jukaq qaqllallanpita ruturqan. Nirkurmi siki patakllanpa latsapanta rutupaskir qarqurirqan.
5 Tsaynö ruraptinmi tsay runakuna pasaypa penqakushqa kutikuyarqan. Hanún tsaynö ruranqanta musyaskirmi willakuqta David tsay runakunaman kacharqan paykunata niyänanpä: "Jericó markallachöshi täkuyanki shapraykikuna wiñanqanyaq. Tsaypitaräshi kutiyämunki".

6 Davidta ajanätsinqanta tantiyaykurmi amonita runakuna Siria nacionman aywaykur Bet-rehob y Soba markakunacho taq ishkay chunka waranqa (20,000) soldädukunata minkakuyarqan yanapayänanpä. Tsaynöpis Maaca runakunapa mandaqnin reytami juk waranqa (1,000) soldädukunawan yanapayänanpä minkakuyarqan. Tsaynöllami Is-tob partimanpis aywaykur chunka ishkay waranqa (12,000) soldädukuna yanapayänanpä minkakuyarqan.

7 Tsayta musyaskirmi llapan allinnin kaq soldädunkunatawan capitannin Joabta David kacharqan pelyaq aywayänanpä. 8 Tsaymi amonita soldädukuna kamarikuskir markapa punkunman churanakuyarqan Israel runakunawan pelyayänanpä. Siriapita, Is-tobpita y Maacapita aywaq soldädunkunanami pampaman churanakuyarqan Israel runakunawan pelyayänanpä.

9 Tsaymi puntanpa y qepanpa atacayänanpä kanqanta musyarnin allinnin kaq soldädunkunata Joab akrarqan Siria soldädukunawan pelyaq aywayänanpä. 10 Wakin soldädukunatanami wawqin Abisaitawan kacharqan amonita soldädukunawan pelyayänanpä.
11 Tsaymi Abisaita nirqan: "Siria soldädukuna vinciyämaqta rikarqa yanapayämänaykipä shäyämunki. Tsaynöllami amonita soldädukuna vinciyäshuqnikita rikarqa noqapis shayämushä soldädükunawan yanapayänäpä. 12 ¡Mana mantsariypa pelyashun! ¡TAYTA DIOSNINTSIK rikatsimanqantsik nacionnintsik y markantsikkuna raykuq pelyashun! ¡TAYTA DIOS munanqannö kaykullätsun!"

13 Tsaymi pelyananpä soldädunkunawan Joab aywaptin Siria soldädukuna qeshpir aywakuyarqan. 14 Siria soldädukuna qeshpiyanqanta rikaykurmi amonita soldädukunapis Abisaipita qeshpir markaman yaykuskiyarqan. Tsaynö qeshpiskiyaptinmi Jerusalénpana soldädunkunawan Joab kutikurqan.

15 Israel runakuna tsaynö vinciyaptinmi Siria runakuna yapay paykunawan pelyayänanpä qorikäyarqan.
16 Éufrates mayu tsimpancho taq Siria

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunatapis rey Hadad-ezer minkakuptinmi Helam markaman chäyarqan yanapayänanpä. Llapan soldädukunapa mandaqninmi Hadad-ezerpa capitannin Sobac karqan.

17 Pelyayänanpä qorikäyanqanta willayaptinmi Davidqa llapan Israel soldädukunata pushakurkur aywayarqan Jordán mayuta tsimpaskir Helam markayaq. Tsayman chäyaptinmi Siria soldädukuna atacayämurqan. 18 Davidpa soldädunkuna vinciyaptinmi pelyaykäyanqanpita Siria soldädukuna qeshpir aywakuyarqan. Tsaychömi Davidwan kaykaq soldädukuna wanutsiyarqan qanchis pachak (700) carrëtawan puriq soldädukunata y chusku chunka waranqa (40,000) cawallun muntashqa soldädukunata. Tsaynöllami Siria soldädukunapa capitannin Sobactapis wanutsiyarqan. 19 Tsaynö vinciyaptinmi Hadad-ezerta yanapaq reykuna rindikurnin Davidpa munayninchöna kawayarqan. Tsaypitaqa Siria soldädukuna amonita soldädukunata manami yanapayarqannatsu.

Betsabéwan jutsata David rurayanqan

11 1 Cada watami tamya tiempu päsaskiptin reykuna pelyayänanpä aywayaq. Tsay witsanmi capitannin Joabta David kacharqan soldädukunata pushakurkur amonita runakunawan pelyayänanpä. Chaykurmi amonita runakunapa chakrankunata y markankunata chipyaq ushakätsiyarqan. Tsaynöllami Rabá markacho taq runakunata tumaypa tsapaskiyarqan. Davidnami Jerusalénllacho quëdakurqan.†

2 Juk tardimi David pununqanpita shärikuskir palaciun janancho puriykar kuyayllapä warmi bäñakuykaqta rikarqan. 3 Tsayta rikaykurmi juk wätayninta David kacharqan pï kanqantapis musyamunanpä. Kutiykurmi willarqan heteo casta Uríaspa warmin Betsabé kanqanta. Betsabéqa Eliampa tsurinmi karqan. 4 Payqa killa qeshyanwan qeshyanqanpitami purificakur bäñakuykarqan. Betsabé kanqanta willaptinmi palaciunman pushaykatsir paywan David punurqan. Nirkurnami Betsabéqa wayinpa kutikurqan.

5 Tsaypitanami qeshyaq rikakunqanta tantiyaskir juklla Davidta musyatsirqan. 6 Tsayta musyaskirmi wätayninta capitán Joabman David kacharqan: "Heteo casta Uríasta empëñu kachaykallämuy" ninanpä.

Tsaynö niptinmi Joabqa David kaqman Uríasta juklla kacharqan. 7 Urías chaykuptinmi David tapurqan Joab y soldädunkuna imanö kaykäyanqanta y guërra imanö kanqantapis. 8 Nirkurnami Uríasta nirqan: "Kananqa wayikiman aywar chakikita mayllakurniki jamapay".

Palaciupita yarquskiptinnami allinnin kaq mikuyta David apatsirqan. 9 Wayinman aywananpa rantinmi Uríasqa palaciu punkullacho täpaq soldädukunawan juntu punurqan.

10 Wayinpa mana aywanqanta willayaptinmi Uríasta qayaykur David nirqan: "Tsayrä karupita chaykämurqa ¿imanirtä wayikiman aywashqaykitsu?"

11 Tsaynö niptinmi Urías nirqan: "Israelpa y Judápa soldädunkuna guërraman aywar toldukunallachömi punuykäyan. Capitán Joab y capitán mayinkunapis tsaynöllami punuykäyan. Paykunawanmi Tayta Diospa babulninpis kaykan. Tsaynö kaykaptinqa ¿imanöpatä wayïman aywäman mikunäpä, upunäpä, warmïwan pununäpäpis? ¡Taytay, tsaytaqa manami imaypis rurashätsu!"

12 Tsaymi David nirqan: "Tsaynö kaykaptinqa kanan junaq kayllacho quëdakuy. Waraynami kutinki".

† **11.1** 1Crón. 20.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö niptinmi Jerusaléncho Urías
quëdakurqan. 13 Tsay junaqmi Uríasta
David mikutsirqan y upyatsirqan
machanqanyaq. Machashqa kaykarpis
Urías wayinman aywananpa trokinmi
palaciuta täpaq soldädukuna punuyan-
qan kaqllacho yapay punurqan.
14 Tsaypita waraynin tutanami juk
cartata David qellqaskir Joabman
Uríaswan apatsirqan. 15 Tsay carta-
chömi nirqan: "Guërracho pelyar
Uríasta puntaman churanki. Tsaycho
kikillanta jaqiskir witikuyanki wanu-
tsiyänanpä".
16 Cartacho David tsaynö niptinmi
Joabqa Rabá markata atacar mas
geniuyuq soldädukunawan pelyananpä
Uríasta churarqan. 17 Atacayaptinmi
Rabá soldädukunaqa markapita yar-
quskir Joabpa soldädunkunawan pel-
yayarqan. Tsay pelyachömi Davidpa
juk ishkay capitanninkunata wanutsir
heteo casta Uríastapis wanutsiyarqan.
18 Tsaypitanami Joabqa Davidman
willakatsirqan guërracho ima päsan-
qankunatapis. 19 Willakuqta kacharmi
nirqan: "Guërracho ima päsaman-
qantsiktapis willaptiki 20 capazchi
rey David ajanar nishunki: '¡Imanirtä
marka murälla chakinyaq alläpa yay-
kuyarqayki! ¿Manaku musyayanki
jananpita flëchayämunanpä kan-
qanta?' 21 Tsaynöpis capazchi David
yarpätsishunki Tebes markacho ima
päsanqantapis. Tsaychömi murälla
jananpita tuñaywan warmi saqmamur
Jerobaalpa tsurin Abimelecta wanu-
tsirqan.† David tsaynö ollqutupäshup-
tiki ninki: 'Taytay, heteo casta Uríaspis
wanushqami' ".
22 Tsaynö yätsiskiptinmi tsay kachan-
qan runa Davidman aywar willarqan
Joab ninqannölla. 23 Willarmi nirqan:
"Noqakunawan pelyayänanpä yarqa-
muq soldädukuna puntataqa vinciy-
käyämarqanmi. Jinatami tikrapur
paykunata vinciyaptï markaman
qeshpiyashqa. 24 Marka punkucho pel-
yayaptïmi murällapita flëchakunawan
flëchayämunqancho wakin soldäduy-
kikunata wanutsiyashqa. Tsaychömi
Uríastapis wanutsiyashqa".
25 Tsaynö niptinmi David nirqan:
"Tsaypita Joab ama llakikutsuntsu.
Guërrachöqa mana yarpaypami pitapis
wanutsiyan. Tsaynö kaptinpis payta
shakyätsinki tsay runakuna rindiku-
yanqanyaq atacayänanpä".
26 Uríaspa warminqa runan wanun-
qanta musyaskirmi llakikurnin
lüturqan. 27 Lütunqan tiempu cum-
pliskiptinnami Betsabéta warminpä
palaciunman David pushatsirqan.
Tsaychönami killan tinkuskiptin qesh-
yakurqan. David tsaynö ruranqanpita
TAYTA DIOS pasaypami ajanarqan.

Davidta Natán ollqutupanqan

12 1 Tsaypitanami Davidman
TAYTA DIOS kacharqan pro-
fëta Natánta.† Chaykurmi nirqan:
"Juk markachömi imaykayuq runa
y muchuq runa karqan. 2 Imaykayuq
runapami atska wäkankuna y üshan-
kuna karqan. 3 Muchuq runapanami
karqan rantinqan jukllaylla washki
üshan. Tsay üshantami wamrankuna-
tawan juntu wätarqan. Tsaynöllami
mikuyanqan mikuyta qaraq y yaku-
tapis pucillunpita uputsiq. Millqay-
llanchömi punutsiqpis. Tsay muchuq
runaqa warmi tsurintanömi üshanta
pasaypa kuyarqan. 4 Juk kutichömi
tsay imaykayuq runaman qorpa char-
qan. Chaptinmi mikuyta qarananpä
kikinpa üshanta o wäkanta pishta-
nanpa trokin tsay muchuq runapa
jukllaylla washki üshanta pishtaskir
qorpanta qararqan".
5 Natán tsaynö willaptinmi David
pasaypa ajanar nirqan: "TAYTA DIOSPA
jutinchömi nï: ¡Tsaynö ruranqanpita

†**11.21-22** Jue. 9.52-53. †**12.1** Sal. 51.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsay runata juklla wanutsiyätsun!
6 Tsaynöpis muchuq runata mana
kuyapaypa qechunqanpita chusku
üshata üshanpa trokin kutitsitsun".
7 Tsaynö niptinmi Natán nirqan:
"¡Tsay runaqa kikikimi kaykanki!
TAYTA DIOSMI nin: 'Israel nacionpa
mandaqnin rey kanaykipä noqami
qamta akrarqä. Saúl wanutsishuy-
nikita munaptinpis noqami qamta
salvarqä. 8 Tsaynöllami Saúlpa pala-
ciuntapis warminkunatapis qamta
kamariparqä. Paypa trokin Israel
runakunapa y Judá runakunapa
mandaqnin rey kanaykipämi qamta
churashqä. Tsaykuna pishïshuptikiqa
mastapis kamaripämanmi karqan.
9 Tsaynö yanapaykaptïqa ¿imanirtä
mandamientükunata mana cäsukur
mana allita rurashqayki? ¿Imanirtä
warminta qechunayki raykuq Uríasta
wanutsishqayki? Manami amonita
runakunatsu wanutsiyashqa, sinöqa
qammi wanutsishqayki. 10 Uríaspa
warminta warmikipä qechurmi mana-
kaqman churamashqayki. Tsaymi
kananpitaqa castaykikuna chikina-
kur imaypis wanutsinakullar kawa-
yanqa'.†
11 "Mastami TAYTA DIOS nin: 'Kiki-
kipa castaykipita contrayki shärirmi
llapan runakuna rikaykaptin war-
mikikunawan pununqa.† 12 Qamqa
pakayllapami Betsabéwan jutsata
rurashqayki. Contrayki shäriq runaqa
llapan Israel runakuna rikaykaptinmi
warmikikunawan pununqa' ".
13 Tsaymi David nirqan: "Taytay,
TAYTA DIOSTA ajanätsirmi jutsata
rurashqä".
Natánnami nirqan: "Jutsata ruran-
qaykipita TAYTA DIOS perdonashush-
qaykimi. Tsaymi wanunkirätsu.
14 TAYTA DIOSTA mana cäsukur ajanä-
tsinqaykipitami tsayrä yuriq tsuriki
wanunqa".
15 Tsaynö niskirmi Natánqa wayinpa
kutikurqan. Uríaspa warmincho
yuriq wamrantanami TAYTA DIOS
pasaypa qeshyatsirqan. 16 Tsaymi tsu-
rin qeshyaptin David ayunarnin Tayta
Diosta rugakur patsallacho punurqan.
17 Tsaynö kaptinmi palaciuncho taq
mayor runakuna Davidta rugayarqan
patsacho jitaraykanqanpita shäriskir
mikunanpä. Rugayaptinpis shäriyta ni
mikuytapis manami munarqantsu.
18 Tsaypita qanchis junaqta wamra
wanuskiptinmi yanapaqninkuna
willayta mantsapar kikinpura parlar
niyarqan: "Kawaykaptillanrä mikuyta-
pis mana munaykarqa ¿imanörä kanqa
tsurin wanunqanta willashqa? ¡Imay-
katapis ruraykunqachi!"
19 Kikinpura pakayllapa parlaykäyan-
qanta rikarmi David tantiyarqan tsu-
rin wanunqanta. Tsaymi tapur nirqan:
"¿Rasunpaypaku tsurï wanushqa?"
Niptinmi niyarqan: "Taytay, rasun-
paypami wanushqa".
20 Tsaymi patsacho jitaraykanqanpita
David shäriskir bäñakurqan y perfü-
mita wiñakur latsapanta trukakurqan.
Nirkurmi TAYTA DIOSPA wayinman
aywarqan adorananpä. Wayinman
kutiskirnami mikuyta mañakur
mikurqan. 21 Tsaymi yanapaqninkuna
niyarqan: "Taytay, ¿imanirtä tsuriki
manarä wanuptin waqar mikurqayki-
tsu y kanan tsuriki wanuskiptinnaqa
shärirkur añawna mikuykanki?"
22 Tsaynö niyaptinmi David nirqan:
"Tsurï kawaykaptinmi ayunar waqar
nirqä: 'Capazchi TAYTA DIOS kuya-
pämar tsurïta alliyaykatsinmanpis'.
23 Wanushqana kaykaptinqa ¿imapä-
natä ayunashäpis? Ayunaptïpis tsurï
manami kawamunqanatsu. Tsaypa tro-
kinqa noqami wanur pay kaykanqan
kaqman aywakushä. Payqa manami
imaypis kay patsaman kutimunqana-
tsu".

† **12.10** 2Sam. 13.28-29; 18.14; 1Rey. 2.25. † **12.11** 2Sam. 16.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Salomón yurinqan

24 Wamran wanunqanpita alläpa
waqaptinmi Betsabéta David shoqar-
qan. Tsaypitanami yapay paywan
punurnin qeshyaq rikakur ollqu wam-
rata qeshyakurqan. Tsay wamratami
jutitsirqan Salomón jutin kananpä.
Paytaqa TAYTA DIOS pasaypami
kuyarqan. 25 Tsaynö kuyarmi profëta
Natánta TAYTA DIOS kacharqan Jedi-
días jutitapis jutitsinanpä.[f]

Amonita runakunata David vincinqan

1 Crónicas 20.1-3

26 Joabnami soldädunkunawan
aywar Rabá marka runakunawan
pelyaykäyarqan. Tsay runakunaqa
amonita runakunami kayarqan. Reypa
palaciun kaykanqan partiman yay-
kuyänanpäna kaykarmi 27 Davidman
willakatsir niyarqan: "Rabá marka
runakunata atacar markaman yaykuna
yaku kaqchönami kaykäyä. 28 Kananqa
wakin kaq soldäduykikunawan kikiki
shamuy vinciskir markaman yayku-
naykipä. Mana shamuptikiqa marka-
man yaykuptï Israel runakuna qamta
alabayäshunaykipa trokinmi noqatana
alabayämanqa".

29 Tsaynö niptinmi soldädunkunata
pushakurkur Rabá markaman David
aywarqan. Tsaycho taq runakunata
vinciskirmi markaman yaykur 30 reypa
corönanta qechurqan. Tsay corönaqa
kimsa arröba qoripita rurashqa y
kuyayllapä rumikunawan adornash-
qami karqan. Tsay corönatami Davidta
jatitsiyarqan. Tsaynöllami Rabá mar-
kapita atskata imaykatapis allinnin
kaqta David apakurqan. 31 Markacho
mana wanutsinqan runakunatami
wakinta churarqan qeruta tseqtayä-
nanpä, wakinta chakracho aruyä-
nanpä y wakintana ladrilluta rurayä-
nanpä. Tsaynöllami wakin markaku-
nacho taq amonita runakunatapis tsay
aruykunaman churarqan. Tsaypita-
nami soldädunkunawan Jerusalénman
David kutikurqan.

Panin Tamarta Amnón fuerzanqan

13 1 Davidpa tsurin Absalónpami
kuyayllapä panin karqan.
Paypa jutinmi karqan Tamar. Davidpa
jukaq tsurin Amnónnami paypita
pasaypa enamurädu tikraskirqan.[g]
2 Piwanpis manarä kakushqa jipash
kaptinmi Tamarta imaypis cuidayaq.
Tsaymi Amnónqa paninwan punuyta
mana kamäpakurnin mikuytapis ni
punuytapis mana tarir qeshyaskirqan.

3 Amnónpa amïgun Jonadabmi
astütu chölu karqan. Payqa Davidpa
wawqin Simeapa tsurinmi karqan.
4 Tsaypita juk kutichömi Jonadab
tapurqan Amnónta: "Reypa tsurin kay-
karqa ¿imanirtä qoyay qoyay pasaypa
llakinashqa puriykanki? Ima päsa-
shunqaykitapis willamay".

Tsaynö niptinmi Amnónta nirqan:
"Wawqï Absalónpa panin Tamarpitami
pasaypa enamurädu kaykä".

5 Tsaymi Jonadab nirqan: "Qeshyay-
kaq tukurlla cämaykicho ujuräkuy.
Taytayki watukashuqniki shamuptin
ninki: 'Panï Tamarta kachaykallä-
muy kayllacho kusinakuskir qaramä-
nanpä' ".

6 Tsaynö yätsiptinmi Amnónqa qesh-
yaykaq tukurlla cämancho ujuraykar-
qan. Tsayman taytan watukaq chap-
tinmi Amnón nirqan: "Panï Tamarta
kayman kachaykallämuy juk ishkay
tortillakunata ankaskir qaramänanpä".

---

[f] **12.25** *Jedidías* ninanqa *Tayta Dios kuyanqan* ninanmi. Tsaynöpami tsay wamrapa jutin karqan Salomónpis y Jedidíaspis. [g] **13.1** Amnónpa mamanpa jutinmi karqan Ahinoam. Absalón-
pawan Tamarpa mamanpa jutinnami karqan Maaca. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki 2Sam. 3.2-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Tsaymi Tamarta David nirqan: “Hïja, kusinapänaykipä turiki
Amnónpa wayinman ayway”.
8 Tsaynö niptinmi aywar tarirqan
turin Amnónta cämacho ujuraykaqta.
Tsaychömi jarinapita tortillata ruraskir ankaparqan. 9 Mikunanpä tortillata
apapaptinmi turinqa mikuyta munarqantsu. Tsaypa trokinmi tsaycho kaykaq runakunata nirqan: “Llapaykikuna
waqtapa yarqukuyay”.
Yarquskiyaptinnami 10 paninta nirqan: “Mikutsimänaykipä cuartüman
mikuyta apamuy”.
Tsaynö niptinmi tortilla ankanqanta
apaparqan. 11 Apapaptinmi paninta
makinpita tsariykur nirqan: “Pani,
qamwan punuytami munä”.
12 Tsaynö niptinmi Tamar nirqan:
“Turi, ¡ama penqakuyman churamaytsu! Israel nacioncho tsaynö penqakuypä jutsataqa manami rurayantsu.
Tsaynö rurarqa pasaypa jutsatami
ruranki. 13 Tsaynö desonraykamaptikiqa
¿ima cäräwanrä kawashäpis? Qamtapis
kay Israel nacioncho mana alli runatanömi rikayäshunki. Noqawan tayta
munarqa tänantsikpä taytantsikta rugakuy. Rugakuptikiqa awnishunkimi”.
14 Tsaynö rugakuptinpis turin
Amnónqa manami cäsurqantsu. Tsaypa
trokinqa mas kallpayuq karmi jukla fuerzarqan. 15 Fuerzaskirnami
Amnónqa Tamarta pasaypa chikirnin
kuyanqantapis yarparqannatsu. Tsaymi
nirqan: “¡Kaypita ras aywakuy!”
16 Tsaynö niptinmi Tamar nirqan:
“Perdiskatsimar wayikipita ama qarqaykallämaytsu. Qarqamarqa fuerzamanqaykipitapis peormi jutsata
ruraykanki”.
Tsaynö niptinpis Amnónqa manami
cäsurqantsu. 17 Tsaypa trokinqa wätayninta qayaskirmi nirqan: “Kay jipashta
qarquskir punkuta trancay”.
18 Tsaynö niptinmi Amnónpa wätaynинqa jipashta qarquskir punkuta
trancaskirqan.
Tsay witsanqa costumbrinkunamannömi reykunapa tsurin doncëlla
jipashkuna kuyayllapä tünicata jatikuyaq. Tsaymi Tamarpis kuyayllapä
tünican jatishqa kaykarqan. 19 Pasaypa
llakikurninmi jatiranqan tünicanta
rachir usharnin umanman uchpata
wiñakurqan. Tsaymi makinwan uman
tsarishqa waqaraykar aywakurqan.
20 Turin Absalónnami tapurqan:
“¿Rasunpaypaku turiki Amnón fuerzashushqayki? Tsaynö rurashunqaykipita
ama llakikuytsu. Turiki kaykaptinqa
jina tsayllachöna usharätsun”.
Tsaypita pasaypa penqakurmi turin
Absalónpa wayillancho Tamar täkurqan.
21 Tamarta Amnón fuerzanqanta
musyaskirmi rey David pasaypa ajanarqan. Tsaynö ajanarpis mayor tsurin
kaptinmi kuyarnin Amnónta imatapis nirqantsu. 22 Absalónpis wawqin
Amnónta manami imatapis nirqantsu, panin Tamarta fuerzanqanpita
pasaypa nanapararpis.

Amnónta Absalón wanutsinqan

23 Tsaypita ishkay wata päsaskiptinnami Absalónqa Baal-hazorcho
üshankunata rututsir mikuyta kusinatsirqan. Tsayqa Efraín trïbu runakuna täyanqan ñöpanchömi karqan.
Tsaymanmi wawqinkunata qayatsirqan llapan qorikaykur mikuyänanpä.
24 Tsaymi Absalónqa taytan rey Davidman aywaykur nirqan: “Taytay, kanan
millwa rutuycho kanqäyaq imallatapis
mikunantsikpä yanapashuqniki runakunawan shamuykuyällay”.
25 Rey Davidnami nirqan: “Hïju, llapantsik aywashqaqa alläpa gastutami
ruranki”.
Kutin kutin Absalón rugakuptinpis
manami awnirqantsu. Tsaypa trokinqa
llapanpis alli kananpämi bendisarqan.
26 Tsaymi Absalón nirqan: “Aywayta
mana munarqa wawqï Amnónllatapis
kachaykallämuy”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö niptinmi rey David nirqan: “¿Imanirtä pay aywananta munaykanki?”

27 Tsaynö niptinpis Absalón kutin kutin rugaptinmi rey David awnirqan tsurin Amnón y wakin tsurinkunapis aywayänanpä.

Tsaypita kutiykurmi Absalónqa atska alli mikuyta rey mikunanpänörä kusinatsirqan. 28 Puntatanami wätayninkunata yätsirnin Absalón nirqan: “Vïnuta upur Amnón machashqa kaykanqan hörami wanutsiyänaykipä niyäshayki. Wanutsiyänaykipä niptï mana mantsariypa juklla wanuskatsiyanki”.

29 Tsaymi Absalónpa wätayninkunaqa patronnin ninqannölla Amnónta wanuskatsiyarqan. Amnónta wanuskatsiyaptinmi rey Davidpa wakin kaq tsurinkuna mulankunata muntakurkur qeshpir aywakuyarqan.

30 Manarä chäyaptinmi Davidta juk runa willar nirqan: “Llapan tsurikikunatashi Absalón wanutsishqa. Manashi ni jukllayllapis qeshpishqatsu”.

31 Tsaynö willaptinmi pasaypa llakikurnin Davidqa latsapanta rachiskir patsaman jitakaskirqan. Tsaynöllami yanapaqninkunapis llakikurnin latsapanta rachiyarqan.

32 Tsayta rikaykurmi Davidpa wawqin Simeapa tsurin Jonadab nirqan: “Llapan tsurikikunata wanutsinqanta ama yarpaytsu. Amnónllatami Absalónqa wanutsishqa. Panin Tamarta fuerzanqanpitami payta wanutsinanpä Absalón juraykarqan. 33 Taytay, ama yarpaytsu llapan tsurikikunata wanutsinqanta. Tsuriki Amnónllatami wanutsishqa”.

34 Absalónnami qeshpir aywakurqan.

Tsaypitanami Jerusalén marka täpaq runa rikachakuykanqancho rikarqan atska runakuna wak tsimpapa uraykäyämuqta. Tsaymi rey Davidman aywaykur nirqan: “Atska runakunami Horonaim markaman aywaq nänipa shamuykäyan”.

35 Tsaymi rey Davidta Jonadab nirqan: “¿Manaku nirqä tsurikikuna mana wanuyanqanta?”

36 Tsaynö parlaykaptinmi Davidpa tsurinkuna chaykur wawqin Amnónta wanutsiyanqanpita llapan waqayarqan. Rey Davidpis y yanapaqninkunapis pasaypami waqayarqan. 37 Davidqa tsurin Amnónpä llakikurmi qoyay qoyay waqaq.

Absalónnami qeshpir aywakurqan Gesur nacionpa mandaqnin rey Talmaiman. Talmaiqa Amiudpa tsurinmi karqan.[h] 38 Tsaychömi kimsa wata Absalón tarqan.

39 Tsurin Amnónpä llakikuynin qallquskiptinnami Davidqa tsurin Absalónpä pasaypa llakikur paywan tinkuyta munarqan.

Absalónta Joab kutitsinqan

14 1 Tsurin Absalónpä David pasaypa llakikurpis kutitsimuyta mana munanqantami Sarviapa wawan Joab tantiyarqan. 2 Tsaymi Davidta awnitsinanpä Tecoa markapita astüta warmita qayaykatsimur nirqan: “Perfümita mana wiñakuyllapa qachqa latsapata jatikunki. Tsaynöpis imayka wanupakushqanö atska junaq llakishqa purinki. 3 Nirkurna rey kaqman aywaykur llapan yachatsinqäkunata ninki”.

Tsaynö nirmi imata ninanpäpis tsay warmita yachatsirqan.

4 Rey kaqman chaykurmi urkunpis patsaman töpanqanyaq qonqurikuykur tsay warmi nirqan: “Taytay, yanapaykallämay”.

5 Tsaymi David nirqan: “¿Imatä päsashushqayki?”

Tsaynö niptinmi warmi nirqan: “Taytay, noqaqa viüdami kä. 6 Tsay

[h] **13.37** Talmaiqa mamapita Absalónpa awilunmi karqan. Tsayta musyanaykipä liyinki 2Sam. 3.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jananmanmi ishkan ollqu wamräkuna chakracho pelyar pipis mana washaptin jukaq wawqinta wanutsishqa.
7 Tsaymi kananqa llapan castäkuna conträ shärir niyäman: ‘Wawqin wanutsiq wamraykita wanutsiyänäpä kayman pushamuy’. Niyanqannölla wanutsirqa wamraynaqtachi jaqiykayämanqa. Tsaynö kaptinqa runäpa apellïdunpis illakanqachi”.
8 Tsaynö niptinmi David nirqan: “Wayikipa añaw kutikuy. Kananpitaqa noqanami janayki shärishä”.
9 Tsaymi Tecoa warmi nirqan: “Tayta rey, yanapamanqaykipita pipis contrayki parlaptinqa noqa y taytäpa castankunami jutsayuq kayäshä. Qam y mandar yanapayäshuqnikikunami itsanqa jutsaynaq kayanki”.
10 Rey Davidnami nirqan: “Pipis wajupäyäshuptikiqa arreglanäpä kayman pushamunki. Arreglaptïqa mananami wajupäyäshunkinatsu”.
11 Tsaymi tsay warmi nirqan: “TAYTA DIOSPA jutincho awnimay wamräta mana wanutsiyänanpä”.
Tsaynö niptinmi David nirqan: “Wamraykita pipis mana wanutsinanpämi TAYTA DIOSPA jutincho awnï”.
12 Tsaymi tsay warmi nirqan: “Taytay, ama ajanaykullaytsu. Mastapis rugakulläshayki”.
Tsaynö niptinmi David nirqan: “¿Imatä kaykan mas nimänaykipä?”
13 Warminami nirqan: “Juk nacioncho kaykanqanpita tsurikita mana kutitsimurqa castäkuna conträ shäriyanqannömi qampis Israel runakunapa contran shäriykanki. Taytay, noqata yanapamänaykipä nikämarpis tsurikita mana kutitsimurqa kikillaykimi condenakuykanki. 14 Patsaman yaku jichar ushakanqannömi noqantsikpis wanur ushakäshun. Tsaynö kaptinpis Tayta Diosqa manami munantsu pipis paypita karucho wanunanta, tsaypa rantinqa imaykanöpami runata tantiyatsin kawanqanyaq payman kutinanpä.[i]
15 “Taytay, wamräta wanutsiyänanpä parlayaptinmi pasaypa mantsarirqä. Tsaymi qamman shamushqä ‘rugakuptïqa capazchi yanapaykamanmanpis’ nir. 16 Yarpäyanqannö wamräta wanutsirqa Tayta Diospita chaskiyanqä herenciapitapis qarqayämanqachi. Tsaynö mana kananpämi rugakuq shamushqä. 17 Tayta Diospa *angelninnömi qamqa allitapis mana allitapis tantiyanki. Tsaymi yärakü janä shärinaykipä kanqanta. TAYTA DIOS yanapaykulläshuy”.
18 Tsaynö niptinmi rey David nirqan: “Tapuptï rasun kaqta willamay”.
Warminami nirqan: “Taytay, tapumänaykipä ¿imallarä kaykan?”
19 Rey Davidnami tapurqan: “Tsaykunata nimänaykipä ¿manaku Joab yätsishushqayki?”
Warminami nirqan: “Awmi taytay, yarpanqaykinömi kaykan. Yanapashuqniki Joabmi llapan ninqäkunata yätsimashqa. 20 Joab tsaynö yätsimashqa llapanpis arreglakänanta munarmi. Qamqa Tayta Diospa angelninnömi kay nacioncho ima päsanqantapis musyanki”.
21 Tsaypita Joabta qayaykatsirmi rey David nirqan: “Yarpanqaykinö katsun. Kananqa tsurï Absalónta juklla kutitsimuy”.
22 Tsaynö niptinmi urkunpis patsaman töpanqanyaq Davidpa ñöpanman Joab qonqurikuykurqan. Bendicionninta David churaptinmi Joab nirqan: “Tayta rey, mañakunqäta

[i] **14.14** Tayta Diospita karucho wanushqa ninanqa Diosman mana criyikur wanushqa ninanmi. Tayta Diosman kutinanpä ninanqa jutsankunata kacharir Tayta Diosman yärakunanpä ninanmi. Tsaynö parlarmi tsay warmi tumatsipayllapa Davidta tantiyatsirqan tsurinta kutitsimunanpä.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

awnimaptikimi kuyamanqaykita musyä”.

23 Tsaypitanami Gesur nacionman Joab aywaykur Jerusalénman Absalónta kutitsimurqan. 24 Rey Davidnami nirqan: “Absalónqa wayinman aywakutsun. Paytaqa manami rikaytapis munätsu”.

Tsaynö niptinmi Absalónqa reyman mana chayllapa wayinman aywakurqan.

Davidwan Absalón amistanqan

25 Entëru Israel nacioncho manami pipis Absalónnö kuyayllapäqa karqantsu. Chaki puntanpita uma jirkanyaq kuyayllapä kaptinmi llapan runakuna pasaypa kuyayaq. 26 Aqtsanta cada wata rututsikur palaciucho pësakunawan pësaptinmi ishkay kïlupita mas lasarqan. 27 Absalónpa tsurinkunami kimsa ollqu y juk warmi karqan. Warmi tsurinpa jutinmi karqan Tamar. Payqa pasaypa kuyayllapämi karqan.

28 Absalónqa Jerusaléncho ishkay watami taytan Davidwan mana tinkuypa täkurqan. 29 Tsaymi Joabta qayatsinanpä Absalón yarpachakur nirqan: “Joabta rugakushä taytäman aywar favornï parlananpä”.

Tsaynö qayatsiptinpis Joab manami aywarqantsu. Tsaymi yapaypis Joabta Absalón qayatsirqan. Yapay qayatsiptinpis Joabqa manami aywarqantsu.

30 Tsaymi wätayninkunata Absalón nirqan: “Chakrä ñöpanchömi Joab murunqan cebäda poqushqana kaykan. Tsayta aywaykur kayaskayämuy”.

Ninqannöllami wätayninkuna aywaykur Joabpa cebädanta kayaskiyarqan.

31 Tsaymi Joabqa Absalónpa wayinman aywaykur nirqan: “¿Imanirtä wätaynikikuna cebädäta kayayämushqa?”

32 Absalónnami nirqan: “Taytäwan parlanaykipä qayatsimuptïpis mana shamuptikimi kayatsishqä. Kanan aywar niy: ‘¿Imapätäshi Gesur nacionpita tsurikita kutitsimushqayki? Mana tinkunaykipä kaykaptinqa patsan Gesurllachöshi täkunman karqan. Kaychöna karshi qamwan tinkuyta munan. Jutsata rurashqa kaptinqa jukllashi wanutsinki’ ”.

33 Tsaynö niptinmi rey David kaqman aywaykur Absalón ninqannölla Joab nirqan. Tsaymi Absalónta David qayatsirqan. Chaykurmi Absalónqa Davidpa ñöpanman urkunpis patsaman töpanqanyaq qonqurikuykurqan. Absalónta chaskirmi rey David mutsarqan.

Davidpa contran Absalón shärinqan

15 1 Tsaypitanami carrëtata y cawallukunata kamariskir pitsqa chunka (50) soldädukunata puntanta aywayänanpä Absalón akrarqan. 2 Qoyay qoyaymi tsaka tsakalla marka yaykuna punkuman Absalón aywaq. Tsaychömi Davidman quejakuq aywaqkunata qayaykur mayqan trïbupita kayanqanta tapupaq. Willayaptinmi 3 Absalón niq: “Rasun kaqtami qamqa quejakuq aywaykanki. Itsanqa reypa yanapaqninkuna manami pipis kantsu quejakunqaykita arreglananpä”.

4 Tsaynöllami niq: “¡Imanöllarä Israel nacionpa jueznin kayküman llapan quejakuqkunata shumaq arreglanäpä!”

5 Tsaynöllami ñöpanman pipis qonqurikuptin makipita shärirkatsir makallarkur mutsaykuq. 6 Davidman quejakuq aywaq runakunata tsaynö rurarmi llapan Israel runakunapa shonqunman Absalón yaykurqan.

7 Chusku wata päsaskiptinnami rey Davidta Absalón nirqan: “Taytay, TAYTA DIOSTA awninqäta cumplir sacrificiuta rupatsinäpämi Hebrón markaman aywayta munä. 8 Siriacho kaykaq Gesur markacho kaykarmi

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

TAYTA DIOSTA awnir nirqä: ‘Tayta Dios, Jerusalénman kutitsimaptikiqa sacrificiuta rupatsirmi qamta adorashayki’ ”.

9 Tsaynö niptinmi rey David nirqan: “Hïju, tsaynö kaptinqa ayway”.

Tsaymi Hebrón markaman Absalón aywarqan. 10 Chaykurnami willakuqninkunata Absalón kacharqan Israel nación markakunaman willakur niyänanpä: “*Cornëta tukamunqanta wiyar llapaykikuna niyanki: ‘¡Absalónmi Hebróncho mandamaqnintsik rey kaykan!’ ”

11 Jerusalénpita Hebrónman aywarmi ishkay pachak (200) runakunata Absalón pusharqan. Tsay runakunaqa Absalónwan aywarpis manami musyayarqantsu rey kayta munanqanta. 12 Tayta Diosta adorar sacrificiukunata rupatsinqan hörami Gilo markacho taq Ahitofelta Absalón qayatsirqan. Ahitofelqa Davidpa yätsiqninmi karqan. Ahitofelpis Absalónpa janan shärinqanta rikarmi wakin runakunapis yapakäyarqan Absalónta yanapayänanpä.

Jerusalénpita David qeshpinqan

13 David kaqman aywaykurmi juk willakuq nirqan: “Absalón rey kananpä llapan Israel runakunami favornin kaykäyan”.

14 Tsayta wiyaykurmi Jerusaléncho kaykaq yanapaqninkunata qayaykatsir David nirqan: “¡Jerusalénpita juklla aywakushun! Kaycho kaykaqta tariykamarnintsikqa noqantsikta y Jerusaléncho taq llapan runakunatami espädawan wanutsimäshun. Absalón chämuptin manami mayqantsikpis qeshpiyta kamäpakushuntsu”.

15 Tsaynö niptinmi yanapaqninkuna niyarqan: “Taytay, niyämanqaykita rurayänäpä noqakunaqa listumi kaykäyä”.

16 Tsaymi rey Davidqa llapan castankunata y palaciuncho wakin taqkunatapis pushakurkur qeshpirqan. Chunka *concubïna warminkunallatami palaciunta cuidayänanpä jaqiykurqan.

17 Llapan yanapaqninkunawan aywaykarmi rey David marka yarqunacho ichiskirqan. 18 Capitanninkunawan tsaycho ichiraykaptinmi cereteo soldädukuna y peleteo soldädukuna puntanta päsayarqan. Tsaynöllami soqta pachak (600) Gat runakuna päsayarqan. Tsay runakunaqa Gat markapitami aywayarqan Davidta yanapayänanpä.

19 Nirkurmi Gat markapita capitán Itaita rey David nirqan: “Mana Israel runa kaykarqa noqawan ama aywayaytsu. Mas allimi kanman Jerusalénman kutir rey Absalón kaqcho quëdakuptiki. 20 Qäyankunarä kayman chäyämushqa kaykarqa ¿imanötä noqakunawan aywayanki? Kikïpis manami musyätsu mayman aywanäpä kanqantapis. Mas allimi kanman marka mayikikunata pushakurkur Jerusalénman kutikuyaptiki. TAYTA DIOS imaypis yanapaykulläshuy”.

21 Tsaymi Itai nirqan: “Mandamaqnï rey kaykaptikiqa maypa aywaptikipis wanuyta mana mantsariypami yanapashayki. Imaypis qamta yanapanäpämi Tayta Diospa jutincho awnï”.

22 Tsaynö niptinmi David nirqan: “Tsayöraqa aywashun”.

Tsaynöpami Gat markapita Itai, paywan aywaq runakuna y paykunapa castankunapis Davidwan aywayarqan.

23 Aywakuyanqanta rikarmi pasaypa llakikurnin runakuna waqayarqan. Cedrón raqrata päsarmi rey David y paywan aywaq runakuna tsunyaq jirkaman aywaq nänipa aywayarqan.

24 Sacerdöti Sadocpis y Tayta Diospa *Pactu Babulninta apaq *levita runakunapis Davidwanmi aywayarqan. Markapita yarquskirmi tsay babulta sacerdöti Abiatarpa ñöpanman churayarqan llapan runakuna yarquyta ushayanqanyaq. 25 Sacerdöti Sadoctami David nirqan: “Tayta Diospa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

babulninta markaman kutitsiy. TAYTA DIOS yanapamaptinqa kutimur babulta y tolduntapis rikashärämi. 26 Rey kanäta mana munaptinqa alfin imanashätä. Pay munanqannöchi llapanpis kanqa".

27 Mastami sacerdöti Sadocta rey David nirqan: "Qamqa tantiyakuq runami kanki. Tsaynö kaykarqa sacerdöti mayiki Abiatarwan, tsuriki Ahimaas y Abiatarpa tsurin Jonatánwan Jerusalénman kutiyay.[j] 28 Noqaqa willakatsiyämunqaykiyaqmi Jordán mayu väducho shuyaräyäshayki".

29 Tsaynö niptinmi Tayta Diospa babulninta apakurkur Abiatarwan Sadoc Jerusalénman kutiyarqan.

30 Davidnami pasaypa llakikur uman shukutashqa y qalla chakilla Olivos jirkanpa waqaraykar witsarqan. Tsaynöllami paywan aywaqkunapis uman shukutashqa waqaraykar witsäyarqan. 31 Tsaynö aywaykaptinmi Davidta willayarqan yätsiqnin Ahitofelpis Absalónta yanapaykanqanta. Tsaymi TAYTA DIOSTA mañakur David nirqan: "TAYTA DIOS, Ahitofelpa yarpayninta pantaykatsillay Absalónta yätsirpis llutanta yätsinanpä".

32 Olivos jirkanman chaykurnami Tayta Diosta adorakuyänan kaqman aywar Husaiwan tinkurqan. Husaiqa Aracpitami karqan. Paypis pasaypa llakikurmi latsapan rachishqa y umanman allpata wiñakushqa charqan. 33 Paywan tinkuskirmi David nirqan: "Noqawan aywarqa afannïpämi kanki. 34 Tsaypa trokinqa Jerusalénman kutir Absalónta ninki: 'Taytay, taytaykita yanapanqänöllami kananqa qamtapis yanapashayki'. Tsaynö niptikiqa capazchi yätsiqnin kanaykipä churashunki. Churashuptiki Ahitofel yätsinqanta mana chaskinanpä llutanta pantatsir willanki. 35 Tsaychömi sacerdöti Abiatarwan sacerdöti Sadocpis kaykanqa. Palaciucho yanapaqninkunawan Absalón imata willanakuyanqantapis paykunata juklla willanki. 36 Sadocpa tsurin Ahimaas y Abiatarpa tsurin Jonatánpis tsaychömi kaykäyanqa. Paykunawanmi tsaycho ima päsanqantapis willakatsimunki".

37 Tsaynö niptinmi Davidpa amïgun Husai Jerusalénman kutirqan. Payqa Jerusalénman charqan Absalón yaykunqan hörami.

Sibawan David parlanqan

16 1 Tsaypita aywar Olivos jirkanta David päsaskiptinmi Mefi-bosetpa wätaynin Siba[†] tariparqan ishkay sillashqa ashnunkuna qatishqa. Tsay ashnukunaman chaqnashqami Davidpä aparqan ishkay pachak (200) tantakunata, päsasyuq juk pachak (100) tantakunata, juk pachak (100) frütakunata y vïnu puritsikuna qarawan vïnuta. 2 Rey Davidnami Sibata tapurqan: "¿Imapätä kaykunata apamushqayki?"

Tsaymi Siba nirqan: "Taytay, ashnukunata apamushqä qam y qamwan aywaykaq castaykikuna muntakuyänaykipämi. Tantakunata frütakunata apamushqä soldäduykikuna mikuyänanpämi. Vïnutanami apamushqä tsunyaq jirkaman aywar pishipaqkuna upuyänanpä".

3 Davidnami tapurqan: "¿Maytä patronnikipa willkan Mefi-bosetqa?"

Tsaynö niptinmi Siba nirqan: "Jerusalénchömi kaykan. Payqa yarpaykan awilun Saúlta rey kananpä Israel runakuna churayanqannö paytapis kanan junaq churayänanpä kanqantami. Tsayta yarparmi Jerusaléncho quëdamushqa".

4 Tsaynö niptinmi David nirqan: "Tsaynö kanqanpitami Mefi-bosetpa

[j] **15.27** Imapä kutinanpä ninqantapis musyanaykipä liyinki 2Sam. 17.15, 17.
[†] **16.1** 2Sam. 9.9-10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

llapan imaykankunapis qampana kanqa".

Niptinnami Davidpa ñöpanman qonqurikuykur Siba nirqan: "Tayta rey, qampa makikichömi kaykällä".

Davidta Simei qayapanqan

5 Tsaypitanami Bahurim markaman David chaykuptin Saúl casta runa Gerapa tsurin Simei aywarqan Davidta imaykata qayaparnin. 6 Allinnin kaq soldädunkunapa chawpincho rey David aywaykaptinmi Simeiqa paykunata saqmar 7 nirqan: "¡Runa mayinta wanutsiq! ¡Imatatä ashinki, mana alli ruraq runa! Rikaytapis manami munayätsu. ¡Kaypita aywakuy! 8 ¡Qammi rey kayman yaykunayki raykuq Saúlta y castankunata wanutsishqayki! ¡Tsaypitami TAYTA DIOS castigashurniki tsuriki Absalóntana rey kananpä churashqa! ¡Tsaykuna päsashunaykipä kikikimi jutsayuq kaykanki, sin vergüenza runa wanutsiq!"

9 Tsaynö niptinmi Sarviapa wawan Abisai rey Davidta nirqan: "Taytay, ¿imanirtä taqay mana väliq allqu tsayläya qayapaykäshunki? ¡Kachaykamay kanan höra päsar umanta roquskamunäpä!"

10 Niptinmi Abisaitawan Joabta rey David nirqan: "Sarviapa wawankuna, ¿imanirtä problëmäman jatikäyämunki? Kikin TAYTA DIOS munaptinchi tsaynö qayapaykäman. Tsaynö kaykaptinqa ¿imapätä michäshunpis?"

11 Tsaypitanami Abisaita y llapan yanapaqninkunata David nirqan: "Kikïpa tsurïpis wanutsimayta yarpaykaptinqa rasuntachi kay Benjamín trïbu runaqa qayapaykäman. TAYTA DIOS munaptinqa jina tsaynöpis qayapämätsun. 12 Capazchi llakikunqäta rikar TAYTA DIOS kuyapämar runakuna qayapäyämanqanpita bendicionninta qomanqa".

13 Tsaynö nirmi yanapaqninkunawan David aywakuyarqan. Simeinami wak tsimpanpa aywarqan ashlliraykar, saqmaraykar y allpatapis junishpa jicharaykar. 14 Jordán mayu kuchunman chaykurmi pishipashqa kar yanapaqninkunawan David jamapäyarqan.

Jerusalénman Absalón yaykunqan

15 Absalónnami llapan Israel runakunawan y Ahitofelwanpis Jerusalénman yaykuyarqan. 16 Davidpa amïgun Husainami chaskinanpä juklla aywar qayaykacharnin nirqan: "¡Viva rey Absalón! ¡Viva rey Absalón!"

17 Tsaynö niptinmi Absalón nirqan: "Kananqa ¿amïguyki Davidpa contrannaku kaykanki? ¿Tsaynöku alli amïgu kay? ¿Imanirtä paywan aywashqaykitsu?"

18 Niptinnami Husai nirqan: "TAYTA DIOS y Israel runakuna akranqan reywanmi noqa quëdashä. 19 Pitapis sirvirqa amïgüpa tsurintami sirvishä. Taytaykita sirvinqänömi qamtapis sirvishayki".

20 Tsaypitanami Ahitofelta Absalón tapur nirqan: "Kanan ¿imata ruranäpätä yätsimanki?"

21 Tsaymi Ahitofel nirqan: "Palaciuta cuidayänanpä taytayki churanqan *concubïna warminkunawan punuy. Tsaynöpami llapan Israel runakuna tantiyayanqa taytayki pasaypa ajanar imaypis manana chaskishunaykipä kanqanta. Tsayta musyaykurmi yanapashuqnikikunapis masrä favorniki kayanqa".

22 Tsaynö niptinmi llapan Israel runakuna rikayänanpä palaciu janancho juk tolduta Absalónpä rurayarqan. Tsaychömi taytan Davidpa concubïna warminkunawan Absalón punurqan.†

23 Tsay witsanqa llapan runakuna yarpäyarqan Ahitofel imatapis yätsinqan kikin Tayta Dios yätsiykaqnö

† **16.22** 2Sam. 12.11-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kanqantami. Tsaymi Ahitofel yätsinqanta David ruranqannö Absalónpis Ahitofel yätsinqanta rurarqan.

Absalónta Husai yätsinqan

17 [1] Tsaypitanami Absalónta Ahitofel nirqan: "Chunka ishkay waranqa (12,000) soldädukunata akraskirmi kanan paqas Davidta qatipar aywashä. [2] Pasaypa pishipashqa aywaykaqta taripaptïmi mantsarirnin paywan aywaqkuna wakpa kaypa qeshpiyanqa. Tsaynö qeshpir jaqiskiyaptinmi kikillan kaykaqta rey Davidta wanuskatsishä. [3] Paywan aywaykaq runakunataqa manami wanutsishänatsu, sinöqa yarpanqaykinö Davidllatami wanutsishä. Tsaynöpami llapanpis makikicho karnin añawna kawayanqa".

[4] Ahitofel tsaynö yätsiptinmi Absalón y Israel mayor runakuna kushikuyarqan. [5] Tsaynö kaptinpis Arac casta Husaitami Absalón qayatsimurqan imata yarpanqantapis tapukunanpä. [6] Chaykuptinmi Ahitofel yarpanqankunata willarnin tapurqan: "Ahitofel yätsinqanta ¿rurämanku o manaku? ¿Qamqa ima ninkitä?"

[7] Tsaymi Husai nirqan: "Kay vezqa Ahitofel yätsishunqayki manami allinötsu kaykan. [8] Qam musyankimi taytayki y soldädunkunapis geniu runakuna kayanqanta. Wawanta qechuykuptin ösu ajanashqa kanqannöllachi David y yanapaqninkunapis pasaypa ajanashqa kaykäyan. Tsaynöpis guërracho puriq runa kar taytayki musyanmi contran runakuna payta wanutsiyänanpä ashiykäyanqanta. Manami yanapaqnin runakuna punuyanqanchöpis pununqanatsu. [9] Tsaypa trokinqa may machaycho o may qaqacho karpis pakaraykanchi. Guërra qallaykaptinllarä juk ishkay soldäduykikunata wanutsiyaptinqa runakunami niyanqa: 'Absalónpa soldädunkunataqa vinciyashqanami'. [10] Tsaynö wanutsiptinqa leonnö mayjina yaqa karpis soldäduykikuna mananami pelyayta munayanqanatsu. Llapan Israel runakunami musyayan taytaykipis y soldädunkunapis mana mantsariypa pelyaq kayanqanta.

[11] "Noqapa yarpaynïpitaqa mas allimi kanqa Danpita hasta Beersebayaq llapan Israel runakunata qoritsimuptiki. Tsaynöpami lamar kuchuncho aqushanörä yupaytapis mana atipaypä atska kashun. Tsaypitanami tsay llapan runakunawan kikiki guërraman aywanki. [12] Tsaynöpami maycho kaptinpis taripaykur taytaykita atacashun. Mikuykunata qajapa ushanqannömi paykunatapis llapanta ushakätsishun. [13] May markaman amparakuptinpis marka murällata waskantsikkunawan sutaykarmi juchutsishun. Nirkurmi tsay markacho rumikunata ni jukllayllapis mana quëdananpä raqraman chipyaq jitaskishun".

[14] Tsaynö niptinmi Ahitofel yätsinqanta chaskiyänanpa trokin Husai yätsinqantana Absalón y llapan Israel runakunapis chaskiyarqan. Tsaynö chaskiyarqan Absalón ushakänanpä TAYTA DIOS destinashqa kaptinmi.

Qeshpinanpä Davidta willayanqan

[15] Husainami Sadoc y Abiatar sacerdötikunaman aywaykur willarqan Absalónta y mayor runakunata Ahitofel yätsinqankunata. Tsaynöllami willarqan kikin yätsinqankunatapis. [16] Tsaymi nirqan: "Davidta juklla willatsiyay kanan paqas tsunyaq jirka pampakunacho punuyänanpa trokin Jordán mayuta juklla tsimpayänanpä. Mana tsimpayaptinqa payta y paywan kaykaq llapan yanapaqninkunatami wanutsiyanqa".[k]

[k] **17.16** David qeshpinanpä Husai tsaynö nirqan Absalón imata rurananpä kanqanta shumaq mana musyarmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Jerusalénman yaykuqta pipis mana
rikananpämi Jonatánwan Ahimaas
En-rogel pukyu kaqllacho patsaku-
yarqan.† Tsaymanmi juk wätay jipash
aywarqan Husai ninqanta willananpä.
Willaykuptinmi Jonatánwan Ahi-
maas jinan höra Davidta willayänanpä
aywayarqan. 18 Tsaynö pakayllapa
aywaykäyanqanta juk chölu rikay-
kurmi Absalónta willarqan. Tsaymi
qatipänanpä kanqanta maliciar Jona-
tánwan Ahimaas empëñu aywar Bahu-
rim markaman chäyarqan.*l* Tsayman
chaykurmi juk runapa wayi patiuncho
pözuman ishkan pakakuyarqan. 19 Pipis
mana tarinanpämi tsaycho taq warmi
jakuwan pözuta tsapaykur jananman
trïguta majakurqan. Tsaymi pipis mus-
yarqantsu tsaycho pakaraykäyanqanta.
20 Tsayman Absalón kachanqan
runakuna chaykurmi warmita tapu-
kuyarqan: "¿Manaku rikallashqayki
Ahimaastawan Jonatánta?"
Warminami nirqan: "Mayutapis
maynachi päsayashqa".
Tsaynö niptinmi Absalón kachanqan
runakuna qatiparnin mana taripaykur
Jerusalénman kutikuyarqan.
21 Kutiskiyaptinnami Ahimaas-
wan Jonatán pözupita yarquskir rey
Davidta willaq aywayarqan. Chaykur-
nami niyarqan: "Ahitofelshi Absalónta
yätsishqa soldädukunawan kanan
paqas shamur atacayäshunaykipä.
Tsayshi kaypita juklla mayu tsimpan-
man aywakuyanki".
22 Tsaynö willaskiyaptinmi patsa
manaräpis waraptin David y paywan
kaykaq llapan runakuna mayuta juklla
tsimpayarqan.
23 Ahitofelnami yätsinqanta Absalón
mana chaskiptin ashnunta karunakur-
kur markanpa kutikurqan. Tsaycho
testakuskirmi jorkakuskirqan. Tsaynö
wanuskiptinmi taytan pamparanqan
kaqman pampayarqan.
24 Tsaypitanami Mahanaim marka-
man David charqan.*m* Tsaycho kaykap-
tinmi Absalón y llapan Israel runa-
kuna Davidta qatipar Jordán mayuta
tsimpayarqan. 25 Absalónqa Joabpa
trokin soldädunkunapa capitannin
kananpämi Amasata churarqan. Ama-
sapa taytan Itraqa Ismael castami
karqan.*n* Mamannami Nahaspa tsurin
Abigail karqan. Abigailmi Sarviapa
ñañan karqan. Sarvianami Joabpa
maman karqan. 26 Absalónnami Israel
runakunawan Jordán tsimpan Galaad
particho campamentunkuna shäritsi-
yarqan.
27 Mahanaimman David chayku-
ptinmi chaskiyarqan Nahaspa tsurin
Sobi, Amielpa tsurin Maquir y Barzi-
lai. Sobimi amonita runakuna täyan-
qan Rabá markapita karqan. Amielmi
Lo-debar markapita karqan. Barzilai-
nami Galaadcho Rogelim markapita
karqan. 28 Tsay kimsa runakunami
Davidpä y soldädunkunapä apayar-
qan cämakunata, tazonkunata, mitu
mankakunata, trïguta, cebädata, jari-
nata, kamtsata, häbasta y lentëjastа-
pis. 29 Tsaynöllami apayarqan abëjapa
mishkinta, cuajashqa lichita, üshata,
cabrata y wäkakunapa lichinpita
rurashqa quësuta. Tsaykunata mikuyä-
nanpä aypurninmi niyarqan: "Taytay,
tsunyaq jirkapitaqa mallaqpäpis, yaku-
nashqapis pishipashqapis shamuykä-
yankichi".

Absalón wanunqan

18 1 Tsaypitanami soldädun-
kunata qoriskir capitanku-
nata David churarqan cada waranqa

l **17.18** Bahurim markaqa En-rogel pukyupita pullan lëwanöllami karqan. *m* **17.24** Maha-
naimqa Jordán mayuta David tsimpanqanpita chunka lëwanömi karqan. *n* **17.25** Itrapa jukaq
jutinmi karqan Jeter. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki 1Rey. 2.5; 1Crón. 2.17.
† **17.17** 2Sam. 15.27, 36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

(1,000) soldädukunapä y cada pachak (100) soldädukunapä. 2 Nirkurmi llapan soldädukunata kimsa tröpaman rakirqan. Joabtami juk tröpapa mandaqnin kananpä churarqan. Joabpa wawqin y Sarviapa wawan Abisaitami juk tröpapa mandaqnin kananpä churarqan. Itaitanami juk tröpapa mandaqnin kananpä churarqan. Tsaypitanami soldädunkunata David nirqan: "Guërracho yanapanäpä noqapis aywashä".

3 Niptinmi paykuna niyarqan: "Taytay, qamqa ama aywaytsu. Manami noqakunatatsu wanutsiyämänanpä ashiykäyäman, tsaypa rantinqa qamtami. Qeshpiyaptïpis o pullan kaqta wanutsiyämarninpis qamtami imanöpapis wanutsiyäshunaykipä ashiyäshunki. Chunka waranqa (10,000) soldädukunata wanutsirpis qamta mana wanutsiyäshurnikiqa manami contentakuyanqatsu. Aywanaykipa trokinqa kay markallacho kakuy vinciyämaptinqa mas soldädukunata kachamunaykipä".

4 Tsaymi rey David nirqan: "Allimi kaykan qamkuna niyanqayki".

Tsaynö nirmi markaman yaykuna jatun punku ñöpanman ichiskirqan. Tsaycho ichiraykaptinmi waranqanpa waranqanpa (1,000) y pachakninpa pachakninpa (100) soldädukuna yarquyarqan. 5 Rey Davidnami Joabta, Abisaita y Itaita yarquykäyaptin nirqan: "Noqa raykuq tsurï Absalónta kuyapäyanki".

Tsaynö ninqantami llapan soldädunkuna wiyayarqan.

6 Tsaymi Davidpa soldädunkuna Israel soldädukunawan pelyayänanpä aywayarqan. Tsay guërra Efraín munti kaqchömi karqan. 7 Tsaycho pelyarmi Israel soldädukunata Davidpa soldädunkuna vinciyarqan. Tsay junaqmi ishkay chunka waranqa (20,000) runakunata wanutsiyarqan. 8 Tsay munti rurincho pelyarmi kuchu kuchu qatikachänakuyarqan. Runakunata espädawan soldädukuna wanutsiyanqanpitapis mas atska runakunami munticho ushakäyarqan.

9 Absalónqa mulan muntashqa aywaykanqanchömi illaqpita tinkurqan Davidpa soldädunkunawan. Tsaymi mulan muntashqa qeshpir encina jacha rurinpa päsaykaptin aqtsanpita llimllakuna tsariskirqan. Mulan päsaskiptinmi Absalónqa warkuraykar quëdaskirqan. 10 Tsaynö warkuraykaqta rikarmi juk soldädu aywar Joabta willarqan: "Absalónmi encina munticho warkuraykan" nir.

11 Niptinmi Joab nirqan: "Rikaykarqa ¿imanirtä patsallancho wanutsishqaykitsu? Wanutsiptikiqa chunka siclo qellayta[o] y juk cinturontami pägäman karqan".

12 Tsay runami nirqan: "Reypa tsurin kaykaptinqa juk waranqa (1,000) siclo qellayta pägamaptikipis manami wanutsïmantsu. Absalónta kuyapäyänaykipämi qamta, Abisaita y Itaitapis rey David niyäshushqayki. Tsaytaqa llapäkunami wiyayashqä. 13 Imatapis ruranqantsiktaqa rey David imanöpapis musyanqami. Absalónta wanutsiptïqa kikïtapis wanutsimanmanchi. Wanutsimaptinqa manami ni qampis tsapämayta kamäpakunkitsu".

14 Tsaymi Joab nirqan: "Tiemputapis perdirmi qamwan parlaykä".

Tsaynö nirmi kimsa puñalkunata aptakurkur aywar encina jachacho Absalón warkuraykaqta shonqucho tuksiriykurqan. 15 Tsaypitanami Joabpa yanapaqnin chunka chölukuna Absalónta jirurupaykur wanuskatsiyarqan.

16 Wanuskatsirna *cornëtata Joab tukatsiptinmi Israel soldädunkunata qatikachäyarqannatsu. 17 Nirkurmi

[o] **18.11** Juk siclo qellayqa juk killa arur gänanqannömi karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Absalónpa ayanta juk uchkuman jitarpur tsay jananman atska rumikunata qotuyarqan. Davidpa contran Israel soldädukunanami qeshpir wayinkunaman kutikuyarqan.

18 Ñöpatami Absalónqa Reypa Pampan ninqancho juk monumentuta ruratsirqan: "Manami tsurïpis kantsu jutïta aparänanpä" nir.

Tsaymi tsay monumentupa jutinta churaparqan Absalón jutin kananpä. Kananyaqpis tsay monumentuta "Absalónpa monumentun" niyanmi.

Absalón wanunqanpita David waqanqan

19 Absalón wanushqana kaptinmi Sadocpa tsurin Ahimaas Joabta nirqan: " 'Chikishuqnikipa makinpita TAYTA DIOS salvashushqaykinami, taytay' nir willanäpä rey Davidman juklla aywashä".

20 Niptinmi Joab nirqan: "Tsurin wanunqan mana alli noticia kaykaptinqa manami qamtsu rey Davidta willaq aywankiman, tsaypa trokinqa juk willatsun. Alli noticia kaptinmi itsanqa willaq aywankiman".

21 Nirkurmi Etiopía runata Joab nirqan: "Llapan rikanqaykikunata willaq rey David kaqman ayway".

Tsaynö niptinmi Joabpa puntanman qonqurikuskir cörrilla willaq aywarqan.

22 Tsaypitanami Sadocpa tsurin Ahimaas Joabta yapay nirqan: "Imanö kaptinpis tsay Etiopía runapa qepanta aywashä".

Tsaynö niptinmi Joab nirqan: "Hïju, ¿imanirtä aywayta munaykanki? Willanqaykipita manami imatapis pägashunkitsu".

23 Tsaynö niptinmi Ahimaas nirqan: "Imanö kaptinpis willanäpä aywashä".

Tsaymi Joab nirqan: "Aywayta munarqa ayway, ari".

Tsaynö niptinmi Ahimaasqa pampaman aywaq chaki nänipa cörrilla aywar Etiopía runata llalliskirqan.

24 Markaman yaykuna ruri kaq punkuchömi David jamaraykarqan. Marka täpaq runanami punku janan altuman yarkurkur rikachakuykanqancho rikaskirqan juk runa cörrilla shamuykaqta. 25 Tsaymi qayakur rey Davidta willaptin nirqan: "Kikillan shamurqa alli noticiatami apaykämunqa".

Tsay runa yaykuykaptinnami 26 marka täpaq runa yapay rikarqan juk runa cörrilla aywaykaqta. Tsaymi punku täpaq runaman qayakurqan: "¡Mas juk runanami cörriykämun!" nir.

Niptinmi David nirqan: "Paypis alli noticiatami may apaykämun".

27 Tsaymi marka täpaq runa nirqan: "Puntata cörrimuq kaqmi Sadocpa tsurin Ahimaasnö cörriykämun".

Niptinmi David nirqan: "Ahimaas karqa alli novedätami may apaykämun. Payqa alli runami".

28 Chaykurmi rey Davidta Ahimaas winchikurnin puntanman qonqurikuykurqan urkunpis patsaman töpanqanyaq. Nirkurmi nirqan: "TAYTA DIOS alabashqa kaykullätsun. Paymi llapan chikishuqnikikunata ushakätsishqa".

29 Tsaymi rey David tapurqan: "Tsurï Absalónqa ¿alliku kaykan?"

Niptinnami Ahimaas nirqan: "Yanapashuqniki Joab kachamanqan hörami runakuna büllata ruraykaqta wiyashqä. Itsanqa manami musyätsu ima päsanqantapis".

30 Tsaymi rey David nirqan: "Washaläman witiy".

Niptinmi washaläninman witiykur shuyararqan.

31 Tsaypitanami Etiopía runa chaykur nirqan: "Tayta David, alli noticiatami apamushqä. Kanan junaqmi llapan chikishuqnikikunapita TAYTA DIOS salvashushqayki".

32 Tsaymi rey David nirqan: "Tsurï Absalónqa ¿alliku kaykan?"

Niptinmi Etiopía runa nirqan: "Taytay, qamta chikishuqnikikunaqa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

llapanpis ojalä tsay chölunö ushakäyanman”.

33 (19.1) Tsayta wiyaykurmi rey Davidqa marka yaykuna punku janancho kaq cuartuman ikikyaypa ikikyar waqaraykar yarkurnin nirqan: “¡Ay Absalónllay, Absalón! ¡Qam wanunaykipa trokin noqa wanuküman karqan, hïju! ¡Absalónllay, Absalón!”

19 1 (2) Tsaypitanami Joabta willayarqan tsurin Absalónpä pasaypa llakikurnin rey David waqaykanqanta. 2 (3) Tsaymi contrankunata vincinqanpita kushikuyänanpa trokin tsurinpä rey David llakikuptin wakin runakunapis pasaypa llakikur waqayarqan. 3 (4) Guërrapita qeshpiq runakuna pasaypa penqakushqa kutiyanqannömi paykunapis pasaypa penqakushqa kutiyarqan. 4 (5) Rey Davidnami makinwan qaqllanta tsapaskir qayararnin nirqan: “¡Absalónllay, Absalón! ¡Tsurillay tsuri!”

5 (6) Tsaymi David waqaykanqan kaqman aywaykur Joab nirqan: “Kikikita, ollqu tsurikikunata, warmi tsurikikunata, warmikikunata y *concubïna warmikikunatapis salvaykäyaptï Absalónpä tsaynö waqarqa pasaypa penqakuymanmi churaykäyämanki. 6 (7) Qamqa chikishuqnikikunata kuyankimi y kuyashuqnikikunataqa chikinkimi. Imapis importashunkimanräku llapan soldäduykikunawan capitanninkuna wanuyaptinpis. Absalón kawaptinqa llapäkuna wanuyaptïpis kushikunkimanchi karqan. 7 (8) Waqanaykipa trokinqa juklla aywaykur soldäduykikunata felicitay. Imatapis mana niptikiqa kanan paqasmi llapan aywakuyanqa. Paykuna jaqiskiyäshuptikiqa chölullarä kanqaykipita patsa kananyaq mana ñakanqaykitami ñakanki. Rasun kaqtami TAYTA DIOSPA jutincho nï”.

8 (9) Tsaynö niptinmi rey Davidqa uraskir marka yaykuna punku ñöpanman jamakurqan. Tsaycho jamaraykanqanta musyaskirmi llapan runakuna kushikur Davidpa ñöpanman qorikäyarqan.

Davidpa contran pelyaq kaq Israel runakunaqa qeshpirmi wayinkunaman aywakuyarqan.

Jordán mayuman David chanqan

9 (10) Tsaypitanami llapan trïbu Israel runakuna[p] kikinkunapura parlar niyarqan: “Filisteo runakunapa y wakin chikimaqnintsikpa munayninpita rey Davidmi jipimashqantsik. Kananqa Absalón qatikachayninpami jukläpa qeshpir aywakushqa. 10 (11) Mandamaqnintsik rey kananpä churanqantsik Absalónqa guërrachömi wanushqa. Kananqa Davidta juklla kutitsimushun yapay rey kananpä”.

11 (12) Tsaynö parlayanqanta musyaskirmi sacerdötikuna Sadoc y Abiatarman David kacharqan Judá trïbu mayor runakunaman aywaykur niyänanpä: “Rey Davidmi nin: ‘Palaciüman kutitsiyämänanpä Israel runakuna willanakuykaptinqa ¿imanirtä kutitsiyämänaykipä qamkunapis juklla shayämunkitsu? 12 (13) Qamkunapa castayki y yawarnikikuna kaykaptïqa ¿imanirtä juklla kutitsiyämankitsu?’ ”

13 (14) Tsaynöllami tsay sacerdötikunata David encargakurqan Amasatapis niyänanpä: “Rey Davidmi nin: ‘¿Manaku yawarniki kaykä?[q] Kananpitaqa Joabpa trokin llapan soldädükunapa capitannin kanaykipämi churashayki. Tsay nikanqäta mana cumpliptïqa Tayta Dios castigamätsun’ ”.

---

[p] **19.9** Llapan trïbu Israel runakunapä parlarqa nortilächo taq chunka trïbukunapämi parlaykan. Judáwan Simeón trïbu runakunapä manami parlantsu. [q] **19.13** Amasaqa Davidpa panin Abigailpa wamranmi karqan. Tsaynöllami payqa Absalónpa soldädunkunapa capitannin karqan. Tsaypita musyanaykipä liyinki 2Sam. 17.25; 1Crón. 2.15-17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 *(15)* Tsaynö niptinmi llapan Judá runakunata Amasa parlaparqan Davidta kutitsiyämunanpä. Llapanpis tsay yarpaylla karninmi Davidman kachayarqan ninanpä: “Tayta David, rey kanaykipä llapan soldäduykikunawan kutikayämuy”.
15 *(16)* Tsaynö niptinmi rey David kutirnin Jordán mayuyaq charqan. Judá runakunanami Gilgalman aywayarqan chaskirnin Jordán mayuta päsatsiyämunanpä. **16** *(17)* Tsaymanmi Gerapa tsurin Simeipis Judá runakunawan rey Davidta chaskiyänanpä empëñu aywarqan. Simeiqa Bahurim markapita Benjamín trïbu runami karqan. **17** *(18)* Simeiwanmi Benjamín trïbu juk waranqa (1,000) runakunapis aywayarqan. Tsaynöllami Saúlpa wätaynin Sibapis chunka pitsqa tsurinkunawan y ishkay chunka (20) wätayninkunawan aywar rey David manarä chaptin Jordán mayuman mas puntata chäyarqan. **18** *(19)* Chaykurmi väduta tsimpayarqan rey Davidta y castankunata tsimpatsiyämunanpä.

Simeita David perdonanqan

Jordán mayuta rey David päsananpä kaykaptinmi Davidpa puntanman qonqurikuykur Gerapa tsurin Simei **19** *(20)* nirqan: “¡Ay taytay! Jerusalénpita aywakunqayki junaq qamta saqmar qayaparnï pasaypami jutsata rurarqä.† Tsaypita perdonaykallämay. Qammi mandamaqnï rey kaykanki. Taytay, jutsata ruranqätaqa qonqaykullayna. **20** *(21)* Qamta ajanätsinqäpita pësakurmi José casta runakunapitapisʳ mas puntata chaskinäpä shamushqä”.
21 *(22)* Tsaynö niptinmi Sarviapa wawan Abisai Davidta nirqan: “Tayta Dios churanqan rey kaykaptiki qayapäshunqaykipita kay runa wanutsun”.
22 *(23)* Tsaynö niptinmi Abisaita y Joabta David nirqan: “Sarviapa wawankuna, ¿imanirtä problëmäman jatikämur llutanman jitarpayämayta munayanki? Rey kayman yapay kutiykaptïqa kanan junaq manami pipis wanunmantsu”.
23 *(24)* Tsaypitanami Diospa jutincho awnir Simeita nirqan: “Manami wanutsishaykitsu”.

Mefi-bosetta David kuyapanqan

24 *(25)* Tsaynöllami Saúlpa willkan Mefi-bosetpis rey Davidta chaskiq aywarqan. Paymi rey David aywakunqanpita kutimunqanyaq pasaypa llakikur chakinta mayllakurqantsu, shapranta rutukurqantsu ni latsapantapis taqshakurqantsu. **25** *(26)* Tsaymi Jerusalénpita chaskiq chaptin David nirqan: “¿Imanirtä noqawan aywarqaykitsu?”
26 *(27)* Tsaynö niptinmi Mefi-boset nirqan: “Tayta rey, puriyta mana kamäpakur ashnuta sillapämänanpä sirvimaqnï Sibata nikaptï jaqiskamaptinmi shamuyta kamäpakurqätsu. **27** *(28)* Payqa manakaqkunatami noqapä willapäshushqayki.† Tsaynö kaptinpis Tayta Diospa *angelninnö kaptikimi noqalläqa listu kä imata nimanqaykitapis ruranäpä. **28** *(29)* Saúl casta kaykaptïqa noqata y taytäpa wakin castankunatami wanutsinkiman karqan. Tsaynö kaykaptinpis kuyapämarmi mësaykicho mikunäpä qorimarqayki.† Taytay, tsaynö kuyapaykämaptikiqa ¿imatanatä mas mañakümanpis?”
29 *(30)* Tsaynö niptinmi David nirqan: “Tsaypita amana parlashunnatsu. Tsaynö kaptinqa Siba chaskinqan chakrakuna pullan qampä y pullanna paypä katsun”.
30 *(31)* Tsaymi Mefi-boset nirqan: “Taytay, tsay llapan chakrakuna

---

ʳ**19.20** José casta runakunapä parlarqa norti kaqlächo taq chunka trïbu Israel runakunapämi parlarqan.
† **19.19** 2Sam. 16.4-14. † **19.27** 2Sam. 16.1-4. † **19.28** 2Sam. 9.7, 13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

payllapäna katsun. Palaciuykiman allilla kutimunqaykimi noqapäqa mas alli kaykan".

Barzilaipita David despidikunqan

31 *(32)* Galaad particho Rogelim markapitami Barzilai urämurqan Jordán mayuta rey David tsimpaptin yanapananpä. **32** *(33)* Tsay runaqa puwaq chunka (80) watayuqmi karqan. Payqa imaykayuq karmi Mahanaimcho rey David kaykaptin mikuyta kamariparqan.† **33** *(34)* Tsaymi Barzilaita rey David nirqan: "Jerusalénman aywakushun. Tsaychömi imayka ministinqaykitapis kamaripäshayki".

34 *(35)* Tsaynö niptinmi Barzilai nirqan: "Taytay, Jerusalénman aywanäpäqa awkinnami kä. Juk ishkay watallanachi kawashäpis. **35** *(36)* Puwaq chunka (80) watatanami ushaykä. Mishkiqta ni pochquqtapis manami tantiyänatsu. Mikurpis ni upurpis gustunta manami tarïnatsu. Tsaynöpis warmi o ollqu cantanqantapis manami tantiyänatsu. Tsaynö kaykarqa ¿imapänatä afannikipä aywashäpis? **36** *(37)* Jordán mayuta tsimpanaykipä yanapanqalläpitaqa manami merëcïtsu wayikicho wätamänaykipä. **37** *(38)* Afannikipä Jerusalénman aywanäpa trokinqa markäpa kutikushä. Tsaycho wanukuptïmi taytäwan mamä pamparäyanqanman pampayämanqa. Noqapa trokï kay tsurï Quimamta yanapashunaykipä pushakullay".

38 *(39)* Tsaynö niptinmi rey David nirqan: "Tsaynö kaptinqa Quimam noqawan aywatsun. Qampa trokikimi paytana yanapashä. Imatapis mañakamanqaykitaqa qamtapis kamaripäshaykimi".

39 *(40)* Jordán mayuta llapan runakunawan rey David tsimpaskiyaptinnami Barzilaita mutsaykur bendisarqan. Tsaypitanami Barzilaiqa wayinpana kutikurqan.

40 *(41)* Tsaypita Quimamwan rey David Gilgalman aywayaptinmi Judá runakuna y pullan Israel runakunapis aywayarqan.

Israel runakunawan Judá runakuna rimanakuyanqan

41 *(42)* Gilgalcho qorikaskirmi Israel runakuna rey Davidta niyarqan: "¿Imanirtä Judá runakunalla duëñu tukurnin soldäduykikunata, yanapashuqnikikunata y castaykikunata Jordán mayuta tsimpatsiyämushushqayki?"

42 *(43)* Tsaymi Judá runakuna niyarqan: "Tsaypita ¿imanirtä qamkuna ajanäyanki? Noqakunaqa manami imatapis qarayämänan raykuqtsu ni kamaripäyämänan raykuqtsu tsaynö yanapayashqä, tsaypa trokinqa Judá trïbupita castäkuna karmi".

43 *(44)* Tsaynö niptinmi Judá runakunata Israel runakuna niyarqan: "Noqakunaqa chunka trïbukunami kaykäyä. Tsaymi rey Davidqa chunka kuti mas noqakunapa mandaqnï rey kaykan. Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä manakaqman churaykäyämanki? Tsaynöpis noqakunami puntata mañakuyarqä rey kayman kutinanpä".†

Tsaynö niyaptinmi Judá runakuna Israel runakunawan masrä rimanakuyarqan.

Davidpa contran Seba shärinqan

20 **1** Tsaychömi kaykarqan Bicripa tsurin Seba. Sebaqa Benjamín trïbupita mana alli runami karqan. Paymi *cornëtata tukarnin Davidpa contran shärir nirqan:

"¡Israel runakuna, wayintsikkunapa kutikushun!
¡Davidqa manami mandamaqnintsik rey kanmantsu!
¡Isaípa tsurin Davidpitaqa manami imatapis chaskishuntsu!"†

†**19.32** 2Sam. 17.27-29. †**19.43** 2Sam. 19.9-10. †**20.1** 1Rey. 12.16; 2Crón. 10.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tsaynö niptinmi Israel runakuna
Davidta jaqiskir Bicripa tsurin Sebapa
qepanta aywakuyarqan. Judá runa-
kunami itsanqa rey Davidwan Jordán
mayupita Jerusalénman aywayarqan.
3 Jerusalénman David kutiykurmi
palaciuta täpananpä jaqinqan chunka
*concubïna warminkunata† juk wayi-
man wichqatsirqan. Paykunata wätay-
karpis manami paykunawan David
punurqannatsu. Tsaymi tsay warmiku-
naqa wanuyanqanyaq imayka viüda-
nölla täkuyarqan.
4 Tsaypitanami Amasata rey David
nirqan: "Kananpita kimsa junaqta
Judá soldädukunata qoriskir paykuna-
wan kayman kutimuy".
5 Tsaymi soldädukunata qorimu-
nanpä Amasa aywarqan. Kimsa junaq-
llacho qorimuyta mana kamäpakurmi
rasllaqa kutimurqantsu. 6 Amasa mana
kutiptinmi Abisaita David nirqan:
"Absalónpita masmi problëmaman
Seba churamäshun. Kaycho kaykaq
soldädükunata pushakurkur wanu-
tsinaykipä juklla qatipay. Manarä
taripaptiki paqtä jinchi murallashqa
markaman chaykur pakakunman".
7 Tsaynö niptinmi cereteo soldädukunata, peleteo soldädukunata, tsaycho kaykaq allinnin kaq soldädukunata y Joabpa soldädunkunata pushakurkur Joabwan Abisai Bicripa tsurin Sebata qatipar Jerusalénpita aywayarqan. 8 Gabaóncho jatun rumi kaqman chaykäyaptinnami Amasa yarqamurqan paykunawan tinkunanpä. Joabqa pelyananpä latsapan jatishqa y tseqllanman cuchillun jatishqami purirqan. Amasawan tinkuq aywarmi tsay cuchilluta pakayllapa jipiskirqan. 9 Tinkuskirmi Joab nirqan: "¿Allillaku kaykanki, wawqi?"

Tsaynö nirmi derëcha kaq makinwan shapranpita tsariskirqan qaqllancho mutsananpä. 10 Jukaq makincho cuchillun aptashqa kanqanta Amasa manami tantiyarqantsu. Tsaymi Joabqa aqishninpis patsaman qotukaqpä pachanpa tuksiskirqan. Jinan höra wanuptinmi yapayqa tuksirqannatsu. Tsaypitanami Joab y wawqin Abisai Bicripa tsurin Sebata wanutsiyänanpä qatipar aywayarqan.

11 Wanushqa kaykaqpa ñöpanman ichiykurmi Joabpa juk soldädun nirqan: "¡Joabta y Davidta yanapayta munaqkunaqa Joabwan aywashun!"

12 Tsaynö niptinpis nänicho pasaypa yawarllana Amasa wanushqa jitaraptinmi tsaypa päsaq soldädukuna ichiykurrä rikapäyarqan. Tsaymi tsay soldäduqa nänipita jukläman apaykur cäpawan tsapaykurqan. 13 Jukläman witiskatsiptinmi Joabwan aywaq soldädukuna Bicripa tsurin Sebata qatiparnin aywayarqan.

14 Tsayyaqmi llapan trïbu Israel runakuna täyanqankunapa päsar Seba charqan Abel-bet-maaca markayaq. Bicripita aywaraq castankunawan tsaycho qorikaykurmi tsay markaman yaykuyarqan. 15 Joabnami soldädunkunawan Abel-bet-maacaman chäyarqan. Markaman yaykuna punku sigurashqa kaptinmi yaykuyta mana kamäpakurnin marka murälla waqtanman rumikunatawan allpata qotuyarqan. Tsaypa yarkuskirnami llapan soldädukuna murällata juchutsir qallaykuyarqan.
16 Tsaynö rurayanqanta rikaykurmi juk astüta warmi qayakurqan: "¡Wiyayämay, taytakuna! ¡Tayta Joabta niykuyällay kayman shamunanpä! Paywan parlaytami munä".

17 Joab chaykuptinmi warmi tapurqan: "¿Qamku Joab kanki?"

Tsaymi Joab nirqan: "Awmi, noqami kä".

Tsaynö niptinmi warmi nirqan: "Taytay, ninqäkunata shumaq wiyaykallämay".

† **20.3** 2Sam. 16.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi Joab nirqan: "¿Imatä kaykan nimänaykipä?"

18 Tsay warminami nirqan: "Unay runakunami niyaq: 'Yätsikuqta tariyta munarqa Abel markapa[s] aywatsun'. Tsay ninqannöllami kay markachöqa alli yätsikuqta pipis tarin. 19 Tsaynöllami kay markacho pïmaywanpis alli kawayä. Rey ninqantami imaypis rurayä. Kay markanö alli markaqa juk ishkayllami Israel nacioncho kaykan. TAYTA DIOSPA herencian kay marka kaykaptinqa ¿imanirtä juchuykätsiyanki?"

20 Tsaynö niptinmi Joab nirqan: "¡Tsaytaqa ama yarpaytsu! Manami kay markata ushakätsiyänäpätsu shayämushqä. 21 Tsaypa trokinqa Efraín jallqakunacho taq Bicripa tsurin Sebata wanutsiyänäpä ashirmi shayämushqä. Payqa rey Davidpa contran shärinqanpitami kaycho pakaraykan. Tsay runata wanuskatsirqa kay markapita aywakuyäshämi".

Tsaynö niptinmi warmi nirqan: "Tsaynö kaptinqa Sebapa umanta marka murälla jananpa jitapäyämushayki".

22 Tsaynö nirmi tsay warmiqa Sebata wanutsiyänanpä marka mayin runakunawan willanakuyarqan. Tsaymi Sebapa umanta roquskir marka murälla jananpa jitaskayämurqan. Jitaskayämuptinnami cornëtata Joab tukatsirqan soldädunkuna markata manana atacayänanpä. Tsaymi llapan soldädukuna wayinkunapana kutikuyarqan. Joabnami Jerusaléncho rey David kaqman kutikurqan.

Davidpa yanapaqninkuna mayqankuna kayanqanpis

2 Samuel 8.15-18; 1 Crónicas 18.14-17

23 Joabmi Israel nacioncho llapan soldädukunapa capitannin karqan. Joiadapa tsurin Benaíanami cereteo soldädukunapa y peleteo soldädukunapa capitannin karqan. 24 Adorammi rey Davidpa aruqninkunapa capataznin karqan. Ahiludpa tsurin Josafatmi Israelcho ima päsanqankunatapis qellqaq karqan. 25 Sevanami Davidpa secretariun karqan. Sadocwan Abiatarmi sacerdötikuna kayarqan. 26 Jairpita aywaraq Irapis Davidpa sacerdötinmi karqan.

Gabaón runakuna Saúlpa castankunata wanutsiyanqan

21 1 David rey kanqan witsanmi kimsa wata muchuy karqan. Muchuy imanir kanqanta musyananpä David mañakuptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Kay muchuyqa kaykan Saúl y castankuna Gabaón runakunata mana kuyapaypa wanutsiyanqanpitami".

2 Tsaymi Gabaón runakunata rey David qayatsirqan paykunawan parlananpä. Paykunaqa manami Israel runakunatsu kayarqan, sinöqa amorreo runakunapita aywaraq runakunami. Paykunapa unay castankunatami Israel runakuna awniyarqan Gabaón runakunata mana wanutsiyänanpä.[t] Tsaynö kaptinpis Gabaón runakuna täyanqan markakuna Israel runakunapa y Judá runakunapa kananta munarmi tsaycho taq atska runakunata Saúl wanutsirqan.

3 Tsaypitanami Gabaón runakunata David tapurqan: "Castaykikunata Saúl wanutsinqanpita ¿imatatä ruräman? Tsaynöpis ¿imatatä ruräman noqakunapä TAYTA DIOSTA mañakuyänaykipä?"

4 Gabaón runakunami niyarqan: "Saúlpa castankunawan arreglayänäpä manami qellaytatsu ni qoritatsu munayä. Tsaynöpis manami munayyuqtsu kaykäyä kikïkunallapita Israel runata wanutsiyänäpä".

---

[s] **20.18** Abel markapä parlarqa Abel-bet-maaca markapämi parlarqan.
[t] **21.2** Jos. 9.3-15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö niyaptinmi David nirqan: “Tsaynö kaykaptinqa ¿imata ruranätatä munayanki?”

5 Paykunanami niyarqan: “Saúlmi Israel nacioncho täyänäta mana munar llapäkunata ushakätsiyämayta munarqan. 6 Tsaynö rurayämanqanpita Saúlpa qanchis tsurinkunata o willkankunata karpis wanutsiyänäpä entregayämay. Paykunatami TAYTA DIOSPA ñöpancho[t] wanuskatsir qerukunapa puntanman warkuyäshä. Tsaynö wanutsiyäshä TAYTA DIOS akranqan Saúlpa markan Gabaachömi”.

Tsaynö niptinmi rey David nirqan: “Tsaynö kaptinqa entregayäshayki”.

7 TAYTA DIOSPA jutincho Jonatánwan *pactu ruranqanta[†] cumplirmi Jonatánpa tsurin y Saúlpa willkan Mefibosetta Gabaón runakuna wanutsiyänanta David munarqantsu. 8 Saúlpa tsurin kaq Mefi-bosetta y wawqin Armonitami itsanqa wanutsiyänanpä entregarqan. Paykunapa mamanqa Ajapa tsurin Rizpami karqan. Tsaynöllami entregarqan Saúlpa warmi tsurin Merabpa[†] pitsqa wamrankunata wanutsiyänanpä. Paykunapa taytanqa Barzilaipa tsurin Adrielmi karqan. Adrielqa Mehola markapitami karqan. 9 Tsay qanchis runakunata Gabaón runakunaman entregaptinmi TAYTA DIOSTA adorakuna jirkancho wanuskatsir qerukunapa puntancho warkurätsiyarqan. Tsaynöpami cebäda cosëcha qallanqan witsan qanchisnintin runakunata wanutsiyarqan.

10 Tsaymi ayakuna warkaraykäyanqanman Ajapa tsurin Rizpa aywaykur jatun rumi jananman qachqa tëlata mashtarqan. Tsayman jamaykurmi wiskurkuna y munti uywakuna mana mikuyänanpä paqaspa junaqpa täparqan. Tsaynö täparqan cebäda cosëcha qallaykunqanpita hasta tamya killa chämunqanyaqmi.

11 Saúlpa *concubïna warmin Rizpa tsaynö täpaykanqanta Davidta willayaptinmi 12 Galaad particho kaykaq Jabes markaman aywar Saúlpa y tsurin Jonatánpa tullunkunata qorimurqan.

Ñöpatami filisteo runakuna Saúlta y Jonatánta Gilboacho wanuskatsir Bet-sán pläzacho ayankunata warkuyarqan. Tsaypitami Jabes runakuna suwaskir markanman pampayänanpä apayarqan.[†] 13 Nirkurmi Saúlpa y tsurin Jonatánpa tullunkunata Jabes markapita David qoritsimurqan. Tsaynöllami Gabaón runakuna wanutsiyanqan qanchis runakunapa tullunkunatapis qoritsimurqan. 14 Qoriskatsimurmi Saúlpa taytan Cispa tullunkuna churaranqan sepultüraman Saúlpa y tsurin Jonatánpa tullunkunatapis churayarqan. Tsay sepultüraqa Benjamín trïbu runakuna täyanqan Zela markachömi karqan. Rey David ninqannölla llapanta rurayaptinmi Israel runakunata Tayta Dios yanaparqan mikuyninkuna allina wayunanpä.

Chuskuq jatusaq runakunata wanutsiyanqan

1 Crónicas 20.4-8

15 Filisteo runakuna Israel runakunata yapay atacayämuptinmi pelyayänanpä soldädunkunawan David aywarqan. Pelyaykanqancho David pasaypa utikaskiptinmi 16 Isbi-benob jatusaq casta runa Davidta wanutsiyta munar qatiparqan. Tsay runapa lanzanmi kimsa kïlupita mas lasarqan. Espädanpis mushuqllami karqan. 17 Davidta tsarinanpäna kaykaptinmi Sarviapa wawan Abisai cörrilla aywaykur tsay

---

[t] **21.6** Tayta Diospa ñöpancho wanutsiyänanpä nirqa Gabaacho kaq altarpa ñöpancho wanutsiyänanpämi niyarqan.

[†] **21.7** 1Sam. 20.14-17. [†] **21.8** 1Sam. 18.19. [†] **21.12** 1Sam. 31.8-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

filisteo runata wanutsirqan. Nirkurmi soldädunkuna Davidta niyarqan: "Taytay, kananpitaqa noqakunawan guërraman ama aywaynatsu. Pelyacho wanutsiyäshuptikiqa aktsiynaqnöchi Israel nación rikakuyäshä".

18 Tsaypitanami Gob particho filisteo runakunawan yapay guërrata rurayarqan. Tsaychömi jatusaq casta Saf jutiyuq runata Sibecai wanutsirqan. Sibecaiqa Husa markapitami karqan.

19 Tsaypita yapaymi Gobcho filisteo runakunawan guërrata rurayarqan. Tsaychömi Belénpita Jaare-oregimpa tsurin Elhanán Gat markapita Goliatta wanutsirqan. Goliatpa lanzanpis telarpa rodïllunnö rakumi karqan.

20 Gat markacho yapay guërra kaptinmi jatusaq casta filisteo runa yarqamurqan Israel runakunawan pelyayänanpä. Paypa cada makincho y cada chakincho soqta dëdunkuna kaptinmi ishkay chunka chusku (24) dëdunkuna karqan. 21 Tsay runa Israel runakunata wajupaykaptinmi Davidpa wawqin Simeapa[u] tsurin Jonatán payta wanutsirqan.

22 Tsay chusku jatusaq filisteo runakunami Gat markapita Refa castakuna kayarqan. Paykunatami Davidwan soldädunkuna wanutsiyarqan.

Tayta Diosta David alabanqan
Salmo 18

22 1 Saúlpita y llapan contrankunapita salvaptinmi TAYTA DIOSTA alabar David 2 cantarqan:

"TAYTA DIOSQA tsapämaqnï
qaqami kaykan.
Payqa pakakunä y salvamaqnïmi
kaykan.
3 Payllami Diosnï kaykan.
Amparakunä qaqami kaykan.
Paymanmi yärakü.
Escüdü karmi tsapäman.
Munayyuq karmi imaypis salvaman.
Payqa altunnincho pakakunä
machaymi kaykan.
Imaykapitapis salvamaqnïmi
kaykan.
Wanutsiyämänanpä kaykaptinpis
salvamanmi.
4 TAYTA DIOSTAMI imaypis alabashä.
Mañakuptïmi conträkunapita
imaypis salvaman.

5 "Lamar yaku pasaypa pulchaqyaqnömi wanuypis ñitikarkamarqan.
Imaykatapis apaq juchunömi
ushakätsimänanpä karqan.
6 Wanuypis waskanwanmi watamarqan.
Ushakätsikuq trampatami churapämarqan.
7 Wanunäpäna kanqanta yarparmi
TAYTA DIOSTA mañakurqä.
Yanapamänanpämi Diosnïta
rugakurqä.
Rugakuptïmi templunpita patsa
wiyamarqan.[†]
Pasaypa llakikurnin mañakunqätami wiyamarqan.

8 "Patsapis pasaypami kuyurqan.[†]
Ciëluta tukmaraqkunapis tsuktsukyäyarqanmi.
Tayta Dios ajanaptinmi llapanpis
kuyurqan.
9 Senqanpitami qoshnipis yarqamurqan.
Shiminpitami lunyaykaq ninapis
yarqamurqan.
Rawraykaq shanshatami aqtumurqan.
10 Ciëlu punkuta kichaskirmi urämurqan.

---

[u] **21.21** Simeapa jukaq jutinmi Sama karqan. Tsaypita musyanaykipä liyinki 1Sam. 16.9; 17.13.
[†] **22.7** Sal. 120.1; Jon. 2.2. [†] **22.8-17** Jue. 5.4-5; Job 36.30; Sal. 29.3-9; 77.16-19; 144.5-8; Hab. 3.3-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chakin jawanchöpis yana pukutaymi karqan.
11 *Querubín *angelnin muntashqami pajamurqan.
Wayra jananchömi cörrilla shamurqan.†
12 Paypa pakakunanqa pasaypa tsakaymi karqan.
Yanaraykaq pukutaymi payta tsapaskirqan.
13 Illaqukuynö chipipiyllami ñöpanpita yarqamurqan.
Rawraykaq shanshallami tamyamurqan.

14 "TAYTA DIOS ciëlupita parlamunqanqa maqakuynömi wiyakämurqan.
Ciëlupitami poderyuq Diospa vozninpis wiyakämurqan.
15 Illaqukuyninta flëchatanörä kachamuptinmi conträkuna wakpa kaypa qeshpir aywakuyarqan.
16 Tayta Dios ollqutupämuptinmi lamar rurinpis kamaylla rikakarqan.†
Ajanar pükamuptinmi kay patsata tukmaraqkunapis rikakäyarqan.

17 "Tayta Diosmi ciëlupita patsa jancharkamarqan.
Lamar rurincho jitarpukashqanö kaykaptïmi makinwan jipimarqan.
18 Munayyuq conträkunapa makinpitami salvamarqan.
Noqapita mas munayyuq kayaptinpis paymi libramarqan.
19 Pasaypa desgraciacho kaykaptïmi conträkuna atacayämarqan.
Tsaynö kaykaptïmi TAYTA DIOS yanapamarqan.
20 Yanapamarmi alliman churamarqan.
Kuyamarninmi salvamarqan.
21 Munanqannö kawaptïmi jipimarqan.
Allillata ruraq kaptïmi salvamarqan.
22 TAYTA DIOS munanqannöllami imaypis kawaykä.
Jutsata mana ruraypami payta imaypis qatiraykä.
23 Ninqankunataqa llapantami yarparaykä.
Estatütunkunataqa imaypis cumpliykämi.
24 Noqaqa pay munanqannömi kawashqä.
Llutan ruraykunapitapis witikushqämi.
25 Allillata ruraq kaptïmi imaykapitapis TAYTA DIOS salvamashqa.
Jutsaynaq kanqäta musyarmi yanapamashqa.

26 "Tayta Dios, kuyapäkuqkunataqa kuyapankimi.
Allillata ruraqkunataqa yanapankimi.
27 Alli kawaqkunataqa allimi rikanki.
Trampösu kaqkunatami itsanqa castiganki.
28 Qollmi shonqukunataqa salvankimi.
Runa tukuqkunatami itsanqa penqakuyman churanki.
29 TAYTA DIOSLLÄ, aktsinömi noqapä kaykanki.
Tsakäpakushqanö kaptïpis qammi tantiyatsimanki.
30 Yanapamaptikimi atska soldädukunawanpis pelyashä.
Markapa murällan altu kaptinpis achpaypami yaykushä.

31 "Tayta Dios munanqannö kawayqa imaypis allimi.

† **22.11** Sal. 68.33; 104.3. † **22.14-16** Éxo. 15.8; 19.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Llapan awninqantapis payqa
cumplinmi.
Payman yärakuqkunataqa escü-
dunömi tsapan.†
32 TAYTA DIOSPITA mas juk Diosqa
manami kantsu.
Tayta Diosnintsiknöqa manami
pipis tsapämantsiktsu.†
33 Tayta Diosqa kikinmi kallpatapis
qaraman.
Paypa makincho karmi munan-
qannö alli kawä.
34 Pay yanapamaptinmi imayka
lluytsunö cörrï.
Jirkakunapa purirpis mana llut-
skaypami purï.
35 Guërracho alli pelyaq kanäpäpis
paymi yachatsiman.
Bronci flëchakunata sutar wik-
sutsinäpäpis paymi kallpata
qaraman.

36 "Qamqa escüdü karmi imapitapis
tsapämar salvamashqayki.
Kuyapämarmi llapanchöpis yana-
pamashqayki.
37 Qammi shumaq tantiyatsimash-
qayki maypa aywarpis munan-
qaykinö kawanäpä.

38 "Chikimaqnïkunatapis qati qatiy-
kurmi ushakätsishqä.
Llapanta wanuskatsirrämi
jamashqä.
39 Paykunataqa chipyaqmi wanutsir
ushashqä.
Vinciskirmi mashtaraykaqta
jaqishqä.
Paykunaqa yapay manami conträ
shäriyashqatsu.
40 Qammi guërracho pelyanäpä
kallpata qaramashqayki.
Conträkunata vincinäpämi makï-
man churamushqayki.
41 Vincinäpä yanapamaptikimi kun-
kapita jarushqä.
Chikimaqnïkunataqa llapantami
ushakätsishqä.
42 Paykunataqa qayakuyaptinpis
manami pipis yanapashqatsu.
TAYTA DIOSTA mañakuyaptinpis
manami cäsushqatsu.
43 Jarur allpata polvuyätsiqnömi
paykunatapis ushakätsishqä.
Cällicho mituta lanquqnömi pay-
kunatapis lanqushqä.
44 Israel nacioncho conträ shäriyap-
tinpis qammi salvamashqayki.
Juk nacionkunapa mandaqnin
kanäpämi churamashqayki.
Mana reqinqä runakunami kanan
sirviykäyäman.
45 Juklä nación runakunapis
munaynïchömi kayan.
Mandaptïqa jinan hörami pay-
kuna cäsuyäman.
46 Tsay jäpa runakunaqa mantsayä-
manmi.
Qayaptïpis pakaräyanqanpita
tsuktsukyarrämi yarqayämun.

47 "¡TAYTA DIOS alabashqa kayku-
llätsun!
¡Alabashqa kaykullätsun tsapä-
maqnï!
¡Alabashqa kaykullätsun salva-
maqnï Tayta Dios!
48 Qammi conträ shäriqkunata cas-
tigashqayki.
Llapan nación runakunatapis
munaynïmanmi churamush-
qayki.
49 Qammi chikimaqnïkunapita sal-
vamashqayki.
Conträ shäriqkunapitami libra-
mashqayki.
Wanutsikuq runakunapitapis tsa-
pämashqaykimi.
50 Tsaymi may nacioncho karpis
adorashayki.
Llapan shonqüwan cantarmi ala-
bashayki.†

†**22.31** Prov. 30.5. †**22.32** Isa. 44.8. †**22.50** Rom. 15.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

51 Akranqayki reytaqa llapanchömi
yanapaykanki.
Davidta y paypita aywaraqkuna-
tami imaypis kuyapaykanki".

Davidpa ultimu kaq salmun

23 1 Davidpa ultimu kaq salmun
kaynömi kaykan:
Isaípa tsurin Davidmi kay ala-
banzata qellqarqan.
Paytami Tayta Dios yanaparqan
pïmaypis respitayänanpä.
Paytami Jacob yärakunqan Tayta
Dios akrarqan rey kananpä.
Paymi Israel runakunapa shon-
qunpänö cantan.

2 "TAYTA DIOSPA Espïritunmi
imata parlanäpäpis tantiyatsi-
man.
Paypa palabranqa shimillächömi
kaykan.
3 Israel runakunapa Diosninmi
parlapämashqa.
Tsapämaqnï Diosnintsikmi kaynö
nimashqa:
'Runakunata alli arreglaq runaqa
y noqapita *mantsapakur man-
daq runaqa
4 patsa waraptin atsikyaqnömi
kanqa,
chipikyaraykaqcho rupay yar-
qamuqnömi kanqa
y qewa wiñamunanpä tamya-
muqnömi kanqa'.
5 Tsaymi noqapita aywaraqkunata
Tayta Dios imaypis yanapanqa.
Tsaynö yanapananpämi noqawan
*pactuta rurashqa.
Pactu ruranqantaqa manami tru-
katsinqatsu.
Ninqankunata cumplirmi Tayta
Dios imaypis salvaman.
Pay yanapamaptinmi llapan yar-
panqäkunapis alli kanqa.
6 Mana alli ruraqkunaqa kashaku-
nanö jitarishqa kayänanpämi
kaykäyan.
Yatashqa tushimashqami 7 kasha-
kunataqa fiërruwan o lanza-
wanrä wititsintsik.
Kashakuna ninacho rupar usha-
kanqannömi paykunapis usha-
käyanqa".

Davidpa mas allinnin kimsa soldädunkuna

1 Crónicas 11.10-19

8 Davidpa mas allinnin kaq soldä-
dunkunami kimsa kayarqan. Punta
kaqmi karqan Hacmonipa tsurin
Joseb-basebet. Paymi karqan tsay
kimsa soldädukunapa capitannin. Juk
kutichömi Joseb-basebetqa lanzanwan
wanutsirqan puwaq pachak (800) sol-
dädukunata.
9 Tsaypitanami karqan Dodupa
tsurin Eleazar. Payqa karqan Ahohí
markapitami. Eleazarpis allinnin
soldädumi karqan. Israel runakuna-
wan guërrata rurayänanpä filisteo
runakuna Pasdamimcho qorikäyap-
tinmi Eleazarpis tsaycho Davidwan
kaykarqan. Llapan Israel soldädukuna
qeshpir aywakuyaptinpis 10 Eleazarmi
itsanqa mana mantsariypa makin-
cho espädapis aptakashqa kanqanyaq
filisteo soldädukunawan pelyarqan.
Vincinqanta tantiyakurmi Israel sol-
dädukuna Eleazar kaqman kutiykur
wanushqa soldädukunapa imaykan-
kunatapis apakuyarqan. TAYTA DIOS
tsaynö yanapaptinmi filisteo runaku-
nata pasaypa vinciyarqan.
11 Tsaynöllami Davidpa allinnin
soldädun Agipa tsurin Sama karqan.
Payqa Arar markapitami karqan. Juk
kutimi filisteo runakuna Lehicho qori-
karnin lentëjas chakra chawpincho
Israel runakunata atacayarqan. Israel
soldädukuna qeshpir aywakuyaptin-
pis 12 Samami itsanqa tsay chakra
chawpincho filisteo soldädukunata
vincirqan. Tsaynöpami Israel runaku-
nata TAYTA DIOS yanaparqan filisteo
runakunata vinciyänanpä.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Tsaynöllami Davidpa wakin allinnin soldädunkunapis kayarqan. Tsay soldädukunatami Kimsa Chunka jutiwan reqiyarqan. Davidpa kimsa allinnin soldädunkunapis Kimsa Chunka kaqchömi kayarqan.

Juk kutimi cosëcha witsan Adulam machaycho David pakaraykarqan. Filisteo runakunanami campamentunkuna ruraykur Refaim pampacho kaykäyarqan. Adulam machaymanmi Davidpa kimsa mas allinnin soldädunkuna paywan tinkuyänanpä aywayarqan. 14 Beléncho juk grüpu filisteo soldädukuna kayaptinmi tsay machayman David pakakushqa karqan.
15 Kimsa allinnin kaq soldädunkuna chaykuyaptinmi David nirqan: "Belén marka punku yaykunacho kaykaq pukyupita yakuta ¡pillarä apapaykamanman upurkunäpä!"

16 Tsaynö niptinmi filisteo soldädukuna Beléncho kaykaptinpis tsay kimsa mas allinnin soldädukuna pakakuyllapa yaykuskir pukyupita yakuta apapäyämurqan David upunanpä. Yakuta chaykatsiyaptinmi Davidqa upuyta munarqantsu. Tsaypa trokinqa TAYTA DIOSPÄ patsaman jicharmi David nirqan: 17 "¡TAYTA DIOS! Kay yakuta upurqa wanuytapis mana mantsariypa apamuq runakunapa yawarninta upuqnöchi kashä".

Tsaynö nirmi David upurqantsu.[v] Tsay kimsa mas valienti kaq soldädukunami tsay yakutaqa Davidpä apapäyarqan.

Kimsa Chunka niyanqan allinnin kaq soldädukuna

1 Crónicas 11.20-41

18 Kimsa Chunka niyanqan allinnin kaq soldädukunapa capitanninmi karqan Sarviapa wawan Joabpa wawqin Abisai. Juk kutichömi kimsa pachak (300) contran soldädukunawan pelyarnin lanzanwan llapanta Abisai wanutsirqan. Tsaynöpami kimsa allinnin kaq soldädukuna respitashqa kayanqannö Abisaipis respitashqa karqan. 19 Abisaiqa Kimsa Chunka niyanqan soldädukunapita mas reqishqa karmi paykunapa capitannin karqan. Tsaynö karpis manami tinkurqantsu kimsa allinnin kaq soldädukunamanqa.

20 Benaíapis allinnin soldädumi karqan. Payqa Cabseel markapita Joiadapa tsurinmi karqan. Allinnin soldädu karmi Moab nacionpita pelyayta alli yachaq ishkay soldädukunata wanutsirqan. Tsaynöpis juk junaq rashtaykaptinmi jatun pözuman yaykuskir leonta wanutsirqan. 21 Tsaynöllami Egiptupita jatunkaray runa lanzan aptashqa atacananpä kaykaptinpis Benaíaqa qeruwan wiruykällar lanzanta qechurqan. Nirkurmi tsay lanzallanwan kikinta wanuskatsirqan.

22 Joiadapa tsurin Benaía tsaynö ruranqanpitami kimsa allinnin kaq soldädukuna respitashqa kayanqannö paypis respitashqa karqan. 23 Kimsa Chunka niyanqan soldädukunacho respitashqa karpis Benaíaqa manami tinkurqantsu kimsa allinnin kaq soldädukunamanqa. Paytami David churarqan cuidaqnin soldädunkunapa capitannin kananpä.

24 Kimsa Chunka niyanqan allinnin kaq soldädukunami kayarqan:
Joabpa wawqin Asael;
Belén markapita Dodupa tsurin Elhanán;
25 Harod markapita Sama;
Elica (paypis Harod markapitami karqan);
26 Palti markapita Heles;
Tecoa markapita Iquespa tsurin Ira;
27 Anatot markapita Abiezer;
Husa markapita Sibecai;

[v] **23.17** David tsaynö nirqan mas allinnin kaqkunaqa Tayta Diospä kanqanta musyarmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 Ahohí markapita Salmón;
Netofa markapita Maharai;
29 Baanapa tsurin Heleb (paypis
Netofa markapitami karqan);
Gabaa markapita Ribaipa tsurin
Itai (Gabaaqa Benjamín trïbu
runakuna täyanqanchömi kay-
kan);
30 Piratón markapita Benaía;
Gaas raqrapita Hidai;
31 Arba markapita Abi-albón;
Bahurim markapita Azmavet;
32 Saalbón markapita Eliaba;
Jasénpa tsurin Jonatán;
33 Arar markapita Sama;
Sararpa tsurin Ahíam (paypis Arar
markapitami karqan);
34 Maaca markapita Ahasbaipa tsurin
Elifelet;
Gilo markapita Ahitofelpa tsurin
Eliam;
35 Carmel markapita Hezrai;
Arab markapita Paarai;
36 Soba markapita Natánpa tsurin
Igal;
Gat markapita Bani;
37 amonita runa Selec;
Beerot markapita Naharai (paymi
Sarviapa wawan Joabpa arman-
kunata puritsir yanaparqan);
38 Itri markapita Ira;
Gareb (paypis Itri markapitami
karqan);
39 heteo runa Urías.

Llapan tsay runakunaqa kimsa chunka qanchismi (37) kayarqan.

Israel runakunata David censatsinqan

1 Crónicas 21.1-17

24 1 TAYTA DIOS yapay ajanarmi Israel runakunata castigayta munarqan. Tsaymi Davidpa yarpayninman churarqan Israel runakunata y Judá runakunata censananpä. 2 Tsaymi soldädunkunapa capitannin Joabta qayaykur rey David nirqan: "Llapan trïbu Israel runakuna täyanqanman aywar Danpita hasta Beersebayaq censayämuy ayka runakuna kayanqantapis musyanäpä".

3 Tsaynö niptinmi Joab nirqan: "Taytay, ¿imanirtä runakunata censayta munanki? TAYTA DIOSTA mañakushqaqa kawanqaykiyaq juk pachak (100) kuti mastapis atskaman mirayänanpämi kamakätsinman".†

4 Joab y capitankuna tsaynö niyaptinpis rey Davidqa manami cäsurqantsu. Tsaymi capitankunawan Joab aywayarqan Israel runakunata censayämunanpä. 5 Jordán mayuta tsimpaskirmi Aroer markacho taq runakunata y mayu kuchun markacho taq runakunatapis censar qallaykuyarqan. Tsaypitanami Gad trïbu runakuna täyanqan partipa censaraykar päsayarqan hasta Jazer markaman chäyanqanyaq. 6 Tsaypitanami Galaad partipa y heteo runakuna täyanqan Cades markapa censaraykar päsar Dan trïbu runakuna täyanqanman chaykur Sidón markapa tumayarqan. 7 Tsaynöllami shumaq murallashqa Tiro markapa päsar heveo runakuna y cananeo runakuna täyanqan markakunapa censaraykar päsayarqan. Tsaypitanami Judá trïbu runakuna täyanqan sur kaqläpa censaraykar päsayarqan hasta Beerseba markayaq. 8 Isqun killa ishkay chunka (20) junaq entërupa censayta ushaskirmi Jerusalénman kutikuyarqan. 9 Rey Davidman chaykurnami ayka runakunata censayämunqantapis Joab willarqan. Israelcho taq runakunata[w] censarmi tariyarqan puwaq pachak

[w] **24.9** Israelcho taq runakunapä parlarqa nortilächo y Jordán mayu wak tsimpancho taq chunka trïbukunapämi parlarqan. Judácho taq runakunapä parlarqa Judáwan Simeón trïbu runakunapämi parlarqan.
† **24.3** Éxo. 30.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

waranqa (800,000) runakunata.
Judácho taq runakunata censarnami
tariyarqan pitsqa pachak waranqa
(500,000) runakunata. Llapan tsay
censayanqan runakunaqa guërraman
aywayänanpä kallpankunachönami
kayarqan.

Censanqanpita Tayta Dios castiganqan

10 Runakunata censatsiyta ushas-
kirmi jutsata ruranqanta David tanti-
yaskir shonqunpis nanayparä llakikur-
qan. Tsaymi TAYTA DIOSTA maña-
kur nirqan: "Runakunata censatsir
pasaypa jutsatami rurashqä. TAYTA
DIOS, kanan perdonaykallämay. Tsay-
taqa imayka upanömi rurashqä".
11 Tayta Dios imata ninqantapis mus-
yananpämi profëta Gadta David imay-
pis tapukuq. Tsaymi waraynin tuta
David shärikunqan höra profëta Gadta
TAYTA DIOS nirqan: 12 "Davidman
aywaykur willanki kimsa castïgupita
mayqantapis jukta akrananpä. Akran-
qan castïguwanmi castigashä".
13 Tsaynö niptinmi David kaqman
aywaykur Gad nirqan: "Kimsa cas-
tïgupitashi mayqanta karpis jukta
akranki. Jukshi kaykan qanchis wata
kay nacioncho muchuy kananpä. Juk-
nashi kaykan contraykikuna kimsa
killa qatikachäyäshunaykipä. Y juk-
nashi kaykan entëru Israel nacioncho
kimsa junaq pesti qeshyawan qeshya-
yänanpä. Kachamaqnï Tayta Diosta
willanäpä shumaq yarpachakuskir
mayqantapis akraskir willamay".
14 Tsaymi Gadta David nirqan: "¡Kay-
rächi kayllaqa! Kananqa manami
mayqantapis akrayta kamäpakütsu.
Imanö kaptinpis pasaypa kuyakuq kar
TAYTA DIOS kikin castigamätsun. Con-
trä runakunapa munayninmanqa ama
kachaykallämätsuntsu".
15 Tsaymi tsay junaq tutapita qallay-
kur citanqan junaqyaq Danpita hasta
Beersebayaq Israel runakunata pesti
qeshyawan TAYTA DIOS castigar-
qan. Tsaynö castigaptinmi qanchis
chunka waranqa (70,000) runakuna
wanuyarqan. 16 Kachamunqan *ángel
Jerusaléncho taq runakunatapis wanu-
tsinanpäna kaykaptinmi TAYTA DIOS
pësakurqan runakunata tsaynö wanu-
tsinqanpita. Tsaymi angelta nirqan:
"Amana wanutsiynatsu".
Tsay hörami jebuseo runa Araunapa
ërancho TAYTA DIOSPA angelnin kay-
karqan.
17 Wanutsikuq angelta rikaykurmi
TAYTA DIOSTA David nirqan: "Tay-
tay, manami Jerusalén runakunatsu
jutsayuq kayan, sinöqa noqallami.
Runakunata censatsir jutsata ruranqä-
pita noqata y castäkunata castigayka-
llämay".

Tayta Diosta adorananpä altarta David ruranqan

1 Crónicas 21.18-27

18 Tsay junaqmi David kaqman
aywaykur Gad nirqan: "Jebuseo runa
Araunapa ëranman aywaykur TAYTA
DIOSTA adorayänaykipä *altarta
ruray".

Pirqaraykaq altar
(24.18)

19 Tsaymi TAYTA DIOS ninqannölla
David aywarqan. 20 Rey David yana-
paqninkunawan aywaykäyanqanta
rikaskirmi Arauna tinkupaykur ñöpan-
man qonqurikuykurqan urkunpis
patsaman töpanqanyaq. 21 Nirkurmi

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nirqan: “Taytay, ¿imallatä kaykan watukamänaykipä?”

Tsaymi David nirqan: “Ëraykita rantikaykallämay TAYTA DIOSPÄ altarta tsaycho ruranäpä. Tsay altarchömi sacrificiukunata rupatsishä pesti qeshyawan runakuna manana wanuyänanpä”.

22 Tsaymi Arauna nirqan: “Taytay, kaycho ërapis kaykanmi. Sacrificiuta rupatsinaykipä törükunapis kanmi. Yantata munaptikipis jurquitakuna y yügukunapis kanmi. 23 Tsaykunataqa llapantami qaraykushayki”.

Tsaypita mastami nirqan: “Rupatsinqayki sacrificiuta TAYTA DIOS chaskiykulläshuy”.

24 Tsaynö niptinmi rey David nirqan: “Päkillä, taytay. Allichi kanman. Imanö kaptinpis qaraykamänaykipa trokinqa rantikaykallämay. Qaraytukuyllawanqa manami TAYTA DIOSNÏPÄ sacrificiuta rurämantsu”.

Tsaynö nirmi tsay ëratapis törukunatapis David rantirqan pitsqa chunka (50) siclo qellaywan.[x]

25 Tsaypitanami tsay ëracho altarta David ruraskatsir rupatsina sacrificiukunata y alli päsakuy sacrificiukunata rupatsirqan. Tsaymi runakuna mañakuyanqanta wiyar TAYTA DIOS pesti qeshyawan pitapis wanutsirqannatsu.

[x] **24.24** Juk siclo qellayqa juk killa arur gänanqannömi karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Reyes

Rey David wanuskiptinnami tsurin Salomónna Israel nacioncho rey karqan. Kay libruta liyirmi musyantsik Salomón imaykayuq kanqanta y pasaypa yachaq kanqanta. Tsaynöpis musyantsik palaciunkunata, markakunata y Tayta Diospa templunta shäritsinqanta. Tsaynö kaptinpis juklä nación warmikunawan majatsakarmi ïdulukunata adorar qallaykurqan (1Rey. 11.1-5).

Salomón wanuskiptinnami norti kaqlächo taq runakunawan sur kaqlächo taq runakuna ishkay nacionman rakikarqan. Norti kaqlä nacionpa jutinmi karqan Israel. Sur kaqlä nacionpa jutinnami karqan Judá.

Tsaymi kay libruta liyir musyantsik Israel nacioncho reykuna y Judá nacioncho reykuna imanö kayanqantapis. Tsaynöpis musyantsik profëta Elías Tayta Diospa willakuyninta willakunqantami.

Rey David awkinna kanqan

1 [1]Rey David pasaypa awkinna karmi imanö pituyaptinpis qoñuqtsu. [2]Tsaymi yanapaqninkuna niyarqan: "Taytay, sirvir atiendishunaykipä y oqllar qoñutsishunaykipä piwanpis manarä kakushqa jipashta ashipäyämushayki".

[3]Tsaynö nirmi entëru Israel nacionpa aywar kuyayllapä jipashta ashiyämurqan. Tariykurnami Sunam markapita Abisag jipashta rey Davidman pushayarqan. [4]Tsay jipashqa pasaypa kuyayllapämi karqan. Paymi rey Davidta cuidarnin oqllar qoñutsirqan. Itsanqa rey David manami yataparqantsu.

Rey kayta Adonías munanqan

[5]Davidpa tsurin y Haguitpa wawan Adoníasmi† rey kayta munarqan. Tsaymi rey kayman yaykuyta munaqkunapa costumbrin kanqannö puntanta cörriyänanpä kamarikurqan guërra carrëtakunata, cawallun muntashqa aywaq soldädukunata y pitsqa chunka (50) chakillapa aywaq soldädukunata. [6]Adoníasqa Absalónpa qepa kaq wawqin kuyayllapä chölumi karqan. Llutanta ruraptinpis taytanqa manami imatapis niqtsu. [7]Rey kayta munaptinmi Sarviapa wawan Joab y sacerdöti Abiatar Adoníasta yanapayarqan. [8]Paykuna yanapayaptinpis sacerdöti Sadoc, Joiadapa tsurin Benaía, profëta Natán, Simei, Rei y Davidpa allinnin kaq soldädunkunaqa manami Adoníasta yanapayarqantsu.

[9]Rey kayman yaykuyta munarmi Adoníasqa Rogel pukyuman aywaykur Zohelet qaqa ñöpancho banquëtita ruratsinanpä pishtatsirqan atska üshata, cabrata, wäkata y wera torïtukunata. Tsaymanmi qayatsirqan wawqinkunata y rey Davidpa wätaynin Judá runakunatapis. [10]Itsanqa manami qayatsirqantsu profëta Natánta, Benaíata, Davidpa allinnin soldädunkunata ni wawqin Salomóntapis.

[11]Tsaymi Natánqa Salomónpa maman Betsabéta† nirqan: "¿Manaku musyanki Haguitpa wawan Adonías rey kayman yaykuykanqanta? Tsaytaqa rey Davidpis manami musyantsu.

†**1.5** 2Sam. 3.4. †**1.11** 2Sam. 12.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Qampis y wawayki Salomónpis
wanuyta mana munarqa yätsinqäta
shumaq wiyamay. 13 Kanan juklla
aywar rey Davidta niy: ‘Taytay, ñöpa-
tami awnimarqayki wawä Salomón
qampa trokiki rey kananpä kanqanta.
Tsaynö awniykämaptikiqa ¿imanirtä
Adonías rey kayman yaykuykan?’ ”
14 “Reywan tsaynö parlaykaptikimi
noqapis yaykamushä rasunpaypa
kaqta parlaykanqaykita ninäpä”.
15 Tsaymi Betsabé aywarqan reypa
cuartunman. Rey David pasaypa
awkinna kaptinmi Sunam markapita
Abisag jipash cuidaykarqan. 16 Cuar-
tunman yaykuskirmi urkunpis patsa-
man töpanqanyaq reypa ñöpanman
qonqurikuykurqan. Tsaymi rey nirqan:
“¿Imatä kaykan?”
17 Tsaymi Betsabé nirqan: “Taytay,
TAYTA DIOSPA jutinchömi awnimar-
qayki wawä Salomón qampa trokiki
rey kananpä. 18 Tsaynö kaptinpis mana
musyatsishurnikimi rey kayman Ado-
nías yaykuykan. 19 Banquëtita rurarmi
pishtatsishqa atska üshata, cabrata,
wäkata y wera torïtukunata. Tsay-
manmi qayatsishqa llapan tsuriki-
kunata, sacerdöti Abiatarta y soldä-
dukunapa capitannin Joabta. Wawä
Salomóntami itsanqa qayatsishqatsu.
20 Kananqa llapan Israel nación runa-
kunami shuyaraykäyan qampa trokiki
mayqan tsurikipis rey kananpä ninay-
kita. 21 Manarä churar wanuskiptikiqa
noqata y wawä Salomóntami Adonías
wanutsiyämanqa”.
22 Betsabé tsaynö parlaykaptinmi
profëta Natán charqan. 23 Pay chay-
kuptinmi rey Davidta niyarqan: “Pro-
fëta Natánmi chämushqa”.
Natánnami yaykuskir urkun-
pis patsaman töpanqanyaq reypa
ñöpanman qonqurikuykur 24 nirqan:
“Tayta rey, ¿qamku nishqayki Ado-
nías trokiki rey kananpä? 25 Rey kayta
munarmi kanan junaq pishtatsishqa
atska üshata, cabrata, wäkata y wera
torïtukunata. Tsaymanmi qayatsishqa
tsurikikunata, soldädukunapa capi-
tanninkunata y Abiatar sacerdötita-
pis. Llapan qayatsinqankunami mikur
upur nikäyan: ‘¡Viva! ¡Kananpitaqa
Adoníasmi rey kaykan!’ 26 Itsanqa
noqata, sacerdöti Sadocta, Joiadapa
tsurin Benaíata ni tsuriki Salomón-
tapis manami qayatsiyämashqatsu.
27 Tsaynö rurananpäqa ¿qamku nish-
qayki? ¿Noqakunata mana musyatsi-
yämayllapaku trokiki rey kananpä
Adoníasta churaykanki?”

Salomónta rey kananpä David churanqan

28 Profëta Natán tsaynö niptinmi
Betsabéta rey David qayatsirqan.
Tsaymi Betsabé yaykuskir reypa
ñöpanman ichiskirqan. 29 Tsaymi rey
nirqan: “Wanuypita salvamaq TAYTA
DIOSPA jutincho jurarmi nï: 30 Kanan
junaqmi cumplishä wawayki Salo-
món noqapa trokï rey kananpä TAYTA
DIOSPA jutincho awninqäta”.
31 Tsaynö niptinmi reypa ñöpan-
man urkunpis patsaman töpanqan-
yaq qonqurikuykur Betsabé nirqan:
“¡Imayyaqpis kawanaykipä Tayta Dios
yanapaykulläshuy!”
32 Tsaypitanami rey David qayatsir-
qan sacerdöti Sadocta, profëta Natánta
y Joiadapa tsurin Benaíata. Paykuna
yaykuskiyaptinmi 33 nirqan: “Yana-
pamaqnïkunata qorikaskatsir tsurï
Salomónta muläman muntarkatsirnin
Gihón pukyuman llapayki pushayay.
34 Tsayman chaykurmi sacerdöti Sadoc
y profëta Natán Salomónta acei-
tita wiñapäyanqa Israel runakunapa
mandaqnin rey kananpä. Wiñapaski-
yaptinnami *cornëtata tukar jinchi
niyanki: ‘¡Viva rey Salomón! ¡Viva!’
35 Nirkur palaciüman apaykamur trö-
nüman jamatsiyanki noqapa trokï rey
kananpä. Paytami churashqä Judá
runakunapa y Israel runakunapa man-
daqnin rey kananpä”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36 Niptinmi Joiadapa tsurin Benaía
nirqan: “Taytay, ninqaykinömi rura-
yäshä. TAYTA DIOSPIS tsaynö kananpä
kamakaykatsillätsun. 37 Qamta yana-
pashunqaykinölla Salomóntapis yana-
paykullätsun. Qam mandanqaykipita-
pis mas atska markakunata manday-
kullätsun”.
38 Tsaypitanami sacerdöti Sadoc,
profëta Natán, Joiadapa tsurin Benaía,
cereteo runakuna y peleteo runa-
kuna Salomónta rey Davidpa mulan-
man muntarkatsir Gihón pukyuman
pushayarqan. 39 Tsaychömi waqracho
wiñaraykaq aceitita sacerdöti Sadoc
*sagrädu toldupita jipiskir Salomónpa
umanman wiñaparqan rey kananpä.
Tsaymi cornëtata tukayaptin llapan
runakuna jinchi niyarqan: “¡Viva rey
Salomón! ¡Viva!”
40 Palaciuman kutirnami Salomónpa
qepanta aywayarqan pinkulluta tuka-
raykar qaqakunapis yachapanqanyaq
kushikuypita vïvarnin.
41 Tsaynö qayaykachäyanqantami
Adonías y paywan kaykaq runakuna
mikuyta ushaykäyanqancho wiya-
yarqan. Cornëtata tukayämunqanta
wiyarmi Joab nirqan: “¿Imanirtä mar-
kacho tsayjinanpa bülla kaykämun?”
42 Tsaynö parlaykaptinmi sacerdöti
Abiatarpa tsurin Jonatán charqan.
Chaptinmi Adonías nirqan: “Taytay,
päsakallämuy. Respitashqa runaqa alli
noticiatachi apaykämunki”.
43 Tsaymi Adoníasta Jonatán nirqan:
“Mana alli noticiatami apamushqä.
Rey Davidmi Salomónta churashqa
rey kananpä. 44 Gihón pukyu kaqman
pushaykur churayänanpämi rey David
mandashqa sacerdöti Sadocta, profëta
Natánta, Joiadapa tsurin Benaíata,
cereteo runakunata y peleteo runaku-
natapis. Tsaymi rey Davidpa mulan-
man muntarkatsir tsayman pusha-
yashqa. 45 Tsaychömi sacerdöti Sadoc
y profëta Natán Salomónpa umanman
aceitita wiñapäyashqa rey kananpä.
Nirkurmi markaman llapan kushishqa
kutiyashqa. Kushikuypita vïvayanqan-
tami kanan wiyaykäyanki.
46 “Kananqa reypa trönunchönami
Salomón jamaraykan. 47 Tsaymi rey
Davidpa yanapaqninkuna llapanpis
Davidta felicitarnin niyashqa: ‘Tayta
Dios qamta yanapashunqaykinölla
Salomóntapis yanapaykullätsun. Qam
mandanqaykipitapis mas atska mar-
kakunata mandaykullätsun’. Tsaynö
niyaptinmi rey Davidpis cämancho
Tayta Diosta adorarnin 48 nishqa:
‘Israel runakunapa TAYTA DIOSNIN
alabashqa kaykullätsun. Paymi kaway-
kaptillärä kamakätsishqa juk tsurï
trönüman jamananpä’ ”.
49 Tsaynö päsanqanta willaptinmi
Adonías qayatsinqan runakunaqa
pasaypa mantsakarnin wakpa kaypa
pütsiypa pütsir qeshpiyarqan. 50 Ado-
níasnami Salomón wanutsinanta man-
tsarir *Sagrädu Tolduman qeshpiskir
*altarpa waqrankunapita tsarikushqa
ichiraykarqan. 51 Tsaypitanami Salo-
mónta juk runa willarqan: “Adoníasmi
mantsashurniki altarpa waqranpita
tsarikushqa ichiraykan. Paymi ruga-
kushunki Tayta Diospa jutincho awnir
mana wanutsinaykipä”.
52 Tsaymi Salomón nirqan: “Imata-
pis llutanta mana ruraptinqa manami
imapis payta päsanqatsu. Llutankuna-
ta ruraptinmi itsanqa wanutsishä”.
53 Nirkurnami Salomón kacharqan
altar kaqpita Adoníasta pushamu-
nanpä. Ñöpanman chaykur qonqurikuykuptinmi Salomón nirqan: “Wayikipa kutikuy”.

Salomónta rey David yätsinqan

2 1 Wanukunanpäna kanqanta
tantiyarmi tsurin Salomónta rey
David yätsir nirqan: 2 “Llapan runa-
kunanöllami noqapis atsikyay patsata
jaqirinäpäna kaykä. Wanukuptïpis
mana mantsariypa shumaq mandanki.
3 TAYTA DIOS mandanqankunata

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cumplir pay munanqannö imaypis kawanki. *Moisés qellqanqan leykunacho ninqannölla estatütunkunata, mandamientunkunata, ninqankunata y ordenanqankunata llapanta cumplinki. Tsaynö cumpliptikiqa llapan ruranqaykichöpis y maypa aywaptikipis yanapashurnikimi 4 llapan awnimanqankunata TAYTA DIOS cumplinqa. Awnimarmi nimarqan: ‘Qampita aywaraqkuna ninqäkunata cäsukamar llapan yarpayninkunawan y llapan shonqunkunawan munanqänö kawarqa imaypis Israel runakunapa mandaqnin reymi kayanqa’ ”.†

5 Mastami Salomónta rey David nirqan: “Qamqa musyankimi Nerpa tsurin capitán Abnerta† y Jeterpa tsurin capitán Amasata† Sarviapa wawan Joab wanutsiptin wachukunman y llanqinman yawarnin pillchinqanta. Imayka guërrachönö yawarninta jichar wanutsinqanpitami noqata tumpayäman. 6 Kanan shumaq yarpachakuy imata ruranaykipäpis. Joabtaqa awkinyanqanyaq añaw kawananta ama kachankitsu.

7 “Galaad partipita Barzilaipa† tsurinkunata kuyapar pachanta qaraykunki. Paykunami mikuyta qarayämarqan wawqiki Absalónpita qeshpiptï.

8 “Tsaynöpis Bahurim markapita Benjamín trïbu runa Gerapa tsurin Simeita imanö ushakätsinaykipäpis yarpachakuy. Paymi Mahanaimman qeshpinqä junaq pasaypa manakaqman churamarnin imaykata qayapämarqan.† Tsaynö kaptinpis kutimuptï Jordán mayuman chaskimaq tinkupämaptinmi TAYTA DIOSPA jutincho awnirqä mana wanutsinäpä. 9 Qamqa payta ama perdonaytsu. Tantiyakuq runa kaykarqa shumaq yarpachakunki imanöpapis wanutsinaykipä”.

Rey David wanunqan
1 Crónicas 29.26-30

10 David wanuskiptinnami *Davidpa Markan niyanqanman pampayarqan.[a] 11 Puntataqa Hebrón markachömi qanchis wata rey karqan. Tsaypitanami Jerusalénchöpis kimsa chunka kimsa (33) wata rey karqan. Tsaymi Israel runakunapa mandaqnin rey karqan chusku chunka (40) wata.† 12 Tsaypitaqa Salomónnami taytanpa trokin rey karqan.† Salomón rey kanqan witsan llapan runakunapis allimi kawayarqan.

Rey Adonías wanunqan

13 Juk junaqmi Haguitpa wawan Adonías Salomónpa maman Betsabéta watukaq aywarqan. Chaykuptinmi Betsabé nirqan: “¿Alli yarpaynikiwanku shamushqayki?”

Tsaymi Adonías nirqan: “Awmi”.

14 Mastapis nirqan: “Rugakuqmi shamushqä, mamïta”.

Tsaymi Betsabé nirqan: “¿Imallarä rugakamänaykipä kaykan, ari?”

15 Tsaynö niptinmi Adonías nirqan: “Musyanqaykinöpis llapan Israel runakunami yarpäyarqan noqa rey kanäpä kanqanta. Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOS munaptinmi wawqïta churashqa rey kananpä. 16 Kananqa mastapis rugakulläshayki, mamïta. Ama ñëgaykamaytsu”.

Niptinmi Betsabé nirqan: “Allimi kanman noqacho imallapis kaptinqa”.

17 Adoníasnami nirqan: “Rey Salomónta rugapaykallämay Sunam

---

[a] **2.10** Beléncho David yurishqa kaptinpis Jerusalénpämi Davidpa Markan kanqanta niyarqan. Tsaynö niyarqan jebuseo runakunata tsaypita David qarqunqanpitami. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki 2Sam. 5.6-9.

† **2.4** 2Sam. 7.11-16. † **2.5a** 2Sam. 3.27. † **2.5b** 2Sam. 20.10. † **2.7** 2Sam. 17.27-29. † **2.8** 2Sam. 16.5-13. † **2.11** 2Sam. 5.4-5; 1Crón. 3.4. † **2.12** 1Crón. 29.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

markapita Abisag jipashwan tätsimänanpä. Qamtaqa awnishunkimi".

18 Tsaynö niptinmi Betsabé nirqan: "Allimi kanqa. Rey Salmónta rugakamushämi".

19 Tsaypitanami rey Salomónman Betsabé aywarqan Adoníaspa janan parlananpä. Chaykuptinmi rey Salomónqa shärirkur mamanta respëtuwan chaskirqan. Nirkurnami trönunman yapay jamarqan. Maman jamananpä juk trönuta apatsimuptinmi derëchanman jamakurqan. 20 Tsaymi maman nirqan: "Hïju, qamta rugakuqmi shamushqä. Ama yaqa kaykullaytsu".

Tsaynö niptinmi rey nirqan: "Mamay, imatapis rugakamanqaykitaqa awnishaykimi".

21 Niptinmi maman nirqan: "Hïju, Sunam markapita Abisag jipashta wawqiki Adoníaswan tätsiy".

22 Rey Salomónnami mamanta nirqan: "¿Imanirtä Abisagwan Adoníasta tätsinäta munanki? Payqa mayornïmi kaykan. Tsaynöpis sacerdöti Abiatar y Sarviapa wawan Joabmi paypa favornin kaykäyan. Tsaynö mañakamarqa Adonías rey kananpä mañakamaqnömi kaykanki".

23 Tsaynö nirmi TAYTA DIOSPA jutincho jurarnin rey Salomón nirqan: "Adonías tsaynö mañakushunqaykipita mana wanutsiptïqa Tayta Dios pasaypa castigamätsun. 24 TAYTA DIOS awnimanqannöllami rey kanäpä taytä Davidpa trönunman jamatsimashqa. Tsaynö kaptinmi Tayta Diospa jutincho noqa ordenä Adoníasta kanan wanutsiyänanpä".

25 Tsaynö nirmi jinan höra Joiadapa tsurin Benaíata kacharqan Adoníasta wanutsinanpä. Tsaymi Benaíaqa aywar Adoníasta wanuskatsirqan.

26 Nirkurnami sacerdöti Abiatarta rey Salomón nirqan: "¡Sänu qarallaykiwan markayki Anatotman aywakuy! Qamtapis wanutsinäpä jutsayki tinkushqanami. Tsaynö kaptinpis manami wanutsishaykitsu taytä Davidpa ñöpanta TAYTA DIOSPA babulninta apamushqa kaptiki. Tsaynöpis taytäwan iwalmi ñakar puriyashqayki".†

27 Tsaynöpami Abiatarta Salomón qarqurqan TAYTA DIOSTA sirviq sacerdöti kanqanpita. Tsaynö rurarmi cumplirqan Silucho Elípa castanpä Tayta Dios ninqanta.†

28 Tsaynö ruranqantami Joabtapis willayarqan. Tsaymi paypis mantsarirnin qeshpir TAYTA DIOSPA toldunman amparakur tsaycho *altarpa waqrankunata tsarikushqa ichiraykarqan. Tsaynö qeshpirqan Absalónpa janan mana shärirpis Adoníaspa janan shärishqa karmi. 29 Tsaycho kaykanqanta willayaptinmi rey Salomón Joiadapa tsurin Benaíata kacharqan Joabta tsaycho wanutsinanpä. 30 Tsaymi TAYTA DIOSPA toldunman aywaykur Joabta Benaía nirqan: "Altarpita yarqamunaykipämi rey nishqa".

Tsaynö niptinmi Joab nirqan: "¡Kaypitaqa manami imanöpapis yarqushätsu! ¡Kaychömi wanushäpis!"

Tsaynö niptinmi Benaía reyman kutiykur willarqan Joab tsaynö ninqanta.

31 Willaptinmi rey nirqan: "Tsaynö niptinqa patsallancho wanuskatsir jukläman apaykur pampay. Tsaynöpami ishkan capitankunata Joab wanutsinqanpita taytäpis noqapis jutsaynaqna kayäshä. 32 Tsaynö wanutsiptikiqa TAYTA DIOSMI payta juzganqa jutsaynaq capitankunata wanutsinqanpita. Payqa taytäta mana musyatsiyllapami Nerpa tsurin Abnerta y Jeterpa tsurin Amasata tuksiskirqan. Abnerqa karqan Israel soldädukunapa capitanninmi. Amasanami karqan Judá soldädukunapa capitannin. Ishkankunapis

† **2.26** 2Sam. 15.24. † **2.27** 1Sam. 2.27-36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Joabpitaqa mas alli runami kayarqan.
33 Paykunata wanutsinqanpita Joab
y paypita aywaraqkunapis maldicionashqa imayyaqpis kayätsun. Davidpita aywaraqkunataqa TAYTA DIOS yanapaykullätsun alli kawakur imayyaqpis alli mandayänanpä".

34 Tsaynö niptinmi Benaíaqa aywaykur Joabta wanutsirqan. Nirkurnami estanciancho kaykaq wayinman apaykur Joabta pampayarqan. 35 Nirkurnami Joabpa trokin soldädukunapa capitannin kananpä Joiadapa tsurin Benaíata rey Salomón churarqan. Tsaynöpis Abiatarpa trokin sacerdöti kananpämi Sadocta churarqan.

36 Tsaypitanami Simeita qayaykatsir nirqan: "Jerusaléncho wayikita ruraykur maypapis mana yarquypa tsayllacho täkunki. 37 Markapita yarqur Cedrón raqrata päsaptikiqa wanutsishqami kanki. Tsaynö wanunaykipä kikikimi jutsayuq kanki".

38 Niptinmi Simeiqa reyta nirqan: "Awmi, taytay. Nimanqaykitaqa llapantami cumplishä".

Ninqannöllami Simeiqa Jerusaléncho täkurqan.

39 Tsaycho kimsa watana taykaptinmi ishkay wätayninkuna qeshpir Maacapa tsurin Aquis kaqman aywakuyarqan. Aquisqa Gat markapa mandaqnin reymi karqan. Qeshpiq wätayninkuna Gatcho kaykäyanqanta musyaskirmi Simeiqa 40 ashnunta karunakurkur Gat markaman wätayninkunata ashiq aywarqan. Tsaycho tariykurmi Jerusalénman kutitsimurqan.

41 Tsaypitami Salomónta willayarqan Gat markaman aywanqanpita Jerusalénman Simei kutimunqanta. 42 Tsaymi Simeita qayaykatsir Salomón nirqan: "¿Manaku qamta nirqä Jerusalénpita maypapis yarqurqa wanunaykipä kanqanta? Tsaynö niptï ¿manaku TAYTA DIOSPA jutincho awnimarqayki maypapis mana yarqunaykipä kanqanta?
43 Tsaynö nikämarqa ¿imanirtä cumplishqaykitsu TAYTA DIOSPA jutincho awnimanqaykita? Tsaynöpis noqa ninqäta ¿imanirtä cäsumashqaykitsu?"

44 Nirkurmi Simeita rey Salomón nirqan: "Qamqa taytä Davidpa contranmi shärirqayki. Tsaymi kananqa jutsaykipita wanunaykipä TAYTA DIOS kamakätsishqa. 45 Noqapämi itsanqa TAYTA DIOS kamakätsishqa bendicionninta chaskinäpä. Tsaynöpis Davidpita aywaraqkunatami TAYTA DIOS imaypis yanapanqa rey kar trönuncho jamaräyänanpä".

46 Tsaypitanami Simeita wanutsinanpä Joiadapa tsurin Benaíata rey Salomón nirqan. Tsaynö niptinmi waqtapa yarquskirnin jinan höra wanutsirqan. Tsaynöpami rey Salomónqa contrankunapita librina karqan.

Faraónpa mashan Salomón yaykunqan

3 1 Tsaypitanami Salomónqa Egipto nacionpa mandaqnin rey Faraónpa tsurinwan majatsakar *Davidpa Markanman pusharqan. Tsay witsanmi Salomón aruykätsirqan palaciunta, TAYTA DIOSPA wayinta y Jerusalén markapa murällantapis. 2 TAYTA DIOSTA adorayänanpä wayin manarä kaptinmi *altarkunallacho sacrificiuta rupatsiyaq.

Tantiyakuq kananpä Tayta Diosta Salomón mañakunqan

2 Crónicas 1.1-13

3 Salomónqa TAYTA DIOSTA *kuyarninmi taytan David llapan yätsinqankunata cumplirqan. Tsaynö karpis juklä *altarkunachömi sacrificiukunata rupatsir inciensiutapis qoshnitsirqan. 4 Llapan tsay altarkunapitapis Gabaóncho kaykaq altarqa mas jatun y mas reqishqami karqan. Tsaymi rey Salomón tsayman aywaykur juk waranqa (1,000) uywakunata pishtar rupatsina sacrificiukunata rupatsirqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Gabaóncho kaykaptinmi suëñuy-
nincho yuripaykur Salomónta TAYTA
DIOS nirqan: “Imatapis mañakaman-
qaykitami kamaripäshayki”.
6 Tsaymi Salomón nirqan: “Sirvi-
shuqniki taytä David llapan shonqun-
wan munanqaykinö kawaptinmi payta
alli yanapashqayki. Kananpis pay
raykuqmi trokin rey kanäpä chura-
mashqayki. 7 Tsaymi noqata churamap-
tiki taytäpa trokin rey kaykä. Chöl-
lärä kaptïmi imanö mandanäpäpis
yarpaynï shumaq kanrätsu. 8 Kananqa
yupaytapis mana atipaypä akranqayki
runakunapa mandaqnin reymi kaykä.
9 Taytay, tsay runakunata shumaq
mandanäpä alli yarpaytawan yachayta
qaraykallämay. Shumaq tantiyayka-
tsillämay yarpaynïkuna alli kanqanta
o mana alli kanqantapis musyanäpä.
Tantiyayta mana qaramaptikiqa
manami kuyanqayki tsaytsika runaku-
nata mandayta kamäpakushätsu”.
10 Salomón mañakunqan alli kap-
tinmi 11 Tayta Dios nirqan: “Qamqa
manami mañakamashqaykitsu
atska wata kawanaykipä, imayka-
yuq kanaykipä ni contraykikunata
ushakätsinäpäpis. Tsaypa trokinqa
shumaq mandanaykipä alli tantiyay-
tami mañakamashqayki. 12 Tsaymi
mañakamanqaykinö yanapashayki
alli yarpayyuq y yachaq kanaykipä.
Qam yachaq kanqaykinöqa manami
pipis kashqatsu ni kanqatsu. 13 Tsay-
nöllami mana mañakaykämaptikipis
yanapashayki imaykayuq kanaykipä y
munayyuq kanaykipä. Tsaymi kawan-
qaykiyaqqa qampita mas munayyuq
rey kanqatsu. 14 Llapan leynïkunata y
mandamientükunata taytayki Davidnö
cumpliptikiqa atska wata kawanayki-
pämi yanapashayki”.
15 Punqanpita rikchaskamurmi
suëñuykanqanta Salomón tantiyar-
qan. Tsaymi Jerusalénman kutiy-
kur juklla aywarqan TAYTA DIOSPA
*Pactu Babulnin kaykanqan kaqman.
Tsaychömi rupatsina sacrificiukunata
y alli päsakuy sacrificiukunata rupa-
tsirqan. Nirkurmi llapan yanapaqnin-
kunapä mikuyta kusinatsirqan.

Arreglananpä Salomón
shumaq tantiyanqan

16 Tsay witsanmi rey Salomónman
ishkay *prostitütakuna quejakuq
aywayarqan. 17 Chaykurmi jukaq
warmi nirqan: “Tayta rey, kay war-
miwan ishkä juk wayillacho taykarmi
qeshyakurqä. 18 Qeshyakunqäpita
kimsa junaqllatami paypis qeshya-
kushqa. Manami pipis karqantsu.
Ishkalläkunami kayashqä. 19 Juk
paqasmi punukashqa tikrakunqan-
cho kay warmiqa wawanta wanuqpä
ñitishqa. 20 Tsaymi wanushqa wawanta
punukashqa kanqäyaq pullan paqas
oqllaykatsimar noqapa wawäta oqllay-
ninman apakushqa. 21 Rikchaskamur
chuchunäpämi wanushqa wamrallana
oqllaynïcho kaykänä. Patsa waraskip-
tin rikaykunäpäqa manami wawätsu
tsay wanushqa wamra kanä, tsaypa
trokinqa kay warmipa wawanmi”.
22 Tsaynö niptinmi jukaq warmi nir-
qan: “Manami ninqaykinötsu. Kaway-
kaqmi noqapa wawäqa. Qampami
wanushqaqa”.
Niptinmi jukaq warmi nirqan:
“Manami ninqaykinötsu. Qampa
wawaykiqa wanushqa kaykaqmi.
Noqapa wawäqa kawaq kaqmi”.
Tsaynö nirmi reypa ñöpancho
pasaypa rimanakuyarqan. 23 Tsaymi rey
nirqan: “Juknikimi nikäyanki: ‘Noqapa
wawäqa kawaq kaqmi. Wanushqa kay-
kaqqa paypami’. Tsaynöllami juknikipis
nikäyanki: ‘Paypami wanushqa kaqqa.
Noqapaqa kawaq kaqmi’ ”.
24 Tsaynö nirmi yanapaqninta nir-
qan: “¡Espädata apamuy!”
Espädata chaskatsiptinnami 25 rey
nirqan: “Kawaykaq wamrata pullanpa
roquskir juknin warmita pullanta
entregay y jukaq pullantana jukninta”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Tsaynö niptinmi wamrapa maman
pasaypa llakikurnin reyta rugar nir-
qan: “¡Taytay, ama wanuykatsillaytsu!
¡Tsaypa trokinqa kawaykaqllata kay
warmita entregaykuy!”
Jukaq warminami nirqan: “Wamrata
ishkayman roquritsun. Tsaynöpami
paypis ni noqapis gustükunawan quë-
dayäshätsu”.
27 Tsaymi rey nirqan: “Amana roquy-
tsu. Wanunanta mana munaq kaq
warmita entregay. Paymi rasunpaypa
kaq mamanqa”.
28 Tsay warmikunapa demandunta
rey Salomón shumaq arreglanqanta
musyarmi llapan runakuna tantiyayar-
qan yachaq kananpä Tayta Dios yana-
panqanta. Tsaymi llapan runakunapis
rey Salomónta respitayarqan.

Salomónpa yanapaqninkuna mayqankuna kayanqanpis

4 1 Salomónqa llapan Israel runaku-
napa mandaqnin reymi karqan.
2 Paypa yanapaqninkuna kaykunami
kayarqan:
Sadocpa tsurin Azaríasmi sacer-
döti karqan.
3 Sisapa tsurinkuna Elihorefwan
Ahíasmi secretariun kayarqan.
Ahiludpa tsurin Josafatmi Israel-
cho ima päsanqankunatapis
qellqaq karqan.
4 Joiadapa tsurin Benaíami soldädu-
kunapa capitannin karqan.
Sadocwan Abiatarmi sacerdöti-
kuna kayarqan.
5 Natánpa tsurin Azaríasmi goberna-
dorkunapa mandaqnin karqan.
Natánpa tsurin Zabudmi sacerdöti
y Salomónpa yätsiqnin karqan.
6 Ahisarmi palaciucho kaqkunata
imatapis cuidaq karqan.
Abdapa tsurin Adonirammi fae-
nacho aruqkunapa capataznin
karqan.
7 Entëru Israel nacionchömi Salomónpa
chunka ishkay gobernadorninkuna
kayarqan. Paykunami cada ünunkuna
watacho juk killayaq rey Salomónpä,
Salomónpa castankunapä y yanapaqnin-
kunapä mikuyta kamaripäyaq.
8 Tsay gobernadorkunaqa kaykunami
kayarqan:
Ben-hurmi Efraín jallqakunacho
gobernador karqan.
9 Ben-decarmi Macazcho, Saalbim-
cho, Bet-Semescho, Elóncho y
Bet-hanáncho gobernador karqan.
10 Ben-hesedmi Arubotcho, Socucho
y entëru Hefer particho gober-
nador karqan.
11 Ben-abinadabmi entëru Dor pro-
vinciacho gobernador karqan.
Paypa warminmi karqan Salo-
mónpa tsurin Tafat.
12 Ahiludpa tsurin Baanami Taa-
naccho, Meguiducho y entëru
Bet-seáncho gobernador karqan.
Bet-seán Saretán cercancho y
Jezreelpa uralänínchömi kar-
qan. Tsaynöllami gobernador
karqan Bet-seánpita hasta Abel-
meholayaq y Jocmeam washaq-
ninyaq.
13 Ben-gebermi Galaadcho kaykaq
Ramotcho gobernador karqan.
Paypa munayninchömi karqan
Manaséspa tsurin Jair shäritsin-
qan markakuna. Tsay marka-
kunapis Galaadchömi karqan.
Tsaynöllami Basáncho Argob
provinciapis paypa munaynin-
cho karqan. Tsaychömi soqta
chunka (60) corralashqa jatusaq
markakuna karqan. Tsay marka-
kunaman yaykuna punkunku-
napa trancankunami broncipita
rurashqa karqan.
14 Iddupa tsurin Ahinadabmi Maha-
naimcho gobernador karqan.
15 Ahimaasmi Neftalícho gobernador
karqan. Paypa warminmi kar-
qan Salomónpa tsurin Basemat.
16 Husaipa tsurin Baanami Asercho y
Alotcho gobernador karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Parúapa tsurin Josafatmi Isacar particho gobernador karqan.
18 Elapa tsurin Simeimi Benjamín particho gobernador karqan.
19 Uripa tsurin Gebermi Galaad particho gobernador karqan. Galaad partitaqa amorreo runakunapa mandaqnin rey Sehón y Basáncho rey Ogmi munayninchо unay tsarararqan.

Tsay llapan gobernadorkunapa mandaqninmi juk gobernador karqan.

Salomón imaykayuq y yachaq kanqan

20 Judácho y Israelcho taq runakunaqa lamar kuchuncho aqushanörämi yupaytapis mana atipaypä kayarqan. Atskaq kayaptinpis mikuyänanpäwan upuyänanpä manami pishiqtsu. Tsaynöpami llapanpis kushishqa kawayaq. 21 (5.1) Salomónpa munayninchömi karqan Éufrates mayupita hasta Filistea nacionpa lindërunyaq y Egipto nacionpa lindërunyaq.† Tsaycho taq runakuna llapanmi impuestuta pägayaq. Salomón kawanqanyaqqa llapanpis tsay runakuna paypa munayninchömi kayarqan.

22 (5.2) Salomónpäqa cada junaqmi mikuyta qoriyaq soqta waranqa soqta pachak (6,600) kïlu allinnin kaq jarinata, chunka kimsa waranqa ishkay pachak (13,200) kïlu corrienti kaq jarinata, 23 (5.3) cëbashqa chunka törukunata, qewallacho wätashqa ishkay chunka (20) törukunata y juk pachak (100) üshakunata. Tsaynöpis qoriyaq tukuy casta lluytsukunata, wera wallpakunata y wera pätukunatapis.

24 (5.4) Éufrates mayupita rupay jeqanan kaqläpaqa Salomónmi mandarqan Tifsapita hasta Gazayaq. Tsaycho reykunaqa llapanpis Salomónpa munayninchömi kayarqan. Tsaynöpami pay mandanqan kaqkunachöqa ima guërrapis karqantsu. 25 (5.5) Salomón kawanqanyaqqa Judácho y Israelcho taq runakuna Danpita Beersebayaq kushishqami kawayarqan. Tsaymi üva y hïgus jachakunapa chakinkunacho tranquïlu jamayarqan.

26 (5.6) Salomónpa carrëtankunata sutaq chusku waranqa (4,000) cawallukunapäpis ramädakuna karqanmi. Cawallukunata muntaraq soldädukunapis chunka ishkay waranqami (12,000) kayarqan.† 27 (5.7) Mana qonqaypami rey Salomónpä y paypa mësancho mikuqkunapäpis gobernadorkuna töcanqan killa trukanakuypa mikuyta apayaq. Tsaymi imapis pishiqtsu. 28 (5.8) Tsaynömi turnun chämuptin carrëtata sutaq cawallukunapä y wakin cawallukunapäpis cebädatawan päjata apayaq.

29 (5.9) Tayta Diosmi Salomónta yachayta qararqan shumaq tantiyakuq kananpä. Tsaymi aja tantiyay kaqkunatapis payqa tantiyaskiq. 30 (5.10) Salomónqa mas yachaqmi karqan Egiptucho yachaq runakunapita y rupay yarqamunanlächo taq yachaq runakunapitapis. 31 (5.11) Pïmay runapitapis mas yachaq kaptinmi Etánpis payman tinkurqantsu. Etánqa Zerapita aywaraqmi karqan. Tsaynöllami mas yachaq karqan Maholpa tsurinkuna Hemánpita, Calcolpita y Dardapitapis. Pïmaypitapis mas yachaq kanqanqa maytsaychöpis musyakarqanmi.

32 (5.12) Kimsa waranqa (3,000) proverbiukunatami[b] Salomón qellqarqan.† Tsaynöllami juk waranqa pitsqa (1,005) poesíakunatapis qellqarqan. 33 (5.13) Paymi tukuyläya jachakuna imanö kanqantapis tantiyarqan. Tsaymi Líbanucho kaq jatusaq cedru

[b] **4.32** Proverbiuqa wallka palabrallawan yätsikuymi kaykan.
† **4.21** Gén. 15.18; 2Crón. 9.26. † **4.26** 1Rey. 10.26; 2Crón. 1.14; 9.25. † **4.32** Prov. 1.1; 10.1; 25.1; Cant. 1.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qerukunapä y pirqakunacho wiñamuq qewakunapäpis alli yachatsirqan. Tsaynöllami yachatsirqan tukuy casta uywakunapä, pajaqkunapä, qarachaypa y lätaypa puriqkunapä y pescädukunapäpis. **34** *(5.14)* Salomón pasaypa yachaq kanqanta musyaskirmi maytsay nacionkunapita runakuna shayämuq yachaq kayninta wiyayänanpä.

Rey Hiram y Salomón willanakuyanqan
2 Crónicas 2.1-18

5 **1** *(15)* Tiro markapa mandaqnin rey Hirammi wiyarqan Davidpa tsurin Salomóntana rey kananpä churayanqanta. Tsaymi Davidwan yachanänakushqa kar runakunata kacharqan Salomónta felicitayänanpä. **2** *(16)* Felicitayaptinmi Salomónqa tsay kachakunawan Hiramman encargakur nirqan:

3 *(17)* "Qamqa musyankimi contrankunawan pelyar taytä David TAYTA DIOSPÄ templuta ruratsiyta mana kamäpakunqanta. Payqa yarparqan TAYTA DIOS yanapaptin llapan contrankunata vinciskirrä templuta ruratsiytami. **4** *(18)* Kananqa TAYTA DIOSNÏ yanapamaptinmi llapan nacionkunawanpis añawna kawaykäyä. Pipis conträ manana shäriptinmi guërrapis kannatsu.

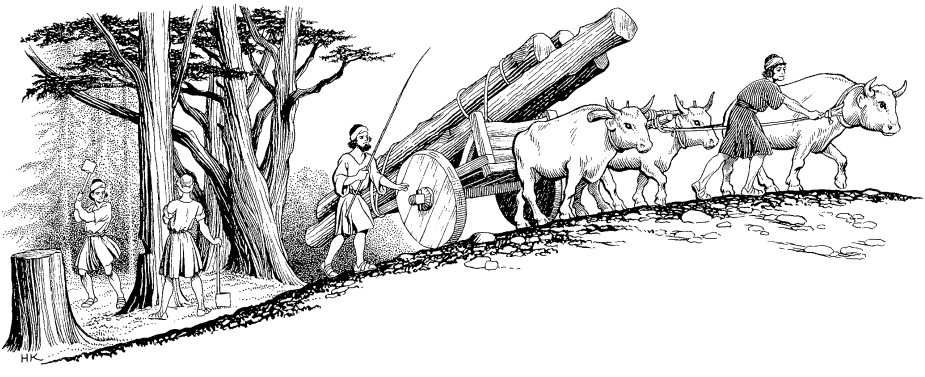
5 *(19)* Tsaynöpami kananqa yarpashqä TAYTA DIOSNÏPA templunta shäritsiyta. Templunta shäritsinäpämi taytä Davidta TAYTA DIOS nirqan: 'Trokiki mandananpä tsurikita churaptïrämi templüta shäritsinqa'.

6 *(20)* Tsaynö kaptinqa templuta shäritsinäpä Líbano muntipita cedru qerukunata mututsipaykallämay. Qamqa musyankimi kaycho taq runakuna qeru mutuyta shumaq mana yachayanqanta. Tsaymi rugakullä arupäshuqnikikuna arupäyämaqkunata yanapaykuyällänanpä. Arupäyäshuqnikikunapa jornalnintaqa pägalläshaykimi".

7 *(21)* Salomón tsaynö ninqanta willayaptinmi pasaypa kushikur Hiram nirqan: "¡Tayta Dios alabashqa kaykullätsun! ¡Paymi Davidpa tsurinta shumaq yanapashqa yachaq kananpä y Israel nacionta alli mandananpä!"

8 *(22)* Tsaypitanami Hiramqa Salomónta willatsir nirqan:

"Kachamunqä runakunami rugakamanqaykita willayämashqa. Kananqa mañakamanqaykinöllami cedru y ciprés qerukunata jipitsimushä. **9** *(23)* Arupämaqkunami Líbanupita lamar kuchunyaq qerukunata jipiyämunqa. Tsaypitanami

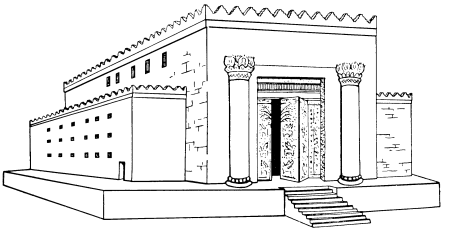

Cedru qerukunata apayanqan (5.9)

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mayyaqpis nimanqaykiyaq shinrirkur balsatanö yakullapa apatsimushä. Tsaychönami qerukunata qoritsinki. Apatsimunqä qerukunapa trokinqa mikuyta apatsimunki palaciücho taqkuna mikuyänanpä".

10 (24) Tsaymi Hiram apatsirqan Salomón munanqan cedru y ciprés qerukunata. 11 (25) Salomónnami Hirampa palaciuncho taqkuna mikuyänanpä cada wata apatsiq chusku millón chusku pachak waranqa (4'400,000) kïlu trïguta y chusku waranqa chusku pachak (4,400) läta olïvu aceitita.
12 (26) TAYTA DIOSQA awninqanta cumplirmi yachaq kananpä Salomónta yanaparqan. Tsaymi Hiramwan Salomón *pactuta rurayarqan imaypis mana chikinakuypa kawayänanpä.
13 (27) Rey Salomón qayatsiptinmi llapan Israel nacionpita kimsa chunka waranqa (30,000) runakuna qorikäyarqan. 14 (28) Tsay runakunatami kimsa grüpuman rakiskir cada killa juk grüputa Líbanucho aruyänanpä kacharqan. Juk killa aruskirmi wayinkunaman kutiyarqan ishkay killa jamapäyänanpä. Faenacho aruqkunapa capatazninmi Adoniram karqan.
15 (29) Tsaynöllami Salomónpa aruqninkuna kayarqan qanchis chunka waranqa (70,000) karqa ashtaqkuna y puwaq chunka waranqa (80,000) rumi llaqllaqkuna. 16 (30) Runakunata arutsiyänanpänami kimsa waranqa kimsa pachak (3,300) capatazkuna kayarqan.
17 (31) Aruqkunata rey Salomón mandaptinmi jatusaq allinnin rumikunata ashtaskamur templupa cimientunpä llaqllayarqan. 18 (32) Tsaynöllami Gebal marka runakunapis Salomónpa aruqninkunata y Hirampa aruqninkunata qeru mutuycho y rumi llaqllaycho yanapayarqan.

Salomón shäritsinqan templu (6.1)

Templuta Salomón shäritsinqan
2 Crónicas 3.1-14

6 1 Chusku wata Israel nacionpa mandaqnin rey Salomón kaykarmi Zif killacho[c] TAYTA DIOSPA wayinta shäritsir qallaykurqan. Tsay killaqa wata qallaykunancho ishkay kaq killami karqan. Tsay watawanqa Israel runakuna Egiptupita yarqayämunqan chusku pachak puwaq chunka (480) watatanami cumplirqan.
2 TAYTA DIOSPÄ rey Salomón shäritsinqan templupa largunmi ishkay chunka qanchis (27) metru karqan. Anchunnami isqun metru karqan y altunnami chunka kimsa pullan (13.5) metru karqan. 3 Templupa anchunnöllami alarninpa largunpis isqun metru karqan. Anchunnami chusku metru pullan karqan. 4 Salomónqa templupa ventänankunatapis rejïllayuqtami ruratsirqan.
5 Tsaynöpis templuman laqayllapami cuartukunata tumaypa ruratsirqan.
6 Tsay cuartukunaqa ishkay altusyuqmi karqan. Patsa kaq cuartukunapa anchunmi ishkay metru mas ishkay chunka pitsqa centïmetru karqan. Altuscho kaq cuartukunapa anchunmi ishkay metru mas qanchis chunka centïmetru karqan. Janan kaq altuscho kaq cuartukunapa anchunnami kimsa metru mas 15 centïmetru karqan. Cuartukunata shäritsinanpämi templu

[c] **6.1** Zif killaqa pullan abrilpita pullan mäyuyaqmi karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

waqtan pirqata shäritsirqan patakkunata jaqiyllapa. Tsay patakkunamannami churayarqan cuartukunapa vïgankunata. Tsaynöpami templupa pirqanta uchkutsirqannatsu.

7 Templuta shäritsiyänanpäqa llaqllashqallatanami rumikunata apayämurqan. Tsaymi templuta shäritsir martilluwan, cincelwan ni ima herramientawanpis takayarqantsu.

8 Patsa cuartukunaman yaykuna punkumi templupa derëchancho karqan. Altuscho y janan kaq altuscho kaq cuartukunaman yarkunanpämi tumaypa tumaypa escalëra karqan.

9 Templupa paredninkunata shärirkatsirnami vïgakunata churatsirqan. Nirkurmi vïga rurinpa entablatsirqan cedru tablakunawan. 10 Templuman laqaypa ruratsinqan cuartukunapa cada pïsupa altunninmi ishkay metru mas ishkay chunka pitsqa centïmetru karqan. Tsay cuartukunaqa cedru vïgakunawanmi templuman laqararqan.

11 Tsaymi Salomónta TAYTA DIOS nirqan: 12 "Estatütükunata, leynïkunata y mandamientükunata cumpliptikiqa noqapis taytayki Davidta awninqäta cumplishämi. Tsaymi shäritsinqayki templucho 13 Israel runakunawan tar paykunata imaypis kachäshätsu".

14 Tsaynömi Salomónqa templuta shäritsir usharqan. 15 Templu rurin paredtami vïgapita patsayaq cedru tablakunawan entablatsirqan. Pïsuntanami ciprés tablakunawan entablatsirqan.

16 Templu rurincho Lugar Santïsimu kananpänami† rakirqan isqun metru larguta. Tsay cuartupa parednintapis vïgapita patsayaqmi cedru tablawan entablatsirqan. 17 Lugar Santïsimupita punkuyaq chunka puwaq metrumi karqan. 18 Llapan templu rurintami cedru tablakunawan entablatsirqan. Tsaymi pirqanqan rumikunaqa ni ichikllapis rikakarqantsu. Tsay tablakunamanmi tallatsirqan calabäsukunata y tukturaykaq waytakunata.

19 Templu rurincho Lugar Santïsimuta Salomón ruratsirqan tsayman TAYTA DIOSPA *Pactu Babulninta churananpämi. 20 Lugar Santïsimupa largunmi isqun metru karqan. Tsaynöllami anchun y altunpis isqun metru karqan. Lugar Santïsimupa parednin-manqa qoriwanmi laqatsirqan. Tsaynöllami cedrupita ruratsinqan *altartapis qoriwan laqatsirqan. 21 Tsaynöllami Lugar Santïsimuman yaykuna cuartukunatapis qoriwan laqatsirqan. Lugar Santïsimuman yaykuna punkupa jukaq kuchunpita jukaq kuchunyaqmi qoriwan laqashqa cadënata watarqan. 22 Tsaynöllami llapan templu rurinta y Lugar Santïsimucho kaykaq altarta qoriwan laqatsirqan.†

23 Nirkurmi Lugar Santïsimuman churatsinanpä olïvus qerupita ishkay *querubinkunata ruratsirqan. Tsay ishkan querubinkunapa tamäñunmi chusku metru pullan karqan. 24 Cada älankunami kayarqan ishkay metru y ishkay chunka pitsqa centïmetru. Tsaymi jukaq äla puntanpita jukaq äla puntanyaq chusku metru pullan karqan. 25 Tsaynöllami jukaq querubinpa älankunapis chusku metru pullan karqan. Tsaymi ishkanpis tsay tamäñulla y tsay niraqlla kayarqan. 26 Ishkanpapis tamäñunkuna chusku metru pullanmi karqan.

27 Tsay ishkan querubinkunatami Lugar Santïsimu cuartuman Salomón churatsirqan. Tsaynö ichïtsiptinmi jukaq querubinpa älan töparqan paredman y jukaq querubinpa älanpis töparqan jukaq paredman. Jukaq älankunanami Lugar Santïsimu chawpincho töpanakurqan. 28 Tsay querubinkunatami qoriwan Salomón laqatsirqan.†

29 Lugar Santïsimupa paredninkunaman y Lugar Santïsimuman yaykuna

†**6.16** Éxo. 26.33-34. †**6.22** Éxo. 30.3. †**6.23-28** Éxo. 25.18-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cuartupa paredninkunamanpis querubinkunata, waytakunata y palmakunatami llaqllaypa dibujatsirqan.
30 Tsaynöllami ishkan cuartukunapa pïsunkunatapis qoriwan laqatsirqan.
31 Lugar Santïsimuman yaykunan punkunkunatapis olïvus qerupitami ruratsirqan. Tsay punkupa numbralninkuna y marcunkunaqa pitsqa esquïnayuqmi karqan. 32 Olïvupita ruratsinqan ishkan punkukunamanmi llaqllaypa dibujatsirqan querubinkunata, waytakunata y palmakunata. Tsaykuna jananpami qoriwan laqatsirqan.
33 Tsaynöllami templu punkupa marcunkunatapis olïvus qerupita cuadrädu listonkunata ruratsirqan.
34 Templu punkupa ishkan höjankunataqa ciprés qerupitami kushpiyuqta ruratsirqan. 35 Tsay punkukunamanpis querubinkunata, waytakunata y palmakunatami llaqllaypa dibujatsirqan. Tsaykunatapis qoriwanmi laqatsirqan.
36 Templupa ruri kaq patiuntapis kimsa hilëra llaqllashqa rumikunawan y juk hilëra cedru tablonkunawanmi corralatsirqan.
37 Chusku watana Salomón mandaq kaykarmi Zif killacho TAYTA DIOSPA templunta shäritsiyänanpä cimientu churayta qallaykatsirqan. 38 Chunka juk watana rey kaykarmi Bul ninqan killacho Salomónqa TAYTA DIOSPA templunta shäritsir usharqan. Tsay killaqa watacho puwaq killa kaqmi karqan.[d] Templuta shäritsirqan imanö shäritsinanpäpis yarpachakunqannöllami. Salomónqa templu aruyta ushatsirqan qanchis watachömi.

Palaciukunata Salomón shäritsinqan

7 1 Tsaynöllami wayikunatapis Salomón shäritsirqan. Tsay wayikunatami shäritsiyta usharqan chunka kimsa watacho.
2 Juk wayinpa jutinmi karqan Líbano Munti. Tsay wayinpa largunmi karqan chusku chunka pitsqa (45) metru, anchunna karqan ishkay chunka ishkay metru pullan (22.5), altunnami karqan chunka kimsa metru pullan (13.5). Cedrupita rurashqa vïgakunata chusku fïla paradorkunami tukmararqan. 3 Tsay vïgakunami chusku chunka pitsqa (45) karqan. Tsaykunatami paradorkunaman churatsirqan kimsa fïlata. Tsaymi cada fïlacho chunka pitsqa vïgakuna karqan. Nirkurmi cedru tablakunawan vïga rurinpa entablatsirqan. 4 Tsaynöllami kimsa hilëra ventänakunatapis frenti frenti kananpä ruratsirqan. Cada hilëracho kimsa ventänakunami karqan. 5 Llapan punkukunapis y ventänakunapis kimsa fïla frenti frenti cuadrädumi karqan.
6 Tsaynöllami juk corredortapis paradorkunallawan ruratsirqan. Tsay corredorpa largunmi karqan ishkay chunka ishkay metru pullan (22.5) y anchunna chunka kimsa metru pullan (13.5). Tsay punkupa punku yaykunanchöpis paradorkunallawanmi juk punkuta ruratsirqan.
7 Tsaynöllami demanduta arreglananpä despächunta ruratsirqan. Tsay despächunpa paredninkunatapis cedruwanmi entablatsirqan.
8 Täkunan palaciutapis despächun niraqllatami ruratsirqan. Tsay palaciuqa patiuyuqmi karqan. Tsaynöllami Faraónpa tsurinwan[†] tanqan warmipäpis palaciuta patiuyuqta shäritsirqan.
9 Llapan tsaykunataqa alli rumikunallawanmi Salomón shäritsirqan cimientupita hasta pared ushanqanyaq y jatun patiuyaq. Tsay rumikuna kamakänanpämi tinku tinkuykatsir llapan lädunpa shumaq llaqllayarqan.
10 Wayikunapa, corredorpa y despächupa cimientunkunapis jatusaq alli

[d] **6.38** Bul killaqa pullan octubripita pullan noviembriyaqmi karqan.
[†] **7.8** 1Rey. 3.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rumikunallawan pirqashqami karqan. Tsay rumikuna wakinqa karqan chusku metru pullan y wakinnami kimsa metru y 60 centïmetru.

11 Llapan paredtapis pirqatsirqan tupu tupuykur llaqllashqa alli rumikunallawanmi. Tsay rumikuna jananmanmi cedru qerukunata churatsirqan. 12 Entëru kuchunpa tumaypami jatun patiuta kimsa hilëra rumikunawan y juk hilëra cedru tablakunawan corralatsirqan. Tsay corralatsinqan paredkunaqa templupa ruri kaq patiunta corralatsinqan paredkunanömi karqan. Tsaynöllami templuman yaykuna punkupa paredninkunanö karqan.

Hiramta Salomón minkakunqan
2 Crónicas 2.13-14; 3.15-17

13 Rey Salomónmi Tiro markacho taq Hiramta qayatsirqan arupänanpä. 14 Hirammi Neftalí trïbu viüdapa wawan karqan. Hirampa taytan Tiro markapita bronci fundiyta yachaq runami karqan. Tsaymi Hiramqa broncipita imatapis shumaq ruraq. Rey Salomón qayatsiptinmi pay kaqman aywaykur rurananpä ninqankunata ushaypa ushar rurarqan.

15 Hiramqa ishkay jatusaq paradorkunatami broncipita fundirqan. Tsay paradorkunami karqan puwaq metru largun y tumaypa tupuptinmi karqan pitsqa metru pullan. 16 Tsaynöllami parador jananman churananpäpis broncipita adornukunata rurarqan. Tsay adornukunapa altunmi karqan ishkay metru juk cuarta.

17 Cada paradorpa adornunman churananpämi qanchis cadënakunata rurarqan. Tsay cadënakunaqa tukupa ñawinnömi karqan. 18 Tsaynöllami paradorkunapa adornuncho warkäränanpä granäda frütakunatanö ishkay filata rurarqan. 19 Paradorkuna janancho adornukunaqa liriu wayta niraqmi karqan. Tsay adornukunapa tamäñun ishkay metrunömi karqan. 20 Tsaynöpis cada adornupa jana puntanchömi entëru kuchunpa ishkay pachak (200) granädakunatanö ishkay filata rurarqan. Tsaykuna cadëna ñöpancho karmi adornupa anchun kaq particho warkararqan.

21 Tsay paradorkunatami templu punkuman ichiykatsir derëcha kaqlächo kaqta Hiram jutitsirqan Jaquín jutin kananpä y itsuq kaqlächo kaqtana jutitsirqan Boaz jutin kananpä.[e] 22 Paradorkunapa adornunkunami liriu wayta pashtaraykaqnö karqan. Tsaynömi paradorkunata rurayta usharqan.

Templupa manëjunkunata ruranqan
2 Crónicas 4.1—5.1

23 Tsaynöpis yakuta qoriyänanpämi Hiram rurarqan broncipita fundiypa lamar niyanqan jatusaq redondu lavatoriuta. Tsay lavatoriupa anchunmi karqan chusku metru pullan. Altunnami karqan ishkay metru 25 centïmetru. Kuchunta tumaypa tupuptinmi karqan chunka kimsa metru pullan (13.5). 24 Lavatoriupa shimin jawanpanami ishkay fïla tumaypa broncipita rurashqa calabäsukuna karqan. Cada pullan metruchömi chunka calabäsukuna karqan. Tsay calabäsukunaqa lavatoriuwan juk piëzallami karqan.

25 Tsay lavatoriutami jamatsirqan chunka ishkay broncipita rurashqa törukuna jananman. Kimsa törukunami rikaräyarqan rupay yarqamunan kaqläpa, kimsa rupay jeqanan kaqläpa, kimsa norti kaqläpa y kimsa sur kaqläpa. Tsay törukunaqa llapanpis sikipurami kayarqan. Lavatoriunami törukunapa janancho jamararqan.

26 Tsay lavatoriuqa puwaq centïmetru raktami karqan. Shiminqa liriu

[e] **7.21** *Jaquín* ninanqa *kamakätsin* ninanmi. *Boaz* ninanqa *munayyuq* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wayta pashtaraykaq niraqmi karqan. Tsay lavatoriumanqa yaykuq chusku chunka chusku waranqa (44,000) litru yakumi.

27 Tsaynöpis broncipitami rurarqan chunka carrëtakunata. Carrëtakunapa largun y anchun karqan ishkay metru 80 centïmetru y altunnami karqan juk metru 35 centïmetru. 28 Tsay carrëtakunata rurananpämi marcuta ruraskir ñöpankunapa traviskunata churarqan. 29 Carrëtakunapa chuskun ñöpanpami leonkunata, törukunata y *querubinkunata rurarqan. Tsay törukuna y leonkuna jananpa y jawanpami waytakunata rurarqan.

30 Cada carrëtapami broncipita rurashqa chusku ruëdankuna karqan. Ruëdankunapa ëjinkunapis broncipitami karqan. Carrëtakunapa chuskun esquïnanchömi tïnapa chakinkuna karqan. Chakinkunapa ñöpankunachömi waytakunata rurarqan.

31 Carrëtapa shiminpis tïna mana tikwakänanpämi karqan. Tsay shiminmi carrëtapita yarqurarqan chusku chunka pitsqa (45) centïmetru. Tsaynöllami shiminpis ruyru karqan. Carrëtapa altunmi karqan soqta chunka puwaq (68) centïmetru. Shimincho tumaypami dibüjukuna karqan. Itsanqa carrëtapa ñöpankuna manami ruyrutsu karqan, sinöqa cuadrädumi.

32 Chuskun ruëdankunaqa ëjimanmi sigurararqan. Ëjinkunaqa carrëtawan tsay piëzallami karqan. Cada ruëdapa altunmi 68 centïmetru karqan. 33 Ruëdankunapis carrëtapa ruëdannömi ëjiyuq, äruyuq, räyuyuq y cübuyuq karqan. Llapanpis broncipita fundishqami karqan.

34 Chuskun esquïnancho rinrinkunapis carrëtawan tsay piëzallami karqan. 35 Carrëtapa janancho kaq rebëtinqa ishkay chunka ishkay (22) centïmetru altumi tumaypa ruyru yarqurarqan. Rebëtinpis cajonninpis tsay piëzallami karqan. 36 Tsay cajonpa tablërunkunamanmi Hiramqa jäkuraqninman dibujarqan querubinkunata, leonkunata y palmakunata. Tsaynöllami waytakunatapis tumaypa rurarqan. 37 Tsay chunka carrëtakunataqa tsay tamäñullata y tsay niraqllatami fundiypa rurarqan.

38 Tsaynöllami rurarqan broncipita chunka lavatoriukunatapis. Cada tïnapa tamäñunmi juk metru mas puwaq chunka (80) centïmetru karqan. Cada tïnamanmi yaykuq puwaq pachak puwaq chunka (880) litru yaku. Tsay lavatoriukunatami jamatsirqan ruratsinqan carrëtakunaman. 39 Nirkurmi pitsqa carrëtakunata churarqan templupa derëcha kaqläninman y pitsqa carrëtakunatanami churarqan templupa itsuq kaqläninman. Tsaynöllami lamar niyanqan jatun lavatoriuta templupa derëcha kaqläninman churarqan. Llapanpis rupay yarqamunan kaqlächömi karqan. 40 Tsaynöllami Hiram rurarqan mankakunata, tenäzakunata y tazonkunata.

Salomón minkakunqannöllami Hiramqa TAYTA DIOSPA templuncho kananpä llapanta rurarqan. 41 Tsay ruranqankunami karqan:

ishkay paradorkuna,
paradorkunapa puntancho adornunkuna,
paradorkunapa cada adornuncho tukupa ñawinnö rurashqa ishkay adornukuna,
42 tsay adornupita warkaraq chusku pachak (400) granädakuna (tsay granädakunata rurarqan ishkay fïla warkaränanpämi),
43 chunka carrëtakuna,
carrëtakunapä chunka lavatoriukuna,
44 chunka ishkay törukuna,
törukuna jananman jamananpä lamar niyanqan jatun lavatoriu,
45 mankakuna,
pälakuna
y tazonkunapis.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Llapan tsaykunatami Hiramqa TAYTA DIOSPA wayinpä rey Salomón ninqannölla broncipita chipipiqtarä rurarqan. 46 Räku mituwan moldita ruraykurmi tsaykunata fundirqan Sucot y Saretán markakuna tinkuqcho. Tsayqa Jordán mayu ñöpan pampachömi karqan. 47 Broncipita tsaytsika manëjukunata ruratsirmi ayka broncita gastanqantapis Salomón pësatsirqannatsu.

48 Tsaynöllami TAYTA DIOSPA templunman churayänanpä wakin manëjukunatapis Salomón ruratsirqan. Tsay manëjukunami karqan:

qoripita *altar,
tanta churakuna qoripita mësakuna,
49 Lugar Santïsimu derëcha kaqläman churananpä qoripita rurashqa pitsqa candelabrukuna,
Lugar Santïsimu itsuq kaqläman churananpä qoripita rurashqa pitsqa candelabrukuna,
wayta niraq adornukuna,
mechërukuna,
tenäzakuna,
50 cöpakuna,
mëchapa lliptanta jipinanpä taksha alicätikuna,
tazonkuna,
wishllakuna,
inciensiu qoshnitsikuna,
Lugar Santïsimuman yaykuna punkupa bisagrankuna
y templu punkupa bisagrankunapis.

Llapan tsaykunaqa qoripita rurashqami karqan.

51 TAYTA DIOSPA templunta ruratsiyta ushaskirnami templupa manëjunkunata tsayman churayänanpä Salomón apatsirqan. Tsay manëjukunataqa ruratsirqan taytan David TAYTA DIOSPÄ kamarinqan qoripita y qellaypitami.

Pactu Babulta templuman apatsinqan

2 Crónicas 5.2-14

8 1 Tsaypitanami Salomónqa Jerusalénman qayatsirqan llapan Israel mayor runakunata, trïbukunapa mandaqnin runakunata y Israel castakunacho mas respitashqa runakunatapis. Paykunata qayatsirqan TAYTA DIOSPA *Pactu Babulninta *Davidpa Markancho kaykanqanpita templuman apayänanpämi.† Davidpa Markanpa jukaq jutinmi kaykan *Sión. 2 Etanim killacho jatun fiestata rurayanqan junaqmi[ƒ] tsay qayatsinqan runakunawan Salomón qorikarqan. Etanim killaqa qanchis kaq killami karqan. 3 Llapan mayor runakuna qorikaskiyaptinmi sacerdötikuna babulta umrurkur templuman apayarqan. 4 Paykunawanmi *levitakunapis tsay babulta, Tinkuna Tolduta y manëjunkunatapis apayarqan.

5 Templuman chaykatsirmi babulpa puntanman rey Salomónqa llapan Israel runakunawan qorikäyarqan. Tsaychömi Tayta Diosta adorar yupaytapis mana atipaypä tsaytsika üshakunata, cabrakunata y törukunata pishtaskir *altarcho rupatsiyarqan. 6 Tsaypitanami TAYTA DIOSPA Pactu Babulninta sacerdötikuna churayarqan Lugar Santïsimucho ishkay *querubinkunapa älankuna rurinman. 7 Tsay querubinkunapa älankunami babul jananpa mashtararqan. Tsaynöpami babul y puritsiyänan qerukunapis querubinkunapa älankuna rurinchöna karqan. 8 Puritsiyänan qerukuna largu

---

[ƒ] **8.2** Tsay fiestaqa Ramäda fiestami karqan. Noqantsikpa calendariuntsikchöqa Etanim killa kaykan pullan setiembripita pullan octubriyaqmi. Ramäda fiestapita masta musyanaykipä liyinki Lev. 23.33-43; Deut. 16.13-17.

† **8.1** 2Sam. 6.12-16; 1Crón. 15.25-28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

karmi Lugar Santupita rikakarqan.
Alarpitami itsanqa rikakarqannatsu.
Tsaynöllami kananyaqpis kaykan.
9 Tsay babulchöqa Horebcho Moisés
churanqan ishkay läja rumikunallami
kaykarqan.† Tsay läjakunachömi qell-
qararqan Israel runakuna Egiptupita
yarqayämunqan witsan paykunawan
TAYTA DIOS *pactu ruranqan.
10 Lugar Santupita sacerdötikuna
yarquskiyaptinmi TAYTA DIOSPA
templunta pukutay tsapaskirqan.
11 Pukutay tsaynö tsapaptin y kikin
TAYTA DIOS tsay pukutaycho kaptinmi
sacerdötikunaqa ima ruraytapis mana
kamäpakur yarqukuyarqan.†

Templuta Salomón bendisanqan
2 Crónicas 6.1—7.10

12 Tsaymi Tayta Diosta mañakur
Salomón nirqan: "TAYTA DIOS, yana
pukutay rurincho täkunqaykitami
nishqayki. 13 Tsaynö kaptinpis kananqa
templuta shäritsishqä tsaycho imay-
yaqpis tänaykipämi".
14 Nirkurnami tsaycho kaykaq Israel
runakunaman tikraykur bendisarnin
rey Salomón 15 nirqan: "Yärakunqan-
tsik TAYTA DIOS alabashqa kaykullä-
tsun. Paymi taytä Davidta awninqan-
kunata llapanta cumplishqa. Awnirmi
nirqan: 16 'Kuyanqä Israel runakunata
Egiptupita jipimunqä junaqpita patsa
manami mañakushqätsu mayqan
Israel trïbukunapa markanchöpis tänä
templuta rurapäyämänanpä. David-
tami itsanqa akrashqä Israel runaku-
napa mandaqnin rey kananpä'.†
17 "Taytä Davidqa kuyamaqnin-
tsik TAYTA DIOSTA adoranantsikpä
templuta ruratsiytami munarqan.
18 Tsaynö munaptinpis TAYTA DIOSMI
nirqan: 'Noqapä templuta shäritsiyta
yarpanqayki allimi kaykan.† 19 Tsaynö
kaptinpis manami qamtsu shäritsinki,
sinöqa tsurikirämi noqapä templuta
shäritsinqa'.†
20 "Awninqannöllami TAYTA DIOS
cumplishqa. Tsaymi taytä Davidpa tro-
kin Israel runakunapa mandaqnin rey
kaykä. Tsaynöllami kuyamaqnintsik
TAYTA DIOSPÄ templuta shäritsishqä.
21 Tsaymanmi TAYTA DIOSPA *Pactu
Babulninta churatsishqä. Tsay babul
rurinchömi qellqaraykan Egiptupita
jipimur unay castantsikkunawan
TAYTA DIOS ruranqan pactu".
22 Tsaynö niskirmi Salomónqa TAYTA
DIOSPA *altarnin ñöpanman aywar
llapan Israel runakuna rikaykaptin
makinta junishpa joqarirqan. 23 Nir-
kurmi Tayta Diosta mañakur nirqan:
"Israel runakunata kuyaq TAYTA
DIOS, ciëluchöpis ni kay patsachöpis
qamnöqa manami ima diospis kan-
tsu. Sirvishuqnikikunawan *pactu
ruranqaykitaqa imaypis cumplinkimi.
Tsaynöpis llapan shonqunkunawan
munanqaykinö kawaqkunata imaypis
kuyapankimi. 24 Sirvishuqniki taytä
Davidta llapan awninqaykita cum-
plirmi templuykita shäritsinäpä yana-
pamashqayki.
25 "Israel runakunata kuyaq TAYTA
DIOS, taytä Davidta awnirmi nir-
qayki: 'Qampita aywaraqkunapis qam
cumplinqaykinö mandamientükunata
cumpliptinqa Israel runakunapa man-
daqnin reykuna kayänanpämi imaypis
churashä'.† 26 Taytay, tsay awninqay-
kita imaypis cumpliykullay.
27 "¿Rasunpaypatsurä kay patsaman
shamuykur runakuna täyanqancho
tankiman? Ciëlupis tsayjinanpa jatun
kaykarpis tänaykipä manami aypan-
tsu. Tsaynö kaykaptinqa ¡imanöparä
kay ruratsinqä templu aypaykunqa!†
28 Imanö kaptinpis llapan shonqüwan

†**8.9** Deut. 10.5. †**8.10-11** Éxo. 40.34-35. †**8.16** 2Sam. 7.4-8; 1Crón. 17.3-6.
†**8.17-18** 2Sam. 7.1-3; 1Crón. 17.1-2. †**8.19** 2Sam. 7.12-13; 1Crón. 17.11-12.
†**8.25** 2Sam. 7.11-16; 1Rey. 2.4. †**8.27** 2Crón. 2.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mañakamunqäta wiyaykallämay,
TAYTA DIOS. Tsaynöpis kanan rugakamunqäta chaskiykallämay. 29 Kikikimi nirqayki kay templucho imaypis tänaykipä. Tsaynö kaptinqa paqaspapis junaqpapis kay templucho kaykullay mañakamunqäta imaypis wiyaykamänaykipä. 30 Mañakamuptï y kuyanqayki Israel runakuna kay templucho mañakayämushuptikipis wiyaykayällämay. Ima jutsata rurayanqäpitapis perdonta mañakayämuptï ciëlucho tanqaykipita patsa perdonaykayällämay.

31 "Pipis runa mayinpa contran ruraptin rasun kaqta musyayänanpä kay altarnikiman qayaykatsimur juratsiptin 32 ciëlupita patsa wiyaykallämunki. Nirkur jutsayuq kaqta castigarpis jutsaynaq kaqtaqa ama castigaykullankitsu.

33 "Kuyanqayki Israel runakuna jutsata rurayanqanpita contrankuna vincir nacionninman apakuyaptin kay templumanpa rikaykamur perdonta mañakur alabayäshuptikiqa 34 ciëlupita patsa wiyaykallämunki. Paykunata perdonar unay castäkunata rikatsinqayki nacionman kutiykatsillämunki.

35 "Jutsata rurayanqanpita pasaypa usyawan castigaptiki kay templumanpa rikaykamur perdonta mañakur alabayäshuptikiqa 36 ciëlupita patsa wiyamur kuyanqayki Israel casta sirvishuqnikikunata perdonaykullanki. Nirkur tantiyaykatsillanki cäsukuyäshurniki shumaq kawayänanpä. Tsaynöpis rikatsinqayki chakrakunaman tamyaykatsillämunki.

37 "Taytay, kay nacioncho muchuy kaptin, pesti kaptin, usyawan llapan tsakiptin, mikuyta rancha ushaptin, chukllushkuna o shiwrikuna ushaptin, mayqan markatapis contrankuna jiruruypa tsapar atacaptin, o ima desgraciapis o qeshyapis tsariptin kuyapaykullanki. 38 Kuyanqayki Israel runakuna mayqanpis jutsayuq kayanqanta tantiyar kay templumanpa makinkunata joqarkur mañakayämushuptiki 39 ciëlucho tanqaykipita patsa wiyar perdonaykullanki. Taytay, qamqa musyankimi runa imata yarpanqantapis. Imanöpis kawayanqanman tupu yanapaykullanki. 40 Tsaynö yanapanqaykita tantiyarmi unay castäkunata rikatsinqayki nacioncho imaypis *mantsapakuyäshunki.

41 "Tsaynöllami kuyapäkuq Tayta Dios kanqaykita musyar juklä nacioncho taq mana Israel runakunapis kay nacionman shayämunqa. 42 Paykunapis musyayanqami llapanpä munayyuq Dios kanqaykita y imapis qampä aja mana kanqanta. Kay templumanpa rikaykamur mañakushuptiki 43 ciëlupita patsa wiyamur yanapaykullanki. Tsaynö yanapaykunki kay patsacho llapan nación runakunapis kuyanqayki Israel runakunanö mantsapakuyäshunaykipä. Tsaynöllami paykunapis tantiyayanqa kay shäritsinqä templucho qamta adorayäshunqaykita.

44 "Kuyanqayki Israel runakuna contrankunawan pelyayänanpä maypapis kachaptiki kay akranqayki markamanpa y qampä shäritsinqä templumanpa rikaykamur mañakayämuptin 45 ciëlupita patsa wiyamur yanapaykullanki.

46 "Taytay, llapan runakunapis jutsa ruraqllami kaykäyan. Tsaynö kar kuyanqayki Israel runakuna jutsata rurayaptin imaptinqa pasaypa ajanarnin capaz manana yanapankinatsu. Tsaynö kaptin contrankuna shamurnin capazchi nacionninman apakuyanqa cercaman o karuman karpis. 47 Tsaycho kar capazchi cuentata qokur 'jutsata rurarmi qamta cäsukuyashqätsu' nir perdonta mañakayämushunki. 48 Tsaynöpis capazchi contran runakunapa markancho kar llapan shonqunkunawan yärakamur mañakayämushunki. Unay castäkunata rikatsinqayki nacionmanpa rikaykamur, kay

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

akranqayki markamanpa rikaykamur
y qampä ruratsinqä templumanpa
rikaykamur mañakayämuptin 49 tay-
kanqayki ciëlupita patsa wiyamur
yanapaykullanki. 50 Kuyanqayki Israel
runakuna jutsata rurayanqanpita
perdonaykullanki. Tsaynöpis munay-
nincho tsararaq runakunata tantiyay-
katsillanki Israel runakunata kuya-
päyänanpä. 51 Kuyanqayki runakuna
kaykaptinqa tsaynö yanapaykullanki.
Egiptucho pasaypa ñakaptinmi kuya-
parnin jipimurqayki.†
52 "Taytay, noqa mañakamunqäta y
Israel runakuna mañakayämunqantapis
llapanta wiyaykayämay. Tsaynö wiyay-
kallämanki imay höra mañakamuptïpis.
53 Unay castäkunata Egiptupita jipimun-
qayki witsanmi sirvishuqniki Moisés-
wan musyatsirqayki Israel runakunata
kuyar akranqaykita. Tsaynöllami
paywan musyatsirqayki juk nacionta
akranaykipa trokin Israel nación runa-
kunata akranqaykita. Tsaymi Israel
runakunaqa qampa herenciayki kayan".
54 TAYTA DIOSPA altarnin ñöpancho
makinta joqarkur Salomón mañakuyta
ushaskirmi qonquriraykanqanpita shä-
rirqan. 55 Nirkurmi Israel runakunata
bendisarnin jinchi nirqan: 56 "TAYTA
DIOS alabashqa kaykullätsun awnin-
qannölla Israel runakunata alli
kawananpä yanapanqanpita. Moisés
willakunqannöllami llapan awniman-
qantsikkunata cumplishqa.† 57 Unay
castantsikkunata mana kachaypa
yanapanqannölla noqantsiktapis
TAYTA DIOSNINTSIK mana kachaypa
imaypis yanapaykallämäshun. 58 Tsay-
nölla alli yarpayta y alli tantiyayta
qoykallämäshun unay castantsikkuna
chaskinqan mandamientunkunata,
estatütunkunata y leyninkunata cum-
plir pay munanqannö kawanantsikpä.
59 "Kanan mañakunqäta paqas-
papis junaqpapis Tayta Diosnintsik
imaypis yarparaykullätsun. Tsaynö-
pami noqatapis y qamkunatapis mana
kachaypa yanapamäshun. 60 Tsaynö
yanapamashqami maytsay nacion-
cho taq runakuna musyayanqa TAYTA
DIOS japallan munayyuq kanqanta y
paypita mas juk dios mana kanqanta.
61 Kanan junaqmi llapantsik awniy-
kantsik llapan shonquntsikwan TAYTA
DIOSNINTSIK ninqankunata wiyakur
leyninkunata, mandamientunkunata
cumplir kawanantsikpä. Kanan junaq
awninqantsiknölla imaypis cumpli-
shun".
62 Tsaypitanami rey Salomón y lla-
pan Israel runakuna TAYTA DIOSPÄ
sacrificiukunata rupatsiyarqan.
63 Tsaymi alli päsakuy sacrificiupä
rupatsiyarqan ishkay chunka ish-
kay waranqa (22,000) törukunata y
juk pachak ishkay chunka waranqa
(120,000) üshakunatawan cabrakun-
nata. Tsaynömi TAYTA DIOSPÄ shäri-
tsinqan templuta llapan Israel runaku-
nawan Salomón bendisayarqan.
64 Rupatsina kaq sacrificiukuna,
tsaki mikuy ofrendakuna y alli päsa-
kuy sacrificiukuna tsaytsika kaptinmi
TAYTA DIOSPA ñöpancho bronci altar
ayparqantsu rupatsiyänanpä. Tsaymi
templupa patiun chawpintapis Salo-
món tsay junaqlla bendisarqan tsay
pampacho rupatsiyänanpä.
65 Altarta bendisayänanpämi llapan
Israel runakunawan TAYTA DIOSNIN-
TSIKPA ñöpancho Salomón qanchis
junaq fiestata rurayarqan. Tsay fies-
tamanmi llapan Israel nación marka-
kunapita shayämurqan. Bendisayänan
fiestata usharkurnami qanchis junaq
mastapis *Ramäda fiestata rura-
yarqan. Tsaywanqa chunka chusku
junaqmi fiestakuyarqan. 66 Fiesta
ushaskiptin runakuna kutikuyänanpä
rey Salomón despachaptinmi agra-
dëcikurnin kushishqa wayinkunapa

†**8.51** Deut. 4.20; Jer. 11.4. †**8.56** Jos. 21.44-45.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kutikuyarqan. Tsaynöpis TAYTA DIOSTAMI agradëcikuyarqan sirviqnin Davidta y kuyanqan Israel runakunata yanapanqanpita.

Salomónta Tayta Dios awninqan
2 Crónicas 7.11-22

9 [1]Yarpanqannömi Salomónqa TAYTA DIOSPA templunta, rey täkunan palaciuta y llapantapis munanqan kaqta shäritsir usharqan. [2]Tsaypitanami Gabaóncho yuripanqannö† Salomónta yapay TAYTA DIOS yuripar [3]nirqan: "Wiyashqämi ñöpächo rugakamar mañakamanqaykita. Shäritsinqayki templucho imayyaqpis adorayämänanpämi chaskishqä. Imapis mana päsananpämi tsay templuta imaypis rikashä.

[4]"Qampis taytayki Davidnö llapan shonquykiwan noqata cäsukamar jutsata mana ruraypa llapan leynïkunata y mandamientükunata cumpliptikiqa [5]taytayki Davidta awninqänöllami qampita aywaraqkuna imayyaqpis Israel runakunapa mandaqnin rey kayanqa.†

[6]"Qamkuna y qampita aywaraqkunapis ninqäta mana wiyakur leynïkunata y mandamientükunata mana cäsukurnin juk dioskunata adorayaptikiqa [7]rikatsinqä nacionpita qarquyäshaykimi. Adorayämänaykipä chaskinqä templutapis kacharishämi. Qamkunata castigaptïmi juklä naciontho taq runakunapis kushipäyäshurniki penqakuyman churayäshunki. [8]Kay templu raqällana kaykaqta rikaykurmi runakuna mantsarirnin niyanqa: '¡Imanirrä kay nación runakunata y kay templutapis TAYTA DIOS ushakätsishqa!'† [9]Tsaymi niyanqa: 'Yärakuyanqan TAYTA DIOSTA sirviyänanpa trokin juk dioskunatana adorar sirviyanqanpitami paykunata tsaynö päsashqa. Unay castankunata Egiptupita Tayta Diosnin jipiykämuptinpis mana cäsukuyanqanpitami tsaynö castigashqa' ".

Rey Salomón wakin ruranqankuna
2 Crónicas 8.1-18

[10]TAYTA DIOSPA templunta y rey täkunan palaciuta ishkay chunka (20) watachömi Salomón shäritsiyta usharqan. [11]Templuta shäritsinanpämi cedru qeruta, ciprés qeruta y qoritapis ministinqanman tupu Tiro markapa mandaqnin rey Hiram kamariparqan. Tsaynö kamaripanqanpitami rey Salomónqa Galileacho ishkay chunka (20) markakunata entregarqan. [12]Tsaymi Hiram aywarqan Salomón entreganqan markakunata rikananpä. Gustunpänö mana kaptinmi [13]Salomónta nirqan: "Amïgu, ¿imanirtä tsay niraq markakunataqa entregamashqayki?"

Tsay markakuna mana väliyanqanta ninqanpitami tsay partita Cabulᵍ niyan. Kananyaqpis tsaynöllami tsay partikunapa jutin kaykan. [14]Salomónman Hiram apatsinqan qori karqan kimsa waranqa isqun pachak soqta chunka (3,960) kïlumi.

[15]Rey Salomónqa faynatsiypami arutsirqan TAYTA DIOSPA templunta, kikinpa palaciunta, patak kananpä Milo pirqata y Jerusalén markapa murällanta. Tsaynöllami allitsatsirqan Hazor, Meguido y Gezer markakunatapis. [16]Ñöpatami Gezer markaman chaykur Egiptupa mandaqnin rey Faraón tsaycho taq cananeo runakunata llapanta wanuskatsir wayikunatapis rupatsir usharqan. Nirkurnami Salomónwan tätsinqan warmi tsurinta tsay markata entregarqan. [17]Tsaymi Salomónqa Gezer markatapis allitsatsirqan. Tsaynöllami allitsatsirqan ura kaq Bet-horón markata, [18]Baalat

ᵍ**9.13** Hebreo idiömacho *Cabul* ninanqa *wallälla* ninanmi.
†**9.2** 1Rey. 3.5. †**9.5** 2Sam. 7.11-16; 1Rey. 2.4. †**9.8** 2Rey. 25.9; 2Crón. 36.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

markata y tsunyaq jirkacho kaykaq Tamar markatapis. 19 Tsaynöllami allitsatsirqan mikuy churakunan markakunata, guërra carrëta churakunan wayikunata y cawallun muntashqa aywaq soldädukunapa cuartelninkunatapis. Tsaynöllami llapan yarpanqanta ruratsirqan Jerusaléncho, Líbanucho y maytsaychöpis mandanqan kaqchöqa.

20 Tsay witsan Israel nacioncho taykäyarqanrämi amorreo runakuna, heteo runakuna, ferezeo runakuna, heveo runakuna y jebuseo runakunapis. Paykunaqa manami Israel runakunatsu kayarqan. 21 Tsay runakunapa unay castankunataqa Israel runakuna nacionninman yaykur manami wanutsiyarqantsu. Tsaymi tsay runakunapita aywaraqkuna Israel nacioncho kayaptinrä Salomón churarqan faenakunacho aruyänanpä. Kananyaqpis tsaynöllami paykunaqa faenakunacho aruyan. 22 Israel runakunatami itsanqa obligarqantsu faenakunacho aruyänanpä. Tsaypa trokinqa paykunata churarqan soldädukuna, autoridäkuna, mandaqkuna, capitankuna, carrëta manijaq soldädukuna y cawallun muntashqa aywaq soldädukuna kayänanpämi. 23 Salomónpa aruqninkunapa capatazninkuna karqan pitsqa pachak pitsqa chunkami (550). Paykunami faenacho aruqkunata controlayaq.

24 Faraónpa warmi tsurinmi *Davidpa Markancho taykanqanpita Salomón ruratsinqan palaciuman aywarqan. Tsaycho taptinnami patak kananpä Milo pirqata Salomón ruratsirqan.

25 Templuta shäritsiyta ushanqanpitami cada watacho kimsa kuti† Salomón ruratsinqan *altarcho rupatsina sacrificiukunata y alli päsakuy sacrificiukunata rupatsiyaq. Tsaynöllami inciensiutapis TAYTA DIOSPÄ qoshnitsiyaq.

26 Tsaynöllami Ezión-geber markacho *büquikunatapis rey Salomón ruratsirqan. Tsayqa kaykan Puka Lamarpa[h] kuchuncho y Elatpa ñöpanchömi. Elatqa Edom nacionchömi kaykan. 27 Payta yanapayänanpämi rey Hiram tsayman kacharqan büqui manijay yachaq capitankunata. 28 Tsaynöpami tsay runakuna Salomónpa capitanninkunawan juntu lamarpa aywarnin Ofirman chäyarqan. Ofirpitanami Salomónpä apayämurqan cäsi chunka chusku waranqa (14,000) kïlu qorita.

Sabá nacionpa mandaqnin warmi Salomónta tapukunanpä aywanqan

2 Crónicas 9.1-12

10 1 TAYTA DIOS yanapaptin Salomón pasaypa yachaq kanqanta musyarmi Sabá nacionpa mandaqnin warmi aywarqan aja tapukuykunata tapunanpä. 2 Atska sirviqninkunawan aywarmi Jerusalénman charqan mushkuq jachakunata, atska qorita y kuyayllapä chaniyuq rumikunata atska *camëllukunaman chaqnashqa. Salomónman chaykurmi llapan yarpanqankunata tapurqan.

3 Tapuyllantami Salomónqa ushaypa ushar llapanta contestarqan. Imata tapunqanpis paypäqa manami ajatsu karqan. 4 Salomón yachaq kanqanta y palaciunta ruratsinqanta rikarmi Sabá nacionpa mandaqnin warmi 5 pasaypa almirashqa rikakurqan. Tsaynöpis almirashqa rikakurqan alli mikuykunata rikar, mandashiqninkunapa cuartunkunata rikar, wätayninkunata y jatiranqan latsapanta rikar, cöpa sirviqninkunata rikar y TAYTA DIOSPÄ sacrificiukunata templucho rupatsinqanta rikar.

---

[h] **9.26** Tsay Puka Lamarqa manami Egiptupita yarqur Israel runakuna päsayanqan Puka Lamartsu karqan, sinöqa Golfo de Acaba ninqan lamarmi karqan.
† **9.25** Éxo. 23.17; 34.23; Deut. 16.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Tsaymi rey Salomónta nirqan:
“Llapan ruranqaykita y yachaq kanqaykita nacionnïcho willayämanqanqa rasunpaypami kaykan. 7 Tsaynö willayämaptinpis kikï rikanqäyaq manami criyirqätsu. Kananmi itsanqa tantiyakü willayämanqanpitapis mas yachaq y kapuqyuq kanqaykita. 8 Alli yachaynikiwan parlanqaykita wiyar ¡ima kushishqarä mandar yanapashuqnikikuna y sirvishuqnikikuna kayan! 9 ¡TAYTA DIOSNIKI alabashqa kaykullätsun kuyashurniki Israel nacionpa mandaqnin rey kanaykipä churashunqaykipita! Israel runakunata imaypis kuyarmi imaykayuqtapis muchuqtapis alli rikanaykipä churashushqayki”.
10 Tsaypitanami Salomónta qararqan kimsa waranqa isqun pachak soqta chunka (3,960) kïlu qorita, atska perfümikunata y kuyayllapä chaniyuq atska rumikunatapis. Salomónta qaranqan perfümitanöqa manami imaypis Israel nacionman apayämurqantsu.
11 (Tsaynöllami rey Hirampa negociunta apaq *büquikunawan Ofir partipita apayämuq atska qorita, sándalo jutiyuq qerukunata y kuyayllapä chaniyuq rumikunatapis. 12 Tsay sándalo qerupitami rey Salomón ruratsirqan TAYTA DIOSPA templunpa balconninkunata y palaciupa balconninkunatapis. Tsaynöpis tukaqkuna tukayänanpämi ruratsirqan arpakunata y *salteriukunata. Tsaynö atskataqa sándalo qeruta Judáman imaypis manami chätsiyarqantsu.)
13 Sabá nacionpa mandaqnin warmitami rey Salomón atska qaraykunata qararqan. Tsay jananmanmi tsay warmi imata mañakunqantapis qaraykurqan. Nirkurnami mandaq warmiqa nacionninman sirviqninkunawan kutikuyarqan.

Salomón imaykayuq kanqan
2 Crónicas 9.13-24

14 Salomónqa cada watami chaskiq ishkay chunka ishkay waranqa (22,000) kïlu qorita. 15 Tsay jananmanmi negociantikuna, Arabia nacionpa mandaqnin reykuna y Israel nacionpa gobernadorninkuna pägayanqan impuestutapis chaskiq.
16 Ishkay pachak (200) escüdukunatami rey Salomón qoripita ruratsirqan martilluwan takayllapa. Tsay escüdukunaqa cada ünunmi soqta kïlu lasarqan. 17 Tsaynöllami mas kimsa pachak (300) escüdukunatapis martilluwan takayllapa qoripita ruratsirqan. Tsay escüdukunaqa cada ünunkuna juk kïlu pullanmi lasarqan. Tsaykunataqa Líbano Munti jutiyuq palaciunmanmi churatsirqan.
18 Tsaynöllami trönuntapis *marfilpita ruraskatsir qori püruwan laqatsirqan. 19 Tsay trönumi karqan soqta grädayuq, waqtanqa redondu y ishkanläpa rikra churakunayuq. Trönupa cada lädunchömi ruratsinqan león ichirarqan. 20 Grädakunapa lädunkunachöpis chunka ishkay ruratsinqan leonkunami karqan. Grädakunapa jukaq kuchunchömi soqta leonkuna karqan y jukaq kuchunchöpis soqta leonkuna karqan. Manami mayqan nacionpa mandaqnin reypis tsay trönutanö kuyayllapätaqa ruratsirqantsu.
21 Rey Salomónpa cöpankunapis y Líbano Munti jutiyuq palaciucho kaykaq llapan manëjukunapis qoripitami karqan. Tsay palaciuchöqa manami imapis qellaypitaqa karqantsu. Qellaypita kaqtaqa Salomón rey kanqan witsan manami pipis cäsuyaqtsu. 22 Rey Salomónpa *büquinkunami cada kimsa watacho rey Hirampa büquinkunawan Tarsisman juntu kutimur apayämuq qorita, qellayta, marfilta, mönukunata y pävu realkunatapis.
23 Rey Salomónqa maytsay nación reykunapitapis mas kapuqyuqmi y mas yachaqmi karqan. 24 Yachaq kananpä Tayta Dios yanapaptinmi llapan nacionpitapis payman

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywayarqan yachatsinqanta wiyayänanpä. 25 Aywarmi qellaypita y qoripita ruratsiyanqanta Salomónpä apayaq. Tsaynöpis apayaq latsapakunata, armakunata, mushkuq jachakunata, cawallukunata y mulakunatapis. Cada watami atska qarayta Salomón chaskiq.

Cawallukunata y carrëtakunata Salomón rantinqan

2 Crónicas 1.14-17; 9.25-28

26 Salomónmi tsaytsika carrëtakunata y cawallukunata rantirqan. Tsaynöpami paypa karqan juk waranqa chusku pachak (1,400) carrëtankuna y chunka ishkay waranqa (12,000) cawallunkuna.† Tsay cawallukunatami wakinta churarqan guërra carrëtakuna kaykäyanqan cuartelkunacho kayänanpä y wakintana churarqan Jerusalén palaciun cercacho kayänanpä.

27 Rey Salomón qoritsinqan qellaypis ruminörämi Jerusaléncho atska karqan.† Tsaynöllami cedru jachatapis *Sefelacho plantatsirqan hïgus jachanörä tsaytsika kananpä.

28 Salomón kachanqan negociantikunami Egiptupita y Ciliciapita cawallukunata rantiyämuq.† 29 Egiptupita rantiyämunqan juk carrëtami soqta pachak (600) qellay cuestaq y juk cawallunami juk pachak pitsqa chunka (150) qellay cuestaq. Tsay cawallukunata y carrëtakunatami wakintaqa rantikuyaq heteo runakunapa mandaqnin reykunata y wakintana Siria runakunapa mandaqnin reykunata.

Juk dioskunata Salomón adoranqan

11 1 Salomónqa atska jäpa warmikunatami ashirqan warmin kananpä. Manami Faraónpa tsurillantsu warmin karqan, tsaypa trokinqa warminkuna karqan Moab nacionpita, Amón nacionpita, Edom nacionpita, Sidón markapita y heteo runakunapitapis. 2 Jäpa warmikunawan Israel runakuna majatsakäyänanta mana munarmi TAYTA DIOS nishqa karqan: "Jäpa nación warmikunawanqa ama täyankitsu ni paykunapis qamkunawan täyanqatsu. Tsay warmikunawan majatsakäyaptikiqa diosninkunatami adoratsiyäshunki".†

Tsaynö nikaptinpis Salomónqa mana cäsukurmi tsay warmikunawan tarqan. 3 Salomónpa warminkuna qanchis pachakmi (700) kayarqan. Tsaynöllami *concubïna warminkunapis kimsa pachak (300) kayarqan. Tsay warmikunami ïdulunkunata adorar Salomónta jutsaman ishkitsiyarqan. 4 Tsaymi Salomónqa awkinyayninchörä warminkunata cäsur ïdulukunata adorarqan. Manami taytan Davidnötsu TAYTA DIOSLLAMAN yärakur kawarqan. 5 Tsaymi Salomónqa adorarqan Sidón runakuna adorayanqan *Astoret diösata y amonita runakuna adorayanqan melanaypä Milcom diosta.

6 Tsaynö rurar Salomónqa manami taytan Davidnötsu llapan shonqunwan TAYTA DIOSTA cäsukur kawarqan, tsaypa trokinqa TAYTA DIOS mana munanqantami rurarqan. 7 Tsaymi Jerusalén markapa tsimpan jirkancho moabita runakuna adorayanqan melanaypä Quemos diospä *altarta shäritsirqan. Tsaynöllami altarta shäritsirqan amonita runakuna adorayanqan melanaypä Moloc diospäpis. 8 Tsaynöllami jäpa warminkuna adorayanqan dioskunapä altarta Salomón ruratsirqan. Tsay altarkunachömi tsay warmikuna diosninkunapä inciensiutapis sacrificiukunatapis rupatsiyaq.

9 Mana cäsukur juk dioskunata Salomón adoranqanpitami TAYTA

†**10.26** 1Rey. 4.26. †**10.27** Deut. 17.17. †**10.28** Deut. 17.16. †**11.2** Éxo. 34.15-16; Deut. 7.3-4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

DIOS pasaypa ajanarqan. Salomón tsaynö rurarqan Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS ishkay kuti yuripaykaptinmi.† 10 Payta yuripaykurmi TAYTA DIOS nirqan juk dioskunata imaypis mana adorananpä. Tsaynö nikaptinpis Salomón mana cäsukuptinmi 11 TAYTA DIOS nirqan: "*Pactu ruranqäta manami cumplishqaykitsu y leynïkunatapis manami cäsukushqaykitsu. Tsaynö kanqaykipitami qampita aywaraqkuna wakin Israel runakunapa mandaqnin rey kayanqanatsu. Tsaypa trokinqa juk wätaynikinami rey kanqa. 12 Tsaynö kaptinpis taytayki Davidta kuyarmi kawanqaykiyaqqa tsay wätaynikita churashärätsu, tsaypa trokinqa tsuriki rey kaykaptinrämi pullan Israel nacionta makinpita qechushä. 13 Imanö kaptinpis sirvimaqnï David raykuq y akranqä Jerusalén raykuq juk trïbutaqa kachapäshärämi tsuriki mandananpä".

Salomónpa contran shäriqkuna

14 Tsaypitanami edomita runa Hadadpa yarpayninman TAYTA DIOS churarqan Salomónpa contran shärinanpä. Hadadqa Edom nacionpa mandaqnin rey castami karqan. 15 Salomón manarä rey kaptinmi soldädunkunawan rey David aywar Edom nación runakunawan pelyayarqan. Nirkurmi Israel soldädukunapa capitannin Joab aywarqan pelyacho wanuq Israel soldädukunata pampananpä. Tsaycho kaykarmi Edom nacioncho llapan ollqu kaqkunata wanutsir usharqan. 16 Tsaynö wanutsir ushanqanyaqmi Israel soldädukunawan soqta killa Edomcho Joab täkurqan.

17 Tsay witsanqa wamrallarämi Hadad kaykarqan. Edomita runa mayinkunata Joab wanutsinqanta musyaskirmi taytanpa yanapaqninkunawan Egiptuman qeshpir aywakuyarqan. 18 Madián nacioncho kaykäyanqanpita Egiptuman aywakurmi Parán partiman chäyarqan. Tsaypitanami mas runakuna paykunawan aywayarqan. Tsaymi paykunawan aywar Egiptuman chaykurnin rey Faraón kaqman aywayarqan. Tsaynö chaykuyaptinmi Faraónqa wayikunata y chakrakunata rikatsirqan tsaycho täyänanpä. Tsaynöllami mikuytapis kamariparqan.

19 Hadadwan Faraónmi amïgü kar alläpa yachanänakuyarqan. Tsaymi Faraónqa warmin reina Tahpenespa ñañanwan Hadadta tätsirqan. 20 Hadadwan täyaptinmi yurirqan wawan Genubat. Paytami Faraónpa palaciuncho Tahpenes wätakurqan kikinpa wawankunatawan juntu.

21 Rey David y soldädunkunapa capitannin Joabpis wanunqanta musyaskirmi Faraónta Hadad nirqan: "Taytay, markäman kutikushäna".

22 Tsaynö niptinmi Faraón nirqan: "¿Imanirtä markaykiman kutikuyta munaykanki? ¿Imatä kaycho pishïshunki?"

Tsaynö niptinmi Hadad nirqan: "Taytay, manami imapis pishïmantsu. Imanö kaptinpis markäpami kutikuyta munaykä".

23 Tsaynöllami Eliadapa tsurin Rezónpa yarpayninman Tayta Dios churarqan Salomónpa contran shärinanpä. Ñöpataqa Soba markapa mandaqnin rey Hadad-ezerpa wätaynillanmi Rezón karqan. Wätay kaykanqanpitami qeshpir aywakurnin 24 asaltantikunawan takukar paykunapa cabecïllan rikakurqan. Hadad-ezerta rey David vinciskiptinmi Rezón y paywan puriq runakuna Damascuman qeshpir aywakuyarqan. Damascuchönami runakuna payta churayarqan rey kananpä. 25 Tsaynöpami Siria nacionpa mandaqnin rey kayta qallaykurqan.

†**11.9** 1Rey. 3.5-14; 9.2-9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israel runakunapa contran Hadad kanqannömi Salomón wanunqanyaq Rezónpis Israel runakunata chikir contran karqan.

Salomónpa contran Jeroboam shärinqan

26 Tsaynöllami Salomónpa contran shärirqan sirviqnin Jeroboam. Paypa taytanmi Nabat karqan y mamanmi Zerúa. Zerúaqa viüdami karqan. Paykunaqa Efraíncho Sereda markapitami kayarqan.
27 Kaychömi qellqaraykan Salomónpa contran imanö Jeroboam shärinqanpis. Rey Salomónqa taytan *Davidpa Markanchömi Milo patak niyanqan pirqata y marka murälla kichakashqatapis allitsatsirqan. 28 Jeroboam kallpasapa alli chölu y habilösu kanqanta Salomón tantiyarmi Josépita aywaraq runakunapa[i] capataznin kananpä churarqan.
29 Jukpinmi Jerusalénpita Jeroboam yarqur Silupita profëta Ahías mushuq tünican jatishqa aywaykaqwan nänicho tinkurqan. Tsay höraqa manami pipis karqantsu. 30 Tsaychömi Ahíasqa jatiraykanqan mushuq tünicanta chunka ishkay pedäzuman rachiskir 31 chunka pedäzuta Jeroboamta aptatsir nirqan: "Yärakunqantsik TAYTA DIOSMI nin: 'Salomónpa makinpita qechuskirmi chunka trïbuta entregashayki mandaqnin rey kanaykipä. 32 Sirvimaqnï David raykuq y Israel markakunapita akranqä Jerusalén marka raykuqmi Salomónta kachapaykushä juk trïbullatana mandananpä. 33 Tsaynömi rurashä Salomón manana cäsukamar Sidón runakuna adorayanqan *Astoret diösata, moabita runakuna adorayanqan Quemos diosta y amonita runakuna adorayanqan Moloc diosta adoranqanpita. Payqa manami taytan Davidnötsu mandamientükunata, leynïkunata y ninqäkunatapis cäsukamashqa.
34 " 'Tsaynö kaptinpis sirvimänanpä akranqä David mandamientükunata y leynïkunata cäsukur kawanqanpitami Salomón kawanqanyaqqa llapan trïbu runakunapa mandaqnin kanqa. 35 Tsurin rey kaptinnami itsanqa chunka trïbu Israel runakunata qechuskir qamta entregashayki rey kanaykipä. 36 Salomónpa tsurintaqa kachapaykushä juk trïbullatanami mandananpä. Tsaynöpami sirvimaqnï Davidpita aywaraqkuna Jerusaléncho mandayta sïguiyanqa. Jerusalén markatami akrashqä imayyaqpis tsaycho adorayämänanpä.
37 " 'Qamtaqa churashayki Israel runakunapa mandaqnin rey kanaykipämi.[j] Tsaymi shonquyki yarpanqannö mandar kushikunki. 38 Sirvimaqnï rey David cäsukamanqannö qampis mandamientükunata y leynïkunata cumpliptikiqa Davidta yanapanqänöllami yanapashayki. Rey kanaykipä qamta churanqänöllami qampita aywaraqkunatapis churashä Israel runakunapa mandaqnin rey kayänanpä. 39 Davidpita aywaraqkunataqa mana cäsukayämanqanpita castigarpis kutin kutinqa manami castigashätsu' ".
40 Profëta Ahías tsaynö willanqanta musyarmi Jeroboamta Salomón wanutsiyta munarqan. Tsaymi Jeroboamqa Egiptupa mandaqnin Sisacman qeshpir tsaycho tarqan Salomón wanunqanyaq.

Rey Salomón wanunqan
2 Crónicas 9.29-31

41 Rey Salomón ruranqankuna y yachaq kanqanpis qellqaraykan Salomónpa vïdanta qellqayanqan

[i] **11.28** Josépita aywaraq runakunaqa Efraín trïbu y Manasés trïbu runakunami kayarqan.
[j] **11.37** *Israel runakunapa mandaqnin rey kanaykipä* nirqa norti kaqlächo taq chunka trïbu Israel runakunapa mandaqnin rey kananpämi nirqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

libruchömi. 42 Chusku chunka (40)
watami Israel runakunata Jerusalén-
pita Salomón mandarqan. 43 Wanus-
kiptinmi taytan *Davidpa Markanman
pampayarqan. Salomónpa trokinnami
tsurin Roboamna rey karqan.

Israel nación ishkayman rakikäyanqan

2 Crónicas 10.1—11.4

12 1 Roboamta rey kananpä chu-
rayänanpämi llapan Israel
runakuna Siquem markaman qori-
käyarqan. Tsaymanmi Roboampis
aywarqan. 2 Tsayman qorikäyänanpä
kanqanta musyarmi Nabatpa tsurin
Jeroboam Egiptupita kutimurqan.
Payqa Salomónpita qeshpir aywakun-
qanpita patsami Egiptucho tarqan.†
3 Tsaymi Israel runakuna qayatsiyaptin
Israelman Jeroboam kutimurqan. Nir-
kurmi Israel runakunawan aywaykur
Roboamta niyarqan: 4 "Taytaykiqa alläpami impuestukunata cobrayämashqa y faenakunachöpis pasaypami arutsiyämashqa. Paynöqa amana cobrayämaynatsu. Tsaynöpis amana alläpa arutsiyämaynatsu. Mañakuyanqäta awniyämaptikiqa sirviyäshaykimi".

5 Tsaynö niyaptinmi Roboam nirqan: "Mañakayämanqaykita shumaq yarpachakunqäyaq kimsa junaq shuyaykayämay. Nirkur kutiyämunki imata yarpanqätapis willanäpä".

Tsaynö niptinmi aywakuyarqan.

6 Tsaypitanami taytanpa yätsiqnin mayor runakunawan Roboam qorikaykur tapukurqan: "¿Imatatä qamkuna yätsiyämanki tsay runakunata ninäpä?"

7 Tsaynö tapukuptinmi niyarqan: "Tsay runakunata shumaq yanapaptiki y alli shimillaykipa parlapaptikiqa imayyaqpis sirviyäshunkimi".

8 Mayor runakuna yätsinqanta chaskinanpa trokinqa yuriy mayinkunata tapukuqmi Roboam aywarqan. Paykunatami Roboam churashqa karqan yätsiqnin kayänanpä. 9 Paykunatapis tapurmi Roboam nirqan: "Tsay runakunami rugakayämashqa impuestuta taytä alläpa cobranqannö manana cobranäpä. Tsaynöllami rugakayämashqa faenakunachöpis alläpa mana arutsinäpä. ¿Imatatä tsay runakunata nïman?"

10 Yuriy mayin chölukunami niyarqan: "Taytayki alläpa impuestukunata cobranqanta y alläpa arutsinqanta niyäshuptiki tsay runakunata ninki: 'Taytä yaqa kanqanpitapis noqaqa mas yaqami kashä. 11 Pay ñakatsiyäshunqaykipitapis noqaqa peorrämi ñakatsiyäshayki. Taytä lätiguwan castigayäshunqaykipitapis noqaqa fiërru puntayuq lätiguwanrämi castigayäshayki' ".

12 Jitapanqan junaqnami Jeroboam y llapan Israel runakuna kutiyarqan Roboam imata ninqantapis musyayänanpä. 13 Kutiykuyaptinmi rey Roboamqa imatapis nirqantsu mayor runakuna yätsiyanqannöqa, sinöqa ayaq shiminpami parlaparqan. 14 Tsaymi chölukuna yätsiyanqannölla nirqan: "Taytä ñakatsiyäshunqaykipitapis noqaqa peorrämi ñakatsiyäshayki. Taytä lätiguwan castigayäshunqaykipitapis noqaqa fiërru puntayuq lätiguwanrämi castigayäshayki".

15 Tsaynö nirmi runakuna rugakuyanqanta awnirqantsu. Mana awninanpäqa TAYTA DIOSMI kamakätsirqan Nabatpa tsurin Jeroboamta awninqanta cumplir. Jeroboamta awninqanta musyatsirqan Silo markapita profëta Ahíaswanmi.† 16 Rugakuyanqanta Roboam mana awniptinmi Israel runakuna niyarqan:

"¿Davidpitaku kawantsik imami
paypita aywaraqta alläpa sir-
vinantsikpäqa?

†**12.2** 1Rey. 11.26-40. †**12.15** 1Rey. 11.29-39.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jinapis manami David castatsu
kantsik paypa tsurinta qatiränantsikpäqa.
Payqa kikinpa castankunata
mandakutsun.
Israel kaqkunaqa, llapantsik
wayintsikpa kutikushun”.†
Tsaynö nirmi Israel runakuna wayinkunapa kutikuyarqan. 17 Paykuna rakikäyaptinpis Judá markakunacho taykaq Israel runakunaqa Roboamta manami kachariyarqantsu.

18 Tsaypitanami capataznin Adoramta Roboam kacharqan rakikaq Israel runakunata faenacho arutsinanpä. Chaptinmi Israel runakuna saqmaypa wanutsiyarqan. Wanutsiyanqanta musyaskirmi Roboamqa pasaypa mantsarirnin carrëtanman yarkurkur Jerusalénman qeshpir aywakurqan.

19 Roboamta kachariyanqanpita patsami Israel runakunaqa kananyaqpis David casta kaqtaqa chaskiyantsu mandaqnin rey kananpä.

20 Egiptupita Jeroboam kutimunqanta musyaskirmi llapan Israel runakuna payta qayaykatsir churayarqan rey kananpä. Judá trïbullanami David casta reypa makincho quëdarqan.

Israel mayinkunawan mana pelyayänanpä Semaías willakunqan

21 Jerusalénman Roboam kutiykurmi rakikaq Israel runakunata munayninman kutitsiyämunanpä Judá trïbu runakunapita y Benjamín trïbu runakunapita juk pachak puwaq chunka waranqa (180,000) allinnin soldädukunata qorirqan. 22 Tsaymi profëta Semaíasta TAYTA DIOS parlapar nirqan: 23 “Salomónpa tsurin Judá nacionpa mandaqnin rey Roboamta, Judá trïbu runakunata, Benjamín trïbu runakunata y wakin runakunatapis willar ninki: 24 ‘TAYTA DIOSMI nin: Noqami Israel nacionta rakishqä ishkay nación kananpä. Tsaynö kaykaptinqa Israel mayikikunawan pelyaq ama aywayaytsu. Tsaypa trokinqa jukniki juknikikuna wayikikunapa kutikuyay’ ”.

TAYTA DIOSPA willakuqnin tsaynö niptinmi wayinkunapana llapan kutikuyarqan.

Qori torïtukunata Jeroboam ruratsinqan

25 Tsaypitanami Jeroboamqa Efraín jallqakunacho kaykaq Siquem markata allitsaskatsir tsayman aywarqan tänanpä. Nirkurnami Penuel markatapis allitsatsirqan. 26 Jeroboammi yarpachakur nirqan: “Davidpa willkan Roboamqa Israel runakunata qorirpis qoriykunmanchi. 27 Tsaynöpis TAYTA DIOSPA templuncho sacrificiukunata rupatsiyänanpä Jerusalénman aywar Roboamwan amistarpis amistaykuyanmanchi. Tsaynö amistarqa wanuskatsimarchi Judá runakunapa mandaqnin rey Roboampa munayninman kutiyanqa”.

28 Tsaynö yarpachakuskirmi yätsiqninkunawan willanakuskir qoripita ishkay torïtukunata Jeroboam ruratsirqan. Nirkurmi Israel runakunata nirqan: “Israel runakuna, Jerusalén-cho templuman alläpanami aywayashqayki. Kaychömi kaykan Egiptupita jipimushuqniki diosnikikuna”.†

29 Nirkurnami tsay torïtukunata churarqan jukaqta Bet-elman y jukaqtana Danman. 30 Tsay ïdulukunata Israel runakuna adorayanqanqa pasaypa jutsami karqan. Karu kaptinpis adorayänanpä hasta Danyaqmi aywayarqan.

31 Tsaynöllami maytsaycho *altarkuna kanqancho wayikunata Jeroboam ruratsirqan. Tsaycho sacerdöti kayänanpämi mana Leví trïbu runakunatapis llutalla churarqan.

†**12.16** 2Sam. 20.1. †**12.28** Éxo. 32.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32 Tsaynöpis Jeroboam mandarqan
Judácho *Ramäda fiestata rurayan-
qannö Israel runakuna Bet-elchöpis
cada wata fiestata rurayänanpämi.
Tsay fiestatami qallaykuyaq puwaq
killacho chunka pitsqa junaq kaykap-
tin. Bet-elcho fiesta kaptinmi kikin
Jeroboam sacrificiukunata rupatsirqan
qoripita rurashqa torïtukunata adorar.
Tsaynöllami runakunata churarqan
markakunacho kaq altarkunacho
sacerdöti kayänanpä.

33 Tsaymi puwaq kaq killa kaykaptin
chunka pitsqa junaqcho Jeroboamqa
sacrificiukunata rupatsirqan Bet-elcho
kaykaq altarcho. Kikinpa yarpayllanpi-
tami fiestata rurayänanpä tsay junaqta
akrarqan.† Tsaynöpis tsay fiestachömi
altarman aywarqan inciensiuta rupa-
tsinanpä.

Judápita shamuq profëta willakunqan

13 1 Juk kutinami profëtata
TAYTA DIOS kacharqan Judá-
pita Bet-elman. Bet-elman chaykurmi
inciensiuta *altarcho Jeroboam rupay-
kätsiqta tarirqan. 2 Tsaymi TAYTA DIOS
tantiyatsinqannölla altarta parlapar
jinchi nirqan: "¡Altar, altar! Markaku-
nacho kaq altarkunapita shamuykurmi
sacerdötikuna qampa janaykicho
inciensiuwan qoshnitsiyan. Tsaymi
TAYTA DIOS nin: 'Davidpa castanpita
juk wamra Josías jutiyuq yurirmi tsay
mana alli sacerdötikunata wanuskatsir
janaykicho rupatsinqa. Tsaynöllami
tsay wanushqakunapa tullunkunatapis
janaykicho rupatsinqa' ".*k* †

3 Tayta Dios ninqanta willaskirmi
tsay profëta nirqan: "Willanäpä TAYTA
DIOS kachamanqanta musyanaykipämi
kanan junaq rikanki kay altar pakiptin
uchpanpis patsaman mashtakaqta".

4 Bet-elcho kaykaq altarpa contran
profëta tsaynö parlaptinmi rey Jero-
boamqa makinta joqarkur nirqan:
"¡Tsay runata prësu tsariyämuy!"

Tsaynö nikaptinmi rikran chukrus-
kiptin kuyutsiyta kamäpakurqantsu.
5 Tsay hörami altar pakiptin janancho
kaykaq uchpapis mashtakarqan. Tsay-
kuna päsarqan TAYTA DIOSPA profëtan
ninqannöllami.

6 Tsaymi rey Jeroboamqa profë-
tata rugakur nirqan: "TAYTA DIOSTA
mañakuykullay rikrä alliyänanpä".

Tsaynö rugakuptinmi profëtaqa
TAYTA DIOSTA mañakurqan rikran
alliyänanpa. Profëta mañakunqannö-
llami Jeroboampa rikran alliyaskir-
qan.

7 Alliyarkurmi profëtata rey Jero-
boam nirqan: "Wayïman aywayku-
lläshun mikunantsikpä. Tsaynöpis
qaraytami qarashayki".

8 Tsaymi tsaynö niptin profëta
nirqan: "Palaciuykicho kaqkunata
pullanta rakipämaptikipis manami
aywashätsu. Kaychöqa mikuytapis
manami mikushätsu ni yakutapis
manami upushätsu. 9 Kayman kacha-
marmi TAYTA DIOS nimashqa: 'Tsay-
chöqa mikuytapis ama mikunkitsu,
yakutapis ama upunkitsu ni aywan-
qayki nänipapis ama kutimunkitsu' ".

10 Tsaynö niskirmi profëtaqa Bet-
elpita yarqur juk nänipana kutikur-
qan.

11 Tsay witsanmi Bet-elcho taykarqan
juk awkin profëta. Paytami tsurinkuna
wayinman kutiykur willayarqan Judá-
pita shamuq profëta rey Jeroboamta
imata ninqantapis. 12 Tsaynö willap-
tinmi awkin profëta tapurqan: "¿May-
qan nänipatä kutikushqa?" nir.

Tsaynö niptinmi tsurinkuna
rikatsiyarqan mayqan nänipa

k **13.2** Jeroboam kawanqanpitaqa Josías mandayta qallaykurqan cäsi kimsa pachak (300) wata päsaskiptinrämi.
† **12.32-33** Lev. 23.33-34. † **13.2** 2Rey. 23.15-16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kutikunqantapis. 13 Tsaypitanami
awkin nirqan: “Ashnuta karunapaykayällämay”.
Tsaymi tsurinkuna karunapaskiyaptin muntakurkur aywarqan.
14 Profëtapa qepanta aywarmi
tariparqan encina jacha chakincho
jamaraykaqta. Tsaymi payta nirqan:
“¿Qamku kaykanki Judápita shamuq
profëta?”
Tsaynö tapuptinmi nirqan: “Awmi,
noqami kaykä, taytay”.
15 Tsaynö niptinmi awkin profëta nir-
qan: “Taytay, imallatapis mikurkunan-
tsikpä wayïman aku aywashun”.
16 Tsaynö niptinmi nirqan: “Qam-
wanpis manami wayikiman mikuq ni
yaku upuq aywashätsu. 17 Kay parti-
cho imatapis mana mikunäpä, yaku-
tapis mana upunäpä ni shamunqä
nänipa mana kutinäpämi TAYTA DIOS
nimashqa”.
18 Tsaynö niptinmi awkin profëta
llullaparnin nirqan: “Noqapis qamnö
profëtami kaykä. TAYTA DIOSPA
*angelninmi yuripaykamar nimashqa
wayïman pushaykur mikuytapis, yaku-
tapis qaranäpä”.
19 Tsaymi Judápita shamuq profëta
paypa wayinman aywaykur mikurqan
y yakutapis upurqan.
20 Mësacho jamaraykäyaptinmi
awkin profëtata TAYTA DIOS tantiya-
tsiptin 21 Judápita shamuq profëtata
nirqan: “Tayta Diosmi nin: ‘Qamqa
manami cäsukamashqaykitsu Bet-
elcho mana mikunaykipä ni yakutapis
mana upunaykipä ninqäta’. 22 TAYTA
DIOS nishunqaykita mana cäsukur
kayman kutiykamur mikunqaykipita y
upunqaykipitami castaykikuna pampa-
räyanqanchöqa pampakunkitsu”.
23 Mikuyta mikuskiptin y yakuta
upuskiptinnami awkin profëtaqa
ashnuta karunaparqan muntakurkur
aywakunanpä. 24 Judápita shamuq pro-
fëta aywaykaptinmi juk león yuripay-
kur wanuskatsirqan. Tsaymi ashnupis
leonpis ayapa ñöpancho ichiraykäyar-
qan. 25 Tsaypa päsaq runakuna nänicho wanushqa profëta jitaraykaqta y ñöpancho león ichiraykaqta rikarmi awkin profëta tanqan markacho willakuyarqan.
26 Tsayta musyaskirmi awkin profëta nirqan: “Tsay runaqa TAYTA DIOSTA mana cäsukuq profëtami kashqa. Mana wiyakunqanpitami león atacar wanutsinanpä TAYTA DIOS kacharishqa. Wanunanpä TAYTA DIOS ninqannöllami cumplishqa”.
27 Nirkurmi tsurinkunata nirqan: “Ashnuta karunapaykayällämay”.
Niptinmi tsurinkuna karunapäyarqan. 28 Tsaypita aywarmi awkin profëta tarirqan wanushqa jitaraykaqta y ñöpancho ashnupis leonpis ichiraykaqta. León manami mikushqatsu kashqa ayatapis ni ashnutapis.
29 Tsaynö kaykaqta tariykurmi ayata ashnuman chaqnakurkur markaman aparqan tsaycho täpaskir pampayänanpä. 30 Tsaymi kikinpa sepultüranman ayata churaykur waqarqan: “¡Ay wawqillay wawqi! ¿Imanirtä kachariykamashqayki?” nir.
31 Ayata pampaskirnami tsurinkunata rugakur nirqan: “Noqa wanuptï kay profëtata pampanqantsikman pampaykayällämanki. Aytsä ismur ushakaptin tullükunata qoriskir paypa tullunkuna kanqanman churaykuyanki. 32 Betelcho kaykaq altarpa contran y Samaria markakunacho kaykaq altarkunapa contran kay profëta willakunqanqa llapanpis ninqannöllami kanqa”.
33 Jeroboamqa profëta michaykaptinpis Tayta Diosta mana cäsukurmi pitapis sacerdöti kananpä llutalla churarqan. Nirkurmi tsay sacerdötikunata mandarqan markakunacho kaq altarkunacho sacrificiukunata rupatsiyänanpä. 34 Tsaynö ruranqan pasaypa jutsa kaptinmi achäqui karqan Jeroboampita aywaraqkuna Israelcho ushakäyänanpä.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jeroboamta ima päsananpä kanqantapis profëta Ahías ninqan

14 [1]Tsay witsanmi Jeroboampa tsurin Abías antsa jitaraykarqan. [2]Tsaymi Jeroboamqa warminta nirqan: “Warmï kanqaykita pipis cuentata mana qokunanpä juk niraq latsapata jatikuy. Nirkur ayway Silo markacho kaykaq profëta Ahíasman. Paymi nimarqan kay nacionpa mandaqnin rey kanäpä. [3]Paypä chunka tantata, tortillakunata y taksha uylluwan abëjapa mishkinta apakurkur ayway. Tsaykunata qarar tapunki wamrantsik alliyänanpä o antsänanpä kanqantapis”.

[4]Tsaynö niptinmi Jeroboam yätsinqannölla Silo markaman warmin aywar profëta Ahíaspa wayinman charqan. Ahíasqa pasaypa awkinna karmi reqikurqannatsu. [5]Tsaymi Ahíasta TAYTA DIOS nirqan: “Jeroboampa warminmi mana reqinaykipä juk niraq latsapan jatishqa shamunqa. Paymi qeshyaykaq wamranpä tapukushunki. Tsaynö chämuptin yätsinqänölla ninki”.

[6]Tsay warmi punkupa yaykuykaqta tantiyaskirmi Ahías nirqan: “Päsakallämuy, Jeroboampa warmin. ¿Imanirtä pipis mana reqishunaykipä juk niraq latsapata jatikurkur shamushqayki? TAYTA DIOSMI nimashqa pasaypa desgracia päsashunaykipä kanqanta. [7]Kaypita kutiykur runayki Jeroboamta willanki Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS ninqanta: ‘Qamta akraskirnikimi churashqä Israel runakunapa mandaqnin rey kanaykipä. [8]Tsaynö churarmi Davidpita aywaraqta jipishqä Israel nacionpa mandaqnin rey kaykanqanpita. Tsaynö kaptinpis qamqa manami sirvimaqnï rey Davidnötsu mandamientükunata y leynïkunata llapan shonquykiwan cumplishqayki. [9]Cäsukamänaykipa trokinmi despreciamar runa fundinqan ïdulukunata adorar pasaypa ajanätsimashqayki. Tsaynö rurarqa wakin reykunapitapis qamqa peormi jutsata rurashqayki.

[10]“ ‘Tsayta ruranqaykipitami kananqa qampita aywaraq llapan ollqu kaqkunata ushakätsishä, wätay o mana wätay kayaptinpis.† Qanrakunata jitaqnömi paykunata illakätsishä. [11]Markacho wanuqkunataqa allqukunami mikuyanqa. Markapita juklächo wanuqkunataqa wiskurkunawan condorkunami mikuyanqa’ ”.

Tsaynö niskirninmi Ahías nirqan: “Tsaynö kananpä kanqantaqa kikin TAYTA DIOSMI nimashqa”.

[12]Tsaynö willaskirmi Jeroboampa warminta Ahías nirqan: “Kananqa markaykipana kutikuy. Markaykiman yaykuykaptikimi wawayki wanunqa. [13]Llapan Israel runakunami llakirnin waqar payta pampayanqa. Jeroboampa llapan tsurinkunapita tsay wamrallami Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSPA shonqunpänö kashqa. Tsaymi Jeroboampa tsurinkunapita payllata tsaynö pampayanqa. [14]Tsaypita juk reytanami TAYTA DIOS churanqa Israel runakunata mandananpä. Paymi Jeroboampita aywaraqkunata llapanta ushakätsinqa. Llapan tsay ninqäkunaqa kanan junaqmi cumplir qallaykunqa.

[15]“*Asera diösapä rurayanqan ïdulukunata adorarmi TAYTA DIOSTA Israel runakuna pasaypa ajanätsiyan. Tsaymi pasaypa castigar paykunata qarqunqa unay castankunata rikatsinqan alli nacionpita Éufrates mayu mas karuyaq. [16]Tsaynö qarquriykunqa Jeroboam jutsata rurar Israel runakunatapis jutsata ruratsinqanpitami”.

[17]Tsaynö willaykuptinmi Jeroboampa warmin kutikurqan tanqan

† **14.10** 1Rey. 15.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tirsa markaman. Wayinman yaykuykaptinmi wamran wanuskirqan.
18 TAYTA DIOSPA sirviqnin profëta
Ahías willanqannöllami Israel runakuna waqar Jeroboampa tsurinta pampayarqan.
19 Jeroboam guërrata ruranqankuna y Israel runakunata llapan mandanqankunapis Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta librunchömi qellqaraykan. 20 Ishkay chunka ishkay (22) watami Israel runakunapa mandaqnin rey Jeroboam karqan. Pay wanuskiptinnami tsurin Nadabna rey karqan.

Judá nacioncho Roboam rey kanqan
2 Crónicas 12.1-16

21 Judáchöqa Salomónpa tsurin Roboammi rey kaykarqan. Mandayta qallaykunqan witsan chusku chunka juk (41) watayuqmi kaykarqan. TAYTA DIOS akranqan Jerusalénpitami chunka qanchis wata mandarqan. Israel runakunapa llapan trïbunkunacho kaykaq markakunapitami Jerusalénta TAYTA DIOS akrarqan payta tsaycho adorayänanpä. Roboampa mamanpa jutinmi Naama karqan. Payqa Amón nacionpitami karqan.
22 Roboam rey kanqan witsanmi TAYTA DIOSTA mana cäsukur Judá runakuna jutsata rurayarqan unay castankunapitapis peorrä. 23 Tsaymi jirkankunachöpis y raprasapa jachakuna chakinchöpis wanka rumikunata ichirkatsir y *Asera diösapä raku qerukunata jawiykur *altarkunata shäritsiyarqan.† 24 Tsaychömi diosninkunata adorar runakunapis y warmikunapis altarkuna kanqancho jukwan jukwan kakuyaq.† Tsaynöpami TAYTA DIOS unay qarqunqan mana Israel runakunanölla pasaypa melanaypä jutsata rurayarqan.
25 Roboam pitsqa wata rey kaykaptinmi Egiptupa mandaqnin rey Sisac soldädunkunawan Jerusalénman atacayänanpä aywar† 26 TAYTA DIOSPA templunpita y reypa palaciunpita llapan tesörunkunata apakuyarqan. Tsaynöllami apakuyarqan rey Salomón ruratsinqan qori escüdukunatapis.† 27 Apakuyanqan escüdukunapa trokintami broncipitana escüdukunata Roboam ruratsirqan. Nirkurmi palaciu punku täpaq soldädukunapa mandaqninkunata entregarqan. 28 Templuman rey aywaptinmi soldädunkuna paywan aywayaq tsay escüdunkuna aptashqa. Palaciunman rey kutiptinnami soldädukuna tsay escüdukunata sälaman kutitsiyaq.
29 Roboam imata ruranqankunapis llapanmi qellqaraykan Judá nacionpa mandaqnin reykunapa acta librun-cho. 30 Roboam mandanqan witsanmi Jeroboamwan chikinakur guërrata imaypis rurayaq. 31 Roboam wanuskiptinmi *Davidpa Markancho unay castankuna pamparäyanqanman pampayarqan. Roboampa mamanmi Amón nacionpita Naama karqan. Roboampa trokinmi tsurin Abiamna rey karqan.

Judá nacioncho Abiam rey kanqan
2 Crónicas 13.1-22

15 1 Nabatpa tsurin Jeroboam chunka puwaq wata Israel nacioncho rey kaykaptinmi Judá nacioncho Abiam rey kayta qallaykurqan. 2 Jerusaléncho kimsa watami rey karqan. Mamanmi Abisalompa tsurin Maaca karqan.
3 Rey Abiamqa manami unay castan Davidnötsu TAYTA DIOSTA llapan shonqunwan cäsukurqan tsaypa trokinqa taytan jutsata ruranqannömi paypis rurarqan. 4 Tsaynö kaptinpis Davidta kuyashqa karmi Abiamta TAYTA DIOS qarqurqantsu rey kanqanpita.† Tsaynöllami Abiam wanuskiptin

†**14.23** 2Rey. 17.9-10. †**14.24** Deut. 23.17. †**14.25** 2Crón. 12.2-8. †**14.26** 1Rey. 10.16-17; 2Crón. 9.15-16. †**15.4** 1Rey. 11.36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsurintana TAYTA DIOS churarqan
Jerusaléncho rey kananpä. 5 Rey
Davidqa TAYTA DIOS munanqannö
kawarmi llapan mandamientunkunata
cumplirqan. Tsaynö kaptinpis Davidpa
jutsan karqan Betsabépa runan Uríasta
wanutsinqanmi.
6 Jeroboamwan Roboam chikinakur
imaypis guërrata rurayanqannömi
Abiampis Jeroboamwan imaypis guë-
rrata rurayaq. 7 Abiam imata ruran-
qanpis llapanmi qellqaraykan Judá
nacionpa mandaqnin reykunapa acta
libruncho. 8 Abiam wanuskiptinmi
*Davidpa Markanman pampayarqan.
Paypa trokinnami tsurin Asana rey
karqan.

Judá nacioncho Asa rey kanqan
2 Crónicas 14.1-5; 15.16-19

9 Jeroboam ishkay chunka (20) wata
Israel nacioncho rey kaykaptinmi Judá
nacioncho Asa rey kayta qallaykurqan.
10 Asami Jerusaléncho chusku chunka
juk (41) wata rey karqan. Paypa
awilanmi Abisalompa tsurin Maaca
karqan.
11 Rey Asami itsanqa unay castan
Davidnö TAYTA DIOS munanqannö
kawarqan. 12 Tsay witsanmi wakin
runakuna y warmikuna diosninkunata
adorar *altarkuna kanqancho jukwan
jukwan kakuyaq. Tsay runakunata y
warmikunatami Judá nacionpita rey
Asa qarqurqan. Tsaynöllami taytan,
awilun y awilunpa taytan ruratsinqan
ïdulukunatapis llapanta ushakätsir-
qan.† 13 *Asera diösapä awilan Maaca
jawitsinqan qerutapis Cedrón raqra-
man apaykurmi rupatsirqan. Nirkurmi
tsay ïduluta ruratsinqanpita Maaca-
tapis reina kanqanpita qarqurqan.
14 Tsaynö rurarpis markakunacho kaq
altarkunataqa Asa manami juchu-
tsirqantsu. Asaqa wanunqanyaqmi
TAYTA DIOS munanqannö kawarqan.
15 Tsaymi taytanwan kikinpis TAYTA
DIOSPÄ rakinqankunata templuman
aparqan qorita, qellayta y alhäjaku-
nata.

Rey Ben-adadwan
rey Asa parlayanqan
2 Crónicas 16.1-10

16 Israel runakunapa mandaqnin rey
Baasawanmi rey Asa guërrata imay-
pis rurayaq. 17 Tsaymi rey Baasa Judá
nacioncho kaykaq Ramá markata vin-
ciskir tsay markaman soldädunkunata
churarqan Judápita tsayman pipis
mana yaykunanpä ni tsaypita Judá-
man pipis mana yarqunanpä.
18 Tsaymi Asaqa TAYTA DIOSPA
wayincho y palaciuncho churaraykaq
qorita y yuraq qellayta jipiskir Siria
nacionpa mandaqnin rey Ben-adad-
man apatsirqan. Ben-adadqa Tabri-
mónpa tsurin y Heziónpa willkanmi
karqan. Payqa Damascuchömi taykar-
qan. Tsaynö apatsirmi encargakurqan
niyänanpä: 19 "Rey Asami nin: 'Pipis
atacaptin taytaykiwan taytä yanapa-
nakuyänanpä *pactuta rurayanqannö
noqantsikpis yanapanakunantsikpä
pactuta rurashun. Yanapamänay-
kipämi apaykätsimü qorita y yuraq
qellayta. Tsaynöpis manana atacamä-
nanpä Israel nacionpa mandaqnin rey
Baasata yanapaynatsu' ".
20 Tsaynö mañakuptinmi rey Ben-
adad awnirnin soldädunkunatawan
capitanninkunata kacharqan Israel
nacioncho kaq markakunata atacayä-
nanpä. Atacarmi qechuyarqan Ijón,
Dan y Abel-bet-maaca markakunata,
Cineret particho kaq markakunata y
Neftalí particho kaq markakunatapis.
21 Tsay markakunata atacayanqanta
musyaykurmi rey Baasaqa Ramá mar-
kacho cuartelta shäritsinanpä qori-
tsinqankunata jaqiriykur Tirsaman
kutikurqan. 22 Tsaymi rey Asaqa llapan

† **15.12** 2Crón. 15.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Judá runakunata Ramáman qayatsirqan. Chäyaptinmi Ramá markata siguraraq rumikunata y qerukunata apayarqan Benjamíncho kaykaq Geba y Mizpa markakunaman. Tsaykunawanmi tsay markakunata allitsatsir siguratsirqan.

Rey Asa wanunqan
2 Crónicas 16.11-14

23 Rey Asa ruranqankuna, guërrakunacho vincinqankuna y markakunata shäritsinqankunapis llapanmi qellqaraykan Judá nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho. Awkinna karmi chaki nanaywan Asa qeshyarqan. 24 Asa wanuskiptinmi *Davidpa Markancho unay castankuna pamparaykäyanqanman pampayarqan. Paypa trokinnami tsurin Josafatna rey karqan.

Israel nacioncho Nadab rey kanqan

25 Ishkay watana Judá nacioncho Asa rey kaykaptinmi Israel nacioncho Jeroboampa tsurin Nadab rey kayta qallaykurqan. Nadabqa ishkay watallami rey karqan. 26 Payqa TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi taytan Jeroboamnölla Israel runakunata jutsata ruratsirqan.[l]

27 Juk kutimi llapan Israel soldädunkunata qoriskir Nadab aywarqan Filistea nacioncho kaykaq Gibetón marka runakunata atacayänanpä. Tsaynö atacar markata jiruruypa tsaparaykäyaptinmi Ahíaspa tsurin Baasa contran shärir Nadabta wanuskatsirqan. Baasaqa Isacar trïbu runami karqan. 28 Tsaynö wanutsirqan Judá nacioncho kimsa wata Asa rey kaykaptinmi. Tsaynöpami Baasana Israel nacioncho rey karqan.

29 Rey kaykarnami Jeroboampita aywaraqkunata llapanta wanutsir usharqan. Llapanta tsaynö wanutsirqan TAYTA DIOS ninqanta profëta Ahías Silucho willakunqannöllami.[†] 30 Tsaynö karqan Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSTA Jeroboam ajanätsinqanpitami. Tsaynö ajanätsirqan jutsata rurar y Israel runakunatapis jutsata ruratsirmi.

31 Rey Nadab wakin ruranqankuna qellqaraykan Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta librunchömi. 32 Israel runakunapa mandaqnin rey Asami rey Baasawan imaypis guërrata rurayaq.

Israel nacioncho Baasa rey kanqan

33 Judá nacioncho Asa kimsa watana rey kaykaptinmi Israel nacioncho Ahíaspa tsurin Baasa rey kayta qallaykurqan. Paymi Tirsa markapita Israel runakunata mandarqan ishkay chunka chusku (24) wata. 34 Baasaqa TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi Jeroboamnölla Israel runakunata jutsata ruratsirqan.[†]

16 1 Tsaymi Hananipa tsurin profëta Jehúta TAYTA DIOS nirqan Baasata willananpä: 2 "Imapäpis mana cuentashqa kaykaptikimi qamta churarqä kuyanqä Israel runakunapa mandaqnin rey kanaykipä. Tsaynö churaykaptïpis qamqa Jeroboamnöllami Israel runakunata shakyätsishqayki jutsata rurayänanpä. Tsaynö rurarmi pasaypa ajanätsimashqayki.[†] 3 Tsaymi Nabatpa tsurin Jeroboamta ushakätsinqänölla qamta y qampita aywaraqkunata ushakätsiyäshayki. 4 Markacho wanuqkunataqa allqukunami mikuyanqa. Markapita juklächo wanuqkunataqa wiskurkunawan condorkunami mikuyanqa".

5 Baasa ruranqankuna y guërrakunacho vincinqankuna llapanmi qellqaraykan Israel nacionpa mandaqnin

[l] **15.26** Ima jutsa kanqantapis musyanaykipä liyinki 1Rey. 12.28-33.
[†] **15.29** 1Rey. 14.10-11. [†] **15.34** 1Rey. 12.28-33. [†] **16.2** 1Rey. 12.28-33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

reykunapa acta libruncho. 6 Baasa
wanuskiptinmi Tirsa markacho pam-
payarqan. Paypa trokinnami tsurin
Elana rey karqan.
7 Jeroboamnö y tsurinnö TAYTA
DIOSTA ajanätsir jutsata ruranqanpita
y Jeroboampa castankunata wanutsin-
qanpitami Hananipa tsurin profëta
Jehú TAYTA DIOS tantiyatsinqannö
Baasapa y castankunapa contran
willakurqan.

Israel nacioncho Ela rey kanqan

8 Judá nacioncho Asa ishkay chunka
soqta (26) watana rey kaykaptinmi
Baasapa tsurin Ela Tirsa markapita
Israel runakunata mandar qallaykur-
qan. Payqa ishkay watallami mandar-
qan.
9 Elapa soldädunkunapa juk capi-
tanninmi karqan Zimri. Paymi guërra
carrëtakunata pullanta munaynincho
tsararqan. Capitannin kaykarmi rey
Elapa contran shärirqan. Juk junaqmi
Tirsa markacho rey Ela palaciuta rikaq
Arsapa wayincho upyaykarqan. Tsay-
cho pasaypa machashqa kaykaptinmi
10 Zimri chaykur wanutsirqan. Nir-
kurmi kikinna rey kayta qallaykurqan.
Tsay karqan Judá nacioncho ishkay
chunka qanchis (27) wata Asa rey kay-
kaptinmi.
11 Zimri rey kayman yaykuskirmi
Baasapa tsurinkunata, castankunata y
amïgunkunata chipyaq wanutsirqan.
Manami ni jukllayllapis ollqu quëdar-
qantsu. 12 Llapanta tsaynö wanutsirqan
TAYTA DIOSPA willakuqnin profëta
Jehú willakunqannöllami. 13 Rey Baa-
sapa contran Jehú tsaynö willakurqan
Baasa y tsurin Ela jutsata rurayan-
qanpita y jutsata rurayänanpä Israel
mayinkunata shakyätsiyanqanpitami.
Tsaynöpami ïdulukunata adorar Israel
runakunata kuyaq TAYTA DIOSTA
pasaypa ajanätsiyarqan.
14 Ela imata ruranqankunapis lla-
panmi qellqaraykan Israel nacionpa
mandaqnin reykunapa acta libruncho.

Israel nacioncho Zimri rey kanqan

15 Ishkay chunka qanchis (27)
wata Judá nacioncho Asa rey kay-
kaptinmi Tirsa markacho Zimri rey
kayta qallaykurqan. Tsaynö kaptinpis
qanchis junaqllami rey karqan. Tsay
junaqkunami Israel soldädukuna Filis-
tea nacioncho kaq Gibetón markata
atacaykäyarqan. 16 Tsaychömi Israel
soldädukuna musyayarqan rey Elata
wanuskatsir Zimrina paypa trokin
rey kaykanqanta. Tsayta musyaskirmi
jinan höra capitanninkuna Omrita
churayarqan rey kananpä. 17 Tsaynö
churaskiyaptinnami Omriqa Gibetón
markata manana atacarnin llapan
Israel soldädukunawan Tirsa marka-
tana atacayänanpä aywayarqan.
18 Zimriqa tanqan markata atacaykä-
yanqanta rikaykurmi palaciucho kaykaq
törri rurinman yaykuskirqan. Nirkur
törrita tsariskatsiptinmi kikintapis nina
lunyar usharqan. 19 Tsaynö wanurqan
TAYTA DIOSTA ajanätsir jutsata ruran-
qanpitami. Ïdulukunata adorayänanpä
Israel runakunata Jeroboam shakyätsin-
qannömi Zimripis shakyätsirqan.†
20 Zimri ruranqankuna y Elapa con-
tran shärir wanutsinqanpis qellqa-
raykan Israel nacionpa mandaqnin
reykunapa acta librunchömi.

Israel nacioncho Omri rey kanqan

21 Tsaypitanami Israel nacioncho
wakin runakuna munayarqan Ginatpa
tsurin Tibni rey kananta y wakin-
nami munayarqan Omri rey kananta.
22 Tsaymi Omripa favornin kaqkuna
pelyar Ginatpa tsurin Tibnipa favor-
nin kaqkunata vinciyarqan. Tibnita
wanuskatsiyaptinmi Omrina paypa
trokin rey karqan.

† **16.19** 1Rey. 12.28-33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Judá nacioncho kimsa chunka juk
(31) wata Asa rey kaykaptinmi Israel
nacioncho Omri rey kayta qallaykur-
qan. Payqa chunka ishkay watami
Israel runakunapa mandaqnin rey
karqan. Soqta watami Tirsa markapita
mandarqan. 24 Tsaypita juk markata
shäritsinanpämi Samaria jirkanta
Semer runapita Omri rantirqan. Tsay
jirkanpa chanintami pägarqan soqta
chunka soqta (66) kïlu qellayta. Tsay-
cho markata shärirkatsirmi jiruruypa
corralatsirqan. Jirkanpa punta kaq
duëñunpa jutin Semer kaptinmi tsay
markata jutitsirqan Samaria kananpä.
25 Omriqa TAYTA DIOSTA mana cäsu-
kurmi punta reykunapitapis peorrä
jutsata rurarqan. 26 Nabatpa tsurin
Jeroboam jutsata ruranqannömi pay-
pis jutsata rurarqan. Tsaymi ïdulukun-
nata adorayänanpä Israel runakunata
Jeroboam shakyätsinqannö shakyä-
tsirqan. Tsaynöpami TAYTA DIOSTA
pasaypa ajanätsirqan.
27 Omri ruranqankuna y guërrakuna-
cho vincinqankuna qellqaraykan Israel
nacionpa mandaqnin reykunapa acta
librunchömi. 28 Wanuskiptinmi Sama-
ria markaman pampayarqan.

Israel nacioncho Acab rey kanqan

29 Judá nacioncho kimsa chunka
puwaq (38) wata Asa rey kaykap-
tinmi Israel nacioncho Omripa tsurin
Acab rey kayta qallaykurqan. Paymi
ishkay chunka ishkay (22) wata
Israel runakunata Samaria markapita
mandarqan. 30 Acabqa TAYTA DIOSTA
mana cäsukurmi punta reykunapita-
pis peorrä jutsata rurarqan. 31 Nabatpa
tsurin Jeroboam jutsata ruranqannö-
llami paypis jutsata rurarqan. Tsay-
nöpis Sidón runakunapa mandaqnin
rey Et-baalpa tsurin Jezabelta war-
min kananpä ashirmi *Baal diostapis
adorarqan. 32 Tsaymi Baalpä templu-
tapis *altartapis Samariacho shäri-
tsirqan. 33 *Asera diösapäpis qeruta
jawitsirmi wakin kaq reykunapitapis
peor Israel runakunata kuyaq TAYTA
DIOSTA ajanätsirqan.
34 Acab mandaq kanqan witsanmi
Bet-elcho taq Hiel jutiyuq runa Jericó
markata yapay allitsatsirqan. Cimien-
tukunata pirqayta qallaykuptinmi
mayor tsurin Abiram wanurqan.
Marka punkuta churatsiptinnami qepa
kaq tsurin Segubna wanurqan. Llapan
tsaykuna päsarqan Nunpa tsurin Josué
ninqannöllami.†

Pasaypa usya kananpä
Elías willakunqan

17 1 Profëta Elíasqa Galaad par-
ticho Tisbé markapitami kar-
qan. Paymi rey Acabta nirqan: "Israel
runakunata kuyaq y sirvinqä TAYTA
DIOSPA jutinchömi nï: Kay wata-
kuna tamyapis ni shullyapis manami
kanqatsu. Tsaynö kanqa hasta yapay
ninqäyaqmi".†
2 Tsaypitanami Elíasta TAYTA DIOS
nirqan: 3 "Kaypita rupay yarqamunan
kaqläman aywakur Jordán mayupa
wak tsimpancho kaykaq Querit raqra
kuchunman pakakuy. 4 Tsaychömi tsay
raqrapita yakuta upunki. Tsaynöpis
maynami nishqä cuervukuna[m] mikuyta
tsayman apapäyämushunaykipä".
5 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nin-
qannölla Jordán mayuta tsimpaskir
Querit raqraman Elías aywakurqan.
6 Tsaymanmi cuervukuna tantata y
aytsata tutapapis tardipapis Elías
mikunanpä apapäyarqan. Yakutapis
tsay raqrallapitami upurqan.

Viüdapa wayincho Elías tanqan

7 Unayna mana tamyaptinmi tsay
raqracho yaku tsakiskirqan. 8 Tsaymi

[m] **17.4** Cuervuqa yukishpita mas jatun yanami kaykan.
† **16.34** Jos. 6.26. † **17.1** Stg. 5.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Elíasta TAYTA DIOS nirqan: 9 "Sidón marka cercancho kaykaq Sarepta markaman ayway tsaycho tänaykipä. Tsaychömi juk viüdata† nishqä pachayki qarashunaykipä".

10 Tsaynö niptinmi Elías aywarqan Sarepta markaman. Marka yaykunaman charmi juk viüda yantakuykaqta tariskir nirqan: "Rugakushayki mamïta. Upukurkunäpä juk täza yakuyki qaraykallämay".

11 Yakuta apapunanpä aywaykaptinmi Elías nirqan: "Juk amuy tantatapis mañakulläshayki".

12 Tsaynö niptinmi viüda nirqan: "TAYTA DIOSNIKI musyanmi ima tantapis wayïcho mana kanqanta. Juk aptayllami jarinä kaykan y aceitipis wallkallami kaykan. Kananpis yantakuykä ultimu kaykaqta kusinakuskir wawäwan ishkä mikuyänalläpämi. Tsaypitaqa mikuyänäpä imapis mana kaptin wanukuyäshänachi".

13 Tsaynö niptinmi Elías nirqan: "Ama yarpaytsu wanuyänaykipä kanqanta. Kusinakunaykipä ninqaykinölla juklla kusinakamuy. Itsanqa puntata noqapärä tantakshuta ankaskamuy. Nirkurnami kikikikunapäqa ankakunki. 14 Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSMI nin: 'Kay patsaman yapay tamyatsimunqäyaq mankapita jarinaykipis y uyllupita aceitikipis manami ushakanqatsu' ".

15 Tsaynö niptinmi viüdaqa juklla kusinakurqan Elíasta qarananpä. Tsaypitanami Elíaspis kikin viüdapis y wawanpis qoyay qoyay mana ushakäpakuypa mikuyarqan. 16 TAYTA DIOS ninqanta Elías willakunqannöllami mankapita jarina ni uyllupita aceitipis ushakarqantsu.

17 Tsaypita ichik unayllatanami viüdapa wawan pasaypa qeshyar antsarnin wanurqan. 18 Wawan wanuskiptinmi viüdaqa Elíasta nirqan: "¡Tayta Diospa willakuqnin! ¿Imanirtä unay jutsata ruranqäpita castigamar wawäta wanutsishqayki?"

19 Tsaynö niptinmi Elías nirqan: "Wawaykita apamuy".

Tsaymi viüda marqarkatsiptin patsaranqan cuartuman ayata apaykur cämanman sutaykurqan. 20 Nirkurmi TAYTA DIOSTA mañakur nirqan: "TAYTA DIOS, wayincho patsaraykätsimaptin ¿imanirtä viüdata llakikuyman churar wawanta wanutsishqayki?"

21 Tsaynö niskirmi kimsa kuti aya jananman lätakaykur TAYTA DIOSTA mañakur nirqan: "TAYTA DIOS, ¡kay wamrata kawariykatsillämuy!"

22 Elías tsaynö mañakuptinmi TAYTA DIOS tsay wamrata kawaritsirqan. 23 Tsaymi Elíasqa wamrata marqakurkur patsaranqan cuartupita yarpatsimur mamanta entregar nirqan: "Wawayki kawarimushqanami".

24 Wawan kawaykaqta rikaykurmi viüda nirqan: "Kananmi itsanqa musyä Tayta Diospa profëtan kaptiki llapan ninqaykikuna rasun kaq kanqanta".

Rey Acabwan Elías yapay tinkuyanqan

18 1 Usya qallaykunqanpita kimsa wata päsaskiptinnami Elíasta TAYTA DIOS nirqan: "Kay patsaman yapaymi tamyatsimushä. Tsayta willaq Acab kaqman ayway".

2 Tsaymi Acabta willaq Elías aywarqan.

Samaria markacho pasaypa muchuy kaptinmi mikuyänanpä ni imapis karqantsu. 3 Tsaynö kaptinmi Acab qayatsirqan palaciucho yanapaqnin Abdíasta. Payqa TAYTA DIOSPITA *mantsapakuq runami karqan. 4 Tsaymi TAYTA DIOSPA profëtankunata Jezabel wanutsinqan witsan Abdíasqa juk pachak (100)

† **17.9-16** Luc. 4.25-26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

profëtakunata qoriskirnin pitsqa chunka (50) pitsqa chunka (50) ishkay machaykunaman pakaskir mikuytapis yakutapis apaparqan.

5 Pasaypa usya kaptinmi Abdíasta rey Acab nirqan: “Maytsay raqrakunaman y oqukunaman qewa ashiq aywashun. Capazchi qewata tarimushwan cawalluntsikkuna y mulantsikkuna mana wanuyänanpä”.

6 Tsaynö willanakuskirmi Acab juk nänipa y Abdías juk nänipa yarquyarqan.

7 Nänipa Abdías aywaykarmi Elíaswan tinkurqan. Elías kanqanta tantiyaskirmi urkunpis patsaman töpanqanyaq qonqurikuykur nirqan: “Taytay, ¿Elíasku kaykanki o rikapakuykäku?”

8 Tsaynö tapuptinmi Elías nirqan: “Awmi, kikïmi kaykä. Kanan ayway kaycho kaykanqäta patronnikita willanaykipä”.

9 Tsaynö niptinmi Abdías nirqan: “Taytay, ¿imatä jutsä kashqa Acabman kachamänaykipä? Nimanqaykinö willaptïqa llullapaykanqäta yarpar wanutsimanqachi. 10 Tayta Dios musyanmi patronnï maytsay nacionpa ashitsishunqaykita. Mana tarishurnikimi tsay nacionpa mandaqnin reykunatapis juratsishqa rasunpaypa mana rikashunqaykita. 11 ¿Tsaynö mana tariykäshuptikiku kanan nikämanki kaycho kaykanqaykita patronnïta willanäpä? 12 Willaq aywaykaptillänachi Tayta Diospa Espïritun maypapis pushashunki. Wamra kanqäpita patsa Tayta Diospita mantsapakur kawaykaptïpis Acab shamur mana tarishurniki noqatachi wanutsimanqa. 13 ¿Manaku willayäshushqayki profëtakunata Jezabel wanutsinqan witsan imata ruranqätapis? Juk pachak (100) profëtakunata ishkay machayman pitsqa chunka (50) pitsqa chunka (50) pakaykurmi mikuytapis yakutapis apaparqä. 14 ¿Tsaynö yanapaykaptïku kanan nikämanki Acabman aywaykur kaycho kaykanqaykita willanäpä? Willaptïqa mana tarishurniki wanutsimanqachi”.

15 Elíasnami nirqan: “Kananmi Acabwan tinkushä. Llapanta mandaq Tayta Diospa sirviqnin karmi tsaynö nï”.

16 Tsaymi Abdíasqa aywarqan rey Acabta willananpä. Willaykuptinmi Acabqa Elíaswan juklla tinkuq aywarqan. 17 Elíasta rikaykurmi Acab nirqan: “¡Qammi jutsayuq kaykanki Israel runakuna tsayjinanpa ñakayänanpä!”

18 Elíasnami nirqan: “Manami noqatsu jutsayuq kaykä ñakayänanpä, tsaypa trokinqa qam y castaykikunami jutsayuq kaykäyanki. Qamkunaqa Tayta Diospa mandamientunkunata mana cäsukurmi *Baal dioskunata adoraykäyanki. 19 Carmelo jirkaman llapan Israel runakunata kanan qoritsimuy. Tsaynöpis tsayman qayatsimuy Baalpa chusku pachak pitsqa chunka (450) profëtankunata y *Asera diösapa chusku pachak (400) profëtankunatapis. Tsay profëtakunataqa warmiki Jezabelmi wätan”.

Baalpa profëtankunata Elías manakaqman churanqan

20 Tsaynö niptinmi llapan Israel runakunata y profëtakunata Carmelo jirkaman Acab qoritsirqan. 21 Tsaychömi runakunata Elías nirqan: “Qamkuna ¿imayyaqtä ishkay yarpayyuq kayanki? Tayta Dios rasunpaypa Dios kaykaptinqa payllatana adorayay. *Baal Dios kanqanta criyirqa payta adorayay”.

Tsaynö niptin tsaycho kaykaq runakunaqa imatapis manami parlakuyarqantsu.

22 Tsaymi Elías nirqan: “Noqa japallänami Tayta Diospa profëtan kaykä. Baalpa profëtankunami itsanqa chusku pachak pitsqa chunka (450) kaykäyan. 23 Kanan ishkay

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

torïtukunata apaykamur Baalpa profëtankuna juk torïtuta pishtaskir yanta jananman churayätsun. Itsanqa tsay yantaman ninata ama tsaritsiyätsuntsu. Noqapis tsaynöllami jukaq torïtuta pishtaskir yanta jananman churashä. Nirkur yantaman ninata manami tsaritsishätsu. 24 Nirkurnami diosnikikunata mañakuyanki. Tsaynöllami noqapis DIOSNÏTA mañakushä. Mayqanpis ninata yantaman tsaritsiq kaqmi rasunpaypa kaq Dios kanqa".

Tsaynö niptinmi runakuna niyarqan: "Taytay, ninqaykinö katsun".

25 Tsaymi Baalpa profëtankunata Elías nirqan: "Atskaq kaykarqa puntata qamkuna mayqan torïtutapis pishtaskir *altar jananman churayay. Nirkur ninata mana tsaritsiyllapa diosnikikunata mañakuyay".

26 Tsaymi paykunaqa juk torïtuta pishtaskir aytsata yanta jananman churaskir tutapita pullan junaqyaq Baalta mañakur niyarqan: "¡Tayta Baal, mañakuyanqäta wiyaykayällamay!"

Tsaynö nir rurayanqan altar ñöpanpa qayarar saltaykachar tumayaptinpis manami pipis contestamurqantsu.

27 Pullan junaqnami Elíasqa paykunata manakaqman churarnin asipar nirqan: "¡Wiyayäshunaykipä mas jinchi qayaräyay! ¿Manaku paypis diosnikikuna kaykan? Capazchi ima rurayninchöpis kaykan. Tsaynöpis capazchi ishpakuykan. Capazchi illaykanpis. Capazchi punukashqapis kaykan. ¡Rikchananpä mas jinchi qayaräyay!"

28 Tsaynö niptinmi mas jinchi qayararnin costumbrinkuna kanqannö yawarllana kayanqanyaq cuchillukunawan y espädakunawan roqukuyarqan. 29 Tardi kaq sacrificiuta rupatsiyänan hörayaq† löcunö qayaräyaptinpis manami Baal cäsumurqantsu ni imapis wiyakämurqantsu.

30 Tsaypitanami runakunata Elías nirqan: "Kanan kayman llapaykikuna witiyämuy".

Tsaynö niptin ñöpanman llapan qorikäyaptinmi TAYTA DIOSPA altarnin juchushqa kaykaqta Elías allitsar qallaykurqan. 31 Allitsananpämi Jacobpa tsurinkuna chunka ishkay kanqanpita chunka ishkay rumikunata qorirqan. Jacobpa jutin Israel kananpämi kikin TAYTA DIOS nirqan.† 32 Tsay qorinqan rumikunawanmi TAYTA DIOSPA altarninta Elías allitsarqan. Nirkurmi altar ñöpankunapa zanjata rurarqan ishkay chunka (20) litru yaku yaykunanpänö.

33 Altar jananman yantata churaskirnami pishtanqan torïtupa aytsanta cuartizaskir yanta jananman churaykur 34 nirqan: "Chusku uyllu yakuta aytsamanpis yantamanpis wiñayay".

Ninqannö wiñayaptinmi "mas yakuta wiñayay" nirqan. Yapay wiñayaptinmi "mastapis tsaynölla wiñayay" nirqan. Tsaynö niptinmi yakuta yapay wiñayarqan. 35 Ninqannö yakuta wiñayaptinmi altarcho kaykaqkunata chipyaq ushmar zanjamanpis juntarqan.

36 Tsaypita sacrificiuta rupatsiyänan hörami TAYTA DIOSTA Elías mañakurqan: "Abraham, Isaac y Jacob yärakuyanqan TAYTA DIOS, kanan junaq runakuna musyayätsun Israel nacioncho munayyuq Dios kanqaykita. Tsaynöpis musyayätsun profëtayki kar nimanqaykinölla llapanta rurayqanqäta. 37 TAYTA DIOS, munayyuq kanqaykita musyayänanpä y qamllamanna yapay yärakayämunanpä mañakunqäta wiyaykallämay".

38 Tsaymi ciëlupita nina urämur ruparqan pishtanqan torïtupa aytsanta, yantata, pirqaraykaq rumikunata y allpatapis. Altar ñöpan zanjacho kaykaq yakutapis chipyaqmi

†**18.29** Lev. 6.20. †**18.31** Gén. 32.28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsakitsirqan. 39 Tsayta rikaykurmi
runakunaqa lätakaykur niyarqan:
“¡Elías mañakunqan kaqmi rasun-
paypa kaq Dios kaykan!”
40 Tsaypitanami Elías nirqan:
“Baalpa profëtankuna mana qeshpiyä-
nanpä prësu tsariyay”.
Tsaynö niptinmi runakuna tsay pro-
fëtakunata prësu tsariyarqan. Cisón
raqraman apaykurmi llapan tsay pro-
fëtakunapa kunkanta Elías roqurqan.

Tamyamunanpä Tayta Diosta Elías mañakunqan

41 Tsaypitanami Acabta Elías nirqan:
“Wayikiman kutikuy mikur y upur
kanaykipä. Mangäda qallaykunanpä-
nami kaykan”.
42 Elías tsaynö niptinmi Acab aywa-
kurqan mikuq y upuq. Elíasmi itsanqa
Carmelo jirkaman witsarkur qonqurri-
kuykurqan qaqllanpis qonqurninman
töpanqanyaq. 43 Nirkurnami wätay-
ninta Elías nirqan: “Aywar lamarläpa
rikachakamuy”.
Tsaynö niptinmi wätayninqa aywar
lamarläpa rikachakurqan. Kutiykur-
nami nirqan: “Taytay, imapis manami
kantsu”.
Elíasnami wätayninta yapay nir-
qan qanchis kuti rikachakamunanpä.
44 Qanchis kuti rikachakamuynin-
chömi nirqan: “Maki paltanöllami
lamarpita pukutay yarqaykämun”.
Tsaynö niptinmi Elías nirqan:
“Aywar Acabta niy manarä tamya
qallanqanyaq carrëtanman yarkurkur
wayinman juklla kutikunanpä”.
45 Aywar willaykuptinmi carrëtan-
man juklla yarkurkur Jezreelman Acab
aywakurqan. Tsaymi ciëlu pasaypa
yanayämuptin wayrantin mangäda
qallaskirqan. 46 Elíasnami Tayta Dios
yanapaptin latsapanta shumaq chachak
wachakakurkur Jezreelman cörrilla
aywar Acabpa puntanta charqan.[n]

Horebman Elías qeshpir aywakunqan

19 1 Acabmi wayinman kutiykur
warmin Jezabelta willarqan
Elías llapan ruranqankunata y Baalpa
profëtankunatapis chipyaq wanutsin-
qanta. 2 Tsaymi Jezabelqa Elíasman
kachata kacharqan ninanpä: “Tsay
profëtakunata wanutsinqaykipitami
kanan kikikitapis wanutsishayki.
Waray kaynö höra mana wanutsiptïqa
llapan diosnïkunapis mana kuyapaypa
castigayämätsun”.
3 Tsaynö niptinmi pasaypa mantsa-
rir Elíasqa qeshpir aywakurqan. Judá
nacioncho Beersebaman chaykurmi
wätayninta jaqiykurqan. 4 Tsaypita juk
junaq qoyat tsunyaq jirkapa away-
kanqanchömi retäma jacha chakin-
man pishipashqa jamaskirqan. Tsay-
chömi wanuyta munar nirqan: “Tayta
Dios, juklla qorikallämay. Wanukuq
castäkunapa ayan mana väliq kanqan-
nömi noqapis mana väliq kaykä”.
5 Tsaynö mañakuskirmi tsay retäma
chakinman kitiykur punukaskirqan.
Tsaycho Elías punukashqa kaykap-
tinmi juk *ángel rikchatsir nirqan:
“Mikunaykipä shäriy”.
6 Tsaynö niptinmi rikachakunqancho
Elías rikarqan jawnan ñöpan shansha-
cho kuwashqa tantatawan uyllucho
yaku kaykaqta. Tsayta mikuskir y
upuskirmi yapay punukuykurqan.
7 Tsaypita yapay kutiykurmi rikcha-
tsir ángel nirqan: “Karurämi aywa-
naykipä kaykan. Tsaynö kaykaptinqa
mikukurkuy”.
8 Tsaymi sharkur yapay mikurqan
y yakutapis upurqan. Tsay mikuyta
mikunqallanwanmi chusku chunka
(40) junaq y chusku chunka paqas
aywar Tayta Dioswan tinkuna Horeb
jirkaman charqan. 9 Tsaychömi
machayman yaykuykur tsay paqas
punurqan.

[n] **18.46** Carmelo jirkapita Jezreelmanqa pitsqa lëwapita masmi kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaycho punuykaptinmi TAYTA DIOS nirqan: “Elías, ¿imatatä kaycho ruraykanki?”

10 Tsaymi Elías nirqan: “Munayyuq TAYTA DIOS kaptikimi llapan shonqüwan qamta sirviykä. Israel runakunaqa *pactu ruranqaykita manami cumpliyantsu. Tsaynöpis *altarnikikunatami juchutsir ushayashqa y profëtaykikunatapis wanutsirmi ushayashqa. Noqallanami qeshpishqä. Kananqa noqatapis wanutsiyämänanpämi ashiykäyäman”.†

11 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nirqan: “Kaypita yarquskir ñöpäman ichïmuy”.

Tsaynö niskirmi TAYTA DIOS tsaypa päsarqan. Tsay hörami jirkakunata kichakätsir y rumikunatapis amirrä shukukuy wayra päsarqan. Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOS manami tsay wayracho karqantsu. Shukukuy wayra päsaskiptinnami mantsariypä temblor karqan. Tsay temblorchöpis TAYTA DIOS manami karqantsu. 12 Tsay temblor päsaskiptinnami lunyaypa lunyar nina rupaykaq päsarqan. Tsay ninachöpis manami TAYTA DIOS karqantsu. Nina päsaskiptinnami wallwallyayllapa wayra päsaykaqnö wiyakarqan. 13 Tsayta wiyaykurmi Elíasqa cäpanwan qaqllanta tsapakurkur machay punkuman yarquskir ichiskirqan.

Tsaycho ichiraykaptinmi TAYTA DIOS nirqan: “Elías, ¿imatatä kaycho ruraykanki?”

14 Tsaymi Elías yapay nirqan: “Munayyuq TAYTA DIOS kaptikimi llapan shonqüwan qamta sirviykä. Israel runakunaqa pactu ruranqaykita manami cumpliyantsu. Tsaynöpis altarnikikunatami juchutsir ushayashqa y profëtaykikunatapis wanutsirmi ushayashqa. Noqallanami qeshpishqä. Kananqa noqatapis wanutsiyämänanpämi ashiykäyäman”.

15 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nirqan: “Shamunqallaykipa kutir Damasco tsunyaq jirkayaq ayway. Tsayman chaykur Hazaelpa umanman aceitita wiñapanki Siria nacionpa mandaqnin rey kananpä.† 16 Tsaypita aywakur Israel nacionpa mandaqnin rey kananpä Nimsipa tsurin Jehúpa umanmanpis aceitita wiñapanki.† Tsaynöpis qampa trokiki profëta kananpä Abel-mehola markapita Safatpa tsurin Eliseupa umanmanpis aceitita wiñapanki.

17 “Hazaelpa makinpita qeshpiq kaqtaqa Jehúmi wanutsinqa. Jehúpa makinpita qeshpiq kaqtanami Eliseo wanutsinqa. 18 Tsaynö kaptinpis kikïmi tsapäshä noqaman yärakamuq qanchis waranqa (7,000) runakunata. Paykunaqa manami *Baalman qonqurikuyashqatsu ni mutsayashqatsu”.

Discïpulun kananpä Eliseuta Elías pushanqan

19 Tsaypita Elías kutirmi Safatpa tsurin Eliseuta tarirqan chunka ishkay yuntankunawan melganakuypa yapyaykaqta. Eliseo ushanan kaq melgacho yapyaykaptinmi Elíasqa ñöpanman aywarnin cäpanta Eliseuta aqshuskatsir päsakurqan. 20 Tsaymi Eliseuqa yuntanta kachariykur Elíasta taripaykur rugarnin nirqan: “Qamwan aywanantsikpä puntata mamätawan taytätarä despidikur mutsaykamushä”.

Tsaynö niptinmi Elías nirqan: “Ayway ari. Itsanqa ama qonqaytsu aywanantsikpä kanqanta”.

21 Elías tsaynö niptinmi Eliseuqa kutiykur ishkan törunta pishtatsirqan. Nirkurmi yügunwan y arädunwan aytsata kankaskir tsay markacho kaq runakunata qararqan. Tsaypitanami Elíasta yanapananpä aywakurqan.

† **19.10, 14** Rom. 11.3. † **19.15** 2Rey. 8.7-13. † **19.16** 2Rey. 9.1-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Samaria markata atacayänanpä soldädunkunawan Ben-adad chanqan

20 1 Tsay witsanmi Siria nacionpa mandaqnin rey Ben-adad kimsa chunka ishkay (32) mandaq mayinkunata qorirqan. Nirkurmi soldädunkunawan, cawallunkunawan y carrëtankunawan aywar Samaria markata jiruruypa tsapaskir tsaycho taq runakunata atacayarqan. 2 Manarä atacarmi tsay markaman kachakunata kacharqan Israel nacionpa mandaqnin rey Acabta niyänanpä: 3 "Ben-adadmi nin: 'Llapan qoriykipis, qellaynikipis, warmikikunapis y shumaq kaq tsurikikunapis noqapämi kayanqa' ".

4 Tsaynö ninqanta willayaptinmi rey Acab nirqan: "Rey Ben-adadman kutiykur niyanki: 'Taytay, makiki chakikichömi kaykä. Ninqaykinöllami llapan imaykäkunapis, warmïkunapis y shumaq kaq tsurïkunapis qampä kanqa' ".

Tsaynö niptinmi kachakuna aywaykur Ben-adadta willayarqan.

5 Tsaypitanami tsay kacha aywaq runakuna yapay kutiykur Acabta niyarqan: "Rey Ben-adadmi nin: 'Llapan qoriykita, qellaynikita, warmikikunata y tsurikikunata entregamänaykipämi willatsirqä. 6 Tsaynö kaptinpis kananqa manami tsayllatatsu apakushä, tsaypa trokinqa palaciuykicho kaykaqta y mandar yanapashuqniki runakunapa wayinkunacho allinnin kaqkunatapis apakushämi. Tsaymi mandaq soldädukunata waray junaq kachamushä munayanqan kaqta apakayämunanpä' ".

7 Tsaynö niptinmi Israel mayor runakunata qayaykatsir rey Acab nirqan: "Tsay runaqa niq tumpallami atacamaynintsikta munaykan ëllu. Qorïta, qellaynïta, warmïkunata, tsurïkunata y imaykäkunatapis apakunanpä nikaptïpis mastarämi munaykan".

8 Tsaynö niptinmi Israel mayor runakuna niyarqan: "Taytay, pay nishunqaykita ama cäsuytsu. Tsaynöpis llapan mañayäshunqaykita ama entregaytsu".

9 Tsaynö niptinmi Ben-adad kachanqan runakunata Acab nirqan: "Mandamaqnintsik rey Ben-adadta niyanki: 'Puntata mañakunqaykitaqa awnishushqaykishi. Tsaynö kaptinpis kanan mañakunqaykitashi itsanqa awnishunkitsu' ".

Tsaynö ninqantami Ben-adadman kutiykur kacha aywaq runakuna willayarqan.

10 Tsaynö willayaptinmi Ben-adad yapay kacharqan Acabta niyänanpä: "Kananqa Samaria markata llapantami polvuman tikratsishä. Tsaynö mana ushakätsiptïqa diosnïkuna pasaypa castigayämätsun".

11 Tsayta wiyarmi rey Acabpis kacharqan niyänanpä: "Manarä vincimarqa ama alabakuyrätsu".

12 Acab tsaynö ninqantami mandaq mayinkunawan toldunkunacho upyaykaptin Ben-adadta willayarqan. Ninqanta wiyarmi mandaq soldädunkunata nirqan: "¡Samaria runakunata juklla atacashun!"

Tsaynö niptinmi soldädunkuna kamarikuyarqan atacayänanpä.

Ben-adadpa soldädunkunata Acabpa soldädunkuna vinciyanqan

13 Ben-adadpa soldädunkuna manarä atacaptinmi Israel runakunapa mandaqnin rey Acabman juk profëta chaykur nirqan: "TAYTA DIOSMI nin: 'Tsaytsika soldädukuna shamuptinpis llapanta vinciyänaykipä makikimanmi churamushä. Tsaynö rurashä noqa TAYTA DIOS kanqäta musyanaykipämi' ".

14 Tsaynö niptinmi profëtata Acab tapurqan: "¿Imanöpatä TAYTA DIOS makïman churamunqa?"

Tsaynö tapuptinmi profëta nirqan: "TAYTA DIOSMI nin: 'Provinciakunapita shamuq capitankunapa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

soldädunkuna vinciyänanpämi yanapashä' ".

Tsaymi Acab nirqan: "¿Noqakunaku puntata atacayäman o shuyäyämanku Ben-adadpa soldädunkuna puntata atacayänanpä?"

Tsaynö niptinmi profëta nirqan: "Qamkunami puntata atacayanki".

15 Tsaymi Acab yuparqan provinciakunapita shamuq capitankunapa soldädunkunata. Tsay soldädukunami ishkay pachak kimsa chunka ishkay (232) kayarqan. Nirkurmi yuparqan wakin Israel soldädukunata. Paykunami qanchis waranqa (7,000) kayarqan. 16 Pullan junaq kaykaptinnami Israel soldädukuna pelyayänanpä yarquyarqan. Tsay hörami kimsa chunka ishkay (32) mandaq mayinkunawan Ben-adad qorikaykur toldunkunacho upyaykäyarqan. 17 Israel soldädukunapa puntantami aywayarqan provinciakunapita shamuq capitankunapa soldädunkuna.

Samariapita soldädukuna yarquykäyanqanta willayaptinmi 18 Ben-adad nirqan: "Atacamänantsikpä o mana atacamänantsikpä yarqamuptinpis kawaykaqta tsariskir apayämuy".

19 Provinciakunapita shamuq capitankunapa soldädunkuna y wakin Israel soldädukunapis pelyayänanpä listunami aywayarqan. 20 Pelyayta qallaykurmi cada soldädu Siriapita shamuq juk soldäduta wanutsirqan. Mana wanutsiyanqan Siria soldädukuna qeshpir aywakuyaptinmi Israel soldädukuna qatipäyarqan. Tsaymi Siriapa mandaqnin rey Ben-adad y wakin kaq soldädukunapis cawallunkunata muntakurkur qeshpir aywakuyarqan. 21 Tsaynöpami Israel nacionpa mandaqnin rey Acab vinciskir Siria soldädukunapa cawallunkunata y guërraman aywayänanpä kaq carrëtankunata qechurqan.

22 Tsaypitanami rey Acabta profëta nirqan: "Watan kaynö witsanmi atacayäshunaykipä Siria soldädukuna yapay kutiyämunqa. Tsaynö kananpä kaykaptinqa shumaq yarpachakuskir soldäduykikunata kamarikatsiy pelyayänanpä".

Soldädunkunawan Ben-adad Samaria markata yapay atacayanqan

23 Tsaypitanami Siria nacionpa mandaqnin rey Ben-adadta capitanninkuna niyarqan: "Israel runakunapa diosninkunaqa jallqakunallachömi yanapan. Tsaymi guërracho vincimashqantsik. Pampaman apanakuykur pelyarmi itsanqa vincishun. 24 Pelyamanqa reykuna amana aywayätsunnatsu. Tsaypa trokinqa capitankunallana soldädunkunawan aywayätsun. 25 Nirkur ñöpata kamarikunqantsiknölla cawallukunata, carrëtakunata y soldädukunatapis shumaq kamarikushun. Pampaman apanakuykur Israel runakunawan pelyarqa mana mayayllami vincirishun".

Tsaynö nir yätsiyaptinmi Ben-adadqa paykuna niyanqannölla kamarikurqan.

26 Tsaypita juk wata päsaskiptinnami Ben-adadqa llapan soldädunkunata qorikaskatsir Afecman aywayarqan Israel soldädukunawan pelyayänanpä. 27 Tsaynöllami Acabpis Israel soldädukunata qoriskir aywarqan Siria soldädukunawan pelyayänanpä. Siria soldädukunaqa ishniyparämi atska kayarqan. Israel soldädukunami itsanqa ishkay qencha cabranölla kayarqan.

28 Manarä pelyayaptinmi rey Acabman chaykur profëta nirqan: "TAYTA DIOSMI nin: 'Siria soldädukunaqa yarpäyan jallqakunallacho qamkunata yanapanqätami. Tsaynö yarpaykäyaptinmi kananqa pampachöpis paykunata vinciyänaykipä yanapayäshayki. Tsaynöpami tantiyanki noqa TAYTA DIOS kanqäta' ".

29 Siria soldädukuna y Israel soldädukunaqa soqta junaqmi frenti frenti campamentunkunacho kayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qanchis kaq junaqchönami pelyar qallaykuyarqan. Tsay junaqmi chakillapa aywaq juk pachak waranqa (100,000) Siria soldädukunata Israel soldädukuna wanutsiyarqan. 30 Tsaynö wanuskatsiyaptinmi Afec markaman wakin kaq soldädukuna qeshpir aywakuyarqan. Tsaycho kaykäyaptinmi markapa murällan juchur ishkay chunka qanchis waranqa (27,000) Siria soldädukunata wanutsirqan. Benadadpis tsay markaman qeshpiskirmi wayin wayin pakakur purirqan.

31 Tsaynö pakakur puriykaptinmi soldädunkunapa mandaqninkuna payta niyarqan: "Israel nacionpa mandaqnin reykunaqa kuyapäkuqshi kayan. Tsaynö kaptinqa qachqa latsapakunata jatikurkur y waskata kunkantsikman watakurkur Israel runakunapa mandaqnin reyman aywashun. Tsaynö kaykaqta rikamarnintsikqa capazchi perdonaykämäshunpis".

32 Tsaynö willanakuskirmi qachqa latsapata jatikurkur y waskata kunkakunaman watakurkur Israel runakunapa mandaqnin reyman aywayarqan. Chaykurmi niyarqan: "Tayta Acab, rey Ben-adadmi rugakushurniki kachayämashqa mana wanutsinaykipä".

Tsaynö niyaptinmi rey Acab nirqan: "¡Allaw! ¿Kawaykanräku? ¡Payqa imayka wawqïnömi kaykan!"

33 Tsaynö niptinmi aywaqkuna tantiyayarqan Ben-adadta mana wanutsinanpä kanqanta. Tsaymi juklla niyarqan: "¡Ben-adadqa rasunpaypa wawqikinömi!"

Tsaynö niptinmi Acab nirqan: "Aywayay Ben-adadta pushayämunaykipä".

Chaykuptinmi Ben-adadta guërra carrëtaman Acab witsätsirqan.

34 Tsaychömi Acabta Ben-adad nirqan: "Taytaykita taytä qechunqan markakunata kutiykatsishayki. Damascucho ima negociutapis churay negociunta Samariacho taytä churanqannö".

Tsaynö niptinmi Acab nirqan: "Tsaynö kananpä kaptinqa libri kutikunaykipä kachaykushayki".

*Pactuta Ben-adadwan tsaynö ruraskirmi kutikunanpä kachaykurqan.

Acab wanunanpä kanqanta juk profëta willanqan

35 Tsaypitanami profëta mayinta juk profëta nirqan: "Maqamänaykitami Tayta Dios munaykan. Tsaynö kaptinqa mana kuyapaypa maqamay".

Tsaynö niptinpis profëta mayinqa maqayta manami munarqantsu.

36 Maqayta mana munaptinmi tsay profëta nirqan: "Tayta Dios ninqanta mana cäsukunqaykipitami kaypita aywaykaptiki juk león wanutsishunki".

Profëta ninqannöllami aywaykaptin juk león yuripaykur wanuskatsirqan.

37 Tsaypitanami tsay profëta tinkurqan juk runawan. Profëta mayinta mañakunqannöllami tsay runatapis mañakurqan maqananpä. Tsaynö mañakuptinmi yawartapis pükatsiypa maqar usharqan. 38 Tsaynö maqaskiptinmi pipis mana reqinanpä ñawinta tsapakurqan tsay profëta. Nirkurmi rey Acabta nänicho shuyararqan.

39 Tsaypa päsaykaptinmi rey Acabta profëta jinchi nirqan: "Taytay, pelyamanmi aywashqä. Tsaychömi prësuta cuidanäpä juk soldädu jaqipämarqan. Jaqipämarmi nimarqan tsay prësu qeshpiptin imaptinqa kikïta wanutsimänanpä kanqanta o sinöqa kimsa waranqa (3,000) qellayta päganäpä kanqanta. 40 Tsaynö kaptinpis rurayniïkunacho kakunqäyaqmi tsay prësu qeshpir aywakushqa".

Tsaynö niptinmi rey Acab nirqan: "Qamtaqa shimillaykimi condenashushqayki".

41 Tsaynö niptinmi ñawin tsaparaykaqta jipiskiptin rey Acab reqirqan profëta kanqanta. 42 Tsaymi profëta nirqan: "Tayta Diosmi nin: 'Wanutsinaykipä makikiman Ben-adadta

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

churaykämuptï kachanqaykipitami kananqa paypa trokin kikiki wanunki. Tsaynöllami paypa soldädunkunata wanutsiyänanpa trokin qampa soldäduykikunatana wanutsiyanqa' ".

43 Profëta tsaynö niptinmi rey Acabqa pasaypa llakikushqa y ajanashqa Samaria markacho kaykaq palaciunman kutikurqan.

Nabotpa chakranta Acab duëñu tukunqan

21 1 Jezreel markapitami Nabot jutiyuq juk runa karqan. Paypa üva chakranmi Samariapa mandaqnin rey Acabpa palaciun ñöpancho karqan. 2 Juk kutichömi Nabotta Acab nirqan: "Huertäta ruranäpä palaciü ñöpancho kaykaq üva chakraykita allinin kaq chakräwan trukaykushun. Qellaycho niptikiqa qellaychömi pägashayki".

3 Tsaynö niptinmi Nabot nirqan: "TAYTA DIOS manami munanqatsu castäkuna kachapämanqan herenciata pitapis rantikunäta".[o]

4 Tsaynö niptinmi rey Acabqa pasaypa llakishqa y ajanashqa wayinpa kutikurqan. Chaykurmi cämanman jitakaskir pared kaqläpa tikrakuskir mikuytapis munarqantsu.

5 Tsaynö kaykaqta rikaykurmi warmin Jezabel tapurqan: "¿Imapitatä llakishqa kaykanki? ¿Imanirtä mikuytapis munankitsu?"

6 Tsaymi Acab nirqan: "Jezreelpita Nabottami nishqä üva chakranta qellaychöpis o trukaypapis rantikamänanpä. Tsaynö niptïpis payqa manami awnimashqatsu".

7 Tsaynö niptinmi warmin Jezabel nirqan: "Israel nacionpa mandaqnin rey kaykarqa ajanänaykipa trokin mikuy. Nabotpa üva chakrantaqa noqami entregashayki".

8 Tsaymi jinan höra cartata Acabpa jutincho Jezabel qellqarqan. Nirkurmi sëllunwan sellaskir apatsirqan Nabotpa markan Jezreelcho taq mayor runakunaman y autoridäkunaman. 9 Tsay qellqanqan cartachömi nirqan: "Llapayki qorikaykur ayunarniki runakunapa ñöpanman Nabotta jamatsiyay. 10 Nirkur ishkay llulla runakunata yätsiyay 'kay runaqa Tayta Diospa contran y mandamaqnintsik reypa contranmi parlashqa' nir Nabotpa contran shäriyänanpä. Tsaynöpa tsay markapita jukläman jipiskir Nabotta saqmaypa wanutsiyanki".

11 Llapan runakunawan autoridäkuna y mayor runakunami cartacho Jezabel ninqannölla rurayarqan. 12 Tsaymi ayünuman qorikaskir llapan runakunapa puntanman Nabotta jamatsiyarqan. 13 Tsaymanmi ishkay llulla runakunapis jamaykur Nabotta manakaqta jitapar llapan runakunapa puntancho niyarqan: "Kay runaqa Tayta Diospa contran y mandamaqnintsik reypa contranmi parlashqa".

Tsaynö niyanqanta wiyaykurmi markapita jukläman jipiskir runakuna saqmaykällar Nabotta wanutsiyarqan. 14 Nirkurmi Jezabelman willakatsir niyarqan: "Nabottami saqmaypa wanutsiyashqä".

15 Jezabel tsayta musyaskirmi runan Acabta nirqan: "Üva chakranta rantikuyta mana munashuqniki Nabot wanushqanami kaykan. Kananqa jukla aywar tsay chakrata tsariy".

16 Nabot wanunqanta niptinmi Acabqa jukla aywar Nabotpa üva chakranta tsarikurqan.

17 Tsaymi Elíasta TAYTA DIOS nirqan: 18 "Israel nacionpa mandaqnin rey Acabwan tinkunaykipä ayway. Payqa Samariachömi kaykan. Kanan hörami

---

[o] **21.3** Tsay witsan chakrata rantirqa yupashqa watallapämi rantiyaq. Tsaypitaqa punta kaq duëñunmi qorikuq. Nabot yapay qorikunanta Acab mana munaptinmi rantikuyta munarqantsu. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Lev. 25.23-28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nabotpa üva chakranta tsarikunanpä
aywashqa. 19 Chaykur payta ninki:
'Tayta Diosmi nin: ¿Imanirtä Nabotta
wanuskatsir chakranta tsarikuykanki?
Tsaynö ruranqaykipitami Nabotpa
yawarninta allqukuna laqwayanqan-
cho qampa yawarnikitapis allqukuna
laqwayanqa' ".

20 Tsaynö niptinmi Acabman Elías
aywarqan. Payta rikaykurmi Acab
nirqan: "Conträ kaykarqa ¿imaqtä sha-
mushqayki?"

Niptinnami Elías nirqan: "TAYTA
DIOSTA mana cäsukur llutankuna-
llata ruraptikimi shamushqä. 21 TAYTA
DIOSMI nishunki: 'Imayka desgracia-
wanmi castigashayki. Tsaymi qam-
pita aywaraq llapan ollqu kaqkunata
ushakätsishä, wätay o mana wätay
kayaptinpis. Noqaqa qanrakunata
jitaqnömi paykunata illakätsishä.
22 Israel runakunata jutsata ruratsir
ajanätsimanqaykipitami Nabatpa tsu-
rin Jeroboamta y Ahíaspa tsurin Baa-
sata tsurinkunatawan ushakätsinqänö
qamtapis tsurikikunatawan ushakä-
tsishayki'. 23 Tsaynöllami Jezabelpä-
pis Tayta Dios nin: 'Jezreel markapa
murällan waqtanchömi Jezabelpa
ayantapis allqukuna mikuyanqa'.†

24 "Tsaynöllami markacho wanuq
castaykikunatapis allqukuna miku-
yanqa. Markapita juklächo wanuq kaq-
kunatanami wiskurkuna mikuyanqa".

25 Acabnöqa manami pipis warmin
ninqankunata cäsur TAYTA DIOSTA
ajanätsirqantsu. 26 Tsaymi Acabqa
pasaypa jutsata rurar amorreo runa-
kuna adorayanqan ïdulukunata ado-
rarqan. Tsay ïdulukunata adorayan-
qanpitami Israel nacionpita amorreo
runakunata TAYTA DIOS qarqushqa
karqan.

27 TAYTA DIOS ninqanta Elías willap-
tinmi rey Acab latsapanta rachiskir
qachqa latsapata jatikuskir ayunarqan.
Tsaynöllami tsay latsapan jatishqa
punurqan y umpukashqalla purirqan.
28 Tsaymi Elíasta TAYTA DIOS nirqan:
29 "Acab llutanta ruranqanpita lla-
kikuykanqanta ¿tantiyashqaykiku?
Tsaynö llakikur perdonta mañakaman-
qanpita kawanqanyaq manami tsay
ninqä castïgukuna kanqarätsu. Pay
wanuskiptin tsurin mandaq kaykaptin-
rämi castïgukuna kanqa".

Acab ushakänanpä kanqanta profëta Micaías ninqan

2 Crónicas 18.1-27

22 1 Siria nacionwan Israel nación
kimsa watanami guërracho
kayarqantsu. 2 Kimsa wata päsaskip-
tinnami Judá nacionpa mandaqnin rey
Josafat aywarqan Israel nacionpa man-
daqnin rey Acabta watukaq. 3 Chay-
kuptinmi yanapaqninkunata rey Acab
nirqan: "Musyayanqaykinöpis Siria
nacionpa mandaqnin rey kananyaqmi
Galaadcho kaykaq Ramot markantsikta
munaynincho tsararaykan. Imanöpapis
tsay markantsikta qorimushun".

4 Tsaynö willanakuskirmi rey Josa-
fatta Acab nirqan: "¿Yanapamanki-
mantsurä Galaadcho kaykaq Ramot
markata qoriq aywaptï?"

Tsaynö niptinmi Josafat nirqan:
"Soldädükunawan cawallükunawan
yanapanäpä listumi kaykä. 5 Imanö
kanan kaptinpis TAYTA DIOSTARÄ
tapukurishun".

6 Tsaymi chusku pachak (400) pro-
fëtankunata qayaykatsir rey Acab
tapukur nirqan: "Galaadcho kaykaq
Ramot markata qoriq ¿aywayämanku
o manaku?"

Tsaynö tapukuptinmi niyarqan:
"Aywayay. Tsay markata qoriyämunay-
kipä TAYTA DIOS yanapayäshunkimi".

7 Tsaymi Josafat nirqan: "¿Manatsurä
TAYTA DIOSPA profëtan kaycho kan
tapukunantsikpä?"

† **21.23** 2Rey. 9.36-37.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Niptinnami rey Acab nirqan:
“Awmi, kaykanmi TAYTA DIOSPA
juk profëtan. Payqa Imlapa tsurin
Micaíasmi kaykan. Payta tapukuptï
imaypis mana allikuna päsamänan-
pämi niman. Tsaymi paytaqa pasaypa
chikï”.

Tsaynö niptinmi rey Josafat nirqan:
“Ama tsaynöqa parlaytsu”.

9 Tsaymi juk capitanninta qayaska-
tsir rey Acab nirqan: “Imlapa tsurin
Micaíasta juklla pushamuy”.

10 Israel nacionpa mandaqnin rey
Acab y Judá nacionpa mandaqnin rey
Josafatmi Samaria marka yaykuna
punkucho mandaq kay latsapankuna
jatishqa trönunkunacho jamaraykäyar-
qan. Paykunapa ñöpanchömi profë-
takunapis willakuykäyarqan. 11 Que-
naanapa tsurin profëta Sedequíaspis
fiërrupita waqrakunata ruraskirmi
nirqan: “TAYTA DIOSMI nin: ‘Runata
töru waqraqnömi Siria nación runaku-
nata ushakätsinki’ ”.

12 Tsaynöllami llapan profëtakunapis
reyta niyarqan: “Galaadcho kay-
kaq Ramot markata atacayay. Tayta
Diosmi yanapayäshunki tsay markata
qoriyämunaykipä”.

13 Kacha aywaqnami Micaías kaq-
man chaykur nirqan: “Llapan profë-
takunami rey Acabta nikäyan tsay
markaman aywar soldädunkunawan
vinciyänanpä kanqanta. Qampis pay-
kuna willakuyanqannölla niykullay”.

14 Tsaynö niptinmi Micaías nirqan:
“Noqaqa TAYTA DIOS nimanqallan-
tami nishä. Nimanqallanta mana nip-
tïqa pasaypa castigamätsun”.

15 Tsayman Micaías chaykuptinmi
rey Acab nirqan: “Galaadcho kaykaq
Ramot markata qorinäpä ¿atacayä-
manku o manaku?”

Tsaynö tapuptinmi Micaías nirqan:
“Aywar atacayay. TAYTA DIOSMI yana-
payäshunki vinciyänaykipä”.

16 Llullapaykanqanta tantiyarmi rey
Acab nirqan: “¡Ayka kutitä nishayki
TAYTA DIOSPA jutincho rasun kaqllata
nimänaykipä!”

17 Tsaynö niptinmi Micaías nirqan:
“TAYTA DIOS revelamaptinmi rikashqä
Israel runakuna mitsiqniynaq üshaku-
nanö maytsaypa mashtakashqa kaykä-
yaqta.† TAYTA DIOSMI nin: ‘Duëñuy-
naq üshanö kaykarqa Israel runakuna
wayinkunapa añaw kutikuyätsun’ ”.

18 Tsaynami Josafatta rey Acab nir-
qan: “¿Manaku nirqä desgracia päsa-
mänanpä kaqllata kay runa imaypis
nimanqanta?”

19 Tsaymi Micaías nirqan: “TAYTA
DIOS imata ninqantapis kanan wiyay.
Revelacionchömi rikashqä trönuncho
TAYTA DIOS jamaraykaqta. Tsaynö-
pis rikashqä llapan *angelninkuna
itsuqnincho y derëchancho ishniyparä
ichiraykäyaqtami. 20 TAYTA DIOSMI
nirqan: ‘¿Pirä rey Acabta yarpayta
qonman Galaadcho kaykaq Ramot
markata atacaq aywar tsaycho wanu-
nanpä?’ ”

“Tsaynö niptinmi wakin angel-
kuna jukmanpa niyarqan y wakinna
jukmanpa niyarqan. 21 Tsaynö nikä-
yaptinmi juk espíritu TAYTA DIOSPA
ñöpanman aywaykur nirqan: ‘Noqami
yarpayta qoshä’.

“Tsaymi TAYTA DIOS tapurqan:
‘¿Imanötä yarpayta qonki?’

22 “Tsaymi nirqan: ‘Acabpa llapan
profëtankunatami llullakuyänanpä
yarpayta qoshä’.

“Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nir-
qan: ‘Yarpanqaykinö ruraptiki allimi
kanqa. Tsaynö ruranaykipä juklla
ayway’ ”.

23 Tsaynö niskirmi rey Acabta pro-
fëta Micaías nirqan: “TAYTA DIOS
tsaynö kachamuptinmi tsay espíritu
shamur llapan profëtaykikunata llulla-
kaykätsin. Tsaynö llullapaykäyäshunki

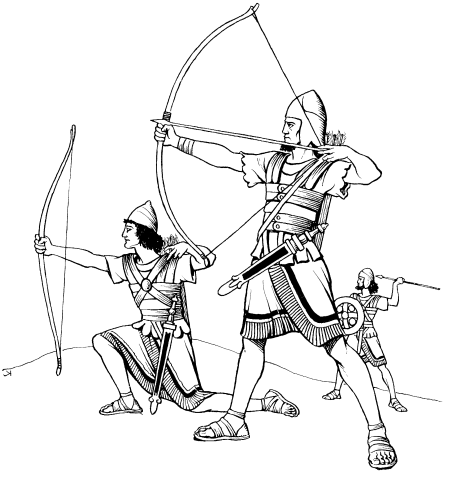
† **22.17** Núm. 27.17; Mat. 9.36; Mar. 6.34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wanutsiyäshunaykipä hörayki chämuptinmi”.
24 Tsaynö niptinmi Quenaanapa tsurin Sedequías Micaíasta laqyaskir nirqan: “¡Imanirtä yarpaykanki TAYTA DIOSPA Espïritun noqata jaqiramar qamllatana parlapäshunqaykita!”
25 Micaíasnami nirqan: “Wayin wayin pakakur purinqayki hörami tantiyanki rasun kaqta nikanqäta”.
26 Tsaynami rey Acab yanapaqninkunata nirqan: “Micaíasta prësu tsariskir markapa gobernadornin Amónpa y tsurï Joáspa despächunman apayay.
27 Paykunata willayanki carcelman wichqaskir kawananpä tupulla yakutapis mikuytapis qarayänanpä. Tsaycho wichqarätsun llapantapis vinciskir kutimunqäyaq”.
28 Micaíasnami nirqan: “Vinciskir kutimunaykipä kanqanta yarpaptikipis TAYTA DIOSQA nikan wanunaykipä kanqantami. Tsay ninqätaqa llapaykikuna tantiyakuyay”.

Ramot markacho Acab wanunqan
2 Crónicas 18.28-34

29 Tsaypitanami Israel nacionpa mandaqnin rey Acab y Judá nacionpa mandaqnin rey Josafat Galaadcho kaykaq Ramot markata atacaq aywayarqan.
30 Manarä atacarmi rey Acab nirqan: “Contrantsik soldädukuna mana reqiyämänanpä noqaqa pelyakuna latsapata jatikurkur pelyashä. Qam itsanqa mandaq kay latsapallaykiwan pelyay”.
Tsaynö nirmi Acabqa pelyakuna latsapata jatikurkur pelyaq yaykurqan.
31 Siria nacionpa mandaqnin reynami carrëtakunawan aywaq chunka ishkay (32) capitanninkunata yätsir nirqan: “Soldädukunata atacayänaykipa trokin rey Acabllata imanöpapis atacayanki”.
32 Tsaynami tsay capitankuna pelyaman yaykur Josafatta rikaykurnin yarpäyarqan Israel nacionpa mandaqnin rey Acab kanqanta. Atacayänanpä corralaskiyaptinmi Josafatqa ausiliuta mañakur qayararqan.
33 Tsaynö qayaraptinmi Acab mana kanqanta tantiyar atacayarqannatsu.
34 Tsaypita pelyaykanqanchömi juk soldädu llutalla flëchaykuptin rey Acabpa bronci chalëcun tinkuraqninpa flëcha yaykuriykurqan. Tsaymi carrëtan manijaqta Acab nirqan: “Juklla kaypita jipimay. Flëcharayämashqami”.

Flëchaq soldädukuna (22.34)

35 Pasaypa mantsariypä tsay junaq pelyayaptinmi rey Acabta antsa kaykaqta carrëtanman soldädunkuna ichïtsiyarqan pelyayanqanta rikananpä. Yawarninpis carrëtanman liwakaptinmi tsay tardilla wanurqan.
36 Rupay jeqaykaptinmi rey Acab wanunqanta musyaskir soldädunkunata willar niyarqan: “Kananqa juknintsik juknintsik markantsikpa kutikushun.
37 Mandamaqnintsik rey wanushqanami”.
Tsaypitanami rey Acabpa ayanta Samariaman apaykur pampayarqan.
38 Acabpa carrëtanta mayllayänanpämi *prostitüta warmikuna bäñakuyänan Samaria pözuman apayarqan. Tsaycho

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mayllayaptinmi Acabpa yawarninta allqukuna laqwayarqan. Llapanpis tsaynö karqan TAYTA DIOS ninqannöllami.†

39 Acab ruranqankuna, *marfilwan adornanqan palaciuta shäritsinqan y markakunata shäritsinqankunapis llapanmi qellqaraykan Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho. 40 Acab wanuskiptinnami tsurin Ocozíasna Israel nacionpa mandaqnin rey karqan.

Judá nacioncho Josafat rey kanqan

2 Crónicas 20.31-37

41 Israel nacioncho chusku watana Acab rey kaykaptinmi Asapa tsurin Josafat Judá nacioncho rey kayta qallaykurqan. 42 Mandayta qallaykunqan witsanmi kimsa chunka pitsqa (35) watayuq kaykarqan. Payqa ishkay chunka pitsqa (25) watami Jerusalénpita mandarqan. Mamanmi Silhipa tsurin Azuba karqan.

43 Payqa taytan Asanöllami TAYTA DIOS munanqannö kawarqan. (44) Itsanqa templupita juklächo kaykaq *altarkunata manami juchutsirqantsu. Tsay altarkunachömi imaypis sacrificiukunata rupatsiyarqan y inciensiuwan qoshnitsiyarqan.

44 (45) Israel nacionpa mandaqnin reywan amistäta rurashqa karmi Josafatqa paywan mana chikinakuypa kawakuyarqan. 45 (46) Josafat ruranqankuna y guërrakunacho vincinqankuna llapanmi qellqaraykan Judá nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho. 46 (47) Tsay witsanmi wakin runakuna y warmikuna diosninkunata adorar altarkuna kanqancho jukwan jukwan kakuyaq. Llapan tsay runakunata y warmikunatami Judá nacionpita rey Josafat qarqurqan. Paykunaqa Josafatpa taytan Asa kawanqan witsanpita patsami diosninkunata tsaycho adorayarqan.

47 (48) Josafat mandanqan witsanqa Edom nacioncho manami rey karqantsu, sinöqa gobernadorllami karqan.

48 (49) Josafatqa qorita Ofirpita apayämunanpämi *büquikunata ruratsirqan. Tsay büquikunaqa Tarsisman aywaq büquikunanömi karqan. Tsay büquikuna Ezión-gebercho pakir tullpukaptinmi aywayarqannatsu. 49 (50) Juk kutimi Acabpa tsurin Ocozías Josafatta nirqan: "Büquikikunata manijar yanapayänanpä wätaynïkunapis aywayätsun".

Tsaynö niptinpis Josafatqa paykuna aywayänanta manami munarqantsu.

50 (51) Josafat wanuskiptinmi *Davidpa Markancho unay castankuna pamparaykäyanqanman pampayarqan. Paypa trokinnami tsurin Joramna rey karqan.

Israel nacioncho Ocozías rey kanqan

51 (52) Judá nacioncho chunka qanchis wata Josafat mandaq kaykaptinmi Acabpa tsurin Ocozías Israel nacioncho rey kayta qallaykurqan. Payqa ishkay watami Samariapita mandarqan. 52 (53) TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi taytannö, mamannö y Nabatpa tsurin Jeroboamnö Israel runakunata jutsata ruratsirqan.† 53 (54) Ocozíaspis taytan Acabnömi *Baal diosta adorarqan. Tsaynö adorarmi Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSTA pasaypa ajanätsirqan.

†**22.38** 1Rey. 21.19. †**22.52** 1Rey. 12.28-33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Reyes

Kay libruta liyirmi musyantsik Israel nacioncho y Judá nacioncho wakin reykuna imanö kayanqantapis. Israel nacioncho reykuna Tayta Diosta mana cäsukuyaptinmi Israel nacionta ushakätsiyänanpä Asiria nación soldädukunata Tayta Dios kacharqan.

Israel nacionta ushakätsirpis Judá naciontaqa manami ushakätsiyarqantsu. Tsaypita atska wata päsaskiptinnami Babilonia nación soldädukuna Judá nacionta ushakätsiyarqan. Kawaykar quëdaq wakin runakunatanami Babiloniaman apakuyarqan.

Rey Ocozías wanunqan

1 [1]Rey Acab wanuskiptinmi† Moab nación runakuna Israel runakunapa contran shäriyarqan.

[2]Juk junaqmi Acabpa tsurin rey Ocozías† Samaria markacho kaq palaciunpa junish pïsuncho kaykar ventänapita jeqarpamurqan. Tsaymi pasaypa antsa kar alliyänanpä kanqanta o mana alliyänanpä kanqantapis musyayta munar Ecrón markaman kacharqan *Baal-zebub diosta tapukayämunanpä.

[3]Tsaymi TAYTA DIOSPA *angelnin Elíasta nirqan: "Juklla aywar Ocozías kachakunqan runakunata tinkupaykur niy: '¿Imanirtä Israelcho Dios mana kaptinnöpis Ecróncho kaykaq Baal-zebub diosman tapukuq aywaykäyanki? [4]Rey Ocozíaspämi TAYTA DIOS nin: Alliyänaykipa trokinmi wanunki' ".

Ángel ninqannöllami Elías aywaykur tsay kachakunqan runakunata willarqan.

[5]Tsaynö willaptinmi kachakunqan runakuna rey kanqan kaqman kutiyarqan. Kutiykuyaptinmi rey tapurqan: "¿Imanirtä raslla kutiyämushqayki?"

[6]Paykunanami niyarqan: "Juk runami tinkuskiyaptï qamta willayänäpä niyämashqa: '¿Imanirshi Israelcho Dios mana kaptinnöpis Ecróncho kaykaq Baal-zebub diosman tapukuq kachayämashqayki? Tsayman kachayämanqaykipitashi kananqa alliyänaykipa trokin wanunki. Tsaynö kananpäshi TAYTA DIOS nishqa' ".

[7]Tsaynö willayaptinmi rey tapurqan: "Tsay niyäshuqniki runa ¿imanötä kashqa?"

[8]Tapuptinmi niyarqan: "Paypa latsapanqa aqtsapita awashqami y wachukunpis qarapita rurashqami kashqa".†

Tsaynö willayaptinmi rey nirqan: "¡Payqa Tisbépita Elíasmi kanqa!"

[9]Tsaymi pitsqa chunka (50) soldädukunata capitannintawan Elíasta prësu tsariyämunanpä kacharqan. Paykuna chäyänanpämi Elíasqa jirkancho jamaraykarqan. Chaykurmi capitán nirqan: "¡Profëta Elías, qamta pushayänäpämi rey Ocozías kachayämashqa!"

[10]Tsaynö niptinmi Elías nirqan: "Tayta Diospa profëtan kanqäta musyanaykipämi ciëlupita nina urämur qamta y pitsqa chunka soldäduykikunatapis rupar ushayäshunki".†

Tsaynö niptinmi ciëlupita nina urämur paykunata rupaskirqan.

[11]Tsaypitanami rey kacharqan juk capitantana pitsqa chunka (50)

---

†**1.1** 1Rey. 22.34-37. †**1.2** 1Rey. 22.51-53. †**1.8** Mat. 3.4; Mar. 1.6. †**1.10, 12** Luc. 9.54.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

soldädukunatawan. Paypis tsayman chaykurmi Elíasta nirqan: “¡Profëta Elías, qamta apayänäpämi rey Ocozías kachayämashqa!”

12 Tsaynö niptinmi Elías nirqan: “Tayta Diospa profëtan kanqäta musyanaykipämi ciëlupita nina urämur qamta y pitsqa chunka soldäduykikunatapis rupar ushayäshunki”.

Tsaynö niptinmi ciëlupita nina urämur paykunatapis usharqan.

13 Tsaypitanami reyqa yapay juk capitantana kacharqan pitsqa chunka (50) soldädunkunatawan. Tsay capitannami Elías kaqman chaykur puntanman qonqurikuykur rugakur nirqan: “Tayta profëta, noqata y kay soldädükunatapis ama wanuykatsiyällämaytsu. 14 Musyämi punta shamuq ishkan capitankunatawan soldädunkunata ciëlupita urämuq ninawan ushakätsinqaykita. Ama paykunatanöqa ushakaykatsiyällämaytsu”.

15 Tsaynö mañakuptinmi Tayta Diospa angelnin Elíasta nirqan: “Mana mantsariypa paykunawan ayway”.

Tsaynö niptinmi paykunawan rey kaqman Elías aywarqan.

16 Chaykurmi rey Ocozíasta Elías nirqan: “Tayta Diosmi nin: ‘Israel nacioncho Dios mana kaptinnöpis ¿imanirtä Ecróncho kaykaq Baalzebub diosman tapukuq kachashqayki? Tsaynö kachakunqaykipitami alliyänaykipa trokin wanunki’ ”.

17 Elías ninqannöllami rey Ocozías wanurqan. Ocozíaspa tsurin mana kaptinmi wawqin Joram rey karqan. Mandaq kayta qallaykurqan Josafatpa tsurin kaq Joram ishkay watana Judá nacioncho rey kaykaptinmi. 18 Rey Ocozías ruranqankunapis llapanmi qellqaraykan Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho.

Elíasta ciëlupa apakunqan

2 1 Shukukuy wayrawan Elíasta Tayta Dios apakunanpä tiempu chämuptinmi Gilgal markapita Eliseuwan yarquyarqan. 2 Yarquykarnami Eliseuta Elías nirqan: “Bet-elman aywanäpämi Tayta Dios kachaykäman. Qamqa kayllacho quëdakuy”.

Eliseunami nirqan: “Taytay, maypa aywaptikipis mana kachaypami qatiräshayki”.

Tsaynö niptinmi Bet-elman ishkan aywayarqan. 3 Bet-elman chaykuyaptinmi tsaycho taq profëtakuna tinkuskir Eliseuta niyarqan: “¿Musyankiku yachatsishuqniki Elíasta Tayta Dios kanan junaq pushakunanpä kanqanta?”

Eliseunami nirqan: “Awmi, musyämi. Tsaytaqa ama pitapis willayaytsu”.

4 Tsaypitanami Eliseuta yapay Elías nirqan: “Jericóman aywanäpämi Tayta Dios kachaykäman. Qamqa kayllacho quëdakuy”.

Eliseunami nirqan: “Taytay, mana kachaypami maypapis qatiräshayki”.

Tsaynö niptinmi Jericóman ishkan aywayarqan. 5 Tsaychöpis profëtakuna paykunata chaskiq yarqurmi Eliseuta niyarqan: “¿Musyankiku yachatsishuqniki Elíasta Tayta Dios kanan junaq pushakunanpä kanqanta?”

Eliseunami nirqan: “Awmi, musyämi. Tsaytaqa ama pitapis willayaytsu”.

6 Elíasnami yapay nirqan: “Jordán mayuman aywanäpämi Tayta Dios kachaykäman. Qamqa kayllacho quëdakuy”.

Eliseunami nirqan: “Taytay, mana kachaypami maypapis qatiräshayki”.

Tsaynö niptinmi Jordán mayuman ishkan aywayarqan. 7 Jericócho taq profëtakunapitami pitsqa chunka (50) profëtakuna paykunawan aywayarqan. Jordán mayu kuchunman Elíaswan Eliseo chaykur ichiskiyaptinmi tsay profëtakuna karullapita rikaräyarqan. 8 Tsaycho kaykarnami Elíasqa mantunta shumaq doblarkur mayuta tsapiskirqan. Tsaynö tsapiskiptinmi

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mayuqa janaman y uraman rakikaskirqan. Tsaymi tsakipana ishkan tsimpayarqan.

9 Mayuta tsimpaskirnami Eliseuta Elías nirqan: “Manarä aywakunqäyaq imatapis munanqaykita juklla mañakamay”.

Tsaynö niptinmi Eliseo nirqan: “Qam munayyuq kanqaykipita mas munayyuq kaytami munä”.

10 Elíasnami nirqan: “Tsaytaqa alläpa ajatami mañakamashqayki. Imanö kaptinpis apamanqanta rikamarqa noqapita mas munayyuqmi kanki. Mana rikamarmi itsanqa kanqaykinölla kanki”.

11 Tsaynö parlar aywaykäyaptinmi illaqpita nina lunyaykaq carrëta y nina lunyaykaq cawallukuna paykunapa chawpinpa päsar rakiskirqan. Elíastanami shukukuy wayra ciëlupa apakurqan. 12 Tsayta rikaykurmi Eliseo mantsakar nirqan: “¡Ay taytallay tayta! ¡Israel runakunapa guërra carrëtankunata y cawallunkunatami rikaykä!”

Tsaypitaqa Elíasta manami rikarqannatsu. Elías aywakuskiptinnami Eliseo pasaypa llakikurnin latsapanta ishkayman rachirqan.

Milagrukunata Eliseo ruranqan

13 Elíaspa cäpan shushunqanta qoriskirmi Jordán mayu ñöpanman Eliseo kutirqan. 14 Nirkurmi Elíaspa cäpanwan mayuta tsapiykur nirqan: “Elías yärakunqan TAYTA DIOS, noqatapis yanapaykallämay”.

Tsaynö nir tsapiykuptinmi yakuqa janaman y uraman rakikaskirqan. Tsaymi tsakillapana Eliseo tsimparqan.

15 Tsayta rikaykurmi Jericópita shamuq profëtakuna niyarqan: “¡Elíastanömi kananqa Eliseutana TAYTA DIOS yanapaykan!”

Tsaynö nir tinkupaykurmi urkunkunapis patsaman töpayanqanyaq qonqurikuyarqan. 16 Eliseutanami niyarqan: “Taytay, munaptikiqa noqakunacho kaykaq pitsqa chunka (50) mas kallpasapa runakuna Elíasta ashiyämunanpä aywayätsun. Capazchi TAYTA DIOSPA espïritun may jirkamanpis o may raqramanpis kachariykushqa”.

Tsaynö niyaptinmi Eliseo nirqan: “Wallälla pitapis ama kachayaytsu”.

17 Tsaynö niptinpis kutin kutin ashiq aywayänanpä niyaptinmi Eliseo mana munaykar awnirqan. Tsaymi pitsqa chunka (50) runakuna aywar kimsa junaq ashirpis Elíasta tariyarqantsu. 18 Mana tarir Jericóman kutiykuyaptinmi Eliseo nirqan: “Willaykaptïmi aywayarqayki”.

19 Tsaypita juk kutinami Jericó runakuna Eliseuta niyarqan: “Taytay, rikanqaykinöpis kay markaqa alli sitiuchömi kaykan. Itsanqa pochquq yaku kaptinmi chakrakunapis qachpayashqa”.

20 Tsaynö niyaptinmi Eliseuqa mañakurqan mushuq tazonta y kachita. Apapaykuyaptinmi 21 pukyuman aywaykur tsay kachita wiñar nirqan: “TAYTA DIOSMI nin: ‘Noqami kay yakuta alli yakuman tikratsishqä. Kananpitaqa manami pipis kay yakuta upur wanunqatsu ni chakrakunapis manami qachpanatsu kanqa’ ”.

22 Eliseo ninqannöllami kananyaqpis tsay yaku pochqunnatsu.

23 Tsaypitanami Bet-elman Eliseo aywakurqan. Cuestata witsaykaptinmi markapita yarqamur chölukuna burlakur niyarqan: “¡Qara putumi witsaykämun! ¡Qara putumi witsaykämun!”

24 Tsaynö burlakuyaptinmi Eliseuqa paykuna kaqman tumaykur TAYTA DIOSPA jutincho maldicionarqan. Tsaymi muntipita ishkay ösukuna yarqaskamur chusku chunka ishkay (42) chölukunata wanutsiyarqan. 25 Eliseunami Carmelo jirkaman aywakurqan. Tsaypitanami Samaria markaman kutikurqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israel nacioncho Joram rey kanqan

3 [1] Josafat chunka puwaq wata Judá nacioncho rey kaykaptinmi Israel nacioncho Acabpa tsurin Joram rey kayta qallaykurqan. Payqa chunka ishkay watami Samariapita mandarqan. [2] TAYTA DIOSTA mana käsukurmi Joramqa jutsata rurarqan. Itsanqa taytan y maman jutsata rurayanqanpita wallkallami jutsata rurarqan. Tsaymi *Baalta adorananpä taytan ichïtsinqan wankakunata jitatsirqan. [3] Tsaynö karpis Nabatpa tsurin Jeroboam Israel runakunata jutsata ruratsinqannömi Jorampis jutsata ruratsirqan.†

Moabita soldädukunata vinciyänanpä Eliseo willanqan

[4] Moab nación runakunapa mandaqnin reymi Mesa karqan. Paypaqa atskami üshankuna karqan. Israel nacionpa mandaqnin reypa munayninchо karmi payqa cada wata entregaq juk pachak waranqa (100,000) üshakunata y juk pachak waranqa poqushqa carnërukunapa millwanta. [5] Rey Acab wanuskiptinnami Israel nacionpa mandaqnin reypa contran shärirqan. [6] Tsaymi rey Joram Samaria markapita aywar llapan Israel soldädukunata guërraman aywayänanpä qorirqan. [7] Nirkurmi Judá nacionpa mandaqnin rey Josafatman kacharqan ninanpä: "Moab nacionpa mandaqninmi conträ shärishqa. Paywan pelyaq aywaptï ¿manatsurä yanapaykamankiman?"

Tsaynö niptinmi rey Josafat nirqan: "Soldädükunawan y cawallükunawan yanapanäpä listumi kaykä".

[8] Tsaymi tapur nirqan: "¿Mayqan nänipatä aywashun?"

Joramnami nirqan: "Edomman aywaq tsunyaq nänipami aywashun".

[9] Tsaynö parlaskirnami Israel nacionpa, Judá nacionpa y Edom nacionpa mandaqnin reykuna contrankunata atacayänanpä soldädunkunawan guërraman aywayarqan. Qanchis junaq tsunyaqpa puriyämuptinmi soldädunkunapäpis y uywankunapäpis yaku karqannatsu.

[10] Tsaymi Joram nirqan: "¡Kayrächi kayllaqa! ¡TAYTA DIOSMI kimsantsikta kayman pushamashqantsik Moab nación runakuna wanutsimänantsikpä!"

[11] Tsaynö niptinmi Josafat tapurqan: "¿Manatsurä TAYTA DIOSPA profëtan noqantsikwan aywaykan tapukunantsikpä?"

Tsaynö niptinmi rey Jorampa juk capitannin nirqan: "Safatpa tsurin Eliseumi noqantsikwan aywaykan. Payqa profëta Elíaspa discïpulunmi kaykan".

[12] Tsaymi Josafat nirqan: "Payqa TAYTA DIOS yarpanqantami willamäshun".

Tsaynö niptinmi Israel nacionpa mandaqnin rey Joram, Judá nacionpa mandaqnin rey Josafat y Edom nacionpa mandaqnin reypis Eliseo kaqman juklla aywayarqan.

[13] Chaykuptinmi rey Joramta Eliseo nirqan: "Taytaykiwan mamayki yärakuyanqan llulla profëtakunaman aywanaykipa trokin ¿imata ashirtä noqaman shamushqayki?"

Tsaynö niptinmi Joram nirqan: "Moab nacionta atacanantsikpä TAYTA DIOS niptinmi tsay profëtakunaman tapukuq aywayänäpa trokin qamman shayämushqä. Tsaynö kaptinpis Moab nación runakuna wanutsiyämänanpämi ëllu kayman TAYTA DIOS pushayämashqa".

[14] Niptinnami Eliseo nirqan: "Llapanta mandaq TAYTA DIOSPA sirviqnin karmi nï: Judá nacionpa mandaqnin rey Josafat kaycho mana kaptinqa

†**3.3** 1Rey. 12.28-33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qamta manami rikayllapis rikämantsu. 15 TAYTA DIOSTA tapukunäpä arpa tukaqta pushamuy".

Arpata tukapaykaptinmi Eliseuta TAYTA DIOS tantiyatsirqan imata ninanpäpis. 16 Eliseunami nirqan: "TAYTA DIOSMI nimantsik: 'Kay pampacho yaku juntananpä atska zanjakunata uchkuyay. 17 Mana wayraptinpis y mana tamyamuptinpis qamkuna y uywaykikuna upuyänanpämi kay entëru pampacho yaku yurinqa. 18 Tsay milagruqa kanqa TAYTA DIOS llapanpä munayyuq kanqanta musyayänaykipämi. Tsaynöpis paymi yanapayäshunki moabita soldädukunata wanutsiyänaykipä. 19 Paykunata vincirmi murallashqa jatusaq markakunatapis ushakätsiyanki. Tsaynöllami früta jachakunatapis mutur ushayanki y yaku pözukunatapis pampar ushayanki. Nirkurmi chakrankunamanpis rumikunata qotuyanki' ".

20 Eliseo ninqannöllami waraynin tuta TAYTA DIOSPÄ sacrificiuta rupatsinan höra Edomläpita yaku illaqpita shamur qorikashqa kaykäyanqan pampaman juntarqan.

21 Moabita runakunanami kimsa reykuna paykunata atacayänanpä aywaykäyanqanta musyaskiyarqan. Tsaymi llapan runakuna chölupita hasta yashqa runakunayaq qorikaskir contrankunawan pelyayänanpä nacionninpa lindërunkunaman churanakuyarqan. 22 Waraynin tuta rupay yarqamur qocharaykaq yakuman empañaptinmi moabita soldädukuna imayka yawar qocharaykaqtanö rikayarqan. 23 Tsaymi niyarqan: "¡Taqayqa yawarmi qocharaykan! Atacamänantsikpä shamuq reykunami kikinpura wanutsinakuyashqa kayanqa. ¡Juklla aywashun jaqiriyanqankunata qorimunantsikpä!"

24 Tsaynö nir moabita soldädukuna yaykuykäyaptinmi Israel soldädukuna atacayarqan. Tsaymi moabita soldädukuna qeshpiykäyaptin qati qatiykur wanutsiyarqan. 25 Tsaypitanami jatusaq markakunata juchutsir ushayarqan, chakrakunamanpis rumikunata qotuyarqan, pukyukunatapis pampar ushayarqan y frütapa yurankunatapis mutur ushayarqan. Kirhareset markatami itsanqa juchutsiyarqantsu. Mana juchutsirpis warakawan pelyaqkuna jiruruypa tsapaskirmi atacayarqan.

26 Soldädunkunata vinciykäyanqanta rikarmi Moab nacionpa mandaqnin reyqa edomita soldädukunata atacar tsaypa qeshpiyänanpä kanqanta yarparqan. Espäda manijayta yachaq qanchis pachak (700) soldädunkunawan atacarpis manami vinciyta kamäpakuyarqantsu. 27 Tsaymi rey kananpä kaq mayor tsurinta wanuskatsir marka murälla janancho diosninpä rupatsirqan. Tsaynö ruranqanta rikarmi Israel soldädukunaqa mantsakashqa nacionninpa kutikuyarqan.

Viüdapa aceitin atskayanqan

4 1 Juk profëtapa viüdanmi profëta Eliseuta nirqan: "Taytay, runämi wanukushqa. Musyanqaykinöpis TAYTA DIOSPITA *mantsapakurmi payqa kawarqan. Runä kawaykaptinmi jaqa tukuyarqä. Tsay jaqan kayanqä runami kanan cobrakuq shamushqa. Tsaymi päganäpä imäpis mana kaptin jaqan kayanqäpita ishkan wawäkunata wätaynin kayänanpä apakuyta munaykan".

2 Eliseunami nirqan: "¿Imatatä ruräman qamta yanapanäpä? Mä nimay. ¿Imallaykitä wayikicho kan?"

Tsaynö niptinmi viüda nirqan: "Taytay, wayïchöqa manami imäpis kantsu. Ichik uyllucho aceitillämi kaykan".

3 Eliseunami nirqan: "Ayway llapan vecïnuykikunapita aykatapis jäkuq uyllukunata mañakamuy. 4 Nirkur wamraykikunawan wayikicho wichqakurkur mañakamunqayki

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

uyllukunaman aceitita wiñay. Cada uylluman juntayllanta jukläman churanki”.

5 Tsaynö yätsiskiptinmi warmiqa wamrankunawan wayinman yaykuskir wichqakayämurqan. Tsaychömi jäkuq uyllukunata wamrankuna makyayaptin aceiti juntayllanta jukläman churarqan. 6 Llapan uyllukunaman juntaskiptinnami jukaq wamranta nirqan mas uyllukunata apananpä. Jäkuq uyllukuna manana kanqanta willayaptinmi tikwaptinpis aceiti karqannatsu.

7 Tsaypitanami profëta Eliseuman aywaykur warmi willarqan llapan uyllukuna juntana kanqanta. Tsaynö willaptinmi Eliseo nirqan: “Tsay aceitita rantikuskir jaqaykita pägakuy. Sobraq kaq qellayna gastuykikunapä katsun”.

Sunemcho taq warmipa wamranta Eliseo kawatsinqan

8 Juk junaq profëta Eliseo Sunem markapa päsaykaptinmi tsaycho taq juk rïca warmi qayatsirqan wayincho mikunanpä. Imaypis tsaypa päsarqa tsay warmipa wayinmanmi mikunanpä Eliseo chaq.

9 Tsaymi runanta tsay warmi nirqan: “Imaypis wayintsikman chämuq runaqa TAYTA DIOSPA *santu profëtanmi kaykan. 10 Watukamaqnintsik chämuptin patsatsinantsikpä wayi janancho[a] juk

Wayi janancho kaq cuartu (4.10)

cuartuta rurashun. Tsaycho kamarishun cämata, mësata, sïllata y chiwchitapis”.

11 Tsaypita juk kutichömi tsay kamarinqan cuartuman patsakur 12 wätaynin Giezita Eliseo nirqan: “Wayiyuq warmita qayamuy”.

Qayatsiptinmi Eliseo patsaranqan kaqman tsay warmi aywarqan. 13 Eliseunami Giezita nirqan: “Wayiyuq warmita niy: ‘Alli chaskiyämanqaykipita ¿imacho yanapashunaykitatäshi munanki? ¿Mandaq reytakush o soldädukunapa mandaqnin capitantakush yanapashunaykipä mañakamunqa?’ ”

Eliseo ninqannö Giezi niptinmi warmi nirqan: “Päkillä, taytay. Marka mayïkunawan alli kawaptïmi imapis pishïmantsu”.

14 Warmi ninqanta Giezi willaptinmi Eliseo tapurqan: “Tsaynö kaptinqa ¿imachötä yanapashwan?”

Tsaynö tapuptinmi Giezi nirqan: “Paypa wamrankuna manami kantsu y runanpis awkinnami”.

15 Eliseunami nirqan: “Qayamuy”. Qayaptinmi warmi aywar cuartu punkullacho ichiskirqan. 16 Tsaymi Eliseo nirqan: “Watan kaynö witsan wamrayki marqashqanami kaykanki”.

Tsaynö niptinmi warmi nirqan: “Taytay, TAYTA DIOSPA profëtan kaykarqa ama tsaynö llullapämaytsu”.

17 Eliseo ninqannöllami watanninpäqa ollqu wamrata tsay warmi qeshyakurqan.

18 Tsaypitanami tsay wamra wiñarkur aruqninkunawan taytan trïgu achuq aywaptin qatiparqan. 19 Chakrachömi illaqpita qayarar nirqan: “¡Ay, umallä! ¡Umämi nanan!” nir.

Tsaymi taytanqa juk wätayninta qayaykur nirqan: “Wamräta maman kaqman apapaykuy”.

20 Tsaymi wätayninqa wamrata aparikurkur maman kaykanqanman

[a] **4.10** Israel nacioncho tsay witsan wayita qatananpa trokinqa vïga jananman tsaqllaskirmi mituwan lashtayaq. Tsay jananchönami awakuyaq, aqakuyaq y trïgutapis akrayaq.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

apaparqan. Maman millqaraykaptinmi pullan junaq wanuskirqan. 21 Tsaymi warmiqa profëta patsakunan cuartuman apaykur cäma jananman sutaykurqan. Yarqaskamurmi punkuta wichqarkurqan.

22 Nirkurmi runanta qayaskir nirqan: "Ashnuta qatikurkur juk wätaynintsik shamutsun. TAYTA DIOSPA profëtan kaqpita raslla kutiskamushä".

23 Tsaynö niptinmi runan nirqan: "Llullu killapis manarä kaykaptin ni jamay junaqpis manarä kaykaptin ¿imaqtä profëta kaqpa aywanki?"

Tsaynö niptinmi warmi nirqan: "Imanö kaptinpis raslla kutiskamushä".

24 Tsaymi sillanqan ashnuta muntakurkur wätayninta nirqan: "Juklla ashnuta janchay. Ichïnaykipä mana niptïqa maychöpis ama ichinkitsu".

25 Tsaynö nirmi profëta Eliseo tanqan Carmelo jirkaman aywayarqan. Karullatarä aywaykaqta reqiskirmi wätaynin Giezita Eliseo nirqan: "Sunemcho taq warmi shamuykan. 26 Cörrilla taripaykur tapumuy runanwan wamran imanö kaykäyanqantapis".

Tsaynö niptin cörrir tapuptinmi llapanpis alli kaykanqanta nirqan.

27 Eliseo kaqman chaykurnami tsay warmi chakipita makallakurkurqan. Giezi sutayta munaptinmi Eliseo nirqan: "Kachaykuy. Payqa pasaypa llakishqami kaykan. TAYTA DIOS manami tantiyatsimashqatsu imapita llakishqa kaykanqantapis".

28 Warminami nirqan: "Taytay, wamrä kananpä mana mañakuykaptïmi 'wamrayki kanqami' nimarqayki. Tsaynö nimaptikimi nirqä: 'Tayta Diospa profëtan kaykarqa ama llullapämaytsu' ".

29 Eliseunami Giezita nirqan: "Tseqllaykita chachaq wachakäkuskir tukrüta aptakurkur juklla ayway. Nänicho piwanpis tinkur ama winchikunkitsu ni winchikushuptikipis ama chaskinkitsu. Chaykur wamrapa qaqllanman tukrüta juklla churaykunki".

30 Tsaynö niptinmi wamrapa maman Eliseuta nirqan: "Taytay, kikiki mana aywaptikiqa ni imata nimaptikipis manami kutishätsu".

31 Tsaynö niptinmi Eliseupis paywan aywarqan. Giezinami cörrilla puntaskir wamrapa qaqllanman tukruta churarqan. Tsaynö churaptinpis wamraqa manami kawarimurqantsu. Mana kawarimuptinmi Gieziqa Eliseo kaqman aywaykur nirqan: "Wamra manami kawarimuntsu".

32 Patsakunan cuartuman Eliseo yaykunanpämi cämancho wamraqa wanushqa sutaraykänä. 33 Tsaymi yaykuskir punkuta wichqaskamur TAYTA DIOSTA mañakurqan. 34 Nirkurmi wanushqa wamrapa jananman lätaykur shiminta töpatsirqan wamrapa shiminman, ñawinta töpatsirqan wamrapa ñawinman y makinkunata töpatsirqan wamrapa makinkunaman. Tsaynö töpatsiptinmi tsay wanushqa wamra qoñuyta qallaykurqan.

35 Tsaymi Eliseuqa shäriskir kayläpa wakläpa purikachaskir wamra jananman yapay lätakaykurqan. Tsaynö ruraptinmi wamraqa qanchis kuti wishqakuskir kawaskamurqan.

36 Tsaymi Giezita kacharqan wamrapa mamanta qayamunanpä. Maman yaykuskiptinmi nirqan: "Wamraykita apakuyna".

37 Tsaymi warmiqa agradëcikur Eliseupa ñöpanman qonqurikuykurqan urkunpis patsaman töpanqanyaq. Nirkurnami wamranta marqakurkur cuartupita yarqurqan.

Pasaypa iwjiq mikuyta alliman Eliseo tikratsinqan

38 Tsaypitanami Gilgalman Eliseo kutikurqan. Tsay witsanmi pasaypa muchuy karqan. Juk junaqmi profëta

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mayinkunawan kaykar wätayninta nirqan: “Profëtakunawan mikunantsikpä jatun mankawan kusinakamuy”.

39 Tsaymi juk profëta caldu jachakunata ashiq chakrapa aywarqan. Puriykanqancho calabäsu niraqta tariskirmi millqaynin juntata aparqan. Tsayta chaykatsirmi mikunanpä alli kanqanta yarpar ichishaqllaman picaskir mankaman wiñarqan. 40 Kusinakunqanta yawarkurnami profëtakuna mantsakashqa Eliseuta niyarqan: “¡Tayta profëta, kayqa venenashqami kaykan!”

Tsaynö nirmi mikuyarqannatsu.

41 Tsaymi Eliseo nirqan: “Jarinata apayämuy”.

Apapaykuyaptinmi mankaman wiñarqan. Tsaypita yapay qarakuyaptinmi mikuy iwjirqannatsu.

42 Tsaypitanami Baal-salisapita juk runa chätsirqan punta poquq cebädapita ruranqan ishkay chunka (20) tantata. Tsaynöllami taliganwan aparqan tsayrä cosechanqan trïgutapis. Tsaymi wätayninta Eliseo nirqan: “Profëta mayïkuna mikuyänanpä chätsimunqan mikuyta qaray”.

43 Tsaymi wätaynin nirqan: “¿Imanöpatä juk pachak (100) runakunapäqa kay wallkalla mikuyta aypätsishä?”

Niptinmi Eliseo nirqan: “Wallkalla kaptinpis qaray. TAYTA DIOSMI nimashqa llapan mikuyaptinpis sobrananpä kanqanta”.

44 Tsaynö niptinmi wätayninqa profëtakunata qararqan. TAYTA DIOS ninqannöllami llapan mikuyaptinpis tsay mikuykuna sobrarqan.

Leprawan qeshyanqanpita Naamán alliyanqan

5 1 Siria soldädukunapa capitanninmi Naamán karqan. TAYTA DIOS yanapaptinmi Siria nacionpa contrankunata soldädunkunawan imaypis vinciq. Tsaymi payqa Siria nacionpa mandaqnin rey yärakunqan runa karqan. Tsaynö karpis *lepra qeshyawanmi qeshyarqan.†

2 Juk kutichömi Siria nación soldädukuna Israel runakunata atacar vinciyarqan. Tsaypitami juk jipashta Naamán aparqan warminpa wätaynin kananpä. 3 Tsay jipashmi patrönanta nirqan: “Samariacho kaykaq profëtaman patronnï aywar rugakuptinqa lepra qeshyanpita alliyätsinmanmi”.

4 Tsaymi Naamánqa reyman aywaykur jipash ninqanta willarqan.

5 Willaptinmi rey nirqan: “Tsaynö kaptinqa juklla ayway. Chaptiki jampishunaykipä Israel nacionpa mandaqnin reyman cartata apanaykipä qellqashä”.

Tsaymi qarayta apananpä kamarikurqan kimsa chunka waranqa (30,000) yuraq qellayta, soqta waranqa (6,000) qori qellayta y chunka tünicakunatapis. Tsayta apakurkurmi Israel nacionman aywarqan. 6 Chaykurnami apanqan cartata Israel nacionpa mandaqnin reyta entregarqan. Tsay cartachömi nirqan: “Kay cartata cartakaykämü soldädükunapa capitannin Naamánta leprawan qeshyanqanpita alliyaykatsinaykipämi”.

7 Entreganqan cartata liyiskirmi Israel nacionpa mandaqnin reyqa pasaypa mantsarir latsapanta rachir yanapaqninkunata nirqan: “Noqaqa manami Tayta Diostsu kä runata kawatsinäpä o wanutsinäpä. ¿Imanirtä tsay reyqa leprawan qeshyaykaq runata alliyätsinäpä kachamushqa? ¡Shumaq tantiyakushun! ¡Niq tumpallami ëllu wajupaykämantsik!”

8 Tsaynö pasaypa mantsarir latsapanta rachinqanta musyaskirmi Eliseuqa kachakurqan ninanpä: “¿Imanirtäshi alläpa mantsarinki? Eliseumanshi tsay runata kachanki Israel nacioncho Tayta Diospa profëtan kanqanta musyananpä”.

†**5.1-14** Luc. 4.27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Tsaynö willatsiptinmi Naamánqa carrëtanwan y cawallunkunawan aywaykur Eliseupa wayi punkunman ichiskirqan. 10 Tsaynami chaskiq yarqunanpa trokin wätayninwan Eliseo willatsir nirqan: “Jordán mayuman aywaykurshi qanchis kuti bäñakunki. Tsaynö bäñakuskirqa lepra qeshyawan qeshyanqaykipita alliyankishi”.

11 Tsaynö niptinmi Naamánqa pasaypa ajayanashqa aywar nirqan: “Noqaqa yarparqä shumaq chaskimar TAYTA DIOSNINTA mañakurnin leprä jananpa makinta kuyutsirnin alliyätsimänanpä kanqantami. 12 Damascuchöpis Abana y Farfar mayukuna kaykanmi. Tsay mayukunaqa Israelcho llapan mayukunapitapis mas allimi kaykan. Mayucho bäñakunqalläwan alliyänä kaptinqa Damascuman kutikushun tsaycho bäñakunäpä”.

Tsaynö nirmi pasaypa ajanashqa aywakurqan.

13 Tsaynö ajanashqa aywaykaptinmi wätayninkuna niyarqan: “Alliyänaykipä mayjina aja kaqta ruranaykipä profëta nishuptikipis ¿manatsurä rurankiman karqan? Taytay, Jordán mayullacho bäñakunaykipä nikäshuptikiqa bäñakuy”.

14 Tsaynö niyaptinmi Naamánqa Jordán mayuman aywaykur profëta ninqannölla qanchis kuti tullpukar bäñakurqan. Tsaynö tullpukaptinmi pishi wamrapa qarannö llapan cuerpun sänu rikakurqan.

15 Tsaymi llapan wallkiqninkunawan Eliseo kaqman kutiykur nirqan: “Kananmi itsanqa musyä Israel runakuna adorayanqan Tayta Dioslla kay patsacho Dios kanqanta. Taytay, qaranäpä apamunqäkunata chaskiykallämay”.

16 Tsaynö niptinmi Eliseo nirqan: “Sirvinqä TAYTA DIOSPA jutinchömi nï: Manami ima pägutapis chaskïmantsu”.

Tsaynö nirmi Naamán mayjina rugakuptinpis qaray apanqanta Eliseo chaskirqantsu.

17 Mana chaskiptinmi Naamán nirqan: “Taytay, tsaynö kaptinqa ishkay muläkunawan kaypita allpata apakulläshä. Kananpitaqa mananami imaypis juk dioskunapä rupatsina sacrificiukunata ni wakin sacrificiukunatapis rupatsishänatsu. Tsaypa trokinqa TAYTA DIOSLLATANAMI adorashä. 18 Itsanqa markäman kutiptï Rimón diospa templunmanmi rey pushamanqa. Tsaycho rikräpita tsarikuykur qonqurpakuptin noqapis qonqurikuptï TAYTA DIOS perdonaykallämätsun”.

19 Tsaynö niptinmi Eliseo nirqan: “Tsaypita llakikunaykipa trokinqa añaw kutikuy”.

Tsaynö kutikur karutana aywaykaptinmi 20 profëta Eliseupa wätaynin Giezi yarpachakur nirqan: “Naamán apamunqanta mana chaskir patronnï perdishqami. Kanan qepankunata aywar capazchi imallatapis tarimüman”.

21 Tsaynö nirmi Gieziqa Naamánpa qepanta aywarqan. Qepankunata cörriykaqta rikaykurmi Naamánqa carrëtanpita yarpuskir Giezita shuyararqan. Chaykuptinmi tapurqan: “¿Imatä kashqa shamunaykipä?”

22 Tsaynö niptinmi nirqan: “Taytay, llapanpis allimi kaykan. Efraín jallqakunapitami ishkay chölu profëtakuna chäyämushqa. Paykunapämi patronnï munan kimsa waranqa (3,000) qellayta y ishkay trukana latsapakunata”.

23 Tsaynö niptinmi Naamán nirqan: “¡Aw, allimi kanman! Tsayllata apanaykipa trokinqa soqta waranqa qellayta (6,000) apay”.

Tsaynö nirmi ishkay bolsakunaman qellayta y ishkay trukana latsapata wiñaparqan. Nirkurmi ishkay wätayninkunata kacharqan yanapar aywayänanpä. 24 Eliseo tanqan jirkanman chaykurnami ishkay yanapar aywaqkunata kutikuyänanpä Giezi nirqan. Tsaypitanami apayanqankunata wayinman churarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Tsaypita aywar Eliseo kaqman yaykuskiptinmi Eliseo tapurqan: “¿Maypitatä kutiykämunki?”

Giezinami nirqan: “Manami maypapis aywashqätsu”.

26 Eliseunami nirqan: “Tsay runa chaskishunaykipä carrëtanpita yarpunqan hörami espïritü tsaycho kaykarqan. Manami qellayta, latsapata, chakrata, üshata, wäkata ni wätaykunata chaskiy höratsu kaykan. 27 Tsaynö ruranqaykipitami Naamánpa lepran shukushunki. Tsay leprawanmi qampita aywaraqkuna imayyaqpis qeshyayanqa”.

Ninqannöllami Eliseupa ñöpanpita yarquskiptin Giezipa qaran rashtanörä leprawan yuraqaskirqan.

Yakupita jächa aynamunqan

6 1 Juk kutimi profëta mayinkuna Eliseuta niyarqan: “Taytay, kay taykanqantsik sitiuqa pasaypa kichkimi. 2 Jordán mayu kuchunman aywaykur qeruta mutuyämushä wayita tsaycho ruraskir tänantsikpä”.

Tsaynö niptinmi Eliseo nirqan: “Aywayay ari”.

3 Eliseutanami juk profëta nirqan: “Taytay, qamwanpis aywashun”.

Tsaynö niptinmi Eliseo nirqan: “Aywashun ari”.

4 Paykunawan Eliseo aywarmi Jordán mayuman chaykur qeruta mutuyarqan. 5 Juk profëta qeruta mutuykaptinmi jächan jipikaskir mayuman unyaskirqan. Tsaymi nirqan: “¡Taytay, kayrächi kayllaqa! ¡Kay jächaqa mañakuyllami kashqa!”

6 Eliseunami tapurqan: “¿Mayninmantä unyashqa?”

Tsaynö tapuptinmi rikatsirqan mayninman unyanqantapis. Tsaymi takshalla qeruta mutuskir jächa unyanqan kaqpa jitaykuptin jächa aynarkamurqan. 7 Tsaymi Eliseo nirqan: “Juklla tsariy”.

Tsaynö niptinmi llamkaykur jächata jipiskamurqan.

Siria nación soldädukunapa ñawinkunata pantakätsinqan

8 Siria nacionpa mandaqnin reyqa Israel nacionwan guërracho karmi soldädunkunapa capitanninkunawan willanakuyarqan mayqan partichöpis campamentunta rurayänanpä. 9 Tsayta musyaykurmi profëta Eliseuqa Israel nacionpa mandaqnin reyta willakatsir nirqan: “Siria soldädukunami tsayman shamuykäyan. Tsaypaqa ama päsayaytsu”.

10 Profëta Eliseo kutin kutin tsaynö willaptinmi Israel nacionpa mandaqnin reyqa ñöpancho markakunaman soldädunkunata kacharqan Siria soldädukuna mana yaykuyänanpä. Tsaynöpami atska kuti Israel runakuna salvakuyarqan.

11 Tsaynö päsaptinmi Siria nacionpa mandaqnin rey pasaypa ajanar capitanninkunata qayaykur nirqan: “¿Mayqaykikunatä maypa atacanantsikpä willanakunqantsikta Israel nacionpa mandaqnin reyta willaykäyanki?”

12 Tsaynö niptinmi juk capitán nirqan: “Taytay, noqakunaqa manami pitapis willayashqätsu. Israelcho kaykaq profëta Eliseumi cuartuykicho pakayllapa ninqaykitapis mandaqnin reyta willan”.

13 Tsaynö niptinmi nirqan: “Tsay runa maycho kanqantapis musyayämuy prësu tsaritsimunäpä”.

Tsaynö niptinmi Dotán markacho profëta Eliseo kaykanqanta willayarqan.

14 Tsaymi cawallunkunawan y carrëtankunawan atska soldädunkuna paqaspa aywarnin Eliseo tanqan Dotán markaman chaykur jiruruypa tsapaskiyarqan. 15 Patsa waraskiptinmi Eliseupa wätaynin waqtapa yarqunqancho rikarqan atska soldädukuna cawallun muntashqa y carrëtankunawan markata tumaypa jiruruparaykäyaqta.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi Eliseuta nirqan: “¡Taytay, imanötä kaykullantsik! ¡Kanan imatatä rurashun!”

16 Eliseunami nirqan: “Ama mantsariytsu. Tayta Dios kachamunqan *angelkunaqa paykunapa soldädunkunapita mas atskami kaykäyan”.

17 Tsaynö niskirmi Tayta Diosta mañakur Eliseo nirqan: “TAYTA DIOS, wätaynïta yanapaykullay kachamunqayki angelkunata rikananpä”.

Tsaynö mañakuptinmi Eliseupa wätayninta TAYTA DIOS rikatsirqan tsaytsika angelkunata. Tsay angelkunami cawallunkunawan y ninanö atsikyaykaq carrëtankunawan Eliseuta tsapäyänanpä jirkancho kaykäyänä.

18 Siria soldädukuna prësu tsariyänanpä aywayaptinmi Eliseuqa TAYTA DIOSTA mañakur nirqan: “Tayta Dios, kay soldädukunata qaprayaykatsillay”.

Tsaynö nir mañakuptinmi jinan höra soldädukunata Tayta Dios qaprayätsirqan. 19 Tsaymi tsay soldädukunata Eliseo nirqan: “Qamkunaqa llutan nänipami shayämushqayki. Ashiykäyanqayki runa manami kay markachötsu. Aku pay kaqman pushayäshayki”.

Tsaynö nirmi Samaria markaman pusharqan. 20 Samaria markaman chaykatsirnami Tayta Diosta mañakur nirqan: “TAYTA DIOS, kay soldädukuna rikayänanpä ñawinkunata alliyaykatsillay”.

Tsaymi ñawinkunata TAYTA DIOS alliyätsiptin tsay soldädukuna tantiyaskiyarqan Samaria pläzacho kaykäyanqanta.

21 Pläzacho Eliseo kaykätsiqta rikaykurmi Israel nacionpa mandaqnin reyqa Eliseuta tapurqan: “Taytay, kay soldädukunata ¿jukllaku wanutsishä?”

22 Tsaynö niptinmi Eliseo nirqan: “Ama wanutsiytsu. Manami imaypis guërracho tsarinqantsik prësukunata wanutsintsiktsu. Wanutsinaykipa trokinqa mikuytapis yakutapis qaraykur mandaqnin rey kaqman kutikuyänanpä despachay”.

23 Tsaynö niptinmi alli allita kusinaskatsir qararqan. Mikur upur ushaskiyaptinnami mandaqnin reyman kutikuyänanpä despacharqan. Tsaypitaqa Israel nacionta Siria nación runakuna mananami atacayarqannatsu.

Samariacho muchuy kanqan

24 Tsaypita juk ishkay wata päsaskiptinnami Siria nacionpa mandaqnin rey Ben-adad llapan soldädunkunawan qorikaskir Samaria markata atacayänanpä aywayarqan. Chaykurmi soldädunkunawan tumaypa tsapaskiyarqan. 25 Tsaymi Samaria markacho pasaypa muchuy kaptin ashnupa umanta rantikuyarqan puwaq chunka (80) qellaycho. Tsaynöllami palumapa wänunta juk pucilluwan tupuskir rantikuyarqan pitsqa qellaycho.

26 Juk junaqmi Israel nacionpa mandaqnin rey murälla jananpa puriykaqta rikaykur juk warmi qayakur nirqan: “Taytay, yanapaykallämay”.

27 Tsaynö qayaptinmi rey nirqan: “Manami trïgüpis ni vïnüpis qaranäpä kantsu. TAYTA DIOS mana yanapashuptikiqa ¿imanöpatä noqa yanapaman?”

28 Tsaypita mastami nirqan: “¿Imachötä yanapaman?”

Tsaynö niptinmi nirqan: “Kay warmiwanmi willanakuyarqä wamräkunata mikuyänäpä. Tsaymi nimarqan noqapa wamräta puntata mikuyänäpä nirkur paypa wamrantana mikuyänäpä. 29 Tsaynö nimaptinmi wamräta mikuyashqä.† Waraynin junaq paypa wamrantana mikuyänäpä willanakushqa kaykäyaptïmi payqa wamranta pakashqa”.

30 Warmi tsaynö ninqanta wiyarmi reyqa pasaypa llakikur latsapanta

† **6.29** Deut. 28.57.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rachirqan. Murälla jananpa puriptinmi runakuna rikayarqan latsapan rurincho qachqa latsapan jatishqa kaykanqanta. 31 Puriykanqanchömi jinchi nirqan: “¡Tayta Dios castigamätsun Safatpa tsurin Eliseupa umanta kanan junaq mana roqutsiptïqa!”

32 Tsaynö nirmi Eliseuta wanutsinanpä juk runata kacharqan.

Tsayyaqmi Israel mayor runakunawan Eliseo wayincho jamaraykäyarqan. Rey kachanqan runa Eliseupa wayinman manarä chaptinmi Eliseo nirqan: “Mandamaqnintsik rey wanutsikuq karmi wanutsimänanpä runata kachaykämun. Maya mayalla kaykäyay. Tsay runa chaykämuqta rikar punkuta jinchi trancayanki. Paypa qepantanami patronninpis shamuykan”.

33 Tsaynö parlaykäyaptinmi rey kachanqan runa Eliseupa wayinman chaykur nirqan: “Tsayläya desgraciaman Tayta Diosmi jitarpamashqantsik. Tsaynö kaykaptinqa ¿imapänatä payman yärakushunpis?”

7 1 Tsaynö niptinmi Eliseo nirqan: “Tayta Diosmi nin: ‘Waray junaqmi kaynö höra Samaria marka punkucho qanchis kïlu jarinata rantikuyanqa juk qellayllacho. Tsaynöllami chunka pitsqa kïlu cebäda jarinatapis rantikuyanqa juk qellayllacho’ ”.

2 Reyta yanapaq runanami profëta Eliseuta nirqan: “Ciëlu punkuta kichaskir bendicionninta Tayta Dios kachamuptinpis ¡tsaynöqa manachi kanmantsu!”

Tsaynö niptinmi Eliseo nirqan: “Ninqäta mana criyinqaykipitami rikarpis mikunkitsu”.

Samaria markacho mikuy tsaytsikana kanqan

3 Tsay tardimi *leprawan qeshyaykaq chusku runakuna marka yaykuna punkucho jamaraykäyarqan. Paykunami parlar niyarqan: “Janantsikchöna wanuy kaykaptinqa ¿imatatä kanan rurashun? 4 Markacho pasaypa muchuy kaykaptinqa tsayman yaykur wanushunchi. Y kayllacho jamararpis wanushunchi. Imanö kaptinpis Siria soldädukunapa campamentunman yaykushun. Mana wanutsimashqaqa kawashunchi. Wanutsimashqaqa jina wanutsishqachi kashun”.

5 Tsaynö willanakuskirmi patsa tsakanaykaptin Siria soldädukunapa campamentunman aywayarqan. Tsayman chäyänanpäqa manami pipis kanätsu. 6 Manarä chäyaptinmi Siria soldädukunata Tayta Dios wiyapakatsirqan carrëtakunawan cawallukunawan tsaytsika soldädukuna atacayänanpä yaykuykaqta. Tsaynö wiyapakurmi Siria soldädukuna yarpäyarqan heteo soldädukunata y Egipto soldädukunata Israel nacionpa mandaqnin rey yanapayänanpä minkakuptin yaykuykäyanqanta. 7 Tsaymi toldunkunata, cawallunkunata y ashnunkunata jaqiriykur wanuyta mantsar tsay tsakay qeshpir aywakuyarqan.

8 Leprösukunanami campamentuman chaykur juk tolduman yaykur tariyanqan kaqta mikuyarqan y upuyarqan. Tsaynöllami qellaytapis, qoritapis latsapatapis tariyanqan kaqta jukläman apaykur pakayarqan. Tsaynöllami kutiykur juk toldumanna yaykuskir jukaq toldupita apayanqannölla apakuyarqan. 9 Tsaynö apaykäyanqanchömi yarpachakuskir ninakuyarqan: “Kikillantsikpä aparqa llutantami ruraykantsik. Campamentucho pipis mana kanqanta juklla willakushun. Warayyaq mana willakurqa jutsayuqmi rikakushun. Kanan juklla reyta musyatsishun campamentucho pipis mana kanqanta”.

10 Willanakuyanqannö aywarmi marka punku täpaq runakunata qayaykur willar niyarqan: “¡Siria soldädukunapa campamentuncho manami pipis kantsu! ¡Cawallunkuna

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

y ashnunkunallami wataraykäyan!
¡Toldunkunapis shäritsiyanqannöllami
kaykan!"
11 Paykuna willakuyanqanta punku
täpaq runakuna willakuskiptinnami
palaciucho kaykaq runakunapis mus-
yayarqan.
12 Tsayta musyaskirmi punuykanqan-
pita shäriskir capitanninkunata rey
nirqan: "Siria soldädukunaqa pasaypa
mallaqaypita wanunaykanqantsikta
musyarmi campamentunkunapita juk-
läman pakakuyashqa kanqa. Yarqush-
qaqa tsariykamarnintsikmi markan-
tsikman yaykayämunqa".
13 Juk capitannami nirqan: "Rika-
pakayämunanpä pitsqaq runakunata
kachashun. Paykuna aywayätsun
quëdaq kaq pitsqa cawalluntsikkunata
muntakurkur. Llapantsik wanunan-
tsikpäna kaykaptinqa rikapakuqku-
nata Siria soldädukuna wanutsiyaptin-
pis imanäshunnatä".
14 Tsaynö willanakuskirmi runaku-
nata rey kacharqan cawallu qarachan-
qan ishkay carrëtakunawan rikapa-
kuq aywayänanpä. 15 Tsay rikapakuq
aywaqkunaqa Jordán mayuyaq
aywaykurmi shumaq rikapakayämur-
qan. Tsaymi Siria soldädukuna qeshpir
latsapakunata y imatapis jaqiyan-
qanta nänicho tariyarqan. Tsaypita
kutiykurmi reyta willayarqan lla-
pan rikayanqanta. 16 Tsaymi Samaria
markapita runakuna aywaykur Siria
soldädukunapa campamentunpita
imaykatapis tariyanqan kaqta apaku-
yarqan. TAYTA DIOS ninqannöllami
qanchis kïlu jarinata y chunka pitsqa
kïlu cebäda jarinatapis rantikuyarqan
juk qellayllacho.
17 Runakuna markapita yarqur
campamentuman aywayaptinmi mas
yärakunqan runata rey churarqan
marka punkuta cuidananpä. Marka-
pita tanqanakurrä yarqurmi tsaycho
ichiraykaq runata tanqarnin lanqur
ushayarqan. Tsaynö päsananpämi
wayinman rey aywaykaptin profëta
Eliseo nirqan. 18 Reytami profëta
Eliseo nishqa karqan: "Waray junaq
kaynö hörami Samaria marka pun-
kucho qanchis kïlu trïgu jarinata y
chunka pitsqa kïlu cebäda jarinata juk
qellayllacho rantikuyanqa".†
19 Tsaytsika mikuy kananpä niptinmi
wanuq capitán nishqa karqan: "Ciëlu
punkuta kichaskir bendicionninta
TAYTA DIOS kachamuptinpis ¡tsaynöqa
manachi kanmantsu!"
Tsaynö niptinmi Eliseo nirqan: "Nin-
qäta mana criyinqaykipitami rikarpis
mikunkitsu".†
20 Eliseo ninqannöllami marka pun-
kucho runakuna jaruptin tsay runa
wanurqan.

Sunem warmi wayinta y chakranta qorinqan

8 1 Juk kutimi kawatsinqan wam-
rapa† mamanta Eliseo nirqan:
"Qanchis wata alläpa muchuy kanan-
pämi TAYTA DIOS nimashqa. Tsaynö
kananpä kaykaptinqa kay markapita
maypapis castaykikunawan aywaku-
yay".
2 Profëta Eliseo ninqanta cäsukurmi
warmiqa llapan castankunawan filis-
teo runakunapa nacionninman aywa-
kuyarqan. Tsay nacionchömi qanchis
wata täyarqan.
3 Qanchis wata päsaskiptinnami
markanman warmi kutikurqan.
Chaykurmi wayinta y chakrankunata
qorikunanpä rey kaqman rugakuq
aywarqan. 4 Tsay warmi chänanpämi
Eliseupa wätaynin Gieziwan rey par-
laykarqan. Tsaychömi Giezita tapu-
paykarqan Eliseo milagru ruranqanta
willananpä. 5 Tsaycho warmipa wam-
ranta Eliseo imanö kawatsimunqanta
willaykaptinmi wamran pushashqa

†**7.18** 1Rey. 7.1. †**7.19** 1Rey. 7.2. †**8.1** 2Rey. 4.8-37.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsay warmi charqan reyta rugakunanpä.

Tsay warmita y wamranta rikaskirmi Giezi nirqan: "¡Taytay, paypämi willaykashqä! ¡Eliseo kawatsimunqan wamranpis paymi kaykan!"

6 Tsaymi tsay warmita rey tapurqan wamranta imanö kawatsimunqanta. Tsaynö willaptinmi tsay warmipa wayinta y chakrankunata kutitsinanpä juk yanapaqninta rey nirqan. Tsaynöllami nirqan aywakur jaqinqan junaqpita patsa chakranta murunqanpita tsay warmita päganänpä.

Siria nacionpa mandaqnin rey kananpä Hazael yaykunqan

7 Tsaypitanami Eliseuqa Damasco markaman aywarqan. Tsaychömi Siria nacionpa mandaqnin rey Ben-adad pasaypa antsa qeshyaykarqan. Tsayman Eliseo chanqanta willayaptinmi 8 yanapaqnin Hazaelta rey Ben-adad nirqan: "Imallatapis qaranaykipä apakurkur profëta kaqman ayway. Chaykur ninki: 'TAYTA DIOSTASHI tapukuykullanki rey alliyänanpä o mana alliyänanpä kanqantapis' ".

9 Tsaynö niptinmi Hazaelqa chusku chunka (40) *camëllukunawan qarananpä kaqkunata apakurkur profëta kaqman aywarqan. Chaykurmi nirqan: "Siria nacionpa mandaqnin rey Ben-adadmi taytantanö respitashunki. Paymi kachamashqa qeshyaykanqanpita alliyänanpä o mana alliyänanpä kanqantapis willamänaykipä".

10 Tsaynö niptinmi Eliseo nirqan: "Kanan aywaykur reyta willay qeshyaykanqanpita alliyänanpä kanqanta. Itsanqa tsay qeshyaykanqanpita alliyarpis wanunanpäna kanqantami TAYTA DIOS nimashqa".

11 Tsaynö niskirmi Hazael pasaypa penqakunqanyaq profëta Eliseo rikararqan. Rikapaykanqanchömi Eliseuqa waqayta qallaykurqan.

12 Tsaynö waqaptinmi Hazael tapurqan: "¿Taytay, imanirtä waqaykanki?"

Eliseunami nirqan: "Musyämi Israel nacioncho murallashqa markakunata rupatsinaykipä kanqanta, chölukunata espädaykiwan wanutsinaykipä kanqanta, wamrakunata tsapiypa wanutsinaykipä kanqanta y qeshyaq warmikunapa pachantapis qashar ushanaykipä kanqanta. Israel runakunapa contran shärir tsaynö ruranaykipä kanqanta musyarmi waqaykä".

13 Tsaynö niptinmi Hazael nirqan: "Taytay, mana väliq allqunö kaykarqa ¿imanöpatä tsaykunata ruräman?"

Tsaynö niptinmi Eliseo nirqan: "TAYTA DIOSMI musyatsimashqa Siria nacionpa mandaqnin rey kanaykipä kanqanta".†

14 Tsaypitanami Hazaelqa Eliseupita despidikuskir reyman kutirqan. Chaykuptinnami rey tapurqan: "¿Imatatä Eliseo nishushqayki?"

Tsaynö tapuptinmi Hazael nirqan: "Alliyänaykipä kanqantami nimashqa".

15 Tsaypita waraynin junaqnami Hazaelqa juk frazädata ushmaskatsir reypa umanta wankuskiptin jamaytsaypa wanurqan. Tsaynö wanuskatsirmi Hazaelna Siria nacionpa mandaqnin rey karqan.

Judá nacioncho Joram rey kanqan
2 Crónicas 21.1-20

16 Acabpa tsurin Joram pitsqa watana Israel nacioncho rey kaykaptinmi Judá nacioncho Josafatpa tsurin Joram rey kayta qallaykurqan. 17 Mandayta qallaykunqan witsanmi kimsa chunka ishkay (32) watayuq kaykarqan. Payqa puwaq watami Jerusalénpita mandarqan.

† **8.13** 1Rey. 19.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 Rey Acabpa warmi tsurinwan
tarmi Acabpa castankunanölla y Israel
nacionpa mandaqnin reykunanölla
TAYTA DIOSTA mana cäsukur jutsata
rurarqan. 19 Tsaynö kaptinpis sirviq-
nin Davidpita aywaraq runa Judá-
cho imaypis rey kananpä *pactuta
rurashqa karmi Judá nacionta TAYTA
DIOS ushakätsirqantsu.†
20 Judá nacioncho Joram rey kaykan-
qan witsanmi Edom nación runa-
kuna Judá nacionpa munaynincho
kayanqanpita yarquskir† kikinku-
napa mandaqnin reyta churayarqan.
21 Tsaymi Joramqa guërra carrëta-
kunawan Edomcho Zair markaman
atacayänanpä aywayarqan. Edomita
soldädukuna pelyayänanpä yarqurmi
rey Joramta y carrëtakunawan aywaq
capitankunata tumaypa tsapaski-
yarqan. Tsaynö tsapaskiyaptinmi
Israel soldädukunaqa imaykanöpapis
paqaspa qeshpir wayinkunaman aywa-
kuyarqan. 22 Tsaypita patsami Edom
nación runakunaqa kananyaqpis Judá
nacionpa munayninchönatsu kayan.
Tsay witsanllanami Libna marka runa-
kunapis Judá nacionpa munayninpita
yarqukuyarqan.
23 Joram imata ruranqanpis lla-
panmi qellqaraykan Judá nacionpa
mandaqnin reykunapa acta libruncho.
24 Joram wanuskiptinmi *Davidpa
Markanman unay castankuna pam-
paräyanqan kaqman pampayarqan.
Paypa trokinnami tsurin Ocozías yay-
kurqan rey kananpä.

Judá nacioncho Ocozías rey kanqan
2 Crónicas 22.1-6

25 Acabpa tsurin Joram chunka ish-
kay wata Israel nacioncho mandaq
kaykaptinmi Judá nacionpa man-
daqnin rey Jorampa tsurin Ocozías
rey kayta qallaykurqan. 26 Mandayta
qallaykunqan witsan Ocozíasqa ishkay
chunka ishkay (22) watayuqmi kay-
karqan. Payqa Jerusalénpita mandar-
qan juk watami. Mamanmi karqan
Atalía. Atalíaqa Israel nacionpa man-
daqnin rey Omripa willkanmi kar-
qan. 27 Ocozíaspis Omripa tsurin Acab
castawan tarmi TAYTA DIOSTA mana
cäsukur Acab y Acabpa castankuna
jutsata ruranqannö jutsata rurarqan.
28 Ocozíasqa Israel nacionpa man-
daqnin rey Joramwanmi Siria
nacionpa mandaqnin rey Hazaelta
atacayänanpä willanakuyarqan. Rey
Joramqa Acabpa tsurinmi karqan.
Atacayänanpä awniptinmi Galaadcho
kaykaq Ramot markaman soldädun-
kunawan aywayarqan. Tsaycho pelyar
Siria soldädukuna rey Joramta flëchas-
kiyaptinmi 29 jampikunanpä Jezreel
markaman kutirqan. Qeshyar ujuray-
kaptinmi rey Ocozías payta watukaq
aywarqan.

Israel nacioncho rey kananpä Jehúpa umanman aceitita wiñapanqan

9 1 Juk kutimi profëta mayinku-
napita jukninta qayaykur Eliseo
nirqan: "Shumaq kamarikuskir kay
botëllacho kaykaq aceitita apakur-
kur Galaad particho kaykaq Ramot
markaman ayway. 2 Chaykur ashinki
Josafatpa[b] tsurin y Nimsipa willkan
Jehúta. Amïgunkunawan kaykanqan-
man yaykuskir kikillanta juk cuar-
tuman pushanki. 3 Tsay cuartuchöna
apanqayki aceitita umanman wiñas-
kir ninki: 'TAYTA DIOSMI nin: Israel
nacionpa mandaqnin rey kanaykipämi
aceitita wiñapaykä'. Tsaynö niskir-
nin punkuta kichaskir juklla qeshpir
aywakunki".
4 Tsaynö yätsiskiptinmi chölu pro-
fëtaqa Galaadcho kaykaq Ramot
markaman aywarqan. 5 Chaykurmi

[b] **9.2** Kay Josafatqa manami Judá nacionpa mandaqnin reytsu karqan, sinöqa juk Josafatmi.
† **8.19** 2Sam. 7.11b-16; 1Rey. 11.36. † **8.20** Gén. 27.40.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tarirqan soldädukunapa mandaqnin capitankuna qorikashqa kaykäyaqta. Tsaymi tsay profëta nirqan: "Tayta capitán, jukta willanäpämi kayman shamushqä".

Tsaymi Jehú nirqan: "¿Mayqäta willayämänaykipätä shamushqayki?"

Tsaynö tapuptinmi profëta nirqan: "Tayta capitán, qamta willanäpämi shamushqä".

6 Tsaynö niptinmi jinan höra juk cuartuman profëtawan Jehú yaykurqan. Tsaychönami Jehúpa umanman aceitita wiñapar profëta nirqan: "Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSMI nin: 'Kuyanqä Israel nacionpa mandaqnin rey kanaykipämi churaykä.† 7 Rey karmi patronniki Acabpa castankunata llapanta wanutsinki. Paykunatami wanutsinki sirvimaqnï profëtakunata Jezabel wanutsinqanpita. 8 Acabpita aywaraq kaqtaqa wätay o mana wätay kaptinpis llapantami ollqu kaqtaqa wanutsir ushanki. Ninqänö wanutsiptikimi jukllayllapis Israel nacioncho tsay casta kawaykar quëdayanqatsu. 9 Tsaynö wanutsiptikimi Nabatpa tsurin Jeroboam castata y Ahíaspa tsurin Baasa castata ushakätsinqänölla Acab castatapis ushakätsishä. 10 Jezabeltanami Jezreel marka ñöpan chakrancho allqukuna mikuyanqa.† Paypa ayantaqa manami pipis pampanqatsu' ".

Tsaynö willaskirmi punkuta kichaskir profëta qeshpir aywakurqan.

11 Jehú kutiskiptinmi capitán mayinkuna tapuyarqan: "¿Imatä kashqa? ¿Imata nishunaykipätä tsay löcu runa shamushqa?"

Tsaynö niyaptinmi Jehú nirqan: "Musyayankimi löcu kar imatapis llutalla parlanqanta".

12 Tsaymi capitankuna niyarqan: "¡Ama llullapäyämaytsu! Imata nishunqaykitapis willayämay".

Tsaynö niptinmi Jehú nirqan: "Tsay runami nimashqa: 'Israel nacionpa mandaqnin rey kanaykipämi TAYTA DIOS churashushqayki' ".

13 Tsaynö niptinmi capitankunaqa cäpankunata jipiskir grädaman mashtapäyarqan Jehú ichïnanpä. Nirkurmi *cornëtata tukar jinchi niyarqan: "¡Viva rey Jehú!"

Rey Joramta Jehú wanutsinqan

14 Tsaypitanami Nimsipa willkan y Josafatpa tsurin Jehúqa rey Jorampa contran shäriyarqan. (Rey Joramqa Galaadcho kaykaq Ramot markacho Siria nacionpa mandaqnin rey Hazaelwan pelyanqanpitami 15 Jezreel markaman kutirqan jampikunanpä.) Jehúnami capitán mayinkunata nirqan: "Rey kanäta munaykarqa paqtä rey Joramman aywar rey kanäpä yaykunqäta pipis willanman".

16 Tsaypitanami Jehúqa guërra carrëtaman yarkurkur Jezreel markaman aywarqan. Tsaychömi Joramqa guërracho däñakunqanpita jampikuykarqan. Judá nacionpa mandaqnin rey Ocozíaspis Joramta watukananpä aywashqa karmi tsaycho kaykarqan.

17 Soldädunkunawan Jehú chaykanqanta rikarmi Jezreel markata täpaq runa qayakur nirqan: "¡Atska runakunami shamuykäyan!"

Tsayta wiyaykurmi rey Joram nirqan: "Juk soldäduta kachay cawalluta muntakurkur aywar imapä shamuykäyanqantapis tapumunanpä".

18 Tsaymi cawalluta muntakurkur tsay soldädu aywar Jehúta tapurqan: "Reymi kachamashqa imaq shamunqaykitapis willamänaykipä".

Tsaymi Jehú nirqan: "Imapä shamunqätapis ¡imapätä musyayta munanki! Tapupämanqaykinöqa aywanantsikpä qepäkunaman churakämuy".

†**9.6** 1Rey. 19.16. †**9.10** 1Rey. 21.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mana kutiptinnami marka täpaq soldädu nirqan: “Kachanqantsik soldädu manami kutimuntsu”.

19 Tsaynö niptinmi rey Joramqa juk soldädutana kacharqan cawalluta muntarkur aywananpä. Paypis Jehú kaqman chaykurmi tapurqan: “Reymi kachamashqa ima yarpaywan shamuykäyanqaykitapis willamänaykipä”.

Tsaynö niptinmi Jehú nirqan: “Imapä shamunqätapis ¡imapätä musyayta munanki! Tapupämanqaykinöqa aywanantsikpä qepäkunaman churakämuy”.

20 Tsaynö mana kutiptinnami marka täpaq soldädu nirqan: “Jukaq kachanqantsikpis punta kaqnöllami kutimuntsu. Shamuykaq runaqa Nimsipa willkan Jehúnöllami kaykan. Paynöllami löcuyaypa löcuyar carrëtakunatapis manijaykämun”.

21 Tsaymi Joramqa soldädunkunata nirqan: “Guërra carrëtäta juklla kamaripäyämay”.

Kamaripaskiyaptinmi rey Jorampis y rey Ocozíaspis carrëtankunawan aywayarqan Jehú kaqman. Aywarmi tinkuyarqan Jezreelpita kaq Nabotpa chakrancho.

22 Jehúpa ñöpanman chaykurmi rey Joram nirqan: “Jehú, ¿imatä kashqa shamunaykipä? ¿Llapanpis allillaku kaykäyan?”

Tsaynö niptinmi Jehú nirqan: “¡Imanöpatä llapanpis alli kanqa ïdulukunata adorar brüja mamayki Jezabel llutanta ruraykaptinqa!”

23 Tsaynö niptinmi rey Joramqa jinan höra qeshpir aywakur nirqan: “¡Ocozías! ¡Kay runaqa wanutsimänantsikpämi shamushqa!”

24 Tsaymi flëchanta Jehú aptarkur Joramta waqtanpa flëchaskirqan. Shonqunpa päsaqpä flëchaskiptinmi Joramqa carrëtallancho wanuskirqan.

25 Tsaypitanami yanapaqnin Bidcarta Jehú nirqan: “Tsay ayata kaypita jipiskir Jezreelpita kaq Nabotpa chakranman jitay. Yarpaykämi Jorampa taytan Acabpa carrëtan qepanta aywaykashqa rey Acabta TAYTA DIOSPA profëtan paypä ninqanta: 26 ‘Nabotpa yawarninta y tsurinkunapa yawarninta jichar qäyan wanutsinqaykitami TAYTA DIOS rikashqa. Tsaymi kay chakrallacho pasaypa desgracia päsashunki.[c] Kanan ninqänöllami llapanpis päsashunki’.[†] Tayta Diospa profëtan tsaynö nikaptinqa Nabotpa chakranman apaykur Jorampa ayanta jitariy”.

Rey Ocozíasta Jehú wanutsinqan

2 Crónicas 22.7-9

27 Rey Joramta wanuskatsiptinmi Judá nacionpa mandaqnin rey Ocozíasqa qeshpir Bet-haganman aywakurqan. Qeshpir aywakuptinmi Jehúqa qepanta qatipar yanapaqninta nirqan: “¡Paytapis wanutsiy!”

Tsaynö niptinmi carrëtancho kaykaqta flëchawan flëchaskirqan. Payta tsaynö flëchaskirqan Ibleam ñöpancho Gur jutiyuq cuestata witsaykaptinmi. Flëchaskiptinpis manami jukllatsu wanurqan, sinöqa Meguiduman chaykurrämi wanurqan. 28 Tsaynö wanuskiptinmi wätayninkuna Jerusalénman carrëtawan apayarqan. Chaykurmi *Davidpa Markanman unay castankuna pamparäyanqan kaqman pampayarqan. 29 Ocozíasqa Judá nacionpa mandaqnin rey kayta qallaykurqan Acabpa tsurin Joram chunka juk wata Israel nacioncho rey kaykaptinmi.

Jezabelta Jehú wanutsinqan

30 Tsaypitanami Jehúqa Jezreelman aywakurqan. Tsayta musyaykurmi Jezabelqa ñawinta pintakurqan y aqtsantapis shumaq adornakurqan.

---

[c] **9.26** Tsay desgracia karqan Acabpa tsurin Jorampa ayanta tsay chakraman jitariyanqanmi.
[†] **9.26** 1Rey. 21.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nirkurnami ventänanpa qawararqan.
31 Marka yaykuna punkuman Jehú
chaykaptinmi Jezabel nirqan: “¡Alli-
llaku kaykanki, reyta wanutsiq Zim-
rinö runa!”†
32 Ventänanpa Jezabel qawaraykaqta
rikaykurmi Jehú nirqan: “¿Pitä yana-
pamänanpä tsaycho kaykan?”
Tsaynö niptinmi Jezabelpa juk
ishkay yanapaqninkuna ventänapa
qawarkuyarqan. 33 Paykunatami Jehú
nirqan: “¡Tsay warmita juklla jitarpa-
yämuy!”
Tsaynö niptinmi Jezabelta patsaman
jitarpayämuptin yawarninpis pirqa-
man y cawallukunaman pillchiqpä
ishkirqan. Patsacho jitaraykaptinmi
cawallukuna jarur jarur päsaskiyar-
qan.
34 Tsaypitanami Jehúqa aywakurqan
mikuq upuq. Tsaypita mas rätunta-
nami Jehú nirqan: “Reypa tsurin kay-
kaptinqa tsay maldicionashqa warmita
pampayay”.
35 Pampayänanpä aywarmi umanta,
chakinta y makinta tullullantana
tariyarqan. 36 Tsaynö kaykaqta tariy-
kurmi Jehúman kutiyarqan imanö
tariyanqantapis willayänanpä. Tsaynö
willayaptinmi Jehú nirqan: “Tsaynö
kananpä kaqtaqa maynami Tayta Dios
willakatsirqan sirviqnin Elíaswan.
Paymi nirqan: ‘Jezabelpa ayantaqa
Jezreelcho kaq chakranchömi allqu-
kuna mikuyanqa.† 37 Jezabelpa ayan
iskanö chakracho mashtaraptinmi
pipis tantiyanqatsu paypa ayan kan-
qanta’ ”.

Acabpa tsurinkunata Jehú wanutsinqan

10 1 Samaria markachömi Acabpa
qanchis chunka (70) tsurin-
kuna kaykäyarqan. Tsaymi cartaku-
nata Jehú apatsirqan tsay markacho
kaykaq autoridäkunaman, mayor
runakunaman y Acabpa tsurinkunata
wätaqkunamanpis. Tsay cartakuna-
chömi nirqan: 2 “Qamkunami wätay-
käyanki rey Acabpa tsurinkunata.
Tsaynöpis qamkunami tsararaykä-
yanki cawallunkunata, guërra carrë-
tankunata y armankunatapis. Tsaynö-
llami pipis mana atacayäshunaykipä
murallashqa markacho kaykäyanki.
Kay cartata chaskiskir 3 Acabpa tsurin-
kunapita mas allinnin kaq chöluta rey
kananpä churayay. Nirkur kamariku-
yay payta washäyänaykipä”.
4 Tsay cartata liyiskirnami man-
tsarirnin kikinkunapura niyarqan:
“Ishkay reykunatapis vinciykarqa
¡noqantsiktapis mana mayayllachi vin-
cimäshun!”
5 Tsaynö nirmi palaciucho admi-
nistraq, marka autoridäkuna, mayor
runakuna y Acabpa tsurinkunata
wätaqkuna Jehúman willakatsir
niyarqan: “Noqakunaqa munaynikі-
chömi kaykäyä. Manami mayqantapis
churayäshätsu rey kananpä. Munayni-
kichöna kaykäyaptïqa yarpanqaykinö
ruraykullay”.
6 Tsaynö niptinmi Jehúqa cartata
yapay apatsir nirqan: “Rasunpaypa
noqapa munaynïcho kayta munarqa
y ninqäkunata rasunpaypa rurayta
munarqa rey Acabpa tsurinkunapa
umankunata waray kaynö höra Jez-
reelman apayämuy”.
Acabpa qanchis chunka (70) ollqu
tsurinkunaqa tsay markacho taq mas
respitashqa runakunapa munaynin-
chömi kayarqan.
7 Cartata yapay chaskiskirnami rey
Acabpa ollqu tsurinkunata wanu-
tsiyarqan. Nirkurnami canastaman
umankunata wiñarkur Jezreel mar-
kaman apatsiyarqan. 8 Chaykätsiyap-
tinmi Jehúta juk runa nirqan: “Rey
Acabpa tsurinkunapa umankunatami
chätsiyämushqa”.

†**9.31** 1Rey. 16.8-12. †**9.36** 1Rey. 21.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö niptinmi Jehú nirqan: “Tsay runakunapa umankunata marka punku yaykunaman ishkay muntunta qotuskir waray tutayaq jaqiykuyätsun”.

9 Waraynin tutanami Jehúqa marka punkuman aywaykur tsaycho qorikaq runakunata nirqan: “Mandamaqnintsik rey wanunanpä manami qamkunatsu jutsayuq kaykäyanki, tsaypa trokinqa noqami. Itsanqa ¿pirä kay qanchis chunka (70) runakunata wanutsishqa? 10 Imanö kaptinpis Acab casta kaqkunapä TAYTA DIOSPA profëtan Elías willakunqannöllami llapanpis cumpliykan”.

11 Tsaypitanami Acabpa castankunata Jezreel markacho llapanta wanutsir Jehú usharqan.† Tsaynöllami Acabpa yanapaqninkunata, kuyanakuyanqan amïgunkunata y pay churanqan sacerdötikunatapis llapanta ushakätsirqan. Manami ni jukllayllatapis kawaykaqtaqa jaqirqantsu.

12 Tsaypitanami Samaria markata atacananpä Jehú päsarqan. Tsayman aywar mitsikuqkunapa majädan Betequedman charmi 13 tarirqan Judá nacionpa mandaqnin rey Ocozíaspa castankunata. Paykunatami tapur nirqan: “Qamkunaqa ¿pitä kaykäyanki?”

Paykunanami niyarqan: “Taytay, noqakunaqa rey Ocozíaspa castankunami kaykäyä. Rey Acabpa tsurinkunata y reina Jezabelpa wamrankunata watukayänäpämi aywaykäyä”.

14 Tsaynö niyaptinmi yanapaqnin runakunata Jehú nirqan: “¡Paykunata tsariyämuy!”

Tsaymi ninqannölla tsariskir pözu ñöpanman apaykur llapanta wanutsiyarqan. Kawaykaqta mana kachaypami chusku chunka ishkay (42) runakunata wanutsiyarqan.

15 Tsaypita päsarnami Recabpa tsurin Jonadabwan tinkurqan. Tsaynö tinkurninmi Jehúqa tapurqan: “¿Favorniki kanqänöku qampis favornï kaykanki?”

Tsaynö tapuptinmi Jonadab nirqan: “Taytay, qampa favornikimi kaykä”.

Tsaymi Jehú nirqan: “Tsaynö kaptinqa makikita qomay”.

Jonadab makinta qoptinnami Jehúqa carrëtanman witsätsir 16 nirqan: “Aku aywashun TAYTA DIOSTA llapan shonqüwan sirvinqäta rikanaykipä”.

Tsaynö niskirmi ishkan aywayarqan. 17 Samaria markaman chaykurmi Jehúqa Acab casta kaqta llapanta wanutsirqan. Tsaynö wanutsirqan profëta Elíasta TAYTA DIOS ninqannöllami.

Baal adoraqkunata Jehú wanutsinqan

18 Tsaypitanami marka runakunata qoriskir Jehú nirqan: “*Baalta Acab adoranqanpita masrämi noqaqa Baalta adorashä. 19 Tsaymi Baalpä atska sacrificiukunata rupatsinäpä shamushqä. Noqawan sacrificiukunata rupatsiyänanpä Baalta sirviq llapan profëtakunata, sacerdötikunata y payman llapan yärakuq runakunata qayatsiyämuy. Baalta sirviq kaqkuna pipis mana shamuptinqa wanutsishqami kanqa”.

Tsaynö llullaparninmi Jehúqa qayatsirqan Baalta adoraq kaqkunata llapanta wanutsinanpä.

20 Nirkurmi marka runakunata nirqan: “Baalpä fiestata rurar sacrificiukunata rupatsinantsikpä shumaq willanakuyay”.

Niptinmi shumaq willanakuyarqan. 21 Tsaypitanami entëru Israel nacioncho willakatsiptin tsaytsika runakuna chäyarqan tsay fiestapä. Baalpa templunchöpis runakuna pasaypa kichkiyparämi qorikäyarqan. 22 Baalta adoraqkuna llapanpis tsaynölla latsapata

† **10.11** Ose. 1.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jatikuyänanta munarmi templu täpaq runakunata Jehú nirqan: “Baalta adoraqkuna jatikuyänanpä templuncho churaraykaq latsapata jipiyämuy”.

Tsaynö niptinmi churaraykaq latsapakunata jipiyämurqan jatikuyänanpä.

23 Tsaycho runakuna qorikashqa kaykäyaptinmi Jehúwan Jonadabpis Baalpa templunman yaykuyarqan. Nirkurmi Jehú nirqan: “Baalta adoraqkunalla kaycho kayay. Pipis TAYTA DIOSTA adoraqkuna kaycho kayaptinqa llapanta qarquyay”.

24 Baalta adorar sacrificiukunata rupatsiyänanpä templunman llapan runakuna yaykuskiyaptinnami Jehúqa templu ñöpankunaman puwaq chunka (80) soldädukunata churar yätsirqan: “Templu rurincho kaykaq runakunata wanutsiyänaykipämi makikikunaman llapanta churamushqä. Mayqanpis qeshpiyaptinqa kikikikunami wanutsishqa kayanki”.

25 Sacrificiuta rupatsiyta ushaskiyaptinnami templu ñöpanman churanqan soldädukunata Jehú nirqan: “Templuman yaykur llapanta wanutsiyay”.

Tsaynö niptinmi Jehú churanqan soldädukunaqa Baalpa templunman yaykur llapanta espädankunawan wanutsiyarqan. Nirkurmi ayakunata jukläman jitayarqan. Tsaypitanami templu ruricho kaq cuartuman yaykuykur 26 *sagrädu rumita jipiskir rupatsiyarqan. 27 Sagrädu rumita rupaskatsirmi Baalpa templuntapis juchutsir ushayarqan. Tsaypita patsami tsay templuqa runakuna ishpakuyänanpä kananyaqpis raqällana kaykan.

28 Tsaynö wanutsir Jehú ushaskiptinmi Israel nacioncho pipis Baalta adorayarqannatsu. 29 Baalpa templunta ushakätsirpis Bet-elcho y Dancho kaykaq qoripita rurashqa torïtukunataqa Jehú manami ushakätsirqantsu. Tsaynöpami Nabatpa tsurin Jeroboam Israel runakunata jutsata ruratsinqannö jutsata ruratsirqan.†

30 Jehútami TAYTA DIOS nirqan: “Qamqa Acab casta runakunata wanutsir allitami rurashqayki. Tsaynö ruranqaykipitami Israel nacionpa trönuncho qampita aywaraqkuna hasta chusku *generacionyaq rey kayanqa”.

31 Tsaynö nikaptinpis Israel runakunata Jeroboam jutsata ruratsinqannöllami Jehúpis jutsata ruratsirqan. Tsaynöpami Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSPA mandamientunkunata cumplirqantsu.

32 Tsay witsanmi Siria nacionpa mandaqnin rey Hazaelta TAYTA DIOS yanaparqan Israel runakunapa markankunata y chakrankunata qechunanpä.

33 Tsaymi qechurqan Jordánman rupay yarqamunan kaqlächo kaykaq llapan Galaad partita. Galaadchöqa Gad trïbu, Rubén trïbu y Manasés trïbu runakuna chaskiyanqan herencianku-nami karqan. Tsaynöllami qechurqan Arnón mayu ñöpancho kaykaq Aroer markapita Galaad y Basán partipa lindërunyaq.

34 Jehú imata ruranqanpis llapanmi qellqaraykan Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho. 35 Jehú wanuskiptinmi Samaria markaman pampayarqan. Paypa trokinnami tsurin Joacazna rey karqan. 36 Israel nacioncho rey Jehú ishkay chunka puwaq (28) watami Samariapita mandarqan.

Judá nacioncho Atalía reina kanqan

2 Crónicas 22.10—23.21

11 1 Atalíaqa wamran Ocozíasta Jehú wanutsinqanta musyaskirmi reina kayta munar Ocozíaspa wawqinkunata y tsurinkunata Judácho wanutsir qallaykurqan.† 2 Wanutsinqanta musyaskirmi Jorampa tsurin y Ocozíaspa panin Josaba juk

† **10.29** 1Rey. 12.28-33. † **11.1** 2Rey. 8.26; 9.27-28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sobrinunta wätaqnintinta juk cuartuman pakaskirqan.[d] Tsay wamrapa jutinmi Joás karqan. Tsaynöpami Joásta wanutsirqannatsu. 3 Soqta watami TAYTA DIOSPA templun cuartucho Joásta pakarätsirqan. Tsayyaqmi Atalíaqa Judá nacionpa mandaqnin reina karqan.

4 Tsaypita qanchis watachönami TAYTA DIOSPA templunman qorikäyänanpä sacerdöti Joiada qayatsirqan soldädukunapa capitanninkunata, cereteo soldädukunata y templu cuidaq wardiakunatapis. Tsayman qorikäyaptinnami paykunawan *pactuta rurar juratsirqan rey Ocozíaspa tsurin Joáspa janan shäriyänanpä. Tsaycho llapan juraskiyaptinnami Joásta pakarätsinqanpita reqiyänanpä jipimurqan.

5 Tsaypitanami sacerdöti Joiada yätsir nirqan: "Kaykunatami qamkuna rurayanki: Jamay junaq täpaq batallón kimsa grüpuman rakikäyanki. Juk grüpu kanqa palaciuta täpayänanpä. 6 Juk grüpumi kanqa Shur ninqan punkuta täpayänanpä. Juk grüpunami kanqa cuartel punkuta täpayänanpä. Tsaynöpami palaciuta mana kachaypa täpayanki. 7 Jamay junaq mana täpaq ishkay batallonkunanami templucho reyta cuidayanki. 8 Armaykikuna aptashqa llapayki reyta tumaypa cuidayanki. Pipis payta wanutsinanpä yaykuyta munaptinqa juklla wanutsiyanki. Reytaqa maypa aywaptinpis mana kachaypa cuidayanki".

9 Sacerdöti Joiada mandanqankunata capitankuna rurarmi llapan täpaqkunata qoriyarqan reyta cuidayänanpä. Tsaymi turnunkuna cumpliq täpaqkunata y jamay junaqcho täpayänanpä yaykuqkunatapis qoriykur sacerdöti Joiadaman pushayarqan. 10 Tsay täpaqkunatami Joiada kamariparqan rey David ruratsinqan lanzakunata y escüdukunata. Tsaykunaqa templu rurinchömi churararqan. 11 Kamaripaskiptinmi reyman pipis wanutsiq mana yaykunanpä tsay täpaqkuna lanzan aptashqa tumaypa churanakuyarqan. Tsaynö churanakuyarqan templupa sur kaqläninpita qallaykur *altar puntanpa tumar norti kaqläyaqmi.

12 Tsaypitanami Joiadaqa reypa tsurinta pushaykamur corönata jatitsirqan. Jatirkatsirnami Israel runakunawan Tayta Dios ruranqan *Pactu Libruta[†] entregarqan y aceitita umanman wiñaparqan. Wiñapaskiptinnami tsaycho kaykaq llapan runakuna makinkunata taqllarnin niyarqan: "¡Viva mandamaqnintsik rey!" niyarqan.

13 Llapan soldädukuna y runakuna kushikur qayaykachäyanqanta wiyarmi Atalíaqa TAYTA DIOSPA templunman aywarqan ima päsanqantapis musyananpä. 14 Chaykurnami reyta rikarqan costumbrinkuna kanqannö parador ñöpancho ichiraykaqta. Reypa ñöpanchömi mayor runakuna y *cornëta tukaq runakuna kaykäyarqan. Tsaynömi entëru Judá nación runakunapis kushikur cornëtata tukayarqan. Tsaynö kaykaqta rikaykurmi Atalíaqa latsapanta rachiskir: "¡Traicionëru! ¡Traicionëru!" nirqan.

15 Sacerdöti Joiadanami soldädukunapa capitanninkunata nirqan: "Atalíata templupita jukläman jipiskir wanutsiyay. Pipis janan shäriptinqa paytapis espädawan wanutsiyay".

Templupita jukläman apaykur wanutsiyänanpä niptinmi 16 Atalíata prësu tsariskir cawallukuna yaykukunan palaciupa punkunman apayarqan. Tsaychömi wanutsiyarqan.

17 Tsaypitanami TAYTA DIOSWAN pactuta rurar runakunata y reyta Joiada awnitsirqan TAYTA DIOSTA

[d] **11.2** Tsay cuartuqa Tayta Diospa templunchömi karqan.
[†] **11.12** Éxo. 24.7; 34.28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cäsukur kawayänanpä. Tsaynöllami reytapis awnitsirqan runakunata alli rikananpä y runakunatanami awnitsirqan reyta respitayänanpä. 18 Tsaymi llapan runakuna aywar *Baalpa templunta juchutsiyarqan. Tsaynöllami Baal ïdulukunata y altarninkunata juchutsir ushayarqan. Juchutsiyanqan altarkunapa ñöpanchömi Baalpa sacerdötin Matánta wanutsiyarqan.

Tsaypita kutiykurnami TAYTA DIOSPA templunta cuidayänanpä wardiakunata Joiada churarqan. 19 Nirkurnami capitankunawan, cereteo soldädukunawan, wakin soldädukunawan y llapan runakunawan rey Joásta templupita palaciuman pushayarqan. Palaciuman yaykaskatsiyaptinmi rey jamakunan trönuman Joás jamarqan. 20 Tsaymi llapan runakuna pasaypa kushikuyarqan. Atalíata palaciu punkucho espädawan wanutsiyanqanpitaqa llapanpis añawnami kawakuyarqan.

21 (12.1) Mandayta qallaykunqan witsan qanchis watayuqllarämi Joás kaykarqan.

Judá nacioncho Joás rey kanqan

2 Crónicas 24.1-27

12 1 (2) Israel nacioncho qanchis wata Jehú rey kaykaptinmi Judá nacioncho Joás rey kayta qallaykurqan. Payqa chusku chunka (40) watami Jerusaléncho rey karqan. Mamanqa Beerseba markapita Sibiami karqan. 2 (3) Sacerdöti Joiada yätsiptinmi Joásqa TAYTA DIOS munanqannö llapantapis rurarqan. 3 (4) Markakunacho *altarkunatami itsanqa juchutsirqantsu. Tsay altarkunachömi sacrificiukunata imaypis rupatsiyarqan y inciensiuwan qoshnitsiyarqan.

4 (5) Juk junaqmi sacerdötikunata rey Joás nirqan: "TAYTA DIOSPA templunta allitsatsishun. Tsaypäqa TAYTA DIOSPA templunman apayämunqan qellayta qoriyanki. Tsaynö qoriyanki censakuyanqanpita impuestu kaptinpis†, castanta Tayta Diosman entreganqanpita ofrenda kaptinpis† o kikinpa voluntäninpita apayämunqan ofrenda kaptinpis.† 5 (6) Tsay qellaytami encargädukuna entregayäshunki templuta allitsatsiyänaykipä".

6 (7) Tsaynö niptinpis ishkay chunka kimsa (23) wata päsanqanyaq sacerdötikunaqa manarämi templuta allitsatsiyarqanrätsu. 7 (8) Tsaymi sacerdöti Joiadata y wakin sacerdötikunatapis rey Joás qayaykatsir nirqan: "¿Imanirtä templuta allitsatsiyashqaykirätsu? Kananpitaqa qoriyanqayki qellayta amana gastayaynatsu, tsaypa trokinqa templuta allitsatsiyänaykipäna katsun".

8 (9) Tsaynö niptinmi sacerdötikuna awnir kikinkunapa gastunkunapä runakunapita qellayta chaskiyarqannatsu. Tsaynöllami templuta allitsatsinanpä juk runatana churayarqan.

9 (10) Tsaymi sacerdöti Joiadaqa babulta ruraskatsir tsapanan chawpinpa qellayta wiñayänanpä uchkurqan. Tsaypitanami altarpa derëchanman tsay babulta churarqan. Tsaymanmi runakuna apayämunqan qellayta templu cuidaq sacerdötikuna wiñayarqan. 10 (11) Tsay babulman juntaqnöna kaptinmi reypa secretariun y mandaq sacerdöti aywaykur tsay qellayta yupayaq. Nirkurmi llutalla pipis mana gastananpä shumaq sigurayaq. 11 (12) Tsaypitanami templuta allitsatsiyllanta pägananpä encargädu runakunata entregayarqan. Paykunanami aruyllanta pägayarqan carpintërukunata, contratistakunata, 12 (13) albañilkunata y rumi llaqllaqkunata. Tsaynöllami qellayta kamariparqan qerukunata y llaqllashqa rumikunata rantiyänanpä y wakin gastunkunapäpis.

† **12.4a** Éxo. 30.11-16. † **12.4b** Lev. 27.1-8. † **12.4c** Lev. 22.18-23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 (14) TAYTA DIOSPA templunman
apayämunqan qellayqa manami tazon-
kunata, mëchapa llipta jipikunanta,
*cornëtakunata, ni ima manëjutapis
qellaypita ni qoripita rurayänan-
pätsu karqan, tsaypa trokinqa tem-
pluta allitsatsiyänanpämi karqan.
14 (15) Tsaymi tsay qellaytaqa churayaq
TAYTA DIOSPA templunta allitsatsi-
yänallanpä. 15 (16) Templuta arutsiqku-
naqa mana suwakuypami llapantapis
rurayaq. Tsaymi tapuyaqnatsu aruqku-
nata pägar aykata gastayanqantapis.
16 (17) Purificatsina sacrificiupä y con-
sagratsina sacrificiupä apayämunqan
qellayqa manami templuta allitsatsi-
yänanpätsu karqan, tsaypa trokinqa
sacerdötikunapämi.†
17 (18) Tsay witsanmi Siria nacionpa
mandaqnin rey Hazael soldädunkuna-
wan Gat markata atacar vinciyarqan.
Tsaypitanami Jerusalén markata ata-
cayänanpäna aywayarqan. 18 (19) Ata-
cayänanpä aywaykäyanqanta mus-
yaskirmi Judá nacionpa mandaqnin
rey Joásqa TAYTA DIOSPA templuncho
churaraykaq manëjukunata qorirqan.
Tsay manëjukunataqa templuman chu-
rayarqan rey Josafat, rey Joram, rey
Ocozías y kikin Joásmi. Tsaynöllami
TAYTA DIOSPA templuncho y palaciu-
cho tarinqan kaq qoritaqa llapanta
qoriskir Siria nacionpa mandaqnin rey
Hazaelman apatsirqan. Tsayta chaskis-
kirnami Hazaelqa Jerusalénta atacar-
qannatsu.
19 (20) Joás imata ruranqanpis lla-
panmi qellqaraykan Judá nacionpa
mandaqnin reykunapa acta libruncho.
20 (21) Joástaqa kikinpa soldädunkuna
tikrapurmi Bet-milucho wanuska-
tsiyarqan. Tsayqa Silaman aywaq
nänichömi karqan. 21 (22) Payta wanu-
tsiyarqan Simeatpa tsurin Josacar
y Somerpa tsurin Jozabadmi. Joás
wanuykuptinmi *Davidpa Markancho
unay castankuna pamparäyanqanman
pampayarqan. Paypa trokinnami tsu-
rin Amasana rey karqan.

Israel nacioncho Joacaz rey kanqan

13 1 Ocozíaspa tsurin Joás ishkay
chunka kimsa (23) wata Judá
nacioncho rey kaykaptinmi Israel
nacioncho Jehúpa tsurin Joacaz rey
kayta qallaykurqan. Samariapitami
chunka qanchis wata Joacaz mandar-
qan. 2 Joacazqa TAYTA DIOSTA mana
cäsukurmi Nabatpa tsurin Jeroboam-
nölla Israel runakunata jutsata rura-
tsirqan.† 3 Joacaz tsaynö ruraptinmi
Tayta Dios pasaypa ajanarnin Siria
nacionpa mandaqnin rey Hazaelta y
tsurin Ben-adadta yanaparqan Israel
nacionta atacar atska kuti vinciyä-
nanpä.
4 Siria soldädukuna pasaypa ñaka-
tsiptinmi Joacazqa TAYTA DIOSTA
mañakurqan. Tsaynö mañakuptinmi
Israel runakunata kuyapar TAYTA
DIOS yanaparqan. 5 Tsaymi Siria
nacionpa munaynincho kaykäyan-
qanpita jipinanpä juk runata chura-
rqan. Tsaypitanami Israel runakunaqa
ñöpata kawayanqannölla añaw kawa-
yarqan. 6 Tsaynö salvaykaptinpis Jero-
boampita aywaraq reykunanöllami
Israel runakunata jutsata ruratsirqan.
Tsaymi Samaria markacho *Asera diö-
sata imaypis adorayarqan.
7 Siria nacionpa mandaqnin reypa
soldädunkuna guërracho wanutsiyan-
qanpitami rey Joacazpa wallkallana
soldädunkuna quëdayarqan. Tsaymi
quëdayarqan pitsqa chunka (50) cawa-
llun muntashqa soldädukuna, chunka
guërra carrëtakuna y chunka waranqa
(10,000) chakillapa aywaq soldädu-
kuna.
8 Rey Joacaz imata ruranqanpis lla-
panmi qellqaraykan Israel nacionpa
mandaqnin reykunapa acta libruncho.

†**12.16** Lev. 7.7. †**13.2** 1Rey. 12.28-33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Joacaz wanuskiptinmi Samaria markaman pampayarqan. Paypa trokinnami tsurin Joásna rey karqan.

Israel nacioncho Joás rey kanqan

10 Kimsa chunka qanchis (37) wata Judá nacioncho Joás rey kaykaptinmi Israel nacioncho Joacazpa tsurin Joás rey kayta qallaykurqan. Chunka soqta watami Samariapita Joás mandarqan. 11 Joásqa TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi Nabatpa tsurin Jeroboamnölla Israel runakunata jutsata ruratsirqan.†

12 Rey Joás imata ruranqanpis y rey Amasíaswan pelyanqanpis llapanmi qellqaraykan Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho. 13 Joás wanuskiptinnami Israel nacionpa mandaqnin rey pamparanqan Samaria markaman pampayarqan. Paypa trokinnami tsurin Jeroboamna yaykurqan rey kananpä.

Profëta Eliseo wanunqan

14 Pasaypa antsa qeshyar profëta Eliseo ujuraykaptinmi Israel nacionpa mandaqnin rey Joás watukaq aywarqan. Chaykurmi Eliseuta makallakurkur waqar nirqan: "¡Ay taytallay, tayta! ¡Israel runakunapa guërra carrëtankunata y cawallunkunatami rikaykä!"†

15 Tsaymi Eliseo nirqan: "Juk ishkay flëchakunatawan flëchakunaykita aptay".

Tsaynö niptinmi flëchakunatawan flëchakunanta aptarqan. 16 Tsaypitanami Eliseo nirqan: "Flëchanaykipä flëchakunaykita apuntay".

Ninqannö apuntaraykaptinmi Eliseuqa reypa makin jananman makinta churaykur 17 nirqan: "Rupay yarqamunan kaqläpa ventänata kichay".

Ventänata kichaskiptinnami Eliseo nirqan: "Kananqa flëchay".

Tsaynö niptinmi reyqa flëchaskirqan. Flëchaptinmi nirqan: "Tsay flëchanqaykimi señal kaykan Siria soldädukunapa munayninpita TAYTA DIOS salvashunaykipä kanqanta musyanaykipä. Tsaymi Afecman aywar Siria soldädukunata vincir Israel runakunata munaynincho kaykäyanqanpita salvanki".

18 Mastami Eliseo nirqan: "Wakin kaq flëchakunata aptay".

Flëchakunata aptarkuptinnami nirqan: "Kananqa patsata takay".

Niptinmi patsata kimsa kuti takaykurqan. 19 Kimsa kutilla takaykuptinmi profëta Eliseo pasaypa ajanarnin reyta nirqan: "Pitsqa kuti o soqta kuti patsata takarqa Siria soldädukunata llapantami ushakätsinkiman karqan. Kimsa kutilla takanqaykipitami kimsa kutilla Siria soldädukunata vincinki".

20 Eliseo wanuskiptinnami pampayarqan.

Cada watami Moab nacionpita asaltantikuna runakunata asaltayänanpä Israel nacionman shayämuq. 21 Juk kutichömi ayata Israel runakuna pampayänanpä apaykäyanqancho rikayarqan tsay asaltantikuna shamuykäyaqta. Tsaymi apaykäyanqan ayata Eliseupa sepultüranman jitariykur qeshpir aywakuyarqan. Eliseupa tullunkunaman töpaskirmi jinan höra tsay ayaqa kawarimur sharkamurqan.

22 Joacaz rey kanqan witsanmi Siria nacionpa mandaqnin rey Hazael Israel runakunata pasaypa ñakatsirqan. 23 Tsaynö kaptinpis Abrahamwan, Isaacwan y Jacobwan *pactuta rurashqa karmi Israel runakunata TAYTA DIOS imaypis kuyaparqan. Tsaymi kananyaqpis paykunata illakätsishqatsu ni ushakätsishqatsu.

24 Siria nacionpa mandaqnin rey Hazael wanuskiptinnami tsurin Benadadna rey karqan. 25 Joásqa soldädunkunawan kimsa kutimi Ben-adadta vinciyarqan. Tsaynöpami taytan

† **13.11** 1Rey. 12.28-33. † **13.14** 2Rey. 2.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Joacaz rey kaykaptin Hazael qechunqan markakunata Joás qorirqan.

Judá nacioncho Amasías rey kanqan
2 Crónicas 25.1-28

14 1 Joacazpa tsurin Joás ishkay wata Israel nacioncho rey kaykaptinmi Judá nacioncho Joáspa tsurin Amasías rey kayta qallaykurqan. 2 Mandayta qallaykunqan witsanmi ishkay chunka pitsqa (25) watayuq kaykarqan. Payqa ishkay chunka isqun (29) watami Jerusalénpita mandarqan. Mamannami Jerusalénpita Joadán karqan.

3 Amasíasqa TAYTA DIOS munanqannö kawarpis manami unay castan Davidnötsu kawarqan, tsaypa trokinqa taytan Joásnöllami. 4 Tsaynö kawarmi markakunacho *altarkunata juchutsirqantsu. Tsay altarkunachömi sacrificiukunata imaypis rupatsiyarqan y inciensiuwan qoshnitsiyarqan.

5 Amasíasqa rey kaykarnami taytan wanutsiq capitankunata wanutsirqan. 6 Itsanqa manami tsay capitankunapa tsurinkunataqa wanutsirqantsu. Tsaynö mana wanutsinanpämi *Moisés qellqanqan leykunacho Tayta Diospa mandamientun qellqaraykan: "Tsurinpa jutsanpita ama mamanta ni taytanta wanutsiyankitsu. Tsaynöpis mamanpa o taytanpa jutsanpita tsurinta ama wanutsiyankitsu. Tsaypa trokinqa jutsa ruraq kaqta wanutsiyanki".†

7 Kachi Pampacho pelyarmi Amasías wanutsirqan chunka waranqa (10,000) edomita runakunata. Sela markachöpis vincirmi tsay markapa jutinta trukatsirqan Jocteel jutin kananpä. Tsaymi kananyaqpis tsay jutiwan reqiyan.

8 Tsaypitanami Amasíasqa willakuqkunata kacharqan Israel nacionpa mandaqnin rey Joás kaqman. Joásqa Joacazpa tsurin y Jehúpa willkanmi karqan. Willakuqkuna chaykurmi niyarqan: "Alli chölu karqa soldäduykikunata qoriskirshi aywanki Amasíaspa soldädunkunawan pelyayänaykipä".

9 Tsaynö niyaptinmi willakuq aywaqkunata Joás nirqan: "Kutiykur mandashuqniki reyta niyanki: 'Cardón kashashi kachanä Líbanucho kaq cedru qeruta ninanpä: "Tsurïwan warmi tsurikita tätsishun". Tsaynö parlaykaptinshi munti uywa päsar cardón kashata pakikaqpä lanqurinä. 10 Tsay kashanöllami qampis kaykanki. Edomita runakunata ushakätsinqallaykipitaqa ama alläpa runa tukuytsu. Tsaynö runa tukur pelyaq shamunaykipa trokinqa mejor wayikicho kakuy. Tsaynölla wajupämaptikiqa kikikitapis y Judá runakunatapis ushakätsiyäshaykimi' ".

11 Rey Joás tsaynö niptinpis Amasíasqa manami cäsurqantsu. Mana cäsuptinmi Joásqa Israel soldädunkunawan Judácho kaq Bet-semesman aywayarqan Amasíaspa soldädunkunawan pelyayänanpä. 12 Israel soldädukuna vinciyaptinmi Judá soldädukunaqa qeshpir wayinkunapa kutikuyarqan.

13 Israel nacionpa mandaqnin rey Joásnami Judá nacionpa mandaqnin rey Amasíasta Bet-semescho prësu tsariskir Jerusalénman aparqan. Tsaychömi marka murällata juchutsiyarqan Efraín punkupita qallaykur hasta Esquïna niyanqan punkuyaq. Tsay juchutsiyanqan murällaqa juk pachak puwaq chunka (180) metru largumi karqan. 14 Tsaynöllami TAYTA DIOSPA wayincho kaqtapis palaciucho kaqtapis qellayta y qorita apakuyarqan. Runakunata prësu apar Samariaman kutirninmi niyarqan: "Castaykikuna pägayämaptinrämi kachäyäshayki".

† **14.6** Deut. 24.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Rey Joás imata ruranqanpis y Judá
nacionpa mandaqnin rey Amasíaswan
pelyanqanpis llapanmi qellqaraykan
Israel nacionpa mandaqnin reykunapa
acta libruncho. 16 Joás wanuskiptin-
nami Israel nacionpa mandaqnin rey-
kuna pamparäyanqan Samaria marka-
man pampayarqan. Paypa trokinnami
tsurin Jeroboamna rey karqan.
17 Judá nacionpa mandaqnin rey
Amasíasqa Israel nacionpa mandaq-
nin rey Joás wanunqanpita chunka
pitsqa wata masrämi kawarqan. Rey
Amasíasqa Joáspa tsurinmi karqan.[e]
Rey Joásnami Joacazpa tsurin kar-
qan. 18 Rey Amasías imata ruranqanpis
llapanmi qellqaraykan Judá nacionpa
mandaqnin reykunapa acta libruncho.
19 Jerusalén runakuna contran shäri-
yaptinmi Amasíasqa Laquis markaman
qeshpir aywakurqan. Tsaynö qeshpip-
tinpis qatipaykurmi wanutsiyarqan.
20 Ayantanami cawalluman chaqna-
kurkur Jerusalénman apayarqan.
Tsaychömi *Davidpa Markanman unay
castankuna pamparaykäyanqan kaq-
man pampayarqan.
21 Tsaypitanami Judá runakuna qori-
kaykur Amasíaspa tsurin Azaríasta[f]
churayarqan rey kananpä. Tsay witsan
Azarías chunka soqta watayuqmi kay-
karqan. 22 Paymi taytan wanunqanpita
qepatana Elat markata[†] qoriskir yapay
shäritsirqan. Tsaynöpami Judá nación
runakunapäna tsay marka karqan.

Israel nacioncho qepa kaq Jeroboam rey kanqan

23 Judá nacioncho kaq Joáspa tsurin
Amasías chunka pitsqa wata rey kay-
kaptinmi Israel nacioncho kaq Joáspa
tsurin Jeroboam rey kayta qallaykur-
qan. Paymi chusku chunka juk (41)
wata Samariapita Israel runakunata
mandarqan. 24 TAYTA DIOSTA mana
cäsukurmi Jeroboampis Nabatpa tsu-
rin Jeroboamnölla Israel runakunata
jutsata ruratsirqan.[†]
25 Jeroboammi qorirqan Israel
nacionpa lindërunta Hamatpita hasta
*Arabá Lamaryaq. Tsaynö rurarqan
Amitaipa tsurin profëta Jonás[†] TAYTA
DIOSPA willakuyninta willakunqannö-
llami. Jonásqa Gat-hefer markapitami
karqan. 26 Tsaynö qorinanpämi Jero-
boamta TAYTA DIOS yanaparqan Israel
nacioncho runakuna pasaypa ñakar
llakikuyanqanta rikar. Israel runaku-
nata yanapananpä manami wätaypis
ni libripis karqantsu. 27 Tsaynö kay-
kaptinpis Israel runakuna ushakäyä-
nanta mana munarmi Joáspa tsurin
Jeroboamta TAYTA DIOS yanaparqan
paykunata salvananpä.
28 Rey Jeroboam imata ruranqan-
pis, guërracho pelyar vincinqanpis y
Damascuta y Hamatta qorinqanpis
llapanmi qellqaraykan Israel nacionpa
mandaqnin reykunapa acta libruncho.
29 Jeroboam wanuskiptinnami Israel
nacionpa mandaqnin reykuna pam-
paräyanqanman pampayarqan. Paypa
trokinnami tsurin Zacaríasna rey
karqan.

Judá nacioncho Azarías rey kanqan

2 Crónicas 26.3-5, 16-23

15 1 Ishkay chunka qanchis (27)
wata Israel nacioncho Jero-
boam rey kaykaptinmi Judá nacioncho
Amasíaspa tsurin Azarías[g] rey kayta
qallaykurqan. 2 Mandayta qallaykun-
qan witsanmi chunka soqta wata-
yuq kaykarqan. Payqa pitsqa chunka
ishkay (52) watami Jerusalénpita

[e] **14.17** Amasíaspa taytan Joásqa manami Israel nacionpa mandaqnin rey Joástsu karqan, sinöqa Judá nacionpa mandaqnin rey Ocozíaspa tsurinmi. [f] **14.21** Azaríaspa jukaq jutinmi Uzías karqan. [g] **15.1** Azaríaspa jukaq jutinmi Uzías karqan.
[†] **14.22** 1Rey. 9.26. [†] **14.24** 1Rey. 12.28-33. [†] **14.25** Jon. 1.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mandarqan. Mamannami Jerusalénpita Jecolías karqan.

3 Azaríasqa taytan Amasíasnömi TAYTA DIOS munanqannö kawarqan. 4 Markakunacho *altarkunatami itsanqa juchutsirqantsu. Tsay altarkunachömi sacrificiukunata imaypis rupatsiyarqan y inciensiuwan qoshnitsiyarqan.

5 TAYTA DIOS castigaptinmi Azaríasqa wanunqanyaq *leprawan qeshyarqan. Tsaynö qeshyarmi palaciupita juklächöna taptin tsurin Jotamna mandarqan.

6 Azarías imata ruranqankunapis llapanmi qellqaraykan Judá nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho. 7 Azarías wanuskiptinnami† *Davidpa Markancho unay castankuna pamparäyanqanman pampayarqan. Paypa trokinnami tsurin Jotamna rey karqan.

Israel nacioncho
Zacarías rey kanqan

8 Azarías kimsa chunka puwaq (38) wata Judá nacioncho rey kaykaptinmi Israel nacioncho Jeroboampa tsurin Zacarías rey kayta qallaykurqan. Payqa soqta killallami Samariapita mandarqan. 9 Paypis TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi Nabatpa tsurin Jeroboamnö y wakin unay reykunanölla Israel runakunata jutsata ruratsirqan.†

10 Jabespa tsurin Salummi Ibleam markacho atacar Zacaríasta wanutsirqan. Nirkurmi Zacaríaspa trokin rey karqan.

11 Zacarías imata ruranqanpis llapanmi qellqaraykan Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho. 12 Zacarías rey kaykaptinmi Jehúta TAYTA DIOS kaynö ninqan cumplirqan: "Israel nacionpa trönuncho qampita aywaraqkuna hasta chusku *generacionyaqmi rey kayanqa".[h] †

Israel nacioncho
Salum rey kanqan

13 Kimsa chunka isqun (39) wata Judá nacioncho Uzías rey kaykaptinmi Israel nacioncho Jabespa tsurin Salum rey kayta qallaykurqan. Payqa juk killallami Samariapita mandarqan. 14 Juk killa rey kaykaptinmi Tirsa markapita Samaria markaman Gadipa tsurin Manahem chaykur Salumta wanutsirqan. Nirkurnami Salumpa trokin rey karqan.

15 Salum imata ruranqankuna y Zacaríaspa contran shärinqanpis llapanmi qellqaraykan Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho.

16 Manahemmi Tirsa markapita soldädunkunawan yarquskir Tifsa markata atacayänanpä aywarqan. Marka punkuta mana kichapuyaptinmi Tifsa markapita hasta Tirsa markayaq llapan runakunata wanutsiyarqan. Tsaynöllami qeshyaq warmikunatapis pachankunata qashar wanutsiyarqan.

Israel nacioncho
Manahem rey kanqan

17 Azarías kimsa chunka isqun (39) wata Judá nacioncho rey kaykaptinmi Israel nacioncho Gadipa tsurin Manahem rey kayta qallaykurqan. Payqa chunka watami Samariapita mandarqan. 18 Paypis TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi rey kayta qallaykunqanpita hasta wanunqanyaq Nabatpa tsurin Jeroboamnölla Israel runakunata jutsata ruratsirqan.†

19 Manahem rey kanqan witsanmi Asiria nacionpa mandaqnin rey Pul[i]

---

[h] **15.12** Tsaynö ninqanqa qellqaraykan 2Rey. 10.30 versïculuchömi. Tsaynö nirmi Jehúta Tayta Dios awnirqan Jehúpa tsurin Joacaz, Jehúpa willkan Joás, Jehúpa shurukta willkan Jeroboam y Jehúpa shurukta willkanpa tsurin Zacarías rey kayänanpä. [i] **15.19** Tsay reypa jukaq jutinmi Tiglat-pileser karqan. Tiglat-pileserpita masta musyanaykipä liyinki 2Rey. 15.29; 16.7-10.
† **15.7** Isa. 6.1. † **15.9** 1Rey. 12.28-33. † **15.12** 2Rey. 10.30. † **15.18** 1Rey. 12.28-33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israel nacionman soldädunkunawan atacayänanpä chäyarqan. Atacayänanta mana munarmi Manahem pägarqan kimsa chunka kimsa waranqa (33,000) kïlu qellayta. Tsaynöpis nirqan imapis kaptin payta yanapananpä. 20 Tsaynö päganan pämi Manahemqa Israel nacioncho taq llapan imaykayuqkunata cobrarqan mediu kïlu qellayta. Tsay qellqayta qoriskir Asiria nacionpa mandaqnin Pulta pägaykuptinmi soldädunkunawan kutikuyarqan.

21 Manahem imata ruranqanpis llapanmi qellqaraykan Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho.
22 Manahem wanuskiptinnami paypa trokin tsurin Pekaíana rey karqan.

Israel nacioncho Pekaía rey kanqan

23 Pitsqa chunka (50) wata Judá nacioncho Azarías rey kaykaptinmi Israel nacioncho Manahempa tsurin Pekaía rey kayta qallaykurqan. Payqa ishkay watami Samariapita mandarqan. 24 Paypis TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi Nabatpa tsurin Jeroboamnölla Israel runakunata jutsata ruratsirqan.†

25 Pekaía rey kaykaptinmi soldädunkunapa capitannin karqan Remalíaspa tsurin Peka. Paymi pitsqa chunka (50) Galaad runakunawan Samariacho palaciuman yaykuykur Pekaíata wanutsiyarqan. Tsaynöllami tsaycho wanutsirqan Argobta y Arieta. Nirkurmi Pekaíapa trokin Pekana rey karqan.

26 Pekaía imata ruranqanpis llapanmi qellqaraykan Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho.

Israel nacioncho Peka rey kanqan

27 Azarías pitsqa chunka ishkay (52) wata Judá nacioncho rey kaykaptinmi Israel nacioncho Remalíaspa tsurin Peka rey kayta qallaykurqan. Payqa ishkay chunka (20) watami Samariapita mandarqan. 28 Paypis TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi Nabatpa tsurin Jeroboamnölla Israel runakunata jutsata ruratsirqan.†

29 Israel nacioncho Peka rey kaykaptinmi Asiria nacionpa mandaqnin Tiglat-pileser soldädunkunawan atacar vinciyarqan Ijón markacho taq runakunata, Abel-bet-maacacho taq runakunata, Janoa markacho taq runakunata, Cedes markacho taq runakunata, Hazor markacho taq runakunata, Galaad particho taq runakunata, Galilea particho taq runakunata y Neftalí particho taq runakunatapis. Nirkurmi tsaycho taq runakunata Asiriaman prësu apakuyarqan.

30 Tsaypitanami Elapa tsurin Oseasqa Remalíaspa tsurin Pekapa contran shärir wanutsirqan. Nirkurnami Pekapa trokin rey karqan. Tsayqa karqan Uzíaspa tsurin Jotam ishkay chunka (20) wata Judácho rey kaykaptinmi.

31 Peka imata ruranqanpis llapanmi qellqaraykan Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho.

Judá nacioncho Jotam rey kanqan

2 Crónicas 27.1-9

32 Ishkay wata Israel nacioncho Remalíaspa tsurin Peka rey kaykaptinmi Judá nacioncho Uzíaspa tsurin Jotam rey kayta qallaykurqan. 33 Mandayta qallaykunqan witsanmi ishkay chunka pitsqa (25) watayuq kaykarqan. Payqa chunka soqta watami Jerusalénpita mandarqan. Mamanmi Sadocpa tsurin Jerusa karqan.

34 Jotamqa taytan Uzíasnömi TAYTA DIOS munanqannö kawarqan. 35 Paymi TAYTA DIOSPA templun jana waqtan murällapa punkunta churatsirqan. Markakunacho *altarkunatami itsanqa

† **15.24** 1Rey. 12.28-33. † **15.28** 1Rey. 12.28-33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

juchutsirqantsu. Tsay altarkunachömi sacrificiukunata imaypis rupatsiyarqan y inciensiuwan qoshnitsiyarqan.
36 Jotam imata ruranqanpis llapanmi qellqaraykan Judá nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho.
37 Jotam rey kanqan witsanmi Siria nacionpa mandaqnin rey Rezínta y Remalíaspa tsurin Pekata TAYTA DIOS kacharqan Judá nacionta atacayänanpä.
38 Jotam wanuskiptinmi *Davidpa Markancho unay castankuna pamparaykäyanqanman pampayarqan. Paypa trokinnami tsurin Acazna rey karqan.

Judá nacioncho Acaz rey kanqan
2 Crónicas 28.1-27

16 1 Chunka qanchis wata Israel nacioncho Remalíaspa tsurin Peka rey kaykaptinmi Judá nacioncho Jotampa tsurin Acaz rey kayta qallaykurqan. 2 Mandayta qallaykunqan witsanmi ishkay chunka (20) watayuq kaykarqan. Payqa chunka soqta watami Jerusalénpita mandarqan.
Acazqa manami unay castan Davidnötsu TAYTA DIOS munanqanta rurarqan. 3 Tsaypa trokinqa Israel nación reykunanöllami juk dioskunata adorarqan. Tsaymi *Canaáncho taq unay runakunapa mana alli costumbrinkunata rurar sacrificiupä tsurintapis *altarcho rupatsirqan. Tsaynöpami TAYTA DIOS unay qarqunqan mana Israel runakunanölla pasaypa jutsata rurarqan.† 4 Tsaynöllami markakunacho kaq altarkunacho, jirkankunacho y raprasapa jachakuna chakinkunachöpis sacrificiukunata rupatsir inciensiuwan qoshnitsirqan.
5 Tsay witsanmi Siria nacionpa mandaqnin rey Rezín y Israel nacionpa mandaqnin rey Peka soldädunkunawan Acazta atacayänanpä Jerusalénman chäyarqan. Ishkan reykuna atacarpis manami vinciyta kamäpakuyarqantsu.†
6 Tsaynöpis Acaz mandanqan witsanmi Judá runakunata Elat markapita Edom nacionpa mandaqnin rey qarqurqan. Nirkurmi Elat markata qorirqan Edom nacionpana kananpä. Tsaymi edomita runakuna kananyaq tsaycho taykäyan.
7 Siria runakuna y Israel runakuna atacayaptinmi rey Acazqa willakuqkunata kacharqan Asiria nacionpa mandaqnin rey Tiglat-pileserman soldädunkunawan shamur yanapayänanpä. Chaykurmi Tiglat-pileserta niyarqan: "Noqaqa qampa wätaynikinö y tsurikinömi kaykä. Siria nacionpa mandaqnin rey y Israel nacionpa mandaqnin reymi conträ shärir atacaykäyäman. Taytay, paykuna mana ushakätsiyämänanpä shamur salvaykayällämay".
8 Asiria nacionpa mandaqnin reyta päganänpämi rey Acazqa TAYTA DIOSPA wayinpitapis y palaciupitapis qellaytawan qorita qoriskir willakuqkunawan apatsirqan. 9 Acaz apatsinqankunata chaskiskirmi Asiria nacionpa mandaqnin rey soldädunkunawan Siria nacionpa capitalnin Damascuta atacayänanpä aywayarqan. Damascuman yaykurmi rey Rezínta wanutsiyarqan. Nirkurmi Damascucho taq runakunata Kir markacho täyänanpä prësu apayarqan.
10 Tsaypitanami rey Acazqa Damascuman aywarqan Asiria nacionpa mandaqnin rey Tiglat-pileserwan tinkunanpä. Damascuman chaykurmi kuyayllapä altarta rikarqan. Tsaytami imanö kanqantapis shumaq dibujaykur Urías sacerdötiman apatsirqan. 11 Tsayta chaskiskirmi sacerdöti Uríasqa altarta ruratsirqan rey Acaz apatsinqan dibüjutanölla. Rey Acaz Damascupita manarä kutiptinmi altarta ruratsiyta usharqan.

†**16.3** Deut. 12.31. †**16.5** Isa. 7.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Damascupita kutirnami mushuq
altar rurashqatana tariykur tsay
altarcho sacrificiukunata rupatsirqan.
13 Sacrificiuta rupatsirmi tsaki mikuy-
kunatapis tsay altarcho rupatsirqan
y vïnutapis tsayman wiñaparqan.
Tsaynöllami alli päsakuy sacrificiuku-
nata rupatsinanpä uywakunata pishtar
yawarnintapis altar jananman tsaqtsu-
parqan.
14 Tsaynö ruraskirmi broncipita
rurashqa unay altarta† witiytsiyarqan
TAYTA DIOSPA templun ñöpancho
kaykanqanpita mushuq kaq altarpa
norti kaqläninman. 15 Nirkurmi sacer-
döti Uríasta rey Acaz nirqan: “Tutapa
rupatsinqayki sacrificiutawan tardipa
rupatsinqayki tsaki mikuykunata jatun
kaq mushuq altarchöna rupatsinki.
Tsaynöpis tsay altarchöna rupatsinki
apamunqä sacrificiuta y tsaki mikuy-
kunata. Tsaynölla runakuna apa-
yämunqan sacrificiukunata y tsaki
mikuykunatapis tsaychöna rupatsinki.
Vïnuta apayämuptinpis tsay altar-
manna wiñapanki. Sacrificiukunata
rupatsinaykipä uywakunata pishtar
qorinqayki yawarta tsay altarmanna
tsaqtsupanki. Bronci altarqa Tayta
Diosta tapukunalläpämi kanqa”.
16 Sacerdöti Uríasqa llapanta rurar-
qan rey Acaz ninqannöllami.
17 Nirkurnami rey Acazqa templupa
carrëtankunacho kaykaq lavatoriun-
kunata y carrëtacho clävaraykaq
tablakunatapis jipitsirqan. Tsaynöpis
broncipita rurashqa törukuna janan-
cho† kaykaq lamar niyanqan lavato-
riuta jipiskatsirmi rumikuna janan-
manna jamatsiyarqan. 18 Tsaynöllami
Asiria nacionpa mandaqnin reypa
gustunta rurar jamay junaqcho TAYTA
DIOSTA adorayänanpä armayanqan
tablakunatapis jipitsirqan. Tsay tabla-
kunaqa templupa patiunchömi karqan.
Tsaynöllami templupa patiunman
reykunalla yaykukunan punkutapis
jipitsirqan.
19 Rey Acaz imata ruranqanpis lla-
panmi qellqaraykan Judá nacionpa
mandaqnin reykunapa acta librunchо.
20 Wanuskiptinmi† *Davidpa Markan-
cho unay castankuna pamparaykäyan-
qanman pampayarqan. Acazpa tro-
kinmi tsurin Ezequíasna rey karqan.

Israel nacioncho Oseas rey kanqan

17 1 Chunka ishkay wata Judá
nacioncho Acaz rey kaykap-
tinmi Israel nacioncho Elapa tsurin
Oseas rey kayta qallaykurqan. Payqa
isqun watami Samariapita mandarqan.
2 TAYTA DIOSTA mana cäsukur jutsata
rurarpis unay reykunanöqa manami
jutsata rurarqantsu.
3 Oseas rey kanqan witsanmi Asiria
nacionpa mandaqnin rey Salmana-
sar soldädunkunawan shamur Israel
nacionta atacayarqan. Mas puntapita-
nami Oseasqa impuestuta Asiriaman
apatsirqan. 4 Tsaymi Salmanasarpa
contran shärir Oseasqa impuestuta
pägarqannatsu. Tsaynöpis Egipto
nacionpa mandaqnin reyman kacharq-
qan soldädunkunawan shamur yana-
payänanpä. Tsay reypa jutinmi karqan
So.
Tsaynö ruranqanta musyaskirmi Sal-
manasarqa rey Oseasta prësu tsaritsir
carcelman wichqatsirqan. 5 Nirkurmi
Asiriapa mandaqnin rey[j] entëru Israel-
cho markakunata vinciskir Samaria
markata soldädunkunawan kimsa
wata jiruruypa tsaparäyarqan. 6 Oseas
isqun wata rey kaykaptinmi Samaria
markata vinciskir Israel runakunata
Asiriaman prësu apakuyarqan. Chay-
katsirmi Halah markaman, Gozán-
cho kaykaq Habor mayu kuchuncho
kaykaq markakunaman y Media

[j] **17.5** Tsay witsanqa manami Salmanasarnatsu rey karqan, sinöqa wawqin Sargónmi.
† **16.14** Éxo. 27.1-2; 2Crón. 4.1. † **16.17** 1Rey. 7.23-39; 2Crón. 4.2-6. † **16.20** Isa. 14.28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunapa markankunaman churayarqan.†

Israel runakunata Tayta Dios imanir castiganqan

7 Tsaynö päsarqan Israel runakuna TAYTA DIOSPA contran jutsata rurayanqanpitami. Paykunatami rey Faraónpa munaynincho kaykäyaptin Egiptupita Tayta Dios jipimurqan. Tsaynö jipiykämuptinmi Israel runakunaqa juk dioskunata adorar 8 TAYTA DIOS unay qarqunqan mana Israel runakunanölla kawayarqan. Israel runakunapa mandaqnin reykuna kawayanqannöllami llutankunata rurar kawayarqan.

9 Tsaynöllami Israel runakuna TAYTA DIOSTA manakaqman churar rikachakuna törriyuq taksha markakunacho y corralashqa jatun markakunachöpis juk dioskunata adorayänanpä *altarkunata rurayarqan. 10 Tsaynöllami tsay dioskunata adorayänanpä jirkanchöpis y raprasapa jacha chakinkunachöpis wankakunata ichïtsiyarqan y *Asera diösata adorayänanpä raku qerukunatapis jawitsiyarqan.† 11 Tsay altarkunacho inciensiuwan qoshnitsirmi TAYTA DIOS unay qarqunqan runakuna mana allita rurayanqannölla rurayarqan. Llutankunata tsaynö rurarmi TAYTA DIOSTA pasaypa ajanätsiyarqan. 12 Ïdulukunata mana adorayänanpä TAYTA DIOS nikaptinmi paykunaqa mana cäsukuypa ïdulukunata adorayarqan.†

13 Tsaymi llapan profëtankunawan y willakuqninkunawan Israel runakunata y Judá runakunata TAYTA DIOS tantiyatsir nirqan: “Jutsa ruraykunata kacharir mandamientükunata y leynïkunata cumpliyay. Unay castaykikunatapis tsay leykunata cumpliyänanpämi sirvimaqnï profëtakunawan tantiyatsirqä”.

14 Profëtakuna tsaynö willakuyaptinpis paykunaqa manami cäsukuyarqantsu. Tsaypa trokinqa unay castankunanö chukru shonqu karmi TAYTA DIOSMAN yärakuyarqantsu. 15 Tsaynö mana yärakurmi unay castankunawan Tayta Dios *pactu ruranqanta manakaqman churayarqan. Leyninkunata y mandamientunkunata mana cäsukur mana väliq ïdulukunata adorarmi paykunapis mana väliq rikakuyarqan. Jutsata mana rurayänanpä TAYTA DIOS nikaptinpis wakin nación runakuna jutsata rurayanqannöllami paykunapis jutsata rurayarqan.

16 Paykunaqa Tayta Diospa mandamientunkunata mana cäsukurmi adorayänanpä qoripita ishkay torïtukunata rurayarqan. Asera diösata adorayänanpämi raku qerukunata jawitsiyarqan. Tsaynöllami rupayta, killata, qoyllurkunata y *Baaltapis adorayarqan. 17 Paykunami tsurinkunata ollqutapis warmitapis sacrificiupä altarcho rupatsiyarqan. Tsaynöllami brüju kayman y suerti qatiq kaymanpis churakäyarqan.† TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi jutsa ruraykunallacho kayarqan.

18 Tsaymi TAYTA DIOSQA pasaypa ajanarnin Israel runakunata ñöpanpita jukläman qarqurqan. Judá trïbu runakunallatami nacionnincho kachaykurqan. 19 Judá runakunapis TAYTA DIOSPA mandamientunkunata mana cumplirmi Israel runakunanölla jutsata rurar mana alli costumbrikunata rurayarqan. 20 Tsaymi TAYTA DIOS kamakätsirqan juklä soldädukuna Israel runakunata vincir ñöpanpita qarquyänanpä.ᵏ

21 Mas unaynami David casta reykunapa munayninpita Israel nacionta Tayta Dios jipiptin Nabatpa tsurin

---

ᵏ **17.20** Ñöpanpita qarquyänanpä nirqa nacionninpita qarquyänanpä kanqantami nikan.
† **17.4-6** Deut. 4.27; 28.36. † **17.10** 1Rey. 14.23. † **17.12** Éxo. 20.3-5; Deut. 5.7-9.
† **17.17** Deut. 18.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jeroboamta rey kananpä Israel runakuna churayarqan. Rey kaykarnami TAYTA DIOSTA mana cäsukuyänanpä. Jeroboam yätsirqan. Yätsinqanta cäsukurmi Israel runakuna pasaypa jutsata rurayarqan. 22 Jeroboam wanuskiptinpis Israel runakunaqa mana kachaypami jutsata rurayarqan. 23 Tsaynö kayanqanpita sirviqnin profëtakunawan willakatsinqannöllami† Israel runakunata TAYTA DIOS ñöpanpita qarqurqan. Tsaymi Asiria nación runakuna aywaykur Israel runakunata prësu apakuyarqan. Tsaypita patsami Israel runakunaqa Asiriacho kananyaqpis taykäyan.

Samaria markakunacho juklä runakuna täyanqan

24 Israel runakunata prësu apaskirmi paykuna jaqiyanqan markakunacho täyänanpä Asiria nacionpa mandaqnin rey apatsimurqan Babilonia runakunata, Cuta runakunata, Ava runakunata, Hamat runakunata y Sefarvaim runakunata. Tsay runakunaqa Samariacho kaykaq markakunachönami[l] täyarqan. 25 Tsaycho taykar TAYTA DIOSTA mana adorayaptinmi TAYTA DIOSQA leonkunata yuritsimurqan. Tsay leonkunami wakin runakunata wanutsiyarqan. 26 Tsaymi Asiria nacionpa mandaqnin reyman willakuqkuna aywaykur willar niyarqan: "Samaria markakunacho täyänanpä churanqayki runakunaqa manami musyayantsu tsay nacionpa Diosnin imata munanqantapis. Tsaymi leonkuna paykunata wanuykätsiyan".

27 Tsaynö willayaptinmi rey nirqan: "Kayman prësu pushamunqantsik sacerdötikunapita jukta kutitsiyay tsay nacionpa Diosninta imanö adorayänanpä kanqantapis paykunata yachatsinanpä".

28 Tsaynö niptinmi Samariapita prësu apayanqan sacerdötikunapita jukta Bet-elman kutitsiyarqan. Tsaychömi tsay runakunata yachatsirqan TAYTA DIOSTA imanö adorayänanpäpis.

29 Tsaynö yachaykätsiptinpis cada markachömi ïdulunkunata rurayarqan nacionnincho adorayanqan ïdulun niraqta. Tsay ïdulunkunatami markakunacho *altarkunaman churayarqan. 30 Babiloniapita shamuq runakunami Sucot-benot diosninta adorayänanpä ïdulukunata ruratsiyarqan. Cuta markapita shamuq runakunami Nergal diosninta adorayänanpä ïdulukunata ruratsiyarqan. Hamatpita shamuq runakunami Asima diosninta adorayänanpä ïdulukunata ruratsiyarqan. 31 Ava runakunami Nibhaz diosninta y Tartac diosninkunata adorayänanpä ïdulukunata ruratsiyarqan. Sefarvaimpita shamuq runakunanami Adramelec y Anamelec diosninkunata adorar wamrankunata altarcho rupatsiyarqan.

32 Tsaynöllami tsay runakunaqa TAYTA DIOSTA adorayarqan. Itsanqa sacrificiukunata rupatsiyänanpämi kikinkuna yarpäyanqannö pitapis llutalla sacerdöti kananpä churayaq. Tsaymi kikinkunapa altarninkunacho sacrificiukunata rupatsiyarqan. 33 TAYTA DIOSTA adorarpis ñöpata täyanqan markankunacho diosninkunata adorayanqannöllami Samaria markakunachöpis diosninkunata adorayarqan. 34 Tsay runakunaqa kananyaqpis diosninkunata tsaynöllami adoraykäyan. Tsaynö karmi TAYTA DIOSTA mana *mantsapakur estatütunkunata, leyninkunata y mandamientunkunata cäsukuyantsu. Tsay leykunatami Jacobpita aywaraqkunata TAYTA DIOS entregarqan imaypis

[l] **17.24** Samaria markaqa Israel nacionpa capitalninmi karqan. Tsaymi Israel nacioncho wakin kaq markakunapis Samariacho kayanqanta niyaq.
† **17.23** 1Rey. 14.15-16; Ose. 11.5; Amós 5.27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cäsukuyänanpä. Tsaynöllami Jacobpa jutinta TAYTA DIOS trukatsirqan Israel jutin kananpä.†

35 Israel runakunawan *pactuta ruranqan hörami TAYTA DIOS nirqan: "Juk dioskunataqa ama adorayankitsu ni sirviyankitsu ni ima sacrificiutapis tsay dioskunapä ama rupatsiyankitsu.† 36 Tsaypa trokinqa noqallata adorayämanki y noqa japallätä sirviyämanki.† Llapanpä munayyuq karmi qamkunata Egiptupita jipimurqä. Tsaymi noqallata sirviyämänayki, adorayämänayki y noqallapä sacrificiukunatapis rupatsiyänayki. 37 Tsaynöllami mana qonqaypa cumpliyanki qellqaykur entreganqä estatütukunata, yachatsikuykunata, leykunata y mandamientukunata. Juk dioskunataqa ama adorayaytsu. 38 Qamkunawan pactu ruranqäta qonqaykur paqtä juk dioskunata adorayankiman. 39 Noqallata adorayämaptikiqa contraykikunapa munayninpitami salvashayki".

40 TAYTA DIOS tsaynö yachaykätsiptinpis Samaria markakunacho taq runakunaqa mana cäsukurmi mana alli costumbrinkunata imaypis rurayaq. 41 Tsaymi paykunaqa TAYTA DIOSTA adorarpis ïdulukunata adorar kawayarqan. Tsaynöllami kananyaqpis paykunapita aywaraqkuna kawaykäyan.

Judá nacioncho Ezequías rey kanqan

2 Crónicas 29.1-2

18 1 Elapa tsurin Oseas kimsa wata Israel nacioncho rey kaykaptinmi Acazpa tsurin Ezequías Judá nacioncho rey kayta qallaykurqan. 2 Mandayta qallaykunqan witsanmi ishkay chunka pitsqa (25) watayuq kaykarqan. Payqa ishkay chunka isqun (29) watami Jerusalénpita mandarqan. Mamanmi karqan Zacaríaspa tsurin Abi.

3 TAYTA DIOSTA cäsukur unay castan David kawanqannömi Ezequíaspis kawarqan. 4 Paymi markakunacho kaykaq *altarkunata juchutsirqan y runakuna adorayanqan wankakunatapis pakitsirqan. Tsaynöllami tseqtatsirqan *Asera diösapä jawiyanqan raku qerukunatapis. Moisés ruranqan bronci culebratapis† pakitsirqanmi. Tsaynö pakitsirqan Israel runakuna adorar inciensiuwan qoshnitsiyaptinmi. Tsay broncipita rurashqa culebrapa jutinmi Nehustán karqan.

5 Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSMANMI rey Ezequías llapan shonqunwan yärakurqan. Judá nacioncho punta y qepa kaq reykunapis manami paynöqa TAYTA DIOSMAN yärakuyarqantsu. 6 Ezequíasqa TAYTA DIOS munanqannö kawarmi wanunqanyaqpis Moisés chaskinqan mandamientukunata llapanta cumplirqan.

7 TAYTA DIOS yanapaptinmi llapan ruranqankunapis allilla karqan. Tsaymi Asiria nacionpa mandaqnin reypa munaynincho kaykanqanpita yarqukurqan. 8 Tsaynöllami filisteo runakunawan pelyar vincirqan rikachakuna törrikunacho täyaptinpis y murallashqa jatun markakunacho täyaptinpis. Tsaynö vincirqan Gaza markayaq y ñöpankunacho kaykaq markakunayaqmi.

Israel nacionta Asiria runakuna vinciyanqan

9 Tsaypitanami Asiria nacionpa mandaqnin rey Salmanasar Samaria markata jiruruypa corralaskir soldädunkunawan atacayarqan. Tsayqa karqan Ezequías chusku wata Judá nacionpa mandaqnin rey kaykaptin y Elapa tsurin Oseas qanchis wata Israel nacionpa

†**17.34** Gén. 32.28; 35.10. †**17.35** Éxo. 20.5; Deut. 5.9. †**17.36** Deut. 6.13.
†**18.4** Núm. 21.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mandaqnin rey kaykaptinmi. 10 Kimsa wata tsaynö atacarmi Israel runakunata vinciyarqan. Tsayqa karqan Judá nacioncho Ezequías soqta wata rey kaykaptin y Oseas isqun wata Israel runakunapa mandaqnin rey kaykaptinmi.

11 Israel runakunata vinciskirmi Asiriaman soldädunkunawan apayarqan. Asiriaman chaykurmi Halah markaman y Gozáncho kaykaq Habor mayu ñöpancho kaykaq markakunaman tsaycho täyänanpä churarqan. Tsaynöllami Media runakunapa markankunaman tsaycho täyänanpä churarqan. 12 Tsaynö apayarqan TAYTA DIOSWAN *pactu ruranqanta manakaqman churayanqanpita, mandanqankunata mana wiyakuyanqanpita y TAYTA DIOSPA sirviqnin Moisés ninqankunata mana cäsukuyanqäpitami.

Senaqueribpa capitannin Tayta Diosta manakaqman churanqan

2 Crónicas 32.1-19; Isaías 36.1-22

13 Chunka chusku wata Ezequías rey kaykaptinmi Asiria nacionpa mandaqnin rey Senaquerib Judá nacionman soldädunkunawan chäyarqan. Chaykurmi jinchi murallashqa markakunata atacar qechuyarqan. 14 Judá nacioncho kaykaq Laquis markata atacaykäyaptinmi rey Ezequías juk willakuqta kacharqan Senaqueribta ninanpä: "Taytay, rey Ezequías impuestuta mana pägashunqaykipitashi perdonaykunki. Kaypita yarqukuptikiqa aykatapis mañanqaykitashi impuestuta pägashunki".

Tsaymi rey Senaquerib nirqan: "Tsaynö kanan kaptinqa isqun waranqa isqun pachak (9,900) kïlu qellayta y isqun pachak isqun chunka (990) kïlu qorita pägamätsun".

15 Tsaynö niptinmi Ezequíasqa palaciunpita y TAYTA DIOSPA templunpita llapan qellayta qoriskir entregarqan. 16 Rey Senaqueribta päganänpämi templupa punkunkunapita y marcunkunapitapis kikin laqatsinqan qorikunata jipitsirqan.

17 Tsaynö entregaptinpis Senaqueribqa Laquis markapita tsaytsika soldädunkunatami Jerusalénta atacayänanpä Ezequíasman kacharqan. Tsay soldädukunata pushakurkurmi soldädukunapa capitannin y ishkay yärakunqan mandashiqninkunapis aywayarqan. Jerusalénman chaykurmi jana kaq pözuman aywaq sekya ñöpancho campamentuta rurayarqan. Tsayqa taqshakuna pampaman aywaq nänichömi karqan. 18 Tsaypitanami qayatsiyarqan Ezequíasta. Qayatsiyaptinmi paykunawan parlayänanpä rey Ezequías kacharqan Hilcíaspa tsurin Eliaquimta, Sebnata y Asafpa tsurin Joata. Eliaquimmi karqan palaciucho kaqkunata cuidaq, Sebnami karqan secretariu y Joanami karqan Judácho ima päsanqankunatapis qellqaq.

19 Paykunatami mandaq capitán nirqan: "Ezequíasman kutiykur Asiriapa mandaqnin rey ninqanta willar niyay: '¿Piman yärakurtä qam yarpanki vinciyämänaykipä kanqanta? 20 ¿Imanirtä yarpaykanki alli parlaq kanqallaykipita guërracho vinciyämänaykipä kanqanta? ¿Piman yärakurtä noqakunapa conträ shäriykanki? 21 Egipto runakunaman yärakuptikipis paykunaqa manami yanapayäshunkitsu. Mandaqnin rey Faraónpis shoqushman tsarikuptiki maki paltaykiman kallapa yaykuqnömi qamkunapä kanqa.† Payman yärakuqkunapäqa imaypis tsaynömi kaykan.

22 " ' "TAYTA DIOSNÏMANMI yärakuykäyä" nimaptikipis manami paypis yanapashunkitsu. Markakunacho kaq *altarkunata juchutsir† Judá runakuna Jerusalénllacho TAYTA DIOSTA

†**18.21** Isa. 36.6; Eze. 29.6-7. †**18.22** 2Rey. 18.4; 2Crón. 31.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

adorayänanpä ninqaykipitami payqa rabyashqa kaykan' ".

23 "Noqakunawan pelyayta munarqa mandamaqnï rey Senaqueribwan parlay. Cawallu muntaq soldäduykikuna kaptinqa noqami ishkay waranqa (2,000) cawallukunata pelyanantsikpä kamaripäshayki. 24 Guërra carrëtakunata y cawallu muntakuqkunata Egiptupita apamurpis tsayrä yachakuq capitannïkuna mandanqan soldädunkunallatapis manami vinciyta kamäpakuyankitsu. 25 Tsaynöpis kikin TAYTA DIOS nimashqa kay nacionta ushakätsiq shayämunäpä. Ama yarpäyaytsu kikïkunapa yarpaylläpita kay nacionta ushakätsiq shayämunqäta".

26 Tsaynö niptinmi Hilcíaspa tsurin Eliaquim, Sebna y Joa Asiria soldädukunapa mandaqnin capitanta niyarqan: "Murälla janancho kaykaq runakuna niyanqaykita mana tantiyayänanpä hebreo idiömapa ama parlayaytsu. Tsaypa trokinqa arameo idiömacho parlapaykayämay. Noqakunaqa arameo idiömata tantiyayämi".

27 Tsaynami Asiria nacionpa capitannin nirqan: "Manami patronllaykita ni qamkunallata willayänäpätsu Asiria nacionpa mandaqnin rey kachayämashqa, tsaypa trokinqa murälla janancho kaykaq runakunatapis willayänäpämi. Atacayaptïmi qamkunaqa pasaypa mallaqar rakchaykikunata mikuyanki y yakunarmi ishpaynikikunatapis upuyanki".

28 Nirkurmi Asiria nacionpa capitannin shärirkur hebreo idiömacho jinchi parlarqan: "Shumaq wiyakuyay Asiria nacionpa mandaqnin rey ninqanta. 29 Paymi nin: 'Rey Ezequías niyäshunqaykita ama cäsuyaytsu. Munaynïpita manami pay salvayäshunkitsu. 30 TAYTA DIOSLLAMAN yärakuyänaykipä niyäshuptikipis ama criyiyaytsu. TAYTA DIOS salvayäshunaykipä niyäshuptikipis ni kay markata pay tsapänanpä kanqanta niyäshuptikipis 31 ama criyiyaytsu'.

"Asiria nacionpa mandaqnin reymi nin: 'Conträ shäriyänaykipa trokinqa alli chaskiyämay. Noqapa munaynïcho karqa jukniki juknikimi üvaykikunata y hïgusnikikunata añaw mikuyanki. Tsaynöllami kikikikuna uchkutsiyanqayki pözupita yakutapis añaw upuyanki. 32 Tsaynö kawayänaykipämi juk nacionman apayäshayki. Tsay nacionqa kay nacionnikinömi kaykan. Tsaychöqa tantata rurayänaykipä trïgupis allimi wayun. Üvapis vïnuta rurayänaykipä allimi wayun. Tsaynöllami tsaychöqa olïvu aceiti y abëjapa mishkin tsaytsika kaykan. Wanuyänaykipa trokin kushishqami tsaycho kawayanki.

" 'Ezequías ninqantaqa ama cäsuyaytsu. "TAYTA DIOSMI salvamäshun" niyäshurnikipis engañaykäyäshunkimi. 33 Manami mayqan nacionpa diosninkunapis mayjina mañakuyaptinpis munaynïpita salvashqatsu. 34 Hamat runakunata atacaptï ¿maychötä diosninkuna kaykäyarqan? Tsaynöpis Arfad runakunata, Sefarvaim runakunata, Hena runakunata y Iva runakunata atacaptï ¿maychötä diosninkuna kaykäyarqan? Samaria markata atacaptïpis manami mayqan diospis salvashqatsu. 35 Tsay nacionkunapa diosninkunapis manami salvayta kamäpakuyashqatsu. Tsaynö kaykaptinqa kanan ¡imanöpashi Jerusalénta makïpita DIOSNIKIKUNA salvaykunqa!' "

36 Tsaynö niptinpis murälla janancho kaykaq runakuna imatapis manami parlakuyarqantsu. Paykunataqa rey Ezequíasmi yätsirqan imatapis mana parlakuyänanpä. 37 Tsaymi Hilcíaspa tsurin Eliaquim, Sebna y Asafpa tsurin Joa pasaypa llakikurnin latsapankunatapis rachir ushayarqan. Eliaquimmi karqan palaciucho kaqkunata imatapis cuidaq, Sebnami karqan secretariu y Joanami karqan Judácho ima päsanqankunatapis qellqaq. Nirkurmi

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rey Ezequíasman aywayarqan Asiria nacionpa mandaqnin runa imata ninqantapis willayänanpä.

Rey Ezequías mantsarinqan
2 Crónicas 32.20-23; Isaías 37.1-13

19 [1]Asiria nacionpa mandaqnin rey ninqanta willayaptinmi rey Ezequías pasaypa mantsarir jatiraykanqan latsapanta rachiskir qachqa latsapata jatikurqan. Nirkurnami templuman aywaykur TAYTA DIOSTA mañakurqan. [2]Amozpa tsurin profëta Isaíasta willayänanpämi kacharqan palaciuta cuidaq Eliaquimta, secretariu Sebnata y mas mayor sacerdötikunata. Tsaynö kachaptinmi qachqa latsapankuna jatishqa llapan aywayarqan. [3]Isaías kaqman chaykurmi rey Ezequías ninqanta willar niyarqan: "Kanan junaq pasaypa llakikuycho y penqakuychömi kaykantsik. Qeshyakuyta ñakar warmi kallpaynaq rikakunqannömi noqantsikpis kallpaynaq kaykantsik. [4]TAYTA DIOS wiyashqami kanqa Asiria nacionpa mandaqnin rey kachamunqan capitán paypa contran parlanqanta. Tsaynö parlanqanpita TAYTA DIOS castigaykullätsun. Taytay, tsay runa ninqannö mana ushakätsimänantsikpä TAYTA DIOSTA mañakuykullay".

[5]Rey Ezequíaspa yanapaqninkuna tsaynö willayaptinmi [6]Isaías nirqan: "TAYTA DIOS ninqanta mandamaqnintsik reyta willar niyay: Asiria nacionpa mandaqnin rey kachamunqan runakuna manakaqman churamar imaykata niyäshuptikipis ama mantsariytsu. [7]Noqami kamakätsishä markancho mana alli novedäta wiyananpä. Tsayta wiyar tsay rey kutiykuptinmi markancho wanutsiyanqa".

[8]Tsayyaqmi Asiria nacionpa mandaqnin reyqa Laquis markapita Libna markamanna atacaq aywarqan. Aywanqanta musyaskirmi Jerusalénman kachanqan runakuna paypa qepanta aywayarqan. [9]Libnacho kaykarmi Asiria nacionpa mandaqnin rey wiyarqan Etiopía nacionpa mandaqnin Tirhaca soldädukunawan payta atacayänanpä shamuykäyanqanta. Tsay soldädukunawan pelyaq yarqunanpämi Ezequíaspä cartata qellqaskir kachakunawan apatsirqan. Tsay cartachömi nirqan:

[10]Judá nacionpa mandaqnin rey Ezequías: Yärakunqayki Dios paqtä nishurqayki Jerusalénta atacayta mana kamäpakuyänäpä kanqanta. Tsaynö nishuptikipis ama criyiytsu. [11]Qam musyankimi Asiria nacionpa llapan mandaqnin reykuna mayqan naciontapis ushakätsiyta munarqa ushakätsiyanqanta. ¿Tsaytsurä qam salvakunkiman? [12]Unay castäkunaqa Gozán, Harán y Resef nacionkunatapis ushakätsiyarqanmi. Telasarcho taq Bet-edén runakunatapis ushakätsiyaptin manami mayqan diosninkunapis salvayarqantsu. [13]Hamat nacionpa, Arfad nacionpa, Sefarvaim nacionpa, Hena nacionpa y Iva nacionpa mandaqnin reykuna ushakäyanqannömi qampis ushakanki.

Tayta Diosta Ezequías mañakunqan
Isaías 37.14-20

[14]Tsay cartata liyiskirmi Ezequíasqa templuman aywaykur TAYTA DIOSPA ñöpanman cartata kichaskir churarqan. [15]Tsaymi TAYTA DIOSTA mañakur nirqan: "Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS, *querubinkunapa chawpinchömi jamaraykanki.[†] Qamllami kay patsacho llapan nacionkunapä munayyuq kanki. Qamllami kay patsata y ciëlutapis kamashqayki. [16]TAYTA DIOS, mañakamunqäta wiyaykallämay. Imanö kayanqätapis

[†]**19.15** Éxo. 25.18-22; 1Sam. 4.4; Sal. 80.1; Isa. 37.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rikaykullay. Senaquerib kachamunqan capitán imaykatapis contrayki ninqanta ama qonqaykuytsu.
17 "Taytay, cartacho ninqannöllami Asiria nacionpa mandaqnin reykunaqa nacionkunata pasaypa ushakätsir 18 adorayanqan ïdulukunatapis kayar ushayashqa. Tsay ïdulukunaqa manami rasunpaypatsu munayyuq, sinöqa qerupita y rumipita rurayanqallanmi karqan. Tsaymi Asiria runakuna ushakätsiyaptinpis tsay ïdulukuna imanayarqanpistsu.
19 "TAYTA DIOSLLÄ, Asiria nacionpa mandaqnin reypa makinpita salvaykallämay. Tsaynöpami maytsay nacioncho taq runakuna musyayanqa qamlla munayyuq Dios kanqaykita".

Senaqueribpä Isaías willakunqan
Isaías 37.21-38; 2 Crónicas 32.20-21

20 Tsaypitanami Amozpa tsurin Isaías rey Ezequíasman willakatsir nirqan: "Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSMI nin: 'Noqa wiyashqämi Asiria nacionpa mandaqnin rey Senaqueribpa makinpita salvanäpä mañakamanqaykita. 21 Tsaymi tsay reypä nï:
" 'Qamta manakaqman churashurnikimi *Sión asikun.
Jerusalén markapis päsaptiki umantami awipäshunki.
22 ¿Imanirtä manakaqman churamar ashllimashqayki?
¿Imanirtä conträ parlashqayki?
¿Imanirtä yuraq ñawikipa rikapämashqayki?
¿Manaku musyanki Israel runakunapa *santu Diosnin kanqäta?

23 " 'Kachamunqayki runakunawan ashllitsimarmi nishqayki:
"Yupaytapis mana atipaypä carrëtäkunawanmi jirkakunamanpis yaykushqä.
Pipis mana yaykunqan Líbano jirkakunamanmi chashqä.
Tsaychömi jatusaqnin cedrukunatapis mutushqä.
Kuyayllapä pïnukunatapis mutuykarmi ushashqä.
Mas altunnin jirkakunamanpis chashqämi.
Mas kuyayllapä muntikunamanpis yaykushqämi.
24 Juklä nacionkunachömi pözuta uchkur yakuta upushqä.
Chakilläwanmi Egiptucho llapan mayukunatapis tsapashqä".[m]

25 " 'Tsaynö nir ¿manaku tantiyanki llapanchöpis yanapanqäta?
Manami kikillaykipitatsu nacionkunata vincishqayki.
Vincinaykipäqa noqami unaypita patsa kamakätsishqä.
Noqa kamakätsiptïmi llapantapis tsaynö rurashqayki.
Tsaymi jinchi murallashqa markatapis juchutsir qotushqa rumitanö jaqishqayki.
26 Noqa kamakätsiptïmi tsay markakunacho taqkunapa kallpankunapis ushakashqa.
Pasaypa mantsakashqa karmi qewanö ushakäyashqa.
Wayi janancho wiñamuq qewakuna achaywan tsakiqnömi ushakäyashqa.

27 " 'Noqa musyämi llapan ruranqaykita.
Musyämi maypa aywanqaykita y maypita shamunqaykita.
Musyämi conträ shärinqaykitapis.
28 Conträ shärir pasaypa ollqunqaykipitami senqaykiman argöllata churashä.
Shimikimannami frënuta churashä.

[m] **19.24** Tsaykunata rey Senaquerib nirqan mayjina aja kaqkunata ruranqanta alabakurmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nirkurmi shamunqayki nänillapa
kutitsishayki' ".

29 Tsaypitanami Ezequíasta Isaías
nirqan:
"Ninqäkuna rasunpaypa kan-
qanta musyanaykipä kanan
willashayki ima päsananpä
kaqtapis.
Kay wata y watanpis chakracho
kikin jeqamuqllatami miku-
yanki.
Juknin watami itsanqa muruku-
yanki y cosechayanki.
Tsaynöllami üvakunata planta-
yanki y cosechayanki.

30 "Kawaykar quëdaq Judá runa-
kunaqa shumaq michïkushqa
jachanömi mana yarquypa
markancho täyanqa.
Alli wayuq jachanömi atskaman
mirayanqa.
31 Manami llapan Jerusalén runa-
kunatsu wanuyanqa.
Sión jirkancho taq wakin runa-
kuna kawaykar quëdayanqa-
rämi.
Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
kuyashurniki salvayäshunki".

32 "Asiria nacionpa mandaqnin rey-
pämi TAYTA DIOS nin:
Jerusalénman manami yaykun-
qatsu.
Manami ni juk flëchayllapis flë-
chanqatsu.
Manami escüdun aptashqa ata-
canqatsu.
Marka tsaparaq pirqa waqtan-
kunamanpis yaykunanpä
manami allpata qotutsinqatsu.
33 Shamunqallanpami kutikunqa.
Manami imanöpapis Jerusalén-
man yaykunqatsu.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.
34 Kikïmi kay markata tsapar salva-
shä.
Tsaynö salvashä runakuna alaba-
yämänanpämi.
Tsaynö rurashä sirvimaqnï
Davidta awnishqa karmi".
35 Tsaypitanami tsay paqas Asiria
soldädukunapa campamentunman
aywaykur TAYTA DIOSPA *angel-
nin juk pachak puwaq chunka pitsqa
waranqa (185,000) soldädukunata
wanutsirqan. Waraynin tuta kawaykar
quëdaq soldädukuna shärikurmi tsay-
tsika soldädu mayinkuna wanushqa
jitaraykäyaqta tariyarqan. 36 Tsaymi
Asiria nacionpa mandaqnin rey Sena-
querib campamentunta apakurkur
soldädunkunawan Nínive markaman
kutikuyarqan.
37 Juk kutichömi diosnin Nisrocpa
templuncho Senaquerib adoraykaptin
tsurinkuna Adramelec y Sarezer yay-
kuskir espädankunawan wanuskatsi-
yarqan. Nirkurnami qeshpir aywaku-
yarqan Ararat partiman. Senaqueribpa
trokin tsurin Esar-hadónnami rey
kayta qallaykurqan.

Qeshyanqanpita rey
Ezequías alliyanqan
2 Crónicas 32.24-26; Isaías 38.1-8

20 1 Tsay witsanmi rey Ezequías
pasaypa antsa qeshyar wanu-
naykarqan. Tsaymi Amozpa tsurin
profëta Isaías watukaq aywar nirqan:
"TAYTA DIOSMI nin: 'Qamqa mana-
nami alliyankinatsu. Llapan imaykay-
kitapis shumaq dispönir testamentuyki
ruratsikuy' ".
2 Tsaynö niptinmi Ezequías wayi
pirqa kaqläpa tikrakuskir TAYTA
DIOSTA mañakur nirqan: 3 "TAYTA
DIOS, llapan shonqüwan ninqaykita
cäsukur munanqaykinö kawanqäta
yarpaykullay".
Tsaynö nir llakikurmi pasaypa
waqarqan.
4 Ezequíasta watukanqanpita palaciu
patiupa manarä päsaptinmi Isaíasta
TAYTA DIOS nirqan: 5 "Kuyanqä

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunapa mandaqnin rey Ezequías kaqman kutiykur willanki: 'Unay castayki David sirvinqan TAYTA DIOSMI nin: Wiyashqämi waqar mañakamanqaykita. Tsaymi qeshyanqaykipita alliyätsishayki. Kananpita kimsa junaqtami adoramänaykipä templuman aywanki. 6 Tsaynöpis chunka pitsqa wata masrämi kawanki. Kawanqaykiyaqqa qamta y Jerusalén markatapis Asiria nacionpa mandaqnin reypa munayninpita salvashaykimi. Tsaynö rurashä salvanqäpita runakuna alabayämänanpä y sirvimaqnï Davidta awnishqa karmi' ".

7 Tsaypitanami Isaíasqa hïgusta aqaskatsir rey Ezequíaspa qerinman lashtapurqan. Tsaynö lashtapaykuptinmi Ezequíasqa alliyaskirqan.

8 Manarä alliyarmi rey Ezequías Isaíasta tapur nirqan: "¿Imanöpatä musyashä TAYTA DIOS alliyätsimänanpä kanqanta? Tsaynöpis ¿imanöpatä musyashä kananpita kimsa junaqta TAYTA DIOSPA templunman aywanäpä kanqanta?"

9 Tsaynö tapuptinmi Isaías nirqan: "TAYTA DIOS alliyätsishunaykipä kanqanta musyanaykipä juk milagrutami ruranqa. ¿Relojcho[n] llantuy chunka grädata päsanantaku munanki? ¿O chunka grädata qepaman kutinantaku munanki?"

10 Tsaynö niptinmi Ezequías nirqan: "Llantuyqa fäcilmi puntapa aywan, imaypis qepamanpa manami kutintsu. Tsaynö kaptinqa relojcho chunka grädata qepaman kutitsun".

11 Tsaynö niptinmi profëta Isaías TAYTA DIOSTA mañakuptin Acazpa relojnincho llantuyta chunka grädata qepaman TAYTA DIOS kutitsirqan.

Babiloniapita aywaqkunata Ezequías chaskinqan

2 Crónicas 32.27-31; Isaías 39.1-8

12 Tsay witsanmi Babilonia nacionpa mandaqnin rey Merodac-baladán musyarqan rey Ezequías pasaypa antsa qeshyaykanqanpita alliyanqanta. (Merodac-baladánqa Baladánpa tsurinmi karqan.) Tsaymi cartakunata y qaraykunata apatsirqan.

13 Kachakuna chäyaptinmi Ezequías kushishqa chaskirqan. Paykunatami rikatsirqan yuraq qellayninkunata, qorinkunata, chanin cuestaq perfüminkunata, olïvuspita rurashqa aceitinkunata, armankunata y churakunan wayikunacho llapan imaykankunatapis. Palaciuncho kaqta y mandanqan nacioncho kaqtaqa llapantami rikatsirqan.

14 Tsaymi profëta Isaías rey Ezequíasman aywaykur nirqan: "Tsay runakunaqa ¿maypitatä shayämushqa? ¿Imatatä niyäshushqayki?"

Ezequíasnami nirqan: "Paykunaqa shayämushqa Babilonia nacionpitami".

15 Tsaypitanami Isaías yapay tapurqan: "Palaciucho ¿imatatä rikayashqa?"

Tsaymi Ezequías nirqan: "Palaciucho kaqkunata y churakuna wayicho kaqkunatapis llapantami rikatsishqä".

16 Tsaynö niptinmi Ezequíasta Isaías nirqan: "Kanan willashayki TAYTA DIOS ninqanta. 17 TAYTA DIOSMI nin: 'Tiempu chämunqanami Babilonia nacionpita soldädukuna kay markata atacaskir palaciucho rikatsinqayki riquëzakunata apakuyänanpä. Paykunami apakuyanqa unay castaykikuna qoriyanqankunata y qam qorinqaykikunatapis. Tsaynö apakuyaptinmi kaycho imapis quëdanqanatsu.[†]

---

[n] **20.9** Tsay witsanqa relojkuna manami kanan witsan relojkunanötsu, karqan sinöqa grädayuqmi karqan. Tsay grädakunatami llantuy päsanqanta rikar runakuna musyayarqan imay höra kanqantapis. Tsay relojkunaqa patiuchömi churaräyarqan llapan rikayänanpä.

[†] **20.17** 2Rey. 24.13; 2Crón. 36.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 Qampita aywaraqkunatapis wakintaqa Babilonia nacionmanmi apakuyanqa. Tsayman chaykatsirmi ollqu kaqkunata capayanqa reypa wätaynin kayänanpä' ".†
19 Tsaymi rey Ezequíasqa Isaíasta nirqan: "TAYTA DIOS ninqanta allimi willamashqayki".
Shonqullancho yarparmi nirqan: "Tsaynö kaptinqa kawanqäyaq imapis manami kanqarätsu".

Rey Ezequías wanunqan
2 Crónicas 32.32-33

20 Ezequías imata ruranqankuna y guërrata ruranqankunapis llapanmi qellqaraykan Judá nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho. Tsaynöpis Jerusalénman yakuta chätsinanpä pözuta y tünilta ruratsinqanpis tsaychömi qellqaraykan. 21 Ezequías wanuskiptinnami tsurin Manasésna rey karqan.

Judá nacioncho Manasés rey kanqan
2 Crónicas 33.1-20

21 1 Manasés chunka ishkay watayuq kaykarmi rey kayta qallaykurqan. Payqa pitsqa chunka pitsqa (55) watami Jerusalénpita mandarqan. Mamanpa jutinmi Hepsiba karqan.
2 Manasésqa TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi unay runakunanö jutsata rurar kawarqan.† Tsay runakunatami TAYTA DIOS qarqurqan paykunapa markankunacho Israel runakunana täyänanpä. 3 Tsaynöllami Manasésqa taytan Ezequías juchutsinqan *altarkunata yapay shäritsir *Baalta adorayänanpä mushuq altarkunatapis ruratsirqan. Tsaypitanami Israel nacionpa mandaqnin rey Acab ruranqannö raku qeruta jawitsirqan *Asera diösata adorayänanpä. Rupayta, killata y qoyllurkunatami adorarqan. 4 Jerusaléncho imayyaqpis täkunanpä TAYTA DIOS nikaptinmi juk dioskunata adorayänanpä templuncho altarkunata ruratsirqan. 5 Rupayta, killata y qoyllurkunata adorayänanpämi TAYTA DIOSPA templunpa ishkan patiuncho altarkunata ruratsirqan.
6 Juk diosta adorarmi Manasésqa tsurintapis altarcho rupatsirqan. Tsaynöpis suerti qatiq y brüjumi karqan. Payqa almakunawan parlaqkunatapis tapukurqanmi. Tsaynö mana allikunata rurarmi TAYTA DIOSTA pasaypa ajanätsirqan. 7 Asera diösapä raku qerutapis TAYTA DIOSPA templunpa patiunmanmi jawitsirqan. Tsay templupämi Davidta y tsurin Salomónta Tayta Dios nirqan: "Jerusalén templuchömi imayyaqpis täkushä. Israel nacioncho kaykaq llapan markakunapitami Jerusalén markata akrashqä tänä templu tsaycho kananpä. 8 Sirvimaqnï Moisés yachatsinqan leykunata cumpliyaptinqa unay castankunata rikatsinqä nacionpita Israel runakunata imaypis manami qarqushätsu".
9 Tsaynö nikaptinpis Judá runakunaqa manami cäsukuyarqantsu. Tsaypa trokinqa rey Manasés shakyätsiptinmi TAYTA DIOS ushakätsinqan nación runakunapitapis peorrä jutsata rurayarqan. 10 Tsaymi sirviqnin profëtakunawan TAYTA DIOS willakatsir nirqan: 11 "Judá runakunapa mandaqnin rey Manasésqa TAYTA DIOS qarqunqan amorreo runakunapitapis peormi jutsata ruraykan. Ïdulukunata adoratsirmi Judá runakunatapis jutsata ruraykätsin".
12 Tsaymi Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS nin: "Jerusalén markata y Judá nacionta tukuyläya desgraciawan castigaptïmi pasaypa mantsariywan tullunkunapis tsuktsukyanqarä.
13 Samaria markacho taqkunata y Acab casta kaqkunata ushakätsinqänöllami

†**20.18** 2Rey. 24.14-15; Dan. 1.3-4. †**21.2** Jer. 15.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jerusaléncho taqkunatapis ushakätsishä. Plätuta shumaq mayllaskir paktsaqnömi Jerusalén markatapis pitsaypa ushakätsishä. 14 Kawaykar quëdaq runakunatapis manami tsapäshänatsu. Tsaymi contrankuna shamur imaykankunatapis qechuskir prësu apakuyanqa. 15 Tsaynö rurashä ajanätsimar jutsata rurayanqanpitami. Unay castankunata Egiptupita jipimunqäpita patsami kananyaqpis paykunaqa jutsata rurar pasaypa ajanaykätsiyäman".

16 Manasésqa Judá runakunata jutsata ruratsinqan jananmanmi jutsaynaq runakunata wanutsirqan. Tsaynö wanuskatsirmi entëru Jerusalénman yawartapis jicharqan. 17 Manasés imata ruranqanpis y jutsata ruranqanpis llapanmi qellqaraykan Judá nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho. 18 Manasés wanuskiptinnami palaciucho kaykaq Uza niyanqan jardinman pampayarqan. Tsaypitanami tsurin Amónna rey karqan.

Judá nacioncho Amón rey kanqan
2 Crónicas 33.21-25

19 Amón ishkay chunka ishkay (22) watayuq kaykarmi rey kayta qallaykurqan. Payqa ishkay watami Jerusalénpita mandarqan. Mamannami Jotba markapita Haruzpa tsurin Mesulemet karqan. 20 Amónpis taytan Manasésnöllami TAYTA DIOSTA mana cäsukur jutsata rurarqan. 21 Tsaymi ïdulukunata taytan adoranqannölla paypis adorarqan. 22 Tsaynöllami unay castankuna yärakuyanqan TAYTA DIOSTA mana cäsukur kawarqan.

23 Juk junaqmi kikinpa yanapaqninkunalla contran shärir patsan palaciullancho Amónta wanuskatsiyarqan. 24 Tsayta musyaskirmi wanutsiq runakunata marka runakuna wanutsiyarqan. Nirkurmi Amónpa tsurin Josíastana rey kananpä churayarqan.

25 Rey Amón imata ruranqanpis llapanmi qellqaraykan Judá nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho. 26 Paytapis Uza niyanqan jardinllamanmi pampayarqan. Amónpa trokinnami tsurin Josíasna rey karqan.

Judá nacioncho Josías rey kanqan
2 Crónicas 34.1-2

22 1 Josías[†] puwaq watayuq kaykarmi Judá nacioncho rey kayta qallaykurqan. Payqa kimsa chunka juk (31) watami Jerusalénpita mandarqan. Mamanpa jutinmi Jedida karqan. Payqa Boscat markapita Adaíapa wamranmi karqan. 2 Josíasqa unay castan Davidnömi TAYTA DIOS munanqannö imaypis kawarqan.

Leykuna qellqaranqan libruta tarinqan
2 Crónicas 34.8-33

3 Chunka puwaq watana rey kaykarmi Azalíapa tsurin Safánta rey Josías templuman kacharqan. Safánqa Josíaspa secretariun y Mesulampa willkanmi karqan. Templuman kacharmi Safánta Josías nirqan: 4 "Templuman chaykur mandaq sacerdöti Hilcíasta niy: 'TAYTA DIOSPA templuncho punku täpaq runakuna qoriyanqan qellayta qoriskirshi 5 encargädu runakunata entreganki paykuna templuta shumaq allitsatsiyänanpä. 6 Paykuna tsay qellaywan carpintërukunata y albañilkunata pägayätsun. Qeruta y llaqllashqa rumitapis rantiyätsun. 7 Tsay encargädu runakunata ama cuentata mañankitsu imacho qellayta gastayanqantapis. Paykunaqa mana yatapakuq runakunami kayan' ".

Rey Josías ninqannöllami Safánqa llapanta nirqan.

8 Juk kutichömi secretariu Safánta mandaq sacerdöti Hilcías nirqan: "TAYTA DIOSPA templunchömi

[†] **22.1** Jer. 3.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

leyninkuna qellqaraykaq libruta tarishqä".

Tsaynö willar makyaptinmi Safán liyirqan.

9 Liyiskirnami Safánqa rey kaqman aywaykur nirqan: "Nimanqaykinömi qellayta qoriskir encargädu runakunata kamaripäyashqa templuta allitsatsiyänanpä".

10 Tsaypitanami nirqan: "Mandaq sacerdöti Hilcíasmi templucho tariykur kay libruta apamushqa".

Tsaynö willarmi tsay libruta liyiparqan.

11 Tsaynö liyipaptinmi reyqa pasaypa mantsakar latsapantapis rachirqan. 12 Nirkurmi sacerdöti Hilcíasta, Safánpa tsurin Ahicamta, Micaíaspa tsurin Acborta, secretariun Safánta y yätsiqnin Asaíasta nirqan: 13 "Kay librucho qellqaranqan leykunata manami noqantsikpis ni unay castantsikkunapis cäsukushqatsu ni cumplishqatsu. Tsaynö mana cumplinqantsikpita capazchi TAYTA DIOS pasaypa ajanar castigamäshun. TAYTA DIOSTA tapukayämuy noqapä, Israel nacioncho quëdaq runakunapä y kay nacionnintsikcho kaq runakunapäpis".

14 Tsaynö kachaptinmi Hilcías, Ahicam, Acbor, Safán y Asaías aywayarqan Salumpa warmin profetïsa Huldaman tapukuq. Huldapa runan Salumqa Ticvapa tsurin y Harhaspa willkanmi karqan. Tsaynöpis Salumqa templucho latsapakunata cuidaqmi karqan. Huldaqa runanwan Jerusalén ñöpan mushuq barriuchömi tarqan. 15 Tapukuptinmi Hulda nirqan: "Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSMI nin: 'Kachamushuqniki runaman kutiykur ninqäkunata willar niyay: 16 Liyipäshunqayki librucho castiganäpä ninqänöllami kay markacho taqkunata castigar kay markatapis ushakätsishä. 17 Paykunaqa mana cäsukamar juk dioskunapämi sacrificiukunata rupaykätsiyan. Tsaynö kayanqanpitami pasaypa ajanar mana kuyapaypa castigashä'.

18 "TAYTA DIOSTA tapukunanpä kachamushuqniki reyman kutiykur willayanki: 'Tsay librucho qellqaraykaqta cäsukunqaykipitami Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS nin: 19 Kay marka y kay markacho taqkuna ushakätsishqa kayänanpä kanqanta musyar llakikunqaykita y mantsarinqaykita rikashqämi. Tsaynöpis rikashqämi latsapaykita rachir waqanqaykita. 20 Tsaymi kawanqaykiyaqqa kaycho taq runakunata castigashätsu. Wanuskiptikinami unay castaykikuna pamparäyanqanman pampayäshunki' ".

Profetïsa Hulda tsaynö ninqantami kachanqan runakuna kutiykur reyta willayarqan.

23 1 Tsaynö willayaptinmi rey Josíasqa Jerusaléncho y Judácho taq mayor runakunata qayatsirqan. 2 Tsaymi Jerusaléncho y Judá nacioncho taq runakuna, sacerdötikuna, profëtakuna y wakin runakunapis wamrapita qallaykur hasta awkinyaq TAYTA DIOSPA templunman qorikäyarqan. Reypis chaykurmi tsaycho tarinqan *Pactu Libruta jinchi liyiparqan.†

3 Liyipaskirnami templupa paradornin ñöpanman ichiykur TAYTA DIOSPA ñöpancho rey Josías *pactuta rurar awnirqan librucho qellqaraykaq pactuta cumplir mandamientunkunata, yätsinqankunata y leyninkunata llapan shonqunwan imaypis cumplinanpä. Tsaynöllami tsaycho kaykaq llapan runakunapis awniyarqan pactuta cumpliyänanpä.

Juk dioskunata adorayanqan altarkunata rey Josías juchutsinqan

2 Crónicas 34.3-7

4 TAYTA DIOSPA templunchömi *Baal diosta, *Asera diösata, rupayta, killata

†**23.2** Deut. 31.11-13; Neh. 8.2-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

y qoyllurkunata adorayänanpä manëjukuna karqan. Tsay manëjukunata templupita jipiskir llapanta kayayänanpämi reyqa mandaq sacerdöti Hilcíasta, wakin sacerdötikunata y punku täpaqkunata mandarqan. Tsaymi Jerusalénpita Cedrón raqraman apaykur kayayarqan. Uchpantanami Bet-elman apatsirqan.

5 Tsaynöllami Josías manarä rey kaptin Judá nacioncho wakin reykuna sacerdötikunata churayarqan markakunacho kaykaq *altarkunacho inciensiuwan qoshnitsiyänanpä. Tsay sacerdötikunami Judá markakunacho y Jerusalén ñöpankunachöpis qoshnitsiyaq Baalpä, rupaypä, killapä y qoyllurkunapä. Tsaynö rurayaptinmi sacerdöti kayanqanpita rey Josías qarqurqan.

6 Tsaynöllami rey Josíasqa Asera diösapä jawiyanqan raku qeruta TAYTA DIOSPA templunpita jipiskatsir Cedrón raqraman apaykur uchpayanqanyaq rupatsirqan. Tsay uchpatanami panteonman qotuyarqan.†

7 Tsay witsanmi wakin runakuna y warmikuna diosninkunata adorar altarkuna kanqancho jukwan jukwan kakuyaq. Tsay runakunapa y warmikunapa cuartunkuna TAYTA DIOSPA templunchömi karqan. Tsay cuartukunachömi Asera diösapä latsapakunata warmikuna awayaq. Tsaymi llapan tsay cuartukunata rey Josías juchutsirqan.

8 Tsaypitanami rey Josíasqa Judá nación markakunapita llapan sacerdötikunata qayatsimurqan Jerusalénchöna täyänanpä. Jerusaléncho manarä tarmi tsay sacerdötikunaqa markakunacho kaykaq altarkunacho inciensiuwan qoshnitsiyaq. Tsaymi rey Josías Gebapita qallaykur hasta Beersebapa lindërunyaq llapan tsay altarkunata *impüruyätsirqan.† 9 Tsaynöllami juchutsirqan Jerusalén markapa gobernadornin Josué ruratsinqan punkucho kaykaq altarkunatapis. Tsay altarkunaqa markaman yaykuna itsuq kaqlächömi kayarqan. 9 Markakunacho kaykaq altarkunacho qoshnitsiq sacerdötikunataqa rey Josías manami kachaparqantsu TAYTA DIOSPA altarninman aywayänanta. Tsaynö kaptinpis sacerdötipura levadüraynaq tantata mikuyänanpämi itsanqa kachaparqan.

10 Ben-hinomcho† kaykaq altartapis impüruyätsirqan Moloc diospä wamrankunata tsaycho pipis mana rupatsinanpämi.†

11 Judá nacionpa unay mandaqnin reykuna rupaypä bendisayanqan cawallukunatapis llapantami wanutsirqan. Tsaynöllami rupaypä bendisayanqan carrëtakunatapis llapanta kayar usharqan. Tsaykunaqa karqan Tayta Diospa templunman yaykunan punku ñöpancho y reypa yanapaqnin Natán-melecpa wayin ñöpanchömi.

12 Tsaynöllami Acazpa sälan janancho rurayanqan altarkunatapis llapanta juchutsirqan. Tsay altarkunataqa Judá nacionpa unay mandaqnin reykunami ruratsiyarqan. Tsaynöllami templupa ishkan patiuncho† Manasés ruratsinqan altarkunatapis llapanta juchutsirqan. Tsay llapan juchutsinqankunatami Cedrón raqraman jitatsirqan.

13 Jerusalén tsimpan Olivos jirkan sur kaqlächo kaykaq altarkunatapis impüruyätsirqanmi. Tsaykunatami rey Salomón unay ruratsirqan Sidón runakuna adorayanqan *Astoret diösata adorayänanpä, moabita runakuna adorayanqan Quemos diosta adorayänanpä y amonita runakuna adorayanqan Milcom diosta adorayänanpä.†

†**23.4-6** 2Rey. 21.3; 2Crón. 33.3. †**23.8** 2Rey. 23.20. †**23.10a** Jer. 7.31; 19.1-6; 32.35. †**23.10b** Lev. 18.21. †**23.12** 2Rey. 21.5; 2Crón. 33.5. †**23.13** 1Rey. 11.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Tsaynöllami runakuna adorayanqan
wankakunata pakirqan y Asera diö-
sata adorayänanpä jawinqan qeruku-
natapis mututsirqan. Nirkurmi tsay
sitiukunata impüruyätsinanpä runaku-
napa tullunkunatapis qotutsirqan.
15 Tsaypitanami Bet-elcho kaykaq
altarta juchuskatsir uchpayanqanyaq
rupatsirqan. Tsay altartami Nabatpa
tsurin Jeroboam ruratsirqan qoripita
rurashqa torïtuta Israel runakuna
adorayänanpä.† Tsaynöllami rey Josías
rupatsirqan Asera diösata adorayä-
nanpä jawiyanqan raku qerukunata-
pis.
16 Josíasqa Bet-elpita Jerusalénman
kutirmi jirkancho rikarqan runakuna
pamparäyanqan sepultürakunata.
Tsayta rikaykurmi sepultürakuna-
pita tullukunata jipiskatsir Bet-elcho
kaykaq altar janancho rupatsirqan
sacrificiuta pipis tsaycho manana
rupatsinanpä. Tsaynöpami TAYTA
DIOSPA profëtan unay willakunqanta
cumpliyarqan.†
17 Tsaypitanami juk nïchuta rikaskir
tsay markacho taq runakunata tapu-
kur nirqan: "¿Pipa nïchuntä taqaycho
kaykan?"
Tsaymi niyarqan: "Judápita shamuq
profëtami tsaycho pamparaykan. Tsay
profëtami unay willakurqan altar
janancho tullukunata rupatsinaykipä
kanqanta".
18 Tsaynö niptinmi rey Josías nirqan:
"Paypa tullunkunataqa pipis ama yata-
tsuntsu".
Tsaymi tsay tullukunata pipis yatar-
qantsu. Tsaynöllami Samaria profë-
tapa[o] tullunkunatapis yatarqantsu.
19 Bet-elcho kaykaq altarta juchutsin-
qannömi Samariacho kaykaq wakin
markakunachöpis altarkunata wayin-
tinta rey Josías juchutsirqan. Tsay
altarkunata Israel nacionpa mandaq-
nin reykuna shäritsirmi TAYTA DIOSTA
pasaypa ajanätsishqa kayarqan.
20 Manarä juchutsirmi tsaycho sirviq
sacerdötikunatapis altar janancho
wanutsirqan. Tsaynöllami runakunapa
tullunkunata tsay altarkuna janancho
rupatsir impüruyätsirqan. Tsaypita-
nami Jerusalén markaman rey Josías
kutirqan.

Pascua fiestata Josías ruranqan
2 Crónicas 35.1-19

21 Tsaypitanami rey Josías llapan
runakunata nirqan: "*Pactu Librucho
ninqannölla TAYTA DIOSNINTSIKTA
adorar llapantsik *Pascua fiestata
rurashun".†
22 Tsaymi Pascua fiestata rurayar-
qan. Juezkuna mandayanqan witsan-
pis ni Israel nacionta y Judá nacionta
reykuna mandayanqan witsanpis rey
Josías ruratsinqan Pascua fiestatanöqa
manami rurayarqantsu. 23 Rey Josías
chunka puwaq watana rey kaykarmi
TAYTA DIOSPÄ tsay Pascua fiestata
Jerusaléncho rurarqan.

Tayta Dios munanqannö Josías kawanqan

24 Brüjukunatapis y suerti qatiqku-
natapis llapantami rey Josías qarqur
usharqan. Tsaynöllami runakunapa
wayinkunacho y maycho kaptinpis
ïdulukunata ushakätsirqan. Tsaykunata
Judá nacioncho y Jerusaléncho usha-
kätsirqan sacerdöti Hilcías tarinqan
librucho qellqaraykaq leykuna nin-
qannöllami. 25 Unay reykunapis y qepa
reykunapis manami rey Josíasnöqa

---

[o] **23.18** Tsay profëtapita musyanaykipä liyinki 1Rey. 13.11-32. Israel naciontaqa aybësis Samaria jutiwanmi reqiyaq. Tsaymi tsay profëta Bet-elcho taptinpis Israel nacioncho Bet-el kaptin Samariapita kanqanta nin.
† **23.15** 1Rey. 12.33. † **23.16** 1Rey. 13.1-3. † **23.21** Éxo. 12.1-13, 21-27; Lev. 23.5; Núm. 28.16; Deut. 16.1-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

llapan shonqunwan, llapan voluntäninwan, llapan kallpanwan TAYTA DIOS munanqannö kawayarqantsu. *Moisés qellqanqan leykunacho ninqannöllami payqa llapantapis rurarqan.

Judá nación runakunata Tayta Dios castigananpä ninqan

26 Tsaynö kaptinpis rey Manasés mana mantsariypa jutsata ruranqanpitami Judá nación runakunawan TAYTA DIOS pasaypa ajanashqa karqan. 27 Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: "Israel nación runakunata qarqunqänöllami Judá nación runakunatapis ñöpäpita qarqushä. Akranqä Jerusalénta y tänä templutapis mananami tsapäshänatsu".

Rey Josías wanunqan
2 Crónicas 35.20-27

28 Rey Josías imata ruranqankunapis llapanmi qellqaraykan Judá nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho.
29 Tsay witsanmi Egipto nacionpa mandaqnin rey Faraón Necao karqan. Paymi Éufrates mayu kaqläpa soldädunkunawan aywayta munarqan Asiria nacionpa mandaqnin reyta yanapayänanpä. Yanapayänanta mana munarmi michänanpä rey Josíasqa soldädunkunawan yarquyarqan. Meguiduman chaykur Egipto runakunawan pelyaykäyaptinmi Josíasta Faraón Necao wanutsirqan. 30 Rey Josíasta wanuskatsiptinmi ayanta soldädunkunapa capitanninkuna carrëtaman joqarkur Meguidupita Jerusalénman apayarqan. Tsayman chaykatsirmi ruratsinqan sepultüranman pampayarqan. Paypa trokin rey kananpämi tsurin Joacaztana churayarqan.

Judá nacioncho Joacaz rey kanqan
2 Crónicas 36.1-4

31 Joacazqa ishkay chunka kimsa (23) watayuq kaykarmi rey kayta qallaykurqan. Payqa kimsa killallami Jerusalénpita mandarqan. Mamannami karqan Libna markapita Jeremíaspa tsurin Hamutal. 32 Joacazpis unay castankunanömi TAYTA DIOSTA mana cäsukur jutsata rurarqan.
33 Jerusaléncho rey mana kananpämi Joacazta Faraón Necao prësu tsariskir Ribla markaman aparqan. Riblaqa Hamat partichömi kaykan. Nirkurmi Judá runakunata nirqan kimsa waranqa kimsa pachak (3,300) kïlu yuraq qellayta y kimsa chunka kimsa (33) kïlu qorita qoriskir impuestuta pägayänanpä. 34 Tsaypitanami Faraón Necaoqa Josíaspa tsurin Eliaquimta Jerusaléncho taytanpa trokin rey kananpä churarqan. Nirkurmi Eliaquimpa jutinta trukatsirqan Joacim jutin kananpä. Joacaztanami Egiptuman prësu apaykur wanunqanyaq tsarararqan.†
35 Rey Joacimnami Faraón mandanqannö multata päganampä Judá nacioncho taq runakunata qellaytapis qoritapis cobrarqan. Cobrakuskirnami Faraón Necaoman apatsirqan.

Judá nacioncho Joacim rey kanqan
2 Crónicas 36.5-8

36 Joacimqa† ishkay chunka pitsqa (25) watayuq kaykarmi Judá nacioncho rey kayta qallaykurqan. Payqa chunka juk watami Jerusalénpita mandarqan. Mamanpa jutinmi karqan Zebuda. Payqa Rumapita Pedaíaspa wamranmi karqan. 37 Unay castankuna jutsata rurar kawayanqannöllami Joacimpis TAYTA DIOSTA mana cäsukur jutsata rurarqan.

24 1 Judá nacioncho Joacim rey kaykanqan witsanmi Babiloniapa mandaqnin rey Nabucodonosor Judá nacionta atacar vincirqan.† Judá nacionta kimsa wata munaynincho tsararaykaptinmi Joacimqa contran

†**23.34** Jer. 22.11-12. †**23.36** Jer. 22.18-19. †**24.1** Dan. 1.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

shärirqan. 2 Tsaypitanami asaltantikunata TAYTA DIOS kacharqan Judá nacionta ushakätsiyänanpä. Tsay asaltantikunami Babiloniapita[p], Siriapita, Moabpita y Amónpita shayämurqan. Tsaynö päsarqan TAYTA DIOSPA sirviqnin profëtakuna willakuyanqannöllami.

3 Asaltantikunata TAYTA DIOS tsaynö kacharqan Judá nación runakunata ñöpanpita qarqunanpämi. Tsaynö rurarqan rey Manasés tukuy niraq jutsata ruranqanpitami. 4 Manasésqa jutsaynaq runakunatami Jerusalén-cho tsaytsikata wanutsirqan. Tsaynö ruranqanpitami TAYTA DIOS perdonarqantsu.

5 Rey Joacim imata ruranqanpis Judá nacionpa mandaqnin reykunapa acta librunchömi qellqaraykan. 6 Joacim wanuskiptinnami tsurin Joaquínna rey karqan.

7 Babilonia nacionpa mandaqnin reyqa Egipto raqrapita hasta Éufrates mayuyaqmi llapan markakunata munaynincho tsararararqan. Tsaynö tsararaptinmi Egipto nacionpa mandaqnin reyqa soldädunkunawan Judá nacionta atacayarqannatsu.

Joaquínta y wakin runakunata Babiloniaman prësu apayanqan

2 Crónicas 36.9-10

8 Joaquínqa chunka puwaq watayuq kaykarmi rey kayta qallaykurqan. Payqa kimsa killallami Jerusalén-pita mandarqan. Mamanmi karqan Jerusalén markapita Elnatánpa tsurin Nehusta. 9 Joaquínpis taytannöllami TAYTA DIOSTA mana cäsukur jutsata rurarqan.

10 Tsay witsanmi Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosor soldädunkunata kacharqan Jerusalénta atacayänanpä. Jerusalénman chaykurnami soldädunkuna jiruruypa tsapaskiyarqan atacayänanpä. 11 Tsaycho atacaykäyaptinmi kikin Nabucodonosorpis tsayman charqan. 12 Pelyayta mana valurarmi rey Joaquínpis, mamanpis, mandashiqninkunapis, soldädunkunapa capitanninkunapis y yätsiqnin runakunapis rey Nabucodonosorpa munayninchöna kayarqan. Tsaynö päsarqan Nabucodonosor puwaq watana Babilonia nacionpa mandaqnin rey kaykaptinmi.[†]

13 Jerusalénman yaykuskirnami rey Nabucodonosor templupitapis y palaciupitapis qoripita rurashqa manëjukunata jipitsirqan. Rey Salomón qoripita ruratsinqankunatapis pakiskirmi templupita apatsirqan. Llapan tsaykuna päsarqan TAYTA DIOSPA profëtankuna willakuyanqannöllami.[†] 14 Tsaypitanami rey Nabucodonosorqa Jerusalénpita chunka waranqa (10,000) runakunata Babiloniaman prësu apakurqan. Tsaynöllami prësu apakurqan capitankunata, allinnin soldädukunata, *artesänukunata y herrërukunatapis. Muchuq runakunallatami tsaycho jaqiykurqan.

15 Tsaynöllami Babiloniaman prësu apakurqan rey Joaquínta, mamanta, warminkunata, capitanninkunata y Judá nacioncho taq llapan yachaq runakunatapis.[†] 16 Tsaynöllami prësu apakurqan qanchis waranqa (7,000) soldädukunata y juk waranqa (1,000) artesänukunata y herrërukunata. Llapan tsay runakunaqa guërraman aywayänanpä kallpankunachönami kayarqan. 17 Nirkurmi Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosorqa Joaquínpa tiyun Mataníastana churarqan rey kananpä. Tsaynö churarmi jutinta trukatsirqan Sedequías jutin kananpä.[†]

---

[p] **24.2** Hebreo idiömachöqa *Caldeapita* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.
[†] **24.12** Jer. 22.24-30; 24.1-10; 29.1-2. [†] **24.13** 2Rey. 20.16-18; Isa. 39.6; Jer. 15.13; 17.3.
[†] **24.15** Eze. 17.12. [†] **24.17** Jer. 37.1; Eze. 17.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sedequías Judá nacioncho rey kanqan

2 Crónicas 36.11-16; Jeremías 52.1-3

18 Sedequías ishkay chunka juk (21) watayuq kaykarmi rey kayta qallaykurqan.† Payqa chunka juk watami Jerusalénpita mandarqan. Mamanmi karqan Libna markapita Jeremíaspa tsurin Hamutal. 19 Sedequíaspis taytan Joacimnöllami TAYTA DIOSTA mana cäsukur jutsata rurarqan. 20 Tsaymi TAYTA DIOS ajanarnin Jerusaléncho taq runakunata y Judá nacioncho taq runakunata ñöpanpita qarqurqan.

Tsaypitanami rey Sedequías Babilonia nacionpa mandaqnin reypa contran shärirqan.†

Rey Sedequíasta Babilonia runakuna prësu tsariyanqan

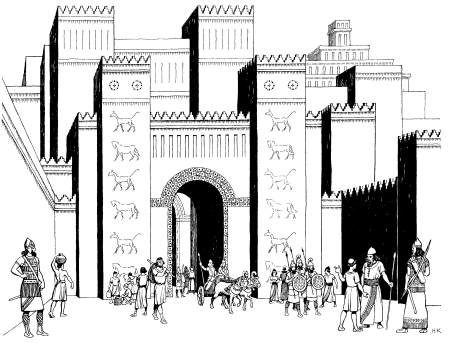
Jeremías 39.1-7; 52.3-11

25 1 Tsaymi rey Nabucodonosor llapan soldädunkunawan Jerusalén frentinman chaykur campamentuta rurayarqan.† Nirkurnami marka murälla waqtanpa allpata qotutsiyarqan tsaypa yarkur atacayänanpä.

Tsaynö päsarqan Sedequías puwaq wata rey kaykaptinmi. Nabucodonosor Jerusalénman chanqan junaqmi karqan chunka kaq killacho chunka junaq.q 2 Jerusalénta tsaynö jiruruypa tsaparäyarqan hasta Sedequías chunka juk wata mandar qallaykunqanyaqmi.

3 Runakuna mikuyänanpä imapis mana kaptinmi chusku kaq killacho isqun junaqr kaykaptin 4 marka murällata uchkuskiyarqan. Babilonias soldädukuna markata jiruruypa tsaparäyaptinmi Jerusaléncho soldädukuna paqaspa qeshpirnin reypa huertanpa päsar ishkay murälla punkupa yarquyarqan. Tsaypitanami *Arabá pampaman aywaq näniman aywakuyarqan.

5 Tsaynö qeshpiykäyaptinmi Babilonia soldädukuna rey Sedequíasta taripaykur Jericó pampacho tsariyarqan. Tsaymi Sedequíasta soldädunkuna jaqiskir wakpa kaypa qeshpir aywakuyarqan. 6 Rey Sedequíasta tsaynö prësu tsariykurmi Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosorman apayarqan. Nabucodonosorqa Ribla markachömi kaykarqan.t Tsaycho juzgarmi 7 rey Sedequías rikaraykaptin tsurinkunata wanutsiyarqan. Kikin Sedequíastanami ishkan ñawinkunata jipiskir cadënawan watarkur Babiloniaman prësu apayarqan.†

Babilonia markaman yaykuna punku (25.6)

Templuta juchutsiyanqan y runakunata prësu apayanqan

2 Crónicas 36.17-21; Jeremías 39.8-10; 52.12-30

8 Nabucodonosor chunka isqun watana Babiloniapa mandaqnin rey

---

q **25.1** Noqantsikpa calendariuntsikchöqa tsay fëcha kamakan 15 de enëru, wata 588 a. C.
r **25.3** Noqantsikpa calendariuntsikchöqa tsay fëcha kamakan 18 de juliu, wata 586 a. C.
s **25.4** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan. Tsaynöllami kaykan 2Rey. 25.25-26 versïculukunachöpis.
t **25.6** Ribla markaqa Siria nacionchömi karqan.
† **24.18** Jer. 27.1-22; 28.1-17. † **24.20** Eze. 17.15. † **25.1** Jer. 21.1-10; 34.1-5; Eze. 24.2.
† **25.7** Eze. 12.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykaptinmi pitsqa kaq killacho y qanchis junaqcho[u] Jerusalénman Nabuzaradán charqan. Nabuzaradánqa Nabucodonosorpa wardiankunapa capitanninmi karqan. 9 Jerusalénchömi TAYTA DIOSPA templunta[†], reypa palaciunta, llapan wayikunata y autoridäkunapa despächunkunatapis kayar ushayarqan. 10 Nirkurnami Jerusalén markapa murällankunatapis soldädukuna juchutsiyarqan. 11 Nirkurnami Jerusaléncho quëdaq runakunata Babiloniaman Nabuzaradán prësu aparqan. Tsaynöllami aparqan Babilonia reypa janan shäriq runakunata y ñöpata mana apayanqan *artesänukunatapis. 12 Mas muchuq kaq runakunatami itsanqa patsallancho jaqiykurqan chakrakunata aruyänanpä y üvakunata uryayänanpä.[†]

13 Tsaynöllami pakir ushayarqan templucho broncipita rurashqa jatunkaray columnakunata[†], carrëtakunata y lamar niyanqan jatunkaray lavatoriuta.[†] Nirkurnami tsay pakiyanqan broncita Babiloniaman apakuyarqan. 14 Tsaynöllami apakuyarqan uchpa qorikuyänankunata, pälakunata, llipta jipikuyänankunata, wishllakunata y wakin manëjukunatapis. Tsay manëjukunami broncipita rurashqa karqan sacrificiukunata rupatsir manijayänanpä.[†] 15 Tsaynöpis capitán Nabuzaradánmi apakurqan inciensiu qoshnitsikuyänankunata, tazonkunata y llapantapis qoripita y qellaypita kaqkunata.

16 Apakuyanqan broncita manami pësaytapis kamäpakuyarqantsu. Tsay bronci karqan ishkay columnakunapita, lamar niyanqan jatunkaray lavatoriupita y carrëtakunapita. Tsaykunataqa rey Salomónmi TAYTA DIOSPA templunpä ruratsirqan. 17 Templu punkucho columnakunaqa puwaq metru largunömi karqan. Columna puntancho ishkay metrunömi broncipita rurashqa tumaypa adornun karqan. Tsay adornu entëru kuchunpa awashqa shikra niraqmi karqan. Shikrapita warkuränanpämi broncipita rurashqa granäda niraqkunapis karqan. Jukaq columnapis tsay niraqllami karqan.

18 Mandaq sacerdöti Seraíastanami wardiakunapa capitannin Nabuzaradán prësu tsarirqan. Paytawanmi mandashiqnin sacerdöti Sofoníasta y templu punku täpaq kimsa runakunatapis prësu tsarirqan. 19 Tsaynöllami prësu tsarirqan soldädukunapa capitanninta, reyta yätsiq pitsqa runakunata, soldädu kayänanpä tsariq capitanta y soqta chunka (60) mayor runakunatapis. 20 Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosor Ribla markacho kaptinmi wardiakunapa capitannin Nabuzaradán llapan tsay prësu tsarinqan runakunata Riblaman aparqan. 21 Tsaychömi Nabucodonosor nirqan tsay runakunata wanutsiyänanpä. Tsaynöpami Judá runakunata wakinta wanutsiyarqan y wakintana juklä nacionman apayarqan.

Judá nacioncho Gedalías gobernador kanqan

Jeremías 40.7-10; 41.1-3, 16-18

22 Tsaypitanami rey Nabucodonosor Judácho quëdaq runakunapa gobernadornin kananpä Gedalíasta churarqan. Gedalíaspa taytanmi Ahicam karqan y awilunnami Safán karqan. 23 Gobernadornin kananpä churanqanta musyaskirmi Gedalíaswan parlayänanpä Judá soldädukunapa capitanninkuna Mizpaman aywayarqan. Tsay capitankuna kayarqan Netaníaspa tsurin

---

[u] **25.8** Noqantsikpa calendariuntsikchöqa tsay fëcha kamakan 14 de agostu, wata 586 a. C.
[†] **25.9** 1Rey. 9.8. [†] **25.11-12** Deut. 4.27-28. [†] **25.13a** 1Rey. 7.15-22; 2Crón. 3.15-17.
[†] **25.13b** 1Rey. 7.23-26; 2Crón. 4.2-5. [†] **25.14** 1Rey. 7.45; 2Crón. 4.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ismael, Careapa tsurin Johanán, Netofapita Tanhumetpa tsurin Seraías y Maacapita Jaazanías. Paykunami aywayarqan soldädunkuna pushashqa.
24 Tsaynö chaykuyaptinmi Gedalías nirqan: “Ama mantsashuntsu Babilonia nacionpita shamuq capitankunata. Babilonia nacionpa mandaqnin reyta cäsurqa allimi kawashun”.
25 Tsaypita qanchis killa päsaskiptinnami Ismael jutiyuq runa chunka runakunata pushashqa Mizpa markaman charqan. Ismaelqa karqan Elisamapa willkan y Netaníaspa tsurinmi. Tsaynöpis Judá nacionpa mandaqnin reykuna castami karqan. Chaykurmi gobernador Gedalíasta, paywan kaykaq Judá runakunata y tsaycho kaykaq Babilonia runakunatapis wanutsiyarqan.
26 Tsaynö wanuskatsiyaptinmi Babilonia runakunata mantsar Judácho quëdaq runakunaqa wamrakunapita qallaykur awkinkunayaq y soldädukunapis llapan qorikaskir Egiptuman qeshpir aywakuyarqan.†

Rey Joaquínta prësu kanqanpita jipinqan

Jeremías 52.31-34

27 Babiloniapa mandaqnin rey Evilmerodac mandayta qallaykunqan watami Judá nacionpa mandaqnin rey Joaquínta kuyapar carcelpita jipitsirqan. Tsaynö jipitsirqan Babiloniaman prësu apayanqanpita kimsa chunka qanchis (37) wata ushaykaptin chunka ishkay killacho ishkay chunka qanchis (27) junaqchömi.ᵛ
28 Kushi kushi parlaparmi Joaquíntaqa Babiloniacho prësu kaykaq reykunapitapis mas alli rikarqan.
29 Tsaynöpami rey Joaquínqa carcelcho kanqan latsapanta trukakuskir Babilonia nacionpa mandaqnin reywan imaypis juntu mikurqan.
30 Gastunkunapäpis wanunqanyaqmi qoyay qoyay qellayta reypita chaskiq.

ᵛ**25.27** Noqantsikpa calendariuntsikchöqa tsay fëcha kamakan 2 de abril, wata 561 a. C.
†**25.26** Jer. 43.5-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Crónicas

Kay librutami qellqayarqan Babiloniapita Judáman kutiq Israel runakunapä. Kay libruta liyirmi musyantsik unay castankuna mayqan mayqan kayanqanta y rey David imata ruranqantapis. Tsaynöpis musyantsik nacionnin ushakashqa kaptinpis Israel runakunata Tayta Dios kuyanqanta.

Adánpita aywaraqkuna
Génesis 5.1-32

1 [1] Adánpa tsurinmi karqan Set,
Setpa tsurinmi karqan Enós,
[2] Enóspa tsurinmi karqan Cainán,
Cainánpa tsurinmi karqan Mahalaleel, Mahalaleelpa tsurinmi karqan Jared, [3] Jaredpa tsurinmi karqan Enoc,
Enocpa tsurinmi karqan Matusalén,
Matusalénpa tsurinmi karqan Lamec,
[4] Lamecpa tsurinnami karqan Noé.

Noépita aywaraqkuna
Génesis 10.1-32

Noépa tsurinkunami kayarqan Sem, Cam y Jafet.

[5] Jafetpa tsurinkunami kayarqan Gomer, Magog, Madai, Javán, Tubal, Mesec y Tiras. [6] Gomerpa tsurinkunami kayarqan Askenaz, Rifat y Togarma. [7] Javánpa tsurinkunami kayarqan Elisa, Tarsis, Quitim y Dodanim.

[8] Campa tsurinkunami kayarqan Cus, Mizraim, Fut y *Canaán. [9] Cuspa tsurinkunami kayarqan Seba, Havila, Sabta, Raama y Sabteca. Raamapa tsurinkunami kayarqan Seba y Dedán. [10] Nimrodpis Cuspa tsurinmi karqan. Paymi kay patsacho mas puntata runakunata munaynincho tsararqan.

[11] Mizraimpita aywaraqkunami kaykäyan ludeo runakuna, anameo runakuna, lehabita runakuna, naftuhita runakuna, [12] patruseo runakuna, casluhíta runakuna y caftorita runakunapis. Caftorita runakunapitami filisteo runakuna mirayarqan.

[13] Canaánpa mayor tsurinmi karqan Sidón. Paypa qepanmanmi karqan Het. [14] Canaánpita aywaraqkunami kaykäyan jebuseo runakuna, amorreo runakuna, gergeseo runakuna, [15] heveo runakuna, araceo runakuna, sineo runakuna, [16] arvadeo runakuna, zemareo runakuna y hamateo runakunapis.

[17] Sempa tsurinkunami kayarqan Elam, Asur, Arfaxad, Lud y Aram. Arampa tsurinkunami kayarqan Uz, Hul, Geter y Mesec. [18] Arfaxadpa tsurinmi karqan Sela. Selapa tsurinmi karqan Heber. [19] Heberpa tsurinkuna ishkaymi kayarqan. Mayor tsurinpa jutinmi karqan Peleg.[a] Tsaynö jutin karqan pay kawanqan witsan runakuna chikinakur wakpa kaypa aywakuyanqanpitami. Qepa kaq tsurinpa jutinmi karqan Joctán. [20] Joctánpa tsurinkunami kayarqan Almodad, Selef, Hazar-mavet, Jera, [21] Adoram, Uzal, Dicla, [22] Ebal, Abimael, Seba, [23] Ofir, Havila y Jobab. Paykunami kayarqan Joctánpa tsurinkuna.

Sempita aywaraqkuna
Génesis 11.10-26

[24] Sempita Abramyaq aywaraqkunami kayarqan Sem, Arfaxad, Sela,

[a] **1.19** *Peleg* ninanqa *rakikashqa* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Heber, Peleg, Reu, 26 Serug, Nacor,
Taré 27 y Abram. Abrampa jukaq
jutinmi karqan Abraham.

Ismaelpita aywaraqkuna
Génesis 25.12-18

28 Abrahampa tsurinkunami kayar-
qan Isaac y Ismael. 29 Ismaelpa mayor
tsurinmi karqan Nebaiot. Paypa
qepanmanmi yurirqan Cedar, Adbeel,
Mibsam, 30 Misma, Duma, Massa,
Hadad, Tema, 31 Jetur, Nafis y Cedema.
Paykunami kayarqan Ismaelpa tsurin-
kuna.

Ceturapita aywaraqkuna
Génesis 25.1-6

32 *Concubïnan Ceturachömi Abra-
hampa tsurinkuna kayarqan Zimram,
Jocsán, Medán, Madián, Isbac y Súa.
Jocsánpa tsurinkunami kayarqan Seba
y Dedán. 33 Madiánpa tsurinkunanami
kayarqan Efa, Efer, Hanoc, Abidawan
Elda. Paykunami Cetura warmipita
aywaraqkuna kayarqan.

Esaúpita aywaraqkuna
Génesis 36.1-19

34 Abrahampa tsurinmi karqan Isaac.
Isaacpa tsurinkunami kayarqan Esaú-
wan Israel. 35 Esaúpa tsurinkunami
kayarqan Elifaz, Reuel, Jeús, Jaalam y
Coré. 36 Elifazpa tsurinkunami kayar-
qan Temán, Omar, Zefo, Gatam y
Cenaz. Timna warminchönami yurir-
qan Elifazpa tsurin Amalec. 37 Reuelpa
tsurinkunami kayarqan Nahat, Zera,
Sama y Miza.

Edomcho taq Seirpita
aywaraq horeo runakuna
Génesis 36.20-30

38 Seirpa tsurinkunami kayarqan
Lotán, Sobal, Zibeón, Aná, Disón,
Ezer y Disán. 39 Lotánpa tsurinkunami
kayarqan Hori y Hemam. Lotánpa
paninmi karqan Timna. 40 Sobalpa tsu-
rinkunami kayarqan Alván, Manahat,
Ebal, Sefo y Onam. Zibeónpa tsurinku-
nami kayarqan Ajawan Aná. 41 Anápa
tsurinmi karqan Disón. Disónpa tsu-
rinkunami kayarqan Amram, Esbán,
Itrán y Querán. 42 Ezerpa tsurinku-
nami kayarqan Bilhán, Zaaván y Jaa-
cán. Disánpa tsurinkunami kayarqan
Uz y Arán.

Edomcho mandaq reykuna
Génesis 36.31-43

43 Israel nacioncho rey manarä kap-
tinmi Edom nacionchöqa reykuna
kayarqanna. Kaychömi tsay reykunapa
jutinkuna qellqaraykan:

Juk rey karqan Beorpa tsurin
Bela. Belapa markanmi karqan
Dinaba.
44 Bela wanuskiptinnami Zerapa
tsurin Jobab rey karqan. Payqa
Bosra markapitami karqan.
45 Jobab wanuskiptinnami paypa
trokin rey karqan Husam. Payqa
temanita runakuna täyanqanpi-
tami karqan.
46 Husam wanuskiptinnami paypa
trokin rey karqan Bedadpa tsu-
rin Hadad. Paymi Moab particho
madianita runakunata wanutsir-
qan. Hadadpa markannami Avit
karqan.
47 Hadad wanuskiptinnami paypa
trokin rey karqan Samla. Payqa
Masreca markapitami karqan.
48 Samla wanuskiptinnami rey kar-
qan Saúl. Payqa Éufrates mayu
ñöpancho kaykaq Rehobot mar-
kapitami karqan.
49 Saúl wanuskiptinnami rey kar-
qan Acborpa tsurin Baal-hanán.
50 Baal-hanán wanuskiptinnami rey
karqan Hadad. Payqa Pai marka-
pitami karqan. Hadadpa war-
minpa jutinmi karqan Mehetabel.
Mehetabelqa karqan Matredpa
tsurin y Mezaabpa willkanmi.

51 Hadad wanuskiptinmi edomita
runakunapa mandaqnin rey kayarqan

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Timna, Alva, Jetet, 52 Aholibama,
Ela, Pinón, 53 Cenaz, Temán, Mibzar,
54 Magdiel y Iram. Paykunami kayarqan edomita runakunapa mandaqnin reykuna.

Israelpa tsurinkuna
Génesis 35.22-26

2 1 Israelpa tsurinkunami kayarqan Rubén, Simeón, Leví, Judá,
Isacar, Zabulón, 2 Dan, José, Benjamín,
Neftalí, Gad y Aser.

Judápita aywaraqkuna

3 Judápa tsurinkunami kayarqan Er,
Onán y Sela. Paykunapa mamanmi
karqan *Canaánpita Súa. Judápa
mayor tsurin Er pasaypa mana alli
runa kaptinmi TAYTA DIOS wanuskatsirqan. 4 Llumtsuynin Tamarchömi
Judápa tsurinkuna yuriyarqan Fares
y Zera. Judápa llapan tsurinkunami
pitsqa kayarqan.
5 Farespa tsurinkunami kayarqan
Hezrón y Hamul. 6 Zerapa tsurinkunami pitsqa kayarqan. Jutinkunami
karqan Zimri, Etán, Hemán, Calcol y
Dara.
7 Carmipa tsurinmi karqan Acán.
Paymi ushakätsinanpä nishqa kaykaptinpis munanqan kaqkunata apakur
jutsayuq karqan Israel runakuna castigashqa kayänanpä.† 8 Etánpa tsurinmi
karqan Azarías.
9 Hezrónpa tsurinkunami kayarqan
Jerameel, Ram y Quelubai.
10 Rampa tsurinmi karqan Aminadab. Aminadabpa tsurinmi karqan Naasón. Naasónnami karqan
Judá trïbu runakunapa mandaqnin.
11 Naasónpa mayor tsurinmi karqan
Salmón. Salmónpa tsurinmi karqan Booz. 12 Boozpa tsurinmi karqan
Obed. Obedpa tsurinmi karqan Isaí.
13 Isaípa mayor kaq tsurinmi karqan
Eliab. Paypa qepanmanmi yurirqan
Abinadab. Abinadabpa qepanmanmi
yurirqan Simea. 14 Simeapa qepanmanmi yurirqan Natanael. Natanaelpa qepanmanmi yurirqan Radai.
15 Radaipa qepanmanmi yurirqan
Ozem. Ozempa qepanmanmi yurirqan
David.† 16 Paykunapa paninkunami
kayarqan Sarvia y Abigail. Sarviapa
wawankunami kayarqan Abisai, Joab
y Asael. 17 Abigailpa wamranmi karqan Amasa. Amasapa taytanmi karqan
ismaelita castapita Jeter.
18 Hezrónpa tsurin Calebpa warminkunami kayarqan Azuba y Jeriot.
Paykunapa wamrankunami kayarqan
Jeser, Sobab y Ardón. 19 Azuba wanuskiptinnami warminpä Caleb ashirqan
Efratata. Paypa wamranmi karqan
Hur. 20 Hurpa tsurinmi karqan Uri.
Uripa tsurinmi karqan Bezaleel.
21 Soqta chunka (60) watayuq kaykarmi Hezrónqa warminpä ashirqan
Maquirpa tsurinta. Maquir karqan
Galaadpa taytanmi. Maquirpa tsurinchömi yurirqan Hezrónpa tsurin
Segub. 22 Segubpa tsurinmi karqan
Jair. Paypa munayninchömi kayarqan
Galaad particho ishkay chunka kimsa
(23) markakuna. 23 Tsaynö kaptinpis
Gesur casta y Aram casta runakunami
Jair y Kenat markakunaman yaykuskir llapanta qechuyarqan. Tsaynöllami
ñöpancho soqta chunka (60) markakunatapis qechuyarqan. Manarä qechuyaptinmi tsay markakunacho taqkuna
kayarqan Galaadpa taytan Maquirpita
aywaraqkuna.
24 Caleb-efrata markacho Hezrón wanuskiptinnami warmin Abías
qeshyakurqan Asurta. Asur karqan
Tecoapa taytanmi.
25 Hezrónpa mayor tsurin Jerameelpa tsurinkunami kayarqan Ram,
Buna, Orén, Ozem y Ahías. Ramqa
karqan Jerameelpa mayor tsurinmi.
26 Jerameelpa jukaq warminpa jutinmi

† **2.7** Jos. 7.1-26. † **2.10-15** Rut 4.18-22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

karqan Atara. Atarapa wamranmi karqan Onam.
27 Jerameelpa mayor tsurin Rampa tsurinkunami kayarqan Maaz, Jamín y Equer. 28 Onampa tsurinkunami kayarqan Samai y Jada.
Samaipa tsurinkunami kayarqan Nadab y Abisur. 29 Abisurpa warminmi karqan Abihail. Paypa wamrankunami kayarqan Ahbán y Molid.
30 Nadabpa tsurinkunami kayarqan Seled y Apaim. Seledqa tsuriynaqllami wanukurqan. 31 Apaimpa tsurinmi karqan Isi. Isipa tsurinmi karqan Sesán. Sesánpa tsurinmi karqan Ahlai.
32 Samaipa wawqin Jadapa tsurinkunami kayarqan Jeter y Jonatán. Jeterqa tsurin manarä kaptinmi wanukurqan. 33 Jonatánpa tsurinkunami kayarqan Pelet y Zaza.
Paykunami kayarqan Jerameelpita aywaraqkuna.
34 Sesánpaqa warmillami tsurinkuna kayarqan. Egiptupita apamunqan wätayninpa jutinmi karqan Jarha. 35 Jarhawanmi tsurinta Sesán tätsirqan. Paypa wamranmi karqan Atai. 36 Ataipa tsurinmi karqan Natán. Natánpa tsurinmi karqan Zabad. 37 Zabadpa tsurinmi karqan Eflal. Eflalpa tsurinmi karqan Obed. 38 Obedpa tsurinmi karqan Jehú. Jehúpa tsurinmi karqan Azarías. 39 Azaríaspa tsurinmi karqan Heles. Helespa tsurinmi karqan Elasa. 40 Elasapa tsurinmi karqan Sismai. Sismaipa tsurinmi karqan Salum. 41 Salumpa tsurinmi karqan Jecamías. Jecamíaspa tsurinmi karqan Elisama.
42 Jerameelpa wawqin Calebpa tsurinkunami kayarqan Mesa y Maresa. Mesaqa Calebpa mayor tsurinmi karqan. Mesapa tsurinmi karqan Zif. Maresapa tsurinmi karqan Hebrón. 43 Hebrónpa tsurinkunami kayarqan Coré, Tapúa, Requem y Sema. 44 Semapa tsurinmi karqan Raham. Rahampa tsurinmi karqan Jorcoam. Requempa tsurinnami karqan Samai. 45 Samaipa tsurinmi karqan Maón. Maónpa tsurinmi karqan Bet-sur.
46 Calebpa *concubïnanpa jutinmi karqan Efa. Efapa wamrankunami kayarqan Harán, Mosa y Gazez. Haránpa tsurinmi karqan Gazez.
47 Jahdaipa tsurinkunami kayarqan Regem, Jotam, Gesam, Pelet, Efa y Saaf.
48 Calebpa jukaq concubïnanpa jutinmi karqan Maaca. Paypa wamrankunami kayarqan Seber y Tirhana. 49 Tsaynöllami paypa wamrankuna kayarqan Saaf y Seva. Saafpa tsurinmi karqan Madmana. Sevapa tsurinkunami kayarqan Macbena y Gibea. Calebpa warmi tsurinmi karqan Acsa.
50 Paykunami Calebpita aywaraqkuna kayarqan. Calebpa warmin Efratacho yuriq mayor tsurinmi karqan Ur. Urpa tsurinmi karqan Quiriat-jearim markata shäritsiq Sobal, 51 Belén markata shäritsiq Salma y Bet-gader markata shäritsiq Haref.
52 Quiriat-jearim markata shäritsiq Sobalpa tsurinmi karqan Haroe. Tsaynöllami Sobalpita mirayarqan pullan Manahet runakuna 53 y Quiriat-jearimcho taq runakuna. Quiriat-jearimcho taq runakuna kayarqan itrita runakuna, futita runakuna, sumatita runakuna y misraíta runakuna. Misraíta runakunapitami mirayarqan zoratita runakuna y estaolita runakunapis.
54 Belén markata shäritsiq Salmapitami mirayarqan netofatita runakuna, Atrot-bet-joab, pullan manahetita runakuna y zoraítata runakuna. 55 Tsaynöllami Salmapita mirayarqan Jabescho taq qellqayta yachaq runakuna. Paykunami kayarqan tirateo runakuna, simeateo runakuna y sucateo runakuna. Llapan tsay runakunaqa Hamatpita aywaraq ceneo runakunami kayarqan. Tsaynöllami Hamatpita mirarqan Recab runakuna.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Rey Davidpa tsurinkuna
2 Samuel 3.2-5; 5.13-16;
1 Crónicas 14.3-7

3 [1]Hebróncho rey David taykaptinmi soqta tsurinkuna yurirqan:
Mayor tsurinpa jutinmi karqan Amnón. Amnónpa mamanmi karqan Jezreel markapita Ahinoam.
Tsaypitami yurirqan Daniel. Danielpa mamanmi karqan Carmelpita Abigail.
[2] Tsaypitanami yurirqan Absalón. Absalónpa mamanmi karqan Gesur markapa mandaqnin rey Talmaipa tsurin Maaca.
Tsaypitanami yurirqan Adonías. Adoníaspa mamanmi karqan Haguit.
[3] Tsaypitanami yurirqan Sefatías. Sefatíaspa mamanmi karqa Abital.
Tsaypitanami yurirqan Itream. Itreampa mamanmi karqan Davidpa jukaq warmin Egla.
[4]Tsay soqta tsurinkunami yuriyarqan Hebróncho. Hebrónpita David mandarqan qanchis wata y soqta killami. Tsaypitanami Jerusaléncho rey karqan kimsa chunka kimsa (33) wata.†
[5]Jerusalénchönami Davidpa wakin tsurinkuna yuriyarqan. Puntata yurirqan Simea. Tsaymannami yurirqan Sobab, Natán y Salomón. Salomónqa karqan Betsabépa† wamranmi. Betsabé karqan Amielpa tsurinmi. [6]Tsaypita isqun masrämi tsurinkuna yuriyarqan. Paykuna kayarqan Ibhar, Elisama, Elifelet, [7]Noga, Nefeg, Jafía, [8]Elisama, Eliada y Elifelet. [9]Paykunami kayarqan Davidpa legïtimu warminkunacho tsurinkuna. Tamarpis Davidpa warmi tsurinmi karqan.

Salomónpita aywaraqkuna

[10]Salomónpa tsurinmi karqan Roboam. Roboampa tsurinmi karqan Abías. Abíaspa tsurinmi karqan Asa. Asapa tsurinmi karqan Josafat. [11]Josafatpa tsurinmi karqan Joram. Jorampa tsurinmi karqan Ocozías. Ocozíaspa tsurinmi karqan Joás. [12]Joáspa tsurinmi karqan Amasías. Amasíaspa tsurinmi karqan Azarías. Azaríaspa tsurinmi karqan Jotam. [13]Jotampa tsurinmi karqan Acaz. Acazpa tsurinmi karqan Ezequías. Ezequíaspa tsurinmi karqan Manasés. [14]Manaséspa tsurinmi karqan Amón. Amónpa tsurinmi karqan Josías.
[15]Josíaspa mayor kaq tsurinmi karqan Johanán. Tsaymannami yurirqan Joacim, Sedequías y Salum.
[16]Joacimpa tsurinkunami kayarqan Jeconías y Sedequías.
[17]Jeconíastami Babilonia runakuna markanman prësu apakuyarqan. Jeconíaspa tsurinkunami kayarqan Asir, Salatiel, [18]Malquiram, Pedaías, Senazar Jecamías, Hosama y Nedabías.
[19]Pedaíaspa tsurinkunami kayarqan Zorobabel y Simei. Zorobabelpa tsurinkunami kayarqan Mesulam y Hananías. Warmi tsurinmi karqan Selomit. [20]Tsaymannami Zorobabelpa mas pitsqa tsurinkuna yuriyarqan. Paykuna kayarqan Hasuba, Ohel, Berequías, Hasadías y Jusab-hesed.
[21]Hananíaspa tsurinkunami kayarqan Pelatías y Jesaías. Jesaíaspa tsurinmi karqan Refaías. Refaíaspa tsurinmi karqan Arnán. Arnánpa tsurinmi karqan Abdías. Abdíaspa tsurinmi karqan Secanías.
[22]Secaníaspa tsurinmi karqan Semaías y Semaíaspa tsurinkunanami kayarqan Hatús, Igal, Barías, Nearías y Safat. Llapan paykunami soqta kayarqan.

†**3.4** 2Sam. 5.4-5; 1Rey. 2.11; 1Crón. 29.27. †**3.5** 2Sam. 11.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

[23] Nearíaspa tsurinkunami kayarqan Elioenai, Ezequías y Azricam.
[24] Elioenaipa tsurinkunami kayarqan qanchis. Paykunami kayarqan Hodavías, Eliasib, Pelaías, Acub, Johanán, Dalaías y Anani.

Judápita aywaraqkuna

4 [1] Judápita aywaraqkunami kayarqan Fares, Hezrón, Carmi, Hur y Sobal. [2] Sobalpa tsurinmi karqan Reaía. Reaíapa tsurinmi karqan Jahat. Jahatpa tsurinkunami kayarqan Ahumai y Lahad. Paykunami kayarqan zoratita runakuna.
[3] Etampa tsurinkunami kayarqan Jezreel, Isma y Ibdas. Etampa warmi tsurinmi karqan Haze-lelponi. [4] Tsaynöllami Etampa tsurinkuna kayarqan Penuel y Ezer. Penuelpa tsurinmi karqan Gedor. Ezerpa tsurinmi karqan Husa. Llapan paykunami kayarqan Hurpita aywaraqkuna. Hurqa Efratapa mayor tsurinmi karqan. Efratami Belénpa taytan karqan.
[5] Tecoapa taytan Asurmi ishkay warmiyuq karqan. Tsay warminkunapa jutinmi karqan Hela y Naara.
[6] Naarapa wamrankunami kayarqan Ahuzam, Hefer, Temeni y Ahastari.
[7] Helapa wamrankunami kayarqan Zeret, Jezoar y Etnán.
[8] Cospa tsurinkunami kayarqan Anub y Zobeba. Tsaynöllami Cospita aywaraqkuna kayarqan Harumpa tsurin Aharhel casta runakuna.
[9] Llapan wawqinkunapita mas respitädumi Jabes karqan. Maman pasaypa ñakarrä qeshyakurmi paypa jutinta churarqan Jabes jutin kananpä.
[10] Israel runakunata kuyaq Tayta Diostami Jabes mañakur nirqan: “Tayta Dios, bendisaykallämay chakräkuna mas atska kananpä, alli kawanäpä y ima desgraciapis mana päsamänanpä”.
Tsaynö mañakuptinmi Tayta Dios payta yanaparqan.
[11] Súapa wawqin Quelubmi Mehirpa taytan karqan. Mehirmi Estónpa taytan karqan. [12] Estónpa tsurinkunami kayarqan Bet-rafa, Paseah y Tehina. Tehinami Nahas markata shäritsirqan. Paykunami kayarqan Reca markapita.
[13] Cenazpa tsurinkunami kayarqan Otoniel y Seraías. Otonielpa tsurinkunami kayarqan Hatat [14] y Meonotai. Meonotaipa tsurinmi karqan Ofra. Seraíaspa tsurinmi karqan Joab. Joabpita aywaraqkunami *artesänu kar Carisim pampacho täyarqan.
[15] Jefonipa tsurinmi karqan Caleb. Calebpa tsurinkunami kayarqan Iru, Ela y Naam. Elapa tsurinmi karqan Cenaz.
[16] Jehalelelpa tsurinkunami kayarqan Zif, Zifa, Tirías y Asareel.
[17] Esdraspa tsurinkunami kayarqan Jeter, Mered, Efer y Jalón. Meredpa jukaq warminchömi tsurinkuna kayarqan María, Samai y Isba. Isbapa tsurinmi karqan Estemoa. [18] Meredpa warminmi karqan Faraónpa tsurin Bitia. Meredpa jukaq warminnami karqan Judá warmi. Paychömi Meredpa tsurinkuna kayarqan Jered, Heber y Jecutiel. Jeredqa karqan Gedorpa taytanmi. Hebermi karqan Socupa taytan. Jecutielnami karqan Zanoapa taytan.
[19] Hodíaspa warminmi karqan Nahampa panin. Hodíaspa juk tsurinmi karqan Keilapa taytan y jukaq tsurinmi karqan Estemoapa taytan. Keilami karqan garmita runa. Estemoanami karqan maacateo runa.
[20] Simónpa tsurinkunami kayarqan Amnón, Rina, Ben-hanán y Tilón.
Isipa tsurinkunami kayarqan Zohet y Benzohet.
[21] Judápa tsurinmi karqan Sela. Selapa tsurinkunami kayarqan Er y Laada. Ermi karqan Lecapa taytan. Laadami karqan Maresapa taytan. Paykunami Bet-asbea markacho takurnin lïnupita imatapis shumaq rurayaq.
[22] Tsaynöllami Selapita aywaraqkuna

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kayarqan Joacim, Joás y Saraf. Joás y Sarafqa Moab casta warmikunata ashiskirmi Belénman kutiyarqan tsaycho täyänanpä. Tsaynöllami Selapita aywaraqkuna kayarqan Cozeba markacho taqkuna. Tsay jutikuna qellqaraykan unay acta librukunachömi.
23 Paykunami Netaim markacho y Gedera markacho tar reypä mitu mankakunata rurayarqan.

Simeónpita aywaraqkuna

24 Simeónpa tsurinkunami kayarqan Nemuel, Jamín, Jarib, Zera y Saúl.
25 Saúlpa tsurinmi karqan Salum. Salumpa tsurinmi karqan Mibsam. Mibsampa tsurinmi karqan Misma.
26 Mismapa tsurinmi karqan Hamuel. Hamuelpa tsurinmi karqan Zacur. Zacurpa tsurinmi karqan Simei.
27 Simeipa ollqu tsurinkunami kayarqan chunka soqta. Warmi tsurinkunanami kayarqan soqta. Simeipa wawqinkunapami itsanqa alläpa tsurinkuna karqantsu. Tsaymi Judá trïbu runakunanöqa Simeón trïbu runakuna alläpa mirayashqatsu. 28 Simeón trïbu runakunami täyarqan Beersebacho, Moladacho, Hazar-sualcho, 29 Bilhacho, Ezemcho, Toladcho, 30 Betuelcho, Hormacho, Siclagcho, 31 Bet-marcabotcho, Hazar-susimcho, Bet-biraicho y Saaraimcho. Tsay markakunami paykunapa karqan David rey kanqan witsanyaq. 32 Tsaynöllami Simeón trïbu runakuna pitsqa markakunacho täyarqan. Tsay markakunami kayarqan Etam, Aín, Rimón, Toquén y Asán.
33 Tsay markakunapa caseriunkuna karqan Baal partipa lindërunyaqmi. Simeón trïbu runakunapa jutinkuna y markankunapa jutinkuna qellqaraykan acta libruchömi.†
34 Simeónpita wakin aywaraqkunami kayarqan Mesobab, Jamlec, Amasíaspa tsurin Josías, 35 Joel y Josibíaspa tsurin Jehú. Josibíaspa taytanmi karqan Seraías. Seraíaspa taytanmi karqan Asiel. 36 Tsaynöllami Simeónpita wakin aywaraqkuna kayarqan Elioenai, Jaacoba, Jesohaía, Asaías, Adiel, Jesimiel, Benaía, 37 y Sifipa tsurin Ziza. Sifipa taytanmi karqan Alón. Alónpa taytanmi karqan Jedaías. Jedaíaspa taytanmi karqan Simri. Simripa taytanmi karqan Semaías. 38 Tsay runakunami kayarqan castankunapa mandaqninkuna. Tsaynöllami paykuna casta atska mirayarqan.
39 Atskaman mirarmi uywankunata mitsiyänanpä qewata ashir Gedor partiyaq chäyarqan. Tsayqa karqan mayu ñöpan pampapita rupay yarqamunan kaqläpami. 40 Tsaychömi uywankunapä tsaytsika alli qewata tariyarqan. Tsay partiqa añawllami karqan. Tsayman chäyanqan witsanmi tsaycho täyarqan Campa castankuna. 41 Gedor particho tayta munarmi janalächo qellqaraykaq mandaq runakuna† chaykur Cam casta runakunata llapanta wanutsiyarqan. Wayinkunatapis y toldunkunatapis chipyaqmi ushakätsiyarqan. Tsaynö päsarqan Judá nacionpa mandaqnin rey Ezequías mandanqan witsanmi. Atska qewa uywankunapä kaptinmi tsaycho täyarqan.
42 Tsay Simeón trïbu runakunapitami pitsqa pachak (500) Seir jallqakunaman aywayarqan. Paykunapa mandaqninkunami kayarqan Pelatías, Nearías, Refaías y Uziel. Tsay mandaqkunaqa Isipa tsurinkunami kayarqan. 43 Tsayman chaykurmi kawaykar quëdaq amalecita runakunata tsaycho ushakätsiyarqan. Tsaynö wanuskatsirmi kananyaqpis paykuna tsaycho taykäyan.

Rubénpita aywaraqkuna

5 1 Israelpa mayor tsurinmi karqan Rubén. Mayor karpis mädistanwan kakunqanpitami mayor kay

† **4.28-33** Jos. 19.2-8. † **4.41** 1Crón. 4.36-37.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

derëchunta taytanpita chaskirqantsu.† Payta entregananpa trokinmi mayor kay derëchunta Josépa tsurinkunatana taytan Israel entregarqan. 2 Tsay derëchuta chaskirpis manami Josépa tsurinkunatsu wakin Israel trïbukunapita mas munayyuq kayarqan, sinöqa Judá trïbu runakunami mas munayyuq kayarqan. Tsaymi Israel nacionpa mandaqnin reypis Judá trïbupita karqan.†

3 Israelpa mayor tsurinmi karqan Rubén. Rubénpa tsurinkunami kayarqan Hanoc, Falú, Hezrón y Carmi.

4 Joelpa tsurinmi karqan Semaías. Semaíaspa tsurinmi karqan Gog. Qoqpa tsurinmi karqan Simei. 5 Simeipa tsurinmi karqan Micaía. Micaíapa tsurinmi karqan Reaía. Reaíapa tsurinmi karqan Baal. 6 Baalpa tsurinmi karqan Beera. Beerami karqan Rubén trïbu runakunapa mandaqnin. Tsay witsanmi Asiria nacionpa mandaqnin Tiglat-pileser paykunata prësu apakurqan.†

7 Beerapita aywaraqkunapa jutinkunami castanpa castanpa kaynö qellqaraykan: Jeiel (Jeielqa mas mandaqmi karqan), Zacarías 8 y Bela. Bela karqan Azazpa tsurin. Azaz karqan Semapa tsurin. Semanami karqan Joelpa tsurin. Rubén trïbu runakunami täyarqan Aroer partipita hasta Nebo markayaq y tsaypita hasta Baal-meónpa lindërunyaq.

9 Galaad particho tsaytsikaman uywankuna mirashqa kaptinmi rupay yarqamunan kaqläpapis Rubén trïbu runakuna täyänanpä aywayarqan. Tsaymi tsaychöpis täyarqan hasta tsunyaq jirka qallaykunqanyaq. Tsay tsunyaq jirkaqa hasta Éufrates mayuyaqmi chan.

10 Saúl rey kanqan witsanmi Rubén trïbu runakunaqa agareno runakunata atacayarqan. Agareno runakunaqa Galaad parti rupay yarqamunan kaqlächömi täyarqan. Paykunata vinciskirmi agareno runakunapa markankunacho Rubén trïbu runakuna täyarqan.

Gad trïbu runakuna

11 Rubén trïbu runakuna täyanqan ñöpanchömi Gad trïbu runakunapis täyarqan. Paykunami Basán particho täyarqan hasta Salca partiyaq. 12 Basánchöqa Joelmi mandaq karqan. Joelta mandashiqnin runami Safán karqan. Safánta mandashiqnin runami karqan Jaanai. Jaanaita mandashiqnin runami karqan Safat.

13 Paykunapa wakin trïbu mayinkunami mandayarqan Gad trïbucho kaykaq qanchis castakunata. Tsay mandaqkunami kayarqan Micael, Mesulam, Seba, Jorai, Jacán, Zía y Heber.

14 Tsay qanchis mandaqkunami kayarqan Abihailpita aywaraqkuna. Abihail karqan Huripa tsurin. Huri karqan Jaroapa tsurin. Jaroa karqan Galaadpa tsurin. Galaad karqan Micaelpa tsurin. Micael karqan Jesisaipa tsurin. Jesisai karqan Jahdupa tsurin. Jahdo karqan Buzpa tsurin.

15 Ahí karqan Abdielpa tsurin y Gunipa willkanmi. Paymi karqan llapan Gad castakunapa mandaqnin.

16 Gad trïbu runakunami täyarqan Galaad particho, Basán particho kaykaq markakunacho y Sarón particho kaykaq uywa mitsikuyänankunacho.

17 Llapan tsay jutikunatami acta libruman qellqarqan Judá nacionpa mandaqnin rey Jotam kaykaptin. Tsaynöpis tsay witsanmi Israel nacionpa mandaqnin rey kaykarqan Jeroboam.

Agareno runakunawan pelyayanqan

18 Rubén trïbu, Gad trïbu y pullan Manasés trïbupitami pelyay yachaq kayarqan chusku chunka chusku waranqa qanchis pachak soqta chunka (44,760) runakuna. Paykunami espädatapis escüdutapis flëchakunantapis

†**5.1** Gén. 35.22; 49.3-4. †**5.2** Gén. 49.8-10. †**5.4-6** 2Rey. 15.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

guërracho shumaq manijayta yachayaq. 19 Tsaymi guërrata rurayarqan agareno runakunawan. Agareno runakunatami yanapayarqan Jetur runakuna, Nafis runakuna y Nodab runakuna.

20 Pullan guërracho kaykarmi Rubén trïbu, Gad trïbu y pullan Manasés trïbu runakunaqa Tayta Diosta mañakuyarqan yanapananpä. Tsaynö yärakur mañakuyaptinmi paykunata Tayta Dios yanaparqan. Tsaymi agareno runakunata y yanapaqnin runakunatapis llapanta vinciyarqan. 21 Tsaynö vinciskirmi paykunapa uywankunata apakuyarqan pitsqa chunka waranqa (50,000) *camëllukunata, ishkay pachak pitsqa chunka waranqa (250,000) üshakunata y ishkay waranqa (2,000) ashnukunata. Tsaynöllami prësu apakuyarqan juk pachak waranqa (100,000) runakunatapis. 22 Tayta Dios yanapaptinmi tsay guërracho tsaytsika contran runakunata wanutsiyarqan. Nirkurmi Rubén trïbu runakuna, Gad trïbu runakuna y pullan Manasés trïbu runakunaqa agareno runakuna täyanqancho täyarqan Babiloniaman prësu apakuyanqanyaq.

Pullan Manasés trïbu runakuna

23 Pullan Manasés trïbu runakuna alläpa mirarmi Basánpita hasta Baalhermónyaq y Senirpita hasta Hermón jirkayaq täyarqan. 24 Tsay pullan Manasés trïbu castakunapa mandaqninkunami kayarqan Efer, Isi, Eliel, Azriel, Jeremías, Hodavías y Jahdiel. Paykunaqa llapanpis alli chölullantä y maytsaychöpis reqishqami kayarqan.

Rubén trïbu, Gad trïbu y pullan Manasés trïbu runakunata prësu apakuyanqan

25 Rubén trïbu, Gad trïbu y pullan Manasés trïbu runakunaqa unay castankuna adorayanqan Tayta Diosta cäsukuyänanpa trokinmi juk dioskunatana adorayarqan. Tsay dioskunaqa kayarqan Tayta Dios ushakätsinqan jäpa runakuna adorayanqan dioskunami. 26 Tsay dioskunata adorayaptinmi Israel runakunata kuyaq Tayta Dios pasaypa ajanar Asiria nacionpa mandaqnin Pul jutiyuq Tiglat-pileserta† shakyätsirqan paykunata atacar prësu apakuyänanpä. Tsaymi wakinta apakuyarqan Halahman, wakinta Haborman, wakinta Haraman y wakintana Gozán mayu ñöpanman.† Tsaychömi kananyaqpis paykuna taykäyan.

Mandaq sacerdötikuna pï pï kayanqanpis

6 1 *(5.27)* Levípa tsurinkunami kayarqan Gersón, Coat y Merari.
2 *(5.28)* Coatpa tsurinkunami kayarqan Amram, Izhar, Hebrón y Uziel.
3 *(5.29)* Amrampa tsurinkunami kayarqan Aarón, Moisés y María.
Aarónpa tsurinkunami kayarqan Nadab, Abiú, Eleazar y Itamar.
4 *(5.30a)* Eleazarpa tsurinmi karqan Finees.
Fineespa tsurinmi karqan Abisúa.
5 *(5.30b)* Abisúapa tsurinmi karqan Buqui.
Buquipa tsurinmi karqan Uzi.
6 *(5.31)* Uzipa tsurinmi karqan Zeraías.
Zeraíaspa tsurinmi karqan Meraiot.
7 *(5.32)* Meraiotpa tsurinmi karqan Amarías.
Amaríaspa tsurinmi karqan Ahitob.
8 *(5.33)* Ahitobpa tsurinmi karqan Sadoc.
Sadocpa tsurinmi karqan Ahimaas.

† **5.26a** 2Rey. 15.19, 29. † **5.26b** 2Rey. 17.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 (5.34) Ahimaaspa tsurinmi karqan Azarías.
Azaríaspa tsurinmi karqan Johanán.
10 (5.35) Johanánpa tsurinmi karqan Azarías. Azaríasmi mandaq sacerdöti Jerusaléncho karqan rey Salomón shäritsinqan templucho.
11 (5.36) Azaríaspa tsurinmi karqan Amarías.
Amaríaspa tsurinmi karqan Ahitob.
12 (5.37) Ahitobpa tsurinmi karqan Sadoc.
Sadocpa tsurinmi karqan Salum.
13 (5.38) Salumpa tsurinmi karqan Hilcías.
Hilcíaspa tsurinmi karqan Azarías.
14 (5.39) Azaríaspa tsurinmi karqan Seraías.
Seraíaspa tsurinmi karqan Josadac.
15 (5.40) Josadactami Nabucodonosor prësu apakurqan Judá nación runakunata y Jerusaléncho taq runakunata munayninman TAYTA DIOS entregaptin.

Levípita aywaraqkuna

16 (1) Levípa tsurinkunami kayarqan Gersón, Coat y Merari.
17 (2) Gersónpa tsurinkunami kayarqan Libni y Simei.
18 (3) Coatpa tsurinkunami kayarqan Amram, Izhar, Hebrón y Uziel.
19 (4) Meraripa tsurinkunami kayarqan Mahli y Musi.
Paykunami kayarqan Levípita aywaraqkuna.†
20 (5) Gersónpa tsurinmi karqan Libni, Libnipa tsurinmi karqan Jahat, Jahatpa tsurinmi karqan Zima, 21 (6) Zimapa tsurinmi karqan Joa, Joapa tsurinmi karqan Iddo, Iddupa tsurinmi karqan Zera y Zerapa tsurinmi karqan Jeatrai.
22 (7) Coatpa tsurinmi karqan Aminadab, Aminadabpa tsurinmi karqan Coré, Corépa tsurinmi karqan Asir, 23 (8) Asirpa tsurinmi karqan Elcana, Elcanapa tsurinmi karqan Ebiasaf, Ebiasafpa tsurinmi karqan Asir, 24 (9) Asirpa tsurinmi karqan Tahat, Tahatpa tsurinmi karqan Uriel, Urielpa tsurinmi karqan Uzías y Uzíaspa tsurinmi karqan Saúl.
25 (10) Elcanapa tsurinmi karqan Amasai y Amasaipa tsurinmi karqan Ahimot. 26 (11) Ahimotpa tsurinmi karqan Elcana, Elcanapa tsurinmi karqan Zofai, Zofaipa tsurinmi karqan Nahat, 27 (12) Nahatpa tsurinmi karqan Eliab, Eliabpa tsurinmi karqan Jeroham y Jerohampa tsurinmi karqan Elcana.
28 (13) Samuelpa tsurinkunami kayarqan Vasni y Abías. Vasni karqan mayor kaq tsurinmi.
29 (14) Meraripa tsurinmi karqan Mahli, Mahlipa tsurinmi karqan Libni, Libnipa tsurinmi karqan Simei, Simeipa tsurinmi karqan Uza, 30 (15) Uzapa tsurinmi karqan Simea, Simeapa tsurinmi karqan Haguía y Haguíapa tsurinmi karqan Asaías.

Cantaqkunata rey David churanqan

31 (16) Babulta TAYTA DIOSPA wayinman churaykurmi cantaqkunatapis tsayman rey David churarqan cantatsiyämunanpä. 32 (17) Paykunami Tinkuna Tolducho imaypis cantatsiyaq Jerusaléncho templuta Salomón shäritsinqanyaq. Templuchöpis paykunallami cantatsiyarqan.
33 (18) Tsay cantaqkunami kayarqan Hemán, Asaf y Etán. Paykunapa tsurinkunapis cantaqllami kayarqan.
Hemán karqan Coat casta runami. Taytanmi karqan Joel. Joelpa taytanmi karqan Samuel. 34 (19) Samuelpa taytanmi karqan Elcana. Elcanapa taytanmi karqan Jeroham. Jerohampa

† **6.16-19** Éxo. 6.16-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

taytanmi karqan Eliel. Elielpa taytanmi karqan Toa. 35 (20) Toapa taytanmi karqan Zuf. Zufpa taytanmi karqan Elcana. Elcanapa taytanmi karqan Mahat. Mahatpa taytanmi karqan Amasai. 36 (21) Amasaipa taytanmi karqan Elcana. Elcanapa taytanmi karqan Joel. Joelpa taytanmi karqan Azarías. Azaríaspa taytanmi karqan Sofonías. 37 (22) Sofoníaspa taytanmi karqan Tahat. Tahatpa taytanmi karqan Asir. Asirpa taytanmi karqan Ebiasaf. Ebiasafpa taytanmi karqan Coré. 38 (23) Corépa taytanmi karqan Izhar. Izharpa taytanmi karqan Coat. Coatpa taytanmi karqan Leví. Levípa taytanmi karqan Israel.

39 (24) Hemánpa derëchanchömi Asaf cantayta yanaparqan. Asafpa taytanmi karqan Berequías. Berequíaspa taytanmi karqan Simea. 40 (25) Simeapa taytanmi karqan Micael. Micaelpa taytanmi karqan Baasías. Baasíaspa taytanmi karqan Malquías. 41 (26) Malquíaspa taytanmi karqan Etni. Etnipa taytanmi karqan Zera. Zerapa taytanmi karqan Adaía. 42 (27) Adaíapa taytanmi karqan Etán. Etánpa taytanmi karqan Zima. Zimapa taytanmi karqan Simei. 43 (28) Simeipa taytanmi karqan Jahat. Jahatpa taytanmi karqan Gersón. Gersónpa taytanmi karqan Leví.

44 (29) Hemánpa itsuqninchönami Merari casta Etán cantayta yanaparqan. Etampa taytanmi karqan Quisi. Quisipa taytanmi karqan Abdi. Abdipa taytanmi karqan Maluc. 45 (30) Malucpa taytanmi karqan Hasabías. Hasabíaspa taytanmi karqan Amasías. Amasíaspa taytanmi karqan Hilcías. 46 (31) Hilcíaspa taytanmi karqan Amsi. Amsipa taytanmi karqan Bani. Banipa taytanmi karqan Semer. 47 (32) Semerpa taytanmi karqan Mahli. Mahlipa taytanmi karqan Musi. Musipa taytanmi karqan Merari. Meraripa taytanmi karqan Leví.

48 (33) Hemánpa, Asafpa y Etánpa trïbu mayinkunami wakin ruraykunatana Tayta Diospa wayincho rurayarqan. 49 (34) Aarón y paypita aywaraqkunallami sacrificiuta rupatsina *altarcho sacrificiukunata rupatsiyaq y inciensiuta rupatsikuna altarcho inciensiuwan qoshnitsiyaq. Lugar Santïsimucho llapan rurananpä kaqkunatami paykuna rurayaq. Tsaynöpami Diospa sirviqnin Moisés llapan mandanqankunata cumpliyarqan. Tsaynö cumpliyaptinmi Israel runakunapa jutsankunata Tayta Dios perdonarqan.

Aarónpita aywaraqkuna

50 (35) Aarónpa tsurinmi karqan Eleazar, Eleazarpa tsurinmi karqan Finees, Fineespa tsurinmi karqan Abisúa, 51 (36) Abisúapa tsurinmi karqan Buqui, Buquipa tsurinmi karqan Uzi, Uzipa tsurinmi karqan Zeraías, 52 (37) Zeraíaspa tsurinmi karqan Meraiot, Meraiotpa tsurinmi karqan Amarías, Amaríaspa tsurinmi karqan Ahitob, 53 (38) Ahitobpa tsurinmi karqan Sadoc y Sadocpa tsurinmi karqan Ahimaas.

Levitakuna täyänanpä rikatsiyanqan markakuna

Josué 21.1-42

54 (39) Coat casta Aarónpita aywaraqkunami täyanqan markakunata chaskiyarqan suertita jitaypa. 55 (40) Tsaynöpami Hebrón markata y ñöpancho kaykaq chakrakunatapis uywankunata mitsikuyänanpä chaskiyarqan. Hebrónqa karqan Judá trïbu runakuna chaskiyanqan herenciachömi. 56 (41) Jefonipa tsurin Calebtami itsanqa töcarqan Hebrónpa caseriunkuna y tsay caseriukuna ñöpancho kaykaq chakrakuna. 57 (42) Tsaymi Coat casta Aarónpita aywaraq runakuna chaskiyanqan markakuna kayarqan Hebrón (Hebrónqa amparakuna markami karqan), Libna, Jatir, Estemoa, 58 (43) Hilén, Debir, 59 (44) Asán y Bet-semes.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynöllami cada markapa ñöpancho kaykaq jallqakunatapis uywankunata mitsikuyänanpä chaskiyarqan.
60 (45) Benjamín trïbu runakunapita chaskiyanqan markakunami kayarqan Geba, Alemet y Anatot. Tsaynöllami cada markapa ñöpancho kaykaq jallqakunatapis uywankunata mitsikuyänanpä chaskiyarqan. Tsaymi Judá trïbupita y Benjamín trïbupita chaskiyanqan markakuna karqan chunka kimsa. Tsay markakunatami Coat casta Aarónpita aywaraq runakuna castanpa castanpa rakipänakuyarqan.
61 (46) Aarónpita aywaraq runakuna chaskiyanqannöllami Coat casta wakin runakunapis castanpa castanpa suertita jitaypa markakunata chaskiyarqan. Pullan Manasés trïbu runakunapita chaskiyanqan markakunami karqan juk chunka.
62 (47) Gersón casta runakunami chunka kimsa markakunata castanpa castanpa chaskiyarqan. Tsay markakunatami chaskiyarqan Isacar trïbupita, Aser trïbupita, Neftalí trïbupita y Basáncho kaykaq pullan Manasés trïbupita.
63 (48) Merari casta runakunanami suertita jitaypa chunka ishkay markakunata castanpa castanpa chaskiyarqan. Tsay markakunatami chaskiyarqan Rubén trïbupita, Gad trïbupita y Zabulón trïbupita.
64 (49) Tsaynömi *levita runakuna täyänanpä Israel mayinkuna markakunata rikatsiyarqan. Cada markapa ñöpancho kaykaq jallqakunatapis uywankunata mitsikuyänanpämi rikatsiyarqan. 65 (50) Judá trïbupita, Simeón trïbupita y Benjamín trïbupita rikatsiyanqan markakunataqa suertita jitaypami rikatsiyarqan. Tsay markakuna mayqan mayqan kanqanpis janalächömi qellqaraykan.†
66 (51) Tsaynöllami Efraín trïbu runakunapita Coat casta runakuna chaskiyarqan markakunata jallqantinta. 67 (52) Tsaymi Efraín jallqakunacho chaskiyarqan Siquemta (Siquemqa amparakuna markami karqan), Gezerta, 68 (53) Jocmeamta, Bet-horónta, 69 (54) Ajalónta y Gat-rimónta. Tsaynöllami chaskiyarqan cada markapa ñöpancho kaykaq jallqakunatapis uywankunata mitsikuyänanpä.
70 (55) Coat casta wakin kaq runakunanami chaskiyarqan pullan Manasés trïbu runakunapita Aner y Bileam markakunata. Tsaynöllami chaskiyarqan cada markapa ñöpancho kaykaq jallqakunatapis uywankunata mitsikuyänanpä.
71 (56) Gersón casta runakunanami chaskiyarqan pullan Manasés trïbu runakunapita Basáncho Golán markata y Astarot markata. Tsaynöllami chaskiyarqan cada markapa ñöpancho kaykaq jallqakunatapis uywankunata mitsikuyänanpä. 72 (57) Isacar trïbu runakunapitami chaskiyarqan Cedes, Daberat, 73 (58) Ramot y Anem markakunata. Tsaynöllami chaskiyarqan cada markapa ñöpancho kaykaq jallqakunatapis uywankunata mitsikuyänanpä. 74 (59) Aser trïbu runakunapitami chaskiyarqan Masal, Abdón, 75 (60) Hucoc y Rehob markakunata. Tsaynöllami chaskiyarqan cada markapa ñöpancho kaykaq jallqakunatapis uywankunata mitsikuyänanpä.
76 (61) Neftalí trïbu runakunapitami chaskiyarqan Galileacho kaykaq Cedes, Hamón y Quiriataim markakunata. Tsaynöllami chaskiyarqan cada markapa ñöpancho kaykaq jallqakunatapis uywankunata mitsikuyänanpä.
77 (62) Merari casta wakin kaq runakunanami chaskiyarqan Zabulón trïbu runakunapita Rimón y Tabor markakunata. Tsaynöllami chaskiyarqan cada markapa ñöpancho kaykaq jallqakunatapis uywankunata

† **6.65** 1Crón. 6.57-60.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mitsikuyänanpä. 78 (63) Jordán mayu tsimpanchöpis Merari casta runakuna markakunata chaskiyarqanmi. Tsay tsimpaqa Jericópa frentincho y rupay yarqamunan kaqlächömi kaykan. Tsay wak tsimpancho Rubén trïbu runakunapitami chaskiyarqan tsunyaq jirkacho kaykaq Beser markata. Tsaynöllami chaskiyarqan Jaza, 79 (64) Cademot y Mefaat markakunata. Tsaynöllami chaskiyarqan cada markapa ñöpancho kaykaq jallqakunatapis uywankunata mitsikuyänanpä. 80 (65) Gad trïbu runakunapitami chaskiyarqan Galaadcho kaykaq Ramot, Mahanaim, 81 (66) Hesbón y Jazer markakunata. Tsaynöllami chaskiyarqan cada markapa ñöpancho kaykaq jallqakunatapis uywankunata mitsikuyänanpä.

Isacarpita aywaraqkuna

7 1 Isacarpa tsurinkuna chuskumi kayarqan. Paykunami kayarqan Tola, Fúa, Jasub y Simrón.

2 Tolapa tsurinkunami kayarqan Uzi, Refaías, Jeriel, Jahmai, Jibsam y Semuel. Paykunaqa llapanpis alli chöllullantä y castankunapa mandaqninmi kayarqan. David mandanqan witsanmi Tola casta kayarqan ishkay chunka ishkay waranqa soqta pachak (22,600) runakuna.

3 Uzipa tsurinmi karqan Israhías. Israhíaspa tsurinkunami kayarqan Micael, Obadías, Joel y Isías. Paykunami castankunapa mandaqninkuna kayarqan. 4 Warminkuna atska kaptinmi tsurinkunapis atska kayarqan. Paykuna castacho pelyay yachaq kayarqan kimsa chunka soqta waranqa (36,000) runakunami.

5 Isacarpita llapan aywaraqkunami kayarqan puwaq chunka qanchis waranqa (87,000) pelyayta yachaq runakuna. Paykunapa jutinkunami qellqaraykan unay runakunapa jutinkuna qellqaranqan librucho.

Benjamínpita aywaraqkuna

6 Benjamínpa tsurinkunami kayarqan Bela, Bequer y Jediael.

7 Belapa tsurinkunami kayarqan pitsqa. Paykunami kayarqan Ezbón, Uzi, Uziel, Jerimot y Iri. Paykunaqa kayarqan llapanpis alli chöllullantä y castankunapa mandaqninkunami. Paykunapita aywaraqkuna kayarqan ishkay chunka ishkay waranqa kimsa chunka chusku (22,034) runakunami.

8 Bequerpa tsurinkuna kayarqan Zemira, Joás, Eliezer, Elioenai, Omri, Jerimot, Abías, Anatot y Alamet.

9 Paykunaqa kayarqan llapanpis alli chöllullantä y castankunapa mandaqninmi. Paykunapita aywaraqkunami kayarqan ishkay waranqa ishkay pachak (20,200) runakuna. Paykunapa jutinkunami qellqaraykan unay runakunapa jutinkuna qellqaranqan librucho.

10 Jediaelpa tsurinmi karqan Bilhán. Bilhánpa tsurinkunami kayarqan Jeús, Benjamín, Aod, Quenaana, Zetán, Tarsis y Ahisahar. 11 Paykunaqa llapanpis Jediaelpita aywaraq runakuna kar castankunapa mandaqninmi kayarqan. Tsaynöllami alli chöllullantä kar guërracho pelyayänanpä listu kayarqan. Paykunapita aywaraqkunami kayarqan chunka qanchis waranqa ishkay pachak (17,200) runakuna.

12 Hirpa tsurinkunami kayarqan Supim y Hupim. Aherpa tsurinmi karqan Husim.

Neftalípita aywaraqkuna

13 Neftalípa tsurinkunami kayarqan Jahzeel, Guni, Jezer y Salum. Paykunaqa Bilhapa willkankunami kayarqan.

Manaséspita aywaraqkuna

14 Manaséspa juk *concubïna warminmi karqan Siria nacionpita. Tsay warmichömi Manaséspa tsurinkuna

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kayarqan Asriel y Maquir. Maquirmi karqan Galaadpa taytan. 15 Tsaynöpis Maquirqa tarqan Maaca jutiyuq warmiwanmi. Maacaqa Hupim y Supim castami karqan. Maquirpa jukaq tsurinmi karqan Zelofehad. Zelofehadpa tsurinkunaqa llapanpis warmillami kayarqan.

16 Maquirpa warmin Maacanami qeshyakurqan Peresta. Perespa qepanmanmi yurirqan Seres. Perespa tsurinkunami kayarqan Ulam y Requem. 17 Ulampa tsurinmi karqan Bedán. Llapan tsay runakunaqa Galaad runakunami kayarqan. Galaadqa Maquirpa tsurin y Manaséspa willkanmi karqan.

18 Maquirpa panin Hamolequetpa wamrankunami kayarqan Isod, Abiezer y Mahala.

19 Semidapa tsurinkunami kayarqan Ahián, Siquem, Likhi y Aniam.

Efraínpita aywaraqkuna

20 Efraínpa tsurinmi karqan Sutela. Sutelapa tsurinmi karqan Bered. Beredpa tsurinmi karqan Tahat. Tahatpa tsurinmi karqan Elada. Eladapa tsurinmi karqan Tahat. 21 Tahatpa tsurinmi karqan Zabad. Zabadpa tsurinmi karqan Sutela. Efraínpa tsurinkuna Ezerta y Eladtami Gat markacho taq runakuna wanutsiyarqan uywakunata suwakuq aywaqta. 22 Tsaynö wanuskatsiyaptinmi taytan Efraínqa llakikurnin waqar purirqan. Tsaynö waqaptinmi castankuna shoqayänanpä aywayarqan. 23 Tsaypitanami warmin yapay qeshyaq rikakur qeshyakurqan ollqu wamrata. Paytami jutitsirqan Bería jutin kananpä.[b] Tsay jutita churaparqan tsurinkunata wanutsiyashqa kaptinmi.

24 Beríapa warmi tsurinmi karqan Seera. Seerami ura kaq Bet-horón markata, jana kaq Bet-horón markata y Uzen-seera markatapis shäritsirqan.

25 Beríapa tsurinmi karqan Refa. Refapa tsurinmi karqan Resef. Resefpa tsurinmi karqan Telah. Telahpa tsurinmi karqan Tahán. 26 Tahánpa tsurinmi karqan Laadán. Laadánpa tsurinmi karqan Amiud. Amiudpa tsurinmi karqan Elisama. 27 Elisamapa tsurinmi karqan Nun. Nunpa tsurinmi karqan Josué.

28 Efraínpita aywaraqkunaqa wakinmi täyarqan Bet-el markacho y jallqankunacho. Wakinmi täyarqan rupay yarqamunan kaqläpa Naarán markacho. Wakinmi täyarqan rupay jeqanan kaqläpa Gezer markacho y jallqankunacho. Wakinnami täyarqan norti kaqläpa Siquem markacho y jallqankunacho hasta Ayah markayaq y jallqankunayaq. 29 Tsaynöllami Israelpa tsurin Josépita aywaraqkuna[c] täyarqan Bet-seán markacho y jallqankunacho, Taanac markacho y jallqankunacho, Meguido markacho y jallqankunacho, Dor markacho y jallqankunachöpis. Llapan tsay markakunaqa Manasés trïbu runakunapa munayninchömi karqan.

Aserpita aywaraqkuna

30 Aserpa tsurinkunami kayarqan Imna, Isúa, Isúi y Bería. Paykunapa paninmi karqan Sera.

31 Beríapa tsurinkunami kayarqan Heber y Malquiel. Malquielqa karqan Birzavitpa taytanmi. 32 Heberpa tsurinkunami kayarqan Jaflet, Semer y Hotam. Paykunapa paninmi karqan Súa.

33 Jafletpa tsurinkunami kayarqan Pasac, Bimhal y Asvat.

34 Jafletpa wawqin Semerpa tsurinkunami kayarqan Ahí, Rohga, Jehúba y Aram.

---

[b] **7.23** *Bería* ninanqa *desgracia* ninanmi. [c] **7.29** Josépita aywaraqkunaqa Efraín trïbu runakunami kayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35 Jafletpa wawqin Helempa tsurinkunami kayarqan Zofa, Imna, Seles y Amal. 36 Zofapa tsurinkunami kayarqan Súa, Harnefer, Súal, Beri, Imra, 37 Beser, Hod, Sama, Silsa, Itrán y Beera.

38 Jeterpa tsurinkunami kayarqan Jefone, Pispa y Ara.

39 Ulapa tsurinkunami kayarqan Ara, Haniel y Rezia.

40 Llapanpis tsay runakunaqa Aserpita aywaraqkunami kayarqan. Paykunami castankunapa mandaqnin kayarqan. Tsaynöpis alli chölullantä soldädukuna y respitashqa runakunami kayarqan. Paykunapita aywaraqkuna kayarqan ishkay chunka soqta waranqa (26,000) runakunami. Paykunapa jutinkunami qellqaraykan unay runakunapa jutinkuna qellqaranqan librucho.

Benjamínpita aywaraqkuna

8 1 Benjamínpa mayor tsurinmi karqan Bela. Paypa qepanmanmi yurirqan Asbel. Asbelpa qepanmanmi yurirqan Ahara. 2 Aharapa qepanmanmi yurirqan Noha. Nohapa qepanmanmi yurirqan Rafa. 3 Belapa tsurinkunami kayarqan Adar, Gera, Abiud, 4 Abisúa, Naamán, Ahoa, 5 Gera, Sefufán y Hiram.

6-7 Aodpa tsurinkunami kayarqan Geba markacho taq castakunapa mandaqninkuna. Tsay mandaqkunami kayarqan Naamán, Ahías y Gera. Geba markacho täyanqanpita aywakuyänanpä obligayaptinmi marka mayinkunata Gera pusharqan Manahat markaman tsaycho täyänanpä. Geraqa karqan Uzapa y Ahiudpa taytanmi.

8 Saharaimmi Husim y Baara warminkunapita rakikaskir Moab nacionman aywakurqan. Tsaycho taykaptinmi 9 warmin Hodescho tsurinkuna yuriyarqan Jobab, Sibia, Mesa, Malcam, 10 Jeúz, Saquías y Mirma. Llapan paykuna kayarqan castankunapa mandaqninkunami.

11 Warmin Husimcho Saharaimpa tsurinkuna kayarqan Abitobwan Elpaalmi. 12 Elpaalpa tsurinkuna kayarqan Heber, Misam y Semed. Semedmi shäritsirqan Ono y Lod markakunata y caseriunkunata. 13 Tsaynöllami Elpaalpa tsurinkuna kayarqan Bería y Sema. Paykunaqa castankunapa mandaqninkuna karmi Ajalón markacho täyarqan. Tsaycho tarmi Gat markacho taq runakunata qarquyarqan.

14 Beríapa tsurinkunami kayarqan Ahío, Sasac, Jeremot, 15 Zebadías, Arad, Ader, 16 Micael, Ispa y Joha.

17 Elpaalpaqa maspis tsurinkuna kayarqanmi. Paykunami kayarqan Zebadías, Mesulam, Hizqui, Heber, 18 Ismerai, Jezlías y Jobab.

19 Simeipa tsurinkunami kayarqan Jaquim, Zicri, Zabdi, 20 Elienai, Ziletai, Eliel, 21 Adaías, Beraías y Simrat.

22 Sasacpa tsurinkunami kayarqan Ispán, Heber, Eliel, 23 Abdón, Zicri, Hanán, 24 Hananías, Elam, Anatotías, 25 Ifdaías y Peniel.

26 Jerohampa tsurinkunami kayarqan Samserai, Seharías, Atalías, 27 Jaresías, Elías y Zicri.

28 Paykunami castankunapa mandaqninkuna kayarqan y Jerusalénchömi täyarqan. Jutinkuna qellqaraykan unay runakunapa jutinkuna qellqaranqan libruchömi.

Saúlpa castankuna

1 Crónicas 9.35-44

29 Gabaón markachömi tarqan Gabaónpa taytan Jehiel. Paypa warminmi karqan Maaca. 30 Jehielpa mayor tsurinmi karqan Abdón. Tsaypitanami wakin tsurinkuna kayarqan Zur, Cis, Baal, Ner, Nadab, 31 Gedor, Ahío, Zequer 32 y Miclot. Miclotpa tsurinmi karqan Simei. Paykunaqa llapanmi Jerusaléncho täyarqan.

33 Nerpa tsurinmi karqan Cis. Cispa tsurinmi karqan Saúl. Saúlpa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsurinkunami kayarqan Jonatán, Malquisúa, Abinadab y Es-baal. 34 Jonatánpa tsurinmi karqan Merib-baal. Merib-baalpa tsurinmi karqan Micaía. 35 Micaíapa tsurinkunami kayarqan Pitón, Melec, Tarea y Acaz. 36 Acazpa tsurinmi karqan Joada. Joadapa tsurinkunami kayarqan Alemet, Azmavet y Zimri. Zimripa tsurinmi karqan Mosa. 37 Mosapa tsurinmi karqan Bina. Binapa tsurinmi karqan Rafa. Rafapa tsurinmi karqan Elasa. Elasapa tsurinmi karqan Azel.

38 Azelpa tsurinkunaqa soqtami kayarqan. Paykunami kayarqan Azricam, Bocru, Ismael, Searías, Obadías y Hanán.

39 Azelpa wawqin Esecpa mayor tsurinmi karqan Ulam. Tsaypitanami yurirqan Jehús y Elifelet. 40 Ulampa tsurinkunaqa pelyay yachaq soldädukunami kayarqan. Tsaynöpis flëchay yachaqkunami kayarqan. Paykunapa tsurinkuna y willkankuna kayarqan juk pachak pitsqa chunkami (150). Paykunaqa llapanpis Benjamín trïbu runakunami kayarqan.

9 1 Tsaynömi llapan Israel runakunapa jutinkuna y unay castankunapa jutinkunapis qellqaraykan Israel reykunapa acta libruncho.

Babiloniapita kutiqkuna

Nehemías 11.1-24

Mana cäsukuq kayanqanpitami Judá runakunata Babilonia soldädukuna prësu apakuyänanpä Tayta Dios kacharirqan.

2 Tsaypita atska wata päsaskiptinnami markankunaman punta kutiq runakuna kayarqan sacerdötikuna, *levita runakuna, templucho aruqkuna y wakin Israel runakunapis. 3 Tsaynö kutikurmi Judá trïbupita, Benjamín trïbupita, Efraín trïbupita y Manasés trïbupita wakin runakuna Jerusalén-cho täyarqan.†

4 Judá trïbupitami castankunawan Jerusalénman Utai charqan. Utaimi karqan Amiudpa tsurin, Amiudmi karqan Omripa tsurin, Omrimi karqan Imripa tsurin y Imrimi karqan Banipa tsurin. Paykunami Judápa tsurin Fares casta kayarqan. 5 Tsaynöllami Judá trïbupita chäyarqan Sela casta runakuna. Tsay casta karmi Asaías y tsurinkunapis paykunawan aywayarqan. Asaíasqa taytanpa mayor tsurinmi karqan. 6 Tsaynöllami Zera casta Jeuelpis castankunawan chäyarqan. Tsaymi Judá trïbupita Jerusalénman chäyarqan soqta pachak isqun chunka (690) runakuna.

7 Benjamín trïbupitanami castankunawan Jerusalénman Salu charqan. Salúmi karqan Mesulampa tsurin, Mesulammi karqan Hodavíaspa tsurin y Hodavíasmi karqan Asenúapa tsurin. 8 Tsaynöllami Ibneías, Ela y Mesulam castankunawan Jerusalénman chäyarqan. Ibneíasmi karqan Jerohampa tsurin. Elami karqan Uzipa tsurin y Micripa willkan. Mesulamnami karqan Sefatíaspa tsurin, Reuelpa willkan y Ibneíaspa shurukta willkan. 9 Llapanpis tsay runakunami castankunapa mandaqninkuna kayarqan. Paykunapa jutinkunami qellqaraykan unay runakunapa jutinkuna qellqaranqan librucho. Paykunawanmi isqun pachak pitsqa chunka soqta (956) Benjamín trïbu runakuna Jerusalénman chäyarqan.

10 Sacerdöti castakunapitami Jerusalénman chäyarqan Jedaías, Joiarib, Jaquín 11 y templucho mandaq Azarías. Azaríasmi Hilcíaspa tsurin karqan. Hilcíasmi karqan Mesulampa tsurin. Mesulamnami karqan Sadocpa tsurin, Meraiotpa willkan y Ahitobpa shurukta willkan. 12 Tsaynöllami Jerusalénman chäyarqan sacerdöti Adaía y sacerdöti Masai. Adaíami karqan

† **9.2-3** Neh. 7.73; 11.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jerohampa tsurin. Jerohammi karqan Pasurpa tsurin. Pasurmi karqan Malquíaspa tsurin. Masainami karqan Adielpa tsurin. Adielmi karqan Jazerapa tsurin. Jazerami karqan Mesulampa tsurin. Mesulammi karqan Mesilemitpa tsurin. Mesilemitmi karqan Imerpa tsurin. 13 Llapan tsay sacerdötikunami castankunapa mandaqninkuna kayarqan. Paykunaqa yachaq runakuna karmi templucho rurayänanpä kaqkunata shumaq rurayarqan. Paykunawan aywaq sacerdötikunami Jerusalénman chäyarqan juk waranqa qanchis pachak soqta chunka (1,760) sacerdötikuna.

14 Levitakunapitami castankunawan Jerusalénman Semaías charqan. Semaíasmi karqan Hasubpa tsurin, Azricampa willkan y Hasabíaspa shurukta willkan. Llapan paykunami kayarqan Merari casta runakuna. 15 Tsaynöllami Jerusalénman chäyarqan Bacbacar, Heres, Galal y Matanías. Mataníasmi karqan Micaíapa tsurin, Zicripa willkan y Asafpa shurukta willkan. 16 Tsaynöllami Jerusalénman chäyarqan Obadías y Berequías. Obadíasmi karqan Semaíaspa tsurin, Galalpa willkan y Jedutúnpa shurukta willkan. Berequíasnami karqan Asapa tsurin y Elcanapa willkan. Netofa marka ñöpanchömi Elcana tarqan.

17 Tsaynöllami Jerusalénman chäyarqan templu punku täpaqkunapis. Paykunami kayarqan Salum, Acub, Talmón, Ahimán y wawqinkuna. Salummi karqan paykunapa mandaqnin. 18 Paykunaqa kananyaqmi reypa punkunta täpayan. Tsay punkuqa rupay yarqamunan kaqlächömi kaykan. Tsaynöpis ñöpataqa tsay casta runakunami levitakunapa campamentunman yaykunanta täpayaq.

19 Salummi karqan Corépa tsurin. Corémi unay kaq Corépa tsurin Ebiasafpita aywaraq karqan. Salummi Coré casta mayinkunawan täpayarqan templuman yaykuna punkuta. Tsaynöllami Coré castakuna unay täpayarqan TAYTA DIOSPA campamentuncho Tinkuna Tolduman yaykuna punkuta.

20 Tsay täpaqkunapa mandaqninmi karqan Eleazarpa tsurin Finees. Paytaqa TAYTA DIOSMI llapanchöpis yanaparqan.

21 Tsaypitanami Meselemíaspa tsurin Zacarías TAYTA DIOSWAN Tinkuna Tolduman yaykuna punkuta täpaq karqan.

22 Salum mandanqan runakunaqa kayarqan ishkay pachak chunka ishkaymi (212). Paykunapa markankunachömi jutinkuna y castankunapa jutinkuna padronanqan librucho qellqaraykan. Paykunapa unay castankunatami David y profëta Samuel akrarqan Dioswan Tinkuna Toldupa punkunta täpayänanpä. 23 Tsaymi paykuna y paykunapita aywaraq runakuna TAYTA DIOSWAN Tinkuna Tolduman yaykuna punkucho trukanakuypa täpayaq. 24 Tinkuna Toldupa chuskun lädunkunatami paykuna täpayaq. Tsaymi rupay yarqamunan kaqlächo, rupay jeqanan kaqlächo, norti kaqlächo y sur kaqlächöpis täpayaq.

25 Trukanakuypa täpayaptinmi cada qanchis junaq castankunana markankunapita chäyaq punkuta täpayänanpä. 26 Täpaqkunapa chuskuq mandaqnin levitakunami itsanqa mana yarquypa patsallancho täyarqan. Paykunami tesöru churaraq cuartukunata y templucho kaykaq wakin cuartukunatapis täpayaq. 27 Tinkuna Tolduta täpayänanpä churayashqa kaptinmi cada paqas jiruruypa täpayaq. Tsaynöllami cada tuta Tinkuna Toldupa punkunkunata kichayaq.

28 Wakin täpaqkunanami Tinkuna Toldu manëjukunata täpayaq. Tsay manëjukunatami yupaskir jipiyaq y yupaskir kutitsiyaq. 29 Wakinnami täpayaq Tinkuna Tolducho jatusaq manëjukunata. Tsaynöpis täpayaq

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jarinata, vïnuta, aceitita, inciensiuta y mushkuq jachakunata. 30 Sacerdötikunanami mushkuq jachakunapita perfümita rurayaq.

31 Levita runa Matatíasmi encargädu karqan ofrendakunapä tantata rurananpä. Matatíasmi karqan Coré casta Salumpa mayor tsurin. 32 Coat casta mayinkunanami cada jamay junaqcho Tayta Diospä mësaman qaqätsiyllapa churayänanpä *sagrädu tantata rurayarqan.

33 Wakin levitakunami cantaqkuna kayarqan. Paykunaqa castankunapa mandaqninkunami kayarqan. Cantaqkuna karmi patsan templupa patiuncho kaykaq cuartukunacho täyarqan. Wakin aruychöqa paykuna manami aruyaqtsu, tsaypa trokinqa paqaspis junaqpis cantayänallanpämi kayarqan.

34 Llapan tsay levitakuna Jerusalénchömi täyarqan. Unay runakunapa jutinkuna qellqaranqan librucho ninqannöllami castankunapa mandaqninkuna kayarqan.

Saúlpita aywaraqkuna

1 Crónicas 8.29-40

35 Gabaón markachömi tarqan Gabaónpa taytan Jehiel. Paypa warminmi karqan Maaca. 36 Mayor tsurinmi karqan Abdón. Tsaypitanami wakin tsurinkuna kayarqan Zur, Cis, Baal, Ner, Nadab, 37 Gedor, Ahío, Zacarías y Miclot. 38 Miclotpa tsurinmi karqan Simeam. Paykunaqa llapanmi Jerusaléncho täyarqan.

39 Nerpa tsurinmi karqan Cis. Cispa tsurinmi karqan Saúl. Saúlpa tsurinkunami kayarqan Jonatán, Malquisúa, Abinadab y Es-baal. 40 Jonatánpa tsurinmi karqan Merib-baal. Merib-baalpa tsurinmi karqan Micaía. 41 Micaíapa tsurinkunami kayarqan Pitón, Melec, Tarea y Acaz. 42 Acazpa tsurinmi karqan Jara. Jarapa tsurinkunami kayarqan Alemet, Azmavet y Zimri. Zimripa tsurinmi karqan Mosa. 43 Mosapa tsurinmi karqan Bina. Binapa tsurinmi karqan Refaías. Refaíaspa tsurinmi karqan Elasa. Elasapa tsurinmi karqan Azel. 44 Azelpa tsurinkunaqa soqtami kayarqan. Paykunami kayarqan Azricam, Bocru, Ismael, Searías, Obadías y Hanán.

Saúlwan tsurinkuna guërracho wanuyanqan

1 Samuel 31.1-13

10 1 Gilboa jirkacho filisteo runakuna atacayaptinmi Israel runakuna qeshpir aywakuyarqan. Tsaynö qeshpiykäyaptinmi filisteo runakuna atskaqta wanutsiyarqan. 2 Tsaynöllami Saúlta y tsurinkunatapis qatikachäyarqan. Tsaychömi Saúlpa tsurinkuna Jonatánta, Abinadabta y Malquisúata wanutsiyarqan.

3 Tsaypitanami filisteo runakuna Saúlta flëchaskiyarqan. Tsaymi qeshpiyta mana kamäpakur 4 armanta puritsir yanapaqnin soldäduta Saúl nirqan: “Espädaykiwan wanuskatsimay. Manami munätsu Diosman mana criyiq filisteo runakuna wanuskatsimar kushikuyänanta”.

Tsaynö niptinpis yanapaqnin soldädu pasaypa mantsarirmi wanutsiyta munarqantsu. Mana munaptinmi espädanta tukmarkur puntanman Saúl ishkir kikin tuksikurqan. 5 Saúl wanunqanta rikaykurmi yanapaqnin soldädupis tsaynölla tuksikuskirqan. 6 Tsaynöpami Saúl, kimsan tsurinkuna y paywan kaykaq llapan castankuna wanuyarqan. 7 Israel soldädukuna qeshpiyanqanta y tsurinkunawan Saúl wanuyanqanta musyaskirmi Jezreel pampacho taq Israel runakuna markankunapita qeshpir aywakuyarqan. Tsaymi filisteo runakunana tsay markakunacho täyarqan.

8 Saúl wanunqanpita waraynin junaqnami wanushqakunapa imaykankunatapis apakuyänanpä filisteo runakuna aywayarqan. Tsaychömi

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Saúlta y tsurinkunata Gilboa jirkacho wanushqa jitaraykaqta tariyarqan.
9 Tsaymi Saúlpa umanta roquskir espädanta y pelyananpä kaq latsapanta qoriyarqan. Nirkurmi entëru markakunaman y diosninkunapa templunkunaman willakuqkunata kachayarqan Saúl wanunqanta willakuyänanpä.
10 Saúlpa espädanta y pelyananpä kaq latsapantanami churayarqan diosninkunapa templunman y umantanami warkuyarqan *Dagón diosninpa templunman.
11 Saúlta tsaynö rurayanqanta Galaad particho kaykaq Jabes markacho taq Israel runakuna musyaskirmi 12 allinnin kaq soldädukuna willanakuskir Saúlpa y tsurinkunapa ayankunata qoriyarqan. Tsaypitanami Jabesman apaykur encina munti chakinman pampaskir qanchis junaqyaq ayunayarqan.
13 TAYTA DIOSTA mana cäsukunqanpita y TAYTA DIOSTA tapukunanpa trokin brüjaman tapukuq aywanqanpitami Saúl tsaynö wanurqan.† 14 Tsaymi Tayta Dios kamakätsirqan filisteo runakuna payta wanutsiyänanpä. Tsaypitanami Isaípa tsurin Davidtana churarqan rey kananpä.†

Israel runakunapa mandaqnin rey David kanqan

2 Samuel 5.1-5

11 1 Tsaypitanami llapan Israel runakuna Hebrón markaman qorikaskir Davidta niyarqan: "Noqakunaqa yawarniki karmi rey kanaykita munayä. 2 Rey Saúl mandaq kanqan witsanpis qammi Israel soldädukunata guërracho pelyayänanpä pusharqayki. Tsaynöpis rey kanaykipämi TAYTA DIOS kaynö nishushqayki: 'Qamtami akrashqä kuyanqä Israel runakunapa mandaqnin rey kanaykipä. Tsaymi üsha mitsiqnö Israel runakunata shumaq rikanki' ".
3 Tsaynö niyaptinmi mandaqnin rey kananpä TAYTA DIOSPA ñöpancho Israel mayor runakunawan *pactuta David rurarqan. Tsaychömi Samuelta TAYTA DIOS ninqannölla† Davidpa umanman aceitita wiñayarqan mandaqnin rey kananpä.

Jerusalén markata David qechunqan

2 Samuel 5.6-10

4 Tsaypitanami llapan Israel soldädukunawan rey David aywarqan Jerusalén markata atacayänanpä. Jebuseo runakuna tsaycho täyaptinmi tsay markata Jebús jutiwan reqiyarqan.
5 Jebúsman chaykuyaptinmi tsaycho taq runakuna Davidta niyarqan: "Qamkunaqa manami imanöpapis kayman yaykamuyta kamäpakuyankitsu".
Tsaynö nikäyaptinpis Davidqa jebuseo runakunata vinciskirmi *Sión jirkancho kaykaq murallashqa Jerusalén markata qechurqan. Tsaypita patsami kananyaqpis tsay markata *Davidpa Markan niyan.
6 Manarä atacarmi soldädunkunata rey David nirqan: "Mayqaykipis jebuseo runakunata atacaq puntata yaykuq kaqtami soldädükunapa capitannin kayänaykipä churayäshayki".
Tsaynö niptinmi Sarviapa wawan Joab puntata yaykur jebuseo runakunata atacarqan. Tsaymi soldädukunapa capitannin kananpä rey David payta churarqan.
7 Tsaynö qechuskirmi Davidqa Siónpitana Israel runakunata mandarqan. Tsaymi runakuna niyan Davidpa Markan kanqanta. 8 Tsaypitanami wayikunata David ruratsirqan Milo patak pirqapita hasta marka ñöpanyaq. Joabnami tsay markacho wakin kaq

† **10.13** Lev. 19.31; 20.6; 1Sam. 28.7-8. † **10.14** 1Sam. 13.13-14; 15.22-29.
† **11.3** 1Sam. 16.1, 12-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wayikunata allitsatsir usharqan. 9 Llapanta mandaq TAYTA DIOS yanapaptinmi David mas munayyuq karqan.

Davidpa mas allinnin kimsa soldädukuna
2 Samuel 23.8-17

10 David rey kaykaptinmi soldädukunapa capitanninkuna alli chölullantä kayarqan. Paykunami Davidta imachöpis yanapayarqan. Profëtanwan TAYTA DIOS willakatsinqannöllami tsay capitankuna llapan Israel runakunawan rey kananpä payta churayarqan.

11 Davidpa mas allinnin kaq soldädunkunami kimsa kayarqan. Punta kaqmi karqan Hacmonipa tsurin Jasobeam. Paymi karqan tsay kimsa soldädukunapa capitannin. Juk kutichömi Jasobeamqa lanzanwan wanutsirqan kimsa pachak (300) soldädukunata.

12 Tsaypitanami karqan Dodupa tsurin Eleazar. Paymi tsay kimsa mas allinnin kaq soldäducho juknin karqan. Payqa karqan Ahohí markapitami. 13 Israel runakunawan guërrata rurayänanpä filisteo runakuna Pasdamimcho qorikäyaptinmi Eleazarpis tsaycho Davidwan kaykarqan. Cebäda chakracho pelyaykäyaptinmi filisteo runakunapita Israel runakuna qeshpir aywakuyarqan. 14 Tsaynö qeshpiyaptinpis cebäda chawpinman ichiykurmi Eleazarqa pelyarqan filisteo soldädukunata vincinqanyaq. Tsaynöpami Israel runakunata TAYTA DIOS yanaparqan filisteo runakunata vinciyänanpä.

15 Juk kutimi filisteo runakuna campamentunkuna ruraykur Refaim pampacho kaykäyarqan. Davidnami Adulam machaycho pakaraykarqan. Tsaymanmi Kimsa Chunka niyanqan soldädukunapita kimsa mas allinnin soldädukuna paywan tinkuyänanpä aywayarqan. 16 Beléncho juk grüpu filisteo soldädukuna kayaptinmi tsay machayman David pakakushqa karqan. 17 Kimsa allinnin kaq soldädunkuna chaykuyaptinmi David nirqan: "Belén marka punku yaykunacho kaykaq pukyupita yakuta ¡pillarä apapaykamanman upurkunäpä!"

18 Tsaynö niptinmi filisteo soldädukuna Beléncho kaykaptinpis tsay kimsa mas allinnin soldädukuna pakakuyllapa yaykuskir pukyupita yakuta apapäyämurqan David upunanpä. Yakuta chaykatsiyaptinmi Davidqa upuyta munarqantsu. Tsaypa trokinqa TAYTA DIOSPÄ patsaman jicharmi David nirqan: 19 "Kay yakuta upurqa wanuytapis mana mantsariypa apamuq runakunapa yawarninta upuqnöchi kashä".

Tsaynö nirmi David upurqantsu.[d] Tsay kimsa mas valienti kaq soldädukunami tsay yakutaqa Davidpä apapäyarqan.

Kimsa Chunka niyanqan allinnin kaq soldädukuna
2 Samuel 23.18-39

20 Kimsa Chunka niyanqan allinnin kaq soldädukunapa capitanninmi karqan Joabpa wawqin Abisai. Juk kutichömi kimsa pachak (300) contran soldädukunawan pelyarnin lanzanwan llapanta Abisai wanutsirqan. Tsaynöpami kimsa allinnin kaq soldädukuna respitashqa kayanqannö Abisaipis respitashqa karqan. 21 Abisaiqa Kimsa Chunka niyanqan soldädukunapita mas reqishqa karmi paykunapa capitannin karqan. Tsaynö karpis manami tinkurqantsu kimsa allinnin kaq soldädukunamanqa.

22 Benaíapis allinnin soldädumi karqan. Payqa Cabseel markapita Joiadapa tsurinmi karqan. Allinnin soldädu karmi Moab nacionpita pelyayta alli yachaq ishkay soldädukunata

[d] **11.19** David tsaynö nirqan mas allinnin kaqkunaqa Tayta Diospä kanqanta musyarmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wanutsirqan. Tsaynöpis juk junaq rashtaykaptinmi jatun pözuman yaykuskir leonta wanutsirqan. 23 Paymi ishkay metru pullan jatusaq Egipto runata wanutsirqan. Tsay runapa lanzanpis telarpa rodïllunnö rakumi karqan. Lanzanwan atacaykaqtami Benaíaqa qeruwan wiruykällar lanzanta qechurqan. Nirkurmi tsay lanzallanwan kikinta wanuskatsirqan. 24 Joiadapa tsurin Benaía tsaynö ruranqanpitami kimsa allinnin kaq soldädukuna respitashqa kayanqannö paypis respitashqa karqan. 25 Kimsa Chunka niyanqan soldädukunacho respitashqa karpis Benaíaqa manami tinkurqantsu kimsa allinnin kaq soldädukunamanqa. Paytami David churarqan cuidaqnin soldädunkunapa capitannin kananpä.

26 Kimsa Chunka niyanqan allinnin kaq soldädukunami kayarqan:
Joabpa wawqin Asael;
Belén markapita Dodupa tsurin Elhanán;
27 Harod markapita Samot;
Pelón markapita Heles;
28 Tecoa markapita Iquespa tsurin Ira;
Anatot markapita Abiezer;
29 Husa markapita Sibecai;
Ahohí markapita Ilai;
30 Netofa markapita Maharai;
Netofa markapita Baanapa tsurin Heleb;
31 Gabaa markapita Ribaipa tsurin Itai (Gabaaqa Benjamín trïbu runakuna täyanqanchömi kaykan);
Piratón markapita Benaía;
32 Gaas raqrapita Hurai;
Arba markapita Abiel;
33 Barhum markapita Azmavet;
Saalbón markapita Eliaba;
34 Gizón markapita Hasempa tsurinkuna;
Arar markapita Sagipa tsurin Jonatán;
35 Arar markapita Sacarpa tsurin Ahíam;
Urpa tsurin Elifal;
36 Mequera markapita Hefer;
Pelón markapita Ahías;
37 Carmel markapita Hezro;
Ezbaipa tsurin Naarai;
38 Natánpa wawqin Joel;
Hagraipa tsurin Mibhar;
39 Amón nacionpita Selec;
Beerot markapita Naharai (paymi Sarviapa wawan Joabpa armankunata puritsir yanaparqan);
40 Itri markapita Ira;
Itri markapita Gareb;
41 heteo runa Urías;
Ahlaipa tsurin Zabad;
42 Rubén trïbupita Sizapa tsurin Adina (payqa Rubén trïbuchömi mandaq karqan; paywanmi kimsa chunka (30) soldädukuna kayarqan);
43 Maacapa tsurin Hanán;
Mitni markapita Josafat;
44 Astarot markapita Uzías;
Aroer markapita Hotampa tsurin Sama y Jehiel;
45 Simripa tsurin Jediael;
Jediaelpa wawqin Joha (paykuna Tiz markapitami kayarqan);
46 Mahav markapita Eliel;
Elnaampa tsurinkuna Jerebai y Josavía;
Moab nacionpita Itma;
47 Eliel;
Obed;
Soba markapita Jaasiel.

Davidta yanapayänanpä soldädukuna aywayanqan

12 1 Davidmi Cispa tsurin Saúlpita qeshpir Siclag markaman aywakurqan. Tsaycho taykaptinmi puëdiq soldädukuna tsayman aywayarqan payta yanapayänanpä. 2 Tsay runakunaqa ishkan makinpami warakakuyta y flëchaytapis yachayaq. Paykunaqa Benjamín trïbu runakuna karmi Saúlwan tsay trïbulla kayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsay runakunami kayarqan:
3 Semaapa tsurin capitán Ahiezer,
Ahiezerpa wawqin Joás (Ahiezerwan Joásqa Gabaa markapitami kayarqan),
Azmavetpa tsurinkuna Jezielwan Pelet,
Anatot markapita Beracawan Jehú,
4a Gabaón markapita Ismaías (payqa Kimsa Chunka niyanqan allinnin kaq soldädukunapa mandaqninmi karqan),
4b (5) Jeremías,
Jahaziel,
Johanán,
Gedera markapita Jozabad,
5 (6) Eluzai,
Jerimot,
Bealías,
Semarías,
Haruf markapita Sefatías,
6 (7) Elcana,
Isías,
Azareel,
Joezer,
Jasobeam (tsay pitsqa ultimu kaq runakunaqa Corépa castankunami kayarqan),
7 (8) Joela y Zebadías (Joela y Zebadíasqa kayarqan Gedor markapita Jerohampa tsurinkunami).
8 (9) Tsaynöllami tsunyaq jirkacho kaykaq machaycho David pakaraykaptin Gad trïbu runakunapis pay kaqman aywayarqan yanapayänanpä. Paykunaqa escüdutapis lanzatapis allimi manijayta yachayarqan. Leonnöpis pasaypa mantsaypämi kayarqan y lluytsunöpis pasaypa cörriqmi kayarqan. 9 (10) Punta kaq soldädumi karqan Ezer, ishkay kaqmi karqan Obadías, kimsa kaqmi karqan Eliab, 10 (11) chusku kaqnami karqan Mismana, pitsqa kaqnami karqan Jeremías, 11 (12) soqta kaqnami karqan Atai, qanchis kaqnami karqan Eliel, 12 (13) puwaq kaqnami karqan Johanán, isqun kaqnami karqan Elzabad, 13 (14) chunka kaqnami karqan Jeremías y chunka juk kaqnami karqan Macbanai. 14 (15) Paykunami Gad trïbu soldädukunapa capitanninkuna kayarqan. Mas kallpayuq kaqpaqa juk waranqa (1,000) soldädukunapa kallpannömi kallpan karqan. Wallka kallpayuq kaqpapis juk pachak (100) soldädukunapa kallpannömi kallpan karqan. 15 (16) Tsay soldädukunami wata qallaykunan killacho Jordán mayuta tsimpayarqan pasaypa jakashqa kaykaptin. Paykunata rikaykurmi ishkan frentin pampakunacho taq runakunapis qeshpir aywakuyarqan.
16 (17) Tsaynöllami Benjamín trïbu runakunapis y Judá trïbu runakunapis Davidta yanapayänanpä pakaraykanqan machayman aywayarqan. 17 (18) Tsayman chaykuyaptinmi machaypita yarqaskamur David nirqan: “Yanapayämänaykipä shamushqa kayaptikiqa llapan shonqüwanmi chaskï. Jutsaynaq kaykaptïpis conträkunapa makinman entregayämänaykipä shamushqa kayaptikiqa unay castantsikkuna yärakuyanqan Tayta Diosmi juzgayäshunki”.
18 (19) Tsaychömi Kimsa Chunka niyanqan allinnin kaq soldädukunapa capitannin Amasai kaykarqan. Espíritu Santu parlatsiptinmi Amasai nirqan:

“¡Qampa makiki y chakikichömi kaykäyä, tayta David!
¡Qamwanmi imaypis kaykäyäshä, Isaípa tsurin David!
¡Tayta Dios yanapaykäshuptikiqa qampäpis y qamta yanapashuqnikikunapäpis alli kaway kaykullätsun!”

Amasai tsaynö niptinmi paykunata David churarqan soldädunkunapa capitannin kayänanpä.
19 (20) Tsaynöllami Manasés trïbu soldädukunapis David kaqman aywayarqan payta yanapayänanpä. Tsay hörami Davidqa filisteo soldädukunata

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yanapar Saúlpa contran pelyaq yarqunanpäna kaykarqan. Itsanqa David mana yanapananpämi filisteo runakunapa mandaqninkuna willanakuskir niyarqan: “Kay runaqa wanuskatsimarnintsikmi umantsikta apakurkur patronnin Saúlman kutinqa”.

20 *(21)* Siclagman David kutiptin Manasés trïbu soldädukuna aywaqkunami kayarqan Adnas, Jozabad, Jediael, Micael, Jozabad, Eliú yZiletai. Paykunami kayarqan Manasés trïbupita juk waranqa (1,000) soldädukunapa capitanninkuna. **21** *(22)* Contrankunata vincinanpämi paykuna Davidta yanapayarqan. Tsaymi paykunata alli chölu kayaptin soldädunkunapa capitanninkuna kayänanpä churarqan.

22 *(23)* Warayllanta warayllantami runakuna chäyarqan Davidpa soldädun kayänanpä. Tsaytsika karmi Tayta Diospa soldädunkunanörä kayarqan.

Rey kananpä Davidta Hebróncho churayanqan

23 *(24)* Hebróncho David kaykaptinmi atska soldädukuna aywayarqan Saúlpa trokin rey kayman payta churayänanpä. Tsaynöpami TAYTA DIOS ninqannölla David rey karqan.

24 *(25)* Judá trïbupitami kayarqan soqta waranqa puwaq pachak (6,800) soldädukuna. Paykunami escüdunkunawan y lanzankunawan guërracho pelyayänanpä kamarikushqa aywayarqan.

25 *(26)* Simeón trïbupitami kayarqan qanchis waranqa juk pachak (7,100) soldädukuna. Paykunapis guërracho pelyayänanpämi kamarikushqa kayarqan.

26 *(27)* Leví trïbupitami kayarqan chusku waranqa soqta pachak (4,600) soldädukuna. **27** *(28)* Tsaynöllami kimsa waranqa qanchis pachak (3,700) soldädukunawan karqan Aarón castapita Joiada **28** *(29)* y ishkay chunka ishkay (22) castankunawan puëdiq chölu Sadocpis. Sadocwan kaykaq runakunaqa castankunapa mandaqninkunami kayarqan.

29 *(30)* Benjamín trïbupitapis Saúlpa trïbu mayinkuna kimsa waranqa (3,000) soldädukunami kayarqan. David manarä rey kaptinmi paykunaqa Saúlpa soldädunkuna kayarqan.

30 *(31)* Efraín trïbupitami kayarqan ishkay chunka waranqa puwaq pachak (20,800) geniu soldädukuna. Paykunaqa kayarqan trïbuncho mas respitashqa runakunami.

31 *(32)* Tsaynöllami pullan kaq Manasés trïbupita kayarqan chunka puwaq pachak waranqa (18,000) soldädukuna. Paykunatami kachayarqan Davidta rey kayman churayänanpä.

32 *(33)* Isacar trïbupitami kayarqan ishkay pachak (200) mandaqkuna. Paykunaqa yachaq runakuna karmi Israel runakunata imata rurayänanpäpis shumaq yätsiyarqan. Tsaymi paykuna niyanqanta Israel mayinkuna rurayaq.

33 *(34)* Zabulón trïbupitami kayarqan pitsqa chunka waranqa (50,000) soldädukuna. Paykunapis tukuy niraq armakunawan Davidpa janan sharkur pelyayänanpämi kamarikushqa kayarqan.

34 *(35)* Neftalí trïbupitami kayarqan juk waranqa (1,000) capitankuna. Paykunawanmi kayarqan kimsa chunka qanchis waranqa (37,000) soldädukuna escüdunkuna y lanzankuna kamarikushqa.

35 *(36)* Dan trïbupitami kayarqan ishkay chunka puwaq waranqa soqta pachak (28,600) soldädukuna pelyayänanpä kamarikushqa.

36 *(37)* Aser trïbupitami kayarqan chusku pachak waranqa (40,000) soldädukuna pelyayänanpä kamarikushqa.

37 *(38)* Jordán mayu wak tsimpapitami kayarqan juk pachak ishkay chunka waranqa (120,000) soldädukuna.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paykunami kayarqan Rubén trïbupita, Gad trïbupita y pullan Manasés trïbupita. Paykunapis tukuy niraq armankunawan guërracho pelyayänanpä kamarikushqami kayarqan.
38 *(39)* Tsay soldädukunaqa armankuna aptashqami Hebrónman aywayarqan Davidta rey churayänanpä. Tsaynöllami wakin kaq Israel runakunapis David rey kananta munayarqan.
39 *(40)* Castankuna kamaripäyanqan mikuyta mikurmi paykunaqa Davidwan tsaycho kimsa junaq mikur upur qoyäyarqan. 40 *(41)* Tsaynöllami Isacar trïbu, Zabulón trïbu y Neftalí trïbu runakunapis tsay fiestacho mikuyänanpä apayarqan jarinata, hïgus tantakunata[e], päsaskunata, vïnukunata, aceitita, törukunata, üshakunata y cabrakunatapis. Tsay mikuykunatami apayarqan ashnukunawan, *camëllukunawan, mulakunawan y törukunawanpis. Davidta rey kananpä churarmi entëru Israel nacioncho runakuna pasaypa kushikuyarqan.

Pactu Babulta Jerusalénman apayänanpä David willanakunqan

13 1 Davidmi Tayta Diospa babulninta Jerusalénman apayänanpä willanakurqan juk waranqa (1,000) soldädukunapa capitanninkunawan, juk pachak (100) soldädukunapa capitanninkunawan y wakin capitankunawanpis. 2 Nirkurmi llapan Israel autoridäkunata David nirqan: "TAYTA DIOSNINTSIK kamakätsiptin y qamkuna munayaptikiqa maytsaycho taq Israel mayintsikkunata willakatsishun shamur yanapamänantsikpä. Tsaynöpis markakunacho y jallqakunacho taq sacerdötikunaman y *levita runakunaman willakatsishun shamur yanapamänantsikpä. 3 Paykuna shäyämuptinmi Tayta Diosnintsikpa babulninta apamushun. Saúl mandaq kanqan witsanpita patsami kananyaq mana qorimuypa kachariykushqantsik".
4 David ninqankuna alli kanqanta tantiyarmi llapan runakuna awniyarqan qoriyämunanpä.

Babulta Jerusalénman David apayta munanqan
2 Samuel 6.1-11

5 Tsaypitanami Tayta Diospa babulninta Quiriat-jearimpita apayänanpä Davidqa llapan Israel runakunata qayatsirqan Egipto kuchuncho kaykaq Sihor partipita hasta Hamat partiman yaykunayaq.[†] 6 Nirkurnami llapan Israel runakunawan Quiriat-jearimman David aywarqan TAYTA DIOS babulninta qoriyämunanpä. Quiriat-jearimpa jukaq jutinmi Judácho kaq Baala karqan. Babul janancho ishkay *querubín chawpinchömi TAYTA DIOSPA trönun kaykan.[†]
7 Mushuq carrëtaman babulta churaskirmi Abinadabpa wayinpita apar qallaykuyarqan. Tsaynö apayaptinmi Uza y Ahío sacerdötikuna puntankunata aywayarqan. 8 Davidwan llapan Israel runakuna Tayta Diospa puntallanta[f] tushuraykar aywarmi llapan shonqunwan kushishqa alabayarqan arpankunawan, *salteriunkunawan, panderëtankunawan, platïllunkunawan y *cornëtankunawanpis. 9 Quidón Ëra niyanqanman chaykur törukuna llutskayaptinmi Uzaqa babul mana ishkinanpä tsarirkurqan. 10 Tsaynö tsariptinmi TAYTA DIOS pasaypa ajanar Uzata jinan höra wanuskatsirqan. Tsaymi Diospa ñöpancho wanuskirqan.

---

[e] **12.40** Tsay tantakunaqa manami jarinapitatsu karqan, sinöqa hïguspitami. [f] **13.8** Tayta Diospa puntanta aywayanqanta nirqa babulninpa puntanta y qepanta aywayanqantami nikan. [†] **13.5** 1Sam. 7.1-2. [†] **13.6** Éxo. 25.17-22; Núm. 7.89; 1Sam. 4.4; 2Sam. 6.2; 1Rey. 6.23-28; Sal. 80.1; Isa. 37.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Uzata TAYTA DIOS wanutsiptinmi
David pasaypa ajanarqan. Tsaypitami
tsay ërata jutitsirqan Pérez-uza[g] jutin
kananpä. Tsay jutillami kananyaqpis
kaykan. 12 Tsay junaqmi Tayta Diosta
mantsar David nirqan: "¡Kakullätsun!
Tayta Diospa babulninta ¡imapätä apa-
shäpis!"
13 Tsaynö nirmi tsay babulta
*Davidpa Markanman apayarqannatsu. Tsaypa trokinqa paytakuyarqan
Gat markapita Obed-edompa wayinmanmi. 14 Kimsa killayaqmi tsaycho
babul paytakararqan. Tsaymi Obed-
edomta y castankunata Tayta Dios
llapanchöpis yanaparqan.[†]

Yanapaqninkunata Davidman Hiram kachanqan
2 Samuel 5.11-12

14 1 Tsaypitanami Tiro markapa mandaqnin rey Hiram
Davidman runakunata kacharqan
imachöpis yanapanakuyänanpä.
Paykunatawanmi carpintërukunata
y rumi llaqllaqkunata kacharqan
Davidpa palaciunta shäritsiyänanpä.
Tsaynöllami cedru qerukunatapis
apatsirqan. 2 Tsaymi David tantiya-
kurqan Israel runakunata TAYTA
DIOS kuyar rey kananpä churan-
qanta.

Davidpa tsurinkuna Jerusaléncho yuriyanqan
2 Samuel 5.13-16; 1 Crónicas 3.5-9

3 Jerusaléncho tarnami mas warmi-
kunata David ashirqan. Tsay warmin-
kunachömi ollqupis warmipis tsurin-
kuna yuriyarqan. 4 Tsay tsurinkunami
kayarqan Samúa, Sobab, Natán, Salo-
món, 5 Ibhar, Elisúa, Elpelet, 6 Noga,
Nefeg, Jafía, 7 Elisama, Beeliada y
Elifelet.

Filisteo runakunata David vincinqan
2 Samuel 5.17-25

8 Israel nacionpa mandaqnin rey
David kanqanta musyaskirmi llapan
filisteo runakuna wanutsiyänanpä
ashiq aywayarqan. Tsayta musyaskirmi
Davidqa paykunawan pelyananpä
aywarqan. 9 Manarä chaptinmi filisteo
runakuna Refaim pampaman chaykur
tsaycho taqkunata atacar qallaykuyar-
qan. 10 Tsaymi Tayta Diosta mañakur
David nirqan: "¿Filisteo runakunata
atacanäpä aywämanku? ¿Paykunata
vincinäpä yanapamankimanku?"
Tsaynö mañakuptinmi TAYTA DIOS
nirqan: "Awmi, yanapashaykimi".
11 Tsaymi soldädunkunawan Baal-
perazimman David chaykur filisteo
runakunata vincirqan. Tsaynö vin-
cirmi David nirqan: "Juchu[h] shamur
imaykatapis apakunqannömi conträ-
kunata vincinäpä Tayta Dios yanapa-
mashqa".
Tsaypitami tsay pampata jutitsirqan
Baal-perazim jutin kananpä. 12 Tsay-
chömi filisteo runakuna ïdulunkunata
jaqiriykur aywakuyarqan. Tsaykunata
qoriskir kayayänanpämi soldädunku-
nata David kacharqan.
13 Tsaypita yapaymi filisteo runa-
kuna Refaim pampaman kutir tsay-
cho taqkunata atacar qallaykuyarqan.
14 Tsaychöpis David yapay tapukup-
tinmi Tayta Dios nirqan: "Puntanpaqa
ama atacayaytsu. Tsaypa trokinqa
balsamu jachakuna kanqanpa tumar
qepanpa aywayay. 15 Tsaycho pakakuy-
kur shuyäyanki. Balsamu jachakuna
puntankunapa puriqtanö wiyarmi
musyayanki puntaykikunata filisteo
runakunata vincinäpä aywaykanqäta.
Tsaynö kaptin juklla yaykuyanki ata-
cayänaykipä".

---

[g] **13.11** *Pérez-uza* ninanqa *Uzapa contran yarqamushqa* ninanmi. [h] **14.11** Wakin runakunaqa *teqi* niyan.
[†] **13.14** 1Crón. 26.4-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Tsaymi Tayta Dios mandanqannö
rurar filisteo runakunata David vincir-
qan. Gabaón markapita Gezer marka-
yaqmi qati qatiykur wanutsiyarqan.
17 Filisteo runakunata David tsaynö
ushakätsinqanta maytsaychömi mus-
yayarqan. Tayta Dios kamakätsiptinmi
maytsay nacioncho taq runakunapis
Davidta mantsayarqan.

Pactu Babulta Jerusalénman David apanqan

2 Samuel 6.12-23

15 1 *Davidpa Markancho pala-
ciunkunata David ruratsirmi
Tayta Diospa babulnin churaränanpä
toldutapis shäritsirqan. 2 Nirkurmi
David nirqan: "Tayta Diosmi *levita
runakunata akrarqan babulninta apa-
yänanpä y payta imayyaqpis sirvi-
yänanpä. Tsaynö kaykaptinqa Tayta
Diospa babulninta levitakunallami
apayämunqa".† 3 Tsaypitanami llapan Israel runaku-
nata Jerusalénman David qayatsirqan
Tayta Diospa babulninta ruratsin-
qan tolduman apayänanpä. 4 Jerusa-
lénchömi qorikäyarqan Aarón casta
sacerdötikuna y wakin casta levita-
kunapis. 5 Coat casta runakunami qori-
käyarqan juk pachak ishkay chunka
(120). Paykunapa mandaqninmi kar-
qan Uriel. 6 Merari casta runakunami
qorikäyarqan ishkay pachak ishkay
chunka (220). Paykunapa mandaq-
ninmi karqan Asaías. 7 Gersón casta
runakunami qorikäyarqan juk pachak
kimsa chunka (130). Paykunapa man-
daqninmi karqan Joel. 8 Elizafán casta
runakunami qorikäyarqan ishkay
pachak (200). Paykunapa mandaq-
ninmi karqan Semaías. 9 Hebrón casta
runakunami qorikäyarqan puwaq
chunka (80). Paykunapa mandaqninmi
karqan Eliel. 10 Uziel casta runaku-
nami qorikäyarqan juk pachak chunka
ishkay (112). Paykunapa mandaq-
ninmi karqan Aminadab.
11 Tsaypitanami David qayatsirqan
Sadoc y Abiatar sacerdötikunata.
Tsaynöllami qayatsirqan Uriel, Asaías,
Joel, Semaías, Eliel y Aminadab
levitakunata. 12 Paykunatami David
nirqan: "Levitakunapa mandaqnin
kaykarqa ruratsinqä tolduman Tayta
Diospa babulninta apayämunaykipä
levita mayikikunawan purificakuyay.
13 Ñöpataqa Tayta Diosnintsikta
manami tapukurqantsiktsu babulninta
imanö apamunantsikpä kanqantapis.
Tsaymi levitakuna mana apayämup-
tin Tayta Dios ajanar Uzata wanu-
tsishqa".
14 Tsaynö niptinmi sacerdötikuna
y levitakuna purificakuyarqan Israel
runakunata kuyaq Tayta Diospa
babulninta Jerusalénman apayä-
munanpä. 15 Moisésta Tayta Dios
ninqannöllami ishkay largu qeruwan
umrurkur apayarqan.†
16 Tsaynöpis levita mayor runaku-
natami David nirqan cantaqkunata
levita mayinkunapita akrayänanpä y
tsay akrayanqan runakuna *salteriu-
kunata, arpakunata y platïllukunata
tukaraykar kushishqa alabar aywayä-
nanpä. 17 Tsaymi levita mayinkunapita
akrayarqan Joelpa tsurin Hemánta,
Berequíaspa tsurin Asafta y Cusaíaspa
tsurin Etánta. Etánqa karqan Merari
casta runami. 18 Yanapaqninkuna
kayänanpämi churayarqan Zacaríasta,
Jaazielta, Semiramotta, Jehielta,
Unita, Eliabta, Benaíata, Maasíasta,
Matatíasta, Elifelehuta y Micníasta.
Tsaynöllami babul churaranqan toldu
punkuta täpaqkunapita akrayarqan
Obed-edomta y Jeielta.
19 Broncipita ruranqan platïllukunata
tukar cantayänanpämi akrayarqan
Hemánta, Asafta y Etánta. 20 Salte-
riuta tukayänanpämi akrayarqan

†**15.2** Deut. 10.8. †**15.15** Éxo. 25.13-15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zacaríasta, Azielta, Semiramotta, Jehielta, Unita, Eliabta, Maasíasta y Benaíata. 21 Arpata tukayänanpämi akrayarqan Matatíasta, Elifelehuta, Micníasta, Obed-edomta, Jeielta y Azazíasta. 22 Levitakunapa mandaqnin Quenaníastanami cantayta yachaptin cantaqkunapa directornin kananpä churayarqan. 23 Tayta Diospa babulninta umruyänanpämi akrayarqan Berequíasta y Elcanata. 24 Babulpa ñöpanta *cornëtata tukaraykar aywayänanpämi akrayarqan Sebaníasta, Josafatta, Natanaelta, Amasaita, Zacaríasta, Benaíata y Eliezerta. Paykunaqa sacerdötikunami kayarqan. Tsaynöllami Obed-edompis y Jehíaspis babulta umruyänanpä kayarqan.

25 Tsaypitanami David, Israel mayor runakuna y juk waranqa (1,000) soldädukunapa capitanninkuna Obed-edompa wayinman aywayarqan Tayta Diospa *Pactu Babulninta Jerusalénman kushishqa apayänanpä. 26 Pactu Babulta apayänanpä Tayta Dios alli yanapaykanqanta tantiyaskirmi qanchis torïtukunata y qanchis carnërukunata pishtaskir *altarcho rupatsiyarqan.

27 Davidnami aywarqan fïnu lïnupita rurashqa tünican jatishqa. Tsaynöllami jatikuyarqan babulta apaq levitakuna, cantaqkuna y cantaqkunapa directornin Quenaníaspis. Jatiranqan jananmanmi David jatikurqan lïnupita rurashqa *efodta. 28 Üshapa waqranta, cornëtata, platïllukunata, salteriuta y arpakunata tukaraykarmi Tayta Diospa Pactu Babulninta Israel runakuna Jerusalénman kushishqa apayarqan.

29 Tayta Diospa Pactu Babulninta Davidpa Markanman[†] yaykaykätsiyaptinmi Saúlpa tsurin Mical ventänanpita qawaykur tushuraykar David kushishqa aywaykaqta rikarqan. Rey kaykar saltaypa saltar tushuykaqta rikarmi shonqullancho Davidta jamurarqan.

16 1 Tayta Diospa babulninta aparmi chätsiyarqan David ruratsinqan tolduman. Tsayman churaykurnami uywakunata David pishtaskatsir rupatsina sacrificiuta y alli päsakuy sacrificiutapis Tayta Diospa ñöpancho rupatsirqan.[i] 2 Rupatsiyta ushaskirmi Israel mayinkunapä Tayta Diosta mañakur Davidqa Diospa jutincho bendisarqan. 3 Nirkurmi ollqutapis warmitapis llapan Israel runakunata aypurqan juk tantata, pedäzu aytsata y päsasyuq juk biscöchutapis.

4 Levitakunatami David churarqan Tayta Diospa babulnin kaqcho Israel runakunata kuyaq Tayta Diosta mañakuyänanpä, agradëcikuyänanpä y alabayänanpä. 5 Paykunapa mandaqnin Asafmi platïlluta tukaq karqan. Asafpa yanapaqninmi karqan Zacarías. Tsaypitanami kayarqan Jeiel, Semiramot, Jehiel, Matatías, Eliab, Benaía, Obed-edom y Jeiel. Paykunaqa salteriukunata y arpakunatami tukayaq. 6 Sacerdötikuna Benaía y Jahazielnami Tayta Diospa Pactu Babulnin ñöpacho cornëtakunata imaypis tukayaq.

Tayta Diosta agradëcikur David alabanqan

Salmo 96.1-13; 105.1-15; 106.47-48

7 Babulta chätsiyanqan junaqmi Asafta y yanapaqninkunata David churarqan kay cantuta cantatsiyänanpä:

8 “¡Tayta Diosta agradëcikuyay!
¡Paypa jutinta joqariyay!
Llapan ruranqanta maytsay
nacionchöpis willakuyay.

---

[i] **16.1** Tayta Diospa ñöpancho rupatsiyanqanta nirqa tsay babulpa ñöpan altarcho rupatsiyanqantami nikan.
[†] **15.29** 2Sam. 5.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Salmukunata cantar alabayay.
Mantsakaypä ruranqankunata
willakuyay.

10 "TAYTA DIOSTA *ashiqkuna, lla-
pan shonquykikunawan payta
alabayay.
Japallan *santu Dios kanqanpita
kushikuyay.
11 Munayyuq TAYTA DIOSTA imay-
pis ashiyay.
Yanapashunaykipä payta imaypis
mañakuyay.
12 Mantsakaypä ruranqan milagru-
kunata yarpäyay.
Paypa mandamientunkunata ama
qonqäyaytsu.
13 Tayta Diosta sirviq Israelpita
aywaraqkuna, tsaykunata yar-
paräyay.
Akranqan Jacobpita aywaraq-
kuna, llapan ruranqankunata
ama qonqäyaytsu.

14 "Paymi noqantsikpa TAYTA DIOS-
NINTSIK.
Kay entëru patsachömi munan-
qanta ruran.
15 Payqa *pactu ruranqanta
manami imaypis qonqantsu.
Juk waranqa (1,000) *generación
päsaptinpis yarparaykanmi.
16 Tsay pactutaqa Abrahamwanmi
rurarqan.†
Jurarmi Isaactapis awnirqan.†
17 Imaypis cumplinanpämi Jacobta
y paypita aywaraq Israel runa-
kunatapis awnirqan.
18 Awnirmi nirqan:
'*Canaántami rikatsiyäshayki
herenciaykikuna kananpä'.†

19 "Tsay witsanqa Israel runakuna
wallkaqllami kayarqan.
Jäpa nacioncho yupashqallami
kayarqan.

20 Paykunami nacionnin nacionnin
y markan markan puriyarqan.
21 Tsaynö puriyaptinpis pipis ña-
katsinanta Tayta Dios manami
munarqantsu.
Paykunata kuyarmi reykunatapis
castigarqan.
22 Paykunatami nirqan:
'Akranqä runakunata ¡paqtä
pillapis yataykunman!
Profëtäkunatapis ¡paqtä pillapis
yataykunman!'†

23 "Kay patsacho kaqkuna, TAYTA
DIOSTA llapayki alabayay.
Salvakuq kanqanpita qoyay
qoyay willakuyay.
24 Munayyuq kanqanta maytsay
nacionkunamanpis willaku-
yay.
Mantsakaypä kaqkunata ruran-
qankunatapis maytsay marka-
kunacho willakuyay.
25 Tsaynö willakuyay TAYTA DIOS
allillata ruraq kanqanpita.
Llapan runakunapis payta alaba-
yänanpä willakuyay.
Payqa ima diospitapis mas man-
tsariypämi kaykan.
26 Wakin markakunapa diosninku-
naqa ïdulukunallami kaykan.
TAYTA DIOSQA munayyuq karmi
ciëlutapis kamashqa.
27 Almiraypä kaqkunata ruraptinmi
ñöpancho pïmaypis alabayan.
Munayyuq kaptinmi templuncho
kushishqa adorayan.

28 "Maytsay markacho taqkuna,
TAYTA DIOSTA alabayay.
Munayyuq kanqanpita payta ado-
rayay.
29 TAYTA DIOSPA jutinta joqarir
adorayay.
Ofrendata apakurkur ñöpanman
yaykuyay.

† **16.16a** Gén. 12.7; 17.8. † **16.16b** Gén. 26.3. † **16.17-18** Gén. 28.13. † **16.21-22** Gén. 20.3-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Munayyuq *santu TAYTA DIOSTA
adorayay.†
30 Entëru patsacho taq runakuna
ñöpancho tsuktsukyäyätsun.
TAYTA DIOSMI kay patsata
kamashqa mana kuyukuqta.
31 Ciëlupis kay patsapis kushikuyä-
tsun.
Maytsay nacionpita karpis lla-
payki niyay:
'¡TAYTA DIOSMI mandamaqnin-
tsik rey!'
32 Lamarpis y tsaycho kaqkunapis
bunyaypa bunyar kushikuyä-
tsun.
Chakrakunapis y tsaycho kaqku-
napis kushikuyätsun.
33 Munticho kaq jachakunapis
TAYTA DIOSPA ñöpancho
kushishqa cantayätsun.
Paymi shamuykan kay patsacho
juzgananpä.

34 "Allillata ruraq kanqanpita
TAYTA DIOSTA agradëcikuyay.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.†
35 Payta mañakur niyay:
'Tayta Dios, salvaykayällämay.
Qamllami salvamaqnï kaykanki.
Karu nacionkunacho mashta-
kashqa kayanqäpita qoriyka-
yällämay.
Tsaynöpami santu jutikita joqarir
kushishqa alabayäshayki.
Pasaypa kushikurmi qamta ala-
bayäshayki'.

36 "¡Israel runakunata kuyaq TAYTA
DIOS imayyaqpis alabashqa
kaykullätsun!"

Tsaynö nir alabaptinmi llapan runa-
kunapis "¡amén!" nir TAYTA DIOSTA
alabayarqan.

**Tayta Diosta sirviyänanpä
runakunata David churanqan**

37 Tsaynömi Asafta y yanapaqninku-
nata David churarqan TAYTA DIOSPA
*Pactu Babulnin kanqan kaqcho
rurananpä kaqkunata qoyay qoyay
rurayänanpä. 38 Babul churaranqan
toldu punkuta täpayänanpämi David
churarqan Jedutúnpa tsurin Obed-
edomta, Hosata y soqta chunka puwaq
(68) *levita runakunatapis.
39 Gabaóncho kaykaq *Sagrädu Toldu-
cho TAYTA DIOSTA sirviyänanpänami
sacerdöti Sadocta y wakin sacerdöti-
kunatapis David churarqan. 40 Payku-
nami TAYTA DIOS ninqannö tutapapis
tardipapis tsaycho kaykaq *altarcho
rupatsina kaq sacrificiukunata rupa-
tsiyarqan. TAYTA DIOS yachatsinqan
leykunacho qellqaraykanqannöllami
llapantapis rurayarqan.
41 TAYTA DIOSTA tsay tolducho ala-
bayänanpämi rey David churarqan
Hemánta y Jedutúnta. Tsaynöllami
paykunata yanapayänanpä churarqan
wakin akranqan kaq levitakunatapis.
Paykuna alabarmi niyarqan: "Imay-
yaqpis kuyamanqantsikpita TAYTA
DIOSTA agradëcikushun".
42 Tayta Diosta alabarmi tukayarqan
*cornëtata, platïlluta y wakin instru-
mentukunatapis.
Jedutúnpa tsurinkunatami David
churarqan punkuta täpayänanpä.
43 Tsaypitanami llapan runakuna
wayinkunapa kutikuyarqan. Castan-
kunata bendisananpämi Davidpis
wayinpa kutikurqan.†

Davidta Tayta Dios awninqan
2 Samuel 7.1-16

17 1 Palaciunchöna rey David
taykarmi profëta Natánta
qayaykatsir nirqan: "Cedru qerupita

†**16.28-29** Sal. 29.1-2. †**16.34** 2Crón. 5.13; 7.3; Esd. 3.11; Sal. 100.5; 106.1; 107.1; 118.1; 136.1; Jer. 33.11. †**16.43** 2Sam. 6.19-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kuyayllapä rurashqa palaciucho taptïpis TAYTA DIOSPA *Pactu Babulninqa toldu rurillanchömi kaykan".

2 Tsaynö niptinmi Natán nirqan: "Tayta Dios yanapaykäshuptikiqa allimi kanman yarpanqaykita ruraptiki".

3 Tsaynö niptinpis tsay paqasmi Natánta Tayta Dios nirqan: 4 "David kaqman kutiykur niy: 'Tayta Diosmi nin: Noqa täkunä wayitaqa manami qamtsu shäritsinki, sinöqa jukmi shäritsinqa. 5 Egiptupita Israel runakunata jipimunqä junaqpita patsa kananyaqpis manami wayichötsu tashqä. Tsaypa trokinqa jukläman jukläman puritsikuna toldullachömi tashqä. 6 Kaytsika unayna kuyanqä Israel runakunawan purirpis churanqä autoridäninkunata manami imaypis mañakushqätsu cedru qerupita wayita rurapäyämänanpä'.

7 "'Tsaymi sirvimaqnï Davidta ninki: 'Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: Üshata mitsikur puriykaptikimi qamta akrashqä Israel runakunapa mandaqnin rey kanaykipä. 8 Tsaymi maypa aywaptikipis qamta yanapar contraykikunatapis llapanta ushakätsishqä. Tsaynöllami yanapashayki kay patsacho mas munayyuq runakuna kayanqannö qampis kanaykipä.

9 " 'Tsaynöllami kuyanqä Israel runakunatapis yanapashä nacionnincho pitapis mana mantsariypa añaw kawayänanpä. Tsaycho täyaptinmi contrankuna unaynöqa atacayanqanatsu ni qarquyanqanatsu. 10 Churanqä juezkuna mandayanqan witsanpita patsami kuyanqä Israel runakunata atacayarqan. Qamtami yanapashayki llapan chikishuqnikikuna achäquita mana ashipäyäshunaykipä.

" 'Mastami TAYTA DIOS nin: Kananmi qamta awnï qampita aywaraqkuna imaypis rey kayänanpä. 11 Tsaymi wanukur unay castaykikunawan tinkuq aywaptikipis juk tsurikita rey kananpä churashä. 12 Paymi noqapä wayita shäritsinqa. Paypita aywaraqkunami imaypis reykuna kayanqa. 13 Noqami paypa taytan kashä. Paynami noqapa tsurï kanqa.† Rey Saúlta jaqirishqa karpis paytaqa imaypis yanapashämi. 14 Tsaymi munaynïcho kaykaq runakunapa mandaqnin rey imayyaqpis kanqa. Pay y paypita aywaraqkuna imayyaqpis reykuna kayanqa' ".

Tayta Diosta David mañakunqan
2 Samuel 7.17-29

15 Revelacioncho Tayta Dios tsaynö ninqanta wiyanqannöllami Davidman aywaykur llapanta Natán willarqan. 16 Willaptinmi TAYTA DIOSPA ñöpanman aywaykur David nirqan: "Päkillä, TAYTA DIOS. Tsayläya yanapayämänaykipä manami noqapis ni castäkunapis merëciyätsu. 17 Tsaynöpis nimashqayki noqapita aywaraqkuna imaypis rey kayänanpä kanqantami. Tsaynö awnimarqa alli respitashqa runatanömi rikaykämanki.

18 "Qamqa imanö kanqätapis musyankimi. ¡Imatanarä masta mañaküman! 19 TAYTA DIOS, kuyamarmi musyatsimashqayki llapan tsay awnimanqaykita cumplinaykipä kanqanta.

20 "TAYTA DIOS, qamnö munayyuqqa manami pipis kantsu. Tsaynöpis qampita masqa ima diospis manami kantsu. Japallayki Dios kanqaykitami unay castäkunapis willayämarqan. 21 Kuyanqayki Israel runakunatanöqa manami pitapis yanapashqaykitsu. Israel runakunata Egiptucho wätay kaykäyanqanpita jipimunqaykinöqa manami mayqan nación runakunatapis sirviyäshunaykipä jipimushqaykitsu. Kuyanqayki runakunata jipimurninmi llapanpä munayyuq kanqaykita

† **17.13** 2Cor. 6.18; Heb. 1.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

musyatsishqayki. Tsaynöpis munayyuq karmi contran shäriq nacionkunata ushakätsishqayki. 22 TAYTA DIOS, Israel runakunatami akrashqayki kuyanqayki runakuna imayyaqpis kayänanpä. Tsaynöpis nishqayki paykunapa Diosnin imayyaqpis kanaykipämi.

23 "TAYTA DIOS, noqapä y noqapita aywaraqkunapä awnimanqaykikunata imaypis cumpliykullay. 24 Tsaynö cumpliptikimi runakuna imayyaqpis alabayäshurniki pïmaypis niyanqa: 'Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI Israel runakunapa Diosnin'. Tsaynömi noqapita aywaraqkuna qampa ñöpaykicho imaypis rey kayanqa.

25 "Tayta Diosllä, qammi tantiyatsimashqayki noqapita aywaraqkuna imaypis reykuna kayänanpä kanqanta. Tsaynö kaptinmi sirviqniki kar tsay awnimanqaykita cumplinaykipä mana mantsariypa qamta mañakamü. 26 TAYTA DIOS, qampita mas juk Dios manami kantsu. Tsaymi musyä tsay awnimanqaykikunata cumplinaykipä kanqanta. 27 Kananmi nimashqayki noqapita aywaraqkuna munaynikicho kar reykuna imaypis kayänanpä kanqanta. TAYTA DIOS, musyämi pitapis yanapanaykipä awnirqa imaypis cumplinaykipä kanqanta".

Contrankunata David vincinqan

2 Samuel 8.1-14

18 1 Tsaypitanami filisteo runakunata vinciskir Gat markata y ñöpankunacho kaykaq markakunatapis David qechurqan. 2 Tsaynöllami Moab nación runakunatapis soldädunkunawan vincirqan. Mana wanutsinqan moabita runakunami Davidpa munaynincho kar impuestuta imaypis pägayarqan.

3 Tsaynöllami Soba nacionpa mandaqnin rey Hadad-ezerta soldäduntinta Hamat particho David vincirqan. Tsaynö vincirqan Éufrates mayu ñöpancho kaykaq markakunata Hadad-ezer qoriq aywaptinmi. 4 Paykuna kaqpitami David prësu tsaritsimurqan qanchis waranqa (7,000) cawallun muntashqa soldädukunata y ishkay chunka waranqa (20,000) chakillapa puriq soldädukunata. Juk waranqa (1,000) carrëtakunata y juk pachak (100) carrëtata qarachäyänanpämi cawallukunatapis qorirqan. Wakin kaq cawallukunatami itsanqa ankunkunata kachätsirqan.

5 Davidwan pelyaptinmi Soba nacionpa mandaqnin rey Hadad-ezerta yanapayänanpä Siria nacionpita soldädukuna chäyarqan. Jinatami paykunatapis ishkay chunka ishkay waranqa (22,000) soldädukunata wanutsiyarqan. 6 Tsaypitanami Siria nación runakuna impuestuta pägayänanpä Damascuman soldädunkunata David churarqan. Tsaynöllami maypa aywaptinpis Davidta TAYTA DIOS yanaparqan contrankunata munayninchо tsararänanpä.

7 Hadad-ezerta vinciskirmi soldädunkunapa capitanninkuna puritsiyanqan qori escüdunkunata qoriskir Jerusalénman David apatsirqan. 8 Tsaynöllami Tibhat y Cun markakunapita tsaytsika broncitapis apatsirqan. Tibhat y Cun markakunaqa Hadad-ezerpa munayninchömi karqan. Tsay broncipitami Salomónqa templupä ruratsirqan lamar niyanqan jatun lavatoriuta, paradorkunata y manëjukunata.†

9 Tsaypitanami Hamat markapa mandaqnin rey Toi wiyarqan Sobapa mandaqnin rey Hadad-ezerpa soldädunkunata David vincinqanta. 10 Toiqa Hadad-ezerwan contra contrami rikanakuyarqan. Tsaymi kushikurnin tsurin Adoramta kacharqan Davidta felicitananpä. Qoripita, qellaypita y

† **18.8** 1Rey. 7.40-47; 2Crón. 4.11-18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

broncipita rurashqa tukuyläya qaraykunata qaraptinmi 11 TAYTA DIOSPÄ David churarqan. Tsaynöllami churarqan llapan vincinqan nacionkunapita qorinqan qorita, yuraq qellayta y broncita. Tsay qorinqankunami karqan edomita runakunapita, moabita runakunapita, amonita runakunapita, filisteo runakunapita y amalecita runakunapita.

12 Tsaynöpis Kachi Pampa ninqancho pelyarmi Sarviapa wawan Abisai soldädunkunawan wanutsiyarqan chunka puwaq waranqa (18,000) edomita runakunata. 13 Tsaypitanami entëru Edom markakunacho soldädunkunata David churarqan tsaycho taqkuna paypa munaynincho kayänanpä. Davidtami TAYTA DIOS yanaparqan maychöpis pelyar vincinanpä.

Davidpa soldädunkunapa capitanninkuna mayqankuna kayanqanpis

2 Samuel 8.15-18; 20.23-26

14 Israel runakunapa mandaqnin rey kar llapantapis David allimi rikarqan tsaynöpis allimi juzgarqan. 15 Soldädunkunapa capitanninmi Sarviapa wawan Joab karqan. Ahiludpa tsurin Josafatmi Israelcho ima päsanqankunatapis qellqaq karqan. 16 Sacerdötikunami kayarqan Ahitobpa tsurin Sadoc y Abiatarpa tsurin Ahimelec. Davidpa secretariunmi Seraías karqan. 17 Tsaynöpis Joiadapa tsurin Benaía karqan cereteo soldädukunapa y peleteo soldädukunapa capitannin. Davidpa tsurinkunami mandashiqninkuna kayarqan.

Siria runakunata y amonita runakunata David vincinqan

2 Samuel 10.1-19

19 1 Tsaypitanami amonita runakunapa mandaqnin rey Nahas wanurqan. Paypa trokinnami tsurin Hanún rey karqan. 2 Tsaymi David nirqan: "Nahaswan kuyanakuyanqänömi tsurin Hanúnwanpis kuyanakuyäshä".

Tsaynö nirmi Hanún kaqman willakuqkunata kacharqan taytan wanunqanpita consulayänanpä.

Kachanqan willakuqkuna chäyaptinmi 3 soldädunkunapa capitanninkuna Hanúnta niyarqan: "¿Criyinkiku taytayki wanunqanpita consulayäshunaykipä runakunata David kachamunqanta? ¿Manatsurä niq tumpalla markantsikta rikapakuq shäyämushqa kutiykamur ushakätsimänapä?"

4 Tsaynö niyaptinmi Hanúnqa David kachanqan runakunata prësu tsariskatsir shapranta ruturqan. Nirkurmi siki patakllanpa latsapanta rutupaskir qarqurirqan. 5 Tsaynö ruraptinmi tsay runakuna pasaypa penqakushqa kutikuyarqan. Hanún tsaynö ruranqanta musyaskirmi willakuqta David tsay runakunaman kacharqan paykunata niyänanpä: "Jericó markallachöshi täkuyanki shapraykikuna wiñanqanyaq. Tsaypitaräshi kutiyämunki".

6 Davidta ajanätsinqanta tantiyaykurmi guërra carrëtakunata y cawallu muntaraq soldädukunata contratarnin pägakuyänanpä amonita runakuna kimsa chunka kimsa waranqa (33,000) kïlu qellayta apatsiyarqan Aram-naharaimman, Aram-maacaman y Sobaman. 7 Tsaynöllami minkakuyarqan Maaca markapa mandaqnin reyta, soldädunkunata y kimsa chunka ishkay waranqa (32,000) guërra carrëtakunata. Tsay soldädukuna aywarmi Medeba markapa tsimpancho campamentunta rurayarqan. Tsaymanmi amonita runakunapis aywayarqan guërracho yanapayänanpä.

8 Tsayta musyaskirmi llapan allinnin kaq soldädunkunatawan capitannin Joabta David kacharqan pelyaq aywayänanpä. 9 Tsaymi amonita soldädukuna kamarikuskir markapa punkunman churanakuyarqan Israel

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunawan pelyayänanpä. Siria nacionpita aywaq soldädunkunawan mandaq reykunanami pampaman churanakuyarqan Israel runakunawan pelyayänanpä.

10 Tsaymi puntanpa y qepanpa atacayänanpä kanqanta musyarnin allinnin kaq soldädunkunata Joab akrarqan Siria soldädukunawan pelyaq aywayänanpä. 11 Wakin soldädukunatanami wawqin Abisaitawan kacharqan amonita soldädukunawan pelyayänanpä. 12 Tsaymi Abisaita nirqan: "Siria soldädukuna vinciyämaqta rikarqa yanapayämänaykipä shäyämunki. Tsaynöllami amonita soldädukuna vinciyäshuqnikita rikarqa noqapis shayämushä soldädükunawan yanapayänäpä. 13 ¡Mana mantsariypa pelyashun! ¡TAYTA DIOSNINTSIK rikatsimanqantsik nacionnintsik y markantsikkuna raykuq pelyashun! ¡TAYTA DIOS munanqannö kaykullätsun!"

14 Tsaymi pelyananpä soldädunkunawan Joab aywaptin Siria soldädukuna qeshpir aywakuyarqan. 15 Siria soldädukuna qeshpiyanqanta rikaykurmi amonita soldädukunapis Joabpa wawqin Abisaipita qeshpir markaman yaykuskiyarqan. Tsaynö qeshpiskiyaptinmi Jerusalénpana soldädunkunawan Joab kutikurqan.

16 Israel runakuna tsaynö vinciyaptinmi Siria runakuna Éufrates mayu tsimpancho taq Siria mayinkunata minkakuyarqan yapay pelyayänanpä. Llapan soldädukunapa mandaqninmi Hadad-ezerpa capitannin Sofac karqan.

17 Pelyayänanpä qorikäyanqanta willayaptinmi Davidqa llapan Israel soldädukunata pushakurkur Jordán mayuta tsimpaskir pelyayänanpä churanakuyarqan. Tsaymi Siria soldädukuna atacayämurqan. 18 Davidpa soldädunkuna vinciyaptinmi pelyaykäyanqanpita Siria soldädukuna qeshpir aywakuyarqan. Tsaychömi Davidwan kaykaq soldädukuna wanutsiyarqan qanchis waranqa (7,000) carrëtawan puriq soldädukunata y chusku chunka waranqa (40,000) chakipa aywaq soldädukunata. Tsaynöllami Siria soldädukunapa capitannin Sofactapis wanutsiyarqan. 19 Tsaynö vinciyaptinmi Hadad-ezerta yanapaq reykuna rindikurnin Davidpa munayninchöna kawayarqan. Tsaypitaqa Siria soldädukuna amonita soldädukunata manami yanapayarqannatsu.

Amonita runakunata David vincinqan

2 Samuel 12.26-31

20 1 Cada watami tamya tiempu päsaskiptin reykuna pelyayänanpä aywayaq. Tsay witsanmi soldädukunata pushakurkur Joab aywarqan Amón nación runakunawan pelyayänanpä. Chaykurmi chakrankunata y markankunata chipyaq ushayarqan. Tsaymi Rabá markata[j] tumaypa atacar raqällatana kachaykuyarqan. Davidnami Jerusalénllacho quëdakurqan.[†]

2 Tsaypitanami Rabá markaman aywaykur reypa corönanta David qechurqan. Tsay corönaqa kimsa arröba qoripita rurashqa y kuyayllapä rumikunawan adornashqami karqan. Tsay corönatami Davidta jatitsiyarqan. Tsaynöllami Rabá markapita atskata imaykatapis allinnin kaqta David apakurqan. 3 Markacho mana wanutsinqan runakunatami wakinta churarqan qeruta tseqtayänanpä, wakinta chakracho aruyänanpä y wakintana qeruta mutuyänanpä. Tsaynöllami wakin markakunacho taq amonita runakunatapis tsay aruykunaman churarqan. Tsaypitanami

[j] **20.1** Rabá markaqa Amón nacionpa capitalninmi karqan.
[†] **20.1** 2Sam. 11.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

soldädunkunawan Jerusalénman David kutikurqan.

Jatusaq casta kimsa runakunata wanutsiyanqan
2 Samuel 21.15-20

4 Tsaypitanami Gezer markacho filisteo runakunawan Israel runakuna guërrata rurayarqan. Tsaychömi jatusaq casta Sipai jutiyuq runata Sibecai wanutsirqan. Sibecaiqa Husa markapitami karqan. Tsaynöpami filisteo runakunata Israel runakuna vinciyarqan.

5 Tsaypita yapaymi filisteo runakunawan guërrata rurayarqan. Tsaychömi Jairpa tsurin Elhanán wanutsirqan Gat markapita Goliatpa wawqin Lahmita. Lahmipa lanzanpis telarpa rodïllunnö rakumi karqan.†

6 Gat markacho yapay guërra kaptinmi jatusaq casta filisteo runa yarqamurqan Israel runakunawan pelyayänanpä. Paypa cada makincho y cada chakincho soqta dëdunkuna kaptinmi ishkay chunka chusku (24) dëdunkuna karqan. 7 Tsay runa Israel runakunata wajupaykaptinmi Davidpa wawqin Simeapa tsurin Jonatán payta wanutsirqan.

8 Tsay filisteo runakunami Gat markapita jatusaq casta runakuna kayarqan. Paykunatami Davidwan soldädunkuna wanutsiyarqan.

Israel runakunata David censatsinqan
2 Samuel 24.1-17

21 1 *Satanásmi† Israel runakunapa contran shärir Davidpa yarpayninman churarqan Israel runakunata censananpä. 2 Tsaymi Joabta y Israel runakunapa mandaqninkunata qayaykur rey David nirqan: "Llapan trïbu Israel runakuna täyanqanman aywar Beersebapita hasta Danyaq censayämuy ayka runakuna kayanqantapis musyanäpä".

3 Joabnami nirqan: "Taytay, llapäkunapis munaynikicho kaykäyaptïqa ¿imanirtä runakunata censayta munanki? TAYTA DIOSTA mañakushqaqa kawanqaykiyaq juk pachak (100) kuti mastapis atskaman mirayänanpämi kamakätsinman. Mana wiyakuypa censaptikiqa Tayta Dios castigamäshunmi".†

4 Tsaynö niptinpis rey Davidqa manami cäsurqantsu. Tsaymi entëru Israel nacionman runakunata censayämunanpä Joab aywarqan. Tsaypita Jerusalénman 5 kutiskirmi rey Davidta willarqan ayka runakunata censayämunqantapis. Israelcho taq runakunata[k] censarmi tariyarqan juk millón juk pachak waranqa (1,100,000) runakunata. Judácho taq runakunata censarnami tariyarqan chusku pachak qanchis chunka waranqa (470,000) runakunata. Llapan tsay censayanqan runakunaqa guërraman aywayänanpä kallpankunachönami kayarqan. 6 David censatsinqan mana alli kanqanta tantiyarmi Joab censarqantsu *levita runakunata y Benjamín trïbu runakunata.

7 David censatsinqanpita ajanarmi Israel runakunata Tayta Dios castigar qallaykurqan. 8 Tsaymi jutsata ruranqanta tantiyar Tayta Diosta mañakur David nirqan: "Runakunata censatsir pasaypa jutsatami rurashqä. Tsayta ruranqäpita perdonaykallämay. Tsaytaqa imayka upanömi rurashqä".

9 Tayta Dios imata ninqantapis musyananpämi profëta Gadta David

[k] **21.5** Israelcho taq runakunapä parlarqa nortilächo y Jordán mayu wak tsimpancho taq chunka trïbukunapämi parlarqan. Judácho taq runakunapä parlarqa Judáwan Simeón trïbu runakunapämi parlarqan.
† **20.5** 1Sam. 17.4-7. † **21.1** Job 1.6; Zac. 3.1; Apoc. 12.10. † **21.3** Éxo. 30.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imaypis tapukuq. Tsaymi Gadta TAYTA DIOS nirqan: 10 "Davidman aywaykur willanki kimsa castïgupita mayqantapis jukta akrananpä. Akranqan castïguwanmi castigashä".

11 Tsaynö niptinmi David kaqman aywaykur Gad nirqan: "TAYTA DIOSMI nimashqa 12 kimsa castïgupita mayqantapis jukta akranaykipä. Jukshi kaykan kimsa wata kay nacioncho muchuy kaptin runakuna ñakayänanpä, jukshi kaykan contraykikuna kimsa killa qatikachäyäshunaykipä y juknashi kaykan entëru Israel nacioncho kimsa junaq mana alli qeshyawan TAYTA DIOSPA *angelnin runakunata wanutsinanpä. Kachamaqnï Tayta Diosta willanäpä shumaq yarpachakuskir mayqantapis akraskir willamay".

13 Tsaymi Gadta David nirqan: "¡Kayrächi kayllaqa! Kananqa manami mayqantapis akrayta kamäpakütsu. Imanö kaptinpis pasaypa kuyakuq kar TAYTA DIOS kikin castigamätsun. Conträ runakunapa munayninmanqa ama kachaykallämätsuntsu".

14 Tsaymi Israel runakunata pesti qeshyawan TAYTA DIOS castigarqan. Tsaynö castigaptinmi qanchis chunka waranqa (70,000) runakuna wanuyarqan. 15 Kachamunqan ángel Jerusaléncho taq runakunatapis wanutsinanpäna kaykaptinmi TAYTA DIOS pësakurqan runakunata tsaynö wanutsinqanpita. Tsaymi angelta nirqan: "Amana wanutsiynatsu".

Tsay hörami TAYTA DIOSPA angelnin jebuseo runa Ornánpa ërancho kaykarqan.

16 Ciëlupa rikachakunqanchömi David rikarqan TAYTA DIOSPA angelnin espädan aptashqa kaykämuqta. Tsay espädantaqa Jerusalénmanmi toqiraykarqan. Tsaymi Davidpis mayor runakunapis pasaypa mantsakarnin qachqa latsapata jatikur patsaman lätakaykuyarqan. 17 Tayta Diosta mañakurmi David nirqan: "TAYTA DIOSLLÄ, manami Jerusalén runakunatsu jutsayuq kayan, sinöqa noqallami. Runakunata censatsir jutsata ruranqäpita noqata y castäkunata castigaykallämay. Kuyanqayki Israel runakunataqa ama wanuykatsillaytsu".

Tayta Diosta adorananpä altarta David ruranqan

2 Samuel 24.18-25

18 Tsay junaqmi TAYTA DIOSPA *angelnin profëta Gadta nirqan: "David kaqman aywaykur willanki jebuseo runa Ornánpa ërancho TAYTA DIOSTA adorakunan *altarta ruranänpä".

19 Ángel ninqannölla Gad willaptinmi David aywarqan TAYTA DIOS ninqanta cumplinanpä.

20 Tsay hörami trïguta Ornán trillaykaptin chuskun tsurinkuna yanapaykäyarqan. Ornán aruykanqanpita tikraykurmi tsaycho ángel kaykaqta rikaskirqan. Tsurinkunapis tsayta rikaykurmi qeshpir pakakuskiyarqan.

21 Rey David chaykaqta rikaykurmi Ornán tinkupaykur ñöpanman qonqurikuykurqan urkunpis patsaman töpanqanyaq. 22 Tsaymi Ornánta David nirqan: "Ëraykita rantikaykallämay TAYTA DIOSPÄ altarta tsaycho ruranäpä. Ayka chanin kaptinpis pägashaykimi. Tsay altarchömi sacrificiukunata rupatsishä pesti qeshyawan runakuna manana wanuyänanpä".

23 Tsaymi Ornán nirqan: "Taytay, kaycho ërapis kaykanmi. Sacrificiuta rupatsinaykipä törükunapis kanmi. Yantata ministiptikipis jurquitakuna kanmi. Tsaki mikuy ofrendata rupatsinaykipä trïgupis kanmi. Tsaykunataqa llapantami qaraykushayki".

24 Rey Davidnami nirqan: "Päkillä, taytay. Allichi kanman. Imanö kaptinpis qaraykamänaykipa trokinqa rantikaykallämay. Qaraytukuyllawanqa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manami TAYTA DIOSPÄ sacrificiuta rurämantsu. Qaraylla tarinqätaqa manami sacrificiuta rupatsïmantsu".

25 Tsaynö nirmi tsay ërata David rantirqan soqta pachak (600) qori qellaywan. 26 Tsaypitanami tsay ëracho altarta David ruraskatsir rupatsina sacrificiukunata y alli päsakuy sacrificiukunata altarman churar TAYTA DIOSTA mañakurqan. David mañakunqanta chaskirmi ninata ciëlupita TAYTA DIOS altarman kachamurqan. 27 Tsaypitanami angelninta TAYTA DIOS nirqan espädanta wiñakunanman churananpä.

28 Mañakunqanta TAYTA DIOS wiyanqanta rikarmi uywakunata pishtaskir tsay altarcho mas sacrificiukunata David rupatsirqan. Tsaykunata rupatsirqan jebuseo runa Ornánpa ëranchömi.

29 Tsay witsanmi TAYTA DIOSWAN Tinkuna Toldu y sacrificiuta rupatsina altarpis Gabaón markallachörä kaykarqan. Tsay tolduta y altartaqa Moisés ruratsirqan tsunyaq jirkacho Israel runakuna kaykäyaptinllarämi. 30 Tsaynö kaptinpis espädan aptashqa angelta mantsarmi Tayta Diosta tapukuq Gabaónman David aywarqantsu.

22 1 Tsaymi David nirqan: "TAYTA DIOSPA templunta kaycho shäritsishun. Israel runakuna sacrificiuta rupatsiyänanpä altartapis kaycho pirqashun".

Templuta arutsinanpä David kamarinqan

2 Tsaypitanami TAYTA DIOSPA templunta shäritsinanpä rey Davidqa rumikunata llaqllatsirqan. Rumikunata llaqllayänanpämi Israel nacioncho taq jäpa runakunata qayatsirqan. 3 Tsaynöllami fiërrutapis tsaytsikata qoritsirqan clävukunata ruratsinanpä y punkukunapa bisagrankunata ruratsinanpä. Tsaynöllami broncitapis tsaytsikata qoritsirqan. 4 Cedru qerutapis tsaytsikatami templupä qoritsirqan. Tsay qerukunaqa Sidóncho y Tirucho taq runakuna apayämunqanmi karqan. 5 Llapanta David kamarirqan kaynö yarparmi: "TAYTA DIOSPA templunqa wakin nacionkunacho kaq templukunapitapis mas kuyayllapä katsun. Kuyayllapä kanqanta maytsaychöpis runakuna parlayätsun. Tsurï Salomón wamrallarä kaptinmi llapan ministinqankunatapis kamarishqallatana jaqishä kuyayllapäta shäritsinanpä".

Tsay yarpaywanmi David manarä wanur llapantapis kamarirqan. 6 Tsaynö kamariyta ushaskirmi Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSPA templunta shäritsinanpä tsurin Salomónta yätsir 7 nirqan: "Hïju, Tayta Diosta adoranantsikpämi templuta shäritsiyta yarparqä. 8 Tsaynö yarpaptïmi TAYTA DIOS nimarqan: 'Qamqa guërracho atska runatami wanutsishqayki. Tsaymi templuta shäritsipämankimantsu. 9 Tsurikimi itsanqa piwanpis mana pelyaq y mana rimanakuq kanqa. Tsaynöpis payta tsapäshä contran nacionkuna mana atacayänanpämi. Israel runakuna kushishqa y añaw kawayänanpä yanapaptïmi paypa jutin kanqa Salomón.[l] 10 Paymi itsanqa templuta shäritsipämanqa. Payqa tsurïnömi kanqa. Noqanami taytannö kashä. Paypita aywaraqkunami Israel nacioncho imayyaqpis rey kayanqa'.[†]

11 "Hïju, kananqa TAYTA DIOS yanapaykulläshunki awninqannölla templunta shäritsinaykipä. 12 Tsaynöpis tantiyayta y yachayta qaraykulläshunki Israel nacionpa mandaqnin rey kaykar leyninkunata cumplinaykipä. 13 Tsay leykunata y mandamientukunatami

[l] **22.9** *Salomón* ninanqa *alli kaway* ninanmi.
[†] **22.10** 2Sam. 7.11b-14; 1Crón. 17.11-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Moisésta TAYTA DIOS entregarqan Israel runakunata yachatsinanpä. Qampis mandamientunta cumplirqa allimi kawanki. Kallpata tsariy. Ama mantsariytsu ni qelanaytsu.†

14 "Rikanqaykinöpis llapan shonqüwanmi TAYTA DIOSPA templunta shäritsinaykipä kamarishqä kimsa millón kimsa pachak waranqa (3,300,000) kïlu qorita y kimsa chunka kimsa millón (33,000,000) kïlu qellayta. Broncitapis fiërrutapis qoritsishqä pësaytapis mana atipaypätami. Tsaynöllami kamarishqä qerutapis rumitapis. Tsaykuna pishiptinqa qamnami aypätsinki. 15 Tsaynöpis munaynikichömi kaykan rumi llaqllaqkuna, albañilkuna, carpintërukuna y ima ruray alli yachaq runakuna. 16 Paykunami qoripita, qellaypita, broncipita y fiërrupita imayka adornukunata rurayta yachayan. TAYTA DIOS yanapaykäshuptikiqa juklla arutsir qallaykatsiy".

17 Tsaypitanami Salomónta shumaq yanapayänanpä Israel runakunapa mandaqninkunata rey David yätsir nirqan: 18 "TAYTA DIOSNINTSIK qamkunata allimi yanapaykäyäshunki entëru Israel naciocho añaw kawayänaykipä. Noqatapis allimi yanapamashqa contrantsikkunata vincinäpä. Tsaynö vinciptïmi contrantsik nación runakuna munaynintsikcho y TAYTA DIOSPA munayninchöna kaykäyan. 19 Kananqa llapan shonquykikunawan y llapan voluntänikikunawan TAYTA DIOSNINTSIKTA *ashiyay. Tsaynöpis templunta juklla shäritsiyay. Nirkur TAYTA DIOSPA *Pactu Babulninta y *sagrädu manëjukunatapis templunman churayay".

Templucho aruyänanpä levitakunata David churanqan

23 1 David pasaypa awkinna karmi tsurin Salomónta churarqan Israel runakunapa mandaqnin rey kananpä.† 2 Tsaypämi David qoritsirqan Israel runakunapa llapan mandaqninkunata, sacerdötikunata y *levita runakunata. 3 Qorikäyaptinnami levitakunata kimsa chunka (30) watayuqpita janaman ollqu kaqkunata yupatsirqan. Yupatsiptinmi kayarqan kimsa chunka puwaq waranqa (38,000) runakuna.

4 Paykunapitami churarqan ishkay chunka chusku waranqa runakunata (24,000) templucho aruyänanpä. Tsaynöllami churarqan soqta waranqata (6,000) mandashiqkuna y juezkuna kayänanpä. 5 Chusku waranqa (4,000) kaqtanami churarqan templu punkuta täpayänanpä. Y chusku waranqa (4,000) kaqtanami churarqan David ruratsinqan instrumentukunata tukar TAYTA DIOSTA alabayänanpä.

6 Trukanakuypa templucho aruyänanpämi levitakunata kimsa grüpuman David rakirqan. Cada grüputami jutitsirqan Levípa tsurinkunapa jutinkunata. Tsaymi juk grüpupa jutin karqan Gersón, juk grüpupa Coat y jukaq grüpupana Merari.

Gersónpita aywaraqkuna

7 Gersónpa tsurinkunami kayarqan Laadán y Simei.

8 Laadánpa tsurinkuna kimsami kayarqan. Mayor kaqpa jutinmi karqan Jehiel. Paypa qepanmanmi yurirqan Zetam. Zetampa qepanmannami yurirqan Joel. 9 Simeipa kimsan tsurinkunapa jutinkunami karqan Selomit, Haziel y Harán. Paykunami kayarqan Laadán castapa mandaqninkuna.

10 Simeipa tsurinkunami kayarqan chusku. Paykunapa jutinkunami karqan Jahat, Zina, Jeús y Bería. 11 Jahatmi mayor karqan. Paypa qepanmanmi yurirqan Zina. Jeúspa y Beríapa tsurinkuna wallkalla kaptinmi

† **22.13** Jos. 1.6-9. † **23.1** 1Rey. 1.28-40.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

paykunapita aywaraq runakuna juk castalla kayarqan.

Coatpita aywaraqkuna

12 Coatpa tsurinkunami kayarqan chusku. Paykunapa jutinkunami karqan Amram, Izhar, Hebrón y Uziel.
13 Amrampa tsurinkunami kayarqan Aarón y Moisés. Aarónta y paypita aywaraqkunatami Tayta Dios akrarqan ñöpancho *sagrädu sacrificiukunata imaypis rupatsiyänanpä, inciensiuwan imaypis qoshnitsiyänanpä y Tayta Diospa jutincho imaypis runakunata bendisayänanpä.† 14 Tayta Diosta sirviq Moiséspita aywaraqkunapis *levita runakunami kayarqan. 15 Moiséspa tsurinkunami kayarqan Gersón y Eliezer. 16 Gersónpa mayor tsurinpa jutinmi karqan Sebuel. 17 Eliezerpa mayor tsurinpa jutinmi karqan Rehabías. Tsaypita masqa Eliezerpa tsurin mananami karqannatsu. Rehabíaspami itsanqa tsurinkuna atska kayarqan.
18 Izharpa mayor tsurinpa jutinmi karqan Selomit.
19 Hebrónpa mayor tsurinpa jutinmi karqan Jerías. Jeríaspa qepanmanmi yurirqan Amarías. Amaríaspa qepanmanmi yurirqan Jahaziel. Jahazielpa qepanmannami yurirqan Jecamán.
20 Uzielpa mayor tsurinpa jutinmi karqan Micaías. Paypa qepanmanmi yurirqan Isías.

Meraripita aywaraqkuna

21 Meraripa tsurinkunami kayarqan Mahli y Musi. Mahlipa tsurinkunami kayarqan Eleazar y Cis. 22 Eleazarqa wanurqan ollqu tsurin manarä kaptinmi. Paypa warmi tsurinkunami tiyun Cispa tsurinkunawan majatsakäyarqan. 23 Meraripa tsurin Musipami tsurinkuna kayarqan Mahli, Edar y Jeremot.
24 Tsaynömi *levita runakuna kayarqan.

Levitakuna templucho imata rurayanqanpis

Levitakunata censarmi mayqan castapita kayanqantapis jutinpa jutinpa apuntayarqan. TAYTA DIOSPA templuncho aruyänanpämi paykunata censayarqan ishkay chunka (20) watayuqpita janaman. Cada ünunmi castankunapa mandaqnin kayarqan.
25 Davidnami nirqan: "Añaw kawanantsikpä kuyamaqnintsik TAYTA DIOSMI yanapamashqantsik. Paymi Jerusaléncho imayyaqpis tanqa.
26 Tsaymi levitakuna Tinkuna Tolduta y tsaycho kaqkunata maypapis manana apayanqanatsu".†
27 David wanunanpäna kaykar ninqannöllami Tayta Diospa templuncho aruyänanpä levitakunata ishkay chunka (20) watayuqpita janaman censayarqan.
28 Levitakunaqa TAYTA DIOSPA templunchömi Aarónpita aywaraq sacerdötikunata yanapayarqan. Tsaymi encargädu kayarqan templupa patiunta y tsaycho kaykaq cuartukunata täpayänanpä. Tsaynöpis paykunami *sagrädu manëjukunata awir purificayarqan. Templucho kaqtaqa wakin ruraytapis paykunami rurayarqan. 29 Tsaynöpis paykunami encargädu kayarqan fïlayllapa churanqan sagrädu tantapä, tsaki mikuy ofrenda jarinapä, levadüraynaq llapsha tantapä y sartinwan ankashqa ofrendakunapäpis. Tsaynöllami encargädu kayarqan templucho imatapis tupuyänanpä y pësayänanpä.
30 Paykunami templucho qoyay qoyay tutapapis tardipapis TAYTA DIOSTA agradëcikuyänanpä y alabayänanpä kayarqan. 31 Jamay junaqcho, llullu killa fiestacho y jatun

†**23.13** Éxo. 28.1. †**23.26** Deut. 10.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

fiestakunachöpis paykunami TAYTA DIOSPÄ sacrificiukunata rupatsiyaptin sacerdötikunata yanapayaq. Paykunami TAYTA DIOSPA ñöpancho imatapis sacerdötikuna niyanqanta rurayaq.

32 Levitakunami encargädu kayarqan Tinkuna Tolduta y templutapis rikayänanpä. Aarónpita aywaraq sacerdötikunapa munaynincho karmi TAYTA DIOSPA templuncho llapantapis rurayarqan.†

Templucho aruyänanpä sacerdöti castakunata David churanqan

24 1 Aarónpita aywaraq sacerdötikunapis castanpa castanpami templucho Tayta Diosta sirviyarqan. Aarónpa tsurinkunapa jutinkunami kayarqan Nadab, Abiú, Eleazar y Itamar. 2 Nadabwan Abiúqa† tsurinkuna manarä kaptinmi taytanpita mas puntata wanuyarqan. Paykuna wanuskiyaptinmi Eleazar y Itamar llana sacerdöti kayarqan.

3 Paykunapita aywaraq sacerdötikunatami templuta shäriskatsiyaptin trukanakuypa aruyänanpä David churarqan. Eleazarpita aywaraq Sadoc y Itamarpita aywaraq Ahimelec yätsiyanqannömi David tsaynö churarqan. 4 Eleazarpita aywaraq sacerdötikuna atskaq kayanqanta tantiyaskirmi chunka soqta grüpuman rakirqan. Tsaynöllami Itamarpita aywaraq sacerdötikunatapis puwaq grüpuman rakirqan.

5 Eleazarpita aywaraq kaqcho y Itamarpita aywaraq kaqchöpis Diosta sirviq sacerdötikuna kaptinmi mayqan casta sacerdötitapis turnun töcananpä suertita jitayarqan. 6 Itamarpita aywaraq sacerdötikunapäqa suertita jitayarqan juk kutillami. Eleazarpita aywaraq sacerdötikunapämi itsanqa suertita jitayarqan ishkay kuti. Suertita jitananpämi *levita runa Natanaelpa tsurin secretariu Semaías llapan sacerdöti castakunapa jutinkunata qellqarqan reypa ñöpancho, mandashiqninkunapa ñöpancho, sacerdöti Sadocpa ñöpancho, Abiatarpa tsurin sacerdöti Ahimelecpa ñöpancho, sacerdötikunapa mandaqninkunapa ñöpancho y levita mayinkunapa mandaqninkunapa ñöpancho.

7 Suertita jitayaptinmi puntata yarqamurqan Joiaribpä. Tsaypita suerti yarqamurqan Jedaíaspä, 8 Harimpä, Seorimpä, 9 Malquíaspä, Mijamínpä, 10 Cospä, Abíaspä, 11 Jesúspä, Secaníaspä, 12 Eliasibpä, Jaquimpä, 13 Hupapä, Jesebeabpä, 14 Bilgapä, Imerpä, 15 Hezirpä, Afsespä, 16 Petaíaspä, Hezequielpä, 17 Jaquínpä, Gamulpä, 18 Delaíapä y Maazíaspä.

19 Tsaynöpami sacerdötikunata churarqan TAYTA DIOSPA templuncho castanpa castanpa trukanakuypa aruyänanpä. Paykuna aruyarqan Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS sacerdöti Aarónta unay yätsinqannömi.

Templucho aruyänanpä Leví trïbupa wakin castakunata David churanqan

20 Castanpa castanpa templucho aruyänanpämi Leví trïbu wakin castakunapis kayarqan. Tsay castakunapa mandaqninkunami kayarqan Amrampita aywaraq Subael; Subaelpita aywaraq Jehedías; 21 Rehabíaspita aywaraq Isías; 22 Izharpita aywaraq Selomot; Selomotpita aywaraq Jahat; 23 Hebrónpita aywaraq Jerías, Amarías, Jahaziel y Jecamán; 24 Uzielpita aywaraq Micaía; Micaíapita aywaraq Samir 25 y Samirpa wawqin Isías; Isíaspita aywaraq Zacarías; 26 Meraripita aywaraq Mahli y Musi; Jaazíaspita aywaraq Beno. 27 Meraripita aywaraq Jaazíaspitami kayarqan Beno, Soham, Zacur y Ibri. 28 Mahlipita aywaraqpitami karqan Eleazar. Eleazarpa tsurin

†**23.28-32** Núm. 3.5-9. †**24.2** Lev. 10.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manami karqantsu. 29 Cispa tsurinmi karqan Jerameel. 30 Musipa tsurinkunami kayarqan Mahli, Edar y Jerimot.

Llapan paykunami kayarqan Levípita aywaraq castakunapa mandaqninkuna. 31 Aarónpita aywaraq sacerdötikunatanömi tsay casta runakunata, mandaq kaqkunata y mana mandaqkunatapis suertita jitaypa churayarqan templucho aruyänanpä. Tsaynö churayarqan rey Davidpa, Sadocpa, Ahimelecpa, sacerdötikunapa mandaqninkunapa y *levita mayinkunapa mandaqninkunapa ñöpanchömi.

Templucho alabayänanpä levitakunata David churanqan

25 1 Tsaypitanami soldädukunapa capitanninkunawan willanakuskir runakunata David churarqan arpata, *salteriukunata y platïllukunata tukayllapa Tayta Diospa willakuyninta willakuyänanpä. Wakin runakunaqa kayarqan Asafpa tsurinkuna, wakinna Hemánpa tsurinkuna y wakinnami Jedutúnpa tsurinkuna.

2 Asafpa tsurinkunami kayarqan Zacur, José, Netanías y Asarela. Paykunatami dirigirqan taytan Asaf. Paymi rey ninqannölla instrumentuta tukayllapa cantar Tayta Diospa willakuyninta willakurqan.

3 Jedutúnpa tsurinkunami kayarqan soqta. Paykuna kayarqan Gedalías, Zeri, Jesaías, Simei, Hasabías y Matatías. Paykunatami dirigirqan taytan Jedutún. Paymi arpata tukayllapa cantar Tayta Diospa willakuyninta willakurqan. Tsaynöpami Tayta Diosta agradëcikur alabaq.

4 Hemánpa tsurinkunami kayarqan Buquías, Matanías, Uziel, Sebuel, Jeremot, Hananías, Hanani, Eliata, Gidalti, Romanti-ezer, Josbecasa, Maloti, Hotir y Mahaziot. 5 Llapan paykuna kayarqan Hemánpa tsurinkunami. Tayta Diospa bendicionninwanmi Hemánpa chunka chusku ollqu tsurinkuna y kimsa warmi tsurinkuna kayarqan. Hemánmi Tayta Diospa willakuyninta reyta tantiyatsiq. Tantiyatsinqannö mandarmi reyqa mas munayyuq karqan.

6 Asafpa tsurinkuna, Jedutúnpa tsurinkuna y Hemánpa tsurinkuna llapanmi taytankuna tantiyatsinqannölla Tayta Diospa templuncho platïllukunata, arpakunata y salteriukunata tukayaq. Imatapis rurayänanpä kaqtaqa Asafta, Jedutúnta y Hemánta kikin reymi yätsiq.

7 Tukayta shumaq yachaqkuna y Tayta Diosta alabar cantaqkuna llapan kayarqan ishkay pachak puwaq chunka puwaqmi (288). 8 Tsaymi cada ünunkuna churanakuypa templucho imay tukayänanpäpis suertita jitayaq. Suerti yarqamunqanmanmi mayor o qepa karpis, yachakuq o yachatsikuq karpis tukayaq.

9 Suertita jitayaptinmi puntata yarqamurqan Asaf casta Josépä.
Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
Suertita yapay jitayaptinmi yarqamurqan Gedalíaspä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
10 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Zacurpä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
11 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Izripä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
12 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Netaníaspä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
13 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Buquíaspä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
14 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Jesarelapä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Jesahíaspä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
16 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Mataníaspä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
17 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Simeipä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
18 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Azareelpä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
19 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Hasabíaspä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
20 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Subaelpä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
21 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Matatíaspä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
22 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Jeremotpä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
23 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Hananíaspä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
24 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Josbecasapä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
25 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Hananipä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
26 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Malotipä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
27 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Eliatapä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
28 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Hotirpä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
29 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Gidaltipä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
30 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Mahaziotpä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.
31 Suertita yapay jitaptinmi yarqamurqan Romanti-ezerpä. Payqa tsurinkunawan wawqinkuna chunka ishkaymi kayarqan.

Templu punkuta täpaqkuna mayqan castakuna kayanqanpis

26 1 Kaychömi qellqaraykan templu punkuta täpaqkuna mayqan castakuna kayanqan.

Corépita aywaraqkunapitami templu punkuta täpaq kayarqan Meselemías casta runakuna. Meselemíasqa Corépa tsurin y Asafpa willkanmi karqan.
2 Meselemíaspa mayor tsurinmi karqan Zacarías. Paypa qepanmanmi yuriyarqan Jediael, Zebadías, Jatniel,
3 Elam, Johanán y Elioenai.
4 Tsaynöllami Corépita aywaraqkunapita templu punkuta täpaq kayarqan Obed-edom casta runakunapis. Obed-edompa mayor tsurinmi karqan Semaías. Paypa qepanmanmi yuriyarqan Jozabad, Joa, Sacar, Natanael, 5 Amiel, Isacar y Peultai. Tayta Diospa bendicionninwanmi Obed-edom tsaynö atska tsuriyuq karqan.†

† **26.4-5** 2Sam. 6.11; 1Crón. 13.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Obed-edompa tsurin Semaíaspa
tsurinkunapis templu punkuta
täpaqmi kayarqan. Paykunami alli
chölu kar castankunapa mandaqnin-
kuna kayarqan. 7 Paykunami kayarqan
Otni, Rafael, Obed y Elzabad. Cas-
tan Eliú y Samaquíaspis alli chölumi
kayarqan. 8 Obed-edompa tsurinku-
nata y willkankunata yupayaptinmi
kayarqan soqta chunka ishkay (62).
Paykunaqa llapanpis alli chölu y jin-
chimi kayarqan.
9 Meselemíaspa tsurinkuna y waw-
qinkuna kayarqan chunka puwaqmi.
Paykunapis alli chölu runakunami
kayarqan.
10 Meraripita aywaraqkunapita-
nami templu punkuta täpaq kayarqan
tsurinkunawan Hosa. Hosapa tsurin
Simritami mayor mana kaykaptinpis
mandaq kananpä taytan churarqan.
11 Simripa qepanmanmi yuriyarqan
Hilcías, Tebalías y Zacarías. Hosapa
wawqinkunawan tsurinkunami kayar-
qan chunka kimsa.
12 Meselemías casta runakuna, Obed-
edom casta runakuna y Hosa casta
runakuna mandaq y mana mandaq
karpis llapanmi templu punkuta täpa-
yarqan. 13 Cada punkuta täpayänan-
pämi cada castapita suertita jitayaq.
Mayqanpäpis suerti yarqamunqan-
manmi mayor o qepa karpis punkuta
täpayaq.
14 Meselemías casta runakunatami
töcarqan rupay yarqamunan kaqlä
punkuta täpayänanpä. Tsurin Zaca-
ríastanami töcarqan norti kaq punkuta
täpayänanpä. Zacaríasqa karqan shu-
maq yätsikuq runami. 15 Obed-edom
casta runakunatami töcarqan sur kaq
punkuta täpayänanpä. Tsurinkunata-
nami töcarqan templucho kaykaq chu-
rakuna cuartukunata täpayänanpä.
16 Supim y Hosatanami töcarqan rupay
jeqanan kaq Salequet jutiyuq pun-
kuta täpayänanpä. Tsay punku karqan
witsaypa aywaq cällichömi.

Cada punkuta ayka *levita runakuna
täpayanqanpis kaynömi karqan:
17 Rupay yarqamunan kaqlä punku-
tami cada junaq soqtaq täpayar-
qan.
Norti kaqlä punkutami cada junaq
chuskuq täpayarqan.
Sur kaqlä punkutami cada junaq
chuskuq täpayarqan.
Churakuna wayikunatanami ish-
kaq ishkaq täpayarqan.
18 Rupay jeqanan kaqlä punkutami
chuskuq täpayarqan (tsay pun-
kuqa witsaypa aywaq cällichömi
karqan).
Templu patiutanami ishkaq täpa-
yarqan.
19 Coré casta y Merari castami templu
punkukunata tsaynö täpayarqan.

Templucho cuartukunata täpaqkuna mayqankuna kayanqanpis

20 Wakin *levita runakunanami
kayarqan templucho tesörukuna chu-
raraykäyanqan täpaq y Tayta Diospä
ofrenda churayanqan cuartukunata
täpaq. 21 Paykunami kayarqan Ger-
sónpa tsurin Laadán casta runakuna.
Cada ünunmi castankunapa mandaq-
nin kayarqan. Tsaynöpis kayarqan
Jehielpita aywaraqkuna, 22 Jehielpa
tsurin Zetampita aywaraqkuna y
Zetampa wawqin Joelpita aywaraqku-
napis. Paykunami kayarqan templucho
kaykaq tesörukunata täpaq.

Levita runakunapa wakin mandaqninkuna

23 Kaychömi qellqaraykan wakin
mandaqkunapa jutinkuna. Tsay man-
daqkunami kayarqan Amram casta-
pita, Izhar castapita, Hebrón castapita
y Uziel castapita.

Amram castapita mandaqkuna

24 Amram castapitami mandaq kar-
qan Sebuel. Sebuelqa Moiséspa tsurin
Gersónpita aywaraqmi karqan. Paymi

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tesörukuna churaraykäyanqan cuartukunaman täpaqkunata churananpä encargädu karqan.

25 Moiséspa jukaq tsurin Eliezerpa tsurinmi karqan Rehabías, Rehabíaspa tsurinmi karqan Jesaías, Jesaíaspa tsurinmi karqan Joram, Jorampa tsurinmi karqan Zicri y Zicripa tsurinmi karqan Selomit. 26 Selomit casta runakunami täpayarqan Tayta Diospä churayanqan tesörukunata. Tsay tesörukunatami ofrendayarqan rey David, Israel runakunapa castankunapa mandaqninkuna, juk waranqa (1,000) soldädukunapa capitanninkuna, juk pachak (100) soldädukunapa capitanninkuna y soldädukunapa mas mandaqnin capitankunapis. 27 Tsay tesörukunaqa karqan guërracho contrankunata vincir apayämunqanmi. Tsaytami churayarqan TAYTA DIOSPA wayinta shumaq allitsatsiyänanpä.

28 Tsay cuartukunamanmi churayarqan TAYTA DIOSPÄ wakin ofrendakunatapis. Tsay ofrendakunatami churayarqan profëta Samuel, Cispa tsurin Saúl, Nerpa tsurin Abner, Sarviapa wawan Joab y wakin runakunapis. Selomit casta runakunami TAYTA DIOSPÄ llapan churayanqan ofrendakunata täpayarqan.

Izhar castapita mandaqkuna

29 Izhar castapitami mandaq kayarqan Quenanías y tsurinkuna. Paykunami juklä nacioncho taq Israel runakunapa gobernadorninkuna y juezninkuna kayarqan.

Hebrón castapita mandaqkuna

30 Hebrón castapitami mandaq kayarqan Hasabías y paypita aywaraqkuna. Paykunami Jordán mayu rupay jeqanan kaqläpa taq Israel runakunapa mandaqninkuna kayarqan. Paykunami encargädu kayarqan TAYTA DIOS ninqanta y rey ninqanta cumplitsiyänanpä. Hasabíaspita aywaraqkunami kayarqan juk waranqa qanchis pachak (1,700) alli chölu runakuna.

31 Tsaynöpis Hebrón castapitami mandaq karqan Jerías. Chusku chunka (40) wata rey kaykarmi David musyayta munarqan Hebrón casta runakuna mayqan markakunacho täyanqantapis. Tsaymi Hebrón casta runakunapä unay qellqayanqan librukunata liyir shumaq ashiyänanpä mandarqan. Tsaynöpami Hebrón casta alli chölu runakuna Galaad particho kaykaq Jazercho kayanqanta musyayarqan. Tsaynöllami musyayarqan Jazercho taq Hebrón casta runakunapa mandaqnin Jerías kanqantapis. 32 Hebrón casta Jeríaspita aywaraq runakunaqa kayarqan ishkay waranqa qanchis pachak (2,700) runakunami. Paykunatami David churarqan Jordán mayu rupay yarqamunan kaqläpa taq Israel runakunapa mandaqninkuna kayänanpä. Paykunami encargädu kayarqan TAYTA DIOS ninqanta y rey ninqanta cumplitsiyänanpä. Tsaymi encargädu kayarqan Rubén trïbu runakunapä, Gad trïbu runakunapä y pullan kaq Manasés trïbu runakunapäpis.

Davidpa soldädunkunapa capitanninkuna mayqankuna kayanqanpis

27 1 Israel soldädukunapa tröpankuna chunka ishkaymi karqan. Cada tröpachömi kayarqan ishkay chunka chusku waranqa (24,000) soldädukuna. Paykunami watacho cada killa trukanakuypa reyta sirviyaq. Tsay tröpakunachömi wakin capitankuna kayarqan juk waranqa (1,000) soldädukunapa mandaqninkuna y wakinnami kayarqan juk pachak (100) soldädukunapa mandaqninkuna. Kaychömi qellqaraykan soldädukunapa capitanninkunapa y yanapaqninkunapa jutinkuna.

2 Punta kaq killachömi turnu töcarqan Zabdielpa tsurin Jasobeamta.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Payqa ishkay chunka chusku waranqa (24,000) soldädukunapa capitanninmi karqan. 3 Jasobeam Farespita aywaraq runami karqan. Payqa karqan punta kaq killacho turnu töcaq capitankunapa mandaqninmi.

4 Ishkay kaq killachömi turnun töcarqan Dodaita. Payqa karqan Ahoapita aywaraq runami. Paypis ishkay chunka chusku waranqa (24,000) soldädukunapa capitanninmi karqan. Dodaipa yanapaqninmi karqan Miclot.

5 Kimsa kaq killachömi turnu töcarqan mandaq sacerdöti Joiadapa tsurin Benaíata. Paypis ishkay chunka chusku waranqa (24,000) soldädukunapa capitanninmi karqan. 6 Benaíaqa karqan Kimsa Chunka ninqan mas valienti kaq soldädukunapa mandaqninmi. Benaíapa yanapaqninmi karqan tsurin Amisabad.

7 Chusku kaq killachömi turnu töcarqan Joabpa wawqin Asaelta. Paypa trokinnami mandaq karqan tsurin Zebadías. Paypis ishkay chunka chusku waranqa (24,000) soldädukunapa capitanninmi karqan.

8 Pitsqa kaq killachömi turnu töcarqan Samhutta. Payqa Izrapita aywaraq runami karqan. Paypis ishkay chunka chusku waranqa (24,000) soldädukunapa capitanninmi karqan.

9 Soqta kaq killachömi turnu töcarqan Irata. Payqa karqan Tecoa markapita Iquespa tsurinmi. Paypis ishkay chunka chusku waranqa (24,000) soldädukunapa capitanninmi karqan.

10 Qanchis kaq killachömi turnu töcarqan Pelón markapita Helesta. Payqa karqan Efraín trïbupitami. Paypis karqan ishkay chunka chusku waranqa (24,000) soldädukunapa capitanninmi.

11 Puwaq kaq killachömi turnu töcarqan Sibecaita. Payqa karqan Husa markapita Zera castami. Paypis ishkay chunka chusku waranqa (24,000) soldädukunapa capitanninmi karqan.

12 Isqun kaq killachömi turnu töcarqan Abiezerta. Payqa karqan Anatot markapita Benjamín trïbu runami. Paypis karqan ishkay chunka chusku waranqa (24,000) soldädukunapa capitanninmi.

13 Chunka kaq killachömi turnu töcarqan Maharaita. Payqa karqan Netofa markapita Zera castami. Paypis ishkay chunka chusku waranqa (24,000) soldädukunapa capitanninmi karqan.

14 Chunka juk kaq killachömi turnu töcarqan Benaíata. Payqa karqan Piratón markapita Efraín trïbu runami. Paypis karqan ishkay chunka chusku waranqa (24,000) soldädukunapa capitanninmi.

15 Chunka ishkay kaq killachönami turnu töcarqan Heldaita. Payqa karqan Netofa markapita Otoniel castami. Paypis ishkay chunka chusku waranqa (24,000) soldädukunapa capitanninmi karqan.

Israel trïbukunapa mandaqninkuna mayqankuna kayanqanpis

16 Israel trïbukunapa mandaqninkuna mayqankuna kayanqanpis kaychömi qellqaraykan:

Rubén trïbupa mandaqninmi karqan Zicripa tsurin Eliezer.
Simeón trïbupa mandaqninmi karqan Maacapa tsurin Sefatías.
17 Leví trïbupa mandaqninmi karqan Kemuelpa tsurin Hasabías.
Aarónpita aywaraq castakunapa mandaqninmi karqan Sadoc.
18 Judá trïbupa mandaqninmi karqan Davidpa wawqin Eliú.
Isacar trïbupa mandaqninmi karqan Micaelpa tsurin Omri.
19 Zabulón trïbupa mandaqninmi karqan Abdíaspa tsurin Ismaías.
Neftalí trïbupa mandaqninmi karqan Azrielpa tsurin Jerimot.
20 Efraín trïbupa mandaqninmi karqan Azazíaspa tsurin Oseas.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pullan Manasés trïbupa mandaqninmi karqan Pedaíaspa tsurin Joel.
21 Galaadcho kaykaq pullan Manasés trïbupa mandaqninmi karqan Zacaríaspa tsurin Iddo.
Benjamín trïbupa mandaqninmi karqan Abnerpa tsurin Jaasiel.
22 Dan trïbupa mandaqninmi karqan Jerohampa tsurin Azareel.
Tsaynömi kayarqan cada trïbu Israel runakunapa mandaqninkuna.

23 Juk kutimi Israel runakunata rey David censatsirqan. Israel runakuna qoyllurkunanö atska kayänanpä TAYTA DIOS ninqannö atskaq kayaptinmi ishkay chunka (20) watayuqpita uraman kaqkunataqa censatsirqantsu.† 24 Censu kanantaqa Tayta Dios manami munarqantsu. Tsaymi Sarviapa wawan Joab censaykaptin Tayta Dios ajanar Israel runakunata castigarqan.† Tsaynö castigaptinmi censayta Joab usharqannatsu. Tsaynöpami Israel runakuna ayka kayanqantapis rey Davidpa acta librunman apuntayarqantsu.

Rey Davidpa yanapaqninkuna mayqankuna kayanqanpis

25 Adielpa tsurin Azmavetmi encargädu karqan rey Davidpa palaciuncho tesöru täpaqkunata churananpä.

Uzíaspa tsurin Jonatánnami encargädu karqan tesörukuna churaraykanqan wayikunaman täpaqkunata churananpä. Tsay wayikunami karqan chakrakunacho, markakunacho, caseriukunacho y murallashqa markakunachöpis.

26 Quelubpa tsurin Ezrimi encargädu karqan rey Davidpa chakrankunata arutsinanpä.

27 Ramat markapita Simeimi encargädu karqan rey Davidpa üva chakrankunata arutsinanpä.

Sifma markapita Zabdinami encargädu karqan rey Davidpa vïnu churakuna wayinkunaman täpaqkunata churananpä.

28 Geder markapita Baal-hanánmi encargädu karqan rey Davidpa olïvu chakrankunaman y hïgus chakrankunaman täpaqkunata churananpä. Tsay chakrakunaqa *Sefelachömi karqan.

Joásmi encargädu karqan rey Davidpa aceiti churakuna wayinkunaman täpaqkunata churananpä.

29 Sarónpita Sitraimi encargädu karqan Sarón pampacho rey Davidpa wäkankuna mitsiqta churananpä.

Adlaipa tsurin Safatmi encargädu karqan Jezreel pampacho rey Davidpa wäkankunata mitsiqta churananpä.

30 Ismael runa Obilmi encargädu karqan rey Davidpa *camëllunkuna mitsiqta churananpä.

Meronotpita Jehedíasmi encargädu karqan rey Davidpa ashnunkuna mitsiqta churananpä.

31 Agarpita Jazizmi encargädu karqan rey Davidpa üshankuna y cabrankuna mitsiqta churananpä.

Llapan tsay runakunami rey Davidpa capatazninkuna kayarqan.

32 Davidpa tiyun Jonatánmi alli tantiyaq y yachaq runa kar Davidpa yätsiqnin y secretariun karqan.

Hacmonipa tsurin Jehielmi reypa tsurinkunata cuidaq karqan.

33 Ahitofelpis rey Davidpa yätsiqninmi karqan.

Arac markapita Husaipis rey Davidpa amïgunmi karqan.

34 Ahitofelpa trokinmi kayarqan Benaíapa tsurin Joiada y Abiatar.

Joabnami karqan rey Davidpa soldädunkunapa capitannin.

Templuta imanö arutsinanpäpis rey David tantiyatsinqan

28 1 Tsaypitanami Jerusalénman David qayatsirqan llapan mandashiqninkunata, cada

†**27.23** Gén. 15.5; 22.17; 26.4. †**27.24** 2Sam. 24.1-15; 1Crón. 21.1-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

trïbupa mandaqninkunata, soldädukunapa capitanninkunata, juk waranqa (1,000) soldädukunapa mandaqninkunata y juk pachak (100) soldädukunapa mandaqninkunata. Tsaynöllami qayatsirqan Davidpa y tsurinkunapa chakrankunacho arutsiq capatazninkunata, Davidpa y tsurinkunapa uywankunata mitsitsiqkunata, yanapaqninkunata y alli chölu kaq soldädukunatapis.

2 Llapan qorikaskiyaptinnami rey David ichirkur nirqan: "Taytakuna, kanan shumaq wiyaykayämay. TAYTA DIOSNINTSIKPA *Pactu Babulnin imayyaqpis churaränanpä y TAYTA DIOS tänanpä templuta shäritsiyta munarmi llapanta kamarishqä. 3 Tsaynö kamariykaptïmi TAYTA DIOS nimashqa: 'Juk nación runakunawan guërracho atska runakunata wanutsishqa karmi qamqa templüta shäritsinkitsu'.

4 "Tsaynö kaptinpis yärakunqantsik TAYTA DIOSMI llapan trïbu Israel runakunapa mandaqnin rey kanäpä akramashqa. Puntataqa Judá trïbutami akrashqa. Nirkurmi taytäpa castanpita y wawqïkunapita noqata akramashqa.

5 "TAYTA DIOSPA bendicionninwanmi tsurïkuna atska kaykäyan. Paykunapitanami tsurï Salomónta TAYTA DIOS akrashqa wanukuptï TAYTA DIOS mandanqan Israelcho rey kananpä.

6 Akrarninmi Tayta Dios nimashqa: 'Tsuriki Salomónmi templüta y patiunkunata ruratsinqa. Paytami akrashqä wamrä kananpä. Noqami taytan kashä. 7 Mandamientükunata y leynïkunata kanan cumplinqannölla cumpliptinqa paypita aywaraqkunallami imaypis rey kayanqa'.†

8 "TAYTA DIOSNINTSIK rikaykämashqami llapaykikuna qorikashqa kaykaqta nï: Tayta Diospa llapan mandamientunkunata mana qonqaypa cumpliyay. Tsaynöpami kay nacionnintsik imayyaqpis qamkunapä y tsurikikunapä kanqa.

9 "Kuyay tsurillä Salomón, Tayta Diosta cäsukunqänö qampis cäsukuy. TAYTA DIOSQA musyanmi shonquntsik imata yarpaykanqantapis. Tsaynö kaykaptinqa llapan shonquykiwan y llapan voluntänikiwan payta cäsukuy. Payta *ashirqa tarinkimi. Payta kachariptikiqa qamtapis kacharishunkimi. 10 Qamtami Tayta Dios churashushqayki täkunan templunta arutsinaykipä. Tsaynö kaykaptinqa juklla arutsir qallaykatsiy".

11 Nirkurmi tsurin Salomónta David entregarqan templuta imanö arutsinanpäpis ruranqan plänuta. Tsay plänuchömi kaykarqan templuman yaykunan patiuta imanö ruratsinanpä, patiu ñöpancho kaykaq wayikunata imanö ruratsinanpä, imaykatapis churakuna wayikunata imanö ruratsinanpä, altuscho jatun cuartukunata imanö ruratsinanpä, patsacho kaq cuartukunata imanö ruratsinanpä y Lugar Santïsimuta imanö ruratsinanpäpis. 12 Tsaynöllami plänuta entregarqan templupa patiunkunata y templupa patiun kuchunkunacho kaykaq cuartukunata imanö ruratsinanpä, tesörukunata churayänanpä kaq cuartukunata imanö ruratsinanpä y Tayta Diospä ofrenda apayanqankunata churayänanpä kaq cuartukunata imanö ruratsinanpäpis. 13 Tsaynöllami tsurin Salomónta rey David tantiyatsirqan sacerdötikuna y *levitakuna templucho imata rurayänanpä y templucho kaq *sagrädu manëjukunata imanö manijananpäpis.

14 Templupa manëjunkunata ruratsinanpä qorinqan qoritapis y yuraq qellaytapis tsaytsikatami Salomónta entregarqan.

15 Candelabrukunata y mechërukunata ruratsinanpäpis qorita y yuraq qellayta tsaytsikatami entregarqan.

† **28.7** 2Sam. 7.11b-14; 1Crón. 17.11-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ayka pësananpä kanqantapis calculaskirmi kamariparqan.
16 Mësakunata ruratsinanpäpis qorita y yuraq qellayta pësaypami entregarqan. Tsay mësakunami qaqayllanpa sagrädu tantakunata churayänanpä karqan.
17 Trinchikunata, tazonkunata y uyllukunata ruratsinanpäpis qorita y qellaytami entregarqan.
Väsukunata ruratsinanpäpis cada ünü ayka pësananpä kanqanta calculaskirmi qorita y yuraq qellayta kamariparqan.
18 Inciensiuwan qoshnitsikuna *altarta ruratsinanpäpis allinnin kaq qoritami kamariparqan.
Tsaynöllami qorita kamariparqan Tayta Diospa carrëtanta ruratsinanpä. Paypa carrëtanqa *querubinkunami kayarqan. TAYTA DIOSPA Pactu Babulnin jananpami tsay querubinkunapa älankuna mashtashqa kaykäyarqan.
19 Tsaypitanami tsurin Salomónta David nirqan: "Revelacioncho TAYTA DIOS rikatsimanqannöllami llapan tsay plänukunata dibujashqä. Plänucho dibujashqa kaykaqtanölla llapantapis ruratsinki".
20 Mastami tsurin Salomónta David nirqan: "Kananqa mana qelanaypa y mana mantsariypa juklla arutsir qallaykatsiy. Templuta y templucho kananpä kaqkunata ruratsiyta ushanaykipämi noqa sirvinqä TAYTA DIOS mana kachaypa yanapashunki. 21 Templucho trukanakuypa aruyänanpämi sacerdötikuna y levitakuna kaycho kaykäyan. *Artesänukunapis yanapayäshunaykipä kaychömi kaykäyan. Llapan mandaqkunapis y wakin runakunapis yanapayäshunaykipä listumi kaykäyan".

Templuta shäritsinanpä ofrendata churayanqan

29 1 Tsaypitanami tsaycho qoriraykaq Israel runakunata rey David nirqan: "Rey kananpä tsurï Salomónta Tayta Dios akrashqa kaptinpis payqa chölullarämi kaykan. Tsaynöpis shäritsinanpä kaq templuqa manami runapa wayintsu kanqa, sinöqa TAYTA DIOSPA wayinmi. 2 Tsaymi sirvinqä Tayta Diospa templunta tsurï shäritsinanpä puëdinqäpita kamarishqä qorita, qellayta, broncita, fiërruta y qerukunata. Tsaynöllami ónice rumikunata, tukuyläya kuyayllapä rumikunata y tsaytsika marmolta kamarishqä.†
3 "Tsaynöpis sirvinqä Tayta Diospa templunta imanöpapis ruratsiyta munarmi tsay jananmanpis kikïpa kaqta qorita y qellayta churashqä. 4 Churanqä qoriqa kaykan juk pachak waranqa (100,000) kïlu Ofirpita allinnin kaq qorimi. Churanqä yuraq qellayqa kaykan ishkay pachak kimsa chunka puwaq waranqa (230,000) kïlumi. Tsay qellayqa kanqa templu pirqata laqatsinanpämi. 5 Tsaynöpis tsay qoripita y qellaypitami yachaq runakuna templupa adornunkunata rurayanqa. Kananqa TAYTA DIOSPA templunta shäritsinantsikpä qamkunapis kanqanpita churayämuy".
6 Tsaynö niptinmi cada castapa y cada trïbupa mandaqninkuna, juk waranqa (1,000) soldädukunapa capitanninkuna, juk pachak (100) soldädukunapa capitanninkuna y David arutsinqan runakunapa capatazninkunapis apayämunanpä kushishqa awniyarqan. 7 Tsay templuta shäritsinanpämi apayarqan juk pachak soqta chunka pitsqa waranqa (165,000) kïlu qorita, chunka waranqa (10,000) qoripita rurashqa qellayta, kimsa pachak kimsa chunka waranqa (330,000) kïlu yuraq qellayta, soqta pachak waranqa (600,000) kïlu broncita y kimsa millón kimsa pachak waranqa (3,300,000) kïlu fiërrutapis.
8 Tsaynöllami tesorëruta entregayarqan tsaytsika kuyayllapä rumikunata.

† **29.1-2** 1Crón. 22.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tesorëruqa karqan Gersónpita aywaraq Jehielmi.
9 TAYTA DIOSPA templunta shäritsiyänanpä llapan shonqunkunawan aparmi runakuna pasaypa kushikuyarqan. Tsaynöllami rey Davidpis pasaypa kushikurqan.

Tayta Diosta David adoranqan

10 Tsaymi llapan runakunapa ñöpancho TAYTA DIOSTA adorar David nirqan:
"¡Israel yärakunqan TAYTA DIOS,
imayyaqpis alabashqa kaykullay!
11 TAYTA DIOS, qamllami llapanpä
munayyuq kaykanki.
Qamllatami pïmaypis alabaykulläshunki.
Llapan contraykikunatami vincinki.
Llapanpitapis mas respitashqami
kanki.
Ciëlupis, kay patsapis y llapan
imaykapis qampami.
Qampa munaynikichömi imaykapis.†
Llapanpitapis mas munayyuq
kaptikimi qamta alabayä.

12 "Qam yanapaptikimi runakuna
imaykayuq kayan.
Qam yanapaptikimi respitashqapis kayan.
Qammi llapanta mandanki.
Kallpayuq kaypis y munayyuq
kaypis qampitami shamun.
Respitashqa kananpä y munayyuq kananpäpis qammi runakunata yanapanki.
13 Tayta Diosllä, llapan tsaypitami
qamta agradëcikur kushishqa
alabayä.

14 "Taytay, templuykita shäritsiyänäpä llapan apayämunqäpis
qampita bendicionta chaskiyanqallämi kaykan.
Tsaymi noqapis y mandanqä
runakunapis merëciyätsu apayämunqäkunata chaskiyämänaykipä.
15 Unay castäkuna qorpalla kayanqannömi noqakunapis kay
patsacho qorpalla kayä.
Imayka llantuynömi ushakaqlla
kayä.
16 TAYTA DIOSLLÄ, templuykita shäritsiyänäpä apayämunqäpis qampita chaskiyanqallämi kaykan.

17 "Tayta Diosllä, musyankimi shonquncho runa imata yarpanqantapis.
Pipis munanqaykinö kawaptinqa
kushikunkimi.
Tsaymi noqapis templuykipä llapan shonqüwan apamushqä.
Tsaynöpis kuyanqayki runakuna
llapan shonqunkunawan apayämunqanta rikar kushikümi.
18 Unay castäkuna Abraham, Isaac
y Israel yärakuyanqan TAYTA
DIOS, imaypis yanapaykayällämay llapan shonqükunawan
qam munanqaykinö kawayänäpä.
19 Tsurï Salomóntapis tantiyaykatsillay mandamientuykikunata, yachatsikuynikikunata y
leynikikunata llapan shonqunwan imaypis cäsukunanpä.
Kamarinqäkunawan templuykita
shumaq shäritsinanpä yanapaykullay".
20 Tayta Diosta mañakuskirmi runakunata David nirqan: "Llapaykikuna TAYTA DIOSNINTSIKTA alabayay".
Tsaynö niptinmi unay castankuna yärakuyanqan TAYTA DIOSPA ñöpanman y reypa ñöpanman llapan qonqurikuykur alabayarqan.

† **29.11** Mat. 6.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Rey kananpä Salomónta churayanqan

21 Tsaypita waraynin junaqnami juk
waranqa (1,000) torïtuta, juk waranqa
carnërukunata y juk waranqa car-
nishkunata pishtaskir rupatsina kaq
sacrificiukunata rupatsiyarqan. Tsay-
nöllami wakin sacrificiukunatapis
rupatsir jananman vïnutapis wiña-
yarqan. Tsay sacrificiukunata llapan
Israel runakunapa jutinchömi rupatsi-
yarqan. 22 Tsay junaqmi TAYTA DIOSPA
ñöpancho kushishqa mikuyarqan
upuyarqan. Nirkurmi TAYTA DIOSPA
ñöpancho Davidpa tsurin Salomónpa
umanman aceitita wiñaparqan rey
kananpä. Tsaywanqa ishkay kuti-
nami rey kananpä umanman aceitita
wiñaparqan. Tsaynöllami Sadoctapis
mandaq sacerdöti kananpä aceitita
wiñaparqan.

23 Tsaynöpami Salomónta TAYTA
DIOS churarqan taytan Davidpa tro-
kin† Israel runakunapa mandaqnin
rey kananpä. Rey kar llapan ruran-
qanpis alli kaptinmi Israel runakuna
llapanpis payta respitar käsukuyarqan.
24 Tsaynöllami mandaq runakuna,
soldädukuna y Davidpa tsurinkunapis
rey Salomónta kushishqa chaskiyar-
qan. 25 Salomónta llapanchöpis TAYTA
DIOS yanapanqantami Israel runakuna
tantiyayarqan. Tsaynö yanapaptinmi
ñöpa kaq reykunapitapis mas munay-
yuq karqan.

David wanunqan

26 Llapan Israel runakunapa mandaq-
nin reymi Isaípa tsurin David karqan.
27 Puntataqa Hebrón markachömi qan-
chis wata rey karqan. Tsaypitanami
Jerusalénchöpis kimsa chunka kimsa
(33) wata rey karqan. Tsaymi Israel
runakunapa mandaqnin rey karqan
chusku chunka (40) wata.†

28 Davidqa pasaypa awkinnami
wanukurqan. Payqa imaykayuqmi
karqan y pïmaypitapis respitashqami
karqan. Paypa trokinmi tsurin Salo-
mónna rey karqan.

29 Rey David llapan ruranqanpis
qallaykunanpita ushananyaqmi qellqa-
raykan profëta Samuel qellqanqancho,
profëta Natán qellqanqancho y profëta
Gad qellqanqancho. 30 Tsaychömi
qellqaraykan imanö mandanqanpis,
munayyuq kanqanpis, ima päsanqan-
pis, Israel nación imanö kanqanpis y
wakin nacionkuna imanö kanqanpis.

† **29.23** 1Rey. 2.12. † **29.27** 2Sam. 5.4-5; 1Crón. 3.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Crónicas

Kay libruta liyirmi musyantsik rey Salomón imata ruranqantapis. Tsaynöllami musyantsik Judá nacioncho qepa yaykuq alli reykuna y mana alli reykuna imata rurayanqantapis. Tsaynöllami musyantsik Babilonia soldädukuna Judá nacionta ushakaskatsir runakunata Babiloniaman apakuyanqanta. Libru ushananchönami musyantsik Israel runakuna Judá nacionman kutikuyänanpä Persia nacionpa mandaqnin rey Ciro willakatsinqanta.

Yachayta Tayta Diosta Salomón mañakunqan

1 Reyes 3.3-15

1 1 TAYTA DIOS yanapaptinmi Davidpa tsurin Salomón entëru
mandakunqancho munayyuq karqan.
2 Israel autoridäkunata Salomón qaya-
tsiptinmi qorikäyarqan soldädukunapa llapan capitanninkuna, juezkuna
y Israel runakunapa cada castapa
mandaqninkunapis. 3 Paykunawanmi
Salomón aywarqan Gabaón markacho
kaykaq *altarman.

Tsaychömi TAYTA DIOSWAN Tinkuna
Toldu kaykarqan. Tsay toldutaqa TAYTA
DIOSPA sirviqnin Moisésmi tsunyaq
jirkacho ruratsishqa karqan. 4 Tayta
Diospa babulninqa manami Tinkuna
Tolduchönatsu karqan, sinöqa Jerusa-
léncho David ruratsinqan tolduchömi.
Tsay tolducho churaränanpämi Qui-
riat-Jearim markapita Jerusalénman
David apatsirqan.† 5 Hurpa willkan y
Uripa tsurin Bezaleel ruranqan bronci
altarqa† Gabaónllachörämi kaykarqan.
Tsay altarqa TAYTA DIOSWAN Tinkuna
Toldu ñöpanchömi karqan. Tsaymanmi
llapan runakunawan Tayta Diosta
mañakuq Salomón aywayarqan.

6 TAYTA DIOSPA ñöpancho kaykaq
bronci altarchömi sacrificiuta rupatsir
juk waranqa (1,000) uywakunata Salomón rupatsirqan.

7 Tsay paqasmi Salomónta yuri-
paykur Tayta Dios nirqan: "Imatapis
mañakamanqaykitami kamaripä-
shayki".

8 Tsaymi Salomón nirqan: "Tayta
Dios, qamqa allimi yanapashqayki
taytä Davidta. Kananqa noqatanami
paypa trokin rey kanäpä churamash-
qayki. 9 Mandanqä runakunaqa lamar
kuchuncho aqushanörämi yupaytapis mana atipaypä kaykäyan.† TAYTA
DIOS, tsaymi mañakamü taytä Davidta
awninqaykinölla† yanapaykamänay-
kipä. 10 Kuyanqayki Israel runakunata
shumaq mandanäpä alli yarpaytawan
yachayta qaraykallämay. Yarpaynï
shumaq mana kaptinqa kaytsika runakunata manami mandayta kamäpaku-
shätsu".

11 Tayta Diosnami nirqan: "Kushi-
kümi kuyanqä Israel runakunata shu-
maq mandanaykipä alli yarpaytawan
yachayta mañakamaptiki. Manami
mañakamashqaykitsu imaykayuq
kanaykipä, respitashqa kanaykipä,
contrayki runakunata ushakätsinäpä ni
atska wata kawanaykipäpis. 12 Maña-
kamanqaykinöllami yanapashayki
alli yarpayyuq y yachaq kanaykipä.
Tsaynöllami yanapashayki imaykayuq

†**1.4** 2Sam. 6.1-17; 1Crón. 13.5-14; 15.25—16.1. †**1.5** Éxo. 38.1-7. †**1.9a** Gén. 13.16; 28.14. †**1.9b** 1Crón. 17.11-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kanaykipä y respitashqa kanaykipä. Punta kaq reykunapis manami qam kanaykipä kanqannöqa kayashqatsu. Tsaynöpis qepa yaykuq reykuna qammanqa manami tinkuyanqatsu".

13 Tsaypitanami Gabaón markacho Tinkuna Toldu kaqpita Jerusalénman Salomón kutikur Israel runakunata mandar qallaykurqan.

Cawallukunata y carrëtakunata Salomón rantinqan

1 Reyes 10.26-29; 2 Crónicas 9.25-28

14 Salomónmi tsaytsika carrëtakunata y cawallukunata rantirqan. Tsaynöpami paypa karqan juk waranqa chusku pachak (1,400) carrëtankuna y chunka ishkay waranqa (12,000) cawallunkuna.† Tsay cawallukunatami wakinta churarqan guërra carrëtakuna kaykäyanqan cuartelkunacho kayänanpä y wakintana churarqan Jerusalén palaciun cercacho kayänanpä.

15 Rey Salomón qoritsinqan qoripis qellaypis ruminörämi Jerusaléncho atska karqan.† Tsaynöllami cedru jachatapis *Sefelacho plantatsirqan hïgus jachanörä tsaytsika kananpä.

16 Salomón kachanqan negociantikunami Egiptupita y Ciliciapita cawallukunata rantiyämuq.† 17 Egiptupita rantiyämunqan juk carrëtami soqta pachak (600) qellay cuestaq y juk cawallunami juk pachak pitsqa chunka (150) qellay cuestaq. Tsay cawallukunata y carrëtakunatami wakintaqa rantikuyaq heteo runakunapa mandaqnin reykunata y wakintana Siria runakunapa mandaqnin reykunata.

Yanapananpä rey Hiramta Salomón mañakunqan

1 Reyes 5.1-18; 7.13-14

2 1 *(1.18)* TAYTA DIOSPA templunta y kikinpa palaciunta shäritsir qallaykuyänanpämi Salomónqa 2 *(1)* qanchis chunka waranqa (70,000) ashtaqkunata churarqan. Tsaynöllami puwaq chunka waranqa (80,000) runakunata churarqan jallqacho rumita llaqllayämunanpä y kimsa waranqa soqta pachak (3,600) runakunatanami churarqan capatazninkuna kayänanpä.

3 *(2)* Tsaypitanami Tiro nacionpa mandaqnin rey Hiramman runakunata Salomón kacharqan. Paykuna chaykurmi niyarqan: "Rey Salomónmi nin: 'Taytä David palaciunta shäritsinanpä qeruta apatsimunqaykinö noqapäpis cedru qerukunata apaykatsillämuy. 4 *(3)* Tsay qerukunata ministiykä TAYTA DIOSNÏPA wayinta shäritsinäpämi. Tsay wayichömi payta adorar mushkuq inciensiuta rupatsiyäshä y *sagrädu tantatapis qaqayllanpa churayäshä. Tutapa y tardipa rupatsina kaq sacrificiutapis tsaychömi rupatsiyäshä. Tsaynöllami rupatsiyäshä jamay junaqkunacho, llullu killa fiestakunacho y TAYTA DIOSPA wakin fiestankunachöpis. Tsay fiestakunata imaypis rurayänäpämi TAYTA DIOS nirqan.

5 *(4)* " 'Ima diospitapis Tayta Diosnintsik mas munayyuq kaptinmi wayintapis ruratsishä jatunta y kuyayllapäta. 6 *(5)* Ciëlu tsayjinanpa jatun kaykarpis Tayta Dios tänanpä mana aypaykaptinqa ¡ima tamäñutarä wayinta shäritsishä! Tsaynö kaykaptinqa noqa ¡pitä kä wayinta shäritsinäpä!† Imanö kaptinpis ñöpancho inciensiuwan qoshnitsiyänalläpäpis shäritsishämi.

7 *(6)* " 'Tsaymi qamta rugakü imaykatapis rurayta yachaq runata kachaykamunaykipä. Payqa qoripita, qellaypita, broncipita, fiërrupita, granäti tëlapita, puka tëlapita y azul tëlapita imaykatapis rurayta yachaq katsun. Tsaynöpis katsun imaykatapis dibujayta yachaq. Tsay runami kay Judácho y

†**1.14** 1Rey. 4.26. †**1.15** Deut. 17.17. †**1.16** Deut. 17.16. †**2.6** 1Rey. 8.27; 2Crón. 6.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jerusaléncho kaq peonnïkunawan
yanapanakur llapanta rurayanqa.
Tsay peonnïkunataqa taytä Davidmi
unayna minkakurqan.
8 (7) “ ‘Markaykicho taq runakuna
qeru mutuyta allimi yachayan. Pay-
kunawan Líbanupita cedru qeruku-
nata, ciprés qerukunata y sándalo
qerukunata mututsipaykallämay.
Qeru mutuqkunata yanapayänanpämi
peonnïkunata kachamushä. 9 (8) Tayta
Diospa templun jatun y kuyayllapä
kananpä kaykaptinqa atskatami qeru-
kunata ministishä. 10 (9) Qeru mutuq-
kuna mikuyänanpämi apatsimushä
chusku millón chusku pachak waranqa
(4'400,000) kïlu trïguta, chusku millón
chusku pachak waranqa kïlu cebä-
data, chusku pachak chusku chunka
waranqa (440,000) litru vïnuta
y chusku pachak chusku chunka
waranqa litru olïvu aceititapis’ ”.
11 (10) Tsaynö niptinmi Tiro nacionpa
mandaqnin rey Hiram Salomónman
cartakur nirqan: “Israel runakunata
kuyar TAYTA DIOS allimi churashush-
qayki rey kanaykipä”.
12 (11) Mastapis tsay cartanchömi rey
Hiram nirqan: “Kay patsatapis ciëlu-
tapis kamaq TAYTA DIOS alabashqa
kaykullätsun. Israel runakunata kuyaq
Dios karmi rey Davidpa tsurin kap-
tiki yanapaykäshunki shumaq yachaq,
tantiyakuq y yarpachakuq kanay-
kipä. Tsaynö tantiyakuq karmi TAYTA
DIOSPA templunta y kikikipa palaciuy-
kitapis shumaq shäritsinki.
13 (12) “Tsaymi kanan kachaykämü
Hiram-abita. Payqa imaykata ruru-
nanpäpis habilösumi. 14 (13) Paypa
mamanqa Dan trïbupitami y taytan-
nami Tiro markapita. Payqa imayka
aruytapis yachanmi. Tsaymi qoripita,
yuraq qellaypita, broncipita, fiërru-
pita, rumipita, qerupita, granäti tëla-
pita, azul tëlapita, lïnu tëlapita y puka
tëlapita imaykatapis rurayta yachan.
Munanqaykinömi imaykatapis dibuja-
päshunki. Taytayki David minkakun-
qan runakunawanmi pay arunqa.
15 (14) “Taytay, apatsimunaykipä nin-
qaykinölla trïguta, cebädata, olïvu
aceitita y vïnutapis apaykatsillämuy.
16 (15) Aykatapis ministinqaykitami
Líbanupita cedru qerukunata jipitsipä-
mushayki. Lamar kuchunman chay-
katsirmi tsay qerukunata watarkur
balsatanö yakullapa Jope markayaq
apatsimushä. Tsaypitanami Jerusalén-
man ashtatsikunki”.
17 (16) Taytan rey David censatsin-
qannömi Salomónpis Israel nacioncho
taykaq jäpa runakunata censatsirqan.
Censatsirmi musyarqan juk pachak
pitsqa chunka kimsa waranqa soqta
pachak (153,600) jäpa runakuna
Israelcho täyanqanta. 18 (17) Tsay runa-
kunapitami qanchis chunka waranqa
(70,000) runakunata churarqan kama-
riyllanta ashtayänanpä, puwaq chunka
waranqa (80,000) runakunatanami
churarqan jallqacho rumita llaqllayä-
nanpä y kimsa waranqa soqta pachak
(3,600) runakunatanami churarqan
capatazninkuna kayänanpä.

Templuta Salomón shäritsinqan

1 Reyes 6.1-38

3 1 Jerusaléncho kaykaq Moriah
jirkanchömi† TAYTA DIOSPA tem-
plunta rey Salomón shäritsirqan. Tsay
jirkanchömi jebuseo runa Ornánpa
ëran karqan.† Tsay ëracho Tayta Dios
yuripanqanpitami templuta tsaycho
shäritsinanpä rey David rantirqan.
2 Salomónmi chusku wata rey kay-
kar ishkay kaq killacho y ishkay kaq
junaqcho templuta arutsir qallaykur-
qan.
3 Templuta ruratsirqan ishkay
chunka qanchis (27) metru larguta y
anchuntana ruratsirqan isqun metruta.

† **3.1a** Gén. 22.2. † **3.1b** 2Sam. 24.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Templupa anchun isqun metru kanqannöllami templu yaykuna kaqläpa kaykaq punkunpapis anchun isqun metru karqan. Tsaynöllami altunpis isqun metru karqan. Punkutami qoriwan chipyaq laqatsirqan.
5 Templupa jatun kaq cuartuntanami entablatsirqan ciprés tablakunawan. Tsay tablakuna jananpami mas allinnin kaq qoriwan laqaskatsir dibujatsirqan palmërakunata y cadënakunata.
6 Nirkurmi tsay cuartuta kuyayllapä rumikunawan adornatsirqan. Enchapatsinanpämi allinnin kaq qorita Parvaim partipita apatsimurqan. 7 Tsay qoriwanmi vïgakunata, numbralkunata, paredkunata, punkukunata y templu rurincho kaqta llapanta laqatsirqan. Paredmanmi *querubinkunapa reträtuntapis dibujatsirqan.
8 Templupa rurin kaq cuartutami Lugar Santïsimu kananpä ruratsirqan.† Jatun kaq cuartupa anchun isqun metru kanqannöllami Lugar Santïsimupa anchunpis isqun metru karqan. Tsaynöllami largunpis isqun metru karqan. Lugar Santïsimuta ishkay chunka waranqa (20,000) kïlu mas allinnin kaq qoriwanmi laqatsirqan. 9 Tsaypämi qori clävukuna karqan. Cada clävumi mediu kïlu masllan lasarqan. Altuscho kaykaq cuartukunatapis qoriwanmi llapanta laqatsirqan.
10 Lugar Santïsimu rurinmanmi ishkay querubinkunata† qerupita ruraskatsir ichïtsirqan. Tsay querubinkunatapis qoriwanmi laqatsirqan. 11 Juk querubinpa älanmi pirqaman töparaykarqan y jukaq älannami jukaq querubinpa älanman töparaykarqan. Juk querubinpa älanpa puntanpita hasta jukaq querubinpa älanpa puntanyaq isqun metrumi karqan. Cada älanpa largunmi ishkay metru juk cuarta masllan karqan. 12 Jukaq querubinpa älankunapis tsay tamäñullami karqan. Tsaymi juk älan töparaykarqan jukaq pirqaman y jukaq älannami töparaykarqan jukaq querubinpa älanman.
13 Tsay querubinkunaqa punkuläpa tikrashqami ichiraykäyarqan. Juk querubinpa älanpa puntanpita hasta jukaq querubinpa älanpa puntanyaqmi isqun metru karqan.
14 Lugar Santupita Lugar Santïsimuman cortïna tsaparänanpämi awatsirqan azul, granäti y puka millwa jïluwan y llanulla putskashqa lïnu jïluwanpis. Tsay cortïnachömi bordaraykarqan querubinkuna.†

Ishkay paradorkunata ruratsinqan

1 Reyes 7.15-22

15 Templupa punkuncho ichiränanpämi ishkay jatusaq paradorkunata Salomón ruratsirqan.† Cada paradorpa largunmi karqan chunka soqta metrunö. Parador puntancho kananpämi adornuntapis ruratsirqan ishkay metru juk cuarta altuta. 16 Cadënatapis tukupa ñawintanö ruraskatsirmi tsay paradorkuna puntancho kaykaq capitelkunaman warkutsirqan. Nirkurmi juk pachak (100) granäda frütakunatanö ruraskatsir cadënakunaman warkurqan.
17 Tsay paradorkunatami templu punkuman ichïtsirqan jukta derëchanman y jukaqtana itsuqninman. Derëchancho ichiraqtami jutitsirqan Jaquín jutin kananpä y itsuqnincho ichiraqtami jutitsirqan Boaz jutin kananpä.[a]

Templupa manëjunkunata ruratsinqan

1 Reyes 7.23-51

4 1 Tsaynöllami bronci *altartapis Salomón ruratsirqan.† Tsay altarpa largunmi karqan isqun metru,

[a] **3.17** *Jaquín* ninanqa *kamakätsin* ninanmi. *Boaz* ninanqa *munayyuq* ninanmi.
† **3.8** Éxo. 26.33-34. † **3.10** Gén. 3.24; Éxo. 25.18-22; Eze. 10.1-22; 41.18-19.
† **3.14** Éxo. 26.31. † **3.15** 1Rey. 7.15. † **4.1** Éxo. 27.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

anchun isqun metru y altun chusku metru pullan.

2 Tsaynöpis yakuta qoriyänanpämi ruratsirqan broncipita fundiypa lamar niyanqan jatusaq redondu lavatoriuta. Tsay lavatoriupa anchunmi karqan chusku metru pullan. Altunnami karqan ishkay metru y 25 centïmetru. Kuchunta tumaypa tupuptinmi karqan chunka kimsa metru pullan (13.5).
3 Lavatoriupa shimin jawanpanami ishkay fïla tumaypa broncipita rurashqa törukuna karqan. Cada pullan metruchömi chunka törukuna karqan. Tsay törukunaqa lavatoriuwan juk piëzallami karqan.

4 Tsay lavatoriutami jamatsirqan chunka ishkay broncipita rurashqa törukuna jananman. Kimsa törukunami rikaräyarqan rupay yarqamunan kaqläpa, kimsa rupay jeqanan kaqläpa, kimsa norti kaqläpa y kimsa sur kaqläpa. Tsay törukunaqa llapanpis sikipurami kayarqan. Lavatoriunami törukunapa janancho jamararqan.

5 Tsay lavatoriuqa puwaq centïmetru raktami karqan. Shiminqa liriu wayta pashtaraykaq niraqmi karqan. Tsay lavatoriumanqa yaykuq soqta chunka soqta waranqa (66,000) litru yakumi.

6 Tsaynöllami broncipita ruratsirqan chunka taksha lavatoriukunatapis.† Tsay lavatoriukunacho kaykaq yakuwanmi sacrificiukunata rupatsiyänanpä llapanta mayllayaq. Pitsqa lavatoriukunami churaräyarqan altarpa derëcha kaq ñöpanpa y pitsqa kaqnami churaräyarqan altarpa itsuq kaq ñöpanpa. Jatun lavatoriucho wiñaraq yakuwanmi itsanqa sacerdötikunalla mayllakuyaq.

7 David yätsinqannöllami chunka candelabrukunatapis qoripita ruraskatsir† templuman churatsirqan. Pitsqa kaqtami churatsirqan derëcha kaqläman y pitsqa kaqtanami churatsirqan itsuq kaqläman.

8 Tsaynöllami chunka mësakunata† ruraskatsir templuman churatsirqan, pitsqa kaqta derëcha kaqläman y pitsqa kaqtana itsuq kaqläman.

Tsaynöllami juk pachak (100) tazonkunatapis qoripita ruratsirqan.

9 Juk patiutanami ruratsirqan sacerdötikuna qorikäyänanpä y juk mas jatun patiutanami ruratsirqan común runakuna qorikäyänanpä. Cada patiupa punkuntami bronciwan laqatsirqan.

10 Tsay jatun lavatoriutanami churatsirqan templupa derëcha kaq esquïnanman. Tsay esquïnaqa rupay yarqamunan kaqläpami karqan. 11 Tsaynöllami Hiram rurarqan mankakunata, tenäzakunata y tazonkunata.

Salomón minkakunqannöllami Hiramqa Tayta Diospa templuncho kananpä llapanta rurarqan. 12 Tsay ruranqankunami karqan:

ishkay paradorkuna,
paradorkunapa puntancho adornunkuna,
paradorkunapa cada adornuncho tukupa ñawinnö rurashqa ishkay adornukuna,
13 tsay adornupita warkaraq chusku pachak (400) granädakuna (tsay granädakunata rurarqan ishkay fïla warkaränanpämi),
14 chunka carrëtakuna,
carrëtakunapä chunka lavatoriukuna,
15 chunka ishkay törukuna,
törukuna jananman jamananpä lamar niyanqan jatun lavatoriu,
16 mankakuna,
pälakuna
y jatun tenedorkunapis.

Llapan tsaykunatami Tayta Diospa wayinpä rey Salomón ninqannölla broncipita chipipiqtarä Hiram-abi rurarqan. 17 Räku mituwan moldita ruraykurmi tsaykunata fundirqan

† **4.6** Éxo. 30.17-21. † **4.7** Éxo. 25.31-40. † **4.8** Éxo. 25.23-30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sucot y Saretán markakuna tinkuqcho.
Tsayqa Jordán mayu ñöpan pampachömi karqan. 18 Broncipita ruranqan
atska manëjukuna kaptinmi ayka
broncita gastanqantapis Salomón pësatsirqannatsu.
19 Tsaynöllami Tayta Diospa templunman churayänanpä wakin manëjukunatapis Salomón ruratsirqan. Tsay
manëjukunami karqan:
qoripita altar,
tanta churakuna qoripita mësakuna,
20 qoripita rurashqa candelabrukuna
(tsay candelabrukunatami Lugar
Santïsimupa frentinman churatsirqan David yätsinqannö tsaritsiyänanpä),
21 wayta niraq adornukuna,
mechërukuna,
qoripita rurashqa tenäzakuna,
22 mëchapa lliptanta jipinanpä taksha alicätikuna,
tazonkuna,
wishllakuna,
inciensiu qoshnitsikuna,
Lugar Santïsimuman yaykuna punkupa bisagrankuna
y templu punkupa bisagrankunapis.
Llapan tsaykunaqa qoripita rurashqami karqan.

5 1 TAYTA DIOSPA templunta ruratsiyta Salomón ushaskirnami
templupa manëjunkunata tsayman
churayänanpä apatsirqan.† Tsay manëjukunataqa Salomón ruratsirqan taytan David TAYTA DIOSPÄ kamarinqan
qoripita y qellaypitami.

Babulta templuman apayanqan

1 Reyes 8.1-11

2 Tsaypitanami Salomónqa Jerusalénman qayatsirqan llapan Israel
mayor runakunata, trïbukunapa
mandaqnin runakunata y Israel castakunacho mas respitashqa runakunatapis. Paykunata qayatsirqan TAYTA
DIOSPA *Pactu Babulninta *Davidpa
Markancho kaykanqanpita templuman
apayänanpämi.† Davidpa Markanpa
jukaq jutinmi kaykan *Sión. 3 Qanchis
kaq killacho jatun fiestata rurayanqan
junaqmi† tsay qayatsinqan runakunawan Salomón qorikarqan.
4 Llapan mayor runakuna qorikaskiyaptinmi *levitakuna babulta umrurkur templuman apayarqan. 5 Paykunawanmi sacerdötikunapis tsay babulta,
Tinkuna Tolduta y manëjunkunatapis
apayarqan.
6 Templuman chaykatsirmi babulpa
puntanman rey Salomónqa llapan
Israel runakunawan qorikäyarqan.
Tsaychömi Tayta Diosta adorar yupaytapis mana atipaypä tsaytsika üshakunata, cabrakunata y törukunata
pishtaskir *altarcho rupatsiyarqan.
7 Tsaypitanami TAYTA DIOSPA Pactu
Babulninta sacerdötikuna churayarqan
Lugar Santïsimucho ishkay *querubinkunapa älankuna rurinman. 8 Tsay
querubinkunapa älankunami babul
jananpa mashtararqan. Tsaynöpami
babul y puritsiyänan qerukunapis
querubinkunapa älankuna rurinchöna
karqan. 9 Puritsiyänan qerukuna largu
karmi Lugar Santupita rikakarqan.
Alarpitami itsanqa rikakarqannatsu.
Tsaynöllami kananyaqpis kaykan.
10 Tsay babulchöqa Horebcho Moisés
churanqan ishkay läja rumikunallami
kaykarqan.† Tsay läjakunachömi qellqararqan Israel runakuna Egiptupita
yarqayämunqan witsan paykunawan
TAYTA DIOS *pactu ruranqan.
11 Lugar Santïsimuman babulta
churaykurmi sacerdötikuna yarqukuyarqan. Tsaycho kaykaq sacerdötikunaqa turnun mana töcaykaptinpis

†**5.1** 2Sam. 8.11; 1Crón. 18.11. †**5.2** 2Sam. 6.12-15; 1Crón. 15.25-28. †**5.3** Lev. 23.33-43; Deut. 16.13-17. †**5.10** Deut. 10.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

purificakushqami kayarqan. 12 Leví trïbu cantaq runakunami altarman rupay yarqamunan kaqlächo ichiraykäyarqan lïnupita rurashqa latsapan jatishqa y platïllunkuna, *salteriunkuna, arpankuna, aptashqa. Paykunaqa kayarqan Asaf, Hemán, Jedutún, tsurinkuna y castankuna. Paykunawan juntumi kayarqan *cornëta tukaq juk pachak ishkay chunka (120) sacerdötikunapis.

13 Tsaymi cornëtata, platïllukunata y wakin instrumentukunatapis tukayaptin cantaqkuna TAYTA DIOSTA agradëcikur alabayarqan:

"¡Tayta Diosqa allillata ruraqmi!
¡Kuyakuq kayninqa imaypis manami ushakantsu!"†

Tsaynö nir alabaykäyaptinmi TAYTA DIOSPA templunta pukutay tsapaskirqan. 14 Pukutay tsaynö tsapaptin y kikin TAYTA DIOS tsay pukutaycho kaptinmi sacerdötikunaqa ima ruraytapis mana kamäpakur yarqukuyarqan.†

Templuta Salomón bendisanqan
1 Reyes 8.12-66

6 1 Tsaymi Tayta Diosta mañakur Salomón nirqan: "TAYTA DIOS, yana pukutay rurincho täkunqaykitami nishqayki. 2 Tsaynö kaptinpis kananqa templuta shäritsishqä tsaycho imayyaqpis tänaykipämi".

3 Nirkurnami tsaycho kaykaq Israel runakunaman tikraykur bendisarnin rey Salomón 4 nirqan: "Yärakunqantsik TAYTA DIOS alabashqa kaykullätsun. Paymi taytä Davidta awninqankunata llapanta cumplishqa. Awnirmi nirqan: 5 'Kuyanqä Israel runakunata Egiptupita jipimunqä junaqpita patsa manami mañakushqätsu mayqan Israel trïbukunapa markanchöpis tänä templuta rurapäyämänanpä. Tsaynöpis manami mayqan runatapis akrashqätsu Israel runakunapa mandaqnin rey kananpä. 6 Tsaypitanami itsanqa Jerusalénta akrashqä tsaycho tänäpä. Tsaynöpis qamtami akrashqä Israel runakunapa mandaqnin rey kanaykipä'.

7 "Taytä Davidqa kuyamaqnintsik TAYTA DIOSTA adoranantsikpä templuta ruratsiytami munarqan. 8 Tsaynö munaptinpis TAYTA DIOSMI nirqan: 'Noqapä templuta shäritsiyta yarpanqayki allimi kaykan.† 9 Tsaynö kaptinpis manami qamtsu shäritsinki, sinöqa tsurikirämi noqapä templuta shäritsinqa'.†

10 "Awninqannöllami TAYTA DIOS cumplishqa. Tsaymi taytä Davidpa trokin Israel runakunapa mandaqnin rey kaykä. Tsaynöllami kuyamaqnintsik TAYTA DIOSPÄ templuta shäritsishqä. 11 Tsay templumanmi TAYTA DIOSPA *Pactu Babulninta churatsishqä. Tsay babul rurinchömi unay castantsikkunawan TAYTA DIOS ruranqan pactu qellqaraykan".

12-13 Tsaynö niskirmi Salomónqa patiu chawpicho broncipita ruratsinqan patakman witsarqan. Tsay patakpa largunpis y anchunpis ishkay metru juk cuartami karqan. Altunnami karqan juk metru kimsa chunka pitsqa centïmetru. Tsaypitanami llapan Israel runakuna rikaykaptin TAYTA DIOSPA *altarnin ñöpanman qonqurikuykur makinta junishpa joqarirqan. 14 Nirkurmi Tayta Diosta mañakur nirqan: "Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS, ciëluchöpis ni kay patsachöpis qamnöqa manami ima diospis kantsu. Sirvishuqnikikunawan *pactu ruranqaykitaqa imaypis cumplinkimi. Tsaynöpis llapan shonqunkunawan munanqaykinö kawaqkunata imaypis kuyapankimi. 15 Sirvishuqniki

†**5.13** 1Crón. 16.34; 2Crón. 7.3; Esd. 3.11; Sal. 100.5; 106.1; 107.1; 118.1; 136.1; Jer. 33.11. †**5.14** Éxo. 40.34-35. †**6.7-8** 2Sam. 7.1-3; 1Crón. 17.1-2. †**6.9** 2Sam. 7.12-13; 1Crón. 17.11-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

taytä Davidta llapan awninqaykita cumplirmi templuykita shäritsinäpä yanapamashqayki.

16 "Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS, taytä Davidta awnirmi nirqayki: 'Qampita aywaraqkunapis qam cumplinqaykinö mandamientükunata cumpliptinqa Israel runakunapa mandaqnin reykuna kayänanpämi imaypis churashä'.† 17 Taytay, tsay awninqaykita imaypis cumpliykullay.

18 "Itsanqa ¿rasunpaypatsurä kay patsaman shamuykur runakuna täyanqancho tankiman? Ciëlupis tsayjinanpa jatun kaykarpis manami tänaykipä aypantsu. Tsaynö kaykaptinqa ¡imanöparä kay ruratsinqä templu aypaykunqa!† 19 TAYTA DIOS, imanö kaptinpis llapan shonqüwan mañakamunqäta wiyaykallämay. Tsaynöpis kanan rugakamunqäta chaskiykallämay. 20 Kikikimi nirqayki kay templucho imaypis tänaykipä. Tsaynö kaptinqa paqaspapis junaqpapis kay templucho kaykullay mañakamunqäta imaypis wiyaykamänaykipä. 21 Mañakamuptï y kuyanqayki Israel runakuna kay templucho mañakayämushuptikipis wiyaykayällämay. Ima jutsata rurayanqäpitapis perdonta mañakayämuptï ciëlucho tanqaykipita patsa perdonaykayällämay.

22 "Pipis runa mayinpa contran ruraptin rasun kaqta musyayänanpä kay altarnikiman qayaykatsimur juratsiptin 23 ciëlupita patsa wiyaykallämunki. Nirkur jutsayuq kaqta castigarpis jutsaynaq kaqtaqa ama castigaykullankitsu.

24 "Kuyanqayki Israel runakuna jutsata rurayanqanpita contrankuna vincir nacionninman apakuyaptin kay templumanpa rikaykamur perdonta mañakur alabayäshuptikiqa 25 ciëlupita patsa wiyaykallämunki. Paykunata perdonar unay castäkunata y noqakunata rikatsiyämanqayki nacionman kutiykatsillämunki.

26 "Jutsata rurayanqanpita pasaypa usyawan castigaptiki kay templumanpa rikaykamur perdonta mañakur alabayäshuptikiqa 27 ciëlupita patsa wiyamur kuyanqayki Israel casta sirvishuqnikikunata perdonaykullanki. Nirkur tantiyaykatsillanki cäsukuyäshurniki shumaq kawayänanpä. Tsaynöpis rikatsinqayki chakrakunaman tamyaykatsillämunki.

28 "Taytay, kay nacioncho muchuy kaptin, pesti kaptin, usyawan llapan tsakiptin, mikuyta rancha ushaptin, chukllushkuna o shiwrikuna ushaptin, mayqan markatapis contrankuna jiruruypa tsapar atacaptin, o ima desgraciapis o qeshyapis tsariptin kuyapaykullanki. 29 Kuyanqayki Israel runakuna mayqanpis jutsayuq kayanqanta tantiyar kay templumanpa makinkunata joqarkur mañakayämushuptiki 30 ciëlucho tanqaykipita patsa wiyar perdonaykullanki. Taytay, qamqa musyankimi runa imata yarpanqantapis. Imanöpis kawayanqanman tupu yanapaykullanki. 31 Tsaynö yanapanqaykita tantiyarmi unay castäkunata rikatsinqayki nacioncho imaypis cäsukur *mantsapakuyäshunki.

32 "Tsaynöllami kuyapäkuq Tayta Dios kanqaykita musyar juklä nacioncho taq mana Israel runakunapis kay nacionman shayämunqa. Paykunapis musyayanqami llapanpä munayyuq Dios kanqaykita y imapis qampä aja mana kanqanta. Kay templumanpa rikaykamur mañakushuptiki 33 ciëlupita patsa wiyamur yanapaykullanki. Tsaynö yanapaykunki kay patsacho llapan nación runakunapis kuyanqayki Israel runakunanö mantsapakuyäshunaykipä. Tsaynöllami paykunapis tantiyayanqa kay shäritsinqä templucho qamta adorayäshunqaykita.

†**6.16** 2Sam. 7.11-16; 1Rey. 2.4. †**6.18** 2Crón. 2.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34 "Kuyanqayki Israel runakuna
contrankunawan pelyayänanpä maypapis
kachaptiki kay akranqayki marka-
manpa y qampä shäritsinqä templu-
manpa rikaykamur mañakayämuptin
35 ciëlupita patsa wiyamur yanapaykul-
llanki.
36 "Taytay, llapan runakunapis jutsa
ruraqllami kaykäyan. Tsaynö kar
kuyanqayki Israel runakuna jutsata
rurayaptin imaptinqa pasaypa ajanar-
nin capaz manana yanapankinatsu.
Tsaynö kaptin contrankuna shamurnin
capazchi nacionninman apakuyanqa
cercaman o karuman karpis. 37 Tsaycho
kar capazchi cuentata qokur 'jutsata
rurarmi qamta cäsukuyashqätsu' nir
perdonta mañakayämushunki. 38 Tsay-
nöpis capazchi contran runakunapa
markancho kar llapan shonqunkuna-
wan yärakamur mañakayämushunki.
Unay castäkunata rikatsinqayki nacion-
manpa rikaykamur, kay akranqayki
markamanpa rikaykamur y qampä
ruratsinqä templumanpa rikaykamur
mañakayämuptin 39 taykanqayki ciëlu-
pita patsa wiyamur yanapaykullanki.
Kuyanqayki Israel runakuna jutsata
rurayanqanpita perdonaykullanki.
40 "Taytay, kay templuykipita mañakayämunqäta wiyaykallämuy.
41 "TAYTA DIOS, täkunaykipä kaq-
man shamuykullay.
Munayyuq babulniki kanqancho
taykullay.
Sirvishuqniki sacerdötikunapis
llapan voluntäninwan sirviy-
kuyälläshuy.
Munanqaykinö kawaqkuna-
pis kuyakuq kanqaykipita
kushishqa alabaykuyälläshuy.
42 TAYTA DIOS, akranqayki reyta
imaypis yanapaykullay.†
Sirvishuqniki Davidta kuyar
awninqaykita cumpliykullay".

7 1 Salomón mañakuyta ushaskip-
tinmi ciëlupita nina tsarimur
rupatsina kaq sacrificiuta y wakin
sacrificiukunatapis rupar usharqan.†
Tsaynöllami TAYTA DIOSPA pukutay-
ninpis templuman juntarqan. 2 Tsaynö
juntaptinmi templuman yaykuyta
sacerdötikuna kamäpakuyarqantsu.
3 Nina urämuptin TAYTA DIOSPA puku-
taynin templuman juntaqta rikarmi
Israel runakunaqa patsaman lätakay-
kuyarqan. TAYTA DIOSTA adorar ala-
barmi kaynö niyarqan:
"¡TAYTA DIOSQA allillata
ruraqmi!
¡Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu!"†
4 Tsaypitanami rey Salomón y llapan
Israel runakuna TAYTA DIOSPÄ sacri-
ficiukunata rupatsiyarqan. 5 Tsaymi
rupatsiyarqan ishkay chunka ish-
kay waranqa (22,000) törukunata y
juk pachak ishkay chunka waranqa
(120,000) üshakunatawan cabraku-
nata. Tsaynömi Tayta Diospä shäritsin-
qan templuta llapan Israel runakuna-
wan Salomón bendisayarqan.
6 Sitiunkunaman sacerdötikuna
ichiykurmi *levitakunapa puntancho
*cornëtakunata tukayarqan. Tsaynö-
llami Tayta Diosta alabayänanpä rey
David ruratsinqan instrumentukunata
tukar levitakuna cantayarqan: "¡Mana
ushakaqmi kuyakuyninqa!" nir. Tsay-
yaqmi llapan Israel runakuna ichiray-
käyarqan.
7 Rupatsina kaq sacrificiukuna, tsaki
mikuy ofrendakuna y alli päsakuy
sacrificiukuna tsaytsika kaptinmi
bronci altar ayparqantsu rupatsiyä-
nanpä. Tsaymi templupa patiun chaw-
pintapis Salomón bendisarqan tsay
pampacho rupatsiyänanpä.
8 Tsaypitanami llapan Israel runa-
kunawan *Ramäda fiestata Salomón

†**6.41-42** Sal. 132.8-11. †**7.1** Lev. 9.23-24. †**7.3** 1Crón. 16.34; 2Crón. 5.13; Esd. 3.11; Sal. 100.5; 106.1; 107.1; 118.1; 136.1; Jer. 33.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rurarqan. Hamat markaman yaykunapita patsa hasta Egipto raqra kuchunpita patsami tsay fiestaman atska runakuna shayämurqan. 9 Altarta bendisar qanchis junaq fiestata rurayanqannömi Ramäda fiestatapis qanchis junaq rurayarqan. Ramäda fiestata rurayta ushaskirmi Diosta adorarnin mas juk junaq fiestata rurayarqan. 10 Qanchis kaq killa ishkay chunka kimsa (23) kaq junaqcho fiesta rurayta ushaskirmi runakuna kutikuyänanpä rey Salomón despacharqan. Wayinkunapa kushishqa kutikurmi TAYTA DIOSTA agradëcikuyarqan Davidta, Salomónta y kuyanqan Israel runakunata yanapanqanpita.

Salomónta Tayta Dios awninqan
1 Reyes 9.1-9

11 Yarpanqannömi Salomónqa TAYTA DIOSPA templunta y rey täkunan palaciuta shäritsir usharqan. 12 Tsaypitanami paqaspa yuripaykur Salomónta TAYTA DIOS nirqan: "Mañakamanqaykitami wiyashqä. Tsaymi shäritsinqayki templuta akrashqä sacrificiuta tsaycho rupatsiyänaykipä. 13 Tsaymi mana tamyatsimuptï, mikuykunata ushayänanpä chukllushkunata kachamuptï y pesti qeshyata kachamuptï 14 kuyanqä runakuna jutsata rurayanqanta tantiyakur perdonta mañakayämaptin, *ashiyämaptin y jutsa rurayninkunata kachariyaptin mañakayämanqanta ciëlupita patsa wiyashä. Jutsankunata perdonarmi nacionninkunaman bendicionnïta churashä.

15 "Kay templuman shamuykur runakuna mañakayämanqantami wiyashä. 16 Kay templucho imayyaqpis tänäpä akrashqa karmi mana kachaypa imaypis rikashä.

17 "Qampis taytayki Davidnö llapan ninqäta cäsukamar leynïkunata y mandamientükunata cumplir kawaptikiqa 18 paywan *pactuta rurar awninqänöllami qampita aywaraqkuna imayyaqpis Israel runakunapa mandaqnin rey kayanqa.†

19 "Leynïkunata y mandamientükunata mana cäsukurnin juk dioskunata adorayaptikiqa 20 qamkunata rikatsinqä nacionpita qarquyäshaykimi. Adorayämänaykipä shäritsishqa kaptikipis taykanqä templuta kacharishämi. Qamkunata castigaptïmi juklä nacioncho taq runakunapis kushipäyäshurniki penqakuyman churayäshunki. 21 Kay templu kuyayllapä kaptinpis raqällana kaykaqta rikaykurmi runakuna mantsarirnin niyanqa: '¡Imanirrä kay nación runakunata y kay templutapis TAYTA DIOS ushakätsishqa!'† 22 Tsaymi niyanqa: 'Yärakuyanqan TAYTA DIOSTA sirviyänanpa trokin juk dioskunatana adorar sirviyanqanpitami paykunata tsaynö päsashqa. Unay castankunata Egiptupita Tayta Diosnin jipiykämuptinpis mana cäsukuyanqanpitami tsaynö castigashqa' ".

Salomón wakin ruranqankuna
1 Reyes 9.10-28

8 1 TAYTA DIOSPA templunta y rey täkunan palaciuta ishkay chunka (20) watachömi Salomón shäritsiyta usharqan. 2 Tsaypitanami Hiram entreganqan markakunatapis allitsaskatsir Israel mayinkuna täyänanpä tsayman churarqan.

3 Tsaypitanami soldädunkunata pushakurkur aywar Soba nacioncho kaykaq Hamat markata atacarqan. Paykunata vincirkurnami tsay markata qechurqan. 4 Nirkurmi tsunyaq jirkacho kaykaq Tadmor markatapis allitsatsirqan. Tsaynöllami Hamat particho kaykaq mikuy churakuna markakunatapis allitsatsirqan. 5 Tsaynöllami allitsatsirqan jana kaq Bethorónta y ura kaq Bet-horóntapis. Tsay

†**7.18** 2Sam. 7.11-16; 1Rey. 2.4. †**7.21** 2Rey. 25.9; 2Crón. 36.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

markakunatami murallaskatsir punkunkunatapis cerröjuyuqta churatsirqan. 6 Tsaynöllami allitsatsirqan Baalat markata, mikuy churakunan markakunata, guërra carrëta churakunan wayikunata y cawallun muntashqa aywaq soldädukunapa cuartelninkunatapis. Tsaynöllami llapan yarpanqanta ruratsirqan Jerusaléncho, Líbanucho y maytsaychöpis mandanqan kaqchöqa.

7 Tsay witsan Israel nacioncho taykäyarqanrämi amorreo runakuna, heteo runakuna, ferezeo runakuna, heveo runakuna y jebuseo runakunapis. Paykunaqa manami Israel runakunatsu kayarqan. 8 Tsay runakunapa unay castankunataqa nacionninman yaykur Israel runakuna manami wanutsiyarqantsu. Tsaymi tsay runakunapita aywaraqkuna Israel nacioncho kayaptinrä Salomón churarqan faenakunacho aruyänanpä. Kananyaqpis tsaynöllami paykunaqa faenakunacho aruyan.

9 Israel runakunatami itsanqa obligarqantsu faenakunacho aruyänanpä. Tsaypa trokinqa paykunata churarqan soldädukuna, capitankuna, carrëta manijaq soldädukuna y cawallun muntashqa aywaq soldädukuna kayänanpämi. 10 Salomónpa aruqninkunapa capatazninkuna karqan ishkay pachak pitsqa chunkami (250). Paykunami faenacho aruqkunata controlayaq.

11 Faraónpa warmi tsurin *Davidpa Markancho taykaptinmi Salomón nirqan: "TAYTA DIOSPA babulnin Israel nacionpa mandaqnin rey Davidpa wayinman yaykatsishqa kaptinmi tsay cuartukuna *sagräduna kaykan. Tsaymi tsay wayicho warmï tanmantsu".

Tsaynö nirmi tsay warminta Salomón aparqan ruratsinqan juklä palaciuman.

12 TAYTA DIOSPÄ ruratsinqan *altarchömi rupatsina kaq sacrificiukunata Salomón rupatsiq. Tsay altarqa templupa punkun frentinchömi karqan. 13 Mayqan junaqkunacho rupatsiyänanpä *Moisés qellqanqan leykuna ninqannöllami tsay sacrificiukunata Salomón imaypis rupatsiq. Tsaymi rupatsirqan jamay junaqkunacho,† llullu killa fiestakunacho† y cada wata kimsa fiestata rurayanqanchöpis.† Tsay fiestakunami karqan Levadüraynaq Tanta Mikuna fiesta, Semäna fiesta y *Ramäda fiesta.

14 Taytan David ninqannöllami trukanakuypa aruyänanpä sacerdötikunata Salomón churarqan. Tsaynöllami *levitakunatapis churarqan trukanakuypa Tayta Diosta alabayänanpä y sacerdötikunata cada junaq yanapayänanpä. Templu punkukunacho trukanakuypa täpayänanpämi punku täpaqkunatapis churarqan. Llapantapis tsaynö churarqan Tayta Diospa sirviqnin David ninqannöllami.

15 Tsaymi rey David ninqannölla sacerdötikunapis, levitakunapis y tesöruta churaränan cuartukunata täpaqkunapis llapanta rurayarqan. 16 Templupa cimientunta ruratsir qallaykunqanpita templuta shäritsiyta ushanqanyaqmi llapantapis ruranänpä kanqantanölla Salomón ruratsirqan. Tsaynöpami TAYTA DIOSPA templun kuyayllapä karqan.

17 Tsaypitanami Salomón aywarqan Ezión-geber markaman y Elot markaman *büquikunata ruratsinanpä. Tsay markakunaqa kaykäyan Edom nacioncho kaykaq lamar kuchunchömi. 18 Payta yanapayänanpämi rey Hiram tsayman kacharqan büquikunata y büqui manijay yachaq capitankunata. Tsaynöpami tsay runakuna Salomónpa capitanninkunawan juntu lamarpa

†**8.13a** Núm. 28.9-10. †**8.13b** Núm. 28.11-15. †**8.13c** Éxo. 23.14-17; 34.22-23; Núm. 28.16—29.39; Deut. 16.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywarnin Ofirman chäyarqan. Ofirpitanami Salomónpä apayämurqan chunka pitsqa waranqa (15,000) kïlu qorita.

Salomónta tapukunanpä Sabá nacionpa mandaqnin warmi aywanqan
1 Reyes 10.1-13

9 1 Salomón pasaypa yachaq kanqanta musyarmi Sabá nacionpa mandaqnin warmi aywarqan aja tapukuykunata tapunanpä. Atska sirviqninkunawan aywarmi Jerusalénman charqan mushkuq jachakunata, atska qorita y kuyayllapä chaniyuq rumikunata atska *camëllukunaman chaqnashqa. Salomónman chaykurmi llapan yarpanqankunata tapurqan.

2 Tapuyllantami Salomónqa ushaypa ushar llapanta contestarqan. Imata tapunqanpis paypäqa manami ajatsu karqan. 3 Salomón yachaq kanqanta y palaciunta ruratsinqanta rikarmi Sabá nacionpa mandaqnin warmi 4 pasaypa almirashqa rikakurqan. Tsaynöpis almirashqa rikakurqan alli mikuykunata rikar, mandashiqninkunapa cuartunkunata rikar, wätayninkunata y jatiranqan latsapanta rikar, cöpa sirviqninkunata rikar y TAYTA DIOSPÄ sacrificiukunata templucho rupatsinqanta rikar.

5 Tsaymi rey Salomónta nirqan: "Llapan ruranqaykita y yachaq kanqaykita nacionnïcho willayämanqanqa rasunpaypami kaykan. 6 Tsaynö willayämaptinpis kikï rikanqäyaq manami criyirqätsu. Kananmi itsanqa tantiyakü willayämanqanpitapis mas yachaq y kapuqyuq kanqaykita. 7 Llapan ruranqaykita y alli yachaynikiwan parlanqaykita wiyar ¡ima kushishqarä mandar yanapashuqnikikuna y sirvishuqnikikuna kayan! 8 ¡TAYTA DIOSNIKI alabashqa kaykullätsun kuyashurniki Israel nacionpa mandaqnin rey kanaykipä churashunqaykipita! Israel runakunata imaypis kuyarmi imaykayuqtapis muchuqtapis alli rikanaykipä churashushqayki. Pay munanqannö mandaptikimi Israel nación imayyaqpis kanqa".

9 Tsaypitanami Salomónta qararqan kimsa waranqa isqun pachak soqta chunka (3,960) kïlu qorita, atska perfümikunata y kuyayllapä chaniyuq atska rumikunatapis. Salomónta qaranqan perfümitanöqa manami imaypis Israel nacionman apayämurqantsu.

10 (Tsaynöllami rey Hirampa y rey Salomónpa negociunta apaq *büquikunawan Ofir partipita apayämuq atska qorita, sándalo jutiyuq qerukunata y kuyayllapä chaniyuq rumikunatapis. 11 Tsay sándalo qerupitami rey Salomón ruratsirqan TAYTA DIOSPA templunpa grädankunata y palaciunpa grädankunatapis. Tsaynöpis tukaqkuna tukayänanpämi ruratsirqan arpakunata y *salteriukunata. Tsaynö atskataqa sándalo qeruta Judáman imaypis manami chätsiyarqantsu.)

12 Sabá nacionpa mandaqnin warmi apamunqanta atskata qaraptinmi rey Salomónpis atska qaraykunata qararqan. Tsay jananmanmi tsay warmi imata mañakunqantapis qaraykurqan. Nirkurnami mandaq warmiqa nacionninman sirviqninkunawan kutikuyarqan.

Rey Salomón imaykayuq kanqan
1 Reyes 10.14-29; 2 Crónicas 1.14-17

13 Salomónqa cada watami chaskiq ishkay chunka ishkay waranqa (22,000) kïlu qorita. 14 Tsay jananmanmi negociantikuna y Israel nacionman chaq runakuna pägayanqan impuestutapis chaskiq. Tsaynöllami Arabia nacionpa mandaqnin reykuna y Israel nacionpa gobernadorninkuna qorita y qellayta Salomónpä apayaq.

15 Ishkay pachak (200) escüdukunatami rey Salomón qoripita ruratsirqan

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

martilluwan takayllapa. Tsay escüdukunaqa cada ünunmi soqta kïlu lasarqan. 16 Tsaynöllami mas kimsa pachak (300) escüdukunatapis martilluwan takayllapa qoripita ruratsirqan. Tsay escüdukunaqa cada ünunkuna kimsa kïlu masmi lasarqan. Tsaykunataqa Líbano Munti jutiyuq palaciunmanmi churatsirqan.

17 Tsaynöllami trönuntapis *marfilpita ruraskatsir qori püruwan laqatsirqan. 18 Trönu kanqan patakpis qoripitami karqan. Rikra churakunankunapis ishkanläpami karqan. Trönupa cada läduncḧömi ruratsinqan león ichirarqan. Trönuman jamananpäpis soqta grädatami witsaq. 19 Grädakunapa lädunkunachöpis chunka ishkay ruratsinqan leonkunami karqan. Grädakunapa jukaq kuchunchömi soqta leonkuna karqan y jukaq kuchunchöpis soqta leonkuna karqan. Manami mayqan nacionpa mandaqnin reypis tsay trönutanö kuyayllapätaqa ruratsirqantsu.

20 Rey Salomónpa cöpankunapis y Líbano Munti jutiyuq palaciucho kaykaq llapan manëjukunapis qoripitami karqan. Qellaypita kaqtaqa Salomón rey kanqan witsan manami pipis cäsuyaqtsu. 21 Rey Salomónpa *büquinkunami cada kimsa watacho rey Hirampa büquinkunawan Tarsisman juntu kutimur apayämuq qorita, qellayta, marfilta, mönukunata y pävu realkunatapis.

22 Rey Salomónqa maytsay nación reykunapitapis mas kapuqyuqmi y mas yachaqmi karqan. 23 Yachaq kananpä Tayta Dios yanapaptinmi llapan nacionpitapis reykuna payman aywayarqan yachatsinqanta wiyayänanpä. 24 Aywarmi qellaypita y qoripita ruratsiyanqanta Salomónpä apayaq. Tsaynöpis apayaq latsapakunata, armakunata, mushkuq jachakunata, cawallukunata y mulakunatapis. Cada watami atska qarayta Salomón chaskiq.

Cawallukunata y carrëtakunata Salomón rantinqan

1 Reyes 10.26-29; 2 Crónicas 1.14-17

25 Salomónpami karqan chusku waranqa (4,000) corralkuna cawallukunata wichqayänanpä y guërra carrëtankunata churayänanpä. Tsaynöllami karqan chunka ishkay waranqa (12,000) cawallu muntaqkuna.† Tsay cawallu muntaqkunatami wakinta churarqan guërra carrëtakuna kayanqan cuartelkunacho kayänanpä y wakintana churarqan Jerusalén palaciu ñöpacho kayänanpä. 26 Salomónpa munayninchömi reykuna kayarqan Éufrates mayupita hasta Filistea nacionpa lindërunyaq y Egipto nacionpa lindërunyaq.† 27 Rey Salomón qoritsinqan qellaypis ruminörämi Jerusaléncho atska karqan.† Tsaynöllami cedru jachatapis *Sefelacho plantatsirqan hïgus jachanörä tsaytsika kananpä. 28 Egiptupita y wakin nacionkunapitami cawallukunata Salomónpä rantiyämuq.†

Salomón wanunqan

1 Reyes 11.41-43

29 Rey Salomón ruranqankunami qallaykunanpita ushananyaq qellqaraykan profëta Natán qellqanqancho y Silupita kaq profëta Ahías qellqanqancho. Tsaynöllami qellqaraykan Nabatpa tsurin Jeroboam imanö kanqanpita profëta Iddo qellqanqancho. 30 Chusku chunka (40) watami Israel runakunata Jerusalénpita Salomón mandarqan. 31 Wanuskiptinmi taytan *Davidpa Markanman pampayarqan. Salomónpa trokinnami tsurin Roboamna rey karqan.

†**9.25** 1Rey. 4.26. †**9.26** Gén. 15.18; 1Rey. 4.21. †**9.27** Deut. 17.17. †**9.28** Deut. 17.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israel nación ishkayman rakikanqan
1 Reyes 12.1-24

10 1 Roboamta rey kananpä churayänanpämi llapan Israel runakuna Siquem markaman qorikäyarqan. Tsaymanmi Roboampis aywarqan. 2 Tsayman qorikäyänanpä kanqanta musyarmi Nabatpa tsurin Jeroboam Egiptupita kutimurqan. Payqa Salomónpita qeshpir aywakunqanpita patsami Egiptucho tarqan.† 3 Tsaymi Israel runakuna qayatsiyaptin Israelman Jeroboam kutimurqan. Nirkurmi Israel runakunawan Siquemman aywaykur Roboamta niyarqan: 4 "Taytaykiqa alläpami impuestukunata cobrayämashqa y faenakunachöpis pasaypami arutsiyämashqa. Paynöqa amana cobrayämaynatsu. Tsaynöpis amana alläpa arutsiyämaynatsu. Mañakuyanqäta awniyämaptikiqa sirviyäshaykimi".

5 Tsaynö niyaptinmi Roboam nirqan: "Mañakayämanqaykita shumaq yarpachakunqäyaq kimsa junaq shuyäyämay. Nirkur kutiyämunki imata yarpanqätapis willanäpä".

Tsaynö niptinmi aywakuyarqan.

6 Tsaypitanami taytanpa yätsiqnin mayor runakunawan Roboam qorikaykur tapukurqan: "¿Imatatä qamkuna yätsiyämanki tsay runakunata ninäpä?"

7 Tsaynö tapukuptinmi niyarqan: "Tsay runakunata shumaq yanapaptiki y alli shimillaykipa parlapaptikiqa imayyaqpis sirviyäshunkimi".

8 Mayor runakuna yätsinqanta chaskinanpa trokinqa Roboam aywarqan yuriy mayinkunata tapukuqmi. Paykunatami Roboam churashqa karqan yätsiqnin kayänanpä. 9 Paykunatapis tapurmi Roboam nirqan: "Tsay runakunami rugakayämashqa impuestuta taytä alläpa cobranqannö manana cobranäpä. Tsaynöllami rugakayämashqa faenakunachöpis alläpa mana arutsinäpä. ¿Imatatä tsay runakunata nïman?"

10 Yuriy mayin chölukunami niyarqan: "Taytayki alläpa impuestukunata cobranqanta y alläpa arutsinqanta niyäshuptiki tsay runakunata ninki: 'Taytä yaqa kanqanpitapis noqaqa mas yaqami kashä. 11 Pay ñakatsiyäshunqaykipitapis noqaqa peorrämi ñakatsiyäshayki. Taytä lätiguwan castigayäshunqaykipitapis noqaqa fiërru puntayuq lätiguwanrämi castigayäshayki' ".

12 Jitapanqan junaqnami Jeroboam y llapan Israel runakuna kutiyarqan Roboam imata ninqantapis musyayänanpä. 13 Kutiykuyaptinmi rey Roboamqa imatapis nirqantsu mayor runakuna yätsiyanqannöqa, sinöqa ayaq shiminpami parlaparqan. 14 Tsaymi chölukuna yätsiyanqannölla nirqan: "Taytä ñakatsiyäshunqaykipitapis noqaqa peorrämi ñakatsiyäshayki. Taytä lätiguwan castigayäshunqaykipitapis noqaqa fiërru puntayuq lätiguwanrämi castigayäshayki".

15 Tsaynö nirmi runakuna rugakuyanqanta awnirqantsu. Mana awninanpäqa TAYTA DIOSMI kamakätsirqan Nabatpa tsurin Jeroboamta awninqanta cumplir. Jeroboamta awninqanta musyatsirqan Silo markapita profëta Ahíaswanmi.† 16 Rugakuyanqanta Roboam mana awniptinmi Israel runakuna niyarqan:

"¿Davidpitaku kawantsik imami paypita aywaraqta alläpa sirvinantsikpäqa?
Jinapis manami David castatsu kantsik paypa tsurinta qatiränantsikpäqa.
Payqa kikinpa castankunata mandakutsun.
Israel kaqkunaqa, llapantsik wayintsikpa kutikushun".†

†**10.2** 1Rey. 11.26-28, 40. †**10.15** 1Rey. 11.29-39. †**10.16** 2Sam. 20.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö nirmi Israel runakuna wayinkunapa kutikuyarqan. 17 Paykuna rakikäyaptinpis Judá markakunacho taykaq Israel runakunaqa Roboamta manami kachariyarqantsu.

18 Tsaypitanami capataznin Adoramta Roboam kacharqan rakikaq Israel runakunata faenacho arutsinanpä. Chaptinmi Israel runakuna saqmaypa wanutsiyarqan. Wanutsiyanqanta musyaskirmi Roboamqa pasaypa mantsarirnin carrëtanman yarkurkur Jerusalénman qeshpir aywakurqan.

19 Roboamta kachariyanqanpita patsami Israel runakunaqa kananyaqpis David casta kaqtaqa chaskiyantsu mandaqnin rey kananpä.

Israel mayinkunawan mana pelyayänanpä Semaías willakunqan

11 1 Jerusalénman Roboam kutiykurmi Judá trïbu runakunapita y Benjamín trïbu runakunapita juk pachak puwaq chunka waranqa (180,000) allinnin soldädukunata qorirqan rakikaq Israel runakunata munayninman kutitsiyämunanpä. 2 Tsaymi profëta Semaíasta TAYTA DIOS parlapar nirqan: 3 "Salomónpa tsurin Judá nacionpa mandaqnin rey Roboamta, Judá trïbu runakunata y Benjamín trïbu runakunata willar ninki: 4 'TAYTA DIOSMI nin: Noqami Israel nacionta rakishqä ishkay nación kananpä. Tsaynö kaykaptinqa Israel mayikikunawan pelyaq ama aywayaytsu. Tsaypa trokinqa jukniki juknikikuna wayikikunapa kutikuyay' ".

TAYTA DIOSPA willakuqnin tsaynö niptinmi Jeroboamta atacaq aywayänanpa trokin wayinkunapana llapan kutikuyarqan.

Markakunata Roboam shumaq murallatsinqan

5 Jerusaléncho Roboam täkurninmi Judácho wakin markakunata rumiwan murallatsirqan soldädukuna atacaptin amparakur washäkuyänanpä. 6 Tsay markakunami kayarqan Belén, Etam, Tecoa, 7 Bet-sur, Soco, Adulam, 8 Gat, Maresa, Zif, 9 Adoraim, Laquis, Azeca, 10 Zora, Ajalón y Hebrón. Tsay murallatsinqan markakunaqa Judá trïbu y Benjamín trïbu runakuna täyanqanchömi karqan.

11 Tsay markakunata shumaq sigurarkatsirmi capitankunata churarqan tsaycho täpayänanpä. Tsaynöpis tsay markakunamanmi mikuykunata, aceitita y vïnuta churatsirqan. 12 Tsaynöllami escüdukunatapis lanzakunatapis tsay markakunaman churatsirqan soldädukuna tsaycho washäkuyänanpä. Tsaynöpami Judá trïbu y Benjamín trïbu runakuna täyanqan markakuna rey Roboampa munaynincho quëdarqan.

13-14 Israel nacionchönami tsurinkunawan rey Jeroboamqa sacerdötikunata sacerdöti kayninpita qarqurqan.† Tsaymi sacerdötikuna y *levitakunapis uywa mitsikuyänankunatawan chakrankunata jaqiriykur maytsaypitapis Roboam mandanqan nacionman aywakuyarqan Jerusaléncho y Judá nacioncho kaykaq markakunachöna täyänanpä. 15 Jeroboam tsaynö qarqurqan juk casta runakunatana sacerdöti kayänanpä churarmi. Tsay sacerdötikunatami churarqan markakunacho kaq *altarkunacho sacrificiukunata rupatsiyänanpä. Tsaynöpis sacrificiukunata rupatsiyarqan *supaykunapä y ruratsinqan torïtukunapämi.† 16 Israel nacionpita Jerusalénman sacerdötikuna y levitakuna aywayanqannöllami TAYTA DIOSMAN llapan shonqunkunawan yärakuq runakunapis Israel nacionpita Jerusalénman aywakuyarqan unay castankuna yärakuyanqan TAYTA DIOSTA adorar sacrificiukunata rupatsiyänanpä. 17 Tsaynöpami Judá

† **11.13-14** 2Crón. 13.9. † **11.15** 1Rey. 12.31.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nación mas jinchi rikakurqan. Tsay runakunami Davidnö y Salomónnö Tayta Diosta cäsukur kimsa wata Salomónpa tsurin rey Roboampa favornin kayarqan.†

18 Roboamqa Jerimotpa warmi tsurin Mahalatwanmi täkurqan. Mahalatpa taytan Jerimot Davidpa tsurinmi karqan. Mahalatpa mamanmi Eliabpa tsurin Abihail karqan. Mahalatpa awilunnami Isaí karqan. 19 Warmin Mahalatchömi Roboampa tsurinkuna Jehús, Semarías y Zaham kayarqan. 20 Roboamqa warmin jananmanmi juk warmita ashirqan Absalónpa warmi tsurin Maacata. Tsay warminchömi Roboampa tsurinkuna kayarqan Abías, Atai, Ziza y Selomit.

21 Roboampa warminkuna kayarqan chunka puwaqmi. Tsaynöpis *concubïnankuna kayarqan soqta chunkami (60). Maacatami llapan warminkunapitapis mas kuyarqan. Roboampa ollqu tsurinkunami kayarqan ishkay chunka puwaq (28). Warmi tsurinkunanami kayarqan soqta chunka (60).

22 Maacapa wamran Abías rey kananta munarmi Roboamqa wawqinkunapa mandaqnin kananpä payta churarqan. 23 Shumaq yarpachakuskirmi wakin kaq tsurinkunata churarqan corralashqa markakunacho autoridä kayänanpä. Tsay markakunaqa Judá trïbu runakuna y Benjamín trïbu runakuna täyanqanchömi karqan. Tsay markakunamanmi mikuytapis atskata kamariparqan. Tsaynöpis atska warmikunatami tsurinkunapä ashiparqan.

Rey Sisac Judá nacionta atacanqan
1 Reyes 14.21-31

12 1 Munayyuq tikraskirnami rey Roboam y mandanqan llapan Israel runakunapis TAYTA DIOSPA leyninkunata cumpliyarqannatsu.

2 Tsaynö mana cumpliyaptinmi TAYTA DIOS ajanar Egiptupa mandaqnin rey Sisacpa yarpayninman churarqan Judá nacionta atacananpä. Tsaymi Roboam pitsqa wata rey kaykaptin soldädunkunawan Sisac aywar Jerusalénta atacarqan.

3 Sisacpami karqan juk waranqa ishkay pachak (1,200) guërra carrëtankuna y soqta chunka waranqa (60,000) cawallu muntaq soldädukuna. Paykunawanmi aywayarqan yupaytapis mana atipaypä Libia soldädukuna, Suqui soldädukuna y Etiopía soldädukuna. 4 Judáman chaykurmi corralashqa markakunata qechuyarqan. Nirkurmi Jerusalénmanpis atacayänanpä chäyarqan.

5 Jerusalénman manarä chaptinmi autoridäkuna qeshpir amparakuyänanpä Jerusalénman aywayarqan. Tsaymi Tayta Diospa profëtan Semaías Roboamta y autoridäkunata nirqan: "TAYTA DIOSMI nin: 'Mana cäsukayämanqaykipitami rey Sisac atacashuptikipis tsapäshaykitsu' ".

6 Tsaynö niptinmi Israel runakunapa autoridäninkuna y reypis llakikurnin niyarqan: "¡TAYTA DIOS ninqannö rasunpaypami jutsayuq kantsik!"

7 Tsaymi Semaíaswan yapay Tayta Dios willakatsir nirqan: "Jutsayuq kayanqaykipita llakikurnin perdonta mañakayämaptikiqa Sisacpa munayninpita salvayäshaykimi. Pasaypa ajanar Jerusalénta castiganäpä Sisacta pushamushqa karpis ushakätsiyäshunaykita manami munashätsu. 8 Imanö kaptinpis Sisacpa munayninman juk tiempu kachaykushaykirämi. Tsaynöpami tantiyakuyanki juk nacionpa mandaqnin reyta sirviyanqaykipita noqata sirviyämanqayki mas alli kanqanta".

9 Tayta Dios ninqannöllami Egipto nacionpa mandaqnin rey Sisac

† **11.17** 2Crón. 12.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jerusalénta atacarqan. Markaman yaykurmi Tayta Diospa templunpita y reypa palaciunpita llapan tesörunkunata apakuyarqan. Tsaynöllami apakuyarqan rey Salomón ruratsinqan qori escüdukunatapis.† 10 Apakuyanqan escüdukunapa trokintami broncipitana escüdukunata Roboam ruratsirqan. Nirkurmi palaciu punku täpaq soldädukunapa mandaqninkunata entregarqan. 11 Templuman rey aywaptinmi soldädunkuna paywan aywayaq tsay escüdunkuna aptashqa. Palaciunman rey kutiptinnami soldädukuna tsay escüdukunata sälaman kutitsiyaq.

12 Tayta Diosta mana cäsukunqanpita llakikur perdonta Roboam mañakuptinmi Tayta Diospa ajanaynin qallqurqan. Tsaymi Jerusalénta ushakätsirqannatsu. 13 Mana ushakätsiptinmi Roboamqa rey kayta sïguirqan. Chusku chunka juk (41) watayuq kaykarmi rey kayta qallaykurqan. Rey karmi Jerusalénpita chunka qanchis wata mandarqan. Israel runakunapa trïbunkunacho kaq markakunapitami Jerusalénta Tayta Dios akrarqan tsaycho tänanpä. Roboampa mamanmi Amón nacionpita Naama karqan. 14 Roboamqa Tayta Diosta mana *ashirmi llutanta rurar kawarqan.

15 Roboam ruranqankunami qallaykunanpita ushananyaq qellqaraykan Tayta Diospa profëtankuna Semaías y Iddo qellqayanqan librukunacho. Tsaychömi qellqaraykan runakunapa unay castankuna mayqankuna kayanqanpis. Roboam mandanqan witsanmi Jeroboamwan chikinakur guërrata imaypis rurayaq. 16 Roboam wanuskiptinmi *Davidpa Markancho unay castankuna pamparäyanqanman pampayarqan. Roboampa trokinnami tsurin Abíasna rey karqan.

Judá naciончo Abías rey kanqan
1 Reyes 15.1-7

13 1 Jeroboam chunka puwaq wata Israel naciончo rey kaykaptinmi Judá naciончo Abías rey kayta qallaykurqan. 2 Jerusaléncho kimsa watami rey karqan. Mamanmi Gabaapita Urielpa tsurin Micaías karqan.

Jeroboamwan Abíasmi guërrata rurayarqan. 3 Tsaymi rey Abías pelyaq aywananpä chusku pachak waranqa (400,000) alli chölu runakunata qorirqan. Rey Jeroboamnami rey Abíaswan pelyaq aywananpä puwaq pachak waranqa (800,000) alli chölu runakunata qorirqan.

4 Tsaymi Efraín jallqakunaman paykunawan chaykur Zemaraim jirkaman Abías witsarqan. Witsarkurmi qayakurqan: "¡Israel runakuna y Jeroboam, wiyayämay! 5 Qamkuna ¿manaku musyayanki David y paypita aywaraqkuna Israel naciончo imayyaqpis rey kayänanpä Tayta Dios *pactuta rurar awninqanta? Awninqantaqa imaypis cumplinqami.

6 "Tsaynö kaykaptinpis mana cäsukurmi Nabatpa tsurin Jeroboam reypa contran shärirqan. Jeroboamqa Davidpa tsurin Salomónpa wätaynin kaykarmi tsaynö rurarqan. 7 Contran shärirmi qela runakunawan y mana alli runakunawan Jeroboam takukarqan. Salomónpa tsurin rey Roboam chölullarä kaptinmi yarpaynin shumaq mana kaptin ichipayta kamäpakurqantsu.

8 "Davidpita aywaraqkunarämi Tayta Diospa *mandakuynincho rey kaykäyan. Tsaynö kaptinpis qamkunaqa atskaq kayanqaykiman yärakur y Jeroboam ruratsinqan qori torïtu diosnikikunaman yärakurmi paypa contran shäriykäyanki.

†**12.9** 1Rey. 10.16-17; 2Crón. 9.15-16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 "Tsaynöpis qamkunaqa Aarónpita
aywaraq sacerdötikunatami markay-
kikunapita qarquyashqayki. Paykuna-
tami qarquyashqayki sacerdötikuna
kayänanpä TAYTA DIOS churashqa
kaykaptinpis.† Tsaynöllami Leví trïbu
wakin runakunatapis qarquyashqayki.
Nirkurmi wakin nación runakunanölla
pipis juk torïtuta y qanchis carnërukunata apamuptin churaykäyanki diosnikikunata sirviq sacerdöti kayänanpä.
Tsay diosnikikunaqa manami rasunpaypatsu Dios kaykäyan.
10 "Noqakunami itsanqa TAYTA DIOSNINTSIK ninqanta cumplir kachariyätsu. Payta sirviq sacerdötikunapis
Aarónpita aywaraqkunallami kaykäyan. Tsaynöpis sacerdötikunata
yanapayänanpä *levitakunallami kaykäyan. 11 TAYTA DIOS ninqannöllami
paykunaqa tutapapis tardipapis rupatsina kaq sacrificiukunata rupaykätsiyan y inciensiuwan qoshniykätsiyan.
Tsaynöllami purificashqa mësamanpis
*sagrädu tantakunata churaykäyan.
Qori candelabrukunamanpis cada tardimi aktsitapis tsariykätsiyan. Tsaynömi noqakunaqa TAYTA DIOSNINTSIK
ninqanta cumpliykäyä. Qamkunaqa
manami pay ninqanta cäsukuykäyankitsu.
12 "Noqakunawanmi Tayta Dios kaykan. Qamkunawan pelyayta qallaykuyänäpä sacerdötinkunapis listunami
kaykäyan *cornëtankunata tukayänanpä. Noqakunawan pelyarqa unay
castantsikkuna yärakuyanqan TAYTA
DIOSWANMI pelyayanki. Paywanqa
ama churakäyaytsu. Paytaqa manami
vinciyankitsu".
13 Tsaynö parlanqanyaqmi Jeroboamqa pakayllapa wakin kaq soldädunkunata kacharqan qepanpa
yaykuykur Judá soldädukunata atacayänanpä. Wakin kaq soldädunkunanami puntanpa atacayarqan. 14 Judá
runakuna tikraykuyanqanchömi
rikayarqan qepanpa y puntanpa atacaykäyanqanta. Tsaymi TAYTA DIOSTA
mañakuyaptin sacerdötikunapis cornëtakunata tukayarqan jinan höra
pelyayänanpä.
15 Pelyayta qallaykur qayaräyaptinmi
Jeroboamta y Israel runakunata vinciyänanpä Abíasta y Judá runakunata
Tayta Dios yanaparqan. 16 Vinciyaptinmi
Israel runakuna qeshpir aywakuyarqan.
Tsaynö kaptinpis qeshpiykaqta Judá
runakuna wanutsiyänanpämi Tayta Dios
yanaparqan. 17 Tsaynö pelyarmi Abías y
soldädunkuna pitsqa pachak waranqa
(500,000) allinnin Israel soldädukunata
wanutsiyarqan. 18 Tsaynö vinciyarqan
unay castankuna yärakuyanqan TAYTA
DIOSMAN yärakurmi. Israel runakunami
itsanqa penqakushqa aywakuyarqan.
19 Jeroboamta vincirmi Abías
qechurqan Bet-el markata jallqantinta, Jesana markata jallqantinta y
Efraín markatapis jallqantinta. 20 Abías
kawanqanyaqqa manami tsay markakunata Jeroboam qoriyta kamäpakurqantsu. Tsaypitanami Tayta Diospa
castïgunwan Jeroboam wanurqan.
21 Abíasmi itsanqa mas munayyuq
karqan. Abíaspa warminkuna chunka
chuskumi kayarqan. Paypa ollqu tsurinkunami kayarqan ishkay chunka
ishkay (22) y warmi tsurinkunanami
kayarqan chunka soqta. 22 Abías imanö
kawanqanpis y imata ruranqankunapis qellqaraykan Diospa profëtan Iddo
qellqanqanchömi.

Judá nacioncho Asa rey kanqan
1 Reyes 15.8-12

14 1 *(13.23)* Abías wanuskiptinmi
*Davidpa Markanman pampayarqan. Paypa trokinnami tsurin
Asana rey karqan. Asa rey kaptinmi
Judá nacioncho chunka wata añaw
kawayarqan.

†**13.9** 2Crón. 11.13-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 (1) Asaqa kawarqan TAYTA DIOS
munanqannömi. 3 (2) Tsaymi juklä
nación runakunapa diosninkunata
adorayänanpä rurayanqan *altarkunata y markakunacho kaq altarkunatapis juchutsirqan. Adorayänanpä jawiyanqan wankakunata y *Asera diösapä jawiyanqan raku qerukunatapis pakitsirmi usharqan. 4 (3) Judá runakunatami nirqan unay castankuna yärakuyanqan TAYTA DIOSTA *ashir leyninkunatawan mandamientunkunata cumpliyänanpä. 5 (4) Tsaynöllami inciensiuwan qoshnitsikuna altarkunata y wakin altarkunatapis Judácho kaq llapan markakunapita jipitsirqan. Asa mandanqan witsanqa Judá nacioncho runakuna añawmi kawakuyarqan.

6 (5) Añaw kawayänanpä TAYTA
DIOS yanapaptinmi rey Asaqa Judá nacioncho markakunata allitsatsir tumaypa corralatsirqan. 7 (6) Judá nación runakunatami nirqan: "Tayta Diosnintsikta ashishqami pay yanapaykämantsik ñöpantsikcho nacionkunawan añaw kawanantsikpä. Añaw kawanqantsikyaq markantsikkunata shumaq corralatsishun. Törrikunatapis cada markacho shäritsir punkunkunatapis churatsishun. Punkuta siguranantsikpä trancatapis churatsishun".

Tsaynö willanakuskirmi llapanta shumaq ruratsirqan.

8 (7) Rey Asapa soldädunkunami Judá trïbupita kimsa pachak waranqa (300,000) kayarqan. Cada soldädupami escüdunpis y lanzanpis karqan. Benjamín trïbupitanami ishkay pachak puwaq chunka waranqa (280,000) soldädukuna kayarqan. Paykunapapis escüdun y flëchan karqanmi. Paykunaqa llapan alli chölu kaqllami kayarqan.

9 (8) Tsaypitanami Judá nacionta atacayänanpä Zera jutiyuq runa juk millón (1'000,000) soldädunkunata pushakurkur y kimsa pachak (300) guërra carrëtakunawan Etiopíapita Maresa partiyaq chäyarqan.

10 (9) Tsaymi Asapis paykunawan pelyayänanpä soldädunkunata pushakurkur Maresapa ñöpan Sefata pampaman aywar churakäyarqan.

11 (10) Tsaychömi TAYTA
DIOSTA mañakur Asa nirqan: "Tayta Dios, atska soldäduyuq o wallka soldäduyuq karpis qam yanapamaptikiqa vincishämi. Tsaymi qamllaman yärakur conträkunawan pelyaq jutikicho shayämushqä. Taytay, qamllami Diosnï kaykanki. Ama munaykuytsu conträkuna vinciyämänanta".

12 (11) Tsaynö rugakuptinmi rey
Asata y Judá runakunata TAYTA
DIOS yanaparqan Etiopía runakunata vinciyänanpä. Vinciyaptinmi Etiopía runakunaqa qeshpir aywakuyarqan.

13 (12) Qeshpiykaqta Gerar markayaq soldädunkunawan Asa qatipaykur wanutsiyaptinmi ni jukllayllapis kawaykar quëdarqantsu. Nirkurmi wanushqa runakunapa imaykankunatapis apakuyarqan.

14 (13) TAYTA DIOS tsaynö yanapanqanta rikarmi Gerar ñöpankunacho taq runakuna pasaypa mantsariyarqan. Tsaymi Judá runakunaqa Gerar ñöpancho kaq markakunatapis atacar imaykankunatapis apakuyarqan.

15 (14) Tsaynöllami chakracho taq runakunata atacar üshankunatapis *camëllunkunatapis atskata apakuyarqan. Tsaypitanami Jerusalénman kutikuyarqan.

Tayta Diosta Asa cäsukunqan

1 Reyes 15.13-15

15 1 Tayta Diospa Espïritun parlatsiptinmi Obedpa tsurin Azarías 2 rey Asaman aywaykur nirqan: "Rey Asa, Judá trïbu runakuna, Benjamín trïbu runakuna, llapaykikuna wiyayämay. TAYTA DIOSWAN kaykäyaptikiqa paypis qamkunawanmi kaykanqa. Payta *ashirqa tariyankimi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Payta kachariyaptikiqa qamkunatapis kachariyäshunkimi.
3 "Unayshi Israel nacioncho runakuna Tayta Diosta käsukuyänätsu. Tayta Diospa mandamientunkunata yachatsiyänanpäpis sacerdötikuna manashi kayänätsu. 4 Itsanqa ñakaykuna kaptinshi jutsa rurayta kacharir kuyaqnin TAYTA DIOSTA ashir tariyänä. 5 Tsay witsanshi maytsaychöpis mantsa mantsalla kawayänä. Maypa aywayarpis y maypita kutimurpis manashi añawqa kawayänätsu. Llapan nacionkunachöshi tukuyläya desgraciakunawan runakuna ñakayänä. 6 Tayta Dios tsaynö castigaptinshi juk nacionwan juk nación y juk markawan juk marka pasaypa wanutsinakuyänä. 7 Qamkunaqa Tayta Diosta mana ajayaypa käsukuyay. Käsukuyaptikiqa alli kawayänaykipämi yanapayäshunki".
8 Tayta Diospa profëtan ninqanta wiyaykurmi rey Asaqa kallpata tsarir Judá runakuna y Benjamín runakuna täyanqan markakunacho llapan ïdulukunata ushakätsirqan. Tsay ïdulukunata Tayta Dios pasaypami melanarqan. Tsaynöllami Efraín jallqakunacho qechunqan markakunacho kaq ïdulukunatapis ushakätsirqan. Nirkurmi TAYTA DIOSPA templun punkucho kaykaq *altarta allitsatsirqan.
9 Judá nación runakunata Tayta Dios llapancho yanapaykanqanta musyarmi Israel nación atska runakuna markankunata kacharir Asa mandanqan nacionman aywakuyarqan. Tsay runakunami kayarqan Efraín trïbu, Manasés trïbu y Simeón trïbu runakuna. Tsay runakunatawanmi Judá trïbu runakunata y Benjamín trïbu runakunatapis Asa qayatsirqan 10 Jerusaléncho qorikäyänanpä. Tsayman qorikäyarqan chunka pitsqa wata Asa rey kaykaptin kimsa kaq killachömi.
11 Tsaynö qorikäyaptinmi TAYTA DIOSTA adorar qanchis pachak törukunata (700) y qanchis waranqa (7,000) üshakunata pishtaskir sacrificiuta rupatsiyarqan. Tsay uywakunaqa contrankunata vincir apayämunqanmi karqan. 12 Tsaypitanami *pactuta rurar awniyarqan llapan shonqunkunawan y llapan voluntäninkunawan unay castankuna yärakuyanqan TAYTA DIOSTA imaypis ashiyänanpä. 13 Tsaynöllami niyarqan Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSTA mana käsukuq kaqtaqa awkin o wamra o warmi o ollqu kaptinpis wanutsiyänanpä.
14 TAYTA DIOSTA tsaynö awnirmi pasaypa kushikuyarqan. Kushikurmi *cornëtakunatapis waqrakunatapis tukayarqan. 15 Llapan shonqunkunawan awnir y llapan voluntäninkunawan Tayta Diosman yärakurmi Judá nacioncho taq runakuna llapankunapis kushikuyarqan. Tsaymi TAYTA DIOS paykunata imaypis yanaparqan ñöpancho kaq nacionkunawan añaw kawayänanpä.† 16 *Asera diösapä awilan Maaca jawitsinqan qerutapis tseqtaskirmi Cedrón raqraman apaykur rupatsirqan. Nirkurmi tsay ïduluta ruratsinqanpita Maacatapis reina kanqanpita qarqurqan. 17 Tsaynö rurarpis markakunacho kaq altarkunataqa Asa manami juchutsirqantsu. Asaqa wanunqanyaqmi TAYTA DIOS munanqannö kawarqan.
18 Tsaymi taytanwan kikinpis TAYTA DIOSPÄ rakinqankunata templuman aparqan qorita, qellayta y alhäjakunata. 19 Asa kimsa chunka pitsqa (35) wata rey kanqanyaq manami pipis Judá nacionta atacarqantsu.

Rey Ben-adadwan rey Asa parlayanqan
1 Reyes 15.16-22

16 1 Asa kimsa chunka soqta (36) watana rey kaykaptinmi Israel runakunapa mandaqnin rey Baasa soldädunkunawan aywarqan Judá

† **15.14-15** Deut. 4.29; Jer. 29.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nacionta atacayänanpä. Ramá markata vincirmi tsay markaman soldädunkunata churar siguratsirqan Judápita tsayman pipis mana yaykunanpä ni tsaypita Judáman pipis mana yarqunanpä.

2 Tsaymi Asaqa TAYTA DIOSPA wayincho y palaciuncho churaraykaq qorita y yuraq qellayta jipiskir Siria nacionpa mandaqnin rey Ben-adadman apatsirqan. Ben-adadqa Damascuchömi taykarqan. Tsaynö apatsirmi encargakurqan niyänanpä: 3 "Rey Asami nin: 'Pipis atacaptin taytaykiwan taytä yanapanakuyänanpä *pactuta rurayanqannö noqantsikpis yanapanakunantsikpä pactuta rurashun. Yanapamänaykipämi apaykätsimü qorita y yuraq qellayta. Tsaynöpis manana atacamänanpä Israel nacionpa mandaqnin rey Baasata yanapaynatsu' ".

4 Tsaynö mañakuptinmi rey Ben-adad awnirnin soldädunkunatawan capitanninkunata kacharqan Israel nacioncho kaq markakunata atacayänanpä. Atacarmi qechuyarqan Ijón, Dan y Abel-maim markakunata. Neftalí trïbu runakuna täyanqancho mikuy churakuna markakunatapis llapantami qechuyarqan.

5 Tsay markakunata atacayanqanta musyaykurmi rey Baasaqa Ramá markacho cuartelta shäritsinanpä qoritsinqankunata jaqiriykur aywakurqan. 6 Tsaymi rey Asaqa llapan Judá runakunata Ramáman qayatsirqan. Chäyaptinmi Ramá markata siguraraq rumikunata y qerukunata apayarqan Geba y Mizpa markakunaman. Tsaykunawanmi tsay markakunata allitsatsir siguratsirqan.

7 Tsay witsanmi Tayta Diospa profëtan Hanani Judá nacionpa mandaqnin rey Asa kaqman aywaykur nirqan: "TAYTA DIOSMAN yärakunaykipa trokin ¿imanirtä Siria nacionpa mandaqnin reyman yärakushqayki? Kananpitaqa tsay reyta manami imaypis vincinkinatsu. 8 ¿Manaku yarpanki Libia runakuna y Etiopía runakuna qorikaskir atska soldädunkunawan y atska cawallunkunawan y carrëtankunawan atacayäshunaykipä shayämunqanta? Tsaynö kaykaptinpis TAYTA DIOSMAN yärakuptikimi paykunata vinciyänaykipä yanapayäshurqayki.†

9 "TAYTA DIOSQA kay patsacho llapan runakunatami rikaykan llapan shonqunwan payman yärakuqkunata yanapananpä. Ben-adad yanapashunaykipä pägarqa upa ruraytami rurashqayki. Tsaymi kananpitaqa guërrallachöna kanki".

10 Tsaymi rey Asaqa pasaypa rabyanar Tayta Diospa profëtanta carcelman prësu wichqatsirqan. Tsaynöllami Jerusaléncho taq wakin runakunatapis pasaypa ñakatsirqan.

Asa wanunqan

1 Reyes 15.23-24

11 Rey Asa ruranqan qallaykunanpita ushananyaq llapanmi qellqaraykan Judá nacionpa y Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho.

12 Kimsa chunka isqun (39) watana rey kaykaptinmi Asata chaki nanay tsarirqan. Qeshyarpis TAYTA DIOSMAN yärakunanpa trokinmi mëdicukunallaman yärakurqan.

13 Chusku chunka juk (41) watana rey kaykarmi Asa wanurqan.
14 Wanuskiptinnami *Davidpa Markancho kikin uchkutsinqan sepultüranman sutayarqan. Nirkurmi aya jananman wiñayarqan yachaq runakuna rurayanqan tukuy niraq perfümikunata y mushkuq jachakunata. Pampaskirnami wanuqpa jutincho atska yantata churaskir ninata tsaritsiyarqan.

† **16.8** 2Crón. 14.9-15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Judá nacioncho Josafat rey kanqan

17 [1]Asa wanuskiptinmi tsurin Josafatna rey karqan. Payqa Israel nacionta ichipänanpämi kamarikurqan. [2]Tsaymi Judácho kaq jinchi murallashqa markakunaman y wakin markakunamanpis soldädukunata churarqan. Tsaynöllami soldädukunata churarqan taytan Asa qechunqan Efraíncho kaykaq markankunamanpis.

[3]Unay castan David cäsukunqannö TAYTA DIOSTA cäsukuptinmi Josafatta TAYTA DIOS yanaparqan. Josafatqa *Baal dioskunatapis manami adorarqantsu. [4]Israel nación runakuna jutsata rurayaptinpis payqa manami jutsata rurartsu kawarqan. Tsaypa trokinqa taytan yärakunqan Tayta Diospa mandamientunkunata cäsukurmi kawarqan. [5]Tsaymi TAYTA DIOS yanaparqan Judá nación runakuna llapanpis paypa munaynincho kayänanpä. Tsaynöllami Judá runakunaqa imaykatapis mandaqnin rey Josafatpä apayaq. Tsaynöpami Josafat imaykayuq tikrarqan y pïmaypis payta kuyar respitarqan. [6]Llapan voluntäninwan TAYTA DIOS munanqannö kawarmi markakunacho kaq *altarkunata y *Asera diösapä jawiyanqan raku qerukunatapis Judá naciocho llapanta ushakätsirqan.

[7]Kimsa watana rey kaykarmi Judácho kaq markakunaman yanapaqninkunata Josafat kacharqan Tayta Diospa mandamientunkunata yachatsiyänanpä. Paykunami kayarqan Ben-hail, Abdías, Zacarías, Natanael y Micaías. [8]Paykunawan aywayänanpämi *levitakunata Josafat kacharqan. Tsay runakunami kayarqan Semaías, Netanías, Zebadías, Asael, Semiramot, Jonatán, Adonías, Tobías y Tobadonías. Paykunawanmi aywayarqan sacerdöti Elisama y sacerdöti Joram. [9]Paykunami markan markan purir Judá naciocho taq runakunata TAYTA DIOSPA leyninkuna qellqaranqan librupita yachatsiyarqan.

[10]Judá nacionpa ñöpancho kaq nacionkunapis Tayta Diosta mantsarmi Josafat mandanqan markakunata atacayarqannatsu. [11]Tsaypa trokinqa wakin filisteo runakunapis qaraykunata y qellaykunata apamurmi Josafatta entregayarqan. Arabia nación runakunapis rey Josafatta qarayänanpämi qanchis waranqa qanchis pachak (7,700) üshakunata y qanchis waranqa qanchis pachak (7,700) chïvukunata apayämurqan.

[12]Tsaynö mas munayyuq rikakurmi Judá naciocho Josafat shäritsirqan amparakuna törrikunata y mikuy churakuna markakunata. [13]Tsaynöpami Judá naciocho kaq markakunata mejoratsirqan.

Jerusalénmanpis alli chölu soldädunkunatami Josafat churarqan. [14]Tsay soldädunkunata castanpa castanpa apuntatsiptinmi Judá trïbupita kimsa pachak waranqa (300,000) soldädukuna kayarqan. Cada tröpachömi juk waranqa (1,000) soldädukuna kayarqan. Llapan tröpapa capitanninkunapa mandaqninmi Adnas karqan.

[15]Juk capitán Johanánpa munayninchömi ishkay pachak puwaq chunka waranqa (280,000) soldädukuna kayarqan.

[16]Zicripa tsurin capitán Amasíaspa munayninchömi ishkay pachak waranqa (200,000) alli chölu soldädukuna kayarqan. Payqa kikinpa voluntäninpitami yaykurqan TAYTA DIOSTA sirvir capitán kananpä.

[17]Benjamín trïbupitami ishkay pachak waranqa (200,000) soldädukuna kayarqan. Jukninpa jukninpami escüdunkuna y flëchankunapis karqan. Paykunapa capitanninmi Eliada karqan. Payqa pelyayta yachaq alli chölumi karqan.

[18]Juk capitannami Jozabad karqan. Paypa munayninchömi kayarqan

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pelyayänanpä kamarikushqalla juk pachak puwaq chunka waranqa (180,000) soldädukuna.

19 Llapanpis tsay soldädukunaqa Jerusaléncho rey Josafat ninqanta rurayänanpämi kayarqan. Tsayqa karqan Judá nacioncho corralashqa markakunachöpis kaykaq soldädukunata mana yupaykäyaptinmi.

Acab ushakänanpä kanqanta profëta Micaías ninqan

1 Reyes 22.1-28

18 1 Josafat imaykayuq kaptinmi maytsaychöpis runakuna payta kuyayaq. Tsaynöpis Josafatqa Acabpa warmi tsurinwanmi tsurinta majatsakätsirqan.

2 Tsaypita juk ishkay watatami Josafat aywarqan Samariaman Acabta watukaq. Yanapaqninkunawan Josafat chaykuyaptinmi Acabqa fiestata rurar üshakunata, cabrakunata y wäkakunata pishtatsirqan. Tsaychömi Josafatta Acab rugakurqan Galaadcho kaykaq Ramot markata qorir yanapananpä. 3 Tsaymi Judá nacionpa mandaqnin rey Josafatta Israel nacionpa mandaqnin rey Acab nirqan: "¿Yanapamankimantsurä Galaadcho kaykaq Ramot markata qoriq aywaptï?"

Tsaynö niptinmi Josafat nirqan: "Soldädükunawan yanapanäpä listumi kaykä. 4 Imanö kanan kaptinpis TAYTA DIOSTARÄ tapukurishun".

5 Tsaymi chusku pachak (400) profëtankunata qayaykatsir rey Acab tapukur nirqan: "Galaadcho kaykaq Ramot markata qoriq ¿aywayämanku o manaku?"

Tsaynö tapukuptinmi niyarqan: "Aywayay. Tsay markata qoriyämunaykipä Tayta Dios yanapayäshunkimi".

6 Tsaymi Josafat nirqan: "¿Manatsurä TAYTA DIOSPA profëtan kaycho kan tapukunantsikpä?"

7 Niptinnami rey Acab nirqan: "Awmi, kaykanmi TAYTA DIOSPA juk profëtan. Payqa Imlapa tsurin Micaíasmi kaykan. Payta tapukuptï imaypis mana allikuna päsamänanpämi niman. Tsaymi paytaqa pasaypa chikï".

Tsaynö niptinmi rey Josafat nirqan: "Ama tsaynöqa parlaytsu".

8 Tsaymi juk capitanninta qayaskatsir rey Acab nirqan: "Imlapa tsurin Micaíasta juklla pushamuy".

9 Israel nacionpa mandaqnin rey Acab y Judá nacionpa mandaqnin rey Josafatmi Samaria marka yaykuna punkucho mandaq kay latsapankuna jatishqa trönunkunacho jamaraykäyarqan. Paykunapa ñöpanchömi profëtakunapis willakuykäyarqan. 10 Quenaanapa tsurin profëta Sedequíaspis fiërrupita waqrakunata ruraskirmi nirqan: "TAYTA DIOSMI nin: 'Runata töru waqraqnömi Siria nación runakunata ushakätsinki' ".

11 Tsaynöllami llapan profëtakunapis reyta niyarqan: "Galaadcho kaykaq Ramot markata atacayay. Tayta Diosmi yanapayäshunki tsay markata qoriyämunaykipä".

12 Kacha aywaqnami Micaías kaqman chaykur nirqan: "Llapan profëtakunami rey Acabta nikäyan tsay markaman aywar soldädunkunawan vinciyänanpä kanqanta. Qampis paykuna willakuyanqannölla niykullay".

13 Tsaynö niptinmi Micaías nirqan: "Noqaqa TAYTA DIOS nimanqallantami nishä. Nimanqallanta mana niptïqa pasaypa castigamätsun".

Tsayman Micaías chaykuptinmi 14 rey Acab nirqan: "Galaadcho kaykaq Ramot markata qorinäpä ¿atacayämanku o manaku?"

Tsaynö tapuptinmi Micaías nirqan: "Aywar atacayay. Tayta Diosmi yanapayäshunki vinciyänaykipä".

15 Llullapaykanqanta tantiyarmi rey Acab nirqan: "¡Ayka kutitä nishayki TAYTA DIOSPA jutincho rasun kaqllata nimänaykipä!"

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Tsaynö niptinmi Micaías nirqan:
"TAYTA DIOS revelamaptinmi rikashqä
Israel runakuna mitsiqniynaq üshaku-
nanö maytsaypa mashtakashqa kaykä-
yaqta.† TAYTA DIOSMI nin: 'Duëñuy-
naq üshanö kaykarqa Israel runakuna
wayinkunapa añaw kutikuyätsun' ".
17 Tsaynami Josafatta rey Acab nir-
qan: "¿Manaku nirqä desgracia päsa-
mänanpä kaqllata kay runa imaypis
nimanqanta?"
18 Tsaymi Micaías nirqan: "Kanan
wiyay TAYTA DIOS imata ninqantapis.
Revelacionchömi rikashqä trönuncho
TAYTA DIOS jamaraykaqta. Tsaynö-
pis rikashqä llapan *angelninkuna
itsuqnincho y derëchancho ishniyparä
ichiraykäyaqtami. 19 TAYTA DIOSMI
nirqan: '¿Pirä rey Acabta yarpayta
qonman Galaadcho kaykaq Ramot
markata atacaq aywar tsaycho wanu-
nanpä?'
"Tsaynö niptinmi wakin angel-
kuna jukmanpa niyarqan y wakinna
jukmanpa niyarqan. 20 Tsaynö nikä-
yaptinmi juk espíritu Tayta Diospa
ñöpanman aywaykur nirqan: 'Noqami
yarpayta qoshä'.
"Tsaymi Tayta Dios tapurqan: '¿Ima-
nötä yarpayta qonki?'
21 "Tsaymi nirqan: 'Acabpa llapan
profëtankunatami llullakuyänanpä
yarpayta qoshä'.
"Tsaynö niptinmi TAYTA DIOS nir-
qan: 'Yarpanqaykinö ruraptiki allimi
kanqa. Tsaynö ruranaykipä juklla
ayway' ".
22 Tsaynö niskirmi rey Acabta pro-
fëta Micaías nirqan: "TAYTA DIOS
tsaynö kachamuptinmi tsay espíritu
shamur llapan profëtaykikunata llulla-
kaykätsin. Tsaynö llullapaykäyäshunki
wanutsiyäshunaykipä hörayki chä-
muptinmi".
23 Tsaynö niptinmi Quenaanapa
tsurin Sedequías Micaíasta laqyaskir
nirqan: "¡Imanirtä yarpaykanki TAYTA
DIOSPA Espïritun noqata jaqiramar
qamllatana parlapäshunqaykita!"
24 Micaíasnami nirqan: "Wayin
wayin pakakur purinqayki hörami
tantiyanki rasun kaqta nikanqäta".
25 Tsaynami rey Acab yanapaqninku-
nata nirqan: "Micaíasta prësu tsariskir
markapa gobernadornin Amónpa y
tsurï Joáspa despächunman apayay.
26 Paykunata willayanki carcelman
wichqaskir kawananpä tupulla yakuta-
pis mikuytapis qarayänanpä. Tsaycho
wichqarätsun llapantapis vinciskir
kutimunqäyaq".
27 Micaíasnami nirqan: "Vinciskir
kutimunaykipä kanqanta yarpaptiki-
pis TAYTA DIOSQA nikan wanunaykipä
kanqantami. Tsay ninqätaqa llapayki-
kuna tantiyakuyay".

Ramot markacho Acab wanunqan
1 Reyes 22.29-40

28 Tsaypitanami Israel nacionpa man-
daqnin rey Acab y Judá nacionpa man-
daqnin rey Josafat Galaadcho kaykaq
Ramot markata atacaq aywayarqan.
29 Manarä atacarmi rey Acab nirqan:
"Contrantsik soldädukuna mana reqi-
yämänanpä noqaqa pelyakuna latsa-
pata jatikurkur pelyashä. Qam itsanqa
mandaq kay latsapallaykiwan pelyay".
Tsaynö nirmi Acabqa pelyakuna
latsapata jatikurkur pelyaq yaykurqan.
30 Siria nacionpa mandaqnin rey-
nami carrëtakunawan aywaq capi-
tanninkunata yätsir nirqan: "Soldä-
dukunata atacayänaykipa trokin rey
Acabllata imanöpapis atacayanki".
31 Tsaynami tsay capitankuna pel-
yaman yaykur Josafatta rikaykurnin
yarpäyarqan Israel nacionpa man-
daqnin rey Acab kanqanta. Atacayä-
nanpä corralaskiyaptinmi Josafatqa
ausiliuta mañakur qayararqan. Tsaymi
TAYTA DIOS tsapaptin soldädukuna

† **18.16** Núm. 27.17; Mat. 9.36; Mar. 6.34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

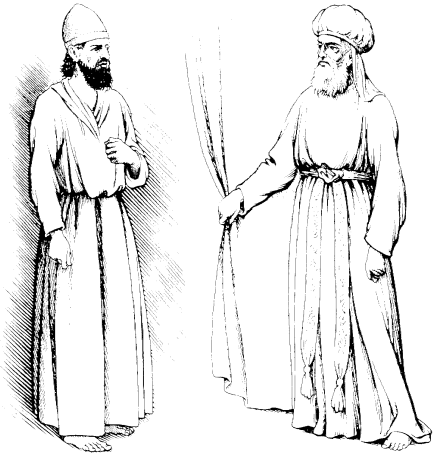
32 atacayarqannatsu Acab mana kanqanta tantiyar.
33 Tsaypita pelyaykanqanchömi juk soldädu llutalla flëchaykuptin rey Acabpa bronci chalëcun tinkuraqninpa flëcha yaykuriykurqan. Tsaymi carrëtan manijaqta Acab nirqan: "Juklla kaypita jipimay. Flëcharayämashqami".
34 Pasaypa mantsariypä tsay junaq pelyayaptinmi rey Acabta antsa kaykaqta carrëtanman soldädunkuna ichïtsiyarqan pelyayanqanta rikananpä. Tsay tardimi rupay jeqanqan höra wanurqan.

Profëta Jehú Josafatta ollqutupanqan

19 1 Judá nacionpa mandaqnin rey Josafat Jerusaléncho kaykaq palaciunman yamaylla guërrapita kutiykaptinmi 2 Hananipa tsurin profëta Jehú tinkupaykur nirqan: "¡Imanirtä mana alli runata yanapar pelyaq aywashqayki! ¡Imanirtä TAYTA DIOSPA contran runakunapa amïgun kaykanki! Tsaynö ruranqaykipitami TAYTA DIOS pasaypa ajanashqa kaykan. 3 Imanö kaptinpis *Asera diösapä jawiyanqan raku qerukunata kay nacioncho ushakätsinqaykiqa allimi kaykan. Tayta Diosman yärakur payta *ashinqaykipis allimi kaykan".

Juezkunata Josafat churanqan

4 Josafatqa Jerusaléncho tarpis Beersebapita qallaykurmi Efraín jallqakunayaq markan markan purirqan runakunata yachatsiraykar. Yachatsirmi runakunata parlaparqan unay castankuna yärakuyanqan TAYTA DIOSTA cäsukuyänanpä.
5 Tsaynöllami Judá nacioncho jinchi murallashqa cada markakunaman juezkunata Josafat churarqan. 6 Tsay juezkunatami nirqan: "Shumaq tantiyaykur pitapis juzgayay. Manami runakunatsu juez kayänaykipä churayäshushqayki, sinöqa TAYTA DIOSMI. Paymi yanapayäshunki munanqannö arreglayänaykipä. 7 Payqa ajananmi pitapis penqakuyman churayaptiki, mayqanpapis janan shäriyaptiki y chaskipakuyaptiki. Tsaynö kaykaptinqa pïmaypis quejakuq shamuptin TAYTA DIOSNINTSIKPITA *mantsapakur shumaq arreglayay".†
8 Tsaynöllami Jerusalénchöpis juezkunata Josafat churarqan TAYTA DIOSPA leyninta cumplitsiyänanpä y runakuna demandakuyanqanta arreglayänanpä. Tsay churanqan juezkunami kayarqan sacerdötikuna, *levitakuna y Israel castakunapa mandaqnin

Levita runawan sacerdöti (19.8)

runakunapis. 9 Paykunata yätsirmi nirqan: "Qamkunaqa TAYTA DIOSPITA mantsapakur llapan demandukunata pay munanqannö mana chaskipakuypa arreglayay. 10 May markapitapis qamkunaman demandakuq shamuptin mana cäsukuqkunata yätsiyanki TAYTA DIOSTA cäsukuyänanpä. Tsaynö yätsiyanki runa mayinta wanutsishqa

† **19.7** Deut. 10.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kayaptinpis o Tayta Diospa mayqan leyninkunata o mandamientunkunata mana cäsukuyaptinpis. Tsaynö yätsiyaptikimi Tayta Dios ajananqanatsu qamkunawan ni paykunawanpis. Tsaynö rurarqa manami jutsayuqtsu kayanki.

11 "Qamkuna arreglayanqaykita pipis mana cäsukuptinqa mas munayyuq autoridämi kaykan paykunata arreglananpä. Ley religiösata[b] mana cäsukuqkunataqa mandaq sacerdöti Amaríasmi arreglanqa. Ley civilta[c] mana cäsukuqkunataqa Ismaelpa tsurin Zebadíasmi arreglanqa. Zebadíasqa Judá trïbu mandaq runami kaykan. Mana qelanaypa runakunata shumaq atiendiyanki. TAYTA DIOSMI yanapanqa pay munanqannö juzgaq kaqtaqa".

Moabita y amonita runakunata Josafat vincinqan

20 1 Tsaypita juk tiempu päsaskiptinnami moabita, amonita y meunita runakuna willanakuskir Josafatta atacayänanpä aywayarqan. 2 Tsaynö aywaykäyanqanta rikaykurmi rey Josafat kaqman aywayarqan willayänanpä. Chaykurmi niyarqan: "*Kachi Lamar wak tsimpan Edompitami atska soldädukuna shamuykäyan qamta atacayäshunaykipä. ¡Paykunaqa Hazezon-tamarchönami kaykäyan!"

(Hazezon-tamarqa En-gadi niyanqan partillami kaykan.)

3 Tsaymi Josafat pasaypa mantsarir TAYTA DIOSTA mañakurqan yanapananpä. Tsaynöpis llapan Judá runakunamanmi willakatsirqan ayunayänanpä. 4 Tsaymi Judá nacioncho kaykaq llapan markakunapita Jerusalénman runakuna qorikäyarqan TAYTA DIOSTA mañakuyänanpä. 5 Llapan Judá runakuna qorikaykuptinmi TAYTA DIOSPA templuncho kaykaq mushuq patiu yaykunaman ichiykur 6 Tayta Diosta mañakur Josafat nirqan: "Unay castäkuna yärakuyanqan TAYTA DIOS, ciëlutapis y kay patsacho kaq llapan nacionkunatapis qamllami munaynikicho tsararanki. Llapanpä munayyuq kaptikimi michäshunaykipä ni pipapis kallpan kantsu.

7 "Tayta Diosllä, unay castäkuna kay nacioncho täyänanpä kikikimi kaycho taq unay runakunata qarqushqayki. Amïguyki Abrahampita aywaraq kayaptïmi imayyaqpis kaycho täyänäpä churayämashqayki.[†] 8 "Unay castäkuna kay nacioncho tarmi qamta adorayäshunaykipä kay templutapis shäritsiyarqan. Nirkurmi niyäshurqayki: 9 'Ima desgraciapis chämuptin, atacayämänanpä runakuna shamuptin, qeshya o muchuy chämuptin kay täkunqayki templuman shamuykur mañakayämuptï wiyayämarnin salvaykayällämay'.

10 "Egiptupita yarqayämuptinmi unay castäkunata nirqayki amonita y moabita runakuna täyanqanman y Seir jallqakuna kinran taq runakuna täyanqanmanpis mana yaykuyänanpä.[†] Tsaymi juk nänipa päsakurnin ninqaykinölla paykunata ushakätsiyarqantsu. 11 Tsaynö alli rikaykäyaptïmi paykunapita aywaraqkuna churayämanqayki nacionpita qarqayämänanpä shamuykäyan.

12 "Tayta Diosllä, paykunata castigaykullay. Atska soldädukuna shamur atacayämaptin michaytapis manami kamäpakuyäshätsu. Manami ima

---

[b] **19.11a** Ley religiösaqa kaykan Tayta Diosta imanö adorananpä. Tsaynöllami kaykan juk dioskunata ni ïdulukunata mana adorananpä. Wakin tsay leykuna imanö kanqanta musyanaykipä liyinki Lev. 1—7. [c] **19.11b** Ley civilqa kaykan runa mayinwan imanö kawananpämi. Wakin tsay leykuna imanö kanqanta musyanaykipä liyinki Éxo. 21.2—23.9.
[†] **20.7** Isa. 41.8. [†] **20.10** Deut. 2.4-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ruraytapis mayayätsu. Tsaymi qamllaman yärakamur mañakayämü”.

13 Llapan Judá runakunami warmintin wamrankunantin TAYTA DIOSPA
ñöpancho ichiraykäyarqan. 14 Tsaychömi Benaíapa willkan y Zacaríaspa
tsurin Jahazielpis kaykarqan. Jahazielpa awilun Benaíaqa Jeielpa tsurin
y Mataníaspa willkanmi karqan. Paykunaqa Leví trïbu Asafpita aywaraq
runakunami kayarqan.

Jahazielmi TAYTA DIOSPA Espïritun parlatsiptin 15 nirqan: “Rey Josafat,
Jerusaléncho taq runakuna y Judá nación wakin markakunacho taq
runakunapis, shumaq wiyayämay. TAYTA DIOSMI nin: ‘Atska soldädukuna shamuykäyanqanta musyar ama mantsariyaytsu ni llakikuyaytsu. Kay pelyachöqa manami qamkunatsu pelyayanki, sinöqa kikïmi pelyashä.

16 “ ‘Waray junaq uräyay paykunata atacayänaykipä. Contraykikunaqa Sis cuestapami witsaykäyämunqa. Paykunawanmi tinkuyanki Jeruel tsunyaq jirkaman chaq raqra ñöpancho. 17 Qamkunapa trokikikunami paykunawan noqa pelyashä. Tsaynö kaykaptinqa contraykikuna kanqan kaqman chaykur ama atacayankitsu, sinöqa imanö salvanqäta rikayänaykipä churakäyanki. Jerusaléncho y Judácho taq runakuna, ama mantsariyaytsu ni llakikuyaytsu. Qamkunawan kaykaptïqa paykunata ichipäyänaykipä waray aywayay’ ”.†

18 Tsaynö niptinmi rey Josafat y tsaycho kaykaq llapan runakunapis patsaman lätakaykur TAYTA DIOSTA adorayarqan. 19 Coatpita y Corépita aywaraq *levitakunami ichiykur Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSTA llapan shonqunkunawan jinchi alabayarqan.

20 Waraynin tutanami tsaka tsakalla Tecoa tsunyaq jirkapa aywayänanpä llapan qorikäyarqan. Yarquyänanpäna kaykaptinmi rey Josafat nirqan: “Jerusaléncho y Judácho taq runakuna, TAYTA DIOSNILLANTSIKMAN yärakushqaqa salvamäshunmi. Profëtakuna niyanqanta criyishqaqa manami imapis päsamäshuntsu”.

21 Runakunawan willanakuskirmi TAYTA DIOSTA alabayänanpä cantaqkunata Josafat churarqan. Tsay cantaqkunami *sagrädu latsapankunata jatikurkur Tayta Diosta alabaraykar soldädukunapa puntanta aywayarqan. Cantarmi niyarqan:

“¡Allillata ruraq kanqanpita
TAYTA DIOSTA agradëcikuyay!
¡Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu!”†

22 Alabayta qallaykunqan hörami amonita runakunata, moabita runakunata y Seir jallqakunacho taq runakunata TAYTA DIOS pantakätsirqan kikinkunapura wanutsinakuyänanpä. 23 Tsaymi Seir jallqakunapita aywaq runakunapa contran shärir amonita runakuna y moabita runakuna chipyaq wanutsiyarqan. Nirkurmi kikinkunapura atacanakur wanutsinakuyarqan.

24 Judá runakuna rikachakuna törriman charmi rikayarqan contrankunapa ayankuna tsunyaq jirkacho jitaraykaqta. Manami ni jukllayllapis kawaykar quëdayarqantsu. 25 Josafatnami llapan runakunawan aywayarqan contrankunapa imaykankunatapis qoriyämunanpä. Chaykurmi tariyarqan atska uywakunata, armakunata, latsapakunata y chanin cuestaq alhäjakunata. Llapan tariyanqantami kikinkunapä qorikuyarqan. Imaykapis atska kaptinmi kimsa junaqtarä qoriyta ushayarqan.

26 Tsaypita chusku kaq junaqchömi juk pampaman qorikar TAYTA DIOSTA

† **20.15-17** Deut. 20.1-4; Isa. 8.10. † **20.21** 1Crón. 16.29, 34, 41; Esd. 3.11; Sal. 100.5; 106.1; 107.1; 118.1; 136.1; Jer. 33.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

alabayarqan. Tsay pampatami jutitsiyarqan Beraca[d] jutin kananpä. Kananyaqpis tsay jutillami kaykan. 27 Contrankunapita TAYTA DIOS salvashqa kaptinmi Jerusaléncho y Judácho taq runakunata pushakurkur Jerusalénman rey Josafat kushishqa kutikurqan. 28 Jerusalénman chaykurmi *salteriukunata, arpakunata y *cornëtakunata tukaraykar TAYTA DIOSPA templunman aywayarqan.

29 Israel runakunapa contrankunawan TAYTA DIOS pelyanqanta musyaskirmi maytsay nacionkunacho taq runakuna pasaypa mantsariyarqan. 30 Ñöpancho kaq nación runakunawan alli kawayänanpä Tayta Dios yanapaptinmi rey Josafat mandanqan nacioncho añaw kawayarqan.

Rey Josafat wakin ruranqankuna
1 Reyes 22.41-50

31 Josafat kimsa chunka pitsqa (35) watayuq kaykarmi Judá nacioncho rey kayta qallaykurqan. Payqa ishkay chunka pitsqa (25) watami Jerusalénpita mandarqan. Mamanmi Silhipa tsurin Azuba karqan.

32 Josafatqa taytan Asanöllami TAYTA DIOS munanqannö kawarqan. 33 Tsaynö kaptinpis Judácho taq runakunaqa unay castankuna yärakuyanqan Tayta Diosta mana cäsukurmi markakunacho kaq *altarkunata juchutsiyarqantsu.

34 Josafat ruranqankunaqa qallaykunanpita ushananyaq qellqaraykan Jehúpa tsurin Hanani qellqanqanchömi. Tsay qellqanqanqa kaykan Israel reykunapa acta librunchömi.

35 Guërracho vincinqanpita qepatanami Judá nacionpa mandaqnin rey Josafat Israel nacionpa mandaqnin rey Ocozíaswan yanapanakuyänanpä willanakuyarqan. Ocozíasqa pasaypa jutsa ruraq runami karqan. 36 Paywan Josafat willanakurmi Tarsisman aywayänanpä *büquikunata Ezión-gebercho ruratsiyarqan. 37 Maresa runa Dodavapa tsurin Eliezermi Tayta Dios ninqanta willar Josafatta nirqan: "Yanapanakuyänaykipä Ocozíaswan willanakuyanqaykipitami büqui ruratsiyanqaykita Tayta Dios ushakätsinqa".

Ninqannöllami büquinkuna pakir ushakaptin Tarsismanpis aywayarqannatsu.

Judá nacioncho Joram rey kanqan
2 Reyes 8.16-24

21 1 Josafat wanuskiptinmi *Davidpa Markancho unay castankuna pamparaykäyanqanman pampayarqan. Josafatpa trokinnami tsurin Joramna rey karqan.

2 Jorampa wawqinkunami kayarqan Azarías, Jehiel, Zacarías, Azarías, Micael y Sefatías. Paykunaqa rey Josafatpa tsurinkunami kayarqan. 3 Tsay tsurinkunatami taytan rakiparqan qorita, qellayta y imaykatapis chanin cuestaqkunata. Tsaynöpis paykunata churarqan Judá nacioncho corralashqa markakunacho autoridäkuna kayänanpämi. Joramtami itsanqa mayor tsurin kaptin rey kananpä taytan churarqan.

4 Taytanpa trokin rey karnami pipis qarqunanta mana munar llapan wawqinkunata espädawan Joram wanutsirqan. Tsaynöllami wakin mandaq autoridäkunatapis espädawan wanutsirqan.

5 Joramqa kimsa chunka ishkay (32) watayuq kaykarmi rey kayta qallaykurqan. Payqa puwaq watami Jerusalénpita mandarqan. 6 Rey Acabpa warmi tsurinwan tarmi Acabpa castankunanölla y Israel nacionpa mandaqnin reykunanölla TAYTA DIOSTA mana cäsukur jutsata rurarqan. 7 Tsaynö kaptinpis sirviqnin Davidpita aywaraq runa Judácho imaypis

[d] **20.26** *Beraca* ninanqa *bendición* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rey kananpä *pactuta rurashqa karmi Joramta rey kanqanpita TAYTA DIOS qarqurqantsu.†

8 Judá nacioncho Joram rey kaykanqan witsanmi Edom nación runakuna Judá nacionpa munaynincho kayanqanpita yarquskir† kikinkunapa mandaqnin reyta churayarqan. 9 Tsaymi capitankunata rey Joram qayaykatsir guërra carrëtankunawan Edomman aywayarqan atacayänanpä. Edomita soldädukuna pelyayänanpä yarqurmi rey Joramta y carrëtakunawan aywaq capitankunata tumaypa tsapaskiyarqan. Tsaynö tsapaskiyaptinmi Israel soldädukunaqa imaykanöpapis paqaspa qeshpiyarqan. 10 Tsaypita patsami Edom nación runakunaqa kananyaqpis Judá nacionpa munayninchönatsu kayan.

Unay castankuna yärakuyanqan TAYTA DIOSTA Joram mana käsukuptinmi TAYTA DIOS kamakätsirqan Libna marka runakunapis Judá nacionpa munayninpita yarqukuyänanpä.

11 Jerusaléncho taq runakuna juk dioskunata adorayänanpämi Joramqa Judá jallqakunacho *altarkunata ruratsirqan. Tsaynöpami Judá nación runakuna Tayta Diosta käsukuyarqannatsu.

12 Tsay witsanmi rey Joramman profëta Elías cartakurqan. Tsay cartachömi nirqan: “Unay castayki rey David yärakunqan TAYTA DIOSMI nin: ‘Taytayki Josafat y awiluyki Asa käsukayämanqannö ¿imanirtä käsukamankitsu? 13 Tsaynö karqa Israel nacionpa mandaqnin reykunanöllami llutanta ruraykanki. Juk dioskunata adorayänanpä unay rey Acab parlapanqannömi qampis Judácho taq runakunata y Jerusaléncho taq runakunata parlapashqayki. Tsaynöpis qampita mas alli kaykäyaptinmi wawqikikunatapis wanutsishqayki. 14 Tsaynö kanqaykipitami nacionnikicho desgracia päsananpä kamakätsiptï tsurikikunata, warmikikunata y llapan imaykaykikunatapis apakuyanqa. 15 Qamtanami tukuy niraq qeshyakunawan castigashayki. Pacha nanaywan qeshyarmi qoyay qoyay antsanki oqitikipis yarqakämunqanyaq’ ”.

16 Tsaypitanami filisteo runakunapa y Arabia runakunapa yarpayninman TAYTA DIOS churarqan rey Jorampa contran shäriyänanpä. Tsay Arabia runakunaqa täyarqan Etiopía runakuna täyanqan kaqläpami. 17 Judá nacionman chaykur atacarninmi reypa palaciuncho imayka riquëzankunatapis apakuyarqan. Tsaynöllami Jorampa tsurinkunatapis warminkunatapis apakuyarqan. Jerusalénchöqa Joramwan quëdarqan tapshi kaq tsurin Joacazllami.*e*

18 Tsaypitanami rey Joramta TAYTA DIOS pacha nanaywan castigaptin ima jampipis alliyätsirqantsu. 19 Ishkay wata tsaynölla qeshyaptinmi oqitin tikrakarqan. Tsaynöpami pasaypa llakipaypä ñakaykanqancho wanurqan. Wanuskiptin marka mayinkuna yantallatapis manami waykayarqantsu unay reykuna wanuptin rurayanqannö.

20 Joramqa kimsa chunka ishkay (32) watayuq kaykarmi rey kayta qallaykurqan. Jerusalénpita puwaq watallami mandarqan. Wanuskiptin manami pipis lüturqantsu ni waqarqantsu. Davidpa Markanman pamparpis manami reykuna pamparäyanqan kaqmanqa pampayarqantsu.

Judá nacioncho Ocozías rey kanqan
2 Reyes 8.25-29

22 1 Rey Joram wanuskiptinnami Jerusalén runakuna Jorampa tapshi tsurin Ocozíasta churayarqan

e **21.17** Joacazpa jukaq jutinmi Ocozías karqan.
† **21.7** 1Rey. 11.36; 1Crón. 17.10b-14. † **21.8** Gén. 27.40.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mandaqnin rey kananpä. Tapshi kaykaptinpis payta churayarqan mayor wawqinkunata Arabia runakunawan asaltantikuna wanutsiyashqa kaptinmi. Tsaynöpami Judá nacioncho Jorampa tsurin Ocozías rey kayta qallaykurqan. 2 Mandayta qallaykunqan witsan Ocozíasqa ishkay chunka ishkay (22) watayuqmi kaykarqan.[f] Payqa Jerusalénpita mandarqan juk watami. Mamanmi karqan Atalía. Atalíaqa Israel nacionpa mandaqnin rey Omripa willkanmi karqan.

3 Jutsata rurananpä maman yätsiptinmi Ocozíasqa Acabnö y Acabpa castankunanö jutsata rurar kawarqan.[g] 4 Taytanpa yätsiqninkunallami Ocozíaspa yätsiqninkuna kayarqan. Tsay yätsiqninkuna kayarqan Acab casta runakunami. Tsaymi Acab y Acabpa castankuna ajanätsiyanqannö paypis TAYTA DIOSTA ajanätsirqan. Tsaynöpami chölullarä kaykar wanurqan. 5 Acab casta runakuna yätsiyanqanta chaskirmi Ocozíasqa Israel nacionpa mandaqnin rey Joramwan Siria nacionpa mandaqnin rey Hazaelta atacayänanpä willanakuyarqan. Rey Joramqa Acabpa tsurinmi karqan. Atacayänanpä awniptinmi Galaadcho kaykaq Ramot markaman soldädunkunawan aywayarqan. Tsaycho pelyar Siria soldädukuna rey Joramta flëchaskiyaptinmi 6 jampikunanpä Jezreel markaman kutirqan. Qeshyar ujuraykaptinmi rey Ocozías payta watukaq aywarqan.

Rey Ocozíasta Jehú wanutsinqan
2 Reyes 9.27-29

7 Joramta watukaqnin aywar Ocozías wanunanpä Tayta Dios destinashqa kaptinmi hörallan atipashqa Jezreelman aywarqan. Chaykullarmi Joramwan yarquyarqan Nimsipa tsurin Jehúwan parlayänanpä. Jehútaqa Tayta Dios akrarqan Acab casta kaqta llapanta ushakätsinanpämi.

8 Jehúqa Acab casta runakunata wanutsirmi Judá autoridäkunawan y Ocozías casta runakunawanpis tinkuskir llapanta wanutsirqan.[†]

9 Samariacho pakaraykaptinmi rey Ocozíastapis wanutsinanpä ashitsirqan. Tsaycho tariskir prësu apaykuyaptinmi Jehú wanutsirqan. TAYTA DIOS munanqannö Ocozíaspa awilun Josafat kawashqa kaptinmi Ocozíasta shumaq pampayarqan. Tsaymi Ocozías casta rey kayman yaykunanpänöqa pipis karqantsu.

Judá nacioncho Atalía reina kanqan
2 Reyes 11.1-21

10 Atalíaqa wamran Ocozíasta Jehú wanutsinqanta musyaskirmi reina kayta munar Ocozíaspa wawqinkunata y tsurinkunata Judácho wanutsir qallaykurqan.[†] 11 Wanutsinqanta musyaskirmi Ocozíaspa panin Josabet juk sobrinunta wätaqnintinta juk cuartuman pakaskirqan.[h] Tsay wamrapa jutinmi Joás karqan. Tsaynöpami Joásta wanutsirqannatsu. Josabetqa rey Jorampa tsurin y sacerdöti Joiadapa warminmi karqan. 12 Soqta watami Tayta Diospa templun cuartucho Joásta pakarätsirqan. Tsayyaqmi Atalíaqa Judá nacionpa mandaqnin reina karqan.

23 1 Tsaypita qanchis watachönami sacerdöti Joiada soldädukunapa capitanninkunata qayatsirqan qorikäyänanpä. Qorikaykurmi

---

[f] **22.2** Wakin copiakuna griëgucho y siriaco versioncho nikan ishkay chunka ishkay watayuq kanqantami. Tsaynöllami qellqaraykan 2Rey. 8.26 versïculucho. Hebreuchönami nikan chusku chunka ishkay (42) watayuq kanqanta. [g] **22.3** Ocozíaspa mamanqa Acabpa tsurinmi karqan.
[h] **22.11** Tsay cuartuqa Tayta Diospa templunchömi karqan.
[†] **22.8** 2Rey. 10.12-17. [†] **22.10** 2Rey. 8.26; 9.27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

*pactuta rurayarqan reyta churayänanpä. Tsay capitankunami kayarqan Jerohampa tsurin Azarías, Johanánpa tsurin Ismael, Obedpa tsurin Azarías, Adaíapa tsurin Maasías y Zicripa tsurin Elisafat. 2 Willanakurmi entëru Judá nacionman aywar llapan markakunapita Jerusalénman qoriyämurqan *levitakunata y Israel runakunapa mandaqninkunatapis. 3 Tayta Diospa templunman qorikaskiyaptinnami paykunapa ñöpanman Joásta sacerdöti Joiada pusharqan. Tsaypitanami nirqan: "¡Paymi Ocozíaspa tsurin! David casta karmi TAYTA DIOS awninqannö kay wamra rey kanqa".†

Tsaynö niptinmi llapan runakuna pactuta rurar reypa janan shäriyänanpä awniyarqan.

4 Tsaypitanami sacerdöti Joiada yätsir nirqan: "Sacerdötikuna y levitakuna, templuncho Tayta Diosta jamay junaq sirviyänaykipä töcayäshuptiki kimsa grüpuman rakikäyanki. Juk grüpu kanqa templu punkunta täpayänanpä. 5 Juk grüpumi kanqa reypa palaciunta täpayänanpä. Juk grüpunami kanqa Cimientu jutiyuq punkuta täpayänanpä. Wakin kaq runakunaqa templupa patiunchömi kayanqa.

6 "Templuman yaykuyänanpäqa unaypita patsami sacerdötikunallata y levitakunallata TAYTA DIOS akrarqan. Tsaymi templucho aruyänanpä töcaptin paykunalla tsaymanqa yaykuyanqa. Wakin runakunaqa patiuchömi TAYTA DIOS ninqannö täpayanqa. 7 Levitakuna, armaykikuna aptashqa llapayki reyta tumaypa cuidayanki. Pipis payta wanutsinanpä yaykuyta munaptinqa juklla wanutsiyanki. Reytaqa maypa aywaptinpis mana kachaypa cuidayanki".

8 Tsaymi levitakuna y Judá runakuna sacerdöti Joiada mandanqankunata llapanta cumpliyarqan. Tsaynöpami turnunkuna cumpliq täpaqkunata y jamay junaqcho täpayänanpä yaykuqkunatapis wayinkunaman kutikuyänanta capitankuna munayarqantsu. 9 Tsay täpaqkunatami Joiada kamariparqan rey David ruratsinqan lanzakunata, jatun kaq escüdukunata y taksha kaq escüdukunata. Tsaykunaqa templu rurinchömi churararqan.

10 Kamaripaskiptinmi reyman pipis wanutsiq mana yaykunanpä tsay täpaqkuna lanzan aptashqa tumaypa churanakuyarqan. Tsaynö churanakuyarqan templupa sur kaqläninpita qallaykur *altar puntanpa tumar norti kaqläyaqmi. 11 Tsaypitanami Joiadaqa reypa tsurinta tsurinkunawan pushaykamur corönata jatitsiyarqan. Jatirkatsirnami Israel runakunawan Tayta Dios ruranqan *Pactu Libruta† entregayarqan y aceitita umanman wiñapäyarqan. Wiñapaskiyaptinnami tsaycho kaykaq runakuna niyarqan: "¡Viva mandamaqnintsik rey!"

12 Runakuna cörriyanqanta y kushikur qayaykachäyanqanta wiyarmi Atalíaqa TAYTA DIOSPA templunman aywarqan ima päsanqantapis musyananpä. 13 Chaykurmi reyta rikarqan templu yaykuna parador ñöpancho ichiraykaqta. Reypa ñöpanchömi mayor runakuna y *cornëta tukaq runakuna kaykäyarqan. Tsaynömi entëru Judá nación runakunapis kushikur cornëtata tukayarqan. Wakinnami instrumentunkunata tukar cantukunata cantaykätsiyarqan. Tsaynö kaykaqta rikaykurmi Atalíaqa latsapanta rachiskir: "¡Traicionëru! ¡Traicionëru!" nirqan.

14 Sacerdöti Joiadanami soldädukunapa capitanninkunata nirqan: "Atalíata templupita jukläman jipiskir wanutsiyay. Pipis janan shäriptinqa paytapis espädawan wanutsiyay".

Templupita jukläman apaykur wanutsiyänanpä niptinmi 15 Atalíata prësu

†**23.3** 2Sam. 7.12. †**23.11** Éxo. 24.7; 34.28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsariskir cawallukuna yaykukunan palaciupa punkunman apayarqan. Tsaychömi wanutsiyarqan.

16 Tsaypitanami TAYTA DIOSWAN pactuta rurar runakunata y reyta Joiada awnitsirqan TAYTA DIOSTA cäsukur kawayänanpä. 17 Tsaymi llapan runakuna aywar *Baalpa templunta juchutsiyarqan. Tsaynöllami Baal ïdulukunata y altarninkunata juchutsir ushayarqan. Juchutsiyanqan altarkunapa ñöpanchömi Baalpa sacerdötin Matánta wanutsiyarqan.

18 Tsaypita kutiykurnami TAYTA DIOSPA templunta cuidayänanpä wardiakunata Joiada churarqan. Tsay wardiakunaqa sacerdötikunapa y levitakunapa munayninchömi kayarqan. *Moisés qellqanqan leykunacho ninqannöllami sacerdötikunata y levitakunata rey David unay churarqan. Tsaymi TAYTA DIOSPÄ rupatsina kaq sacrificiukunata templucho trukanakuypa rupatsiyaq y kushishqa alabayaq.

19 Tsaynöllami templupa patiun yaykuna punkukunaman wardiakunata Joiada churarqan pipis *impüru kaptin yaykunanta mana kachapäyänanpä.

20 Tsaypitanami capitankunawan, respitashqa runakunawan, autoridäkunawan y tsaycho kaykaq llapan runakunawan rey Joásta templupita palaciuman pushayarqan. Jana kaq punkupa yaykaskatsirmi rey jamakunan trönuman jamatsiyarqan. 21 Tsaymi llapan runakuna pasaypa kushikuyarqan. Atalíata espädawan wanutsiyanqanpitaqa llapanpis añawnami kawakuyarqan.

Judá nacioncho Joás rey kanqan
2 Reyes 12.1-21

24 1 Mandayta qallaykunqan witsan qanchis watayuqllarämi Joás kaykarqan. Payqa chusku chunka (40) watami Jerusaléncho rey karqan. Mamanmi Beerseba markapita Sibia karqan. 2 Sacerdöti Joiada kawanqanyaqqa TAYTA DIOS munanqannömi llapantapis Joás rurarqan. 3 Ishkay warmiwanmi Joásta Joiada tätsirqan. Ollqupis warmipis tsurinkuna karqanmi.

4 Atska watana rey kaykarmi Joás yarpachakurqan TAYTA DIOSPA templunta allitsatsinanpä. 5 Tsaymi sacerdötikunata y yanapaqnin *levitakunata qoriskir nirqan: "Juklla aywayay nacionnintsikcho kaq markakunaman. Tayta Diosnintsikpa templunta allitsatsinäpä tsay markakunacho taq runakuna cada wata ofrenda qoriyanqanta apayämuy".

Tsaynö niptinpis levitakunaqa manami aywayarqantsu. 6 Tsaymi mandaq sacerdöti Joiadata qayaskatsir rey nirqan: "*Pactu Toldupa gastunkunapä ofrendata qorinantsikpämi TAYTA DIOSPA sirviqnin Moiéspis y Israel mayor runakunapis mandayarqan.† Tsaynö mandaykaptinqa ¿imanirtä Judá nacionnintsikman y Jerusalénman tsay ofrendata apayämunanpä levitakunata kachashqaykitsu? 7 Musyanqaykinöpis Atalíaqa mana allikunata rurarmi wamrankunawan Diospa templunman yaykuskir tsaycho kaykaq *sagrädu manëjukunatapis manijayashqa *Baal dioskunata adorayänanpä. Tsaymi tsay ofrendata ministintsik templuta allitsatsinantsikpä".

8 Tsaypitanami juk ichik babulta ruraskatsir ofrendakunata wiñayänanpä TAYTA DIOSPA templun yaykuna punku waqtaläman rey churatsirqan. 9 Nirkurmi Jerusaléncho taq runakunaman y Judá nacioncho taq runakunaman willakatsirqan llapan runakuna ofrendata apayämunanpä. Tsay ofrendata qoriyänanpämi TAYTA

† **24.6** Éxo. 25.1-9; 30.11-16; Neh. 10.33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

DIOSPA sirviqnin Moisés tsunyaq jirkacho kaykar mandarqan.
10 Tsaymi llapan autoridäkunapis y llapan runakunapis templuman qellayta kushishqa apar babulman juntaqpä wiñayarqan. 11 Sacerdötikunapa yanapaqnin levitakunami tsay babulta apayaq reypa yanapaqninkuna rikayänanpä. Babul juntana kaptinqa reypa secretariunta y mandaq sacerdötipa yanapaqnintami willayaq babulta jäkatsiyänanpä. Jäkaskatsirnami kanqallanman yapay kutitsiyaq. Qoyay qoyay tsaynö rurarmi atska qellayta qoriyarqan.
12 Tsay qellaytami rey y sacerdöti Joiada TAYTA DIOSPA templunta allitsatsiqkunata entregayaq. Paykunanami rumi llaqllaqkunata, carpintërukunata, herrërukunata y bronci takaqkunata templuta allitsayänanpä pägayaq. 13 Tsaynö maki maki arurmi templuta raslla allitsayarqan. Tsaynöpami punta kanqannö templu kuyayllapä yapay karqan.
14 Allitsayta ushaskirnami sobraq kaq qellayta entregayarqan reyta y sacerdöti Joiadata. Paykunanami tsay qellaypita manëjukunata ruratsiyarqan. Tsay manëjukunami wakin karqan templucho Tayta Diosta adorar manijayänanpä y wakinna karqan sacrificiukunata rupatsir manijayänanpä. Tsaykunami karqan cucharonkuna, qoripita väsukuna y qellaypita väsukunapis. Mandaq sacerdöti Joiada kawanqanyaqqa TAYTA DIOSPA templuncho rupatsina kaq sacrificiukunatami imaypis rupatsiyaq.
15 Sacerdöti Joiadaqa juk pachak kimsa chunka (130) watayuq kaykarmi pasaypa awkinyashqana wanukurqan. 16 Payqa Tayta Dios munanqannö kawarmi Israel runakunata y templutapis alli rikarqan. Tsaymi wanuskiptin *Davidpa Markancho reykuna pamparäyanqanman pampayarqan.
17 Joiada wanuskiptinnami Judá nacionpa autoridäninkuna rey Joásta alli shimillanpa parlapar llutanta yätsir qallaykuyarqan. 18 Unay castankuna adorayanqan TAYTA DIOSTA templucho adorayänanpa trokinmi *Asera diösapä jawiyanqan raku qerukunata y ïdulukunata adorayarqan. Tsaynö adorayaptinmi Tayta Dios pasaypa ajanarqan. 19 Tsaynö ajanashqa karpis profëtankunatami TAYTA DIOS kacharqan paykunata willayänanpä. Tsaynö willayaptinpis paykunaqa manami cäsukuyarqantsu.
20 Tsaymi Tayta Diospa Espïritun tantiyatsiptin sacerdöti Joiadapa tsurin Zacarías juk patakman witsarkur runakunata nirqan: "Tayta Diosmi nin: '¡Imanirtä mandamientükunata cumpliyankitsu! ¡Imanirtä desgraciata qayaykäyanki! ¡Noqata kachariyämanqaykinömi qamkunatapis kachariyäshayki!' "
21 Tsaynö niptinmi Zacaríaspa contran shäriyarqan. Rey mandaptinmi TAYTA DIOSPA templun patiucho saqmar wanutsiyarqan.† 22 Tsaynö wanutsiyänanpä mandarmi rey Joás yarparqantsu Zacaríaspa taytan Joiada imanö kuyapanqanta. Tsaynö mal agradecïdu kaptinmi Zacarías wanunanpä kaykarna nirqan: "¡TAYTA DIOS, kaynö rurayämanqanpita juzgaykullay!"
23 Tsaypita juk wata päsaskiptinmi Siria soldädukuna Jerusalénta y Judácho kaykaq wakin markakunata atacayarqan. Judá nacionpa llapan autoridäninkunata wanuskatsirmi ima tariyanqankunatapis Damascucho taq mandaqnin reyman apatsiyarqan. 24 Siria soldädukunaqa wallkalla karpis TAYTA DIOS yanapaptinmi Judá nacionpa atska soldädunkunata

† **24.20-21** Mat. 23.35; Luc. 11.51.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

vinciyarqan. Paykunata tsaynö vinciyarqan Judá runakuna unay castankuna yärakuyanqan TAYTA DIOSTA manana käsukuyanqanpitami. Tsaynöpami Joásta Tayta Dios castigarqan.

25 Judá soldädukunata vinciskirmi Siria soldädukuna aywakuyarqan. Tsay guërrapita kutimur rey Joás antsa ujuraykaptinmi kikinpa yanapaqninkunalla wanuskatsiyarqan. Tsaynö wanuskatsiyarqan sacerdöti Joiadapa tsurin Zacaríasta wanutsinqanpitami. Tsaypitanami Davidpa Markanman Joásta pampayarqan. Itsanqa manami reykuna pamparäyanqanmanqa pampayarqantsu. 26 Joásta wanutsiqkunami kayarqan amonita warmi Simeatpa wamran Zabad y moabita warmi Simritpa wamran Jozabad.

27 Joáspa tsurinkuna rurayanqanpis, Joáspa contran profëtakuna atska kuti willakuyanqanpis y templuta imanö allitsatsinqanpis llapanmi qellqaraykan reykunapa acta libruncho. Joáspa trokinmi tsurin Amasíasna rey karqan.

Judá nacioncho Amasías rey kanqan
2 Reyes 14.1-22

25 1 Mandayta qallaykunqan witsanmi Amasíasqa ishkay chunka pitsqa (25) watayuq kaykarqan. Payqa ishkay chunka isqun (29) watami Jerusalénpita mandarqan. Mamannami Jerusalénpita Joadán karqan. 2 Amasíasqa TAYTA DIOS munanqannö kawarpis wakin wakintaqa manami cumplirqantsu.

3 Rey kaykarnami taytan wanutsiq capitankunata wanutsirqan. 4 Itsanqa manami tsay capitankunapa tsurinkunataqa wanutsirqantsu. Tsaynö mana wanutsinanpämi *Moisés qellqanqan leykunacho Tayta Diospa mandamientun qellqaraykan: "Tsurinpa jutsanpita ama mamanta ni taytanta wanutsiyankitsu. Tsaynöpis mamanpa o taytanpa jutsanpita tsurinta ama wanutsiyankitsu. Tsaypa trokinqa jutsa ruraq kaqta wanutsiyanki".†

5 Tsaypitanami Amasíasqa Judá trïbu y Benjamín trïbu runakunata qayaykatsir cada castapa mandaqnin kananpä juk soldäduta churarqan. Nirkurmi runakunata ishkay chunka (20) watayuqpita janaman censatsirqan. Tsay censatsinqan runakunami kayarqan kimsa pachak waranqa (300,000). Paykunaqa guërracho espädawan pelyayta y escüduwan tsapakuytapis allimi yachayaq. 6 Tsaypitanami kimsa waranqa kimsa pachak (3,300) kïlu yuraq qellayta pägaykur juk pachak waranqa (100,000) Israel nación soldädukunata minkakurqan pelyar yanapayänanpä.

7 Tsaymi Tayta Diospa willakuqnin chaykur Amasíasta nirqan: "Rey Amasías, TAYTA DIOS manami yanapantsu Israel nación soldädukunataqa. Payqa manami Efraín runakunawantsu kaykan.[i] Tsaynö kaykaptinqa guërraman paykunata ama pushaytsu. 8 Mana käsukuypa tsay soldädukunata pushaptikiqa contraykikunatami Tayta Dios yanapanqa vinciyäshunaykipä. Tayta Diosqa munayyuqmi kaykan pitapis munanqan kaqta yanapananpä y ushakätsinanpä".

9 Tsaynö niptinmi Tayta Diospa willakuqninta rey Amasías nirqan: "Tsaynö kaptinqa ¿imanötä arreglashä kimsa waranqa kimsa pachak (3,300) kïlu qellayta paykunata minkakamur päganqäta?"

Niptinmi Tayta Diospa willakuqnin nirqan: "Kachariptikiqa päganqaykipita masta tarinaykipämi TAYTA DIOS yanapashunki".

10 Tsaynö niptinmi rey Amasíasqa Efraínpita shamuq soldädukunata

[i] **25.7** Efraín runakunapä parlarqa Israel nación runakunapämi parlarqan.
† **25.4** Deut. 24.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wayinkunapa kutikuyänanpä despacharqan. Tsaymi paykunaqa Judá nación runakunawan ajanarnin wayinkunaman pasaypa ajashqa kutikuyarqan.

11 Amasíasqa Tayta Diosman yärakurmi soldädunkunawan aywar Kachi Pampacho chunka waranqa (10,000) Seir runakunata wanutsiyarqan.[j] 12 Nirkurmi prësu tsariyarqan chunka waranqa runakunata. Tsay runakunata qaqa puntanman apaykur jitarpuyaptinmi ushakaqpä chäyarqan.

13 Paykuna guërracho kayanqanyaqmi Amasías kutitsinqan runakuna Samariapita Bet-horónyaq Judá nacioncho kaq markakunata atacar wanutsiyarqan kimsa waranqa (3,000) runakunata. Nirkurmi tsay wanushqa runakunapa imaykankunatapis apakuyarqan.

14 Edomita runakunata ushakaskatsir kutimurmi Amasíasqa Seircho taq runakunapa ïdulunkunata apakurqan. Tsaypitanami tsay ïdulukunaman yärakur inciensiuwan qoshnitsir adorarqan. 15 Tsaynö ruraptinmi Tayta Dios pasaypa ajanarqan. Tsaymi juk profëtata kacharqan ninanpä: "¡Imanirtä juk nacionpa diosninkunaman yärakuykanki! Tsay dioskunaqa manami pitapis salvayta kamäpakuyantsu. Salvakuq karqa atacaptiki salvayanmanmi karqan".

16 Profëta tsaynö niptinmi reyqa ollqutupar nirqan: "Qamtaqa yätsimaqnï kanaykipä manami churashqätsu. Wanuskatsinäta mana munarqa upällalla aywakuy".

Profëtanami nirqan: "Noqa yätsinqäta mana cäsukur tsaykunata ruranqaykipitami Tayta Dios ushakätsishunki".

17 Tsaypitanami yätsiqninkunawan willanakuskir Judá nacionpa mandaqnin rey Amasíasqa willakuqkunata kacharqan Israel nacionpa mandaqnin rey Joás kaqman. Joásqa Joacazpa tsurin y Jehúpa willkanmi karqan. Willakuqkuna chaykurmi niyarqan: "Alli chölu karqa soldäduykikunata qoriskirshi aywanki Amasíaspa soldädunkunawan pelyayänaykipä".

18 Tsaynö niyaptinmi willakuq aywaqkunata Joás nirqan: "Kutiykur mandashuqniki reyta niyanki: 'Cardón kashashi kachanä Líbanucho kaq cedru qeruta ninanpä: "Tsurïwan warmi tsurikita tätsishun".

" 'Tsaynö parlaykaptinshi munti uywa päsar cardón kashata pakikaqpä lanqurinä. 19 Tsay kashanöllami qampis kaykanki. Edomita runakunata ushakätsinqallaykipitaqa ama alläpa runa tukuytsu. Tsaynö runa tukur pelyaq shamunaykipa trokinqa mejor wayikicho kakuy. Tsaynölla wajupämaptikiqa kikikitapis y Judá runakunatapis ushakätsiyäshaykimi' ".

20 Rey Joás tsaynö niptinpis Amasíasqa manami cäsurqantsu. Tsaynö cäsurqantsu edomita runakunapa ïdulunkunata adoranqanpita ushakätsinanpä Tayta Dios destinashqa kaptinmi. 21 Mana cäsuptinmi Joásqa Israel soldädunkunawan Judácho kaq Bet-semesman aywayarqan Amasíaspa soldädunkunawan pelyayänanpä. 22 Israel soldädukuna vinciyaptinmi Judá soldädukunaqa qeshpir wayinkunapa kutikuyarqan.

23 Israel nacionpa mandaqnin rey Joásnami Judá nacionpa mandaqnin rey Amasíasta Bet-semescho prësu tsariskir Jerusalénman aparqan. Tsaychömi marka murällata juchutsiyarqan Efraín punkupita qallaykur hasta Esquïna niyanqan punkuyaq. Tsay juchutsiyanqan murällaqa juk pachak puwaq chunka (180) metru largumi karqan. 24 Tsaypitanami templucho Obed-edom cuidanqan qellayta, qorita

[j] **25.11** Seir runakunaqa edomita runakunami karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

y llapan manëjukunata apakuyarqan. Tsaynöllami palaciucho kaq tesörukunatapis apakuyarqan. Runakunata prësu apar Samariaman kutirninmi niyarqan: “Castaykikuna pägayämaptinrämi kachäyäshayki”.

25 Judá nacionpa mandaqnin rey Amasíasqa Israel nacionpa mandaqnin rey Joás wanunqanpita chunka pitsqa wata masrämi kawarqan. Rey Amasíasqa Joáspa tsurinmi karqan.[k] Rey Joásnami Joacazpa tsurin karqan. 26 Rey Amasías ruranqankunaqa qallaykunanpita ushananyaq qellqaraykan Judá nacionpa y Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta librunchömi.

27 Rey Amasías Tayta Diosta mana cäsukur juk dioskunaman yärakunqanpitami runakuna Amasíaspa contran Jerusaléncho shäriyarqan. Tsaymi Laquis markaman qeshpiptinpis qatipaykur wanutsiyarqan. 28 Ayantanami cawalluman chaqnakurkur Jerusalénman apayarqan. Tsaychömi *Davidpa Markanman unay castankuna pamparaykäyanqan kaqman pampayarqan.

Judá nacioncho Uzías rey kanqan

2 Reyes 14.21-22; 15.1-7

26 1 Tsaypitanami Judá runakuna qorikaykur Amasíaspa tsurin Uzíasta[l] taytanpa trokin rey kananpä churayarqan. Tsay witsan Uzías chunka soqta watayuqmi kaykarqan. 2 Paymi taytan wanuskiptin Elat markata[†] qorirqan Judá nacionpana yapay kananpä. Qoriskirmi shumaq allitsatsirqan.

3 Mandayta qallaykunqan witsanmi Uzíasqa chunka soqta watayuq kaykarqan. Payqa pitsqa chunka ishkay (52) watami Jerusalénpita mandarqan. Mamannami Jerusalénpita Jecolías karqan.

4 Uzíasqa taytan Amasíasnömi TAYTA DIOS munanqannö kawarqan. 5 Tayta Diosman yärakur kawananpämi Uzíasta Zacarías yätsirqan. Zacarías kawanqanyaqqa TAYTA DIOS munanqannömi Uzías kawarqan. Tsaynö kawaptinmi llapanchöpis Tayta Dios yanaparqan.

6 Tayta Dios yanapaptinmi Filistea nacioncho kaykaq Gat markata, Jabnia markata y Asdod markata soldädunkunawan vincir murällankunatapis juchutsir ushayarqan. Tsaynö vincirmi filisteo runakuna täyanqan Asdod particho juk markakunatana shäritsirqan. 7 Filisteo runakunata vincinanpä yanapanqannöllami Gur-baalcho taq Arabia runakunata y meunita runakunatapis vincinanpä Tayta Dios yanaparqan. 8 Tsaynöllami amonita runakunapis impuestuta Uzíasta pägayarqan. Uzías munayyuq kanqanqa Egipto nacionpa lindërunyaqmi musyakarqan.

9 Tsaynöllami marka täpaqkuna rikachakuyänanpäpis Jerusaléncho törrikunata Uzías ruratsirqan. Tsay törrikuna karqan Esquïna punku janancho, Raqra punku janancho y esquïna tumarkuna janancho. Tsay törrikunataqa shumaqmi siguratsirqan tsaypita washäkuyänanpä. 10 Tsaynöllami tsunyaq jirkakunachöpis rikachakuna törrikunata ruratsirqan.

Tsaypitanami *Sefelachöpis y pampakunachöpis uywankuna atska kaptin yakutsiyänanpä pözukunatapis uchkutsirqan. Uzíastaqa alläpami gustarqan chakracho aruy. Tsaymi üva chakrankunacho y wakin chakrankunachöpis aruyänanpä aruqninkuna

[k] **25.25** Amasíaspa taytan Joásqa manami Israel nacionpa mandaqnin rey Joástsu karqan, sinöqa Judá nacionpa mandaqnin rey Ocozíaspa tsurinmi. [l] **26.1** Uzíaspa jukaq jutinmi Azarías karqan.
[†] **26.2** 1Rey. 9.26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

atska karqan. Chakrankunaqa jirkankunachöpis y pampakunachöpis karqanmi.

11 Uzíaspa soldädunkunapis atskaqmi kayarqan. Paykunapa capitanninmi Uzíaspa yanapaqnin Hananías karqan. Cada soldädupa jutintami reypa secretariun Jehiel y yanapaqnin Maasías juk listaman qellqayarqan. Tsay soldädukunami según lista grüpu grüpu guërraman aywayaq. 12 Tsay soldädukunapa capitanninkunami kayarqan ishkay waranqa soqta pachak (2,600) castakunapa mandaqninkuna. Paykunaqa pelyayta yachaq alli chölukunami kayarqan.

13 Tsay capitankunapa munayninchömi kayarqan kimsa pachak qanchis waranqa pitsqa pachak (307,500) soldädukuna. Paykunami reypa contrankunawan pelyayaq. 14 Tsay soldädukunatami Uzías kamariparqan escüduta, lanzata, cascuta, bronci chalëcuta, flëchakunata y warakata.

15 Jerusalénchömi yachaq runakunawan Uzías ruratsirqan washäkuyänanpä tukuy niraq mäquinakunata. Tsaykunatami churatsirqan törrikunaman y marka murälla jananmanpis. Tsay mäquinakunawanmi jatusaq rumikunata y flëchakunata jitatsiyaq. Tayta Dios yanapaptinmi rey Uzías munayyuq kanqan maytsaychöpis musyakarqan.

16 Munayyuq karmi rey Uzíasqa runa tukurqan. Juk junaqmi mana cäsukuypa TAYTA DIOSPA templunman yaykurqan inciensiuwan *altarcho qoshnitsinanpä. 17 Tsayman yaykuptinmi qepanta sacerdöti Azarías yaykurqan puwaq chunka (80) alli chölu sacerdöti mayinkunawan. 18 Paykunami reyta niyarqan: "Tayta Uzías, TAYTA DIOSPÄ inciensiuwan qoshnitsinaykipäqa manami qamtatsu churashushqayki. Tsayta rurayänanpäqa Aarónpita aywaraq sacerdötikunallatami TAYTA DIOS churashqa.† Inciensiuwan templucho qoshnitsirqa jutsatami rurashqayki. Tsaynö ruranqaykipita TAYTA DIOS manami yanapashunkitsu. Kaypita ras yarquy".

19 Tsaynö michäyaptinmi inciensiu qoshnitsikunan aptashqana kar Uzías pasaypa ajanarqan. Tsaymi sacerdötikuna rikaykaptin reypa urkuncho jinan höra *lepra yuriskirqan. Tsaynö päsarqan templu rurincho inciensiuwan qoshnitsikuna altar ñöpancho ichiraykaptinmi. 20 Rey Uzíaspa urkuncho lepra kaykanqanta rikaykurmi sacerdöti mayinkunawan mandaq sacerdöti Azaríasqa jinan höra templu rurinpita jipiyämurqan. TAYTA DIOS castiganqanta tantiyaskirmi kikillanna yarqukurqan.

21 Wanunqanyaqmi rey Uzíasqa lepra qeshyawan qeshyarqan. Tsaynö qeshyarmi palaciupita juklächöna tarqan. TAYTA DIOSPA templun patiuman yaykunantapis manami munayarqannatsu. Tsaymi tsurin Jotamna paypa trokin nacionta mandarqan.

22 Uzías ruranqankunataqa qallaykunanpita ushananyaqmi Amozpa tsurin profëta Isaías qellqarqan. 23 Uzías wanuskiptinnami unay castankuna pamparäyanqanman pampayarqan. Lepra qeshyawan wanushqa kaptinmi reykuna pamparäyanqan panteón ñöpallanman pampayarqan. Paypa trokinnami tsurin Jotamna rey karqan.

Judá naciончo Jotam rey kanqan

2 Reyes 15.32-38

27 1 Mandayta qallaykunqan witsanmi Jotamqa ishkay chunka pitsqa (25) watayuq kaykarqan. Payqa chunka soqta watami Jerusalénpita mandarqan. Mamanmi Sadocpa tsurin Jerusa

† **26.18** Éxo. 30.7-8; Núm. 3.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

karqan. 2 Jotamqa taytan Uzíasnömi TAYTA DIOS munanqannö kawarqan. Tayta Diospa templunmanmi itsanqa taytannö yaykurqantsu. Tayta Dios munanqannö Jotam kawaptinpis mandanqan nacioncho taq runakunaqa jutsa rurayllachömi kawayarqan.

3 Jotammi TAYTA DIOSPA templun jana waqtan murällapa punkunta churatsirqan. Tsaynöllami Ofel jirkancho pirqatapis allitsatsirqan. 4 Judá nación jallqakunachöpis markakunatami shäritsirqan. Muntikunachöpis amparakuna wayikunata y törrikunatami ruratsirqan.

5 Tsaynöpis amonita runakunapa mandaqnin reytami soldädunkunawan Jotam vincirqan. Vinciykurmi amonita runakunata kimsa watayaq impuestuta pägatsirqan. Tsaymi cada wata pägayarqan kimsa waranqa kimsa pachak (3,300) kïlu qellayta, chunka waranqa (10,000) säcu trïguta y chunka waranqa säcu cebädatapis. 6 TAYTA DIOS munanqannö kawarmi Jotamqa munayyuq rikakurqan.

7 Jotam imata ruranqan y soldädunkunawan yarqur guërrata ruranqanpis llapanmi qellqaraykan Judá nacionpa y Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta libruncho. 8 Mandayta qallaykunqan witsanmi Jotamqa ishkay chunka pitsqa (25) watayuq kaykarqan. Payqa chunka soqta watami Jerusalénpita mandarqan. 9 Jotam wanuskiptinmi *Davidpa Markanman pampayarqan. Paypa trokinnami tsurin Acazna rey karqan.

Judá nacioncho Acaz rey kanqan
2 Reyes 16.1-20

28 1 Mandayta qallaykunqan witsanmi Acazqa ishkay chunka (20) watayuq kaykarqan. Payqa chunka soqta watami Jerusalénpita mandarqan. Acazqa manami unay castan Davidnötsu TAYTA DIOS munanqanta rurarqan. 2 Tsaypa trokinqa Israel nación reykunanöllami *Baal ïdulukunata metalpita fundiykatsir adorarqan. 3 Tsay ïdulukunapämi Ben-hinom raqracho inciensiuta rupatsirqan. Tsaynöllami tsurinkunatapis sacrificiupä tsaycho rupatsirqan. Tsaynö rurarmi TAYTA DIOS unay qarqunqan mana Israel runakunanölla pasaypa jutsata rurarqan. Tsay runakunatami markankunapita TAYTA DIOS qarqurqan Israel runakuna chäyanqan witsan. 4 Tsaynöllami Acazqa markakunacho kaq *altarkunacho, jirkankunacho y raprasapa jachakuna chakinkunachöpis sacrificiukunata rupatsir inciensiuwan qoshnitsirqan.

5 Tsaynö jutsata ruranqanpitami Siria nacionpa mandaqnin reypa munayninman TAYTA DIOS churaykurqan. Tsaymi Siria runakuna atacarnin vincirkur Judá runakunata Damascuman prësu apakuyarqan.

Tsaynöllami Israel nacionpa mandaqnin reypa munayninmanpis Judá runakunata Tayta Dios churaykurqan. Tsaymi tsay reypis soldädunkunawan atacar Judá runakunata wanutsirqan. 6 Tsaynöpami Remalíaspa tsurin Peka soldädunkunawan juk junaqllacho juk pachak ishkay chunka waranqa (120,000) Judá runakunata wanutsiyarqan. Tsay wanuq runakuna alli chölu kaqllami kayarqan. Paykuna tsaynö wanuyarqan unay castankuna yärakuyanqan TAYTA DIOSTA mana cäsukuyanqanpitami.†

7 Pelyay yachaq Zicripis wanutsirqan Judá nacionpa mandaqnin reypa tsurin Maasíasta, palaciuncho mandaq Azricamta y reypa capitannin Elcanatami. Zicriqa Efraín trïbu runami karqan. 8 Israel soldädukuna prësu tsariskirmi apakuyarqan ishkay pachak waranqa (200,000) Judá runakunata.

†**28.5-6** 2Rey. 16.5; Isa. 7.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsay prësukunami kayarqan Judá runakunapa warminkuna, ollqu tsurinkunapis, warmi tsurinkunapis. Tsaynöllami paykunapa llapan imaykankunatapis apakur Samaria markaman kutikuyarqan.

9 Israel nacionchömi TAYTA DIOSPA profëtan Obed kaykarqan. Paymi Israel soldädukuna Samariaman kutiykäyaptin taripaykur nirqan: "Unay castaykikuna yärakuyanqan TAYTA DIOSMI Judá runakunawan pasaypa ajanashqa kar munaynikikunaman churamushqa. Mana kuyapaypa wanutsiyanqaykitapis TAYTA DIOS rikashqami. 10 Kananqa yarpaykäyanki Judápita y Jerusalénpita apayämunqayki warmitapis ollqutapis wätaynikikunapä tsararaytami. Tsaynö rurarqa ¿manatsurä qamkunapis TAYTA DIOSNINTSIKTA ajanaykätsiyanki? 11 Kanan ninqäta shumaq wiyayay. Castaykikuna kaykaptinqa prësu apayämunqayki runakunata kutitsiyay. TAYTA DIOS qamkunawan pasaypa ajanashqami kaykan".

12 Tsaynö niptinmi Johanánpa tsurin Azarías, Mesilemotpa tsurin Berequías, Salumpa tsurin Ezequías y Hadlaipa tsurin Amasa tantiyakuyarqan llutanta rurayanqanta. Paykunaqa Efraíncho[m] autoridäkunami kayarqan. Tsaymi guërrapita kutimuq soldädukunaman aywaykur 13 niyarqan: "Prësu apayämunqayki runakunata ama yaykatsiyämuytsu. Yaykatsiyämuptikiqa pasaypa jutsayuq rikakushqami Tayta Dios ajanar castigamäshun".

14 Tsaynö niptinmi soldädukunaqa prësu apaykäyanqan runakunata yaykatsiyarqannatsu. Tsaynöllami apaykäyanqan imaykankunatapis autoridäkunapa y mayor runakunapa ñöpanman churaykuyarqan. 15 Tsaymi soldädukuna prësu apayämunqan runakunata kuyapar tsay chusku autoridäkuna kamaripäyarqan latsapatapis llanqitapis jatikuyänanpä. Tsay latsapakunaqa soldädukuna guërrapita apayämunqanmi karqan. Nirkurmi mikuytapis yakutapis kamaripaskir guërracho malograkayämunqankunata aceitiwan jampiyarqan. Aywayta mana puëdiqkunataqa ashnuman muntarkatsirmi castankunaman kutitsiyarqan palmërakuna kayanqan Jericó markayaq. Tsaynö kutiskatsirmi Samaria markaman kutikuyarqan.

16 Tsay witsanmi rey Acaz kachata kacharqan Asiria nacionpa mandaqnin rey yanapananpä rugakuq. 17 Tsaynö rugakurqan edomita runakuna Judá nacionman yaykuykur wakin runakunata wanuskatsir wakinta prësu apakushqa kayaptinmi. 18 Tsaynöllami filisteo runakunapis Judá nacionman yaykur *Sefelacho kaykaq markakunata y *Neguevcho kaykaq markakunata qechuyarqan. Tsaynöpami qechuyarqan Bet-semes markata, Ajalón markata, Gederot markata, Soco markata, Timna markata, Gimzo markata y ñöpancho kaykaq markakunatapis. Nirkurmi tsay markakunacho täyarqan. 19 Tsaynöpami Judá runakunata TAYTA DIOS penqakuyman churarqan Acaz mana cäsukunqanpita y jutsata rurayänanpä Judá runakunata shakyätsinqanpita.

20 Asiria nacionpa mandaqnin rey Tiglat-pileserpis yanapananpa trokinmi Acazta atacarqan. 21 Tsaynö atacarqan yanapananpä Acaz pägashqa kaykaptinmi. Payta päganánpämi qellayta y wakin kuyayllapä kaqkunatapis jipirqan TAYTA DIOSPA wayinpita, kikinpa palaciunpita y autoridäkunapa wayinkunapita. 22 Asiriapita shamuq rey tsaynö atacaptin pasaypa ñakaykarpis rey Acazqa TAYTA DIOSTA mana cäsukuypami mas jutsata rurarqan. 23 Tsaynö karmi Damasco

[m] **28.12** *Efraíncho* nirqa Israel nacionchömi nikan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakuna adorayanqan dioskunapä sacrificiukunata rupatsir nirqan: “Siria runakunata[n] yanapaykarqa noqatapis sacrificiukunata rupatsiptï yanapamanqami”. Tsaynö ruranqanpitami Acazta y Israel runakunata pasaypa desgracia päsarqan.

24 Tsaynöllami Acazqa TAYTA DIOSTA templuncho pipis mana adorananpä tsaycho kaq manëjukunata qoriskir llapanta pakir usharqan. Templu patiuman yaykuna punkukunatapis wichqatsirqanmi. Nirkurmi juk dioskunata adorayänanpä Jerusalén markapa esquïnankunacho altarkunata ruratsirqan. 25 Tsaynöllami Judá nacioncho kaykaq llapan markakunachöpis juk dioskunata inciensiuwan qoshnitsiyänanpä altarkunata ruratsirqan. Tsaykunata rurarmi unay castankuna yärakuyanqan Tayta Diosta pasaypa ajanätsirqan.

26 Rey Acaz imata ruranqanpis qallaykunanpita ushananyaqmi qellqaraykan Judá runakunapa y Israel runakunapa mandaqnin reykunapa acta libruncho. 27 Wanuskiptinmi Jerusaléncho kaykaq panteonman pampayarqan. Itsanqa Israel nacionpa mandaqnin reykuna pamparäyanqan panteonmanqa manami pampayarqantsu. Acazpa trokinmi tsurin Ezequíasna rey karqan.[†]

Judá nacioncho Ezequías rey kanqan

2 Reyes 18.1-3

29 1 Mandayta qallaykunqan witsanmi Ezequías ishkay chunka pitsqa (25) watayuq kaykarqan. Payqa ishkay chunka isqun (29) watami Jerusalénpita mandarqan. Mamanmi karqan Zacaríaspa tsurin Abías. 2 TAYTA DIOSTA cäsukur unay castan David kawanqannömi Ezequíaspis kawarqan.

3 Paymi mandaq kayman yaykur punta kaq watacho y punta kaq killacho TAYTA DIOSPA templun patiuman yaykuna punkukunata kichaskatsir allitsatsirqan. 4 Tsaypitanami sacerdötikunata y *levitakunata qayatsirqan rupay yarqamunan kaqlä patiuman. 5 Paykuna qorikaskiyaptinnami nirqan: “Levitakuna, purificakuyänaykipä llapaykikuna bäñakuyay. Nirkur unay castantsikkuna yärakuyanqan TAYTA DIOSPA templuntapis purificayay. Tsaycho tariyanqayki *impüru kaqkunata waqtaman jitariyay.[o]

6 “TAYTA DIOSNINTSIKTA mana cäsukurmi castantsikkuna jutsasapa rikakuyashqa. Tsaynö karmi TAYTA DIOSTA manana adorar tanqan templutapis manakaqman churayashqa. 7 Templu patiupa punkunkunatapis wichqatsiyashqami. Templu rurincho tsariykaq lamparakunatapis upitsiyashqami. Inciensiuwanpis manami qoshnitsiyashqanatsu. Rupatsina kaq sacrificiutapis kuyamaqnintsik Tayta Diospä manami rupatsiyashqanatsu. 8 Tsaynö kayanqanpitami TAYTA DIOS pasaypa ajanar Jerusaléncho taqkunata y Judácho kaykaq wakin markakunacho taqkunatapis castigarqan. Tsaymi pasaypa mantsakashqa, turbashqa y penqakuyman churashqa kawayarqan. Tsaynö kanqantaqa kikintsikmi musyantsik. 9 Mana cäsukuq kayanqanpitami wakin castantsikkunapis guërracho wanuyashqa. Wakin warmi tsurinkunata, ollqu tsurinkunata y warminkunatapis prësumi apakuyashqa.

10 “Tsaymi yarpachakushqä kuyamaqnintsik TAYTA DIOSWAN *pactuta

---

[n] **28.23** Siria nacionpa capitalnin Damasco kaptinmi Damasco runakunaqa Siria runakuna kayarqan. [o] **29.5** Templucho tariyanqan impüru kaqkunaqa ïdulukuna y ïdulukunapä churayanqankunami karqan.
[†] **28.27** Isa. 14.28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ruranantsikpä. Tsaynöpami ajanaynin qallquptin castigamäshunnatsu.
11 Taytakuna, mana qelanaypa TAYTA DIOSTA templuncho yapay sirviyay. Qamkunatami akrayäshushqayki templuncho sirviyänaykipä, adorayänaykipä y inciensiuwan qoshnitsiyänaykipä".
12 Tsaynö niptinmi levitakuna juklla awniyarqan. Tsay runakunami kayarqan:
Amasaipa tsurin Mahat,
Azaríaspa tsurin Joel (Mahatwan Joel kayarqan Coat castami),
Abdipa tsurin Cis,
Jehalelelpa tsurin Azarías (Ciswan Azarías kayarqan Merari castami),
Zimapa tsurin Joa,
Joapa tsurin Edén (Joawan Edén kayarqan Gersón castami),
13 Simri,
Jehiel (Simriwan Jehiel kayarqan Elizafán castami),
Zacarías,
Matanías (Zacaríaswan Matanías kayarqan Asaf castami),
14 Jehiel,
Simei (Jehielwan Simei kayarqan Hemán castami),
Semaías y
Uziel (Semaíaswan Uziel Jedutún castami kayarqan).
15 Paykunami castankunawan qorikaykur bäñakur purificakuyarqan. Tsaypitanami templupa patiunman yaykuskir tsaycho kaqkunata purificayarqan. Llapantapis rurayarqan TAYTA DIOSPA mandamientuncho qellqaraykanqannö y rey ninqannömi.
16 Tsaypitanami TAYTA DIOSPA templunman sacerdötikunapis yaykuskir purificayarqan. Tsaycho imatapis impüru kaqkunata patiuman jipiskayämuptinmi levitakuna Cedrón raqraman apayarqan. 17 TAYTA DIOSPA templunta purificar qallaykuyarqan wata qallaykunan punta kaq junaqchömi. Tsaypita puwaq junaqmi templupa patiunta purificayta ushayarqan. Tsaypita puwaq junaq mastami templu rurintapis purificayta ushayarqan. Tsaynöpami llapanta purificar chunka soqta junaqta ushayarqan.
18 Tsaypitanami palaciunman aywaykur rey Ezequíasta levitakuna niyarqan: "Templuta purificayta ushayashqänami. Tsaymi purificayashqä sacrificiuta rupatsina *altarta, altarpa manëjunkunata, *sagrädu tanta churakuna mësata y mësapa manëjunkunatapis. 19 TAYTA DIOSTA mana cäsukur rey Acaz jitarinqan manëjukunatapis purificaskirmi Tayta Diospa altarnin ñöpanman kutitsiyashqä".
20 Tsaynö willayaptinmi waraynin tuta tsaka tsakalla marka autoridäkunata rey Ezequías qoriskir paykunawan TAYTA DIOSPA templunman aywayarqan. 21 Aywarmi purificatsina sacrificiupä† apayarqan qanchis torïtukunata, qanchis carnërukunata, qanchis carnishkunata y qanchis chïvukunata. Tsay uywakunata TAYTA DIOSPA altarnincho rupatsiyänanpämi Aarónpita aywaraq sacerdötikunata rey ordenarqan. Tsaykunata rupatsiyarqan rey castakuna y Judá runakuna purificashqa kayänanpämi. Tsaynöllami rupatsiyarqan templu purificashqa kananpäpis.
22 Tsaypitanami torïtukunata pishtarnin yawarninta qoriskir altarpa ñöpankunata sacerdötikuna tsaqtsupäyarqan. Tsaynöllami carnërukunapa y carnishkunapa yawarninwanpis tsaqtsupäyarqan. 23 Tsaypitanami purificatsina sacrificiupä apayämunqan chïvukunata reypa ñöpanman y autoridäkunapa ñöpanman apayarqan. Chïvukunapa umanman makinta churaskiptinmi 24 chïvukunapa kunkanta

† **29.21** Lev. 4.1—5.13; 6.24-30; 8.14-17; 16.3-22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sacerdötikuna roquyarqan. Nirkurmi purificatsina sacrificiupä tsay uywakunapa yawarninwan altarpa ñöpankunata tsaqtsupäyarqan. Rey ninqannöllami altarcho rupatsiyarqan llapan Israel runakuna jutsata rurayanqanpita perdonashqa kayänanpä.

25 Tsaypitanami rey Ezequíasqa levitakunata churarqan platïllukunata, *salteriukunata y arpakunata TAYTA DIOSPA templuncho tukayänanpä. Tsaynö tukayänanpämi rey Davidpa yanapaqnin profëta Gadwan y profëta Natánwan rey Davidta TAYTA DIOS willakatsirqan.†

26 Levitakunaqa templu patiuchömi ichiraykäyarqan David ruratsinqan instrumentunkuna aptashqa y sacerdötikunanami ichiraykäyarqan *cornëtankuna aptashqa. 27 Tsay hörami Ezequías nirqan rupatsina kaq sacrificiuta altarcho rupatsiyänanpä. Rupatsir qallaykuyaptinmi TAYTA DIOSTA alabar qallaykuyarqan y cornëtakunatapis tukar qallaykuyarqan. Tsaynöllami David ruratsinqan instrumentukunatapis tukayarqan.

28 Sacrificiu rupayta ushanqanyaqmi cantaqkuna alabayarqan, cornëtata sacerdötikuna tukayarqan y juntaraykaq llapan runakuna TAYTA DIOSTA adorayarqan. 29 Rupar ushaskiptinmi rey y tsaycho kaykaq llapan runakunapis qonqurikuykur Tayta Diosta adorayarqan. 30 Tsaypitanami rey Ezequías y autoridäkuna levitakunata niyarqan David y Asaf qellqanqan salmukunata cantar TAYTA DIOSTA alabayänanpä. Tsaymi pasaypa kushishqa cantarnin qonqurikuykur adorayarqan.

31 Nirkurnami runakunata rey Ezequías nirqan: "TAYTA DIOSTA sirviyänaykipä awnishqana kaykarqa uywakunata templunman apayämuy rupatsir payta adoranantsikpä. Tsaynölla payta agradëcikur alli päsakuy sacrificiupäpis apayämuy".

Tsaynö niptinmi runakunaqa Ezequías ninqannölla apayarqan. Wakinkunaqa alli shonqu karmi rupatsina kaq sacrificiukunapäpis apayarqan. 32 Rupatsina kaq sacrificiupä apayanqan uywakunami kayarqan qanchis chunka (70) torïtukuna, juk pachak (100) carnërukuna y ishkay pachak (200) carnishkuna. 33 Tsaycho llapan rupatsiyanqan uywakunami karqan soqta pachak (600) torïtukuna y kimsa waranqa (3,000) üshakuna.

34 Wakin kaq sacerdötikuna mana purificakushqa kayaptinmi purificashqa kaq sacerdötikunaqa wallkaqlla kayarqan uywakunata pishtar sacrificiuta rupatsiyänanpä. Wakin sacerdötikuna mana purificakuyaptinpis levitakunaqa jinan hörami purificakuyarqan. Wakin sacerdötikuna purificakuyanqanyaqmi uywakunata pishtar levitakuna yanapayarqan.

35 Tsaytsika uywakunatami pishtayarqan rupatsina kaq sacrificiuta rupatsiyänanpä. Alli päsakuy sacrificiupä pishtayanqan uywakunapa wiranpis atskami karqan. Tsaynöllami atska vïnupis sacrificiu rupaptin jananman wiñayänanpä karqan.

Tsaynömi templucho yapay TAYTA DIOSTA sirvir qallaykuyarqan. 36 Templuta juklla purificayänanpä Tayta Dios yanapanqanta tantiyarmi Ezequías y llapan runakunapis kushikuyarqan.

Pascua fiestata Ezequías ruranqan

30 1 Tsaypitanami TAYTA DIOSPA templunman qorikaykur *Pascua fiestata rurayänanpä† rey Ezequías entëru Israel nacionman y Judá nacionman willakuqkunata kacharqan. Tsaynöllami tsay fiestaman shayämunanpä Efraín trïbu runakunaman y Manasés trïbu runakunamanpis cartakurqan. Tsay fiestaqa Israel

† **29.25-30** 1Crón. 25.1. † **30.1** Éxo. 12.1-13, 21-27; Lev. 23.5-8; Deut. 16.1-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunata kuyaq TAYTA DIOSTA adorayänanpämi karqan.
2 Autoridäninkunawan y Jerusalén-
cho taq runakunawanmi rey willana-
kuyarqan ishkay kaq killacho Pascua
fiestata rurayänanpä. 3 Wakin sacerdö-
tikuna manarä purificakushqa kayap-
tin y wakin runakuna Jerusalénman
manarä qorikashqa kayaptinmi diyan-
chöqa Pascua fiestata rurayarqantsu.[p]
4 Qepallatapis Pascua fiestata rura-
yänanpä willanakurmi rey y llapan
runakunapis kushikuyarqan. 5 Tsay-
pitanami Israel runakunata kuyaq
TAYTA DIOSTA adorar Pascua fiestata
rurayänanpä willakatsirqan Beersebapita qallaykur hasta Danyaq. Pascua fiestata llapan runakuna rurayänanpä Tayta Dios nishqa kaptinpis atska watanami fiestata pay ninqannö rurayashqatsu kayarqan.
6 Tsaymi reywan autoridäkuna qell-
qayanqan cartata apakurkur willakuq-
kuna aywayarqan Israel runakuna y
Judá runakuna täyanqan markakuna-
man. Cartakunata chätsirmi liyipar
niyarqan:

"Israel runakuna, Asiria nacionpa mandaqnin reykunapa munayninpita qeshpiykarqa TAYTA DIOSTA yapay cäsukuyay. Payqa Abraham, Isaac y Israel yärakuyanqan Diosmi kaykan. Cäsukuyaptikiqa pay yanapayäshunkimi.
7 "Unay castantsikkunanö y marka
mayintsikkunanöqa TAYTA DIOSPA
contran ama shäriyaytsu. Contran
shäriyanqanpitami marka mayintsik-
kunataqa rikanqantsiknöpis wakinta
ushakätsiyänanpä y wakinta prësu
apakuyänanpä TAYTA DIOS kacha-
riykurqan.
8 "Unay castaykikunanöqa chukru
shonqu ama kayaytsu. Tsaypa tro-
kinqa TAYTA DIOSTA cäsukur tem-
plunman shayämuy. Tsay templu-
tami TAYTA DIOS akrarqan tsaycho
imaypis tänanpä. Payta cäsukur sir-
viyaptikiqa ajanaynin qallqunqami.
9 "Tayta Diosta cäsukuyaptikiqa
wawqikikunatawan tsurikikunata
prësu apaq juklä nación runakunapis
kuyaparmi kachäyämunqa nacion-
nintsikman kutiyämunanpä. TAYTA
DIOSNINTSIKQA kuyapäkuq y yana-
pakuqmi. Jutsa rurayta jaqirishqaqa
imaypis yanapamäshunmi".
10 Willakuqkuna tsaynö willakurmi
Efraín trïbu runakuna y Manasés
trïbu runakuna täyanqankunapa mar-
kan markan puriyarqan hasta Zabulón
trïbu runakuna täyanqanyaq. Willaku-
yanqanta wiyarmi runakuna asiparnin
penqakuyman churayarqan. 11 Tsaynö
asipäyaptinpis wakin runakunaqa
TAYTA DIOSTA cäsukurmi Jerusa-
lénman aywayarqan. Jerusalénman
aywaq runakunaqa kayarqan Aser
trïbu runakuna, Manasés trïbu runa-
kuna y Zabulón trïbu runakunami.
12 Tsay runakunata Tayta Dios shak-
yätsinqannömi Judá runakunatapis
Tayta Dios shakyätsirqan mandan-
qannö Pascua fiestata rurayänanpä.
Tsaymi reywan autoridäkuna willa-
katsiyanqannö 13 ishkay kaq killacho
atska runakuna Jerusalénman qori-
kaykur Levadüraynaq Tanta Mikuna
fiestata[q] rurayarqan. 14 Pascua fiestata
rurar qallaykuyänanpäqa Jerusalén-
cho ïdulukunapä pirqayanqan *altar-
kunata y inciensiuwan qoshnitsiyä-
nan altarkunata Cedrón raqramanmi
llapanta jitariyarqan.

---

[p] **30.3** Manami ishkay kaq killacho Pascua fiestata rurayänanpätsu Tayta Dios nirqan, sinöqa punta kaq killacho rurayänanpämi (Éxo. 12.2-3; Núm. 9.9-11; Deut. 16.1). [q] **30.13** Pascua fiesta ushakaskiptin waraynin junaqnami Levadüraynaq Tanta Mikuna fiestata qanchis junaq rurayaq (Lev. 23.5-6). Tsaymi Ezequías kawanqan witsan Levadüraynaq Tanta Mikuna fiestata y Pascua fiestata jukllatsarkur rurayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Wakin kaq *levitakuna y sacerdötikuna mana purificakushqa karmi penqakur jinan höra purificakuyarqan. Nirkurmi rupatsina kaq sacrificiukunata rupatsiyänanpä uywakunata TAYTA DIOSPA templunman apayarqan. Ishkay kaq killa chunka chusku junaqcho Pascua fiesta sacrificiupä apayämunqan üshakunatami pishtayarqan. 16 Üshapa yawarninta altarman tsaqtsuyänanpämi levitakuna y sacerdötikuna Tayta Diosta sirviq *Moisés qellqanqan leykunacho ninqannö churanakuyarqan. Tsaymi uywakunata pishtayllanta yawarninta sacerdötikunata levitakuna makyayarqan. Sacerdötikunanami tsay yawarwan altarpa ñöpankunata tsaqtsupäyarqan.

17 Uywakunata apamuq runakunaqa wakin manarämi purificakushqarätsu kayarqan. Tsaymi Pascua sacrificiupä paykuna apayämunqan uywakunata levitakunana pishtapäyarqan. Tsaynöpami uywata apamuq runakuna TAYTA DIOSPÄ consagrädu tikrayarqan. 18 Manarä purificakuq runakunaqa Efraín trïbupita, Manasés trïbupita, Isacar trïbupita y Zabulón trïbupitami kayarqan.

Mana purificakushqa karpis Pascua mikuyta mikuyaptinmi rey Ezequías TAYTA DIOSTA mañakur nirqan: “Tayta Dios, qamqa allillata ruraqmi kanki. Kay runakuna llapan shonqunkunawanmi ninqaykita käsukur Pascua fiestata ruraykäyan. Tsaynö kaykaptinqa mana purificakuypa Pascua mikuyta mikuyanqanpita paykunata perdonaykullay. 19 Qamqa kanki unay castäkuna yärakuyanqan TAYTA DIOSMI. Tsaynöpis nirqayki purificakuskirrä Pascua mikuyta mikuyänäpä kanqantami. Taytay, tsaynö nishqa karpis perdonaykullay ari”.

20 Rey Ezequías tsaynö rugakuptinmi runakunata TAYTA DIOS perdonarqan. 21 Jerusalénman qorikaq Israel runakunaqa pasaypa kushikurmi Levadüraynaq Tanta Mikuna fiestata qanchis junaq rurayarqan. Sacerdötikuna y levitakunami instrumentuta tukarnin qoyay qoyay cantar TAYTA DIOSTA alabayarqan. 22 Instrumentukunata tukar TAYTA DIOSTA kushishqa alabayanqanpitami rey Ezequíasqa levitakunata felicitarqan.

Unay castankuna yärakuyanqan TAYTA DIOSTA adorar y alli päsakuy sacrificiukunata rurarmi qanchis junaq fiestata rurar mikuyarqan. 23 Tsaypita llapan runakuna willanakuskirmi mas juk semäna fiestata pasaypa kushishqa rurayarqan.

24 Judá nacionpa mandaqnin rey Ezequíasmi tsay fiestapä churarqan juk waranqa (1,000) torïtukunata y qanchis waranqa (7,000) üshakunata y cabrakunata. Tsaynöllami autoridäkunapis churayarqan juk waranqa (1,000) torïtukunata y chunka waranqa (10,000) üshakunata y cabrakunata. Tsay fiestachöqa atska sacerdötikunami purificakuyarqan.

25 Tsay fiestachömi llapan Judá runakuna kushikuyarqan. Tsaynöllami kushikuyarqan sacerdötikuna, levitakuna, Israelpita shamuq runakuna, jukläpita shamuq jäpa runakuna y Judácho taq jäpa runakunapis. 26 Davidpa tsurin Salomón rey kaykar fiestata ruranqanpita patsa Jerusalémcho manami tsaynöqa fiestata rurayarqantsu. Tsaymi tsay fiestata rurar llapan runakuna pasaypa kushikuyarqan.

27 Fiesta ushaynami sacerdötikuna y levitakuna ichirkur Tayta Diosta mañakuyarqan runakunata bendisananpä. Tsaynö mañakuyaptinmi täkunqan ciëlupita patsa Israel runakunata Tayta Dios bendisarqan.

31 1 Fiesta rurayta ushaskirmi Jerusalénman qorikaq Israel runakuna Judá nacioncho kaq markakunaman aywar runakuna

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

adorayanqan wankakunata chipyaq pakir ushayarqan. Tsaynöllami *Asera diösapä jawiyanqan raku qerukunata tseqtaskir markakunacho kaykaq altarkunata juchutsir ushayarqan. Tsaynömi ushayarqan Judá trïbukuna täyanqancho, Benjamín trïbukuna täyanqancho, Efraín trïbukuna täyanqancho y Manasés trïbukuna täyanqanchöpis. Tsaynö llapanta pakir ushaskirmi markankunapa y wayinkunapa kutikuyarqan.

Levitakunata y sacerdötikunata templucho aruyänanpä Ezequías churanqan

2 Tsaypitanami rey Ezequíasqa sacerdötikunata y *levitakunata churarqan imatapis rurayta yachayanqanman tupu trukanakuypa templucho aruyänanpä. Paykunapitami wakinta churarqan rupatsina kaq sacrificiuta rupatsiyänanpä y wakintana churarqan alli päsakuy sacrificiuta rupatsiyänanpä. Tsaynöllami wakinta churarqan Tayta Diosta agradëcikurnin alabayänanpä y wakintana churarqan templu punkucho täpayänanpä.

3 Tsaynöpis rey Ezequíasqa kikinpa uywankunapitami churarqan rupatsina kaq sacrificiuta rupatsiyänanpä. Tsay sacrificiukunatami TAYTA DIOSPA leyninkunacho ninqannö rupatsiyarqan cada tuta, cada tardi, cada jamay junaq, cada llullu killa y diyawardakunachöpis.† 4 Tsaypitanami Jerusaléncho taq runakunata rey Ezequías nirqan sacerdötikunapa y levitakunapa derëchunta apayämunanpä. Tsaynö nirqan sacerdötikuna y levitakuna TAYTA DIOSPA leyninkunacho ninqannö turnun töcaptin templucho aruyänanta munarmi. 5 Apayämunanpä willakatsiptinmi Israel runakunaqa chakrankunapa punta wayuyninta llapan voluntäninwan apayarqan trïguta, vïnuta, aceitita, abëjapa mishkinta y wakin mikuytapis. Tsaynöllami cosechayanqankunapita *diezmutapis atskata apayarqan.† 6 Wäkankunapita, üshankunapita y cabrankunapitami Israel runakuna y Judá runakuna diezmuta apayarqan. Tayta Diospä wakin rakiyanqan diezmukunatapis apayaptinmi muntun muntunta qoriyarqan.

7 Kimsa kaq killacho apar qallaykurmi qanchis kaq killachörä ushayarqan. 8 Runakuna apayanqanta rikaykurmi rey Ezequías autoridäninkunawan TAYTA DIOSTA adorayarqan. Tsaynöllami TAYTA DIOS kuyanqan Israel runakunata kushishqa agradëcikuyarqan.

9 Tsaypitanami rey Ezequíasqa sacerdötikunata y levitakunata tapurqan imanir mikuy muntunaraykanqanta. 10 Tsaymi Sadoc castapita mandaq sacerdöti Azarías nirqan: “Bendicionninta TAYTA DIOS churamuptinmi templunman atskata apayämushqa. Apamuyta qallaykuyanqanpita patsami mikuyänäpä llapanpis ujükun[r]. Kay muntunaraykaqkunaqa sobraqkunami kaykan”.

11 Tsayta rikaykurmi rey Ezequías TAYTA DIOSPA templun patiucho mikuy churakuna wayikunata ruratsirqan. Tsay wayikunamanmi 12 churayarqan qoriyanqan *primiciakunata, diezmukunata y Tayta Diospä runakuna awniyanqankunata. Tsaykunata rikananpämi churarqan Leví trïbu Conaníasta. Payta yanapananpämi churarqan wawqin Simeita. 13 Conaníasta y wawqin Simeita yanapayänanpämi rey Ezequías y mandaq sacerdöti Azarías churayarqan Jehielta, Azazíasta, Nahatta, Asaelta, Jerimotta, Jozabadta, Elielta, Ismaquíasta, Mahatta y Benaíata.

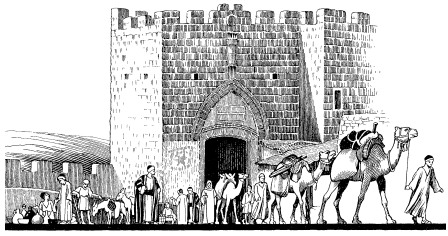
[r] **31.10** Wakin runakunaqa *sobran* niyan.
† **31.3** Núm. 28.1—29.39. † **31.4-5** Núm. 18.12-13, 21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Leví trïbupita Imnapa tsurin Coré-
tami churayarqan runakuna voluntä-
ninpita Tayta Diospä apayämunqankunata chaskinanpä. Tsay chaskinqankunatami templucho aruqkunata aypuq. Tsaynöpis Coréqa rupay yarqamunan kaqläpa punku kichaqmi karqan.
15 Coréta yanapananpämi kayarqan
Edén, Miniamín, Jesús, Semaías, Amarías y Secanías. Paykunami sacerdötikuna täyanqan markakunacho qoriyanqankunata levita mayinkunata aypuyaq. Tsaymi trukanakuypa awkinkunatapis chölukunatapis aypuyaq. 16 Tsaynöpami
padronashqa kaq levitakuna kimsa watayuqpita janaman kaqkuna chaskiyarqan runakuna apayämunqanta. Tsay aypukuqkunami TAYTA DIOSPA templuncho qoyay qoyay töcanqan kaq aruykunata trukanakuypa aruyarqan.
17 Tsaypitanami sacerdötikunata-
wan levitakunata castanpa castanpa padronayarqan imacho arunqan tupu y turnun imay töcanqan tupu. Levitakunatami padronayarqan ishkay chunka (20) watayuqpita janaman kaqkunata.
18 Tayta Diosta sirviyänallanpä kayap-
tinmi cada castata padronayarqan warminkunatapis, pishi wamrakunatapis, ollqu wamrakunatapis y warmi wamrakunatapis. Tsaynöpami sacerdötikunatawan levitakunata y wayinkunacho llapan castankunata padronayarqan.
19 Tsaynöllami rey Ezequías cada
markacho runakunata churarqan padronashqa kaq Aarón casta sacerdötikunata y levitakunata mikuykunata aypuyänanpä. Tsaymi chakracho taq levitakunapis mikuyta chaskiyarqan.
20 Entëru Judá nacioncho mikuyta
tsaynö aypuyänanpämi runakunata Ezequías churarqan. Ezequías llapan ruranqankunaqa TAYTA DIOS munanqannömi karqan. 21 Tayta Diospa leyninkunata
y mandamientunkunata cumplirmi templucho ima ruraykunatapis llapan shonqunwan ruratsirqan. Tsaynö ruratsiptinmi llapanpis alli karqan.

Jerusalénta atacananpä
Senaquerib amenazanqan
2 Reyes 18.13—19.37; Isaías 36—37

32 1 Tayta Diosta cäsukur Eze-
quías llapanta ruraykaptinpis Asiria nacionpa mandaqnin rey Senaqueribmi Judá nacionman yaykurqan. Tsaynö yaykurmi jinchi murallashqa markakunata atacananpä soldädunkunawan jiruruypa tsapaskiyarqan.
2 Jerusaléntapis atacananpä Sena-
querib chanqanta musyaskirmi Ezequíasqa 3 autoridäninkunawan y soldädunkunapa capitanninkunawan willanakuyarqan marka waqtancho kaq yaku pözukunata tsapayänanpä. Llapanpis tsay yarpaylla karmi 4 ats-
kaq runakuna qorikaskir pözukunata y sekyakunatapis tsapayarqan. Tsaynö rurayarqan Asiria nacionpa mandaqnin rey soldädunkunawan char yakuta mana tariyänanpämi.
5 Tsaynöllami juchushqa kaykaq
marka murällakunata rey Ezequías allitsatsirqan. Nirkurmi murälla janancho ruratsirqan rikachakuna törrikunata. Tsaynöllami murälla waqtanpa mas juk murällatapis shäritsirqan. *Davidpa Markancho kaq Milo niyanqan patak pirqatapis allitsatsirqanmi. Tsaypitanami espädakunata y pelyar tsapakuyänan escüdukunatapis atskata ruratsirqan.
6 Marka runakunata mandayänan-
pämi capitankunatapis churarqan. Markaman yaykunacho kaq pläzaman

Markaman yaykuna punku (32.6)

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qayaykatsirmi paykunata parlapar nirqan: 7"Asiria nacionpa mandaqnin rey atska soldädunkunawan shamuqta rikarpis ama mantsariyaytsu. Noqantsikta yanapamaqnintsikqa paykunapita mas munayyuqmi kaykan. 8 Asiria nacionpa mandaqnin reyqa soldädunkunamanmi yärakun. Noqantsikqa TAYTA DIOSNINTSIKMANMI yärakuntsik. Paymi guërracho vincinantsikpä yanapamäshun".

Rey Ezequías tsaynö niptinmi mantsariyarqannatsu.

9 Tsay witsanmi rey Senaquerib llapan soldädunkunawan Laquis markata atacaykarqan. Nirkurmi capitanninkunata Jerusalénman kacharqan Judá nacionpa mandaqnin rey Ezequíasta y Jerusaléncho taq runakunata niyänanpä:

10 "Asiria nacionpa mandaqnin rey Senaqueribmi nin: 'Jerusalén-cho jiruruypa tsapashqa kaykarnaqa ¡piman yärakurtä yarpäyanki pipis mana vinciyäshunaykipä kanqanta! 11 ¿Manaku tantiyayanki rey Ezequías ninqanta cäsukur mallaqaypita y yakunaypita ushakäyänaykipä kanqanta? "TAYTA DIOSNINTSIKMI salvamäshun" nirqa llullapaykäyäshunkimi. 12 ¿Manaku tsay Diosnikikunapa *altarninkunata Ezequías juchutsishqa?† ¿Manaku niyäshushqayki juk altarllachöna inciensiuwan qoshnitsir llapayki adorayänaykipä kanqanta?

13 " 'Qamkuna ¿manaku musyayanki Asiria nacionpa mandaqnin reykuna maytsay nacionkunatapis vinciyanqanta? Tsay nacionkunapa diosninkuna manami mayqanpis makïkunapita salvashqatsu. 14 Mayqan nacionpa diosninkuna makïkunapita mana salvashqa kaykaptinqa ¡imanötä Diosnikikunapis makïkunapita salvayäshunki! 15 Ezequías engañayäshunqaykita ama criyiyaytsu. Noqa ushakätsinqä nacionkunata diosninkuna manami salvayashqatsu. Tsaynöpis Asiria nacionpa wakin mandaqnin reykuna ushakätsiyanqan nacionkunata diosninkuna manami salvayashqatsu. Tsaynö kaykaptinqa Diosnikikunapis munaynïpita manami salvayäshunkitsu' ".

16 Asiria nacionpa mandaqnin rey kachanqan capitankunaqa mastapis TAYTA DIOSPA contran y Diospa sirviqnin rey Ezequíaspa contranmi niyarqan. 17 Tsaynöllami Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSPA contran qellqaykur rey Senaquerib cartata apatsirqan. Tsay cartachömi nirqan: "Wakin nacionkunapa diosninkuna makïkunapita mana salvayanqannömi Ezequíaspa Diosninpis makïkunapita salvayäshunkitsu".

18 Senaquerib kachanqan capitankuna hebreo idiömacho jinchi tsaynö niyarqan Jerusalén markapa murällan janancho kaykaq runakunata mantsakatsir markaman mana mayaylla yaykuyänan raykuqmi. 19 Tsay capitankunaqa Jerusalén runakuna yärakuyanqan Tayta Diospa contran parlayarqan wakin nacionkunacho runa ruranqan dioskunanö kanqanta yarparmi.

20 Tsaymi rey Ezequías y Amozpa tsurin profëta Isaías Tayta Diosta mañakuyarqan yanapananpä. 21 Mañakuyaptinmi juk *angelninta TAYTA DIOS kachamurqan Asiriapita shamuq soldädukunata y capitankunata ushakätsinanpä. Ushakätsiptinmi Asiriapita shamuq reyqa pasaypa penqakushqa nacionninman kutikurqan. Nacionninchönami diosninpa templunman yaykuskiptin kikinpa tsurinkunalla espädankunawan wanuskatsiyarqan.

22 Tsaynöpami Jerusaléncho taq runakunata y rey Ezequíasta TAYTA

† **32.12** 2Rey. 18.4; 2Crón. 31.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

DIOS salvarqan Asiria nacionpa mandaqnin rey Senaqueribpita y wakin contrankunapitapis. Tsaynö salvaptinmi Israel runakuna ñöpancho kaykaq nacionkunawan añawna kawakuyarqan. 23 Tsaynöpami Judá nacionpa mandaqnin rey Ezequías maytsay nacionkunachöpis respitashqa karqan. Tsaymi atska runakuna rey Ezequíaspä qaraykunata Jerusalénman apayarqan y TAYTA DIOSPÄ ofrendakunata apayarqan.

Qeshyanqanpita rey Ezequías alliyanqan
2 Reyes 20.1-11; Isaías 38.1-22

24 Tsay witsanmi rey Ezequías pasaypa antsa kaykar TAYTA DIOS alliyätsinanpä mañakurqan. Mañakuptinmi juk milagruta rurarqan alliyänanpä kanqanta tantiyatsinanpä. 25 Alliyaykätsiptinpis Ezequíasqa agradëcikunanpa trokinmi orgullösu rikakurqan. Tsaynö rikakunqanpitami Tayta Dios pasaypa ajanarqan Ezequíaswan, Judá nación runakunawan y Jerusalén runakunawanpis. 26 Tayta Dios ajananqanta tantiyarmi Ezequías orgullösu kanqanpita Jerusaléncho taq runakunawan perdonta mañakuyarqan. Tsaymi Ezequías kawanqan witsanqa Judá nación runakunata TAYTA DIOS castigarqantsu.

Ezequías imaykayuq kanqan
2 Reyes 20.12-21; Isaías 39.1-8

27 Ezequíasqa pasaypa imaykayuq karmi pïmaypitapis reqishqa y respitashqa karqan. Paypaqa atskami yuraq qellaynin y qorinpis karqan. Tsaynöllami karqan atska kuyayllapä ruminkuna, perfüminkuna, escüdunkuna y tukuyläya chanin kaqkunapis. 28 Tsaynöllami mikuy churakuna wayikunata shäriskatsir tsayman churatsirqan tsaki mikuyta, vïnuta y aceitita. Uywakuna punuyänanpä ramädakunata y üshakuna punukuyänan qenchakunatapis ruratsirqanmi. 29 Tsaynöllami markakunatapis shäritsirqan. Tayta Diospa bendicionninwan pasaypa imaykayuq tikraptinmi wäkankunapis, üshankunapis, cabrankunapis atska karqan.

30 Ezequíasqa tünilta ruraskatsirmi Gihóncho pashtaq yakuta *Davidpa Markanyaq chätsirqan. Tsay yakuta chätsirqan markaman rupay jeqanan kaqläpami. Ezequías ruranqankunaqa llapanpis allimi karqan.

Babiloniapita aywaqkunata Ezequías chaskinqan

31 Judá nacioncho milagru† päsanqanta musyayämunanpämi Babiloniapita mandaq runakuna kachakunata Ezequíasman kachayarqan. Tsay kachakuyanqan runakuna chaykuyaptinmi Ezequíasta Tayta Dios kacharirqan. Tsaynö kacharirqan llapan shonqunwan payta cäsukunqanta o mana cäsukunqanta musyayta munarmi.

Ezequías wanunqan
2 Reyes 20.20-21

32 Ezequías imata ruranqanpis y Tayta Diosman imanö yärakunqanpis qellqaraykan Amozpa tsurin profëta Isaías qellqanqan libruchömi. Tsaynöpis qellqaraykan Judá nacionpa y Israel nacionpa mandaqnin reykunapa acta librunchömi. 33 Ezequías wanuskiptinnami Davidpa castankuna pamparaykäyanqan panteoncho allinnin kaq sitiuman pampayarqan. Jerusaléncho taqkuna y Judá runakunaqa respëtuwanmi Ezequíasta shumaq pampayarqan. Ezequíaspa trokinmi tsurin Manasésna rey karqan.

Judá nacioncho Manasés rey kanqan
2 Reyes 21.1-18

33 1 Manasés chunka ishkay watayuq kaykarmi rey kayta qallaykurqan. Payqa pitsqa chunka

† **32.31** 2Rey. 20.8-11; Isa. 38.7-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pitsqa (55) watami Jerusalénpita mandarqan. 2 Manasésqa TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi unay runakunanö jutsata rurar kawarqan.† Tsay runakunatami TAYTA DIOS qarqurqan paykunapa markankunacho Israel runakunana täyänanpä. 3 Tsaynöllami Manasésqa taytan Ezequías juchutsinqan *altarkunata yapay shäritsir *Baal dioskunata adorayänanpä mushuq altarkunatapis ruratsirqan. Nirkurmi *Asera diösapä raku qerukunata jawitsirqan y rupayta, killata y qoyllurkunatapis adorarqan.

4 Jerusaléncho imayyaqpis täkunanpä TAYTA DIOS nikaptinmi juk dioskunata adorayänanpä templuncho altarkunata ruratsirqan.† 5 Rupayta, killata y qoyllurkunata adorayänanpämi TAYTA DIOSPA templunpa ishkan patiuncho altarkunata ruratsirqan.

6 Juk diosta adorarmi tsurinkunatapis Ben-hinom raqracho rupatsirqan. Tsaynöpis suerti qatiq y brüjumi karqan. Payqa almakunawan parlaqkunatapis tapukurqanmi. Tsaynö mana allikunata rurarmi TAYTA DIOSTA pasaypa ajanätsirqan.

7 Ruratsinqan ïdulutapis Tayta Diospa templunpa patiunmanmi churarqan. Tsay templuta shäritsiyaptinmi Davidta y tsurin Salomónta Tayta Dios nirqan: “Jerusalén templuchömi imayyaqpis täkushä. Israel nacioncho kaykaq llapan markakunapitami Jerusalén markata akrashqä tänä templu tsaycho kananpä. 8 Moisés yachatsinqan llapan leynïkunata, mandamientükunata y yätsinqäkunata cumpliyaptinqa unay castankunata rikatsinqä nacionpita Israel runakunata imaypis manami qarqushätsu”.†

9 Tsaynö nikaptinpis Judá runakuna y Jerusaléncho taq runakunaqa manami cäsukuyarqantsu. Tsaypa trokinqa rey Manasés shakyätsiptinmi TAYTA DIOS ushakätsinqan nación runakunapitapis peorrä jutsata rurayarqan. 10 Tsaynö karmi Manasés y mandanqan runakunaqa Tayta Dios parlapaptinpis cäsukuyarqantsu.

11 Tsaynö kanqanpitami Judá runakunapa contran shärir Asiria soldädukunapa capitanninkunata TAYTA DIOS kacharqan Manasésta prësu tsariyämunanpä. Tsaymi senqanpa ganchuwan shequrkur y bronci cadënawan watarkur Babiloniaman prësu apayarqan. 12 Tsaynö pasaypa ñakarrämi Manasésqa jutsata ruranqanta jaqirir taytan y unay castankuna yärakuyanqan TAYTA DIOSTA perdonta mañakurqan. 13 Mañakunqanta wiyarmi Jerusalénman Tayta Dios kutitsimurqan yapay rey kananpä. Tsayrämi Manasésqa tantiyakurqan TAYTA DIOS llapanpä munayyuq kanqanta.

14 Tsaypitanami Manasésqa *Davidpa Markan waqtanpa murällata altuta shäritsirqan. Tsay murällatami pirqatsirqan Gihón pukyupita rupay yarqamunan kaqlä raqrata päsar Pescädu niyanqan punkuyaq y Ofel jirkanyaq. Nirkurnami Judácho kaykaq jinchi murallashqa markakunaman capitankunata churarqan soldädunkunawan täpayänanpä.

15 TAYTA DIOSPA templunpitanami jäpa runakunapa diosninkunata y ruratsinqan ïduluta jitaritsirqan. Tsaynöllami Jerusaléncho y templu kanqan jirkancho ïdulukunapä ruratsinqan altarkunata juchuskatsir markapita jukläman jitaritsirqan.

16 Tsaypitanami TAYTA DIOSPA altarninta allitsarkatsir alli päsakuy sacrificiukunata y agradëcikurnin apamunqan sacrificiukunatapis rupatsirqan. Tsaynöllami Judá runakunata mandarqan Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSTA adorayänanpä. 17 Manasés ninqannö TAYTA DIOSTA adorarpis

†**33.2** Jer. 15.4. †**33.4** 2Sam. 7.13. †**33.8** 1Rey. 9.3-5; 2Crón. 7.12-18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunaqa markakunacho kaq altarkunachömi sacrificiukunata rupatsiyarqan. Itsanqa manami ïdulukunata adorarnatsu tsay sacrificiukunata rupatsiyarqan, sinöqa TAYTA DIOSTA adorarmi.

18 Manasés imata ruranqankuna, Tayta Diosta mañakunqankuna y profëtankunawan TAYTA DIOS payta willatsinqankunapis llapanmi qellqaraykan Israel reykunapa acta libruncho. 19 Tsaynöllami profëtakuna qellqayanqan librucho qellqaraykan Tayta Diosta perdonta Manasés mañakunqan y Tayta Dios imanö yanapanqanpis. Tsaynöllami tsaycho qellqaraykan manarä perdonta mañakur jutsata ruranqankuna, altarkunata maycho shäritsinqankuna, Asera diösapä raku qerukunata maycho jawitsinqankuna y wakin ïdulukunata mayman churatsinqankunapis. 20 Wanuskiptinmi Manasésta palaciu jardinman pampayarqan. Paypa trokinnami tsurin Amónna rey karqan.

Judá nacioncho Amón rey kanqan
2 Reyes 21.19-26

21 Amón ishkay chunka ishkay (22) watayuq kaykarmi rey kayta qallaykurqan. Payqa ishkay watami Jerusalénpita mandarqan. 22 Amónpis taytan Manasésnöllami TAYTA DIOSTA mana cäsukur jutsata rurarqan. Tsaynö karmi taytan ruratsinqan ïdulukunata adorar sacrificiukunata rupatsirqan. 23 Tsaynö karpis taytan Manasésnö TAYTA DIOSTA manami perdonta mañakurqantsu. Tsaypa trokinqa jutsa rurayllamanmi churakarqan. 24 Kikinpa yanapaqninkunallami contran shärir patsan palaciullancho Amónta wanuskatsiyarqan. 25 Tsayta musyaskirmi wanutsiq runakunata wanutsiyarqan. Nirkurmi Amónpa tsurin Josíastana rey kananpä churayarqan.

Judá nacioncho Josías rey kanqan
2 Reyes 22.1-2; 23.4-20

34 1 Josías† puwaq watayuq kaykarmi rey kayta qallaykurqan. Payqa kimsa chunka juk (31) watami Jerusalénpita mandarqan. 2 Josíasqa unay castan Davidnömi TAYTA DIOS munanqannö imaypis kawarqan.

3 Yaykunqanpita puwaq watana rey kaykarmi wamrallarä karpis Josíasqa unay castan David yärakunqan Tayta Diosta *ashiyta qallaykurqan. Chunka ishkay watana rey kaykarmi Jerusalénta y Judá nacioncho kaykaq wakin markakunatapis purificar qallaykurqan. Purificarmi markakunacho kaq *altarkunata, *Asera diösapä jawiyanqan raku qerukunata, llaqllaypa rurayanqan ïdulukunata y fundiypa rurayanqan ïdulukunatapis ushakätsirqan. 4 Kikin rikaraykarmi *Baalpä† ruratsiyanqan altarkunatapis chipyaq juchutsirqan. Tsaynöllami mandarqan inciensiu qoshnitsikuyänan altarkunata juchutsiyänanpä, Asera diösapä jawiyanqan raku qerukunata pedäzu pedäzu pakiyänanpä y llaqllaypa rurayanqan ïdulukunata y fundiypa rurayanqan ïdulukunata ushakätsiyänanpä. Pakiyanqankunata ñuchuskatsirmi tsay ïdulukunata adoraqkuna pamparaykäyanqan jananman jicharqan. 5 Altarkunata manarä ushakätsirmi ïdulukunata adoraq sacerdötikunapa tullunkunatapis pamparäyanqan kaqpita jipiskamur tsay altarkuna janancho rupatsirqan.† Tsaynöpami Judá nacionta y Jerusalénta purificarqan.

6 Tsaynöllami Josías purificarqan Manasés particho kaq markakunata, Efraín particho kaq markakunata, Simeón particho kaq markakunata y Neftalí particho kaq markakunatapis.

† **34.1** Jer. 3.6. † **34.4** 2Rey. 21.3; 2Crón. 33.3. † **34.5** 1Rey. 13.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsay markakunata purificarmi ñöpankunacho kaykaq markakunatapis purificarqan. 7 Tsaynöpami Israel nacioncho kaykaq llapan altarkunata, Asera diösapä jawiyanqan raku qerukunata y wakin ïdulukunatapis pakir usharqan. Inciensiuwan qoshnitsiyänanpä kaq altarkunatapis llapantami juchutsir usharqan. Llapanta purificaskirnami Jerusalénman kutikurqan.

Leykuna qellqaranqan libruta tarinqan
2 Reyes 22.3—23.3

8 Judá nacionta y templuta purificar ushaskirmi rey Josías runakunata kacharqan TAYTA DIOSPA templunta allitsatsiyänanpä. Tsaynö kacharqan chunka puwaq watana rey kaykarmi. Kachanqan runakunami kayarqan Azalíapa tsurin Safán, markapa gobernadornin Maasías y Joacazpa tsurin Joa. 9 Paykuna aywarmi mandaq sacerdöti Hilcíasta entregayarqan TAYTA DIOSPA templuncho qoriyanqan qellayta. Tsay qellaytaqa punku täpaq *levitakunami qoriyarqan templuman shamuq runakunapita. Tsay runakunami täyarqan Manasés particho, Efraín particho, Judá particho, Benjamín particho y Jerusaléncho.

10 Tsay qellaytami encargädu runakunata entregayarqan TAYTA DIOSPA templunta allitsatsiyänanpä. Paykunanami templu allitsaqkunata pägayarqan. 11 Tsaynöllami qellayta kamaripäyarqan carpintërukunata y albañilkunata. Tsay qellaywanmi carpintërukuna qeruta rantiyarqan vïgakunapä y tijiralkunapä. Albañilkunanami llaqllashqa rumikunata rantiyarqan. Tsaykunatami rantiyarqan Judá nacionpa mandaqnin reykuna templuta mana cäsuyaptin malogranqanta allitsatsiyänanpä. 12 Tsay encargädu runakunaqa chaskiyanqan qellayta mana suwakuyllapami aruqkunata pägayarqan.

Encargädu runakunapa mandaqninkunami kayarqan Jahat, Abdías, Zacarías y Mesulam. Tsay mandaqkuna llapanpis levitakunami kayarqan. Jahatwan Abdíasqa Merari castami kayarqan. Zacaríaswan Mesulamnami kayarqan Coat casta. Llapanpis tsay levitakunaqa instrumentu tukaqmi kayarqan. 13 Wakinmi encargädu kayarqan ashtaqkunata y tsaycho aruq runakunata rikayänanpä. Wakinmi kayarqan secretariu, wakinmi kayarqan capataz y wakinnami templu punku täpaq.

14 Qoriyanqan qellayta TAYTA DIOSPA templunpita jipiykanqanchömi sacerdöti Hilcías tarirqan Moisés chaskinqan mandamientukuna qellqaranqan libruta. 15 Tariskirmi secretariu Safánta nirqan: "TAYTA DIOSPA templunchömi leyninkuna qellqaraykaq libruta tarishqä".

Tsaynö nirmi entregarqan.
16 Safánqa libruta apakurkurmi rey kaqman aywarqan. Chaykurmi imanö aruykäyanqanta willar nirqan: "Tayta rey, aruyänanpä mandanqaykinöllami llapanpis aruykäyan. 17 TAYTA DIOSPA templunman apayanqan qellaytami encargädu runakunata kamaripäyashqa templuta allitsatsiyänanpä".
18 Nirkurmi nirqan: "Templucho libruta tariskirmi sacerdöti Hilcías entregamashqa".

Tsaynö willarmi Safánqa reyta liyiparqan. 19 Tsay librucho qellqaraykaq leykunata liyipaptinmi reyqa pasaypa llakikurnin latsapanta rachiriykurqan. 20 Tsaypitanami Hilcíasta, Safánpa tsurin Ahicamta, Micaíapa tsurin Abdónta, secretariu Safánta y yätsiqnin Asaíasta qayaykur nirqan:
21 "Kay librucho TAYTA DIOS ninqanta manami noqantsikpis ni unay castantsikkunapis cäsukushqatsu ni cumplishqatsu. Tsaynö mana cumplinqantsikpita capazchi TAYTA DIOS pasaypa ajanar castigamäshun. TAYTA DIOSTA

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tapukayämuy noqapä, Israel nacioncho quëdaq runakunapä y kay nacionnintsikcho kaq runakunapäpis".

22 Tsaypitanami rey kachanqan runakunawan Hilcías aywayarqan Salumpa warmin profetïsa Huldaman tapukuq. Huldapa runan Salumqa Ticvapa tsurin y Harhaspa willkanmi karqan. Tsaynöpis Salumqa templucho latsapakunata cuidaqmi karqan. Huldaqa runanwan Jerusalén ñöpan mushuq barriuchömi tarqan.

23 Tapukuptinmi Hulda nirqan: "Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSMI nin: 'Kachamushuqniki runaman kutiykur ninqäkunata willar niyay: 24 Liyipäshunqayki librucho castiganäpä ninqänöllami kay markacho taqkunata castigar kay markatapis ushakätsishä. 25 Paykunaqa mana cäsukamar juk dioskunapämi sacrificiukunata rupaykätsiyan. Tsaynö kayanqanpitami pasaypa ajanar mana kuyapaypa castigashä' ".

26 Tsaypita mastami Hulda nirqan: "TAYTA DIOSTA tapukunanpä kachamushuqniki reyman kutiykur willayanki: 'Tsay librucho qellqaraykaqta cäsukunqaykipitami Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS nin: 27 "Kay marka y kay markacho taqkuna ushakätsishqa kayänanpä kanqanta musyar llakikunqaykita y mantsarinqaykita rikashqämi. Tsaynöpis rikashqämi latsapaykita rachir waqanqaykita. 28 Tsaymi kawanqaykiyaqqa kaycho taq runakunata castigashätsu. Wanuskiptikinami unay castaykikuna pamparäyanqanman pampayäshunki" ' ".

Profetïsa Hulda tsaynö ninqantami kachanqan runakuna kutiykur reyta willayarqan. 29 Tsaynö willayaptinmi rey Josíasqa Jerusaléncho y Judácho taq mayor runakunata qayatsirqan. 30 Tsaymi Jerusaléncho y Judá nacioncho taq runakuna, sacerdötikuna, levitakuna y wakin runakunapis wamrapita qallaykur hasta awkinyaq TAYTA DIOSPA templunman qorikäyarqan. Reypis chaykurmi tsaycho tarinqan *Pactu Libruta jinchi liyiparqan.

31 Liyipaskirnami rey ichiräkunan paradornin ñöpanman ichiykur TAYTA DIOSPA ñöpancho rey Josías *pactuta rurar awnirqan librucho qellqaraykaq pactuta cumplir mandamientunkunata, yätsinqankunata y leyninkunata llapan shonqunwan imaypis cumplinanpä. 32 Tsaynöllami Jerusaléncho taq runakunata y tsaycho kaq Benjamín trïbu runakunata nirqan unay castankuna yärakuyanqan Tayta Dioswan pactu rurayanqanta cumpliyänanpä. Tsaynö niptinmi llapanpis awniyarqan cumpliyänanpä.

33 Tsaymi Israel runakuna täyanqan llapan partikunacho ïdulukunata Josías ushakätsirqan. Nirkurmi Israel nacioncho taq runakunata mandarqan TAYTA DIOSTA cäsukur kawayänanpä. Josías kawanqanyaqqa unay castankuna yärakuyanqan TAYTA DIOSLLATAMI sirviyarqan.

Pascua fiestata Josías ruranqan

2 Reyes 23.21-23

35 1 Tsaypitanami rey Josías nirqan TAYTA DIOSTA adorar *Pascua fiestata† Jerusaléncho rurayänanpä. Tsaymi mushuq wata qallaykunan killa chunka chusku junaqcho Pascua fiestata rurar carnishkunata pishtayarqan.

2 Pascua fiestata manarä rurarmi sacerdötikunata rey Josías churarqan TAYTA DIOSPA templuncho aruyänanpä. Nirkurmi paykunata parlaparqan mana qelanaypa tsaycho sirviyänanpä.

3 Israel runakunata yachatsiq kayaptin y TAYTA DIOSPÄ santu kayaptinmi *levitakunatapis Josías nirqan:

†**35.1** Éxo. 12.1-13, 21-27; Lev. 23.5-8; Núm. 28.16; Deut. 16.1-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Amana *sagrädu babulta umrushqa puritsiyaynatsu. Tsaypa trokinqa Davidpa tsurin rey Salomón shäritsinqan templuman churayay. Kananpitaqa TAYTA DIOSNINTSIKTA y kuyanqan Israel runakunata templucho sirviyay.

4 "Tsaynö kaykaptinqa Israel nacionnintsikpa mandaqnin rey David y tsurin Salomón qellqayanqancho ninqannö castanpa castanpa churanakuyay templucho trukanakuypa aruyänaykipä.† 5 Castaykita turnu töcaptin shuyäyänaykipä llapayki templuman aywayay. Tsaynöpami Israel mayikikuna castanpa castanpa shayämuptin töcayäshunqayki kaq castakunata atiendiyanki. 6 Tsaynö kaykaptinqa juklla purificakuskir Pascua fiestapä apayämunqan carnishkunata pishtayay. TAYTA DIOS mandanqanta Moisés qellqanqannö Pascua fiestata runakuna cumpliyänanpä llapanta kamaripäyay".

7 Pascua fiestapämi rey Josías kikinpa uywankunapita kamariparqan kimsa chunka waranqa (30,000) üshakunata y cabrakunata. Tsaynöllami kamariparqan kimsa waranqa (3,000) torïtukunatapis.

8 Tsaynöllami reyta mandashiqninkunapis y Tayta Diospa templuncho aruqkunapa mandaqninkunapis kikinkunapa voluntäninkunapita uywakunata Pascua fiestapä kamaripäyarqan. Tayta Diospa templuncho aruqkunapa mandaqninkunami kayarqan Hilcías, Zacarías y Jehiel. Paykunami kamaripäyarqan ishkay waranqa soqta pachak (2,600) üshakunata y cabrakunata y kimsa pachak (300) torïtukunata. Tsay kamaripäyanqan uywakunami wakin karqan sacerdötikunapä y levitakunapä y wakinna común runakunapä.

9 Conanías y aruq mayinkuna Semaías y Natanaelpis kamaripäyarqanmi uywakunata. Tsaynöllami uywakunata kamaripäyarqan levitakunapa mandaqninkuna Hasabías, Jeiel y Josabadpis. Paykuna kamaripäyanqan uywakunami karqan pitsqa waranqa (5,000) üshakuna cabrakuna y pitsqa pachak (500) torïtukuna.

10 Llapanpis kamarishqa kaptinmi aruyänanpä sitiunkunaman sacerdötikuna churanakuyarqan. Levitakunapis rey ninqannö cada castapa turnun chämuptinmi aruyänanpä churanakuyarqan. 11 Pascua fiestapä uywakunata pishtarmi sacerdötikunata levitakuna yawarta makyarqan. Paykunanami chaskiyanqan yawarwan *altarta tsaqtsupäyarqan. 12 Tsaypitanami pishtayanqan uywakunapa wirankunatapis levitakuna jipirkur runakunata castanpa castanpa entregayarqan. Chaskirkurnami Moisés qellqanqancho ninqannölla TAYTA DIOSPÄ rupatsiyarqan. Törukunata pishtarpis tsaynöllami rurayarqan.

13 Tsaymi mandamientucho ninqannölla Pascua fiestata rurar mikuyänanpä levitakuna aytsata kankayarqan.† Sagrädu kaq aytsatami mankawan, caserölawan y sartinwan ankaskir llapan runakunata juklla qarayarqan. 14 Rupatsina sacrificiukunata y uywakunapa wiranta altarcho patsa tsakanqanyaq sacerdötikuna rupatsiyaptinmi tiempu karqantsu kusinakuyänanpä. Tsaymi Aarónpita aywaraq sacerdötikunapä y kikinkunapä levitakuna kusinakuyarqan.

15 David, Asaf, Hemán y Jedutún niyanqannömi Asafpita aywaraq cantaqkunapis cantayarqan. (Jedutúnqa Tayta Dios revelanqankunatami reyta tantiyatsiqmi karqan.)† Tsaynöllami punku täpaqkunapis mana kachaypa punkunta täpayarqan. Tsaynö cantar y punkuta täpar tiempun mana

† **35.4** 2Crón. 8.14. † **35.13** Éxo. 12.8-9. † **35.15** 1Crón. 25.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaptinmi levita mayinkuna paykunapäpis mikuyänanpä kaq derëchunta apayarqan.
16 Rey Josías ninqannöllami tsay junaq Pascua fiestata rurar TAYTA DIOSPA altarnincho rupatsina sacrificiukunata rupatsiyarqan. 17 Pascua fiestata ruraskirmi tsaycho kaykaq llapan Israel runakuna Levadüraynaq Tanta Mikuna fiestatapis qanchis junaq rurayarqan.†
18 Josíasqa Pascua fiestata rurarqan sacerdötikunawan, levitakunawan, Jerusaléncho taq runakunawan y entëru Judápita y Israelpita shamuq runakunawanmi. Profëta Samuel kawanqan witsanpita patsa Israel runakuna manami imaypis tsaynöqa Pascua fiestata rurayarqantsu. Tsaynöpis rey Josías Pascua fiestata ruranqannöqa Israel nacioncho manami mayqan reypis rurayarqantsu. 19 Tsay Pascua fiestata rurayarqan Josías chunka puwaq wata rey kaykaptinmi.

Josías wanunqan
2 Reyes 23.28-30

20 TAYTA DIOSPA templunta Josías allitsatsiyta ushanqanchönami Egipto nacionpa mandaqnin rey Necao Carquemischo guërrata rurananpä Éufrates mayuman soldädunkunawan aywarqan. Tsayman aywar Israel nacionpa päsaptinmi Josías payta atacananpä soldädunkunawan aywarqan. 21 Tsaymi Necao kachakunata kacharqan niyänanpä: "Judá nacionpa mandaqnin rey, ama wajupämaytsu. Manami qamwan pelyaqtsu shamushqä, sinöqa aywaykä juk nacionwan pelyanäpämi. Tsayman ras aywanäpämi Tayta Dios kachaykäman. Atacamarqa Tayta Diospa contran rikakurmi wanunki".
22 Necaowan Tayta Dios willakatsishqa kaykaptinpis Josíasqa manami kutikurqantsu, tsaypa trokinqa soldädunkunawanmi Egipto runakunata Meguido pampacho atacarqan. 23 Pelyachömi flëchawan flëchaq soldädukuna Josíasta flëchaykuyarqan. Tsaymi capitanninkunata Josías nirqan: "Flëcharayämashqami. Kay pelyapita juklla jipiykayällämay".
24 Tsaymi carrëtapita capitankuna jipiskir juk carrëtawan Jerusalénman apayarqan. Tsaycho wanuskiptinmi unay castankuna pamparanqan kaqman pampayarqan. Josíaspämi Jerusaléncho taq runakuna y Judácho taq runakunapis lütur pasaypa waqayarqan. 25 Josías wanuskiptinmi juk cantuta Jeremías† inventarqan pampay höra cantayänanpä. Kananyaqpis warmipis ollqupis tsay cantuta cantarmi Josías wanunqanta yarpäyan. Paykuna cantayanqankuna qellqaraykan pampakuy cantukuna libruchömi.
26 Josías ruranqankuna y TAYTA DIOSPA leyninkunata cäsukunqankuna 27 qallaykunanpita ushananyaq llapanpis qellqaraykan Israel nacionpa y Judá nacionpa mandaqnin reykunapa acta librunchömi.

Judá nacioncho Joacaz rey kanqan
2 Reyes 23.31-35

36 1 Tsaypitanami taytanpa trokin Jerusaléncho rey kananpä Judá runakuna Joacazta churayarqan. 2 Joacazqa ishkay chunka kimsa (23) watayuq kaykarmi rey kayta qallaykurqan. Payqa kimsa killallami Jerusalénpita mandarqan.
3 Jerusalénman Egipto nacionpa mandaqnin rey chaykurmi mandaq kanqanpita Joacazta jipirqan. Nirkurmi Judá runakunata nirqan kimsa waranqa kimsa pachak (3,300) kïlu yuraq qellayta y kimsa chunka kimsa (33) kïlu qorita qoriskir impuestuta pägayänanpä. 4 Rey kanqanpita jipirmi

† **35.17** Éxo. 12.15-20. † **35.25** Jer. 1.1-2; 3.6; 22.10-15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Joacazpa wawqin Eliaquimta churarqan Jerusaléncho y Judácho rey kananpä. Tsaynöllami Eliaquimpa jutintapis trukatsirqan Joacim jutin kananpä. Joacaztanami Egiptupa prësu apakurqan.†

Judá nacioncho Joacim rey kanqan
2 Reyes 23.36—24.7

5 Joacimqa† ishkay chunka pitsqa (25) watayuq kaykarmi Judá nacioncho rey kayta qallaykurqan. Payqa chunka juk watami Jerusalénpita mandarqan. Itsanqa TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi jutsata rurarqan.
6 Tsay witsanmi Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosor Jerusalénman shamur soldädunkunawan atacarqan.† Tsaycho Joacimta prësu tsariskirmi bronci cadënawan watarkur Babiloniaman apakuyarqan.
7 Tsaynöllami TAYTA DIOSPA templunpita wakin manëjukunatapis Babiloniaman apakuyarqan. Tsay apakuyanqan manëjukunatami Babiloniacho taq runakuna adorayanqan diospa templunman churayarqan.
8 Rey Joacim imanö kawanqan, jutsata ruranqan y desgracia päsanqanpis Israel nacionpa y Judá nacionpa mandaqnin reykunapa acta librunchömi qellqaraykan. Paypa trokinnami tsurin Joaquínna rey karqan.

Judá nacioncho Joaquín rey kanqan
2 Reyes 24.8-17

9 Joaquínqa chunka puwaq watayuq kaykarmi[s] rey kayta qallaykurqan. Payqa kimsa killa chunka junaqllami Jerusalénpita mandarqan. Itsanqa TAYTA DIOSTA mana cäsukurmi jutsata rurarqan.
10 Mushuq wata qallaykuptinmi[t] Babiloniapa mandaqnin rey Nabucodonosor Joaquínta Babiloniaman prësu apatsirqan.† Tsaynöllami TAYTA DIOSPA templunpita mas chaniyuq manëjukunatapis apatsirqan. Tsaypitanami Judá nacionpa y Jerusalénpa mandaqnin rey kananpä Joaquínpa tiyun Sedequíasta churarqan.†

Judá nacioncho
Sedequías rey kanqan
2 Reyes 24.18-20; Jeremías 52.1-3

11 Sedequías ishkay chunka juk (21) watayuq kaykarmi rey kayta qallaykurqan. Payqa chunka juk watami Jerusalénpita mandarqan. 12 Sedequíasqa TAYTA DIOS ninqanta profëta Jeremías willaptinpis mana cäsukurmi jutsata rurarqan.† 13 Tayta Diospa jutincho rey Nabucodonosorwan yanapanakuyänanpä awninakushqa kaykarmi paypa contran shärirqan.† Pasaypa mana cäsukuq karmi Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSTA cäsukuyta munarqantsu.
14 Tsaynöllami Sedequías mandanqan witsan mandaq sacerdötikunapis y runakunapis pasaypa jutsa rurayman churakäyarqan. Paykunaqa juklä nacionkunacho taq runakunanö jutsata rurarmi templuman ïdulukunata apaykur adorayarqan. Tsaynö rurayarqan Jerusalén templucho tänanpä TAYTA DIOS akrashqa kaykaptinmi. 15 Paykuna tsaynö rurayaptinpis akranqan Israel runakunata y täkunan templunta kuyarmi unay castankuna

[s] **36.9** Tsaynömi nin 2 Reyes 24.8-cho, Septuaginta niyanqan unay griego traduccioncho, juk hebreo copiacho y wakin castellänu traduccionkunachöpis. Wakin hebreo copiakunacho y wakin castellänu traduccionkunachöqa puwaq watayuqlla kanqantami nin. [t] **36.10** Tsayqa 22 de abril, 597 a. C. karqan.
† **36.4** Jer. 22.11-12. † **36.5** Jer. 22.18-19; 26.1-6; 35.1-19. † **36.6** Jer. 25.1-11; 36.27-31; Dan. 1.1-2. † **36.10a** Jer. 22.24-30; 24.1-10; 29.1-2; Eze. 17.12. † **36.10b** Jer. 37.1; Eze. 17.13. † **36.12** Jer. 37—39. † **36.13** Eze. 17.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yärakuyanqan TAYTA DIOS profëtankunawan imaypis willakatsirqan.
16 Tsaynö willakaykatsiptinpis runakunaqa profëtakunata manakaqman churarmi asipäyarqan. Tsaymi TAYTA DIOS pasaypa ajanarnin kuyanqan Israel runakunata castigarqan.

Templuta juchuskatsir Judá nación runakunata prësu apakuyanqan
2 Reyes 25.8-21; Jeremías 39.8-10; 52.12-30

17 Tsaynö mana cäsukuq kayaptinmi Tayta Dios kacharirqan Babilonia[u] nacionpa mandaqnin rey soldädunkunawan Israel runakunata ushakätsiyänanpä.[†] Tsay soldädukuna chaykurmi templu rurinchöpis chölukunata espädawan wanutsiyarqan. Tsaynöllami cällikunachöpis chölukunata, jipashkunata, awkinkunata, chakwankunata y qeshyaqyashqakunata mana kuyapaypa wanutsiyarqan. Llapantami paykunapa munayninman TAYTA DIOS kachariykurqan. 18 Nirkurmi templupita llapan manëjukunata jatuntapis takshatapis apakuyarqan. Tsaynöllami templupita, reypa palaciunpita y reyta mandashiqninkunapa wayinkunapitapis kuyayllapä kaqkunata apakuyarqan. Llapan tsay qoriyanqantami Babiloniaman apakuyarqan. 19 Tayta Diospa templunta kayarmi[†] Jerusalén markapa murällantapis llapanta juchutsirnin reypa palaciunkunatapis kayar ushayarqan. Mas chaniyuq kaqkunata llapantami ushakätsiyarqan.

20 Kawaykar quëdaqkunatanami Babiloniaman prësu apakuyarqan. Tsaychömi Babilonia runakunapa y tsurinkunapa wätayninkuna kayarqan Babilonia nacionta Persia nacionpa mandaqnin rey vincinqanyaq. 21 Tsaynöpami profëta Jeremías willakunqanta cumpliyarqan.[†] Runakunata Jerusalénpita apakuyaptinmi Judá naciocho chakrakuna qanchis chunka (70) wata jamarqan.

Israel runakuna nacionninman kutiyanqan
Esdras 1.1-4

22 Persia naciocho Ciro rey kayta qallaykunqan watami Ciruta TAYTA DIOS yarpayta qorqan Israel runakunata nacionninkunaman kutitsinanpä. Tsaynö kutitsirmi profëta Jeremías willakunqanta cumplirqan.[†] Tsaymi rey Ciruqa pregunaypa y cartakuypa entëru mandanqan nacionman willakatsir nirqan: 23 "Noqa Ciro, Persia nacionpa mandaqnin rey karmi, nï: 'Ciëlucho kaykaq TAYTA DIOSMI llapan nacionkunata munaynïman churamushqa. Paymi nimashqa Judácho kaykaq Jerusaléncho templunta shäritsinäpä.[†] Mayqaykipis Israel casta kaqkunataqa markaykikunaman kutikuyänaykipä TAYTA DIOS yanapaykuyäshuy' ".

---

[u] **36.17** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.
[†] **36.17** Jer. 21.4-10. [†] **36.19** 1Rey. 9.8. [†] **36.21** Jer. 25.11; 29.10. [†] **36.22** 2Crón. 36.21; Jer. 25.11; 29.10. [†] **36.23** Isa. 44.28; 45.1-4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Esdras

Israel runakuna atska wata juklä nacioncho kaykäyaptinmi Persia nacionpa mandaqnin rey willakatsirqan unay castankunapa markankunaman kutikuyänanpä. Kay libruta liyirmi musyantsik runakuna contran kayaptinpis punta chaq runakuna Tayta Diospa templunta yapay shäritsiyanqanta. Tsaypitanami Esdraspis chaykur tsaycho taq runakunata yachatsirqan Tayta Dios munanqannö kawayänanpä. Tsaykuna karqan chusku pachak pitsqa chunka (450) watanö Jesucristo manarä yuriptinmi.

Israel runakuna nacionninkunaman kutiyänanpä rey Ciro ninqan

2 Crónicas 36.22-23

1 [1] Persia nacioncho Ciro rey kayta qallaykunqan watami Ciruta TAYTA DIOS yarpayta qorqan Israel runakunata nacionninkunaman kutitsinanpä. Tsaynö kutitsirmi profëta Jeremías willakunqanta[†] cumplirqan. Tsaymi rey Ciruqa pregunaypa y cartakuypa entëru mandanqan nacionman willakatsir nirqan:

[2] "Noqa Ciro, Persia nacionpa mandaqnin rey karmi nï: Ciëlucho kaykaq TAYTA DIOSMI llapan nacionkunata munaynïman churamushqa. Paymi nimashqa Judácho kaykaq Jerusalén-cho templunta shäritsinäpä.[†] [3] Tsaymi Tayta Diosman yärakuq runakuna mayqanpis aywakuyta munaptin ordenä Jerusalénman chaykur TAYTA DIOSPA templunta shäritsiyänanpä. Payqa Israel runakunata kuyaq Dios karmi Jerusaléncho tan. Aywayaptin mana kachaypa yanapaykullätsun. [4] Taykäyanqanpita Jerusalénman aywaqkunata quëdaq kaq Israel mayinkuna yanapayätsun qellaywan, qoriwan, uywakunawan y ofrendakunawanpis. Tsaynölla yanapayätsun Tayta Diospa templunta Jerusaléncho shäritsiyänanpä".

[5] Rey Ciro ninqannö templuta shäritsiyänanpämi wakin Israel runakunata Tayta Dios shakyätsirqan. Tsaymi Benjamín trïbupa y Judá trïbupa mandaqninkuna, sacerdötikuna y *levitakunapis Jerusalénman aywayarqan. [6] Aywayaptinmi llapan vecïnunkuna yanapayarqan qellaywan, qoriwan, mikuykunawan, uywakunawan, imapis chanin kuyayllapä kaqkunawan y ofrendakunawanpis.

[7] Tsaynöllami TAYTA DIOSPA templunpita Nabucodonosor apakunqan manëjukunata rey Ciro entregarqan Jerusalénman kutitsiyänanpä. Tsay manëjukunaqa Nabucodonosor adoranqan diosninkunapa templunchömi churarqan.[†] [8] Jerusalénman kutitsiyänanpämi tesorëru Mitrídatesta rey Ciro entregarqan. Paynami yupaparqan Sesbasarta. Sesbasarqa Judáman aywaqkunapa mandaqninmi karqan.

[9] Yupapar entregaptinmi manëjukuna kayarqan:

qoripita kimsa chunka (30) tazonkuna,
qellaypita juk waranqa (1,000) tazonkuna,
ishkay chunka isqun (29) cuchillukuna,
[10] qoripita kimsa chunka (30) väsukuna,

[†] **1.1** 2Crón. 36.21; Jer. 25.11; 29.10. [†] **1.2** Isa. 44.28; 45.1-4. [†] **1.7** 2Rey. 24.13; 25.13-16; 2Crón. 36.10, 18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qellaypita chusku pachak chunka
(410) väsukuna
y juk waranqa (1,000) imayka
niraq manëjukuna.
11 Qoripita y qellaypita chaskiyan-
qan llapan manëjukuna karqan pitsqa
waranqa chusku pachakmi (5,400).
Llapan tsaykunatami Israel mayinku-
nawan aywar Babiloniapita Jerusalén-
man Sesbasar kutitsirqan.

Babiloniapita Jerusalénman kutiqkuna mayqan casta kayanqan y ayka kayanqanpis

Nehemías 7.5-73

2 1 Kaychömi qellqaraykan Jeru-
salénman y Judáman shamuq
runakunapa jutinkuna. Tsay runaku-
naqa rey Nabucodonosor Babiloniaman
prësu apanqan runakuna y paykunapita
aywaraqkunami kayarqan. Llapanmi
unay castankuna yuriyanqan marka-
man aywayarqan. 2 Tsay runakunapa
mandaqninkunami kayarqan Zorobа-
bel, Josué, Nehemías, Seraías, Reelaías,
Mardoqueo, Bilsán, Mispar, Bigvai,
Rehum y Baana. Kaychömi qellqaray-
kan Israel runakuna mayqan castakuna
Babiloniapita Judáman shayämunqan:
3 Paruspita aywaraqkunami kayar-
qan ishkay waranqa juk pachak
qanchis chunka ishkay (2,172)
runakuna.
4 Sefatíaspita aywaraqkunami
kayarqan kimsa pachak qanchis
chunka ishkay (372) runakuna.
5 Arapita aywaraqkunami kayarqan
qanchis pachak qanchis chunka
pitsqa (775) runakuna.
6 Pahat-moabpita aywaraqkunami
kayarqan ishkay waranqa
puwaq pachak chunka ishkay
(2,812) runakuna. Paykunaqa
Josuépita y Joabpita aywaraqku-
nami kayarqan.
7 Elampita aywaraqkunami kayarqan
juk waranqa ishkay pachak pitsqa
chunka chusku (1,254) runakuna.
8 Zatupita aywaraqkunami kayarqan
isqun pachak chusku chunka
pitsqa (945) runakuna.
9 Zacaipita aywaraqkunami kayar-
qan qanchis pachak soqta
chunka (760) runakuna.
10 Banipita aywaraqkunami kayarqan
soqta pachak chusku chunka
ishkay (642) runakuna.
11 Bebaipita aywaraqkunami kayar-
qan soqta pachak ishkay chunka
kimsa (623) runakuna.
12 Azgadpita aywaraqkunami kayarqan
juk waranqa ishkay pachak ishkay
chunka ishkay (1,222) runakuna.
13 Adonicampita aywaraqkunami
kayarqan soqta pachak soqta
chunka soqta (666) runakuna.
14 Bigvaipita aywaraqkunami kayar-
qan ishkay waranqa pitsqa
chunka soqta (2,056) runakuna.
15 Adínpita aywaraqkunami kayar-
qan chusku pachak pitsqa
chunka chusku (454) runakuna.
16 Aterpita aywaraqkunami kayar-
qan isqun chunka puwaq (98)
runakuna. Aterqa Ezequíaspita
aywaraqmi karqan.
17 Bezaipita aywaraqkunami kayar-
qan kimsa pachak ishkay
chunka kimsa (323) runakuna.
18 Jorapita aywaraqkunami kayarqan
juk pachak chunka ishkay (112)
runakuna.
19 Hasumpita aywaraqkunami
kayarqan ishkay pachak ishkay
chunka kimsa (223) runakuna.
20 Gibarpita aywaraqkunami kayar-
qan isqun chunka pitsqa (95)
runakuna.
21 Belén runakunami[a] kayarqan juk
pachak ishkay chunka kimsa (123).

[a] **2.21** Tsay runakunapa unay castankuna Belén markapita kaptinmi Belén runakuna kayanqanta niyaq. Tsaynö niyarqan juklä markacho yurishqa kayaptinmi. Tsaynö kaykan 2.22-pita 2.35-yaqmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 Netofa runakunami kayarqan
pitsqa chunka soqta (56).
23 Anatot runakunami kayarqan juk
pachak ishkay chunka puwaq
(128).
24 Azmavet runakunami kayarqan
chusku chunka ishkay (42).
25 Quiriat-jearim runakuna, Cafira
runakuna y Beerot runaku-
nami kayarqan qanchis pachak
chusku chunka kimsa (743).
26 Ramá runakuna y Geba runaku-
nami kayarqan soqta pachak
ishkay chunka juk (621).
27 Micmas runakunami kayarqan juk
pachak ishkay chunka ishkay
(122).
28 Bet-el runakuna y Hai runakunami
kayarqan ishkay pachak ishkay
chunka kimsa (223).
29 Nebo runakunami kayarqan pitsqa
chunka ishkay (52).
30 Magbis runakunami kayarqan
juk pachak pitsqa chunka soqta
(156).
31 Jukaq Elam runakunami kayar-
qan juk waranqa ishkay pachak
pitsqa chunka chusku (1,254).
32 Harim runakunami kayarqan
kimsa pachak ishkay chunka
(320).
33 Lod runakuna, Hadid runakuna
y Ono runakunami kayarqan
qanchis pachak ishkay chunka
pitsqa (725).
34 Jericó runakunami kayarqan
kimsa pachak chusku chunka
pitsqa (345).
35 Senaa runakunami kayarqan
kimsa waranqa soqta pachak
kimsa chunka (3,630).
36 Kaychömi qellqaraykan Babilo-
niapita Judáman shamuq sacerdötiku-
napa castankunapa jutinkuna:
Josué casta Jedaíaspita aywaraq
sacerdötikunami kayarqan isqun
pachak qanchis chunka kimsa
(973).
37 Imerpita aywaraq sacerdötikunami
kayarqan juk waranqa pitsqa
chunka ishkay (1,052).
38 Pasurpita aywaraq sacerdötiku-
nami kayarqan juk waranqa
ishkay pachak chusku chunka
qanchis (1,247).
39 Harimpita aywaraq sacerdötiku-
nami kayarqan juk waranqa
chunka qanchis (1,017).
40 Kaychömi qellqaraykan Babiloniapita Judáman shamuq *levita castakunapa jutinkuna: Hodavías casta Josuépita aywaraqkuna y Hodavías casta Cadmielpita aywaraqkuna. Paykunami kayarqan qanchis chunka chusku (74) runakuna.
41 Kaychömi qellqaraykan Diosta alabar cantaqkuna mayqan casta shamunqanpis: Asafpita aywaraqkunami kayarqan juk pachak ishkay chunka puwaq (128) runakuna.
42 Kaychömi qellqaraykan punkuta täpaq runakunapa castankunapa jutinkuna: Salum casta, Ater casta, Talmón casta, Acub casta, Hatita casta y Sobai casta. Tsay castakunapita aywaraqkunami juk pachak kimsa chunka isqun (139) runakuna kayarqan.
43 Kaychömi qellqaraykan Diospa templuncho aruq runakunapa castankunapa jutinkuna: Ziha casta, Hasufa casta, Tabaot casta, 44 Queros casta, Siaha casta, Padón casta, 45 Lebana casta, Hagaba casta, Acub casta, 46 Hagab casta, Salmai casta, Hanán casta, 47 Gidel casta, Gahar casta, Reaía casta, 48 Rezín casta, Necoda casta, Gazam casta, 49 Uza casta, Paseah casta, Besai casta, 50 Asena casta, Meunim casta, Nefusim casta, 51 Bacbuc casta, Hacufa casta, Harhur casta, 52 Bazlut casta, Mehída casta, Harsa casta, 53 Barcos casta, Sísara casta, Tema casta, 54 Nezía casta y Hatifa casta.
55 Kaychömi qellqaraykan Salomónpa wätayninkunapita aywaraq

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunapa castankunapa jutinkuna: Sotai casta, Soferet casta, Peruda casta, 56 Jaala casta, Darcón casta, Gidel casta, 57 Sefatías casta, Hatil casta, Poqueret-hazebaim casta y Amón casta. 58 Templucho aruqkuna y Salomónpa wätayninpita aywaraqkunami llapan kayarqan kimsa pachak isqun chunka ishkay (392) runakuna.

59 Tel-mela markapita, Tel-harsa markapita, Querub markapita, Addán markapita y Imer markapita Jerusalénman aywaqkuna legïtimu Israel casta kayanqan o karullapana casta kayanqanpis shumaq manami musyakarqantsu. Tsay runakunami kayarqan 60 Delaíapita, Tobíaspita y Necodapita aywaraq runakuna. Paykunami kayarqan soqta pachak pitsqa chunka ishkay (652) runakuna. 61 Sacerdöti castapita Jerusalénman wakin shamuqkunami kayarqan Habaíapita, Cospita y Barzilaipita aywaraq runakuna. Barzilaiqa tarqan Galaadpita kaq Barzilaipa warmi tsurinwanmi. Paywan täyaptinmi Barzilaipa jutinta aparqan. 62 Tsay runakunami Habaía casta, Cos casta y Barzilai casta kayanqanta musyatsiyänanpä padrón librucho jutinkunata ashiyarqan. Tsaycho mana tarirmi Jerusalénman chaykur sacerdötikuna aruyanqanchöqa aruyarqantsu. 63 Gobernadorpis† nirqan Tayta Diospä churanqanta manana mikuyänanpä hasta *Urimta y Tumimta rikar sacerdöti musyanqanyaq.†

64 Jerusalénman shamuqkunami llapan kayarqan chusku chunka ishkay waranqa kimsa pachak soqta chunka (42,360) runakuna. 65 Paykunawanmi qanchis waranqa kimsa pachak kimsa chunka qanchis (7,337) ollqupis warmipis wätaykuna shayämurqan. Diosta alabaqkuna ollqupis warmipis ishkay pachakmi (200) paykunawan shayämurqan.

66 Cawallunkunami karqan qanchis pachak kimsa chunka soqta (736). Mulankunami karqan ishkay pachak chusku chunka pitsqa (245). 67 *Camëllunkunami karqan chusku pachak kimsa chunka pitsqa (435). Ashnunkunanami karqan soqta waranqa qanchis pachak ishkay chunka (6,720).

68 TAYTA DIOSPA templun kanqanman chaykurmi wakin mayor runakuna Diospa templunta yapay shäritsiyänanpä ofrendata puëdiyanqanman tupu qoriskir entregayarqan. 69 Tsay ofrendami karqan chusku pachak puwaq chunka puwaq (488) kïlu qori, ishkay waranqa qanchis pachak pitsqa chunka (2,750) kïlu qellay y sacerdötikuna jatikuyänanpä juk pachak (100) sotänakuna.

70 Sacerdötikuna, levitakuna y wakin runakunaqa patsan Jerusalénllachömi täyarqan. Cantaqkuna, templu punku täpaqkuna, templucho aruqkuna y wakin kaq Israel runakunami itsanqa unay castankunapa markankunaman aywakuyarqan.†

Altarta shäriskatsir Tayta Diosta adorayta qallaykuyanqan

3 1 Unay castankunapa markankunacho yachakashqa karmi Israel runakuna tsay yarpaylla Jerusalénman qorikäyarqan. Tsay karqan chäyanqan wata qanchis kaq killachömi.[b] † 2 Tsaymi Josadacpa tsurin Josué y Salatielpa tsurin Zorobabel Tayta Diospa *altarninta rurar qallaykatsiyarqan. Paykunatami yanapayarqan Josuépa castan sacerdötikuna y Zorobabelpa castankunapis. Tayta

[b] **3.1** Israel runakunapa calendariunchöqa qanchis kaq killa pullan setiembripita pullan octubriyaqmi karqan.
† **2.63a** Esd. 1.8. † **2.63b** Éxo. 28.30; Núm. 27.21. † **2.70** 1Crón. 9.2; Neh. 11.3.
† **3.1** Neh. 7.73—8.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Diosta sirviq *Moisés qellqanqan leykunacho ninqannöllami sacrificiukunata rupatsiyänanpä tsay altarta rurayarqan.† 3 Vecïnun marka runakuna atacayänanta mantsariykarpis ñöpa kanqallanchömi altarta shäritsiyarqan. Tsaychömi tutapapis tardipapis TAYTA DIOSPÄ sacrificiukunata rupatsiyarqan.†

4 *Ramäda fiestatapis† leykunacho ninqannöllami rurayarqan. Tsay fiestachömi aykata rupatsiyänanpäpis leykunacho ninqannölla qoyay qoyay sacrificiukunata rupatsiyarqan. 5 Fiesta ushakaskiptinnami TAYTA DIOS mandanqannölla sacrificiukunata qoyay qoyay rupatsiyarqan. Tsaynöllami llullu killachöpis y fiestakunachöpis sacrificiukunata rupatsiyarqan. Runakuna llapan voluntäninwan apayämunqantapis TAYTA DIOSPÄMI altarcho rupatsiyarqan.† 6 Qanchis kaq killa qallaykunan junaqpitami TAYTA DIOSPÄ sacrificiukunata rupatsir qallaykuyarqan. Tsaynö rupatsiyarqan templuta shäritsiyänanpä cimientuta manarä churarmi.

Templuta shäritsir qallaykuyanqan

7 Tsaypitanami templuta shäritsiyänanpä albañilkunata y carpintërukunata pägayarqan. Tiro y Sidón runakunatapis mikuywan, aceitiwan y vïnuwan pägayaptinmi lamar janallanpa Líbano nacionpita Jope markayaq cedru qeruta apapäyämurqan. Israel runakuna llapanta rurayarqan Persia nacionpa mandaqnin rey Ciro mandanqannöllami. 8 Tsaynöpami Salatielpa tsurin Zorobabel y Josadacpa tsurin Josué Diospa templunta shäritsir qallaykuyarqan. Paykunatami yanapayarqan sacerdöti mayinkuna, *levitakuna y Babiloniapita Jerusalénman llapan chämuq runakuna. Tsaynö shäritsir qallaykuyarqan Jerusalénman chäyämunqanpita juk watata cumpliskir ishkay killachömi.

Levitakunatanami ishkay chunka (20) watayuqpita janaman kaqkunata churayarqan TAYTA DIOSPA templunta aruyaptin capataz kayänanpä. 9 Tsay capatazkunami kayarqan Jesúa, Cadmiel, tsurinkuna y castankunapis. Paykunaqa Hodavíaspita aywaraqkunami kayarqan. Tsaynöllami paykunata yanapayarqan Henadadpita aywaraqkuna.

10 TAYTA DIOSPA templunpa cimientunta pirqayta qallaykuyaptinmi sacerdötikuna chäyarqan *sagrädu sotänan jatishqa y *cornëtan aptashqa. Tsaynöllami levitakuna churanakuyarqan platïllunkunata tukar TAYTA DIOSTA alabayänanpä. Tsay levitakunaqa Asafpita aywaraq runakunami kayarqan. Paykunami churanakuyarqan Israel runakunapa mandaqnin rey David ordenanqannö.† 11 TAYTA DIOSTA agradëcikurmi alabar niyarqan:

> "¡TAYTA DIOSQA allillata ruraqmi!
> ¡Kuyakuq kayninqa Israel runakunapä imaypis manami ushakantsu!"†

Tsaynö nirmi cimientu churayta llapan runakuna pasaypa kushikurnin TAYTA DIOSTA alabayarqan.

12 Tsaycho kaykaq atska sacerdötikuna, levitakuna y mayor runakuna awkin karmi unay kaq templu imanö kanqanta yarparäyarqan. Paykunaqa mushuq templuta shäritsiyänanpä cimientu churayanqanta rikarmi punta kaq templupä yarpaskir pasaypa waqayarqan. Wakinnami cimientuta churayaptin pasaypa kushikuyarqan.

---

†**3.2** Éxo. 27.1. †**3.3** Éxo. 29.38-42; Núm. 28.1-8. †**3.4** Lev. 23.33-43; Núm. 29.12-39; Deut. 16.13-17. †**3.5** Núm. 28.11—29.39. †**3.10** 1Crón. 25.1; 2Crón. 29.25-30. †**3.11** 1Crón. 16.34; 2Crón. 5.13; 7.3; Sal. 100.5; 106.1; 107.1; 118.1; 136.1; Jer. 33.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Tsaynö büllata rurayaptinmi mayqan kushikuypita o llakikuypita qayaraykäyanqantapis tantiyayarqantsu. Tsaynö büllata rurayanqanqa karuyaqmi wiyakarqan.

Templuta shäritsiyaptin chikiqkuna michäyanqan

4 1 Judá trïbuta y Benjamín trïbuta chikiq runakunami musyayarqan juklächo täyanqanpita chaykamur TAYTA DIOSPA templunta yapay shäriykätsiyanqanta. 2 Tsaymi Zorobabel kaqman y mayor runakuna kaqman aywaykur niyarqan: "Noqakunapis templuta arur yanapayäshayki. Qamkunanömi noqakunapis Diosnikikunaman yärakuyä. Unay castäkuna kaycho täyänanpä Asiria runakunapa mandaqnin rey Esar-hadón kayman churanqanpita sacrificiukunata Tayta Diospä rupatsiyashqä".[c]

3 Tsaynö niyaptinmi Zorobabel, Josué y mayor runakuna niyarqan: "Tayta Diosnïpa templunta shäritsiyaptï yanapayämänayki manami conviënintsu. Persia nacionpa mandaqnin rey Ciro ordenayämanqannöllami kikilläkuna TAYTA DIOSNÏPA templuntaqa shäritsiyäshä".

4 Tsaynö niyaptinmi tsay runakuna ajanarnin Judá runakuna arur mana sïguiyänanpä desanimatsiyta munayarqan. 5 Templu shäritsiqkunata michäyänanpämi autoridäkunatapis wakintaqa sobornuyarqan. Tsaynö michäyarqan Persia nacionpa mandaqnin rey Ciro mandanqan witsanpita hasta rey Darío mandanqanyaqmi.[d]

Jerusalén markata allitsayaptin chikiqkuna michäyanqan

6 Persia nacioncho rey Asuero[†] mandayta qallaykunqan witsanpis[e] Judácho taq runakunata y Jerusaléncho taq runakunata desanimatsiyänanpämi manakaqkunata tumpar reyman cartata apatsiyarqan.

7 Tsaynöllami Persia nacionpa mandaqnin rey Artajerjes[†] kanqan witsanpis[f] Bislam, Mitrídates, Tabeel y mandaq mayinkuna manakaqkunata tumpar cartata apatsiyarqan. Tsay cartata arameo idiömachömi qellqayarqan. Rey kaqman chaptinmi Persia runakuna parlayanqan idiömaman traduciyarqan.

8 Tsaypitanami Jerusaléncho taq runakunata manakaqkunata tumparnin gobernador Rehum y secretariu Simsai rey Artajerjesman juk cartata apatsiyarqan. 9 Gobernador Rehum y secretariun Simsaimi tsay cartata qellqayarqan juezkunawan, gobernadorkunawan y autoridäkunawan willanakuskir. Tsay autoridäkunami Persiapita, Erecpita, Babiloniapita y Elamcho kaykaq Susapita kayarqan. 10 Cartacho ninqantami awniyarqan Samaria markakunacho taq runakuna y wakin provinciakunacho taq runakunapis. Tsay provinciakunaqa Éufrates mayupita hasta lamaryaqmi karqan. Tsaycho taq runakunapa unay castankunataqa rey Asnapar wakin nacionkunapita prësu aparmi tsaycho täyänanpä churarqan. 11 Gobernador Rehum y secretariu Simsai apatsiyanqan cartachömi nirqan:

---

[c] **4.2** Esar-hadónqa Asiria nacionpa mandaqnin rey karqan juk pachak pitsqa chunka (150) watanö templuta Zorobabel manarä yapay shäritsir qallaykuptinmi. Esar-hadón churanqan runakunaqa juklä nacionpitami kayarqan. Paykunaqa Judáman chaykur Tayta Diosta adorarpis nacionnincho adorayanqan kaqkunatapis adorayarqanmi (2Rey. 17.24-41). [d] **4.5** Tsayqa karqan chunka chusku watanömi. [e] **4.6** Rey Asuero mandarqan templu atska wata shäritsishqana kaykaptinmi. [f] **4.7** Rey Artajerjes mandarqan rey Asuerupitarämi.
[†] **4.6** Est. 1.1. [†] **4.7** Neh. 1.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta rey Artajerjes, Éufrates mayu kay tsimpa provinciacho taq sirviqnikikuna karmi kay cartata apaykätsiyämü. 12 Qam kaqpita kayman shamuq Israel runakunami Jerusalén markata allitsaykäyan. Tsay markachöqa mana wiyakuq mana alli runakunallami imaypis täyarqan. Tsay markatami entëru kuchunpa cimientunkunata allitsaskir pirqa murällata shäriykätsiyan.

13 Tsay markata allitsar murällata jiruruypa shäritsir usharqa impuestukunatapis manami pägayanqanatsu. 14 Qampa sirviqnikikuna kaykarqa manami rikaräkuyämantsu tsay runakuna contrayki shäriyänanta. Tsaymi musyanaykipä kay cartata apaykätsiyämü.

15 Taytay, niyanqä rasunpaypa kanqanta shumaq musyanaykipä unay acta librukunata rikaykullay. Tsaykunata liyirmi musyanki Jerusaléncho taqkuna mana cäsukuq kayanqanta. Paykunaqa reypa y ñöpan provinciacho taq runakunapa contran shäriyaptinmi tsay markata ushakätsiyarqan.

16 Jerusalén markata allitsar murällanta shäritsiyta ushayaptinqa Éufrates mayu kay tsimpacho taq llapan runakunapis manami munaynikichönatsu kayanqa. Tayta rey, tsayta musyanaykipämi kay cartata apaykätsiyämü.

17 Tsaypitanami rey Artajerjes cartata contestar nirqan:

Gobernador Rehum, secretariu Simsai, Samariacho taq runakuna y Éufrates mayu tsimpan provinciacho taq runakuna, qamkunatami winchikamü.

18 Apatsiyämunqayki cartatami parlanqä idiömaman traducir liyipämashqa. 19 Cartacho niyämanqaykinöllami Jerusaléncho taq runakuna imanö kayanqantapis musyanäpä chururaykaq acta librukunata liyitsishqä. Niyanqaykinöllami qellqaraykan tsay runakuna reykunapa contran imaypis shäriyanqan.

20 Tsaynöpis musyashqämi Jerusaléncho munayyuq reykuna unay kayanqanta, entëru Éufrates mayu tsimpa provinciata munaynincho tsararäyanqanta y tsay provinciacho taq runakunata impuestukunata pägatsiyanqanta.

21 Kananqa tsay aruqkunata niyay manana aruyänanpä. Arur sïguiyänanpä ninqäyaq Jerusalén markata amana shäritsiyätsunnatsu. 22 Mandanqätaqa juklla paykunata niyay. Mana niyaptikiqa mandanqä provinciakunacho conträmi shäriyanqa.

23 Rey Artajerjes apatsinqan cartata chaskirmi Rehumta, secretariu Simsaita y mandaq mayinkunatapis liyiparqan. Tsay cartacho ninqanta musyaskirmi Jerusalénman aywarnin Israel runakunata niyarqan Jerusalén markata manana shäritsiyänanpä.

Templuta shäritsiyta yapay qallaykuyanqan

24 Jerusaléncho templuta shäritsiyänanpä michäyaptinmi† arur sïguiyarqannatsu Persia nacionpa mandaqnin rey Darío ishkay wata rey kanqan witsanyaq.

5 1 Templuta arur sïguiyänanpämi Iddupa tsurin profëta Zacarías† y profëta Hageo† Jerusaléncho y Judácho taq Israel runakunata Tayta Dios revelanqanta willayarqan. 2 Tsaymi Salatielpa tsurin Zorobabel† y Josadacpa tsurin Josué Tayta Diospa templunta Jerusaléncho yapay arutsir qallaykatsiyarqan. Tayta Diospa profëtankunapis arushirmi tsaycho kayarqan.†

3 Tsayta musyaskirmi tsay provinciapa gobernadornin Tatnai, Setarboznai y mandashiqninkuna aywaykur

†**4.24** Esd. 4.4-5. †**5.1a** Zac. 1.1. †**5.1b** Hag. 1—2. †**5.2a** Zac. 4.6-10. †**5.2b** Zac. 6.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israel runakunata niyarqan: “¿Pitä qamkunata ordenayäshushqayki kay templuta yapay shäritsiyänaykipä?”

4 Mastapis niyarqanmi: “Templuta yapay shäriykätsiq runakunapa jutinkunata willayämay”.

5 Tsaynö niyaptinpis Israel mayor runakunata mana michäyänanpämi gobernador Tatnaita Tayta Dios tantiyatsirqan. Tsaymi Tatnai, Setar-boznai y mandashiqninkuna niyarqan: “Puntataqa rey Daríuman cartata apatsishun imata ninqantapis musyanantsikpä”.

6 Kaychömi qellqaraykan rey Daríuman cartakuyanqan. Kay cartatami gobernador Tatnai, Setar-boznai y mandashiqninkuna cartakuyarqan.

7 Tsay cartachömi nirqan:

Tayta mandaq Darío, qamtami winchikayämü.

8 Noqakunami Judá provinciaman aywayashqä munayyuq Tayta Diospa templun kanqan kaqman. Tsaychömi rikayashqä Israel runakuna jatusaq rumikunawan templunta yapay shäriykätsiyaqta. Tsaynöpis rikayashqämi templuta pirqaskir tablakunawan entablaykäyaqta. Aruqkunaqa juklla ushayta munarmi ras aruykäyan.

9 Tsayta rikaskirmi Israel mayor runakunata tapuyashqä: “¿Pitä ordenayäshushqayki templuta yapay shäritsiyänaykipä? 10 Reyta willayänäpä arutsiqkunapa jutinkunata willayämay” nir.

11 Tsaymi niyämashqa: “Noqakunaqa ciëluta y kay patsata kamaq Tayta Diostami adorayä. Payta adorayänäpämi kay juchutsiyanqan templuta yapay shäriykätsiyä. Kay templutaqa kay nacionpa mandaqnin reyshi unay shäritsinä. Payshi kay nacioncho wakin reykunapitapis mas munayyuq kanä.† 12 Tsaypita atska watakuna päsaskiptinnashi unay castäkuna ciëlucho kaykaq Tayta Diosta pasaypa ajanätsiyänä. Tsaynö ajanätsiyaptinshi Tayta Dios paykunata kachariykunä Babilonia[g] nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosorpa munayninman. Tsay reyshi kay templuta juchuskatsir unay castäkunata Babiloniaman prësu apanä.†

13 “Tsaypita qepatanami rey Ciro Tayta Diospa templunta yapay shäritsiyänäpä ordenayämarqan.† Tsaynö ordenayämarqan Babilonia nacionpapis mandaqnin rey juk wata kaykarmi. 14 Tsayshi Babiloniacho kaykaq templupita jipiskir qoripita y qellaypita rurashqa manëjukunata Jerusalén templuman kutitsiyänanpä rey Ciruqa Sesbasarta entreganä. Payta entreganä Judácho gobernador kananpä churaskirshi. Tsay manëjukunataqa Babiloniapa unay mandaqnin rey Nabucodonosorshi Tayta Diospa templunpita Babiloniacho kaykaq templunman apanä.

15 “Manëjukunata Sesbasarta qoykurshi rey Ciro ninä: ‘Llapan manëjukunata Jerusaléncho templuman kutitsiyay. Tsaynöpis punta kanqallancho Tayta Diospa templunta yapay shäritsiyay’. 16 Tsaynö niptinshi Sesbasarqa Jerusalénman chaykamur Tayta Diospa templunpa cimientunta churatsinä. Tsaynö shäritsirpis manarämi aruyta ushayärätsu”.

Tsaynömi paykuna niyämashqa.

17 Tayta rey, paykuna niyanqan rasunpaypa kanqanta musyanaykipä Babilonia nacionpa acta libruncho ashiykatsiy. Mä rasunpaypakush rey Ciro ordenanä Jerusaléncho Diospa templunta yapay shäritsiyänanpä.

---

[g] **5.12** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.
† **5.11** 1Rey. 6—7. † **5.12** 2Rey. 25.8-12; 2Crón. 36.17-20; Jer. 52.12-15. † **5.13** Esd. 1.2-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsay acta librucho imanö qellqaranqantapis liyiskir imata yarpanqaykitapis willaykatsiyämay.

Rey Darío ordinta apatsinqan

6 [1]Cartakuyanqanta liyiskirmi rey Darío Babilonia nacionpa väliq documentukuna churaräkunancho actata ashitsirqan. [2]Media provinciacho Acmeta markacho kaykaq palaciuchömi ashinqan actata tariyarqan. Tsay actachömi qellqararqan:

[3]Persia nacionpa mandaqnin rey Ciro juk watana mandaq kaykarmi ordenar nirqan:

Tayta Diospä sacrificiukunata rupatsiyänaykipä cimientuta shumaq churaykur Jerusaléncho Tayta Diospa templunta yapay shäritsiyay. Tsay templu katsun altunpis anchunpis ishkay chunka qanchis (27) metru. [4]Cada kimsa fïla jatusaq llaqllashqa rumikunata pirqarkur juk fïla allinnin mushuq tablakunawan entablatsiyay. Llapan gastukunataqa tesorërümi päganqa. [5]Qoripita y qellaypita rurashqa manëjukunata Tayta Diospa templunpita Babiloniaman Nabucodonosor apamunqantapis Jerusalénman kutitsir Tayta Diospa templunman churayätsun.

[6]Tsaynö liyiskirmi rey Daríuqa Éufrates mayu tsimpan provinciapa gobernadornin Tatnaita, Setar-boznaita y mandashiqninkunata ordenar nirqan:

Jerusalénpita witikuyay. [7]Tayta Diospa templun ñöpata kanqancho yapay shäritsiyänanpä Israel runakunapa gobernadorninta y mayor runakunatapis ama michäyaytsu.[†] [8]Israel mayor runakuna Tayta Diospa templunta yapay shäritsiyänanpämi nï: Éufrates mayu tsimpan provinciacho noqapä qoriyanqayki impuestukunapita llapan gastunkunapä qellayta kamaripäyay. Tsaynöpami ushayanqanyaq arutsiyanqa. [9]Tsaynölla Jerusaléncho kaykaq sacerdötikunata qoyay qoyay llapan ministiyanqanta kamaripäyay. Tayta Diospä sacrificiukunata rupatsiyänanpäpis torïtukunata, carnërukunata y carnishkunatapis kamaripäyay. Tsaynölla trïguta, kachita, vïnuta y aceitita kamaripäyay. [10]Tsaynöpami ciëlucho kaykaq Tayta Diospä sacrificiukunata rupatsir noqapäpis tsurïkunapäpis Tayta Diosta mañakuyanqa.

[11]Noqa ninqäta pipis mana cäsukuptinqa wayinpa vïganta jipiskirnin tsaypa puntanman ayanta toqriyanki. Nirkur wayintapis chipyaq juchutsiyanki. [12]Tayta Diosmi Jerusalénta akrashqa tsaycho tänanpä. Tsaynö kaykaptinqa mayqan nacionpa mandaqnin rey tsapata churapaptin Tayta Dios ushakätsitsun. Noqa Daríumi rey kar tsaynö kananpä ordenä. Ninqänölla llapantapis cumpliyay.

[13]Tsaymi rey Darío apatsinqan cartacho ninqannölla tsay provinciapa gobernadornin Tatnai, Setar-boznai y mandashiqninkunapis cumpliyarqan. [14]Tsaymi Israel mayor runakuna Tayta Dios ninqannölla templu ruratsiyta ushayarqan. Tsaynöpami profëta Hageo y Iddupa tsurin profëta Zacarías willakuyanqanta cumpliyarqan.[†] Tsaynöllami cumpliyarqan Persia nacionpa mandaqninkuna rey Ciro, rey Darío y rey Artajerjes ordenayanqanta. [15]Rey Darío soqta watana Persia nacionpa mandaqnin kaykaptinmi Adar killa kimsa kaq junaqcho[h] templu shäritsiyta ushayarqan.

[16]Ushaskiyaptinmi sacerdötikuna, *levitakuna y Babiloniapita Judáman

[h]**6.15** Calendariuntsikchöqa tsay junaq 12 de marzu wata 516 a. C. karqan.
[†]**6.7** Hag. 2.21. [†]**6.14** Esd. 5.1-2; Hag. 1.1; Zac. 1.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chämuq llapan Israel runakuna Diospa templunta inaugurar fiestata kushishqa rurayarqan. 17 Tsay fiestachömi Tayta Diospä sacrificiuta rupatsiyarqan juk pachak (100) torïtukunata, ishkay pachak (200) carnërukunata, chusku pachak (400) carnishkunata y chunka ishkay chïvukunata. Tsay chïvukunataqa purificatsina sacrificiu kananpämi Israel runakunapa cada trïbunpä jukta rupatsiyarqan.

18 Tsaypitanami Moisés qellqanqancho ninqannölla Tayta Diosta Jerusaléncho sirviyänanpä sacerdötikunata según turnun töcayanqanman churayarqan. Tsaynöllami levitakunatapis churayarqan.†

19 Tsaynömi Babiloniapita Judáman chämuqkuna *Pascua fiestata rurayarqan wata qallaykunan killa chunka chusku junaqcho.[i] † 20 Tsay fiestapäqa sacerdötikuna y levitakuna purificakushqanami kayarqan. Tsaymi Pascua fiestapä carnishta pishtar sacrificiuta rupatsiyarqan Babiloniapita Judáman chämuq Israel mayinkunapä, sacerdöti mayinkunapä y kikinkunapäpis. 21 Babiloniapita chämuq Israel runakunawanmi wakin mana Israel runakunapis tsay carnishkunata Pascua fiestacho mikuyarqan. Tsay runakunaqa jutsa ruraq runakunapa mana alli costumbrinkunata kacharishqana karmi Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSTA *ashiyarqan.

22 Tsaypitanami qanchis junaqyaq Levadüraynaq Tanta Mikuna fiestata kushishqa rurayarqan. Tsaynö kushikuyarqan templunta yapay sharkatsiyänanpä Asiria[j] nacionpa mandaqnin reyta TAYTA DIOS yarpayta qoshqa kaptinmi.

Jerusalénman Esdras chanqan

7 1 Tsaypita watakuna päsaskiptinnami[k] Artajerjesna Persia nacionpa mandaqnin rey karqan. Tsay witsanqa Babilonia provinciachömi Esdras tarqan. Payqa Seraíaspa tsurinmi karqan. Seraíasqa Azaríaspa tsurinmi karqan. Azaríasqa Hilcíaspa tsurinmi karqan. 2 Hilcíasqa Salumpa tsurinmi karqan. Salumqa Sadocpa tsurinmi karqan. Sadocqa Ahitobpa tsurinmi karqan. 3 Ahitobqa Amaríaspa tsurinmi karqan. Amaríasqa Azaríaspa tsurinmi karqan. Azaríasqa Meraiotpa tsurinmi karqan. 4 Meraiotqa Zeraíaspa tsurinmi karqan. Zeraíasqa Uzipa tsurinmi karqan. Uziqa Buquipa tsurinmi karqan. 5 Buquiqa Abisúapa tsurinmi karqan. Abisúaqa Fineespa tsurinmi karqan. Fineesqa Eleazarpa tsurinmi karqan. Eleazarqa Aarónpa tsurinmi karqan. Aarónnami karqan punta kaq mandaq sacerdöti.

6 Esdrasqa Moisés chaskinqan leykunatami alli yacharqan. Tsay leykunatami Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS Moisésta entregarqan. Esdrasta TAYTA DIOS yanapaptinmi rey Artajerjes llapan mañakunqanta kamariparqan Babiloniapita Jerusalénman aywananpä. 7 Paywanmi aywayarqan sacerdötikuna, *levitakuna, cantaqkuna, templu punkuta täpaqkuna, templucho aruqkuna y wakin Israel runakunapis. Paykunami aywayarqan Artajerjes qanchis wata rey kaykanqan witsan.

---

[i] **6.19** Calendariuntsikchöqa tsay junaq 21 de abril wata 516 a. C. karqan. [j] **6.22** Persia nacionpa mandaqnin rey kaykaptinpis Asiria nacionpa mandaqnin rey kanqantami kay textucho nikan. Tsaynö nikan Asiria nacionta munaynincho tsararaptinmi. [k] **7.1** Templuta shäritsiyta ushanqanpita Jerusalénman Esdras chanqanyaq pitsqa chunka qanchis (57) watami päsarqan.

† **6.18** 1Crón. 23—27. † **6.19-22** Éxo. 12.1-20; Deut. 16.1-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Rey Artajerjes qanchis watana
rey kaykaptinmi pitsqa kaq killa-
cho Jerusalénman Esdras charqan.
9 Paymi Babiloniapita yarqamurqan
wata qallaykunan punta kaq killa
punta kaq junaqcho. Jerusalénman
charqan pitsqa kaq killacho punta kaq
junaqmi.[l] Kuyapäkuq Tayta Dios yana-
paptinmi yamaylla chäyarqan.
10 Esdrasqa llapan shonqunwan
TAYTA DIOSPA leyninkunata yacha-
kurmi cumplirqan. Tsay leykunata y
estatütunkunatami Israel mayinku-
nata yachatsirqan.
11 Babiloniapita manarä yarquptinmi
Esdrasta rey Artajerjes cartata entre-
garqan. Tsay cartachömi nirqan:
12 Ciëlucho kaykaq Tayta Diospa
leyninkunata yachaq sacerdöti
Esdras, noqa rey Artajerjesmi
qampä winchikuynïta apaykätsimü.
13 Levita o sacerdöti kaptinpis llapan
mandanqä nacionkunacho taq Israel
runakunatami ordenä qamwan
aywayta munarqa Jerusalénman
aywayänanpä.
14 Noqami qanchis yätsimaqnïku-
nawan Judáman y Jerusalénman
qamta kachaykä Diosnikipa leynin-
kunata tsaycho cumplitsinaykipä.
15 Yätsimaqnïkunawan qoriyanqä
qellayta y qorita Jerusalénman
aywar apanki. Llapan voluntänï-
kunawanmi qoriyashqä Jerusalén-
cho taykaq Diosnikipä. 16 Tsaynölla
apanki Babilonia provinciacho
qoriyanqayki qellayta y qorita. Tsay
jananman apanki runakuna y sacer-
dötikuna voluntäninpita ofrenda
qoriyanqantapis. Llapan tsaykunata
Jerusalén templuman churanki.
17 Tsaykunawannami rantinki torï-
tukunata, carnërukunata, carnish-
kunata, tsaki mikuyta y vïnutapis.
Tsaykunata Diosnikipa templuncho
kaykaq *altarcho sacrificiupä rupa-
tsinki. 18 Sobraq kaq qellayta y qorita
Tayta Diosniki tantiyatsishunqayki-
nölla gastanki.
19 Tsaynölla Diosnikita templuncho
adorayänaykipä kutitsishunqayki
manëjukunata templuman churanki.
20 Diosnikipa templunpä imapis
pishiptinqa churakunä almacenpita
jipinki.
21 Éufrates mayu tsimpan provincia-
cho kaykaq tesorërukunatami noqa
rey Artajerjes ordenar nï: Esdras
mañakushunqaykitaqa imatapis
kamaripäyanki. Payqa ciëlucho kay-
kaq Tayta Diospa leyninkunata yacha-
tsiq sacerdötimi kaykan. 22 Entrega-
yänaykipä autorizädumi kaykäyanki
hasta kimsa waranqa kimsa pachak
(3,300) kïlu qellayta, ishkay chunka
ishkay waranqa (22,000) kïlu trï-
guta, ishkay waranqa ishkay pachak
(2,200) litru vïnuta y ishkay waranqa
ishkay pachak (2,200) litru aceitita.
Kachitaqa aykatapis ministinqanman
tupu entregayanki.
23 Ciëlucho kaykaq Tayta Dios
ordenanqannö Jerusalén templunpä
llapanta juklla entregayanki. Tsay-
nöpami tsurïkunatapis ni mandanqä
nacionkunatapis Tayta Dios casti-
ganqatsu. 24 Sacerdötikunata, levita-
kunata, cantaqkunata, punku täpaq-
kunata, templucho sirviqkunata ni pï
runatapis Diospa templuncho aruq
kaqtaqa imapitapis impuestuta ama
cobrayankitsu.
25 Esdras, Diosniki tantiyatsishun-
qaykinö Éufrates mayu tsimpan
provinciacho juezkunatapis y gober-
nadorkunatapis churay. Paykunami
arreglayanqa Israel mayikikuna
kikinpura quejakuyanqanta. Tsaynö-
pis Diosnikipa leyninkunata mana
yachaq kaqta yachatsinki.

[l] **7.9** Calendariuntsikchöqa Babiloniapita Esdras yarqurqan 8 de abril wata 458 a. C. Jerusalén-
man charqan 4 de agostu, wata 458 a. C.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Tayta Diosnikipa leyninkunata y
noqapa leynïkunata mana cumpliq
runakunaqa wanutsiypa karpis, mar-
kanpita qarquypa karpis, multata
pägatsiypa karpis o carcelman wich-
qatsiypa karpis juklla castigashqa
kayätsun.

Tayta Diosta Esdras mañakunqan

27 Tsaypitanami Tayta Diosta mañakur Esdras nirqan: "Unay castäkuna adorayanqan Tayta Dios, qamtami agradëcikü reyta alli yarpayta qonqaykipita. Paymi Jerusalén templuykicho qamta sirviyänäpä kamakaykätsin.
28 Tsaynöpis agradëcikümi kuyapämarnin reytapis, yätsiqninkunatapis y mandashiqninkunatapis yanapayämänanpä yarpayta qonqaykipita. Tsaynö yanapamaptikimi Israel mayor runakunata qorishqä Jerusalénman noqawan aywayänanpä".

Babiloniapita Jerusalénman aywaq cada castapa mandaqnin pï kanqanpis

8 1 Kay listachömi qellqaraykan Babiloniapita Jerusalénman shamuq cada castapa mandaqninpa jutinkuna. Paykunami noqawan shayämurqan Artajerjes rey kaykanqan witsan:
2 Fineespita aywaraq Gersón;
Itamarpita aywaraq Daniel;
Davidpita aywaraq Hatús 3 (Hatúsqa
Secaníaspa tsurinmi karqan);
Paruspita aywaraq Zacarías
(paywanmi juk pachak pitsqa
chunka (150) runakuna padro-
nakuskir shayämurqan);
4 Pahat-moabpita aywaraq Zeraíaspa
tsurin Elioenai (paywanmi
ishkay pachak (200) runakuna
shayämurqan);
5 Zatupita aywaraq Jahazielpa tsu-
rin Secanías (paywanmi kimsa
pachak (300) runakuna shayä-
murqan);
6 Adínpita aywaraq Jonatánpa
tsurin Ebed (paywanmi pitsqa
chunka (50) runakuna shayä-
murqan);
7 Elampita aywaraq Atalíaspa tsu-
rin Isaías (paywanmi qanchis
chunka (70) runakuna shayä-
murqan);
8 Sefatíaspita aywaraq Micaelpa tsu-
rin Zebadías (paywanmi puwaq
chunka (80) runakuna shayä-
murqan);
9 Joabpita aywaraq Jehielpa tsu-
rin Abdías (paywanmi ishkay
pachak chunka puwaq (218)
runakuna shayämurqan);
10 Banípita aywaraq Josifíaspa tsurin
Selomit (paywanmi juk pachak
soqta chunka (160) runakuna
shayämurqan);
11 Bebaipita aywaraq Bebaipa tsurin
Zacarías (paywanmi ishkay
chunka puwaq (28) runakuna
shayämurqan);
12 Azgadpita aywaraq Hacatánpa
tsurin Johanán (paywanmi juk
pachak chunka (110) runakuna
shayämurqan);
13 Elifelet, Jeiel y Semaías (paykuna-
qa Adonicampita aywaraq-
kunami kayarqan. Tsay casta-
cho paykuna mas chölullarämi
kayarqan. Paykunawanmi soqta
chunka (60) runakuna shayä-
murqan);
14 Utaiwan Zabud (paykunaqa Bigvai-
pita aywaraqkunami kayarqan.
Paykunawanmi qanchis chunka
(70) runakuna shayämurqan).

Jerusalénman shayämunanpä kamarikuyanqan

15 Noqa Esdrasmi llapan tsay runakunata qorirqä Ahava markapa päsaq mayu kuchunman. Tsaychömi kimsa junaq llapäkuna qoyäyarqä. Sacerdötikunata y mana sacerdötikunata listata qayaptïmi *levitakuna ni jukllayllapis kayarqantsu. 16 Tsaymi qayatsirqä Eliezerta, Arielta, Semaíasta, Elnatánta,

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jaribta, Elnatánta, Natánta, Zacaríasta y Mesulamta. Paykunaqa mayor runakunami kayarqan. Tsaynöllami qayatsirqä Joiaribta y Elnatánta. Paykunami leykunata yachatsiq runakuna kayarqan. 17 Llapan tsay runakunatami Casifia markacho taq mayor runa Idduwan parlayänanpä kacharqä. Iddo y castankunaqa templucho sirviq levitakunami kayarqan.

Manarä kacharmi yätsirqä paykunata rugar niyänanpä: "Tayta Diosnintsikpa templuncho sirviyänanpä levitakunata kachaykallämuy".

18 Chaykur yätsinqänö rugakuptinmi Serebíasta, tsurinkunata y wawqinkunata kachayämurqan. Paykunami kayarqan chunka puwaq runakuna. Serebíasqa imaykatapis yachaq runami kaykan. Payqa Levípa tsurin Mahli casta runami kaykan. Kuyapäkuq Tayta Diosnintsiktami agradëcikü tsaynö kachamunqanpita. 19 Tsaynöllami Merari casta Hasabíasta y Jesaíasta kachayämurqan. Paykunami tsurinkunawan y wawqinkunawan ishkay chunka (20) runakuna kayarqan.

20 Levitakunata templucho yanapayänanpämi ishkay pachak ishkay chunka (220) runakunata kachayämurqan. Paykunapa unay castankunatami rey David y mandashiqninkuna templucho sirviyänanpä churayarqan. Tsay kachamunqan runakunatami padronayarqä.

21 Tsaypitanami Ahava mayu kuchuncho llapan runakunata nirqä: "Jutsata ruranqantsikpita Tayta Diosnintsikta perdonta mañakur llapantsik ayunashun. Ayunar payta mañakushun shumaq pushamänantsikpä, tsurintsikkunata imapis mana päsananpä y apanqantsikkunata pipis mana qechumänantsikpä. 22 Suwakunapita tsapämänantsikpä soldäduntsikkunapis manami kantsu. Reytapis maynami nishqä: 'Tayta Diosnïta *ashiyaptï kikinmi tsapäyäman. Jutsata rurayaptïqa ajanarmi castigayäman'. Reyta tsaynö nishqa karmi cawallun muntashqa soldädukunawan yanapamänantsikpä mañakuyta penqakü".

23 Israel mayïkunata tsaynö willaskirmi Tayta Diosnintsik tsapäyämänanpä ayunar payta mañakuyarqä. Tsaynö mañakuyaptïmi viäjicho shumaq yanapayämarqan.

24 Tsaypitanami chunka ishkay mandaq sacerdötikunata akrarqä. Paykunami kayarqan Serebías, Hasabías y chunka sacerdöti mayinkuna. 25 Paykunatami qellayta, qorita y manëjukunatapis pësaparqä. Tsaykunatami rey, yätsiqninkuna, mandashiqninkuna y Babiloniacho taq llapan Israel runakunapis Tayta Diosnintsikpa templunpä kamaripäyämarqan. 26 Pësapaptïmi karqan ishkay chunka juk waranqa chusku pachak pitsqa chunka (21,450) kïlu qellay y kimsa waranqa kimsa pachak (3,300) kïlu qori. Tsaynöllami karqan qellaypita rurashqa juk pachak (100) manëjukuna 27 y qoripita rurashqa ishkay chunka (20) tazonkuna. Tsay tazonkunami lasarqan puwaq kïlu. Tsaynöllami karqan allinnin broncipita rurashqa kuyayllapä ishkay väsukuna. Tsay väsukunami qoripita rurashqanö chanin kayarqan.

28 Entregaskirnami tsay mandaq sacerdötikunata nirqä: "Sirviqnin sacerdöti kayänaykipämi TAYTA DIOS akrayäshushqayki. Tsay manëjukunapis TAYTA DIOSPÄ *sagrädumi. Tsay qellay y qoripis llapan voluntäninkunawan runakuna churayämunqan ofrendami. Tsaynö churayämurqan unay castantsikkuna yärakuyanqan TAYTA DIOSPÄMI. 29 Mandaq sacerdötikunata, levitakunata y Israel autoridäkunata Jerusaléncho entregayänaykipä shumaq següru apayay. Paykunami pësaskir Jerusalén templucho kaykaq depösituman churayanqa".

30 Tsaynö nir entregaskiptïmi Tayta Diosnintsikpa templunman

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

apayänanpä pësanqan qellayta, qorita y kuyayllapä kaqkunatapis sacerdötikuna y levitakuna chaskiyarqan.

Jerusalénman chäyanqan

31 Punta kaq killa chunka ishkay junaqchömi Ahava mayu kuchuncho qoriraykäyanqäpita Jerusalénman shayämurqä. Shayämuptïmi Tayta Diosnintsik tsapäyämarqan chikimaqnïkunapita y asaltantikunapitapis.
32 Jerusalénman chaykamurmi kimsa junaq jamayarqä. 33 Chusku kaq junaqchönami apayämunqan qellayta, qorita y kuyayllapä kaqkunata Tayta Diosnintsikpa templuncho pësaskatsir Uríaspa tsurin sacerdöti Meremotta entregayarqan. Paywanmi kaykäyarqan Fineespa tsurin Eleazar, Josuépa tsurin Jozabad y Binúipa tsurin Noadías. Jozabad y Noadíasqa *levitakunami kayarqan. 34 Tsay junaqllami llapanta pësaskir yupayarqan. Nirkurmi aykata chaskiyanqantapis acta libruman qellqayarqan.
35 Tsaypitanami Jerusalénman noqawan shamuqkuna Israel runakunapa jutincho sacrificiuta rupatsiyänanpä sacerdötikunaman entregayarqä chunka ishkay torïtukunata, isqun chunka soqta (96) carnërukunata y qanchis chunka qanchis (77) carnishkunata. Tsaynöllami purificatsina sacrificiupä chunka ishkay chïvukunata entregayarqä. Tsaykunatami Tayta Diosta adorar llapanta rupatsiyarqan.
36 Tsaypitanami rey Artajerjes apatsimanqan cartata tsaycho taq autoridäkunaman y gobernadorkunamanpis apatsirqä. Cartacho rey ordenanqannöllami runakunapä y Tayta Diospa templunpä imaykatapis kamaripäyämarqan.

Israel runakuna jutsata rurayanqanpita Tayta Diosta Esdras mañakunqan

9 1 Tsaypitanami Israel runakunapa mandaqninkuna shamuykur niyämarqan: “Kaycho taq jäpa runakunapa costumbrinkuna mana alli kanqanta musyaykarmi sacerdötikuna, *levitakuna y wakin Israel mayintsikkunapis tsay jäpa runakunawan takukashqa kaykäyan. Tsay jäpa runakunami kaykäyan cananeo runakuna, heteo runakuna, ferezeo runakuna, jebuseo runakuna, amonita runakuna, moabita runakuna, Egipto runakuna y amorreo runakuna. 2 Paykunawan takukarmi kikinkunapis y tsurinkunapis paykunapa warmi tsurinkunawan tätsinakuykäyan. Tayta Dios kuyanqan *santu runakuna kaykarmi jäpa runakunawan takukashqa kaykäyan. Tsaynö jutsata rurayänanpäqa autoridäkuna y wakin mandaq mayïkunami qallaykuyashqa”.
3 Tsaynö willayämaptinmi pasaypa llakikur latsapätapis rachirqä. Aqtsätapis shaprätapis llukir usharqä. 4 Babiloniapita Jerusalénman puntata shamuq runakuna tsaynö jutsata rurayanqanpitami Diosta cäsukuq Israel mayïkuna noqawan qorikäyarqan. Tardi kaq sacrificiuta *altarcho rupatsiyanqan hörayaqmi llapäkuna pasaypa llakishqa kayarqä.
5 Tsay höra llakikuynï qallquskiptinmi latsapäpis rachishqalla qonqurikuykur Tayta Diosta mañakur nirqä:
6 “Tayta Diosllä, pasaypa penqakushqami kaykä. Manami musyätsu imata ruranäpä kanqantapis y imanö mañakamunäpä kanqantapis. Noqakunaqa pasaypami jutsata rurayashqä. Jutsata rurayanqäkunaqa yupaytapis mana atipaypämi kaykan. 7 Unaypita patsami jutsata rurallar kawayashqä. Jutsata rurayanqänö unay castäkunapis jutsata rurayaptinmi mandaqnin reykunata y sacerdötikunata pasaypa castigarqayki. Tsaymi juklä nacionpa mandaqnin reykuna vincir munayninchо tsarararqan. Tsay runakunami unay castäkunata pasaypa maqayarqan y markankunapitapis karuman apakuyarqan. Imaykankunatapis

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qechuskirmi manakaqman churayarqan. Paykunanöllami kananyaqpis ñakaykäyä.

8 "Tayta Diosllä, kuyapäyämaptikimi wallkaqllapis kaycho libri kaykäyä. Tsaymi kay akranqayki particho wayïkunatapis rurayashqä. Tsaynöpami juklä nación runakunapa munayninchо kayanqäpita salvayämarnin alli kawayta qarayämashqayki. 9 Jäpa runakunapa munaynincho kayaptïpis manami kachariyämashqaykitsu. Kuyapäyämaptikimi Persia nacionpa mandaqnin reykunapis kuyapäyämashqa. Qammi kallpata qarayämashqayki raqällana kaykaq templuykita allitsayänäpä. Judáchöpis y Jerusalénchöpis qammi chikimaqnïkunapita tsapäyämashqayki.

10 "Tayta Diosllä, pasaypa jutsayuq karmi ima niytapis kamäpakuyätsu. Mandamientuykikunatapis shumaqllaqa manami cumpliyashqätsu. 11 Tsay mandamientuykikunataqa sirvishuqniki profëtakunawan willakatsirmi niyämarqayki: 'Yaykuyänaykipä kaq nacionkunacho taq runakunaqa maytsaychöpis jutsata ruraptinmi nacionninkuna *impüru kaykan. 12 Tsaynö kaykaptinqa tsurikikunata paykunapa tsurinkunawan ama majatsakätsiyankitsu ni imachöpis ama yanapayankitsu. Kay ninqäta cäsukurmi chakraykicho wayuqkunata mikur kushishqa kawayanki. Tsaynöllami chakraykikuna tsurikikunapä imayyaqpis kanqa'.†

13 "Tsay ninqaykita mana cäsukuypa jutsata rurayaptinmi unay castäkunata pasaypa castigarqayki. Tsaynö castigarpis manami jutsata rurayanqanman tuputsu castigarqayki, tsaypa trokinqa wallkaqllapis kayman shayämunäpämi yanapayämashqayki. 14 Tsaynö kuyaykäyämaptikipis jutsasapa runakunapa warmi tsurinkunawan majatsakarmi mandamientuykikunata yapay manakaqman churayashqä. Tsaynö rurayanqätaqa manami imanöpapis tantiyayta kamäpakütsu. Tsaynö ruraykäyaptïqa ajanar rasuntachi llapäkunata ushakätsiyämankiman.

15 "Tayta Dios, kuyapämarmi yanapayämashqayki wallkaqllapis kaycho kayänäpä. Tsaynö kaptinpis jutsayuqmi rikakuyä. Manami ñöpaykicho kaytapis merëciyätsu".

Mana Israel warmipita rakikäyänanpä willanakuyanqan

10 1 Tayta Diospa templun punkucho waqarnin Esdras lätakaykur perdonta mañakuptinmi atska runakuna, warmikuna y wamrakunapis paypa ñöpanman qorikaskir pasaypa llakikurnin waqayarqan. 2 Tsaynö kaykäyaptinmi Elampita aywaraq Jehielpa tsurin Secanías Esdrasta nirqan: "Noqakunami mana Israel warmikunawan majatsakar Tayta Diosnintsikta cäsukuyashqätsu. Tsaynö kaptinpis Tayta Dios manarämi ushakätsimashqantsikrätsu.

3 "Tayta Diosnintsikwanmi *pactuta rurayäshä jäpa warmïkunawan rakikar wamrantinta qarquriyänäpä. Ninqaykinömi Tayta Diosnintsikpa leyninkunata cäsukuyäshä. Tsaynöllami llapanpis Diosnintsikta cäsukuqkuna nikäyan. 4 Sharkur llapäkunata yätsiykayällämay. Noqakunaqa ninqaykita rurayänäpä listumi kaykäyä. Imata rurayänäpäpis juklla niykayällämay".

5 Tsaynö niptinmi Esdras ichiykur mandaq sacerdötikunata, *levitakunapa mandaqninkunata y llapan Israel mayinkunata juratsirqan Secanías ninqanta cumpliyänanpä. Tsaynö niptinmi llapan jurayarqan.

6 Tsaymi Tayta Diospa templunpita Esdras aywarqan Eliasibpa tsurin Johanánpa wayinman. Tsaychömi

† **9.12** Éxo. 34.11-16; Deut. 7.1-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

llakikurnin imatapis mana mikuypa
ni mana upuypa wararqan. Tsaynö lla-
kikurqan Babiloniapita Jerusalénman
punta shamuqkuna Tayta Diosta mana
cäsukuyanqanpitami.
7 Tsaypitanami entëru Judápa y Jeru-
salénpa willakatsirqan Babiloniapita
llapan shamuqkuna Jerusalénman
qorikäyänanpä. 8 Tsaynöllami willaka-
tsirqan kimsa junaqta mana chämuq
runakunapa imaykankunatapis qechu-
yänanpä y Israel mayinkuna täyanqan
markakunapita qarquyänanpä. Tsaynö
rurayänanpämi Israel mayor runakuna
y yätsiqninkuna willanakuyarqan.
9 Kimsa junaqchönami Judá trïbu
runakuna y Benjamín trïbu runakuna
llapanpis Jerusaléncho qorikäyarqan.
Tsayqa isqun kaq killa ishkay chunka
(20) junaqchömi karqan.[m] Templupa
patiunman chaykurmi jamayku-
yarqan. Tsayman qayatsinqanpita y
pasaypa tamyaptinmi llapan mantsarir
tsuktsukyäyarqan.
10 Tsaypitanami sacerdöti Esdras
ichiykur nirqan: "Qamkunaqa mana
Israel warmikunawan tätsinakurmi
jutsata rurayashqayki. Tsaynöpami
llapantsik jutsayuq kaykantsik. 11 Unay
castantsikkuna yärakuyanqan TAYTA
DIOSPA ñöpancho jutsata rurayanqay-
kipita perdonta mañakuyay. Tsaynöpis
Tayta Diosta cäsukur mana Israel war-
mikikunapita rakikäyay".
12 Tsaynö niptinmi llapan runakuna
jinchi niyarqan: "Taytay, niyäman-
qaykitaqa llapantami cumpliyäshä.
13 Itsanqa mana Israel warmiwan
majatsakashqa kaqkuna atskaqmi
kayä. Kay parlaykanqantsikqa manami
juk junaq ni ishkay junaqlla arreglay-
pätsu kaykan. Tamya killa kaykap-
tinqa manami cällillacho ichiräkuyä-
mantsu. 14 Llapäkuna kaycho kayänäpa
trokinqa mandamaqnïkunalla quë-
dayätsun. Paykuna jitapäyämanqan
junaqmi mana Israel warmiwan
majatsakaqkuna mayor runakuna-
wan y juezkunawanpis Jerusalénman
kutiyämushä. Arreglayaptinmi Tayta
Diosnintsik ajananqanatsu".
15 Asaelpa tsurin Jonatán y Ticvapa
tsurin Jahazíasllami tsay ninqanta
chaskikuyarqantsu. Levita Mesulam y
levita Sabetaipis paykunapa jananmi
shäriyarqan.
16 Tsay chuskun mana chaskikuyap-
tinpis Babiloniapita wakin shamuq
runakunaqa llapanmi chaskikuyar-
qan. Tsaymi sacerdöti Esdras cada
castapita juk mayor runata churarqan
arreglananpä. Chunka kaq killa punta
kaq junaqchönami tsay runakuna
qorikaskir willanakuyarqan cada
runata imanö juzgayänanpä kanqan-
tapis. 17 Wata qallaykunan punta kaq
junaqmi mana Israel warmiwan maja-
tsakashqa kaq runakuna imanö kayä-
nanpäpis autoridäkuna willanakuyta
ushayarqan.
18 Kaychömi qellqaraykan mana
Israel warmiwan majatsakanqanpita
rakikaq sacerdötikunapa jutinkuna:
Maasías, Eliezer, Jarib, Gedalías
(paykunaqa Josadacpa tsurin
Josuépita y wawqinkunapita
aywaraqkunami kayarqan.
19 Makinkunata joqarirmi promi-
tiyarqan warminpita rakikäyä-
nanpä. Mana Israel warmiwan
majatsakäyanqanpita perdo-
nashqa kayänanpämi juk carnë-
ruta apayämurqan),
20 Hanani, Zebadías (paykunaqa Imer-
pita aywaraqkunami kayarqan),
21 Maasías, Elías, Semaías, Jehiel,
Uzías (paykunaqa Harimpita
aywaraqkunami kayarqan),
22 Elioenai, Maasías, Ismael, Nata-
nael, Jozabad y Elasa (paykuna-
qa Pasurpita aywaraqkunami
kayarqan).

[m] **10.9** Calendariuntsikchöqa tsay junaq ushanan diciembri killachömi karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Kaychömi qellqaraykan mana
Israel warmiwan majatsakanqan-
pita rakikaq levitakunapa jutinkuna:
Jozabad, Simei, Kelita ninqan Kelaía,
Petaías, Judá y Eliezer.
24 Kaychömi qellqaraykan mana
Israel warmiwan majatsakanqanpita
rakikaq cantaqpa jutin: Eliasib.
Kaychömi qellqaraykan mana Israel
warmiwan majatsakanqanpita punku
täpaqkunapa jutinkuna: Salum, Telem
y Uri.
25 Kaychömi qellqaraykan mana
Israel warmiwan majatsakanqanpita
rakikaq wakin Israel runakunapa
jutinkuna:
Ramía, Jezías, Malquías, Mijamín,
Eleazar, Malquías, Benaía (pay-
kunaqa Paruspita aywaraqku-
nami kayarqan),
26 Matanías, Zacarías, Jehiel, Abdi,
Jeremot, Elías (paykunaqa
Elampita aywaraqkunami kayar-
qan),
27 Elioenai, Eliasib, Matanías, Jere-
mot, Zabad, Aziza (paykunaqa
Zatupita aywaraqkunami kayar-
qan),
28 Johanán, Hananías, Zabai, Atlai,
(paykunaqa Bebaipita aywaraq-
kunami kayarqan),
29 Mesulam, Maluc, Adaía, Jasub,
Seal, Ramot (paykunaqa Bani-
pita aywaraqkunami kayarqan),
30 Adna, Quelal, Benaía, Maasías,
Matanías, Bezaleel, Binúi,
Manasés (paykunaqa Pahat-
moabpita aywaraqkunami
kayarqan),
31 Eliezer, Isías, Malquías, Semaías,
Simeón, 32 Benjamín, Maluc,
Semarías (paykunaqa Harim-
pita aywaraqkunami kayar-
qan),
33 Matenai, Matata, Zabad, Elifelet,
Jeremai, Manasés, Simei (pay-
kunaqa Hasumpita aywaraqku-
nami kayarqan),
34 Madai, Amram, Uel, 35 Benaía,
Bedías, Quelúhi, 36 Vanías,
Meremot, Eliasib, 37 Matanías,
Matenai, Jaasai (paykunaqa
Banipita aywaraqkunami kayar-
qan),
38 Simei, 39 Selemías, Natán, Adaía,
40 Macnadebai, Sasai, Sarai,
41 Azareel, Selemías, Semarías,
42 Salum, Amarías, José (payku-
naqa Binúipita aywaraqkunami
kayarqan),
43 Jeiel, Matatías, Zabad, Zebina,
Jadau, Joel y Benaía (paykunaqa
Nebupita aywaraqkunami kayar-
qan).
44 Tsay runakunaqa llapanmi mana
Israel warmiwan majatsakäyarqan.
Rakikarninmi tsay warmikunata
wamrantinta qarquyarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nehemías

Persia nacionpa mandaqnin reymi Nehemíasta Jerusalénman kacharqan gobernador kananpä. Tsayqa karqan chusku pachak chusku chunka pitsqa (445) wata Jesucristo manarä yuriptinmi. Kay libruta liyirmi musyantsik contrankuna kaykäyaptinpis Jerusalén murällata imanö shäritsinqanta y Jerusaléncho taq runakunata imanö yanapanqantapis.

Jerusalénpä Tayta Diosta Nehemías mañakunqan

1 [1]Kay libruchömi qellqaraykan Hacalíaspa tsurin Nehemías ruranqankuna.

Artajerjes ishkay chunka (20) watana Persia nacionpa mandaqnin rey kaykaptinmi Quisleu killacho noqa Nehemías Susa markacho kaykarqä. [2]Tsaycho kaykaptïmi Judápita shamuq runakunawan wawqï Hanani watukamaq chämurqan. Paykunatami tapurqä Jerusalén marka imanö kaykanqanta y Judácho quëdamuq runakuna imanö kaykäyanqantapis. [3]Tsaymi niyämarqan: "Judá provinciancho quëdamuq runakuna pasaypa kuyapaypä y penqakuypämi ñakaykäyan. Jerusalénpa murällanpis chipyaq juchutsishqami kaykan. Punkunkunatapis rupatsirmi ushayashqa".

[4]Tsaynö willayämaptinmi jamaykur pasaypa waqarqä. Tsaynöpis atska junaq llakishqa qoyarmi ciëlucho kaykaq Tayta Diosta mañakur ayunarqä. [5]Mañakurmi nirqä:

"Ciëlucho kaykaq TAYTA DIOS, llapanpä munayyuq y mantsariypämi kanki. *Pactuta rurar awninqaykinöllami *kuyashuqnikikunata y mandamientuyki cumpliqkunata imaypis kuyanki. [6]Sirvishuqniki Israel runakunapä paqaspa junaqpa mañakamunqäta wiyaykallämay. Mana cäsukuypami Israel mayïkuna jutsata rurayashqa. Tsaynöllami castäkunapis y noqapis jutsata rurashqä. [7]Qamta mana cäsukurmi llutanta rurayashqä. Manami cumpliyashqätsu sirvishuqniki Moiséswan willakatsiyämanqayki mandamientuykikunata, estatütuykikunata y leynikikunata. [8]Moisésta ninqaykita yarpaykullay. Paytami nirqayki: 'Jutsata rurayaptikiqa maytsaypapis mashtaypa mashtarmi qarquyäshayki. [9]Tsaynö kaptinpis yapay cäsukamar mandamientükunata cumpliyaptikiqa maytsaycho mashtakashqa kayaptikipis tänäpä akranqä sitiumanmi qoriyämushayki'.

[10]"Noqakunaqa sirvishuqniki y kuyanqayki runakunami kaykäyä. Munaynikiwanmi unay castäkunata Egiptupita jipimurqayki. [11]Tayta Dios, rugakamunqäta wiyaykallämay. Sirviqniki karmi jutikita joqarir qamta alabayä. Tsaynöpis reyta tantiyaykatsillay rugakuptï yanapaykamänanpä".

Tsay witsan noqaqa rey Artajerjespa vïnu sirviqninmi karqä.

Jerusalénman Nehemías aywananpä rey Artajerjes awninqan

2 [1]Ishkay chunka (20) watana Artajerjes rey kaykaptinmi Nisán killacho vïnuta payta sirviykarqä. Sirviykaptïmi rey tantiyarqan llakishqa kaykanqäta. [2]Tsaymi tapumar

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nimarqan: “¿Imanirtä llakishqa kaykanki? Manami qeshyaykaqnötsu kaykanki. Tsaynö kanaykipä capaz imallapis päsaykäshunki”.

Tsaynö nimaptinmi pasaypa mantsakarqä. 3 Tsaymi reyta nirqä: “¡Tayta rey, imayyaqpis kawaykullay! Unay awilükuna täkuyanqan markami pasaypa raqällana kaykan. Punkunkunapis pasaypa rupashqami kaykäyan. Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirrä llakikümantsu?”

4 Tsaymi rey nimarqan: “¿Imanö yanapanätatä munaykanki?”

Tsaynö nimaptinmi ciëlucho kaykaq Tayta Dios yanapamänanpä shonqullächo jinan höra mañakuskir 5 nirqä: “Tayta rey, Judáman kachamänaykipämi rugakü. Awnimaptikiqa unay castäkuna täyanqan marka juchushqa kaykaqkunata allitsatsinäpämi aywashä”.

6 Rugakunqä hörami reypa ñöpancho reina jamaraykarqan. Tsaynö rugakuptïmi rey tapumar nimarqan: “¿Imayyaqtä tsaycho kamunki? ¿Imaytä tsaypita kutimunki?”

Imay kutimunäpä kanqanta willaptïmi Judáman aywanäpä awnimarqan. 7 Mastapis rugakurmi nirqä: “Mana ajanayllapa Éufrates mayu tsimpancho kaykaq gobernadorkunapä cartata rurapaykallämay. Tsaynöpami Judáman chanqäyaq pipis tsapämanqatsu. 8 Tsaynöpis muntikita rikaq Asafpä cartata rurapaykallämay qeruta kamaripämänanpä. Tsay qeruta ministishä templu punkukunapä, marka murälla punkukunapä y tänäpä kaq wayita ruratsinäpämi”.

Tsaynö mañakuptïmi kuyapäkuq Tayta Dios yanapamarqan rey awnimänanpä.

9 Susapita yarquptïnami wallkiyämänanpä rey kachamurqan cawallun muntashqa soldädukunata y capitanninkunata. Éufrates mayu tsimpancho kaykaq gobernadorkunaman chaykurnami rey apatsimanqan cartakunata entregarqä.

10 Israel runakunata yanapanäpä Jerusalénman chanqäta musyaykurmi horonita casta Sambalat y amonita casta autoridä Tobíaspis ajanäyarqan. 11 Jerusalénman chanqäpita kimsa junaqtanami 12 juk ishkay runakunawan paqaspa rikapakuq yarquyarqä. Pitapis manami willarqätsu Jerusaléncho imata ruranäpä Tayta Dios yarpayta qomanqanta. Rikapakuq aywar noqallami cawallü muntashqa aywarqä.

13 Tsay paqasmi Raqra jutiyuq punkupa yarqur Dragón jutiyuq pözuläpa tumayarqä. Tsaypitanami Qanra Jitakuna jutiyuq punku kaqman chäyarqä. Tsaypa purirmi rikayarqä Jerusalénpa murällan juchushqa kaykaqta y punkunkunapis rupashqa kaykaqta. 14 Nirkurmi päsayarqä Pukyu jutiyuq punkuläpa y Rey Bäñakunan Pözu kaqläpapis. Tsaypitaqa cawallü päsananpä näni manami karqannatsu. 15 Tsaymi ukrullapana witsar pirqa murälla imanö kanqantapis rikapakuyarqä. Patsa manarä waraptin rikapakur ushaskirmi Raqra jutiyuq punkupa kutiyarqä.

16 Tsaycho kaykaq autoridäkunaqa manami musyayarqantsu rikapakur puriykanqäta. Tsayyaqqa manarämi willarqärätsu Israel runakunata, sacerdötikunata, mayor runakunata, autoridäkunata, ni murällata allitsayänanpä kaqkunatapis. 17 Tsaypitanami paykunata nirqä: “Musyayanqaykinöpis raqällanami Jerusalén kaykan y punkunkunapis rupashqallanami. Pipis mana asipaykämänantsikpä Jerusalénpa murällanta llapantsik yapay shäritsishun”.

18 Tsaychömi paykunata willarqä Tayta Dios kuyapämar yanapamanqanta y rey imata nimanqantapis. Tsaynö willaptïmi niyämarqan yapay shäritsiyänäpä. Tsaymi aruyänäpä llapäkuna shakyätsinakuyarqä.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Tsayta musyaykurmi horonita casta Sanbalat, amonita casta autoridä Tobías y Arabiapita Gesem asipäyämar niyämarqan: “¿Ima ruraytatä yarpaykäyanki? ¿Reypa contran shäriytaku munaykäyanki?”

20 Tsaymi nirqä: “Ciëlucho kaykaq Tayta Diosmi noqakunata yanapayämanqa marka murällata allitsayänäpä. Paypa sirviqnin karmi murällata yapay allitsar qallaykuyäshä. Jerusalén murällata allitsaykätsiyanqäman manami jatikäyämunkimantsu”.

Jerusalén murällata allitsayta qallaykuyanqan

3 1 Tsaypitanami mandaq sacerdöti Eliasib sacerdöti mayinkunawan qorikaykur allitsayarqan Üsha jutiyuq punkuta. Marcunkunata churaskirnami punkukunata churayarqan. Murällatanami allitsayarqan Pachak jutiyuq törripita hasta Hananeel törriyaq.

2 Tsaypita sïguiq murällatanami Jericó marka runakuna allitsayarqan.

Tsaypita kaqtanami Imripa tsurin Zacur allitsarqan.

3 Senaapita aywaraq runakunanami Pescädu jutiyuq punkuta allitsayarqan. Marcunkunata churaskirmi punkukunata churayarqan. Tsaypitanami cerröjunkunata y trancankunata churayarqan.

4 Pescädü jutiyuq punkupitanami Meremot allitsarqan. Payqa Uríaspa tsurin y Cospa willkanmi karqan.

Tsaypita kaqtanami Mesulam allitsarqan. Payqa Berequíaspa tsurin y Mesezabeelpa willkanmi karqan.

Tsaypita sïguiq murällatanami Baanapa tsurin Sadoc allitsarqan.

5 Tsaypita kaqtanami Tecoa marka runakuna allitsayarqan. Respitashqa mayor Tecoa runakunaqa yanapayta manami munayarqantsu.

6 Jesaná punkutanami Paseahpa tsurin Joiada y Besodíaspa tsurin Mesulam allitsayarqan. Marcunkunata churaskatsirmi punkukunata churatsiyarqan. Churaskatsirmi cerröjunkunata y trancankunata churayarqan.

7 Tsaypita sïguiq murällatanami Gabaón runa Melatías y Meronot runa Jadón allitsayarqan. Paykunawanmi Gabaón runakunawan Mizpa runakunapis aruyarqan. Gabaón y Mizpa markakunami kayarqan Éufrates mayu kay tsimpan provinciapa gobernadornin mandakunqancho.

8 Tsaypita sïguiq murällatanami Harhaíapa tsurin Uziel allitsarqan. Payqa yuraq qellay fundiqmi karqan.

Tsaypita sïguiq kaqtanami Hananías allitsarqan. Payqa perfümi ruraqmi karqan. Tsaynöpami Jerusalén murällata hasta Anchu Pirqa ninqanyaq allitsayarqan.

9 Tsaypita sïguiq murällatanami Hurpa tsurin Refaías allitsarqan. Payqa pullan Jerusalén distrïtupa gobernadorninmi karqan.

10 Tsaypita sïguiq murällatanami Harumafpa tsurin Jedaías allitsarqan. Allitsanqan murällaqa wayin ñöpanpami karqan.

Tsaypita sïguiq murällatanami Hasabníaspa tsurin Hatús allitsarqan.

11 Tsaypita sïguiq murällatanami Harimpa tsurin Malquías y Pahatmoabpa tsurin Hasubna allitsayarqan. Paykunami allitsayarqan Jornu jutiyuq törritapis.

12 Tsaypita sïguiq murällatanami Halohespa tsurin Salum allitsarqan. Salumqa pullan Jerusalén distrïtupa gobernadorninmi karqan. Payqa warmi tsurinkunawanmi murällata allitsayarqan.

13 Raqra jutiyuq punkutanami Zanoa runakunawan Hanún allitsarqan. Punkukunata churaskirnami cerröjunkunatawan trancankunata churayarqan. Murällatanami pirqayarqan chusku pachak pitsqa chunka (450) metru larguta hasta Qanra Jitakuna punkuyaq.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Recabpa tsurin Malquíasnami
Qanra Jitakuna jutiyuq punkuta allitsarqan. Malquíasqa Bet-haquerem
distrïtupa gobernadorninmi karqan.
Punkukunata churaskatsirmi cerröjunkunatawan trancankunata churarqan.
15 Colhozipa tsurin Salumnami
Pukyu jutiyuq punkuta allitsatsirnin
qatatsirqan. Salumqa Mizpa distrïtupa
gobernadorninmi karqan. Punkunkunata churaskatsirmi cerröjunkunatawan trancankunata churarqan.
Tsaypitanami tsay punku jananta
qatayarqan. Tsaynöllami reypa jardinnin ñöpancho kaykaq Siloé estanqui
lädunpa päsaq murällantapis allitsarqan. Tsay murällata *Davidpa Markan
niyanqan partipita urämuna grädayaqmi allitsarqan.
16 Tsaypita sïguiq murällatanami
Azbucpa tsurin Nehemías allitsarqan.
Payqa pullan Bet-sur distrïtupa gobernadorninmi karqan. Pay allitsarqan
hasta David casta kaqkuna pamparaykanqan panteón frentinyaqmi. Tsaychömi yaku qorikuna pözu y soldädukunapa cuartelninpis kaykan.

Jerusalén murällata levitakuna allitsayanqan

17 Tsaypitanami *levitakuna murällata allitsayarqan. Tsay levitakunami
kayarqan:
Banipa tsurin Rehum,
Hasabías (Payqa Rehum allitsanqanpita sïguiq murällatami
allitsarqan. Hasabíasqa pullan
Keila distrïtupa gobernadornin
karmi tsay distrïtu runakunapa
jutincho allitsarqan);
18 Henadadpa tsurin Bavai (Payqa
Hasabías allitsanqanpita
sïguiq murällatami allitsarqan.
Bavaiqa karqan pullan kaq Keila
distrïtupa gobernadorninmi);
19 Josuépa tsurin Ezer (Payqa Bavai
allitsanqanpita sïguiq murällatami allitsarqan. Ezerqa Mizpa
markapa gobernadorninmi karqan. Paymi allitsarqan guërra
armakuna churaränan wayiman
witsänan frentinpa. Tsaychömi
murällapa esquïnan kaykan);
20 Zabaipa tsurin Baruc (Payqa Ezer
allitsanqanpita sïguiq murällatami kushishqa allitsarqan. Tsay
karqan esquïnapita hasta mandaq sacerdöti Eliasibpa wayin
punkuyaqmi);
21 y Uríaspa tsurin Meremot (Payqa
Baruc allitsanqanpita sïguiq
murällatami Eliasibpa wayin
punkunpita hasta wayin esquïnayaq allitsarqan. Meremotqa
Cospa willkanmi karqan).

Jerusalén murällata sacerdötikuna allitsayanqan

22 Tsaypita sïguiq murällatanami
Jerusalén ñöpankunacho taq sacerdötikuna allitsayarqan. Tsay sacerdötikunami karqan:
23 Benjamín y Hasub (Paykunaqa
wayin ñöpanpa sïguiq murällatami allitsayarqan);
Maasíaspa tsurin Azarías (Payqa
Ananíaspa willkanmi karqan.
Payqa kikinpa wayin ñöpanpami
allitsarqan);
24 Henadadpa tsurin Binúi (Payqa
Azaríaspa wayinpita murälla
esquïnanyaqmi allitsarqan);
25 Uzaipa tsurin Palal (Payqa allitsarqan esquïnapitami. Tsaynöpis
allitsarqan reypa wayincho kaykaq jatun törritami. Tsay törriqa
karqan cárcel punku ñöpanchömi);
Faruspa tsurin Pedaías
26 y Ofel barriucho taq runakuna
(Paykunami murällata allitsayarqan hasta Yaku jutiyuq punku
frentinyaq. Tsay punkuqa rupay
yarqamun kaqlächömi karqan.
Tsaynöllami allitsayarqan tsaycho kaykaq jatun törrita. Tsay

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

allitsaq runakunaqa templucho aruq runakunami kayarqan).

Jerusalén murällata wakin runakuna allitsayanqan

27 Tsaypita sïguiq murällatanami Tecoa runakunana jatun törri frentinpita hasta Ofel murälla tinkuqyaq allitsayarqan.

28 Cawallukuna jutiyuq punkupita qallaykurnami sacerdötikuna cada ünunkuna wayin ñöpankunapa kaykaq murällata allitsayarqan.

29 Tsaypita sïguiqtanami Imerpa tsurin Sadoc allitsarqan. Pay allitsanqanqa wayin ñöpanpami karqan.

Tsaypita sïguiq murällatanami Secaníaspa tsurin Semaías allitsarqan. Payqa kaykan templu punku täpaqmi. Täpanqan punkuqa rupay yarqamunan kaqlächömi kaykan.

30 Tsaypita sïguiq kaqtanami Selemíaspa tsurin Hananíaswan Hanún allitsayarqan. Hanúnqa Salafpa soqta kaq tsurinmi karqan.

Tsaypita sïguiq kaqtanami Berequíaspa tsurin Mesulam allitsarqan. Pay allitsanqanqa wayin frentinchömi karqan.

31 Tsaypita sïguiq murällatanami qellay fundiq Malquías allitsarqan hasta templucho aruqkunapa y negociantikunapa wayin kaykanqanyaq. Tsay wayiqa Qorikäyänan jutiyuq punku frentinchömi karqan. Tsaynöpis rikachakuna wayi kanqan esquïnachömi karqan.

32 Tsaypita sïguiq murällatami qellay fundiqkuna y negociantikuna hasta Üshakuna jutiyuq punkuyaq allitsayarqan.

Chikiqninkuna Israel runakunata penqakuyman churayanqan

4 1 *(3.33)* Juchushqa kaykaq murällata allitsaykäyanqäta musyaykurmi Sanbalatqa pasaypa ajanar manakaqman churayämarqan. 2 *(3.34)* Tsaymi mandaq mayinkunapa y Samaria soldädukunapa ñöpancho niyämarqan: “¡Imatatä ruraykäyan mana väliq Israel runakuna! ¿Allitsayta ushaskir sacrificiuta rupatsiyänanpä kanqantatsurä yarpäyan? ¿Juk junaqlla ushayänanpä kanqantatsurä yarpäyan? ¿Pasaypa rupashqa qoturaykaq rumikunawantsurä pirqayta yarpäyan?”

3 *(3.35)* Tsaynöllami Sambalatpa ñöpacho amonita Tobíaspis nirqan: “Paykuna pirqayanqantaqa atuqllami lanqur juchuratsinqa”.

4 *(3.36)* Tsaynö niyaptinmi Tayta Diosta mañakur nirqä: “Tayta Diosllä, wiyaykullay paykuna manakaqman churayämanqanta. Maldicionayämanqan kikinkunaman chaykullatsun. Chikiqninkunapa makinkunaman entregaykullay juklä nacionman prësu apayänanpä. 5 *(3.37)* Jutsankunatapis ama perdonaytsu. Paykunaqa marka murällata shäritsiyaptïmi ashlliyäman”.

6 *(3.38)* Tsaynö mañakuskirmi mana qelanaypa arur murällata pullanyaqna shäritsiyarqä. 7 *(1)* Jerusalén murällata altutana shäriykätsiyanqäta y llapan juchushqa kaqkunata allitsaykäyanqäta musyaskirmi Sanbalat, Tobías, Arabia runakuna, amonita runakuna y Asdod runakuna pasaypa ajanäyarqan. 8 *(2)* Tsaymi willanakuyarqan Jerusalénman shamuykur atacayämänanpä. 9 *(3)* Tsaynö willanakuyaptinpis Tayta Diosnintsikta mañakuskirmi churanakuyarqä paqaspapis junaqpapis atacayämaptin washäkuyänäpä.

10 *(4)* Tsaypitanami Judá runakuna[a] desanimarnin niyarqan:

“Murälla juchunqan rumikuna alläpami qoturaykan.
Ashtamuqkunapa kallpanpis manami kannatsu.
Murällata shäritsiyta manami kamäpakushunnatsu”.

[a] **4.10** Judá runakunaqa Israel runakunami kayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 (5) Chikimaqnïkunashi willanakur nikäyan: “Aruyta kachariyänanpä illaqpita yaykur chipyaq wanutsishun”.
12 (6) Tsaynöllami chikimaqnïkuna täyanqanlächo taq Israel mayïkuna kutin kutin willayämarqan wakpita kaypita atacayämänanpä willanakuyanqanta. 13 (7) Tsaymi runakunata castanpa castanpa churarqä espädankunawan, lanzankunawan y flëchankunawan cuidayänanpä. Paykunatami churarqä murälla waqtankunaman, ras yaykuyänanpä kaqkunaman y pipis mana cuidanqan kaqkunaman.
14 (8) Runakuna mantsariyanqanta rikarmi mayor runakunata, mandaqkunata y llapan runakunatapis nirqä: “Paykunata ama mantsashuntsu. Llapanpä munayyuq Tayta Diosman yärakur castaykikunata, tsurikikunata, warmikikunata y wayikikunata defiendiyay”.
15 (9) Pelyayänäpä shuyaraykäyanqäta musyaykur y Tayta Dios tsapata churapanqanta tantiyaskirmi conträkuna atacayämarqannatsu. Tsaymi murälla allitsayta llapäkuna sïguiyarqä.
16 (10) Tsaypitanami munaynïcho kaykaq pullan soldädukuna aruyarqan y pullan kaqkunanami bronci chalëcun jatishqa pelyayänanpä shuyaräyarqan lanzankunawan, escüdunkunawan y flëchankunawanpis. Capitankunapis Judá runakunata yanapayänanpä listumi kayarqan.
17 (11) Murällata allitsaqkuna y rumi ashtaqkunapis jukaq makinwanmi aruyaq y jukaq makinwannami armankunata aptaräyaq. 18 (12) Paykunaqa llapanmi espädanta tseqllancho tsararäyarqan. Imapis kaptin juklla tukananpä *cornëta tukaqpis ñöpächömi kaykarqan.
19 (13) Mayor runakunata, mandaqkunata y wakin runakunatapis kaynömi nirqä: “Arunantsikpäqa atskami kaykan. Noqantsikqa murällata pirqar alläpa karu karumi kaykantsik.
20 (14) Tsaymi atacamaptintsik cornëtata tukamunqanta wiyar washäkunantsikpä tsayman llapantsik jinan höra qorikäshun. Tayta Diosnintsikmi noqantsikpa favornintsik pelyanqa”.
21 (15) Tsaynöpami patsa waranqanpita tsakanqanyaq aruyaptï pullan kaq runakuna lanzan aptashqa kaykäyarqan. 22 (16) Mastami runakunata nirqä: “Yanapashuqnikikunawan Jerusalénllacho quëdayay. Tsaynöpami paqaspa cuidayanki y junaqpana aruyanki”.
23 (17) Noqapis, castäkunapis, yanapamaqnïkunapis y wallkiykämaq soldädukunapis latsapäkunata manami jipikuyarqätsu. Tsaynöpami atacayämaptin pelyayänäpäpis juknï juknïpis listu kayarqä.

Muchuqkunapa janan Nehemías shärinqan

5 1 Tsay witsanmi Israel mayinkuna muchuqyätsiyanqan warmipis ollqupis quejakur llakishqa niyarqan:
2 “Noqakunapaqa atskami wamräkuna warmipis ollqupis. Tsaymi mikuyänäpä gränükunapis kantsu”.
3 Tsaynöllami wakinpis niyarqan: “Mikuyänäpä imäkunapis mana kaptinmi chakräkunata, üva chakräkunata y wayïkunatapis prenda churayashqä”.
4 Wakinkunanami niyarqan: “Reyta impuestuta pägayänäpämi üva chakräkunata y wakin chakräkunata prenda churaykur qellaytapis mañakuyashqä. 5 Noqakunapis y jaqa tukunqä runakunapis tsay castanöllami kayä. Tsurïkunapis y paykunapa tsurinkunapis tsay castallami kaykäyan. Tsaynö kaptinmi impuestuta pägayänäpä warmi tsurïkunata y ollqu tsurïkunatapis wätay kayänanpä rantikuykäyä. Wakin warmi tsurïkunata maynami rantikuyashqä. Üva chakräkuna y wakin chakräkunapis prenda kaptinmi imäkunapis kantsu tsurïkunata wätay kayanqanpita jipiyänäpä”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Tsaynö parlaykäyanqanta wiyarmi
pasaypa ajanarqä. 7 Tsaypita shumaq
yarpachakuskirmi mayor runakunata
y mandaqkunata ollqutupar nirqä:
“¡Imanirtä tsay castanölla kaykarqa
mañayanqayki qellaynikipa wachay-
ninta cobraykäyanki!”
Tsaypitanami llapan runakunata
qayatsirqä shumaq willanakuyänäpä.
8 Qorikaskiyaptinnami nirqä: “Israel
mayintsikkunata juklä nación runa-
kunaman rantikuyanqantami päga
pägaykur jipimushqantsik. ¿Tsaynö
jipiykämushqaku qamkunaqa tsurin-
kunata rantikuyänanpä muchuqyaykä-
tsiyanki?”
Tsaynö niptïmi paykunaqa ima niy-
tapis mana kamäpakur upällakuyar-
qan. 9 Tsaymi mastapis nirqä: “Tsaynö
rurayanqaykiqa pasaypa penqakuypämi
kaykan. Tayta Diosnintsikpita *mantsa-
pakurqa runa mayintsikta ama muchuq-
yätsishunnatsu. Tsaynöpami chikimaq-
nintsik jäpa runakunapis asipämarnin-
tsik manakaqman churamäshunnatsu.
10 Qamkunanömi castäkunapis, manda-
shiqnïkunapis y hasta kikïpis trïguta y
qellayta mañayashqä. ¡Mañanqantsikta
ama cobrashunnatsu! 11 Tsaynö kaykap-
tinqa chakrankunata, üva chakrankunata, olïvus chakrankunata y wayinkunata juklla kutitsiyay. Qellayta, trïguta, vïnuta y aceitita mañayanqaykipita wachaynintapis ama cobrayaynatsu”.
12 Tsaynö niptïmi niyämarqan: “Tay-
tay, niyämanqaykinömi llapantapis
kutitsiyäshä. Mañayanqäpa wachay-
nintapis mananami cobrayäshänatsu”.
Tsaynö awniyaptinmi sacerdötiku-
nata qayaskatsir ñöpancho runakunata
juratsirqä awniyanqanta cumpliyä-
nanpä. 13 Nirkurmi latsapäta tapsir
nirqä: “Awninqanta mana cumpliq
kaqtaqa latsapäta tapsinqänö wayin-
pita Tayta Dios qarqutsun. Imaykan-
kunatapis Tayta Dios qechutsun”.
Tsaynö niptïmi llapan runakuna
“tsaynö kaykullätsun” niyarqan.
Tsaypitanami TAYTA DIOSTA alabarnin
awniyanqanta llapan cumpliyarqan.
14 Judá particho gobernador karqä
rey Artajerjes ishkay chunka (20) wata
rey kanqanpita hasta kimsa chunka
ishkay (32) wata rey kanqanyaqmi.
Tsay chunka ishkay wata päsanqanyaq
noqapis ni mandar yanapamaqnïku-
napis manami cobrayarqätsu gober-
nador cobrananpä kaq impuestuta.
15 Noqapita punta kaq gobernadorku-
nami itsanqa impuestuta cobrayarqan.
Mikuyta y vïnuta rantiyänanpämi
chusku chunka (40) qellayta qoyay
qoyay kamaripäyänanpä obligayarqan.
Tsay gobernadorkunapa mandashiq-
ninkunapis runakunata ñakatsiyar-
qanmi. Noqaqa Tayta Diospita man-
tsapakurmi tsaykunata rurarqätsu.
16 Tsaypa trokinqa noqapis y mandar
yanapamaqnïkunapis murälla aruy-
man churakashqa karmi chakralläku-
napis rantiyashqätsu.
17 Wayïchöqa juk pachak pitsqa
chunka (150) runakunami mikuyaq.
Paykunaqa Israel runakuna y soldädu-
kunapa capitanninkunami kayarqan.
Juklä nacionpita watukamaq shamuq
runakunataqa manami yuparqänä-
pistsu. 18 Paykunata qaranäpämi cada
junaq pishtatsiq kä juk töruta, allin-
nin soqta üshata y wallpakunatapis.
Cada chunka junaqmi atska vïnuta
apayämuq. Tsaynö qaraykarpis runa-
kuna pishïpakuptinmi gobernador kay
derëchütapis cobrarqätsu. 19 ¡Tayta
Dios, kay runakuna alli kawayänanpä
yanapanqäta yarpaykullay! ¡Noqatapis
yanapaykallämay!

Nehemíasta chikiqninkuna atacayta munayanqan

6 1 Sanbalat, Tobías, Arabia runa
Gesem y wakin chikimaqnï runa-
kunami musyayarqan Jerusalén mar-
kapa murällan juk uchkullatapis mana
kachaypa allitsatsinqäta. Punkukuna-
tami itsanqa manarä churatsirqärätsu.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Ushaykäyanqäta musyaskirmi Sanbalatwan Gesem willakatsimurqan: “Ono pampacho kaykaq mayqan markamanpis qorikäshun” nir.

Tsaynö niyaptinmi maliciaskirqä niq tumpalla atacayämänanpä tsaynö qayaykätsiyämanqanta. 3 Tsaymi kachayämunqan runakunata nirqä: “Mas väliq aruycho aruptïmi tiempü kantsu shamunäpä. Shamuptïqa aruynïmi jitapakanqa”.

4 Tsaynö nikaptïpis chusku kutimi willakuqta kachayämurqan puntata niyämanqannölla niyämänanpä. Noqapis puntata ninqänöllami nirqä.

5 Pitsqa kutichönami yanapaqninwan cartata apatsimurqan. Tsay cartachöpis punta kaq cartakunacho ninqannöllami nirqan. Llapanpis liyiyänanpämi kichayllata apatsimurqan. 6 Tsay cartachömi nirqan:

“Reypa contran shärir murällata shäriykätsinqaykitami maytsaychöpis runakuna parlaykäyan. Tsaynöpis nikäyan Jerusalén runakunapa mandaqnin rey kanaykipä yarpaykanqaykitami. Gesempis tsaynöllami nikan. 7 Tsaynöllashi Jerusaléncho rey kanqaykita willakuyänanpä profëtakunatapis churashqayki. Paykunashi niyanqa: ‘¡Judácho mandamaqnintsik rey kaykannami!’ Tsaykunata rey Artajerjes manarä musyanqanyaq juklla shamuy parlanantsikpä”.

8 Tsaymi Sanbalatta willananpä willakuqninta noqapis nirqä: “Tsay ninqaykiqa manami rasunpaypatsu. Tsaytaqa yarpayllaykipitami nikanki”.

9 Paykunaqa aruykäyanqäta kacharinäta munarmi imaykanöpapis mantsaritsiyämayta munayarqan. Tsaynö kaptinpis noqaqa Tayta Diostami mañakurqä aruyanqächo mana kachaypa yanapayämänanpä.

10 Tsaypitanami Dalaíaspa tsurin y Mehetabelpa willkan Semaíasta watukaq aywarqä. Payqa wayinchömi pakaraykarqan. Chaykuptïmi nimarqan: “Wanutsishunaykipämi juraykäyan. Mana wanutsiyäshunaykipä Tayta Diospa templuncho kaykaq mas ruri kaq cuartuman yaykuskir punkuta trancamushun. Mana pakakuptikiqa kanan paqasmi wanutsiyäshunki”.

11 Niptinmi nirqä: “Noqaqa manami wanuyta mantsätsu. Tayta Diosman yärakuq runakunaqa manami ni templumanpis pakakuyantsu. Imata nimaptikipis manami pakakushätsu”.

12 Tsaymi tantiyarqä Semaías Tayta Diospa profëtan mana kanqanta. Payqa profëta tukurqan Sanbalatwan Tobías pägashqa kaptillanmi. 13 Payta tsaynö pägayarqan mantsaritsimänanpä y yätsimanqanta rurar jutsata ruranäpämi.[b] Tsaynö ruraptïqa conträ parlar pasaypa penqakuymanmi churayämanman karqan.

14 “¡Tayta Dios, Sanbalatwan Tobías tsaynö rurayämanqanpita castigaykullay! ¡Tsaynölla profetïsa tukuq Noadíastapis castigaykullay! ¡Wakin profëta tukuqkunatapis mantsaritsiyämanqanpita castigaykullay!”

15 Elul killacho ishkay chunka pitsqa (25) junaqchömi[c] murällata pirqayta ushayarqä. Pitsqa chunka ishkay (52) junaqmi tsay aruycho kayarqä. 16 Llapan chikimaqkunami musyayarqan wallka junaqllacho aruyta ushayanqäta. Ñöpä nacionkunacho taq runakunapis pasaypa mantsakäyaptin runa tukuyanqanpis mayparä awarqan. Paykuna tantiyayarqan Tayta Diosnintsik yanapayämaptin aruyta ushayanqätami.

17 Tsay witsanmi respitashqa Judá runakuna Tobíaswan atska kuti

[b] **6.13** Templu rurincho kaykaq cuartuman pipis llutalla mana yaykunanpä kanqanta musyanaykipä liyinki Núm. 18.7. [c] **6.15** Calendariuntsikchöqa tsay junaq 2 de octubri wata 445 a. C. karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cartanakuyarqan. 18 Judácho taq atska
runakunami Tobíaswan alli rikanaku-
yarqan. Tsaynö rikanakuyarqan Arapa
tsurin Secaníaspa mashan Tobías
kaptinmi. Tsaynöpis Tobíaspa tsurin
Johanánmi Mesulampa mashan kar-
qan.[d] Mesulam Berequíaspa tsurinmi
karqan. 19 Tobíaspäqa pïmaypis alli
runa kanqantami niyämaq. Tsaynö-
llami ima ninqallätapis payta juklla
willayaq. Tobíasqa mantsaritsimänan
raykuqmi cartata noqapä kutin kutin
apatsimuq.

Jerusalénta täpayänanpä Nehemías yätsinqan

7 1 Murällata allitsayta ushaskir y
punkukunatapis churayta ushas-
kirnami punku täpaqkunata chura-
yarqan. Tsaynöllami cantaqkunata
*levitakunatapis churayarqan.
2 Jerusaléncho mandaq kananpämi
wawqï Hananita churarqä. Payta
yanapananpämi churarqä cuartelcho
mas mandaq soldädu Hananíasta.
Hananíasqa wakin runakunapitapis
masmi Tayta Diosta käsukuq karqan.
3 Paykunatami nirqä: “Rupay yarqas-
kamuptinrä Jerusalén punkunkunata
kichayay. Tsaynöpis rupay manarä
jeqaptin punkunkunata wichqarkur
trancayay. Tsaynö rurayay punku
täpaqkuna manarä aywayaptin.
Jerusaléncho taqkunapita akraykur
wakinta churayay reqishqa wayikuna
kanqancho täpayänanpä y wakintana
churayay kikinpa wayin kanqancho
täpayänanpä”.
4 Jerusalén markaqa jatunmi kar-
qan. Tsaynö kaptinpis juchushqa
wayikuna manarä allitsashqa kap-
tinmi wallkalla runakuna tsaycho
täyarqan.

Babiloniapita Jerusalénman aywaqkuna mayqan casta kayanqan y ayka kayanqanpis

Esdras 2.1-70

5 Tayta Dios yarpayta qomaptinmi
qayatsirqä mayor runakunata, auto-
ridäkunata y wakin runakunatapis
castanpa castanpa padronayänäpä.
Tsaychömi punta shamuq runakuna
padronakuyanqan rölluta tarirqä. Tsay
libruchömi qellqararqan:
6 Kaychömi qellqaraykan Jerusa-
lénman y Judáman shamuq runa-
kunapa jutinkuna. Tsay runakunaqa
rey Nabucodonosor Babiloniaman
prësu apanqan runakuna y payku-
napita aywaraqkunami kayarqan.
Llapanmi unay castankuna yuriyan-
qan markaman aywayarqan. 7 Tsay
runakunapa mandaqninkunami
kayarqan Zorobabel, Josué, Nehe-
mías, Azarías, Raamías, Nahamani,
Mardoqueo, Bilsán, Misperet, Bigvai,
Nehum y Baana. Kaychömi qell-
qaraykan Babiloniapita Judáman
shamuq Israel runakunapa castanku-
napa jutinkuna:
8 Paruspita aywaraqkunami
kayarqan ishkay waranqa
juk pachak qanchis chunka
ishkay (2,172) runakuna.
9 Sefatíaspita aywaraqkunami
kayarqan kimsa pachak
qanchis chunka ishkay (372)
runakuna.
10 Arapita aywaraqkunami kayar-
qan soqta pachak pitsqa
chunka ishkay (652) runa-
kuna.
11 Pahat-moabpita aywaraq-
kunami kayarqan ishkay
waranqa puwaq pachak

[d] **6.18** Mana Israel runa karpis Tobíaspa warminqa sacerdötipa tsurinmi karqan. Tobíaspa tsu-
rinpa warminnami Jerusaléncho reqishqa runapa tsurin karqan. Tobíaspa suegrunpita masta
musyanaykipä liyinki Neh. 3.29; 12.3. Tsurinpa suegrunpita masta musyanaykipä liyinki
Neh. 3.4, 30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chunka puwaq (2,818) runakuna. Paykunaqa Josuépita y Joabpita aywaraqkunami kayarqan.
12 Elampita aywaraqkunami kayarqan juk waranqa ishkay pachak pitsqa chunka chusku (1,254) runakuna.
13 Zatupita aywaraqkunami kayarqan puwaq pachak chusku chunka pitsqa (845) runakuna.
14 Zacaipita aywaraqkunami kayarqan qanchis pachak soqta chunka (760) runakuna.
15 Binúipita aywaraqkunami kayarqan soqta pachak chusku chunka puwaq (648) runakuna.
16 Bebaipita aywaraqkunami kayarqan soqta pachak ishkay chunka puwaq (628) runakuna.
17 Azgadpita aywaraqkunami kayarqan ishkay waranqa kimsa pachak ishkay chunka ishkay (2,322) runakuna.
18 Adonicampita aywaraqkunami kayarqan soqta pachak soqta chunka qanchis (667) runakuna.
19 Bigvaipita aywaraqkunami kayarqan ishkay waranqa soqta chunka qanchis (2,067) runakuna.
20 Adínpita aywaraqkunami kayarqan soqta pachak pitsqa chunka pitsqa (655) runakuna.
21 Aterpita aywaraqkunami kayarqan isqun chunka puwaq (98) runakuna. Aterqa Ezequíaspita aywaraqmi karqan.
22 Hasumpita aywaraqkunami kayarqan kimsa pachak ishkay chunka puwaq (328) runakuna.
23 Bezaipita aywaraqkunami kayarqan kimsa pachak ishkay chunka chusku (324) runakuna.
24 Harifpita aywaraqkunami kayarqan juk pachak chunka ishkay (112) runakuna.
25 Gabaónpita aywaraqkunami kayarqan isqun chunka pitsqa (95) runakuna.
26 Belén runakuna y Netofa runakunami[e] kayarqan juk pachak puwaq chunka puwaq (188).
27 Anatot runakunami kayarqan juk pachak ishkay chunka puwaq (128).
28 Bet-azmavet runakunami kayarqan chusku chunka ishkay (42).
29 Quiriat-jearim runakuna, Cafira runakuna y Beerot runakunami kayarqan qanchis pachak chusku chunka kimsa (743).
30 Ramá runakuna y Geba runakunami kayarqan soqta pachak ishkay chunka juk (621).
31 Micmas runakunami kayarqan juk pachak ishkay chunka ishkay (122).
32 Bet-el runakuna y Hai runakunami kayarqan juk pachak ishkay chunka kimsa (123).
33 Nebo runakunami kayarqan pitsqa chunka ishkay (52).
34 Jukaq Elam runakunami kayarqan juk waranqa ishkay pachak pitsqa chunka chusku (1,254).

[e] **7.26** Tsay runakunapa unay castankuna Belén markapita y Netofa markapita kayaptinmi Belén runakuna y Netofa runakuna niyaq. Tsaynö niyarqan juklä markacho yurishqa kayaptinpis. Tsay yarpayllami kaykan 7.27-38-chöpis.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35 Harim runakunami kayarqan kimsa pachak ishkay chunka (320).
36 Jericó runakunami kayarqan kimsa pachak chusku chunka pitsqa (345).
37 Lod runakuna, Hadid runakuna y Ono runakunami kayarqan qanchis pachak ishkay chunka juk (721).
38 Senaa runakunami kayarqan kimsa waranqa isqun pachak kimsa chunka (3,930).
39 Kaychömi qellqaraykan Babiloniapita Judáman shamuq sacerdötikunapa castankunapa jutinkuna:
Josué casta Jedaíaspita aywaraq sacerdötikunami kayarqan isqun pachak qanchis chunka kimsa (973).
40 Imerpita aywaraq sacerdötikunami kayarqan juk waranqa pitsqa chunka ishkay (1,052).
41 Pasurpita aywaraq sacerdötikunami kayarqan juk waranqa ishkay pachak chusku chunka qanchis (1,247).
42 Harimpita aywaraq sacerdötikunami kayarqan juk waranqa chunka qanchis (1,017).
43 Kaychömi qellqaraykan Babiloniapita Judáman shamuq *levita castakunapa jutinkuna: Hodavías casta Josuépita aywaraqkuna y Hodavías casta Cadmielpita aywaraqkuna. Paykunami kayarqan qanchis chunka chusku (74) runakuna.
44 Kaychömi qellqaraykan Diosta alabar cantaqkuna mayqan casta shamunqanpis: Asafpita aywaraqkuna. Paykunami kayarqan juk pachak chusku chunka puwaq (148) runakuna.
45 Kaychömi qellqaraykan punkuta täpaq runakunapa castankunapa jutinkuna: Salum casta, Ater casta, Talmón casta, Acub casta, Hatita casta y Sobai casta. Tsay castakunapita aywaraqkunami juk pachak kimsa chunka puwaq (138) runakuna kayarqan.
46 Kaychömi qellqaraykan Diospa templuncho aruq runakunapa castankunapa jutinkuna: Ziha casta, Hasufa casta, Tabaot casta, 47 Queros casta, Siaha casta, Padón casta, 48 Lebana casta, Hagaba casta, Salmai casta, 49 Hanán casta, Gidel casta, Gahar casta, 50 Reaía casta, Rezín casta, Necoda casta, 51 Gazam casta, Uza casta, Paseah casta, 52 Besai casta, Mehunim casta, Nefisesim casta, 53 Bacbuc casta, Hacufa casta, Harhur casta, 54 Bazlut casta, Mehída casta, Harsa casta, 55 Barcos casta, Sísara casta, Tema casta, 56 Nezía casta y Hatifa casta.
57 Kaychömi qellqaraykan Salomónpa wätayninkunapita aywaraq runakunapa castankunapa jutinkuna: Sotai casta, Soferet casta, Perida casta, 58 Jaala casta, Darcón casta, Gidel casta, 59 Sefatías casta, Hatil casta, Poqueret-hazebaim casta y Amón casta. 60 Templucho aruqkuna y Salomónpa wätayninpita aywaraqkunami llapan kayarqan kimsa pachak isqun chunka ishkay (392) runakuna. 61 Tel-mela markapita, Tel-harsa markapita, Querub markapita, Adón markapita y Imer markapita Jerusalénman aywaqkuna legïtimu Israel casta kayanqan o karullapana casta kayanqanpis shumaq manami musyakarqantsu. Tsay runakunami kayarqan 62 Delaíapita, Tobíaspita y Necodapita aywaraq runakuna. Paykunami kayarqan soqta pachak chusku chunka ishkay (642) runakuna. 63 Sacerdöti castapita Jerusalénman wakin shamuqkunami kayarqan Habaíapita, Cospita y Barzilaipita aywaraq runakuna.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Barzilaiqa tarqan Galaadpita kaq Barzilaipa warmi tsurinwanmi. Paywan täyaptinmi Barzilaipa jutinta aparqan. 64 Tsay runakunami Habaía casta, Cos casta y Barzilai casta kayanqanta musyatsiyänanpä padrón librucho jutinkunata ashiyarqan. Tsaycho mana tarirmi Jerusalénman chaykur sacerdötikuna aruyanqanchöqa aruyarqantsu. 65 Gobernadorpis nirqan Tayta Diospä churanqanta manana mikuyänanpä hasta *Urimta y Tumimta rikar sacerdöti musyanqanyaq.

66 Jerusalénman shamuqkunami llapan kayarqan chusku chunka ishkay waranqa kimsa pachak soqta chunka (42,360) runakuna. 67 Paykunawanmi qanchis waranqa kimsa pachak kimsa chunka qanchis (7,337) ollqupis warmipis wätaykuna shayämurqan. Diosta alabaqkuna ollqupis warmipis ishkay pachak chusku pitsqami (245) paykunawan shayämurqan.

68 Cawallunkunami karqan qanchis pachak kimsa chunka soqta (736). Mulankunami karqan ishkay pachak chusku chunka pitsqa (245). 69 (68b) Camëllunkunami karqan chusku pachak kimsa chunka pitsqa (435). Ashnunkunanami karqan soqta waranqa qanchis pachak ishkay chunka (6,720). 70 (69) Wakin mayor runakunami Diospa templunta yapay shäritsiyänanpä puëdiyanqanman tupu ofrendata qorirkur entregayarqan. Gobernadorpis entregarqan puwaq kïlu qorita, pitsqa chunka (50) tazonkunata y sacerdötikuna jatikuyänanpä pitsqa pachak kimsa chunka (530) sotänakunata. 71 (70) Mayor runakunami tesorëruta entregayarqan juk pachak soqta chunka (160) kïlu qorita y juk waranqa ishkay pachak chunka (1,210) kïlu qellayta. 72 (71) Común runakunapis entregayarqan juk pachak soqta chunka (160) kïlu qorita, juk pachak chunka (110) kïlu qellayta y sacerdötikuna jatikuyänanpä soqta chunka qanchis (67) sotänakunata.

73 (72) Sacerdötikuna, levitakuna, punku täpaqkuna, cantaqkuna, templucho aruqkuna y llapan Israel runakunapis awilunkunapa markankunachönami täyarqan.

Qanchis kaq killapitanami[f] llapan runakunapis wayinkunachöna täyarqan.

Moisés qellqanqan leykunata runakunata liyipanqan

8 1 Tsaypita juk junaqchönami llapan Israel runakuna Yaku jutiyuq pläzaman qorikäyarqan. Tsaychömi yachatsikuq Esdrasta mañakuyarqan *Moisés qellqanqan leykunata apapänanpä. Tsay leykunatami Israel runakunata TAYTA DIOS entregashqa karqan.

2 Tsaynö mañakuyaptinmi sacerdöti Esdrasqa leykuna qellqaranqan rölluta aparqan llapan runakuna, warmikuna y tantiyayta puëdiq wamrakunapis qoriraykäyanqan kaqman. Tsay junaq qanchis kaq killa punta kaq junaqmi karqan.[g] 3 Yaku jutiyuq punkucho kaykaq pläzachömi tsay runakunata tutapita pullan junaqyaq röllupita liyiparqan. Liyipaptinmi llapan runakuna shumaq wiyaräyarqan.

4 Parlamunanpä armayanqan tablachömi yachatsikuq Esdrasqa runakuna rikayänanpä ichiraykarqan. Tsay tablaqa tsay junaqpä rurashqami karqan. Derëcha kaqläninchömi ichiräyarqan Matatías, Sema, Anías, Urías, Hilcías y Maasías.

[f] **7.73** Calendariuntsikchöqa qanchis kaq killa pullan setiembripita pullan octubriyaqmi kaykan.
[g] **8.2** Calendariuntsikchöqa tsay junaq 8 de octubri wata 445 a. C. karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Diospa leyninkunata Esdras liyipanqan
(8.1-18)

Itsuq kaqläninchönami ichiräyarqan Pedaías, Misael, Malquías, Hasum, Hasbadana, Zacarías y Mesulam.

5 Runakuna rikaykaptin rölluta Esdras kichaptinmi runakuna ichïyarqan. **6** Tsaymi Esdrasqa munayyuq TAYTA DIOSTA alabarqan. Runakunapis makinkunata joqarirkurmi niyarqan: "¡Amén! ¡Tsaynö kaykullätsun!" Nirkurmi TAYTA DIOSTA adorar qonqurikuykuyarqan urkunkunapis patsaman töpanqanyaq.

7 *Levitakunami Esdras imata liyinqantapis runakunata shumaq tantiyatsiyarqan. Tantiyatsiyaptinmi runakunaqa mana kuyukuypa wiyaräyarqan. Tsay levitakunami kayarqan Josué, Bani, Serebías, Jamín, Acub, Sabetai, Hodías, Maasías, Kelita, Azarías, Jozabed, Hanán y Pelaía. **8** Tayta Diospa leyninkunata röllupita jinchi liyirkurmi shumaq tantiyatsiyarqan.

9 Liyipäyanqanta wiyaykurmi llakikurnin llapan runakuna waqayarqan. Tsaymi gobernador Nehemías, yachatsikuq sacerdöti Esdras y leykunata tantiyatsiq levitakunapis niyarqan: "Kanan junaqqa TAYTA DIOSNINTSIKTA adorana *sagrädu junaqmi kaykan. Ama llakikuyaytsu ni waqayaytsu".

10 Mastami Esdras nirqan: "Alli allillata kusinaskir mikuyay. Mishkiq vïnutapis llapaykikuna upuyay. Mikuyniynaq kaqkunatapis qarayay. Kanan junaqqa Tayta Diosnintsikta adorana sagrädu junaqmi kaykan. Ama llakikuyaytsu. TAYTA DIOS kushikuyta qomashqami kallpayuq rikakuntsik".

11 Tsaynöllami levitakunapis runakunata shoqar niyarqan: "Sagrädu junaq kaykaptinqa ama waqayaytsu".

12 Tsaymi llapan runakuna aywayarqan mikuq y upuq. Liyipäyanqanta tantiyarninmi kushikuypita jukninpis jukninpis mikuyta rakipänakur jatun fiestata rurayarqan.

Ramäda fiestata rurayanqan

13 Waraynin junaqnami leykuna ima ninqantapis shumaq musyayänanpä mayor runakuna, sacerdötikuna y *levitakuna yachatsikuq Esdraswan yapay qorikäyarqan. **14** Liyirninmi tantiyayarqan qanchis kaq killacho fiestata rurar Israel runakuna ramädallacho täyänanpä Moiséswan willakatsir TAYTA DIOS mandanqanta.† **15** Tsaymi jinan höra willakatsiyarqan Jerusalénchо y llapan markakunacho runakuna jirkapa aywar olïvupa, arrayanpa,

† **8.14** Lev. 23.33-43.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

palma jachapa y wakin jachakunapa llimllankunatapis qorimur leykuna ninqannö ramädata rurayänanpä.

16 Tsaymi jirkapa aywar llimllakunata apayämurqan. Tsaykunawanmi ramädata rurayarqan wayin jananku-
nacho,[h] patiunkunacho Tayta Diospa templun patiucho, Yaku jutiyuq punku pläzacho y Efraín jutiyuq punku pläza-
chöpis. 17 Juklä nacioncho taykäyan-
qanpita chämuq llapan Israel runa-
kunapis ramädata ruraskirmi tsaycho patsakuyarqan. Nunpa tsurin Josué kawanqan witsanpita patsa fiestata rurar ramädacho manami punuyash-
qatsu kayarqan. Tayta Dios mandan-
qannö fiestata rurarmi runakuna pasaypa kushikuyarqan.

18 Tsay fiestata qanchis junaqmi rurayarqan. Qallaykunan junaqpita ushanan junaqyaqmi Tayta Diospa leyninkunata qoyay qoyay Esdras liyiparqan. Puwaq kaq junaqchönami leycho ninqannölla Tayta Diosta ado-
rayänanpä llapan qorikäyarqan.

Israel runakuna Tayta Diosta mañakuyanqan

9 1 Tsay killallami ishkay chunka chusku (24) junaqcho ayunayä-
nanpä Israel runakuna qorikäyarqan. Ayunarmi llapan runakuna qachqa latsapata jatikurkur umankunaman-
pis allpata wiñakuyarqan. 2 (Tsay witsanmi mana Israel warmikunawan majatsakäyanqanpita Israel runakuna rakikashqana kayarqan.) Qorikäyan-
qanchömi kikinkunapis y unay castan-
kunapis jutsata rurayanqanta confesa-
kuyarqan.

3 Tsaycho kimsa höra ichiraykäyap-
tinmi TAYTA DIOSPA leyninkunata llapan wiyayänanpä liyipäyarqan. Tsayta wiyaskirnami TAYTA DIOSTA adorarnin jutsata rurayanqanpita kimsa höra perdonta mañakuyarqan.

4 Tsaypitanami *levitakuna Josué, Bani, Cadmiel, Sebanías, Buni, Sere-
bías, Bani y Quenani armayanqan tablaman yarkuskir TAYTA DIOSTA lla-
pan kallpanwan mañakuyarqan. 5 Nir-
kurnami levitakuna Josué, Cadmiel, Bani, Hasabnías, Serebías, Hodías, Sebanías y Petaías niyarqan: "¡Llapan-
tsik ichiykur TAYTA DIOSNINTSIKTA alabashun!"

Tsaynö nirmi Tayta Diosta mañakur niyarqan:

"Pïmaypis jutikita joqarir imay-
pis alabaykulläshuy.
Mayjina alabarpis munanqayki-
nöqa manami alabayätsu.

6 "Qamllami TAYTA DIOS kanki.
Qammi kamashqayki ciëluta y
tsaycho llapan kaqkunatapis.
Tsaynöllami kamashqayki kay
patsata y kay patsacho kaqku-
nata, lamarta y lamar rurin-
cho kaqkunatapis.
Kawayta qoptikimi llapan kawaq-
kunapis kawayan.
Tsaymi ciëlucho llapan kaykaq-
kunapis adorayäshunki.

7 "TAYTA DIOS, qammi Abramta
akrarqayki.[†]
Qammi Caldeacho kaykaq Ur
markapita pushamurqayki.
Nirkurmi jutinta trukatsirqayki
Abraham jutin kananpä.[†]
8 Abraham qamman yärakamun-
qantami musyarqayki.
Paywan *pactuta rurarmi
awnirqayki cananeo, heteo,
amorreo, ferezeo, jebuseo y
gergeseo runakuna täyan-
qan nacionkunata paypita

[h] **8.16** Israel nacioncho tsay witsan wayita qatananpa trokinqa vïga jananman tsaqllaskirmi mituwan lashtayaq. Tsay jananchönami awakuyaq, aqakuyaq y trïgutapis akrayaq.
[†] **9.7a** Gén. 12.1. [†] **9.7b** Gén. 17.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywaraqkunata rikatsinaykipä.
Imaypis cumpliq karmi awninqaykita cumplirqayki.

9 "Qammi rikarqayki Egiptucho
unay castäkuna imanö ñakayanqantapis.
Tsaynöllami wiyarqayki Puka
Lamar kuchuncho waqayanqantapis.
10 Mantsakaypä kaqkunata rurarmi
Faraónta, sirviqninkunata y
tsay nacioncho taq runakunatapis castigarqayki.
Tsaynö rurarqayki Israel runakunata ñakatsiyanqanpitami.
Tsaynöpami munayyuq kanqaykita maytsaychöpis runakuna
musyayan.
11 Israel runakuna rikaykäyaptinmi
lamartapis ishkayman rakirqayki.
Tsaymi paykunaqa tsakipana
päsayämurqan.
Qatipaqninkunatami itsanqa
imayka rumitanö lamarman
jitarpurqayki.
12 Israel runakunataqa ichiraykaq pukutaywanmi junaqpa
pushamurqayki.
Paqaspanami lunyaykaq ninawan
atsikyaparqayki.
Tsaynöpami maypa aywayänanpäpis tantiyatsirqayki.

13 "Ciëlupita Sinaí jirkaman urämurmi
paykunata parlaparqayki.
Alli kawayänanpämi ninqaykikunata, leynikikunata, estatütuykikunata y mandamientuykikunata entregarqayki.
14 Jamay junaqkuna jamayänanpämi ordenarqayki.
Sirvishuqniki Moiséswanmi
mandamientuykikunata,
estatütuykikunata y leynikikunata yachatsirqayki.

15 "Mallaqäyaptinpis ciëlupitami
mikuyta kamaripämurqayki.
Yakunäyaptinpis qaqapitami
yakuta pashtatsimurqayki.
Nirkurmi awninqayki naciontapis
rikatsirqayki.

16 "Unay castäkunaqa mana wiyakuq karmi mandamientuykikunatapis cumpliyarqantsu.
17 Salvanaykipä milagrukunata
ruranqaykitapis qonqaykurmi
cäsukuyäshurqaykitsu.
Tsaynö mana wiyakuq karmi
yapay wätay kayta munar Egiptuman kutitsinanpä juk mandaqtana churayta munayarqan.†

"Tsaynö kayaptinpis perdonakuq,
alli shonqu, kuyapäkuq, mana
juklla ajanaq y kuyakuq Dios
karmi paykunata kacharirqaykitsu.
18 Paykunami fundiypa torïtuta
ruraskatsir niyarqan: 'Kay
diosmi Egiptupita jipimaqnintsik'.
Tsaynö ajanätsiyäshuptikipis
19 kuyapäkuq karmi tsunyaq
jirkacho kacharirqaykitsu.
Tsaymi munanqaykipa aywayänanpä ichiraykaq pukutaywan
junaqpa pushamurqayki.
Paqaspapis ichiraykaq ninawan
atsikyaparqayki.
20 Espïrituykiwanmi paykunata shumaq tantiyatsirqayki.
Mikuyänanpäpis ujuq ujuqmi
*manáta kamariparqayki.
Yakunäyaptin yakutapis kamariparqaykimi.
21 Tsunyaq jirkachöpis chusku
chunka (40) wata

† **9.17** Núm. 14.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yanapaptikimi imapis pishirqantsu.
Latsapankunapis manami ushakarqantsu.
Ni chakinkunapis manami pushllurqantsu.

22 "Paykuna täyänanpämi nacionkunata y markakunata rikatsirqayki.
Rey Sehón mandanqan Hesbón nacionta y rey Og mandanqan Basán nacionta qechuskirmi trïbunpa trïbunpa herencianta rikatsirqayki.
23 Bendicionnikiwanmi paykunapita aywaraqkunapis qoyllurkunanö atskaq kayarqan.
Unay castankunata awninqayki nacionkunamanmi yaykatsirqayki.

24 "Tsayman yaykurmi herencianta chaskiyarqan.
Tsaycho taq cananeo runakunata vinciyänanpämi yanaparqayki.
Munanqanta rurayänanpämi tsaycho taq reykunata y markankunatapis makinkunaman churarqayki.
25 Tsaynöpami jinchi murallashqa markakunamanpis yaykuyarqan.
Nirkurmi alli wayuq chakrakunata, imaykayuqpis junta kaykaq wayikunata, yakuyuq pözukunata, üva chakrakunata, olïvus huertakunata y wakin früta huertakunatapis qechuyarqan.
Tsaychömi atska mikuy kaptin werayäyarqan.
Yanapaptikimi pasaypa kushishqa kawayarqan.

26 "Tsaynö yanapaykaptikipis mana wiyakuq karmi contrayki rikakur leynikikunatapis cäsukuyarqantsu.
Tsaymi cäsukushunaykipä willakuyaptin profëtaykikunatapis wanutsir pasaypa ajanätsiyäshurqayki.
27 Tsaymi chikiqninkunapa makinman kachariykuptiki pasaypa ñakatsiyarqan.
Llakikur mañakayämushuptikimi ciëlupita patsa kuyapämurqayki.
Tsaymi chikiqninkunapita salvayänanpä akranqayki runakunata kachamurqayki.
28 Chikiqninkunapita librina karmi yapay jutsata rurar ajanätsiyäshurqayki.
Tsaynöpami yapaypis kachariptiki chikiqninkuna pasaypa ñakatsiyarqan.
Tsaynö ñakar yapay mañakayämushuptikimi ciëlupita patsa kuyapämur kutin kutin salvarqayki.

29 "Leynikikunata cumpliyänanpä kutin kutin tantiyaykätsiptikipis paykunaqa chukru shonqu karmi mandamientuykikunatapis cäsukuyarqantsu.
Ordenanqaykikunata cäsukur alli kawayänanta munaptikipis manami wiyakuyarqantsu.
Mana wiyakuq karmi ninqaykikunata chaskikuyarqantsu.

30 "Tsaynö kaptinpis atska watami awantarqayki.
Tukuynöpa Espïrituyki yanapaptinmi profëtaykikunawan imaykanöpapis tantiyatsirqayki.
Tsaypis mana wiyakuq kayaptinmi juklä nación runakuna vinciyänanpä kacharirqayki.
31 Kuyapäkuq karmi chipyaqqa ushakätsirqaykitsu ni qonqaykurqaykitsu.
Qamqa alli shonqu y kuyapäkuq Tayta Diosmi kanki.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32 “Tayta Diosllä, qamqa kanki
llapanpä munayyuq, mantsa-
riypä y poderyuqmi.
Unay castäkunawan pactuta
rurar awninqaykikunataqa
mana qonqaypami imaypis
cumplinki.
Tsaynö kaykarqa awninqaykinö
yanapaykallämay.
Asiria nacionpa mandaqnin rey-
kuna ñakatsiyanqanpita hasta
kananyaqmi ñakaykäyä.
Tsaynömi mandamaqnï reykuna,
autoridänïkuna, sacerdötï-
kuna, profëtaykikuna y unay
castäkunapis ñakayarqan.

33 “Noqakuna jutsayuq kayaptïpis
qamqa alli ruraq karmi ima
päsayämaptinpis kachaykayä-
marqaykitsu.
34 Mandamaqnï reykuna, autoridä-
kuna, sacerdötikuna y unay
castäkunapis leynikikunata
manami cäsukuyarqantsu.
Tsaynöllami mandamientuykiku-
nata yachatsiptikipis chaskiku-
yarqantsu.
Jutsata mana rurayänanpä nikapti-
kipis manami wiyakuyarqantsu.
35 Tsaynö karmi imaykayuq jatun
nacionta munayninkunaman
churaykaptikipis cäsukuyä-
shurqaykitsu.
Imaykayuq kayänanpä kamaripay-
kaptikipis jutsa ruraykunata
manami kachariyarqantsu.

36 “Tsaynö kayanqanpitami noqa-
kuna jukpa munayninchöna
kaykäyä.
Murukur kushishqa alli kawa-
yänanpä unay castäkunata
rikatsinqayki nacionchömi
kananqa wätay kaykäyä.
37 Tsaymi juk nacioncho reykuna
chakräkunacho wayuqtapis
apakuyan.
Noqakunatapis uywäkunatapis
munayninchömi tsararäyäman.
Jutsata rurayanqäpitami tsaynö
ñakayänäpä churayämarqayki.
Pasaypami ñakaykäyä”.

Tayta Diosta wiyakuyänanpä awniyanqan

38 *(10.1)* *Levitakuna tsaynö mañaku-
yaptinmi runakuna niyarqan: “Tayta
Diosta wiyakunantsikpä *pactuta
rurar kanan awnishun. Awninqan-
tsikta qellqarkur imaypis cumplinan-
tsikpä mandamaqnintsikkuna, levita-
kuna y sacerdötikunapis firmayätsun”.

10 1 *(2)* Tsay qellqanqantami fir-
mayarqan Hacalíaspa tsurin
gobernador Nehemías y Sedequías.
2 *(3)* Tsaynöllami firmayarqan Seraías,
Azarías, Jeremías, 3 *(4)* Pasur, Ama-
rías, Malquías, 4 *(5)* Hatús, Sebanías,
Maluc, 5 *(6)* Harim, Meremot, Obadías,
6 *(7)* Daniel, Ginetón, Baruc, 7 *(8)* Mesu-
lam, Abías, Mijamín, 8 *(9)* Maazías,
Bilgai y Semaías. Paykunaqa llapanpis
sacerdötikunami kayarqan.
9 *(10)* Tsaynöpis firmaq levitaku-
nami kayarqan Azaníaspa tsurin
Josué, Henadadpita aywaraq Binúi,
Cadmiel 10 *(11)* y levita mayinkuna
Sebanías, Hodías, Kelita, Pelaías,
Hanán, 11 *(12)* Micaía, Rehob, Hasa-
bías, 12 *(13)* Zacur, Serebías, Sebanías,
13 *(14)* Hodías, Bani y Beninu.
14 *(15)* Qellqanqanta firmaq man-
daqkunanami kayarqan Paros,
Pahat-moab, Elam, Zatu, Bani,
15 *(16)* Buni, Azgad, Bebai, 16 *(17)* Ado-
nías, Bigvai, Adín, 17 *(18)* Ater, Ezequías,
Azur, 18 *(19)* Hodías, Hasum, Bezai,
19 *(20)* Harif, Anatot, Nebai, 20 *(21)* Mag-
pías, Mesulam, Hezir, 21 *(22)* Meseza-
beel, Sadoc, Jadúa, 22 *(23)* Pelatías,
Hanán, Anaías, 23 *(24)* Oseas, Hananías,
Hasub, 24 *(25)* Halohes, Pilha, Sobec,
25 *(26)* Rehum, Hasabna, Maasías,
26 *(27)* Ahías, Hanán, Anán, 27 *(28)* Maluc,
Harim y Baana.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 *(29)* Wakin firmaq runakunanami kayarqan sacerdötikuna, levitakuna, punku täpaqkuna, cantaqkuna, templucho aruqkuna y Tayta Diospa leyninkunata cumpliyänanpä jäpa runakunapita witikuqkuna. Paykunawanmi warminkuna, ollqu tsurinkuna y warmi tsurinkuna kayarqan. Tsay tsurinkunaqa llapanpis tantiyakuqnami kayarqan. **29** *(30)* Castankunawan y mandaqninkunawan qorikarmi jurar awniyarqan Moisés chaskinqan leykunata imaypis cäsukuyänanpä. Tsaynöllami awniyarqan TAYTA DIOSNINTSIKPA llapan mandamientunkunata, ordenanqankunata y estatütunkunata cäsukuyänanpä.

30 *(31)* Tsaymi niyarqan: "Kanan awnintsik mana Israel chölukunawan jipash tsurintsikkunata mana tätsinantsikpä y mana Israel jipashkunawan ollqu tsurintsikkunata mana tätsinantsikpämi.

31 *(32)* "Tsaynöllami awnintsik jamay junaqcho o mayqan fiesta junaqchöpis imatapis mana rantinantsikpä. Manami rantishuntsu kaycho taq mana Israel runakuna negociunta rantikuq apayämuptinpis o chakranpita mikuykunata rantikuq apayämuptinpis.

"Tsaynöllami awnintsik qanchis kaq watacho chakrantsikkunata mana murunantsikpä y jaqantsikkunatapis mana cobranantsikpä.

32 *(33)* "Tsay jananmanpis awnintsikmi cada wata chusku grämu qellayta Tayta Diosnintsikpa templuncho gastukunapä ofrendata churanantsikpä. **33** *(34)* Tsay qellay kanqa *sagrädu tantapä, qoyay qoyay rupatsina tsaki mikuy ofrendapä, qoyay qoyay rupatsina sacrificiukunapä, jamay junaq sacrificiukunapä, llullu killacho y wakin fiestakunachöpis sacrificiukunapä, sagrädu ofrendakunapä, jutsata rurayanqanpita purificatsina sacrificiukunapä y Tayta Diosnintsikta adorashqa templucho ima gastupäpis.

34 *(35)* "Tsaynöllami awnintsik TAYTA DIOSNINTSIKPA templunman yantata apanantsikpä. Tsay yantawanmi Diosnintsikpa leyninkunacho qellqaraykanqannö *altarcho sacrificiuta rupatsiyanqa. Castantsikta imay töcanqanta musyanantsikpämi suertita jitashqantsik. Suerti yarqamunqanmanmi sacerdöti karpis, levita o común runa karpis töcamashqaqa yantata cada wata apashun.

35 *(36)* "Tsaynöllami awnintsik TAYTA DIOSPA templunman cada wata *primiciantsikta apanantsikpä. Tsaynö apashun murunqantsikpita cosecharpis o jachakunapa wayuyninkunapita cosecharpis. **36** *(37)* Diosnintsikpa leyninkunacho qellqaranqannö mayor tsurintsikkunatapis templucho sirviq sacerdötikunata entregashun. Tsaynöpis wäkantsikkunapa, üshantsikkunapa y cabrantsikkunapa punta yuriq orqu wamrankunatapis entregashun. **37** *(38)* Tsaynöpis primiciata apar Tayta Diosnintsikpa templuncho kaykaq almacén cuartukunaman allinnin kaqkunata qorishun. Tsaynö qorishun aqatsikuy primiciata, jachakunapa wayuynin primiciata, vïnu primiciata y aceiti primiciatapis. Tsaykuna kanqa sacerdötikunapämi.

"Tsaynöpis cosëchantsikpita *diezmuta levitakunapä qorishun. Paykunami markantsikkunacho diezmuta qoriyan. **38** *(39)* Levitakuna diezmuta qoriyaptin Aarón casta juk sacerdöti wallkitsun. Levitakunapis diezmupita diezmuta rakiskir almacén cuartukunaman churayänanpä Tayta Diosnintsikpa templunman apayätsun.

39 *(40)* "Levita o mana levita karpis trïgu ofrendata, mushuq vïnu ofrendata y aceiti ofrendata apashun. Tsaykunata templucho kaykaq almacén cuartukunaman qorishun. Tsaychömi sagrädu manëjukuna kaykan. Tsaynöpis turnun töcaptin tsaychömi sacerdötikuna, punku täpaqkuna y cantaqkuna kaykäyan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Tayta Diosnintsikta templuncho imaypis sirviyänanpä llapan ministinqanta awninqantsiknölla kamaripäshun".

Jerusaléncho täyänanpä aywaqkuna
1 Crónicas 9.1-34

11 [1] Judá provinciapa mandaqninkunaqa llapanpis Jerusalénchömi täyarqan. Wakin runakunami suertita jitayarqan cada chunka castapita juk casta Tayta Dios akranqan Jerusaléncho täyänanpä. Suertita jitayaptin mana yarqamuqkunanami patsan markankunallacho täyarqan. [2] Wakinnami voluntäninpita Jerusaléncho täyänanpä aywayarqan. Paykunatami runakuna kushikurnin chaskiyarqan.

[3] Judá provinciacho quëdaqkunaqa kikinkunapa chakrankunacho y markankunachömi täyarqan. Tsay runakuna kayarqan sacerdötikuna, *levitakuna, templucho aruqkuna, Salomónpa wätayninkunapita aywaraqkuna y wakin Israel runakunapis.

Jerusaléncho täyänanpä markankunapita aywaq runakuna mayqan mayqan kayanqanpis kaychömi qellqaraykan. Paykunaqa cada ünunkunami castanpa mandaqnin kayarqan. [4] (Jerusalénchömi Judá trïbu runakuna y Benjamín trïbu runakunapis täyarqan.)

Judá trïbu runakunapita Jerusalénman aywaq runakunami kayarqan:

Ataías (Payqa Uzíaspa tsurinmi karqan. Uzías karqan Zacaríaspa tsurinmi. Zacarías karqan Amaríaspa tsurinmi. Amarías karqan Sefatíaspa tsurinmi. Sefatías karqan Mahalaleelpa tsurinmi. Mahalaleel karqan Fares castami)

[5] y Maasías. (Payqa Barucpa tsurinmi karqan. Baruc karqan Colhozipa tsurinmi. Colhoze karqan Hazaíaspa tsurinmi. Hazaías karqan Adaíaspa tsurinmi. Adaías karqan Joiaribpa tsurinmi. Joiarib karqan Zacaríaspa tsurinmi. Zacaríasnami karqan Judápa tsurin Sela casta.)

[6] Judápa tsurin Fares casta runakuna Jerusaléncho täyarqan chusku pachak soqta chunka puwaq (468) runakunami. Paykuna llapanpis alli chöllullantämi kayarqan.

[7-8] Benjamín trïbu runakunapita Jerusalénman aywaq runakunami kayarqan Salú, Gabai y Salai. Salúqa Mesulampa tsurinmi karqan. Mesulam karqan Joedpa tsurinmi. Joed karqan Pedaíaspa tsurinmi. Pedaías karqan Colaíaspa tsurinmi. Colaías karqan Maasíaspa tsurinmi. Maasías karqan Itielpa tsurinmi. Itiel karqan Jesaíaspa tsurinmi.

Jerusalénman aywaq Benjamín trïbu runakunami kayarqan isqun pachak ishkay chunka puwaq (928) runakuna. [9] Paykunapa mandaqninmi karqan Zicripa tsurin Joel. Joeltanami tsay markacho mandar yanaparqan Senúapa tsurin Judá.

[10] Jerusalénman aywaq sacerdötikunami kayarqan Joiaribpa tsurin Jedaías, Jaquín [11] y Seraías. Seraíasqa Hilcíaspa tsurinmi karqan. Hilcías karqan Mesulampa tsurinmi. Mesulam karqan Sadocpa tsurinmi. Sadoc karqan Meraiotpa tsurinmi. Meraiot karqan Ahitobpa tsurinmi. Ahitobqa mandaq sacerdötimi karqan. [12] Jedaías casta sacerdötikunami kayarqan puwaq pachak ishkay chunka ishkay (822) runakuna. Paykunaqa templuchömi Tayta Diosta sirviyarqan.

Paykunawanmi sacerdöti Adaías kaykarqan. Adaías karqan Jerohampa tsurinmi. Jeroham karqan Pelalíaspa tsurinmi. Pelalías karqan Amsipa tsurinmi. Amsi karqan Zacaríaspa tsurinmi. Zacarías karqan Pasurpa tsurinmi. Pasur karqan Malquíaspa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsurinmi. 13 Adaías castacho mandaqkunallata yupayaptinmi kayarqan ishkay pachak chusku chunka ishkay (242) runakuna.

Paykunawanmi sacerdöti Amasai karqan. Amasai karqan Azareelpa tsurinmi. Azareel karqan Azaipa tsurinmi. Azai karqan Mesilemotpa tsurinmi. Mesilemot karqan Imerpa tsurinmi. 14 Amasai casta sacerdötikunami kayarqan juk pachak ishkay chunka puwaq (128) runakuna. Paykunaqa llapanpis alli chölullantämi kayarqan. Mandaqninmi Gedolimpa tsurin Zabdiel karqan.

15 Jerusalénman aywaq levitakunami kayarqan:

Semaías (Payqa karqan Hasubpa tsurinmi. Hasub karqan Azricampa tsurinmi. Azricam karqan Hasabíaspa tsurinmi. Hasabías karqan Bunipa tsurinmi),

16 Sabetai, Jozabad (paykunaqa levitakunapa mandaqnin karmi Diospa templun waqtancho aruqkunapa capatazninkuna kayarqan),

17 Matanías (Payqa karqan Micaíapa tsurinmi. Micaía karqan Zabdipa tsurinmi. Zabdi karqan Asafpa tsurinmi. Asaf karqan Tayta Diosta mañakunqan höra alabaqkunapa directorninmi),

Bacbuquías (Payqa karqan Matanías ta mandashiqmi)

y Abda (Payqa Samúapa tsurinmi karqan. Samúa Galalpa tsurinmi karqan. Galal Jedutúnpa tsurinmi karqan).

18 Tayta Dios akranqan *sagrädu Jerusaléncho taq levitakunami kayarqan ishkay pachak puwaq chunka chusku (284).

19 Jerusalén punku täpaq runakunami kayarqan Acub, Talmón y castankuna. Paykunaqa Jerusalénman aywayarqan juk pachak qanchis chunka ishkay (172) runakunami.

20 Tsaypita kaqqa Israel runakuna, sacerdötikuna y levitakunapis täyarqan Judácho kaykaq kikinkunapa markankunachönami.

21 Diospa templuncho aruqkunami Ofel barriucho täyarqan. Paykunapa mandaqninkunami kayarqan Zihawan Gispa.

22 Jerusaléncho taq levitakunapa mandaqninmi karqan Uzi. Uzi karqan Banipa tsurinmi. Bani karqan Hasabíaspa tsurinmi. Hasabías karqan Mataníaspa tsurinmi. Matanías karqan Micaíapa tsurinmi. Micaía karqan Asaf castami. Paykunaqa Tayta Diospa templuncho cantaqkunapa directorninmi kayarqan. 23 Templucho cantaqkuna qoyay qoyay churanakuypa cantayänanpäqa reymi ordenashqa karqan.

24 Mesezabeelpa tsurin Petaíastami rey churashqa karqan runakuna quejakuyanqanta arreglananpä. Mesezabeelmi karqan Zera casta. Zerami karqan Judápa tsurin.

25 Wakin kaq Judá trïbu runakuna täyarqan Quiriat-arba particho y caseriunkunacho, Dibón particho y caseriunkunacho y Jecabseel particho y caseriunkunacho. 26 Tsaynöllami täyarqan Josué markacho, Molada markacho, Bet-pelet markacho, 27 Hazarsual markacho, Beerseba particho y caseriunkunacho, 28 Siclag markacho, Mecona particho y caseriunkunacho, 29 En-rimón particho, Zora particho, Jarmut particho, 30 Zanoa particho, Adulam particho y caseriunkunacho, Laquis particho y Azeca particho y caseriunkunacho. Tsaymi Judá trïbu runakunaqa täyarqan Beersebapita hasta Hinom raqrayaq.

31 Benjamín trïbu runakunami täyarqan Geba markacho, Micmas markacho, Aía markacho, Bet-el particho y caseriunkunacho, 32 Anatot markacho, Nob markacho, Ananías markacho, 33 Hazor markacho, Ramá markacho,

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Gitaim markacho, 34 Hadid markacho,
Seboim markacho, Nebalat markacho, 35 Lod markacho, Ono markacho
y *Artesänukuna Täyanqan Pampa
niyanqanchöpis.
36 Wakin levitakunaqa Judá trïbu
runakuna täyanqanpita aywakuyarqan
Benjamín trïbu runakuna täyanqancho täyänanpämi.

Jerusalénman aywaq levitakuna y sacerdötikuna

12 1 Babiloniapita Jerusalénman
aywarmi Salatielpa tsurin
Zorobabelwan mandaq sacerdöti
Josué sacerdötikunata y *levitakunata
pushayarqan. Pushayanqan sacerdötikunami kayarqan Seraías, Jeremías,
Esdras, 2 Amarías, Maluc, Hatús,
3 Secanías, Rehum, Meremot, 4 Iddo,
Gineto, Abías, 5 Mijamín, Maadías,
Bilga 6 y Semaías. Tsaynöllami paykunawan kayarqan Joiarib, Jedaías,
7 Salú, Amoc, Hilcías y Jedaías. Wakin
sacerdötikunapa mandaqnin y wakinnami kayarqan sacerdötikunalla.
Paykuna sacerdöti kayarqan Josué
mandaq sacerdöti kanqan witsanmi.
8 Pushayanqan levitakunami kayarqan Josué, Binúi, Cadmiel, Serebías,
Judá y Matanías. Paykunami levita
mayinkunawan Tayta Diosta alabayaq.
9 Tayta Diosta alabayaptinmi ñöpanman Bacbuquíaswan Unipis Diosta
alabayänanpä ichïyarqan. Bacbuquíaswan Unipis levitami kayarqan.
10 Josué karqan Joiacimpa taytanmi.
Joiacim karqan Eliasibpa taytanmi.
Eliasib karqan Joiadapa taytanmi.
11 Joiada karqan Jonatánpa taytanmi.
Jonatán karqan Jadúapa taytanmi.
12 Kaychömi qellqaraykan sacerdöti
castakunapa mandaqninkuna mayqan mayqan kanqanpis. Paykunaqa
Joiacim mandaq sacerdöti kaykanqan
witsanmi mandaq kayarqan:
Seraías castacho Meraías mandaq
karqan.
Jeremías castacho Hananías mandaq karqan.
13 Esdras castacho Mesulam mandaq
karqan.
Amarías castacho Johanán mandaq karqan.
14 Melicú castacho Jonatán mandaq
karqan.
Sebanías castacho José mandaq
karqan.
15 Harim castacho Adna mandaq karqan.
Meraiot castacho Helcai mandaq
karqan.
16 Iddo castacho Zacarías mandaq
karqan.
Ginetón castacho Mesulam mandaq karqan.
17 Abías castacho Zicri mandaq karqan.
Miniamín castacho mandaq karqan....[i]
Moadías castacho Piltai mandaq
karqan.
18 Bilga castacho Samúa mandaq karqan.
Semaías castacho Jonatán mandaq
karqan.
19 Joiarib castacho Matenai mandaq
karqan.
Jedaías castacho Uzi mandaq karqan.
20 Salai castacho Calai mandaq karqan.
Amoc castacho Heber mandaq
karqan.
21 Hilcías castacho Hasabías mandaq
karqan.
Jedaías castacho Natanael mandaq
karqan.
22 Levitakunapa mandaqninkuna
mayqan mayqan kanqanta y sacerdöti
castakunapa mandaqninkuna mayqan
mayqan kanqanta qellqayarqan Eliasib

[i] **12.17** Miniamín castacho mandaqpa jutin ima kanqanpis hebreucho manami kantsu.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mandaq sacerdöti kaykanqan witsan,
Joiada mandaq sacerdöti kaykanqan
witsan, Johanán mandaq sacerdöti
kaykanqan witsan y Jadúa mandaq
sacerdöti kaykanqan witsanmi. Tsaynö
qellqayarqan hasta Persia nacioncho
rey Darío mandanqan witsanyaqmi.
23 Levitakunapa mandaqninkuna
acta libruman jutinkunata tsaynö
qellqayarqan hasta Eliasibpa tsurin
Johanán wanunqanyaqmi. 24 Levita-
kunapa mandaqninkunami kayarqan
Hasabías, Serebías y Cadmielpa tsurin
Josué. Paykunapa ñöpanmanmi levita
mayinkuna ichïyarqan Tayta Diosta
agradëcikur alabar yanapayänanpä.
Turnun töcaptin tsaynö rurayänan-
pämi Tayta Diosta sirviq David unay
mandarqan.

25 Almacén cuartukunata täpaqku-
nami kayarqan Matanías, Bacbuquías,
Obadías, Mesulam, Talmón y Acub.
Tsay cuartukunaqa templu patiuman
yaykuna punkukuna ñöpanchömi
karqan. 26 Paykunaqa kawayarqan
Josuépa tsurin Joiacim mandaq sacer-
döti kaykanqan witsanmi. Joiacimqa
Josadacpa willkanmi karqan. Tsay-
nöpis paykuna kawayarqan Nehemías
gobernador kaykanqan witsan y sacer-
döti Esdras leyta yachatsiq kaykanqan
witsanmi.

Jerusalén murällata inaugurayanqan

27 Jerusaléncho shäritsiyanqan mura-
llata inaugurayänanpämi *levitakunata
maytsaycho täyaptinpis qayatsiyämur-
qan. Tsaynö qayatsiyämurqan platïllu-
kunata, *salteriukunata y arpakunata
tukar Tayta Diosta agradëcikur kushi-
kuypita cantayänanpämi. 28 Tsaymi
cantayänanpä levitakuna qorikäyarqan
Jerusalénpa ñöpan markakunapita y
Netofapa ñöpan markakunapitapis.
29 Tsaynöllami qorikäyarqan Gilgal,
Geba y Azmavet ñöpankunapita-
pis. Tsay partikunachömi levitakuna
wayinkunata sharkatsishqa kayarqan.

30 Fiestata rurayänanpämi puntata
sacerdötikuna y levitakuna bäñakur
purificakuyarqan. Purificakuskirnami
runakunata, marka murällata y mura-
llapa punkunkunata purificayarqan.

31 Tsaypitanami Judá provinciapa
mandaqninkunata witsätsirqä murälla
jananman. Tsaychömi ishkay grüpu
cantaqkunata churarqä. Punta kaq
grüpumi derëcha kaqläman Basüra
Jitakuna jutiyuq punku jananpa
aywarqan. 32 Paykunapa qepantanami
Osaías aywarqan pullan Judá man-
daqkunata pushashqa. 33 Tsaynöllami
aywayarqan Azarías, Esdras, Mesu-
lam, 34 Judá, Benjamín, Semaías y
Jeremías. 35-36 Paykunaqa sacerdöti
kaqllami kayarqan. Tsay sacerdöti-
kunami *cornëtata tukaraykar ayway-
arqan. Paykunawanmi aywayarqan
Zacarías y castankuna Semaías, Aza-
rael, Milalai, Gilalai, Maai, Natanael,
Judá y Hanani. (Zacaríasqa karqan
Jonatánpa tsurinmi, Jonatán karqan
Semaíaspa tsurinmi, Semaías kar-
qan Mataníaspa tsurinmi, Matanías
karqan Micaíaspa tsurinmi, Micaías
karqan Zacurpa tsurinmi y Zacur kar-
qan Asafpa tsurinmi.) Llapanpis tsay
sacerdötikunami instrumentukunata
tukaraykar aywayarqan. Tsay ins-
trumentukunaqa Tayta Diosta sirviq
David tukanqan instrumentunömi kar-
qan. Paykunapa puntantami leykunata
yachatsiq Esdras aywarqan. 37 Pukyu
jutiyuq punkuman chaykurmi grä-
dapa witsäyarqan *Davidpa Markan
niyanqan partiyaq. Tsaypa aywarmi
Davidpa palaciunpa päsayarqan. Tsay-
pitanami rupay yarqamunan kaqläpa
päsar Yaku jutiyuq punkuyaq chäyar-
qan.

38 Ishkay kaq grüpu cantaqkuna-
nami itsuq kaqläpa murälla janallanpa
aywayarqan. Qepankunatami wakin
runakunawan juntu noqapis aywarqä.
Päsayarqä Jornu törripa, Anchu Pirqa
ninqanpa, 39 Efraín punku jananpa,

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesana punku jananpa, Pescädu punku jananpa, Hananeel törripa, Pachak jutiyuq törripa y Üshakuna punku jananpa. Wardiakuna jutiyuq punku jananman chaykurmi ichiskiyarqä.
40 Tsaypitanami ishkan grüpu cantaqkuna Tayta Diospa templunman chaykur sitiunkunaman kamakäyarqan. Noqapis tsaynöllami yanapamaq mandaqkunawan churanakuyarqä.
41 Cornëtan aptashqa sacerdötikunapis noqawanmi kaykäyarqan. Tsay sacerdötikunami kayarqan Eliacim, Maaseías, Miniamín, Micaías, Elioenai, Zacarías y Hananías. 42 Paykunapa qepankunatami aywayarqan Maasías, Semaías, Eleazar, Uzi, Johanán, Malquías, Elam y Ezer. Cantukunata cantaqkunami jinchi cantayarqan. Paykunapa directorninmi karqan Izrahías.
43 Tsay junaqmi Tayta Diospä tsaytsika uywakunata pishtar sacrificiuta rupatsiyarqan. Tayta Dios yanapayämaptinmi pasaypa kushikur fiestata rurayarqä. Warmikunapis wamrakunapis kushishqami tsaycho kayarqan. Jerusaléncho fiestata kushishqa rurayanqä karuyaqmi wiyakarqan.

Sacerdötikunapä y levitakunapä apayämunqan

44 Tsay junaqmi churayarqan almacén cuartu täpaqkunata. Ofrendakunata, *primiciakunata y *diezmukunata markakunapita y chakrakunapita Judá runakuna apayämuptinmi tsay täpaqkuna chaskiskir almacén cuartukunaman churayarqan. Leykuna ninqannömi sacerdötikunapä y *levitakunapä tsay qoriyanqan karqan. Judá runakuna tsaynö qoriyarqan sacerdötikuna y levitakuna Tayta Diospa templuncho sirviyanqanpita kushikurmi.
45 Sacerdötikunawan levitakunami purificación ruraykunata rurarnin[j] Tayta Diosta shumaq sirviyarqan. Tsaynöllami cantaqkuna y punku täpaqkunapis David y tsurin Salomón ordenayanqannölla llapanta cumpliyarqan. 46 Tayta Diosta tsaynö sirviyarqan rey David y cantaqkunapa directornin Asaf kawanqan witsan Tayta Diosta sirviyanqannömi. Tsay witsanmi cantaqkunapa directornin dirigiptin Tayta Diosta agradëcikur templucho alabayarqan.
47 Zorobabel mandanqan witsan y Nehemías mandanqan witsanpis qoyay qoyaymi Israel runakuna tsaki mikuy ofrendakunata cantaqkunapä y punku täpaqkunapä apayämuq. Tsaynöllami levitakunapäpis apayämuq. Levitakunanami chaskiyanqankunata Aarónpita aywaraqkunata[k] entregayaq.

Tayta Diosta adorayänanpä qorikaq jäpa runakunata qarquyanqan

13 1 Tsay junaqmi llapan juntaraykäyaptin Moisés qellqanqan rölluta liyiyarqan. Tsaycho liyiptinmi tantiyayarqan amonita runakuna ni moabita runakuna Tayta Diosta adorayänanpä qorikäyanqanman imaypis mana yaykuyänanpä ninqanta.[†] 2 Israel runakuna *Canaánman chaykäyaptinmi tsay runakunaqa mikuyta kamaripäyarqantsu ni yakuta upuyänantapis kachapäyarqantsu. Tsaypa trokinqa Balaamtami pägayarqan Israel runakunata maldicionananpä. Tsaynö maldicionananta munaptinpis Tayta Diosnintsik mana munaptinmi maldicionananpa trokin

[j] **12.45** Purificación ruraykunaqa karqan kikinkuna purificakuyanqan, wakin runakunata purificatsiyanqan y purificatsina sacrificiuta rupatsiyanqan. [k] **12.47** Aarónpita aywaraqkunaqa sacerdötikunami kayarqan. Sacerdötikunata entregayanqanpita masta musyanaykipä liyinki Neh. 10.37.
[†] **13.1** Deut. 23.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bendisarqan.† 3 Tsay ley ninqanta
wiyarmi Israel runapa jäpa warmin-
cho yuriq tsurinkunataqa munayar-
qantsu templuman yaykuyänanta.

Runakunata Nehemías tantiyatsinqan

4 Ñöpatanami sacerdöti Eliasib com-
pädrita rurarqan Tobíaswan.l Elia-
sibqa Tayta Diosnintsikpa templun-
cho almacén cuartukunata täpaqmi
karqan. 5 Tsaycho tänanpämi Tobíasta
jatun almacén cuartuta rikatsirqan.
Tsaymanmi ñöpata churayarqan tsaki
mikuy ofrendakunata, inciensiuku-
nata, manëjukunata, trïgupita *diez-
mukunata, vïnupita diezmukunata y
aceitipita diezmukunatapis. *Moisés
qellqanqan leykunachömi nikan tsay
diezmukuna *levitakunapä, cantaqku-
napä y punku täpaqkunapä kanqanta.
Tsaynöpis tsay almacén cuartumanmi
churayarqan sacerdötikunapä ofrenda-
kunata.

6 Tsay witsan manami Jerusalénchö-
tsu kaykarqä, sinöqa illaykarqä Babi-
lonia nacionpa mandaqnin rey Artajer-
jesta watukaq aywashqa karmi. Tsay
karqan kimsa chunka ishkay (32) wata
Artajerjes mandaykanqan witsanmi.
Tsaypita manarä atska wata päsap-
tinmi Jerusalénman reypa permïsun-
wan yapay kutirqä.

7 Jerusalénman chaykurmi musyarqä
Tayta Diospa templun patiucho Tobías
tänanpä cuartuta Eliasib rikatsir llu-
tanta ruranqanta. 8 Tsaymi pasaypa
ajanar Tobías taykanqan cuartupita
llapan imaykankunatapis waqtaman
jitarirqä. 9 Nirkurmi ordenarqä tsay
cuartukunata mayllar purificananpä.
Tsaynöpis ordenarqä Tayta Diospa tem-
pluncho manijayanqan *sagrädu manë-
jukunata, ofrendakunata y inciensiuku-
nata cuartuman kutitsiyänanpä.

10 Tsaynöpis willayämarqan levitaku-
napä mikuykunata templuman manana
apayanqantami. Tsaynö mana apayap-
tinshi pishïpakur levitakuna y cantaq-
kuna juknin jukninpis chakrankuna-
man kutikuyänä. 11 Tsaymi autoridäku-
nata ollqutupar nirqä: "¡Imanirtä Tayta
Diospa templunman apayämunaykipä
kaqkunata apayämunkinatsu!"

Nirkurmi sacerdötikunata y levita-
kunata qayaykatsir templucho kaykaq
aruyninkunaman kutitsirqä.

12 Tsaymi llapan Judá runakuna tem-
plu almacén cuartukunaman trïguta,
vïnuta y aceititapis diezmuta apayar-
qan. 13 Tsaypitanami almacén cuartuta
täpayänanpä sacerdöti Selemíasta,
secretariu Sadocta y levita Pedaíasta
churarqä. Paykunata yanapananpämi
Hanánta churarqä. Payqa karqan
Zacurpa tsurin y Mataníaspa will-
kanmi. Tsay chuskunkunata churarqä
yärakuypä kayaptinmi. Paykunanami
sacerdöti mayinkunata y levita mayin-
kunata mikuykunata aypuyarqan.

14 "Tayta Diosllä, templuykicho shu-
maq sirviyäshunaykipä sacerdötiku-
nata y levitakunata kutitsinqäta ama
qonqaykullaytsu".

15 Tsay witsanmi Judácho wakin
runakunata rikarqä jamay junaqcho
vïnupä üvata jaruykäyaqta. Wakinta-
nami rikarqä trïguta qoriskir ashnun-
kunawan apaykäyaqta. Tsaynöllami
rikarqä vïnuta, üvata, hïgusta y imay-
katapis jamay junaqcho Jerusalénman
apaykäyaqta. Tsaymi tsay junaqcho
apayanqankunata rantikuyaptin ollqu-
tuparqä. 16 Tsaynöllami Tiro runakuna
pescäduta y imaykatapis apatsiyämur-
qan jamay junaqcho Judá runakunata
Jerusaléncho rantikuyänanpä.

17 Tsaymi Judá autoridäkunata oll-
qutupar nirqä: "Qamkunaqa jamay

---

l **13.4** Tobíasqa amonita runami karqan. Tsaynöpis Israel runakunapa contranmi karqan. Tobíaspita masta musyanaykipä liyinki Neh. 2.10, 19; 4.3-8; 6.1, 12-14, 17-19.
† **13.2** Núm. 22.1-6; Deut. 23.4-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

junaqta mana respitar mana allitami
ruraykäyanki. 18 Unay castantsikkuna-
pis jamay junaqcho rantikuyaptinmi
Tayta Diosnintsik castigarqan. Tsaymi
markantsikta ushakätsiptin pasaypa
ñakashqantsik. Qamkunapis ¡imanirtä
jamay junaqta respitaykäyankitsu!
Mana respitayaptikiqa yapaymi casti-
gamäshun".

19 Tsaypitanami ordenarqä jamay
junaq qallaykunan tardi[m] Jerusa-
lén punkuta wichqayänanpä y jamay
junaq päsarkuptinrä kichayänanpä.
Tsaypita marka yaykuna punkuku-
namanmi wätaynïkunata churarqä
jamay junaqcho runakuna imatapis
yaykatsiyta munayaptin mana kacha-
päyänanpä.

20 Tsaymi jamay junaqcho rantikuq-
kuna waräyarqan Jerusalén punku-
cho. Tsaynö waräyarqan juk ishkay
jamay junaqkunami. 21 Tsaymi nirqä:
"Murälla ñöpanman ama patsakuyay-
tsu. Yapay tsaycho patsakuyaptikiqa
carcelmanmi wichqatsiyäshayki".

Tsaynö niptïmi jamay junaqcho sha-
yämurqannatsu.

22 Nirkurnami levitakunata orde-
narqä bäñakur purificakuyänanpä.
Tsaynöllami nirqä jamay junaqta res-
pitatsir markaman yaykuna punkuku-
nata täpayänanpä.

"Tayta Dios, tsaynö ruranqäta yar-
par kuyapaykallämay".

23 Tsay witsanmi cuentata qokurqä
wakin Israel runakuna Asdod warmi-
kunawan, amonita warmikunawan
y moabita warmikunawan majatsa-
kashqa kayanqanta. 24 Wakin tsurin-
kunaqa Israel runakunapa idiömanta
parlayta mana yacharmi Asdod runa-
kunapa y juklä runakunapa idiömanta
parlayarqan. 25 Tsaymi ollqutupar
paykunata maldicionarqä. Wakin-
tami maqarqä. Wakintanami aqtsanta
llukirqä. Nirkurmi Tayta Diospa jutin-
cho promititsirqä warmi tsurinkunata
ni ollqu tsurinkunata jäpa runakunapa
tsurinkunawan mana tätsiyänanpä ni
kikinkunapis tsay runakunapa warmi
tsurinkunawan mana täyänanpä.

26 Tsaynöpis kaynömi nirqä:
"¿Manaku yarpäyanki Israel runaku-
napa mandaqnin rey Salomónpis jäpa
warmikunawan majatsakarnin jutsata
ruranqanta? Payqa maytsay nacioncho
reykunapitapis mas yachaqmi kar-
qan. Tayta Diosmi payta kuyar Israel
runakunapa mandaqnin rey kananpä
churarqan. Tsaynö kaykarpis jäpa
warminkuna shakyätsiyaptinmi juk
dioskunata adorarqan. 27 ¿Qamkuna
rurayanqaykinötsurä noqakunapis
jäpa warmikunawan täyäman? Qam-
kunaqa Diosnintsikta mana cäsukur
pasaypa mana allitami rurayash-
qayki".

28 Mandaq sacerdöti Eliasibpa tsurin
Joiadapa juk tsurinmi tarqan horeo
runa Sanbalatpa tsurinwan. Tsaymi
tsay runata Jerusalénpita qarqurqä.

29 "Tayta Diosllä, paykunaqa sacer-
döti kaykarmi llutanta rurayashqa.
Tsaynöllami sacerdöti kayänanpä
levitakunawan *pactu ruranqaykita
manakaqman churayashqa. Tsaynö
rurayanqanpita mana qonqaypa casti-
gaykullay".

30 Tsaynömi paykunata tantiyatsirqä
jäpa warmikunawan mana majatsakä-
yänanpä. Tsaynöpis sacerdötikunata
y levitakunatami churarqä juknin
jukninpis turnuypa Tayta Diosta tem-
plucho trukanakuypa sirviyänanpä.
31 Tsaynöllami runakunata ordenarqä
imay junaq yantata churayämunanpä
y imay junaq *primiciata qoriyanqanta
apayämunanpä.

"Tayta Diosllä, imaypis yarpaykullay
yanapamänaykipä".

---

[m] **13.19** Israel runakunapäqa manami patsa waraptintsu juk junaq qallaykun, sinöqa patsa tsakaykaptinmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ester

Ester kawanqan witsanmi atska nacionkuna Persia nacionpa mandaqnin rey Asuerupa munaynincho kayarqan. Tsay witsanmi ordinta apatsirqan Israel runakunata maytsaychöpis ushakätsiyänanpä. Kay libruta liyirmi tantiyantsik Israel runakunata mana ushakätsinanpä Esterta Tayta Dios imanö yanapanqanta. Tsayta yarparmi kananyaqpis Israel runakuna cada wata fiestata rurayan. Tsay fiestapa jutinmi kaykan Purim. Tsaykuna karqan chusku pachak qanchis chunka (470) watanö Jesucristo manarä yuriptinmi.

Mikuyta rey Asuero kusinatsinqan

1 [1] Juk reymi Asuero jutiyuq karqan. Paymi India nacionpita qallaykur hasta Etiopía nacionyaq juk pachak ishkay chunka qanchis (127) provinciakunapa mandaqnin karqan. [2] Rey Asueruqa Susa markapitami llapan tsay provinciakunata mandarqan.

[3] Kimsa wata mandaq kaykarmi fiestata rey Asuero ruratsirqan llapan mandashiqninkunapä, Persiacho y Mediacho soldädukunapa capitanninkunapä y provinciakunapa autoridäninkunapäpis. [4] Tsay fiestatami soqta killantin ruratsirqan pasaypa imaykayuq y munayyuq kanqanta runakuna musyayänanpä.

[5] Fiesta rurayta ushaskirnami Susa markacho taq runakunatana rey Asuero qayatsirqan palaciunpa patiuncho qanchis junaq fiestata rurar mikuyänanpä. Tsaymi imaykayuqpis imaynaqpis tsayman aywayarqan. [6] Palaciupa patiunchömi juk ramädata yuraq y azul fïnu toldukunawan qatayarqan. Lïnupita rurashqa granäti cordonkunawanmi tsay toldukuna watararqan yuraq qellaypita rurashqa argöllakunaman. Tsay argöllakunami marmolpita[a] rurashqa paradorkunacho laqaräyarqan. Tsaynöllami qoripita y qellaypita rurashqa kuyayllapä bancakunapis tsaycho karqan. Tsay patiupa pïsunmi adornararqan kuyayllapä läja rumikunawan, pórfido rumikunawan y yuraq y yana marmolkunawan.

[7] Rey Asueruqa vïnutapis jina jinami qoripita rurashqa cöpakunawan qarakatsirqan. Cada cöpami juk niraq juk niraq rurashqa karqan. [8] Vïnu qarakuqkunatami rey Asuero nirqan upuyta mana munaq kaqtaqa pitapis mana obligayänanpä, sinöqa upuyta munaq kaqlla upuyänanpä.

[9] Tsay qayatsinqan runakunapa warminkunapämi reina Vastipis mikuyta kusinatsirqan. Paykunaqa rey Asuerupa palaciun rurinchönami mikuyarqan.

Reina kanqanpita Vastita qarqunqan

[10] Fiesta qallaykunqanpita qanchis junaqtami rey Asuero shinkatashqa kar yärakunqan kaq qanchis *eunucu runakunata qayatsirqan. Paykunami kayarqan Mehumán, Bizta, Harbona, Bigtán, Abagta, Zetar y Carcas. [11] Chaykuyaptinmi tsay runakunata kacharqan warmin Vastita corönan jatishqata pushayämunanpä. Vasti kuyayllapä kanqanta común

[a] **1.6** Marmol niyanqan rumitaqa runakuna llushuyätsiyan kuyayllapä kananpämi. Marmolpitami runakuna rurayan pïsukunata, paradorkunata, grädakunata y imayka adornukunatapis.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunapis y autoridäkunapis rikayänanpämi tsayman pushayänanpä nirqan.
12 Pushayänanpä qanchis eunucu runakunata rey kachaykaptinpis Vastiqa manami aywayta munarqantsu. Aywayta mana munanqanta willayaptinmi rey Asueruqa pasaypa ajanarqan.
13 Tsay witsanmi imapis kaptin ley yachaqkuna reyta imaypis yätsiyaq. Tsaymi paykunata rey qayatsirqan imata ruranänpä kanqantapis tantiyatsiyänanpä. 14 Ley yachaq runakunacho rey Asuerupa mas amïgunkunami kayarqan Carsena, Setar, Admata, Tarsis, Meres, Marsena y Memucán. Tsay runakunaqa Persiacho y Mediacho respitashqa runakunami kayarqan. Paykunami reypa yätsiqninkuna y mandashiqnin autoridäninkuna kayarqan. 15 Paykunata tapurmi rey Asuero nirqan: "Kachanqä eunucu runakunawan qayaykätsiptï Vasti manami cäsumashqatsu. ¿Imata ruranäpätä ley nikan?"
16 Tsaymi mandashiqnin autoridäkunapa ñöpancho rey Asueruta Memucán nirqan: "Tayta rey, warmiki Vasti manami qamllatatsu penqakuyman churashushqayki, sinöqa mana cäsushurniki maytsaycho mandar yanapashuqnikikunatapis y mandanqayki provinciakunacho taq runakunatapis manakaqmanmi churashqa. 17 Reina Vasti ruranqanta wakin warmikuna musyaykurqa paykunapis tsaynömi runankunata cäsuyanqatsu. Mana cäsurmi niyanqa: 'Rey Asuero qayatsiptinpis reina Vasti manashi aywanätsu'.
18 Persiacho y Mediacho mandar yanapashuqniki autoridäkunapa warminkunapis reina Vasti tsaynö ruranqanta musyaykurqa runankunata mananami cäsuyanqatsu. Tsaynö ruraptinqa rimanakullarmi kawayanqa.
19 "Tayta rey, tsaynö mana kananpä juk leyta rurashun mandanqayki kaqchöqa llapanpis cumpliyänanpä. Tsay leyta imaypis cumpliyänanpä Persiacho y Mediacho kaq wakin leykuna qellqaranqan librucho qellqashqa katsun. Tsay ley katsun warmiki Vasti imaypis ñöpaykiman mana kutimunanpä y mas cäsukuq kaq alli warmina paypa trokin reina kananpä.
20 Tsay leyta maytsaychöpis mandanqayki kaqcho musyatsishun. Musyarmi warmikuna mantsapakur runanta imaykayuq o muchuq kaptinpis respitayanqa".
21 Memucán tsaynö niptinmi rey Asuero y yanapaqninkunapis "tsay ninqaykiqa allimi kaykan" niyarqan. Tsaymi tsay yätsinqannölla llapanta qellqaykur 22 ordinta apatsirqan mandanqan maytsay provinciakunaman. Tsay ordin qellqararqan kikinkunapa idiömankunacho y imanöpis qellqayanqan estïlunchömi. Tsay ordinmi nirqan llapan runakuna warminta munaynincho tsararäyänanpä.

Esterta reina kananpä churanqan

2 1 Ajanaynin qallquskiptinnami rey Asueruqa shonqunpis nanayparä warmin Vastipä yarpakurkurqan. Tsaynöpis yarpaskirqan ñöpanman mana kutinanpä juk leyta ruranqantami. 2 Tsaynö llakikunqanta musyaykurmi mandashiqninkuna niyarqan: "Vastipa trokinta akranaykipä maytsaypitapis qoritsimushun kuyayllapä piwanpis manarä kakushqa jipashkunata. 3 Cada mandanqayki provinciakunacho runakunata churashun tsay jipashkunata akraykur pushayämunanpä. Susaman chaykatsimur pushayätsun munaynikicho kaq warmikuna täyanqan palaciuman. Tsaycho täyaptinnami yärakunqayki *eunucu Hegaipa makinman churashun wakin warmikikunata cuidanqannölla paykunatapis cuidananpä. Tsay jipashkuna mas kuyayllapä kayänanpä ima ministinqantapis Hegai kamaripätsun.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Paykunapitami mayqan jipashtapis
kuyayllapä kaqta akranki Vastipa tro-
kin reina kananpä".

Tsaynö niyaptinmi rey Asuero kushi-
kur yätsiyanqannölla jipashkunata
qoriyämunanpä nirqan.

5 Susa markachömi Israel runa
Jairpa tsurin Mardoqueo täkur-
qan. Jairpa taytanmi Simei karqan.
Simeipa taytanmi Cis karqan. Pay-
kunaqa Benjamín trïbu runakunami
kayarqan. 6 Mardoqueutami rey
Nabucodonosor Jerusalénpita atska
runakunatawan Babilonia nacionman
prësu aparqan. Paykunatawanmi Judá
nacionpa mandaqnin rey Jeconíastapis
prësu apayarqan.

7 Mardoqueupami Hadasa jutiyuq
prïma panin jipash karqan. Paypa
jukaq jutinmi karqan Ester. Payqa
kuyayllapä alli jipashmi karqan.
Esterpa mamanwan taytan wanushqa
kaptinmi Mardoqueuqa legitimakur-
nin tsurintanö wätakurqan.

8 Rey Asuero ninqannömi Susa mar-
kaman jipashkunata qoriskir reypa
palaciunman apayarqan. Nirkurmi
tsay jipashkunatawan Estertapis
Hegaipa makinman churayarqan cui-
dananpä. 9 Esterwan yachanänakurmi
Hegaiqa mas kuyayllapä kananpä ima
ministinqankunatapis y alli mikuy-
kunatapis kamariparqan. Nirkurmi
Esterta shumaq atiendiyänanpä mas
yärakunqan qanchis warmikunata
ordenarqan. Tsay qanchis warmikuna-
tawanmi Esterta pusharqan palaciu-
cho kaykaq mas allinnin kaq cuar-
tukunaman tsaycho täyänanpä. Tsay
cuartukunaqa reypa warminkuna y
*concubïnankuna täyanqan palaciu-
chömi karqan.

10 Mardoqueo yätsinqannömi Israel
warmi kanqanta Ester willakurqantsu.

11 Ester imanö kaykanqantapis mus-
yananpämi warmikuna täyanqan
palaciu patiu punkuman Mardoqueo
aywaq.

12 Tsay palaciuchömi llapan jipash-
kunata kuyayllapä kayänanpä juk
wata shumaq katsiyarqan. Tsaymi
soqta killa mïrrawan tallushqa aceiti-
wan shupakuyaq. Tsaypitanami soqta
killa mas crëmakunawan y perfümi-
kunawanpis shupakuyaq. Tsaypita
turnun töcaptinnami rey Asueruman
aywayaq. 13 Täyanqan wayipita reypa
palaciunman aywaptinmi mas shumaq
kayänanpä latsapatapis y alhäjakuna-
tapis kamaripaq.

14 Rey Asueruwan pununqanpita
waraynin tutanami reypa concubïnan-
kuna täyanqan kaq cuartukunamanna
jipash aywaq. Tsaychömi Saasgaz juti-
yuq eunucu runana paykunata cuidaq.
Payqa rey yärakunqan runami karqan.
Rey Asuero mana qayatsiptinqa tsay-
pita manami mayqan jipashpis kutiq-
tsu. Kuyanqan kaqllatami mayqan
jipashtapis qayatsiq.

15 Tsaypitanami Mardoqueupa prïma
panin Esterta töcarqan rey Asuerupa
ñöpanman aywananpä. Esterqa Abi-
hailpa tsurinmi karqan. Tsaynö töcap-
tinmi mas shumaq kananpä Esterqa
jatikurqan eunucu Hegai yätsinqan
kaqkunallata. Estertaqa alli jipash
kaptinmi llapanpis kuyayaq. 16 Tsaymi
qanchis watana rey kaykaptin chunka
kaq killacho Esterta apayarqan rey
Asuero kaqman. Tsay killapa jutinmi
kaykan Tebet. 17 Esterta rikaykurmi
rey Asueruqa pasaypa kuyakurkurqan.
Paytanöqa manami mayqan jipash-
tapis kuyarqantsu. Tsaymi Estertana
Vastipa trokin reina kananpä corönata
jatitsirqan.

18 Reina kananpä Esterta churarmi
rey Asueruqa fiestata rurarqan. Tsay
fiestamanmi mandashiqninkunatapis
qayatsirqan. Tsaynöllami mandanqan
provinciakunacho impuestuta urätsir-
qan y atska qaraykunatapis runaku-
nata aypurqan.

19 Concubïnankuna täkuyänan cuar-
tukunacho täyänanpä jipashkunata

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pushaykanqan witsanmi reypa mandashiqninkuna jamaräyanqan punkucho Mardoqueo jamaraykarqan. 20 Mardoqueo yachatsinqannöllami Israel warmi kanqanta Ester willakurqantsu. Mardoqueupa makincho kaykar cäsukunqannöllami imaypis Esterqa payta cäsukuq.

Rey Asuerupa contran willanakuyanqanta Mardoqueo musyanqan

21 Juk junaqmi reypa mandashiqninkuna jamaräyanqan punkucho jamaraykar Mardoqueo wiyarqan rey Asueruta wanutsiyänanpä ishkay runakuna pasaypa ajanashqa willanakuykäyanqanta. Tsay runakunaqa Bigtawan Teresmi kayarqan. Paykunaqa tsay punkuta täpaq soldädukunapa capitanninkunami kayarqan. 22 Tsaynö willanakuyanqanta wiyaykurmi Mardoqueuqa Esterta willarqan. Tsaytanami Esterqa rey Asueruta willar nirqan: "Wanutsiyäshunaykipä willanakuykäyanqantami Mardoqueo willamashqa".

23 Tsaynö willanakuyanqanta shumaq musyaskirnami rey Asuero tsay ishkay runakunata wanuskatsir ayankunata qeruman toqritsirqan. Nirkurmi Mardoqueo tsaynö willanqanta acta libruman qellqatsirqan.

Mardoqueuta Amán wanutsiyta munanqan

3 1 Tsaypitanami rey Asuero churarqan Hamedatapa tsurin Amánta mandanqan kaq provinciakunacho llapan mandaqkunapa mandaqnin kananpä. Amánqa Agag casta runami karqan.[b] 2 Tsaynö churarkurmi rey Asuero ordenarqan palaciucho aruqkuna qonqurikuykur y umpukuykur Amánta winchikuyänanpä. Tsaynö mandaykaptinpis Mardoqueuqa manami qonqurikurqantsu ni umpukurqantsu.

3 Tsaymi palaciu punkucho aruqkuna Mardoqueuta tapur niyarqan: "¿Imanirtä rey Asuero ordenanqanta cäsukunkitsu?"

4 Qoyay qoyay niyaptinpis Mardoqueuqa manami Amánta winchikunanpä qonqurikurqantsu. Israel runa kanqanta Mardoqueo willaykuptinmi Amánman aywaykur willayarqan: "Mardoqueuqa Israel runa karshi winchikushunaykipä qonqurikuntsu" nir. Tsaynö willayarqan Amán imata ruranapä kanqantapis rikayta munarmi.

5 Mardoqueo mana qonqurikunqanta y mana umpukunqanta rikarmi Amánqa pasaypa ajanarqan. 6 Israel runa kanqanta musyaykurmi yarpachakur nirqan: "Kay runallata wanutsinäpa trokinqa llapan Israel casta kaqta maytsaychöpis rey Asuero mandanqan kaqcho wanutsishä".

Israel runakunata wanutsiyänanpä ordinta maytsaypapis apatsinqan

7 Chunka ishkay watana rey Asuero mandaq kaykaptinmi punta kaq killa[c] Amánpa ñöpancho suertita jitayarqan. Tsay suerti jitaypa jutinmi karqan Pur. Punta kaq killapa jutinnami karqan Nisán. Tsaynö sortiyayarqan mayqan junaqcho y mayqan killachöpis Amán yarpanqannö Israel runakunata wanutsiyänanpämi. Suertita jitayaptinmi chunka ishkay kaq killa kimsa kaq junaq yarqamurqan.[d] Chunka ishkay kaq killapa jutinmi karqan Adar.

8 Tsaymi Amánqa rey Asuero kaqman aywaykur nirqan: "Tayta rey,

[b] **3.1** Agagqa amalecita runakunapa unay mandaqnin reymi karqan. Amalecita runakuna Israel runakunapa contran kanqanta musyanaykipä liyinki Éxo. 17.8-16; Deut. 25.17-19. [c] **3.7a** Calendariuntsikchöqa tsay killa abril killami karqan. [d] **3.7b** Tsay junaqqa juknin watan 7 de marzumi karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mandanqayki provinciakunachömi juk casta runakuna kayan wakin runakunawan mana takukaq. Paykunaqa kikinkunapa leyninkunallata cäsukurmi mandanqaykitapis cäsukuyantsu. Tsay casta runakunataqa llapanta wanutsishun. 9 Awniptikiqa tsay casta runakunata ushakätsinantsikpä maytsaymanpis ordinta apatsishun. Noqami gastukunapäqa kamarimushä kimsa pachak kimsa chunka waranqa (330,000) kïlu yuraq qellayta".

10 Amán tsaynö niptinmi rey Asueruqa sellakunan sortïjanta jipiskir Israel runakunapa contran Amánta entregarqan paypa jutincho ordinta sellananpä. 11 Nirkurmi nirqan: "Kamarimunaykipä kaq yuraq qellaytaqa kikikipä churakuy. Tsay casta runakunataqa yarpanqaykinö ushakätsiy".

12 Tsaymi punta kaq killa chunka kimsa kaq junaqcho[e] rey Asuerupa secretariunkunata Amán qayaykatsir ordinta qellqatsirqan. Rey mandanqan provinciakunacho y markakunacho atska idiömata parlayaptinmi tsay ordinta qellqayarqan llapan idiömakunacho y runakuna imanöpis qellqayanqan estïluncho. Qellqaskatsirmi apatsirqan reyta mandashiqninkunapä, llapan provinciakunapa mandaqninkunapä y rey mandanqan nacionkunapa autoridäninkunapäpis. Ordincho ninqanta cumpliyänanpämi rey Asuerupa jutinta qellqaykur anïllunwan sellayarqan.

13 Tsay qellqayanqan ordintami maytsay mandanqan provinciakunaman apatsirqan. Tsay ordinchömi nirqan juk junaqllacho awkintapis, chölutapis, wamratapis, warmitapis llapan Israel runakunata wanutsiyänanpä. Tsaynöllami nirqan wanutsiyanqan Israel runakunapa llapan imaykantapis apakuyänanpä. Tsaynö wanutsiyänanpä jitapanqan junaqmi karqan chunka ishkay kaq killacho kimsa kaq junaq.[f] Tsay killapa jutinmi karqan Adar.

14 Tsay ninqanta cumpliyänanpämi maytsaymanpis ordinta apatsiyarqan. Tsaymi rey mandanqan llapan provinciakunacho y markakunachöpis musyayarqan. Tsaynöpami maytsaychöpis runakuna kamarikuyarqan jitapanqan junaq Israel runakunata wanutsiyänanpä.

15 Ordinta apayänanpä rey niptinmi mandanqan runakuna jinan höra aywayarqan. Tsaynöllami Susa markachöpis tsay ordincho ninqanta llapan runakuna musyaykur pasaypa mantsakäyarqan. Rey Asueruwan Amánmi itsanqa kushikurnin upyayarqan.

Israel runakunapa janan shärinanpä Esterta Mardoqueo rugakunqan

4 1 Tsay ordinta maytsaymanpis apayanqanta musyaykurmi Mardoqueo pasaypa llakikurnin latsapantapis rachir usharqan. Nirkurmi qachqa latsapata jatikurkur uchpata umanman wiñakur waqarnin cällikunapa purirqan. 2 Tsaynö waqaraykarmi reypa palaciun punkuyaq charqan. Tsaynö latsapashqa palaciuman pipis mana yaykuptinmi ruriyaqqa yaykurqantsu.

3 Mardoqueo llakikunqannöllami maytsay provinciakunachöpis rey Asuero apatsinqan ordinta musyaykur Israel runakuna pasaypa llakikuyarqan. Tsaynö llakikur waqarmi qachqa latsapankuna jatishqa uchpa jananman jitakaykur ayunayarqan.

4 Esterpa wätaynin warmikuna y payta cuidaq *eunucukunami Mardoqueuta rikayarqan qachqa latsapan jatishqa puriykaqta. Tsayta

[e] **3.12** Tsay junaqqa 17 de abrilmi karqan. [f] **3.13** Tsay junaqqa juknin watan 7 de marzumi karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

willayaptinmi reina Ester pasaypa llakikurnin latsapata apatsirqan Mardoqueo jatikunanpä. Tsaynö apatsiptinpis manami jatikuyta munarqantsu.

5 Tsaymi Atacta qayaykatsir Ester kacharqan Mardoqueo imanir tsaynö puriykanqanta tapunanpä. Hatacqa Esterta cuidaq wardiakunapa capitanninmi karqan. 6 Tsaymi reypa palaciu frentin kaq pläzaman Hatac aywarqan Mardoqueuwan parlananpä.

7 Hatac tapuptinmi Mardoqueo willarqan Israel runakunata maytsaychöpis ushakätsiyänanpä ordinta Amán apatsinqanta. Tsaynöpis willarqan gastukunapä ayka qellayta Amán kamaripänanpä ninqanta. 8 Nirkurmi Israel runakunata ushakätsiyänanpä kaq ordinta Ester liyinanpä Hatacta Mardoqueo apatsirqan. Entregaykurmi Hatacta nirqan: "Esterta niykullay Israel runakunata mana ushakätsiyänanpä rey Asueruman rugakuq aywananpä".

9 Tsaymi Hatac kutiykur Esterta willarqan Mardoqueo ninqanta.

10 Tsaynö willaptinmi Hatacta Ester yapay kacharqan Mardoqueuta ninanpä: 11 "Rey Asuero mana qayatsiptinqa manami pipis palaciu ruricho kaq patiuman yaykuntsu paywan parlananpä. Mana qayaykätsiptin yaykuqtaqa warmitapis ollqutapis wanutsinmi. Tsaytaqa reypa yanapaqninkuna y provinciacho taq runakunapis musyayanmi. Wanunanta mana munar qori väranwan rey toqinqan kaqtami itsanqa pitapis wanutsintsu. Estertaqa juk killanashi qayatsishqatsu".

12 Hatac tsaynö willaptinmi Mardoqueo 13 yätsirqan Esterta ninanpä: "Qampis Israel casta kaykarqa ama yarpaytsu reina kanqaykipita japallayki salvakunaykipä kanqanta. 14 Rey Asueruta mana rugakuptikiqa Israel runakunata salvananpä jukläpitami shamunqa. Noqantsiktami itsanqa llapantsikta ushakätsimäshun. Capazchi Israel runakunapa favornin rugakunaykipäpis reina kayman chashqayki".

15 Tsaynö willaptinmi Esterqa Hatacta yapay kacharqan Mardoqueuta willananpä: 16 "Susa markacho taq llapan Israel runakunata qoriy kimsa junaq y kimsa paqas ayunayänaykipä. Tsaynöllami noqapis wätaynïkunawan ayunayäshä. Tsaypitanami mana aywanäpä ley niptinpis rey Asueruman aywashä. Wanutsimaptinqa jina wanutsishqachi kashä".

17 Tsaymi Mardoqueuqa Ester ninqannölla llapanta rurarqan.

Rey Asuero kaqman Ester aywanqan

5 1 Tsaypita kimsa junaqtanami Esterqa reina kay latsapanta jatikurkur rey Asuerupa palaciun ruri kaq patiuman aywaykur rey qayananta shuyararqan. Tsay patiuqa rey jamaranqan trönun frentinchömi karqan.

2 Ester ichiraykaqta rikaykurmi reyqa kushikur qori väranwan pay kaqpa toqirqan. Tsaymi yaykuskirnin väranpa puntanta juklla Ester yataykurqan. 3 Yataykuptinmi rey Asuero tapur nirqan: "Ester, ¿imatä kashqa? ¿Imallatatä ministiykanki? Mañakamaptikiqa hasta pullan mandanqä nacionkunacho mandayta munaptikipis awnishaykimi".

4 Esternami nirqan: "Tayta rey, mikuy kusinatsinqäta mikunantsikpä Amánta pushakurkur shamuykuyällay".

5 Tsaynö niptinmi wätayninta rey Asuero nirqan: "Ester inkitamanqanman aywayänäpä Amánta juklla ashimuy".

Nirkurnami rey Asueruqa Amánwan aywayarqan Ester kusinatsinqan mikuyta mikuyänanpä. 6 Mikuykäyanqanchömi Esterta rey Asuero nirqan: "Mañakamanqaykitaqa imatapis kamaripäshaykimi. Hasta pullan mandanqä nacionkunata mandayta munaptikipis awnishaykimi".

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Esternami nirqan: 8 “Tayta rey,
kuyamarqa mañakunqäta awniykalläma-
y. Waraypis Amánwan kutiyämuy
yapay kaycho mikunantsikpä. Tsay-
chönami imata munanqätapis mañakulläshayki”.

Mardoqueuta wanutsinanpä Amán kamarikunqan

9 Mikuyta ushaskirnami Amán
pasaypa kushishqa yarqurqan. Tsay
hörami Mardoqueuqa palaciu punku-
cho jamaraykarqan. Amán päsaykaqta
rikarpis manami sharkurqantsu, ni
winchikurqantsu. Tsaymi Amánqa
pasaypa ajanarqan. 10 Ajanarpis Mar-
doqueuta manami imatapis nirqantsu.

Wayinman chaykurmi Amán qaya-
tsirqan amïgunkunata y warmin
Zeresta. 11 Tsaychömi parlarqan imay-
kayuq kanqanpita, wamrankuna atska
kanqanpita y llapan mandashiqninku-
napita mas alli rikashqa kananpä rey
churanqanpitapis. 12 Nirkurmi masta-
pis nirqan: “Noqallatami reina Ester-
pis rey Asueruwan mikuq aywayänäpä
qayatsimashqa. Tsaynöpis waray junaq
yapay rey Asueruwan mikuq kutinä-
pämi nimashqa. 13 Tsaynö kaptinpis
palaciu punkucho Israel runa Mardo-
queo jamaraykaqta rikarmi shonqü
pasaypa ajanan”.

14 Tsaynö niptinmi warmin Zeres
y amïgunkunapis niyarqan: “Ishkay
chunka ishkay (22) metrutanö qeruta
jawitsiy. Nirkur waray tuta reyta mañakuy Mardoqueuta wanuskatsir ayanta
tsayman toqritsinanpä. Tsaynö rurasskirmi itsanqa reina Ester kusinatsinqan
mikuyta mikuq kushishqana aywanki”.

Paykuna tsaynö yätsiyaptinmi
qeruta Amán jawitsirqan.

Amán yarpanqankuna mana kamakanqan

6 1 Tsay paqas rey Asuero punuyta
mana tarirmi yanapaqninkunata
nirqan mandanqan nacioncho ima
päsanqantapis qellqayanqan libruta
apaykamur liyipäyänanpä. 2 Tsaychömi
qellqararqan palaciu punku täpaq Bigtawan Teres rey Asueruta wanutsiyänanpä willanakuyanqan. Tsaynöllami
qellqararqan tsay willanakuyanqanta
Mardoqueo willanqanpis. 3 Tsaynö
ninqanta wiyarmi rey Asuero liyipaqninkunata tapurqan: “Mana wanutsiyämänanpä tsaynö willamanqanpita
¿ima recompensatatä Mardoqueo
chaskishqa?”

Tsaymi yanapaqninkuna niyarqan:
“Taytay, manami ni imatapis chaskishqatsu”.

4 Tsaynö parlaykäyaptinmi palaciu
patiuman Amán charqan. Tsay patiuläpami reypa cuartunkuna karqan.
Tsaymanmi Amán charqan Mardoqueuta jinan höra wanuskatsir jawitsinqan qeruman ayanta toqritsinanpä
ordin jipiq.

Tsaymi yanapaqninkunata rey Asuero
nirqan: “¿Pitä patiucho puriykan?”

5 Yanapaqninkunanami niyarqan:
“Taytay, Amánmi tsaycho puriykan”.

Tsaymi rey nirqan: “Kayman yaykamunanpä niyay”.

6 Amán yaykuskiptinmi rey Asuero
tapur nirqan: “¿Imatatä rurashun alliman churayta munanqä runata?”

Tsaynö niptinmi Amán yarpachakurqan: “Noqata alliman mana churamarqa ¿pitatä alliman churanman?”
nir.

7 Tsaynö yarparmi nirqan: “Tsay
runapäqa 8 juk tünicaykita y muntakunqayki cawalluta apayämutsun.
Cawallupa umanmanpis corönata
jatitsiyätsun. 9 Tsay alliman churanqayki runataqa mandanqaykicho mas
respitashqa kaq runa tünicaykita jatitsitsun. Jatirkatsirna tsay cawalluman
muntarkatsir pläzapa puritsir niyätsun: ‘¡Kaynömi puritsiyä rey alliman
churanqan runata!’ ”

10 Tsaynö niptinmi Amánta rey
Asuero nirqan: “Ninqaykinölla palaciu

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

punkucho jamaraykaq Mardoqueuta tünicäta jatirkatsir y cawallüman muntarkatsir puritsimuy. Ninqaykinölla mana qonqaypa llapanta juklla ruray”.

11 Tsaynö niptin aywarmi reypa tünicanta Mardoqueuta jatitsirqan. Nirkurmi cawalluman muntarkatsir pläzapa Amán puritsirqan: “¡Kaynömi puritsiyä rey alliman churanqan runata!” niraykar.

12 Tsaynö purirkatsiptinmi palaciu punkuman Mardoqueo kutirqan. Amánnami pasaypa penqakushqa jinan höra wayinpa llakishqa aywakurqan. 13 Wayinchönami warmintapis amïgunkunatapis llapan päsanqankunata willarqan. Willaptinmi niyarqan: “Israel runa kaptinmi Mardoqueutaqa wanutsiyta kamäpakunkitsu. Payta wanutsiyta munaptikiqa kikikitami tikrapäshurniki wanutsishunki”.

14 Parlayta manarä ushaptinmi rey Asuerupa wätayninkuna chäyarqan Ester kusinatsinqan mikuyta mikuq aywananpä Amánta qayaq.

Amánta wanutsiyanqan

7 1 Tsaypitanami rey Asueruwan Amán aywayarqan Ester kusinatsinqan mikuyta mikuyänanpä. 2 Tsay junaqpis mikur upur jamaraykanqanchömi rey Asuero reina Esterta yapay nirqan: “Mañakamanqaykitaqa imatapis awnishaykimi. Hasta pullan mandanqä nacionkunata mandayta munaptikipis rikatsishaykimi”.

3 Tsaymi Ester nirqan: “Tayta rey, kuyamarqa mañakunqäta awniykalläma y. Noqata y castäkunata wanuypita salvaykayällämay. Tsaypita mastaqa manami imatapis mañakütsu. 4 Llapan Israel mayïkunatawan wanutsiyämänanpänami kaykäyan. Wätay kayänäpä maytsaymanpis rantikayämaptinqa manami imatapis parlakümantsu ni umaykita nanätsiq shamümantsu. Wanutsiyämänanpä kanqanta musyarmi rugakuq shamushqä”.

5 Tsaynö niptinmi rey Asuero nirqan: “¿Pitä tsaynö wanutsiyäshunaykipä yarpashqa? ¿Maychötä kaykan tsay runa?”

6 Esternami nirqan: “¡Wanutsiyämänanpä yarpaq runaqa kay Amánmi kaykan!”

Tsayta wiyaykurmi Amánqa reypa y reinapa ñöpancho almatakaypa mantsakaskirqan.

7 Rey Asueruqa pasaypa ajanarmi mikuykanqanpita shärirkur patiu kaqpa yarqurqan. Tsaynö ajanaptinmi Amánqa pasaypa mantsarir Esterta rugakurqan rey Asuero mana wanutsinanpä. 8 Patiupita rey Asuero kutiykurnami Amánta tarirqan reina Ester kitiraykaptin makallakurkur rugakuykaqta. Tsaymi pasaypa ajanar nirqan: “¿Kikïpis kaycho kaykaptïku warmïpita burlakuyta munaykanki?”

Rey Asuero tsaynö niptinmi wardiakuna jinan höra Amánta tsariskir umanta tsapaskiyarqan. 9 Tsay hörami Harbona jutiyuq *eunucu nirqan: “Amánpa wayinchömi aya toqriränanpä ishkay chunka ishkay (22) metru qeru listu jawiraykan. Tsay qeruta Amán jawitsishqa janayki shäriq Mardoqueupa ayanta tsayman toqritsinanpämi”.

Tsaymi rey Asuero nirqan: “¡Tsayman kikinpa ayanta toqriyay!”

10 Tsaynöpami Amánpa ayanta Mardoqueupä jawitsinqan qeruman toqritsirqan. Tsaynö ruraskiyaptinmi rey Asuerupa ajanaynin qallquskirqan.

Israel runakuna washäkuyänanpä ordinta apatsinqan

8 1 Israel runakunapa contran Amánta wanutsinqan junaqmi rey Asuero Esterta rikatsirqan Amánpa wayinkunata, chakrankunata, uywankunata y imaykankunatapis. Mardoqueo prïmun kanqanta Ester willaptinmi Mardoqueuta rey Asuero qayatsirqan. 2 Chaykuptinmi

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amánpita qorinqan sellakunan sortïjata jatitsirqan. Tsaynöllami Esterpis Amánpa imaykankunata chaskinqanta Mardoqueupa makinman churarqan.

3 Nirkurnami Esterqa rey Asuero kaqman yapay aywarqan rugakunanpä. Chakinman qonqurikuykurmi waqar rugakurqan Agagpa castan Amán ordenanqannö Israel runakunata mana wanutsiyänanpä. 4 Tsaynö rugakuptinmi rey Asuero qori väranwan pay kaqpa toqirqan. Tsaymi shärirkur Ester nirqan: 5 "Rugakunqäta awnimarqa y rasunpaypa kuyamarqa mandanqayki llapan provinciakunacho Israel runakunata mana wanutsiyänanpä Amán apatsinqan ordinta mana välinanpä niykullay. 6 Ordin ninqannö Israel mayïkunata wanutsiyaptinqa pasaypami llakikushä".

7 Tsaymi Esterta y Mardoqueuta rey Asuero nirqan: "Israel runakunata wanutsiyänanpä yarpanqanpita maynami Amánta wanuskatsir ayanta toqritsishqä. Tsaynöpis Amánpa wayintawan chakrankunata qamtanami rikatsishqä. 8 Kananqa yarpäyanqaykinö noqapa jutïcho juk ordinta qellqayay Israel runakunapa favornin kananpä. Tsay ordinta sëllüwan sellayay. Sëllüwan sellashqataqa välitsiyanqami".

9 Rey Asuero tsaynö nirmi secretariunkunata jinan höra qayatsirqan. Tsay junaq karqan kimsa killacho ishkay chunka kimsa (23) junaqmi.[g] Kimsa kaq killapa jutinmi Siván karqan. Secretariunkuna chaykuyaptinmi tsay ordinta Mardoqueo qellqatsirqan Israel runakunapä, reyta mandashiqninkunapä, llapan provinciakunapa mandaqninkunapä y rey mandanqan nacionkunapa autoridäninkunapäpis. Tsaynöpami tsay ordin karqan rey Asuero mandanqan juk pachak ishkay chunka qanchis (127) provinciakunacho taq autoridäkunapä. Tsay provinciakuna karqan India nacionpita qallaykur Etiopía nacionyaqmi. Pïmaypis tantiyananpämi ordinta qellqayarqan rey mandanqan llapan provinciakunacho taq runakuna parlayanqan idiömakunacho y imanöpis qellqayanqan estïluncho. Tsaynöllami qellqayarqan Israel runakuna parlayanqan idiömacho y qellqayanqan estïluncho. 10 Nirkurnami tsay ordinman rey Asuerupa jutinta qellqaykur sëllunwan sellayarqan. Tsaypitanami willakuqkuna apayarqan reypa allinnin cawallunkunata muntakurkur.

11 Tsay ordinchömi qellqararqan Israel runakuna maytsaychöpis qorikaykur atacaqninkunata wanutsiyänanpä y wanuskatsir imantapis apakuyänanpä. Atacaqninkuna may markapita y may provinciapita kaptinpis warmintinta wamrantinta llapanta wanutsiyänanpämi tsay ordin karqan. 12 Rey Asuero mandanqan llapan provinciakunachömi fëchata jitaparqan chunka ishkay kaq killa chunka kimsa kaq junaqcho[h] wanutsiyänanpä. Tsay killapa jutinmi karqan Adar. 13 Tsaynöllami tsay ordincho qellqararqan maytsay markachöpis y provinciachöpis Israel runakuna kamarikuskir atacaqninkunata tsay junaq wanutsiyänanpä.

14 Rey mandaptinmi ordinta apaqkuna allinnin cawallukunata muntakurkur jinan höra aywayarqan. Tsaynöllami Susa markachöpis musyatsiyarqan tsay ordincho imata ninqantapis.

15 Mardoqueuqa palaciupita yarqamurqan azulcho yuraqyuq sotänan jatishqa, qori corönan jatishqa y granäti lïnu cäpan jatishqami. Rikaykurmi Susacho taq runakuna llapanpis kushikurnin büllata rurayarqan.

[g] **8.9** Calendariuntsikchöqa tsay junaq 25 de juniumi karqan. [h] **8.12** Calendariuntsikchöqa tsay junaq 7 de marzumi karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Israel runakunapis kushikuyarqan
salvashqana kayanqanta musyarmi.
Tsaymi pïmaypis Israel runakunata
respitayarqan.
17 Maytsay provinciakunamanpis y
markakunamanpis qellqanqan ordin
chaptinmi Israel runakuna maytsay-
chöpis kushikurnin fiestata rurar
mikuytapis rurayarqan. Wakin runa-
kunaqa wanutsiyänanta mantsarirmi
Israel runa kayman yaykuyarqan.

Contran shäriqkunata Israel runakuna wanutsiyanqan

9 1 Rey Asuero apatsinqan ordinta
cumpliyänanpä junaqmi Israel
runakunata wanutsiyänanpä con-
trankuna kamarikushqa shuyäyar-
qan. Tsaynö shuyäyaptinpis manami
paykuna yarpäyanqannötsu karqan,
tsaypa rantinqa Israel runakuna
tikrapurninmi vinciyarqan. Tsay
junaq karqan chunka ishkay kaq killa
chunka kimsa kaq junaqmi. Tsay
killapa jutinmi karqan Adar. 2 Contran
shäriqkunata tsay junaq atacayänan-
pämi rey Asuero mandanqan llapan
provinciakunacho Israel runakuna
qorikäyarqan. Tsayta rikaykurmi
contrankunaqa pasaypa mantsarirnin
atacaytapis kamäpakuyarqantsu.
3 Rey Asuero mandanqan kaq llapan
provinciakunacho Mardoqueo mas
munayyuq kaptinmi maytsaychöpis
pay ninqanta rurayaq. Tsaymi Mardo-
queupita mantsapakurnin llapan pro-
vinciakunapa mandaqninkuna, reyta
mandashiqninkuna y markakunapa
autoridäninkunapis Israel runakunapa
janan shäriyarqan. 4 Reypa pala-
ciuncho wakinpita mas respitashqa
kaptinmi Mardoqueuta mantsayarqan.
Munayyuq kanqanqa maytsay provin-
ciakunachömi musyakarqan. Tsaymi
Mardoqueutaqa pïmaypis respitayar-
qan.
5 Jitapanqan junaqnami Israel runa-
kuna contran shäriqkunata espädawan
wanutsiyarqan. 6 Susa markallachömi
wanutsiyarqan pitsqa pachak (500)
runakunata. 7 Tsaynöllami wanutsiyar-
qan Parsandatata, Dalfónta, Aspatata,
8 Poratata, Adalíata, Aridatata, 9 Par-
mastata, Arisaita, Aridaita y Vaiza-
tata. 10 Paykunaqa Amánpa chunka
tsurinkunami kayarqan. Wanutsirpis
paykunapataqa manami imantapis
apayarqantsu.
11 Susa markacho aykaqta wanutsi-
yanqanta musyaykurmi tsay junaqlla
rey Asuero 12 reina Esterta nirqan:
“Susa markachömi Israel runakuna
wanutsiyashqa pitsqa pachak (500)
runakunata y Amánpa chunka tsurin-
kunatapis. Juk markallacho tsaytsika
contran runakunata wanuykätsirqa
wakin provinciakunachöqa aykaqtarä
wanutsiyashqapis. Kanan ¿imatä mas
kaykan mañakamänaykipä? Imata
mañakamanqaykitapis awnishaykimi”.
13 Esternami nirqan: “Tayta rey,
allimi kanman kanan junaq Israel
runakuna contran shäriqkunata wanu-
tsiyanqannölla waray junaqpis kay
Susa markacho wanutsiyaptin. Tsay-
nöpis rugakushayki Amánpa chunka
tsurinkunapa ayankunata qeruman
toqritsinaykipä”.
14 Ester rugakunqannöllami Susa
markacho Israel runakuna contran-
kunata waraynin junaqpis wanutsi-
yänanpä rey Asuero willakatsirqan.
Tsaynöpis Ester rugakunqannö-
llami Amánpa chunka tsurinkunapa
ayankunata qeruman toqritsirqan.
15 Tsaymi Adar killa chunka chusku
junaqcho Israel runakuna Susa marka-
cho yapay qorikäyarqan. Tsay junaq-
nami kimsa pachak (300) runakunata
wanutsiyarqan. Paykunata wanutsirpis
manami imantapis apayarqantsu.
16 Rey mandanqan provinciakuna-
chöpis Israel runakuna qorikäyarqan
contrankunapita washäkuyänanpämi.
Tsaymi tikrapar wanutsiyarqan qan-
chis chunka pitsqa waranqa (75,000)

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunata. Tsaynö wanutsirpis manami imantapis apayarqantsu.
17 Provinciakunacho tsaynö rurayarqan Adar killa chunka kimsa kaq junaqmi. Chunka chusku kaq junaqnami Israel runakuna kushikurnin mikur upur fiestata rurayarqan. 18 Susa markacho taq Israel runakunanami itsanqa chunka kimsa junaqcho y chunka chusku junaqcho washäkuyarqan. Tsaynöpami paykunaqa chunka pitsqa junaqchörä kushikurnin mikur upur fiestata rurayarqan.
19 Tsaynöllami murallanni taksha markakunacho taq y jallqacho taq Israel runakunapis Adar killa chunka chusku junaqcho kushikurnin fiestata rurar jukninpis jukninpis mikuyta yawatsinakuyan.

Purim fiestata rurayänanpä Mardoqueo ninqan

20 Tsay päsanqankunatami Mardoqueo llapanta qellqarqan. Tsaypitanami rey Asuero mandanqan provinciakunacho taq Israel runakunaman karucho taptinpis cercacho taptinpis cartata apatsirqan. 21 Tsay cartachömi mandarqan cada wata Adar killa chunka chusku junaqcho y chunka pitsqa junaqcho[i] mana qonqaypa fiestata rurayänanpä.
22 Fiestata rurayänanpä tsaynö nirqan Israel runakuna contrankunata vincir kushikuyanqanta imaypis mana qonqäyänanpämi. Tsaynöpis nirqan fiestata rurarnin kushishqalla mikur upur jukninpis jukninpis mikuyta yawatsinakuyänanpä y muchuqkunata qarayänanpä. 23 Tsaymi Mardoqueo llapan ninqankunata Israel runakuna mana qonqaypa kananyaqpis rurayan.
24 Israel runakunapa contran shärirmi Agagpa castan Hamedatapa tsurin Amánqa suertita jitarqan Israel runakunata wanutsiyänanpä. 25 Rey Asuero kaqman aywaykur Ester rugakuptinnami juk ordinta qellqaskatsir apatsirqan Amánta ushakätsinanpä. Tsay ordinchömi nirqan: "Amánqa Israel runakunata ushakätsiyta munanqanpita kikin wanutsishqa katsun".

Tsaynöpami Amántawan tsurinkunata wanuskatsir qeruman toqritsirqan. 26 Tsaykunata yarparmi Israel runakuna imaypis fiestata rurayan. Suerti jitaypa jutin Purim kaptinmi tsay fiestata Purim niyan. Pasaypa ñakayanqanta yarpar y imanö kayanqanta yarparmi Mardoqueo cartakunqannölla 27 tsay fiestata rurayan. Cartacho ninqannöllami Israel runakunapita aywaraqkunapis y Israel runa kayman yaykuqkunapis cada wata mana qonqaypa ishkay junaq tsay fiestata rurayan. 28 Tsay cartacho nirqan llapan Israel runakuna may provinciachöpis may markachöpis fiestata cada wata rurayänanpämi. Tsaynöpami Israel runakuna imaypis qonqäyantsu contrankunata tikrapar ushakätsiyanqanta.
29 Tsaymi tsay cartacho ninqannö Abihailpa tsurin reina Esterwan Mardoqueo mas juk cartatapis Purim fiestata rurayänanpä qellqayarqan. 30 Nirkurmi tsay cartata apatsiyarqan rey Asuero mandanqan juk pachak ishkay chunka qanchis (127) provinciakunaman. Tsay cartacho shakyätsirmi 31 punta kaq cartacho niyanqannölla Mardoqueuwan reina Ester mandayarqan Israel runakuna y paykunapita aywaraqkunapis tsay ninqan junaqkunacho Purim fiestata rurayänanpä. Tsaynöpis tsay cartachömi niyarqan Israel runakuna ayünuta rurayänanpäpis.
32 Purim fiestata rurayänanpä Ester apatsinqan cartaqa punta kaq cartacho Mardoqueo ninqannöllami karqan.

[i] **9.21** Calendariuntsikchöqa tsay junaqkuna kaykan 8 y 9 de marzumi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Fiestata rurayänanpä mandanqantaqa llapantami libruman qellqayarqan.

Israel mayinkunapä Mardoqueo allita ruranqan

10 [1]Rey Asuerumi impuestukunata cobratsirqan llapan mandanqan nacionkunacho taqkunata y lamar kuchuncho taqkunatapis. [2]Rey Asuero llapan ruranqankunaqa juk libruchömi qellqaraykan. Tsaynöllami Mardoqueo llapan ruranqankunapis tsay librucho qellqaraykan. Tsay librullachömi qellqaraykan Mediacho y Persiacho mandanqan reykuna rurayanqankunapis.

[3]Mardoqueutami rey Asuero churarqan llapan mandashiqninkunapitapis mas munayyuq kananpä. Tsaynöpis janankuna shärinqanpitami Mardoqueuta Israel mayinkuna maytsaychöpis respitayaq.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Job

Kay libruta liyirmi musyantsik Job alli runa karpis y Diosta cäsukuq karpis pasaypa ñakanqanta. Jobpa amïgunkunaqa shakyätsiyänanpa trokinmi jutsata ruranqanpita ñakaykanqanta niyarqan. Tsaynö niyaptinpis llutanta niyanqantami Tayta Dios nirqan. Libru ushananta liyirnami musyantsik Jobta alliyätsir Tayta Dios bendicionninta churanqanta.

Job ñakanqan

1 [1] Uz partichömi juk runa Job jutiyuq tarqan.† Payqa llapan shonqunwan allita rurar y Tayta Diospita *mantsapakurmi kawarqan. Manami ima jutsatapis rurarqantsu. [2] Tsurinkunami kayarqan kimsa warmi y qanchis ollqu. [3] Tsaynöllami karqan qanchis waranqa (7,000) üshankuna, kimsa waranqa (3,000) *camëllunkuna, pitsqa pachak (500) yuntankuna, pitsqa pachak (500) ashnunkuna y atskaq wätayninkunapis. Tanqan kaqchöqa llapanpitapis mas imaykayuq y alli rikashqami karqan.

[4] Jobpa ollqu kaq tsurinkunami trukanakuypa qayatsinakur wayinkunacho qorikaykur alli allillata mikuyaq. Tsaymanmi kimsan paninkunatapis qayatsiyaq mikur upur qoyäyänanpä. [5] Tsaynö mikur ushaskiyaptinnami Jobqa tsurinkunata qayatsirqan paykunapä Tayta Diosta perdonta mañakunanpä. Tutalla shärikuskirmi tsurinkunapa jutincho sacrificiuta rupatsir nirqan: "Capazchi tsurïkunaqa jutsata rurayashqa. Tsaynöpis capazchi Tayta Diospa contranpis shonqunkunacho yarpäyashqa".

[6] Juk kutimi TAYTA DIOSPA ñöpanman *angelkuna chäyarqan. Tsaymanmi *Satanáspis charqan.† [7] Tsaymi Satanásta TAYTA DIOS tapur nirqan: "¿Maypitatä shamuykanki?"

Satanásnami nirqan: "Entëru munduta rikapakamunqäpitami shamuykä".

[8] Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: "Sirvimaqnï Job noqa munanqänö kawanqanta ¿rikashqaykiku? Paynöqa manami pipis kantsu alli ruraq, munanqänö kawaq, alli sirvimaq y jutsata mana ruraq".

[9] Niptinmi Satanás nirqan: "Manami debaldillatsu Jobqa sirvishunki. [10] Pipis payta yatananta mana munarmi castankunata y imaykankunatapis rikaykanki. Tsaynöpis chakrancho mikuyninkunaman bendicionta churaptikimi llapan runakunapitapis mas atska uywayuq kaykan. [11] Kanan maski imaykankunatapis qechuy. Tsaymi itsanqa contrayki parlar ñëgashunki".

[12] Niptinmi Satanásta TAYTA DIOS nirqan: "Llapan imaykankunatapis makikimanmi churamü. Kikinta itsanqa ama yatayllapis yataytsu".

Tsaynö niptinmi TAYTA DIOSPA ñöpanpita yarqur Satanás aywakurqan.

[13] Juk kutichömi Jobpa llapan tsurinkuna mikur upur mayor wawqinpa wayincho kaykäyarqan. [14] Tsaynö kaykäyaptinmi juk wätaynin Job kaqman chaykur willarqan: "Yuntaykikunawan aruykäyaptï y ashnuykikunapis tsaycho mikuykäyaptinmi [15] illaqpita

†**1.1** Stg. 5.11. †**1.6-12** 1Crón. 21.1; Zac. 3.1; Apoc. 12.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sabeo runakuna wätaynikikunata
espädawan wanuskatsir uywaykiku-
nata apakuyashqa. Noqallami qeshpi-
mushqä willanäpä".
16 Tsaynö willaykaptinmi juk wätay-
ninpis chaykur Jobta nirqan: "Räyumi
llapan üshaykikunata y mitsikuqniki-
kunatapis chipyaq wanutsishqa. Noqa-
llami qeshpimushqä willanäpä".
17 Manarä willayta ushaptinmi juk
wätayninpis chaykur Jobta willar nir-
qan: "Kimsa grüpu caldeo runakuna
shamurmi llapan camëlluykikunata
apakuyashqa. Nirkurmi wätaynikiki-
kunatapis espädawan wanutsiyashqa.
Noqallami qeshpimushqä willanäpä".
18 Tsaynö willaykaptinmi mas juk
wätayninpis chaykur nirqan: "Ollqu
tsurikikuna y warmi tsurikikuna
mayor tsurikipa wayincho mikur upur
fiestata ruraykäyaptinmi 19 shuku-
kuy wayra tsunyaq jirkapita chämur
wayita juchutsir llapan tsurikikunata
wanutsishqa. Noqallami qeshpimushqä
willanäpä".
20 Tsaymi Job pasaypa llakikur latsa-
panta rachirqan y aqtsantapis ruturqan. Nirkurmi patsaman lätakaykur
Tayta Diosta adorar 21 nirqan:

"Mamäpa pachanpita qallapächu
yurinqänöllami wanukurpis
qallapächulla aywakushä.
TAYTA DIOSMI llapantapis qara-
mashqa.
Tsaynöllami llapantapis qechu-
mashqa.
TAYTA DIOS alabashqa kaykullä-
tsun".

22 Tsaykuna päsaptinpis Jobqa
manami jutsata rurarqantsu ni Tayta
Diospa contran imatapis parlarqantsu.

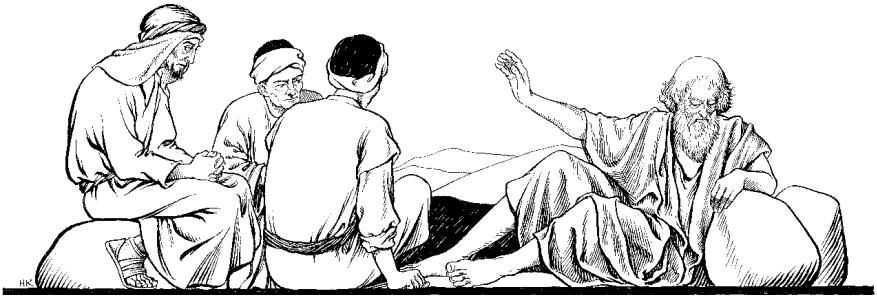
Jobta Satanás qeshyatsinqan

2 1 Tsaypitanami Tayta Diospa
ñöpanman *angelkuna yapay
aywayarqan. *Satanáspis paykuna-
wanmi TAYTA DIOS kaqman aywar-
qan. 2 Tsaymi Satanásta TAYTA DIOS
tapur nirqan: "¿Maypitatä shamuy-
kanki?"
Tapuptinmi nirqan: "Entëru munduta
rikapakamunqäpitami shamuykä".
3 Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: "Sirvi-
maqnï Job noqa munanqänö kawan-
qanta ¿rikashqaykiku? Paynöqa
manami pipis kantsu alli ruraq, munan-
qänö kawaq, alli sirvimaq y imachöpis
jutsata mana ruraq. Jutsaynaq kaptinpis
qamqa nimashqayki tsurinkunatawan
imaykankunata ushakätsinäpämi. Usha-
kätsiptïpis noqallamanmi yärakamun".
4 Tsaynö niptinmi Satanás nirqan:
"Sänu karqa llapanchöpis Job cäsu-
kushunkimi. Kawayninta salvayta
munarmi itsanqa qamtapis ñëga-
shunki. 5 Kikinta qeshyawan ñakatsip-
tikiqa contrayki parlarmi ñëgashunki".
6 Tsaymi Satanásta TAYTA DIOS nir-
qan: "Qamna imatapis ruray. Itsanqa
ama wanutsiytsu".
7 Tsaynö niptinmi TAYTA DIOSPA
ñöpanpita yarqur Satanás aywakur-
qan. Nirkurmi chaki puntanpita hasta
uma jirkanyaq mantsaypä qeri qeshya-
wan Jobta qeshyatsirqan. 8 Jobpa qerin
pasaypa sheqshiptinmi uchpaman
jamaykur kanalla pakipiwan entëru
cuerpunta jichkakurqan.
9 Tsaynö kaykaqta rikaykurmi war-
min nirqan: "¿Jinallaku Diosman
yärakuykanki? ¡Tayta Diosta maldicio-
naskir juklla wanukuy!"
10 Tsaynö niptinmi Job nirqan:
"¿Imanirtä juiciuynaq warminö par-
laykanki? Tayta Diospita bendicionta
chaskir payman yärakunqantsiknö
¿manaku desgracia päsamashqapis
payman yärakushwan?"
Tsaynö desgracia päsaptinpis Jobqa
manami imallatapis llutanta parlar-
qantsu.

Jobpa amïgunkuna watukaq aywayanqan

11 Jobpa kimsa amïgunkunami kayar-
qan Elifaz, Bildad y Zofar. Elifazqa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amïgunkuna Jobta watukayanqan
(2.13)

Temán partipitami karqan. Bildadqa Súa partipitami karqan. Zofarnami Naamat partipita karqan. Jobta tukuyläya desgracia päsanqanta y pasaypa qeshyaykanqanta musyaskirmi shakyätsiyänanpä willanakur aywayarqan.

12 Karuläpita rikayaptinqa mana reqiypämi Job karqan. Pay kanqanta tantiyaskirmi pasaypa waqar latsapankunatapis rachirnin allpata junishpa jitayarqan umankunaman shushumunanpä. 13 Nirkurmi Jobwan iwal jamaräyarqan qanchis junaq qanchis paqas. Tsaycho jamararpis Job pasaypa nanaywan ñakaptin ima ruraytapis manami kamäpakuyarqantsu.

Yurinqanpita Job pësakunqan

3 1 Tsaypitanami yurinqanpita pësakur 2 Job nirqan:†

3 "¡Imapärä yurirqäpis!
'Ollqu wamrami yurishqa' niyanqan paqas ama kanmantsu karqan.
4 Manarä yuriptï tsay junaq ushakanman karqan.
Tayta Diospis tsay junaqta ama ruranmantsu karqan.
Yurinqä höraqa patsapis ama waranmantsu karqan.
5 Tsay junaq mana chämunanpä pasaypa tsakay tsapakurkunman karqan.
Mantsaypä yana pukutaypis tsapaskinman karqan.
6 Yurinqä paqasqa patsapis ama waranmantsu karqan.
Tsay junaq ama kanmantsu karqan.
7 Tsay paqasqa pipis ama yurinmantsu karqan.
Llullu yuriptinpis ama kushikuyanmantsu karqan.
8 Leviatán waräkuyta† mandayta puëdiq brüjukunapis tsay junaqta maldicionayanman karqan.
9 Tsay tutaqa qoyllurkunapis wallälla patsa waränanta shuyäyanman karqan.
Tsay junaqpäqa patsapis ama waranmantsu karqan.
Rupay yarqamur ama atsikyanmantsu karqan.
10 Kaynö mana ñakanäpä tsay junaq mamäpa mädrinnin wichqakanman karqan.

11 "¿Imanirrä mamäpa pachancho kaykällarrä wanukurqätsu?
¿Imanirrä yuriskillar ushakarqätsu?
12 Yuriptï mamäpis millqaninman ama marqamanmantsu karqan ni chuchumanmantsu karqan.
13 Tsay höra wanukurqa imatapis mana musyaypami jitaräkü-man karqan.

†**3.1-19** Jer. 20.14-18. †**3.8** Job 26.13; 41.1; Sal. 74.14; 104.26; Isa. 27.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Tsaymi jitaräküman karqan
wanukuq reykunawan, mayor
runakunawan y monumentuta
shäritsiq runakunawanpis.
15 Tsaynöllami jitaräküman karqan
atska qorita y atska qellayta
palaciuncho tsararaq wanukuq
runakunawanpis.
16 Shullu wamratanö pampaskayä-
manman karqan.
Mamanpa pachallancho
wanushqa wamratanö pam-
paskayämanman karqan.
17 Wanukurqa mana alli runakuna-
pis llutan ruraykunata jaqiri-
yanmi,
pasaypa aruqkunapis jamapä-
yanmi,
18 autoridäkuna ñakatsir arutsi-
yanqan runakunapis manami
aruyannatsu
y capatazkuna ollqutupäyan-
qantapis manami wiyayanna-
tsu.
19 Wanurqa muchuqpis y imayka-
yuqpis ushakäyanmi.
Tsaychöqa wataykunapis manami
patronninkunapa munaynin-
chönatsu kayan.

20 "Ñakar kawayänanpä kaykap-
tinqa ¿imapätä yuriyänanta
Tayta Dios permitin?
Pasaypa llakishqa kawayänanpä
kaykaptinqa ¿imapärä kawa-
yänanta munan?
21 Paykunaqa wanuyta munarpis
manami wanuyantsu.†
Pampakuy qellayta ashiqnö
wanuyta ashirpis manami
tariyantsu.
22 Tsay runakunaqa sepultüraman
charrämi kushikuyanqa.
23 ¿Imapänatä Tayta Dios kawatsin
llakishqalla kawayänanpä kay-
kaptinqa?
Kushishqa kawayta munaptinpis
Tayta Dios manami kamakä-
tsintsu.

24 "Llakishqallami waräpis qoyäpis.
Waqaptï yakunörämi weqïpis
aywan.
25 Kanan ñakanqänö manami imay-
pis ñakayta yarparqätsu.
Llapan mantsanqäkunami kanan
päsaykaman.
26 Manami jamayta ni punuytapis
tarïtsu.
Alli kawanäpa trokinqa llakiku-
llarmi kawaykä".

Elifaz ninqan

4 1 Tsaynö niptinmi Temán parti-
pita shamuq Elifaz Jobta nirqan:
2 "Kanan parlapaptï ama ajanaytsu.
Tsaynö kaptinpis manami upälla
kakümantsu.
3 Qamqa atskaqtami shumaq
yachatsiq kanki.
Llakishqa runatapis shakyätsiqmi
kanki.
4 Llutan ruraq runatapis allita rura-
nanpämi tantiyatsiq kanki.
Mantsarir kaykaqkunatapis shak-
yätsiqmi kanki.
5 Tsaynö kaykarmi kikikita des-
gracia päsashuptikiqa juklla
desvalurashqa rikakunki.
Kikiki ñakarqa pasaypami turba-
taykanki.
6 Tayta Diosta *mantsapakuq runa
kaykarqa ¿manaku payman
yärakunkiman?

7 "¡Shumaq tantiyakuy!
Jutsaynaq runaqa manami
ñakantsu.
Alli kawaq runataqa manami
desgracia päsantsu.
8 Mana alli runami itsanqa imay-
pis ñakan.

† **3.21** Apoc. 9.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaytaqa ñawïpami rikashqä.
9 Tsay niraq runataqa Tayta Diosmi
castigan.
Ajanarmi llapanta ushakätsin.

10 "Mana alli runataqa leonnö kaptinpis Tayta Diosmi munayninta qechun.
11 Munayniynaq rikakurmi mallaqaypita león wanunqannö wanun.
Maman wanuskiptin león mallwakuna maytsaypa mashtakäyanqannömi mana alli runapa tsurinkunapis mashtakäyan.

12 "Shapshapyayllapa rinrïcho willamanqantami yanqalla wiyashqä.
13 Punukashqa kaykarmi suëñuynïcho willamanqanta wiyashqä.
14 Pasaypa mantsarir tsuktsukyaptïmi tullükunapis takanakushqarä.
15 Wayra wallwallyämuqta mayaptïmi aqtsäpis ichikurkushqa.
16 Ñöpächo alma kaykaqta tantiyarmi llantuytanö rikashqä.
Chulluklla kaykanqan hörami yanqalla wiyarqä parlapämar nimaqta:
17 'Tayta Diospäqa ¿jukllayllapis jutsaynaq runa kantsurä?
Kamamaqnintsikpäqa ¿allillata ruraq runa kantsurä?
18 *Angelninkunamanpis manami yärakuntsu.
Angelkunapis llutanta ruraykäyaptinqa 19 masrächi runaqa llutanta ruran.
Runaqa allpallapita rurashqa karmi puyunö llapiriyllapä kaykan.
20 Illaqpita illakarmi imaypis mana kutimuq aywakun.
Wanuskiptinqa jutintapis qonqaskiyanmi.
21 Kay patsacho ushakaqlla karmi Dios munanqannö kawananpä shumaq manarä yachakur wanuntsik'.

5 1 "¡Job, pillapis yanapashunaykipä jinchi qayakuy!
Mä pillaqa wiyashunkikush.
Yanapashunaykipä manami ni angelpis kantsu.
2 Ajanashqa y qallayashqa karqa manaräpis unaytami wanunki.
Mana tantiyakuq runakunallami tsaynö kawayan.

3 "Rikashqämi mana tantiyakuq runa imaykayuq tikranqanta.
Itsanqa maldicionashqa kaptinmi imaykanpis chipyaq ushakan.
4 Tsay runapa tsurinkunata pipis manami yanapantsu.
Autoridäkunapis paykuna quejakuyanqanta manami arreglayantsu.
Pipis manami janan shärintsu.
5 Kashawan chakran mayjina qenchashqa kaptinpis imaynaqkunami murukuyninta apakuyan.
Llapan imaykantami muchuqkuna chipyaq ushakurkuyan.

6 "Runaqa ñakan mana allita ruranqanpitami.
Allita rurarqa manami ñakantsu.
7 Chispa saltaptin wayra imaypis apanqannömi runapis imaypis ñakan.

8 "Qamnö ñakarqa Tayta Diostami mañaküman perdonamänanpä.
Alliyätsimänanpämi payta rugaküman.
9 Milagrukunata ruranqantaqa yupaytapis manami atipantsiktsu.
Mantsakaypä ruranqantaqa tantiyayta manami kamäpakuntsiktsu.†

†**5.9** Job 9.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Paymi tamyata tamyatsimur chakrakunata ushmatsin.
11 Qollmi shonqukunata yanaparmi llakikuykaqkunatapis shakyätsin.
12 Astütu runa yarpanqantaqa manakaqmanmi churan.
13 Yachaq kanqanta runa yarpaptinpis manami rasunpatsu yachaq kanqanta musyatsin.
Yachaq runa mana allita ruranapä yarpaptinpis kikin ñakananpämi kamakätsin.†
14 Tsay runaqa junaqpa purirpis tsakaychönö purirmi ima problëmamanpis jatikan.
15 Muchuq runataqa mana alli runakunapita Tayta Diosmi salvan.
16 Tsaynö salvanqanta musyarmi ñakaqkuna kushikuyan.
Mana alli runakunami itsanqa ima niytapis mana kamäpakur llakikuyan.

17 "Kushishqami kawan Tayta Dios corriginqan runa.
Tsaynö kaykaptinqa llapanpä munayyuq Tayta Dios corrigishuptiki chaskikuy.†
18 Castigashunqaykiwan qeshyaptikipis alliyätsishunkimi.†
Corrigishunqaykiwan ñakaptikipis yanapashunkimi.
19 Qatinayllaman desgracia päsashuptikipis Tayta Diosmi salvashunki.
Imapis mana päsashunaykipämi tsapäshunki.
20 Muchuy chämuptinpis mallaqaypita mana wanunaykipämi yanapashunki.
Guërra kaptinpis espädawan mana wanutsiyäshunaykipämi tsapäshunki.
21 Runa maldicionashuptikipis manami imapis päsashunkitsu.
Desgracia shamuptinpis manami mantsarinkitsu.
22 Muchuy shamuptinpis manami mallaqankitsu.
Desgracia kaptinpis manami ñakankitsu.
Chucaru uywakunapis manami mantsakätsishunkitsu.
23 Chakraykipis manami rumiyanqatsu.
Chucaru uywakunapis manami wajupäyäshunkitsu.
24 Wayikichöpis kushishqami kawanki.
Uywaykikunapis manami ushakanqatsu.
25 Qampita aywaraqkunapis atskaq karmi jachakunanörä tsaytsika kayanqa.
26 Awkinyarpis hörayki manarä chämuptinqa manami wanunkitsu.
27 Tsaynö kanqantaqa musyantsikmi.
Tsayqa rasunpaypa kaqmi.
Shumaq tantiyakuy".

Job ninqan

6 1 Tsaypitanami Job nirqan:
2 "Ñakanqäta y desgracia päsamanqanta qorirkur balanzawan pësaptïqa 3 lamar kuchuncho aqushapitapis masmi lasanman.
Tsaynö ñakar capazchi llutantapis parlaykushqä.
4 Llapanpä munayyuq Tayta Dios ñakatsimanqanqa venënuyuq flëchawan tuksimanqannömi nanaykan.†
Pasaypa mantsariypämi ñakaykä.†

5 "Qewacho karqa ashnupis manami jächinyantsu.

†**5.13** 1Cor. 3.19. †**5.17** Sal. 94.12; Prov. 3.11-12; Heb. 12.5-6. †**5.18** Ose. 6.1.
†**6.4a** Sal. 38.2. †**6.4b** Sal. 88.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mikunanpä kaptin törupis
manami müyantsu.
Tsaynöllami noqapis mana
ñakarqa imatapis parlakümantsu.

6 "Qam nimanqaykiqa kachiynaq
mikuynö y runtupa yuraqninnö qamyami kaykan.
7 Imaypis ñakayta mana munaykarmi kananqa qoyay qoyay
ñakaykä.

8 "¡Ima allirä kanman mañakunqänö Tayta Dios juklla ushakätsimaptin!
9 ¡Ima allirä kanman Tayta Dios
juklla illakätsimaptin!
10 Pasaypa ñakarpis Tayta Dios ninqankunatami imaypis cäsukushqä.
Tsayllapitapis kushikümi.
11 Ñakayta awantanäpä kallpäpis
manami kannatsu.
¿Imatanatä shuyäshäpis?
12 Noqaqa manami qaqanötsu ni
broncinötsu mana sientiq kä.
13 Manami kallpatapis tarïtsu.
Yanapamänanpä manami pipis
kantsu.

14 "Llapanpä munayyuq Tayta Diospita mana *mantsapakuptinpis
ñakaycho kaykaq amïguntsiktaqa kuyapaykushwanrämi.
15 Qamkunaqa amïgükuna kaykarpis kuyapäkuyta manami
yachayankitsu.
Raqrapa atska yaku yurirkamur
juklla päsariqnömi kaykäyanki.
16 Rashta tsulluptin bunyaypa bunyar yaku aywaqnömi 17 y usya
tiempucho tsaki raqranömi
kaykäyanki.
18 Noqaqa tsunyaq jirkacho yakuta
ashir oqrakashqanömi kaykä.
19 Temánpita y Sabápita aywaq
negociantikuna tsunyaq
jirkapa päsar yakuta ashiqnömi kaykä.
20 Raqracho yakuta mana tarirmi
pasaypa llakikuyan.
21 Tsaynöllami noqapis pasaypa llakikü mana shakyätsiyämaptiki.
Ñakaykanqäta rikaykämar shakyätsiyämänaykipa trokinqa
mantsakar manakaqkunatami
parlapäyämashqayki.

22 "Ajanäyänaykipäqa manami qamkunata imatapis mañakushqätsu.
Manami qellaywan yanapayämänaykipäpis rugakushqätsu.
23 Manami chikimaqnïkunapita salvayämänaykipäpis mañakushqätsu.
Mana alli runakunapa munayninpita jipiyämänaykipäpis
manami rugakushqätsu.

24 "Mä ima jutsata ruraykanqätapis tantiyatsiyämay.
Tantiyatsiyämaptikiqa upällakushämi.
25 Jutsa ruranqäta niyämanqayki
rasunpaypa kaptinqa penqakur upällakümanmi.
Manakaqkunata niyämarmi
itsanqa ajanätsiyämanki.
26 Capazchi pasaypa ñakar llutantapis parlashqä.
Llutanta parlashqa kaptïqa perdonaykayällämay.
Perdonayämänaykipa trokinqa
¿imanirtä manakaqta niyämashqayki?
27 Tsaynö kar qamkunaqa waktsata
wanutsinanpä nirpis niyankimanmi.
Kuyanakuyanqayki amïguykitapis jaqiriyankimanmi.

28 "Shumaq yarpachakurqa tantiyakuyankimanmi llapan ninqäkuna rasun kanqanta.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 Noqaqa manami jutsata rurash-
qätsu.
¿Imanirtä yarpäyanki jutsata
ruranqäpita ñakaykanqäta?
30 ¿Llullakunqätaku yarpäyanki?
¿Imapis alli kanqanta o mana alli
kanqanta manana tantiyanqä-
taku yarpäyanki?"

7 1 "Musyanqantsiknöpis runaqa
kay patsacho pasaypa ñakarmi
kawan.
Imayka arupakuq runanömi
qoyay qoyay ñakan.
2 Tsaynö ñakarmi achaycho arur
llantuta ashiq runanö kaykan.
Tsaynöpis arupakuq runa
pägunta shuyaqnömi kaykan.

3 "Tsaynöllami noqapis killa killa
kuyapaypä kaykä.
Pasaypa nanaywanmi paqaspapis
warat ñakä.
4 Cämächo jitararmi nï: ¿Imay
hörarä patsapis waraykunqa?
Tumar tikrar kaptïpis patsa
manami warantsu.
Tsaymi yarpachakuykar warärïpis.

5 "Cuerpüta chipyaq qeri ushaptinmi
kurupis pasaypa ishninrä.
Entëru cuerpüpitami poqrullana
yarquykan.
6 Kawaynïqa kaykan telarcho awaq
runa lanzadërata jitaptin juk-
lla päsaqnömi.
Kawanäpä kanqantapis manami
yarpänatsu.

7 "Tayta Dios, vïdä jamaynölla
kanqanta yarpaykullay.
Mananami imaypis kushishqa
kawashänatsu.
8 Waray warantin wanukuptï
mananami pipis rikamanqana-
tsu.
Rikamayta munaptikipis manan-
nami kashänatsu.

9 "Imayka pukutay yuriskamur
illakaskiqnömi runapis wanur
illakan.
Sepultürapitaqa manami pipis
yarqamunnatsu.
10 Wanukuqkunaqa wayinman
imaypis manami kutiyanna-
tsu.
Watakuna päsaptinqa castanku-
napis qonqaykuyanmi.
11 Tsaymi upällaqa kakümantsu.
Alläpa llakikur llapan yarpanqä-
kunatami parlashä.

12 "Tayta Dios, ¿imanirtä ñakatsi-
mänaykipä imay hörapis rika-
raykämanki?
¿Lamarnö kanqäta yarparku
tsaynö rikaraykämanki?
¿Lamarcho jatusaq mantsaypä
uywa kanqätaku yarpaykanki?
13 Aybësis yarpachakü punur
manana ñakanäpä kanqan-
tami.
Tsaynöllami yarpä punur llaki-
kuytapis qonqaykunäpä kan-
qanta.
14 Tsaynö yarpachakur punuykap-
tïmi mana allikunata suëñutsi-
manki.
Mantsariypä kaqkunatami rika-
tsimanki.
15 Tsaynö ñakatsimänaykipa tro-
kinqa allimi kanman juklla
wanuratsimaptiki.
16 ¡Kawaytapis manami munänatsu!
¡Imapänatä kawashäpis!
Jamaynö ushakaqlla kaykaptïqa
amana ñakatsimaynatsu.†

17 "¿Runaqa imanatä kaykan
pasaypa ñakaykaqtapis kawa-
tsinaykipä?

† **7.16** Sal. 144.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¿Imanirtä runapä pasaypa yarpachakunki?†
18 ¿Imanirtä qoyay qoyay rikapaykanki?
¿Imanirtä kutin kutin pruebaykanki?†
19 Noqataqa mana kachaypami rikaraykämanki.
Toqaynïta ultanallätapis manami kachapämankitsu.

20 "Llapan runakunata rikaq Tayta Dios, jutsata ruraptïpis qampäqa manami imanantsu.
Pasaypa ñakatsimanqaykitaqa manami atipänatsu.
21 Wanukunäpäna kaykaptïqa ¿imanirtä jutsa ruranqäta perdonamankitsu?
Wanukuptïqa perdonamänaykipä ashimarpis manami tarimankinatsu".

Bildad ninqan

8 1 Tsaypitanami Súa partipita shamuq Bildad nirqan:
2 "¡Imayyaqrä tsaynö llutankunata parlanki!
Parlanqaykikunaqa shukukuy wayranömi kaykan.
3 Llapanpä munayyuq Tayta Diosqa manami yarpanqaykinötsu llutanta ruran.
Payqa imaypis alli kaqllatami ruran.
4 Capazchi tsurikikunaqa jutsata rurayanqanpita ushakäyashqa.

5 "Llapanpä munayyuq Tayta Diosman yärakuptiki,
kuyapäshunaykipä mañakuptiki
6 y jutsata mana ruraypa alli kaqllata ruraptikiqa
Tayta Dios yapaymi yanapashunki kushishqa kawanaykipä.
7 Tsaynöpis ñöpata imaykayuq kanqaykipita mas imaykayuqmi kanki.

8 "Unay runakuna imanö kawayanqanta musyanaykipä tapukuy.
Paykuna tantiyakuyanqannö qampis tantiyakuy.
9 Noqantsikqa qepa runami kantsik.
Paykunanöqa manami imatapis yachantsiktsu.
Kay patsachöqa llantuy päsaqnöllami kaykantsik.†
10 Tsaynö kaykaptinqa unay runakuna yätsinqankunata shumaq tantiyakuy.

11 "Yaku mana kanqanchöqa ututupis manami wiñantsu.
Qocha mana kanqanchöqa totörapis manami kantsu.
12 Jeqarpis yaku tsakiptinqa mana segaykäyaptinmi wakin qewapita mas puntata tsakin.
13 Tsaynöllami Tayta Diosta mana cäsukuqkunapis kikillankunapä yarpachakuykäyanqancho ushakäyan.

14 "Tsay runakuna imaykankunamanpis yärakuyanqanqa imayka pachkapa llikannöllami kaykan.
15 Pachkapa llikan yataykushqalla rachikaqnömi paykuna yärakuyanqanpis manakaqllapä kaykan.
16 Tsay runakunaqa kaykäyan mana alli qewakuna lloqlluypa lloqllur wiñar entëru huertaman juntaqnömi.
17 Tsaynöpis qewapa michinkuna[a] shaqaman yaykunqannömi kaykäyan.

---

[a] **8.17** Wakin runakunaqa *jawankuna* niyan.
† **7.17** Sal. 8.4; 144.3. † **7.18** Sal. 17.3. † **8.9** Job 14.2; Sal. 39.5-6; 102.11; 109.23; Ecl. 6.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 Tsaynö kaptinpis michinpita llu-
kiptin qewa ushakanqannömi
paykunapis ushakäyan.
Tsaycho qewa kanqanta pipis
mana yarpanqannömi tsay
runakuna kawayanqantapis
pipis yarpanqanatsu.
19 Alli kaykäyanqanchömi tsaynö
ushakäyan.
Paykuna ushakäyaptinpis Diosta
mana cäsukuqkuna maspis
yuriyämunqami.

20 "Jutsa ruraqkunataqa Tayta Dios
manami yanapantsu.
Alli runatami itsanqa imaypis
yanapan.
21 Alli runa kaptikiqa qamtapis
kushishqa kawanaykipämi
yanapashunki.
22 Chikishuqnikikunatami itsanqa
penqakuyman churanqa.
Paykunapa wayinkunatapis y tsu-
rinkunatapis ushakätsinqami".

Job ninqan

9 1 Tsaynö niptinmi Job nirqan:
2 "Niyanqaykinöpis Tayta Diospa
ñöpancho manami pï runapis
'jutsaynaqmi kä' ninmantsu.
3 Llapan jutsa ruranqanta tapup-
tinqa manami ni jukllayllata-
pis ñëgayta puëdinmantsu.
4 Tayta Diosqa yachaq y llapanpä
munayyuqmi.
¿Pirä upällatsiyta munar payta
ichipanman?

5 "Tayta Diosqa ajanarninmi jirka-
kunatapis illaqpita juchutsin.
6 Paymi kay patsapa cimientunku-
natapis tsuktsukyätsin.
7 Pay mana munaptinqa rupaypis
manami jeqamuntsu.
Qoyllurkunapis tsapaskiptinqa
manami atsikyantsu.
8 Munayyuq karmi ciëlutapis
kamarqan.
Lamar pulchaqyaykaqtapis wiyä-
tsinmi.
9 Tayta Diosmi kamarqan Osa
qoyllurkunata, Orión qoyllur-
kunata, Pléyades qoyllurku-
nata† y sur kaqläpa qoriraykaq
qoyllurkunatapis.

10 "Tayta Dios ruranqankunaqa
mana tantiyaypämi kaykan.†
Mantsakaypä ruranqankunaqa
yupaytapis mana atipaypämi
kaykan.
11 Mana rikakaypa puriptinmi
ñöpäpa päsaptinpis rikätsu.
Ñöpäpita aywakuptinpis manami
tantiyätsu.
12 Imata apaptinpis ¿pirä 'kutitsi-
may' ninman?
Imata ruraptinpis ¿pirä 'imanirtä
tsayta ruranki' ninman?
13 Tayta Diospa ajanayninqa juk-
llaqa manami qallquntsu.
Paymi lamarcho jatusaq man-
tsaypä pescädukunatapis
vincin.

14 "Tsaynö kaykaptinqa ¿imanöparä
Tayta Diosta ichipar paywan
rimanaküman?
15 Mayjina jutsaynaq kanqäta yar-
parpis paypa ñöpanchöqa
jutsayuq kanqätami tantiyakü-
man.
Jutsata ruranqäpita juzgamap-
tinqa kuyapaykamänanpämi
rugaküman.
16 Manami qayatsinäpäpis valornï
kanmantsu.
Manami imata niytapis kamäpa-
kümantsu.

17 "Tayta Diosmi jutsaynaq kaykap-
tïpis pasaypa ñakatsiman.

†**9.9** Job 38.31; Amós 5.8. †**9.10** Job 5.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qerïkunatapis pasaypami antsaykätsin.
18 Pasaypa llakikuymanmi churamashqa.
Jamayta shoqurkunallätapis manami dëjamantsu.

19 "Tayta Diosqa pasaypa munayyuqmi.
Demandaptïpis ¿pirä apamunman?
20 Mayjina jutsaynaq kanqäta niptïpis shimillämi condenamanqa.
Allillata ruraq kanqäta niptïpis jutsayuq kanqätami nimanqa.
21 Jutsaynaq kanqäta ninäpäpis valornï mananami kannatsu.
Kawaytapis mananami munänatsu.

22 "Tsaymi noqa nï:
Tayta Diosqa alli runatapis y mana alli runatapis tsaynöllami ushakätsin.
23 Jutsaynaq runa illaqpita wanuptin Tayta Dios asikunmi.
24 Kay patsatami mana alli runakunapa munayninman churashqa.
Shumaq mana juzgananpämi juezkunatapis upatakätsin.
Tayta Dios munayyuq karmi tsaykunatapis ruran.

25 "Llallinakur runa cörrinqannömi kawaynïpis juklla ushakan.
Kushikuytapis manami tarishqätsu.
26 Lamarpa *büqui juklla aywaqnö y chipshata anka apaqnömi kawaynïpis juklla ushakan.
27 Llakikunäpa trokin kushikuyta munarpis 28 mana alliyarmi pasaypa llakikü.

"Tayta Diospäqa jutsayuqmi kaykä.
29 Jutsasapa kaykarqa ¿imapänatä alliyaytapis munashä?
30 Jabonwan imanö awikuptïpis y lijyawan makïta mayllakuptïpis
31 shonqü qanra kaptinqa asyaq mitumanchi jitarpamanqa.
Latsapäpis pasaypachi melanämanqa.

32 "Tayta Diosqa manami noqanö runatsu autoridäman quejanäpä.
33 Quejakuptïpis manami ima juezpis kantsu payta juzgananpä.
34 Juez kar imarqa castigamaptin washämanmanmi.
Tsaynöpis mantsaritsimaptin tsapämanmanmi.
35 Tsaynö kaykaptinqa mana mantsariypami washäküman.
Tsaynö yarpaptïpis manami payta juzgananpä juez kantsu.

10 1 "¡Kawaytapis pasaypami ajayashqä!
Tsaymi llapan yarpanqäkunata nishä.
Imapita llakikunqätapis llapantami nishä.
2 Tayta Diostami nishä:
'Amana castigamaynatsu.
Manana ajanätsinäpä ima jutsata ruranqätapis willaykallämay.
3 Kikiki kamaykämarqa ¿imanirtä pasaypa ñakaykätsimanki?
Mana alli runakunataqa ¿imanirtä yanapanki?

4 " 'Qamqa manami runakuna rikayanqannötsu rikanki.
Manami tantiyayanqannötsu imatapis tantiyanki.
5 Tsaynöpis manami yupashqa watalla kawayanqannötsu kawanki.
6 Tsaynö kaykarqa ¿imanirtä jutsäkunata ashiykanki?
7 Tsaynö ashiykanki jutsaynaq kanqäta musyaykarmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qampa makikipita manami pipis
salvamanqatsu.

8 “ ‘Kikikimi makikiwan kama-
mashqayki.
¿Tsaynö kaykarku kananqa usha-
kätsimayta munaykanki?
9 Mitullapita kamamanqaykita yar-
paykullay.
Kananqa ¿allpaman tikratsimay-
taku munaykanki?

10 “ ‘Lichita cuwäjuwan quësuyä-
tsiqnömi cuerpüta rurash-
qayki.
11 Tullükunatapis anku aytsäkuna-
tapis shumaqmi kamakätsish-
qayki.
Nirkurmi aytsätapis qarätapis
yuritsishqayki.
12 Kuyamarmi kawayta qaramash-
qayki.
Alli kawanäpämi qoyay qoyay
yanapamashqayki.

13 “ ‘Tsaynö kaptinpis tsayrämi
tantiyä imanir tsaynö yanapa-
manqaykita.
14 Qamqa rikarämashqaykimi jutsata
ruraptï castigamänaykipä.
15 Jutsata rurashqa karqa ¡allaw
noqallä!
Jutsaynaq kaptïpis tsaynöllami
ñakatsimanki.
Noqapäqa vïdapis manami vïda-
natsu.
16 Runa tukuptïqa imayka leonnö
atacamarmi munaynikiwan
mantsakaypä kaqkunata
ruraykämanki.
17 Acusamänayki raykuqmi ima
achäquitapis ashiykanki.
Noqawanqa imaypis ajanashqa-
llami kaykanki.
Soldäduwan atacaqnömi kutin
kutin atacaykämanki.

18 “ ‘¿Imanirtä yurinäta munar-
qayki?
Pipis manarä rikamaptin wanu-
küman karqan.
19 Mamäpa pachallanpitana pampay-
kayämaptinqa imaypis mana
yurishqanömi käman karqan.

20 “ ‘Ushakänäpäna kaykaptinqa
ichikllapis kushishqa kawa-
näpä kachaykallämay.†
21 Wanukurqa imaypis mana kuti-
muqnami yanaraykaq tsakay-
man aywakushä.
22 Tsay patsaqa pasaypa tsakaymi
kaykan.
Tsaynöpis pasaypa mantsariy-
pämi kaykan.
Tsaychöqa manami aktsipis kan-
tsu’ ”.

Zofar ninqan

11 1 Tsaypitanami Naamat parti-
pita shamuq Zofar nirqan:
2 “¿Manatsurä pillapis upällatsi-
shunkiman?
¿Alläpa parlarku rasun kaqta par-
lanqaykita yarpanki?
3 ¿Tsaynö parlanqaykiwanku upä-
llatsiyämayta munaykanki?
Tayta Diosta manakaqman chu-
raptikipis ¿upällakuyänätaku
yarpaykanki?

4 “Kikillaykipäqa yarpanqaykikuna
allichi kaykan.
Jutsaynaq tukunqaykipis qam-
päqa allichi kaykan.
5 ¡Ima allirä kanman imanö kan-
qaykitapis Tayta Dios nishup-
tiki!
6 Aja kaptinpis ¡ima allirä kanman
tantiyakuq kanaykipä yacha-
tsishuptiki!
Tantiyatsishuptikimi musyan-
kiman jutsata ruraptikipis

† **10.20** Sal. 39.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wallkalla castigaykäshunqaykita.

7 “Tayta Dios yarpanqankunata
¿musyankimantsurä?
Llapanpä munayyuq Tayta Dios
imanö kanqanta ¿tantiyankimantsurä?
8 Pay musyanqankunataqa manami
imanöpapis tantiyayta kamäpakuntsiktsu.
Ciëlu mayyaq kanqanta mana
musyashqapis Tayta Diosqa
musyanmi.
Wanushqakuna maypa aywanqanta mana musyashqapis
payqa musyanmi.
9 Kay patsapa kuchun maycho
kanqanta mana musyashqapis
payqa musyanmi.
Lamar mayyaq chanqanta mana
mayashqapis payqa mayanmi.

10 “Juzgashunaykipä Tayta Dios
prësu apatsishuptiki pipis
janayki manami shäriyta puëdinmantsu.
11 Tayta Diosqa musyanmi pï llulla
kanqanta y pï mana alli ruraq
kanqanta.
¿Jutsa ruraqta mana castiganapä kanqantaku yarpanki?
12 Castigaptinpis mana tantiyakuq
runaqa imaypis manami tantiyakunqatsu.
Mana tantiyakuq runa tantiyakuptinqa ¡mulapis wachanmanchi!

13 “Tayta Dios munanqannö kawanaykipä yarpachakur,
llapan shonquykiwan payta
mañakur,
14 jutsa ruraypita witikur
y wayikicho pipis jutsata ruranta mana munarqa
15 mana penqakuypa y pitapis mana mantsariypami
kawanki.
16 Tsaynö kawarqä manami ñakankinatsu.
Ñakanqaykikunata yarparpis
mananami llakikunkinatsu.
17 Tsaymi llapan shonquykiwan
pasaypa kushikunki.
Llakikuyniki päsaskiptin patsa
waraqnömi shonquykipis
atsikyarkunqa.
18 Tayta Dios alli rikashuptikimi
imaypis payman yärakunki.
Tsaynöpis mana mantsariypami
añaw pununki.
19 Punuptikipis manami imapis
mantsakätsishunkitsu.
Atskaqmi amïguyki kayta munar
shayämunqa.

20 “Jutsa ruraq runakunataqa
manami pipis yanapayta
munanqatsu.
Ñakaptin pipis manami kuyapanqatsu.
Paykunataqa wanuyllami shuyaraykan”.

Job ninqan

12 1 Tsaynö niptinmi Job nirqan:
2 “¡Qamkunallanachä yachaq
kayanki!
¡Qamkuna wanuskiyaptikiqa
pipis yachaq kanmannaräku!
3 Noqapis qamkunanöllaqa yachärächä.
Tsay ninqaykikunataqa ¿pitä
mana musyantsu?

4 “Noqaqa manami jutsata rurartsu
kawashqä.
Mañakunqätapis Tayta Dios
wiyamashqami.
Kananqa amïgükunapis asipäyämanmi.
5 Kikinkuna mana ñakarmi ñakaptï
manakaqman churayäman.
Shakyätsiyämänanpa trokinqa
llakikatsiyämarmi qayapäyäman.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 “Suwakunaqa ¿imanirtä ñaka-
yänanpa trokin imaykayuq
rikakuyan?
Tayta Diosta ajanätsiqkunapis
¿imanirtä mana mantsariypa
kawayan?
Paykunaqa yarpäyan imanö
kawayaptinpis Tayta Dios
imaypis yanapanqantami.

7 “Jirka uywakunata y pishqukunata tapukuyay.
Paykunami willayäshunki.
8 Kay patsata y lamarcho pescädukunata tapukuyay.
Paykunami tantiyatsiyäshunki.
9 Tayta Dios kamanqankuna
¿manaku tantiyatsimantsik
paypitarä llapanpis kanqanta?
10 Paypa munayninchömi llapan
kamanqanpis kaykan.
Paypa munayninchömi llapan
runakunapis kaykäyan.

11 “Qalluntsikwan mikuypa gustunta tantiyanqantsiknömi
imata parlayanqantapis wiyar
tantiyantsik rasun kaqta o
manakaqta parlayanqantapis.†

12 “Mayor runakuna musyaq y
yachaq kayaptinpis
y awkin runakuna tantiyaq
kayaptinpis
13 Tayta Diosqa mas yachaq y
munayyuqmi kaykan.
Paypitami yachaytapis tantiyaytapis chaskintsik.
14 Pay juchutsiptinqa manami pipis
shäritsiyta kamäpakuntsu.
Carcelman runata wichqaptinqa
manami pipis jipiyta kamäpakuntsu.
15 Pay mana tamyatsimuptinqa llapan qewami tsakin.
Pasaypa tamyatsimuptinqa juchupis aywanmi.
16 Munayyuq y tantiyakuqmi payqa
kaykan.
Musyanmi pï engañakuq kanqanta y pï engañashqa kanqantapis.

17 “Tayta Diosmi alli yätsiqkunatapis mana tantiyakuq kayänanpä upayätsin.
Paymi juezkunatapis upayätsin.
18 Reykunatapis rey kayninpita
qarqurmi watashqata prësu
apatsin.
19 Sacerdötikunatapis sacerdöti kayninpitami qarqun.
Autoridäkunatapis autoridä kayninpitami jipin.
20 Shumaq yätsikuqkunatapis mana
yätsinanpämi qonqätsin.
Mayor runakunapa yarpayntapis upayätsinmi.
21 Respitashqa autoridäkunata
manakaqman churayänanpämi kamakätsin.
Kallpasapakunatapis kallpaynaq
kayänanpämi kamakätsin.

22 “Pipis mana musyanqantami
Tayta Dios musyan.
Paypäqa tsakaypis junaq patsanömi kaykan.†
23 Paymi nacionkunata jatunyätsin
y ushakätsinpis.
Runakunatapis maytsaypa qarquskirmi yapay qorin.
24 Mandaqkunapa yarpayninkunatapis qonqaykatsinmi.
Tsunyaq jirkacho oqrakashqa
puriyänanpämi pantakätsin.†
25 Tsaymi imayka paqaschönö tapra
tapra puriyan.
Machashqa runakunanömi
tsanka tsanka puriyan”.

†**12.11** Job 34.3. †**12.22** Dan. 2.22. †**12.24** Sal. 107.40.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 1 “Qamkuna rikayanqaykita
noqapis rikashqämi.
Qamkuna wiyayanqaykita noqa-
pis wiyashqämi.
2 Qamkuna musyayanqaykitaqa
noqapis musyämi.
Noqapis qamkunanömi kaykä.

3 “Noqaqa kikin Tayta Dioswanmi
parlayta munä.
Llapanpä munayyuq Tayta Dios-
tami tapukuyta munä.
4 Qamkunaqa llullapäyämarmi
rasun kaqtaqa parlayankitsu.
Jampikuyta mana yachaq mëdi-
cunömi kaykäyanki.
5 ¡Ima allirä kanman upällakuyap-
tiki!
¡Upällakurqa yachaq runanömi
kayankiman![†]

6 “Kanan tantiyatsiptï shumaq
wiyayämay.
Kananmi imata yarpanqätapis
tantiyatsiyäshayki.

7 “¿Imanirtä llullakur Diospa
favornin kanqaykita yarpaykä-
yanki?
¿Imanirtä llutanta parlarpis allita
parlayanqaykita yarpaykä-
yanki?
8 Kikillaykikunapäqa Diospa favor-
ninchi kaykäyanki.
Tayta Diospa abogädun kaytachi
munaykäyanki.

9 “¿Imanörä kayanki llullakuyan-
qaykita Tayta Dios shimpiyä-
shuptiki?
¿Runata criyitsiqnötsurä paytapis
criyiratsiyta yarpäyanki?
10 Tayta Diospa favornin kayta
munaykar llullakuyaptikiqa
mana kuyapaypami castigayä-
shunki.
11 Castigayäshuptiki munayyuq
kanqanta tantiyar ¿manatsurä
mantsariyanki?

12 “Qamkuna parlayanqaykikunaqa
imayka lliptanö ushakaqllami
kaykan.
Yachaq tukuyanqaykipis manami
imapäpis välintsu.

13 “Parlanqäta tantiyayänaykipä
upällakuyay.
Llutanta parlaptïqa Tayta Dios
juklla juzgamätsun.
14 Wanutsimayta munarqa wanutsi-
mätsun.
Ima päsamänan kaptinpis
manami mantsarishätsu.
15 Wanutsimänan kaptinpis pay-
manmi yärakushä.
Munanqannö kawanqätami
kikintapis nishä.
16 Tsaynöpami kikin salvamanqa.
Jutsa ruraq runaqa tsaynö parla-
nanpä manami valuranman-
tsu.

17 “Ninqäta shumaq tantiyakuyay.
Parlanqäta shumaq wiyayay.
18 Imata ninäpäpis shumaqmi yar-
pachakushqä.
Tsaymi rasun kaqllata nishä.
19 Manami pipis ‘jutsayuqmi kanki’
nir shimpimanmantsu.
Jutsäta tariptinqa wanunqäyaq-
pis upällallami kakushä.

20 “Tayta Dios, ishkayllata rugaku-
shayki.
Mañakunqäta awnimaptikiqa
qampita manami pakakushä-
tsu.
21 Amana castigamaynatsu.
Amana mantsakätsimaynatsu.
22 Qayamaptikimi contestamu-
shayki.

[†] **13.5** Prov. 17.28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Puntata parlanäpä nimaptikipis
yarpanqätami nishayki.

23 "Taytay, jutsä ima kanqantapis
willaykallämay.
Llutan ruranqäkunatapis tanti-
yaykatsillämay.
24 ¿Imanirtä noqapita *pakakunki?†
¿Imanirtä contraykitanö rikaykä-
manki?
25 Wayra tumaykätsinqan rapranö-
lla kaykaptïqa ¿imanirtä usha-
kätsimayta munanki?
Tsakishqa oqshanölla kaykap-
tïqa ¿imanirtä qatikachaykä-
manki?
26 ¿Imanirtä castigamar llakikuy-
man churamanki?
¿Imanirtä chölullarä kar jutsata
ruranqäpita ñakaykätsimanki?
27 Chakïkunatapis cadënakunawan-
nömi watashqayki.
Imata ruraptïpis musyaykankimi.
Maypa aywaptïpis rikaykäman-
kimi.
28 Imapis ismur ushakaykaqnömi
ushakaykä.
Puyu ushashqa latsapanömi
kaykä.

14 1 "Runaqa wallka watallami
kawan.
Kawanqanyaqqa pasaypami
ñakan.
2 Imayka wayta shushur ushakan-
qannöllami ushakan.
Llantuy päsanqannöllami päsaq-
lla kaykan.†
3 Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä
imata ruranqantapis juzganki?
4 ¿Pirä *impüruta püruyätsinman?
Tsaynöllami runapis jutsaynaq
kayta kamäpakuntsu.

5 "Runataqa ayka wata kawanan-
päpis qammi destinashqayki.
Imay junaqyaq kawananpäpis
qammi nishqayki.
Ayka wata kawananpä ninqay-
kipita mastaqa manami pipis
päsantsu.
6 Tsaynö kaykaptinqa añaw kawa-
nanpä kachaykuy.
Mana castigaptikiqa arupakuq
runa päguta chaskir kushikun-
qannömi añaw kawar kushi-
kunqa.

7 "Jachaqa mutuptinpis sheqlli-
murmi yapay wiñan.
8 Jawan rukuyaptin troncun ismuy-
kanqanchöpis 9 yaku chaptinqa
yapaymi sheqllimun.
Raprankunapis lloqlluypa llo-
qllurmi wiñan.
10 Runami itsanqa wanur ushakä-
kun.
Wanuskiptinqa mananami imay-
pis rikantsiknatsu.
11 Usya witsan qocha tsakir usha-
kanqannö y raqraman aywaq
yaku tsakir ushakanqannömi
12 runapis wanun.
Wanuskirqa manami imaypis
kawarimunqanatsu ni rikcha-
munqanatsu.

13 "¡Ima allirä kanman ajanayniki
qallqunqanyaq wanushqaku-
napa almankuna kaykäyanqan
kaqman kachaykamaptiki!
¡Ima allirä kanman tsaypita
kawaritsimänaykipä diyata
jitapämaptiki!
14 Runa wanur ¿kawarimunqatsurä?
Kawarimunäpä kaptinqa kay
patsacho pasaypa ñakarpis
tsay junaqta shuyarämanmi.
15 Tsaymi qayamaptiki contestamu-
shä.
Kamamaqnï karmi shumaq rika-
manki.

†**13.24** Sal. 44.24. †**14.1-2** Sal. 39.4-6; 102.11; 109.23; Ecl. 6.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Tsayöraqa manami castigamankinatsu, tsaypa trokinqa llapan
mana allipitami tsapämanki.
17 Imatapis jitaskir qonqaqnömi
jutsätapis qonqanki.
Llutanta ruranqäpitapis perdonamankimi.

18 "Tsaynö kaptinpis runaqa
manami kawarimuntsu.
Jirkakunata juchutsinqaykinö,
qaqakunata pakir kuchpakätsinqaykinö,
19 rumita yakuwan qollushyätsinqaykinö
y alläpa tamyatsir juchutsinqaykinömi
runa yarpanqantapis ushakätsinki.
20 Imayyaqpis illakänanpämi
runata ushakätsinki.
Pamparanqan kaqchömi ismutsinki.

21 "Wanukurqa tsurinkuna respitashqa kayanqantapis manami
musyantsu.
Tsurinkunata ima desgracia
päsaptinpis manami mayantsu.
22 Tsaypa trokinqa nanayllatami
mayan.
Tsaynöpis kikillanpämi llakikun".

Elifaz yapay ninqan

15 1 Tsaypitanami Temán partipita shamuq Elifaz nirqan:
2 "Rasunpaypa yachaq karqa llutankunata manami parlankimantsu.
Tsaynöqa shimisapa runallami
parlan.
3 ¿Yachaq runaqa shimin tarinqanta parlanmantsurä?
Tsaynö parlanqayki ¿imapätä
välin?
4 Qamqa Tayta Diospitapis manami
*mantsapakunkitsu.
Paytami manakaqman churaykanki.
5 Shonquyki llutanta yarpanqanta
parlarmi pitapis llutanta criyiykätsinki.
6 Manami noqatsu qamta condenaykä, sinöqa kikikipa shimillaykimi.
Contrallaykimi llapantapis parlaykanki.

7 "¿Adánpitapis mas puntata yurinqaykitaku yarpanki?
¿Jirkakunapis manarä kaptin
kanqaykitaku yarpanki?
8 ¿Tayta Diostapis tantiyatsinqaykitaku yarpanki?†
¿Kay patsacho japallayki yachaq
kanqaykitaku yarpanki?
9 Manami noqakunapita mas
yachaqtsu kanki.
Noqakunaqa llapan musyanqaykitami musyayä.
10 Llapanta musyaq awkinkunapis
yarpäyanqänömi yarpäyan.
Taytaykipitapis mas awkin karmi
mas tantiyakuq kayan.

11 "Tayta Dios consulaykäshuptikiqa
¿imanirtä contentakunkitsu?
Shumaq parlapaykäyaptïqa ¿imanirtä chaskikunkitsu?
12 Chaskikunaykipa trokinqa ¿imanirtä yanayayparä ajananki?
¿Imanirtä ajanaptiki ñawikipis
saltananrä?
13 ¿Imanirtä shimiki tarinqanta
Tayta Diospa contran parlanki?

14 "Runaqa manami jukllayllapis
jutsaynaq kantsu.
Runalla karmi imaypis jutsayuq
kantsik.

† **15.8** Isa. 40.13; Jer. 23.18; Rom. 11.34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Tayta Diosqa *angelninkunamanpis manami yärakuntsu.
Paypäqa ciëlupis manami *pürutsu.
16 Tsaymi runakunamanqa peorrä yärakuntsu.
Runaqa jutsasapa karmi yakunaypanörä jutsa rurayllapä yarpan.

17 "Kanan willanqäta shumaq wiyamay.
Kaway vïdächo rikanqätami willashayki.
18 Yachaq runakuna willayämaptinmi noqapis yachakushqä.
Tsay yachaq runakunaqa taytankunapitami yachakuyarqan.
19 Paykunapa taytankunatami kay nacionta Tayta Dios rikatsirqan.
Tsay witsanqa llutan yachatsikuq jäpa runakuna kay nacioncho manami kayarqantsu.

20 "Jutsa ruraq runakunaqa ñakayllachömi kawayan.
Paykunaqa manaräpis unaytami ushakäyanqa.
21 Mantsakaypä kaqkunallatami wiyapakuyan.
Kushishqa kaykäyaptinmi suwakuna illaqpita shamur suwapuyan.
22 Paqaspapis mantsa mantsallami puriyan.
Tsaynö karpis espädawan wanutsishqami kayanqa.
23 Wanuskiptin wiskurkunami mikuyanqa.
Wanuypitaqa manami qeshpiyanqatsu.
24 Pasaypa mantsarirmi llakikuyan.
Rey atacaptin mantsariqnömi mantsa mantsalla puriyan.

25 "Tsaynömi päsan llapanpä munayyuq Tayta Diospa contran shäriqkunata.
26 Paykunaqa escüdunwan tsapakuq alli chölunömi kaykäyan.
Kallpankunaman yärakurmi Tayta Diospa contran shäriyan.
27 Tsay runakunapaqa qaqllankunapis wiswinrämi y pachankunapis liwaranrämi.

28 "Tsay runakunapa markankunatapis ushakätsiyanqami.
Wayinkunapis tsunyaq raqällami rikakunqa.
29 Maypina alli kawayänanpä yarpachakurpis alli kawaytaqa manami tariyanqatsu.
Riquëzankunapis ushakanqami.
Chakrankunapis wallkallanami kanqa.

30 "Tsay runakunaqa wanuypita manami qeshpiyanqatsu.
Tsakishqa raprakunata nina rupar ushanqannömi Tayta Dios pükaskiptillan ushakäyanqa.
31 Manakaqkunaman yärakur manami imatapis tariyanqatsu.
32 Manarä höran chämuptinmi wanurnin imayka tsakishqa jachanö ushakäyanqa.
33 Üva manarä poqur shushunqannö y olïvuspa waytan shushur ushakanqannömi ushakäyanqa.

34 "Diosta mana cäsukuqkunapaqa tsurinkunapis manami kanqatsu.
Chaskipakuq runakunapataqa wayinkunatapis rupatsiyanqami.
35 Tsay runakunaqa jutsata rurayänallanpämi yarpachakuyan.
Pitapis engañayänallanpämi yarpachakuyan".

Job ninqan

16 1 Tsaynö niptinmi Job nirqan:
2 "Qamkuna niyämanqaykitaqa atska kutimi wiyashqä.

Kushikatsiyämänaykipa trokin
masmi llakikatsiyämanki.
3 ¡Imayyaqrä manakaqkunallata
parlayanki!
¿Imachötä wajupashqä tsaynö
niyämänaykipä?

4 "Noqapis sänu karqa qamkuna-
nöllami nïman.
Asikurmi imaykatapis shimï
tarinqanta parläman.
5 Tsaynö kaptinpis parlanqäqa
manami allitsu kanman.
Parlaparqa shumaqmi shakyätsï-
man.
Mana llakikuyänaykipämi alli
shimillapa tantiyatsïman.

6 "Kay nanaynïqa imata parlaptï-
pis ni upällakuptïpis manami
wiyantsu.
7 Tayta Diosmi kallpäta ushakä-
tsishqa.
Llapan amïgükunatapis wakpa
kaypami qarqushqa.
8 Qaqllä shiktukanqanta y pasaypa
uyutanqätami pïmaypis rikay-
kan.
Kaynö ñakaykaqta rikamarmi
jutsata ruranqäpita ñakaykan-
qäta yarpäyan.

9 "Chucaru uywa atacaqnömi
noqatapis Tayta Dios ataca-
man.
Ajanarmi mana kuyapaypa ñaka-
tsiman.
Kachkachyayparämi ajanan.
Chikimaq runanömi nanaq ñawi-
llanpa rikapaykäman.
10 Tsaymi runakuna qorikaykur
conträ parlayan.
Tsaynöllami asipäyämar laqya-
yäman.
Llapanpis conträmi shäriyashqa.
11 Mana alli runakunapa munay-
ninmanmi Tayta Dios chura-
mashqa.
Jutsa ruraq runakunapa makin-
manmi churaykamashqa.

12 "Ñöpataqa allimi kawarqä.
Tsaynö kaykaptïmi Tayta Dios
illaqpita ñakayman chura-
mashqa.
Kunkapita llapiraqnömi ñakaykä-
tsiman.
Flëchawan flëchamaqnömi ata-
caykäman.
13 Flëchaqninkunawanpis wakpita
kaypitami flëchatsiman.
Mana kuyapaypami rurunnïku-
natapis tuksimashqa.
Ayaqnïtapis pashtarmi patsaman
jichashqa.
14 Kutin kutinmi Tayta Dios ñaka-
tsimashqa.
Contranta atacaq soldädunömi
mana kuyapaypa ataca-
mashqa.

15 "Tsaymi pasaypa llakikur qachqa
latsapata jatikushqä.
Nanaywan qoshpaptïmi umä-
manpis allpa juntashqa.
16 Pasaypa waqaptïmi ñawïpis
pukayar jakashqa.
17 Llapan tsaykunami päsaykäman
pitapis mana ñakaykätsiptï
y llapan shonqüwan Tayta
Diosta mañakuykaptï.

18 "¡Ay patsallay patsa!
¡Yawarnïta ama tsapaykullaytsu!
¡Kaynö ñakanqäta pïmaypis mus-
yaykuyällätsun!

19 "Ima kaptinpis ciëlucho favornï
parlananpä kaykanmi.
Paymi itsanqa yanapamanqa.
20 Amïgükuna conträ shäriyaptinpis
Tayta Diosta waqaparmi pay-
man yärakü.
21 Favornin parlaqta juk runa
munanqannömi noqapis
favornï parlaqta munä.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 Noqaqa juk ishkay watallanami kawashä.
Imaypis mana kutimuqmi aywakushä.

17 1 "Jamaynïpis ushakaykannami.
Wanuypis janächönami.
Pampakunäpä sepultürapis listunami kaykan.
2 Manakaqman churamaq runakunaqa ñöpächömi kaykäyan.
Paqaspapis junaqpapis ajanätsiyämanmi.

3 "Tayta Dios, janä shäriykullay.
Mana yanapamaptikiqa ¿pirä yanapamanqa?
4 Chikimaqnïkuna manakaqman churayämänanpä yarpätsishqa karpis vinciyämänanta ama munaykullaytsu.
5 Tsay runakunaqa pägupä raykuqmi amïgunpa contran shäriyan.
Paykunaqa tsurinkuna muchuycho kaykaqtami rikayanqa.

6 "Tayta Dios munaptinmi pïmaypis conträ parlayan.
Tsaynöllami qaqllämanpis toqapäyäman.
7 Nanaywan waqaptïmi ñawïpis tsakaskinna.
Uyutaptïmi custilläkunapis yupanakuykäyan.

8 "Tsaynö kanqäta rikamarmi alli runakunaqa mantsakäyan.
Jutsayuq runakuna conträ shäriyaptinmi ajanäyan.
9 Tsaynö ajanarpis alli runakunaqa imaypis allillatami rurayan.
Penqakuyman churayaptinpis mana ajayaypami allita rurayan.

10 "Llapayki yachaq tukuqkuna, shayämuy tapunakunapä.
Imaykata parlarpis manami mayqallaykipis rasunpaypa yachaqqa kayankitsu.

11 "Manaräpis unaytami wanukushä.
Imata ruranäpäpis yarpachakuykanqallächönami ushakäshä.

12 "Qamkunaqa mana allikunatapis alli kanqantami nikäyanki.
Pasaypa tsakaykaptinpis 'patsa atsikyaykannami' niqnömi kaykäyanki.

13 "Noqataqa wanuyllami tumapaykäman.
Wayïpis pasaypa tsakayllanami kanqa.
14 Sepultürami taytä kanqa.
Kurukunanami mamä y panïkunapis kayanqa.
15 Alli kawayta munanqäpis manakaqllapämi kanqa.
Tsaynö kaykaptinqa ¿imapänatä imata ruranäpäpis yarpachakushä?
16 Wanukuptïqa llapan yarpanqäpis manakaqllapämi kanqa.
Allpallamanmi llapantsikpis tikrashun".

Bildad yapay ninqan

18 1 Tsaypitanami Súa partipita shamuq Bildad nirqan:
2 "¿Imayyaqtä tsaynölla parlaykanki?
Shumaq parlanantsikpä tantiyakuyrä.
3 ¿Imanirtä uywatanö rikayämanki?
¿Imanirtä upa kayanqäta yarpanki?
4 Ajananqaykiwanqa manami imatapis jipinkitsu.
Alläpa ajanaptikipis kay patsa manami tsunyaqtsu rikakunqa ni qaqakunapis juklämantsu witikunqa.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 "Jutsasapa runaqa aktsi upiqnömi
illakanqa.
6 Wayinchöpis tsakayllami kanqa.[b]
7 Alli puriykaptinmi chankankuna-
pis tsuktsukyanqa.
Runa mayinpä llutanta yarpan-
qanpis kikinmanmi chanqa.

8 "Tsaymi trampaman yaykuqnö
kanqa.
Chakipita trampa tsarishqanömi
kanqa.
9 Utsuputupita tsarishqanö karmi
qeshpiytapis kamäpakunqatsu.
10 Paykunapä churanqan trampaqa
mana rikakaqllami kaykan.

11 "Mana alli runataqa wakpita kay-
pitami imallapis mantsakätsin.
Manami imaypis añaw kawantsu.
12 Mallaqaywanmi kallpanpis usha-
kan.
Paytaqa ima desgraciapis päsanmi.
13 Qeri qeshyami entëru cuerpunta
ushanqa.
Tsay qeshyawanmi rikranpis y
chankanpis wanunqa.
14 Wayincho añaw kaykaqtami
wanuy apanqa.
Tsaynöllami pasaypa ñakananpä
kachaykunqa.
15 Wayinchöpis manami kikinpa
wayinchönötsu tanqa.
Tsay wayimanqa azufritarämi
jichanqa.[c]

16 "Mana alli runaqa michin[d]
ismushqa y llimllan tsakishqa
qerunömi kanqa.
17 Wanuskiptinqa chipyaqmi kay
patsacho qonqaykuyanqa.
Cällikunachöpis manami pipis
jutinta joqarinqanatsu.[†]

18 Atsikyaq patsapitapis tsakayman
jitarpushqami kanqa.
Kay patsapitapis qarqushqami
kanqa.

19 "Paypaqa manami tsurinpis ni
willkanpis kanqatsu.
Tanqan markachöpis manami pay-
pita aywaraqkuna täyanqatsu.[†]
20 Tsaynö päsanqanta pïmay mus-
yarmi maytsaychöpis mantsa-
kashqa kayanqa.

21 "Mana alli runakunaqa tsaynömi
ushakäyanqa.
Tayta Diosta mana cäsukuqku-
naqa llapanmi ushakäyanqa".

Job ninqan

19 1 Tsaynö niptinmi Job nirqan:
2 "¡Imayyaqrä llakikatsimar
manakaqkunata parlayanki!
3 Kutin kutin conträ parlarpis
¿manaku penqakuyanki?
4 Rasunpaypa jutsata rurashqa
kaptïpis qamkunataqa ¿imatä
qokuyäshunki?
5 Qamkunaqa noqapita mas alli
kayanqaykita yarparmi jutsä-
pita ñakanqäta niyämanki.
6 Shumaq tantiyakuyay.
Mällanwan tsariqnömi Tayta
Dios tsarimashqa.

7 " '¡Wanuykätsiyämanmi!' nir
ausiliuta mañakuptïpis
manami pipis salvamantsu.
Yanapamänanpä rugakuptïpis
noqapäqa manami justicia
kantsu.
8 Tayta Diosmi tsapata churapä-
mashqa maypapis mana yar-
qunäpä.

---

[b] **18.6** *Wayinchöpis tsakayllami kanqa* ninqanqa *imaypis desgracia päsanqa* ninanmi.
[c] **18.15** Tsay witsanmi imamanpis azufrita jichayaq qeshyata y supayta qarquyänanpä kanqanta yarpar. [d] **18.16** Wakin runakunaqa *jawan* niyan.
[†] **18.17** Sal. 9.5; 34.16. [†] **18.19** Sal. 37.28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Purinä nänitapis pasaypa tsakaymanmi tikratsishqa.
9 Llapan imaykäkunatapis paymi ushakätsishqa.
Tsaymi kananqa pipis respitayämannatsu.

10 "Michipita[e] jachata jitariqnömi pasaypa desgraciaman Tayta Dios jitarpamashqa.
Tsaymi imata ruranäpäpis valornï kantsu.
11 Tayta Dios ajanarmi contrantanö castigamashqa.
12 Llapan soldädunkuna shamurmi tumaypa tsapayämashqa.
Wayïtapis jiruruypami tsaparaykäyan.

13 "Wawqïkuna y amïgükunapis noqapita witikurmi jäpa runatanöna rikayäman.[†]
Tsaynö kananpä Tayta Diosmi kamakätsishqa.
14 Castäkunapis manami watukayämannatsu.
Amïgükunapis chipyaqmi qonqäyämashqa.

15 "Wayïcho taqkuna y wätaynïkunapis jäpa runatanönami rikayäman.
Paykunapäqa mana reqishqa runanömi kaykä.
16 Wätaynïkuna yanapayämänanpä rugaptïpis manami cäsuyämantsu.
17 Jamaynï asyaptinmi warmïpis melanäman.
Wawqïkunapis rikamayta manami munayantsu.

18 "Wamrakunapis manakaqmanmi churayäman.
Ichirkuptïpis pasaypami asipäyäman.
19 Amïgükunapis manami cäsuyämannatsu.
Kuyanakunqä kaqkunapis chikiyämanmi.[†]
20 Pasaypa uyutashqa kaptïmi tullükunapis yupanakuykäyan.
Tsaymi wanuyllatana shuyaraykä.

21 "Amïgükuna kaykarqa kuyapaykayämay.
Tayta Dios castigamaptinpis qamkunaqa ama kachaykayämaytsu.
22 ¿Imanirtä qamkunapis Tayta Dios llakikatsimanqannö llakikatsiyämanki?
Rimayämanqaykiwan ¿manaku contentakuyanki?

23 "¡Pillarä ninqäkunata qellqaykunman!
¡Acta librumanpis qellqaykur churaykuyanman!
24 ¡Ima allirä kanman imaypis mana börrakänanpä rumiman cincelwan tallaypa qellqaykur plömuwan sellaykuptin!

25 "Noqaqa musyämi salvamaqnï kawanqanta.
Paymi abogädü kar kay patsacho janä shärinqa.
26 Aytsä ismur ushakaptinpis kawarkamurmi Tayta Diosta rikashä.
27 Manami juktsu rikanqa, sinöqa kikïmi ñawïwan rikashä.[†]
Tsay junaqta rikanäpämi shonqüpis kushikun.

28 "Qamkunaqa jutsata ruranqäta yarparmi imanöpapis jitapaykäyämanki.

---

[e] **19.10** Wakin runakunaqa *jawapita* niyan.
[†] **19.13** Sal. 31.11; 38.11; 69.8; 88.18. [†] **19.19** Sal. 41.9. [†] **19.26-27** Job 42.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 Tsaynö kaptinpis kikikikuna
castigashqa kayänaykipä kan-
qanta yarpachakuyay.
Tantiyakuyay Tayta Dios castiga-
kuq kanqanta.
Jutsa ruraqkunataqa espäda-
wanmi ushakätsinqa”.†

Zofar yapay ninqan

20 1 Tsaypitanami Naamat parti-
pita shamuq Zofar nirqan:
2 “Parlanqaykita wiyar manami
upällaküman tsu.
3 Qam parlanqaykiqa ajanätsimanmi.
Kananmi shumaq tantiyanqäta
nishayki.

4 “Qam musyankimi runata Tayta
Dios kamanqanpita patsa
5 jutsa ruraqkuna alli kawarpis
ushakaqlla kayanqanta.
Jutsa ruraq runaqa juk rätullami
kushishqa kaykan.
6 Tsay runaqa Tayta Diosnö kan-
qanta yarparmi runa tukun.
7 Tsaynö runa tukurpis kikinpa
rakchannömi ushakanqa.
Tsaymi amïgunkunapis niyanqa:
‘¡Allaw, payta imatä päsay-
kushqa!’†

8 “Tsay runa suëñuychönölla usha-
kaptinmi pipis tarinqatsu.
Suëñunqanta runa qonqanqan-
nömi paytapis qonqayku-
yanqa.
9 Payta reqiqkunapis ni castanku-
napis manami imaypis rika-
yanqanatsu.
10 Muchuqkunapa jaqan kanqantapis
tsurinkunanami pägakuyanqa.
Suwakunqantapis paykunami
kutitsiyanqa.
11 Chölullarä kaykanqanchömi kall-
pasapa karpis ushakanqa.
Wanurpis allpamanmi tikranqa.
12 “Tsay runaqa alli mikuyta mish-
killa mikur kushikunqannömi
jutsata rurar kushikun.
13 Mishkita shoqur amuranqan-
nömi jutsa ruraytapis jaqiyta
munantsu.
14 Tsaynö jutsata ruranqanmi
warayninkunaqa culebrapa
venënunnö kanqa.
15 Riquëza qorinqankunatapis Tayta
Diosmi ushakätsinqa.

16 “Jutsa ruraq runaqa culebrapa
venënunta shoquqnömi
wanunqa.
17 Tsaymi qoriyta mana atipanqan-
yaq mikuy wayuptinpis probi-
chanqanatsu.
18 Llapan qorinqankunapis mana-
kaqllapämi kanqa.

19 “Jutsa ruraq runaqa muchuq-
kunata wayinpita qarqurmi
imaykantapis duëñu tukun.
20 Tsaynö rurarpis manami conten-
takuntsu.
Tsaymi imatapis munanqan kaq-
taqa imaykanöpapis tarin.
21 Pasaypa ayrajashqa karmi kiki-
llanpä imatapis qorin.
Tsaynö qorinqanpis llapanmi
ushakanqa.
22 Mayjina imaykayuq karpis
manami kushishqa kawanqa-
tsu.
Paytaqa imayka desgraciapis
päsanqami.

23 “Pasaypa ayrajashqa kaptinmi
Tayta Dios ajanarnin mana
kuyapaypa castiganqa.
24 Fiërru espädapita qeshpiptinpis
bronci flëchawanmi wanutsi-
yanqa.
25 Tsay flëchakunami waqtanpa
yaykur ñatinninpa päsanqa.

† **19.29** Sal. 58.11. † **20.6-7** Sal. 37.35-36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynöllami mantsariypä castïgu
payman chanqa.
26 Tsay runapaqa imaykankunapis
ushakanqami.
Pipis ninata mana tsariykätsip-
tinmi wayinta y kikintapis
rupar ushanqa.

27 "Tsay runatami jutsanpita ciëlu
shimpinqa.
Tsaynöllami kay patsapis llutan
ruranqankunata ninqa.
28 Tayta Diosmi pasaypa ajanar cas-
tiganqa.
Bunyarrä juchu aywar imay-
katapis ushanqannömi tsay
runapa wayinkunatapis y
imaykankunatapis ushakä-
tsinqa.
29 Jutsa ruraq runata tsaynö casti-
gananpämi Tayta Dios desti-
nashqa".

Job ninqan

21 1 Tsaynö niptinmi Job nirqan:
2 "Ninqäta shumaq wiyayä-
maptikiqa shonqüpis kushi-
kunqami.
3 Parlamuptï shumaq wiyayämä-
naykipä pacienciaykikuna
kaykullätsun.
Asipäyämayta munarqa parlayta
ushaskiptï asipäyämay.

4 "Noqaqa manami runatatsu
reclamaykä, sinöqa Tayta
Diostami.
Imanir ñakaykanqäta mana tan-
tiyatsimaptinmi pacienciäpis
kannatsu.
5 Parlapanqäta wiyamarmi
pasaypa mantsarir shimiki-
kuna tsapashqa wiyaräyanki.
6 Kikïpis tantiyayta mana kamäpa-
kurmi pasaypa mantsakä.
Cuerpüpis pasaypami shiririn.
7 "¿Imanirrä mana alli runakunaqa
wakinpitapis mas imaykayuq
rikakuyan?
¿Imanirrä awkinyäyanqanyaq
paykuna kawayan?
8 Tsurinkunata y willkankunata
rikayanqanyaqmi kawayan.
9 Tsay runakunataqa Tayta Diospis
manami castigantsu.
Wayinkunachöpis mana pipis
wajupashqami kawakuyan.†
10 Törunkunapis alli padrïllumi
kayan.
Wäkankunapis mana shulluy-
pami mirayan.
11 Tsurinkunapis ashkashnörämi
pañar cörrikachäyan.
12 Tamburkunata, arpakunata y
flautakunata tukarmi cantar-
nin kushishqa tushuyan.
13 Tsay runakunaqa wanuyanqan-
yaqmi imaykayuq kaykäyan.
Mana ñakayllapami wanuyanpis.

14 "Mana alli runakunami Tayta
Diosta niyan:
'Añaw kawayänäpä kachaykayä-
may.
Munanqaykinöqa manami
kawayta munayätsu'.
15 Tsaynöpis kaynömi niyan:
'¿Pitä Tayta Dios payta sirvinan-
tsikpä?
¿Imatatä jipintsik payta mañá-
kunqantsikwan?'†
16 Tsaynö niyaptinpis imaykayuq
kayanqanqa manami kikillan-
kunapitatsu kaykan, sinöqa
Tayta Diospitami.
¡Paykuna yarpäyanqannö
manami ichikllapis yarpayta
munätsu!

17 "Mana alli runakunataqa illaq-
pita wanuqta imaypis manami
rikantsiktsu.

† **21.7-9** Sal. 73.4-12. † **21.14-15** Mal. 3.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paykunataqa imaypis desgracia
manami päsantsu.
Paykunataqa Tayta Dios imaypis
ajanar manami castigantsu.
18 Manami paykunataqa shukukuy
wayra oqshata apaqnö illakä-
tsintsu.

19 "Mana castigaptinmi runakunaqa
niyan tsurinkunatana Tayta
Dios castigananpä kanqanta.
Noqanami nï: Tsurinkunata cas-
tigananpa trokinqa kikin jutsa
ruraqkunata castigatsun.
Tsaynöpami jutsata kachariyä-
nanpä kikinkuna tantiyaku-
yanqa.
20 Kikinkunata desgracia päsatsun.
Llapanpä munayyuq Tayta
Diospa castïgunwan ñakayä-
tsun.
21 Wanushqana kaykarqa tsurinku-
nata castigaptinpis manami
llakikuyanqatsu.
22 Tsaynö yarpaptïpis ¿pitä kantsik
Tayta Diosta yätsinantsikpä?
Payqa ciëlucho kaqkunatapis juz-
ganmi.

23 "Wakin runakunaqa añaw kaway-
käyanqallanchömi wanuyan.
Kallpallancho kaykällarrämi
ushakäyan.
24 Paykunaqa wanuyanqanyaqpis
manami qeshyayantsu.
Wera werarämi kawayanpis.
25 Wakin runakunami itsanqa lla-
kishqa kawaykäyanqancho
wanuyan.
Paykunaqa kushishqa kawana
kanqantapis manami musya-
yantsu.
26 Imanö kawarpis llapantsikmi
ushakäshun.
Llapantsiktami kuru ushamäshun.

27 "Noqaqa musyämi imata yarpä-
yanqaykitapis.
Maliciaykämi llutanta parlaykan-
qäta niyämänaykipä kanqanta.
28 Shonquykikunacho yarparmi
nikäyanki:
'Manami Job ninqannötsu kay-
kan.
Job ninqannö kaptinqa ¿imanirtä
mana alli runakuna imayka-
yuq karpis ushakäyan?
¿Imanirtä paykunapa wayincho
taqkunapis desgracia päsaptin
ushakäyan?'

29 "Tsaynö yarparpis ¿manaku par-
layashqayki nänipa päsaqku-
nawan?
Paykunaqa maytsaypapis
aywarmi imanö kanqantapis
musyayan.
30 Tsaymi niyan:
'Ima desgraciapis mana alli runa-
taqa manami päsantsu.
Mana alli runaqa Tayta Diospa
castïgunpitapis qeshpinmi.
31 Tsay runataqa manami llutanta
ruranqanta pipis nintsu.
Llutanta ruraptinpis manami
pipis castigantsu.
32 Wanuptinqa shumaqmi pampa-
yan.
Pampayanqanchöpis täpayanrämi.
33 Pampaq apayaptin atskaq runa-
kunami aywayan.
Paytaqa alli allpamanmi pampa-
yanpis'.

34 "Qamkunaqa shakyätsiyämayta
munarpis llutantami parlaykä-
yanki.
Llapan niyämanqaykipis wallä-
llami kaykan".

Elifaz yapay ninqan

22 1 Tsaypitanami Temán parti-
pita shamuq Elifaz nirqan:
2 "Mayjina yachaq karpis ¿Tayta
Diosta pillapis yanapanman-
tsurä?

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Allillata ruraptiki llapanpä
munayyuq Tayta Dios ¿kushi-
kuntsurä?
Mayjina alli kanqaykipis ¿Tayta
Dios munanqannötsurä?†
4 Manami Tayta Diosta cäsukur
kawanqaykipitatsu castïguta
chaskiykanki.
5 Tsaypa trokinqa jutsata ruran-
qaykipitami castigaykäshunki.
Jutsaykikunaqa poqushqanami
kaykan.

6 "Qamqa capazchi marka mayi-
kipa imantapis mana kuya-
paypa prenda tsarikuq kanki.
Tsaynö rurar capazchi muchuqpa
latsapantapis qechuq kanki.
7 Yakuta mañakushuptikipis capaz-
chi qararqaykitsu.
Mallaqpä puriqkunatapis capaz-
chi qararqaykitsu.
8 Qamqa imaykayuq y respitashqa
kar capazchi imapis munay-
llaykicho kananpä kanqanta
yarparqayki.
9 Viüdakunatapis capazchi yana-
parqaykitsu.
Waktsakunatapis capazchi ñaka-
tsirqayki.
10 Tsaynö kanqaykipitami kanan
pasaypa ñakaykanki.
11 Tsaymi tsakäpakushqanö kar
imanir ñakanqaykitapis tanti-
yankitsu.
Mayuman jeqar shenqaqnömi
kaykanki.

12 "Llapanpita mas altuchömi Tayta
Dios kaykan.
Mas janacho kaykaq qoyllurkuna-
pitapis mas jananchömi kaykan.
13 Karucho kanqanta yarpar capaz
qamqa nirqayki:
'Tayta Diosqa imanö kanqätapis
manami musyantsu.
Yanaraykaq tsakaqpitaqa ¿imanö-
patä rikamunqa?
14 Pukutay rurincho kaykar y
entëru ciëlucho pasyakuy-
karqa manami rikamantsu'.†

15 "Tsaynö nirqa ¿unay runakuna
llutanta rurayanqannöku qam-
pis rurayta munaykanki?
16 Cargashqa mayu imaykatapis
apar illakätsinqannömi mana-
räpis hörancho wanuyashqa.
17 Llapanpä munayyuq Tayta Dios
mana castigananpä kanqan-
tami yarpäyarqan.
Tsaynö yarparmi niyarqan:
'Tayta Diosta manami rikayta-
pis munayätsu'.
18 Tsaynö nir Tayta Diosta mana
cuentayaptinpis pay yanapap-
tinmi imaykayuq rikakuyar-
qan.
¡Tsay runakuna yarpäyanqan-
nöqa manami yarpätsu!

19 "Mana alli runakunata Tayta
Dios castiganqanta rikarmi
alli runakunapa shonqunkuna-
pis atsikyarkunqa.
Jutsaynaq runakunapis asiparmi
niyanqa:
20 'Imanö karpis chikimaqnintsik
runakunaqa ushakäyashqa-
nami.
Imaykankunatapis chipyaqmi
nina ushashqa'.

21 "Tsaynö mana päsashunaykipä
Tayta Dios munanqannö
kaway.
Tsaynö kawarqa yapaymi bendi-
cionta chaskinki.
22 Pay yachatsishunqaykita shumaq
wiyakuy.
Llapan nishunqaykita shonquyki-
man churakuy.

† **22.1-3** Job 35.6-8. † **22.13-14** Sal. 73.11; Isa. 29.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Mana alli ruraykunata kacharir
llapanpä munayyuq Tayta Dios
munanqannö yapay kawaptikiqa paymi yanapashunki.
24 Allinnin kaq qorikimanpis ama
yärakuytsu.
Tsaypa trokinqa allpatanö y
mayucho qollushtanö rikay.
25 Tsaykunaman mana yärakuptikiqa llapanpä munayyuq Tayta
Diosmi yanapashunki.
Qoriyuq y atska qellayyuqkunapitapis mas allimi kawanki.

26 "Tsaynöpami llapanpä munayyuq Tayta Diosman yärakur
kushishqa kawanki.
27 Payta mañakuptikiqa yanapashunkimi.
Yanapashuptikimi payta awninqaykitapis cumplinki.
28 Imata ruranaykipä yarpanqaykipis allimi kamakanqa.
Aktsichönö karmi kushishqa
kawanki.

29 "Orgullösukunataqa penqakuymanmi Tayta Dios churan.
Qollmi shonqukunatami itsanqa
yanapan.
30 Jutsaynaq runataqa salvanmi.
Jutsaynaq kaptikiqa qamtapis
salvashunkimi".

Job ninqan

23 1 Tsaynö niptinmi Job nirqan:
2 "Kananpis qallayashqallami
yapay parlashä.
Tayta Dios castigamaptinmi llakishqa kaykä.
3 ¡Imanöparä musyayküman Tayta
Dios maycho kaykanqantapis!
Musyarqa imanöpapis tsayman
chämanmi.
4 Chaykurqa llapan yarpanqätachi
nïman.
Tsaynöpis imanir ñakatsimanqantachi tapüman.
5 Pay tantiyatsimaptinqa tantiyämanchi.
6 Mantsaritsimänanpa trokinqa
shumaqchi tantiyatsimanman.
7 Jutsaynaq runataqa manami castiganmantsu.
Tsaymi noqatapis wiyamar
'jutsaynaqmi kanki' nimanman.

8 "Rupay yarqamunan kaqläpa
ashirpis Tayta Diosta manami tarïtsu.
Rupay jeqanan kaqläpa aywarpis
manami rikätsu.
9 Norti kaqläpa ni sur kaqläpa
ashirpis manami tarïtsu.
10 Payqa maycho kaykanqäta y imata
ruraykanqätapis musyanmi.
Qoripa qanranta ninawan tsullutsiypa jipiptin *püru quëdanqannömi noqapis ñakaykunawan probamaptin jutsaynaq
quëdashä.
11 Noqaqa pay munanqannömi
kawaykä.
Llapan yätsimanqantami cäsukuykä.
12 Leyninkunataqa imaypis cumplishqämi.
Ninqankunataqa qoyay qoyaymi
shonqücho yarparaykä.

13 "Tayta Diosqa yarpanqantami
imatapis ruran.
Pay niptinqa manami pipis tsapata churapantsu.
14 Imanö kanäpäpis yarpanqannöchi kamakätsinqa.
Munanqannöchi llapanpis kanqa.
15 Paypa ñöpancho karmi pasaypa
mantsakä.
Tsaykunata yarparmi tsuktsukyä.
16 Tayta Dios castigamaptinmi
valornïpis kannatsu.
Llapanpä munayyuq Tayta
Diosmi pasaypa mantsaritsiman.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Ima allirä kanman yanaykaq paqas illakätsimaptin.
Ima allirä kanman mankapa sikinnö tsakay tsapaskamaptin.

24 1 "Llapanpä munayyuq Tayta Dios llapantapis rikaykarqa ¿imanirtä mana alli runakunata castigantsu?
2 Mana alli runakunaqa chakrapa mujunninkunatapis wititsiyanmi.†
Suwakuy üshakunallatami mitsikur puriyan.
3 Waktsakunapa ashnuntapis qechuyanmi.
Viüdapa yuntantapis prendami tsarikurkuyan.
4 Muchuqkunataqa nänipa puriyänantapis michäyanmi.

"Tsaynö kayaptinmi maytsaychöpis muchuqkuna mantsar pakakuyan.
5 Tsunyaq jirkacho qewata chucaru ashnu ashinqannömi muchuqkunaqa mikuyta ashiyan.
Tsurinkunapäpis tsunyaq jirkallachömi mikuyta ashiyan.
6 Imankunapis mana kaptinmi trïgutapis üvatapis mana alli runapa chakrankunallacho pallapakuyan.
7 Punur qatakuyänanpä cäman mana kaptinmi alatsikur qallapächulla waräyan.
8 Jirkakunacho täyaptinmi tamyapis pasaypa shutunqanyaq ushman.
Tsaymi llantukuyänanpäpis qaqakunaman aywayan.

9 "Mana alli runakunaqa viüdapa tsayrä yurishqa wamrantapis apakuyanmi.
Muchuqkunapa imantapis prendami tsarikurkuyan.

10 "Muchuqkunaqa latsapaynaqllami puriyan.
Trïguta ashtapakurpis pasaypa mallaqarmi aruyan.
11 Yakunaypita wanunaykarmi aceitita jipiyänanpä aceitünasta aqapakuyan.
Vïnuta jipiyänanpäpis üvatami jarupakuyan.
12 Markacho pasaypa ñakatsiyaptin wanunar mañakuyaptinpis Tayta Dios manami cäsuntsu.

13 "Wakin runakunaqa Tayta Diosta mana cäsukurmi jutsata rurayan.
14 Wanutsikuq runaqa patsa tsayrä waraykaptinmi muchuqkunata wanutsin.
Patsa tsakaskiptinqa suwakuqnami aywayan.

15 "Majanta qanrataq runakunaqa patsa tsakaskinallantami shuyaraykäyan.
Patsa tsakaskiptinqa pipis mana reqinanpämi qaqllanta tsapakurkur aywayan.

16 "Suwakunaqa paqaspami wayikunaman suwakuq yaykuyan.
Pipis rikananta mana munarmi junaqpa pakaräkuyan.
17 Patsa waränantapis manami munayantsu.
Tsakaypami itsanqa mana mantsariypa puriyan.

18 "Mana alli runakunaqa yakunö päsaqllami kayan.
Chakrankunapis maldicionashqa kaptinmi üva chakrankunacho pipis aruntsu.

† **24.2** Deut. 19.14; 27.17; Prov. 22.28; 23.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Pasaypa usyaptin rashta tsullur
illakanqannömi jutsa ruraqku-
napis wanur illakäyanqa.
20 Paykunataqa mamanpis qonqay-
kunmi.
Kurukunami mikur ushayanqa.
Qeruta mutur ushayanqannömi
ushakäyanqa.
Tsaymi pipis paykunata yarpan-
qanatsu.

21 "Tsay mana alli runakunaqa
qolluq warmikunata mana
allimi rikayan.
Viüdakunatapis manami yanapa-
yantsu.
22 Puëdiq kayaptinpis tsay runaku-
nataqa Tayta Diosmi ushakätsinqa.
Paykunaqa manami imanöpapis
salvakuyanqatsu.
23 Shonqun yarpanqannö kawayä-
nanpä dëjarpis Tayta Diosqa
imata rurayanqantapis rikay-
kanmi.
24 Mana alli runakunaqa juk rätu-
llami alli kawayman chäyan.
Tsaymi manaräpis unayta usha-
käyan.
Segashqa qewanömi wanuyan.
Segashqa trïgunömi ushakäyan.

25 "¿Tsaynöku o manaku?
Ninqäkunaqa rasunpaypami kay-
kan.
Tsaynö kaykaptinqa parlanqäta
ama pipis manakaqman chura-
tsuntsu".

Bildad yapay ninqan

25 1 Tsaypitanami Súa partipita
shamuq Bildad nirqan:
2 "Tayta Diosqa llapanpä munayyuq
karmi mantsariypä kaykan.
Ciëluchöpis llapantami munay-
nincho katsin.
3 Paypa soldädunkunaqa yupayta-
pis mana atipaypämi.
Aktsinpis llapanpämi atsikyan.
4 "Tayta Diospa ñöpanchöqa
manami pipis jutsaynaqqa
kantsu.
Llapan runakunapis jutsayuqmi
kayan.
5 Tayta Diospäqa killapa aktsinpis
manami shumaqllaqa atsik-
yantsu.
Qoyllurkunapis manami *pürutsu
kaykan.
6 Tsaynö kaykaptinqa peorrächi
runaqa kurunölla kar impüru
kaykan".

Job ninqan

26 1 Tsaynö niptinmi Job nirqan:
2 "Ñakaykaptï tsaynö nimarqa
¿yanapaykämankitsurä?
Kallpä mana kaykaptinpis ¿shak-
yaykätsimankitsurä?
3 Qam yätsimanqaykiwan allichi
kawashä.
Mana yachaq kaptïchi tsaynö
shumaq tantiyatsimanki ¿aw?
4 ¡Pitä tsaynö parlanaykipä
yachayta qoshushqayki!
¡Pitä tsayjinanpa alli yarpayta
qoshushqayki!

5 "Wanushqakunapa almanqa
lamarpita mas rurincho karmi
pasaypa mantsakuyan.
6 Tsaycho kayaptinpis paykunataqa
Tayta Dios rikaykanmi.
Maycho kayanqantapis musyay-
kanmi.
7 Imapis manarä kaptinmi ciëluta
y kay patsatapis Tayta Dios
kamashqa.
8 Paymi yakutapis pukutaycho tsa-
raran.
Yaku alläpa lasarpis pukutaytaqa
manami rachitsintsu.
9 Killapa atsikyaynintapis pukutay-
wan tsaparmi tsakätsin.
10 Tsaynöllami rupaytapis orde-
nashqa lamarpa juk kuchunpa
yarqamur atsikyänanpä y

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jukaq kuchunpa jeqar tsakänanpä.

11 "Tayta Dios ajanaptinqa ciëluta
tukmaraqkunapis mantsarirmi
tsuktsukyäyan.
12 Munayyuq karmi lamartapis pul-
chaqyaykaqta wiyätsin.
Munayyuq karmi mantsaypä
*Rahab kurutapis vincishqa.†
13 Pükaskiptinmi ciëlupis atsikyar-
kurqan.
Mantsaypä jatusaq culebra[ƒ] qesh-
piykaqtapis paymi tsariskir
wanutsishqa.

14 "Tsaykunaqa kaykan Tayta Dios
juk ishkay ruranqan kaqkuna-
llarämi.
Pay ruranqankunataqa ichiklla-
tami musyantsik.
Pasaypa munayyuq kanqantaqa
¿pirä shumaq tantiyanman?"

27 1 Mastapis Job nirqanmi:
2 "Arreglamayta mana muna-
maptinpis y pasaypa ñakatsi-
mashqa kaptinpis llapanpä
munayyuq Tayta Diospa jutin-
chömi nï:
3 Kawayta y kallpata Tayta Dios
qaramanqanyaqqa 4 manami
llutanta parlashätsu ni llulla-
kushätsu.
5 Tsaymi kawanqäyaqqa jutsaynaq
kanqäta imaypis nishä.
Jutsata ruranqäpita ñakan-
qäta niyämaptikipis manami
jutsata ruranqäpitatsu
ñakaykä.
6 Jutsata mana rurashqa karmi
imapitapis penqakütsu.
Tsaymi jutsaynaq kanqäta imay-
pis parlaykäshä.

7 "¡Chikimaqnïkunaqa llapanpis
ushakäyätsun!
¡Paykunaqa jutsa ruraq runanö
wanuyätsun!
8 Mana alli ruraq runakunaqa
Tayta Dios wanutsiptinmi ima-
nöpapis salvakuyanqatsu.
9 Pasaypa ñakar mañakuyaptinpis
manami yanapanqatsu.
10 Tsay runakunaqa Tayta Dios
munanqannö kawayänanpä
imaypis manami yarpachaku-
yantsu.
Llapanpä munayyuq Tayta Dios-
taqa manami imaypis mañä-
kuyantsu.

11 "Kananmi tantiyatsishayki Tayta
Dios munayyuq kanqanta.
Llapanpä munayyuq kanqantaqa
manami upällakushätsu.
12 Munayyuq kanqantaqa kikikiku-
napis rikayashqaykimi.
Tsayta musyaykarpis ¿imanirtä
manakaqkunata parlaykä-
yanki?

13 "Llapanpä munayyuq Tayta
Diosmi mana alli runakunata
y mana kuyapäkuq runaku-
nata imaypis castigan.
14 Mana alli runakunapa tsurin-
kuna atskaq karpis wakin
guërrachömi ushakäyanqa y
wakinna mallaqaypita wanu-
yanqa.
15 Kawaykar quëdaqkunapis man-
tsariypä qeshyawanmi wanu-
yanqa.
Mana alli ruraq kayaptinmi viü-
dankunapis waqayanqatsu.

16 "Mana alli ruraq runakuna
imayka allpatanö qellayta

[ƒ] **26.13** Tsay culebraqa lamarcho taq jatusaq Leviatán waräkuymi karqan. Leviatanpita masta musyanaykipä liyinki Job 3.8; 41.1; Sal. 74.14; 104.26; Isa. 27.1.
[†] **26.12** Job 9.13; Isa. 51.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qoriyaptinpis y atska latsapata
qoriyaptinpis [17]alli runaku-
nami tsay latsapankunata
jatikuyanqa.
Qoriyanqan qellaytapis jutsaynaq
runakunami gastayanqa.
[18]Mana alli runakunapa wayin-
kunaqa[g] pishqupa qeshunnö
ushakaqllami kaykan.
Tsaynöpis chakracho täpana
tsukllanöllami kaykan.

[19]"Tsay mana alli ruraq runaku-
napa riquëzankunaqa illaqpi-
tami ushakanqa.
[20]Mangäda illaqpita tsarinqannömi
paykunataqa ima castïgupis
illaqpita tsarinqa.
Shukukuy wayra paqaspa sha-
muptin imapis illaqpita
ushakanqannömi paykunapis
illaqpita ushakäyanqa.
[21]Rupay yarqamunan kaqpita
shukukuy wayra shamurmi
wayincho kaykaqta illaqpita
apakunqa.
[22]Mayman pakakuyaptinpis mana
kuyapaypami ushakätsinqa.
[23]Wichyarrämi tsay wayra apa-
kunqa".

Yachaypä parlanqan

28 [1]Qellay mïnaqa reqishqa par-
tillachömi.
Tsaynöllami qori tsullutsikunapis
reqishqa partillacho.
[2]Allpacho kaykaqtami fiërrutapis
jipintsik.
Rumicho kaykaqtami cobritapis
jipintsik.

[3]Runaqa mïnata uchkurmi aktsi-
kurkur mayyaqpis yaykun.
Tsaypitami tukuy niraq mineral-
kunata akrarkur jipimun.

[4]Tsay mïnakunataqa jäkuq jirka-
kunachömi kichan.
Pipis mana yaykunqanmanmi
waskakunawan watakurkur
yaykun.

[5]Patsa janancho mikuy wayup-
tinpis patsa rurinchöqa nina
shanshaykaqnömi kaykan.
[6]Tsaychömi zafiro rumitapis tari-
yan.
Oqtiyanqan allpachömi qoripis
kaykan.
[7]Tsay partitaqa manami ankapis
ni condorpis rikantsu.
[8]Tsaymanqa manami jirka uywa-
kunapis chäyantsu.
Tsaychöqa manami leonkunapis
puriyantsu.

[9]Runakunaqa qaqakunatami oqti-
yan.
Tsaynöllami jirkakunatapis ruri
ruriyaq uchkuyan.
[10]Qaqakunachömi uchkuta rurayan.
Tsaychömi imayka niraq tesöru-
kunata tariyan.
[11]Uchkuykällarmi mayupa ñawin-
tapis tariyan.
Uchkunqanpitami pipis mana
rikanqanta jipiyämun.

[12]Patsa rurincho tsaykunata tarir-
pis ¿maychörä yachaytawan
tantiyayta tariyanman?
[13]Runaqa manami musyantsu tan-
tiyakuq kay llapanpitapis mas
alli kanqanta.
Tantiyakuq kaytaqa manami llu-
tallatsu tarintsik.
[14]Wanwanyaykaq uchkukunapis
ninmi: "Tantiyayqa manami
kaychötsu".
Tsaynöllami lamarpis nin:
"Manami kaychöpis kantsu".

---

[g]**27.18** Wayin ushakaqlla kanqanta ninqanqa wayincho taqkuna llapanpis ushakaqlla kanqan-
tami nikan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Tantiyaytaqa qoriwanpis ni qellaywanpis manami rantintsiktsu.
16 Ni Ofirpita apamunqan mas alli kaq qoriwanpis manami rantiyta puëdintsiktsu.
Ni allinnin kaq ónice rumiwanpis ni allinnin kaq zafiro rumiwanpis manami rantiyta puëdintsiktsu.
17 Tantiyaymanqa ni qoripis ni diamantipis manami tinkuntsu.
Manami allinnin kaq alhäjawanpis trukayta puëdintsiktsu.
18 Yachayqa coral rumipitapis y kuyayllapä perlaskunapitapis masmi välin.
Tsaymanqa mas kuyayllapä rumikunapis manami tinkuntsu.
19 Tantiyaymanqa Etiopíapita apamunqan topaciupis manami tinkuntsu.
Manami allinnin kaq qoriwanpis rantiyta puëdintsiktsu.

20 ¿Maychörä tarishwan tantiyayta?
Tsaynöpis ¿maychörä kaykan yachay?
21 Runakuna mana rikananchömi pakaraykan.
Pajaqkunapis mana rikananchömi pakaraykan.
22 Infiernupis y wanuypis niyanmi:
"Yachaypäqa parlaqllatami wiyashqä".

23 Tantiyay maycho kanqantapis Tayta Diosllami musyan.
Payllami musyan maycho tarinantsikpä kanqantapis.
24 Payqa kay patsata kuchu kuchumi rikaykan.
Kay patsacho ima kanqantapis llapantami musyaykan.

25 Tayta Diosmi wayratapis kallpata qoshqa.
Paymi yaku mayyaqlla chänanpäpis kamakätsishqa.
26 Paymi nishqa tamya tiempu imay kananpäpis.
Tsaynöllami nishqa maqakuykuna y illaqukuykuna kananpäpis.

27 Tsay witsanmi tantiyakuytapis rikarqan.
Imanö kanqantapis musyaskirmi alli kanqanta nirqan.†
28 Nirkurmi runakunata Tayta Dios nirqan:
"Yachaq runaqa noqapitami *mantsapakun.
Tantiyakuq karqa llutan ruraykunatami kacharin".†

Ñöpata imanö kawanqantapis Job parlanqan

29 1 Tsaymi Job yapay nirqan:
2 "¡Imanöllarä kutiyküman ñöpa kanqäman!
Tsay witsanqa Tayta Dios allimi rikamarqan.
3 Aktsinwan aktsipämaqnömi yanapamarqan.
Ima rurayta mana kamäpakuptïpis tantiyatsimarqanmi.
4 Wayïcho taqkunatawan shumaq rikamaptinmi alli kawarqä.
5 Llapanpä munayyuq Tayta Dios yanapamaptinmi tsurïkunapis ñöpächo kayarqan.
6 Tsay witsanqa lichipis yakunörämi atska karqan.
Aceitipis jina jinami karqan.

7 "Noqaqa marka yaykuna punkuchömi imaypis mayor runakunawan juntu jamakuq kä.
8 Tsay witsanqa juntaraykäyanqanman yaykuptï chölukunapis respitayämarmi witikuyaq.
Awkinkunapis respitamarmi ichikuyaq.

† **28.12-27** Prov. 8.1-31. † **28.28** Sal. 111.10; Prov. 1.7; 8.13; 9.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Mayor runakunapis parlaykäyan-
qanchömi upällakuyaq.
10 Mandaqkunapis parlaykäyanqan-
chömi jinan höra upällakuyaq.
Manami mayqanpis parlayaqnatsu.

11 "Reqimaq runakunapis favornïmi
parlayaq.
Pïmaypis alli kanqätami parlayaq.
12 Tsay witsanqa waktsakunata y
muchuqkunatami yanapaq kä.
13 Muchuycho kawaqkunapis yana-
panqäpitami agradëcikayämaq.
Viüdakunapis yanapaptïmi kushi-
kuyaq.

14 "Noqaqa pïmaywanpis allimi
kawarqä.
Pitapis manami engañarqätsu.
15 Qaprakunatapis allimi pusharqä.
Weqrukunatapis allimi yana-
parqä.
16 Waktsakunapapis taytannömi
karqä.
Jäpa runakunapapis jananmi
shäriq kä.
17 Pitapis mana alli runakuna ñaka-
tsiyänanta manami munarqä-
tsu.
Pitapis ñakatsiptinqa leonpa shi-
minpita imayka qechuqnömi
washaq kä.

18 "Noqaqa yarparqä wanukuptï
llapan tsurïkuna pampayämä-
nanpä kanqantami.
Tsaynöpis yarparqä atska wata
kawanäpä kanqantami.
19 Noqaqa yaku kuchuncho planta-
raykaq jachanömi karqä.†
Jachapa raprankuna shullyashqa
warämunqannömi noqapis
kushishqa warämurqä.
20 Noqataqa pïmaypis respitayämar-
qanmi.
Imaypis kallpayuq kaykänäpä
kanqantami yarparqä.

21 "Parlaptïqa llapanpis kushish-
qami wiyayämaq.
Yätsiptïpis wiyayämaqmi.
22 Parlanqäta shumaq tantiyarmi pipis
manakaqman churamaqtsu.
23 Muruy witsan tamyata shuyaqnömi
yachatsinäpä shuyäyämaq.
24 Shumaq rikaptïmi paykunapis
kushikuyaq.
Kushishqa kaykaqta rikamarqa
shonqunkunapis atsikyarkuqmi.
25 Runakunawan qorikaykurmi
mandaqninnöpis alli kawayä-
nanpä yätsirqä.
Soldädukunapa ñöpancho rey
kanqannömi noqapis karqä.
Waqayaptinpis shoqarqämi".

Job ñakar llakikunqan

30 1 "Kananqa kaynö kaykaqta
rikamarmi chölukunapis asi-
päyäman.
Paykunapa taytankunataqa
manami churämantsu üsha
täpaq allqu qaraqllapäpis.
2 Paykunaqa aruypäpis pasaypa
qelami kayan.
Paykunaman yärakurqa ñakaqchi
käman karqan.

3 "Tsay asipäkuqkunaqa mikuyä-
nanpä imanpis mana kaptinmi
tsunyaq jirkakunapa aywayan
imatapis mikuyänanpä ashiq.
4 Muntikunaman aywarmi iwjiq
jachakunata qoriyan mikuyä-
nanpä.
Hasta retämapa michinkuna-
tami[h] mikuyan.

5 "Paykunataqa marka mayinkuna-
pis qarquyarqanmi.

[h] **30.4** Wakin runakunaqa *jawankunatami* niyan.
† **29.19** Sal. 1.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qarqurninmi suwa runakunatanö
qayapäyarqan.
6 Tsaymi paykunaqa machaykunallacho, raqrakunallacho
y qaqa uchkukunallacho
täyan.
7 Shiraka rurinkunaman pakakuykurmi waqayan.
Munti rurinkunallachömi qorikäyanpis.
8 Paykunaqa mana alli runakunami kaykäyan.
Imapäpis manami väliyantsu.
Tsaymi markanpitapis qarquyashqa.

9 "Tsaynö kaykarmi kananqa asipäyäman.
Asikuyänan raykuqmi jutïtapis joqarkuyan.
10 Pasaypa melanäyämarmi noqapita witikuyan.
Tsaynöpis qaqllämanmi toqapäyäman.

11 "Tayta Dios castigamaptinmi washäkunäpä kallpäpis kannatsu.
Runakunapis manami respitayämannatsu.
12 Atskaq qorikaykurmi ushakätsimayta munar atacayäman.
Tsarimayta munarmi trampatapis churapäyäman.
13 Imata rurayta munaptïpis tsapatami churapäyäman.
Manami pïnïpis kantsu janä shärinanpä.

14 "Corralta juchuskatsir yaykuqnömi noqaman qayaykacharrä shayämun.
15 Tsaymi pasaypa mantsakashqa kaykä.
Tsaynö rurayäman mana respitayämarmi.
Llapan imaykäkunapis pukutaynömi illakakäkushqa.

16 "Wanuypis janächönami.
Pasaypa llakikuyllanami tsariman.
17 Tullüyaqrämi nanaypis chaykun.
Mana atipaypämi tsakaykunapapis nanäman.
18 Kikin Tayta Diosmi kunkäpita aptaraykäman.
Jamayta kacharkunalläpäpis manami dëjamantsu.
19 Mituman jitashqanömi kaykä.
Uchpanö y allpanömi kaykä.

20 "Tayta Dios, tsaynö karpis yanapamänaykipä qamtami mañakaykämü.
Qamta mañakuptïpis manami yanapamankitsu.
Rugakuptïpis manami kuyapämankitsu.
21 Yanapamänaykipa trokinmi pasaypa chikikarkamashqayki.
Pasaypa ajanashqami qatikachaykämanki.
22 Tsaymi desgraciata kachamushqayki shukukuy wayranöpis ushakätsimänanpä.
23 Musyämi wanuyman apaykämanqaykita.
Llapan runakuna wanunqannöllami noqapis wanushä.

24 "Noqaqa muchuqkunatapis yanapashqämi.
Pasaypa llakikuyaptinpis shakyätsishqämi.
25 Ñakaqkunata rikarmi kuyapar waqaq kä.
Muchuqkunatapis kuyaparqämi.
26 Tsaynö karmi imaypis mana ñakanäpä kanqanta yarparqä.
Tsaynö yarpaptïpis desgraciallami päsamashqa.
Aktsita shuyarpis paqaschönömi kaykä.

27 "Shonqüpis pasaypami ushakaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pasaypa ñakayllachömi kaykäpis.
28 Imayka llantuycho kaykaqnömi
pasaypa llakishqalla qoyä.
Tsaymi runakuna qorikäyanqan-
cho mañakü pillapis yanapay-
kamänanpä.
29 Duëñun oqrashqa allqunömi
kaykä.
Tsaynöpis munticho tukunömi
kaykä.
30 Qaräkunapis yanayarmi kachka-
kar shushuykan.
Entëru cuerpüpis pasaypami
achachaykan.
31 Arpäpis flautäpis llakikuyllapämi
waqayan".

Tayta Dios munanqannö kawanqanta Job ninqan

31 1 "Shonqullächömi yarpacha-
kurqä pï jipashtapis mana
rikapänäpä ni mana munapä-
näpä.
2 Mana alli kawashqaqa alli
kawayta qaramänantsikpa
trokinmi desgraciallata Tayta
Dios kachamunqa.
3 Jutsata rurashqaqa premiuta
qomänantsikpa trokinmi casti-
gamäshun.
4 Tayta Diosqa imata ruranqätapis
rikaykämanmi.
Payqa musyaykanmi imanö
kawanqätapis.

5 "Llutantaqa manami rurashqätsu.
Pitapis manami llullapashqätsu.
6 Balanzanwan pësaqnömi Tayta
Dios juzgamätsun.
Tsaynöpami musyanqa jutsaynaq
kanqäta.
7 Llutantaqa imatapis manami
rurashqätsu.
Pipa imantapis manami muna-
pashqätsu ni suwakushqätsu.
8 Tsaykunata rurashqa kaptïqa
murunqäkunatapis juk runa-
kunana mikuyätsun.
Plantapakunqäkunatapis jawapita
llukiriyätsun.

9 "Warmikunata munapashqa
kaptïqa o runayuq warmiwan
kakushqa kaptïqa 10 warmïpis
jukpa warmin katsun.
Jäpa runakunapis warmïwan
kakuyätsun.
11 Tsaynö kashqa karqa pasaypa
penqakuypächi käman.
Tsaynö kaptïqa castigayäman-
manchi.
12 Umä achachashqa karqa wanuy-
manpis chämanchi.
Llapan imaykäkunapis ushakan-
manchi.

13 "Warmipis ollqupis wätaynïkuna
reclamayämaptin imaypis
cäsushqämi.
14 Mana cäsushqa karqa Tayta Dios
juzgamaptin ¿imatarä rurä-
man?
Imanö kanqätapis tapumaptin
¿imatarä nïman?
15 Noqa yurinäpä kamakätsinqan-
nöllami wätaynïkuna yuriyä-
nanpäpis Tayta Dios kamakä-
tsishqa.
Noqata kamamanqannöllami
paykunatapis kamashqa.

16 "Muchuqkuna mañakayämap-
tinqa imaypis qaraq kämi.
Viüdakuna mikuyänanpäpis
kamaripaq kämi.
17 Kikillä mikunäpa trokinqa wak-
tsakunatapis qaraq kämi.
18 Chölu kanqäpita patsami
muchuqkunapa taytannö
karqä.
Wamra kanqäpita patsami viüda-
kunata yanaparqä.
19 Latsapaynaq kar alätsikuptinpis
o pitukuyänanpä imankuna
mana kaptinpis kamaripaq
kämi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Üshäkunapa millwanta awatsir
jatitsiptïmi pasaypa kushikur
päkillä niyämaq.

21 "Munayyuq karpis waktsakunata
autoridäkunawan manami cas-
tigatsirqätsu.
22 Tsaynö castigatsishqa kaptïqa
rikräkuna pakir yarqukätsun.
23 Noqaqa imaypis Tayta Diospa
castïgunta mantsarqämi.
Pay castigamaptinqa manami
imanöpapis salvakümantsu.

24 "Qorimanqa imaypis manami
yärakurqätsu.
Ni imaykayuq kanqämanpis
manami yärakurqätsu.†
25 Mayjina imaykayuq karpis
manami runa tukurqätsu.

26 "Rupay shumaq jeqamuptinpis ni
killa junaqnörä atsikyaptinpis
manami tsaykunata adorarqä-
tsu.
27 Tsaykunataqa manami pakaylla-
papis adorashqätsu ni ado-
ranäpä manami makïtapis
mutsarqätsu.†
28 Tsaynö ruraptïqa Tayta Dios cas-
tigamanmanchi karqan.
Munayyuq Tayta Diostapis ñëgä-
manchi karqan.

29 "Chikimaqnïkunata desgracia
päsaptinpis manami kushipar-
qätsu ni makita taqllaparqä-
tsu.†
30 Paykunataqa manami imaypis
maldicionarqätsu.
Wanuyänanpäpis manami mañа-
kurqätsu.

31 "Wayïcho kaqkunaqa llapanpis
pacha juntami mikuyaq.
32 Jäpa runa chämuptinpis manami
cällicho jaqiykurqätsu.
Tsaypa trokinqa wayïmanmi
patsatsirqä.

33 "Wakin runakuna jutsa rurayan-
qanta ñëgayaptinpis noqaqa
manami ñëgarqätsu.
Mana allita ruranqätapis manami
upällakurqätsu.
34 Jutsata ruranqäpita runakuna y
castäkuna rimayämänan kap-
tinpis upällakunäpa trokinmi
perdonta mañakurqä.

35 "¡Ima allirä kanman washäkun-
qäta Tayta Dios wiyamaptin!
Jutsaynaq kanqätaqa juk papel-
man qellqaykurpis firmä-
manmi.
Llapanpä munayyuq Tayta Dios-
pis jutsaynaq kanqäta qellqa-
tsun.
36 Tsay qellqanqantami umrukur-
kur y umäman corönatanörä
jatikuskir mana penqakuypa
purïman.
37 Mana penqakuypa Tayta Diospa
ñöpanman aywarmi llapan
ruranqäta cuentata qöman.

38 "Chakräkuna noqapita manami
qallayantsu ni castigamä-
nanpä Tayta Diosman manami
qayakuntsu.
Chakrächo camillunkunapis
Tayta Diosta manami waqa-
pantsu.†
39 Pipa mikuynintapis debaldillaqa
manami mikushqätsu.
Arupakuq runakunata mana
pägaypaqa imaypis manami
arutsirqätsu.
40 Tsaynö rurashqa kaptïqa
trïgu jeqamunanpa trokin

†**31.24** Sal. 49.6; 52.6-7. †**31.26-27** Deut. 4.19. †**31.29** Prov. 24.17. †**31.38** Éxo. 23.10-11; Lev. 18.25, 28; 19.19; Núm. 35.33-34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kashakunallana chakrächo
jeqamutsun.
Cebäda jeqamunanpa trokin
mana alli jachakunallana
jeqamutsun”.
Tsaynö nirmi Job parlayta usharqan.

Eliú ninqan

32 1 Kutin kutin jutsaynaq kanqanta Job niptinmi tsay kimsan runakuna ima niytapis kamäpakuyarqannatsu.
2 Tsaychömi kaykarqan Ram casta Baraquelpa tsurin Eliú. Payqa Buz partipitami karqan. Jutsaynaq kaykaptin Tayta Dios castiganqanta Job niptinmi Eliúqa pasaypa ajanarqan.
3 Tsaynöllami ajanarqan Jobpa kimsan amïgunkuna Job jutsayuq kanqanta shimpirpis mana taripuyaptin. 4 Elihúqa paykunapita mas chölullarämi karqan. Tsaymi shuyararqan kimsan amïgunkuna Jobwan parlayta ushayanqanyaq.
5 Tsaynö shuyarpis kimsan amïgunkuna Jobta ima niytapis mana kamäpakuyaptinmi Eliúqa pasaypa ajanarqan. 6 Tsaymi paykunata nirqan:
“Rikayämanqaykinöpis noqaqa
chölullarämi kä.
Qamkunaqa mas awkinnami
kayanki.
Tsaymi qamkunata respitar yarpanqäta parlakushqätsu.
7 Puntata qamkuna parlayänaykipämi upällakushqä.
Yarparqä mayor kar Jobta tantiyatsiyänaykipä kanqantami.
8 Tsaynö kaptinpis llapanpä
munayyuq Tayta Diosmi tantiyayta qomantsik.
Tantiyakuq kanantsikpämi Espïritunwan tantiyatsimantsik.
9 Tsaynö kaykaptinqa manami
awkinkunallatsu yachaq kayan.
Ni awkin kayanqallanpitatsu alli
kaqta ni mana alli kaqtapis
tantiyayan.
10 Tsaynö kaykaptinqa noqa ninqätapis wiyayämay.
Tantiyanqätami parlamushä.

11 “Parlayanqaykita shumaqmi
wiyashqä.
Jobta yätsiyta ushayanqaykiyaqmi parlanäpä shuyarashqä.
12 Imanö parlarpis manami mayqaykipis Jobta tantiyatsiyta
kamäpakuyashqaykitsu.
13 Jobta tantiyatsiyta mana kamäpakuykarqa ¿imanirtä niyanki
yachaq y tantiyaq kayanqaykita?
¿Imanirtä niyanki Tayta Diosna
Jobta tantiyatsinanpä kanqanta?
14 Job parlapämaptinqa manami
qamkuna niyanqaykinötsu
nïman karqan”.

15 Tsaynö niskirmi Jobta nirqan:
“Kay runakunaqa kimsanpis
imata niyäshunaykipäpis
manami kamäpakuyantsu.
Paykunataqa shimiynaqtami
jaqiykushqayki.
16 Paykuna parlayta ushanqanyaqmi noqa shuyarashqä.
17 Tsaymi yarpanqäta kanan
nishayki.
Yarpanqätaqa manami upällakümantsu.

18 “Yarpanqäta ninäpäqa atskami
kaykan.
Tsaytaqa manami upällakümantsu.
19 Vïnu poquptin tsillinaykaq
uyllu mana awantanqannömi
noqapis parlanäpä kaqkunata
awantakuyta puëdïtsu.
20 Yarpanqäta niptïrämi shonqüpis
atsikyarkunqa.
Parlarqa imanöpapis tantiyatsishaykimi.
21 Pipapis janan mana shäriypami
parlashä.
Manami pitapis alabashätsu.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 “Noqaqa manami imaypis mana-
kaqpita pitapis alabashqätsu.
Alabaptïqa kamamaqnintsik
Tayta Dios jinan hörachi casti-
gamanman.

33 1 “Job, kanan imata ninqätapis
shumaq wiyamay.
Imata yätsinqätapis shumaq tan-
tiyakuy.
2 Shumaq tantiyakuskirmi parla-
mushä.
3 Llapan shonqüwanmi rasun kaq-
llata tantiyatsishayki.
Llapan yarpanqäkunatami
nishayki.
4 Llapanpä munayyuq Tayta Dios
kamamar jamayta qaramashqa
kaykaptinqa tantiyatsinqäta
shumaq wiyamay.
5 Noqaqa listumi kaykä qamwan
parlanäpä.
Puëdirqa ninqäta contesta-
manki.

6 “Qampis y noqapis Tayta Dios-
päqa tsaynöllami kantsik.
Ishkantsikpis allpallapitami kan-
tsik.
7 Tsaynö kaykaptinqa mantsakar
ama yarpachakuytsu.
Ninqäkunaqa manami qallayä-
naykipätsu.

8 “Noqaqa wiyashqämi llapan par-
lanqaykita.
Tsaychömi nishqayki:
9 ‘Noqaqa jutsaynaq runami kä.
Imatapis llutantaqa manami
rurashqätsu’.

10 “Tsaynöpis nishqayki:
‘Llutanta mana ruraykaptïmi
Tayta Dios castigaykäman.
Noqataqa rikaykäman contran
runatanömi.
11 Chakïtapis cadënawan watashqa-
tanömi tsararaykäman.
Imanö kawanqätapis rikaraykä-
manmi’.

12 “Manami yarpanqaykinötsu
Tayta Dios kaykan.
Llapan runakunapitapis Tayta
Dios mas yachaq kaykaptinqa
13 imanir castigashunqaykita
mana tantiyatsishuptikipis
ama qallayaytsu.
14 Tayta Diosqa mana tantiyash-
qapis imaykanöpami yarpan-
qanta tantiyatsimantsik.
15 Cämantsikcho pununqantsik
hörapis tantiyatsimantsik,
16 parlapämantsik y yätsiman-
tsikmi.
17 Tsaynö yätsimantsik jutsa ruray-
kunata kacharinantsikpä,
yachaq tukuq mana kanan-
tsikpä
18 y wanuypita salvakunantsik-
pämi.

19 “Aybësisqa imaykaläya qeshya-
kunawan castigamarnintsikmi
tullu nanaywanpis ujurätsi-
mantsik.
20 Tsaynö qeshyarmi mikuypa gus-
tuntapis tarintsiktsu.
Mayjina alli mikuypis gustuy-
naqmi kaykan.
21 Qeshyar ujurarqa pasaypami tsa-
kintsik.
Tsaymi custillantsikkunapis
yupanakuykan.
22 Tsaynö karmi pampaykuyllapäna
kaykantsik.
Wanuyllatanami shuyaraykan-
tsik.

23 “Tsaynö qeshyashqa juk waranqa
(1,000) *angelkunapita juk
angelllapis kuyapämarnintsik
janantsik shäriptin ima allirä
kanman.
24 Wanuypita salvamänantsikpä
tsay ángel päguta apar Tayta

Diosta rugakuptinqa [25] Tayta
Dios alliyätsimäshunmi.
Alliyätsimashqaqa chölu kanqan-
tsikmannömi kutirkushun.
Cuerpuntsikpis wamra kanqan-
tsikmannömi kutirkunqa.
[26] Tsaynöllami mañakunqantsikku-
natapis Tayta Dios awnimä-
shun.
Ñöpata yanapamanqantsiknömi
yapay yanapamäshun.
Tsaymi Tayta Diospa qaqllanta
rikaqnö pasaypa kushikushun.

[27] "Tsaynö alliyätsimashqaqa runa-
kunapa ñöpanchömi nishun:
'Llutanta rurarmi jutsata rurashqä.
Tsaynö kaykaptïpis manami
jutsata ruranqäman tuputsu
Tayta Dios castigamashqa.
[28] Wanuypita salvamaptinmi atsik-
yaq patsata rikar kushikü'.

[29] "Tsaynömi Tayta Diosqa kutin
kutin qeshyanqantsikpita alli-
yätsimantsik.
[30] Wanuypita tsaynö salvamash-
qami kawayta tarintsik.

[31] "Job, ninqäta shumaq wiyamay.
[32] Imatapis nimänaykipä kaptinqa
kanan nimay.
Nimanqayki alli kaptinqa chaski-
kushämi.
[33] Imapis nimänaykipä mana kap-
tinqa upällakuy.
Yachaq kanaykipämi yachatsi-
shayki".

34 [1] Mastapis Eliú nirqanmi:
[2] "Yachaqkunapis tantiya-
kuqkunapis ninqäta shumaq
wiyayämay.
[3] Qalluntsikwan mikuypa gus-
tunta mayanqantsiknömi
rinrintsikwan allita o mana
allita nikanqantapis wiyantsik.
Tsaynöpami tantiyantsik rasun
kaqta o manakaqkunata par-
lanqantapis.†
[4] Tsaynö kaykaptinqa shumaq yar-
pachakushun Job ninqankuna
alli o mana alli kanqantapis.

[5] "Jobqa kaynömi nishqa: 'Noqaqa
jutsaynaq runami kä.
Tsaynö kaykaptïpis Tayta Diosqa
manami kuyapämantsu'.
[6] Tsaynöpis kaynömi nishqa:
'Jutsaynaq kaykar jutsayuq
kanqäta nirqa llullakümanmi.
Jutsata mana rurashqa kaykap-
tïmi Tayta Dios castigaykä-
man.
Tsay castigamanqanqa flëchawan
tuksishqanömi nanaykäman'.†

[7] "¡Jobnöqa manami pipis llutanta
parlantsu!
Payqa mana mantsariypami
Tayta Diostapis manakaqman
churan.
[8] Payqa mana alli runakunawan y
jutsa ruraq runakunawanmi
qorikan.
[9] Tsaynöllami nimantsik: '¿Imapätä
Tayta Dios munanqannöpis
kawashun?'

[10] "Yachaq runakuna, shumaq wiya-
yämay.
Llapanpä munayyuq Tayta
Diosqa manami imaypis mana
allikunata rurantsu.
[11] Jutsata ruranqanman tupumi
pitapis castigan.
Tsaynöpis allita ruraq kaqmanqa
bendiciontami churan.†
[12] Payqa manami imaypis llutanta
rurantsu.

---

†**34.3** Job 12.11. †**34.5-6** Job 27.1-5. †**34.11** Sal. 62.11-12; Prov. 24.12; Jer. 17.10; Eze. 18.30; 33.20; Mat. 16.27; Rom. 2.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Manakaqkunata pitapis manami
jitapantsu.

13 "Llapanpä munayyuq karmi kay
patsata munaynincho tsara-
ran.
Paynö munayyuq manami pipis
kantsu.
14 Almantsikta jipir jamayniynaqta
jaqimashqaqa 15 llapantsikmi
illaqpita wanur allpaman
tikrashun.†

16 "Yachaq karqa ninqäta shumaq
wiyamay.
17 Runa mana allita ruranqanpita
mana juzgarqa kay patsatapis
Tayta Dios manami munaynin-
cho tsararanmantsu.
Alli mandaq kaykaptinqa ¿ima-
nirtä yarpanki munayyuq
Tayta Dios jananpayllapa pita-
pis juzganqanta?
18 Tayta Diosqa mana jananpay-
pami pitapis juzgan.
Reykuna y autoridäkuna mana
allikunata rurayaptinqa pay-
kunatapis castiganmi.
19 Tayta Diosqa manami autoridä-
kunallapatsu janan shärin,
sinöqa muchuqkunapapis
janan shärinmi.
Llapan runakunata kamashqa
karmi muchuqkunatapis imay-
kayuqkunatanölla rikan.
20 Castigaptinqa illaqpitami pullan
paqaspis runa wanun.
Tsuktsukyarmi wanuskin.
Pipis mana wanuykätsiptinmi
mandaqkunapis illaqpita
wanuyan.

21 "Tayta Diosqa rikaykanmi runa-
kuna imata rurayanqantapis.
Payqa musyaykanmi imanö
kawayanqantapis.
22 Mana alli runakuna mayjina tsa-
kaykaqman pakakuyaptinpis
Tayta Diosqa rikaykanmi.
23 Manarä juzgarpis maynami mus-
yan imanö kawayanqanta.
24 Munayyuqkunata qarquskir jukta
trokin churananpäpis pitapis
manami tapuntsu.

25 "Munayyuqkuna imata rurayan-
qantapis Tayta Dios mus-
yanmi.
Mana allita rurayanqanta mus-
yarmi paqaspapis illaqpita
ushakätsin.
26 Llapan runakuna rikayänanpämi
suwatanö castigan.
27 Paykunaqa mana cäsukuq karmi
Tayta Dios munanqannöqa
kawayantsu.
28 Mana kuyapaypami muchuqku-
natapis ñakatsiyan.
Muchuqkuna mañakuyanqanta
wiyarmi Tayta Dios yanapan.

29 "Muchuqkuna mañakuyanqanta
Tayta Dios mana cäsuptinqa
¿pirä reclamanman?
*Pakakuptinpis ¿pirä tarinman?
Payqa llapan markakunata y
runakunatami rikaykan.
30 Tsaynö rikaykan mana alli runa-
kuna mandaq kayman mana
yaykuyänanpämi.
Payqa manami munantsu kuyan-
qan runakunata engañayä-
nanta.

31 "Job, Tayta Diosta perdonta
mañakur jutsaykita kachariy.
Llutankunata amana ruraynatsu.
32 Tayta Diosta mañakuy jutsayki-
kuna ima kanqantapis musya-
tsishunaykipä.
Payta awniy jutsata yapay mana
ruranaykipä.

† **34.14-15** Sal. 104.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33 Manakaqman churaykaptikipis
¿munanqaykinötsurä Tayta
Dios llapantapis ruranqa?
Ninqäkunata chaskikuy.
Mana chaskikurqa yarpanqaykikunata mä, nimuy.

34 "Wiyamaqnïkuna, yachaq kaykarqa 35 Job mana tantiyakuypa llutanta parlanqanta
tantiyakuyay.
36 Manakaqkunata parlanqanpita
Tayta Dios juzgatsun.
37 Jobqa jutsata ruranqan jananmanmi Tayta Diospa contran
parlashqa.
Noqantsiktapis manakaqmanmi
churamashqantsik.
Tayta Diostapis manakaqmanmi
churashqa".

35 1 Mastami Eliú nirqan:
2 "Job, ¿imanirtä jutsaynaq
kanqaykita nishqayki?
Tsaynö nirqa ¿allitatsurä nikanki?
3 Tsaynöllami Tayta Diosta nishqayki:
'¿Imatatä jipï jutsata mana
rurashqa karpis?'

4 "Kananmi qamtapis amïguykikunatapis tantiyatsiyäshayki.
5 Ciëluta rikar tantiyakuy pukutaykuna altucho kaykanqanta.
Pukutaytaqa imata rurarpis
manami kuyutsinkitsu.
6 Tsaynöllami jutsata ruraptikipis
Diospäqa imanantsu.
Kutin kutin jutsata rurarpis payta
manami qallayätsinkitsu.
7 Mayjina alli runa karpis payta
manami yanapankitsu.
Payqa runapita manami imatapis
chaskintsu.
8 Mana allita rurarqa kikillaykimi
condenakuykanki.
Allita rurarpis manami Diostatsu
yanapanki, sinöqa runa mayillaykitami.†

9 "Imaykayuqkuna ñakatsiyaptinmi muchuqkuna waqayan.
Munayyuqkunapa munayninpita
jipiyänanpämi pitapis rugakuyan.
10 Tsaynö rugakuykarpis kamakuq
Tayta Diospäqa manami yarpäyantsu.
Tsaynöpis manami mañakuyantsu paqaskunapa cantayänanpä kushikuyta shonqunman churaykaptinpis,
11 uywakunapita mas yachaq
kayänanpä yachayta qaraykaptinpis
y pishqukunapita mas yachaq
kayänanpä tantiyaykätsiptinpis.

12 "Yanapananpä mañakuyaptinpis
runa tukuyaptinmi Tayta Dios
yanapantsu.
13 Tsaynöpis mana conviëniqta
mañakuptinqa manami cäsuntsu.
14 Qamtapis manami cäsushunkitsu
yanapashunaykipä kanqanta
mana yärakuptikiqa.
Payqa musyaykanmi ñakaykanqaykita.
Tsaynö kaykaptinqa pacienciakuy.

15 "Qamqa nikanki runakuna
jutsata rurayaptinpis Tayta
Dios mana ajananqanta ni
mana castiganqantami.
Tsaynöpis nikanki llutanta rurayaptinpis mana cäsupanqantami.†
16 Tsaynö parlarqa manakaqkunatami nikanki.

†**35.6-8** Job 22.2-3. †**35.15** Job 21.7-15, 17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mana tantiyakurmi witsaypa
uraypa parlaykanki”.

36 1 Jobta mastapis Elihú nir-
qanmi:
2 “Tayta Diospa favornin parlanäpä
yarpaynïcho kaykanrämi.
Tsaynö kaykaptinqa yarpanqäta
ninäpä pacienciayki kaykullä-
tsun.
3 Kamakuq Tayta Diosqa imaypis
allikunatami ruran.
Tsaynö kanqantami kanan tanti-
yatsishayki.
4 Musyanqaykinöpis rasunpaypa
yachaq runami kä.
Mana llullakuypami rasun kaq-
llata nishayki.

5 “Tayta Diosqa munayyuq karmi
llapanta musyan.
Payqa pitapis manami manakaq-
man churantsu.
6 Mana alli runakunataqa manarä-
pis höranchömi ushakätsin.
Ñakaqkunapami itsanqa janan
shärin.

7 “Alli runakunataqa Tayta Diosmi
ima desgraciapitapis tsapan.
Reykunata mandar yanapayänan-
pämi churan.
Tsaynöpis alli kawayänanpämi
yanapan.

8 “Tsaynö karpis aybësisqa cadëna-
wan wataraqnömi ñakayan.
9 Tsaynö kaptinmi Tayta Dios tan-
tiyatsin jutsata rurayanqanpita
y runa tukuyanqanpita ñaka-
yanqanta.
10 Tsaynöpis tsay ñakaywanmi tan-
tiyatsin jutsa rurayta kachari-
yänanpä.
11 Jutsankunata kacharir Tayta
Dios munanqannö kawarqa
kushishqami wanuyanqanyaq
kawayanqa.
12 Mana wiyakurmi itsanqa mana-
räpis unayta wanuyanqa.

13 “Diosta mana cäsukuqkunaqa
ajanashqami kawayan.
Tayta Dios castigaptinpis manami
perdonta mañakuyantsu.
14 Jutsa rurayllacho penqakuypä
kawarmi chölullarä kaykar
wanuyan.
15 Tsaynö kaptinpis jutsa ruray-
kunata kachariyänanpämi
ñakaykunawan Tayta Dios tan-
tiyatsin.

16 “Job, qamtapis Tayta Diosmi
wanuypita salvashunki.
Añaw kawanaykipämi yanapa-
shunki.
Alli mikuyta mikur kawanayki-
pämi kamaripäshunki.

17 “Tsaynö karpis kananqa castigay-
käshunkimi.
Paypa makinpitaqa manami
qeshpinkitsu.
18 Ñakarpis ama yarpaytsu pägap-
tiki Tayta Dios salvashunay-
kipä kanqanta.
19 Ñakanqaykipita salvashunayki-
päqa imaykayuq kanqaykipis
manami välintsu.
Mayjina alli chölu karpis manami
qeshpinkitsu.
20 Tsaynöpis ñakaypita qeshpiyta
munar wanuyta ama ashiytsu.
21 Tsaypa trokinqa jutsa ruraykU-
nata kachariy.
Jutsata ruranqaykita tantiyakur
kacharinaykipämi Tayta Dios
ñakaykätsishunki.

22 “Tayta Diosqa llapanpä munay-
yuqmi kaykan.
Paymanqa manami pï yachatsi-
kuqpis tinkuntsu.
23 Paytaqa manami ni pipis man-
danmantsu.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Imata ruraptinpis manami ni
pipis reclamanmantsu.
24 Tsaypa trokinqa llapan kaman-
qanta rikarmi pïmaypis payta
alabayan.
Tsaynölla qampis mana qonqaypa
payta alabay.

25 "Tayta Dios kamanqankunataqa
llapantsikmi rikaykantsik.
Tsaynö kaptinpis karullapita
rikaqnö karmi llapantaqa tan-
tiyantsiktsu.
26 Tayta Dios munayyuq kanqan-
tapis manami shumaqllaqa
tantiyantsiktsu.
Ayka watayuq kanqantapis
manami musyantsiktsu.

27 "Tayta Diosqa munayyuq karmi
tamyatapis tamyatsimun.
28 Pukutaypita tamyatsimurmi kay
patsata ushmatsin.
29 Manami pipis musyantsu ima-
nöpa pukutayta yuritsimun-
qantapis.
Tsaynöpis manami pipis mayan-
tsu maqakuyta imanö bunru-
rütsimunqanta.
30 Entëru lamar jananpami Tayta
Dios illaqukuyta chipipïtsimun.
Lamar rurinyaqmi atsikyaynintа-
pis chätsin.

31 "Tsaynö munayyuq karmi Tayta
Diosqa llapan nacionkunaman
bendicionninta churamun.
Tsaynöpami mikuypis atska kay-
kan.
32 Munayyuq karmi illaqukuytapis
makinwan jitamun.
Jitamurmi maymanpis munan-
qanman chätsin.
33 Tsaynö maqakatsimurmi musya-
tsimantsik ajanaykanqanta.
Tsaynöpami musyatsimantsik
jutsa ruraqkunata castiga-
nanpä kanqanta.

37 1 "Tayta Dios munayyuq kan-
qanta tantiyakuptïmi shonqü-
pis pasaypa utukyan.
2 ¡Tayta Dios parlamunqanta wiya-
yay!
Pay parlamunqanqa illaqukuynö-
rämi wiyakämun.
3 Paymi ciëluta illaqukuywan
atsikyätsin.
Tsay atsikyaywanmi kay entëru
patsapis rikakan.
4 Ciëlupitami pasaypa mantsariypä
bunrurümun.
Tsaynö bunrurümuptinmi illaqu-
kuypis ichintsu.
5 Tayta Dios tsaynö bunrurütsi-
muptinmi imata ruraykanqan-
tapis mana tantiyar pasaypa
mantsakantsik.

6 "Paymi rashtatapis kay patsaman
rashtatsimun y tamyatapis
pasaypa tamyatsimun.
7 Tsaynö tamyatsimuptinmi llan-
tukuyänanpä wayinkunaman
qeshpiyan.
Tsaynöpami munayyuq Tayta
Dios kanqanta tantiyayan.
8 Jirka uywakunapis machayku-
namanmi llantukuyänanpä
aywayan.
9 Surläpitami shukukuy wayrata
wayratsimun.
Nortiläpitanami alayta chätsi-
mun.
10 Pükaptinmi tsururupis rurakan.
Tsaynöllami lamar yakupis ritin.

11 "Tayta Diosmi kamakätsin
yakuta pukutay joqarinanpä.
Tsaynöllami pukutaypita maqa-
kuytapis pashtatsimun.
12 Pukutaykunataqa munanqanpami
maypapis puritsin.
Entëru munduchömi pay man-
danqanta rurayan.
13 Kay patsaman tamyatsimurmi
bendicionninta churamun.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pasaypa tamyatsimurqa castiganmi.

14 "Job, mantsakaypä kaqkunata
Tayta Dios ruranqanta shumaq tantiyakuy.
15 ¿Qam musyankiku imanöpa llapan tsaykunata ruranqanta?
¿Musyankiku illaqukuyta imanöpa atsikyätsimunqanta?
16 ¿Musyankiku pukutayta imanöpa almiraypä puritsinqanta?
Tsaykunata rikarmi tantiyantsik Tayta Dios yachaq kanqanta.

17 "¿Musyankiku sur kaqläpita wayratsimuptin imanir alläpa achätsikunqaykita?
18 ¿Tayta Diosta yanapankimantsurä ciëlupita pasaypa achätsimunanpä?

19 "Noqakunaqa tsakaychönö karmi musyayätsu Tayta Dios juzgayämaptin imata niyänäpäpis.
Yachaq karqa mä tantiyatsiyämay.
20 Noqaqa paywan parlayta mantsarïmi.
Paywan parlarqa wanuküman-chi.

21 "Pukutay tsaparaptinqa rupaypis manami rikakantsu.
Pukutayta wayra pükariptinmi itsanqa ciëlupis chipikyaskin.
22 Norti kaqläpami rancha pukutaynö atsikyay rikakämun.
Tsayqa kaykan Tayta Dios munayninwan shamunqanmi.
23 Payqa pasaypa munayyuq karmi imaypis allillata ruran.
Pitapis llutallaqa manami ñakatsintsu.
Ruranqanta manami tantiyayta kamäpakuntsiktsu.
24 Llapanpä munayyuq kanqanta tantiyarmi runakuna mantsariyan.
Yachaq tukuq runakunataqa manami imapäpis cuentantsu".

Job mana yachaq kanqanta Tayta Dios tantiyatsinqan

38 1 Tsaymi shukukuy wayrapita Jobta TAYTA DIOS nimurqan:
2 "¿Pitä kanki llutanta ruraq kanqäta nimänaykipä?
¿Pitä kanki mana tantiyakuypa parlanaykipä?†
3 Rasunpaypa yachaq karqa tapuptï nimänaykipä shumaq kamarikuy.†
4 ¿Maychötä karqayki kay patsata kamanqä höra?
Rasunpaypa yachaq karqa ¡mä nimay!
5 ¿Musyankiku kay patsa ima tamäñu kananpä pï ninqantapis?
¿Musyankiku kay patsata cordelwan pï tupunqantapis?
6 ¿Ima jananchötä kay patsa jamaraykan?
¿Pitä kay patsa jamaränanpä alli rumita cimientunman churashqa?
7 Tsay hörami waraq qoyllurkuna llapanpis cantayarqan.
Tsaynöllami *angelnïkunapis pasaypa kushikuyarqan.

8 "Lamar yaku patsapita pashtamunqan höra ¿pitä kuchunta churashqa tsaypita mana päsananpä?
9 Lamarpa latsapannö kananpä noqami pukutayta churashqä.
Tsaynöllami tsaparänanpä tsakayta churashqä.
10 Lamar mayyaqlla chänanpäpis noqami señalta churashqä.

†**38.2** Job 42.3. †**38.3** Job 40.7; 42.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaypita mana päsananpäpis
noqami punkunta llävishqä.
11 Llävirmi nirqä: 'Kayyaqllami chä-
munki.
Mayjina altuta pulchaqyarpis
kaypitaqa ama päsankitsu'.†

12 "¿Imayllaqa patsa waränanpä
qam mandashqaykiku?
13 Patsata warätsiptïmi suwakuna
y wanutsikuqkuna mantsarir
pakakuyan.
14 Jirkakuna imanö kanqanpis rika-
kanmi.
Latsapapanörämi colorninkuna-
pis rikakäyan.
15 Patsa waraptinqa suwakunapis
manami suwakuyannatsu.

16 "¿Lamar rurinman yaykurqay-
kiku?
¿Rikarqaykiku lamar yaku may-
pita pashtamunqantapis?
17 ¿Reqinkiku wanushqakunapa
alman kaykanqanman yay-
kuna punkuta?
18 ¿Musyankiku kay patsa ima
tamäñu kanqantapis?
Rasunpaypa musyarqa mä willa-
may.

19 "¿Maypatä näni aywan atsik-
yaypa wayinman?
¿Maychötä tsakaypa wayin?
20 Atsikyaytawan tsakayta kay
patsapa kuchunyaq ¿apayta
kamäpakunkimantsurä?
Tsaykunata wayinman yapay
¿kutitsinkimantsurä?[i]
21 Tsakaypis atsikyaypis manarä
kaptin yurishqa karchi tsayku-
nata cösa musyanki, ¿aw?

22 "¿Qam chashqaykiku rashta chu-
raräkunan kaqman?
¿Runtu tamya churaranqanman
chashqaykiku?
23 Tsaykunataqa churaraykätsï guë-
rra kaptin conträkunata atacа-
näpämi.†

24 "¿Maypitatä atsikyay yarqa-
mun?
¿Imanötä rupay yarqamunanpita
shamuq wayra entëru patsa-
man mashtakan?

25 "¿Pitä mangäda tamya chämu-
nanpä ciëlupita kay patsayaq
sekyata rurapan?
¿Pitä maqakuykuna y illaqukuy-
kuna shayämunanpä nänita
rurapan?
26 ¿Pitä pipis mana tanqan jäkuq
jirkakunaman tamyatsimun?
27 ¿Pitä patsata ushmatsin qewa-
kuna shumaq wiñananpä?

28 "¿Pitä tamyapa taytan?
¿Pipa tsurintä shullya kaykan?
29 ¿Pitä tsururupa maman?
¿Pitä qajapata wachashqa?
30 ¿Pitä ruminö kananpä lamar
yakuta tsururuyätsin?

31 "Qamqa Pléyades qoyllurkunata
¿watayta puëdinkiku?
Orión qoyllurkunatapis wataray-
kanqanpita ¿paskayta puëdin-
kiku?†
32 Qoyllurkunata hörancho ¿qamku
yarqatsimunki?
¿Qamku pushanki Llama qoyllur-
kunata y Tsakwa qoyllurku-
nata?

---

[i] **38.19-20** Kay versïculukunacho atsikyay y tsakaypis runanömi kaykan. Kay patsacho atsik-
yänanpämi atsikyayta wayinpita Tayta Dios pushan. Kay patsacho tsakänanpänami atsikyayta
wayinman kutiykatsir tsakaytana wayinpita pushamun.
† **38.8-11** Sal. 104.6-9; Prov. 8.29; Jer. 5.22. † **38.22-23** Éxo. 9.13-35; Jos. 10.11; Isa. 30.30.
† **38.31** Job 9.9; Amós 5.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33 "¿Musyankiku ciëlupa leyninkuna imanö kanqantapis?
¿Ninqaykinöku kay patsacho llapanpis rurakan?
34 Tamyamunanpä pukutaykunata ¿ordenayta yachankiku?
35 Mayninmanpis illaqukuy chänanpä mandaptiki ¿cäsushunkiku?

36 "Gälluta y pishqukunata ¿pitä yachayta qoshqa?
37 ¿Pitä shumaq tantiyakuq kaykan pukutayta yupananpä?
¿Pitä tamyatsimun?
38 Tamyamuptinmi allpapis mituman tikrar kurpakunapis oqur ushakan.

39 "Leonkuna mikuyänanpäpis ¿qamku uywakunata apapanki?
León mallwakuna mallaqäyaptinpis ¿qamku pachan qaranki?
40 Pakakunancho punuykaptin o shatakunacho cäzaykaptin ¿qamku mikuyta kamaripanki?
41 Cuervukuna[j] mikuyta ashir wakpa kaypa puriyaptin ¿qamku mikuyta kamaripanki?
Pushapankuna mallaqar mañakayämaptin ¿qamku mikuyta kamaripanki?

39 1 "¿Musyankiku munti cabrakuna imay wachayanqanta?
¿Rikashqaykiku lluytsukuna wachaqta?
2 ¿Musyankiku qollpanqanpita ayka killata wachanqantapis?
3 Qoshpaykanqancho wachaskiptinqa nanayninpis päsaskinmi.
4 Wawankunapis llushuy llushuyrä wiñarkurmi mamanta jaqiskir maypapis aywakuyan.

5 "¿Pitä chucaru ashnuta libri purikunanpä destinashqa?
¿Pitä tsaynö kananpä kamakätsishqa?
6 Noqami kamakätsishqä tsunyaq jirkacho tänanpä.
Qewa mana kanqancho kawananpämi churashqä.
7 Tsay uywakuna markacho mana yachakäyaptinmi pipis chaqnakuntsu.
8 Pipis mana tanqanchömi alli qewata ashir jirkakunapa puriyan.

9 "¿Büfaluta[k] yügunkimantsurä?
¿Corralcho pununanpä wichqankimantsurä?
10 ¿Büfaluwan yapyankimantsurä?
¿Chakraykicho yapyananpä pushapankimantsurä?
11 ¿Kallpasapa kaptintsurä büfaluman yärakunkiman?
¿Arutsiyta kamäpakunkimantsurä?
12 Tsay büfaluwan ¿tsaki mikuynikikunata ëraman ashtankimantsurä?

13 "Maski tantiyakuy älankunata *avestruz kushishqa tapsikunqanta.
Avestruzpa plümanpitapis mas kuyayllapämi *cigüeñapa plümankuna.
14 Avestruzqa allpallacho wachaskir mana oqllaypami kachaykun.
Tsayllachömi achaywan qoñurir pashtakun.
15 Manami yarpachakuntsu runa jarunanpä ni uywakuna jaruyänanpä kanqantapis.
16 Chipshankunatapis manami cäsuntsu.
Kikin wachashqa kaykarpis manami kuyantsu.

[j] **38.41** Cuervuqa yukishpita mas jatun yanami kaykan. [k] **39.9** Büfaluqa törunömi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Tsaynö kaykan mana tantiyakuqta y yarpayniynaqta kamashqa kaptïmi.
18 Tsaynö karpis cörriyta qallaykurqa cawallu muntashqa aywaqtapis pasaypami llallin.

19 "¿Qamku cawallutapis kallpata qonki?
¿Qamku matankancho aqtsantapis wiñatsishqayki?
20 ¿Qamku chukllushtanörä saltaykachätsinki?
Buryanqanpis pasaypa mantsaypämi.
21 Kallpanman yärakurmi patsatapis ashpinrä.
Mana mantsariypami guërramanpis aywan.
22 Manami imatapis mantsantsu.
Espädata rikarpis manami qeshpintsu.
23 Janancho flëchakuna shaqraraptinpis manami utukyantsu.
Espäda y lanza chipipiykaqta rikarpis manami mantsantsu.
24 Tsaynöpis pasaypa ajanashqa karmi allpatapis ashpinrä.
*Cornëta waqamuptinqa jinan hörami guërraman yaykun.
25 Pelyayänanpä qayakuptinqa masrämi wishushüyan.
Guërracho capitankuna qayaykachäyanqanta y bülla kanqanta karupita wiyarmi pasaypa löcuyan.

26 "Sur kaqläman anka pajananpä ¿qamku yarpayta qoshqayki?
27 Manami qam mandaptikitsu ankapis pajan ni qaqacho qeshuntapis ruran.
28 Payqa altunnin qaqakunachömi täkun.
29 Tsaypita patsami imatapis tsarinanpä rikachakur mayjina karumanpis rikan.
30 Pushapankunapis tsaychömi yawarta upuyan.
Wanushqa uywa kanqanchömi tsaykunaqa kaykäyan".

40 1 Tsaynöllami Jobta TAYTA DIOS nirqan:
2 "Noqawan rimanakuyqa ¿yachaq kaytsurä?
Noqawan rimanakuyta munarqa mä nimay".†
3 Tsaymi TAYTA DIOSTA Job nirqan:
4 "Imapäpis mana yachaq karmi imatapis parlayta kamäpakütsu.
Tsaymi upällakur makïwan shimïta tsapakü.
5 Parlashqa karpis mastaqa mananami parlakushänatsu.
Yapayqa manami parlashänatsu".
6 Shukukuy wayra rurinpitami Jobta TAYTA DIOS nimurqan:
7 "Rasunpaypa ollqu karqa tapuptï nimänaykipä shumaq kamarikuy.†
8 ¿Imanirtä 'mana allitami ruran' nimanki?†
¿Jutsaynaq kanqaykita yarparku tsaynö acusamanki?
9 ¿Noqanö kallpasapaku kanki?
¿Maqakuynöräku parlanqaykipis wiyakan?
10 Rasunpaypa tsaynö karqa mä munaynikicho kaqkunata noqanö manday.
Noqanö alabashqa kanaykipä mä corönaykita jatikuy.
11 Ajanashqa karqa mä imatapis ruray.
Runa tukuqkunata mä castigay.
12 Paykunata mä penqakuyman churay.

† **40.1-2** Job 31.35-37. † **40.7** Job 38.3. † **40.8** Job 9.22-24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mana alli runakunatapis mä
ushakätsiy.
13 Tsay runakunata ushakaskatsir
mä pampay.
Puëdirqa mä llapanta tsakayman
wichqay.
14 Tsaynö ruraptikiqa munayyuq
kanqaykipitami kikï felicita-
shayki.

15 "Kananqa rikay behemotta.[l]
Qamta kamanqänöllami paytapis
kamashqä.
Tsay uywaqa törunömi qewata
mikun.
16 Matankancho y rikrankunacho
kallpan imanö kanqantapis
tantiyay.
17 Chupanpis cedru qerunömi kuyun.
Ankunkunapis reyätanörämi.
18 Tullunkunapis broncinörämi.
Chankankunapis fiërrunörämi.

19 "Tsay uywataqa llapan uywa-
pitapis mas kallpasapatami
kamarqä.
Kamashqa karmi ushakätsinäpä-
pis munayyuq kä.
20 Behemot mikunanpämi jirkaku-
nachöpis qewa wiñamun.
Tsaychömi jirka uywakunapis
pañar cörrikachäyan.
21 Llimllasapa qeru chakinchömi
punun.
Ututukuna kanqan mituchömi
pakaran.
22 Jachakunami llimllanwan llantu-
ran.
Mayu kuchuncho saucikunami
jiruruypa llanturäyan.
23 Mayu bunyaypa bunyar aywap-
tinpis manami mantsantsu.
Senqanyaq yaku tsapaptinpis
manami imapis qokuntsu.
24 Rikchaykaqta ¿pirä tsarinman?
¿Pirä senqanta uchkuskir argö-
llata churapanman?

41 1 *(40.25)* "Mantsaypä Leviatán
waräkuyta[†] ¿anzuëluwan tsa-
rinkimantsurä?
¿Qallunta waskawan watanki-
mantsurä?
2 *(40.26)* ¿Waskawan senqanpita tsa-
rinkimantsurä?
¿Anzuëluwan quijädanta uchkun-
kimantsurä?

3 *(40.27)* "Rugakushurniki Leviatán
¿qamman qonqurikamunman-
tsurä?
¿Alli shimillanpatsurä kuyapänay-
kita munar mañakushunkiman?
4 *(40.28)* ¿Wätaynö imayyaqpis sirvi-
shunaykipä qamwan *pactuta
ruranmantsurä?
5 *(40.29)* ¿Pushapawan pukllanqayki-
nötsurä Leviatanwan pukllan-
kiman?
¿Wamraykikuna pukllayänanpä
watapankimantsurä?

6 *(40.30)* "Leviatanta ¿pillaqa mercä-
ducho rantikunmantsurä?
¿Rantikunaykipä pedäzu pedäzu
roqunkimantsurä?
7 *(40.31)* ¿Flëcharpis qaranta päsatsin-
kimantsurä?
Lanzawanpis ¿umanta tuksinki-
mantsurä?

8 *(40.32)* "Musyaykunaykipä maski
yatayllapis yataykuy.
Yataykunqaykitachi musyanki-
manqa.
Tsaypitaqa manami imaypis
wajupankimannatsu.

9 *(1)* "Leviatanta tsariyta munarpis
manami kamäpakunkitsu.

---

[l] **40.15** Manami musyakantsu behemot ima uywa kanqanpis.
[†] **41.1** Job 3.8; Sal. 74.14; 104.26; Isa. 27.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Payta rikaykurqa pïmaypis mantsariyllawanmi unyaskiyan.
10 (2) Manami pipis wajupayta valurantsu.

"Leviatanllatapis ichipayta mana kamäpakuykarqa ¿pirä noqata ichipämanman?
11 (3) Mandamänanpä ¿pirä munayyuq kanman?
Llapanpis noqallapa kaykaptinqa pipis manami imatapis kamaripämanmantsu.

12 (4) "Leviatanpa chakinkuna imanö kanqanta y kallpasapa kanqantaqa imaypis parlaykäshämi.
13 (5) ¿Pirä pishtar qaranta jipinman?
Alläpa chukru kaptin manami pipis roquyta kamäpakuntsu.
14 (6) Kirunpis pasaypa mantsaypä kaykaptinqa ¿pirä senqanpitapis amirkunman?
15 (7) Waqtanpis ruminömi pasaypa chukru kaykan.
16 (8) Atska escüdu laqanakushqanö kaptinmi wayrapis päsantsu.
17 (9) Tsaynö kaptinmi imapis kichayta kamäpakuntsu.

18 (10) "Wishqakuptinqa illaqukuynörämi senqanpa yarqamun.
Ñawinkunapis rupay yarqamuqnörämi atsikyan.
19 (11) Shiminpitami ninapis chispapis yarqamun.
20 (12) Manka timpuptin wapuy yarqunqannömi senqanpitapis wapuy yarqun.
21 (13) Ninatapis jamayninqa tsaritsinmi.
Shiminpitapis lunyaykaq ninami yarqun.

22 (14) "Kunkan kallpasapa kaptinmi llapanpis pasaypa mantsariyan.
23 (15) Cuerpuncho mas llampu kaq aytsanpis fiërrunö chukru kaptinmi imapis yaykuntsu.
24 (16) Shonqunpis mulinu ruminö chukrumi.

25 (17) "Leviatán kuyur qallaptinqa munayyuq runakunapis pasaypa mantsarirmi qeshpir aywakuyan.
26 (18) Espädawan tuksirpis manami nanätsiyantsu.
Lanzapis y flëchapis tsay waräkuytaqa manami imananpistsu.
27 (19) Fiërruwan takayaptinpis tsay waräkuypäqa oqshanöllami kaykan.
Bronciwan wiruyaptinpis ismushqa qerunöllami jananman chan.
28 (20) Flëchayaptinpis manami qeshpintsu.
Warakayanqanpis päjanöllami chan.
29 (21) Jatun mäsuwan takayaptinpis manami nanätsikuntsu.
Lanzawan tuksiyaptinpis manami cäsuntsu.

30 (22) "Pachancho escäman tëja pakipinörä kapti kapti kaptinmi mitupa aywanqanpis sekya rurashqanörä rikakun.

31 (23) "Lamarpa aywarpis yakuta pulchaqyätsirmi mankacho yaku puwar pushuqaqtanörä pushuqätsin.
32 (24) Aywaptin qepanpaqa yakupis pasaypa yuraqrämi quëdan.
Lamarpis yuraq bayëta mashtashqanörämi rikakan.

33 (25) "Leviatanmanqa manami ima uywapis kay patsacho tinkuntsu.
Leviatanqa manami imatapis mantsantsu.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34 (26) Mas munayyuq uywakunatapis manakaqmanmi churan.
Llapan chucaru uywakunapitapis mas kallpayuqmi kaykan".

Mana tantiyakur parlanqanta Job tantiyakunqan

42 1 Tsaypitanami TAYTA DIOSTA Job nirqan:
2 "Llapanpä munayyuq kanqaykita musyämi.
Ruranaykipä yarpanqaykitaqa llapantami cumplinki.
3 Qammi nimashqayki: '¿Pitä kanki llutanta ruraq kanqäta nimänaykipä?'†
Taytay, mana tantiyakuypami llutanta nishqä.
Tapukuptï tantiyatsimaptikipis manami tantiyayta kamäpakümantsu karqan.

4 "Tsaynöllami nimashqayki:
'Imata ninqätapis wiyamay.
Imata tapukuptïpis willamay'.†

5 "Taytay, kananyaq qampä parlaqllatami wiyashqä.
Kananmi itsanqa kikï qamta rikashqä.
6 Ninqäpita pasaypa penqakurmi allpaman y uchpaman jamaykur perdonta mañakü".

Libru ushanan

7 Jobta TAYTA DIOS tsaynö parlapaskirmi Temánpita Elifazta nirqan: "Qamkunaqa sirvimaqnï Jobnö manami rasun kaqtatsu noqapä parlayashqayki. Tsaymi pasaypa ajanashqa kaykä qamwan y ishkay amïguykikunawanpis.
8 Kananqa uywaykipita qanchis töruta y qanchis üshata apakurkur sirvimaqnï Job kaqman aywar jutsaykikunapita sacrificiuta rupatsiyay.† Tsaychömi sirvimaqnï Job qamkunapä rugakamunqa. Llutankunata parlayanqaykipita castiganäpä kaykarpis pay mañakamaptinmi castigayäshaykitsu. Sirvimaqnï Jobmi itsanqa rasun kaqta parlashqa".
9 Tsaymi Elifaz, Bildad y Zofar aywar Tayta Dios ninqannölla rurayarqan. Job mañakuptinmi TAYTA DIOS paykunata perdonarqan.
10 Tsaypitanami Jobta TAYTA DIOS yanaparqan unay kanqannö allina kawananpä.† Tsaymi imaykankunapis ishkay kuti masrä karqan. 11 Tsaypitanami wawqinkuna, paninkuna, amïgunkuna y llapan unay reqinakuyanqankuna watukaq aywar Jobpa wayincho fiestata rurayarqan. Tsaychömi llapan desgracia päsanqanpita y imayka qeshyawan TAYTA DIOS ñakatsinqanpita kuyapar shakyätsiyarqan. Nirkurmi juknin juknin qarayarqan qellayta y qoripita rurashqa sortïjatapis.
12 TAYTA DIOS Jobman bendicionninta churaptinmi unay imaykayuq kanqanpitapis mas imaykayuq karqan. Tsaymi kapurqan chunka chusku waranqa (14,000) üshankuna, soqta waranqa *camëllunkuna (6,000), juk waranqa (1,000) yuntankuna y juk waranqa (1,000) china ashnunkunapis.
13 Tsaynöllami wamrankunapis qanchis ollqu y kimsa warmi kayarqan.
14 Mayor kaq warmi tsurinpa jutinmi karqan Jemima. Paypa qepanman kaqpanami jutin karqan Cesia. Tsaypita mas qepanman kaqpanami jutin karqan Keren-hapuc. 15 Jobpa kuyayllapä jipash tsurinkunanöqa manami maychöpis karqantsu. Paykunatapis ollqu tsurinkunatanömi herenciata rakiparqan.
16 Tsaypita Job kawarqan juk pachak chusku chunkan (140) watami. Tsaynö kawarmi rikarqan tsurinkunata, willkankunata, willkankunapa tsurinkunata y paykunapa tsurinkunatapis.
17 Tsaynö shumaq kawarmi pasaypa awkinyashqana Job wanukurqan.

† **42.3** Job 38.2. † **42.4** Job 38.3; 40.7. † **42.8** Job 1.5. † **42.10** Job 1.1-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Salmos

Kay libruchömi qellqaraykan Tayta Diosta Israel runakuna mañakuyanqan y alabayanqan. Salmukunata qellqaq runakunaqa kushikuyanqanta, llakikuyanqanta y ñakayanqantami Tayta Diosta mañakur qellqayarqan. Salmukunata liyirmi musyantsik Tayta Diosta imanö mañakunantsikpä y alabanantsikpä kanqanta.

Libru 1

Salmo 1—41

Salmo 1

Tayta Dios munanqannö kawaq runa y jutsasapa runa imanö kanqanpis

1 Kushishqami kawan Tayta Dios munanqannö kawaq runaqa.
Tsay runaqa llutan yätsikuykunata manami cäsupantsu.
Wakin runakuna jutsata rurayaptinpis payqa manami jutsata rurantsu.
Llutankunata parlayaptinpis payqa manami llutanta parlantsu.
2 Tsaypa rantinqa Tayta Diospa leyninkunata kushishqami cäsukun.
Paqaspa junaqpapis tsay leykunallapämi yarparan.
3 Tsay runaqa kaykan mayu kuchuncho plantashqa jachanömi,†
tiempun chämuptin alli wayuq jachanömi,
y raprankunapis mana qarwashtaypa lloqlluypa lloqlluykaqnömi.
Llapan ruranqankunapis allimi kaykan.

4 Jutsa ruraycho kawaq runakunaqa manami tsaynötsu kawayan.
Paykunaqa wayra apanqan tsaki päjanömi kayan.†
5 Paykunataqa Tayta Diosmi juzganqa.
Manami kuyanqan runatsu kayanqa.
6 Cäsukuqkunataqa alli kawayänanpä Tayta Diosmi yanapan.
Jutsa ruraqkunatami itsanqa jutsacho kaykaqllata ushakätsinqa.†

Salmo 2

Mandaq rey kananpä Tayta Dios churanqan

1 ¿Imanirtä runakuna Diospa contran shäriyan?
¿Imanirtä manakaqkunata yarpäyan?
2 Manakaqkunata yarparmi nacionkunapa mandaqnin reykuna guërrata rurayänanpä kamarikuykäyan.
Paykunaqa Tayta Diospa contran y akranqan reypa contran shäriyänanpämi willanakur nikäyan:†
3 "¡Munaynincho kanqantsikpita witikushun!
¡Munaynincho kanqantsikpita qeshpikushun!"

4 Tsaymi ciëlucho Tayta Dios asikun.
Tsay willanakuyanqantapis manakaqmanmi churan.†

†**1.3** Job 29.19; Jer. 17.8. †**1.4** Job 21.18; Jer. 13.24; Ose. 13.3; Sof. 2.2. †**1.6** Prov. 4.18-19. †**2.1-2** Hech. 4.25-26. †**2.4** Sal. 59.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Pasaypa ajarninmi ollqutupan.
Pasaypa mantsakätsirmi nin:
6 "Akranqä runatami rey kananpä churashqä.
Paymi *Sión *sagrädu jirkancho mandaq kaykan".

7 Tayta Diosmi nimashqa:
"Qamqa tsurïmi kanki.
Kanan junaqpitami taytayki kä.†
8 Mañakamaptikiqa llapan nacionkunatapis herenciayki kananpämi rikatsishayki.
Kay patsatapis qampa kananpämi juk kuchupita jukaq kuchunyaq rikatsishayki.
9 Fiërru väraykiwanmi nacionkunata vincir ushakätsinki.†
Mitu mankata pakiriqnömi paykunata ushakätsinki".

10 Nacionkunapa mandaqnin reykuna, llapaykikunapis shumaq tantiyakuyay.
Kay patsacho mandaqkuna, kay ninqäta shumaq chaskikuyay.
11 Tayta Diospita *mantsapakur payta sirviyay.
Mantsapakurnin adorayay.
12 Diospa tsurinta respitar qonqurikuyay.
Mana respitayaptikiqa juklla ajanarninmi wanutsiyäshunki.
¡Payman yärakuqkunaqa kushishqami kawayanqa!

Salmo 3

Tayta Diosta mañakunqan

(1) Kay salmuta David qellqarqan tsurin Absalónpita qeshpinqan witsanmi.†

1 (2) TAYTA DIOS, atska runakunami conträ shäriykäyan.
Atskaqmi chikiykäyäman.
2 (3) Paykunami noqapä nikäyan:
"Paytaqa Tayta Diospis manami salvanqatsu". *Selah*

3 (4) Tsaynö niyaptinpis tsapämänaykipä kikikimi escüdü kanki.
Qammi kushikatsimaqnï kanki.
Qammi shakyätsimaqnï kanki.
4 (5) Llapan shonqüwan mañakamuptïmi *sagrädu jirkannikipita patsa[a] contestamanki. *Selah*

5 (6) TAYTA DIOS rikamaptinmi añaw punü y kushishqa waräpis.†
6 (7) Atskaq conträkuna wanutsimaq shayämuptinpis manami mantsashätsu.

7 (8) TAYTA DIOS, yanapaykallämay.
Conträ runakunapita tsapaykallämay.
Qaqllancho laqyaykullay.
Jutsata rurar kawaq runakunapataqa kiruntapis takaykullay.

8 (9) TAYTA DIOS, qamllami salvakuq kanki.
Kuyanqayki runakunaman bendicionnikita churaykallämuy. *Selah*

Salmo 4

Tayta Diosta paqaspa mañakunqan

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi. Cuerdayuq instrumentuta tukar kay salmuta cantayanki. David qellqanqan salmu.

1 (2) Tsapämaqnï Tayta Dios, mañakamunqäta wiyaykallämay.
Conträ shäriyaptinmi janä shärishqayki.
Kananpis kuyapämar wiyaykallämay.

---

[a] **3.4** Sagrädu jirkanpä parlarqa Sión jirkancho kaykaq templupämi parlaykan.
† **2.7** 2Sam. 7.14; Hech. 13.33; Heb. 1.5; 5.5. † **2.9** Apoc. 2.26-27; 12.5; 19.15.
† **3.0** 2Sam. 15.13—17.22. † **3.5** Sal. 4.8; Prov. 3.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 (3) Yachaq tukuq runakuna,
¡imayyaqrä manakaqkunata
jitapäyämanki!
¡Imayyaqrä llutankunata yarpar
llullakuyänallaykipä yarpa-
chakuykäyanki! *Selah*
3 (4) Kay ninqäta tantiyakuyay:
TAYTA DIOSQA munanqannö
kawaq kaqkunatami kuyan.
Tsaymi mañakuptï wiyaman.

4 (5) Rabyakurpis jutsata ama rura-
yaytsu.†
Tsaypa trokinqa cämaykikunacho
shumaq yarpachakuyay. *Selah*
5 (6) TAYTA DIOSPÄ sacrificiuta apar
payman yärakuyay.

6 (7) Atska runakunami niyan:
"¿Pirä yanapamäshun alli
kawayta tarinantsikpä?"
TAYTA DIOS, imaypis alli rikay-
kayällämay.
7 (8) Tsaytsika trïguta cosechar y
atska üvata qorir runakuna
kushikuyanqanpitapis mas-
rämi qamqa kushikatsimanki.
8 (9) Noqaqa añawllami punuküpis.
Llapan mana allikunapitapis tsa-
pämaptikimi kushishqa kawä.†

Salmo 5

Tayta Dios tsapänanpä mañakunqan

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi. Kënata tukar cantayanki. David qellqanqan salmu.

1 (2) TAYTA DIOS, mañakamunqäta
wiyaykallämay.
Shonqullächo rugakamuptïpis
wiyaykallämay.
2 (3) Llakikur mañakamunqäta
cäsuykallämay.
Qammi mandamaqnï rey y
Diosnï kaykanki.
Qamllatami imaypis mañaku-
shayki.
3 (4) Tsaka tsakallami qamman
mañakamü.
Tuta tutallami qamman ruga-
kamü.
Mañakamunqäta wiyamänayki-
tami shuyä.

4 (5) Taytay, runakuna mana allita
rurayaptin manami kushikun-
kitsu.
Jutsata rurar kawaq runakuna-
taqa manami ñöpaykimanpis
chaskinkitsu.
5 (6) Orgullösu kaqkunataqa manami
rikaytapis munankitsu.
Llutan ruraq runakunataqa chi-
kinkimi.
6 (7) Llullakuqkunataqa ushakätsin-
kimi.
Sakyapakuq y wanutsikuqkuna-
taqa manami chaskinkitsu.

7 (8) Noqatami itsanqa kuyapäkuq
kar wayikiman yaykamunäpä
chaskimanki.
*Sagrädu templuyki kaqläpa
rikaykamurmi llapan shonqü-
wan adorashayki.
8 (9) TAYTA DIOS, allillata ruraq kar
conträkunapita tsapaykallä-
may.
Munanqaykinö kawanäpä alli
nänipa pushaykallämay.b

9 (10) Chikimaqnïkunaqa manami
rasun kaqta imaypis parlayan-
tsu.
Shonqunkunachöpis jutsa rura-
yllapämi yarparaykäyan.
Shiminkunapis kicharaykaq
sepultüranömi.
Llullakuytaqa imaykanöpami
yachayan.†
10 (11) Tayta Dios, paykunataqa casti-
gaykullay.

---

b **5.8** *Alli nänipa pushaykallämay* ninanqa *alli tantiyaykatsillämay* ninanmi.
† **4.4** Efe. 4.26. † **4.8** Sal. 3.5; Prov. 3.24. † **5.9** Rom. 3.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Llutan yarpayninkunata manakaqman churaykullay.
Paykunaqa contraykimi rikakuyashqa.
Mana wanakuypa jutsata rurayanqanpita mañakuyäshuptikipis ama cäsuytsu.

11 (12) Qamman yärakamuqkunaqa kushikuyätsun.
Alli rikanqaykipita imaypis alabaykuyälläshuy.
*Kuyashuqnikikunaqa imaypis kushishqa kawayätsun.
12 (13) TAYTA DIOS, qam munanqaykinö kawaq runakunamanmi bendicionnikita churanki.
Paykunata kuyaparmi imayka escüdunö kaykanki.

Salmo 6

Llakikur Tayta Diosta mañakunqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. Puwaq cuerdayuq instrumentuta tukar cantayanki. David qellqanqan salmu.*

1 (2) TAYTA DIOS, ajarninpis ama ñakaykatsillämaytsu.
Ajanashqa karpis ama castigaykallämaytsu.†
2 (3) TAYTA DIOS, kuyapaykallämay.
Pasaypa kallpaynaqmi kaykä.
TAYTA DIOS alliyaykatsillämay.
Entëru cuerpümi tsuktsukyaykan.
3 (4) Pasaypa llakishqami kaykä.
TAYTA DIOS, ¡imayyaqrä yanapamankitsu!

4 (5) TAYTA DIOS, kutimur yanapaykallämay.
Kuyapämar wanuypita salvaykallämay.
5 (6) Wanukuqkunaqa manami yarpäyäshunkinatsu.
Pamparaykarqa ¿pirä alabashunkiman?†
6 (7) Ikikyaypa ikikyarmi waqaykä.
Paqaskuna waqaptïmi jawnäpis weqïwan ushmashqa kaykan.
7 (8) Qoyay qoyay waqaptïmi ñawïpis shumaq rikannatsu.
Runakuna conträ shäriyaptinmi pasaypa waqayllawan ñawïtapis oqraykäna.

8 (9) Mana alli ruraqkuna, ¡ñöpäpita witikuyay!†
TAYTA DIOSMI waqanqäta wiyamashqa.
9 (10) Rugakunqätami TAYTA DIOS wiyamashqa.
Mañakunqätami TAYTA DIOS chaskimashqa.
10 (11) Conträkunaqa pasaypa mantsakar penqakushqami rikakuyanqa.
Paykunaqa illaqpitami aywakuyanqa.

Salmo 7

Chikiqninkunata juzgananpä Tayta Diosta mañakunqan

(1) *Kay salmuta David cantarqan Benjamín trïbu Cus jutiyuq runa contran shärishqa kaptinmi.*

1 (2) Tayta Diosllä, qamllamanmi yärakamü.
Chikimar qatikachämaqkunapita salvaykallämay.
2 (3) Mana tsapämaptikiqa león rachikachar ushaqnöchi ushayämanqa.
Qam mana salvamaptikiqa ¿pirä salvamanqa?

3 (4) Tayta Dios, ¿imatatä mana allita rurashqä?
¿Ima jutsatatä rurashqä?
4 (5) ¿Amïgütatsurä ajanätsishqä?
¿Conträ runakunatatsurä qallayätsishqä?

†**6.1** Sal. 38.1; Jer. 10.24. †**6.5** Sal. 88.10-12; 115.17; Isa. 38.18-19. †**6.8** Mat. 7.23; Luc. 13.27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 (6) Tsaynö kashqa kaptïqa conträ-
kuna maypapis qatikachäyä-
mätsun.
Taripaykayämar qarachashqa
puritsiyämätsun.
Pasaypa penqakuyman churayä-
mätsun. *Selah*

6 (7) TAYTA DIOS, ajarnin chikimaq-
nïkunapa contran shäriyku-
llay.
Janä shärir paykunata castigay-
kullay.
7 (8) Maytsay nación runakuna pun-
taykiman qorikäyämutsun.
Paykunata juzganaykipä trönuy-
kiman jamaykullay.
8 (9) Qammi maytsay nación runa-
kunata juzganki.
Runakunapa contran imatapis
mana rurashqa kaykaptïqa
janä shäriykullay.
9 (10) Pïmaytapis mana janan shä-
riypa juzgaq Tayta Dios,
runakuna imata yarpäyanqanta-
pis musyaykankimi.†
Jutsa ruraqkunaqa amana mas
jutsata rurayätsunnatsu.
Jutsaynaq runakunataqa yana-
paykullay.

10 (11) Mana allikunapita tsapämä-
nanpä Tayta Diosmi escüdü
kaykan.
Paymi alli shonqu runakunata
salvan.
11 (12) Jutsata ruranqanman tupumi
pitapis Tayta Dios castigan.
Payqa mana janan shäriypami
jutsa ruraqkunata imaypis
juzgan.
12 (13) Jutsa rurayta runa mana
kachariptinqa castigananpä
espädan aptashqami kaykan.
Flëchanwan flëchananpäpis
kamarikushqami kaykan.

13 (14) Jutsa ruraqta ushakätsinan-
pämi armankuna kaykan.
Nina lunyaykaq flëchankunapis
toqiraykanmi.

14 (15) Tantiyakuyay jutsata rurar
kawaq runakuna imanö kawa-
yanqantapis.
Paykunaqa mana allikunata rura-
yänallanpämi imaypis yarpa-
chakuyan.
Runa mayintami imallachöpis
engañaykäyan.
15 (16) Ñakayänanpä kikinkunami
jutsayuq kaykäyan.
Kikinkuna uchkuyanqan pözu-
man jeqaqnömi kayanqa.
16 (17) Jutsata rurayanqanpita castï-
gumi paykunaman chanqa.
Runa mayinkunata ñakatsiyan-
qanpita kikinkunatami ñaka-
tsiyanqa.

17 (18) Pïmaytapis mana janan shä-
riyllapa juzganqanpitami
TAYTA DIOSTA imaypis alaba-
shä.
Poderyuq TAYTA DIOSTAMI
kushishqa imaypis alabashä.

Salmo 8

**Tayta Dios munayyuq kanqan
y runakunata kuyanqan**

*(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi. Üvata
jarur cantayanqayki tönuwan kay salmuta
cantayanki. David qellqanqan salmu.*

1 (2) TAYTA DIOSLLÄ, kay patsacho
imaykapäpis munayyuqmi
kaykanki.
Ciëluchöpis qammanqa manami
pipis tinkuntsu.†
2 (3) Pishi wamrakuna y chuchuy-
kaq wamrakunapis alabayä-
shunkimi.†
Tsayta rikarmi contrayki shäriq-
kuna penqakur upällakuyan.

†**7.9** Jer. 17.10; Apoc. 2.23. †**8.1** Sal. 57.5, 11; 108.5. †**8.2** Mat. 21.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 (4) Ciëlutapis dëduykiwanmi
rurashqayki.
Killata y qoyllurkunatapis
makikiwanmi kamashqayki.
Tsaykunata rikarmi 4 (5) yarpa-
chakü:
"¿Imanatä runa kaykan tsayji-
nanpa paypä yarpachakunay-
kipä?
¿Imanatä runa kaykan pasaypa
kuyanaykipä?"†

5 (6) Runata kamashqayki cäsi
*angelnö munayyuq kanan-
pämi.
Reytanömi churashqayki munay-
yuq y respitashqa kananpä.
6 (7) Llapan kamanqaykitapis
munayninmanmi churash-
qayki.
Kay patsacho kaqkunataqa lla-
pantami makinman churash-
qayki:†
7 (8) üshakunata, wäkakunata, jirka
uywakunata,
8 (9) pajaqkunata, lamarcho pescä-
dukunata
y tsaycho tukuy casta kawaqku-
natapis.

9 (10) TAYTA DIOSLLÄ, kay patsa-
cho imaykapäpis munayyuqmi
kaykanki.

Salmo 9 (9a)

Ñakaycho kaqkunata Tayta Dios yanapanqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.*
Kë其ata y arpata tukayllapa cantayanki.
David qellqanqan salmu.

1 (2) Tayta Dios, llapan shonqü-
wanmi alabashayki.
Mantsakaypä ruranqaykitami
willakushä.
2 (3) Yanapamanqaykita tantiyarmi
pasaypa kushikü.
Poderyuq Tayta Diosllä, qamlla-
tami imaypis alabashayki.

3 (4) Yanapamaptikimi conträkuna
qeshpiyan.
Qeshpiykäyanqanchömi wanu-
yanpis.
4 (5) Trönuykiman jamaykurmi con-
träkunata juzgashqayki.
Manakaqta niyämaptinpis janämi
shärishqayki.

5 (6) Juk nación runakunatami oll-
qutupashqayki.
Jutsata rurar kawaq runakuna-
tami wanutsishqayki.
Paykunataqa manami pipis yar-
panqanatsu.
6 (7) Conträ runakuna llapanmi
ushakäyashqa.
Markankunapis chipyaqmi ushа-
käyashqa.
Markankunapa jutinkunapis qon-
qakashqanami kaykan.

7 (8) TAYTA DIOSQA imayyaqpis
mandamaqnintsik reymi kay-
kan.
Paymi trönunman jamaykur
runakunata juzganqa.
8 (9) Llapan runakunatami imanöpis
kawayanqanman tupu juz-
ganqa.
Llapan naciontami mayqanpapis
janan mana shäriypa juzganqa.

9 (10) TAYTA DIOSMI imaynaqku-
napa janan shärin.
Ñakayaptinpis paymi yanapan.
10 (11) TAYTA DIOS, *ashishuqnikiku-
natami imaypis yanapanki.
Tsaymi makikicho kawaqkuna
qamllaman yärakayämun.

11 (12) *Sióncho taq TAYTA
DIOSTA alabashun.

---

†**8.4** Job 7.17-18; Heb. 2.6-8. †**8.6** 1Cor. 15.27; Efe. 1.22; Heb. 2.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yanapamanqantsikta maytsay
nacionkunachöpis willaku-
shun.
12 (13) Wanutsikuq runakunataqa
Tayta Dios juzganmi.
Ñakaqkuna waqayanqanta wiyar
yanapanmi.

13 (14) TAYTA DIOSLLÄ, kuyapayka-
llämay.
Conträkuna ñakatsimaptin yana-
paykallämay.
Wanutsiyämänanta ama munay-
kullaytsu.
14 (15) Siónpa punkunkunaman
aywaykurmi pïmaytapis willa-
shä alabayäshunaykipä.
Salvamanqaykipitami kushishqa
alabashayki.

15 (16) Juk nación runakunaqa kikin
uchkunqan pözuman jeqaq-
nömi kaykäyan.
Trampata churayanqanman kikin
jatikaqnömi kaykäyan.
16 (17) Tsaynöpami TAYTA DIOS tan-
tiyatsimantsik mana cäsukuq
runakunata castigaykanqanta.
Castigashqa kayänanpäqa kikin-
kunami jutsayuq kaykäyan.
Higaión. Selah

17 (18) Jutsata rurar kawaq runakuna
y Diosta mana cäsukuq runa-
kunaqa wanurmi ushakäyanqa.
18 (19) Muchuqkunataqa Tayta Dios
manami chipyaqtsu qonqay-
kunqa.
Imay karpis salvanqami.

19 (20) TAYTA DIOS, juklla yanapay-
kullay.
Runakuna llutanta rurayänanta
ama kachapaykullaytsu.
Juk nación mana criyiq runaku-
nata ñöpaykicho juzgaykullay.

20 (21) TAYTA DIOS, mantsakäyä-
nanpä juzgaykullay.
Ushakaqlla kayanqanta tantiyay-
katsillay. *Selah*

Salmo 10 (9b)

**Mana alli runakunata castigananpä
Tayta Diosta mañakunqan**

1 TAYTA DIOS, ¿imanirtä karucho
kaykanki?
¿Imanirtä llakikuycho kaykaptï
*pakakunki?
2 Jutsa ruraq runakunaqa orgu-
llösu karmi munayanqanta
muchuqkunata ruratsiyan.
Paykunaqa jukpä trampata chu-
rayanqanmanmi kikinkuna
jeqayanqa.

3 Mana alli runakunaqa llutan
yarpayninkunapitami alaba-
kuyan.
Ayrajashqa runakunawan kuya-
nakurmi TAYTA DIOSTAPIS
manakaqman churayan.
4 Runa tukuq karmi Diosta *ashi-
yantsu.
Dios kanqantaqa manami yarpay-
llapis yarpäyantsu.†
5 Paykuna yarpäyanqannömi lla-
pan rurayanqankunapis kay-
kan.
Tayta Dios juzgananpä kanqan-
taqa manami tantiyayantsu.
Contrankunataqa pasaypa mana-
kaqmanmi churayan.
6 Imaypis desgraciaman mana chä-
yänanpä kanqantami yarpäyan.
Imaypis kushishqalla kawayä-
nanpä kanqantami yarpäyan.

7 Runa mayinta llutallami maldicio-
nayan, llullapäyan y ashlliyan.†
Alli shimillanpa parlaparmi
engañayänanpä yarpachaku-
yan.

†**10.4, 11** Sal. 14.1; 53.1; 73.11. †**10.7** Rom. 3.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Jäkuqninman pakakuykurmi
runa mayinta asaltayan.
Nänipa aywaykaqta shuyaykurmi
illaqpita wanutsiyan.
Pïninpis mana kaptinmi atacayä-
nanpä rikapaykäyan.
9 Machaynincho pakakuykur león
shuyaqnömi muchuqkunata
shuyaräyan.
Mällawan tsariqnömi mana alli
yarpayninkunawan engaña-
yan.
10 Lätakaykur león imatapis tsariq-
nömi atska runakunata tsari-
yan.
11 Tsaynö rurayan Dios mana juzga-
nanpä kanqanta yarparmi.
Imatapis mana rikanqantami
criyiyan.

12 TAYTA DIOS, mana alli runakuna-
taqa juklla juzgaykullay.
Ñakatsiyanqan runakunataqa
ama qonqaykullaytsu.
13 ¿Imanirtä mana alli runakuna
manakaqman churayäshunki?
¿Imanirtä yarpäyan mana juzga-
naykipä kanqanta?
14 Qamqa rikaykankimi pasaypa
mana allikunata rurayan-
qanta.
Jutsata imanö rurayanqanman
tupu paykunata castigaykullay.
Pïninpis mana kaqkunaqa qam-
manmi yärakayämun.
Waktsakunapa yanapaqnin qam-
llami kaykanki.

15 Jutsata rurar kawaqkunapataqa
rikrantapis pakiskillay.
Llapan jutsata rurayanqanpita
juzgaykullay.
Tsay niraq runakunataqa llapanta
ushakaykatsillay.
16 TAYTA DIOSLLAMI imaypis rey
kaykan.
Payta mana cäsukuq runakunaqa
ushakanqami.
17 TAYTA DIOS, cäsukushuqniki
runakuna mañakayämunqan-
taqa imaypis wiyankimi.
Paykunataqa shakyätsinkimi y
kuyapankimi.
18 Waktsakunata y ñakaycho kay-
kaq runakunatami yanapanki.
Allpallapita kamanqayki runaqa
runa mayinta amana ñakatsi-
yätsunnatsu.

Salmo 11 (10)

**Tayta Diosman llapan
shonqunwan yärakunqan**

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.
David qellqanqan salmu.*

1 (1b) Noqaqa TAYTA DIOSLLA-
MANMI yärakü.
Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä
niyämanki pishqukuna mun-
tipa qeshpinqannö noqapis
qeshpinäpä kanqanta?

2 Mana alli runakunaqa flëchayä-
nanpä listumi kaykäyan.
Pakakuykurmi alli runakunata
flëchar atacayan.
3 Kay patsacho munayanqantami
rurayan.
Tsaynö rurayaptinmi alli runa
karpis justicia rurayta kamä-
pakuntsu.

4 TAYTA DIOSQA *sagrädu tem-
plunchömi kaykan.
Paypa trönunqa ciëluchömi kay-
kan.
Tsaypita patsami rikaykämun runa-
kuna imata rurayanqantapis.†
5 TAYTA DIOSQA alli runata prue-
banmi.
Mana alli runata y wanutsi-
kuqkunataqa llapan kallpan-
wanmi chikin.

† **11.4** Isa. 66.1; Mat. 5.34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Mana alli runakunata jutsata
ruranqanman tupumi casti-
ganqa.
Paykunataqa ninawan tallushqa
azufri tamyawan y achay way-
rawanmi ushakätsinqa.

7 TAYTA DIOSQA manami pipapis
janan shärintsu.
Payqa allillatami ruran.
Pay munanqannö kawaqkunaqa
ñöpanman char qaqllantami
rikayanqa.

Salmo 12 (11)

**Tayta Diosta yanapananpä
mañakunqan**

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. Puwaq
cuerdayuq instrumentuta tukapayllapa
cantayanki. David qellqanqan salmu.*

1 (2) TAYTA DIOS, muchuqkunata
salvaykullay.
Qamman yärakamuq runakuna
mananami kannatsu.†
Alli ruraq runakuna llapannami
ushakäyashqa.
2 (3) Runakunaqa jukninpis jukni-
pis llullapänakuyanmi.
Tsaynö karmi awnirkurpis manä-
niräyan.

3 (4) Llulla runakunata y orgullösu
runakunataqa TAYTA DIOS lla-
panta ushakätsitsun.
4 (5) Paykunaqa nikäyan: "Parlay-
chöqa manami pipis vincimä-
shuntsu.
Imanöpapis tsapakushunmi.
Noqantsiktaqa pipis manami upä-
llatsimäshuntsu".

5 (6) TAYTA DIOSMI nin:
"Muchuqkunata y qollmi shonquku-
nataqa alläpami ñakaykätsiyan.
Ñakatsiyaptinmi pasaypa waqay-
käyan.
Tsaymi paykunata juklla yana-
pashä.
Mañakayämanqannöllami payku-
nata salvashä".

6 (7) TAYTA DIOS awninqankunaqa
llapanpis yärakuypämi.
*Püru kananpä qanchis kuti tsu-
llutsishqa yuraq qellaynömi
ninqankunapis kaykan.
7 (8) TAYTA DIOS, musyämi
muchuqkunata yanapanaykipä
kanqanta.
Musyämi mana alli runakunapita
imaypis tsapänaykipä kan-
qanta.
8 (9) Mana alli runakunaqa may-
tsaypami rikapakur puriyan.
Jutsata rurayaptinpis alli kayan-
qantami niyan.

Salmo 13 (12)

**Ñakanqan höra Tayta Dios
yanapananpä mañakunqan**

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.
David qellqanqan salmu.*

1 (2) TAYTA DIOS, ¡imayrä yarpay-
kamanki!
¿Pasaypanatsurä qonqaykamash-
qayki?
¡Imayyaqrä noqapita *pakakunki!
2 (3) ¡Imayyaqrä pasaypa llakishqa
qoyay qoyay purishä!
¡Imayyaqrä conträkunapa
munaynincho kashä!

3 (4) TAYTA DIOSLLÄ, rikaykallä-
may.
Mañakamunqäta wiyar yanapay-
kallämay.
Ñawïpis atsikyarkunanpä kushi-
kuyta qaraykallämay.
Mana yanapamaptikiqa wanurpis
wanuykushächi.
4 (5) Conträ runa vincimänanta ama
munaykullaytsu.

† **12.1** Miq. 7.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ima desgracia päsamaptinpis
ama kushipaykämätsuntsu.

5 (6a) Kuyapäkuq kaptikimi yärakamü.
Salvamänaykipä kanqanta musyarmi llapan shonqüwan kushikü.
6 (6b) Yanapamanqaykipitami alabashayki.

Salmo 14 (13)

Llapan runakuna jutsata rurar kawayanqan

Salmo 53

(1a) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.*
David qellqanqan salmu.

1 (1b) Mana tantiyakuq runakunami shonqunkunacho yarparniyan: "Dios manami kantsu".
Paykunaqa llutan rurayman uman churakashqami kaykäyan.
Ruranqankunapis pasaypa penqakuypämi kaykan.
Paykunaqa mayqanpis manami allitaqa rurayantsu.†

2 TAYTA DIOSQA ciëlupita patsami runakunata rikaykämun.
Paymi pitapis tantiyakuqta ashiykan.
Tsaynöllami pitapis payta *ashiqta ashiykan.
3 Tsaynö kaykaptinpis llapan runakunami jutsa rurayllacho kawayan.
Llapanpis llutantami rurayan.
Pipis manami alli ruraq kantsu.†
Ni jukllayllapis manami kantsu.

4 Mana alli runakunaqa manami imaypis tantiyakuyantsu.
Paykunaqa tantata mikuqnömi TAYTA DIOS kuyanqan runakunata ushakaykätsiyan.
TAYTA DIOSTA manami imaypis mañakuyantsu.

5 Tsaynö kaptinpis cäsukuqkunawanmi Tayta Dios kaykan.
Tsayta rikarmi mana alli runakuna tsuktsukyayparä mantsakäyan.
6 Paykunaqa muchuq runakuna yarpäyanqanman tsapatami churapäyan.
TAYTA DIOSMI itsanqa muchuq runakunata yanapan.

7 ¡Ima allirä kanman *Siónpita patsa Israel runakunata TAYTA DIOS salvaptin!
Salvaptinmi Jacobpita aywaraq Israel runakuna pasaypa kushikuyanqa.

Salmo 15 (14)

Tayta Dios munanqannö kawaq runa imanö kawanqan

(1a) *David qellqanqan salmu.*

1 (1b) TAYTA DIOS, ¿pirä templuykiman yaykunman?
¿Pirä *sagrädu jirkannikicho sirvishunkiman?
2 Tsaychöqa kayanqa jutsaynaqkunallami,
alli kaqta ruraqkunallami†
y rasun kaqta parlaqkunallami.
3 Paykunaqa manami pipa wasantapis rimayantsu,
runa mayinta traicionayantsu
y vecïnunkunapä llutanta parlayantsu.
4 Jutsa ruraqkunata manami chaskipäyantsu,
TAYTA DIOSPITA *mantsapakuqkunatami respitayan
y perdiyänan kaptinpis awniyanqanta cumpliyanmi.
5 Qellayta prestarpis wachayninta manami cobrayantsu.

†**14.1** Sal. 10.4, 11; 73.11. †**14.1-3** Rom. 3.10-12. †**15.1-2** Sal. 24.3-4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jutsaynaqta tumpayänanpä
pägayta munaptinpis manami
chaskiyantsu.†
Tsaynö alli kawaqkunaqa Tayta
Dios munanqannömi imaypis
kawayanqa.

Salmo 16 (15)

Tayta Diospa makincho kawanqantsik llapanpitapis mas alli kanqan

(1a) *David qellqanqan salmu.*

1 (1b) Tayta Dios, qamllamanmi
yärakamü.
Mana allikunapita tsapaykallä-
may.
2 TAYTA DIOSTA mañakurmi nishqä:
"Qammi Señornï kanki.
Qamman yärakur kawanqäqa lla-
panpitapis mas allimi".

3 Kay patsacho munanqaykinö
kawaq *santu runakunaqa
rasunpami alli runakuna
kayan.
Paykunapita pasaypami kushikü.
4 Juk dioskunata adoraqkunaqa
pasaypa ñakarmi kawayanqa.
Noqaqa juk diospa *altarninman-
pis manami uywapa yawar-
ninta wiñapäshätsu.
Jutinkunatapis manami joqari-
shätsu.

5 TAYTA DIOS, kikikimi herenciä
kaykanki.
Qammi bendicionta imaypis chu-
ramunki.
Llapan päsamänanpä kaqkuna-
tami musyanki.
6 Llapan qaramanqaykiqa allimi
kaykan.
Tsaymanqa manami imapis tin-
kuntsu.

7 TAYTA DIOSMI imanö kawanäpä-
pis tantiyatsiman.
Tsaymi payta imaypis alabashä.
Tantiyatsimanqantaqa paqaspapis
yarparaykämi.
8 TAYTA DIOSTAMI imay hörapis
yarparaykä.
Derëchächo karmi imaypis yana-
paykäman.
9 Tsaymi shonqüpis pasaypa kushi-
kun.
Shimïpis paytami alaban.
Payman yärakurmi imaypis
añawlla kawä.

10 Wanushqakuna pamparäyanqan-
chöqa manami kacharimanki-
tsu.
Santu sirviqniki kaptïmi sepul-
türacho cuerpü ismunantapis
munankitsu.†
11 Munanqaykinö kawanäpämi alli
nänipa pushamanki.
Ñöpaykichöqa imaypis kushish-
qallami kawä.†
Derëcha kaq makikiwanmi imay-
pis bendicionnikita chura-
munki.

Salmo 17 (16)

Chikiqninkunapita salvananpä mañakunqan

(1a) *Kay salmuqa Tayta Diosta*
David mañakunqanmi.

1 (1b) TAYTA DIOS, mañakamunqäta
wiyaykallämay.
Qayakamunqäta chaskiykallämay.
Rugakamunqäta wiyaykallämay.
Llapan shonqüwanmi qamta
mañakamü.
2 Qam musyankimi imanö kanqä-
tapis.
Tsaymi mañakamü janä shäriy-
kunaykipä.

3 Junaqpapis paqaspapis shonqü
imata yarpanqantapis musyay-
kankimi.

†**15.5** Éxo. 23.8. †**16.10** Hech. 13.35. †**16.8-11** Hech. 2.25-28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ima jutsätapis manami tarishqaykitsu.†
Llutankunataqa manami imaypis parlashqätsu.
4 Mandamientuykikunata cäsukurmi runakuna llutanta rurayaptinpis llutanta rurashqätsu.
5 Tantiyatsimanqaykinömi imaypis kawashqä.
Ninqaykikunata imaypis cäsukushqämi.

6 Taytay, mañakamunqätaqa imaypis wiyaykämankimi.
Tsayta musyarmi imaypis mañakamü.
Rugakamunqäta wiyar yanapaykallämay.
7 Llapan shonqunkunawan yärakamuqtaqa contrankunapita salvankimi.
Kuyamanqaykita tantiyanäpä noqallätapis salvaykallämay.
8 Ñawi nïñuykitanö cuidaykallämay.
Chipshanta älan rurinman wallpa pakanqannö noqatapis pakaykallämay.†
9 Mana alli runakunapa makinpita tsapaykallämay.
Conträkuna jiruruypa tsapäyämaptinpis salvaykallämay.

10 Conträkunaqa mana kuyapäkuqmi kayan.
Runa tukurmi imatapis parlaykäyan.
11 Maypa aywaptïpis rikaraykäyämanmi.
Llutankunaman ishkitsiyämänanpämi shuyaraykäyäman.
12 Leonnö pakakuykurmi pitapis atacayänanpä shuyaraykäyan.

13 TAYTA DIOS, tsay mana alli runakunata castigaykullay.
Qonqurninkunatapis tumaskatsillay.
Espädaykiwan salvaykallämay.
14 Munaynikiwan tsapaykallämay.
Tsay runakunata kay patsapita illakaykatsillay.
Paykunapa herenciankunaqa kay patsacho kaqkunallami kaykan.
Paykunaqa imaykayuq karpis jina imaykayuq kayätsun.
Wamrankunapis empachanqanyaq mikuyätsun.
Willkankunapäpis ujuq ujuq katsun.

15 Noqami itsanqa ñöpaykiman chämushä.†
Qamta rikaykurnikimi kushikushä.

Salmo 18 (17)

Chikiqninkunapita salvaptin Tayta Diosta alabanqan

2 Samuel 22

(1-2a) Cantaqkunapa mandaqninpämi. TAYTA DIOSPA sirviqnin David qellqanqan salmu. Saúlpita y llapan contrankunapita salvaptinmi TAYTA DIOSTA David kay salmuta cantar alabarqan.

1 *(2b)* TAYTA DIOS, qamtami pasaypa *kuyä.
Qammi kallpatapis qaramanki.

2 *(3)* TAYTA DIOSQA tsapämaqnï qaqami kaykan.
Payqa pakakunä y salvamaqnïmi kaykan.
Payllami Diosnï kaykan.
Amparakunä qaqami kaykan.
Paymanmi yärakü.
Escüdü karmi tsapäman.
Munayyuq karmi imaypis salvaman.
Payqa altunnincho pakakunä machaymi kaykan.

†**17.3** Job 7.18; Sal. 26.2; 139.23. †**17.8** Deut. 32.10-11; Sal. 61.4; 91.4. †**17.15** Apoc. 22.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 (4) TAYTA DIOSTAMI imaypis alabashä.
Mañakuptïmi conträkunapita imaypis salvaman.

4 (5) Runata prësu tsariskir wataqnömi wanuypis tsarimayta munarqan.
Imaykatapis apaq juchunömi ushakätsimänanpä karqan.
5 (6) Wanuypis waskanwanmi watamarqan.
Ushakätsikuq trampatami churapämarqan.
6 (7) Wanunäpäna kanqanta yarparmi TAYTA DIOSTA mañakurqä.
Yanapamänanpämi Diosnïta rugakurqä.
Rugakuptïmi templunpita patsa wiyamarqan.†
Pasaypa llakikurnin mañakunqätami wiyamarqan.

7 (8) Patsapis pasaypami kuyurqan.
Jirkakunapa cimientunpis tsuktsukyäyarqanmi.
Tayta Dios ajanaptinmi llapanpis kuyurqan.
8 (9) Senqanpitami qoshnipis yarqamurqan.
Shiminpitami lunyaykaq ninapis yarqamurqan.
Rawraykaq shanshatami aqtumurqan.
9 (10) Ciëlu punkuta kichaskirmi urämurqan.
Chakin jawanchöpis yana pukutaymi karqan.
10 (11) *Querubín *angelnin muntashqami pajamurqan.
Wayra jananchömi cörrilla shamurqan.†
11 (12) Paypa pakakunanqa pasaypa tsakaymi karqan.
Yanaraykaq pukutaymi payta tsapaskirqan.
12 (13) Illaqukuynö chipipiyllami ñöpanpita yarqamurqan.
Runtu tamyawan rawraykaq shanshallami tamyamurqan.

13 (14) TAYTA DIOS ciëlupita parlamunqanqa maqakuynömi wiyakämurqan.
Ciëlupitami poderyuq Diospa vozninpis wiyakämurqan.
Runtu tamyawan rawraykaq shansha chawpinpitami wiyakämurqan.
14 (15) Illaqukuyninta flëchatanörä kachamuptinmi conträkuna wakpa kaypa qeshpir aywakuyarqan.
15 (16) Tayta Dios ollqutupämuptinmi lamar rurinpis kamaylla rikakarqan.
Ajanar pükamuptinmi kay patsata tukmaraqkunapis rikakäyarqan.

16 (17) Tayta Diosmi ciëlupita patsa jancharkamarqan.
Lamar rurincho jitarpukashqanö kaykaptïmi makinwan jipimarqan.†
17 (18) Munayyuq conträkunapa makinpitami salvamarqan.
Noqapita mas munayyuq kayaptinpis paymi libramarqan.
18 (19) Pasaypa desgraciacho kaykaptïmi conträkuna atacayämarqan.
Tsaynö kaykaptïmi TAYTA DIOS yanapamarqan.
19 (20) Yanapamarmi alliman churamarqan.
Kuyamarninmi salvamarqan.
20 (21) Munanqannö kawaptïmi jipimarqan.

†**18.6** Sal. 120.1; Jon. 2.2. †**18.10** Sal. 68.33; 104.3. †**18.7-16** Jue. 5.4-5; Job 36.30; Sal. 29.3-9; 77.16-19; 144.5-8; Hab. 3.3-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Allillata ruraq kaptïmi salvamarqan.

21 (22) TAYTA DIOS munanqannöllami imaypis kawaykä.
Jutsata mana ruraypami payta imaypis qatiraykä.
22 (23) Ninqankunataqa llapantami yarparaykä.
Estatütunkunataqa imaypis cumpliykämi.
23 (24) Noqaqa pay munanqannömi kawashqä.
Llutan ruraykunapitapis witikushqämi.
24 (25) Allillata ruraq kaptïmi imaykapitapis TAYTA DIOS salvamashqa.
Jutsaynaq kanqäta musyarmi yanapamashqa.

25 (26) Tayta Dios, kuyapäkuqkunataqa kuyapankimi.
Allillata ruraqkunataqa yanapankimi.
26 (27) Alli kawaqkunataqa allimi rikanki.
Trampösu kaqkunatami itsanqa castiganki.
27 (28) Qollmi shonqukunataqa salvankimi.
Runa tukuqkunatami itsanqa penqakuyman churanki.
28 (29) TAYTA DIOSLLÄ, aktsinömi noqapä kaykanki.
Tsakäpakushqanö kaptïpis qammi tantiyatsimanki.
29 (30) Yanapamaptikimi atska soldädukunawanpis pelyashä.
Markapa murällan altu kaptinpis achpaypami yaykushä.

30 (31) Tayta Dios munanqannö kawayqa imaypis allimi.
Llapan awninqantapis payqa cumplinmi.
Payman yärakuqkunataqa escüdunömi tsapan.†
31 (32) TAYTA DIOSPITA mas juk Diosqa manami kantsu.
Tayta Diosnintsiknöqa manami pipis tsapämantsiktsu.†
32 (33) Tayta Diosqa kikinmi kallpatapis qaraman.
Paypa makincho karmi munanqannö alli kawä.
33 (34) Pay yanapamaptinmi imayka lluytsunö cörrï.
Jirkakunapa purirpis mana llutskaypami purï.
34 (35) Guërracho alli pelyaq kanäpäpis paymi yachatsiman.
Bronci flëchakunata sutar wiksutsinäpäpis paymi kallpata qaraman.

35 (36) Qamqa escüdü karmi imapitapis tsapämar salvamashqayki.
Derëcha kaq makikiwanmi tsararämashqayki.
Kuyapämarmi llapanchöpis yanapamashqayki.
36 (37) Qammi shumaq tantiyatsimashqayki maypa aywarpis munanqaykinö kawanäpä.

37 (38) Chikimaqnïkunatapis qati qatiykurmi ushakätsishqä.
Llapanta wanuskatsirrämi jamashqä.
38 (39) Paykunataqa chipyaqmi wanutsir ushashqä.
Vinciskirmi mashtaraykaqta jaqishqä.
Paykunaqa yapay manami conträ shäriyashqatsu.

39 (40) Qammi guërracho pelyanäpä kallpata qaramashqayki.
Conträkunata vincinäpämi makïman churamushqayki.

† **18.30** Prov. 30.5. † **18.31** Isa. 44.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40 (41) Vincinäpä yanapamaptikimi
kunkapita jarushqä.
Chikimaqnïkunataqa llapantami
ushakätsishqä.
41 (42) Paykunataqa qayakuyaptinpis
manami pipis yanapashqatsu.
TAYTA DIOSTA mañakuyaptinpis
manami cäsushqatsu.
42 (43) Polvuta wayra apar illakätsin-
qannömi paykunataqa illakä-
tsishqä.
Cällicho mituta lanquqnömi pay-
kunatapis lanqushqä.
43 (44) Israel nacioncho conträ shäri-
yaptinpis qammi salvamash-
qayki.
Juk nacionkunapa mandaqnin
kanäpämi churamashqayki.
Mana reqinqä runakunami kanan
sirviykäyäman.
44 (45) Juklä nación runakunapis
munaynïchömi kayan.
Mandaptïqa jinan hörami pay-
kuna cäsuyäman.
45 (46) Tsay jäpa runakunaqa mantsa-
yämanmi.
Qayaptïpis pakaräyanqanpita
tsuktsukyarrämi yarqayämun.

46 (47) ¡Alabashqa kaykullätsun
TAYTA DIOS!
¡Alabashqa kaykullätsun tsapä-
maqnï!
¡Alabashqa kaykullätsun salva-
maqnï Tayta Dios!
47 (48) Qammi conträ shäriqkunata
castigashqayki.
Llapan nación runakunatapis
munaynïmanmi churamush-
qayki.
48 (49) Qammi chikimaqnïkunapita
salvamashqayki.
Conträ shäriqkunapitami libra-
mashqayki.
Wanutsikuq runakunapitapis tsa-
pämashqaykimi.
49 (50) Tsaymi may nacioncho karpis
adorashayki.
Llapan shonqüwan cantarmi ala-
bashayki.†

50 (51) Akranqayki reytaqa llapan-
chömi yanapaykanki.
Davidta y paypita aywaraqkuna-
tami imaypis kuyapaykanki.

Salmo 19 (18)

Kamanqankunawan y palabranwan Tayta Dios musyatsinqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.*
Kay salmuqa Davidpami.
1 (2) Ciëlumi willakun Tayta Dios
munayyuq kanqanta.
Azulyaraykaqmi Tayta Dios lla-
panta kamanqanta musyatsi-
mantsik.
2 (3) Junaqpapis qoyay qoyaymi
musyatsimantsik.
Tsakaypapis cada paqasmi tanti-
yatsimantsik.
3 (4) Manami runa parlanqannö-
tsu parlan ni parlanqanpis
manami wiyakantsu.
4 (5) Tsaynö kaptinpis willakuyninqa
maytsaychömi musyakaykan.†
Palabrankunaqa patsa kuchun-
yaqmi chan.

Rupay täkunantapis Tayta Diosmi
kamashqa.
5 (6) Tsaypitami tsayrä maja-
tsakashqa chölunö rupay
kushishqa yarqamun.
Alli cörriq chölunömi kushishqa
cörrin.
6 (7) Ciëlupa jukaq kuchunpita yarqa-
murmi jukaq kuchunpana jeqan.
Achayninpitaqa manami imapis
qeshpintsu.

7 (8) TAYTA DIOSPA leyninkuna
kikin Diospita karmi imaypis

†**18.49** Rom. 15.9. †**19.4** Rom. 10.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mushuq kawayman churamantsik.
TAYTA DIOSPA palabran yärakuypä karmi yachayta qaramantsik.
8 (9) TAYTA DIOSPA yachatsikuyninkuna alli karmi shonquntsikta kushitsin.
TAYTA DIOSPA mandamientunkuna *püru karmi[c] shakyätsimantsik.
9 (10) TAYTA DIOSPITA *mantsapakunantsikpä tantiyatsimanqantsikkuna limpiu karmi imaypis ushakantsu.
TAYTA DIOS ninqankuna rasunpa karmi pay munanqannölla kaykan.
10 (11) Allinnin qoripitapis mas munapaypämi.
Abëjapa mishkinpitapis masmi mishkin.[†]
11 (12) Jutsata mana ruranänpämi leynikikunawan sirvishuqnikita tantiyatsinki.
Ninqaykikunata cumplirqa bendicionnikitami chaskinqa.

12 (13) ¿Pirä tantiyanman jutsata imanir ruranqanta?
Pakayllapa jutsata ruranqäpita perdonaykallämay.
13 (14) Musyaykar jutsata mana ruranäpä tsapaykallämay.
Shonqü munanqanta mana ruranäpä yanapaykallämay.
Tsaynöpami munanqaykinö kawar imatapis contrayki rurashätsu.

14 (15) Parlanqäkuna y yarpanqäkuna munanqaykinö kaykullätsun.
TAYTA DIOS, qammi tsapämaqnï y salvamaqnï kanki.

Salmo 20 (19)

Reyta yanapananpä Tayta Diosta mañakunqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. David qellqanqan salmu.*
1 (2) Ima ñakaycho karpis rugakuptiki TAYTA DIOS yanapaykullänshuy.
Jacob yärakunqan Tayta Dios tsapaykullänshuy.
2 (3) *Sióncho kaykaq templunpita patsa yanapaykullänshuy.
3 (4) Paypä ofrendata apanqaykita yarpaykullätsun.
Sacrificiuta *altarcho rupatsinqaykitapis chaskiykullätsun.
Selah

4 (5) Shonquyki munanqannö kaykullätsun.
Imata ruranaykipä yarpanqaykipis kamakaykullätsun.
5 (6) Contraykikunata vincinqaykita wiyar kushikushun.
Tayta Diosnintsikpa jutincho bandërakunatapis kushishqa jawishun.
Mañakunqaykitapis TAYTA DIOS chaskiykullänshuy.

6 (7) Musyämi akranqan reyta TAYTA DIOS yanapananpä kanqanta.
Paymi *santu ciëlupita patsa mañakunqanta wiyanqa.
Munayninwanmi contrankunata vincinanpäpis yanapanqa.
7 (8) Wakinqa guërra carrëtankunallamanmi yärakuyan.
Wakinnami cawallunkunaman yärakuyan.
Noqantsikmi itsanqa TAYTA DIOSNILLANTSIKMAN imaypis yärakuntsik.[†]

---

[c] **19.8** Püru kar y limpiu karmi Diospa palabranchöqa imapis mana alliqa kantsu.
[†] **19.10** Sal. 119.103, 127. [†] **20.7** Sal. 33.16-17; Prov. 21.31; Ose. 1.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cawallukunawan guërra carrëtakuna
(20.7)

8 *(9)* Cawallunkunaman yärakuqkunataqa contrankunami chipyaq vinciyanqa.
Noqantsiktami itsanqa pipis vincimäshuntsu.

9 *(10)* TAYTA DIOS, contrankunata vincinanpä reyta yanapaykullay.
Yanapayämänaykipä mañakayämuptï wiyaykayällämay.

Salmo 21 (20)

Reyta Tayta Dios yanapanqan

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi.
David qellqanqan salmu.

1 *(2)* TAYTA DIOS, yanapanqaykipitami rey pasaypa kushishqa kaykan.
Contrankunata vincinanpä yanapaptikimi pasaypa kushikuykan.
2 *(3)* Shonqun munanqannömi kamakätsishqayki.
Imata mañakushunqaykitapis manami ñëgashqaykitsu. *Selah*

3 *(4)* Vinciskir kutimuptin kushishqami chaskishqayki.
Qori corönatapis jatitsishqaykimi.
4 *(5)* Mana wanunanpä mañakushunqaykinöllami yanapashqayki.
Kawayta qaraptikimi imayyaqpis kawaykan.
5 *(6)* Yanapaptikimi pïmaypitapis reqishqa kaykan.
Pïmay respitananpämi yanapashqayki.
6 *(7)* Mana kachaypami imaypis yanapashqayki.
Ñöpaykicho karmi kushishqa kawan.

7 *(8)* TAYTA DIOSMANMI rey yärakun.
Poderyuq Tayta Diosmi payta imaypis kuyan.
Tsaynö kaptinmi imaypis llakishqa purinqatsu.

8 *(9)* Tayta rey, qammi llapan contrayki runakunatapis ushakätsinki.
Derëcha kaq makikiwanmi contraykikunata ushakätsinki.
9 *(10)* Juzganqayki junaqmi jornuman qaykuqnö llapanta ushakätsinki.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

TAYTA DIOS pasaypa ajarmi imatapis nina lunyar ushanqannö ushakätsinqa.
10 (11) Contrayki runakunataqa chipyaqmi ushakätsinki.
Tsurinkunata y tsurinkunapita aywaraqkunatapis llapantami ushakätsinki.
11 (12) Contrayki shäriyänanpä mayjina willanakurpis yarpäyanqannö manami kamakätsiyanqatsu.
12 (13) Paykunata flëchaykikunawan atacaptikimi maytsaypapis qeshpir aywakuyanqa.

13 (14) TAYTA DIOS, munaynikiwan yanapaykayällämay.
Yanapayämanqaykipitami himnukunata cantar alabayäshayki.

Salmo 22 (21)

Pasaypa llakikur Tayta Diosta alabanqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. Tutapa yarqamuq lluytsu niyanqan cantupa tönunwan kay salmuta cantayanki. David qellqanqan salmu.*
1 (2) Tayta Dios, Tayta Dios, ¿imanirtä kachariykamashqayki?†
Ay, ¿imanirtä salvaykallämankitsu?
¿Imanirtä llakikur mañakamuptïpis wiyaykallämankitsu?
2 (3) Tayta Dios, junaqpa mañakuptïpis manami wiyamankinatsu.
Paqaspa mañakurpis manami añaw kawayta tarïtsu.

3 (4) Imanö kaptinpis qamqa *santumi kanki.
Qamqa reymi kanki.
Qamtami Israel runakuna alabayäshunki.[d]
4 (5) Unay Israel mayïkunapis qammanmi yärakayämurqan.
Yärakayämuptinmi imapitapis salvarqayki.
5 (6) Mañakayämushuptikimi yanaparqayki.
Qamman yärakamuq kaqtaqa manami kachariykurqaykitsu.

6 (7) Tsaynö kaptinpis noqaqa kurunölla karmi mana cuentashqa kaykä.
Marka mayïkunapis asipämarninmi manakaqman churayäman.
7 (8) Rikamaqkunaqa kushipämarninmi asikuyan.
Umankunatapis awirrämi† niyan:
8 (9) " 'TAYTA DIOSMANMI yärakü' nirqanchä.
Yärakushqa kaptinqa salvatsun ari.
Rasunpaypa kuyarqa mä, yanapananpä shamutsun ari".†

9 (10) Tsaynö niyaptinpis qam munaptikimi yurishqä.
Mamäpa millqaynincho añaw kanäpäpis qammi yanapamashqayki.
10 (11) Manaräpis yuriptïmi rikamarqayki.
Mamäpa pachancho kanqäpita patsami Diosnï kaykanki.
11 (12) Taytay, ama jaqiykallämaytsu.
Pasaypa llakikuychömi kaykä.
Jaqimaptikiqa ¡pirä yanapamanqa!

12 (13) Chikimaqnïkunaqa waqrakuq törukunanömi tumapaykäyäman.
Paykunaqa kaykäyan Basáncho kaykaq kallpasapa törukunanömi.
13 (14) Mikukuq leonkunanörämi qayaraykäyan.
Äyakurkurmi noqaman cörriyämun.

---

[d] **22.3** O *Israel runakuna alabayäshuptiki paykuna kaqchömi kaykanki.*
† **22.1** Mat. 27.46; Mar. 15.34. † **22.7** Mat. 27.39; Mar. 15.29; Luc. 23.35. † **22.8** Mat. 27.43.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 (15) Tsaymi yaku jichashqa kan-
qannö kallpäpis kantsu.
Tullükunapis chipyaqmi qotu-
kashqa.
Shonqüpis cëra tsulluqnömi usha-
kaykan.
15 (16) Shimïpis kankakayparämi tsa-
kiykan.
Qallüpis pasaypa tsakirmi wata-
kaykan.
Wanushqatanömi allpacho jaqis-
kamashqayki.

16 (17) Chikimaqkunami kanikuq
allqukunanöpis jiruruypa tsa-
paräyäman.
Makïtapis chakïtapis rachirmi
ushayämashqa.
17 (18) Tullükunapis yupanakuykä-
yanmi.
Kushipämarmi rikapaykäyäman.
18 (19) Latsapätapis rakipänakuyash-
qami.
Mayqanpis apakunanpämi suer-
tita jitayashqa.†

19 (20) TAYTA DIOS, ama kachämaytsu.
Qammi kallpata qomanki.
Ras shamur salvaykallämay.
20 (21) Runakuna wanutsiyämänan-
pita tsapaykallämay.
Tsay allqukunapita salvaykallä-
may.
21 (22) Tsay leonkunapita washayka-
llämay.
Tsay waqrakuq törukunapitapis
qeshpiykatsillämay.

22 (23) Salvakuq kanqaykitami waw-
qïkunata willashä.e
Paykunawan qorikaykurmi
qamta alabashayki.†
23 (24) TAYTA DIOSPITA *mantsapa-
kuqkuna, payta alabayay.
Jacobpita aywaraqkuna, payta
adorayay.
Israelpita aywaraqkuna, payta
respitayay.
24 (25) Tayta Diosqa ñakaycho kaqku-
nata kuyapanmi.
Mana qonqaypami paykunata
yanapan.
Mañakuptinqa wiyanmi.

25 (26) Runakuna qorikäyanqanchömi
alabashayki.
Mantsapakushuqnikikunapa
ñöpanchömi awninqäkunata
cumplishä.f
26 (27) Muchuqkunaqa pacha juntami
mikuyanqa.
TAYTA DIOSTA *ashiqkunaqa pay-
tami alabayanqa.
Paykunaqa imayyaqpis kushish-
qallami kawayanqa.
27 (28) May nacionpita karpis TAYTA
DIOSMANMI yärakuyanqa.
Pï casta karpis ñöpanman qonqu-
rikuykurmi adorayanqa.

28 (29) ¡TAYTA DIOSMI mandamaqnin-
tsik rey kaykan!
¡Paypa munayninchömi llapan
nacionkunapis kaykan!
29 (30) Tsaymi munayyuq runakuna
kushikur adorayanqa.
Llapan runakunapis wanuyä-
nanpä kanqanta tantiyakurmi
ñöpanman qonqurikuyanqa.

30 (31) Tsurintsikkunapis TAYTA
DIOSTAMI sirviyanqa.
Paypitami imayyaqpis willaku-
yanqa.
31 (32) Allillata ruraq kanqaykipitami
qepa yuriqkunatapis willayanqa.
Llapantapis cumplinqantami
willayanqa.

---

e **22.22** *Wawqïkunata willashä* nirqa yärakuq mayinkunata willananpä kanqantami nikan.
f **22.25** Awninqankunapä parlarqa alli päsakuy sacrificiupämi parlan.
† **22.18** Mat. 27.35; Mar. 15.24; Luc. 23.34; Juan 19.24. † **22.22** Heb. 2.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Dios mitsimaqnintsik kanqan
(23.1)

Salmo 23 (22)

Tayta Dios mitsimaqnintsik kanqan

(1a) *David qellqanqan salmu.*

1 (1b) TAYTA DIOSMI mitsimaqnï.†
Manami imapis pishïmantsu.
2 Alli qewachömi mitsiman.
Chuya yakumanmi pushaman.†
3 Kallpä kananpämi yanapaman.†
Kuyakuq karmi alli nänipa
pushaman.†

4 Tayta Dios, imaypis noqawanmi
kaykanki.
Janächöna wanuy kaptinpis
manami mantsarïtsu.
Tukruykiwan washämaptikimi
imaypis qamman yärakamü.

5 Chikimaqnïkunapa rikananchömi
bendicionnikita churamunki.
Umäman aceitita wiñaqnömi
kushishqa chaskimanki.ᵍ
Bendicionnikita chaskirmi
pasaypa kushikü.
6 Waran waranmi kuyapaykämanki.
Qoyay qoyaymi rikaykämanki.
Wayikichömi imayyaqpis qam-
wan kawashä.†

Salmo 24 (23)

Tayta Dios llapanpä
munayyuq rey kanqan

(1a) *David qellqanqan salmu.*

1 (1b) TAYTA DIOSPAMI kay patsapis
y kay patsacho kaqkunapis.
Llapan kawaqkunapis paypami.†
2 Tayta Diosmi kay patsata
kamashqa.
Lamar y mayukuna rurinman
cimientuta ruraykurmi tsay
jananman jamatsishqa.

3 TAYTA DIOS akranqan jirkanman
¿pirä witsanman?
*Sagrädu wayinman ¿pirä yay-
kunman?
4 Tsaymanqa yaykuyanqa allillata
ruraqkuna,
shonqunkunacho imaypis alli-
llata yarpaqkuna,†
ïduluta mana adoraqkuna
y awninqanta rasunpa cumpliq-
kunallami.†
5 Paykunamanmi TAYTA DIOS ben-
dicionninta churamunqa.
Contrankunapa makinpitapis
paymi salvanqa.

ᵍ**23.5** Tsay witsanmi wayinman mikuq qorpa chaptin kushishqa chaskir umanman aceitita jututsiyaq.
†**23.1** Gén. 48.15; Isa. 40.11; Jer. 31.10; Eze. 34.23; Juan 10.11; Heb. 13.20; 1Ped. 5.4; Apoc. 7.17. †**23.2** Jer. 31.9; Eze. 34.13-15. †**23.3a** Isa. 40.31. †**23.3b** Prov. 4.11-12. †**23.6** Sal. 27.4. †**24.1** Sal. 50.12; 89.11; 1Cor. 10.26. †**24.4** Mat. 5.8. †**24.3-4** Sal. 15.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Tsaynömi kaykäyan Tayta Diosta
*ashiqkuna.
Tsaynömi kaykäyan Jacob yärakunqan Tayta Diosta mañakuqkuna. *Selah*

7 Markapa punkunkunata shumaq kichayay.
Unay punkukunatapis kicharätsiyay.
Llapanpä munayyuq reymi yaykamunqa.
8 ¿Pitä kaykan llapanpä munayyuq rey?
Payqa kaykan poderyuq y alli geniuyuq TAYTA DIOSMI.
Payqa guërracho llapantami vincin.

9 Markapa punkunkunata kichayay.
Unay punkukunatapis kicharätsiyay.
Llapanpä munayyuq reymi yaykamunqa.
10 ¿Pitä kaykan llapanpä munayyuq rey?
Payqa kaykan llapanta mandaq TAYTA DIOSMI.
Payqa llapanpä munayyuq reymi. *Selah*

Salmo 25 (24)

Tayta Dios yanapananpä mañakunqan

(1a) *David qellqanqan salmu.*
1 (1b) TAYTA DIOS, qamtami llapan shonqüwan mañakamü.
2 Tayta Diosllä, qamllamanmi yärakamü.
Runakuna penqakatsiyämänanta ama munaykullaytsu.
Conträkuna asipäyämänanta ama munaykullaytsu.
3 Qamman yärakamuqkunaqa penqakuyman churashqa ama kaykuyällätsuntsu.
Contrayki shäriqkuna itsanqa penqakuyman churashqa kaykuyällätsun.

4 TAYTA DIOS, imanö kawanäpäpis nänikita reqiykatsillämay.[h]
Munanqaykinö kawanäpäpis nänikipa pushaykallämay.
5 Jutsata mana ruranäpä willakuynikita tantiyaykatsillämay.
Qamllami salvamaqnï Tayta Dios kaykanki.
Imay hörapis qamllamanmi yärakamü.

6 TAYTA DIOS, imaypis kuyamashqaykimi.
Kuyamanqaykita ama qonqaykullaytsu.
7 Chölullarä kaykar jutsata ruranqäta ama yarparaykullaytsu.
TAYTA DIOS, kuyapäkuq kaykarqa yarpaykallämanki.

8 TAYTA DIOSQA alli ruraqmi.
Jutsa ruraqkuna pay munanqannö kawayänanpämi alli nänita reqitsin
9 Llampu shonqu kaqkunatami tantiyatsin.
Allillata rurayänanpämi yachatsin.
10 Ruranqan *pactuta y mandamientunkunata cumpliqkunataqa kuyapanmi.
Awninqannöllami mana kachaypa yanapan.
11 TAYTA DIOS, pasaypa jutsayuqmi rikakullä.
Kuyakuq kanqayki musyakänanpä perdonaykallämay.

12 TAYTA DIOSPITA *mantsapakuqkunataqa alli kawayänanpämi kikin tantiyatsin.

[h] **25.4** *Nänikita reqiykatsillämay* ninanqa *munanqaykinö kawanäpä tantiyaykatsillämay* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Paykunamanmi bendicionninta
imaypis churan.
Paykunapita aywaraqkunatami
herenciatapis aypun.†
14 TAYTA DIOSQA paypita mantsa-
pakuqkunapa amïgunmi.
Pactuta rurar awninqannöllami
bendicionninta churan.
15 TAYTA DIOSLLATAMI imaypis
mañakü.
Ima peligrupitapis paymi tsapä-
man.

16 Taytay, pïnïpis mana kaptinmi
pasaypa llakishqa kaykä.
Ñakanqäta rikar kuyapaykallä-
may.
17 Qoyay qoyaymi shonqü pasaypa
llakinan.
Kay llakikuypita jipiykallämay.
18 Pasaypa ñakaykanqäta y llaki-
kuykanqäta tantiyaykullay.
Jutsäkunapita perdonaykallämay.

19 Taytay, conträkuna atskami kay-
käyan.
Wanuyparä chikiyämanqanta
rikaykullay.
20 ¡Tsay runakunapita salvaykallä-
may!
¡Paykunapita tsapaykallämay!
Taytay, qamllamanmi yärakamü.
21 Qamman yärakurmi allillata
ruraykä.
Munanqaykinö kawaykaptïqa tsa-
paykallämay.

22 Tayta Dios, contrankunapita
Israel runakunata salvaykullay.

Salmo 26 (25)

Alli runa Tayta Diosta mañakunqan

(1a) David qellqanqan salmu.

1 *(1b)* TAYTA DIOS, jutsaynaq kan-
qäta conträkunata tantiyayka-
tsillay.
Noqaqa munanqaykinömi kawä.
Imaypis qamllamanmi yärakü.
2 Imanö kawanqätapis rikaykullay.
Shonqü allita o mana allita yar-
panqantapis musyaykullay.†
3 Kuyakuq kanqaykitaqa imaypis
yarparaykämi.
Tsaymi munanqaykinö imaypis
kawä.

4 Llullakuqkunawanqa manami
takukashqätsu.
Allish tukuqkunawanqa manami
qorikashqätsu.
5 Mana alli runakuna qorikäyan-
qanmanqa manami aywätsu.
Llutan yarpayyuq runakuna-
wanqa manami imaypis taku-
kätsu.

6 Jutsaynaq karmi mayllashqanö
kaykä.
Tsaymi *altarniki ñöpanmanpis
yaykü.
7 Tsaychömi agradëcikur qamta
alabä.
Kushikuypä ruranqaykikunatami
wakintapis willä.
8 TAYTA DIOS, täkunqayki wayiki-
tapis kuyämi.
Tsay wayikichömi munayyuq
kanqaykita tantiyä.

9 Jutsa ruraqtanöqa ama wanuyka-
tsillämaytsu.
Wanutsikuqkunatanöqa ama cas-
tigaykallämaytsu.
10 Paykunaqa mana allita rurayäna-
llanpämi yarpachakuyan.
Tsaynöpis chaskipakuyllapami
imaykayuq rikakuyashqa.

11 Noqaqa manami jutsata rurartsu
kawä.
Taytay, kuyapämarnin salvayka-
llämay.

---

†**25.12-13** Deut. 11.8-9; Sal. 37.9, 11; Mat. 5.5. †**26.2** Sal. 7.9; 17.3; 139.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Yanapamaptikimi mantsakünatsu.
Kuyanqayki runakuna qorikäyanqanchömi qamta alabashayki.

Salmo 27 (26)

Aktsintsik y salvamaqnintsik Tayta Dios kanqan

(1a) David qellqanqan salmu.

1 *(1b)* TAYTA DIOSQA aktsïmi y salvamaqnïmi.
Tsaynö kaykaptinqa ¿pitarä mantsäman?
Tayta Diosmi imapitapis tsapäman.
Tsaymi pitapis mantsätsu.

2 Conträkuna atacamar wanutsiyämänanpämi qorikaykäyan.
Tsaynö karpis kikinkunami ushakäyanqa.
3 Tsaytsika soldädukuna jirurupäyämaptinpis manami mantsarishätsu.
Wanutsiyämänanpä kamarikuyaptinpis qammanmi yärakamü.

4 TAYTA DIOSTA jukllayllatami mañakü.
Tsaytaqa pasaypami munä.
Paytami mañakü qoyay qoyay wayincho kanäpä,
kuyakuq kanqanta shumaq tantiyanäpä[†]
y templuncho payta adoranäpä.

5 Ñakaykuna chämuptin paymi wayinman pakamanqa.
Tsaychömi conträkunapita tsapämanqa.
Qaqa jananman qeshpitsiqnömi qeshpitsimanqa.
6 Conträkunata vincinäpämi yanapamanqa.
Tsaymi templunman aywaykur kushikuypita sacrificiukunata rupatsishä.
Tsaychömi TAYTA DIOSTA kushishqa alabashä.

7 TAYTA DIOS, mañakamunqäta wiyaykallämay.
Kuyapäkuq kaynikiwan rugakamunqäta mayaykallämay.
8 Llapan shonqüwanmi qamta *ashiykä.
Imaypis qamtami ashishayki.

9 Noqapita ama *pakakuykullaytsu.
Ajarpis ama kachaykallämaytsu.
Qamllami imaypis yanapamanki.
Japallätaqa ama kachaykallämaytsu.
Qamllami salvamaqnï kanki.
10 TAYTA DIOS, taytäwan mamä kachariyämaptinpis qammi qorikamanki.

11 TAYTA DIOS, imanö kawanäpäpis nänikita reqiykatsimay.[i]
Conträkunapa rikanancho alli kawanäpä yanapaykallämay.
12 Chikimaqnïkunapa makincho ama kachaykallämaytsu.
Paykunaqa conträ shärirmi imatapis manakaqkunallata tumpaykäyäman.

13 Noqaqa musyämi TAYTA DIOS yanapamänanpä kanqanta.
Kay patsacho kawanqäyaqqa tsayta rikashämi.

14 TAYTA DIOSLLAMAN imaypis yärakuyay.
Mana ajayaypa y mana qelanaypa payllaman yärakuyay.

---

[i] **27.11** *Nänikita reqiykatsimay* ninanqa *munanqaykinö kawanäpä tantiyaykatsimay* ninanmi.
[†] **27.4** Sal. 23.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Salmo 28 (27)

Tayta Dios yanapananpä mañakunqan

(1a) *David qellqanqan salmu.*
1 (1b) TAYTA DIOS, qammi pakakunä
qaqa kaykanki.
Taytay, qamllatami mañakamü.
Mañakamunqäta wiyaykallämay.
Mana wiyamaptikiqa ¿imapänatä
kawashäpis?
2 *Santu templuykilämanpa makïta
joqarkurmi mañakamü.
Mañakamuptï wiyaykallämay.

3 Jutsata rurar kawaq runakunata
castigarpis noqata ama casti-
gaykallämaytsu.
Paykunaqa janan shonqullami
alli tupäkuyan.
Shonqunkunachöqa mana allikunatami yarpaykäyan.
4 Rurayanqanman tupu juzgaykullay.†
Jutsata rurayanqanman tupu castigaykullay.
5 Tsay mana alli runakunaqa alli
ruranqaykikunata rikaykarpis
manami cäsukuyäshunkitsu.
Paykunataqa illakaykatsillay.
Amana kawayätsunnatsu.

6 TAYTA DIOS alabashqa kaykullätsun.
Llapan mañakunqätami wiyamashqa.
7 TAYTA DIOSMI amparakunä y
escüdü kaykan.
Llapan shonqüwan yärakuptïmi
yanapaman.
Tsaymi shonqüpis kushikun.
Payta agradëcikurmi alabashä.

8 TAYTA DIOSMI kuyanqan kaqkunata imaypis yanapan.
Akranqan reytapis yanaparmi
tsapan.
9 Taytay, qamman yärakamuqkunata salvaykullay.
Kuyanqaykikunaman bendicionnikita churaykullay.
Üsha mitsiqnö imaypis shumaq
rikaykullay.
Imaypis marqashqalla puriykatsillay.

Salmo 29 (28)

Tayta Diospa voznin munayyuq kanqan

(1a) *David qellqanqan salmu.*
1 (1b) *Angelkuna, TAYTA
DIOSTA alabayay.
Munayyuq kanqanpita alabayay.
2 TAYTA DIOSPA jutinta joqarir alabayay.
Munayyuq *santu TAYTA DIOSTA
adorayay.

3 TAYTA DIOSPA vozninqa lamar
jananpitami wiyakämun.
Ciëlupitapis TAYTA DIOSMI bunruruqnö parlamun.
Lamarpitapis mas munayyuqmi
kaykan.
4 TAYTA DIOSPA vozninqa mantsariypämi wiyakämun.
TAYTA DIOSPA vozninqa mantsakaypämi kaykan.
5 TAYTA DIOSPA vozninqa cedru
jachatapis pakitsinmi.
Líbanucho kaykaq cedru jachakunatapis chipyaqmi ishkitsin.
6 Tayta Diospa vozninqa Líbano jirkatapis imayka becërrutanömi
brincatsin.
Sirión jirkatapis[j] imayka chucaru
törutanömi saltatsin.
7 TAYTA DIOS parlamuptinqa
ninami tamyamun.
8 Tsunyaqkunatapis tsuktsukyätsinmi.

[j] **29.6** Tsay jirkapa jukaq jutinmi Hermón (Deut. 4.48).
† **28.4** Jer. 50.29; Apoc. 18.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cades jirkatapis siksikyätsinmi.
9 Encina jachakunapa llimllankunatapis wiksukätsinmi.
Muntikunatapis chipyaqmi saqtan.
Templunchömi llapanpis adoraykäyan.†

10 TAYTA DIOSMI tamyatapis tamyatsimun.
TAYTA DIOSMI imayyaqpis rey kaykan.
11 TAYTA DIOSMI payman yärakuq runakunata yanapan.
Bendicionninta churamuptinmi añaw kawayan.

Salmo 30 (29)

Tayta Diosta agradëcikur alabanqan

(1) Diospa wayinta bendisarninmi kay salmuta cantayarqan.† David qellqanqan salmu.

1 (2) TAYTA DIOS, conträkunapita salvamanqaykipitami qamta alabä.
Chikimaqnïkuna kushipäyämänanta manami kachapashqaykitsu.
2 (3) TAYTA DIOS, rugakur mañakamuptïmi alliyätsimashqayki.
3 (4) Qammi wanuypita salvamashqayki.
Wanunäpä kaykaptïmi libramashqayki.

4 (5) TAYTA DIOS munanqannö kawaqkuna, payta alabayay.
Salmukunata cantar *santu Diosta alabayay.
5 (6) Ajarpis payqa juk rätullami ajaskin.
Kuyakuq kayninqa imaypis manami ushakantsu.
Tsaymi paqaspa waqarpis kushishqana warantsik.†
6 (7) Alli kawanäpä yanapamaptikimi tantiyarqä imapis mana päsamänanpä kanqanta.
7 (8) TAYTA DIOS, kuyamarmi shumaq rikamarqayki.
Kacharimaptikimi itsanqa pasaypa mantsariy tsarimarqan.

8 (9) TAYTA DIOS, qamtami mañakamü.
Qamtami rugakamü.
9 (10) Wanuptï ¿ima allitatä qam jipinki?
Pamparaptï ¿imatatä jipinki?
Wanushqakunaqa manami alabayäshunkinatsu.
Ni alli kanqaykitapis manami willakuyanqanatsu.
10 (11) TAYTA DIOS, wiyamarnï kuyapaykallämay.
TAYTA DIOS, imaypis yanapaykallämay.

11 (12) Llakishqa kaykaptï kushikatsimaptikimi kushishqana danzä.
Qachqa latsapata jatikunäpa trokinmi fiesta latsapatana jatitsimashqayki.
12 (13) Tsaymi salmukunata cantar qamta alabashayki.
Manami imaypis upällakushätsu.
Qamtami imaypis agradëcikushayki.

Salmo 31 (30)

Tayta Diosllaman yärakunqan

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi. David qellqanqan salmu.

1 (2) TAYTA DIOS, qamllamanmi yärakamü.
Runakuna penqakatsiyämänanta ama munaykullaytsu.
Allillata ruraq kaynikiwan salvaykallämay.

---

†**29.3-9** 2Sam. 22.8-17; Sal. 18.7-15; Hab. 3.3-13. †**30.0** 1Rey. 8.12-66; 2Crón. 6.1—7.10; Esd. 6.16. †**30.5** Isa. 54.7-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 (3) Mañakamunqäta wiyaykallämay.
Juklla salvaykallämay.
Jatun ruminö tsapaykallämay.
Pakakuna machaynö salvaykallämay.

3 (4) Qammi kanki tsapämaqnï qaqa.
Qammi kanki amparakunä törri.
Ima peligrupitapis tsapaykallämay.
Awnimanqaykinö salvaykallämay.
4 (5) Conträkuna trampata churapäyämanqanpita salvaykallämay.
Qamllami rikamaqnï kaykanki.
5 (6) Makikimanmi almäta churaykamü.†
Awninqaykita cumpliq TAYTA DIOS, salvaykallämay.

6 (7) Ïdulukunaman yärakuqkunata chikïmi.
TAYTA DIOS, qamllamanmi yärakamü.
7 (8) Kuyamanqaykita tantiyarmi pasaypa kushikü.
Kuyamarmi imanö llakikunqätapis rikamashqayki.
Musyankimi imanö ñakanqätapis.
8 (9) Conträkunapa makinmanqa manami kachaykamashqaykitsu.
Añaw kawanäpämi salvamashqayki.

9 (10) TAYTA DIOS, pasaypa llakikuycho kaptï kuyapaykallämay.
Waqaykaptillämi ñawïpis ñawinatsu.
Shonqüpis manami shonqunatsu.
10 (11) Wata wata waqaykällarmi aywapakaykä.
Llakikuykaptillämi kallpäkunapis ushakaykan.
Entëru cuerpüpis pasaypami qotukaykan.

11 (12) Conträkunapis pasaypami jamuräyäman.
Vecïnükunapis pasaypami asipäyäman.
Reqinakunqäkunapis noqawan tinkuyta manami munayantsu.
Cällicho rikaskamarpis jukläpami tumaskiyan.†
12 (13) Wanushqatanömi pasaypa qonqaykayämashqa.
Imayka pakishqa uyllutanömi rikaykäyäman.
13 (14) Conträ karmi llapanpis wasäta rimar puriykäyan.
Maypa aywaptïpis mantsariyllami kaykan.
Llapanpis wanutsiyämänanpämi willanakuykäyan.†

14 (15) TAYTA DIOS, qamllamanmi yärakamü.
Qamlla Diosnï kanqaykitami nï.
15 (16) Qampa makikichömi kaykä.
Conträkuna qatikachäyämanqanpita salvaykallämay.
16 (17) Kuyapämar salvaykallämay.
Noqaqa qampa sirviqnikimi kaykä.

17 (18) TAYTA DIOS, qammanmi qayakamü.
Penqakuycho mana kanäpä ama kachaykallämaytsu.
Mana alli runakunataqa penqakuyman churaykullay.
Paykunataqa llapantapis ushakaykatsillay.
18 (19) Jutsaynaq runata asiparmi contran parlayan.
Tsaynö parlaqkunataqa llapantapis ushakaykatsillay.

19 (20) ¡Tayta Dios, pasaypa kuyakuqmi kanki!

†**31.5** Luc. 23.46; Hech. 7.59. †**31.11** Job 19.13; Sal. 38.11; 69.8; 88.18. †**31.13** Jer. 20.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

*Mantsapakushuqnikikunapämi
kuyakuynikita tesörutanö chu-
rarayk ätsinki.
Tsaytami runakuna rikanancho
qamman yärakamuqkunata
aypuykanki.
20 (21) Kikiki wallkirmi runakuna
contran shäriyaptin salvanki.
Contran shärir willanakuyaptin-
pis imapis mana päsananpämi
tsapaykanki.

21 (22) TAYTA DIOS alabashqa kayku-
llätsun.
Pasaypa ñakaycho kanqä hörami
kuyapäkuq kar yanapamashqa.
22 (23) Pasaypa llakikuy tsarimap-
tinmi kacharimanqaykita yar-
parqä.
Yanapamänaykipä mañakamup-
tïmi yanapamashqayki.

23 (24) TAYTA DIOSMAN yärakuq-
kuna, llapayki payta kuyayay.
Payta cäsuqkunataqa imaypis
rikanmi.
Allish tukuqkunatami itsanqa
imanöpis kawayanqanman
tupu castigan.
24 (25) TAYTA DIOSMAN yärakuqku-
naqa, mana kachaypa imaypis
payman yärakuyay.

Salmo 32 (31)

**Tayta Dios perdonanqan
kaqkuna kushikuyanqan**

(1a) *David qellqanqan salmumi.*
1 (1b) Kushishqami kawan Tayta
Dios perdonanqan runa.
Paypa jutsankunataqa Tayta Dios
manami yarparannatsu.
2 Kushishqami kawan jutsaynaq-
tana TAYTA DIOS rikanqan
runa.
Tsay runaqa jutsa ruranqanta
manami pakantsu.†

3 Jutsäpita perdonta mana mañá-
kurmi qoyay qoyay llaki-
kushqä.
Tullükunapis pasaypami qotu-
kashqa.
4 Paqaspa junaqpa castigamapti-
kimi pasaypa ñakashqä.
Usya witsan wayta shushur usha-
kanqannömi kallpäpis usha-
kashqa. *Selah*

5 Tsaymi jutsäkunata reconöcir
perdonta mañakamushqä.
Contrayki ruranqäta manami
pakashqänatsu.
Yarpaynïchömi nirqä: "TAYTA
DIOSTAMI jutsäkunata willa-
shä".
Mañakamuptïmi perdonamash-
qayki.† *Selah*

6 Qamman yärakamuqkunaqa
ñakayanqan hora[k] imaypis
mañakayämunqami.
Tsaynöpami bunyaypa bunyar
yaku aywaqnö ñakaykuna
shamurpis paykunata ushakä-
tsinqatsu.
7 Qammi kaykanki pakakunä.
Qammi imayka peligrupitapis
tsapämanki.
Tsaymi kushishqa imaypis alaba-
shayki. *Selah*

8 Tayta Diosmi nin:
"Qamtaqa imaypis allimi rika-
shayki.
Imanö kawanaykipäpis kikïmi tan-
tiyatsishayki y yachatsishayki.
9 Mulanö y cawallunö mana tanti-
yakuq ama kaytsu.

[k] **32.6** Tsaynömi nin Septuaginta y Siríaca unay traduccionkunacho. Hebreo idiömachönami kaynö nin: *de encontrar solamente.*
† **32.1-2** Rom. 4.7-8. † **32.5** 2Sam. 12.13; Sal. 51.1-4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mulata y cawallutaqa bozalwanrämi sujitayan.
Bozal mana kaptinqa manami sujitayta puëdiyantsu".

10 Mana alli runakunaqa pasaypami ñakayanqa.
TAYTA DIOSMAN yärakuq runakunataqa Tayta Diosmi kuyapar yanapanqa.
11 TAYTA DIOS munanqannö kawaqkuna, pay yanapashunqaykipita kushikuyay.
Alli shonqu runakuna, ¡kushikur alabayay!

Salmo 33 (32)

Llapantapis kamaq Tayta Diosta alabanqan

1 Alli shonquyuqkuna, TAYTA DIOSTA alabayay.
Payta alabayanqaykiqa kuyayllapämi wiyakan.
2 Chunka cuerdayuq arpawanpis TAYTA DIOSTA alabayay.
*Salteriuwanpis alabayay.
3 Mushuq cantuwan alabayay.
Arpata shumaq tukar kushishqa cantayay.

4 TAYTA DIOSQA rasun kaqllatami llapantapis parlan.
Ruranqankunata rikarmi tantiyantsik awninqanta cumpliq kanqanta.
5 Pay munanqannö kawaqkunataqa TAYTA DIOS kuyanmi.
Kuyapäkuq karmi maytsaychöpis runakunata yanapan.

6 TAYTA DIOS niskiptillanmi ciëlupis rurakaskirqan.
Niskiptillanmi rupaypis, killapis y qoyllurkunapis yuriskirqan.
7 Lamartapis juk patsallamanmi qoriskirqan.
Wanwanyaykaq uchkukunamanmi wiñarqan.†
8 Maytsaychöpis taqkuna, TAYTA DIOSPITA *mantsapakuyay.
Entëru munducho taq runakuna, payta adorayay.
9 Pay niskiptillanmi kay patsapis ciëlupis rurakaskirqan.
Mandaptinmi llapanpis rikakaskirqan.

10 Mana allita rurayänanpä willanakuyaptinpis TAYTA DIOSMI tsapata churapan.
11 Kikin yarpanqankunatami itsanqa imaypis kamakätsin.
12 Israel runakunatami TAYTA DIOS akrarqan herencian kananpä.
Payman yärakurmi kushishqa kawayan.†

13 TAYTA DIOSQA ciëlupita patsami pïmaytapis rikaykämun.
14 Täkunqanpita patsami kay patsacho kaqkunata rikaykämun.
15 Paymi llapan runakunapa shonqunkunatapis kamashqa.
Paymi imata runa ruranqantapis rikaykämun.

16 Reyqa manami atska soldäduyuq kanqanpitatsu guërracho vincin.
Manami alli chölu soldäduyuq kanqanpitatsu contrankunapita salvakun.
17 Manami alli cawalluyuq kanqanpitatsu pelyacho gänan.
Mayjina alli cawalluyuq karpis contrankunapita manami salvakuntsu.†

18 TAYTA DIOSMI paypita mantsapakuqkunata rikan.
Kuyakuq karmi payman yärakuqkunata yanapan.

†**33.6-7** Gén. 1.3-31; Juan 1.3. †**33.12** Sal. 144.15. †**33.16-17** 1Sam. 17.47; Ose. 1.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Paykunatami wanuypita salvan.
Muchuy kaptinpis mikuytami
kamaripan.

20 Noqantsikqa TAYTA DIOSMANMI
yärakuntsik.
Paymi yanapamantsik y escü-
dunö tsapämantsik.
21 Payman yärakushqaqa shonqun-
tsikpis kushikunmi.
22 TAYTA DIOS, imaypis kuyapayka-
yällämay.
Qamllamanmi yärakayämü.

Salmo 34 (33)

Yanapakuq kanqanpita
Tayta Diosta alabanqan

(1) *David qellqanqan salmu. Qellqanqan*
witsanmi Abimelecpa ñöpancho
löcu tukurqan.† Tsaymi Abimelecqa
markanpita Davidta qarqurqan.
1 (2) TAYTA DIOSTAMI imay hörapis
agradëcikushä.
Paytami imaypis alabashä.
2 (3) TAYTA DIOSMAN yärakur
pasaypami kushikü.
Alabaykanqäta wiyamar qollmi
shonqu kaqkuna kushikuyä-
tsun.
3 (4) TAYTA DIOSTA llapantsik ala-
bashun.
Juk yarpaylla jutinta joqarishun.

4 (5) Rugakuptïmi TAYTA
DIOS wiyamashqa.
Mantsaripïpis paymi shakyätsi-
mashqa.
5 (6) Tayta Diosman yärakuqkunaqa
kushishqami kaykäyan.
Paykunaqa imaypis manami
penqakuyman churashqatsu
kayanqa.
6 (7) Llakikur qayakuptïmi TAYTA
DIOS wiyamashqa.
Pay yanapamaptinmi llakiküna-
tsu.

7 (8) TAYTA DIOSPITA *mantsapa-
kuqkunataqa *angelninmi ima
peligrupitapis tsapan.
8 (9) Kuyakuq kanqanta mus-
yayänaykipä TAYTA DIOS-
MAN yärakuyay.
Payman yärakurqa kushishqami
kawayanki.

9 (10) TAYTA DIOS munanqannö
kawaq *santu runakuna, pay-
pita mantsapakushun.
Paypita mantsapakuqkunataqa
manami ni imapis pishinqatsu.
10 (11) Muchuy kaptinqa leonkunapis
mallaqäyanmi.
TAYTA DIOSTA *ashiqkunami
itsanqa llapan ministiyanqan-
tapis tariyan.

11 (12) Wamräkuna, yachatsinqäta
wiyayänaykipä shayämuy.
TAYTA DIOSPITA mantsapakuyä-
naykipämi yachatsiyäshayki.
12 (13) Atska wata kawayta munarqa
y kushishqa kawayta munarqa
13 (14) llutankunata ama parla-
yaytsu.
Tsaynöpis ama llullakuyaytsu.
14 (15) Llutankunata rurayänaykipa
trokinqa allillata rurayay.
Rimanakuyänaykipa trokinqa
pïmaywanpis alli kawayay.

15 (16) Alli ruraqkunataqa TAYTA
DIOSMI imaypis rikan.
Mañakuyanqantapis wiyanmi.
16 (17) Mana alli ruraqkunatami
itsanqa rikaytapis munantsu.†
Ajanarninmi paykunata chipyaq
illakätsinqa.

17 (18) Alli runakuna mañakuyap-
tinqa TAYTA DIOS wiyanmi.
Ima ñakaycho kayaptinpis paymi
yanapan.

†**34.0** 1Sam. 21.10-15. †**34.12-16** 1Ped. 3.10-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 (19) Jutsankunapita llakikuqkunataqa TAYTA DIOS kuyapanmi.
Ima ruraytapis mana kamäpakuqkunata paymi yanapan.

19 (20) Diosta cäsukuq runapäqa imallapis llakikunanpä kaykanmi.
Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOSMI imaypis yanapan.
20 (21) Paytaqa shumaqmi rikan.
Manami ni juk tullullanpis pakishqatsu kanqa.†

21 (22) Mana alli runakunaqa llutanta rurayanqanpitami wanuyanqa.
Alli runakunata chikiq kaqqa castigashqami kanqa.
22 (23) Sirviqninkunatami itsanqa wanuypita TAYTA DIOS salvanqa.
Payman yärakuqkunaqa manami castigashqatsu kayanqa.

Salmo 35 (34)

Yanapananpä Tayta Diosta mañakunqan

(1a) *David qellqanqan salmu.*
1 (1b) TAYTA DIOS, chikimaqnïkunapa contran shäriykullay.
Atacamaqkunata atacaykullay.
2 Escüduykita aptakurkur shamurnin yanapaykallämay.
3 Chikimar qatikachämaqnïkunata lanzaykiwan atacaykullay.
Salvamaqnï kanqaykita musyaykatsillämay.

4 Wanutsimayta munaqkuna penqakushqa aywakuyätsun.
Atacamayta munaqkuna penqakushqa qeshpiyätsun.
5 Paykunaqa päjata wayra apanqannö maytsayman mashtakashqa kayätsun.
TAYTA DIOSPA *angelnin maytsaypapis qarquykullätsun.
6 Paqaspa purir llutskaqnö imaypis kaykuyällätsun.
TAYTA DIOSPA angelnin qatikachätsun.

7 Chikimaqnïkunata manami wajupashqätsu.
Tsaynö kaykaptïpis desgraciamanmi jitarpamayta munayan.
8 Tsaynö kayanqanpita imayka desgraciapis päsaykullätsun.
Tsay trampa churayanqanmanpis kikinkuna ishkiyätsun.

9 TAYTA DIOS yanapamaptinmi pasaypa kushikü.
Salvamaptinmi payta kushishqa alabä.
10 Llapan shonqüwanmi nishä:
"TAYTA DIOS, manami pipis qamnöqa kantsu.
Munayyuq runakunapa makinpitami ñakaqkunata jipinki.
Ñakatsiyanqanpita yarquyänanpämi yanapanki".

11 Llulla testïgukunami manakaqta tumpamar manapis musyanqäkunata tapuyäman.
12 Paykunata yanapashqa kaykaptïpis conträ shäriyaptinmi pasaypa llakikü.
13 Paykuna qeshyayaptinpis pasaypa llakikurninmi qachqa latsapata jatikurqä.
Alliyänanpä ayunarmi Tayta Diosta shonqullächo imaypis mañakuq kä.
14 Mamä, amïgü o wawqï wanuptin lütur llakikuqnörämi llakikuq kä.
15 Paykunami itsanqa desgracia päsamaptin pasaypa asipäyämarqan.
Jäpa runatanömi imaypis mana alli rikayämarqan.

† **34.20** Juan 19.36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Asipämarmi manakaqman churayämarqan.
Nanaq ñawinparämi rikapäyämarqanpis.

17 TAYTA DIOS, ¡imayyaqrä tsaynö ñakatsiyämänanpä kachaykamanki!
Tsay qayaraykaq leonkunapita salvaykallämay.
18 Salvamaptikimi qamman yärakamuq runakuna qorikäyanqancho agradëcikushayki.
Atska runakunapa ñöpanchömi alabashayki.

19 Chikimaqnï runakuna ama kushipäyämätsuntsu.
Manakaqpita chikimaqnïkuna ama qemtsipäyämätsuntsu.†
20 Paykunaqa manami munayantsu runakuna alli kawayänanta.
Añaw kawaq runakunata mana alli kawayman churayänanpämi yarpachakuykäyan.
21 Makinkunatapis taqllarrämi asipäyäman "¡allirächi ima päsanqantapis ñawintsikpami rikaykantsik!" nir.

22 TAYTA DIOS, tsaykunata llapantami rikashqayki.
Janä shäriykullay.
Ama kachaykallämaytsu.
23 Juklla yanapaykallämay.
Tsapämarnin paykunata juzgaykullay.
24 Alli juez kaptikimi rugakullä washaykamänaykipä.
Ama munaykullaytsu asipämarnin manakaqman churayämänanta.
25 Ima päsamanqantapis ama yarpayllapis yarpäyätsuntsu.
Tsaynöpis ama niyätsuntsu:
"Munanqantsiknömi imaykapis päsashqa".

26 Desgracia päsamanqanpita kushikuqkuna pasaypa penqakushqa puriyätsun.
Manakaqman churamar runa tukuqkunata pïmaypis penqakatsiyätsun.
27 Janä shäriqkunaqa pasaypa kushikuyätsun.
Llapanpä munayyuq kanqaykipita imaypis alabaykuyälläshuy.
Yanapamanqaykita imaypis tantiyaykuyällätsun.

28 Chikimaqnïkunapita alli washämanqaykitami pïmaytapis willashä.
Mana ajayaypami imaypis alabashayki.

Salmo 36 (35)

Tayta Dios kuyakuq kanqan

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi. TAYTA DIOSPA sirviqnin David qellqanqan salmu.

1 (2) Jutsa ruraqkunaqa mana allita rurayänallanpämi yarpachakuykäyan.
Tayta Diospita *mantsapakuyänanpä manami ichikllatapis yarpäyantsu.†
2 (3) Paykunaqa yarpäyan pïmaypitapis mas alli kayanqantami.
Jutsata rurarpis manami penqakuyantsu.
3 (4) Imata parlarpis llullakurmi manakaqkunata parlayan.
Upa yarpaytami yarpäyanpis.
Allita rurayanqanpa trokinqa llutankunallatami rurayan.
4 (5) Cämankunachöpis mana allita rurayänallanpämi yarpachakuyan.
Jutsa ruraykunallacho yachakashqa karmi kachariyta munayantsu.

5 (6) TAYTA DIOS, kuyakuq kanqaykiqa ciëluyaqmi chan.

†**35.19** Sal. 69.4; Juan 15.25. †**36.1** Rom. 3.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Awninqaykita cumpliq kanqaykiqa pukutayyaqmi chan.†
6 (7) Alli arreglaq kanqaykiqa jatun jirkakunanömi kaykan.
Yachaq kanqaykiqa lamar jondu kanqannömi kaykan.
TAYTA DIOS, runatapis uywatapis qammi rikaykanki.

7 (8) Kuyakuynikiqa pasaypa kushikuypämi kaykan.
Älayki rurinmanmi runakunapis amparakuyan.
8 (9) Wayikipita mikuyta kamaripaptikimi pacha junta kaykäyan.
Imayka mayutanörä bendicionnikita chaskirmi kushishqa kawayan.

9 (10) Qammi pïmaytapis kawayta qaranki.
Qamman yärakurrämi alli kawayä.
10 (11) Qamman yärakamuqkunata kuyapaykullay.
Munanqaykinö kawaq runakunata yanapaykullay.
11 (12) Runa tukuqkuna ñakatsiyämänanta ama kachapaykullaytsu.
Mana alli runakuna manakaqman churayämänanta ama munaykullaytsu.

12 (13) Rikayay tsay runakunata ima desgracia päsanqantapis.
Yapayqa manami umanta joqariyanqanatsu.

Salmo 37 (36)

Mana alli runakuna y alli runakuna imanö kayanqan

(1a) *David qellqanqan salmu.*
1 (1b) Mana alli runakunapita ama envidiakuytsu.
Paykunata ama ajanapaytsu.
2 Imayka llullu qewata llukiskishqa tsakinqannömi paykunaqa ushakäyanqa.

3 TAYTA DIOSMAN yärakur allikunata ruray.
Kay patsacho kawanqaykiyaq pay munanqannö kaway.
4 TAYTA DIOSTA kushishqa sirviy.
Tsaynö kawaptiki shonquyki munanqantami kamaripäshunki.†

5 Llapan yarpachakunqaykita TAYTA DIOSPA makinman churay.
Payman yärakuptikimi yanapashunki.†
6 Tsaymi alli runa kanqaykita llapanpis tantiyakuyanqa.
Tsaynö tantiyakuyanqa rupay yarqamuptin llapanpis rikakanqannömi.

7 TAYTA DIOSMAN yärakur ama llakikuytsu.
Yanapashunaykipä pacienciakur shuyay.
Runa imaykayuqpis kaptin ama ajanaytsu.
Mana allita rurananpä yarpachakuptinpis ama cäsupaytsu.

8 Llutallaqa imapitapis ama rabyakuytsu ni ajanaytsu.
Ajanarqa llutantami ruraykanki.
9 Mana alli runakunataqa TAYTA DIOSMI ushakätsinqa.
Payman yärakuqkunami itsanqa rikatsinqan nacioncho alli kawayanqa.†

10 Manaräpis unaytami mana alli runakunaqa ushakäyanqa.
Mayjina ashirpis manami tarinkitsu.

†**36.5** Sal. 57.10. †**37.1-4** Prov. 23.17-18; 24.19-20. †**37.5** Prov. 16.3. †**37.9** Prov. 2.21-22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Alli shonqukunami itsanqa Tayta
Dios rikatsinqan nacioncho
alli kawayanqa.
Paykunaqa kushishqami kawa-
yanqa.†

12 Mana alli runaqa alli runakunata
wanuyparämi chikin.
Imata ruraptinpis nanaq ñawin-
pami rikapaykan.
13 Tsaynö kawayaptinmi Tayta Dios
asikun.
Payqa musyanmi höran chämup-
tin ushakätsinanpä kanqanta.

14 Mana alli runakunaqa espädan-
kunata jipiskirmi flëchankuna-
tapis kamarikuyan.
Muchuqkunata, qollmi shonquku-
nata y alli runakunata wanu-
tsiyänanpä kamarikushqami
kaykäyan.
15 Tsaynö kaykaqtami kikinkunapa
espädanwan shonqunkunapa
tuksiyanqa.
Flëchankunatapis chipyaqmi
pakir ushayanqa.

16 Imaykayuq kar mana alli runa
kanantsikpa trokinqa imaynaq
karpis alli runa kanqantsikmi
mas alli kaykan.†
17 Mana alli runakunataqa chip-
yaqmi TAYTA DIOS ushakä-
tsinqa.
Alli runakunatami itsanqa yana-
panqa.

18 TAYTA DIOS munanqannö kawaq-
kunataqa mana kachaypami
rikan.
Paykuna chaskiyänanpä kaq
herencianqa imaypis manami
ushakanqatsu.
19 Ñakay witsanpis allimi kawa-
yanqa.
Muchuy witsanpis mikuynin ats-
kami kanqa.

20 Mana alli runakunaqa imayka
tsaki qewanömi rupar ushakä-
yanqa.
TAYTA DIOSPA contran runaku-
naqa qoshninömi illakäyanqa.

21 Mana alli runakunaqa prestaku-
skirpis manami kutitsiyantsu.
Alli runakunami itsanqa kuyapä-
kuq kar pïmaytapis yanapayan.
22 TAYTA DIOSPA bendicionninta
chaskiqkunaqa chaskiyanqan
nacioncho allimi kawayanqa.
Maldicionanqan kaq runakunami
itsanqa ushakäyanqa.

23 Runa imanö kawananpäpis
TAYTA DIOSMI kamakätsin.†
Pay munanqannö kawananpämi
tantiyatsin.
24 Makinpita tsarararmi ishkinap-
tinpis joqarkun.

25 Wamra kanqäpita patsa awkin-
yanqäyaq manami imaypis
rikashqätsu alli runa muchuy-
cho kaykaqta.
Tsaynöpis manami rikashqätsu
wamrankunatapis mañakur
puriykaqta.
26 Alli runaqa kuyapäkuq karmi
muchuqkunata yanapan.
Wamrankunapis yanapakuqmi
kayan.

27 Mana allikunata ruranaykipa tro-
kinqa allillata ruray.
Tsaynö kawarqa imaypis añawmi
kawanki.
28 Allita ruraptikiqa TAYTA DIOS
kushikunmi.
Pay munanqannö kawaqkunataqa
imaypis manami kachantsu.

†**37.11** Deut. 11.8-9; Sal. 25.12-13; Mat. 5.5. †**37.16** Prov. 15.16. †**37.23** Prov. 20.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mana alli runakunatami itsanqa
paypita aywaraqnintinta ushakätsin.†
29 Alli runakunaqa Tayta Dios rikatsinqan nacionchömi imayyaqpis täyanqa.

30 Alli runaqa shumaq tantiyakurmi
alli kaqllata parlan.
Rasun kaqllatami imatapis parlan.
31 Tayta Diospa leyninkunatami
shonquncho yarparan.
Tsaymi imaypis llutanta rurantsu.

32 Mana alli runaqa alli runata
wanutsinan raykuqmi maypa
aywanqantapis watqaraykan.
33 Tsaynö kaptinpis wanutsinanta
TAYTA DIOS manami kachapantsu.
Ni jutsata jitapänantapis manami
dëjantsu.

34 TAYTA DIOSMAN yärakuy.
Pay munanqannö imaypis kaway.
Tsaynö kawaptikiqa paymi yanapashunki rikatsishunqayki
nacioncho kushishqa kawanaykipä.
Rikaykaptikimi mana alli runakunata ushakätsinqa.

35 Rikashqämi mana alli runakuna
runa mayinta maytsaychöpis
munanqanta ruraykätsiqta.
36 Tsaynö kaykäyanqanchömi ushakäyashqa.
Paykunaqa chipyaqmi illakäyashqa.

37 Tayta Dios munanqannö kawaq
runata rikar tantiyakuy.
Alli kawaq runaqa kushishqami
kawanqa.

38 Mana wiyakuq runakunami
itsanqa chipyaq ushakäyanqa.
Paykunaqa ushakäyänanpänami
kaykäyan.

39 Alli runakunataqa TAYTA DIOSMI
imachöpis yanapan.
Paykunataqa imayka ñakaykunapitapis cuidanmi.†
40 Mana alli runakunapa makinpita
qeshpiyänanpämi yanapan.
Tsaynö yanapan TAYTA DIOSMAN
yärakuyaptinmi.

Salmo 38 (37)

Qeshyaykaq runa Tayta Diosta mañakunqan

*(1a) David qellqanqan salmu. Tayta Diospa *altarnincho inciensiuta rupatsir kay salmuta cantayay.*
1 (2) TAYTA DIOS, rabyashqa karpis
amana ñakaykatsillämaytsu.
Ajanashqa karpis amana castigaykallämaytsu.†
2 (3) Castigamanqaykiwanmi
pasaypa ñakaykä.
Flëchaykiwanmi flëchamashqayki.†

3 (4) Jutsata ruranqäpita castigamaptikimi entëru cuerpüpis
nanaykan.
Llapan tullükunapis tumshuykanmi.
4 (5) Jutsata ruranqäpita ñakar
manami awantänatsu.
Imayka lasaq qepita apariraqnömi kaykä.

5 (6) Mana cäsukur jutsata ruranqäpitami qerïkunapitapis poqru
yarqamur pasaypa asyaykan.
6 (7) Llakishqa, umpukashqa y penqakushqallami qoyarküpis.
7 (8) Fiebriwanmi waqtäpis pasaypa
achachan.

†**37.28** Job 18.19. †**37.39** Sal. 9.9. †**38.1** Sal. 6.1; Jer. 10.24. †**38.2** Job 6.4; 16.12-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Entëru cuerpüpis pasaypami
nanapäkun.
8 (9) Kallpäpis manami kannatsu.
Shonqüpis pasaypa ushakaqnömi
kaykan.

9 (10) Tayta Dios, imata munaykan-
qätapis musyaykankimi.
Llakikuykanqätapis musyaykan-
kimi.
10 (11) Shonqüpis utuk utukyaykan-
llanami.
Kallpäpis ushakashqami.
Ñawïpis tsakaykannami.
11 (12) Qerïkuna antsanqanta rikarmi
amïgükunapis y castäkunapis
witipäyämannatsu.†

12 (13) Conträkunaqa wanutsiyämä-
nanpämi willanakuykäyan.
Chikimaqnïkunaqa ushakätsiyä-
mänanpämi parlaykäyan.
Paykunaqa imay hörapis atacayä-
mänanpämi yarpachakuykäyan.
13 (14) Wasä rimayaptinpis manami
wiyaq tukütsu.
Upa tukurmi imatapis parlakütsu.†
14 (15) Mana wiyaq runanömi y
washäkuyta mana puëdiq
runanömi kaykä.
15 (16) TAYTA DIOS, qamllamanmi
yärakamü.
Noqapa favornï parlaykullay.
16 (17) Imapis päsamaptin ama kushi-
päyämätsuntsu.

17 (18) Pasaypanami wanunaykä.
Kay nanayqa manami ni juk rätu-
llapis wiyantsu.
18 (19) Mana allikunata ruranqäpi-
tami perdonta mañakü.
Jutsäkunapita pasaypami pen-
qakü.

19 (20) Chikimaqnïkunaqa atskanami
kaykäyan.
Achäquita mana ashipaykaptïmi
chikiyäman.
20 (21) Yanapaykaptïmi conträ shäriy-
käyan.
Allita ruraykaptïpis conträmi
kaykäyan.

21 (22) TAYTA DIOS, japallätа ama
kachaykallämaytsu.
Ama qonqaykallämaytsu.
22 (23) Imaypis salvamaq Tayta Dios,
juklla salvaykallämay.

Salmo 39 (38)

Jamaynö ushakaqlla runa kanqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.*
Jedutúnpämi. David qellqanqan salmu.
1 (2) Noqami yarpachakur nirqä:
"Manami llutankunata rurashä-
tsu.
Manami mana allikunata parla-
shätsu.
Mana alli runakunapa ñöpanchö-
pis upällami kakushä".
2 (3) Yarpanqänöllami allitapis
mana allitapis parlakurqätsu.
Tsaynö kaykarpis masrämi llaki-
kurqä.
3 (4) Upällakuyta manami awantar-
qätsu.
Yarpachakuptïmi shonqüpis
pasaypa ruparqan.

Tsaymi Tayta Diosta mañakur
nirqä:
4 (5) "TAYTA DIOS, kay patsacho
wallka watalla kawanäpä kan-
qanta musyaykatsillämay.
Ushakaqlla kanqäta tantiyayka-
tsillämay.
5 (6) Wallka junaqlla kawanäpämi
kawayta qaramashqayki.
Atska wata kawaptïpis qampäqa
manakaqnöllami.
Runaqa imayka jamaynö usha-
kaqllami. *Selah*

†**38.11** Job 19.13. †**38.13** Isa. 53.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 (7) “Llantuy päsanqannöllami
runakuna kawayan.
Imaykayuq kayta munar wallä-
llami imatapis qoriyan.
Manami musyayantsu qoriyan-
qan pipä kananpä kanqanta-
pis.†
7 (8) TAYTA DIOS, tsaynö kaykap-
tinqa ¿imapätä riquëzakuna-
man yäraküman?
Tsaypa rantinqa qamllamanmi
yärakamü.
8 (9) Jutsa ruraypita salvaykallä-
may.
Mana tantiyakuq runakuna
amana asipäyämätsunnatsu.

9 (10) “Jutsata ruranqäpita kikikimi
castigamashqayki.
Tsaymi imatapis parlakütsu.
10 (11) Ama ari castigaykallämayna-
tsu.
Castigamaptikimi pasaypa
ñakaykä.
11 (12) Pitapis castigarqa jutsa
rurayta kacharinanpämi casti-
gaykanki.
Imaykatapis puyu ushanqannömi
imatapis runa pasaypa kuyan-
qan kaqta ushakätsinki.
Jamaynö ushakaqllami runaqa
kaykan. *Selah*

12 (13) “TAYTA DIOS, mañakamun-
qäta wiyaykallämay.
Waqapaptï ama upa tukuykullay-
tsu.
Noqaqa kay patsacho qorpanö-
llami kaykä.
Unay castäkunanöpis manarä
unaytami wanukushä.†
13 (14) Ama ajashqa rikapämayna-
tsu.
Manarä wanur kushishqa kawa-
näpä yanapaykallämay”.†

Salmo 40 (39)

Tayta Dios yanapaykunanpä mañakunqan

Salmo 70

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.*
David qellqanqan salmu.

1 (2) Yanapamänanpämi TAYTA
DIOSTA shuyarashqä.
Qayakunqäta wiyamarmi yana-
pamashqa.
2 (3) Wanwanyaykaq pözuman
jeqashqanö kaykanqäpitami
salvamashqa.
Sinigaman jatikashqanö kaykan-
qäpitami jipimashqa.
Yapay mana jatikänäpämi rumi
jananman ichïtsimashqa.
Tsaymi mana llutskaypa puriq-
nöna kawaykä.
3 (4) Tsaynö yanapamaptinmi
mushuq cantuta cantar Tayta
Diosnintsikta alabaykä.
Salvamanqanta rikarmi atska
runakuna kushikurnin TAYTA
DIOSMAN yärakuykäyan.

4 (5) TAYTA DIOSMAN yärakuqku-
naqa kushishqami kawayan.
Paykunaqa runa tukuqkunaman
manami yärakuyantsu.
Ïdulukunatapis manami adora-
yantsu.

5 (6) TAYTA DIOS, atska kutimi
mantsakaypä kaqkunata rurar
yanapayämashqayki.
Yanapayämanqaykita yupaytapis
manami atipätsu.
Imaykanöpa yanapayämanqay-
kita willakurpis llapantaqa
manami ushämantsu.

6 (7) Qammi tantiyatsimashqayki
sacrificiukunawan y tsaki

---

†**39.5-6** Job 7.16; 8.9; 14.1-2; Sal. 90.9-10; 102.11; 109.23. †**39.12** Lev. 25.23; Sal. 119.19; 1Ped. 2.11. †**39.13** Job 7.19; 10.20-21; 14.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mikuy ofrendakunawan mana
kushikunqaykita.
Tsaynöpis musyatsimashqayki
rupatsina sacrificiukunata y
purificatsina sacrificiukunata
mana munanqaykita.
7 (8) Tsaymi nirqä:
"Röllucho noqapä qellqaran-
qannömi cäsukunäpä kaycho
kaykä.
8 (9) Tayta Dios, munanqaykita
ruranäpä listumi kaykä.
Leynikikunatapis llapantami
shonqücho yarparaykä".†

9 (10) Llapan runakuna qorikäyan-
qanchömi alli ruraq kanqay-
kita willakushqä.
Mana upällakunqäta musyan-
kimi.
10 (11) Willakurmi nirqä: "Tayta
Diosqa allillatami ruran.
Awninqanta cumplirmi salva-
mantsik.
Kuyapäkuqmi y rasun kaqllatami
nimantsik".

11 (12) TAYTA DIOS, kuyapaykallämay.
Awnimanqaykinölla kuyapämar
imaypis tsapaykallämay.
12 (13) Yupaytapis mana ati-
paypä desgraciakunawanmi
ñakaykä.
Jutsata ruranqäpita pasaypa
waqarmi ñawïtapis oqraykä.
Aqtsäpitapis mas atskami jutsä-
kuna kaykan.
Tsaymi imata ruranäpäpis
gänasnï kannatsu.

13 (14) TAYTA DIOS, salvaykallämay.
Jukllla shamur yanapaykallämay.
14 (15) Wanutsimayta yarpaqkunaqa
penqakurnin umpuykachäyä-
tsun.
Mana alliman ishkinäta munaq-
kunaqa penqakurnin qeshpi-
yätsun.
15 (16) Asipämaqkunapis penqakur-
nin aywakuyätsun.

16 (17) Qamta *ashishuqnikikunaqa
kushikuyätsun.
Salvanqaykipita kushikuqkunaqa
imaypis niyätsun:
"TAYTA DIOS alabashqa kayku-
llätsun".

17 (18) Noqaqa llakishqa karmi ima
ruraytapis kamäpakütsu.
Taytay, jukllla shamur yanapay-
kallämay.
Qammi yanapamaqnï y salva-
maqnï kaykanki.
Tayta Diosnillä, jukllla yanapay-
kallämay.

Salmo 41 (40)

Qeshyaykaq runa Tayta Diosta mañakunqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.*
David qellqanqan salmu.
1 (2) Muchuqkunata yanapaq
runaqa kushishqami kawan.†
Paytaqa ima desgracia shamup-
tinpis TAYTA DIOSMI yana-
pan.
2 (3) Nacionnincho kushishqa kawa-
nanpämi cuidan.
Contran shäriqkunapitapis tsa-
panmi.
3 (4) Qeshyar ujuraptinpis alliyä-
tsinmi.
Ima qeshyawan qeshyaptinpis
kachakätsinmi.

4 (5) Tayta Diosta mañakurmi
nirqä:
"Kuyapaykallämay, TAYTA
DIOS.

†**40.8** Heb. 10.5-7. †**41.1** Prov. 14.21.

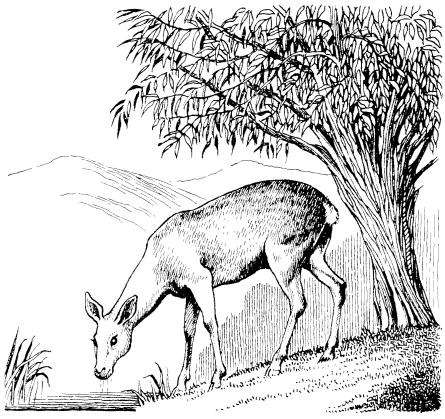
La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qamta ajanätsirmi jutsata
rurashqä.
Perdonamar alliyaykatsillämay".

5 (6) Chikimaqnïkunapis wanunäta
munarmi nikäyan:
"¡Imayrä payqa wanunqa!"
6 (7) Watukamaq shamurpis alli shi-
millanpami parlapäyäman.
Shonqunchöqa nanaparaykäyä-
manmi.
Tsaymi ñöpäpita yarquskirqa
conträ parlarna puriykäyan.
7 (8) Qorikaykurmi wasäta rimayan.
Jutsäpita ñakaykanqäta yarparmi
niyan:
8 (9) "Supay qeshyatsiptinmi ñakay-
kan.
Ujuranqanpita imaypis mana-
nami shärinqanatsu".
9 (10) Kuyanakuyanqä amïgüpis con-
trämi rikakushqa.
Noqawan mikuykarpis conträmi
shärishqa.†

10 (11) TAYTA DIOS, kuyapaykallämay.
Chikimaqnï runakunata maqa-
kuykunäpä alliyaykatsillä-
may.
11 (12) Alliyätsimanqaykita rikar chi-
kimaqnïkuna manami kushi-
päyämanqanatsu.
Tsaynöpami tantiyashä kuyaman-
qaykita.
12 (13) Noqaqa manami imatapis llu-
tanta rurashqätsu.
Makikiwan imaypis jancharayka-
llämay.
Ñöpaykicho imaypis tsararayka-
llämay.

13 (14) Adoranqantsik TAYTA
DIOS kananpis imaypis ala-
bashqa kaykullätsun.
¡Amén! ¡Tsaynö katsun!†

Yakunashqa lluytsu
(42.1)

Libru 2

Salmo 42—72

Salmo 42 (41)

Yakunaypanörä Tayta
Diosta ashinqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. Corépita*
aywaraqkuna qellqayanqan salmumi.
1 (2) Tayta Dios, lluytsu yakuta
ashinqannörämi noqapis
qamta *ashï.
2 (3) Imayyaqpis kawaq Dios kap-
tikimi yakunaypanörä qamta
ashï.†
¡Imayrä ñöpaykiman chämushä
qamta adoranäpä!

3 (4) Runakunami imay hörapis
asipaykäyäman "¿maytä Dios-
niki?" nir.
Tsaymi llakikurnin mallaqaytapis
tarïtsu.
Waräpis qoyäpis waqaykällarmi.

4 (5) Unayqa atska runakunata
pushakurkurmi Tayta Diospa
wayinman aywaq kä.

†**41.9** Mat. 26.23; Mar. 14.20; Luc. 22.21; Juan 13.18. †**41.13** Sal. 106.48. †**42.1-2** Sal. 63.1; 143.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaychömi fiestata rurar Tayta
Diosta kushishqa alabaq kä.
Tsaynö kanqäta yarpaskirmi
pasaypa llakikü.

5 (6) ¿Imanirtä malagäna puriykä?
¿Imanirtä llakikü?
Tayta Diosllamanmi imaypis
yärakushä.
Paytami imaypis alabashä.
Paymi salvamaq Tayta Diosnï.

6 (7) Imata ruranäpäpis gänasnï
manami kannatsu.
Hermón y Mizar jirkakunapita
Jordán mayu pashtamuqcho
kaykarpis qamllapämi yarpa-
raykä.
7 (8) Manana yanapamaptikimi
pasaypa llakishqa kaykä.†
Tsay llakikunqäqa bunyaypa bun-
yar mayu aywaptin qaqakuna
yachapanqannömi mantsa-
riypä kaykan.

8 (9) TAYTA DIOSMI kuyakuq kan-
qanta qoyay qoyay tantiyatsi-
man.
Paqaspapis alabanäpämi yanapa-
man.
Kawayta qaramaqnï Tayta
Diostami llapan shonqüwan
mañakü.

9 (10) Imapitapis tsapämaq Tayta
Diosnïta mañakurmi nï:
"¿Imanirtä qonqaskallämashqayki?
Conträ shäriyaptinpis llakishqa
mana purinäpä yanapaykallä-
may".

10 (11) Chikimaqnïkunami qoyay
qoyay nikäyäman:
"¿Maychötä Diosniki kaykan?"
Tsaynö nir asipäyämaptin toqshü-
yaqmi nanaypis chaykun.

11 (12) ¿Imanirtä malagäna puriykä?
¿Imanirtä llakikü?
Tayta Diosllamanmi imaypis
yärakushä.
Paytami imaypis alabashä.
Paymi salvamaq Tayta Diosnï.

Salmo 43 (42)

Salvananpä mañakunqan

1 Tayta Dios, mana cäsushuqniki
runakunapita salvaykallämay.
Tsay llulla y mana alli runakuna-
pita tsapaykallämay.
2 Qammi imapitapis tsapämaq
Diosnï kaykanki.
¿Imanirtä qonqaskallämashqayki?
Conträ shäriyaptinpis llakishqa
mana purinäpä yanapaykallä-
may.

3 Taytay, awninqaykita cumplir
yanapaykallämay.
Täkunqayki *sagrädu jirkancho
kaykaq templuykiman pushay-
kallämay.
4 Tsaynöpami *altarnikiman chay-
kur arpata tukarnin alaba-
shayki.
Tayta Diosllä, qammi shumaq
kushikuyta qomanki.

5 ¿Imanirtä malagäna puriykä?
¿Imanirtä llakikü?
Tayta Diosllamanmi imaypis
yärakushä.
Paytami imaypis alabashä.
Paymi salvamaq Tayta Diosnï.

Salmo 44 (43)

**Tayta Dios yanapaykunanpä
mañakunqan**

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. Corépita
aywaraqkuna qellqayanqan salmumi.*
1 (2) Tayta Dios, awilükunami
willayämashqa mantsa-
kaypä kaqkunata rurar unay

† **42.7** Jon. 2.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

castäkunata imanö yanapanqaykitapis.
2 (3) Kay nacioncho täyänanpämi unay runakunata qarqur ushakätsirqayki.
3 (4) Manami kikinkunapa kallpankunawantsu kay nacionta qechuyarqan.
Ni espädankunawantsu kaycho taq runakunata vinciyarqan.
Tsaypa rantinqa kikikimi derëcha kaq makikiwan vincirqayki.†
Unay castäkunata kuyarmi yanaparqayki.

4 (5) Tayta Dios, qammi mandamaqnï rey kaykanki.
Qammi yanapayämashqayki conträkunata vinciyänäpä.
5 (6) Yanapayämaptikimi conträkunata vinciykäyä.
Qampa jutikichömi atacamaqkunata ushakätsiyä.†
6 (7) Vinciyänäpäqa manami flëchakunämantsu yärakuyä.
Manami espädäkunatsu salvayäman.
7 (8) Qam yanapayämaptikimi conträkunata vinciyashqä.
Qammi chikimaqnïkunata penqakuyman churashqayki.
8 (9) Qamtami imaypis kushishqa agradëcikuyäshayki.
Jutikita joqarirmi imaypis alabayäshayki. *Selah*

9 (10) ¿Imatä päsashqa jaqiriykayämänaykipä?
Kachariyämaptikimi pasaypa penqakushqa puriykäyä.
Soldädükunatapis mananami yanapaykankinatsu.†
10 (11) Atacayämänanpä conträkunata yanapaptikimi qeshpir aywakuyashqä.
Tsaymi paykunaqa yaykaskamur imäkunatapis munanqan kaqta apakuyashqa.
11 (12) Pishtananpä kaykaq üshatanömi conträkunapa makinman churayämashqayki.
Juklä nacionkunacho mashtakashqa kayänäpämi qarqariykayämashqayki.
12 (13) Kuyanqayki runakuna kaykäyaptïpis wallka chaninllachömi rantikayämashqayki.
Rantikayämanqaykiwan imatapis manami jipishqaykitsu.

13 (14) Pïmaypis ashlliyämänanpämi jaqiriykayämashqayki.
Juklä nacionkuna wajupäyämarninmi manakaqman churayäman.
14 (15) Tsay nación runakuna manakaqman churayämänanpämi jaqiriykayämashqayki.
Rikaskayämarmi umankunatapis awipäyäman.
15 (16) Tsaymi imay hörapis pasaypa penqakushqa kayä.
Qaqlläkunapis pasaypa pukayashqami kaykan.
16 (17) Tsaynö rikakuyä conträkuna chikiyämaptin y ashlliyämaptinmi.

17 (18) Tsaykuna päsaykäyäman *pactu ruranqantsikta cumpliykäyaptïmi.
18 (19) Ninqaykikunataqa imaypis mana qonqaypami cumpliyashqä.
19 (20) Tsaynö kaykäyaptïmi imapis mana kanqanman qaykariykayämashqayki.
Pasaypa mantsariypä tsakaychönö kayänäpämi kachariykayämashqayki.
20 (21) Qamta adorayänäpa trokin juk diosta adorayaptïqa

† **44.3** Deut. 8.17-18; Jos. 24.12; Jue. 7.2. † **44.5** Sal. 60.12. † **44.9** Sal. 60.10; 108.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21 (22) musyaskinkimanmi karqan.
Tayta Dios, qamqa llapantami
musyanki.
22 (23) Munanqaykinö kawayaptïmi chi-
kiyämar imaypis wanutsiyäman.
Pishtayänanpä üshanömi kaykäyä.†

23 (24) ¡Rikchay, Tayta Dios!
¿Imanirtä punukunki?
¡Amana jaqiriyämaynatsu!
24 (25) ¿Imanirtä noqakunapita
*pakakunki?
¿Imanirtä qonqaskayämashqayki?
¡Imanö ñakatsiyämanqantapis
rikaykullay!
25 (26) Vinciyämaptinmi ima rurayta-
pis kamäpakuyänatsu.
Penqakuyllawanmi umpukashqa
puriykäyä.
26 (27) Taytay, yanapaykayällämay.
Kuyapäyämar salvaykayällämay.

Salmo 45 (44)

Rey majatsakaptin cantapanqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.*
Liriu waytakuna niyanqan cantupa
tönunwan kay salmuta cantayanki.
Corépita aywaraqkuna qellqayanqan
salmumi. Kuyanqanta cantapanqan.
1 (2) Kuyayllapä cantumi shonqücho
kaykan.
Tsay cantutami reyta kushishqa
cantapäshä.
Shumaq cantukunatami payta
cantapäshä.

2 (3) Llapan runakunapitapis mas
kuyayllapämi kaykanki.
Maypis wiyakuy munaypämi
parlanki.
Tayta Diosmi bendicionninta
qamman imaypis churamun.
3 (4) Shumaq rikakänaykipä tseqllay-
kiman espädaykita jatikuy.
Espädaykiwanrämi runa runa
ichiranki.

4 (5) Munayyuq karmi cawalluta
muntarkur vinciq vinciqllana
guërraman aywanki.
Awniyämanqaykita cumplir washä-
yämänaykipämi yarqunki.
Qollmi shonqukunapa favornin
yarqurmi mana alli runaku-
nata imaypis vincinki.
Derëcha kaq makikiwanmi
pasaypa mantsariypä kaqku-
nata imaypis ruranki.
5 (6) Qampa flëchaykikuna llawchi
puntami kaykan.
Flëchaptikimi contraykikunapa
shonqunmanpis yaykun.
Llapan contrayki nacionkunatami
vincinki.

6 (7) Tayta Dios, trönuykichömi
imayyaqpis mandaq kaykanki.
Qamqa llapantapis allimi man-
danki.
7 (8) Pipis allita ruraptinqa kushi-
kunkimi.
Mana allita ruraptinqa ajanankimi.
Tsaymi Tayta Dios qamta chura-
shushqayki pïmaypitapis mas
kushishqa kanaykipä.†
8 (9) Mïrra mïrra, áloe áloe y canëla
canëlami latsapaykikunapis
mushkun.
Kuyayllapä *marfilwan adornash-
qami palaciuykikunapis.
Tsaycho arpakunata tukayap-
tinmi kushikunki.
9 (10) Palaciuykichöqa princesaku-
napis atskami kaykäyan.
Derëchaykichömi majatsakänay-
kipä kaq reina jamaraykan.
Paypa latsapanqa Ofirpita apa-
munqan qori püruwan ador-
nashqami kaykan.

10 (11) Hïja, shumaq wiyamay.
Kanan yätsinqäta shumaq tanti-
yakuy.

---

†**44.22** Rom. 8.36. †**45.6-7** Heb. 1.8-9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Marka mayikikunapä y castaykikunapä ama yarparaynatsu.
11 (12) Kuyayllapä kaptikimi rey kuyashunki.
Runayki kaykaptinnaqa payllatana cäsukunki.
12 (13) Tiro markapita runakunapis qarayäshunaykipämi imallatapis apakurkur qamman shayämunqa.
Imaykayuq runakunapis yanapanaykipämi rugakuyäshunki.

13 (14) Majatsakänanpä kaq jipashmi kuyayllapä kaykan.
Latsapanpis qoriwan adornashqa karmi chipipiykan.
14 (15) Kuyayllapä bordashqa latsapan jatishqatami rey kaqman pushaykäyan.
Jipashkunapis qepantami aywaykäyan.
Yanasankunapis fïlayllapami aywaykäyan.
15 (16) Pasaypa kushikurmi reypa palaciunman yaykuykäyan.

16 (17) Tayta rey, tsurikikunapis unay castaykikunanömi rey kayanqa.
Paykunatami mandar yanapayäshunaykipä maytsay markakunaman churanki.
17 (18) Kay cantanqäta cantarmi runakuna imaypis yarpäyäshunki.
Entëru nacionchömi imaypis alabayäshunki.

Salmo 46 (45)

Tayta Dios tsapämaqnintsik kanqan

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi. Corépita aywaraqkuna qellqayanqan salmu. Kë其ata tukayllapa cantayanki.

1 (2) Tayta Diosmi amparakunantsik törrinö kaykan.
Paymi imapitapis tsapämantsik.
Ima ñakaycho kashqapis yanapamantsikmi.
2 (3) Patsa pasaypa kuyuptinpis ama mantsarishuntsu.
Jirkakuna lamarman jitarpukäyaptinpis ama llakikushuntsu.
3 (4) Lamar bunyaypa bunyar pulchaqyaptinpis y jirkakuna kuyuyaptinpis ama mantsarishuntsu.† *Selah*

4 (5) Juk mayumi kaykan Tayta Dios akranqan markacho taqkuna kushikuyänanpä.[l]
Tsay runakunaqa poderyuq Tayta Dios tanqan markachömi täyan.†
5 (6) Tayta Dios tsaycho kaptinmi tsay markata imaypis vinciyanqatsu.
Paymi tutapita patsa tsaycho taq runakunata yanapan.
6 (7) Yanapaptinmi juklä nación runakuna qayarar tsuktsukyäyan.
Parlamuptinmi kay patsapis rachikäkun.
7 (8) Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI noqantsikwan kaykan.
Jacob sirvinqan Tayta Diosmi imaykapitapis tsapämantsik. *Selah*

8 (9) Espantaypä kaqkunata TAYTA DIOS ruranqanta rikayänaykipä shayämuy.
Paymi kay patsacho mantsariypä kaqkunata ruran.
9 (10) Mandaptinmi maytsaychöpis guërra kannatsu.
Flëchakunatapis lanzakunatapis llapanta pakirmi ushan.
Guërra carrëtakunatapis chipyaqmi rupatsir ushan.
10 (11) Tayta Diosmi nin:

[l] **46.4** Mayupä parlarqa Tayta Diospa makincho alli kawanantsikpä kanqantami parlaykan.
† **46.1-3** Isa. 54.10; Joel 3.16. † **46.4** Eze. 47.1-12; Zac. 14.8; Apoc. 22.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Amana llakikuyaynatsu.
Tantiyakuyay munayyuq Tayta
Dios kanqäta.
Munaynïchömi maytsay nacion-
kunapis kaykan.
Makïchömi entëru kay patsapis
kaykan".

11 (12) Llapanta mandaq TAYTA
DIOSMI noqantsikwan kaykan.
Jacob sirvinqan Tayta Diosmi tsa-
pämaqnintsik kaykan. *Selah*

Salmo 47 (46)

Tayta Dios rey kanqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. Corépita aywaraqkuna qellqayanqan salmu.*

1 (2) ¡Entëru nacionkunacho taq
runakuna!
Taqllakuyllapa Tayta Diosta ala-
bayay.
Kushikurnin llapaykikuna can-
tayay.
2 (3) Poderyuq TAYTA DIOSQA man-
tsariypämi.
Paymi entëru kay patsacho kaq-
kunapa mandaqnin rey.
3 (4) Paymi yanapamashqantsik juk
nacionkunatapis vincinan-
tsikpä.
Tsay runakunatami makintsik-
man churamushqa.
4 (5) Herenciantsik kananpämi
taykanqantsik nacionta kikin
qaramashqantsik.
Tsaymi kuyanqan Jacobpita
aywaraqkuna kar kushishqa
kawantsik. *Selah*

5 (6) TAYTA DIOSMI trönunman
witsarqan.
Witsaptinmi runakuna kushikur-
nin qayaräyarqan y *cornëta-
tapis tukayarqan.
6 (7) Tayta Diosta alabashun.
Mandamaqnintsik reyta alaba-
shun.
7 (8) Paymi entëru patsacho kaqku-
napa mandaqnin rey.
Salmuta cantar llapan shonqun-
tsikwan payta alabashun.

8 (9) Tayta Diosmi llapan nacionku-
napa mandaqnin rey.
Paymi *sagrädu trönuncho jama-
raykan.
9 (10a) Llapan nacionkunacho taq
mandaq runakunami Tayta
Dios kuyanqan runakunawan
qorikäyan.
Abraham yärakunqan Tayta Diosta
alabayänanpämi qorikäyan.
10 (10b) Kay patsacho llapan mandaq-
kunapis Tayta Diospa munay-
ninchömi kaykäyan.
Tayta Diosqa llapanpitapis mas
munayyuqmi kaykan.

Salmo 48 (47)

Sión jirkancho Tayta Dios tanqan

(1) *Cantanapä. Corépita aywaraqkuna qellqayanqan salmu.*

1 (2) TAYTA DIOSNINTSIKQA munay-
yuqmi.
Täkunqan markacho payta imay-
pis alabashun.
*Sagrädu jirkancho payta imay-
pis adorashun.
2 (3) *Sión jirkanqa kuyayllapämi
kaykan.
Tsay jirkanta rikarmi kay entëru
patsacho runakuna kushikuyan.
Norti kaqlächömi tsay jirkan
kaykan.
Llapanpä munayyuq Reymi[m]
tsaycho taykan.[†]

3 (4) Tayta Diosmi rikachakuna tör-
rikunapita Jerusalén markata
cuidaykan.

[m] **48.2** Tsay reyqa Tayta Diosmi kaykan.
[†] **48.2** Mat. 5.35.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paymi Jerusaléncho taqkunata
imapitapis tsapan.
4 (5) Reykuna qorikaykurmi Jerusa-
lénta atacayänanpä aywayar-
qan.
5 (6) Tayta Dios cuidaykanqanta
rikaykurmi pasaypa mantsa-
käyarqan.
Ima ruraytapis mana kamäpa-
kurmi jinan höra qeshpir
aywakuyarqan.
6 (7) Warmita qeshyakunanpä nanay
tsarinqannömi paykunata
pasaypa mantsariy tsarirqan.
7 (8) Tarsispita shamuq *büquiku-
nata shukukuy wayra pasaypa
ushakätsinqannömi tsay runa-
kunata ushakätsishqayki.
8 (9) Llapanta mandaq TAYTA DIOS-
NINTSIK tanqan markacho
tsaynö päsanqantami rikash-
qantsik.
Tsaynöllami unay päsanqantapis
willamashqantsik.
Tayta Diosmi Jerusalénta imaypis
rikanqa. *Selah*

9 (10) Tayta Dios, templuykiman
qorikarmi kuyakuq kanqaykita
yarpäyä.
10 (11) Munayyuq kanqaykita mus-
yarmi entëru kay patsachöpis
alabaykäyäshunki.
Munayyuq karmi imaypis alli-
llata ruranki.
11 (12) Sión jirkanchöpis kushikuyä-
tsun.
Judá markakunachöpis kushiku-
yätsun.
Runakunata mana jananpaypa
juzganqaykipita kushikuyätsun.

12 (13) Sión jirkanta tumapäyay.
Ayka törrikuna kayanqantapis
yupayay.
13 (14) Marka murällatapis y ampara-
kuna wayinkunatapis shumaq
rikayay.
Waray warantin qepa yuriqkuna-
tapis imanö kanqanta willayä-
naykipä rikayay.
14 (15) Tayta Diosqa imaypis Diosnin-
tsikmi kaykan.
Wanunqantsikyaqpis paymi
rikaykämantsik.

Salmo 49 (48)

Riquëzakunaman mana yärakunantsikpä kanqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. Corépita aywaraqkuna qellqayanqan salmu.*

1 (2) Maytsaychöpis taq runakuna,
kay ninqäta shumaq wiyaku-
yay.
2 (3) Imaykayuqkuna, muchuqkuna,
mandaqkuna y común runaku-
napis, kay ninqäta wiyakuyay.
3 (4) Shumaq yarpachakuykurmi
kanan parlapäyäshayki.
Shonqücho yarpachakunqätami
kanan niyäshayki.
4 (5) Shumaq yachatsikuytami
yachatsiyäshayki.
Arpata tukaqnöllami ima yarpan-
qätapis tantiyatsiyäshayki.

5 (6) Ama mantsarishuntsu ima des-
gracia päsamashqapis.
Ama mantsarishuntsu chiki-
maqnintsikkuna contrantsik
shäriptinpis.
6 (7) Paykunaqa riquëzankuna-
manmi yärakuyan.
Imaykayuq kayanqanpitami ala-
bakuyan.
7 (8) Tsaynö karpis wanuypita
manami salvakuyanqatsu.
Manami pipis Tayta Diosta
pägantsu wanuypita salva-
nanpä.
8 (9) Imaykayuq kaptinpis qellaynin
manami aypantsu kawayninta
rantinanpä.

9 (10) Manami pipis mana wanuqqa
kantsu.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Runaqa ushakaqllami kaykan.
10 (11) Yachaq runapis upa runapis
wanunmi.
Qorinqan riquëzanqa jukpänami
quëdan.
11 (12) Atska chakrayuq kaptinpis
sepultürallami wayin kanqa.
Mana yarqamuypami imayyaqpis
pamparanqa.

12 (13) Runaqa mayjina imaykayuq
karpis manami mana ushakay-
paqa kawantsu.
Uywakunanöllami wanur usha-
kan.

13 (14) Tsaynöllami ushakäyanqa kall-
pankunallaman yärakuqkuna.
Tsaynöllami ushakäyanqa runa
tukuqkuna. *Selah*
14 (15) Pishtananpä üshata qatiyan-
qannömi tsay runakunata
wanuy qatiraykan.
Wanuqkuna kaykäyanqan kaq-
manmi apaykan tsaycho usha-
käyänanpä.
Paykunapa wayinqa sepultüra-
llami kanqa.
Wanuskiyaptinqa alli runakuna
kushikuyanqami.

15 (16) Noqami itsanqa pamparanqa-
llächöqa ushakäshätsu.
Tayta Diosmi ñöpanman pusha-
kamanqa. *Selah*

16 (17) Pipis imaykayuq rikakuptin y
wayincho imaykanpis kaptin
ama chikiyaytsu.
17 (18) Wanurqa manami imatapis
apanqatsu.†
Jinayllami aywakunqa.
18 (19) Kawanqanyaq kushishqa karpis
y imaykayuq kanqanpita runa-
kuna alabayaptinpis 19 (20) pay-
päpis wanuy chämunqami.
Tsaypitaqa manami atsikyay
patsata rikanqanatsu.

20 (21) Runaqa mayjina imaykayuq
karpis manami mana ushakaq-
tsu kaykan.
Uywakunanöllami wanur usha-
kan.

Salmo 50 (49)

Tayta Dios llapanta juzgaq kanqan

(1a) *Asaf qellqanqan salmu.*
1 (1b) Munayyuq TAYTA DIOSMI kay
patsacho taqkunata qayaykä-
tsin.
Rupay yarqamunan kaqlächo taq
runakunatapis y rupay jeqa-
nan kaqlächo taq runakunata-
pis llapantami qayaykätsin.
2 Tayta Diosqa *Sión jirkanpita
patsami chipipïmun.
Tsay jirkanqa llapanpitapis mas
kuyayllapämi.

3 Tayta Diosnintsikqa shamuykan-
nami.
Shamunqanqa wiyakaykämun-
nami.
Ñöpantami shamuykan imaykata-
pis rupar ushaq nina.
Ñöpankunachömi mangäda tam-
yapis y maqakuypis kaykan.
4 Israel runakunata juzgarmi cië-
lutapis y kay patsatapis qayan
testïgu kayänanpä.
5 Paymi nin: "Sacrificiuta rurar
noqawan *pactu ruraqkunata†
qoriyämuy".
6 Ciëlupis willakun Tayta Dios alli
juzgaq kanqantami.
Paymi pïmaytapis juzgan. *Selah*

7 Tayta Diosmi nin:
"Kuyanqä Israel runakuna, kanan
ninqäta shumaq wiyayämay.
¡Noqami Dios kä!

†**49.17** Job 1.21; Ecl. 5.15; 1Tim. 6.7. †**50.5** Éxo. 24.3-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¡Noqallami Diosniki kaykä!
Tsaymi jutsata rurayanqaykipita
juzgar shimpiyäshayki.

8 "Sacrificiukunata noqapä rupatsi-
yanqaykiqa allimi kaykan.
Ñöpächo imaypis rupatsiyapti-
kimi kushikü.
9 Tsaynö kaptinpis torïtukunata cor-
ralnikipita manami munätsu.
Cabrakunatapis qenchaykipita
manami mañakütsu.
10 Noqapami kaykan munticho kaq
uywakunapis y maytsay jirka-
kunacho kaq wäkakunapis.
11 Llapan casta pishqukunatapis
reqïmi.
Imayka niraq uywakunapis noqa-
pami kaykan.
12 Kay patsapis y kay patsacho kaq-
kunapis noqapa kaykaptinqa
mallaqarpis manami qamku-
natarätsu mañaküman.
13 Törupa aytsanta mikurtsu ni chï-
vupa yawarninta upurtsu kawä.

14 "Apayämunqayki sacrificiumi
kanman llapan shonquykiku-
nawan agradëcikayämanqayki.
Tsaynöpis llapan awniyämanqay-
kita cumpliyay.
15 Ñakaykuna shamuptin mañaka-
yämay.
Mañakayämaptikiqa yanapayä-
shaykimi.
Yanapanqäta tantiyakurmi alaba-
yämanki".

16 Mana alli runatami Tayta Dios nin:
"Qamqa ¿imanirtä leynïkunata
willakur puriykanki?
Runakunawan pactu ruranqäpi-
tapis ¿imanirtä parlar puriy-
kanki?
17 Qamqa manami corrigiptïpis
chaskikunkitsu.
Yätsinqäkunatapis manami cäsu-
kunkitsu.
18 Suwakunawanpis tsay yarpay-
llami kaykanki.
Majanta qanrataqkunawanpis
takukaykankimi.
19 Shimikiman chämunqantami llu-
tankunata parlaykanki.
Llullakunaykipäqa juiciuykipis
kanmi.
20 Wawqikitapis manakaqtami tum-
paykanki.
Tsay mamallapita kaykarmi ash-
lliykanki.
21 Tsaykunata ruraptikipis manami
imatapis parlakurqätsu.
¿Mana parlakuptïku qamnö kan-
qäta yarpanki?
Kananqa shumaq ichiykatsirmi
shimpishayki.
Llapan ruranqaykitami jipipä-
shayki.

22 "Mana cäsukamaqkuna, ninqäku-
nata shumaq tantiyakuyay.
Illaqpita shamur ushakätsiptï
manami pipis salvayäshunkitsu.
23 Agradëcikayämanqaykiqa
rasunpa kaq sacrificiumi.
Tsaynö agradëcikayämarmi respi-
tayämanki.
Munanqänö kawaqkunataqa sal-
vashämi".

Salmo 51 (50)

Jutsanpita perdonananpä mañakunqan

(1-2) Cantaqkunapa mandaqninpämi. Betsabéwan David adulteriu jutsata ruranqanpitami profëta Natán ollqutuparqan. Tsaymi jutsa ruranqanpita arrepentikur kay salmuta David qellqarqan.†

1 (3) Kuyapäkuq Tayta Dios, perdo-
naykallämay.
Kuyapäkuq kaynikiwan jutsäta
qonqaykullay.

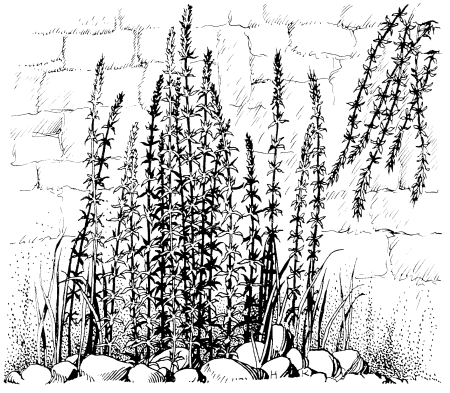
†**51.0** 2Sam. 12.1-15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 *(4)* Mana allikunata ruranqäpita
mayllaykallämay.
Jutsäpita perdonaykallämay.

3 *(5)* Musyämi mana wiyakuq kan-
qäta.
Jutsätaqa imaypis yarparaykämi.
4 *(6)* Jutsata rurar qampa contray-
kimi shärishqä.†
Qamta mana cäsukurmi ajanä-
tsishqä.
Tsaymi rasun kaqcho juzgaykä-
manki.
Imanö tsapäkuytapis manami
kamäpakütsu.†
5 *(7)* Yurinqä junaqpita patsami
jutsasapa kaykä.
Jutsayuqtami mamäpis wacha-
mashqa.

6 *(8)* Jutsa ruranqanta reconöcikuq-
taqa kuyankimi.
Jutsayuq kanqäta qammi shonqü-
cho tantiyatsimanki.
7 *(9)* *Hisöpu jachawan purifica-
maptikiqa limpiumi kashä.†
Mayllamaptikiqa rashtapitapis
mas yuraqmi kashä.†

Hisöpu jacha
(51.7)

8 *(10)* Kushikuyta shonqüman chu-
raykallämuy.
Llakikuyman churamashqa kar-
pis yapay kushikaykatsillä-
may.
9 *(11)* Jutsäpita perdonaykallämay.
Llutan ruranqäta ama yarpara-
ykullaytsu.

10 *(12)* Tayta Dios, munanqaykinö
kawanäpä limpiu shonquta
qaraykallämay.
Nimanqaykita imaypis cäsuku-
näpä yanapaykallämay.†
11 *(13)* Ñöpaykipita ama qarqaykallä-
maytsu.
Espíritu Santuykitapis ama
qechuykallämaytsu.
12 *(14)* Salvamanqaykipita yapay
kushishqa kawanäpä yanapay-
kallämay.
Cäsukuq kanäpä tantiyaykatsi-
llämay.
13 *(15)* Tsaynöpami mana cäsukuq-
kunata cäsukuyäshunaykipä
willashä.
Jutsa rurayninkunata kacharirmi
qamtana cäsukuyäshunki.

14 *(16)* Salvamaqnï Tayta Dios, runa
mayïta wanutsinqäpita perdo-
naykallämay.
Perdonamanqaykipitami
kushishqa cantarnin imaypis
alabashayki.
15 *(17)* Llapan shonqüwan alabanäpä
yanapaykallämay.

16 *(18)* Sacrificiuta apamunäta
manami munankitsu.
Apamunäta munaptikiqa apamü-
manmi.†
17 *(19)* Sacrificiuta apamunäpa tro-
kinqa jutsata kacharir llapan

†**51.3-4** Sal. 32.5. †**51.4** Rom. 3.4. †**51.7a** Éxo. 12.22; Lev. 14.51; Núm. 19.18; Eze. 36.25; Heb. 9.13-14, 19. †**51.7b** Isa. 1.18. †**51.10** Eze. 11.19; 36.26; 2Cor. 5.17. †**51.16** Sal. 40.6; 50.8-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

shonqüwan humillakunätami
munanki.
Tayta Dios, jutsata ruranqanpita
llakikuqkunataqa kuyapan-
kimi.†

18 (20) *Siónta kuyapaykullay.
Jerusalénpa murällanta allitsay-
kullay.
19 (21) Tsaymi ninqaykinö sacrificiu-
kunata rupatsiyäshä.
Torïtukunatapis *altarnikichömi
rupatsiyäshä.

Salmo 52 (51)

Mana alli runa allish tukunqan

*(1-2) Cantaqkunapa mandaqninpämi.
Doeg jutiyuq edomita runa Saúl kaqman
aywaykur Ahimelecpa wayincho
David kanqanta willaskiptinmi kay
salmuta David qellqarqan.†*

1 (3) Munayyuq kar ¿imanirtä mana
allita ruranqaykipita runa
tukunki?
Tayta Diosqa imaypis kuya-
kuqmi.
2 (4) Qamqa mana allita ruranallay-
kipämi yarpachakuykanki.
Runa mayikita llutalla tumpan-
qaykimi imayka fïlu cuchi-
llunö kaykan.
3 (5) Allita ruranaykipa trokinqa
llutantami ruraykanki.
Rasun kaqta parlanaykipa
trokinqa llullakuyllatami
yachanki. *Selah*
4 (6) Pitapis manakaqman churarmi
imaypis llullakunki.
5 (7) Tsaynö kanqaykipitami wayiki-
pita Tayta Dios qarqushunki.
Wanuskatsishurnikimi chipyaq
ushakätsishunki. *Selah*

6 (8) Tayta Diosta cäsukuqkunaqa
tsayta rikar mantsariyanqami.
Asiparmi niyanqa:
7 (9) "Tsay runata Tayta Dios casti-
ganqanta maski rikayay.
Payqa Tayta Diosman yäraku-
nanpa trokin imaykayuq kay-
ninmanmi yärakurqan.
Jutsa ruraytapis manami kacha-
rirqantsu".

8 (10) Noqaqa imayka raprasapa
olïvu jachanömi Tayta Diospa
wayincho kaykä.
Paypa kuyakuyninmanmi imay-
yaqpis yärakü.
9 (11) Tayta Dios, allillata ruraq kan-
qaykipitami imaypis agradëci-
kushayki.
Qamman yärakamuqkunapa
ñöpanchömi imaypis alaba-
shayki.

Salmo 53 (52)

Jutsa rurayllacho runa kawanqan

Salmo 14

*(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi.
Mahalat.[n] David qellqanqan salmumi.*

1 (2) Mana tantiyakuq runaku-
nami shonqunkunacho yarpar
niyan: "Dios manami kantsu".
Paykunaqa llutan rurayman uman
churakashqami kaykäyan.
Ruranqankunapis pasaypa pen-
qakuypämi kaykan.
Paykunaqa mayqanpis manami
allitaqa rurayantsu.†

2 (3) TAYTA DIOSQA ciëlupita patsami
runakunata rikaykämun.
Paymi pitapis tantiyakuqta ashiy-
kan.
Tsaynöllami pitapis payta
*ashiqta ashiykan.
3 (4) Tsaynö kaykaptinpis llapan
runakunami jutsa rurayllacho
kawayan.

---

[n] **53.0** *Mahalat* unay kaq hebreo palabrami kaykan. Imata nikanqanpis manami musyakantsu.
† **51.17** Sal. 34.18. † **52.0** 1Sam. 21.1-9; 22.6-23. † **53.1** Sal. 10.4, 11; 73.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Llapanpis llutantami rurayan.
Pipis manami alli ruraq kantsu.†
Ni jukllayllapis manami kantsu.

4 (5) Mana alli runakunaqa ¿manatsurä imayllapis tantiyakuyanqa?
Paykunaqa tantata mikuqnömi
Tayta Dios kuyanqan runakunata ushakaykätsiyan.
TAYTA DIOSTA manami imaypis mañakuyantsu.
5 (6) Paykunaqa imapis mana kaykaptinmi pasaypa mantsakäyanqa.
Tayta Diosmi paykunata chikir penqakuyman churanqa.
Wanuskatsirmi tullunkunatapis wakpa kaypa mashtanqa.

6 (7) ¡Ima allirä kanman *Siónpita patsa Israel runakunata Tayta Dios salvaptin!
Salvaptinmi Jacobpita aywaraq Israel runakuna pasaypa kushikuyanqa.

Salmo 54 (53)†

Tayta Dios salvananpä mañakunqan

(1-2) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. Cuerdayuq instrumentuta tukar cantayanki. Zif runakuna Saúl kaqman aywaykur paykuna täyanqanlächo David pakakunqanta willaskiyaptinmi kay salmuta David qellqarqan.*

1 (3) Tayta Dios, pïmaypis jutikita parlananpä salvaykallämay.
Munayyuq kaynikiwan tsapaykallämay.
2 (4) Mañakamunqäta wiyaykallämay.
Ninqäkunata wiyaykallämay.
3 (5) Jäpa runakunami conträ rikakuyashqa.
Mana alli runakunami wanutsimayta munaykäyäman.
Tsay runakunaqa manami qampitapis mantsapakuyantsu.† *Selah*

4 (6) Tsaynö kaptinpis mana kachaypami yanapaykämanki.
Qam yanapamaptikimi kawaykärä.
5 (7) Ñakatsiyämanqanpita chikimaqnïkunatapis ñakaykatsillay.
Awnimanqaykita cumplir tsay runakunata ushakaykatsillay.

6 (8) Llapan voluntänïwanmi sacrificiupä uywata apamushä.
TAYTA DIOS, allillata ruraq kanqaykipitami jutikita joqarir alabashayki.
7 (9) Tsaynö alabashayki llapan llakikuypita jipimanqaykipitami.
Kikïpa ñawïwanmi rikashä conträkunata ushakätsinqaykita.

Salmo 55 (54)

Qatikachaptin Tayta Diosta mañakunqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. Cuerdayuq instrumentuta tukar kay salmuta cantayanki. David qellqanqan.*

1 (2) Tayta Dios, mañakamunqäta wiyaykallämay.
Rugakamunqäta chaskiykallämay.
2 (3) Qayakamuptï wiyaykallämay.
Pasaypa llakikuymi tsariman.
3 (4) Conträkuna jurapäyämaptinmi pasaypa mantsarï.
Jutsa ruraqkuna ñakatsiyämaptinmi llakishqa kaykä.
Paykunaqa imayka problëmamanmi jitarpayäman.
Pasaypa ajarmi conträ shäriyan.

4 (5) Wanuyparämi mantsariy tsariman.

†**53.1-3** Rom. 3.10-12. †**54.0** 1Sam. 23.14-29; 26.1. †**54.3** Sal. 86.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Shonqüpis pasaypami tiktikyaykan.
5 (6) Mantsakaywanmi tsuktsukyaykä.
Pasaypa mantsariymi tsarimashqa.
6 (7) Tsaymi yarpachakur nï:
"¡Ay, imanöllarä palumapanö älläkuna yuriskinman!
Älläkuna kaptinqa karupa aywaskirchi añaw kaküman.
7 (8) Karupami pajarnin aywaküman.
Tsunyaqchöqa añawmi täkümanpis. *Selah*
8 (9) Mayna ras aywaküman.
Shukukuy wayrapita y mangäda tamyapita pakakuqnömi pakaräküman".

9 (10) Conträkunatapis kikinpura rimanakuykaqta y pelyaykaqtami rikaykä.
Tayta Dios, paykunata ushakaykatsillay.
Willanakurpis amana tantiyanakuyätsuntsu.
10 (11) Paykunaqa paqaspapis junaqpapis markata tumaparmi puriykäyan.
Llapanpis jutsa rurayllachömi kawaykäyan.
11 (12) Cällikunachöpis wanutsinakullar y llullapänakullarmi kaykäyan.

12 (13) Conträ wajupämaptinqa manami cäsupämantsu.
Chikimaqnï qatikachämaptinqa qeshpirmi aywaküman.
13 (14) Kuyanqä y yärakunqä amïgü kaykar conträ shäriptinmi itsanqa pasaypa llakikü.
14 (15) Paywan juntumi Tayta Diospa wayinmanpis aywayaq kä.
Tsaychömi kushi kushi parlar juntu puriyaq kä.

15 (16) Chikimaqnïkunaqa illaqpita wanuyätsun.
Paykunataqa kawaykaqta pampayätsun.
Jutsa rurayllapämi shonqunkunachöpis yarparaykäyan.

16 (17) Noqami itsanqa Tayta Diosta mañakushä.
Paymi conträkunapa makinpita salvamanqa.
17 (18) Tutapapis, tardipapis y paqaspapis Tayta Diostami waqar mañakushä.
Payqa mañakunqäta wiyamanqami.
18 (19) Conträ shäriyaptinpis paymi tsapämanqa.
Chikimaqnïkuna atskaq kayaptinpis paymi salvamanqa.

19 (20) Conträ runakunaqa jutsa rurayninkunata manami kachariyantsu.
Tayta Diospitapis manami *mantsapakuyantsu.
Tsaynö kaykäyaptinmi mañakunqäta wiyamar penqakuyman Tayta Dios churanqa.
Tayta Diosqa imayyaqpis reymi kaykan. *Selah*

20 (21) Conträ shäriqkunaqa amïgunkunatapis maqayanmi.
Kuyanakuyänanpä awnirkurpis manami cumpliyantsu.
21 (22) Paykunaqa alli shimillanpa parlaparpis shonqunkunachöqa amïgunta nanaparaykanmi.
Mishki mishkilla parlapanqanpis imayka afilashqa cuchillunörämi.

22 (23) Llapan llakikuynikikunata TAYTA DIOSPA munayninman churaykuyay.†

†**55.22** Mat. 6.25-34; 1Ped. 5.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paymi imachöpis yanapashunki.
Cäsukuqkunataqa manami imaypis qonqaykuntsu.

23 (24) Tayta Dios, runa mayinta wanutsiqkuna y llullakuqkunaqa
wallka watalla kawayätsun.
Chölullarä kaykar wanuyätsun.
Noqaqa qamllamanmi imaypis yärakamushä.

Salmo 56 (55)

Tayta Diosman yärakur mañakunqan

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi. Karu markacho paluma upällakunqan niyanqan cantupa tönunwan kay salmuta cantayanki. Gat particho filisteo runakuna prësu tsarinqanta yarpaskirmi kay salmuta David qellqarqan.†

1 (2) Tayta Dios, kuyapaykallämay.
Wanutsiyämänanpämi runakuna qatikachaykäyäman.
Conträ karmi imay hörapis atacaykäyäman.
2 (3) Paykunaqa qoyatmi qatikachaykäyäman.
Atskaqmi runa tukurnin conträ shäriykäyan.

3 (4) Tayta Dios, mantsakurpis qammanmi yärakamü.
4 (5) Awnimanqaykita cumpliq kaptikimi qamta alabä.
Qamman yärakurmi pitapis mantsätsu.
Runakuna conträ shäriyaptinpis manami llakikütsu.†

5 (6) Imay hörapis nanaq shiminpami qayapäyäman.
Ajanätsiyämänallanpämi imay hörapis yarpachakuyan.
6 (7) Wakman kayman churanakuykurmi maypa aywaptïpis wanutsiyämänanpä shuyaraykäyäman.

7 (8) Tayta Dios, paykunataqa ajarnin llapanta ushakaykatsillay.
Paykunataqa chipyaq castigaykullay.
8 (9) Ayka kuti makinkunapita qeshpinqätapis rikamashqaykimi.
Ayka kuti waqanqätapis musyaykankimi.
Tsaykunataqa llapantami libruykicho qellqaraykätsinki.
9 (10) Noqa musyämi mana kachaypa yanapaykämanqaykita.
Yanapamänaykipä mañakuptïmi conträkuna qeshpir aywakuyanqa.

10 (11) Awnimanqaykita cumpliptikimi qamta alabä.
Awnimanqaykinö ruraptikimi qamta alabä.
11 (12) Qamman yärakurmi pitapis mantsätsu.
Runakuna conträ shäriyaptinpis manami llakikütsu.

12 (13) Tayta Dios, awninqätaqa cumplishaykimi.
Agradëcikurmi alabashayki.
13 (14) Wanutsiyämänanpä kaykaptinmi salvamashqayki.
Ñöpaykicho kawanäpämi makinkunapita qeshpitsimashqayki.
Tsaymi atsikyaychönö kushishqa kawaykä.

Salmo 57 (56)†

Chikiqninkunapita salvananpä mañakunqan

Salmo 108.1-5

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi. Ama ushakätsiytsu niyanqan cantupa tönunwan kay salmuta cantayanki. Saúlpita qeshpir machayman pakakunqanta yarpaskirmi kay salmuta David qellqarqan.

1 (2) Tayta Dios, kuyapaykallämay.
Ama kachaykallämaytsu.

†**56.0** 1Sam. 21.10-15. †**56.3-4, 11** Sal. 118.6; Heb. 13.6. †**57.0** 1Sam. 24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qamllamanmi amparakamü.
Peligru päsanqanyaq älayki
rurinman pakaykallämay.
2 (3) Poderyuq Tayta Dios, imaypis
yanapamaqnï kaptikimi qamta
mañakamü.
3 (4) Qammi ciëlupita patsa
kuyapämar imaypis yanapa-
manki.
Chikimaqnïkuna ajashqa qatika-
chäyämaptinpis qammi salva-
manki. *Selah*

4 (5) Conträkuna wanutsimayta
munayaptinmi leonkunapa
chawpincho kaykaqnö kaykä.
Paykunapaqa kirunkunapis lan-
zanö y flëchanömi.
Qallunkunapis fïlu espädanömi.

5 (6) Tayta Dios, gloriachöpis lla-
panpä munayyuqmi kanki.†
Kay patsachöpis munayyuqmi
kanki.

6 (7) Chikimaqnïkunami puriku-
näman trampata churapäyä-
mashqa.
Pasaypa mantsariywanmi gänas-
nïpis ushakashqa.
Purikunämanmi pözuta uchku-
yashqa.
Tsay uchkumanqa kikinkuna-
llami jeqayashqa. *Selah*

7 (8) Tayta Dios, shonqü listumi kay-
kan.
Cantukunata cantarmi alaba-
shayki.
Llapan shonqüwanmi qamta ala-
bashayki.
8 (9) ¡Rikchay, alma!
¡Rikchay, arpa! ¡Rikchay, *salte-
riu!
¡Tsaka tsakalla Tayta Diosta ala-
bashun!

9 (10) Tayta Dios, llapan runakunapa
ñöpanchömi alabashayki.
Maytsay nación runakunapa
ñöpanchömi alabashayki.
10 (11) Kuyamanqaykita manami ima-
nöpapis tantiyayta kamäpakü-
tsu.
Ciëluchöpis manami pipis qamnö
awninqanta cumpliq kantsu.†

11 (12) Tayta Dios, gloriachöpis lla-
panpä munayyuqmi kaykanki.
Kay patsachöpis munayyuqmi
kaykanki.

Salmo 58 (57)

**Autoridäkuna alli
arreglayänanpä Tayta
Diosta mañakunqan**

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.
Ama ushakätsiytsu niyanqan
cantupa tönunwan kay salmuta
cantayanki. David qellqanqan.*
1 (2) Munayyuq autoridäkuna,
¿rasunpaku runakunata alli
juzgaykäyanki?
¿Runakunata alliku arreglaykä-
yanki?
2 (3) Qamkunaqa mana allita rura-
yänallaykipämi yarpachakuy-
käyanki.
Tsaynöpami kay nacioncho runa-
kunata chikinakaykätsiyanki.

3 (4) Mana alli runakunaqa yuri-
yanqanpita patsami mana alli
kayan.
Llullakuqkunapis yuriyanqanpita
patsami llulla kayan.
4-5 (5-6) Tsay runakunaqa venënuyuq
culebranömi mana alli kayan.
Brüju tukapaptinpis mana cäsu-
kuq culebranömi kayan.
Alli runakuna tantiyatsiyaptinpis
upa tukurninmi chaskikuyan-
tsu.

†**57.5, 11** Sal. 8.1. †**57.10** Sal. 36.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 (7) ¡Tayta Dios, mana alli runakunapa kirunkunatapis chaqchuskiy!
¡Tsay leonkunapa curmïlluntapis pakiriy!
7 (8) Maki paltacho yaku illakanqannö paykuna illakäyätsun.
Nänicho qewa tsakiqnö ushakäyätsun.
8 (9) Lakatupa rastrun ushakanqannö ushakäyätsun.
Shullu wamra atsikyay patsata mana rikanqannö kayätsun.
9 (10) Manaräpis tantiyakuptin tsaki kashatanö nina rupar ushatsun.
Mana alli qewata llukiskir jitaqnö kawaykaqta ajashqa jitariyätsun.

10 (11) Contrankuna tsaynö ushakäyaptin Tayta Diosta cäsukuqkunaqa kushikuyanqami.
Chikiqninkunapa yawarninwanrämi chakinkunatapis kushishqa mayllakuyanqa.
11 (12) Tsaymi llapanpis niyanqa:
"¡Tayta Diosta allipämi cäsukushqantsik!
¡Tayta Diosqa llapan runakunatami juzganqa!"

Salmo 59 (58)†

Imapitapis tsapämaqnintsik Tayta Dios kanqan

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi. Ama ushakätsiytsu niyanqan cantupa tönunwan kay salmuta cantayanki. Payta wanutsinanpä wayinman Saúl mandanqanta yarparmi kay salmuta David qellqarqan.

1 (2) Tayta Diosllä, chikimaqnïkunapita salvaykallämay.
Atacamaqnïkunapita tsapaykallämay.
2 (3) Mana alli runakunapita libraykallämay.
Wanutsikuq runakunapita salvaykallämay.
3 (4) TAYTA DIOS, ima jutsatapis mana ruraykaptïmi munayyuq runakuna wanutsiyämänanpä shuyaraykäyäman.
4 (5) Llutankunata mana ruraykaptïmi conträkuna atacayämänanpä shamuykäyan.
¡Ras shamur yanapaykallämay!
¡Imanö kanqätapis rikaykallämay!

5 (6) Llapanta mandaq TAYTA DIOS, Israel runakunata kuyaq Diosmi kanki.
Mana cäsukuq mana alli runakunata castigaykullay.
Paykunataqa ama kuyapaytsu.
Selah

6 (7) Paykunaqa paqaspa kutimur imayka kanikuq allqunömi büllata rurar markata tumayan.
7 (8) Ajarmi pushuqaytapis aqtuyanrä.
Mana wiyanqaykita yarparmi ayaq shiminpa runa mayintapis ashlliyan.

8 (9) TAYTA DIOS, paykunataqa kushipankimi.
Qamman mana yärakamuqkunatami asipanki.†
9 (10) Qammi tsapämaqnï kaykanki.
Qammi imapitapis cuidamaqnï kaykanki.
10 (11) Qamqa kuyamaqnï Tayta Diosmi kaykanki.
Noqa musyämi yanapamänaykipä kanqanta.
Favornï pelyaptikimi chikimaqnïkunata vincinqaykita rikashä.

†**59.0** 1Sam. 19.11-17. †**59.8** Sal. 2.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 (12) Tsay runakunata llapantaqa
ama wanuykatsillaytsu.
Munaynikiwan maytsaypapis
qarquykullay.
Tsaynöpami castiganqaykita
imaypis qonqäyäshätsu.
¡Tayta Dios, tsapämaqnï escü-
dumi kaykanki!

12 (13) Paykunaqa imata parlarpis
mana allitami parlayan.
Runa tukuyanqanpita y llullaku-
yanqanpita imaykapis päsa-
tsun.
13 (14) Ajanarnin chipyaq ushakayka-
tsillay.
Paykunataqa juklla illakaykatsi-
llay.
Tsaynöpami pïmaypis musyanqa
Jacobpita aywaraqkunacho y
maytsay nacionchöpis rey kan-
qaykita. *Selah*

14 (15) Tsay mana alli runakunaqa
paqaspa kutimurmi imayka
kanikuq allqunö büllata rurar
markata tumayan.
15 (16) Wakpa kaypami mikuyta ashir
puriyan.
Mikuyta tariyanqanwan pachan
mana juntaptinmi allqu
aullaqnörä qayaräyan.

16 (17) Noqami itsanqa munayyuq
kanqaykipita cantapäshayki.
Kuyakuq kanqaykipitami cada
tuta alabashayki.
Qammi imapitapis tsapämaqnï
kanki.
Qammi llakikunqä höra paka-
kunä kanki.
17 (18) Tayta Dios, qamtami alaba-
shayki.
Qammi tsapämaqnï y pakakunä
kanki.
Qammi kuyamaq Diosnï kanki.

Salmo 60 (59)†

Tayta Dios yanapaykunanpä mañakunqan

Salmo 108.6-13

(1-2) Cantaqkunapa mandaqninpämi. Liriu waytakuna niyanqan cantupa tönunwan kay testimoniu salmuta cantayanki. David qellqanqan salmu. Yachatsinapämi. Naharaimi particho y Soba particho taq Aram runakunawan pelyanqanta yarpaskirmi kay salmuta qellqarqan. Tsaynöpis kay salmuta qellqarqan Joab tsaypita kutir chunka ishkay waranqa (12,000) edomita runakunata Kachi Pampacho wanutsinqanta yarpaskirmi.

1 (3) Tayta Dios, ajanarninmi yana-
payämankinatsu.
Kananqa yapay yanapaykayällä-
may.
2 (4) Qammi castïguykiwan kay
patsata tsuktsukyätsir kicha-
kätsirqayki.
Kananqa kichakashqa kaykaqku-
nata wichqaykullayna.
3 (5) Noqakunataqa ñakaymanmi
churaykayämashqayki.
Castïguykiwanmi vïnu upushqa
runanö löcuyashqa kaykäyä.
4 (6) Qampita *mantsapakuykäyap-
tïqa chikimaqnïkuna manarä
flëchayämaptin qeshpir aywa-
kuyänäpä yanapaykayällämay.
Selah
5 (7) ¡Munaynikiwan salvaykayällä-
may!
Tsaynöpami kuyanqayki runa-
kuna kar librina kayäshä.

6 (8) Templunchömi Tayta Dios nir-
qan:
"Siquem partita y Sucot pampa-
tami kushishqa rikatsiyäshayki.
7 (9) Galaad runakuna y Manasés
runakuna täyanqanpis noqa-
pami kaykan.

† **60.0** 2Sam. 8.3-14; 1Crón. 18.3-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Efraín runakunaqa pelyacho tsapakunä cascumi kaykäyan.
Judá runakunaqa mandakunä värami kaykäyan.
8 (10) Moab nacionqa mayllakunä lavatoriumi kaykäyan.
Edom nacionmanmi llanqïta jitarishä.
Filisteo runakunata vinciskirmi pasaypa kushikushä".

9 (11) Murallashqa markata atacayänäpä ¿pillarä pushaykamanman?
Edom nacionta atacayänäpä ¿pillarä apaykamanman?
10 (12) Tayta Dios, kachariyämaptiki manami pipis kantsu yanapayämänanpä.
Mananami soldädükunatapis yanapaykankinatsu.†
11 (13) Runakuna yanapayämanqanqa manakaqllapämi kanqa.
Conträkunata vinciyänäpä yanapaykayällämay.
12 (14) Tayta Dios yanapamashqaqa vincishunmi.
Paymi chikimaqnintsikkunata ushakätsinqa.†

Salmo 61 (60)

Mana allikunapita tsapänanpä
Tayta Diosta mañakunqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. Cuerdayuq instrumentuta tukar cantayanki. David qellqanqan salmu.*

1 (2) Tayta Dios, qayakamunqäta wiyaykallämay.
Mañakamunqäta chaskiykallämay.
2 (3) Valornïpis manana kaptinmi shonqüpis ushakaykanna.
Markäpita pasaypa karucho karnïmi qamta mañakamü.
Altunnin qaqaman pakaykallämay.
3 (4) Qammi kaykanki pakakunä törri.
Qammi kaykanki chikimaqnïkunapita tsapämaqnï.

4 (5) *Sagrädu tolduykichömi imaypis täkuyta munaykä.
Tsaychömi älaykiwan imapitapis tsapämanki.† *Selah*
5 (6) Taytay, qamta llapan awninqäta musyaykankimi.
Qamta *mantsapakushuqnikikuna chaskiyänanpä kaq herenciatami qarayämashqayki.

6 (7) Rey atska wata kawananpä yanapaykullay.
Payqa imayyaqpis kawaykullätsun.
7 (8) Bendicionnikiwan imaypis mandaykullätsun.
Mana kachaypa imapitapis tsapaykullay.
8 (9) Tsaynö yanapanqaykipitami imaypis alabashayki.
Qamta llapan awninqätapis qoyay qoyaymi cumplishä.

Salmo 62 (61)

Tayta Diosman yärakunqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. Jedutúnpämi. David qellqanqan salmu.*

1 (2) Tayta Diosllami añaw kawanäpä yanapaman.
Paypitami salvacionnï.
2 (3) Payllami salvaman y imapitapis tsapäman.
Pakakunä qaqa kaptinmi mana alliman ishkishätsu.†

3 (4) Qamkunaqa ¡imayyaqrä atacaykäyämanki!
¡Imayyaqrä ushakätsimayta munaykäyanki!

†**60.10** Sal. 44.9; 108.11. †**60.12** Sal. 44.5. †**61.4** Deut. 32.10-11; Sal. 17.8; 63.7; 91.4. †**62.1-2** Sal. 46.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Juchunaykaq pirqatanömi tanqaykäyämanki.
Qotukaykaq murällatanömi tanqaykäyämanki.
4 (5) Qamkunaqa ushakätsiyämänallaykipämi yarpachakuykäyanki.
Llullakurpis pasaypami kushikuyanki.
Janan shonqullami allitupäyämanki.
Shonquykikunachöqa chikiykäyämankimi. *Selah*

5 (6) Tayta Diosllami añaw kawanäpä yanapaman.
Payllamanmi imaypis yärakü.
6 (7) Payllami salvaman y imapitapis tsapäman.
Pakakunä qaqa kaptinmi mana alliman ishkishätsu.

7 (8) Tayta Diosllami salvamaqnïqa.
Pay yanapamaptinmi kushishqa kawaykä.
Paymi tsapäman y rikaman.
8 (9) Marka mayikuna, ima kaptinpis Tayta Diosman imaypis yärakushun.
Llapan shonquntsikwan payta mañakushun.
Tayta Diosmi tsapämaqnintsik kaykan. *Selah*

9 (10) Runakunaqa imaynaqpis y imaykayuqpis jamaynöllami kaykäyan.
Llapan runakunata qorirkur balanzacho pësaptin manami ichikllapis lasantsu.
10 (11) Tsaynö kaptinqa suwakuyman ama jatikäyaytsu.
Jukpa imantapis apakuyanqaykiwan ama runa tukuyaytsu.
Imaykayuq karpis qellaymanqa ama yärakuyaytsu.

11 (12) Tayta Dios, atska kutimi wiyashqä munayyuq
12 (13) y kuyapäkuq kanqaykita.
Imanöpis kawayanqanman tupumi pitapis juzganki.†

Salmo 63 (62)

Tayta Diosta ashinqan

(1) David qellqanqan salmu. Judá nacionpa tsunyaqnincho kanqanta yarpaskirmi kay salmuta qellqarqan.†

1 (2) ¡Tayta Dios, qamllami Diosnï kaykanki!
Tsaka tsakallami qamta *ashï.
Yakunaypanörämi ñöpaykicho kayta munä.
Wanuyparämi qamwan kawayta munä.
Pasaypa tsaki chakranömi kaykä.†

2 (3) Templuykicho revelamänaykitami munaykä.
Llapanpä munayyuq kanqaykitami tantiyakuyta munä.
3 (4) Kuyamanqaykimi kawaynïpitapis mas alli.
Tsaymi llapan shonqüwan imaypis alabashayki.
4 (5) Kawanqäyaqqa qamtami agradëcikushayki.
Makïta joqarkamurmi mañakamushä.

5 (6) Llapan shonqüwan kushishqa alabarmi contentakushä.
Alli allillata mikur kushikunqänömi kushikushä.
6 (7) Cämächöpis qamllapämi yarparaykä.
Paqaspa mana pununarpis qamllapämi shonqü yarparan.
7 (8) Llapanchöpis qammi yanapamashqayki.
Älayki rurincho karmi pasaypa kushikü.†

---

†**62.11-12** Job 34.11; Prov. 24.12; Jer. 17.10; Eze. 18.30; 33.20; Mat. 16.27; Rom. 2.6; Apoc. 2.23. †**63.0** 1Sam. 23.14-29. †**63.1** Sal. 42.1-2; 143.6. †**63.7** Sal. 17.8; 91.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 (9) Llapan shonqüwanmi qamman
qellukämü.
Derëcha kaq makikiwanmi imay-
pis jancharämanki.

9 (10) Wanutsimayta munaqkunaqa
kikinkunami puntata wanu-
yanqa.
10 (11) Paykunataqa espädawanmi
wanutsiyanqa.
Ayantapis *chacalkunami miku-
yanqa.
11 (12) Reymi itsanqa Tayta Dios
yanapanqanpita kushikunqa.
Tayta Diospa jutinta joqariqku-
naqa kushishqami alabayanqa.
Llullakuqkunami itsanqa ima
niytapis kamäpakuyanqatsu.

Salmo 64 (63)

**Chikiqninkunapita tsapänanpä
Tayta Diosta mañakunqan**

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.
David qellqanqan.*
1 (2) Tayta Dios, llakikurnin rugaka-
munqäta wiyaykallämay.
Mantsaypä chikimaqnïkunapita
tsapaykallämay.
2 (3) Mana alli runakuna atacayä-
mänanpä willanakuyaptin
pakaykallämay.
Conträ shäriyänanpä willanaku-
yanqanpita salvaykallämay.

3 (4) Conträ parlayanqanqa imayka
filu espädanörämi shonqüman
chan.
Venënuyuq flëchata flëchaqnömi
llutalla ashlliyäman.
4 (5) Jutsaynaq runatami manakaq-
kunata tumpayan.
Pitapis mana mantsaypami lluta-
lla tumpayan.
5 (6) Kikinpura willanakurmi parla-
pänakuyan mana allita rura-
yänanpä.
Pitapis trampata churapäyänan-
pämi willanakuyan.
Paykunaqa yarpäyan pipis mana
rikanqantami.
6 (7) Tsaynöpis yarpäyan pipis mana
taripunanpä kanqantami.
¡Paykunaqa pasaypa mana alli-
tami yarpäyan!
7 (8) Tsaymi Tayta Dios flëchanwan
flëchaykunqa.
Paykunataqa illaqpitami casti-
ganqa.
8 (9) Kikinkunapa shiminkunapi-
tami chikishqa kayanqa.
Tsaynö kaykaqta rikarmi payku-
nata asipäyanqa.
9 (10) Tayta Dios castiganqanta mus-
yarmi llapan mantsariyanqa.
Tsaymi Tayta Dios imata ruran-
qantapis willakuyanqa.
Llapantapis Tayta Dios kamakä-
tsinqantami musyayanqa.

10 (11) Alli ruraq runaqa TAYTA
DIOS yanapanqanpitami kushi-
kunqa.
Imapita tsapänanpäpis paylla-
manmi yärakunqa.
Tayta Dios munanqannö kawaq
runakunaqa kushikuyanqami.

Salmo 65 (64)

Tayta Diosta kushishqa alabayanqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.
David qellqanqan salmu.*
1 (2) Tayta Dios, *Siónchömi alaba-
yäshayki.
Awniyanqätapis llapantami cum-
pliyäshayki.
2 (3) Pipis mañakayämushuptiki
qam wiyankimi.
Llapan runakunapis adorayäshu-
naykipämi qamman shayä-
munqa.
3 (4) Kutin kutin jutsa rurayman
ishkiyaptïpis qammi perdona-
yämanki.

4 (5) Kushishqami kawan templuyki
patiucho taq runa.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paytami akrashqayki ñöpaykicho
tänanpä.
*Santu templuykicho bendicion-
nikita chaskikurmi kushishqa
kaykäyä.

5 (6) Salvakuq Tayta Dios, mañaka-
yämunqäta wiyarmi espan-
taypä kaqkunata rurar salva-
yämashqayki.
Tsaymi lamar tsimpancho taq
runakunapis qamman yäraka-
yämun.
Maytsaycho taq runakunapis
qammanmi confiakayämun.

6 (7) Llapan jirkakunapis mana
kuyukunanpämi munaynikiwan shumaq takyätsishqayki.
7 (8) Lamar yaku qayarar pulchaq-
yaykaqta qammi wiyätsinki.
Nacionkuna contrayki sharkuyaptinpis qammi upällatsinki.
8 (9) Ruranqaykita rikarmi maytsay-
chöpis runakuna espantashqa
rikakuyan.
Rupay yarqamunanläpita rupay
jeqananläyaqmi kushishqa
adorayäshunki.

9 (10) Qammi kay patsata makikicho
tsararaykanki.
Mikuykuna wayunanpäpis
qammi tamyatsimunki.
Trïgu alli wayunanpäpis qammi
yakuta pashtatsimunki.
Tsaynömi chakrakunata kamari-
päyämanki.
10 (11) Barbichanqan chakrakunata-
pis yakuwanmi qarpanki.
Tamyallawanmi kurpakunatapis
ushmatsinki.
Mikuykunamanpis bendicionnikitami churamunki.
11 (12) Bendicionnikiwanmi watatsar-
kuyäpis.
Pukutaynikipis bendiciontami
apamun.
12 (13) Tsunyaq jirkakunacho qewa-
kunapis sheqlliraykanmi.
Jirkakunapis kuyayllapä y
kushishqami kaykäyan.
13 (14) Maytsay pampakunachömi
üshakunapis cabrakunapis
junta kaykäyan.
Yunka chakrakunachöpis trïgumi
tsaytsika kaykan.
Llapan tsaykunami pasaypa kushikurnin alabaykäyäshunki.†

Salmo 66 (65)

**Mañakunqanta wiyanqanpita
Tayta Diosta alabanqan**

(1a) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.
Kay salmuqa cantanantsikpämi.*
1 (1b) Kay patsacho taqkuna, Tayta
Diosta kushishqa alabayay.
2 Jutinta joqarirnin adorayay.
Munayyuq kanqanpita llapan
shonquykikunawan alabayay.
3 Tayta Diosta alabar niyay:
"Ruranqaykiqa llapanpis espan-
taypämi.
Munayyuq kaptikimi contrayki-
kunapis ñöpaykiman qonquri-
kuyan.
4 Kay patsacho taqkunaqa lla-
panmi adoraykäyäshunki.
Cantukunata cantarmi alabayä-
shunki". *Selah*

5 Tayta Dios ruranqanta rikaq sha-
yämuy.
Janantsik shärir mantsakaypä
ruranqanta rikayay.
6 Paymi Puka Lamartapis tsakitsir-
qan.†
Mayuta tsakiskatsirmi unay cas-
tantsikkunata päsatsirqan.†
¡Tayta Diosta alabar kushikuyay!
7 Munayyuq kayninwanmi imay-
yaqpis mandanqa.

†**65.9-13** Sal. 104.10-16. †**66.6a** Éxo. 14.21; Sal. 114.3, 5. †**66.6b** Jos. 3.14-17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Entëru naciontami imanö kanqantapis rikaykan.
Jutsasapakuna paypa contran ama shäriyätsuntsu. *Selah*

8 ¡Entëru nacioncho taq runakuna, Tayta Diosnintsikta alabayay!
¡Maytsayman wiyakaqpä payta alabayay!
9 Paymi kananyaqpis kawayta qaramantsik.
Contrantsikkuna mana wanutsimänantsikpämi tsapaykämantsik.
10 Tayta Dios, tsaynö karpis probayämashqaykimi.
Qellayta tsullutsir qanranta jipiqnömi purificayämashqayki.
11 Trampamanmi yaykatsiyämashqayki.
Pasaypa ñakaymanmi churayämashqayki.
12 Mana väliq runakunapa munayninchömi katsiyämashqayki.
Imayka cargashqa mayupa päsaqnö y lunyaykaq ninapa päsaqnömi ñakayashqa.
Nirkurpis alli kawayänäpämi yanapayämashqayki.

13 Templuykiman yaykur sacrificiukunata qampämi rupatsishä.
Tsaychömi cumplishayki
14 pasaypa llakikunqä höra qamta awninqäta.
15 Sacrificiuta rupatsinäpämi wera uywakunata apamushä.
Törukunata, chïvukunata y carnërukunatami apamushä.
Selah

16 ¡Tayta Diospita *mantsapakuq kaqqa, llapaykikuna wiyayänaykipä shayämuy!
Tayta Dios imanö yanapamanqantapis willayäshayki.
17 Llapan shonqüwanmi Tayta Diosta mañakurqä.
Llapan yarpaynïwanmi payta alabarqä.
18 Jutsa rurayniïkunata mana kachariptïqa mañakunqäta Tayta Dios manami wiyamanmantsu karqan.
19 Mañakunqäta wiyamarmi rugakunqänö yanapamashqa.

20 ¡Tayta Dios alabashqa kaykullätsun!
Payqa mañakunqäta wiyashqami.
Kuyamanqantapis musyatsimashqami.

Salmo 67 (66)

Tayta Diosta llapan runakuna alabayänanpä ninqan

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi.
Cuerdayuq instrumentuta tukar cantayanki.
Kay salmuqa cantanantsikpämi.

1 (2) Tayta Dios, kuyapäyämarnin bendicionnikita churaykallämuy.
Alli rikayämar yanapaykayällämay. *Selah*
2 (3) Tsaynöpami willakuynikita maytsaychöpis musyayanqa.
Salvakuq kanqaykitami llapan nación runakunapis tantiyayanqa.
3 (4) ¡Tayta Dios, llapan runakuna alabayäshuy!
¡May markachöpis alabayäshuy!

4 (5) Kay patsacho llapan nacionkunatami alli rikaykanki.
May markacho taq runakunatapis mana jananpaypami juzganki.
Tsaynö kanqaykipita llapan nacionkunachöpis pasaypa kushikuyätsun. *Selah*
5 (6) ¡Tayta Dios, llapan runakuna alabaykuyäshuy!
¡May markacho taqkunapis alabaykuyäshuy!

6 (7) Chakracho mikuykuna allimi wayunqa.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Diosnintsikmi bendicionninta churamunqa.
7 (8) Tsaynölla bendicionninta imaypis churaykallämutsun.
Kay patsacho juk kuchunpita jukaq kuchunyaq llapan runakunapis paypita *mantsapakuyätsun.

Salmo 68 (67)

Contrankunata Tayta Dios vincinqanpita alabanqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. David qellqanqan salmu. Cantanantsikpämi.*
1 (2) Tayta Dios, janäkuna shäriykullay.
Contraykikuna mashtakaypa mashtakar qeshpiyätsun.
Chikishuqnikikunapis ñöpaykipita qeshpir aywakuyätsun.†
2 (3) Wayrawan qoshni illakaqnö illakäyätsun.
Ninacho cëra tsulluqnö ushakäyätsun.
Jutsa ruraqkunapis ñöpaykicho ushakäyätsun.
3 (4) Allita ruraqkuna itsanqa kushikuyätsun.
Ñöpaykicho kushishqa kawayätsun.
Kushikuypita saltaykachäyätsun.

4 (5) Tayta Diosta alabayay.
Cantukunata cantar jutinta joqariyay.
Paymi pukutaynin muntashqa purin.
Paypa jutinqa *Yahwehmi.
¡Paypa ñöpancho kushikuyay!

5 (6) Tayta Diosqa *sagrädu templunchömi taykan.
Paymi waktsakunapa taytan.
Paymi viüdakunapa favornin.
6 (7) Castaynaqkunataqa Tayta Diosmi yanapan castayuqnö kayänanpä.
Prësukunata jipiskirmi imaykayuqpis kayänanpä yanapan.
Mana wiyakuq runakunatami itsanqa churan tsaki jirkacho taykaqnö ñakayänanpä.

7 (8) Tayta Dios, kuyanqayki runakunatami Egiptupita yarqayämunanpä yanaparqayki.
Nirkurmi tsunyaq jirkapa pushamurqayki. *Selah*
8 (9) Patsapis pasaypami tsuktsukyarqan.
Tamyapis palchachayparämi tamyamurqan.
Tayta Dios tsaycho kaptinmi Sinaí jirkapis kuyurqan.
Payqa Israel runakunata kuyaq Tayta Diosmi kaykan.†

9 (10) Tayta Dios, tamyatapis allimi tamyatsimushqayki.
Qachpayashqa chakratapis alli wayuq chakramanmi tikratsishqayki.
10 (11) Kuyanqayki runakuna kayaptïmi tsaycho täyänäpä churayämashqayki.
Kuyayämarmi imäkuna pishiptinpis yanapayämashqayki.

11 (12) Tayta Dios mandaptinmi atska warmikuna willakur niyarqan:
12 (13) "¡Contrantsik reykunapis soldädunkunawan qeshpirmi aywakuyashqa!"
Contrankunapita apayanqantami wayinkunacho warmikuna rakipänakuyarqan.
13 (14) Uywankunata täpar quëdaqkunapis paluma niraq adornukunatami chaskiyashqa.
Tsay adornukuna kaykan yuraq qellaypita rurashqa älayuq y qoripita rurashqa plümayuqmi.

†**68.1** Núm. 10.35. †**68.8** Éxo. 19.18; Jue. 5.4-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 (15) Llapanpä munayyuq Tayta Dios
mantsakätsiptinmi tsay rey-
kuna qeshpir aywakuyarqan.
Tsaynö qeshpiyanqanmi kar-
qan Salmón jirkacho rashtata
wayra apanqannö.

15 (16) Basán jirkakunaqa pasaypami
lliwlliwyaykan.
Puntankunapis pasaypa altumi.
16 (17) Altu jirkakuna, ¿imanirtä chi-
kir rikaraykäyanki Tayta Dios
täkunqan *Sión jirkanta?
¡Tsaychömi Tayta Dios imayyaq-
pis täkunqa!

17 (18) Tayta Diospa guërra carrë-
tankunaqa yupaytapis mana
atipaypämi.
Tsay carrëtankunawanmi Sinaí
jirkapita templunman sha-
mushqa.
18 (19) Tayta Dios, prësukunata apa-
murmi witsämurqayki.
Runakuna apayämunqan qaray-
kunatami chaskirqayki.†
Mana cäsukuq runakunapis
munaynikichönami kaykäyan.
Paykuna täyanqanchönami tay-
kanki.

19 (20) ¡Salvakuq Tayta Dios ala-
bashqa kaykullätsun!
Paymi qoyay qoyay yanapaman-
tsik. *Selah*
20 (21) Tayta Diosnintsikqa imapitapis
salvakuq Diosmi.
Wanuypitapis paymi salvamantsik.
21 (22) Tayta Diosqa contrankunapa
umanta pakirinqami.
Jutsa rurayllacho kawaqkunapa
umantapis pakirinqami.

22 (23) Tayta Diosmi nin:
"Basánpitapis contraykikunata
kutitsimushämi.
Lamar rurinpitapis jipimushämi.
23 (24) Tsaynö rurashä yawarninwan
chakikita mayllayänaykipä
y allquykikunapis yawarninta
laqwayänanpämi".

24 (25) Mandamaqnï Tayta Dios, tsay-
tsika runakunami adorayä-
shunki.
Qatinayllamanmi templuykiman
yaykuykäyan.
25 (26) Puntatami cantaqkuna away-
käyan.
Qepantanami tukaqkuna away-
käyan.
Chawpintanami panderëtakunata
tukaraykar jipashkuna away-
käyan.
26 (27) ¡Llapayki Tayta Diosta alaba-
yay!
¡Israel runakuna, llapayki qori-
kaykur alabayay!
27 (28) Ñöpantami tapshi kaq Benja-
mín trïbu runakuna aywaykä-
yan.
Paykunawanmi aywaykäyan
Judá, Zabulón y Neftalí trïbu-
kunapita atskaq mandaqkuna.

28 (29) Tayta Dios, munayyuq kan-
qaykita tantiyaykatsiyällämay.
Ñöpata yanapayämanqaykinö
yapay yanapaykayällämay.
29 (30) Jerusalén templuykimanmi
reykuna qaraykunata apayä-
munqa.
30 (31) Guërrallata munaypa munaq
runakunata castigaykullay.
Paykunaqa ututukunacho paka-
kuykur atacakuq uywanömi
kaykäyan.
Tsaynöpis waqrakuq törukuna-
nömi kaykäyan.
Imaykayuq kayta munarmi
nacionkunata atacar imaykan-
tapis apakuyan.

† **68.18** Efe. 4.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö kaqkunataqa llapantapis
ushakaykatsillay.
31 (32) Egiptupitami Faraónpa
kachankuna shayämunqa.
Etiopía nación runakunami Tayta
Diosta alabayanqa.

32 (33) Kay patsacho llapan nación
runakuna, Tayta Diosta alaba-
yay.
Cantukunata cantar payta alaba-
yay. *Selah*
33 (34) Tayta Diosqa muntashqami
ciëlupa purin.
Parlamunqanpis maytsaymanmi
wiyakämun.
34 (35) Tayta Dios munayyuq kanqan-
pita alabayay.
Payqa munayninwanmi Israel
runakunata yanapan.
Azulyaraykaq ciëluchöpis munay-
yuqmi kaykan.
35 (36) Templuncho Tayta Dios almi-
raypämi kaykan.
Kuyanqan Israel runakunataqa
munayninwanmi yanapan.
¡Tayta Dios alabashqa kaykullä-
tsun!

Salmo 69 (68)

Llakikur Tayta Diosta mañakunqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.*
Liriu waytakuna niyanqan cantupa
tönunwan kay salmuta cantayanki.
David qellqanqan salmu.
1 (2) Tayta Dios, salvaykallämay.
Mayucho shenqaykaqnömi kaykä.
2 (3) Tsuktsukyaykaq sinigacho jati-
raykaqnömi kaykä.†
Mayman jaruytapis manami
kamäpakütsu.
Jondu yakucho kaykaqnömi
kaykä.
Bunyaypa bunyar yaku apaykä-
maqnömi kaykä.
3 (4) Pasaypa qayararmi jasma-
yashqä.
Kunkäpis pasaypami nanaykan.
Tayta Diosta shuyarar rikachakuy-
kaptillämi ñawïpis tsakaskinna.
4 (5) Chikimaqnïkunaqa aqtsä
yupayta mana atipaypä kan-
qannömi kaykäyan.
Achäquita mana ashipaykaptïmi
paykunaqa chikiykäyäman.
Mana suwapaykaptïmi "kutitsi-
may" nir tumpaykäyäman.†

5 (6) Tayta Dios, musyankimi mana
cäsukuq kanqäta.
Llapan jutsa ruranqätapis qammi
musyanki.
6 (7) Llapanta mandaq TAYTA
DIOS, jutsata ruranqäpita qam-
man yärakamuqkuna penqa-
kuycho ama kayätsuntsu.
Israel runakunata kuyaq Tayta
Dios, jutsa ruranqäpita qam-
man yärakamuqkunata mana-
kaqman ama churayätsuntsu.
7 (8) Runakuna ashlliyämaptinpis
qam raykuqmi wiyaräkushqä.
Penqakuyllawanmi qaqlläpis
pukayashqarä.
8 (9) Wawqïkunapis noqapita witi-
kurmi jäpa runatanöna rikayä-
man.
Panïkunapäpis mana reqishqa-
nami kaykä.†

9 (10) Templuykitami wanur kawar-
pis respitatsishä.†
Qamta manakaqman churayä-
shurniki noqatapis manakaq-
manmi churayäman.†
10 (11) Ayunar waqaptïpis runaku-
nami jamuräyäman.
11 (12) Llakikurnin qachqa latsapata
jatikuptïpis llapanmi asipäyä-
man.

---

†**69.2** Jon. 2.6. †**69.4** Sal. 35.19; Juan 15.25. †**69.8** Job 19.13; Sal. 31.11; 38.11; 88.18.
†**69.9a** Juan 2.17. †**69.9b** Rom. 15.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 (13) Pïmaypis wasäta rimallarmi puriyan.
Machashqakunapis penqakatsimarmi cantapäyäman.

13 (14) TAYTA DIOS, tsaynö rurayämaptinpis qamllatami mañakamü.
Juklla yanapaykallämay, ari.
Kuyapämarniki mañakamunqäta wiyaykallämay.
Imaypis salvamanqaykinö kananpis salvaykallämay.
14 (15) Sinigaman jatikashqanö kaykanqäpita jipiykallämay.
Chikimaqnïkunapita salvaykallämay.
Yaku rurincho kaykaqnö kaykanqäpita jipiykallämay.
15 (16) Bunyaypa bunyar aywaq yaku apamänanta ama munaykullaytsu.
Jondu yaku ultamänanta ama kachaykullaytsu.

16 (17) TAYTA DIOS, rugakamuptï wiyaykallämay.
Qamqa llakipäkuq y kuyapäkuqmi kaykanki.
Kuyakuq kaynikiwan yanapaykallämay.
17 (18) Sirviqniki kaykaptïqa ama pakakuykullaytsu.
Pasaypa ñakaychömi kaykä.
¡Juklla yanapaykallämay!
18 (19) Shamur salvaykallämay.
Chikimaqnïkunapa makinpita jipiykallämay.

19 (20) Qam musyankimi wajupäyämanqanta, penqakatsiyämanqanta y manakaqman churayämanqanta.
Musyaykankimi chikimaqnïkuna pïkuna kayanqantapis.

20 (21) Qayapäyämanqanpitami shonqüpis pasaypa qallayashqa kaykan.
Tsaymi imata ruranäpäpis gänasnï ni kallpäpis kannatsu.
Kuyapämar yanapamänanpä mayjina ashirpis manami pitapis tarishqätsu.
21 (22) Mikuynïmanpis venënutami wiñapäyämashqa.
Yakunaptïpis vinagritami uputsiyämashqa.†

22 (23) Alli allillata mikuyänanpä qorikäyaptin castigaykullay.
Banquëtita mikuyanqanpis paykunapä imayka trampanö kaykullätsun.
23 (24) Paykunapa ñawinkunapis qaprayätsun.
Chankankuna imaypis tsuktsukyätsun.†
24 (25) Ajarnin paykunata castigaykullay.
Paykunataqa chipyaq ushakaykatsillay.
25 (26) Wayinkunapis tsunyaq rikakutsun.
Täyanqan toldunkunacho pipis ama tätsunnatsu.†
26 (27) Castigamanqaykita rikaykarmi ñakatsiyäman.
Ñakatsimanqaykita rikaykarmi ashlliyäman.
27 (28) Tsaynö runakunataqa jutsanman tupu castigaykullay.
Paykunataqa ama perdonaykullaytsu.
28 (29) Libru de la Vïdacho jutinkuna qellqaraykaqtapis börraykullay.†
Alli ruraqkunapa jutinkuna qellqaranqan librumanpis jutinkunata ama qellqaytsu.

29 (30) Noqaqa ñakaycho karmi pasaypa llakikü.

---

†**69.21** Mat. 27.34, 48; Mar. 15.23, 36; Luc. 23.36; Juan 19.28-29. †**69.22-23** Rom. 11.9-10. †**69.25** Hech. 1.20. †**69.28** Éxo. 32.32; Apoc. 3.5; 13.8; 17.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Dios, yanapamar salvaykallämay.

30 (31) Tayta Diospa jutinta joqarirmi alabashä.
Agradëcikurmi adorashä.
31 (32) Tsaynö alabaptïmi törukunata sacrificiupä apamunqäpitapis TAYTA DIOS mas kushikunqa.
32 (33) Salvamanqanta rikarmi llakishqa kaykaqkunapis kushikuyanqa.
Tayta Diosta *ashiqkunapis kallpata tsarirmi payman yärakuyanqa.
33 (34) TAYTA DIOSMI imaynaqkuna mañakuyanqanta wiyan.
Payman yärakuqkunata prësu apayaptinpis manami qonqantsu.

34 (35) ¡Ciëlupis, kay patsapis, Tayta Diosta alabayätsun!
¡Lamarpis y tsaykunacho llapan kawaqkunapis, Tayta Diosta alabayätsun!
35 (36) Tayta Diosmi *Sión jirkancho taq runakunata salvanqa.
Tsaynöllami Judácho kaykaq markakunatapis allitsatsinqa.
Tsaychömi kuyanqan runakuna yapay täyanqa.
36 (37) Tayta Diosta sirviqkunapita aywaraqkunami tsay markakunata chaskiyanqa.
Tayta Diosta *kuyaqkunami tsaycho täyanqa.

Salmo 70 (69)

Ras yanapananpä Tayta Diosta mañakunqan

Salmo 40.13-17

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. David qellqanqan salmu. Tayta Diospa *altarnincho inciensiuta rupatsir kay salmuta cantayay.*
1 (2) TAYTA DIOS, salvaykallämay.
Juklla shamur yanapaykallämay.
2 (3) Wanutsimayta yarpaqkunaqa penqakurnin umpuykachäyätsun.
Mana alliman ishkinäta munaqkunaqa penqakurnin qeshpiyätsun.
3 (4) Asipämaqkunapis penqakurnin aywakuyätsun.

4 (5) Qamman yärakamuqkunaqa kushikuyätsun.
Salvanqayki kaqkunaqa imaypis niyätsun: "Tayta Dios alabashqa kaykullätsun".

5 (6) Noqaqa llakishqa karmi ima ruraytapis kamäpakütsu.
Taytay, juklla shamur yanapaykallämay.
Qammi yanapamaqnï y salvamaqnï kaykanki.
TAYTA DIOS, juklla yanapaykallämay.

Salmo 71 (70)

Awkin runa Tayta Diosta mañakunqan

1 TAYTA DIOS, qamllamanmi yärakamü.
Runakuna penqakatsiyämänanta ama munaykullaytsu.
2 Allillata ruraq kaynikiwan salvaykallämay.
Mañakamunqäta wiyaykallämay
Juklla salvaykallämay.
3 Pakakunä qaqa kaykullay.
Qammanmi imaypis amparakamü.
Salvamänaykipä kanqanta musyarmi yärakamü.
Qammi tsapämaqnï qaqa y amparakunä törri kaykanki.

4 Tayta Dios, mana alli runakunapita tsapaykallämay.
Jutsasapakunapita y wanutsikuq runakunapita salvaykallämay.
5 Qamman yärakamuptïmi ima desgraciapitapis tsapämanki.
Chölullarä kanqäpita patsami qamman yärakamü.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Mamäpa pachallanchörä kaykaptïpis noqawanmi kaykarqayki.
Qammi yurinäta munarqayki.
Tsaymi imaypis alabashayki.

7 Llapanchöpis yanapamaptikimi wakinkunapis noqanö kawayta munayan.
8 Llapanpä munayyuq kaptikimi qoyay qoyay alabä.
9 Awkinna kaptïpis ama qonqaykallämaytsu.
Kallpä mana kaptinpis ama kachaykallämaytsu.

10 Wanutsimayta munaqkunaqa qorikaykurmi willanakuykäyan.
11 Paykunami nikäyan: “Qatikachar tsarimushun.
Diospis kacharishqanami.
Manami pipis salvanqatsu”.

12 Tayta Dios, noqapita ama witikuytsu.
Juklla shamur yanapaykallämay.
13 Chikimaqkunaqa penqakuypä wanutsishqa kayätsun.
Conträ shäriqkunaqa kikinkuna asipashqa kayätsun.
14 Noqaqa imayyaqpis qamllatami shuyaraykäshayki.
Qoyay qoyaymi qamllata alabashayki.
15 Qoyayllanpami kuyapämar salvamanqaykita willakushä.
Ayka kuti salvamanqaykitapis manami yupayta atipätsu.
16 Mantsakaypä ruranqaykitami willakushä.
Japallayki imaypis alli ruraq kanqaykitami pïmaytapis willakushä.

17 Tayta Dios, chölullarä kanqäpita patsami yachatsimashqayki.
Tsaymi mantsakaypä ruranqaykikunata kananyaqpis willakuykä.

18 Kanan witsan runakunata y paykunapita aywaraqkunatapis willanäpä kaykanrämi.
Awkinyar soquyashqa kaptïpis ama kachaykallämaytsu.

19 Tayta Dios, manami pipis qamnö allillata ruraq kantsu.
Mantsakaypäkunatami rurashqayki.
Manami pipis qammanqa tinkuntsu.
20 Pasaypa ñakayman y llakikuyman churarkamarpis yapaymi yanapamanki alli kawanäpä.
Wanunäpäna kaykaptïpis yapaymi shäritsimanki.
21 Munayyuq kanäpämi yanapamanki.
Yapaymi kushikatsimanki.

22 Israel runakunapa *santu Diosnin, tsaynö yanapamanqaykipitami arpakunata y *salteriukunata tukapayllapa adorashayki.
Cantukunata cantarmi alabashayki.
23 Salvamanqaykipitami llapan shonqüwan kushishqa alabashayki.
24 Desgracia päsamänanta munaqkunaqa pasaypa penqakushqami kaykäyan.
Tsaymi alli ruraq kanqaykita imay hörapis parlaykäshä.

Salmo 72 (71)

Mandaq reypä Tayta Diosta mañakunqan

(1a) *Salomón qellqanqan salmu.*
1 (1b) Tayta Dios, munanqaykinö mandananpä reyta yanapaykullay.
Pitapis mana jananpaypa juzgananpä tantiyaykatsillay.
2 Tsaynö yanapaptikimi kuyanqayki runakunata alli mandanqa.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muchuqkuna quejakuyanqantapis
shumaqmi arreglanqa.
3 Tsaymi may jirkacho taqkunapis
kushishqa kawayanqa.
4 Yanapaptikimi ministiqkunapä
justiciata ruranqa, muchuq-
kunapa tsurinkunata sal-
vanqa y ñakatsiqkunata usha-
kätsinqa.

5 Mandaq rey imayyaqpis kaway-
kullätsun.[o]
Rupaypis y killapis mana usha-
kaq kanqannö mandaq kay-
ninpis mana ushakaq kayku-
llätsun.
6 Murukuypä y qewapä tamyapis
shullyapis bendición kanqannö
pïmaypäpis bendición kayku-
llätsun.
7 Alli mandaptin llapanpis añaw
kawaykuyätsun.
Ciëlucho killa ushakanqanyaq
imayyaqpis mandaykullätsun.

8 Lamarpa kuchunpita jukaq
kuchunyaq mandaykullätsun.
Éufrates mayupita entëru mundu-
yaq mandaykullätsun.[†]
9 Tsunyaq jirkacho taq contrankunapis paypa ñöpanman qonqurikuyätsun.
10 Maytsay nacionpita reykuna shamur qaraykunata apayämutsun.
Tarsis nacionpita, lamar tsimpancho kaykaq nacionkunapita, Sabá nacionpita y Seba nacionpitapis qaraykunata apakurkur shayämutsun.
11 Llapan reykuna ñöpanman qonqurikuyätsun.
Llapan nacioncho taq runakunapis payta sirviyätsun.
12 Reyqa imaynaqkuna mañakuptin yanapanqami.
Pïninpis mana kaqkunapämi janan shärinqa.
13 Qollmi shonqukunatami kuyapanqa.
Wanutsiyänanpä kaykaptinmi imaynaqkunata salvanqa.
14 Ñakatsiq runakunapa makinpitami jipinqa.
Maqakuq runakunapitami salvanqa.
Ñakaycho kaykaq runakunataqa pasaypami kuyan.

15 Reyqa atska wata kawaykullätsun.
Sabá nacionpita qorita apapäyämutsun.
Tayta Diosta imaypis paypä mañakuyätsun.
Pïmaypis payta alabayätsun.
16 Mandanqan nacioncho trïgu shumaq wayuykullätsun.
Entëru jirkakunachöpis kichkiyparä kaykullätsun.
Líbanuchönörä lloqlluypa lloqllur wiñaykullätsun.
Runakunapis lluta jachakunanörä atskaman mirayätsun.
17 Rey allita ruranqankunata imaypis yarparäyätsun.
Alli rey kanqanta ama qonqayätsuntsu.
Llapan nacionkunapis paypita bendicionta chaskiyätsun.
Maytsaychöpis payta alabayätsun.

18 Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS alabashqa kaykullätsun.
Payllami imaykatapis espantaypä kaqkunata ruran.
19 Imayyaqpis alabashqa kaykullätsun.

---

[o] **72.5** Tsaynömi nin Septuaginta niyanqan unay traduccioncho. Hebreo idiömachönami nin *Qampita mantsapakuyäshuy.*
[†] **72.8** 1Rey. 4.21; Zac. 9.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Munayyuq kanqanta entëru kay
patsacho pïmaypis musyaykuyällätsun.
¡Amén! ¡Tsaynö katsun!

20 Kaychömi ushakan Isaípa tsurin
David Tayta Diosta mañakur alabanqan.

Libru 3

Salmo 73—89

Salmo 73 (72)

**Tayta Diosman yärakunqan
llapanpitapis mas alli kanqan**

(1a) *Asaf qellqanqan salmu.*
1 (1b) Israel runakunataqa Tayta
Diosmi kuyan.
Shonqunkunacho imaypis allillata yarpaqkunataqa shumaqmi yanapan.
2 Tsaynö kaptinpis noqaqa ichikllapami Tayta Diosman yärakuykanqäpita witikushqätsu.
3 Jutsa ruraq runakuna imaykayuqyäyanqanta rikarmi
pasaypa envidiakurqä.
4 Paykunataqa qeshyapis manami
tsarintsu.
Wanuytapis manami yarpäyantsu.
5 Wakin runakunanöqa manami
ñakayantsu.
Ima desgraciapis manami päsantsu.
6 Runa tukurmi puriykäyan.
Runa mayinta atacayänanpäpis
kamarikushqami kaykäyan.
7 Imaykankunapis kaptinmi werayaywan ñawinkunapis saltananrä.
Pasaypa llutan rurayllamanmi
churakashqa kaykäyan.
8 Pïmaytapis manakaqmanmi churayan.
Pitapis maqayänanpä o wanutsiyänanpämi jurapar puriyan.
9 Tayta Diospa contranmi parlayan.
Runa mayinpapis contranmi shäriyan.
10 Tsaynö kayaptinpis paykunataqa
runakuna alabayanmi.
Imata niyanqantapis criyiyanmi.
11 Tsay mana alli runakunaqa nikäyan:
"¿Imanöpatä llapantaqa Dios
musyanqa?
¿Imanöpatä ciëlucho kaykarqa
rikanman?"†
12 Tsaynömi mana alli runakuna
kaykäyan.
Tsaynö karpis paykunaqa mana
ñakayllapami imaykayuq rikakuyan.

13 Noqaqa manakaqllapämi jutsata
mana ruraypa kawaykä.
Manakaqllapämi allillata rurar
kawaykä.
14 Qoyay qoyaymi mana allikuna
päsaykäman.
Cada tutami ñakaykä.†
15 Tsaynö kaptinpis tsay yarpanqäkunata manami parlakütsu.
Tsaykunata parlarqa kuyanqayki
runakunata ajanätsïmanmi
karqan.
16 Mana alli runakuna imanir alli
kawayanqanta manami tantiyayta kamäpakütsu.

17 Tayta Diospa templunman
aywarrämi tantiyashqä.
Tsaychörämi tsay runakuna
imanö ushakäyänanpä kanqanta tantiyashqä.
18 Paykunaqa pasaypa peligruchömi
kaykäyan.
Ushakashqa kayänanpämi Tayta
Dios destinashqa.
19 Paykunaqa illaqpitami ushakäyanqa.

†**73.11** Sal. 10.4; 14.1; 53.1; Job 22.13-14; Isa. 29.15. †**73.3-14** Job 21; Jer. 12.1-4; Hab. 1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mantsariyllami paykunacho kanqa.
20 Suëñunqanta runa qonqanqannömi
paykunapis qonqashqa kayanqa.
Tayta Dios, tsaynö kayanqa castigaptikimi.

21 Shonqü pasaypa ajanaptinmi
qallayashqa karqä.
22 Pasaypa mana tantiyakuq karmi
ñöpaykicho imayka uywanö karqä.
23 Tsaynö kaptïpis qammi yanapamanki.
Derëcha kaq makïpitami jancharämanki.
24 Yätsikuynikiwanmi shumaq tantiyatsimanki.
Nirkurnami gloriaman pushakamanki.
25 Ciëluchöpis qamllami salvamaqnï
kaykanki.
Kay patsachöpis makikicho
karmi kushishqa kawashä.
26 Kallpä ushakaptinpis y shonqü
pasaypa llakikuptinpis qammi
imaypis shakyätsimanki.
Kikikimi imayyaqpis herenciä
kaykanki.

27 Qampita witikuqkunataqa ushakätsinkimi.
Mana cäsukushuqnikikunataqa
illakätsinkimi.
28 Noqami itsanqa imaypis qamllaman yärakamushä.
Qamman yärakamunqäqa llapanpitapis mas allimi kaykan.
TAYTA DIOS, qammi tsapämaqnï
kaykanki.
Yanapamanqaykitami pïmaytapis
willashä.

Salmo 74 (73)

Kuyanqan runakunata salvananpä mañakunqan

(1a) *Asaf qellqanqan salmumi.*
1 (1b) Tayta Dios, ¿japanllapatsurä
kachariykayämashqayki?
Majädaykicho üshaykinö kaykäyaptïqa ¿imanirtä pasaypa
ajakurkushqayki?
2 Unaypita patsa akranqayki runakuna kaykäyaptïqa yarpaykayällämay.
Herenciayki kayänäpämi salvayämarqayki.
*Sión jirkancho tanqayki templu
raykuq yanapaykayällämay.

3 Templucho kaqkunatapis llapantami contraykikuna ushakätsiyashqa.
Juchutsiyanqanta rikanaykipä
shamuykullay.
4 Templuykita juchuskatsirmi
kushikur qayaykachäyashqa.
Bandërankunatapis tsaymanmi
jawiyashqa.
5 Paykunaqa imayka muntita
tsaquqnömi templuykitapis
juchutsir ushayashqa.
6 Tablakunacho kuyayllapä llaqllaypa adornayanqantapis
jächawan y pïcuwanmi ushakätsiyashqa.
7 Tsaynömi templuykita rupatsir
ushayashqa.
Täkunayki templuta manakaqman churarmi llapanta juchutsir ushayashqa.

8 Tsay runakunami chipyaq illakätsiyämayta yarpayan.
Kay nacionchöqa qamta adoranäpä qorikäyänä wayikunatapis llapantami rupatsiyashqa.
9 Bandëräkuna pallpallyaqtapis
mananami rikayänatsu.
Profëtakunapis mananami
kayannatsu.
Manami musyayätsu imayyaq
tsaynö kayänäpä kanqantapis.
10 Tayta Dios, ¡imayyaqrä chikimaqnïkuna wajupäyämanqa!
¡Imayyaqrä wasaykitapis rimaykäyanqa!

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 ¿Imanirtä yanapayämankinatsu?
¿Imanirtä makiki oqllashqa kaykanki?

12 Tayta Dios, unaypita patsami
mandamaqnï rey kaykanki.
Kay markacho atska kutimi chikimaqnïkunata vincishqayki.
13 Lamar yakutapis munaynikiwanmi ishkayman rakishqayki.†
Lamarcho mantsaypä uywakunapa umantapis pakirqaykimi.
14 Leviatán† waräkuypa umankunatapis llapirirqaykimi.
Tsaytami tsunyaq jirkacho taq uywakuna mikuyänanpä jitarirqayki.
15 Mayu kananpämi yakutapis pashtatsimurqayki.
Mana tsakiq mayukunatapis tsakitsirqaykimi.
16 Junaqtapis paqastapis kamashqaykimi.
Killatapis rupaytapis kamashqaykimi.
17 Kay patsa maypita y mayyaq kananpäpis qammi señalta churashqayki.
Usya killatapis y tamya killatapis kamashqaykimi.†

18 TAYTA DIOS, contraykikunami ashlliykäyäshunki.
Mana alli runakuna contrayki parlayanqanta ama perdonaytsu.
19 Noqakunataqa ama qonqaykayämaytsu.
Kullkushnömi pasaypa mantsariyä.
Jirka uywa niraq runakunapa makincho ama kachaykayällämaytsu.
20 Kay nacionchöqa maytsaychöpis llutanllatami ruraykäyan.
Noqakunawan *pactu ruranqaykita yarpar yanapaykayällämay.
21 Ñakatsiyämänanta ama munaykullaytsu.
Muchuqkuna y qollmi shonqukuna alabayäshunaykipä yanapaykullay.

22 Tayta Dios, makikicho kaykäyaptïqa juklla yanapaykayällämay.
Tsay mana alli runakunaqa qoyay qoyaymi contrayki shäriykäyan.
23 Chikishuqniki runakunaqa contraykimi imaypis parlaykäyan.
Tsaynö kayanqanta rikaykarqa ras yanapaykayällämay.

Salmo 75 (74)

Runakunata Tayta Dios juzgananpä ninqan

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi. Ama ushakätsiytsu niyanqan cantupa tönunwan kay salmuta cantayanki. Asaf qellqanqan salmu. Cantanantsikpämi.

1 (2) Tayta Dios, qamtami imaypis agradëcikuyä.
Qamta imaypis agradëcikuyä.
Yanapayämanqaykipitami jutikita joqarir qamta alabayä.

2 (3) Tayta Diosmi nin:
"Tiemputa jitanqä junaqmi runakunata mana jananpaypa juzgashä.
3 (4) Kay patsa kuyuptin runakuna mantsariyaptinpis noqami patsapa cimientunta tsararaykä. *Selah*
4 (5) Runa tukuqkunatami nï: 'Ama runa tukuyaytsu'.
Mana alli runakunatanami nï: 'Ama orgullösu kayaytsu.
5 (6) Runakuna respitayäshuptiki ama runa tukuyaytsu.

†**74.13** Éxo. 14.21. †**74.14** Job 3.8; 41.1; Sal. 104.26; Isa. 27.1. †**74.16-17** Gén. 1.3-18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ama yachaq tukuypa parlayaytsu' ".

6 (7) Alli rikashqa kayqa manami
rupay yarqamunanläpitatsu,
ni rupay jeqananläpitatsu
ni tsunyaq jirkapitatsu shamun.
7 (8) Tsaypa rantinqa llapantapis
juzgaq Tayta Diospitarämi
shamun.
Paymi runakunata juzgar
wakinta castigan y wakinta
alli rikan.
8 (9) TAYTA DIOSMI castïgun wiñaraykaq cöpata aptaraykan.
Tsay cöpachömi paypa ajanaynin
junta kaykan.
Maytsaycho taq mana alli runakunata castigarmi tsay cöpapita ushanqanyaq uputsinqa.†

9 (10) Noqaqa Jacob yärakunqan
Tayta Diospitami imaypis
willakushä.
Cantukunawanmi imaypis cantapäshä.
10 (11) Mana alli runakunataqa autoridä kayninpitapis qarqunqami.
Alli runatami itsanqa autoridä
kananpä churanqa.

Salmo 76 (75)

Tayta Dios munayyuq kanqan

*(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi.
Cuerdayuq instrumentuta tukar kay salmuta cantayanki. Asaf qellqanqan salmu.*

1 (2) Judá nacioncho llapanmi musyayan Tayta Dios kanqanta.
Israel nacionchöpis pïmaymi
musyayan Tayta Dios munayyuq kanqanta.
2 (3) Jerusalénchömi templun kaykan.
*Sión jirkanchömi payqa tan.
3 (4) Tsaychömi atacaq aywaqkunata vinciskir flëchankunata,
escüdunkunata, espädankunata y llapan armankunatapis
pakir usharqan. *Selah*

4 (5) Tayta Dios, llapanpitapis mas
munayyuqmi kaykanki.
Atska uywayuq jirkapitapis qamqa
mas shumaqmi kaykanki.
5 (6) Alli chölu kaqkunatapis llapantami ushakätsirqayki.
Munayyuq karpis manami ima
ruraytapis kamäpakuyarqantsu.
Paykunataqa chipyaqmi wanutsirqayki.
6 (7) Jacob yärakunqan Tayta Dios,
qam ollqutupaptikimi carrëta
manijaqkunapis y cawallukunapis mantsariywan chiyaskiyarqan.

7 (8) ¡Qamqa pasaypa mantsariypämi kaykanki!
Ajaptikiqa ¿pirä ñöpaykicho kaykanman?
8 (9) Jutsa ruraqkunata castiganaykipä kanqanta ciëlupita
patsami musyaykätsinki.
Kay patsacho llapan runakunapis
mantsarirmi upällakuyan.
9 (10) Tsaynö mantsariyan kay patsacho juzganaykipä kanqanta
musyarmi.
Juzgarmi ñakaykaqkunapa janan
shärinki. *Selah*
10 (11) Tsaynöpami ajashqa kaykaq
runakunapis alabayäshunki.
Castïguykipita qeshpiqkunaqa
tantiyarmi alabayäshunki.

11 (12) TAYTA DIOSNINTSIKTA awninqaykita imaypis cumpliyay.
Vecïnuntsik nacionkunapis paypä
ofrendakunata apayämutsun.
Payqa mantsariypämi castigan.
12 (13) Paymi mandaq autoridäkunatapis wanutsin.

†**75.8** Jer. 25.15-29; Eze. 23.32-34; Hab. 2.16; Apoc. 14.10; 16.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kay patsacho kaykaq reykunapis
paytaqa mantsayanmi.

Salmo 77 (76)

Espantaypä kaqkunata
Tayta Dios ruranqan

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi.
Jedutúnpämi. Asaf qellqanqan salmu.

1 (2) Llapan shonqüwanmi Tayta
Diosta mañakü.
Wiyamänanpämi payta jinchi
rugakü.
2 (3) Llakikunqä hörami Tayta
Diosta rugakü.
Paqaspa makïta joqarkur mañakurpis manami ajayätsu.
Tsaynö mañakuykarpis pasaypami llakikü.
3 (4) Llakikurnin ni ima rurayta-
pis mana kamäpakurmi Tayta
Diosta mañakur waqä. *Selah*

4 (5) Tayta Dios, qampä yarpacha-
kurmi punuytapis tarïtsu.
Imanö yarpachakurpis manami
ima niytapis kamäpakütsu.
5 (6) Ñöpata yanapayämanqayki-
tami yarparaykä.
Unayna kashqa kaptinpis
manami qonqätsu.
6 (7) Paqaskuna qamta alabanqä-
tami yarpaskï.
Tsaymi shonqullächo yarpacha-
kur nï:
7 (8) "¿Tsaynöllatsurä Tayta Dios
ajashqa kaykanqa?
¿Mananatsurä yapay kuyapämä-
shun?
8 (9) ¿Kuyakuq kayninpis ushakash-
qanatsurä?
Awninqanta ¿pasaypatsurä qon-
qaykushqa?
9 (10) ¿Kuyapäkuq kanqanta qonqay-
kushqatsurä?
¿Pasaypa ajanaywantsurä kuya-
päkuyninpis ushakashqa?"
Selah

10 (11) Tsaymi nirqä: "Poderyuq
Tayta Diosqa manami unaynö-
natsu kuyakuq kaykan".
Tsaynö nirmi pasaypa llaki-
kurqä.

11 (12) Llakikuykanqächömi yarpas-
kirqä mantsakaypä kaqkunata
unay ruranqaykikunata.
12 (13) Llapan ruranqaykitami yarpä-
shä.
Munaynikiwan ruranqaykikunata
manami qonqäshätsu.

13 (14) Tayta Dios, llapan ruranqayki-
kunaqa allimi kaykan.
Qammanqa manami mayqan
diospis tinkuntsu.
14 (15) Qammi mantsariypä kaqku-
nata ruranki.
Wakin nacionkunatami musya-
tsishqayki munayyuq kanqay-
kita.
15 (16) Kuyanqayki runakunatami
munaynikiwan jipimurqayki.
Paykunaqa Jacobpita y Josépita
aywaraqkunami kaykäyan.
Selah

16 (17) Tayta Dios, lamar yakupis
rikaskishurnikimi pasaypa
mantsarirqan.
Mayläya jondunnincho kaykaq
yakupis tsuktsukyarqanmi.
17 (18) Pukutarmi tamyamurqan.
Ciëluchömi maqakuypis wiyakä-
murqan.
Entërupami illaqukuypis chillap-
yämurqan.
18 (19) Shukukuy wayrachömi maqa-
kuyniki pashtanqanpis wiya-
kämurqan.
Illaqukuynikipa atsikyaynin-
wanmi patsapis rikakarqan.
Temblorwanmi patsapis pasaypa
kuyurqan.
19 (20) Lamar chawpinpami nänita
rurarqayki.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Atska yaku chawpinpami aywarqayki.
Manami pipis rastruykita tarirqantsu.†
20 (21) Üshata pushaqnömi kuyanqayki runakunata pusharqayki.
Moiséswan y Aarónwanmi paykunata pushatsirqayki.†

Salmo 78 (77)

Kuyanqan runakunata Tayta Dios alli rikanqan

(1a) *Asaf qellqanqan salmumi.*
1 (1b) Marka mayikuna, yachatsiptï shumaq wiyayämay.
Parlapaptï shumaq chaskikuyay.
2 Imamanpis tinkutsiypami yachatsiyäshayki.
Unay ima päsanqankunata musyayänaykipämi willayäshayki.†
3 Tsaykunata musyantsik awiluntsikkuna willamanqantsikpitami.
4 Tsaykunataqa wamrantsikkunata willashun.
Tayta Dios munayyuq kanqanta musyatsishun.
Munayninwan mantsakaypä ruranqankunata willashun.

5 Jacobpita aywaraqkunatami leyninkunata Tayta Dios entregarqan.
Tsay leykunachömi tantiyatsirqan Israel runakuna imanöpis kawayänanpä.
Paykunatami ordenarqan wamrankunata yachatsiyänanpä.
6 Tsaynöpami qepa yuriqkunapis musyayanqa.
Tsay qepa yuriqkunapis wamrankunatami yachatsiyanqa.†
7 Tsaynö yachatsishqami wamrantsikkunapis Tayta Diosman yärakuyanqa.
Tayta Dios yanapanqantapis manami qonqäyanqatsu.
Paypa mandamientunkunatapis llapantami cumpliyanqa.
8 Unay kaq castantsikkunanöqa mana cäsukuq y mana wiyakuq manami kayanqatsu.
Unay castantsikkunaqa mana wiyakuq chukru shonqumi kayarqan.
Paykunaqa kullu rinrimi kayarqan.
Tsaynö karmi Tayta Dioswan *pactu rurayanqantapis cumpliyarqantsu.

9 Efraín trïbu runakunaqa flëchayta yachaq soldädukunami kayarqan.
Tsaynö karpis guërrapita qeshpirmi aywakuyarqan.
10 Tayta Dioswan pactu rurayanqantapis manami cumpliyarqantsu.
Yachatsinqantapis manami wiyakuyarqantsu.
11 Tayta Dios yanapanqantapis qonqaykuyarqanmi.
Mantsakaypä milagru ruranqantapis pasaypami qonqaykuyarqan.

12 Unay castantsikkuna rikaykaptinmi mantsariypä kaqkunata Tayta Dios rurarqan.
Tsaynö rurarqan Egiptucho kaykaq Zoán partichömi.†
13 Lamarta ishkayman rakiskirmi chawpinpa paykunata päsatsirqan.
Päsayänanpämi lamarta ishkayman rakir murällatanö ichïtsirqan.†
14 Junaqpami pukutaywan pusharqan.†

†**77.16-19** Éxo. 14.21-22. †**77.20** Sal. 78.52; Isa. 63.11-14. †**78.2** Mat. 13.35.
†**78.5-6** Deut. 6.7. †**78.12** Éxo. 7.8—12.32. †**78.13** Éxo. 14.21-22. †**78.14** Éxo. 13.21-22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paqaspanami lunyaykaq ninawan
pusharqan.
15 Tsunyaq jirkachömi qaqatapis
kichakätsirqan.
Upuyänanpämi atska yakuta
pashtatsimurqan.
16 Qaqapita pashtatsimuptinmi
mayunörä yaku aywarqan.†

17 Tsaynö yanapaykaptinpis paykunaqa Tayta Diospa contranmi
shäriyarqan.
Tsunyaq jirkachömi poderyuq
Tayta Diosta ajanätsiyarqan.
18 Munayanqallanta mikuyta
munarmi Tayta Diosta shonqunkunacho tentayarqan.
19 Tayta Diospa contran parlarmi
niyarqan:
"Kay tsunyaq jirkachöqa ¿maypitatä mikuyta kamaripämäshun?
20 Musyantsikmi qaqata Tayta Dios
kichakätsiptin mayunörä yaku
yarqamunqanta.
Tsaynö rurashqa karpis ¿maypitatä mikuyta kamaripämäshun?
Aytsatapis ¿maypitatä kamaripämäshun?"

21 Tsaynö parlayanqanta wiyarmi
TAYTA DIOS ajarqan.
Jacobpita aywaraq runakunapämi pasaypa rabyarqan.
22 Paykunaqa Tayta Diosman
manami yärakuyarqantsu.
Yanapananpä kanqantapis
manami criyiyarqantsu.
23 Tsaynö kayaptinpis Tayta Diosmi
paykunaman pukutayta
kachamurqan.
Kikinmi ciëlu punkutapis kicharqan.
24 Kuyanqan runakunapämi tamyatanö *manáta shushutsimurqan.
Tsayqa ciëlupita shushumuq
mikuymi karqan.
25 *Angelkuna mikuyanqan tantatami mikuyarqan.
Pacha junta mikuyänanpämi
mikuyta Tayta Dios kamariparqan.†

26 Tsaynöllami rupay yarqamunan
kaqläpita y sur kaqläpita wayrata wayrätsimurqan.
27 Tsay wayrawanmi codornizkunata chätsirqan.
Tsaynöpami lamar kuchuncho aqushanörä tsaytsika aytsa karqan.
28 Tsay codornizkunatami Tayta
Dios chätsirqan runakuna taykäyanqan campamentuman.
Toldunkuna ñöpanmanmi ishniqtarä chätsirqan.
29 Tsaymi pasaypa melanäyanqanyaq mikuyarqan.
Tsaynöpami Tayta Diosqa mañakuyanqanta kamariparqan.
30 Wakintaqa pachan manarä
juntaptinmi y aytsata tsayrä
kachuykäyaptinmi 31 Tayta
Dios ajarnin ushakätsirqan.
Mas kallpasapa kaq runakunatami wanutsirqan.
Israel runakunacho mas alli
chölu kaq runakunatami ushakätsirqan.†

32 Tsayta rikaykarpis kanqallanmi
jutsata rurayarqan.
Milagrukunata ruranqanta rikaykarpis manami Tayta Diosman
yärakuyarqantsu.
33 Tsaymi Tayta Dios paykunata
jamaytanölla desgraciawan
ushakätsirqan.
34 Wakinta wanutsinqanta rikarrämi Tayta Diosman yärakuyarqan.

---

†**78.16** Éxo. 17.1-7; Núm. 20.2-13. †**78.24-25** Juan 6.31. †**78.18-31** Éxo. 16.2-15; Núm. 11.4-23, 31-35.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynöpami llapan shonqunkunawan perdonta mañakuyarqan.
35 Tsaynöpis yarpäyarqan Tayta Dios qaqanö tsapaqnin kanqantami.
Tsaynöllami yarpäyarqan poderyuq Tayta Dios salvaqnin kanqanta.
36 Tsaynö yarpaykarpis paykunaqa Tayta Diosta llullapäyarqanmi.
37 Tayta Diosta cäsukuyänanpä awnirkurpis manami cäsukuyarqantsu.
Tayta Dioswan pactu rurayanqantapis manami cumpliyarqantsu.

38 Tsaynö kayaptinpis paykunata Tayta Dios kuyaparqanmi.
Jutsata rurayanqanta perdonarmi ushakätsirqantsu.
Atska kuti pasaypa ajarpis manami castigarqantsu.
Rabyarninpis pacienciakurqanmi.
39 Runalla kayanqanta musyarmi kuyaparqan.
Wayranö päsaqlla kayaptinmi kuyaparqan.

40 Paykunaqa atska kutimi Tayta Diospa contran shäriyarqan.
Atska kutimi tsunyaq jirkacho payta ajanätsiyarqan.
41 Kutin kutinmi munayanqanta rurananpä Tayta Diosta tentayarqan.
Tsaynöpami *santu Diosninta pasaypa ajanätsiyarqan.
42 Tayta Dios munayyuq kanqantapis qonqaykuyarqanmi.
Chikiqninkunapa makinpita salvanqantapis manami yarpäyarqannatsu.
43 Tsaynöpis manami yarpäyarqannatsu Egiptucho kaykaq Zoán particho mantsakaypä milagrukunata ruranqanta.
44 Tsaychömi mayukunatapis yawarman tikratsirqan.
Tsaymi Egiptucho taq runakuna upuyta melanäyarqan.†
45 Upukurukunatapis† y säpukunatapis† ishniqtarämi paykuna täyanqanman juntatsirqan.
46 Chukllushkunatami yuritsirqan chakracho mikuyta ushayänanpä.
Llapan murukuyanqanta wiñamuyllantami chipyaq ushayarqan.†
47 Runtu tamyawanmi üvakunatapis ushakätsirqan.
Qajapawanmi hïguskunatapis chipyaq ushakätsirqan.
48 Runtu tamyawan y maqakuywanmi wäkakunatapis y üshakunatapis wanutsirqan.†
49 Tayta Diosmi ajarnin Egipto runakunata tsaynö castigarqan.
Wanutsikuq angelkunatami paykunaman kachamurqan.
50 Mana kuyapaypami paykunata ushakätsirqan.
Mana perdonarmi wanutsirqan.
51 Tsaymi Egiptucho llapanpa mayor ollqu tsurinkunata ushakätsirqan.†

52 Tsaypitanami kuyanqan Israel runakunata üshata mitsiq runanö Egiptupita jipimurqan.
Tsunyaq jirkapami paykunata pushamurqan.†
53 Mana mantsariyänanpämi shumaq pushamurqan.
Chikiqninkunatami itsanqa lamar ultakurkurqan.†

†**78.44** Éxo. 7.17-21. †**78.45a** Éxo. 8.20-24. †**78.45b** Éxo. 8.1-6. †**78.46** Éxo. 10.12-15. †**78.47-48** Éxo. 9.22-25. †**78.51** Éxo. 12.29. †**78.52** Éxo. 13.17-22; Sal. 77.20; Isa. 63.11-14. †**78.53** Éxo. 14.26-28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

54 Tsaypitami kuyanqan runakunata
awninqan nacionman pusha-
murqan.†
Paykunata rikatsinanpämi tsaycho
taq runakunata kikin vincirqan.
55 Kuyanqan runakunapa ñöpanpi-
tami tsay runakunata qarqur-
qan.†
Paykunapa chakrankunata y
markankunatami Israel runa-
kunatana aypurqan.

56 Tsaynö yanapaykaptinpis poder-
yuq Tayta Diosta tentarmi
pasaypa ajanätsiyarqan.†
Tayta Dios ninqantapis manami
cäsukuyarqantsu.
57 Unay castankunanömi payku-
napis Diosta awniyanqanta
cumpliyarqantsu.
Wiksu aywashqa flëchanömi pay-
kunapis kayarqan.
58 Markakunacho *altarkunata
rurarmi Tayta Diosta ajanätsi-
yarqan.
Ïdulukunata adorarninmi ajanä-
tsiyarqan.

59 Tsayta rikarmi Tayta Dios
pasaypa rabyakurqan.
Israel runakunata kacharirmi
yanaparqannatsu.
60 Kay patsacho täkunan toldunta-
pis kachariykurqanmi.
Silo markacho kaykaq tolduncho
mananami tarqannatsu.†
61 Contran runakuna apakuyänan-
pämi *Pactu Babulta kacha-
parqan.†
62 Kuyanqan runakunata espä-
dawan wanutsiyänanpämi
kachariykurqan.
63 Nina rupar ushaqnörämi chölu-
kunatapis guërracho wanutsir
ushayarqan.
Tsaymi jipashkunawan maja-
tsakäyänanpä chölukunapis
karqannatsu.
64 Sacerdötikunatapis espädawan
wanutsirmi ushayarqan.
Viüdankunapis wanutsiyänanta
mantsarirmi lütuyarqanna-
tsu.
65 Tsaypitanami punukashqanö
kaykäyanqanta tantiyaskir
kuyanqan runakunata Tayta
Dios yapay yanaparqan.
Vïnuta upur kallpata tsariq runa-
nömi 66 chikiqninkunata Tayta
Dios vincir qatikacharqan.
Tsaynöpami tsay chikiqninkuna
imaypis penqakuycho kayar-
qan.

67 Tayta Dios manami munarqan-
natsu Josépita aywaraq Efraín
trïbu runakuna täyanqan par-
ticho templun kananta.
68 Tsaypa rantinqa Judá trïbu
runakuna täyanqan partitami
akrarqan.
Tsaychömi kuyanqan *Sión jir-
kanta akrarqan templunta
ruratsiyänanpä.
69 Templunta shäritsirmi ciëluyaq
altu kananpä shäritsirqan.
Kay patsanö mana ushakaq
kananpämi shäritsirqan.

70 Üshan qatishqa puriykaqtami sir-
viqnin Davidta akrarqan.
71 Jacobpita aywaraq kuyanqan
Israel runakunata rikanan-
pämi üshata mitsir puriykaqta
akrarqan.†
72 Tsaymi Davidqa llapan shonqun-
wan paykunata shumaq rikar-
qan.
Shumaq yarpachakuykurmi pay-
kunata pushararqan.

---

†**78.54** Éxo. 15.17. †**78.55** Jos. 11.16-23. †**78.56** Jue. 2.11-15. †**78.60** Jos. 18.1; Jer. 7.12-14; 26.6. †**78.61** 1Sam. 4.4-22. †**78.70-71** 1Sam. 16.11-12; 2Sam. 7.8; 1Crón. 17.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Salmo 79 (78)

Jerusalénta juchutsiyanqanpita llakikunqan

(1a) *Asaf qellqanqan salmu.*

1 (1b) Tayta Dios, contrayki nación
runakunami markaykiman
yaykayämushqa.
*Sagrädu templuykimanpis mana
respitaypami yaykuyashqa.
Jerusaléntapis raqällatanami
jaqiyashqa.†
2 Sirvishuqnikikunapa ayantapis
wiskurkuna y munti uywakuna
mikuyänanpämi jitariyashqa.
3 Yakutanörämi yawarnintapis
entëru Jerusaléncho jicha-
yashqa.
Ayakunata pampananpä manami
pipis kashqatsu.
4 Tsayta musyaykurmi vecïnü
nación runakunapis kushipä-
yämarnin asipäyäman.
Tsaynöpis manakaqmanmi chu-
rayäman.

5 TAYTA DIOS, ¡imayyaqrä noqaku-
nawan ajashqalla kaykanki!
¿Tsaynöllatsurä imayyaqpis
ajashqa kaykanki?
6 Ajashqa karqa contrayki nación
runakunata castigaykullay.
Paykunaqa manami cäsukuyäshun-
kitsu ni jutikitapis joqariyantsu.
7 Paykunami Jacobpita aywaraq-
kunata wanutsir ushayashqa.
Kay nacioncho markakunatapis
raqällatami jaqiyashqa.†

8 Unay castäkuna jutsata rurayan-
qanpita ama castigaykayällä-
maytsu.
Pasaypa llakishqa kaykäyanqäta
rikaykarqa juklla yanapayka-
yällämay.

9 Salvakuq Tayta Dios, kuyapayka-
yällämay.
Perdonayämar salvaykayällämay.
Tsaynöpami pïmaypis tantiyaku-
yanqa awninqaykita cumpliq
kanqaykita.

10 Wakin nación runakunami nikä-
yan:
"¿Maychötä Diosninkuna kay-
kan?"†
Sirvishuqnikikunata wanutsiyan-
qanpita paykunatapis usha-
kaykatsillay.
Paykunatapis castiganqaykita
pïmaypis musyayätsun.
11 Prësukuna mañakayämushunqay-
kita wiyaykullay, ari.
Wanutsishqa kayänanpä kaykaq-
kunata munaynikiwan salvay-
kuy, ari.

12 Tayta Dios, vecïnü nación runa-
kuna contrayki parlayanqan-
pita qanchis kuti castigayku-
llay.
13 Noqakunaqa kuyanqayki runaku-
nami kaykäyä.
Majädaykicho kaykaq üshaykiku-
nami kaykäyä.
Imaypis agradëcikuyäshaykimi.
Mana kachaypami imaypis alaba-
yäshayki.

Salmo 80 (79)

Yapay yanapananpä Tayta Diosta mañakunqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi. Liriu waytakuna niyanqan cantupa tönunwan kay testimoniu salmuta cantayanki. Asaf qellqanqan salmu.*

1 (2) Israel runakunapa mitsiqnin
Tayta Dios, wiyaykayällämay.
Üsha mitsiqnömi Josépita aywa-
raqkunata rikaykanki.

---

†**79.1** 2Rey. 25.8-10; 2Crón. 36.17-19; Jer. 52.12-14; Lam. 1.1-10. †**79.6-7** Jer. 10.25.
†**79.10** Joel 2.17; Miq. 7.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

*Querubinkuna chawpincho
jamaraykanqaykipita patsa
wiyaykayällämay.†
2 (3) Efraín, Manasés y Benjamín
trïbu runakunata yanapaykullay.
Shamur munaynikiwan salvaykayällämay.

3 (4) Tayta Dios, ñöpata yanapayämanqaykinölla kananpis yanapaykayällämay.
Mana ajayllapa salvaykayällämay.

4 (5) Munayyuq TAYTA DIOS, kuyanqayki runakuna rugakuykäyäshuptikiqa ¡imayyaqrä ajashqalla kaykanki!
5 (6) Llakikuyaptïmi mallaqaypis kantsu.
Waqaykällarmi weqïkunatapis upuykäyä.
6 (7) Vecïnü nación runakuna kushipäyämänanpämi kachariyämashqayki.
Chikimaqnïkunapis asipaykäyämanmi.

7 (8) Munayyuq Tayta Dios, ñöpata yanapayämanqaykinölla kananpis yanapaykayällämay.
Mana ajayllapa salvaykayällämay.

8 (9) Egiptupitami üva plantata[p] apamurqayki.
Juk nación runakunata qarquskirmi plantarqayki.
9 (10) Chakrata shumaq kamariskir plantaptikimi ruriyaq michïkurqan.
Alli wiñarmi kay nacionman juntarqan.

10 (11) Llimllasapayarmi jirkakunatapis llantuyninwan tsaparqan.
Llimllankunawanmi jatusaq cedrukunatapis tsapaskirqan.
11 (12) Llimllankunaqa lamaryaqmi ayparqan.
Sheqllimunqanpis Éufrates mayuyaqmi chäyarqan.
12 (13) Kananqa ¿imanirtä murällan tsaparaqta taqurishqayki?[q]
Nänipa päsaq jäpa runakunapis wayuyninta llutallami pallakuyan.
13 (14) Munti kuchikunapis jarutakurmi ushayan.
Jirka uywakunapis mikurmi ushayan.[r †]

14 (15) Munayyuq Tayta Dios, kutikallämuy.
Ciëlupita patsa yanapaykayällämay.
Shamur plantanqayki üvata rikaykullay.
15 (16) Kikikimi tsay üvata plantarqayki.
Sheqllimuqkuna shumaq wiñananpä kikikimi uryarqayki.
16 (17) Tsay üva plantaykitami chipyaq rupatsir ushayashqa.
Tsaynö rurayanqanpita castigaykullay.
17 (18) Rey kananpä churanqayki runata yanapaykullay.
18 (19) Noqakunaqa qammanmi imaypis yärakayämushä.
Salvayämaptikimi jutikita joqarir imaypis alabayäshayki.

19 (20) Munayyuq TAYTA DIOS, ñöpata yanapayämanqaykinölla kananpis yanapaykayällämay.
Mana ajayllapa salvaykayällämay.

---

[p] **80.8** Israel runakunata üva plantamanmi tinkutsin. [q] **80.12** *Imanirtä murällan tsaparaqta taqurishqayki* ninanqa *imanirtä mana rikankinatsu* ninanmi. [r] **80.12-13** Israel runakunapa contrankunata tinkutsin nänipa päsaq jäpa runakunaman, munti kuchikunaman y jirka uywakunamanmi. Israel runakunapa imaykankunatapis üvapa wayuyninmanmi tinkutsin.
† **80.1** Éxo. 25.18-22; Núm. 7.89; 1Sam. 4.4; Isa. 37.16; Eze. 1.26-28. † **80.8-13** Isa. 5.1-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Salmo 81 (80)

Fiestacho cantananpä cantu

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi. Üvata jarur cantayanqayki tönuwan kay salmuta cantayanki. Asaf qellqanqan salmu.

1 (2) ¡Tayta Diosta kushishqa alabashun!
Paymi ima desgraciapitapis tsapämantsik.
Jacob yärakunqan Tayta Diosta kushishqa alabashun.
2 (3) Panderëtakunata tukar cantashun.
Waqay waqayta arpatapis *salteriutapis tukarnin alabashun.
3 (4) Llullu killachöpis y llena killachöpis *cornëtata tukashun.
Tsay junaqkuna jatun fiestata rurashun.†
4 (5) Israel runakuna alabanantsikpämi Jacob yärakunqan Tayta Dios nimarqantsik.
5 (6) Egiptupita jipiskamurmi Josépita aywaraq unay castantsikkunata Tayta Dios nirqan alabayänanpä.

Imaypis mana wiyanqä voztamis wiyarqä. Tsay vozmi nirqan:
6 (7) "Pasaypa ñakaykätsiyäshuptikimi qamkunata jipimurqä.
Pasaypa aruykätsiyäshuptikimi qamkunata pushamurqä.
7 (8) Pasaypa llakikurnin mañakayämaptikimi salvarqä.
Maqakuykaq pukutay rurinpitami wiyamurqä.
Meriba yaku ñöpanchömi qamkunata pruebarqä.† *Selah*

8 (9) "Kuyanqä runakuna, yätsinqäta shumaq wiyakuyay.
Israel runakuna, ima allirä kanman cäsukayämaptiki.
9 (10) Ima ïdulutapis ama tsararäyaytsu.
Juk nacionkuna adorayanqan dioskunata ama adorayaytsu.†
10 (11) Noqami Egiptupita jipiyämushuqniki TAYTA DIOSNIKIKUNA kaykä.†
Mañakayämanqaykitaqa imatapis atskatami kamaripäyäshayki.

11 (12) "Tsaynö awniykaptïpis qamkunaqa manami cäsukayämashqaykitsu.
Israel runakuna kaykarpis manami wiyakayämashqaykitsu.
12 (13) Tsaynö kayanqaykipitami shonquykikuna munanqannö kawakuyänaykipä kachariykushqä.
13 (14) Kuyanqä runakuna, ¡ima allirä kanman wiyayämaptiki!
Israel runakuna, ¡ima allirä kanman cäsukayämaptiki!
14 (15) Cäsukayämaptikiqa illaqpitami contraykikunata ushakätsïman.
Chikishuqnikikunata maynami castigäman karqan".

15 (16) TAYTA DIOSQA llapan chikiqninkunatami vincinqa.
Paykunataqa imayyaqpis castigashämi.
16 (17) Kuyanqan runakunatami itsanqa allinnin trïguta kamaripanqa.
Abëjapa mishkintapis jimaqpämi kamaripanqa.

---

s **81.5** Imaypis mana wiyanqan vozqa Tayta Diospa vozninmi karqan.
† **81.3** Núm. 10.10. † **81.7** Éxo. 17.7; Núm. 20.13. † **81.9** Éxo. 20.3-4; Deut. 5.7-8.
† **81.10** Éxo. 20.2; Deut. 5.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Salmo 82 (81)

Juezkunata Tayta Dios yätsinqan

(1a) *Asaf qellqanqan salmu.*

1 (1b) Ciëlucho munayyuqkuna qorikäyanqanchömi Tayta Dios juzgananpä shärin.
Paykunapa chawpincho karmi juezkunata nin:
2 "¡Imayyaqrä mana alli juzgayanki!
¡Imayyaqrä mana alli runakunapa janan shäriyanki! *Selah*

3 "Pïninpis mana kaqkunata y waktsakunata shumaq arreglayay.
Ñakaqkunapa y imaynaqkunapa janan shäriyay.†
4 Ñakaqkunata y waktsakunata mana alli runakunapa makinpita jipiyay.
Pïninpis mana kaqkunapa janan shäriyay.
5 Mana alli arreglarqa imayka upanömi kaykäyanki.
Imata rurayanqaykitapis manami musyayankitsu ni tantiyayankitsu.
Mana alli juzgayaptikimi patsata tukmaraq cimientupis tsuktsukyan.

6 "Noqami nirqä: 'Qamkunaqa dioskunami kayanki.†
Llapaykikunapis poderyuq Tayta Diospa wamrankunami kaykäyanki.ᵗ
7 Tsaynö karpis wakin runakunanöllami wanuyanki.
Wakin mandaqkunanöllami ushakäyanki' ".

8 Tayta Dios, llapan nacionkunapapis qammi duëñun kaykanki.
Shamuykullayna runakunata juzganaykipä.

Salmo 83 (82)

Chikiqninkunata ushakätsinanpä mañakunqan

(1) *Cantanantsikpämi. Asaf qellqanqan salmu.*

1 (2) Tayta Dios, janäkuna shäriykullay.
Ama ari upälla rikaräyämaytsu.
2 (3) Chikishuqniki runakunami wajupaykäyäman.
Contraykimi qampapis shäriykäyan.
3 (4) Kuyanqayki runakuna kaykäyaptïpis atacayämänanpämi willanakuykäyan.
Rikanqayki runakuna kaykäyaptïpis conträkunami shäriykäyan.
4 (5) Tsay runakunami nikäyan:
"Paykunata nacionninpa chipyaq illakätsishun.
Israel runakunapä pipis mana yarparaykänanpä chipyaq ushakätsishun".

5 (6) Tsay yarpayllami llapanpis willanakuyashqa contrayki shäriyänanpä.
6 (7) Paykunami kaykäyan edomita runakuna, ismaelita runakuna, moabita runakuna y agareno runakuna.
7 (8) Tsaynöllami kaykäyan Gebal runakuna, amonita runakuna, amalecita runakuna, filisteo runakuna y Tiro runakuna.
8 (9) Lotpita aywaraqkunatamiᵘ Asiria runakuna yanapayan. *Selah*

9 (10) Paykunata wanutsiy madianita runakunata unay wanutsinqaykinö.†

ᵗ**82.6** Runakunata juzgayänanpä Tayta Dios churashqa kaptinmi autoridäkuna dios kayanqanta y Diospa wamrankuna kayanqanta hebreo idiömacho niyaq. ᵘ**83.8** Lotpita aywaraq runakunaqa amonita runakuna y moabita runakunami kayarqan (Gén. 19.36-38).
†**82.3** Éxo. 23.6; Deut. 1.17. †**82.6** Juan 10.34. †**83.9a** Jue. 7.1-23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paykunata ushakätsiy Sísaratapis
Jabíntapis Cisón raqra ñöpan-
cho ushakätsinqaykinö.†
10 (11) Endorchömi paykunata usha-
kätsirqayki.
Ayankunapis tsaychömi ismur
ushakäyarqan.
11 (12) Paykuna respitayanqan runa-
kunata wanutsiy Orebta y
Zeebta wanutsinqaykinö.†
Mandaqnin reykunatapis wanu-
tsiy Zebata y Zalmunata wanu-
tsinqaykinö.†
12 (13) Paykunami rikatsiyämanqayki
nacionta tsarikuyta munayar-
qan.

13 (14) Tayta Diosllä, shukukuy wayra
imaykatapis ushanqannö con-
trä shäriq runakunata usha-
kaykatsillay.
Wayra apanqan tsaki päjanö kay-
kuyällätsun.
14 (15) Muntita nina rupar ushaqnö
y jirkapa nina lätaypa lätar
aywaqnö 15 (16) qampis man-
gäda tamyaykiwan qatikachay
y shukukuy wayraykiwan
mantsaritsiy.
16 (17) Paykunata pasaypa penqakuy-
man churaykullay.
Tayta Dios, munayyuq kanqay-
kita musyayänanpä tsaynö
ruraykullay.
17 (18) Imaypis penqakushqa y man-
tsakashqa kayätsun.
Tsaynö puriykällar ushakäyä-
tsun.
18 (19) Llapanpis musyaykuyällä-
tsun qamlla poderyuq Tayta
Dios kanqaykita.
Tantiyaykuyällätsun kay patsa-
cho llapanpä munayyuq kan-
qaykita.

Salmo 84 (83)

Tayta Diospa templuncho kayta munanqan

(1) *Cantaqkunapa mandaqninpämi.
Üvata jarur cantayanqayki tönuwan
kay salmuta cantayanki. Corépita
aywaraqkuna qellqayanqan salmu.*
1 (2) Llapanta mandaq Tayta
Dios, pasaypa kuyayllapämi
täkunayki templu.
2 (3) Imaykanöpami templu patiu-
cho kayta munä.
Llapan shonqüwanmi imayyaqpis
kawaq Diosta kushishqa alabä.
3 (4) *Altarnikikuna ñöpankuna-
chömi pichuychankapis y waya-
nïtupis qeshunkunata rurayan.
Tsaychömi pushapankunatapis
shakshätsiyan.
Qammi kanki llapanta mandaq
Tayta Dios, mandamaqnï rey
y Diosnillä.
4 (5) Wayikicho taqkunaqa kushish-
qami kayan.
Paykunaqa imaypis alabayäshun-
kimi. *Selah*

5 (6) Kushishqami kaykan yanapan-
qayki runa.
Paymi templuykiman llapan
shonqunwan aywayta munan.
6 (7) Waqay Raqrapa päsaptinpis
tamya tiempuchönömi tsaki
pukyukuna pashtamunqa.ᵛ
7 (8) Ima päsaptinpis kallpan
manami ushakanqatsu.
*Siónman chaykurnami llapanpä
munayyuq Tayta Diospa
ñöpanman yaykunqa.

8 (9) Llapanta mandaq Tayta
Dios, mañakamunqäta wiyay-
kallämay.

ᵛ**84.6** *Waqay Raqrapa päsaptinpis* nirqa *ima desgracia päsaptinpis* nikanmi. *Tamya tiempuchönömi tsaki pukyukuna pashtamunqa* nirqa bendición kananpä kanqantami nikan.
†**83.9b** Jue. 4.6-22. †**83.11a** Jue. 7.25. †**83.11b** Jue. 8.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jacob yärakunqan Tayta Dios,
rugakamunqäta chaskiykallämay. *Selah*
9 *(10)* Tayta Dios, akranqayki reyta
yanapaykullay.
Payqa tsapakunä escüdunömi
kaykan.

10 *(11)* Juk waranqa (1,000) junaq
juklächo qoyänäpa trokinqa
mas allimi kanman juk junaq-
llapis wayikicho qoyaptï.
Jutsasapakunapa wayincho qoyä-
näpa trokinqa mas allimi kan-
man wayiki yaykunallachöpis
kaptï.
11 *(12)* TAYTA DIOSMI kawayta qara-
mantsik y escüdunö tsapäman-
tsik.
Paymi kuyamantsik y alliman
churamantsik.
Pay munanqannö kawaqkunataqa
alli kaqkunatami kamaripan.
12 *(13)* Llapanta mandaq TAYTA
DIOS, qamman yärakamuq
runaqa kushishqami kawan.

Salmo 85 (84)

**Israel runakunata
yanapananpä mañakunqan**

*(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi. Corépita
aywaraqkuna qellqayanqan salmu.*
1 *(2)* TAYTA DIOS, qammi nacionni-
kita kuyapashqayki.
Jacobpita aywaraq runakunata
yapaymi yanapashqayki.
2 *(3)* Kuyanqayki runakuna jutsata
rurayanqanta llapantami per-
donashqayki. *Selah*
3 *(4)* Pasaypa ajaynikipis qallqush-
qanami.

4 *(5)* Salvamaqnï Tayta Dios, kanan-
pis yapay salvaykayällämay, ari.
Ajashqalla amana kakuytsu.
5 *(6)* ¿Tsaynöllatsurä imayyaqpis
noqakunawan ajashqa kay-
kanki?
6 *(7)* ¿Manatsurä alli kawayänäpä
yanapaykayämanki?
Tsaynöpami yapay kushikuyäshä.
7 *(8)* Tayta Dios, kuyayämanqaykita
tantiyaykatsiyällämay.
¡Yapay salvaykayällämay!

8 *(9)* Noqaqa TAYTA DIOS ninqan-
tami wiyakushä.
Paymi kuyanqan kaqkunata
yanapanqa jutsata mana rurar
pïmaywanpis alli kawayä-
nanpä.
9 *(10)* Payta *mantsapakushqami
noqantsikwan kaykan salva-
mänantsikpä.
Kikinmi nacionnintsikcho imay-
yaqpis tanqa.

10 *(11)* Tayta Diospa kuyakuynin y
yanapakuynin juntumi sha-
munqa.
Alli kawaynin y salvacionninmi
makallanakushqa chäyä-
munqa.
11 *(12)* Yanapakuyninqa muru jeqa-
muqnömi patsapita jeqa-
munqa.
Salvacionninqa ciëlupita patsami
rikakämunqa.
12 *(13)* TAYTA DIOSMI yanapamäshun
alli kawanantsikpä.
Chakrantsikkunachöpis mikuy-
kuna allimi wayunqa.
13 *(14)* Salvacionninqa juk willakuq-
nömi ñöpanta aywanqa.
Willakuyninqa alli nänipami
pushamäshun.

Salmo 86 (85)

**Tayta Dios kuyapaykunanpä
mañakunqan**

*(1a) Kay salmuqa Tayta Diosta
David mañakunqanmi.*
1 *(1b)* Tayta Dios, rugakamunqäta
wiyaykallämay.
Pasaypa llakikurmi ima rurayta-
pis kamäpakütsu.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Qam munanqaykinö kawarmi
wanuypita salvaykamänaykipä
mañakamü.
Sirviqniki karmi rugakamü imay-
kapitapis tsapaykamänaykipä.
Diosnï kaptikimi qamman yära-
kamü.

3 Tayta Dios, kuyapaykallämay.
Imay hörapis qamtami mañakamü.
4 Sirviqniki karmi shakyätsimä-
naykipä mañakamü.
Qamllamanmi imay hörapis
yärakamü.
5 Qamqa allillata ruraqmi y perdo-
nakuqmi kanki.
Qamman yärakamuqkunataqa
kuyapankimi.

6 TAYTA DIOS, mañakamunqäta
wiyaykallämay.
Rugakamunqäta chaskiykallä-
may.
7 Imaypis wiyamanqaykita mus-
yarmi llakikunqä höra maña-
kamü.
8 Tayta Dios, manami qamnöqa
ima diospis kantsu.
Qam ruranqaykitanöqa manami
pipis rurantsu.

9 Qammi llapan nacionkunata
kamarqayki.
Llapan nación runakunami ado-
rayäshunaykipä shayämunqa.
Ñöpaykiman qonqurikayka-
murmi jutikita joqariyanqa.†
10 Qamllami Dios kaykanki.
Munayyuq karmi mantsariypä
milagrukunatapis ruranki.

11 TAYTA DIOS, imanö kawanäpäpis
nänikita reqiykatsimay.w
Tsay nänipami imaypis purishä.
Llapan shonqüwan qampita *man-
tsapakunäpä yanapaykamay.
12 TAYTA DIOS, llapan shonqü-
wanmi alabashayki.
Jutikita joqarirmi imaypis adora-
shayki.
13 Noqataqa pasaypami kuyamanki.
Wanuypitapis salvamashqaykimi.

14 Tayta Dios, mana alli runaku-
nami conträ shärir wanutsi-
mayta munaykäyan.
Tsay runakunaqa manami imapä-
pis cuentayäshunkitsu.
15 Tayta Dios, qamqa alli shonqu y
kuyapäkuqmi kanki.
Jukllaqa manami ajanankitsu.
Kuyapäkuq y rasun kaqllata par-
laqmi kaykanki.

16 Mañakamunqäta wiyamar kuya-
paykallämay.
Sirviqniki kaykaptïqa kallpata
qoykallämay.
Sirvishuqniki warmipa wawan
kaykaptïqa salvaykallämay.
17 Conträkuna penqakuyänanpä
paykuna rikanancho yanapay-
kallämay.
TAYTA DIOS, qamllami yanapa-
manki y kushikatsimanki.

Salmo 87 (86)

Jerusalén markata Tayta Dios kuyanqan

(1a) *Kay salmutaqa cantanantsikpämi*
Corépita aywaraqkuna qellqayarqan.
1 (1b) *Sagrädu jirkanchömi mar-
kanta Tayta Dios shäritsishqa.
2 *Sióntami TAYTA DIOS kuyan.
Israel nacioncho kaykaq wakin
markakunapitapis masmi kuyan.
3 Tayta Diospa markan, qampäqa
alli marka kanqaykitami
pïmaypis parlayan. *Selah*

w **86.11** *Nänikita reqiykatsimay* ninanqa *munanqaykinö kawanäpä tantiyaykatsimay* ninanmi.
† **86.9** Apoc. 15.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Wakin markakunapäpis Tayta
Diosmi nin:
"Egipto runakunapis y Babilonia
runakunapis käsukayämanqami.
Filisteo runakunapis, Tiro runa-
kunapis y Etiopía runakunapis
chaskikayämanqami.
Paykunapis Sióncho yuriqnöllami
kayanqa".
5 Tsaymi niyanqa: "Taqay runa
Sióncho yuriqnömi kaykan".
Poderyuq Tayta Diosmi Sión
runakunata yanapan.
6 Jutinkunata libruman apuntarmi
qellqanqa:
"Kay runaqa Sióncho yuriqnömi
kaykan" nir. *Selah*
7 Paykunaqa cantarnin danzar-
ninmi niyanqa:
"Noqapa markäqa Siónmi".

Salmo 88 (87)

Wanuypita salvananpä mañakunqan

(1) Kay salmutaqa cantanantsikpämi Corépita aywaraqkuna qellqayarqan. Cantaqkunapa mandaqninpämi. Mahalat.[x] Ezra casta runa Hemán qellqanqan salmumi kaykan.

1 (2) Salvamaq TAYTA DIOS-
LLÄ, paqaspapis junaqpapis
yanapamänaykipämi mañakamü.
2 (3) ¡Mañakamunqäta wiyaykallämay!
¡Rugakamunqäta awniykallämay!

3 (4) Pasaypami ñakaykä.
Wanuypis janächönami.
4 (5) Wanunäpäna kanqantami
pïmaypis yarpäyan.
Pasaypami aywapakaykä.
5 (6) Ayakuna jitaraykanqancho jita-
raqnömi kaykä.
Guërracho wanutsishqa runa
pamparaykaqnömi kaykä.
Kacharinqayki runanönami kaykä.
Chipyaq qonqaykunqayki runa-
nönami kaykä.
6 (7) Mantsariypä patsapa shimin-
man qaykamaqnömi pasaypa
tsakayman jitarpamashqayki.
7 (8) Pasaypa ajar castigamaptikimi
imayka lamarpa ölancho illa-
kaqnö kaykä. *Selah*

8 (9) Llapan amïgükunata ñöpäpita
qarquptikimi japalläna kaykä.
Paykunaqa rikamaytapis manami
munayannatsu.
Carcelcho wichqaraykaqnömi
maypa qeshpiytapis kamäpa-
kütsu.
9 (10) Waqaykällarmi qaprayarküna.
TAYTA DIOS, qoyay qoyaymi
rugakamü.
Makïta joqarkurmi qamta ruga-
kamü.

10 (11) Milagrukunata ruraptikipis
¿wanushqakuna rikayanqa-
tsurä?
Pamparaykäyanqanpita agradëci-
kuyäshunaykipä ¿shäriyämun-
qatsurä? *Selah*
11 (12) Kuyakuq kanqaykipita ¿sepul-
türacho parlayanqatsurä?
Alli kanqaykita ¿ayakuna willa-
nakuyanqatsurä?
12 (13) Wanuskirqa llapantami qon-
qaskiyanqa.
Allikunata ruranqaykita y man-
tsariypä ruranqaykitapis
¿pillaqa yarpanqatsurä?[†]
13 (14) TAYTA DIOS, noqami itsanqa
yanapamänaykipä qamllata
mañakamü.
Tsaka tsakallami qamta rugakamü.

14 (15) TAYTA DIOS, ¿imanirtä qon-
qaykamanki?

---

[x] **88.0** *Mahalat* unay kaq hebreo palabrami kaykan. Imata nikanqanpis manami musyakantsu.
[†] **88.10-12** Job 10.21-22; Sal. 6.5; 115.17; Isa. 38.18-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¿Imanirtä noqapita *pakakunki?
15 (16) Chölullarä kanqäpita patsami
pasaypa ñakar ichikpatsu
wanushqä.
Mana atipaypä castïgukuna-
wanmi ñakatsimashqayki.
Mastaqa mananami atipayta puë-
dïnatsu.
16 (17) Pasaypa ajar castigamaptikimi
mantsakashqa kaykä.†
17 (18) Ñakayllami imay hörapis
tumapaykäman.
Ñakaykunawanmi imayka yaku-
cho shenqaykaqnö kaykä.
18 (19) Amïgükunatapis y castäkuna-
tapis ñöpäpita qarqushqaykimi.
Kananqa pasaypa tsakaykaqchö-
nömi llakishqa kaykä.

Salmo 89 (88)

Davidta awninqanpita
Tayta Diosta alabanqan

(1) *Kay salmuqa Ezra casta Etán*
qellqanqan salmumi.
1 (2) TAYTA DIOS, kuyapäkuq kan-
qaykipitami imaypis alaba-
shayki.
Llapan awninqaykita cumpliq
kanqaykitami imaypis willa-
kushä.
2 (3) Noqaqa willakushä imaypis
kuyakuq kanqaykitami.
Awninqaykikunaqa ciëlunöpis
manami trukakantsu.

3 (4) Qammi nirqayki: "Akranqä
runawanmi *pactuta rurarqä.
Sirvimaqnï Davidta awnirmi
nirqä:
4 (5) 'Noqami kamakätsishä qampita
aywaraqkuna imayyaqpis rey
kayänanpä' ".† *Selah*

5 (6) TAYTA DIOS, mantsakaypä
kaqkunata ruranqaykipitami
ciëlucho kaqkunapis alabayä-
shunki.
Cumpliq kanqaykipitami ñöpay-
kicho kaykaq *angelkunapis
adorayäshunki.
6 (7) QAMNÖQA manami pipis ciëlu-
cho kantsu.
Munayyuq karpis manami qam-
manqa tinkuntsu.
7 (8) Ciëlucho angelkuna qorikä-
yanqanchöpis mantsariypämi
kanki.
Ñöpaykicho kaykaq angelkunapi-
tapis mas munayyuqmi kanki.

8 (9) Llapanta mandaq TAYTA
DIOS, ¿pirä qammanqa tinkun-
man?
Qamllami llapanpä munayyuq
kanki.
Awninqaykitaqa imaypis cum-
plinkimi.
9 (10) Lamar pasaypa pulchaqyar
shäriykaqtapis qammi man-
danki.
Pulchaqyar öla shäriptinpis
qammi wiyätsinki.
10 (11) Lamarcho mantsaypä *Rahab
kurutapis llaptsirqaykimi.†
Munayyuq karmi chikishuqniki-
kunatapis maytsaypa qarqur-
qayki.

11 (12) Ciëlupis y kay patsapis qam-
pami kaykan.
Kay patsacho kaqkunatapis
qammi kamarqayki.
12 (13) Qammi kamarqayki nortilätа-
pis y surlätapis.
Tabor jirkapis y Hermón rajupis
kushishqami alabayäshunki.†
13 (14) Qamqa llapanpä munayyuqmi
kaykanki.
Derëcha kaq makillaykiwanmi
llapantapis vincinki.

---

†**88.16** Job 6.4. †**89.4** 2Sam. 7.12-16; 1Crón. 17.11-14; Sal. 132.11; Hech. 2.30.
†**89.10** Job 9.13; Sal. 74.13. †**89.11-12** Sal. 24.1-2; 95.4-5; 1Cor. 10.26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 (15) Allikunata rurar y pitapis
mana jananpaypa juzgarmi
alli mandaq kanki.
Kuyakuq kanqaykita y awnir
cumplinqaykitami pïmaytapis
tantiyatsinki.

15 (16) Kushishqami kawayanqa ala-
bashuqnikikuna.
TAYTA DIOS, paykunaqa ñöpayki-
chömi kawayan.
16 (17) Jutikita joqarirmi qoyay qoyay
kushishqa kawayan.
Allita ruraq kanqaykipitami
kushikuyan.
17 (18) Kushikuyänanpämi shumaq
yanapanki.
Yanapayämaptikimi munayyuq-
pis kayä.
18 (19) TAYTA DIOSMI tsapämaqnin-
tsik escüdu kaykan.
Israel runakunapa *santu Dios-
ninmi mandamaqnintsik rey
kaykan.

19 (20) Unayqa sirvishuqniki profëta-
kunata revelarmi nirqayki:
"Israel runakunapitami alli chö-
luta akrashqä.
Paytami yanapashqä pïmaypis
respitayänanpä.
20 (21) Payqa sirvimaqnï Davidmi
kaykan.
Rey kananpämi *sagrädu aceitita
umanman wiñatsishqä.†
21 (22) Mana kachaypami paytaqa
imaypis yanapashä.
Kikïmi kallpata qoshä.
22 (23) Chikiqninkunapis manami
vinciyanqatsu.
Mana alli runakunapis munay-
nincho manami katsiyanqa-
tsu.
23 (24) Chikiqninkunataqa paypa
ñöpanchömi llapirishä.
Tsay runakunataqa chipyaqmi
ushakätsishä.

24 (25) "Payta kuyarmi llapan awnin-
qäta cumplishä.
Yanapaptïmi munayyuq rika-
kunqa.
25 (26) Mediterráneo Lamarpita
Éufrates mayuyaq mandaq
kananpämi yanapashä.
26 (27) Paymi nimanqa:
'Taytämi kanki.
Diosnïmi kanki.
Salvamaqnï y tsapämaqnï qaqami
kanki'.

27 (28) "Davidqa mayor tsurïmi kanqa.
Kay patsacho llapan reykunapita-
pis mas munayyuqmi kanqa.†
28 (29) Paytaqa imaypis kuyaykä-
shämi.
Paywan pactu ruranqätaqa imay-
pis cumplishämi.
29 (30) Ciëlu imaypis kanqannömi
paypita aywaraqkuna imaypis
rey kayanqa.
30 (31) Yachatsinqäta paykuna qonqä-
yaptin,
ninqäta mana cäsukuyaptin,
31 (32) leynïkunata mana cumpliyap-
tin
y mandamientükunata mana
wiyakuyaptinqa
32 (33) pasaypami garutishä.
Jutsata rurayanqanpitami asuta-
shä.†
33 (34) Tsaynö castigarpis Davidta
kuyarmi awninqäta imaypis
cumplishä.
34 (35) Paywan pactu ruranqäta
manami imaypis qonqäshätsu.
Llapan awninqätami cumplishä.
35 (36) Kikïmi Davidta awnishqä.
Awninqätaqa llapantami cumpli-
shä.

†**89.20** 1Sam. 16.12. †**89.27** Apoc. 1.5. †**89.32** Deut. 8.5; 2Sam. 7.14; Sal. 94.12; Prov. 3.11-12; Heb. 12.5-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36 (37) Paypita aywaraqkunami imaypis rey kayanqa.
Rupay imaypis kanqannömi imaypis mandaq kayanqa.
37 (38) Ciëlucho killa imaypis kanqannömi imayyaqpis mandaq kayanqa". *Selah*

38 (39) Tayta Dios, tsaynö awniykarpis akranqayki rey ajanätsishuptiki mananami yanapankinatsu.
39 (40) Sirvishuqniki Davidwan pactu ruranqaykitapis manami cumplinkinatsu.
Pïmaypis jarutakuyänanpä corönanta jitariqnömi rey kayninpita jitarishqayki.
40 (41) Taykanqan marka murällatapis maynin tsayläpami juchutsishqayki.
Amparakuna markankunatapis raqällatanami kachaykushqayki.
41 (42) Pïmaypis tsaypa päsaqkunaqa munanqantami apakuyan.
Vecïnun nación runakunapis asipäyanmi.
42 (43) Reypa chikiqninkunata yanapaptikimi vinciykur kushikuyan.
43 (44) Vinciyänanpämi reypa soldädunkunatapis qelanätsishqayki.
Pelyachöpis manami yanapashqaykitsu.
44 (45) Reypa munaynintami qechushqayki.
Mandaq kaynintapis manakaqmanmi churashqayki.
45 (46) Chölullarä kaykaptinmi rey kayninpita jipishqayki.
Pasaypa penqakuymanmi churashqayki.† *Selah*

46 (47) Tayta Dios, ¡imayyaqrä noqakunapita *pakakunki!
¿Jinallatsurä ajashqa kaykanki?
47 (48) Tayta Dios, wallka watalla kawanäpä kanqanta yarpaykullay.
Kamanqayki runakunaqa juk ishkay watallami kawayan.
48 (49) ¿Pirä mana wanuypa kawanman?
¿Pirä wanuypita qeshpinman? *Selah*

49 (50) Tayta Dios, Davidta imaypis kuyapänaykipä awninqaykita ¿imanirtä qonqaykushqayki?
50 (51) Tayta Dios, qamta sirviyaptï pïmaypis qayapäyämanqanta wiyaykullay.
Maytsay nacioncho runakuna ashlliyämanqantaqa shonqullächömi yarparaykä.
51 (52) TAYTA DIOS, chikishuqnikikunami wajupaykäyäman.
Akranqayki runakuna kayaptïmi qoyay qoyay qayapaykäyäman.

52 (53) TAYTA DIOS imayyaqpis alabashqa kaykullätsun.
¡Amén! ¡Tsaynö katsun!

Libru 4

Salmo 90—106

Salmo 90 (89)

Yupashqa watalla runakuna kawayanqan

(1a) *Kay salmuqa Tayta Diospa sirviqnin Moisés rugakunqanmi.*
1 (1b) Tayta Dios, qammi imayyaqpis pakakuyänä kaykanki.
2 Jirkakuna manarä kaptinpis y kay patsa manarä kaptinpis unaypita patsami imayyaqpis qamlla Dios kaykanki.

† **89.45** 2Rey. 24.8, 15; 25.27-30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Qam munaptikimi runakuna wanuyan.
Qam niptikimi wanur allpaman tikrayan.
4 Qampäqa juk waranqa (1,000) watapis juk junaqnöllami kaykan.
Paqaspa juk ishkay höra päsaqnöllami kaykan.†

5 Illaqpitami runakunata yaku apaqnö apakunki.
Runakunaqa juk qemtsiynöllami kaykäyan.
Llullu qewanöllami kaykäyan.†
6 Tukturaykar warämuq waytanö karpis tardipa wanupar tsakiqnömi kaykäyan.

7 Rabyarqa rasmi ushakätsiyämanki.
Ajanaptikiqa pasaypami mantsariyä.
8 Llapan jutsa rurayanqäta musyaykankimi.
Pakayllapa mana allita rurayanqätapis rikaykankimi.

9 Pasaypa ajaptikiqa chipyaqmi ushakäyäshä.
Imayka jamaynöllami kawaynïkunapis kaykan.
10 Wakinnïqa qanchis chunka (70) watayaqllanami kawayä.
Mas jinchi kaqkunallami puwaq chunka (80) watayaq chäyan.
Tsaynö atska wata kawarpis aruywan ñitipakashqallami kawayä.
Watakuna ras päsanqannömi noqakunapis ushakäyä.†

11 Imajinanpa rabyanqaykita manami pipis musyantsu.
Tsayjinanpa ajananqaykita manami pipis tantiyantsu.

12 Yupashqa watalla kawayänäpä kanqanta tantiyaykatsiyällämay.
Tsaynöpami tantiyakuyäshä munanqaykinö kawayänäpä.

13 Tayta Dios, yapay yanapaykayällämay.
¡Imayyaqrä qonqaykayämanki!
Sirviqniki kaykäyaptïqa kuyapaykayällämay.
14 Kuyakuynikiwan cada tuta yanapaykayällämay.
Tsaynöpami wanuyanqäyaq imaypis kushishqa alabayäshayki.

15 Atska wata llakikullar kawayänäpämi ñakayman churayämashqayki.
Tsayman tupu atska wata kushishqa kawayänäpä yanapaykayällämay.
16 Sirviqniki kaykäyaptïqa noqakunatapis tsurïkunatapis yanapayämar kushikuypä kaqkunata ruraykullay.

17 TAYTA DIOSLLÄ, kuyakuq kanqaykita tantiyaykatsiyällämay.
Llapan aruynïkunamanpis bendicionnikita churaykallämuy.

Salmo 91 (90)

Imayka mana allipitapis
Tayta Dios tsapanqan

1 Tayta Diospa makincho kawaq runataqa munayyuq Tayta Diosmi imapitapis tsapanqa.
2 TAYTA DIOSTA mañakurmi nï:
"Qammi tsapämaqnï kaykanki.
Qammi amparakunä törri kaykanki.
Qamllami yärakunqä Diosnï kaykanki".

3 Tayta Diosmi salvashunki contraykipa makinpita.

†**90.4** 2Ped. 3.8. †**90.5** Isa. 40.6-8. †**90.10** Job 14.1; Ecl. 2.23; 11.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paymi tsapäshunki wanutsikuq
qeshyapitapis.
4 Paymi älankunawan tsapä-
shunki.†
Älan rurincho karmi imatapis
mantsarinkinatsu.
Awninqanta cumplirmi escüdunö
imaypis tsapäshunki.
5 Paqaspa ima kaptinpis manami
mantsarinkitsu.
Junaqpa flëchayaptinpis manami
mantsarinkitsu.
6 Paqaspa o junaqpa pesti qeshya
pïmayta wanutsiptinpis
manami mantsarinkitsu.
7 Itsuq kaqlänikipa juk waranqata
(1,000) wanutsirpis y derëcha
kaqlänikipa chunka waranqata
(10,000) wanutsirpis qamtaqa
manami wanutsishunkitsu.
8 Kikikimi rikanki mana alli runa-
kunata castiganqanta.

9 TAYTA DIOSMAN yärakur kawap-
tiki y poderyuq Diosman
amparakuptikiqa 10 ima des-
graciapis manami päsashunki-
tsu.
Wayikicho taqkunapis manami
qeshyayanqatsu.
11 *Angelninkunatami Tayta Dios
kachamunqa maypa aywaptiki
imapitapis tsapäyäshunaykipä.
12 Paykunami tsariyäshunki ni
chakillaykitapis rumikunacho
mana takakunaykipä.†
13 Leonkuna y culebrakuna kanqan-
chöpis añawmi purinki.
Malta leontapis y culebratapis
jarutakunkimi.†

14 Tayta Diosmi nin:
"Kuyamaqkunataqa noqami sal-
vashä.
Jutïta joqariqkunataqa imaypis
rikashämi.
15 Mañakayämaptinqa awnishämi.
Llakikuyaptinpis kikïmi paykuna-
wan kaykäshä.
Yanaparmi ñakaykunapita jipishä.
16 Atska wata kawayänanpämi
yanapashä.
Salvaptïmi imaypis kushiku-
yanqa".

Salmo 92 (91)

Kuyakuq kanqanpita Tayta Diosta alabanqan

(1) Kay salmuqa jamay junaqcho cantanapä cantumi kaykan.

1 (2) TAYTA DIOS, qamta agradëci-
kunqäqa pasaypa allimi.
Poderyuq Tayta Dios, qamta ala-
bar pasaypami kushikü.
2 (3) Tutapami kuyapäkuq kanqayki-
pita alabashayki.
Paqaspanami awninqaykita cum-
pliq kanqaykipita adorashayki.
3 (4) Chunka cuerdayuq taksha
arpawan, jatun arpawan y
*salteriuwanmi alabashayki.

4 (5) TAYTA DIOS, llapan ruranqay-
kita rikarmi kushikü.
Tsaymi shonqüpis pasaypa kushi-
kun.
5 (6) TAYTA DIOS, ruranqaykiku-
naqa mantsakaypämi kaykan.
Yarpanqaykitaqa ¿pirächi mus-
yanman?
6 (7) Llutan ruraq runakunaqa tsay-
kunata manami tantiyayantsu.
7 (8) Waray warantin ushakäyä-
nallanpämi mana alli runa-
kuna y mana cäsukushuqniki
runakuna mana alli qewanö
miraykäyan.

8 (9) TAYTA DIOS, qammi itsanqa
imayyaqpis rey kaykanki.
9 (10) Contraykikunaqa llapanmi
ushakäyanqa.

†**91.4** Deut. 32.10-11; Sal. 17.8; 61.4. †**91.12** Mat. 4.6; Luc. 4.10-11. †**91.13** Luc. 10.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mana alli runakunaqa maytsaypami llapanpis aywakuyanqa.
10 (11) Törupa kallpannö kallpäpis kananpämi kallpatapis qaramanki.
Yanapamaptikimi pasaypa kushikü.
11 (12) Rikashärämi conträkuna ushakäyanqanta.
Chikimaqnïkuna ñakar waqayanqantapis wiyashärämi.

12 (13) Alli runakunaqa palmëra jachanörämi atska wata kawayanqa.
Líbanucho cedru jachanörämi kayanqa.
13 (14) TAYTA DIOSPA wayinchömi imaypis paykuna kaykäyan.
Templu patiucho kuyayllapä waytakunanömi kaykäyan.
14 (15) Awkinyarpis chölunöllami kaykäyan.
Imaypis mana qeshyaypa alli kallpayuqmi kaykäyan.
15 (16) Tsaychömi TAYTA DIOS tsapämaqnintsik kanqanta willakuyan.
Alli runakunapa janan imaypis shärinqantami willakuyan.

Salmo 93 (92)

Tayta Dios mandaq rey kanqan

1 ¡TAYTA DIOSMI mandamaqnintsik rey!
¡TAYTA DIOSMI chipipiykaq latsapan jatishqa kaykan!
¡Paymi imayyaqpis munayyuq kaykan!
Paymi kay patsa mana kuyukunanpä shumaq takyätsishqa.
2 Tayta Dios, unaypita patsami mandaq kaykanki.
Qamqa imapis manarä kaptinmi mayna karqaykina.

3 TAYTA DIOS, mayumi pasaypa jakaykan.
Bunyaypa bunyarrämi aywaykan.
Bötiypa bötirrämi aywaykan.
4 Qammi itsanqa jakashqa mayupitapis mas munayyuq kaykanki.
Lamarcho jatunkaray öla shäriqpitapis mas munayyuqmi kaykanki.

5 Ninqaykikunataqa imaypis cumplinkimi.
Templuykiqa imayyaqpis *sagrädumi kaykan.

Salmo 94 (93)

Mana alli runakunata Tayta Dios juzgananpä kanqan

1 TAYTA DIOS, contraykikunata castigaq kaykarqa yanapaykallämay.
2 Kay patsacho llapan runakunata juzgaq juezmi kaykanki.
Runa tukuqkunata juzgar castigaykullay.

3 TAYTA DIOS, ¡imayyaqrä mana alli runakuna kushipayämanqa!
4 ¡Imayyaqrä jutsata rurayanqanpita allish tukur puriyanqa!
¡Imayyaqrä runa tukuyanqa!
5 TAYTA DIOS, paykunaqa kuyanqayki runakunatami manakaqman churayan.
Herenciaykipä akranqayki runakunatami ñakatsiyan.
6 Viüdakunata, jäpakunata y waktsakunatami wanutsiyan.
7 Paykunami burlakur niyan:
"TAYTA DIOS manami rikantsu.
Jacob yärakunqan Dios manami cuentatapis qokuntsu".

8 Mana tantiyakuq upa runakuna, ¿imanirtä tantiyakuyankitsu?
¡Imayrä tantiyakuyanki Tayta Dios munayyuq kanqanta!
9 Rinritapis ruraykarqa ¿manatsurä wiyamäshun?

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ñawitapis ruraykarqa ¿manatsurä rikamäshun?
10 Wakin nacionkunacho taqkunatapis castigaykarqa ¿manatsurä qamkunatapis castigayäshunki?
Runakunata yachatsinanpä llapantapis musyaykarqa ¿manatsurä rurayanqaykitapis musyan?
11 Tayta Diosqa musyanmi runakuna manakaqkunallaman umankuna churakashqa kayanqanta.†

12 TAYTA DIOS, corriginqayki runa kushishqami kawanqa.
Kushishqami kawanqa leynikikunata yachatsinqayki runa.
13 Tsay runaqa desgracia päsaptinpis añawmi kawanqa.
Mana alli runakunami itsanqa kikinkunalla wanuytapis ashiyan.

14 Kuyanqan runakunataqa imaypis TAYTA DIOS manami kacharinqatsu.
Payman yärakuq runakunataqa imaypis yanapanqami.
15 Juezkunapis shumaqnami runakunata arreglayanqa.
Tsaynö juzgaptinqa alli runakunapis kushikuyanqami.

16 Mana alli runakuna conträ shäriyaptin ¿pillarä janä shärinqa?
Llutan ruraq runakuna conträ shäriyaptin ¿pillarä yanapamanqa?
17 TAYTA DIOS mana yanapamaptinqa maynami wanur ushakäman karqan.
18 TAYTA DIOS, ima ruraytapis mana kamäpakurmi yanapamänaykipä mañakushqä.
Kuyapäkuq karmi yanapamashqayki.
19 Pasaypa llakishqa kaykaptïmi imaypis shakyätsimashqayki.

20 ¿Mana alli juezkunapa amïgun kankimantsurä?
Paykunaqa leykunata mana cäsukurmi runakunata ñakatsiyan.
21 Paykunaqa jutsaynaq runakunapa contran shäriyänanpämi willanakuyan.
Alli runakunata wanutsiyänanpämi awniyan.
22 Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOSMI noqataqa tsapäman.
Amparakunä qaqami payqa kaykan.
23 Mana alli runakunataqa paymi castiganqa.
TAYTA DIOSNINTSIKMI paykunata ushakätsinqa.

Salmo 95 (94)

Tayta Diosta kushishqa alabanqan

1 Llapayki shayämuy TAYTA DIOSTA kushishqa alabanantsikpä.
Tsapämaqnintsikta y salvamaqnintsikta adorashun.
2 Tayta Diospa ñöpanman aywaykur[y] agradëcikushun.
Cantukunata cantarnin alabashun.

3 TAYTA DIOSQA llapanpä munayyuq reymi.
Paymi llapan dioskunapitapis mas munayyuq rey kaykan.
4 Paypa makinchömi patsa rurinpis kaykan.
Paypami altunnin jirkakunapis kaykan.

---

[y] **95.2** *Tayta Diospa ñöpanman aywaykur* ninqanqa *Tayta Diospa templunman aywaykur* ninanmi.
† **94.11** 1Cor. 3.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Kamashqa kaptinmi lamarpis
paypa kaykan.
Kikinmi makinwan kay patsata-
pis kamashqa.†

6 Llapayki shayämuy qonqurikuy-
kur TAYTA DIOSTA adoranan-
tsikpä.
Paypa ñöpanman qonqurikushun.
Paymi kamamaqnintsik.
7 Paymi Diosnintsik kaykan.
Noqantsikmi akranqan runakuna
kaykantsik.
Majädancho kaykaq üshanmi
kaykantsik.

Tayta Dios ninqanta kanan junaq
wiyaykarqa
8 Meriba particho unay castayki-
kuna chukru shonqu kayan-
qannö ama kayaytsu.
Masah tsunyaq jirkacho 9 yana-
panqäta rikaykarpis paykú-
naqa munayanqantami rura-
tsimayta munayarqan.†
10 Tsay janan paykunawan chusku
chunka (40) watantin ajashqa
karmi nirqä:
"Kay runakunaqa oqrakashqa-
nömi kaykäyan.
Yätsinqätapis manami cäsuku-
yantsu".
11 Tsaymi ajanarnin jurar nirqä:
"Paykunaqa awninqä jamayman
manami yaykuyanqatsu".†

Salmo 96 (95)

Mushuq cantuwan alabanqan

1 Crónicas 16.23-33

1 Mushuq cantuta cantar TAYTA
DIOSTA alabayay.
Kay patsacho kaqkuna, TAYTA
DIOSTA llapayki alabayay.
2 Tayta Diospa jutinta joqarir can-
tayay.
Salvakuq kanqanpita qoyay
qoyay willakuyay.
3 Munayyuq kanqanta maytsay
nacionkunamanpis willaku-
yay.
Mantsakaypä kaqkunata ruran-
qankunatapis maytsay marka-
kunacho willakuyay.

4 Tsaynö willakuyay TAYTA DIOS
allillata ruraq kanqanpita.
Llapan runakunapis payta alaba-
yänanpä willakuyay.
Payqa ima diospitapis mas man-
tsariypämi kaykan.
5 Wakin markakunapa diosninku-
naqa ïdulukunallami kaykan.
TAYTA DIOSQA munayyuq karmi
ciëlutapis kamashqa.
6 Almiraypä kaqkunata ruraptinmi ñöpancho pïmaypis alabayan.
Munayyuq karmi templuntapis shumaqyarätsin.

7 Maytsay markacho taqkuna,
TAYTA DIOSTA alabayay.
Munayyuq kanqanpita payta ado-
rayay.
8 TAYTA DIOSPA jutinta joqarir
adorayay.
Ofrendata apakurkur templun-
man aywayay.
9 Munayyuq *santu TAYTA DIOSTA
adorayay.
Entëru patsacho taq runakuna
ñöpancho tsuktsukyäyätsun.

10 Maytsay nacionkunacho taq
runakunata willayay:
"TAYTA DIOSQA japallanmi rey.
Paymi kay patsata kamashqa
mana kuyukuqta.
Paymi llapan runakunatapis
mana jananpaypa juzganqa".

†**95.4-5** Sal. 24.1-2; 89.11-12. †**95.7-9** Éxo. 17.1-7; Núm. 20.1-13; Heb. 3.15; 4.7.
†**95.7-11** Núm. 14.20-23, 33; Deut. 1.34-36; 12.9-10; Heb. 3.7-11; 4.3, 5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Ciëlupis kay patsapis kushikuyätsun.
Lamarpis y tsaycho kaqkunapis bunyaypa bunyar kushikuyätsun.
12 Chakrakunapis y tsaycho kaqkunapis kushikuyätsun.
Munticho kaq jachakunapis kushikuyätsun.
13 TAYTA DIOSPA ñöpancho kushishqa cantayätsun.
Paymi shamuykan kay patsacho juzgananpä.
Paymi llapan nación runakunata mana jananpaypa juzganqa.

Salmo 97 (96)

Tayta Dios mandamaqnintsik rey kanqan

1 ¡TAYTA DIOSMI mandamaqnintsik rey!
¡Kay patsacho taqkuna, kushikuyay!
¡Maytsay islacho taqkunapis, kushikuyay!
2 Paypa ñöpankunachöqa yana pukutaymi kaykan.
Alli mandaq karmi pitapis mana jananpaypa juzgan.

3 Ñöpantami lunyaypa lunyar nina aywan.
Tsay ninawanmi chikiqninkunata ushakätsin.
4 Illaqukuyninpis kay entëru patsamanmi atsikyämun.
Tsayta rikarmi kay patsa pasaypa tsuktsukyan.

5 TAYTA DIOSQA kay entëru patsapa duëñunmi.
Paypa ñöpanchöqa jirkakunapis cëranömi tsulluyan.†
6 Ciëlupis Tayta Dios allillata ruraq kanqantami willakun.
Maytsay nacioncho taq runakunapis munayyuq kanqantami rikayan.

7 Llapan dioskunapis† Tayta Diospa ñöpanmanmi qonqurikuyan.
Tsaymi ïdulukunata adoraqkuna penqakushqa kayanqa.
Ïdulukunata adorar chölu tukuqkunaqa llapanmi penqakuyanqa.

8 TAYTA DIOS, qammi runakunata shumaq juzganki.
Tsaymi *Sióncho taqkuna pasaypa kushikuyan.
Entëru Judácho taq runakunapis pasaypami kushikuyan.
9 TAYTA DIOS, kay entëru patsacho kaqkunapäpis munayyuqmi kaykanki.
Llapan dioskunapitapis mas munayyuqmi kaykanki.

10 Jutsa rurayta mantsapakuqkunataqa TAYTA DIOS kuyanmi.
Payman yärakuqkunataqa imapitapis tsapanmi.
Mana alli runakunapa makinpitapis salvanmi.
11 Tsaymi alli runakunaqa aktsichönö alli kawayan.
Dios munanqannö kawaq runakunaqa kushikuyanmi.

12 Alli runakuna, TAYTA DIOSPA makincho kayanqaykipita kushikuyay.
Paypa jutinta joqarir alabayay.

Salmo 98 (97)

Chikiqninkunata vincinqanpita Tayta Diosta alabanqan

(1a) *Salmu.*
1 (1b) Mushuq cantuwan TAYTA DIOSTA alabayay.

†**97.5** Miq. 1.4; Nah. 1.5. †**97.7** Sal. 96.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paymi mantsakaypä kaqkunata
rurashqa.
Munayyuq karmi llapan contran-
kunata vincishqa.
2 Contrankunata vincinqantami
TAYTA DIOS willakushqa.
Chikiqninkunata castiganqan-
tami llapan nacioncho taq
runakunata musyatsishqa.
3 Israel runakunata kuyarmi
awninqanta cumplin.
Kay entëru patsachömi pïmaypis
musyayan Tayta Diosnintsik
salvakuq kanqanta.†

4 Kay patsacho taqkuna, kushikur
Tayta Diosta alabayay.
Llapan shonquykikunawan can-
tukunata cantayay.†
5 Arpata tukayllapa TAYTA DIOSTA
alabayay.
Cuerdayuq instrumentukunata
tukayllapa alabayay.
6 TAYTA DIOSQA mandamaqnintsik
reymi.
*Cornëtakunata y waqrakunata
tukayllapa alabayay.

7 Lamarpis y tsaycho kaqkunapis
kushishqa qayaykachäyä-
tsun.
Kay patsapis y kay patsacho
taqkunapis pasaypa kushiku-
yätsun.
8 Mayukunapis kushikuypita
taqllapäyätsun.
Jirkakunapis kushishqa cantayä-
tsun.†
9 TAYTA DIOSPA ñöpancho alaba-
yätsun.
Payqa llapan runakunata juzga-
nanpämi shamuykan.
Paymi kay patsacho taqkunata
pitapis mana jananpaypa juz-
ganqa.

Salmo 99 (98)

**Tayta Dios munayyuq rey
kanqanpita alabanqan**

1 ¡TAYTA DIOSMI mandamaqnintsik
rey!
*Querubinkunapa chawpinchömi
trönunpis kaykan.†
Juzgaptinmi kay patsapis y lla-
pan runakunapis tsuktsukyä-
yanqa.
2 *Sión jirkancho TAYTA DIOS
munayyuqmi kaykan.
Kay patsacho kaykaq runakunata
llapantami munaynincho tsa-
raraykan.
3 ¡Munayyuq y mantsariypä kan-
qanpita alabayay!
¡Payqa *santumi!

4 Tayta Dios, munayyuq reymi
kanki.
Imaypis allillatami ruranki.
Entëru Israel nacionchömi imay-
pis alli mandanki.
5 ¡TAYTA DIOSNINTSIKTA alabayay!
¡Ñöpanman qonqurikuyay!
¡Payqa santumi!

6 Moiséswan Aarónmi sirviqnin
sacerdötikuna kayarqan.
Samuelnami imaypis payta
mañakurqan.
Paykuna mañakuyaptinmi TAYTA
DIOS imaypis yanaparqan.
7 Pukutay ichiraykaqpitami Moi-
séstawan Aarónta parlapämur-
qan.†
Paykunami llapan leyninkunata
cumpliyarqan.

8 TAYTA DIOSLLÄ, mañakuyäshup-
tiki wiyarqaykimi.
Jutsata rurayanqanpita castigar-
pis perdonarqaykimi.

---

†**98.1-3** Isa. 52.10. †**98.4** Sal. 100.1. †**98.7-8** Isa. 44.23. †**99.1** Éxo. 25.18-22; Sal. 80.1; Isa. 37.16. †**99.7** Éxo. 33.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 ¡TAYTA DIOSNINTSIKTA alabayay!
¡*Sagrädu jirkanman aywaykur
qonqurikuyay!
¡TAYTA DIOSNINTSIKQA santumi!

Salmo 100 (99)

Tayta Diosta agradëcikuyanqan

(1a) *Kay salmuqa agradëcikur cantanantsikpämi.*
1 (1b) Kay patsacho taqkuna, TAYTA
DIOSTA kushishqa alabayay.
2 Kushishqalla payta adorayay.
Ñöpanman kushishqa cantar yay-
kuyay.
3 Tantiyakuyay TAYTA DIOS japa-
llan Dios kanqanta.
Paymi kamamashqantsik.
Noqantsikqa kuyanqan runaku-
nami kaykantsik.
Majädancho kaykaq üshanmi
kaykantsik.
4 Agradëcikuraykar templuman
yaykuyay.
Alabaraykar templupa patiunman
yaykuyay.
Jutinta joqarir agradëcikuyay.
5 TAYTA DIOSQA allillata ruraqmi.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.†
Awninqantaqa imaypis cumplinmi.

Salmo 101 (100)

Tayta Diosta mandaq rey awninqan

(1a) *David qellqanqan salmu.*
1 (1b) Kuyakuq kanqaykipitami ala-
bashayki.
Llapantapis allillata ruranqayki-
pitami alabashayki.
TAYTA DIOS, qamllatami alaba-
shayki.
2 Munanqaykinömi kawayta
munaykä.
¡Imayrä shamuykunki yanapamä-
naykipä!

Mandanqä palaciüchöpis allita
rurarmi kawashä.
3 Mana allikunataqa rikaytapis
manami munätsu.
Jutsa ruraqkunamanqa manami
witipäshätsu.
Paykunawanqa manami takukä-
shätsu.
4 Llutan yarpaykuna shamuptinpis
manami cäsupäshätsu.
Manami imaypis jutsata rurashä-
natsu.

5 Vecïnunpa wasan rimaqkunata
upällatsishämi.
Runa tukuqkunataqa manami
chaskipäshätsu.
6 Cäsukushuqniki runakunallatami
yanapayämänanpä churashä.
Jutsata mana ruraqkunallami sir-
viyämanqa.
7 Trampösukunataqa palaciüman
manami chaskishätsu.
Llullakuqkunapis ñöpäman
manami witiyämunqatsu.
8 Cada tuta juzgarmi mana alli
runakuna wanutsishqa kayä-
nanpä nishä.
TAYTA DIOS akranqan markapi-
tami paykunata illakätsishä.

Salmo 102 (101)

Llakikur mañakunqan

(1) *Pasaypa ñakaycho kar TAYTA
DIOSTA mañakunqan.*
1 (2) TAYTA DIOS, mañakamunqäta
wiyaykallämay.
Qayakamunqäta chaskiykullay.
2 (3) Llakikunqä höra noqapita ama
*pakakuykullaytsu.
Rugakamuptï chaskiykallämay.
Mañakamunqäta jukllа wiyayka-
llämay.

3 (4) Qoshni illakanqannömi kaway-
nïpis ushakaykan.
Imayka ninanörämi tullükunapis
rupapan.

† **100.5** 1Crón. 16.34; 2Crón. 5.13; 7.3; Esd. 3.11; Sal. 106.1; 107.1; 118.1; 136.1; Jer. 33.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 (5) Qewa wanupanqannömi shon-
qüpis aywapakaykan.
Manami mallaqänäpistsu.
5 (6) Waqaykaptillämi tullükunapis
yuparkuyllapäna kaykan.
6 (7) Tsunyaqcho tukunömi kaykä.
Raqäkunacho chushiqnömi
kaykä.
7 (8) Manami punuytapis tarïtsu.
Wayi janancho japallan pichuy-
chankanömi kaykä.

8 (9) Chikimaqnïkunami mana
jamaypa wajupäyäman.
Imay hörapis jutïta joqarirmi
maldicionayäman.
9 (10) Mikunäpa trokinmi uchpa
janallancho jamarä.
Yakutapis weqïtawanmi upuykä.
10 (11) Tsaynö kaykä ajarnin castiga-
maptikimi.
Joqarkamarmi tsapiramashqayki.
11 (12) Llantuy päsanqannömi
kawaynï ushakaykan.
Qewa tsakinqannömi pasaypa
tsakiykä.†

12 (13) TAYTA DIOS, qammi imayyaq-
pis rey kaykanki.
Qamtaqa imayyaqpis yarpäyä-
shunkimi.
13 (14) *Siónta kuyapar janan shäriy-
kullay.
Kuyapar perdonanaykipämi höra
chämushqana.
14 (15) Sirvishuqnikikunaqa tsaycho
kaq rumikunatapis kuya-
yanmi.
Raqällatana rikarmi pasaypa lla-
kikuyan.
15 (16) Siónta kuyapaptikimi maytsay
nacioncho taq runakuna respi-
tayäshunki.
Kay patsacho llapan reykunami
munayyuq kanqaykita tantiya-
yanqa.
16 (17) Tsaynömi tantiyayanqa Siónta
yapay shäritsiptiki.
Tsayta rikarmi pïmaypis munay-
yuq kanqaykita musyayanqa.
17 (18) Pïninpis mana kaqkuna mañа-
kayämunqanta wiyankimi.
Mañakayämushuptiki manami
upa tukunkitsu.

18 (19) Qepa yuriqkunapis TAYTA
DIOSTA alabayänanpä pay
ruranqankunata qellqashun.
19 (20) TAYTA DIOSMI ciëlucho kay-
kaq *sagrädu wayinpita kay
patsata rikamurqan
20 (21) waqaykaq prësukunata yana-
pananpä
y condenashqa runakunata
wanuypita salvananpä.
21 (22) Tsaymi TAYTA DIOSPA jutinta
joqarir Sióncho adorayanqa.
Allita ruraq kanqanpitami Jeru-
saléncho alabayanqa.
22 (23) Tsaychömi llapan nación runa-
kuna TAYTA DIOSTA adorayä-
nanpä qorikäyanqa.

23 (24) Tayta Diosmi kallpätapis ush-
kätsishqa.
Wallka watallana kawanäpämi
kamakätsishqa.
24 (25) Tsaymi mañakur nirqä:
"Tayta Dios, chölullarä kaykap-
tïqa ama ari qorikamaytsu.
Qamqa mana ushakaypami
kawaykanki.
25 (26) Kamanqayki hörami kay
patsatapis shumaq takyätsish-
qayki.
Ciëlutapis makikiwanmi kamash-
qayki.
26 (27) Llapan kamanqayki ushakap-
tinpis qamqa imaypis kaykan-
kimi.
Latsapa makwayaqnömi llapanpis
ushakanqa.

† **102.11** Job 8.9; 14.2; Sal. 39.5-6; 109.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Latsapata trukatsiqnöllami trukatsinki.
Trukaskatsirnaqa manami cäsunkinatsu.
27 (28) Llapan ushakaptinpis qamqa imaypis kanqaykinöllami kaykanki.
Qamqa manami imaypis awkinyankitsu.†
28 (29) Sirvishuqnikikunapita aywaraqkunataqa imaypis yanapankimi.
Paykunaqa ñöpaykichömi imaypis kawayanqa".

Salmo 103 (102)

Tayta Diosta alabanqan

(1a) *David qellqanqan salmu.*

1 (1b) TAYTA DIOSTAMI llapan shonqüwan alabashä.
Llapan voluntänïwanmi *santu jutinta joqarir agradëcikushä.
2 TAYTA DIOSTAMI llapan shonqüwan alabashä.
Kuyapämar yanapamanqantaqa imaypis manami qonqäshätsu.
3 Paymi llapan jutsäpita perdonaman.
Imaykaläya qeshyapitami alliyätsiman.
4 Wanuypitapis paymi salvaman.
Kuyapämarmi imaykachöpis yanapaman.
5 Allinnin kaqkunatami kamaripäman.
Ankanö kallpayuq kanäpämi chölu kanqäman tikratsiman.

6 Muchuqkunata ñakatsiyaptin TAYTA DIOSMI janan shärin.†
7 Imanö kawanantsikpäpis Moiséstami musyatsirqan.
Ruranqankunatami Israel runakunata tantiyatsirqan.

8 TAYTA DIOSQA alli shonqu y kuyapäkuqmi.
Kuyakuq karmi jukllaqa ajanantsu.†
9 Manami kutin kutintsu castigamantsik.
Manami imayyaqpis ajashqatsu kanqa.
10 Manami jutsata ruranqantsikman tuputsu castigamantsik.
11 Kay patsapita ciëlu pasaypa altu kanqannömi paypita *mantsapakuqkunapäqa kuyakuynin jatun kaykan.
12 Patsapa jukaq kuchunpita jukaq kuchunyaq jitariqnömi jutsantsiktapis karuman jitarishqa.
13 Tsurinta taytan kuyanqannömi paypita mantsapakuqkunata kuyan.
14 Imanö kanqantsiktapis musyanmi.
Allpallapita kanqantsiktami musyan.

15 Runakunaqa qewanö ushakaqllami kayan.
Waytanö shushuqllami kayan.
16 Achaq wayra shamurmi jachata ushakätsin.ᶻ
Ushakätsiptinmi maycho kanqanpis musyakannatsu.
17 TAYTA DIOSPA kuyakuyninmi itsanqa mana ushakaq kaykan.
Paypita mantsapakuqkunataqa imaypis kuyanmi.
Paykunapa tsurinkunapä y willkankunapäpis allikunallatami ruran.†
18 Tsaynöllami yanapan ruranqan *pactuta cumpliqkunata y mandamientunkunata cäsukuqkunata.

19 Ciëluchömi TAYTA DIOSPA trönun.

ᶻ **103.16** Israel nacionchöqa achaq wayra tsunyaqpita shamurmi imaykatapis tsakitsin.
† **102.25-27** Heb. 1.10-12. † **103.6** Sal. 146.7. † **103.8** Sal. 145.8; Stg. 5.11.
† **103.15-17** Isa. 40.6-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaypitami llapan kay patsacho
kaqkunata mandaykämun.
20 Munayyuq *angelkuna, TAYTA
DIOSTA alabayay.
Ninqanta cäsukuq kar payta ala-
bayay.
21 TAYTA DIOSTA sirviq y munan-
qanta ruraq angelkuna, payta
alabayay.
22 Llapan kamanqankuna, maytsay-
chöpis payta alabayay.
Paytami llapan shonqüwan noqa-
pis alabashä.†

Salmo 104 (103)

Tayta Dios kamanqankunapita alabanqan

1 TAYTA DIOSTAMI llapan shonqü-
wan alabashä.
TAYTA DIOS, llapanpä munay-
yuqmi kaykanki.
Qamqa chipipiypa chipipir latsa-
pashqanömi kaykanki.
2 Chipipiynikiwanmi imayka latsa-
pawannöpis tsapakunki.
Jatun säbanastanömi ciëlutapis
mashtamushqayki.†
3 Ciëlucho kaq yaku jananchömi
wayikitapis shäritsishqayki.
Pukutaytapis guërra carrëtayki-
manmi tikratsinki.
Wayra jananchömi maypapis
aywanki.†
4 Wayrapis willakuqnikimi kaykan.†
Lunyaypa lunyar rupaykaq nina-
pis sirvishuqnikimi kaykan.

5 Cimientuta ruraykurmi patsata-
pis jamatsishqayki.
Jamatsinqaykipitaqa manami
imaypis kuyukuntsu.
6 Imayka latsapawannömi lamar-
wan tsaparkushqayki.
Altunnin jirkakunatapis yaku-
wanmi tsaparkushqayki.
7 Ollqutupaptikimi tsaparaq yaku
juklla aywakurqan.
Maqakuynörä jinchi parlaptikimi
witikurqan.
8 Tsaymi jirkakunapis raqrakuna-
pis yuriyarqan.
Qam ninqaykichömi rikakuyar-
qan.
9 Patsaman yaku yapay mana jun-
tananpämi señalarqayki.
Tsay señalanqaykipitaqa manami
päsantsu.†

10 Qam niptikimi jirkakunapita
pukyukunapis pashtamur
raqrakunapa yaku aywan.
11 Tsay yakutami munti uywakuna-
pis upuyan.
Munti ashnukunapis yakunarmi
tsaykunapita upuyan.
12 Mayukuna kuchunchömi pishqu-
kunapis qeshunkunata rura-
yan.
Jachakunapa llimllankunachömi
rezakur cantayan.

13 Qammi ciëlucho kaykaq wayiki-
pita patsa jirkakunata qar-
panki.
Tamyawanmi allpatapis ushma-
tsinki.
14 Uywakunapämi qewatapis wiña-
tsimunki.
Mikuyta cosechananpämi runa
murunqantapis wiñatsimunki.
15 Vïnutapis kamaripankimi upur
kushikunanpä,
aceititapis kamaripankimi
qaqllanman llushikuptin chipi-
pïnanpä
y mikuytapis kamaripankimi
kallpan kananpä.

16 Líbanucho kaykaq cedru jacha-
kunapis qampami kaykan.

---

†**103.21-22** Sal. 148. †**104.2** 1Tim. 6.16. †**104.2-3** 2Sam. 22.11-12; Sal. 18.10-11; 68.33.
†**104.4** Heb. 1.7. †**104.6-9** Gén. 1.9; Job 38.8-11; Prov. 8.29; Jer. 5.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yaku kanqancho karmi raprasapa
wiñayan.†
17 Llimllankunachömi pishqukuna-
pis qeshunkunata rurayan.
*Cigüeñakunapis tsay jachakuna-
chömi täyan.
18 Jirkakunachöpis munti cabraku-
nami kaykäyan.
Qaqakunachöpis *tejonkunami
pakakuyan.

19 Killatapis junaqkunata musyayä-
näpämi kamarqayki.
Rupaypis musyanmi imay höra
jeqarpunanpä kanqanta.†
20 Patsa tardiyaptinqa tsakaskatsin-
kimi.
Tsakaypanami munti uywakuna
punukuyänanpita yarqayä-
mun.
21 Leonkunapis mikuyänanpä
uywata ashirmi qayaräyan.
Qamtami mañakuyäshunki
uywata taritsinaykipä.
22 Patsa waraptinqa punukunan-
manmi kutikuyan.
Junaqpaqa machayninkunachömi
punukuyan.
23 Runakunanami aruyninkunaman
aywayan.
Tsaychömi höra chämunqanyaq
qoyat aruyan.

24 TAYTA DIOS, imaykatapis qammi
kamashqayki.
Llapantapis shumaq tantiyay-
kurmi kamashqayki.
Kay patsachöqa kamanqaykikuna
maytsaychömi kaykan.
25 Lamarpis jatunkaray y anchumi
kaykan.
Tsaychömi jatusaqpis y takshapis
tsaytsika uywakuna kaykäyan.
26 Lamar jananpami *büquikunapis
aywayan.
Lamarchömi jatunkaray man-
tsaypä Leviatán waräkuypis
kaykan.
Tsay uywataqa pukllanaykipämi
kamashqayki.†

27 Llapan uywakunami qamta
shuyäyäshunki hörallancho
mikuyta qaranaykipä.
28 Qaraptikimi mikuyänanpä qori-
kuyan.
Bendicionnikiwanmi pacha junta
mikuyan.
29 Mana kamaripaptikiqa pasay-
pami turbatäyan.
Jamayninta tsapaskiptikiqa
wanurmi allpaman tikrayan.
30 Mirayänanta munaptikiqa pasay-
pami mirayan.†
Tsaynöpami yapay kay patsaman
juntayan.

31 ¡TAYTA DIOS imayyaqpis ala-
bashqa kaykullätsun!
¡Kamanqanta rikar TAYTA DIOS
kushikutsun!
32 Pay rikaskiptinqa patsapis man-
tsarir tsuktsukyanmi.
Yataykuptinqa jirkakunapis qosh-
tatäyanmi.
33 Kawanqäyaqqa salmukunata can-
tarmi TAYTA DIOSTA alaba-
shä.†
34 Yarpachakunqäpis TAYTA DIOSPA
shonqunpänö kaykullätsun.
Paypa makincho karmi imaypis
kushikü.

35 Jutsa ruraqkuna kay patsacho
ushakäyätsun.
Mana alli runakuna llapanpis
illakäyätsun.
Llapan shonqüwanmi TAYTA
DIOSTA alabashä.
¡Aleluya!

†**104.10-16** Sal. 65.9-13. †**104.19** Gén. 1.14-18. †**104.26** Job 3.8; 41.1; Sal. 74.14; Isa. 27.1.
†**104.29-30** Gén. 2.7; Job 34.14-15. †**104.33** Sal. 146.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Salmo 105 (104)

Kuyanqan runakunata Tayta Dios alli rikanqan

1 Crónicas 16.8-22

1 ¡TAYTA DIOSTA agradëcikuyay!
¡Paypa jutinta joqariyay!
Llapan ruranqanta maytsay nacionchöpis willakuyay.
2 Salmukunata cantar alabayay.
Mantsakaypä ruranqankunata willakuyay.
3 TAYTA DIOSTA *ashiqkuna, llapan shonquykikunawan payta alabayay.
Japallan *santu Dios kanqanpita kushikuyay.
4 Munayyuq TAYTA DIOSTA imaypis ashiyay.
Yanapashunaykipä payta imaypis mañakuyay.
5 Mantsakaypä ruranqan milagrukunata yarpäyay.
Contrantsikkunata imanö vincinqanta ama qonqäyaytsu.
6 Tayta Diosta sirviq Abrahampita aywaraqkuna, tsaykunata yarparäyay.
Akranqan Jacobpita aywaraqkuna, llapan ruranqankunata ama qonqäyaytsu.

7 Paymi noqantsikpa TAYTA DIOSNINTSIK.
Kay entëru patsachömi munanqanta ruran.
8 *Pactu ruranqanta manami imaypis qonqantsu.
Juk waranqa (1,000) *generación päsaptinpis yarparaykanmi.
9 Tsay pactutaqa Abrahamwanmi rurarqan.†
Jurarmi Isaactapis awnirqan.†
10 Imaypis cumplinanpämi Jacobta y paypita aywaraq Israel runakunatapis awnirqan.
11 Awnirmi nirqan:
"*Canaántami rikatsiyäshayki herenciaykikuna kananpä".†

12 Tsay witsanqa Israel runakuna wallkaqllami kayarqan.
Jäpa naciocho yupashqallami kayarqan.
13 Paykunami nacionnin nacionnin y markan markan puriyarqan.
14 Tsaynö puriyaptinpis pipis ñakatsinanta Tayta Dios manami munarqantsu.
Tsaymi reykunata castigar nirqan:
15 "Akranqä runakunata ¡paqtä pillapis yataykunman!
Profëtäkunatapis ¡paqtä pillapis yataykunman!"†

16 Tayta Diosmi paykuna täyanqan nacioncho muchuy kananpä kamakätsirqan.
Tsaymi mikuyänanpä imapis karqantsu.†
17 Muchuypita salvananpämi paykunapa puntanta Egiptuman Joséta kacharqan.
Wätay kananpä wawqinkuna rantikuyaptinmi tsayman charqan.†
18 Egipto runakunami Josépa chakinta cadënawan watarätsiyarqan.
Kunkapitami fiërru cadënawan watarätsiyarqan.
19 Tsaychömi wichqararqan suëñunqankuna cumplinqanyaq.
Tsaynöpami rasun kaqta suëñunqanta TAYTA DIOS runakunata tantiyatsirqan.†

---

†**105.9a** Gén. 12.7; 17.8. †**105.9b** Gén. 26.3. †**105.10-11** Gén. 28.13.
†**105.14-15** Gén. 20.3-7. †**105.16** Gén. 41.53-57. †**105.17** Gén. 37.28; 45.5.
†**105.18-19** Gén. 39.20—40.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Tsaypitanami tsay nacionpa mandaqnin rey carcelpita jipitsimurqan.†
21 Jipiskatsirmi palaciunta y llapan imaykantapis shumaq rikananpä churarqan.†
22 Tsaynöpis churarqan mandashiqninkunata y mayor runakunata shumaq yätsinanpämi.

23 Tsaypitanami Israel runakuna Egiptuman aywakuyarqan.
Tsaynöpami Cam particho[a] tsurinkunawan Jacob tarqan.†
24 Tayta Diospa bendicionninwanmi atskaqman mirayarqan.
Egipto runakunapitapis mas atskaqmi kayarqan.
25 Tsaymi Egipto runakunata yarpayta Tayta Dios qorqan Israel runakunapa contran shäriyänanpä.
Tsaynöpami Tayta Diosta sirviq runakunata ñakatsiyarqan.†

26 Tsaypitami Tayta Dios kacharqan sirviqnin Moisésta y akranqan Aarónta.†
27 Tayta Diospa munayninwanmi Cam particho mantsakaypä kaqkunata rurayarqan.
28 Tsaymi tsay nacioncho pasaypa tsakätsirqan.
Tsaynö kaptinpis Egipto runakunaqa Moisés ninqanta manami cäsukuyarqantsu.†
29 Yawarmanmi mayukunatapis Tayta Dios tikratsirqan.
Pescädukunapis chipyaqmi wanur ushakäyarqan.†
30 Entëru nacionmanmi säpukuna juntayarqan.
Reypa palaciunmanpis juntayarqanmi.†
31 Tayta Dios mandaptinmi upukurukunapis y chuspikunapis entëru Egiptuman juntarqan.†
32 Tamyapa trokinmi runtu tamyata tamyatsimurqan.
Tsay entëru nacionmanmi maqakuyta pashtatsimurqan.
33 Tsay runtu tamyami üva jachakunatapis hïgus yurakunatapis tullullantana dëjaykurqan.
Egiptucho llapan jachakunatami rapraynaqllatana dëjaykurqan.†
34 Tayta Dios mandaptinmi imaykaläya chukllushkunapis tsayman juntayarqan.
Yupaytapis mana atipaypämi tsaytsika kayarqan.
35 Llapan qewakunatapis ushayarqanmi.
Chakracho mikuynintapis chipyaqmi ushayarqan.†
36 Egipto runakunapa llapan mayor tsurinkunatapis Tayta Diosmi wanutsirqan.†
37 Atska qoriyuqta y atska qellayuqtami kuyanqan runakunata jipimurqan.
Yarqayämuptin manami pipis tsapata churaparqantsu.
38 Egipto runakuna pasaypa mantsakashqa kaykarmi aywakuyaptin kushikuyarqan.†

39 Israel runakunata llantupänanpämi pukutayta Tayta Dios kamariparqan.†
Paqaspa atsikyapänanpämi lunyaykaq ninata kamariparqan.

---

[a] **105.23** Cam partiqa Egipto nacionmi karqan.
† **105.20** Gén. 41.14. † **105.21** Gén. 41.39-41. † **105.23** Gén. 46.6; 47.11.
† **105.24-25** Éxo. 1.7-14. † **105.26** Éxo. 3.1—4.17. † **105.28** Éxo. 10.21-23.
† **105.29** Éxo. 7.17-21. † **105.30** Éxo. 8.1-6. † **105.31** Éxo. 8.16-24. † **105.32-33** Éxo. 9.22-25.
† **105.34-35** Éxo. 10.12-15. † **105.36** Éxo. 12.29. † **105.37-38** Éxo. 12.33-36.
† **105.39** Éxo. 13.21-22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40 Aytsata mañakuyaptinnami
codornizkunata yuritsirqan.
Pacha junta mikuyänanpämi
ciëlupita mikuytapis kamari-
pämurqan.†
41 Upuyänanpämi yakutapis qaqa-
pita pashtatsimurqan.
Tsaymi tsunyaq jirkapa atska
yaku aywarqan.†

42 Tsaynömi sirviqnin Abrahamta
awninqanta cumplir Israel
runakunata Tayta Dios yana-
parqan.
43 Egiptupitami kuyanqan runaku-
nata jipimurqan.
Jipimuptinmi pasaypa kushishqa
yarqayämurqan.
44 Paykunatami jäpa runakunapa
markankunata Tayta Dios
rikatsirqan.
Jäpa runakunapa imaykantapis
paykunatami qoykurqan.†
45 Tsaynö qoykurqan estatütunku-
nata y leyninkunata cäsukuyä-
nanpämi.
¡Aleluya!

Salmo 106 (105)

**Israel runakuna mana
cäsukuq kayanqan**

1 ¡Aleluya!
Allillata ruraq kanqanpita TAYTA
DIOSTA agradëcikuyay.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.†
2 Milagrukunata ruranqanpita
willakurpis ¿pirä shumaq tan-
tiyatsinman?
Mayjina alabarpis ¿pirä shumaq
alabanman?
3 Kushishqami kawayanqa Tayta
Dios munanqannö kawaq-
kuna.
Paykunaqa imaypis allillatami
rurayan.

4 TAYTA DIOS, kuyanqayki Israel
mayïkunata yanapar noqatapis
yarpaykallämay.
Shamur noqatapis salvaykallä-
may.
5 Tsaynöpami akranqayki runa-
kuna alli kawaykäyaqta rika-
shä.
Paykuna kushikuyanqannömi
noqapis kushikushä.
Paykuna alabayäshunqaykinömi
noqapis alabashayki.

6 Unay castäkunanöllami noqaku-
napis jutsata rurayashqä.
Paykunanöllami llutanta rura-
yashqä.
7 Unay castäkunaqa Egiptucho
mantsakaypä ruranqaykita
rikaykarpis manami cäsukuyä-
shurqaykitsu.
Kuyapar tsayjinanpa yanapan-
qaykitapis manami yarpäyar-
qantsu.
Tsaymi Puka Lamarman chaykur
contrayki shäriyarqan.†

8 Kuyakuq karmi tsaynö kaykäyap-
tinpis paykunata salvarqayki.
Llapanpä munayyuq kanqaykita
tantiyatsiyta munarmi tsaynö
salvarqayki.†
9 Tsaymi ollqutupaskiptiki Puka
Lamar tsakiskirqan.
Tsaypami tsakillapana päsatsir-
qayki.
10 Tsaynöpami contrankunapa y
chikiqninkunapa makinpita
salvarqayki.
11 Yaku tsapaptinmi llapan chikiq-
ninkuna ushakäyarqan.

---

†**105.40** Éxo. 16.2-15. †**105.41** Éxo. 17.1-7; Núm. 20.2-13. †**105.44** Jos. 11.16-23.
†**106.1** 1Crón. 16.34; 2Crón. 5.13; 7.3; Esd. 3.11; Sal. 100.5; 107.1; 118.1; 136.1-26; Jer. 33.11.
†**106.7** Éxo. 14.10-12. †**106.8** Deut. 7.7-8; Eze. 36.22-23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Manami ni jukllayllapis kawaykar quëdayarqantsu.
12 Salvaptikimi kuyanqayki runakuna awninqaykita criyiyarqan.†
Kushikuypita cantarmi alabayäshurqayki.†

13 Tsaynö mantsakaypä ruranqaykikunata yapaymi qonqaskiyarqan.
Tantiyatsinqaykitapis manami cäsukuyarqantsu.
14 Tsunyaq jirkachömi munayanqanta ruratsiyta munar tentayäshurqayki.
15 Tsaynö ajätsiyäshuptikipis munayanqantami kamariparqayki.
Wakintaqa pestiwanmi ushakätsirqayki.†

16 Campamentuchöpis Moiséspa contranmi shäriyarqan.
Akranqayki Aarónpa contranmi rikakuyarqan.
17 Tsaymi patsa kichakar Datánta ultaskirqan.
Abiramta y qatiraqninkunatapis patsami tsapaskirqan.
18 Lunyaypa lunyar nina tsarirmi wakin qatiraqninkunatapis usharqan.†
Tsay mana alli runakunatami nina rupar usharqan.

19 Horeb jirkachönami qorita fundirkur becërruta rurayarqan.
Qonqurikuykurmi tsay ïduluta adorayarqan.
20 Llapanpä munayyuq kanqaykita musyaykarmi qewa mikuq töru niraqta ruraykur adorayarqan.†

21 Tsaynö karmi Egiptucho mantsakaypä kaqkunata rurar salvaqnin kaykaptikipis qonqäyäshurqayki.
22 Qonqäyäshurqaykimi mana criyiypä kaqkunata Egiptucho ruraykaptikipis.
Qonqäyäshurqaykimi Puka Lamarcho mantsakaypä kaqkunata ruraykaptikipis.
23 Tsaynö kayaptinmi pasaypa ajar paykunata chipyaq ushakätsiyta munarqayki.
Qam ajaptikimi paykunapa janan shärir Moisés rugakushurqayki.
Tsaymi ajanayniki qallquptin paykunata ushakätsirqaykinatsu.†

24 Kuyayllapä nacionman pushaptikipis manami yaykuyta munayarqantsu.
Tsay nacionta rikatsinaykipä awninqaykitapis manami criyiyarqantsu.
25 Ninqaykita mana cäsukurmi toldunkuna rurincho contrayki parlayarqan.
26 Tsaymi jurar nirqayki tsunyaq jirkallacho wanur ushakäyänanpä kanqanta.†
27 Paykunapita aywaraqkunata juklä nacionkunaman qarqunaykipämi nirqayki.†

28 Tsaynöpis *Baal-peor ïdulutami adorayarqan.
Mana rasunpa kaq dioskunapä sacrificiu ruranqantami mikuyarqan.
29 Tsaynö llutanta rurarmi pasaypa ajanätsiyäshurqayki.

---

†**106.9-12** Éxo. 14.21-31. †**106.12** Éxo. 15.1-21. †**106.14-15** Núm. 11.4-34.
†**106.16-18** Núm. 16.1-35. †**106.20** Jer. 2.11; Rom. 1.23. †**106.19-23** Éxo. 32.1-14.
†**106.24-26** Núm. 14.1-10. †**106.27** Lev. 26.33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi pesti qeshyawan wakinta
ushakätsirqayki.
30 Tsay junaqmi sacerdöti Finees
aywar jutsayuq runata wanu-
tsirqan.
Tsayrämi pesti qeshya illakarqan.
31 Tsaynö ruranqanpitami awnirqayki
paypita aywaraqkuna imayyaq-
pis sacerdöti kayänanpä.†

32 Meriba yaku kaqchöpis ajanätsi-
yäshurqaykimi.
Paykuna achäquimi Moisésta nir-
qayki awninqayki nacionman
mana yaykunanpä.
33 Tsay runakuna ajanätsiyaptinmi
mana yarpachakuypa llutanta
Moisés parlarqan.†

34 Awninqayki nacionman paykuna
yaykur markakunata ushakä-
tsiyänanpä niptikipis manami
ushakätsiyarqantsu.
35 Ushakätsiyänanpa trokinmi tsay-
cho taq runakunawan takukar
mana alli costumbrinkunata
yachakuyarqan.
36 Tsaymi tsay runakunapa ïdulun-
kunata adorar sirviyarqan.
Tsaynö adorayanqanpitami
pasaypa desgracia tsarirqan.†
37 *Supaykunata adorarmi ollqu
tsurinkunatapis y warmi tsu-
rinkunatapis rupatsiyarqan.†
38 Jutsaynaq kaykäyaptinpis tsay-
nömi wanutsiyarqan.
Tsaynö wanutsiyarqan cananeo
runakuna adorayanqan ïdulu-
kunapä sacrificiuta rupatsirmi.
Tsaynöpami nacionnin maldicio-
nashqa rikakurqan.†
39 Mana allikunata tsaynö rurarmi
pasaypa melanaypä *impüru
rikakuyarqan.

40 Tsaymi kuyanqayki runakunapä
pasaypa ajarqayki.
Paykunataqa rikaytapis manami
munarqaykitsu.
41 Contran nacionkunapa makin-
manmi kachariykurqayki.
Chikiqninkunaqa munayanqan-
tami ruratsiyarqan.
42 Makincho kayaptinnami contran-
kunaqa penqakuyman churar
ñakatsiyarqan.

43 Kuyanqayki runakunataqa atska
kutimi salvarqayki.
Salvaykaptikimi contrayki shäri-
yarqan.
Jutsata rurarmi llutan rurayman
churakäyarqan.
44 Tsaynö kaykäyaptinpis ñakayan-
qanta rikar y mañakuyäshun-
qaykita wiyarmi kuyapar-
qayki.
45 Paykunawan *pactu ruranqaykit-
tami yarpaskirqayki.
Pasaypa kuyakuq karmi castigar-
qaykinatsu.
46 Tsaymi chikiqninkuna kuyapäyä-
nanpä tantiyatsirqayki.†

47 Tayta Diosllä, salvaykayällämay.
Karu nacionkunacho mashta-
kashqa kayanqäpita qoriyka-
yällämay.
Tsaynöpami *santu jutikita joqa-
rir kushishqa alabayäshayki.
Pasaypa kushikurmi qamta ala-
bayäshayki.

48 ¡Israel runakunata kuyaq Tayta
Dios imayyaqpis alabashqa
kaykullätsun!
Pïmay runakunapis “¡amén!”
niyällätsun.
¡Aleluya!†

†**106.28-31** Núm. 25.1-13. †**106.32-33** Núm. 20.2-13. †**106.34-36** Jue. 2.1-3; 3.5-6.
†**106.37** 2Rey. 17.17. †**106.38** Núm. 35.33. †**106.40-46** Jue. 2.14-18.
†**106.47-48** 1Crón. 16.35-36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Libru 5

Salmo 107—150

Salmo 107 (106)

Ñakaykäyanqanpita
Tayta Dios jipinqan

1 Allillata ruraq kanqanpita TAYTA
DIOSTA agradëcikuyay.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.†
2 Salvashqa kaqkuna, TAYTA DIOS
salvanqanta willakuyätsun.
Chikiqninkunapa makinpita
jipinqanta willakuyätsun.
3 Nortiläpitapis, surläpitapis, rupay
yarqamunanläpitapis y rupay
jeqananläpitapis Tayta Dios
qorimunqankuna payta alaba-
yätsun.

4 Wakinkunaqa markaman aywaq
nänita mana tarirmi tsunyaq
jirkacho oqrakashqa puriyar-
qan.
5 Pasaypa mallaqar y yakunarmi
wanuytana rikaykäyarqan.
6 Llakikur TAYTA DIOSTA mañaku-
yaptinmi ñakaykäyanqanpita
salvarqan.
7 Alli nänipa pusharmi täyänanpä
kaq markaman chätsirqan.
8 ¡Kuyapäkuq kanqanpita TAYTA
DIOSTA agradëcikuyätsun!
¡Noqantsik raykuq mantsakaypä
kaqkunata ruranqanpita päki-
llä niyätsun!
9 Paymi pasaypa yakunaqkunata
yakuta kamaripan.
Pasaypa mallaqaqkunatami
mikuyta kamaripan.

10 Wakinkunaqa pasaypa llakikuy-
chömi kawayarqan.
Carcelcho wichqaraykaqnömi
kayarqan.
11 Poderyuq Tayta Dios ninqanku-
nata mana cäsukuyanqanpi-
tami tsaynö kayarqan.
Tayta Dios yätsinqantapis
manami chaskikuyarqantsu.
12 Tsaymi Tayta Dios churarqan
ñakar aruyänanpä.
Pasaypa ñakayaptinpis manami
pipis yanaparqantsu.
13 Llakikur TAYTA DIOSTA mañaku-
yaptinmi ñakaykäyanqanpita
salvarqan.
14 Wanushqanö y cadinashqanö
kaykäyaptinmi jipimurqan.
15 ¡Kuyapäkuq kanqanpita TAYTA
DIOSTA agradëcikuyätsun!
¡Noqantsik raykuq mantsakaypä
kaqkunata ruranqanpita päki-
llä niyätsun!
16 Bronci punkukunatapis paymi
pakir usharqan.
Fiërru trancakunatapis paymi
ushakätsirqan.

17 Wakinkunaqa mana cäsukuq
kayanqanpitami pasaypa
ñakayarqan.
18 Mikuytapis shonqunkuna pasay-
pami melanarqan.
Wanuypis janankunachönami
karqan.
19 Llakikur TAYTA DIOSTA mañaku-
yaptinmi ñakaykäyanqanpita
salvarqan.
20 Tayta Dios nimuptinmi paykuna
alliyäyarqan.
Wanuyänanpä kaykäyaptinmi
alliyätsirqan.
21 ¡Kuyapäkuq kanqanpita TAYTA
DIOSTA agradëcikuyätsun!
¡Noqantsik raykuq mantsakaypä
kaqkunata ruranqanpita päki-
llä niyätsun!

† **107.1** 1Crón. 16.34; 2Crón. 5.13; 7.3; Esd. 3.11; Sal. 100.5; 106.1; 118.1; 136.1-26; Jer. 33.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 Tayta Diosta agradëcikur sacrificiuta rupatsiyätsun.
Allikunata ruranqanpita kushishqa willakuyätsun.

23 Wakinkunaqa juklä nacionkunapami negociunkunata *büquiwan apayaq.
24 Lamar chawpincho kaykarmi TAYTA DIOS mantsakaypä ruranqanta rikayarqan.
25 Tayta Dios mandaptinmi pasaypa shukukuy wayra qallaykurqan.
Lamarpis altutarämi shärirqan.
26 Altuyaq lamar pulchaqyaptinmi büquinkunapis jundikäyänanpäna kaykäyarqan.
Kawayänanpä kanqantapis manami criyiyarqannatsu.
27 Machashqanö karmi ichiytapis ni puriytapis kamäpakuyarqantsu.
Manijayta yachaq kanqanpis manakaqllapämi karqan.
28 Llakikur TAYTA DIOSTA mañakuyaptinmi ñakaykäyanqanpita salvarqan.
29 Shukukuy wayrata Tayta Dios wiyätsiptinmi yakupis pulchaqyarqannatsu.
30 Yaku pulchaqyar wiyaskiptinnami kushikuyarqan.
Büquikuna chäyänanpä kanqanmanmi Tayta Dios chätsirqan.
31 ¡Kuyapäkuq kanqanpita TAYTA DIOSTA agradëcikuyätsun!
¡Noqantsik raykuq mantsakaypä kaqkunata ruranqanpita päkillä niyätsun!
32 ¡Yärakuq mayinkunawan qorikaykur alabayätsun!
¡Mayor runakuna qorikäyanqanchöpis alabayätsun!

33 Tayta Diosmi mayukunatapis pukyukunatapis tsakitsin.
34 Runakuna jutsata rurayaptinmi alli chakrakunatapis qachpayätsin.
35 Tsunyaq jirkakunatapis sinigamanmi tikraratsin.
Tsaki chakrakunachöpis pukyukunatami pashtatsimun.†
36 Markankunata shäritsiyänanpämi tsay chakrakunaman muchuycho kaqkunata churan.
37 Chakrata kichaskirnami üvata plantayan.
Cosecharpis atskatami cosechayan.
38 Tayta Diospa bendicionninwanmi atskaman mirayan.
Uywankunapis atskamanmi mirayan.

39 Chikiqninkuna paykunata wanutsir wallkayätsiyaptinmi 40 tsay wanutsiqninkunata Tayta Dios castigan.
Castigaptinmi tsay contrankunaqa tsunyaq jirkapa oqrakashqa puriyan.†
41 Muchuqkunatami itsanqa mana llakikuyänanpä Tayta Dios yanapan.
Paykunapa tsurinkunapis atskaman mirayänanpämi bendicionninta churan.
Üsha atskaman mirayanqannömi paykunapis atskaman mirayan.
42 Bendicionninta churanqanta rikarmi alli runakuna kushikuyan.
Mana alli runakunami itsanqa ima niytapis kamäpakuyantsu.

43 Pipis tantiyakuq karqa tsaykunata tantiyakutsun.
Tsaynöpami cuentata qokuyanqa TAYTA DIOS kuyakuq kanqanta.

† **107.33-35** Deut. 29.23; Isa. 40.3; 43.19. † **107.40** Job 12.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Salmo 108 (107)

Tayta Diosta alabanqan

Salmo 57.7-11; 60.5-12

(1) Cantanantsikpämi. David qellqanqan salmu.

1 *(2)* Tayta Dios, shonqü listumi kaykan.
Cantukunata cantarmi alabashayki.
Llapan shonqüwanmi qamta alabashayki.
2 *(3)* ¡Rikchay, arpa! ¡Rikchay, *salteriu!
¡Tsaka tsakalla Tayta Diosta alabashun!

3 *(4)* Tayta Dios, llapan runakunapa ñöpanchömi alabashayki.
Maytsay nación runakunapa ñöpanchömi alabashayki.
4 *(5)* Kuyamanqaykita manami imanöpapis tantiyayta kamäpakütsu.
Ciëluchöpis manami pipis qamnö awninqanta cumpliq kantsu.†

5 *(6)* Tayta Dios, gloriachöpis llapanpä munayyuqmi kanki.†
Kay patsachöpis munayyuqmi kanki.
6 *(7)* ¡Munaynikiwan salvaykayällämay!
Tsaynöpami kuyanqayki runakuna kar librina kayäshä.

7 *(8)* Templunchömi Tayta Dios nirqan:
“Siquem partita y Sucot pampatami kushishqa rikatsiyäshayki.
8 *(9)* Galaad runakuna y Manasés runakuna täyanqanpis noqapami kaykan.
Efraín runakunaqa pelyacho tsapakunä cascumi kaykäyan.
Judá runakunaqa mandakunä värami kaykäyan.
9 *(10)* Moab nacionqa mayllakunä lavatoriumi kaykäyan.
Edom nacionmanmi llanqïta jitarishä.
Filisteo runakunata vinciskirmi pasaypa kushikushä”.

10 *(11)* Murallashqa markata atacayänäpä ¿pillarä pushaykamanman?
Edom nacionta atacayänäpä ¿pillarä apaykamanman?
11 *(12)* Tayta Dios, kachariyämaptiki manami pipis kantsu yanapayämänanpä.
Mananami soldädükunatapis yanapaykankinatsu.
12 *(13)* Runakuna yanapayämanqanqa manakaqllapämi kanqa.
Conträkunata vinciyänäpä yanapaykayällämay.
13 *(14)* Tayta Dios yanapamashqaqa vincishunmi.
Paymi chikimaqnintsikkunata ushakätsinqa.

Salmo 109 (108)

Chikiqninkunata Tayta Diosta juzgananpä mañakunqan

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi. David qellqanqan salmu.

1 *(1b)* Tayta Dios, qamtami alabä.
Mañakamunqäta wiyaykallämay.
2 Llulla runakunami y mana alli runakunami conträ parlaykäyan.
Mana parlanqätami tumpayäman.
3 Nanaq shiminpami imatapis niyäman.
Imatapis mana nikaptïmi atacayäman.
4 Kuyaykaptïmi chikiyäman.
Tsaymi qamta imaypis mañakamü.

†**108.4** Sal. 36.5. †**108.5** Sal. 8.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Allita ruranqäpitami mana allí-
wan kutitsiyämashqa.
Kuyaykaptïmi chikiykäyäman.

6 Chikimaqnïta juzgananpä mana
alli runata churaykullay.
Kikinpa abogädullan tikrapä-
tsun.
7 Demandakuptinpis kikin jutsa-
yuq kanqanta niyätsun.
Shimillan payta condenatsun.
8 Manaräpis unayta wanutsun.
Pay ruranänpä kaqta jukna rura-
tsun.†

9 Tsurinkunapis waktsa rikakuyä-
tsun.
Warminpis viüda rikakutsun.
10 Tsurinkuna mañapakullar puri-
yätsun.
Juchutsishqa wayinkunapita
karuparä mikuyta ashiyä-
nanpä aywayätsun.
11 Prestaqninkuna imaykantapis
prenda apakuyätsun.
Ñakarrä arur tarinqantapis jäpa
runakuna qechur apakuyä-
tsun.
12 Paytapis waktsa quëdaq tsurin-
kunatapis pipis ama kuyapä-
tsuntsu.
13 Paypita aywaraqkunapis llapan
ushakäyätsun.
Tsay apellïduqa chipyaq ushakä-
tsun.

14 Taytan mana allita ruranqanta
TAYTA DIOS ama perdonatsun-
tsu.
Maman jutsata ruranqantapis
ama perdonatsuntsu.
15 Jutsankunata TAYTA DIOS imay-
pis ama qonqätsuntsu.
Kay patsachöqa jutintapis amana
yarpäyätsunnatsu.

16 Tsay runaqa imaypis kuyapä-
kuyta manami yachashqatsu.
Muchuqkunata, ñakaqkunata
y llakikuycho kaqkunatapis
wanutsinqanyaqmi qatika-
chashqa.
17 Maldicionakuq kanqanpita kikin-
man maldición chätsun.
Runa mayinpä bendición kananta
mana munanqanpita kikinpä-
pis bendición ama katsuntsu.
18 Llapan ruranqanpis maldicio-
nashqa katsun.
Maldicionqa pachanmanpis
yakunö yaykutsun.
Tullunmanpis aceitinö chätsun.
19 Maldicionashqa imaypis kawa-
tsun.
Alläpa chachak watashqa wachu-
kunö imaypis ñakatsitsun.
20 Conträkunatawan wasä rimaq-
kunata TAYTA DIOS tsaynö
castigatsun.

21 TAYTA DIOS, kuyakuq kanqaykita
pïmaypis tantiyananpä yana-
paykallämay.
Kuyapäkuq kaynikiwan salvayka-
llämay.
22 Noqaqa llakishqa karmi ima
ruraytapis kamäpakütsu.
Llakikuypitami shonqüpis
pasaypa nanaykan.
23 Llantuy illakaqnömi kallpäpis
illakaykan.
Imayka chukllushta wayra apa-
kunqannömi kaykä.†
24 Mana mikuptïmi qonqurnïpis
tsuktsukyaykan.
Custilläkunapis yupanakuykä-
yanmi.
25 Pïmaypis asipäyämanmi.
Rikaskamarpis kushipämar-
ninmi umankunata awiku-
yan.†

†**109.8** Hech. 1.20. †**109.23** Job 8.9; 14.2; Sal. 39.5-6; 102.11. †**109.25** Mat. 27.39; Mar. 15.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 TAYTA DIOSLLÄ, yanapaykallämay.
Kuyapäkuq kaynikiwan salvaykallämay.
27 Pïmaypis tantiyatsun kikiki salvamanqaykita.
28 Runakuna maldicionayämaptinpis bendicionnikita noqaman churaykallämuy.
Chikimaqnï runakuna pasaypa penqakuyätsun.
Noqaqa sirviqniki karmi pasaypa kushikushä.
29 Chikimaqnïkunataqa pïmaypis penqakatsiyätsun.
Pasaypa penqakuyaptin qaqllankunapis pukayätsun.

30 TAYTA DIOS, qamtami imaypis agradëcikushayki.
Atska runakunawan qorikaskirmi alabashayki.
31 Qammi muchuqkunapa janan kanki.
Chikiqninkunapitapis qammi salvanki.

Salmo 110 (109)

Mandaq reyta Tayta Dios yanapanqan

(1a) *David qellqanqan salmu.*

1 (1b) Mandamaqnïtami TAYTA DIOS nirqan:
"Derëchäman jamakamuy llapan chikishuqnikikunata munaynikiman churanqäyaq".†

2 *Siónpita patsa mandaq kanaykipämi TAYTA DIOS yanapaykäshunki.
Mandaq kaykarqa chikishuqnikikunata munaynikichöna tsararay.
3 Guërraman aywanaykipä willakatsiptiki soldäduykikuna rasmi qorikäyanqa.
Jirkakunacho shullya qoyay qoyay yurinqannömi qampis warayllanta warayllanta mas chölu rikakunki.

4 TAYTA DIOSMI jurarnin awnishurqayki:
"Qammi imayyaqpis Melquisedecnö sacerdöti kanki".
Tsay awnishunqaykitaqa imaypis cumplinqami.†

5 Tayta Diosqa derëchaykichömi yanapashunaykipä imaypis kaykan.
Ajanqan junaqmi contrayki shäriq reykunatapis wanutsinqa.
6 Contrayki shäriq nacionkunataqa maytsaychöpis wanutsirmi ushanqa.
Reykunatapis autoridäkunatapis llapantami ushakätsinqa.
7 Qampami itsanqa kallpayki yurinqa näni kuchuncho yakuta upurkuptiki.

Salmo 111 (110)

Tayta Diosta alabanqan

1 ¡Aleluya!
Llapan shonqüwanmi TAYTA DIOSTA alabashä.
Pay munanqannö kawaq runakunawan qorikaykurmi alabashä.
2 TAYTA DIOS ruranqankunaqa mantsakaypämi kaykan.
Ruranqankunata musyarmi tantiyakuqkuna pasaypa kushikuyan.
3 Kamanqankunaqa llapanpis kuyayllapämi kaykan.
Payqa imaypis allillatami ruran.
4 Mantsakaypä kaqkunata ruranqantami imaypis yarparäshun.

TAYTA DIOSQA alli shonqu y kuyapäkuqmi.

---

†**110.1** Mat. 22.44; Mar. 12.36; Luc. 20.42-43; Hech. 2.34-35; Efe. 1.20-22; Col. 3.1; Heb. 1.13; 8.1; 10.12-13. †**110.4** Gén. 14.18-20; Heb. 5.6; 6.20; 7.17, 21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Paypita *mantsapakuqkunataqa
mikuytapis kamaripanmi.
*Pactu ruranqantaqa imaypis
yarparaykanmi.
6 Juk nación runakunata qarqus-
kirmi kuyanqan runakunata
herenciata rikatsirqan.
Tsaynöpami munayyuq kanqanta
tantiyatsirqan.
7 Tayta Dios ruranqanqa llapanpis
allimi kaykan.
Paypa mandamientunkunaqa lla-
panpis cäsukunantsikpämi.
8 Tsaykunaqa imayyaqpis mana
ushakaqmi.
Tsaynöpis allita rurar kawanan-
tsikpämi tantiyatsimantsik.
9 Kuyanqan runakuna libri kayä-
nanpämi Tayta Dios jipimur-
qan.
Imayyaqpis yanapananpämi pay-
kunawan pactuta rurarqan.
Paypa jutinqa *santu y mantsa-
riypämi kaykan.

10 Yachaq kaytaqa qallaykuntsik
TAYTA DIOSPITA mantsapa-
kurmi.
Mandamientunta cumpliqkunaqa
alli yarpayyuqmi kayan.
¡Payqa imayyaqpis alabashqami
kanqa![†]

Salmo 112 (111)

Alli runa imanö kawanqan

1 ¡Aleluya!
Kushishqami kawan Tayta Dios-
pita *mantsapakuq runa.
Tsay runaqa Diospa mandamien-
tunkunata cumplirmi kushi-
kun.
2 Paypita aywaraqkunami
Israel nacioncho munayyuq
kayanqa.
Paykunaqa bendiciontami chas-
kiyanqa.
3 Wayincho imaykankunapis
manami pishinqatsu.
Paykunaqa pïmaypäpis alli shon-
qumi kayanqa.
4 Wakin runakuna tsakäpakush-
qanö kayaptinpis alli runaqa
aktsichönömi kaykan.
Payqa alli shonqumi, kuyapä-
kuqmi y allillata ruraqmi.
5 Alli runaqa mañakuptin pitapis
rasmi qaraykun.
Ima rurayninkunatapis shumaq
yarpachakuskirmi ruran.
6 Manami imaypis llutanta rurantsu.
Paytaqa pïmaypis yarpaskinmi.
7 Mana alli noticiata wiyarpis
manami mantsarintsu.
Ima kaptinpis TAYTA DIOSLLA-
MANMI yärakun.
8 Imaypis añawllami kawan.
Manami imapitapis mantsarintsu.
Chikiqninkuna ushakäyanqanta-
pis rikanmi.
9 Muchuqkunatami imaypis yana-
pan.
Allillatami imaypis ruran.
Pïmaypis paytaqa respitayanmi.
10 Tsayta rikarmi mana alli runaqa
payta chikin.
Ajarninmi kiruntapis uchunrä.
Llutanta ruranapä yarpachakun-
qanqa manami kamakanqatsu.

Salmo 113 (112)

Tayta Diosta alabanqan

1 ¡Aleluya!
TAYTA DIOSTA sirviqkuna, jutinta
joqarir payta alabayay.
2 Kananpis imaypis TAYTA DIOSPA
jutin alabashqa katsun.
3 Patsa waranqanpita hasta patsa
tsakanqanyaq maytsaychöpis
TAYTA DIOSTA alabayätsun.

4 TAYTA DIOSMI llapan nacionta
munaynincho tsararan.

[†] **111.10** Job 28.28; Prov. 1.7; 9.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ciëluchöpis paymanqa manami
pipis tinkuntsu.
5 TAYTA DIOSNINTSIKNÖQA
manami pipis kantsu.
Paypa trönunqa ciëlupita mas
junishchömi kaykan.
6 Tsaypitami ciëlutapis y kay patsa-
tapis rikaykämun.

7 Tayta Diosqa muchuqkunatami
yanapan.
Ministiqkunatapis taritsinmi.
8 Mayor runakunawan jamaränan-
pämi churan.
Markancho respitashqa runa
kananpämi churan.
9 Qolluq warmitapis wamrayuq
kananpämi permitin.
Wamrayuq kaptin kushishqa
kawananpämi yanapan.
¡Aleluya![†]

Salmo 114 (113a)

Egiptupita yarqayämunqanta yarpanqan

1 Jacobpita aywaraq Israel runa-
kuna Egiptupita yarqamur
nacionninman chäyaptinmi[†]
2 Tayta Dios täkunan nacion-
man tikrarqan.
Israel runakunami Tayta Dios
mandanqan nación rikakurqan.

3 Israel runakuna shämuykäyan-
qanta rikaskirmi lamarpis
ishkayman rakikarqan.[†]
Jordán mayupis aywaykarmi
patsallancho takyaskirqan.[†]
4 Jirkakunapis carnishnömi saltay-
kachäyarqan.
Qaqakunapis ashkashnömi
pañaykachäyarqan.

5 Lamar, ¿imanirtä ishkayman
rakikashqayki?
Jordán mayu, ¿imanirtä takyas-
kishqayki?
6 Jirkakuna, ¿imanirtä carnishnö
saltaykachäyashqayki?
Qaqakuna, ¿imanirtä ashkashnö
pañaykachäyashqayki?

7 Patsa, Jacob yärakunqan TAYTA
DIOSPA ñöpancho mantsariy-
wan tsuktsukyay.
8 Paymi qaqapita yakuta pashtatsi-
murqan.
Rumi kanqanchömi pukyuta
yuritsimurqan.[†]

Salmo 115 (113b)

Tayta Diosllaman yärakunqan

1 TAYTA DIOS, manami noqakuna-
tsu alabashqa kayäman.
Tsaypa trokinqa pïmaypis qamta
alabayäshuy.
Kuyakuq kanqaykipita y ninqayki
rasun kaq kanqanpita alaba-
yäshuy.

2 ¿Imanirtä runakuna asipämar
"¿maychötä Diosniki?" niyäman?
3 Tayta Diosnintsikqa ciëluchömi
kaykan.
Llapan munanqantami payqa
ruran.

4 Runakuna adorayanqan ïdulukú-
naqa qorillapita y qellayllapi-
tami kayan.
Tsaykunataqa runakunallami
rurayan.
5 Shimin kaptinpis manami parla-
yantsu.
Ñawin kaptinpis manami rika-
yantsu.
6 Rinrin kaptinpis manami wiya-
yantsu.
Senqan kaptinpis manami muski-
yantsu.

[†]**113.5-9** 1Sam. 2.2-8; Luc. 1.48-53. [†]**114.1** Éxo. 12.51. [†]**114.3a** Éxo. 14.21; Sal. 66.6; 74.13. [†]**114.3b** Jos. 3.16. [†]**114.8** Éxo. 17.1-7; Núm. 20.2-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Makin kaptinpis manami yata-
yantsu.
Chakin kaptinpis manami puri-
yantsu.
Manami imatapis tsaykunaqa
parlakuyantsu.
8 Ïdulu munayniynaq kanqannömi
ïdulukunata ruraqkunapis kay-
käyan.
Ïdulukunaman yärakuqkunaqa
ïdulunöllami llapanpis kayan.†

9 Israel runakuna, ¡TAYTA DIOS-
LLAMAN yärakuyay!
Paymi yanapamantsik y escü-
dunö imapitapis tsapämantsik.
10 Aarón casta sacerdötikuna,
¡TAYTA DIOSLLAMAN yärakuyay!
Paymi yanapamantsik y escü-
dunö imapitapis tsapämantsik.
11 TAYTA DIOSPITA *mantsapakuq-
kuna, ¡payman yärakuyay!
Paymi yanapamantsik y escü-
dunö imapitapis tsapämantsik.

12 TAYTA DIOSMI yarparaykämantsik.
Paymi Israel runakunapä bendi-
cionninta churamun.
Aarónpita aywaraqkunapäpis
bendicionnintami churamun.
13 TAYTA DIOSQA paypita mantsa-
pakuqkunapämi bendicion-
ninta churamun.†
Imaykayuqkunapäpis y imay-
naqkunapäpis bendicionninta
churamunmi.
14 Tsurintsikkunapä y willkantsik-
kunapä bendicionninta chu-
raykallämutsun.
15 Ciëluta y kay patsata kamaq
TAYTA DIOS bendicionninta
qamkunaman churaykallämu-
tsun.

16 Ciëluqa TAYTA DIOSPAMI kaykan.
Kay patsataqa runakuna täyänan-
pämi kamashqa.
17 Pamparaykaqkunaqa manami
TAYTA DIOSTA alabayannatsu.
18 Noqantsikmi itsanqa TAYTA
DIOSTA imaypis alabashun.
¡Aleluya!

Salmo 116 (114—115)

Tayta Diosta agradëcikunqan

1 Rugakunqäta wiyamaptinmi
TAYTA DIOSTA pasaypa *kuyä.
2 Mañakunqäta chaskimaptinmi
imaypis payta mañakü.
3 Wanuypis janächönami karqan.
Pampayämänanpä kanqantanami
yarparqä.
Tsaymi pasaypa mantsarir llaki-
kurqä.
4 TAYTA DIOSTAMI rugakur nirqä:
"¡TAYTA DIOS, wanuypita salvay-
kallämay!"†

5 TAYTA DIOSQA alli shonqu y alli-
llata ruraqmi kaykan.
Payqa kuyapäkuqmi kaykan.
6 Llampu shonqu kaqkunatami
TAYTA DIOS rikan.
Noqatapis kallpaynaq kaykaptïmi
yanapamashqa.
7 TAYTA DIOS yanapamaptinmi
kananqa añawna kawä.

8 Wanuypitapis paymi salvamashqa.
Waqaptïpis paymi shoqamashqa.
Mana kachaypami rikamashqa.
9 Kay patsacho kawanqäyaqqa
TAYTA DIOSTAMI imaypis
cäsukushä.
10 Pasaypa llakikuycho karpis pay-
manmi yärakuykä.
11 Ima ruraytapis mana kamäpa-
kurmi nirqä: "Llapan runaku-
nami llullakuq kayan".

†**115.4-8** Sal. 135.15-18; Isa. 44.9-20; Jer. 10.1-16; Apoc. 9.20. †**115.13** Apoc. 11.18; 19.5.
†**116.3-4** Sal. 18.5-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 TAYTA DIOS yanapamanqanpita
manami imanöpis pägayta
kamäpakütsu.
13 Salvamanqanpitami TAYTA
DIOSTA imaypis agradëcikushä.
Jutinta joqarirmi payta alabashä.
14 TAYTA DIOSTA awninqätaqa
kuyanqan runakuna qorikäyanqanchömi cumplishä.

15 TAYTA DIOSQA pasaypami kushikun payta sirviq runakuna
wanurnin ñöpanman chäyaptin.
16 TAYTA DIOS, qamtami imaypis
sirvishayki.
Sirvishuqniki warmipa wamranmi kaykä.
Janächöna wanuy kaykaptinmi
salvamashqayki.
17 Tsaymi agradëcikur sacrificiukunata qampä apamushä.
Jutikita joqarirmi alabashayki.

18 TAYTA DIOSTA awninqätaqa
kuyanqan runakuna qorikäyanqancho
19 y Jerusalén chawpincho TAYTA
DIOSPA templunpa patiunchömi cumplishä.
¡Aleluya!

Salmo 117 (116)

Tayta Diosta alabanqan

1 Maytsay nacioncho taqkuna,
TAYTA DIOSTA alabashun.
Maytsaycho tarpis payta adorashun.†
2 TAYTA DIOSQA pasaypami kuyamantsik.
Awninqantaqa imaypis cumplinmi.
¡Aleluya!

Salmo 118 (117)

Tayta Dios kuyakuq kanqan

1 Allillata ruraq kanqanpita TAYTA
DIOSTA agradëcikuyay.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.†
2 Israel runakuna niyätsun:
"Tayta Diospa kuyakuyninqa
mana ushakaqmi kaykan".
3 Aarónpita aywaraqkunapis[b] niyätsun:
"Tayta Diospa kuyakuyninqa
mana ushakaqmi kaykan".
4 TAYTA DIOSPITA *mantsapakuqkuna llapanpis niyätsun:
"Tayta Diospa kuyakuyninqa
mana ushakaqmi kaykan".

5 Llakikuycho karmi TAYTA
DIOSTA mañakurqä.
Wiyamarmi ñakanqäpita jipimashqa.
6 TAYTA DIOS noqawan kaptinmi
imapitapis mantsarïtsu.
Runakuna conträ shäriyaptinpis
manami llakikütsu.†
7 Noqataqa TAYTA DIOS manami
kacharimantsu.
Paymi imaypis yanapaykäman.
Kikïmi rikashä chikimaqnïkunata
ushakätsinqanta.
8 Runaman yärakunantsikpa
trokinqa TAYTA DIOSMAN
yärakunqantsikmi mas alli
kaykan.
9 Reykunaman yärakunantsikpa
trokinqa TAYTA DIOSMAN
yärakunqantsikmi mas alli
kaykan.

10 Maytsay nación soldädukunami
atacayämänanpä tumapäyämarqan.

---

[b] **118.3** Aarónpita aywaraqkunaqa sacerdötimi kayarqan.
† **117.1** Rom. 15.11. † **118.1** 1Crón. 16.34; 2Crón. 5.13; 7.3; Esd. 3.11; Sal. 100.5; 106.1; 107.1; 136.1-26; Jer. 33.11. † **118.6** Sal. 56.4, 11; Heb. 13.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö kaykäyaptinmi TAYTA
DIOSPA jutincho llapanta
ushakätsirqä.
11 Tsay soldädukunami atacayämä-
nanpä jiruruypa tsaparäyä-
marqan.
Tsaynö kaykäyaptinmi TAYTA
DIOSPA jutincho llapanta
ushakätsirqä.
12 Imayka abëja juntaqnömi junta-
päyämarqan.
Tsaynö kaykäyaptinmi kashata
nina ushaqnö llapanta ushakä-
tsirqä.
TAYTA DIOSPA jutinchömi lla-
panta ushakätsirqä.
13 Paykunaqa ichikllapami vinciyä-
marqantsu.
Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOS
yanapamaptinmi vincirqä.
14 TAYTA DIOSMI imaypis kallpata
qaraman.
Paytami imaypis alabä.
Paymi imapitapis salvamaqnï.†

15 Tayta Dios munanqannö kawaq-
kunami toldunkunacho kushi-
kuykäyan.
¡TAYTA DIOSMI munayninwan
llapanta vincishqa!
16 ¡TAYTA DIOS munayyuq kan-
qanqa mantsariypämi!
¡TAYTA DIOSMI derëcha kaq makin-
wan llapanta ushakätsishqa!

17 Noqaqa manami wanushärätsu.
TAYTA DIOS ruranqankunata
willakunäpä kawashärämi.
18 TAYTA DIOS pasaypa castigamarpis
wanuypitaqa tsapämashqami.

19 ¡Templupa punkunta kichapayka-
llämay!
TAYTA DIOSTA agradëcikunäpämi
yaykuyta munaykä.
20 Tsay punkumi kaykan TAYTA
DIOS kaqman yaykuna punku.
Tsay punkupaqa yaykuyan pay
munanqannö kawaq runaku-
nallami.†

21 Tayta Dios, mañakunqäta wiya-
manqaykipitami qamta agra-
dëcikü.
Noqata salvamanqaykipitami
päkillä nï.
22 Wayi shäritsiqkuna “kay rumiqa
manami allitsu” nir jitariyan-
qanmi wayi esquïnan cimien-
tuchöna churaraykan.
23 Tsaynö kananpä Tayta Diosmi
kamakätsishqa.
Tsaypitami pasaypa espantashqa
kaykantsik.†
24 Kay junaqqa TAYTA DIOS yanapa-
manqantsik junaqmi.
Tsaypita kushikur alabashun.

25 ¡TAYTA DIOS, salvaykayällämay!
¡Llapan rurayanqäpis alli
kananpä yanapaykayällämay!

26 TAYTA DIOSPA jutincho shamuq
runa alabashqa kaykullätsun.
TAYTA DIOSPA wayinchömi qam-
kunata kushishqa chaskiyä.†
27 TAYTA DIOSLLAMI rasunpa kaq
Diosqa.
Paymi alli kawayta qaramash-
qantsik.
Tsaynö kaykaptinqa *altarpa
waqrankuna kaqyaq llimllaku-
nata aptashqa yaykushun.[c]

28 Tayta Dios, qammi Diosnï kay-
kanki.

---

[c] **118.27** O *altarpa waqrankunaman sacrificiupä uywata watashun.*
† **118.14** Éxo. 15.2; Isa. 12.2. † **118.20** Sal. 15; 24.3-6. † **118.22-23** Mat. 21.42; Mar. 12.10-11; Luc. 20.17; Hech. 4.11; 1Ped. 2.7. † **118.26** Mat. 21.9; 23.39; Mar. 11.9; Luc. 13.35; 19.38; Juan 12.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Agradëcikurmi qamta alabashayki.
29 Allillata ruraq kanqanpita TAYTA DIOSTA alabashun.
Kuyakuq kanqanqa imaypis mana ushakaqmi.

Salmo 119 (118)

Palabranpita Tayta Diosta alabanqan[d]

Álef

1 Kushishqami kawayan Tayta Dios munanqannö kawaq runakuna.
Paykunami TAYTA DIOSPA leyninkunata cumpliyan.
2 Kushishqami kawayan Tayta Dios mandanqankunata cumpliqkuna.
Paykunami llapan shonqunkunawan payta *ashiyan.
3 Imaypis llutankunata manami rurayantsu.
Tsaypa trokinqa Tayta Diosta cäsukurmi imaypis allillata rurayan.†
4 Tayta Dios, qammi yachatsikuynikikunata qellqatsirqayki mana qonqaypa cumpliyänäpä.
5 ¡Ima allirä kanman estatütuykikuna ninqanta cumpliptï!
6 Mandamientuykikunata cumplirqa manami imapitapis penqakushätsu.
7 Ninqaykikunata yachakurqa llapan shonqüwanmi qamta alabashayki.
8 Estatütuykikunataqa imaykanöpapis cumplishämi.
¡Ama kachaykallämaytsu!

Bet

9 ¿Imanöparä jutsa rurayta chölu kacharinman?
Jutsa ruraytaqa kacharinqa palabraykita cäsukurmi.
10 Llapan shonqüwanmi qamta ashï.
Mandamientuykikunata imaypis cäsukunäpä yanapaykallämay.
11 Jutsata rurar contrayki mana kanäpämi palabraykita shonqücho imaypis yarparaykä.
12 TAYTA DIOS, pïmaypis alabaykulläshuy.
Estatütuykikunata yachaykatsillämay.
13 Noqaqa llapan ninqaykitami willakuykä.
14 Imayka riquëzakunata tarir kushikunqäpitapis masmi kushikü mandanqaykikuna ninqannö kawar.
15 Yachatsikuyniki ninqannö kawanäpämi imaypis yarpachakü.
Munanqaykinö kawanäpämi imaypis tantiyakü.
16 Estatütuykikunata cumplirmi kushikü.
Palabraykitaqa manami imaypis qonqashätsu.

Guímel

17 Sirviqniki karmi qamta rugakü alli kawayta qaramänaykipä.
Palabraykitaqa imaypis cäsukushämi.
18 Ñawïta kichaqnö shumaq tantiyaykatsillämay.
Tsaynöpami leynikicho kushikuypä kaqkunata tantiyashä.
19 Kay patsachöqa qorpallami kaykä.†

---

[d] **119.0** Hebreo idiömachömi kay salmupa cada puwaq linean rakiraykan. Tsay rakiraykanqan puwaq lineakunachömi cada linea hebreo abecedariucho kaykaq juk letrawan qallan. Tsay lineakuna mayqan letrawan qallaykunqantapis musyanaykipämi cada puwaq linea qallaykunancho letrapa jutin qellqaraykan. Tsaynöpis kay salmucho Tayta Diospa palabran imanö kanqanta ninanpämi puwaq palabrakuna kayan. Tsay palabrakunami kaykäyan ley, palabra, ordinanqan, estatütu, ninqan, mandamientu, yachatsikuy y awninqan.
† **119.1-3** Sal. 1.1-2. † **119.19** Sal. 39.12; 1Ped. 2.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mandamientuykikunata mana
qonqanäpä yanapaykallämay.
20 Llapan shonqüwanmi imay hörapis ninqaykikunata cumpliyta
munä.
21 Yachaq tukuqkunataqa imaypis castigankimi.
Mandamientuykikunata mana
cäsukuyanqanpitami maldicionashqa kayanqa.
22 Runakuna chikiyämar manakaqman mana churayämänanpä
tsapaykallämay.
Noqaqa mandanqaykikunata
cäsukuykämi.
23 Munayyuq runakunami conträ
shäriyänanpä willanakuykäyan.
Tsaynö kaptinpis sirviqniki karmi
estatütuykikunata cumplinäpä
imaypis yarparaykä.
24 Mandanqaykikunata cumplirmi
kushikü.
Alli kawanäpämi tsaykuna tantiyatsiyäman.

Dálet

25 Wanukuykänami.
Awnimanqaykinö alli kawayta
qaraykallämay.
26 Yarpachakunqäta willaptïmi
wiyamar yanapamashqayki.
Estatütuykikunata yachaykatsillämay.
27 Yachatsikuynikikunata tantiyaykatsillämay.
Espantaypä ruranqaykikunatami
imaypis yarpäshä.
28 Pasaypa llakikuyllawanmi aywapakaykä.
Palabraykiwan shakyaykatsillämay.
29 Jutsa rurayllacho mana kawanäpä yanapaykallämay.
Kuyapämar leynikikunata tantiyaykatsillämay.
30 Munanqaykinö kawaytami munä.
Ninqaykikunata cäsukurmi kawashä.
31 TAYTA DIOS, mandanqaykikunatami qoyay qoyay cäsukuykä.
Penqakuyman ama churaykallämaytsu.
32 Allikunata yarpätsimaptikimi
shonqü pasaypa kushikun.
Tsaymi mandamientuykikunata
imaypis cäsukushä.

He

33 TAYTA DIOS, estatütuykikunata
yachaykatsillämay.
Yachatsimaptikiqa wanunqäyaqmi cumplishä.
34 Leynikikunata cäsukunäpä tantiyaykatsillämay.
Tsaynöpami llapan shonqüwan
cumplishä.
35 Mandamientuykikunata cumplinäpä yanapaykallämay.
Cumplirmi kushishqa kawashä.
36 Mandanqaykikunata ruranäpä
yarpaykatsillämay.
Ama munaykullaytsu suwakuypa imaykayuq rikakunäta.
37 Ama munaykullaytsu mana allikunata rikanäpä.
Ninqaykinö alli kawanäpä yanapaykallämay.
38 Sirvishuqnikikunata awninqaykita cumpliykullay.
*Mantsapakushuqniki kaykaptïqa
yanapaykallämay.
39 Ninqaykikunaqa allimi kaykan.
Qamta cäsukunqäpita asipäyämaptin yanapaykallämay.
40 Yachatsikuynikitaqa llapan shonqüwanmi kuyä.
Munanqaykinö kawanäpä yanapaykallämay.

Vav

41 TAYTA DIOS, kuyapämarniki
yanapaykallämay.
Awnimanqaykinölla salvaykallämay.
42 Yanapamanqaykita rikarmi
manakaqman churamaqkuna
upällakuyanqa.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Noqaqa palabraykimanmi imaypis yärakü.
43 Palabraykita imaypis willakunäpä yanapaykallämay.
Ninqaykikunamanmi yärakü.
44 Leynikikunata cäsukurmi imaypis kawashä.
45 Yachatsikuynikikunata cumplirmi imaypis añaw kawashä.
46 Mandanqaykikunatami reykunatapis yachatsishä.
Yachatsir manami pipitapis penqakushätsu.
47 Mandamientuykikunataqa kuyämi.
Cumpliptïmi shonqü kushikun.
48 Mandamientuykikunata kuyarmi kushishqa chaskikü.
Estatütuykikunata cumplinäpämi imaypis yarpachakü.

Zayin

49 Sirviqniki kaptï awnimanqaykita yarpaykullay.
Noqaqa qammanmi yärakamü.
50 Awnimanqaykikunami imaypis shakyätsiman.
Llakishqa kaykaptïmi consulaman.
51 Yachaq tukuq runakunami wajupaykäyäman.
Wajupäyämaptinpis leynikikunata cäsukuykämi.
52 TAYTA DIOS, yarparaykämi unay castäkunata ninqaykita.
Tsaykunata yarparkurmi imaypis kushikü.
53 Mana alli ruraq runakunami pasaypa ajanätsiyäman.
Leynikikunatapis manami cäsukuyantsu.
54 Karu markacho karpis estatütuykikuna alli kanqanpitami cantukunatapis cantaykä.
55 TAYTA DIOS, paqaspapis qampämi yarparä.
Imaykanöpapis leynikikuna ninqantami cäsukushä.
56 Yachatsikuynikikunataqa imaypis wiyakushämi.

Jet

57 TAYTA DIOS, qamllami herenciä kaykanki.
Palabraykita imaypis cäsukunäpämi awnï.
58 Llapan shonqüwanmi qamta mañakamü.
Awninqaykita cumplir yanapaykallämay.
59 Imanöpis kawanqätami yarpachakushqä.
Tantiyakushqämi mandanqaykikuna ninqannö kawanäpä.
60 Imanöpapis mandamientuykikunatami cumpliyta munä.
61 Mana alli runakuna imaykanöpa wajupäyämaptinpis leynikikunatami mana qonqaypa cäsukuykä.
62 Pullan paqas shärikuskirmi ninqaykikunata yarpaskir agradëcikü.
63 Llapan mantsapakushuqnikipa amïgunmi kaykä.
Paykunaqa munanqaykinömi kawayan.
64 TAYTA DIOS, kay patsacho kuyakuynikita maytsaychömi rikaykä.
Estatütuykikunata yachaykatsillämay.†

Tet

65 TAYTA DIOS, palabraykicho awnimanqaykinöllami sirviqniki kaptï alli rikaykämanki.
66 Yachaq y alli yarpayyuq kanäpä yanapaykallämay.
Mandamientuykikunamanmi yärakü.
67 Unayqa jutsa rurayllacho kawarmi pasaypa ñakarqä.
Kananmi itsanqa palabraykita cäsukur alli kawaykä.
68 Qamqa kuyapäkuq y allillata ruraqmi kanki.

† **119.64** Sal. 33.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Estatütuykikunata yachaykatsillämay.
69 Yachaq tukuqkuna manakaqta tumpayämaptinpis noqaqa llapan shonqüwanmi yachatsikuynikita cäsukü.
70 Mana alli runakunaqa llutantami yarpäyan.
Noqaqa leynikikunata cumplirmi kushikü.
71 Ñakarpis allipämi ñakashqä.
Tsaynöparämi estatütuykikunata cäsukunäpä tantiyashqä.
72 Waranqanpa waranqanpa qellaypitapis y qoripitapis noqapäqa leynikikunami mas alli kaykan.

Yod

73 Kikikimi makikiwan ruramar kamamashqayki.
Tantiyaykatsillämay mandamientuykikunata yachakunäpä.
74 Palabraykiman yärakuptïmi mantsapakushuqnikikuna noqawan tinkur kushikuyan.
75 TAYTA DIOS, ninqaykikuna alli kanqantami musyä.
Llutankunata ruraptï allipämi corrigimanki.
76 Llakikuptïpis kuyapämar kushiykatsillämay.
Awnimanqaykinölla yanapaykallämay.
77 Kuyapäkuynikiwan alli kawayta qaraykallämay.
Leynikikunata cumplirmi kushikü.
78 Yachaq tukuqkunaqa penqakuycho kaykuyällätsun.
Paykunaqa manakaqkunatami tumpayäman.
Tsaynö kaptinpis noqaqa yachatsikuynikitami yarparaykä.
79 Mantsapakushuqnikikuna y mandanqaykikunata yachaqkuna noqawan qorikäyätsun.
80 Llapan shonqüwan estatütuykikunata cäsukunäpä yanapaykallämay.
Tsaynö kawarqa manami imapitapis penqakushätsu.

Caf

81 Salvamänaykipä shuyaraykällarmi aywapakaykäna.
Imanö karpis palabraykimanmi yärakuykä.
82 Awnimanqaykita shuyaraykaptillämi ñawïpis tsakaskinna.
Tsaymi llakikur rugakü: "¡Imayrä shamunki shakyaykatsimänaykipä!" nir.
83 Noqaqa qoshniwan yanayashqa uyllunömi pasaypa awkinyashqana kaykä.
Tsaynö karpis estatütuykikunataqa manami qonqätsu.
84 ¡Imayyaqrä tsaynö ñakar kawashä!
¡Imayrä conträkunata castiganki!
85 Leynikikunata mana cäsukuqkuna y yachaq tukuqkunami trampata churapayämashqa.
86 Llapan mandamientuykikunaqa rasun kaqllami.
Imatapis mana nikaptïmi chikimaqnïkuna qatikachäyäman.
Tayta Dios, yanapaykallämay.
87 Ichikllapami wanutsiyämashqatsu.
Tsaynö kaptinpis mana qonqaypami yachatsikuynikita cäsukü.
88 Kuyapämarniki wanuypita salvaykallämay.
Tsaynöpami mandanqaykikunata imaypis cumplishä.

Lámed

89 TAYTA DIOS, palabraykiqa imaypis mana ushakaqmi.†
Ciëluchöpis mana ushakaqmi.
90 Awninqaykitaqa imaypis cumplinkimi.

† **119.89** Isa. 40.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kay patsatapis mana kuyukuq
kananpämi kamashqayki.
91 Mandaptikimi kay patsa kanan-
yaqpis kaykan.
Llapan kamanqaykipis munayni-
kichömi kaykan.
92 Leynikikunata cäsukurmi
kushikü.
Mana cäsukurqa llakikuylla-
wanmi wanüman karqan.
93 Yachatsikuynikita imaypis
manami qonqashätsu.
Tsaykunata cäsukurmi alli
kawaykä.
94 Wamrayki kaykaptïqa salvayka-
llämay.
Yachatsikuynikitami imaypis
cumpliykä.
95 Mana alli runakunami wanutsi-
yämänanpä shuyaraykäyä-
man.
Tsaynö kaptinpis mandanqayki-
kunatami cäsukü.
96 Llapanpis ushakaqlla kanqantami
rikashqä.
Mandamientuykikunami itsanqa
imaypis mana ushakaq kaykan.

Mem

97 Llapan shonqüwanmi leynikiku-
nata kuyä.
Tsaykunapämi imay hörapis yar-
paraykä.
98 Mandamientuykikunataqa imay-
pis yarparaykämi.
Tsaymi chikimaqnïkunapitapis
mas yachaq kaykä.
99 Mandanqaykikunaman umä chu-
rakashqa karmi yachatsimaq-
nïkunapitapis mas yachaq kä.
100 Yachatsikuynikikunata cäsu-
kurmi yachaq awkinkunapita-
pis mas yachä.
101 Palabraykita cäsukurmi jutsa
ruraykunapita witikushqä.
102 Ninqaykikunatami mana qon-
qaypa cumpliykä.
Cumplinäpämi kikiki yachatsi-
mashqayki.
103 Palabraykiqa pasaypami mishkin.†
Abëjapa mishkinpitapis masmi
mishkin.
104 Yachatsikuynikita yachakurmi
mas tantiyakuq rikakü.
Tsaymi llutan ruraykunapita
witikushqä.

Nun

105 Palabraykiqa aktsinömi.
Maypa aywaptïpis aktsipämaq-
nömi.†
106 Jurarmi awnishqä ninqaykiku-
nata cäsukunäpä.
Awninqätaqa imaypis cumpli-
shämi.
107 TAYTA DIOS, pasaypami ñakaykä.
Palabraykicho ninqannölla alli
kawanäpä yanapaykallämay.
108 TAYTA DIOS, qamta alabanqäta
chaskiykallämay.
Ninqaykikunata tantiyaykatsillä-
may.
109 Chikimaqkunami imaypis wanu-
tsimayta munaykäyan.
Tsaynö kaptinpis leynikikunataqa
manami qonqätsu.
110 Mana cäsukushuqniki runakunami
trampata churapaykäyäman.
Tsaynö kaptinpis yachatsikuyni-
kita manami qonqätsu.
111 Mandanqaykikunatami herencia-
tanö chaskishqä.
Tsaymi shonqüpis pasaypa kushi-
kun.
112 Llapan shonqüwanmi estatütuy-
kikunata cumpliyta munaykä.
Wanunqäyaqmi imaypis cäsuku-
shä.

Sámej

113 Allish tukuqkunataqa pasaypami
chikï.
Leynikikunatami itsanqa kuyä.
114 Qammi kaykanki pakakunä y
tsapämaqnï escüdü.

---

†**119.103** Sal. 19.10. †**119.105** Prov. 6.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Awnimanqaykimanmi imaypis yärakü.
115 Mana alli runakuna, noqapita witikuyay.
Noqaqa Diosnïpa mandamientunkunatami cumplishä.
116 Alli kawanäpä awnimanqaykinö yanapaykallämay.
Manakaqllapäqa ama yärakatsimaytsu.
117 Yanapamaptikiqa chikimaqnïkunapa makinpitami salvakushä.
Estatütuykikunatami imaypis cumplishä.
118 Estatütuykikunata mana cäsukuqkunataqa rikaytapis manami munankitsu.
Llutanta rurayänallanpämi paykunaqa yarpachakuyan.
119 Mana alli runakunataqa imayka qanratanömi melananki.
Noqaqa mandanqaykikunatami kuyä.
120 Qampita mantsapakurmi pasaypa tsuktsukyaykä.
Tsaymi ninqaykikunata cäsukü.

Ayin

121 Ninqaykikunataqa imaypis cumplïmi.
Ñakatsimaqkunapa makinpita jipiykallämay.
122 Alli kawanäpä yanapaykallämay.
Yachaq tukuq runakuna mana ñakatsiyämänanpä tsapaykallämay.
123 Salvamänaykipä shuyaraykaptillämi ñawïpis tsakaskinna.
Awnimanqaykita cumplinaykipä kanqantami shuyaraykä.
124 Kuyakuq kanqaykiman tupu yanapaykallämay.
Sirviqniki karmi rugakamü estatütuykikunata yachatsimänaykipä.
125 Qamta sirviqnikimi kallä.
Mandanqaykikunata shumaq yachakunäpä tantiyayta qaraykallämay.
126 TAYTA DIOS, runakunaqa leynikikunata manami cäsukuyantsu.
Tsay runakunataqa juklla castigaykullay.
127 Fïnu qorita kuyayanqanpitapis masmi mandamientuykikunata kuyä.
128 Tsaymi llapan yachatsikuynikita cäsukü.
Llutankunataqa manami rurayta munätsu.

Pe

129 Kushikuypämi mandanqaykikunaqa.
Tsaymi imaykanöpapis cäsukü.
130 Palabraykita yachatsiptinqa runapa shonqun atsikyarkunmi.
Llampu shonqu runapis rasmi tantiyakun.
131 Llapan shonqüwanmi mandamientuykikunata yachakuyta munä.
132 Kuyashuqnikikunata imaypis kuyanqaykinölla noqatapis kuyapämar yanapaykallämay.
133 Awninqaykita cumplir alli kawanäpä yanapaykallämay.
Jutsa ruray ama vinciykallämätsuntsu.
134 Runakuna ñakatsiyämaptin salvaykallämay.
Imaykanöpapis yachatsikuynikikunatami cäsukuyta munä.
135 Kuyakuq kaynikiwan alli rikaykallämay.
Estatütuykikunatapis yachaykatsillämay.
136 Leynikikunata runakuna mana cäsukuyaptinmi pasaypa llakikur waqä.

Tsade

137 TAYTA DIOS, rasun kaqllatami qamqa juzganki.
Ninqaykikunapis shumaqmi kaykan.
138 Mandanqaykikuna llapanpis alli karmi yärakuypä kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

139 Chikimaqnïkuna palabraykita
mana cäsukuyaptinmi pasaypa
ajanä.
140 Kutin kutinmi awninqaykikunata
cumplishqayki.
Awninqaykikunataqa llapantami
kuyä.
141 Manakaqman churayämaptinpis
yachatsikuynikitaqa manami
imaypis qonqashätsu.
142 Qamqa rasun kaqllatami juz-
ganki.
Leynikikunapis rasun kaqllami.
143 Pasaypa llakikur ima ruraytapis
mana kamäpakuptïmi man-
damientuykikuna kushikatsi-
man.
144 Mandanqaykikunaqa imaypis
allimi.
Alli kawanäpä shumaq tantiyay-
katsillämay.

Qof

145 TAYTA DIOS, llapan shonqü-
wanmi qamta mañakamü.
Yanapaykallämay estatütuykiku-
nata cäsukunäpä.
146 Qamtami mañakü salvaykamä-
naykipä.
Mandanqaykikunata imaykanö-
papis cumplishämi.
147 Tsaka tsakalla shärikuskirmi
yanapamänaykipä mañakamü.
Palabraykimanmi yärakü.
148 Awninqaykita yarpararmi
kushishqa wararküpis.
149 TAYTA DIOS, kuyakuq kanqayki-
man tupu wiyaykallämay.
Imaypis alli ruraq kanqaykiman
tupu alli kawayta qaraykallä-
may.
150 Chikimaqnïkunaqa janächönami
kaykäyan.
Paykunaqa leynikikunata
manami cäsukuyantsu.
151 TAYTA DIOS, qamqa ñöpächömi
imaypis kaykanki.
Mandamientuykikunaqa llapan-
pis rasun kaqllami.
152 Unaypita patsami mandanqayki-
kunata musyä.
Mandanqaykikunaqa imayyaqpis
kaykanqami.

Resh

153 Ñakaypita salvaykallämay.
Leynikikunataqa manami imay-
pis qonqätsu.
154 Janä shärir salvaykallämay.
Awninqaykita cumplir alli kawa-
näpä yanapaykallämay.
155 Estatütuykikunata mana cäsu-
kuyaptinmi jutsa ruraqkunata
yanapankitsu.
156 TAYTA DIOS, pasaypa kuyapä-
kuqmi kanki.
Munanqaykinö kawanäpä yana-
paykallämay.
157 Conträkuna y chikimaqnïkunaqa
atskaqmi kayan.
Tsaynö kayaptinpis mandanqay-
kikunatami imaypis cäsukü.
158 Conträkunata rikaptïmi shonqü-
pis pasaypa ajanan.
Paykunaqa palabraykita manami
cäsukuyantsu.
159 TAYTA DIOS, yachatsikuynikita
pasaypami kuyä.
Kuyakuq kaynikiwan alli kawa-
näpä yanapaykallämay.
160 Palabraykiqa llapanpis rasun kaq-
llami.
Ninqaykikunaqa imayyaqpis kay-
kanqami.

Sin/Shin

161 Llutanta mana ruraykaptïmi
munayyuq runakuna conträ
shäriyan.
Tsaynö kaptinpis palabraykitami
cäsukü.
162 Awninqaykikunata musyarmi
kushikü.
Atska qellayta tarikuqnömi
pasaypa kushikü.
163 Llullakuytaqa manami imaypis
munätsu.
Leynikikunataqa pasaypami
kuyä.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

164 Ninqaykikuna allita ruranäpä
tantiyatsimaptinmi imay hörapis qamta alabä.
165 Leynikikunata kuyaqkunaqa
kushishqami kawayan.
Paykunataqa manami pipis
jutsata ruratsintsu.
166 TAYTA DIOS, salvamänaykipä
kanqantami shuyaraykä.
Tsaymi mandamientuykikunata
cäsukur kawaykä.
167 Llapan shonqüwanmi mandan-
qaykikunata cäsukü.
Tsaykunataqa pasaypami kuyä.
168 Imanö kawanqätapis musyaykan-
kimi.
Yachatsikuynikita y mandanqay-
kikunata cäsukurmi kawaykä.

Tav

169 TAYTA DIOS, mañakamunqäta
awniykallämay.
Palabraykicho ninqaykinölla tan-
tiyaykatsillämay.
170 Rugakamunqäta chaskiykallämay.
Awninqaykita cumplir librayka-
llämay.
171 Estatütuykikunata yachatsimapti-
kimi kushikur qamta alabä.
172 Llapan mandamientuykikunami
alli kawanäpä kaykan.
Palabraykita cantarmi llapan
shonqüwan alabashayki.
173 Yachatsikuynikita chaskikushqa
kaptï shamur yanapaykallä-
may.
174 TAYTA DIOS, imayka desgraciapi-
tapis tsapaykallämay.
Leynikikunata cäsukurmi
kushikü.
175 Kawanqäyaqqa qamllatami ala-
bashayki.
Ninqaykikunata tantiyatsimar
yanapaykallämay.
176 Ima ruraytapis mana kamäpakurmi
oqrakashqa üshanö kaykä.†
Tsaynö karpis mandamientuy-
kikunata mana qonqaypami
cumpliykä.
Sirviqniki kanqä raykuq shamur
yanapaykallämay.

Salmo 120 (119)

Tayta Dios salvananpä mañakunqan

Kay salmuqa Jerusalénman
aywaqkuna cantayänanpämi.

1 Pasaypa llakikurmi TAYTA
DIOSTA mañakushqä.
Mañakunqätami wiyamashqa.†
2 TAYTA DIOS, llullakuq runakuna-
pita salvaykallämay.
Tumpakuq runakunapita tsapay-
kallämay.

3 Llullakuq runa, tumpakuq kan-
qaykipita ¿imatarä tarinki?
4 ¡Alli chölupa afilashqa flëchallan-
tami tarinki!
¡Retämapa shanshallantami
tarinki!

5 ¡Allaw noqallä!
¡Meseccho y Cedarcho taykaq-
nömi kaykä!
6 Chiki runakunapa ñöpancho
atska watanami kawaykä.
7 Runakuna alli kawayänantami
munä.
Alli kawayänanpä yätsiptïpis chi-
kinakur y pelyallarmi kawayan.

Salmo 121 (120)

Tayta Dios yanapakuq kanqan

Kay salmuqa Jerusalénman
aywaqkuna cantayänanpämi.

1 Jirkakunata rikarmi yarpachakü:
"¿Maypitarä yanapamaqnï sha-
munqa?" nir.
2 Noqapa yanapamaqnïqa kay
patsata y ciëluta kamaq TAYTA
DIOSMI.†

†**119.176** Isa. 53.6; Jer. 50.6; Eze. 34.11-16. †**120.1** 2Sam. 22.7; Sal. 18.6; Jon. 2.2.
†**121.2** Sal. 124.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Paymi tsapämantsik imapis mana
päsamänantsikpä.
Rikamaqnintsik karmi imaypis
pununtsu.
4 Israel runakunapa cuidaqninqa
imaypis rikchaykanmi.
5 TAYTA DIOSMI imapitapis cuida-
mantsik.
Paymi ima peligrupitapis tsapä-
mantsik.
Yanapamänantsikpämi noqan-
tsikwan imaypis kaykan.
6 Tsaymi rupaypis rupamäshuntsu.
Killapis manami imanamäshun-
tsu.

7 TAYTA DIOSMI tsapämantsik ima-
pis mana päsamänantsikpä.
8 TAYTA DIOSMI maypa aywashqa-
pis kananpis y imaypis rikay-
kämantsik.

Salmo 122 (121)

Jerusalén markata alli rikananpä
Tayta Diosta mañakunqan

Kay salmuqa Jerusalénman aywaqkuna
cantayänanpämi. David qellqanqan.

1 Pasaypami kushikü "TAYTA
DIOSPA wayinman aku aywa-
shun" nimaptin.
2 ¡Jerusalén, punkuykipami yayka-
yämushqäna!
3 Llapäkuna qorikäyänäpämi Jeru-
salén marka alli shäritsishqa
kaykan.
4 Jerusalénmanmi Israel runakuna
trïbunpa trïbunpa witsäyämun.
TAYTA DIOS ordenanqannöllami
alabayänanpä witsäyämun.
5 Jerusalénchömi Davidpita aywa-
raqkuna alli justiciata rurar
mandayan.

6 Tayta Diosta mañakushun Jeru-
saléncho runakuna alli kawa-
yänanpä.
Jerusalén, kuyashuqnikikuna alli
kawaykuyällätsun.
7 Murällayki rurincho taqkuna
kushishqa kawaykuyällätsun.
Palaciuykicho taqkunapis añaw
kawaykuyällätsun.
8 Castäkuna y amïgükuna ray-
kuqmi nï:
"¡Qam kaqcho taqkuna llapanpis
alli kawaykuyällätsun!"
9 TAYTA DIOSNINTSIKPA wayin
raykuqmi qamcho alli kawayä-
nanpä imaypis mañakulläshä.

Salmo 123 (122)

Tayta Diosman yärakur mañakunqan

Kay salmuqa Jerusalénman aywaqkuna
cantayänanpä cantumi.

1 Tayta Dios, qamllamanmi yära-
kamü.
Qamqa ciëlupita patsami llapan-
tapis munaynikicho katsinki.
2 Patronninman wätay yärakun-
qannömi qamman yäraka-
yämü.
Patrönanman warmi wätay yära-
kunqannömi kuyapäyämänay-
kipä yärakayämü.
3 TAYTA DIOS, kuyapaykayällämay.
Mana qonqaypa yanapaykayälla-
may.
Runakuna despreciayämanqanta
manami atipayänatsu.
4 Chikimaqnïkunaqa alläpanami
asipaykäyäman.
Runa tukuqkunaqa imaypis mana-
kaqmanmi churaykäyäman.

Salmo 124 (123)

Tayta Dios salvakuq kanqan

Kay salmuqa Jerusalénman aywaqkuna
cantayänanpämi. David qellqanqan.

1 TAYTA DIOS mana yanapamash-
qaqa ¿imanörä kashwan kar-
qan?
Israel runakuna, kanan llapan-
tsik nishun:
2 TAYTA DIOS mana yanapamash-
qaqa ¿imanörä kashwan kar-
qan?

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chikimaqnintsikkuna contrantsik
shärir [3] ajarnin jinanpämi ulta-
karkamashwan karqan.
[4] Jakashqa mayu imaykatapis
apanqannömi ushakätsimash-
wan karqan.
[5] Bunyaypa bunyar aywaq mayu
imaykatapis apanqannömi
illakätsimashwan karqan.

[6] ¡TAYTA DIOSTA alabashun!
Paymi tsapämashqantsik runa-
kuna ushakätsimänantsikpä
kanqanpita.
[7] Toqllapita pishqu qeshpinqannömi
makinpita qeshpimushqantsik.
Tsarimanqantsik waska rachikap-
tinmi qeshpimushqantsik.
[8] Kay patsata y ciëluta kamaq
TAYTA DIOSMI imaypis yana-
pamantsik.†

Salmo 125 (124)

Kuyanqan runakunata
Tayta Dios tsapanqan

Kay salmuqa Jerusalénman
aywaqkuna cantayänanpämi.

[1] TAYTA DIOSMAN yärakuqkunaqa
*Sión jirkannömi kayan.
Sión jirkan imaypis kanqannömi
paykunapis mana ushakaq
kayan.
[2] Jerusalénta jirkankuna tumaypa
tsaparanqannömi TAYTA
DIOSPIS kuyanqan runakunata
imaypis rikaykan.
[3] Tayta Dios munanqannö kawaq
runakunapa nacionninchöqa
mana alli runakuna manami
mandayanqatsu.
Mana alli runakuna mandayap-
tinqa jutsata rurarpis rurayku-
yanmanchi.

[4] TAYTA DIOS, munanqaykinö kawaq
runakunata yanapaykullay.

[5] Jutsa ruraqkunataqa mana alli
runakunatawan castigaykullay.
¡Israel nacioncho runakuna alli
kawaykuyällätsun!

Salmo 126 (125)

Tayta Dios yanapananpä mañakunqan

Kay salmuqa Jerusalénman
aywaqkuna cantayänanpämi.

[1] Karu nacioncho kanqantsikpita
*Siónman TAYTA DIOS kutitsi-
mashqa suëñuykanqantsiktami
yarparqantsik.
[2] Tsaymi pasaypa kushikur Tayta
Diosta alabarqantsik.
Juk nacioncho taq runakunapis
kaynömi niyarqan:
"¡Mantsakaypä kaqkunata
rurarmi paykunata TAYTA
DIOS yanapashqa!"
[3] TAYTA DIOS allimi yanapamash-
qantsik.
Tsaypitami pasaypa kushishqa
kaykantsik.

[4] TAYTA DIOS, ñöpata yanapayä-
manqaykinölla kananpis yana-
paykayällämay.
Tsunyaq jirkaman tamyatsimup-
tiki raqrakunapa yaku aywaqnö
bendicionniki kaykullätsun.

[5] Muruy witsan waqarpis cosëchata
qorirqa kushikuyanqami.
[6] Waqar murukurpis cosëchachöqa
trïgu manöjukunata marqash-
qami kushishqa kutiyämunqa.

Salmo 127 (126)

Tayta Dios yanapamanqantsik

Kay salmuqa Jerusalénman aywaqkuna
cantayänanpämi. Salomón qellqanqan.

[1 (1b)] Wayita TAYTA DIOS mana shä-
ritsiptinqa wayi aruqkunapis
manakaqllapämi wayikunata
shäritsiyan.

† **124.8** Sal. 121.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Markata TAYTA DIOS mana
täpaptinqa cuidaqkunapis
manakaqllapämi täpayan.
2 Patsa waranqanpita patsa tsakan-
qanyaq ñakar aruyanqaykipis
manakaqllapämi kanqa.
Tayta Diosmi kuyanqan runa-
kuna punuyanqanyaq muna-
yanqankunata kamaripan.

3 Tsurintsikkunaqa TAYTA DIOS
qaramanqantsik herenciami.
Wamrantsikkunaqa bendicionmi
kaykan.
4 Chölullarä kaykashqa yuriq tsu-
rintsikkunaqa imayka soldä-
dupa makincho kaykaq flëcha-
kunanömi kaykäyan.
5 Atska tsuriyuq karqa kushish-
qami kantsik.
Chikimaqnintsikkuna juezman
apamashqapis tsurintsikku-
naman yärakurmi mantsarin-
tsiktsu.

Salmo 128 (127)

Tayta Diosta cäsukuq runa bendicionta chaskinqan

Kay salmuqa Jerusalénman aywaqkuna cantayänanpämi.

1 Kushishqami kayan TAYTA
DIOSPITA *mantsapakur pay
munanqannö kawaqkuna.
2 Qampis tsaynö karqa kushish-
qami kawanki.
Arur gänanqaykipis ministinqay-
kikunapä aypanqami.
3 Alli wayuq üvanömi warmikipis
atska wawayuq kanqa.
Tsurikikunanami mësaykicho qori-
kar olïvus jacha lloqlluypa llo-
qllur wiñaykaqnö atska kayanqa.
4 TAYTA DIOSPITA mantsapakuq
runaqa tsaynömi bendicionta
chaskinqa.
5 *Sión jirkanpita patsa TAYTA
DIOS bendicionninta qoykullä-
shuy.
Jerusaléncho taqkuna añaw
kawayanqanta rikanaykipä
qoyay qoyay yanapaykullä-
shuy.
6 Willkaykikunata reqinqaykiyaq
kawanaykipäpis yanapaykullä-
shuy.
¡Israel naciocho runakuna alli
kawaykuyällätsun!

Salmo 129 (128)

Chikiqninkunata vincinanpä Tayta Diosta mañakuyanqan

Kay salmuqa Jerusalénman aywaqkuna cantayänanpämi.

1 Chölu kanqäpita patsami chiki-
maqnïkuna pasaypa ñakatsi-
yämarqan.[e]
Llapan Israel runakunapis tsay-
nölla niyätsun.
2 "Chölu kanqäpita patsami chiki-
maqnïkuna pasaypa ñakatsi-
yämarqan.
Imanö karpis manami ushakätsi-
yämashqatsu.
3 Barbichaqnömi chikimaqnïkuna
waqtäta asutayämashqa.
4 Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOSQA
alli juezmi.
Mana alli runakunapa makinpi-
tami jipimashqa".

5 *Siónta chikiq runakunaqa pen-
qakushqa qeshpiyätsun.
6 Wayi janancho wiñaq qewa ras
tsakinqannö ushakäyätsun.
7 Trïgu achuqkuna mana cäsupä-
yanqan tsaki qewanölla kayä-
tsun.
8 Tsay runakunataqa ama pipis
nitsuntsu:
"TAYTA DIOS yanapaykushuy.

[e] **129.1** Tsaynö nirqa Israel nación qallaykunqanpita patsa chikiqninkuna Israel runakunata pasaypa ñakatsiyanqantami nikan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paypa jutincho bendicionta chaskiykullay”.

Salmo 130 (129)

Tayta Diosman yärakunqan

Kay salmuqa Jerusalénman aywaqkuna cantayänanpämi.

1 TAYTA DIOS, pasaypa llakikur
ima ruraytapis mana kamäpakurmi mañakamü.
2 Mañakamunqäta wiyaykallämay.
Rugakamunqäta awniykallämay.

3 TAYTA DIOS, jutsa ruraqkunata
juklla castigaptikiqa ¿pirä kawanman?
4 Jutsasapa kayaptinpis *mantsapakuyäshunaykipämi jutsankunata perdonanki.

5 Llapan shonqüwanmi TAYTA DIOSMAN yärakü.
Awnimanqankunatami shuyaraykä.
6 Tayta Diosta rikan rikanllami shuyaraykä.
Täpakuqkuna patsa waränanta shuyaranqanpitapis masrämi yanapamänanpä shuyaraykä.
7 Israel runakuna, TAYTA DIOSTA shuyaräshun.
Paymi kuyapämäshun y imapitapis salvamäshun.
8 Tayta Diosmi llapan jutsa ruraypita perdonamäshun.†

Salmo 131 (130)

Tayta Diosman yärakunqan

Kay salmuqa Jerusalénman aywaqkuna cantayänanpämi. David qellqanqan.

1 TAYTA DIOS, noqaqa manami
runa tukütsu.
Manami pitapis nanaq ñawïpa rikapätsu.
Manami alabashqa kayta munätsu.
Mana kamäpakunqä kaqkunamanqa manami jatikätsu.
2 Wasqishqa wamranömi
kushishqa kaykä.
Mamanpa millqaynincho wamra
kushishqa kanqannömi
kushishqa kaykä.
3 Israel runakuna, TAYTA DIOSMAN imaypis yärakushun.

Salmo 132 (131)

Davidta awninqanta cumplinanpä Tayta Diosta mañakunqan

Kay salmuqa Jerusalénman aywaqkuna cantayänanpämi.

1 TAYTA DIOS, David imanö ñakanqantapis yarpaykullay.
2 Jacob yärakunqan TAYTA DIOS,
David awnishunqaykita yarpaykullay.
3 Awnirmi nishurqayki:
“Wayïchöpis manami täshätsu,
punuytapis manami tarishätsu,
4 manami yanqallatapis punushätsu,
manami ichikllatapis qemtsishätsu
5 munayyuq TAYTA DIOSPÄ sitiuta manarä tarirqa
y pay täkunanpä wayita manarä rurarqa”.

6 Efratacho kaykarmi wiyayarqä
*Pactu Babulpita parlaqta.
Jaar pampachömi tariyarqä.
7 Tsaymi willanakur niyarqä:
“¡Tayta Diospa wayinman aywashun!
¡Ñöpanman qonqurikushun!”
8 TAYTA DIOS, täkunaykipä kaqman shamuykullay.
Munayyuq babulniki kanqancho taykullay.
9 Sirvishuqniki sacerdötikunapis llapan voluntäninwan sirviykuyälläshuy.

† **130.8** Mat. 1.21; Tito 2.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Munanqaykinö kawaqkunapis
kushishqa alabaykuyälläshuy.

10 Sirvishuqniki David raykuq
akranqayki reyta yanapaykullay.†
11 Davidta awninqaykitami imaypis
cumplinki.
Awnirmi nirqayki:
"Qampita aywaraqkunallami
imaypis trönuykicho rey
kayanqa.†
12 Tsaynö kayanqa willakuynïta y
*pactu ruranqäta cumpliyaptinmi.
Tsaynöpami qampita aywaraqkuna trönuykicho imaypis rey
kayanqa".

13 TAYTA DIOSMI *Sión jirkanta
akrashqa.
Tsaycho tänanpämi akrashqa.
14 Tsaymi nirqan:
"Kaychömi imaypis täkushä.
Kaycho trönü kananpämi
akrashqä.
15 Kaycho mikuy atska kananpämi bendicionnïta churashä.
Muchuqkunapis pacha juntami
mikuyanqa.
16 Sacerdötikunapis respitashqami
kayanqa.
Wiyamaqkunaqa kushishqami
alabayämanqa.
17 Kaychömi Davidpita aywaraqkunata rey kayänanpä churashä.
Akranqä kayaptinmi munayyuq
kayänanpä yanapashä.
18 Chikiqninkunataqa penqakuymanmi churashä.
Reyqa chipipiykaq corönan
jatishqami kanqa".

Salmo 133 (132)

Kuyanakur kawayanqanpita alabanqan

Kay salmuqa Jerusalénman aywaqkuna cantayänanpämi. David qellqanqan.

1 Kuyay munaypämi wawqi panikuna kuyanakur kawayanqan
kaykan.
2 Imayka mushkuq aceitita
Aarónpa umanman wiñaptin
shapranpa jutur latsapan puntanyaq chaqnömi kaykan.†
3 Hermón jirkaman y *Sión jirkanman shullya chaqnömi kaykan.
Sión jirkanchömi bendicionninta
TAYTA DIOS churan.
Tsaychömi atska wata alli kawayan.

Salmo 134 (133)

Tayta Diosta alabananpä ninqan

Kay salmuqa Jerusalénman aywaqkuna cantayänanpämi.

1 TAYTA DIOSTA sirviqkuna, llapaykikuna alabayay.
Paqaskunapa TAYTA DIOSPA
wayincho kaqkuna, llapaykikuna alabayay.
2 Lugar Santu kaqläpa makikikunata joqarkur TAYTA DIOSTA
alabayay.
3 Ciëlutapis y kay patsatapis kamaq
TAYTA DIOS *Siónpita patsa
qamkunaman bendicionninta
churaykallämutsun.

Salmo 135 (134)

Tayta Diosta alabanqan

1 ¡Aleluya!
TAYTA DIOSTA alabayay.
Sirviqninkuna, TAYTA DIOSTA
alabayay.
2 TAYTA DIOSPA wayincho kaqkuna, payta alabayay.

---

†**132.6-10** 1Sam. 7.1-2; 2Crón. 1.4; 6.41-42. †**132.11** 2Sam. 7.12-16; 1Crón. 17.11-14; Sal. 89.3-4; Hech. 2.30. †**133.2** Éxo. 29.7, 21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Diosnintsikpa wayin patiucho kaqkuna, payta adorayay.

3 Allillata ruraq kanqanpita TAYTA DIOSTA adorayay.
Kuyakuq kanqanpita salmukunata cantar alabayay.
4 Jacobpita aywaraq runakunatami paypa kayänanpä TAYTA DIOS akrarqan.
Israel runakunatami akrarqan herencian kayänanpä.

5 Musyämi TAYTA DIOS munayyuq kanqanta.
Payqa llapan dioskunapitapis mas munayyuqmi.
6 Ciëlucho, kay patsacho, lamarcho y wanwanyaykaqkunachöpis TAYTA DIOSQA munanqantami ruran.
7 Kay patsapa kuchunpitami pukutayta shäritsin.
Tamyamunanpäpis maqakatsimunmi.
Churarätsinqanpitami wayratapis jipimun.†

8 Egipto runakunapa mayor tsurinkunatami wanutsirqan.
Uywankunapa punta kaq wawankunatapis wanutsirqanmi.
9 Faraón y mandashiqninkuna rikayänanpämi Egiptucho mantsakaypä kaqkunata rurarqan.†
10 Atska nacionkunachömi runakunata wanutsirqan.
Munayyuq reykunatapis ushakätsirqanmi.
11 Tsay reykunami kayarqan amorreo runakunapa mandaqnin Sihón, Basáncho taq rey Og y cananeo runakunapa mandaqnin reykunapis.†
12 Tsay runakunapa nacionninkunatami kuyanqan Israel runakunata rikatsirqan herencian-kuna kananpä.
13 TAYTA DIOS, mana ushakaqmi kaykanki.
Qamqa imayyaqpis yarpashqami kanki.

14 TAYTA DIOSQA kuyanqan runakunata yanapanqami.
Sirviqninkunataqa kuyapanqami.†
15 Juklä nación runakuna adorayanqan ïdulukunaqa qorillapita y qellayllapitami kayan.
Tsaykunataqa runakunallami rurayan.
16 Shimin kaptinpis manami parlayantsu.
Ñawin kaptinpis manami rikayantsu.
17 Rinrin kaptinpis manami wiyayantsu.
Manami jamayninpis kantsu.
18 Ïdulu munayniynaq kanqannömi ïdulukunata ruraqkunapis kaykäyan.
Ïdulukunaman yärakuqkunaqa ïdulunöllami llapanpis kayan.†

19 Israel mayikuna, ¡TAYTA DIOSTA alabayay!
Aarónpita aywaraqkuna, ¡TAYTA DIOSTA alabayay!
20 Leví trïbu runakuna, ¡TAYTA DIOSTA alabayay!
TAYTA DIOSPITA *mantsapakuqkuna, ¡payta alabayay!
21 *Siónchöpis y maytsaychöpis TAYTA DIOS alabashqa kaykullätsun.
Paymi Jerusaléncho taykan.
¡Aleluya!

---

†**135.7** Jer. 10.13; 51.16. †**135.8-9** Éxo. 12.29-30. †**135.11** Núm. 21.21-35.
†**135.14** Deut. 32.36. †**135.15-18** Sal. 115.4-8; Isa. 44.9-20; Jer. 10.1-16; Apoc. 9.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Salmo 136 (135)

Tayta Diosta agradëcikunqan

1 Allillata ruraq kanqanpita TAYTA
DIOSTA agradëcikuyay.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.†
2 Llapan dioskunapa Diosnin Tayta
Diosta agradëcikuyay.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
3 Munayyuq TAYTA DIOSTA agra-
dëcikuyay.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
4 Payllami milagrukunata ruran.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
5 Shumaq tantiyakuykurmi ciëluta-
pis kamarqan.†
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
6 Yaku chawpinchömi tsaki patsa-
tapis kamarqan.†
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
7 Rupaytapis killatapis kamar-
qanmi.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
8 Rupayta kamarqan junaqpa
atsikyänanpämi.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
9 Killatawan qoyllurkunatanami
kamarqan paqaspa atsikyä-
nanpä.†
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
10 Egipto runakunapa mayor tsurin-
kunatami wanutsirqan.†
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
11 Israel runakunatami Egiptupita
jipimurqan.†
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
12 Mantsakaypä kaqkunata
rurarmi paykunata jipimur-
qan.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
13 Puka Lamartapis ishkaymanmi
rakirqan.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
14 Lamar chawpinpami Israel runa-
kunata päsatsirqan.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
15 Faraónta y soldädunkunatami
itsanqa Puka Lamarcho usha-
kätsirqan.†
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
16 Kuyanqan runakunatami tsunyaq
jirkapa pusharqan.†
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
17 Munayyuq reykunatami wanu-
tsirqan.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
18 Munayyuq kayaptinpis tsay rey-
kunata ushakätsirqanmi.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
19 Paymi wanutsirqan amorreo
runakunapa mandaqnin rey
Sihónta.†
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
20 Basán nacionpa mandaqnin rey
Ogtapis wanutsirqanmi.†
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.

†**136.1** 1Crón. 16.34; 2Crón. 5.13; 7.3; Esd. 3.11; Sal. 100.5; 106.1; 107.1; 118.1; Jer. 33.11.
†**136.5** Gén. 1.1. †**136.6** Gén. 1.2. †**136.7-9** Gén. 1.16. †**136.10** Éxo. 12.29.
†**136.11** Éxo. 12.51. †**136.13-15** Éxo. 14.21-29. †**136.16** Deut. 8.15.
†**136.19** Núm. 21.21-30. †**136.20** Núm. 21.31-35.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21 Paykunapa nacionninkunatami
Israel runakunatana herencian
kananpä rikatsirqan.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
22 Sirviqnin Israel runakunatami
herencian kananpä aypurqan.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
23 Ima desgracia päsamashqapis
payqa manami qonqämantsiktsu.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
24 Chikimaqnintsikkunapitami salvamarqantsik.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
25 Llapanpämi mikuyta kamaripan.
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.
26 ¡Ciëlucho kaykaq Tayta Diosta
agradëcikuyay!
Kuyakuq kayninqa imaypis
manami ushakantsu.

Salmo 137 (136)

Babiloniacho llakikuyanqan

1 Babiloniacho kaykaq mayukuna
kuchunman jamaykurmi
*Siónpä yarpaskir waqarqantsik.†
2 Cantanantsikpä gänasnintsik
mana kaptinmi arpantsikkunatapis sauciman warkurqantsik.
3 Prësu apamaqnintsikkunami
cantanantsikpä nimarqantsik.
Tsay runakunaqa kushishqa
kanantsiktami munayarqan.
Tsaymi nimarqantsik:
"Sióncho kaykar cantayanqaykita
cantapäyämay".
4 Jäpa nacioncho kaykarqa ¿ima
gänaswanrä TAYTA DIOSTA
alabashwan?
5 ¡Ay Jerusalén, Jerusalén!
Qamta qonqaptïqa derëcha kaq
makïpis tsakikäkutsun.
6 Qamta mana yarpaptïqa y jutikita mana joqariptïqa qallüpis
tsakir palagarnïman laqakätsun.

7 Jerusalén markata atacayaptinmi
edomita runakuna qayaykachar niyarqan:
"¡Ushakätsiyay! ¡Ushakätsiyay!
¡Wayinkunatapis cimientuntinta
ushakätsiyay!"
TAYTA DIOS, tsaynö niyanqanpita
juzgaykullay.†

8 ¡Babilonia marka!
Qamtapis ushakätsiyäshunkimi.
Ñakatsiyämanqaykipita ushakätsishuqnikikuna kushishqa
kawayätsun.†
9 Wamraykikunata rumikunaman
tsapiqkunapis kushishqa kawayätsun.

Salmo 138 (137)

Tayta Diosta agradëcikunqan

(1a) *David qellqanqan salmu.*
1 (1b) Llapan shonqüwanmi alabashayki.
Salmukunata cantarmi ciëlucho
munayyuq kaqkunapis wiyayänanpä alabashayki.
2 Qamman y palabraykimanqa
manami imapis tinkuntsu.
Tsaymi *santu templuyki kaqläpa
qonqurikuykur alabashayki.
Kuyapäkuq kanqaykipita y
awninqaykita cumpliq kanqaykipitami alabashayki.
3 Mañakamuptïmi wiyamarqayki.

†**137.1** Eze. 3.15. †**137.7** Abd. 10-15. †**137.8** Jer. 50.29; Apoc. 18.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Shakyätsimarmi kallpata qomarqayki.

4 TAYTA DIOS, palabraykita
wiyarmi kay patsacho llapan
reykunapis alabayäshunki.
5 Ruranqayki alli kanqanta tanti-
yarmi kushikurnin alabayä-
shunki.
Pasaypa munayyuq y kuyapä-
kuqmi kaykanki.
6 TAYTA DIOS, ciëlupita patsami
llampu shonqu runakunata
yanapaykämunki.
Allish tukuqkunataqa manami
cäsupankitsu.

7 Ñakaptïpis qammi yanapamanki.
Chikimaqnïkuna pasaypa ajar
conträ shäriyaptinpis derë-
cha kaq makikiwanmi tsapä-
manki.
8 TAYTA DIOS, noqapä yarpan-
qaykitami imaypis cum-
plinki.†
Imaypis kuyamankimi.
Kuyaykämarqa ama kachaykallä-
maytsu.

Salmo 139 (138)

**Tayta Dios llapanta
musyanqanpita alabanqan**

*(1a) Cantaqkunapa mandaqninpämi.
David qellqanqan salmu.*

1 *(1b)* TAYTA DIOS, imanö kanqätapis
musyankimi.
2 Musyankimi imay jamanqäta y
imay shärinqätapis.
Karupitami yarpanqäkunatapis
musyaykanki.
3 Tuta shärikunqäpita paqas
punqäyaqmi llapan ruran-
qätapis musyaykanki.
Maypa aywaptïpis rikaykäman-
kimi.
4 TAYTA DIOS, manarä parlaptïmi
imata ninäpä kanqantapis
musyaykanki.
5 Maycho kaptïpis rikaykämankimi.
Makikiwanmi tsapaykämanki.
6 Tsaynö kanqaykiqa pasaypa
kushikuypämi.
Manami imanöpapis tantiyayta
kamäpakütsu.

7 Espïrituyki rikaykämaptinqa
¿mayllamanrä pakaküman?
Ñöpaykipita ¿mayllamanrä qesh-
pïman?
8 Qoyllurkuna kaqman witsaptïpis
tsaychömi kaykanki.
Patsa ruriman pakakuptïpis tsay-
chömi kaykanki.
9 Rupay yarqamunan kaqläpa
pajar aywakuptïpis y lamar
tsimpancho täkuptïpis 10 ñöpä-
chömi kaykanki.
Maycho kaykaptïpis derëcha kaq
makikiwanmi jancharaykä-
manki.
11 Mayjina tsakayman pakakurpis
12 qampita manami pakakuyta
kamäpakütsu.
Tsakaypapis junaqpanöllami
rikaykanki.
Paqaspis junaqpis qampäqa iwal-
llami kaykan.†

13 Qammi mamäpa pachancho lla-
pan cuerpüta kamamarqayki.
14 Espantaypä kamamanqaykipi-
tami alabä.
Ruranqaykikunaqa pasaypa
kushikuypämi kaykan.
Tsaynö kanqantami llapan shon-
qüwan criyï.
15 Mamäpa pachancho kaykaptï
pipis manami rikamashqatsu.
Tullükuna yurinqanta qamllami
rikashqayki.

† **138.8** Fil. 1.6. † **139.7-12** Jer. 23.23-24; Amós 9.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Patsa rurinchönöpis mana rikakayllami kamamarqayki.
16 Tsayrä rurakaykaptïmi rikamashqayki.
Manaräpis juk junaqyuq kaykaptïmi ayka wata kawanäpä kanqantapis libruykiman mayna qellqarqayki.

17 Tayta Dios, noqapä yarpanqaykikunaqa pasaypa kushikuypämi.
Tsay yarpanqaykikunaqa atskami kaykan.
18 Yupayta munaptïpis aqushapita mas atskami kaykan.
Pununqäpita rikcharkurpis qamwanmi imaypis kaykä.

19 Tayta Dios, mana alli runakunataqa llapanta ushakaykatsillay.
Wanutsikuq runakunata ñöpäpita qarquykullay.
20 Paykunami contrayki parlaykäyan.
Jutikitapis llutallami joqariyan.

21 TAYTA DIOS, musyankimi chikishuqnikikunata rikaytapis mana munanqäta.
Mana cäsukushuqnikikunata pasaypami ajanapä.
22 Paykunata pasaypami chikï.
Paykunaqa noqapapis conträmi kaykäyan.

23 Tayta Dios, imanö kawanqätapis rikaykullay.
Shonqü allita o mana allita yarpanqantapis musyaykullay.†
24 Yarpanqäpis, parlanqäpis o ruranqäpis mana alli kaptinqa tantiyaykatsillämay.
Qamwan imayyaqpis kawanäpä yachaykatsillämay.

Salmo 140 (139)

Mana alli runakunapita tsapänanpä Tayta Diosta mañakunqan

(1) Cantaqkunapa mandaqninpämi.
David qellqanqan salmu.
1 (2) TAYTA DIOS, mana alli runakunapita tsapaykallämay.
Wanutsikuq runakunapita salvaykallämay.
2 (3) Paykunaqa llutanta rurayänallanpämi imaypis yarpachakuyan.
Qoyay qoyaymi pïmaytapis wajupar puriyan.
3 (4) Paykunapa shiminkunaqa culebrapa lanzëtannörämi kaykan.
Parlayanqankunapis culebrapa venënunnömi kaykan.† *Selah*

4 (5) TAYTA DIOS, mana alli runakunapita tsapaykallämay.
Wanutsikuq runakunapita salvaykallämay.
Paykunaqa jutsata ruratsiyämänanpämi willanakuykäyan.
5 (6) Runa tukuq karmi trampata churapäyämashqa.
Imaykanöpapis desgracia päsamänantami munaykäyan.
Maypa aywaptïpis trampatami churapäyäman. *Selah*

6 (7) TAYTA DIOSTAMI mañakü:
"Diosnïmi kaykanki.
Mañakamunqäta wiyaykallämay" nir.
7 (8) Munayyuq TAYTA DIOS, salvamaqnïmi kanki.
Conträ shäriyaptinpis tsapämankimi.
8 (9) TAYTA DIOS, mana alli runakuna llutankunata imatapis rurayänanta ama munaykuytsu.

† **139.23** Sal. 17.3; 26.2. † **140.3** Rom. 3.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yarpäyanqanpis ama kamakaykullätsuntsu.
Manatsayqa runa tukuyanqami.
Selah

9 *(10)* Chikimaqnïkuna maldicionayämanqanqa kikinkunaman chätsun.
10 *(11)* Paykunaman rawraykaq shansha ishkimutsun.
Ninamanpis jitashqa kayätsun.
Imaypis mana yarqayämunanpä sinigaman jatikäyätsun.
11 *(12)* Wasarimakunaqa kay patsacho ama mirayätsuntsu.
Maqakuq yaqa runakunataqa ima desgraciapis päsatsun.

12 *(13)* TAYTA DIOS, musyämi ñakaqkunata yanapar justiciata ruranqaykita.
Imaynaqkunapa jananmi shärinki.
13 *(14)* Alli ruraq runakunami jutikita joqarir alabayäshunki.
Munanqaykinö kawaq runakunami ñöpaykicho kawayanqa.

Salmo 141 (140)

Jutsata mana rurananpä Tayta Diosta mañakunqan

(1a) David qellqanqan salmu.

1 *(1b)* TAYTA DIOS, qamtami mañakamü.
Yanapamänaykipä shamuykullay.
Rugakamuptï juklla yanapaykallämay.
2 Mañakamunqäpis inciensiunö ñöpaykiman chaykallämutsun.
Makïta joqarkur rugakamunqäpis tardipa rupatsinqan sacrificiunö kaykullätsun.†

3 TAYTA DIOS, llutanta mana parlanäpä shimïta tsapaykullay.
Mana allikunata mana parlanäpä imaypis yanapaykallämay.
4 Llutanta shonqü mana yarpänanpä tantiyaykatsillämay.
Jutsa ruraqkunawan tsay yarpaylla kanäta ama munaykullaytsu.
Paykunawan mikur upur kanätapis ama munaykullaytsu.

5 Alli runa corrigimar asutamaptinpis chaskikümi.
Yätsimanqantami cäsukü.
Jutsa ruraqkuna yätsiyämanqantaqa manami wiyaytapis munätsu.
Paykunata castigananpämi Tayta Diosta imaypis mañakuykä.
6 Mandaqninkunataqa imayka desgraciami päsanqa.
Tsayrämi tantiyakuyanqa noqa willakunqä rasun kanqanta.
7 Chakrata yapyayaptin kurpakuna mashtaräyanqannömi tullunkunapis panteonkunacho mashtaräyanqa.

8 TAYTA DIOS, qamllamanmi yärakamü.
Ama kachaykallämaytsu.
9 Mana alli runakuna trampata churapäyämanqanman mana jeqanäpä tsapaykallämay.
10 Trampata churapäyämanqanman kikinkuna jeqayätsun.
Noqataqa salvaykallämay.

Salmo 142 (141)

Tayta Dios yanapaykunanpä mañakunqan

(1) Machaycho pakakunqanta yarparmi kay salmuta David qellqarqan.†

1 *(2)* TAYTA DIOS, llapan kallpäwanmi mañakamü yanapamänaykipä.
Llapan shonqüwanmi rugakamü kuyapämänaykipä.
2 *(3)* Ima päsamaptinpis qamtami willä.
Llakikunqätapis qamtami willä.

† **141.2** Apoc. 5.8. † **142.0** 1Sam. 22.1; 24.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 (4) Pasaypa llakishqa kaykaptïpis
qammi kushikatsimarqayki.
Purikunä näniman trampata
churaqnömi mana alli runa-
kuna llutankunaman ishkinäta
munayan.
4 (5) Amïgüpis manami kantsu
shakyätsimänanpä.
Pïnïpis manami kantsu janä shä-
rinanpä.
Noqataqa manami pipis yarpä-
mantsu.

5 (6) TAYTA DIOS, qamta maña-
kurmi nï:
"Kay patsacho qamllami herenciä
y tsapämaqnï kanki".

6 (7) Mañakamunqäta wiyaykallä-
may.
Kallpäpis ushakaykannami.
Chikimaqnïkunapa makinpita
tsapaykallämay.
Paykunaqa noqapita mas kallpa-
sapami kayan.
7 (8) Carcelcho kaykaqnömi kaykä.
Jutikita joqarir alabanäpä jipiy-
kallämay.
Yanapamanqaykipita kushikurmi
yärakamuq mayïkunawan ala-
bashayki.

Salmo 143 (142)

Tayta Diosman
yärakur mañakunqan

(1a) *David qellqanqan salmu.*
1 (1b) TAYTA DIOS, mañakamunqäta
wiyaykallämay.
Rugakamunqäta awniykallä-
may.
Awnimanqaykita cumpliq kay-
karqa yanapaykallämay.
2 Musyankimi llapan runakunapis
jutsayuq kayanqanta.
Sirviqniki karmi mañakamü
mana castigamänaykipä.
3 Wanutsiyämayta munarmi chiki-
maqnïkunaqa tumapaykäyä-
man.
Wanushqatanömi juklla pampa-
yämayta munaykäyan.
4 Pasaypa llakishqami kaykä.
Shonqüpis ushakaykannami.

5 Unay ruranqaykikunatami yar-
parkü.
Mantsakaypä ruranqaykikuna-
pämi yarpachakü.
6 Makïta joqarkurmi mañakamü.
Tsaki allpa yakuta ministin-
qannömi noqapis qamta
ministï.† *Selah*

7 TAYTA DIOS, jamanï manarä
ushakanqanyaq juklla parla-
paykallämay.
Noqapita ama *pakakuykullaytsu.
Pakakuptikiqa wanushqanöchi
rikakushä.
8 Taytay, llapan shonqüwanmi
yärakamü.
Kuyakuq kanqaykita tutapa mus-
yaykatsillämay.
Imata ruranäpä kaqtapis tanti-
yaykatsillämay.

9 TAYTA DIOS, qamman ampara-
kaykämuptïqa chikimaqnïku-
napita tsapaykallämay.
10 Tayta Diosnïmi kaykanki.
Munanqaykinö kawanäpä yana-
paykallämay.
Allikunata ruranäpä Espïrituyki
tantiyaykatsillämätsun.

11 TAYTA DIOS, munayyuq kanqay-
kita pïmaypis musyananpä
yanapaykallämay.
Alli ruraq kaynikiwan kay llaki-
kuypita jipiykallämay.
12 Kuyapämar conträkunata usha-
kaykatsillay.

† **143.6** Sal. 42.1-2; 63.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kawaykaqta ama jukllayllatapis
kachaykullaytsu.
Taytay, qampa munaynikichömi
kaykä.

Salmo 144 (143)

Tayta Diosta agradëcikunqan

(1a) *David qellqanqan.*

1 (1b) Imapitapis tsapämaq TAYTA
DIOS alabashqa kaykullätsun.
Paymi guërracho pelyanäpä
yanapaman.
2 Paymi kuyamaqnï y imapitapis
tsapämaqnï.
Paymi amparakunä y salva-
maqnï.
Escüdunö tsapämaptinmi pay-
man yärakü.
Llapan nacionkunata vincinäpä-
pis paymi yanapaman.

3 TAYTA DIOS, ¿imanatä runa kay-
kan tsayjinanpa paypä yarpa-
chakunaykipä?
¿Imanatä runa kaykun tsayläya
kuyaykunaykipä?†
4 Jamaynöllami runaqa kaykan.
Kawayninpis llantuynö päsaq-
llami kaykan.

5 TAYTA DIOS, ciëluta kichaskir
uraykallämuy.
Qoshni shärinanpä jirkakunata
yataykullay.
6 Chikimaqnïkuna mantsarir
qeshpiyänanpä maqakatsimur
flëchaykikunawan atacayku-
llay.
7 Yanapamänaykipä ciëlupita patsa
shamuykullay.
Lamar yaku junishpa junishpa
pulchaqyaykaqchönö kaykan-
qäpita jipiykallämay.
Jäpa runakunapa makinpita sal-
vaykallämay.†
8 Tsay runakunaqa llullakuyllaman
churakashqami kaykäyan.
Derëcha kaq makinta joqarirpisf
llullakuyanmi.

9 Tayta Dios, mushuq cantuta can-
tarmi alabashayki.
Chunka cuerdayuq arpata tukay-
llapami salmukunata cantar
alabashayki.
10 Qammi chikiqninkunata vinciyä-
nanpä reykunata yanapanki.
Espädawan mana wanutsinan-
pämi sirvishuqniki Davidtapis
salvanki.†

11 Jäpa runakunapa makinpita sal-
vaykallämay.
Tsay runakunaqa llullakuyäna-
llanpämi yarpachakuykäyan.
Derëcha kaq makinta joqarirpis
llullakuyanmi.

12 Ollqu tsurïkuna kuyayllapä jatu-
saq jachakunanörä alli wiñay-
kuyällätsun.
Warmi tsurïkunapis palaciuta
adornaraq columnakunanörä
kaykuyällätsun.
13 Wayïkunachöpis imaykaläya
mikuykuna junta kaykullä-
tsun.
Chakräkunaman juntaqpä uywä-
kuna waranqanpa miraykuyä-
llätsun.
14 Törükunapis aruyänanpä sänu
kaykuyällätsun.
Täyanqä marka murällakunapis
ama juchuykullätsuntsu.
Cällikunachöpis mantsariypita
pipis ama qayarätsuntsu.†

---

f **144.8** Tsay witsan derëcha kaq makinta joqarkur parlaptinmi runakuna tantiyayaq rasun kaqta parlanqanta.
† **144.3** Job 7.17-18; Sal. 8.4. † **144.5-7** 2Sam. 22.8-17; Sal. 18.7-16. † **144.10** Sal. 18.50.
† **144.13-14** Lev. 26.3-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Tsaynö kawayänäpä yanapamaptikimi kushishqa kawayäshä.
¡TAYTA DIOSMAN yärakuq runakuna kushishqami kawayan!†

Salmo 145 (144)

Tayta Diosta alabanqan

(1a) *David qellqanqan alabanzami.*
1 (1b) Tayta Diosllä, mandamaq reyllä, imaypis alabashaykimi.
Imayyaqpis jutikita joqarirmi agradëcikushayki.
2 Qoyay qoyaymi alabashayki.
Imayyaqpis jutikita joqarirmi alabashayki.
3 Llapanpä munayyuqmi kanki.
Cantukunata cantarmi adorashayki.
Munayyuq kanqaykiqa mana tantiyaypämi kaykan.

4 Tsurïkunatapis milagru ruranqaykikunapitami willapäshä.
Paykunapis mantsakaypä ruranqaykikunapitami tsurinkunata willapäyanqa.
5 Munayyuq y mantsakaypä kanqaykitami imaypis yarparäshä.
Kushikuypä ruranqaykita manami qonqäshätsu.
6 Munayyuq kanqaykitami willakushä.
Munaynikiwan ruranqaykikunatami pïmaypis parlayanqa.
7 Kuyakuq kanqaykitami maychöpis willakuyanqa.
Allillata ruranqaykipitami cantarnin alabayäshunki.
8 TAYTA DIOSQA alli shonqu y kuyapäkuqmi.
Kuyakuq karmi jukllaqa ajanantsu.
Kuyakuyninqa manami imaypis ushakantsu.†
9 TAYTA DIOSQA pïmaypäpis allitami ruran.
Llapan kamanqantami kuyar rikan.

10 TAYTA DIOS, llapan kamanqaykikunapis alabaykuyälläshuy.
Munanqaykinö kawaqkuna llapanpis adoraykuyälläshuy.
11 Alli mandaq kanqaykipitami parlayanqa.
Mantsakaypä ruranqaykikunatami willakuyanqa.
12 Tsaynöpami munayyuq kanqaykita kay llapan patsachöpis musyayanqa.
Munaynikiwan mandanqaykitami pïmaypis musyayanqa.
13 Rey kanqaykiqa mana ushakaqmi kaykan.
Imayyaqpis mandaqmi kaykanki.
Awninqaykitaqa imaypis cumplinkimi.
Ruranqaykiqa llapanpis allimi kaykan.
14 Desalentädukunatapis shakyätsinkimi.†
Llakishqa kaykaqkunatapis kushikatsinkimi.
15 Llapan kawaqkunami qamta shuyäyäshunki hörancho mikuyta qaranaykipä.
16 Kuyaparmi llapan kawaqkunapäpis bendicionnikita churamunki.

17 TAYTA DIOS ruranqankuna llapanpis allimi kaykan.
Kuyakuq karmi imatapis allillata ruran.
18 Llapan shonqunwan mañakuqkunapa ñöpanchömi TAYTA DIOS kaykan.
19 Paypita *mantsapakuqkunataqa imata munayanqantapis kamaripanmi.
Ausiliuta mañakuyaptinqa jukllami salvan.

---

†**144.15** Sal. 33.12. †**145.8** Sal. 103.8; Stg. 5.11. †**145.14** Sal. 146.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 *Kuyar cäsukuqkunataqa
rikanmi.
Mana alli runakunatami itsanqa
ushakätsin.
21 Noqaqa TAYTA DIOSTAMI alabashä.
Pïmaypis jutinta joqarir imaypis
alabayätsun.

Salmo 146 (145)

Tayta Diosta alabanqan

1 ¡Aleluya!
Llapan shonqüwanmi TAYTA
DIOSTA alabashä.
2 Kawanqäyaqqa imaypis TAYTA
DIOSTAMI alabashä.
Kay patsacho kanqäyaqqa salmu-
kunata cantarmi alabashä.†

3 Ama yärakushuntsu munayyuq
runakunamanqa.
Runalla karmi salvamäshuntsu.
4 Wanurnin kanqallanmi allpaman
tikrayanqa.
Yarpäyanqankunata manarä
rurarmi wanuyanqa.
5 Tayta Dios yanapanqan runa
kushishqami kawanqa.
Payqa TAYTA DIOSLLAMANMI
imay hörapis yärakun.

6 Tayta Diosmi ciëluta, kay patsata,
lamarta y llapan tsaycho kaq-
kunatapis kamashqa.
Ninqantaqa imaypis cumplinmi.†
7 Ñakaycho kaykaq runakunata
yanapanmi.
Mallaqaqkunapäpis mikuyta
kamaripanmi.

Prësu kaykaqkunatapis TAYTA
DIOS jipimunmi.
8 Qaprakunapa ñawintapis TAYTA
DIOS kichanmi.
Desanimashqa kaykaq runaku-
natapis TAYTA DIOS shakyä-
tsinmi.
Pay munanqannö kawaqkunataqa
TAYTA DIOS kuyanmi.
9 Jäpa runakunatapis TAYTA DIOS
rikanmi.
Waktsakunatapis viüdakunatapis
yanapanmi.
Mana alli runakunatami itsanqa
yarpanqanta mana rurayä-
nanpä tsapata churapan.

10 *Sión, TAYTA DIOSMI imayyaqpis
rey kanqa.
Mandamaqnintsik reymi imay-
yaqpis kanqa.
¡Aleluya!

Salmo 147 (146—147)

Tayta Diosta alabanqan

1 ¡Aleluya!
Kushikuypämi kaykan salmu-
kunata cantar Tayta Diosnin-
tsikta alabanqantsik.
Payta alabarqa kushikuntsikmi.
2 TAYTA DIOSMI Jerusalénta yapay
shäriykätsin.
Israel runakunatapis maytsaypi-
tami qoriykämun.
3 Llakishqa kaykaqkunatami sho-
qan.
Qerinkunatapis jampinmi.
4 Qoyllurkuna ayka kayanqantapis
musyanmi.
Llapan qoyllurkunatapis jutin-
pami reqin.
5 Tayta Diosqa pasaypa munay-
yuqmi kaykan.
Paypa yachayninqa mana usha-
kaqmi.
6 Muchuqkunatapis TAYTA DIOSMI
yanapan.
Mana alli runakunatami
itsanqa penqakuyman chu-
ran.

7 TAYTA DIOSTA agradëcikurnin
alabashun.

†**146.2** Sal. 104.33. †**146.6** Gén. 1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Arpata tukayllapa salmukunata
cantar Tayta Diosnintsikta ala-
bashun.
8 Paymi ciëlutapis pukutaywan tsa-
paskin.
Paymi tamyatapis tamyatsimun.
Qewakunatapis jirkakunachömi
wiñatsimun.
9 Paymi uywakuna mikuyänanpä-
pis qewata wiñatsimun.
Pushapa ankakuna mallaqar
waqayaptinpis mikuytami
qaran.
10 Manami guërrapä cawallukunata
rikartsu TAYTA DIOS kushikun.
Manami pelyayta yachaq soldä-
dukunata rikartsu kushikun.
11 Tsaypa trokinqa paypita *mantsa-
pakushqami kushikun.
Tsaynöpis kushikun kuyakuq
kanqanman yärakushqami.

12 ¡Jerusaléncho taqkuna, TAYTA
DIOSTA alabayay!
¡*Sióncho taqkuna, Tayta Diosta
alabayay!
13 Paymi markaykipa punkunku-
nata jinchi wichqan.
Markaykicho taqkunamanmi
bendicionninta churan.
14 Lindëruykita respitatsiptinmi
añaw taykäyanki.
Mikuyniki atska kananpämi ben-
dicionninta churamun.

15 Tayta Diosmi kay patsa imanö
kananpäpis mandan.
Mandaptinmi juklla cumplin.
16 Paymi yuraq bayëta mashtay-
kushqatanörä rashtatapis rash-
tatsimun.
Qajapatapis uchpa mashtashqata-
nörämi warätsimun.
17 Tayta Diosmi runtu tamyatapis
rumitanörä tamyatsimun.
Tsaymi mana atipaypä alan.

18 Tayta Dios niptinmi tsururupis
tsullun.
Paymi wayratapis wayrätsimun y
yakutapis aywatsin.†

19 Jacobpita aywaraqkunatami
palabranta musyatsirqan.†
Israel runakunatami estatütun-
kunata y ninqankunata mus-
yatsirqan.
20 Tsaynöqa wakin nacionkunata
manami musyatsirqantsu.
Paykunaqa manami imaypis Tayta
Dios ninqanta musyayashqatsu.
¡Aleluya!

Salmo 148

Tayta Diosta alabanqan

1 ¡Aleluya!
Ciëlucho kaqkuna, TAYTA DIOSTA
alabayay.
2 *Angelkunapis, llapaykikuna ala-
bayay.
Guërracho pelyaq angelkunapis,
llapaykikuna alabayay.
3 Rupaypis y killapis, alabayay.
Atsikyaq qoyllurkunapis, llapay-
kikuna alabayay.
4 Mas junishcho kaykaq ciëlupis,
payta alabay.
Ciëlu janancho kaykaq yakupis,
payta alabay.
5 TAYTA DIOS alabashqa kaykullä-
tsun.
Pay niskiptillanmi llapanpis rura-
karqan.
6 Tayta Dios kamanqankunaqa
manami ushakanqatsu.
Pay ninqankunataqa manami
pipis trukatsinqatsu.

7 Kay patsacho kaqkuna, TAYTA
DIOSTA alabayay.
Lamarcho mantsaypä pescädu-
kuna y tsaycho llapan kaqku-
napis, alabayay.

† **147.16-18** Job 37.9-11. † **147.19** Rom. 3.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Maqakuypis, runtu tamyapis,
rashtapis y pukutaypis alaba-
yay.
Tayta Dios munanqanta ruraq
shukukuy wayrapis, alabay.
9 Jirkakunapis, jirkankunapis, frü-
tayuq jachakunapis y cedruku-
napis, alabayay.
10 Uywana kaq y mana uywana kaq
uywakunapis, lätaypa puriq-
kunapis y pishqukunapis, ala-
bayay.
11 Kay patsacho reykunapis, llapan
nacioncho taq runakunapis,
munayyuq runakunapis y
autoridäkunapis, alabayay.
12 Chölukunapis, jipashkunapis,
awkinkunapis, wamrakunapis,
13 TAYTA DIOSTA alabayay.

Paymanqa manami pipis tinkun-
tsu.
Kay patsacho kaqkunapitapis y
ciëlucho kaqkunapitapis mas
munayyuqmi kaykan.
14 Paymi kuyanqan runakunata
imaypis yanapan.
Pay munanqannö kawaq Israel
runakuna, llapayki alabayku-
yällay.
¡Aleluya!

Salmo 149

Tayta Diosta alabanqan

1 ¡Aleluya!
Mushuq cantuta cantar TAYTA
DIOSTA alabayay.
Pay munanqannö kawaq runa-
kuna qorikanqancho alabayay.
2 Israel runakuna, kamashuqniki
Tayta Diosta alabayay.
*Sión runakuna, Tayta Dios man-
dashuqniki rey kanqanpita
kushikuyay.
3 Jutinta joqarir danzayay.
Arpakunatawan panderëtakunata
tukayllapa alabayay.

4 Kuyanqan runakunata rikarmi
TAYTA DIOS kushikun.
Alli kawayänanpämi llampu
shonqukunata yanapan.
5 Tayta Diosman yärakuqkuna, lla-
payki kushikuyay.
Yanapayäshunqaykipita cämayki-
kunachöpis cantayay.

6 Ishkanläpa alli afilashqa espä-
data aptarkur† llapan shon-
quykikunawan Tayta Diosta
alabayay.
7 Tsay espädawanmi mana cäsu-
kuq nación runakunata Tayta
Dios vincinqa.
8 Mandaqnin reykunatawan
yanapaqninkunata prësu tsa-
riskirmi fiërru cadënawan
watanqa.
9 Tsaynöpami paykunapä qellqa-
ranqanta Tayta Dios cum-
plinqa.
Cumpliptinmi Tayta Diosta
sirviqkuna pasaypa kushiku-
yanqa.
¡Aleluya!

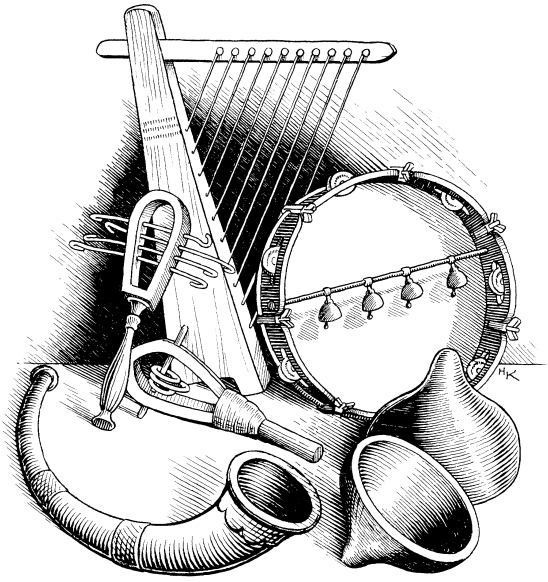
Salmo 150

Tayta Diosta alabanqan

1 ¡Aleluya!
Tayta Diosta templuncho alaba-
yay.
Ciëluchöpis Tayta Diosta alaba-
yätsun.
2 Mantsakaypä ruranqankunapita
Tayta Diosta alabayay.
Munayyuq kanqanpita alaba-
yay.
3 *Cornëtata tukayllapa alabayay.
*Salteriutawan arpata tukayllapa
alabayay.

† **149.6** Efe. 6.12, 17; Heb. 4.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¡Llapan instrumentuwanpis Tayta Diosta alabashun!
(150.1-6)

4 Panderëtata tukayllapa tushur
alabayay.
Guitärratawan pinkulluta tukay-
llapa alabayay.
5 Platïllukunata tukayllapa alabayay.
Jinchi suënaq platïllukunawan
alabayay.
6 ¡Llapan kawaqkuna, TAYTA
DIOSTA alabayay!
¡Aleluya!

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Proverbios

Tayta Dios munanqannö kawanantsikpä yachatsikuykuna

Kay libru imapä kanqanpis

1 [1] Kaychömi qellqaraykan Israel
nacionpa mandaqnin rey Salo-
món parlanqan proverbiukuna[a] [†].
Payqa rey Davidpa tsurinmi karqan.
[2] Kay proverbiukunata parlarqan runa-
kuna alli kawayänanpä, llutankunata
mana rurayänanpä, yachatsikuyku-
nata tantiyakuyänanpä,[†] [3] yätsinqan-
kunata chaskikuyänanpä, respëtuyuq
kayänanpä, allillata rurayänanpä y
formal runa kayänanpä. [4] Tsaynöpis
kay proverbiukunata parlarqan mana
tantiyakuq runakuna tantiyakuyä-
nanpä, chölukuna y jipashkuna alli
yarpayyuq kayänanpämi.
[5] Yachaq runaqa kay proverbiuku-
nata chaskikunmi. Tsaynöpami mas
tantiyakuq y yachaq rikakun. [6] Tsay-
nöllami yachaq runakuna niyanqanta,
tinkutsiypa yätsiyanqanta y aja tanti-
yaypä niyanqantapis tantiyan.
[7] Yachaq kaytaqa qallaykuntsik
TAYTA DIOSPITA *mantsapakurmi.
Mana yachaq runaqa alli kawayta ni
alli yachatsikuyta manami chaskikun-
tsu.[†]

Jutsa ruraq runakuna yätsiyanqanta mana chaskinanpä ninqan

[8] Hïju, taytayki yätsishunqaykita
wiyakuy.
Mamayki yachatsishunqaykitapis
ama qonqaytsu.
[9] Paykuna yätsiyäshunqaykiqa
kuyayllapä corönanö y kuyay-
llapä wallqanömi kaykan.[†]

[10] Hïju, mana alli amïgukuna jutsa
rurayman inkitayäshuptiki
ama cäsupaytsu.
[11] Paykunaqa capazchi inkitar niyä-
shunki:
"Aku noqakunawan aywashun.
Añaw puriqkunata shuyaykur
wanutsishun.
[12] Alli kawakuq runakunatapis mana
kuyapaypa ushakätsishun.
Pitapis supayninta apatsishun.
[13] Imaykankunatapis apakurnin
imaykayuq rikakushun.
Wayintsikkunacho imapis
manami pishïmäshuntsu.
[14] Noqakunaman shamuy imayka-
yuq tikranaykipä.
Llapan suwakunqantsiktami raki-
pänakushun".

[15] ¡Hïju, tsaynö niyäshuptikipis ama
chaskipaytsu!
¡Llutanta yätsiyäshuptikipis pay-
kunapita witikuy![†]
[16] Paykunaqa mana allita rurayä-
nanpäpis rasmi cörriyan.
Runakunata mana kuyapaypami
wanutsiyan.[†]
[17] Trampata churanqantsikta
rikarqa pishqukunapis
manami yaykuyantsu.

---

[a] **1.1** Proverbiuqa wallka palabrallawan yätsikuymi kaykan.
[†] **1.1** 1Rey. 4.32; Prov. 10.1; 25.1. [†] **1.2** Stg. 1.5; 3.13-17. [†] **1.7** Job 28.28; Sal. 111.10; Prov. 9.10; 15.33. [†] **1.8-9** Prov. 6.20-21. [†] **1.10-15** Sal. 1.1. [†] **1.16** Isa. 59.7; Rom. 3.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 Tsay runakunami itsanqa mana
tantiyakuypa kikinkunapä
trampata churaykäyan.
19 Tsaynöllami ayrajashqakunaqa
imaykayuq kayänanpä yarpa-
chakuykäyanqallancho usha-
käyanqa.

Yachaq kananpä yätsinqan

20 Yachayqa willakuq runanömi
cällikunacho y pläzakunachö-
pis willakuykan.
21 Tsaynöpis markaman yaykuna
punkukunacho y runakuna
mas puriyanqan cällikuna-
chömi willakur nin:†
22 "Mana tantiyakuq chölukuna,
allita rurayänaykipä ¿imanirtä
yarpachakuyankitsu?
Burlakuqkuna, ¿imanirtä runaku-
nata asipällar kaykäyanki?
Juiciuynaq runakuna, ¿imay-
yaqtä tantiyakuyankitsu?
23 Llutanta mana rurayänaykipä
yätsinqäta shumaq wiyayä-
may.
Wiyakayämaptikiqa yachaq
kayänaykipämi tantiyatsiyä-
shayki.

24 "Tantiyatsinäpä qayaykaptïpis
qamkunaqa manami cäsuka-
yämashqaykitsu.
25 Llutankunata mana rurayänay-
kipä yätsinqätapis manami
chaskikayämashqaykitsu.
Tantiyatsiyaptïpis manami cäsu-
kayämashqaykitsu.
26 Tsaymi desgracia päsayäshuptiki
kuyapäyäshaykitsu.
Asikushärämi pasaypa mantsa-
kashqa puriyaptiki,
27 ñakaykuna shamuptin pasaypa
mantsakäyaptiki
y ima ruraytapis mana kamäpa-
kur llakikuyaptiki.
Tsay desgraciakuna päsayäshunki
shukukuy wayra imatapis apar
ushanqannömi.

28 "Tsaynö päsayäshunqayki hörami
yanapanäpä mañakayämapti-
kipis cäsuyäshaykitsu.
Mayjina ashimarpis manami tari-
yämankitsu.
29 Desgracia päsayäshunki yachaq
kayta mana munayanqaykipita y TAYTA DIOSPITA mana
*mantsapakuyanqaykipitami.
30 Qamkunaqa yätsinqätapis
manami chaskikuyashqaykitsu.
Llutanta mana rurayänaykipä
yätsinqätapis manami cäsuka-
yämashqaykitsu.
31 Llutan ruraq kayanqaykipitami
ñakayanki.
Jutsata rurayanqaykipitami
pasaypa llakikur puriyanki.

32 "Mana tantiyakuqkunaqa mana
cäsukuq kayanqanpitami
wanuyanqa.
Juiciuynaq kaqkunaqa mana
chaskikuq kayanqanpitami
ñakayanqa.
33 Tsaynö kaptinpis yätsinqäkunata
chaskikuqkunami itsanqa alli
kawayanqa.
Paykunataqa manami ima des-
graciapis päsanqatsu".

Yachaq kar alli kawananpä ninqan

2 1 Hïju, ninqäkunata shumaq
wiyakuy.
Mandamientükunata imaypis
yarparay.
2 Yachaq kanaykipä wiyakuy.
Alli yarpayyuq kanaykipä yarpa-
chakuy.
3 Cäsukuq kanaykipä llapan shon-
quykiwan mañakuy.

† **1.20-21** Prov. 8.1-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Qellaytawan qorita ashinqaykinö
yachaq kayta ashiy.
5 Tsaynöpami TAYTA DIOSTA *reqir
paypita *mantsapakunaykipä
tantiyakunki.

6 Yachaq kanaykipäqa TAYTA
DIOSMI yachayta qarashunki.
Paypitami tantiyaytapis yachay-
tapis chaskinki.
7 Pay munanqannö kawaqkunataqa
imapitapis tsapanmi.
Allita rurar kawaqkunataqa
yanapanmi.
8 Payta cäsukuqkunataqa imaypis
cuidanmi.
Payllaman yärakuqkunataqa
imaypis rikanmi.
9 Tsaynöpami alli kaqta y mana
alli kaqtapis tantiyanki.
Tsaynöpis maya mayalla kanki
alli kaqkunata ruranaykipä.
10 Yachaq kaynikipis shonquykicho
kaptinmi kushishqa kawanki.
11 Yachaq karqa llutan ruraykunata
manami rurankitsu.
Tantiyakuq kaynikimi mana alli
ruraykunapita tsapäshunki.

12 Yachaq kaykarqa manami jutsata
rurankimantsu ni engañakuq
runakunatapis criyinkiman-
tsu.
13 Tsay runakunaqa allita rura-
yänanpa trokinmi mana alli
ruraykunallaman uman chura-
kashqa kaykäyan.
14 Jutsata rurarpis pasaypami
kushikuyan.
Mana allita ruraykurpis taqllapä-
nakuyanrämi.
15 Imaypis llutanta rurallarmi puri-
yan.
Allita rurayänanpa trokinmi
manakaqkunata rurallar
kawayan.

16 Yachaq karqa runanta qanrataq
warmipitapis witikunkimi.
Alli shimillanpa parlapäshuptiki-
pis ama cäsupankitsu.†
17 Tsay niraq warmiqa jipashllarä
kaykar täyanqan runantapis
jaqiriykurmi munanqancho
purikun.
Tsaynö karmi runanta imaypis
respitananpä Tayta Diosta
awniykarpis qonqaykun.
18 Tsay niraq warmiwan purirqa
wanuytami tarinki.
19 Tsay warmiwan kakuqkunaqa
imaypis alli kawayta manami
tariyanqatsu.

20 Hïju, Tayta Dios munanqannö
kawaq runakunata rikarnin
paykunanö kaway.
21 Jutsata mana ruraq runakunaqa
Tayta Dios rikatsinqan nacion-
cho atska watami añaw kawa-
yanqa.
22 Tsaynö kaptinpis mana alli runa-
kuna y Diosta awnirkur mana
cumpliqkunami itsanqa illaq-
pita wanuyanqa.†

Tantiyakuq kananpä yätsinqan

3 1 Hïju, yachatsinqäkunata ama
qonqankitsu.
Mandamientükunata mana qon-
qaypa yarparanki.
2 Yarpararqa atska watami
kushishqa kawanki.

3 Imaypis ama qonqankitsu kuyakuq
kayta y rasun kaqllata parlayta.
Mana qonqänaykipä tsaykunata
wallqakuy.
Imaypis yarparänaykipä shon-
quykiman qellqay.
4 Tsaynöpami Tayta Diospis y
runakunapis alli rikayä-
shunki.†

†**2.16** Prov. 7.5. †**2.21-22** Sal. 37.9. †**3.4** Luc. 2.52.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Llapan shonquykiwan Tayta Dios-
man yärakuy.
Yachaq kanqaykimanqa ama
yärakuytsu.†
6 Imata ruranaykipäpis Tayta Dios
munanqannö ruranaykipä yar-
pachakuy.
Tsaynö kawaptikiqa paymi yana-
pashunki.

7 Ama alläpa yachaq tukuytsu.
Tsaypa trokinqa Tayta Diospita
*mantsapakur llutan ruraykú-
nata kachariy.
8 Tsaynö rurarqa sänumi kawanki
y tulluykikunapis ankashmi
kanqa.

9 TAYTA DIOSTA adorar imaykipis
kanqanpita y chakraykicho
punta poquqpita ofrendata
apay.
10 Tsaynö apaptikiqa wayikimanpis
kichkinqanyaqmi mikuyniki-
kuna juntanqa.
Üvatapis tsaytsikata qoriptí-
kimi uylluykikunapita vïnupis
püsanqarä.

11 Hïju, TAYTA DIOS corrigishuptiki
ama qallayaytsu.
Qallayänaykipa trokinqa chaski-
kuy.
12 Kuyay tsurinta taytan corri-
ginqannömi TAYTA DIOSPIS
kuyanqan kaqta corrigin.†

13 Kushishqami kawanqa yachaq y
alli yarpayyuq runaqa.
14 Yachaq kayqa qellaypitapis y
qoripitapis mas allimi kaykan.
15 Kuyayllapä rumikunapitapis
masmi välin.
Yachaymanqa imayka munanqay-
kipis manami tinkuntsu.

16 Yachayqa derëcha kaq makin-
wanmi atska wata kawayta
kamaripäshunki.
Itsuq kaq makinwannami imay-
kayuq kanaykipä y pïmaypi-
tapis alli rikashqa kanaykipä
yanapashunki.
17 Tsaynöpami piwanpis mana
rimanakuypa añaw kawanki.
18 Yachaq karmi atska wata
kushishqa kawanki.

19 TAYTA DIOSMI yachayninwan kay
patsatapis ciëlutapis kamarqan.
20 Yachayninwanmi qochakuna y
mayukuna kananpä yakutapis
pashtatsimurqan.
Tsaynöllami tamyamunanpä
pukutaytapis kamarqan.

21 Hïju, yachaq kayta imaypis ama
qonqaytsu.
Shumaq yarpachakuskir imatapis
ruray.
22 Tantiyakuq kaynikiwanmi alli
kawanki.
Runakunapis respitayäshurnikimi
alli kanqaykita parlayanqa.
23 Yachaq karqa mana mantsariy-
pami kawanki.
Jutsa ruraymanpis manami ish-
kinkitsu.
24 Tsaynöpis mana mantsariypami
añaw punun ki.†
25 Mana alli runakunata illaqpita
desgracia päsaptinpis qamtaqa
manami imapis päsashunkitsu.
26 Tsaynö kawanaykipäqa TAYTA
DIOSMI imaypis yanapashunki.
Paymi ima ñakaypitapis tsapä-
shunki.

27 Yanapayta kamäpakuykarqa
pishïpakuqta jukllа yana-
panki.†

†**3.5** Rom. 12.16. †**3.11-12** Deut. 8.5; 2Sam. 7.14; Job 5.17; Heb. 12.5-6; Apoc. 3.19.
†**3.24** Sal. 3.5; 4.8. †**3.27** Mat. 5.42.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 Kaykäpushuptikiqa runa mayikita “warayrä kutimuy” ama ninkitsu.
29 Runa mayiki yärakuykäshuptikiqa contran shärinaykipä ama ichikllapis yarpaytsu.
30 Achäquita mana ashipaykäshuptikiqa piwanpis ama rimanakuytsu.

31 Mana alli runakuna imaykayuq rikakuyaptin ama envidiaytsu.
Mana allita rurayaptinpis qamqa ama ruraytsu.
32 TAYTA DIOSQA mana alli runakunata rikaytapis manami munantsu.
Alli ruraq runakunatami itsanqa kuyan.

33 Llutan ruraq runakunataqa castantintami TAYTA DIOS maldicionan.
Alli ruraq runakunatami itsanqa castantinta bendicionninta qaran.

34 Runa mayinta manakaqman churaqkunataqa kikintami TAYTA DIOS manakaqman churan.
Qollmi shonqu kaqkunatami itsanqa kuyapar yanapan.†

35 Yachaq runakunataqa pïmaypis respitayanmi.
Mana yachaq runakunatami itsanqa pipis respitantsu.

Allita rurar kawananpä yätsinqan

4 1 Wamrakuna, taytayki yätsiyäshunqaykita shumaq wiyakuyay.
Yätsiyäshunqaykita chaskikurqa yachaq runami kayanki.
2 Noqaqa allita rurayänaykipämi qamkunata yachatsïi.
Yachatsinqäkunata imaypis ama qonqäyaytsu.

3 Noqapis taytäpa makinchömi wiñashqä.
Mamäpis kuyamarmi wätamashqa.
4 Kuyamarmi taytä nimarqan:
“Yätsinqäkunata imaypis yarparanki.
Willanqäkunata cäsukurqa allimi kawanki.
5 Yachaq kayta imanöpapis ashiy.
Yachatsinqäkunata imaypis ama qonqaytsu.
6 Yachaytaqa kuyanki.
Imaypis ama kachankitsu.
Tsaynöpami llutan ruraykunaman jatikankitsu.
7 Yachaq kanaykipäqa ima rurayninkitapis jaqiriykur yachakuy.
8 Yachaq kaptikiqa pïmaypis respitayäshunkimi.
9 Yachaq karqa kuyayllapä corönashqanömi kanki”.

10 Hïju, yätsinqäkunata wiyakuy.
Wiyakurqa atska watami kawanki.
11 Shumaq tantiyakur kawanaykipämi yachatsïi.
Alli nänipa purinaykipämi yachatsïi.ᵇ
12 Alli nänipa purirqa manami mana alliman chankitsu.
Cörrirpis manami ishkinkitsu.
13 Yachatsinqäkunata mana qonqaypa ruray.
Tsaykunata cäsukurqa alli kawaytami tarinki.

14 Mana alli runakuna kawayanqannöqa ama kawaytsu.
Paykuna jutsata rurayaptinpis qamqa jutsata ama ruraytsu.

ᵇ **4.11** Alli nänipa purinanpä parlarqa Tayta Dios munanqannö kawananpämi parlaykan.
† **3.34** Stg. 4.6; 1Ped. 5.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Mana alli rurayninta ama ruraytsu.
16 Tsay runakuna jutsata mana rurarqa jamaytapis manami tariyantsu.
Pitapis jutsata mana ruratsirqa punuytapis manami tariyantsu.
17 Mallaqaypanörä y yakunaypanörämi jutsa rurayta munayan.
Paykunaqa imanöpapis runa mayinta atacaytami munayan.

18 Alli runakunapa kawayninkunaqa patsa waraptin atsikyanqannömi kaykan.
Patsa warayllanta mas atsikyanqannömi tsay runakunapis qoyay qoyay shumaq kawayan.
19 Jutsa ruraq runakunapa kawayninkunaqa pasaypa tsakaykaqnömi kaykan.
Tsaynö karmi jutsata rurayanqantapis tantiyayantsu.†

20 Hïju, tantiyatsinqäkunata chaskikuy.
Ninqäkunata imaypis yarparay.
21 Yätsinqäkunata ama qonqaytsu.
Ninqäkunataqa imaypis umaykicho tsararay.
22 Ninqäkunata yachakuqkunaqa alli kawaytami tariyanqa.
Qeshyayänanpa trokinqa sänumi kawayanqa.

23 Shonquyki allita yarpaptinqa allimi kawanki.
Tsaynö kaykaptinqa llutanta mana yarpänaykipä shonquykita shumaq cuiday.
24 Runa mayikita ama tumpaytsu.
Imaypis ama llullakuytsu.
25 Jutsaman mana ishkinaykipä shumaq cuidakuy.
26 Imanö kawanqaykitapis shumaq tantiyakuy.
Nänipita mana yaqaypa aywaqnö imaypis allillata ruray.
27 Mana alli ruraykunataqa ama ruraytsu.
Jutsa ruraypita witikuy.

Mañösa warmipita witikunanpä tantiyatsinqan

5 1 Hïju, yätsinqäkunata shumaq wiyakuy.
Yachatsinqäkunata imaypis yarparay.
2 Tsaynöpami shumaq tantiyakuykur imatapis parlanki.

3 Mañösa warmiqa mishki mishki parlaparmi pitapis inkitan.
4 Paywan jatikarqa ima desgraciamanpis ishkinkimi.
Ishkan waqtanpa afilashqa espädawan tuksishqanömi kanki.
5 Manaräpis unaytami ushakanki.
Wanuypis janaykichönami kanqa.
6 Tsay warmiqa alli kawananpäpis manami yarpachakuntsu.
Imanö kawaykanqantapis manami tantiyakuntsu.

7 Hïju, tsaynö kaykaptinqa yätsinqäkunata shumaq wiyamay.
Yachatsinqäkunata mana qonqaypa yarparay.
8 Mañösa warmipitaqa witikuy.
Ama ni wayi punkullanmanpis aywaytsu.
9 Mañösa warmiwan kakuptikiqa llapan imaykaykikunapis jukpämi kanqa.
Mana alli runakunapa makinchömi wanunqaykiyaq ñakanki.
10 Ñakar arunqaykipis mana reqinqayki runakuna imaykayuq kayänanpämi kanqa.
Arupakur tarinqaykipis jukllapämi kanqa.

† **4.18-19** Sal. 1.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Tsaymi waray warantin awkinyar
llakikurnin waqanki.
12 Tsaynö ñakarmi ninki: "¿Ima-
nirrä corrigimanqanta cäsu-
kurqätsu?
¿Wanushqatsurä karqä yätsiman-
qanta mana chaskikunäpä?
13 Yachatsimaqnïkunatapis manami
wiyakurqätsu.
Tantiyatsimaqnïkunatapis
manami cäsukurqätsu.
14 Pïmaypis rikaykäyämanmi des-
graciacho kaykanqäta.
Ichikllapami wallkalla kapaman-
qantapis oqraykushqä".†

15 Warmillaykiwan contentakunki.
Payqa chuya pukyuykinömi kay-
kan.
Tsay pukyullaykipita upukunki.
16 Cällikunapa y pläzakunapa aywaq
yakuta mana upunqaykinö juk
warmiwan ama kakuytsu.
17 Tsaypa trokinqa warmillaykiwan
kakuy.
18 Tayta Dios kamaripäshunqayki
warmiqa bendicionmi qampä
kaykan.
Tsaynö kaptinqa chölu kanqayki-
pita patsa tanqayki warmillay-
kiwan contentakunki.
19 Payqa kuyayllapä lluytsunömi
kaykan.
Kuyashunqaykillawan imaypis
contentakunki.

20 Hïju, warmiyuq kaykar ¿imanirrä
juk warmiwan kakunkiman?
¿Imanirrä mana warmiki kaykar
juk warmi makallaräshunki-
man?
21 Tayta Diosqa imanö kawanqan-
tsiktapis musyaykanmi.
Payqa imata ruranqantsiktapis
rikaykanmi.
22 Jutsa ruraqkunaqa jutsanpitami
ñakayan.
Jutsata rurayanqanpitami waska-
wan watashqanö kayan.
23 Mana wiyakuq kayanqanpitami
wanuyanqa.
Mana tantiyakuq kayanqanpi-
tami ushakäyanqa.

Pitapis mana garantizananpä yätsinqan

6 1 Hïju, reqinakunqaykitapis o jäpa
runatapis garantizashqa karqa
2 kikillayki trampaman jeqa-
kuykuqnömi kaykanki.
3 Garantizashqa karqa salvaku-
naykipä penqakuyta jitaskir
garantizanqayki amïguykita
ninki jaqanta pägakunanpä.
4 Tiempu päsananta ama shuya-
raytsu, tsaypa trokinqa ras
pägakunanpä ninki.
5 Runapita lluytsu qeshpinqannö y
trampapita pishqu salvakun-
qannö garantizanqaykipita
salvakuy.

Qela runata yätsinqan

6 Qela runa, ñuyäshukuna[c] mana
qelanaypa arunqanta rikay.
Imanö aruyanqantapis rikar
yachakuy.
7 Ñuyäshupaqa manami mandaq-
nin ni patronnin ni capataz-
ninpis kantsu.
8 Tsaynö kaykarmi usya killacho
cosëcha kanqanyaq mikuynin-
kunata qorikuyan.
9 Qela runa, ¿imay hörayaqrä
punukunki?
¿Imay hörayaqrä jitaräkunki?
10 Junaqyaq punukurqa jamay-
llapä wanurqa y makillayki
oqllashqa karqa 11 pasaypa
ñakaqmi rikakunki.

[c] **6.6** Wakin runakunaqa *utsu kuru* niyan.
† **5.3-14** Prov. 7.6-27; 23.27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jinchi armashqa suwa suwapäshuptiki jinaylla rikakuqnömi kanki.†

Mana alli ruraqkuna imanö kayanqan

12 Mana alli runa y llutan ruraq
runaqa pïmaytapis llullaparmi purin.
13 Tsaynö runaqa ñawinwanpis,
chakinwanpis y dëdunwanpis sëñapaytami yachan.
14 Llutankunallata yarpachakurmi
pïmaytapis rimanakatsir y maqanakatsir purin.
15 Tsaynö kanqanpitami paytaqa ima desgraciapis illaqpita tsarinqa.
Mana yarpashqatami chipyaq ushakanqa.

Tayta Diosta imakuna ajanätsinqan

16 Qanchis mana alli ruraykunapitami TAYTA DIOS pasaypa rabyakun:
17 runa mayinta manakaqman churayanqan,
llullakuyanqan,
jutsaynaq runakunata wanutsiyanqan,
18 llutankunata rurayänanpä yarpachakuyanqan,
jutsa rurayllaman uman churakashqa kanqan,
19 testïgu kar manakaqkunata tumpayanqan
y wawqipurata chikinakatsiyanqan.

Jukpa warminwan mana kakunanpä yätsinqan

20 Hïju, taytayki yätsishunqaykita imaypis yarparay.
Mamayki yachatsishunqaykitapis ama qonqaytsu.
21 Nishunqaykita shonquykicho imaypis tsararay.
Kunkaykimanpis tsaykunata wallqakuy.†
22 Maypa aywaptikipis allita ruranaykipämi yätsiyäshunki.
Punuptikipis tsapäshunkimi.
Rikchaskiptikipis alli yarpaytami qoshunki.

23 Yätsikuykunaqa imayka chiwchinö y yachatsikuykunaqa imayka aktsinömi kaykan.
Tantiyatsikuykuna y yachatsikuykunaqa alli kawaymanmi apakun.†
24 Yätsikuykunata cäsukurqa runanta qanrataq warmipita witikunkimi.
Tsay niraq warmi inkitashuptikipis manami cäsupankitsu.
25 Kuyanayllapä kaptinpis manami rikapankitsu.
Qemtsipäshuptikipis manami cäsupankitsu.

26 *Prostitütawan kakurqa imaynaqmi rikakunki.
Runanta qanrataq warmiwan kakurqa wanuymanmi chanki.
27 Pipis shanshaykaq carbonta oqllakurqa ¿manatsurä latsapanta rupakunman?
28 Shanshaykaq carbonta jarurqa ¿manatsurä chakinta rupakunman?
29 Tsaynöllami juk runapa warminwan kakuq runapis mana alli kawayman chanqa.

30 Juk suwa pasaypa mallaqar suwakuptinqa ama pipis manakaqman churatsuntsu.
31 Tsaynö kaptinpis suwakuykaqta tariskirmi itsanqa qanchis kuti masta pägakatsiyanqa.
Tsaymi llapan imaykantapis rantikuskir pägakunqa.

†**6.10-11** Prov. 24.33-34. †**6.20-21** Prov. 1.8-9. †**6.23** Sal. 119.105.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32 Suwakuq runa mana tantiyakuq
kanqanpitapis jukpa warmin-
wan kakuq runaqa mas peormi
mana tantiyakuq kaykan.
Tsaynö runaqa kikillan ushakä-
tsikuqnömi kaykan.
33 Tsaynö kanqanpitami paytaqa
ashlliyanqa y maqayanqa.
Wanunqanyaqmi pïmay rikayta-
pis munayanqatsu.
34 Warmipa runan musyaykurqa
pasaypa ajanarninmi tsay
runata perdonanqatsu.
Mana kuyapaypami imay karpis
maqanqa.
35 Aykata pägaptinpis ni imata
qaraptinpis ajanaynin manami
qallqunqatsu.

Runanta qanrataq warmi imanö kanqanpis

7 1 Hïju, ninqäkunata wiyakuy.
Yätsinqäkunata mana qonqaypa
yarparay.
2 Yätsinqäkunata cäsukurqa alli
kawaytami tarinki.
Ñawi ñïñuykita cuidanqaykinö
ninqäkunata cumpliy.
3 Imaypis yarparänaykipä makiki-
man watay.
Mana qonqänaykipä shonquyki-
man qellqay.
4 Yachayta niy: "Panïmi kanki".
Tantiyaytapis niy: "Kuyanqä amï-
gämi kanki".
5 Tsaynö paniki y amïgayki karmi
runanta qanrataq warmipita
tsapäshunki.
Alli shimillanpa parlapäkuq
mañösa warmipitapis cuida-
shunkimi.†

6 Juk kutimi wayïpa ventänanpita
rikachakuykarqä.
7 Tsaychömi rikarqä mana tantiya-
kuq chölukunata.
Paykunawanmi aywaykarqan
wakinpitapis mas mana tanti-
yakuq chölu.
8 Paymi esquïnaman chaykur
cällita päsarqan.
Nirkurmi mañösa warmipa
wayin kaqpa aywarqan.
9 Tsay höraqa mana reqinakuy
höranami karqan.
10 Mañösa warmiqa illaqpitami yar-
qamurqan *prostitütanö latsa-
pan jatishqa millukaykachar y
qemtsiparnin.
11 Tsay warmiqa caprïchunta
rurarmi wayinchöpis pärantsu.
12 Tsaymi cällikunachöpis pläzaku-
nachöpis y esquïnakunachö-
pis ichiran pitapis tinkunqan
kaqta "kuyämi" nir makalla-
kurkunanpä.
13 Tsay mana tantiyakuq chölutami
makallakurkur mutsarqan.
Mana penqakuypami nirqan:
14 "Tayta Diostami awnirqä alli
päsakuy sacrificiuta rupatsi-
näpä.
Awninqäta kanan junaq cumplir
kusinanqä aytsapis listumi
kaykan mikunantsikpä.
15 Tsaymi qamwan tinkuq yarqa-
mushqä.
Tinkuyta munanqänöllami kanan
tinkuskishqantsik.
16 Cämämanpis qopishqä lïnupita
rurashqa kuyayllapä colcha-
tami.
Tsay colchaqa Egiptupita apa-
yämunqan fïnu lïnupitami
kaykan.
17 Cämä mushkünanpämi mïrrata,
áloeta y canëlata wiñashqä.
18 Kanan höra yaykushun warat
kuyanakur jimanqantsikyaq
kakunantsikpä.
19 Runäpis manami kaychötsu.
Payqa karupami aywashqa.

† **7.5** Prov. 2.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Atska qellayta apakurkurmi
aywashqa.
Jatun killachörämi kutimunqa”.

21 Tsaynö parlapaykällarmi tsay
chöluta awniskatsirqan.
22 Tsaymi jinan höra tsay chöluqa
warmipa qepanta yaykurqan.
Pishtashqa kananpä camalman
töru aywaqnö,
trampaman lluytsu yaykuqnö
23 y wanunanpä kanqanta mana
tantiyaypa trampaman pishqu
yaykuqnömi aywarqan.
Trampaman lluytsu yaykuptin
shonqunta flëcha illaqpita tuk-
sinqannömi paytapis illaqpita
desgracia päsanqa.

24 Hïju, yätsinqäkunata shumaq
tantiyakuy.
Ninqäkunata wiyakuy.
25 Tsay niraq warmiwanqa ama jati-
kaytsu.
26 Payta qatirarqa wanuytami
tarinki.
Atskaqnami tsaynö engañaptin
wanuyashqa.
27 Paypa wayinman aywaqkunaqa
ushakäyanqami.

Tantiyakuq kananpä yätsinqan

8 1 Tantiyakuymi qayaykäshunki.
Yachaymi wiyanaykita munay-
kan.†
2 Jirkankunachöpis y tinkuq näni-
kunachöpis shuyaraykäshun-
kimi.
3 Marka yaykuna jatun punku
ñöpanchöpis shuyaraykäshun-
kimi.
Tsaypita qayakurmi nikämun:
4 “Runakuna, llapayki wiyayämä-
naykipämi qayakaykämü.
5 Mana tantiyakuq chölukuna
y jipashkuna, tantiyakuq
kayänaykipä noqapita yacha-
kuyay.
6 Shumaq wiyayämay.
Mas väliq kaqkunatami tantiya-
tsiyäshayki.
Yätsinqäkunaqa llapanpis allimi
kaykan.
7 Rasun kaqllatami yachatsiyä-
shayki.
Imaypis manami llullakütsu.
8 Llapan yachatsinqäkunapis Tayta
Dios munanqannömi kaykan.
Pitapis manami engañätsu.

9 “Yachaq runaqa parlanqäkunata
rasmi tantiyan.
Paykunaqa tantiyayanmi yätsin-
qäkuna alli kanqanta.
10 Qellaypä y qoripä yarpachakuyä-
naykipa trokinqa tantiyakuq y
yachaq kayänaykipä yarpacha-
kuyay.
11 Yachaq kayqa kuyayllapä perlas-
kunapitapis mas allimi kaykan.
Yachatsinqämanqa manami ima-
pis tinkuntsu.

12 “Noqaqa yachaywan juntumi
kaykä.
Yätsinqäkunaqa llapanpitapis
mas allimi kaykan.
13 TAYTA DIOSPITA *mantsapakuq-
kunaqa jutsa rurayta jaqiri-
yanmi.
Runa tukuqkunata y alabakuqku-
nataqa ajapämi.
Jutsa ruraqkunata y llullakuq-
kunataqa manami rikaytapis
munätsu.

14 “Yätsinqäkunata chaskikurrämi
imatapis runa shumaq ruran.
Noqapitarämi yachaqpis y
munayyuqpis rikakun.
15 Noqa yanapaptïrämi rey-
pis shumaq mandan y

† **8.1-3** Prov. 1.20-21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

autoridäkunapis shumaq arreglayan.
16 Tsaynöllami noqa yanapaptïrä
mayor runakunapis y yanapaqninkunapis shumaq mandayan.

17 "Kuyamaqkunataqa noqapis
kuyämi.
Ashimaqkunaqa tariyämanmi.
18 Noqa yanapaptïmi imaykayuq y
respitashqa rikakuyan.
19 Tantiyatsinqäqa allinnin kaq
qoripitapis mas allimi kaykan.
Yätsinqäqa yuraq qellaypitapis
mas allimi kaykan.
20 Imatapis alli kaqkunallatami
rurä.
Manami imatapis mana alli kaqkunataqa rurätsu.
21 Kuyamaqkunataqa imaykayuq
kayänanpämi yanapa.
Wayinkunacho manami ni imapis
pishinqatsu.

22 "Imatapis manarä kamarmi
TAYTA DIOS noqata kamamarqan.†
23 Kay patsapis manarä kaptinmi
noqaqa kaykarqäna.
24 Lamarkunatapis manarä
kamarmi noqata kamamarqan.
Tsay höraqa mayukunapis y pukyukunapis manarämi karqanrätsu.
25 Jirkakunata manarä kamarmi
mas puntata kamamarqan.
26 Patsata, chakrata y allpata
manarä kamarmi puntata
kamamarqan.
27 Lamar jananman ciëluta kamaptinpis tsaychömi kaykarqä.
28 Ciëlucho pukutayta kamaptinpis
y lamarman yakuta juntatsiptinpis tsaychömi kaykarqä.
29 Kuchunpita lamar mana päsananpä mandaptinpis y patsapa
cimientunta churaptinpis†
30 payta yanaparmi tsaycho
kaykarqä.
Noqata rikamarmi kushikurqan.
Paypa ñöpanchömi qoyay qoyay
kushikurqä.
31 Kamanqan patsachömi pasaypa
kushikurqä.
Runakunata kamaptinmi kushikurqä.

32 "Kuyay wamräkuna, llapaykikuna wiyayämay.
Noqata cäsukamarqa kushishqami kawayanki.
33 Yätsinqäta shumaq chaskikuyay.
Manakaqman ama churayaytsu.
34 Yätsinqäta wiyakuqkunaqa
kushishqami kawayanqa.
Paykunami qoyay qoyay wayi
punkücho shuyäyäman yätsinqäta wiyayänanpä.
35 Noqata chaskikamaqkunaqa alli
kawaytami tariyanqa.
Paykunataqa TAYTA DIOSMI
yanapanqa.
36 Noqapita witikuqkunataqa imapis
päsanqami.
Noqata mana cäsukamaqkunaqa
wanuymanmi chäyanqa".

Fiestaman qayatsiq warmiman yachaq kayta tinkutsinqan

9 1 Yachayshi wayinta alli shäritsinä.
Shumaq kananpäshi qanchis jorcunkunata llaqllaykur jawitsinä.
2 Wayi ushaypäshi uywakunata
pishtaskir alli allita kusinatsinä.
Tsaynöpis alli vïnuta ruraskirshi mikuynintinta mësaman
sirvitsinä.

† **8.22** Apoc. 3.14. † **8.29** Job 38.8-11; Sal. 104.6-9; Jer. 5.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Sirviskirnashi wätayninkunata
kachanä marka janaqninman
aywaykur qayakuyänanpä.
4 Qayakurshi niyänä: "¡Mana
tantiyakuq chölukuna jipash-
kuna!
¡Fiestaman shayämuy!"
Mana yarpachakuqkunatapis
qayarshi niyänä:
5 "Kusinanqä mikuyta mikuyä-
naykipä y ruranqä vïnuta
upuyänaykipä fiestaman sha-
yämuy.
6 Mana alli ruraykunata kachari-
yay.
Kacharirqa allimi kawayanki.
Yachaq runanö shumaq kawa-
yay".

Yachaq y mana yachaq runa imanö kanqanpis

7 Shimisapa runaqa corrigiptikipis
ashllishunkimi.
Llutanta ruraykanqanta niptikipis
ollqutupäshunkimi.
8 Mana respitakuq runaqa corrigip-
tikipis chikishunkimi.
Yachaq runami itsanqa corrigipti-
kipis kuyashunki.
9 Yachaq runaqa tantiyatsiptiki
masmi tantiyakunqa.
Alli runaqa yachatsiptiki masmi
yachakunqa.

10 Yachaq kaytaqa qallaykunki
TAYTA DIOSPITA *mantsapa-
kurmi.
*Santu Tayta Diosta *reqiqku-
naqa tantiyakuqmi kayan.†
11 Tantiyakuq karqa atska watami
kawanki.
12 Yachaq karqa mas tantiyakuqmi
rikakunki.
Mana cäsukuq karqa mana alli
rikashqami kanki.

Mana tantiyakuq kayta juiciuynaq warmiman tinkutsinqan

13 Mana yachaq kayqa wasarima,
juiciuynaq y upa warminömi
kaykan.
14 Wayi punkunman o marka
janaqninman karpis jamakun
15 tsaypa päsaq alli kawaqku-
nata inkitar ninanpämi:
16 "¡Mana tantiyaq chölukuna y
jipashkuna!
¡Kayman shayämuy!"
Tsaynöllami mana yarpachakuq-
kunatapis qayar nin:
17 "Suwakuy yakuqa masmi mishkin.
Mikuypis pakayllapa mikushqaqa
maypis mikukuy munaymi".
18 Tsaynö ninqanta cäsukuqkunaqa
manami musyayantsu wanu-
yänanpä kanqanta.

Salomón parlanqan yachatsikuykuna

10 1 Kaychömi qellqaraykan Salo-
món parlanqan yachatsikuy-
kuna.

Tsurin yachaq kaptinqa maman-
pis taytanpis kushikuyanmi.
Mana yachaq kaptinmi itsanqa
llakikuyan.†

2 Suwakuypa imaykayuq tikraqku-
nataqa manaräpis provichap-
tinmi wanutsiyanqa.
Arukur shumaq kawakuqkuna-
tami itsanqa pipis wanutsin-
qatsu.†

3 Alli runataqa muchuycho mana
kananpämi TAYTA DIOS yana-
pan.
Mana alli runakunatami itsanqa
munanqanta tarinanpäpis
yanapantsu.†

†**9.10** Job 28.28; Sal. 111.10; Prov. 1.7. †**10.1** Prov. 15.20. †**10.2** Prov. 11.4.
†**10.3** Sal. 34.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Qela runaqa muchuqmi rikakun.
Arukuq runami itsanqa imaykayuq tikran.

5 Usya witsan mikuyninta churakuq runaqa tantiyakuqmi kaykan.
Cosëcha witsan punukuq runami itsanqa penqakuypä kaykan.

6 Alli runaqa bendiciontami chaskin.
Mana alli runami itsanqa alli shimillanpa parlarpis shonqunchöqa mana allita rurananpä yarpaykan.

7 Alli runapäqa pipis yarpaskinmi.
Mana alli runapämi itsanqa ni pipis yarpantsu.

8 Yachaq runaqa mandaqninta cäsukunmi.
Manakaqkunata parlaq runami itsanqa chikishqa kanqa.

9 Allillata ruraq runaqa añawmi kawan.
Mana allita ruraq runami itsanqa illaqpita ushakan.

10 Llutanta rurananpä qemtsipaq runaqa llakikuymanmi chanqa.
Llutanta parlaq runaqa chikishqami kanqa.

11 Alli runa yätsiptinqa pipis kushishqami kawan.
Mana alli runa willapaptinmi itsanqa pipis rimanakun.

12 Chiki runaqa pïmaytapis maqanakatsinmi.
Kuyakuq runami itsanqa imata rurayaptinpis perdonan.†

13 Yachaq runaqa imatapis allimi tantiyatsikun.
Mana tantiyakuq runaqa maypis wiruy munaymi kaykan.

14 Yachaq runaqa manami imatapis llutallaqa parlantsu.
Mana yachaq runami itsanqa llutalla parlar pïmaytapis ajanätsin.

15 Imaykayuq runapaqa washäkunanpä imaykan kanmi.
Muchuq runapami itsanqa washäkunanpä ni imanpis kantsu.

16 Alli runaqa pïmaywanpis allimi kawan.
Mana alli runami itsanqa jutsa rurayllacho kawan.

17 Yachatsinqanta cäsukuq runaqa alli kawaytami tarin.
Yachatsinqanta mana wiyakuq runami itsanqa mana alli kawan.

18 Chikiykarpis allitupayllapa parlaparqa llullapaykanmi.
Mana tantiyakuq runaqa cuentullawanmi willapäkur purin.

19 Alläpa parlaq runaqa manakaqtapis parlanmi.
Shumaq tantiyakuq runami itsanqa alli kaqllata parlan.

20 Alli runa parlanqanqa imayka yuraq qellaynömi välin.
Mana alli runa parlanqanmi itsanqa ni imapäpis välintsu.

21 Alli runa yätsiptinqa pïmaypis alli kawananpämi tantiyakun.
Mana alli runami itsanqa mana tantiyakuq kanqanpita wanun.

† **10.12** 1Ped. 4.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 Tayta Diospa bendicionninwanmi
imaykayuqpis kantsik.
Bendicionninta chaskirmi kushi-
kuntsik.

23 Mana tantiyakuq runaqa llutanta
rurarpis kushikunmi.
Yachaq runami itsanqa allita
rurarnin kushikun.

24 Mana alli runataqa mantsarinqan
kaqmi imapis päsan.
Alli runami itsanqa imatapis
munanqanta tarin.

25 Ñakaykuna shukukuy wayranö
shamurmi mana alli runata
ushakätsin.
Alli runami itsanqa imanö ñakar-
pis salvakun.

26 Kiruta vinagri jimpätsinqannö y
ñawita qoshni nanätsinqan-
nömi qela runapis mandaq-
ninpä uma nanätsiqnin kaykan.

27 Tayta Diospita *mantsapakuq
runaqa awkinyanqanyaqmi
kawanqa.
Llutan ruraq runami itsanqa
wallka watalla kawanqa.

28 Alli runakunataqa kushikuymi
shuyaran.
Mana alli runakunatami itsanqa
llakikuy shuyaran.

29 Tayta Diosmi pay munanqannö
kawaqkunata imaykapitapis
tsapan.
Llutan ruraq runakunatami
itsanqa ushakätsin.

30 Alli runaqa ñakay shamuptinpis
manami fracasanqatsu.
Mana alli runami itsanqa usha-
kanqa.

31 Alli runaqa pitapis shumaqmi
yätsin.†
Mana alli runami itsanqa casti-
gashqa kanqa.

32 Alli runaqa allikunallatami parlan.
Mana alli runami itsanqa llutan-
kunallata parlan.

11 1 Pësun pishiykaqta rantikup-
tinqa Tayta Dios ajananmi.
Pësun complëtuta rantikuptinmi
itsanqa kushikun.†

2 Runa tukuqkunaqa mana alli
rikashqami kaykan.
Qollmi shonqu runaqa shumaqmi
tantiyakun.†

3 Alli runaqa Diosta cäsukurmi alli
kawan.
Mana alli runami itsanqa jutsata
ruranqanpita ushakan.

4 Tayta Dios castiganqan junaqqa
imaykayuq kanqanpis manami
välinqatsu.
Alli ruraq runami itsanqa salva-
kunqa.†

5 Alli runaqa alläpa manami
ñakanqatsu.
Mana alli runami itsanqa llutanta
ruranqanpita ñakanqa.

6 Alli runapaqa manami pipis con-
tran shärintsu.
Ayrajashqa mana alli runapami
itsanqa pïmaypis contran shärin.

7 Mana alli runaqa imay-
kayuqpis kananpä

†**10.31** Sal. 37.30. †**11.1** Lev. 19.35-36; Deut. 25.13-16; Prov. 20.10, 23; Amós 8.5.
†**11.2** Prov. 13.10. †**11.4** Prov. 10.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yarpachakuykanqallanchömi
ushakanqa.

8 Alli runataqa ima ñakaypitapis
Tayta Dios salvanmi.
Mana alli runatami itsanqa ñaka-
nanpä kachariykun.

9 Mana alli runaqa ayaq shiminpa
parlarmi runa mayinta llaki-
katsin.
Alli runami itsanqa tantiyakuq
kar alli kawananpä yätsin.

10 Alli runapa imanpis kaptinqa
marka mayinkuna kushiku-
yanmi.
Tsaynöllami kushikuyan mana
alli runa wanuptinpis.

11 Alli runa bendicionta qoptinqa
marka mayinkuna allimi
kawayan.
Mana alli runa manakaqkunata
willapäkuptinmi itsanqa rima-
nakuykällar qarqunakuyan.

12 Mana tantiyakuq runaqa runa
mayintapis penqakuymanmi
churan.
Tantiyakuq runami itsanqa upä-
lla kakun.

13 Tullu shimiqa imata musyanqan-
tapis willakurmi purin.
Yärakuypä runami itsanqa imata
willaptinpis upällakun.

14 Juk nacioncho mandaq mana alli
mandaptinqa pasaypami ñaka-
yan.
Yätsikuqkuna atskaq kayaptinqa
mandaqpis allimi mandan.†

15 Mana reqishqa runata garanti-
zarqa jaqami rikakun.
Pitapis mana garantizarqa
añawmi kawakun.

16 Alli shonquyuq warmitaqa
pïmaypis allimi rikan.
Arukuq runaqa imaykayuqmi
tikran.

17 Kuyakuq runaqa kikinpis
kushishqami kawan.
Mana kuyakuq runami itsanqa
llakishqalla kawan.

18 Mana alli runa gänanqanqa
manakaqllachömi ushakan.
Alli runa gänanqanmi itsanqa
ushakantsu.

19 Alli runaqa añawmi kawan.
Mana allita ruraq runami itsanqa
manaräpis unayta ushakan.

20 Mana alli yarpayyuq runa-
taqa rikaytapis TAYTA DIOS
manami munantsu.
Alli ruraq runata rikarmi itsanqa
kushikun.

21 Mana alli runaqa imay karpis
castigashqami kanqa.
Alli ruraq runami itsanqa sal-
vashqa kanqa.

22 Mana tantiyakuq warmiqa
kuyayllapä karpis
kuchipa senqancho qori sortïja
jatiraykaqnömi kaykan.

23 Alli runa yarpanqanqa llapanpis
allimi kaykan.
Mana alli runa yarpanqanmi
itsanqa pïmaytapis ajanätsin.

24 Runa mayinta imallawanpis
yanapaqkunaqa mastami tari-
yan.

† **11.14** Prov. 24.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mana yanapakuqkunami itsanqa
muchuyman chäyan.

25 Runa mayinta imallawanpis
yanapaqkunaqa bendiciontami
chaskiyan.
Yanapakuqkunaqa yanapashqami
kayanqa.

26 Trïgun kaykaptin rantikuyta
mana munaptinqa maldicionayanmi.
Rantikuptinmi itsanqa agradëcikuyan.

27 Alli runataqa pipis respitanmi.
Mana alli runatami itsanqa desgracia päsanqa.

28 Imaykanman yärakuq runaqa tsakishqa rapranömi ushakanqa.
Alli runami itsanqa jacha sheqlliqnö alli kawanqa.†

29 Mana yachaq runa wayincho taqkunata inkaraptinmi qallayar aywakuyanqa.
Tsaymi kikillan quëdaskir yachaq runapa wätayninna rikakunqa.

30 Alli runaqa alli wayuq plantanömi kaykan.
Paytaqa pïmaypis yachananmi.

31 Tayta Diosta cäsukuq runaqa allita ruranqanpitami kay patsacho premiuta chaskin.
Tayta Diosta mana cäsukuq runami itsanqa jutsata ruranqanpita castigashqa kanqa.

12 1 Tantiyakuq runaqa pipis corrigiptin chaskikunmi.
Mana tantiyakuq runami itsanqa corrigiptinpis chaskikuntsu.

2 Alli runataqa TAYTA DIOS yanapanmi.
Mana alli runatami itsanqa castigan.

3 Mana alli runataqa pïmaypis chikinmi.
Alli runatami itsanqa pïmaypis kuyan.

4 Alli warmiqa runanta kushikatsinmi.
Respëtuynaq warmimi itsanqa runanta qallayätsin.

5 Alli runaqa allita rurananpämi yarpachakun.
Mana alli runami itsanqa pitapis engañananpä yarpachakun.

6 Mana alli runa parlanqanqa trampanömi kaykan.
Alli runa yätsinqanmi itsanqa alli kawananpä kaykan.

7 Mana alli runakunaqa mana allita ruraykäyanqallanchömi ushakäyan.
Alli runakunami itsanqa kikinpis y wayincho taqkunapis atska wata kawayanqa.

8 Yachaq runataqa pïmaypis respitanmi.
Mana tantiyakuq runatami itsanqa pïmaypis mana alli rikan.

9 Imaynaq kaykar runa tukunqanpitaqa mas alli kaykan imaynaq karpis amïguyuq kaymi.

10 Alli runaqa uywantapis kuyapanmi.
Mana alli runami itsanqa kuyapaytapis yachantsu.

† **11.28** Mar. 10.23-25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Arukuq runapaqa mikuyninpis
ujükunqami[d].
Qela runakunawan takukaqpaqa
yarpayninpis manami kantsu.

12 Mana alli runaqa jukpa kaqtami
munapan.
Alli runami itsanqa kikin tarin-
qanwan kushishqa kawakun.

13 Mana alli runaqa kikinpa shimin-
pitami imaykamanpis ishkin.
Alli runami itsanqa imaman
charpis allilla yarqun.

14 Pï runapis parlanqanman tupumi
alli rikashqa o mana alli
rikashqapis kanqa.
Tsaynöllami allita ruranqanman
tupu alli rikashqa o mana alli
rikashqapis kanqa.[†]

15 Mana yachaq runaqa llutanta
rurarpis alli kanqantami yarpan.
Yachaq runami itsanqa yätsiyan-
qanta chaskikun.

16 Mana tantiyakuq runaqa imalla-
pitapis rasmi ajanan.
Tantiyakuq runami itsanqa ash-
lliyaptinpis perdonan.

17 Alli testïguqa rasun kaqllatami
parlan.
Rantiy testïgumi itsanqa llullata
parlan.

18 Mana yachaq runakuna parlan-
qanqa cuchillunömi shonqun-
man chaykun.
Yachaq runa parlanqanmi itsanqa
jampinö kaykan.

19 Rasun kaqta parlaq runaqa atska
watami kawan.
Llullakuq runami itsanqa mana-
räpis unayta ushakan.

20 Mana alli runaqa pitapis llullapä-
nallanpämi yarpachakun.
Piwanpis alli kawaq runa yätsip-
tinqa pïmaypis kushikunmi.

21 Alli runataqa manami imapis
päsantsu.
Mana alli runatami itsanqa
imayka desgraciapis päsan.

22 Llullakuq runataqa TAYTA DIOS
rikaytapis manami munantsu.
Mana llullakuq runatami itsanqa
kuyan.

23 Tantiyakuq runaqa yachaq kan-
qanpita manami alabakuntsu.
Mana tantiyakuq runami itsanqa
llutanta rurarpis alabakun.

24 Arukuq runaqa mandaqmi
tikran.
Qela runami itsanqa wätay rika-
kun.

25 Pasaypa llakikurqa aywapakash-
qami purin.
Pillapis alli shiminpa parlapap-
tinqa kushikunmi.

26 Alli runaqa runa mayinta shu-
maqmi tantiyatsin.
Mana alli runami itsanqa llutan-
kunaman pushan.

27 Qela runaqa manami imatapis
tarintsu.
Arukuq runami itsanqa imayka-
yuq tikran.

28 Alli runaqa imaypis allimi
kawan.

---

[d] **12.11** Wakin runakunaqa *sobranqami* niyan.
[†] **12.14** Prov. 13.2; 18.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Juiciuynaq runami itsanqa
wanuytapis kikin ashin.

13 1 Yachaq wamraqa taytan cor-
riginqanta chaskikunmi.
Awilan wätashqa wamraqa
manami wiyakuntsu.

2 Shiminpitami alli rikashqa o
mana alli rikashqapis kanqa.
Llutankunata parlaq runaqa chi-
kishqami kanqa.†

3 Allikunallata parlaq runaqa
wanuypitami salvakun.
Shimin tarinqanta parlaq runami
itsanqa ushakan.†

4 Qela runaqa mayjina munarpis
manami imatapis tarintsu.
Aruq runami itsanqa munan-
qanta imatapis tarin.

5 Alli runaqa llullakuyta manami
munantsu.
Mana alli runaqa penqakuypämi
imatapis ruran.

6 Alli runaqa allita ruranqanpitami
shumaq kawanqa.
Mana alli runami itsanqa jutsata
ruranqanpita ushakanqa.

7 Wakin runakunaqa imanpis
mana kaykaptinmi imaykayuq
tukuyan.
Wakin runakunanami imaykayuq
kaykarpis imaynaq tukuyan.

8 Imaykayuq runaqa qellaynin-
wanmi wanuypitapis salvakun.
Imaynaq runataqa manami pipis
jurapaykantsu.

9 Alli kawaq runaqa shumaq atsik-
yaq chiwchinömi kaykan.
Mana alli runami itsanqa aktsi
upiqnö illakanqa.

10 Runa tukuq runaqa pitapis ajanä-
tsinmi.
Yätsinqanta chaskikuq runaqa
tantiyakuqmi kaykan.†

11 Mana ñakayllapa tarinqan
qellayqa imayka yakunömi
ushakan.
Wallka wallkalla qellayta qoriq
runami itsanqa imaykayuq
tikran.

12 Yarpanqannö mana kamakap-
tinqa pipis pasaypami llaki-
kun.
Yarpanqannö kamakaptinmi
itsanqa kushikun.

13 Mandaqnin ninqanta mana cäsu-
kurqa castigashqami kanqa.
Mandanqanta cäsukurmi itsanqa
premiuta chaskinqa.

14 Yachaq runa yätsinqanta chaski-
kurqa alli kawaytami tarin.
Tsaynöpami wanuypitapis qesh-
pin.†

15 Alli yarpayyuq runataqa pïmay-
pis respitanmi.
Mana cäsukuq runami itsanqa
desgraciaman chan.

16 Tantiyakuq runaqa shumaq yar-
pachakuskirmi imatapis ruran.
Mana tantiyakuq runami itsanqa
llutanta ruraykarpis allish
tukun.

17 Mana yärakuypä runaqa man-
daqnintami ajanätsin.
Yärakuypä runami itsanqa man-
daqninta kushikatsin.

†**13.2** Prov. 12.14; 18.20. †**13.3** Stg. 3.2-12. †**13.10** Prov. 11.2. †**13.14** Prov. 14.27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 Yätsinqanta mana chaskikuq runaqa penqakuypämi
muchuyman chanqa.
Yachatsinqanta chaskikuq
runami itsanqa respitashqa
kanqa.

19 Yarpanqannölla imapis kamakaptinqa pipis kushikunmi.
Mana tantiyakuq runaqa llutan
rurayta manami kachariyta
munantsu.

20 Yachaq runawan purirqa
yachaqmi rikakun.
Mana yachaq runawan purirqa
mana allikunatami yachakun.

21 Mana alli runaqa mana allimi
kawan.
Alli runami itsanqa añaw kawan.

22 Alli runapa herencianqa willkankunapäpis kanqami.
Mana alli runapa herencianmi
itsanqa alli runakunapa
makinman chanqa.

23 Muchuq runapa chakrancho
mikuy alli wayuptinpis mana
alli runami ushapan.

24 Wamranta mana corrigirqa
manami rasunpaypatsu kuyan.
Rasunpaypa kuyarqa jukllami
corrigin.

25 Alli runapa wayinchöqa mikuynin ujükunmi[e].
Mana alli runapa wayinchömi
itsanqa wayralla tumaykan.

14 1 Tantiyakuq warmiqa wayincho kaqkuna alli kawananpämi
imatapis allikunata ruran.
Mana tantiyakuq warmimi
itsanqa wayincho kaqkunata
qallayätsin.

2 Cäsukuq runaqa TAYTA DIOSPITAMI mantsapakun.
Mana cäsukuq runami itsanqa
TAYTA DIOSTA manakaqman
churan.

3 Mana yachaq runaqa runa
tukurmi imatapis parlan.
Yachaq runami itsanqa imatapis
allillata parlan.

4 Yunta mana kaptinqa mikuy churakunanpis jäkunmi.
Yunta kaptinmi itsanqa atska
mikuy kaykan.

5 Alli testïguqa rasun kaqllatami
parlan.
Rantiy testïgumi itsanqa pitapis
manakaqkunata tumpan.

6 Mana alli runaqa tantiyakuq
kayta munarpis manami
kamäpakuntsu.
Respitakuq runami itsanqa shumaq tantiyakun.

7 Mana alli runawan purirqa
manami imatapis allita yachakunkitsu.
Payta qatiränaykipa trokinqa
witikuy.

8 Tantiyakuq runaqa jutsata rurarpis tantiyakunmi.
Mana tantiyakuq runami itsanqa
ni jutsata ruranqantapis musyantsu.

9 Mana tantiyakuq runaqa jutsata rurarpis alabakunmi.

---

[e] **13.25** Wakin runakunaqa *sobranmi* niyan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tantiyakuq runami itsanqa
jutsata rurarpis Tayta Diosta
perdonta mañakun.

10 Kikillanmi runa musyan shonqun
llakishqa kaykanqanta.
Manami pipis musyantsu jukpa
shonqun imanö kushishqa
kanqanta.

11 Mana alli runapaqa wayincho
taqkunapis wakpa kaypami
aywakuyan.
Alli runapa wayinchömi itsanqa
yanapanakur shumaq kawayan.

12 Wakin runakunaqa llutanta
rurarpis allita rurayköyanqan-
tami yarpäyan.
Tsaynölla kawarqa wanurmi
ushakäyanqa.†

13 Asikurpis wakinqa shonqunkuna-
cho llakishqami kaykäyan.
Tsaynö kushikurpis waqaymanmi
chäyan.†

14 Mana alli runaqa llutanta rurar-
pis kushikunmi.
Alli runaqa allita ruranqanpitami
kushikun.

15 Mana tantiyakuq runaqa pï nin-
qantapis rasmi criyin.
Tantiyakuq runami itsanqa imata
niyaptinpis rasllaqa criyintsu.

16 Yachaq runaqa Tayta Diospita
mantsapakurmi jutsa rurayta-
pis kacharin.
Mana yachaq runami itsanqa
mana mantsapakuypa jutsata
ruran.

17 Imallapitapis ajanaq runaqa llu-
tantami ruran.
Tantiyakuq runami itsanqa imata
niyaptinpis upällakun.

18 Mana tantiyakuq runaqa imaypis
llutan rurayllachömi kawan.
Shumaq tantiyakuq runami
itsanqa mas yachaq tikran.

19 Llutanta ruranqanta tantiya-
kurmi mana alli runapis
alli runakunapa makinta
mutsanqa.
Ima ruraytapis mana kamäpa-
kurmi ñöpanman qonquri-
kunqa.

20 Imaynaq runataqa imanpis mana
kaptinmi kuyanqan amïgunpis
chikin.
Imaykayuq runatami itsanqa
imanpis atska kaptin pïmaypis
qatiran.

21 Runa mayinta chikiq kaqqa jutsa-
tami ruran.
Muchuqta yanapaq runataqa
Tayta Diosmi yanapan.†

22 Llutanta ruranpä yarpachakuq
runaqa mana allimi kawan.
Allita ruranpä yarpachakuq
runatami itsanqa pipis kuyar
yanapan.

23 Arukuq runapaqa imaykanpis
kanmi.
Parlakullar kakuq runapami
itsanqa imanpis kantsu.

24 Yachaqkunapaqa yachaq kay-
ninmi corönan kaykan.
Mana yachaqkunapami itsanqa
upa kaynillan corönan kaykan.

25 Rasun kaqllata parlaq testïguqa
pitapis salvanmi.

† **14.12** Prov. 16.25. † **14.13** Ecl. 2.2. † **14.21** Sal. 41.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Rantiy testïgumi itsanqa pitapis
wanuyman apan.

26 Paypita mantsapakuq kaqtaqa
kikintapis wamrankunatapis
TAYTA DIOS yanapanmi.

27 TAYTA DIOSPITA mantsapakuq
runaqa alli kawaytami tarin.
Tsaynöpami wanuypitapis qesh-
pin.†

28 Mandanqan nacioncho atska runa-
kuna kaptinqa rey kushikunmi.
Wallkaqlla kayaptinmi itsanqa
llakikun.

29 Tantiyakuq runaqa rasllaqa
manami ajanantsu.
Mana tantiyakuq runami itsanqa
imallapitapis ajanan.

30 Alli shonqu runaqa sänumi
kawan.
Chiki runami itsanqa qeshyallata
arun.

31 Muchuqta ñakatsiq runaqa kama-
kuq Tayta Diostami ajanätsin.
Imaynaqta yanapaq runami
itsanqa Tayta Diosta respitan.

32 Mana alli runaqa llutanta ruran-
qanpitami mana alli kawan.
Alli runami itsanqa allita ruran-
qanpita alli kawan.

33 Yachaq runaqa shumaqmi tanti-
yakun.
Mana yarpachakuq runami
itsanqa tantiyakuntsu.

34 Nacioncho respitanakur alli
kawarqa pïmaypis kushi-
kunmi.

Jutsata rurar kawayaptinqa tsay
nacionta manakaqmanmi chu-
rayan.

35 Wätaynin cäsukuq kaptinmi rey
kuyan.
Mana cäsukuptinmi itsanqa ajanan.

15 1 Pasaypa ajashqa kaptinpis
alli shimillanpa parlaparqa
ajanayninta qallqütsinmi.
Shimi shimi qayapänakurmi
itsanqa pasaypa ajätsinakuyan.

2 Yachaq runa parlaptinqa wiyaq-
kuna shumaqmi yachakuyan.
Mana yachaq runami itsanqa
shimin tarinqanta imatapis
llutalla parlan.

3 TAYTA DIOS maytsaychöpis kay-
karmi alli ruraqta y mana alli
ruraqtapis rikaykan.

4 Alli shimillanpa parlaq runaqa
runa mayinta kushikatsinmi.
Llutan parlaq runami itsanqa
pïmaytapis qallayätsin.

5 Mana tantiyakuq chöluqa taytan
yätsinqanta manami wiyakun-
tsu.
Tantiyakuq chölumi itsanqa
yätsinqanta chaskikun.

6 Alli runapa wayinchöqa imay-
kanpis ujükunmi[ƒ].
Mana alli runapami itsanqa ima
tarinqanpis ajanänallanpä.

7 Yachaq runaqa pïmaytapis alli
kaqkunallatami yachatsin.
Mana yachaq runami itsanqa alli
kaqkunata yachatsinanpä yar-
payllapis yarpantsu.

[ƒ] **15.6** Wakin runakunaqa *sobranmi* niyan.
† **14.27** Prov. 13.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Mana alli runapa ofrendantaqa
TAYTA DIOS manami chaskintsu.†
Alli runa mañakunqantami
itsanqa kushishqa chaskin.

9 Mana alli runataqa TAYTA DIOS
manami rikaytapis munantsu.
Pay munanqannö kawaq runatami itsanqa kuyan.

10 Llutan ruraqqa castigashqami
kanqa.
Corrigiptinpis mana wiyakurqa
chipyaqmi ushakanqa.

11 TAYTA DIOSQA musyanmi
wanuqpa alman maycho kanqantapis.
Tsaytsurä musyanmantsu runakunapa shonqun imata yarpanqantapis.

12 Respëtuynaq runaqa pï corrigiptinpis ajananmi.
Yachaq runawanqa manami takukaytapis munantsu.

13 Shonqun kushishqa kaptinqa
qaqllanpis atsikyarkunmi.
Llakishqa kaptinmi itsanqa
qaqllanpis jukläyashqa.

14 Tantiyakuq runaqa imaykanöpapis
mas yachaq kaytami munan.
Mana tantiyakuq runami itsanqa
manakaqkunata parlanqanpita
kushikun.

15 Qallayashqa runapäqa mayqan
junaqpis manami allitsu.
Kushishqa kawaq runapämi itsanqa
llapan junaqpis alli kaykan.

16 Imaykayuq kananpä yarpachakunanpa trokinqa mas allimi
kanman imaynaq karpis
TAYTA DIOSPITA mantsapakur
kawanqan.†

17 Wera wäkata mikurpis chikinakur kawanqanpitaqa mas alli
kaykan santu calduta upullarpis kuyanakur kawanqanmi.

18 Ras ajanaq runaqa piwanpis llutallami tinkun.
Mana ajanaq runami itsanqa
piwanpis rimanakuntsu.

19 Qela runapäqa ima ruraypis
kasha näninömi kaykan.
Arukuq runapämi itsanqa ima
ruraypis pitsashqa näninö
kaykan.

20 Wamran yachaq kaptinqa
mamanwan taytan kushikuyanmi.
Mana yachaq kaptinmi itsanqa
penqakuyan.†

21 Mana tantiyakuq runaqa llutanta
rurarpis kushikunmi.
Tantiyakuq runami itsanqa llutanta rurarpis yarpachakur
corrigikun.

22 Yätsikuqkunata mana tapukuypa
imallatapis ruraptinqa manami
yarpanqannötsu kanqa.
Yätsikuqkunata tapukuskir
ruraptinmi itsanqa llapanpis
alli kanqa.

23 Tapukunqanta shumaq tantiyatsirqa kushikunmi.
Tiempullancho yätsinqanqa
allimi kaykan.

24 Tantiyakuq runaqa alli kawaytami tarin.

†**15.8** Prov. 21.27. †**15.16** Sal. 37.16. †**15.20** Prov. 10.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynöpami wanuypitapis salvakun.

25 Runa tukuqkunataqa wayincho taqkunatawanmi TAYTA DIOS ushakätsin.
Viüdakunapatami itsanqa chakrankunatapis rikan.

26 Mana alli runapa yarpayninpitami TAYTA DIOS ajanan.
Alli runa parlanqankunapitami itsanqa kushikun.

27 Ayrajashqa runaqa chaskipakurmi tsurinkunatapis muchuyman churan.
Mana chaskipakuq runami itsanqa añaw kawan.

28 Alli runaqa imata ninanpäpis shumaqrämi yarpachakun.
Mana alli runami itsanqa imatapis shiminman chanqanta parlan.†

29 Mana alli runa mañakunqantaqa TAYTA DIOS manami cäsuntsu.
Alli runa mañakunqantami itsanqa wiyan.

30 Kushishqa kaykaqta rikarqa pipis kushikunmi.
Alli noticiata wiyaptinmi shonqunpis atsikyaskin.

31 Yätsiqnin yachatsinqanta wiyakuq runaqa yachaqmi kanqa.

32 Corriginqanta mana chaskikuq runaqa mana alli kawaymanmi chanqa.
Corriginqanta chaskikuq runami itsanqa mas yachaq kanqa.

33 TAYTA DIOSPITA mantsapakuq runaqa tantiyakuqmi kaykan.
Respitashqa kayta munarqa qollmi shonqu katsun.

16 1 Runaqa imata rurananpäpis yarpachakunmi.
Mayjina yarpachakuptinpis TAYTA DIOS kamakätsiptinrämi imapis kamakan.†

2 Runaqa imata rurarpis allita ruraykanqantami yarpan.
Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOSMI musyaykan rasunpaypa alli yarpaywan o mana alli yarpaywan ruranqantapis.†

3 Ima ruraytapis yarparqa yanapashunaykipä TAYTA DIOSTA mañakuy.
Tsaynö mañakuptikiqa yarpanqaykikuna kamakanqami.†

4 TAYTA DIOSQA yarpanqannö kananpämi llapantapis kamashqa.
Mana alli runatapis kamashqa juzganan junaqcho castiganpämi.

5 Runa tukuqkunaqa TAYTA DIOSTA pasaypami ajanätsiyan.
Paykunataqa imay junaq karpis castiganqami.

6 Rasunpaypa kuyakuq karmi jutsata ruraptinpis perdonan.
TAYTA DIOSPITA mantsapakurmi jutsa ruraypitapis witikun.

7 TAYTA DIOSQA munanqannö kawaqkunatami chikiqninkunawanpis perdonanakur alli kawayänanpä yanapan.

8 Suwakuypa imaykayuq tikrayanqanpa trokinqa mas alli

†**15.28** Prov. 19.28. †**16.1** Prov. 16.9; 19.21; Ecl. 9.1. †**16.2** Prov. 21.2. †**16.3** Sal. 37.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykan arukur ichikllatapis
tarinqanmi.

9 Runa imanö kawananpä yar-
pachakuptinpis TAYTA DIOS
munaptinrämi yarpanqannö
kamakan.†

10 Reytaqa alli parlananpä Tayta
Diosmi tantiyatsin.
Pitapis juzgarqa munanqannö-
llami Tayta Dios juzgan.

11 Balanzawan o tupuwan karpis
complëtuta rantikunantami
TAYTA DIOS munan.
Balanzawan o tupuwan engañaq-
kunataqa paymi juzganqa.

12 Pitapis mana jananpaypa juzgap-
tinrämi reypa favornin runa-
kuna kayan.
Tsaymi reyqa pipis jutsata
ruraptin mana kuyapaypa
juzgan.

13 Pipis rasun kaqllata parlaptinqa
reymi kushikun.
Mana llullakuypa parlaq runa-
taqa kuyanmi.

14 Rey ajanaptinqa runakuna yar-
päyan pitapis wanutsinanpä
kanqantami.
Tsaynö kaptinpis yachaq runaku-
naqa imaykanöpapis kushika-
tsiyanmi.

15 Rey kushishqa kaptinqa yana-
pananpä kanqanta yarparmi
pipis kushikun.
Yanapanqanqa murukuy tiempu
tamyanömi kaykan.

16 Tantiyakuq kaymi qoripitapis
mas alli kaykan.
Yachaq kaymi qellaypitapis mas
alli kaykan.

17 Alli runaqa jutsa ruraypita witi-
kunmi.
Jutsa rurayta kachariqkunaqa
wanuypitami salvakun.

18 Runa tukuqtaqa desgraciami
päsanqa.
Chölu tukuqkunaqa fracasan-
qami.

19 Imaykayuq kayta munar runa
tukuqkunawan takukanqan
manami allitsu.
Tsaypa trokinqa mas allimi kay-
kan imaynaq kaqkunawan
llampu shonqu kawanqan.

20 Shumaq tantiyakuykur imaykan-
tapis alli rikaptinqa aptarku-
nanpä kanqami.
TAYTA DIOSMAN yärakurqa
kushishqami kawanqa.

21 Yachaq runataqa yachaq kanqan-
tami niyan.
Alli shimillanpa parlaq runaqa
pitapis shumaqmi yachatsin.

22 Shumaq tantiyakuq runaqa allimi
kawan.
Mana tantiyakuq runataqa mana-
kaqllapämi pipis tantiyatsin.

23 Yachaq runaqa shumaq tantiya-
kuykurmi parlan.
Pay parlanqantaqa runakuna
chaskikuyanmi.

24 Pipis alli shimillanpa parlan-
qanqa abëjapa mishkinnömi
kaykan.
Tsaynö parlarmi pïmaytapis
shakyätsir kushikatsin.

† **16.9** Prov. 16.1; 19.21; Ecl. 9.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Wakin runakunaqa llutanta
rurarpis allita rurayk̈ayanqantami yarpäyan.
Tsaynölla kawarqa wanurmi
ushak̈ayanqa.†

26 Runaqa mikunanpä imanpis
mana kaptinmi ima aruymanpis yaykun.
Muchuycho kawayta mana
munarmi arukun.

27 Mana alli runaqa llutanta rurananpämi yarpachakun.
Imata parlanqanpis ninanömi
kaykan.†

28 Mana alli runaqa pïmaytapis
rimanakatsirmi purin.
Tullu shimikunaqa alli kawakuqkunatapis chikinakatsinmi.

29 Mana alli runaqa amïguntapis
llullapanmi.
Alli kawaptinpis llutan rurayманmi jitarpun.

30 Llutan rurayta yarpaq runaqa
ñawillanwanmi qemtsipaskin.
Jutsata ruraskirnami upällakun.

31 Allillata rurar kawaq runakunaqa soquyanqanyaqmi kawayan.
Tsaymi soquyashqa runaqa respitaypä kaykan.

32 Alli chölu kanqanpitapis mana
ajanaq kanqanmi mas alli kaykan.
Markata dominananpa trokinqa
kikinpa geniunta dominanqanmi mas alli kaykan.

33 Imata ruranänpäpis wakin
runaqa suertitarämi jitan.
Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOS
munaptinrämi imapis kamakan.

17 1 Alli allillata mikurpis chikinakur kawananpa trokinqa
mas alli kaykan chukrush
tantata mikullarpis kuyanakur
kawanqanmi.

2 Tantiyakuq wätaynintami patronnin churan mana wiyakuq
tsurinta rikananpä.
Tsay wätayninmi patronninpa
tsurinkunawan herenciata
rakipänakuyanqa.

3 Rasunpaypa qori kanqanta y
qellay kanqanta musyananpä
ninawanmi tsullutsin.
Tsaynöllami runapa yarpaynin
alli kanqanta o mana alli kanqantapis musyananpä TAYTA
DIOS pruëbatarä ruran.†

4 Mana alli runaqa mana alli
mayin yachatsinqantami chaskipan.
Llulla runapis llulla mayin ninqantami chaskipan.

5 Muchuqkunata manakaqman
churarqa kamakuq Tayta Diostami manakaqman churan.
Runa mayinta desgracia päsaptin kushiparqa castigashqami
kanqa.

6 Willkankunaqa imayka corönanömi awilunkunapä kaykan.
Maman taytan kawaptinmi wamrankunapis kushishqa kawayan.

7 Mana tantiyakuq runa yachaq
tukur parlaptin penqakuypä

†**16.25** Prov. 14.12. †**16.27** Stg. 3.6. †**17.3** Prov. 27.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kanqannömi autoridä llullakuptin pasaypa penqakuypä kaykan.

8 Qarayta apaqkunaqa pïmaytapis awnitsiyanmi.
Tsaymi llapan imayka yarpäyanqantapis tariyan.

9 Perdonakuq karqa amïgutapis tarinmi.
Mana perdonakuq karmi itsanqa amïguntapis oqran.

10 Tantiyakuq karqa yachatsiptin wiyakunmi.
Mana tantiyakuq karmi itsanqa atska kuti asutaptinpis cäsukuntsu.

11 Mana alli runaqa piwanpis pelyallatami ashin.
Tsaynö kaykaptinmi kallpasapa runa yuriskir kikintapis maqakachaskin.

12 Mana tantiyakuq ajanashqa runaqa wawan oqrashqa ösupitapis mas mantsaypämi kaykan.

13 Yanapaykaptin mana alliwan kutitsiptinqa castankunachöpis desgraciallami kanqa.

14 Pelya ashiq runaqa imayka juchu aywaqnömi kaykan.
Wajupaptinpis witikunqanmi mas alli kaykan.

15 Jutsa ruraqta castigananpa trokin jutsaynaqta castigaptinmi TAYTA DIOS ajanan.†

16 ¿Imapätä välin mana tantiyakuq runa atska qellayyuq kanqanpis?

Atska qellayyuq karpis yachaytaqa manami rantiyta kamäpakuntsu.

17 Alli amïguqa imaypis amïgunta manami jaqirintsu.
Ima ñakaycho kaptinpis wawqintanömi yanapan.

18 Mana tantiyakuq runaqa pipapis garantianmi yaykun.
Garantizanqan runa mana pägakuptinqa kikinmi pägakunqa.

19 Runa mayinta wajupaq runaqa pelyallatami ashin.
Shimisapa runaqa shimillanpitami maqaytukun.

20 Llutanta rurananpä yarpachakuq runaqa manami imaypis alli kawayta tarintsu.
Llullakuqtaqa imaypis desgraciami päsan.

21 Tsurin mana tantiyakuq kaptinmi taytan llakikun.
Llutan ruraq kaptinmi ajanan.

22 Kushishqa kawaq runaqa manami qeshyantsu.
Llakishqa kawaq runami itsanqa qeshyallar kawan.†

23 Mana alli runaqa pakayllapami chaskipakun.
Nirkurmi jutsa ruraqpa janan shärin.†

24 Tantiyakuq runaqa yachaq kananpämi yarpachakun.
Mana tantiyakuq runami itsanqa yachakunanpä yarpachakuntsu.

25 Mana tantiyakuq wamraqa taytantapis ajanätsinmi y mamantapis llakikatsinmi.

† **17.15** Éxo. 23.7. † **17.22** Prov. 18.14. † **17.23** Éxo. 23.8; Deut. 16.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Manami allitsu jutsaynaq runata
castiganqan.
Ni manami allitsu kaykan respi-
tashqa runata asutanqan.

27 Shumaq tantiyakuq runaqa
manami alläpa parlakuntsu.
Yachaq runaqa ima kaptinpis
upällakunmi.

28 Mana yachaq runapis upälla-
kuptin y pacienciakuptinqa
yachaq kanqantami yarpäyan.

18 1 Kikillanpä imatapis munaq
runaqa wakinpä manami yar-
pachakuntsu.
Pï yätsiptinpis manami chaski-
kuntsu.

2 Mana tantiyakuq runaqa yacha-
kuytapis manami munantsu.
Tsaypa trokinqa ichik yachanqa-
llantami alabakun.

3 Mana alli runaqa penqakuychömi
kanqa.
Runa tukuqqa manakaqman chu-
rashqami kanqa.

4 Yachaq runa parlanqanqa mana
tsakiq pukyunömi kaykan.
Tsaymi yachatsinqanpis wiyakuy
munay kaykan.

5 Manami allitsu kaykan jutsayuq
runapa janan shärir jutsaynaq
runata tumpanqan.

6 Mana tantiyakuq runaqa llutа-
llami piwanpis rimanakun.
Kikinpa shiminpitami maqaytu-
kunpis.

7 Mana tantiyakuq runataqa shimi-
llanmi jitarpun.
Paytaqa shimillanpitami wanutsi-
yanqapis.

8 Tullu shimi parlanqanqa imayka
mishkinörämi runata mishki-
katsin.
Tsaymi wiyaqkunapa shonqunyaq
chaykun.†

9 Qela runawan chiki runaqa tsay
wawqinöllami kayan.

10 TAYTA DIOSQA alli sharkatsishqa
törrinömi kaykan.
Tsaymi jutsaynaq runakunaqa
payman amparakuyan.

11 Imaykayuq runaqa imaykanman
yärakurmi murallashqa mar-
kanö kanqanta yarpan.
Tsaymi imapis mana päsananpä
kanqanta yarpan.

12 Runa tukuq runaqa pasaypami
ñakanqa.
Mana runa tukuqtami itsanqa
pïmaypis respitan.

13 Parlayta manarä ushaptin contes-
taq runaqa mana tantiyakuq
karmi penqakuypä kaykan.

14 Qeshyarpis kushikurqa alliyanmi.
Tsaynö kaptinpis pasaypa llaki-
kurqa ¿imanörä alliyanmanpis?†

15 Yachaq runaqa masmi yachaq
kayta munan.
Tantiyakuq runaqa masmi yacha-
kun.

16 Imallanwanpis chaptinqa pïmay-
pis kushishqami chaskin.
Qarananpä imallatapis aparqa
munayyuq runamanpis yay-
kuskinmi.

† **18.8** Prov. 26.22. † **18.14** Prov. 17.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Puntata demandakuq chaq kaqmi
autoridäta criyiratsin.
Demandanqan runa chaykur
declaraptinrämi musyakan
mayqan jutsayuq kanqanpis.

18 Suertita jitarqa demandukuna aja
arreglay kaptinpis jukllami
arreglayan.
Munayyuq runakunapis suerti
yarqamunqantami rurayan.

19 Markapa murällan aja juchutsiy
kanqanpitapis mas ajami waw-
qinwan rimanakushqa runata
amistatsiy.
Tsay runaqa imayka barritawan
trancashqa punkunömi kaykan.

20 Runaqa shiminpitami chikishqa o
kuyashqapis kaykan.†

21 Wanuytapis kawaytapis shiminpi-
tami tarin.
Alläpa parlaq runaqa chikish-
qami kanqa.

22 Warmiyuq runaqa kushishqami
kawan.
Alli warmita tarinqanqa TAYTA
DIOSPA bendicionninmi kaykan.

23 Muchuq runaqa imallapäpis
rugakunmi.
Imaykayuq runami itsanqa pita-
pis ollqutupan.

24 Mana alli runaqa amïguntapis
llutan ruraymanmi apan.
Alli runami itsanqa wawqintanö
amïguntapis yanapan.

19 1 Tumpakuq y mana tantiya-
kuq runapitaqa mas allimi
kanman muchuqlla karpis res-
pitashqa kanqan.†

2 Mana yarpachakuypa imatapis
ruraptikiqa mana allimi kanqa.
Imatapis raslla rurarqa mana alli-
tami ruraykanki.

3 Mana tantiyakuq runaqa imata-
pis llutantami ruran.
Nirkurmi TAYTA DIOSTA jitapan.

4 Imaykayuq runaqa atska amïgun-
yuqmi kaykan.
Muchuq runapitaqa amïgunpis
witikunmi.

5 Rantiy testïguqa castigashqami
kanqa.
Llullakuq runaqa castïgupita
manami qeshpinqatsu.†

6 Yanapakuq runataqa pïmaypis
mañakunmi.
Paypa amïgun kaytaqa pïmaypis
munanmi.

7 Muchuq runata castankunapis
ajayaykaptinqa rasuntachi amï-
gunkunapis paypita witikuyan.
Parlakunallanpäpis manami
pïninpis kantsu.

8 Yachakunqannö kawaq runaqa
kushishqami kawan.
Tsay runapäqa bendicionmi
kanqa.

9 Rantiy testïguqa castigashqami
kanqa.
Llullakuq runataqa wanuymi
shuyaykan.†

10 Mana tantiyakuq runa imayka-
yuq rikakunqanqa penqakuy-
pämi kaykan.
Tsaynöpis penqakuypämi kaykan
wätaykuna mayor runakunapa
mandaqnin kaptin.

†**18.20** Prov. 12.14; 13.2. †**19.1** Prov. 28.6. †**19.5** Prov. 19.9. †**19.9** Prov. 19.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Tantiyakuq runaqa imapitapis
manami ajanantsu.
Achäquita ashipaptinpis wiyarä-
kunmi.

12 León qayaranqan mantsariypä
kanqannömi rey ajananqanpis
mantsariypä kaykan.
Kuyakuyninmi itsanqa qewakuna
janancho shullya kanqannö
kushikuypä kaykan.

13 Mana tantiyakuq chöluqa taytan-
tami llakikatsin.
Runanta ajanätsiq warmiqa
imayka jutuq wayinömi kay-
kan.†

14 Runaqa taytanpitami wayita y
ima herenciatapis chaskin.
Tsaynö kaptinpis alli yarpayyuq
warmitaqa TAYTA DIOSPITA-
RÄMI tarin.

15 Qela runaqa mana ajayaypami
punukun.
Tsaynö karqa muchuyllachömi
kawanqa.

16 Tayta Diospa mandamientunku-
nata cäsukuq runaqa allimi
kawanqa.
Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOS
ninqanta mana cäsukuq
runami itsanqa wanunqa.

17 Muchuqkunata yanaparqa TAYTA
DIOSTA mañaqnömi kaykan.
Tsaynö yanapanqanpitami Tayta
Dios kutitsinqa.

18 Wamra kanqanyaqlla tsurikita
shumaq corriginki.
Mana corriginqaykipita llutanta
rurar wanuptinqa qammi
jutsayuq kanki.

19 Alläpa ajanaq runaqa castigash-
qami kanqa.
Mana castigayaptinqa imayka
mana allikunatami ruranqa.

20 Yätsishunqaykita wiyakuy.
Corrigishuptiki chaskikuy.
Chaskikurqa yachaqmi kanki.

21 Alli kawayta munarmi runaqa
imaykata yarpachakun.
Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOS
kamakätsiptinrämi yarpan-
qannö kamakan.†

22 Awninqanta cumpliq runamanqa
pipis yärakunmi.
Mas allimi kanman llullaku-
nanpa trokin muchuqlla karpis
rasun kaqllata parlanqan.

23 TAYTA DIOSPITA mantsapakuq
runaqa allimi kawan.
Tsay runa añaw kawarmi ima
mana allimanpis jatikantsu.

24 Qela runaqa plätun churapakushqa
kaykarpis manami mikunallan-
päpis chaqarkuntsu.†

25 Mana tantiyakuq runaqa shimi-
sapa runata castigaqta rikar-
rämi tantiyakun.
Yachaq runami itsanqa yätsiyan-
qallanwan tantiyakun.†

26 Taytanta suwapaq runapaqa
manami penqakuyninpis kan-
tsu.
Mamanta wayinpita qarquq runa-
paqa manami yawarninpis
kantsu.

27 Hïju, yachatsishunqaykita mana
chaskikurqa mana tantiyakuq
runami kaykanki.

---

†**19.13** Prov. 27.15. †**19.21** Prov. 16.1, 9; Ecl. 9.1. †**19.24** Prov. 26.15. †**19.25** Prov. 21.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 Llullakuq testïguqa jueztapis mana
mantsapaypami llullapan.
Mana alli runaqa shimin tarin-
qantami imaykatapis parlan.†

29 Shimisapa runataqa wiruypami
castigayan.
Mana wiyakuq runataqa asutay-
pami castigayan.

20 1 Runaqa vïnuta upukurkurmi
pitapis achäquita ashipan.
Machanqanyaq imatapis upya-
kurkurmi piwanpis pelyan.
Tsay runaqa mana yachaq karmi
llutanta ruran.

2 Rey ajananqanqa león qayaran-
qannömi mantsariypä kaykan.
Tsaynö kaykaqtaqa wanuyta ashi-
llarmi pipis achäquita ashipan.

3 Mana rimanakuq runaqa pïmay-
pitapis respitashqami kanqa.
Mana tantiyakuq runaqa lluta-
llami piwanpis rimanakun.

4 Qela runaqa murukuy witsan
manami arukuntsu.
Tsaymi cosëcha witsan mayjina
ashirpis tarinqatsu.

5 Mayu rurincho ima kanqanpis
mana rikakanqannömi runa
imata yarpanqanpis musya-
kantsu.
Tsaynö kaptinpis yachaq runami
itsanqa runa imata yarpaykan-
qantapis tantiyan.

6 Atskaqmi yarpäyan alli runa
kayanqanta.
Tsaynö kaptinpis rasunpaypa
yärakuypä runata ¿pirä tarin-
man?

7 Taytan alli runa kaptinqa tsurin-
kunapis kushishqami kawa-
yan.

8 Reyqa juzgananpä trönunman
jamar mayqan jutsayuq kan-
qantapis jukllami tantiyaskin.

9 Manami pipis ninmantsu:
“Noqaqa allillata rurarmi
kawä.
Shonqüpis manami llutankunata
yarpantsu”.†

10 Pësuwan y tupuwan engañap-
tinqa TAYTA DIOS pasaypami
ajanan.†

11 Alli chölu kanqanta reqintsik
yanapakuq y respitösu kap-
tinmi.

12 Ñawitapis rikananpämi y rinrita-
pis wiyananpämi TAYTA DIOS
kamashqa.

13 Paqaspis junaqpis punukurqa
imaynaqmi tikranki.
Arukuptikiqa mikuynikipis
manami pishinqatsu.

14 Rantinanpä kaykarmi wallka
chaninllacho munar: “Kayqa
manami allitsu” nin.
Wallka chaninllacho rantiskir-
nami kushikun.

15 Tantiyakuq runa parlanqanqa
atska qoripitapis y atska alhä-
jakunapitapis mas allimi kay-
kan.

16 Jäpa runata garantizaqtaqa
latsapantapis prenda tsarikuy
jaqanta päganqanyaq.†

†**19.28** Prov. 15.28. †**20.9** Sal. 51.3-5; 1Juan 1.8. †**20.10, 23** Lev. 19.35-36; Deut. 25.13-16; Prov. 11.1; Amós 8.5. †**20.16** Prov. 6.1-5; 27.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Llullapaypa sakyaq runaqa tsay
höra kushikurpis warayninkunaqa problëmachömi kanqa.

18 Yätsikuqkuna tantiyatsiptinmi
chaskikuqkuna imatapis shumaq ruran.
Guërrachöpis vinciyan shumaq
yarpachakuskir pelyarrämi.

19 Tullu shimiqa rasmi pitapis
willaskin.
Tsaynö kaqkunawanqa ama takukäyaytsu.

20 Taytanta y mamanta maldicionaq runaqa pasaypa ñakarmi
wanunqa.†

21 Mana ñakayllapa imaykayuq
tikranqanqa rasmi ushakanqa.
Ushakäpakuskirqa llakishqami
purinqa.

22 Venganzata ruranaykipä ama
yarpaytsu.
Tsaypa trokinqa Tayta Diosman
yärakuy.
Paymi imapitapis tsapäshunki.†

23 Pësunwan y tupuwan engañaptinqa TAYTA DIOS pasaypami
ajanan.

24 Runa imanö kawananpäpis
TAYTA DIOSMI kamakätsin.†
Pipis manami musyantsu waray
warantin imanö kawananpä
kanqantapis.†

25 Tayta Diosta awnirkur paqtä
cumplinkimantsu.
Mana cumpliptikiqa juzgashunkimi.

26 Yachaq reyqa mana alli runakunata qarqunmi.
Paykunataqa chipyaqmi ushakätsin.

27 Runapa shonqun allita o mana
allita yarpanqantapis TAYTA
DIOSMI musyan.

28 Rey kuyapäkuq y rasun kaqllata
parlaq kaptinqa pipis trukatsiyta manami munantsu.

29 Chölukunaqa kallpasapa kayanqanpitami kushikuyan.
Awkinkunaqa yachaq kayanqanpitami kushikuyan.

30 Jutsa ruraq runaqa castigaptinrämi jutsa rurayta kacharin.
Castigaptinrämi llutanta ruraykanqanta tantiyakun.

21 1 Mayuta maypa aywananpäpis TAYTA DIOS kamakätsinqannömi reypa yarpayninkunatapis kamakätsin.

2 Runaqa yarpan llapan ruranqan
alli kanqantami.
TAYTA DIOSMI musyaykan rasunpaypa alli yarpaywan o mana
alli yarpaywan ruranqantapis.†

3 Mas allimi kanman sacrificiuta
rupatsinqaykipa trokin TAYTA
DIOS munanqannö runa mayikiwan alli kawanqayki.†

4 Jutsami kaykan runa mayinta
nanaq ñawinpa rikapanqan,
yachaq tukunqan y llutanta
yarpachakunqan.

---

†**20.20** Éxo. 21.17; Prov. 19.26. †**20.22** Rom. 12.19. †**20.24a** Sal. 37.23; Prov. 16.9. †**20.24b** Jer. 10.23. †**21.2** Prov. 16.2. †**21.3** 1Sam. 15.22; Amós 5.22-24; Ose. 6.6; Mat. 9.13; 12.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Imallatapis shumaq yarpachakuskir ruraptinqa allimi kanqa.
Mana yarpachakuypa imatapis llutalla ruraptinqa mana allimi kanqa.

6 Runa mayinta sakyar imaykayuq tikranqanqa qoshni ushakanqannömi ushakanqa.
Tsaynö ruranqanpitami wanuyta tarinqa.

7 Mana kuyapäkuq kanqanpitami mana alli runaqa ushakanqa.
Runa mayinta ñakatsinqanpitami kikinpis ñakanqa.

8 Mana alli runapa kawayninqa wiksu qerunömi kaykan.
Alli runapa kawayninmi itsanqa shutu qerunö kaykan.

9 Ajanaykachaykaq warmiwan kuyayllapä wayicho tänanpa trokinqa mas allimi kanman tsukllallachöpis kushishqa täkunqan.†

10 Mana alli runaqa imaypis llutankunata ruranallanpämi yarpachakun.
Tsay runapaqa kuyapäkuyninpis manami kantsu.

11 Mana yachaq runaqa shimisapa runata castigaqta rikarrämi tantiyakun.
Yachaq runami itsanqa yätsiyanqallanwan tantiyakun.†

12 Tayta Diosqa rikaykanmi llutan ruraq runa wayincho imanö kawanqantapis.
Ima desgraciapis päsananpämi kachariykun.

13 Muchuqkuna mañakuptin mana kamaripaq kaqtaqa Tayta Diospis manami cäsunqatsu.

14 Pasaypa ajanashqa kaykaqta pakayllapa imallatapis qaraykurqa rabyanayninta qallqütsinqami.

15 Alli runaqa autoridäkuna shumaq arreglayaptin kushikunmi.
Mana alli runami itsanqa pasaypa mantsarin.

16 Tantiyakuq kananpa trokin llutanta ruraq runaqa manaräpis unaytami ushakanqa.

17 Fiestallacho, upyallacho y perfümillacho imaykankunatapis ushaq runaqa imaynaqmi kanqa.

18 Llullakuq y willapäkuq runataqa alli runapa contran shärinqanpitami kikinta ima desgraciapis päsanqa.

19 Malgeniu y mana alli warmiwan tänanpa trokinqa mas allimi kanman japallan täkuptin.

20 Yachaq runapa wayinchöqa imaykapis y perfümikunapis kanmi.
Mana yachaq runami itsanqa tarinqallantapis llapanta ushakurkun.

21 Shumaq tantiyakuq y kuyakuq runaqa alli kawaytami tarinqa.
Tsaymi pïmaypis payta alli rikan.

22 Alli yachaq runaqa atska soldäduyuq markata vincirmi munayninman churan.

† **21.9, 19** Prov. 25.24. † **21.11** Prov. 19.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö churan pipis mana vincinanpä kanqanta yarpaykäyaptinmi.

23 Llutalla mana parlaq runaqa ima problëmamanpis manami yaykuntsu.

24 Runa mayinta manakaqman churaq runataqa yachaq tukuq, orgullösu y respëtuynaq kanqantami niyan.

25 Qela runaqa aruyta mana munarmi mallaqaypita wanun.
Qela karmi aruyta mantsan.
26 Tsay runaqa kikillanpä yarpachakuykarmi qoyarkun.
Alli runami itsanqa runa mayinta imallatapis kushishqa qaraykun.

27 Mana alli runakunapa ofrendantaqa TAYTA DIOS manami chaskintsu.
Paykunaqa ofrendata apayan Tayta Dios yanapananta munarmi.†

28 Manakaqta parlaq testïgutaqa parlanqantapis manami criyiyantsu.
Rasun kaqta parlaq testïgutami itsanqa parlanqanta imaypis criyiyan.

29 Mana alli runaqa runakuna rikayänallanpämi alli tukun.
Alli runami itsanqa rasunpaypa allillata ruran.

30 TAYTA DIOSTA mana cäsukuptinqa yachaq kanqanpis, tantiyakuq kanqanpis ni yätsikuq kanqanpis manami välintsu.

31 Guërraman aywaq runaqa cawalluntapis shumaqmi kamarikun.
TAYTA DIOS yanapaptinmi contrankunata vincin.†

22 1 Qellayyuq y qoriyuq kaypitapis mas alli kaykan pïmaypitapis alli rikashqa kaymi.

2 Imaykayuqtapis muchuqtapis TAYTA DIOSMI kamashqa.†

3 Shumaq yarpachakuq runaqa ima peligrupitapis qeshpinmi.
Mana yarpachakuq runami itsanqa desgraciaman chan.†

4 TAYTA DIOSPITA mantsapakuq qollmi shonqu runaqa imaykayuqyanqami, pïmaypitapis alli rikashqami kanqa y alli kawaytami tarinqa.

5 Mana alli runataqa ima desgraciapis päsanmi.
Alli runaqa tsaykunapita salvakunmi.

6 Wamrataqa wamra kanqanyaqlla alli kawananpä shumaq yachatsiy.
Yachakunqantaqa yäkuqyarpis manami qonqanqatsu.

7 Muchuqkunataqa imaykayuq runami munaynincho tsararan.
Jaqa tukuqkunataqa mañaqninmi munaynincho tsararan.

8 Mana alli runaqa jutsata ruranqanpitami ñakanqa.
Tsay niraq runataqa TAYTA DIOSMI ajanarnin ushakätsinqa.

9 Muchuqkunata kuyapar imallatapis qaraqkunaqa bendicion-tami chaskiyanqa.

†**21.27** Prov. 15.8. †**21.31** Sal. 20.7. †**22.2** Prov. 29.13. †**22.3** Prov. 27.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Wajukuq runata qarquriptikiqa
manami chikinakuy, rimana-
kuy ni ashllinakuypis kanqa-
natsu.

11 Rasun kaqta parlaq runataqa rey
kuyanmi.
Alli shimillanpa parlaq runaqa
reypa amïgunmi kaykan.

12 Tantiyakuq runataqa TAYTA
DIOSMI imapitapis tsapan.
Llullakuq runatami itsanqa
pasaypa penqakuyman chu-
ran.

13 Qela runaqa aruyta mana
munarmi nin:
"Leonmi nänicho mikumanqa".†

14 Runanta qanrataq warmipa kuya-
kuyninqa imayka patsapa shi-
minnömi mantsariypa kaykan.
Tsay warmiwan punuq runaqa
TAYTA DIOSTAMI ajanätsin.

15 Wamraqa mana wiyakuq karmi
llutankunata ruran.
Tsaynö kaqkunaqa castigaptin-
rämi llutan rurayta kacharin.

16 Imaykayuq tikranan raykuq
muchuqta engañar o imay-
kayuqman qaraynin aparqa
ñakaymanmi chanqa.

Yachaq runakunapa kimsa chunka (30) yachatsikuyninkuna

17 Yachaq runakuna yätsiyäshun-
qaykita chaskikuy.
Paykuna yätsiyäshunqaykinölla
imatapis ruray.
18 Yachatsiyäshunqaykita imaypis
yarparanki.
Tsaymi pitapis tantiyatsinaykipä
imay hörapis listu kaykanki.
19 TAYTA DIOSMAN imaypis yärakunaykipä yätsishayki.
20 Qampämi qellqaykä kimsa chunka (30) yachatsikuykunata.
Tsaychömi kaykan tantiyatsikuykunawan yätsikuykunapis.
21 Tsaykunata yachakuskirmi tantiyakuq kanki.
Tsaymi pipis tapushuptiki rasun kaqllata ninki.

1

22 Muchuykaqta rikaykar pitapis
ama suwapankitsu.
Pïninpis mana kaqkunata juezpa
ñöpancho ama tumpankitsu.
23 TAYTA DIOSMI muchuqkunapa
janan shärinqa.
Muchuqkunata qechuqkunataqa
kikintami imaynaqta tikra-
tsinqa.

2

24 Mana alli runawan y ajanaq
runawanqa ama takukankitsu
ni amïgutapis rurankitsu.
25 Paykunawan takukarqa mana alli
costumbrinkunatami yacha-
kunki.
Paykunanö kawarqa kunkaykiman
waskata churaqnömi kanki.

3

26 Pipa jaqantapis päganaykipä ama
garantian yaykunkitsu.
27 Tsay jaqata päganaykipä mana
kaptinqa cämaykitapis qechu-
shunkimi.

4

28 Unay castaykikuna lindëru chu-
ranqanta ama wititsinkitsu.†

5

29 Alli arukuq runaqa mandaqku-
napa yanapaqninmi kanqa.

†**22.13** Prov. 26.13. †**22.28** Deut. 19.14; 27.17; Prov. 23.10; Ose. 5.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Manami común runakunapa
munayninchötsu kanqa.

6

23 [1]Mandaq runawan mikurqa
shumaq tantiyakunki pipa
ñöpancho kaykanqaykitapis.
[2]Mayjina mallaqarpis awanta-
kunki.
[3]Alli alli mikuyta rikarpis ama
munapankitsu.
Capazchi engañashunaykipäpis
mikuyta churapaykäshunki.

7

[4]Imaykayuq kanaykillapäqa ama
alläpa yarpachakuytsu.
[5]Shumaq tantiyakuskiptikiqa
imaykayuq kaypis ushakaq-
llami kaykan.
Anka pajar aywakuqnömi imay-
kaykipis ushakanqa.

8

[6]Micha runapa wayinman mikuq
ama aywaytsu.
Alli allita kusinaptinpis ama
munapaytsu.
[7]Payqa imanö mikunqaykitapis
rikapäshunaykipämi janan
shonqulla "shamunki miku-
nantsikpä upunantsikpä"
nishunki.
[8]Janan shonqulla qayatsishun-
qaykita tantiyakur mishkilla
mikuskirpis penqakunkimi.
Shumaq alabanqaykipis wallälla-
pämi kanqa.

9

[9]Mana tantiyakuq runataqa imata-
pis ama yätsiytsu.
Yätsinqaykitapis manakaqmanmi
churanqa.

10

[10]Unaypita patsa kaykaq lindëru-
kunata ama wititsiytsu.
Waktsakunapa chakranman ama
jatikankitsu.
[11]Jatikaptikiqa munayyuq Tayta
Diosmi paykunapa janan shä-
rir castigashunki.

11

[12]Yachatsiyäshunqaykita llapan
shonquykiwan chaskikuy.
Yätsiyäshunqaykitapis shumaq
wiyakuy.

12

[13]Wamrata shumaq corrigiy.
Juk ishkay maki asutanqayki-
wanqa manami wanuskinqa-
tsu.
[14]Tsaypa trokinqa wanuypitami
salvanki.

13

[15]Hïju, yachaq runa rikakuptiki
noqami mas kushikushä.
[16]Alli kaqkunallata parlanqaykita
wiyar pasaypami kushikushä.

14

[17]Jutsa ruraq runakuna imayka-
yuqpis kaptin ama chikipay-
tsu.[†]
Tsaypa trokinqa ñakaq karpis
TAYTA DIOSPITA *mantsapa-
kuy.
[18]Tsaynöpami imaypis alli
kawanki.
Llapan munanqaykitami tarinki.

15

[19]Hïju, yätsinqäta shumaq wiyamay.
Tantiyakuskir imatapis shumaq
ruray.

[†]**23.17-18** Sal. 37.1-4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Upyaq runawan y alläpa mikuq
runawanqa ama takukaytsu.
21 Upyaqkuna y alläpa mikuqkunaqa pasaypa muchuqmi rikakuyan.
Tsaynöllami qela runapis latsapanta oqraykun.

16

22 Taytayki yätsishunqaykita shumaq chaskikuy.
Mamayki chakwanyaptinpis manakaqman ama churaytsu.
23 Rasunpaypa tantiyakuq kanaykipä imanöpapis yachakuy.
Tantiyakuq kanqaykitaqa imaypis ama jaqiytsu.
24 Tsurin alli portakuptin taytan kushishqami kawan.
Shumaq yachakuptin orgullösumi purin.
25 ¡Mamaykiwan taytayki kushikuyänanpä alli kaway!
"Wamrä alli yachaqmi" nir kushikuyätsun.

17

26 Hïju, llapan shonquykiwan cäsukamay.
Imanö kawanqätapis rikamay.
27 *Prostitüta warmiqa patsapa shiminnö mantsariypämi kaykan.
28 Tsay niraq warmiqa uywakunata shuyaraq leonnömi runakunata perditsinanpä shuyaraykan.

18

29 ¿Pikunatä alläpa ñakayan?
¿Pikunatä alläpa llakikuyan?
¿Pikunatä pasaypa rimanakur y qallayätsinakur puriyan?
¿Pikunatä manakaqllapita pelyayan y ñawinkunapis qoyullana puriyan?
30 Paykunaqa upyallaman churakashqa runakunami kayan.
Machätsikuqkunata tallu tallurkurmi imaypis upyayan.
31 Cöpacho vïnu pukaypa pukar munapaypä kaptinpis ama upunkitsu.
Kunkaykipa mishkilla päsarpis
32 culebrapa venënunnömi nanätsishunki.
33 Machaskirqa imallatapis rikapakunkimi.
Tsaynöpis manakaqkunata parlarmi purinki.
34 Umaykipis pasaypami jirurunqa.
*Büqui chawpincho ichiraykaq qeru puntanman yarkuptiki umayki jiruruqnömi tikranki.
35 Tsaymi ninki:
"Maqamaptinpis manami nanayta mayashqätsu.
Asutamaptinpis manami cuentata qokushqätsu.
Rikchaskamurqa uma jampiqrächi aywashä".

19

24 1 Mana alli runakunapa imanpis kaptin ama nanaparaytsu ni paykunawan ama takukaytsu.
2 Paykunaqa runa mayinta atacayänallanpämi yarpachakuyan.
Mana allita rurayänallanpämi willanakuyan.

20

3 Tantiyakuq runaqa shumaq yarpachakuskirmi cimientuta ruraykur wayita shäritsin.
4 Nirkurnami shumaq tantiyakuykur kuyayllapä rantinqankunata wayinman churan.

21

5 Yachaq kayqa kallpasapa kaypitapis masmi välin.
Tantiyakuq runaqa pasaypa munayyuqmi kaykan.
6 Shumaq yarpachakuskirrämi guërrata rurayan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Atskaq yätsikuqkuna kaptinrämi
guërracho vinciyan.†

22

7 Mana tantiyakuq runaqa senqan
maycho kanqantapis manami
musyantsu.
Tsaymi qorikäyanqancho par-
lananpä imapis umancho
kantsu.

23

8 Pipapis contran shärinanpä yar-
pachakuqkunataqa mana alli
runatanömi rikayan.
9 Mana tantiyakuq runaqa jutsa
rurayllapämi yarpachakun.
Llutan parlaq runataqa pïmaypis
chikinmi.

24

10 Ñakaykunata mana atiparqa way-
lläyumi kanki.

25

11 Pitapis wanutsinanpä kanqanta
musyarqa qeshpitsiy.
Wanuy manarä chanqanyaq sal-
vay.
12 Musyaykarpis “manami musyash-
qätsu” niptikipis Tayta Diosqa
llapantami rikaykan.
Llapantapis musyaq karmi
pïmaytapis kawanqanman
tupu juzganqa.†

26

13 Hïju, abëjapa mishkinta mikuy.
Kawkayparä mishkinqanta mus-
yanaykipä yawarkuy.
14 Tsay mishkita mikur kushi-
kunqaykinömi tantiyakuq y
yachaq karpis kushikunki.
Yachaq karqa pïmaypitapis respi-
tashqami kanki.

Llapan yarpanqaykipis kamakan-
qami.†

27

15 Alli runapa contran ama shäriy-
tsu.
Wayintapis ama suwapaytsu.
16 Qanchis kuti desgracia päsap-
tinpis manami tsayllachötsu
usharanqa.
Mana alli runakunami itsanqa des-
gracia päsaptin ushakäyanqa.

28

17 Contrayki runata ima desgracia
päsaptinpis ama kushipaytsu.
18 Tayta Diosqa manami munan-
tsu pitapis kushipänaykita.
Kushipaptikiqa kikikitami casti-
gashunki.

29

19 Mana alli runakunata ama ajana-
paytsu.
Jutsa ruraq runakunapa imanpis
kaptin ama nanaparaytsu.†
20 Paykunaqa desgraciallachömi
ushakäyanqa.
Aktsi upiqnömi illakäyanqa.

30

21 Hïju, Tayta Diospita y reypita
*mantsapakuy.
Diosta y reyta mana cäsukuqku-
nawanqa ama takukaytsu.
22 Paykunataqa Tayta Diospis y rey-
pis illaqpitami castiganqa.
Manami ni pï musyantsu imanö
castigananpä kanqantapis.

Yachaq runakunapa wakin yätsikuyninkuna

23 Kaychöpis qellqaraykanmi
yachaq runakunapa yätsikuy-
ninkuna.

---

†**24.6** Prov. 11.14. †**24.12** Job 34.11; Sal. 62.11-12; Jer. 17.10; Eze. 18.30; 33.20; Mat. 16.27; Rom. 2.6. †**24.14** Prov. 23.18. †**24.19** Sal. 37.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pitapis jananpaypa autoridäkuna
juzgayanqanqa manami allitsu
kaykan.
24 Jutsayuq kaptinpis jutsaynaq
kanqanta juez niptinqa runa-
kuna maldicionayanqami.
Juklä nación runakunapis mus-
yaskirqa mana allimi rika-
yanqa.
25 Jutsan kanqanman tupu juzgarqa
alli rikashqami kanqa.
Pïmaypis favorninmi parlayanqa.

26 Imata tapukuptinpis shumaq tan-
tiyatsiptinqa pïmaypis kushi-
kuyanqami.

27 Wayita shäritsiyta munarqa pun-
tataqa chakra aruynikitarä
ushay.

28 Llutallaqa runa mayikipa contran
ama imatapis parlaytsu.
Manakaqkunataqa pipäpis ama
parlaytsu.
29 Runa mayiki contrayki shärip-
tinpis qamqa venganzata ama
ashiytsu.

30 Juk kutimi päsarqä qela runapa y
mana tantiyakuq runapa cha-
kranpa.
31 Tsaychömi rikarqä chakranpis
pasaypa purunyashqata y
pirqanpis juchushqa kay-
kaqta.
32 Tsaynö kaykaqta rikaykurmi yar-
pachakur nirqä:
33 "Junaqyaq punukurqa jamay-
llapä wanurqa y makillayki
oqllashqa karqa 34 pasaypa
ñakaqmi rikakunki.
Jinchi armashqa suwa suwapä-
shuptiki jinaylla rikakuqnömi
kanki".†

Salomón yachatsinqan wakin proverbiukuna

25 1 Kay qellqanqankunapis rey Salomón ninqan proverbiu-
kunami kaykan. Kay proverbiukunata qoriskirmi Judá nacioncho rey Eze-
quíaspa yanapaqninkuna qellqayar-
qan.
2 Runa mana tantiyanqankunataqa
Tayta Diosmi musyan.
Runakuna mana tantiyaptinpis
reyqa yarpachakurmi tanti-
yan.

3 Ciëlupa altun mayyaq kanqanta,
patsapa rurin mayyaq kanqanta
y rey imata yarpanqantapis
manami pipis musyantsu.

4 Yuraq qellayta tsulluskatsir qan-
ranta jipiskirmi tsay qellaypita
kuyayllapä cöpata rurayan.
5 Tsaynöllami mana alli runata
qarquskirqa añawna rey man-
danqa.

6 Reypa ñöpancho ama yachaq
tukuytsu.
Mayor runakuna jamakuyänan
kaqman ama jamakuytsu.
7 Tsaypa trokinqa qayayäshupti-
kirä paykuna jamaräyanqan-
man jamakunki.
Mayor runakuna rikaykaptin
jipishuptikiqa pasaypa penqa-
kushqami yarqunki.†

8 Imatapis manarä shumaq mus-
yarqa jukllaqa autoridäkuna-
man willakuq ama aywaytsu.
Jukllа willakuptikiqa qepaykita
shamuq runa juknö niptin
manami ima niytapis kamäpa-
kunkitsu.

†**24.33-34** Prov. 6.10-11. †**25.6-7** Luc. 14.8-10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Contraykiwan rimanakur paqtä
pipis yärakushurniki willa-
shunqaykita parlankiman.
10 Willaptikiqa penqakuymanmi
churashunki.
Tsaynöpaqa mana allichömi quë-
danki.

11 Shumaq tantiyaykur tiempun-
cho alli parlanqaykiqa yuraq
qellaywan adornashqa qori
manzänanömi kushikuypä
kaykan.
12 Yachaq runapäqa tantiyakuq
runa yätsinqan qoripita
rurashqa sortïjanö y qoripita
rurashqa wallqanömi kay-
kan.

13 Achaptin alaq yakuta upur
yakunashqa runa kushikun-
qannömi willakuq yärakuypä
kaptin mandaqnin kushikun.

14 Wayra puritsinqan usya puku-
taynömi imatapis qarananpä
awnirkur mana cumpliq
runaqa kaykan.

15 Pacienciakuq runaqa ajanashqa
kaykaqtapis ajanayninta qall-
qütsinmi.
Alli shimillanpa shumaq parla-
parmi contrantapis yarpacha-
katsin.

16 Abëjapa mishkinta tarirqa alläpa
ama mikunkitsu.
Alläpa mikurqa shonqutami
tikratsinki.

17 Amïguyki kaptinpis alläpaqa
wayinman ama aywapankitsu.
Alläpa aywapaptikiqa ajayäshun-
kimi.

18 Garrutinö, cuchillunö y flëcha-
nömi amïgunpa contran par-
laqkunaqa kaykan.

19 Llakikuycho kanqayki höra trai-
cionëru runaman ama yära-
kuytsu.
Payman yärakurqa chakiki
pakishqa kaykaqnö y kiru
nanaywan kaykaqnömi kanki.

20 Llakishqa kaykaqta ama canta-
paytsu.
Payta cantaparqa qeriman
kachita wiñapaqnö y alaycho
latsapanta jipitsiqnömi kay-
kanki.

21 Chikishuqniki mallaqaptinqa
mikuyta qaraykuy.
Yakunaptinqa yakuta makyay-
kuy.
22 Tsaynö ruranqaykipita TAYTA
DIOSMI pägashunki.
Chikishuqniki runami itsanqa
pasaypa penqakunqa.†

23 Norti kaqläpita wayrämuptinmi
imaypis tamyan.
Tsaynöllami runa mayinpa con-
tran parlaptin pipis ajanan.

24 Ajanaykachaykaq warmiwan
kuyayllapä wayicho tänanpa
trokinqa mas allimi kanman
tsukllallachöpis kushishqa
täkunqan.†

25 Pasaypa yakunaykaq runapä yaku
kushikuypä kanqannömi karu
markapita apamunqan willa-
kuypis kushikuypä kaykan.

26 Chuya yakuman putka yaku
tallukanqannömi jutsaynaq

†**25.21-22** Rom. 12.20. †**25.24** Prov. 21.9, 19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runa jutsa ruraq runakunawan takukanqan kaykan.

27 Alläpa mishkita mikuptiki däñashunqaykinömi runakuna alläpa alabayäshunqaykipis mana alli kaykan.

28 Murallanni marka peligrucho kanqannömi geniunta controlakuyta mana puëdiq runapis peligrucho kaykan.

26 1 Usya tiempucho rashta y cosëcha tiempucho tamya mana alli kanqannömi upa runata alabaypis allitsu.

2 Oqrakashqa pichuychanka y oqrakashqa wayanïtu[g] qeshunman mana chanqannömi jutsaynaq runamanpis maldicionayanqan chanqatsu.

3 Bozalwanmi cawalluta amansantsik.
Lätiguwanmi ashnuta manshuyätsintsik.
Mana tantiyakuq runataqa wiruypami corrigintsik.

4 Mana tantiyakuq runawan shimi shimi ama rimanakuytsu.
Rimanakurqa paynö mana tantiyakuqmi kaykanki.

5 Chölu tukuq runataqa mana runa tukuykänanpä sitiunman churay.

6 Mana yärakuypä runata ima encargutapis encargakurqa imayka chakikita pakikuqnömi kaykanki.

Tsay niraq runataqa ajanänallaykipämi encargakunki.

7 Chankan pakishqa runa puriyta mana kamäpakunqannömi mana tantiyakuq runapis shumaq yätsiyta kamäpakuntsu.

8 Warakaman rumita watanqan upa ruray kanqannömi mana tantiyakuq runata alabanqanpis kaykan.

9 Machashqa runa kashawan runa mayinta wirunqannömi mana tantiyakuq runa yätsinqanpis kaykan.

10 Pïmaytapis llutalla flëchanqan mana alli kanqannömi mana tantiyakuq runata minkakunqanpis mana alli kaykan.

11 Allquqa lanzapakunqanta yapaymi mikun.
Tsaynöllami mana tantiyakuq runapis yapay jutsata ruran.[†]

12 Alabakuq runaqa mana yachaq runapitapis peormi kaykan.[†]

13 Qela runaqa aruyta mana munarmi nin:
"Leonmi nänicho mikumanqa".[†]

14 Kushpillancho punku tumanqannömi qela runapis cämallancho tikra tikraskir jitaräkun.

15 Qela runaqa plätun churapakushqa kaykarpis manami mikunallanpäpis chaqarkuntsu.[†]

---

[g] **26.2** Wakinkunaqa wayanïtutami *tamya pishqu* niyan.
[†] **26.11** 2Ped. 2.22. [†] **26.12** Prov. 29.20. [†] **26.13** Prov. 22.13. [†] **26.15** Prov. 19.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Qela runaqa qanchis yätsikuq
runakunapitapis mas yachaq
kanqantami yarpan.

17 Juk rimanakunqanman jatikarqa
kanikuq allquta rinripita tsa-
riqnömi kaykan.

18 Löcu runa pitapis llutalla flëchaq-
nömi 19 amïgunta llullapar
brömapaqkunaqa kayan.

20 Tullpata mana waykapaptinqa
nina upinmi.
Tullu shimi mana kaptinqa rima-
nakuypis manami kannatsu.

21 Carbón kaptinrämi shanshapis
rupan.
Yanta kaptinrämi ninapis tsarin.
Tullu shimi kaptinrämi rimana-
kuypis kan.

22 Tullu shimi parlanqanqa imayka
mishkinörämi runata mishki-
katsin.
Tsaymi wiyaqkunapa shonqunyaq
chaykun.†

23 Mitu mankata yuraq qellaywan
laqaptinpis rurinpaqa kanqa-
llanmi kaykan.
Tsaynöllami mana alli runaqa alli
shimillanpa parlarpis shonqun-
chöqa mana allita yarpaykan.

24 Runa mayinta nanaparaq runaqa
allitupayllapa parlaparpis
shonqunchöqa ajapaykanmi.
25 Alli shimillanpa parlapäshuptiki-
pis ama criyiytsu.
Shonqunchöqa contrayki shäri-
nanpämi yarpachakuykan.
26 "Kuyapämi" nishuptikipis lla-
panmi musyayan ajapaykä-
shunqaykita.

27 Juk jeqananpä uchkuta uchkurqa
kikinmi tsayman jeqanqa.
Jukta ñitinanpä rumita churap-
tinqa kikintami ñitinqa.

28 Llullakuq runaqa rasun kaqta
parlaqkunata chikinmi.
Llullakuq runaqa pitapis ajanä-
tsinmi.

27 1 "Kaytami waktami waray
rurashä" nir ama alabakuytsu.
Manami musyankitsu waray
junaq ima päsashunaykipä
kanqantapis.†

2 Kikiki alabakunqaykiqa manami
allitsu.
Mas allimi kanman juk alaba-
shuptiki.

3 Rumipis y aqushapis pasaypami
lasan.
Tsaypita peorrämi mana tantiya-
kuq runa ajananqan.

4 Rabyakuq runaqa pitapis manami
kuyapantsu.
Ajanaq runaqa imatapis ushakä-
tsinmi.
Envidiösu runaqa rabyanaq y aja-
naq runapitapis peormi kaykan.

5 Wakin runakunaqa amïguyki
kaykarpis llutanta ruraptiki
manami imatapis nishunkitsu.
Tsaynö kaptinpis wakinmi
itsanqa alli kawanaykita
munar yätsishunki.

6 Qallayänayki kaptinpis amïguyki
corrigishunqaykiqa allimi kay-
kan.
Tsaynö kaptinpis chikishuqniki
runaqa mana allita ruraptiki-
pis alabashunkimi.

†**26.22** Prov. 18.8. †**27.1** Stg. 4.13-16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Pacha junta mikushqa runaqa
abëjapa mishkintapis manami
munannatsu.
Mallaqpä kaykaq runami itsanqa
ayaq mikuytapis mishkilla
mikuskin.

8 Yurinqan markanta jaqiskir puri-
kuq runaqa qeshunta jaqi-
riykur aywakuq pishqunömi
kaykan.

9 Mushkuq perfümi shonquta
kushitsinqannömi alli amï-
gupa yachatsikuyninpis kushi-
kuypä kaykan.

10 Ima problëmachöpis karqa karu-
cho kaq wawqikiman aywa-
naykipa trokin amïguykiman
o taytaykipa amïgunman
aywar willanki.
Mas allimi kanman karucho kaq
castaykipitaqa cercaykicho
kaykaq vecïnuyki yanapashup-
tiki.

11 Hïju, yachaq kaptikiqa kushish-
qami kawashä.
Tsaynöpami penqakuyman chu-
ramaqkuna upällakuyanqa.

12 Tantiyakuq runaqa ima peligrupi-
tapis witikunmi.
Mana tantiyakuq runami itsanqa
peligru kanqanta rikaykarpis
jatikan.
Tsaynöpami imayka desgracia-
manpis jeqarpun.†

13 Jäpa runapa garantian yaykuq-
pataqa latsapantapis prenda
qechuy[h].
Tsay prendata tsararanki jaqanta
päganqanyaq.†

14 Tsaka tsakalla büllata rurar
amïgunta winchikurqa runa
mayinta ashlliqnömi kaykan.

15 Tamya witsan jutuq wayinömi
imallapitapis ajanaykachaykaq
warmiqa kaykan.†
16 Tsay niraq warmitaqa wayrata
tsapayta mana kamäpa-
kunqaykinö y aceitita maki
paltaykicho tsararayta mana
kamäpakunqaykinömi upälla-
tsiytapis kamäpakunkitsu.

17 Lïmawan fiërruta afilanqan-
nömi tantiyakuq runaqa runa
mayinta tantiyatsin.

18 Hïgusta täpaq runaqa wayuy-
ninta mikurmi kushikun.
Patronnin ninqanta cäsukuq
runapis alli rikashqa karmi
kushikun.

19 Yakucho qaqllanta rikaqnömi
runatapis qaqllallancho reqis-
kintsik imanö kanqantapis.

20 Wanuypis ni sepultürapis manami
contentakuyantsu atska
wanuqkunata pampayaptinpis.
Tsaynöllami mallaqashqa runapis
imaykata qorirpis contenta-
kuntsu.

21 Qoritapis yuraq qellaytapis alli
kanqanta musyantsik ninawan
tsullutsirrämi.
Runatapis alli kanqanta musyan-
tsik alli kanqanpita alabayap-
tinmi.†

22 Mana tantiyakuq runaqa trïguta
wiruqnö mayjina wiruptinpis
kanqallanmi kaykan.

---

[h] **27.13** Wakin runakunaqa *prenda tsariy* niyan.
† **27.12** Prov. 22.3. † **27.13** Prov. 6.1-5; 20.16. † **27.15** Prov. 19.13. † **27.21** Prov. 17.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Üshaykikunata shumaq mitsiy.
Cabraykikunatapis shumaq rikay.
24 Imaykayuq kaypis corönayuq
kaypis päsaqlla kanqannömi
uywaykikunapis ushakaqlla
kaykan.
25 Qewa lloqllur verdiskiptin
y jirkakunacho achunqayki
qewata üshaykikunata qarap-
tikiqa
26 millwan allimi kanqa latsapay-
kikunata ruranaykipä.
Cabraykikunapis mirayanqami
rantikuskir chakrata rantinay-
kipä.
27 Cabraykikunapa lichinpis ats-
kami kanqa wayikicho kaqku-
nawan y arupäshuqnikikuna-
wan upuyänaykipä.

28 1 Jutsa ruraq runaqa pipis
mana qatikachaykaptinmi
qeshpir aywakun.
Alli runami itsanqa imayka
leonnö imatapis mantsantsu.†

2 May nacionchöpis mana alli
kawayaptinqa atska autoridä-
tarämi ministiyan.
Autoridä yachaq karqa llapanta-
pis kanqanmanmi churan.

3 Muchuqkunata ñakatsiq mana
alli runaqa poquraykaq
mikuyta juchu apaqnömi kay-
kan.

4 Leyta mana cäsukuq runaqa
mana alli runatami alaban.
Leyta cumpliq runami itsanqa
mana alli runata cäsupantsu.

5 Mana alli runakunaqa allita
rurayänanpä kaqta manami
tantiyakuyantsu.
TAYTA DIOSTA *ashiqkunami
itsanqa alli kaqkunata rurayä-
nanpä tantiyakuyan.

6 Imaykayuq kaykar yatapakuq
kanqanpitaqa mas allimi
kanman muchuq karpis mana
yatapakuq kanqan.†

7 Tayta Diospa leyninkunata cäsu-
kuq runaqa tantiyakuqmi kay-
kan.
Alläpa mikuq runakunawan
puriq runaqa taytantami pen-
qakuyman churan.

8 Qellayninpa wachayninwan imay-
kayuq tikraq runaqa manami
tsay qellayta provichanqatsu.
Tsaypa trokinqa muchuqkunata
kuyapaq runami provichanqa.†

9 Tayta Diospa leyninkunata mana
cäsukuq runataqa mañakun-
qantapis Tayta Dios manami
chaskinqatsu.

10 Jutsata rurananpä yätsikuq
runaqa kikinpis jutsa ruray-
manmi chanqa.
Jutsata mana rurananpä tan-
tiyatsiq runami itsanqa alli
kawayman chanqa.

11 Imaykayuq runaqa yachaq kan-
qantami yarpan.
Muchuq karpis yachaq runami
itsanqa tsay imaykayuq runa
imanö kanqantapis musyan.

12 Alli runa gänaptinqa pïmaypis
kushikurmi fiestata rurayan.
Mana alli runa gänaptinmi
itsanqa pïmaypis mantsarir
pakakuyan.†

†**28.1** Lev. 26.17. †**28.6** Prov. 19.1. †**28.8** Éxo. 22.25; Lev. 25.35-38; Deut. 15.7-11; 23.19-20.
†**28.12** Prov. 28.28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Jutsa ruranqanta mana reconöciptinqa manami ima ruranqanpis allitsu kanqa.
Jutsa ruranqanta reconöcir kachariptinmi itsanqa Tayta Dios perdonanqa.

14 Tayta Diospita imaypis *mantsapakuq runaqa kushishqami kawan.
Mana cäsukuq runami itsanqa ñakayman chanqa.

15 Imayka mallaqashqa ösunö o mallaqashqa leonnömi mana alli autoridäqa muchuqkunata ñakatsin.

16 Mana tantiyakuq autoridäqa mandanqan runakunatapis mana kuyapaypami ñakatsin.
Mana suwakuq autoridämi itsanqa atska wata kawanqa.

17 Wanutsikuq runaqa qeshpi qeshpillami wanunqanyaqpis purinqa.
Tsay runapa janan ama pipis shäritsuntsu.

18 Alli runaqa ima desgraciapitapis salvakunmi.
Mana alli runami itsanqa desgraciaman chanqa.

19 Arukuq runapaqa mikuyninpis ujükunqami[i].
Qela runakunawan takukaqkunami itsanqa mikunanpäpis tarintsu.

20 Yärakuypä runaqa alabashqami kanqa.
Juklla imaykayuq kayta munaq runaqa llutan ruraykunamanmi jatikanqa.

21 Juzgarqa pitapis mana jananpaypa juzganki.
Wakin juzgaqkunaqa imatapis chaskinan raykuqmi jutsa ruraqpa janan shäriyan.

22 Ayrajashqa runaqa imaykayuq kayllapämi yarpachakun.
Manami musyantsu ayrajash kanqanpita muchuyman chänanpä kanqanta.

23 Wakinqa mana allita ruraptiki alabashunaykipa trokin corrigishunkimi.
Corrigishunqaykita qallayarpis nirkurrämi tantiyakunki allipä kanqanta.

24 Taytantawan mamanta suwaspaskir "manami jutsata rurashqätsu" niq runaqa wanutsikuq runapa yanapaqnin kanqannömi kaykan.

25 Imaykapäpis ayrajashqa runaqa piwanpis rimanakullarmi kawan.
TAYTA DIOSMAN yärakuq runaqa imaykayuqmi kanqa.

26 Kallpanman y yachaq kayninman yärakuq runaqa mana tantiyakuqmi kaykan.
Tantiyakuq runaqa imapitapis salvakunqami.

27 Muchuqkunata yanapaqpaqa manami imanpis pishinqatsu.
Muchuqkunata mana yanapaqtami itsanqa pïmaypis maldicionanqa.

28 Mana alli runakuna mirayaptinmi runakuna mantsariyan.

[i] **28.19** Wakin runakunaqa *sobranqami* niyan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsay runakuna ushakäyaptinqa
kushikuyanmi.†

29 1 Yätsiyanqanta mana cäsukuq
runaqa illaqpitami ushakanqa.

2 Alli runa autoridä kaptinqa runakuna kushikuyanmi.
Mana alli runa autoridä kaptinmi itsanqa runakuna llakikuyan.

3 Tsurin tantiyakuq kaptinqa taytan kushikunmi.
*Prostitütawan kakurqa qellaynintami ushan.

4 Nacionpa mandaqnin rey alli mandaptinqa llapanpis añawmi kawayan.
Imallapitapis impuestuta cobraptinqa muchuqmi tikrayan.

5 Amïgun mana alli ruraptin corriginanpa trokin alabarqa jutsa ruraymanmi jitarpun.

6 Mana alli runaqa jutsata ruranqanpitami ñakan.
Alli runami itsanqa imaypis kushishqa cantar kawan.

7 Alli runaqa muchuqkunapa janan shärirmi respitatsin.
Mana alli runami itsanqa ñakatsiyanqanta rikarpis kuyapantsu.

8 Wajukuq runaqa pïmaytapis ajanätsirmi purin.
Yachaq runami itsanqa ajanaykaqtapis kushitsin.

9 Yachaq runa mana yachaq runawan rimanakurqa manami arreglayta kamäpakunqatsu.
Ollqutupaptinpis y alli shimillanpa parlapaptinpis manami chaskikunqatsu.

10 Wanutsikuq runaqa jutsaynaq runakunatami pasaypa chikin.
Alli runami itsanqa runa mayinta kuyapan.

11 Mana yachaq runaqa imapitapis llutallami ajanan.
Yachaq runami itsanqa wiyaräkun.

12 Llullakuqkunata cäsuq autoridäqa yanapaqninkunatapis llutan ruraymanmi jitarpun.

13 Ñakaqpis y ñakatsiqpis Tayta Diospitami kawayta chaskiyan.†

14 Muchuqkunata kuyapaq reytaqa manami pipis mandaq kanqanpita jipinqatsu.

15 Wamrapis castigar corrigiptinrämi yachakun.
Mana corrigishqa wamraqa mamantami penqakuyman churan.

16 Diosta mana cäsukuqkuna atskaq kayaptinmi jutsa ruraykuna maytsaychöpis kaykan.
Tsay runakunata desgracia päsanqantami alli runakuna rikayanqa.

17 Tsurikita corrigirqa añawmi kawanki.
Alli kawaptinqa kushikunkimi.

18 Diospa willakuyninta mana cäsukurqa mana allimi runakuna kawayan.

†**28.28** Prov. 28.12. †**29.13** Prov. 22.2; Mat. 5.45.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Diospa leyninkunata cäsukurmi itsanqa alli kawayan.

19 Wätay llutanta ruraptinqa jinchi corriginki.
Alli shimillaykipa tantiyatsiptikiqa manami cäsushunkitsu.

20 Llutalla imatapis parlaq runapitaqa mana tantiyakuq runallapis yärakuypämi kaykan.†

21 Wätaynikita wamra kanqanpita patsa shumaq mana wätarqa waray warantinmi pësakunki.

22 Imallapitapis ajanaq runaqa piwanpis tinkuypami tinkun.
Wajukuq runaqa muna munaskirmi piwanpis maqanakun.

23 Runa tukuqtaqa pïmaypis penqakatsinmi.
Llampu shonqu runatami itsanqa pïmaypis respitarnin alabayan.†

24 Suwapa suwakuq mayinqa declarananpä mayjina juratsiptinpis manami willakuntsu.
Mana willakunqanpitami pasaypa castigashqa kanqa.

25 Mantsallïshu runaqa mana allimanmi chan.
TAYTA DIOSMAN yärakuqkunami itsanqa añaw kawayan.

26 Pïmaymi munayan mandaqnin yanapananta.
Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOSRÄMI alli kawayänanpä yanapan.

27 Diosta cäsukuq runakunaqa jutsa ruraqkunawan manami takukäyantsu.

Jutsa ruraq runaqa alli runakunata pasaypami nanaparan.

Agur tantiyatsinqankuna

30 1 Jaquépa tsurin Agurmi Itielta y Ucalta willar nirqan:
2 Llapanpitapis mana tantiyakuq upanömi kaykä.
Imatapis mana tantiyaq runanömi kaykä.
3 Tantiyakuq kanäpäpis llapantaqa manami yachakushqätsu.
*Santu Tayta Diospa yachatsikuynintapis llapantaqa manami shumaq musyätsu.

4 Manami pï runapis ciëluman aywaykur kutimushqatsu.
Tsaynöllami pï runapis wayrata aptarantsu,
ni lamarta jakunwan qepintsu
ni kay patsapa lindërunkunata churashqatsu.
Pillapis ruranqanta musyarqa mä jutinta willamay.
Tantiyakuq karqa mä tsurinpa jutintapis willamay.

5 Tayta Diosqa tsapanmi payman yärakuqkunata.
Llapan awninqanta payqa imaypis cumplinmi.†
6 Paypa palabranman kikikipa yarpaynikita ama yapaytsu.
Yapaptikiqa ollqutupäshurnikimi castigashunki.
Tsaynöpami musyakanqa llullakuq kanqayki.

7 Tayta Dios, kawanqäyaq ishkay cösallatami mañakamü.
8 Tantiyaykatsillämay pitapis mana llullapänäpä.
Ama imaykayuqta tikratsimaytsu ni imaynaqta tikratsimaytsu.

†**29.20** Prov. 26.12. †**29.23** Mat. 23.12; Luc. 14.11; 18.14. †**30.5** 2Sam. 22.31; Sal. 18.30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaypa trokinqa qoyay qoyay
ministinqäkunata kamaripay-
kallämay.†
9 Imaykayuq tikrarqa capazchi
qonqarpis qonqayküman.
Muchuq tikrarqa suwakurnin
penqakuymanpis churaykü-
manchi.

10 Wätay llutanta ruraptin patron-
ninta imatapis ama willapay-
tsu.
Willapaptikiqa tsay wätay mald-
icionarpis maldicionaykushun-
kimanchi.

11 Wakin runakunaqa mamantawan
taytantami maldicionayan.
12 Wakin runakunaqa jutsayuq kay-
karpis jutsaynaq tukuyanmi.
13 Wakin runakunaqa llapanpita
mas alli kayanqanta yarparmi
runa mayinta nanaq ñawinpa
rikapäyan.
14 Wakin runakunaqa ayrajashqa
karmi muchuqkunapa imay-
kankunatapis qechur qarapa-
chäyan.
Mana kuyapäkuq kayaptinmi pay-
kunapaqa kirunpis espädanörä
y curmïllunpis puñalnörä.

15 Ayrajash runaqa imayka yawar
shoquq kurunömi kaykan.
Tsay runaqa aykata chaskirpis
manami contentakuntsu.
Tsaynöpis kimsa cösa y juk
masmi kaykan mana contenta-
kuqkuna.
16 Tsaykunami kaykäyan sepultüra,
qolluq warmi, tsaki chakra y
nina.

17 Taytanta penqakuyman churaq-
kunata y maman yätsinqanta
mana chaskikuqkunataqa
ñawintapis wiskurkuna jipiyä-
tsun.
Condorkunapis kawaykaqta
mikuyätsun.

18 Kimsa cösa y juk masmi mana
tantiyaypä kaqkuna.
19 Tsaykunami kayan anka imanö
pajanqan,
rumi jananpa culebra imanö
purinqan,
lamar jananpa *büqui imanö
aywanqan
y ollquwan warmi imanö wam-
rata ruranqanpis.

20 Runan qanrataq warmiqa juk
runawan punuskirpis manami
penqakuntsu.
Tsaymi nin: “Noqaqa manami
imatapis llutantaqa rurashqä-
tsu”.

21 Kay patsacho kimsa cösa y juk
masmi kaykan runakunata
mana gustanqan.
22 Tsaykunami kaykan juk wätay
rey kayman yaykunqan,
mana tantiyakuq runa imayka-
yuq tikranqan,
23 manakaqman churashqa warmi
runayuq kanqan
y patrönanpa trokin wätay
warmi patröna kanqan.

24 Kay patsacho chusku akapalla
kaqkunami tantiyaqpitapis
mas tantiyakuq.
25 Tsaykunami kaykan ñuyäshu-
kuna[j] (paykunaqa kallpaynaq
karpis usya witsanmi mikuy-
ninta churakuyan),
26 wishkashkuna (payku-
naqa kallpaynaq karpis

[j] **30.25** Wakin runakunaqa *utsu kurukuna* niyan.
† **30.8** Mat. 6.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ranrakunachömi wayinta
rurakuyan),
27 chukllushkuna (paykunaqa man-
daqnin rey mana kaykaptinpis
qatinayllamanmi puriyan)
28 y arashkuna (paykunaqa aja
tsariy mana karpis reypa pala-
ciunmanmi yaykuyan).

29 Kimsa cösa y juk masmi kaykan
runa tukuq puriqkuna.
30 Tsaykuna kaykan león (leonqa
llapan uywapitapis mas man-
tsaypä y imapitapis manami
qeshpintsu),
31 ichiykachaq gällu,
yayan chïvu
y soldädukunapa puntanta
aywaq rey.

32-33 Lichipa ritishninpitami mante-
quïllata ruran.
Jinchi wishqakuptinqa yawarmi
yarqun.
Tsaynöllami piwanpis wajupäna-
kurqa ajätsinakuyan.
Mana tantiyakuypa runa tukur
pitapis wajuparqa tsaykunata
tantiyakuy.

Mandaq Lemuelta maman yätsinqan

31 1 Rey Lemueltami yätsir
maman nirqan:
2 Hïju, wamrä kaptikimi pasaypa
kuyä.
Tayta Diospa bendicionninwanmi
kay patsaman apamushqä.
Tsaymi kanan yätsishayki.

3 Warmikunaman umayki chura-
kashqa ama puriytsu.
Tsaynö puriyanqanchömi reyku-
napis llutan ruraykunaman
churakäyan.

4 Tsaynöpis manami allitsu rey-
kuna y autoridäkuna upyallar
kayanqan.

5 Machaskirqa Tayta Diospa
leyninkunata qonqaskirmi
ñakaqkunapa contran imatapis
rurayan.

6 Vïnuta ni ima machätsikuqtapis
ama upuytsu.
Tsaykuna kakutsun llakishqa y
qallayashqa kaqkunapä.
7 Muchuq kayninta y llakikuynin-
kunata qonqäyänanpä tsayku-
nata upukuyätsun.

8 Pïninpis mana kaqkunapa janan
shäriy.
Muchuqkunata pipis ñakatsi-
nanta ama munaytsu.
9 Muchuqkunapa y qollmi shonqu-
kunapa janan shärir alli juzgay.

Arukuq warmita alabanqan

10 Arukuq warmitaqa manami ras-
llaqa tarintsiktsu.
Tsaynö warmiqa ima alhäjapita-
pis masmi välin.
11 Alli warmimanqa runanpis
pasaypami yärakun.
Arukuq warmiwan tarqa manami
muchunqatsu.

12 Alli warmiqa qoyay qoyaymi
runanta yanapan.
13 Tsaynö warmiqa millwatawan
lïnuta ashiskirmi kushishqa
putskakun.
14 Negociu puritsiq *büquinömi
ministinqanta maytsaypitapis
apamun.
15 Tsaka tsakalla shärikuskirmi
wawankunatapis wätayninku-
natapis mikuyta qaran.

16 Shumaq rikapaykurmi chakrata-
pis rantin.
Arur qorinqan qellaywanmi tsay-
man üvata plantatsin.
17 Kushi kushillami mana qela-
naypa arun.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 Negociunta rantikunanpäpis shumaqmi yarpachakun.
Tsakaypapis aktsita tsarirkatsirmi rurayninkunata rurakun.
19 Kikin putskaskirmi awatapis awakun.

20 Alli shonqu karmi imaynaqkunata yanapan y muchuycho kaykaqkunata imallanpis qaran.
21 Wayincho kaqkunatapis rakta raktami jatitsin.
Tsaymi rashta rataptinpis llakikuntsu.
22 Kikinmi bayëtatapis awan.
Latsapatapis allillatami jatikun.

23 Runantapis marka mayinkuna respitayanmi.
Tsaymi runanqa nacionnincho mandaqkunawan y mayor runakunawanpis qorikan.
24 Negociantikunata rantikunanpämi latsapatapis ruran y wachukutapis awan.
25 Pïmaypitapis respitatsikunmi.
Waray warantin imanö kawananpäpis shumaq yarpachakuskirmi kamarikun.
26 Manakaqkunataqa imaypis manami parlantsu.
Alli shimillanpami shumaq yachatsin.

27 Wayicho rurayninkunata mana jamaypami ruran.
Mana arurqa imatapis manami mikuntsu.
28 Wawankunapis y runanpis alabarninmi niyan:
29 "Wakin warmikuna alli kayaptinpis qammi llapanpitapis mas alli kanki".

30 Allish chïna kanqanpis manakaqllapämi.
Kuyayllapä kanqanpis ushakaqllami.
Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOSPITA *mantsapakuq warmimi itsanqa alabashqa kanqa.
31 Arukuq kanqanpita payta alabayay.
Tsaynöpis llapan rurayninpita felicitayay.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Eclesiastés

Yachatsikuq runa willakunqan

Eclesiastés libruchömi yachatsikuq runa tantiyatsimantsik imata yarpachakunqantapis. Mayjina yarpachakurpis runa imapä kawanqanta y imanir ñakanqanta tantiyayta manami kamäpakurqantsu. Tsaynö kaptinpis tantiyarqan kushishqa kawanantsikpä Tayta Dios kamamanqantsikta (Ecl. 2.24; 3.12-13; 5.18-20; 7.14; 8.15; 9.7-9) y payta cäsukur kawanantsikpä kanqantami (Ecl. 12.13-14).

Llapanpis ushakaqlla kanqan

1 [1] Kaychömi qellqaraykan yachatsikuq runa willakunqan. Payqa Davidpa tsurin karmi Jerusaléncho rey karqan. [2] Paymi yachatsikuq kar nirqan:

"¡Imaykapis manakaqllapämi kaykan!
¡Kay patsacho päsanqankuna imanir y imapä kanqantapis manami tantiyayta kamäpakuntsiktsu!
[3] ¡Imatatä runa jipin kay patsacho mayjina arurpis!

[4] "Maytsaychömi wamrakunapis yuriykäyan y runakunapis wanuykäyan.
Tsaynö kaykaptinpis kay patsaqa kanqallanmi kaykan.
[5] Rupaypis mana ajayaypami yarqamun y jeqan.
Yapay yarqamunallanpämi kanqanman kutin.
[6] Tsaynöllami wayrapis sur kaqläpa aywaykur norti kaqläman kutin.
Mana takyaypami imaypis tumaykan.
[7] Llapan mayukunapis lamarllamanmi aywayan.
Tsaynö kaptinpis lamarqa manami imaypis juntantsu.
Ñawin pukyukunapitami yaku yapay yarqamun.
Nirkurmi imaypis aywanqannö yapay raqrapa aywan.
[8] Llapanpis tsaynölla kaptinmi pasaypa llakikü.
Pasaypa llakikunqätapis manami shumaq tantiyatsiyta kamäpakütsu.
Mayjina runa rikaptinpis rikananpä kaqkuna masrämi kaykan.
Atskata wiyaptinpis wiyananpä kaqkuna masrämi kaykan.

[9] "Unay päsanqankunaqa yapaymi päsaykan.
Ñöpata rurakanqankunaqa yapaymi rurakaykan.
Kay patsachöqa llapanpis unay kanqannöllami kaykan.
[10] Tsaynö kaptinmi wakinqa niyan:
'¡Kaymi itsanqa imaypis kashqatsu!'
Tsaynö niyaptinpis noqami nï:
'Noqantsik manarä yurishqa tsaypis maynami kashqa.
[11] Unay runakuna rurayanqanpis qonqakashqanami.
Tsaynöllami kanan ruranqantsikpis qonqakanqa.
Qepa yuriq runakuna rurayanqanpis qonqakanqami' ".

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Llapan ruranqantsikkuna manakaqllapä kanqan

12 Noqa yachatsikuqqa Jerusalénchömi Israel runakunapa mandaqnin
rey karqä. 13 Tsaymi imaykata jaqiykur
yarpachakushqä kay patsacho imanir llapan kanqankunata tantiyanäpä.
Tsayta tantiyakunantsikpä Tayta Dios
churamashqapis alläpa ajami kaykan.
14 Kay patsacho imanir llapan kanqankunata tantiyayta munarqa wayrata
tsariyta munaqnöllami kaykantsik.
15 Imatapis wiksushqataqa manami
derechayta kamäpakuntsiktsu.
Mana kaptinqa imatapis manami
yupantsiktsu.
16 Shonqullächo yarpachakurmi
tantiyashqä pïmaypitapis mas tantiyakuq kanqäta. Jerusaléncho noqapita mas ñöpa kaq reykunapitapis
mas yachaqmi kä.† 17 Tsaymi yarpachakushqä alli ruraykuna y llutan
ruraykuna imanö kanqantapis musyanäpä. Tsaynö kaptinpis tantiyakuyta
munarqa wayrata tsariyta munaqnöllami kaykantsik.
18 Mas yachaq karqa masmi uma
nanayta tarinqa.
Mas tantiyakuq karqa masmi llakikunqa.

Shonquntsik munanqannö kawanqantsik manakaqllapä kanqan

2 1 Tsaymi yarpayllächo nirqä:
"Kanan mä kushikunäpä shonqü
munanqanta imatapis rurashä".
Tsaynö yarpachakur kawanqäpis
manakaqllapämi kaykan. 2 Tsaymi
kushikunqäpis y munanqäta ruranqäpis
manakaqllapä kanqanta tantiyakushqä.
3 Tsaynöllami shumaq yarpachakuskir mana tantiyakuq runanö vïnuta
upyarqä. Tsaynö upyarqä alli o mana
alli kanqantapis tantiyanäpämi.
4 Tsaynöllami imayka obratapis
ruratsishqä. Palaciukunatapis ruratsishqämi.† Üvatapis atskatami plantatsishqä. 5 Jardinta ruraykurmi imayka
niraq waytakunatapis plantatsishqä.
Tsaynöllami tukuy casta frütakunatapis plantatsishqä. 6 Plantäkunata
qarpatsinäpämi jatusaq pözukunata
ruratsishqä.
7 Wätaykunatapis atskatami ollqutapis warmitapis rantishqä. Makïcho yuriq wätaykunapis kashqami.
Jerusaléncho taq unay runakunapa
wäkankunapita y üshankunapitapis
mas atskami wäkäkuna y üshäkunapis kashqa. 8 Wakin reykunapata y
wakin provinciakunapatami qorintapis qellaynintapis muntun muntun
impuestuta cobrar qorishqä. Cantapämaqkunapis atskaqmi ollqupis warmipis kayashqa. Munanqäkunata rurarmi
warmitapis atskaqta tsararashqä.†
9 Jerusaléncho taq unay runakunapitapis mas reqishqa y imaykayuqmi kashqä.† Imaypis tantiyakuqmi
kashqä. 10 Imatapis shonqü munanqantaqa llapantapis kushishqami
rurashqä. Tsay kushikunqämi pägü
kashqa llapan ruranqäkunapita.
11 Tsaynö kaptinpis yarpachakurmi
tantiyakushqä kay patsacho pasaypa
ñakar ruranqantsikkuna manakaqllapä kanqanta. Tsaymi ruranqantsikkunaman yärakurqa wayrata tsariyta
munaqnölla kaykantsik.

Yachaq y mana yachaq runapis ushakaqlla kanqan

12 Noqa musyanqäpita mastaqa trokï
yaykuq rey manami imatapis musyanqatsu. Tsaymi yachaq kay y mana
yachaq kay imanö kanqantapis tantiyatsinäpä yarpachakushqä.
13 Yarpachakurmi tantiyakushqä
paqaspita aktsi mas alli kanqannö

†**1.16-17** 1Rey. 4.29-31. †**2.4** 1Rey. 7.1-12. †**2.7-8** 1Rey. 9.28; 10.10-27; 2Crón. 9.22-27.
†**2.9** 1Crón. 29.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tantiyakuq kay mas alli kanqanta.
14 Yachaq runaqa imatapis tantiyakunmi. Mana yachaq runami itsanqa tsakäpakushqanö kar imatapis tantiyantsu.

Tsaynö kaptinpis tantiyakushqämi yachaq y mana yachaq runapis ushakaqlla kanqanta. 15 Tsaymi yarpachakur nishqä: Mana yachaq runanölla noqapis wanunäpä kaykaptinqa yachaq kanqäpis ¿imapätä välin? Tsaymi tantiyakushqä yachaq kaypis manakaqllapä kanqanta. 16 Wanukuptinqa yachaqtapis y mana yachaqtapis qonqaskiyanqami. Yachaq runa y mana yachaq runapis ushakaqllami kaykäyan. 17 Tsayta tantiyaskirmi pasaypa llakikur ima ruraytapis munashqänatsu. Tsaykunata tantiyayta munar wayrata tsariyta munaqnöllami kaykantsik.

Arunqantsikpis ushakaqlla kanqan

18 Tsaynöllami tantiyakushqä wanukuptï trokï yaykuq rey llapan ruranqäkunata probichananpä kanqanta. Tsayta tantiyakurmi pasaypa llakikushqä. 19 Kay patsacho pasaypa ñakar y shumaq tantiyakuskir ruranqäkunata tsararänanpäqa ¿yachaq runatsurä o mana yachaq runatsurä kanqa? Alli tantiyakushqaqa kay vïdacho llapan ruranqantsikpis manakaqllapämi kaykan.

20 Kay patsacho pasaypa ñakar ruranqäkuna ushakaqlla kanqanta tantiyakurmi shonqüpis nanayparä llakikurqan. 21 Shumaq yarpachakuykur arunqantsiktapis wanukurqa mana yanapamaqnintsikkunapämi jaqipaykuntsik. Tsaypis manakaqllapä y manami allitsu.

22-23 Runaqa qoyay qoyay pasaypa yarpachakullarmi kawan. Pasaypa ñakarmi arun. Aybësis punuytapis manami tarintsu. Tsaynö kaptinpis kay patsacho pasaypa ñakar arunqanpita ¿imatatä jipin? Tsaynö arunqantsikkunapis manakaqllapämi kaykan.†

24 Tsaynö kaykaptinqa kawanqantsikyaq arur gänanqantsikwan kushishqa mikushun y upushun. Kushishqa kawanantsikpämi Tayta Dios kamamashqantsik. 25 Tayta Dios mana yanapamashqaqa manami pipis kushishqa kawanmantsu.

26 Kuyanqan kaqtami Tayta Dios yanapan tantiyakuq kananpä, yachaq kananpä y kushishqa kawananpä.† Jutsa ruraq runatami itsanqa jaqiriykun. Tsaymi tsay runa arun alli runa probichanallanpä.† Mayjina arurpis wayrata tsariyta munaqnöllami kaykan.

Llapanpäpis tiemputa Tayta Dios kamakätsinqan

3 1 Kay patsachöqa llapanpis tiempuyuqllami kaykan.
2 Tayta Diosmi tiemputa kamakätsin yurinantsikpä y wanunantsikpäpis.
Tiemputa kamakätsin murukunantsikpä y cosechanantsikpäpis.
3 Tiemputa kamakätsin wanutsinantsikpä y jampinantsikpäpis.
Tiemputa kamakätsin juchutsinantsikpä y shäritsinantsikpäpis.
4 Tiemputa kamakätsin waqanantsikpä y kushikunantsikpäpis.
Tiemputa kamakätsin lütunantsikpä y fiestata ruranantsikpäpis.
5 Tiemputa kamakätsin rumikunata jitanantsikpä† y qorinantsikpäpis.
Tiemputa kamakätsin makallanakunantsikpä y mana makallanakunantsikpäpis.

† **2.22-23** Job 5.7; 14.1. † **2.26a** Job 32.8; Prov. 2.6. † **2.26b** Job 27.16-17; Prov. 13.22. † **3.5** 2Rey. 3.19, 25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Tiemputa kamakätsin ashinantsikpä y oqranantsikpäpis.
Tiemputa kamakätsin churakunantsikpä y jitarinantsikpäpis.
7 Tiemputa kamakätsin rachinantsikpä y shillpanantsikpäpis.
Tiemputa kamakätsin upällakunantsikpä y parlanantsikpäpis.
8 Tiemputa kamakätsin kuyanantsikpä y chikinantsikpäpis.
Tiemputa kamakätsin guërrata ruranantsikpä y guërrata mana ruranantsikpäpis.
9 Mayjina arurpis ¿imatatä runa jipin? 10 Tsaynö kaptinpis tantiyakushqä runa arur kawananpä Tayta Dios kamakätsinqantami. 11 Paymi llapantapis tiempullancho kamakätsin.

Tsaynöllami *mana ushakaq kaway kanqanta tantiyanantsikpä Tayta Dios kamakätsishqa. Manami tantiyayta kamäpakuntsiktsu qallaykunanpita ushananyaq Tayta Dios imata ruranqantapis.†

12 Tsaynö kaptinpis tantiyakushqä allita rurar kushishqa kawanqantsik mas alli kanqantami. 13 Tsaynöllami tantiyakushqä arunqantsikpita mikur y upur kushishqa kawanantsikta Tayta Dios munanqanta.

14 Tsaynöllami tantiyakushqä Tayta Dios llapan kamanqankuna imaypis tsaynölla kanqanta.† Kamanqankunamanqa manami imatapis yapantsiktsu ni tsaypita manami imatapis jipintsiktsu. Paypita *mantsapakunantsikpämi llapantapis Tayta Dios tsaynö kamashqa.

15 Kanan päsanqannömi unaypis päsarqan.
Unay päsanqankunapis yapaymi päsanqa.
Ñöpata kanqannö yapay kananpämi Tayta Dios kamakätsin.

Kay patsacho mana allikuna kanqan

16 Kay patsachömi rikashqä autoridäkuna shumaq arreglayänanpa trokin chaskipakur jutsaynaq runapa contran shäriyanqanta. 17 Tsaymi shonqullächo nirqä: "Llapanpis tiempuyuqlla kaykaptinqa tiempu chämunqami alli runatapis y mana alli runatapis Tayta Dios juzgananpä".†

18 Tsaymi shonqullächo yarparqä: "Runakunataqa Tayta Diosmi tantiyatsin uywakunanölla kayanqanta. 19 Runapapis y uywapapis tsayllami destïnun kaykan.† Llapanpis jamayuqkunaqa wanuqllami kayan. Runapis uywapis ushakaqllami kaykan".

20 Wanurqa llapantsikpis ushakäshunmi.
Llapantsiktapis allpallapitami kamamashqantsik.
Wanurqa llapantsikpis allpallamanmi kutishun.†

21 ¿Pirä musyan runapa alman ciëluman aywakunqanta y uywapa alman patsa rurinman yaykunqanta? 22 ¿Pirä musyan shamuq watakunacho imanö kananpä kanqanta? Tsaymi runapäqa mas alli kaykan arunqanwan kushishqa kawanqan. Tsaynö kushishqa kawanqanmi pägun kaykan.

4 1 Tsaypitanami rikashqä kay patsacho munayyuq runakuna qollmi shonqukunata ñakatsiyanqanta. Pipis mana shoqaptin y mana yanapaptinmi waqaykaqta rikashqä. 2 Tsaymi tantiyakushqä kawaq runakunapitapis wanukuq runakuna mas alli kayanqanta. 3 Wanukuqkunapitapis y kawaqkunapitapis mas allimi kaykan manarä yuriqkuna. Paykunaqa manami rikayanrätsu kay patsacho mana alli ruraykunata.

4 Tsaynöllami rikashqä alli arukuqta chikipäyanqanta. Tsaynö karqa

† **3.11** Isa. 55.8-9; Rom. 11.33. † **3.14** Sal. 33.11. † **3.17** Mat. 16.27; Rom. 2.6-10; 2Tes. 1.6-9. † **3.19** Sal. 49.12, 20. † **3.20** Gén. 3.19; Job 34.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wayrata tsariyta munaqnöllami kaykantsik.
5 Runakunami niyan: “Mana tantiyakuq upa runaqa makin oqllashqalla kakurmi muchuyman char pasaypa ñakanqa”.
6 Noqami itsanqa nï: Atskata gänar mana jamaypa arunantsikpa trokinqa wallkallata gänarpis jamanqantsikmi mas alli kaykan. Mana jamaypa arurqa wayrata tsariyta munaqnöllami kaykantsik.

Japallan kay mana alli kanqan

7 Tsaypitanami mastapis rikashqä. Tsay rikanqäpis manakaqllapämi kaykan. 8 Rikashqämi wakin runakuna japallan kaykarpis tsuriynaq y wawqiynaq kaykarpis mana jamaypa arunqanta. Aykata gänarpis imaykayuq kaytami munan. Imaypis manami yarpachakuntsu pasaypa arunqankuna pipä jaqinanpä kanqanta y imanir alläpa ñakar arunqanta. Tsaynö alläpa ñakar arunqanpis manakaqllapämi kaykan.
9 Japallan arunanpa trokinqa ishkaq aruyanqanmi mas alli.
10 Ishkaq karqa juknin ishkiptinpis jukninmi shäritsin.
Japallan kaykar ishkiptinqa manami pïninpis kantsu shäritsinanpä.
Japallan runa ishkirqa kuyapaypämi kaykan.
11 Tsaynöllami juk cämallacho ishkaq punurqa qoñutsinakuyan.
Jukllaylla punurqa ¿imanöparä qoñunqa?
12 Jukllayllataqa maqar vincinmi.
Ishkaq kaptinmi itsanqa pipis vinciyta puëdintsu.
Waskapis kimsapashqaqa rasllaqa manami rachintsu.

Rey kaypis päsaqlla kanqan

13 Mana tantiyakuq y yätsinqanta mana chaskikuq awkin reypitaqa tantiyakuq chölumi imaynaq karpis mas alli kaykan. 14 Tsay chöluqa awkin reypa trokin yaykuptin carcelpita yarqushqa y ñakaqlla yurishqa kaptinpis 15 llapan runakunami janan yarquyan. 16 Rey kayman yaykunqan witsan atska runakuna janan karpis tiempu päsaskiptinqa paypapis contranmi rikakuyan. Llapan tsaykunapis wayrata tsariyta munaqnöllami kaykan.

Tayta Diosta awninqantsikta cumplinantsikpä yätsinqan

5 1 *(4.17)* Tayta Diospa templunman aywar shumaq yarpachakunki tsaycho yachakunqaykita cäsukunaykipä. Mana tantiyakuq runakunanöqa ama kankitsu. Paykunaqa sacrificiuta aparpis Tayta Diosta manami cäsukuyantsu. Mana tantiyakuypami jutsata rurayan.
2 *(1)* Llutallaqa Tayta Diosta imatapis ama awninkitsu. Ni yarpaynikillachöpis mana cumplinaykipä kaqtaqa ama awninkitsu. Payqa ciëluchömi kaykan y qamqa kay patsallachömi kaykanki. Tsaynö kaykaptinqa mejor upällakunki.
3 *(2)* Alläpa yarpachakuqkuna mana allitami suëñuyan.
Tsaynöllami alläpa parlaqkunapis manakaqkunata parlayan.†
4 *(3)* Mana tantiyakuq runaqa llutalla awnirmi Tayta Diosta ajanätsin. Tsaynö kaptinqa Tayta Diosta awninqaykita mana qonqaypa cumplinki.† 5 *(4)* Mana cumplinaykipä kaptinqa imatapis ama awninkitsu.
6 *(5)* Paqtä Tayta Diosta imatapis llutalla awnirkur sacerdötipa ñöpancho ninkiman: “Shumaq mana

†**5.2-3** Prov. 10.19. †**5.4** Deut. 23.21-23; Sal. 66.13-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tantiyakuypami awnishqä. Manami cumpliyta puëdïtsu".

Tsaynö nir Tayta Diosta ajanätsiptikiqa castigashunkimi.

7 *(6)* Runaqa munanqanta chaskinanpä yarparmi alläpa parlar llutalla imatapis awnikun. Qamqa Tayta Diospita *mantsapakur tsaynö kaytsu.

Mana alli autoridäkuna kayanqan

8 *(7)* Maytsaychöpis muchuqkunata pasaypa ñakaykätsiqta rikar o mana alli autoridäkunata rikar ama mantsakaytsu. Autoridäkuna tsaynö llutanta rurayan mas munayyuq kaq autoridäkuna janan shäriptinmi. Y tsay munayyuq autoridäkunapapis mas mandaq autoridäkunami janan shäriyan. 9 *(8)* Tsay autoridäkuna mana allikunata ruraykäyaptinqa ¿nacionnintsik allitsakanqatsurä? Tsaynöpis ¿chakra runakunata rey yanapaykantsurä?

Arur tarinqantsik ushakaqlla kanqan

10 *(9)* Qellaypä ayrajashqa kaqkunaqa tarirpis manami contentakuyantsu. Imaykayuq runakunaqa imaykayuq karpis manami contentakuyantsu. Tsaynö kanqanpis manakaqllapämi kaykan.

11 *(10)* Imaykantsikkunapis atska kaptinqa masmi imaykachöpis ushantsik. Ministinqantsikpita masta tsararirpis manami ima provëchutapis jipintsiktsu, tsaypa trokinqa rikayllami rikaykuntsik.

12 *(11)* Arukuq runaqa wallkata o atskata mikurpis kushishqami punun. Imaykayuq runaqa imaykanpäpis yarpachakurmi punuytapis tarintsu.

13 *(12)* Kay patsachömi rikashqä imaykayuq runa imaykata qorinqanpis afanllanpä kanqanta. Tsayqa pasaypa llakikuypämi kaykan. 14 *(13)* Tsay runaqa mana alli negociuman jatikarmi llapan imaykantapis ushaskin. Tsaymi tsurinta jaqipänanpä imanpis kannatsu.

15 *(14)* Kay patsaman jinaylla shamunqantsiknöllami jinaylla aywakushun. Aywakurqa manami imaykantsiktapis apashuntsu.† 16 *(15)* Tsaynö kaykaptinqa ¿imapätä välin pasaypa ñakar arunqantsikpis? Tsayqa llakikuypämi kaykan. 17 *(16)* Tsaynöllami kawanqantsikyaqqa llakikurnintsik pasaypa yarpachakur, nanätsikur y qallayashqa kawantsik.

18 *(17)* Tsaynö kaykaptinqa noqapa tantiyaynïpita mikushun, upushun y kay kawaycho ñakar tarinqantsikkunata kushishqa gastashun. Tsaynö kawanqantsikmi päguntsik kaykan. 19 *(18)* Tsaynö kaptinqa Tayta Dios kamaripämanqantsikta mikur upur kushishqa kawashun. Tsaynö kushishqa kawanqantsikmi Tayta Diospa bendicionnin kaykan. 20 *(19)* Kushishqa kawanantsikpä Tayta Dios yanapamashqaqa manami yarpachakuntsiknatsu imayyaqlla kawanantsikpä kanqantapis.

6 1 Kay patsacho mastapis mana allikunata maytsaychömi rikashqä. 2 Imaykayuqpis kananpä y respitashqa kananpä pitapis Tayta Dios yanapanqantami rikashqä. Tsaynö yanapaptinmi ima munanqantapis tarin. Tsaynö tarirpis manami kikinqa probichantsu, sinöqa jäpa runakunami imaykantapis probichayan.† Tsayqa kaykan pasaypa llakikuypämi.

3 Aybësis cäsu kanmanmi juk runa juk pachak (100) tsuriyuq karpis y atska wata kawashqa karpis llakishqalla kawanqan y wanuptin shumaq mana pampayanqan. Tsay runapäqa mas allimi kanman karqan manarä yurir shullu wamranö wanukuptin. 4 Shullu wamraqa mas allimi kaykan manakaqllapä kashqa karpis, mana

†**5.15** Job 1.21; Sal. 49.17; 1Tim. 6.7. †**6.2** Sal. 39.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

musyaylla pampashqa karpis, jutiynaqlla kashqa karpis, 5 atsikyay patsata mana rikashqa karpis y imata mana musyashqa karpis. 6 Tsay runa ishkay waranqa (2,000) wata kawashqa karpis kushishqa mana kawarqa shullu wamrapitapis peormi kaykan. Ishkanpis wanukuqllami kaykäyan.

7 Runaqa pachallanpämi qoyay qoyay arun. Tsaynö kaptinpis ministinqankunaqa manami imaypis ushakantsu. 8 Tsaynöllami yachaq y mana yachaq karpis, muchuq y imaykayuq karpis imallatapis ministintsik. 9 Tsaynö kaykaptinqa imatapis tsararanqantsikwan contentakushun. Tsayqa mas allimi kaykan "kayta wakta tsararäman" nir mana contentakunqantsikpitaqa. Tsaynö kawarqa wayrata tsariyta munaqnöllami kaykantsik.

10 Llapan päsanqantapis unaypitanami Tayta Dios kamakätsirqan. Imanö kanantsikpä kaqtapis Tayta Dios maynami destinarqan. Noqantsikpita mas munayyuq kaykaptinqa yarpanqannö kamakätsinqanpita Tayta Diospa contrankunata ama parlashuntsu. 11 Alläpa parlarqa mana conviëniqkunatami parlantsik. Tsaynö parlarqa manami imatapis jipintsiktsu.

12 Kay patsacho kawanqantsik llantuynö päsaqlla kaptin manami pipis musyantsu noqantsikpä ima mas alli kanqanta. Tsaynöllami pipis musyantsu wanukuptin kay patsacho ima päsananpä kanqanta.†

Alli kawanantsikpä yätsinqankuna

7 1 Alli runa kanqantsikta pïmaypis parlanqanqa chanin perfümipitapis mas allimi kaykan.†

Wanunqantsik junaqmi yurinqantsik junaqpitapis mas alli kaykan.

2 Ushakaqlla kaykarqa kawanqantsikyaq yarpäshun wanukuqlla kanqantsikta.
Fiestaman aywanantsikpa trokinqa mas alli kaykan runa wanuptin täpapakuq aywanqantsikmi.

3 Asikunqantsikpitaqa mas allimi kaykan waqanqantsik.
Llakikurqa qaqllantsik jukläyaptinpis shonquntsikchömi shumaq kawanantsikpä yarpachakuntsik.

4 Yachaq runaqa wanuqllapä kanqantami tantiyan.
Mana yachaq runami itsanqa imatapis mana yarpachakuypa fiestan fiestan purikun.

5 Mana yachaq runa alabamanqantsikpitaqa mas alli kaykan yachaq runa yätsimanqantsikmi.

6 Mana yachaq runaqa shiraka lunyar pashtaqnömi llutalla imapitapis asikun.
Tsaynö kanqanpis manakaqllapämi kaykan.

7 Yachaq kanqantsikta yarparpis runa mayintsikta ñakatsirqa mana yachaqmi kaykantsik.

Pipis chaskipakurqa llutan ruraymanmi chan.

8 Aruyta qallar kushikunqantsikpitapis ushaskirqa masrämi kushikuntsik.

Imapitapis juklla rabyakunaykipa trokinqa mas allimi kaykan wiyaräkunqayki.

†**6.12** Job 8.9; 14.2; Sal. 39.5-6; 102.11; 109.23. †**7.1** Prov. 22.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Imapitapis jukllaqa ama ajankitsu.†
Mana yachaq runakunallami
tsaynö ajanäyan.

10 Ama ninkitsu: "¿Imanirrä unayqa
imapis mas alli karqan?"
Tsaynö nirqa mana yachaq runa-
nömi parlaykanki.

11 Kay patsachöqa yachaq kanqayki
allimi.
Yachaq kanqayki y imaykayuq
kanqaykimi itsanqa mas alli.
12 Yachaq kaypis y imaykayuq kay-
pis ima peligrupitapis tsapä-
shunkimi.
Tsaynö kaptinpis yachaq runaqa
imaykayuq runapitapis mas
alli kawaytami tarin.

13 Tayta Dios wiksutsinqantaqa
manami pipis derechayta
kamäpakuntsu.[a]
Tsaynö kaykaptin Tayta Dios
kamakätsinqanta shumaq tan-
tiyakunki.
14 Tranquïlu kawanaykipä desti-
nashqa kaykaptinqa kushishqa
kawanki.
Ñakaycho kanaykipä destinashqa
kaykaptinqa tantiyakunki
kushikuypis llakikuypis Tayta
Diospita kanqanta.
Waray warantin imanö kanay-
kipä kanqantapis manami
musyankitsu.

15 Kay vïdächömi rikashqä alli runa
kaykarpis manaräpis unayta
wanunqanta.
Tsaynöllami rikashqä mana alli
runa kaykarpis atska wata
kawanqanta.

16 Ama jutsaynaq tukunkitsu ni
yachaq tukunkitsu.
Tsaynö karqa kikillaykimi mana
alliman chanki.
17 Tsaynöpis jutsata rurankitsu ni
mana tantiyakuq kankitsu.
Tsaynö karqa kikillaykimi
wanuyta ashiykanki.
18 Tsay ninqäkunata chaskikuy.
Tsaynöpami jutsaynaq tukunki-
tsu ni jutsata rurankitsu.
Tayta Diospita *mantsapakur
tsaynö kawaptikiqa llapan
ruranqaykipis allimi kanqa.

19 Yachaq karqa ima peligrupitapis
qeshpintsikmi.
Tsaymi markata mandaq chunka
runakunapitapis yachaq runa
mas alli kaykan.

20 Kay patsachöqa manami pipis
kantsu allillata ruraq y jutsata
imaypis mana ruraqqa.†

21 Runakuna llapan niyanqanta
ama cäsunkitsu.
Mana cäsurqa wätayniki wasayki
rimanqantapis manami mus-
yankitsu.
22 Qampis atska kutimi jukpa
wasanta rimashqayki.
Tsayta manami ñëgankimantsu.

Yachaq kananpä yarpachakunqan

23 Kay patsacho imanir llapan päsan-
qankunata tantiyanäpämi yarpacha-
kushqä. Imanö yarpachakurpis manami
tantiyayta kamäpakushqätsu. 24 Tan-
tiyanapaqa pasaypa ajami. Tsaytaqa
manami pipis tantiyayta kamäpakuntsu.
25 Tsaynö kaptinmi yachaq kanäpä
y llapan päsanqankunata tantiyanäpä

---

[a] **7.13** Wiksutsinqan ninanqa desgraciakunata Tayta Dios kamakätsinqan ninanmi. Manami pipis derechayta puëdintsu ninanqa manami pipis tsay desgraciapita qeshpiyta puëdintsu ninanmi.
† **7.9** Stg. 1.19. † **7.20** 1Juan 1.8, 10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

masrä yarpachakushqä. Tsaynöpami tantiyashqä mana alli kay y mana yachaq kay mana alli kanqanta.
26 Tsaynöllami tantiyakushqä mañösa warmi wanuypitapis mas mantsaypä kanqanta. Tsay warmipa shonqunqa trampanömi y rikrankunapis waskanömi kaykan. Tayta Dios munanqannö kawaq runaqa tsay niraq warmipita witikunmi. Jutsa ruraq runami itsanqa tsay warmiwan kakun.†
27 Yachatsikuq karmi shumaq yarpachakunqäta kanan nishayki: 28 Kay patsacho imanir llapan päsanqankunata tantiyanäpä mayjina yarpachakurpis manami shumaq tantiyayta kamäpakütsu. Imanö kaptinpis tantiyashqä Tayta Dios munanqannö kawaq runakuna wallkalla kayanqantami. Juk waranqa (1,000) runakunapita jukllayllatami tarishqä Tayta Dios munanqannö kawaqta. Juk waranqa warmikunapitaqa manami ni jukllayllatapis tarishqätsu Tayta Dios munanqannö kawaqta.
29 Tsaynöllami tantiyakushqä jutsaynaq kawanantsikpä Tayta Dios kamamanqantsikta. Tsaynö kawanantsikpä kamashqa kaykarmi llutan rurayman churakashqantsik.

8 1 Yachaq kayqa kushikuypämi. Yachaq runaqa kushishqami imaypis kaykan.
2 Tayta Diospa ñöpancho awninqaykinölla rey nishunqaykita imaypis wiyakuy. 3 Reypa contran ama shäriytsu ni mana alli runakuna rurayanqanta ama ruraytsu. Reyqa tsaynö kaqkunata pasaypami castiganqa.
4 Tsaynöllami rey ninqantaqa pïmay cumplinan. Paytaqa imata ruraptinpis manami pipis michayta puëdintsu. 5 Rey ninqanta cäsukuq runaqa manami castigashqatsu kanqa. Yachaq karqa rey mandanqantami imanö cumplinanpäpis yarpachakun. 6 Cumplinanpä aja kaptinpis yarpachakur y pacienciakurqa cumplinqami. 7 Itsanqa manami musyankitsu ni pipis willashunkitsu waray warantinkuna ima päsananpä kanqantapis.
8 Manami pipis wanuypita qeshpintsu ni imay junaq wanunanpä kanqanta akrayta puëdintsu. Wanuypita washäkunaykipäqa manami ima armapis kantsu. Mana alli kanqaykipis wanuypitaqa manami salvashunkitsu.
9 Kay patsacho imanir llapan päsanqankunata tantiyanäpä yarpachakur y runakuna runa mayinta imanir ñakatsiyanqanta yarpachakurmi tsaykunata tantiyashqä.

Alli runa y mana alli runa imanö kayanqanpis

10 Tsaynöllami rikashqä wakin runakuna *sagrädu tempIuman aywarpis mana allikunata rurayanqanta. Wanuskiptinmi mana alli kanqanta qonqaykur alli kanqanta nir pampayan. Tsayqa llakikuypämi kaykan.
11 Mana alli runata jutsanpita juklla mana castigaptinqa wakinpis llutanta rurayänallanpämi yarparäyanqa.
12 Mana alli runakuna juk pachak (100) kuti jutsata rurayaptinpis y atska wata kawayaptinpis noqaqa musyämi Tayta Diospita *mantsapakuqkuna allipä cäsukuyanqanta. 13 Mana alli runaqa Tayta Diospita mana mantsapakur manami allitsu kawanqa ni atska watatsu kawanqa. Tsaypa trokinqa llantuy päsaqnöllami ushakanqa.
14 Tsaynöllami rikashqä alli runakuna jutsa ruraqnöpis pasaypa ñakaykäyaqta. Tsaynöllami rikashqä mana alli runakuna allita ruraqnöpis alli kawaykäyaqta.† Tsaypis llakikuypämi kaykan. 15 Tsaymi nï: Tsaypita llakikunantsikpa trokinqa kushishqa

†**7.26** Prov. 5; 7. †**8.14** Sal. 73; Jer. 12.1-4; Hab. 1.2-4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kawashun. Kay patsacho ñakarpis mikushun, upushun y kushishqa kawashun.

16 Kay patsacho imanir llapan päsanqankunata musyayta munarmi shumaq yarpachakushqä. Tsaymi rikashqä punuytapis mana tariypa runakuna aruyanqanta.

17 Tsaynöllami tantiyashqä Tayta Dios kay patsacho llapan ruranqanta pipis mana tantiyanqanta. Imanöpa yarpachakurpis manami tantiyashuntsu. Yachaq runa "noqaqa tantiyämi" nirpis manami rasunpaqa tantiyantsu.

Llapantsikpis ushakaqlla kanqantsik

9 1 Kay patsacho imanir llapan päsanqankunata musyanäpämi llapan shonqüwan shumaq yarpachakushqä. Tsaynö yarpachakurmi nishqä: Alli runa ni tantiyakuq runa karpis manami musyantsiktsu arunqantsikman Tayta Dios bendicionninta churamunanpä kanqanta o mana churamunanpä kanqantapis.† Tsaynöpis manami musyantsiktsu waray warantinkuna imanö kanantsikpä kanqantapis.

2 Musyantsikmi llapantsikpis ushakänantsikpä kanqanta. Ushakäshunmi alli runa o mana alli runa karpis, Dios munanqannö kawarpis o pay munanqannö mana kawarpis, Diospä sacrificiuta rupatsishqa o mana rupatsishqa karpis, jutsaynaq o jutsayuq karpis, allita ruranantsikpä Diosta awnirpis o mana awnirpis. 3 Kay patsacho llapan runapis wanukuqlla kanqanqa llakikuypämi kaykan. "Wanurqa ushakäshämi" nirmi runakuna shonqun munanqannö mana allikunata rurayan. 4 Tsaynö kaptinpis wanunqantsikpitaqa kawaykanqantsikmi mas alli kaykan. Parlapis ninmi: "Wanushqa leonpitaqa awkis allqullapis mas allimi kaykan".

5 Llapantsikpis musyantsikmi wanunantsikpä kanqanta. Wanuskirqa manami imatapis musyashunnatsu ni munashunnatsu. Wanuskishqaqa manami pipis yarpämäshunnatsu. 6 Tsaynöllami kuyakuq kaynintsikpis, chiki kaynintsikpis y imata munanqantsikpis ushakanqa. Tsaymi kay patsacho imatapis rurashunnatsu.

7 Tsaynö kaykaptinqa kawanqaykiyaq mikuyta kushishqa mikunki y vïnuta kushishqa upunki. Tsaynö ruranqaykiqa Tayta Diospa shonqunpänömi kaykan. 8 Llakikunaykipa trokinqa alli latsapata jatikurkur perfümita umaykiman wiñakunki.

9 Kay patsacho Tayta Dios qaramanqantsik kaway päsaqlla kaykaptinqa warmikiwan kuyanakur qoyay qoyay kushishqa kawanki.† Tsaynö kawanqaykimi päguyki kaykan kay patsacho pasaypa ñakar arunqaykipita. 10 Tsaynö kaykaptinqa llapantapis kushishqa ruranki. Wanuskirqa manami imatapis rurankinatsu, yachankinatsu ni musyankinatsu.

11 Kay patsacho mas imata rikanqätapis kanan willashayki.

Mas cörriq karpis llallinakuycho manami siempritsu gänan.
Mas kallpayuq karpis pelyacho manami siempritsu vincin.
Mas tantiyakuq karpis manami siempritsu imaykayuqpis kaykan.
Mas alli yarpayyuq karpis manami siempritsu mas qellayta gänan.
Mas yachaq karpis manami siempritsu kuyashqa kaykan.
Llapantsikpämi allipis mana allipis suertintsik kaykan.

12 Tsaynöpis manami musyantsiktsu imay höra desgracia päsamänantsikpä kanqanta. Mällawan pescäduta illaqpita tsarinqannö y trampawan

†**9.1** Prov. 16.1, 9; 19.21. †**9.9** Prov. 5.15-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pishquta illaqpita tsarinqannömi runatapis desgracia illaqpita tsarin.
13 Kay patsacho mas juktapis rikashqämi. Kanan tantiyatsishayki imata rikanqäta y imata tantiyakunqätapis.
14 Rikashqämi juk taksha markacho wallkaqlla runakuna kaykaqta. Tsaymanmi munayyuq rey atacananpä chaykur jiruruypa tsapaskiyarqan. Markaman yaykuyänanpämi soldädunkunawan kamarikuyarqan. 15 Tsay markachömi imaynaq yachaq runa tarqan. Tsay runami yachaq kar marka mayinkunata yätsirqan imanöpapis salvakuyänanpä. Yätsinqannö salvakurpis paytaqa imaynaq kaptinmi pipis cäsurqantsu.
16 Tsayta rikarmi nï: Yachaq kaymi mas alli kaykan kallpayuq kaypitapis.† Yachaq kaptinpis imaynaq runataqa manakaqmanmi churayan y shumaq yätsiptinpis manami cäsuyantsu.
17 Mana tantiyakuq mandaq runa
jinchi parlanqanpitaqa mas
allimi kaykan yachaq runa
yachayllapa parlanqan.
18 Allinnin kaq armapitapis yachaq
kaymi mas alli kaykan.
Imallatapis pantashqaqa llapanmi ushakan.

10 1 Perfümiman qenrash yaykur
perditsinqannömi mana tantiyakuq runapis yachaq runa
yätsinqanta perditsin.

2 Yachaq runaqa allitami yarpan.
Mana yachaq runami itsanqa
mana allita yarpan.

3 Mana yachaq runaqa imata
rurarpis llutantami ruran.
Tsaymi pïmaypis paypäqa upa
kanqanta niyan.

4 Rey ollqutupäshuptikipis ama
ajanaytsu.
Wiyaräkurqa rabyashqa kaykaqtapis qallqütsinkimi.
5 Kay patsachömi rikashqä reykuna llutanta rurar 6 mana yachaq runata mandaq kananpä churayanqanta y yachaq runatana pitsapakuq kananpä churayanqanta. 7 Tsaynöllami rikashqä wätay runakuna patronnö cawallun muntashqa puriykäyaqta y patronkuna wätaynö chakillapa puriykäyaqta.
8 Uchkuta uchkuqqa kikinmi tsayman jeqanqa.†
Pirqata paskaptinqa culebrami kaninqa.
9 Rumita llaqllarqa rumiwanmi roqukunqa.*b*
Yantata tseqtarqa kikinmi kallapakunqa.

10 Jächa loqtuyaptin mana afilarqa
mas kallpawanrämi mutuntsik.
Imatapis shumaq yarpachakuskir
rurashqaqa mas allimi kaykan.

11 Culebra mana kaninanpä upayätsiyta yachanqanpis kaniptinqa manami välintsu.

12 Yachaq runa parlanqanqa maypis
wiyakuy munaymi.
Mana yachaq runa parlanqanqa
ajayaypämi kaykan.†
13 Mana yachaq runaqa imaypis
manakaqkunallatami parlan.
14 Payqa manami imaypis upällakuntsu.

Waray warantinkuna ima päsananpä kanqanta mana musyaykarqa ¿pirä musyanman wanukuptin ima päsananpä kanqanta?

b **10.9** Wakin runakunaqa *kutsukunqa* niyan.
† **9.16** Prov. 24.5. † **10.8** Sal. 7.15; Prov. 26.27. † **10.12** Prov. 15.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Qela runaqa ichikllata aruykarpis pasaypami pishipan.
Tsaynö karmi imata rurananpäpis musyantsu.

16 Kuyapaypämi juk nación kaykan mandaqnin rey wamralla kaptin y mandashiqninkunapis fiestata rurallar kakuyaptin.
17 Kushikuypämi juk nación kaykan mandaqnin rey yachaq kaptin.
Tsaynöllami kushikuypä kaykan mandashiqninkunapis upyaman churakäyänanpa trokin kallpan kananpä hörancho mikuyaptin.

18 Qela runapaqa wayinpis jutuykällarmi ushakan.
Allitsananpa trokin rikaräkuptinqa juchunmi.

19 Mikuyqa pacha junta mikunantsikpämi.
Vïnuqa kushikunantsikpämi.
Qellayqa imachöpis gastanantsikpämi.

20 Shonqullaykichöpis reypa contran ama yarpaytsu.
Japallayki karpis imaykayuq runapa wasanta ama rimaytsu.
Rimaptikiqa pishqukunallapis willaskinmanchi.

11 1 Tantaykita yakuman jitay.
Waray warantin tsay jitanqaykita tarinkimi.[c]
2 Tsay ninqannölla kanqanpita pïmaytapis yanapanki.
Waray warantinkuna desgracia päsashuptiki kikikitapis yanapashunkimi.
3 Pukutay yanaypa juntaptinqa musyantsikmi tamyamunanpä kanqanta.
Jacha witsaypa ishkiptin o uraypa ishkiptinpis musyantsikmi ishkinqallancho ushakänanpä kanqanta.
4 Tsunyaq jirkapita wayra shamuptinmi musyantsik manarä murukunantsikpä kanqanta.
Lamarpita pukutay juntamuptinmi musyantsik manarä cosechanantsikpä kanqanta.
5 Itsanqa manami musyantsiktsu wayra maypa aywanqanta,† mamanpa pachancho wamra imanö rurakanqanta†
y imaykatapis kamaq Tayta Dios imata ruranqantapis.
6 Tsaynöllami musyantsiktsu punta muruy o qepa muruy mas alli wayunanpä kanqanta.
Capazchi ishkanpis alli wayunqa.
Tsaynö kaptinqa puntata y qepatapis murukushun.

Chölukunata yätsinqan

7 Atsikyay patsacho kawayqa pasaypa kushikuypämi kaykan. 8 Atska wata kushishqa kawarpis wanurqa atsikyayta imaypis manami rikankinatsu. Manami musyankitsu wanukur imanö kanaykipä kanqantapis.
9 Chölukuna, chölullarä kayanqaykiyaq shonquyki munanqannö kushishqa kawayay. Tantiyakuyay llapan rurayanqaykipitapis Tayta Dios juzgayäshunaykipä kanqanta. 10 Chöllullarä kayanqaykipis päsaqlla kaykaptinqa mana ajanaypa y jutsata mana ruraypa kawayay.

12 1 Chölullarä kanqaykiyaq kamaqnintsik Tayta Dios munanqannö kawanaykipä yarpachakuy.
Awkinyarnaqa manami payta shumaq

[c] **11.1** Kay versïculucho nikan allita rurarqa bendicionta chaskinaykipä kanqantami.
† **11.5a** Juan 3.8. † **11.5b** Sal. 139.13-16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sirviyta kamäpakunkinatsu. Kawarpis llakikullarnami kawanki. 2 Tsaynö kaykaptinqa rupayta, killata, qoyllurkunata y ima atsikyaqtapis rikayta puëdinqaykiyaq y ñawikipis manarä tsakanqanyaq Tayta Diosta sirviy.

3 Awkinyaptikiqa llapan cuerpuykimi tsuktsukyanqa.
Chankaykipis karkaryanqami.
Kiruykipis ushakanqami.
Ñawikipis tsakanqanami.
4 Cällicho jalaläyaptinpis manami wiyankinatsu.
Mulinu taqraranqantapis manami wiyankinatsu.
Pishqukuna cantayanqantapis manami wiyankinatsu.
5 Witsaypa aywaytapis manami valurankinatsu.
Nänikunapa aywarpis ishkinankinami.
Almendru jacha waytaraykaqnömi aqtsaykipis soquyanqa.
Chukllush purinqannömi purinkipis.
Majaykitapis manami munapankinatsu.
Wanukurqa imaypis mana kutimuqnami aywakunki.
Cällichömi qorikäyanqa waqaraykar pampaq apayäshunaykipäpis.
6 Tsaynö kaykaptinqa qellay cadënayki manarä rachinqanyaq,
qori mankayki manarä pakinqanyaq,
uylluyki pözu kuchuncho manarä pakinqanyaq
y pözupita yakuta jipinaykipä waska manarä rachikanqanyaq Tayta Diosta sirvinki.[d]
7 Allpallapita rurashqa karmi cuerpuntsik yapay allpaman tikranqa.
Tayta Dios qaramanqantsik almantsikmi itsanqa pay kaqman kutinqa.

8 Noqa yachatsikuqmi nï:
"¡Imaykapis ushakaqllami kaykan!
¡Kay patsacho päsanqankuna imanir y imapä kanqantapis manami tantiyayta puëdintsiktsu!"

Libru ushanan

9 Kay libruta qellqaq runaqa qoyay qoyay mas yachaq tikrarmi runakunata yachanqanman yachatsirqan. Willakuyanqan proverbiukunata[e] qoriykurmi atskata qellqarqan. Tsaynöllami atska proverbiukunata kikinpa yarpayllanpitapis qellqarqan. 10 Palabrakunata shumaq kamakätsirmi llapanta qellqarqan. Tsay qellqanqankunaqa llapanpis rasun kaqllami kaykan.

11 Wirukuna qerunö y firmi jawiraq estäcanömi yachaqkuna yätsinqankunaqa kaykan. Tsaynö yätsinanpä Tayta Diosmi tantiyatsin. Payqa alli mitsikuqmi kaykan.

12 Hïju, juk libruta liyir paqtä kaycho qellqaraykanqanpita mas juk yachatsikuyta chaskinkiman. Runakunaqa atska librukunatami qellqayan. Alläpa estudiaypis ajayätsikunmi.

13 Kay llapan yachatsikuyta wiyar tantiyakunki Tayta Diospita *mantsapakur mandamientunkunata cumplinaykipä kanqanta. Tsaypämi kay patsacho runa kawan.

14 Tayta Diosqa imanöpis kawanqantsikman tupumi juzgamäshun. Pakayllapa ruranqantsikpitapis juzgamäshunmi.

---

[d] **12.6** Kay textuchömi nin manarä wanunqaykiyaq Tayta Diosta sirvinaykipä kanqanta.
[e] **12.9** Proverbiuqa wallka palabrallawan yätsikuymi kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cantar de los Cantares

Llapanpitapis mas kuyayllapäta cantanqan

Cantar de los Cantares ninanqa llapanpitapis mas kuyayllapäta cantanqan ninanmi. Kay libruchöqa jipashpis, chölupis y jipashpa yanasankunapis cantayan warmiwan runa kuyanakuyanqanpitami. Kay libruta liyirmi musyantsik (1) warminwan runa kuyanakunqan kushikuypä kanqanta, (2) jipashta chölu kuyanqannö noqantsikta Tayta Dios kuyamanqantsikta y (3) chöluta jipash kuyanqannö noqantsikpis Tayta Diosta kuyanantsikpä kanqanta. Tsaynöllami tantiyantsik Jesucristuta chaskikuqkuna paywan majatsakänanpä kaq jipash kanqanta (Apoc. 21.9).

---

1 [1] Kaychömi qellqaraykan llapanpitapis mas kuyayllapä cantukuna. Kay cantukunaqa Salomónpami.

Punta kaq cantu

Jipash:[†]

[2] ¡Shumaq mutsaykamankiman itsanqa!
Kuyamar mutsamanqaykiqa vïnupitapis masmi mishkin.
[3] Perfümikipa mushkuynin maypis mushkuräkuy munaymi.
Jutikipis perfüminörämi kuyayllapä kaykan.
¡Tsaymi jipashkunapis pasaypa kuyayäshunki!
[4] ¡Tayta rey, cuartuykiman juklla pushakallämay![a]
Tsaychömi pasaypa kushishqa kakushun.
Vïnuta upur kushikunqantsikpitapis pasaypa kuyanakurmi kushikushun.
¡Rasuntachi jipashkuna kuyayäshunki!
[5] Jerusalén jipashkuna, yanalla karpis Cedar runakunapa toldunnömi kuyayllapä kaykä.[b]
Salomón ruratsinqan cortïnakunanömi kuyayllapä kaykä.
[6] Achaywan yanayash kanqäta ama rikapäyämaytsu.
Turïkunami chikipäyämarnin üva chakrakunata täpanäpä churayämarqan.
Tsaymi kikïpa üva chakräta cuidashqätsu.[c]

[7] Kuyaynï, willaykallämay.
Üshaykikunata ¿maychötä mitsikunki?
Pullan junaq pasaypa achaptin ¿may llantumantä qatinki?
Willamaptikiqa amïguykikuna mitsikuyanqancho ashirniki manami pantakashqa purishätsu.

Yanasankuna:

[8] Llapan jipashkunapitapis mas kuyayllapä jipash, ashinqayki

---

[a] **1.4** Tsay witsanmi warmi runanta kuyar *tayta rey* niq. [b] **1.5** Cedar runakunapa toldunkunaqa yanami karqan. [c] **1.6** *Kikïpa üva chakrä* ninanqa *kikïpa cuerpü* ninanmi.
[†] **1.1** 1Rey. 4.32; Cant. 3.9-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chölu maychöpis kanqanta
mana musyarqa tarinqaykiyaq üshakunapa rastrullanpa
ayway.
Mitsikuqkunapa tsukllankuna
kaqman chaykur cabraykikunata mitsikuy.

Chölu:

9 Kuyayllapä jipash, Faraónpa carrëtanta qarachaq fïna yëwanömi kuyayllapä kaykanki.
10 Arëtikita jatikurkuptikiqa
qaqllaykipis kuyayllapämi.
Perlas wallqaykita wallqakuskiptikiqa kunkaykipis kuyayllapämi.
11 Qellaywan adornashqa qori arëtitami rurapäshayki.

Jipash:

12 Perfümïpa mushkuyninqa
kuyanqä chölu rey jamaraykanqanyaqmi chan.
13 Taksha pikshawan tsararanqä
mïrra perfümi pëchullächo kanqannömi kuyaynïpis
pëchullächo warat punun.
14 En-gadi parti üva chakracho kaykaq kuyayllapä alheña waytanömi kuyaynïqa kaykan.

Chölu:

15 Kuyayllapä jipash, pasaypa
kuyayllapämi kanki.
Maypis kuyakuykay munaymi
kanki.
Ñawikipis ishkay palumanömi
kuyayllapä kaykan.

Jipash:

16 Kuyaynï, pasaypa kuyayllapämi
kaykanki.
Shumaq karmi munapaypä kaykanki.

Chölu:

Verdiraykaq qewami cämantsikpis kaykan.
17 Wayintsikpis cedru muntimi.
Ciprés muntimi qatarämaqnintsikpis.

Jipash:

2 1 Saróncho rösa waytami noqaqa
kaykä.
Pampacho wiñaq liriu waytami
kaykä.

Chölu:

2 Kuyayllä, kashakuna chawpincho
kaykaq liriu waytami kanki.
Qamqa llapan jipashkunapitapis
mas kuyayllapämi kanki.

Jipash:

3 Kuyaynï, munti rurincho manzäna wayuraykaqnömi llapan
chölukunapitapis mas kuyayllapä kanki.
Ñöpaykiman jamaykurqa
manami yarquytapis munätsu.
Kuyakuynikipis mishkinömi.
4 Banquëti wayikimanmi pushamashqayki.[d]
Tsaychömi kuyamarnin makallarämashqayki.
5 Qamta kuyaptï shonqüpis
manami shonqunatsu.
Päsasnikitawan manzänaykita
juklla qaraykallämay.[e]
6 Ima allirä kanman itsuq kaq
rikraykita jawnatsimaptiki.
Ima allirä kanman derëcha kaq
rikraykiwan makallarkamaptiki.

Chölu:

7 Jerusalén jipashkuna, lluytsukunapa jutincho y tarushkunapa

[d] **2.4** *Banquëti wayikimanmi pushamashqayki* ninanqa *oqllanakunantsikpä pushamashqayki* ninanmi. [e] **2.5** *Päsasnikitawan manzänaykita juklla qaraykallämay* ninanqa *juklla kuyamay* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jutincho awniykayällämay
kuyanqä jipash punukuykaqta
mana rikchatsiyänaykipä.
Punuyta jimanqanyaq punuku-
tsun.

Ishkay kaq cantu

Jipash:

8 ¡Kuyanqä chölupa voznintami
wiyaykä!
¡Payqa shamuykannami!
¡Jirkakunapa y jirkankunapami
saltakacharrä shamuykan!
9 Kuyanqä chöluqa lluytsunörämi.
Payqa kuyayllapä tarushnörämi.
¡Wayï waqtanchönami kaykan!
¡Ventänapanami qawaraykämun!
¡Rejïllanpanami rikaykäman!

Chölu:

10 Kuyaynï, juklla shäriy.
Kuyanqä jipash, ras aywakushun.
11 Tamya tiempupis päsashqanami.
Usya tiempuchönami kaykantsik.
12 Entëru jirkachömi waytakunapis
pashtaraykäyan.
Cantanantsik tiempupis chä-
mushqanami.
Kullkushkuna cantayanqanpis
maytsaychönami wiyakaykan.
13 Hïgus jachakunapis wayuraykä-
yannami.
Üva jachakunapapis mushkuynin
musyakaykämunnami.
Kuyayllapä jipash, ras shärirkur
aywakushun.

14 Kuyanqä paluma, qaqakunacho y
tsunyaqkunacho amana paka-
raynatsu.
Parlanqaykita wiyaytami munä;
qaqllaykita rikaytami munä.
Qam parlanqaykiqa maypis
wiyay munaymi.
Qaqllaykipis pasaypa kuyaylla-
pämi.

Chöluwan jipash:

15 Üvantsikkunapis tuktuykäyan-
nami.
Tsaykunataqa paqtä taksha atuq-
kuna ushayanman.[f]
¡Tsay atuqkunata wanutsishun!

Jipash:

16 Kuyamaqnïqa noqallatami kuya-
man.
Noqapis payllatami kuyä.
Payqa liriu waytakuna kaqchömi
mitsikun.[g †]
17 Kuyaynï, manarä patsa waraptin
y llantuypis manarä päsaptin
lluytsunörä y tarushnörä Beter
jirkakunaman[h] kutikamuy.

Jipash:

3 1 Paqaspapis cämächömi ashishqä
shonqü kuyanqan chöluta.
Yataykacharpis manami tarish-
qätsu.
2 Pasaypa yarpachakurmi shäri-
kurqä.
Entëru markapa aywarmi cälli-
kunapa y pläzakunapapis
kuyanqä chöluta ashishqä.
Mayjina ashirpis manami tarish-
qätsu.
3 Tsaynö puriykaqtami marka täpaq
wardiakuna tariyämashqa.
Paykunawan tinkurmi tapukur
nirqä:

---

[f] **2.15** *Üvantsikkunapis tuktuykäyannami* ninanqa *kuyanakunqantsik kushikuypämi kaykan* ninanmi. *Paqtä taksha atuqkuna ushayanman* ninanqa *cuidakushun kuyanakunqantsikta imapis mana malograpanpä* ninanmi. [g] **2.16** Liriu waytakunaqa kikin jipashmi. Mitsikun ninanqa noqata kuyaman ninanmi. [h] **2.17** Hebreo idiömacho *Beter* ninanqa ishkayman rakishqa ninanmi. Beter jirkakunapä parlarqa kikinpa chuchunpä o cuerpunpämi jipash parlaykan. [†] **2.16** Cant. 6.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"¿Manaku rikayällashqayki
kuyanqä chöluta?"
4 Paykunapita päsaskillarmi kuya-
nakunqäwan tinkushqä.
Makallakurkurmi mana
kachaypa mamäpa wayinman
chätsishqä.
Yurinqä cuartumanmi yayka-
tsishqä.

Chölu:

5 Jerusalén jipashkuna, lluytsuku-
napa jutincho y tarushkunapa
jutincho awniykayällämay
kuyanqä jipash punukuykaqta
mana rikchatsiyänaykipä.
Punuyta jimanqanyaq punukutsun.

Kimsa kaq cantu

Yanasankuna:

6 Tsunyaq jirkapita ¿imatä shamuy-
kan?
¿Imatä qoshtatarrä aywaykämun?
Mïrra perfüminö, inciensiunö y
tukuyläya kuyayllapä perfümi-
kunanö ¿imatä mushkuykämun?
7 ¡Tsayqa kaykan Salomónpa
andasninmi![i]
Soqta chunka (60) soldäduku-
napa chawpillantami shamuy-
kan.
Tsay soldädukunaqa Israelcho
allinnin kaq soldädukunami.
8 Llapanpis espäda manijaq y pel-
yay yachaq soldädukunallami.
Paqaspa imapis kaptin jinan höra
pelyayänanpämi tseqllancho
espädata puritsiyan.
9 Andasnintaqa Líbanupita apatsi-
munqan allinnin qerukunapi-
tami rey Salomón ruratsishqa.
10 Andasninpa jorcunninkunaqa
qellaypitami.
Tsay jorcunkunapa jawiräkunan-
pis qoripitami.
Reypa jamakunanpis granäti
tëlapitami.
Rurinpaqa Jerusalén warmikuna
kushishqa bordayanqanmi
kaykan.

11 *Sión warmikuna, ¡corönan
jatishqa rey Salomón shamuy-
kaqta rikayänaykipä shayämuy!
Tsay corönataqa majatsakanqan
junaqmi maman jatitsishqa.
Tsay junaqmi Salomónpa shon-
qun pasaypa kushikushqa.

Chölu:

4 1 Kuyaynï, pasaypa kuyayllapämi
kaykanki.
Maypis kuyakuykay munaymi
kaykanki.
Ñawikipis shukutaranqayki
rurinchömi ishkay palumanö
kuyayllapä kaykan.
Aqtsaykipis atska kapishkuna
Galaad jirkakunapa pañar
puriqnörämi kaykan.
2 Kiruykikunapis majädacho tsayrä
bäñatsishqa y rutushqa yuraq
üshakunanömi kaykan.
Majanpa majanpami kuyayllapä.
Manami ni jukllayllapis pishintsu.[†]
3 Shimikipis kuyayllapä puka jïlu-
nörämi.
Parlakuynikipis maypis wiyakuy
munaymi.
Shukukunqayki rurincho qaqllay-
kipis granädanörämi ishkanlä
kuyayllapä pukaraykan.
4 Kunkaykipis David ruratsinqan
törrinömi kuyayllapä.
Kunkaykicho wallqaykipis tsay
törricho warkuraykaq juk
waranqa (1,000) escüdunömi.

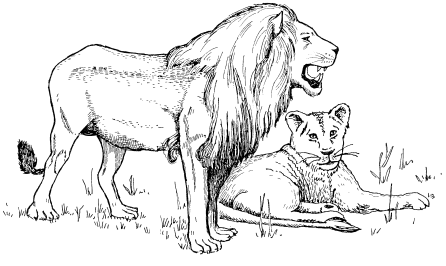
[i] **3.7** Andasqa reyta jamarkatsir runakuna puritsiyänanmi kaykan. Cortïnayuq, sillëtayuq y llantuyuq shumaq adornashqami kaykan.
[†] **4.1-2** Cant. 6.5-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Alli chölu soldädukunapa escüdun
kuyayllapä kanqannömi wall-
qaykipis kuyayllapä kaykan.
5 Chuchuykipis kuyayllapä millish
lluytsu mallwakuna liriu way-
takunapa chawpincho mikuy-
kaqnömi.†

6 Noqaqa manarä patsa waraptin
y llantuypis manarä päsap-
tinmi mïrra perfümi kanqan
jirkaman y inciensiu kanqan
jirkanman[j] aywashä.
7 ¡Kuyaynï, qamqa kuyayllapämi
kanki!
¡Chaki puntaykipita uma jirkay-
kiyaqmi shumaq kuyayllapä
kaykanki!

8 Kuyay warmillä, Líbanupita
noqaman shamuykullay.[k]
Líbano jirkakunacho kanqayki-
pita shamuykullay.
Amaná niyanqan jirkapita sha-
muykullay.
Senir niyanqan Hermón rajupita
shamuykullay.
Leonkuna täkunan machaypita
y tigrikuna täkunan jirkapita
shamuykullay.

Leonkuna
(4.8)

9 Kuyay warmillä, qampämi
shonqü pasaypa turbatan.
Rikarämaptiki shonqüpis pasay-
pami tiktikyan.
Wallqaykicho kaykaq jïlulla-
wanmi shonqüta suwashqayki.
10 Kuyamanqaykiqa shonqüyaqrämi
chaykun.
Kuyamanqaykiqa vïnupitapis
masmi mishkin.
Perfümita wiñakunqaykipis lla-
pan perfümikunapita masmi
mushkun.
11 Shimikipis abëjapa mishkinnö-
rämi mishkiykun.
Mutsakuynikipis abëjapa mish-
kinwan lichi mishkiqnörämi
mishkiykun.
Latsapaykikunapis Líbanucho
kaykaq muntipa mushkuynin-
nörämi mushkuykun.

12 Kuyay warmillä, jiruruypa qen-
chashqa jardinmi kaykanki.
Qammi kaykanki tsapashqa yaku
pözu.
13 Cuerpuykiqa granäda frütayuq
jardinmi.
Tsay jardinchömi kaykan tukuy-
läya mishkiq frütakuna,
alheña waytakuna
y nardo waytakuna.
14 Tsaychömi kaykan nardo y aza-
frán,
mushkuq cäña y canëla,
tukuyläya inciensiu jachakuna,
mïrra, áloe y wakin mushkuq
jachakunapis.
15 Tsay jardinta qarpanaykipä pash-
taq pukyumi kaykanki.
Yaku pashtaykämunqan pukyumi
kaykanki.

---

[j] **4.6** Mïrra perfümi kanqan jirkapä parlar y inciensiu kanqan jirkanpä parlarqa jipashpa cuer-
punpämi parlaykan. [k] **4.8** Líbanuqa karu nacionmi karqan. Manami Líbanucho kanqanpitatsu
jipash shamunanpä chölu nirqan, sinöqa paypita karucho kanqanpita shamunanpämi. Läduncho mana karqa tsay jipash maycho karpis Líbanucho kaykaqnömi chölupäqa karucho karqan.
† **4.5** Cant. 7.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Líbanupita urämuq yakumi kaykanki.

Jipash:

16 ¡Witsaypa aywaq wayra, shumaq wayramuy!
¡Uraypa aywaq wayra, shumaq wayramuy!
¡Jardinnïman wayramur kuyayllapä mushkuyninta kuyaynïman apay!
¡Kuyaynïqa jardinninman shamuykutsun!
¡Mishkiq frütakunapa wayuyninta tsaycho mikutsun!

Chölu:

5 1 Kuyay warmillä, jardinnïchönami kaykä.
Qoriykämi mïrra perfümitawan kuyayllapä mushkuq waytakunatapis.
Panalnincho kaykaq mishkitapis yawaykänami.
Lichitapis vïnutapis upuykänami.

Yanasankuna:

Amïgukuna, jimayanqaykiyaq mikuyay, upuyay.

Chusku kaq cantu

Jipash:

2 Punurpis maya mayallami punuykarqä.
Tsaynö punuykanqächömi kuyaynï qayakamuqta wiyarqä.

Chölu:

¡Kuyayllapä palumita, punkuykita kichapaykallämay!
¡Umäpis shullyashqami kaykan!
¡Paqas shullya yakumi umäpitapis jutuykan![l]

Jipash:

3 Latsapätapis jipikushqänami.
¿Yapaytsurä jatiküman?
Chakïtapis mayllakushqänami.
¿Yapaytsurä iskatäman?

4 Kuyanqä chöluqa makinta jatimurqan punku uchkunpami.[m]
Makinta jatimuptinmi shonqüpis tiktikyarqanrä.
5 Pasaypa kuyarmi punkuta kichapänäpä juklla shärirqä.[n]
Makïpitapis dëdükunapitapis mïrra perfümimi punkupa trancanmanpis juturqan.[o]

6 Punkuta kicharinäpäqa kuyanqä chölu manami kanänatsu.
Aywakushqa kaptinmi pasaypa llakikurqä.
Ashirpis manami tarirqätsu.
Qayakuptïpis manami contestamarqantsu.
7 Tsaynö ashir puriykaptïmi tariyämarqan marka täpaq runakuna.
Paykunami maqayämar yawarllatana rurayämashqa.[p]
Shukutaranqä jakütapis qechuyämashqami.

---

[l] **5.2** *Punkuykita kichapaykallämay* ninqanqa jipashpa cuerpunpämi nikan. *Shullya yakumi umäpitapis jutuykan* ninqanqa chölupa cuerpunpänami nikan. [m] **5.4** Tsay ninqanqa ishkay sentïduyuqmi kaykan. Wayi punkupa makinta jatimunqanta ninqannöllami jipashman chölu yaykunanpä kanqantapis nikan. [n] **5.5a** Tsay ninqanpis ishkay sentïduyuqmi kaykan. Punkuta kichapänanpä shärinqanta ninqannöllami chöluta oqllakurkuyta munanqantapis nikan. [o] **5.5b** Tsay ninqanpis ishkay sentïduyuqmi kaykan. Makincho y punkupa trancancho perfümi kanqanta ninqannöllami chöluta munapar jipashpa cuerpun ushmashqana kaykanqantapis nikan. [p] **5.7** Tsay witsan kikillanqa manami warmi paqaspa puriqtsu. Tsaymi prostitüta kanqanta yarpar maqayaq tsaynö mana purinanpä.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Jerusalén jipashkuna, qamkunatami rugakü.
Kuyanqä chöluta rikarninqa willaykuyällay paypä llakikur qeshyaykanqäta.

Yanasankuna:

9 Pïmaypitapis mas kuyayllapä jipash, ¿imanirtä tsay chöluta tsayjinanpa kuyaykunki?
Tsaynö yätsiyämänaykipäqa ¿imanö kaptintä tsayjinanpa kuyaykunki?

Jipash:

10 Kuyanqä chöluqa kamaraqllami kaykan.
Chunka waranqa (10,000) runakunapa chawpincho karpis payqa reqipallami.
11 Umanpis qorinömi kuyayllapä.
Qoshpu aqtsanpis cuervunö[q] yanami.
12 Ñawinkunapis shumaq kuyayllapämi.
Lichiwan bäñakushqa pözu kuchuncho ishkay paluma jamaraykaqnömi ñawinkuna kaykan.
13 Qaqllanpis mushkuq waytakuna jardincho waytaraykaqnömi.
Shiminpis liriu waytapita mïrra perfümi jutuykaqnömi.
14 Makinkunapis jacinto rumikunawan adornashqa qori sortïjanömi.
Cuerpunpis zafiro rumikunawan adornashqa kuyayllapä *marfilnömi.
15 Chankankunapis qori jawiräkunan janancho marmolpita[r] rurashqa jorcun ichiraykaqnömi.
Líbanucho kaykaq mas altunnin cedru muntinörämi kuyayllapä.
16 Parlakuyninpis maypis wiyakuy munaymi.
Paynöqa manami pipis kantsu.
Jerusalén jipashkuna, tsaynömi kuyanqä chöluqa.
Tsaynömi kuyaynïqa.

Yanasankuna:

6 1 Pïmaypitapis mas kuyayllapä jipash, ¿maypatä kuyanqayki chölu aywashqa?
¿Maypatä aywanan kashqa?
Willayämay ashiq aywayänapä.

Jipash:

2 Kuyaynïqa huertanmanmi urashqa.
Mushkuykaq wayta huertanmanmi yaykushqa.
Huertakuna kaqcho mikunanpämi aywashqa.
Tsaychömi liriu waytakunata pallanqa.[s]
3 Kuyamaqnïqa noqallatami kuyaman.
Noqapis payllatami kuyä.
Payqa liriu waytakuna kaqchömi mitsikun.

Pitsqa kaq cantu

Chölu:[†]

4 Kuyaynï, qamqa Tirsa markanöpis y Jerusalén markanöpis kuyayllapämi kaykanki.
Atska soldädukuna pelyaman aywayanqan almiraypä kanqannömi kuyayllapä kanqaykipis almiraypä kaykan.

---

[q] **5.11** Cuervuqa yukishpita mas jatun yana pishqumi kaykan. [r] **5.15** Marmol ninqan rumitaqa runakuna llushuqyätsiyan kuyayllapä kananpämi. Marmolpitami runakuna rurayan pïsukunata, paradorkunata, grädakunata y imayka adornukunatapis. [s] **6.2** Tsay jardinqa y liriu waytakunaqa kikin jipashmi kaykan.
[†] **6.3** Cant. 2.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Amana rikapämaynatsu.
Rikapämarninqa löcutätsimankimi.
Aqtsaykipis atska kapishkuna
Galaad jirkakunapa pañar
puriqnörämi.
6 Kiruykikunapis majädacho tsayrä
bäñatsishqa yuraq üshakunanömi kaykan.
Majanpa majanpami kuyayllapä.
Manami ni jukllayllapis pishintsu.†
7 Shukutaranqayki rurincho qaqllaykipis granädanörämi ishkanlä
kuyayllapä pukaraykan.

8 Reypa soqta chunka (60) warminkuna kayaptinpis
puwaq chunka (80) *concubïnankuna kayaptinpis
y yupaytapis mana atipaypä
jipashninkuna kayaptinpis
9 kuyanqä palumallämi llapanpitapis mas kuyayllapä kaykan.
Paytami mamanpis pasaypa
kuyan.
Jipashkunapis kuyayllapä kanqanta rikarmi alabayan.
Reypa warminkunapis y concubïnankunapis alli warmi kanqantami parlayan.

Yanasankuna:

10 Manami pipis kantsu kuyanqayki
jipashnöqa.
Waraq lucëru atsikyaqnö y killa
kuyayllapä kanqannömi kaykan.
Rupay chipipiykaqnömi kuyayllapä kaykan.
Atska soldädukuna pelyaman
aywayanqan almiraypä kayanqannömi kuyayllapä kanqanpis almiraypä kaykan.

Chölu:

11 Nuwal jachakuna kaykäyanqan
jardinmanmi yaykushqä.ᵗ
Tsayman yaykushqä mayu kuchun
patsa verdiraykaqta rikanäpä,
üva sheqlliraykaqta rikanäpä
y granäda tukturaykaqta rikanäpämi.
12 Jardincho pasaypa kushikurmi
illaqpita rikakushqä reypa carrëtancho kaykaqnörä.

Yanasankuna:

13 (7.1) ¡Kutikamuy, Sulamita, kutikamuy!
¡Qamta rikaytami munayä!
¡Kutikamuy! ¡Kutikamuy!

Jipash:

¿Imanö kaykaqtatä rikayämayta munaykäyanki?

Yanasankuna:

¡Campamentucho tushuykaqtanömi rikayta munayä!

Chölu:

7 1 (2) Reypa tsurinnörä jipash, sandaliaykita jatikuskiptiki chakikipis kuyayllapämi.
Adornu rurayta yachaqkuna
rurayanqan adornunömi tseqllaykipis kuyayllapä.
2 (3) Pupuykipis alli vïnu juntaraykaq cöpanömi.
Pachaykipis liriu waytawan
entëru kuchunpa tsapashqa
trïgu qoturaykaqnömi.
3 (4) Chuchuykipis kuyayllapä millish
lluytsu mallwakunanömi.†
4 (5) Kunkaykipis *marfilpita
rurashqa törrinömi kuyayllapä.

ᵗ**6.11** *Nuwal jachakuna kaykäyanqan jardinmanmi yaykushqä* ninanqa *jipashman yaykushqä* ninanmi.
†**6.5-6** Cant. 4.1-2. †**7.3** Cant. 4.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ñawikipis Hesbón markacho
kaykaq Bat-rabim punku
ñöpancho ishkay yaku estan-
quinömi.
Senqaykipis Damascuman rika-
raykaq Líbanucho kaykaq
törrinömi kuyayllapä.
5 (6) Umaykipis Carmelo jirkanömi
kuyayllapä.
Aqtsaykipis fïnu jïlunö karmi
reytapis löcutätsin.

6 (7) Kuyay jipashnï, qamqa kanki
pasaypa kuyayllapämi.
Mana kachaypa kuyakuyllapämi
kaykanki.

7 (8) Palma jacha ichiraykaqnömi
kuyayllapä jatunkaray kay-
kanki.
Chuchuykipis kaykan palma
jachapa wayuynin warkuray-
kaqnömi.
8 (9) Wayuyninta pallakurkunäpä
palma jachamanmi witsayta
munä.
Tsaychömi tarishä sartanpa
üvanö chuchuyki kaykaqta,
jamayniki poqushqa manzä-
nanö mushkuykaqta
9 (10) y shimiki allinnin vïnunö
pasaypa mishkiykaqta.
Mutsamaptikimi vïnuta upuptï
kirüpa y qallüpa mishkir
päsarpuqnö gustun kaykan.

Jipash:

10 (11) Noqaqa kuyaynïllapämi kaykä.
Paypis ñöpallächo kaytami
munan.
11 (12) Kuyaynï, markapita juklla yar-
qushun.
Kuyayllapä mushkuq waytaku-
napa chawpincho warämu-
shun.

12 (13) Patsa waraskiptinnami üva
chakrakunaman aywashun.
Tsaychömi rikamushun mä üva-
kuna maynakush wayuykäyan
y granädapis maynakush tuk-
turaykäyan.
Tsaycho munanqaykita yawa-
tsirmi kuyanakushun.
13 (14) Tsaychömi mandrägoraspa
mushkuyninpis mushkuykan.
Tsaychöqa tukuyläya frütaku-
nami kaykan.
Kuyaynï, reqinqayki y mana
reqinqayki frütakunatapis
tsaychömi yawatsishayki.[u]

Jipash:

8 1 ¡Ima allirä kanman mamäpa
chuchunta chuchur qeshpiq
turï kaptiki!
Tsaynö kaptinqa cällicho tin-
kur mutsaptïpis manami pipis
jamurämanmantsu.
2 Makipita janchakurkurmi
mamäpa wayinman pushä-
man.
Tsaychömi kuyakuq kayta yacha-
tsimankiman.
Granädapita qaptsish yakun-
wan tallurkurmi noqapis
allinnin kaq vïnuta qarä-
man.[v]
3 Ima allirä kanman itsuq kaq
rikraykita jawnatsimaptiki.
Ima allirä kanman derëcha kaq
rikraykiwan makallarkamap-
tiki.

Chölu:

4 Jerusalén jipashkuna, awniy-
kayällämay kuyanqä jipash
punukuykaqta mana rikchatsi-
yänaykipä.
Punuyta jimanqanyaq punuku-
tsun.

---

[u] **7.13** *Früta kunatapis tsaychömi yawatsishayki* ninanqa *tsaychömi qamta oqllakurkushayki* ninanmi. [v] **8.2** Tsay ninanqa *noqapis qamta kuyar oqllakurküman* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Soqta kaq cantu

Yanasankuna:[†]

5 ¡Rikayay!
¡Tsunyaq jirkapita jipash shamuykan kuyayninta makallashqa!

Chölu:

Manzäna munti chakincho punukuykaqtami qamta rikchatsishqä.[w]
Tsaychömi mamayki qeshyaq rikakushqa.
Tsaychömi mamaykita qeshyakuy nanay tsarishqa.

Jipash:

6 Imaypis yarparämänaykipä shonquykiman churaykallämay.
Mana qonqamänaykipä rikraykimanpis jutïta qellqaykullay.
Kuyanakuytaqa wanuytanö manami pipis tsapantsu.
Wayllunakuypitapis sepultürapitanö manami qeshpintsiktsu.
Kuyanakuyqa Tayta Diospita shamuq nina karmi imaypis upintsu.
7 Kuyanakuytaqa manami ni lamarpis ni mayupis upitsiyta puëdintsu.
Jaqinakunanpä imaykayuq runa llapan riquëzankunata munatsiptinpis manami chaskinqatsu.

Jipashpa turinkuna:

8 Panintsikpaqa chuchunpis manarämi mukllunrätsu.
Pipis payta ashiq shamuptinqa ¿imatatä nishun?
9 Panintsik murällanö kaptinqa qellaypita palaciuta ruratsiqnömi adornashwan.
Adornanni punkunö kaptinqa cedru tablakunawan adornaqnömi adornashwan.

Jipash:

10 Noqaqa murällanörämi kaykä.
Chuchükunapis rikachakuna törrikunanörämi.
Kuyaynïpa lädunchöqa pasaypa kushishqami kaykä.

11 Baal-hamónchömi Salomónpa üva chakran karqan.
Tsay chakrantami arrendakurqan.
Cada wata cosëchata ushaskirmi cada ünunkuna juk waranqa (1,000) qellayta arriendunpita pägayaq.
12 Salomón, tsay runakunapita juk waranqa qellayta chaskiptikipis
y chakra rikaqkunata ishkay pachak (200) qellayta pägaptikipis
noqaqa üva chakräta kikïmi rikakü.[x]

Chölu:

13 Jardinkunacho jamakuq reina, amïgükuna maya mayallami kaykäyan parlanqaykita wiyayänanpä.
Noqapis wiyanäpä imallatapis parlarkallämuy.

Jipash:

14 Kuyaynï, lluytsunö o tarushnö karpis mushkuykaq jirkakuna jananpa cörrimuy.[y]

---

[w] **8.5** *Manzäna munti* ninqanqa warmiwan runa kuyanakuyanqantami nikan. *Qamta rikchatsishqä* ninanqa *kuyanakunantsikpä noqami yachatsishqä* ninanmi. [x] **8.12** Jipashpa üva chakranqa kikinpa cuerpun kanqantami nikan. Tsaynöpami jipash nirqan juk runa aykata pägayta munaptinpis cuerpunqa kuyanqan chölullapä kanqanta. [y] **8.14** Mushkuykaq jirkakunaqa jipashpa cuerpunmi.
[†] **8.4** Cant. 2.7; 3.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Isaías

Isaías qellqanqan witsanmi Asiria nación runakuna Judá nacionta munayninchо tsararayta munayarqan. Tsaymi capïtulu 1-pita 39-yaq profëta Isaías qellqarqan jutsa rurayninkunata kacharir Tayta Diosllaman yärakuyänanpä kanqanta.

Isaíastami Tayta Dios revelarqan watakuna päsaptin Babilonia nacionpita soldädukuna shamur Jerusalénta ushakätsiyänanpä y wakin runakunata Babiloniaman apakuyänanpä kanqanta. Tsaymi capïtulu 40-pita 55-yaq Isaías musyatsirqan mana llakikuyänanpä kanqanta y Judá nacionman kutiyänanpä kanqanta. Tsaynöpis musyatsirqan juk salvakuqta Tayta Dios kachamunanpä kanqantami (Isa. 44.1-9; 52.13—53.12).

Capïtulu 56-pita 66-yaqmi Isaías qellqarqan Judáman kutiq runakuna Tayta Dios munanqannö kawayänanpä kanqanta. Tsaynöpis qellqarqan mushuq patsa kananpä kanqantami (Isa. 65.17-25).

Judá runakuna jutsasapa kayanqan

1 [1] Kaychömi qellqaraykan Judá nacioncho y capitalnin Jerusaléncho taykaq runakunapä Amozpa tsurin Isaíasta Tayta Dios revelanqan. Tsaykunata Tayta Dios revelarqan Judá nacioncho Uzías,† Jotam,† Acaz† y Ezequías† rey kayanqan witsanmi.

[2] Ciëlupis, kay patsapis, wiyayay.
TAYTA DIOSMI nin:
"Yashqa kayanqanyaqmi wamräkunata kuyar wätashqä.
Yashqayarkurmi conträ shäriyashqa.
[3] Törupis duëñunta reqinmi.
Ashnupis maycho duëñun qaranqanta musyanmi.
Kuyanqä Israel runakunami itsanqa nï wätanqätapis tantiyakuyantsu".†

[4] ¡Allaw, imanörä kayanki, jutsasapa runakuna!
Qamkunaqa jutsata rurallarmi kaykäyanki.
Jutsa rurayllatami taytaykikunapis yachaykätsiyäshunki.
Llutan ruraq runakuna karmi TAYTA DIOSTA cäsukuyankitsu.
Israel runakunapa *santu Diosnintami ajanätsiyashqayki.

[5] ¿Imanirtä mas castigashqa kayta munayanki?
¿Imanirtä kananyaqpis mana wiyakuq kayanki?
Pasaypa castigaptïmi umaykikuna rachishqa kaptin juiciuykikunapis kantsu.
[6] Chaki puntaykipita uma jirkaykiyaq manami sänu kantsu.
Entëru cuerpuykipis qerillanami, qoyu qoyullami, poqrur jakashqallami kaykan.
Manami pipis jampishurqaykitsu ni watapäshurqaykitsu.
Nanayniki päsananpä aceitillatapis manami wiñapäshurqaykitsu.†

---

†**1.1a** 2Rey. 15.1-7; 2Crón. 26.1-23. †**1.1b** 2Rey. 15.32-38; 2Crón. 27.1-9.
†**1.1c** 2Rey. 16.1-20; 2Crón. 28.1-27. †**1.1d** 2Rey. 18.1—20.21; 2Crón. 29.1—32.33.
†**1.3** Jer. 8.7. †**1.5-6** Jer. 30.12-15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Nacionnikikunapis tsunyaqmi
tikrashqa.
Markaykikunatapis rupatsirmi
ushayashqa.
Rikaraykäyaptikimi murukuy-
nikikunatapis jäpa runakuna
mikukuyan.
Juklä nacionpita shamurmi imay-
kaykikunatapis tariyanqan
kaqta ushakätsiyan.
8 *Siónqa üva chakracho y melón
chakracho tsukllanömi
tikrashqa.
Soldädukuna jiruruypa tsapash-
qanö kaptinmi pïninpis yana-
pananpä kantsu.
9 Llapanta mandaq TAYTA DIOS
juk ishkayllatapis kawaykaqta
mana kachämashqaqa Sodo-
manö y Gomorranömi† usha-
kashwan karqan.

Jutsa rurayta jaqiriyänanpä ninqan

10 Sodoma autoridänö kaqkuna,
TAYTA DIOS ninqanta kanan
wiyayay.
Gomorra runakunanö kaqkuna,
Tayta Diosnintsik yachatsiyä-
shunqaykita cäsukuyay.†
11 TAYTA DIOSMI nin:
"¿Imapänatä tsaytsika sacrifi-
ciukunata *altarcho rupatsi-
yanki?
Carnërukunata sacrificiupä
rupatsiyaptiki ajayashqanami
kaykä.
Uywakunapa wiranta altarcho
rupatsiyaptiki ajayashqanami
kaykä.
Manami munätsu törukunapa,
üshakunapa ni chïvukunapa
yawarninta jichar sacrificiupä
rupatsiyanqaykitapis.
12 ¿Imapänatä ñöpämanpis shayä-
munki?
¿Pitä niyäshushqayki templüpa
patiuntapis qanratar shayämu-
naykipä?
13 Tsaki mikuy ofrendakunatapis
¿imapänatä apayämunki?
Apayämuptikipis manakaqllä-
pämi kanqa.
Inciensiuwan qoshnitsiyanqayki-
pis melanätsimanmi.
Llullu killa fiestata rurayanqay-
kipis,
jamay junaqcho jamayanqay-
kipis
y cada wata qorikaykur fiesta-
kunata rurayanqaykipis
jutsata rurayaptikimi gusta-
mantsu.
14 Llullu killa fiestata rurayanqay-
kitapis cada wata fiestakunata
rurayanqaykitapis pasaypa-
nami ajayashqä.
Tsaykunata rikaytapis mananami
munänatsu.†
15 Makikikunata joqarkur mañaka-
yämaptikipis jukläpami tikra-
kurishä.
Kutin kutin mañakayämaptikipis
manami wiyayäshaykinatsu.
Qamkunaqa runakuna wanuyä-
nanpäpis jutsayuqmi rikakuy-
käyanki.

16 "¡Limpiu kayänaykipä mayllaku-
yay!
¡Llutan ruraykunata jaqiriyayna!
Mana allikunata amana rurayay-
natsu.
17 Tsaypa trokinqa allitana rura-
yay.
Demandukunata shumaq juzga-
yay.
Ñakaqkunata yanapayay.
Waktsakuna quejakuyanqanta
shumaq arreglayay.
Viüdakunatapis yanapayay".†

†**1.9** Gén. 19.1-29; Rom. 9.29. †**1.10** Jer. 23.14. †**1.11-14** Jer. 6.20; Amós 5.21-22.
†**1.17** Éxo. 22.21-22; Deut. 24.17-21; 27.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 TAYTA DIOSMI nin:
"Jutsata rurayanqaykipita perdonanäpä kanan parlashun.
Jutsaykikuna puka pürunörä kaptinpis rashtanörämi yuraq kayanki.
Granätiman tiñishqanörä kaptinpis yuraq millwanörämi kayanki.
19 Ninqäta wiyakurqa chakraykikunacho mikuy wayuqtapis allinnin kaqtami mikuyanki.
20 Mana wiyakuq karmi itsanqa guërracho espädawan wanuyanki".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Jerusalénta Tayta Dios juzgananpä ninqan

21 Jerusalén marka, Diosta käsukuq kaykarqa ¿imanöpatä *prostitütanö tikrashqayki?
Prostitüta warmi atska runawan kakunqannömi qampis atska dioskunata sirvishqayki.†
Ñöpataqa leynïkunata käsukurmi pïmaytapis yanapar kawarqayki.
Kananqa wanutsikuqmanmi tikrashqayki.
22 Alli qellaynö kashqa karpis kananqa mana väliq qellaynömi kaykanki.
Alli vïnunö kashqa karpis kananqa yakun yapashqa vïnunömi kaykanki.
23 Autoridänikikunapis Tayta Diosta manami käsukuyantsu.
Suwakuqkunapa janan shärirmi chaskipakuyan.
Ima demandullatapis arreglayänanpämi cobrayan.
Waktsakunata manami respitatsiyantsu.
Viüdakuna demandakuyaptinpis manami käsuyantsu.

24 Tsaymi llapanta mandaq TAYTA DIOS nin:
"Pasaypanami ajanätsiyämashqayki.
Chikimaq kaqtaqa llapaykikunatami castigayäshayki.
Conträ shäriq kaqtaqa llapaykikunatami ushakätsiyäshayki.
25 Makïtaqa llapaykikunami apayanki.
Qanra kayanqaykitapis lijyawan mayllaqnömi mayllayäshayki.
Limpiu kayänaykipämi llapan qanraykita jichkashä.

26 "Tsaymi unay jueznikikuna alli kayanqannö yapay alli jueznikikuna kayanqa.
Tantiyatsiyäshuqnikikunapis unay kanqannömi yapay alli kayanqa.
Tsaymi Jerusalénpä niyanqa:
'Jerusaléncho alli ruraq runakunami kaykäyan.
Tsaychöqa Tayta Dios munanqannömi kawayan' ".†

27 Awninqannöllami *Sión runakunata[a] Tayta Dios salvanqa.
Jutsata rurayninkunata kacharir käsukuyaptinqa paykunata manami ushakätsinqanatsu.
28 Mana wiyakuqkunawan jutsa ruraqkunami itsanqa wanuyanqa.
TAYTA DIOSTA mana käsukuqkunapis llapanmi ushakäyanqa.

29 Jerusalén runakuna, encina jachakuna chakincho y jardinkunachöpis ïdulukunata adorayanqaykipitami penqakuyanki.
Kuyayanqayki ïdulukunata adorayanqaykipita penqakurmi pukayaykachäyanki.
30 Tayta Dios castigashuptiki qarwatashqa encina jachanö y

[a] **1.27** Sión runakunaqa Jerusalén runakunami kayarqan.
† **1.21** Jer. 3.6-10; Eze. 16.15-36; 23.1-49. † **1.26** Zac. 8.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yakunpita tsakiykaq huertanömi kayanki.
31 Tsaki oqshaman chispa ishkirnin
rupar ushanqannömi kallpasapa runatapis Tayta Dios
ushakätsinqa.
Mana upiq nina imatapis ushanqannömi llapan ruranqantawan tsay runata ushakätsinqa.

Jerusalénman Diosta adoraq aywayänanpä ninqan
Miqueas 4.1-3

2 1 Kaychömi qellqaraykan Amóspa tsurin Isaíasta Tayta Dios revelanqan. Tsay revelacionchömi rikatsirqan shamuq watakuna Judá nación y Jerusalén marka imanö kananpä kanqantapis.
2 Shamuq watakunachömi TAYTA DIOSPA wayin kaykanqan jirkanqa wakin jirkankunapita mas respitashqa kanqa.
Tsaymanmi maytsay nacionpitapis Tayta Diosta adorayänanpä runakuna aywayanqa.
3 Tsaynöllami *Sión jirkanpita TAYTA DIOSPA yachatsikuyninta maytsaymanpis apayanqa.
Jerusalénpita patsami palabranta willakuyanqa.
Maytsay nacionpita Jerusalénman runakuna aywarmi niyanqa:
"TAYTA DIOS akranqan jirkanman llapantsik witsäshun.
Jacobpita aywaraq runakuna yärakuyanqan TAYTA DIOSPA wayinman yaykushun.
Tsaychömi kikin yachatsimäshun mandamientunkunata imanö cumplinantsikpä kanqantapis.
Tsaynöpami pay munanqannö llapantsik kawashun".†
4 Atska nación runakuna chikinakuyaptinpis TAYTA DIOSMI arreglanqa.
Tsay nacionkuna jatun kaptinpis paymi juzganqa.
Juk markawan juk marka guërrata manami rurayanqanatsu.
Guërracho pelyayänanpäpis manami kamarikuyanqanatsu.
Maytsaycho runakunapis espädankunapitami arädupa planchankunata ruratsiyanqa.
Lanzankunapitanami ösita ratsiyanqa.†
5 Jacobpita aywaraq runakuna, shayämuy.
TAYTA DIOS nimanqantsikta cäsukur kawashun.

Mana cäsukuqkunata castigananpä ninqan

6 Tayta Dios, kuyanqayki runakunami rupay yarqamunanlächo taq runakunanö suerti qatiq kayta yachakuyashqa.
Tsaynöllami filisteo runakunanö brüju kayta yachakuyashqa.
Jäpa runakunawan takukarmi paykunanö llutanta rurar kawaykäyan.
Tsaynö kayaptinmi Jacobpita aywaraq kuyanqayki runakunata kacharirqayki.
7 Judá nacioncho runakunapa qorinkuna, qellayninkuna y imayka riquëzankunapis atskami kaykan.
Cawallunkunapis y guërra carrëtankunapis yupayta mana atipaypämi kaykäyan.[b]

[b] **2.7** Rey atska cawalluta mana qorinanpämi nikan Deut. 17.16. Judá nacioncho tsay witsan runakuna Diosman yärakuyänanpa trokinmi yarpäyarqan atska qorinkunapis, qellayninkunapis, cawallunkunapis y guërra carrëtankunapis kaptin tsaykunawan imapitapis salvakuyänanpä kanqanta.
† **2.3** Isa. 56.6-7; Zac. 8.20-22. † **2.4** Ose. 2.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Tsaynöllami maytsaychöpis ïdulunkunata rurayashqa.
Kikinkuna rurayanqan ïdulutami qonqurikuykur adoraykäyan.
9 Tsaynö rurarmi penqakuypä kaykäyan.
Taytay, paykunata ama perdonaytsu.

10 ¡Qaqakunapa uchkunkunaman y patsa rurinmanpis pakakuyay!
¡Mantsariypä, chipipiykaq y munayyuq TAYTA DIOSPITA pakakuyay![†]
11 Runa tukuqkunatapis penqakuymanmi churanqa.
Chölu tukuqkunatapis rugakatsinqami.
Tsay junaqqa TAYTA DIOSLLATAMI pïmaypis alabayanqa.

12 Llapanta mandaq TAYTA DIOS castiganan junaqmi chölu tukuqkunata, mana käsukuqkunata y runa tukuqkunatapis tsoqpakatsinqa.
13 Líbanucho jatunkaray cedru qerukunatapis y Basáncho encina qerukunatapis Tayta Diosmi ushakätsinqa.
14 Altu jirkakunatapis jatun jirkankunatapis ushakätsinqami.[c]
15 Amparakuyänanpä ruratsiyanqan jatun törrikunatapis ushakätsinqami.
Marka tsaparaq murällakunatapis ushakätsinqami.
16 Tarsispita shamuq kuyayllapä *büquikunatapis ushakätsinqami.
17 Tsaynöpami runa tukuqkunatapis penqakatsinqa.
Y chölu tukuqkunatapis rugakatsinqa.
Tsay junaqqa TAYTA DIOSLLATAMI pïmaypis alabayanqa.
18 Tsay witsanqa runakuna adorayanqan llapan ïdulukunatami illakätsinqa.

19 Mantsariypä, chipipiykaq y llapanpä munayyuq TAYTA DIOSMI runakunata castigananpä kay patsaman shamunqa.
Tsayta rikarmi pasaypa mantsakar qaqakunapa uchkunkunamanpis y patsapa uchkunkunamanpis pakakuyanqa.
20 Tsay junaqqa qoripita qellaypita rurayanqan ïdulunkunata manana adorarmi ukushkuna y tsiktsikuna kayanqan uchkukunaman jitaykuyanqa.
21 Pasaypa mantsarirmi qaqakunamanpis y machaykunamanpis pakakuyanqa.
Tsaynö pakakuyanqa chipipiykar munayyuq TAYTA DIOS castigananpä shamuqta rikarmi.
22 Runakunamanqa amana yärakuyaynatsu.
Runakunaqa jamaynö ushakaqllami kaykäyan.

Judá runakunawan Jerusalén runakuna castigashqa kayänanpä ninqan

3 1 ¡Kay ninqäta llapaykikuna wiyakuyay!
Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI Judá nacionta kacharinqa.
Jerusalén markatapis mananami yanapanqanatsu.
Tsaymi tsaycho taqkuna mikuyänanpä mikuypis ni upuyänanpä yakupis kanqanatsu.

---

[c] **2.13-14** Kay versïculukunacho runa tukuqkunata tinkutsin cedru qerukunaman, encina qerukunaman, altu jirkakunaman y jatun jirkankunamanpis.
[†] **2.10** Apoc. 6.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tsaynöpis manami kayanqanatsu
valienti runakunapis ni soldädukunapis,
juezkunapis ni profëtakunapis,
suerti qatiqkunapis ni mayor
runakunapis,
3 mandaq capitankunapis ni respitashqa runakunapis,
yätsikuqkunapis, alli yachaqkunapis ni brüjukunapis.

4 Mandaqninkuna kayänanpämi
tsayrä yachakuq chölukunallata y wamrakunallata churayanqa.
5 Kikinpurami pasaypa chikinakur
kawayanqa.
Vecïnunkunawanpis jukninwan
jukninwanmi pelyayanqa.
Chölukunapis awkinkunata mana
respitarmi chikiyanqa.
Mana väliq runakunapis yachaq
runakunapa contranmi shäriyanqa.

6 Tsaynö kaptinmi taytanpa wayincho kaykaq wawqinta ninqa:
"Jatikunaykipä latsapallaykipis
qampaqa kaykanrämi.
Mana alli kawaypita jipiyämänaykipä mandaqnïkuna kaykullay".
7 Wawqinnami jurarnin ninqa:
"Tsaytaqa ¿imapätä awnishaykipis?
Manami noqapapis mikuynï ni
latsapäpis kantsu.
Kay markapa mandaqnin kanäpä
ama churayämaytsu".

8 Jerusalén marka ushakätsishqami kanqa.
Judá nación runakuna pasaypa
mana alli kawaymanmi chäyanqa.
Tsaynö ñakayanqa manakaqkunata parlayanqanpita y llutankunata rurayanqanpitami.
Tsaynöpami paykunaqa TAYTA DIOSPA contran rikakuyashqa.
9 Jutsata rurayanqantaqa qaqllanpis willakuykanmi.
Jutsata rurarpis manami penqakuyantsu.
Sodoma runakunapa jutsankunanömi jutsankuna maytsaymanpis musyakaykan.
¡Allaw, kikinkunami ashiyashqa
castigashqa kayänanpä!

10 Alli runaqa allita ruranqanpitami
kushishqa kawanqa.
11 Jutsa ruraqkunaqa ¡imanörä
kayanqa!
Paykunaqa pasaypami ñakayanqa.
Mana allita rurayanqanpitami
castigashqa kayanqa.

12 Kuyanqä runakuna, mandayäshuqnikikunami engañayäshurniki llutanta ruraykätsiyäshunki.
Ñakatsishuqnikikunaqa wamranöllami kaykäyan.
Autoridä kaymanpis warmikunallami yaykuykäyan.

13 TAYTA DIOSQA kuyanqan runakunata juzgananpämi kaykan.†
14 Tsaymi mayor runakunata y
mandaqkunata TAYTA DIOS
qayatsir ninqa:
"Üva chakrätami qamkuna[d]
pasaypa ushaykäyanki.
Muchuqkunata suwapäyanqaykitapis wayikikunamanmi
qoriykäyanki.
15 Kuyanqä runakunata ¿imanirtä
tsaynö ñakaykätsiyanki?

[d] **3.14** Tayta Diospa üva chakranqa kuyanqan Israel runakunami kaykan (Isa. 5.1-7).
† **3.13 Ose. 4.1;** Miq. 6.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Imaynaqkunatapis ¿imanirtä
tsaynö manakaqman chura-
käyanki?
Llapanta mandaq TAYTA DIOS
karmi tsaynö nï".

**Jerusalén warmikunata
castigananpä ninqan**

16 Mastami TAYTA DIOS nin:
"*Sión warmikuna pasaypa chïna
tukurrämi ñukikashqa puri-
yanpis.
Imanöllapis qemtsipaykäyäshun-
kimi.
Chakinkunacho watakuyanqan
adornunkuna suenananpämi
tushuykaqnörä puriyanpis.
17 Tsaynö kayanqanpita qaracho
qeshyawan castigaptïmi qara
putuyashqa penqakuypä puri-
yanqa".

18 Jerusalén warmikunata casti-
garmi Tayta Dios ushakätsinqa
chakincho jatiräyanqan ador-
nunkunata,
ganchunkunata y coröna niraq
adornunkunata,
19 wallqankunata y pulcëran-
kunata,
umancho jatiräyanqan adornun-
kunata 20 y uman shukutaku-
yänankunata,
chakinman watakuna pulcëran-
kunata y tseqllanman watakú-
nan wachukunkunata,
perfüminkunata y suertipä tsa-
raräyanqan wayrurunkunata,
21 sortïjankunata y senqankuna-
man jatikuyänan arëtinku-
nata,
22 kuyayllapä latsapankunata y
jakunkunata,
vëlunkunata y cartërankunata,
23 espëjunkunata y fïnu tëlanku-
nata,
umanman shukutakuyänan
tëlakunata y aqshukuna
jakunkunatapis.

24 Tsay witsanmi perfümiwan
mushküyänanpa trokin
pasaypa asyäyanqa.
Wachukunpa trokinmi waskalla
kanqa.
Shumaq pilltakushqa kayänanpa
trokinmi aqtsaynaq qara putu
kayanqa.
Kuyayllapä latsapakunata jati-
kuyänanpa trokinmi qachqa
latsapata jatikuyanqa.
Kuyayllapä qaqllankuna kananpa
trokinmi melanaypä qeri
ushashqa kayanqa.

25 Jerusaléncho taq ollqu kaqku-
natami espädawan wanutsi-
yanqa.
Pelyay yachaqkunapis guërra-
chömi ushakäyanqa.
26 Markaman yaykuna punkukuna-
pis llakikurmi waqayanqa.†
Jerusalén markapis runan jaqi-
rishqa warminömi rikakunqa.

4 1 Tsay witsan wallkallanami
kawaykar quëdayanqa. Tsaymi
qanchis warmikuna juk runallata
qechunakur niyanqa: "Pachäkunapä
kikïkunami arukuyäshä. Latsapäkuna-
tapis kikïkunami rurakuyäshä. Itsanqa
japalla kayanqäpita pipis mana jamu-
räyämänanpä noqakunapapis runä-
kuna kaykullay".

**Shamuq watakunacho kushishqa
kawayänanpä ninqan**

2 Tsay witsanmi TAYTA DIOS she-
qllitsimunqan kuyayllapä y
kushikuypä kanqa.
Mikuy alli poquptinmi kawaykar
quëdaqkuna kushishqa y respi-
tashqa kayanqa.

† **3.26** Jer. 14.2; Lam. 1.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

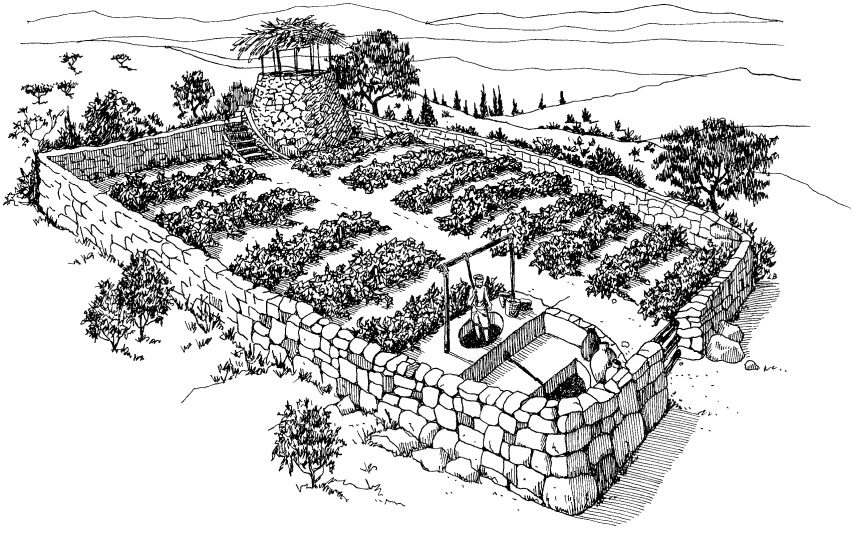
3 Tsaymi *Sión jirkancho quëdaq-
kunapä y Jerusaléncho jaqiy-
kuyanqan kaqkunapä runa-
kuna niyanqa:
"Paykunaqa Tayta Diosta sirviq
*santu runakunami kayan".
Tsay niyanqannömi kayanqa lla-
panpis Jerusaléncho padro-
nashqa kaqkuna.

4 Jerusalén runakunata Tayta Dios
castigarmi jutsa ruraq kay-
ninkunatapis y wanutsikuq
kayninkunatapis mayllanqa.
5 Nirkurmi yana pukutayta yuri-
tsimur Sión jirkanta y tsaycho
qoriraykaq runakunata tsa-
panqa.
Tsay pukutaymi jatun toldu
mashtaraqnö paykunata tsa-
panqa.
Paqaspanami pasaypa atsikyarrä
tsariykaq ninata yuritsimunqa.
Tsay jananpanami Tayta Diospa
chipipiynin kaykanqa.

6 Tsaynöpami pasaypa achaypis
rupanqatsu
ni tamyapis oqunqatsu
ni shukukuypis apanqatsu.

Judá nacionta üva chakraman tinkutsinqan

5 1 Amïgüpa jutinchömi üva cha-
krapä cantashä:
Amïgüpami jirkancho alli wayuq
üva chakran karqan.
2 Rumikunata jipiskirmi shumaq
corralarqan.
Nirkur alli ñawiyuq üva planta-
kunatami tsayman plantarqan.
Üva chakra chawpinchönami
täpananpä törrita sharkatsir-
qan.
Üvata pallaskir jarunanpäpis juk
pözutami läjakunawan rurar-
qan.
Amïgüqa yarparqan mishkiq üva
wayunanpä kanqantami.
Tsaynö yarpaptinpis pochquq-
tami üvan wayushqa.†

Üva chakra
(5.2)

†**5.1-2** Mat. 21.33; Mar. 12.1; Luc. 20.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Tsaymi chakrapa duëñun nin:
"Jerusalén runakuna y Judá
runakuna, kanan mä niyämay.
¿Üva plantäkunaku o noqaku
mana allita rurashqä?
4 ¿Imatatä mas ruräman üva plan-
täta?
¿Imallarä pishishqapis tsay plan-
takunaman wiñanäpä?
Noqaqa yarparqä mishkiqta üva
wayunanpä kanqantami.
Allita plantaykaptïpis pochquq-
tami wayushqa.

5 "Kanan willashayki üva chakräta
imanö ruranäpä yarpaykanqä-
tapis.
Däñu ushananpä manami cuida-
shänatsu.
Jarutakuyänanpämi pirqa corral-
nintapis taqurishä.
6 Tsunyaqtami jaqiykushä.
Manami pipis podapanqanatsu ni
uryapanqanatsu.
Kashallanami shataypa juntanqa.
Mana tamyamunanpämi puku-
taytapis nishä".

7 Llapanta mandaq TAYTA DIOSPA
üva chakranmi Israel runakuna
y Judá runakuna kaykäyan.
TAYTA DIOS paykunata kuyar
leyninkunata cumpliyänanpä
niptinpis wanutsinakuylla-
chömi kakuyan.
Yanapanakuyänanpä niptinpis
ñakaqkuna waqayanqallanmi
wiyakaykan.†

**Judá runakunata
castigananpä ninqan**

8 ¡Allaw, imanörä kayanki, maytsay-
chöpis wayikunata rantiqkuna!
Chakrakunatapis wakcho kaycho
rantirmi llapanpa duëñun
tikraykäyanki.
Entëru nacionchöpis ¿qamkuna-
llanaku tayta munayanki?
9 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
nimashqa:
"Wayikuna atskami ushakanqa.
Mayjina jatunkaray ni kuyayllapä
kashqa kaptinpis manami pipis
tanqanatsu.
10 Kimsa hectaria üvapitami juk
uyllullata vïnuta jipiyanqa.
Chunka costal trïgu muruta
mururpis juk costalllatami
qoriyanqa".

11 ¡Allaw, imanörä kayanqa tsaka
tsakapita upyaqkuna!
Paykunaqa vïnuta upuykällarmi
tsakäpakuyanpis.
12 Atska vïnuta upyar fiestata rura-
yanqancho arpa, *salteriu,
tambur, flauta waqanqanmi
wiyakan.
TAYTA DIOS castigananpä kan-
qantami itsanqa ichikllatapis
tantiyakuyantsu.

13 Mana tantiyakuq kayanqanpitami
kuyanqä runakunata juklä
nacionman prësu apayanqa.
Mandaqninkunapis marka runa-
kunapis mallaqaywan y yaku-
naywanmi wanuyanqa.
14 Mandaq autoridäkunata y común
runakunatapis sepultürami shi-
minta äyakurkur ultakurkunqa.
Fiestacho kushishqa kaykaqtami
llapantapis tsaynö ultakur-
kunqa.
15 Tsayrämi runa tukuqkunapis
penqakur umpuräyanqa.
16 Pïmaypis musyanqa llapanta
mandaq TAYTA DIOS jutsaynaq
*santu kanqantami.
17 Juchutsishqa markakunacho pipis
manana taptinmi qewallana
wiñanqa.

† **5.1-7** Jer. 2.21; Ose. 10.1; Luc. 13.6-9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi tsay markakuna kanqancho üshakunata cabrakunata mitsikuyanqa.

18 ¡Allaw, imanörä kayanqa llullakuypa mana alli costumbrita apaykämuqkuna!
Paykunaqa waskawan qarachaqnömi imayka mana allikunata apaykäyämun.
19 Paykunami nikäyan:
"Israel runakunapa santu Diosnin castigamaynintsikta munarqa mä juklla castigamäshun.
Desgraciata apamuyta munarqa juklla apamutsun.
Imanö castigamänantsikpä kanqanta musyaytami munayä".

20 ¡Allaw, imanörä kayanqa mana alli kaqta "allimi" niqkuna y alli kaqta "mana allimi" niqkuna!
Tsaynö karmi atsikyaptinpis "tsakanmi" nikäyan.
Tsakaptinpis "atsikyanmi" nikäyan.
Iwjiqtapis "mishkiqmi" nikäyan y mishkiqtanami "iwjiqmi" nikäyan
21 ¡Allaw, imanörä kayanqa yachaq tukuqkuna!
Paykunaqa kikillankunapämi yachaq kaykäyan.
22 ¡Allaw, imanörä kayanqa qoyay qoyay upyallar kakuqkuna, machätsikuqkunata tallu talluykur upuqkuna!
23 Qellaypä raykuqmi jutsayuqtapis jutsaynaq kanqanta niyan.
Jutsaynaqtapis jutsayuq kanqantami niyan.

24 Llapanta mandaq TAYTA DIOSPA leyninkunata manami käsukuyantsu.
Israel runakunapa santu Diosninpa palabranta manakaqmanmi churaykäyan.
Tsaymi tsaki raprakunata laqwaypa laqwar nina rupaqnö Tayta Dios paykunata ushakätsinqa.
Tsaynöllami tsaki oqshaman nina tsarikurkuqnö ushakätsinqa.
Jawan ismushqa jacha ushakanqannö y waytan shushur allpaman tikranqannömi ushakäyanqa.

25 TAYTA DIOSMI pasaypa rabyashqa kaykan.
Kuyanqan runakuna kaptintsikpis castigamänantsikpämi kamarikushqana kaykan.
Tsayta musyarmi jirkakunapis pasaypa tsuktsukyäyan.
Wanutsinqan runakunatapis cällikunamanmi jitariyanqa.
Castigamashqapis Tayta Diospa rabyanayninqa manami qallqunqatsu.
Kanqallanmi castigamänantsikpä rikaraykämantsik.†

26 Tayta Diosmi karu nacioncho taq runakunata bandërawan sëñaypa qayanqa.
Mayjina karucho taqkunamanpis wichyakuskinqami.
Qayakunqanta wiyarmi atacamänantsikpä maytsaypitapis ras chäyämunqa.
27 Tsay runakuna manami pishipäyanqatsu ni ishkiyanqatsu.
Manami punuyanqatsu ni punuräyanqatsu.
Wachukunkunapis manami paskakanqatsu ni llanqinkunapis rachinqatsu.
28 Flëchankunapis awja puntami kayanqa.

† **5.25** Isa. 9.12, 17, 21; 10.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Flëchakunankunapis kamarish-
qallanami kanqa.
Cawallunkunapa shillunkunapis
chukru ruminömi kanqa.
Carrëtankunapa ruëdankuna-
pis shukukuy wayranörämi
tumanqa.

29 Tsay runakunaqa pasaypa qaya-
rarmi atacamäshun.
Leonkuna qayaräyanqannörämi
wiyakanqa.
Uywata leonkuna apayanqan-
nömi prësu apamäshun.
30 Tsay runakuna atacamäshun
bunyaypa bunyar kuchunman
lamar chaqnömi.
Patsapis tsakaqnörä tikraptinmi
junaq kanqanpis musyakan-
qatsu.

Isaíasta Tayta Dios qayanqan

6 1 Rey Uzías wanunqan wata-
chömi Tayta Diosta rikarqä
ciëlucho kuyayllapä trönuncho jama-
raykaqta. Tsay trönunpita patsami
latsapanpa kuchun templu junta
karqan. 2 Jamaraykanqan jananpami
serafín *angelkuna kaykäyarqan. Tsay
serafín angelkunaqa cada ünunmi
soqta älayuq kayarqan. Ishkay älan-
kunawanmi qaqllankunata tsapaku-
yarqan. Ishkaywanmi chakinkunata
tsapakuyarqan. Y ishkaykaqwannami
pajayarqan. 3 Paykunami juknin juk-
nin niyarqan:

"¡*Santu, santu, santu![†]
¡Llapanta mandaq TAYTA DIOSQA
santumi!
¡Paypa munayninqa maytsay-
chömi!"

4 Tsaynö niyanqan wiyakaptinmi
templupa punkunkunapis tsuktsuk-
yarqanrä y qoshninami templuman
juntarqan.[†] 5 Tsaymi pasaypa mantsa-
kashqa nirqä:

"¡Ay taytallay, tayta! ¡Kananqa
wanushächi!
¡Llutankunata parlaq kaykar y
llutan parlaq runakunawan
takukaykarpis mandaq Rey-
tami rikashqä!
¡Paymi llapanta mandaq TAYTA
DIOS!"[†]

6 Tsaynö parlaykaptïmi juk serafín
ángel pajamurqan. Paymi *altarpita
jipimunqan rawraykaq shanshata tenä-
zawan apamurqan. 7 Tsay shanshata
shimïman töpaykatsirmi nimarqan:
"Shimikita kay shansha töpaptinmi
llapan jutsaykipita perdonashqa
kanki".

8 Tsaypitanami TAYTA DIOS kaynö
parlaqta wiyarqä: "Willakuq aywa-
nanpä ¿pillatarä kachashä? ¿Pillarä
willakuqnintsik kanqa?"

Tsaymi nirqä: "Taytay, kaychömi
kaykä. Noqa aywashä ari".

9 Tsaynö niptïmi nimarqan:

"Aywar tsay runakunata niy:
'Mayjina wiyarpis manami tanti-
yayankitsu.
Mayjina rikarpis manami cuen-
tata qokuyankitsu'.

10 "Tsay runakunapa shonqunku-
nata chukruyätsiy.
Rinrinkunatapis upayätsiy.
Ñawinkunatapis qaprayätsiy.
Tsaynöpami mana rikar, mana
wiyar, mana tantiyakur
jutsankunata kachariyanqa-
tsu.[e]

---

[e] **6.10a** Tsay ninqanqa kay niqnömi kaykan: *Willakuptikimi runakunapa yarpayninpis panta-
kanqa. Rinrinkunapis upayashqanö kanqa. Ñawinkunapis qaprayashqanö kanqa. Tsaynöpami
mana rikaqnö y mana wiyaqnö kar tantiyakuyanqatsu jutsankunata kachariyänanpä.*
[†] **6.3** Apoc. 4.8. [†] **6.4** Apoc. 15.8. [†] **6.5** Éxo. 33.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö kayaptinmi noqapis alliyätsishätsu".[f] †

11 Tsaynö nimaptinmi tapurqä:
"Tayta Dios, ¿imayyaqtä tsaynö willakushä?"

Tsaymi nimarqan: "Tsaynö willakunki markakuna ushakäyaptin ni juk runallapis wayincho mana täyanqanyaq y chakrakunapis pasaypa tsunyaq rikakunqanyaq. 12 Tsaynöpis willakunki runakunata jukläman prësu apatsinqäyaq y kay nación chipyaq tsunyanqanyaq.

13 "Kay nacioncho cada chunka runakunapita jukllayllapis sobraptinqa yapaymi ushakätsishä. Tsaynö kaptinpis roble jachata y encina jachata mutuptin troncun quëdanqannöllami noqa akranqä runakuna wallkaqlla quëdayanqa. Troncunpita lloqrurrä sheqllimuqnömi juk ishkay kawaykar quëdaqkunapita yapay mirayanqa. Tsay runakunaqa cäsukayämanqami".

Acazta Isaías willanqan

7 1 Jotampa tsurin y Uzíaspa willkan Acaz Judá nacionpa mandaqnin rey kaykaptinmi Siria nacionpa mandaqnin rey Rezínwan Israel nacionpa mandaqnin rey Peka soldädunkunawan aywayarqan Jerusalénta atacayänanpä. Peka Remalíaspa tsurinmi karqan. Chaykur mayjina atacarpis manami vinciyta kamäpakuyarqantsu. Kaychömi qellqaraykan manarä atacayaptin imanö kanqanpis.[†]

2 Rey Acaztawan castankunatami willar niyarqan: "Siria nación runakunami Efraín runakunawan[g] willanakuyashqa atacamänantsikpä".

Tsaynö niyaptinmi rey Acaz y mandanqan runakunapis mantsariywan jachakuna wayrawan kuyuqnörä tsuktsukyäyarqan.

3 Tsaymi Isaíasta TAYTA DIOS nirqan: "Wamrayki Sear-jasubta[h] pushakurkur ayway rey Acazwan tinkunaykipä. Paywan tinkunki jana kaq estanquipita yaku yarqaykämuq sekyachömi. Tsay estanqui kaykan Taqshakuna Pampaman näni aywaqchömi.

4 "Tinkur reyta ninki: 'Siria nacionpa mandaqnin rey Rezínwan Israel nacionpa mandaqnin rey Peka qampä pasaypa rabyashqa kayaptinpis ama yarpachakuytsu ni llakikuytsu. Paykunaqa mayjina rabyarpis mitsushqa yanta qoshniykaqnöllami kaykäyan.

5 " 'Tsay reykunaqa ushakätsishunaykipä willanakurmi niyashqa: 6 "Judá runakunata atacashun. Vinciskir tsay nacionpa mandaqnin rey kananpä Tabeelpa tsurinta churashun".

7 " 'Paykuna tsaynö yarpäyaptinpis munaynincho tsararämaqnintsik TAYTA DIOSMI nin:

" '¡Yarpäyanqannöqa manami imaypis päsanqatsu ni imapis kanqatsu!
8 Siria nacionpa capitalninqa Damasco markallami kaykan.
Damasco markacho reyqa Rezínllami kaykan.[i]
Kananpita soqta chunka pitsqa (65) watachömi Efraín nación chipyaq ushakanqa.
9 Efraín nacionpa capitalninqa Samaria markallami kaykan.

---

[f] **6.10b** Manami qeshyallapita alliyätsinanpätsu nin, sinöqa ñakaykunapita, llakikuykunapita y jutsa ruraykunapita salvananpämi nin. [g] **7.2** Efraín runakunapä parlarqa nortilächo kaq Israel nación runakunapämi parlaykan. Tsaynöllami kaykan versïculu 8 y 9-chöpis. [h] **7.3** *Sear-jasub* ninanqa *wallkalla runakuna kutimunqami* ninanmi. [i] **7.8** Tsaynö nirqan Siria nacionpa mandaqnin runalla kanqanta y payta Tayta Dios mana yanapanqanta tantiyatsirmi. Tsaynöllami versïculu 9-cho nirqan Efraín niyanqan Israel nacionpä.

[†] **6.9-10** Eze. 12.2; Mat. 13.14-15; Mar. 4.12; Luc. 8.10; Juan 12.40; Hech. 28.26-27.

[†] **7.1** 2Rey. 16.5; 2Crón. 28.5-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Y Samaria markacho reyqa Remalíaspa tsurillanmi kaykan.
Ninqäta mana criyirqa qamkunapis ushakäyankimi' ".

Emanuel yurinanpä willakunqan

10 TAYTA DIOSMI mastapis Acazta nirqan: 11 "Ninqäta cumplinäpä kanqanta musyanaykipä noqata mañakamay juk señalta rikatsinäpä. Mañakamanqayki señaltami kay patsachöpis o junaq ciëluchöpis rikatsishayki".

12 Tsaymi Acaz nirqan: "Noqa manami ima señaltapis mañakushätsu ni TAYTA DIOSTA probashätsu".

13 Niptinmi Isaías nirqan: "Davidpita aywaraq Acaz, kanan shumaq wiyamay. Llapan mandashishuqniki castaykikunawan runakunata ajanätsir ¿manaku contentakuyanki? Kananqa ¿Tayta Diostapis ajanätsiytaku munaykäyanki? 14 Kananqa kikin TAYTA DIOSMI señalta rikatsiyäshunki. Juk virgen jipash qeshyaq rikakurmi ollqu wamrata qeshyakunqa. Tsay wamrapa jutintami churapanqa Emanuel jutin kananpä.[j] 15 Tsay wamra yarpayninman manarä charmi mantequï-llatawan mielllata mikunqa.[k] 16 Tsay witsanmi mantsanqayki ishkay reykunapa nacionninkuna ushakäyanqa.

17 "TAYTA DIOS pasaypa ñakaykunata kachamuptinmi qampis, mandanqayki runakunapis y llapan castaykikunapis pasaypa ñakayanki. Efraín runakunawan Judá runakuna rakikäyanqan junaqpita patsa hasta kananyaq manami imaypis runakuna tsaynö ñakayashqatsu. Tsay ñakatsiyäshuqnikiqa Asiria nacionpa mandaqnin reymi kanqa.

18 "Tsay witsanqa TAYTA DIOSMI Egipto runakunata upukurutanörä y Asiria runakunata abëjatanörä kachamunqa. 19 Paykuna shamurmi tsunyaq raqrakunaman, machaykunaman, shata rurinkunaman y uywakuna yaku upukuyänan partikunamanpis churanakuyanqa.

20 "Shayämunanpämi Éufrates mayu tsimpanpita Asiria nacionpa mandaqnin reytawan soldädunkunatapis Tayta Dios minkakamunqa. Vinciyäshurnikimi kawaykar quëdaq runakunata pasaypa penqakatsir aqtsanta y penqaynincho kaykaq shaprantapis rutuyanqa. Tsaynöllami qaqllancho kaykaq shaprantapis püka pükaykur rutuyanqa.

21 "Tsay witsanmi kawaykar quëdaqkuna juk wäkata y ishkay üshallata wätayanqa. 22 Runakuna wallkaqlla kayaptinmi lichita upuyänanpä y mantequïllata mikuyänanpä aypanqa. Tsaymi mantequïllatawan abëjapa mishkinta pacha junta mikuyanqa.

23 "Tsaynöllami juk waranqa (1,000) üva plantaraykaq chakra kaptinpis y juk waranqa qellay chaniyuq chakra kaptinpis kashakunalla juntanqa. 24 Entëru nación muntiyaptinmi tsaychöqa flëchawan jirka uywata tsariyanqa. 25 Ñöpata lampawan aruyanqan alli chakrakunachöpis kashakunallanami juntanqa. Tsaymi tsaycho muruyanqanatsu, tsaypa rantinqa wäkakuna y üshakuna mikuyänan jirkakunallanami kanqa".

Judá nacionta Asiria runakuna atacayänanpä ninqan

8 1 TAYTA DIOSMI nimarqan: "Pïmaypis liyinanpä jatun tablaman qellqay Maher-salal-hasbazta".[l]

2 Nimanqannö qellqanäpämi sacerdöti Uríasta[†] y Jeberequíaspa tsurin Zacaríasta testïgupä churashqä.

---

[j] **7.14** *Emanuel* ninanqa *Tayta Dios noqantsikwanmi kaykan* ninanmi. [k] **7.15** Kay textuchömi nikan tsay witsan muchuy kananpä kanqanta (Isa. 7.22). [l] **8.1** Maher-salal-hasbazqa *jukllami ushakätsinqa* ninanmi.
[†] **8.2** 2Rey. 16.10-16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Tsaypitanami warmï profetïsa qeshyaq rikakur ollqu wamrata qeshyakurqan. Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan: "Tsay wamrapa jutinta churapay Maher-salal-hasbaz jutin kananpä.
4 Tsay wamra 'mamä, papä' niyta manarä pashtatsiptinmi Damascuta y Samariata vinciskir Asiria nacionpa mandaqnin rey tsay markakunapita llapan riquëzankunata apakunqa".
5 Tsaypitami yapay TAYTA DIOS nimarqan: 6 "Siloé raqracho alli yakunö kaykaptïmi Judá runakunaqa Rezínta y Remalíaspa tsurinta† mantsar noqaman yärakayämunnatsu.
7 Tsaynö kayaptinmi Asiria nacionpa mandaqnin reyta kachamushä Judá nacionta ushakätsinanpä. Soldädunkunawan shamurmi Éufrates mayu bötiypa bötir aywar imaykatapis ushakätsinqannö Judá runakunatapis atacar ushakätsiyanqa. 8 Mayu jakar runata kunkanyaq tsariqnö y älanta mashtaskir anka aywaqnömi entëru nacionta soldädukuna tsapaskiyanqa. ¡Emanuel, nacionnikita tsaynömi rurayanqa!"

Atacaqnin nacionkuna ushakäyänanpä ninqan

9 Juklä nación runakuna, wiyayämay.
Pasaypa ushakätsiyänaykipä qorikarpis kikikikunami ushakäyanki.
Ushakätsiyänaykipä kamarikuyaptikipis kikikikunatami ushakätsiyäshunki.
10 Imata rurayänaykipä willanakuyanqaykipis manami kamakanqatsu.
Imata rurayänaykipä yarpäyaptikipis manami rurakanqatsu.
Tsaynö kanqa Tayta Dios noqakunawan kaptinmi.[m]

Tayta Diosman yärakuyänanpä ninqan

11 Judá runakuna yarpäyanqannö mana yarpänäpämi TAYTA DIOS shumaq tantiyatsimar nimarqan:
12 "Reypa contran shäriykäyanqanta yarparmi runakuna juknö juknö parlaykäyan.
Tsaynö parlayaptinpis ama criyinkitsu.
Paykuna mantsayanqantapis ama mantsankitsu.†
13 Tsaypa trokinqa munayyuq y *santu kanqäta tantiyar cäsukamanki.
Runakunapita *mantsapakunaykipa trokinqa noqapita mantsapakunki.
14 Tsaynö kaptikiqa ima desgraciapitapis tsapäshaykimi.
Israel runakunapä y Judá runakunapämi itsanqa tinkakätsikuq y ishkitsikuq ruminö kashä.†
Jerusaléncho taq runakunapäpis mällanö y trampanömi kashä.
15 Paykunapita atskaqmi llutskayanqa, ishkiyanqa y wanuyanqa.
Wakintanami prësu tsariyanqa.
16 Revelanqäta qellqarkur mana oqrakänanpä shumaq siguray.
Nirkur shumaq cuidayänanpä cäsukamaqkunata entregay".

17 Jacobpita aywaraqkunata TAYTA DIOS mana yanapaptinpis noqaqa paytami imaypis shuyäshä.
Imanö kaptinpis payllamanmi yärakushä.
18 Tayta Dios qaramanqan wamräkunawanmi kaycho kaykä.†
Israelchömi noqatapis y tsurïkunatapis señal kayänäpä churayämashqa.

---

[m] **8.10** *Tayta Dios noqakunawanmi kaykan* ninanqa Hebreo idiömacho *Emanuel* ninanmi.
† **8.6** Isa. 7.1. † **8.12** 1Ped. 3.14. † **8.14** 1Ped. 2.8. † **8.17-18** Heb. 2.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Payqa *Sión jirkancho taq llapanta mandaq TAYTA DIOSMI kaykan.

Suerti qatiqkunawan y brüjukunawan mana rikatsikuyänanpä ninqan

19 Wakinkuna niyäshunki: “Imata
ruranantsikpä kanqanta musyanantsikpä suerti qatiqkunawan, brüjukunawan y adivïnukunawan rikatsikushun”.
Tsaynö niyäshuptikiqa niyanki:
“¡Imanirtä wanushqakunapa almanta tapukushwan! Tsaypa trokinqa kuyanqan runakuna kaykarqa ¿manaku kikin Tayta Diosta tapukushwan?”
20 ¡Tayta Diospa leyninkuna y yachatsikuyninkuna imata ninqantapis yarpäyay! Runakuna niyäshunqaykiman Tayta Dios ninqankuna mana tinkuptinmi musyayanki tsay niyäshuqnikikuna imatapis mana tantiyaq kayanqanta.
21 Paykunaqa llakishqa y mallaqllami maypapis puriyanqa.
Mallaqaywan pasaypa ajanarmi reyta maldicionayanqa.
Tsaynöllami ciëlupa rikaykur Tayta Diostapis maldicionayanqa.
22 Kay patsacho imata ashirpis munayanqanta tariyänanpa trokinmi ñakayllata tariyanqa.
Ima ruraytapis mana kamäpakurmi pasaypa tsakaykaq paqaschönö kayanqa.

Rey yurinanpä ninqan

9 1 *(8.23)* Ñakaqkunapä patsa tsakashqanö kaptinpis manami tsaynöllatsu imayyaqpis kanqa. Zabulón trïbu y Neftalí trïbu runakunata penqakuyman Tayta Dios churashqa kaptinpis[n] shamuq watakunacho paykunapä kushikuymi kanqa.
Paykuna täyanqan partiqa Galilea partimi kaykan. Tsaypami päsan lamar kuchunpa aywaq nänipis y Jordán mayupis. Tsaychömi mana Israel runakunapis taykäyan.[†]
2 *(1)* Tsakäpakushqanö kawarpis atsikyayta rikaqnömi salvacionninta rikayanqa.
Tsakaykaqchönö kawayaptinpis salvacionninqa aktsinömi kanqa.[†]
3 *(2)* Kuyanqayki runakunatami yanapashqayki.
Kushikuytapis shonqunkunamanmi churashqayki.
Cosëcha witsan kushikuqnörämi ñöpaykicho kushikuyanqa.
Riquëzata rakipänakur kushikuqnömi kushikuyanqa.

4 *(3)* Chikiqninkunata ushakätsirmi paykunapa munayninpita salvanki.
Unay castankunata madianita runakunapa munayninpita jipinqaykinömi yapaypis salvanki.[†]
5 *(4)* Guërra manana kaptinmi soldädukuna jatikuyanqan bötaskunatapis kayayanqa.
Guërracho pelyayanqan yawarllana latsapankunatapis kayayanqa.

6 *(5)* Tayta Dios tsaynö salvamäshun juk wamra yuriptinmi.
Paymi yurinqa wiñarkur mandamaqnintsik kananpä.
Paypa jutinmi kanqa Almiraypä Tantiyatsimaqnintsik,
Chikiqninkunata Vinciq Dios,
Imayyaqpis Kawaq Taytantsik

---

[n] **9.1** Tsaycho taq runakunatami Tayta Dios penqakuyman churarqan Asiria runakuna atacar vinciptin (2Rey. 15.29).
[†] **9.1** Mat. 4.15. [†] **9.2** Mat. 4.16; Luc. 1.79. [†] **9.4** Jue. 7.15-25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

y Alli Kawayta Qaramaqnintsik.
7 (6) Rey David jamaranqan trönuman jamaykurmi imayyaqpis mandamäshun.
Munaynincho karmi imaypis alli kawashun.
Tayta Dios munanqannölla mandarmi alli kaqllata imaypis ruranqa.†
Llapanta mandaq TAYTA DIOS kuyamarnintsikmi tsaynö kananpä kamakätsinqa.

Israel nacionta Tayta Dios castigananpä ninqan

8 (7) Jacobpita aywaraq Israel runakunata castigananpä kanqantami Tayta Dios willakatsishqa.
Willakatsinqannöllami castiganqa.
9 (8) Tsaytaqa Samaria markacho taqkuna y Efraín runakuna[o] llapanpis tantiyayanqami.
Paykunami runa tukurnin niyan:
10 (9) "Ladrilluwan shäritsinqantsik wayintsikta juchutsiyaptinpis llaqllashqa rumikunawannami yapay shäritsishun.
Sicómoro jachata mutuyaptinpis cedrutami plantashun".

11 (10) Tsaynö nikäyaptinmi rey Rezínta† atacayänanpä Asiria runakunata TAYTA DIOS kachamunqa.
12 (11) Rupay yarqamunanpitami Siria runakunatapis kachamunqa.
Rupay jeqanan kaqläpitanami filisteo runakunatapis kachamunqa.
Paykunami Israel runakunata juk amuy mikukurkuqnölla ushakätsiyanqa.
Tayta Dios tsaynö castigarpis jinallami ajanashqa kanqa.
Yapay castigananpäpis listumi kaykan.

13 (12) Tsaynö castigaptinpis runakuna manami tantiyakuyanqatsu.
Llapanta mandaq TAYTA DIOSMANPIS manami yärakuyanqatsu.
14 (13) Tsaymi TAYTA DIOS juk junaqllacho Israel nacionpa umantawan chupanta roqurinqa.
Palmatapis muturinqa y utututapis achurinqa.[p]
15 (14) Israel nacionpa umanqa kaykan mayor runakunawan mandaqkunami.
Chupannami kaykan llulla profëtakuna.

16 (15) Israelcho mandaqkuna engañakuq kayaptinmi runakuna oqrakashqanö kayan.
17 (16) Llapan runakunapis mana yärakuypä, mana allita ruraqlla y manakaqkunata parlaqllami kaykäyan.
Tsaymi chölukunatapis, waktsakunatapis y viüdakunatapis mana kuyapaypa Tayta Dios castiganqa.
Paykunata tsaynö castigarpis jinallami rabyashqa kanqa.
Yapay castigananpäpis listumi kaykan.

18 (17) Runakuna mana allita rurayanqanqa shatatapis

---

[o] **9.9** Efraín runakunapä parlarqa nortilächo kaq Israel nación runakunapämi parlaykan. Samaria markaqa capitalninmi karqan. [p] **9.14** Umatami tinkutsin Israel nacionpa autoridäninkunaman y chupatanami tinkutsin llulla profëtakunaman. Palmata tinkutsin imaykayuq runakunamanmi. Utututanami tinkutsin imaynaq runakunaman.
† **9.7** Luc. 1.32-33. † **9.11** Isa. 7.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kashatapis lunyaypa lunyar
rupaq ninanömi kaykan.
Muntita rupaptin qoshni shäriq-
nömi kaykan.
19 *(18)* Tsaymi llapanta mandaq
TAYTA DIOS rabyashqa casti-
gaptin entëru nacioncho rupaq
ninanö kanqa.
Oqshata nina lunyar ushaqnömi
runakunatapis ushakätsinqa.
Tsay witsanqa runa mayinta
manami pipis kuyapanqatsu.
20 *(19)* Derëchancho tarinqanta
mikurpis jinallami mallaqay-
käyanqa.
Itsuqnincho tarinqanta mikuyap-
tinpis manami pachankuna
juntanqatsu.
Tsurinkunatapis mana kuyapay-
pami mikuyanqa.

21 *(20)* Manasés runakunawan Efraín
runakunami maqanakuyanqa.
Ishkan qorikaykurmi Judá runa-
kunawanpis guërrata rura-
yanqa.
Tsaynö pelyayanqa Tayta Dios
paykunata castigar kamakä-
tsiptinmi.
Tsaynö castigarpis jinallami
rabyashqa kanqa.
Yapay castigananpäpis listumi
kaykan.

10 1 ¡Allaw, imanörä kayanki,
mana allita rurar tsapakuyä-
nallaykipä leyta ruraqkuna!
Qamkunaqa tsay leykunawanmi
runakunata pasaypa ñakatsi-
yanki.
2 Imaynaqkunatapis manami cäsu-
yankitsu.
Paykuna demandakuyaptinpis
manami arreglayankitsu.
Viüdakunapa imaykantapis
qechuykäyankimi.
Waktsakunatapis suwapaykäyan-
kimi.

3 Tayta Dios castigayäshunqayki
junaq ¡imatarä rurayanki!
Ushakätsiyäshunaykipä karu
nacionpita chäyämuptin
washäyäshunaykipä ¡pimanrä
qellukäyanki!
Riquëzaykikunatapis ¡maymanrä
pakayanki!
4 Ima ruraytapis mana kamäpa-
kuykaqtami wakinnikita prësu
tsariyäshunki y wakinnikita
wanutsiyäshunki.
Tayta Dios tsaynö castigayäshur-
nikipis jinallami rabyashqa
kaykanqa.
Yapay castigayäshunaykipäpis
listumi kaykan.†

**Asiria nacionta castigananpä
kanqanta Tayta Dios willanqan**

5 ¡Allaw, imanörä kanqa Asiria
nacionpa mandaqnin rey!†
Tsay rey imayka wirukuna
tukrünö kaptinmi pitapis
ajanätsimaq kaqtaqa paywan
castigatsï.
6 Mana cäsukayämar ajanätsimaq
nación runakunamanmi payta
mandä.
Paykunata vinciskirmi cällicho
mitutanö jarukachaskir imay-
kankunatapis apan.
7 Tsayta rurananpä kachaptïpis tsay
reyqa manami cäsumantsu.
Tsaytaqa suëñuyllanchöpis
manami yarpantsu.
Tsaypa trokinqa maytsay nacion-
kunata illakätsiyllatami yar-
pan.

8 Tsaymi payqa nin:
"Capitannïkunapis reykunanö-
llami munayyuq kaykäyan.

†**10.4** Isa. 5.25; 9.12, 17, 21. †**10.5-34** Isa. 14.24-27; Nah. 1.1—3.19; Sof. 2.13-15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Calno markatapis Carquemis
markatanöllami ushakä-
tsishqä.
Hamat markatapis Arfad marka-
tanöllami ushakätsishqä.
Samaria markatapis Damasco
markatanöllami ushakä-
tsishqä.
10 Vincinqä nación runakuna adora-
yanqan ïdulukuna munayyuq
kaptinpis vincishqämi.
Jerusaléncho y Samariacho ado-
rayanqan ïdulukuna munay-
yuq kayanqanpitapis tsay
ïdulukunaqa mas munayyuqmi
kayarqan.
Tsaynö kaptinpis llapantami vin-
cishqä.
11 Ïdulunkunaman yärakuykaptin-
pis Samariata vincinqänölla
¿manatsurä Jerusaléntapis
ïduluntinta vincïman?”
12 Tsaynö parlar runa tukunqanpita y
munayyuq tukur ollqunqanpitami Asi-
ria nacionpa mandaqnin reyta Tayta
Dios castiganqa. *Sión jirkancho y
Jerusaléncho taykaq runakunata casti-
gayta ushaskirmi paytapis castiganqa.†
13 Tsay reyqa runa tukurmi nishqa:
“Munayyuq kar y yarpayyuq
karmi llapantapis rurashqä.
Nacionkunapa lindërunkunatapis
illakätsishqämi.
Llapan riquëzankunatapis apaka-
mushqämi.
Puëdiq kaynïwanmi reykunatapis
vincishqä.
14 Qeshucho runtuta tariskir apaq-
nömi juklä nación runakunapa
riquëzankunatapis chipyaq
apakamushqä.
Tsaynö ruraptï manami pipis
michämashqatsu ni rimamash-
qatsu”.
15 ¿Jächaqa tsararaqninpita mas
munayyuqtsurä?
Trosadörapis sutaqninpita
manami mas munayyuqtsu.
Tukrupis manami tukrukuqninta
munanqanpa apantsu.q
16 Tsaymi llapanta mandaq TAYTA
DIOS Asiria soldädunkunata
qeshyawan castiganqa.
Alliman churananpa trokinmi
nina rupaqnö fiebri qeshya-
wan castiganqa.
17 *Santu Tayta Diosqa Israel
runakunapa salvaqnin karmi
aktsinö kaykan.
Kananqa nina lunyaypa lunyar
rupaykaqnömi kanqa.
Tsaymi kashakunata nina rupar
ushaqnö Asiria nacionpa sol-
dädunkunata juk junaqllacho
ushakätsinqa.
18 Asiriacho kuyayllapä muntiku-
nata chipyaqmi ushakätsinqa.
Runakuna muruyanqanta y
plantayanqantapis llapantami
ushakätsinqa.
19 Tsaymi munticho jachakuna
wallkallana quëdayaptin
ayka kayanqanta wamrallapis
yupaskinman.

Kawaykar quëdaq Israel runakuna Diosman yärakuyänanpä ninqan

20 Tsay witsanqa wallkaqllami
Israel runakuna kawaykar
quëdayanqa.
Paykunaqa mananami ushakä-
tsiqnin Asiria runakunaman
yärakuyanqanatsu.
Tsaypa trokinqa Israel runaku-
napa *santu Diosninllaman-
nami yärakuyanqa.
21 Wallkaqllami Tayta Diosman
yapay yärakuyanqa.

---

q **10.15** Tsaynöllami Asiria nacionpa mandaqnin reypis kikinpa munayninwantsu nacionkunata vincishqa, sinöqa Tayta Dios yanapaptinmi.
† **10.12-27** 2Rey. 19.20-32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jacobpita aywaraq runakunapi-
taqa wallkaqllami munayyuq
Tayta Diosman kutiyanqa.
22 Lamar kuchuncho aqushanörä
kanan kaykarpis Israel runa-
kunaqa wallkaqllami kaway-
kar quëdayanqa.
Wallkaqlla quëdananpämi
nacionninkunata TAYTA DIOS
ushakätsinqa.
23 Yarpanqannömi llapanta mandaq
TAYTA DIOS llapanta ushakä-
tsinqa.†
24 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
nin: "*Sióncho taykaq kuyanqä runa-
kuna, Asiria runakunata ama man-
tsayaytsu. Egipto runakuna unay
castaykikunata ñakatsiyanqannö ña-
katsiyäshuptikipis ama mantsayaytsu.
25 Kananpita manarä unaytami qamku-
napä rabyashqa kaykanqä qallqunqa.
Tsaypitaqa Asiria runakunatami
ushakätsishä. 26 Paykunata pasaypa
asutaptïmi madianita runakunata
Oreb qaqacho Gedeón vincinqannö
kanqa.† Tsaynöllami kanqa väräta
lamar jananpa Moisés toqiptin Egipto
runakunata jitarpukätsinqänö. 27 Tsay
witsanqa atska qepita aparitsiqnö
ñakatsiyäshuptikipis salvayäshaykimi.
Yüguta matankätsiqnö katsiyäshuptiki-
pis makinkunapita jipir bendicionnïta
churamuptïmi alli kawayanki".

Israel nacionta Asiria runakuna atacayanqan

28 ¡Asiria soldädukunaqa Ajat parti-
mannami chäyashqa!
¡Tsaypita Migrón partipa aywar
Micmas partimanpis chäyash-
qanami!
29 ¡Raqrata tsimparamurmi Geba
partichöna patsakuyashqa!
Tsayta rikarmi Ramá runakuna
pasaypa mantsariykäyan.
Saúlpa markan Gabaacho taq-
kunaqa qeshpirmi aywaku-
yashqa.

30 ¡Galimcho taqkuna, llapan kall-
paykikunawan qayaräyay!
¡Laischo taqkunapis, tsayta wiya-
yay!
¡Allaw, imanörä kaykäyan Anatot
markacho taqkuna!
31 Madmena runakuna mashta-
kaypa mashtakarmi qeshpi-
yashqa.
Gebimcho taqkunapis pakaku-
yashqami.
32 Kanan hörami Asiria runakuna
Nob particho jamapaykäyan.
Tsaychömi kamarikuykäyan
Jerusaléncho kaykaq *Sión jir-
kanta atacaq yaykuyänanpä.

33 Tsaynö kaptinpis llapanta man-
daq TAYTA DIOSMI Asiria
runakunata ushakätsinqa.
Jatun qeruta muturiqnömi pay-
kunata saqtarinqa.
Runa tukuyaptinpis jatusaq
jachata mutur patsaman ishki-
tsinqannömi ushakätsinqa.
34 Jirakashqa muntitapis jächawan
tsaquqnömi ushakätsinqa.
Líbanucho jatusaq qerukunata
qapapaqtarä ishkitsiqnömi
paykunatapis ushakätsinqa.

Davidpita aywaraq runa mandamaqnintsik kananpä ninqan

11 1 Troncunpita jacha sheqlli-
muqnömi mandamaqnintsik
yurinqa.
Payqa Isaípitaʳ aywaraqmi kanqa.†
2 TAYTA DIOSPA Espïritunmi pay-
cho kanqa.
Tsaymi tantiyakuq y yachaq
kanqa,

ʳ**11.1** Wakin traduccionkunachöqa *Jesépita* niyanmi.
† **10.22-23** Gén. 22.17; Rom. 9.27. † **10.26** Jue. 7.25. † **11.1** 1Sam. 16.1-13; Apoc. 5.5; 22.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yätsikuq y munayyuq kanqa,
musyaq y TAYTA DIOSPITA
*mantsapakuq kanqa.
3 TAYTA DIOSPITA mantsapa-
kur pay munanqannöllami
kawanqa.

Payqa manami rikaskillartsu
pitapis juzganqa.
Tsaynöpis manami ninshi nin-
shillawantsu pitapis jutsayuq
kanqanta ninqa.
4 Pïninpis mana kaqkunapami
janan shärinqa.
Imaynaqkunatapis llapan nacion-
nintsikchömi respitatsinqa.
Parlaykuptillanmi runakuna
wanuyanqa.
Mana alli runakunatapis juk
pükayllami ushakätsinqa.†
5 Tseqllanta jinchi watarkurmi
Tayta Dios munanqannölla
imaypis mandar rasun kaq-
llata ruranqa.†

6 Tsay witsanqa atuqwan üshapis
juntumi puriyanqa.
Tigriwan kapishpis juntumi
punuyanqa.
Becërruwan leonpis añawmi
puriyanqa.
Tsaykunataqa wamrallami
mitsinqapis.
7 Wäkapis ösuwan juntumi qewata
mikuyanqa.
Wawankunapis juntumi punu-
yanqa.
Leonpis törunömi qewata
mikunqa.
8 Cobra ninqan culebrapa[s] qeshun
jananchömi chuchuykaq wam-
rapis pukllanqa.
Tsayrä wasqishqa wamra cule-
brapa qeshunman makinta
jatiptinpis manami imananqa-
pistsu.

9 Tayta Dios mandanqan *sagrädu
jirkanchöqa mananami pipis
llutankunata ruranqanatsu ni
pitapis ñakatsinqanatsu.†
Lamarcho yaku junta kanqannömi
TAYTA DIOSTA *reqiqkunapis
kay patsacho junta kayanqa.†
10 Tsay witsanmi Isaípita aywaraq
runata Tayta Dios churanqa
llapan nación runakunata
mandananpä.†
Payta reqiyänanpämi llapan
marka runakuna aywayta
munayanqa.
Pay tanqan nacionpämi pïmaypis
parlayanqa.

Juklä nacionpita Israel runakuna kutiyämunanpä ninqan

11 Tsay witsanmi juklä nacionkuna-
cho mashtakashqa kaykäyan-
qanpita kuyanqan runakunata
Tayta Dios yapay qorimunqa.
Tsaymi kutitsimunqa[t] Asiriapita,
Egiptupita, Patruspita, Etio-
píapita, Elampita, Sinarpita,
Hamatpita y lamar kuchuncho
kaq nacionkunapitapis.
12 Maytsay nacionkunapitapis Israel
runakuna kutiyämunanpämi
bandërata jawiyanqa.
Wakcho kaycho mashtakashqa
kaykaqtami Judá runakunata-
pis qorimunqa.

13 Nacionninkunaman kutiykamur
Efraín[u] runakuna mananami

---

[s] **11.8** Cobraqa pasaypa venënuyuq culebrami. [t] **11.11** Juklä nacioncho yurishqa kaptinpis unay castankuna Israel runakuna kayaptinmi Israel nacionman kutitsinanpä kanqanta nirqan. [u] **11.13** Efraín runakunaqa Judápita rakikaq nortillächo taq Israel runakunami kayarqan.
† **11.4** 2Tes. 2.8. † **11.5** Efe. 6.14. † **11.6-9** Isa. 65.25. † **11.9** Hab. 2.14. † **11.10** Rut 4.17; Rom. 15.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Judá runakunawan chikinakuyanqanatsu.
Judá runakunata chikiqkuna llapanmi ushakäyanqa.
Judá runakunapis manami Efraín runakunata chikiyanqanatsu.
14 Tsaypa trokinqa Judá runakunapis Efraín runakunapis qorikaskirmi rupay jeqanan kaqlächo kaykaq Filistea nacionta atacayanqa.
Rupay yarqamunan kaqlächo taqkunatapis vincirmi imaykanta apakuyanqa.
Edom nacionpis y Moab nacionpis paykunapa makinkunachömi kayanqa.
Amón nación runakunapis paykuna niyanqantami rurayanqa.

15 Nacionninman kutiyämunanpämi Puka Lamar chawpinpa päsayänanpäpis TAYTA DIOS nänita kichapaskinqa.
Éufrates mayuta päsayänanpämi tsay mayu jananpa makinta joqarkunqa.
Makinta joqarkur pasaypa wayratsimurmi tsay mayuta qanchisman rakirinqa.
Tsaypami runakuna llanqinkunatapis mana jipiypa päsayanqa†
16 Asiriacho taq Israel runakunapis jatun nänipami kutiyämunqa.
Egiptupita yarqamur jatun nänipa shayämunqannömi kutiyämunqa.†

Agradëcikur Tayta Diosta alabayanqan

12 1 Tsay witsanmi Tayta Diosta alabar niyanki:
"TAYTA DIOS, qamta agradëcikurmi alabayäshayki.
Pasaypa ajanätsishqa kayaptïpis rabyayniki qallqushqanami.
Kananqa kushiskatsiyämankimi".

2 Tayta Diosmi salvayämaqnï kaykan.
Tsaymi payman yärakur imatapis mantsayätsu.
TAYTA DIOSMI imaypis kallpata qaraman.
Paytami imaypis alabä.†

3 Pukyupita chuya yakuta upur kushikuqnömi salvayäshunqaykipita kushikuyanki.
4 Tsay junaqmi niyanki: "TAYTA DIOSTA agradëcikur alabashun.
Pay salvamanqantsikta maytsay markakunachöpis willakushun.
Llapanpitapis mas munayyuq kanqanta willakushun.
5 Salmukunata cantar TAYTA DIOSTA alabashun.
Mantsakaypä kaqkunata ruranqanpita maytsaychöpis willakushun.†
6 *Sióncho taqkuna, kushikurnintsik cantashun.
Israel runakunapa *santu Diosninmi munayninwan yanapamashqantsik".

Babilonia nación imanö kananpä kanqantapis willakunqan

13 1 Kaychömi qellqaraykan Amóspa tsurin Isaíasta Tayta Dios revelanqan. Tsay revelacionchömi rikatsirqan shamuq watakunacho Babilonia nación imanö kananpä kanqantapis.†
2 "¡Jäkuq jirkaman señalta jawiyay!
¡Atacayänanpä soldädukunata qayayay!

†**11.15** Apoc. 16.12. †**11.15-16** Éxo. 14.21-22. †**12.2** Éxo. 15.2; Sal. 118.14.
†**12.4-5** Sal. 105.1-2. †**13.1—14.23** Isa. 47.1-15; Jer. 50.1—51.64.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¡Reykuna yaykuyänan punkukunapa yaykuyänanpä sëñasta rurar qemllakuyay!
3 Rabyanätsimaq runakunata castigayänanpämi juk nación runakunata kachashqä.
Paykunata atacayänanpämi ordenashqä.
Tsay runakunaqa pelyay yachaq valienti runakunami kaykäyan.
Paykunami conträkunata vinciptï kushikuyan”.

4 Atska nación runakuna qorikar qayakuyanqanmi jirkakunapita wiyakaykämun.
Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI qoriykan guërraman aywayänanpä kamarikushqa soldädunkunata.
5 Karu nacionpitami shamuykäyan.
Llapan patsapa kuchunpitami shamuykäyan.
TAYTA DIOS rabyashqa karmi tsay shamuykaq soldädukunawan Babilonia nacionta chipyaq ushakätsinqa.

6 ¡Llapayki waqayay!
Llapanpä munayyuq TAYTA DIOS castigashunaykipä junaq chaykämunnami.
Castigashurnikimi llapan nacionnikita ushakätsinqa.†
7 Tsay hörami runakunapa rikrankunapis warkukaskinqa.
Llapanmi kallpaynaq rikakuyanqa.
8 Pasaypa mantsariyllawanmi tsuktsukyäyanqa.
Wachay nanaywan warmi ñakaqnömi pasaypa mantsarir qequykachäyanqa.
Jukninpis jukninpis mantsakashqami rikapänakuyanqa.
Pasaypa mantsakaywanmi qaqllankunapis almatakanqarä.

9 TAYTA DIOS castiganan junaq chaykämunnami.
Tsay junaq pasaypa mantsariypämi kanqa.
Pasaypa rabyar castigarmi kay patsata tsunyaykaqta kachaykunqa.
Llapan jutsa ruraqkunatami ushakätsinqa.
10 Qoyllurkunapis manami atsikyanqanatsu.
Rupaypis yarqaskamullarmi tsakaskinqa.
Killapis mananami atsikyanqanatsu.†

11 Tayta Diosmi nin:
“Maycho täyaptinpis mana alli ruraq runakunata y jutsa ruraq runakunata castigashämi.
Mana respitakuqkunatapis penqakuymanmi churashä.
Runa tukuqkunatapis tsoqpakatsishämi.
12 Castigar ushakätsiptïmi Ofirpita kaq qori wallkalla kanqannö runakunapis wallkaqllana kayanqa.
13 Tsay hörami ciëlupis tsuktsukyanqa.
Kay patsapis juklämanmi witikunqa.
Pasaypa rabyar castiganqä junaqmi tsaynö kanqa.

14 “Tsay junaqmi runakuna mantsakar markankunamanna kutikuyta munayanqa.
Qatikachäyaptin lluytsu qeshpiqnömi qeshpiyanqa.

†**13.6** Eze. 30.2-3; Joel 1.15; Sof. 1.14-18; Mal. 3.2; Apoc. 6.17. †**13.10** Eze. 32.7; Mat. 24.29; Mar. 13.24-25; Luc. 21.25; Apoc. 6.12-13; 8.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mitsiqniynaq üshakuna mantsakar qeshpiqnömi aywakuyanqa.†

15 "Tsaynö kaptinpis tinkuyanqan kaqtaqa pitapis soldädukunami wanutsiyanqa.
Tsariyanqan kaqtaqa pitapis espädawanmi tuksiyanqa.
16 Maman taytan rikaraykäyaptinmi wamrankunatapis tsapir ushayanqa.
Qechurmi wayikunapita imaykankunatapis apakuyanqa.
Warmikunatapis tsariykurmi munayanqanta rurayanqa.

17 "Babilonia runakunata atacayänanpämi Media nación runakunata qayatsimushä.
Mana atacayänanpä qellayta qorita pägayaptinpis tsay runakunaqa manami chaskiyanqatsu.
18 Tsaypa trokinmi atacarnin chölukunatapis flëchawan wanutsiyanqa.
Llullu wamrakunatapis y pishi wamrakunatapis mana kuyapaypami wanutsiyanqa.

19 "Babilonia nacionqa kuyayllapä perlasnörämi wakin nación runakunapä kaykan.
Tsaycho taq caldeo runakunaqa[v] pasaypa chaniyuq ruminömi kayan.
Tsaynö kaykarpis Tayta Dios ushakätsiptinmi Sodoma y Gomorra markakunanö ushakäyanqa.†
20 Manami imaypis tsaychöqa täyanqanatsu.
Tsaychöqa Arabia runakunapis manami patsakuyanqanatsu ni üshayuqkunapis manami mitsikuyanqanatsu.

21 "Jirkacho taq chucaru uywakuna y *avestruzkunallanami tsaycho täyanqa.
Wayikunachöpis tukukunallanami täyanqa.
Munti cabrakunallami tsaycho pañayanqa.
22 Palaciukunachöpis *hiena uywakunallanami aullar täyanqa.
Allinnin wayikunachöpis *chacalkunallami täyanqa.
Babilonia nación ushakänanpä junaq chaykämunnami.
Wallkallanami pishiykan".†

Jäpa nacionman prësu aywaqkuna kutiyämunanpä ninqan

14 1 Jacobpita aywaraqkuna, Tayta Dios kuyapämäshunmi.
Israel runakuna, yapay akramarnintsikmi nacionnintsikman qorimäshun.
Jäpa nación runakunapis noqantsikman laqakämurmi täyanqa.
2 Nacionnintsikman kutimunantsikpä maytsay runakunami yanapamäshun.
Prësu apamaqnintsik runakunatapis kikinkunatami prësu tsararäshun.

Babilonia nacionpa mandaqnin reypa contran niyanqan

3 Babilonia nacionpa mandaqnin rey ñakatsimanqantsikpita, llakikatsimanqantsikpita y mana jamatsiypa arutsimanqantsikpitami Tayta Dios jamatsimäshun. 4 Tsay junaqmi Babilonia nacionpa mandaqnin reypa contran shärir nishun:

---

[v] **13.19** Caldeo runakunaqa Babilonia runakunapa jukaq jutinmi kaykan.
† **13.14** Jer. 50.16. † **13.19** Gén. 19.24. † **13.20-22** Jer. 50.39-40; Apoc. 18.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"¡Munayyuq runata rikayay!
¡Allirächi runa tukuyninpis
mayparä aywashqa!
5 Mana alli runakunapa munayyuq
kayninta TAYTA DIOSMI mana-
kaqman churashqa.
Mandaq kaynintapis qechush-
qami.
6 Paykunaqa mana kuyapaypami
may markatapis atacar usha-
kätsiyaq.
May naciontapis munaynincho
tsarararmi mana kuyapaypa
ñakatsiyaq.

7 "Paykuna ushakäyaptinmi may-
tsaychöpis kushishqana kawar
cantayanpis.
8 Babiloniapa mandaqnin rey
ushakanqanpitami ciprespis
y Líbanucho kaykaq cedrupis
kushikur niyan:
'Kananqa mutuyämänanpä pitapis
manami kachamunkinatsu'.

9 "Babilonia nacionpa mandaqnin
rey, wanushqakunapa alman-
kunami rikaq rikaqlla shuya-
raykäyäshunki.
Punuyanqanpita rikcharkurmi
chaskiyäshunaykipä kamari-
kuykäyan.
Maytsaycho wanuq reykunapa
almankunapis jamaraykäyan-
qanpitami chaskiyäshunaykipä
shärikuykäyan.
10 Paykunaqa llapanmi niyäshunki:
'Qampäpis wanuy kashqami ¿aw?
Kananqa noqakunanöllanami
wanushqayki.
11 Pampaskiyäshuptiki munayyuq
kaynikipis ushakashqanami.
Fiestata ruraptiki arpayki waqan-
qanpis ushakashqanami.
Kaychöqa qopikipis qataykipis
kurullami kanqa'.

12 "Waraq lucëru, ¡imanöpatä ciëlu-
pita shushuykamushqayki![†]
Qamqa atska nacionkunatami
vincirqayki.
Tsaynö kaykaptikipis kananqa
kikikitami patsaman jitarpa-
mushqayki.
13 Runa tukurmi shonqullaykicho
niq kanki:
'Ciëluyaqmi chäshä.
Diospa qoyllurninkunapita mas
junaqchömi trönü kanqa.
Dioskuna qorikänan norti kaqlä
jirkacho jamaykurmi manda-
shä.
14 Pukutay jananmanmi yarkushä.
Poderyuq Tayta Diosnömi kashä'.

15 "Tsaynö yarpaykarpis wanush-
qakuna kaykäyanqanmanmi
chashqayki.
Patsa rurinpitapis mas ruriman-
rämi chashqayki.[†]
16 Wanushqa jitaraykaqta rikashur-
nikimi mantsakashqa niyanqa:
'¿Kaychi pïmaytapis tsuktsukyä-
tsiq karqan?
¿Kaychi llapan nacionkunatapis
ushakätsiq karqan?
17 ¿Kaychi maymanpis chanqan
kaqta tsunyaykaqta jaqiriq,
markakunatapis ushakätsiq y
prësukunatapis mana kachariq
karqan?'

18 "Nacionkunapa mandaqnin rey-
kunaqa llapanpis kuyayllapä
sepultürachömi pamparäyan.
19 Qamtami itsanqa tsaynö pampa-
yäshunkitsu, sinöqa qanrata-
nömi jitaskiyäshunki.
Guërracho wanutsishqatanö y
soldädukuna jarutakushqa
ayatanömi wakin runakunapa
ayantawan uchkullaman jitar-
puyäshunki.

[†] **14.12** Apoc. 8.10; 9.1. [†] **14.13-15** Mat. 11.23; Luc. 10.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Nacionkunata ushakätsinqaykipita
y marka mayikikunata wanu-
tsinqaykipitami wakin reykuna-
tanöqa pampayäshunkitsu.
Mana alli runa kanqaykipitami
tsurikikunata ni imapäpis
cuentayanqatsu.
21 ¡Qampa tsurikikunata llapanta
wanutsiyätsun!
¡Mandaq rey ama katsuntsu!
Rey kayman yaykurqa maytsay-
chömi markakunata duëñu
tukuyanqa".

22 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
nin:
"Babilonia markapa contran kikï
shärirmi chipyaq illakätsishä.
Manami munayyuqnatsu kanqa.
Babilonia runakunapa wamran-
kunatapis willkankunatapis
chipyaqmi ushakätsishä.
23 Tsay partitaqa erïzukuna[w] täku-
nanman y siniga sinigamanmi
tikraratsishä.
Pitsaypa pitsarmi Babiloniata
pitsashä".
Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
tsaynö nin.

Asiria nación ushakashqa kananpä ninqan

24 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
nin:
"Ninqäqa ninqämi kanqa.
Yarpanqänömi llapanpis rurakanqa.
25 Israel nacionman jatikämuq
Asiria runakunata chipyaqmi
ushakätsishä.[†]
Jirkakunachöpis lanqurishämi.
Kuyanqä runakunapa matankan-
man yüguta churapäyanqanta-
pis jitarishämi.
Atska qepita aparitsiyanqantapis
jipirishämi.[x]
26 Maytsaycho kaq nacionkunapämi
tsaynö yarpaykä.
Llapan nación runakunata casti-
ganäpämi listu kaykä.
27 Llapanpä munayyuq kaykaptï
¿pirä michämanman?
Ushakätsinäpä aywaptï ¿pirä tsa-
pämanman?"

Filistea nación imanö kananpäpis ninqan

28 Rey Acaz wanunqan watami
Isaíasta revelar Tayta Dios nirqan:
29 "Filistea nación runakuna, ata-
cashuqniki Asiria nacionpa
mandaqnin rey wanunqanpita
ama kushikuyaytsu.[†]
Paypa tsurinkunapitami mas juk
runa rey kanqa.
Tsay reyqa pasaypa venënuyuq
culebrapitapis mas peormi
kanqa.

30 "Tsaynö kaptinpis muchuqku-
nataqa alli qewacho üshata
mitsiqnömi rikashä.
Imaynaq runakunapis kushish-
qami kawayanqa.
Filisteo runakunatami itsanqa
muchuywan wanutsishä.
Kawaykar quëdaq kaqkunatapis
llapantami ushakätsishä.

31 "Filistea markakunapa punkun-
kuna, ¡waqayay!
Filistea markakuna, ¡mantsarir
qayaräyay!
Llapaykikunapis filisteo runakuna,
¡mantsariywan tsuktsukyäyay!
Qoshtatarrämi norti kaqläpita
soldädukuna shamuykäyan.

---

[w] **14.23** Erïzuqa kashayuq uywami kaykan. Kuchi mallwa tsikanmi kaykan. [x] **14.25** Yüguta churapäyanqanta y qepita aparipäyanqanta nirqan pasaypa ñakatsiyanqanta ninanpämi. [†] **14.24-27** Isa. 10.5-34; Nah. 1.1—3.19; Sof. 2.13-15. [†] **14.29-31** Jer. 47.1-7; Eze. 25.15-17; Joel 3.4-8; Amós 1.6-8; Sof. 2.4-7; Zac. 9.5-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Fïlanpita jukpis mana yarquypami shamuykäyan”.

32 Filisteapita kachamunqan runakunatami nishun:
“*Sión jirkantaqa TAYTA DIOSMI rikaykan.
Tsaymi imaypis ñakarqa kuyanqan runakuna tsayman amparakuyanqa”.

Moab nación imanö kananpäpis ninqan

15 1 Kaychömi qellqaraykan Moab nación imanö kananpä Tayta Dios revelanqan.†
Moab nacioncho kaykaq Ar markataqa juk paqasllachömi illakätsiyanqa.
Moab nacioncho kaykaq Kir markatapis juk tsakayllachömi ushakätsiyanqa.
2 Tsaynö kaptinmi Dibón markacho taq runakuna pasaypa llakikuyanqa.
Templunman y *altarkunamanmi aywayanqa pasaypa llakikur waqayänanpä.

Nebo y Medeba markakunatapis ushakätsiyanqami.
Chipyaq ushakaskatsiyaptinmi moabita runakuna pasaypa llakikur waqayanqa.
Tsaynö llakikurmi aqtsantapis shaprantapis rutukuyanqa.
3 Qachqa latsapan jatishqami cällikunapapis puriyanqa.
Wayin janankunachöpis[y] y pläzankunachöpis llapanmi llakikur waqayanqa.

4 Hesbóncho y Elealicho taqkuna ausiliuta mañakurmi qayaräyanqa.
Qayaräyanqanqa Jahaza markayaqmi wiyakanqa.
Atacayaptinmi moabita soldädukunapis mantsariyanqa.
Mas valienti soldädukunapis pasaypa mantsarirmi tsuktsukyäyanqa.

5 Moabita runakuna tsaynö ñakayänanpä kaptinmi shonqü pasaypa llakinan.
Paykunami Zoaryaq y Eglat-selesiyáyaq qeshpir aywakuyanqa.
Luhitman witsänan cuestapami waqaraykar witsäyanqa.
Horonaimman aywaq nänipa aywarmi pasaypa waqayanqa.

6 Nimrimcho yaku pözukunapis y qewakunapis tsakinqami.
Llapan sheqllimuq jachakunapis wanupanqami.
Manami ima jachakunapis verdiranqanatsu.
7 Tsaymi imayka qoriyanqantapis Sauci Raqraman apayanqa.
8 Tsaycho waqayanqanqa entëru Moab nacionchömi wiyakanqa.
Eglaimyaq y Beer-elimyaqmi wiyakanqa.

9 Atskaq wanuyaptinmi Dimóncho yakukunamanpis yawar tallukanqa.
Leonkunatapis Dimónmanmi Tayta Dios kachamunqa.
Tsay leonkunami Moabpita qeshpiqkunata mikur ushayanqa.

16 1 Moabita runakunami Judá nacionpa mandaqnin rey yanapananpä rugakur üshakunata apatsiyanqa.

---

[y] **15.3** Israel nacioncho tsay witsan wayita qatananpa trokinqa vïga jananman tsaqllaskirmi mituwan lashtayaq. Tsay jananchönami awakuyaq, aqakuyaq y trïgutapis akrayaq.
† **15.1—16.14** Isa. 25.10-12; Jer. 48; Eze. 25.8-11; Amós 2.1-3; Sof. 2.8-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsunyaq jirkacho kaq Sela markapita patsami *Sión jirkanman apatsikuyanqa.
2 Moabpita qeshpiq warmikunami Arnón mayu pläyacho qorikaykur shuyaräyanqa.
Tsay warmikunaqa imapis mantsakätsiptin qeshunpita aywakuq pishqunömi kayanqa.
3 Jerusalén runakunata rugakurmi niyanqa:
"¡Kuyapäyämarnin yanapaykayällämay!
¡Conträkunapita tsapaykayällämay!
¡Qeshpiyämuptï paykunapa makinkunaman ama kutiykatsiyällämaytsu!
4 ¡Qamkuna kaqman amparakayämuptï pakaykayällämay!
¡Ushakätsiyämayta munaqkunapita tsapaykayällämay!"

Moabita runakuna, chikishuqnikikuna imaypis ushakäyanqami.
Ushakätsishuqnikikuna wanuyanqami.
Wanutsishuqnikikuna aywakuyanqami.
5 Davidpita aywaraqmi itsanqa rey kanqa.
Payqa kanqa kuyapäkuqmi.
Payqa kanqa mana chaskipakuq juezmi.
Mana shuyarätsiyllapami pitapis alli arreglanqa.

6 Musyantsikmi moabita runakuna pasaypa runa tukuyanqanta.
Paykunaqa wakinpita masmi munayyuq tukuyan.
Pitapis manami respitayantsu.
Imatapis rasuntanörämi parlayan.
7 Tsaymi moabita runakuna pasaypa waqayanqa.
Kir-haresetcho rurayanqan päsasyuq biscöchukunapis ushakaptinmi pasaypa llakikur waqayanqa.
8 Hesbóncho y Sibmacho kaq üvakuna qarwashtäyanqami.
Nacionkunapa mandaqninkuna atacarmi alli wayuq üvakunata jarutakur ushayanqa.
Jazeryaq y tsunyaq jirkayaqmi tsay üvakuna plantaraykäyan.
Tsaynöllami *Kachi Lamar tsimpanchöpis wayuyan.

9 Sibmacho üvakuna ushakaptin Jazercho waqayanqannömi noqapis pasaypa waqashä.
Hesbón y Eleale markakunatapis weqïwanmi qarpashä.
Üva cosëcha witsan cosechayänanpa trokinqa atacaqnin soldädukunawan pelyarmi qayaräyanqa.
10 Tsaymi alli wayuq chakrakunacho kushikuypis kanqanatsu.
Üva chakrakunachöpis manami cantayanqanatsu.
Üva jarukuyänankunachöpis mananami vïnupä üvata jaruyanqanatsu.
Manami kushikur qayaykachäyanqanatsu.

11 Tsaymi Moab nacionpä y Kir-hareset markapä llakikü.
Arpapa cuerdannörämi shonqüpis pasaypa llakikur tiktikyan.
12 Moabita runakuna wallällami altarninkunamanpis ajayäyanqanyaq aywayanqa.
Manakaqllapänami templunmanpis mañakuq aywayanqa.
13 Moab nación tsaynö ushakänanpämi unaypita patsana TAYTA DIOS nirqan. 14 Kananqa TAYTA DIOSMI nin: "Kananpita kimsa watatami Moab nación runakuna atska kayanqanpita wallkaqllana kawaykar quëdayanqa. Kimsa wata arunanpä conträtu ruraq runa cada junaqta yuparanqannömi tsay kimsa wata yupashqalla kanqa".

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Damasco marka imanö kananpäpis ninqan

17 1 Kaychömi qellqaraykan Damasco marka imanö
kananpä Tayta Dios revelanqan.†
Damasco marka chipyaq ushakarmi raqällana rikakunqa.
2 Aroer particho kaykaq markakunacho manami täyanqanatsu.
Qewallana junta kaptinmi pipis mana qarqushqa uywakuna kayanqa.
3 Efraín runakunaz täyanqancho corralashqa markakunapis manami kanqanatsu.
Damasco markachöpis rey manami kanqanatsu.
Siria naciончоa quëdaq runakunapis Israel naciончо wallkaqlla kayanqannömi kayanqa.
Llapanta mandaq Tayta Diosmi tsaynö nin.

Israel nación castigashqa kananpä willakunqan

4 Tsay witsanmi Israel nacionpis munayniynaq kanqa.
Uyu runanöllami tsay nación kanqa.
5 Refaim pampacho trïguta segaskiptin raströjullana quëdanqannömi tikranqa.
6 Olïvu jachata tapsir wayuyninta qoriskiyaptin juk ishkayllana yurancho quëdanqannömi quëdanqa.
Mas llimllasapa kaqkunacho kimsa chuskulla quëdanqannömi quëdanqa.
Israel runakunata kuyaq Tayta Diosmi tsaynö nin.
7 Tsay witsanmi kamaqnin Tayta Diosta rugakuyanqa.
Israel runakunapa *santu Diosninmanmi yärakuyanqa.
8 Juk dioskunata mañakuyänanpä pirqayanqan *altarkunaman manami aywayanqanatsu.
Manami kikinkuna rurayanqan *Asera diösamanpis yärakuyanqanatsu
ni altarkunacho diosninkunaman inciensiuwan qoshnitsiyanqanatsu.
9 Tsay witsanqa Israelcho kaykaq corralashqa markakunachöpis manami täyanqanatsu. Heveo runakunata y amorreo runakunata Israel runakuna ushakätsiyanqannö ushakätsiyaptinmi pasaypa raqällana tikranqa.
10 Tsaynö kayanki imaykapitapis salvashuqniki Tayta Diosta qonqaykuyanqaykipitami.
Imapitapis tsapäshuqniki Tayta Diostami qonqaykuyarqayki.
Tsaymi juklä nacionpita apaykatsimur ras poquq mikuykunata muruyaptikipis
11 y muruyanqayki junaqlla jeqaskamur waraylan waytaptinpis ima cosëchapis kanqatsu.
Tsay junaqqa pasaypa ñakar waqayaptikimi shonquykikunapis pasaypa nananqa.

12 Lamar bunyaqnörämi contrantsik nacionkuna ollqüyanqan wiyakaykämun.
Ollqutupar qayaykachäyanqanpis mayu atskayar bunyaypa bunyar aywaqnörämi wiyakaykämun.
13 Tsaynö qayarar shayämuptinpis Tayta Dios ollqutupaykuptinqa karupami qeshpir aywakuyanqa.

---

z **17.3a** Efraín runakunapä parlarqa nortilächo kaq Israel nación runakunapämi parlaykan.
a **17.3b** Siria nacionpa capitalninqa Damasco markami karqan.
† **17.1-3** Jer. 49.23-27; Amós 1.3-5; Zac. 9.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jirkacho oqshata wayra apakunqannö y polvuta shukukuy apakunqannömi aywakuyanqa.
14 Tsay runakunaqa patsa tsakarkuptin pasaypa mantsariypämi kaykäyan.
Patsa waraptinnaqa manami kayannatsu.
Tsaynömi illakäyanqa imantsiktapis apakuqkuna y markantsiktapis ushakätsiqkuna.

Etiopía nación imanö kananpäpis ninqan

18 1 ¡Allaw, imanörä kayanqa Etiopía nacioncho kaykaq mayukunapita mas washacho taq runakuna![b]
Tsay nacionchöqa ishniyparämi chukllushkuna waqayan.[†]
2 Etiopía runakunaqa ututupita rurashqa *büquikunawanmi Nilo mayupa willakuqta kachaykäyan.
¡Kacha aywaykaqkuna, nacionnikiman kutiyay!
¡Jatunkaray y shapraynaq runa mayikikuna täyanqanman cörrilla kutiyay![c]
Nacionnikikunacho taq runakunataqa maytsay nación runakunapis mantsayanmi.
Pasaypa kallpasapa y valienti runakunami kayanki.
Nacionnikikunapis atska mayukunapa chawpillanchömi kaykan.

3 Jirkakunacho señalta churamuqnö y *cornëtata tukamuqnömi Diospa willakuyninta willakuykä.
Entëru munducho taqkuna, tsay willakunqäta wiyayay.
4 TAYTA DIOSMI nimarqan:
"Taykanqäpita patsami Etiopía nacionta rikaraykä.
Tamya päsaskiptin mana tantiyakaylla achanqannömi mana tantiyakaylla rikaraykä.
Cosëcha witsan mana tantiyakaylla shullyanqannömi mana tantiyakaylla rikaraykä".

5 Tsaynö rikaraykarmi Etiopía runakunata illaqpita Tayta Dios castiganqa.
Manaräpis üva cosëcha kaptin, üvapa waytan mayna shushuraykaptin
y wayuynin poquraykaptinmi runakunata kachamunqa Etiopía runakunata ushakätsiyänanpä.
Paykunaqa üvapa llimllankunata podapar jitariqnömi Etiopía runakunata wanutsiyanqa.
6 Nirkurmi wiskurkuna y jirka uywakuna mikuyänanpä ayakunata jaqiykuyanqa.
Usya witsanmi wiskurkuna mikuyanqa.
Tamya witsannami jirka uywakunana tullunkunatapis waqruyanqa.

7 Kawaykar quëdaqkunanami llapanta mandaq TAYTA DIOSPÄ qaraynin apayämunqa.
Tsay runakunaqa jatunkaray y shapraynaq runakunami.
Paykunataqa maytsay nacioncho taq runakunapis mantsayanmi.

---

[b] **18.1** Tsay witsanmi Etiopía nación karqan Sudán nación kanan kaykanqancho. [c] **18.2** Tsay witsanmi Etiopía runakuna Jerusalénman aywayarqan Asiria nacionta ichipänanpä willanakuq. Tayta Diosllaman runakuna yärakuyänanta munarmi Isaías nirqan nacionninman kutikuyänanpä.
[†] **18.1-7** Sof. 2.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pasaypa kallpasapa y valienti
runakunami kayan.
Nacionninpis atska mayukunapa
chawpillanchömi kaykan.
*Sión jirkanmanmi qaraynin apa-
yämunqa.
Tsaychömi llapanta mandaq
TAYTA DIOS kaykan.

**Egipto nación imanö
kananpäpis ninqan**

19 [1]Kaychömi qellqaraykan
Egipto nación imanö kananpä
Tayta Dios revelanqan.[†]
Pasaypa aywaq pukutay janan-
chömi Egiptuman TAYTA DIOS
aywaykämun.
Egiptucho kaykaq ïdulukunapis
paypa ñöpanchöqa tsuktsuk-
yäyanmi.
Pasaypa mantsariywanmi Egipto
runakunapa shonqunpis usha-
kaykan.
[2]Tayta Diosmi nin:
"Noqami kamakätsishä Egipto
runakuna kikinpura chikina-
kuyänanpä.
Chikinakurmi wawqinwanpis y
runa mayinwanpis pelyayanqa.
Juk markacho taqkunawan juk
markacho taqkunapis pelya-
yanqami.
Juk nación runakunapis juk
nación runakunawanmi guë-
rrata rurayanqa.
[3]Egipto runakuna mantsakash-
qami kayanqa.
Imata rurayänanpä yarpäyanqanpis
manami kamakäpakuyanqatsu.
Tsaymi imata rurayänanpäpis
ïdulukunata, brüjukunata,
wanuqkunapa almanta y adi-
vïnukunata tapukuyanqa.
[4]Tsaynöllami juk reypa munay-
ninman Egipto runakunata
churashä.
Tsay reyqa pasaypa mana allimi
kanqa".
Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
tsaynö nin.

[5]Nilo mayu tsakiptin raqranpis
yakuynaqmi rikakunqa.
[6]Sekyakunacho qocharaq yakupis
asyanqami.
Raqrakunapa aywaq yakupis tsa-
kinqami.
Shoqushkunapis y ututukunapis
tsakinqami.
[7]Nilo mayu kuchunkunapis tsakin-
qami.
Ñöpankunacho kaykaq qewapis
tsakirmi ushakanqa.
Ima murupakuykunapis chip-
yaqmi tsakiykar ushakanqa.
[8]Nilo mayucho anzuëluwan pes-
caqkunapis llakikurninmi
waqayanqa.
Mällawan pescaqkunapis pasay-
pami llakikuyanqa.
[9]Lïnu manana kaptinmi lïnuta
putskaqkuna ima ruraytapis
kamäpakuyanqanatsu.
[10]Tëla awaqkunapis lïnu ushakap-
tinmi pasaypa llakikuyanqa.
Arupakuqkunapis pasaypami
mantsakäyanqa.

[11]¡Zoán markapa autoridäninkunaqa
yarpayniynaq upa runakunami!
¡Rey Faraónta yätsiqkunapis upa-
takashqami kaykäyan!
¡Imanirtä Faraónta niyanki tan-
tiyaq runakuna casta kayan-
qaykita!
¡Imanirtä payta niyanki unay
reykuna casta kayanqaykita!
[12]Faraón, ¿maytä yachaq runay-
kikuna? Rasunpaypa yachaq karqa
mä musyatsiyäshuy llapanta mandaq
TAYTA DIOS Egiptuta imanö rura-
nanpäpis yarpaykanqanta. [13]Zoán

[†]**19.1-25** Jer. 46.2-26; Eze. 29.1—32.32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

markapa autoridäninkunaqa upanömi kaykäyan. Menfis markapa autoridäninkunapis llutantami criyiyan. Provinciakunapa mandaqninkunapis Egipto runakunata llutantami criyitsiyashqa. 14 Egipto runakunataqa TAYTA DIOSMI pantakätsishqa. Tsaymi lanzanqanyaq machashqa runa tsankapaykachaqnö imata rurayänanpä kaqtapis tantiyayantsu. 15 Egipto nación ushakänan junaq chämuptinqa manami mandaqnin reypis, ni común runapis, ni imaykayuqpis ni imaynaqpis salvanqanatsu.

Egipto runakuna Tayta Diosta sirviyänanpä ninqan

16 Llapanta mandaq TAYTA DIOS castiganan junaqmi Egipto runakuna warminö mantsariyanqa. Paykunata castigananpä makin joqarishqa kaykanqanta musyarmi pasaypa mantsarir tsuktsukyäyanqa. 17 Judá runakunatapis pasaypami mantsayanqa. Judá runakunapita parlaptillanmi yarpäyanqa llapanta mandaq TAYTA DIOS castigananpä kanqanta. Tsayta yarparmi pasaypa mantsariyanqa.

18 Tsay junaqqa Egiptucho pitsqa markachömi hebreo idiömata parlayanqa. Tsaycho taqkunaqa llapanta mandaq TAYTA DIOSLLATA sirviyänanpämi awniyanqa. Tsay pitsqa markakunapita jukpa jutinmi kanqa Herez.

19 Tsay junaqqa patsan Egiptuchömi TAYTA DIOSPÄ juk *altarta pirqayanqa. Lindërunchönami TAYTA DIOSTA yarpäyänanpä juk wankata ichïtsiyanqa. 20 Tsayta rurayanqa llapanta mandaq TAYTA DIOSTA Egiptucho sirviyanqanta pïmaypis musyayänanpämi.

Pipis ñakatsiptinqa TAYTA DIOSTAMI mañakuyanqa. Tsaymi juk salvaqta kachamunqa ñakaypita jipinanpä.

21 Tsaynöpami Egipto runakunata TAYTA DIOS musyatsinqa llapanpä munayyuq kanqanta. Tsayta tantiyarmi Egipto runakunapis sacrificiukunata y tsaki mikuy ofrendakunata awniyanqannölla templuman apayämunqa.

22 Egipto runakuna mana cäsukuq kayanqanpita castigarpis TAYTA DIOS yanapanqanami. Tsaynö yanapanqa paykunapis Tayta Dios ninqanta cäsukuyaptinmi.

23 Tsay witsanqa jatun nänimi Egiptupita Asiriayaq chanqa. Tsaymi Asiria runakuna Egiptuman aywayanqa y Egipto runakunapis Asiriaman aywayanqa. Egipto runakunawan Asiria runakuna takukaykurmi Tayta Diosta sirviyanqa.

24 Israel runakunapis Egipto runakunawan y Asiria runakunawanmi takukäyanqa. Tsaynöpami maytsaycho taqkunapä bendición kanqa.† 25 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI bendicionninta churar ninqa: "Bendicionnïta chaskiyanqa kuyanqä Egipto runakuna, kamanqä Asiria runakuna y herenciä Israel runakunami".*d*

Egipto y Etiopía nacionkunata Asiria runakuna vinciyänanpä ninqan

20 1 Juk kutichömi Asiria nacionpa mandaqnin rey Sargón Asdod markaman kacharqan soldädunkunatawan mas mandaq capitanta. Tsaynö kachaptin aywarmi Asdod markata vinciskir munaynincho katsirqan.

2 Tsay witsanmi Amozpa tsurin Isaíasta TAYTA DIOS nirqan: "Qachqa latsapa jatiraykanqaykita jipikur llanqikitapis jipiy".

Tayta Dios ninqannö rurarmi qallapächulla y qalla chakilla Isaías purirqan.

---

d **19.25** Runakunapa herencian kaykan chakra, wayi, qellay y uywakunami. Tayta Diospa herencianmi itsanqa kaykan payta cäsuqkuna.
† **19.24** Gén. 12.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Tsaypita kimsa watatami Judá
runakunata TAYTA DIOS nirqan:
"Egipto runakunawan Etiopía runa-
kuna imanö ñakayänanpä kanqanta
musyayänaykipämi sirvimaqnï Isaías
kimsa wata qallapächulla y qalla cha-
killa purishqa. 4 Isaías purinqantanömi
Egipto runakunatawan Etiopía runa-
kunata qallapächuta, qalla chakita y
qara sikita Asiria nacionpa mandaq-
nin rey prësu apanqa. Chölukunatapis
awkinkunatapis penqakatsirninmi
tsaynö apanqa.
5 "Tsaynö prësu apanqanta musyarmi
pasaypa mantsakäyanki. Etiopía runa-
kunaman y Egipto runakunaman yära-
kuyanqaykipita pasaypami penqaku-
yanki. 6 Tsay witsanmi lamar kuchun-
kunacho taq runakuna niyanqa:
'¡Maski rikayay! ¡Imanöshi kaykäyan
yärakunqantsik runakuna! Paykuna-
manmi yärakurqantsik Asiria runa-
kunapita salvamänantsikpä. Kananqa
¿pirä salvamäshun?' "

Babilonia nación imanö kananpäpis ninqan

21 1 Kaychömi qellqaraykan
lamar kuchuncho kaykaq
tsunyaq jirka imanö kananpä Tayta
Dios revelanqan.
*Neguevpita shamuq shukukuy-
nömi maytsaytapis ushaq sol-
dädukuna aywaykäyämun.
Pasaypa mantsaypä tsunyaq jir-
kapami shamuykäyan.

2 Alläpa mantsariypäta reve-
lamarmi Tayta Dios rika-
tsimashqa runakuna runa
mayinta llullapaykäyanqanta.
Tsaynöllami rikatsimashqa wanu-
tsikuq runakuna runa mayinta
wanuykätsiyanqanta.
¡Elam runakuna, atacayänaykipä
shayämuy!
¡Media runakuna, wanutsiyänay-
kipä yaykayämuy!
¡Babilonia runakuna amana pita-
pis ñakatsiyätsunnatsu!

3 Babilonia nacionta Tayta Dios
ushakätsinanpä kanqanta mus-
yaptïmi shonqüyaqrä nanaypis
chaykun.
Wachay nanaywan llakikuq
warmitanörämi llakikuypis
tsariykaman.
Revelacioncho wiyanqä y rikanqä
pasaypami mantsaritsiman.
4 Juiciü oqrashqanö karmi ima
ruraytapis kamäpakütsu.
Mantsariyllawanmi tsuktsukyay-
käpis.
Patsa tsakänanta munarpis tsakar-
kuptinqa pasaypami mantsarï.

5 Babiloniacho mësa kamarishqami
kaykan.
Janancho mantilpis mashtaray-
kanmi.
Tsaychömi mikuykäyan, upuykä-
yanna.
¡Capitankuna, shäriyay!
¡Pelyar tsapakuyänayki escüduy-
kikunata kamarikuyay!
6 Tayta Diosmi nimashqa: "Imata rikan-
qantapis willakamunanpä juk rikacha-
kuqta churamuy. 7 Guërra carrëtan qara-
chash majanpa majanpa cawallukuna
shamuykäyaqta rikar o ashnun mun-
tashqa o *camëllun muntashqa shamuy-
käyaqta rikar juklla willakamutsun".
8 Nirkurnami rikachakuq churanqä
runa qayakamur nimarqan: "Taytay,
churamanqallaykichömi paqaspis junaq-
pis mana kuyukuypa kaykä. 9 Kananmi
itsanqa rikaykä ishkay cawallukuna guë-
rra carrëtan qarachash shamuykaqta".
Paykuna chaykurmi niyarqan:
"¡Ushakashqanami, ushakashqanami
Babilonia marka![†] ¡Adorayanqan

[†] **21.9** Apoc. 14.8; 18.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dioskunapa ïdulunkunapis patsacho
pakishqanami jitaraykäyan!”
10 Marka mayikuna, ëracho trïgu
wirushqanö y wayrashqanömi pasaypa
ñakaykäyanki. Qamkunata willaykä
kuyamaqnintsik y llapanta mandaq
TAYTA DIOS llapan nimanqantami.

Edom imanö kananpäpis ninqan

11 Kaychömi qellqaraykan edomita
runakuna imanö kayänanpä Tayta
Dios revelanqan.
Seirpitami juk runa qayakamur
nimashqa:
“Tayta rikachakuq, ¿imay höra-
natä patsa waranqa?[e]
¿Aykarätä pishin patsa warä-
nanpa?”
12 Rikachakuykanqäpitami[f] nirqä:
“Patsa wararpis yapaymi tsakanqa.
Masta musyayta munarqa yapay
tapukuq kutimunki”.

Arabia runakuna imanö kayänanpäpis ninqan

13 Kaychömi qellqaraykan Arabia
runakuna imanö kayänanpä Tayta
Dios revelanqan.
Negociuta apar Arabiacho kaykaq
ichishaq jachakunacho patsa-
kuq Dedán runakuna, 14 qeshpiq
runakunata yakun taripätsiyay.
Temacho taq runakuna, mikuy-
ninkuna qarayay.
15 Arabia runakunaqa espädawan
wanutsishqa kayänanpä kan-
qanpitami qeshpiykäyan.
Flëchawan wanutsishqa kayä-
nanpä kanqanpitami ayqiykä-
yan.
Guërracho wanuyta mantsarmi
qeshpiykäyan.
16 Tayta Diosmi nimashqa: “Kanan-
pita juk watatami Cedar runakuna
munayyuq kayanqan ushakanqa. Juk
wata arunanpä conträtu ruraq runa
cada junaqta yuparanqannömi tsay
wata yupashqalla kanqa. 17 Flëchawan
flëchaq allinnin chölukunaqa wallkaq-
llanami Cedarcho kawaykar quëda-
yanqa”.
Israel runakunata kuyaq TAYTA
DIOSMI tsaynö nishqa.

Jerusalén runakuna Tayta Diospita mana mantsapakuyanqan

22 1 Kaychömi qellqaraykan
Rikachakuna Pampacho[g] ima
kananpä kanqantapis Tayta Dios reve-
lanqan.
Jerusalén runakuna, ¿imatä mar-
kaykikunacho kaykan?
¿Imanirtä wayi janankunacho[h]
kushikuykäyanki?
2 ¿Imanirtä llutaypa llutar kushi-
kuykäyanki?
Manami espädawantsu ni guërra-
chötsu wanuyanki,
tsaypa trokinqa mallaqaywan
y pesti qeshyawanmi wanu-
yanki.
3 Autoridäkunapis flëchayänanta
mantsarirmi qeshpir aywaku-
yashqa.
Karupa qeshpiyaptikipis llapaykit-
tami prësu tsariyäshushqayki.
4 Tsaymi nï: ¡Ñöpäpita witikuyay!
Marka mayintsikkunata wanu-
tsiyänanpä kaptinmi pasaypa
waqä.

---

[e] **21.11** Imay höranatä patsa waranqa ninanqa imaynatä ñakay ushakanqa ninanmi.
[f] **21.12** Profëta Isaías rikachakuqmanmi tinkutsikurqan. Tsaynöllami kaykan Eze. 3.17 versï-
culuchöpis. [g] **22.1a** Rikachakuna Pampapä parlarqa Jerusalénpämi Isaías nirqan. Pampapita
rikachakur karuyaq rikayta mana kamäpakunqantsiknömi Jerusalén runakuna Tayta Dios cas-
tigananpä kanqanta tantiyayarqantsu. [h] **22.1b** Israel naciocho tsay witsan wayita qatananpa
trokinqa vïga jananman tsaqllaskirmi mituwan lashtayaq. Tsay jananchönami awakuyaq, aqa-
kuyaq y trïgutapis akrayaq.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö waqaptïpis ama shoqayämaytsu.

5 ¡Rikachakuna Pampacho pasaypa
mantsariypämi kanqa!
¡Tsay junaq chämunanpämi llapanta mandaq TAYTA DIOS
kamakätsishqa!
Marka murällatapis juchutsiyanqami.
Runakuna ausiliuta mañakur
qayaräyanqanpis jirkakunayaqmi wiyakanqa.
6 Atacamänantsikpämi Elam runakuna flëchankunata kamarikuyashqa.
Carrëtankunamanpis yarkuyashqanami.
Cawallunkunatapis muntakuyashqanami.
Kir runakunapis escüdunkuna[i]
aptashqanami kaykäyan.
7 Maypis täkuy munay pampakunachöpis guërra carrëtankuna
juntanami kaykäyan.
Cawallun muntashqa runakunapis markantsik punkuchönami
kaykäyan.
8 Tsapämänantsikpä pipis mana kaptinmi munti niyanqan palaciucho churaraykaq armakunallaman yärakuykäyanki.† 9 *Davidpa Markanpa murällan juchushqa kaqkunata allitsayänaykipämi rikapakuyashqayki. Yakupita mana ñakanantsikpämi ura kaq pözuman yakuta juntatsiyashqayki.†
10 Murällata allitsayänaykipämi Jerusaléncho wayikunata rikapaykur mana alli kaqta juchutsiyashqayki. 11 Markata tsaparaq murälla waqtancho estanqui kaptinmi marka rurinchöna yaku pözuta rurayashqayki tsaypitana yakuta jipiyänaykipä. Tsaynö kamarikurpis Tayta Diosman manami yärakuyankitsu. Atacamänantsikpä unaypita patsa Tayta Dios kamakätsishqa kaptinpis paypita manami mantsapakuyankitsu.
12 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI munarqan jutsata rurayanqaykita jaqirir waqayänaykita. Tsaynöllami munarqan llakikuyänaykita y aqtsaykikunatapis rutukuskir qachqa latsapakunata jatikuyänaykita. 13 Pay ninqanta cäsukuyänaykipa trokinqa fiestata rurarmi wäkakunata y üshakunata pishtar, aytsata mikur y vïnuta upyar kushikuyarqayki. Tsaymi niyarqayki: "Kawanqantsikyaq mikushun upushun. Wanukurqa pachantsiktami apashun".†
14 Tsaynö kayaptikimi llapanta mandaq TAYTA DIOS nimarqan: "Tsaynö kayanqanpita manami imaypis perdonashätsu".
Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nishqa.

Sebna wanunanpä ninqan

15 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nimarqan: "Reypa palaciuncho mandaq Sebnaman† ayway. Chaykur ninki:
16 "¿Pï kanqaykitatä yarpanki?
¿Imanirtä altunnin qaqacho
kuyayllapä wayitanö nïchuykita ruraykätsinki?
17 Tsaynö kaykaptikipis TAYTA DIOS
prësu tsaritsishurnikimi karu
nacionman apatsishunki.
18 Pelötatanömi jatun nacionman
jitariykushunki.
Tsaycho wanuptikimi kushishqa
purinqayki carrëtaykikunapis
ichiräkuyanqa.
Ushakaptikimi mandashuqniki
reypis pasaypa penqakunqa.
19 TAYTA DIOSMI autoridä kanqaykipita qarqushunki.
Carguykipitapis jitarishunkimi.
20 "Tayta Diosmi nin: 'Tsay junaqmi
Hilcíaspa tsurin Eliaquimtana

[i] **22.6** Tsay escüdunkunaqa pelyar tsapakuyänanpämi karqan.
† **22.8** 1Rey. 7.2. † **22.9** 2Rey. 20.20. † **22.13** 1Cor. 15.32. † **22.15, 20** 2Rey. 18.18; Isa. 36.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qayashä. Payqa sirvimaqnïmi kaykan.
21 Paytanami latsapaykikunata jatitsishä. Wachukuykiwanmi tseqllanta
wachakätsishä. Nirkurmi qampa
trokiki autoridä kananpä churashä.
Paymi Jerusalén runakunapa y Judá
runakunapa taytannö kanqa. 22 Paytami qoykushä rey Davidpa palaciunpa
llävinta. Pay kichanqantaqa manami
pipis wichqanqatsu. Wichqanqantaqa
manami pipis kichanqatsu.†
23 “ ‘Paytami churashä pirqaman
shumaq jatishqa estäcanö kananpä.
Mandaq kanqanta rikarmi castankunapis kushikuyanqa. 24 Väsukuna,
järrakuna y imayka niraq pucillakuna
estäcacho warkuraqnömi llapan castankunapis, tsurinkunapis y willkankunapis payman amparakuyanqa.
25 “ ‘Sebnataqa pirqacho jinchi jatiraykaq qerunö kaykaptinpis jitarishämi. Tsay junaqmi payman amparakuqkunapis ushakäyanqa’. Llapanta
mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nin”.

Tiro y Sidón markakunata ima päsananpä kaqtapis ninqan

23 1 Kaychömi qellqaraykan Tiro
markata ima päsananpä kaqtapis Tayta Dios revelanqan.†
¡Jatusaq *büqui manijaq runakuna,
llakikurnin pasaypa waqayay!
¡Tiro markata ushakätsirmi
büquiwan chäyänayki sitiukunatapis ushakätsiyashqa!
Tsaynö ushakanqanta Quitim[j]
islapitami willakayämun.

2 ¡Lamar kuchuncho taq Sidón[k]
runakuna, pasaypa llakikuyay!
Qamkunami negocianti kar
büquikunawan maytsaymanpis aywayanki.
3 Jatunkaray lamarpa päsarmi
mikuytapis rantiyämunki.
Tsay mikuyqa Nilo mayu pampakunacho wayunqan mikuymi
kaykan.
Qamkunawanmi maytsay nación
runakuna negociuta rurayan.

4 Lamar kuchuncho kaykaq Sidón
runakuna, ¡pasaypa penqakuyay!
Tiro marka ushakashqa kaptinmi
lamarpis llakikur nikan:
“Tiro runakunaqa wamräkunanömi kayarqan.
Paykuna ushakäyaptin kananqa
imaypis mana wachaqnö y
mana qeshyakuqnönami kaykä.
Chölukunata ni wamrakunata
imaypis mana wätaqnönami
kaykä”.

5 Tiro marka ushakanqanta musyaykur Egipto runakunapis
pasaypami llakikuyanqa.
6 ¡Lamar kuchuncho taqkuna,
Tarsisman aywaykur pasaypa
waqayay!

7 Tiro markaqa unay markami karqan.
Tsaychöqa imaypis fiestallami
kakuq.
Tiro runakunaqa maytsaychömi
mushuq markakunatapis shäritsiyaq.
8 Tsay markakunachömi reykunatapis churayaq.
Tiro markapita puriq negociantikunaqa maytsaychöpis reynörämi respitashqa kayaq.
Tiro markata ushakätsiyänanpä pï
kamakätsinqantapis tantiyakushun.

---

[j] **23.1** Quitimqa Chipre islapa unay jutinmi kaykan. [k] **23.2** Sidón markaqa Tiro markapita chusku chunka (40) kilómetru norti kaqlächömi karqan.
† **22.22** Apoc. 3.7. † **23.1-18** Eze. 26.1—28.19; Joel 3.4-8; Amós 1.9-10; Zac. 9.1-4; Mat. 11.21-22; Luc. 10.13-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
kamakätsishqa runa tukuqkunata pen-
qakatsir y munayyuq runakunatapis
penqakuyman churar.
10 Tarsis runakuna, lamar kuchuncho
büquikuna ichiräyänanpä puertukuna
manami kannatsu. Kananqa büquiwan
mikuyta apayämunaykipa trokin kiki-
kikunana Nilo mayucho taq runaku-
nanö mikuyta murukuyay.

11 TAYTA DIOSMI lamar jananpa
makinta joqarir maytsay
nacionkunata tsuktsukyä-
tsishqa.
*Canaáncho[l] amparakuna corra-
lashqa markakunata ushakä-
tsiyänanpämi nishqa.
12 Sidón marka runakunatami
nishqa:
"Qamkunaqa fuerzashqa jipash-
nönami kaykäyanki.
Tsaynö kaykarqa fiestatapis
amana rurayaynatsu.
Quitim islaman aywakurpis
manami jamayta tariyanki-
tsu".

13 ¡Tantiyakuyay Babilonia markata
imanö ushakätsiyanqantapis!
Yaykur atacayänanpämi Asiria
runakuna törrikunatapis shäri-
tsiyashqa.
Markaman yaykurmi palaciunku-
natapis raqällatana kachayku-
yashqa.
Kananqa jirka uywakunallanami
tsaycho täyan.[m]

14 ¡Büqui manijaq Tarsis runakuna,
llakikur waqayay!
¡Büqui chänan sitiupis manami
kannatsu!
15 Ushakanqanpita qanchis chunka
(70) watayaqmi Tiro markata pipis
yarpanqatsu. Tsay watakuna kanqa
qanchis chunka wata rey kawanqan-
nömi. Qanchis chunka wata cumplip-
tinqa *prostitütapä runakuna canta-
yanqannömi Tiro markapäpis canta-
yanqa. Cantarmi niyanqa:
16 "Qonqakashqa kaykaq prostitüta,
arpaykita aptakurkur markapa
tumamuy.
Pillapis yarpäshunaykipä tuka-
raykar kutin kutin cantay".
17 Qanchis chunka wata cumpliptinqa
Tiro markata yapaymi TAYTA DIOS
yanapanqa. Tsaymi tsay markacho taq
runakuna yapay rantikur qallaykuyanqa.
Yapaymi maytsay nación runakunawan
negociuta rurayanqa. 18 Tsaynö kaptinpis
manami kikinkunapänatsu gänayan-
qanta qoriyanqa, sinöqa TAYTA DIOSPÄ-
NAMI. Tiro runakuna gänayanqanwanmi
TAYTA DIOSTA sirviqkuna pacha junta
mikuyanqa y alli latsapata jatikuyanqa.

Llapan runakunata Tayta Dios castigananpä kanqan

24 1 Kay patsata pasaypa kuyu-
tsirmi llapantapis TAYTA DIOS
ushakätsinqa.
Wakpa kaypami runakunata qar-
qunqa.
2 Tsay junaqqa común runapis,
sacerdötipis,
patronpis, ollqu wätaypis,
patrönapis, warmi wätaypis,
rantiqpis, rantikuqpis,
prestaqpis, prestakuq kaqpis,
imaykayuqpis, imaynaqpis lla-
panmi ñakayanqa.
3 Kay patsata ushakätsirmi tsun-
yaykaqta jaqiykunqa.
Tsaynö kananpämi TAYTA DIOS
nin.

4 Jacha tsakir ushakaqnömi kay
patsapis ushakanqa.

---

[l] **23.11** Canaánchömi Tiro markapis Sidón markapis karqan. [m] **23.13** Kay versïculucho nikan Babilonia nacionta ushakätsinqannö Tiro markatapis ushakätsinanpä kanqantami.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ciëlupis kay patsapis pasaypami
llakikuyanqa.
5 Tsaynö kananpäqa kay patsacho
taq runakunami jutsayuq kay-
käyan.
Paykunaqa Tayta Diospa leyninkunata ni estatütunkunatapis
manami cumpliyantsu.
Imayyaqpis cäsukunantsikpä
*pactutapis manami cumpliyantsu.†

6 Tsaynö kaptinmi kay patsata
Tayta Dios maldicionar ushakätsinqa.
Kay patsacho taqkunapis ñakayanqami.
Wallkaqllanami kawaykar quëdayanqa.
7 Üva plantakunatapis qeshyami
ushanqa.
Vïnupis manami kanqanatsu.
Ñöpata kushishqa kawaqkunapis
llakishqanami kawayanqa.
8 Panderëtatapis manami tukayanqanatsu.
Fiestata manana rurayaptinmi
kushikuypis kanqanatsu ni
arpakunatapis tukayanqanatsu.
9 Cantarnin manami vïnutapis
upuyanqanatsu.
Imayka machätsikuqta upuyaptinpis iwjinqami.

10 Tayta Diosta mana cäsukuq runakunapa markan juchutsishqami kanqa.
Wayinkunaman mananami pipis
yaykunqanatsu.
11 Vïnu manana kaptinmi cällikunacho waqayanqa.
Llakikuyllana maytsaychöpis kaptinmi pipis kushikunqanatsu.
12 Raqällatanami markata jaqiyanqa.
Marka punkukunatapis pakirmi
ushayanqa.
13 Kay patsacho runakunaqa wallkallanami quëdayanqa.
Olïvuta cosechar tapsiyaptin juk
ishkayllana yurancho quëdanqannömi kayanqa.
Üva cosëchacho juk ishkayllana
quëdanqannömi quëdayanqa.

14 Kawaykar quëdaq runakunaqa
kushikuyanqami.
TAYTA DIOS imanöpis ruranqanta
rikarmi rupay jeqanan kaqlächo taqkunapis cantayanqa.
15 Rupay yarqamunan kaqlächo
taqkunapis TAYTA DIOSTAMI
alabayanqa.
Lamar kuchuncho taqkunapis Israel runakunata kuyaq
TAYTA DIOSTAMI alabayanqa.
16 Kay patsapa juk kuchunpita
jukaq kuchunyaqmi alabayanqa.
"¡Allillata ruraq Tayta Diosta alabashun!" nir cantayanqanmi
wiyakanqa.

¡Pasaypa llakishqami kaykä!
¡Shonqüpis nanayparämi llakikun!
¡Mana alli runakunaqa traicionërumi kayan!
¡Kuyapäkuyninpis manami kantsu!

17 Kay patsacho taqkuna pasaypami
mantsariyanqa.
Uchkuman y trampaman jeqaqnömi kayanqa.
18 Mangäda tamyami tamyamunqa.
Kay patsata tukmaraqkunapis
pasaypami tsuktsukyäyanqa.
Mantsariypä kaptinmi qeshpiq
kaqqa uchkuman jeqanqa.
Uchkupita yarquq kaqnami
toqllaman yaykunqa.†

†**24.5** Gén. 9.5-6. †**24.17-18** Jer. 48.43-44.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Kay patsa pasaypa mantsariy-
pämi tsuktsukyanqa.
Tsaymi maytsaychöpis rachir
ushakanqa.
20 Machashqa runa tsankapaykaq-
nömi tikranqa.
Tsuklla ushakanqannöllami usha-
kanqa.
Runakuna jutsata rurayanqan-
wanmi kay patsa pasaypa
lasätsikuykan.
Tsaymi atska qepiwan sharkuyta
mana kamäpakuq runanölla
kay patsapis kanqa.

21 Tsay junaqmi ciëlucho kaq
munayyuqkunatapis[n] TAYTA
DIOS castiganqa.
Kay patsacho kaq reykunatapis
castiganqa.
22 Llapanta qorirkurmi pözuman
wiñaqnö prësu wichqarätsinqa.
Tsaycho atska wata wichqarar-
katsirmi paykunata pasaypa
castiganqa.
23 Llapanta mandaq TAYTA DIOS
*Sión jirkanpita kachamup-
tinmi killapis penqakunqa.
Rupaypis manami atsikyanqana-
tsu.
Jerusaléncho chipipiykaqta y
munayyuq kanqantami mayor
runakunapis rikayanqa.

Tayta Diosta alabar cantanqan

25 1 TAYTA DIOS, qammi Diosnï
kanki.
Pipis mana ruranqanta ruranqay-
kipitami jutikita joqarir imay-
pis alabashayki.
Unaypita patsami awninqaykita
imaypis cumplinki.
2 Chikimaqnï jäpa runakunapa
markanta ranrallamannami
tikratsishqayki.
Amparakuna jinchi murallashqa
markankunatapis raqällata-
nami jaqishqayki.
Palaciunkunatapis juchutsir usha-
kätsinqaykita manami imaypis
allitsayanqanatsu.
3 Tsaynö ruranqaykita rikarmi juk
nacioncho munayyuq runaku-
napis munayyuq kanqaykita
willakuyanqa.
Juk marka kallpasapa runaku-
nami qampita *mantsapakuyä-
shunki.

4 Imaynaqkunapa jananmi shä-
rinki.
Pïninpis mana kaqkunatami tsa-
panki.
Mangäda tamya mana ushananpä
pakakunanmi kanki.
Pasaypa achay mana rupananpä-
pis llantupankimi.[o]

Mana alli runakunaqa runa
mayinta ñakatsiyanmi.
Mangäda tamya murällata juchu-
tsiqnömi kaykäyan.
5 Tsaynöllami tsaki jirkacho achay
rupaqnö kaykäyan.
Tsaynö kaykäyaptinmi ollqüyan-
qantapis upällatsinki.
Pukutaywan rupayta tsapaskiq-
nömi upällatsinki.

Banquëtita Tayta Dios ruratsinanpä ninqan

6 *Sión jirkanchömi llapanta mandaq
TAYTA DIOS maytsay nación runaku-
napä banquëtita ruratsinqa. Tsay ban-
quëtichömi alli mikuykuna mikukuy
munay kanqa y alli vïnupis upukuy
munay kanqa.
7 Tsay jirkancho llapan marka-
kunata tsaparaq qachqa latsapata
y llapan nacionkunata tsaparaq

[n] **24.21** Tsay munayyuqkunaqa supaykunami kaykäyan. [o] **25.4** Kay textucho mangäda tam-
yapä y pasaypa achaypä parlarqa imayka niraq ñakaykunapämi parlaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mortäjata[p] ushakätsiptinmi 8 wanuypis kanqanatsu.[†] Waqaqkunatapis kikin TAYTA DIOSMI shoqarnin weqinta pitsapanqa.[†] Kuyanqan runakuna penqakuycho manami kayanqanatsu. Tsaynö kananpämi TAYTA DIOS nin.

9 Tsay witsanmi runakuna niyanqa:
"Kaychönami Tayta Diosnintsik kaykan.
Yärakunqantsiknöllami salvamashqantsik.
Paymi shuyanqantsik TAYTA DIOS.
Salvamanqantsikpita llapan shonquntsikwan kushishqa alabashun".

10 Sión jirkancho runakunata TAYTA DIOSMI imapitapis tsapanqa. Moab naciontami itsanqa iska jitakunacho oqshata jaruqnö llutskar 11 runa tukuq kayninta ushakätsinqa. Wänupita llamkaykachar shäriyta mana kamäpakuqnömi Moab nacionpis imanö shäriytapis kamäpakunqatsu.[q] 12 TAYTA DIOSMI markapa altu murällankunatapis chipyaq juchutsir ushakätsinqa.[†]

Tayta Dios yanapanqanpita alabayanqan

26 1 Tsay witsanmi Judá nacioncho kay cantuta cantar niyanqa:

"Markantsikqa shumaq tsapashqami kaykan.
Tayta Dios tsapämashqaqa ishkay murällawan tsapashqanömi kaykantsik.

2 ¡Alli runakuna yaykayämunanpä marka punkunta kichapäshun!
¡Tayta Dios munanqannö kawaq runakuna yaykayämutsun![†]

3 "Qamllaman yärakuqkunataqa alli kawayänanpämi imaypis yanapanki.
Qamllapä yarparaqkunataqa mana llakikuyänanpämi imaypis tantiyatsinki.
4 ¡TAYTA DIOSLLAMAN imaypis yärakushun!
Payqa amparakunantsik qaqami imayyaqpis kaykan.

5 "Tayta Diosmi runa tukuqkunata penqakuyman churan.
Täyanqan markatapis chipyaq juchutsirmi ushakätsin.
6 Ushakätsiptinmi imaynaqkunapis, waktsakunapis tsay runakunata asipäyanqa.
7 Alli runakunatami itsanqa pitsashqa nänipanö puriyänanpä yanapan.
Allillata ruraq karmi tranquïlu kawayänanpä imaypis yanapan".

Tayta Dios salvananpä shuyäyanqan

8 TAYTA DIOS, mandamientuykikunata cäsukurmi salvayämänaykipä shuyaykäyä.
Jutikita joqarirmi qamllata imaypis yarparaykäyä.
9 Paqaspapis qamllamanmi yärakaykäyämü.
Tsaka tsakallanami llapan shonqükunawan mañakaykäyämü.

---

[p] **25.7** Kay textucho wanuyta tinkutsin qachqa latsapaman y mortäjamanmi. Llapan markakunata y nacionkunata tsaparanqanta ninqanqa llapan runakuna wanuyanqanta ninanmi. Tsaymi kay textu nikan Sión jirkancho wanuyta ushakätsinanpä kanqanta. [q] **25.11** Moabita runakuna imanöpa shäriyta kamäpakunqatsu nirqa markankunata yapay shäritsiyta y ima ruraytapis mana kamäpakuyanqantami nikan.
[†] **25.8a** 1Cor. 15.54. [†] **25.8b** Apoc. 7.17; 21.4. [†] **25.10-12** Isa. 15.1—16.14; Jer. 48.1-47; Eze. 25.8-11; Amós 2.1-3; Sof. 2.8-11. [†] **26.2** Sal. 118.19-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Runakunata castiganqaykita
rikarrämi wakin runakunapis
llutankunata jaqiriyanqa.

10 Mana alli runakunami itsanqa
kuyapaptikipis mana alli
rurayta jaqiriyanqatsu.
Alli runakunapa ñöpancho tay-
karpis mana allillatami ruray-
an.
Munayyuq kanqaykita imapäpis
mana cuentaypami llutanku-
nata rurayan.
11 TAYTA DIOS, castiganaykipäna
kaykanqaykita tsay runa-
kuna manami tantiyakuyan-
tsu.
¡Kuyanqayki runakunapa janan
shärinqaykita rikar penqaku-
yätsun!
¡Chikishuqnikikunata castigarnin
nina ushaqnörä ushaykullay![†]

12 TAYTA DIOS, kushishqa kawa-
yänäpä qamllami yanapayä-
manki.
Qam kamakätsiptikimi llapan
ruranqäkunapis alli kaykan.

13 TAYTA DIOSLLÄ, mandaq jäpa
runakunami munaynincho
tsararäyämashqa.
Tsaynö kaptinpis qamllamanmi
imaypis yärakayämü.
14 Tsay mandaqkunata castigarmi
ushakätsishqayki.
Paykunata wanutsirmi illakära-
tsishqayki.
Tsay runakunaqa manami kawa-
yämunqanatsu.
Paykunapä manami pipis yarpan-
qanatsu.

15 TAYTA DIOS, bendicionniki-
wanmi nacionnï jatunyashqa.
Lindërunkunatapis mas karu-
manmi wititsishqayki.
Tsaynö ruranqaykipitami qamta
alabayä.

16 TAYTA DIOS, pasaypa ñakatsiyä-
maptikimi qamta *ashiyarqä.
Castigayämaptikimi rugakayä-
murqä.
17 Wachay nanaywan warmi qaya-
ranqannömi qampa ñöpayki-
cho qayaräyashqä.
18 Juklä nación runakuna ñakatsi-
yämaptin imanöpapis salva-
kuyta manami kamäpakuyash-
qätsu.
Manami alli kawaytapis tariyash-
qätsu.
19 Tsaynö kaptinpis qamman yära-
kuqkunaqa kawayämunqami.
Pampayaptinpis sharkayämun-
qami.
¡Allpaman tikrashqa kaqkuna,
shärir kushishqa cantayay!
Qamkunatapis alli kawayänay-
kipämi Tayta Dios yanapayä-
shunki.
Shullyatanömi salvacionninta
kachamunqa.[†]

20 Marka mayikuna, wayikikuna-
man yaykur punkuykikunata
wichqayämuy.
Tayta Diospa ajanaynin qallqun-
qanyaq pakaräkuyay.
21 Tänanpitami TAYTA DIOS yarqa-
munqa.
Kay patsacho taqkunatami
jutsankunapita castiganqa.
Runakuna pakayllapa wanutsi-
yanqanta kay patsapis manami
upällakunqatsu.
Wanutsikuq kayanqanpitami
castigashqa kayänanpä shim-
pinqa.

[†]**26.11** Heb. 10.27. [†]**26.19** Eze. 37.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israel runakuna markankunaman kutiyämunanpä ninqan

27 1 Tsay witsanmi lamarcho willwishturrä shiwyarrä aywaq mantsaypä Leviatán waräkuyta[r †] TAYTA DIOS jatunkaray fïlu espädanwan wanutsinqa.
2 Tsay witsanmi Tayta Dios ninqa:
"Pasaypa mishki wayuq üva chakrata[s] cantapäyay.
3 Noqa TAYTA DIOSMI tsay üva chakrata rikaykä.
Mana kachaypami qarpaykä.
Pipis mana jarunanpämi paqaspis junaqpis rikaykä.

4 "Ñöpata rabyanashqa karpis kananqa tsay chakrata manami rabyapänatsu.
Tsaynö kaptinpis kashakunata y mana alli qewakunata tarirqa llapantami rupatsishä.
5 Yärakamar mañakamaqkunatami itsanqa kuyapäshä.
Pipis alli rikanäta munarqa noqawan amistatsun.
Yapaymi nï: ¡Noqawan amistatsun!"

6 Shamuq watakunacho Jacobpita aywaraq Israel runakuna alli wiñaykaq jachanömi nacionnincho kawayanqa.
Michïkur shumaq sheqllimuqnömi kayanqa.
Shumaq tuktur wayunqanmi[t] maytsay nacionkunaman chanqa.

7 Israel runakunata Tayta Dios castigarpis manami contrankunata castiganqannötsu castigashqa, sinöqa kuyapashqarämi.
Tsaymi contrankunata ushakätsirpis Israel runakunataqa ushakätsishqatsu.
8 Ushakätsinanpa trokin nacionninpita jukläman prësu apatsirmi castigashqa.
Tsunyaq jirkapita pasaypa wayramur imaykatapis apaqnömi apatsishqa.

9 Tsaynö kaptinpis Jacobpita aywaraqkunatami jutsankunapita perdonanqa.
Tsaynö perdonanqa juk dioskunata adorakuyänan *altarkunata ushakätsiyaptin,
tsay altarta pirqanqan rumikunata isku rumitanö chipyaq rupatsir ushakätsiyaptin,
*Asera diösapä raku qerukunata manana jawiyaptin
y juk dioskunapä inciensiuwan qoshnitsikuyänan altarkunatapis juchutsiyaptinmi.

10 Nacionninpita Israel runakunata apayaptin jinchi murallashqa markankuna tsunyaqmi rikakushqa.
Tsaytsika runakuna täyanqan markakunachöpis manami pipis kashqanatsu.
Mitsikuna jirkakunamanmi tikrayashqa.
Tsaychömi torïtukunapis qewata mikur pacha junta punuräyan.
11 Llimllakuna tsakir pakikaqkunatami warmikuna yantakuyan.
Tsaycho taq runakuna mana tantiyakuqmi kayashqa.

---

[r] **27.1** Kay textucho Leviatanpä parlar Diospa contrankunapä y Satanáspämi parlaykan.
[s] **27.2** Kay textucho Judá nacionta üva chakramanmi tinkutsin (Isa. 5.1-7). [t] **27.6** Tsay wayuyninqa Diospa bendicionninmi kaykan.
[†] **27.1** Job 3.8; 23.16; 41.1; Sal. 74.14; 104.26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi paykunata kamaq Tayta
Dios kuyapashqatsu ni llaki-
pashqatsu.
12 Tsay witsanmi trïguta ërapita
qoriqnö Éufrates mayupita Egipto
mayuyaq juk juklla llapaykita qori-
yämushunki. 13 Tsay witsan *cornë-
tata tukamuptinmi Asiriacho tarpis y
Egiptucho tarpis nacionnikikunaman
kutiyämunki. Jerusalénman kutiy-
kamurmi *sagrädu jirkancho TAYTA
DIOSTA adorayanki.†

Samaria markapä ninqan

28 1 ¡Allaw, Samaria marka!
Alli wayuq chakrakuna
janaqnin jirkanchömi shäri-
tsishqa kaykanki.
Tsay jirkancho kuyayllapä marka
karmi Efraín runakunapa[u]
corönannö kaykanki.
Qamcho taqkunaqa vïnuta upuy-
källarmi qoyaskiyanpis.
Machaskir runa tukuykäyan-
qanchömi kuyayllapä wayta
wanuytaqnö ushakäyanqa.

2 Paykunata ushakätsinanpämi
kallpasapa y munayyuq runata
Tayta Dios akrashqa.
Tsay runaqa runtu tamyanörä,
shukukuy wayranörä y car-
gashqa mayunörämi imatapis
tarinqan kaqta ushakätsinqa.
3 Machashqa Efraín runakunapa
corönannö Samaria marka
kaptinpis tsay markata lan-
qurmi ushanqa.
4 Tsaymi tsay alli wayuq cha-
krakuna janaqnin jirkancho
kaykaq markaqa kuyayllapä
kaykarpis waytanö usha-
kanqa.
Punta poquq hïgusta juklla pallar
mikunqannömi tsay markata
ushakätsinqa.

5 Tsay witsanqa kawaykar quëdaq
runakunapa corönan llapanta
mandaq TAYTA DIOSMI kanqa.
Kuyanqan runakunapaqa kuyay-
llapä adornunmi kanqa.
6 Demanduta shumaq arreglayä-
nanpäpis paymi juezkunata
alli yarpayta qonqa.
Marka täpaq soldädukunatapis
puëdiq chölu kayänanpämi
valuratsinqa.

7 Kananqa sacerdötikunapis pro-
fëtakunapis vïnuta y imayka
machätsikuqkunata upyakur-
kurmi tsankapaykachaykäyan.
Machashqa karmi Diospa willa-
kuyninta willakuyänanpäpis
musyayantsu.
Shumaq juzgaytapis manami
kamäpakuyantsu.
8 Lanzapakurmi llapan mësanku-
natapis qanratar ushayashqa.
Paykuna kayanqanchöqa llapan-
pis qanratashqami kaykan.

9 Tsay runakunaqa pipis yätsip-
tinmi niyan:
"¿Pita yachaykätsinqaykitatä yar-
paykanki?
¿Pï kanqäta yarpartä Diospa
willakuyninta willaykämanki?
¿Chuchuykaq wamra kanqätaku
yarpaykanki?
¿Tsayrä wasqishqa wamra kanqä-
taku nikanki?
10 Parlapämanqaykiqa wamra par-
layta yachakur 'ba, be, bi, bo,
bu' ninqannömi kaykan.

---

[u] **28.1** Efraín runakunapä parlarqa norti kaqlä Israel nacioncho taqkunapämi parlaykan. Tsay nacionpa capitalninmi Samaria karqan.
† **27.13** Mat. 24.31; 1Tes. 4.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Maycho tsaychöpis tsayllatami
nikämanki”.

11 Tsaymi tsay runakunata castigar
mana tantiyayanqan idiömapa
Tayta Dios parlapanqa.[v]
12 Paykunatami Tayta Dios nirqan:
“Kaychömi alli kawayta tari-
yanki.
Pishipashqa kaykaqkunapis kay-
chömi jamayta tariyanqa”.
Tsaynö niptinpis manami wiya-
kuyashqatsu.[†]

13 Tsaymi paykunata castigar mana
tantiyayanqan idiömacho
TAYTA DIOS parlapanqa.
Tsay parlapanqanqa “ba, be, bi,
bo, bu” niqnöllami kanqa.
Maycho tsaychöpis tsayllatami
tantiyayanqa.
Tsaymi puriyta yachakuykaq
wamra ankallaypa ishkiqnö
jitaräyanqa.
Contrankunapa makinman chä-
yaptinmi prësu apayanqa.

**Jerusalén markapa
autoridäninkunata
castigananpä ninqan**

14 Jerusaléncho pitapis mana respi-
taq autoridäkuna, TAYTA DIOS
ninqanta wiyayay.
15 Qamkunaqa nikäyanki:
“Wanuywanmi willanakuyashqä.
Sepultürawanmi *pactuta rura-
yashqä.
Llullakuymanmi pakakuykäyä.
Manakaqkunamanmi yärakuykäyä.
Tsaymi noqakunamanqa wanuy-
pis chämunqatsu”.[w]

16 Munaynincho tsararämaqnintsik
TAYTA DIOSMI nin:
“*Sión manmi cimientupä allin-
nin rumita churä.
Tsay rumiqa akrashqami kaykan.
Wayi kuchuncho shumaq y mana
kuyukuq rumimi kaykan.
Pipis tsay rumiman yärakuq
kaqqa manami manakaqllapä-
tsu yärakunqa.[†]

17 “Wayita shäritsinäpä[x] cordelnïpis
y plomädäpis kanmi.
Cordelnïqa allillata ruranqämi.
Plomädänami pipapis janan
mana shäriypa juzganqä.
Qamkuna yärakuyanqaykiqa
mana väliq amparakuyänayki
wayinömi kaykan.
Tsaymi runtu tamya y bunyaypa
bunyar aywaq yaku wayita
ushakätsinqannö contrayki-
kuna shamur qamkunatapis
ushakätsiyäshunki.
Amïguykikuna salvayäshunay-
kipä yärakuyanqaykipis mana-
kaqllapämi kanqa.

18 “Wanuywan pactuta rurayanqay-
kitapis y sepultürawan willa-
nakuyanqaykitapis manakaq-
manmi churashä.
Castïgu shamurqa mangäda tam-
yanömi ushayäshunki.

---

[v] **28.11** Kay textucho mana tantiyayanqan idiömapä parlarqa Asiria runakunapa idiömanpämi parlan. Tsaymi *mana tantiyayanqan idiömapa Tayta Dios parlapanqa* ninanqa *Asiria runakunatami Tayta Dios mandanqa Israel runakunata atacar vinciyänanpä* ninan. Tsaynöllami nikan 28.13 versïculuchöpis. [w] **28.15** Egipto runakunawanmi Judá runakuna pactuta rurayarqan Asiria runakuna atacaptin yanapayänanpä. Tsaynö kaptinpis Isaías tantiyarqan mana yanapayänanpä kanqantami. Tsaynöllami tantiyarqan Egipto runakunaman yärakur wanuyänanpä kanqanta. Tsaymi Egipto runakunawan pactuta rurayanqanta ninanpa trokinqa Isaías nirqan wanuywan pactuta rurayanqanta. [x] **28.17** Tsay rumi jananman wayita Tayta Dios shäritsinqanqa paypa makincho kawaymi kaykan.
[†] **28.11-12** 1Cor. 14.21. [†] **28.16** Sal. 118.22-23; Rom. 9.33; 10.11; 1Ped. 2.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Imaypis chämurmi qarachashqa
apayäshunki.
Qoyay qoyaymi paqaspapis
junaqpapis tsaynö ushayä-
shunki.
Chämunanpä kaykanqanta mus-
yaskirmi mantsariywan tsuk-
tsukyäyanki.
20 Taksha catricho punur sutqa-
kuyta mana kamäpakuqnömi
kayanki.
Taksha jakuwan qatakuyta mana
kamäpakuqnömi kayanki”.[y]

21 Perazim jirkancho pelyanqan-
nömi TAYTA DIOS yapay pel-
yanqa.[†]
Gabaón pampacho rabyakunqan-
nömi yapay rabyakunqa.[†]
Mana criyiypämi runakunata
castiganqa.
Runa mana tantiyanqantami
ruranqa.
22 Tsayta rurarqa kay nacionta chip-
yaqmi ushakätsinqa.
Ushakätsinanpämi llapanta man-
daq TAYTA DIOS nin.
Tsaynö kaptinqa willakuyninta
manakaqman ama churayay-
tsu.
Tsaynölla mana cäsukuq kayap-
tikiqa pasaypami castigayä-
shunki.

23 Willanqäta tantiyakuyänaykipä
shumaq wiyayämay.
Imata ninqätapis shumaq tantiya-
yämay.
24 Murupakuyta munarqa manami
kutin kutin barbichallartsu
kakuntsik.
Tsaynöpis manami kurpakunata
takar qewankunata tapsillar-
tsu kakuntsik.
25 Tsaypa trokinqa inöjutapis, comï-
nustapis, trïgutapis, cebä-
datapis y avënatapis muru-
nantsikpä kaqman jukllami
jichantsik.
26 Tsaynö shumaq arunantsikpämi
Tayta Dios yarpayta qaraman-
tsik.
27 Inöjutaqa manami ërantsiktsu.
Comïnustapis carrëtawan
manami jarutsintsiktsu.
Inöjuta y comïnustaqa llanu
qerullawanmi wiruntsik.
28 Trïgutami itsanqa trillatsintsik.
Trillashqana kaptinqa manami
kutin kutin trillatsintsiknatsu.
Carrëtawan jarutsirpis manami
trïgun ñuchunqanyaqqa jaru-
tsintsiktsu.
29 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
tsay yarpaytaqa qaramashqan-
tsik.
Paypa yachatsikuyninqa espan-
taypämi.
Pay yachanqanmanqa manami
imapis tinkuntsu.[z]

Jerusalénta atacayänanpä ninqan

29 1 “¡Allaw Ariel markallanay,
Ariel marka![a]
¡Allaw! ¡*Davidpa Markan Jeru-
salén, imanörä kanki!
Wata wata noqapä fiestakunata
2 ruraptikipis desgraciatami
chätsimushä.
Pasaypami waqanki y llakikunki.
*Altarcho uywakuna rupayan-
qannömi chipyaq rupanki.

---

[y] **28.20** Kay textucho Egipto nacionta tinkutsin taksha catriman y taksha jakumanmi. Tsaymi Israel runakuna Egipto runakunaman manakaqllapä yärakuyarqan. [z] **28.28-29** Kay textuchömi tantiyatsimantsik trïguta jarutsir murunta mana ñuchutsinqannö kuyanqan runakunata Tayta Dios alläpa mana castigananpä kanqanta. [a] **29.1** Ariel markaqa Jerusalén markami karqan. *Ariel* ninanqa *rupatsina altar* ninanmi.
[†] **28.21a** 2Sam. 5.17-21. [†] **28.21b** Jos. 10.1-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Qammanmi soldädukunata
kachamushä jiruruypa tsapay-
kur atacayäshunaykipä.
Murällayki jananpa yaykayämu-
nanpämi törrikunatapis shäri-
tsiyanqa.
4 Vinciyäshuptikimi patsacho jita-
ranki.
Parlanqaykipis patsa rurinpitanö-
llami wiyakanqa.
Jupay waqaykaqnöllami parlan-
qaykipis wiyakanqa.

5 "Atacashuqnikikuna atska kayap-
tinpis ñuchu allpata wayra
illakätsinqannömi illakätsishä.
Puëdiq chölu kayaptinpis tsaki
oqshata shukukuy ushakätsiq-
nömi ushakätsishä.
6 Llapanta mandaq TAYTA DIOS
karmi castiganäpä shamushä.
Maqakuywan, temblorwan, räyu-
wan, shukukuy wayrawan,
mangäda tamyawan y lunyay-
kaq ninawanmi chikishuqniki-
kunata ushakätsishä.

7 "Ariel markata atacaq runakuna
atska nacionpita shayämushqa
karpis pukutaynöllami illaká-
yanqa.
Atacayänanpä marka murällata
juchutsiqkunapis suëñuychö-
nöllami ushakäyanqa.
8 Mallaqaykar punuq runa suëñuy-
nincho alli allillata mikuy-
karpis rikchaskamurqa jinalla
mallaqaykaqnömi kayanqa.
Yakunaykaq runa suëñuynincho
yakuta shumaq upurpis pishi-
pashqa y kunkanpis tsakishqa
rikchamunqannömi kayanqa.
Tsaynömi kayanqa *Sión jirkan-
man atacayänanpä maytsay
nacionpita shamuq runa-
kuna".

**Jerusalén runakuna
tsakäpakushqanö kayanqan**

9 Chikishuqnikikunata Tayta Dios
tsaynö ushakätsinanpä kan-
qanta ¿manaku criyiyanki?
Mana criyirmi qaprayashqanö
kaykäyanki.
Ima machätsikuqkunata mana
upuykarpis imayka machash-
qanömi llutankunata yarpa-
chakuykäyanki.
10 Pasaypa mana tantiyakuq kayä-
naykipämi TAYTA DIOS kama-
kätsishqa.
Llulla profëtakunatapis llutanta
willakuyänanpämi pantaká-
tsishqa.†
11 Tayta Dios revelayäshunqayki
willakuykuna sigurashqa librunö
qamkunapä kaptinmi imatapis tan-
tiyayankitsu. Liyiy yachaq runata
liyipäshunaykipä niptikimi tsay runa
nishunki: "Kay libru sigurashqami
kaykan. Liyinäpä manami kichayta
kamäpakütsu".
12 Tsaynöllami liyiyta mana yachaq
runata liyipäshunaykipä niptikipis
tsay runa nishunki: "Liyiyta manami
yachätsu".
13 Tayta Diosmi nin:
"Kay runakunaqa janan shonqu-
llami alabayäman.
Shimillanmi cäsukayämänanpä
niyäman.
Shonqunkunachöqa juktami yar-
paykäyan.†
'Diospita *mantsapakümi' nirpis
kikinpa yarpayllanpita yacha-
tsiyanqantami ruraykäyan.
14 Tsay runakuna tantiyakuyänan-
pämi milagrukunata yapay
rurashä.
Tsaynöpami yachaq runakunapa
yarpayninkunatapis pantaká-
tsishä.

† **29.10** Rom. 11.8. † **29.13** Mat. 15.8-9; Mar. 7.6-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tantiyakuqkunapis mana tantiyakuyänanpämi kamakätsishä”.†

15 ¡Allaw!
¡Imanörä kayanki TAYTA DIOSPITA pakayllapa mana allita rurayänaykipä yarpaqkuna!
Qamkuna yarpäyanki tsakayllapa willanakuptiki TAYTA DIOS mana musyananpä kanqantami.
Tsaynöllami niyanki: “Tayta Dios manami rikamantsiktsu ni musyanpistsu”.
16 ¡Tsaynö yarpar pasaypa llutantami yarpaykäyanki!
Noqantsikqa Tayta Dios ruranqan mankanöllami kaykantsik.
Manka ruraqnö karmi Tayta Dios noqantsikpita masta musyan.
¿Ruraqninta manka ninmantsurä: “Qam manami ruramashqaykitsu”?
¿Ruraqninta tsay mitu manka ninmantsurä: “Manami rurayta yachankitsu”?†

Israel runakunata salvananpä ninqan

17 Kananpita manarä unaytami Líbano muntipis muruna chakraman tikranqa.
Muruna chakrakunanami jatusaq jachayuq muntiman tikranqa.[b] †
18 Tsay junaqmi Diospa willakuyninta mana wiyaq runakuna wiyayanqana.
Qapranö kaqkunapis tsakäpakushqanö kayanqanpitami rikayanqana.
19 TAYTA DIOS yanapaptinmi qollmi shonqukuna kushikuyanqa.
Israel runakunapa *santu Diosnin yanapaptinmi imaynaqkunapis kushishqa kawayanqa.
20 Respëtuynaq runakuna llapanpis ushakäyanqami.
Mana alli runakuna mananami kayanqanatsu.
Llutan ruraykunallaman yarparaqkunapis llapanmi ushakäyanqa.
21 Tsaynöllami runa mayinta tumpaqkunata,
juezkunata llullapaqkunata
y jutsaynaq runakunata manakaqta tumpaqkunatapis Tayta Dios ushakätsinqa.

22 Tsaymi Jacobpita aywaraq runakunata Abrahamta jipimuq TAYTA DIOS nin:
“Jacobpita aywaraq runakuna, manami penqakuycho kayankinatsu.
Manami mantsakashqanatsu kaykäyanki.
23 Tsurikikunata yanapaykanqäta rikarmi jutïta joqarir agradëcikayämanki.
Santu Diosnikikuna kanqäta tantiyarmi noqallatana respitayämanki.
24 Mana cäsukamaqkunapis cäsukayämanqami.
Conträ shäriqkunapis yachatsinqäta wiyakuyanqami”.

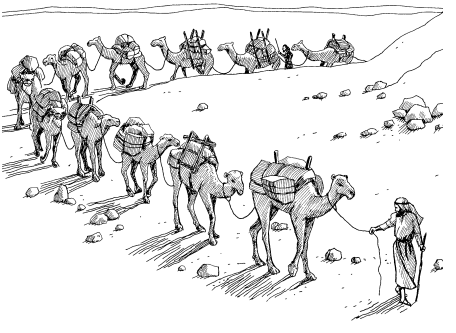
Egiptuman manakaqllapä yärakuyanqan

30 1 TAYTA DIOSMI wamrankunata nin:
“Allaw mana wiyakuqkuna, ¡imanörä kayanki!
Tapukayämänaykipa trokinmi kikikikunapa yarpayllaykita ruraykäyanki.

[b] **29.17** Líbano muntipä parlarqa mana alli runakunapämi parlan. Muruna chakrapä parlarqa qollmi shonqukunapämi parlan.
† **29.14** 1Cor. 1.19. † **29.16** Isa. 45.9; Jer. 18.1-6; Rom. 9.20-21. † **29.17** Isa. 32.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Manapis nikaptïmi jäpa runakuna yanapayäshunaykipä willanakuykäyanki.[c]
Tsaynö karqa jutsaykikuna jananmanpis mas peor jutsatami ruraykäyanki.
2 Mana tapukamayllapami Egiptumanpis aywaykäyanki.
Yanapashunaykipä Faraónman rugakuq aywarmi Egipto runakunaman yärakuykäyanki.[†]
3 Faraónman yärakuyanqaykipis manakaqllapämi kanqa.
Egiptuman amparakurpis penqakushqami kayanki.
4 "Zoán markaman autoridänikikuna chäyaptinpis y Hanes[d] markaman kachayanqayki runakuna chäyaptinpis 5 llapaykikunami tsay mana väliq nacionman yärakuyanqaykipita penqakuyanki. Ministiyanqayki höra manami imallachöpis yanapayäshunkitsu. Tsaymi ima ruraytapis mana kamäpakur penqakushqa kayanki".
6 Kaychömi qellqaraykan Tayta Dios revelanqan. Kay revelacionmi kaykan *Neguevcho kaq uywakunapita.

Chaqnashqa camëllukuna (30.6)

"Egiptuman aywaqkunaqa mantsariypä tsunyaq jirkapami pasaypa ñakar aywaykäyan.
Tsaychöqa leonkunapis y venënuyuq culebrakunapis kayanmi.
Ashnunkunawan riquëzan chaqnashqa y *camëllunkunawan alhäjankuna chaqnashqami aywaykäyan.
Egipto runakunapä päguta apayaptinpis manami ni ichiklläpis yanapayanqatsu.
7 Yanapananpä awnirpis manami cumpliyanqatsu.
Tsaymi tsay Egipto nacionta nishqä: 'Mana väliq awkis allqu' ".
8 Isaíastami Tayta Dios nirqan:
"Kanan aywar tsay revelanqäta runakunapa ñöpancho taksha tablaman qellqay.
Shamuq watakunacho ima päsananpä ninqäta musyayänanpä röllumanpis shumaq qellqay.
Tsayta rikarmi ninqäta imaypis yarpäyanqa".

9 Kay nación runakunaqa mana cäsukurmi llullakuykäyan.
TAYTA DIOSPA willakuynintapis manami wiyayta munayantsu.
10 Profëtakunatami niyan: "Revelación rikayanqaykita ama willayämaytsu".
Tsaynöllami niyan: "Rasun kaqta ama musyatsiyämaytsu.
Llullakuyllapapis shonqükunapänö kaqllata willayämay.
11 Tayta Dios ninqankunata amana willayämaynatsu.
Paypa willakuyninta amana niyämaynatsu.

[c] **30.1** Asiria runakuna atacayänanta mantsarirmi Judá runakuna Egipto runakunata minkakuyarqan imapis kaptin soldädunkunawan shamur yanapayänanpä. Kay capïtulucho nikan Asiria runakunapita salvananpä Egipto runakunaman yärakuyänanpa trokin Tayta Diosllaman yärakuyänanpä kanqantami. [d] **30.4** Zoán y Hanes markakunaqa Egiptuchömi karqan.
[†] **30.1-5** Isa. 31.1-3; Jer. 2.18, 36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israel runakunapa *santu Diosninpita amana parlapäyämaynatsu”.

12 Tsaynö niyaptikimi Israel runakunapa santu Diosnin nin:
“Willakatsinqäta mana cäsukurmi llutan ruraykunallacho y llullakuykunallacho kaykäyanki.
13 Tsaynö kayanqaykipitami altu pirqa illaqpita juchuqnö ushakäyanki.
14 Tsaynöllami pasaypa shallushqa uyllunö tikrayanki.
Shallushqa uylluqa manami ninata apanallanpäpis ni yakuta chaqakunallanpäpis välinnatsu.
Tsaynöllami qamkunaqa imapäpis väliyankinatsu”.

15 Israel runakunapa santu TAYTA DIOSNINMI niyäshunki:
“Mantsarir kawayanqaykipa trokinqa noqaman yärakayämuy.
Tsaynö kayaptikiqa alli kawayänaykipämi yanapayäshayki”.
Tayta Dios tsaynö niyäshuptikipis qamkuna manami cäsukuyashqaykitsu. 16 Tsaypa trokinmi niyarqayki: “Manami Tayta Diosllamantsu yärakuyäshä, sinöqa Egipto runakunamanpis yärakuyäshämi. Egipto runakuna mana yanapayämaptinqa cawalluta muntakurkurmi qeshpiyäshä”.
Niyanqaykinöllami contraykikuna atacayäshuptiki rasunpaypa qeshpiyanki.
Tsaynöllami niyashqayki: “Alli cörriq carrëtakunaman yarkurkurmi qeshpiyäshä”.
Tsaynö niyaptikipis qatikachäshuqnikikunaqa mas rasmi qatiyäshunki.† 17 Juk runallami juk waranqa (1,000) runakunata qatikachäyäshunki. Pitsqa runakunallami llapaykita qatikachäyäshunki. Tsaymi jirkacho juk ishkay qeru jawiraykaqnölla quëdayanki.

Akranqan runakunata kuyapänanpä ninqan

18 TAYTA DIOSMAN yärakuyta mana munayaptikipis kuyapäkuq y alli kaqllata ruraq karmi payman yärakuyänaykipä shuyaraykäyäshunki. Payman yärakuyaptikiqa kuyaparmi yanapayäshunki. Payman yärakuqkunaqa alli kawaytami tariyan.
19 *Sión runakuna, mananami waqayankinatsu. Jerusalén runakuna, mañakuyaptiki Tayta Dios yanapayäshunkimi. Rugakuyanqaykita wiyar kuyapäyäshunkimi.
20 Pasaypa ñakayman y llakikuyman chätsiyäshurnikipis tantiyatsishuqniki Tayta Dios manami jaqiriyäshunkitsu, sinöqa imaypis yanapayäshunkimi. Yanapaykäshunqaykita tantiyakuyankimi. 21 Pay munanqannö kawarqa alli nänipa aywaykaqnömi kayanki. Tsay nänipita itsuq kaqläpa o derëcha kaqläpa yaqaqnö kayaptikimi qepaykikunapita niyäshunki: “Kaypami näniqa. Kay alli nänipa aywayay”.
22 Tsay hörami qellaywan y qoriwan laqashqa ïduluykikunatapis pitsakuyanqayki papeltanö jitariyanki.
23 Murukuyänaykipäpis tiempullanchömi tamyatsimunqa. Mikuynikikunapis shumaq wayurmi maypis mikukuy munay kanqa. Uywaykikunapäpis tsaytsikami qewa kanqa. 24 Aruq yuntaykikunapis y chaqnakuna ashnuykikunapis alli qewatami mikuyanqa. 25 Entëru jirkakunapita y altunnin jirkankunapitapis mayunörämi yaku shamunqa. Tsay witsanmi llapan chikishuqnikikunata wanuskatsir amparakuyänan törrinkunatapis Tayta Dios chipyaq juchutsinqa. 26 Tsay witsanmi kuyanqan runakunata castigar däñanqanta

† **30.16** Isa. 31.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

TAYTA DIOS jampinqa. Killapis rupaynörämi atsikyanqa. Rupaypis qanchis rupaynörämi atsikyanqa.[e]

Asiria runakuna castigashqa kayänanpä ninqan

27 ¡Rikayay! Kikin TAYTA DIOSMI
karupita aywaykämun.
Paypa ajanayninqa kayaypita
qoshni shäriqnörämi kaykan.
Ajanashqa rimanqanpis imaykatapis ushaq ninanörämi kaykan.
28 Jamayninpis pasaypa mayu jakar
runata apaqnömi kaykan.
Pay shamuykan juklä nación
runakunata shuyshunawan
shuyshuqnö llapanta ushakätsinanpämi.
Cawallupa shiminman frënuta
churaparkur mana munanqanpa apaqnömi tsay runakunata desgraciaman apanqa.

29 *Sión runakuna, qamkunami
itsanqa Diosta alabana fiestacho paqaspa kushishqa cantayanqannörä cantayanki.
TAYTA DIOSTA adorana jirkanman flautata tukaraykar
witsaqnömi kushikuyanki.
Payqa imaykapitapis tsapämaqnintsik Diosmi kaykan.

30 Contrankunata ushakätsinanpä
shamurmi pasaypa mantsariypä parlanqanta TAYTA DIOS
wiyakätsinqa.
Lunyaypa lunyaykaq ninawan,
maqakuywan, mangädawan y
runtu tamyawanmi pasaypa
rabyanar castiganqa.
31 Pay parlanqanta wiyallarmi Asiria nación runakuna ushakäyanqa.
Asiria runakunatami tukrunwan
TAYTA DIOS pasaypa wirunqa.
32 Kutin kutin wiruykarmi Asiria
runakunata TAYTA DIOS ushakätsinqa.
Tsaynö castigaptinmi panderëtakunata, arpakunata tukarrä
kuyanqan runakuna kushikuyanqa.

33 Asiria runakunapa mandaqnin
rey ñakananpä juk sitiu unaypitanami kamarish kaykan.
Tsay kamarinqan sitiuqa jatunkaraymi.
Tsaycho rupananpämi yantapis
kamarishqana kaykan.
TAYTA DIOS pükaptinmi shiminpita atska azufri yarqamunqa.
Tsaywan ninata tsaritsirmi tsay
reyta ushakätsinqa.

Egipto runakunaman mana yärakuyänanpä ninqan

31 1 ¡Allaw, yanapayäshunaykipä
Egiptuman rugakuq aywaqkuna!
Qamkunaqa Egipto runakunapa
cawallunkunaman,
atska carrëtankunaman
y cawallun muntashqa soldädunkunamanmi yärakuykäyanki.
Israel runakunapa *santu Diosninmanqa manami yärakuyankitsu.
TAYTA DIOSTAQA manami tapukuyllapis tapukuyankitsu.[f]

2 Egipto runakuna yachaq kayanqanman yärakuyaptikipis
Tayta Diosmi mas yachaq kaykan.
Payqa runakunata imanöpa castigaytapis yachanmi.

---

[e] **30.26** *Rupaypis qanchis rupaynörämi atsikyanqa* ninanqa *jutsa ruraypis y llakikuypis manami kanqanatsu* ninanmi.
[f] **31.1** Prov. 21.31; Isa. 30.16; Ose. 1.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ninqantaqa imaypis cumplinmi.
Mana alli runakunata yanapaqninkunatawan castiganqami.

3 Egipto runakunaqa manami diostsu kayan, sinöqa runallami.
Cawallunkunapis manami munayyuq *angeltsu kayan, sinöqa uywallami.
Tsaymi TAYTA DIOS castigaptin Egipto runakuna y paykunata minkakuqkunapis awantayanqatsu.
Paykunaqa llapanmi ushakäyanqa.†
4 TAYTA DIOSMI nimarqan: "Üshata león wanutsiptin llapan mitsikuqkuna qorikaykur qayaräyaptinpis león manami mantsarintsu. Noqapis tsay leonnömi kashä. Tsaymi kuyanqä runakunata *Sión jirkancho salvaptï pipis mantsatsimanqatsu. 5 Pushapanta pishqu tsapaqnömi noqapis Jerusalénta tsapäshä. Imapis mana päsananpämi shumaq rikashä. Ima mana allipitapis salvashämi".
6 Israel runakuna, Tayta Diosta alläpanami ajanätsiyashqayki.
Tsaynö kawaynikikunata jaqirir paypa munaynincho yapay kawayay.
7 Payta ajanätsirmi qoripita qellaypita ïduluykikunata rurayashqayki.
Diospa munaynincho yapay kawarnami tsaykunata jitariyanki.

8 Asiria runakunataqa Tayta Dios manami runakunapa espädanwantsu wanutsinqa, sinöqa kikinpa espädanwanmi.ƒ
Espädapita chölukuna qeshpiyaptinpis paykunata tsariskirmi wätayninpä apakuyanqa.
9 Mantsariyllawanmi mandaqnin reypis qeshpinqa.
Capitanninkunapis bandërankunata jaqiriykurmi mantsakashqa aywakuyanqa.
Tsaynö kananpä kanqantami TAYTA DIOS nin.
Contrankunata ushakätsinanpämi Sión jirkancho ninata tsariykätsin.
Jerusalénchömi jornuntapis wayllaykätsin.ɡ

Alli rey mandananpä ninqan

32 1 Juk reymi kanqa shumaq juzgar alli mandaq.
Yanapaqnin autoridäkunapis shumaqmi juzgayanqa.
2 Paykunami marka mayinkunata shumaq rikayanqa.
Tsaymi mana alli runakuna imayka shukukuy wayranö atacayaptinpis runakunata tsapäyanqa.
Mangäda tamyanö desgracia päsaptinpis yanapayanqami.
Tsaki jirkakunacho yakunömi kayanqa.
Pasaypa achaptin runakuna llantukuyänanpä jatun qaqanömi kayanqa.

3 Tsay witsanmi Tayta Dios ninqanta runakuna shumaq wiyakuyanqa.
Pay munanqannö kawayänanpämi shumaq tantiyakuyanqa.
Ninqanta cäsukuyänanpämi llapantapis wiyayanqa.
4 Mana tantiyakuqkunapis shumaqnami tantiyayanqa.
Parlayta mana kamäpakuqkunapis shumaqnami parlayanqa.

ƒ**31.8** Kikinpa espädanwanmi wanutsinqa ninqanqa kikin Tayta Diosmi kamakätsinqa wanutsishqa kayänanpä ninanmi. ɡ**31.9** Kay textucho Tayta Diospa rabyanayninta ninaman y jornumanmi tinkutsin.
†**31.1-3** Isa. 30.1-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Mana alli runataqa manami “alli
runami kanki” niyanqanatsu.
Engañakuqkunatapis manami
“respitädu runami kanki”
niyanqanatsu.

6 Mana alli runaqa llutankunatami
parlan.
Llutanta ruranallanpämi yarpa-
chakun.
TAYTA DIOSPÄPIS mana allikuna-
tami parlan.
Mallaqaqkunatapis manami
mikuyta qarantsu.
Yakunaqkunatapis manami
yakuta makyantsu.
7 Engañakuq runaqa pitapis enga-
ñanmi.
Llutankunata rurananpämi yar-
pachakun.
Imaynaqkuna y qollmi shonqu-
kuna demandakuyaptinpis
manakaqtami tumpan.
8 Alli runaqa shumaq yarpacha-
kuskirmi imatapis ruran.
Tsaymi paytaqa pïmaypis respi-
tayan.

Jerusalén warmikunapä ninqan

9 Mana yarpachakuq warmikuna,
tantiyakuyay.
Imapis mana päsayäshunaykipä
kanqanta yarpaqkuna, ninqäta
shumaq wiyakuyay.
10 Kananpita juk wata päsaskip-
tinqa üvapis ni ima mikuypis
cosechayänaykipä manami
kanqatsu.
Tsaynö kaptinmi pasaypa man-
tsakäyanki.

11 Imaykayuqpis kar alli kawaycho
kaq warmikuna, ¡mantsarir
tsuktsukyäyay!
Latsapaykikunata jipikuskir
qachqa latsapatana jatikuyay.

12 Alli wayuq chakrakuna mana-
nami wayunqanatsu.
Üva cosëchapis manami kanqa-
natsu.
Tsayta rikarmi makikikunatapis
tsoqpashqa waqayanki.

13 Chakraykikunacho kashawan
jachakunami juntayanqa.
Kushishqa kawayanqayki wayi-
kikunapis y markaykikunapis
muntiyanqami.
14 Rey tanqan palaciucho pipis
manami tanqanatsu.
Cällikunacho tsaytsika runakuna
karpis waray warantinqa tsun-
yaqmi tikranqa.
Marka murällapis törrikunapis
llapanmi raqällana kanqa.
Munti ashnukunallanami tsaycho
kushishqa pañayanqa.
Uywakunatami tsaycho mitsiku-
yanqa.

Espïritunta Tayta Dios kachamunanpä ninqan

15 Tsaynö kanqa ciëlupita Espïri-
tunta Tayta Dios noqantsik-
man kachamunqanyaqmi.
Espïritunta kachamuptinqa tsun-
yaq jirkapis muruna chakra-
manmi tikranqa.
Chakrakunapis qoriyta mana ati-
paypämi wayunqa.†
16 Tsunyaq jallqachöpis muruna
chakrakunachöpis allillata-
nami runakuna rurayanqa.
17 Maytsaychöpis allimi kawayanqa.
Imapitapis mana mantsarirmi
imayyaqpis allilla kawayanqa.

18 “Kuyanqä runakuna kar markay-
kikunachöpis wayikikunachö-
pis allillami täyanki.
19 Muntikunata runtu tamya ushap-
tinpis,

† **32.15** Isa. 29.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

juklä markakunata contrankuna
juchutsir ushayaptinpis
20 qamkunaqa imapis mana ñaka-
tsiyäshuptikimi kushishqa
kawayanki.
Atska yakuyuq chakrakunachömi
murukuyanki.
Alli qewa kanqanchömi wäkay-
kikunata y ashnuykikunata
mitsikur kushishqa kawa-
yanki".

Tayta Dios salvamaqnintsik kanqan

33 1 ¡Allaw, ushakätsikuq Asiria
nación!
Wakin nacionkunata ataca-
yaptikipis qamtaqa manami
mayqanpis atacayäshushqay-
kirätsu.
Juk nacionkunata traicionaptiki-
pis qamtaqa manami mayqan-
pis tikrapäyäshushqaykirätsu.
Atacayta ushaskiptiki kikikitami
atacayäshunki.
Juk nacionkunata traicionayta
ushaskiptiki kikikitami tikra-
päyäshunki.
2 TAYTA DIOS, kuyapaykayällämay.
Qamllamanmi yärakayämü.
Qoyay qoyay yanapaykayälla-
may.
Ñakaykuna chämuptinpis salvay-
kayällämay.

3 Maqakuynörä parlanqayki wiya-
kämuptinmi runakuna qeshpir
aywakuyan.
Ajananqaykita tantiyakurmi lla-
pan nación runakuna may-
tsaypapis qeshpir aywakuyan.
4 Paykunapa imaykankunatapis
contrankunami apayan.
Tsaytsika chukllushkunanörämi
ushayan.

5 Munayyuq TAYTA DIOS ciëlu-
chömi kaykan.
Paymi *Sióncho taq runakunata
allita rurayänanpä yachatsin.
6 Ima päsamashqapis paymi yana-
pamäshun.
Paymi tantiyatsimäshun y
yachayta qaramäshun.
Imayka mana allikunapitapis
paymi salvamäshun.
Tsaymi TAYTA DIOSPITA *man-
tsapakur imayka riquëzata
tsararaqnö kaykantsik.

7 Chikimaqnintsikkunata ruga-
kayämunanpä runakunata
kachaykashqapis mana kuya-
paypami atacamashqantsik.
Tsaymi soldäduntsikkunawan
autoridänintsikkunapis cälli-
kunacho llakikurnin pasaypa
waqaykäyan.
8 Pipis manana puriptinmi nänik-
napis tsunyaykan.
Mana atacamänantsikpä awnir-
kamarnintsikpis manami cum-
pliyantsu.[h]
Testïgukunapa ñöpancho awni-
yanqantapis manami cäsuyan-
tsu.
Runa mayintapis manami respi-
tayantsu.

9 Pasaypa llakikuywanmi kay
patsapis antsa kaykan.
Líbano muntipis penqakuywanmi
tsakiykan.
Sarón pampapis tsunyaqmi rika-
kuyashqa.
Basán jirkawan Carmelo jirkapis
chipyaqmi lliwyaykan.

10 Asiria runakunatami TAYTA DIOS
nin:

[h] **33.8** Kay textucho parlaykan Asiria runakunapämi. Asiriapa mandaqnin rey Senaquerib mana atacananpä awniskirpis Jerusalénta atacayänanpämi tsaytsika soldädunkunata mandarqan (2Rey. 18.14-17).

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Kanan castigayta qallaykuptïmi
musyayanki llapanpä munay-
yuq kanqäta.
11 Qamkunapa yarpaynikikunaqa
tsaki päjanöllami kaykan.
Llapan rurayanqaykipis trïgu
päjanöllami kaykan.
Tsaymi päjata nina rupar ushaqnö
qamkunatapis ushakätsishayki.

12 "Llapan markaykikunapis uchpa-
yanqanyaqmi rupar ushakanqa.
Tsakishqa kashata nina uchpa-
yanqanyaq ushanqannömi
ushakätsiyäshunki.
13 Karucho taqkuna, ruranqäkuna-
pita parlayanqanta wiyayay.
Cercacho taqkuna, munayyuq
kanqäta tantiyakuyay".

14 Sióncho jutsayuq runakuna
pasaypa mantsakashqami kay-
käyan.
Diosta mana cäsukuqkunami
pasaypa mantsarir nikäyan:
"Kay ñakaykuna lunyaykaq ninanö
kaykaptinqa ¿pirä kawanman?
Imaypis lunyaypa lunyar ninanö
kaykaptinqa ¿pirä salvakun-
man?"
15 Tsaykunapita salvakunqa allillata
ruraq runa,
rasun kaqllata parlaq runa,
pipa imantapis mana qechuq
runa,
mana chaskipakuq runa,
wanutsinanpä niyaptinpis mana
awniq runa,
y mana alli ruraykunapita witi-
kuq runa.†
16 Tsaynö kawaq runaqa kay patsa-
cho allimi kawanqa.
Qaqacho rurashqa wayiman
amparakuqnömi kanqa.
Tsay runataqa manami imapis
päsanqatsu.
Paypaqa mikuyninpis ni yakun-
pis manami pishinqatsu.

17 Munayyuq chipipiykaq reytami
rikashun.
Nacionnintsikpa lindërunkuna-
pis mas karuyaq kaykaqtami
rikashun.
18 Tsaymi mantsaypä chikimaqnin-
tsikkunapä yarparkur nishun:
"Impuestuta cobramaqnintsik-
kuna ni impuestu qellayta
yupaqkunapis manami kan-
natsu.
Chikimaqnintsik soldädukunapis
törrintsikkunata manami rika-
päyannatsu".

19 Tsay chikimaqnintsik jäpa runa-
kunaqa mana tantiyanqantsik
idiömapami parlayan.
Paykunaqa chölu tukurmi pitapis
respitayantsu.
Tsay runakunataqa manami rika-
shunnatsu.

20 Tsaypa trokinqa Diosta alabana
fiestata Sióncho ruraykaqtami
rikashun.
Jerusaléncho runakuna allilla
kawaykaqtami rikashun.
Estäcankuna mana sutakaptin y
wataraq waskankuna mana
rachikaptin puritsina toldu
següru kanqannömi Jerusalén
markapis següru kanqa.
21 Tsaychömi TAYTA DIOS musyatsi-
mäshun munayyuq kanqanta.
Jerusalén kuchunpa jatun mayu
tumaypa tsaparaqnömi kanqa.
Tsaymi contrantsikkuna atacayta
munarpis kamäpakuyanqatsu.

22 TAYTA DIOSMI jueznintsik.
TAYTA DIOSMI leykunata
qomashqantsik.

† **33.15** Sal. 15.2-5; 24.3-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

TAYTA DIOSMI mandamaqnintsik
rey.
Paymi chikimaqnintsikkunapita
tsapämäshun.
23 *Büquipa mastilninpita[i] waska-
kuna paskakaptin aywayta
mana kamäpakunqannömi
contrantsikkunapis kayanqa.
Wayra tanqananpä büquipa vëlan
mana mashtakaptin aywayta
mana kamäpakunqannömi
kayanqa.
Tsaymi chikimaqnintsikkunata
vincir imaykankunatapis raki-
pänakushun.
Weqrukunapis paykunapa imay-
kankunatami apakuyanqa.

24 Sióncho taqkunataqa llapan
jutsankunapitami Tayta Dios
perdonanqa.
Tsaycho taq runaqa manami may-
qanpis "qeshyaykämi" ninqatsu.

Edom nacionta castigananpä ninqan

34 1 Maytsay nacioncho taqkuna,
wiyayämänaykipä shayämuy.
Maytsay markacho taqkunapis,
qorikäyämuy.
Kay patsa y kay patsacho kaqkuna-
pis, llapaykikuna wiyayämay.
2 Llapan nacionkunapäpis rabya-
nashqami TAYTA DIOS kaykan.
Nacionkunapa soldädunkunapä-
pis ajanashqami kaykan.
Paymi llapan nacionkunata chip-
yaq ushakätsinqa.
3 Wanuqkunapa ayankuna
ismurmi pasaypa asyar jitarä-
yanqa.
Jirkakunapapis yakunörämi
yawar aywanqa.

4 Ciëlucho kaqkunapis tsullurmi
ushakäyanqa.
Röllu lluyllukaqnömi ciëlupis
lluyllukanqa.
Qoyllurkunapis tsakishqa rapra-
nömi shushuyämunqa.
Üva jachapa y hïgus jachapa
tsakish raprannömi shushuyä-
munqa.[†]

5 Tayta Diospa espädan ciëlupita
shamurmi Edom nación runa-
kunata ushakätsinqa.
Paykunata castigar ushakätsinan-
pämi Tayta Dios destinashqa.
6 Runakunata ushakätsirmi TAYTA
DIOSPA espädan yawarllana y
wirallana kanqa.
Bosra markacho runakunata
wanutsirmi TAYTA DIOSPÄ
sacrificiuta pishtaqnö kanqa.
TAYTA DIOSPA espädanqa üsha-
kunapa y chïvukunapa yawar-
ninwan pasaypa pichushqami
kanqa.
Carnërukunapa rurunninpa
wiranwan ñitishqami kanqa.
7 Tsaychömi törunö kallpasapa
runakunapis ushakäyanqa.
Torïtunö kallpasapa chölukunapis
chipyaqmi wanuyanqa.
Maytsaychömi yawar mashtaranqa.
Allpapis wirawan pichukashqami
kanqa.

8 Tsay witsanmi *Sión runakunapa
chikiqninkunata TAYTA DIOS
ushakätsinqa.
9 Ushakätsiptinmi chikiqninkuna
täyanqan nacioncho raqra-
kunaman yaku aywananpa
trokin breana[j] aywanqa.

---

[i] **33.23** Büquipa mastilninqa kaykan büquipa chawpincho jatunkaray ichiraykaq qerumi. Büquipa vëlanqa mastilninpita warkaraykaq jatun toldumi. Vëlata wayra tanqaptinmi büquipis aywan. [j] **34.9** Breaqa imayka yana siniganömi kaykan. Breapä, azufripä y chakrakuna rupa-yänanpä kanqanta parlarqa desgracia päsananpä kanqantami parlarqan.
[†] **34.4** Apoc. 6.13-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Allpapis azufrimanmi tikranqa.
Chakrakunapis breanörämi rupanqa.
10 Paqaspa junaqpapis mana upiypa rupaptinmi qoshnilla shäriykanqa.
Tsaynö ushakätsiptinmi imayyaqpis tsunyaqllana kanqa.
Tsaypaqa pipis mananami purinqanatsu.†

11 Tsaychöqa kayanqa pelïcanuwan erïzullami.k
Tukuwan killikshallanami qeshunkunata tsaycho rurayanqa.
Tayta Dios chipyaq ushakätsiptinmi imapis tsay nacioncho kanqanatsu.
12 Reypis ni autoridäkunapis mandayänanpä manami kayanqanatsu.
13 Palaciukunachöpis shirakallanami kanqa.
Murallashqa markakunachöpis ishankawan cardón kashakunallanami juntanqa.
*Chacalkuna täkuyänan y *avestruzpa pushapankuna punukuyänallanmi kanqa.
14 Jirka uywakunawan *hienakunami tsaycho kayanqa.
Jirka cabrakunapis tsaychömi waqapänakuyanqa.
Chushiqkunallanami pipis mana mantsatsishqa tsaycho kayanqa.
15 Tukukunapis tsaychömi oqllayanqa.
Pashtatsiyanqan pushapankunatapis tsaychömi oqllaräyanqa.
Wiskurkunapis chinan orqumi tsaycho qorikäyanqa.

16 Tsayta musyayänaykipä TAYTA DIOS qellqatsinqan rölluta liyiyay.
Tsaycho qellqaranqannöllami llapanpis chinan orqu kayanqa.
Tayta Dios ninqannöllami tsay uywakuna tsaycho kayanqa.
Tsaycho kayänanpämi Espïritun qorinqa.
17 Kikinmi tsaycho täyänanpä tsay uywakunata churanqa.
Tsaymi imaypis tsaycho kayanqa.

Siónman runakuna kutiyänanpä ninqan

35 1 Tsay witsanmi tsunyaq jirkapis y tsaki pampakunapis kushikuyanqa.
Tsunyaq pampakunachöpis imaykaläya qewami lloqllurrä tuktunqa.
2 Waytakunapis pasaypami tuktuyanqa.
Pampakunapis kushishqami cantayanqa.
Muntikunapis Líbano muntikunanö kuyayllapämi kanqa.
Chakrakunapis Carmelucho y Saróncho kuyayllapä kanqannömi kanqa.
Tsaymi TAYTA DIOSNINTSIK munayyuq kanqanta pïmaypis tantiyanqa.

3 Kallpaynaq kayaptiki makikikuna warkukäkushqanö kaptinpis
y pishipäyaptiki qonqurnikikuna watakäkuqnö kaptinpis kallpata tsariyay.†
4 Mantsariqkunata nishun:
"¡Ama mantsariyaytsu!
¡Valorta tsariyay!
¡Tayta Diosnintsikmi yanapayäshunki!
Ñakatsiyäshuqnikikunatami castiganqa.
Kikin shamurmi salvayäshunki".

---

k **34.11** Erïzuqa malta kuchi tamäñu kashayuq uywami kaykan.
† **34.10** Apoc. 14.11; 19.3. † **35.3** Heb. 12.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Tsaymi qaprakunapis rikayanqa.
Mana wiyaqkunapis wiyayanqa.
6 Weqrukunapis lluytsunörä saltayanqa.
Mana parlaqkunapis shiminkuna pashtaptinmi kushikur cantayanqa.†

Tsunyaq jirkakunachöpis atskami yaku pashtamunqa.
Tsaki jirkakunapapis mayunörämi yaku aywanqa.
7 Tsaychömi qochakunapis tikranqa.
Pukyukunapis pashtamunqami.
*Chacalkuna kayanqanchöpis shoqushwan ututunami jeqamunqa.

8 Tsaymanmi nänipis aywanqa.
Tsay nänipa jutinmi kanqa Diosman Chäna *Sagrädu Näni.
Jutsa ruraq runaqa manami tsay nänipa purinqatsu.
Mana yachaq runakunaqa tsay näniman manami jaruyllapis jaruyanqatsu.
Tayta Dios munanqannö kawaq runakunallami tsay nänipa puriyanqa.†
9 Tsaypaqa leonkunapis manami puriyanqatsu.
Jatusaq chucaru uywakunapis manami yaykuyanqatsu.
Tsay nänipaqa salvashqa kaqkunallami puriyanqa.
10 TAYTA DIOS salvanqan runakunami tsay nänipa Jerusalénman kutiyämunqa.
Kushishqa cantaraykarmi *Siónman yaykayämunqa.
Tsaychömi imaypis kushishqalla kawayanqa.
Kushishqa alli kawayaptinmi llakikuypis ni waqaypis kanqanatsu.†

Senaqueribpa capitannin Tayta Diosta manakaqman churanqan
2 Reyes 18.13-37; 2 Crónicas 32.1-19

36 1 Chunka chusku wata Ezequías rey kaykaptinmi Asiria nacionpa mandaqnin rey Senaquerib Judá nacionman soldädunkunawan chäyarqan. Chaykurmi jinchi murallashqa markakunata atacar qechuyarqan.
2 Rey Ezequíaspa contran shärirmi Laquis markapita tsaytsika soldädunkunatawan capitanninta Jerusalénman Senaquerib kacharqan. Jerusalénman chaykurmi jana kaq pözuman aywaq sekya ñöpancho campamentuta rurayarqan. Tsayqa taqshakuna pampaman aywaq nänichömi karqan. 3 Tsaymi tsay capitanwan parlayänanpä Jerusalénpita aywayarqan Hilcíaspa tsurin Eliaquim, Sebna y Asafpa tsurin Joa. Eliaquimmi karqan palaciucho kaqkunata cuidaq, Sebnami karqan secretariu y Joanami karqan Judácho ima päsanqankunatapis qellqaq.
4 Chäyaptinmi capitán nirqan: "Ezequíasman kutiykur Asiriapa mandaqnin rey ninqanta willar niyay: '¿Piman yärakurtä qam yarpanki vinciyämänaykipä kanqanta? 5 ¿Imanirtä yarpaykanki alli parlaq kanqallaykipita guërracho vinciyämänaykipä kanqanta? ¿Piman yärakurtä noqakunapa conträ shäriykanki? 6 Egipto runakunaman yärakuptikipis paykunaqa manami yanapayäshunkitsu. Mandaqnin rey Faraónpis shoqushman tsarikuptiki maki paltaykiman kallapa yaykuqnömi qamkunapä kanqa.† Payman yärakuqkunapäqa imaypis tsaynömi kaykan.
7 " ' "TAYTA DIOSNÏMANMI yärakuykäyä" nimaptikipis manami paypis yanapashunkitsu. Markakunacho kaq

†**35.5-6** Mat. 11.5; Luc. 7.22. †**35.6-8** Isa. 41.18; 43.19-20; 44.3-4. †**35.10** Isa. 51.11.
†**36.6** 2Rey. 18.21; Eze. 29.6-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

*altarkunata juchutsir Judá runakuna Jerusalénllacho TAYTA DIOSTA adorayänanpä ninqaykipitami payqa rabyashqa kaykan' ".

8 "Noqakunawan pelyayta munarqa mandamaqnï rey Senaqueribwan parlay. Cawallu muntaq soldäduykikuna kaptinqa noqami ishkay waranqa (2,000) cawallukunata pelyanantsikpä kamaripäshayki. 9 Guërra carrëtakunata y cawallu muntakuqkunata Egiptupita apamurpis tsayrä yachakuq capitannïkuna mandanqan soldädunkunallatapis manami vinciyta kamäpakuyankitsu. 10 Tsaynöpis kikin Tayta Dios nimashqa kay nacionta ushakätsiq shayämunäpä. Ama yarpäyaytsu kikïkunapa yarpaylläpita kay nacionta ushakätsiq shayämunqäta".

11 Tsaynö niptinmi Eliaquim, Sebna y Joa Asiria soldädukunapa mandaqnin capitanta niyarqan: "Murälla janancho kaykaq runakuna niyanqaykita mana tantiyayänanpä hebreo idiömapa ama parlayaytsu. Tsaypa trokinqa arameo idiömacho parlapaykayämay. Noqakunaqa arameo idiömata tantiyayämi".

12 Tsaynami Asiria nacionpa capitannin nirqan: "Manami patronllaykita ni qamkunallata willayänäpätsu Asiria nacionpa mandaqnin rey kachayämashqa, tsaypa trokinqa murälla janancho kaykaq runakunatapis willayänäpämi. Atacayaptïmi qamkunaqa pasaypa mallaqar rakchaykikunata mikuyanki y yakunarmi ishpaynikikunatapis upuyanki".

13 Nirkurmi Asiria nacionpa capitannin shärirkur hebreo idiömacho jinchi parlarqan: "Shumaq wiyakuyay Asiria nacionpa mandaqnin rey ninqanta. 14 Paymi nin: 'Rey Ezequías niyäshunqaykita ama cäsuyaytsu. Munaynïpita manami pay salvayäshunkitsu. 15 TAYTA DIOSLLAMAN yärakuyänaykipä niyäshuptikipis ama criyiyaytsu. TAYTA DIOS salvayäshunaykipä kanqanta niyäshuptikipis ni kay markata pay tsapänanpä kanqanta niyäshuptikipis 16 ama criyiyaytsu'.

"Asiria nacionpa mandaqnin reymi nin: 'Conträ shäriyänaykipa trokinqa alli chaskiyämay. Noqapa munaynïcho karqa jukniki juknikimi üvaykikunata y hïgusnikikunata añaw mikuyanki. Tsaynöllami kikikikuna uchkutsiyanqayki pözupita yakutapis añaw upuyanki. 17 Tsaynö kawayänaykipämi juk nacionman apayäshayki. Tsay nacionqa kay nacionnikinömi kaykan. Tsaychöqa tantata rurayänaykipä trïgupis allimi wayun. Üvapis vïnuta rurayänaykipä allimi wayun.

18 " 'TAYTA DIOSMI salvamäshun' niyäshuptikipis Ezequíasta ama criyiyaytsu. Manami mayqan nacionpa diosninkunapis mayjina mañakuyaptinpis munaynïpita salvashqatsu. 19 Hamat runakunata atacaptï ¿maychötä diosninkuna kaykäyarqan? Tsaynöpis Arfad runakunata y Sefarvaim runakunata atacaptï ¿maychötä diosninkuna kaykäyarqan? Samaria markata atacaptïpis manami mayqan diospis salvashqatsu. 20 Tsay nacionkunapa diosninkunapis manami salvayta kamäpakuyashqatsu. Tsaynö kaykaptinqa kanan ¡imanöpashi Jerusalénta makïpita DIOSNIKIKUNA salvaykunqa!"

21 Tsaynö niptinpis murälla janancho kaykaq runakuna imatapis manami parlakuyarqantsu. Paykunataqa rey Ezequíasmi yätsirqan imatapis mana parlakuyänanpä. 22 Tsaymi Hilcíaspa tsurin Eliaquim, Sebna y Asafpa tsurin Joa pasaypa llakikurnin latsapankunatapis rachir ushayarqan. Eliaquimmi karqan palaciucho kaqkunata imatapis cuidaq, Sebnami karqan secretariu y Joanami karqan Judácho ima päsanqankunatapis qellqaq. Nirkurmi rey Ezequíasman aywayarqan Asiria nacionpa mandaqnin runa imata ninqantapis willayänanpä.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Rey Ezequías mantsarinqan
2 Reyes 19.1-13; 2 Crónicas 32.20-23

37 1 Asiria nacionpa mandaqnin
rey ninqanta willayaptinmi
rey Ezequías pasaypa mantsarir jatiraykanqan latsapanta rachiskir qachqa latsapata jatikurqan. Nirkurnami templuman aywaykur TAYTA DIOSTA mañakurqan. 2 Amozpa tsurin profëta Isaíasta willayänanpämi kacharqan palaciuta cuidaq Eliaquimta, secretariu Sebnata y mas mayor sacerdötikunata. Tsaynö kachaptinmi qachqa latsapankuna jatishqa llapan aywayarqan. 3 Isaías kaqman chaykurmi rey Ezequías ninqanta willar niyarqan: "Kanan junaq pasaypa llakikuycho y penqakuychömi kaykantsik. Qeshyakuyta ñakar warmi kallpaynaq rikakunqannömi noqantsikpis kallpaynaq kaykantsik. 4 TAYTA DIOS wiyashqami kanqa Asiria nacionpa mandaqnin rey kachamunqan capitán paypa contran parlanqanta. Tsaynö parlanqanpita TAYTA DIOS castigaykullätsun. Taytay, tsay runa ninqannö mana ushakätsimänantsikpä TAYTA DIOSTA mañakuykullay".

5 Rey Ezequíaspa yanapaqninkuna tsaynö willayaptinmi 6 Isaías nirqan: "TAYTA DIOS ninqanta mandamaqnintsik reyta willar niyay: Asiria nacionpa mandaqnin rey kachamunqan runakuna manakaqman churamar imaykata niyäshuptikipis ama mantsariytsu. 7 Noqami kamakätsishä markancho mana alli novedäta wiyananpä. Tsayta wiyar tsay rey kutiykuptinmi markancho wanutsiyanqa".

8 Tsayyaqmi Asiria nacionpa mandaqnin reyqa Laquis markapita Libna markamanna atacaq aywarqan. Aywanqanta musyaskirmi Jerusalénman kachanqan runakuna paypa qepanta aywayarqan. 9 Libnacho kaykarmi Asiria nacionpa mandaqnin rey wiyarqan Etiopía nacionpa mandaqnin Tirhaca soldädukunawan payta atacayänanpä shamuykäyanqanta. Tsay soldädukunawan pelyaq yarqunanpämi Ezequíaspä cartata qellqaskir kachakunawan apatsirqan. Tsay cartachömi nirqan:

10 Judá nacionpa mandaqnin rey
Ezequías: Yärakunqayki Dios paqtä
nishurqayki Jerusalénta atacayta
mana kamäpakuyänäpä kanqanta.
Tsaynö nishuptikipis ama criyiytsu.
11 Qam musyankimi Asiria nacionpa
llapan mandaqnin reykuna mayqan
naciontapis ushakätsiyta munarqa
ushakätsiyanqanta. ¿Tsaytsurä qam
salvakunkiman? 12 Unay castäkunaqa
Gozán, Harán y Resef nacionkunatapis ushakätsiyarqanmi. Telasarcho
taq Bet-edén runakunatapis ushakätsiyaptin manami mayqan diosninkunapis salvayarqantsu. 13 Hamat
nacionpa, Arfad nacionpa, Sefarvaim nacionpa, Hena nacionpa y Iva
nacionpa mandaqnin reykuna ushakäyanqannömi qampis ushakanki.

Tayta Diosta Ezequías mañakunqan
2 Reyes 19.14-19

14 Tsay cartata liyiskirmi Ezequíasqa templuman aywaykur TAYTA DIOSPA ñöpanman cartata kichaskir churarqan. 15 Tsaymi TAYTA DIOSTA mañakur nirqan: 16 "Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS, llapantapis munaynikichömi tsararaykanki. *Querubinkunapa chawpinchömi jamaraykanki.† Qamllami kay patsacho llapan nacionkunapä munayyuq kanki. Qamllami kay patsata y ciëlutapis kamashqayki. 17 TAYTA DIOS, mañakamunqäta wiyaykallämay. Imanö kayanqätapis rikaykullay. Senaquerib kachamunqan capitán imaykatapis contrayki ninqanta ama qonqaykuytsu.

† **37.16** Éxo. 25.17-22; Núm. 7.89.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 “Taytay, cartacho ninqannöllami
Asiria nacionpa mandaqnin reykunaqa nacionkunata pasaypa ushakätsir
19 adorayanqan ïdulukunatapis
kayar ushayashqa. Tsay ïdulukunaqa
manami rasunpaypatsu munayyuq,
sinöqa qerupita y rumipita rurayanqallanmi karqan. Tsaymi Asiria runakuna ushakätsiyaptinpis tsay ïdulukuna imanayarqanpistsu.
20 “Tayta Diosllä, Asiria nacionpa
mandaqnin reypa makinpita salvaykallämay. Tsaynöpami maytsay nacioncho taq runakuna musyayanqa qamlla
munayyuq Dios kanqaykita”.

Senaqueribpä Isaías willakunqan
2 Reyes 19.20-37; 2 Crónicas 32.20-21

21 Tsaypitanami Amozpa tsurin Isaías
rey Ezequíasman willakatsir nirqan:
“Israel runakunata kuyaq Tayta
Diosmi nin: ‘Noqa wiyashqämi Asiria
nacionpa mandaqnin rey Senaqueribpa
makinpita salvanäpä mañakamanqaykita. 22 Tsaymi tsay reypä nï:
“ ‘Qamta manakaqman chura-
shurnikimi *Sión asikun.
Jerusalén markapis päsaptiki
umantami awipäshunki.
23 ¿Imanirtä manakaqman chura-
mar ashllimashqayki?
¿Imanirtä conträ parlashqayki?
¿Imanirtä yuraq ñawikipa rikapämashqayki?
¿Manaku musyanki Israel runakunapa *santu Diosnin kanqäta?

24 “ ‘Kachamunqayki runakunawan
ashllitsimarmi nishqayki:
“Yupaytapis mana atipaypä
carrëtäkunawanmi jirkakuna-
manpis yaykushqä.
Pipis mana yaykunqan Líbano jirkakunamanmi chashqä.
Tsaychömi jatusaqnin cedrukunatapis mutushqä.
Kuyayllapä pïnukunatapis mutuykarmi ushashqä.
Mas altunnin jirkakunamanpis
chashqämi.
Mas kuyayllapä muntikunaman-
pis yaykushqämi.
25 Juklä nacionkunachömi pözuta
uchkur yakuta upushqä.
Chakilläwanmi Egiptucho llapan
mayukunatapis tsapashqä”.[l]

26 “ ‘Tsaynö nir ¿manaku tantiyanki
llapanchöpis yanapanqäta?
Manami kikillaykipitatsu nacionkunata vincishqayki.
Vincinaykipäqa noqami unaypita
patsa kamakätsishqä.
Noqa kamakätsiptïmi llapantapis
tsaynö rurashqayki.
Tsaymi jinchi murallashqa markatapis juchutsir qotushqa
rumitanö jaqishqayki.
27 Noqa kamakätsiptïmi tsay mar-
kakunacho taqkunapa kallpankunapis ushakashqa.
Pasaypa mantsakashqa karmi
qewanö ushakäyashqa.
Wayi janancho wiñamuq qewakuna achaywan tsakiqnömi
ushakäyashqa.

28 “ ‘Noqa musyämi llapan ruran-
qaykita.
Musyämi maypa aywanqaykita y
maypita shamunqaykita.
Musyämi conträ shärinqaykitapis.
29 Conträ shärir pasaypa ollqunqay-
kipitami senqaykiman argöllata churashä.
Shimikimannami frënuta churashä.
Nirkurmi shamunqayki nänillapa
kutitsishayki’ ”.
30 Tsaypitanami Ezequíasta Isaías
nirqan:

[l] **37.24-25** Tsaykunata rey Senaquerib nirqan mayjina aja kaqkunata ruranqanta alabakurmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Ninqäkuna rasunpaypa kanqanta
musyanaykipä kanan willa-
shayki ima päsananpä kaqtapis.
Kay wata y watanpis chakracho
kikin jeqamuqllatami miku-
yanki.
Juknin watami itsanqa muruku-
yanki y cosechayanki.
Tsaynöllami üvakunata planta-
yanki y cosechayanki.

31 "Kawaykar quëdaq Judá runa-
kunaqa shumaq michïkushqa
jachanömi mana yarquypa
markancho täyanqa.
Alli wayuq jachanömi atskaman
mirayanqa.
32 Manami llapan Jerusalén runa-
kunatsu wanuyanqa.
Sión jirkancho taq wakin runa-
kuna kawaykar quëdayanqa-
rämi.
Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
kuyashurniki salvayäshunki".

33 "Asiria nacionpa mandaqnin rey-
pämi TAYTA DIOS nin:
Jerusalénman manami yaykun-
qatsu.
Manami ni juk flëchayllapis flë-
chanqatsu.
Manami escüdun aptashqa ata-
canqatsu.
Marka tsaparaq pirqa waqtan-
kunamanpis yaykunanpä
manami allpata qotutsinqatsu.
34 Shamunqallanpami kutikunqa.
Manami imanöpapis Jerusalén-
man yaykunqatsu.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.
35 Kikïmi kay markata tsapar salva-
shä.
Tsaynö salvashä runakuna alaba-
yämänanpämi.
Tsaynö rurashä sirvimaqnï
Davidta awnishqa karmi".
36 Tsaypitanami tsay paqas Asiria
soldädukunapa campamentunman
aywaykur TAYTA DIOSPA *angel-
nin juk pachak puwaq chunka pitsqa
waranqa (185,000) soldädukunata
wanutsirqan. Waraynin tuta kawaykar
quëdaq soldädukuna shärikurmi tsay-
tsika soldädu mayinkuna wanushqa
jitaraykäyaqta tariyarqan. 37 Tsaymi
Asiria nacionpa mandaqnin rey Sena-
querib campamentunta apakurkur
soldädunkunawan Nínive markaman
kutikuyarqan.
38 Juk kutichömi diosnin Nisrocpa
templuncho Senaquerib adoraykaptin
tsurinkuna Adramelec y Sarezer yay-
kuskir espädankunawan wanuskatsi-
yarqan. Nirkurnami qeshpir aywaku-
yarqan Ararat partiman. Senaqueribpa
trokinnami tsurin Esar-hadónna rey
kayta qallaykurqan.

Qeshyanqanpita rey Ezequías alliyanqan

2 Reyes 20.1-11; 2 Crónicas 32.24-26

38 1 Tsay witsanmi rey Ezequías
pasaypa antsa qeshyar wanu-
naykarqan. Tsaymi Amozpa tsurin
profëta Isaías watukaq aywar nirqan:
"TAYTA DIOSMI nin: 'Qamqa mana-
nami alliyankinatsu. Llapan imaykay-
kitapis shumaq dispönir testamentuyki
ruratsikuy' ".
2 Tsaynö niptinmi Ezequías wayi
pirqa kaqläpa tikrakuskir TAYTA
DIOSTA mañakur 3 nirqan: "TAYTA
DIOS, llapan shonqüwan ninqaykita
cäsukur munanqaykinö kawanqäta
yarpaykullay".
Tsaynö nir llakikurmi pasaypa
waqarqan.
4 Tsaynö rugakuptinmi Isaíasta TAYTA
DIOS nirqan: 5 "Kutiykur Ezequíasta
willar niy: 'Unay castayki David sirvin-
qan TAYTA DIOSMI nin: Wiyashqämi
waqar mañakamanqaykita. Tsaymi
qeshyanqaykipita alliyätsishayki.
Chunka pitsqa wata masrämi kawanki.
6 " 'Kawanqaykiyaqqa qamta y Jeru-
salén markatapis Asiria nacionpa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mandaqnin reypa munayninpita salvashaykimi. 7 Tsay ninqäta cumplinäpä
kanqanta musyanaykipä juk milagrutami rurashä. 8 Acazpa relojnincho
señalanqan chunka grädatami llantuyta qepaman kutitsishä' ".
Ninqannöllami rupaypa llantuynin
chunka grädata qepaman kutirqan.
9 Judá nacionpa mandaqnin rey Ezequías qeshyanqanpita kutikaskirmi
kay cantuta qellqarqan:
10 Noqa yarparqä chölullarä kaykar
wanunäpä kanqantami.
Tsaynöllami yarparqä wanushqakuna kanqanman aywakur imaypis atsikyay patsata
manana rikanäpä kanqanta.
11 Tsaynöllami yarparqä kay patsacho Tayta Diostapis ni runakunatapis manana rikanäpä
kanqanta.[m]

12 Tayta Dios, üsha täpana tsukllata
ushakätsiqnömi ushakäratsimanki.
Awaq runa telarcho awata rutuskir jitariqnömi jaqiramashqayki.
Atsikyay patsatapis ni paqastapis
manana rikanäpämi illaqpita
apakamayta munashqayki.

13 Tullükunata león kapchumaptin
nanaywan qayaraqnömi warat
qamta rugakushqä.
Paqaspapis junaqpapis pasaypami ñakatsimashqayki.
14 Grüllakuna wayanïtukuna[n]
waqaqnömi nanätsikur
waqashqä.
Paluma waqanqannörämi nanaywanpis waqashqä.
Ñawïpis utikanqanyaqmi mañakamur ciëlupa rikarämushqä.
Pasaypami ñakashqä. TAYTA
DIOS, ¡kuyapaykallämay!

15 Kikiki castigamaptiki alfin imanäshärä.
Wanunqäyaqpis pasaypa llakikurmi umpuräkushä.

16 Tayta Dios, runakunaqa corrigiptikirämi munanqaykinö kawayänanpä tantiyakuyan.
Noqapis corrigimaptikirämi
munanqaykinö kawanäpä tantiyakushqä.
Kananqa alliyätsimarmi kawayta qaramashqayki.
17 Tsaymi ñakanäpa trokin allina
kawaykä.
Llapan jutsata ruranqäpitami
perdonamashqayki.
Wanukunäpäna kaykaptïmi salvamashqayki.

18 Wanushkunaqa mananami alabayäshunkinatsu.
Pampashqa kaqkunaqa awninqaykita cumpliptikipis
manami rikayannatsu.[†]
19 Kawaqkunami itsanqa alabayäshunki.
Tsaynöllami noqapis kanan
qamta alabaykä.
Awninqaykita cumpliq kanqaykitami tsurinkunatapis taytankuna willayan.
20 TAYTA DIOS, qammi wanuypita
salvamanki.
Tsaymi templuykicho arpata
tukar qoyay qoyay imayyaqpis
alabayäshayki.

---

[m] **38.11** Kay versïculucho ninqanqa *kay patsacho Tayta Diospis ni runakunapis yanapayämanqanta mananami provichashänatsu* ninanmi. [n] **38.14** Grüllaqa qewlla niraqmi, itsanqa jatunmi. Wayanïtu niyänanpa trokin wakin runakunaqa *tamya pishqu* niyanmi.
[†] **38.18-19** Sal. 88.10-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21 Ezequías alliyänanpämi Isaías nirqan: “Hïgusta aqaskir reypa qerinman emplastuta churayay. Tsay emplastuwanmi alliyanqa”.
22 Tsaymi rey Ezequías Isaíasta tapur nirqan: “¿Imanöpatä musyashä TAYTA DIOS alliyätsimaptin templunman aywanäpä kanqanta?”

Babiloniapita aywaqkunata Ezequías chaskinqan

2 Reyes 20.12-19; 2 Crónicas 32.27-31

39 1 Tsay witsanmi Babilonia nacionpa mandaqnin rey Merodac-baladán musyarqan rey Ezequías pasaypa antsa qeshyaykanqanpita alliyanqanta. (Merodac-baladánqa Baladánpa tsurinmi karqan.) Tsaymi cartakunata y qaraykunata apatsirqan.
2 Kachakuna chäyaptinmi Ezequías kushishqa chaskirqan. Paykunatami rikatsirqan yuraq qellayninkunata, qorinkunata, chanin cuestaq perfüminkunata, olïvuspita rurashqa aceitinkunata, armankunata y churakunan wayikunacho llapan imaykankunatapis. Palaciuncho kaqta y mandanqan nacioncho kaqtaqa llapantami rikatsirqan.
3 Tsaymi profëta Isaías rey Ezequíasman aywaykur nirqan: “Tsay runakunaqa ¿maypitatä shayämushqa? ¿Imatatä niyäshushqayki?”
Ezequíasnami nirqan: “Paykunaqa shayämushqa Babilonia nacionpitami”.
4 Tsaypitanami Isaías yapay tapurqan: “Palaciucho ¿imatatä rikayashqa?”
Tsaymi Ezequías nirqan: “Palaciucho kaqkunata y churakuna wayicho kaqkunatapis llapantami rikatsishqä”.
5 Tsaynö niptinmi Ezequíasta Isaías nirqan: “Kanan willashayki llapanta mandaq TAYTA DIOS ninqanta. 6 TAYTA DIOSMI nin: ‘Tiempu chämunqanami Babilonia nacionpita soldädukuna kay markata atacaskir palaciucho rikatsinqayki riquëzakunata apakuyänanpä. Paykunami apakuyanqa unay castaykikuna qoriyanqankunata y qam qorinqaykikunatapis. Tsaynö apakuyaptinmi kaycho imapis quëdanqanatsu. 7 Qampita aywaraqkunatapis wakintaqa Babilonia nacionmanmi apakuyanqa. Tsayman chaykatsirmi reypa wätaynin kayänanpä ollqu kaqkunata capayanqa’ ”.†
8 Tsaymi rey Ezequíasqa Isaíasta nirqan: “TAYTA DIOS ninqanta allimi willamashqayki”.
Shonqullancho yarparmi nirqan: “Tsaynö kaptinqa kawanqäyaq imapis manami kanqarätsu”.

Jerusalén runakunata Tayta Dios shoqanqan

40 1 Tayta Diosnintsikmi nin:
“Kuyanqä runakunata shoqaykuyällay.
2 Jerusalén mana llakikunanpä alli
shimillaykikunapa willar niyay.
Alli cösa llëvaykatsirmi jutsankunapita perdonashqä”.

3 Juk runami qayakuypa willakur nin:
“TAYTA DIOS shamunanpä tsunyaq jirkacho nänita allitsayay.
Wenqu nänikunata derechayay.†
4 Raqrakunatapis pampatsayay.
Jirkankunatapis parijayay.
Wiksu nänikunatapis derechayay.
Uchku uchkukunatapis pampatsayay.
5 TAYTA DIOS shamurnami munayninwan salvanqa.
Tsaytaqa maytsaycho taq runakunami rikayanqa.†
Kikin TAYTA DIOSMI tsaynö kananpä nishqa”.

†**39.6-7** 2Rey. 24.10-16; 2Crón. 36.10; Dan. 1.1-7. †**40.3** Mat. 3.3; Mar. 1.3; Juan 1.23. †**40.3-5** Luc. 3.4-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 “Jinchi qayakuy” nimaqtami
wiyarqä.
Tsaymi tapurqä: “¿Imatatä qaya-
kur nishä?”
Tsaynö tapuptïmi nimarqan:
“Llapan runakunapis qewanö
ushakaqllami.
Munayyuq kayninpis waytanö
päsaqllami.
7 Achaq wayrata TAYTA DIOS
pükaramuptinqa qewapis tsa-
kiskinmi, waytapis wanupas-
kinmi.
Runakunaqa rasunpaypami
qewanölla kaykäyan.
8 Qewapis tsakinmi y waytapis
shushunmi.
Tayta Diosnintsikpa palabranmi
itsanqa imayyaqpis kaykanqa”.†

9 *Siónman alli willakuyta apaq
runa, jirkanman witsarkur
pïmaypis wiyashunaykipä jin-
chi qayakuy.
Jerusalénman alli willakuyta
apaq runa, mana mantsariypa
jinchi qayakuy.
Judá markakunacho taqkunata
willar niy:
“¡Tayta Diosnintsik kaychönami!”
10 Pasaypa munayninwanmi TAYTA
DIOS shamunqa.
Munayyuq karmi chikiqninku-
nata vincir kuyanqan runaku-
nata qorimunqa.
11 Üsha mitsiq runa ashkashta
marqakurkur apaqnömi apa-
munqa.†
Tsayrä wachashqa üshakunata-
nömi alli rikanqa.

Tayta Dios munayyuq kanqan

12 ¿Pirä Tayta Diosnö maki palta-
llanwan lamar yakuta tupun-
man?
Ciëlutapis Tayta Dios cuartaypa
tupunqannö ¿pirä tupunman?
Kay patsacho allpatapis ¿pirä
Tayta Diosnö llapanta pësan-
man?
Jirkakunatapis jirkankunatapis
¿pirä Tayta Diosnö balanza-
wan pësanman?†

13 TAYTA DIOS yarpanqankunata
¿pillaqa musyantsurä?
Yachaq kananpä ¿pillaqa payta
yachatsintsurä?†
14 Tayta Dios ¿pitapis mañakun-
tsurä tantiyatsinanpä?
Tayta Diosta ¿pillapis tantiyatsin-
mantsurä alli kanqanta mana
alli kanqantapis?
Yachaq kananpä ¿pillaqa payta
yachatsinmantsurä?

15 Juk jutuy yakunöllami llapan
nacionkunapis Tayta Diospäqa
kaykäyan.
Balanzacho polvunöllami llapan-
pis kaykäyan.
Islakunacho kaykaq nacionkuna-
pis juk aptay aqushanöllami
kaykäyan.
16 Entëru Líbano muntita altarman
churar rupatsishqapis y tsay-
cho kaq uywakunata pishtash-
qapis manami aypanmantsu
Tayta Diospä sacrificiuta rupa-
tsinantsikpä.
17 Tayta Diospäqa llapan nacionku-
napis manakaqnöllami kaykä-
yan.

18 Tayta Diosta ¿imamanrä tinku-
tsishwan?
¿Ima ïdulutarä pay niraqta
rurashwan?
19 Ïdulutaqa moldiwanmi rurayan.
Yachaq runami qoriwan laqan.

---

†**40.6-8** Stg. 1.10-11; 1Ped. 1.24-25. †**40.11** Eze. 34; Luc. 15.5; Juan 10.11.
†**40.12** Job 38.4-11; Prov. 8.29. †**40.13** Rom. 11.34; 1Cor. 2.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qoripita ruraskirmi wallqatapis
wallqatsiyan.
20 Qorita mana tarirqa mana puyuq
qerutami llaqllayta yachaq
runaman apapan.
Tsay runanami shumaq ichiraq
ïduluta rurapan.†

21 Tayta Diospäqa ¿manaku wiya-
yarqayki?
¿Manaku unaypitana niyäshur-
qayki?
¿Manaku kay patsata kamanqan-
pita patsana willakuyarqan?
22 Tayta Diospa trönunqa ciëlu
jananchömi kaykan.
Tsaypita patsami chukllushtanö-
lla runakunata rikamun.
Tolduta runa mashtaqnömi ciëlu-
tapis mashtarin.

23 Munayyuq runakunatapis penqa-
kuymanmi churan.
Kay patsacho reykunatapis usha-
käratsinmi.
24 Ushakätsiptinmi imaypis mana
plantashqanö, imaypis mana
murushqanö y imaypis mana
michïkushqanö illakäyan.
Tayta Dios pükariptin qewa
wanukäkuqnöllami paykuna
wanuyan.
Oqshata wayra apaptin illakaq-
nömi illakäkuyan.

25 *Santu Tayta Diosmi tapuman-
tsik:
"Qamkuna ¿imamanrä tinkutsi-
yämankiman?
¿Pirä noqaman tinkunman?"

26 Ciëluta rikärir tantiyakushun
qoyllurkunata pï kamanqanta-
pis.
Llapan qoyllurkunata Tayta
Diosmi yupan.
Llapantapis jutinpa jutinpami
reqin.
Tayta Dios pasaypa munayyuq y
kallpasapami kaykan.
Tsaymi tsay qoyllurkuna jukllay-
llapis oqrakantsu.

27 Jacobpita aywaraq runakuna,
¿imanirtä niyanki TAYTA DIOS
mana kuyapäshunqaykita?
Israel runakuna, ¿imanirtä
niyanki mana cäsuyäshunqay-
kita?
28 TAYTA DIOSQA imayyaqpis
kawaqmi kaykan.
¿Manaku tsayta musyayanki?
¿Manaku tsayta wiyayarqayki?
Paymi kay llapan patsata kamar-
qan.
Pay manami aywapakantsu ni
ajayantsu.
Pay yarpanqanqa mana tantiyay-
pämi.
29 Pishipashqa runakunatapis
paymi yanapan.
Aywapakaykaqkunatapis paymi
kawaritsin.

30 Chölukunapis chölullarä kay-
karmi pishipäyan.
Kallpasapakunapis aywapakarmi
ishkiyan.
31 TAYTA DIOSMAN yärakuqkunami
itsanqa kallpasapa kayan.
Paykunaqa anka pajaqnömi
aywayan.†
Mayjina cörrirpis manami pishi-
päyantsu.
Mayjina aywarpis manami bëta-
yantsu.

**Israel runakunata
yanapananpä ninqan**

41 1 Tayta Diosmi nirqan:
"Costacho kaq nación runa-
kuna, wiyayämay.

†**40.18-20** Isa. 41.6-7; 44.9-20; Jer. 10.1-16; Hech. 17.29. †**40.31** Sal. 103.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Maytsay nacionkunacho taq
runakuna, kallpata tsariyay.
Washäkuyänaykipä shayämuy.
Qamkunata juzgayänäpä qorikä-
yämuy.

2 "Rupay yarqamunan kaqläpita
llapantapis vinciq reyta yuri-
tsimunqäta ¿manaku tantiya-
yanki?[o]
¿Manaku tantiyayanki munayyuq
kananpä tsay reyta noqa chu-
ranqäta?
Tsaymi wakin nacionkunata y
reykunatapis makincho tsara-
raykan.
Espädanwanmi runakunata chip-
yaq ushakätsin.
Flëchaptinmi runakuna wakpa
kaypa päjanöpis mashtakäyan.
3 Contrankunata qatikacharmi
pajarrä aywan.
Qatikacharninmi imaypis mana
purinqan nänipa mana man-
tsariypa aywan.

4 "Tsaynö kananpä pï kamakätsin-
qantapis ¿manaku tantiyayanki?
¿Manaku tantiyayanki qallayku-
nanpita patsa pï kamakätsin-
qantapis?
Noqa TAYTA DIOSMI qallanan y
ushanan kaykä.[†]

5 "Imayka ruranqäta musyarmi
costacho kaykaq nación runa-
kunapis pasaypa mantsariyan.
Maytsay nacionkunacho taqkuna-
pis tsuktsukyäyanmi.
Pelyayänanpämi qorikäyan.
6 Mana mantsariyänanpämi kikin-
pura shakyätsinakuyan.
7 Ïduluta ruraq runapis qellaywan
laqaq runatami shakyätsin.
Martilluwan takaqpis yunkicho
takaqtami shakyätsir nin:
'¡Allitami rurashqayki!'
Rurayta ushaskirmi ïdulu mana
kuyunanpä clävuwan sigura-
yan.

8 "Jacobpita aywaraq Israel runa-
kuna, qamkunaqa sirvimaq-
nïmi kayanki.
Qamkunata noqami akrakushqä.
Qamkunaqa amïgü Abrahampita
aywaraqmi kaykäyanki.[†]
9 Mayläya karupitami qamkunata
qorimushqä.
Maytsaycho kaykaqtami qaya-
mushqä.
Qamkunatami nirqä: 'Sirvimaq-
nïmi kayanki.
Akranqä kayaptikimi jaqiriyä-
shaykitsu'.
10 Qamkunawan kaykaptïqa ama
mantsariyaytsu.
Diosnikikuna kaykaptïqa ama lla-
kikuyaytsu.
Kallpaykikuna kananpämi imay-
pis yanapayäshayki.
Derëcha kaq makïwanmi imaypis
jancharäyäshayki.

11 "Contrayki shäriqkunaqa lla-
panmi penqakur ima rurayta-
pis kamäpakuyanqatsu.
Achäquita ashipäshuqnikikunaqa
chipyaqmi ushakäyanqa.
12 Guërrata rurar atacayäshuqniki-
kunataqa manami pipis yar-
panqanatsu.
Paykunata ashirpis manami tari-
yankitsu.
13 TAYTA DIOSNIKI karmi qamku-
nata makipita jancharaykä.
Tsaymi nï: 'Ama mantsariyaytsu.
Yanapayäshaykimi'.

---

[o] **41.2** Tsay reyqa Persia nacionpa mandaqnin Cirumi karqan. Paytami Tayta Dios akrarqan Babilonia nacionta vincinanpä (Isa. 45.1-4).
[†] **41.4** Isa. 43.10; 44.6; Apoc. 1.8, 17; 22.13. [†] **41.8** 2Crón. 20.7; Stg. 2.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 “Jacobpita aywaraq Israel runakuna, manakaqnölla karpis
ama mantsariyaytsu.
Wallkaqlla karpis ama llakikuyaytsu.
Noqami qamkunata yanapayäshayki.
Israel runakunapa *santu Diosnin
karmi salvayäshayki.
15 Alli afilashqa atska kiruyuq
trilladöranö kayänaykipämi
qamkunata churashqä.
Jirkakunata trillarmi allpallatana
jaqiyanki.
Jirkankunatapis trillarmi päjallatana kachaykuyanki.[p]
16 Jurquitawan jitayaptikimi tsay
päjata wayra apanqa.
Shukukuy shamurmi wakpa
kaypa mashtanqa.
Qamkunata tsaynö yanapaptïmi
pasaypa kushikuyanki.
Israel runakunapa santu Diosnin
kaptï kushishqami alabayämanki.

17 “Imaynaqkuna yakuta mana tarir
shiminkuna tsakiptin noqata
mañakayämätsun.
Noqa TAYTA DIOSNIN karmi
mañakayämaptin yanapashä.
Israel runakunapa Tayta Diosnin
karmi jaqirishätsu.
18 Yaku mana kanqan jirkakunachöpis mayukunatami yuritsimushä.
Yunka pampakunachöpis pukyukunatami pashtatsimushä.
Tsunyaq jirkakunatapis sinigamanmi tikratsishä.
Yaku mana kanqanpapis mayunörämi yaku aywanqa.[†]
19 Tsunyaq jirkakunamanmi cedru,
acacia, arrayán y olïvu jachakunata plantashä.
Tsaki jirkakunachömi ciprés,
pïnu y abëtu jachakunata
wiñatsimushä.
20 Tsayta rikarmi pïmaypis noqa
ruranqäta tantiyayanqa.
Tsaynöllami tantiyayanqa Israel
runakunapa santu Diosnin
kanqäta”.

Tayta Dioslla rasunpaypa Dios kanqan

21 Jacobpita aywaraqkunapa mandaqnin rey TAYTA DIOSMI nin:
“Ïdulukuna kawaq kaptinqa washäkuyänanpä mä apayämuy.
Imata kamayanqantapis mä niyämätsun.
22 Shamuq watakunacho imanö
kananpä kaqtapis mä willakuyätsun.
Unay watakunacho ima kanqantapis qallananpita patsa willakuyätsun.
23 Rasunpaypa Dios kanqan musyakänanpä waray warantinkuna
ima päsananpä kanqantapis
mä willakuyätsun.
Imallatapis allita mana allitapis
mantsakaypä kaqkunata mä
rurayätsun.
24 Ïdulukunaqa manami ima ruraytapis kamäpakuyantsu.[†]
Manami imapäpis väliyantsu.
Ïdulukunaman yärakuqkunaqa
noqapä pasaypa melanaypämi
kaykäyan.

25 “Rupay yarqamunan kaqläpitami
juk runata jutinpa qayashqä.
Paymi norti kaqläpa shamunqa.
Manka ruraq runa mituta jaruqnömi reykunatapis chipyaq
ushakätsinqa.
26 Tsay runa shamunanpä kanqanta
manami mayqan ïdulupis
willakushqatsu.

[p] **41.15** Kay versïculucho ninqanqa *manami imapis ajatsu qamkunapä kanqa* ninanmi.
[†] **41.18** Isa. 35.6-8; 43.19-20; 44.3-4. [†] **41.23-24, 29** Jer. 10.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Unaypita rasunpaypa willakushqa kaptinqa tsay ïdulu musyaq kanqanta tantiyashwanmi karqan.
Manami imaypis willakushqatsu.
Manami ni mayqanpis musyatsishqatsu.

27 "*Sión runakunata yanapanäpä kaykanqäta noqaqa mas ñöpatami willakatsirqä.
Tsay willakuytami Jerusalénman willakatsirqä.
28 Mayjina ashirpis manami mayqan ïdulutapis noqanö willakatsiqta tarïtsu.
Ïdulukunaqa tapuptïpis manami imatapis parlayantsu.
29 Ïdulukunaqa manami Diostsu.
Ima ruraytapis manami kamäpakuyantsu.
Ïdulukunaqa manami imapäpis väliyantsu".

Sirviqninpä Tayta Dios ninqan

42 1 Tayta Diosmi nin:
"Sirvimaqnï imanö kanqanta tantiyayay.
Payta noqami yanapaykä.
Payta noqami akrashqä.
Paypitami kushikü.†
Espïritütami payman kachamushqä.
Tsaymi maytsay nación runakuna alli kawayänanpä shumaq rikanqa.

2 "Payqa manami ollqutupanqatsu ni qayapanqatsu.
Cällikunachöpis manami wajukur purinqatsu.
3 Llaktishqa shoqushtapis manami pakirinqatsu.
Upinaykaq aktsitapis manami upitsinqatsu.q
Payqa llapantapis allimi juzganqa.

4 "Kay patsacho alli kawayänanpämi shumaq yachatsinqa.
Tsayta manarä yachatsirqa manami jamaytapis tarinqatsu.
Karu nacioncho taqkunapis pay yachatsinqanta wiyaytami munayanqa".†

5 Tayta Diosmi ciëluta kamaskir qoyllurkunata entëruman mashtamurqan.
Paymi kay patsata y kay patsacho wayuqkunatapis kamarqan.
Paymi runakunatapis kawayta qaran.†
Paymi sirviqninta nin:
6 "Noqa Tayta Diosmi qamta qayashqä munanqäta ruranaykipä.
Makipita janchashqa puritsirmi llapanchöpis yanapashayki.
Qamtami churashayki Israel runakunawan *pactu ruranqäta cumplinaykipä.
Tsaynöllami churashayki maytsay nacionkunapäpis aktsi kanaykipä,†
7 qaprakunata alliyätsinaykipä,
prësukunata carcelpita jipimunaykipä
y tsakäpakushqanö kawaqkunata aktsiman jipinaykipä.

8 "Noqapa jutïqa *Yahwehmi.
Noqallata runakuna adorayämänantami munä.†
Manami ima ïdulutapis adorayänanta munätsu.

---

q **42.3** Kay textuchömi llakikuqkunata tinkutsin llaktishqa shoqushman y upinaykaq aktsiman.
† **42.1** Mat. 3.17; 17.5; Mar. 1.11; Luc. 3.22; 9.35. † **42.1-4** Mat. 12.18-21. † **42.5** Gén. 1—2; Hech. 17.24-25. † **42.6** Isa. 49.6; 60.1-3; Luc. 2.31-32; Juan 8.12; Hech. 13.47; 26.23.
† **42.8** Isa. 48.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Ñöpata willakatsinqänöllami llapanpis kashqa.
Kananqa yapaymi imapis kananpä kaqkunata willakaykätsï.
Pipis manarä musyaptinmi qamkunata musyaykätsï".

Salvakuq kanqanpita Tayta Diosta alabanqan

10 Mushuq cantuwan Tayta Diosta alabayay.
Mayjina karucho taqkunapis payta alabayätsun.
Lamar jananpa *büquiwan päsaqkunapis alabayätsun.
Lamar rurincho kawaqkunapis alabayätsun.
Costacho taqkunapis alabayätsun.†
11 Tsaki jirkacho kaykaq markakunapis alabayätsun.
Cedar runakunapis alabayätsun.
Sela markacho taq runakunapis alabayätsun.
Jirka puntanman witsarkur maytsayman wiyakaqpä alabayätsun.
Kushikur alabayätsun.
12 Costacho kaykaq markakunachöpis Tayta Diosta alabayätsun.
13 TAYTA DIOSQA alli chölu soldädunömi guërrata rurananpä shamunqa.
Qayaykachar atacarmi contrankunata ushakäratsinqa.

14 Tayta Diosmi nin:
"Atska watami upällakur kuyanqä runakunata salvashqätsu.
Chikiqninkuna ñakatsiyaptin mañakayämaptinpis manami imatapis nishqätsu.
Kananmi itsanqa kuyanqä runakunata contrankunapita salvashä.
Qeshyakuq warmi qayaranqannömi qayaräshä.
15 Paykunata salvar nacionninman kutitsinäpämi jirkakunatapis jirkankunatapis ushakätsishä.
Tsaycho wiñaq jachakunatapis llapantami tsakitsishä.
Mayukunatapis tsunyaq jirkamanmi tikratsishä.
Qochakunatapis tsaki allpamanmi tikratsishä.

16 "Qaprakunatapisʳ mana reqiyanqan nänipami pushashä.
Imaypis mana puriyanqan nänipami puritsishä.
Paykuna aywayänanpämi paqastapis atsikyaqman tikratsishä.
Mana alli nänitapis shumaqmi pampatsashä.
Tsaykunata rasunpaypami rurashä.

17 "Tsayta musyarmi ïdulukunaman yärakuqkuna penqakuyanqa.
Ïdulunkuna diosnin kanqanta yarparpis pasaypa penqakurmi aywakuyanqa.†

Israel runakuna mana tantiyakuq kayanqan

18 "Israel runakuna, upanö y qapranömi kaykäyanki.
Upanö karpis ninqäta cäsukuyay.
Qapranö karpis shumaq rikayay.
19 Sirvimaqnï karpis qamkunaqa qaprapitapis mas qaprami kaykäyanki.
Willakuqnï karpis qamkunaqa upapitapis mas upami kaykäyanki.

ʳ**42.16** Kay textuchömi kuyanqan runakunata tinkutsin qaprakunaman. Tsaymi nikan kuyanqan runakuna qapranö kayaptinpis Tayta Dios yanapaptin paykunapä imapis alläpa aja mana kananpä kanqanta.
†**42.10** Sal. 96.1; 149.1. †**42.17** Isa. 45.16, 20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Ima päsanqanta rikarpis manami
yarpachakuyankitsu.
Ima ninqäta wiyaykarpis manami
tantiyakuyankitsu”.

21 Salvakuq karmi Tayta Dios
munan kuyanqan runakuna
leyninkunata shumaq yacha-
kur cäsukuyänanta.
22 Tsaynö kaptinpis manami cäsu-
kuyashqatsu.
Tsaymi Tayta Dios castigar chi-
kiqnin runakunata mandarqan
paykunata suwapäyänanpä.
Kananqa contrankunata man-
tsarmi machaykunaman paka-
kuyan.
Wakinnami calapösucho wichqa-
räyan.
Prësu apakuyaptin manami pipis
kashqatsu washänanpä.
Llapan imaykanta apakuyaptin-
pis manami pipis kashqatsu
qechur yanapananpä.

23 Tsaynö kaykaptinpis ¿mayqallay-
kiqa imapita ñakayanqaykita
tantiyakuyankitsurä?
Waray warantinkuna ima päsa-
nanpä kanqanta tantiyakur
¿mayqallaykiqa wiyakuyanki-
tsurä?
24 ¿Pitä kamakätsishqa chikimaq-
nintsikkuna vincimarnintsik
imaykantsikkunatapis apayä-
nanpä?
Tsaynö päsamänantsikpä Tayta
Diosmi kamakätsishqa.
Jutsata rurarmi payta ajanätsish-
qantsik.
Yätsinqankunatapis mandamien-
tunkunatapis mana cäsukuy-
pami kawashqantsik.
25 Tsaymi pasaypa rabyanar soldä-
dukunata Tayta Dios kacha-
mushqa atacamänantsikpä.
Tsay soldädukuna ninata
tsariskatsiyaptinmi
imaykatapis rupar maytsay-
yaqpis ushashqa.
Tsaynö kaptinpis manami tanti-
yakushqantsiktsu.
Nina ushamashqapis manami
cäsukushqantsiktsu.

Tayta Dioslla salvakuq kanqan

43 1 Jacobpita aywaraq Israel
runakuna, kamashuqniki
TAYTA DIOSMI nishunki:
“Ama mantsariyaytsu.
Noqapa kayaptikimi jutikiku-
napa qayarnin qamkunata
salvashqä.
2 Jondu mayukunata tsimpayapti-
kipis qamkunawanmi kaykä-
shä.
Mayjina jakashqa karpis manami
apayäshunkitsu.
Nina chawpinpa päsayaptikipis
manami rupayäshunkitsu.
Manami qashpayllapis qashpayä-
shunkitsu.

3 “Noqami salvashuqniki TAYTA
DIOS kä.
Israel runakunapa *santu Dios-
ninmi kä.
Qamkunata salvamurmi Egipto
runakunata castigarqä.
Tsaynöllami Etiopía y Seba
nación runakunatapis trokiki
ñakayänanpä churarqä.
4 Qamkunata pasaypami kuyä.
Imaykapitapis masmi väliyanki.
Tsaymi trokiki wanuyänanpä juk
nación runakunata churarqä.

5 “Qamkunawan kaykaptïqa ama
mantsariyaytsu.
Rupay yarqamunan kaqläpitami
kutitsiyämushayki.
Rupay jeqanan kaqläpitapis qori-
yämushaykimi.
6 Nortitapis y surtapis nishä:
‘¡Wamräkunata ama tsararäku-
yaytsu!

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¡Mayjina karucho tsarararpis ollquta warmitapis kutitsiyämuy!
7 ¡Noqata adoramaqkunata llapanta kutitsiyämuy!
Munanqänö kawar alabayämänanpämi kamashqä.
Kikïmi paykunata rurashqä'.

8 "Kuyanqä runakuna, qapranö, upanö karpis shayämuy.
9 Maytsay nacionkunacho y markakunacho taq runakunapis, shayämuy.
Mä niyämay: Adorayanqayki mayqan ïdulupis ima päsananpä kanqanta ¿willakushqatsurä?
Willakushqa kaptinqa testïgukuna mä niyätsun.
Tsay ïdulukuna willakuyanqanta mä pillapis parlakamutsun".

10 Kuyanqan runakunata TAYTA DIOSMI nin:
"Qamkunami testïgükuna kayanki.
Akranqä sirvimaqnïkunami kayanki.
Qamkunata akrashqä *reqiyämänaykipä, yärakayämänaykipä y japallä Dios kanqäta tantiyakuyänaykipämi.
Imaypitapis noqallami Dios kä.
Noqapita mas juk Diosqa manami kantsu.

11 "Noqami TAYTA DIOS kä.
Noqapita masqa manami pipis salvakuq kantsu.†
12 Salvanäpä kanqanta willakatsirqa salvashqämi.
Juk nacionkunapa diosnin manami imaypis salvayäshushqaykitsu.
Japallä Dios kanqätami testïgu kayanki.

13 "Imaypitapis noqallami Dios kaykä.
Makïpita manami pipis qeshpintsu.
Imata rurayta munaptïpis manami pipis tsapata churapämantsu".

14 Salvashuqniki karmi Israel runakunapa santu TAYTA DIOSNIN niyäshunki:
"Qamkunata salvayäshunaykipämi soldädukunata Babiloniaman kachashä.
Tsay soldädukuna atacayaptinmi Babilonia[s] runakuna yärakuyanqan *büquinkunawan qeshpir aywakuyanqa.
15 Noqaqa santu TAYTA DIOSNIKIKUNAMI kä.
Israel nacionta kamashqa karmi mandaqniki rey kä.

16 "Noqaqa TAYTA DIOSMI kä.
Lamar chawpinpami nänita rurarqä.
Pulchaqyaykaq yaku chawpinpami cällitanö rurarqä.†
17 Nirkurmi atska carrëtankunawan y cawallunkunawan Israel runakunata qatipämuq soldädukunata ushakätsirqä.
Ushakätsiptï manami imaypis kawariyämushqatsu.
Aktsi upiqnömi llapanpis illakäyashqa.

18 "Kananqa unay päsanqankunata amana yarparäyaynatsu.
19 Noqaqa mushuqtanami rurashä.
Manaräpis unaytami salvashä.
¡Tantiyakuyay! ¡Qallaykushqänami!
Salvarmi nacionninman jäkuq tsaki nänipa kutitsimushä.

---

[s] **43.14** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.
† **43.10-13** Deut. 4.35. † **43.16-17** Éxo. 14.13-31.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Imapis mana kanqan tsaki jirka-
chömi mayukunata yuritsimu-
shä.

20 "Tsaymi jirka uywakunapis agra-
dëcikayämanqa.
*Chacalkunapis y *avestruzku-
napis kushishqami alabayä-
manqa.
Akranqä runakuna upuyänan-
pämi tsaki jirkacho mayuku-
nata yuritsishä.†
21 Tsay runakunata kikïpämi rurarqä.
Alabayämänanpämi paykunata
kamarqä.

22 "Jacobpita aywaraq Israel runa-
kuna, yanapanäpä manami
mañakayämashqaykitsu.
Mana cäsukamarmi jaqiriykayä-
mashqayki.
23 Manami tsaki mikuy ofrendata
apayämunaykipä obligayash-
qätsu.
Manami inciensiuwan cada rätu
qoshnitsiyänaykipäpis obliga-
yashqätsu.
Sacrificiupä uywakunata apa-
murpis manami shonqüpänö-
tsu apayämushqayki.
24 Manami mushkuq jachatapis
rantipäyämashqaykitsu ni
uywakunapa wirantapis rupa-
tsipäyämashqaykitsu.
Tsaypa trokinqa jutsata rurarmi
pasaypa ajayätsiyämashqayki.
Mana allikunata rurarmi pasaypa
rabyanätsiyämashqayki.

25 "Tsaynö kayaptikipis qamkunata
kuyarmi llapan jutsaykikuna-
pita perdonayäshayki.
Perdonaskirqa manami imaypis
yarpäshänatsu.

26 Imallapitapis noqapita qalla-
yashqa karqa mä niyämay.
Jutsaynaq kayanqaykita yarparqa
mä niyämay.
27 Unay castayki Jacobpis jutsatami
rurarqan.
Yachatsishuqnikikunapis manami
cäsukayämashqatsu.
28 Tsaymi sacerdötikikunatapis tem-
plüpita qarqushqä.
Qamkunatapis castigaptïmi
pïmaypis maldicionayä-
shunki".

Jukllaylla Tayta Dios kanqan

44 1 "Jacobpita aywaraq sirvi-
maqnïkuna, akranqä Israel
runakuna, shumaq wiyayä-
may.
2 Kamashuqniki TAYTA DIOS karmi
nï:
Jacobpita aywaraq sirvimaqnï-
kuna, ama mantsariyaytsu.
Jesurún runakuna,t † akrakuynï-
kunami kaykäyanki.
Mamaykipa pachanchömi qam-
kunata kamashqä.
Qamkunata yanapanäpämi
kaykä.
3 Tsunyaq jirkakunachöpis noqami
yakuta pashtatsimushä.
Tsaki pampakunapapis mayunörä
yaku aywananpämi kamakä-
tsishä.
Qamkunapita aywaraqkuna-
manmi Espïritüta kachamushä.
Paykunami bendicionnïta chas-
kiyanqa.
4 Qewa lloqllurrä wiñaqnömi
kayanqa.
Mayu kuchunkunacho sauci ver-
diraqnörämi kayanqa.†
5 Wakinmi niyanqa: 'Kikin TAYTA
DIOSPAMI kä'

---

t **44.2** *Jesurún* ninanqa *alli kawaq* ninanmi. Tsaynö nirqan Israel runakunatami.
† **43.19-20** Éxo. 17.1-7; Isa. 35.6-8; 41.18; 44.3-4. † **44.2** Deut. 32.15; 33.5, 26.
† **44.3-4** Isa. 43.19-21; Jer. 31.12; Juan 4.10-14; 7.37-39; Apoc. 22.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wakinnami jutinkuna Jacob
kananpä churakuyanqa.
Wakin kaqnami makinkunaman
jutïta qellqayanqa.
Israeltami jutinkunatapis chura-
kuyanqa”.

6 Israel runakunata salvaq rey
y llapanta mandaq TAYTA
DIOSMI nin:
“Noqami qallanan y ushanan
kaykä.†
Noqapita mas juk Dios manami
kantsu.
7 ¿Pillaqa noqanö kantsurä?
Karqa mä shamur nimätsun.
Ima päsananpä kaqtapis ¿pillaqa
unaypita patsa parlashqatsurä?
Mä ima päsananpä kaqtapis
willayäshuy.

8 “Ama mantsariyaytsu.
Unaypita patsami qamkunata
willashqä ima päsananpä kaq-
tapis.
Qamkunami testïgükuna kaykä-
yanki.
Noqapita masqa manami juk Dios
kantsu.
Manami juk masqa kantsu tsapä-
yäshunaykipä.
Mas jukta manami reqïtsu”.

Ïdulu adoray upa ruray kanqan

9 Ïdulukunata ruraqkuna† manami
imapäpis väliyantsu.
Mayjina kuyayllapäta rurayan-
qanpis manami välintsu.
Ïduluta adoraqkunaqa yarpayniy-
naqmi kaykäyan.
Kikinkunapis penqakurmi kayanqa.
10 Diosnin kananpä ïduluta rurarqa
tiempunkunatami oqrayan.
11 Ïdulu ruraqpis manami Diostsu,
sinöqa runallami.
Tsaymi ïduluta ruraqpis y ado-
raqpis juzgaptï pasaypa man-
tsarir penqakuyanqa.

12 Maski yarpachakushun herrëru
imanö ïduluta ruranqantapis.
Fiërrutami carboncho alli puka-
yanqanyaq wayllätsin.
Nirkurmi combawan cincelwan
takaykällar munanqannö
kananpä ruran.
Tsaynö arur mallaqaptinmi kall-
panpis ushakan.
Yakullatapis mana upurqa pasay-
pami aywapakan.
13 Carpintërupis metrunwanmi
qeruta tupun.
Imanö rurananpäpis läpizwanmi
dibujan.
Formonwan takapayllapami lla-
qllanpis.
Shumaq yarqunanpämi compas-
wan dibujan.
Tsaynöpami tsay ïduluta kuyay-
llapä runatanö ruran.
Rurayta ushaskirnami ïdulupä
rurayanqan wayiman churayan.

14 Wakin runami cedruta, cipresta
y encinata mutuskir ïduluta
ruratsinanpä apamun.
Wakinnami pïnuta plantan tam-
yawan wiñarkuptin ïduluta
ruratsinanpä.
15 Tsay apamunqan jachakunapa
troncunpita ïduluta ruray-
kurmi ñöpanman qonqurikun.
Sobraq kaqtami yantapä tseqtan.
Wakin yantawanmi qoñuku-
nanpä ninata tsaritsin.
Wakin yantawanmi masarananpä
jornuta tsaritsin.
16 Wakin yantawannami ninata tsa-
riskatsir aytsata kankan pacha
junta mikunanpä.

† **44.6** Isa. 41.4; 48.12; Apoc. 1.17; 22.13. † **44.9-20** Sal. 115.4-8; 135.15-18; Isa. 40.18-20; 41.6-7; 42.17; 45.16; Jer. 10.1-16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ninacho mashakurmi nin:
"Nina ñöpanqa maypis jamaräkuy munaymi qoñun".
17 Ïduluta tsaynö ruraykurmi ñöpanman qonqurikun.
Tsaycho adorarmi mañakur nin:
"¡Qammi diosnï kanki! ¡Salvaykallämay!"

18 Tsay runakunaqa manami musyayantsu ni cuentatapis qokuyantsu.
Imayka ñawin wichqashqanö karmi tantiyakuyantsu manakaqta rurayanqanta.
19 Tantiyakuyänanpäpis manami juiciunkuna kantsu.
Manami shumaq yarpachakuyantsu.
Shumaq yarpachakurqa niyanman:
"Pullan kaq qerutami tullpaman waykushqä.
Shanshanchönami tantata kuwashqä.
Tsaychömi aytsatapis kankaskir mikushqä.
Tsaypita sobraq kaqwan manami ïduluta rurämantsu.
Jachapita mutunqä taksha kulluman manami qonqurikümantsu".

20 Ïduluta adoraqkunaqa uchpata mikuqnömi mana tantiyakuq kayan.
Llutanta yarparmi tsaynö rurayan.
Manami tantiyantsu derëcha makincho aptaraykanqan ïdulu mana väliq kanqanta.

Israel runakunata Tayta Dios perdonar salvanqan

21 "Jacobpita aywaraq Israel runakuna, tsay ninqäkunata ama qonqäyaytsu.
Qamkunaqa sirvimaqnïmi kaykäyanki.
Noqami qamkunata kamashqä.
¡Ama qonqayämaytsu!
22 Llapan jutsaykikunapitami perdonashqä.
Pukutayta illakätsiqnömi jutsaykikunata illakätsishqä.
Qamkunata salvaykaptïqa noqaman yapay yärakayämuy".

23 Ciëlu, ¡TAYTA DIOS salvakuq kanqanpita kushikur cantay!
¡Patsa rurincho kaqkunapis, vivar qayaräyay!
¡Jirkakuna, pasaypa kushikur jinchi cantayay!
¡Muntikuna, llapayki kushikur cantayay!
¡Jacobpita aywaraq Israel runakunatami TAYTA DIOS salvashqa!
¡Munayyuq kanqantami musyatsimushqa!

24 Israel runakuna, mamaykipa pachancho kamashuqniki y salvashuqniki TAYTA DIOSMI nishunki:
"Noqami imaykatapis kamaq TAYTA DIOS kä.
Ciëlutapis kikï kamarmi mashtamushqä.
Pipis mana yanapaykämaptinmi kay patsatapis kamashqä.

25 "Llulla profëtakuna willakuyanqannö mana kamakänanpämi tsapata churä.
Adivïnukunatapis noqami penqakuyman churä.
Yachaqkuna llutanta yätsiyänanpäpis yarpayninta noqami pantakätsï.
Niyanqankuna mana välinanpäpis noqami kamakätsï.†

† **44.25** 1Cor. 1.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Sirvimaqnï willakunqantami
itsanqa cumplitsï.
Willakuqnïkuna niyanqannö
kananpämi kamakätsï.
Jerusaléncho runakuna yapay
täyänanpäpis noqami nï.
Judácho markakuna raqällana
kaykäyanqanpita yapay
markata shäritsiyänanpäpis
noqami kamakätsï.
27 Noqa niptïqa lamar yakupis tsa-
kiskinmi.
Noqami mayukunatapis tsakitsï.

28 "Noqami rey Cirupä nï:
'Üsha mitsiqnï karmi llapan
munanqäta ruranqa'.
Tsaymi Jerusalénta Ciro yapay
allitsatsinqa.
Tsaynöllami templupa cimien-
tunta pirqatsinqa".†

Rey Cirupä Tayta Dios willakatsinqan

45 1 Cirutami TAYTA DIOS nin:
"Qamtami akrashqä rey
kanaykipä.
Makipita jancharkurmi yanapa-
shayki nacionkunata munayni-
kicho tsararänaykipä,
munayyuq reykunata ushakätsi-
naykipä
y marka punkutapis kichapäyä-
shunaykipä.
Tsay punkutaqa manami pipis
wichqapäshunkitsu.
2 Kikïmi ñöpaykita aywar altunnin
jirkakunatapis pampatsashä.
Bronci punkukunatapis pakirmi
ushashä.
Fiërru trancakunatapis chip-
yaqmi ushashä.
3 Chaniyuq tesörukunatami kama-
ripäshayki.
Pakaraykaq riquëzakunatami
qoykushayki.
Tsaynöpami musyanki Israel
runakunata kuyaq TAYTA DIOS
kanqäta.
Tsaynöllami musyanki jutikipa
kikï qayanqäta.

4 "Sirvimaqnï Jacobta kuyarmi y
akranqä Israel runakuna ray-
kuqmi mana reqiykämaptikipis
jutikipa qayar qamta akrashqä.
5 Noqami TAYTA DIOS kä.
Noqapita mas juk Diosqa manami
kantsu.
Mana sirviykämaptikipis puëdiq
chölu kanaykipämi yanapa-
shayki.
6 Tsaynö yanapashayki kay patsapa
juk kuchunpita jukaq kuchun-
yaqpis noqalla TAYTA DIOS
kanqäta pïmaypis musyayä-
nanpämi.
Noqami TAYTA DIOS kä.
Noqapita mas juk Diosqa manami
kantsu.
7 Noqami kamakätsï junaq
kananpä y paqas kananpäpis.
Noqami kamakätsï bendición
kananpä o desgracia kanan-
päpis.
Noqa TAYTA DIOSMI llapan tsay-
kunata kamakätsï".

Tayta Dios kamakuq kanqan

8 "Ciëlu kichakätsun.
Pukutaypita tamyamuqnö kay
patsaman salvación chämu-
tsun.
Kay patsacho salvaciontapis y alli
kawaytapis chaskikuyätsun.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö
kananpä kamakätsï.

9 "¡Allaw, imanörä kayanqa kama-
kuqninwan churakaqkuna!
Qamkuna mitu mankanölla
kaykarqa manka ruraqta

† **44.28** 2Crón. 36.23; Esd. 1.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

‘¿imanirtä kay niraqta ruraykämanki?’ ¿niyankimantsurä?
‘Mana allitami ruramashqayki’ ¿niyankimantsurä?†
10 Wamrapis manami taytanta y mamanta ‘¿imapätä rurayämarqayki?’ ninmantsu”.

11 Kamaqnin kar Israel runakunapa *santu TAYTA DIOSNINMI nin:
“Wamräkuna kayaptikimi munanqänö qamkunata wätä.
Imanö wätanqäpitapis ¿jamuräyämankimantsurä?
Qamkunata waray warantin imanö rikanäpäpis ¿yätsiyämankimantsurä?

12 “Noqami patsata kamashqä.
Tsaycho täyänanpämi runatapis kamashqä.
Ciëlutapis makïwan mashtaskirmi llapan qoyllurkunatapis tsayman churashqä.
13 Noqami rey Cirutapis llapanta vincinanpä yanapashä.
Llapan ruranqankunapis alli kananpämi kamakätsishä.
Paymi Jerusalén markäta allitsatsinqa.
Prësu apayanqan Israel runakunatapis päguta mana cobrayllapami kachämunqa”.
Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

14 Israel runakunatami TAYTA DIOS nin:
“Egipto runakunapa y Etiopía runakunapa riquëzankuna qamkunapanami kanqa.
Sabá nacionpita jatusaq runakunapis makikichömi kayanqa.
Paykunaqa cadënawan watashqami qepaykita shayämunqa.
Ñöpaykiman qonqurikuykurmi kuyapäyänaykipä niyäshunki:
‘Rasunpaypami Tayta Dios yanapaykäyäshunki.
Paypita mas juk Diosqa manami kantsu’ ”.

15 Tayta Dios, Israel runakunata salvaq y mana rikakaq Diosmi kaykanki.
16 Ïduluta ruraqkunaqa llapanmi penqakuyanqa.†
17 Noqakunatami itsanqa salvayämanki.
Salvayämaptikimi chikimaqnïkuna imaypis manakaqman churayämanqanatsu.

18 TAYTA DIOSMI ciëluta kamashqa.
Kay patsatapis kamarmi shumaq takyätsishqa.
Manami manakaqpätsu kamashqa, sinöqa runakuna täyänanpämi.
Paymi nin:
“Noqami TAYTA DIOS kä.
Noqapita mas juk Diosqa manami kantsu.
19 Manami tsakaqninman ni pakapanman aywaykurtsu imatapis parlä.
Jacobpita aywaraqkuna manami manakaqllapä *ashiyämänanpätsu nï.
Noqa TAYTA DIOSQA rasun kaqllatami parlä.
Alli kaqllatami musyatsï”.

Ïdulukunata manakaqman churanqan

20 “Juk nación runakuna mana tantiyarmi qerupita rurashqa ïdulunkunata umrushqa puritsiyan.
Mana salvaykaptinpis tsaykunatami mañakuyan.

† **45.9** Rom. 9.20. † **45.16** Isa. 42.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsay runakunatami nï:
Qamkunata tapunäpä qorikaskir shayämuy.
21 Imata yarpäyanqaykitapis mä niyämay.
Kikikikunapurapis mä tapunakuyay.
¿Pitä unaypita patsa nirqan kanan kanqannö imapis päsananpä kanqanta?
¿Manaku noqa TAYTA DIOS tsaykunata willarqä?
Noqapita mas juk Diosqa manami kantsu.
Noqapita mas juk manami kantsu allillata ruraq y imapitapis salvaq.

22 "Patsapa kuchuncho taqkunapis, cäsukamar yärakayämay.
Yärakayämaptikiqa salvayäshaykimi.
Noqallami Dios kä.
Noqapita mas juk Diosqa manami kantsu.
23 Llapanpis ñöpämanmi qonqurikayämunqa.
Llapanpis cäsukayämänanpämi niyämanqa.
Tsaynö kananpä kanqanta kikïpa jutïchömi jurashqä.
Imatapis kamakätsinäpä nirqa mana qonqaypami kamakätsï.†

24 "Tsaymi runakuna niyanqa:
'Munayyuq TAYTA DIOSLLAMI salvamaqnintsik'.
Contran rikakuqkunami itsanqa paypa ñöpancho penqakushqa kayanqa.
25 TAYTA DIOS salvaptinmi Israel runakuna pay munanqannö kushishqa kawayanqa".

Babilonia nacionpa diosninkuna Tayta Diosman mana tinkunqan

46 1 Bel dios vincishqami kaykan.
Nebo diospis manakaqman churashqami kaykan.[u]
Tsay diosninkunatami cawallunkunaman chaqnakurkur apayan.
Tsaykuna pasaypa lasarmi utikätsiyan.†
2 Tsay ïdulukunaqa ishkirpis manami shäriyantsu.
Yärakuyanqan runakunatapis manami salvayantsu.
Tsay runakunata ïdulunkunatawanmi juklä nacionman prësu apayan.

3 Tayta Diosmi nin:
"Jacobpita aywaraq Israel runakuna, wiyayämay.
Mamaykipa pachancho kayanqaykipita patsami qamkunata rikashqä.
Yuriyanqayki junaqpitami marqashqa puritsishqä.
4 Awkinyäyaptikipis tsaynöllami rikayäshayki.
Pasaypa soquyashqatapis yanapayäshaykimi.
Qamkunata noqami kamashqä.
Maypa pusharpis rikayäshaykimi.

5 "¿Imamanrä tinkutsiyämanki?
¿Pirä noqanö kanman?
6 Wakin runakunami qoritawan qellayta balanzacho pësarkur ïdulu ruraqta pägayan ïduluta rurapänanpä.
Rurapaskiptinnami tsay ïdulupa ñöpanman qonqurikuykur adorayan.

---

[u] **46.1** Bel dios y Nebo diosqa Babilonia runakuna adorayanqan dioskunami kayarqan. Tsay dioskuna vincishqa kayanqanta y penqakuyman churayanqanta nirqan Persia nacionpa mandaqnin rey Ciro Babilonia nacionta vincinanpä kaptinmi.
† **45.23** Rom. 14.11; Fil. 2.10-11. † **46.1** Jer. 50.2; 51.44.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Umrukurkur aparmi jamarä-
nanpä kaqman jamatsiyan.
Jamatsiyanqanpitaqa manami
kuyukuntsu.
Tsay ïduluqa mayjina rugakuyap-
tinpis manami salvantsu.†

8 "Mana wiyakuq runakuna,
tsayta tantiyakur penqaku-
yay.
9 Unaypita patsa castaykikunata
imanö yanapanqätapis yarpä-
yay.
Noqallami Dios kä.
Noqapita mas juk Diosqa manami
kantsu.
Manami ima ïdulupis noqaman
tinkuntsu.
10 Noqami unaypita patsa ima
kananpä kaqtapis willakatsï.
Imapis päsananpä atska wata
pishiykaptinmi musyatsï.
Ruranäpä yarpanqätaqa llapan-
tami rurä.

11 "Rupay yarqamunan kaqläpitami
juk runata qayashqä.
Aytsapä mallaqashqa condor-
nömi karu nacionpita sha-
munqa.
Ninqäta rurananpämi tsay runata
pushamushä.
Yarpanqänöllami llapantapis
rurashä.

12 "Salvanäpä kaqta mana criyiq-
kuna, wiyayämay.
13 Karu nacioncho kayanqaykipi-
tami kutitsiyämushayki.
Qorimunäpä ichikllanami pishiy-
kan.
*Sióncho täyänaykipämi kutitsi-
yämushayki.
Kuyanqä Israel runakuna kayap-
tikimi salvayäshayki".

Babilonia ushakänanpä ninqan

47 1 Tayta Diosmi nin:
"Babilonia nación, trönucho
jamaraykanqaykipita yarqur
patsamanna jamakuy.†
Mananami pipis kuyayllapä kan-
qaykita niyäshunkinatsu.
2 Wätay warminöllana maraycho
machkayki aqakuy.
Shukutaraykanqayki jakuykita
jipiyna.
Chankaykikuna rikakanqanyaq
träjikita qarikurkur mayuku-
natapis tsimpay.
3 Qallapächu kaptikimi penqayni-
kita pïmaypis rikanqa.
Llutanta ruranqaykipita casti-
gaptï manami pipis salvashun-
kitsu".

4 Tsaynömi nin Israel runakunapa
*santu Tayta Diosnin.
Paymi salvamaqnintsik.
Paypa jutinmi llapanta mandaq
*Yahweh.

5 "Babilonia nación, tsakaqman
yaykuskir upällalla jamarä-
kuy.
Mananami pipis 'nacionkunapa
mandaqnin reina' nishunki-
natsu.

6 "Kuyanqä Israel runakuna aja-
nätsiyämaptinmi makikiman
churarqä.
Castiganaykipä niptïmi pasaypa
ñakatsishqayki.
Awkinkunatapis alläpa lasaq
yüguta matankätsiqnömi
mana kuyapaypa ñakatsish-
qayki.
7 Imayyaqpis reinalla kanaykipä
kanqanta yarparmi llutanta

† **46.1-7** Jer. 10.5. † **47.1-15** Isa. 13.1—14.23; Jer. 50.1—51.64.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ruraykanqaykitapis tantiyakushqaykitsu.
Ushakänaykipä kaqta manami imaypis yarpashqaykitsu.

8 "Babilonia marka, shumaq wiyamay.
Trönuncho mana yarpachakuypa jamaraq warminö karmi shonqullaykicho nikanki:
'Manami pipis noqanö kantsu.
Manami imaypis viüdayäshätsu ni wawaynaqpis kashätsu'.
9 Tsaynö nikarpis illaqpitami juk junaqllacho viüdapis y wawaynaqpis rikakunki.†
Tsay junaqqa brüjuykikunapis ni suerti qatiqnikikunapis ima ruraytapis manami kamäpakuyanqatsu.

10 "Mana allikunata rurarmi pipis mana rikashunqaykita yarpashqayki.
Musyaq yachaq kanqaykita yarparmi pantakashqayki.
Shonquykichömi nirqayki pipis qamnö mana kanqanta.
11 Tsaynö niptikipis illaqpitami desgracia päsashunki.
Tsaypita manami imanö salvakuytapis kamäpakunkinatsu.
Tsay desgracia shamuptinmi chipyaq ushakanki.

12 "Unaypita brüju kayta yachakunqaykinölla sïguir ima desgraciallapitapis mä qeshpinkikush.
Brüju kayta sïguir mä pillataqa mantsaritsinkikush.
13 Yätsishuqnikikuna yätsishunqaykitapis ajayashqaykinami.
Cada killa imanö kayänaykipä kaqtapis willayäshunaykipä qoyllur estudiaqkunapis manami kayannatsu.
Kanan mä salvayäshunaykipä shayämutsun.

14 "Qamqa yarpanki tsay runakuna mashakuyänaykipä shanshanö kayanqantami.
Tsaynö yarpaptikipis manami tsaynötsu kanqa, sinöqa nina ushananpä oqshanöllami kayan.
Tsaymi Tayta Diospa castïgunpita imanöpapis qeshpiyta kamäpakuyanqatsu.
15 Wamra kanqaykipita patsa suertita qatitsikunqayki brüjuykikunapis ushakäyanqami.
Kawaq kaqkuna qeshpir aywakuyaptin manami pipis salvashunaykipä kanqatsu".

Israel runakuna mana wiyakuq kayanqan

48 1 Jacobpita aywaraq Israel runakuna, ninqäta wiyayämay.
Qamkunaqa TAYTA DIOSPA jutinchömi imatapis awniykäyanki.
Tsaynöllami nikäyanki kuyashuqniki Diosta sirviyanqaykita.
Tsaynö nirpis janan shonqullami paypa jutinta joqariykäyanki.
2 Qamkunaqa nikäyanki *sagrädu Jerusaléncho täyarnin kushikuyanqaykitami.
Tsaynöllami nikäyanki kuyashuqniki Tayta Diosman yärakuyanqaykita.
Paypa jutinqa llapanta mandaq *Yahwehmi.

3 Tayta Diosmi nin:
"Imapis manarä päsaptinmi päsananpä kaqkunata willakatsirqä.
Willakatsinqänöllami llapanpis illaqpita päsashqa.

† **47.8-9** Apoc. 18.7-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Musyämi rumi shonqu kayan-
qaykita, kunkaykikunapis
fiërrunö chukru kanqanta
y urkuykikunapis broncinö
chukru kanqanta.
5 Tsaynö kayaptikimi päsananpä
kaqkunata unayna willaka-
tsirqä.
Willakatsinqänö päsaptinmi tan-
tiyayanki takaypa y fundiypa
ruratsiyanqayki ïdulukuna
ima päsananpä kaqtapis mana
musyayanqanta.
6 Willakatsinqänö kanqanta mus-
yaykar y rikaykarqa ¿imanirtä
tantiyayankitsu rasun kaqta
nikanqäta?

"Kanan mastapis musyatsiyä-
shayki.
Tsayqa mana musyayanqayki
kaqkunami kaykan.
7 Tsayta imaypis manami yarpäyash-
qaykitsu ni wiyayashqaykitsu.
Tsaymi 'tsaytaqa unaynami mus-
yarqä' niyankitsu.
8 Tsaytaqa manami imaypis wiya-
yashqaykirätsu.
Kananyaqpis manami musya-
yashqaykirätsu.

"Qamkunaqa yuriyanqayki-
pita patsami mana wiyakuq
kayashqayki.
Kullu rinri karmi ïdulukunata
adorar imaypis cäsukayämash-
qaykitsu.
9 Tsaynö kayaptikipis adorayämä-
nayki raykuqmi rabyanarpis
awantakushqä.
Alabayämänayki kaptinmi
pacienciakur qamkunata illa-
kätsishqätsu.

10 "Mana illakätsirpis qamkunata
ñakatsishqämi.
Jornucho tsullutsir qellaypa qan-
ranta jipiqnömi jutsaykikuna-
pita mayllashqä.
11 Juk dioskunata adorayänaykipa
trokin noqata adoramänayki-
pämi tsaynö perdonashqä.
Manami munätsu juk dioskunata
adorar manakaqman churayä-
mänaykita".†

**Kuyanqan runakunata
salvananpä Tayta Dios ninqan**

12 "Jacobpita aywaraq runakuna,
cäsukayämay.
Qayanqä Israel runakuna, wiya-
yämay.
Noqallami Dios kä.
Unaypita patsa imayyaqpis
Diosmi kaykä.†
13 Makïwanmi kay patsata
kamashqä.
Derëcha kaq maki paltäwanmi
ciëlutapis tupushqä.
Jutinta niykuptillämi llapanpis
yuriskiyarqan.

14 "Llapaykikuna qorikar shumaq
wiyayämay.
Persia nacionpa mandaqnin rey
Cirutami akrashqä munanqäta
rurananpä.
Paymi yarpanqänö Babilonia
nación runakunata ushakä-
tsinqa.
Tsayta manami mayqan ïdulupis
musyashqatsu ni willakush-
qatsu.

15 "Noqami Ciruta qayaykamur
kachashqä.
Tsaymi llapanta rurananpä yana-
pashä.
16 Llapaykikuna witiyämuy tsay
ninqäta wiyayänaykipä.
Unaypita patsami tsaynö
kananpä kaqta willashqä.

† **48.11** Isa. 42.8. † **48.12** Isa. 41.4; 44.6; Apoc. 1.17; 22.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Rikaraykaptïmi llapanpis ninqänölla kanqa”.
TAYTA DIOS tsaynö ninqanta willakunäpämi Espïritunta noqaman kachamushqa.

17 Salvashuqniki kar Israel runakunapa *santu TAYTA DIOSNINMI niyäshunki:
“Noqami TAYTA DIOSNIKIKUNA kaykä.
Noqami alli kaqkunata yachatsir munanqänö kawayänaykipä alli nänipa pushä.
18 Mandamientükunata cäsukurqa kushikuychömi kawayankiman karqan.
Alli kawayanqaykiqa mayu mana tsakiypa aywaqnömi kanman karqan.
Lamar pulchaqyanqan qatinayllaman aywaqnömi allillata imaypis rurayankiman karqan.
19 Lamar kuchuncho aqushanörämi qampita aywaraqkuna yupaytapis mana atipaypä kayanman karqan.†
Manami imaypis qamkunata ushakätsïmantsu karqan.
Ñöpäpitapis manami qarqümantsu karqan”.

20 ¡Babiloniapita qeshpir aywakuyay!†
¡Salvakuyanqaykita maytsaychöpis kushishqa willakuyay!
Willakur niyay:
“¡Sirviqnin Jacobpita aywaraqkunata TAYTA DIOSMI salvashqa!
21 Tsunyaqpa pushamuptinpis manami yakunäyarqantsu.
Mana yakunäyänanpämi qaqapita tsaytsika yakuta pashtatsimurqan”.†

22 Tsaynö kaptinpis TAYTA DIOSMI nin:
“Mana alli runakunaqa manami imaypis kushikuycho kawayanqatsu”.†

Tayta Diosta sirviq kanqan

49 1 Costacho kaykaq nación runakuna, wiyayämay.
Karu nacionkunacho taq runakuna, ninqäta shumaq tantiyakuyay.
Manaräpis yuriptïmi TAYTA DIOS qayamarqan.
Mamäpa pachallanchörä kaykaptillärämi jutï churapämarqan.†
2 Parlanqäpis alli afilashqa espädanö kananpämi kamakätsishqa.†
Makinwanmi imaykapitapis tsapämashqa.
Llawchi punta flëchanö kanäpämi churamashqa.
Flëchanta puritsikunanman wiñashqanömi kaykä.

3 Paymi nimarqan:
“Sirvimaqnï Israelmi kanki.
Sirvimaptikimi maytsaychöpis alabashqa kashä”.
4 Tsaynö nikämaptinpis mana tantiyakuypami nirqä:
“Manakaqllapämi Diostapis sirvishqä.
Manakaqllapämi kallpätapis ushashqä.
Tsaynö karpis TAYTA DIOSPA makinchömi kaykä.
Paymi sirvinqäpita yanapamanqa”.

5 Mamäpa pachallanchörä kaykaptïmi sirviqnin kanäpä TAYTA DIOS akramarqan.
Paymi churamarqan Israel runakunata paywan amistatsinäpä.

---

†**48.19** Gén. 22.17. †**48.20** Jer. 50.8; 51.6, 45; Apoc. 18.4. †**48.21** Éxo. 17.1-7.
†**48.22** Isa. 57.21. †**49.1** Jer. 1.5; Gál. 1.15. †**49.2** Heb. 4.12; Apoc. 1.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

TAYTA DIOSNÏ kuyamarmi yanapaykäman.
6 Paymi nimashqa:
"Manami Jacobpita aywaraq runakunawan amistatsimänallaykipätsu akrashqä.
Maytsay nacionkunapäpis aktsi kanaykipämi churashqä.†
Tsaynöpami maytsaychöpis runakuna salvakuyanqa".†

7 Llapan nación runakunami chikiyäman.
Mandaq runakunami munayninchо tsararäyäman.
Tsaynö kaptinpis Israel runakunata salvaq *santu TAYTA DIOSMI niman:
"Reykunapis y mandashiqninkunapis ñöpaykimanmi qonqurikayämunqa.
Tsaynö qonqurikayämunqa qamta akrashqa kaptï y awninqäta imaypis cumpliptïmi.
Israel runakunapa santu TAYTA DIOSNIN karmi tsaynö kananpä kamakätsishä".

Jerusalén allitsakänanpä ninqan

8 TAYTA DIOSMI sirviqninta nin:
"Kuyapänäpä kaq höra chämuptinmi rugakamanqaykinö yanapashqä.†
Salvanäpä kaq junaqmi qamta salvashqä.
Noqami imaypis tsapäshayki.
Runakunawan *pactuta ruranäpämi churashayki.
Tsaynöpami Israel nacionta unay kanqanmannöna tikratsinki.
Jaqirishqa chakrakunatapis duëñunkunatami kutitsinki.
9 "Tsaymi prësunö kaykaqkunatapis 'yarqayämuy' ninki.
Tsakäpakushqanö kaykaqkunatapis 'atsikyaqman yarqayämuy' ninki.
Paykunaqa üshänömi kayanqa.
May nänipa aywayaptinpis allimi rikashä.
Tsaki jirkakunacho puriyaptinpis atskami qewa kanqa.
10 Rupaypa achayninpis manami paykunata rupanqatsu.
Paykunata kuyaparmi chuya yakuman pushashä.
Manami mallaqäyanqatsu ni yakunäyanqatsu.†
11 Jirkakunapapis alli nänitami rurashä.
Uchku uchku nänikunatapis pampatsashämi.
12 Kuyanqä runakunami karupita shayämunqa.
Norti kaqläpita, rupay jeqanan kaqläpita y Sinim partipitapis shayämunqami".

13 ¡Ciëlu, kushikuypita cantay!
¡Kay patsa, pasaypa kushikuy!
¡Jirkakuna, kushikur alabayay!
¡Kuyanqan runakunata TAYTA DIOS salvanqanpita kushikuyay!
¡Imaynaqkunata kuyapanqanpitapis kushikuyay!

14 *Siónmi[v] nishqa:
"TAYTA DIOSMI jaqiriykamar qonqaykamashqa".
15 Tsaymi Siónta Tayta Dios nin:
"¿Wawanta warmi qonqaykunmantsurä?
¿Wawanta manatsurä kuyapanman?

[v] **49.14** Kay versïculukunacho Siónpä parlarqa Israel runakunapämi parlan. Tsaynöpis wawayuq warmimanmi tinkutsirqan.
† **49.6a** Isa. 42.6; 60.1-3; Luc. 2.31-32; Juan 8.12; Hech. 26.23. † **49.6b** Hech. 13.47.
† **49.8** 2Cor. 6.2. † **49.10** Apoc. 7.16-17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wawanta qonqaptinpis noqaqa
manami imaypis qonqäyäshay-
kitsu.
16 Maki paltämanmi jutikitapis qell-
qashqä.
Marka murällaykikunatapis yar-
paraykämi.
17 Allitsashishuqnikikuna rasmi
shayämunqa.
Ushakätsiyäshuqnikikunapis
aywakuykäyannami.

18 "Maski entërupa shumaq rika-
chakuy.
Maytsaypitami wamraykikuna[w]
qorikaykäyämun.
Noqa TAYTA DIOSMI jurar nï:
Wamraykikuna kutimurmi jipash
majatsakänanpä kaq latsapanö
kayanqa.
Qamnami tsay kuyayllapä latsa-
pata jatikuqnö kar kushikunki.

19 "Atska runakuna kutimuptinmi
nacionniki pasaypa kichki
kanqa.
Raqäkunamanpis tsunyaqkuna-
manpis juntayanqami.
Ushakätsishuqnikikunaqa karu-
manmi aywakuyanqa.
20 Ushakäyanqantana yarpaptikipis
wamraykikuna tsaytsika kuti-
murmi niyäshunki:
'Tayta Diospa bendicionninwan
mirarmi kay nacionman junta-
yashqä.
Juk partitana ashipaykayällämay
tsaycho täyänäpä'.

21 "Tsaymi pasaypa kushikur yar-
payllaykicho ninki:
'Wamräkunata wanutsir ushaykä-
yaptinqa ¿pipatä kay wamra-
kuna?
Wakin wamräkuna jukläman
qarqushqa kaykaptinqa
¿maypitatä kay wamrakuna
yuriyämushqa?
Japallä kaykaptïqa ¿maypitatä
shayämushqa?' "
22 Sióntami TAYTA DIOS nin:
"Maytsay nacionkunacho taqku-
nata niptïmi wamraykikunata
warmita ollqutapis marqashqa
y aparishqa apayämunqa.
23 Tsay wamraykikunatami reykuna
legitimakuyanqa.
Reypa jipash tsurinkunami wäta-
yanqa.
Paykunami respitayäshurniki
qonqurikayämunqa.
Tsaymi musyanki noqa TAYTA
DIOS kanqäta.
Noqaman yärakamuqkunaqa
manami penqakuyanqatsu".

24 Kallpasapa runa guërracho vincir
imaykatapis apaptin ¿pillaqa
qechunmantsurä?
Mana alli runa prësu apaptin
¿pillaqa qechunmantsurä?
25 TAYTA DIOSMI nin:
"Noqami itsanqa kallpasapa runa
imatapis apanqanta qechushä.
Mana alli runa prësu apanqan
runakunatapis qechushämi.
Janayki shärirmi chikishuqnikipa
makinpita wamraykikunata
qorimushä.

26 "Ñakatsiyäshuqnikikuna kikin-
pura wanutsinakuyänanpämi
kamakätsishä.
Alläpa wanutsinakuy kap-
tinmi runa mayinpa aytsanta
mikuqnö kayanqa.
Mayunörä yawar aywaptinmi
runa mayinpa yawarninta
upuqnö kayanqa.
Tsaynöpami llapan runakuna
musyayanqa noqa TAYTA DIOS
salvashuqniki kanqäta.

[w] **49.18** Kay versïculukunacho Siónpa wamrankunaqa Israel runakunami kayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynöllami musyayanqa
Jacobpa munayyuq Diosnin
kar qamkunata tsapaq kan-
qäta".

**Mana cäsukuqkunata
Tayta Dios
castiganqan**

50 [1]TAYTA DIOSMI nin:
"Paqtä qamkuna yarpäyanki
warminwan runa rakikaqnö
qamkunata jaqirinqäta.
Rasunpaypa tsaynö kaptinqa
¿maytä rakikanqantsik
papel?
Paqtä tsaynöpis yarpäyanki pipa-
pis jaqan kar wätay kayänay-
kipä rantikunqäta.
Tsaynö kaptinqa ¿maytä jaqa
kanqä papel?
Tsaypa trokinqa jutsata rurayan-
qaykipitami rantikushqä.
Qamkuna mana wiyakuq kayan-
qaykipitami mamaykita[x] qar-
qushqä.

[2]"¿Imanirtä yanapanäpä shamur
yärakamaqta pitapis tarishqä-
tsu?
¿Imanirtä qayaptï contestayä-
mashqaykitsu?
¿Manaku criyiyanki yanapanäpä
munayyuq kanqäta?
¿Manaku criyiyanki salvanäpä
poderyuq kanqäta?
Munayyuq karmi juk shimilla
lamartapis mayukunatapis
tsakiratsï.
Tsaymi pescädukunapis yaku
mana kaptin wanur ushakä-
yan.
[3]Munayyuq karmi ciëlutapis
qachqa latsapata jatitsiqnö tsa-
kaskatsï".

**Wätay runa ñakarpis Tayta
Diosman yärakunqan**

[4]TAYTA DIOSMI yachatsimashqa
llakishqa kaykaqkunata parla-
par kushikatsinäpä.
Pay nimanqanta tantiyakunä-
pämi cada tuta rikchatsiman.
[5]Wiyakuq kanäpämi TAYTA DIOS
yanapaman.
Tsaymi pay nimanqanta imaypis
cäsukü.

[6]Runakuna castigayämänanpäpis
waqtäta kamapashqämi.
Shapräta llukir ushayaptinpis
manami imatapis parlakush-
qätsu.
Ashllir toqapäyämaptinpis
qaqlläta manami tsapakush-
qätsu.[†]
[7]TAYTA DIOS yanapamaptinmi
awantashqä.
Mana penqakuypami Tayta Dios-
man yärakuykä.
Tsaymi mana kuyukuq qaqanö
kaykä.
Tayta Diosman yärakunqäpita
manami imaypis penqakushä-
tsu.

[8]Ñöpächömi Tayta Dios kaykan.
Paymi musyan jutsaynaq kan-
qäta.
¿Pirä noqapa conträ shärin-
man?
Conträ shäriqkuna qorikar mä
imatapis niyämätsun.
[9]TAYTA DIOS yanapaykämaptinqa
¿pirä imatapis conträ niman-
man?
Puyur latsapa ushakanqannömi
llapan conträkunapis ushakä-
yanqa.[†]

---

[x]**50.1** Kay textucho juk warmimanmi Israel nacionta tinkutsirqan. Tsaymi mamaykita qar-
qushqä ninanqa Jerusalén markata ushakätsishqä ninan.
[†]**50.6** Mat. 26.67; Mar. 14.65. [†]**50.8-9** Rom. 8.33-34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Mayqaykipis TAYTA DIOSPITA
*mantsapakuq karqa shumaq
tantiyakuyay.
Wätaynin willakunqanta wiya-
kuq karqa shumaq yarpacha-
kuyay.
Pasaypa llakikur tsakäpakush-
qanö karqa TAYTA DIOSMAN
yärakuyay.
Ima ruraytapis mana kamäpa-
kurqa yanapayäshunaykipä
payta rugakuyay.

11 Tayta Diosmi nin:
"Kikillaykikunaman yärakuq-
kuna, shumaq tantiyakuyay.
Noqaman yärakayämunaykipa
trokin qamkunaqa yarpayni-
kikunallamanmi yärakuykä-
yanki.
Tsaynö kayanqaykipitami casti-
gaptï ñakar ushakäyanki".

Jerusalén runakunata parlapanqan

51 1 TAYTA DIOSMI nin:
"Allita rurar kawayta munaq-
kuna, wiyayämay.
Llapan shonquykikunawan
mañakamaqkuna, wiyayä-
may.
Tantiyakuyay mayqan qaqapita
qamkunata jipimunqätapis.
Tantiyakuyay maynincho kaykaq
rumikunapita yarqayämun-
qaykitapis.[ɣ]
2 Yarpäyay unay castayki Abra-
hampä y Sarapä.
Qayanqä höra paykunaqa wam-
raynaqllami kayarqan.
Bendicionnïta churaptïmi paypita
aywaraqkuna atskaman mira-
yarqan.[†]

3 Tsaynöpis raqällana kaykaq
*Siónmanmi kuyapar bendi-
cionnïta yapay churashä.
Tsunyaq jirkanö kaptinpis Edén
huertanö kananpämi tikratsi-
shä.
Tsaymi Sióncho pasaypa kushi-
kur alabayämanqa.[†]

4 "Kuyanqä runakuna, shumaq
wiyayämay.
Israel runakuna, shumaq tantiya-
kuyay.
Maytsaychömi leynïkunata willa-
kuyanqa.
Entëru markakunacho yachatsi-
kuynïta chaskikurmi aktsichö-
nöna kawayanqa.
5 Kuyanqä runakunata salvanäpä
wallkallanami pishiykan.
Llapan nación runakunatami
jutsankunaman tupu juzgashä.
Maytsay nacioncho taq runa-
kunapis noqallaman yäraka-
murmi shuyaraykäyämanqa.
6 Ciëluta rikar tantiyakuyay.
Kay patsata rikar tantiyakuyay.
Ciëluqa qoshninöllami usha-
kanqa.
Kay patsapis latsapa ushakaqnö-
llami ushakanqa.
Tsaynöllami runakunapis chuspi-
nölla ushakäyanqa.
Salvacionnïmi itsanqa imaypis
ushakanqatsu.
Munanqäqa imaypis rurakan-
qami.[†]

7 "Yachatsinqäkuna imanö kanqan-
tapis musyaqkuna, wiyayä-
may.
Leynïkunata chaskikuq runa-
kuna, cäsukayämay.

[ɣ] **51.1** Kay textucho unay castan Abrahamta y Sarata tinkutsirqan qaqaman y rumikunamanmi. Tsaymi kay textu nirqan Israel runakunapa unay castan Abrahamta y Sarata yanapanqannö kananpis Israel runakunata Tayta Dios yanapananpä kanqanta.
[†] **51.2** Gén. 12.1-3. [†] **51.3** Gén. 2.8; Eze. 36.35. [†] **51.6** Sal. 102.25-28; Mat. 24.35.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Runakuna imaykata ashlliyäshuptikipis ama llakikuyaytsu.
Imata niyäshuptikipis ama qallayäyaytsu.[z]
8 Latsapata y millwata puyu ushaqnömi tsay runakunata kuru ushanqa.
Salvacionnïmi itsanqa imaypis ushakanqatsu.
Munanqäqa imaypis rurakanqami".

9 TAYTA DIOS, ¡rikchay!
Llapanpä munayyuq kanqaykita musyatsiyna.
Unay watakuna ruranqaykinö kananpis ruray.
¿Manaku mantsaypä *Rahab kurutapis illakätsishqayki?[†]
10 ¿Manaku lamar yakutapis tsakiratsirqayki?
¿Manaku salvanqayki runakuna päsayämunanpä nänimanna tikraratsirqayki?[†]
11 Tsaynöllami kananpis salvamunqayki runakuna cantaraykar Siónman kutiyämunqa.
Tsaychömi imaypis kushishqalla kawayanqa.
Llakikuypis waqaypis manami kanqanatsu.[†]

12 Tayta Diosmi nin:
"Kikïmi qamkunata parlapä.
Qewanö ushakaqlla kaykäyaptinqa ¿imanirtä runakunata mantsayanki?
13 Kamashuqniki TAYTA DIOSMI kaykä.
Noqami ciëlutapis y kay patsatapis kamashqä.
¿Tsaynö kanqäta musyaykarku qonqaykayämashqayki?
Chikishuqniki runakuna ushakätsiyäshunaykipä kanqanta musyarmi qoyay qoyay pasaypa mantsakashqa kaykäyanki.
Mantsaykäyaptikipis tsay jurapäyäshuqniki runakuna ushakäyänanpänami kaykäyan.
14 Prësu apayanqantapis kachäyämunqanami.
Apayanqan runakuna manami carcelchötsu wanuyanqa
ni mikuytapis manami pishïpakuyanqatsu.

15 "Noqami TAYTA DIOSNIKIKUNA kä.
Llapanta mandaq *Yahwehmi jutïpis.
Lamarpis 'pulchaqyay' niptïmi pasaypa qayarar pulchaqyan.
16 Ciëluta mashtarmi kay patsatapis shumaq takyätsishqä.
Willakuynïta willakuyänaykipämi qamkunata churashqä.
Ima desgraciapitapis makïwanmi tsapashqä.
Sióntami nirqä: 'Akranqä markami kanki' ".

Jerusalén runakunata Tayta Dios manana castigananpä ninqan

17 ¡Jerusalén marka,[a] ras rikchay!
¡Juklla sharkuy!
Cöpa junta wiñaraykaq rabyanayninta uputsishurnikimi TAYTA DIOS pasaypa castigashushqayki.
Tsaymi sharkuytapis mana kamäpakunqanyaq machashqa runanö kaykanki.[†]
18 Atska wamraykikuna kashqa kaptinpis pusharäshunaykipä

[z] **51.7** Wakin runakuna *jaqayaytsu* niyan. [a] **51.17** Kay versïculukunacho Jerusalén markata warmimanmi tinkutsin. Tsaymi Jerusalénpa wawankuna Jerusaléncho taqkuna kaykan. [†] **51.9** Job 9.13; 26.12. [†] **51.10** Éxo. 14.21-22. [†] **51.11** Isa. 35.10. [†] **51.17** Jer. 25.15; Apoc. 14.10; 16.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manami ni jukllayllapis kannatsu.
Llapan wätanqayki wamraykikunapita jancharäshunaykipä manami ni jukllayllapis kannatsu.

19 Ishkay desgraciami päsashushqayki.
Jukmi kaykan nacionnikita ushakätsir imaykaykikunatapis apakuyanqan.
Jukaqnami kaykan mallaqay y guërra.
¿Pillarä kuyapaykushunki?
¿Pillarä shoqaykushunki?
20 Toqlla tsariptin lluytsu jitaraqnömi wamraykikunapis cälli esquïnakunacho unyashqa jitaräyan.
Tayta Diosmi pasaypa rabyanar tsaynö castigashushqayki.

21 Jerusalén runakuna, musyämi llakikur machashqanö kayanqaykita.
Manami vïnuwantsu machashqanö kaykäyanki, sinöqa Diospa castïgunwanmi.
Tayta Dios nishunqaykita kanan shumaq wiyayay.
22 Kuyanqan runakunapa janan shäriq Tayta Diosmi nin:
"Castigakunä cöpa[b] aptaraykäyanqaykita qechushqänami.
Kananpitaqa rabyanar uputsinqä cöpata mananami upuyankinatsu.
23 Pasaypa ñakatsishuqnikikunatanami tsay cöpata uputsishä.
Paykunami niyäshurqayki: 'Janaykipa päsayänäpä lätakäyay'.
Tsaymi lätakäyaptiki patsata jaruqnö waqtaykikunata jarur ushayäshurqayki".

Jerusalénta salvananpä ninqan

52 1 ¡*Sión, rikchay, rikchay!
¡Kallpata tsariy!
¡*Santu Jerusalén marka, kuyayllapä latsapaykikunata jatikuy![†]
Diosta mana cäsukuq jäpa runakuna imaypis manami atacayäshunkinatsu.
2 ¡Jerusalén, shärir janaykicho qanrata tapsikuy!
Prësu kaykaq Sión, kunkaykicho wataraykaq cadënakunata jipiskir trönuykiman jamakuy.
3 Tayta Diosmi nin:
"Juklä nacionman prësu apayäshuptiki ima pägutapis manami chaskishqätsu.
Tsaymi kanan qamta jipimurnï imatapis pägashätsu".
4 Tayta Diosmi nin: "Unaymi kuyanqä runakuna Egiptuman aywaykur tsaycho täyarqan. Qepatanami achäquita mana ashipaykäyaptin Asiria runakuna ñakatsiyashqa. 5 Tsaymi nï: Kananqa ¿imatanatä rurashä? Imatapis mana pägamaypami kuyanqä runakunata juk nacionman apayashqa. Munaynincho tsararaqkunaqa allish tukurmi asipäyan. Qoyay qoyaymi manakaqman churayäman.[†] 6 Tsaymi tiempun chämuptin kuyanqä runakuna rikayanqa munayyuq kanqäta. Awninqänölla salvaptïmi tantiyayanqa yanapaykanqäta".
7 Jirkakunapa shamur alli willakuyta apamuq runami pasaypa kushikuypä kaykan.[†]
Tsay willakuq runami alli kawaycho kawanantsikpä kaqta y salvashqa kanantsikpä kaqta willakun.
Sióntami nin: "¡Tayta Diosnikikunami llapantapis mandaykan!"

[b] **51.22** Kay textucho castïgunta Tayta Dios tinkutsin cöpamanmi.
[†] **52.1** Apoc. 21.2, 27. [†] **52.5** Rom. 2.24. [†] **52.7** Nah. 1.15; Rom. 10.15; Efe. 6.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Tsayta wiyarmi rikachakuqnikikuna kushikuypita qayaraykäyan.
Siónman TAYTA DIOS kutimuqta rikarmi pasaypa kushikuyan.
9 Jerusaléncho kaykaq raqäkunapis, ¡kushishqa cantayay!
Kuyanqan runakunata TAYTA DIOSMI yanapanqa.
Jerusaléntami chikiqninkunapita salvanqa.
10 Tsaynö salvarmi munayyuq kanqanta maytsay nación runakunata TAYTA DIOS musyatsinqa.
Maytsay karu nación runakunapis rikayanqami Tayta Diosnintsik salvamanqantsikta.

11 ¡Babiloniapita witikuyay, witikuyay!
¡Imatapis *impüruyätsikuqkunata ama yatayaytsu!
¡Jäpa markacho täyanqaykipita yarqukuyay!
¡TAYTA DIOSPA manëjunkunata kutitsiqkuna, purificakuyay![†]
12 Manami jananta rurintatsu yarquyanki.
Manami tsinkaypatsu aywayanki.
Tsaypa trokinqa kikin TAYTA DIOSMI jipiyäshurniki ñöpaykikunata aywanqa.
Qepaykitapis Israel runakunata kuyaq Tayta Diosmi aywanqa.

Sirviqnin ñakananpä ninqan

13 Sirviqninpämi Tayta Dios nin:
"Tantiyakuyay. Sirvimaqnï ruranqanqa llapanpis allimi kanqa.
Paytami llapanpitapis mas munayyuq kananpä churanqa.
Paymanqa manami pipis tinkunqatsu.
14 Chikiqninkuna maqayaptinmi qaqllanpis mana reqiypä karqan.
Tsaymi payta rikar runakuna pasaypa mantsakäyarqan.
15 Nirkurnami maytsay nación runakuna espantakuyanqa.
Reykunapis manami ima niyta kamäpakuyanqatsu.
Pipis mana willakunqantami musyayanqa.
Imaypis mana wiyayanqantami wiyayanqa".[c †]

53 1 Willakuyanqäta ¿pirä criyishqa?
TAYTA DIOS imanö salvamanqantsikta musyatsiptinpis ¿pirä tantiyashqa?[†]
2 Tayta Diospa sirviqnin paypa ñöpanchömi jatunyarqan.
Tsaki patsacho michïkur sheqllimuq jachanömi wiñarqan.
Pay manami kuyayllapätsu ni rikapäkuy munaytsu karqan.
3 Runakuna payta manakaqman churarmi chaskiyarqantsu.[†]
Pasaypa nanaywanmi ñakarqan.
Manami pipis rikayta munarqantsu.
Payta chikirmi pipis cäsurqantsu.

4 Paymi qeshyantsikkunata apakushqa.
Paymi nanaynintsikkunatapis jipishqa.[†]
Jutsata ruranqanpita Tayta Dios castigaykanqantami yarparqantsik.
5 Tsaynö yarpashqapis noqantsik mana wiyakuq kanqantsikpitami tuksishqa karqan.
Jutsata ruranqantsikpitami wanutsishqa karqan.

---

[c] **52.15** Imaypis mana wiyayanqanqa Diospa sirviqnin pasaypa ñakanqan y nirkur respitar adorayanqanmi kanqa.
[†] **52.11** 2Cor. 6.17. [†] **52.15** Rom. 15.21. [†] **53.1** Juan 12.38; Rom. 10.16. [†] **53.3** Sal. 22.6-7. [†] **53.4** Mat. 8.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Dioswan alli kawayta
tarinantsikpämi castigashqa
karqan.
Yawarninta jicharmi alliyätsi-
mashqantsik.[d] †
6 Llapantsikmi oqrakashqa üshanö
kaykantsik.†
Tayta Diospita witikushqa karmi
munanqantsiknö kawaykantsik.
Tsaynö kaykashqapis llapan
jutsantsiktami TAYTA DIOS
payman jitapashqa.

7 Pasaypa maqayaptinpis imatapis
manami parlakurqantsu.
Üshata pishtananpä apaqnömi
payta apayarqan.†
Millwanta rutuyaptin üsha wiya-
räkunqannömi upällalla wiya-
räkurqan.
Tsaynö upälla kakurmi ni juk shi-
millapis parlakurqantsu.

8 Imayka jutsayuqtanömi juzgayä-
nanpä prësu apayarqan.
Payta wanutsiyaptin tsurinpis
manami karqantsu.
Kuyanqä runakunapa jutsanku-
napitami pasaypa ñakarqan.†
9 Payqa manami ima jutsatapis rurar-
qantsu ni pitapis llullaparqantsu.
Tsaynö kaptinpis jutsasapakuna y
imaykayuqkuna pampakuyä-
nanmanmi pampayarqan.†

10 Tsaynö ñakanantami TAYTA DIOS
munarqan.
Consagratsina sacrificiunö
wanuptinmi wamrankuna ats-
kaq kayanqa.
Nirkurmi atska wata kawanqa.
Pay raykuqmi TAYTA DIOS
munanqannö llapanpis rura-
kanqa.
11 Ñakanqan allipä kanqanta
rikarmi kushikunqa.

Tayta Diosmi nin:
"Payqa jutsaynaq sirvimaqnïmi.
Wanurmi atskaqta perdonanqa.
Jutsa rurayanqankunata paymi
apakunqa.
12 Kikin salvakunanpa trokin jutsa-
yuq runanöllami wanurqan.†
Runakuna raykuq wanurmi pay-
kunata perdonanäpä mañaka-
marqan.
Tsaymi payta churashä mas res-
pitashqa kananpä.
Guërracho vinciqkuna imaykata-
pis chaskiyanqannömi paypis
premiuta chaskinqa".

Israel runakunata imaypis
Tayta Dios kuyanqan

54 1 TAYTA DIOSMI nin:
"Qolluq warmi,[e] ¡kushikuy!
Wamrayki mana kaptinpis
¡kushikur cantay!
Runan jaqishqa karpis runayuq
warmipita masrämi wamray-
kikuna kayanqa.†
2 Atska wamraykikuna yuriyä-
nanpä kaykaptinqa tolduykita
jatuntsay.
Estäcakunata jawir waskakuna-
wan tolduykikunata siguray.
3 Qamqa atskaman mirarmi derë-
cha kaqläpa y itsuq kaqläpapis
juntayanki.

---

[d] **53.5** Manami qeshyallapita alliyätsimänantsikpätsu nin, sinöqa ñakaykunapita, llakikuykunapita y jutsa ruraykunapita salvamänantsikpämi nin. [e] **54.1** Kay versïculukunacho Jerusalén markata tinkutsin qolluq warmiman. Wamraynaq kanqanta nin Jerusaléncho taqkuna nacionninpita qarqushqa kaptinmi. Wamran kananpä kanqanta nin Diosman yärakuqkuna atska kayänanpä kaptinmi.

† **53.5** 1Ped. 2.24. † **53.6** 1Ped. 2.25. † **53.7** Apoc. 5.6. † **53.7-8** Hech. 8.32-33.
† **53.9** 1Ped. 2.22. † **53.12** Mar. 15.28; Luc. 22.37. † **54.1** Gál. 4.27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qampita aywaraqkunaqa atska
nacionkunatami qechuyanqa.
Raqällana kaykaq markakunatapis
allitsaskirmi tsaycho täyanqa”.

4 Ama mantsariytsu. Manami pipis
manakaqman churashunkinatsu.
Ama penqakuynatsu. Manami
pipis ashllishunkinatsu.
Wamraynaq kar penqakunqaykitapis qonqaykunkinami.
Viüdayar penqakunqaykitapis
manami yarpankinatsu.
5 Kamashuqniki Tayta Diosmi warmin kanaykipä qorikushunki.†
Paypa jutinqa llapanta mandaq
*Yahwehmi.
Payqa imapitapis tsapäshunkimi.
Israel runakunapa *santu Diosninmi kaykan.
Tsaymi pïmaypis musyanqa
entëru munduta makincho tsararaq Dios kanqanta.
6 Runan jaqirishqa warminö llakishqa kaykaptikimi Tayta
Dios qayashurqayki.
Chölu kay warminta juk runa
qoriqnömi qorikushurqayki.

Tayta Diosnikimi nin:
7 “Qamtaqa juk rätullami jaqiykurqä.
Kananmi itsanqa pasaypa kuyaparniki yapay qorikushayki.
8 Pasaypa rabyakurmi juk rätulla
qampita witikurqä.
Kananpitaqa imaypis kuyashaykimi”.†
Salvashuqniki Tayta Diosnikimi
tsaynö nin.

9 “Noé kanqan witsanmi jurarqä
kay patsata imaypis yakuwan
manana ushakätsinäpä.†
Tsaynöllami kananpis jurä yapay
rabyanarpis manana castiganäpä.
10 Jirkakuna kuyuyaptinpis jirkankuna tsuktsukyaptinpis qamtami imaypis kuyashayki.
Imaypis allilla kawanaykipämi
*pactu ruranqantsikta cumplishä”.†
Kuyapäshuqniki Tayta Diosmi
tsaynö nin.

Mushuq Jerusalénpä ninqan

11 Jerusalén markatami Tayta Dios
nin:
“¡Pasaypa kuyapaypä marka!
¡Ñakatsiyäshuptiki manami pipis
kuyapäshunkitsu!
Tsaynö kaptinpis kikïmi carbunclo rumikunawan cimientuykita rurashä.
Tsay jananmanmi zafiro rumikunawan pirqashä.
12 Rubí rumipitami rikachakuna
törrikikunatapis rurashä.
Carbunclo rumipitami punkuykikunatapis rurashä.
Entëru kuchunpami murällaykitapis kuyayllapä rumikunawan pirqashä.†

13 “Kikïmi wamraykikunatapis
yachatsishä.†
Yanapaptïmi pïmaywanpis alli
kawayanqa.
14 Reypis munanqänömi mandanqa.
Mananami pipis ñakatsishunkinatsu.
Alli kawaycho kawarmi mantsarinkinatsu.
15 Mayqan nación runakunatapis
ushakätsishunaykipä manami
kachamushänatsu.
Shayämuptinqa kikinkunatami
ushakätsinki.

---

†**54.5** Eze. 16; Ose. 1—3. †**54.7-8** Sal. 30.5; Isa. 60.10; Lam. 3.31-33. †**54.9** Gén. 9.8-17. †**54.10** Jer. 32.40; Mar. 13.31. †**54.11-12** Apoc. 21.18-21. †**54.13** Juan 6.45.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 “Noqami herrërutapis kamashqä
shanshawan wayllarkatsir
fiërruta takar armakunata
rurananpä.
Noqami soldädukunatapis
kamashqä llapanta ushakätsi-
yänanpä.
17 Tsaymi mayqan soldädutapis vin-
ciyäshunaykipä kachapäshätsu.
Yanapaptïmi imatapis tumpa-
shuqnikita upällatsinki.
Llapan sirvimaqkunata kikïmi
salvashä”.
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Llapan runakunata Tayta Dios qayanqan

55 1 Tayta Diosmi nin:
“Yakunaykaqkuna, yaku upuq
llapaykikuna shayämuy.†
Mikuyta rantiyänaykipä qellay-
nïkuna mana kaptinpis mikuq
shayämuy.
Vïnutawan lichita qaraylla apa-
yänaykipä shayämuy.
2 Mikuyta rantiyänaykipa trokin
¿imanirtä qellaynikikunata
manakaqkunacho ushayanki?
Arupakur gänayanqaykita ¿ima-
nirtä llutankunacho ushaykä-
yanki?
Shumaq wiyayämay.
Cäsukamarqa alli mikuytami
tariyanki.
Alli allillata mikurmi kushishqa
kawayanki.

3 “Wiyamar noqaman shayämuy.
Ninqäta wiyamarqa allimi kawa-
yanki.
Rey Davidta kuyar awninqäta
cumplirmi† qamkunata yana-
panäpä *pactuta rurashun.
Tsay pactutami imaypis cumpli-
shä.

4 “Munayyuq kanqäta maytsay
nación runakuna musyayänan-
pämi rey Davidta churashqä.
Nacionkunapa mandaqnin y
yachatsiqnin kananpämi chu-
rashqä.
5 Tsaynöllami qamkunapis mana
reqiyanqayki nación runaku-
nata qayatsiyanki.
Mana reqishuqniki runakunami
qamkunaman cörrilla shayä-
munqa.
Tsaynö kanqa TAYTA DIOSNIKI
kar qamkunata yanapaptïmi.
Noqaqa Israel runakunapa *santu
Diosninmi kä”.

6 Kawayanqaykiyaq TAYTA DIOSTA
*ashiyay.
Kuyapäyäshunqaykiyaq rugakuyay.
7 Jutsaykikunata kachariyay.
Manakaqkunapä yarpachakuyä-
naykipa trokin TAYTA DIOS-
MAN kutikuyay.
Diosnintsik karmi kuyapäshunki.
Payqa imaypis perdonayäshun-
kimi.†
8 TAYTA DIOSMI nin:
“Yarpaynïqa manami qamkunapa
yarpaynikikunanötsu.
Rurayнïkunapis manami qamku-
napa rurayнikikunanötsu.
9 Kay patsapita mas altucho ciëlu
kanqannömi
ruranqäkunapis qamkuna rura-
yanqaykipita mas alli kaykan.
Yarpanqäkunapis qamkuna yar-
päyanqaykipita mas allimi
kaykan.

10 “Ciëlupita tamyapis ni rashtapis
manami kanqanman kutintsu.
Tsaypa trokinqa allpata ush-
marmi murukuykunata jeqa-
tsimun alli wayunanpä.

†**55.1** Juan 7.37; Apoc. 21.6; 22.17. †**55.3** 2Sam. 7.4-16; Hech. 13.34. †**55.7** Lam. 3.40-42; Zac. 1.3; Mal. 3.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynöpami muru kanqa yapay
muruyänanpäpis.
Mikuyänanpäpis mikuy kaykan.†
11 Palabräpis tamyanömi kaykan.
Kachamuptïmi imaypis munan-
qäta ruran.
Manami manakaqllapätsu may-
manpis chätsï.

12 "Qamkunaqa maypa aywarpis
kushishqami kawayanki.
Jirkakunapis jirkankunapis
rikayäshurniki kushishqami
cantayanqa.
Llapan muntikunapis kushi-
kurmi llimllankunata kuyutsi-
yanqa.
13 Kashakunapa trokinmi cipres-
kuna wiñayämunqa.
Ishankakunapa trokinmi arra-
yankuna wiñayämunqa.
Tsaynöpami maytsaychöpis ado-
rayämanqa.
Tsaytaqa manami pipis qonqan-
qatsu".

Pïmaytapis Tayta Dios salvananpä kanqan

56 1 TAYTA DIOSMI nin:
"Manaräpis unaytami qoriyä-
shayki.
Salvarmi musyatsiyäshayki
munayyuq kanqäta.
Tsaynö kaykaptinqa alli kaqllata
rurayay.
Munanqänöna imaypis kawayay.
2 Ninqäta cäsukuq runaqa jamay
junaqta respitanmi.
Ima jutsatapis manami rurantsu.
Tsay runaqa imaypis kushish-
qami kawan".†

3 TAYTA DIOS munanqannö kawaq
runaqa jäpa karpis
ama yarpätsuntsu Tayta Dios
kuyanqan runakunapita qar-
qunanpä kanqanta.
*Eunucu karpis ama llakikur
yarpätsuntsu tsurin mana
kaptin mana wayuq jachanö
kanqanta.
4 TAYTA DIOSMI nin:
"Eunucu runapis jamay junaqku-
nata respitaptin, munanqänö
kawaptin y *pactu ruranqäta
cumpliptinqa 5 wayïcho imay-
pis tänanpämi chaskishä.
Payta churapanqä jutinqa tsuri-
yuq kanqanpitapis mas allimi
kanqa.
Paypa jutinta imaypis manami
qonqäyanqatsu.

6 "Jäpa runakunapis sirvimar
kuyayämaptin, jamay junaq-
kunata respitayaptin y pactu
ruranqäta cumpliyaptinqa
7 akranqä *sagrädu jirkanmanmi
pushashä wayïcho kushishqa
adorayämänanpä.
Noqapä sacrificiukunata tsaycho
rupatsiyaptinqa chaskishämi.
Wayïqa maytsay nación runa-
kuna mañakayämänanpämi
kanqa".†
8 Mashtakashqa kaykaq Israel
runakunata qoriq TAYTA
DIOSMI nin:
"Kuyanqä runakunata qorinqänö-
llami juklä marka runakunata-
pis qorimushä".

Mana alli mandaqkunapa contran ninqan

9 ¡Jirka uywakuna y munti uywa-
kuna, shayämuy!
¡Shamur runakunata mikur usha-
yay!

†**55.10** 2Cor. 9.10. †**56.2** Éxo. 20.8-11; Isa. 58.13-14; Jer. 17.19-27. †**56.7** Mat. 21.13; Mar. 11.17; Luc. 19.46.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Autoridäkuna ni yachatsikuqkunapis manami tantiyatsiyantsu
runakuna jutsa rurayta kachariyänanpä.
Paykunaqa qapranö karmi imatapis musyayantsu.
Llapanpis mana kanikuq allqunömi kayan.
Qela karmi qoyay qoyay punullar jitaräkuyan.
11 Mallaqashqa allqunömi imaypis kaykäyan.
Imatapis mana tantiyaq mitsikuqnömi kaykäyan.†
Paykunaqa llutanta rurarmi kawayan.
Imata rurarpis pägupä raykuqmi rurayan.
12 Paykunami niyan:
"¡Aku machanqantsikyaq vïnuta upyashun!
¡Kanan upyanqantsiknö waraypis jimanqantsikyaq upyakushun!"

57 1 Tayta Diosta sirviq alli runakuna wanuyaptin manami pipis llakikuntsu.
Manana ñakayänanpä Tayta Dios qorikunqanta manami pipis tantiyantsu.
2 Dios munanqannö kawaqkunaqa wanukurpis mananami ñakayanqanatsu.

Ïdulukunata adoraqkunapa contran parlanqan

3 Tayta Diosmi nin:
"¡Jutsasapakuna, shumaq wiyakuyay!
¡Qamkunaqa brüja castami kaykäyanki!
¡Majanta qanrataqnömi ïdulukunata adorar Tayta Diosta manakaqman churaykäyanki!
4 ¿Imanirtä käsukamaqkunata asipäyanki?
¿Imanirtä manakaqman churar yachapäyanki?
¿Imanirtä aqtupäyanki?
¡Qamkunaqa llulla runakuna y jutsasapa runakunami kaykäyanki!

5 "Qamkunaqa roble jachakuna chakinkunacho, llimllasapa jachakuna chakinkunachömi ïduluykikunata adorarnin warmikunawan kakuykäyanki.
Tsaynöllami raqrakunacho y qaqakunacho sacrificiuta rupatsir wamraykikunata rupaykätsiyanki.†
6 Qamkunapa diosnikikunaqa mayu kuchuncho qollush rumikunallami kayan.
Tsaykuna yanapayäshunaykipä kanqanta yarparmi vïnutapis wiñapaykäyanki.
Tsaki mikuy ofrendakunatapis qaraykäyanki.
Tsaynö rurayanqaykita musyaykar ¿upällakümantsurä?

7 "Jatusaq jirkakunachömi adulteriu jutsata ruraqnö juk dioskunata adoraykäyanki.
Tsay jirkakunamanmi witsaykäyanki sacrificiukunata rupatsiyänaykipä.
8 Wayi punkuyki waqtankunamanmi ïdulukunata churaykäyanki.
Noqata mana käsukamarmi adulteriu jutsata ruraqnö tsay ïdulukunawan *pactuta rurar adoraykäyanki.
Qallapächu warmita rikapaqnömi tsay ïdulukunata rikapar adoraykäyanki.

9 "Aceitita apakurkurmi diosnikikuna Molocman cörriykäyanki.

†**56.11** Eze. 34.2. †**57.5** Lev. 18.21; Jer. 7.31; 19.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Perfümitapis atskatami apaykäyanki.
Mana reqiyanqayki ïdulukunata adorayta munarmi apayämunanpäpis runakunata kachaykäyanki.
Mayjina karumanpis chaykätsiyankimi.
10 Ïdulukunata adorayänaykipä maytsaypa aywarpis manakaqllapä adorayanqaykita manami tantiyakuyankitsu.
Pishiparpis mana ajayaypami adoraykäyanki.

11 "¿Ïduluykikunata mantsarku noqaman yärakayämunkinatsu?
¿Ïduluykikunata respitarku qonqaskayämashqayki?
¿Unaypita mana parlakunqäta yarparku *mantsapakayämankinatsu?
12 Kananqa imanö kawayanqaykitapis pïmaytami musyatsishä.
Llapan rurayanqaykipis manakaqllapämi kanqa.
13 Salvashunaykipä qayakuyaptikipis tsay ïduluykikuna manami salvayäshunkitsu.
Tsaykunataqa llapantami wayra apanqa.
Juk pükayllachömi wayrapis saqtarinqa.
Noqaman yärakamuqkunami itsanqa awninqä nacioncho täyanqa.
Paykunaqa sagrädu jirkannïchömi adorayämanqa".

Israel runakunata salvanqan

14 Tayta Diosmi nin:
"Nänita arur shumaq pitsayanqaykinö jutsaykikunata kachariyay.
Kuyanqä runakuna noqaman kutiyämunanpä nänita shumaq allitsayay".
15 Ciëlucho taq imayyaqpis kawaq santu Tayta Diosmi nin:
"Noqaqa junish *sagrädu patsachömi tä.
Tsaynöllami jutsankunapita llakikuqkunawan kaykä.
Paykunata yanaparmi shakyätsishä.
16 Tsaymi kuyanqä runakunata castigaykäshätsu.
Paykunawanqa mananami imayyaqpis rabyanashqallatsu kaykäshä.
Tsaynö rabyanashqalla imaypis kaptïqa llapan kamanqä runakunami ushakäyanman.

17 "Kuyanqä runakuna jutsata rurayanqanpita rabyanarmi juk tiempu castigashqä.
Pasaypa castigaykurmi paykunata jaqirishqä.
Tsaynö castigaykaptïpis mana cäsukamarmi kikinkuna munayanqannö kawayashqa.
18 Tsaynö kawaykäyaptinpis cäsukuq kayänanpämi yanapashä.
Shumaq rikar yanapaptïmi llakishqa kawaqkunapis kushikuyanqa.
19 Kushishqa alabayämänanpämi yanapashä.
Karucho kaykaqkunamanpis y cercacho kaykaqkunamanpis alli kawayta tariyänanpämi willakatsishä.†
Kuyanqä runakunata noqami yanapashä.

20 "Mana alli runakunami itsanqa lamar pulchaqyaqnö kaykäyan.
Mana päraypa pulchaqyar mituwan y qanrawan putkataqnömi kaykäyan.
21 Mana alli runakunaqa manami imaypis alli kawayanqatsu".†
Tayta Diosmi tsaynö nin.

†**57.19** Efe. 2.17. †**57.21** Isa. 48.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ayünu imanö kanqanpis

58 1 Tayta Diosmi nimarqan:
"¡Mana mantsariypa llapan
kallpaykiwan qayakuy!
¡*Cornëta waqaqnörä qayakun-
qayki wiyakätsun!
¡Jacobpita aywaraq kuyanqä
runakuna jutsata rurayan-
qanta tantiyatsiy!
2 Paykunaqa munanqänö kawayta
munarmi qoyay qoyay *ashi-
yäman.
'Dios munanqannö kawashun'
nirmi yanapanäpä mañakayä-
man.
Tsaynö mañakamarpis man-
damientükunata cäsukuq
tukurmi kawayan.
Manami munanqänötsu kawayan
3 Mana yanapaptïmi niyäman:
'Ayunaykäyaptïpis ¿imanirtä
wiyayämankitsu?
Mallaqayta awantaykäyaptï
¿imanirtä cäsuyämankitsu?'

"Tsaynö niyämaptinmi noqa nï:
Qamkuna mana alli kawayapti-
kimi ayunayaptikipis cäsütsu.
Ayunayanqayki junaqpis imay-
kayuq kayta munarmi aruq-
nikikunatapis mana pägaypa
aruykätsiyanki.
4 Ayunarpis rimanakullarmi kay-
käyanki.
Tsaynöllami mana kuyapäna-
kuypa maqanakuykäyanki.
Ayunar tsaynö kaykäyapti-
kiqa rugakayämanqaykitapis
manami wiyayäshaykitsu.

5 "Qamkuna ayunarqa äjusyashqa
jaranömi kaykäyanki.
Tsaynöllami qachqa latsapayki
jatishqa uchpa janancho kiti-
raykäyanki.
¿Tsaytsurä munanqänö ayunay
junaq kanman?

6 Noqa munanqänö ayunarqa
manakaqta tumpar prësu
wichqayanqayki runata kachä-
yanki,
runa mayikikunata ama ñaka-
tsiyankitsu
y pasaypa aruykätsiyanqayki
runakunata yüguta paskariqnö
jamatsiyanki.
7 Tsaynöllami munä muchuqku-
nata mikuyta qarayänaykita,
wayiynaqkunata patsatsiyänay-
kita,
latsapaynaqkunata jatitsiyänay-
kita
y runa mayikita kuyapäyänay-
kita.

8 "Tsaynö kayaptikiqa patsa waraq-
nömi qamkunapä salvación
kanqa.
Kushishqa kawayänaykipämi
yanapayäshayki.
Allita ruraq kayanqaykimi pun-
taykikunata aywanqa.
Qepaykikunatanami munaynï-
wan imapitapis tsapäyäshayki.
9 Mañakayämaptikiqa kamaripäyä-
shaykimi.
Yanapanäpä qayayämaptikiqa
yanapayäshaykimi.

"Runa mayikikunata amana
ñakatsiyaynatsu ni ashlliyay-
natsu.
Pitapis llutallaqa amana tumpa-
yaynatsu.
10 Mallaqaqkunata mikuynin qara-
yay.
Llakikuykaqkunata shakyätsiyay.
Tsaynö karqa tsakaycho atsikyaq-
nömi kayanki.
Tsakäpakushqanö kayanqaykipis
pullan junaqnömi atsikyanqa.
11 NOQAMI üsha mitsiqnö imaypis
rikayäshayki.
Imata ministiyanqaykitapis
kamaripäyäshaykimi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kallpayki kananpäpis yanapayäshaykimi.
Tsaynöpis alli qarpashqa huertanö y imaypis mana tsakiq pukyunömi kayanki.
12 Unay raqäkunatapis pirqarmi allitsayanki.
Unay cimientu janallanmanmi pirqata yapay shäritsiyanki.
Tsaymi qamkunataqa 'juchushqa pirqakunata y wayikunata allitsaq' niyäshunki".

Jamay junaqpä yachatsinqan

13 "Jamay junaqtaqa respitayay.†
Tsay junaqqa imatapis ama rantiyaytsu ni rantikuyaytsu.
Tsaypa trokinqa tantiyakuyay tsay junaq kushikuypä kanqanta y akranqä *sagrädu junaq kanqanta.
Tsay junaqta respitarnin ima ruraytapis jaqiriykur jamapäyay.
Shonquykikuna yarpanqanta ama rurayaytsu.
Llutankunatapis ama parlayaytsu.

14 "Tsaykunata cumplirqa kushishqami kawayanki.
Pïmaypis respitayäshunaykipämi churashayki.
Unay castayki Jacobta entreganqä nacionchömi kushishqa täyanki".
Kikin TAYTA DIOSMI tsaynö nishqa.

Jutsa ruraq kanqantsik

59 1 Ama yarpäyaytsu salvayäshunaykipä TAYTA DIOS munayniynaq kanqanta.
Payqa manami upatsu mañakuyanqaykita mana wiyayäshunaykipä.
2 Tsaypa trokinqa jutsaykikunami imayka jatun pirqanöpis paypita rakiykäyäshunki.
Tsaymi jutsata rurayanqaykipita Tayta Diosnintsik rikayäshunkinatsu.
Mañakuyaptikipis manami wiyayäshunkitsu.
3 Wanutsikuq kayaptikimi makikikunapis yawarllana kaykan.
Dëduykikunapis runa wanutsiqmi kaykan.
Shimikikunapis pasaypa llullami.
Qalluykikunapis mana allillatami parlan.

4 Manami pipis allita rurananpä yarpachakuntsu.
Demandakuqpis manami rasun kaqtaqa parlantsu.
Autoridäkunapis llullakuqkunatami criyiyan.
Manami pipis rasun kaqtaqa parlantsu.
Jutsata rurallarmi kaykäyan.
5 Llikanta pachka awaqnö y culebrapa runtunta oqllaqnömi kaykäyan.
Tsay runtukunata mikuq kaqqa wanunmi.
Runtuta pakiptinqa culebrakunami yarqayämun.ƒ
6 Latsapata rurayänanpä pachkapa llikan mana alli kanqannömi tsay runakuna llapan rurayanqanpis mana alli kaykan.

Mana alli ruraykunallatami paykuna rurayan.
7 Tsaymi mana allita rurayänanpäpis ras cörriyan.
Jutsaynaq runata wanutsiyänanpäpis rasmi aywayan.

ƒ **59.5** Kay textucho nin culebrapa runtunta oqllaqnö kar runakuna llutankunata yarpäyanqantami. Tsaynöllami nin culebrakuna runata kaniqnö kar pïmaytapis mana alli kawayman chätsiyanqanta.
† **58.13-14** Éxo. 20.8-11; Isa. 56.2; Jer. 17.19-27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mana allita rurayänallanpämi
yarpachakuyan.
Maypa aywarpis llutankunata
rurallarmi puriyan.†
8 Alli kaway imanö kanqantapis
manami musyayantsu.
Manami imatapis allitaqa rura-
yantsu.
Paykuna kawayanqannö kawarqa
manami pipis alli kawayta
tarinqatsu.†

9 Tsaymi salvakuyta munarpis
kamäpakuntsiktsu.
Runa mayintsikwan alli kaway-
tapis manami kamäpakuntsik-
tsu.
Atsikyayta shuyarashqapis tsa-
kayllami kaykan.
Aktsichönö kawayta munarpis
tsakaychönöllami kawaykan-
tsik.
10 Qaprakuna pirqata yatayllapa
puriqnömi kawaykantsik.
Rikayta mana kamäpakuqnömi
llamkayllapa puriykantsik.
Pullan junaqpis tsakaypa lluts-
kaqnömi kaykantsik.
Kawaykarpis wanushqanömi kay-
kantsik.
11 Pasaypa llakikurmi ösunörä
waqaykantsik.
Paluma waqaqnömi llakishqa
waqaykantsik.
Alli kawayta shuyashqapis
manami chämuntsu.
Salvakuyta munarpis manami
salvakuntsiktsu.

12 Imaypis jutsata rurarmi Tayta
Diosta ajanätsintsik.
Llapan ruranqantsikmi jutsayuq
kanqantsikta willakun.
Jutsa rurayta kachariyta mana
kamäpakurmi jutsayuq kan-
qantsikta musyantsik.

13 TAYTA DIOSNINTSIK ninqanku-
nata manakaqman churarmi
cäsuntsiktsu.
Llutanta ruranantsikpä y runa
mayintsikta engañanallantsik-
pämi willanakuntsik.
14 Juezkunapis alli runapa con-
tranmi shäriyan.
Allita ruranapä manami pipis
yarpannatsu.
Rasuntanörä parlarmi pïmaytapis
criyiratsiyan.
Pïmaypis suwapänakullarmi
kawayan.
15 Llapanpis llullapänakuyanmi.
Alli runakunataqa carcelmanmi
wichqayan.

Tsayta rikarmi TAYTA DIOS
pasaypa rabyanan.
16 Mana allikunata rurayaptin pipis
mana michaqta rikarmi Tayta
Dios pasaypa ajanan.
Tsaymi washänanpä ñakaqku-
napa janan kikin Tayta Dios
shärishqa.†
17 Pelyacho tsapakuna chalëcutami
jatikushqa.
Tsay chalëcuqa alli rurayninku-
nami kaykan.
Tsaynöllami umanman cascu
jatikunqan salvación kay-
kan.†
Runa mayinta ñakatsiqkunata
castigananpä pasaypa rabya-
narmi yarqushqa.
18 Llutanta rurayanqanman tupumi
castiganqa.
Pasaypa ajanarmi contran runa-
kunata jutsa rurayanqanman
tupu castiganqa.
Lamar kuchun markakunacho
taqkunatapis castiganqami.
19 Mayu atskayar bötiypa bötir
shamuqnörämi castigananpä
Tayta Dios shamunqa.

†**59.7** Prov. 1.16. †**59.7-8** Rom. 3.15-17. †**59.16** Isa. 63.5. †**59.17** Efe. 6.17; 1Tes. 5.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi rupay yarqamunanpita
rupay jeqananyaq TAYTA
DIOSPITA *mantsapakuyanqa.
20 TAYTA DIOSMI nin:
"Juk salvakuqmi *Siónman shamunqa.
Jacobpita aywaraqkuna jutsa
rurayta kachariyaptinqa llapantami salvanqa".†
21 TAYTA DIOSMI nin:
"Paykunawan *pactuta rurarmi nishä:
'Espïritümi qamkunawan imaypis kaykanqa.
Kay pactutami imaypis yarparäyanki.
Manami imaypis qonqäyankitsu.
Tsurikikunapis willkaykikunapis manami qonqäyanqatsu' ".

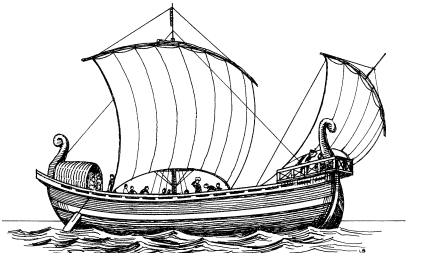
Mushuq Jerusalén kananpä ninqan

60 1 TAYTA DIOSMI nin:
"¡Shäriy, Jerusalén!ᵍ
Salvacionniki chämushqana kaykaptinqa ¡atsikyay!
Munaynïmi qamcho atsikyaykan.
2 Kay patsata tsakaymi tsapaskishqa.
Nacionkunatapis tsakaymi ñitishqa.
Qammanmi itsanqa patsa warämuqnö chämushä.
Munaynïwan yanapanqätami pïmaypis rikayanqa.
3 Aktsinö kaptikimi llapan nación runakuna qamman shayämunqa.
Patsa waraykaqnö atsikyaptikimi reykunapis shayämunqa.†

4 "Jerusalén, ichirkur maytsaypa rikachakuy.
Maytsaypita qorikaskirmi runakuna aywaykäyämun.
Ollqu wamraykikunapis karupitami shamuykäyan.
Warmi wamraykikunatapis marqashqami apaykäyämun.
5 Paykuna chäyämuptin pasaypami kushikunki.
Shonquykipis atsikyanqami.

"Lamar washaläninchо taqkunapis chanin kaqkunatami apapäyämushunki.
Nacionninkunapa riquëzankunatami qampä apayämunqa.
6 Madiánpita y Efapitami *camëllunkunawan tröpa tröparä juntayämunqa.
Qorita y inciensiuta apakurkurmi Sabápitapis shayämunqa.
Noqata alabayämarmi chäyämunqa.
7 Cedarcho kaykaq üshakunatapis qampämi qatiyämunqa.
*Altarcho rupatsiyänaykipämi Nebaiotcho carnërukunata qatiyämunqa.
Tsay rupatsiyanqaykimi shonqüpänö kanqa.
Maytsaypita imaykatapis apayämuptinmi templüpis kushikuypä kanqa.

8 "*Büquikuna pukutaynörä shamuykaqta y palumakuna pununanman kutiqnö runakuna shamuykaqta rikay.

Jatun büqui
(60.8-9)

ᵍ**60.1** Kay capïtulucho Jerusalén markata tinkutsirqan wawayuq warmimanmi. Wawankunaqa Israel runakunami kayarqan.
†**59.20** Rom. 11.26. †**60.3** Apoc. 21.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Tsay büquikuna karu nacionkunapitami shamuykäyan.
Tsay nacionkunacho taq runakunapis noqamanmi yärakayämun.
Tarsispita jatunkaray büquikunami puntankunata shamuykäyan.
Karupitami wamraykikunata apaykäyämun.
Qoritawan qellayta apakurkurmi shamuykäyan.
Tsaynö shamuykäyan qamcho feyupa mantsariypä kaqkunata ruranqäpita adorayämänanpämi.
Noqaqa Israel runakunapa *santu TAYTA DIOSNINMI kä.

10 "Pasaypa rabyakur castigashqa karpis kananqa kuyapäshaykimi.
Tsaymi jäpa runakuna shamur marka murällaykikunata allitsayanqa.
Mandaqnin reykunami ninqaykita rurayanqa.†
11 Maytsay nacionkunapita riquëzankunata apayämunanpämi paqaspis junaqpapis punkuykikuna kicharaykanqa.†
Reykunatapis qammanmi pushayämunqa.
12 Mayqan nación runakunapis ninqaykita mana ruraq kaqqa chipyaq ushakätsishqami kayanqa.

13 "Líbanupitapis allinnin cipreskunata, pïnukunata y abëtu qerukunatami templüta allitsayänanpä apayämunqa.
Tsaynöpami templü shumaq kuyayllapä kanqa.
14 Ñakatsishuqnikikunapa wamrankuna respitayäshurnikimi ñöpaykiman chäyämunqa.
Manakaqman churashuqnikikunapis llapanmi ñöpaykiman qonqurikayämunqa.†
Paykunami niyanqa TAYTA DIOSPA markan kanqaykita.
Tsaynöpis niyanqa Israel runakunapa santu TAYTA DIOSNIN tanqan *Sión kanqaykita.

15 "Ñöpataqa kacharishqa y chikishqa karmi tsunyaq marka tikrarqayki.
Tsaynö kashqa kaptikipis kuyayllapä y kushishqa imayyaqpis kanaykipämi yanapashayki.
16 Llapan ministinqaykikunatapis maytsay nacionkunapitami apayämunqa.
Reykunapis llapan munanqaykitami kamaripäyäshunki.
Tsaynöpami musyanki noqa TAYTA DIOSNIKI salvakuq kanqäta.
Tsaynöllami musyanki Jacob yärakunqan munayyuq Dios kar qamta tsapanqäta.

17 "Bendisarmi broncipa trokin qorita,
fiërrupa trokin qellayta,
qerupa trokin broncita
y rumipa trokin fiërruta kamaripäshayki.
Qamcho taqkuna allimi kawayanqa.
Alli kaqllatami imaypis rurayanqa.
18 Wanutsinakuypis qamcho mananami kanqanatsu.
Nacionnikicho ushakätsinakuyänanpa trokinqa allinami kawayanqa.
Marka yaykuna punkuykikunapa päsaq runakunapis kushishqami alabayämanqa.

19 "Mananami ministinkinatsu junaqpa rupayta ni paqaspa killatapis.

†**60.10** Isa. 54.7-8; Lam. 3.31-33. †**60.11** Apoc. 21.25-26. †**60.14** Apoc. 3.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Noqa TAYTA DIOSMI imayyaqpis
aktsiki y salvashuqniki kashä.†
20 Tsaymi rupay mana jeqaqnö y
killapis mana tsakaqnö imay-
pis qampä kaykäshä.
Noqa TAYTA DIOSMI imayyaqpis
aktsiki kashä.
Qamta tsaynö rikaptïmi imaypis
llakikunkinatsu.

21 "Qamcho taqkunaqa llapan-
pis alli runakunallanami
kayanqa.
Qamchömi imayyaqpis paykuna
täyanqa.
Munayyuq kanqäta pïmaypis
musyayänanpämi plantanqä
plantapita yapay sheqllimuqnö
kayanqa.
22 Juk ishkay kaqkunami waran-
qanpa mirayanqa.
Wallkalla kaqkunami munayyuq
nación tikrayanqa.
Noqa TAYTA DIOSMI kamakätsi-
shä manaräpis unayta tsaynö
kananpä".

Israel runakuna salvashqa kayänanpä willakunqan

61 1 TAYTA DIOS akramashqa
karmi Espïritunta noqaman
kachamushqa.
Paymi kachamashqa muchuq-
kunata alli willakuyninta
willanäpä,
llakishqa kawaqkunata shakyä-
tsinäpä,
juklä nacionman prësu aywaq-
kuna librina kayanqanta
willanäpä
y carcelcho wichqaraqkunata-
pis yarqayämunanpä kanqanta
willanäpä.†
2 Tsaynöllami TAYTA DIOS kacha-
mashqa pay salvananpä kaq
tiempu chämunqanta willa-
kunäpä,†
contrantsikkuna jutsata rura-
yanqanman tupu castigananpä
kanqanta willakunäpä
y waqaqkunatapis shoqanäpä.†
3 *Sióncho llakishqa kaqkunata
shumaq tantiyatsirmi shakyä-
tsishä.
Tsaymi umankunaman uchpata
wiñakuyänanpa trokin corönа-
tana jatikuyanqa,
lütuta jatikuyänanpa trokin
aceitiwan llushikuyanqa
y llakishqa kayänanpa trokin
kushishqana cantayanqa.
Tsaynö kaptinmi TAYTA DIOS
plantanqan kuyayllapä encina
jachanö kayanqanta niyanqa.
Tsaynöpami TAYTA DIOSTA
pïmaypis alabayanqa.
4 Unay juchutsiyanqan raqäkunata-
pis yapaymi allitsatsiyanqa.
Markakuna pasaypa ushakashqa
kaptinpis yapaymi shäritsi-
yanqa.

5 Kuyanqä runakuna, uywayki-
kunatapis jäpa runakunami
mitsipäyäshunki.
Chakraykikunacho arurmi üva
plantaykikunatapis rikayanqa.
6 Tsaynöllami TAYTA DIOSPA sacer-
dötinkuna kayanqaykita niyä-
shunki.
Tayta Diosnintsikta sirviq kayan-
qaykitami parlayanqa.
Juklä nación runakunapa riquë-
zankunawanmi quëdayanki.
Pasaypa chaniyuq adornunku-
nata jatikurmi kushikuyanki.
7 Ñöpata pasaypa penqakuyman
y manakaqman churayäshur-
nikipis respitayäshurnikimi
janaykina parlayanqa.

---

†**60.19** Apoc. 21.23; 22.5. †**61.1** Mat. 11.5; Luc. 7.22. †**61.1-2** Luc. 4.18-19.
†**61.2** Isa. 57.18; Mat. 5.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Atska riquëzata chaskirmi
nacionnikicho imayyaqpis
kushishqa kawayanki.
8 TAYTA DIOSMI nin:
"Allita rurar kawaq runata
kuyämi.
Suwakuqkunata y mana alli
ruraqkunatami itsanqa chikï.
Tsaymi alli kawayänaykipä yana-
payäshayki.
Imayyaqpis yanapanäpämi qam-
kunawan *pactuta rurashä.
9 Qamkunapita aywaraqkunami
maytsay nacionchöpis y
markakunachöpis reqishqa
kayanqa.
Qamkunata yanapanqätami
pïmaypis tantiyakuyanqa".

10 TAYTA DIOSNÏ yanapamaptinmi
kushikuypita shonqüpis atsik-
yarkun.
Paymi salvación latsapata jatitsi-
mashqa.
Kuyayllapä latsapänömi alli
ruraykunapis kaykan.
Majatsakänanpä shumaq cambia-
kushqa chölunömi kaykä.
Majatsakaq jipash kuyayllapä
latsapan jatishqa kaykaqnömi
kaykä.†
11 Maytsay nacionchöpis allillatana
rurar payta alabayänanpämi
TAYTA DIOS kamakätsinqa.
Qewata jeqatsimunqannö y huer-
tacho plantata sheqllitsimun-
qannömi salvacionnin kanqa.

Jerusalén salvashqa kananpä kanqan

62 1 Jerusalén[h], qamta kuyay-
karqa manami upälla kakü-
mantsu.
Tayta Dios munanqannö
kawanqaykiyaqmi y
contraykikunapita salvashun-
qaykiyaqmi willaykäshayki.
Salvashqa karnami patsa warap-
tin rupay atsikyaqnöna kanki.
2 Allina kawanqaykita maytsay
nación runakunami musya-
yanqa.
Llapan reykunami munayyuq
kanqaykita rikayanqa.
Kikin TAYTA DIOSMI mushuq
jutita churapäshunki.

3 Rey jatiräkunan corönanömi
TAYTA DIOSPA makincho kanki.
4 "Jaqirishqa" niyäshunaykipa tro-
kinqa "TAYTA DIOS pasaypa
kuyanqan" niyäshunkimi.
Tsaynöllami "ushakashqa marka"
niyäshunaykipa trokin "Tayta
Diospa majan" niyäshunki.†
5 Jipashwan chölu majatsakanqan-
nömi Tayta Diospis qamwan
majatsakanqa.
Warminwan runa kushishqa
kawanqannömi Tayta Diospis
qamwan kushishqa kanqa.

6 Jerusalén, murällaykikuna janan-
manmi rikachakuqkunata
churashqä.†
Paykunami paqaspa junaqpapis
mana ajayaypa Tayta Diosta
mañakuyanqa.
TAYTA DIOSTA rugakuqkuna,
ama upällakuyaytsu.
7 Jerusalénta allitsar ushayanqan-
yaq Tayta Diosta rugakuyay.
Maytsaychöpis runakuna Jerusa-
lénta respitayanqanyaq Tayta
Diosta mañakuyay.

8 TAYTA DIOS munayyuq karmi
jurar Jerusalén markata nir-
qan:

---

[h] **62.1** Kay capïtulucho Jerusalén markata parlapar Tayta Dios kuyanqan runakunatami parla-
parqan.
† **61.10** Apoc. 21.2. † **62.4** Isa. 60.15; Ose. 2.23. † **62.6** Isa. 52.8; Eze. 33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Chikishuqniki runakuna trï-
guykikunata apakuyänanta
manami kachapäshänatsu.
Ñakar ruranqayki vïnuykikunata
juklä runakuna upuyänantapis
manami munashänatsu.
9 Tsaypa trokinqa qorinqayki
mikuyta kikiki mikurmi ala-
bamanki.
Üvaykipita ruranqayki vïnuykita-
pis kikikimi *sagrädu tem-
plüpa patiuncho upunki".

10 ¡Marka punkukunapa yarquyay!
¡Runakuna shayämunanpä nänita
allitsayay!
¡Nänipita rumikunatapis jitariyay!
¡Llapan nación runakuna yayka-
yämunanpä señalta jawiyay!
11 Maytsaymanpis willakatsirmi
TAYTA DIOS nirqan:
"Salvaqnin chämunanpäna
kanqanta *Sión runakunata
willayay.
Chaykamurmi alli kawayman
churanqa".†

12 Kuyanqan runakunapä *santu
kayanqantami niyanqa.
TAYTA DIOS salvanqan runakuna
kayanqantami niyanqa.
Jerusaléntanami täkuy munay
marka kanqanta niyanqa.
Tayta Dios imaypis manana
jaqinqan marka kanqantami
niyanqa.

**Contrankunata Tayta
Dios ushakätsinqan**

63 1 Edomcho kaykaq Bosra mar-
kapita ¿pitä shamuykan?
¿Pitä puka latsapan jatishqa
pasaypa munayyuq shamuy-
kan?
"Noqa Tayta Diosmi shamuykä.
Noqami qamkunata salvanäpä
kanqäta willakuykä.
Salvanäpä munayyuqmi kaykä".

2 ¿Imanirtä üva jaruq runapa latsa-
pannöpis latsapayki puka-
yashqa kaykan?

3 "Üvata llutskaqnömi conträku-
nata kikillä ushakätsishqä.†
Manami pipis yanapamashqatsu.
Pasaypa ajanashqa llutskaqnömi
chipyaq ushakätsishqä.
Tsaymi yawarnin pillchipämaptin
latsapäpis yawarllana kaykan.†
4 Unaypitanami yarparqä tsaynö
ushakätsinäpä kanqanta.
Höra chämushqanami kuyanqä
runakunata salvanäpä.
5 Wakpa kaypa rikachakurpis
yanapamänanpä manami pita-
pis rikarqätsu.
Pipis mana kaptinmi mantsa-
kashqa rikakurqä.
Pasaypa rabyanarmi conträku-
nata kikillä ushakätsishqä.†
6 Rabyanarmi markakunata usha-
kätsishqä.
Pasaypa ajanarmi chipyaq casti-
gashqä.
Yawarnintapis yakutanörämi
jichashqä".†

**Israel runakunata Tayta
Dios kuyapanqan**

7 TAYTA DIOS kuyakuq kanqantami
imaypis willakushä.
Noqantsik raykuq imaykatapis
ruranqanpitami TAYTA DIOSTA
agradëcikü.
Kuyapäkuq karmi Israel runa-
kuna kaptintsik imaypis yana-
pamantsik.

---

†**62.11** Isa. 40.10. †**63.3a** Lam. 1.15; Joel 3.13; Apoc. 14.20; 19.15. †**63.3b** Apoc. 19.13. †**63.5** Isa. 59.16. †**63.1-6** Isa. 34.5-8; Jer. 49.7-22; Eze. 25.12-14; 35.1-15; Amós 1.11-12; Abd. 1-14; Mal. 1.2-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Unay castantsikkunapämi Tayta
Dios nirqan:
"Paykunaqa kuyanqä runaku-
nami kaykäyan.
Wamräkuna karmi imaypis cäsu-
kayämanqa".
Tsaynö nirmi imaykapitapis sal-
varqan.
9 Paykuna ñakayaptinmi Tayta
Diospa shonqunpis pasaypa
llakikurqan.
Ñakayanqanpita kikinmi salvar-
qan.†
Pasaypa kuyapäkuq kaynin-
wanmi marqakurkur apaqnö
imaypis yanaparqan.
10 Tsaynö yanapaykaptinpis Tayta
Diosta mana cäsukurmi Espí-
ritu Santunta pasaypa llakika-
tsiyarqan.
Tsaymi Tayta Dios rabyanarnin
paykunapa contran shärir
pasaypa castigarqan.†

11 Tsaynö castigaptinmi yarpäyar-
qan Moisés kawanqan witsan
Tayta Dios imanö salvanqanta.
Tsaymi niyarqan:
"¿Maytä Tayta Dios?
Paymi Moisésta churarqan cas-
tantsikkunata üsha mitsiqnö
rikananpä.
Kuyanqan runakuna kayaptinmi
lamarpa päsatsimurqan.
Tayta Diospa Santu Espïritunmi
Moisésta yanaparqan.
Kananqa ¿maychötä Tayta Dios
kaykan?
12 Paymi munayninwan Moisésta
pushamurqan.
Lamartapis munayninwanmi ish-
kayman rakirqan.
Tsaynö ruranqanta manami
imaypis qonqäshuntsu.†
13 Fiyu nänipa cawalluta päsatsiq-
nömi kuyanqan runakunata
lamar chawpinpa päsatsimur-
qan.
14 Alli qewaman wäkakunata qatiq-
nömi alli kawayänanpä kaq-
man TAYTA DIOSPA Espïritun
pushamurqan.
Kuyanqan runakunata tsaynö
pushamuptinmi Tayta Dios
pasaypa munayyuq kanqanta
pïmaypis musyayarqan".†

Tayta Dios yanapananpä mañakunqan

15 Tayta Dios, chipipiykaq *sagrädu
ciëlucho taykanqaykipita
rikaykallämuy.
Pasaypa kuyakuq y munayyuq
kaykarqa ¿imanirtä yanapayä-
mankinatsu?
¿Imanirtä shonquykipis chukru-
yäkushqa?
Kuyapäkuq kayniki ¿ushakash-
qaku?
¿Pasaypaku qonqaskayämash-
qayki?
16 Castan kayanqäta Abrahamwan
Jacob ñëgayämaptinpis noqa-
kunapa taytämi kaykanki.
Unaypita patsami salvamaqnï
kaykanki.

17 TAYTA DIOS, ¿imanirtä llutanta
rurayänäpä kachariykayä-
mashqayki?
¿Imanirtä qampita mana *man-
tsapakuyänäpä shonqükunata-
pis chukruyätsishqayki?
Sirviqniki wamraykikuna kaykä-
yaptïqa kuyapaykayämay.

18 Kuyanqayki *santu runakuna
kaykarpis wallka watallami
rikatsiyämanqayki nacioncho
täyashqä.
Mana respitaypami templuyki-
manpis conträkuna lluta yay-
kuyashqa.

†**63.9** Deut. 32.11-12. †**63.10** Deut. 32.15-25. †**63.12** Éxo. 14.21. †**63.14** Sal. 77.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Tsaymi imaypis mana kaykaqnö
ni jutikita imaypis mana joqa-
riqnö kaykäyä.

64 1 *(63.19b)* ¡Ima allirä kaykunman
ciëluta kichaskir urämuptiki!
Urämuptikiqa jirkakunapis
pasaypami tsuktsukyäyan-
man.†
2 *(1)* Kashakunata nina rupar ushan-
qannö y manka timpunqan-
nömi shamuptiki nacionkuna-
pis tsuktsukyäyanman.
Munayyuq kanqaykitami con-
traykikunapis tantiyayanman.
3 *(2)* Unay urämurmi pasaypa man-
tsariypä kaqkunata rurar-
qayki.
Tsaynö ruraptikimi jirkakunapis
pasaypa tsuktsukyäyarqan.

4 *(3)* Manami pipis musyashqatsu ni
rikashqatsu qamnö munayyuq
kanqanta.
Qamman yärakamuqkunapä ray-
kuqmi mantsakaypä kaqku-
nata ruranki.†
5 *(4)* Munanqaykinö kushishqa
kawaqkunata yanapankimi.
Tsaynö kaptinpis manami
munanqaykinötsu kawayä.
Unaypita patsa kananyaqpis
jutsata rurar kawayaptïmi
pasaypa rabyakushqayki.
Tsaynölla kawarqa ¿imanöparä
salvakuyäman?

6 *(5)* Noqakunaqa qanranö melanay-
pämi kaykäyä.
Allita rurayanqäpis warmipa
killa qeshyanwan qanratashqa
ratashnömi kaykan.
Llapäkunapis qarwashtaykar
jachapa rapran ushakaqnömi
ushakaykäyä.
Imaykatapis wayra apaqnömi
mana alli yarpaynïkuna jutsa
rurayman apayäman.
7 *(6)* Manami pipis qamman mañа-
kayämuntsu ni yärakayämun-
tsu.
Tsaymi noqakunapita *pakakush-
qayki.
Jutsa ruraq kayaptïmi kachariy-
kayämashqayki.

8 *(7)* TAYTA DIOS, imanö kashqa
kayaptïpis qammi Taytäkuna
kaykanki.
Noqakunaqa mitunöllami kay-
käyä.
Qamnami manka ruraqnö kay-
kanki.
Llapäkunapis makiki ruranqa-
llanmi kaykäyä.†

Mankata ruranqan
(64.8)

9 *(8)* TAYTA DIOS, tsayläya ama aja-
naynatsu.
Jutsäkunatapis ama yarparayna-
tsu.

†**64.1-3** Éxo. 19.16-18; Jue. 5.4-5; Hab. 3.3-15. †**64.4** 1Cor. 2.9. †**64.8** Isa. 29.16; 45.9; Jer. 18.1-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kuyanqayki runakuna kaykäyaptïqa kuyapaykayällämay.
10 (9) Santu markakunatapis tsunyätsiypami ushakätsiyashqa.
*Sión jirkanta ushakätsiyaptin
Jerusalén markapis raqällanami tikrashqa.
11 (10) Unay castäkuna adorayäshunqayki kuyayllapä templuykitapis chipyaqmi kayayashqa.
Kuyayllapä kaqkunatapis llapantami ushakätsiyashqa.
12 (11) TAYTA DIOS, tsaynö rurayanqanta rikaykar ¿manatsurä paykunata castigankiman?
¿Manatsurä yanapaykayämankiman?
¿Tsaynöllatsurä imayyaqpis castigayämanki?

Mana käsukuqkunata castigananpä ninqan

65 1 Tayta Diosmi nin:
"Mana mañakamaqkunatami yanapashqä.
Mana *ashimaqkunatami parlapashqä.†
Mana rugakamaqkunatami nishqä:
'¡Yanapanäpä kaychömi kaykä!'
2 Mana käsukamaq runakunamanmi qoyay qoyay makïta makyarashqä.
Tsaynö kaykaptïpis kikinkuna munayanqannöllami llutankunata rurar kawaykäyan.†
3 Rikanächo llutankunata mana kachaypa rurarmi pasaypa ajanätsiyäman.
Ïdulukunapä sacrificiutapis huertakunachömi rupatsiyan.
Adöbiwan pirqashqa *altarkunachöpis ïdulukunapämi inciensiuwan qoshnitsiyan.
4 Wanushqakunata tapukurmi panteonkunacho waraypa jamaräyan.
Kuchi aytsatapis mikuyanmi.†
Mana mikuna uywakunapa aytsantapis caldukuyanmi.

5 "Tsaynö ruraykarmi runa mayinta niyan:
'¡Noqakunaqa qamkunapita mas *santumi kayä!
¡Ama witipäyämaytsu!
¡Ama yatayämaytsu!'

"Utsuta rupatsiyaptin qoshnin qosqunqannömi tsay runakunapa jutsankuna ajanätsiyäman.
Mana upiypa nina rupaqnömi llutankunata imaypis ruraykäyan.
6 Paykuna jutsata rurayanqan llapanmi librücho qellqaraykan.
Mana castigaypaqa manami kachaykushätsu.
Llutankunata rurayanqanman tupumi pasaypa castigashä.
7 Unay castankunanöllami jirkakunacho inciensiuwan ïdulukunata qoshniykätsiyan.
Jirkankunacho ïdulukunata adorarmi ajanaykätsiyäman.
Tsaymi kikinkunapa jutsankunapita y unay castankunapa jutsankunapitapis castigashä.
Jutsata rurayanqanman tupumi castigashä".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Sirviqninkunata salvananpä ninqan

8 TAYTA DIOSMI nin:
"Juk sartallatapis alli üvata tariykurqa kushishqami niyan:
'Kay üvaqa wayuykanrämi. Ama mutushuntsu'.
Runakuna niyanqannöllami noqapis jutsa ruraqkunata ushakätsirpis sirvimaqnïkunataqa kuyapäshä.

†**65.1** Rom. 10.20. †**65.2** Rom. 10.21. †**65.4** Lev. 11.7; Deut. 14.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Tsaymi nacionnïcho täyänanpä
Israel runakunapita y Judá
runakunapita akrashä.
Tsay akranqä runakunapa heren-
cianmi kay nación kanqa.
Sirvimaqnïkuna karmi kaycho
täyanqa.
10 Noqaman yärakamuqkunapa
üsha mitsikunanmi Sarón
pampapis kanqa.
Acor Pampachöpis paykunapa
wäkankunami kayanqa.†

11 "Wakinnikikunaqa kachariykayä-
mashqaykimi.
*Sagrädu jirkätapis manami
cäsuyankinatsu.
'Suertita taritsikuq diospä' nirmi
ïdulukunata qaraykäyanki.
'Alli destïnuta taritsikuq diospä'
nirmi vïnutapis wiñapaykä-
yanki.
12 Tsaynö rurayanqaykipitami espä-
dawan wanutsiyäshunaykipä
destinashayki.
Qayaptïpis manami wiyayämash-
qaykitsu.
Parlapaptïpis manami cäsuyä-
mashqaykitsu.
Qamkunaqa mana munanqä
kaqta y mana gustämanqan
kaqtami ruraykäyanki".†

13 Tsaymi TAYTA DIOS nin:
"Sirvimaqnïkunaqa pacha jun-
tami mikuyanqa.
Qamkunami itsanqa mallaqäyanki.
Sirvimaqnïkuna upuyänanpä
yaku kanqami.
Qamkunami itsanqa pasaypa
yakunäyanki.
Sirvimaqnïkuna kushishqami
kawayanqa.
Qamkunami itsanqa penqakuy-
cho kayanki.

14 Sirvimaqnïkunaqa llapan shon-
qunwan kushikurmi canta-
yanqa.
Qamkunami itsanqa shonqu
nanaywan pasaypa waqayanki.

15 "Kikïmi qamkunata wanutsiyä-
shayki.
Tsaymi pipis ajanätsiqninta mal-
dicionar niyanqa:
'Israel runakunatanömi qamtapis
wanutsishunki'.
Sirvimaqnïkunatami itsanqa
mushuq jutita churapäshä.
16 Tsay witsan pipis bendisaq kaqqa
noqapa jutïchömi bendisanqa.
Tsaynöllami pipis juraq kaqqa
noqapa jutïcho juranqa.
Unay ñakayanqankunatapis qon-
qaykuyanqami.
Jutsa rurayanqanpita castiganqä-
tapis manami yarparäyanqa-
natsu".

**Ciëlupis y kay patsapis
mushuq kananpä ninqan**

17 "Ciëlutapis patsatapis mushuqta-
nami kamashä.†
Llapanpis mushuqna kaptinmi
unay päsanqan kaqkunataqa
pipis yarpanqanatsu.
18 Tsaynö kananpä kaykaptinqa
¡kushikuyay!
Kushikuypä kananpämi Jerusa-
léntapis mushuqtana kamashä.
Tsaycho taqkunaqa kushishqami
imayyaqpis kawayanqa.
19 Mushuq Jerusalénta rikar kikïpis
kushikushämi.
Kuyanqä runakunata tsaycho
taykaqta rikarmi pasaypa
kushikushä.
Paykunaqa manami imaypis
waqayanqanatsu ni llakiku-
yanqanatsu.†

†**65.10** Jos. 7.24-26. †**65.12** Isa. 66.4; Jer. 7.13. †**65.17** Isa. 66.22; 2Ped. 3.13; Apoc. 21.1.
†**65.19** Apoc. 21.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 “Wamrakunapis yuriyanqanpita
juk ishkay junaqllata mana-
nami wanuyanqanatsu.
Awkinkunapis pasaypa awkinyä-
yanqanyaqmi kawayanqa.
Juk pachak (100) watayuq
wanuqkunapis chölullarä kay-
kar wanukuqnömi kayanqa.
Juk pachak watamanpis manarä
char wanuqpäqa maldicio-
nashqa kanqantami niyanqa.

21 “Wayinkunata shäritsirmi
kuyanqä runakuna tsaycho
täyanqa.
Üvata plantarmi wayuyninta
mikur kawayanqa.†
22 Wayita shäritsiyanqanchöpis
manami juk runakunatsu
täyanqa, tsaypa trokinqa
kikinkunami tsaycho täyanqa.
Üvata plantayanqantapis manami
juk runakunatsu pallayanqa,
tsaypa trokinqa kikinkunami
pallayanqa.
Jachakunanömi kuyanqä runaku-
napis atska wata kawayanqa.
Arukuyanqanwanmi akranqä
runakuna kushishqa kawa-
yanqa.
23 Wallällaqa manami arukuyanqa-
tsu.
Wamrankunapis manami wanu-
yanqanatsu.
Tsaynö kayanqa bendicionnïta
chaskiq runakunapita aywa-
raq karmi.
Paykunapita aywaraqkunapis
tsaynöllami bendicionnïta
chaskiyanqa.

24 “Manaräpis mañakayämaptinmi
yanapaykäshäna.
Rugakayämayta manaräpis usha-
yaptinmi awnishä.

25 Üshawan atuqpis juntumi qewata
mikuyanqa.
Leonpis wäkanömi qewata
mikunqa.
Culebrami itsanqa maldicio-
nashqa kar allpallata mikur
kawanqa.†
*Sagrädu jirkannïcho manami
pipis mana allikunata rura-
yanqanatsu”.†
Tayta Diosmi tsaynö nin.

Tayta Diosta mana respitaqkuna imanö kayänanpä kanqanpis

66 1 Tayta Diosmi nin:
“Ciëluqa trönümi.†
Patsapis jarukunämi.†
Tsaynö kaykaptinqa ¿maychörä
wayita shäritsiyankiman?
¿Maychörä jamakunäta ruratsi-
yankiman?
2 Kikïmi ciëlutapis patsatapis
kamashqä.
Kamashqa kaptïmi tsaykunapis
kaykan.†
Noqa Tayta Diosmi tsaynö nï.

“Noqaqa llampu shonqu kaqku-
nata kuyaparmi yanapä.
Paykunaqa jutsata rurarmi
pasaypa llakikuyan.
Ninqäkunataqa mantsapakurmi
cumpliyan.
3 Wakin runakunami itsanqa jutsa
rurayta mana kacharir kikin
munayanqannö kawayan.
Tsaymi noqapä töruta rupatsiyan-
qanpis runa mayinta wanutsi-
yanqannö melanaypä kaykan.
Üshata *altarcho rupatsiyanqan-
pis allquta pishtayanqannömi
kaykan.
Tsaki mikuy ofrendankunata apa-
yämunqanpis kuchipa yawar-
ninta jichayanqannömi kaykan.

†**65.21** Jer. 31.5; Amós 9.14. †**65.25a** Gén. 3.14. †**65.25b** Isa. 11.6-9. †**66.1a** Sal. 11.4; Mat. 5.34; 23.22. †**66.1b** Mat. 5.35. †**66.1-2** Hech. 7.49-50.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Adorayämar inciensiuwan qoshnitsiyanqanpis ïdulukunapä qoshnitsiyanqannömi kaykan.
4 Paykunataqa mantsariypä desgraciawanmi castigashä.
Qayaykaptïpis manami contestayämashqatsu.
Willaykaptïpis manami chaskikuyashqatsu.
Tsaypa trokinqa rikaykaptïmi jutsata rurayashqa.
Mana munanqä kaqtami rurayashqa”.†

5 TAYTA DIOSTA wiyakuq kaqkuna, kanan niyäshunqaykita shumaq tantiyakuyay.
Paymi nishunki:
“Noqaman yärakayämunqaykipitami wakin marka mayikikuna chikiyäshunki.
Tsaymi asipar niyäshunki:
‘Kushishqa kawayanqaykita rikayänäpä TAYTA DIOS mä kanan yanapayäshuy’.
Tsaynö nir manakaqman churayäshunqaykipitami kikinkuna penqakur umpuräyanqa.
6 Contrayki kayanqanpitami pasaypa castigashä.
Markapita y templupitapis tsay runakuna qayaräyanqan wiyakämunqami”.

Mushuq Jerusalén kananpä ninqan

7 “Qeshyaq warmipis manarä höranchömi qeshyakushqa.
Qeshyakunanpä manaräpis nanay tsariptinmi ollqu wamrata qeshyakushqa.†
8 ¿Pillaqa wiyashqatsurä imayllapis tsaynö kanqanta?
¿Pillaqa rikashqatsurä imayllapis tsaynö päsanqanta?
¿Juk junaqllacho runakuna miranmantsurä juk nación kayanqanyaq?
¿Juk yuriyllacho yuriskinmantsurä juk nacionman juntaqpä?
Tsaynö kaptinpis *Siónmi itsanqa nanay tsarinqan höra wamrankunata qeshyakunqa.[i]
9 Mirananpä kamaykarqa ¿manatsurä qeshyakunanpäpis yanapashä?
Wamrayuq kayänanpä kamaykarqa ¿wamra yurinanta michämantsurä?[j]
Noqa TAYTA DIOSNIKIKUNAMI tsaynö nï.

10 “¡Jerusalénta kuyaqkuna, Jerusalénwan kushikuyay!
¡Jerusalénpä waqaqkuna, llapayki kushikuyay!
11 Jerusalénmi imayka mamaykinö pachayki juntanqanyaq alli allillata qarashunki.
Wamra chuchur kushikunqannömi shumaq kawar kushikuyanki”.

12 TAYTA DIOSMI nin:
“Noqa yanapaptïmi Jerusaléncho imaypis alli kaway kanqa.
Maytsay nacionkunami jakashqa mayunörä riquëzankunata apayämunqa.
Jerusalén marka mamaykinö karmi alli allillata qarashurniki marqaräshunki.
Millqayninman jamaykatsishurnikimi pasaypa kuyashunki.
13 Wawanta maman shoqaqnömi qamkunatapis Jerusaléncho shoqayäshayki”.

---

[i] **66.8** Siónqa Jerusalén markami. Sión qeshyakunqan wamrakunaqa mushuq Jerusaléncho täyänanpä kaqkunami kaykäyan. [j] **66.9** Tayta Dios tsaynö nirqan mushuq Jerusaléncho kuyanqan runakuna täyänanpä kanqanta tantiyatsirmi.
† **66.4** Isa. 65.12; Jer. 7.13. † **66.7** Apoc. 12.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Tsaynö kaykaqta rikar pasaypami
kushikuyanki.
Tamya witsan qewa lloqllunqan-
nörämi qamkunapis tsaycho
tarnin sänu kawayanki.
Sirviqninkunataqa TAYTA DIOSMI
tsaycho yanapanqa.
Chikiqninkunatami itsanqa
rabyanarnin castiganqa.

15 "Lunyaykaq nina rurinchömi
TAYTA DIOS shamunqa.
Carrëtankunapis shukukuy way-
ranörämi shayämunqa.
Tsaynö shamunqa pasaypa rabya-
narnin runakunata ninawan
castigananpämi.
16 Ninawan y espädawan castigarmi
llapan runakunata TAYTA
DIOS juzganqa.
Tsaynö castigaptinmi atska runa-
kuna wanuyanqa".

17 TAYTA DIOSMI nin:
"Wakinnikiqa shumaq mayllakus-
kirmi ïdulukunata adorayä-
naykipä llallinakurrä huerta-
kunaman aywaykäyanki.
Tsaynöllami kuchi aytsata, ukush
aytsata y ima mana mikuna
uywapa aytsantapis mikuykä-
yanki.
Tsaynö kayanqaykipitami llapay-
kikuna ushakäyanki.

Karu nacionkunacho willakuyänanpä ninqan

18 "Noqa musyämi imata ruraykäyan-
qaykitapis y imata yarpaykäyanqay-
kitapis. Tsaymi tiempu chämunqana
llapan nación runakuna ima idiömata
parlayaptinpis juk patsaman qorinäpä.
Paykuna shamurmi munayyuq kan-
qäta rikayämanqa. 19 Munayyuq kan-
qäta rikayänanpämi tsaycho señalta
rurashä.

"Kawaykar quëdaqkunata juklä
nacionkunamanmi kachashä. Tsaymi
chäyanqa Tarsisman, Libiaman y Lidia-
man. Lidia nacioncho taqkuna pasay-
pami yachayan flëchawan flëchayta.
Tsaynöllami chäyanqa Tubalman y
Javánman. Wakintanami kachashä
lamar kuchuncho kaykaq karu nacion-
kunamanpis. Tsay nacionkunacho taq
runakuna imaypis manami wiyayash-
qatsu noqapita parlaqta ni rikayashqa-
tsu munayyuq kanqäta. Tsay nacionku-
nachömi munayyuq kanqäta y salva-
kuq kanqäta willakuyanqa.
20 "Kachanqä runakunami noqapä
ofrendata apamuqnö Israel mayin-
kunata maytsaypita pushayämunqa.
Tsaymi cawallunkunawan, carrëtanku-
nawan, andasninkunawan, mulanku-
nawan y camëllunkunawanpis shayä-
munqa. Sagrädu jirkannïcho kaykaq
Jerusalénmanmi chätsiyämunqa. Limpiu uyllukunawan tsaki mikuy ofren-
data templüman apamuqnömi apayä-
munqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.
21 "Paykunapitami wakinta akrashä
sacerdötikuna y *levitakuna kayä-
nanpä. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Diosta adoraqkuna y contran shäriqkuna imanö kayänanpä ninqan

22 Mastami TAYTA DIOS nin: "Jutikita
apayänanpämi qamkunapita aywaraq-
kuna imayyaqpis kayanqa. Mushuq
ciëluwan mushuq patsa imayyaqpis
kananpä kanqannömi† paykunapis
mana ushakaypa kayanqa.† 23 Cada llu-
llu killa y cada jamay junaqmi llapan
runakuna templüman shamur adorayä-
manqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.
24 "Templupita yarqurmi conträ shäriq
runakunapa ayan jitaraykaqta rikayanqa.
Tsay ayata mikuq kurukuna manami
wanuyanqatsu. Tsaynöllami tsay ayaku-
nata rupaq ninapis upinqatsu.† Tsayta
rikarmi pïmaypis mantsakäyanqa".

†**66.22a** Isa. 65.17; 2Ped. 3.13; Apoc. 21.1. †**66.22b** Jer. 31.36. †**66.24** Mar. 9.48.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jeremías

Profëta Jeremíasmi willakurqan Judá nacionta Babilonia runakuna munayninman churayänanpä wallka wata pishiykaptin. Tsaymi runakunata nirqan ïdulunkunata kacharir llapan shonqunkunawan Tayta Diosman yärakuyänanpä. Tsaynö willakuptinmi runakuna Jeremíaspa contran shärir pözuman jitarpuyarqan. Willakunanpä aja kaptinpis Jeremíasqa Tayta Diospa willakuyninta mana mantsariypami willakurqan.

---

1 [1]Kaychömi qellqaraykan Hilcíaspa tsurin Jeremías willakunqan. Jeremíasqa sacerdöti castami karqan. Payqa Benjamín particho kaq Anatot markapitami karqan.[†] [2]Amónpa tsurin Josías[†] chunka kimsa watana Judá nacionpa mandaqnin rey kaykaptinmi[a] Jeremíasta TAYTA DIOS revelarqan willakuyninta willakunanpä.

[3]Tsaynöllami Josíaspa tsurin Joacim[†] Judá nacionpa mandaqnin rey kanqan witsanpis Jeremíasta Tayta Dios revelarqan. Tsaypitanami atska kuti revelarqan Josíaspa jukaq tsurin Sedequías[†] chunka juk wata Judá nacionpa mandaqnin rey kanqan witsanpis. Tsay watami pitsqa kaq killacho[b] juklä nacionpita soldädukuna shamur rey Sedequíasta y Jerusaléncho taq runakunata prësu apakuyarqan.

Willakunanpä Jeremíasta Tayta Dios revelanqan

[4]TAYTA DIOSMI nimarqan: [5]"Mamaykipa pachancho manarä kamarmi qamta reqirqä. Manarä yuriptikimi qamta akrarqä maytsay nación runakunapä profëta kanaykipä".[†]

[6]Tsaynö nimaptinmi nirqä: "¡Ay, TAYTA DIOS! Noqaqa chölullarä karmi parlaytapis yachätsu".

[7]Tsaynö niptïmi TAYTA DIOS nimarqan: "Ama tsapakuytsu chölullarä kanqaykiwan. Maytsaypapis kachanqäman aywarmi llapan ninqäta willakunki. [8]Qamwanmi kaykäshä ima desgraciapitapis salvanäpä. Pitapis ama mantsaytsu".

Tsaynömi TAYTA DIOS nimarqan. [9]Nirkurnami shimïta yataykamar TAYTA DIOS nimarqan: "Noqami willakuynïta shimikiman churashqä. [10]Kanan junaqmi qamta churaykä maytsay markakunacho y nacionkunacho ima pasananpä kanqantapis willakunaykipä. Willakunqaykinöllami wakin nacionkuna ushakäyanqa y wakin nacionkunapis mas munayyuq tikrayanqa".

[11]Nirkurnami TAYTA DIOS tapumar nimarqan: "Jeremías, ¿imatatä rikaykanki?"

Tsaymi nirqä: "Taytay, almendru jachapa llimllantami rikaykä".

[12]Niptïmi TAYTA DIOS nimarqan: "Awmi, almendru jachami kaykan. Tsaynöllami noqapis alcäbu[c] kaykäshä

---

[a] **1.2** Tsay wata karqan 627 a. C. [b] **1.3** Tsay killa karqan pullan agostupita pullan setiembriyaq, wata 586 a. C. [c] **1.12** Hebreo idiömachömi almendru niyänanpä *shaqea* niyan y alcäbu niyänanpä *shoqea* niyan. Ishkan palabra tsay niraqlla kaptinmi almendru muntita rikatsir Jeremíasta Tayta Dios tantiyatsirqan alcäbu kanqanta.

[†] **1.1** 1Rey. 2.26-27. [†] **1.2** 2Rey. 22.3—23.27; 2Crón. 34.8—35.19. [†] **1.3a** 2Rey. 23.36—24.7; 2Crón. 36.5-8. [†] **1.3b** 2Rey. 24.18—25.21; 2Crón. 36.11-21. [†] **1.5** Isa. 49.1; Gál. 1.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imatapis willakunaykipä niptï willakunqaykita cumplitsinäpä”.†
13 Yapaymi TAYTA DIOS nimarqan:
“Kananqa ¿imatatä rikaykanki?”
Tsaymi nirqä: “Norti kaqlächo manka timpur püsaykaqtami”.
14 Niptïmi TAYTA DIOS nimarqan:
“Tsay rikanqaykinömi norti kaqläpita pasaypa mantsariypä ñakaykuna kay nacioncho taq runakunaman shamunqa.
15 Noqa TAYTA DIOSMI nï: Norti kaqlä nacionkunacho taq runakunatami qayamushä. Paykuna shamurmi Jerusalén yaykuna punkukunaman trönunkunata churayanqa. Atacarmi marka murällata juchuskatsir yaykuyanqa. Tsaynöllami Judá nacioncho kaykaq wakin markakunatapis atacayanqa.
16 “Tsay markakunacho taq runakuna jutsata rurayanqanpitami tsaynö castigashä. Paykunaqa qonqaykamarmi juklä nación runakuna adorayanqan dioskunapä inciensiuwan qoshnitsiyan. Tsaynöpis kikinkuna rurayanqan ïdulukunatami adorayan.

Jeremías willakunanpä Tayta Dios ninqan

17 “Jeremías, tsay runakunaman aywar llapan ninqäta mana mantsariypa willay. Paykunataqa ama mantsaytsu. Mantsaptikiqa paykunapa ñöpanchömi mas peor mantsakätsishayki.
18 “Qamtami churaykä shumaq corralashqa markanö, fiërru jorcunnö y bronci pirqanö kay nacioncho kanaykipä.† Tsaynö kaykarqa mana mantsariypa willanki Judá nacionpa mandaqnin reykunata, autoridäninkunata, sacerdötinkunata y llapan runakunatapis.
19 Noqami qamwan kaykäshä ima peligrupitapis tsapänäpä. Tsaymi paykuna contrayki shärirpis vinciyäshunkitsu. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï”.

Egiptupita jipimunqanta Israel runakunata Tayta Dios yarpätsinqan

2 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 “Jerusaléncho taq runakunaman aywar ninqäta willay:
Jipash[d] kar cäsukamanqaykita yarparaykämi.†
Tsay witsanmi tsunyaq jirkapa y mikuy mana wayunqan chakrapa purir qatirämarqayki.
Tsayrä majatsakashqa jipash runanta kuyaqnömi kuyamarqayki.†
3 Tsay witsanqa munanqänömi kawarqayki.
Punta poquq mikuy noqapä kanqannömi qampis noqapä karqayki.
Mayqan nacionpis ñakatsishuptikiqa tsay nacionta pasaypami castigaq kä.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï”.

Israel runakunapa unay castankuna jutsata rurayanqan

4 Jacobpita aywaraq Israel runakuna, mayqan casta karpis TAYTA DIOS ninqanta llapaykikuna shumaq wiyayämay. 5 TAYTA DIOSMI nin:
“¿Imatatä mana allita rurashqä unay castaykikuna mana cäsukayämänanpä?
Mana väliq dioskunata adorarmi kikinkunapis mana väliq tikrayarqan.
6 Egiptupita jipimur tsunyaq jirkapa pushaykämuptïpis paykunaqa manami munanqänötsu kawayarqan.

---

[d] **2.2** Kay versïculukunachöqa Israel nacionta warmimanmi tinkutsin. Tsaymi mushuq nación kanqan witsanpä yarpar jipash kanqanta nin. Egiptupita jipir tsunyaq jirkapa Tayta Dios pusharqan puwaq pachak (800) watanö qepata Jeremías manarä yuriptinmi.
† **1.12** Isa. 55.10-11; Eze. 12.28. † **1.18** Jer. 15.20. † **2.2a** Ose. 2.15-16. † **2.2b** Éxo. 13.17-18; Núm. 14.33-34; 32.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Paykunatami kuyayllapä nacionman pushamurqä imayka
wayuqtapis mikur kushishqa
kawayänanpä.
Tsaynö kaptinpis jutsa rurayta
rurarmi nacionnïta *impüruyätsiyarqan.
Tsaynöpami nacionnï pasaypa
melanaypä tikrarqan.

8 "Sacerdötikunapis munanqänöqa
manami rurayantsu.
Leyta yachatsiqkunapis manami
käsukayämantsu.
Reykunapis conträmi tikrayan.
Profëtakunapis mana väliq
dioskunallaman yärakurmi
*Baalpa jutincho willakuyan.
9 Tsaymi kananqa qamkunatapis,
tsurikikunatapis y willkaykikunatapis castigayäshayki.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Ïduluta adorar Israel runakuna imanö kayanqanpis

10 "Qamkuna kayanqaykinö ¿mayllachöqa runakuna kayantsurä?
Rupay jeqanan kaqlächo kaq
islakunaman aywayay tsaycho
taqkunata shumaq rikayämunaykipä.
Cedarlämanpis pillatapis kachayay tsaycho taq runakuna
imanö kayanqantapis musyayämunanpä.
11 Paykuna adorayanqan dioskuna
mana rasunpaypa dios kaptinpis ¿mayqan nacionllachöqa
diosninkunata trukatsishqatsurä juk dioskunata adorayänanpä?†
Kuyanqä runakunami itsanqa
munayyuq Diosnin kaykaptïpis mana väliq dioskunatana
adoraykäyan".

12 TAYTA DIOSMI nin:
"Qamkuna tsaynö kayanqaykipitami ciëlupis mantsarin.
Mana allikunata rurayanqaykita
rikarmi tsuktsukyan.
13 Kuyanqä runakuna kayaptikipis
jutsaykikuna ishkaymi kaykan.
Jukaq jutsaykikunami kaykan
noqata jaqiriyämanqayki.
Jukaqnami kaykan juk dioskunaman yärakuyanqayki.
Tsaynöpami mana tsakiq pukyuta kacharir shaqacho pözuta
ruraqnö kaykäyanki.†

14 "Israel runa kaykarqa manami
wätaytsu kaykäyanki ni wätay
kayänaykipätsu yuriyashqayki.
Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä
juklä runakuna shamur imaykaykikunatapis apakur ñakaykätsiyäshunki?
15 Qamkunamanqa imayka leonnörämi qayararrä chikishuqnikikuna yaykayämushqa.
Llapan nacionnikicho markaykikunatapis raqällatanami
jaqiyashqa.
Markaykikunata rupatsiyaptin
manami pipis tsaycho tannatsu.†
16 Menfis soldädukuna y Tafnes
soldädukunapis Egiptupita
shamurmi vinciyäshurqayki.
17 Qamkunata tsaynö päsayäshurqayki pushaykaptïpis noqa
TAYTA DIOSNIKITA jaqiriyämanqaykipitami.

18 "Kananqa ¿imatatä jipiyashqayki Egiptuman aywar Nilo
mayupita yakuta upuyanqaykiwan?†

†**2.11** Sal. 106.20; Rom. 1.23. †**2.13** Juan 4.10-14; 7.37-38. †**2.15** 2Rey. 15.29; 17.5-6; Jer. 4.7. †**2.18** Isa. 30.1-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¿Imatatä jipiyashqayki Asiriaman
aywar Éufrates mayu yakuta
upuyanqaykiwan?[e]
19 Qamkunaqa kikikikunapa jutsay-
kikunapita y mana cäsuka-
yämanqaykipitami castïguta
chaskiyanki.
Tsay hörami tantiyayanki noqata
qonqaskamar mana *mantsa-
pakayämanqaykipita desgracia
päsayäshunqaykita.
Llapanta mandaq TAYTA DIOS
karmi tsaynö nï.

20 "Unaypita patsami qamkunaqa
makïpita yarqukur munayan-
qaykita ruraykäyanki.
Adorayämaytapis manami muna-
yankinatsu.
Tsaynö karmi maytsay jirkanku-
nacho y raprasapa jachaku-
napa chakinkunachöpis juk-
wan jukwan kakuq warminö
juk dioskunata adoraykäyanki.

21 "Qamkunataqa allinnin kaq
üvata akraykur plantaqnömi
plantashqä.[†]
Tsaynö ruraykaptïqa ¿imanöpatä
mana alli üvanö tikrayashqayki?
22 Lijyawan mayjina mayllakurpis
y maytsika jabonwan bäña-
kurpis jutsaykikunata manami
mayllayankitsu.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

23 "*Baal dioskunata adoraykar
¿imanöpatä niyankiman
jutsaynaq kayanqaykita?
Tsaynö nir llutanta niyanqaykita
tantiyayänaykipä raqracho
ïdulukunata adorayanqaykita
yarpäyay.[†]
Ïdulukunata adorayänaykipäqa
imayka qollpanaq camëllu cör-
rikachaqnömi kaykäyanki.
24 Tsunyaq jirkallacho täkuq china
ashnu orqu ashnupa asyay-
ninta mayaskir qollpanar cör-
rikachaqnömi kaykäyanki.
Tsay ashnuta ¿pirä tsapanman?
Qollpanaykaq ashnuta orqu
ashnu tarinqannömi qamkuna-
tapis tariyäshunki juk diosku-
nata adoraykäyaqta.[†]
25 ¡Imayyaqrä llanqikikunapis
ushakashqa tsay dioskunapa
qepanta cörriyanki!
¡Imayyaqrä kunkaykikunapis
tsakishqa tsay dioskunata qati-
raykäyanki!
Tsaynö kaptinpis qamkunaqa
niyämanki:
'Alfin imanäyäshätä.
Noqakunaqa jäpa dioskunatami
pasaypa kuyayä.
Imanö karpis paykunatami sirvi-
yäshä'.

26 "Taripaykuptin suwa runa pen-
qakunqannömi qamkunapis
mana cäsukuq kayanqaykipita
penqakuyanki.
Tsaynöllami penqakuyanqa
mandashuqniki reykunapis,
autoridänikikunapis, sacerdö-
tikikunapis y llulla profëtayki-
kunapis.
27 Qamkunaqa qerupita rurashqa
ïdulukunatami 'papä' nikä-
yanki.
Tsaynöllami rumipita rurashqa
ïdulukunatapis 'mamay' nikä-
yanki.
Noqataqa manami imapäpis
cuentayämankinatsu.

---

[e] **2.18** *Nilo mayupita yakuta upuyanqayki* ninqanqa *Egipto runakunaman yärakuyanqayki* ninanmi. *Éufrates mayu yakuta upuyanqayki* ninqanqa *Asiria runakunaman yärakuyanqayki* ninanmi.
[†] **2.21** Isa. 5.1-7; Luc. 13.6-9. [†] **2.23** Jer. 7.31; 19.2-6; 32.35. [†] **2.23-24** Ose. 2.5; 4.12-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö kaptinpis desgraciakuna
päsayäshuptikirämi '¡Taytay,
salvaykallämay!' niyämanki.
28 Desgracia päsayäshuptiki ¿ima-
nirtä ruranqayki diosnikiku-
nata mañakuyankitsu?
¿Imanirtä tsaykuna yanapayä-
shunkitsu?
Judá runakuna, markaykikuna
atska kayanqannömi rurayan-
qayki diosnikikunapis atska
kaykäyan.†

29 "Noqa TAYTA DIOSMI nï:
Manami noqatsu qamkunapa
contrayki shärishqä, sinöqa
qamkunami conträ shäriyash-
qayki.
Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä
conträ parlaykäyanki?
30 Tsurikikunata castigaptïpis
manami cäsukuyantsu.
Kachamunqä profëtakunatapis
león atacaqnörämi espädawan
wanutsiyashqayki.†

31 "¡Israel runakuna, noqa TAYTA
DIOS imata ninqätapis shumaq
tantiyakuyay!
Qamkunapäqa ¿tsunyaq jirka-
nöku kashqä?
¿Tsakaykaq paqasnöku kashqä?
Llapanchöpis yanapaykaptïqa
¿imanirtä witikuykäyanki?
¿Imanirtä niyämanki manana
yärakayämänaykipä kanqanta?
32 Adornunkunata ¿jipash qonqay-
kunmantsurä?
Majatsakänanpä jatikunqan latsa-
panta ¿qonqaykunmantsurä?
Qamkunami itsanqa qonqaykayä-
mashqayki.

33 "Waynata tariyänaykipäqa
cösami yarpachakuyanki.ƒ
Mañösa warmikunapis qamkuna-
pitami yachakuyashqa.
34 Jutsaynaq muchuqkunata wanu-
tsiyaptikimi latsapaykikunapis
yawarllana kaykan.
Jutsata mana ruraykäyaptinmi
tsay runakunata wanutsiyash-
qayki.
35 Tsaynö ruraykarpis nikäyanki-
rämi:
'Noqakunaqa jutsaynaqmi kay-
käyä.
Tayta Diospis noqakunawan
manami rabyashqatsu kaykan'.
Tsaynö niyaptikipis llapan jutsay-
kikunapitami juzgayäshayki.

36 "¿Imanirtä shumaq mana yarpa-
chakur llutalla juklä nacion-
kunaman yärakuykanki?
Tsay nacionkunamanqa wallä-
llami yärakuykäyanki.
Asiria nación engañayäshunqay-
kinöllami Egipto nacionpis
engañayäshunki.
37 Egiptuman yärakuyanqaykipi-
tami pasaypa llakikuyanki.
Yärakuyanqayki nacionkunata
kacharishqa kaptïmi tsay
nacionkunaman wallälla yära-
kuyanki".

Jukwan jukwan kakuq warminö Jerusalén runakuna kayanqan

3 1 TAYTA DIOSMI nin: "Pï runapis warminwan rakikaskiptin tsay warmi juk runawan taptinqa ¿punta kaq runan yapay qorinmantsurä?† ¡Manami! ¡Tsaynö ruraptinqa llapan nacionmi penqakuycho kanqa! Jerusalén runakuna, qamkunapis jukwan jukwan kakuq warminö karmi juk dioskunata adorayashqayki. ¿Tsaynö kaykarku mana penqakuypa noqaman kutimuyta yarpaykäyanki?

ƒ**2.33** *Waynata tariyänaykipä* ninqanqa *juk dioskunaman yärakuyänaykipä* ninanmi.
†**2.28** Deut. 32.37-38. †**2.30** 1Rey. 19.10; Mat. 23.37. †**3.1** Deut. 24.1-4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 "Jirkakunaman maski rikachakuyay. Mayqanläpa rikachakurpis
tsay jirkakunacho juk dioskunatami
adorayashqayki.† Qamkunaqa tsunyaq
jirkacho kaykaq mañösa warminömi
kaykäyanki. Nänipa puriq mayqan
chöluwanpis kakunanpä tsay warmi
listu kanqannömi qamkunapis mayqan
diostapis adorayänaykipä listu kaykäyanki. Juk dioskunata adorarninmi
jutsata rurar nacionnikikunatapis qanratäyashqayki. 3 Tsaynö kayanqaykipitami tamya killa witsanpis ni jachakuna tuktunqan witsanpis manana
tamyamushqanatsu.

"Pïmaywanpis kakuq warmi penqakuyniynaq kanqannömi qamkunapis
kaykäyanki. 4 Kananqa cärayki kanrämi niyämänaykipä: 'Qamqa taytämi
kaykanki. Wamra kayanqäpita patsami
yanapamaqnï kashqayki. 5 Amana
noqakunawan rabyakuynatsu. Tsaypa
trokinqa perdonayämayna'. Tsaynö nir
mañakaykämarpis jinallami qamkuna
mana allikunata ruraykäyanki".

Israel nación runakuna kayanqannö Judá nación runakunapis kayanqan

6 Josías rey kaykanqan witsanmi†
Tayta Dios nimarqan: "¿Rikashqaykiku mana wiyakuq Israel nación imata
ruranqantapis?g Llapan jirkankunacho
y raprasapa jachakunapa chakinkunachöpis noqata jaqiramarmi juk dioskunata adorashqa. Tsaynö rurarmi
runanta qanrataq warminö kaykan.
7 "Tsaynö ruraptinpis yarparqä
jutsata rurashqa karpis noqaman kutimunanpä kanqantami. Tsaynö yarpaptïpis manami kutimushqatsu. Tsaytaqa
rikashqami mana wiyakuq ñañan
Judápis.

8 "Noqawan kaykar jukwan jukwan imaypis kakunqanpitami rakikar
Israelta qarqushqä.h Tsaytapis Israelpa
mana wiyakuq ñañan Judá rikashqami. Rikaykarpis Judáqa mana penqakuypami paypis mañösa warminö
jukwan jukwan kakushqa. 9 Tsaymi
rumipita y qerupita rurashqa ïdulukunata mana penqakuypa adorashqa.
Tsaynö ruranqanpitami Judá nacionpis
pasaypa qanratashqa kaykan. 10 Noqaman kutimurpis janan shonqullami
adoraq tukaman. Noqa Tayta Diosmi
tsaynö nï".

Israel nación runakuna Tayta Diosman kutiyänanpä willakunqan

11 Tayta Diosmi nimarqan: "Mana
wiyakuq Israel runakunapitapis mas
peormi Judá runakuna kaykäyan.
12 Norti kaqläpa rikärir Israel nación
runakunata niy:

"Tayta Diosmi nin:
'¡Mana wiyakuq Israel runakuna,
noqaman kutikayämuy!
Kutiyämuptikiqa kushishqami
chaskiyäshayki.
Kuyapäkuq karmi mayjina rabyanashqa karpis perdonashayki.
13 Tsaynö kashqa karpis mana wiyakur jutsayuq kayanqaykita
reconöciyay.
Qamkunaqa adulteriu jutsata juk
warmi ruranqannömi raprasapa jachakunapa chakincho
juk dioskunata adoraykäyanki.
Noqa Tayta Diosmi tsaynö nï' ".†

14 Tayta Diosmi nin: "Mana wiyakuq wamräkuna, noqaman kutikayämuy. Qamkunaqa noqapami
kaykäyanki. Kutikayämuptikiqa cada

---

g **3.6** Kay versïculupita hasta versïculu 11-yaq Israel nación runakunata y Judá nación runakunata jipashmanmi tinkutsin. h **3.8** Tsaynö päsashqa juk pachak (100) wata Jeremías manarä kawaptinmi. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki 2Rey. 17.1-23.
† **3.2, 6** Deut. 12.2-3. † **3.6** 2Rey. 22.1—23.30; 2Crón. 34.1—35.27. † **3.6-13** Eze. 23; Ose. 2.2-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

markapitami jukta y cada castapitami ishkayta *Sióncho täyänaykipä churayäshayki. 15 Tsaychömi rey kananpä shonqüpänö kaqkunata churapäyäshayki. Paykunami tantiyakuq y yachaq karnin alli kawayänaykipä shumaq rikayäshunki".

16 TAYTA DIOSMI nin: "Tsaycho täyaptiki tsurikikunapis atskamanmi mirayanqa. Tsaycho *Pactu Babul mana kaptinpis tsay babulpä manami pipis parlanqanatsu ni watukanqanatsu. Ni juk babulta ruranapäpis manami yarpanqanatsu.† 17 Tsay witsanmi Jerusalénta niyanqa TAYTA DIOSPA trönun kanqanta.ⁱ

"Jerusalénmanmi maytsay nacionpitapis runakuna shayämunqa adorayämänanpä. Mananami shonqun munanqannö jutsata rurar puriyanqanatsu.

18 "Tsay witsanmi Israel runakunawan Judá runakuna norti kaqlä nacioncho taykäyanqanpita kutiyämunqa. Ishkan qorikaskirmi unay castankunata rikatsinqä nacioncho täyanqa.†

19 "Israel runakuna, qamkunataqa
imaypis tsurïtanömi rikayta
munarqä.
Nacionniki maytsay nacionpita
mas alli kanantami munarqä.
'¡Papä!' niyämänaykipä kanqantami noqaqa yarparqä.
Yarparqä imaypis mana jaqiriyämänaykipä kanqantami.
20 Tsaynö kuyaykaptïpis kachariyämashqaykimi.
Runanta jaqirir juk runawan
aywakuq warminömi juk dioskunatana adorayashqayki.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

21 "¡Tsunyaq jirkakunacho qayaräyämunqanmi wiyakaykämun!
Tsaychömi Israel runakuna waqayar pillapis kuyapaykunanpä mañakuykäyan.
Paykunaqa tsaynö kaykäyan
TAYTA DIOSNIN kaykaptï
mana cäsukamaypa jutsa rurayanqanpitami.

22 "Mana wiyakuq tsurïkuna, ¡noqaman kutikayämuy!
Kutikayämuptikiqa mana wiyakuq kayanqaykipita perdonayäshaykimi.

"Tsay witsanmi Israel runakuna niyämanqa:
'Noqakunaqa qammanmi kutikayämü, Tayta.
Noqakunapaqa qammi Tayta Diosnï kaykanki.
23 Manakaqllapämi jirkankunacho kaykaq *altarkunaman juk dioskunata mañakuq aywayashqä.
Manakaqllapämi jirkakunachöpis tsay dioskunapä fiestata rurayashqä.
TAYTA DIOSLLÄ, qamllami salvayämanki.
24 Mana väliq ïdulukunata penqakuypä adorayanqäpitami imaykäkunapis ushakashqa.
Tsaymi wamrallarä kaykäyaptï mamä taytä wätakuyanqan üshankuna, wäkankuna y warmi ollqu tsurinkunapis ushakäyashqa.
25 Unay castäkunapis y kikïkunapis chölu kayanqäpita patsami jutsata rurar qamta ajanätsiyashqä.
Tsaynö kayanqäpitami pasaypa penqakur umpuraykäyä' ".

ⁱ **3.17** Pactu Babul tsapanan janancho Tayta Diospa trönun kananpa trokinqa (Éxo. 25.22; 1Sam. 4.4) Jerusalénchönami trönun kanqa. Tsaynö kaptinmi runakuna kushikur Pactu Babulta watukäyanqatsu.
† **3.16** Éxo. 25.10-22. † **3.18** Gén. 13.14-15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 [1]Tsaynö nir mañakuyaptinmi TAYTA DIOS ninqa: “Israel runakuna, noqaman kutimuyta munarqa jutsa rurayta kachariyay. Ïduluykikunata jitaskir noqa munanqänö kawayay. [2]Sirviyämänaykipä llapan shonquykikunawan awniyämaptikiqa maytsay nacionkunapämi bendición kayanki. Tsaynöpami maytsaychöpis runakuna alabayämanqa”.

[3]Jerusalén runakunata y Judá runakunatami TAYTA DIOS nin:

“Mana muruna chakrata
kichaqnö shonquykikunata
kichapäyämay.†
Mana kichapäyämarqa kasha
chakraman muruqnömi
kaykäyanki.
[4]*Pactu ruranqantsikta cumpliyänaykipä shonquykikunata
señalakuyay.j †
Tsaynö mana rurayaptikiqa
pasaypami ajanäshä.
Ajanaptïqa manami imanöpapis
qallqütsimayta kamäpakuyankitsu”.

Judá nación runakunata castigananpä Tayta Dios ninqan

[5]“Jerusaléncho y Judácho taqkunata willay:
‘¡Atacayäshunaykipä shayämuptin *cornëtata tukayay!k
¡Corralashqa markakunaman juklla amparakuyänanpä qayakuyay!
[6]Noqaqa nortiläpitami soldädukunata kachamushä atacayäshunaykipä.
¡Runakuna *Siónman qeshpir amparakuyänanpä bandërata jawiyay!
¡Juklla qeshpiyay!

[7]“ ‘Maytsay nacionkunata ushakätsiq atska soldädukunami shamuykäyan.
Muntipita mallaqashqa león yarqamuqnömi yarqaykäyämun.
Wanutsiyäshuptikimi markaykikunapis raqällana rikakunqa.
[8]Tsaynö kananpä kaykaptinqa llakikurnin qachqa latsapakunata jatikuyay.
Pasaypa nanätsikur waqarnin qayaräyay.
Pasaypa rabyananqätaqa manami imanöpapis qallqütsiyankitsu’ ”.

[9]TAYTA DIOSMI nin:
“Tsay junaq chämuptinqa reypis autoridäkunapis mantsariyllawanmi tsuktsukyäyanqa.
Tsaynöllami sacerdötikunapis y llulla profëtakunapis pasaypa mantsakäyanqa”.

[10]Tayta Dios tsaynö nimaptinmi nirqä: “¡Ay TAYTA DIOS! ¿Imanirtä Jerusalén runakunata llullapashqayki? ¿Imanirtä profëtakunata kacharqayki Jerusalén runakunata imapis mana päsananpä kanqanta willakuyänanpä? Tsaynö willakuyaptinpis kananqa kunkankunaman cuchillu churashqanömi kaykäyan”.

[11]Tayta Diosmi nimarqan: “Tsay witsanmi Jerusalén runakunata willayanqa tsunyaqpita achaq wayrata wayraykätsimunqäta. Tsay wayraqa manami trïguta wayrananpänötsu kanqa, [12]tsaypa trokinqa shukukuy wayrami kanqa. Tsay wayrataqa kikïmi

---

j **4.4** Cuerpunta señalar penqayninpa punta qaranta roqurir jipiqnömi shonqunkunata señalar jutsa rurayta kachariyan. k **4.5** Tsay witsan atacayänanpä soldädukuna shamuptin cornëtata tukayarqan. Tsaynöpami runakuna musyayarqan amparakuq qeshpiyänanpä o pelyaq aywayänanpäpis.

† **4.3** Ose. 10.12. † **4.4** Deut. 10.16; 30.6; Rom. 2.25-29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wayratsimushä. Tsaywanmi Jerusalén
runakunata pasaypa castigashä”.[l]
13 Tsayta rikarmi Jerusalén runa-
kuna niyanqa:
“¡Chikimaqnintsikkunaqa yana
pukutaynörämi shamuykäyan!
¡Guërra carrëtankunapis shuku-
kuy wayranörämi shayämun!
¡Cawallunkunapis anka pajanqan-
pita masmi cörriykäyämun!
¡Kananchi kananllaqa!
¡Manami imanöpa qeshpiytapis
kamäpakuntsiknatsu!”

14 Jerusalén runakuna, salvakuyä-
naykipä jutsaykikunata kacha-
rir shonquykikunata mayllayay.
¡Imayyaqrä jutsa rurayllapä yar-
pachakuyanki!

15 Dan markapita y Efraín jallqa-
kunapitami desgracia chämu-
nanpä kaqta willakayämun.
16 Tsaynö kaykaptinqa Jerusaléncho
taqkunata y cercan nacionku-
nacho taqkunatapis willayay
karu nacionpita chikiqninkuna
shamuykäyanqanta.
Tsay chikiqninkunaqa Judá
nacionman yaykur atacayä-
nanpämi büllata rurar sha-
muykäyan.
17 Jerusalénman chaykurmi
tumaypa tsaparäyanqa.
Chakranta cuidaq runa pipis
mana yaykunanpä siguraq-
nömi tsapaskiyanqa.
Akranqä runakunata tsaynö
päsanqa conträ tikrayanqan-
pitami.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

18 Judá runakuna, mana cäsukuypa
llutanta rurayanqaykipitami
tsaynö päsayäshunki.
Tsaynö päsayäshuptikimi
pasaypa llakikur shonquykiku-
napis nananqarä.

Jeremías pasaypa llakikunqan

19 ¡Ay shonqullä shonqu!
¡Llakikuptï shonqü tsapakaypa-
rämi nanaykun!
¡Manami upällakuytapis kamä-
pakütsu!
Guërrapä *cornëta waqamuqtami
wiyashqä.[m]
Soldädukuna shamur büllata
ruraykäyaqtami wiyashqä.
20 Kutin kutin desgracia päsamap-
tintsikmi llapan nacionnintsik
ushakaykan.
Patsakunantsikpä tolduntsikku-
natapis wayintsikkunatapis
illaqpitami ushakätsiyashqa.
21 Guërracho cornëta waqamuqta
¡imayyaqrä wiyaykäshä!
Atacamaqnintsik soldädukuna
bandëran aptashqa shamuykä-
yaqta ¡imayyaqrä rikaykäshä!

22 TAYTA DIOSMI nin:
“Akranqä runakunaqa mana tan-
tiyakuq karmi ninqäta tantiya-
yantsu.
Paykunaqa mana tantiyakuq yar-
payniynaq upa wamranömi
kaykäyan.
Alli ruraytaqa manami yacha-
yantsu.
Llutanta rurayänanpämi itsanqa
juiciunkunapis kan”.

Desgracia shamuykaqta revelacioncho Jeremías rikanqan

23 Pasaypa ushakashqa kaykaqta
y tsunyaq kaykaqtami kay
nacionta revelacioncho rikashqä.
Ciëluchöpis manami ima atsik-
yaypis kashqatsu.

[l] **4.12** Kay versïculuchöqa achaq wayrapä parlar atacayänanpä shamuq soldädukunapämi parlaykan. [m] **4.19** Kay versïculukunacho Jeremías willakun revelacioncho rikanqantami.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24 Jirkakunatapis tsuktsukyaykaq-
tami rikashqä.
Jirkankunatapis siniganö kuyuy-
kaqtami rikashqä.
25 Rikachakur manami pï runatapis
rikashqätsu.
Pishqukunapis llapanmi aywaku-
yashqa.
26 Tsaynöllami rikashqä alli wayuq
chakrakunatapis tsunyaqman
tikrashqa kaykaqta.
Llapan markakunatapis tsunyaq-
llana kaykaqtami rikashqä.
TAYTA DIOS pasaypa rabyanarmi
llapantapis tsaynö ushakä-
tsishqa.

27 TAYTA DIOSMI nin:
"Llapan kay nacioncho runaku-
nata castigarpis manami llapan
naciontaqa ushakätsishätsu.
28 Ushakätsinäpä ninqätaqa cumpli-
shämi.
Ushakätsiptïqa kay patsapis
pasaypami llakikunqa.
Ciëlupis tsakanqarämi.

29 "Cawallun muntashqa soldädu-
kuna patatarrä shamuykaqta
wiyarmi llapan qeshpiyanqa.
Flëchan aptashqa shamuykäyaqta
rikarmi markapita llapan
qeshpir aywakuyanqa.
Muntikunamanmi pakakuyanqa.
Qaqakuna chawpinkunamanmi
qeshpir yarkuyanqa.
Llapan markakuna tsunyaq quë-
daptinmi pipis tsaycho täyan-
qanatsu.

30 "Tsaynö kananpä kaykaptinqa
Jerusalén, ¿imatatä ruray-
kanki?[n]
¿Imapänatä puka latsapatapis
jatikunki?
¿Imapänatä qori alhäjawanpis
adornakunki?
¿Imapänatä ñawikitapis pinta-
kunki?
Kuyayllapä kanqaykipis mana-
kaqllapämi.
Kuyanqayki runakunaqa[o] lla-
panmi melanäyäshunki.
Paykunaqa wanunaykitami
munaykäyan.

31 "Mayor wawanta qeshyakur
qayaraykaqtanömi wiyaykä.
*Siónmi tsaynö qayaraykan.
Makillan tsoqpashqa qayararmi
nin:
'¡Kayrächi kayllaqa! ¡Kananllapä-
nachi karqäpis!
¡Wanutsikuqkunami wanutsiyä-
manqa!' "

Jerusalén runakuna jutsata rurayanqan

5 1 Tayta Diosmi nin:
"Jerusalén cällikunapa purirnin
shumaq rikachakuyay.
Entëru pläzakunachöpis shumaq
ashiyay.
Tsaycho mä ¿tariyankikush juk-
llayllatapis alli ruraq runata y
rasun kaqllata parlaqta?
Jukllayllatapis tariyaptikiqa Jerusa-
léncho taqkunata perdonashämi.
2 Tsay runakunaqa jutïcho jurarpis
janan shonqullami jurayan".

3 TAYTA DIOS, qamqa munanki runa-
kuna awniyäshunqaykinölla
imaypis cäsukuyäshunaykitami.
Jerusalén runakunaqa corrigir
castigaptikipis manami cäsu-
kuyäshunkitsu.

---

[n] **4.30a** Kay versïculuchöqa Jerusalén runakunata prostitüta warmimanmi tinkutsin.
[o] **4.30b** Kuyanqan runakunaqa Egipto runakunami kayarqan. Paykunawanmi Jerusalén runakuna pactuta rurayarqan guërra kaptin soldädunkuna shamur pelyar yanapayänanpä. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Jer. 2.36-37.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Castigaptikipis manami wiyakuyäshunkitsu.
Paykunapa shonqunkunaqa ruminömi kaykan.
Mana wanakuypami jutsatapis rurayan.

4 Tsaymi nirqä: "Mana yachaq runakunallami llutanta rurayan.
TAYTA DIOSPA yachatsikuyninta mana musyarmi pay munanqannö kawayantsu.
5 Imaykayuq runakunami itsanqa TAYTA DIOSPA näninta reqir pay munanqannö kawayan".
Tsaynö yarparmi aywarqä imaykayuq runakuna kaqman Tayta Dios munanqannö kawayanqanta o mana kawayanqantapis musyamunäpä.
Paykunawan parlarmi tantiyarqä imaykayuq runakunapis Tayta Dios munanqannö mana kawayanqanta.

6 "Tsaynö kayaptinmi muntipita yarqamuq leonnö paykunata wanutsiyanqa.
Tsunyaqcho mallaqashqa *löbunömi rachir ushayanqa.
Marka ñöpankunachöpis tigrikunanömi wanutsiyänanpä shuyaraykäyanqa.
Markapita yarquq kaqtaqa pitapis wanutsiyanqami.
Tsaynö kanqa kutin kutin mana cäsukuypa jutsata rurayanqanpitami".

7 Tayta Diosmi nin:
"Israel runakuna, tsaynö kayanqaykipita manami perdonayäshaykitsu.
Qamkunaqa jaqiramarmi manapis rasunpaypa kaq dioskunapa jutincho juraykäyanki.
Llapan ministiyanqaykitapis kamaripaykaptïmi runanta warmi jaqiriqnö qamkunapis jaqiriyämashqayki.
Prostitütapa wayinman aywaq runakunanömi tröpanpa tröpanpa juk dioskunata adoraq aywaykäyanki.
8 Tsaynöllami yëwata wera cawallu qatiraqnö runa mayikipa warminta qatiraykäyanki.
9 Tsay niraq runakunataqa mana kuyapaypami castigashä.

10 "Jerusalén runakuna üva chakrä ñöpata kashqa karpis kananqa manami chakränatsu kaykan.
Tsaynö kaykaptinqa contrankuna shayämur corral jananpa yaykuykur üva chakräta ushakätsiyätsun.
Üvapa llimllankunata rutuyätsun.[p]
Llapantaqa ama ushakätsiyätsuntsu.[†]
11 Israel runakuna y Judá runakunapis kutin kutin awniykämarpis manami cumpliyantsu.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

12 "Jerusalén runakunaqa manakaqman churamarmi niyan:
'Tayta Dios manami kantsu.
Ima desgraciapis manami päsamäshuntsu.
Manami kanqatsu guërrapis ni muchuypis.
13 Tayta Diospa profëtankuna willakuyanqanpis wayra päsaqnöllami kaykan.
Paykunataqa manami pipis kachamushqatsu.

[p] **5.10** *Üvapa llimllankunata rutuyätsun* ninanqa *Jerusalén runakunata wanutsiyätsun* ninanmi.
[†] **5.10** Isa. 5.1-7; Jer. 2.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Castïgu shamunanpä willakuyanqanpis kikinkunallaman chätsun' ".

14 Tsaymi llapanta mandaq TAYTA DIOS nimashqa:
"Tsaynö niyanqanpitami noqapa jutïcho willakunqayki ninanö kanqa.
Tsay runakunanami yantanö kayanqa.
Nina rupaptin yanta ushakanqannömi paykunapis ushakäyanqa.
15 Israel runakuna, qamkunata atacayäshunaykipämi karu nación runakunata pushamushä.
Tsay runakunaqa unaypita patsami pasaypa kallpasapa kaykäyan.
Paykunapa parlayninta mana tantiyarmi imata niyanqantapis tantiyayankitsu.
16 Paykunaqa llapanpis geniullantämi kaykäyan.
Pitapis flëcharqa wanutsiyanmi.
17 Llapan mikuynikikunatami ushakurkuyanqa.
Tsurikikunatapis warmita ollqutapis wanutsiyanqami.
Üshaykikunata, wäkaykikunata, üvaykikunata y hïgusnikikunatapis ushakurkuyanqami.
Jinchi sigurashqa markakunaman yärakuyanqaykitapis ushakätsiyanqami".†

18 TAYTA DIOSMI nimarqan: "Tsaynö castigarpis manami llapaykikunataqa ushakätsiyäshaykitsu. 19 Desgracia tsariptinmi tapuyäshunki imanir Diosnin kaykar tsaynö ruranqäta. Tsaynö tapuyäshuptiki ninki: 'Qamkunaqa Tayta Diosta qonqaykurmi juklä nacionkunapa diosninkunata nacionnikicho adorayashqayki. Tsaymi qamkunapis juklä nación runakunata jäpa nacioncho sirviyanki' ".

Castïgu shamunanpä willakunqan

20 Tayta Diosmi nin:
"Jacobpita aywaraq Israel runakuna y Judá runakuna, willakunqäta wiyayämay.
21 Ñawiki kaykaptinpis mana rikaq,
rinriki kaykaptinpis mana wiyaq,
mana tantiyakuq upa runakuna, wiyayämay.†
22 Noqa TAYTA DIOSMI nï:
Lamar yaku kuchunpita masta mana päsananpämi aqushata churashqä.
Tsaymi mayjina wayraptin pulchaqyarpis päsantsu.†
Lamarpis cäsukaykämaptinqa ¿imanirtä qamkunaqa cäsukayämankitsu?
Castigakuq kanqäta musyaykarqa ¿imanirtä *mantsapakamar ñöpächo tsuktsukyäyankitsu?

23 "Qamkunaqa ishkay yarpayyuq y mana wiyakuq karmi jaqiriyämashqayki.
24 Shonqullaykikunachöpis manami yarpachakuyankitsu NOQAPITA mantsapakayämänaykipä kanqanta.
Manami tantiyayankitsu mikuyniki alli qeshpinanpä punta kaq tamyata y qepa kaq tamyatapis noqarä tamyatsimunqäta.
Tsaynöllami tantiyakuyankitsu mikuynikikunata qoriyänaykipäpis noqarä usyatsimunqäta.
25 Tsaymi kananqa jutsata rurayanqaykipita tamyatsimushänatsu.

†**5.15-17** Deut. 28.49-52. †**5.21** Isa. 6.9-10; Eze. 12.2; Mar. 8.18. †**5.22** Job 38.8-11; Sal. 104.6-9; Prov. 8.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Imayka allikunata tariyänaykipä
kaqtapis manami tariyankinatsu.

26 "Qamkuna kaqchöqa mana alli
runakunami kaykäyan.
Tsay mana alli runakunaqa pish-
qukunata tsariqnömi runa
mayinkunata engañayänanpä
shuyaraykäyan.
27 Jaulacho pishqukuna atska
kayanqannömi wayinkunachö-
pis suwakuyanqankuna atska
kaykan.
Tsaynöpa imaykayuq tikrarmi
paykunaqa munayyuq tikra-
yashqa.
28 Alli allita mikurmi wera werarä
kaykäyan.
Mana kachaypami llutankunata
rurayan.
Waktsakuna quejakuyaptinpis
manami janan shäriyantsu.
Ñakaykaqta rikaykarpis manami
yanapayantsu.

29 "Noqa TAYTA DIOSMI nï:
Tsay niraq runakunataqa mana
kuyapaypami castigashä.
Ajanätsiyämanqanman tupumi
castigashä.
30 Paykunaqa pasaypa mantsariypä
llutankunatami kay nacioncho
ruraykäyan.
31 Profëtakunapis llullakuykäyanmi.
Sacerdötikunapis shonqunkuna
yarpanqallantami yachaykä-
tsiyan.
Tsaynö kaptinpis qamkunataqa
manami imapis importayä-
shunkitsu.
Tsaypa trokinqa paykuna tsaynö
kanantami munaykäyanki.
Ushakäyänayki junaq chämuptin
¿imanörä salvakuyanki?"

Jerusalénta atacayänanpä willakunqan

6 1 ¡Benjamín trïbu runakuna, Jeru-
salénpita qeshpir aywakuyay!
¡Tecoacho *cornëtata tukayay!
¡Bet-haquerem jirkacho qoshni-
tsiyay![q]
¡Nortipitami pasaypa mantsariypä
castïgu chämunanpäna kaykan!

2 "*Siónta ushakätsinäpänami
kaykä.
3 Tsaymi üsha mitsiqkuna üshan-
kunata qatiqnö soldädunkuna
pushashqa Jerusalénman rey-
kuna chäyämunqa.
Üsha mitsiqkuna üshankunawan
patsakuqnömi marka waqtan-
kunaman tumaypa patsaku-
yanqa.
Nirkurmi qewata üshakuna
ushaqnö markata chipyaq
ushakätsiyanqa.

4 "Tsay reykunami willanakur
niyanqa:
'¡Shumaq kamarikushun Jerusalén
runakunata atacanantsikpä!
¡Pullan junaq atacashun!
¡Tsaynö kaptinpis junaqaykan-
nami!
¡Llantuypis päsaykannami!
5 ¡Tsaynö kaykaptinqa paqaspana
atacashun!
¡Llapan palaciunkunatapis juchu-
tsishun!' "

6 Tsay reykunatami llapanta man-
daq TAYTA DIOS nin:
"¡Jerusalén punkuta pakiyänay-
kipä qerukunata muturiyay!
¡Murällan waqtankunaman
witsar yaykuyänaykipä allpata
qotuyay!

[q] **6.1** Tsay witsan cornëtata tukayaq y jirkacho qoshnitsiyaq soldädukuna atacaq shamuykäyanqanta musyatsiyänanpämi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsay markacho kaykaq runakunataqa castigashämi.
Tsaychöqa mana alli runakunami kaykäyan.
7 Pukyucho imaypis yaku mana ushakanqannömi llutan ruraykunapis Jerusaléncho ushakantsu.
Pïmaypis mana allikunata rurarmi maqanakur wanutsinakuyan.
Runakuna ñakatsinakuykaqta y chikinakuykaqtami imaypis rikaykä.
8 Jerusalén runakuna, imanö kawayanqaykitapis tantiyakuyay.
Mana tantiyakuyaptikiqa kachariykuyäshaykimi.
Täyanqayki naciontapis tsunyaqmanmi tikratsishä".

9 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin:
"Jerusaléncho quëdaq kaq runakunataqa chikiqninkuna kuchu kuchumi ashiyanqa.
Üvata pallar kutin kutin ashiqnömi prësu tsariyänanpä ashiyanqa".

10 Tsaymi Tayta Diosta nirqä:
"¿Pitarä willashä?
¿Pitarä nishä?
¿Pirä wiyamanqa?
Tsay runakunaqa rinrinkuna tsapakashqanömi kaykäyan.
Willakuynikita wiyarpis asikuyanmi.
Imata ninqaykitapis manami wiyayta munayantsu.
11 Tsaymi qam ajanashqa kanqaykinö noqapis ajanaykä.
Rabyananqaykitaqa manami upällaküman tsu".

Tayta Diosmi nimarqan:
"Rabyanashqa castiganäpä kaqta cällicho kaykaq wamrakunatawan tröpanpa puriykaq chölukunatapis willay.
Warmitapis, runatapis, awkintapis, chakwantapis mana kuyapaypami prësu apakuyanqa.
12 Runakunapa chakrankunapis, wayinkunapis y warminkunapis jukpanami kayanqa.
Kay nacioncho taq runakunataqa noqami castigashä.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

Profëtapis sacerdötipis jutsata rurayanqan

13 "Paykunaqa llapanpis yarpaykäyan suwakuypa imatapis tariyänanpämi.
Profëtakunapis sacerdötikunapis engañakuqllami kaykäyan.†
14 Paykunaqa kuyanqä runakuna däñakushqanö kayaptinpis manami alli jampiqnötsu kaykäyan.
Castïgu kananpä kaykaptinpis 'manami ima castïgupis kanqatsu' niyanmi.†
15 Melanaypä jutsata rurarpis manami penqakuyantsu.
Manami penqakuytapis yachayantsu.
Tsaynö kayanqanpita castigaptïmi wakin runakunawan iwal wanuyanqa.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Akranqan runakuna Tayta Diosta mana cäsukuyanqan

16 TAYTA DIOSMI nin:
"Tinkuq nänikunacho ichiykur tapukuyay mayqan näni mas unay kanqanta y alli kawayman chätsikuq kanqanta.

†**6.13** Jer. 8.10. †**6.14** Jer. 8.11; Eze. 13.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsay alli kaq nänipana aywayay.[r]
Tsaynöpami jamayta tariyanki".[†]
Tayta Dios tsaynö niptinpis runakunaqa niyan:
"¡Manami tsay nänipa aywayäshätsu!"

17 Tsaymi rikachakuqkunata churaskir runakunata Tayta Dios nin:
"¡Rikachakuqkuna *cornëtata tukayämunqanta maya mayalla kaykäyay!"[s]
Tsaynö niptinpis runakunaqa niyan:
"Manami wiyaytapis munayätsu".

Jerusalén runakuna castigashqa kayänanpä willakunqan

18 "¡Maytsay nación runakuna, wiyayämay!
¡Kuyanqä runakunata imanö castiganäpä kanqantapis musyayay!

19 "¡Llapan mundu, shumaq wiyayämay!
Kay runakunata pasaypami castigashä.
Tsaynö castigashä willakunqäta mana wiyakuyanqanpita y leynïkunata mana cäsukuyanqanpitami.
20 Paykunaqa manakaqllapämi juklä nacionpita mushkuq jachakunata apayämun.
Sabá nacionpita inciensiutapis manakaqllapämi *altarnïman apayämun.
Noqaqa manami chaskïnatsu sacrificiuta altarcho rupatsiyanqantapis.
Sacrificiukunata apayämunqanqa manami shonqüpänötsu.
21 Tsaymi maypa aywayaptinpis paykunapä trampanö kashä.
Taytanpis, tsurinpis, vecïnunpis y reqinakuyanqanpis wanuyanqami.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

22 TAYTA DIOSMI nin:
"Norti kaqlä munayyuq nacionpita shayämunanpämi soldädukuna kamarikuykäyan.
Pasaypa karucho täyanqanpitami shayämunqa.
23 Paykunaqa flëchankunawan y espädankunawanmi kaykäyan.
Mana alli runa karmi pitapis kuyapäyantsu.
Pelyarpis qayaräyan lamar yaku pulchaqyar qayaraqnörämi.
Cawallun muntashqallami guërrata rurayänanpä kaykäyan.
¡*Sión runakuna, atacayäshunaykipämi shayämunqa!"[†]

24 Tsaymi Jerusalén runakuna niyanqa:
"Tsay soldädukuna mana kuyapäkuq kayanqanta musyarmi pasaypa mantsariyllawan kallpäkunapis kannatsu.
Pasaypa llakikurmi wachay nanaywan kaykaq warminö kaykäyä.
25 ¡Jirkapa ama aywashuntsu!
¡Nänikunapapis ama purishuntsu!
Chikimaqnintsikkunaqa tsaychömi espädankunawan kaykäyan.
Maytsaychöpis pasaypa mantsariypämi kaykäyan".[†]

---

[r] **6.16** *Tsay alli kaq nänipana aywayay* ninqanqa *Tayta Dios unay ninqannö kawayay* ninanmi.
[s] **6.17** *Rikachakuqkuna cornëtata tukayämunqanta maya mayalla kaykäyay* ninanqa *profëtakuna willakuyanqanta cäsukuyay* ninanmi.
[†] **6.16** Mat. 11.29. [†] **6.22-23** Jer. 50.41-42. [†] **6.25** Jer. 20.3, 10; 46.5; 49.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Tsaymi noqa nï:
"¡Marka mayikuna, qachqa latsapakunata jatikurkur uchpacho qoshpayay!
¡Japallan tsuriki wanuptin waqaqnö pasaypa waqayay!
¡Ushakätsimänantsikpä shamuqkuna illaqpitami chäyämunqa!"

27 Tayta Diosmi nimarqan:
"Qamtami churä kuyanqä runakuna imanö kawayanqanta rikanaykipä".
28 Tsaymi nirqä:
"Paykunaqa llapanpis mana wiyakuq y tumpakuq runakunami kaykäyan.
Broncinö y fiërrunö shonqunkuna chukru kaptinmi pasaypa llutan rurayman churakashqa kaykäyan.
29 Herrërukuna fräwawan mayjina pükatsirpis qellaycho tallushqa metalkunata tsullutsiyta mana kamäpakuyanqannömi kaykä.
Tsaymi Jerusalén runakunata mayjina willarpis jutsa rurayta kachariyänanpä tantiyatsiyta kamäpakütsu.
30 Tsay runakunataqa TAYTA DIOS manami yanapanqanatsu.
Tsaymi pïmaypis niyanqa jitarishqa qellay kayanqanta".

Templu punkucho Jeremías willakunqan

7 1 Jeremíastami TAYTA DIOS nirqan: 2 "Templu punkuman aywaykur willakur niy: 'TAYTA DIOSTA adoraq kay punkupa yaykuq Judá runakuna, TAYTA DIOS ninqanta wiyayay. 3 Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: Shumaq tantiyakur yätsinqänö kawayay. Cäsukayämaptikiqa kay nacionnikikunacho imaypis añaw kawayänaykipämi yanapayäshayki. 4 Ama criyiyaytsu kutin kutin niyäshuptiki: "¡TAYTA DIOSPA templun kaycho kaykaptinqa imaypis tsapämäshunmi!"

5 " 'Kay nacionnikicho imaypis añaw kawayänaykipä mana alli ruraykunata jaqirir allikunallatana rurayay. Runa mayikita alli rikayay. 6 Jäpa runakunata, waktsakunata y viüdakunata ama ñakatsiyaytsu. Alli runakunata ama wanutsiyaytsu. Juk dioskunatapis ama adorayaytsu. Juk dioskunata adorarqa desgraciamanmi chäyanki. 7 Yätsinqänö kawayaptikiqa kay nacionnikicho añaw kawayänaykipämi imaypis yanapayäshayki. Kay naciontaqa kaycho imayyaqpis täyänanpämi unay castaykikunata entregarqä.

8 " 'Qamkunaqa llullapäyäshunqaykita criyirmi yarpaykäyanki templü kaycho kanqanpita imaypis mana castiganäpä kanqanta. Tsaytaqa ama criyiyaytsu. 9 Qamkunaqa suwakuykäyanki, runa mayikikunata wanuykätsiyanki, jukpa majanwan kakuykäyanki, llullakur juraykäyanki y inciensiuwan *Baalta qoshniykätsiyanki. Tsaynöllami wakin dioskunatapis adoraykäyanki. Tsay dioskunataqa unay castaykikunapis manami imaypis adorayashqatsu.

10 " 'Tsaynö ruraykarpis penqakuynikikuna manami kantsu templüman shamur jutïta joqarir adorayämänaykipä. Qamkunaqa yarpaykäyanki llutanta ruraskirpis kay templuman shayämuptikiqa mana castiganäpä kanqantami. 11 Adorayämänayki templu ¿suwakunapa machaynin kanqantaku yarpaykäyanki?† Imata rurayanqaykitapis llapantami rikashqä. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

†**7.11** Mat. 21.13; Mar. 11.17; Luc. 19.46.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 “ ‘Maski Silo markaman[t] aywayay
imanö kanqantapis rikayämunaykipä.
Tsay markacho tänäpä akrashqa karpis
tsaycho taq runakuna ajanätsiyämar
jutsata rurayaptinmi ushakätsishqä.
13 Qamkunapis llutan rurayta kachariyänaykipä nikaptïpis manami cäsukayämankitsu. Kutin kutin parlapaptïpis
manami wiyakayämankitsu. Tsaynö
kayanqaykipitami[†] 14 Silo markata
ushakätsinqänö kay yärakuyanqayki
templutapis ushakätsishä. Tsaynömi
ushakätsishä kaycho adorayämänaykipä qamkunata y unay castaykikunata entregashqa kaykarpis. 15 Efraín
runakunata nacionninpita qarqunqänömi qamkunatapis ñöpäpita juklä
nacionman qarquyäshayki’.

Ïdulukunata Judá runakuna adorayanqan

16 “Jeremías, kay runakunapa janan
shärir ama rugakamaytsu. Kutin kutin
rugakamaptikipis manami wiyashaykitsu. 17 ¿Manaku rikanki markakunacho
y Jerusalén cällikunacho imanö ajanätsiyämanqantapis? 18 Ciëlucho kaykaq reina niyanqan diösapä[†] mikuyta
rurayänanpämi wamrakuna yantata
qoriyan. Taytankunami ninata tsaritsiyan. Warmikunanami tantata masarakuyan. Jäpa runakuna adorayanqan
wakin dioskunapäpis vïnutami jichayan. Tsaykunata rurarmi pasaypa ajanätsiyäman. 19 Tsaynö ajanätsimarmi
kikinkuna penqakuycho kaykäyan.
20 “Tsaymi nï: Pasaypa rabyanashqa
karmi kay templuta ushakätsishä.
Nina lunyaypa lunyar imatapis ushanqannömi runakunatapis, uywakunatapis, jachakunatapis y mikuykunatapis
chipyaq ushakätsishä”.

Sacrificiuta rupatsiyänanpa trokin cäsukuyänanta Tayta Dios munanqan

21 Israel runakunata kuyaq y llapanta
mandaq Tayta Diosmi nin: “Rupatsina sacrificiuta noqapä rupatsiyanqaykita manami chaskishänatsu. ¡Tsay
aytsataqa wakin sacrificiutanö qamkunalla mikuyay! 22 Unay castaykikunata
Egiptupita jipimur manami nirqätsu
rupatsina sacrificiuta ni ima sacrificiutapis *altarcho rupatsiyänanpä.[†]
23 Tsaypa trokinmi nirqä: ‘Ninqäta
wiyakayämaptikiqa Diosnikikunami
kashä. Qamkunami kuyanqä runakuna
kayanki. Munanqänö kawayaptikiqa
llapan rurayanqaykipis allimi kanqa’.[†]
24 “Tsaynö niptïpis paykunaqa ninqäkunata mana wiyamarmi cäsukayämashqatsu. Tsaypa trokinqa shonqunkuna munanqanta rurarmi llutankunata rurayashqa. Munanqänö kawayänanpa trokinqa jaqirayämashqami.
25 “Tsaynöllami unay castaykikunata
Egiptupita jipimunqä junaqpita patsa
hasta kananyaq sirvimaqnï profëtakunata imaypis qamkunaman kachamushqä. 26 Tsaynö kaptinpis manami
wiyakayämashqaykitsu. Tsaypa trokinqa unay castaykikunapitapis mas
peormi mana wiyakuq kaykäyanki.

Ïduluta adorayanqanpita Tayta Dios rabyakunqan

27 “Jeremías, mana cäsuyäshunayki kaptinpis ninqäkunata willay.
28 Willakur ninki: ‘Kay nación runakunaqa kuyanqan Tayta Dios ninqanta
manami yanqallapis wiyakuyantsu.
Ollqutupaptinpis manami chaskikuyantsu. Tayta Dios munanqannö kawayänanpä awniyanqantapis manami

---

[t] **7.12** Jerusaléncho templuta manarä shäritsiyaptin ñöpataqa Tayta Diosta adorayänanpä Silo markachömi Tinkuna Tolduta shäritsiyarqan. Tsay markatami filisteo runakuna ushakätsiyarqan. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Jos. 18.1; 1Sam. 4.1-11; Sal. 78.60; Jer. 26.6.
[†] **7.13** Isa. 65.12; 66.4. [†] **7.18** Jer. 44.15-26. [†] **7.22** Sal. 51.16-19; Amós 5.22-24.
[†] **7.23** Éxo. 15.26; 19.5; Lev. 26.3-12; Jer. 11.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cumpliyantsu. Cumpliyänanpäqa
manami parlayllapis parlayannatsu.
29 ¡Llakikurnin aqtsaykikunata rutuyay!
¡Tsunyaqman aywaykur waqay waqayta
cantayay! TAYTA DIOSMI pasaypa
ajanar kachariyäshushqayki. Manami
rikaytapis munayäshunkinatsu' ".
30 TAYTA DIOSMI nin: "Judá runaku-
naqa adorayämänan templüta mana
respitarmi mana väliq ïdulunkunata
churayashqa. Tsaynö jutsata rurar-
ninmi pasaypa ajanätsiyämashqa.
31 Tsaynöllami Ben-Hinom raqracho
kaykaq Tofet niyanqancho *altarku-
nata pirqayashqa† ollqutapis warmi-
tapis tsurinkunata rupatsiyänanpä.†
Tsayta rurayänanpäqa noqa manami
nirqätsu ni yarpayllapis yarparqätsu".
32 Tsaymi TAYTA DIOS nin: "Casti-
ganä junaq chämuptin tsay raqrata
manami Tofet jutiwantsu ni Ben-Hinom
jutiwantsu reqiyanqa, sinöqa Wanu-
tsinakuy Raqra jutiwanmi reqiyanqa.†
Ayakunata pampayänanpä patsa mana
jäkuptinmi Tofetmanna pampayanqa.
33 Tofetchöpis sitiu mana kaptinmi
pampallachöna ayakuna jitaräyanqa.
Tsay ayakunatami wiskurkunawan
jirka uywakuna mikuyanqa. Wajakuna-
llanpäpis manami pipis kanqatsu.
34 "Tsaynö castigaptïmi kay llapan
nación tsunyaq rikakunqa. Tsaymi
Judá nacioncho kaq markakunacho
y Jerusalén cällikunacho runakuna
kushikuyanqan ni asikuyanqanpis
wiyakanqanatsu. Majatsakay fiestapis
manana kaptinmi ni chölupis ni jipash-
pis kushikur cantapänakuyanqanatsu".†

Rupayta, killata y qoyllurkunata adorayanqanpita Tayta Dios rabyakunqan

8 1 Tayta Diosmi nin: "Tsay
witsanmi contraykikuna sha-
mur wanuqkunapa tullunkuna
pamparanqanpita jipiyanqa. Tsay tullu-
kunami kanqa wanuq reykunapa, Judá
nacionpa wakin mandaqninkunapa,
sacerdötikunapa, profëtakunapa y
Jerusaléncho unay runakunapa. 2 (Tsay
runakunami manarä wanur rupayta,
killata y qoyllurkunata qonqurikuy-
kur adorayarqan. Imatapis musyayta
munarmi rupayta, killata y qoyllurku-
nata tapukuyarqan.) Tsay wanuqku-
napa tullunkunata qorinanpä ni pam-
pananpä pipis mana kaptinmi uywaku-
napa iskannö mashtaräyanqa. Tsaymi
tullunkuna jitaraykaqta rupaypis,
killapis y qoyllurkunapis rikayanqa.†
3 "Wanuypita qeshpiq kaqtaqa may-
tsaymanmi qarqushä. Juklä nacion-
man qarquptïmi pasaypa llakikur
wanuyta munayanqa. Llapanta man-
daq TAYTA DIOS karmi tsaynö nï.

Jutsa rurayta mana kachariyanqan

4 "Tsaynöpis Jerusalén runakunata
ninki:
" 'TAYTA DIOSMI nin:
Pipis ishkirqa shärinmi.
Nänita pantarqa aywananpä kaq
nänimanmi kutin.
5 Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä
Jerusalén runakuna näniman
mana kutiqnö ninqäkunata
cäsukayämantsu?
¿Imanirtä conträ rikakuyashqa?
Paykunaqa mana väliq ïdulukunaman yärakurmi noqaman
kutimuytapis munayannatsu.

6 " 'Paykuna parlayanqantapis
wiyaykämi.
Manami mayqallantapis wiyash-
qätsu rasunllata nikaqta.
Tsaynöpis manami mayqallanta-
pis wiyashqätsu jutsa rura-
yanqanta wanakur perdonta
mañakayämanqanta.

†**7.31a** 2Rey. 23.10; Isa. 57.5; Jer. 32.35. †**7.31b** Lev. 18.21; Jer. 19.5. †**7.32** Jer. 19.6.
†**7.34** Jer. 16.9; 25.10; Apoc. 18.23. †**8.1-2** Jer. 25.33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaypa trokinqa guërraman
cawallu mana mantsariypa
yaykuqnömi llapanpis mana
mantsapakuypa jutsata rura-
yan.
7 *Cigüeñaqa usya tiempu y tamya
tiempu maypa aywananpä
kanqanta musyanmi.
Kullkushpis, grüllapis y wayanï-
tupis imay witsan jukläman
witikunanpä kanqanta mus-
yanmi.
Kuyanqä runakunami itsanqa
leynïkunata musyaykarpis
cäsukuyantsu.†

Sacerdötikuna y profëtakuna llutanta yachatsiyanqan

8 “ ‘¿Imanöpatä niyankiman ley-
nïkunata tsararar musyaq
yachaq kayanqaykita?
Leynïkunata yachatsiyäshuqniki-
kunapis llutantami yachatsiyä-
shunki.
9 Tsay yachatsikuqkunami casti-
gaptï penqakuycho kayanqa.
Toqllaman yaykuq uywanömi
mantsariyanqa.
Ninqäkunata mana cäsukurqa
manami rasunpaypatsu
yachaq kayan.
10 Paykunaqa llapanpis yarpaykä-
yan suwakuypa imatapis tari-
yänanpämi.
Tsaymi paykunata castigar war-
minkunatapis y chakrankuna-
tapis jäpa runakunata qaray-
kushä.

“ ‘Qamkunacho kaq profëtakuna-
pis sacerdötikunapis llutan-
tami yachatsiyan.
11 Paykunaqa kuyanqä runakuna
däñakushqanö kayaptinpis
manami alli jampiqnötsu kay-
käyan.
Castïgu kananpä kaykaptinpis
“manami ima castïgupis kan-
qatsu” niyanmi.†
12 Melanaypä jutsata rurarpis
manami penqakuyantsu.
Manami penqakuytapis yacha-
yantsu.
Tsaynö kayanqanpita castigap-
tïmi wakin runakunawan iwal
wanuyanqa.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.†

13 “ ‘Paykunataqa muchuqyätsi-
shämi.
Üva chakrankunapis y hïgus cha-
krankunapis manami wayun-
qanatsu.
Llapan murukuyanqanpis tsa-
kirmi ushakanqa.
Llapan kamaripanqätapis qechu-
shämi.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï’ ”.

Castïguwan wanuyänanpä kanqanta runakuna tantiyayanqan

14 “Tsaymi runakuna niyanqa:
‘Chikimaqnintsikkunawan ushakä-
tsimänantsikpämi TAYTA DIOS-
NINTSIK destinamashqantsik.
TAYTA DIOSTA ajanätsir jutsata
ruranqantsikpita venenashqa
yakuta uputsimaqnintsiknömi
kanqa.
Tsaynö kaptinqa amparakunan-
tsikpä alli sigurashqa marka-
kunaman juklla aywakushun.
Kaycho wanunantsikpa trokinqa
mejor tsaycho wanushun.
15 Alli kawanantsikpä kanqanta
yarpashqapis manami yarpan-
qantsiknötsu kashqa.
Tayta Dios yanapamänantsikpä
kanqanta yarpashqapis jina-
llami desgracia tsarimantsik.
16 Contrantsikkuna shamuptin
cawallunkunapa jamayninpis

†**8.7** Isa. 1.3. †**8.11** Jer. 6.14; Eze. 13.10. †**8.10-12** Jer. 6.12-15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Dan markapita patsami wiyakämun.
Cawallunkuna wishushüyaptinmi llapan jirkakuna tsuktsukyan.
Contrantsikkunami shamuykäyan nacionnintsikta ushakätsiyänanpä.
Markakunata juchutsirmi tsaycho taqkunatapis llapanta wanutsiyanqa' ".

17 TAYTA DIOSMI nin:
"Qamkunamanmi venënuyuq culebrakunatanö contraykikunata kachamushä.
Culebrata manshuyätsiyta mana kamäpakuptin kaninqannömi tsay contraykikunapis ushakätsiyäshunki.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Jeremías pasaypa llakikunqan

18 Tayta Dios tsaynö niptinmi pasaypa llakikuyllawan shonqüpis tsapakayparä nanäman.
19 Marka mayïkunapis maytsaycho waqarmi nikäyan *Siónta TAYTA DIOS kacharinqanta.
Tsaynöpis nikäyan Tayta Dios mandaqnin rey kaykarpis paykunawan manana kaykanqanta.

TAYTA DIOSNAMI nin:
"¿Imanirtä ajanätsiyämashqayki?
Jäpa runakuna adorayanqan mana väliq ïdulukunata ¿imanirtä adoraykäyanki?"

20 Runakunanami nikäyan:
"Trïgu cosëcha chämushqana kaptinpis
y üva, hïgus y olïvus cosëcha chämushqana kaptinpis
noqantsikqa jinallami muchuycho kaykantsik".
21 Marka mayïkuna tsaynö llakikuyanqanta rikarmi noqapis pasaypa llakikü.
Pasaypa mantsariymi tsariman.
22 Cuerpun qeshyaptinqa jampipis y jampikuqpis Galaadcho kanmi.
Jutsata rurayanqanpämi itsanqa ima jampipis ni jampikuqpis kantsu.

9 1 *(8.23)* ¡Imanöllarä weqï yakunörä yuriskinman!
¡Ñawïpis pukyunörä tikraskinman!
Tsaynö kaptinqa marka mayïkunata wanutsiyanqanpita paqaspis junaqpis llakikurmi waqäman.†
2 *(1)* ¡Pillarä tsunyaq jirkacho tsukllallatapis ruraykamunman!
Tsaychömi markäpita aywakur täküman.
Marka mayïkunaqa Tayta Diosta manami cäsukuyantsu ni awnirkurpis manami cumpliyantsu.

Judá nacionta ushakätsiyänanpä willakunqan

3 *(2)* TAYTA DIOSMI nin:
"Kay nacionchöqa flëchata llutalla flëchaqnömi llutalla llullakuyan.
Warayllanta warayllantami jutsata pasaypa rurayan.
'Tayta Diostami *reqï' nirpis manami rasunpaypaqa reqiyämantsu.

4 *(3)* "Paykunaqa manami runa mayinmanpis ni wawqinmanpis yärakuyantsu.
Amïgunwanpis manakaqtami tumpanakuyan.
Tsay wawqilla kaykarpis engañanakuyanmi.

† **9.1** Lam. 3.48-51.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 (4) Jukninpis jukninpis llullapänakuyanmi.
Rasun kaqtaqa manami imaypis parlayantsu.
Jutsa rurayman uman churakashqami kaykäyan.
6 (5) Llullapänakullar kawarmi reqimaytapis munayantsu.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

7 (6) Tsaymi llapanta mandaq TAYTA DIOS nin:
"Qanranta jipinanpä qorita tsullutsiqnömi kuyanqä runakunata corrigishä.
Tsaynö mana corrigirqa ¿imatarä mas ruräman?
8 (7) Paykuna parlayanqanqa alli afilashqa flëchanörämi kaykan.
Imatapis rasuntanörämi pitapis criyiratsiyan.
Alli shimillanpa amïgunta parlaparpis shonqunchöqa ajapaykäyanmi.
9 (8) Tsaynö kayanqanta rikaykarqa ¿manatsurä castigäman?
Tsay niraq runakunaqa makïta apayanqarämi.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

10 (9) ¡Jirkakunapämi pasaypa waqashä!
¡Chakracho qewakunapäpis waqay waqaytami cantashä!
Chipyaq rupatsishqa kaptinmi tsaykunapa pipis purinqanatsu.
Törukuna büyanqanpis manami wiyakanqanatsu.
Pishqukunapis y jirka uywakunapis qeshpirmi aywakuyanqa.

11 (10) Tayta Diosmi nin:
"Chipyaq ushakätsiptïmi Jerusalén marka raqällana rikakunqa.
*Chacalkunallami tsaycho täyanqa.
Judá nacioncho kaq wakin markakunatapis chipyaqmi ushakätsishä.
Manami pipis tsay markakunacho tanqanatsu".

Judá nacionta imanir ushakätsinanpä kanqan

12 (11) ¿Imanirtä kay nación ushakashqa? ¿Imanirtä tsunyaqman tikrashqa? ¿Pitä yachaq kaykan imanir tsaynö päsanqantapis musyananpä? ¿Pitatä TAYTA DIOS tantiyatsishqa tsayta willakunanpä?
13 (12) TAYTA DIOSMI nin: "Llapanpis tsaynö kanqa leynïkunata mana cumpliyanqanpita, ninqäkunata mana wiyakuyanqanpita y yätsinqänö mana kawayanqanpitami. 14 (13) Cäsukayämänanpa trokinmi shonqunkuna yarpanqanta rurar unay castankunanölla *Baal dioskunata adorayashqa".
15 (14) Tsaymi Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOS nin: "Pasaypa iwjiq mikuyta mikutsiqnö y venenashqa yakuta uputsiqnömi kay runakunata castigashä.† 16 (15) Unay castankunapis ni kikinkunapis mana reqiyanqan nacionkunamanmi paykunata qarqushä. Soldädukunatapis paykunamanmi kachashä espädawan wanutsiyaptin llapanpis ushakäyänanpä".

Jerusaléncho pasaypa waqayänanpä ninqan

17 (16) Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin:
"Imanir castiganäpä kanqantapis tantiyakuyay.
Wanupakuycho waqapakuq warmikunata qayatsiyämuy.
Shumaq waqay yachaqkunata ashiyämuy.
18 (17) Ras shayämurnin nacionnikipä llakikur waqayätsun.

† **9.15** Jer. 23.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pasaypa waqayaptin qepshankunapapis weqin jututsun.
19 (18) *Siónpitami wiyakämunqa llakikur waqayanqan.
Tsaynö waqarmi niyanqa:
‘¡Chipyaq ushakashqami kaykantsik!
¡Pasaypa penqakuypämi kaykantsik!
¡Wayintsiktapis juchutsirmi ushayashqa!
¡Nacionnintsiktapis kachariykushqantsiknami!’ ”

20 (19) Warmikuna, TAYTA DIOS ninqanta shumaq tantiyakuyay.
Warmi wawaykikunata waqapakuq kayta yachatsiyay.
Yanasaykikunatapis wanupakuy cantukunata yachatsiyay.
21 (20) Wayintsikkunamanmi wanuy chämushqa.
Palaciuntsikkunamanmi wanuy yaykamushqa.
Cällikunachöpis wamrakunatami wanutsiyan.
Pläzakunachöpis chölukunatami ushakätsiyan.

22 (21) TAYTA DIOSMI nin:
“Wanushqa runakunapa ayankunaqa uywakunapa iskannömi mashtaräyanqa.
Trïgu manöjukunata pipis mana qoriptin jitaranqannömi jitaräyanqa”.

Tayta Dios imapita kushikunqan

23 (22) TAYTA DIOSMI nin:
“Tantiyakuq runa tantiyakuq kanqanpita ama alabakutsuntsu.
Munayyuq runapis munayyuq kanqanpita ama runa tukutsuntsu.
Imaykayuq runapis imaykayuq kanqanman ama yärakutsuntsu.
24 (23) Tsaypa trokinqa kushikuyätsun noqata *reqimar TAYTA DIOS kanqäta tantiyayanqanpita.†
Noqaqa kuyapäkuq y kay patsacho allillata ruraqmi kaykä.
Tsaynö reqimar tantiyakuyaptinmi kushikü.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï”.

Israel runakunapa shonqunkuna señalanni kanqan

25 (24) TAYTA DIOSMI nin: “Cuerpun *señalakuqkunata y mana señalakuqkunatapis castiganäpä kaq tiempu chaykämunnami. 26 (25) Noqaqa castigashämi Egipto runakunata, Judá runakunata, edomita runakunata, amonita runakunata y moabita runakunatapis. Tsaynöllami castigashä llapllanta rutukur tsunyaq jirkacho taqkunatapis.[u] Llapanpis tsay runakunaqa señalanninömi kaykäyan. Israel runakunapis cuerpun señalashqa karpis shonqunkunaqa señalannimi kaykan”.[v †]

Ïdulukuna manakaqllapä kayanqan

10 1 Israel runakuna, TAYTA DIOS nishunqaykita wiyakuyay.
2 TAYTA DIOSMI nin:
“Juklä nación runakunanöqa ama kayaytsu.
Ciëlucho ima señaltapis rikar pasaypa mantsariyaptinpis qamkunaqa ama mantsariyaytsu.

---

[u] **9.26a** Tsay witsan tsunyaq jirkacho taq wakin runakuna llapllanta rutukuyaq ïdulukunata adorarmi. Llapllanta tsaynö mana rutukuyänanpä Tayta Dios ninqanta musyanaykipä liyinki Lev. 19.27. [v] **9.26b** Cuerpunta señalar penqayninpa punta qaranta roqurir jipiqnömi shonqunkunata señalar jutsa rurayta kachariyan.
† **9.24** 1Cor. 1.31; 2Cor. 10.17. † **9.25-26** Hech. 7.51; Rom. 2.25-29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Tsay runakunaqa imapäpis mana
väliq ïdulukunamanmi yärakuyan.
Tsay ïdulukunata rurayänanpäqa
muntipitami qeruta mutuyämun.
Llaqllayta yachaq runawanmi
shumaq llaqllatsikuyan.
4 Qoriwan y qellaywan adornarkurmi mana qotukänanpä
shumaq clävayan.†
5 Tsay ïdulukunaqa chakracho
nunayllunö mana parlaqmi
kaykäyan.
Puriyta mana kamäpakuptinmi
umrushqa apayan.†
Tsay ïdulukunataqa ama mantsayaytsu.
Manami allitapis ni mana allitapis rurayantsu”.†

6 Tayta Dios, qamnöqa manami
pipis kantsu.
Qamqa llapanpä munayyuqmi
kaykanki.
7 Maytsay nacionkunapa mandaqnin reymi kaykanki.
Tsaynö kaykaptikiqa ¿pirä *mantsapakushunkimantsu?†
May nacioncho yachaq runapitapis mas yachaqmi kaykanki.
Pïmay reypitapis mas munayyuqmi kaykanki.
Tsaynö kaykaptikiqa ¿pirä mantsashunkimantsu?

8 Ïduluta ruraqkunaqa llapanpis
yarpayniynaq mana tantiyakuqmi kaykäyan.
Qerupita rurashqa ïduluqa ¿imatarä runakunata yachatsinqa?
9 Tsay ïdulukunataqa llaqllayta
yachaqkunallami rurayan.
Llaqllaskirmi Tarsispita apayämunqan qellaywan y Ufazpita
apayämunqan qoriwan laqayan.
Nirkurmi azul y granäti tëlata
jirarkur jatitsiyan.

10 Rasunpaypa kaq Diosqa Tayta
Diosllami kaykan.
Payqa imayyaqpis kawaq Dios
karmi imaypis rey kaykan.
Pay ajanaptinqa kay patsapis
tsuktsukyanmi.
Pay castigaptinqa manami mayqan nacionpis awantantsu.

11 Tayta Diosmi nimarqan:
“Ïdulukunata adoraqkunata niy:
‘Adorayanqayki ïdulukunaqa
manami kay patsatapis ni ciëlutapis rurayashqatsu.
Tsaykunaqa llapanmi kay patsapita illakäyanqa’ ”.

12 Tayta Diosmi munayninwan kay
patsata kamashqa.
Yachaq kayninwanmi kay munduta takyätsishqa.
Yarpayyuq kayninwanmi ciëlutapis kamashqa.
13 Pay mandaptinmi ciëlucho kaykaq yakupis qayarämun,
pukutaypis patsapa kuchunpita
shärimun,
tamyanqan höra illaqukuypis
chipikyämun
y wayrapis churaräkunanpita
yarqamun.†

14 Runakunaqa llapanpis upanö
karmi imatapis mana tantiyaq
kaykäyan.
Ïdulukunata rurayanqanpitami
penqakuyanqa.
Tsay ïdulukunaqa manami imatapis rurayantsu.

---

†**10.3-4** Sal. 115.4-8; 135.15-18; Isa. 40.19-20; 44.9-20. †**10.5a** Isa. 46.1, 7.
†**10.5b** Isa. 41.23-24, 29. †**10.7** Apoc. 15.4. †**10.13** Sal. 135.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Runakuna yärakuyaptinpis manami
pitapis yanapayanqatsu.
15 Manakaqllapämi kaykäyan.
Tayta Dios castiganan junaqmi
tsay ïdulukuna ushakäyanqa.

16 Jacob yärakunqan TAYTA DIOSQA
manami ïdulukunanötsu.
Paymi llapan imaykatapis
kamashqa.
Herencian kanantsikpämi Israel
runakunata akramashqantsik.
Jutinpis llapanta mandaq *Yah-
wehmi kaykan.

Judá nacionta ushakätsinqan

17 Judá runakuna, imaykaykikunatapis
kamarikuyay. Contraykikunami jirurupaykäyäshunki prësu apakuyäshunaykipä. 18 TAYTA DIOSMI nin: "Kay nacionpita karumanmi qarquyäshayki. Tsaynö
castigaptïmi pasaypa ñakayanki".
19 Marka mayïkunapä llakikuptïmi
shonqu nanay tsariman.
Kay nanaytaqa manami awantänatsu.
Tsaynö kaptinpis alfin imanäshätä.
20 Täkunä toldüpis chipyaqmi ushakashqa.
Tsararaq waskankunapis
rachirmi ushakashqa.
Tsurïkunatapis llapantami prësu
apakuyashqa.
Mananami ni jukllayllapis quëdashqatsu.
Pïnïpis manami kannatsu yapay
toldüta ichïtsinanpä ni cortïnankunata churananpäpis.[w]
21 Tsaynö desgracia päsayämashqa
rey y autoridäkuna yarpayniynaq upa kar TAYTA DIOSTA
mana *ashiyanqanpitami.
Tsaymi llapan runakunapis maytsaypa mashtakäyashqa.[†]

22 Judá runakuna, ¡llapaykikuna
wiyayay!
¡Nortiläpitami mana alli willakuy
chämushqa!
Markantsikkunata illakätsiyänanpäshi atska tröpa soldädukuna
shamuykäyan.
Paykuna ushakätsimashqa *chacalkunallanami markantsikkunachöpis täyanqa.

Tayta Diosta Jeremías mañakunqan

23 TAYTA DIOS, qamllami musyanki
waray warantin imanö kayänäpä kanqantapis.
Tsayqa manami kikïkunapitatsu
kaykan, sinöqa qampitami.[†]
24 Corrigirpis mana rabyanayllapa
corrigiyämay.
Rabyanashqa corrigiyämarqa
ushakaskatsiyämankichi.[†]
25 Rabyanashqa ushakätsiyämänaykipa trokin juk nación runakunata ushakaykatsillay.
Kuyanqayki Israel runakuna kaykäyaptïmi tsay runakunaqa
ushakätsiyämashqa.
Llapan kay nacionnikitami chipyaq ushakätsiyashqa.
Tsay runakunaqa manami jutikitapis joqariyantsu ni *reqiyäshunkitsu.[†]

Tayta Dioswan pactu rurayanqanta mana cumpliyanqan

11 1 Jeremíastami TAYTA DIOS
nirqan: 2 "Judácho y Jerusalémcho taq runakunata parlapar paykunawan *pactuta ruranqäta yarpätsinki.

---

[w] **10.20** Kay textucho Jerusalén markata Jeremías tinkutsirqan ishkishqa tolduman. Jerusalémcho taq runakunatanami tinkutsirqan kikinpa tsurinkunaman. Manarä castïgu kaptinpis mayna päsashqatanönami kay versïculukunacho Jeremías parlarqan.
[†] **10.21** Jer. 23.1-4; Eze. 34.1-10. [†] **10.23** Prov. 20.24. [†] **10.24** Sal. 6.1; 38.1.
[†] **10.25** Sal. 79.6-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yarpätsir ninki: 3 ‘Israel runakunata
kuyaq TAYTA DIOSMI nin: Pactu
ruranqäta mana cumpliq runakunaqa
maldicionashqami kaykäyan. 4 Unay
castaykikunatami Egiptucho fiërru jor-
nuchönö ñakaykäyaqta jipimurqä. Pay-
kunatami nirqä: “Wiyakayämarniki
ninqänölla kawarqa kuyanqä runaku-
nami kayanki. Noqanami qamkunapa
Diosnikikuna kashä”.

5 “ ‘Abrahamta, Isaacta y Jacobta
awninqäta cumplirmi allinnin kaq
nacionman pusharqä. Tsaychöqa lichi-
pis abëjapa mishkinpis yakunörämi
atska kaykan. Awninqänöllami kay
nacioncho kananyaqpis taykäyanki’ ”.

Tsaynö nimaptinmi nirqä: “¡TAYTA
DIOS, tsaynö imaypis kaykullätsun!”

6 Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan:
“Judácho kaq markakunacho y Jeru-
salén cällikunachöpis willakur niy:
‘Unay castaykikunawan pactu ruran-
qäta wiyakuyay. 7 Unay castaykiku-
nata Egiptupita jipimunqäpita patsami
kutin kutin cäsukayämänanpä tantiya-
tsirqä. 8 Tantiyaykätsiptïpis paykunaqa
manami cäsukayämashqatsu ni pactu
ruranqätapis cumpliyashqatsu. Tsaypa
trokinqa shonqun yarpanqannöllami
llutanta rurayashqa. Tsaymi pactuta
rurar ninqänölla paykunata castiga-
shä’ ”.

9 Yapaymi TAYTA DIOS nimarqan:
“Judá runakunawan Jerusaléncho taq
runakunami willanakuyashqa 10 ninqä-
kunata mana cäsukur unay castanku-
nanölla jutsata rurayänanpä. Tsaymi
juklä runakuna adorayanqan diosku-
nata adoraykäyan. Tsaynöpami Judá
runakunapis y Israel runakunapis
unay castankunawan pactu ruranqäta
cumpliyantsu.

11 “Tsaymi paykunata pasaypa casti-
gaptï makïpita mayqanpis qeshpiyan-
qatsu. Salvanäpä rugakayämaptinpis
manami salvashätsu. Noqa TAYTA
DIOSMI tsaynö nï. 12 Tsaymi Judá y
Jerusalén runakunaqa adorayanqan
dioskunata rugakur inciensiuwan
qoshnitsiyanqa. Tsaynö rugakuyaptin-
pis tsay diosninkuna manami salvan-
qatsu.

13 “Judá runakuna, markaykikuna
atska kayanqannömi diosnikikunapis
atska kaykäyan. Jerusalén runakuna,
cällikikuna atska kayanqannömi
*Baalta qoshnitsiyänaykipä atska
*altarkunata pirqayashqayki.

14 “Jeremías, tsay runakunata kuya-
pänäpä ama mañakamaynatsu. Ña-
kayanqan höra paykuna rugakayämap-
tinpis manami cäsushätsu.

15 “Kuyanqä runakuna, tsayläya
mana allikunata ruraykarqa ¿imata-
natä templücho ashiyanki? Sacrifi-
ciuta altarnïcho rupatsiyaptiki ¿mana
castiganäpä kanqantaku yarpäyanki?
¿Tsaykunata rurayanqaykipitaku
kushikuyanki? 16 Ñöpataqa qamkunata
niq kä atska wayuq llimllasapa olï-
vunö kayanqaykitami. Kananqa räyu
rupar ushashqa olïvunömi kaykäyanki.

17 “Noqami olïvuta plantaqnö qamku-
nata kay nacionman churarqä. Tsaynö
kaptinpis qamkunaqa Israelchöpis
Judáchöpis Baalta adorarmi ajanätsi-
yämashqayki. Tsaykunata adorayan-
qaykipitami llapanta mandaq TAYTA
DIOSNIKIKUNA kar castigayäshayki”.

Jeremíasta wanutsiyänanpä contrankuna willanakuyanqan

18 Tsaypitanami TAYTA DIOS mus-
yatsimarqan runakuna conträ shärir
willanakuykäyanqanta. 19 Pishtananpä
apaptin üsha mana tantiyanqannömi
noqapis tantiyarqätsu conträ parlaykä-
yanqanta. Conträ shärirmi niyarqan:
“Alli wayuq jachata muturiqnö payta
wanuratsishun. Kay patsacho amana
kawatsunnatsu. Paytaqa ama pipis
yarpätsunnatsu”.

20 Llapanta mandaq TAYTA DIOS,
qammi alli juez kanki.
Qamqa musyankimi runakuna
imata yarpaykäyanqantapis.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Noqaqa qampa makikimanmi llapantapis churaykämü.
Taytay, tsay runakunata imanö castiganqaykitapis rikaytami munä.†
21 Tsay Anatot runakunami niyämarqan: "Wanuyta mana munarqa TAYTA DIOSPA jutincho amana willakuynatsu".
22 Tsaynö niyaptinmi llapanta mandaq TAYTA DIOS nin: "Tsaynö niyanqanpitami Anatot runakunata castigashä. Chölu kaqkunaqa guërrachömi wanuyanqa. Tsurinkunami warmipis ollqupis mallaqaypita wanuyanqa. 23 Anatot runakunata juzganä junaq chämunqanami. Paykunata castigaptï manami ni jukllayllapis quëdayanqatsu".

Tayta Diosta Jeremías tapukunqan

12 1 TAYTA DIOS, musyämi jutsaynaq kanqaykita y llapantapis munanqaykinö kamakätsinqaykita. Kanan tapukushayki: ¿Imanirtä mana alli runakuna imaykayuq kayan? ¿Imanirtä mana käsukushuqnikikuna kushishqa kawayan?†
2 Shumaq plantashqa y michïkushqa jachanö kayänanpämi paykunata yanapashqayki.
Pasaypa imaykayuq kayänanpä y atskaqman mirayänanpämi yanapashqayki.
Tsaynö yanapaptikipis shimillanmi alabayäshunki.
Shonqunchöqa manami imapäpis cuentayäshunkitsu.
3 Qamqa musyankimi imanö kawanqätapis.
Ñakaykunawan pruebamarmi musyanki qamllaman yärakamunqäta.
¡Tsay runakunaqa pishtashqa kayänanpä kaq üshakunanö kayätsun!
¡Wanutsishqa kayänanpä juklla destinay!

4 Tsay runakuna yarpäyan imata rurayanqantapis mana rikanqaykitami.
Tsaynö yarpäyaptinpis jutsa rurayanqanpitami allpapis jachakunapis tsakishqa kaykäyan.
Uywakunapis pishqukunapis wanuykäyan.
¡Imayyaqrä tsaynö kanqa!

5 Tsaynö niptïmi Tayta Dios nimarqan:
"Chakipa cörriqkunawan llallinakurpis pasaypa pishiparqa ¿imanörä cawallun muntashqa runawan llallinakunkiman?
Lliwyaq pampakunacho mantsa mantsa purirqa ¿imanörä kanki Jordán mayu kuchun muntichöqa?[x]
6 Wawqikikunawan castaykikunami chikiyäshunki.
Rabyanashqami wasaykitapis rimaykäyan.
Alli shimillanpa parlapäyäshuptikipis paykunamanqa ama yärakuytsu".

Vecïnun nacionkuna Judá nacionta ushakätsiyänanpä Tayta Dios ninqan

7 "Wayïtami kachaykushqä.
Herenciäpitami witikushqä.[y]
Kuyanqä runakunatami contrankunapa munayninman kachapaykushqä.

[x] **12.5** Kay textucho nikan Anatot runakuna jurapäyanqallanwan Jeremías llakikurqa waray warantinkuna peor llakikunanpä kanqantami. Anatot runakuna Jeremíasta wanutsiyta munayanqanpita masta musyanaykipä liyinki Jer. 11.18-23. [y] **12.7** Kay textucho Diospa wayinpä parlarqa Israel nacionpämi parlaykan. Diospa herencianpä parlarqa Israel runakunapämi parlaykan.
† **11.20** Jer. 20.12. † **12.1-4** Job 21; Sal. 73.4-14; Hab. 1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Munticho qayaraykaq leonnömi
conträ rikakuyashqa.
Tsaynö kayaptinmi rikaytapis
munänatsu.

9 "Kuyanqä runakunaqa kuyay-
llapä imayka color pishqukunanömi kaykäyan.
Paykunatami contran nación runakuna ankanö tumapaykäyan.
¡Tsay contran nacionkuna qorikaskir shayämutsun!
¡Jirka uywakunanö herenciäta
ushayätsun!

10 "Mitsikuqkuna uywankunawan
däñukur üvata ushatsiqnömi
reykunapis juknin juknin shamur üva chakräta[z] ushakätsiyanqa.
Tsunyaq rikakurmi pasaypa
kuyapaypä kanqa.
11 Entëru nacionta ushakätsirmi
pasaypa tsunyaykaqta jaqiykuyanqa.
Quëdaq runakunataqa manami
pipis kuyapanqatsu.

12 "Tsaynö ushakätsiyänanpämi
tsunyaq jirkakunapita mana
alli runakunata pushamushä.
Qati qatiykur llapanta ushayaptinmi pïmaypis ñakayanqa.
13 Tsay witsanmi kuyanqä runakunapa trïgu chakrankunapis purunyaptin kashallana
wiñanqa.
Tsayläya aruyanqanpis manakaqllapämi kanqa.
Pasaypa rabyanar tsaynö castigaptïmi penqakushqa
kayanqa".

Judá nacionpa ñöpankunacho kaq nacionkunapä Tayta Dios parlanqan

14 Israel runakunapa ñöpan nación
runakunatami TAYTA DIOS nin:
"Kuyanqä Israel runakunata qaranqä
nacionta ushakätsiyanqaykipitami
nacionnikikunapita qarquyäshayki.
Makikikunapitami Judá runakunata
jipimushä.
15 "Qamkunata qarqurpis yapay kuya-
parmi nacionnikikunaman y chakraykikunaman kutitsiyämushayki. 16 Itsanqa
yachatsikuynïta shumaq yachakuyay.
Kuyanqä runakunata *Baalta adorayänanpä ñöpata yachatsiyanqaykinö
kananqa yachakuyay noqata adoramar niyänaykipä: 'TAYTA DIOSMI
rasunpaypa kaq Diosqa' nir. Tsaynöpami qamkunapis kuyanqä runakuna
kayanki. 17 Mana cäsukayämaptikimi
itsanqa llapaykita qarqur ushakätsiyäshayki. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Ismushqa wachukunö Judá runakuna kayanqan

13 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
"Lïnupita awashqa wachukuta
rantiskir wachakäkuy. Itsanqa ama
ushmatsinkitsu".
2 TAYTA DIOS nimanqannömi rantiskir wachukuta wachakäkurqä.
3 Nirkurnami TAYTA DIOS yapay
nimarqan: 4 "Wachakaraykanqayki
wachukuta apakurkur Perat raqraman
ayway.[a] Tsaychöna qaqapa uchkunman pakaykamuy".
5 TAYTA DIOS nimanqannöllami
Perat raqraman aywar pakaykamurqä.
6 Tsaypita unayllatanami TAYTA
DIOS nimarqan: "Perat raqraman kutir
tsay pakatsinqä wachukuta apamuy".

---

[z] **12.10** Tayta Diospa üva chakranqa Israel runakunami kaykan (Isa. 5.1-7). [a] **13.4** Hebreo idiömacho Perat raqrapa jutin y Éufrates mayupa jutin cäsi tsay jutinöllami kaykan. Tsaymi Perat raqraman Jeremías aywananpä nir Éufrates mayuläman Judá runakuna prësu chäyänanpä kanqanta Tayta Dios tantiyatsirqan. Perat raqraqa Jeremíaspa markan Anatotpita juk lëwami karqan. Éufrates mayuqa Anatotpita juk pachak chunka (110) lëwapita masmi kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Tsaymi Perat raqraman kutir
pakanqä wachukuta tarirqä pasaypa
ismushqata y imapäpis mana väliqta.
8 Tsaymi TAYTA DIOS nimar-
qan: 9 "Noqa TAYTA DIOSMI nï: Kay
wachuku ismushqa kanqannömi Judá
nación runakunapa y Jerusalén runa-
kunapa runa tukuyninpis ushakanqa.
10 Tsay runakunaqa llutan ruraq karmi
käsukamayta munayantsu. Paykunaqa shonqunkuna munanqannölla
kawarmi juklä runakuna adorayanqan
dioskunata sirvir adorayan. Tsaynö
karmi ismushqa wachuku imapäpis
mana välinqannö kaykäyan.
11 "Tseqllancho wachukuta chachak
wachakaranqannömi noqapis Israel
runakunatawan Judá runakunata tsa-
rarashqä. Tsaynö tsararashqä munan-
qänö kawayaptin pïmaypis alabayä-
mänanpämi. Tsaynö kaptinpis pay-
kunaqa manami käsukayämashqatsu.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Uyllukunaman tinkutsiypa tantiyatsinqan

12 "Jeremías, kuyanqä runakunata
ninki: 'Israel runakunata kuyaq TAYTA
DIOSMI nin: "Llapan uyllukunaman
juntaqpämi vïnu wiñakanqa". Nip-
tikimi paykuna niyäshunki: "¿Pitä
musyantsu uylluman juntaqpä vïnu
wiñana kanqanta?" '
13 "Tsaynö niyäshuptiki ninki:
'TAYTA DIOSMI nin: Qamkunatami
vïnuwan machätsiyäshayki.[b] David
jamaranqan trönucho jamaraq reyta,
sacerdötikunata, profëtakunata y Jeru-
saléncho taq runakunatapis llapayki-
kunatami machätsiyäshayki. 14 Uylluta
takanakatsir pakiqnömi qamkunata
castigar ushakätsiyäshayki. Taytayki-
kunatawan tsurikikunatami llapay-
kikunata mana perdonaypa ni mana
kuyapaypa ushakätsiyäshayki. Noqa
TAYTA DIOSMI tsaynö nï' ".

Jutsankunata kachariyänanpä ninqan

15 ¡Shumaq wiyakuyay!
Kikin TAYTA DIOS parlapaykä-
yäshuptikiqa ¡mana chölu
tukuypa wiyayay!
16 Desgracia manarä chämunqan-
yaq TAYTA DIOSTA käsukuyay.
Tsakaycho jirkakunapa qeshpir
manarä llutskayanqaykiyaq
jutsaykikunata kachariyay.
Salvayäshunaykita yarpäyap-
tikipis jutsaykikunata mana
kachariyaptikiqa manami sal-
vayäshunkitsu.
17 Mana wiyakuyaptikiqa pakayllа-
pami qamkunapä waqashä.
TAYTA DIOS kuyanqan runakuna
kayaptikipis prësu apakuyä-
shuptikimi llakikurnï pasaypa
waqashä.

18 Tayta Diosmi nimarqan:
"Reyta y maman reinata niy:
Contraykikuna shamur corönay-
kita umaykipita jipiyänanpä-
nami kaykäyan.
Tsaynö kaptinqa jutsaykikunata
kacharir patsaman jamaykur
perdonanäpä mañakayämay.
19 Jutsaykikunata mana kachari-
yaptikiqa *Neguevcho kaykaq
markakunatami contrayki sol-
dädukuna tumaparäyanqa.
Markapita manami pipis yarqun-
qatsu ni yaykunqatsu.
Judá runakunataqa llapantami
prësu apakuyanqa.
20 Shumaq rikachakuyay.
Norti kaqläpitami contraykikuna
aywaykäyämun.

---

[b] **13.13** Kay textuchömi Tayta Dios rabyanayninta vïnuman tinkutsin. *Machätsiyäshayki* ninanqa *castigayäshayki* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¿Maytä Tayta Dios qarashunqayki
kuyayllapä üshaykikuna?"[c]

21 Jerusalén runakuna, ¿imanörä
kayanki amïguykikuna con-
trayki rikakur atacayäshup-
tiki?
¿Imanörä kayanki tsay atacayä-
shuqnikikunata mandashuq-
niki kayänanpä Tayta Dios
churaptin?
¿Manatsurä qeshyaq warmita
nanay tsariptin ñakaqnö qam-
kunapis ñakayanki?
22 Tsay contraykikuna vinciyäshur-
nikimi warmita qarir fuerzaq-
nöpis munayanqanta rurayä-
shunki.
Imanir tsaynö päsayäshunqaykita-
pis yarpachakurqa tantiyayan-
kimanmi alläpa jutsata rura-
yanqaykipita ñakayanqaykita.
23 Yana runa ¿yuraqman tikran-
mantsurä?
Tigripis muru kanqanpita ¿juk
colorman tikranmantsurä?
Tsaynöllami qamkunapis mana
alli ruraykunallata rurar alli-
taqa rurayankitsu.

24 "Tsaynö kayanqaykipitami
qamkunataqa tsunyaq jirka-
pita shamuq wayra oqshata
matsiqnö mashtayäshayki.[†]
25 Noqata qonqaykamar ïdulukú-
naman yärakuyanqaykipitami
tsaynö ñakayänaykipä desti-
nashqä.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

26 "Mañösa warmita castigar llulli-
panwan umanta tsapaskapup-
tin penqakunqannömi qamku-
napis castigaptï penqakuyanki.

27 Rikashqämi mañösa warmi
runakunaman aywaqnö juk
dioskunata adoraq aywayan-
qaykita.
Jirkankunachöpis chakrakuna-
chöpis tsaynö adorayanqaykita
rikashqämi.
Tsaynö rurayanqaykiqa pasaypa
penqakuypämi kaykan.
¡Ay Jerusalén runakuna, imanörä
kayanki!
¿Imayllaqa jutsa ruraypita limp-
iutsurä kayanki?
¿Imayyaqpis jutsata rurar tsaynö
qanrallatsurä kaykäyanki?"

Pasaypa usya kanqan

14 1 Pasaypa usya kaptinmi Jere-
mías ta TAYTA DIOS nirqan:
2 "Wanupakushqami Judá nación
kaykan.
Markakunacho taqkunapis
pasaypa llakikurmi patsacho
jamaraykäyan.
Jerusaléncho waqayanqanpis
maytsaymanmi wiyakaykan.[†]
3 Imaykayuqkuna wätayninku-
nata pözukunaman yaku ashiq
kachaptin manami tariyämun-
tsu.
Mana tarirmi jäkuq uyllun jan-
chashqa kutiyämun.
Pasaypa penqakurmi umankuna-
tapis tsapakurkuyan.
4 Mana tamyaptinmi pasaypa
usyawan patsapis rachishqarä
kaykan.
Murukuyänanpä mana alli kap-
tinmi runakunapis pasaypa
llakikur umankunatapis tsari-
kuyan.
5 Usyawan qewa mana kaptinmi
lluytsukunapis wachaskillar
wawanta jaqiskiyan.

---

[c] **13.20** Kay versïculukunachömi reyta tinkutsin mitsikuqman y Judá runakunatanami üshan-
kunaman.
[†] **13.24** Sal. 1.4; Ose. 13.3; Sof. 2.2. [†] **14.2** Isa. 3.26; Lam. 1.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Chucaru ashnukunapis tsunyaq
jirkakunaman witsarkurmi
*chacalkunanö jäkalyaykäyan.
Mikuyänanpä qewa mana kaptinmi ñawinkunapis toqukashqana kaykäyan”.

7 Tsaymi runakuna niyan: “TAYTA DIOS, ninqaykita manami
cäsukuyashqätsu.
Jutsata rurarmi pasaypa ajanätsiyashqä.
Alläpa jutsata rurashqa kayaptïpis kuyapäkuq kanqaykita
pïmaypis tantiyakuyänanpä
yanapaykayällämay.
8 Qamllamanmi yärakayämü.
Pasaypa ñakayaptïpis qamllami
salvayämanki.
Tsaynö kaykarqa ¿imanirtä kay
nacioncho jäpanö kaykanki?
¿Imanirtä qorpanöllana kaykanki?
9 Salvayämänaykipa trokinqa
¿imanirtä mantsakashqanö
rikaräyämanki?
¿Imanirtä pitapis washayta mana
puëdiq soldädunö kaykanki?
Imanö kaptinpis noqakunawanmi
kaykanki.
Pïmaypis musyanmi kuyanqayki
runakuna kayanqäta.
¡Ama jaqirayämaytsu!”

10 TAYTA DIOSMI nirqan:
“Kay nación runakunaqa ïdulukunata adorarmi yachakashqa
kayan.
Tsaynö kayanqan mana gustamaptinmi jutsata rurayanqanpita mana kuyapaypa castigashä”.

Jeremíasta Tayta Dios ninqan

11 Tsaypitanami TAYTA DIOS nimarqan: “Kay runakunata yanapanäpä amana rugakamaytsu. 12 Paykuna ayunar mayjina mañakayämaptinpis manami cäsushätsu. Atska uywakunata y tsaki mikuy ofrendakunata noqapä apayämuptinpis manami chaskishätsu. Tsaypa trokinqa ushakätsinäpämi guërrata, muchuyta y qeshyata kachamushä”.

13 Tsaynö nimaptinmi nirqä: “TAYTA DIOS, llullakuq profëtakunami runakunata criyiykätsiyan guërrapis ni muchuypis mana kananpä kanqanta. Kay nacioncho añaw kawayänanpä kanqantami nikäyan”.

14 Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan: “Noqapa jutïcho willakurpis tsay profëtakunaqa llullakuykäyanmi. Tsay runakunataqa manami kachashqätsu ni minkakushqätsu ni parlapashqätsu. Yarpayllankunapitami llullakurnin manakaqkunata willakuyan.

15 “Noqa TAYTA DIOSMI nï: Mana kachaykaptï jutïcho willakuyanqanpita y kay nacioncho guërrapis ni muchuypis mana kananpä kanqanta willakuyanqanpitami tsay profëtakunata guërrawan y muchuywan ushakätsishä. 16 Tsaynöllami tsay profëtakuna llullapäyanqan runakunatapis guërrawan y muchuywan ushakätsishä. Warminkunapis y tsurinkunapis llapanmi wanur ushakäyanqa. Pampananpä pipis mana kaptinmi Jerusalén cällikunacho ayankuna jitaräyanqa. Jutsata rurayanqanpitami tsaynö castigashä.

17 “Jeremías, ninqäta runakunata willar niy:
“ ‘Kuyanqä Jerusalén markaman mantsariypä desgracia chanqanpitami mana päraypa paqaspis junaqpis waqaykä.[d]
Tsay markami malograkushqanö kar pasaypa ñakaykan.
18 Jirkakunapa purirpis guërracho wanutsiyanqan runakunapa

[d] **14.17** Tsay desgracia manarä päsaptinpis Tayta Dios parlarqan mayna päsanqantanömi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ayankuna jitaraykaqtami
rikaykä.
Markaman yaykurpis mallaqay-
wan wanushqatami tarï.
Imanir tsaynö kanqantapis mana
tantiyarmi profëtakunapis
sacerdötikunapis upatakashqa
puriykäyan' ".

Tayta Diosta Jeremías rugakunqan

19 Tayta Dios, ¿Judá nacionta mana-
naku rikaytapis munanki?
¿Pasaypaku *Sión jirkanta chikiy-
kunki?
¿Imanirtä pasaypa desgraciaman
jitarpayämashqayki?
Alli kawayta munayaptïpis
manami alli kaway kannatsu.
Yanapayämänaykipä kanqanta
yarpäyaptïpis jinallami des-
gracia tsariykäyäman.
20 TAYTA DIOS, contraykimi rikaku-
yashqä.
Unay castäkuna ajanätsiyäshun-
qaykinöllami noqakunapis
pasaypa ajanätsiyashqä.
21 Tsaynö kaptinpis ama kachariyä-
llämaytsu.
Kachariyämaptikiqa manakaq-
manmi runakunapis churayä-
shunkiman.
Tsaynöpis trönuyki kananpä
akranqayki markata manakaq-
man ama churaytsu.
Yanapayämänaykipä *pactu
ruranqaykita ama qonqayku-
llaytsu.

22 Kay patsacho ima ïdulupapis
munaynin manami kantsu
tamyatsimunanpä.
TAYTA DIOS, ciëlupis manami
kikillanpitaqa tamyatsimun-
tsu, sinöqa qamrämi tamyatsi-
munki.
Llapan päsanqankunapis qampi-
tami kaykan.
Tsaymi salvayämänaykipä qam-
llaman yärakayämü.

Rugakuyaptinpis mana perdonananpä kanqanta Tayta Dios ninqan

15 1 Tsaynö mañakuptïmi TAYTA
DIOS nimarqan: "Moiséswan†
Samuel† shamur Judá runakunata per-
donanäpä rugakayämaptinpis manami
perdonashänatsu. Judá runakunata
perdonanäpäqa voluntänïpis manami
kannatsu. Paykunataqa manami rikay-
tapis munänatsu.
2 " 'Tsaynö kaptinqa ¿imatä noqaku-
nata päsayämanqa?' nir tapuyäshup-
tiki ninki:
" 'Qeshyawan wanuqpä kaqku-
naqa qeshyawan wanuyätsun.
Guërracho wanuqpä kaqkunaqa
guërracho wanuyätsun.
Mallaqaywan wanuqpä kaqku-
naqa mallaqaywan wanuyä-
tsun.
Prësu aywaqpä kaqkunaqa prësu
aywayätsun.†
3 " 'Noqa TAYTA DIOSMI nï: Kay
runakunataqa chuskuläya castïgu-
wanmi castigashä. Tsay castïgukunami
kayanqa guërracho wanuyanqan, allqu-
kuna ayakunata qechunakur mikuyan-
qan, wiskurkuna rachir mikuyanqan
y jirka uywakuna mikur ushayanqan.
4 Tsaynö castiganqäta musyarmi may-
tsay nacioncho taq runakuna pasaypa
mantsakäyanqa. Tsaytaqa rurashä
Ezequíaspa tsurin Manasés† rey kaykar
Jerusaléncho jutsata ruranqanpitami.

Jerusalén runakunata castigar ushakätsinanpä Tayta Dios ninqan

5 " 'Jerusalén runakuna, qamku-
nata castigaptï ¿pirä kuyapä-
yäshunki?

† **15.1a** Éxo. 32.11-14; Núm. 14.13-19. † **15.1b** 1Sam. 7.5-9. † **15.2** Jer. 43.11; Apoc. 13.10.
† **15.4** 2Rey. 21.1-16; 2Crón. 33.1-9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¿Pirä llakipäyäshunki?
Imanö kayanqaykitapis musyayta munar ¿pirä tapukunqa?
6 Noqata jaqiriyämanqaykipitami ushakätsiyäshayki.
Kutin kutin kuyapaykaytapis ajayashqänami.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

7 “ ‘Trïgu päjata wayra apananpä jurquitawan jitaqnömi qamkunataqa markaykikunapita wakpa kaypa jitariyäshayki.
Wamraykikunata ushakätsiptï täyanqayki markakunapis tsunyaqmi rikakunqa.
Tsaynö ushakätsiyäshayki jutsa rurayta mana kachariyanqaykipitami.
8 Viüdakunapis lamar kuchuncho aqushapitapis mas atskaqmi kayanqa.
Pullan junaq kaykaptinmi chölukunatapis mamantinta ushakätsishä.
Illaqpitami pasaypa mantsakayman churashä.

9 “ ‘Qanchis ollqu wamrayuq warmikunapis wawankunata wanutsiyaptinmi pasaypa llakikuyanqa.
Kallpankuna ushakaptinmi ima rurayta pis mana kamäpakur pasaypa penqakuyanqa.
Kawaykar quëdaq kaqkunataqa contrankunami espädawan wanutsiyanqa.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï’ ”.

Runakuna chikiyaptin Tayta Diosta Jeremías mañakunqan

10 ¡Ay, imapärä mamäpis wachaykamarqan!
Pïmaywan rimanakullarmi qoyäpis.
Qellayta mana mañaptïpis ni mana mañakuptïpis maldicionayämanmi.

11 TAYTA DIOS, qamta allimi sirvishqä.
Chikimaqnïkuna llakikuyaptinpis y ñakayaptinpis yanapanaykipämi rugakamushqä.
Tsaynö mana mañakushqa kaptïqa maldicionayämanqan jina chämätsun.

12 Paykunatami nishqayki:
“Norti kaqlächo kaykaq fiërrutawan broncita ¿pillaqa pakinmantsurä?[e]
13 Jutsata rurayanqaykipitami entëru nacionnikikunacho riquëzaykikunata contraykikunapa makinman churaykushä.
Imatapis mana cobrayllapami llapanta entregaykushä.
14 Imaypis mana reqiyanqayki nacionchömi contraykikunapa wätaynin kayanki.
Qamkunaqa pasaypami ajanätsiyämashqayki.
Imatapis tsarinqan kaqtaqa nina lunyar ushaqnömi qamkunatapis mana kuyapaypa castigayäshayki”.

15 TAYTA DIOS, qamqa musyankimi runakuna chikiyämanqanta.
Paykuna chikiyämaptinpis yanapaykallämay.
Mana wanutsiyämänanpä salvaykallämay.
Chikimaqnïkunataqa kikinkunatapis chikiyätsun.
Paykunataqa ama kuyapaytsu.

[e] **15.12** Norti kaqlächo kaykaq fiërrupä y broncipä parlarqa norti kaqlä contran nacionkunapämi parlaykan. *Pillaqa pakinmantsurä* nirqa pipis vinciyta mana kamäpakunqantami nikan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Imaykata niyämaptinpis qam raykuqmi wiyaräkü.

16 Llapanta mandaq TAYTA DIOS,
noqaqa makikichömi kaykä.
Parlapämaptikimi alli mikuyta
mikuqnö llapanta chaskikushqä.
Nimanqaykikunata chaskikuptïmi shonqü pasaypa kushikun.
17 Runakuna qorikar kushikuyaptinpis paykunawan manami
qorikätsu.
Willakunäpä akramanqaykipitami runakunawan qorikänäpa trokin jukläman jamakü.
Jutsata rurayaptin rabyanashqa
kanqaykinömi noqapis jutsata
rurayaptin rabyanashqa kaykä.
Tsaynö rabyakuytaqa qammi
shonqüman churamushqayki.
18 ¿Imanirtä imaypis llakishqalla
kaykä?
¿Imanirtä imaypis kushikütsu?
¿Imanirtä illaqpita tsakiq pözunö
rikakushqayki?

Jeremíasta yanapananpä
Tayta Dios ninqan

19 Tsaynö nir llakikuptïmi TAYTA
DIOS nimarqan:
"Noqaman kutimuptikiqa yapay
sirvimänaykipämi churashayki.
Manakaqkunata parlanaykipa trokin shumaq tantiyakur parlaptikiqa willakuynïta willakunaykipäpis yapaymi churashayki.
Mana cäsukamaq runakuna parlayanqannöqa ama parlaytsu,
tsaypa trokinqa paykuna rikayäshunaykipä shumaq parlay.

20 "Noqami churashayki broncipita
rurashqa murällanö kanaykipä.
Upällakunaykipä niyäshuptikipis
willakuynïta imaypis willakunaykipämi yanapashayki.
Qamwan imaypis kaykarmi
imapis mana päsashunaykipä
tsapäshayki.†
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.
21 Noqami mana alli runakunapa
makinpita tsapäshayki.
Wanutsikuqkunapa makinpitapis
salvashaykimi".

Warmiyuq mana kananpä
Jeremíasta ninqan

16 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 "Ama warmïkuytsu. Ni ollqupis
ni warmipis tsurikikuna ama kayätsuntsu. 3 Kay nacioncho yuriq wamrakunapis mamankuna y taytankunapis
4 pesti qeshyawanmi wanuyanqa. Tsaymi
waqapänanpäpis ni pampananpäpis
pipis kanqatsu. Maytsaychöpis uywakunapa iskannömi wanushqa jitaräyanqa.
Wakinkunaqa guërrachömi wanuyanqa y
wakinnami mallaqaywan ushakäyanqa.
Ayankunatapis wiskurkuna, condorkuna
y jirka uywakunami mikuyanqa".

Judá runakunata castigananpä
Tayta Dios ninqan

5 TAYTA DIOS mastami nimarqan:
"Kay runakunataqa mananami yanapashänatsu ni kuyapäshänatsu. Tsaynö
kaptinqa wanuqkunapäpis ama waqaytsu ni llakikuytsu ni täpapakuqpis
aywaynatsu. 6 Kay nación runakunata
castigaptï imaykayuqpis ni muchuqpis wanuptin manami pipis kanqatsu pampananpä ni waqananpäpis.
Manami llakikuywan aqtsanta rutukunanpä ni qaranta pishtaypa pishtar
roqukunanpä pipis kanqatsu. 7 Wanuptin täpapakuqkuna mikuyänanpä kusinakuqkunapis manami kayanqatsu.
Maman taytan wanuptinpis manami
pipis kanqatsu vïnuta jichapänanpä.

† **15.20** Jer. 1.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 "Tsaynöpis runakuna mikur upur
jamaräyanqan wayiman ama yay-
kuytsu. 9 Israel runakunata kuyaq y
llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi
nï: Noqami kamakätsishä kay nacion-
cho pipis manana kushikuyänanpä ni
majatsakay fiestatapis manana rurayä-
nanpä.† Tsaytaqa kikikimi rikanki.
10 "Tsaynö ninqäta willakuptikimi
runakunaqa tapuyäshunki: '¿Imanirtä
TAYTA DIOS tsaynö pasaypa mantsa-
riypä llakikuywan castigamäshun?
¿Imatatä mana allita rurayashqä? ¿Ima
jutsatatä rurayashqä TAYTA DIOSNIN-
TSIKTA tsayjinanpa ajanätsiyänäpä?'
11 "Tsaynö tapuyäshuptiki ninki:
'TAYTA DIOSMI nin: Tsaynö kanqa
unay castaykikuna kachariyämar juk
dioskunata adorar sirviyanqanpitami.
Mana cäsukamarmi leynïkunatapis
cumpliyarqantsu. 12 Qamkunaqa pay-
kunapitapis mas peormi shonquyki-
kuna munanqanta rurarnin ninqäta
wiyakayämankitsu.
13 " 'Tsaynö kayanqaykipitami kay
nacionpita qarquyäshayki unay casta-
ykikuna mana reqiyanqan ni qamku-
napis mana reqiyanqayki nacionman.
Qamkunata manana kuyapaptïmi tsay
nacioncho paqaspis junaqpis juk dios-
kunatana adorayanki.
14 " 'Tsaynö kaptinpis waray waran-
tinkunaqa tsay nacionpita qoriyämu-
shaykimi. Tsaypitaqa mananami pipis
nikanqanatsu: "Israel runakunata
Egiptupita jipimuq Tayta Diospa jutin-
chömi jurä". 15 Tsaypa trokinqa "Israel
runakunata norti kaqlä nacionman y
entëru nacionkunaman qarqunqanpita
qorimuq TAYTA DIOSPA jutinchömi
jurä" niyanqa.† Unay castaykikunata
rikatsinqä nacionmanmi qoriyämu-
shayki' ".
16 TAYTA DIOSMI nin: "Puntata atska
contraykikunata kachamuptïmi pes-
cäduta tsariqnö prësu tsariyäshunki.
Nirkurnami quëdaq kaqkunata tsari-
yänanpä yapay atskaqta kachamushä.
Maytsay jirkankunaman, raqrakuna-
man y machaykunaman pakakuyapti-
kipis paykunami watqakuq runanöpis
qatikachäyäshunki.†
17 "Noqaqa imanö kawayanqayki-
tapis llapantami rikaykä. Pakayllapa
jutsata rurayanqaykitapis rikaykämi.
18 Qamkunatami rikashqä ïduluyki-
kunata adorar entreganqä nacionta
*impüruyätsiyanqaykita. Tsaynömi
rurayashqayki kay entëru nacionnïcho.
Tsaymi qamkunataqa alli cösa castiga-
yäshayki".

Tayta Diosta Jeremías mañakunqan

19 TAYTA DIOS, qammi kallpata
qaramaqnï kanki.
Ima peligrupitapis qammi tsapä-
manki.
Qamta adorayäshunaykipämi
maytsay nacionkunapitapis
shamur niyanqa:
"Unay castäkuna adorayanqan
ïdulukunaqa imapäpis mana
väliqmi kayan.
20 Runaqa ¿dioskunata ruranman-
tsurä?
Ruraptinpis tsay dioskunaqa
manami rasunpaypa Diostsu".

21 Tayta Diosmi nin:
"Maytsaycho taq runakunatami
musyatsishä munayyuq kan-
qäta.
Paykunami musyayanqa noqa
TAYTA DIOS kanqäta".

Judá runakuna ïdulukunata adorayanqan

17 1 Tayta Diosmi nin:
"Judá runakuna, jutsa rurayqa
rumiman llaqllaypa qellqash-
qanömi shonquykikunacho
kaykan.

†**16.9** Jer. 7.34; 25.10; Apoc. 18.23. †**16.14-15** Jer. 23.7-8. †**16.16** Hab. 1.14-15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynöllami adorayanqayki
*altarkunapa waqrankuna-
man llaqllaypa qellqashqanö
kaykan.
Fiërrupita rurashqa diamanti
puntayuq cincelwan llaqllash-
qanömi kaykan.[f]
2 Pirqayanqayki altarkunachömi
tsurikikunapis ïdulukunata
adoraykäyan.
*Asera diösata adorayänaykipä
jawiyanqayki raku qerukuna
kaqchömi mana qonqaypa
adoraykäyan.
Tsay qerukunaqa kaykäyan llim-
llasapa jachakuna chakincho,
altunnin jirkankunacho 3 y
maytsay jirkakunachömi.
Entëru nacionnikikunachömi ïdu-
lukunata adoraykäyanki.
Tsaymi llapan imaykaykikunata-
pis contraykikuna suwapäyä-
shunaykipä kachapaykushä.
4 Lunyaypa lunyar imaypis
rupaykaq ninanö rabyanaynï
kaptinmi herencia qoykunqä
nacionpitapis qarquyäshayki.
Tsaynöpami mana reqiyanqayki
nacioncho contraykikunapa
wätaynin kayanki".

Tayta Diosman yärakuqkuna y mana yärakuqkuna imanö kayanqan

5 TAYTA DIOSMI nin:
"Maldicionashqami kanqa noqa-
man yärakamänanpa trokin
runa mayillanman y kikinpa
kallpallanman yärakuqkuna.
6 Tsay runakunaqa pipis mana tan-
qan tsunyaq jirkacho wiñaq
shirakanömi kaykäyan.
Tsaynöpis rumikuna chawpincho
wiñaq jachanömi kaykäyan.
Alli kawayta imaypis manami
tariyanqatsu.

7 "NOQAMAN yärakamuqkunami
itsanqa kushishqa kawayan.
8 Tsay runakunaqa yaku kuchun-
cho plantaraykaq jachanömi
kaykäyan.
Tsay jachapa michinkuna[g] yaku-
man yaykushqa kaptinmi
usyachöpis raprankuna verdi-
raykäyan[†].
Usya kaptinpis qarwashtaykänanpa
trokinqa imaypis wayuykanmi.

9 "Runapa shonqunqa mana yära-
kuypä mana allimi.
¿Pirä musyanman shonquncho
imata yarpaykanqantapis?
10 Noqa TAYTA DIOSLLAMI musyä
shonquncho runa allita o
mana allita yarpanqantapis.[†]
Tsaymi imanöpis kawanqanman
tupu pitapis yanapa o castigä.[†]
11 Sakyapakuypa imaykayuq tikraq
runaqa jukpa runtunta tsakwa
oqllaqnömi kaykan.
Mana yarpashqatami llapan
imaykankunata oqrar imaynaq
rikakunqa".

Tayta Diosman Jeremías yärakunqan

12 TAYTA DIOS, qallaykunanpita
patsapis kuyayllapä templuyki-
pitami llapantapis mandaykä-
munki.
13 Qamqa Israel runakunata kuyaq
TAYTA DIOSMI kanki.
Mana tsakiq pukyunö kaykapti-
kimi wakin runakuna qampita
witikuyashqa.
Paykunaqa pasaypa penqakush-
qami kayanqa.

---

[f] **17.1** Diamanti rumiqa llapan rumipitapis y ima metalpitapis mas chukrumi. Tsaynöllami qoripita mas kuyayllapä y mas chanin kaykan. [g] **17.8** Wakin runakunaqa *jawankuna* niyan. [†] **17.8** Sal. 1.3. [†] **17.10a** Sal. 7.9; Jer. 11.20; Apoc. 2.23. [†] **17.10b** Sal. 62.11-12; Prov. 24.12; Eze. 18.30; 33.20; Mat. 16.27; Rom. 2.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Allpacho qellqanqan juti wayrawan illakanqannömi paykunapis illakäyanqa.

14 TAYTA DIOS, alli kawanäpä yanapaykallämay.
Imayka mana allipitapis salvaykallämay.
Noqaqa qamllatami imaypis alabä.
15 Runakunaqa asipämarmi niyäman:
"¿Imaytä TAYTA DIOS willakatsishunqayki cumplinqa?
¡Jukllа cumplitsun!"

16 Noqaqa manami imaypis qamta mañakamurqätsu paykunata castiganaykipä ni paykunaman desgraciata kachamunaykipäpis.
Musyankimi imata willakunqantapis.
Wiyaykämaptikimi llapantapis nishqä.
17 Ima desgracia shamuptinpis qamllamanmi amparakaykämü.
Ama kachaykamaytsu.
Kacharimaptikiqa pasaypami mantsarishä.
18 Penqakuyman churamänaykipa trokinqa qatikachämaqkunata penqakuyman churaykullay.
Noqata castigamänaykipa trokinqa paykunata castigaykullay.
Paykunaman ima desgraciapis chaykullätsun.

Jamay junaqta respitayänanpä Tayta Dios ninqan

19 TAYTA DIOSMI nimarqan: "Marka yaykuna mas jatusaq punkuman aywaykur willakuynïta tsaycho willakuy. Tsay punkupami reykunapis yaykuyan y yarquyan. Tsaycho willakunqaykinölla Jerusalénman yaykuna wakin punkukunachöpis willakuy.
20 "Willakur ninki: 'Judá nacionpa mandaqnin reykuna, Judá runakuna y Jerusaléncho taq runakuna, TAYTA DIOS ninqanta llapayki wiyakuyay.
21 TAYTA DIOSMI nin: Imapis mana päsayäshunaykipä jamay junaqchöqa ima qepitapis apayaytsu ni Jerusalén punkukunapapis ima cargatapis yaykatsiyaytsu.† 22 Jamay junaqchöqa wayikikunapitapis ima qepitapis ama jipiyaytsu. Tsay junaqchöqa ima aruytapis ama aruyaytsu. Tsaypa trokinqa unay castaykikunata ninqänö noqata respitayämar jamapäyay.† 23 Unay castaykikunaqa tsaynö nishqa kaptïpis manami wiyakayämashqatsu ni cäsukayämashqatsu. Tsaypa trokinqa shonqunkunata chukruyätsirmi mana cäsukayämar corriginätapis munayashqatsu.
24 " 'Qamkunaqa ninqäta wiyakuyarnin jamay junaqcho markaman yaykuna mayqan punkupapis cargata ama yaykatsiyämuytsu. Jamay junaq aruyänaykipa trokin noqata respitamar jamayaptikiqa 25 kay nacionpita y kay markapita manami imaypis qarqushaykitsu. Tsaynöllami rey David jamaranqan trönunpita rey imaypis mandakunqa. Reykunami y autoridäkunami carrëtankunawan y cawallunkunawan kay markapa punkunkunapa imaypis päsayanqa. Paykunawanmi Judá runakuna y Jerusalén runakunapis kay punkukunapa yaykuyanqa. Jerusalénchömi imayyaqpis runakuna täyanqa.
26 " 'Tsaynöllami adorayämänanpä Jerusalénman shayämunqa Judá nacioncho kaykaq markakunapita, Jerusalénpa ñöpankunapita, Benjamín partipita, *Sefelapita, jallqakunapita y *Neguevpitapis. Tsaynö shamurmi

† **17.21** Neh. 13.15-22. † **17.22** Éxo. 20.8-10; Deut. 5.12-14; Isa. 58.13-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

templuman apayämunqa rupatsina sacrificiukunata, tsaki mikuy ofrendakunata, inciensiuta, agradëcikayämänanpä kaq sacrificiukunata y wakin sacrificiukunatapis.

27 “ ‘Ninqäta mana wiyakur jamay junaq mana jamayaptiki y Jerusalén markapa punkunkunapa tsay junaqcho ima qepitapis yaykatsiyaptikiqa Jerusalénpa punkunkunatami rupatsir ushashä. Tsaymi Jerusaléncho kaykaq palaciukunapis rupar ushakanqa. Tsaytaqa manami pipis upitsinqatsu’ ”.

Manka ruraqman tinkutsinqan

18 1 Jeremíastami TAYTA DIOS nirqan: 2 “Ayway manka ruraqpa wayinman. Tsaychömi nishayki runakunata imata willanaykipäpis”.

3 Manka ruraqman aywarmi tarishqä tornuwan mankata ruraykaqta. 4 Ruraykanqan manka munanqannö mana yarquptinmi yapay tsay mitullapita juk mankatana munanqannö rurarqan.

Manka ruraq runa (18.4)

5 Tsaymi TAYTA DIOS revelamar nimarqan: 6 “Israel runakuna, manka ruraq runa ruranqannö ¿manatsurä noqapis qamkunata ruräman? Manka ruraqpa makincho mitu kanqannömi qamkunapis makïcho kaykäyanki.† 7 “Noqaqa nacionkunapa contranmi willakatsï munanqä höra castigar ushakätsinäpä. 8 Tsaynö kaptinpis tsay nación runakuna jutsa rurayta kacharir allitana rurayaptinqa castiganäpa kaykarpis mananami castigänatsu.

9 “Wakin nacionkunatami noqaqa yanapa mas munayyuq kayänanpä. Yanapanäpä willakatsiptïpis 10 tsay nacioncho taq runakuna ninqäta mana wiyakuypa jutsata rurayaptinqa yanapanäpä kaykarpis castigämi”.

11 “Jeremías, Judá runakunata y Jerusaléncho taq runakunata willar niy: ‘TAYTA DIOSMI nin: Qamkunata castiganäpämi kamarikuykä. Manarä castiganqäyaq jutsaykikunata jaqirir allillatana rurayay’.

12 “Tsaynö willakuptikimi paykuna niyäshunki: ‘¡Manakaqllapämi parlapaykäyämanki! Noqakunaqa munayanqänömi kawakuyäshä. Shonqükuna yarpanqannömi mana allitapis rurakuyäshä’ ”.

Kuyanqan runakuna mana yärakuypä kayanqan

13 Tsaymi TAYTA DIOS nin:
“¡Israel runakunaqa mantsariypämi mana allita rurayan!
Juklä nacionkunacho mä tapukuyay.
Manami mayqan nacionllachöpis kay runakuna mana allita rurayanqannöqa rurayashqatsu.
14 Líbano jirkakunapita rashta ¿imayllaqa illakantsurä?
Tsay jirkapita urämuq yaku ¿imayllaqa tsakintsurä?
Tsaykuna yärakuypä kayaptinpis kuyanqä runakunaqa manami yärakuypätsu.

† **18.1-6** Isa. 64.8; Rom. 9.20-21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Paykunaqa qonqaykayämarmi
mana väliq ïdulukunapä
inciensiutapis qoshnitsiyan.
Noqa ninqänö kawayänanpa
trokinmi nänipa purirpis
pantakashqanö llutankunata
ruraykäyan.

16 "Tsaynö kayanqanpitami paykunata pasaypa castigashä.
Nacionninpis tsunyaq rikakuptinmi imaypis runakuna mantsakäyanqa.
Llapan tsaypa päsaqkunaqa mantsakashqami umankunata awiyanqa.
17 Shukukuy wayra shamuqnömi Israel runakunata mashtakätsishä.
Contrankuna ushayänanpämi kachariykushä.
Tsay junaqqa paykunapita witikuskishämi".

Jeremíaspa contran willanakuyanqan

18 Tsaynö nir willakuptïmi chikimaqnïkuna kikinpura niyarqan: "Mandamientukunata yachatsimänantsikpäqa sacerdötikuna kaykäyanmi. Imata yätsimänantsikpäpis tantiyaqkuna kaykäyanmi. Tayta Diospa willakuyninta willamänantsikpäpis profëtakuna kaykäyanmi. Jeremíastaqa manami ministintsiktsu. Payta wanutsiyänanpä imatapis llutalla tumpashun. Pay ninqantaqa ama cäsushuntsu".

19 ¡TAYTA DIOS, yanapaykallämay!
¡Tumpayämänanpä conträkuna willanakuyanqanpita castigaykullay!
20 Paykunapäqa imaypis allillatami rurashqä.
Paykunawan rabyanashqa kaptikipis paykunapämi qamta rugakushqä.
Kananqa llutanta ruraptïnöpis conträmi shäriyashqa.
21 Tsaynö kayanqanpita wakin wamrankuna guërracho wanuyätsun y wakinna mallaqaypita wanuyätsun.
Warminkunapis viüdayashqa y wamraynaq quëdayätsun.
Ollqu kaqkunapis qeshyawan wanuyätsun.
Chölukunapis guërracho wanuyätsun.
22 Asaltantikuna illaqpita yaykuyaptin wayinkunachöpis qayaräyanqan wiyakätsun.
Conträ shärir trampata churapämaqnö kayanqanpita paykunatapis trampata churapaykullay.
23 TAYTA DIOS, qamqa musyaykankimi wanutsiyämänanpä willanakuyanqanta.
Mana alli ruraq kayanqanpita ama perdonaytsu ni jutsata rurayanqantapis ama qonqaytsu.
Pasaypa rabyanarnin jutsankunaman tupu paykunata castigaykullay.

Pakishqa uylluman tinkutsinqan

19 1 TAYTA DIOSMI nimarqan: "Uyllu rantiq ayway. Nirkur juk ishkay mayor runakunata y mayor sacerdötikunatapis qayaykatsir 2 Ben-Hinom raqraman pushay. Markapita yarqunki Manka Ruraq niyanqan punkupa. Noqa ninqäta paykunata tsaycho willanki.

3 "Willar ninki: 'Judá nacionpa mandaqnin rey y Jerusaléncho taq runakuna, llapaykikuna wiyayämay. Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: Kay nación runakunata castigaptï pasaypami ñakayanqa. Tsaynö ñakayanqanta musyaq kaqqa pasaypami mantsakanqa. 4 Tsaynö castigayäshayki adorayämänaykipa trokin juk dioskunata adorar inciensiuwan qoshnitsiyanqaykipitami.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsay dioskunataqa unay castaykikunapis ni mandaq reykunapis manami imaypis adorayashqatsu. Juk dioskunata adorarmi kay raqrata pasaypa manakaqman churayashqayki.

" 'Tsay jananmanmi jutsaynaq kaqkunatapis kaycho wanutsiyashqayki. 5 *Baalta adorar tsurikikunata rupatsiyänaykipämi *altarkunatapis kaycho pirqayashqayki. Tsaynö rurayänaykipäqa manami mandashqätsu ni nishqätsu ni yarpayllapis yarpashqätsu.

6 " 'Mastami TAYTA DIOS nin: Castiganä junaq chämuptin kay raqrata manami Tofet jutiwantsu ni Ben-Hinom jutiwantsu reqiyanqa, sinöqa Wanutsinakuy Raqra jutiwanmi reqiyanqa.†

7 " 'Noqami Judá runakuna y Jerusalén runakuna yarpäyanqantapis pantakätsishä. Contrankuna vincir wanutsiyaptinmi ayankunatapis wiskurkunawan jirka uywakuna mikuyanqa. 8 Kay marka ushakanqanqa pasaypa mantsariypämi kanqa. Tsaynö castiganqäta rikaykurmi llapanpis tsaypa päsaqkuna äyakashqa rikaräyanqa.

9 " 'Contraykikuna jiruruypa tsaparäyäshuptikimi mikuypis pasaypa ushakanqa. Tsaynöpami kamakätsishä runa mayikita y tsurikikunata ollqutapis warmitapis mikuyänaykipä†'.

10 "Jeremías, tsaynö willakuyta ushaskir pushanqayki runakunapa ñöpancho rantinqayki uylluta pakirinki. 11 Nirkur ninki: 'Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: Tsay uyllutanömi Judá runakunatawan Jerusalén runakunata ushakätsishä. Pakishqa uylluta pipis allïtsayta mana kamäpakunqannömi paykunatapis allïtsayta kamäpakunqanatsu. Wanuqkunata pampayänanpä patsa mana jäkuptinmi Tofetmanna pampayanqa. 12 Ayakunalla Tofetcho jitaranqannömi kay markachöpis ayakunalla jitaräyanqa.

" 'Tsaynömi kay markata y kay markacho taykaqkunatapis ushakätsishä. 13 Jerusaléncho kaykaq wayikunacho y Judá nacionpa mandaqnin reykunapa palaciunkunachöpis ayakuna jitaräyaptinmi Tofetnö qanra tikrayanqa. Paykunata tsaynö castigashä tsay wayikuna janancho[h] y tsay palaciukuna janancho qoyllurkunata adorayanqanpita y inciensiuwan qoshnitsir juk dioskunapä vïnuta wiñapäyanqanpitami' ".

14 TAYTA DIOSPA jutincho willakuskirmi Tofetpita templuman Jeremías kutirqan. Templu patiuman ichiykurmi runakunata nirqan: 15 "Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: 'Ninqäkunata wiyakuyta mana munayaptikimi willakatsinqänölla kay markacho y ñöpan markakunacho taqkunatapis castigashä' ".

Pasur castigashqa kananpä Jeremías willakunqan

20 1 Imerpa tsurin Pasurqa sacerdötimi karqan. Paymi templu täpaqkunapa mandaqnin karqan. Jerusalén runakunata y Judá runakunata Tayta Dios castigananpä kanqanta Jeremías willakunqanta wiyarmi Pasur pasaypa ajanarqan. 2 Tsaymi profëta Jeremíasta maqaskatsir Benjamín jutiyuq punku waqtancho cëpuman[i] sigurarqan. Tsay punku karqan templuman yaykunachömi. 3 Cëpucho juk junaq prësu jatiraskatsirmi Jeremíasta Pasur jipitsirqan.

Tsaymi Jeremías nirqan: "Pasur, TAYTA DIOSMI jutikita trukatsishqa

---

[h] **19.13** Israel nacioncho tsay witsan wayita qatananpa trokinqa vïga jananman tsaqllaskirmi mituwan lashtayaq. Tsay jananchönami awakuyaq, aqakuyaq y trïgutapis akrayaq.
[i] **20.2** Cëpuqa rakta tablapita rurashqami karqan runata chakipita, makipita y kunkapita karpis prësu tsararänanpä. Cëpuchöqa prësukuna pasaypami ñakayarqan.
† **19.5-6** Lev. 18.21; Isa. 57.5; Jer. 7.31-32; 32.35. † **19.9** Deut. 28.53-57; Eze. 5.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Magor-misabib[j] kananpä. 4 TAYTA
DIOSMI nin: 'Kikikita y amïguykitapis
pasaypami castigashayki. Rikaykaptikimi amïguykikunata contraykikuna
espädawan wanutsiyanqa. Tsaynöllami
Judácho taqkunata llapanta entregashä Babilonia nacionpa mandaqnin
reypa makinman. Paymi wakinta
Babiloniaman prësu apanqa y wakintana espädawan wanutsinqa. 5 Tsaynöllami kay markacho kaq riquëzakunatapis y Judá nacionpa mandaqnin
reykunapa tesörunkunatapis tsay
reyta qoykushä. Tsaymi soldädunkunawan llapan väliq kaqkunata imaykatapis Babiloniaman apakuyanqa.
6 " 'Pasur, qamtapis y wayikicho
taqkunatapis Babiloniamanmi prësu
apayäshunki. Wanuptikimi tsaycho
pampayäshunki qamta y profëta tukur
criyitsinqayki amïguykikunatapis' ".

Jeremías llakikur Tayta Diosta mañakunqan

7 TAYTA DIOS, ¡mana munaykaqtami
profëta kanäpä churamashqayki!
¡Llapanpä munayyuq karmi obligamashqayki!
Willakuptïmi imay hörapis asipäyämar manakaqman churayäman.
8 Willakurmi imaypis nï:
"¡Pasaypa ñakaykunami kanqa!
¡Llapanmi ushakanqa!"
Tsaynö willakunqäta mana criyiyämarmi runakuna imaykata
qayapäyäman.
Qoyay qoyaymi manakaqman
churayäman.

9 Tsaymi nirqä:
"Tayta Diospa willakuyninta
mananami willakushänatsu.
Paypa jutincho mananami parlashänatsu".
Tsaynö niptïpis willakuynikiqa
shonqücho nina rupaykaqnömi
kaykan.
Tullüyaqmi tsay rupanqan chaykushqa.
Upällakuyta munarpis manami
kamäpakütsu.[†]

10 Runakunami manakaqman churamar asipäyämänanpä shapshapyayllapa parlar niyan:
"¡Magor-misabib!"[k]
Tsaynöllami llapan qorikaykur
willanakuyan manakaqkunata
tumpayämänanpä.
Amïgükunapis munaykäyan
imanöllapapis mana alliman
chänätami.
Paykunaqa willanakuyan imallatapis criyiratsimar llutanta
parlatsiyämänan raykuqmi.

11 Tsaynö kaptinpis pïmayta vinciq
jatun soldädunömi TAYTA
DIOS yanapaykäman.
Conträ shäriqkunaqa vincimayta
manami kamäpakuyanqatsu.
Kikinkuna mana alliman charmi
pasaypa penqakuyanqa.
Tsaytami imayyaqpis runakuna
yarparäyanqa.

12 Llapanta mandaq TAYTA DIOS,
alli runakunataqa pruebankimi.
Runakuna imata yarpaykäyanqantapis musyankimi.
Conträkuna mana allita yarpäyanqanta musyaykarqa castigaykullay.

---

[j] **20.3** Hebreo idiömacho *Magor-misabib* ninanqa *maytsaychöpis mantsakuy* ninanmi.
[k] **20.10** Hebreo idiömacho *Magor-misabib* ninanqa *maytsaychöpis mantsakuy* ninanmi. Tsaymi: "Jutiki Magor-misabibmi kanqa" nir Pasurta Jeremías ninqannö runakuna asipar Jeremíastapis "¡Magor-misabib!" niyarqan.
[†] **20.9** Amós 3.8; 1Cor. 9.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Makikimanmi llapantapis churaykamü.†
13 ¡TAYTA DIOSTA alabar cantashun!
¡Paymi mana alli runakunapa munayninpita muchuqkunata salvan!

14 ¡Yurinqä junaqpis maldicionashqa katsun!
¡Imapärä mamäpis wachamarqan!†
15 ¡Taytäta kushikatsir "ollqu wamrami yurishqa" nir willaq runapis maldicionashqa katsun!
16 Tsay willaq runaqa katsun TAYTA DIOS mana kuyapaypa ushakätsinqan markakunanö.[l]
Tutapapis wiyatsun nanaywan qayaraykäyaqta.
Pullan junaqpapis wiyatsun guërracho qayaraykäyaqta.

17 ¡Ima allirä kanman karqan mamäpa pachallanchöna wanutsimaptin!
Mamäpa pachallanchi panteonnïpis kanman karqan.
Tsaynö kaptin manami imaypis yurïmantsu karqan.
18 Tsayjinanpa ñakar llakikunalläpäqa ¡imapärä yurirqäpis!
Penqakuycho kanalläpäqa ¡imapärä atsikyay patsatapis rikarqä!

Rey Sedequíaspä willakunqan

21 1 Kaychömi qellqaraykan Jeremíasta TAYTA DIOS willakatsinqan. Tsay junaqmi rey Sedequíasqa Jeremías kaqman kacharqan Malquíaspa tsurin Pasurtawan Maasíaspa tsurin sacerdöti Sofoníasta. Chaykurmi Jeremíasta niyarqan:
2 "Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosor atacaykämashqa† rugakuykullay TAYTA DIOS salvamänantsikpä. Rugakuptikiqa capazchi qarquskinmanpis markankunaman kutikuyänanpä".
3 Tsaynö niyaptinmi Jeremías nirqan: "Kutir rey Sedequíasta willayay:
4 'Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSMI nin: Babiloniapa mandaqnin reypa soldädunkunata atacayänanpä soldäduykikunata kachaptikipis vinciyämunqami. Tsaymi marka murälla waqtancho jiruruypa churanakuyanqanpita Jerusalénman yaykayämunqa.
5 Jutsata rurayanqaykipita rabyanashqa karmi kikï contrayki shärishä.†
6 Tsaymi Babilonia soldädukunawan kay markacho taqkunata llapanta ushakätsishä. Tsay jananmanmi runapis uywapis pesti qeshyawan wanuyanqa.
7 " 'Nirkurnami Babiloniapa mandaqnin rey Nabucodonosorpa makinman entregashayki. Tsaynöllami paypa makinman entregashä soldäduykikunapa capitanninkunata y kawaykar quëdaq runakunatapis. Pesti qeshyawan, guërrawan y mallaqaywan mana wanuq kaqtaqa mana kuyapaypami espädawan wanutsinqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï' ".
8 Rey Sedequíaspa kachankunata tsaynö willaykuptinmi Jeremíasta TAYTA DIOS nirqan: "Ninqäta Jerusalén runakunata willar niy: 'Alli kawayta karpis o mana alli kawayta karpis akrayay. 9 Markallacho quëdarqa wakinnikimi guërracho wanuyanki, wakinnikimi mallaqaywan wanuyanki y wakinnikinami pesti qeshyawan wanuyanki. Kay markapita yarqur jiruruypa tsaparaykäshuqniki Babilonia soldädukunaman rindikurqa kawayllapis kawankimi.†

---

[l] **20.16** Tsay markakunaqa Sodoma y Gomorrami karqan (Gén. 19.24-28).
† **20.10-12** Sal. 6.9-10; 31.13-18; 109.30-31; Jer. 11.20. † **20.14-18** Job 3.1-19.
† **21.1-2** 2Rey. 25.1-11; 2Crón. 36.17-21. † **21.5** Deut. 29.28. † **21.9** Jer. 38.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 “ ‘Salvanäpa trokinqa kay markata ushakätsishämi. Ushakätsinäpämi Babilonia nacionpa mandaqnin reypa makinman entregashä. Paymi llapanta rupatsir ushanqa.† Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï’ ”.

Judá reykuna allita rurayänanpä yätsinqan

11 “David casta reyta y castankunata ninki: 12 ‘David casta mandaqkuna, TAYTA DIOSMI nin: Runakunata qoyay qoyay alli juzgayay. Ñakatsiqkunapa makinpita ñakaykaqkunata jipiyay. Mana allita rurayanqaykita rikarmi nina tsariykaqnörä pasaypa rabyakushä. Rabyakuptïqa lunyaypa lunyar lunyaykaq ninata upitsiyta mana puëdiqnömi pipis ajanaynïta qallqütsiyta kamäpakunqatsu’ ”.

Jerusalénman castïgu chänanpä ninqan

13 TAYTA DIOSMI nin: “Jerusalén runakuna, contraykikunami kaykä. Jatun qaqachönö markayki kaptinmi nikäyanki pipis mana vinciyäshunaykipä kanqanta y pipis markaykiman mana yaykamunanpä kanqanta. 14 Tsaynö niyaptikipis jutsata rurayanqaykiman tupumi castigayäshayki. Muntikikunatapis rupatsirmi ushashä. Marka ñöpankunatapis chipyaqmi rupatsir ushashä. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï”.

Judá nacionpa mandaqnin reypä Tayta Dios ninqan

22 1 TAYTA DIOSMI nimarqan: “Ayway Judá nacionpa mandaqnin reypa palaciunman. Tsaycho willakur ninki: 2 Davidpa trönuncho jamaraykaq Judá nacionpa mandaqnin rey, TAYTA DIOS nishunqaykita wiyakuy. Tsaynölla autoridäkuna y kay markacho taq llapan runakunapis payta wiyakuyätsun. 3 TAYTA DIOSMI nin: ‘Shumaq juzgarnin jutsaynaq runakunapa janan shäriyay. Jukpa makincho ñakaykaqkunata jipiyay. Jäpa runakunata, waktsakunata y viüdakunatapis ama ñakatsiyaytsu. Alli runakunata ama wanutsiyaytsu.

4 “ ‘Kanan nikanqäta wiyayämaptikiqa Davidpa trönunman jamaykur mandananpä imaypis rey kanqami. Tsaymi palaciu punkupapis yaykayämunqa carrëtankunawan y cawallunkuna muntashqa. Paykunawanmi yanapaqninkunapis y marka runakunapis yaykayämunqa. 5 Kanan nikanqäta mana wiyayämaptikimi itsanqa kikïpa jutïcho jurä kay palaciupis raqällana rikakunanpä kanqanta. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï’ ”.

Rey tanqan palaciuta ushakätsiyänanpä Tayta Dios ninqan

6 Judá runakunapa mandaqnin rey tanqan palaciupämi TAYTA DIOS nin:

“Noqapäqa Galaad jirkanö y atska muntiyuq Líbanunömi kay palaciu kuyayllapä kaykan.
Tsaynö kaptinpis pasaypa tsunyaqman tikratsiptïmi pipis tsaycho tanqanatsu.
7 Ushakätsiyänanpämi armashqa runakunata kachamushä.
Paykunami palaciucho kaykaq kuyayllapä jatusaq cedru qerukunatapis mutuskir rupatsiyanqa.

8 “Tsaynö ushakätsiyaptinmi kay marka ñöpanpa päsaq runakuna kikinkunapura parlar niyanqa: ‘Kay jatunkaray markata ¿imanirrä TAYTA DIOS ushakaykatsishqa?’ 9 Tsaymi niyanqa: ‘TAYTA DIOSNINKUNAWAN *pactu rurayanqantami cumpliyashqatsu. Tsaypa trokinqa jäpa runakuna adorayanqan dioskunatami adorayashqa.

† **21.10** Jer. 38.17-18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi paykunata tsaynö castigashqa' ".

Rey Salum imanö kananpäpis Jeremías willakunqan

10 Judá runakuna, rey Josías wanunqanpita ama waqayaytsu.
Tsaypa trokinqa tsurin Salumpä[m] waqayay.
Paytami prësu apakuyashqa imaypis manana kutimunanpä.
Yurinqan markatapis manami rikanqanatsu.
11 Judá nacionpa mandaqnin rey Josíaspa tsurin Salumtami taytanpa trokin rey kaptin prësu apakuyarqan. Paypämi TAYTA DIOS nin: "Manami imaypis kutimunqanatsu. 12 Payqa wanunqa prësu apayanqan nacionllachönami. Kay naciontaqa manami imaypis rikanqanatsu".

Rey Joacim imanö kananpäpis Jeremías willakunqan

13 "¡Ay, imanörä kanki, rey Joacim!
Qamqa palaciuykita arutsir runakunata mana pägaypami arutsishqayki.
14 Jatusaq sälayuq y ventänayuq palaciuta ruratsinaykipämi yarpachakushqayki.
Tsay palaciu cedru tablakunawan entablashqa y pukawan pintashqa kananpämi yarpachakushqayki.

15 "¿Cedru tablawan entablashqa wayiyuq kanqallaykipitaku alli rey kanqaykita yarpanki?
Taytaykiqa alli reymi kashqa.
Payqa mikunanpä y upunanpä tarinqallanwanmi contentakushqa.
Pïmaytapis alli rikarmi bendicionta chaskishqa.
16 Waktsakunapapis y ñakaqkunapapis janan kaptinmi llapan ruranqanpis alli kashqa.
Tsaynö kawaqkunaqa noqata *reqiyämanmi.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

17 "Qamqa imapäpis ayrajashqami kaykanki.
Jutsaynaq runakunatami wanuykätsinki.
Marka mayikikunatapis pasaypami ñakaykätsinki".
18 Tsaymi Judá nacionpa mandaqnin rey Josíaspa tsurin Joacimpä[†] TAYTA DIOS nin: "Joacim wanuptinqa manami pipis waqanqatsu: '¡Ay wawqillä wawqi! ¡Ay taytallä tayta! ¡Ay mandaqllä!' nir. 19 Jerusalénpita qarachashqa aparmi ashnutanö pampaykuyanqa".

Jerusalén runakunata desgracia päsananpä ninqan

20 Jerusalén runakuna, yanapayäshunaykipä minkakuyanqayki nacionkuna llapanmi ushakäyashqa.[n]
Tsaynö kaykaptinqa llakikurnin Líbanucho kaykaq jirkakunaman witsaykur waqayay.
Basán jirkakunamanpis aywaykur waqayay.
Abarim jirkakunachöpis qayarar waqayay.
21 Manarä imapis kaptinmi desgracia kananpä kaqta willarqä.
Willaptïmi niyämarqayki mana cäsukayämänaykipä kanqanta.
Qamkunaqa unaypita patsami wiyakayämashqaykitsu.

---

[m] **22.10-11** Salumpa jukaq jutinmi Joacaz karqan. Joacazpita masta musyanaykipä liyinki 2Rey. 23.31-34; 2Crón. 36.2-4. [n] **22.20** Manarä ushakäyaptinpis Tayta Dios parlarqan mayna ushakäyashqa kaptinnömi.
[†] **22.13-19** 2Rey. 23.36—24.6; 2Crón. 36.5-7; Jer. 36.30-31.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 Tsaymi castigaptï mandashuqnikikunatapis shukukuy apaqnö
prësu apakuyanqa.
Yanapayäshunaykipä minkakuyanqayki nacionkunapa
mandaqninkunatapis prësumi
apakuyanqa.
Tsayrämi mana wiyakamaypa
jutsa rurayanqaykipita penqakuyanki.

23 Líbanucho kaykaq jatusaq cedru
jachacho qeshunta ruraq
pishqunö karmi imapis mana
päsayäshunaykipä kanqanta
yarpaykäyanki.
Tsaynö kaptinpis desgracia chämuptin wachay nanaywan qayaraq warminömi qayaräyanki.

Rey Conías imanö kananpäpis willakunqan

24 TAYTA DIOSMI nin: "Judá nacionpa mandaqnin Joacimpa tsurin rey Conías,[o] derëcha kaq makïcho jatiranqä sellakunä sortïjänö kaptikipis kaypita qarqushaykimi. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö qarqunäpä jurä. 25 Wanutsiyäshunaykipämi pasaypa mantsanqayki Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosorpa makinman y soldädunkunapa makinman entregashayki. 26 Mamaykitawanmi mana yuriyanqayki nacionman prësu apatsishayki. Tsaychömi wanuyanki. 27 Yurinqayki nacionman mayjina kutimuyta munarpis manami kutiyämunkinatsu".

28 Conías qa manami pakishqa kanallanötsu.
Manami pakishqa mankanötsu imapäpis mana väliq kaykan.
Alli runa kaykaptinqa ¿imanirtä mana väliqtanö Tayta Dios rikanqa?
¿Imanirtä llapan tsurinkunatawan jäpa nacionman qarqunqa?

29 ¡Allaw, kay patsacho kaykaq runakuna!
¡TAYTA DIOS ninqanta wiyayay!

30 TAYTA DIOSMI nin: "Conías ta desgraciallami päsanqa. Paypita aywaraq kaqqa manami mayqanpis David jamaranqan trönuncho jamaranqatsu ni Judácho rey kanqatsu. Tsaymi tsuriynaqnölla wanunqa. Tsay ninqänö rasunpaypami kanqa".

Renuevo ninqan runa mandaq kananpä ninqan

23 1 TAYTA DIOSMI nin: "¡Judá nacionpa mandaqnin rey y yanapaqninkuna! ¡Qamkunataqa mana kuyapaypami castigayäshayki! Qamkunaqa mana alli mitsikuqnö karmi üshänö kaykaq kuyanqä runakunata ushakaykätsiyanki y mashtakaykätsiyanki".

2 Tsaymi Israelta kuyaq TAYTA DIOS nin: "Kuyanqä runakunata rikaqkuna, qamkunaqa üshäkunata mantsakätsirmi mashtakätsiyashqayki. Shumaq mana rikayanqaykipitami qamkunata castigayäshayki. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

3 "Maytsaypa qarqushqa karpis üshäkunataqa kikïmi qorimushä. Markankunaman qorimuptïmi atskaman mirayanqa. 4 Nirkurnami paykunata shumaq rikayänanpä alli mitsikuqkunata churashä. Alli rikayaptinmi mantsariyanqanatsu ni oqrakaykäyanqanatsu.[†] Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".[†]

5 TAYTA DIOSMI nin:
"Tiempu chämuptinmi David castapita Renuevo niyanqan runa yurinqa.
Paytami churashä rey kananpä.

---

[o] **22.24** Coníaspa jukaq jutin Joaquínmi karqan. Joaquínpita masta musyanaykipä liyinki 2Rey. 24.8-15; 2Crón. 36.9-10.
[†] **23.4** Juan 6.37. [†] **23.1-4** Eze. 34.1-10; Juan 10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Munanqänö mandarmi kay
nacioncho pïmaytapis alli
rikanqa.
6 Paypa jutinmi kanqa Salvamaq-
nintsik TAYTA DIOS.[p]
Mandaq kanqan witsanmi Judá
runakuna y Israel runakuna
añaw kawayanqa".[†]
7 TAYTA DIOSMI nin: "Tsay witsanqa
mananami pipis nikanqanatsu: 'Israel
runakunata Egiptupita jipimuq Tayta
Diospa jutinchömi jurä'. 8 Tsaypa tro-
kinqa 'Israel runakunata norti kaqlä
nacionman y entëru nacionkunaman
qarqunqanpita qorimuq TAYTA DIOSPA
jutinchömi jurä' niyanqa.[†] Qorimup-
tïmi kikinkunapa nacionninchöna
täyanqa".

**Llullakuq profëtakunata
castigananpä ninqan**

9 Kaychömi qellqaraykan profëta
tukuqkunapä Jeremías willakunqan.[†]
Pasaypa llakikuymi tsariman.
Tullükunapis pasaypami karkar-
yan.
TAYTA DIOS ninqanta musyarmi
pasaypa mantsarir machash-
qanö kaykä.
10 Kay nacionchömi atska runa-
kuna adulteriu jutsata ruray-
käyan.[q]
Mana allikunatami pasaypa rura-
yan.
Mana kuyapaypami runa
mayinta ñakatsiyan.
Tsaymi kay naciontapis Tayta
Dios maldicionashqa.
Maldicionaptinmi patsapis tsa-
kishqa.
Jirkakunacho qewakunapis tsa-
kishqami kaykäyan.
11 TAYTA DIOSMI nin:
"Llulla profëtakunanöllami sacer-
dötikunapis jutsata rurayan.
Templüchöpis jutsata rurar kay-
kaqtami tarishqä.
12 Jutsata rurayanqanpitami payku-
nata castigashä.
Tsakaycho llutska nänipa puriq-
nömi kayanqa.
Tanqayaptin pasaypa kuchpakaq-
nömi kayanqa.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

13 "Samariachöpis llutantami profë-
takuna willakuyarqan.
Paykunaqa *Baalpa jutincho
willakurmi kuyanqä Israel
runakunata llutanta criyitsi-
yarqan.[†]
14 Tsay profëtakunapitapis Jerusa-
léncho kaykaq profëtakunaqa
mas peormi kaykäyan.
Paykunaqa majayuq warmikuna-
wanmi kakuyan, llullakuyan
y mana alli ruraq runakunata
parlapäyan llutanta rurayä-
nanpä.
Sodoma y Gomorra markakuna-
cho taqkunanömi tsay profëta-
kuna jutsata ruraykäyan.
Paykunata rikarmi wakin runa-
kunapis jutsa rurayta kachari-
yantsu".[†]
15 Tsaynö kayanqanpitami llapanta
mandaq TAYTA DIOS tsay profëta
tukuqkunapä nin:
"Jerusaléncho kaq profëtakuna
llutanta rurayaptinmi entëru
nacionchöpis llutan rurayta
yachakuyashqa.
Tsaynö kayanqanpitami pasaypa
iwjiq mikuyta mikutsiqnö y

---

[p] **23.6** Hebreo idiömachömi jutin kanqa *Yahweh Tsidkenu*. [q] **23.10** Kay textucho adulteriupä parlarqa majayuq kaykar jukwan purikuyanqanpitami parlaykan y tsaynöllami adulteriu jutsata ruraqnö Tayta Diosta jaqiskir juk dioskunata adorayanqanpitapis parlaykan.
[†] **23.5-6** Jer. 33.14-16; Zac. 3.8; 6.12. [†] **23.7-8** Jer. 16.14-15. [†] **23.9-32** Eze. 13.1-16.
[†] **23.13** 1Rey. 18.20-46; 2Rey. 17.7-18. [†] **23.14** Gén. 18.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

venenashqa yakuta uputsiqnö
kay runakunata castigashä".†
16 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
nin:
"Tsay llullakuq profëtakuna
willakuyanqanta ama chaski-
päyaytsu.
Paykunaqa manakaqllamanmi
yärakatsiyäshunki.
Tsaynöllami willakuynïta willa-
kuyänanpa trokin shonqun-
kuna yarpanqallanta willaku-
yan.
17 Mana cäsukamaqkunata corrigi-
yänanpa trokinmi niyan:
'Añaw kawayänaykipämi TAYTA
DIOS nin'.
Shonqun munanqannö jutsa
ruraqkunatapis niyanmi:
'Qamkunamanqa ima desgracia-
pis manami chämunqatsu'.†

18 "Tsay llullakuq profëtakunaqa
manami mayqanpis ñöpäman
shayämushqatsu imata ninqä-
tapis wiyayänanpä.
Manami mayqanpis ninqäta willa-
kunanpä chaskikushqatsu.
19 Mangäda tamya y shukukuy
wayra imatapis ushakätsinqan-
nömi noqapis pasaypa ajanar
tsay runakunata ushakätsishä.
20 Ajanaynïqa manami qallqunqa-
tsu llapan yarpanqäkunata
manarä rurayta ushaptïqa.
Tiempu päsaskiptinrämi tsaytaqa
tantiyakuyanki.†

21 "Tsay llullakuq profëtakunataqa
manami kachamushqätsu.
Willakuyänanpäpis manami min-
kakushqätsu.
Tsaynö kaptinpis paykunaqa
maytsaypa aywarmi noqapa
jutïcho willakuykäyan.
22 Willanakunqäta rasunpaypa
wiyashqa karqa ninqätami
kuyanqä runakunata willayan-
man karqan.
Ninqäta willakuptinqa jutsa
rurayta kacharir allitanami
rurayanman karqan".

23 TAYTA DIOSMI nin:
"Noqaqa maytsaychömi kaykä.
Tsaymi Jerusalénpita karucho o
cercacho kayaptinpis noqaqa
tsaycho kaykä.
24 Noqapita ¿pirä pakakunman?
Ciëluchöpis patsachöpis kaykämi.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.†
25 "Noqaqa musyashqämi tsay profë-
takuna llullakur jutïcho manakaqku-
nata willakuyanqanta. Mana revelay-
kaptïpis paykunaqa nikäyan suëñuy-
nincho revelanqätami. 26 ¡Imayyaqrä
tsay profëtakuna llullakur kikinpa
yarpayllanpita willakuyanqa! 27 Payku-
naqa suëñuyanqallanta pitapis willa-
kuptinmi kuyanqä runakuna qonqäyä-
man. Tsaynöllami unay castankunapis
Baalta adorar qonqäyämarqan.
28 "Tsay llullakuq profëtakuna
suëñunqallanta willakuyta
munarqa willakuyätsun.
Rasunpaypa kaq profëtakunaqa
revelanqä willakuynïta willa-
kuyätsun.
Päjanpita trïgu mas välinqan-
nömi willakuynïqa ima suëñu-
pitapis mas välin.
29 Noqapa willakuynïqa ninanömi y
rumita pakiq combanömi.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".
30 TAYTA DIOSMI nin: "Llullakuq profë-
takunataqa manami rikaytapis munätsu.
Paykunaqa llulla profëta mayinkuna
parlayanqallantami jutïcho willaku-
yan. 31 Paykunaqa mana revelaykaptïmi
shiminta mishkitsir manakaqkunata

† **23.15** Jer. 9.15. † **23.16-17** Jer. 14.13-15; 27.9-10, 16-17. † **23.19-20** Jer. 30.23-24.
† **23.24** Sal. 139.7-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

parlayan. 32 Tsaynöpis ‘suëñuynïchömi
parlapämashqa’ nirmi kuyanqä runaku-
nata pantakaykätsiyan. Tsaynö kayap-
tinmi paykunataqa rikaytapis munätsu.
Tsay profëtakunata manami kachash-
qätsu ni willakuyänanpäpis nishqätsu.
Tsaymi imanö willakuyaptinpis kuyanqä
runakunapä välintsu. Noqa TAYTA
DIOSMI tsaynö nï.
33 “Jeremías, pï runapis, profëtakunapis
o sacerdötikunapis imata ninqäta tapuyä-
shuptiki willanki paykunata kacharinäpä
kanqanta. 34 Sacerdöti, profëta o may-
qan runa karpis ‘TAYTA DIOSMI revela-
mashqa’ nir llullakuptinqa castantintami
castigashä. 35 Llullakuypa willakunanpa
trokinqa reqinakunqantapis o castan-
kunatapis tapukunman rasunpaypa kaq
profëta imata ninqantapis.
36 “Mana musyarqa pipis ama nitsun-
tsu noqa revelanqäta. Pipis llullakur
tsaynö niptinqa castigashämi. Mana
revelaykaptï tsaynö niqkunaqa willakuy-
nïta manakaqmanmi churayan. Imay-
yaqpis kawaq llapanta mandaq TAYTA
DIOSNIKIKUNA karmi tsaynö nï.
37 “Tsaynö kaptinqa imata ninqäta-
pis musyayta munarqa rasunpaypa
kaq profëtata tapukuyay. 38 Mana
revelashqa kaykaptïqa ama niyaytsu
qamkunata revelanqäta. Tsaymi rasun-
paypa kaq profëtata tapukuyänaykipa
trokin ‘revelamashqami’ nir llullaku-
yaptikiqa 39 castigayäshayki. Unay cas-
taykikunata entreganqä markapitapis
karumanmi qarquyäshayki. 40 Tsaynö
qarquptïmi imaypis penqakuycho
kayanki. Qamkunata castiganqätaqa
manami imaypis qonqäyankitsu”.

Ishkay canasta hïgusta revelacioncho Jeremías rikanqan

24 1 Judá nacionpa mandaqnin
rey Joacimpa tsurin Jeco-
níasta, Judá nación autoridäkunata,
*artesänukunata y herrërukunata
Babilonia nacionpa mandaqnin rey
Nabucodonosor nacionninman apa-
kuptinmi† TAYTA DIOS revelamar rika-
tsimarqan templu punkucho ishkay
canastawan hïgus kaykaqta. 2 Jukaq
canastachöqa punta poquq hïgus
maypis mikukurkuy munaymi karqan.
Jukaq canastachönami pasaypa mela-
naypä ismushqa hïguskuna karqan.
3 Tsaymi TAYTA DIOS tapumar
nimarqan: “Jeremías, ¿imatatä rikay-
kanki?”
Tsaymi nirqä: “Hïgustami rikaykä.
Juk canastachömi kaykan maypis
mikukuypä alli hïgus. Jukaq canasta-
chönami kaykan melanaypä pasaypa
ismushqa hïgus”.
4 Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan:
5 “Israel runakunata kuyaq TAYTA
DIOSMI nin: ‘Babilonia[r] runakunapa
nacionninman prësu apatsinqä Judá
runakunatami alli hïgustanö rikashä.
6 Ima desgraciapitapis tsaparmi Judá
nacionman qorimur alli kawayänanpä
yanapashä. Yapayqa manami ushakä-
tsishänatsu ni qarqushänatsu. 7 TAYTA
DIOSNIN kanqäta tantiyayänanpämi
paykunata shumaq tantiyatsishä. Pay-
kunami kuyanqä runakuna kayanqa.
Noqanami paykunapa Diosnin kashä.
Llapan shonqunwan yapay yärakayä-
maptinmi tsaynö kanqa.
8 “ ‘Judá nacionpa mandaqnin rey
Sedequíasta, yanapaqninkunata,
Jerusaléncho quëdaq runakunata y
Egiptuman qeshpiq runakunatami
itsanqa ismushqa hïgusnö kayä-
nanpä churashä. Noqa TAYTA DIOSMI
tsaynö nï. 9 Tsay runakunata casti-
ganqäta musyarmi maytsay nacion-
cho taq runakunapis mantsariyanqa.
Maymanpis qarqunqäman chäyap-
tinmi pïmaypis manakaqman churar
jamuräyanqa y asipäyanqa. Pasaypa

[r] **24.5** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.
† **24.1** 2Rey. 24.12-16; 2Crón. 36.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

maldicionashqami kayanqa. 10 Nacionnincho chipyaq ushakäyanqanyaqmi wakinkuna guërracho wanuyanqa, wakinkuna mallaqaywan wanuyanqa y wakinkunana pesti qeshyawan wanuyanqa. Tsaynömi ushakäyanqa unay castankunata y kikinkunata tsay nacionta entregashqa kaptïpis' ".

Qanchis chunka (70) wata Judá runakuna ñakayänanpä ninqan

25 1 Josíaspa tsurin Joacim Judá nacionpa mandaqnin rey chusku watana kaykaptin[s] y Babilonia nacioncho Nabucodonosor mandayta qallaykunqan witsanmi[†] TAYTA DIOSPA willakuqnin profëta Jeremías 2 Judá nacioncho taq runakunatawan Jerusaléncho taq runakunata willar nirqan: 3 "Amónpa tsurin Josías chunka kimsa wata Judá nacionpa mandaqnin rey kaykanqanpita patsami TAYTA DIOS nimanqankunata kutin kutin qamkunata willashqä. Ishkay chunka kimsa (23) watana tsaynö willakuykaptïpis qamkunaqa manami wiyakuyashqaykitsu.

4 "Sirviqnin profëtakunata unaypita patsa kutin kutin TAYTA DIOS kachamuptinpis manami cäsukuyashqaykitsu ni wiyakuyashqaykitsu. 5 Tsay profëtakuna willakurmi niyäshurqayki: 'Jutsa rurayta wanakuyay. Wanakurqa unay castaykikunata TAYTA DIOS rikatsinqan nacionchömi imayyaqpis täyanki'. 6 Tsaynöllami niyäshurqayki: 'Juk dioskunamanqa ama yärakuyaytsu. Tsaykunataqa ama sirviyaytsu ni adorayaytsu. Llutankunata mana rurayaptikiqa ima castïguwanpis manami castigayäshunkitsu' ".

7 TAYTA DIOSMI nin: "Profëtakuna tsaynö nikäyäshuptikipis manami wiyakayämashqaykitsu. Tsaypa trokinqa rurayanqayki ïdulukunaman qonqurikurmi masrä ajanätsiyämashqayki".

8 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI mastapis nin: "Profëtakuna willayäshunqaykita mana cäsukuyaptikiqa 9 Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosortami chipyaq ushakatsiyäshunaykipä norti kaqlä nacionkunapita minkakunqan soldädunkunatawan kachamushä. Paykunawan qamkunata y ñöpayki nación runakunata castigaptïmi markaykikunapis raqällana rikakunqa. Tsayta rikarmi wakin mantsariyanqa y wakinna kushipäyäshunki.

10 "Llapanta ushakätsiptïmi fiestatapis rurayanqanatsu, kushikur asikachäyanqanatsu, jipashpis ni chölupis kuyanakurnin cantapänakuyanqanatsu,[†] marayninkunachöpis aqakuyanqanatsu ni aktsinkunatapis tsaritsiyanqanatsu. 11 Kay nacionta chipyaq ushakätsiyaptinmi raqällana rikakunqa. Kawaykar quëdaqkunaqa qanchis chunka (70) watayaqmi Babilonia nacionpa mandaqnin reypa munayninchо kayanqa.[†]

12 "Qanchis chunka (70) wata cumpliptinnami Babilonia nacionpa mandaqnin reyta y tsaycho taq runakunata jutsa rurayanqanpita castigar chipyaq ushakätsishä. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï. 13 Paykunata castiganäpä profëta Jeremíaswan willakatsinqänölla y kay röllucho qellqaranqannöllami castigashä. 14 Babilonia runakunata castigaptïmi kuyanqä runakunata munaynincho tsararäyanqannölla paykunatapis juk nación runakuna y mandaqnin reykuna munaynincho tsararäyanqa. Babilonia runakuna llutankunata rurayanqanpitami tsaynö castigashä".

---

[s] **25.1** Tsay wata karqan 605 a. C.
[†] **25.1** Dan. 1.1-2. [†] **25.10** Jer. 7.34; 16.9; Apoc. 18.22-23. [†] **25.11** 2Crón. 36.21; Jer. 29.10; Dan. 9.2; Zac. 1.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Llapan nacionkunata castigananpä ninqan

15 Israel runakunata kuyaq Tayta
Diosmi revelacioncho nimarqan:
"Kay aptaraykanqä cöpacho ajanaynï
juntami kaykan.† Kay cöpata apakur-
kur kachanqä nacionkunaman aywar
runakunata uputsimuy. 16 Upurkurmi
löcuyäyarnin machashqa runanö tsan-
kapaykachäyanqa. Tsay upuyanqanqa
manami vïnutsu kanqa, sinöqa payku-
nata castiganäpä guërrami".
17 Nimaptinmi revelacioncho TAYTA
DIOSPA makinpita tsay cöpata chas-
kirqä. Nirkurmi TAYTA DIOS kacha-
manqan llapan nacionkunaman
aywaykur runakunata uputsirqä.
18 Tsaymi uputsirqä Jerusaléncho
taq runakunata, Judá nacioncho taq
runakunata, reykunata y autoridäku-
natapis. Paykunata Tayta Dios pasaypa
castigaptinmi wayinkunapis raqällana
rikakushqa. Tsaynö castiganqanta
musyaqkunami wakin mantsariyan y
wakinna kushipäyan. Pasaypa maldi-
cionashqa karmi kananyaqpis tsaynö
kaykäyan.
19 Tsaynöllami revelacioncho upu-
tsirqä Egipto nacionpa mandaqnin rey
Faraónta, yanapaqninkunata, autori-
däninkunata, Egipto runakunata
20 y tsaycho taq jäpa runakunatapis.
Tsaynöllami uputsirqä Uz particho taq
reykunata y filisteo runakunapa man-
daqnin reykunatapis. Filisteo runaku-
napa mandaqnin reykunaqa täyarqan
Ascalón, Gaza, Ecrón y Asdod marka-
kunachömi. Tsaynö kaptinpis Asdod
marka ushakashqa kaptinmi juk ish-
kayllana tsaycho täyarqan.
21 Tsaynöllami uputsirqä Edom
nacioncho taq kunata, Moab nacion-
cho taq kunata, Amón nacioncho
taq kunata, 22 Tiro markapa mandaqnin
reykunata, Sidón markapa mandaq-
nin reykunata, Mediterráneo Lamar
kuchun markakunacho taq reykunata,
23 Dedán runakunata, Tema runa-
kunata, Buz runakunata, llapllanta
rutukuq runakunat, 24 Arabia parti-
cho taq reykunata, tsunyaq jirkacho
taq llapan runakunapa mandaqnin
reykunata, 25 Zimri nacionpa mandaq-
nin reyta, Elam nacionpa mandaqnin
reyta y Media nacionpa mandaqnin
reytapis. 26 Tsaynöllami uputsirqä
norti kaqlächo kaykaq llapan reyku-
nata cerca cerca täyaptinpis o karu
karu täyaptinpis. Kay patsacho llapan
reykunatapis tsaynöllami uputsirqä.
Ultimutaqa upunqa Babilonia nacionpa
mandaqnin reymi.
27 Uputsiq aywanäpä kachamarninmi
Tayta Dios nimarqan: "Paykunata upu-
tsir ninki: 'Israel runakunata kuyaq y
llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin:
Machäyanqaykiyaq, lanzapakuyanqay-
kiyaq y jitaräyanqaykiyaq tsay cöpa-
pita upuyay. Tsaynö kayanki guërra-
wan qamkunata castigaptïmi'.
28 "Tsay cöpapita upuyta mana
munayaptinqa ninki: 'Llapanta man-
daq TAYTA DIOSMI nin: Munar mana
munarpis upunaykimi. 29 Jerusalénpi-
tami castigar qallaykü. Adorayämä-
nanpä akranqä markacho taq runaku-
nata castigaykarqa qamkunata peormi
castigayäshayki. Maytsaychömi guërra-
wan runakunata castigashä. Llapanta
mandaq TAYTA DIOS karmi tsaynö nï' ".
30 "Jeremías, maytsaycho taq runa-
kunata castiganäpä kaqta willar ninki:

" 'TAYTA DIOSMI ciëlupita patsa
leonnöpis qayarämun.†
Tanqanpita patsami qayakamun-
qan maqakuynörä wiyakä-
mun.

---

t **25.23** Tsay witsan tsunyaq jirkacho taq wakin runakuna llapllanta rutukuyaq ïdulukunata adorayarninmi.
† **25.15** Isa. 51.17; Apoc. 14.10; 16.19. † **25.30** Joel 3.16; Amós 1.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Akranqan runakunata castigananpämi qayakaykämun.
Üvata jaruq runakuna qayakuyanqannömi maytsaychöpis taq runakunata castigananpä qayakamun.
31 Qayakamunqan wiyakanqa kay patsapa llapan kuchunyaqmi.
TAYTA DIOS tsaynö qayakamunqa entëru nacionkunacho taq runakunata juzgananpämi.
Payqa llapan runakunapa jueznin karmi payta mana cäsukuqkunata espädawan ushakätsinqa.
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

32 " 'Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI mastapis nin:
Noqaqa llapan nacionkunatami qatinayllaman castigashä.
Rabyanaynïqa pasaypa mantsariypä mangäda shamuqnömi kaykan.
33 Castigaptïmi wanuqkuna maytsaycho jitaräyanqa.
Wanuptin waqapänanpäpis ni pampananpäpis manami pipis kanqatsu.
Uywakunapa iskannömi maytsaychöpis wanushqa jitaräyanqa.†

34 " '¡Reykuna, mantsarir qayaräyay!
¡Autoridäkuna, llakikurnin patsacho qoshpayay!
¡Wera üshatanö wanutsiyäshunaykipämi hörayki chämushqa!

35 " 'Reykuna manami imanöpapis salvakuyanqatsu.
Autoridäkunapis manami qeshpiyta kamäpakuyanqatsu.

36 ¡Reykuna qayaräyanqanta wiyayay!
¡Autoridäkuna waqayanqanta wiyayay!
Paykuna mandanqan nacionkunatami TAYTA DIOS ushakätsinqa.
37 Mandanqan kuyayllapä nacionkunatami pasaypa rabyar ushakätsinqa.
38 Machayninpita yarqamuq leonnömi TAYTA DIOS kaykan.
Payqa pasaypa rabyanashqami kaykan.
Tsaymi mantsariypä guërrawan maytsay naciontapis ushakätsinqa' ".

Jeremíasta wanutsiyta munayanqan

26 1 Josíaspa tsurin Joacim† Judácho rey kayta qallaykunqan witsanmi Jeremíasta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Noqa TAYTA DIOSMI nï: Templupa patiunman aywaykur willanaykipä kaqta llapan ninqäkunata willay. Judácho kaykaq markakunapita templuman adoramaq aywaq runakunata llapanta willay. 3 Tsay runakuna wiyakushurniki capazchi jutsankunata kachariyanmanpis. Jutsankunata kachariyaptinqa castiganäpä kaykanqächöpis manami castigashänatsu.
4 "Templucho willakur ninki: 'TAYTA DIOSMI nin: Qamkunaqa leynïkunata musyaykarpis manami cumpliykäyankitsu. 5 Sirvimaqnï profëtakuna willakuyanqantapis manami cäsukuykäyankitsu. Unaypita patsami willakuyänanpä paykunata kutin kutin kachamushqä. 6 Mana wiyakuyaptikiqa Silo markata ushakätsinqänömiᵘ kay templutapis ushakätsishä. Tsaymi maytsay

ᵘ**26.6** Jerusaléncho templuta manarä shäritsirmi ñöpataqa Tayta Diosta adorayänanpä Silo markacho Tinkuna Tolduta shäritsiyarqan (Jos. 18.1). Tsay markatami filisteo runakuna ushakätsiyarqan (1Sam. 4.1-11).
† **25.33** Jer. 8.1-2. † **26.1** 2Rey. 23.36—24.6; 2Crón. 36.5-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nacionkunacho taqkuna rikayänanpä pasaypa maldicionashqa kayanki' ".
7 TAYTA DIOSPA wayincho Jeremías tsaynö ninqantaqa sacerdötikuna, profëtakuna y llapan runakunami wiyayarqan. 8 Tsaymi Jeremíasta prësu tsariskir niyarqan: "¡Kananmi itsanqa wanutsiyäshayki! 9 ¿Imanirtä qamqa 'Silo marka ushakanqannömi kay templupis ushakanqa' nir TAYTA DIOSPA jutincho parlanki? Tsaynöpis ¿imanirtä nikanki: 'Kay markata ushakätsiyaptin manami ni pipis tanqatsu' nir?"
Tsaynö nirmi llapan runakuna Jeremíaspa contran templucho shäriyarqan.
10 Tsaynö kaykäyanqanta musyaskirmi Judá nacionpa autoridäninkuna reypa palaciuncho kaykäyanqanpita TAYTA DIOSPA wayinman witsäyarqan. Chaykurmi runakunata upällatsir Mushuq Punku niyanqancho arreglayänanpä jamakuyarqan. 11 Tsaychömi sacerdötikunawan profëtakuna niyarqan: "Tayta autoridäkuna y wiyamaqkuna, markantsik ushakashqa kananpämi kay runa parlashqa. Ninqantaqa kikikikunapis wiyayashqaykimi. Tsaynö parlanqanpita wanutsishun".
12 Tsaynö niyaptinmi autoridäkunata y llapan runakunata Jeremías nirqan: "Noqataqa kikin TAYTA DIOSMI kachamashqa kay templutawan kay markata ima päsananpä kanqantapis willanäpä. Pay nimanqallantami willaykä. 13 Jutsa rurayta kacharir TAYTA DIOSNINTSIKTA wiyakuyay. Wiyakuyaptikiqa castigayäshunaykipä nirpis mananami castigayäshunkinatsu.
14 "Noqaqa qamkunapa makikikunachömi kaykä. Munayanqaykinö imatapis rurayämay. 15 Tsaynö kaptinpis tantiyakuyay willanäpä kikin TAYTA DIOS kachamanqanta. TAYTA DIOS nimanqanta willakunqäpita wanutsimarqa jutsatami rurayanki. Tsaynöllami jutsayuq kayanqa kay markacho taq llapan runakunapis".
16 Tsaymi llapan runakunawan mandaqkunaqa sacerdötikunata y profëtakunata niyarqan: "Kay runata wanutsinantsikpä manami ima jutsanpis kantsu. Payqa TAYTA DIOSNINTSIK ninqallantami willamashqantsik".
17 Tsaynö niyaptinmi wakin mayor runakuna ichirkur runakunata niyarqan: 18 "Nacionnintsikpa mandaqnin rey Ezequías kawanqan witsanpis Moreset markapita profëta Miqueasmi Judá runakunata willar nirqan: 'Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin:

" '*Sión jirkan[v] imayka barbichashqa chakranömi tikranqa.
Jerusalén markata ushakätsiptinmi raqällana rikakunqa.
Templutapis juchutsiyaptinmi jachakunallana tsaycho wiñamunqa[†]'.

19 "Tsaynö willakunqanpita rey Ezequíaswan Judá runakuna manami Miqueasta wanutsiyarqantsu. Tsaypa trokinqa TAYTA DIOSPITA *mantsapakurmi payta rugakuyarqan kuyapaykuyänanpä. Tsaynöpami TAYTA DIOS castigananpä nishqa karpis castigarqannatsu. Jeremíasta wanutsirqa jutsatachi rurashun".
Tsaynö niyaptinmi Jeremíasta wanutsiyarqannatsu.
20 Tsay witsanmi Semaíaspa tsurin Urías TAYTA DIOSPA willakuqnin profëta karqan. Payqa karqan Quiriat-Jearim markapitami. Jeremías ninqannöllami paypis willakurqan Judá nación y Jerusalén marka ushakäyänanpä kanqanta. 21 Pay willakunqanta rey Joacim y autoridäkuna wiyaykurmi wanutsiyta munayarqan.
Tsayta musyaykurmi Uríasqa mantsarirnin Egiptupa qeshpir

[v] **26.18** Sión jirkanchöqa templumi karqan.
[†] **26.18** Miq. 3.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywakurqan. 22 Uríasta ashiyämunanpämi rey Joacimqa Egiptuman kacharqan Acborpa tsurin Elnatánta y wakin runakunata. 23 Uríasta tariskir apayämuptinnami rey Joacim ordenarqan espädawan wanutsiyänanpä y wanuskatsir waktsakunata pampayänan uchkullaman ayanta jitaykuyänanpä.

24 Jeremíasta mana wanutsiyänanpämi Safánpa tsurin Ahicam† Jeremíaspa janan shärirqan.

Yüguta watakurkur Jeremías willakunqan

27 1 Josíaspa tsurin Sedequías† Judá nacionpa mandaqnin rey kayta qallaykunqan witsanmi Jeremíasta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Yüguta ruraskir matankaykiman waskawan watakuy. 3 Musyanqaykinöpis rey Sedequíaswan willanakuyänanpämi Edompita, Moabpita, Amónpita, Tirupita y Sidónpita Jerusalénman autoridäkuna shayämushqa.[w] Yüguta watakurkur tsay qorikaq runakunata ninqäta willay. 4 Tsay runakunata ninki nacionninkunaman kutiykur mandaqnin reykunata willar niyänanpä:

" 'Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: 5 Munaynïwanmi kay patsata, runakunata y imayka uywakunatapis kamashqä. Pitapis destinanqä runapa makinmanmi tsaykunata churä. 6 Kananqa noqami nacionnikikunata Babiloniapa mandaqnin rey Nabucodonosorpa makinman churashqä. Nacionnikicho kaykaq jirka uywakunatapis paypa makinmanmi churashqä. 7 Tsaynöllami llapan nación runakuna Nabucodonosorpa munaynincho, tsurinpa munaynincho y willkanpa munaynincho kayanqa. Tsaypitanami atska nacionkuna y munayyuq reykuna Babilonia soldädukunata vincirnin munayninman churayanqa.

8 " 'Mayqan nación runakunapis Babiloniapa mandaqnin rey Nabucodonosorpa munaynincho kawayta mana munaptinqa noqami castigashä. Tsaynö castigaptïmi wakin runakuna guërracho wanuyanqa, wakin mallaqaywan wanuyanqa y wakinkunana pesti qeshyawan wanuyanqa. Tsaynöpami tsay nación runakuna llapan ushakäyanqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

9 " 'Tsaynö kaykaptinqa Babilonia nacionpa mandaqnin reyta mana sirviyänaykipä pipis willayäshuptiki ama cäsuyaytsu. Willakuqkuna profëta kayanqanta niyaptinpis, adivïnu kayanqanta niyaptinpis, suëñu adivinaq kanqanta niyaptinpis o brüju kayaptinpis ama cäsuyaytsu. 10 Tsaynö niyäshurnikiqa llullapaykäyäshunkimi. Paykunata cäsuyaptikiqa markaykikunapitami maytsaypa qarquyäshayki. Tsaychömi wanur ushakäyanki.

11 " 'Mayqan nación runakunapis Babiloniapa mandaqnin reyta cäsukur payta sirviq kaqqa nacionllanchömi chakrankunacho murukur kawayanqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï' ".

12 Judá nacionpa mandaqnin rey Sedequíastapis nirqämi: "Babilonia nacionpa mandaqnin reypa munaynincho kawayay. Pay mandanqanta y autoridäninkuna mandayanqanta imatapis rurayay. Tsaynö cäsukurqa añawmi kawayanki. 13 Payta mana wiyakurmi itsanqa wanuyanki. TAYTA DIOS ninqannöllami wakinniki guërracho wanuyanki, wakinniki mallaqaywan wanuyanki y wakinniki pesti qeshyawan wanuyanki. 14 Tsaynö

---

[w] **27.3** Tsay runakuna Jerusalénman shamur willanakuyarqan Babilonia nacionpa munayninpita yarquyänanpä o mana yarquyänanpäpis.
† **26.24** 2Rey. 22.8-13. † **27.1** 2Rey. 24.18-20; 2Crón. 36.11-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kananpä kaykaptinqa mayqan profëtapis Babiloniapa mandaqnin reyta mana sirviyänaykipä nishuptiki ama cäsuyaytsu. Paykunaqa llullapäyäshunkimi. 15 Tsaymi TAYTA DIOS nin: 'Tsay profëtakunata manami kachamushqätsu. Paykunaqa llullakurninmi jutïta joqarir parlaykäyan. Tsay profëtakuna niyanqanta wiyakuyaptikiqa nacionnikikunapitami qarquyäshayki. Tsaynöpami maytsaychöpis wanuyanki qamkunapis y llutanta yätsishuqniki profëtakunapis' ".

16 Tsaynöllami sacerdötikunata y llapan runakunatapis willar nirqä: "TAYTA DIOSMI nin: 'Templupita Babiloniaman apayanqan manëjukunata kutitsiyämunanpäna kanqanta niyäshuptikipis ama criyiyaytsu.[x] Tsaynö parlayanqanqa manami rasunpaypatsu. 17 Tsaynö niyäshunqaykita cäsukuyänaykipa trokinqa Babilonia nación reypa makincho kawayay. Paypa makincho kayaptikiqa manami wanutsiyäshunkitsu. ¿Imanirtä markaykikuna ushakäyanman? 18 Tsay runakuna rasunpaypa profëta karqa templupita apakuyanqan manëjukunata kutitsiyämunanpäna kanqanta manami niyäshunkimantsu. Tsaypa trokinqa templucho, palaciucho y Jerusaléncho quëdaq kaq manëjukunata Babiloniaman mana apayänanpämi rugakayämanman'.

19-21 "Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOSMI mastapis nin: 'Babiloniapa mandaqnin rey Nabucodonosormi ñöpata shamur Judá nacionpa mandaqnin rey Jeconíasta[y †] prësu apakurqan. Tsaynöllami prësu apakurqan Judácho y Jerusaléncho kaq respitädu runakunatapis. Itsanqa manami aparqantsu templucho kaykaq ishkay jatunkaray columnakunata, jatunkaray lavatoriuta, carrëtakunata[†], Jerusaléncho quëdaq manëjukunata y reypa palaciuncho quëdaq manëjukunatapis. 22 Tsaynö kaptinpis kananqa kutimur tsaykunata llapantami Babiloniaman apakuyanqa. Tsaychömi tsararäyanqa imaypis kayman kutitsimunqäyaq. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï' ".

Tayta Diospa jutincho Hananías llullakur willakunqan

28 1 Sedequías[†] chusku wata y pitsqa killa Judá nacionpa mandaqnin rey kaykaptinmi sacerdötikuna y llapan runakuna wiyaykaptin Azurpa tsurin y Gabaóncho yuriq profëta Hananías templucho nimarqan: 2 "Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: 'Babiloniapa mandaqnin rey churayäshunqayki yügutami pakirishä.[z] 3 Tsaymi kananpita ishkay watata Babiloniapa mandaqnin rey Nabucodonosor templupita apakunqan llapan manëjukunata kutitsimushä. 4 Rasunpaypami Babiloniapa mandaqnin rey churapäyäshunqayki yüguta pakirishä. Tsaynö rurarmi Joacimpa tsurin rey Jeconíasta kutitsimushä Judá nacioncho yapay mandananpä. Judápita Babiloniaman prësu aywaq runakunatapis llapantami kutitsimushä. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï' ".

5 Hananías tsaynö niptinmi templucho kaykaq sacerdötikunapa ñöpancho

---

[x] **27.16** Sedequías manarä rey kaptin templupita wakin manëjukunata Nabucodonosor apakurqan wata 605 a. C. y wata 597 a. C. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki 2Rey. 24.10-13; Dan. 1.1-2. [y] **27.19-21** Jeconíaspa jukaq jutinmi kaykan Joaquín. [z] **28.2** *Yügutami pakirishä* ninanqa *Babiloniapa mandaqnin reypa munaynincho kayanqaykipita jipiyäshayki* ninanmi. Tsaynöllami kaykan 28.4 versïculuchöpis.
[†] **27.19-21a** 2Rey. 24.8-17; 2Crón. 36.9-10. [†] **27.19-21b** 1Rey. 7.13-37. [†] **28.1** 2Rey. 24.18-20; 2Crón. 36.11-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

y llapan runakunapa ñöpancho profëta Jeremías nirqan: 6 "¡Tsaynö katsun! ¡Ima allirä kaykunman ninqaykinölla TAYTA DIOS kamakätsiptin! ¡Ima kushikuyrä kanman templupita apakuyanqan manëjukunata rasunpaypa kutitsimuptin! ¡Tsaynöpis pasaypa kushikuypämi kanman Babiloniaman prësu aywaq runakunatapis kutitsimuptin!

7 "Qam y llapan runakunapis ninqäta shumaq wiyayämay. 8 Qampis ni noqapis manarä yurishqami unay profëtakuna willakuyarqan atska nacionkunacho y reykuna mandayanqancho guërrakuna, ñakaykuna y fiyu qeshyakuna kananpä kanqanta. 9 Kananqa mayqan profëtapis añaw kawanantsikpä kanqanta willakuptinqa shumaq tantiyakushun willakunqan rasunpaypa kanqanta o mana kanqantapis. TAYTA DIOS rasunpaypa kachamunqan profëta kanqanta musyantsik willakunqannö cumpliptinrämi".†

10 Tsaynö niptinmi Hananíasqa jinan höra Jeremíaspa matankancho wataraykaq yüguta qechuskir pakir usharqan. 11 Yüguta pakiskirmi llapan runakunapa ñöpancho nirqan: "TAYTA DIOSMI nin: 'Kananpita ishkay watatami Babiloniapa mandaqnin rey Nabucodonosor yüguta llapan nacionkunaman churanqanta pakir ushakätsishä' ".[a]

Tsaynö niptinmi templupita yarqur Jeremías aywakurqan.

12 Jeremías matankancho watashqa puritsinqan yüguta Hananías pakinqanpita manaräpis unaytami Jeremíasta TAYTA DIOS nirqan: 13 "Hananías kaqman aywaykur ninqäta niy: 'TAYTA DIOSMI nin: Qamqa qeru yügutami pakishqayki. Kananqa fiërru yüguwan yügushqanönami runakuna kaykäyan. 14 Fiërru yüguta matankankunaman imayka churaqnömi llapan nación runakunata Babiloniapa mandaqnin rey Nabucodonosorpa munayninman churashä. Jirka uywakunatapis paypa makinmanmi churashä. Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi tsaynö ni' ".

15 Tsaynö ninqanta willarmi mastapis profëta Jeremías nirqan: "Hananías, shumaq wiyamay. Qamtaqa TAYTA DIOS manami kachamushushqaykitsu. Llullakurmi llapan runakunata llutanta criyiykätsinki. 16 Tsaymi TAYTA DIOS nin: 'Llullapanqaykita criyirmi runakuna cäsukayämannatsu. Tsaymi kay watallacho wanutsir kay patsapita illakätsishayki' ".

17 Ninqannöllami tsay watalla qanchis killacho profëta Hananías wanurqan.

Babiloniacho kaykaq Judá runakunaman Jeremías cartakunqan

29 1 Juk junaqmi profëta Jeremías Jerusalénpita cartakurqan Babiloniacho taykaq Judá runakunaman. Paykunami kayarqan rey Nabucodonosor Jerusalénpita Babiloniaman prësu apanqan mayor runakuna, sacerdötikuna, profëtakuna y wakin runakunapis.†

2 Cartakunqan witsanqa Babiloniachönami kaykäyarqan rey Jeconías, maman, Jeconíaspa yanapaqninkuna, Jerusalénpa y Judápa mandaqninkuna, *artesänukuna y herrërukunapis. 3 Tsay cartatami Jeremías apatsirqan Safánpa tsurin Elasawan y Hilcíaspa tsurin Gemaríaswan. Tsay runakuna Babiloniacho rey Nabucodonosorwan willanakuyänanpämi Judápa mandaqnin rey Sedequías kacharqan. Tsay cartachömi nirqan:

---

[a] **28.11** Kay versïculucho ninqanqa *Babiloniapa mandaqnin rey Nabucodonosor llapan nacionkunata munaynincho tsararanqanpita ishkay watata jipishä* ninanmi.
† **28.9** Deut. 18.21-22. † **29.1** 2Rey. 24.12-16; 2Crón. 36.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Jerusalénpita Babiloniaman prësu
aywaqkunatami Israel runakunata
kuyaq y llapanta mandaq TAYTA
DIOS nin:
5 "Täyänaykipä wayikikuna rura-
yay. Chakrakunachöpis murukuyay
wayuyninta mikur kawayänaykipä.
6 Warmipis ollqupis tsurikikuna
kayänanpä majatsakäyay. Tsuri-
kikunapis chöluyäyar jipashyar
majatsakäyätsun wamrankuna atska
kayänanpä. Tsaynöpami täyanqaykic-
ho wallkayäyänaykipa trokin atska-
man mirayanki. 7 Tsay markacho alli
kawayänanpä pïmaytapis yanapa-
yay. Tsaycho taqkunapä mañaka-
yämay. Täyanqayki markacho alli
kawakuy kaptinqa qamkunapis
allimi kawayanki.
8 "Israel runakunata kuyaq y lla-
panta mandaq TAYTA DIOS karmi nï:
Täyanqaykicho llulla profëtakuna
rikakuqkuna imatapis llutankunata
niyäshunqaykita ama criyiyaytsu.
'Suëñuynïchömi Tayta Dios revela-
mashqa' niyäshurnikipis llullapaykä-
yäshunkimi. 9 Noqapa jutïta joqarir
niyäshunqaykipis manami rasunpay-
patsu kaykan. Paykunataqa manami
kachamushqätsu. Noqa TAYTA
DIOSMI tsaynö nï".
10 TAYTA DIOSMI nin: "Babiloniа-
man apayäshunqaykipita qanchis
chunka (70) wata cumpliptinrämi†
awninqänölla qoriyämushayki.
11 Musyämi imanö kayänaykipä
kanqantapis. Manami mana alli
kawayänaykitatsu munä, tsaypa tro-
kinqa alli kawayänaykitami. Tsaynö
kaykaptinqa llakikuyänaykipa trokin
kushikuyay. Noqa TAYTA DIOSMI
tsaynö nï.
12 "Rugakur mañakayämaptikiqa
wiyayäshaykimi. 13 Llapan shonquy-
kikunawan *ashiyämarqa tariyä-
mankimi.† 14 Maytsay nacionman
qarqunqäpitapis kutitsiyämushay-
kimi. Maypitami qarqurqä tsay-
manmi llapaykikunata kutitsiyämu-
shayki. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö
nï".
15 Qamkuna nikäyanki Babilo-
niacho profëtakunata TAYTA DIOS
churapäyäshunqaykitami. 16 Tsaynö
niyaptikipis tsay profëtakunaqa llu-
tantami willaykäyäshunki. Paykú-
naqa nikäyan Davidpa trönuncho
kaykaq rey y Babiloniaman prësu
mana aywaq marka mayintsikkuna
Jerusaléncho añaw kawayänanpä
kanqantami.
17 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
itsanqa nin: "Judácho taq runaku-
naqa wakinkunami guërracho wanu-
yanqa, wakinnami mallaqaywan
wanuyanqa y wakinkunanami pesti
qeshyawan wanuyanqa. Kawaykar
quëdaq kaqkunami itsanqa mela-
naypä ismushqa hïgusnö kayanqa.
18 Paykunata castigaptïmi tsaynö
wanuyanqa. Castiganqäta musyarmi
maytsay nacioncho taq runakunapis
pasaypa mantsariyanqa. Maymanpis
qarqunqäman Judá runakuna chä-
yaptin pïmaypis penqakuyman chu-
rarmi jamuräyanqa y asipäyanqa.
19 Paykunata tsaynö castigashä unay-
pita patsa sirvimaqnï profëtakuna-
wan kutin kutin willakaykätsiptïpis
mana wiyakayämanqanpitami. Noqa
TAYTA DIOSMI tsaynö nï.
20 "Jerusalénpita Babiloniaman
qarqunqä kaqkuna, ninqäkunata
shumaq wiyakuyay. 21 Israel runa-
kunata kuyaq y llapanta mandaq
TAYTA DIOS karmi nï: Colaíaspa
tsurin Acab y Maasíaspa tsurin
Sedequíasmi noqapa jutïcho llulla-
kur willakuyan. Tsaymi wanutsishqa
kayänanpä Babiloniapa mandaq-
nin rey Nabucodonosorpa makin-
man churashä. Tsaytaqa llapan

† **29.10** 2Crón. 36.21; Jer. 25.11; Dan. 9.2; Zac. 1.12. † **29.13** Deut. 4.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunami rikayanqa. 22 Tsaymi
Babiloniacho Judá runakuna pitapis
maldicionar niyanqa: 'Sedequíasta-
wan Acabta rupatsinqannö rupa-
tsishqa kanaykipämi TAYTA DIOS
qamtapis kacharishunki'.
23 "Acabta y Sedequíasta tsaynö
castigashä kuyanqä runakuna
täyanqancho penqakuypä llutankuna-
ta rurayanqanpitami. Paykunaqa
runayuq warmikunawan kakurmi
pasaypa ajanätsiyämashqa. Imata-
pis mana nikaptïmi jutïcho llullakur
willakuyashqa. Tsaynö rurayan-
qanta kikïmi rikashqä. Noqa TAYTA
DIOSMI tsaynö nï".

Semaíaspä willakunqan

24 Nehelamcho yuriq Semaíaspämi
25 Israel runakunata kuyaq y llapanta
mandaq TAYTA DIOS nin: "Qamqa
kikikipa jutikichömi cartakushqayki
Jerusaléncho kaykaq runakunaman,
Maasíaspa tsurin Sofonías sacerdöti-
man y wakin sacerdötikunamanpis.
Tsay apatsinqayki cartachömi sacer-
döti Sofoníasta nishqayki:
26 " 'Sacerdöti Joiadapa trokin tem-
pluta täpaqkunapa mandaqnin kanay-
kipä TAYTA DIOSMI churashushqayki.
Tsaymi munayyuq kaykanki pipis
profëta tukur willakuptin jinan höra
prësu tsaritsinaykipä y cëpuman[b]
jatirkur cadënawan watatsinaykipä.
27 Tsaynö kaykarqa ¿imanirtä Ana-
totpita Jeremías ñöpaykicho profëta
tukuptin payta prësu tsaritsishqay-
kitsu? 28 Jeremíasqa Jerusalénpita
noqakunamanpis cartakamurmi niyä-
mashqa: "Atska watami Babiloniacho
prësu kayanki. Tsaynö kaykaptinqa
täyänaykipä wayikikunata rurar
mikuyänaykipäpis murukuyay" ' ".
29 Semaías apatsinqan cartata chas-
kiskirmi sacerdöti Sofonías Jeremíasta
liyiparqan. 30 Liyipaykaptinmi Jere-
míasta TAYTA DIOS nirqan: 31 "Babilo-
niacho taq Judá runakunaman cartata
apatsir niy: 'TAYTA DIOSMI nin: Willa-
kunanpä mana nikaptïmi Nehelamcho
yuriq Semaías jutïcho willakurqan.
Llutanta willakurninmi manakaqlla-
man yärakaykätsiyäshunki. 32 Nehe-
lamcho yuriq Semaías tsaynö willa-
kushqa kaptin y conträ shäriyänanpä
runakunata parlapashqa kaptinmi
payta y paypita aywaraqkunata casti-
gashä. Tsaymi llapanpis wanur ni juk-
llayllapis rikanqatsu kuyanqä runaku-
nata yanapar nacionninman qorimun-
qäta. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï' ".

Kuyanqan runakunata kutitsimunanpä Tayta Dios ninqan

30 1 TAYTA DIOSMI Jeremíasta nir-
qan: 2 "Israel runakunata kuyaq
TAYTA DIOS karmi nï: Llapan ninqäku-
nata juk rölluman qellqay. 3 Babiloniapita
Israel runakunata y Judá runakunata
kutitsimunäpä kaq junaq chämunqa-
nami. Kutitsimuptïmi unay castanku-
nata entreganqä nacioncho kushishqa
täyanqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".
4 Israel runakunapä y Judá runaku-
napämi TAYTA DIOS nin:
5 "¡Pasaypa mantsariywan qayarä-
yanqanmi wiyakämunqa!
¡Manami pipis añaw kawanqa-
natsu!
6 ¿Ollqu runa qeshyakunmantsurä?
Tsaynö kaptinpis wachay nanay-
wan tseqllan tsarishqa warmi
unchuykachanqannömi payku-
napis nanaywan unchuykachä-
yanqa.
Llapanpis pasaypa almayashqami
kayanqa.
7 Tsay junaqkunanö pasaypa man-
tsariypäqa manami imaypis
kashqarätsu.

---

[b] **29.26** Cëpuqa rakta tablapita rurashqami karqan runata chakipita, makipita y kunkapita kar-
pis prësu tsararänanpä. Cëpuchöqa prësukuna pasaypami ñakayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsay witsanmi Jacobpita aywaraqkuna pasaypa ñakayanqa.
Tsaynö kaptinpis paykunata salvashämi.

8 "Llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï:
Tsay junaq chämuptinqa pasaypa ñakar yüguta apaykaqnö y wataraykaqnömi kayanqa.
Tsaynö kayaptinpis yüguta pakiqnömi paykunata salvashä.
Waskata rachiqnömi paykunata libri kachaykushä.
Tsaynö ruraptïmi juklä nación runakunapa munaynincho kayanqanatsu.
9 Paykunata kachaykunanpämi David casta reyta churashä.
Tsaymi payta sirvir noqatapis sirviyämanqa.

10 "Noqa TAYTA DIOSMI nï:
Jacobpita aywaraq sirvimaq runakuna, ama mantsariyaytsu.
Karu nacionman apayäshunqaykipitami qamkunata y qamkunapita llapan aywaraqkunata jipiyämushayki.†
Pipitapis manana mantsapakuypami nacionnikicho añaw kawayanki.

11 "Noqa qamkunawanmi kaykä imapitapis salvanäpä.
Tsaymi nacionnikipita qamkunata qarqushqa karpis munaynincho tsararäyäshuqniki nacionkunata ushakätsishä.
Tsay nacionkunata ushakätsirpis qamkunataqa manami ushakätsiyäshaykitsu.
Tsaynö kaptinpis jutsata rurayanqaykiman tupumi castigayäshayki.
Mana castigaypaqa manami kachäshaykitsu.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

12 Mastami TAYTA DIOS nin:
"Imaypis mana kutikaq qerinö y imaypis mana alliyaq qeshyanömi ñakayanqayki kaykan.
13 Manami pipis kantsu yanapayäshunaykipä ni qerikita jampiyäshunaykipäpis.
Alliyätsiyäshunaykipä ima jampipis manami kantsu.[c]

14 "Pasaypa jutsata rurayanqaykipitami mana kuyapaypa qamkunata castigashqä.
Juk runa contranta mana kuyapaypa maqaqnömi castigashqä.
Llapan yanapashuqnikikunapis mananami yanapayäshunkinatsu.
Ñakayaptikipis paykunataqa manami imapis qokunnatsu.
15 ¿Imanirtä ñakayanqaykipita pasaypa llakishqa kaykäyanki?
Ñakaykäyanqaykiqa imaypis mana alliyaq qeshyanömi kaykan.
Tsaynö qamkunata castigashqä jutsata rurayanqaykipita y pasaypa mana allikunata ruranqaykipitami.†

16 "Qamkunata castiganqänöllami ñakatsishuqnikikunatapis castigar ushakätsishä.
Paykunapis nacionninpita llapanmi prësu aywayanqa.

[c] **30.13** Kay textuchömi ñakayanqankunata qeriman tinkutsin. Jampi mana kantsu ninanqa ñakaykunapita jipinanpä pipis mana kantsu ninanmi.
† **30.10** Isa. 49.25. † **30.12-15** Isa. 1.5-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Imaykaykita qechuyäshunqaykinöllami kikinkunatapis qechuyanqa.
Suwapäyäshunqaykinöllami suwapäyanqa.

17 "Qamkunata manakaqman churashurnikimi kachariykunqäta niyäshushqayki.
Tsaynö niyäshuptikipis kananpitaqa yanapayäshaykimi.
Mana alliyaq qeriwannö ñakayanqaykipitapis alliyätsishaykimi.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö ni".

18 TAYTA DIOSMI nin:
"Jacobpita aywaraq runakunatami castanpa castanpa kuyapar nacionninman kutitsimushä.
Kutitsimuptïmi Jerusaléncho juchushqa kaykaq wayikunata yapay shäritsiyanqa.
Rey tänan palaciutapis kanqallanchömi shäritsiyanqa.
19 Tsaymi agradëcikurnin kushishqa alabayämanqa.
Atskaman mirayänanpä y alli kawayänanpä kamakätsiptïmi paykunata pipis penqakuyman churayanqanatsu.
20 Unay kawayanqannö alli kawayänanpä y nacionnincho yapay alabayämänanpämi yanapashä.
Paykunata ñakatsiq kaqtami itsanqa llapanta castigashä".

21 TAYTA DIOSMI nin:
"Kuyanqä runakunapa mandaqnin kananpämi marka mayinta churashä.
Ñöpäman shamunanpä kikïmi qayashä.
(Mana qayaptïqa manami pipis puntäman witimunmantsu.)
22 Qamkunami kuyanqä runakuna kayanki.
Noqanami Diosnikikuna kashä".

23 Mangäda tamyanö y shukukuy wayranömi jutsa ruraq runakunata TAYTA DIOS pasaypa rabyanar ushakätsinqa.
24 Llapan yarpanqankunata manarä rurayta ushaptinqa ajanaynin manami qallqunqatsu.
Tiempu päsaskiptinmi tsaytaqa tantiyakuyanki.†

Israel runakunata nacionninman kutitsimunanpä ninqan

31 1 TAYTA DIOSMI nin: "Tsay witsanmi llapan Israel casta runakunapa Diosnin kashä. Paykunanami kuyanqä runakuna kayanqa".
2 TAYTA DIOSMI nin:
"Wanuypita qeshpiq unay Israel runakuna tsunyaq jirkapa päsayaptin kuyaparmi yanaparqä.
3 Awninqä partiman aywaykäyaptinmi yuripaykur nirqä:
'Qamkunataqa imayyaqpis kuyayäshaykimi.
Kuyaparmi imaypis qamkunawan kaykäshä'.

4 "Kuyanqä Israel runakuna, yapaymi yanapayäshayki nacionnikicho añaw kawayänaykipä.
Tsaymi panderëtakunata tukar danzaraykar cällikunapa yapay kushishqa tumayanki.
5 Samaria markacho kaq jirkankunachömi üvakunata yapay plantayanki.
Wayuynintapis kushishqami pallayanki.†
6 Tsay witsanmi Efraín jallqakunacho rikachakuqkuna qayakur niyanqa:

†**30.23-24** Jer. 23.19-20. †**31.5** Isa. 65.21; Amós 9.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

'TAYTA DIOSNINTSIKTA adoranantsikpä *Siónman aku aywashun' ".

7 TAYTA DIOSMI nin:
"Jacobpita aywaraq runakunata qorimunqäpita kushishqa cantayay.
Nacionniki wakin nacionkunapita mas respitashqa kanqanpita kushishqa alabayay.
Jinchi niyay: '¡Kawaykar quëdaq Israel runakunataqa TAYTA DIOSMI salvashqa!'
8 Israel runakunatami norti kaqlä karu nacionpita kutitsimushä.
Kay patsapa kuchunpitami qorimushä.
Paykunawanmi kutiyämunqa qaprakuna, weqrukuna, qeshyaq warmikuna y llullu wamrayuq warmikunapis.
¡Pasaypa atskami kutiyämunqa!
9 Noqami kaykä Israel runakunapa taytan.
Efraín runakunaqa[d] mayor tsurïmi kaykäyan.
Waqar aywakushqa karpis kuyapaptïmi kushishqa kutiyämunqa.
Mana yakunäyänanpämi chuya yaku kanqallanpa pushamushä.
Mana ishkiyänanpämi alli nänillapa pushamushä".

10 Maytsay nacioncho taq runakuna, TAYTA DIOSPA willakuyninta wiyayay.
Karucho taqkunatapis ninqanta willar niyay:
"Israel runakunata maytsayman qarqunqäpitami qorimushä.
Üshankunata duëñun qoriqnömi llapanta qoriskamur rikashä.
11 Jacobpita aywaraqkunatami[e] chikiqninkunapita salvashä.
Paykunataqa munayyuq nacionpa makinpitami jipimushä.[†]
12 Kutiykamurmi Sión jirkanman witsarkur kushishqa cantayanqa.
Bendicionnïwanmi mikuypis, vïnupis, aceitipis, üshapis, wäkapis atska kanqa.
Täyanqan parti qarpana huertanö kaptinmi imapis pishinqanatsu.
13 Kushikurninmi jipashkunapis, chölukunapis, awkinkunapis tushuyanqa.
Mana llakikur kushishqa kawayänanpämi shakyätsishä.
14 Alli allillata mikuyänanpämi sacerdötikunatapis kamaripäshä.
Kuyanqä runakunataqa imayka ministinqantami kamaripäshä.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Llakikunqanpita Raquel kushikunanpä ninqan

15 TAYTA DIOSMI nin:
"Ramá markacho llakikur waqanqanmi wiyakaykämun.
Llakikur pasaypa qayaranqanmi wiyakaykämun.
Tsayqa Raquel waqanqanmi.
Payqa wawankunapämi pasaypa waqaykan.[†]
Wamrankuna wanushqa kaptinmi shoqayaptinpis mana wiyaypa waqaykan".[f †]

---

[d] **31.9** Efraín runakunaqa Israel runakunami kaykäyan. Efraín runakuna Diospa mayor tsurin kanqanta nirqa mayor tsurinta runa kuyanqannömi Israel runakunata Tayta Dios kuyanqanta nikan. [e] **31.11** Jacobpita aywaraqkunaqa Israel runakunami kaykäyan. [f] **31.15** *Wawankunapä Raquel waqaykan* ninanqa *Israel runakuna wanuyaptin pasaypa llakikuypämi kaykan* ninanmi.
[†] **31.11** Isa. 49.25. [†] **31.15a** Gén. 35.16-19. [†] **31.15b** Mat. 2.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 TAYTA DIOSMI nin:
"Raquel, ama waqaynatsu.
Weqikita ama jichaynatsu.
Contrayki nacionpitami wawaykikuna kutiyämunqa.
Kanan llakikurpis kutimuptinqa kushikunkimi.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.
17 Tsaymi shamuq watakunacho wawaykikuna nacionninman kutiyämuptin kushikunki.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

18 "Wiyashqämi Efraín runakuna[g] llakikurnin niyämaqta:
'Chucaru töruta wiruqnömi pasaypa castigayämashqayki.
Tsaynö castigayämarpis noqakunapaqa qammi TAYTA DIOSNÏKUNA kaykanki.
Tsaymi yapay qorikayämaptiki cäsukuyäshayki.
19 Mana cäsukuq kayanqäpitami penqakuyä.
Jutsata rurayanqäpitami perdonta mañakuyä.
Chölullarä kar jutsata rurayanqäpitami penqakur umpuräkuyä'.

20 "Efraín runakunaqa kuyanqä wamräkunami kaykäyan.
Paykunata rikarmi pasaypa kushikü.
Ajapaskirpis paykunataqa llakipämi.
Paykunapä yarparaptïmi shonqüpis nanayparä llakikun.
Paykunataqa imaypis kuyapäshämi.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

21 "Kuyanqä Israel runakuna, may nänipa aywayanqaykitapis shumaq yarpäyay.
Tsay nänillapana markaykikunaman kutikayämuy.
22 ¡Imayyaqrä mana cäsukuq jipashnö purikuyanki!
Nacionnikiman kutikayämunaykipämi kay patsacho mantsakaypä kaqkunata rurashä.
Tsayqa mantsakaypä kanqa runata ashinanpä jipash yaykunqan mantsakaypä kanqannömi".
23 Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: "Nacionninman Judá runakunata kutitsimuptïmi markankunachöna täyanqa. Yanapanqäpita kushikurmi niyanqa: '¡Templu kanqan *sagrädu jirkanman TAYTA DIOS bendicionninta churaykullätsun! ¡Tsaychömi Tayta Dios munanqannölla pïmaypis kawan!'
24 "Judá runakuna nacionnincho yapay täyaptinmi markacho taqkunapis, chakracho aruqkunapis y üsha mitsiqkunapis tsaycho täyanqa.
25 Qelanaykaqkunatapis kallpanmi qarashä. Llakishqa kaykaqkunatapis shakyätsishämi".
26 Tayta Dios tsaynö nikämaptinmi rikcharkamurqä. Tsayta suëñuskirmi pasaypa kushikurqä.
27 TAYTA DIOSMI nin: "Tiempu chämunqami Judácho y Israelcho runakunapis y uywakunapis atskaman mirayänanpä. 28 Ñöpataqa qewata llukiriqnö, wayita juchutsiqnö y qanrata jitariqnömi paykunata castigashqä. Kananqa wayita shäritsiqnö y plantata plantaqnömi paykunata shumaq yanapashä. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.
29 "Tsay witsanqa manami niyanqanatsu: 'Taytankuna pochquq üvata mikuyaptinmi tsurinkunapa kirunkuna jimpan' nir.[†] 30 Tsaypa trokinqa pochquq üvata mikuqpa kirun

[g] **31.18** Efraín runakunapä parlarqa norti kaqlächo taq chunka trïbu Israel runakunapämi parlaykan. Tsaynöllami 31.20-chöpis kaykan.
[†] **31.29** Eze. 18.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jimpanqannömi jutsa ruraqkuna kikinkuna wanuyanqa”.†

Mushuq pactuta rurananpä ninqan

31 TAYTA DIOSMI nin:
“Junaqkuna chaykämunnami
Israel runakunawan y Judá
runakunawan mushuq *pac-
tuta ruranäpä.†
32 Tsay pactuqa manami unay cas-
tankunata Egiptupita jipimur
ruranqä pactunötsu kanqa.
Warminta runa kuyanqannö
kuyaykaptïmi unay castanku-
naqa tsay pactuta cumpliyash-
qatsu.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

33 “Tsay junaqkuna päsaskiptinmi
Israel runakunawan pactuta
rurashä.
Tsaynö rurarmi leynïkunata yar-
payninkunaman churashä.
Shonqunkunamanpis leynïkuna-
tami qellqashä.
Paykunapa Diosninmi kashä.
Paykunanami kuyanqä runakuna
kayanqa.†
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

34 “Tsay witsanqa imaynaqpis y
imaykayuqpis llapanmi *reqi-
yämanqa.
Tsaymi runa mayintapis ni waw-
qintapis pipis yätsinqatsu reqi-
mänanpä.
Paykunapa llapan jutsankuna-
tami perdonashä.
Ima jutsata rurayanqantapis
manami yarpäräshänatsu.†
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï”.

35 TAYTA DIOSMI kamarqan rupayta
junaqpa atsikyänanpä.
Tsaynöllami killata y qoyllurku-
nata kamarqan paqaspa atsik-
yänanpä.
Paymi kamakätsin lamarpis pul-
chaqyar qayaränanpä.
Paypa jutinqa llapanta mandaq
*Yahwehmi.
36 Tsaymi TAYTA DIOS nin:
“Tsay llapan kamanqäkuna mana
ushakaq kayanqannömi Israel
runakunapis ushakäyanqatsu.†
37 Ciëluta manami pipis tupuyta
kamäpakuntsu.
Patsapa cimientuntapis manami
pipis rikashqatsu.
Tsaynöllami mana allita rura-
yashqa kaptinpis Israel runa-
kunata ni imaypis jaqirishätsu.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï”.
38 TAYTA DIOSMI nin: “Tiempu chä-
munqami Jerusalén markata Hananeel
törripita qallaykur Esquïna Punku
niyanqanyaq noqapa jutïcho allitsayä-
nanpä. 39 Tsay punkupita cordelwan
tupurkurmi Gareb jirkanyaq pirqa-
yanqa. Nirkurmi tumarämunqa Goa
partiman. 40 Aya pampanan y uchpa
jitakuna raqrapis Jerusalén markä
rurinchönami rikakunqa. Tsaynöllami
Cedrón raqrapa ñöpan chakrakuna
hasta Cawallukuna jutiyuq punku
tsimpanyaq *santu Jerusalén marka
kanqa. Jerusaléntaqa manami imaypis
juchutsiyanqanatsu ni ushakätsiyanqa-
natsu”.

Chakrata Jeremías rantinqan

32 1 Kaychömi qellqaraykan
Jeremíasta TAYTA DIOS nin-
qan. Tsay witsanqa Sedequías chunka
watanami Judá nacionpa mandaqnin
rey kaykarqan.† Nabucodonosornami
chunka puwaq watana Babiloniapa
mandaqnin rey kaykarqan.

†**31.30** Deut. 24.16. †**31.31** Mat. 26.28; Mar. 14.24; Luc. 22.20; 1Cor. 11.25; 2Cor. 3.6.
†**31.33** Jer. 32.38-40; Eze. 36.27-28; Heb. 10.16. †**31.31-34** Heb. 8.8-12; 10.16-17.
†**31.35-36** Isa. 54.10. †**32.1** 2Rey. 25.1-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tsay junaqkunami Babilonia
nacionpa mandaqnin reypa soldädun-
kuna Jerusalénta jiruruypa tsapara-
ykäyarqan. Jeremíasnami reypa pala-
ciunpa patiuncho prësu wichqaraykar-
qan. 3 Tsaycho prësu wichqaränanpä
tsariskatsirmi rey Sedequías ajash
nirqan: "¿Imanirtä TAYTA DIOSPA
jutincho willakur nikanki Jerusalénta
Babiloniapa mandaqnin rey vinci-
nanpä kanqanta? 4 Tsaynöpis ¿ima-
nirtä nikanki Babilonia soldädukuna
prësu tsariyämar mandaqnin reyman
entregayämaptin urku urku tinkuyä-
näpä kanqanta? 5 Tsaynöllami nikanki
Babiloniaman prësu apayämaptin
Tayta Dios munanqanyaq tsaycho tsa-
raräyämänanpä kanqanta. ¿Imanirtä
TAYTA DIOSPA jutincho nikanki Babi-
lonia[h] soldädukunata ichiparpis mana
vincinantsikpä kanqanta?"

6 Tsay witsanmi TAYTA DIOS nimar-
qan: 7 "Tiyuyki Salumpa tsurin Hana-
meelmi shamur nishunki: 'Anatotcho
kaykaq chakräta rantikuykushayki.
Legïtimu castä kaptikimi qamta tsay
chakra conviënishunki' ".

8 TAYTA DIOS nimanqannöllami
prïmü Hanameel palaciupa sawannin-
cho prësu kaykanqäman watukamaq
shamur nimarqan: "Anatotcho kaykaq
chakräta rantikuykushayki. Legïtimu
castä kaykarqa juklla rantiy ari".

Tsaynö nimaptinmi tantiyarqä ran-
tinäpä TAYTA DIOS kamakaykätsin-
qanta. 9 Tsaymi prïmü Hanameelpa
chakranta rantir chunka qanchis
qellayta pägarqä. 10 Manarä pägarmi
papelta ruraskatsir tsayman firmar
sellarqä. Tsaynöllami testïgukunata-
pis firmatsirqä. Nirkurnami aykatapis
päganäpä parlayanqänölla pägarqä.

11 Ruratsinqä papelta pipis llutalla
mana kichananpämi cërawan sigura-
pämarqan. Copia kaq papelmi itsanqa
siguranni karqan. Ishkan papelkuna-
tami 12 Neríaspa tsurin y Maasíaspa
willkan Baructa entregarqä. Tsaynö
entregarqä prïmü Hanameelpa ñöpan-
cho, firmaq testïgukunapa ñöpancho
y patiucho kaykaq Judá runakunapa
ñöpanchömi.

13 Paykuna wiyaykäyaptinmi Baructa
nirqä: 14 "Israel runakunata kuyaq y
llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin:
'Chakrata rantir ruratsinqan papel
copiantin atska wata churararpis
mana ismunanpä mitu mankaman
churay. 15 Kay nacionchöqa yapaymi
chakrata, wayita y üva chakratapis
rantiyanki y rantikuyankipis. Israel
runakunata kuyaq y llapanta mandaq
TAYTA DIOS karmi tsaynö nï' ".

Tayta Diosta Jeremías mañakunqan

16 Neríaspa tsurin Baructa tsay
papelkunata entregaykurmi TAYTA
DIOSTA mañakur nirqä:

17 "TAYTA DIOS, qamqa munay-
yuq karmi ciëlutapis kay patsata-
pis kamarqayki. Qampäqa manami
imapis ajatsu. 18 Cäsukushuqniki-
kunataqa maytsikaq kayaptinpis
kuyankimi. Jutsa rurayta mana
jaqiriqkunatami itsanqa kikinta y
tsurinkunatapis castiganki. Munay-
yuq Tayta Diosmi kanki. Jutikiqa
llapanta mandaq *Yahwehmi. 19 Qam
yarpanqaykikunaqa mana kamäpa-
kuypämi. Llapan ruranqaykikunapis
pasaypa allimi. Rikaykankimi runa-
kuna imata rurayanqantapis. Tsaymi
imatapis rurayanqanman tupu yana-
panki o castigankipis.

20 "Egiptupita Israel runakunata
jipimurmi qamqa mantsakaypä kaq-
kunata rurashqayki. Tsaynöllami
kananpis kay nacioncho y maytsay
nacionkunachöpis mantsakaypä
kaqkunata ruraykanki. Tsaymi

[h] **32.5** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan. Tsaynöllami kaykan Jer. 32.24-25, 29, 43 versïculukunachöpis.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

munayyuq kanqaykita pïmaypis parlayan. 21 Pasaypa munayyuq karmi
mantsakaypä kaqkunata rurarnin
Egiptupita kuyanqayki unay castä-
kunata jipimurqayki. Imaypis mana
rikayanqanta ruraptikimi llapan
runakuna pasaypa mantsariyarqan.
22 Nirkurnami awninqaykinölla kay
nacionta entregaykurqayki. Kay-
chöqa lichipis abëjapa mishkinpis
yakunörämi atska kaykan.
23 "Tsaynö kaptinpis kay nacioncho
täkurnami cäsukuyäshurqaykitsu.
Leynikikunatapis manami cumpli-
yarqannatsu. Ninqaykita manami
imatapis rurayarqannatsu. Tsaynö
kayaptinmi paykunata kanan cas-
tigaykanki.† 24 Tsaymi Babilonia
soldädukuna kay markaman yayka-
yämunanpä murälla waqtankunapa
allpata qotuyashqa. Markata jiruru-
paräyämuptinmi runakuna yarquyta
mana kamäpakur wakinkuna malla-
qaywan wanuyanqa y wakinku-
nana pesti qeshyawan wanuyanqa.
Babilonia soldädukuna markaman
yaykayämuptinnami wakin runa-
kuna guërracho wanuyanqa. Tsaynö
vinciyämarmi munaynincho katsiyä-
manqa. Kay markata ima päsananpä
kanqantapis ninqaykinöllami kanan
päsaykan.
25 "TAYTA DIOS, ¿Babilonia soldä-
dukunapa munaynincho kay marka
kananpä kaykaptinku testïgukunapa rikanancho chakrata rantinäpä
nimashqayki?"

Jerusalénta Babilonia runakuna munaynincho katsiyänanpä ninqan

26 Tsaynö nir mañakuptïmi TAYTA
DIOS nimarqan: 27 "Noqaqa llapan
kawaqkunapa TAYTA DIOSNINMI
kaykä. Tsaymi noqapäqa imapis aja-
tsu.† 28 Babilonia nacionpa mandaqnin
rey Nabucodonosorpa y soldädunku-
napa munayninmanmi kay markata
churashä. Paykunami munaynincho
tsararäyanqa.†
29 "Tsaymi Jerusalén markata jiru-
ruparaykämuq Babilonia soldädukuna
yaykayämurnin wayikunata rupatsir
ushayanqa. Tsaynöllami wayikuna
janancho[i] *Baalta adorar inciensiu
qoshnitsikuyänankunatapis rupatsir
ushayanqa. Tsay wayikunachömi Jeru-
salén runakuna pasaypa ajanätsimar
juk dioskunata adorar vïnutapis jicha-
yarqan. Tsay wayikunaqa llapanpis
ruparmi ushakäyanqa.
30 "Noqa TAYTA DIOSMI nï: Unay-
pitami Israel runakunawan Judá
runakunaqa mana munanqäkunallata
rurayashqa. Ïdulukunata ruraykur
adorarninmi pasaypa ajanätsiyä-
mashqa. 31 Kay markacho täyanqan
junaqpita patsami pasaypa ajanätsiyä-
mashqa. Tsaymi chipyaq ushakätsishä
32 llapanpis jutsata rurar ajanätsiyä-
manqanpita. Tsaynö ajanätsiyämashqa
Israel runakuna, Judá runakuna,
Jerusaléncho taqkuna, mandaqnin
reykuna, autoridäninkuna, sacerdötin-
kuna y profëtankunapis. 33 Paykunaqa
manami imapäpis cuentayämashqatsu.
Unaypita patsa kutin kutin yachaykä-
tsiptïpis y jutsa rurayta jaqiriyänanpä
nikaptïpis manami wiyakuyashqatsu.
34 "Adorayämänan templutapis
manakaqman churarmi ïdulukunata
tsayman churayashqa. 35 Ben-hinom
raqracho† *altarkunata rurarmi Baal
diosta adorayashqa. Moloc diostapis
adorarmi† tsay altarkunacho ollquta
warmitapis tsurinkunata rupatsi-
yashqa. Tsayta rurayänanpä manami

[i] **32.29** Israel nacioncho tsay witsan wayita qatananpa trokinqa vïga jananman tsaqllaskirmi mituwan lashtayaq. Tsay jananchönami awakuyaq, aqakuyaq y trïgutapis akrayaq.
† **32.20-23** Éxo. 3.8; 7—14; Deut. 4.34-40. † **32.16, 27** Gén. 18.14; Luc. 1.37.
† **32.28** 2Rey. 25.1-11; 2Crón. 36.17-21. † **32.35a** 2Rey. 23.10; Jer. 7.31. † **32.35b** Lev. 18.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nirqätsu ni yarpayllapis yarparqätsu. Tsaynö rurarninmi llapan Judá runakunata jutsata ruratsiyashqa.

Nacionninkunaman kutitsimunanpä ninqan

36 "Qamkunami nikäyanki kay markacho wakin runakuna guërracho wanuyänanpä kanqanta, wakinkuna mallaqaywan wanuyänanpä kanqanta y wakinkunana pesti qeshyawan wanuyänanpä kanqanta. Tsaynöllami nikäyanki Babilonia nacionpa mandaqnin rey vinciskir munaynincho katsiyäshunaykipä kanqanta.

"Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï: 37 Niyanqaykinöllami kanqa. Pasaypa ajanarmi maytsay nacionkunaman qarquyäshayki. Tsaynö kaptinpis qamkunapita aywaraqkunatami tsay nacionkunapita kutitsimushä. Kay nacionman kutiskatsimurnami paykunata yanapashä añaw kawayänanpä. 38 Paykunami kuyanqä runakuna kayanqa. Noqanami paykunapa Diosnin kashä. 39 Shonqunkunamanmi alli yarpayta churashä imaypis *mantsapakamar munanqänö kawayänanpä. Tsaynöpami kikinkunapis y tsurinkunapis alli kawayanqa.

40 "Paykunawanmi *pactuta rurashä imayyaqpis yanapanäpä. Tsaynöpis paykunapa shonqunkunamanmi alli yarpayta churashä imayyaqpis noqallatana sirviyämänanpä.† 41 Alli kawayänanpämi kushishqa yanapashä.† Llapan shonqüwan kuyarnïmi plantata plantaqnö paykunata kay nacioncho tsararäshä. Tsay ninqätaqa cumplishämi. 42 Qamkunata castiganäpä ninqäta y yanapanäpä ninqätapis cumplishämi. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

43 "Qamkuna nikäyanki kay nación tsunyaqlla kananpä kanqanta y runapis ni uywapis manana kananpä kanqantami. Tsaynöllami nikäyanki Babilonia soldädukuna munayninchо tsararäyäshunaykipä kanqanta. Niyanqaykinöllami rasunpaypa kanqa. Tsaynö kaptinpis noqami nï kay nacioncho runakuna yapay chakrayuq kayänanpä kanqanta. 44 Juklä nacionkunacho täyanqanpita kay nacionman kutitsimuptïmi chakrata yapay rantiyanqa y rantikuyanqa. Rantikurmi papelta ruratsirnin autoridäwan sellatsiyanqa. Testïgukunawanpis firmatsiyanqa. Tsaynö rurayanqa Benjamín particho, Jerusalén ñöpankunacho, entëru Judá nación markakunacho, jallqakunacho, *Sefelacho kaykaq markakunacho y *Neguev markakunachöpis. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Kuyanqan runakunata Tayta Dios yanapananpä ninqan

33 1 Palaciupa patiuncho Jeremías jinallarä prësu kaykaptinmi TAYTA DIOS yapay nirqan: 2 "Patsata kamaq y shumaq kananpä kamakätsiq TAYTA DIOS karmi nï: 3 Mañakamay. Mañakamaptikiqa wiyashaykimi. Mana tantiyanqayki kaqkunatami tantiyatsishayki.

4 "Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS karmi nï: Jerusalén runakunaqa wayikunata juchutsirmi rumikunata y qerukunata murälla chakinkunaman qotuyashqa. Tsaynöllami reypa wakin wayinkunatapis juchutsir murälla chakinkunaman qotuyashqa. Tsaynö rurayashqa Babilonia soldädukuna marka murällata mana juchutsiyänanpämi. 5 Murällata tsaynö sigurar Babilonia[j] soldädukunata ichipäyaptinpis paykunawan pasaypa rabyanashqa karmi washäkuyänanpä yanapashätsu. Tsaymi tsay soldädukuna markaman

[j] **33.5** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.
† **32.38-40** Jer. 31.31-34. † **32.41** Deut. 30.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yaykur runakunata atskata wanutsiyanqa. Wanutsiyaptinmi maynin tsaylächo ayakuna jitaräyanqa. Tsaynö kayanqa jutsata rurayanqanpita castigaptïmi.

6 "Tsaynö ushakätsiyaptinpis watakuna päsaskiptinqa qeshyaykaqta jampir alliyätsiqnömi imaypis añawna kawayänanpä yanapashä. 7 Tsaymi juklä nacionkunacho täyanqanpita Judá runakunata y Israel runakunata nacionninman kutitsimushä. Unay kawayanqannö tsaycho yapay añaw kawayänanpämi yanapashä. 8 Mana cäsukamar conträ rikakuyanqanpita y jutsata rurayanqanpitami perdonashä. Jutsaynaq kayänanpämi llapan jutsa rurayanqanta mayllashä. 9 Jerusalén runakunata yanapanqäta musyarmi llapan nación runakuna espantashqa rikakuyanqa. Añaw kawayänanpä yanapaptïmi entëru patsacho taqkuna kushikur alabayämanqa".

10 TAYTA DIOSMI nin: "Qamkunaqa nikäyanki kay particho runapis y uywapis wallkaqllana kaptin tsunyaqnölla kanqantami. Niyanqaykinöllami Judá markakunachöpis y Jerusalén cällikunachöpis runakuna ni uywakunapis kayannatsu. 11 Tsaynö kaptinpis kushikuyanqan y asikuyanqanpis yapaymi wiyakanqa. Majatsakay fiesta kaptinmi kuyanqan jipashta chölu cantapanqa y jipashpis kuyanqan chöluta cantapanqa. Runakunapis yapaymi niyanqa:

" '¡Allillata ruraq kanqanpita llapanta mandaq TAYTA DIOSTA agradëcikushun!
¡Kuyakuq kayninqa imaypis manami ushakantsu!'†

"Agradëcikamar templüman ofrendata yapaymi apayämunqa. Ñöpata kayanqannö yapay kayänanpämi kuyanqä runakunata juklä nacionkunacho täyanqanpita nacionninman qorimushä. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

12 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: "Llapan kay nación markakunacho runa mana kaptinpis y uywakuna mana kaptinpis yapaymi uywankunata mitsikuyanqa. 13 Jallqakunacho kaykaq markakunachöpis, *Sefelacho kaykaq markakunachöpis, *Neguevcho kaykaq markakunachöpis, Benjamín partichöpis, Jerusalén ñöpankunachöpis y llapan Judá nacionchöpis yapaymi rikayanki üshankunata yupaykäyaqta. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

David casta reykuna imaypis kayänanpä ninqan

14 TAYTA DIOSMI nin: "Tiempu chämunqami Israel runakunatawan Judá runakunata awninqänölla yanapanäpä. 15 Tsay witsanmi David castapita Renuevo niyanqan runata churashä rey kananpä. Munanqänö mandarmi kay nacioncho pïmaytapis alli rikanqa. 16 Tsay witsanmi Jerusaléncho y llapan Judácho añaw kawayanqa. Tsaymi Jerusalén markapa jutin kanqa TAYTA DIOSMI Salvamaqnintsik[k]".†

17 TAYTA DIOSMI nin: "Davidpita aywaraq runami imaypis Israel runakunapa mandaqnin rey kanqa.† 18 Sacerdötikuna y *levitakuna imaypis kayanqami *altarnïcho rupatsina sacrificiuta, tsaki mikuy ofrendata y wakin sacrificiutapis qoyay qoyay rupatsiyänanpä".†

19 Mastami Jeremíasta TAYTA DIOS nirqan: 20 "Noqa TAYTA DIOSMI nï: Paqaswan y junaqwan *pactu ruranqäta cumplirmi rupayta imaypis

---

[k] **33.16** Hebreo idiömachömi jutin kanqa *Yahweh Tsidkenu.*
† **33.11** 1Crón. 16.34; 2Crón. 5.13; 7.3; Esd. 3.11; Sal. 100.5; 106.1; 107.1; 118.1; 136.1.
† **33.14-16** Jer. 23.5-6; Zac. 3.8; 6.12. † **33.17** 2Sam. 7.12-16; 1Rey. 2.4; 1Crón. 17.11-14.
† **33.18** Núm. 3.5-10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yarqatsimü y jeqatsï. Tsay pactuta imaypis cumplinqänömi 21 sirvimaqnï Davidwan pactu ruranqätapis† cumplishä. Cumpliptïmi paypita aywaraqkuna imaypis rey kayanqa. Tsaynöllami imaypis cumplishä levitakunawan y sacerdötikunawan pactuta ruranqäta. Paykunawanmi pactuta rurarqä imaypis sirviyämänanpä.† 22 Qoyllurkuna yupaytapis mana atipaypä kanqannö y lamar kuchuncho aqushapis yupayta mana atipaypä kanqannömi sirvimaqnï Davidpita aywaraqkuna y sirvimaqnï levitakunapis kayanqa".

23 Mastami Jeremíasta TAYTA DIOS nirqan: 24 "¿Tantiyankiku akranqä Israel y Judá runakunata kacharinqäpita runakuna parlayanqanta? Tsaynö parlarmi manakaqman churar naciontanönatsu rikayan. 25 Paqaswanpis junaqwanpis pactuta ruraq TAYTA DIOS kar y ciëlupäpis kay patsapäpis leyta churaq TAYTA DIOS karmi nï: 26 Jacobpita y sirvimaqnï Davidpita aywaraqkunatami imaypis yanapashä. Davidwan pactuta ruranqäta cumpliptïmi paypita aywaraqkuna imaypis rey kayanqa. Tsaymi Abrahampita, Isaacpita y Jacobpita aywaraq runakunapa mandaqnin rey imaypis kayanqa. Paykunata kuyaparmi juklä naciocho taykäyanqanpita nacionninman kutitsimushä".

Rey Sedequías imanö wanunanpä willanqan

34 1 Jerusalén markata y entëru Judá naciocho kaykaq markakunata Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosor soldädunkunawan y munaynincho kaq nacionkunapa soldädunkunawan atacaykaptinmi Jeremíasta TAYTA DIOS nirqan:† 2 "Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS karmi nï: Judá nacionpa mandaqnin rey Sedequíasta willar niy: 'TAYTA DIOSMI nin: Kay markata Babilonia nacionpa mandaqnin reypa munayninman churaptïmi llapanta rupatsiyanqa. 3 Qamqa manami imanöpapis qeshpinkitsu. Tsaypa trokinqa prësu tsariskir paypa makinman entregayäshuptikimi juzgashunki. Nirkurmi Babiloniaman prësu apayäshunki.

4 " 'Judá nacionpa mandaqnin rey Sedequías, tsaynö kananpä kaptinpis noqa TAYTA DIOSMI nikä guërracho mana wanunaykipä kanqanta. 5 Tsaypa trokinqa awkinyar alli wanuypami wanunki. Wanuptikiqa unay castayki reykunata pampayanqannömi qamtapis inciensiuwan qoshnitsir pampayäshunki. Waqarmi "¡ay taytallay tayta!" niyanqa. Tsaynö kananpä kanqanta noqa TAYTA DIOSMI nï' ".

6 Tayta Dios ninqannöllami Judá nacionpa mandaqnin rey Sedequíasta profëta Jeremías Jerusaléncho willarqan. 7 Tsay hörami Babilonia nacionpa mandaqnin rey soldädunkunawan Jerusalénta atacaykäyarqan. Tsaynöllami atacaykäyarqan Laquis markatapis y Azeca markatapis. Judá nacioncho wakin corralashqa markakunataqa maynami vinciyarqan. Jerusalén, Laquis y Azeca markakunatami itsanqa vinciyarqanrätsu.

Hebreo mayinkunata wätay kayanqanpita kachäyanqan

8 Kaychömi qellqaraykan profëta Jeremíasta Tayta Dios willanqan. Tsay witsanmi Jerusaléncho taq runakunawan rey Sedequías willanakuyarqan hebreo mayinkunata ollqutapis warmitapis wätay kayanqanpita kachäyänanpä. 9 Tsaymi niyarqan kachäyaptin wätaynin kananpä pipis manana tsararänanpä. 10 Tsaynö willanakurmi llapan autoridäkuna y llapan

†**33.21a** 2Sam. 7.8-16. †**33.21b** Núm. 25.10-13. †**34.1** 2Rey. 25.1-11; 2Crón. 36.17-21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunapis wätaykunata kachäyarqan. 11 Tsaypita tiempu päsaskiptinnami kachäyanqanpita pësakur wätaykunata ollqutapis warmitapis yapay qoriyarqan.

12 Tsaymi Jeremíasta TAYTA DIOS nirqan: 13 "Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS karmi nï: Unay castaykikuna Egiptucho wätay kayanqanpita jipimurmi paykunawan *pactuta rurarqä. Pactuta rurarmi nirqä 14 wätay kayänanpä rantiyanqan hebreo mayinkunata soqta wata tsararaskir cada qanchis watacho libri kachäyänanpä.† Tsaynö nikaptïpis unay castaykikuna manami wiyakayämashqatsu.

15 "Qamkunaqa ninqäta wiyakurmi hebreo mayiki kaq wätaynikikunata kachäyashqayki. Tsaynö kachäyänaykipämi adorayämänayki templuman yaykur ñöpächo willanakuyashqayki. 16 Tsaynö willanakuykarpis qamkunaqa yapaymi wätayniki kayänanpä ollquta warmitapis qoriyashqayki. Kachäyänaykipä ñöpächo willanakurpis yapay qorirmi penqakuyman churayämashqayki.

17 "Noqa TAYTA DIOSMI nï: Qamkunaqa marka mayikikunata libri kachäyänaykipä ninqäta manami wiyakayämashqaykitsu. Tsaymi kananqa qamkunata kachariyäshayki. Kachariptïmi wakinniki guërracho wanuyanki, wakinniki mallaqaywan wanuyanki y wakinnikinami pesti qeshyawan wanuyanki. Tsayta musyarmi maytsay nacioncho taq runakunapis mantsariyanqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

18 "Marka mayikikunata libri kachäyänaykipämi ñöpächo pactuta rurayashqayki. Tsay pactuta rurarmi torïtuta pullanpa cuartizaykur aytsanta frenti frenti churayashqayki. Nirkurmi tsay churayanqayki aytsakunapa chawpinpa päsayarqayki 'noqakunatapis ishkayman roquqnö castigayämätsun awniyanqäta mana cumpliyaptï' nir. Tsaynö niskirpis mana cumpliyanqaykipitami kanan castigayäshayki.

19 "Aytsakunapa chawpinpa päsarnin awnimarpis mana cumpliyanqaykipitami castigayäshayki Judá nacionpa autoridäninkuna kayaptikipis, Jerusalén markapa autoridäninkuna kayaptikipis, reypa yanapaqninkuna kayaptikipis, sacerdötikuna kayaptikipis y pï kayaptikipis.† 20 Castigarmi kamakätsishä contraykikuna wanutsiyäshunaykipä. Wanushqa mashtaräyaptikimi wiskurkunawan jirka uywakuna mikuyäshunki.

21 "Qamkunata castiganqänöllami Judá nacionpa mandaqnin rey Sedequíastawan yanapaqninkunatapis castigashä. Castigarmi kamakätsishä Babilonia nacionpa mandaqnin reypa y soldädunkunapa munaynincho kayänanpä. Tsay rey atacaskishurniki witikushqana kaptinpis† 22 yapay atacayäshunaykipämi kutitsimushä. Vinciyäshurnikimi wayikikunatapis kayar ushayanqa. Llapan Judácho kaq markakunatapis ushakätsiyaptinmi tsunyaq rikakunqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Recab casta runakuna cäsukuq kayanqan

35 1 Josíaspa tsurin Joacim† Judá nacionpa mandaqnin rey kaykanqan witsanmi TAYTA DIOS nimarqan: 2 "Recab casta runakunata templucho kaykaq juk cuartuman pushaykur vïnuta qaranki".

3 Tsaynö nimaptinmi Recab casta runakunaman aywar tarirqä tocäyü Jeremíaspa tsurin Jaazaníasta, wawqinkunata, tsurinkunata y Recab casta llapan runakunatapis. Jaazaníasqa

†**34.13-14** Éxo. 21.2; Deut. 15.12. †**34.18-19** Gén. 15.9-17. †**34.21** Jer. 37.5.
†**35.1** 2Rey. 23.36—24.6; 2Crón. 36.5-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Habasiníaspa willkanmi karqan.
4 Paykunatami pusharqä Igdalíaspa
tsurin profëta Hanánpa discïpulun-
kuna qorikäyanqan cuartuman. Tsay
cuartuqa altuschömi karqan. Mandaq-
kunapa cuartun ñöpancho y Salumpa
tsurin Maasíaspa cuartun jananchömi
karqan. Maasíasqa templupa punkun
täpaq runami kaykan.
5 Chaykatsirnami järrakunacho y
cöpakunachöpis junta vïnuta apamur
Recab casta runakunata churaparqä
"kay vïnuta upurkuyällay" nir.
6 Tsaynö sirviskiptïmi niyämarqan:
"Noqakuna manami vïnuta upuyätsu.
Recabpa tsurin unay castäkuna Jona-
dabmi[l] yätsiyämarqan paypita ayway-
raqkuna imaypis vïnuta mana upu-
yänäpä. 7 Tsaynöllami yätsiyämarqan
wayïkuna mana rurakuyänäpä, mana
murukuyänäpä y üvata mana planta-
yänäpä. Tsaynöllami yätsiyämarqan
puritsina toldukunallacho täyänäpä.
Yätsiyämanqanta cäsukurqa atska
wata kay patsacho kawayänäpämi
niyämashqa.
8 "Tsaymi unay castäkuna Jonadab
llapan ninqanta cäsukur kikïkuna,
warmïkuna y tsurïkunapis vïnuta
upuyätsu. 9 Tsaynöllami wayïkunatapis
rurayätsu, chakrayuq kaytapis muna-
yätsu, üvatapis plantayätsu ni chakra-
kunachöpis murukuyätsu. 10 Toldu-
kunallachömi täkuyä. Unay castäkuna
Jonadab ninqannöllami llapanta
rurayä.
11 "Tsaynö kaptinpis Babiloniapa
mandaqnin rey Nabucodonosor kay
nacionta atacaptinmi Jerusalénman
shayämushqä. Babilonia[m] y Siria
nación soldädukunapita qeshpimurmi
Jerusaléncho kanan taykäyä".
12 Recab casta runakuna tsaynö
niyaptinmi Jeremíasta TAYTA DIOS
nirqan: 13 "Judácho y Jerusaléncho
kaykaq runakunata willay: 'Israel
runakunata kuyaq y llapanta mandaq
TAYTA DIOSMI nin: Tantiyakuyänay-
kipä kanan ninqäta shumaq wiya-
kuyay. 14 Vïnuta mana upuyänanpä
tsurinkunata Jonadab yätsinqanta
cäsukurmi kananyaqpis paypita
aywaraqkuna upuyantsu. Qamkunaqa
unaypita patsa kutin kutin willakuy-
kaptïpis manami cäsukayämankitsu.
15 " 'Willayäshunaykipämi sirvimaqnï
profëtakunata unaypita patsa kutin
kutin kachamushqä. Ninqäta willa-
yäshurnikimi niyäshurqayki mana
allikunata mana rurayänaykipä y juk
dioskunata mana adorayänaykipä.
Tsaynöllami niyäshurqayki jutsa rura-
ykunata jaqirir unay castaykikunata y
qamkunata rikatsinqä nacioncho kawa-
yänaykipä kanqanta. Profëtakunawan
tsaynö willaykätsiptïpis manami cäsu-
kayämashqaykitsu. 16 Recabpa tsurin
Jonadabpita aywaraqkunaqa unay
castan yätsinqankunata cäsukuyanmi.
Kuyanqä runakunami itsanqa ni ima-
nöllapis ninqäkunata cäsukayämantsu.
17 " 'Israel runakunata kuyaq y lla-
panta mandaq TAYTA DIOS karmi nï:
Judá runakunata y Jerusaléncho taq
runakunata parlapaptïpis manami
cäsukayämantsu. Ni tantiyatsiptïpis
manami wiyakayämantsu. Mana wiya-
yämaptinmi castiganäpä ninqänölla
pasaypa ñakaykunawan castigashä' ".
18 Recab casta runakunatami Jere-
mías nirqan: "Kuyamaqnintsik y
llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin:
'Unay castayki Jonadab ninqanta
cäsukuyanqaykipitami 19 Jonadabpita
aywaraqkunacho kanqa imaypis sirvi-
yämänanpä. Israel runakunata kuyaq
y llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi
tsaynö nï' ".

---

[l] **35.6** Jonadab kawarqan ishkay pachak (200) watanö Jeremías manarä yuriptinmi. Jonadab-
pita masta musyanaykipä liyinki 2Rey. 10.15-16. [m] **35.11** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi.
Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jeremías qellqatsinqan rölluta templucho Baruc liyipanqan

36 1 Josíaspa tsurin Joacim† chusku watana Judá nacioncho rey kaykaptinmi[n] Jeremíasta TAYTA DIOS nirqan: 2 "Rey Josías kaykanqan witsanpita hasta kananyaq llapan parlapanqäkunata mushuq rölluman qellqay. Qamta parlaparmi musyatsishqä Israel runakunata, Judá runakunata y wakin nación runakunata castiganäpä kanqantapis. Tsay llapanta mana qonqaypa qellqay. 3 Paykunata castiganäpä kanqanta musyar Judá runakuna capazchi jutsa rurayta kachariyanmanpis. Kachariyaptinqa jutsankunapita perdonashämi".

4 Tsaymi TAYTA DIOS llapan revelanqanta Neríaspa tsurin Baructa qayaykur mushuq rölluman qellqananpä Jeremías dictarqan. 5 Nirkurnami Baructa Jeremías nirqan: "Musyanqaykinöpis noqataqa TAYTA DIOSPA templunman aywanäta manami munayantsu. 6 Tsaynö kaykaptinqa qamlla aywar Judá runakuna markankunapita templuman ayunaq shayämuptin TAYTA DIOS imata ninqantapis kay röllupita llapan runakunata liyipanki. 7 Pasaypa rabyanar kay markata castigananpä ninqanqa mantsariypämi kaykan. Tsayta wiyar jutsa rurayanqanta kacharir TAYTA DIOSTA rugakuyaptin capazchi perdonaykunmanpis".

8 Tsaymi Jeremías ninqannölla templuman aywaykur Neríaspa tsurin Baruc röllucho qellqaraykaqta runakunata liyiparqan. 9 Tsaynö liyiparqan Josíaspa tsurin Joacim pitsqa wata y isqun killana Judá nacioncho rey kaykaptinmi. Tsay witsanmi llapan Judá nacioncho kaykaq markakunapita templuman aywayarqan Jerusalénchо taqkunawan TAYTA DIOSPA ñöpancho ayunayänanpä.

10 Tsaycho qorikäyaptinmi TAYTA DIOSPA templunman Barucpis aywarqan röllucho qellqaraykanqanta liyipänanpä. Chaykurmi secretariu Safánpa† tsurin Gemaríaspa cuartun punkupita llapan runakunata liyiparqan. Tsay cuartu karqan jana kaq patiucho y Mushuq Punku cercanchömi.

11 TAYTA DIOS ninqanta Baruc liyipanqantami Gemaríaspa tsurin Micaías wiyarqan. Micaíasqa Safánpa willkanmi karqan. 12 Tsayta wiyaykurmi reypa palaciunman aywar yaykurqan secretariupa despächunman. Tsaychömi tarirqan llapan autoridäkuna jamaraykäyaqta. Paykuna kayarqan secretariu Elisama, Semaíaspa tsurin Delaía, Acborpa tsurin Elnatán, Safánpa tsurin Gemarías, Ananíaspa tsurin Sedequías y wakin autoridäkunapis. 13 Paykunatami Micaías willarqan templucho runakunata Baruc imata liyipanqantapis.

14 Willaptinmi autoridäkunaqa Jehudíta kachayarqan Baructa pushamunanpä. Jehudí karqan Netaníaspa tsurin, Selemíaspa willkan y Cusipa shurukta willkanmi. Baruc kaqman chaykurmi nirqan: "Llapan runakunata liyipanqayki rölluta apakurkurshi aywashun".

Niptinmi liyipanqan rölluta apakurkur autoridäkuna kaqman Neríaspa tsurin Baruc aywarqan.

15 Chaykuptinmi autoridäkuna niyarqan: "Taytay, jamakulläshun. Templucho liyipanqayki rölluta noqakunatapis liyipaykayällämay". Tsaymi Baruc liyiparqan.

16 Liyipar ushaskiptinmi mantsakashqa rikänakuskir Baructa niyarqan: "Llapan liyipäyämanqaykita reyta musyatsishun".

---

[n] **36.1** Tsay wata karqan 627 a. C.
† **36.1** 2Rey. 24.1; 2Crón. 36.5-7; Dan. 1.1-2. † **36.10** Jer. 26.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Rey kaqman manarä aywarmi
Baructa tapur niyarqan: "¿Jeremíasku
nishurqayki llapan tsaykunata qellqa-
naykipä?"
18 Barucnami nirqan: "Awmi, pay
dictamayllantami rölluman llapanta
qellqashqä".
19 Tsaymi Baructa niyarqan: "Maycho
kaykäyanqaykita pipis mana musyayä-
nanpä Jeremíaswan ishkayki pakaku-
yay".

Rölluta rey Joacim rupatsinqan

20 Tsaypitanami secretariu Elisamapa
despächullancho rölluta churaykur
rey kaykanqan patiuman aywayarqan.
Chaykurmi willayarqan imata wiya-
yanqantapis.
21 Willayaptinmi Jehudíta rey kachar-
qan rölluta apapämunanpä. Tsaymi
secretariu Elisamapa despächunpita
rölluta apapaskamur reyta y tsaycho
kaykaq autoridäkunata liyiparqan.
22 Tsay witsanqa isqun kaq killami
karqan. Tamya killa kaptinmi alä-
tsikur sälancho ninata tsarirkatsir
mashakur rey kaykarqan. 23 Kimsa o
chusku höjatana Jehudí liyiyllantami
cuchillunwan rölluta rey roquskir
mashakuykanqan ninaman jitarqan.
Tsaynö ruraykällarmi llapan rölluta
rupatsir usharqan. 24 Liyipanqanta
wiyarpis manami rey ni yanapaqnin-
kunapis mantsariyarqantsu ni llakikur
latsapankunatapis rachiyarqantsu.
25 Tsay rölluta mana rupatsinanpä
Elnatán, Delaía y Gemarías rugayaptin-
pis rey manami cäsurqantsu. 26 Tsaypa
trokinqa tsurin Jerameelta, Azrielpa
tsurin Seraíasta y Abdeelpa tsurin Sele-
míastami kacharqan secretariu Baructa
y profëta Jeremíasta prësu tsariyämu-
nanpä. Tsaynö kachaptinpis TAYTA
DIOS pakashqa kaptinmi tariyarqantsu.

Juk rölluchöna qellqananpä Jeremíasta Tayta Dios ninqan

27 Jeremías dictanqan y Baruc qell-
qanqan rölluta rey rupatsiptinpis
yapaymi Jeremíasta TAYTA DIOS nir-
qan: 28 "Yapay juk rölluman qellqatsiy
Judá nacionpa mandaqnin rey Joacim
rupatsinqancho qellqaranqantanölla.
29 "Nirkur rey Joacimta ninki:
'TAYTA DIOSMI nin: Tsay röllucho
qellqararqan Babilonia nacionpa man-
daqnin rey chaykamur kay nacion-
cho runakunatapis y uywakunatapis
ushakätsinanpä kanqanmi. Tsayta
wiyar llakikunaykipa trokin ¿imanirtä
ajanar tsay rölluta rupatsishqayki?
30 " 'Tsaynö rupatsinqaykipitami
TAYTA DIOS kar qamta nï: Qampita
aywaraqkuna manami mayqanpis David
jamaranqan trönucho mandar jamaran-
qatsu. Wanukuptiki manami pampayä-
shunkitsu, tsaypa trokinqa junaqpami
achaycho y paqaspanami alaycho ayayki
jitaranqa. 31 Qamtapis, tsurikikunatapis,
llapan yanapashuqnikikunatapis jutsata
rurayanqaykipitami castigayäshayki.
Castiganäpä willakatsinqäta wiyayta
mana munayaptikipis willakatsinqänö-
llami Jerusaléncho taqkunata y llapan
Judácho taqkunatapis castigashä' ".†
32 Tayta Dios tsaynö niptinmi
Neríaspa tsurin secretariu Baructa juk
röllutana Jeremías kamariparqan yapay
qellqananpä. Judá nacionpa mandaq-
nin rey Joacim rupatsinqan röllucho
qellqaranqantanöllami llapanta yapay
qellqarqan. Tsay qellqanqanmanpis mas
atskatarämi Jeremías yapatsirqan.

Jeremíasta rey Sedequías rugakunqan

37 1 Josíaspa tsurin Sede-
quíasnami Joacimpa tsurin
Coníaspa[o] trokin Judá nacioncho rey

[o] **37.1** Coníaspa jukaq jutin Joaquínmi karqan. Joaquínpita masta musyanaykipä liyinki 2Rey. 24.8-17; 2Crón. 36.9-10.
† **36.30-31** 2Rey. 23.36—24.6; Jer. 22.18-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

karqan. Rey kananpämi Babiloniapa mandaqnin rey Nabucodonosor churarqan. 2 Manami rey Sedequíaspis, yanapaqninkunapis ni Judá runakunapis wiyakuyarqantsu profëta Jeremíaswan TAYTA DIOS willakatsinqanta.

3 Juk junaqmi rey Sedequías Selemíaspa tsurin Jucaltawan Maasíaspa tsurin sacerdöti Sofoníasta kacharqan profëta Jeremíasta rugar niyänanpä: "TAYTA DIOSNINTSIKTASHI mañakuykunki yanapaykayämänanpä".

4 Tsay witsan manarä prësu tsariyaptinmi Jeremías libri puriykarqan. 5 Tsay witsanmi Babilonia[p] soldädukuna musyayarqan Faraónpa soldädunkuna Jerusalén runakunata yanapayänanpä Egiptupita shamuykäyanqanta. Tsayta musyaskirmi Jerusalénta jiruruypa tsaparaykäyanqanpita Babilonia soldädukuna paykunawan pelyayänanpä aywayarqan.

6 Tsaymi profëta Jeremíasta TAYTA DIOS nirqan: 7 "Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï: Mañakamänaykipä tsaynö rugakuyäshuptiki Judá nacionpa mandaqnin reyta niy: 'Yanapayäshunaykipä shamurpis Faraónpa soldädunkuna manami yanapayäshunkitsu, sinöqa nacionninkunamanmi kutikuyanqa. 8 Tsayta rikarmi Babilonia soldädukuna kutimur Jerusalénta atacar munayninman churayanqa. Nirkurnami wayikunatapis chipyaq rupatsiyanqa.

9 " 'Noqa TAYTA DIOSMI nï: Babilonia soldädukuna mana kutiyämunanpä kanqanta ama yarpäyaytsu. Paykunaqa atacayäshunaykipä kutiyämunqami. 10 Tsay soldädukunata wanutsiyaptikipis juk ishkay kawaykar quëdaqkuna antsa kaykarpis toldunkunapita shamurmi kay markata rupatsiyanqa' ".

Jeremíasta carcelman wichqanqan

11 Faraónpa soldädunkuna shamuykäyanqanta musyaskir Babilonia soldädukuna aywakuyashqana kaptinmi 12 Jerusalénpita Jeremías yarquykarqan Benjamín particho castankunawan herenciata rakipänakuyänanpä. 13 Benjamín Punku ninqanpa Jerusalénpita yarquykaqtami punku täpaqkunapa capitannin Irías prësu tsarir nirqan: "¡Qamqa Babilonia soldädukunaman takukaqmi aywaykanki!"

(Iríasqa Selemíaspa tsurin y Hananíaspa willkanmi karqan.)

14 Tsaynö niptinmi Jeremías nirqan: "¡Manami Babilonia soldädukunamantsu aywaykä!"

Tsaynö nikaptinpis mana wiyaypami Jeremíasta prësu tsariskir mandaqninkunaman Irías aparqan. 15 Chaykatsiptinmi mandaqkuna pasaypa ajar Jeremíasta maqaykatsir carcelman wichqatsiyarqan. Ñöpataqa tsay cárcel karqan secretariu Jonatánpa wayinmi. 16 Tsay wayi rurin pözuchömi atska junaq Jeremías qaykurarqan.

17 Nirkurmi rey Sedequías palaciunman qayaykatsir Jeremíasta pakayllapa tapur nirqan: "¿Imallataqa TAYTA DIOS willashushqaykiku?"

Tsaynö tapuptinmi Jeremías nirqan: "Awmi tayta, willamashqami. Babiloniapa mandaqnin reypa munayninchöshi qam kanki".

18 Nirkurnami rey Sedequíasta Jeremías tapurqan: "Tayta rey, ¿imatatä qampa contrayki rurashqä carcelman wichqatsimänaykipä? Tsaynöpis yanapashuqnikikunapa contran y Judá runakunapa contran ¿imatatä rurashqä? 19 Babiloniapa mandaqnin rey mana atacamänantsikpä kanqanta niq profëtaykikuna ¿maytä? 20 Tayta rey, imanö kaptinpis secretariu

[p] **37.5** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan. Tsaynöllami kaykan Jer. 37.8-9, 11, 13 versïculukunachöpis.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jonatánpa wayincho kaykaq carcelman amana kutitsimaytsu. Tsayman kutitsimaptikiqa wanushächi. Tayta rey, tsaynö rugakunqäta awniykallämay".

21 Tsaynö rugakuptinmi rey Sedequías awnir ordenarqan palaciupa sawanllanchöna prësu wichqarätsiyänanpä. Tsaynöpami Jeremías prësu wichqararqan palaciupa sawannincho. Nirkurmi Sedequías ordenarqan Jerusaléncho tanta ushakanqanyaq Tanta Ruraqkuna niyanqan cällipita qoyay qoyay juk tantata apapäyänanpä.

Mitu pözuman Jeremíasta jatiyanqan

38 1 Matánpa tsurin Sefatías, Pasurpa tsurin Gedalías, Selemíaspa tsurin Jucal y Malquíaspa tsurin Pasurmi wiyayarqan llapan runakunapa ñöpancho Jeremías willakunqanta. Willakurmi nirqan: 2 "TAYTA DIOSMI nin: 'Kay markacho quëdaqkunaqa wakinmi guërracho wanuyanqa, wakinmi mallaqaywan wanuyanqa y wakinnami pesti qeshyawan wanuyanqa. Kaypita qeshpir Babilonia[q] runakunaman takukaqkunami itsanqa kawayanqarä'.[†]

3 "Mastami TAYTA DIOS nin: 'Babiloniapa mandaqnin reymi soldädunkunawan kay markata vincir munayninchо tsararäyanqa' ".

4 Jeremías tsaynö willakunqanta wiyarmi tsay autoridäkuna reyman aywaykur niyarqan: "Kay runata wanutsishun. Tsaynö parlarqa kaycho kaykaq soldädukunata y llapan runakunatapis mantsariykätsinmi. Nacionnintsik alli kananta kay runa manami munantsu, tsaypa trokinqa desgracia chämunantami munan".

5 Niyaptinmi rey Sedequías nirqan: "Makikikunachömi kaykan. Imatapis yarpäyanqaykita rurayay. Wanutsiyta munayaptikipis manami michäkütsu".

6 Tsaynö niptinmi reypa tsurin Malquíaspa mitu pözunman waskawan watarkur Jeremíasta jatiyarqan. Tsay pözuqa karqan carcelpa patiunchömi. Tsay pözucho atska mitu kaptinmi Jeremíasqa ruriyaq jatikarqan.

7 Etiopía runa Ebed-melecmi musyarqan Jeremíasta pözuman jatiyanqanta. Payqa palaciucho autoridämi karqan. Benjamín Punku kaqchönami reyqa sesionta ruraykarqan. 8 Palaciupita rey kaqman aywaykurmi Ebed-melec nirqan: 9 "Tayta rey, profëta Jeremíasta mitu pözuman jatir pasaypa mana allitami tsay runakuna rurayashqa. Tsaychöqa mallaqaypitachi wanunqa. Mikuypis markacho manami kannatsu".

10 Tsaynö niptinmi Ebed-melecta rey nirqan: "Kimsa chunka (30) runakunata pushakurkur ayway profëta Jeremías manarä wanuqta jipiyämunaykipä".

11 Tsaymi runakunata pushakurkur Ebed-melec aywarqan reypa palaciuncho makwa latsapakuna churaräkunanman. Tsaypita ratashkunata apakurkur aywarmi tsay ratashkunata Jeremíasta waskawan jitaparqan. 12 Jitaparmi Ebed-melec nirqan: "Waska mana nanätsishunaykipä tsay ratashkunata ikishnikiman churakuy".

Ninqannöllami Jeremías churakurqan. 13 Shumaq churakuskiptinnami waskawan sutaypa pözupita jipiyämurqan. Tsaypitanami carcelpa patiuncho Jeremías wichqararqan.

Jeremíasta rey Sedequías qayatsinqan

14 Tsaypita juk junaqmi templuman yaykuna kimsa kaq punkuman rey Sedequías profëta Jeremíasta qayatsirqan. Tsaychömi nirqan: "Imatapis mana llullapämaypa rasun kaqta willamay".

---

[q] **38.2** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan. Tsaynöllami kaykan Jer. 38.18-19, 23 versïculukunachöpis.
[†] **38.2** Jer. 21.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Tsaymi Jeremías nirqan: “Tayta rey,
rasun kaqta willaptï wanutsimankichi.
Yätsiptïpis manami cäsukamankitsu”.
16 Tsaynö niptinmi rey Sedequías
jurarnin nirqan: “Manami wanutsi-
shaykitsu ni wanutsiyta munayäshuq-
niki runakunapa makinmanpis chu-
rashaykitsu. Tsay ninqäta cumplinä-
pämi kawayta qaramaqnintsik TAYTA
DIOSPA jutincho jurä”.
Wakinkuna mana wiyayänanpämi
rey Sedequías shapshapyayllapa
tsaynö jurarqan.
17 Tsaymi Sedequíasta Jeremías
nirqan: “Israel runakunata kuyaq y
llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin:
‘Babiloniapa mandaqnin rey kacha-
munqan capitankunaman jukllа
entregakuptikiqa manami qamtapis ni
castaykikunatapis wanutsiyäshunki-
tsu. Tsaynö ruraptiki kay markatapis
manami rupatsiyanqatsu. 18 Paykuna-
man mana entregakuptikimi itsanqa
Babilonia soldädukuna yaykamur kay
markata rupatsiyanqa. Tsaynö rura-
yaptin qampis manami qeshpinkitsu’ ”.
19 Tsaymi Sedequías nirqan: “Babilonia
soldädukunaman aywarqa paykunapa
makinkunacho kaykäyaq Judá mayin-
tsikkuna maqayämänantami mantsarï”.
20 Niptinmi Jeremías nirqan: “Tayta
rey, TAYTA DIOS nikäshuptikiqa wiya-
kuy. Wiyakurqa paykunapa makinman
manami chankitsu, tsaypa rantinqa
allimi kawanki. 21 Mana aywaptikiqa
kay markata ushakätsiyänanpä kan-
qantami TAYTA DIOS musyatsimashqa.
22 Palaciuykicho quëdaq warmikunata
llapantami Babiloniapa mandaqnin
rey kachamunqan capitankuna apaku-
yanqa. Washayta mana kamäpakupti-
kimi tsay warmikuna niyäshunki:

“ ‘Pasaypa allimi amïguykikuna
¿aw?
¡Llullapäyäshurnikimi traiciona-
yäshushqayki!
¡Mituman jatikashqanö kaptiki
manami mayqanpis yanapayä-
shushqaykitsu!’ ”

23 Rey Sedequíasta mastami Jeremías
nirqan: “Tayta rey, warmikikuna y tsu-
rikikuna llapanmi Babilonia soldäduku-
napa makincho kayanqa. Qampis qesh-
piyta mana kamäpakurmi Babiloniapa
mandaqnin reypa munaynincho prësu
kanki. Paymi soldädunkunata mandanqa
kay markatapis rupatsiyänanpä”.
24 Tsaynö niptinmi Jeremíasta Sede-
quías nirqan: “Autoridäkuna wanutsi-
yäshunaykita mana munarqa niman-
qaykita ama pitapis willaytsu. 25 Parlan-
qantsikta musyaskir autoridäkunami
tapuyäshunki. Tsaynöpis niyäshunki
llapan nimanqaykita mana willaptiki
wanutsiyäshunaykipä kanqantami.
26 Tsaynö niyäshuptiki parlanqan-
tsikta imatapis ama willaytsu. Tsaypa
trokinqa ninki Jonatánpa wayinman
prësu mana kutitsinäpä y tsaycho mana
wanunaykipä rugakamanqaykita”.
27 Rey ninqannöllami llapan autori-
däkuna Jeremías kaqman aywaykur
tapuyarqan. Tapuyaptinpis rey yacha-
tsinqannöllami Jeremías nirqan. Jere-
míaswan rey parlayanqanta mayqan-
pis mana wiyayashqa karmi imatapis
mana parlakuypa witikuyarqan.
28 Jerusalénman Babilonia soldä-
dukuna yaykuyanqan junaqyaqmi
carcelpa patiuncho Jeremías prësu
kaykarqan.

Jerusalén markata Babilonia runakuna ushakätsiyanqan

2 Reyes 24.20—25.21;
2 Crónicas 36.17-21; Jeremías 52.3-30

39 1 Puwaq wata y chunka killana[r] Judá nacionpa mandaqnin rey Sedequías kaykaptinmi Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosor llapan soldädunkunawan aywar Jerusalénta atacayänanpä

[r] **39.1** Tsay karqan 15 de enëru wata 588 a. C.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jiruruypa churanakuyarqan. 2 Chunka wata y chusku killa isqun junaq[s] Sedequías rey kaykaptinnami tsay soldädukuna murällata uchkuskir markaman yaykuyarqan. 3 Babilonia nacionpa mandaqnin reypa capitanninkuna yaykuskirmi chawpi punkuman churanakuyarqan. Paykuna kayarqan Nergal-sarezer, Samgar-nebo, mandaq Sarsequim, mandaq Nergal-sarezer y reypa llapan capitanninkunapis.

4 Tsayta rikaykurmi rey Sedequías llapan soldädunkunawan paqaspa qeshpir reypa qenchan ninqanpa päsar yarquyarqan ishkay murälla ninqan punkupa. Nirkurmi *Arabá pampaman aywaq nänipa aywakuyarqan. 5 Tsaynö qeshpiykäyaptinmi Babilonia[t] soldädukuna qatiparnin Jericó pampacho rey Sedequíasta taripäyarqan.

Prësu tsariykurmi Babiloniapa mandaqnin rey Nabucodonosorman apayarqan. Nabucodonosorqa Hamatcho kaykaq Ribla[u] markachömi kaykarqan. Chaykatsiyaptinmi Nabucodonosor juzgarqan. 6 Riblachömi rey Sedequías rikaraykaptin tsurinkunata wanutsiyarqan. Tsaynöllami Judá nacionpa autoridäninkunatapis wanutsiyarqan. 7 Kikin Sedequíastanami ishkan ñawinkunata jipiskir cadënawan watarkur Babiloniaman prësu apayarqan.

8 Jerusalénchönami reypa palaciunta y tsaycho kaq wayikunatapis Babilonia soldädukuna kayar ushayarqan. Tsaynöllami Jerusalén markapa murällantapis juchutsiyarqan. 9 Tsaypitanami wardiakunapa capitannin Nabuzaradán kawaykar quëdaq runakunata y payman takukaqkunatapis Babiloniaman apatsirqan. 10 Judá nacionchöqa pasaypa muchuqkunallatami jaqiykuyarqan. Paykuna arukuyänanpämi üva chakrakunata y murukuyänanpä chakrakunatapis rikatsirqan.

Prësu kanqanpita Jeremíasta kacharinqan

11 Babiloniapa mandaqnin rey Nabucodonosormi wardiakunapa capitannin Nabuzaradánta nirqan: 12 "Jeremíasta shumaq rikanki. Imatapis munanqantaqa kamaripaykunki".

13 Tsaynö niptinmi wardiakunapa capitannin Nabuzaradán, palaciucho mandaq Nabusazbán, mandaq Nergal-sarezer y Babilonia nacionpa mandaqnin reypa llapan capitanninkunapis 14 carcelpa patiunpita[†] Jeremíasta jipitsiyämurqan. Nirkurmi wayinman kutitsinanpä Ahicampa tsurin y Safánpa willkan Gedalíasta entregayarqan. Tsaynöpami quëdaq Judá mayinkunawan Jerusaléncho Jeremías tarqan.

Ebed-melecta Tayta Dios promitinqan

15 Carcelpa patiunllachörä Jeremías prësu kaykaptinmi TAYTA DIOS nirqan: 16 "Etiopíapita Ebed-melecta[†] niy: 'Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: Kay markacho alli kaway kananpa trokin desgracia chämunanpämi nirqä. Tsay ninqätaqa cumplishämi. Tsaynö päsanqanta qampis rikankimi. 17 Tsaynö kaptinpis mantsarinqayki runakunapita noqami tsapäshayki. 18 Noqaman yärakamunqaykipitami mana wanutsiyäshunaykipä tsapäshayki. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï' ".

Gedalías kaqman Jeremías aywakunqan

40 1 Kaychömi qellqaraykan Jeremíasta TAYTA DIOS ninqan. Babiloniaman prësu apayänanpämi

[s] **39.2** Tsay karqan 18 de juliu wata 586 a. C. [t] **39.5a** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan. Tsaynöllami kaykan Jer. 39.8 versïculuchöpis.
[u] **39.5b** Ribla markaqa Siria nacionchömi karqan.
[†] **39.14** Jer. 38.13. [†] **39.16** Jer. 38.7-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jerusalén runakunatawan Judá runakunata cadënawan watarkur Ramá markaman soldädukuna qoriyarqan. Jeremíastapis tsaycho wataraykaqta tariykurmi wardiakunapa capitannin Nabuzaradán 2 nirqan: "Kay markata desgracia päsananpä TAYTA DIOSNIKI ninqannöllami 3 cumpliykan. Marka mayikikunata tsaynö castigaykan pay ninqanta mana cäsukur jutsata rurayanqanpitami.

4 "Cadënawan makipita wataraykaqta paskaskiptï manami prësunatsu kanki. Babiloniaman aywayta munaptikiqa aku aywakushun. Tsaycho alli kawanaykipä noqami rikashayki. Aywayta mana munarqa kaycho quëdakuy. Kay nacioncho maychöpis gustashunqaykicho täkuy.

5 "Kay nacionllacho quëdakuyta munarqa Ahicampa tsurin y Safánpa willkan Gedalías kaqman aywakuy Judá mayikikunawan tsaycho juntu tänaykipä. Gedalíastaqa Judá runakunapa gobernadornin kananpämi Babiloniapa mandaqnin rey churashqa. Kaycho quëdanaykipä o noqawan aywanantsikpäpis qampitami kaykan".

Tsaynö nirmi mikuyta y qellayta qaraykur Jeremíasta kachaykurqan. 6 Tsaypitanami Ahicampa tsurin Gedalías kaqman Jeremías aywakurqan. Paypa makinchömi Judácho quëdaq runakunawan tarqan.

Gedalías gobernador kanqan

7 Judá runakunapa wakin soldädunkuna y capitanninkuna Jerusalénpita karucho täyaptinmi Babilonia soldädukuna prësu tsariyarqantsu. Paykunami musyayarqan Ahicampa tsurin Gedalíasta gobernador kananpä Babiloniapa mandaqnin rey churanqanta. Tsaynöllami musyayarqan Babiloniaman prësu mana aywaq ollqupis, warmipis y wamrakunapis Gedalíaspa makinchöna kayanqanta. Prësu mana aywaq runakunaqa muchuq runakunami kayarqan.

8 Tsayta musyaskirmi tsay capitankuna mandanqan runakunata pushakurkur aywayarqan Gedalías kaqman. Gedalíasqa Mizpachömi kaykarqan. Tsay aywaq runakuna kayarqan Netaníaspa tsurin Ismael, Careapa tsurinkuna Johanánwan Jonatán, Tanhumetpa tsurin Seraías, Netofacho taq Efaipa tsurinkuna, Maacatcho taq runapa tsurin Jezanías y paykuna kachayanqan llapan runakuna.

9 Chaykuyaptinnami Ahicampa tsurin y Safánpa willkan Gedalías tsay capitankunata y paykunawan aywaqkunata nirqan: "Diospa jutinchömi qamkunata nï Babilonia[v] runakunapa makincho kayta mana mantsariyänaykipä. Babilonia nacionpa mandaqnin rey nimanqantsikta rurar allimi kawashun. 10 Noqaqa kay Mizpachömi täshä Babilonia autoridäkuna shayämuptin qamkunapa janaykikuna parlanäpä. Qamkunaqa maychöpis täyanqaykicho üvata, hïgusta, dätilta[w] y olïvupita rurashqa aceitita wayikikunaman atskata qoriyay".

11 Tsaynöllami Moabcho, Amóncho, Edomcho y juklä nacionkunacho kaykaq Judá runakunapis musyayarqan Babiloniapa mandaqnin rey juk ishkay Judá mayinkunata kachaykunqanta y Gedalíasta paykunapa gobernadornin kananpä churanqanta. 12 Tsayta musyaskirmi qeshpir aywakuyanqan nacionkunapita Judácho kaykaq markankunaman kutiyämurqan. Kutimurmi Gedalíaswan parlayänanpä Mizpaman aywayarqan. Nirkurnami markankunaman kutiykur üvata, hïgusta y dätilta atskata qoriyarqan.

---

[v] **40.9** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan. Tsaynöllami kaykan Jer. 40.10 versïculuchöpis. [w] **40.10** Dätilqa juk casta palmërapa wayuyninmi kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Gedalíasta wanutsiyta munanqanta Johanán musyanqan

13 Tsay junaqkunallanami Careapa
tsurin Johanán y mana rindikuq
soldädukunapa capitanninkunapis
Mizpaman aywayarqan Gedalíaswan
parlayänanpä. 14 Chaykurmi niyarqan:
"Amón nación runakunapa mandaq-
nin rey Baalismi Netaníaspa tsurin
Ismaelta wanutsishunaykipä kacha-
mushqa".

Tsaynö niyaptin Gedalías manami
criyirqantsu.

15 Tsaymi Careapa tsurin Johanán
Gedalíasta pakayllapa Mizpacho nir-
qan: "Manarä wanutsishunqaykiyaq
pakayllapa aywar Netaníaspa tsurin
Ismaelta wanuratsimushä. Tsayta
manami ni pipis musyanqatsu. Wanu-
tsishuptikiqa makikicho kaykaq llapan
Judá mayintsikkunapis mantsakarmi
maytsaypapis aywakur chipyaq usha-
käyanqa".

16 Niptinmi Gedalías nirqan:
"Ismaelpä ninqayki manami rasunpay-
patsu. Payta ama wanutsiytsu".

Gedalíasta wanutsiyanqan
2 Reyes 25.25-26

41 1 Tsaypita qanchis killa päsas-
kiptinnami Ismael jutiyuq
runa chunka runakunata pushashqa
Mizpa markaman charqan. Ismaelqa
karqan Elisamapa willkan y Neta-
níaspa tsurinmi. Tsaynöpis karqan
Judá nacionpa mandaqnin reykuna
casta y rey Sedequíaspa yanapaqnin
autoridämi. Chaykurmi Gedalíaswan
mikur upur jamaräyarqan. 2 Mikuy-
käyanqanchömi pushanqan chunka
runakunawan illaqpita Gedalíasta
espädanwan wanuskatsiyarqan.
Gedalíasta Judá nacionpa goberna-
dornin kananpämi Babilonia nacionpa
mandaqnin rey churashqa karqan.
Tsaynö kaykaptinpis mana mantsa-
riypami wanutsiyarqan. 3 Tsaynöllami
Mizpacho Gedalíaswan kaykaq Judá
runakunata y Babilonia[x] soldädukuna-
tapis wanutsiyarqan.

4 Gedalíasta wanutsiyanqanta
manarä musyarmi waraynin junaq
5 Siquempita, Silupita y Samariapita
puwaq chunka (80) runakuna chä-
yämurqan. Jerusalén markata usha-
kätsiyanqanpita pasaypa llakikurmi
paykuna kaykäyarqan shaprankunata
rutukushqa, latsapankuna rachishqa y
qarankunapis roqur ushashqa. Payku-
nami apayämurqan tsaki mikuy ofren-
dakunata y inciensiuta TAYTA DIOSPA
templunman churayänanpä.

6 Tsay runakuna Mizpaman manarä
chäyaptinmi Netaníaspa tsurin Ismael
waqaraykar taripaq aywarqan. Tinkus-
kirmi nirqan: "Markaman aku yayku-
shun Gedalíaswan tinkuyänaykipä".

7 Markaman yaykuskiyaptinnami
Ismaelqa wanutsikuq mayinkunawan
tsay runakunata wanuratsiyarqan.
Wanuskatsirmi pözuman ayankunata
jitarpuyarqan. 8 Manarä wanutsiyap-
tinmi tsay puwaq chunka runakuna-
pita chunka runakuna Ismaelta ruga-
kur niyarqan: "Taytay, ama wanutsi-
yämaytsu. Mana wanutsiyämaptikiqa
jirkacho pakaraykätsiyanqä trïguta,
cebädata, aceitita y abëjapa mishkin-
tami qarayäshayki" nir.

Tsaynö niyaptinmi wakin kaqta
wanutsirpis rugakuq kaqkunata wanu-
tsiyarqannatsu.

9 Ayakunata Ismael jitarpunqan
pözuqa rey Asa[†] unay ruratsinqan
pözumi karqan. Tsay pözuta uchku-
tsirqan Israel nacionpa mandaqnin
rey Baasawan pelyanqan witsanmi.
Tsay pözuman juntaqpämi ayakunata
Ismael jitarpurqan.

---

[x] **41.3** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.
[†] **41.9** 1Rey. 15.9-24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Nirkurnami Ismael prësu tsarirqan reypa warmi tsurinkunatawan Mizpacho quëdaq wakin runakunata. Tsay runakunataqa wardiakunapa capitannin Nabuzaradánmi Gedalíaspa makincho jaqiykurqan. Paykunata prësu apakurkurmi Amón nacionman Ismael aywakurqan.

Prësu apanqan runakunata Ismaelpa makinpita qechuyanqan

11 Careapa tsurin Johanán y paywan kaykaq capitankunami musyaskiyarqan runakunata Ismael wanutsinqanta. 12 Tsaymi llapan runakunata qoriskir aywayarqan Ismaelwan pelyayänanpä. Qatiparmi taripäyarqan Gabaóncho kaykaq jatun tanki ñöpancho.† 13 Ismael prësu apaykanqan runakuna Johanánta y paywan aywaykaq capitanninkunata rikaskirmi pasaypa kushikurnin 14 paykunaman jinan höra takukäyarqan. 15 Ismaelnami puwaq yanapaqninkunallawan qeshpir Amón nacionman aywakuyarqan.

16 Prësu apaykanqan runakunami kayarqan soldädukuna, warmikuna, wamrakuna y autoridäkuna. Paykunatami Johanánqa yanapaqnin capitankunawan Ismaelta Gabaóncho qechumur 17 Belénpa ñöpancho kaykaq Gerut-quimamman pusharqan. Tsaychömi patsakuyarqan tsayllapitana Egiptuman aywakuyta yarpar. 18 Tsaynö aywakuyta yarpäyarqan Babiloniapa mandaqnin rey churanqan gobernador Gedalíasta Ismael wanutsinqanpita pasaypa mantsarirmi.

Judá runakunata Jeremías yätsinqan

42 1 Careapa tsurin Johanán, soldädukunapa llapan capitanninkuna, Osaíaspa tsurin Jezanías y wamrakunapita qallaykur awkinkunayaq llapan runakuna juntapaykurmi 2 profëta Jeremíasta niyarqan: "Taytay, jukta rugakuyäshayki. TAYTA DIOSTA noqakunapä mañakuykullay. Rikanqaykinöpis tsaytsika kanqantsikpita kananqa wallkallanami kaykantsik. 3 TAYTA DIOSTA mañakuykuy maypa aywanantsikpä kaqtapis y imata ruranantsikpä kaqtapis tantiyaykatsimänantsikpä".

4 Tsaynö niyaptinmi Jeremías nirqan: "Rugakayämanqaykinömi TAYTA DIOSNINTSIKTA mañakushä. Nirkurnami pay nimanqanta llapanta willayäshayki".

5 Niptinmi Jeremíasta niyarqan: "TAYTA DIOS nishunqaykitaqa munar mana munarpis cäsukuyäshämi. Mana cäsukuyaptïqa TAYTA DIOS castigayämätsun. 6 Gustükunapä kaptin mana kaptinpis TAYTA DIOSNINTSIK ninqanta willayämaptikiqa wiyakuyäshämi. Tsaypämi qamta mañakuykäyä. TAYTA DIOSNINTSIK niyämanqanta wiyakurqa allimi kawayäshä".

7 Tsaypita chunka junaqtami imata ninanpäpis Jeremíasta Tayta Dios tantiyatsirqan. 8 Tsaymi Careapa tsurin Johanánta, yanapaqnin capitankunata y wamrakunapita qallaykur awkinkunayaq llapan runakunata qorirqan. 9 Paykunatami Jeremías nirqan: "Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSTA mañakunäpä rugakayämanqaykinöllami payta mañakushqä. Paymi nin: 10 'Qamkunata castiganqäpita pasaypami pësakü. Tsaymi kay nacionllacho quëdakuyaptiki yanapayäshayki. Ñöpataqa wayita juchutsiqnö y qewata llukiriqnömi qamkunata castigashqä. Kananqa wayita shäritsiqnö y plantata plantaqnömi yanapayäshayki.

11 " 'Babilonia nacionpa mandaqnin reyta mantsashqa karpis amana mantsayaynatsu. Tsay reypa munayninpita qamkunata jipimunäpämi kaykä. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï. 12 Qamkunata kuyarmi Babilonia nacionpa

† **41.12** 2Sam. 2.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mandaqnin reypa shonqunmanpis kuyapäkuyta churashä markaykikunacho kachaykuyäshunaykipä.

13 “ ‘Paqtä mana cäsukamar niyankiman: “Kay nacioncho amana täshunnatsu. 14 Tsaypa trokinqa Egiptuman aywakushun. Tsaychöqa manami guërratapis rikashuntsu ni guërrapä *cornëta waqamuqtapis wiyashuntsu. Mallaqaypitapis tsaychöqa manami wanushuntsu. Tsaychöqa añawmi täkushun”.

15 “ ‘Kay nacioncho quëdaq Judá runakuna, kanan nikanqäta shumaq wiyakuyay. Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï: Egiptuman aywayaptikiqa 16 espädawan wanuyta mantsayaptikipis wanutsiyäshunkimi. Mallaqaywan wanuyta mantsarpis mallaqaywanmi ushakäyanki. 17 Egiptucho tarqa wakinnikimi guërracho wanuyanki, wakinniki mallaqaywan wanuyanki y wakinnikina pesti qeshyawan wanuyanki. Qamkunata castigaptï manami mayqaykipis kawaykar quëdayankitsu.

18 “ ‘Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï: Jerusaléncho taqkunata pasaypa rabyanar castiganqänömi qamkunatapis Egiptupa aywayaptikiqa castigayäshayki. Pasaypa maldicionashqa kayaptikimi pïmaypis pasaypa mantsariyanqa. Manakaqman churayäshurnikimi jamuräyäshunki. Mananami kay nacionnikikunaman imaypis kutiyämunkinatsu’ ”.

19 Tayta Dios tsaynö ninqanta willarmi Jeremías nirqan: “Judácho quëdaq runakuna, Egiptuman aywayänaykita TAYTA DIOS manami munantsu. Tsayman aywayaptikiqa castigayäshunaykipä kanqantami willashqä. Tsayta shumaq tantiyakuyay. 20 Qamkunaqa janan shonqullami TAYTA DIOSNINTSIKTA rugakunäpä mañakayämashqayki. Mañakamarmi niyämashqayki: ‘TAYTA DIOSNINTSIKTA noqakunapä rugakuykullay. Pay ninqantaqa cäsukuyäshämi’. 21 Pay ninqanta willaptïpis manami wiyakuyta munayankitsu. 22 Tsaynö kaykaptinqa shumaq tantiyakuyay. Egiptuman aywarpis wanuyankimi. Wakinniki guërracho wanuyanki, wakinnikimi mallaqaywan wanuyanki y wakinnikinami pesti qeshyawan wanuyanki”.

Mana cäsukur Egiptuman aywayanqan

43 1 TAYTA DIOS tsaynö ninqanta Jeremías willayta ushaskiptinmi 2 Osaíaspa tsurin Azarías, Careapa tsurin Johanán y paykunawan kaykaq runakunapis runa tukurnin niyarqan: “¡Qamqa llullakuykankimi! ¡TAYTA DIOSNINTSIK manami nishushqaykitsu Egiptuman mana aywayänäpä! 3 Tsaytaqa Neríaspa tsurin Barucmi yachaykätsishunki Babilonia[y] runakunapa makincho kanantsikta munar. Barucqa munaykan Babilonia runakuna wanutsiyämänanta o prësu apayämänantami”.

4 Tsaynö nirmi Careapa tsurin Johanán, capitankuna y paywan kaykaq llapan runakuna Judácho quëdayänanpä TAYTA DIOS ninqanta wiyakuyarqantsu. 5 Wiyakuyänanpa trokinmi Johanán y capitankuna Judácho taykaq runakunata pushakurkur Egiptuman aywakuyarqan. Tsay pushayanqan runakunaqa maytsay nacionman qeshpiyanqanpita tsayrä Judáman kutimuq runakunami kayarqan.[†] 6 Paykunawanmi aywayarqan Gedalíaspa makincho Nabuzaradán jaqiykunqan runakuna, warmikuna, wamrakuna y Judá nacionpa mandaqnin reypa jipash tsurinkunapis. Tsaynöllami

[y] **43.3** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.
[†] **43.5** Jer. 40.11-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

profëta Jeremías y Neríaspa tsurin Barucpis paykunawan aywayarqan. 7TAYTA DIOS ninqanta mana cäsukurmi Egiptuman aywar Tafnes markayaq chäyarqan.†

Egiptuta Nabucodonosor atacananpä Jeremías ninqan

8Tafnescho kaykaptinnami Jeremíasta TAYTA DIOS nirqan: 9"Tafnes markacho Faraónpa palaciun punkuman aywaykur ladrilluwan rurashqa pïsuta uchkuskir jatusaq rumikunata pampay. Tsay jananman jipinqayki ladrillukunata kutitsiy. Tsaynö ruray Judá runakunapa rikanancho. 10Nirkur runakunata ninki: 'Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: Babilonia nacionpa mandaqnin sirvimaq rey Nabucodonosortami kachamushä kay pampatsinqä rumikuna janancho toldunta ichïtsir trönunta churananpä. 11Chaykamurmi Egipto runakunata soldädunkunawan atacar vincinqa. Wanuqpä kaqkunaqa wanuyanqami. Prësu aywaqpä kaqkunaqa prësumi aywayanqa. Guërracho espädawan wanuqpä kaqkunaqa guërrachömi wanuyanqa.†

12" 'Egipto runakuna adorayanqan dioskunapa templunkunatapis rupatsiyanqami. Egipto runakuna rurayanqan dioskunatapis wakintami rupatsiyanqa y wakintanami apakuyanqa. Mitsikuq runa latsapanpita ujata jipiqnömi Egipto nacionpa riquëzankunata ashi ashiykur apakuyanqa. Tsaynö ruraskir aywakuptin tsaycho taq runakuna mantsariywan manami imatapis niyanqatsu. 13Bet-semescho[z] kaykaq adorayanqan wanka ruminkunatapis pakirmi ushayanqa. Egipto runakuna adorayanqan dioskunapa templunkunatapis llapantami rupatsir ushayanqa' ".

Egiptuman aywakuq Judá runakunapä Tayta Dios ninqan

44 1Egiptuman aywakuq Judá runakunami taykäyarqan Migdol markacho, Tafnes markacho, Menfis markacho y Patros particho. Paykuna imanö kananpä kaqtapis musyayänanpämi Jeremíasta Tayta Dios nirqan: 2"Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: 'Qamkunaqa rikayashqaykimi Jerusaléncho taq runakunata y llapan Judá markakunacho taq runakunata pasaypa castiganqäta. Kananqa tsay markakuna tsunyaykäyanmi.

3" 'Tsaynö castigashqä pasaypa ajanätsiyämar juk dioskunata adorar† inciensiuwan qoshnitsiyanqanpitami. Unay castaykikunapis mana adoraykäyaptinmi qamkunaqa tsay dioskunata adorayashqayki. 4Melanaypä mana allikunata rurar ajanätsiyämanqaykita willayäshunaykipämi sirvimaqnï profëtakunata unaypita patsa kutin kutin qamkunaman kachamurqä.

5" 'Tsaynö kaptinpis manami wiyakayämashqaykitsu ni jutsa ruraytapis jaqiriyashqaykitsu. Tsaypa trokinqa jinallami juk dioskunata inciensiuwan qoshniykätsiyanki. 6Tsaymi pasaypa rabyanar Jerusalén cällikunacho y llapan Judá markakunachöpis runakunata castigashqä. Tsaymi pasaypa tsunyaq raqällana kaykäyan.

7" 'Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï: Judá runakuna, ¿imanirtä achäquita ashipäyämanki? Tsaynölla ajanätsiyämaptikiqa llapaykikunatami ushakätsiyäshayki: ollqutapis, warmitapis, wamrakunatapis, chuchuykaq wamrakunatapis. 8¿Imanirtä ajanätsimar Egiptuchöpis juk dioskunata

---

[z] **43.13** Bet-semespä parlarqa manami Judácho kaq Bet-semespätsu parlaykan, sinöqa Egiptucho kaq Bet-semespämi. Tsay markapa jukaq jutin Heliópolismi karqan.
† **43.7** 2Rey. 25.26. † **43.11** Jer. 15.2. † **44.3** Éxo. 20.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

inciensiuwan qoshniykätsiyanki? Tsaynö rurar kikikikunami wanuyta ashiykäyanki. Tsaymi maytsay nacioncho taqkuna rikayänanpä pasaypa maldicionashqa kayanki.

9 “ ‘Unay castaykikuna, Judácho reykuna y tsay reykunapa warminkunapis qamkunanöllami jutsata rurayashqa. Paykunata castiganqäta ¿qonqaskiyashqaykinaku? Judá nacioncho y Jerusalén cällikunacho warmikikunapis kikikikunapis jutsata rurayanqaykipita castigayanqäta ¿qonqaskiyashqaykinaku? 10 Jutsa ruraykunata kananyaqpis manami kachariyankitsu ni mantsapakuyankitsu. Leynïkunatapis ni estatütükunatapis manami cäsukuyankitsu. Tsay leykunata entregarqä unay castaykikuna cäsukuyänanpä y qamkunapis cäsukuyänaykipämi.

11 “ ‘Tsaymi Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq Tayta Dios kar nï: Tsaynö kayanqaykipitami chipyaq ushakätsiyäshayki. 12 Judápita mana wiyakuypa shamuqkuna, llapaykikunami kay Egiptucho ushakäyanki. Wakinnikimi guërracho wanuyanki y wakinnikinami mallaqaywan wanuyanki. Wamrakunapita qallaykurmi awkinkunayaq wanuyanki. Penqakuypä kayaptikimi runakuna chikiyäshurniki maldicionayäshunki. Qamkunata castiganqäta musyarmi mantsakashqa rikakuyanqa.

13 “ ‘Imanömi Jerusaléncho taqkunata castigarqä, tsaynöllami Egiptucho taykaqkunatapis castigayäshayki. Tsaymi wakinniki guërracho wanuyanki, wakinniki mallaqaywan wanuyanki y wakinnikina pesti qeshyawan wanuyanki. 14 Judápita Egiptuman aywakuqkuna manami mayqaykipis kawaykar quëdayankitsu. Judácho täyänaykipä kutiyta munarpis juk ishkay qeshpiqkunallami kutirpis kutiyanki’ ”.

Judá runakuna contestayanqan

15 Jeremías tsaynö ninqantami atska runakuna wiyayarqan. Tsaychömi Patros particho taq runakunapis kaykäyarqan. Warminkuna juk dioskunata adorar inciensiuwan qoshnitsiyanqanta musyaqkuna y tsaycho kaykaq llapan warmikunapis Jeremíastami niyarqan: 16 “Tayta Diospa jutincho willayämanqaykita manami cäsukuyäshätsu. 17 Tsaypa trokinqa imanöpis rurayänäpä yarpaykäyanqänömi rurayäshä. Ciëlupa Maman diösapä† mana kachaypami inciensiuwan qoshnitsirnin vïnuta wiñapäyäshä. Payta adoraykäyanqänöllami unay castäkunapis, mandamaq reykunapis y autoridänïkunapis Judá markakunacho y Jerusalén cällikunachöpis adorayarqan. Tsaynö rurayaptin mikuynïkunapis manami pishiqtsu. Ima desgraciapis mana päsayämaptinmi kushishqa kawakuyarqä. 18 Ciëlupa Mamanpä inciensiu qoshnitsiyta y vïnu wiñapayta kachaskiyanqä junaqpitami itsanqa pasaypa muchuycho kawayashqä. Runakunapis wakinqa guërracho wanuyashqa y wakinnami mallaqaywan wanuyashqa”.

19 Mastami warmikuna niyarqan: “Ciëlupa Maman diösa niraq wawata ruraykur inciensiuwan qoshnitsiyanqäta y vïnuta wiñapar adorakuyanqätami qowäkunapis musyayan”.

Jeremías contestanqan

20 Tsaynö niyaptinmi runakunata y warmikunata Jeremías nirqan: 21 “Tsaykunata rurayanqaykita ¿Tayta Dios mana musyanqantaku o qonqaykunqantaku qamkuna yarpäyanki? Payqa musyanmi unay castaykikuna, reykuna, autoridäkuna, Judácho taq runakuna y kikikikunapis juk dioskunata adorayanqaykita. Tsaynöpis

† **44.17** Jer. 7.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

musyanmi llapan Judá markakunacho y Jerusalén cällikunacho inciensiuwan qoshnitsiyanqaykita.

22 "Tsaynö llutanta rurar ajanätsiyanqaykipitami TAYTA DIOS castigayäshushqayki. Tsaymi kananqa llapan nacionnintsikcho markakunapis raqällana kaykan. Mantsariypä maldición päsashqami kaykäyan. 23 Tsaynö castigashqa kaykantsik TAYTA DIOSTA ajanätsir juk dioskunapä inciensiuwan qoshnitsiyanqaykipitami. Pay ninqanta mana cäsukurmi leyninkunata, estatütunkunata y mandanqankunatapis cumpliykäyankitsu".

24 Tsaynöllami tsaycho qorikashqa runakunata y warmikunata mastapis Jeremías nirqan: "Kay Egiptucho taykaq Judá runakuna, TAYTA DIOS ninqanta wiyakuyay. 25 Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: 'Warmikikunawanmi awniyarqayki Ciëlupa Mamanpä vïnuta wiñapäyänaykipä y inciensiuwan imaypis qoshnitsiyänaykipä. Tsaynöllami niyarqayki tsay awniyanqaykita imanöpapis cumpliyänaykipä. Tsay niyanqaykinölla llapantapis rurayta munaykarqa tsaynö rurayay ari.

26 " 'Egiptucho taykaq Judá runakuna, noqa TAYTA DIOS ninqäta shumaq wiyakayämay. Kananpitaqa llapan Egiptucho manami mayqaykipis jutïta joqariyankinatsu "TAYTA DIOSPA jutinchömi jurä" nir. Kikïpa jutïcho jurarmi tsaynö nï. 27 Qamkunata yanapanäpa trokin castiganäpä listumi kaykäshä. Egiptucho taykaq Judá runakuna, wakinnikimi guërracho wanuyanki y wakinnikinami mallaqaywan wanuyanki. Qamkunataqa llapaykitami ushakätsiyäshayki.

28 " 'Egiptucho guërrapita qeshpir juk ishkayllami Judá nacionman kutiyanqa. Ninqänö päsaptinmi tantiyakuyanki noqa ninqä rasunpaypa kanqanta y qamkuna niyanqayki mana alli kanqanta. 29 Ninqänöllami kay nacioncho castigayäshayki. Tsayta musyayänaykipämi 30 Egipto nacionpa mandaqnin rey Hofrata contrankunapa makinman churashä. Tsayta rurashä Judá nacionpa mandaqnin rey Sedequíasta Nabucodonosorpa makinman entreganqänömi.† Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï' ".

Barucpä Tayta Dios ninqan

45 1 Josíaspa tsurin Joacim† chusku watana[a] Judá nacionpa mandaqnin rey kaykaptin Neríaspa tsurin Baruc profëta Jeremías dictanqanta rölluman qellqanqan† witsanmi Jeremías nirqan: 2 "Baruc, Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSMI nin: 3 Llakikurmi qam nikanki: '¡Allaw noqallä! ¡TAYTA DIOSMI pasaypa llakikuyman churamashqa! Ajayanqäyaq waqaptïpis shoqamänanpä manami pipis kantsu'.

4 "Noqa TAYTA DIOSMI qamta nï: Shäritsinqäkunata kikïmi juchutsï. Plantanqäkunatapis llukirïmi. Tsaynöllami llapantapis kay nacioncho ushakätsishä. 5 Llapan runakuna ñakayänanpä kaykaptinqa ñakaypita salvakunaykipä kanqanta ama yarpaytsu. Tsayta ama mañakamaytsu. Pasaypa ñakaykunatami llapan runakunaman kachamushä. Qamtami itsanqa maypa aywaptikipis rikashayki. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Nacionkuna imanö kayänanpä kanqantapis ninqan

Jeremías 46.1—51.64

46 1 Kaychömi qellqaraykan nacionkuna imanö kayänanpä kanqantapis profëta Jeremíasta TAYTA DIOS willanqan.

---

[a] **45.1** Tsay karqan wata 605 a. C. Tsaynöllami kaykan 46.2-chöpis.
† **44.30** 2Rey. 25.1-7. † **45.1a** Dan. 1.1-2. † **45.1b** Jer. 36.1-4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Egipto runakunata Carquemischo castiganqanta ninqan

2 Josíaspa tsurin Joacim chusku watana Judá nacionpa mandaqnin rey kaykaptinmi Egipto runakuna Carquemis markacho Babilonia runakunawan pelyayarqan. Tsaychömi Egipto runakunata vincir wanutsiyarqan.† Carquemisqa Éufrates mayu ñöpanchömi kaykan. Egipto runakunapa mandaqnin reyqa Faraón Necaomi karqan. Nabucodonosornami Babilonia nacionpa mandaqnin rey karqan.

3 "¡Egipto runakuna, tsapakuyänaykipä escüduykikunata kamarikuskir pelyaman aywayay!
4 ¡Cawallu muntaqkuna, cawalluykikunata sillakur juklla muntakuyay!
¡Cascuykikunata jatikurkur fïlaman yaykuyay!
¡Espädaykikunata shumaq afilakuyay!
¡Flëchakunapita tsapäyäshunaykipä chalëcuykikunatapis jatikuyay!

5 "Egipto soldädukuna ¿imanirtä pasaypa mantsariykäyan?
¿Imanirtä qeshpir kutikuykäyan?
Alli pelyaqkunapis mashtakarmi mana tikramuypa maytsaypa qeshpir aywakuykäyan.
Maytsaychömi pasaypa mantsariykäyan.†
6 Alli cörriqninkunapis manami cörriyta kamäpakuyannatsu.
Alli chölun kaqkunapis manami qeshpiyta kamäpakuyannatsu.
Norti kaqlä Éufrates mayu kuchuncho tinkakarmi llapan ishkiyashqa.

7 "Nilo mayu jakar bunyaypa bunyar aywaqnömi juk nación runakuna shamuykäyan.
Mayu jakar mashtakaqnömi tsay nación runakuna juntaykäyämun.
8 Tsay nacionqa Egiptumi kaykan.
Mayu jakar bunyaypa bunyar aywaqnörä karmi nikäyan:
'Atskaq aywarmi entëruman juntashun.
Noqantsikqa maytsay markakunata y tsaycho taq llapan runakunatapis ushakätsishunmi'.

9 "¡Cawallun muntashqa kaqkuna, guërraman yaykuyay!
¡Carrëtawan aywaqkuna, ras cörriyay!
¡Alli chölu kaqkuna, fïlayllanpa marchaqnörä aywayay!
¡Etiopía y Libia soldädukuna, escüduykikunata kamarikuyay!
¡Lud soldädukuna[b], flëchaykikunata kamarikuyay!
10 Llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï:
Kananqa conträkunata castiganä junaqmi chämushqa.
Kanan junaqmi espädäpis pacha junta mikunqa.
Runakunapa yawarninwanmi machanqa.[c]
Tsaytsika runakunata wanutsiyanqanmi NOQAPÄ sacrificiu kanqa.
Tsaynö kanqa norti kaqlä nacioncho kaykaq Éufrates mayu kuchunchömi.

11 "Kuyapaypä Egipto runakuna, Galaadman jampi ashiq aywayay.

---

[b] **46.9** Etiopía, Libia y Lud soldädukunaqa Egipto nación soldädukunatami yanapayarqan.
[c] **46.10** Tayta Diospa espädanqa Egipto runakunapa contran soldädukunami kayarqan. Pacha junta mikunqa y runakunapa yawarninwan machanqa ninanqa yawarninta jichar runakunata wanutsiyanqa ninanmi.
† **46.2-26** Isa. 19.1-25; Eze. 29.1—32.32. † **46.5** Sal. 31.13; Jer. 6.25; 20.3, 10; 49.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Imayka jampikunawan jampikuyanqaykipis manakaqllapämi kanqa.
Jampikuyaptikipis mananami ima jampipis alliyätsiyäshunkitsu.
12 Pelyaqnikikunapis qeshpiykäyanqallanchömi kikinkunapura tanqanakur ishkiyashqa.
Maytsay nación runakunami musyayan contraykikuna vinciyäshunqaykita.
Nanaywan qayaräyanqaykipis llapan nacionmanmi wiyakaykan".

Egipto runakunata nacionninkunacho castigananpä ninqan

13 Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosor Egipto nacionta atacayänanpä kanqanta profëta Jeremíasta TAYTA DIOS willanqan kaychömi qellqaraykan:†
14 "Egipto runakuna, ¡shumaq kamarikuyay!
¡Maytsay markaykikunachömi espädawan wanutsiyäshunki!
Tsayta willayay Migdol, Menfis y Tafnes markakunacho[d] taq runakunata.
15 Törri niraq Apis diosnikikuna ¿imanirtä yanapayäshunkitsu?
¿Imanirtä tsay diosnikikuna ichiraykantsu?
¡Tsaytaqa noqa TAYTA DIOSMI tanqaskishqä!

16 "Soldäduykikunapis ñitinakurrä ishkirmi niyanqa:
'¡Llapantsik qeshpir markantsikman kutikushun!
Maychömi yurirqantsik, tsayman aywakushun.
Kay wanutsinakuypita qeshpir aywakushun'.
17 Markanman kutirnami niyanqa:
'Kachamaqnintsik rey Faraónqa shimillanmi.
Manami ima ruraytapis kamäpakunnatsu'.

18 "Noqapa jutï llapanta mandaq *Yahwehmi kaykan.
Llapanpä mandaq rey karmi jutïcho jurar nï:
Ñöpan jirkakunapita Tabor jirka mas jatun kanqannö
y lamar kuchuncho Carmelo jirka llapanpita mas jatun kanqannömi
Egipto runakunapa contrankuna llapanpitapis mas munayyuq kayanqa.
19 Egipto runakuna, prësu apayäshunaykipä kamarikuyay.
Menfis marka tsunyaq jirkami rikakunqa.
Raqällana kaptinmi pipis tanqanatsu.

20 "Kuyayllapä becërrunömi Egipto nación kaykan.
Tsaynö kaykaqta kaninanpämi norti kaqläpita upukurukuna shamuykan.[e]
21 Egipto runakuna minkakuyanqan soldädukunapis wera becërrunömi kaykäyan.
Paykunapis upukurupita qeshpiqnömi pelyapita qeshpiyanqa.
Egipto runakunata castigar ushakätsinä junaq chaykämunnami.

---

[d] **46.14** Migdol, Menfis y Tafnes markakunaqa Egiptupa norti kaqläninchömi karqan. Contrankuna atacaq shayämurmi tsay markakunata ñöpata atacayarqan. [e] **46.20** Upukurukunapä parlarqa Babilonia soldädukunapämi parlaykan.
† **46.13** Jer. 43.10-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 "Jächawan muntita tsaquqnömi
contrankuna atacar Egipto
runakunata wanutsiyanqa.
Tsaynö atacayaptinmi culebra
qeshpiqnörä qeshpiyanqa.
23 Tsay contran runakunaqa shata-
yashqa muntikunatapis tsaqu-
yanqami.
Yupaytapis mana atipaypä chuk-
llushkunapitapis mas atskami
kayanqa.
24 Egipto runakuna norti kaqlä
nación runakunapa munayninchönami rikakuyanqa.
Tsaynö karmi pasaypa penqaku-
yanqa".
25 Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin:
"Noqami castigashä Tebas markacho adorayanqan dios Amónta y Egiptucho adorayanqan wakin dioskunatapis.
Tsaynöllami castigashä Egipto runakunapa autoridäninkunata, Faraónta y payman yärakuqkunatapis. 26 Tsaymi Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosorpa y soldädunkunapa munayninman paykunata churashä.
Tsaypita atska wata päsaskiptinmi itsanqa unay täyanqannöna Egiptucho yapay añaw täyanqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Kuyanqan runakunata Tayta Dios salvananpä awninqan

Jeremías 30.10-11

27 "Jacobpita aywaraq sirvimaq
runakuna, ama mantsariyaytsu.
Karu nacionman apayäshunqaykipitami qamkunata y qamkunapita aywaraqkunata jipiyämushayki.
Pipis manana mantsaritsiyäshuptikimi nacionnikicho añaw kawayanki.
28 Jacobpita aywaraq sirvimaq
runakuna, ama mantsariyaytsu.
Noqaqa qamkunawanmi kaykä.
Nacionnikipita qarqushqa karpis qamkunataqa manami ushakätsiyäshaykitsu.
Munaynincho tsararäyäshuqniki nacionkunatami itsanqa ushakätsishä.
Ima kaptinpis jutsata rurayanqaykiman tupumi castigayäshayki.
Mana castigaypaqa manami kachäyäshaykitsu.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Filisteo runakunata ushakätsinanpä ninqan

47 1 Kaychömi qellqaraykan filisteo runakunapä profëta Jeremíaswan TAYTA DIOS willakatsinqan.
Tsay witsan Gaza markata[f] manarämi Faraón atacarqanrätsu.[†]
2 "Noqa TAYTA DIOSMI nï:
Mayu jakar pampapa liwakanqannömi norti kaqläpita soldädukuna shayämunqa.
Shamurmi llapan Filistea nacioncho kaq markakunaman juntäyanqa.
Tsayta rikarmi tsaycho taq runakuna pasaypa mantsarir maytsaycho waqayanqa.
3 Cawallunkuna patatarrä aywayanqan, carrëtakuna taqrärä-yanqan y ruëdankuna jirurur qashashanqanpis mantsariypämi wiyakanqa.
Tsayta wiyarmi runakuna kallpaynaq rikakur tsurinkunatapis jaqiskir qeshpiyanqa.

4 "Tsaynö kanqa filisteo runakunata ushakätsinäpä kaq junaq chämuptinmi.

[f] **47.1** Gaza markaqa Filistea nacionchömi karqan.
[†] **47.1-7** Isa. 14.29-31; Eze. 25.15-17; Joel 3.4-8; Amós 1.6-8; Sof. 2.4-7; Zac. 9.5-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tiro runakunatawan Sidón runakunata yanapaq nacionkunata[g] chipyaqmi ushakätsishä.
Wakin yanapaqnin nacionkunata ushakätsinqänömi paykunata ushakätsishä.
Caftor islapita shamuq filisteo runakunata[h] NOQAMI ushakätsishä.
5 Gaza markacho taq runakuna pasaypa llakikurmi aqtsankunatapis rutukuyanqa.
Ascalón markacho taq runakunapis upayashqanömi kayanqa.
Tsaycho taqkuna wanuqkunapä llakikurmi qarankunatapis roqukuyanqa.

6 "Filisteo runakunami llakikur niyanqa:
'¡TAYTA DIOSPA espädan!
¡Imayyaqrä wanutsiyämanki!
¡Imayrä jamanki!
¡Churaräkunaykiman kutikuyna!'

7 "Tsaynö niyaptinpis ¿imanöparä espädä jamanman?
Noqa TAYTA DIOSMI espädäta kachamushqä Ascalón markata y lamar kuchuncho markakunatapis ushakätsinanpä.
Tsaycho runakunata ushakätsinanpämi destinarqä".

Moabita runakunata castigananpä ninqan

48 1 Kaychömi qellqaraykan Moab nación runakunapä Tayta Dios ninqan.[†] Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin:

"¡Nebo marka llakipaypämi kanqa!
Tsay markata pasaypami ushakätsiyanqa.
Quiriataim markatapis vinciptin penqakuychömi kanqa.
Alli sigurashqa kaptinpis chipyaqmi juchutsir ushayanqa.
2 Moab nación puëdiq kanqanta mananami pipis parlanqanatsu.
Contran runakunami willanakuyanqa Hesbón markacho imatapis mana jaqiypa ushakätsiyänanpä.
Madmena markatapis guërrawanmi chipyaq ushakätsiyanqa.
3 Tsaymi runakuna qayarar niyanqa: '¡Llapan markatami ushakätsiyashqa!'
Tsaynö qayaräyämunqanmi Horonaim markapita patsa wiyakämunqa.

4 "Moab nacionta pasaypami ushakätsiyanqa.
Wamrakuna nanatsikur qayaräyanqanpis wiyakanqami.
5 Luhit cuestapapis waqaraykarmi witsäyanqa.
Horonaim bajädachöpis pasaypa llakikur waqayanqanmi wiyakanqa.
6 Wanuyta mana munaq kaqqa, ¡imanöpapis qeshpir aywakuyay!
¡Tsunyaqman aywaykur pakakuyay!
7 Qamkunaqa soldäduykikunaman y imaykayuq

---

[g] **47.4a** Filisteo runakunami Tiro runakunawan y Sidón runakunawan pactuta rurayarqan guërra kaptin yanapanakuyänanpä. Tsaymi *Tiro runakunatawan Sidón runakunata yanapaq nacionkunata chipyaqmi ushakätsishä* ninqanqa filisteo runakunata ushakätsinanpä parlaykan.
[h] **47.4b** Filisteo runakunapa unay castankunaqa llapanmi Caftor niyanqan Creta islapita kayarqan. *Caftor islapita shamuq filisteo runakunata noqami ushakätsishä* ninqanqa llapan filisteo runakunata ushakätsinanpämi nikan.
[†] **48.1-47** Isa. 15.1—16.14; 25.10-12; Eze. 25.8-11; Amós 2.1-3; Sof. 2.8-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kayanqaykimanmi yärakuykäyanki.
Tsaynö kayaptikipis contraykikuna shamurmi vinciyäshunki.
Quemos diosnikikunatapis apakuyanqami.
Sacerdötikunata y autoridäkunatapis prësumi apakuyanqa.
8 Contraykikuna shamurmi llapan markaykikunata ushakätsiyanqa.
Manami ni juk markallapis qeshpinqatsu.
Yunkacho y jallqacho kaykaq markakunatapis llapantami ushakätsiyanqa.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

9 "Moab nación mana ushakänanpä ¡imanöllarä älallanpis yurirkunman pajar aywakunanpä!
Llapan markankunata ushakätsiyaptin mananami pipis tsaycho tanqanatsu.
10 ¡Munanqäta rurayänanpä mandaykaptï janan shonqulla ruraqkunataqa maldicionashämi![i]
¡Espädawan wanutsiyänanpä nikaptïpis mana wanutsiqkunataqa maldicionashämi!

11 "Moabita runakunaqa imaypis añawmi täyashqa.
Manami imaypis nacionninpita jukläman prësu aywayashqatsu.
Paykunaqa kaykäyan kanqallancho imaypis wiñaräkuq vïnunömi.
Tsay vïnupa sabornin y mushkuynin imaypis kanqannöllami kaykäyan.
Tsaynöllami moabita runakunapis kanqallan imaypis kaykäyan.
12 Tsay vïnuta juk uylluman talliyänanpämi runakunata kachashä.
Nirkurnami tsay jäkatsiyanqan uylluta pakir ushayanqa.[j]
13 Salvayta mana kamäpakuptinmi moabita runakunaqa Quemos diosninpita penqakuyanqa.
Israel runakuna Bet-elcho ïduluman yärakuyanqanpita penqakuyanqannömi paykunapis penqakuyanqa.[k]

14 "Moabita runakuna, ama niyaytsu puëdiq runa kar guërracho pelyayänaykipä listu kayanqaykita.
15 Nacionniki ushakashqami kanqa.
Markaykikunapis raqällanami rikakunqa.
Allinnin chölukunatapis chipyaqmi wanutsiyanqa.
Rey karmi tsaynö nï.
Noqapa jutïqa llapanta mandaq *Yahwehmi.

16 "Moabita runakunaman desgracia chänanpä wallkallanami pishiykan.
Paykuna ushakäyänanpä kaq tiempu chaykämunnami.
17 Ñöpan nacionkunacho taq runakuna, Moab nacionpä llakikuyay.

[i] **48.10** Kay textucho Tayta Dios munanqanta rurayänanpä ninqanqa moabita runakunata wanutsiyänanpämi nikan. [j] **48.12** Vïnupä parlarqa moabita runakunapämi parlaykan. Vïnuta juk uylluman tallinanpä parlarqa moabita runakunata nacionninpita juk nacionman prësu apayänanpämi parlaykan. Jäkatsiyanqan uylluta pakir ushakätsiyänanpä parlarqa Moab nación markakunata ushakätsiyänanpämi parlaykan. [k] **48.13** Bet-elcho qoripita rurashqa torïtuta adorayanqanpita masta musyanaykipä liyinki 1Rey. 12.28-32. Tsay ïduluman yärakuyanqanpita Israel runakuna penqakuyarqan Asiria runakunapita salvayta mana kamäpakuptinmi. Tsaynöllami nikan Ose. 10.6 versïculuchöpis.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Munayyuq kanqanta musyaq-
kuna, tsay nacionpä niyay:
‘¡Allaw, pipis mana vincinqan
Moab nacionmi pasaypa usha-
kashqa!’

18 “Dibón marka runakuna, Moab
nacionnikita ushakätsiyä-
nanpä runakuna shamuykä-
yannami.
Amparakuyänayki markakunata-
pis chipyaqmi illakätsiyanqa.
Tsaynö kaykaptinqa runa tukuyä-
naykipa trokin humillakuyay.

19 “Aroer markacho taqkuna, näni-
kunapa rikachakuyay.
Qeshpiykaqkunata tapukuyay
ima päsanqantapis.
20 Tapukuyaptikimi niyäshunki:
‘¡Moab nacionnintsiktami usha-
kätsiyashqa!
¡Qayarayparä waqayay!
¡Arnón mayu witsanpapis ayway-
kur willakuyay nacionnin-
tsikta ushakätsiyanqanta!’

21 “Pampacho kaykaq markakuna-
chömi desgracia kanqa.
Tsay markakunami kaykan
Holón, Jahaza, Mefaat,
22 Dibón, Nebo, Bet-diblataim,
23 Quiriataim, Bet-gamul, Bet-
meón,
24 Queriot, Bosra y Moabcho lla-
pan markakuna.
Karucho o cercachöpis desgracia-
llami kanqa”.

25 Tayta Diosmi nin:
“Moab nacionqa manami munay-
yuqnatsu kanqa.
Puëdiq kanqanpis ushakanqa-
nami.
26 Moabita runakunaqa conträmi
rikakuyashqa.
Kananqa machashqa runakunanö
tsanka tsanka purir ishkiyä-
tsun.
Lanzapakuyanqan janancho
qoshpayätsun.
Paykunata pïmaypis asipäyätsun.

27 “Moabita runakuna, Israel runa-
kunata manakaqmanmi chura-
yarqayki.
Suwakuykaqta tariqnöpis pasay-
pami manakaqman churayar-
qayki.
28 Kananqa markaykikunapita qesh-
pir machaykunachöna täyay.
Qaqacho qeshunta ruraq palu-
manö qamkunapis tsaycho
täyay.
29 Qamkunaqa runa tukur pïmay-
tapis mana respitaqmi kaykä-
yanki.
Tsaynöllami musyaq y yachaq
tukuq kaykäyanki.
Tsaynö kayanqaykita pïmaypis
musyayanmi”.

30 Tayta Diosmi nin:
“Noqa musyämi runa tukuyan-
qaykita.
Runa tukurpis manami wash-
kuyta kamäpakuyankitsu.
Vinciyänaykipä alabakuyaptikipis
vinciyäshunkimi.
31 Tsaymi Moab nacionnikipä
pasaypa waqashä.
Kir-hares markacho[l] taq runaku-
napäpis llakikushämi.

32 “Sibma marka, üva chakrayki-
kuna atskami kaykäyan.
Lamarpa wak tsimpanyaq y Jazer
markayaqmi kaykäyan.
Tsaynö kaptinpis cosechanaykipä
üvakuna manami kanqanatsu.
Tsaymi qampä y üva chakrayki-
kunapäpis waqashä.

[l] **48.31** Kir-hares markaqa Moabcho mas jatun kaq markami karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jazer markapä waqanqäpita masrämi waqashä.

33 "Moab nacioncho chakrankuna
alli chakra kaptinpis runakuna
kushikuyanqan y asikuyanqan
mananami wiyakanqanatsu.
Cosëcha manana kaptin wiñaräkunancho vïnupis manami
kanqanatsu.
Vïnuta rurayänanpä üva jaruqkunapis manami kanqanatsu.
Kushikurnin cantutapis manami
cantayanqanatsu.
34 Hesbón markacho waqayanqanqa
Eleale markayaq y Jahaza
markayaqmi wiyakanqa.
Nimrimcho yaku tsakiptinmi
Zoar markachöpis qayararrä
waqayanqa.
Tsay waqayanqanqa Horonaim
markayaq y Eglat-selesiyá
markayaqmi wiyakanqa".
35 TAYTA DIOSMI nin: "Diosninkunata adorar uywakunata *altarkunacho rupatsiyanqanpita y inciensiuwan qoshnitsiyanqanpitami moabita runakunata ushakätsishä. 36 Tsaynö kaptinmi pampakuycho këna waqaqnörä llapan shonqüwan moabita runakunapä waqashä. Riquëzankuna ushakaptinmi Kir-hares markacho taq runakunapäpis waqashä. 37 Llapan runakunami llakikurnin aqtsankunata qara putuypa rutukuyanqa. Shaprankunatapis chipyaqmi rutukuyanqa. Makinkunatapis llapanmi roqukuyanqa. Tsaynöllami qachqa latsapatapis jatikuyanqa".
38 TAYTA DIOSMI nin: "Moabita runakunaqa wayin janankunacho[m] y cällikunachöpis waqayanqami. Tsaynö waqayanqa jaqrash uyllutanö ushakätsiptïmi.
39 "¡Moab nacionpä waqayay! ¡Chipyaqmi ushakätsiyanqa! ¡Penqakurmi umpuräkuyanqa! Moabita runakuna ushakäyanqanta musyaskirmi ñöpan nacionkunacho taq runakunapis kushipar manakaqman churayanqa".
40 TAYTA DIOSMI nin:
"Älanta qorirkur anka illaqpita
chipshata tsarinqannömi moabita runakunata contrankuna
illaqpita ushakätsiyanqa.
41 Moabita runakunapa markankunata y amparakuyänan wayinkunatapis ushakätsiyanqami.
Tsay junaqmi moabita soldädukuna pasaypa mantsariyanqa.
Qeshyaq warmita nanay tsariptin mantsariqnömi mantsariyanqa.
42 Moabita runakunaqa conträmi
shäriyashqa.
Tsaymi ushakätsiptï nacionnatsu
kayanqa".

43 TAYTA DIOSMI nin:
"Moabita runakunataqa mantsariyllami shuyaraykan.
Tsaynöpis patsapa shiminnö y
trampanömi desgracia shuyaraykan.
44 Mantsariypita qeshpiq kaqqa
uchkumanmi jeqanqa.
Uchkupita yarquq kaqnami trampaman ishkinqa.[†]
Tsaynömi moabita runakunata
castigashä.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

45 "Hesbón markaman qeshpir
aywaqkunaqa kallpaynaqmi
amparakuyänanpä chäyanqa.
Tsaynö kaptinpis rey Sehónpa
markan Hesbóntaqa ninami
rupar ushanqa.

---

[m] **48.38** Israel nacioncho tsay witsan wayita qatananpa trokinqa vïga jananman tsaqllaskirmi mituwan lashtayaq. Tsay jananchönami awakuyaq, aqakuyaq y trïgutapis akrayaq.
[†] **48.43-44** Isa. 24.17-18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Llapan Moab jirkakunata
ruparmi tsay mana alli runakuna täyanqan wakin markakunatapis rupar ushanqa.

46 "¡Allaw, imanörä kayanki, moabita runakuna!
¡Quemos diosta adoraq runakuna ushakäyanqami![n]
¡Tsurikikunatapis ollquta warmita prësu tsarirmi apakuyanqa!
47 Tsaynö kaptinpis watakuna päsaskiptinqa moabita runakunata nacionninmanmi kutitsimushä.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".
Moab nación runakunata Tayta Dios castigananpä ninqan kaychömi ushan.

Amón nación runakunata castigananpä ninqan

49 1 Kaychömi qellqaraykan amonita runakunapä TAYTA DIOS ninqan.
"Gad trïbupa markankunachömi amonita runakuna[†] taykäyan.
Milcom diosta adoraqkunami[o]
Gad trïbu runakuna täyanqanta duëñu tukuyashqa.
¿Maytä Israelpita aywaraq Gad runakuna?
¿Manaku pillapis kan imaykankunawan quëdayänanpä?

2 "Rabácho taykaq amonita runakuna guërracho qayaräyanqan wiyakämunqanami.
Markankunata nina rupaptin wayinkunapis raqällanami rikakunqa.
Tsayrämi amonita runakuna tsararäyanqanpita Israel runakuna markankunata qorikuyanqa.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

3 "¡Hesbón runakuna, Hai marka ushakanqanpita waqayay!
¡Milcom diostami adoraqnin sacerdötikunatawan prësu apakuyanqa!
¡Milcompa jutincho mandaq autoridäkunatapis prësumi apakuyanqa!
Rabácho taykaq warmikuna, ¡qachqa latsapata jatikurkur waqayay!
¡Löcuyaykaqnörä markaykicho waqar cörrikachäyay!

4 "Mana cäsukuq amonita runakuna, ¿imanirtä imaykayuqpis kayanqaykita alabakuyanki?
Qamkunaqa imaykayuqpis kayanqaykimanmi yärakuykäyanki.
Tsaymi yarpäyanki pipis mana atacayäshunaykipä kanqanta.
5 Tsaynö yarpäyaptikipis maytsaypita contraykikuna shamurmi atacayäshunki.
Pasaypa mantsarirmi jukniki juknikipis wakpa kaypa qeshpir aywakuyanki.
Kutitsiyämushunaykipäpis manami pipis kanqatsu.
Llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi tsaynö nï.
6 "Tsaynö kanqanpita watakuna päsaskiptinqa amonita runakunata maytsaypitapis nacionninmanmi kutitsimushä.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Edom nación runakunata castigananpä ninqan

7 Kaychömi qellqaraykan edomita runakunapä[†] llapanta mandaq TAYTA DIOS ninqan.
"Temán markacho yachaqkuna ¿mananaku kayanna?

---

[n] **48.46** Moabita runakunami Quemos diosta adorayarqan. [o] **49.1** Milcom diosta adoraqkunaqa amonita runakunami kayarqan.
[†] **49.1-6** Eze. 21.28-32; 25.1-7; Amós 1.13-15; Sof. 2.8-11. [†] **49.7-22** Isa. 34.5-17; 63.1-6; Eze. 25.12-14; 35.1-15; Amós 1.11-12; Abd. 1-14; Mal. 1.2-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yätsikuqkunapis ¿mananaku
kayanna?
Yachaqkunapis ¿llapan yachayan-
qanta qonqaskiyashqanaku?

8 "¡Dedán marka runakuna, qesh-
pir aywakuyay!
¡Uchkukunamanpis pakakuyay!
Esaúpita aywaraq runakuna
täyanqan naciontami[p] ushakä-
tsishä.
Paykunata castiganäpä junaq
chämushqanami.

9 "Üva pallaqkuna ¿manaku juk
ishkay sarta üvakunata yuran-
cho jaqiykuyanmanrä?
Paqaspa suwa yaykurpis
¿manaku tarinqan kaqllata
apakun?
10 Noqami itsanqa Esaú runakunapa
imaykantapis chipyaq qechu-
shä.
Mayman pakakuyaptinpis tari-
shämi.
Tsurinkunata, castankunata y
vecïnunkunatapis chipyaq
ushakätsiptïmi pipis kanqa-
natsu.
11 Edomcho quëdaq waktsakunata
noqanami wätashä.
Viüdakunatapis noqanami yana-
pashä".
12 TAYTA DIOSMI nin: "Jutsaynaq
runakunapis ñakayänanpä kaykap-
tinqa qamkunaqa jutsaykikunapita
masrämi ñakayanki. Cöpacho wiña-
raykaq castïgutaqa imanöpapis upu-
yänaykimi. 13 Noqa TAYTA DIOS kikïpa
jutïcho jurarmi nï: Bosra markatapis
atacayanqami. Pasaypa maldicio-
nashqa karmi tsunyaq raqällana
rikakunqa. Tsayta musyarmi wakin
runakuna pasaypa mantsariyanqa y
wakinnami asipäyanqa. Tsaynöllami
Edomcho kaq wakin markakuna-
pis chipyaq juchutsishqa imayyaqpis
kanqa".
14 Edom nacionta castigananpä kan-
qanta TAYTA DIOSMI tantiya-
tsimashqa.
Nacionkunaman kachamunqan
willakuqmi nikan:
"¡Pelyayänaykipä shumaq kama-
rikuyay!
¡Edomita runakunata atacayä-
naykipä aywayay!"

15 Tayta Diosmi edomita runaku-
nata nin:
"Wakin nacionkunapitapis mas
wallkalla kayänaykipämi cas-
tigayäshayki.
Pïmaypis manakaqman churayä-
shunaykipämi kamakätsishä.
16 Qaqa uchkukunachömi taykä-
yanki.
Altunnin jirkakunacho anka taq-
nömi taykäyanki.
Tsaynö taykäyaptikipis jitarpayä-
mushaykimi.
Runa tukuyanqaykipis manakaq-
llapämi kanqa.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

17 "Edom nación ushakanqanqa
pasaypa mantsariypämi
kanqa.
Tsaynö castiganqäta rikaykurmi
llapanpis tsaypa päsaqkuna
äyakashqa rikaräyanqa.
18 Sodoma, Gomorra y ñöpankuna-
cho kaykaq markakuna usha-
käyanqannömi[†] ushakanqa.
Tsaynö ushakätsiptïmi Edom
nacioncho pipis tanqanatsu.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

19 "Jordán mayu kuchun muntipita
yarqamuq leonnömi kashä.

---

[p] **49.8** Esaúpita aywaraq runakuna täyanqan nacionqa Edom nacionmi karqan.
[†] **49.18** Gén. 19.24-25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Alli qewacho mikuykaq uywata
tsariq leonnömi noqapis illaq-
pita castigashä.
Tsaymi edomita runakuna man-
tsarirnin qeshpir aywaku-
yanqa.
Nirkurnami akranqä runata man-
daqnin rey kananpä churashä.
¿Pirä noqanö kanman?
¿Pirä noqawan churanakunman?
¿Pï autoridärä noqata ichipäman-
man?

20 "Edomita runakunapä willaka-
tsinqäta llapaykikuna wiya-
yay.
Temán markacho taqkunata
castiganäpä ninqäta shumaq
wiyayay.
Tsaycho taqkunata wamrantin-
tami prësu apayanqa.
Llapan naciontami chipyaq usha-
kashqata jaqiriyanqa.
21 Edom marka tsaynö ushakap-
tin maytsaychömi patsa
kuyunqa.
Pasaypa qayaräyanqanpis Puka
Lamaryaqmi[q] wiyakanqa.[†]
22 Edompa contrankunami Bosra
markaman yaykuyanqa.
Imayka anka älanta qorirkur
chipshaman aywaqnörämi
yaykuyanqa.
Edompa soldädunkunapis tsay
junaqqa wachay nanaywan
warmi tsuktsukyaqnörämi
tsuktsukyäyanqa".

**Damasco runakunata
castigananpä ninqan**

23 Kaychömi qellqaraykan Damasco
marka[r †] runakunapä Tayta Dios nin-
qan.

"Hamat markacho y Arfad mar-
kacho taqkuna mana allita
wiyarmi pasaypa mantsa-
kashqa kayanqa.
Löcuyashqanö karmi ima ruray-
tapis kamäpakuyanqanatsu.

24 "Damascucho taqkunapis kall-
paynaqnami rikakuyanqa.
Qeshpiyta munarpis pasaypa
mantsarir manami kamäpaku-
yanqatsu.
Pasaypa llakikurmi tsuktsukyä-
yanqa.
Nanaypis qeshyaq warmita tsa-
riqnörämi paykunata tsarinqa.

25 "Damasco markaqa pïmaypäpis
reqishqa markami.
Tsay markaqa noqatapis kushika-
tsimarqanmi.
Tsaynö kashqa karpis pasaypa
tsunyaqmi rikakunqa.
26 Tsay junaqmi chölukuna cällikú-
nacho wanushqa jitaräyanqa.
Llapan soldädukunapis wanurmi
ushakäyanqa.
Llapanta mandaq TAYTA DIOS
karmi tsaynö nï.
27 Damasco markapa murällanku-
natapis rupatsishämi.
Tsaymi rey Ben-adadpa palaciun-
kunapis rupar ushakanqa".

**Cedar y Hazor runakunata
castigananpä ninqan**

28 Kaychömi qellqaraykan Cedar
runakunapä y Hazor runakunapä
TAYTA DIOS ninqan. Tsay runaku-
natami Babiloniapa mandaqnin rey
Nabucodonosor vincir ushakätsirqan.
"¡Cedar runakunata aywar ata-
cayay!

---

[q] **49.21** Tsay Puka Lamarqa manami Egiptupita yarqur Israel runakuna päsayanqan Puka Lamartsu karqan, sinöqa Golfo de Acaba ninqan lamarmi karqan. [r] **49.23** Damasco markaqa Siria nacionpa capitalninmi karqan. Siria nacionchömi Hamat marka y Arfad markapis karqan. [†] **49.18-21** Jer. 50.40, 44-46. [†] **49.23-27** Isa. 17.1-3; Amós 1.3-5; Zac. 9.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¡Rupay yarqamunan kaqlächo
taqkunata chipyaq ushakätsi-
yay![s]
29 ¡Toldunkunatawan uywankunata
apakuyay!
¡Toldunkunapa cortïnankunata y
imayka tsararäyanqankunata
apakuyay!
¡*Camëllunkunatapis qechur apa-
kuyay!
¡Maytsaychöpis mantsariypä kan-
qanta niyay!

30 "¡Hazorcho taqkuna, qeshpir
karupa aywakuyay!
¡Uchkukunamanpis pakakuyay!
Babilonia nacionpa mandaqnin
rey Nabucodonosormi atacayä-
shunaykipä kamarikushqana
kaykan.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

31 Babilonia soldädukunatapis
TAYTA DIOSMI nin:
"Hazor runakunata añaw kawa-
kuykaqta atacayay.
Paykunaqa manami mura-
llashqa markachötsu taykä-
yan.
Ni washänanpäpis manami pïnin-
pis kantsu.
32 Camëllunkunata y uywankunata-
pis suwayay.
Llapllanta rutukuq runakuna-
taqa[t] maytsaymanmi qarqu-
shä.
Maytsaypitami ñakaykunatapis
paykunaman chätsimushä.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

33 "Hazor parti tsunyaq tikraptin
*chacalkunallami tsaycho
täyanqa.
Manami pï runapis tanqanatsu ni
patsakuyllapis patsakuyanqa-
natsu".

**Elam nación runakunata
castigananpä ninqan**

34 Sedequías Judá nacionpa mandaq-
nin rey kayta qallaykunqan witsanmi
Elam nación imanö kananpä kanqan-
tapis profëta Jeremíasta TAYTA DIOS
willar nirqan:
35 "Llapanta mandaq TAYTA DIOS
karmi nï:
Flëchawan pelyayta shumaq
yachayaptinpis Elam runaku-
napa soldädunkunata ushakä-
tsishämi.
36 Imayka shukukuy wayratanömi
atacayänanpä maytsaypitapis
soldädukunata kachamushä.
Tsay soldädukunataqa Elam
runakuna ichipayta manami
kamäpakuyanqatsu.
Tsaymi maytsay nacionkunaman-
pis amparakuq qeshpiyanqa.
37 Atacaqnin soldädukunapa pun-
tanchömi Elam runakuna
pasaypa mantsarir tsuktsukyä-
yanqa.
Ajanar castigaptïmi pasaypa
ñakayanqa.
Tsaymi guërracho wanur llapan
ushakäyanqa.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

38 "Elampa mandaqnin reyta y
autoridäninkunata ushakaska-
tsirmi tsaycho kikï mandashä.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.
39 Watakuna päsaskiptinnami Elam
runakunata markankunaman
kutitsimushä.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

---

[s] **49.28** Rupay yarqamunan kaqlächo taq runakunaqa Cedar runakunami kayarqan.
[t] **49.32** Tsay witsan tsunyaq jirkacho taq runakuna llapllanta rutukuyaq ïdulukunata adorarmi. Llapllanta tsaynö mana rutukuyänanpä Tayta Dios ninqanta musyanaykipä liyinki Lev. 19.27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Babilonia runakunata castigananpä ninqan

50 1 Kaychömi qellqaraykan caldeo runakuna täyanqan Babilonia nacionpä[†] profëta Jeremíaswan TAYTA DIOS willakatsinqan.

2 "Entëru nacionkunacho willakuyay.
Ninqäkunata maytsaychöpis musyatsiyay.
Pïmaypis musyananpä bandërata jawiyay.[u]
Juktapis mana qonqaypa willakuyay:
'¡Babilonia nacionta vinciyashqanami!
¡Bel diosninpis penqakushqami kaykan!
¡Merodac diosninpis pasaypa mantsakashqami kaykan!
¡Ïdulunkunapis penqakur mantsakashqami kaykäyan!'[v †]

3 "Babilonia nacionta atacayänanpämi norti kaqläpita juk nación runakuna shamuykäyan.
Paykuna chämurmi llapanta tsunyätsiypa ushayanqa.
Runakunapis ni uywakunapis manami kayanqanatsu.
Tsaycho taqkunaqa llapanmi qeshpir aywakuyanqa".

4 TAYTA DIOSMI nin:
"Tsay witsanmi Israel runakunawan Judá runakuna TAYTA DIOSNIN kanqäta tantiyakuyanqa.
Tsaymi markankunaman waqaraykar kutimur perdonta mañakayämanqa.

5 *Siónman[w] aywaq nänipami tapukuraykar kutiyämunqa.
Kutiyämurmi niyanqa:
'TAYTA DIOSTA käsukunantsikpä llapantsik templuman aywar paywan *pactuta rurashun.
Tsay pactuta imaypis cumplishun'.

6 "Kuyanqä runakunaqa oqrakashqa üshakunanömi kayashqa.[†]
Autoridäninkuna llutanta rurar kawayaptinmi jirkacho oqrakashqa üshanö puriyashqa.
Jirkakunapa purirmi qenchantapis qonqaykuyashqa.
7 Tsaynö puriykaqta tarirmi pipis mikukurkushqa.
Contrankunami niyashqa:
'Paykunaqa unay castankuna yärakuyanqan TAYTA DIOSTA manami käsukuyantsu.
Llapan munayanqanta kamaripaptinpis manami käsukuyantsu.
Tsaymi paykunata atacarpis jutsatatsu ruraykantsik, sinöqa Diosnin munanqannömi atacaykantsik'.

8 "¡Kuyanqä runakuna, Babiloniapita qeshpir aywakuyay![†]
¡Üshakunapa ñöpanta chïvu aywaqnö qamkunapis runakunapa ñöpanta aywayay!
9 Noqami kamakätsishä Babiloniata atacayänanpä.
Norti kaqläpitami munayyuq nacionkuna willanakuskir atacaq aywayanqa.

---

[u] **50.2a** Tsay witsan runakuna bandërata jawiyarqan soldädukuna atacaq shayämunqanta musyayänanpämi. [v] **50.2b** Babilonia nación tsay witsan manarä vincishqa kaptinpis mayna vincishqatanönami kay capïtulucho parlaykan. [w] **50.5** Siónqa Jerusaléncho juk jirkanmi kaykan. Tsaychömi templu karqan.
[†] **50.1—51.64** Isa. 13.1—14.23; 47.1-15. [†] **50.2** Isa. 46.1. [†] **50.6-7** Eze. 34.5-6; Zac. 10.2; Mat. 9.36; Mar. 6.34. [†] **50.8** Isa. 48.20; Jer. 51.6, 45; Apoc. 18.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Atacaqninkunami flëchawan
wanutsir Babilonia runaku-
nata vinciyanqa.
10 Babilonia runakunapa imaykan-
tapis apakuyanqami.
Apaytapis mana atipayanqan-
yaqmi qoriyanqa.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

11 "Babilonia runakuna, kuyanqä
runakunata ushakätsir pasay-
pami kushikuyarqayki.
Alli qewacho pacha junta ternë-
ranörämi kushishqa saltayka-
chäyarqayki.
Cawallu wishushunqannörämi
asikachäyarqayki.
12 Tsaynö kashqa karpis yuriyan-
qayki nación ushakaptin
pasaypami penqakuyanki.
Nacionnikiqa wakin nacionpita
mas peormi rikakunqa.
Tsunyaq jirkanömi lliwlliwyay-
kaq rikakunqa.
13 Pasaypa ajanar ushakätsiptïmi
nacionnikicho pipis tanqana-
tsu.
Tsayta rikarmi runakuna pasaypa
mantsakashqa rikakuyanqa.

14 "Babilonia runakunaqa jutsata
rurarmi ajanätsiyämashqa.
¡Paykunata atacayänaykipä jiru-
ruypa tsaparäyay!
¡Mana kuyapaypa flëchaykikuna-
wan flëchayay!
15 ¡Entërupa jirurupaykur atacar
qayaräyay!
¡Babilonia vincishqanami!
¡Rikachakuna törrinkunapis ish-
kishqanami!
¡Murällankunapis juchushqa-
nami!
Imanömi qamkunata rurayäshur-
qayki, tsaynö kikinkunatapis
rurayay.

Noqa castigaptïmi Babilonia
runakunata tsaynö atacayanki.

16 "¡Babiloniacho murukuqkunata-
pis llapanta wanutsiyay!
¡Mikuy qoriqkunatapis llapanta
ushakätsiyay!
Babiloniaman prësu apayanqan
runakunapis nacionninkuna-
man kutikuyätsun.
Babiloniacho mantsariypä guë-
rrata rikar markankunaman
qeshpir aywakuyätsun.†
17 "Israel runakunaqa jirkacho oqra-
kashqa üshanömi kaykäyan. Ñöpataqa
Asiria nacionpa mandaqnin reymi
mallaqashqa leonnö paykunata wanu-
tsishqa. Nirkurmi Babilonia nacionpa
mandaqnin rey Nabucodonosor tullun-
kunatapis pakir ushashqa".
18 Israel runakunata kuyaq y llapanta
mandaq TAYTA DIOSMI nin: "Asiria
nacionpa mandaqnin reyta castiganqä-
nömi Babilonia nacionpa mandaqnin
reyta y nacionninta castigashä. 19 Israel
runakunata nacionninmanmi kutitsi-
mushä. Üshata mitsiqnömi Carmelu-
chöpis, Basánchöpis, Efraín jallqakuna-
chöpis, Galaadchöpis paykunata rika-
shä. 20 Tsay tiempu chämuptinmi Israel
runakunata y Judá runakunata llapan
jutsanpita perdonashä. Kawaykar quë-
daqkunataqa llapantami perdonashä.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".
21 TAYTA DIOSMI nin:
"Babilonia nacionpa contran-
kuna, ¡Merataim particho
taqkunata atacayay!
¡Pecod particho taqkunatapis
ushakätsiyay!
¡Tsay partikunacho taqkunata
chipyaq wanutsiyay!
¡Ninqätaqa llapanta rurayay!
22 Llapan Babilonia nacionchömi
mantsariypä guërra wiya-
kanqa.

† **50.16** Isa. 13.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mantsariypämi imaykapis ushakanqa.

23 "Martilluwan imaykatapis pakir
ushanqannömi maytsay
nacionkunata Babilonia runakuna ushayashqa.†
Kananqa kikin Babilonia nacionpis ushakanqami.
Babilonia ushakanqanta rikar
maytsay nación runakunami
pasaypa mantsakäyanqa.

24 "Babilonia runakuna, qamkunata
castiganäpämi trampata churapashqä.
Mana tantiyakuypami tsay trampaman ishkiyashqayki.
Rabyanätsiyämanqaykipitami
watakashqatanö contraykikuna tsariyäshurqayki.

25 "Guërra armäkuna churaräkunantami kicharishqä.
Wanutsikuq armäkunatami tsaypita jipimushqä.
Babilonia[x] naciontaqa yarpanqänöllami castigashä.
Llapanta mandaq TAYTA DIOS
karmi tsaynö rurashä.

26 "¡Karupita shamuq soldädukuna,
Babilonia runakunata atacayay!
¡Tröjankunatapis ushakätsiyay!
¡Nacionninkuna raqällana
kananpä ushakätsiyay!
¡Imapis markankunacho ama
quëdatsuntsu!
27 ¡Soldädunkunatapis llapanta
wanutsiyay!
Paykunata castiganä junaq chämushqanami.

28 "¡Shumaq wiyayay!
Babiloniapita Siónman qeshpimuqkunami willakuykäyan
Babilonia runakunata ushakätsinqäta.
Babilonia runakunata ushakätsishqä templüta ushakätsiyanqanpitami.

29 "¡Babiloniata atacayänaykipä flëchawan flëchaqkunata qoriyay!
¡Pipis mana qeshpinanpä llapan
marka kuchunpa tsapaskiyay!
¡Rurayanqanman tupu paykunatapis kutitsiyay!†
¡Imanömi jukta rurarqan, tsaynö
paykunatapis rurayay!
Paykunaqa conträmi shäriyashqa.
Noqaqa Israel runakunapa *santu
TAYTA DIOSNINMI kä.
30 Castigaptïmi llapan chölunkuna
cällikunacho wanushqa mashtaräyanqa.
Tsay junaqmi llapan Babilonia
soldädukunapis wanuyanqa.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

31 "Llapanta mandaq TAYTA DIOS
karmi nï:
Mana cäsukuq runakuna, qamkunapa contraykimi kaykä.
Qamkunata castiganäpä kaq
junaq chämushqanami.
32 Qamkunaqa pasaypami ñakayanki.
Ñakayaptikipis manami pipis
yanapayäshunkitsu.
Llapan markaykikunata rupatsiptïmi ñöpan chakrakunapis
rupar ushakanqa".

33 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
nin:

---

[x] **50.25** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan. Tsaynöllami kaykan Jer. 50.45 versïculuchöpis.
† **50.23** Jer. 51.20-23. † **50.29** Sal. 28.4; 137.8; Apoc. 18.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Israel runakunatawan Judá runakunata Babilonia runakuna pasaypami ñakaykätsiyan.
Paykunata prësu tsariskir manami kachayta munayantsu.
34 Tsaynö kaptinpis noqaqa paykunapa munayyuq salvadorninmi kaykä.
Jutïpis llapanta mandaq TAYTA DIOSMI kaykan.
Munaynïwan jipimurmi añaw kawayänanpä nacionninman kutitsishä.
Babilonia runakunatami itsanqa pasaypa castigashä".

35 TAYTA DIOSMI nin:
"¡Babilonia markakunacho guërralla katsun!
¡Mandaqninkunapä y yachaq runakunapäpis guërralla katsun!
36 ¡Adivïnunkunapis guërrawan löcuyäyätsun!
¡Soldädunkunapis guërrawan mantsarir tsuktsukyäyätsun!
37 ¡Cawallunkunatapis carrëtankunatapis guërracho ushakätsiyätsun!
¡Babiloniata yanapaq juklä soldädukunapis warminö mantsariyätsun!
¡Babilonia runakunapa imaykantapis atacaqkuna apakuyätsun!
38 ¡Babiloniacho mayukunapis tsakiyätsun!
Llapanpis tsaynö päsatsun entëru Babiloniacho ïdulukuna kanqanpita.
Tsay melanaypä ïdulukunaman yärakurmi juiciuynaq kaykäyan.

39 "Babilonia ushakaptinmi munti uywakunalla, *chacalkunalla y *avestruzkunalla tsaycho täyanqa.†
Tsaycho mananami imaypis wayita ni markatapis shäritsiyanqanatsu.
40 Sodoma, Gomorra y ñöpankunacho kaykaq markakuna ushakäyanqannömi† ushakanqa.
Tsaynö ushakätsiptïmi Babilonia nacioncho pipis tanqanatsu.†
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

41 "Norti kaqlä munayyuq nacionpita shayämunanpämi soldädukunapis reykunapis kamarikuykäyan.
Pasaypa karupitami shayämunqa.
42 Paykunaqa flëchankunawan y espädankunawanmi kaykäyan.
Mana alli runa karmi pitapis kuyapäyantsu.
Pelyarpis qayaräyan lamar yaku pulchaqyar qayaraqnörämi.
Cawallun muntashqallami guërrata rurayänanpä kaykäyan.
¡Babilonia runakuna, atacayäshunaykipämi shayämunqa!
43 Tsayta musyaskirmi Babilonia nacionpa mandaqnin rey mantsakashqa rikakunqa.
Qeshyaq warmita nanay tsarinqannömi pasaypa llakikuy tsarinqa.†

44 "Jordán mayu kuchun muntipita yarqamuq leonnömi kashä.
Alli qewacho mikuykaq uywata tsariq leonnömi noqapis illaqpita castigashä.
Tsaymi Babilonia runakuna mantsarirnin qeshpir aywakuyanqa.
Nirkurnami akranqä runata mandaqnin rey kananpä churashä.
¿Pirä noqanö kanman?

†**50.39** Apoc. 18.2. †**50.40** Gén. 19.24-25. †**50.39-40** Isa. 13.20-22.
†**50.41-43** Jer. 6.22-23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¿Pirä noqawan churanakunman?
¿Pï autoridärä noqata ichipämanman?

45 "Babilonia runakunapä willakatsinqäta llapaykikuna wiyayay.
Babiloniacho taqkunata castiganäpä ninqäta shumaq wiyayay.
Tsaycho taqkunata wamrantintami prësu apayanqa.
Llapan naciontami chipyaq ushakashqata jaqiykuyanqa.
46 Babilonia marka tsaynö ushakaptin maytsaychömi patsa kuyunqa.
Pasaypa qayaräyanqanpis maytsay nacionmanmi wiyakanqa".†

51 1 TAYTA DIOSMI nin:
"Babilonia runakunata ushakätsiyänanpämi imaykatapis ushakätsiq shukukuy wayratanö contrankunata kachamushä.
2 Tsay junaqmi Babilonia runakunata maytsaypitapis atacayanqa.
Trïgu päjata jurquitawan jitariqnömi runakunata nacionninpita qarquyanqa.
Tsaymi tsay nacioncho ni juk runallapis täyanqanatsu.

3 "Atacaq soldädukuna, Babilonia soldädukunata mana kuyapaypa chipyaq ushakätsiyay.
Flëchankunata kamarikuyänanta ama kachapäyaytsu.
Pelyayänanpä chalëcunkunata jatikuyänantapis ama dëjayaytsu.
4 Wanutsiyaptikimi Babilonia[y] nación markakunapa cällinkunacho ayakuna mashtaräyanqa.
5 Llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi Israel runakunata y Judá runakunata mana qonqaypa yanapashä.
Kuyaqnin santu Tayta Dios kaykaptïpis ajanätsimarmi nacionnincho pasaypa jutsata rurayarqan.
Tsaynö kashqa kaptinpis paykunapa jananmi shärishä.

6 "¡Kuyanqä runakuna, Babilonia nacionpita aywakuyay!
¡Imanöpapis qeshpir aywakuyay!
¡Jutsata rurayanqanpita castïgu shamuptin mana wanuyänaykipä qeshpir aywakuyay!
Paykunata pasaypa castiganä junaq chämushqanami.
Tsaymi jutsata rurayanqanman tupu castigashä.†

7 "Babilonia runakunaqa qoripita rurashqa cöpanömi makïcho kayashqa.
Ajanaynïqa tsay cöpacho machätsikuq vïnunömi kashqa.
Tsaymi Babilonia runakuna atacayaptin maytsay nacionkuna machashqa runakunanö löcuyäyashqa.†

8 "¡Babilonia ushakashqanami!
¡Illaqpitami ushakashqa!†
¡Babilonia nacionpä llapaykikuna waqayay!
¡Däñakunqanta jampiyänanpä ima jampillatapis ashiyay!
Jampiyaptiki capazchi alliyanqapis.

9 "Babiloniacho taykaq Judá runakunami niyanqa:

---

[y] **51.4** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.
† **50.40, 44-46** Jer. 49.18-21. † **51.6** Isa. 48.20; Jer. 50.8; 51.45; Apoc. 18.4.
† **51.7** Apoc. 17.2-4; 18.3. † **51.8** Apoc. 18.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

‘Babilonia nacionta imanö jampirpis manami alliyätsiyta kamäpakuyashqätsu.
Jutsankunapis ciëluyaqmi chashqa.†
Tsaynö kaykaptinqa kachariykur nacionnintsikkunaman llapantsik kutikushun.
10 Tayta Dios allimi yanapamashqantsik.
Tayta Diosnintsik imanö yanapamanqantsikta willakunantsikpä Siónman llapantsik aywashun’.

11 “Media nacionpa mandaqnin reykuna, ¡soldäduykikuna flëchankunata afilakuyätsun!
¡Guërracho tsapakuyänan escüdunkunatapis kamarikuyätsun!
¡Babilonia nacionta ushakätsiyänanpä aywayätsun!
Babilonia runakuna templüta ushakätsinqanpitami paykunatapis chipyaq ushakätsishä.
12 ¡Babilonia markapa murällanta juchuskatsir atacaq yaykuyänanpä bandërata jawiyay!
¡Soldäduykikuna atskaq kayätsun trukanakuyänanpä!
¡Rikachakuqkunatapis maytsayman churayay!
¡Pakakuykur atacayänaykipä shumaq kamarikuyay!
Babilonia runakunata imanö ushakätsinäpä yarpanqänöllami ushakätsishä.

13 “Babilonia runakuna, jatusaq mayukuna kuchunkunacho täyaptikipis† y imayka riquëzayuq kayaptikipis ushakäyänaykipä höra chämushqanami.
Kanan kayanqaykinö manami imaypis kayankinatsu”.

14 Llapanta mandaq Tayta Diosmi kikinpa jutincho jurar nin:
“Noqami contraykikunata atska chukllushkunatanörä kachamushä.
Tsaymi vinciyäshurniki kushikuypita qayaräyanqa”.

Tayta Diosta alabar cantanqan
Jeremías 10.12-16

15 Tayta Diosmi munayninwan kay patsata kamashqa.
Yachaq kayninwanmi kay munduta takyätsishqa.
Yarpayyuq kayninwanmi ciëlutapis kamashqa.
16 Pay mandaptinmi ciëlucho kaykaq yakupis qayarämun,
pukutaypis patsapa kuchunpita shärimun,
tamyanqan höra illaqukuypis chipikyämun
y wayrapis churaräkunanpita yarqamun.†

17 Runakunaqa llapanpis upanö karmi imatapis mana tantiyaq kaykäyan.
Ïdulukunata rurayanqanpitami penqakuyanqa.
Tsay ïdulukunaqa manami imatapis rurayantsu.
Runakuna yärakuyaptinpis manami pitapis yanapayanqatsu.
18 Tsay ïdulukunaqa asipaypämi kayan.
Tayta Dios castiganan junaqmi tsay ïdulukuna ushakäyanqa.

19 Jacob yärakunqan Tayta Diosqa manami ïdulukunanötsu.
Paymi llapan imaykatapis kamashqa.
Herencian kanantsikpämi akramashqantsik.

†**51.9** Apoc. 18.5. †**51.13** Apoc. 17.1. †**51.16** Sal. 135.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jutinpis llapanta mandaq *Yahwehmi kaykan.

Tayta Diospa martillunnö Babilonia runakuna kayanqan

20 Mastami Tayta Dios nin:
"Babilonia runakuna, qamkunaqa martillünö† y guërracho pelyapä armänömi kaykäyanki.
Qamkunawanmi nacionkunata y reykuna mandanqankunata ushakätsï.
21 Qamkunawanmi cawallukunatapis muntaraqnintinta y guërra carrëtakunata manijaqnintinta ushakätsï.
22 Qamkunawanmi ushakätsï runakunata, warmikunata, awkinkunata, wamrakunata, chölukunata y jipashkunatapis.
23 Qamkunawanmi ushakätsï üshayuqkunata üshantinta, yuntakunata barbichaqnintinta y autoridäkunatapis yanapaqnintinta.

Babilonia runakunata castigananpä ninqan

24 "Babilonia runakunaqa *Sión runakunata pasaypami ñakatsiyashqa. Tsaynö ñakatsiyanqantaqa kikikikunami rikayashqayki. Tsaymi Babilonia runakunata pasaypa castigashä. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.
25 "Noqa TAYTA DIOSMI nï:
Babilonia nación, qamqa ushakätsikuq jirkanömi kaykanki.
Llapan nacionkunatami ushakätsinki.
Tsaymi qampa contrayki kaykä.
Jatun jirkata juchutsir ushakätsiqnömi qamtapis castigar ushakätsishayki.
Ushakätsiptïmi ninawan rupashqa jirkanö kanki.
26 Imayyaqpis tsunyaqllami kanki.
Qamcho kaykaq rumikunata wayipa cimientupä ni pirqanpäpis manami pipis apanqatsu.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

27 ¡Babiloniaman pelyaq aywayänanpä maytsaychöpis bandërata jawiyätsun!
¡Llapan nacioncho *cornëtata tukayätsun!
¡Pelyayänanpä llapan runakuna kamarikuyätsun!
¡Ararat, Mini y Askenaz nacionkunapis pelyaq aywayätsun!
¡Pelyacho mandananpä capitanta churayätsun!
¡Muntashqa aywaqkunapis atska chukllushkunanörä aywayätsun!
28 ¡Llapan nacionkunapis kamarikuyätsun atacaq yaykuyänanpä!
¡Tsaynöpis Media nación reykuna, capitankuna, autoridäkuna y tsaycho kaykaq llapan runakuna kamarikuyätsun!

29 Babilonia runakunataqa yarpanqannöllami TAYTA DIOS castiganqa.
Tsaymi kay patsapis pasaypa mantsarir tsuktsukyanqa.
Babilonia nacionta chipyaq ushakätsiptinmi pipis tsaycho tanqanatsu.
30 Babilonia soldädukuna mananami pelyayta munayanqanatsu.
Murallashqa markankunallachömi pakaräkuyanqa.
Kallpankunapis pasaypami ushakanqa.
Imayka warminömi pasaypa mantsariyanqa.
Marka murällapa punkunkunata pakiskirmi contrankuna yaykuyanqa.

† **51.20-23** Jer. 50.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yaykuskirmi wayikunatapis rupatsir ushayanqa.
31 Babilonia nacionpa mandaqnin reyta willayänanpämi qatinakurrä aywayanqa.
Chaykurmi willayanqa contrankuna vincir markanman yaykuykäyanqanta,
32 mayu tsimpakuyänan vädukunachöpis juntaraykäyanqanta,
amparakuyänan wayikunata rupaykätsiyanqanta
y llapan soldädunkunapis pasaypa mantsarishqa kaykäyanqanta.

33 Israel runakunata kuyaq y llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin:
"Babilonia nacionqa ëracho trillatsiyänanpä qoturaykaq trïgunömi kaykan.
Babilonia runakunapä castïgu chämunanpänami kaykan".

34 Jerusalén runakunami niyanqa:
"Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosormi yaqa allqunö ichik ichik rachiykar ushakätsiyämashqa.
Imayka jäkuq plätutanömi jaqiyämashqa.
Lamarcho mantsariypä pescädunömi ultakarkayämashqa.
Munanqan kaqta pacha junta mikukurkurmi lanzapakayämashqa.
35 Noqakunata atacayämanqannölla kikin Babilonia runakunatapis atacayätsun.
Castäkunata wanutsiyanqannölla kikinkunatapis wanutsiyätsun".

36 Tsaymi Jerusalén runakunata TAYTA DIOS nin:
"Noqa juzgarmi contraykikunata pasaypa castigashä.
Paykunata castigarmi mayunkunatawan pashtaq yakunkunatapis chipyaq tsakitsishä.
37 Castigaptïmi Babilonia marka pasaypa juchutsishqa rikakunqa.
Munti uywakunallanami tsaycho täyanqa.
Tsayta rikarmi runakuna mantsakashqa umanta awikuyanqa.
Manami pï runapis tsaycho tanqanatsu.

38 "Babilonia runakunaqa leonkuna qayaraqnörämi qayaräyan.
Mallwa leonkunanörämi waqayanpis.
39 Mallaqaykäyanqan hörami juk banquëtita paykunapä churapäshä.
Tsay banquëticho mikur upyarmi machashqa punukuyanqa.
Tsaypitaqa manami imaypis rikchayämunqanatsu.[z]
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.
40 Camalman pishtayänanpä uywakunata apayanqannömi Babilonia runakunatapis wanutsinäpä apashä.
Üshakunata, carnërukunata y chïvukunata apayanqannömi apashä.

41 "¡Pïmaypis alabanqan Babilonia runakuna vincishqami kanqa!
Tsaynö kaykaqta rikarmi llapan nación runakuna pasaypa mantsakashqa kayanqa.
42 Lamar yaku bötiypa bötir yarqamur maytsayman juntanqannömi Babiloniaman contrankuna juntäyanqa.
43 Babilonia markakunapis pasaypami ushakäyanqa.

[z] **51.39** Banquëtipä parlarqa manami mikuypätsu parlarqan, sinöqa guërrapämi. Machashqa punukanqanpä parlarqa wanuypämi parlarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsunyaq jirkamanmi tikranqa.
Pipis mana tänan y pipis mana purinanmi rikakuyanqa.

44 "Babilonia runakunapa diosnin Beltapis castigashämi.
Llapan mikunqankunatapis[a] lanzatsimushämi.
Tsaymi mayqan nación runakunapis tsay diosta adoraq aywayanqanatsu.
Babiloniapa murällankunapis chipyaqmi juchur ushakanqa.

45 "Kuyanqä runakuna, Babiloniapita qeshpir aywakuyay.
Kawayta munarqa imanöpapis qeshpir aywakuyay.
Pasaypa rabyanarmi nina rupaqnörä Babiloniata ushakätsishä.[†]

46 "Autoridäkuna wanutsinakuyanqantami pïmaypis parlayanqa.
Cada watami tsay parlakuna juknö juknö kanqa.
Tsaynö parlayaptinpis ama mantsariyaytsu ni llakikuyaypistsu.

47 "Babiloniacho ïdulukunata ushakätsinäpä kaq junaq chämunqanami.
Tsay ïdulukunata ushakätsiptï llapan nacionmi penqakuycho rikakunqa.
Runakunapa ayankunapis markankunachömi jitaräyanqa.
48 Norti kaqläpita shamurmi Babilonia nacionta ushakätsiyanqa.
Tsaymi ciëlupis, kay patsapis y kay patsacho llapan imayka kaqkunapis kushikuypita cantayanqa.[†]
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.
49 Israel runakunata y juklä nación runakunatapis wanutsiyanqanpitami Babilonia runakuna tsaynö ushakäyanqa.[†]

50 "Wanuypita qeshpiq Judá runakuna, mana ichiypa qeshpir Babiloniapita aywakuyay.
Nacionnikipita karucho karpis noqa TAYTA DIOSNIKIKUNATA yarparäyämay.
Jerusalén markata ama qonqäyankitsu.
51 Qamkunaqa llakikuykäyanki Babilonia runakuna *santu templüman yaykur manakaqman churayanqanpitami.
Imaykata ashlliyäshuptikimi pasaypa penqakur umaykikunatapis tsapakurkuyanki.
52 Tsaymi noqa TAYTA DIOS nï:
Babiloniacho ïdulukunata ushakätsinäpä manami imapis pishinnatsu.
Llapan markakunachömi runakuna nanaywan qayaräyanqa.
53 Babilonia runakunaqa ciëluyaqmi marka murällata shäritsiyashqa.
Tsaynö kaptinpis contrankunata kachaptï ushakätsiyänanpä yaykuyanqami.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

54 "Babilonia ushakanqanpita llakikur qayaräyanqanmi maytsaychöpis wiyakämunqa.
55 Babilonia runakunata noqa TAYTA DIOSMI ushakätsishä.
Wayrawan atska yaku qayaraqnörämi contrankuna pasaypa qayarar ushakätsiyanqa.
Cällikunacho ima büllapis mananami kanqanatsu.

---

[a] **51.44** Babilonia runakunapa diosnin Bel mikunqankunapä parlarqa Babilonia runakuna juklä nacionkunapita suwakur apakuyanqanpämi parlaykan.
[†] **51.45** Isa. 48.20; Jer. 50.8. [†] **51.48** Apoc. 18.20. [†] **51.49** Apoc. 18.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

56 "Noqa TAYTA DIOSMI mana allikunata rurayanqanman tupu
llapanta castigashä.
Tsaymi Babilonia runakunatapis
castiganäpä contrankunata
kachamushä.
Babiloniata atacarmi pelyayta
yachaq soldädunkunatapis
prësu tsariyanqa.
Flëchankunatapis pakirmi ushayanqa.
57 Babilonia runakunatami castigashä mandaqninkunata, yachaq
runakunata, capitanninkunata, autoridäninkunata y
soldädunkunatapis.
Pasaypa machashqanö punurmi
imaypis rikchayämunqanatsu".
Tsaynömi nin mandamaqnintsik
rey.
Jutinpis llapanta mandaq *Yahwehmi kaykan.

58 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
nin:
"Babilonia markapa murällan
anchu kaptinpis chipyaqmi
juchutsiyanqa.
Jatusaq punkunkunatapis rupatsirmi ushayanqa.
Tsay markata shumaqyätsir maytsay nación runakunata arutsiyanqanpis wallällami kanqa.
Pasaypa pishipar aruyanqantapis
ninami rupar ushanqa".

Jeremías qellqanqanta Babiloniaman apanqan

59 Juk runami karqan Seraías jutiyuq. Payqa Neríaspa tsurin y Maasíaspa willkanmi karqan. Seraíasqa rey Sedequíaspa yanapaqninmi karqan. Tsaymi rey Sedequías Seraíasta pushakurkur Babiloniaman aywarqan. Tsaynö aywarqan Judá nacioncho chusku watana rey kaykarmi.

Seraíastami profëta Jeremías juk rölluta apatsirqan. 60 Tsay apatsinqan röllumanmi Jeremías qellqarqan Babilonia nacionta ima desgracia päsananpä kanqantapis. Babiloniata ima päsananpä kaqta Jeremías llapan ninqankunapis tsay rölluchömi qellqaraykarqan.

61 Apatsirmi Seraíasta Jeremías nirqan: "Babiloniaman chaykur kay röllupita mana qonqaypa jinchi liyipanki. 62 Liyipaskir Tayta Diosta mañakur ninki: 'TAYTA DIOS, qammi nishqayki kay nacionta ushakätsinaykipä. Tsaymi runapis ni ima uywapis kaycho kanqanatsu. Pasaypa tsunyaqmi imayyaqpis kanqa'.

63 "Liyiyta ushaskirna kay rölluman rumita watarkur Éufrates mayuman jitarinki. 64 Jitarir ninki: 'Kay jitarinqä röllu tallpukaqnömi Babiloniapis illakanqa. Tayta Dios castigaptinqa manami yapay imaypis kanqanman kutinqanatsu' ".†

Kayyaqllami qellqaraykan Jeremías willakunqankuna.

Sedequías Judá nacioncho rey kanqan

2 Reyes 24.18-19; 2 Crónicas 36.11-16

52 1 Sedequías ishkay chunka juk (21) watayuq kaykarmi rey kayta qallaykurqan. Payqa chunka juk watami Jerusalénpita mandarqan. Mamanmi karqan Libna markapita Jeremíaspa[b] tsurin Hamutal. 2 Sedequíaspis taytan Joacimnöllami TAYTA DIOSTA mana cäsukur jutsata rurarqan. 3 Tsaymi TAYTA DIOS ajanarnin Jerusaléncho taq runakunata y Judá nacioncho taq runakunata ñöpanpita qarqurqan.

---

[b] **52.1** Kay Jeremíasqa manami profëta Jeremíastsu karqan, sinöqa tocäyunmi.
† **51.63-64** Apoc. 18.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Rey Sedequíasta Babilonia runakuna prësu tsariyanqan

2 Reyes 24.20—25.7; Jeremías 39.1-7

Tsaypitanami rey Sedequías Babilonia nacionpa mandaqnin reypa contran shärirqan. 4 Tsaymi rey Nabucodonosor llapan soldädunkunawan Jerusalén frentinman chaykur campamentuta rurayarqan.† Nirkurnami marka murälla waqtanpa allpata qotutsiyarqan tsaypa yarkur atacayänanpä.

Tsaynö päsarqan Sedequías puwaq wata rey kaykaptinmi. Nabucodonosor Jerusalénman chanqan junaqmi karqan chunka kaq killacho chunka junaq.[c] 5 Jerusalénta tsaynö jiruruypa tsaparäyarqan hasta Sedequías chunka juk wata mandar qallaykunqanyaqmi.

6 Runakuna mikuyänanpä imapis mana kaptinmi chusku kaq killacho isqun junaq[d] kaykaptin 7 marka murällata uchkuskiyarqan. Babilonia[e] soldädukuna markata jiruruypa tsaparäyaptinmi Jerusaléncho soldädukuna paqaspa qeshpirnin reypa huertanpa päsar ishkay murälla punkupa yarquyarqan. Tsaypitanami *Arabá pampaman aywaq näniman aywakuyarqan.

8 Tsaynö qeshpiykäyaptinmi Babilonia soldädukuna rey Sedequíasta taripaykur Jericó pampacho tsariyarqan. Tsaymi Sedequíasta soldädunkuna jaqiskir wakpa kaypa qeshpir aywakuyarqan. 9 Rey Sedequíasta tsaynö prësu tsariykurmi Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosorman apayarqan. Nabucodonosorqa Hamatcho kaykaq Ribla markachömi kaykarqan.[f] Tsaycho juzgarmi 10 rey Sedequías rikaraykaptin tsurinkunata wanutsiyarqan. Tsaynöllami Judá nacionpa autoridäninkunatapis wanutsiyarqan. 11 Kikin Sedequíastanami ishkan ñawinkunata jipiskir cadënawan watarkur Babiloniaman prësu apayarqan.† Tsaychömi wanunqanyaq prësu wichqararqan.

Babilonia runakuna templuta juchuskatsir runakunata prësu apakuyanqan

2 Reyes 25.8-21; 2 Crónicas 36.17-21; Jeremías 39.8-10

12 Nabucodonosor chunka isqun watana Babiloniapa mandaqnin rey kaykaptinmi pitsqa kaq killacho y chunka junaqcho[g] Jerusalénman Nabuzaradán charqan. Nabuzaradánqa Nabucodonosorpa wardiankunapa capitanninmi karqan. 13 Jerusalénchömi TAYTA DIOSPA templunta, reypa palaciunta†, llapan wayikunata y autoridäkunapa despächunkunatapis kayar ushayarqan.† 14 Nirkurnami Jerusalén markapa murällankunatapis soldädukuna juchutsiyarqan.

15 Nirkurnami Jerusaléncho quëdaq runakunata Babiloniaman Nabuzaradán prësu aparqan. Tsaynöllami aparqan wakin muchuqkunata, Babilonia reypa janan shäriq runakunata y ñöpata mana apayanqan *artesänukunatapis. 16 Mas muchuq kaq runakunatami itsanqa patsallancho jaqiykurqan chakrakunata aruyänanpä y üvakunata uryayänanpä.

17 Tsaynöllami pakir ushayarqan templucho broncipita rurashqa jatunkaray columnakunata, carrëtakunata

---

[c] **52.4** Noqantsikpa calendariuntsikchöqa tsay fëcha kamakan 15 de enëru, wata 588 a. C.
[d] **52.6** Noqantsikpa calendariuntsikchöqa tsay fëcha kamakan 18 de juliu, wata 586 a. C.
[e] **52.7** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan. Tsaynöllami kaykan Jer. 52.8, 17 versïculukunachöpis.
[f] **52.9** Ribla markaqa Siria nacionchömi karqan.
[g] **52.12** Noqantsikpa calendariuntsikchöqa tsay fëcha kamakan 17 de agostu, wata 586 a. C.
† **52.4** Eze. 24.2. † **52.11** Eze. 12.12-13. † **52.13a** 1Rey. 9.8. † **52.13b** 1Rey. 9.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

y lamar niyanqan jatunkaray lavatoriuta. Nirkurnami tsay pakiyanqan broncita Babiloniaman apakuyarqan. 18 Tsaynöllami apakuyarqan uchpa qorikuyänankunata, pälakunata, llipta jipikuyänankunata, tazonkunata, wishllakunata y wakin manëjukunatapis. Tsay manëjukunami broncipita rurashqa karqan sacrificiukunata rupatsir manijayänanpä. 19 Tsaynöpis capitán Nabuzaradánmi apakurqan inciensiu qoshnitsikuyänankunata, shansha apakuyänankunata, tazonkunata, uchpa qorikuyänankunata, candelabrukunata, wishllakunata, cöpakunata y llapantapis qoripita y qellaypita kaqkunata.

20 Apakuyanqan broncita manami pësaytapis kamäpakuyarqantsu. Tsay bronci karqan ishkay columnakunapita, lamar niyanqan jatunkaray lavatoriupita, lavatoriu jamaränanpä ruratsinqan chunka ishkay törukunapita y carrëtakunapita. Tsaykunataqa rey Salomónmi TAYTA DIOSPA templunpä ruratsirqan.

21 Templu punkucho columnakunaqa puwaq metru largunömi karqan. Rakunnami pitsqa metru pullannö karqan. Raktannami qanchis centïmetru karqan. Tsay columnakunaqa jäku shonqumi karqan. 22 Columna puntancho ishkay metrunömi broncipita rurashqa tumaypa adornun karqan. Tsay adornu entëru kuchunpa awashqa shikra niraqmi karqan. Shikrapita warkuränanpämi broncipita rurashqa granäda niraqkunapis karqan. Jukaq columnapis tsay niraqllami karqan. 23 Cada columnachömi isqun chunka soqta (96) granäda niraqkuna karqan. Puntancho kaq adornuchömi juk pachak (100) granäda niraqkuna karqan.†

24 Mandaq sacerdöti Seraíastanami wardiakunapa capitannin Nabuzaradán prësu tsarirqan. Paytawanmi mandashiqnin sacerdöti Sofoníasta y templu punku täpaq kimsa runakunatapis prësu tsarirqan. 25 Tsaynöllami prësu tsarirqan soldädukunapa capitanninta, reyta yätsiq qanchis runakunata, soldädu kayänanpä tsariq capitanta y soqta chunka (60) mayor runakunatapis. 26 Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosor Ribla markacho kaptinmi wardiakunapa capitannin Nabuzaradán llapan tsay prësu tsarinqan runakunata Riblaman aparqan. 27 Tsaychömi Nabucodonosor nirqan tsay runakunata wanutsiyänanpä. Tsaynöpami Judá runakunata wakinta wanutsiyarqan y wakintana juklä nacionman apayarqan.

28 Kaychömi qellqaraykan Judápita ayka runakunata Nabucodonosor prësu apatsinqanpis. Qanchis watana rey kaykarmi Nabucodonosor prësu apatsirqan kimsa waranqa ishkay chunka kimsa (3,023) Judá runakunata. 29 Chunka puwaq watana rey kaykarmi Jerusalénpita Nabucodonosor prësu apatsirqan puwaq pachak kimsa chunka ishkay (832) runakunata. 30 Ishkay chunka kimsa (23) watana Nabucodonosor rey kaykaptinmi wardiakunapa capitannin Nabuzaradán prësu apatsirqan qanchis pachak chusku chunka pitsqa (745) Judá runakunata. Llapan apatsinqan runakunami chusku waranqa soqta pachak (4,600) runakuna kayarqan.

Babiloniacho carcelpita Joaquínta jipinqan

2 Reyes 25.27-30

31 Babiloniapa mandaqnin rey Evilmerodac mandayta qallaykunqan watami Judá nacionpa mandaqnin rey Joaquínta kuyapar carcelpita jipitsirqan. Tsaynö jipitsirqan Babiloniaman

† **52.17-23** 1Rey. 7.15-47; 2Crón. 4.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

prësu apayanqanpita kimsa chunka qanchis (37) wata ushaykaptin chunka ishkay killacho ishkay chunka pitsqa (25) junaqchömi.[h] 32 Kushi kushi parlaparmi Joaquíntaqa Babiloniacho prësu kaykaq reykunapitapis mas alli rikarqan. 33 Tsaynöpami rey Joaquínqa carcelcho kanqan latsapanta trukakuskir Babilonia nacionpa mandaqnin reywan imaypis juntu mikurqan. 34 Gastunkunapäpis wanunqanyaqmi qoyay qoyay qellayta reypita chaskiq.

[h] **52.31** Noqantsikpa calendariuntsikchöqa tsay fëcha kamakan 31 de marzu, wata 561 a. C.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Lamentaciones

Lamentaciones ninanqa “llakikur waqanqan” ninanmi. Wata 586 a. C. Jerusalénta ushakätsiyanqanpita watakuna päsaskiptinmi kay libruta qellqarqan. Jerusalénta juchutsiyanqanpita y tsaycho taq runakunata juklä nacionman apakuyanqanpitami kay libruta qellqaq runa pasaypa llakikurqan.

Kay libruta qellqarqan runakuna qorikaykur Tayta Diosta perdonta mañakuyänanpämi. Tsaymi templuta yapay shärirkatsir kay librucho qellqaraykaqkunata cada wata cantayaq.

Kay libruta pï qellqanqanpis manami musyakantsu. Atska runakunami yarpäyan profëta Jeremías qellqanqanta.

Kay librucho poesíata imanö kamakätsinqanpis

Kay librucho cada capïtulu juk poesíami kaykan. Capïtulu 1, 2 y 4-cho cada versïculu juk hebreo letrawanmi qallaykun. Tsaymi hebreo abecedariucho punta kaq letra álef kaptin punta kaq versïculu hebreucho qallaykun álef letrawan. Hebreo abecedariucho ishkay kaq letra bet kaptinmi ishkay kaq versïculu hebreucho qallaykun bet letrawan. Tsaynöllami cada versïculucho qallaykun hasta ushananyaq. Hebreo abecedariucho ishkay chunka ishkay (22) letra kaptinmi tsay capïtulukunacho ishkay chunka ishkay versïculukuna kaykäyan.

Capïtulu 3-chönami cada kimsa versïculu qallaykun tsay letrallawan. Tsaymi hebreo abecedariucho punta kaq letra álef kaptin versïculu 1, 2 y 3 hebreucho qallaykun álef letrawan. Hebreo abecedariucho ishkay kaq letra bet kaptinmi versïculu 4, 5 y 6 hebreucho qallaykun bet letrawan. Tsaynöllami cada kimsa versïculu kaykan hasta ushananyaq. Hebreo abecedariucho ishkay chunka ishkay (22) letra kaptin y cada kimsa versïculu tsay letrallawan qallaykuptinmi tsay capïtulucho soqta chunka soqta (66) versïculukuna kaykan.

Punta kaq poesía

1 *Álef*

1 ¡Allaw, Jerusalén marka!
Tsaytsika runakuna qamcho täyaptinpis ¡imanöpatä ushakaykurqayki!
Ñöpata maytsay markapita mas reqishqa kaykarpis kananqa viüda warminömi kaykanki.
Atska markakunapa mandaqnin reinanö kaykurpis kananqa wätay warminömi rikakushqayki.

Bet

2 Tsakaykunapapis pasaypa llakikurmi iktsunqaykiyaq waqaykanki.
Qaqllaykipapis yakunörämi weqiki aywaykan.
Kuyanakunqaykikunapis shoqashunaykipä manami kantsu.
Llapan yanasaykikunapis kananqa chikiyäshunkinami.†

Guímel

3 Judá runakunaqa contrankuna tsariyaptin manami ima ruraytapis kamäpakuyashqatsu.

† **1.2** Jer. 9.18-19; 13.17; 30.13-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Prësu apakuyaptinmi juklä
nacioncho pasaypa ñakaykä-
yan.
Jäpa nacioncho prësu karmi
jamaytapis tariyantsu.

Dálet

4 Tayta Diosta adorayänanpä
fiestakunamanpis mananami
shayämunnatsu.
*Sión jirkanman aywaq nänik-
unapis llakikuypä tsunyaqmi
kaykan.
Markaman yaykuna punkukuna-
chöpis manami pipis kanna-
tsu.
Sacerdötikunapis waqaykäyanmi.
Jipashkunapis llakikuykäyanmi.
Maytsaychöpis waqakuyllami
kaykan.†

He

5 Jerusalén markataqa pasaypa
jutsan poqushqa kaptinmi
TAYTA DIOS castigashqa.
Tsaymi chikiqninkuna munay-
nincho tsararaykäyan.
Wawankunatapis apakushqa
karmi chikiqninkuna
kushishqa kaykäyan.

Vav

6 *Sión runakuna puëdiq kayan-
qanman yärakurpis kananqa
munayniynaqnami kaykäyan.
Mallaqpä kaykaq lluytsu qewata
ashiqnömi mandaqninkunapis
kaykäyan.
Pasaypa tsankapaykachaykarmi
qatipaqninkunapita qeshpiy-
käyan.

Zayin

7 Jerusalén, qamcho taq runaku-
nata atacayaptin manami pipis
janan shärishqatsu.
Llapanpis jaqiskiyäshuptikimi chi-
kishuqnikikuna asikuyashqa.
Qamcho taq runakuna ñöpata
imaykayuq kayanqanta
yarpaskirmi juklä nacioncho
pasaypa llakikuyan.

Jet

8 Pasaypa jutsata rurarmi Jerusa-
lénqa *impüru rikakushqa.
Qallapächu warminö penqa-
kuypä kaykaqta rikarmi
ñöpata respitaq runakunapis
kananqa respitayannatsu.
Tsaynö rurayaptinmi waqar pen-
qakushqa umpuräkuyan.†

Tet

9 Warmipa killa qeshyan träjin
jananyaq ushmaptin penqa-
kuypä kanqannömi Jerusa-
lénpis jutsata ruranqanpita
penqakuypä kaykan.
Manami ichikllatapis yarpashqa-
tsu ushakänanpä kanqanta.
¡Mana criyiypämi ushakashqa!
¡Manami pipis kuyapashqatsu!
Pasaypa llakikurmi nin:
"TAYTA DIOS, conträkuna usha-
kätsiyämanqanpita llakikuptï
kuyapaykallämay".

Yod

10 Jerusalénpa contrankunami
imaykatapis allinnin kaqta
apakuyashqa.
Jäpa runakuna templuman mana
yaykuyänanpä Tayta Dios
nikaptinmi llutalla yayku-
yashqa.†

Caf

11 Jerusalén runakunami waqaray-
kar mikuyta ashiyashqa.
Kawayänanpä tupu mikuyta tari-
yänanpämi imaykankunatapis
rantikuyashqa.
TAYTA DIOS, tsayjinanpa ñakay-
kaqta rikaykämarqa kuyapay-
kallämay.

Lámed

12 Jerusalén markami nin:
"Nänipa päsaqkuna, shumaq yar-
pachakuyay.

†**1.4** Isa. 3.26; Jer. 14.2. †**1.8** Eze. 16.35-37. †**1.10** 2Rey. 24.13; 25.13-17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Noqa ñakaykanqänö ¿pillaqa
ñakaykantsurä?
TAYTA DIOSMI pasaypa ajanarnin
castigamashqa kaynö ñaka-
näpä.

Mem

13 "Paymi ciëlupita patsa ninata
kachamushqa tullüyaq rupa-
mänanpä.
Purinämanpis mana päsanäpämi
trampata churapämashqa.
Kachariykamaptinmi pasaypa
ñakaykä.

Nun

14 "Matankächo lasaq yügu wata-
raykaqnömi jutsä ruranqäkuna
lasaykäman.
Jutsäpita kikin Tayta Dios tsaynö
castigamaptinmi kallpäpis
kannatsu.
Conträkunapa makinman kacha-
riykamaptinmi imanö ichipay-
tapis kamäpakütsu.

Sámej

15 "Tayta Diosqa washämaq kall-
pasapa runakunatapis llapan-
tami ushakätsishqa.
Jäpa soldädukunawanmi chölu-
kunatapis ushakätsishqa.
Vïnupä üvata jarur ushaqnömi
runakunata Tayta Dios usha-
kätsishqa.†

Ayin

16 "Pasaypa waqayllawanmi ñawï-
pis tsakaskinna.
Shoqamänanpä ni yanapamä-
nanpä manami pïnïpis kan-
tsu.
Conträkuna vinciyämarmi wam-
räkunatapis ushakätsiyashqa".

Pe

17 Makillan tsoqpashqa *Sión ruga-
kuptinpis manami pipis kuya-
par yanapantsu.
TAYTA DIOSMI mandashqa
Jacobta vecïnunkuna ushakä-
tsiyänanpä.
Manakaqmanmi Jerusalénta[a]
contrankuna churaykäyan.

Tsade

18 Jerusalén markami nin:
"TAYTA DIOS nimanqanta
manami wiyakushqätsu.
Tsaymi jutsata ruranqäman tupu
castigamashqa.
Maytsaycho taq runakuna, rika-
yay imanö ñakaykanqätapis.
Chölükunatawan jipashnïkunata-
pis prësumi apakuyashqa.

Qof

19 "Kuyanakunqä nacionkunatami
yanapayämänanpä rugakurqä.
Yanapayämänanpa trokinmi con-
trä rikakuyashqa.
Sacerdötikuna y mayor runaku-
napis ñakarmi mikuyta ashir
puriyashqa.
Mana tarirmi mallaqaypita
patsan markallacho wanu-
yashqa.

Resh

20 "TAYTA DIOS, pasaypa llakikuy-
kaqta rikaykämarqa kuyapay-
kallämay.
Mana wiyakuq kanqäta yarpas-
kiptï shonqüpis pasaypami
tiktikyan.
Marka waqtancho wamräkunata
espädawanmi wanutsiyan.
Marka rurinchöpis wanuyllami
kaykan.†

Sin/Shin

21 "Llakikur waqaykaqta wiyaykä-
marpis manami pillapis sho-
qaykamantsu.
Castigamanqaykita musyar lla-
pan conträkunami kushipay-
käyäman.

---

[a] **1.17** Kay versïculucho Siónpä, Jacobpä y Jerusalénpä parlar Jerusaléncho taq runakunapämi parlan.
† **1.15** Isa. 63.3; Joel 3.13; Apoc. 14.20; 19.15. † **1.20** Jer. 4.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Noqata castigamanqaykinö paykunatapis castigaykullay.

Tav

22 “Conträkuna llutanta rurayanqantapis rikaykullay.
Jutsata ruranqäpita castigamanqaykinö paykunatapis castigaykullay.
Pasaypa llakikuptïmi shonqu nanaypis tsariman”.

Ishkay kaq poesía

2 *Álef*

1 Pasaypa ajanarninmi *Siónta Tayta Dios ushakätsishqa.
Ciëluchönö kuyayllapä kaykaptinpis chipyaqmi ushakätsishqa.
Ajanashqa karmi tänan templutapis mana kuyapaypa ushakätsishqa.

Bet

2 Tayta Dios pasaypa ajanarmi Jacobpita aywaraq runakunapa wayinkunatapis ushakätsishqa.
Llapantami chipyaq juchutsishqa.
Judá nacioncho llapan murallashqa markakunatapis chipyaqmi juchutsishqa.
Tsaynöpami mandaqkunata y mandashiqkunatapis penqakuyman churashqa.

Guímel

3 Chikimaqnintsik runakuna atacamashqapis pasaypa rabyanarmi soldäduntsikkunata Tayta Dios yanapashqatsu.
Tsaynöpami llapan soldäduntsikkunatapis illakätsishqa.
Nina lunyar chipyaq ushaqnömi Israel runakunata ushakätsishqa.

Dálet

4 Imayka contrantsiknömi Tayta Dios flëchakunanta jinchi sutaskir flëchamashqantsik.
Llapan kuyayllapä kaqkunatapis chikimaqnintsiknömi chipyaq ushakätsishqa.
Rabyanaynin imayka ninanö kaptinmi chipyaq ushakätsimashqantsik.

He

5 Chikimaqnintsiknömi Israel nacionnintsikta Tayta Dios ushakätsishqa.
Palaciuntsikkunatapis llapantami juchutsishqa.
Amparakunantsik jinchi pirqashqa markantsikkunatapis llapantami ushakätsishqa.
Kuyayllapä Judácho taq runakunatapis pasaypa llakikuymanmi churashqa.

Vav

6 Tsukllata ushakäratsiqnömi templuntapis Tayta Dios ushakätsishqa.
Ushakätsiptinmi pipis kannatsu Sióncho fiestakunata rurananpä ni jamay junaqkunacho jamananpäpis.
Pasaypa rabyanar castigaptinmi reypis y sacerdötikunapis ushakäyashqa.

Zayin

7 *Altarnintawan templuntapis Tayta Dios manami rikaytapis munannatsu.
Marka murällakunatapis juchutsiyänanpämi chikiqninkunapa munayninman churaykushqa.
Tsaymi TAYTA DIOSPA templunman yaykur fiestata ruraqnörä pasaypa qayaräyashqa.†

Jet

8 Kikin TAYTA DIOSMI kamakätsishqa Siónpa pirqankunata juchutsiyänanpä.
Juchutsiyänanpä willanakuyanqannöllami chipyaq ushakätsiyashqa.

†**2.7** Eze. 24.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kananqa Jerusalénpa pirqankunapis jiruruypa juchushqa karmi rumikunallana qoturaykan.

Tet

9 Markaman yaykuna punkunkunapis manami kannatsu.
Cerröjunkunapis pakir ushashqami jitaraykan.
Mandamaqnintsik reytapis y autoridänintsikkunatapis juklä nacionkunamanmi prësu apakuyashqa.
TAYTA DIOSPA leyninkunata yachatsiq runakunapis mananami kayannatsu.
Profëtankunatapis TAYTA DIOS mananami revelannatsu.†

Yod

10 Sióncho mayor runakunapis upällallami patsacho jamaraykäyan.
Pasaypa llakikurmi qachqa latsapata jatikurkur umankunaman allpata wiñakuykäyan.
Jerusalén jipashkunapis pasaypa llakikurninmi urkunkunapis patsaman töpanqanyaq lätaraykäyan.

Caf

11 Waqayllawanmi ñawïpis tsakaykanna.
Pëchüpis pasaypami nanaykan.
Marka mayïkuna ñakaykäyanqanta rikar shonqüpis nanayparämi llakikun.
Chuchuykaq wamrakuna cällicho mallaqaypita wanuykaqta rikarmi pasaypa llakikü.†

Lámed

12 Tsay wamrakunami mamankunata mañakuyan ima mikuyllatapis qarananpä.
Pasaypa mallaqarninmi mamankunapa millqayllancho wanuykäyan.
Guërracho pelyaq runakunanömi Jerusalén cällikunacho wanuykäyan.

Mem

13 *Sión, pasaypa ñakaykanqaykita rikar ¿imatarä nïman?
Pasaypa ñakaykanqaykita ¿imamanrä tinkutsïman?
¿Imaman tinkutsiypa parlaparrä qamta shoqäman?
Juchu aywaqnörämi desgracia päsashushqayki.
Tsaynö kaykaqta ¿pirä yanapashunki?

Nun

14 "Tayta Diosmi revelamashqa" nir profëtaykikuna willayäshunqaykipis manami rasunpaypatsu kashqa.
Rasunpaypa profëta karqa jutsa rurayta kachariyänaykipämi willayäshunkiman karqan.
Jutsaykikunata kachariyaptikiqa juk nacionman prësu manami apayäshunkimantsu karqan.
Rasun kaqta willayäshunaykipa trokinmi manakaqkunata criyitsiyäshushqayki.†

Sámej

15 Nänipa päsaqkunapis kushipäyäshurnikimi taqllapäyäshunki.
Manakaqman churayäshurnikimi shukar umankunatapis awirrä niyäshunki:
"¿Taqay markachi may markapitapis mas kuyayllapä karqan?
¿Taqay markapächi maytsaychöpis runakuna kushikuyarqan?"

Pe

16 Llapan chikishuqnikikunami wasaykita rimayan.
Kachkachyarrämi ajanapäyäshurniki niyan:
"Imanö karpis chipyaqmi ushakätsishqantsik.

†**2.7-9** Sal. 74.3-9; Eze. 7.26. †**2.11** Lam. 3.48-51. †**2.14** Jer. 5.31; 23.25-27; Eze. 13.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö ushakashqa kanantami
munarqantsik.
Munanqantsiknömi ushakätsish-
qantsik”.

Ayin

17 Yarpanqannöllami TAYTA DIOS
castigamashqantsik.
Llapan ninqankunatami cum-
plishqa.
Unaypita patsa yarpanqannö-
llami Jerusalénta mana kuya-
paypa ushakätsishqa.
Chikimaqnintsikkuna kushi-
pämänantsikpä y makincho
tsararämänantsikpämi kama-
kätsishqa.†

Tsade

18 *Sión, yanapashunaykipä Tayta
Diosta rugakuy.
Paqaspapis junaqpapis yakunörä
weqiki aywatsun.
Ñawikipis pukayanqanyaq mana
päraypa waqay.

Qof

19 Paqaskunapapis makikita tsoqpa-
kurkur TAYTA DIOSTA rugakuy.
Llakikuykanqaykitapis llapan
shonquykiwan waqar willay.
Mallaqaypita wamraykikuna
cällikunacho mana wanuyänanpä
makikita joqarkur mañakuy.

Resh

20 TAYTA DIOS, ima päsaykäyäman-
qantapis tantiyaykullay.
¿Allitsurä kaykan kuyar wätayan-
qan wawankunata warmikuna
mikuyaptin?
¿Allitsurä kaykan sacerdötikuna-
tawan profëtakunata templu-
cho wanutsiyaptin?†

Sin/Shin

21 Wamrakunapis awkinkunapis
cällikunachömi wanushqa jita-
raykäyan.
Chölukunata y jipashkunatapis
espädawanmi wanutsishqayki.
Pasaypa rabyanashqa karmi
mana kuyapaypa wanutsish-
qayki.

Tav

22 Tukuyläya ñakaykuna chämunan-
pämi kamakätsishqayki.
Fiestaman runakuna maytsaypi-
tapis shamuqnörämi ñakay-
kuna shamushqa.
Ajanar castigaptiki manami ni
jukllayllapis kawaykar quë-
dashqatsu.
Wamra kanqanpita patsa wäta-
kuyanqätapis conträkunami
chipyaq wanutsiyashqa.

Kimsa kaq poesía

3 *Álef*

1 Tayta Dios rabyanar castiga-
maptinmi noqaqa pasaypa
ñakashqä.
2 Aktsi kanqanpa pushamänanpa
trokinmi tsakaqpa pusha-
mashqa.†
3 Kutin kutinmi imaypis castigay-
käman.†

Bet

4 Qarätapis aytsätapis pasaypa-
nami shiktuyätsishqa.
Tullükunatapis llapantanami
pakir ushashqa.†
5 Mayman chaptïpis llakikuyllami
y ñakayllami kaykan.
6 Wanushqanö kanäpämi tsakäpa-
kushqata kachaykamashqa.†

Guímel

7 Maypapis mana qeshpinäpämi
wichqaykamashqa.†
Pasaypa lasaq cadënakunawanmi
wataykamashqa.
8 Yanapamänanpä rugakuptïpis
manami wiyamantsu.†

---

†**2.17** 1Rey. 9.6-9. †**2.20** Deut. 28.53; 2Rey. 6.28-29; Jer. 19.9; Lam. 4.10; Eze. 5.10.
†**3.2** Job 19.8; Sal. 88.7. †**3.3** Job 7.16-19; Sal. 88.15-16. †**3.4** Job 7.5; 30.30.
†**3.6** Sal. 88.5-6; 143.3. †**3.7, 9** Job 3.23; 19.8. †**3.8** Job 30.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

[9] Nänita tsapaqnömi imata rurayta
munaptïpis tsapäman.
Nänita jukläpa jitariqnömi kawaynïtapis mana alliman churan.

Dálet

[10] Imatapis tsarinanpä shuyaraykaq
ösunömi shuyaraykäman.†
Pakaraykaq leonnömi atacamänanpä kaykan.
[11] Alli nänipa aywaykaqtami pantakätsimashqa.
Chipyaq rachir ushamaqnömi
mantsarishqata jaqimashqa.
[12] Flëchakunanwan toqiykamarmi
flëchamashqa.

He

[13] Flëchamanqanqa shonqüyaqmi
jatikashqa.†
[14] Marka mayïkunapis pasaypami
asipäyäman.
Asikuyänallanpämi jutïtapis
joqariyan.†
[15] Pasaypa llakikuymanmi Tayta
Dios churamashqa.
Pasaypa ayaq jachatami uputsimashqa.†

Vav

[16] Rumiwan takarmi kirütapis
jipishqa.
Uchpaman lätakaqpämi saqtamashqa.
[17] Noqaqa imaypis llakishqallami
kawä.
Mananami kushikuytapis tarïnatsu.
[18] Pasaypa llakikurmi manakaqllapä TAYTA DIOSMAN yärakunqäta yarpashqä.

Zayin

[19] Tayta Dios, llakikunqäta y
pasaypa ñakanqäta rikar kuyapaykallämay.
Pasaypa iwjiq ajenjuta y venënuta upushqanömi ñakaykä.
[20] Kayjinanpa ñakanqätä yarpachakuptïmi shonqüpis pasaypa
llakikun.
[21] Tsaynö kaptinpis kuyapäkuq kanqaykita tantiyarmi qamman
yärakamü.

Jet

[22] TAYTA DIOSQA imaypis kuyamantsikmi.
Kuyapäkuq kayninqa manami
ushakantsu.
[23] Qoyay qoyaymi mana ajayaypa
kuyamantsik.
Awnimanqantsiktaqa imaypis
cumplinmi.†
[24] Tsaymi shonqullächo nï:
"TAYTA DIOSLLAMI herenciä kaykan.
Paymanmi imaypis yärakushä".†

Tet

[25] Llapan shonquntsikwan yärakur
rugakushqaqa TAYTA DIOS
yanapamantsikmi.†
[26] Tsaynö kaykaptinqa TAYTA DIOS
salvamänantsikpä mana ajayaypa shuyaräshun.
[27] Chölullarä kanqantsikpita patsa
Tayta Dios corrigimanqantsikta chaskikushun.

Yod

[28] Tayta Dios castigamashqaqa upälla chaskikushun.
Runakunapita witikur payta
mañakushun.
[29] Qonqurikuykur makintsikta tsoqpashqa mañakushqaqa capazchi kuyapämäshunpis.
[30] Maqamashqapis qaqllantsikta
kamapäshun.
Imata qayapämashqapis upällalla chaskikushun.†

Caf

[31] Tayta Diosqa castigamarnintsikpis yapaymi kuyapämäshun.

---

†**3.10-11** Job 10.16; 16.9. †**3.12-13** Job 16.12-13. †**3.14** Deut. 28.37; Job 30.9. †**3.15** Job 9.18. †**3.22-23** Éxo. 34.6-7; Sal. 136. †**3.24** Sal. 16.5; 119.57. †**3.25** Isa. 30.18. †**3.30** Mat. 5.39.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32 Castigaskamarnintsikpis kuyapä-
kuq karmi yanapamäshun.†
33 Shonqun nanaykaptinmi payqa
ñakatsimantsikpis y llakikatsi-
mantsikpis.

Lámed

34 Tayta Diosqa rikaykanmi prësu-
kunata ñakatsiyanqanta.
35 Tsaynöpis rikaykanmi pï runata
manakaqman churayanqanta.
36 Musyaykanmi demanducho jutsa-
yuqpa janan shäriyanqantapis.
Tsaynö ruraqkunataqa juzgan-
qami.

Mem

37 Tayta Dios mana kamakätsiptinqa
imapis manami kanmantsu.
38 Alli kawaypis o ñakaypis poder-
yuq Tayta Dios niptinrämi
kaykan.†
39 Jutsata ruranqantsikpita casti-
gamashqapis kawaykarräqa
¿imanirrä qallayashwan?

Nun

40 Imanö kawanqantsiktapis
shumaq yarpachakur jutsa
rurayta kacharishun.
TAYTA DIOSTA *ashir pay munan-
qannöna kawashun.
41 Makintsikta joqarkur ciëlucho
kaykaq Tayta Diosta llapan
shonquntsikwan mañakushun:
42 "Ninqaykita mana cäsukurmi
jutsata rurayashqä.
Tsaymi perdonayämashqaykitsu".†

Sámej

43 Pasaypa rabyanarninmi mana
kuyapaypa qati qatiykur
wanutsiyämashqayki.
44 Rugakayämunqäta mana wiya-
naykipämi pukutay rurinman
pakakushqayki.
45 Llapan runakunapa ñöpanmanmi
imayka qanratanö jitariyä-
mashqayki.

Pe

46 Chikimaqnïkunapis imaykatami
qayapäyäman.
47 Ashi ashiykur wanutsiyämaptin
y imaykäkunatapis ushakätsi-
yaptinmi mantsarir kawayä.
48 Kuyanqä markata tsaynö ushakä-
tsiyaptinmi weqïpis mayunörä
aywan.†

Ayin

49 Mana päraypami waqaykä.
Kushikuytapis manami tarïtsu
50 ciëlucho kaykaq TAYTA DIOS
mana yanapamaptin.
51 Jerusalén markächo jipashkuna
ñakaqta rikaptïmi shonqüpis
pasaypa nanäman.

Tsade

52 Mana wajupaykaptïmi chikimaq-
nïkuna qatikachäyämashqa.
Pishquta tsariqnömi prësu tsari-
mayta munayämashqa.
53 Kawaykaqtami pözuman jitarpa-
yämashqa.
Nirkurmi läja rumiwan tsapa-
yashqa.
54 Yaku ultakarkamaptinmi yarparqä
wanukunäpäna kanqanta.†

Qof

55 TAYTA DIOS, pözucho wiñararmi
jutikita joqarir qamta mañakushqä.†
56 Mañakamunqäta wiyamashqay-
kimi.
Rugakamunqäta imaypis wiya-
mankimi.
57 Qayakamuptï shamurmi "ama
mantsarïtsu" nimashqayki.

Resh

58 Tayta Dios, qammi ima desgra-
ciapitapis tsapämashqayki.
Wanuypitapis qammi salvamash-
qayki.
59 Rikaykankimi imanö ñakatsiyä-
manqantapis.

---

†**3.31-33** Isa. 54.7-8; 60.10. †**3.38** Job 2.10; Isa. 45.7. †**3.40-42** Isa. 55.7.
†**3.48-51** Lam. 2.11. †**3.54** Jon. 2.3-6. †**3.55-56** Sal. 130.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¡Tsay ñakatsimaqkunata castigaykullay!
60 Venganzata ruramanqanta y conträ imanö sharkuyanqantapis rikashqaykimi.

Sin/Shin

61 TAYTA DIOS, wiyashqaykimi conträkuna ashlliyämanqanta y atacayämänanpä willanakuyanqantapis.
62 Chikimaqnïkunaqa wasäta rimaykällarmi qoyäyanpis.
63 Imachöpis asikuyänallanpämi jutïta joqariyan.
Llapan niyanqantapis shumaq wiyaykullay.

Tav

64 TAYTA DIOS, paykunataqa jutsata ruranqanman tupu castigaykullay.
65 Mana tantiyakuyänanpä maldicionaykullay.
66 TAYTA DIOS, rabyanashqa castigarnin kay patsapita paykunata illakaykatsillay.

Chusku kaq poesía

4 *Álef*

1 ¡Qoripis yanayashqanami kaykan!
¡Mananami chipipinnatsu!
Templu pirqaraq rumikunapis llapan cälli esquïnakunachömi jitaraykan.

Bet

2 Sión runakunaqa qori pürupitapis mas kuyaypämi kayashqa.
Kananqa mana yachaq runa ruranqan mitu mankanömi kaykäyan.

Guímel

3 *Chacalkunapis wawankunata kuyarmi chuchuyan.
Kuyanqä runakunaqa tsunyaqcho taq *avestruznömi wamrankunatapis kuyayta yachayantsu.†

Dálet

4 Chuchuykaq wamrakunapapis yakunaywanmi qallunpis jaqrunman laqakaykan.
Wamrakuna mallaqar mañakuyaptinpis manami pipis kantsu imallatapis qaraykunanpä.

He

5 Alli allillata mikuqkunapis kananqa mallaqaywanmi cällikunacho wanuykäyan.†
Kuyayllapä wayicho wiñaqkunapis kananqa qanra jitakunachömi taykäyan.

Vav

6 Sodoma runakuna jutsata rurayanqanpitapis alläpa kaqmi marka mayïkuna jutsata rurayashqa.
Sodoma markaqa pipis mana atacaykaptinmi illaqpita ushakarqan.†

Zayin

7 Rashta y lichi yuraq kanqannömi Jerusalén autoridäkunapis jutsaynaq y alli runakuna kayarqan.
Wera kayaptinmi ñawinkunapis saltanarqanrä.
Qaqllankunapis zafiro ruminörämi chipipirqan.

Jet

8 Kananqa pasaypa yanayashqami kaykäyan.
Cällikunacho purirpis mana reqiypämi kaykäyan.
Pasaypa uyu kayaptinmi tullunkunapis yupanakuykäyan.

Tet

9 Mallaqaywan wanuqkunaqa pasaypami ñakayarqan.
Guërracho wanuqkunami itsanqa alläpa ñakayashqatsu.

Yod

10 Jerusalénpita yarquyta mana kamäpakurmi pasaypa

†**4.3** Job 39.13-16. †**4.4-5** 2Rey. 25.3; Jer. 52.6. †**4.6** Gén. 19.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mallaqar wamrankunatapis
mikuyashqa.
Kuyapäkuq warmikunapis
wawankunatami kusina-
yashqa.†

Caf

11 Jerusalénta tsaynö castigarmi
ajanayninta TAYTA DIOS qall-
qütsishqa.
Sión markata ninawan rupatsirmi
wayikunata cimientuntinta
chipyaq ushakätsishqa.

Lámed

12 Maytsay nacioncho reykunapis ni
pï runapis manami criyiyash-
qatsu chikimaqnintsikkuna
Jerusalénta vinciskir yaykayä-
munanpä kanqanta.

Mem

13 Tsaynö llapanpis kashqa profëta-
kuna jutsata rurayanqanpita
y sacerdötikuna mana allikU-
nata rurayanqanpitami.
Tsaynöllami paykunaqa jutsaynaq
runakunatapis wanutsiyashqa.†

Nun

14 Tsay profëtakuna y sacerdötiku-
nami kananqa cällikunacho
qapranö tapra tapra puriykä-
yan.
Wanutsiyanqan runakunapa
yawarninwan pichukushqa
kayaptinmi pipis yatayllapis
yataykuyta munantsu.†

Sámej

15 Paykunata rikarmi runakuna
niyan:
"¡Qanra shonqu runakuna, ama
yatayämaytsu!
¡Kaypita maypapis aywakuyay!"
Tsaynö chikishqa karmi Jerusa-
lénpita qeshpir maytsay nacion-
kunamanpis aywakuyashqa.
Tsay nacionkunacho taq runaku-
napis niyanmi:
"Kay purikuq runakunaqa mar-
kantsikcho ama täyätsuntsu".

Pe

16 Kikin TAYTA DIOSMI rabyanarnin
profëtakunatawan sacerdötiku-
nata Jerusalénpita qarqushqa.
Paykunataqa manami yanapan-
natsu.
Tsaymi sacerdötikunatapis ni
mayor runakunatapis respita-
yannatsu.

Ayin

17 Juklä nación soldädukuna yana-
pamänantsikpä shuyarashqa-
pis manami shayämushqatsu.
Shuyarar rikachakuykashqallami
ñawintsikpis tsakaskishqa.†

Tsade

18 Chikimaqnintsikkuna rikarä-
mashqami cälliman yarquyta-
pis munashqantsiktsu.
Ushakänantsikpä höra chämup-
tinmi wanuypis janantsik-
chöna kashqa.

Qof

19 Anka pajanqanpitapis mas ras
aywaqmi chikimaqnintsik-
kuna kayashqa.
Jirkakunapapis qatikachämash-
qantsikmi.
Tsunyaqpa qeshpishqapis shuya-
raykämashqantsikmi.

Resh

20 TAYTA DIOS akranqan manda-
maqnintsik reytapis prësumi
tsariyashqa.†
Paymi tsapämaqnintsik kashqa.
Pay rikamashqa mayqan nacion-
pis achäquita mana ashipämä-
nantsikpä kanqantami yarpar-
qantsik.

Sin/Shin

21 Uz particho kaq Edom nación
runakuna, ama kushipäyä-
maytsu.

---

†**4.10** Deut. 28.56-57; Lam. 2.20; Eze. 5.10. †**4.13** Jer. 5.30-31; 23.9-40; 26.20-23.
†**4.14-15** Núm. 19.11-13. †**4.17** Jer. 37.5-10. †**4.20** 2Rey. 25.4-6; Jer. 39.4-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qamkunamanpis castïgu chämunqami.
Tsaymi machashqa qallapächu jitaraq runa penqakuypä kanqannö qamkunapis penqakuypä kayanki.

Tav

22 *Sión runakuna, castïguta chaskishqantsiknami.†
Yapayqa mananami prësu apamäshunnatsu.
Edomita runakuna, qamkunatami itsanqa jutsata rurayanqaykipita Tayta Dios castigayäshunki.
Paymi llapan jutsaykikunata shimpiyäshunki.†

Pitsqa kaq poesía

5 1 TAYTA DIOS, ima ñakaycho kayanqätapis rikaykarqa kuyapaykallämay.
Kayläya desgraciacho kaykäyaptïqa yanapaykallämay.†
2 Chakräkunachöpis juklä nación runakunami murukuyan.
Wayïkunachöpis jäpa runakunanami taykäyan.
3 Taytaynaq waktsa wamrakunanömi kaykäyä.
Mamäpis castaynaq viüdanömi kaykan.

4 Kananqa kikïkunapa yakükunatapis upuyänäpä rantiyärämi.
Kikïkunapa yantäkunatapis pägakurrämi yantakuyä.
5 Chikimaqnïkunapis tsarin tsarinmi qatikachaykäyäman.
Mayjina pishiparpis manami jamayta tariyätsu.
6 Egipto runakunata y Asiria runakunatami mikuyta kamaripäyämänanpäpis rugakuyä.

7 Unay castäkunaqa jutsata rurarpis castïguta manarä chaskirmi wanukuyashqa.
Paykuna jutsata rurayanqanpitami noqakunana castïguta chaskiykäyä.
8 Kananqa wätay runakunapa munayninchömi kaykäyä.
Paykunapa munayninpita jipiyämänanpä manami pïnïkunapis kantsu.
9 Tsunyaqpita mikuyta apamurpis asaltantikunapa makinpitami qeshpiyämü.

10 Pasaypa mallaqpä kayaptïmi jornu wayllaqnörä cuerpükunapis achachan.
11 *Sióncho warmikunata y Judá markakunacho jipashkunatapis fuerzarmi ushayashqa.
12 Mandaqnïkunatapis makinkunata watarkurmi warkuyashqa.
Mayor runakunatapis manami respitayashqatsu.

13 Kallpasapa kaqkunataqa mulinu rumita tanqar tumatsiyänanpämi apakuyashqa.
Chölukunatapis yantatami apariytapis mana puëdiyanqanyaq aparitsiyashqa.
14 Mayor runakunapis marka punkucho manami jamaräyannatsu.
Chölukuna y jipashkunapis mananami cantayannatsu.
15 Kushikuytapis mananami tariyänatsu.
Kushikur tushuyänäpa trokinmi wanupakushqanö kaykäyä.

16 Umäkunapita corönäkuna shushuqnömi munayyuq kayanqäpis ushakashqa.
¡Ay noqalläkuna!

---

†**4.22** Isa. 40.2. †**4.21-22** Abd. 1-12. †**5.1-22** Sal. 44.9-26; 74.1-10; 79.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pasaypa jutsata rurayanqäpitami
ñakaykäyä.
17 Llakikuyllawanmi shonqükunapis
pasaypa nanaykan.
Waqayllawanmi ñawïkunapis tsa-
kaskinna.
18 Sión jirkan pasaypa tsunyarap-
tinmi munti uywakunallana
puriyan.

19 TAYTA DIOS, ima kaptinpis
qammi itsanqa imayyaqpis
mandamaqnï rey kanki.
Ciëlupitami imayyaqpis manda-
yämanki.†

20 ¿Imanirtä pasaypa qonqaykayä-
mashqayki?
¿Imanirtä kaytsika unay kacha-
riykayämashqayki?†
21 TAYTA DIOS, perdonaykayällämay.
Perdonayämaptikiqa qamllaman-
nami yärakayämushä.
Kamakaykatsillay unay kawayan-
qänö yapay kushishqa kawa-
yänäpä.

22 ¿Imanirtä rikayämaytapis
munankinatsu?
¿Pasaypanaku noqakunawan
rabyakushqayki?

† **5.19** Sal. 145.13; 146.10. † **5.20, 22** Sal. 74.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ezequiel

Ezequielqa Tayta Diosta sirviq sacerdötimi karqan. Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosormi paytawan chunka waranqa (10,000) runakunata Judá nacionpita Babilonia nacionman apakurqan (2Rey. 24.14-16). Tsay wata karqan 597 a. C. Tsaynöpami Judápita aywaq marka mayinkunawan Babilonia nacioncho Ezequiel tarqan.

Babilonia nacioncho tarmi Israel runakuna pasaypa llakikuyarqan (Eze. 37.11). Tsaynöpis wata 586 a. C.-cho Diospa templunta y Jerusalénta Babilonia soldädukuna ushakätsiyaptinmi wakinkuna yarpäyarqan Tayta Dios munayniynaq kanqanta. Tsaymi kay librucho runakunata Tayta Dios tantiyatsirqan munayyuq y jutsaynaq santu kanqanta y runakuna jutsa rurayanqanpita castiganqanta. Tsaynöpis tantiyatsirqan kuyanqan runakunata qoriskir payta cäsukuyänanpä mushuq shonquta y Espïritunta paykunata qarananpä kanqanta (Eze. 36.24-28).

Trönuncho Tayta Dios jamaraykaqta Ezequiel rikanqan

1 [1]Kimsa chunka (30) watayuq kaykarmi Quebar mayu kuchuncho Babiloniaman apayanqan Israel mayïkunawan taykarqä. Wata qallanqanpita chusku killa pitsqa kaq junaqchömi ciëlu kichakaptin[†] imaypis mana rikanqäta TAYTA DIOS rikatsimarqan.

[2](Tsay päsarqan Israel runakunatawan rey Joaquínta Babiloniaman prësu apayanqanpita pitsqa wataman aywaykaptinmi.[†] Chusku killa pitsqa kaq junaqchömi [3]Buzipa tsurin sacerdöti Ezequielta TAYTA DIOS parlaparqan. Tsayqa karqan caldeo runakuna täyanqan Babilonia[a] nacioncho Quebar mayu kuchunchömi.)

[4]Tsaychömi rikarqä nortiläpita shukukuy shamuykaqta y pukutay tsaparaykämuqta. Tsay pukutaymi illaqukuynörä chipipiykarqan. Pukutay chawpinchömi nina lunyar atsikyaykarqan. Nina chawpinchönami imayka broncinörä pasaypa chipipiykarqan.

[5]Tsay chipipiykaq chawpinchönami chuskuq runa niraqta rikarqä. [6]Cada ünunkunami kayarqan chusku qaqllayuq y chusku älayuq. [7]Chankankunaqa derëchullami karqan. Shillunkunanami becërrupa shillunnö karqan. Llushuyätsishqa broncinörämi chakinkuna y shillunkuna chipipïyarqan. [8]Chuskun älankuna rurinchömi runapa makinnö makinkuna karqan. Cada ünunkunami chusku qaqllayuq y chusku älayuq kayarqan. [9]Älankunaqa jukninpa älanwanmi töpanakuykarqan. Mayqanläpapis mana tikraypami aywayarqan.

[10]Frenti kaq qaqllankunami karqan runapa qaqllannö. Derëcha kaq qaqllankunami karqan leonpa qaqllannö. Itsuq kaq qaqllankunami karqan törupa qaqllannö. Qepanpa kaq qaqllankunanami karqan ankapa qaqllannö.[†] [11]Tsaynömi qaqllankuna karqan.

Ishkay kaq älankunata junishpa mashtaptinmi wakin kaqpa älankunawan töpanakurqan. Mas ishkay kaq

[a]**1.3** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.
[†]**1.1** Apoc. 19.11. [†]**1.2** 2Rey. 24.10-16; 2Crón. 36.9-10. [†]**1.10** Eze. 10.14; Apoc. 4.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

älankunanami cuerpunkunata tsaparar-
qan. 12 Diospa Espïritun pushaptinmi
qepapa mana tikraypa defrenti aywayar-
qan.
13 Runa niraq chusku älayuqkunaqa
kayarqan imayka shansha pukaypa pukar
rawraykaqnö† y oqsha aktsiwan wakläpa
kayläpa puriykäyaqnömi. Nina lunyaykaqqa
pasaypami chipipirqan. Illaqukuypis
ninapitami yarqamurqan. 14 Runa niraq-
kunata rikaykanqäkunaqa illaqukuynömi
wakläpa kayläpapis aywayaq.
15 Runa niraqkunata rikaraykanqächömi
rikarqä paykunapa chakincho chusku
ruëdakuna patsacho kaykaqta. 16 Tsay
chuskun ruëdakunaqa tsay niraqllami
kayarqan. Crisólito ruminömi chipipiyninpis
karqan. Cada ruëda chawpinchömi
juk ruëda cruzaypa kaykarqan. 17 Tsay
runa niraqkuna mayqanläpa aywarpis
manami tikrayaqrätsu.
18 Ruëdakunapa ärunmi mantsaypä
jatunkaray karqan. Tsay äruchömi
jirurushtillan atska ñawikuna kayarqan.† 19 Runa niraqkuna aywayaptinqa
ruëdakunapis aywayaqmi. Patsapita
junishpa joqarikäyaptinqa ruëdakunapis
joqarikäyaqmi. 20 Diospa Espïritun
pushanqan kaqpa runa niraqkuna
aywayanqan kaqmanmi ruëdakunapis
aywayaq. Tsaynö karqan runa niraqkunacho
y ruëdakunachöpis Diospa
Espïritun kaptinmi. 21 Runa niraqkuna
aywayaptinqa ruëdakunapis aywayaqmi.
Manana aywayaptinqa ruëdakunapis
mananami aywayaqnatsu.
Tsaynöllami patsapita joqarikäyaptin
tsay ruëdakunapis joqarikäyaq. Tsaynö
karqan runa niraqkunacho kaykaq
Diospa Espïritun ruëdakunachöpis
kaptinmi.†
22 Runa niraqkunapa uman jananpanami
pasaypa atsikyaykaq espëjunörä
mashtaraykarqan.† 23 Tsay mashtaraykaq
rurinchönami runa niraqkuna
älankuna mashtashqa kaykäyarqan.
Tsaynö karmi ishkay älankunapa
puntankuna wakin kaqkunapaman
töpanakushqa kaykäyarqan. Ishkay
kaq älankunanami cuerpunkunata tsaparaykarqan.
24 Paykuna aywayaptin älankuna
sapsapyanqan jinchimi wiyakarqan.
Tsay karqan pasaypa jakashqa mayu
bunyanqannö, llapanpä munayyuq
Tayta Diospa vozninnö, atska runakuna
parlayanqannö y atska soldädukuna
qayaräyanqannömi. Aywaykäyanqancho
ichiskiyaptinqa älankunapis
qorikaskiqmi. 25 Älankuna qorishqa
ichiraykäyaptinnami ciëlupita jinchi
parlamuqta wiyarqä.
26 Runa niraqkunapa janan ciëluchönami
rikarqä zafiro rumipitanö
rurashqa trönu kaykaqta. Tsay trönuchömi
juk runa niraq jamaraykaqta
rikarqä.† 27 Tseqllanpita janamanmi
wayllashqa broncinö chipipiykaqta
rikarqä. Tseqllanpita uramannami
rikarqä nina tsariykaqtanö.† Entëru
ñöpanpanami pasaypa atsikyaypa
atsikyaykarqan. 28 Tsay atsikyayqa
kaykarqan qori chirapacho tseqyaw
shanshaypa shanshar atsikyanqannörämi.
TAYTA DIOSPA chipipiyninta
rikaykurmi patsaman lätakaykurqä.
Tsaychömi parlamuqta wiyarqä.

Willakunanpä Ezequielta Tayta Dios kachanqan

2 1 Tsaymi nimarqan: “Runapa tsurin, parlanantsikpä shäriy”.
2 Tsaynö nimaptinmi Tayta Diospa
Espïritun noqaman yaykamur ichïtsimarqan. Nirkurmi Tayta Dios parla-
pämar 3 nimarqan: “Runapa tsurin,
Israel runakunamanmi kachashayki
willakuynïta willakunaykipä. Tsay

†**1.13** Apoc. 4.5. †**1.18** Apoc. 4.8. †**1.15-21** Eze. 10.9-13. †**1.22** Apoc. 4.6.
†**1.26** Eze. 10.1; Apoc. 4.2-3. †**1.27** Eze. 8.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakuna mana wiyakuq karmi conträ rikakuyashqa. Unay castankuna conträ kayanqannömi paykunapis conträ rikakuyashqa. 4 Tsay mana tantiyakuq rumi shonqu runakunamanmi qamta kachaykä noqa TAYTA DIOS imata nikanqätapis willanaykipä. 5 Willaptikipis pasaypa mana wiyakuq karmi wiyayäshunkitsu. Tsaynö karpis profëta kanqaykita musyayanqami.

6 "Runapa tsurin, paykunata ama mantsaytsu. Kashakuna rurinchönö karpis, alacrankuna täyanqanchönö karpis paykuna niyanqanta ama mantsaytsu. Nanaq ñawinpa rikapäyäshuptikipis ama mantsaytsu. Tsay runakunaqa mana wiyakuqmi kayan. 7 Wiyakuyänan o mana wiyakuyänan kaptinpis noqa ninqäta willakuy. Paykunaqa mana wiyakuqmi kayan.

8 "Runapa tsurin, nikanqäta shumaq wiyamay. Ama paykunanö mana wiyakuq kaytsu. Kanan aptaykätsinqäta mikunaykipä shimikita kichay".

9 Tsaymi rikarqä röllun aptashqa maki noqa kaqläpa makyaraykämuqta. 10 Tsay rölluta kichaskiptinmi rikarqä ishkanläpa qellqashqa kaykaqta.† Tsaychömi qellqaraykarqan wanupakuy cantu, waqay cantu y mantsariy cantukunalla.

3 1 Tsaymi Tayta Dios nimarqan: "Runapa tsurin, kay qellqashqa rölluta mikuskir Israel runakunata willakuynïta willanaykipä ayway".

2 Tsaymi äyarkuptï tsay qellqashqa rölluta amurkatsimarqan. 3 Nirkurmi nimarqan: "Runapa tsurin, pachayki juntanqanyaq kay rölluta mikuy". Mikuptïmi abëjapa mishkinnörä mishkirqan.†

4 Tsaypitanami nimarqan: "Runapa tsurin, imata ninqätapis Israel runakunata aywar willay. 5 Manami mana tantiyanqayki idiömata parlaqkunamantsu kachaykä, tsaypa trokinqa Israel mayikikunamanmi. 6 Manami juk idiömakunata parlaq nacionkunamantsu kachaykä ni mana tantiyaypä parlaqkunaman aywanaykipätsu nikä. Juk nación runakunaman kachaptïqa ninqaykikunata cäsukuyäshunkimanmi. 7 Israel runakunami itsanqa parlanqaykita tantiyaykarpis cäsuyäshunkitsu. Pasaypa rumi shonqu karmi parlapaptïpis wiyamayta munayantsu.

8 "Tsaymi qamta churashayki paykuna mana wiyakuyaptinpis willanaykipä. 9 Diamanti rumi chukru kanqannö jinchi kanaykipämi kamakätsishä. Tsaynö kaykaptinqa pasaypa ajanäyaptinpis mana wiyakuq runakunata ama mantsaytsu".

10 Nirkurnami nimarqan: "Runapa tsurin, ninqäkunata shumaq tantiyakur shonquykiman churay. 11 Nirkur Babiloniaman apayämunqan marka mayikikunata willakuynïta willay. Wiyakuyänan o mana wiyakuyänan kaptinpis noqa TAYTA DIOS imata ninqätapis willay".

12 Tsaypita TAYTA DIOSPA Espïritun joqarkamaptinmi wiyarqä qepächo qayarayparä nimuqta: "¡Munayyuq Tayta Dios tanqancho alabashqa kaykullätsun!"

13 Runa niraqkunapa älankuna sapsapyanqan y ruëdankuna jaqraranqanpis patsa tsuktsukyar bunrurunqannömi mantsariypä wiyakarqan.

14 Tsaypitanami TAYTA DIOSPA Espïritun joqarkamar apamarqan. Munayninwan apaykämaptinpis pasaypa ajanashqami aywarqä. 15 Nirkurmi Tel-abibcho kaykaq Quebar mayu kuchuncho taykaq Israel mayïkunaman chätsimarqan. Imatapis mana parlakuypami pasaypa upayashqanö qanchis junaq paykunawan jamararqä.

Markapa rikachakuqninnö kananpä Ezequielta churanqan
Ezequiel 33.1-9

16 Qanchis junaq päsaskiptinmi TAYTA DIOS nimarqan: 17 "Runapa

†**2.9-10** Zac. 5.1-4; Apoc. 5.1. †**3.1-3** Jer. 15.16; Apoc. 10.9-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsurin, Israel mayikikunapa rikachakuqninnö kanaykipämi qamta churashqä.† Imata ninqätapis juklla paykunata willanki. 18 Jutsa ruraq runa wanunanpä kanqanta niptïqa tsay runa jutsata ruranqanpitami wanunqa. Payta mana yätsir ni jutsa rurayta kacharinanpä mana willarqa wanunqanpita qammi jutsayuq kanki. 19 Jutsa rurayta kacharinanpä nikaptikipis jutsa rurayta mana kacharir wanuptinqa manami jutsayuqnatsu kanki.

20 "Tsaynöpis juk alli ruraq runa jutsa rurayman ishkir y jaqirinanpä tantiyatsinqäta mana cäsukurqa jutsata ruranqanpitami wanunqa. Allikunata ruranqanpis manami cuentashqatsu kanqa. Tsaynö kaptinpis jutsa rurayta kacharinanpä mana willarqa wanunqanpita qammi jutsayuq kanki. 21 Jutsata mana rurananpä tsay runata niptiki jutsa rurayta kacharirqa manami wanunqanatsu. Qampis mananami jutsayuqnatsu kanki".

Wayincho Ezequiel wataränanpä ninqan

22 Tsaypitanami TAYTA DIOS yataykamar nimarqan: "Imata ruranaykipä kaqtapis ninäpä jäkuq pampaman ayway".

23 Nimaptinmi jäkuq pampaman juklla aywar Quebar mayu kuchuncho rikanqänölla TAYTA DIOSPA chipipiyninta yapay rikarqä. Tsayta rikarmi pasaypa mantsarir patsaman juklla lätakaykurqä. 24 Tayta Diospa Espïritun noqaman shamur ichiskatsimarmi nimarqan: "Wayikicho wichqakaskamur mana yarquypa tay. 25 Tsaycho waskawan watashuptiki manami yarqunkinatsu ni Israel mayikikunawanpis purinkinatsu. 26 Parlayta mana kamäpakunaykipämi palagarnikiman qalluykita laqakätsishä. Tsaymi kay mana wiyakuq runakunata yätsiyta kamäpakunkinatsu.

27 "Parlapanqä höranami shimikita kichashä. Tsaymi paykunata willanki noqa TAYTA DIOS imata ninqätapis. Wiyamayta munaq kaqqa wiyamätsun. Wiyamayta mana munaq kaqqa manami wiyamanqatsu. Kay runakunaqa pasaypa mana wiyakuqmi kayan.

Jerusalénman atacaq yaykuyänanpä ninqan

4 1 "Runapa tsurin, juk adöbita ñöpaykiman churaykur janancho Jerusalén markata ruray. 2 Toldukunatapis jiruruypa ichïtsiy. Pukllana soldädukunata yaykuykaqtanö jiruruypa churay. Murälla waqtankunapa allpata qotuy. Markaman yaykuyänanpä escalëratapis churay. Murällata juchutsinanpä mäquinakunatapis jiruruypa churay. 3 Nirkur tsay markapita rakishunaykipä juk lätata ichïtsiy. Tsaypita markaman contrankuna atacaq yaykuykaqtanö rikaranki. Tsaynö ruranqaykimi señal kanqa Israel mayikikunata ima päsananpä kanqanta musyayänanpä.

4 "Tsaypitana itsuq kaqlänikipa kitiräkunki. Tsaynö kitiranki Israel runakunapa jutsankunata qamta jitapaptïmi. Tsaynö kitirarmi paykunapa jutsankunapita ñakanki. 5 Tsaynö kitiranki kimsa pachak isqun chunka (390) junaqyaq. Cada junaq kitiranqaykimi tinkunqa Israel runakuna cada wata conträ shäriyanqanman.

6 "Tsay junaqkunata cumpliskirnami chusku chunka (40) junaqyaq derëcha kaqlänikipana kitiranki. Tsaynö kitirarmi Judá runakunapa jutsakunapita ñakanki. Juk junaq kitiranqaykimi tinkunqa juk wata conträ shäriyanqanman.

7 "Tsayyaqmi adöbi janancho ruranqayki Jerusalén kaqläpa tikraranki. Camisaykita remangakurkur tsay markata ima päsananpä kanqantapis

† **3.17** Isa. 21.6, 11; Jer. 6.17; Ose. 9.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

willanki. 8 Tikrakuytapis mana kamäpakunaykipämi wamrata inchaqnö waskawan inchatsishayki. Tsaynö kanki kitiränaykipä ninqä junaqkuna cumplinqanyaqmi.

9 "Trïguta, cebädata, häbasta, lentëjasta, mijuta[b] y avënata talluskir aqanqaykita mankaman churay. Tsay aqanqaykipitami tantata ruraskir mikunki kimsa pachak isqun chunka (390) junaq itsuq kaq ñöpaykipa kitirar. 10 Cada junaq media librallata reqishqa höracho mikunki. 11 Reqishqa hörallacho pullan litru yakutapis cada junaq upunki. 12 Cebäda tantata shanshacho kuwanqaykinö tsay tantata kuwaskir mikunki. Runapa chukrushqa ismaninwan shanshata rurarkur tsay tantata kuwanki. Tsaynö ruranki llapan runakunapa rikanancho".

13 Mastami TAYTA DIOS nimarqan: "Tsaynömi Israel runakunapis qanra tantata mikuyanqa jäpa nacionkunaman qarquptï".

14 Tsaymi nirqä: "¡Ay TAYTA DIOS! Manami imaypis qanrata mikushqätsu. Wamra kanqäpita patsapis manami wanushqa uywapa aytsanta ni jirka uywakuna wanutsinqantapis mikushqätsu. Mana mikuna kaq aytsataqa yawayllapis manami yawashqätsu".

15 Tsaymi Tayta Dios nimarqan: "Runapa chukrushqa ismaninwan tantayki kuwayta mana munarqa wäka karkawan kuwanki".

16 Nirkur mastami nimarqan: "Runapa tsurin, Jerusaléncho mikuy ushakänanpämi kamakätsishä. Tsaymi tupushqallatana mikuyta llakishqa mikuyanqa. Yakupis tupushqallana kaptinmi mantsa mantsalla upuyanqa. 17 Mikuypis yakupis ushakaptinmi pasaypa uyutar rikapänakur mantsanakuyanqa. Jutsankunapita tsaynö ñakaykällarmi wanuyanqa".

Jerusaléncho taqkunata castigananpä ninqan

5 1 Tayta Diosmi nimarqan: "Runapa tsurin, fïlu naväjawan shapraykita y aqtsaykita rutukuy. Nirkur balanzawan pësaskir kimsa partiman rakiy. 2 Juk parti rakinqayki kaqta churanki adöbi janancho ruranqayki Jerusalén chawpinman. Jerusalénta atacayänanpä kanqanta musyatsir rakinqayki aqtsata tsayllacho kayanki. Jukaq parti rakinqayki kaqtana ruranqayki markapa waqtanpa ichishaqllaman rutuskir jichanki. Mas jukaq parti sobraq kaqtana junishpa matsirinki. Tsaynö ruranki Jerusaléncho kawaykar quëdaq runakunata espädäta aptarkur qatikachänäpä kanqanta musyatsinaykipä. 3 Juk ishkay aqtsaykitana cäpaykipa kuchunman watarkunki. 4 Tsay watanqayki aqtsapita wakin kaqta ninaman jitanki. Tsaynöpami musyayanqa Israel runakunapa markankuna kayashqa kayänanpä kanqanta".

5 TAYTA DIOSMI nin: "Jerusalén markata noqami churarqä llapan markakunapa y nacionkunapa chawpincho kananpä. 6 Tsaynö churaykaptïpis Jerusalén runakunaqa chukru shonqu karmi mandamientükunata y estatütükunata cäsukuyantsu. Leynïkunatapis yätsinqäkunatapis manami wiyakuyantsu".

7 Tsaymi TAYTA DIOS nin: "Jerusalén runakuna, mandamientükunata y leynïkunata mana cäsukurmi ñöpaykicho taq nación runakunapa leyninkunallatapis cumpliyankitsu. Paykunapita peormi mana wiyakuq kaykäyanki. 8 Tsaymi contrayki rikakur llapan nación runakunapa rikanancho castigayäshayki. 9 Melanaypä ïdulukunata adorayanqaykipita imaypis mana castiganqäpitami

[b] **4.9** Mijuqa juk casta gränumi kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

alli cösa castigayäshayki. 10 Tsaynö castigaptïmi pasaypa mallaqarnin wakinniki tsurikikunata mikuyanki.† Tsurikikunapis wakinnikita mikuyäshunki. Tsaynö castigarmi kawaykar quëdaq kaqkunata maytsaypapis qarquyäshayki.

11 "Pasaypa melanaypä mana allikunata templücho rurar impüruyätsiyanqaykipitami illakätsiyäshayki. Manami perdonayäshaykitsu ni kuyapäyäshaykitsu. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö kananpä jurä. 12 Patsan markachömi wakinniki pesti qeshyawan wanuyanki y wakinnikinami mallaqaywan wanuyanki. Wakinnikitami contraykikuna marka ñöpankunacho wanutsiyäshunki. Y wakinnikitanami maytsaypapis aywakuyänaykipä espädäta aptakurkur kikï qatikachäyäshayki. 13 Tsaynö castigaskiptïrämi ajanaynï qallqunqa. Tsaynöpami tantiyayanki noqa TAYTA DIOS castiganäpä ninqänölla pasaypa ajanar castiganqäta.

14 "Jerusalén marka, raqällana rikakunqaykiyaqmi ushakätsishayki. Tsaymi ñöpayki nacionkuna y nänipa päsaqkunapis asipäyäshunki. 15 Pasaypa ajanar castigaptïmi ashlliyäshurniki manakaqman churayäshunki. Castigakuq kanqäta tantiyarmi llapanpis mantsariyanqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö kananpä nï.

16 "Wanutsikuq flëchakunatanörämi muchuyta qamkunaman kachamushä. Mikuyänaykipä imatapis mana kamaripaptïmi pasaypa mallaqaywan wanur ushakäyanki. 17 Mallaqayta kachamunqänöllami mikukuq uywakunatapis wamraykikunata mikuyänanpä kachamushä. Pestita, wanutsinakuyta y guërratami qamkunaman kachamushä.† Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Ïdulukunata adorayanqanpita castigashqa kayänanpä willakunqan

6 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 "Runapa tsurin, Israel kaqlä jirkakunapa rikaskir castiganäpä kaqta willakunki. 3 Willakur ninki: 'Israelcho kaykaq jirkakuna, TAYTA DIOS ninqanta wiyayay. Jirkakunata, jirkankunata, pampakunata, raqrakunatapis TAYTA DIOSMI nin: Noqami qamkunapa janaykicho pasaypa guërra kananpä kamakätsishä. Ïdulukunata runakuna adorakuyänan *altarkunatapis ushakätsishämi. 4 Inciensiu qoshnitsikuyänan y uywakunata rupatsikuyänan altarkunatapis juchutsirmi ushakätsishä. Qamkunacho taq runakunata ïdulukunapa ñöpancho wanutsiyänanpämi kamakätsishä. 5 Ayankunatapis ïdulukunapa ñöpanmanmi qotushä. Altarkunapa waqtankunapami tullunkunatapis mashtashä.

6 " 'Israel runakuna täyanqan llapan markakunami ushakäyanqa. Ïdulukunata adorayänan altarkunapis ushakätsishqami kanqa. Ïdulukunapis pakir ushashqami qoturäyanqa. Inciensiu qoshnitsikuyänan altarkunapis ushakäyanqami. Runakuna imaykata rurayanqanpis chipyaqmi ushakanqa.† 7 Atskaq runakuna qamkunacho wanuyaptinmi maytsaychöpis tantiyakuyanqa rasunpaypa TAYTA DIOS kanqäta.

8 " 'Tsaynö ushakätsirpis wakin runakuna kawaykar quëdayänanpämi kamakätsishä. Paykunatami maytsay nacionkunamanpis qarqushä. 9 Prësu aywayanqan nacionkunacho tarninmi noqata yarpäyämanqa. Tsaynöllami yarpäyanqa mana cäsukamar melanaypä ïdulukunata adorar pasaypa ajanätsiyämanqanta. Ïduluta rurayaptin melananqäta tantiyakurmi pasaypa

†**5.10** Deut. 28.53-57; Jer. 19.9; Lam. 4.10. †**5.16-17** Eze. 14.21; Apoc. 6.8.
†**6.3-6** Lev. 26.30-31.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

penqakur llakikuyanqa. 10 Tsaynöpami
tantiyakuyanqa noqa TAYTA DIOS ninqänölla castiganqäta' ".
11 TAYTA DIOSMI yapay nimarqan:
"Makitapis taqllarrä jaytakacharnin
qayarar niy: '¡Allaw! ¡Israel runakuna
melanaypä mana allikunata rurayan-
qanpita imanörä kayanqa! Jutsan-
kunapitami guërrachöpis, mallaqay-
wanpis y qeshyawanpis wanuyanqa.
12 Karucho taqkuna qeshyawanmi
wanuyanqa. Cercacho taqkunami
guërracho wanuyanqa. Kawaykar
quëdaqkunami mallaqaywan wanu-
yanqa. Tsaynö castigaptïrämi ajanaynï
qallqunqa.
13 " 'Maychöpis ïdulukunata adorar
inciensiuwan qoshnitsikuyänan altar-
kunapa ñöpanchömi ayankuna jitaräyanqa. Tsay altarkuna kanqanchöqa
jirkankunachöpis, jirkakunachöpis
y llimllasapa jachakuna chakinku-
nachöpis mashtaräyanqami. Tsaynö
castigaptïrämi TAYTA DIOS kanqäta
tantiyakuyanqa.
14 " 'Paykunata castigashä sur kaqlä
tsunyaq jirkapita hasta norti kaqlächo
Ribla marka kaykanqanyaqmi. May-
tsay nacioncho täyaptinpis täyanqan
partikunata chipyaqmi ushakätsishä.
Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musya-
yanqa' ".

Ushakay junaq chämunanpäna ninqan

7 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 "Runapa tsurin, NOQA ninqäta
Israel runakunata willar ninki:
" '¡Kay llapan nación ushakänanpä
kaq junaq chaykämunnami!
3 ¡Ushakäyänaykipä wallkallanami
pishin!
Qamkunata castigarrämi rabya-
naynïta qallqütsishä.
Jutsata rurayanqaykiman tupumi
juzgayäshayki.
Melanaypä mana allikunata
rurayanqaykipitami castigayä-
shayki.
4 Manami perdonayäshaykitsu ni
kuyapäyäshaykitsu.
Tsaypa trokinqa jutsata rurayan-
qaykiman tupumi juzgayä-
shayki.
Melanaypä mana allikunata
rurayanqaykipitami castigayä-
shayki.
Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta
tantiyakuyanki'.

5 "Noqa TAYTA DIOSMI nï:
Qatinakurrämi desgraciakuna
qamkunaman shamuykan.
6 Ushakäyänaykipä wallkallanami
pishiykan.
Castiganäpä listunami kaykä.

7 "Judácho taq runakuna, usha-
käyänayki junaq chaykämun-
nami.
Janaykichönami tsay junaq kay-
kan.
Jirkakunachöpis kushikuyänay-
kipa trokinmi llakikuyanki.
8 Qamkunata castiganäpä manami
pishinnatsu.
Pasaypa castigaptïrämi rabya-
naynï qallqunqa.
Melanaypä mana allikunata
rurayanqaykipitami chipyaq
ushakätsiyäshayki.
9 Manami perdonashaykitsu ni
kuyapäshaykitsu.
Tsaypa trokinqa jutsata rurayan-
qaykiman tupumi juzgashayki.
Melanaypä mana allikunata rura-
yanqaykipitami castigashayki.
Tsayrämi tantiyakuyanki noqa
TAYTA DIOS castigaykanqäta.

10 "¡Ushakäyänaykipä kaq junaq
janaykichönami!
¡Tsay junaq chaykämunnami!
Maytsaychömi mana allikunata
rurayan y runa tukuyan.
11 Llutankunata rurarmi pïmaypis
mana alli tikrayashqa.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö kayanqanpitami llapan
ushakäyanqa.
Ni riquëzankunapis manami quë-
danqatsu.

12 "Tsay junaq janaykichönami kay-
kan.
Castiganäpä kaq hörapis chä-
mushqanami.
Rantikuq kaq ni rantiq kaqpis
ama kushikuyätsunnatsu.
Pasaypa ajarmi runakunata cas-
tigashä.
13 Rantikuq runa mana wanur-
pis rantikunanpä kaqkunata
manami tarinqanatsu.
Runakunata ushakätsinäpä willa-
katsinqänöllami llapanpis
kanqa.
Jutsata ruranqanpita castigaptï
manami pipis qeshpinqatsu.

14 "Pasaypa ajarmi llapan runaku-
nata castigashä.
Tsaymi *cornëtata tukamuptinpis
guërraman aywayänanpä pipis
kanqanatsu.
15 Tsaypa trokinqa marka rurin-
chömi pestiwan y mallaqay-
wan wanuyanqa.
Marka waqtankunacho kaqkuna-
tanami espädawan wanutsi-
yanqa.
16 Wakinnami mantsakashqa palu-
makunanö jirkakunaman
qeshpiyanqa.
Jutsankunapita tsaynö ñakarmi
llapanpis waqayanqa.
17 Llapanpis kallpaynaqmi tikra-
yanqa.
Mantsariyllawanmi qonqurnin-
kunapis tsuktsukyanqa.

18 "Qachqa latsapata jatikurkurmi
aqtsankunatapis qara putuypa
rutukuyanqa.
Mantsariywan pasaypa tsuktsuk-
yäyanqa.
Penqakurmi qaqllankunapis
pukayashqa umpuräyanqa.
19 Rabyanar ushakätsinqä junaq
manami qellayninpis ni qorin-
pis salvanqatsu.
Qellaynin kaptinpis rantiyänanpä
mikuy manami kanqatsu.
Tsaymi qellayninkunatapis cälli-
kunaman mashtariyanqa.
Qorinkunatapis mana väliq qan-
ratanömi jitariyanqa.
Tsaynö kanqa qoripä y qellaypä
raykuq jutsata rurayanqanpi-
tami.

20 "Kuyayllapä qori adornunkuna
kaptinmi pasaypa runa tuku-
yashqa.
Tsay adornukunapitami mela-
naypä ïdulukunata rura-
yashqa.
Tsaymi tsay adornunkunapis
melanaypäna kanqa.
21 Kachariptïmi jäpa runakuna
imaykantapis suwapäyanqa.
Mana alli runakuna manakaq-
man churarmi llapan riquë-
zankunata apakuyanqa.
22 Kuyayllapä templüman suwakuna
yaykur *impüruyätsiyaptinpis
manami imatapis nishätsu.

23 "Kay nacionchöqa wanutsinakuy-
llami kaykan.
Markacho taqkunapis maqanaku-
llarmi kaykäyan.
Tsaynö kayanqanpitami cadina-
räyanqa.
24 Noqami kamakätsishä juklä
nación mana alli runakuna
chaykamur markacho taq
runakunapa wayinkunata
qechuyänanpä.
Tsaynöpami munayyuq Israel
runakunatapis munayniynaq
kayänanpä kamakätsishä.
Respitayanqan *altarkunapis
manami *sagrädunatsu kanqa.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Tsaymi runakuna pasaypa mantsariyanqa.
Alli kawayta munarpis manami kamäpakuyanqatsu.

26 "Desgraciakunallami qatinayman chanqa.
Desgraciakuna kananpä kaqllatami pïmaypis parlayanqa.
Profëtata tapukuyaptinpis willananpä revelacionta manami chaskinqanatsu.
Sacerdötikunapis runakunata yätsiyänanpä leynïkunata manami yarpäyanqanatsu.
Mayor runakunapis manami ima yätsiytapis kamäpakuyanqanatsu.
27 Reypis llakikurmi lütuta jatikunqa.
Mandaqkunapis llakikuymanmi churakäyanqa.
Llapan runakunami mantsariywan tsuktsukyäyanqa.
Imanöpis kawayanqanman tupumi paykunata castigashä.
Runa mayinta juzgayanqannöllami kikinkunatapis juzgashä.
Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanqa".

Melanaypä kaqkunata Jerusaléncho ruraykaqta revelacioncho rikanqan

8 1 Babiloniaman prësu apayämanqanpita pitsqa wata y pitsqa killa y chusku junaqna taykarmi Judá mayor runakunawan wayïcho jamaraykarqä. Tsaychömi TAYTA DIOSPA munaynin illaqpita noqaman chämurqan. 2 Ñukirkunqächömi rikarqä runa niraq ichiraykaqta. Paymi tseqllanpita jawaman nina tsariykaqnö karqan. Tseqllanpita janamannami chipipiykaq broncinö karqan.† 3 Tsay runa niraq aqtsäta aptarkuptinmi Tayta Diospa Espïritun joqarkamar revelacioncho Jerusalénman apakamarqan. Nirkurnami *altar kanqan kaq patiu yaykuna punkuman chätsimarqan. Tsay punku kaykarqan norti kaqläpami. Tsaychömi juk ïdulu kaykarqan. Tsayta rikarmi TAYTA DIOS pasaypa rabyanarqan.

4 Quebar mayu kuchuncho yuripämaptin rikanqänöllami tsaychöpis Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOSPA chipipiyninta rikarqä.† 5 Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan: "Runapa tsurin, norti kaqläpa rikay".

Nimaptinmi norti kaqläpa rikar altarman yaykuna punku ñöpancho TAYTA DIOS chikinqan ïduluta rikarqä. 6 Tapumarmi nimarqan: "Runapa tsurin, ¿rikankiku Israel runakuna ïduluta adoraykäyanqanta? Tsaynö adorar melanätsiyämaptinmi *sagrädu templüpita witikuykä. Tsaynöllami kanan rikanqaykipita peor melanaypätarä rikanki".

7 Nirkurmi altar kanqan kaq patiu yaykunaman apamarqan. Tsaychömi rikarqä pirqacho uchkuta. 8 Tsaymi nimarqan: "Runapa tsurin, tsay uchkuta mas jatunyätsiy".

Uchkuta jatunyaykätsinqächömi punkuta tarirqä. 9 Tsaymi nimarqan: "Yaykuy. Tsaychömi tarinki pasaypa melanaypä kaqkunata ruraykaqta".

10 Tsaymi yaykur juk cuartucho rikarqä llapan casta lätaypa puriq uywakuna y wakin *impüru uywakuna llapan pirqacho dibujashqa kaykaqta. Tsaynöllami tsaycho dibujashqa kaykarqan Israel runakuna adorayanqan tukuy niraq ïdulukuna. 11 Nirkurmi qanchis chunka (70) Israel mayor runakuna tsay dibujanqankunata adoraykaqta rikarqä. Tsay mayor runakunawanmi Safánpa tsurin Jaazaníaspis kaykarqan. Cada ünunkuna tsararaykäyanqan inciensiu qoshnitsikuyänanpitami qoshnipis yana yanarä shäriykarqan.

†**8.2** Eze. 1.27. †**8.4** Eze. 1.28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Tsaymi Tayta Dios nimarqan:
“Runapa tsurin, ¿rikankiku Israel
mayor runakuna tsakaycho ïdulukunata pakayllapa adoraykäyanqanta?
Paykunami niyan: ‘TAYTA DIOS
manami rikamantsiknatsu. Payqa kaypita aywakushqanami’ ”.
13 Tsaymi nimarqan: “Kanan ruraykäyanqanpita peor melanaypäkunata
ruraykäyaqtami rikanki”.
14 Nirkurmi altar kanqan kaq patiu
yaykuna juk punkuman apamarqan.
Tsay punkupis norti kaqläpami karqan. Tsaychömi rikarqä Tamuz diosta
waqapar warmikuna jamaraykäyaqta. 15 Tsaymi Tayta Dios nimarqan:
“¿Tsayta rikankiku? Tsayta rikaykanqaykipitapis mas peortarämi rikanki”.
16 Nirkurnami altar kanqan kaq
patiupa pushamar Lugar Santuman
yaykuna punku kaqman chätsimarqan. Tsaychömi rikarqä ishkay chunka
pitsqanö (25) runakuna TAYTA DIOSPA
templunpita tumakuskir rupayta adoraraykäyaqta. Tsayqa karqan sacrificiuta rupatsina altarmanpami.†
17 Tsaymi Tayta Dios nimarqan:
“Runapa tsurin, ¿rikaykankiku? Tsay
niraq melanaypäkunata rurarpis Judá
runakuna manami ajayäyantsu. Llapan kay nacioncho mana allikunata
rurarmi pasaypa rabyanaykätsiyäman.
Rupayta adorayanqanqa qanranörämi
asyapäman. 18 Tsaynö rurayanqanpitami pasaypa rabyanar mana kuyapaypa paykunata castigashä. Maypa qayaraypa rugakayämaptinpis
manami perdonashätsu”.

Jerusalénta castigar ushakätsinanpä revelacioncho rikanqan

9 1 Tsaypitanami jinchi qayakamur nimuqta wiyarqä: “¡Markata
ushakätsiqkuna kaychönami kaykäyan! ¡Llapanta ushakätsiyänanpämi
armankuna aptashqa chaykäyämun!”
2 Tsaymi templupa jatun kaq patiunman yaykuna norti kaqlä punkupa
rikarqä soqtantin runakuna pelyayänanpä armankuna aptashqa shamuykaqta. Paykunawanmi juk runa lïnupita
rurashqa latsapan jatishqa shamuykarqan. Paymi tseqllancho tsararaykarqan
tintata y qellqakuna plümata. Templuman yaykurmi ichiskiyarqan broncipita
rurashqa *altar ñöpancho.
3 Tsaymi Israel runakunata kuyaq
Tayta Diospa chipipiynin *querubinkunapa janancho kaykanqanpita Lugar
Santu yaykuna punkuman witirqan.
Nirkurmi qellqakunanta tseqllancho tsararaq lïnu latsapashqa runata
TAYTA DIOS qayar 4 nirqan: “Entëru
Jerusalén markapa aywar munanqänö
kawaq runakunata urkuncho señalamuy. Paykunaqa melanaypä mana
allikunata rurayaptinmi rabyanäyan y
llakikuyan”.†
5 Nirkurmi wiyarqä tsay soqta runakunata Tayta Dios ninqanta: “Qamkunapis paypa qepanta aywar llapan markata rikapakur tumayämuy.
Nirkur mana kuyapaypa ni juktapis
mana jaqiypa llapanta wanutsiyämuy.
6 Awkinkunata, chölukunata, jipashkunata, wamrakunata y warmikunatapis
llapanta wanutsiyämuy. Señalashqa
kaqkunata itsanqa ama wanutsiyankitsu. Templu patiucho kaykaq runakunapita qallaykur wanutsiyanki”.
Tsaynö niptinmi templupa patiun
punkucho kaykaq mayor runakunata
wanutsiyarqan.
7 Nirkurnami nirqan: “¡Runakunata
wanutsir ayakunata templu patiuman
qoriyay! Tsaynöpami *sagrädunatsu
templu kanqa”.
Tsaynö niptinmi tsay arman
aptashqa runakuna markacho runakunata wanutsiyänanpä aywayarqan.
8 Tsaynö wanutsiyaptinmi japalläna
rikakuskirqä. Tsaymi pasaypa llakikur

† **8.16** Deut. 4.19. † **9.4-6** Apoc. 7.2-3; 9.4; 14.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

patsaman lätakaykur nirqä: “¡Ay TAYTA DIOS! Pasaypa rabyanarnin ¿llapan Israel runakunatatsurä ushakätsinki?”

9 Niptïmi nimarqan: “Israel runakunawan Judá runakunami jutsan poqushqa kaykäyan. Wanutsinakullarmi kay nacioncho kaykäyan. Kay markachöpis jutsata rurallarmi kaykäyan. Tsay runakunami nikäyan kaypita aywakushqa kar jutsata rurayanqanta manana rikanqäta. 10 Tsaymi paykunata manana kuyapäshänatsu ni perdonashänatsu. Tsaypa trokinqa jutsata rurayanqanman tupumi juzgashä”.

11 Tsaypitanami tseqllancho qellqakunata tsararaykaq lïnu latsapashqa runa kutiykamur nirqan: “Nimanqaykita cumplishqänami”.

Templupita Tayta Dios aywakunqan

10 1 Tsaypitanami rikarqä *querubinkunapa junishnincho zafiro rumipita rurashqa trönu niraqta.† 2 Lïnu latsapashqa kaykaq runatanami Tayta Dios nirqan: “Querubinkuna chakincho kaykaq ruëdakuna rurinman yaykuskir juk aptay shanshata jipiskamur marka jananman matsiriy”.†

Tsaynö niptinmi rikaraykaptï Tayta Dios ninqannölla tsay runa yaykurqan. 3 Templupa patiun sur kaqlächömi querubinkuna tsay höra kaykäyarqan. Ruëdakuna kanqanman lïnu latsapashqa runa yaykuptinmi *altar kanqan kaq patiuman pukutay juntaskirqan.

4 Tsaymi TAYTA DIOSPA chipipiynin querubinkuna jananpita joqarikarkur Lugar Santu yaykuna punkuchöna takyaskirqan. Templuman pukutay juntaskiptinmi altar kanqan kaq patiuman TAYTA DIOSPA chipipiynin juntarqan.† 5 Querubinkunapa älankuna sapsapyanqanmi templupa jatun patiunyaq wiyakarqan. Llapanpä munayyuq Tayta Dios parlanqannörämi tsay sapsapyanqan wiyakarqan.

6 Querubinkunapa chakincho kaykaq ruëdakunapita ninata jipimunanpä Tayta Dios nishqa kaptinmi lïnu latsapashqa runa ruëdakuna kaqman aywar ichiskirqan. 7 Juk querubinnami ruëdakuna chawpincho kaykaq shanshata jipiskamur lïnu latsapashqa runata makyarqan. Chaskiskirmi yarqur aywakurqan. 8 Querubinkunapa älankuna rurinpitami runapa makinnö kaykaqta rikarqä.

9 Nirkurnami querubinkunapa chakincho chusku ruëdakuna kaykaqta rikarqä. Cada querubinpa chakinchömi juk ruëda kaykarqan. Imayka crisólito ruminömi tsay ruëdakuna kuyayllapä chipipirqan. 10 Tsay tamäñullami chuskun ruëdakuna kayarqan. Cada ruëda chawpinchömi juk ruëda cruzaypa kaykarqan. 11 Mayqanläpapis aywarqa tsay ruëdakuna manami tikrayaqtsu, sinöqa punta kaq ruëda aywanqallanpami mana tikraypa aywayaq.

12 Querubinkunapa waqtankunacho, makinkunacho, älankunacho y entëru cuerpunchömi ñawinkuna karqan. Tsaynöllami ruëdankunachöpis ñawinkuna karqan. 13 Wiyaykaptïmi tsay ruëdakuna jiruruq kanqanta niyarqan.†

14 Tsay querubinkunaqa chusku qaqllayuqmi kayarqan. Jukaq qaqllanmi querubinpanö karqan, jukaq qaqllanmi runapanö karqan, jukaq qaqllanmi leonpanö karqan y jukaq qaqllannami ankapanö karqan.† 15 Tsay querubinkunami pajar aywakuyarqan. Quebar mayu kuchuncho runa niraqkunata rikanqäkunallami tsay querubinkuna kayarqan.†

†**10.1** Eze. 1.26; Apoc. 4.2. †**10.2** Apoc. 8.5. †**10.3-4** Éxo. 16.10; 24.16; Núm. 10.34. †**10.9-13** Eze. 1.15-21. †**10.14** Eze. 1.10; Apoc. 4.7. †**10.15, 20** Eze. 1.1-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Querubinkuna aywayaptinqa ruëdankunapis aywayaqmi. Pajayänanpä älankunata kichayaptinpis ruëdakuna manami paykunapita rakikaqtsu.
17 Pajaykäyanqancho ichiskiyaptinqa ruëdankunapis takyaskiyaqmi. Pajar qallaykuyaptinqa ruëdankunapis joqarikäyaqmi. Tsaynö kayarqan querubinkunapa jaynin ruëdakunacho kaptinmi.
18 Tsaypitanami TAYTA DIOSPA chipipiynin Lugar Santu punkucho kaykanqanpita joqarikar querubinkuna jananman churakarqan. 19 Rikaraykaptïmi querubinkuna älankunata kichaskir patsapita pajar rupay yarqamunan kaqlä templu punkuman aywakuyarqan. Pajayaptin ruëdankunapis mana jipikaypami aywayarqan. Tsay punkucho ichiskiyaptinmi TAYTA DIOSPA chipipiyninpis querubinkunapa janancho kaykarqan.
20 Tsay querubinkunaqa Quebar mayu kuchuncho runa niraqkunata rikanqäkunallami kayarqan. Quebar mayu kuchuncho rikaptï Israel runakunata kuyaq Tayta Diospa chakinchömi kayarqan. Tsaymi tantiyakurqä querubinkuna kayanqanta.
21 Paykuna chusku qaqllayuq y chusku älayuqmi kayarqan. Älankuna rurinchöpis runapa makinnömi rikakämurqan. 22 Qaqllankunapis Quebar mayu kuchuncho rikanqänöllami kaykarqan. Tsay querubinkunaqa mana tikramuypami aywayarqan.

Mandaqkunatapis jutsata rurayanqanpita castigananpä ninqan

11 1 Tsaypitanami Espíritu apamarqan TAYTA DIOSPA templuncho kaykaq juk punkuman. Tsay punkuqa rupay yarqamunan kaqlä punkumi karqan. Punku yaykunachömi rikarqä ishkay chunka pitsqa (25) runakunata. Paykunawanmi Azurpa tsurin Jaazanías y Benaíapa tsurin Pelatíaspis kaykarqan. Jerusaléncho taq runakunapa mandaqninkunami paykuna kayarqan.
2 Tsaymi Tayta Dios nimarqan: "Runapa tsurin, paykunaqa mana allita rurayänallanpämi yarpachakuyan. Tsaynöpis llutankunatami pïmaytapis yätsiyan. 3 Paykunami niyan: 'Höra chaykämunnami wayikunata shäritsinantsikpä. Mankacho aytsa següru kanqannömi kay markacho següru kaykantsik'.† 4 Runapa tsurin, tsaynö niyaptinpis ninqäkunata willay".
5 Nirkurnami TAYTA DIOSPA Espïritun tantiyatsimarqan runakunata willar ninäpä: "TAYTA DIOSMI nin: Israel runakuna, imata yarpaykäyanqaykitapis y imata nikäyanqaykitapis noqa musyaykämi. 6 Tsaynöllami musyaykä kay markacho atskaqta wanutsiyaptiki cällikunachöpis tsaytsika ayakuna mashtaräyanqanta.
7 "Tsaymi noqa TAYTA DIOS nï: Niyanqaykinöllami Jerusalén marka imayka mankanö kaykan. Tsaynö kaptinpis mankapita aytsata jipiqnömi Jerusalénpita jipiyäshayki. Wanutsiyanqayki runakunapa ayankunallami mankacho aytsa quëdaqnö Jerusaléncho quëdayanqa. 8 Guërrata mantsayaptikipis guërrawanmi ushakätsiyäshayki. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.
9 "Kay markapita qamkunata qarqurmi jäpa runakunapa makinman churar castigayäshayki. 10 Nacionnikikunapa mujunninkunacho juzgarmi espädawan wanutsiyäshayki. Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki.
11 "Manami mankacho aytsa wiñaraqnötsu qamkuna kayanki. Ni kay markapis manami mankanötsu tsapäyäshunaykipä kanqa, sinöqa qamkunata juzgarmi nacionnikikunapa mujunninkunachöpis wanutsiyäshayki.

† **11.3** Eze. 24.1-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki. Qamkuna manami munanqänötsu kawaykäyanki ni leynïkunatapis manami cumpliykäyankitsu. Tsaypa trokinqa ñöpaykikunacho kaq nacionkunapa costumbrinkunata yachakurmi llutankunata rurayköyanki".

13 Tayta Dios ninqankunata tsaynö willakuykaptïmi Benaíapa tsurin Pelatías wanuskirqan. Tsaymi patsaman lätakaykur qayaraypa rugakur nirqä: "¡Ay TAYTA DIOS! Juk ishkay quëdaqllantapis Israel runakunata ¿llapantatsurä ushakätsinki?" nir.

Mushuq shonquyuq kayänanpä ninqan

14 Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan:
15 "Runapa tsurin, Babiloniacho taykaq castaykikunapä, wawqikikunapä y llapan Israel marka mayikikunapämi Jerusaléncho taq runakuna nikäyan: '¡Babiloniaman apashqa karmi paykunaqa TAYTA DIOSPITA karuchöna kaykäyan! Tsaymi kay nacioncho chakrankunata noqantsiktana jaqipamashqantsik'.

16 "Tsaynö niyaptinpis Babiloniacho taykaq Israel marka mayikikunata ninki: 'Munayyuq TAYTA DIOSMI nin: Juklä nacionkunaman qamkunata qarqushqa karpis y mana reqiyanqayki markakunaman jitarishqa karpis tsay nacionkunacho qamkunawanmi kaykäshä'.

17 "Mastapis ninki: 'TAYTA DIOSMI nin: Tiempu cumpliskiptin maytsay markakunapitami qoriyämushayki. Mashtakashqa kayanqaykipitami Israel nacioncho yapay täyänaykipä kutitsiyämushayki. 18 Kutiykatsimuptïqa llapan ïdulukunata jitarir melanaypä mana alli rurayniikunatapis mananami rurayankinatsu. 19 Mushuq shonquta y mushuq espïritutami qamkunaman churamushä. Rumi shonquykikunata jipiskirmi alli shonqutana qoykushayki. 20 Tsaymi leynïkunata y llapan ninqäkunatapis cumplirna kawayanki. Qamkunami kuyanqä runakuna kayanki. Noqanami qamkunapa Diosnikikuna kashä.† 21 Melanaypä ïdulukunata adoraqkunatami itsanqa ajanätsiyämanqanpita kikï juzgashä. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï' ".

Jerusalénpita Tayta Diospa chipipiynin aywakunqan

22-23 Tsaypitanami *querubinkuna ruëdantin pajar Jerusalénpita aywakur rupay yarqamunan kaqlächo kaykaq jirkanman chäyarqan. Paykuna jananchömi Israel runakunata kuyaq Tayta Diospa chipipiynin kaykarqan.†

24 Nirkurnami Tayta Diospa Espïritun revelacioncho joqarkamar Babiloniacho taykaq Israel marka mayïkunaman kutitsimarqan. Tsaypitanami tsay revelación rikaykanqä illakaskirqan.
25 TAYTA DIOS llapan musyatsimanqankunatami tsaycho taykaq Israel marka mayïkunata willarqä.

Profëta Ezequiel prësunö aywaq tukunqan

12 1 Tsaypitanami TAYTA DIOS nimarqan: 2 "Runapa tsurin, mana wiyakuq runakuna täyanqanchömi taykanki. Tsay runakuna ñawiyuq karpis manami rikayantsu. Rinriyuq karpis manami wiyayantsu.† Mana wiyakuq karmi tsaynö kayan.

3 "Tsaymi qepikita kamarikuskir llapan runa rikaykäyäshuptiki prësu aywaykaqnö aywaq tukunki. Pïmaypis rikaraykäshuptiki taykanqaykipita jukläpa aywakunki. Tsaynö rikayäshurniki mana wiyakuq kayanqanta capazchi tantiyakuyanman.

---

†**11.19-20** Eze. 36.26-28. †**11.22-23** Eze. 10.4; 43.2-5. †**12.2** Isa. 6.9-10; Jer. 5.21; Mar. 8.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 "Juklä nacionman prësu apayäshu-
naykipänö kamarikunki. Nirkur llapan
rikaraykäyäshuptiki kamarikunqayki
qepikita junaqpa jipinki. Tardipanami
llapanpa rikanancho prësu aywakuy-
kaqnö wayikipita yarqunki. 5 Wayiki-
pita yarqunaykipämi llapanpa rika-
nancho adöbita uchkuskir qepikita
aparikurkur tsaypa yarqunki. 6 Patsa
tsakaskiptin llapan rikaraykäyäshup-
tiki qepikita aparikurkur aywakunki.
Qepaman mana rikanaykipä qaqllay-
kita tsapakunki. Tsaynöpami Israel
runakunata tantiyatsinki nacionnin-
pita prësu yarquyänanpä kanqanta".
7 Tsaymi Tayta Dios nimanqannölla
llapanta rurarqä. Juklä nacionman
prësu apayämaptin aywaqnömi kama-
rikurqä. Junaqpami apanäpä kaqku-
nata jipirqä. Tardipanami wayipita
yarqunäpä adöbita uchkurqä. Patsa
tsakaskiptinnami llapan runa rika-
raykäyämaptin qepïta aparikurkur
aywakurqä.
8 Waraynin tutanami TAYTA DIOS
nimarqan: 9 "Runapa tsurin, mana
wiyakuq Israel runakunami tapuyä-
shunki imanir tsaynö ruraykanqaykita-
pis. 10 Tsaynö tapuyäshuptiki ninki:
'Tayta Diosmi nin: Kay rikayanqayki
kaykan Jerusaléncho reyta y tsaycho
taqkunata ima päsananpä kanqantapis
tantiyayänaykipämi'.
11 "Tsaynömi paykunata willanki:
'Jerusaléncho reyta y tsaycho taq
runakunatapis juklä nacionmanmi
contrankuna prësu apayanqa. Tsaymi
wayïpita yarqunqäta rikayanqaykinö-
lla paykunapis yarquyanqa. 12 Tayta
Diosmi nin: Reypis qepin aparish-
qami murälla pirqata uchkuyanqanpa
paqaspa qeshpinqa. Markanta mana
rikananpämi qaqllanta tsapakurkur
aywakunqa. 13 Tsaynö aywaykaqtami
mälläwan tsariskir caldeo runaku-
napa nacionnin Babiloniaman prësu
apatsishä. Tsaynö kaptinpis tsay
nacionta manami rikanqatsu.† Tsay
nacionllachönami wanukunqa.
14 " 'Reypa llapan cuidaqninkunata-
pis y soldädunkunatapis wakpa kay-
pami mashtakätsishä. Tsaynö mashta-
kashqa kaykaqtami qati qatiykur espä-
dawan wanutsishä. 15 Wakinkunanami
juklä nacionkunacho y jäpa markaku-
nacho prësu kayanqa. Tsayrämi TAYTA
DIOS kanqäta musyayanqa.
16 " 'Juk ishkay runakuna guërra-
pita qeshpiyänanpämi kamakätsishä.
Wakinkunaqa manami qeshyawanpis
ni mallaqaywanpis wanuyanqatsu.
Contrankuna juk nacionkunaman
prësu apayaptinmi tsay nacionkuna-
cho willakuyanqa jutsata rurayanqan-
pita castiganqäta. Tsayrämi TAYTA
DIOS kanqäta musyayanqa' ".
17 Yapaymi TAYTA DIOS nimarqan:
18 "Runapa tsurin, mikunqayki höra y
yakuta upunqayki höra llakikuywan
y mantsariywan pasaypa tsuktsukyay.
19 Babiloniacho taykaq Israel marka
mayikikunata ninki: 'TAYTA DIOSMI nin:
Jerusaléncho y Israelcho taq runakuna
runa mayinta ñakatsiyanqanpita cas-
tigaptïmi nacionninpis tsunyaq rika-
kunqa. Tsayta musyarmi mikuytapis
mantsa mantsa mikuyanqa y yakutapis
llakishqalla upuyanqa. 20 Markankunapis
raqällana rikakuptinmi entëru nacionpis
pasaypa tsunyaqllana kanqa. Tsayrämi
TAYTA DIOS kanqäta tantiyayanki' ".
21 TAYTA DIOSMI yapay nimarqan:
22 "Runapa tsurin, ¿imanirtä Israel
runakuna nikäyan: 'Killatsarkunpis
watatsarkunpis tsaynöllami. Pro-
fëta willakunqanqa manami imaypis
cumplintsu'?† 23 Kanan tsay runaku-
nata niy: 'TAYTA DIOSMI nin: Noqami
kamakätsishä Israelcho tsay parlata
manana parlayänanpä. Profëtäkuna-
wan willakatsinqänöllami llapanpis
cumplinanpäna kaykan.

†**12.13** 2Rey. 25.7; Jer. 52.8-11; Eze. 17.18-20. †**12.22** 2Ped. 3.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24 “ ‘Kananpitaqa llulla profëtakuna
manami Israel runakunata llullapä-
yanqanatsu ni manakaqkunamanpis
yärakaykätsiyanqanatsu. 25 Willa-
kuqnïkuna imata willakuyänanpäpis
kikïmi parlapäshä. Willakatsinqä-
nöllami llapanpis kanqa. Manarä
wanuyaptikimi ninqänölla llapantapis
cumplitsishä. Mana wiyakuq runa-
kuna, tantiyakuyay’. TAYTA DIOSMI
tsaynö nin”.
26 TAYTA DIOSMI yapay nimarqan:
27 “Runapa tsurin, Israel runakunami
parlaykäyan: ‘Imaykapis päsananpä
kanqanta willakunqan mä imayshi
kanqa’ nir. 28 Kanan paykunata willay:
‘TAYTA DIOSMI nin: Wallkallanami
pishiykan ninqäkuna cumplinanpä.
Ninqäkunaqa llapanmi cumplinqa’.
TAYTA DIOSMI tsaynö nin”.

**Llulla profëtakunata
castigananpä ninqan**

13 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 “Runapa tsurin, Israel runa-
kunacho kaykaq llulla profëtakuna
kikinkunapa yarpayllanpita willa-
kuykaqkunata ninki: ‘¡TAYTA DIOS nin-
qanta wiyayay!† 3 TAYTA DIOSMI nin:
¡Allaw, yarpayniynaq upa profëta-
kuna! Yarpayllaykikunapitami llutan-
kunata willakuykäyanki.
4 “ ‘Israel runakuna, raqällana mar-
kakunacho taq atuqkunanömi llulla
profëtaykikuna kaykäyan. 5 Marka
murälla juchushqa kaykaqta rikarpis
mana allitsaqnömi paykunaqa yätsi-
yäshunkitsu castïgupita qeshpiyä-
naykipä. Alli profëta karqa castiganä
junaq chämuptin salvakuyänayki-
pämi tantiyatsiyäshunkiman karqan.
6 Paykuna willakuyanqanqa manami
rasunpaypatsu. Paykunaqa mana-
pis kachaykaptïmi willakuyänanpä
kachanqäta nikäyan. Niyanqannö lla-
panpis kananpä kanqantami yarpäyan.
7 “Revelacionchömi rikashqä” nir-
pis llullakuykäyanmi. Ima kananpä
kanqanta nirpis manami rasuntatsu
parlaykäyan. Imatapis mana revelay-
kaptïmi noqa parlapanqäta nikäyan.
8 “ ‘Tsaymi llulla profëtakunata noqa
TAYTA DIOS nï: Qamkuna manami
rasun kaqtatsu willakuykäyanki. Revela-
cioncho rikayanqaykitapis manami
noqatsu rikatsishqä. Tsaynö llutanta
willakuyanqaykipitami qamkunapa
contrayki kaykä. Noqa TAYTA DIOSMI
tsaynö nï.
9 “ ‘ “Revelaciontami rikashqä” nir
llullakuq profëtakunatami castigashä.
Kuyanqä Israel runakuna qorikäyan-
qanmanpis manami yaykuyanqanatsu.
Israel markapa acta librunkunamanpis
manami jutinkunata qellqayanqana-
tsu. Israel nacionmanpis manami kuti-
yämunqanatsu. Tsayrämi TAYTA DIOS
kanqäta musyayanqa.
10 “ ‘Tsaynö kanqa Israel runakunata
imapis mana päsananpä kanqanta
criyitsinqanpitami.† Tsay llulla profë-
takuna willakuyanqanqa juchunaykaq
murällata yësuwan lashtayanqannö-
llami kaykan. 11 Juchunaykaq murä-
llata llushtayaptin juchunqannömi
llulla profëtakuna willakuyanqan-
pis manakaqllapä kaykan. Pasaypa
mangäda y shukukuynintin runtu
tamya shamur juchunaykaq murällata
juchutsinqannömi Jerusalénmanpis
castïgu char ushakätsinqa. 12 Castïgu
chaptinmi tsay llulla profëtakunata
niyanqa: “Castïgu mana chämunanpä
kanqanta willakuykäyaptiki ¿imanirtä
Jerusalén ushakashqa?” ’ ”
13 Tsaymi llulla profëtakunata TAYTA
DIOS nin: “Rabyanarmi shukukuyta
wayratsimuqnö, mangäda tamyata y
runtu tamyata tamyatsimuqnö usha-
kätsiyäshayki. 14 Juchunaykaq murä-
lla llushtashqa karpis cimientunkuna
rikakanqanyaq ushakanqannömi

† **13.1-16** Jer. 23.9-32. † **13.10** Jer. 6.14; 8.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qamkunapis castigaptï ushakäyanki. Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki.

15 "Jerusalénta y llulla profëtakunata ushakätsiptïrämi ajanaynï qallqunqa. Nirkurnami willayäshayki llulla profëtakunapis Jerusalén markapis ushakashqana kanqanta. 16 Jerusalén-cho mana alli kaykaptinpis alli kaway kananpä kanqanta willakuqkuna llapanmi ushakäyanqa". TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Llullakuq profetïsakunapä Tayta Dios ajanqan

17 "Runapa tsurin, llullakuq profetïsakunaqa yarpayllanpitami noqapa jutïcho willakuykäyan. Paykunata ninki: 18 'TAYTA DIOSMI nin: ¡Allaw runata engañar puriqkuna! Qamkunaqa kuyanqä runakuna suertiyuq kayänanpä llullaparmi maki muñicankunaman watakuyänanpä cintata awaykäyanki y umankunaman shukutakuyänanpäpis jakuta awaykäyanki. ¿Imanirtä kuyanqä runakunata tsaynö engañaykäyanki?

19 " 'Tsaynö manakaqkunata jutïcho rurarmi manakaqman churaykäyämanki. Juk aptay cebädallapä y juk amuy tantallapämi kuyanqä runakunata llullapaykäyanki. Tsaynö llullapäyaptikimi jutsaynaqkuna wanuyan y jutsayuqkuna kawayan.

20 " 'Tsaymi TAYTA DIOS nin: "Maki muñicaykiman awanqäta watakurmi suertiyuq kanki" nirmi kuyanqä runakunata engañaykäyanki. Tsaymi qamkunapa contrayki kaykä. Pishqukunata jaulacho wichqarätsiqnömi kuyanqä runakunata engañar munaynikikunacho kaykätsiyanki. Pishqukunata jaulapita jipiqnömi makikikunapita paykunata jipishä. 21 Nirkurmi tantiyatsishä shukutakuyanqan jakukunaman manana criyiyänanpä. Yapayqa mananami tsaykunaman criyiyanqanatsu. Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki.

22 " 'Qamkunaqa llullaparmi alli runakunata llakikuyman churaykäyanki. Llakishqa kayänanta mana munaykaptïmi llakikaykätsiyanki. Mana alli runakunatanami llutankunata rurayänanpä parlapaykäyanki. Tsaymi castïgupita salvakuyänanpä jutsa rurayta kachariyantsu. 23 Qamkunata castigaptï manami llullakuyankinatsu ni suertitapis qatiyankinatsu. Kuyanqä runakunata noqami makikikunapita jipishä. Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki' ".

Ïdulu adoraqkunata castigananpä ninqan

14 1 Juk ishkay Israel mayor runakunami wayïman chaykamur ñöpäman jamakuyarqan. 2 Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan: 3 "Runapa tsurin, kay runakunaqa ïdulukunatami adorayan. Tsaynö kaykäyaptinqa tapukayämanqanta ¿imanötä paykunata willäman?

4 "Paykunata ninki: 'TAYTA DIOSMI nin: Mayqaykipis ïdulukunata adoraykarqa profëtaman tapukuq ama aywayaytsu. Aywayaptikiqa ïduluman yärakuyanqaykipitami castigayäshayki. 5 Tsaynö castigaptï capazchi ïdulu adorayta kachariyankiman. Ïdulukunata adorarmi cäsukayämankinatsu'.

6 "Tsaynö kaykaptinqa Israel runakunata niy: 'TAYTA DIOSMI nin: Ïdulukunata adorayta y melanaypä mana allita rurayanqaykita kacharirnin ninqäkunata cäsukuyay. 7 Noqata mana cäsukamar mayqan runapis ïdulukunata adoraykar profëtaman tapukuq aywaptinqa kikïmi castigashä, Israel runa o Israelcho taq jäpa runa kaptinpis. 8 Tsay runakunata kikï castigarmi runakuna rikayänanpä ushakätsishä. Tsaynöpami kuyanqä runakunacho tsay niraq runakuna kayanqanatsu. Tsayta rikarmi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki.

9 " 'Tsay runa tapukunqanta mayqan profëtapis noqapa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jutïcho willakuptinqa tsay profëtatapis kuyanqä Israel runakunacho kaykaqtami illakätsishä. Imata willakurpis noqa TAYTA DIOS pantatsiptïmi llutanta willakunqa. 10 Tapukuq runatapis y llulla profëtatapis castigashämi. 11 Tsaynö castigaptïmi Israel runakuna qonqäyämanqanatsu ni jutsata rurayanqanatsu. Tsaymi kuyanqä runakuna kayanqa. Noqanami paykunapa Diosnin kashä'. TAYTA DIOSMI tsaynö nin".

Jerusalén runakunata castigananpä ninqan

12 TAYTA DIOSMI nimarqan:
13 "Runapa tsurin, may nación runakunapis mana cäsukamar jutsata rurayaptinqa uywankunata y kikinkunatapis muchuywanmi ushakätsishä.
14 Noé, Daniel y Job tsay nacioncho täyaptinpis runakuna manami castïgupita qeshpiyanqatsu. Tsaypa trokinqa alli kawayanqanpita Noé, Daniel y Jobllami castïgupita qeshpiyanqa". TAYTA DIOSMI tsaynö nin.
15 "Tsay nacioncho taq runakunata ushayänanpä y pipis tsaypa mana purinanpämi mikukuq munti uywakunatapis kachashä. 16 Tsaynö castiganäpä kaykaptï tsay kimsan runakuna tsay nacioncho tarpis manami warmi ni ollqu tsurinkunata salvayta kamäpakuyanqatsu. Tsaypa trokinqa kikinkunallami salvakuyanqa. Tsaynö kaptinqa tsay nación chipyaqmi ushakanqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö kananpä jurä.
17 "Tsaynöllami entëru nacionta atacayänanpä soldädukunata kachamuptï runakunata y uywakunata wanutsir ushayaptin 18 tsay kimsan runakuna tsay nacioncho tarpis warmi ni ollqu tsurinkunata salvayta kamäpakuyanqatsu. Tsaypa trokinqa kikinkunallami salvakuyanqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö kananpä jurä.
19 "Pasaypa rabyanar tsay nacionman pestita kachaptï runakunapis uywakunapis ushakäyaptinmi 20 Noé, Daniel y Job tsay nacioncho tarpis warmi ni ollqu tsurinkunata salvayta kamäpakuyanqatsu. Tsaypa trokinqa alli kawaq kayninpami paykunalla pestipita salvakuyanqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö kananpä jurä.
21 "Noqa TAYTA DIOSMI nï: Jerusaléncho pasaypa ñakayänanpämi chusku castïgukunata kachamushä. Tsay castïgukunami kanqa guërra, mallaqay, mikukuq uywakuna y pesti qeshya.† Tsay castïgukunawanmi runakunapis uywakunapis chipyaq ushakäyanqa.
22 "Tsaymi juk ishkayllana runakuna quëdayanqa. Paykunatami wamrantinta warmita ollqutapis Babiloniaman prësu apayämunqa. Täyanqaykiman chäyämuptinmi ïdulukuna adoraqta y jutsata ruraykaqta rikayanki. Tsayta rikarmi tantiyakuyanki imanir tukuyläya castïguwan Jerusalénta pasaypa ushakätsinqäta. 23 Tsaynöpami tantiyakuyanki paykuna jutsa rurayanqanpita Jerusalénta ushakätsinqäta". TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Jerusalénta mana alli üvaman tinkutsinqan

15 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 "Runapa tsurin, ¿üvapa tullun imallapäqa allitsurä? ¿Wakin qerukunapita mas allitsurä üvapa qerun kaykan? 3 ¿Üvapa tullunpita tablata rurayanmantsurä? ¿Imata warkunallanpäpis warkukunata rurayanmantsurä?
4 "Üvapa tullunqa yantallapämi alli kaykan. Ishkan puntanpa ruparmi shonqunpis rupar ushakan. Tsaynö rupaskirqa imapäpis manami välinnatsu. 5 Manarä rupashqa kaykar imata rurayänanpäpis mana väliykarqa

† **14.21** Apoc. 6.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

peorrächi rupashqana kar imapäpis välinmantsu.
6 "Tsaymi TAYTA DIOS nin: 'Muntícho üvapa tullunta kayaqnömi Jerusaléncho taq runakunatapis ushakätsishä. 7 Noqami paykunapa contran rikakushä. Tsaymi ninapita qeshpiyaptinpis ninawan ushakätsishä. Tsaynö contran rikakuptïrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanqa.
8 " 'Imaypis cäsukayämänanpä awniykämarpis mana cäsukayämanqanpitami nacionninta pasaypa tsunyaqman tikraratsishä'. TAYTA DIOSMI tsaynö nin".

Prostitüta warmiman Jerusalénta tinkutsinqan

16 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 "Runapa tsurin, Jerusalén runakuna llutankunata rurayanqanta tantiyatsir qayapay. 3 Jerusalén markata ninki: 'TAYTA DIOSMI nin: Jerusalén, ¡qamqa kaykanki *Canaáncho yuriq warmillami! ¡Taytaykiqa amorreo castallapitami! ¡Mamaykipis heteo castallapitami! 4 Yurinqayki junaq manami pipis pupu watuykita roqurqantsu. Manami pipis mayllatsishurqaykitsu ni kachi yakuwanpis llushipäshurqaykitsu. Inchanawanpis manami inchashurqaykitsu. 5 Manami pipis kuyapäshurqaykitsu. Kuyapäshunaykipa trokinmi melanäyäshurniki jitaskiyäshurqayki.
6 " 'Tsaymi ñöpaykipa päsar yawarllana qoshpaykaqta rikarqä. Tsayta rikarmi kuyapar nirqä: "¡Ama wanuytsu!"
7 " 'Qoriskirmi jachanö jatunyänaykipä shakshätsirqä. Shaksharnami kuyayllapä jipashyarqayki. Chuchuykikuna pukshuptinmi shapraykipis yurirqanna. Tsaynö kaptinpis latsapaynaq qallapächullami kaykarqayki.
8 " 'Tsaypita ñöpaykipa yapay päsarmi rikarqä jipash poquraykaqna kar majatsakänaykipä allina kaykanqaykita. Tsaymi warmï kanaykipä qoriskir qallapächulla kaptiki punchüwan tsapaykurqä. Nirkurmi majatsakänantsikpä *pactuta rurarqantsik. Tsaypitanami noqapa warmïna kashqayki'.† TAYTA DIOSMI tsaynö nin.
9 " 'Tsaypitanami yawarllana kaykaqta bäñaskatsir perfümita wiñaparqä. 10 Nirkurmi kuyayllapä bordashqa latsapata y allinnin kaq zapatuta jatitsirqä. Lïnupita kuyayllapä awashqa tseqlla watuwan wachakätsirnikimi sëda tëlata umaykimanpis shukutatsirqä.
11 " 'Shumaq kanaykipämi kuyayllapä adornukunata jatitsirqä. Makikipis shumaq kananpämi brazalëtikunata jatitsirqä. Nirkurmi kuyayllapä kanaykipä wallqatapis wallqatsirqä. 12 Senqaykimanpis kuyayllapä adornutami churaparqä. Rinrikikunamanpis kuyayllapä arëtitami jatitsirqä. Umaykimanpis kuyayllapä corönatami jatitsirqä. 13 Tsaymi qellaywan y qoriwan adornashqa karqayki. Bordashqa latsapaykikunapis lïnupita y sëdapitami karqan. Allinnin kaq tantata, abëjapa mishkinta y olïvupa aceitintami mikurqayki. Kuyayllapä kar y imaykayuqpis tikrarmi reina kaymanpis charqayki. 14 Tsay jatitsinqäkunawanmi pasaypa kuyayllapä karqayki. Kuyayllapä kanqaykitami maytsay nacionkunachöpis parlayaq' ". TAYTA DIOSMI tsaynö nin.
15 " 'Tsaynö kaptinpis qamqa kuyayllapä kanqaykiman yärakurmi pïmaywanpis lluta kakushqayki. Munaq kaqwanmi kakushqayki.[c] 16 Ïdulukunata

[c] **16.15** *Pïmaywanpis lluta kakushqayki* y *munaq kaqwanmi kakushqayki* ninqanqa *ïdulukunata y juk dioskunata adorayashqayki* ninanmi.
† **16.8-63** Jer. 31.3-4; Ose. 2—3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

adorakuna wayikunatami latsapaykikunawan adornayashqayki. Tsaycho ïdulukunata adorarmi juk runawan kakuqnö kashqayki. ¡Imanirtä tsaynö tikrashqayki! ¡Tsaynöqa imaypis ama rurankimantsu karqan!

17 “ ‘Qaranqä qellaypita, qoripita y kuyayllapä alhäjakunapitami runa niraq ïdulukunata ruraykur adorashqayki. 18 Kuyayllapä bordashqa latsapata jatitsinqätami tsay ruranqayki ïdulukunata jatitsishqayki. Nirkurnami aceitïta y inciensiütapis tsay ïdulukunata qarashqayki. 19 Mikunaykipä kamaripanqä allinnin kaq tantata, aceitita y abëjapa mishkintapis tsay ruranqayki ïduluman mushkuynin chänanpämi rupatsishqayki. TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

20 “ ‘Tsaynöllami noqapä entregamanqayki wamraykikunatapis warmita ollqutapis adoranqayki ïdulukunapä rupatsishqayki. Ïdulukunata adoranqaykiwan mana contentakur 21 ¿imanirtä wamraykikunatapis pishtaskir ïdulukunapä rupatsishqayki? 22 Jipashyaskirqa ïduluta adorarmi manana yarpankinatsu wamra kaptiki cuidanqäta ni yurinqayki witsan qallapächu yawarllana qoshpanqaykitapis.

23 “ ‘TAYTA DIOSMI nin: ¡Allaw! ¡Tsaynö kanqaykipita kanan imarä päsashunki! 24 Pläzakunachöpis ïdulukunata adoranaykipämi tolduta shäritsishqayki. 25 Pïmaywanpis kakunayki raykuqmi cälli esquïnakunachöpis tsaynö rurashqayki. Tsaychömi pïmaywanpis kakushqayki.[d]

26 “ ‘Jichurpanörä kaptinmi vecïnuyki Egipto runakunawanpis kakushqayki.[e] Paykunawanpis kakurmi pasaypa ajanätsimashqayki. 27 Tsaynö kanqaykipitami qamta castigar nacionnikita takshayätsiyänanpä chikishuqniki filisteo runakunapa makinman churashqä. Pasaypa mana allita ruranqaykita rikarmi paykunapis penqakuyarqan.

28 “ ‘Mana jimaq karmi Asiria runakunawanpis kakushqayki. Paykunawan mayjina kakurpis manami jimashqaykitsu. 29 Tsaynöllami Babilonia negocianti runakunawanpis kakushqayki. Paykunawan kakurpis manami jimashqaykitsu. 30 Tsaynö kakuptikimi qaqllaykichöpis yawarniki kantsu. *Prostitütanö kanqayki ¿manaku penqakuypä kaykan?’ TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

31 “ ‘Cälli esquïnakunacho y pläzakunacho runakunawan kakurmi prostitütanö cobranaykipa trokin pitapis cobrankitsu. 32 Runan qanrataq warminömi kaykanki. 33 Prostitütaqa cobranmi. Qamqa cobranaykipa trokinmi päganki. Tsaynö päganki maytsaypitapis shamuq runakunawan kakunaykipämi. 34 Pägayäshunaykipa trokinqa qammi päganki. Tsaynö rurar prostitütapitapis mas peormi kaykanki.

35 “ ‘Pïmaywanpis kakuq Jerusalén, TAYTA DIOS ninqanta wiyay. 36 TAYTA DIOSMI nin: Mana penqakuypami qarapachakur waynaykikunawan kakushqayki.[f] Tsaynöpis ïduluykikunata adoranaykipämi wawaykikunatapis *altarcho wanutsishqayki. 37 Tsaymi kuyanqayki kaqkunatapis y chikinqayki kaqkunatapis llapan waynaykikunata ñöpaykiman qorimushä. Paykunapa ñöpancho qamta qarapachaptï llapanpis penqaynikita rikayaptinmi pasaypa penqakunki.[†]

---

[d] **16.25** *Pïmaywanpis kakushqayki* ninqanqa *ima ïdulutapis adorashqayki* ninanmi.
[e] **16.26** *Egipto runakunawanpis kakushqayki* ninqanqa *Diosman yärakunaykipa trokinqa Egipto runakunamanmi yärakushqayki* ninanmi. [f] **16.36** Jerusalénpa waynankuna ninqanqa Egipto, Asiria y Babilonia runakuna ninanmi.
[†] **16.37** Apoc. 17.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

38 “ ‘Jukwan jukwan rakchatämanqaykipita y wanutsikuq kanqaykipitami pasaypa rabyanar castigashayki.
39 Tsaymi waynaykikunapa makinman churaykuptï shäritsinqayki tolduykikunata y cämaykikunatapis ushakätsiyanqa. Latsapaykikunata qechuyäshurnikimi adornuykikunatapis apakur jinayllatana jaqiykuyäshunki.
40 “ ‘Atskaq runakuna shamurmi saqmayäshunki y espädankunawan wanutsiyäshunki. 41 Wayikikunatapis kayarmi ushayanqa. Llapan warmikunapa rikananchömi tsaynö ushakätsiyäshunki. Tsaynöpami prostitüta kanqaykipita ushakätsiptï waynaykikunata pägaykankinatsu. 42 Tsayrämi rabyanaynï qallqunqa. Llutankunata manana ruraptikiqa mananami rabyanäshänatsu.
43 “ ‘Wamra kaptiki cuidanqäta qonqaykurmi llutankunata rurar pasaypa ajanätsimashqayki. Tsay jananmanmi pasaypa mana jimaq kar jukwan jukwan kakushqayki. Tsaynö penqakuypä kawanqaykipitami castigashayki’. Tayta Diosmi tsaynö nin.
44 “ ‘Castigaptï llapan runakunami asipäyäshurniki niyanqa: “¡Wawanpis mamannöllami!”
45 “ ‘Qampa mamaykiqa heteo casta warmimi y taytaykinami amorreo casta runa.[g] Mamaykipis ñañaykikunapis qowanta y wawankunatami chikiyashqa.[h] 46 Samaria markami mayor ñañayki. Payqa norti kaqlächömi wawankunawan täyarqan. Qepa kaq ñañaykinami Sodoma marka. Payqa sur kaqlächönami wawankunawan täyarqan. 47 Paykunata rikarmi jutsata rurayashqayki. Nirkurpis paykunapita mas peorrämi llutankunata rurashqayki.
48 “ ‘Noqa Tayta Diosmi jurar nï: Qam ruranqaykinö y wawaykikuna[i] rurayanqannöqa manami ñañayki Sodomapis ni wawankunapis rurayashqatsu. 49 Ñañayki Sodomapis y wawankunapis mikuynin pasaypa atska kaptinmi añaw kawar orgullösa rikakuyashqa. Tsaynö karmi muchuqkunata y ñakaqkunata imaypis yanapashqatsu. 50 Pasaypa allish tukurmi melanaypä jutsata rurayashqa. Tsaynö kanqanta rikarmi illakätsishqä.
51 “ ‘Ñañayki Samariapitapis mas peormi jutsata rurashqayki. Qampa jutsaykipitaqa ñañaykipa jutsan wallkallami kaykan. 52 Mas melanaypä kaqkunata rurashqa karmi ñañaykikunapitapis mas jutsayuq kaykanki. ¡Tsaynö jutsasapa kaykarqa penqakuy!
53 “ ‘Sodomata y Samariatami wawankunatawan yapay yanapashä. Tsaynöllami qamtapis yapay yanapashayki. 54 Yanapaptïpis mana allita ruranqaykipita pasaypami penqakunki. Tsaymi ñañaykikunapis kushikuyanqa qamnö jutsata mana rurayanqanpita. 55 Yanapanqä witsanmi ñañayki Sodomapis wawankunawan y ñañayki Samariapis wawankunawan unay kawayanqannö añawna yapay kawayanqa. Tsaynöllami qampis wawaykikunawan añawna kawayanki.
56 “ ‘Orgullösa kanqayki witsanmi ñañayki Sodomata manakaqman churarqayki. 57 Tsay witsanqa mana allikunata ruranqayki manarämi musyakarqanrätsu. Kananmi itsanqa Edom nación, Filistea nación y llapan vecïnuyki nacionkunapis musyaskir ashlliyäshurniki

[g] **16.45a** *Qampa mamaykiqa heteo casta warmimi y taytaykinami amorreo casta runa* ninanqa *heteo runakuna y amorreo runakuna jutsasapa kayanqannömi qampis jutsasapa kaykanki* ninanmi. [h] **16.45b** *Mamaykipis ñañaykikunapis qowanta y wawankunatami chikiyashqa* ninanqa *heteo runakuna, Samaria runakuna y Sodoma runakuna Diosta mana cäsukur ïdulukunata adorarmi tsurinkunata altarcho rupatsiyashqa* ninanmi. [i] **16.48** Jerusalénpa wawankunaqa Judá naciocho kaykaq wakin markakunami karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

penqakuyman churayäshunki. 58 Mana
jimaq kar pasaypa melanaypä kaqkunata
ruranqaykipita castigaptïmi pasaypa
ñakanki. TAYTA DIOSMI tsaynö nin.
59 “ ‘TAYTA DIOSMI nin: Qamqa
pactu ruranqantsikta manakaqman
churarmi cumplishqaykitsu. Tsaymi
kananqa makïta apanki. 60 Tsaynö cas-
tigarpis jipash kanqayki witsan pactu
ruranqantsikta manami qonqäshätsu.
Tsaymi imayyaqpis alli kawanantsikpä
yapay pactuta rurashun. 61 Tsaynö-
llami mayor ñañaykita y qepa ñañay-
kita wawaykikunanö kayänanpä maki-
kiman churamushä. Tsaynömi rurashä
paykuna wawaykinö kayänanpä mana
parlashqa kaptintsikpis. Tsaynö rurap-
tïmi imanö jutsata ruranqaykitapis
yarparkur pasaypa penqakunki.
62 “ ‘Qamwan yapaymi pactuta rura-
shun. Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta
musyanki. 63 Llapan jutsa ruranqaykita
perdonaptïmi imayka mana allikun-
nata ruranqaykipita yarpaskir pasaypa
penqakur upälla wiyaräkunki’. TAYTA
DIOSMI tsaynö nin”.

Üvaman y ankaman tinkutsinqan

17 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 “Runapa tsurin, tinkutsiypa
willar Israel runakunata 3 ninki: ‘TAYTA
DIOSMI nin: Jatusaq älayuq y tukuy
niraq coloryuq plümash jatunkaray
ankashi Líbanuman chänä.*j* Cedrupa
ñükanta 4 pakiskirshi rantikuq runaku-
napa nacionninman apanä. Nirkurshi
rantikuqkunapa markanman plantay-
kunä.*k*
5 “ ‘Tsaynöllashi tsay ankaqa Judá-
cho shumaq barbichashqa chakraman
juk muruta muruykunä.*l* Atska yaku
chänanmanshi imayka saucinö wiña-
nanpä murunä. 6 Tsay murunqan
jeqamurshi üva plantaman tikranä.
Altuyaq mana wiñarpis llimllasapa-
shi kanä. Llimllankuna wiñarshi anka
kaykanqan kaqpa makyaränä. Ruri-
yaq michïkurshi atska ñükayuq kar
pasaypa llimllasapayänä.
7 “ ‘Tsaypitanashi jukpis jatunkaray
anka chänä. Tsay ankapis jatunkaray
älayuq y plümasapashi kanä. Tsayshi
tsay üva plantapa michinkuna anka
kaykanqan kaqläpana yaykunä. Llim-
llankunapis anka kaqläpanashi mak-
yaräyänä. Tsaynö tikrayänä tsay anka
kaykanqan kaqlächo yaku kaykaqta
musyarshi.*m* 8 Tsaynö kaptinpis tsay
üva plantaqa alli allpacho y atska yaku
aywaq kuchunchöshi plantaränä. Tsay-
chöshi kanä lloqlluypa lloqllurrä wiñar
llimllasapayänanpä y alli wayunanpä’.
9 “Tsaynöpis ninki: ‘TAYTA DIOSMI nin:
Tsay üva planta ¿allitsurä wayunqa?
Punta kaq anka tsay üva plantapa
michinta sutaskiptinmi wayuyninpis
shushur ushakanqa. Raprankunapis
qarwashtaykarmi tsakinqa. Tsaynö
rurananpä manami atska runatarätsu ni
alläpa kallpatarätsu ministinqa. 10 Plan-
taranqanpita jukläman plantaptinpis
¿kawanqatsurä? ¿Manatsurä tsakis-
kinqa? Rupay yarqamunan kaqläpita
wayra shamurmi shumaq sheqlliykaqta
chipyaq tsakitsinqa’ ”.

Üvaman y ankaman tinkutsinqanpita tantiyatsinqan

11 Mastami TAYTA DIOS nimarqan:
12 “Mana cäsukuq Israel runakunata

j **17.3** Tsay ankaqa Babilonia nacionpa mandaqnin reymi karqan. Líbanupä parlarqa Jerusaléncho reypa palaciunpämi parlaykan (1Rey. 7.2). *k* **17.4** Cedrupa puntanqa Jerusaléncho rey Joaquínmi karqan. Rantikuq runakunapa nacionninqa Babiloniami karqan (2Crón. 36.9-10). *l* **17.5** Judácho shumaq barbichashqa chakraman muruta murunqanqa Sedequíasmi karqan. Joaquínpa trokin kachananpämi Babilonia nacionpa mandaqnin rey Sedequíasta churarqan (Jer. 37.1; 2Crón. 36.13). *m* **17.7** Jukaq anka Egiptupa mandaqnin Faraónmi karqan. Tsay anka kaykanqan kaq yakuta munanqan ninanqa Faraónman Sedequías yärakur yanapananpä mañakunqan ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tapunki tinkutsiypa willanqaykita tantiyayanqanta o mana tantiyayanqantapis. Nirkur ninki: 'Babilonia nacionpa mandaqnin reymi Jerusalénman aywar Judá nacionpa mandaqnin reyta y yanapaqninkunata Babiloniaman prësu apamurqan. 13 Nirkurmi Judá nacionpa mandaqnin reypa castanpita juk runata akrarqan mandaq autoridä kananpä. Nirkurmi *pactuta rurar juratsirqan pay ninqannölla Israel nacioncho mandananpä. Kutiykurnami Israelcho alli respitashqa y alli yachaq runakunata Babiloniaman apamurqan. 14 Tsaynöpami Babilonia nacionpa mandaqnin reyqa Judá nación runakunata munaynincho tsarararqan. Judácho mandaq autoridä pactuta rurar juranqanta cumpliptinmi Judá runakuna alli kawayarqan.

15 " 'Tsaynö kaptinpis Judácho mandaq runaqa Babilonia reypa contranmi shärirqan.† Tsaymi Egiptuman runakunata kacharqan cawallukunata y atska soldädukunata apayämunanpä. Babilonia nacionpa mandaqnin reyta sirvinanpä juraykar contran shärir ¿manatsurä castigashqa kanqa? 16 Tsay mandaq runaqa Babilonia nacionchömi wanunqa Judácho mandananpä Babilonia nacionpa mandaqnin rey churaptin juraykarpis mana cumplinqanpitami wanunqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö wanunanpä jurä.

17 " 'Babilonia soldädukuna Jerusalén murälla waqtankunapa allpata qotur yaykuyaptin y törrikunata rurar runakunata wanutsiyaptin soldädunkuna washäyänanpä Faraón manami kachanqatsu. 18 Babilonia nacionpa mandaqnin reyta sirvinanpä juraykar makinta qoykarpis mana cumplinqanpitami Judá nacionpa mandaqnin wanunqa'.

19 "TAYTA DIOSMI nin: 'Judá nacionpa mandaqnin tsay pactuta rurar imaypis cumplinanpä jutïcho jurarmi awnirqan. Jutïcho awnirpis mana cumplinqanpitami payta castigashä 20 Mällawan tsariqnömi Babiloniaman prësu apayämunanpä payta tsaritsishä. Awnimanqanta mana cumplinqanpitami tsaycho castigashä.† 21 Mas allinnin kaq soldädunkunapis guërrachömi wanuyanqa. Kawaykar quëdaqkunapis maytsaypami qeshpir aywakuyanqa. Tsayrämi musyayanki ninqäkunata cumpliq TAYTA DIOS kanqäta'.

22 "TAYTA DIOSMI nin: 'Noqapis cedru qerupa ñükanta pakiskirmi altunnin jirka puntaman plantashä.*n* 23 Israelcho llapan jirkakunapitapis altunnin kaq jirkamanmi plantashä. Tsaychömi shumaq llimllasapayarnin jatunkaray cedru tikrar alli wayunqa. Tukuyläya pishqukunami qeshunta rurar tsay jachapa llimllankunachöpis täyanqa. 24 Maytsaychöpis llapan jachakunami musyayanqa noqa TAYTA DIOS jatun kaq jachata mutuskir taksha kaq jachata jatunyätsinqäta. Tsaynöllami musyayanqa lloqlluykaq jachata tsakiskatsir tsakishqa kaq jachata sheqllitsimunqäta. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï. Ninqänöllami llapantapis cumplishä' ".

Jutsa ruraqkunata juzgananpä ninqan

18 1 TAYTA DIOSMI nimarqan: 2 "¿Imanirtä Israelcho imaypis kay parlata niyan: 'Taytankuna pochquq üvata mikuyaptinmi tsurinkunapa kirunkuna jimpan'?†

3 "Noqa TAYTA DIOSMI jurar nï: Israelcho mananami imaypis tsay parlata parlayanqanatsu. 4 Llapan

n **17.22** Tsaynö Tayta Dios nirqan juk reyta Jerusalénman churananpä nirmi.
† **17.12-15** 2Rey. 24.15-20; 2Crón. 36.10-13. † **17.18-20** Jer. 37.1-2; 52.8-11; Eze. 12.13.
† **18.2** Jer. 31.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunapis y tsurinkunapis noqallapami kaykäyan. Jutsa ruraq kaqmi wanunqa.
5 "Alli runaqa alli kaqllatami ruran.
6 Jirkankunacho ïdulukunata adoraqkuna mikuyta rurayanqanmanpis manami witipantsu. Israel runakuna yärakuyanqan ïdulukunamanpis manami yärakuntsu. Jukpa warminwanpis manami kakuntsu. Warmintapis killa qeshyanwan kaykaptinqa manami yatapantsu. 7 Pitapis manami ñakatsintsu. Jaqankuna prenda jaqinqantapis kutiykatsinmi. Pitapis manami suwapantsu. Muchuqkunatapis qaraykunmi. Latsapaynaqkunatapis jatirkatsinmi. 8 Qellayta mañaykurpis wachayninta manami mañantsu. Pitapis manami chikintsu. Juzgarqa pipapis janan manami shärintsu. 9 Leynïkunata y mandamientükunata cäsukurmi allita rurar kawan. Tsaynö rasunpaypa allita ruraq runaqa kushishqami kawanqa".† TAYTA DIOSMI tsaynö nin.
10 "Aybësisqa alli runapa tsurinpis suwakuqmi y wanutsikuqmi rikakun.
11 Taytan kawanqannö kawananpa trokinmi jirkankunacho ïdulukunata adorar rurayanqan mikuyta mikun, jukpa warminwan kakun, 12 imaynaqkunata y muchuqkunata ñakatsin, runakunata suwapan, jaqankuna prenda churayanqanta tsarikurkun, ïdulukunaman yärakun, melanaypä kaqkunata ruran
13 y qellayta mañaykurpis wachayninta mañan. ¿Tsay runa kawanmantsurä? ¡Manami kawanmantsu! Melanaypä kaqkunata ruranqanpitami wanunqa. Tsaynö wanunanpä kikinmi jutsayuq kanqa.
14 "Aybësisqa mana alli runapa tsurin kaykarpis manami taytan llutankunata ruranqannötsu kawan, sinöqa alli runami rikakun. 15 Tsaymi jirkankunacho ïdulukunata adorar mikuykunata ruratsiyanqanmanpis witipantsu. Israel runakuna yärakuyanqan ïdulukunamanpis manami yärakuntsu. Jukpa warminwanpis manami kakuntsu. 16 Pitapis manami ñakatsintsu. Jaqankuna prenda jaqipanqantapis manami tsarikurkuntsu. Pitapis manami suwapantsu. Imaynaqkunatapis qaraykunmi. Latsapaynaqkunatapis jatirkatsinmi. 17 Muchuqkunatapis yanapanmi. Qellayta mañarpis manami wachayninta mañantsu. Leynïkunata y mandamientükunata cäsukurmi allita rurar kawan. Tsaynö runaqa taytanpa jutsanpita manami wanunqatsu, sinöqa kawanqami.
18 "Taytanmi itsanqa pïmaytapis ñakatsinqanpita, suwakunqanpita y imayka mana allikunata ruranqanpita wanunqa. Kikinpa jutsanpitami tsaynö wanunqa.
19 "Qamkunaqa tapukurmi nikäyanki: '¿Imanirtä taytan jutsata ruranqanpita tsurin wanuntsu?'
"Noqami nï: Tsay tsurin alli kaqta ruraykarqa manami wanunmantsu. Leynïkunata cäsukur kawanqanpitami pay kawanqa. 20 Pipis jutsa ruraq kaqmi wanunqa. Taytanpa jutsanpita manami tsurin wanunqatsu.† Tsurinpa jutsanpita manami taytan wanunqatsu. Alli ruraq kaqqa allitami chaskinqa. Mana alli ruraq kaqqa jutsata ruranqanpitami castigashqa kanqa.

Llapan runa kawananta Tayta Dios munanqan
Ezequiel 33.10-20

21 "Jutsa ruraykunata kacharir leynïkunata cäsukuq kaqqa manami wanunqatsu. 22 Llapan jutsankunata perdonaptïmi alli kaqta ruranqanpita kawanqa. 23 Llapan runakunapis jutsa ruraykunata kacharir allillatana rurayänantami munä. Jutsankunapita wanuyänantaqa manami munätsu".† TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

†**18.9** Lev. 18.5. †**18.20** Deut. 24.16. †**18.23** Eze. 33.11; 2Ped. 3.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24 “Tsaynö kaptinpis allita ruraykanqancho jutsa rurayman churakar melanaypä kaqkunata rurarqa ama yarpätsuntsu kawananpä kanqanta. Allita ruranqankunata llapantami qonqaykushä. Jutsata ruranqanpitami tsay runa wanunqa.

25 “Qamkuna nikäyanki: ‘Jutsa ruraqkuna jutsa rurayta kachariyaptinpis Tayta Dios ama perdonanmantsu. Perdonarqa llutantami ruraykan. Alli runatami itsanqa jutsankunapita perdonanman. Mana perdonarqa llutantami ruraykan’.

“Israel runakuna, shumaq wiyayämay. ¿Mana allita ruraykanqätaku yarpaykäyanki? ¿Manatsurä kikikikuna mana allita ruraykäyanki? 26 Jutsa rurayta kacharishqana kaykar yapay jutsa rurayman churakarqa kikinpa jutsanpitami wanunqa. 27 Llutan ruraykunata kacharir alli kaqkunata rurarmi itsanqa salvakunqa. 28 Shumaq tantiyakurnin jutsa rurayta kacharirqa manami wanunqatsu.

29 “Qamkuna nikäyanki: ‘Tayta Diosqa llutantami ruraykan’. Israel runakuna, ¿imatatä llutanta ruraykä? ¡Kikikikunami mana allikunata ruraykäyanki! 30 Israel runakuna, jutsata rurayanqaykipitami jukniki juknikitapis juzgayäshayki”. TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

“ ‘Mana ushakäyänaykipä jutsata ruraynikikunata kacharir juklla arrepentikuyay.† 31 Jutsa ruraykunata kacharir mushuq shonquta y mushuq espïrituta imaykanöpapis *ashiyay.† Israel runakuna, ¿imanirtä wanuyta ashiyanki? 32 Jutsaykikunacho wanuyänaykita manami munätsu. Jutsa ruraykunata kacharirqa kawayankimi’ ”.† TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Israel nacionpa mandaqnin reykunapä llakikunqan

19 1 “Israel runakunapa mandaqnin reykunapä wanupakuy cantuta cantar 2 ninki:º

“ ‘Mamaykiqa leönami karqan.
Payqa leonkunapa chawpinchömi tarqan.†
Tsaychömi wawankunatapis chuchurqan.
3 Juk wawantami shumaq shakshätsirqan maltayanqanyaq.
Cäzayta yachakuskirnami tsay leonqa runa mikuyta mäñarqan.
4 Tsayta musyaskirmi juklä nación runakuna pözuta uchkuykur tsayman jeqashqata tsariyarqan.
Nirkurmi cadinaskir Egipto nacionpa apakuyarqan.†

5 “ ‘Apayanqan wawan kutimunantami maman leöna shuyararqan.
Mana kutimuptinmi jukaq wawantana pasaypa yaqata shakshätsirqan.
6 Maltayarnami wakin leonkunawan purirqan.
Cäzayta yachakuskirnami paypis runata mikur mäñaskirqan.
7 Palaciukunatapis juchutsirmi markakunatapis ushakätsirqan.
Mantsariypä qayararmi pïmaytapis mantsakätsirqan.
8 Tsaynö kaptinmi ñöpan nacionkunapita y provinciakunapita

º **19.2** Versïculu 2-pita 9-yaqmi Judá nacionta leönaman tinkutsin. Tsay leönapa wawankunata Judá nacioncho reykunamanmi tinkutsin.
† **18.30** Job 34.11; Prov. 24.12; Jer. 17.10; Eze. 33.20; Mat. 16.27; Rom. 2.6.
† **18.31** Eze. 36.26. † **18.32** Eze. 33.11; 2Ped. 3.9. † **19.2** Gén. 49.9. † **19.3-4** 2Rey. 23.30-34; Jer. 22.10-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakuna qorikaskir pözuta
uchkuyarqan.
Tsayman jeqashtanami mällan-
kunawan tsariyarqan.
9 Cadinaskirmi jaulaman wichqa-
yarqan.
Nirkurmi Babilonia nacionpa
apaykur reyta entregayarqan.
Carcelcho wichqaraptinmi Israel
jirkakunacho qayaranqan
wiyakarqannatsu.†

10 " 'Israel runakuna, mamaykiqa
karqan yaku kanqan chakra-
cho üva plantaraykaqmi.ᵖ
Shumaq qarpashqa kar atska
llimllankuna kaptin alli
wayuq üvami karqan.
11 Reypa väranpänörämi llimllan-
kunapis fuerti karqan.
Wakin üvakunapitapis mas altu-
yaq llimllasapa wiñaptinmi
pïmaypis rikayarqan.
12 Tsaynö kaykaqtami pasaypa
rabyanashqa llukiriyarqan.ᵠ
Rupay yarqamunan kaqläpita sha-
muq achaq wayrawanmi llapan
wayuyninpis shushurqan.
Llimllankuna tsakiskiptinmi lla-
panta kayaskiyarqan.
13 Kananqa yaku mana kanqan
tsunyaq tsaki chakrachönami
plantaraykan.
14 Llimllankunapita nina tsarirmi
llapan wayuyninta lunyar
usharqan.ᵣ
Reypa väranpänö llimllankuna
kanqanpis mananami kannatsu'.†

"Kayqa wanupakuy cantumi kay-
kan.
Tsaymi wanupakushqanö kay
cantuta cantayanqa".

Kuyapaptinpis Israel runakuna Tayta Diosta mana cäsuyanqan

20 1 Babiloniaman prësu apa-
yämanqanpita soqta wata y
chusku killa isqun junaqna taykäyap-
tïmi juk ishkay Israel mayor runakuna
TAYTA DIOSTA tapukuq shayämur
ñöpäman jamaskayämurqan. 2 Tsaymi
TAYTA DIOS nimarqan: 3 "Runapa
tsurin, Israel mayor runakunata niy:
'TAYTA DIOSMI nin: ¿Tapukamaqku
shayämushqayki? Tapukayämaptiki-
pis manami willayäshaykitsu'. TAYTA
DIOSMI tsaynö nin.
4 "Runapa tsurin, ¡tsay runakunata
qayapay! ¡Qayapar yarpätsiy unay
castankuna melanaypä llutanku-
nata rurayanqanta!† 5 Paykunata niy:
'TAYTA DIOSMI nin: Israel runaku-
nata akrarnïmi Egiptucho yanaparqä.
Tsaynöllami makïta joqarkur jurar
nirqä: "Noqami TAYTA DIOSNIKIKUNA
kaykä".
6 " 'Tsay junaqmi paykunata nirqä
Egiptupita jipimur akranqä nacion-
man pushanäpä. Tsaychöqa lichipis
abëjapa mishkinpis yakunörämi atska
kaykan. Tsay nacionqa wakin nacion-
kunapitapis täkuy munaymi.† 7 Tsaymi
paykunata nirqä: "Tsararäyanqayki
ïdulukunata jitariyay. Egipto runakuna
adorayanqan ïdulukunatapis amana
adorayaynatsu.† Noqami TAYTA DIOS-
NIKIKUNA kaykä".
8 " 'Tsaynö nikaptïpis paykunaqa
conträ shärirmi ninqäkunata cäsu-
yämarqantsu. Ïdulunkunata manami
jitariyarqantsu ni Egipto runakuna

ᵖ **19.10** Versïculu 10-pita 14-yaqmi Judá nacionta üva plantaman tinkutsin. Üvapa llimllan-
kunamannami Judá nacioncho reykunata tinkutsin. ᵠ **19.12** Llukinqanta nirqa Tayta Dios
castiganqantami nikan. ᵣ **19.14** Tsaynö parlan rey Sedequíaspämi. Pay rey kaykaptinmi llapan
nacionnin ushakarqan.
† **19.5-9** 2Rey. 24.8-15; Jer. 22.24-30. † **19.10-14** Isa. 5.1-4; Jer. 2.21; Eze. 17.7-10.
† **20.2-44** Sal. 106. † **20.5-6** Éxo. 6.2-8; 20.2. † **20.7** Jos. 24.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

adorayanqan ïdulukunatapis adorayta kachariyarqantsu. Tsaymi pasaypa rabyanar Egiptullachöna castigayta munarqä. 9 Tsaynö rabyanarpis juklä nación runakuna manakaqman mana churayämänanpämi mana castigayllapa Egiptupita jipimurqä.

10 “ ‘Egiptupita jipiskamurnami tsunyaq jirkapa pushamurqä. 11 Tsaychömi willarqä leynïkunata y mandamientükunata cumplir alli kawayta tariyänanpä.† 12 Tsaynöllami jamay junaqkunata respitayänanpä musyatsirqä.† Tsay junaqmi paykunapä y noqapä señal kaykan. Tsaynöpami musyayan TAYTA DIOSNIN kar *santu kayänanpä akranqäta.

13 “ ‘Tsaynö yanapaykaptïpis conträmi tsunyaq jirkacho shäriyarqan.† Leynïkunata cumplir alli kawayta tariyänanpä kanqanta nikaptïpis mana cäsuyämarmi cumpliyarqantsu. Jamay junaqkunatapis manami respitayarqantsu. Tsaymi pasaypa rabyanar tsunyaq jirkallachöna ushakätsiyta munarqä. 14 Ushakätsiyta munarpis juklä nación runakuna Egiptupita jipimunqäta musyayaptinmi manakaqman churayämänanta mana munar pacienciakurqä.

15 “ ‘Tsunyaq jirkacho mana ushakätsirpis pushaykanqä nacionman mana yaykuyänanpämi nirqä.† Tsaychöqa lichipis abëjapa mishkinpis yakunörämi atska kaykan. Wakin nacionkunapitapis mas kuyayllapämi kaykan. 16 Tsay nacionman yaykatsirqätsu ïdulukunaman yärakur mandamientükunata y leynïkunata mana cäsukuyanqanpita y jamay junaqkunatapis mana respitayanqanpitami.

17 “ ‘Tsaynö kayaptinpis pasaypa kuyaparnïmi tsunyaq jirkacho ushakätsirqätsu. 18 Tsaypa trokinqa wamrankunatami nirqä: “Taytaykikunanö llutanta ama rurayaytsu. Paykuna adorayanqan ïdulukunatapis ama adorayaytsu. 19 Noqami TAYTA DIOSNIKIKUNA kaykä. Estatütükunata y leynïkunata cumpliyay. 20 Jamay junaqmi qamkunapä y noqapä señal kaykan. TAYTA DIOSNIKIKUNA kanqäta tantiyayänaykipä jamay junaqta imaypis respitayay”.

21 “ ‘Tsaynö willaykaptïmi wamrankunapis conträ shärir estatütükunata y leynïkunata cäsukuyarqantsu. Tsay leykunata cumplir alli kawayta tariyänanpä kanqanta musyaykarpis manami cumpliyarqantsu. Jamay junaqtapis manami respitayarqantsu. Tsaynö kayaptinmi pasaypa rabyanar tsunyaq jirkallachöna ushakätsiyta munarqä. 22 Ushakätsiyta munarpis juklä nación runakuna Egiptupita jipimunqäta musyayaptinmi manakaqman churayämänanta mana munar pacienciakurqä.

23 “ ‘Juklla mana ushakätsirpis tsunyaq jirkacho jurarmi paykunata nirqä maytsay nacionkunamanpis y maytsay markakunamanpis qarqunäpä.† 24 Tsaynö nikaptïpis leynïkunata ni estatütükunatapis manami cumpliyashqatsu. Jamay junaqtapis manami respitayashqatsu. Paykunapis taytankunanöllami ïdulukunata adorar kayashqa.

25 “ ‘Tsaymi kacharirqä mana alli costumbrikunata rurar llutankunacho kawayänanpä. 26 Mana alli costumbrikunata rurarmi mayor wamrankunata ïdulukunapä *altarcho rupatsiyarqan. Tsaynö rurayänanpämi kacharirqä llutanta rurayköyanqanta tantiyakur mantsariyänanpä y castigaykanqäta musyayänanpä’.

Tayta Dios castigananpä y kuyapänanpä ninqan

27 “Runapa tsurin, Israel runakunata niy: ‘TAYTA DIOSMI nin: Unay

†**20.11, 13** Lev. 18.5. †**20.12** Éxo. 20.8-11; 31.13-17. †**20.13** Éxo. 32; Núm. 11.1, 4. †**20.15** Núm. 14.26-35; Deut. 1.34-40. †**20.23** Lev. 26.33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

castaykikunapis ïdulukunata adorarmi pasaypa ajanätsiyämarqan. 28 Tsaynö kayaptinpis jurar awninqänöllami rikatsinäpä kaq nacionman paykunata chätsirqä.

" 'Chaykatsiptïnami jirkankunacho y jatusaq qerukuna chakinkunachöpis ïdulukunapä sacrificiukunata rupatsiyarqan. Pasaypa ajanätsiyämarmi tsay dioskunata adorar inciensiuwanpis qoshnitsiyaq y vïnutapis wiñapäyaq.† 29 Tsaynö rurayaptinmi paykunata ajapar nirqä: Tsay jirkancho ¡imanatä kan adoraq aywayänaykipä!

" 'Rabyanar ninqänömi tsay adorayanqan sitiukunapa jutin kananyaqpis Bama[s] kaykan' ".

30 "Israel runakunata niy: 'TAYTA DIOSMI nin: ¿Unay castaykikuna adorayanqan ïdulukunataku qamkunapis adoraykäyanki? 31 Tsay ïdulukunata adorar wamraykikunata rupatsirmi kananyaqpis pasaypa jutsata ruraykäyanki. Israel runakuna, ¿tsaynö rabyanaykätsiyämarku tapukamayta yarpaykäyanki? Tapukayämaptikipis manami willayäshaykitsu. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö kananpä jurä.

32 " 'Qamkunami niyashqayki: "Wakin nación runakunanö qeruta y rumita noqantsikpis adorashun".

" 'Israel runakuna, tsaynö yarpäyanqayki manami allitsu. 33 Noqa TAYTA DIOSMI jurar nï: Llapan kallpäwan pasaypa rabyanar castigarmi munaynïcho tsararäyäshayki. 34 Pasaypa rabyanashqa castigarmi juklä nacionkunapitapis mashtakashqa kaykaqta munaynïwan qoriyämushayki. 35 Markakunapita tsunyaq jirkakunaman apaykurmi castigayäshayki. 36 Egiptupita jipimur tsunyaq jirkacho unay castaykikunata castiganqänömi qamkunatapis castigayäshayki'. TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

37 " 'Mitsikuq runa väranwan jukpa üshankunapita üshankunata qoriqnömi qamkunatapis qoriyäshayki. Nirkurmi ruranqantsik *pactu ninqannö kawayänaykipä yanapayäshayki. 38 Mana wajupäyäshunaykipämi mana cäsukamaqkunata y conträ shäriqkunata qamkunapita rakishä. Juklä nacionkunapita jipimurpis Israelman yaykuyämunanta manami munashätsu. Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki.

39 " 'Israel runakuna, noqa TAYTA DIOSMI qamkunata nï: Mana cäsumayta munarqa ïduluykikunata adoraq aywayay. Tsaynö kaptinpis ïduluykikunapä ofrendaykikunata apar jutïta manakaqman churayänaykitami itsanqa kachapäyäshaykitsu. 40 Tiempu chämunqanami *sagrädu jirkannïcho llapaykikuna adorayämänaykipä. Tsay jirkanqa Israelcho allinnin jirkanmi kaykan. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

" 'Tsay jirkanchömi ofrendaykikunata chaskishä. Mikuynikikunapita punta wayuq kaqta, uywaykikunapita punta yuriq kaqta y imatapis noqapä apayämunqaykitami tsaycho chaskishä.

41 " 'Juklä nacionkunacho mashtakashqa kayanqaykipita qoriptïmi llapan runakunapis musyayanqa qamkunata kuyaq *santu Dios kanqäta. Inciensiuwan qoshnitsiyämuptiki kushikunqänömi qamkunata yanapar kushikushä.

42 " 'Unay castaykikunata awninqä nacionman qamkunata chätsiptïrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki. 43 Tsaynöpis jutsata rurayanqaykita y llutankunata rurayanqaykita yarpaskirmi pasaypa llakikur penqakuyanki. 44 Tsaychöqa manami jutsata rurayanqaykiman tuputsu ni pasaypa mana

[s] **20.29** *Bama* ninanqa *imanatä* ninanmi.
† **20.27-28** Deut. 12.2-3; Eze. 6.1-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

allikunata rurayanqaykiman tuputsu castigayäshayki, sinöqa kuyapäyäshaykimi. Israel runakuna, tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki'. TAYTA DIOSMI tsaynö nin".

Sur kaqlä imanö kananpäpis ninqan

45 (21.1) TAYTA DIOSMI nimarqan:
46 (21.2) "Runapa tsurin, sur kaqläman rikaskir *Neguevcho kaykaq muntikunata desgracia päsananpä kaqta willakuy. 47 (21.3) Neguevcho muntikunata nï: '¡TAYTA DIOS ninqanta wiyay! Paymi nishunki: Qamkunacho ninawan kayaptïmi tsakita y mana tsakitapis llapan jachakunata chipyaq ushanqa. Mana upiypa rupaptinmi sur kaqlächo y norti kaqlächo taq llapan runakunapis achayninta qaqllankunacho mayayanqa.† 48 (21.4) Llapan runakunami musyayanqa ninata tsaritsiptï mana upiypa rupanqanta' ".
49 (21.5) Tsaymi nirqä: "¡Ay Tayta Dios! Runakuna nikäyan willakunqä mana tantiyakanqantami. Kanan nimanqaykita willakuptï peorrächi tantiyayanqatsu".

Jerusalénta espädanwan Tayta Dios castigananpä ninqan

21 1 (6) TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 (7) "Runapa tsurin, Jerusalén kaqläpa tikraykur templuta y Israel nacionta ima päsananpä kaqtapis willay. 3 (8) Israel runakunata willar ninki: 'TAYTA DIOSMI nin: Contraykikuna shärirmi churaräkunanpita espädäta jipiskir jutsayuq y mana jutsayuqtapis wanutsishä. 4 (9) Espädäta jipiskirmi norti kaqläpita qallaykur sur kaqläyaq llapanta ushakätsishä.
5 (10) Tsaynöpami pïmaypis musyayanqa noqa TAYTA DIOS espädäta jipimunqäta. Wanutsiyta manarä usharqa churaräkunanman espädäta manami kutitsishätsu'.
6 (11) "Runapa tsurin, llapan runakunapa rikanancho pasaypa llakikur waqay. 7 (12) Imanir waqanqaykita tapuyäshuptiki ninki: 'Desgracia chämunanpä kanqanta musyarmi waqaykä. Tsay junaqqa pïmaypis kallpaynaqmi rikakuyanqa. Pasaypa almatakashqami llapanpis rikakuyanqa. Pasaypa mantsariywan tsuktsukyäyaptinmi qonqurninkunapis takanakunqarä. Tsaynö kananpä junaq chaykämunnami. Wallkallanami tsaynö kananpä pishin. TAYTA DIOSMI tsaynö nin' ".
8 (13) Mastami TAYTA DIOS nimarqan:
9 (14) "Runapa tsurin, ima kananpä kanqantapis willakur niy:
" 'Tayta Diosmi nin:
Alli afilashqami espäda kaykan.
Afilashqa karmi pasaypa chipipiykan.
10 (15) Wanutsinanpä alli afilashqami kaykan.
Pasaypa chipipirrämi kaykan.
Tsaynö kaykaptinqa reymanpis ama yärakuyaytsu.
Paytapis ushakätsinqami.
11 (16) Tsay espädami alli afilashqa kaykan.
Pasaypa chipikyanqanyaq afilashqami kaykan.
Wanutsikuqta aptarkatsinäpäpis listunami kaykan.

12 (17) " 'Runapa tsurin, pasaypa qayarar waqay.
Kuyanqä runakunata wanutsinanpänami tsay espäda kaykan.
Israel nacionpa autoridäninkunatapis wanutsinanpänami kaykan.
Llapan runakunatami wanutsinqa.
Tsaypita llakikur pëchuykita takay.
13 (18) Llapanpämi ñakay chämunqa.

†**20.47** Jer. 5.14-17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Reypis espädawan wanutsishqami kanqa.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

14 (19) " 'Runapa tsurin, makikita
jitarrä ima päsananpä kaqtapis
jutïcho willakuy.
Ushakäyänanpä kanqanta runakuna tantiyayänanpä ishkay
kimsa kutirä espädata kuyutsiy.
Mantsariypä atskata wanutsinanpämi kaykan.
15 (20) Runakunapa kallpanpis
manami kanqanatsu.
Ayakunapis atskami mashtaräyanqa.
Runakunata wanutsinanpämi
marka punkunkunaman wanutsikuq espädata churashqä.
Tsay espäda shumaq afilashqa
karmi chipipinrä.
Wanutsinanpä alli afilashqami
kaykan.

16 (21) " '¡Espäda, derëcha kaqläpa y
itsuq kaqläpapis roquy!
¡Mayqan kaqläpapis kutsuy!
17 (22) Tsaynö roquptikimi noqapis
makïta jitarrä kaykäshä.
Rabyanaynï qallqunqanyaqmi
tsaynö wanutsinki.
TAYTA DIOSMI tsaynö nin' ".
18 (23) TAYTA DIOSMI yapay nimarqan: 19 (24) "Runapa tsurin, Babilonia
nacionpa mandaqnin rey espädanwan
shamunanpä mäpacho ishkay nänita
dibujay. Juk nacionllapita ishkan näni
yarqamutsun. Cada näni qallanancho
letrëruta churanki mayqan markaman aywaykanqantapis musyananpä.
20 (25) Juk nänita dibujanki amonita
runakuna täyanqan Rabá markaman
chänanpä. Jukaq nänitana dibujanki
Judá nacioncho kaykaq jinchi murallashqa Jerusalén markaman chänanpä.
21 (26) "Mayqan nänipapis aywayta
mana kamäpakurmi tinkuq nänicho
Babilonia nacionpa mandaqnin rey
suertita qatir flëchakunata chunkanqa. Tsaynöllami ïdulunkunata
tapukur uywakunapa ñatinninkunatapis rikanqa. 22 (27) Tsaynö suertita qatiptinmi derëcha kaqlä nänipa
aywananpä yarqunqa. Tsay derëcha
kaqläpami Jerusalén kaykan. Tsaymi
soldädunkunata rey juklla ninqa
Jerusalénman aywar atacayänanpä.
Tsaynöllami ninqa wanutsir qallaykuyänanpä, jinchi qayaräyänanpä,
punkukunata pakiskir yaykuyänanpä,
marka murälla waqtankunapa allpata
qotuyänanpä y tsay murällapa ñöpankunacho törrikunata shäritsiyänanpäpis.
23 (28) "Babilonia nacionpa mandaqnin reywan willanakushqa karmi
tsaynö atacananpä kanqanta Jerusalén
runakuna criyiyanqatsu. Mana criyiyaptinpis contran shäriyanqanpitami
paykunata prësu apanqa.
24 (29) "Tsaymi Jerusalén runakunata
willanki noqa TAYTA DIOS ninqäta:
'Qamkunaqa mana allikunallatami
ruraykäyanki, mana mantsapakuypami jutsata ruraykäyanki y llutan
ruraykunallatami ruraykäyanki.
Tsaynö kayanqaykipitami prësu aywayanki.
25 (30) " 'Israel runakunapa mandaqnin rey, mana alli runa kanqaykipitami qamman castïgu chaykämunna.†
26 (31) Noqa TAYTA DIOSMI nï: Umaykicho jatiraykanqayki görrata y corönaykita jipiy. Llapanpis juknönami kanqa.
Tsaymi penqakuyman churashqa
runakuna alliman churashqa kayanqa.
Chölu tukuqkunanami manakaqman churashqa kayanqa. 27 (32) Entëru
Jerusaléntapis chipyaq ushakätsiptïmi raqällana rikakunqa. Tsaynö
kanqa kachamunqä runa chämur

† **21.25** Jer. 21.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

juzgaptinmi. Paypa munayninmanmi llapanta churashä'.

Amonita runakunata castigananpä ninqan

28 *(33)* "Runapa tsurin, Israel runakunata ashlliq amonita runakunata† willar niy: 'Tayta Diosmi nin: Wanutsikuq espäda churaräkunanpita jipishqanami kaykan. Ashi ashiykur ushakätsinanpänami tsay espäda alli afilashqa chipipirrä kaykan.
29 *(34)* " 'Qamkuna revelacionta rikayanqaykikuna manami rasunpaypatsu. Suerti qatiqnikikunapis llullapaykäyäshunkimi. Mana cäsukuq mana alli runakuna, tsay espädami kunkaykikunata roqunqa. Tsaynö wanuyänaykipämi höraykikuna chämushqana kaykan.
30 *(35)* " 'Amonita runakuna, espädaykikunata churaräkunanmanna kutitsiyay. Yuriyanqayki markachömi juzgashayki. Shakshayanqayki nacionchömi castigashayki. 31 *(36)* Lunyaypa lunyar nina rupaqnö pasaypa rabyanarmi ushakätsikuq y mana alli runakunapa makinman churaykushayki. 32 *(37)* Tsakishqa qewanömi rupar ushakäyanki. Yawarnikikunapis entëru nacionchömi mashtaranqa. Tsaynö ushakäyaptiki manami pipis yarpäyäshunkinatsu. TAYTA DIOSMI tsaynö nin' ".

Jerusalén runakuna jutsata rurayanqan

22 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 "Runapa tsurin, wanutsikuq kayanqanpita Jerusaléncho taqkunata qayapay. Mana kachaypa melanaypä kaqkunata rurayanqanpita qayapar 3 niy: 'TAYTA DIOSMI nin: Marka mayikikunata wanutsiyanqaykipita y ïdulukunata rurar pasaypa *impüru rikakuyanqaykipitami ushakäyänaykipä kaq höra chaykämunna. 4 Runakunata wanutsir y rurayanqayki ïdulukunata adorarmi pasaypa jutsata rurayashqayki. Tsaynö karmi ushakäyänayki junaq chämunanpä pasaypa munayashqayki. Ushakätsiptïmi maytsay nación runakuna ashlliyäshurniki penqakuyman churayäshunki. 5 Pasaypa mana alli kayanqaykipitami cercacho taqkunapis y karucho taqkunapis asipäyäshunki.
6 " 'Autoridänikikunapis autoridä kayninman yärakurmi pitapis llutalla wanutsiyan. 7 Manami mamaykita ni taytaykita respitaykäyankitsu.† Jäpa runakunatapis ñakaykätsiyankimi. Viüdakunata y waktsakunatapis manakaqmanmi churaykäyanki.† 8 *Sagrädu kaqkunata y jamay junaqkunatapis mana respitarmi munayanqaykikunata ruraykäyanki.† 9 Pitapis llutalla tumparmi wanuykätsiyanki. Jirkankunacho ïdulukunapä mikuyta kusinarmi fiestatapis ruraykäyanki. Pasaypa melanaypä kaqkunatami ruraykäyanki.
10 " 'Wakinnikiqa mädistaykikunawanmi kakuykäyanki. Wakinnikinami warmiki killa qeshyanwan kaykaptinpis respitayankitsu. 11 Wakinnikimi juk runapa warminwan kakuykäyanki. Wakinnikinami llumtsuynikikunawanpis y legïtimu panikikunawanpis kakuykäyanki.† Taytaykipa tsurïpakuynintapis manami respitaykäyankitsu.
12 " 'Wakinnikimi päguta chaskiykäyanki runa mayikita wanutsiyänaykipä. Wakinnikinami qellayta mañaykurpis wachayninta mañaykäyanki.† Mana cäsukamarmi runa mayikikunata tsaynö ñakaykätsiyanki. TAYTA DIOSMI tsaynö nin'.

---

†**21.28-32** Jer. 49.1-6; Eze. 25.1-7; Amós 1.3-15; Sof. 2.8-11. †**22.7a** Éxo. 20.12; Lev. 19.3; Deut. 5.16; 27.16. †**22.7b** Éxo. 22.21-22; Deut. 24.17. †**22.8** Lev. 19.30; 26.2. †**22.10-11** Lev. 18.6, 8-9, 11, 15, 20. †**22.12** Éxo. 22.25; Lev. 25.36-37; Deut. 23.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 “ ‘Imapäpis mallaqashqa kayanqaykipita y runa mayikikunata wanutsiyanqaykipitami pasaypa ajanä.
14 Castiganqä junaq manami imapäpis valornikikuna ni kallpaykikunapis kanqatsu. Noqa ninqäqa ninqämi kanqa. Tsaymi ninqäta cumplishä.
15 “ ‘Qamkunata castigarmi maytsay nacionkunaman qarquyäshayki.† Tsaynöparämi jutsa ruraypita jipiyäshayki.
16 Qamkunata castiganqäta rikarmi wakin nación runakuna penqakatsiyäshunki. Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki’ ”.
17 Yapaymi TAYTA DIOS nimarqan:
18 “Runapa tsurin, broncita, estäñuta, fiërruta y plömuta jornucho tsullutsiptin qanran yarqur imapäpis mana välinqannömi Israel mayikikuna ni imapäpis väliyantsu.
19 Paykunata niy: ‘TAYTA DIOSMI nin: Llapaykikunami imapäpis mana väliq qanranö kaykäyanki. Tsaymi Jerusalén marka chawpiman muntunaskir castigayäshayki.
20 Qellayta, cobrita, fiërruta, plömuta y estäñuta jornucho tsullutsinqannömi noqapis pasaypa ajar castigayäshayki.
21 “ ‘Jerusalén chawpinman qoriykurmi pasaypa ajar ushakätsiyäshayki.
22 Imanömi qellayta jornucho tsullutsiyan tsaynömi qamkunatapis marka chawpincho castigayäshayki. Tsayrämi musyayanki noqa TAYTA DIOS pasaypa rabyanar castiganqäta’ ”.
23 Yapaymi TAYTA DIOS nimarqan:
24 “Runapa tsurin, Israel runakunata niy: ‘Ajanarnin castiganqä junaqqa shullyapis ni tamyapis mana chänan chakranömi kayanki.
25 “ ‘Profëtaykikunapis mallaqashqa leonkuna uywata mikuqnömi runakunata wanuykätsiyan. Nirkurmi riquëzankunata y väliq kaqkunata imaykankunatapis apakuyan. Tsaynöpami viüdakunapis atska kaykäyan.
26 “ ‘Sacerdötikikunapis leynïkunata mana respitarmi sagrädu kaqkunata lluta manijakuyan. Sagrädu kaqkuna y mana sagrädu kaqkuna mayqan kanqantapis manami cäsuyantsu. Tsaynöpis püru kaqkuna y impüru kaqkuna mayqan kanqantapis manami cäsuyantsu.† Jamay junaqkunatapis mana respitarmi munayanqanta rurar penqakuyman churaykäyäman.
27 “ ‘Autoridänikikunapis uywakunata mikuq *löbunömi kaykäyan. Runakunata wanuskatsirmi imaykantapis apakuyanqanwan rïcuyaykäyan.
28 Tsaynö jutsata rurayaptinpis rabyananqäta profëtaykikuna manami willakuyantsu. Tsaypa trokinqa juchunaykaq murällata shumaq kananpä llushtaqnöllami llutankunaman yärakatsiyan. Imatapis mana parlapaykaptïmi tsay profëtaykikuna “TAYTA DIOSMI nimashqa” nir llullakuykäyan.
29 “ ‘Qamkunacho taq común runakunapis suwakuyanmi. Waktsakunatapis y ñakaqkunatapis manakaqmanmi churayan. Nacionnikicho taq jäpa runakunatapis ñakatsiyanmi.
30 “ ‘Mana ushakätsinäpä favorniki mañakamaqta ashirpis manami pitapis tarishqätsu.
31 Tsaymi pasaypa rabyanar castigayäshayki. Nina lunyar imatapis ushanqannömi qamkunatapis ushakätsiyäshayki. Llutankunata rurayanqaykiman tupumi castigayäshayki. TAYTA DIOSMI tsaynö nin’ ”.

Samaria y Jerusalén markakuna tsay ñañalla kayanqan

23 1 TAYTA DIOSMI yapay nimarqan: 2 “Runapa tsurin, jukpinmi ishkay warmi wamrakuna tsay ñañalla kayarqan.† 3 Jipashyarnami paykunaqa Egiptucho jukta jukta waynäkuyarqan. Chuchunkunatapis yataparmi perditsiyarqan. 4 Mayor kaqpa jutinmi karqan Ahola y qepa

†**22.15** Lev. 26.33. †**22.26** Lev. 10.10. †**23.1-49** Jer. 3.6-13; Ose. 2.2-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaqpanami jutin karqan Aholiba. Ishkanwan taptïmi ollqupis warmipis tsurïkuna kashqa. Aholami Samaria marka y Aholibanami Jerusalén marka.

5 "Aholaqa warmï kaykarmi vecïnun Asiria runakunata waynäkurqan. 6 Paykunaqa llapanpis kayarqan granäti latsapashqa y cawallunkuna muntashqami. Tsaynöllami kayarqan capitanlla, mandaqkunalla y shumaq chölukunalla. 7 Aholaqa alli chölu Asiria runakunawan kakurmi ïdulunkunata adorar pasaypa jutsata rurashqa.

8 "Egiptucho jipashllarä kaykar jukwan jukwan kakunqannöllami Asiria runakunawanpis kakurqan. Chuchunkunata yatapar Egipto runakuna perditsiyanqannöllami Asiria runakunapis payta mañösayätsiyarqan. 9 Tsaymi waynäkunqan Asiria runakunapa munayninman kachapaykurqä. 10 Tsay runakunami payta qarapachaskir espädawan wanutsiyarqan. Nirkurnami wawankunata warmita ollqutapis apakuyarqan. Tsaynö ushakanqantami maytsaychöpis warmikuna parlayan.

11 "Tsayta rikarmi ñañan Aholibapis pasaypa mañösayar ñañanpitapis mas peorrä pïmaywanpis kakurqan. 12 Paypis ñañannömi Asiria runakunata pasaypa kuyakurkurqan.† Asiria runakunami llapanpis kayarqan kuyayllapä azul latsapashqa y cawallunkuna muntashqa. Tsaynöllami kayarqan capitankunalla, mandaqkunalla y shumaq chölukunalla. 13 Tsaymi Aholibatapis rikashqä ñañantanölla jukwan jukwan kakuqta.

14 "Aholiba pïmaywanpis lluta puriykanqanchömi Babilonia[t] runakunata murälla pirqakunacho pukawan dibujashqa kaykaqta rikashqa. 15 Tsay dibujashqa runakunapa tseqllankunapis wachukuwan wachakäkushqa, umankunapis kuyayllapä tëlawan watashqa y Babiloniapita shamuq capitankuna niraqllami kayashqa.

16 "Tsay dibüjukunata rikaykullarmi Babilonia runakunawanpis kakuyta munar kachata kacharqan pushamunanpä. 17 Tsaynöpami Babilonia runakuna chäyämuptin jukninwan jukninwan kakur pasaypa jutsata rurashqa. Tsaynö jutsata rurarmi melananqanyaq paykunawan kakushqa.

18 "Mana penqakuypa pitapis lluta waynäkuptin ñañanta rikayta mana munanqänöllami Aholibatapis rikayta munashqätsu. 19 Tsay jananmanpis Egiptucho jipashllarä kaykar pïmaywanpis kakunqanta yarpaskirmi mana penqakuypa pïmaywanpis kakushqa. 20 Egiptucho pasaypa mañösa karmi pïmaytapis waynäkushqa. Tsay runakunapaqa compañonninkunapis ashnupanörämi y lichinpis cawallupanörämi kashqa. 21 Tsaymi jipashllarä kaykar Egipto runakunawan kakunqannö kakushqa. Chuchunkunatapis yataparmi tsaycho perditsiyashqa".

22 Tsaymi TAYTA DIOS nin: "Aholiba, kananqa melananqayki waynaykikunawanmi chikitsishayki. Tsaymi ushakätsiyäshunaykipä maytsaypitapis shayämunqa. 23 Tsay runakunami shayämunqa Asiriapita y Babiloniacho Caldeapita. Tsay caldeo runakunami kayanqa Pecod, Soa y Coa partikunapita. Llapanpis kayanqa kuyayllapä chölukuna, capitankuna, mandaqkuna y cawallun muntashqa reqishqa runakunami.

24 "Maytsay nacionpitami atska soldädukuna atacayäshunaykipä carrëtankunawan shayämunqa. Escüdunkuna y armankuna aptashqa y fiërru cascunkuna jatishqami shayämunqa. Castigayäshunaykipä kachaptïmi

[t] **23.14** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.
† **23.11-21** 2Rey. 16.7-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

munayanqannö castigayäshunki.
25 Pasaypa rabyanashqa karmi paykunata kachashä vincishurniki senqaykita y rinrikita roquyäshunaykipä. Wawaykikunata ollqutapis warmitapis qechuyäshurnikimi espädawan wanutsiyanqa. Nirkurmi llapan imaykaykikunatapis rupatsiyanqa. 26 Latsapaykikunatapis alhäjaykikunatapis llapantami apakuyanqa.
27 "Tsaynöparämi Egiptucho pïmaywanpis mañösayar kakunqaykinö kankinatsu. Mananami ïdulukunata adoraykankinatsu ni Egipto runakunapä yarparaykankinatsu".
28 Tayta Diosmi nin: "Chikinqayki nación runakunapa munayninman y melananqayki runakunapa makinmanmi kachaykushayki. 29 Paykuna pasaypa chikiyäshurnikimi qoriyanqaykita qechur qarapachäyäshunki. Penqakuypä pïmaywanpis lluta kanqayki chipyaqmi musyakanqa.
30 Tsaynö ñakanaykipä kikikimi jutsayuq kaykanki. Qamqa juk nación runakunawanmi kakushqayki y paykuna adorayanqan ïdulukunatami adorashqayki. 31 Ñañayki ruranqannöllami qampis rurashqayki. Tsaymi ñañaykita uputsinqä castïgu cöpäta qamtapis uputsishayki".[u]
32 Tayta Diosmi nin: "Ñañaykita uputsinqä jatunkaray cöpapitami uputsishayki.[†] Tsay cöpaqa anchu y jondumi. Tsaypita upuptikimi pïmaypis manakaqman churashurniki asipäyäshunki. 33 Tsay cöpaqa ñañayki Samaria upunqan mantsariypä cöpami. Tsaymi tsaypita upur macharnin pasaypa llakikunki. 34 Chipyaq upuskirmi tsay cöpata pakirir chuchuykitapis qashar ushanki". Tayta Diosmi tsaynö nin.
35 Tsaymi Tayta Dios nin: "Qonqaykamar penqakuypä kawanqaykipitami pasaypa ñakanki".
36 Tayta Diosmi nimarqan: "Runapa tsurin, Ahola y Aholiba jutsata rurayanqanpita qayapay. 37 Paykuna ïdulukunata adorarmi adulteriu jutsata ruraqnö kaykäyan. Tsaynöpis ïdulukunata adorarmi wawankunata *altarcho kayar wanutsikuq kaykäyan. 38 Mana penqakuq karmi wawankunata wanutsiyanqan junaqlla templüman adorayämänanpä yaykuyashqa. Tsaynöpami templüta *impüruyätsiyashqa. Jamay junaqtapis manami respitayantsu.
39 Yapaymi nï: Ïdulunkunata adorar wawankunata kayayanqan junaqllami adorayämänanpä yaykur templüta manakaqman churayashqa. ¡Templütarämi impüruyätsiyashqa!
40 "Tsaynöllami karucho taq runakunata qayatsiyänanpä tsay warmikuna kachata kachayarqan. Qayatsiyanqan runakuna chaykuyaptinmi tsay warmikuna bäñakur ñawinkunata pintakuyashqa y shumaq kayänanpä adornunkunatapis jatikuyashqa. 41 Kuyayllapä cäma jananman tsay runakunawan jamaykurmi ñöpancho kaykaq mësaman *sagrädu inciensiutawan perfümitapis churayashqa. 42 Wayincho fiestata rurar qayaräyanqanmi wiyakämushqa. Tsunyaq jirkapita shamuq runakunapis tsayman chaykurmi pulcërakunata y kuyayllapä corönakunata jatitsiyashqa.
43 "Tsaymi yarpayllächo nirqä: 'Tsay chakwasyashqa mañösa warmikunawan kakuyta munarqa kakuyätsunpis'.
44 Tsay yarpanqänöllami Aholaman y Aholibaman atska runakuna shayämushqa. Mana penqakuq warmi kayaptinmi jukninpis jukninpis paykunawan kakuyashqa. 45 Tsaynö kayanqanpitami jutsaynaq runakuna tsay warmikunata juzgayanqa. Majanta engañaq warmi kayanqanpita y wanutsikuq kayanqanpita juzgarmi

[u] **23.31** *Cöpäta qamtapis uputsishayki* ninqanqa *qamtapis castigashayki* ninanmi.
[†] **23.32-34** Jer. 25.15-29; Hab. 2.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

condenayanqa.† Wanutsikuq kayaptin
makinkunapis yawarllanami kaykan”.
46 Tsaymi TAYTA DIOS nin: “Paykunata atacayänanpä atska runakunata
kachamuptïmi llapan imaykantapis
apakuyanqa, 47 saqmar ushayanqa,
espädankunawan tuksiyanqa, wawankunatapis ollquta warmita wanutsiyanqa y wayinkunatapis kayar
ushayanqa. 48 Tsaynöpami kay nacioncho melanaypä mana alli ruraykunata
ushakätsishä. Tsayta rikarmi wakin
warmikunapis tsaynö kayanqanatsu.
49 Tsay warmikuna ïdulukunata adorayanqanpitami castigashä. Tsayrämi
TAYTA DIOS kanqäta musyayanki”.

Puwaykaq mankaman tinkutsinqan

24 1 Babiloniaman prësu apayämanqan isqun wata cumplinanpä ishkay killa pishiykaptinmi
chunka junaqcho TAYTA DIOS nimarqan: 2 “Runapa tsurin, kanan junaq
imay kaykanqantsiktapis anotakuy.
Kanan junaqmi Jerusalénta Babilonia nacionpa mandaqnin rey atacar
qallaykunqa.† 3 Tsaynö kaykaptinqa
tinkutsiypa willar tsay mana cäsukuq
Jerusalén runakunata niy: ‘TAYTA
DIOSMI nin: Jatun mankataᵛ churkurkur tsayman yakuta wiñayay. 4 Uywata
pishtaskir chankanta, jirka washanta y
allinnin kaq tullunkunatapis tsayman
wiñayay. 5 Tsay aytsata y tullukunata mankaman wiñayänaykipä wera
üshata pishtayay. Nirkur yantata junta
waykapäyay tullunkunapis qotukanqanyaq shumaq chänanpä’ ”.
6 TAYTA DIOSMI nin:
“¡Allaw, imanörä kanqa wanutsikuq Jerusalén marka!
Jerusalén markaqa moqusyashqa
mankanömi kaykan.
Yanayashqa imaypis mana yarquqnömi kaykan.
Llapan pedasyashqa aytsata
mana akrar mankapita jipiqnömi Jerusalén runakunatapis
llapanta prësu apakuyanqa.

7 “Jerusalénchöqa pasaypa wanutsinakuyllami kaykan.
Wanutsiyanqan runakunapa
yawarninta allpawan tsapäyänallanpäpis manami yarpachakuyantsu.
Tsaypa rantinqa rumi janankunachöpis yawarnin tsakishqami
kaykan.
8 Tsaymi paykunatapis wanutsiptï
rumi janankunacho pillchinqan yawarnin tsakinqa.
Tsayta rikarmi pïmaypis musyanqa pasaypa ajar Jerusalén
runakunata castiganqäta”.
9 Tsaymi TAYTA DIOS nin:
“¡Allaw, imanörä kanqa wanutsikuq Jerusalén marka!
Lunyaypa lunyar nina rupananpämi noqapis tsay churkuraykaq mankata waykapäshä.
10 Ninata tsariskatsirmi atska yantata waykushä.
Aytsa chanqanyaqmi timputsishä.
Caldunpis tsakinqanyaq y tullunkunapis qewshanqanyaqmi
waykushä.
11 Nirkurmi shanshawan pukayanqanyaq jäkuq mankata wayllätsishä.
Tsaynö wayllätsishä moqusyanqanpis y yanayanqanpis illakänanpämi.
12 Mayjina wayllätsiptïpis qanran
manami yarqunqatsu.
Manakaqllapämi tsay mankata
wayllätsishä.

ᵛ**24.3** Kay versïculukunacho Jerusalén markata tinkutsin mankaman. Jerusaléncho taqkunata tinkutsin mankacho kaykaq aytsaman y tullukunaman. Ninatanami tinkutsin Diospa castïgunman.

†**23.45** Gén. 9.6; Lev. 20.10. †**24.2** 2Rey. 25.1; Jer. 52.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 "Jerusalén marka, mana penqakuypa ïdulukunata adorar jutsata
ruranqaykipitami qanra mankanö
kaykanki. Limpiuyätsiyta munaptïpis
manami munashqaykitsu. Alli cösa
castigaptïrämi limpiuyanki. 14 Noqa
TAYTA DIOSMI tsaynö nï. Ninqänöllami llapantapis rurashä. Manami
qelanäshätsu, kuyapäshaykitsu ni
llakipäshaykitsu. Imanöpis kawanqaykiman tupu y ruranqaykiman tupumi
castigayäshayki". TAYTA DIOSMI
tsaynö nin.

Ezequielpa warmin wanunqan

15 TAYTA DIOSMI nimarqan:
16 "Runapa tsurin, pasaypa kuyanqayki warmikitami illaqpita apakushä.
Apakuptï ama waqankitsu ni llakikunkitsu. 17 Tsaypa trokinqa shonqullaykicho yarpachakunki. Lütutapis
ama jatikunkitsu. Qalla uma ni qalla
chakipis ama purinkitsu. Qaqllaykitapis ama tsapakunkitsu. Aya mikuytapis ama mikunkitsu".
18 Tsaypitanami tutapa runakunata parlaparqä. Tardipanami warmï
wanuskirqan. Wanupakushqa kaykarpis Tayta Dios nimanqannöllami
waraynin tuta karqä. 19 Tsaymi
runakuna tapuyämarqan: "Warmiki
wanushqa kaykaptin ¿imanirtä tsaynö
kaykanki?" nir.
20 Tsaynö tapuyämaptinmi nirqä:
"TAYTA DIOSMI nimashqa 21 qamkunata y wakin Israel mayintsikkunatapis ninäpä: 'TAYTA DIOSMI nin: Qamkunaqa templüta pasaypa kuyarmi
imaypis tsaycho kayta munayanki.
Tsaynöpis templüman yärakurmi
imapis mana päsayäshunaykipä kanqanta yarpaykäyanki. Tsaynö kuyaykäyaptikipis templüta ushakätsishämi.
Jerusaléncho quëdamuq tsurikikunata
warmitapis ollqutapis espädawanmi
wanutsiyanqa.

22 " 'Tsay witsanmi Ezequiel kanan
kaykanqannö qamkunapis kayanki.
Manami qaqllaykikunata tsapakuyankitsu ni aya mikuytapis mikuyankitsu. 23 Manami qalla uma kayankitsu.
Zapatuykikuna jatishqami puriyanki.
Tsaynöpis manami lütuyankitsu ni
waqayankitsu. Jutsaykikunapita llakikurmi pasaypa kallpaynaqnö rikakuyanki. Jukniki juknikipis shonqullaykikunachömi pasaypa llakikuyanki.
24 Ezequiel imanö kanqanta rikayay.
Warmin wanuptin mana llakikunqannömi qamkunapis runa rikay llakikuyankitsu. Tsaynö karrämi TAYTA DIOS
kanqäta musyayanki'.
25 "Runapa tsurin, templu kuyayllapä
kaptinmi Israel runakuna pasaypa
kushikur imaypis tsaycho kayta munayan. Tsaynö kuyaykäyaptinpis tsay
templuta ushakätsishämi. Tsaynöpis
kuyanqan tsurinkunatami ollquta warmitapis wanutsishä.
26 "Tsay witsanmi juk runa Jerusalénpita qeshpimur Babiloniaman chämur ima päsanqantapis willayäshunki.
27 Tsay junaq shimiki pashtaptinmi
qeshpimuq runawan parlanki. Manami
upälla kankinatsu.† Ninqäta willakunqaykinö llapanpis kaptinmi musyayanqa TAYTA DIOS kanqäta".

Amón nacionpä willakunqan

25 1 Tsaypitanami TAYTA DIOS
nimarqan: 2 "Runapa tsurin, Amón nación runakuna† kaqläpa
rikaskir paykunata ima päsananpä
kaqtapis willar 3 ninki: '¡TAYTA
DIOS nishunqaykita wiyayay! Paymi
nishunki: Templüta ushakätsiyaptin
"allirächi" nirmi pasaypa kushipäyashqayki. Tsaynöllami kushipäyashqayki Israel nacionta ushakätsir Judá
runakunata jukläpa apakuyaptin.
4 " 'Tsaynö kayanqaykipitami rupay
yarqamunan kaqlächo taq runakuna

†**24.27** Eze. 3.26-27. †**25.1-7** Jer. 49.1-6; Eze. 21.28-32; Amós 1.13-15; Sof. 2.8-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

shamur vinciyäshunaykipä kacharishayki. Paykunami toldunkunata ichïtsirnin llapan murukuyanqaykita mikuyanqa y uywaykikunapa lichintapis upuyanqa. 5 Rabá markaykitami *camëllukunata mitsikuyänanman tikratsishä. Wakin markaykikunatanami üshakunata mitsikuyänanman tikratsishä. Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki'.

6 "TAYTA DIOSMI nin: 'Amonita runakuna, makikikunatapis taqllarrä y saltakacharrämi Israel runakunata ushakätsiyaptin kushipäyashqayki. 7 Tsaymi qamkunata jäpa nación runakunapa makinman kachaykuptï llapan imaykaykikunatapis apakuyanqa. Chipyaq ushakätsiptïmi nacionnikipis kanqanatsu. Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki' ".

Moab nacionpä willakunqan

8 "TAYTA DIOSMI nin: 'Seir niyanqan Moab nación runakunami† Judá runakunata penqakuyman churar wakin nacionkunanölla kayanqanta niyan. 9 Tsaynö kayaptinmi Moab nación ñöpancho kaykaq Bet-jesimot, Baal-meón y Quiriataim kuyayllapä markakunata jäpa runakuna atacar vinciyanqa. 10 Rupay yarqamunan kaqlächo taq runakuna Moab nacionta vinciskirmi amonita runakunatanölla makincho tsararäyanqa. Tsaynöpami moabita runakunapäqa imaypis parlayanqanatsu. 11 Moabita runakunata castigaptïrämi noqa TAYTA DIOS kanqäta musyayanqa'.

Edom nacionpä willakunqan

12 "TAYTA DIOSMI nin: 'Edomita runakunaqa† Judá runakunata mana kuyapaypa venganzata rurarninmi pasaypa jutsata rurayashqa. 13 Tsaynö kayaptinmi noqa TAYTA DIOS nï: Temán partipita Dedán partiyaqmi edomita runakunata uywantinta espädawan wanutsir chipyaq ushayanqa. 14 Tsaynö ushakätsiyänanpämi kuyanqä Israel runakunata nishä. Tsayrämi pasaypa rabyanar ushakätsikuq kanqäta edomita runakuna musyayanqa'. TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Filistea nacionpä willakunqan

15 "TAYTA DIOSMI nin: 'Filisteo runakuna unaypitami† Judá runakunata chikir vengakurnin ushakätsiyashqa'.

16 "Tsaynö kayaptinmi TAYTA DIOS nin: 'Cereteo niyanqan filisteo runakunata y lamar kuchuncho kaykaq llapan markankunata chipyaqmi ushakätsishä. 17 Pasaypa ajar mana kuyapaypa tsaynö castigaptïrämi noqa TAYTA DIOS kanqäta musyayanqa' ".

Tiro marka nacionpä willakunqan

26 1 Babiloniaman prësu apayämanqan chunka juk wata qallanan junaqchömi TAYTA DIOS nimarqan: 2 "Runapa tsurin, Tiro marka runakunami† Jerusalénta ushakätsiyaptin kushipar niyashqa: '¡Allirächi! ¡Maytsay nación runakunapis negociunkunawan chänan marka kananqa juchushqami kaykan! ¡Ushakätsishqana kaptinmi noqantsikmanna kananqa suerti chämushqa! ¡Tsaymi noqantsikkunana paykunanö imaykayuq rikakushun!'

3 "Tsaymi TAYTA DIOS kar nï: Tiro marka, qampa contraykimi shärï. Wayrawan junishyaq lamar pulchaqyar kuchunman chaqtanömi juklä nación runakunata atacashunaykipä apamushä. 4 Tsaparäshuqniki

† **25.8-11** Isa. 15.1—16.14; 25.10-12; Jer. 48; Amós 2.1-3; Sof. 2.8-11. † **25.12-14** Isa. 34.5-17; 63.1-6; Jer. 49.7-22; Eze. 35; Amós 1.11-12; Abd. 1-14; Mal. 1.2-5. † **25.15-17** Isa. 14.29-31; Jer. 47.1-7; Joel 3.4-8; Amós 1.6-8; Sof. 2.4-7; Zac. 9.5-7. † **26.2—28.19** Isa. 23; Joel 3.4-8; Amós 1.9-10; Zac. 9.1-4; Mat. 11.21-22; Luc. 10.13-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

murällaykikunatapis juchutsirmi ushayanqa. Rikachakuyänayki törrikikunatapis ushakätsiyanqami. Allpatapis chipyaq pitsaypa ushakätsirmi rumillatana kachaykushayki. 5 Kaykanqayki islapis mälla majakuna rumillanami rikakunqa. TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

"Imaykaykitapis juk nación runakunami apakuyanqa. 6 Lamar kuchuncho taksha markaykikunatapis espädawanmi ushakätsiyanqa. Tsayrämi tsaycho taqkuna TAYTA DIOS kanqäta musyayanqa.

7 "Noqa TAYTA DIOSMI nï: Qamta ushakätsishunaykipämi norti kaqläpita Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosorta apamushä. Payqa llapanpitapis mas munayyuq rey karmi carrëtankunawan y cawallun muntashqa atska soldädunkunawan shamunqa. 8 Lamar kuchuncho taksha markaykikunata atacarmi tsaycho taq runakunata espädawan wanutsiyanqa. Nirkurmi markaykikunaman yaykuyänanpä murälla waqtankunapa törrikunata shäritsiyanqa, allpata qotuyanqa y escüdunkunawanmi tsapakuyanqa. 9 Markayki tsaparaq murällatapis mäquinawanmi ishkitsiyanqa. Rikachakuyänayki törrikunatapis juchutsirmi ushayanqa.

10 "Tsaynöllami marka punkukunatapis pakiskir yaykayämunqa. Atska cawallunkunawan shayämuptinmi qoshninörä polvu shäriqwan tsapakashqa rikakuyanki. Patatarrä cawallukuna shayämunqan wiyakaptin y jaqrararrä carrëtakuna shayämunqan wiyakaptinmi murällaykikunapis tsuktsukyanqa. 11 Llapan cällikikunatami cawallunkuna llutskar ushayanqa. Qamcho taykaq runakunatami espädawan wanutsiyanqa. Raku jorcunnikikunatapis ishkitsirmi ushayanqa. 12 Imayka riquëzaykikunatapis qechuyäshurnikimi negociuykikunatapis apakuyanqa. Murällaykikunatapis juchuskatsirmi kuyayllapä wayikikunatapis juchutsiyanqa. Taquyanqan rumikikunata y qeruykikunatapis lamarmanmi jitariyanqa.

13 "Tsaynöpami kushishqa cantayanqaykita upällatsishayki. Arpaykikuna waqanqanpis manami wiyakanqanatsu.† 14 Markaykita allpaynaq qaqatanöllami kachaykushä. Mälla majakunallamanmi tikraratsishä. Mananami imaypis yapay shäritsiyäshunkinatsu. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

15 Tiro markatami TAYTA DIOS nin: "Bunrururrä wayikikuna juchunqanta wiyar, däñakushqakuna qayaräyanqanta wiyar y runakunata wanutsiyanqanta musyaskirmi lamar kuchuncho kaq nación runakunapis mantsariywan tsuktsukyäyanqa. 16 Tsay nacionkunapa mandaqnin reykunapis trönunkunapita shäriskirmi cäpankunata y shumaq bordashqa latsapankunatapis llushtikuskir lütuta jatikuyanqa. Ushakäyanqaykita musyarmi pasaypa mantsariywan patsachöna tsuktsukyaykar jamaräyanqa. 17 Tsaymi ayata cantapäyanqan cantuta cantapäyäshurniki niyanqa:

" 'Qamqa wakin markakunapitapis masmi *büquikikunawan lamar jananpa purishqayki.
Kananqa ¿imanöpatä ushakaykushqayki?
Pïmaypitapis reqishqa markami karqayki.
Qamcho taq runakuna pasaypa munayyuqmi kayarqan.
Ñöpaykikunacho nacionkunatapis llapantami mantsakätsiq kanki.

18 Ushakanqaykita musyaskirmi lamar kuchuncho kaykaq markakuna tsuktsukyaykäyan.
Pasaypa ushakashqana kaptikimi islakunacho taqkunapis

† **26.13** Apoc. 18.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pasaypa espantash mantsakashqa kaykäyan'.†

19 "Tiro markatami TAYTA DIOS nin:
Pipis manana tanqan markakunatanö raqällatanami kachaykushayki.
Lamarpita atska yaku yarqamur apashunaykipämi kamakätsishä.
20 Tsaynöpami unay wanuqkuna kaykäyanqanman jitarpushayki.
Patsa ruriman qarpuriptïmi imayyaqpis ushakashqana kanki.
Unay wanuqkunawanna kaptikimi marka kanaykipä pipis shäritsishunkinatsu.
Qamcho mananami pipis tanqanatsu.
21 Chipyaq ushakätsiptïmi marka kanqayki partipis pasaypa mantsariypä rikakunqa.
Ashiyäshurnikipis mananami tariyäshunkinatsu".†
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Tiro markapä llakikunqan

27 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 "Runapa tsurin, Tiro markapä wanupakuy cantuta cantay. 3 Tiro markamanmi *büquikuna lamarpa maytsaypitapis aywayan. Tsay markamanmi rantipakuq chäyan lamar kuchun karu markakunapitapis. Tiro marka ushakänanpä kanqanta willar ninki:
" 'TAYTA DIOSMI nin:
Tiro marka, qam yarpaykanki llapanpitapis mas kuyayllapä kanqaykitami.
4 Munanqaykipami lamar jananpa aywanki.[w]
Carpintërukunami shumaq kuyayllapäta rurayäshushqayki.
5 Senir jirkapita apayämunqan pïnu qerupitami rurayäshushqayki.
Líbanupita apayämunqan cedru qerupitami mastilnikita[x] rurapäyäshushqayki.
6 Basánpita apayämunqan encina qerupitami rëmuykikunatapis[y] rurapäyäshushqayki.
Lamarcho kaykaq Quitim islapita[z] apayämunqan pïnu tablawanmi entablayäshushqayki.
Nirkurmi *marfilwan adornayäshushqayki.

7 " 'Wayra apashunaykipä jatun rakta tëlaykikunapis Egiptucho bordayanqan lïnupitami kashqa.
Bandëraykikunapis tsay tëlapitami kashqa.
Azul tëlakunapita y granäti tëlakunapita rurashqami tolduykikunapis kashqa.
Tsay tëlatami lamar kuchuncho kaykaq Elisa markapita apayämushqa.

8 " 'Sidón runakuna y Arvad runakunami rëmu sutaqkunapis kayashqa.
Buqui manijaqkunapis yachaq Tiro runakunami kayashqa.
9 Alli yachaq Gebal carpintërukunapis qamwanmi maypapis aywayaq.

---

[w] **27.4** Kay capïtulucho Tiro markata kuyayllapä büquimanmi tinkutsin. [x] **27.5** Mastilqa kaykan büquipa chawpincho jatunkaray ichiraykaq qerumi. Mastilpitami jatun rakta tëlakuna warkuräyan. Tsay tëlakunata wayra tanqaptinmi büquipis aywan. [y] **27.6a** Rëmuqa lamar jananpa büquita puritsinanpä pälami kaykan. Rëmupa mangun chawpinpitami büqui kuchunman watayan. Rëmukunata runakuna yakuman jatir qepanpa sutayaptinmi büqui aywan. [z] **27.6b** Quitimqa Chipre islapa unay jutinmi kaykan.
† **26.16-18** Apoc. 18.9-10. † **26.21** Apoc. 18.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsay carpintërukunami perdiptikipis allitsayäshushqayki.
Negociantikunapis maytsaypitami büquikunawan negociunkunata qam kaqman apayämuq.
10 Soldäduykikunapis Persiapita,
Ludpita y Futpitami kayashqa.
Adornayäshurnikimi tsapakuyänan escüdunkunata y cascunkunatapis qam kaqcho warkurkuyaq.
11 “ ‘Arvadeo runakunawan soldäduykikunami marka murällayki janancho tsapäyäshunaykipä jiruruypa kaykäyashqa. Rikachakuna törrikikunachönami Gamad runakuna kaykäyashqa. Escüdunkunapis murällaykicho jiruruypa warkuräyaptinmi shumaq adornashqa kashqayki.
12 “ ‘Imaykayuqpis kaptikimi Tarsispita shayämuq negociunta rantikuyänanpä. Qellayta, fiërruta, estäñuta y plömuta apakurkurmi trukapakuyänanpä shayämuq.
13 “ ‘Tsaynöllami Grecia, Tubal y Mesec runakunapis wätay runakunata y broncipita rurashqa manëjukunata rantikuyäshuq kanki.
14 “ ‘Bet-togarma runakunapis cargapä cawallukunawan, guërra cawallukunawan y mulakunawanmi negociuykipita pägayäshuq kanki.
15 “ ‘Rodaspita shamuq runakunapis y lamar kuchun nacionkunacho taq runakunapis negociuykikunawan trukapakuyänanpämi marfilta y ébano qerukunata apayämuq.
16 “ ‘Imaykayuqpis kaptikimi rantikuyäshunaykipä edomita runakunapis apayämuq kuyayllapä coloryuq rumikunata, granätiman tiñishqa tëlakunata, bordashqa latsapakunata, lïnupita awashqa fïnu tëlakunata, coral niyanqan adornuta y rubí rumikunatapis.
17 “ ‘Judá runakunawan Israel runakunapis Minit partipitami trïguta, biscöchuta, abëjapa mishkinta, aceitita y balsamu ninqan jampikunata trukayänaykipä apapäyämushuq kanki.
18 “ ‘Imaykayuqpis kaptikimi Damasco runakunapis Helbónpita apayämunqan vïnuta y Saharpita apayämunqan millwata rantikuyäshuq kanki. 19 Tsaynöllami Uzalpita apayämunqan vïnuta, fiërruta, canëlata y mushkuq cäñakunata rantikuyäshuq kanki.
20 “ ‘Dedánpita shamuqkunanami silla jananman churayänanpä alfombrata rantikuyäshuq kanki.
21 “ ‘Arabia runakuna y Cedarcho taq mandaqkunapis üshakunata, carnërukunata y chïvukunatami rantikuyäshuq kanki.
22 “ ‘Sabácho y Raamacho taq negociantikunapis qampitami rantiyaq. Paykunami mas allinnin kaq perfümikunata, kuyayllapä cuestaq rumikunata y qorita rantikuyäshuq kanki.
23 “ ‘Tsaynöllami Harán, Cane y Edén markakunapita y Sabá, Asiria y Media nacionkunapita negociunkunata apamur rantikuyäshuq kanki. 24 Paykuna rantikuyäshuq kanki fïnu tëlakunata, bordashqa azul jakukunata, tukuy color alfombrakunata y kuyayllapä color jïlukunawan pilltashqa watukunata.
25 “ ‘Tsaynöllami negociuykikunata Tarsis runakuna büquinkunawan maytsaypapis rantikuyänanpä apayaq.

“ ‘Tiro marka, maytsaymanpis riquëzata apaq büquinömi kashqayki.
26 Juk kutimi büqui manijaqkuna lamar chawpinpa rëmunkunawan apayäshushqayki.
Tsaychömi illaqpita rupay yarqamunanläpita shamuq wayra llaktikätsishushqayki.[a]

[a] **27.26** *Wayra llaktikätsishushqayki* ninanqa *soldädukuna atacayäshushqayki* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27 Tsaymi riquëzaykikunapis y rantikunaykipä kaq negociuykikunapis ushakashqa.
Tsaynöllami ushakäyashqa rëmuwan büqui apaq runakuna, büqui manijaqkuna, büqui uchkukaptin tsapaqkuna, rantikuqnikikuna, soldäduykikuna y büquicho aywaq wakin runakunapis.

28 “ ‘Büqui manijaqkuna qayaräyaptinmi lamar kuchunkunapis tsuktsukyäyashqarä.
29 Rëmu sutaqkunapis büqui manijaqkunapis büquita jaqiriykurmi lamar kuchunman yarquyashqa.
30 Pasaypa llakikur qayarayparä qampä waqayanqanpis maytsaymanmi wiyakashqa.
Umankunaman allpata wiñakurninmi uchpa janancho qoshpayashqa.
31 Qampä llakikurninmi qara putuypa rutukuyashqa.
Qachqa latsapata jatikurninmi llakikuywan waqayashqa.

32 “ ‘Wanushkunapä cantayanqan cantuta cantapäyäshurnikimi niyan:
“Lamarcho kaykaq Tiro marka, ¿mayqan markallarä qamman tinkunman karqan?
33 Maytsay nacionkuna ministiyanqantami büquikikunawan chätsiq kanki.
Atska riquëzaykikunawanmi reykunatapis rïcuyätsiq kanki.
34 Lamar chawpincho ushakashqana kaptikimi llapan negociuykipis ushakashqa.
Qamwan kaykaq runakunapis chipyaqmi ushakäyashqa.
35 “ ‘ “Tsaynö ushakanqaykita rikarmi lamar kuchunkunacho taqkunapis pasaypa mantsakäyashqa.
Reykunapis mantsariywan tsuktsukyarninmi pasaypa mantsakäyashqa.
36 Juklä nación negociantikunapis mantsakashqami wichyakuyashqa.
Mantsariypä ushakar mananami imaypis kankinatsu” ’ ”.†

Tirupa mandaqnin rey imanö kananpäpis ninqan

28 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 “Runapa tsurin, Tiro markapa mandaqnin reyta niy:
“ ‘TAYTA DIOSMI nin:
Runalla kaykarmi pasaypa orgullösu rikakurnin nikanki:
“Noqaqa juk diosmi kaykä.
Jamaraykäpis dioskuna jamaränanchömi.
Lamar chawpinchömi kaykäpis.b
Dios yarpanqannömi yarpäpis”.

“ ‘Tsaynö nirpis manami diostsu kanki.
3 ¿Danielpitapis mas yachaqtsurä kanki?
¿Aja tantiyay kaqkunatapis llapantatsurä tantiyanki?
4 Yachaq kaynikiwan imaykatapis tarirmi imaykayuq tikrashqayki.
Babulnikikunamanmi qellayta y qoritapis juntashqayki.
5 Negociu rantikuyta yacharmi imaykayuq tikrashqayki.
Imaykaykikunapis atska kaptinmi pasaypa runa tukushqayki.

6 “ ‘Tsaynö kaptikimi noqa TAYTA DIOS nï:
Qam nikanki juk diospanö yarpaynikipis kanqantami.

b **28.2** Tsaynö nirqan Tiro marka islacho kaptinmi.
† **27.25-36** Apoc. 18.11-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Tsaynö kanqaykipitami jäpa
mana alli runakunata atacayä-
shunaykipä kachamushä.
Paykunami alli yachaq kayni-
kiwan qorinqaykikunata y
shäritsinqaykikunata ushakä-
tsiyanqa.
Munayyuq tukuykaqtami ushakä-
tsiyäshunki.
8 Illaqpita wanutsiyäshuptikimi
lamarcho shenqaypa wanuq-
kunanö qampis kanki.
9 Wanutsishuqniki runakunapa
ñöpanchöpis ¿dios kanqaykita-
tsurä ninki?
Wakin runakunatanöllami wanu-
tsiyäshunki.
10 Llutan ruraqkunatanömi mana
cäsukamaq jäpa runakuna
wanutsiyäshunki' ".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.
11 Tayta Diosmi nimarqan:
12 "Runapa tsurin, Tiro markapa man-
daqnin reypä wanupakuy cantuta
cantarnin ninki:
" 'TAYTA DIOSMI nin:
Qamqa pïmaypis rikayänanpämi
pasaypa yachaq y kuyayllapä
karqayki.
13 Tayta Diospa Edén huertanchömi
tarqayki.
Latsapaykikunapis imaykaläya
chipipiq rumikunawan bor-
dashqami karqan.
Tsay kuyayllapä rumikunami
karqan cornalina, topacio,
jaspe, crisólito, berilo, ónice,
zafiro, carbunclo y esme-
ralda.
Alhäjaykikuna y arëtikikunapis
qoripitami karqan.
Kamashunqayki junaqpita
patsami llapan tsaykuna
kamarishqana kaykarqan.

14 " '*Querubinnö cuidakuq
kanaykipämi qamta chu-
rarqä.
*Sagrädu jirkächo karmi chipi-
piykaq rumikuna chawpincho
puriq kanki.
15 Kamanqä junaqpita patsami alli-
llata rurar kawashqayki.
Tsaynö kaykarmi jutsa rurayman
churakashqayki.
16 Negociuyki alli yarqapäshupti-
kimi mana allikunaman jitar-
pukashqayki.
Tsaymi sagrädu jirkäpita qar-
qushqä.
Cuidakuq querubinnö kaptikipis
chipipiykaq rumikuna chaw-
pincho kaykanqaykipitami
qamta qarqushqä.

17 " 'Kuyayllapä karmi orgullösu
rikakushqayki.
Pïmaypitapis alabashqa kar
runa tukurmi yachaq kayni-
kitapis manakaqman chu-
rashqayki.
Kananqa mana cäsushqa kanay-
kipämi kacharishqä.
Reykuna asipäyäshunaykipämi
manakaqman qamta chu-
rashqä.

18 " 'Negociuykikunata engañaypa
rantikurmi pasaypa jutsata
rurashqayki.
Templuykitapis manakaqmanmi
churashqayki.
Tsaymi qamta y makikicho kaq-
kunata llapanta penqakuyman
churashqä.
Llapan runakunapis mana
väliqtanömi rikaykäyä-
shunki.
19 Maytsay markacho llapan
reqishuqnikikunapis tsaynö
kanqaykita rikarmi pasaypa
mantsariywan äyakäyashqa.
Pasaypa mantsariypämi usha-
kashqayki.
Manami pipis rikashunkina-
tsu' ".

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sidón imanö kananpäpis ninqan

20 TAYTA DIOSMI nimarqan:
21 "Runapa tsurin, Sidón marka† kaqläpa rikaskir 22 niy:
" 'TAYTA DIOSMI nin:
Sidón marka, contraykimi tikrashqä.
Qamta castigaptïmi *santu kanqäta pïmaypis musyayanqa.
Tsaynöpami TAYTA DIOS kanqäta musyayanki.

23 " 'Qammanqa tukuyläya qeshyatami kachamushä.
Contrayki soldädukunami qamcho taykaq runakunata wakcho kaychöpis espädawan wanutsiyanqa.
Llapan cällikikunachöpis yawarmi mashtaranqa.
Tsaynöpami TAYTA DIOS kanqäta musyayanqa.

24 " 'Tsaynö castigaptïmi Israel runakunata ñöpan nacionkunacho taq runakuna ñakatsiyanqanatsu.
Israel runakuna mananami kashakuna chawpincho kaykaqnönatsu kayanqa.
Tsaynöpami TAYTA DIOS kanqäta musyayanqa.
25 " 'TAYTA DIOSMI nin:
" 'Juklä nacionkunacho mashtakashqa kaykaq Israel runakunatami qorimushä.
Sirvimaqnï Jacobta unay rikatsinqä nacionmanmi kutitsimushä.
Kutitsimuptïmi maytsay nación runakuna santu kanqäta musyayanqa.
26 Wayinkuna rurar, üvankuna plantarmi pipis mana wajupashqa añaw tsaycho kawakuyanqa.
Mayqan nación runakunatapis Israel runakunata ñakatsiyaptinqa castigashämi.
Tsaynöpami TAYTA DIOSNINKUNA kanqäta Israel runakuna musyayanqa' ".

Egipto runakunata castigananpä ninqan

29 1 Babiloniaman prësu apayämanqanpita chunka wata cumplinanpä ishkay killa pishiykaptinmi chunka ishkay junaqcho TAYTA DIOS nimarqan: 2 "Runapa tsurin, Egipto nacionpa mandaqnin rey Faraón kaqläpa rikaskir paypä y tsaycho taq llapan Egipto runakunapäpis willakuy.† 3 Willakur ninki:
" 'TAYTA DIOSMI nin:
Egipto nacionpa mandaqnin rey Faraón, contraykimi kaykä.
Mayu chawpincho jatunkaray mantsaypä uywanömi kaykanki.
Tsaynö karmi Nilo mayu kikikipa kanqanta nikanki.
Tsaynöllami nikanki tsay mayuta kikiki ruranqaykita.
4 Tsaynö nikaqtami noqa shamur jatun anzuëluwan shimipita tsarimushayki.
Mayupita jipimuptïmi atska pescädukuna escämaykiman laqakashqa yarqayämunqa.
5 Janaykicho laqaraykaq pescäduntintami tsunyaman jitariyäshayki.
Tsaycho jitaräyaptiki manami pipis qoriyäshunkitsu.
Munti uywakunawan wiskurkunami mikuyäshunki.
6 Tsaynöpami Egipto runakunapis musyayanqa TAYTA DIOS kanqäta.

" 'Yanapanaykipä Israel runakuna yärakuyäshuptikipis

† **28.20-26** Joel 3.4-8; Zac. 9.1-2. † **29.2—32.32** Isa. 19.1-25; Jer. 46.2-26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

shoqush tukrunöllami kashqayki.†
7 Aptarkuyäshuptiki pakirmi paykunata ikishninpa tuksishqayki.
Tukmakurkuyäshuptiki pakirmi ishkitsir tseqllankunata pakitsishqayki.
8 “ ‘Tsaymi TAYTA DIOS nin: Egipto nación, qamcho taq runakunatapis y uywakunatapis espädäwanmi chipyaq ushakätsishä. 9 Nilo mayuta kikiki ruranqaykita ninqaykipita y tsay mayu qampa kanqanta ninqaykipitami pipis mana tänan tsunyaqman tikratsishayki. Tsaynöpami TAYTA DIOS kanqäta musyanki.
10 “ ‘Egipto nación, qampapis y mayuykikunapapis contraykimi rikakü. Qamta ushakätsirmi pasaypa tsunyaqta jaqirishayki. Migdol markapita Sevene markayaq y tsaypita Etiopía tinkuq lindërunyaqmi ushakätsishayki. 11 Chusku chunka (40) watayaqmi pasaypa tsunyaqlla kanki. Manami runapis tanqatsu ni uywakunapis qamcho puriyanqatsu.
12 “ ‘Wakin nacionkunata ushakätsinqäpitapis chipyaqmi ushakätsishayki. Markaykikunatapis wakin markakunapita chipyaq raqällatanami jaqirishä. Chusku chunka (40) watayaqmi tsaynölla kanki. Qamcho taykaq runakunatapis maytsay nacionkunamanmi qarqushä.
13 “ ‘TAYTA DIOSMI nin: Chusku chunka (40) watapitarämi Egipto runakunata maytsay nacionman qarqunqäpitapis qorimushä. 14 Paykunata prësu apayanqanpita qorirkamurmi unay castankuna yuriyanqan Patros partiman apashä. Tsaychömi pipis mana cäsushqa kayanqa. 15 Pasaypa wallkayätsiptïmi wakin nacionkunanönatsu munayyuq kanqa. Tsaymi wakin nacionkunata munayninman churanqanatsu.
16 “ ‘Egiptupa mandaqnin Faraónmanqa Israel runakuna mananami yapay yärakuyanqanatsu. Tsaymi tantiyakuyanqa Faraónman yärakur conträ shäriyanqanta. Tsaynöpami TAYTA DIOS kanqäta musyayanqa’ ”.

Egipto runakunata Nabucodonosor vincinanpä ninqan

17 Babiloniaman prësu apayämanqan ishkay chunka qanchis (27) wata qallanan killachömi TAYTA DIOS nimarqan: 18 “Runapa tsurin, Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosormi soldädunkunawan Tiro nación runakunata atacarnin pasaypa ñakayashqa. Tsaymi soldädunkunapa umankunapis paqlayashqa y waqtankunapis pushllushqa.[c] Tsaynö arurpis vinciyta mana kamäpakur manami imatapis jipiyashqatsu.
19 “Tsaymi TAYTA DIOS kar nï: Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosor Tiro markapita imatapis mana jipishqa kaptinmi Egipto nacionta vincinanpä kamakätsishä. Tsaymi Egipto runakunapa riquëzankunata y imaykankunatapis apakur soldädunkunata päganqa. 20 Noqa kachaptïmi Tiro markata atacaq aywashqa. Tsaymi Egiptumanna kachashä tsaypita imaykantapis apakuyänanpä”. TAYTA DIOSMI tsaynö nin.
21 “Tsay witsanmi Israel nación unay munayyuq kanqannö yapay munayyuq kananpä yanapashä. Ezequiel, tsaynöllami qamtapis yanapashayki willakuynïta willakuptiki Israel runakuna

[c] **29.18** Tsay witsan juk markaman yaykur atacayänanpäqa marka murälla waqtankunamanmi allpata qotuyarqan. Tsaynö allpata apaptinmi umankunapis paqlayarqan y waqtankunapis pushllurqan.
† **29.6-7** 2Rey. 18.21; Isa. 36.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

shumaq chaskikuyänanpä. Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanqa".

Egipto runakunata yapay castigananpä ninqan

30 [1]TAYTA DIOSMI nimarqan:
[2]"Runapa tsurin, willakur niy:
" 'TAYTA DIOSMI nin:
¡Egipto runakuna, pasaypa castigashqa kayänaykipä kaq junaq chaykämunnami!
¡Pasaypa llakikurnin waqayay!
[3]Tsay castïgu junaqqa chaykämunnami.
Qamkunata castiganäpä wallkallanami pishiykan.
Tsay junaqqa patsapis tsakaskiqnörämi kanqa.
Llapan nacionkunapis pasaypami mantsariyanqa.†
[4]Nacionnikicho guërra kaptinmi atska runakuna wanuyanqa.
Marka murällaykikunatapis cimientunpita juchuratsirmi imaykaykikunatapis apakuyanqa.
Tsayta musyarmi Etiopíachöpis mantsariywan tsuktsukyäyanqa.
[5]" 'Tsay guërrachömi Etiopía nacionpa, Fut nacionpa, Lud nacionpa, Arabia nacionpa, Libia nacionpa y Egiptuta yanapaq wakin nacionkunapa soldädunkunapis wanuyanqa.
[6]" 'TAYTA DIOSMI nin:
Egipto nacionta yanapaqkunaqa llapanpis wanuyanqami.
Migdolpita qallaykurmi Seveniyaq guërracho wanuyanqa.
Munayyuq kar chölu tukunqanpis ushakanqami.
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

[7]" 'Ushakaq nacionkunapitapis mas peormi Egipto nación ushakanqa.
Ushakaq markakunanöllami markankunapis chipyaq ushakanqa.
[8]Egipto nacionta ninawan kayarmi llapan yanapaqninkunatapis ushakätsishä.
Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanqa.

[9]" 'Tsay witsanmi *büquiwan Etiopíaman kachata kachashä.
Tsaynö kachashä mana yarpachakuq Etiopía runakunapis ushakäyänanpäna kanqanta willananpämi.
Tsaymi Etiopía runakuna pasaypa mantsakäyanqa.
Tsay junaq chämunanpä wallkallanami pishiykan.

[10]" 'TAYTA DIOSMI nin:
Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosorwanmi Egipto nacionpa imayka riquëzankunatapis ushakätsishä.
[11]Paytami imatapis mana mantsaq soldädunkunatawan Egiptuman kachashä.
Paykunami tsay nacionta espädankunawan ushakätsiyanqa.
Tsaymi maytsaychöpis ayakuna mashtaräyanqa.
[12]Nilo mayutapis tsakitsirmi mana alli runakunapa makinman tsay nacionta churashä.
Jäpa runakunawanmi tsay nacionta llapan imaykankunatawan ushakätsishä.
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

[13]" 'TAYTA DIOSMI nin:
Egipto runakuna rurayanqan ïdulukunata llapantami ushakätsishä.
Menfis markacho adorayanqan ïdulukunatapis chipyaqmi ushakätsishä.

†**30.2-3** Isa. 13.6; Joel 1.15; Sof. 1.14-18; Mal. 3.2; Apoc. 6.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsayta rikarmi tsay nacioncho
taq runakuna pasaypa man-
tsakäyanqa.
Egiptucho reypis manami kanqa-
natsu.

14 “ ‘Patros partita chipyaqmi usha-
kätsishä.
Zoán markatapis kayaypami
ushakätsishä.
Tebas marka runakunatapis lla-
pantami juzgashä.
15 Egiptucho alli corralashqa Sin
markata castigaptïrämi rabya-
naynï qallqunqa.
Tebas markatapis chipyaqmi
ushakätsishä.

16 “ ‘Egipto nacionta ushananpämi
ninata tsaritsipaykushä.
Sin markacho taqkunapis nanay-
wanmi qoshpayanqa.
Tebas markapa murällankunapis
rachikarmi kichakäyanqa.
Menfis markacho taqkunapis
mantsakashqallami imaypis
kayanqa.
17 On markacho y Pibeset markacho
taq chölukunapis guërrachömi
wanuyanqa.
Warmikunatanami juk nacion-
man prësu apakuyanqa.

18 “ ‘Egipto nación munayyuq kap-
tinpis ushakätsishämi.
Orgullösu rikakunqanpitami pen-
qakuyman churashä.
Tsay junaqmi Tafnes markacho
patsapis tsakaskinqa.
Llapan Egiptucho pukutaypis
yanayparämi tsapaskinqa.
Egipto markakunacho taq runa-
kunatami juklä nacionman
prësu apakuyanqa.

19 Jutsata rurayanqanpitami Egipto
runakunata tsaynö castigashä.
Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta
musyayanqa’ ”.

20 Babiloniaman prësu apayäman-
qanpita chunka juk wata qallanan
killa qanchis junaqchömi TAYTA DIOS
nimarqan: 21 “Runapa tsurin, Egipto
nacionpa mandaqnin rey Faraónpa
rikrantami pakirishqä.[d] Tsay pakinqä
rikranta manami ni imallawanpis jam-
pipashqatsu ni watapashqatsu. Tsaymi
yapay espädata aptanallanpäpis rikran
alliyanqanatsu.

22 “TAYTA DIOSMI nin: Egipto
nacionpa mandaqnin Faraónpa
contran rikakurmi ishkan rikranta
pakirishä. Sänu kaqta y pakish kaq-
tapis pakirishämi. Tsaynö ruraptïmi
aptaraykanqan espädantapis kachapa-
kunqa. 23 Maytsay nacionkunapa qar-
quptïmi Egipto runakuna mashtakar
aywakuyanqa.

24 “ ‘Babilonia nacionpa mandaqnin
reytami munayyuq kananpä
yanapashä.
Espädätapis paytami entregashä.
Faraónpa rikrantami itsanqa
pakirishä.
Tsaymi Babilonia nacionpa
mandaqnin reypa ñöpancho
wanunaykaqnörä nanaywan
waqanqa.
25 Yapaymi nï: Babilonia nacionpa
mandaqnin reytami munay-
yuq kananpä yanapashä.
Faraóntami itsanqa munayniy-
naqta kachaykushä.
Babilonia nacionpa mandaqnin
reytami espädäta aptatsishä.
Paymi Egipto runakunata chip-
yaq wanutsinqa.
Tsaynöpami TAYTA DIOS kanqäta
musyayanqa.

[d] **30.21** Kay textucho Faraónpa munaynintami rikranman tinkutsin. Manami rikranta pakin-
qanpitatsu parlan, sinöqa munayniynaq rikakunqanpitami parlan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 “ ‘Maytsay nacionkunapa qarquptïmi Egipto runakuna mashtakar aywakuyanqa.
Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanqa’ ”.

Asiria kanqannö Egiptupis kananpä ninqan

31 1 Babiloniaman prësu apayämanqanpita chunka juk wataman aywaykaptinnami kimsa kaq killa punta junaqcho TAYTA DIOS nimarqan: 2 “Runapa tsurin, Egipto nacionpa mandaqnin rey Faraónta y nacionnincho taykaq runakunata niy:
“ ‘Manami pipis qamkunanö munayyuq kantsu.
3 Qamkunaqa Asiria nación kanqannömi munayyuq kaykäyanki.
Asiriaqa Líbanucho kaykaq cedru jachami karqan.
Kuyayllapämi jatunkaray llimllasapa karqan.
Ñükanpis pukutayyaqmi charqan.
4 Oqucho karmi shumaq wiñarqan.
Chakinpa yaku aywarmi wakin jachakunatapis[e] ushmarqan.

5 “ ‘Tsaymi llapan jachapitapis mas jatunyarqan.
Atska yaku shumaq ushmaptinmi pasaypa llimllasapayarqan.
Llimllankunapis wakläman kaylämanrämi mashtararqan.
6 Llimllankunachömi imaykaläya pishqukunapis qeshunta rurayaq.
Chakinchömi tukuy casta uywakunapis wachayaq.
Llantuyninchömi maytsay nación runakunapis täyaq.

7 “ ‘Kuyayllapämi tsay jacha wiñarqan.
Jawanta atska yaku ushmaptinmi llimllankuna shumaq raprasapayarqan.
8 Tayta Diospa huertancho[f] mayqan cedrupis manami tsaynö jatunqa karqantsu.[†]
Cipreskunapa llimllankunapis manami tsay jachapa llimllankunanötsu karqan.
Castäñu jachakunapa llimllankunapis manami tsay jachapa llimllankunanötsu karqan.
Tayta Diospa huertancho mayqan jachapis tsaynö kuyayllapäqa manami karqantsu.
9 Kuyayllapäta y llimllasapatami Tayta Dios rurarqan.
Tsaynö kaptinmi Tayta Diospa Edén huertancho wakin jachakuna tsay cedruta chikiyaq.
10 “ ‘Tsaymi TAYTA DIOS nin: Llapan jachakunapita mas jatunyar ñükanpis pukutayyaq chaptinmi shonqun pasaypa orgullösu rikakurqan.
11 Tsaymi jäpa nacionpa mandaqnin reypa makinman churaykurqä. Tsay reymi jutsata ruranqanman tupu castigarqan. 12 Mana alli jäpa runakuna mutuyaptinmi jirkakunacho, pampakunacho y raqrakunachöpis tsay jachapa llimllankuna pakishqa jitaräyarqan. Tsaymi maytsay nación runakuna llantuynincho taykäyanqanpita aywakuyarqan. 13 Ishkiskatsiptinmi tukuy casta pishqukuna troncunchöna qeshunkunata rurar täyarqan. Llimllankunatanami tukuy casta munti uywakuna jarur ushayarqan.
14 “ ‘Kananpitaqa atska yaku ushmaptinpis mananami ima jachapis tsaynö llimllasapayanqatsu. Mayjina qarpashqa karpis manami pukutayman chanqanyaq wiñanqanatsu. Llapanpis ushakaqlla karmi wanushkuna

[e] **31.4** Kay capïtulucho jachakunapä parlar wakin nacionkunapämi parlan. [f] **31.8** Kay capïtulucho Tayta Diospa huertanpä y Edén huertapä parlarqa kay patsapämi parlan.
[†] **31.8-9** Gén. 2.8-9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykäyanqanman chäyanqa. Runa ushakaqlla kanqannömi ushakaqlla kaykäyan.
15 “ ‘Tayta Diosmi nin: Wanushkuna kaykäyanqanman Asiria nación chanqan junaqmi mayukuna y patsa rurincho kaykaq lamarpis pasaypa llakikur tsakirqan. Líbano muntipis llakikuptinmi tsaycho kaykaq llapan jachakunapis wanupaskiyarqan. Tsaynö kananpä noqami kamakätsirqä.
16 “ ‘Cedru jachanö qapaparrä ishkiptinmi maytsay nación runakunapis mantsariywan tsuktsukyäyarqan. Wanushkuna kaykäyanqanman chätsiptïmi Edéncho y Líbanucho atska yakuwan wiñaq kuyayllapä jachakuna kushikur niyarqan: “Noqakunawannami wanushkuna kaykäyanqancho kaykanki”.
17 “ ‘Ñöpataqa tsay jachakuna cedru jachapa llantuynincho kar yanapaqninmi kayarqan. Kananqa llapanpis tsay jachakuna espädawan wanutsishqa runakunanömi ushakashqa kaykäyan.
18 “ ‘Egipto nación, cedru jachanömi qampis kaykanki. Kuyayllapä kanqaykimanqa Edéncho jachakunapis manami mayqanpis tinkuntsu. Tsaynö karpis Edéncho kaq wakin jachakunanöllami wanushkuna kaykäyanqanman chanki. Mana cäsukamaqkuna y guërracho espädawan wanuqkuna ushakäyanqannöllami qampis y qamcho taq runakunapis ushakäyanki. Tayta Diosmi tsaynö nin’ ”.

Faraón ushakänanpä kanqanpita cantanqan

32 1 Babiloniaman prësu apayämanqanpita chunka juk wataman aywaykaptinnami chunka ishkay kaq killa punta junaqcho Tayta Dios nimarqan: 2 “Runapa tsurin, Egipto nación ushakänanpä kanqanpita mandaqnin rey Faraónta cantapar niy:

“ ‘Wakin nacionkunapita mas munayyuq karmi leonnö kaykanki.
Tsaynöpis lamarcho mantsaypä uywanömi kaykanki.
Tsaymi mayukunatapis pulchaqyätsinki.
Yakutapis chakikiwanmi putkatätsinki.
Kuchunkunatapis jarurmi ushanki’ ”.

3 “ ‘Tayta Diosmi nin:
Atska nación soldädukuna janayki shäriyaptinpis mällawan tsarirmi yakupita jipimushayki.
4 Pampaman qarachaykamurmi jitaraykaqta jaqirishayki.
Nirkurnami kamakätsishä maytsaypita shamur wiskurkuna y jirka uywakuna pacha junta mikuyäshunaykipä.
5 Jirkakunaman y pampakunamanmi pedäzu pedäzu jitarishayki.
6 Tsaynö wanutsiptïmi yawarniki mayukunaman juntar jirkakunayaq chanqa.

7 “ ‘Qamta ushakätsinqä junaqqa patsatapis tsakätsishämi.
Qoyllurkunatapis manami chipipïtsimushätsu.
Rupaytapis pukutaywanmi tsapaskishä.
Killatapis manami atsikyätsimushänatsu.†
8 Qampa jutsaykikunapitami ciëlucho llapan atsikyaqkunata tsakätsishä.
Tsaymi llapan nacionnikipis tsakaycho rikakunqa.
Tayta Diosmi tsaynö nin.

9 “ ‘Ushakanqaykita mana reqinqayki nacionkunaman

† **32.7** Isa. 13.10; Amós 8.9; Mat. 24.29; Mar. 13.24-25; Luc. 21.25; Apoc. 6.12-13; 8.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

willakatsiptïmi atska markakunacho pasaypa mantsariyanqa.
10 Qamta castiganqäta musyarmi maytsay nación runakunapis mantsariyanqa.
Espädäta joqarkuptïmi mandaqnin reykunapis pasaypa mantsakäyanqa.
Qam ushakanqaykinö paykunapis ushakäyänanpä kanqanta yarparmi pasaypa tsuktsukyäyanqa' ".
11 " 'Faraóntami TAYTA DIOS nin:
" 'Babilonia nacionpa mandaqnin rey shamurmi espädanwan wanutsishunki.
12 Babilonia soldädukuna mana alli kayaptinmi pïmaypis mantsayan.
Tsay soldädukuna markaykikunacho atska runakunata wanutsiyänanpämi kamakätsishä.
Tsaymi Egipto runakuna runa tukuyanqanatsu.
Tsaytsika kayaptinpis llapantami Egipto runakunata wanutsiyanqa.

13 " 'Mayu kuchunkunacho mitsiyanqayki uywaykikunatapis llapantami ushakätsishä.
Tsaymi runapis ni uywakunapis yakuta jarur putkatäyanqanatsu.
14 Tsaypitanami yaku chuyänanpä kamakätsiptï jichashqa aceitinöllana mayukuna tranquïlu aywanqa.
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

15 " 'Egipto nacionta tsunyaqmanmi tikratsishä.
Llapan imaykantapis chipyaqmi ushakätsishä.
Llapan runakunatami tsaycho wanutsishä.
Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanqa.

16 " 'Egipto nación ushakanqanpitami tsaynö cantayanqa. Tsay cantuqa runa wanuptin pasaypa llakikur cantayänan cantumi kanqa. Tsaynömi juklä nación warmikuna Egiptupä pasaypa llakikur cantayanqa. Egiptucho atska wanuq runakunapä waqarmi cantayanqa. TAYTA DIOSMI tsaynö nin' ".

Egipto runakuna wanur mayman chäyänanpä ninqan

17 Babiloniaman prësu apayämanqanpita chunka juk wataman aywaykaptinnami chunka ishkay kaq killa chunka pitsqa junaqcho TAYTA DIOS nimarqan: 18 "Runapa tsurin, Egiptucho taykaq atska runakuna y wakin nación runakuna wanuyänanpä kanqanpita pasaypa llakikur cantay. Noqami wanushkunapa almankuna kaykäyanqanman paykunata jitarishä.
19 Paykunata cantapar niy:
" 'Egipto runakuna, wakin nación runakunapita ¿mas alli kayanqaykitaku yarpäyanki?
Tsaynö yarparpis Diosta mana cäsukuq runakunapa almankuna kayanqanmanmi qamkunapis wanur chäyanki' ".
20 Tsaynöllami Tayta Dios nimarqan: "Egipto runakunata wanutsinäpä espädapis kamarishqanami kaykan. Tsaymi llapanpis paykuna guërracho ushakäyanqa. 21 Wanushkunapa almankuna kaykäyanqanman charmi munayyuq mandaqkunapa almankunawanpis tinkuyanqa. Egipto runakunapa almankunata y yanapaqnin soldädukunapa almankunata chaskirmi tsay almakuna niyanqa: '¿Qamkunapis kaymanku uräyämushqayki? ¡Espädawan wanutsishqa jutsasapa runakunapa almankuna kayanqämanku chäyämushqayki!'
22 "Tsaychömi Asiria nacionpis llapan soldädunkunawan kaykäyan. Paykunata castigaptïmi guërracho llapanpis wanuyashqa. 23 Paykunaqa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wanushkuna kaykäyanqanpita mas rurichömi kaykäyan. Kawayanqan witsan runakunata pasaypa mantsakätsishqa karpis kananqa guërracho wanurmi almakuna kaykäyanqanchöna llapan tsay soldädukuna kaykäyan.

24 "Tsaychömi Elam nacionpis llapan soldädunkunawan kaykäyan. Paykunata castigaptïmi llapanpis guërracho wanuyashqa. Mana cäsukayämanqanpitami wanushkuna kaykäyanqanpita mas ruricho kaykäyan. Kawayanqan witsan runakunata pasaypa mantsakätsishqa karpis kananqa wanuqkuna kaykäyanqanchömi penqakuypä jitaraykäyan.

25 "Elam nación tsaycho kananpämi sitiu kaykan. Atska soldädunkunapis jirurupaykäyanmi. Mana cäsukamaq runakunata castigaptïmi guërracho llapanpis wanuyashqa. Paykunaqa kawayanqan witsan pasaypami runakunata mantsakätsiyaq. Kananmi itsanqa wanuqkuna kaykäyanqancho penqakuypä jitaraykäyan.

26 "Tsaychömi Mesec nación y Tubal nación runakunapis soldädunkunapa ñöpancho kaykäyan. Mana cäsukamaq runakunaqa guërrachömi llapanpis wanuyashqa. Paykunaqa kawayanqan witsan pasaypami runakunata mantsakätsiyaq. 27 Paykunataqa manami unay valienti runakunata pampayanqannötsu pampayashqa. Tsay valienti runakunataqa espädankunatapis y wakin armankunatapis jawnarkatsirmi pampayarqan. Tsapakuyänan escüdunkunatapis janankunamanmi churapäyarqan. Kawayanqan witsan valienti karninmi paykunapis runakunata mantsakätsiyaq.

28 "Egipto runakuna, qamkunapis wanuskirninmi mana cäsukamaq runakunapa y guërracho wanuqkunapa almankuna kayanqancho kayanki.

29 "Edom nacionpis mandaqnin reykunawan y mandashiqninkunawanmi tsaycho kaykäyan. Kawayanqan witsan pasaypa munayyuq kashqa karpis kananqa guërracho wanuqkunapa y mana cäsukamaq runakunapa almankunawannami kaykäyan.

30 "Norti kaqlä nacionkunapa llapan mandaqnin reykunapis y llapan Sidón runakunapis tsaychömi kaykäyan. Kawayanqan witsan pasaypa munayyuq karninmi runakunata pasaypa mantsakätsiyaq. Kananmi itsanqa guërracho wanuqkunapa y mana cäsukamaq runakunapa almankuna kaykäyanqancho penqakuypä jitaraykäyan. 31 Tsayman chaykurmi tsaytsika wanushkunata rikar mandaq Faraón llapan soldädunkunawan kushikur niyanqa: 'Manami noqantsikllatatsu wanutsimashqantsik'. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö kananpä nï.

32 "Pasaypa mantsakätsikuq karpis mana cäsukamaq runakunapa y guërracho wanuqkunapa almankuna kayanqanchömi Faraónpis y soldädunkunapis kayanqa". TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Rikachakuqnö Ezequiel kanqan

Ezequiel 3.16-21

33 1 TAYTA DIOSMI nimarqan: 2 "Runapa tsurin, marka mayikikunata willar niy: 'Musyayanqaykinöpis may nacionchöpis guërra kaptinqa juk runatami rikachakunanpä churayan. 3 Paymi contran soldädukuna nacionninman yaykuykaqta rikar juklla *cornëtata tukan marka mayinkuna kamarikuyänanpä. 4 Cornëtata wiyaykar mana kamarikuyaptinqa contrankuna chaykurmi tsay markacho taq runakunata wanutsiyanqa. Mana kamarikurqa kikinkunami wanuyänanpä jutsayuq kayanqa. 5 Tsaynö ushakäyanqa cornëtata wiyaykarpis mana kamarikurmi. Kamarikuq kaqmi itsanqa wanuypita qeshpinqa.

6 " 'Tsay rikachakuq runa contran soldädukuna shamuykaqta rikaykar

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cornëtata mana tukaptinqa markaman yaykuskirmi pitapis lluta wanutsiyanqa. Jutsa ruraq kayanqanpita tsay runakunata wanutsiyaptinpis cornëtata mana tukanqanpitami rikachakuq runa jutsayuq kanqa'.

7 "Runapa tsurin, Israel runakunapa rikachakuqninnö kanaykipämi churashqä.† Tsaymi willanqäta paykunata willanki. 8 Jutsa ruraq runata ushakätsinäpä kaqta willaptï jutsa rurayta kacharinanpä mana niptikiqa qammi jutsayuq kanki tsay runa wanunqanpita. 9 Jutsa rurayta kacharinanpä nikaptiki tsaynölla jutsata rurarqa jutsanpitami tsay runa wanunqa. Willanqaykichöqa wanuptinpis manami jutsayuqnatsu kanki.

Llapan runa kawananta Tayta Dios munanqan

Ezequiel 18.21-32

10 "Runapa tsurin, Israel runakunata niy: 'Qamkuna nikäyanki jutsa rurayanqaykipita Tayta Dios castigayäshuptiki mana awantayanqaykitami. Tsaynöpis nikäyanki manana kawayänaykipä kanqantami'.

11 "Tsaymi TAYTA DIOS jurar nin: 'Jutsa ruraqkuna wanuyänanta manami munätsu. Tsaypa trokinqa llutan ruraykunata kacharir noqa munanqänö kawayänantami munä. Israel runakuna, jutsa ruraynikikunata kacharir wiyayämay. ¿Imanirtä wanuyta ashiykäyanki?'†

12 "Runapa tsurin, Israel mayikikunata niy: 'Alli runapis jutsata rurarqa castigashqami kanqa. Mana alli runapis jutsa rurayta kacharirqa perdonashqami kanqa.

13 " 'Aybësisqa alli runapis allita ruraq kanqanman yärakurmi llutan rurayman churakan. Tsay runata alli kawananpä awnishqa karpis mana allitana ruraptinqa wanutsishämi. Ñöpata allita ruranqankunatapis manami yarpäshänatsu.

14-15 " 'Aybësisqa mana alli runa jutsa rurayta kacharir munanqänömi kawan. Tsaymi jaqankuna prenda churayanqanta y suwakunqanta kutitsir leynïkunata cäsukun. Tsaynö kawaq runataqa wanutsinäpä nishqa karpis manami wanutsishänatsu. 16 Ñöpata jutsa ruranqankunatapis manami yarparäshänatsu. Llutankunata manana rurarqa mananami wanunqanatsu'.

17 "Tsaynö niptikimi marka mayikikuna niyäshunki: 'Jutsa ruraqkuna jutsa rurayta kachariyaptinpis Tayta Dios ama perdonanmantsu. Perdonarqa llutantami ruraykan. Alli runatami itsanqa jutsankunapita perdonanman. Mana perdonarqa llutantami ruraykan'. Tsaynö nirqa llutantami parlaykäyan.

18 "Yapaymi nï: Alli runapis jutsata rurarqa wanunqami. 19 Jutsa ruraq runa jutsa rurayta kacharir munanqänö kawarqa salvakunqami. 20 Israel runakuna, ¿imanirtä nikäyanki shumaq mana juzganqäta? Imanöpis kawayanqaykiman tupumi llapaykikunatapis juzgayäshayki".†

Jerusalénta ushakätsiyänanpä ninqan

21 Babiloniaman prësu apayämanqanpita chunka ishkay wataman aywaykaptinnami chunka kaq killa pitsqa junaqcho Jerusalénpita qeshpimuq runa nimarqan: "¡Jerusaléntami chipyaq ushakätsiyashqa!" 22 Tsay runa chämunanpä juk junaq pishiykaptinmi patsa tsakanqan höra TAYTA DIOS shimïta pashtarkatsirqan. Tsaymi tsay tuta runa chämunanpäqa parlarqäna.ᵍ

ᵍ **33.22** Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Eze. 3.26-27; 24.27. Jerusalén manarä ushakaptin willakunanpä Tayta Dios ninqankunallatami Ezequiel parlarqan.
† **33.7** Jer. 6.17; Ose. 9.8. † **33.11** Eze. 18.23, 32; 2Ped. 3.9. † **33.20** Job 34.11; Prov. 24.12; Jer. 17.10; Eze. 18.30; Mat. 16.27; Rom. 2.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan:
24 "Runapa tsurin, raqällana kaykaq
Israel markakunacho taykaq runakunami nikäyan: 'Abrahamqa japallan
kaykarmi kay nacionta munaynincho
tsarararqan. Noqantsikpis atskaq kaykarqa ¡imanirtä kay nacionta munaynintsikcho tsararantsiktsu!'
25 "Tsaymi paykunata ninki: 'TAYTA
DIOSMI nin: Qamkunaqa uywakunapa
yawarnintami mikuykäyanki. Tsaynöllami ïdulukunata mañakuykäyanki
y runa mayikitapis wanuykätsiyanki.
¿Tsaynö kaykarku kay nacionpa duëñun kayta munaykäyanki? 26 Qamkunaqa wanutsikuq, ïduluta adoraq
y jukpa warminwan kakuqmi kaykäyanki. ¿Tsaynö kaykarku kay nacionpa
duëñun kayta munaykäyanki?'
27 "Ezequiel, paykunata mastapis niy:
'TAYTA DIOSMI jurar nin: Raqällana
kaykaq markakunacho taqkunapis
guërrawanmi wanuyanqa. Chakracho taqkunatapis jirka uywakunami
mikuyanqa. Qaqakunacho y machaykunacho taqkunapis pestiwanmi
wanuyanqa. 28 Chipyaq ushakätsiptïmi Israel nación tsunyaq tikranqa.
Tsaypaqa manami pipis purinqanatsu.
Tsaynö ushakätsiptïmi runa tukuyänanpä pipis kanqanatsu. 29 Melananqäta rurayanqaykipita kay nacionta
ushakätsiptïrämi TAYTA DIOS kanqäta
musyayanki'.
30 "Runapa tsurin, Israel runakunami
marka murällakunacho y wayi punkukunachöpis qorikaykur niyan: 'TAYTA
DIOSPA willakuyninta Ezequiel willakunqanta wiyaq aywashun'. 31 Tsaynö
nir qorikarmi willanqaykita wiyaq
tukuyan. Nirkurqa manami cäsukayämantsu. Kuyayämanqanta nirpis
manami rasunpaypatsu kuyayäman.
Tsaypa trokinqa imaykayuq kaypä
ayrajashqa karmi llutanta rurayänallanpä yarpachakuykäyan.
32 "Paykunapäqa qam kaykanki
arpata tukar jipashta cantapaq chölunömi. Tsaymi ninqaykita wiyaykarpis
wiyakuyantsu. 33 Tsaynö kaptinpis
willakunqayki llapanpis cumplinanpänami kaykan. Cumpliptinrämi
willakuqnï profëta kanqaykita musyayanqa".†

Israel nacioncho autoridäkunata qayapanqan

34 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 "Runapa tsurin, Israel runakunapa autoridäninkunapa contran
willakur† niy: 'TAYTA DIOSMI nin:
Qamkunaqa kikikikunallapä yarpachakurmi üshäkunata[h] shumaq rikaykäyankitsu. Üsha mitsiq runakunaqa
¿manaku üshankunata shumaq rikayanman? 3 Üshakunapa lichinta upuykarpis, millwanpita latsapaykikunata
jatikuykarpis y weran kaqta mikuykarpis manami shumaqtsu rikaykäyanki. 4 Uyutaqkunatapis manami
kachiykätsiyankitsu ni qeshyaykaqkunatapis manami jampiykäyankitsu.
Chakin pakishqakunatapis manami
watapaykäyankitsu. Jukpa üshanman
takukaptinpis manami qoriyämunkitsu ni oqrakaptinpis manami ashiyankitsu. Tsaypa trokinqa maqa maqarkurmi munayanqaykita ruratsiyanki.
5 " 'Mitsiqniynaq kar üshäkuna
wakpa kaypa mashtakaptinmi† jirka
uywakuna mikur ushayan. 6 Maytsay
jirkakunapa y raqrakunapami oqrakashqa puriyan. Maytsaypa mashtakäyaptinpis manami pipis ashintsu ni
watukantsu'.
7 "Autoridäkuna, Tayta Dios ninqanta
shumaq wiyayay. 8 TAYTA DIOSMI jurar
nin: 'Üsha mitsiq üshankunata shumaq

[h] **34.2** Diospa üshankunaqa Israel runakunami kayan.
† **33.33** Deut. 18.21-22; Jer. 28.9. † **34.1-10** Jer. 10.21; 23.1-6. † **34.5** Núm. 27.17; 2Crón. 18.16; Jer. 50.6-7; Zac. 10.2; Mat. 9.36; Mar. 6.34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rikanqannö mana rikayaptikimi suwakunapis üshäkunata apakuyan y tukuy niraq jirka uywakunapis mikukuyan. Üsha mitsiqnïkuna kaykarpis oqrakaq üshäkunata manami ashiykäyankitsu. Tsaypa trokinqa kikillaykikunapä yarpachakurmi paykunata shumaq rikaykäyankitsu'.

9 "Üsha mitsiqkuna, Tayta Dios
ninqanta shumaq wiyayay. 10 TAYTA
DIOSMI nin: 'Qamkunapa contraykikunami kaykä. Üshäkunata mana alli mitsiyanqaykipitami juzgayäshayki. Üshäkunata mikur mana ushayänaykipämi makikikunapita qorikushä'.

Üsha mitsiq imanö kanqan

11 "TAYTA DIOSMI nin: 'Kikïmi
üshäkuna ashiq aywar qorikamushä.
12 Oqrakashqa üshankunata mitsiq runa
ashinqannömi noqapis üshäkunata
ashishä.† Pukutaycho pantakar maypa
aywayashqa kayaptinpis qorikamushämi. 13 Maytsay markakunapitapis
y nacionkunapitapis qorikamushämi.
Kikinpa nacionninman kutiykatsimurmi
Israel nación jirkankunacho shumaq
mitsishä. Mayukuna ñöpan chakrakunacho y maychöpis runakuna täyanqanchömi paykunata katsishä. 14 Israel
nación jirkankunachömi alli qewa kanqancho mitsishä. Tsaycho pacha junta
mitsiykurmi alli qenchacho punutsishä.
15 Mana mantsakuyänanpämi kikï täpashä'.† TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

16 " 'Oqrakaqkunatapis ashi ashiykurmi† qenchanman qorimushä. Chakin pakishqakunatapis watapäshämi.
Uyutaqkunatapis kachinman jampita
tallurkurmi qarashä. Wera kaqkunata
y kallpasapa kaqkunatami itsanqa
ushakätsishä. Rurayanqanman tupumi
juzgashä'.

17 "TAYTA DIOSMI nin: 'Kuyanqä
runakuna, llapaykita juzgarmi
üshapita cabrata rakiqnö llutan ruraqkunata rakiyäshayki.† 18 Wakinnikiqa
alli qewata mikurmi contentakuyänaykipa trokin jarutakuykäyanki.
Chuya yakuta upurpis jarurmi putkataykäyanki. 19 ¿Tsaynö putkatäyanqaykitatsurä upuyanqa? ¿Tsaynö jarutakuyanqaykitatsurä wakin üshäkuna
mikuyanqa?'

20 "Tsaymi TAYTA DIOS nin: 'Kikïmi
wera kaqkunatapis y uyu kaqkunatapis shumaq rikashä. 21 Wakinniki wera
karmi uyu üshäkunata tanqar, takar
y maytsaypapis qarqur ushaykäyanki.
22 Tsaynö qarquyaptikipis uyu üshäkunata pipis manana ñakatsinanpämi
tsapäshä. Llutanta rurayanqaykipitami
juzgayäshayki.

23 " 'Üshäkunata shumaq rikananpämi alli mitsikuqta churashä. Tsay
mitsikuqmi kanqa sirvimaqnï David.
Paymi mitsiqnin kanqa.† 24 NOQAMI
paykunapa Diosnin kashä. Sirvimaqnï
Davidmi paykunapa mandaqnin rey
kanqa.† Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

25 " 'Kuyanqä runakunawanmi *pactuta rurashä imaypis yanapaptï añaw
kawayänanpä. Israel nacionpitaqa
mikukuq jirka uywakunata illakätsishämi. Tsaymi jäkuq jirkakunachöpis
muntikunachöpis mana mantsariypa
punuräyanqa. 26 *Sagrädu lömäpa
ñöpankunaman pushaykurmi paykunaman bendicionnïta churashä.
Tamyatapis tiempullanchömi tamyatsimushä. 27 Kikinkunapa chakranchömi añaw kawayanqa. Frütakunapis
mikuykunapis allimi wayunqa. Jäpa
runakunapa makinpita jipimuptïmi
TAYTA DIOSNIN kanqäta musyayanqa.

28 " 'Mayqan nación runakunapis
mananami yapayqa munaynincho tsararäyanqanatsu ni mana alli uywakunapis mikuyanqanatsu. Tsaypa trokinqa imapis mana mantsaritsiptinmi

†**34.11-16** Isa. 40.11. †**34.13-15** Sal. 23. †**34.16** Luc. 15.4-7. †**34.17** Mat. 25.31-34. †**34.23** Juan 10.11-16; Apoc. 7.17. †**34.24** Eze. 37.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

añaw kawakuyanqa. 29 Mikuyninkunapis qoriyta mana atipayanqanyaq wayuptinmi muchuypis kanqanatsu. Juklä nación runakunapis manami asipäyanqanatsu. 30 Tsaynöpami üshäkuna musyayanqa noqa TAYTA DIOSNIN paykunawan kaykanqäta y paykunata kuyanqäta'. TAYTA DIOSMI tsaynö nin.
31 " 'Qamkunaqa alli qewächo mitsinqä üshäkunami kaykäyanki. Kuyanqä runakunami kaykäyanki. Noqanami Diosnikikuna kaykä'. TAYTA DIOSMI tsaynö nin".

Edom nacionta ushakätsiyänanpä ninqan

35 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 "Runapa tsurin, Seir† jirkapa tikraskir edomita runakunata ima päsananpä kaqtapis willakuy. 3 Willakur niy:
" 'TAYTA DIOSMI nin:
Edomita runakuna, contraykimi rikakushqä.
Qamkunata castigarmi markaykikunatapis tsunyaykaq raqällatana jaqirishä.
4 Chipyaq ushakätsiptïmi markaykikuna tsunyaq rikakunqa.
Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki.

5 " 'Qamkunaqa imaypis Israel runakunapa contranmi kayashqayki.
Tsaymi juk nación runakuna atacayaptinpis yanapayänaykipa trokin wanutsishqa kayänanpä entregayashqayki.
6 Paykunata entregayanqaykinömi qamkunatapis wanutsiyäshunaykipä entregashayki.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö kananpä jurä.

7 " 'Edom nacionnikita pasaypa tsunyaqtami jaqiykushä.
Nacionnikipita yarquq kaqta y kutimuq kaqtapis wanutsishämi.
8 Maytsaychöpis espädawan wanutsiyäshunaykipämi kamakätsishä.
Tsaymi jirkakunacho, jirkankunacho, mayukunacho y mayu kuchun pampakunachöpis ayakunallana jitaräyanqa.
9 Imayyaqpis tsunyaqlla kananpämi kamakätsishä.
Markaykikunatapis chipyaq ushakashqatami jaqiykushä.
Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki.

10 " 'Qamkunami niyashqayki Judá nacionta duëñu tukuyänaykipä kanqanta.
Tsaynö niyashqayki tsay nacionkunacho taq runakunata kikï yanapaykaptïmi.
11 Tsaymi jurar nï:
Israel runakunata ajapäyanqaykiman tupu, chikiyanqaykiman tupu y contran shäriyanqaykiman tupumi noqapis qamkunata ushakätsiyäshayki.
Tsaynöpami Israel runakunapis musyayanqa qamkunata castiganqäta.

12 " 'Israel runakunata castigaptïmi kushipar niyashqayki:
"Allirächi Israel nación pasaypa tsunyaq rikakush.
Tsay jananman noqantsikpis chipyaq ushakätsishun".
Tsaynö niyanqaykipitami kikikikunata ushakätsiyäshayki.
Tsayrämi musyayanki noqa TAYTA DIOS llapan niyanqaykita musyanqäta.
13 Qamkunaqa noqapa conträ parlarmi imaykatapis

† **35.1-15** Isa. 34.5-17; 63.1-6; Jer. 49.7-22; Eze. 25.12-14; Amós 1.11-12; Abd. 1-14; Mal. 1.2-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

shimikikunaman chanqanta
parlayashqayki.
Alläpa runa tukur tsaynö parla-
yanqaykitami wiyashqä.

14 “ ‘Tayta Diosmi nin:
Edom nacionnikita ushakätsiptï
maytsay nación runakunami
kushikuyanqa.
15 Israel nacionta ushakätsiyaptin
kushipäyanqaykinömi noqapis
ushakätsiyäshuptiki kushipä-
yäshayki.
Edom nacionniki chipyaqmi
ushakanqa.
Tsayrämi Tayta Dios kanqäta
musyayanki’.

Israel runakuna alli kawayänanpä ninqan

36 1 “Runapa tsurin, Israel jirka-
kunata niy: ‘Israelcho kay-
kaq jirkakuna, Tayta Dios ninqanta
wiyayay. 2 Tayta Diosmi nin: Contray-
kikunami nikäyan: “Kananmi itsanqa
Israelcho kaykaq jirkakunapis noqan-
tsikpana kaykan”.
3 “ ‘Tsaymi Tayta Dios kar nï:
Rasunpaypami wakpita kaypita con-
traykikuna shamur pasaypa ushakä-
tsiyäshushqayki. Tsaynöpami jäpa
runakuna duëñu tukuyäshushqayki.
Imaykata ashlliyäshurnikimi penqa-
kuyman churayäshushqayki.
4 “ ‘Noqa Tayta Diosmi nï: Israelcho
jirkakuna, jirkankuna, mayukuna y
raqrakunapis, nikanqäta wiyayämay.
Rasunpaypami Israelcho kaykaq mar-
kakuna pipis mana tanqan raqällana
kaykäyan. Tsaynöllami juk nación
runakuna Israel runakunata vincirnin
imaykantapis apakuyashqa. Tsaymi
ñöpaykicho nacionkunapis kushipä-
yäshushqayki. 5 Tsaynö kaykaptinpis
noqa Tayta Diosmi pasaypa ajanar
tsay nacionkunapa contran y Edom
nación runakunapa contran kaykä.
Tsay runakuna pasaypa kushikurnin y
penqakuyman churarninmi kuyanqä
nacionnïta duëñu tukuyashqa’ ”.
6 Nirkurmi mastapis Ezequielta Tayta
Dios nirqan: “Israelcho jirkakunata,
jirkankunata, raqrakunata y pampaku-
nata noqapa jutïcho willar niy: ‘Tayta
Diosmi nin: Juklä nación runakuna
Israel runakunata manakaqta tumpa-
yanqanpitami pasaypa rabyanashqa
kaykä. 7 Tsaymi makïta joqarkur jurar
nï: Tsay nación runakunatapis chi-
kiqninkunami penqakuyman churar
ashlliyanqa.
8 “ ‘Israel jirkakuna, Israel runa-
kuna kutiyämunanpänami kaykäyan.
Qamkunachöqa jatusaq llimllasapa
jachakunami wiñayanqa. Tsay jacha-
kunapa wayuynintami Israel runa-
kuna kutimur mikuyanqa. 9 Qamku-
naman bendicionnïta churamuptïmi
murukur kawayanqa. 10 Tsaymi llapan
Israel naciocho runakuna atskaman
mirayanqa. Tsunyaqpä ushakätsishqa
markakunachöpis yapaymi täyanqa.
Juchutsishqa markakunatapis yapaymi
shäritsiyanqa. 11 Runakunapis y uywa-
kunapis mirarmi unay kayanqannö
yapaypis atska kayanqa. Ñöpata kawa-
yanqanpitapis mas allimi kawayanqa.
Tsayrämi Tayta Dios kanqäta musya-
yanqa.
12 “ ‘Israel jirkakuna, qamkuna
kayanqayki kaqpa kuyanqä Israel
runakuna yapaymi puriyanqa. Payku-
napa herencianmi kayanki. Wamran-
kunatapis manami yapay wanutsiyan-
kinatsu’.
13 “Tayta Diosmi nin: ‘Juklä nación
runakunami penqakuyman churayä-
shurniki niyan: “Israel jirkakunaqa
runa mikuq y wamrakunata ushakä-
tsiqmi kayan”.
14 “ ‘Tsaynö niyaptinpis kananpi-
taqa mananami imaypis runakunata
ushakätsiyankinatsu ni wamranku-
natapis wanutsiyankinatsu. 15 Jäpa
nación runakuna ashlliyäshunaykita
manami kachapäshänatsu. Tsaynöpis

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mananami wamrakunata mikuyankinatsu'. TAYTA DIOSMI tsaynö nin".
16 TAYTA DIOSMI nimarqan:
17 "Runapa tsurin, Israel runakuna
jutsata rurarmi täyanqan nacionninta
*impüruyätsiyashqa. Warmipa killa
qeshyan impüru kanqannömi pay-
kuna rurayanqanpis pasaypa impüru
kaykan. 18 Runakunata wanutsir y
ïdulukunatapis adorarninmi nacion-
ninta impüruyätsiyashqa. Tsaynö
rurayanqanpitami pasaypa rabyanar
paykunata castigarqä. 19 Tsaymi pay-
kunata qarqur juklä nación marka-
kunamanpis mashtakätsirqä. Jutsata
rurayanqanman tupumi paykunata
castigarqä.
20 "Qarquptï maymanpis chäyanqan
markakunachömi runakuna niyaq:
'Kay runakuna adorayanqan Diosqa
kuyanqan runakunata manami tsa-
payta kamäpakushqatsu. Tsaymi
nacionninpita qarqushqa kaykäyan'.
Tsaynö nirmi *santu jutïta manakaq-
man churayarqan. 21 Israel runakuna
maymanpis chäyanqancho santu
jutïta manakaqman churayaptinmi
pasaypa llakikü.
22 "Tsaynö kayanqanpita Israel
runakunata niy: 'TAYTA DIOSMI nin:
Israel runakuna, jutsata rurayan-
qaykipitami maytsay nacionchöpis
runakuna manakaqman churayäman.
Tsaynö kaykaptinpis manami qam-
kuna raykuqtsu tsay nacionkunapita
qoriyämushayki, tsaypa trokinqa
santu jutï raykuqmi jipiyämushayki.
23 Jutïta manakaqman churayänanpä
qamkunami jutsayuq kayashqayki.
Qamkunata jipimurnami tsay nación
runakunata musyatsishä jutï santu
kanqanta. Munayyuq TAYTA DIOS kan-
qäta musyayänanpämi llapan runa-
kuna rikaykäyäshuptiki jipimushayki'.
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.
24 " 'Tsay nacionkunapita noqami
jipimushayki. Jäpa markakunapita
qorimurmi kikikikunapa nacionni-
kikunaman qorimushayki. 25 Chuya
yakuwanmi mayllayäshayki. Qan-
raykikunatapis chipyaqmi awishayki.
Ïdulukunata adorar impüru rikakuyan-
qaykipitapis mayllayäshaykimi.
26 " 'Nirkurmi mushuq shonquta y
mushuq espïrituta qoyäshayki. Mana
cäsukuq rumi shonquykikunatapis
cäsukuq alli shonqumanmi tikratsishä.
27 Yanapayäshunaykipämi Espïritüta
qamkunaman churamushä. Tsaynö-
pami leynïkunata y yachatsinqäku-
nata cumplir kawayanki.† 28 Unay cas-
taykikunata rikatsinqä nacionchömi
täyanki. Qamkunami kuyanqä runa-
kuna kayanki. Noqanami qamkunapa
Diosnikikuna kashä.†
29 " 'Jutsata mana rurayänaykipämi
yanapayäshayki. Trïguta pasaypa
wayutsimuptïmi muchuypis ni malla-
qaypis kanqanatsu. 30 Tsaynöllami
früta wayuq tukuyläya jachakunata
y chakrakunacho mikuykunata-
pis alli wayutsishä. Tsaymi imaypis
mallaqäyankinatsu ni juklä nación
runakunapis penqakuyman churayä-
shunkinatsu. 31 Tsayrämi mana allita
rurayanqaykipita y melanaypä jutsata
rurayanqaykipita penqakuyanki.
32 " 'TAYTA DIOSMI nin: Israel runa-
kuna, shumaq tantiyakuyay. Manami
qamkuna raykuqtsu juklä nacionku-
napita qorimushayki, sinöqa santu jutï
raykuqmi. Qamkunaqa jutsaykikuna-
pita pasaypa penqakur umpuräkuyay.
33 " 'TAYTA DIOSMI nin: Jutsaykiku-
nata mayllaskirmi kutitsiyämushayki.
Tsaychömi juchutsishqa markay-
kikunata shäritsir yapay täyanki.
34 Purunyashqa chakrata yapay
murupakuyaptinmi pïmay päsaqku-
napis rikar 35 kushishqa niyanqa: "Kay

† **36.27** Isa. 44.3; Jer. 31.33; Rom. 8.5-6; Gál. 5.22-25; 1Juan 3.24. † **36.26-28** Eze. 11.19-20; 18.31.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chakrakunaqa purunyashqami karqan. Kananqa Edén† huertanö kuyayllapämi kaykan. Chipyaq ushakashqa, tsunyaq y raqällana markakunapis kananqa jinchi murallashqa runa tänan markanami kaykan".

36 " 'Tsaynöpami ñöpan nacionkunacho kawaykar quëdaq runakuna musyayanqa chipyaq ushakashqa kaykaptinpis noqa TAYTA DIOS yapay shäritsinqäta. Tsaynöllami musyayanqa qachpa chakrakunatapis yapay alli chakramanna tikratsinqäta. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï. Ninqätaqa cumplishämi.

37 " 'TAYTA DIOSMI nin: Israel runakuna rugakayämanqanta cäsurmi üshanörä atskaman mirayänanpä kamakätsishä. 38 Fiesta kaptin Jerusaléncho sacrificiupä atska üshakuna unay kayanqannömi tsay markakunacho atska runakuna täyanqa. Israel nacioncho juchutsishqa markakunachöpis atska runakunami täyanqa. Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanqa' ".

Tsakishqa tullukuna kawariyämunqan

37 1 Juk junaqmi atska tullukuna jitaraykanqan pampaman TAYTA DIOSPA Espïritun apamarqan. 2 Tsayman chaykatsimar entëru kuchunpa puritsimaptinmi atska tullukunata pampacho jitaraykaqta rikarqä. Tsay tullukuna pasaypa yuraqashqami kayarqan. 3 Tsaymi nimarqan: "Runapa tsurin, ¿kay tullukuna kawariyämunqatsurä?"

Nimaptinmi nirqä: "Tayta Dios, tsaytaqa qamllami musyanki".

4 Tsaymi nimarqan: "Tsay tullukunata willar niy: 'Yuraqashqa tullukuna, TAYTA DIOS ninqanta wiyayay. 5 TAYTA DIOSMI nishunki: Jamanikikunata qamkunaman kutitsimuptïmi kawariyämunki. 6 Anku aytsaykikunata yuritsimurmi aytsaykitapis juntatsishä. Nirkurmi qaraykikunata yurirkatsir jamanikikunata kutitsipaptï kawayämunki. Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki' ".

7 Tsaymi Tayta Dios nimanqannölla willakurqä. Willakuykaptï bunrururrä maqakuptinmi patsa kuyur qallaykurqan. Tsaymi tullukuna cuerpunkunaman llapan kutiyarqan. 8 Rikaraykaptïmi tullukuna jananpa anku aytsankuna yurir aytsankuna juntaptin qaranpis tsapaskirqan. Jamaninmi itsanqa karqanrätsu.

9 Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan: "Runapa tsurin, jamanin shamunanpä jutïcho qayakur niy: 'Tayta Diosmi nin: Kawatsikuq jamaykuna, chuskunläpita shamur kay wanushqa jitaraykaqkuna kawariyänanpä yaykuyay' ".

10 Tayta Dios nimanqannölla willakuykaptïmi jamaninkuna yaykuskiptin kawarimur ichirkuyarqan.† Yupaytapis mana atipaypä soldädukunanörämi kayarqan.

11 Yapaymi Tayta Dios nimarqan: "Runapa tsurin, kay tullukunanömi Israel runakuna kaykäyan. Paykunami nikäyan: 'Tsakishqa tullunö kaykarqa tsaynöllanachi imaypis kakushun. Tsaynö karmi ima ruraytapis kamäpakuntsiknatsu. Chipyaq ushakashqanönami kaykantsik'.

12 "Tsaynö niyaptinpis Israel runakunata niy: 'TAYTA DIOSMI nin: Kuyanqä runakuna, juklä nación panteoncho yuraqashqa tullunö kayaptikipis qamkunata jipimurmi Israel nacionman kutitsiyäshayki. Ayata kawatsimuqnömi alli kawayänaykipä yanapayäshayki. 13 Tsaynö ruraptïmi TAYTA DIOS kanqäta musyayanki.

14 " 'Wanushqanö kayaptikipis Espïritüta qamkunaman churar kawatsimurmi markaykikunaman

†**36.35** Gén. 2.8; Isa. 51.3. †**37.10** Apoc. 11.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kutitsiyämushayki. Tsaymi musyayanki TAYTA DIOS kar ninqäta rasunpaypa cumplinqäta'. TAYTA DIOSMI tsaynö nin".

Judáta y Israelta jukllaylla kananpä ninqan

15 TAYTA DIOSMI yapay nimarqan:
16 "Runapa tsurin, juk qeruman qellqay 'Judápita kaq Israel runakuna' nir. Juk qerumanna qellqay 'Efraínpita kaq Israel runakuna' nir. 17 Nirkur jukllayllana kayänanpä ishkanta tsoqpay. Tsaynöpami ishkan jukllayllanöllana kayanqa.
18 "Imapä tsayta ruranqaykitapis tapuyäshuptiki 19 ninki: 'TAYTA DIOSMI nin: Efraínpita y Judápita Israel runakunatami jukllatsashä. Tsaynöpami ishkanpis makïchöna kayanqa'.
20 "Tsay qellqanqayki qerukunata Israel runakuna rikayänanpä ishkanta tsoqparkur aptaranki. 21 Tsaypitana ninki: 'TAYTA DIOSMI nin: May nacioncho kayaptinpis Israel runakunata jipimurmi kikinkunapa nacionninman pushashä. 22 Juk nacionllana kayänanpämi paykunata Israelcho jukllatsashä. Paykunapa mandaqnin reypis jukllayllanami kanqa. Mananami imaypis ishkay nacionman rakikäyanqanatsu. 23 Melananqä ïdulukunatapis manami adorayanqanatsu ni jutsatapis manami rurayanqanatsu. Conträ shärishqa kayaptinpis perdonarmi salvashä. Paykunami kuyanqä runakuna kayanqa y noqanami paykunapa Diosnin kashä.
24 " 'Sirvimaqnï Davidmi mandaqnin rey kanqa. Payllami mitsiqnin kanqa.† Tsaymi ninqäkunata cäsukayämar leynïkunata y yachatsinqäkunatapis cumpliyanqa. 25 Sirvimaqnï Jacob y paykunapa unay castankuna täyanqan nacionchömi täyanqa. Tsurinkunapis y paykunapita aywaraqkunapis tsaychömi imayyaqpis täyanqa. Sirvimaqnï Davidmi imayyaqpis paykunapa mandaqnin rey kanqa.
26 " 'Paykunawanmi añaw kawayänanpä *pactuta rurashä. Tsay pactu ruranqäqa manami imaypis ushakanqatsu. Atskaman mirayänanpämi kamakätsishä. Imaypis paykunawan kanäpämi templütapis paykuna kayanqancho ruratsishä. 27 Tsaynöpami paykunawan täshä. Noqami Diosnin kashä. Paykunanami kuyanqä runakuna kayanqa.† 28 Templü paykunacho imayyaqpis kaptinmi maytsay nación runakuna musyayanqa Israel runakunata kuyaq Tayta Dios kanqäta. Paykunatami akrashqä *santu kayänanpä' ".

Israel nacionta atacananpä willakunqan

38 1 TAYTA DIOSMI nimarqan:
2 "Runapa tsurin, Magog particho taykaq Gogläpa rikay. Gogmi Mesec nacionpa y Tubal nacionpa mandaqnin rey kaykan.† Payta ima päsananpä kaqtapis willar 3 niy: 'TAYTA DIOSMI nin: Mesecpa y Tubalpa mandaqnin rey Gog, qampa contraykimi kaykä.
4 " 'Shimipita tsarirkurmi atska soldäduntinta y cawallunkuna muntaraqnintinta jipiyämushayki. Escüduykita y espädaykita kamarikushqa kaykaqtami Israelman apayämushayki. 5 Persiapita, Cuspita y Futpitami escüdunkuna aptashqa y cascunkuna jatishqa yanapayäshunaykipä shayämunqa. 6 Qamkunawanmi shayämunqa Gomer y Bet-togarma nacionkunapa llapan soldädunkunapis. Paykunami norti kaqläpita pasaypa karupita tröpankunawan shayämunqa. Maytsaypitami yanapayäshunaykipä qorikäyämunqa. 7 Tsay qorikämuq runakunawan shumaq kamarikuyay. Kikikimi capitanninpis kanki.

†**37.24** Eze. 34.24. †**37.27** 2Cor. 6.16; Apoc. 21.3. †**38.2** Apoc. 20.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 “ ‘Kananpita atska watatami Israel
nacionman pelyaq yaykunaykipä
nishayki. Tsay witsanqa Israel nación
markakuna ñöpata guërracho usha-
kashqa kaptinpis yapay shäritsishqa-
nami kanqa. Guërracho vincir juklä
nacionkunaman apayanqan runa-
kunapis kutimushqanami kayanqa.
Israel jirkankuna kanqancho añawmi
täyanqa. 9 Paykunaman aywar man-
gädanörä y patsata tsapaskiq yana
pukutaynörämi llapan soldäduykiku-
nawan y aywashishuqniki runakuna-
wan chäyanki.
10 “ ‘Tayta Diosmi mandaq Gogta
nin: Tsay witsanmi llutan yarpaykuna-
llaman churakashqa kanki. 11 Tsaymi
ninki: “Pïninpis yanapananpä mana
kaptinmi tsay nacionman yaykushä.
Mana yarpachakuypa ni mana kama-
rikuypa kaykaqtami atacashä. Pay-
kunapa markankunaqa murallanni y
marka punkunkunapis cerröjuynaqmi.
12 Atska nacionkunapita kutimur mar-
kankunachöna täyaptinmi wäkanku-
napis y imaykankunapis atska kaykan.
Tsaykunata llapantami apakushä.
Paykuna yarpäyan kay patsapa chaw-
pincho taykäyanqantami”.
13 “ ‘Tsaynö niptikimi Sabáwan
Dedán runakuna y Tarsischo täyaq
rantikuq runakuna autoridäninkuna-
wan niyäshunki: “¿Suwapäyämänayki-
päku shayämushqayki? ¿Qellaynïku-
natapis, qorïkunatapis, uywäkunata-
pis, wakin imaykäkunatapis jina jina
apakuyänaykipäku tsaytsika runaku-
nawan shayämushqayki?” ’
14 “Runapa tsurin, mandaq Gogta
noqapa jutïcho niy: ‘Tayta Diosmi
nin: Tsay witsan kuyanqä Israel runa-
kuna añaw kawayanqanta musyas-
kirmi 15 norti kaqlä karu markaykipita
Israel nacionman shamunki. Yupay-
tapis mana atipaypä soldädukunawan
y cawallunkuna muntashqa atska
runakunawan shamurmi 16 kuyanqä
Israel nacionnïta atacayanki. Atska
soldädukunawan shayämurmi patsata
tsapaskiq yana pukutaynörä kayanki.
Shamuq watakunacho tsaynö atacayä-
naykipämi kamakätsishä. Tsaynöpami
wakin nación runakunapis munayyuq
kanqäta musyayanqa.
17 “ ‘Tayta Diosmi nin: Israel
nacionta atacayänaykipä kaqtami
sirvimaqnï profëtakunawan unaypis
willakatsirqä.

Gog castigashqa kananpä ninqan

18 “ ‘Tayta Diosmi nin: Israel
nacionman mandaq Gog yaykuptinmi
pasaypa ajäshä. 19 Kachkachyayparä
ajanaptïmi Israel nación pasaypa tsuk-
tsukyanqa. 20 Pescädukunapis, pishqu-
kunapis, munti uywakunapis, lätaypa
puriqkunapis y runakunapis pasaypa
mantsarirmi tsuktsukyäyanqa. Jir-
kakunapis juchunqami, qaqakunapis
kuchpakäyanqami y marka murällaku-
napis juchurmi ushakäyanqa.
21 “ ‘Noqami Israel jirkankunacho
mandaq Gogta tukuyläya desgracia-
wan castigashä. Soldädunkunami
kikinpura espädankunawan wanutsi-
nakuyanqa. Tayta Diosmi tsaynö nin.
22 Pestiwan y wanutsinakuywanmi
castigashä. Payman, soldädunkuna-
man y paywan shamuq llapan runaku-
namanmi mangädata, ruminörä runtu
tamyata y azufriyuq ninata tamyatsi-
mushä. 23 Tsaynö castigarmi munay-
yuq y *santu kanqäta maytsay nación
runakunata musyatsishä. Tsayrämi
Tayta Dios kanqäta musyayanqa’ ”.

Gog vincishqa kananpä ninqan

39 1 “Runapa tsurin, jutïcho man-
daq Gogpa contran willakur
niy: ‘Tayta Diosmi nin: Mesec y Tubal
nacionkunapa mandaqnin Gog, qampa
contraykimi kanan rikakü. 2 Norti
kaqlä karupita qarachashqa apamurmi
Israel jirkakunaman chätsimushayki.
3 Tsaychömi itsuq kaq makikicho
aptaraykanqayki flëchakunaykita

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pakirishä. Derëcha kaq makikicho
tsararaykanqayki flëchaykikunatapis
jitarishä. 4 Soldäduykikunawan y juk
nacionkunapita qamwan shayämuq
soldädukunawanmi Israel jirkakuna-
cho llapayki wanuyanki. Tsaychömi
wiskurkuna y chucaru uywakuna
mikuyäshunaykipä kamakätsishä.
5 Jäkuq pampakunachömi wanushqa
jitaräyanki. Noqa TAYTA DIOSMI
tsaynö nï.
6 " 'Tsaynöllami Magog runakuna
taykäyanqan markakunata ninawan
kayashä. Costacho alli sigurashqa
markakunatapis tsaynöllami rurashä.
Tsayrämi TAYTA DIOS kanqäta mus-
yayanqa. 7 Kuyanqä Israel runakunata
salvarmi *santu kanqäta pïmaytapis
tantiyatsishä. Mananami imaypis
santu jutïta manakaqman churayanqa-
natsu. Tsaynöpami maytsay nacioncho
Israel runakunapa santu TAYTA DIOS-
NIN kanqäta musyayanqa. 8 Ninqänö
kananpä junaq chämuptinmi llapan
ninqäkuna cumplinqa'. TAYTA DIOSMI
tsaynö nin.
9 " 'Tsaymi Israel runakuna mar-
kankunapita yarqur chikiqninkunapa
escüdunkunata, flëchankunata, taksha
lanzankunata y jatun lanzankunata
kayayänanpä qoriyanqa. Tsay qoriyan-
qanmi qanchis watantin kusinakuyä-
nanpä yantankuna kanqa. 10 Tsaymi
jirkakunapita yantata apayämunqa-
natsu ni muntiman qeru mutuqpis
aywayanqanatsu. Tsaypa trokinqa
qoriyanqan armakunami yantankuna
kanqa. Imaykanta qechuyänanpä yay-
kuptinmi kikinkunatapis qechuyanqa.
Suwapayta munayaptinpis kikinku-
natami suwapäyanqa'. TAYTA DIOSMI
tsaynö nin.
11 " 'Tsay witsanmi Gog y soldädun-
kuna pampakuyänanpä Israelcho juk
partita rakishä. Tsayqa kanqa *Kachi
Lamar tsimpan Viajëru jutiyuq pam-
pachömi. Tsaycho mandaq Gog llapan
soldädunkunawan tsaytsika pamparä-
yaptinmi runakuna tsaypa puriyanqa-
natsu. Tsaymi tsay partipa jutinta chu-
rapäyanqa Hamón-gog Pampa[i] jutin
kananpä. 12 Israel runakuna qanchis
killatarämi tsay ayakunata pampayta
ushayanqa. Tsayrämi Israel nación
limpiu quëdanqa. 13 Israel runakunaqa
llapanmi aya pampayman chura-
kashqa kayanqa. Munayyuq kaynïwan
chikiqninkunata ushakätsinqätami
Israel runakuna imaypis yarparä-
yanqa'. TAYTA DIOSMI tsaynö nin.
14 " 'Ayakunata pampar qallayku-
yanqanpita qanchis killa päsaskip-
tinmi runakunata kachayanqa llapan
nacionpa aywar tullukunata ashi
ashiykur pampayänanpä. 15 Rikapakur
aywaqkuna runapa tullunta tarirqa
juk señaltami churayanqa pampaq-
kuna qoriskir apayänanpä. Hamón-gog
Pampa niyanqanmanmi tsay tullukunatapis pampayanqa. 16 Tsaynöpami
Israel nación limpiu quëdanqa.
" 'Tsaynöllami tsay pamparäyanqan
pampacho juk marka kanqa. Tsay mar-
kapa jutinmi Hamona[j] kanqa' ".
17 TAYTA DIOSMI nimarqan: "Runapa
tsurin, wiskurkunata, condorkunata y
llapan chucaru uywakunata qorikäyä-
nanpä niy. Maytsaypitapis qorikäyä-
mutsun kamarinqä mikuyta mikuyä-
nanpä.[k] Israel jirkakunachömi payku-
napä mikuyta kamarishä. Tsaychömi
aytsata mikuyanqa y yawarta upu-
yanqa. 18 Basáncho kaykaq wera carnë-
rupa, üshapa, chïvupa y törukunapa
aytsanta mikuqnö y yawarninta upuq-
nömi soldädukunapa aytsanta miku-
yanqa y kay patsacho mandaqkunapa
yawarninta upuyanqa. 19 Wanutsinqä

[i] **39.11** *Hamón-gog Pampa* ninanqa *Gogpa atska soldädunkunapa pampan* ninanmi.
[j] **39.16** *Hamona* ninanqa *atska soldädukuna* ninanmi. [k] **39.17** Tayta Dios kamarinqan mikuyqa Israel runakunata atacaqkunapa ayankunami kanqa.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunapa wirantami jimayanqanyaq mikuyanqa. Machäyanqanyaqmi yawarnintapis upuyanqa. 20 Tsay banquëtichömi pacha junta mikuyanqa cawallu aytsakunata, muntädu aywaqkunapa aytsankunata y llapan soldädukunapa aytsankunata”.† TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

21 “ ‘Tsaynöpami maytsay nación runakunata munayyuq kanqäta musyatsishä. Paykunami rikayanqa llutanta rurayanqankunapita juzgar castiganqäta. 22 Israel runakunapis tsay junaqpita patsami musyayanqa paykunapa TAYTA DIOSNINKUNA kanqäta.

23 “ ‘Israel runakunata tsaynö salvaptïmi maytsay nación runakunapis musyayanqa munayyuq kanqäta. Manami munayniynaq kaptïtsu Israel runakuna juklä nacionkunacho ñakaykäyan, tsaypa trokinqa jutsankunapita y ninqäta mana cumpliyanqanpitami. Tsaymi paykunata yanapanäpa trokin chikiqninkunata yanapashqä guërracho wanutsiyänanpä. 24 Mana cäsukamaypa jutsata rurayanqanman tupumi Israel runakunata castigarqä’.

25 “Tsaymi TAYTA DIOS nin: ‘Jacobpita aywaraq Israel runakunata kuyaparmi juklä nacionkunacho taykaqta Israel nacionman kutitsimushä. Tsaynö kutitsimuptïmi pïmaypis santu jutïta respitanqa. 26 Nacionnincho pipis mana wajupaptinmi añaw kawayanqa. Tsaymi ñöpata conträ shärir llutanta rurayanqanpita pasaypa penqakuyanqa.

27 “ ‘Juklä nacionkunacho y chikiqninkunapa markankunacho täyanqanpitami paykunata qorimushä. Tsaynö ruranqäta maytsay nacioncho taq runakunami rikayanqa. Tsaynöpami santu Dios kanqäta musyatsishä. 28 Jäpa nacionkunaman prësu aywayänanpä noqami kamakätsirqä. Maytsaymanpis qarqunqänöllami ni juktapis mana kachaypa markankunaman qorimushä. Tsayrämi TAYTA DIOSNINKUNA kanqäta musyayanqa. 29 Israel runakunamanmi Espïritüta churamushä. Yapayqa mananami paykunata kacharishänatsu’. TAYTA DIOSMI tsaynö nin”.

Revelacioncho Israelman Ezequielta chätsinqan

40 1 Babiloniaman prësu apayämanqanpita ishkay chunka pitsqa (25) wataman aywaykaptinnami punta kaq killa chunka junaqcho TAYTA DIOS munayninwan illaqpita Israelman apamarqan. Jerusalénta Babilonia runakuna juchutsiyanqanpita chunka chusku watanami päsashqa karqan.

2 Israel nacionman revelacioncho chätsimarmi altunnin jirkaman Tayta Dios churamarqan. Tsaypita sur kaqläpa rikachakurmi rikarqä markanörä atska wayikuna kaykaqta.† 3 Tsayman chätsimaptinmi broncipita rurashqa runa niraqta rikarqä. Lïnupita rurashqa cordelnin y tupukuna väran aptashqami† punku ñöpancho ichiraykarqan. 4 Tsay runami nimarqan: “Runapa tsurin, ninqäkunata tantiyakunaykipä shumaq wiyamay. Llapanta rikatsinäpämi Tayta Dios kayman apamushushqayki. Llapan rikanqaykita Israel runakunata willanki”.

Rupay yarqamunan kaqlächo patiu punku

5 Tsaymi templu† patiuta tumaypa murälla kaykaqta rikarqä. Tsay runa tupunanpä aptaraykanqan väranqa kimsa metrumi karqan. Tsaywan murällapa anchunta tupuptinmi kimsa metru karqan. Altunta tupuptinnami kimsa metru karqan.

---

†**39.17-20** Apoc. 19.17-18. †**40.1-2** Apoc. 21.10. †**40.3** Apoc. 11.1; 21.15.
†**40.5—42.20** 1Rey. 6; 2Crón. 3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Nirkurnami aywarqan rupay yarqamunan kaqlä murälla punkumanna. Punkuman yaykuna grädapa yarkuskirmi pirqapa anchunta tupurqan. Tupuptinmi kimsa metru karqan.
7-10 Punkupa yaykuskirmi cadalächo kimsa cuartukunata rikarqä. Llapanpis tsay cuartukuna kimsa metru anchu y kimsa metru largumi karqan. Cuartukunata rakiq pirqapa anchunmi ishkay metru pullan karqan. Tsay soqta cuartukunata päsaskiptinmi jatun cuartu kaykarqan. Tsay cuartupa anchunmi chusku metru karqan. Tsay cuartupita templuman yaykunanchömi juk metru anchu pirqa karqan. Taksha cuartukunapita jatun cuartuman rakiq pirqapa anchunmi kimsa metru karqan.
11 Punkupa anchunmi soqta metru pullan karqan. Punku yaykuna pirqata tupuptinnami anchun pitsqa metru karqan. 12 Cada taksha cuartu yaykunachömi pullan metru altu pirqa karqan. Cuartukunapa anchunpis largunpis kimsa metrumi karqan. 13 Juk cuartupa ruri kuchunpita frentin kaq cuartupa ruri kuchunyaq tupuptinmi chunka ishkay metru pullan karqan.
14 Jatun cuartupa y wakin cuartukunapa anchunta entërupa tupuptinmi soqta chunka metru karqan. 15 Yaykuna punkupita ruri kaq punkuyaq pasadïsuta tupuptinmi ishkay chunka pitsqa metru largun karqan. 16 Cada taksha cuartukunapis ventänayuqmi karqan. Ruripanami rëjakuna karqan. Tsaynöllami jatun cuartupapis ventänankuna karqan. Rakiq pirqankunachönami dibujashqa palmërakuna karqan.

Jatun kaq patiu

17 Tsaypitanami tsay runa pushamarqan jatun kaq patiuman. Tsaychömi patiu ñöpan kaqpa rikarqä kimsa chunka (30) cuartukunata. Tsay patiuqa läja rumikunawanmi kuchu kuchu empedrashqa karqan. 18 *Altar kanqan patiupita mas jawachömi karqan. Anchunmi ishkay chunka pitsqa (25) metru karqan.
19 Yaykuna punkupa frentinchömi juk punkupis karqan. Tsay punkuyaq tupuptinmi pitsqa chunka (50) metru karqan. Tsaynömi karqan rupay yarqamunan kaqlä punkucho. Nirkurnami rikarqä norti kaqlä punku imanö kanqantapis.

Norti kaqlächo patiu punku

20 Norti kaqläpapis patiuman yaykuna punku karqanmi. Tsay punkutapis largunta y anchuntami tupurqan.
21 Pasadïsupa cada ñöpanchömi kimsa cuartukuna karqan. Rupay yarqamunan kaqläpa kaykaq punkuchönöllami cuartukunata rakiq pirqa y jatun kaq cuartupis karqan. Tupuptin largun karqan ishkay chunka pitsqa (25) metru y anchunnami karqan chunka ishkay metru pullan. 22 Jatun cuartupis, ventänakunapis, palmëra dibüjunkunapis rupay yarqamunan kaqlä punkucho kaykanqannöllami karqan. Tsayman yaykunanpäpis qanchis grädakunami karqan. Tsaychöpis patiu kaq ñöpanpami jatun cuartu karqan.
23 Rupay yarqamunan kaqlä punkupa frentincho kaykanqannömi norti kaqlä punku frentinchöpis ruri kaq patiuman yaykunapä juk punku kaykarqan. Tsay punkuyaq tupuptinmi pitsqa chunka (50) metru karqan.

Sur kaqlächo patiu punku

24 Tsaypitanami sur kaqlächo punkuman pushamarqan. Llapanta tupuptinmi wakin kaq punkukunanölla karqan. 25 Cuartunkunapa ventänankunapis wakin kaqpanöllami karqan. Largunta tupuptinmi pitsqa chunka (50) metru karqan. Anchunta tupuptinnami chunka ishkay metru pullan karqan. 26 Witsänanpäpis qanchis grädakunami karqan. Jatun cuartupis patiu kaqläpami karqan. Rakiq

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pirqankunachöpis ishkanlächömi palmërakuna dibujashqa karqan.
27 Sur kaqlächo kaykaq punku yaykunapa frentinchöpis ruri kaq patiuman yaykuyänanpä punku karqanmi. Juk punkupita jukaq punkuyaq tupuptinmi pitsqa chunka (50) metru karqan.

Ruri kaq patiuman yaykuna punkukuna

28 Tsaypitanami pushamarqan ruri kaq patiuman yaykuna juk punkuman. Tsay punkuqa sur kaqlächömi karqan. Tsay punkuta tupuptinmi wakin kaq punkukuna tamäñulla karqan. 29 Taksha cuartunkunapis, rakiq pirqakunapis y jatun cuartu alarpis wakin punkukunacho kaykaq tamäñullami karqan. Ventänankunapis sawan kaqläpami karqan. Tupuptin largun ishkay chunka pitsqa (25) metru y anchunnami chunka ishkay metru pullan karqan. 30 Ñöpankunacho cuartukunata tupuptinmi largun karqan chunka ishkay metru pullan y anchunnami karqan ishkay metru pullan.
31 Cuartukunata rakiq pirqankunachöpis palmërakunami dibujashqa kaykarqan. Yarkukuyänan grädankunapis puwaqmi karqan. Punkuqa ura kaq patiumanmi rikaraykarqan.
32 Nirkurmi rupay yarqamunan kaqlä ruri kaq patiu punkuman pushamarqan. Tsaycho tupuptinmi wakin kaq punku tamäñulla karqan. 33 Taksha cuartunkuna, rakiq pirqankuna y jatun cuartupis tsay tamäñullami karqan. Patiu kaqläpami ventänankunapis karqan. Tupuptinmi largun ishkay chunka pitsqa (25) metru karqan. Anchunnami chunka ishkay metru pullan karqan. 34 Rakiq pirqankunachöpis palmërakunami dibujashqa karqan. Yarkukuyänan grädankunapis puwaqmi karqan. Punku yaykunaqa ura kaq patiumanmi rikaraykarqan.
35 Tsaypitanami pushamarqan norti kaqlä punkuman. Tsay punkuta tupuptinmi wakin kaq tamäñulla karqan. 36 Taksha cuartunkuna, rakiq pirqankuna, jatun cuartu y llapan ventänankunapis tsay tamäñullami karqan. Tupuptinmi ishkay chunka pitsqa (25) metru largun karqan. Anchunnami chunka ishkay metru pullan karqan.
37 Cuartukunata rakiq pirqankunachöpis palmërakunami dibujashqa karqan. Witsäkuyänan grädankunapis puwaqmi karqan. Punku yaykunaqa ura kaq patiumanmi rikaraykarqan.

Uywakunata pishtayänanpä kaq cuartu

38 Tsay punku yaykunachömi juk cuartu karqan. Tsaychömi sacrificiupä apayämunqan uywakunata pishtaskir mayllayaq. 39 Tsay cuartucho pishtapakuyänanpämi jukaq ñöpancho ishkay y jukaqlächo ishkay mësakuna karqan. Tsaychömi pishtayaq rupatsina sacrificiupä, purificatsina sacrificiupä y consagratsina sacrificiupäpis. 40 Tsay cuartu waqtanchöpis norti kaqlä punkuman gräda witsaq ñöpanchömi ishkay mësakuna karqan. Tsaynöllami jukaqlächöpis ishkay mësakuna karqan. 41 Tsaymi ruri cuartucho chusku mësakuna y waqta punku ñöpancho chusku mësakuna karqan. Llapan mësakunami puwaqnintin kayarqan. Tsay mësakuna jananchömi sacrificiupä uywakunata pishtayaq. 42 Pishtapakuyänan manëjukunata churakuyänanpä chusku mësakunami rumipita karqan. Tsay mësakunapa largunpis y anchunpis qanchis chunka pitsqa (75) centïmetrumi karqan. Altunnami pullan metru karqan. 43 Cuartupa ruri pirqankunachömi ganchunkuna cuarta masllan jiruruypa jatiräyarqan. Mësakunachönami pishtayanqan uywakunapa aytsan churaraykarqan.

Sacerdötikunapä cuartukuna

44 Ruri kaq patiuchömi ishkay cuartukuna karqan. Juk cuartumi

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

norti kaqlä punku ñöpancho karqan. Tsay cuartupa punkunmi sur kaqläpa karqan. Jukaq cuartunami sur kaqlä punku ñöpancho karqan. Tsay cuartupa punkunnami norti kaqläpa karqan. 45 Pushamaq runami nimarqan: “Sur kaqläpa punkuyuq cuartuqa templuta rikaq sacerdötikunapämi kaykan. 46 Norti kaqläman punkuyuq cuartunami *altarcho aruq sacerdötikunapä kaykan. Tsay sacerdötikunami Sadocpita aywaraq sacerdötikuna kayan. Leví trïbu mayinkunapita paykunallami TAYTA DIOSPA ñöpancho sirviyänanpä kaykäyan”.

Ruri kaq patiu y templuman yaykuna kaq cuartu imanö kanqanpis

47 Tsaypitanami tsay runa tupurqan ruri kaq patiuta. Tupuptinmi largunpis anchunpis pitsqa chunka (50) metru karqan. Tsaymi cuadrädu karqan. *Altarqa templu ñöpanchömi kaykarqan. 48 Nirkurnami templuman yaykuna kaq cuartuman pushamarqan. Tsaycho ishkan ñöpanpa pirqata tupuptinmi ishkay metru pullan anchun karqan. Punkupa anchunta tupuptinnami qanchis metru karqan. Punkupa cada ñöpancho kaykaq pirqakunapa largunta tupuptinmi juk metru pullan karqan. 49 Tsay cuartupa anchunnami chunka metru karqan. Yaykuna punkupita frentincho kaq punkuyaq tupuptinmi soqta metru karqan. Chunka grädakunapami tsayman witsäyaq. Templuman yaykunacho ishkay paradorkunami ishkanlächo ichiraykäyarqan.

Templu rurincho imanö kanqanpis

41 1 Tsaypitanami Lugar Santuman tsay runa pushamarqan. Punkucho ishkanlä pirqakunata tupuptinmi kimsa metru anchun karqan. 2 Punkupa anchunta tupuptinnami pitsqa metru karqan. Punkupa cada ñöpancho kaykaq pirqakunapa largunta tupuptinmi ishkay metru pullan karqan. Yaykuna punkupita frentincho kaq punkuyaq ishkay chunka (20) metrumi karqan. Tsay cuartupa anchunmi chunka metru karqan.

3 Nirkurmi pushamaq runa ruri kaq cuartuman yaykurqan. Tsay punkucho ishkanlä pirqakunata tupuptinmi juk metru anchun karqan. Punkupa anchunta tupuptinnami kimsa metru karqan. Punkupa cada ñöpancho kaykaq pirqakunapa largunta tupuptinmi kimsa metru pullan karqan. 4 Ruri kaq cuartupa cada lädunta tupuptinmi largunpis anchunpis chunka metru karqan. Nirkurmi pushamaq runa nimarqan: “Kay cuartuqa Lugar Santïsimumi”.

Templuman laqaraykaq cuartukuna

5 Tsaypitanami tsay runa tupurqan templupa pirqanta. Tupuptinmi anchun kimsa metru karqan. Tsaynöllami jiruruypa templuman laqaraq cuartukuna karqan. Tsay cuartukunapa anchunmi ishkay metru karqan. 6 Cuartukunaqa kimsa chunkami (30) karqan. Tsay cuartukuna ishkay altusyuqmi karqan. Altuskuna kayänanpämi templu waqtan pirqacho patakkuna karqan. Tsay patakkunachömi altuscho kaq cuartukunapa vïgankuna chururarqan. Tsaymi vïga churananpä templuta uchkurqannatsu.

7 Altuscho y janan kaq altuscho cuartukunaqa patsacho cuartukunapita mas anchumi karqan. Altusman y janan kaq altusman yarkuyänanpämi jiruruypa escalëra karqan.

8 Tsaynöllami templu waqtanpa kimsa metru altu cimientu tumarämuqta rikarqä. Tsay cimientu jananchömi templu waqtacho kaykaq cuartukuna karqan.

9 Cuartukunapa pirqanpa anchunmi ishkay metru pullan karqan. Tsaymi tsay cuartukunapita 10 hasta

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sacerdötikunapa cuartunkunayaq chunka metru libri karqan. Sacerdötikunapa cuartunkunaqa templu waqtanpa jiruruypami karqan. 11 Templucho laqaraykaq cuartukunapa punkunkunami jäkuq kaqläpa karqan. Jukaq punkumi rikararqan norti kaqläpa y jukaq punkunami rikararqan sur kaqläpa. Templu waqtanpa tumarämuq jäkuq kaqpa anchunmi ishkay metru pullan karqan.

Templupa qepancho kaq wayi

12 Templu qepanchömi jatunkaray wayi karqan. Tsay wayi rikararqan frentincho kaykaq patiu kaqläpami. Tsay wayipa anchunmi kimsa chunka pitsqa (35) metru karqan. Largunnami chusku chunka pitsqa (45) metru karqan. Wayipa pirqanpa anchunmi ishkay metru pullan karqan.

Templuta tupunqan

13 Templuta tupuptinmi pitsqa chunka (50) metru largun karqan. Tsaynöllami templu qepancho kaykaq patiuta, wayita y pirqata tupuptin pitsqa chunka (50) metru largun karqan. 14 Templupa anchunta y patiupa anchunta tupuptinmi pitsqa chunka (50) metru karqan. 15 Nirkurnami tupurqan templu qepancho kaykaq jatun wayita. Tsay wayiqa frentincho kaykaq patiumanmi rikararqan. Tupuptinmi tsay wayi ishkanlä cuartuntin pitsqa chunka (50) metru karqan.

Templu rurin imanö kanqan

Templu rurin y yaykunan 16 entablashqami karqan. Tsaynöllami marcunkunapis, rëjashqa ventänakunapis y llapan paredkunapis patsapita ventänayaq y ventänapita janaman entablashqa karqan. 17 Mas ruri kaq cuartupa y wakin cuartukunapa llapan pirqankunachöpis 18 *querubinkuna y palmërakunami dibujashqa karqan. Juk querubín y juk palmëra, juk querubín y juk palmërami tumaypa dibujashqa karqan.

Tsay querubinkunaqa ishkay qaqllayuqmi karqan. 19 Jukaq qaqllanqa runapa qaqllan niraqmi karqan. Tsay qaqllanmi rikaraykarqan jukaq palmëra kaqpa. Jukaq qaqllannami leonpa qaqllan niraq karqan. Tsay qaqllannami rikaraykarqan jukaqlä palmëra kaqläpa. Entëru templuchömi tsaynö dibujashqa tumaypa karqan. 20 Querubinkuna y palmërakunami templupa entëru pirqancho patsapita punku jananyaq dibujashqa karqan.

21 Templuman yaykuna marcunkunami chusku esquïnayuq karqan.

Diospa ñöpancho kaykaq mësa

Lugar Santïsimuman yaykunachömi 22 qerupita rurashqa *altar karqan. Altunmi juk metru pullan karqan. Largunpis y anchunpis juk metrumi karqan. Tsay altarpa esquïnankuna, janankuna y jamaräkunanpis qerupita rurashqami karqan. Tsaymi pushamaq runa nimarqan: “Kayqa TAYTA DIOSPA ñöpancho kaykaq mësami”.

Templucho punkukuna

23 Lugar Santuman y Lugar Santïsimuman yaykunapis punkuyuqmi karqan. 24 Cada punku ishkay höjayuq karmi ishkanläman kichana karqan. 25 *Querubinkuna y palmërakuna pirqakunacho dibujaraqnöllami tsay punkukunachöpis dibujashqa karqan.

Templuman yaykuna punkuqa tablawanmi qatashqa karqan.

26 Yaykuna cuartukunapis ventänayuqmi karqan. Tsaychömi palmërakuna dibujashqa karqan.

Templuman laqaraykaq cuartukunaqa qerupita rejïllayuqmi karqan.

Sacerdötikunapa cuartunkuna

42 1 Tsaypitanami tsay runa norti kaqlächo kaykaq jatun patiuman pushamar chätsimarqan

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sacerdötikunapä cuartukuna kanqan kaqman. Tsay cuartukunaqa templupa qepancho kaykaq patiu kaqläpa y tsaycho jatun wayi kaqläpami rikararqan.
2 Cuartukunapa largunta tupuptinmi pitsqa chunka (50) metru karqan. Anchunnami ishkay chunka pitsqa (25) metru karqan.
3 Tsay cuartukunapa waqtanchömi templu qepancho kaykaq chunka metru anchu patiu karqan. Frentinchönami rumiwan empedrashqa jatun patiu karqan.

Tsay cuartukunaqa kimsa grädaman qatashqami kayarqan. 4 Punkunkunaqa norti kaqläpami rikaräyarqan. Tsayläpami päsararqan juk pasadïsu pitsqa metru anchuyuq y pitsqa chunka (50) metru larguyuq.
5 Ultimu grädacho kaykaq cuartukunaqa mas takshami karqan. Chawpi grädacho kaykaq cuartukunami itsanqa mas jatullan karqan. Gräda qallanancho kaykaq cuartukunanami mas jatun karqan. 6 Cuartukuna kimsa pïsu kaykarpis manami patiucho kaq cuartukunanötsu paradoryuq karqan. Tsaymi cada pïsucho cuartukuna urapita janayaq mas taksha karqan.
7-8 Tsay cuartukunapa largunmi karqan ishkay chunka pitsqa (25) metru. Punku ñöpancho pirqanami karqan ishkay chunka pitsqa (25) metru. Frenticho kaq pasadïsunami karqan pitsqa chunka (50) metru. 9 Jatun patiupita cuartukunaman yaykuyänanpä punkunami rupay yarqamunan kaqlächo karqan.
10 Tsaynöllami sur kaqläpapis cuartukuna karqan. Tsay cuartukunaqa templu qepancho kaykaq wayi frentincho y templu qepancho kaykaq patiu frentinchömi karqan. Tsay wayipa y patiupa murällan waqtanchömi tsay cuartukuna karqan.
11 Norti kaqlächo kaykaq cuartukunapa frentincho pasadïsu kanqannöllami sur kaqlä cuartukunapa frentinchöpis pasadïsu karqan. Tsaynöllami sur kaqlä cuartukunapa largunpis, anchunpis, yarqukunanpis y punkunkunapis norti kaqlä cuartukunapanö karqan.
12 Sur kaqlä cuartukunaman yaykuyänanpämi pasadïsu qallaykunancho punku karqan. Tsay punkuqa rupay yarqamunan kaqläpami rikararqan.
13 Pushamaq runami nimarqan: "Norti kaqlächo y sur kaqlächo kaykaq cuartukuna *sagrädumi kaykan. Tsay cuartukunachömi TAYTA DIOSPA ñöpancho sirviq sacerdötikuna[l] mas sagrädu kaq ofrendakunata mikuyanqa. Tsay cuartukuna sagrädu kaptinmi tsayman churayanqa tsaki mikuy ofrendakunata, purificatsina sacrificiukunata y consagratsina sacrificiukunatapis.
14 "Templucho kaykanqanpita jatun patiuman manarä yarqurmi latsapankunata sacerdötikuna trukakuyanqa. Tsaynö trukakuyanqa templucho jatikuyanqan latsapa sagrädu kaptinmi. Juk latsapata trukakuskirrämi runakunawan tinkuyänanpä yarqayämunqa".
15 Templuta y tsaycho kaykaq patiukunata tupur ushaskirnami rupay yarqamunan kaqlä punkupa tsay runa yarqatsimarqan. Nirkurmi murällatana jiruruypa tupurqan. 16 Aptaraykanqan värawan rupay yarqamunan kaqläpa tupuptinmi ishkay pachak pitsqa chunka (250) metru karqan.
17 Norti kaqläpa tupuptinmi ishkay pachak pitsqa chunka (250) metru karqan. 18 Sur kaqläpa tupuptinmi ishkay pachak pitsqa chunka (250) metru karqan. 19 Tsaypita rupay jeqanan kaqläpa tupuptinmi ishkay pachak pitsqa

[l] **42.13** *Tayta Diospa ñöpancho sirviq sacerdötikuna* ninqanqa *Tayta Diospa altarnincho sirviq sacerdötikuna* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chunka (250) metru karqan. 20 Tsaymi
murällapa largun y anchunpis ishkay
pachak pitsqa chunka (250) metru
karqan. Tsay murällami rakirqan
sagrädu kaqpita mana sagrädu kaqta.

Templuman Tayta Dios kutinqan

43 1 Tsaypitanami pushamaq
runa kutitsimarqan rupay
yarqamunan kaqläpa kaykaq pun-
kuman. 2 Tsaypitami rikarqä Israel
runakunata kuyaq Tayta Diospa chi-
pipiynin rupay yarqamunan kaqläpita
shamuykaqta. Atskayar mayu qayaran-
qannörämi shamunqan wiyakämur-
qan. Chipipiyninwanmi kay patsapis
pasaypa atsikyarqan.† 3 Tsay rikaykan-
qämi karqan Jerusalénta ushakätsi-
nanpä Tayta Dios aywanqanta rikan-
qänö. Tsaynöpis Quebar mayu ñöpan-
cho ñöpata rikanqänöllami karqan.
Tsaymi patsaman juklla lätakaykurqä.
4 Nirkurnami rupay yarqamunan
kaqlä punkupa TAYTA DIOSPA chipipiy-
ninpis qoshnipis templuman yaykurqan.
5 Tsaynö rikaykaptïmi TAYTA DIOSPA
Espïritun joqarkamar ruri patiuman
yaykatsimarqan. Tsaychömi rikarqä
tsay qoshni templucho junta kaykaqta.†

Templucho imanö kananpä

6 Pushamaq runapa ñöpancho kay-
karmi wiyarqä templu rurinpita
7 nimaqta: "Runapa tsurin, kay wayi-
chöqa jamakunä trönümi. Chakï
ichiräkunä kaptinmi imayyaqpis Israel
runakunawan kay templucho täshä.†
Paykunapis ni mandaqnin reykunapis
manami ïdulukunata yapay adorayan-
qanatsu. Mandaqnin reykuna wanuyap-
tinpis reträtunta rurar manami adora-
yanqanatsu. Tsaynöpami *santu jutïta
manakaqman churayanqanatsu.
8 "Punta kaq templüpita reykunapa
palaciunman juk pirqallami rakirqan.
Tsaynö amänulla kaptinmi palaciun-
cho ïdulukunata adorar santu jutïta
manakaqman churayarqan. Tsaymi
pasaypa ajanar paykunata ushakä-
tsishqä.
9 "Kananqa ïdulukunata amana ado-
rayätsunnatsu. Unay reykuna pampa-
räyanqan kaqman aywar tsay rey-
kunatapis amana adorayätsunnatsu.
Tsaykunata kachariyaptinqa imayyaq-
pis paykunawanmi kaykäshä.
10 "Runapa tsurin, rikanqayki templu
imanö kanqanta y ima tamäñu kanqan-
tapis Israel runakunata willay. Tsayta
musyarqa capazchi jutsata rurayanqan-
pita penqakuyanmanpis. 11 Penqaku-
yaptinqa templu y punkunkuna imanö
kayanqanta rikanqaykita llapanta
tantiyatsiy. Tsaynölla willanki templu-
cho imanö sirviyämänanpä yachatsinqä
leykunata. Tsay leykuna ninqannölla
shumaq rurayänanpä y cumpliyänanpä
llapanta qellqay. 12 Jirkan janancho
templu kaykanqan pampakuna llapanmi
*sagrädu kanqa. Tsayta musyarqa tem-
plucho imanö sirviyämänanpä llapan
leykunatami cumpliyanqa".

Templucho altar imanö kananpä

13 Kaychömi qellqaraykan *altarpa†
tamäñun. Altarpa llapan kuchunpami
jiruruypa pullan metru jondu zanja
karqan. Anchunpis pullan metrumi
karqan. Zanjapa kuchunnami juk
cuartapita masllan karqan.
14 Altar jamaränanmi juk metru altu
karqan. Anchunnami pullan metru
karqan. Altarpa chawpi kaq partinmi
ishkay metru altu karqan. Tsaychömi
pullan metru anchu juk gräda karqan.
15 Altarpa janannami ishkay metru
altu karqan. Chuskun esquïnankuna-
chömi waqrankuna karqan.
16 Altar jananqa chuskun lädun tsay
tamäñullami karqan. Soqta metru

†**43.2** Eze. 10.3-4, 18-19; 11.22-23. †**43.5** 1Rey. 8.10-11. †**43.7** Éxo. 25.8.
†**43.13-17** Éxo. 27.1-2; 2Crón. 4.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

largun y soqta metru anchun kaptinmi cuadrädu karqan. 17 Altarpa jana kuchuncho canalëtanpis qanchis metrumi cada läduncho karqan. Tsay canalëtapa anchunmi pullan metru karqan. Jondunnami cuarta maslla karqan. Altarman yarkuna grädankunapis rupay yarqamunan kaqläpami karqan.

18 Nirkurmi pushamaq runa nimarqan: "Runapa tsurin, TAYTA DIOSMI nin: 'Sacrificiuta rupatsiyänaykipä y yawarta tsaqtsupäyänaykipä altarta rurar ushaskiyaptin purificayanki. Kanan tantiyatsishayki imanö purificayänaykipäpis.† 19 Sadocpita aywaraq Leví casta sacerdötikuna purificatsina sacrificiuta rupatsiyänanpä juk torïtuta kamaripanki. Tsay sacerdötikunallami altarnïcho sirviyämanqa. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

20 " 'Tsay torïtuta pishtarmi yawarninwan altarpa chuskun waqrankunata, waqran uralänin chuskun esquïnankunata y altarpa kuchuncho kaykaq canalëtakunata jiruruypa tsaqtsupanki. Tsaynöpami tsay altarta purificanki. 21 Tsaypitana purificatsina sacrificiupä pishtayanqan torïtupa aytsanta templupita jipiskir rupatsiyänanpä kaq particho rupatsinki.

22 " 'Waraynin junaqnami sänu chïvuta purificatsina sacrificiupä rupatsiyanqa. Tsaypa yawarninwanpis torïtupa yawarninwan ruranqaykinölla altarta purificanki. 23 Tsaynö purificaskir sänu torïtuta y sänu carnëruta 24 ñöpäman apamunki.*m* Tsaykunata pishtaskirmi sacerdötikuna kachitsarkur noqa TAYTA DIOSPÄ sacrificiuta rupatsiyanqa.

25 " 'Qanchis junaqyaqmi purificatsina sacrificiupä juk chïvuta, juk torïtuta y juk carnërutapis sänun kaqta cada junaq rupatsiyanqa. 26 Tsaynö sacrificiuta rupatsirmi sacerdötikuna qoyay qoyay qanchis junaqyaq altarta purificayanqa.

27 " 'Qanchis junaqyaq tsaynö ruraskirnami puwaq junaqpitaqa rupatsina sacrificiupä y alli päsakuy sacrificiupä apayämunqanta sacerdötikuna rupatsir qallaykuyanqa. Tsaynö rurayaptinmi kushishqa chaskishä'. TAYTA DIOSMI tsaynö nin".

Templupa wichqaraykaq punkun

44 1 Tsaypitanami pushamaq runa yapay pushamarqan templupa jatun patiunman yaykuna juk punkuman. Tsay punkuqa rupay yarqamunan kaqlächömi karqan. Tsay punkumi wichqaraykarqan.

2 Tsaychömi TAYTA DIOS nimarqan: "Kay punkuqa imaypis wichqaranqami. Israel runakunata kuyaq TAYTA DIOS kar kay punkupa yaykushqa kaptïmi pipis yaykunanpä kichanqatsu. Tsaymi imaypis wichqaräkunqa. 3 Mandaq autoridämi itsanqa ruri cuartuman kay punkupa yaykuskir ñöpächo mikunqa. Tsay cuartuman yaykunanpä y tsaypita yarqunanpäqa patiuparämi päsanqa".

Templuman pï yaykunanpä ninqan

4 Nirkurmi norti kaqlä yaykuna punkupa päsatsimar templu ruri kaq patiuman pushamar templu frentinyaq chätsimarqan. Tsaypita rikaskinäpämi TAYTA DIOSPA chipipiynin templucho junta kaykänä. Tsaymi patsaman juklla lätakaykurqä. 5 Tsaychömi TAYTA DIOS nimarqan: "Runapa tsurin, shumaq wiyamay. Templücho imanö kayänanpä kaqtapis ninqäkunata shumaq tantiyakuy. Tsaynölla templuman pï yaykunanpä y pï mana yaykunanpä kaqtapis tantiyakuy.

6 "Mana wiyakuq Israel runakunata niy: 'TAYTA DIOSMI nin: Israel

m **43.24** *Ñöpäman apamunki* ninqanqa *altarnïman apamunki* ninanmi.
† **43.18-27** Éxo. 29.35-37.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakuna, melananqäkunata ama
rurayaynatsu. 7 *Señalanni† mana
cäsukamaq jäpa runakunata tem-
plüman amana yaykatsiyaynatsu.
Paykunata yaykatsirqa tsaki mikuy
ofrendakunata, uywakunapa wiranta
y yawarninta *altarnïman churar-
pis templütami *impüruyätsiyanki.
Tsaynö rurarqa *pactu ruranqantsikta
manakaqmanmi churaykäyanki.
8 “ ‘Ninqänö rurayänaykipa trokinmi
jäpa runakunata templücho sirviyämä-
nanpä churayashqayki. 9 Israel mar-
kakunacho taykarpis señalanni mana
cäsukamaq jäpa runakuna manami
templüman yaykuyanqatsu’. TAYTA
DIOSMI tsaynö nin.

Levitakuna templucho imata rurayänanpäpis ninqan

10 “ ‘Israel runakuna mana wiya-
maypa ïdulukunata adorayanqan-
nöllami *levitakunapis ïdulukunata
adorayashqa. Tsaymi levitakunaqa
11 templu punku täpaqllana kayanqa.
Tsaynöpis runakuna apayämunqan
uywakunata rupatsina sacrificiupä y
wakin sacrificiukunapäpis pishtaqlla-
nami kayanqa. Runakunata templucho
yanapayänallanpämi listu kaykä-
yanqa. 12 Tsaynö kayanqa ïdulukú-
nata adorar Israel runakunata jutsata
ruratsiyanqanpitami’. TAYTA DIOSMI
tsaynö nin.
13 “ ‘Levitakunaqa manami sacerdöti
kayanqanatsu ni ñöpäman witiyämun-
qanatsu.[n] *Sagrädu ofrendakunata
ni templucho wakin sagrädu kaqku-
natapis manami yatayllapis yatayan-
qanatsu. Llutanta rurayanqanpitami
pasaypa penqakuyanqa. 14 Paykuna-
taqa churashä templuta täpayänanpä y
tsaycho ruraypä kaqkunata rurayäna-
llanpänami.

Sacerdötikuna imanö kayänanpä y imata rurayänanpäpis ninqan

15 “ ‘Israel runakuna mana cäsu-
kamar ïdulukunata adorayaptinpis
Sadocpita† aywaraq sacerdötikunami
itsanqa ninqäkunata cäsukur templu-
cho sirviyämashqa. Tsaymi paykunaqa
ñöpächo sirvimar wiratapis yawarta-
pis *altarnïman churayanqa’. TAYTA
DIOSMI tsaynö nin. 16 ‘Paykunallami
templüman yaykuyanqa y altarnïcho
sirviyämanqa. Paykunaqa llapan nin-
qätami wiyakayämanqa.
17 “ ‘Ruri kaq patiupa yaykurmi lïnu-
pita rurashqa latsapata sacerdötikuna
jatikuyanqa.† Manami millwapita
awashqa latsapan jatishqaqa patiu-
chöpis ni templu rurinchöpis sirviyä-
manqatsu. 18 Umankunatapis lïnupita
awashqa pañuelëtawanmi watakú-
yanqa. Lïnupita awashqa calzoncïllu-
tami jatikuyanqa. Jumpitsikuqtaqa
manami imatapis jatikuyanqatsu.
19 Jatun patiuman manarä yarqur y
runakunawan manarä tinkurmi jatirä-
yanqan lïnu latsapankunata trukaku-
yanqa. Trukakuyanqan latsapankunata
templupa ñöpancho kaykaq cuartu-
kunamanmi churaykuyanqa.† Tsaynö-
pami jatun patiucho kaykaq runaku-
nata ima desgraciapis päsanqatsu.
20 “ ‘Sacerdötikunaqa aqtsanku-
natapis manami qara putuypaqa
rututsiyanqatsu† ni alläpapis wiña-
tsiyanqatsu. Tsaypa trokinqa shumaq
kayänanpämi rututsikuyanqa. 21 Altar
kanqan patiuman yaykuyänanpä kap-
tinqa vïnuta manami upuyanqatsu.†
22 Viüda warmiwan ni runan jaqirishqa

---

[n] **44.13** *Ñöpäman witiyämunqanatsu* ninqanqa *sacrificiuta rupatsiyänanpä altarnïman witiyanqa-natsu* ninanmi.
† **44.7** Gén. 17.10; Deut. 10.16; Rom. 2.25-29. † **44.15** 2Sam. 15.24-29; 1Rey. 1.5-8, 32-45; 2.27, 35. † **44.17-18** Éxo. 28.39-43; Lev. 16.4. † **44.19** Lev. 16.23. † **44.20** Lev. 21.5. † **44.21** Lev. 10.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

warmiwanpis manami täyanqatsu. Tsaypa trokinqa Israel casta piwanpis manarä kakushqa jipashllawan o sacerdötipa viüdallanwanmi täyanqa.†
23 “ ‘Sacerdötikunami qamkunata tantiyatsiyäshunki imapis *sagrädu kanqanta y mana sagrädu kanqanta, imapis püru kanqanta y imapis *impüru kanqanta.† 24 Demandukunachöpis leynïkuna ninqannömi juzgayäshunki. Fiestakunachöpis imanö rurayänaykipä ninqänömi cumplitsiyäshunki. Jamay junaqnïkunatapis paykunami respitatsiyanqa.
25 “ ‘Impüru mana rikakuyänanpä ayatapis manami yatayanqatsu.† Taytan, maman, ollqu tsurin, warmi tsurin, wawqin o jipashllarä panin wanuptinmi itsanqa yatayanqa.
26 Ayata yatar impüruyanqanpita bäñakuskirmi qanchis junaqyaq shuyaräyanqa purificakuyänanpä. 27 Tsaypitarämi altar kanqan kaq patiuman kutiskir yapay sirviyämänanpä purificatsina sacrificiuta apayämunqa’. TAYTA DIOSMI tsaynö nin.
28 “ ‘Sacerdötikunapaqa manami ima chakranpis kanqatsu. Chakran kananpa trokinqa noqami herencian kashä. Israelcho herencian ni chakran mana kaptinpis noqami paykunata wätashä.† 29 Apayämunqayki tsaki mikuy ofrendakunata, purificatsina sacrificiukunata y consagratsina sacrificiukunatami paykuna mikuyanqa. Noqapä apayämunqaykikuna llapanpis paykunapämi kanqa. 30 Punta wayuqkunapita *primiciata apayämunqaykita y llapan ofrendaykikunatapis sacerdötikunami chaskiyanqa. Tsaynöllami tantata masarar puntata jornupita jipinqaykitapis paykunata entregayanki. Tsaynö rurayaptikiqa bendicionnïtami qamkunaman churamushä.†
31 “ ‘Kikillan wanushqa o chucaru uywa wanutsishqa aytsata sacerdötikuna manami mikuyanqatsu. Uywapa o pishqupa kaptinpis tsay aytsata manami mikuyanqatsu.†

Templuta shäritsinanpä kaq parti

Ezequiel 48.9-20

45 1 “ ‘Sortiyaypa runakunata herencian rakipar NOQAPÄPIS juk partita rakiyanki. Tsaypa largunmi kanqa ishkay lëwa pullan y anchunnami kanqa ishkay lëwa.º Noqapä rakiyanqayki partiqa jiruruypa *sagrädumi kanqa. 2 Tsay partichömi templupä rakiyanki chuskun lädunpa ishkay pachak pitsqa chunka (250) metruta. Entëru lädunpami libri kanqa ishkay chunka pitsqa (25) metru anchu.
3 “ ‘Noqapä rakiyanqayki partita ishkayman rakiykur juk partita tupuyanki ishkay lëwa pullan larguta y juk lëwa anchuta. Tsaychömi templupis Lugar Santïsimupis kanqa. 4 Tsaynöllami tsay rakiyanqayki partiqa templucho sirvimaqnï sacerdötikuna wayinkunata shäritsiyänanpä kanqa. Tsaychömi templupis kanqa. 5 Jukaq partitapis tupuyanki ishkay lëwa pullan larguta y juk lëwa anchuta. Tsay partimi kanqa templucho aruq *levitakunapä. Tsaychömi paykunapis markankunata rurayanqa.
6 “ ‘Nirkur noqapä rakiyanqayki partipa ñöpancho markata shäritsiyänaykipä tupuyanki ishkay lëwa pullan larguta y pullan lëwa anchuta. Tsaynöpami noqapä rakiyanqayki parti ñöpankunapa wayikikunata shäritsiyanki.

º **45.1** Ishkay lëwa pullanqa kaykan chunka ishkay waranqa pitsqa pachak (12,500) metrumi. Ishkay lëwaqa kaykan chunka waranqa (10,000) metrumi.
† **44.22** Lev. 21.7, 13-14. † **44.23** Lev. 10.10. † **44.25** Lev. 21.1-4. † **44.28** Núm. 18.20. † **44.29-30** Núm. 18.8-19. † **44.31** Lev. 7.24; 22.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mandaq autoridäpä rakiyanqan herencia

Ezequiel 48.21-22

7 “ ‘Tsaynöllami mandaq autoridäpäpis herenciata rakiyanki. Tsay herencia ishkay partiman rakishqami kanqa. Juk parti kanqa rupay yarqamunan kaqlächo y jukaq partinami kanqa rupay jeqanan kaqlächo. Chawpinchömi noqapä rakiyanqayki y markapä rakiyanqayki parti kanqa. Rupay yarqamunan kaqläpa largunmi Israel nacionpa lindërunyaq chanqa. Tsaynöllami rupay jeqanan kaqläpapis largun Israel nacionpa jukaq lindërunyaq chanqa. Tsaymi juk kuchunpita jukaq kuchunyaq largun kanqa ñöpan kaq trïbukuna chaskiyanqan herenciapa largun kanqannölla. 8 Tsay herencia kanqa mandaq autoridäpa chakranmi. Tsaynöpami churanqä mandaq autoridäkuna chakraykikunata qechuyäshunkinatsu. Tsaypa trokinqa Israel nacioncho cada trïbupami chakrankuna kanqa.

Mandaq autoridä imanö rurananpäpis ninqan

9 “ ‘Tayta Diosmi nin: Israel runakunapa mandaqninkuna, amana mana alli kaqta rurayaynatsu ni pitapis ñakatsiyaynatsu. Llapantapis munanqänö alli kaqllatana rurayay. Kuyanqä runakunapa chakranta ama qechuyaynatsu’. Tayta Diosmi tsaynö nin.

10 “ ‘Balanzaykipis tupuykipis complëtu katsun.† 11 Efa tupupis y bato tupupis tsay tamäñullami kanqa. Chunka batukunaqa juk homermanmi yaykunqa. Tsaynöllami chunka efakunapis juk homerman yaykunqa.[p]

12 “ ‘Pësayänaykipä siclo niyanqan pësumi kanqa.[q] Juk sicluqa ishkay chunka (20) gera niyanqanmi pësanqa. Soqta chunka (60) siclumi juk mina kanqa.

13 “ ‘Israel runakuna, trïguta y cebädata cosechaskir soqta chunka (60) partiman rakiyanki. Tsaypita juk parti kaqta mandaq autoridäman apayanki. 14 Aceitita aparqa cada juk pachak (100) bato tupupita jukta apayanki. 15 Üshata aparqa cada ishkay pachakpitami (200) juk allinnin werata apayanki. Trïguta, cebädata, aceitita y üshata apayanqaykipitami mandaq autoridä churanqa tsaki mikuy ofrendapä, rupatsina sacrificiupä y alli päsakuy sacrificiupäpis. Tsaynöpami jutsata rurayanqaykikunapita perdonashayki’. Tayta Diosmi tsaynö nin.

16 “ ‘Israel nacioncho may markacho tarpis tsay ofrendakunata apar Israelcho mandaq autoridäta entregayanki. 17 Cada wata rurayanqayki fiestakunacho, llullu killa fiestakunacho, jamay junaqkunacho y llapan fiestachöpis mandaq autoridänami kikinpa chakrankunapita sacrificiukunapä apamunqa. Tsaynöpami kanqa rupatsina sacrificiupä, tsaki mikuy ofrendapä, vïnu ofrendapä, purificatsina sacrificiupä y alli päsakuy sacrificiupäpis. Tsaynöpami jutsata rurayanqaykikunapita perdonashayki.

18 “ ‘Tayta Diosmi nin: Cada wata qallaq killa punta junaqchömi sänu torïtuta pishtaskir templuta sacerdöti purificanqa. 19 Tsay pishtanqan torïtuqa purificatsina sacrificiumi kanqa. Sacerdötimi templupa paradorninkunata, *altarpa chuskun esquïnancho grädakunata y templu ruri kaq patiuman yaykuna punkuta pishtanqan torïtupa yawarninwan tsaqtsupanqa. 20 Pipis mana yarpaypa o mana

[p] **45.11** Bato niyanqan tupumanmi ishkay chunka ishkay (22) litru yaku yaykun. Efa niyanqan tupumannami ishkay chunka ishkay (22) litru tsaki mikuy yaykun. Tsaymi trïgu kaptin juk efa kaykan chunka qanchis kïlunö. [q] **45.12** Juk sicluqa chunka juk grämumi pësarqan.
† **45.10** Lev. 19.36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tantiyakuypa jutsata ruranqanpita perdonanäpämi wata qallaq killa qanchis kaq junaqchöpis tsaynölla sacerdöti ruranqa. Tsaynöpami templuta purificanqa.

21 “ ‘Tsay qallaykunan killallacho chunka chusku junaqcho *Pascua fiestata rurar qallaykuyanki. Tsay fiestata qanchis junaqyaq rurayanki. Tsay fiestachömi levadüraynaq tantata mikuyanki.† 22 Fiesta qallaykunan junaqmi mandaq autoridä kikinpa jutsanpita y qamkunapa jutsaykikunapitapis juk torïtuta churamunqa sacerdötikuna pishtar altarcho rupatsiyänanpä.

23 “ ‘Qanchis junaq fiesta kanqanyaqmi cada junaq rupatsina sacrificiupä churamunqa qanchis sänu torïtukunata y qanchis sänu carnërukunata. Purificatsina sacrificiupänami juk chïvuta cada junaq churamunqa. 24 Cada torïtuta y cada carnëruta churamurmi ishkay chunka (20) kïlu tsaki mikuy ofrendata y kimsa litru pullan aceititapis churamunqa altarman jichayänanpä.

25 “ ‘Qanchis kaq killa chunka pitsqa junaqcho fiestata rurar† wakin kaq fiestakunacho churamunqannöllami mandaq autoridä churamunqa. Tsaynö churamunqa purificatsina sacrificiupä, rupatsina sacrificiupä, tsaki mikuy ofrendapä y aceitita altarman jichayänanpäpis.

Mandaq autoridä fiestakunacho imata ruranänpä ninqan

46 1 “ ‘Tayta Diosmi nin: Ruri kaq patiucho rupay yarqamunan kaqlä punkuqa aruykuna junaqcho wichqaräkunqami. Jamay junaqkunacho y llullu killakunachömi itsanqa kicharanqa. 2 Tsay junaqkunachömi mandaq autoridä jatun kaq patiupita tsay punkupa yaykunqa. Nirkurnami rupatsina sacrificiuta y alli päsakuy sacrificiuta sacerdötikuna rupatsiyanqanyaq punku yaykunallacho urkunpis patsaman töpanqanyaq qonquriykur adoramar ichiranqa. Nirkurmi jatun patiuman kutinqa. Tsay punkuqa patsa tsakanqanyaqmi kicharanqa. 3 Tsaynöllami común runakunapis jamay junaqkunacho y llullu killakunacho tsay punku ñöpallanpita adorayämanqa.

4 “ ‘Cada jamay junaqmi mandaq autoridä noqapä rupatsinanpä apamunqa soqta carnishkunata y allinnin kaq carnëruta. Llapanpis tsaykuna sänullami kayanqa. 5 Carnëruta apamurqa ishkay chunka (20) kïlu tsaki mikuytami apamunqa. Carnishkunata apamurqa kapunqallanpitami tsaki mikuy ofrendata apamunqa. Cada ishkay chunka (20) kïlu tsaki mikuy ofrendata apamurqa kimsa litru pullan aceititapis apamunqa.

6 “ ‘Llullu killachöqa juk torïtuta, soqta carnishkunata y juk carnërutami sänuta apamunqa. 7 Torïtuta apamurqa ishkay chunka (20) kïlu tsaki mikuytami apamunqa. Tsaynöllami carnëruta apamurpis ishkay chunka (20) kïlu tsaki mikuyta apamunqa. Carnishkunata apamurmi itsanqa kapunqallanman tsaki mikuy ofrendata apamunqa. Cada ishkay chunka (20) kïlu tsaki mikuyta apamunqan jananmanmi kimsa litru pullan aceititapis apamunqa.

8 “ ‘Templu patiuman mandaq autoridä yaykurqa punkucho kaykaq cuartupami yaykunqa y tsayllapami yarqunqapis. 9 Fiestakunacho adorayämänanpä shamuq común runakunami itsanqa norti kaqlä punkupa yaykurqa sur kaqlä punkupana yarquyanqa. Sur kaqlä punkupa yaykuqkunaqa norti kaqlä punkupanami yarquyanqa. Yaykuyanqan punkullapa ama kutiyanqatsu, tsaypa trokinqa defrenti

† **45.21** Éxo. 12.1-20; Núm. 28.16-25. † **45.25** Lev. 23.33-36; Núm. 29.12-38.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

päsayanqa. 10 Común runakuna yaykuyaptinmi mandaq autoridäpis paykunallawan yaykunqa. Común runakuna yarquyaptinmi paykunallawan yarqunqa.

11 “ ‘Fiestakuna kaptin cada torïtuta y cada carnëruta pishtar ishkay chunka (20) kïlu tsaki mikuy ofrendatami mandaq autoridä apamunqa. Carnishkunata apamurqa kapunqanman tupumi tsaki mikuytapis apamunqa. Cada ishkay chunka (20) kïlu tsaki mikuy ofrenda jananmanmi kimsa litru pullan aceititapis apamunqa.

12 “ ‘Mandaq autoridä voluntäninpita rupatsina sacrificiuta o alli päsakuy sacrificiuta noqapä apamuptinqa rupay yarqamunan kaqlä punkutami kichapanqa. Tsaypa yaykuptinmi rupatsina sacrificiuta y alli päsakuy sacrificiuta jamay junaqkunacho rupatsiyanqannölla sacerdötikuna rupatsinqa. Yarquskiptinnami tsay punkuta wichqayanqa.

Qoyay qoyay sacrificiuta rupatsinanpä ninqan

13 “ ‘Cada tuta NOQAPÄ sacrificiuta rupatsiyänaykipämi juk watayuq sänu carnishta pishtatsiyanki. 14 Tsaynölla cada tuta NOQAPÄ apayämunki qanchis kïlu tsaki mikuyta y jarinawan talluyänaykipä juk litru aceitita. Mana kachaypa imayyaqpis tsayta rurayanki. Tsay ninqäqa imayyaqpis leymi qamkunapä kanqa. 15 Rupatsina sacrificiupä carnishta pishtarqa tsaki mikuyta y aceititapis cada tutami imaypis apayämunki.†

Mandaq autoridä chakrankunata imanö rakipänanpä ninqan

16 “ ‘TAYTA DIOSMI nin: Mandaq autoridä tsurinkunata chakrata rakipaptinqa tsay chakrakuna imaypis tsurinkunapa herencianmi kanqa. 17 Chakranpita wätayninta rakipaptinqa *Jubileo watayaqllami wätaynin tsay chakrata tsararanqa.† Tsaypita mandaq autoridätami kutitsiyanqa. Tsaynö kutitsiyanqa mandaq autoridäpa tsurinkunapa herencian tsay chakra kaptinmi.

18 “ ‘Wakin runakunapa kaqchöqa mandaq autoridä manami ima herenciatapis chaskinqatsu ni runakunapa chakrantapis qechunqatsu. Tsurinkunata herenciata kachapayta munarqa kikinpa kaqtami rakinqa’ ”.

Templucho kusinakuna imanö kanqan

19 Tsaypitanami norti kaqlä kaykaq punkupa pushamar sacerdötikunapa cuartunkuna kanqanman tsay runa chätsimarqan. Tsay cuartukuna norti kaqläpami rikararqan. Tsayman chaykatsimaptinmi rupay jeqanan kaqlächo juk cuartuta rikarqä. 20 Tsaychömi nimarqan: “Kaychömi sacerdötikuna kusinakuyanqa consagratsina sacrificiuta, purificatsina sacrificiuta y tsaki mikuy ofrendatapis. Kaycho kusinakuyanqanta manami jatun patiuman jipiyanqatsu. Jipiyaptinqa tsaycho kaykaq runakunatami ima desgraciapis päsanqa”.

21 Nirkurmi jatun patiuman yaykatsimar kuchu kuchu rikapakur puritsimarqan. Cada kuchuchömi juk taksha alar karqan. 22 Tsay alarkunaqa tsay tamäñullami corralashqa karqan. Largunmi ishkay chunka (20) metru y anchunnami chunka pitsqa metru karqan. 23 Tsay corralaraq pirqapa chakinpami tullpakuna karqan. 24 Tsaychömi nimarqan: “Kay tullpakunachömi runakuna apayämunqanta templucho aruqkuna kusinayanqa”.

Templupita pashtaykaq yaku imanö kanqan

47 1 Tsaypitanami templu punkuman tsay runa kutitsimarqan. Tsaychömi rikarqä kikin punku chakin

† **46.13-15** Éxo. 29.38-42. † **46.17** Lev. 25.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

numbralnin jawanpita yaku pashtaykämuqta.† *Altarpa sur kaqlä ñöpanpa
päsar rupay yarqamunan kaqläpa
yaku aywaykaqtami rikarqä. 2 Tsaypitanami ruri kaq patiupita y jatun kaq
patiupita norti kaqlä punkupa waqtayaq jipiskamar rupay yarqamunan
kaqlä punkuman pushamarqan. Tsaychömi punkupita sur kaqläpa yaku
yarqaykämuqta rikarqä.

3 Tsaypitami cordelta aptakurkur
rupay yarqamunan kaqläpa aywar
pitsqa pachak (500) metruta tsay
runa tupurqan. Tsay tupunqan kaqpa
päsatsimaptinmi utsuputüyaqlla yaku
tsarimarqan. 4 Yapay pitsqa pachak
(500) metruta tupuskir päsatsimaptinmi qonqurnïyaqna yaku tsarimarqan. Tsaypita yapay pitsqa pachak
(500) metruyaq tupuskir päsatsimaptinmi tseqlläyaqna yaku tsarimarqan. 5 Yapay pitsqa pachak (500)
metruta tupuptinqa chakillapa päsayta
manami kamäpakurqänatsu. Yaku
atskayashqa kaptinmi nädayparä
päsarqä. 6 Nirkurnami nimarqan: “Llapan rikanqaykita shumaq tantiyakuy”.

Tsaypitanami mayu kuchullanpa
kutitsimarqan. 7 Kutirmi mayupa ishkan kuchunkunacho atska jachakunata rikarqä. 8 Tsaymi nimarqan: “Kay
yaku rupay yarqamunan kaqläpami
aywaykan. *Arabá pampapa päsarmi
*Kachi Lamarman chaykan. Tsayman
charmi pochquq yakuta alli yakuman
tikratsinqa. 9 Kay yaku maymanpis
chanqan kaqchöqa tukuyläya uywakunami kawayanqa. Pochquq yakuta
mishkiqman tikratsiptinmi atska
pescädukunapis kanqa. Kay yaku
maymanpis chanqanchöqa llapanmi
kawayanqa.

10 “En-gadi partipita En-eglaim partiyaqmi kay mayu aywanqan kuchunkunacho pescaqkunapis mällankunata
majakuyanqa. Mediterráneo Lamarchönörämi imaykaläya pescädukuna
tsaytsika kanqa. 11 Siniganku na y

Pescädu tsariqkuna
(47.10)

† **47.1** Joel 3.18; Zac. 13.1; 14.8; Juan 7.38; Apoc. 22.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qochankunami itsanqa kanqannölla pochquq kanqa.
12 "Kay mayupa ishkan kuchunchömi imaykaläya früta jachakuna wiñayanqa. Raprankuna mana shushuptinmi imayyaqpis wayunqa. Templupita yarqamuq yaku kuchuncho karmi wayuyninpis tiempullancho poqunqa. Tsay wayuyninmi mikunapä kanqa y raprankunanami jampipä kanqa".†

Israel nacionpa lindërunkuna imanö kanqan

13 TAYTA DIOSMI nin: "Kananmi tantiyatsishayki chunka ishkay trïbu Israel runakuna herenciata chaskiyaptin lindërunkuna maypa kananpä kanqanta.† Josépita aywaraqkunaqa ishkay trïbupä kaqtanömi herenciata chaskiyanqa.r 14 Wakin trïbukunaqa iwal iwalmi herenciata chaskiyanqa. Unay castaykikunata kay nacionta rikatsishqa kaptïmi kay nación qamkunapä kanqa.
15 "Norti kaqläpami Israel nacionpa lindërun Mediterráneo jatun lamarpita qallaykur Hetlón markapa aywaq nänipa aywaranqa Zedad partiyaq. 16 Tsaypitami aywaranqa Hamat, Berota y Sibraim partikunapa. Sibraim parti kaykan Damascupita Hamatman aywaqchömi. Tsaypitanami aywaranqa Hazar-haticón partipa. Tsay partimi tinkuykan Haurán partiwan. 17 Tsaymi norti kaqläpa tinkuq lindëru aywaranqa Mediterráneo Lamarpita Hazar-enán partiyaq. Tsay kanqa Damasco norti kaqlächo y Hamat sur kaqlächömi.
18 "Rupay yarqamunan kaqläpanami Israel nacionpa lindërun Haurán partipa y Damasco partiman aywaranqa. Tsaypita Jordán mayupa aywararmi rupay jeqamunan kaqlä lamars ñöpan Tamar markayaq chanqa. Jordán mayu kay tsimpanchömi Israel nación kanqa y wak tsimpanchönami Galaad kanqa.
19 "Sur kaqläpanami Israel nacionpa lindërun kanqa Tamar markapita qallaykur Cadescho kaykaq Meriba yakupa päsar Mediterráneo jatun lamaryaq. Tsaynöllami sur kaqläpapis lindërun kanqa.
20 "Rupay jeqanan kaqläpanami Mediterráneo Lamar kuchullanpa Israel nacionpa lindërun kanqa. Tsay kuchunpa aywararmi norti kaqlä Hamat partiman chanqa. Tsaynömi rupay jeqanan kaqläpa lindërun kanqa.

Herenciata aypunakuyanqan

21 "Nacionnikita chunka ishkay Israel trïbupura aypunakuyanki. 22 Cada trïbu chaskinqancho runakuna herenciata chaskiyänanpä sortiyaypa aypunakuyanki. Qamkunacho yuriq jäpa runakunatapis tsurinkuna kaptinqa tsaynö aypuyanki. Markaykicho yuriq jäpa runakunata Israel runatanöna rikayanki. Tsaymi marka mayikikunata chakrata aypuyanqaykinölla paykunatapis aypuyanki. 23 Maychöpis täyanqan trïbuchömi jäpa runakunapis herenciankunata chaskiyanqa". TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Norti kaqlächo Israel trïbukunapa herenciankuna kayänanpä ninqan

48 1 "Kanan tantiyatsishayki Israel trïbukunapa herenciankuna mayninpa kayänanpä kanqantapis. Dan trïbu runakuna chaskiyanqan herenciaqa Israel nacionpa norti kaqlächömi kanqa. Paykunapa lindërunmi Hetlón markaman aywaq nänipa aywaranqa Hamat partiyaq. Nirkurmi

r **47.13** Josépita aywaraqkunachömi Efraín trïbupis Manasés trïbupis karqan. s **47.18** Rupay jeqamunan kaqlä lamarqa Kachi Lamarmi kaykan.
† **47.12** Apoc. 22.2. † **47.13-20** Núm. 34.1-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chanqa Hazar-enányaq. Tsay kaykan Damascupa y Hamatpa sur kaq lindërun tinkuqchömi. Dan trïbu runakuna chaskiyanqan herencianpa largun Israel nacionpa anchun kanqannöllami kanqa. Tsaymi rupay yarqamunan kaq lindërupita qallaykur hasta rupay jeqanan kaq lindëruyaq kanqa.

2 "Dan trïbu runakuna chaskiyanqan herenciapita sur kaqlächömi Aser trïbu runakuna chaskiyanqan herencia kanqa. Tsay herenciapa lindërunmi kanqa nacionninpa lindërun kanqannö rupay yarqamunan kaqläpita rupay jeqanan kaqläyaq.

3 "Aser trïbu runakuna chaskiyanqan herenciapita sur kaqlächömi Neftalí trïbu runakuna chaskiyanqan herencia kanqa. Tsay herenciapa lindërunmi kanqa nacionninpa lindërun kanqannö rupay yarqamunan kaqläpita rupay jeqanan kaqläyaq.

4 "Neftalí trïbu runakuna chaskiyanqan herenciapita sur kaqlächömi Manasés trïbu runakuna chaskiyanqan herencia kanqa. Tsay herenciapa lindërunmi kanqa nacionninpa lindërun kanqannö rupay yarqamunan kaqläpita rupay jeqanan kaqläyaq.

5 "Manasés trïbu runakuna chaskiyanqan herenciapita sur kaqlächömi Efraín trïbu runakuna chaskiyanqan herencia kanqa. Tsay herenciapa lindërunmi kanqa nacionninpa lindërun kanqannö rupay yarqamunan kaqläpita rupay jeqanan kaqläyaq.

6 "Efraín trïbu runakuna chaskiyanqan herenciapita sur kaqlächömi Rubén trïbu runakuna chaskiyanqan herencia kanqa. Tsay herenciapa lindërunmi kanqa nacionninpa lindërun kanqannö rupay yarqamunan kaqläpita rupay jeqanan kaqläyaq.

7 "Rubén trïbu runakuna chaskiyanqan herenciapita sur kaqlächömi Judá trïbu runakuna chaskiyanqan herencia kanqa. Tsay herenciapa lindërunmi kanqa nacionninpa lindërun kanqannö rupay yarqamunan kaqläpita rupay jeqanan kaqläyaq.

Judá trïbupa herencianpita sur kaqlächo kaykaq parti imanö kananpä ninqan

Ezequiel 45.1-6

8 "Judá trïbu runakuna chaskiyanqan herenciapita sur kaqlächo juk partitami rakiyanki. Anchunmi kanqa chunka ishkay lëwa pullan. Largunnami kanqa rupay yarqamunan kaqläpita rupay jeqanan kaqläyaq. Tsaymi ñöpan trïbukuna chaskiyanqan herenciapa largunnölla kanqa. Tsay parti chawpinchömi templu kanqa.

9 "Tsaycho noqapä rakiyanqayki partipa largunmi kanqa ishkay lëwa pullan y anchunnami kanqa juk lëwa. 10 Tsay partiqa sacerdötikunapämi kanqa. Norti kaqläpami largun kanqa ishkay lëwa pullan. Rupay jeqanan kaqläpami anchun kanqa juk lëwa. Tsaynöllami rupay yarqamunan kaqläpa anchun kanqa juk lëwa. Sur kaqläpami largun kanqa ishkay lëwa pullan. Tsay partipa chawpinchömi templü kanqa.

11 "Sacerdötikunapä rakiyanqayki partiqa kanqa sirvimaq Sadoc sacerdötipita aywaraq sacerdötikuna täyänanpämi. Israel runakuna y *levitakuna mana wiyayämaptinpis paykunaqa wiyayämarqanmi. 12 Noqapä rakiyanqayki particho sacerdötikunapä rakiyanqaykiqa mas *sagrädumi kanqa. Levitakunapa herencian kaqläpami kanqa.

13 "Sacerdötikunapa herencian kaqläpami levitakunapa herencian kanqa. Largunmi kanqa ishkay lëwa pullan y anchunmi kanqa juk lëwa. 14 Tsay herenciata manami rantikuyanqatsu, trukakuyanqatsu ni jukpa makinman churayanqatsu. Tsay herenciaqa noqapä karmi sagrädu kaykan.

15 "Sobraq kaq partipa largun kanqa ishkay lëwa pullan y anchun kanqa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pullan lëwa. Tsay partiqa manami sagrädutsu kanqa, sinöqa wakin runakuna täyänanpä y uywankunata mitsikuyänanpämi kanqa.

“Tsay parti chawpichönami marka kanqa. 16 Tsay markapa largunpis anchunpis tsay tamäñullami kanqa. Cada lädupa largunmi kanqa ishkay waranqa ishkay pachak pitsqa chunka (2,250) metru. 17 Markapa ñöpankunapanami uywaykikunata mitsikuyänaykipä jiruruypa qewa kanqa. Tsay qewa kanqanpami anchunpis largunpis juk pachak ishkay chunka pitsqa (125) metru kanqa.

18 “Markapa ishkan ñöpanpa sobraq kaqnami rakiyanqayki sagrädu partipa ñöpancho kanqa. Rupay yarqamunan kaqläpami largun juk lëwa kanqa y rupay jeqanan kaqläpapis largun juk lëwami kanqa. Markacho taq runakuna mikuyänanpä tsay ishkanlächömi murukuyanqa. 19 Markacho taq Israel runakuna mayqan trïbu karpis tsay chakrakunachömi murupakuyanqa.

20 “Sacerdötikunapä, levitakunapä, markata shäritsiyänanpä y chakrakunata murupakuyänanpä rakiyanqayki partiqa llapanrämi anchunpis largunpis ishkay lëwa pullan kanqa.

Mandaq autoridäpä rakiyanqan parti imanö kananpä ninqan

Ezequiel 45.7-8

21 “Mandaq autoridäpa herencianpis kanqami. Paypa herencianpa chawpinchömi *sagrädu partikuna y markapä rakiyanqayki partikuna kanqa. Tsaymi mandaq autoridäpa herencianpa anchun ishkay lëwa pullan kanqa. Largunnami kanqa Israel nacionpa jukaq lindërun kuchunpita hasta jukaq lindërun kuchunyaq.

“Tsay herenciapa chawpinchömi sagrädu parti kanqa. Tsaychömi templupis kanqa. 22 Tsay chawpi kaq partichömi Leví trïbu runakunapa herencianpis y markapä rakiyanqayki partipis kanqa. Norti kaqlächömi Judá trïbu runakunapa herencian kanqa. Sur kaqlächönami Benjamín trïbu runakunapa herencian kanqa.

Sur kaqlächo Israel trïbukunapa herenciankuna kananpä ninqan

23 “Tsaypita sur kaqläpami wakin trïbukunapa herenciankunapis kanqa. Benjamín trïbu runakuna chaskiyanqan herenciapa lindërunmi kanqa nacionninpa lindërun kanqannö rupay yarqamunan kaqläpita rupay jeqanan kaqläyaq.

24 “Benjamín trïbu runakuna chaskiyanqan herenciapita sur kaqlächömi Simeón trïbu runakuna chaskiyanqan herencia kanqa. Tsay herenciapa lindërunmi kanqa nacionninpa lindërun kanqannö rupay yarqamunan kaqläpita rupay jeqanan kaqläyaq.

25 “Simeón trïbu runakuna chaskiyanqan herenciapita sur kaqlächömi Isacar trïbu runakuna chaskiyanqan herencia kanqa. Tsay herenciapa lindërunmi kanqa nacionninpa lindërun kanqannö rupay yarqamunan kaqläpita rupay jeqanan kaqläyaq.

26 “Isacar trïbu runakuna chaskiyanqan herenciapita sur kaqlächömi Zabulón trïbu runakuna chaskiyanqan herencia kanqa. Tsay herenciapa lindërunmi kanqa nacionninpa lindërun kanqannö rupay yarqamunan kaqläpita rupay jeqanan kaqläyaq.

27 “Zabulón trïbu runakuna chaskiyanqan herenciapita sur kaqlächömi Gad trïbu runakuna chaskiyanqan herencia kanqa. Tsay herenciapa lindërunmi kanqa nacionninpa lindërun kanqannö rupay yarqamunan kaqläpita rupay jeqanan kaqläyaq. 28 Gad trïbu runakuna chaskiyanqan herenciapa sur kaq lindërunmi Tamarpita qallaykur Meriba-cadescho yaku kaykaqpa aywaranqa. Tsaypita Egipto raqrayaq päsarmi jatun Mediterráneo Lamaryaq chanqa.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 "Tsaynömi Israel runakunata trïbunpa trïbunpa herencian rakiyanki". TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Markapa punkunkunapä ninqan

30 "Kanan tantiyatsishayki markapa punkunkuna imanö kananpä kanqanta. Nortiläpami largun kanqa ishkay waranqa ishkay pachak pitsqa chunka (2,250) metru. 31 Cada punkupa jutinmi kanqa Israel trïbukunapa jutin. Norti kaqläpami kanqa Rubén punku, Judá punku y Leví punku.

32 "Rupay yarqamunan kaqlächöpis markapa largun ishkay waranqa ishkay pachak pitsqa chunka (2,250) metrumi kanqa. Tsaylächömi kanqa José punku, Benjamín punku y Dan punku.

33 "Sur kaqlächöpis markapa largun ishkay waranqa ishkay pachak pitsqa chunka (2,250) metrumi kanqa. Tsaylächömi kanqa Simeón punku, Isacar punku y Zabulón punku.

34 "Rupay jeqanan kaqlächöpis markapa largun ishkay waranqa ishkay pachak pitsqa chunka (2,250) metrumi kanqa. Tsaylächömi kanqa Gad punku, Aser punku y Neftalí punku. 35 Markata tumaypa tsaparaq murällami isqun waranqa (9,000) metru kanqa. Tsay markapa jutinmi imayyaqpis kanqa TAYTA DIOSMI Tsaycho Tan[t]".

[t] **48.35** Hebreo idiömachömi jutin kaykan *Yahweh Shammah.*

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Daniel

Tsayrä chöluyaykaptinmi atska runakunatawan Babiloniaman Danielta apakuyarqan. Tayta Diosman mana yärakuqkuna tanqan markacho tarpis Danielqa llapan shonqunwanmi payman yärakurqan. Tsaymi kay libruta liyir musyantsik Danielta y amïgunkunata Tayta Dios yanapanqanta y llapan nacionkunapäpis munayyuq kanqanta.

Amïgunkunawan Babiloniacho Daniel kayanqan

1 [1] Judá nacioncho kimsa watana Joacim rey kaykaptinmi Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosor Jerusalénman soldädunkunawan chaykur tumaypa tsapaskiyarqan. [2] Tayta Diosmi kacharirqan rey Joacimta Nabucodonosor prësu tsarinanpä y Diospa templuncho kaykaq wakin manëjukunata apakunanpä. Tsaykunatami Babiloniaman apaykur diosninkunapa templuncho kaykaq almacén cuartuman churarqan.[†]

[3] Nirkurnami *eunucukunapa mandaqnin Aspenazta Nabucodonosor nirqan prësu apayämunqan wakin Israel chölukunata palaciuman pushananpä. Wakin chölukunaqa reypa castanmi kayarqan y wakinnami Israelcho imaykayuq runakunapa castan kayarqan.[† 4] Tsay akrayanqan chölukunami kayarqan sänu, kuyayllapä, shumaq tantiyakuq, yachatsiptin juklla yachakuq y alli yachaq. Tsaymi paykuna alli kayarqan reypa palaciuncho sirviyänanpä, Babilonia[a] runakuna qellqayanqankunata estudiayänanpä y parlayanqan idiömata yachakuyänanpä.

[5] Rey Nabucodonosormi ordenarqan palaciucho kusinakuyanqan mikuykunata tsay chölukuna qoyay qoyay mikuyänanpä y vïnuta upuyänanpä. Tsaynöllami ordenarqan kimsa wata shumaq yachakuskir palaciucho payta sirviyänanpä.

[6] Tsay akranqan chölukunawanmi Daniel, Ananías, Misael y Azarías kayarqan. Paykunaqa Judápitami kayarqan. [7] Paykunapa jutinta Aspenaz trukatsirmi Danielpa jutinta trukatsirqan Beltsasar kananpä, Ananíaspa jutinta trukatsirqan Sadrac kananpä, Misaelpa jutinta trukatsirqan Mesac kananpä y Azaríaspa jutintana trukatsirqan Abed-nego kananpä.

[8] Danielmi *impüru kayta mana munar yarpachakurqan reypa mikuyninta mana mikunanpä y vïnuntapis mana upunanpä. Tsaymi Aspenazta rugarqan tsay mikuykunata mana qarananpä. [9] Tayta Dios yanapaptinmi Danielqa Aspenazwan yachanänakuyarqan. [10] Tsaynö rugaptinmi Aspenaz nirqan: "Itsanqa reypitami mantsapakü. Paymi nimashqa qamkunata alli mikuyta y alli vïnuta qaranäpä. Wakin chölukuna wera kaykaqta rikarnin uyuta rikaykuyäshurniki wanutsimanqachi".

[11] Tsaynö niptinmi cuidaqnin runatana Daniel rugakurqan. Tsay runatami mandaq Aspenaz churarqan Danielta, Ananíasta, Misaelta y Azaríasta cuidananpä. Rugakurmi Daniel

[a] **1.4** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.
[†] **1.1-2** 2Rey. 24.1; 2Crón. 36.6-7. [†] **1.3** 2Rey. 20.18; 24.10-16; Isa. 39.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nirqan: 12 “Taytay, rugakulläshayki.
Verdürallata y yakullata chunka junaq
qaraykayällämay. 13 Tsay chunka junaq
päsaskiptin reypa mikuyninta mikuq
chölukunaman tinkutsiyämay imanö
kaykäyanqätapis rikayämänaykipä.
Paykunapita mas alli kayaptïqa mañakuyanqänölla qarayämay”.
14 Tsaymi cuidaq runa awnirnin
mañakuyanqannölla chunka junaq
qararqan. 15 Chunka junaq cumpliskiptinnami rey kamaripanqan mikuyta
mikuqkunapitapis mas sänu kayarqan.
16 Tsaymi chölukunata cuidaq runaqa
reypa mikuyninta y vïnuntapis tsay
chölukunata qararqantsu. Tsaypa trokinqa verdürallatanami qararqan.
17 Tsay chuskun chölukunata Tayta
Dios yachayta qormi yanaparqan
Babilonia runakuna qellqayanqan
röllukunata liyiyänanpä y yachatsinqankunata shumaq yachakuyänanpä.
Tsaynöpis Danieltami yanaparqan
pipis revelación chaskinqanta tantiyananpä y runakuna imapä suëñuyanqantapis musyananpä.
18 Rey Nabucodonosor ninqannö
kimsa wata yacharkatsirnami reypa
ñöpanman tsay chölukunata Aspenaz pusharqan. 19 Danielwan, Ananíaswan, Misaelwan y Azaríaswan
parlaskirnami rey tantiyarqan llapan
chölukunapitapis mas yachaq kayanqanta. Tsaymi paykunata churarqan
yanapaqnin kayänanpä. 20 Mayjina aja
kaqkunata rey tapuptinmi maytsaycho
brüjukunapita y suerti qatiqkunapitapis chunka kuti mas tantiyayarqan.
21 Tsaynöpami Danielqa Babiloniacho
tarqan rey Ciro punta kaq wata mandanqan witsanyaq.

Mandaq Nabucodonosor suëñunqan

2 1 Ishkay watana Nabucodonosor rey kaykarmi kutin kutin
tsayllata suëñurqan. Tsaymi pasaypa
llakikur punuytapis tarirqantsu.
2 Suëñunqan imapä kanqantapis
willayänanpämi rey qayatsirqan adivïnukunata, brüjukunata, suerti qatiqkunata y qoyllur estudiaqkunata. Llapan
qayatsinqankuna ñöpanman qorikaskiyaptinnami 3 rey nirqan: “Suëñunqä
imapä kanqantapis mana musyarmi
pasaypa llakishqa kaykä”.
4 Tsaymi tsay yachaq runakuna arameo idiömacho niyarqan: “¡Qamlla
imayyaqpis rey kaykullay! Suëñunqaykita willaykayällämay imapä kanqantapis willayänäpä”.
5 Tsaynö niyaptinmi rey Nabucodonosor paykunata nirqan: “Manami
willayäshaykitsu. Imata suëñunqäta
y imapä tsay suëñu kanqantapis
mana willayämaptikiqa ichik ichiklla
roquyäshunaykipä y wayikikunatapis
juchutsir ushayänanpämi ordenashä.
6 Mayqaykipis imata suëñunqäta y
imapä tsay suëñu kanqantapis willayämaptikiqa llapan runakuna respitayäshunaykipämi churayäshayki. Tsaynöllami imayka qaraytapis kamaripäyäshayki. Kanan juklla willayämay
imata suëñunqäta y imapä suëñunqätapis”.
7 Tsaynö niptinmi yapay niyarqan:
“Tayta rey, imata suëñunqaykitapis
willayämaptikiqa suëñunqayki imapä
kanqantapis willayäshaykimi”.
8 Tsaymi rey Nabucodonosor nirqan: “Imata suëñunqätapis manami
willayäshaykitsu. Qamkunaqa niq
tumpallami tiemputa päsaykätsiyanki.
9 Suëñunqäta mana willayämaptikiqa
llapaykikunatami ushakätsiyäshayki.
Qamkunaqa willanakuyashqayki
llullapämar engañayämänaykipämi.
Niq tumpallami tiemputa päsaykätsiyanki. Kanan juklla willayämay imata
suëñunqätapis. Tsaynöpami musyashä
suëñunqä imapä kanqantapis”.
10 Tsaymi yachaq runakuna reyta
niyarqan: “Manami pipis kay patsacho kantsu imata suëñunqaykita
willashunaykipä. Mayjina munayyuq karpis manami mayqan reypis

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

musyaqkunata, brüjukunata o qoyllur
estudiaqkunata mañakayämanqaykinö
mañakushqatsu. 11 Tayta rey, mañaka-
yämanqaykiqa alläpa ajami kaykan.
Runaqa tsayta manami musyantsu,
sinöqa dioskunallami. Tsaynö kaptin-
pis paykunaqa manami noqantsikwan-
tsu kaykäyan".
12 Tsaynö niyaptinmi rey pasaypa
rabyakur ordenarqan Babiloniacho lla-
pan yachaq runakunata chipyaq usha-
kätsiyänanpä. 13 Ordinta ruraskatsirmi
entëru nacionman apatsirqan llapan
yachaq runakunata wanutsiyänanpä.
Tsaymi Danielta y compañërunkunata-
pis ashitsirqan wanutsiyänanpä.
14 Tsay ordinwanmi reyta cuidaq
soldädukunaman capitannin aywar-
qan Babiloniacho yachaq runakunata
wanutsinanpä. Tsay runapa jutinmi
Arioc karqan. Daniel kaqman chay-
kuptinmi Danielqa shumaq yarpacha-
kuskir 15 nirqan: "¿Imatä kashqa rey
tsaynö ras ordenananpä?"
Tsaymi Danielta Arioc willarqan
imanir wanutsiyta munanqantapis.
16 Tsaynö willaptinmi Danielqa rey
Nabucodonosorman aywaykur ruga-
kur nirqan: "Taytay, imapä tsay suëñu
kanqantapis willanäpä ichikllata shu-
yaykallämay".
17 Nirkurnami wayinman Daniel
kutiykur Ananíasta, Misaelta y Aza-
ríasta willarqan rey imanir yachaq
runakunata wanutsiyta munanqantapis.
18 Nirkurmi paykunata nirqan: "Ciëlu-
cho Tayta Diosta mañakuykuyällay rey
imata suëñunqantapis tantiyatsimä-
nanpä. Mana tantiyatsimaptinqa Babi-
lonia nacioncho yachaq runakunatapis
y noqantsiktapis wanutsimäshunmi".
19 Tsay paqasmi Danielta Tayta Dios
revelarqan Nabucodonosor imata
suëñunqanta y imapä tsay suëñu kan-
qantapis. Tsaymi Danielqa ciëlucho
kaykaq Tayta Diosta alabar 20 nirqan:

"Tayta Dios, imaypis alabashqa
kaykullay.
Qampitami yachaypis y munay-
pis kaykan.
21 Qammi kamakätsinki ima
kananpä kaqtapis.
Tiempukunatapis qammi kama-
kätsinki.
Reykunatapis churanki y truka-
tsinki.
Yachaqkunatapis mas yachayta
qaranki.
Tantiyakuqkunatapis mas tanti-
yatsinki.
22 Pipis mana tantiyanqantami qam
musyatsinki.
Qampäqa llapanpis aktsichönömi
kaykan.
23 Unay castäkuna adorayanqan
Tayta Dios, qamtami agradëci-
kur alabä.
Mañakunqäta wiyamarmi
yachayta qaramar rey Nabuco-
donosor imata suëñunqantapis
shumaq tantiyatsimashqayki".

24 Nirkurmi Daniel aywarqan Arioc-
wan parlananpä. Arioctami rey orde-
nashqa karqan yachaq runakunata
wanutsinanpä. Tsaymi payta Daniel
nirqan: "Taytay, Babiloniacho kaykaq
yachaq runakunata ama wanutsiytsu.
Tsaypa trokinqa reypa puntanman
pushaykamay suëñunqan imapä kan-
qantapis willanäpä".
25 Tsaynö niptinmi jinan höra
Danielta Arioc pusharqan rey kaqman.
Chaykatsirmi nirqan: "Tayta rey, Judá-
pita prësu apamunqantsik runakuna-
chömi tarishqä juk yachaq chöluta.
Paymi willashunki suëñunqayki imapä
kanqantapis".
26 Tsaynö niptinmi Beltsasar jutiyuq
Danielta Nabucodonosor tapur nirqan:
"¿Rasunpaypaku qam willamanki
imata suëñunqätapis y imapä tsay
suëñu kanqantapis?"
27 Tsaynö tapuptinmi Daniel nirqan:
"Tayta rey, suëñunqaykita ¿pirächi
tantiyatsishunkiman? Manami yachaq-
kunapis, brüjukunapis, musyaqkunapis

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ni suerti qatiqkunapis kamäpakuyanqatsu. 28 Tsaynö kaptinpis ciëlucho kaykaq Tayta Diosmi runa mana tantiyanqanta revelan. Paymi suëñuynikicho musyatsishushqayki shamuq watakuna imanö kananpä kanqantapis. Kanan willashayki suëñuynikicho imata rikanqaykitapis.

29 "Tayta rey, cämaykichömi chacharaykarqayki waray warantin ima kananpä kaqtapis yarpachakur. Tsaymi punuykaptiki imapis kananpä kaqta Tayta Dios revelashushqayki. 30 Manami wakin runakunapita mas yachaq kaptïtsu tsay suëñunqaykikunata musyatsimashqa, tsaypa trokinqa imapä kanqantapis musyanaykipämi.

31 "Tayta rey, suëñuynikichömi rikashqayki runa niraq jatunkaray monumentuta. Tsay monumentumi mantsariypä chipipiykar ñöpaykicho ichiraykashqa. 32 Umanmi kashqa qori pürupita. Pëchun y rikrankunami kashqa yuraq qellaypita. Pachan y raku chankankunanami kashqa broncipita. 33 Qonqurninpita utsuputunyaqmi fiërrupita kashqa. Chakinkunanami kashqa kuwashqa mituwan fiërru takushqa.

34 "Rikaraykaptikimi tsay monumentu kaqman illaqpita juk rumi kuchpakämushqa. Rumi tsaynö kuchpakämushqa pipis mana kuchpaykämuptinmi. Fiërrupita y mitupita rurashqa chakinman charmi tsay monumentuta pakishqa. 35 Tsaymi mitupita, fiërrupita, broncipita, yuraq qellaypita y qoripita monumentuta pakiskishqa. Usya witsan ëracho trïguta trillaptin polvu rikakunqannömi tsay monumentupis polvu rikakushqa. Tsay polvuta wayra apaptinmi imapis kashqanatsu. Monumentuta pakiq rumimi itsanqa jatunkaray jirkaman tikrarnin entëru patsaman juntashqa.

36 "Tayta rey, tsaytami suëñushqayki. Kananqa tsaykuna imapä kanqantapis tantiyatsishayki. 37 Ciëlucho kaykaq Tayta Diosmi churashushqayki llapan reykunapitapis mas munayyuq y pïmaypitapis mas respitashqa kanaykipä. 38 Tsaynöpis qampa munaynikimanmi churamushqa maytsaycho taq runakunata, llapan uywakunata y llapan pajaqkunatapis. Tayta Diosmi churashushqayki paykunapa mandaqnin kanaykipä. Tsaymi suëñuynikicho rikanqayki monumentupa qori uman kaykanki.

39 "Qam mandanqayki nacionkunataqa juk nacionmi vincirkur munayncho tsararanqa. Tsaynö kaptinpis tsay nacionqa qam mandanqayki nacionpita wallka munayyuqllami kanqa. Tsaypitanami juk nación shamunqa llapan nacionkunata mandananpä. Tsay nacionqa broncinö fuerti karmi kay entëru patsata munayncho tsararanqa. 40 Nirkurnami juk nacionna llapan nacionkunata vincirkur mandanqa. Tsay nacionmi fiërrunö fuerti kanqa. Fiërru imatapis pakir ushakätsinqannömi tsay nacionpis wakin nacionkunata chipyaq ushakätsinqa.

41 "Tayta rey, runa niraq monumentupa chakinkuna fiërrupita y kuwashqa mitupita kanqantami rikashqayki. Tsayqa kaykan tsay ultimu kaykaq nación runakuna juk yarpay juk yarpay kayänanpä kanqanmi. Tsaynö karpis fiërrunö fuertimi kanqa. 42 Chaki dëdunkuna fiërrupita y mitupita kanqannömi tsay nacionpis aybësis fiërrunö fuerti kanqa y aybësis mitunö débil kanqa. 43 Chakinkuna fiërruwan mitu tallukäyanqanta rikanqaykinömi tsay nacionpa mandaqnin reykunapis munaynincho kaykaq reykunawan yanapanakuyänanpä *pactuta rurayanqa. Tsaynö rurarpis fiërruwan mituta talluyta mana kamäpakunqantsiknömi tsay nación runakunapis takukayta kamäpakuyanqatsu.

44 "Tsay reykuna mandayanqan witsanmi ciëlucho kaykaq kikin Tayta

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Dios mandar qallaykunqa. Paypa *mandakuyninqa manami imaypis ushakanqatsu paytaqa manami ni pipis vincinqatsu. Tsaynöllami imayyaqpis mandaq kar wakin mandaqkunata wanutsinqa. 45 Tsaynö kananpämi jirkapita kuchpakämuq rumita suëñuynikicho rikashqayki. Tsay rumi pipis mana jitaykämuptin kuchpakämurmi fiërrupita, broncipita, yuraq qellaypita, mitupita y qoripita monumentuman char pakishqa. Tayta rey, tsaynö kananpämi Tayta Dios revelashushqayki. Tsaynö kanqa tiempun chämuptinmi. Tsay suëñunqaykiqa rasunpaypami kanqa. Imapä kanqanta willanqäpis rasunpaypami kaykan".

46 Tsaynö niptinmi rey Nabucodonosor urkunpis patsaman töpanqanyaq Danielpa ñöpanman qonqurikuykurqan. Nirkurnami ordenarqan tsaki mikuy ofrendakunata payta entregayänanpä y inciensiuwan qoshnitsiyänanpäpis. 47 Nabucodonosornami Danielta nirqan: "Sirvinqayki Diosqa llapan dioskunapa Diosninmi y llapan reykunapa mandaqnin reymi kaykan. Llapan ima päsananpä kaqtapis revelaq karmi revelashushqayki imapä suëñunqätapis willamänaykipä".

48 Tsaypitanami llapan Babilonia provinciacho gobernador kananpä Danielta rey churar imaykatapis qararqan. Tsaynöllami yachaq runakunapa mandaqnin kananpä churarqan. 49 Tsaynami reyta Daniel mañakurqan Sadracta, Mesacta, Abed-neguta Babilonia provinciakunacho mandashiyänanpä. Kikin Danielnami quëdarqan reypa palaciuncho.

Qoripita rurashqa monumentuta adorayanqan

3 1 Tsaypitanami rey Nabucodonosor qoripita juk monumentuta ruratsirqan kimsa chunka (30) metru altuta y kimsa metru anchuta. Nirkurmi tsay monumentuta Babilonia provinciacho kaykaq Dura niyanqan pampaman ichïtsirqan. 2 Tsaypitanami qayatsirqan nacionta mandashiqninkunata, prefectukunata, gobernadorkunata, yätsikuqkunata, tesorërukunata, juezkunata, markacho autoridäkunata y provinciakunacho kaykaq wakin autoridäkunatapis. Paykunatami qayatsirqan monumentuta ichïtsinqanpita kushikur fiestata rurayänanpä. 3 Tsaynö qayatsiptinmi nacionta mandashiqninkuna, prefectukuna, gobernadorkuna, yätsikuqkuna, tesorërukuna, juezkuna, marka autoridäkuna y provinciakunacho kaykaq wakin autoridäkunapis monumentu ichïtsinqan kaqman llapan qorikäyarqan.

4 Tsaychömi willakuq runa jinchi qayakur nirqan: "Llapan markakunapita y nacionkunapita shamuqkuna, tukuy niraq idiömata parlaq karpis, shumaq wiyayämay. 5 Imay hörapis *cornëta, këna, taksha arpa, guitärra, jatun arpa, zampöña y mas wakin instrumentukuna waqamunqanta wiyar juk yarpaylla llapaykikuna rey Nabucodonosor ichïtsinqan monumentuta adorayänaykipä qonqurikuyay. 6 Mayqaykipis tsay monumentuta qonqurikuykur mana adorayaptikiqa jinan hörami pasaypa wayllashqa jornuman qaykushqa kayanki".

7 Órden mantsariypä kaptinmi instrumentukunata tukayämunqanta wiyar llapan markakunapita y nacionkunapita shamuq runakuna ima idiömata parlaq karpis qonqurikuykur rey Nabucodonosor ichïtsinqan qori monumentuta adorayarqan.

8 Tsaypitanami juk ishkay Babilonia[b] runakuna aywayarqan rey kaqman. Chaykurmi Israel runakunapa contran 9 Nabucodonosorta willar niyarqan: "¡Qamlla imayyaqpis rey kaykullay!

[b] **3.8** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Qammi ordenashqayki cornëtata,
kë其nata, taksha arpata, guitärrata,
arpata, zampöñata y mas wakin ins-
trumentukunatapis tukamuqta wiyar
qoripita ruratsinqayki monumentupa
ñöpanman qonqurikuykur llapanpis
adorayänanpä. 11 Tsaynöllami orde-
nashqayki qonqurikuykur monumen-
tuta mana adoraq kaqta wayllashqa
jornuman qaykatsinaykipä. 12 Tsaynö
ordenaykaptikipis kanmi Babilonia
provinciaman mandar yanapayäshu-
naykipä churanqayki juk ishkay Israel
runakuna ninqaykita mana cäsukuq.
Tayta rey, qam adoranqayki dioskun-
nata paykunaqa manami adorayantsu.
Tsay runakunaqa ruratsinqayki qori
monumentuta adorayänanpä ordenay-
kaptikipis manami adoraykäyantsu.
Tsay runakunaqa Sadrac, Mesac y
Abed-negumi kaykäyan".

13 Tsaynö niyaptinmi Nabucodono-
sorqa pasaypa ajashqa qayatsimurqan
Sadracta, Mesacta y Abed-neguta. Tsay
chölukuna reypa puntanman chay-
kuyaptinmi 14 Nabucodonosor nirqan:
"¿Rasunpaypaku qamkuna diosnïku-
natapis y qoripita ruratsinqä monu-
mentutapis adorayankitsu? 15 Kananqa
cornëtata, këñata, taksha arpata,
guitärrata, arpata, zampöñata y wakin
instrumentukunatapis tukamuqta
wiyar juklla qonqurikuykur rura-
tsinqä monumentuta adorayay. Mana
adorayaptikiqa pasaypa wayllashqa
jornumanmi qaykatsiyäshayki. Tsaynö
ruraptï ¿ima diosrä salvayäshunki?"

16 Niptinmi Sadrac, Mesac y Abed-
nego Nabucodonosorta niyarqan:
"Tayta rey, tsaypitaqa imatapis ama
parlashuntsu. 17 Wayllashqa jornuman
qaykayämaptikipis sirviyanqä Tayta
Diosnïmi tsay jornupita y makikipi-
tapis salvayämanqa. 18 Mana salva-
yämaptinpis noqakunaqa manami
diosnikikunata sirviyäshätsu ni tsay
ruratsinqayki monumentutapis adora-
yäshätsu".

Wayllaykaq jornupita Tayta Dios salvanqan

19 Sadrac, Mesac y Abed-nego tsaynö
niyaptinmi Nabucodonosor oqiyayparä
ajar jornu wayllätsiqkunata ordenar-
qan qanchis kuti mas wayllätsiyä-
nanpä. 20 Nirkurnami allinnin soldädu-
kunata mandarqan Sadracta, Mesacta
y Abed-neguta pankaykur wayllashqa
jornuman qaykuyänanpä. 21 Tsaynö
ruraskirmi tsay jornuman cäpantinta,
llanqintinta, uma wankukunantinta y
llapan jatiranqan latsapantinta qayku-
yarqan. 22 Ras qaykuyänanpä rey orde-
naptinmi pasaypa wayllashqa jornu
kar qaykuq soldädukunata rupas-
kirqan. Tsaymi Sadracta, Mesacta y
Abed-neguta qaykuq soldädukuna
jinan höra wanuyarqan. 23 Qaykuyap-
tinmi tsay chölukunaqa makin chakin
pankashqa jornu rurincho rikakuyar-
qan.

24 Tsayta rikaykurmi jamaraykan-
qanpita shärirkur Nabucodonosor
pasaypa mantsakashqa yätsiqninku-
nata nirqan: "¿Manaku kimsan chö-
lukunata pankarkur jornuman qayka-
tsishqantsik?"

Tsaynö niptinmi paykuna niyarqan:
"Awmi, tayta rey".

25 Tsaymi nirqan: "¡Jornu rurincho
chusku runakuna kachaylla y mana
rupakuypa puriykaqtami rikaykä!
¡Paykunawan kaykaq runaqa juk dios
niraqmi kaykan!"

26 Nirkurnami Nabucodonosor jornu
kaqman aywaykur qayarqan: "¡Munay-
yuq Diosta adoraq Sadrac, Mesac y
Abed-nego! ¡Yarqaskamur shayämuy!"

Tsaymi kimsan chölukuna jornupita
yarqayämurqan. 27 Yarqayämuptinmi
paykuna kaqman nación mandashiq-
ninkuna, prefectukuna, gobernador-
kuna y yätsikuqkuna rikayänanpä
qorikäyarqan. Tsaychömi rikayarqan
tsay chölukunata ichikllapis nina
mana rupanqanta. Aqtsallanpis ni

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

latsapallanpis mana rupashqa kaptinmi ni rupashqanöpis asyäyarqantsu.
28 Tsaymi Nabucodonosor nirqan: “Sadrac, Mesac y Abed-nego adorayanqan Dios alabashqa kaykullätsun. Paymi *angelninta kachamushqa salvananpä. Diosninman yärakurmi noqa ordenanqätapis cäsukuyashqatsu. Paykunaqa juk dioskunata adorayänanpa trokinmi wanuyänanpäpis listu kayashqa. 29 Manami ima diospis tsaynöqa salvantsu. Pï runatapis Sadrac, Mesac y Abed-nego adorayanqan Diospa contran parlaq kaqtaqa ichik ichiklla roquyätsun. Wayinkunapis kayashqa katsun. Tsaynö katsun may nacionpita kaptinpis y ima idiömata parlaptinpis”.
30 Tsaypitanami Sadracta, Mesacta y Abed-neguta Nabucodonosor churarqan Babilonia provinciacho mandaq autoridä kayänanpä.

Jatunkaray jachata rey Nabucodonosor suëñunqan

4 1 *(3.31)* Rey Nabucodonosormi maytsay markakunaman, nacionkunaman y ima idiömata parlaq runakunaman cartakur nirqan:

Qamkunacho alli kaway kaykullätsun. 2 *(3.32)* Munayyuq Tayta Diosmi mantsakaypä kaqkunata rurar shumaq tantiyatsimashqa. Tsaytami kushishqa willayta munaykä. 3 *(3.33)* ¡Pay ruranqanqa mantsakaypämi kaykan! ¡Milagru ruranqanqa kushikuypämi! ¡Paymi imayyaqpis mandaq kaykan! ¡Munayyuq kanqanqa imaypis manami ushakantsu!

4 *(1)* Noqa Nabucodonosormi yarpanqänö llapanpis alli kaptin palaciücho kushishqa kawarqä. 5 *(2)* Juk paqas punuykarmi mana allita suëñuskir pasaypa mantsakarqä. 6 *(3)* Tsaymi Babiloniacho taq llapan yachaq runakunata qayatsimurqä suëñunqä imapä kanqantapis tantiyatsiyämänanpä. 7 *(4)* Adivïnukuna, brüjukuna, qoyllur estudiaqkuna y suerti qatiqkuna chäyämuptinmi suëñunqäta willarqä. Tsaynö willaptïpis manami tantiyatsimayta kamäpakuyarqantsu.
8 *(5)* Tsaypitanami Daniel chämurqan. Paypa jukaq jutinmi Beltsasar. Tsaynö jutinta churarqä adoranqä diospa jutin kanqannö kananpämi. Payta llapan dioskuna yanapaptinmi imata suëñunqätapis willar nirqä: 9 *(6)* “Beltsasar, yachaq runakunapa mandaqnin kaptikimi musyä llapan dioskuna yanapayäshunqaykita. Tsaymi qampäqa imapis ajatsu imata suëñunqäta y suëñunqä imapä kanqantapis willamänaykipä.
10 *(7)* “Cämächo punuykarmi suëñuynïcho rikashqä kay patsa chawpincho jatunkaray jacha ichiraykaqta. 11 *(8)* Tsay jacha wiñayllanta rakuyar llimllasapayaptinmi ñükankunapis ciëluyaq chashqa. Tsaymi maytsaymanpis rikakashqa. 12 *(9)* Tsay jachapaqa raprankunapis kuyayllapämi kashqa. Llapan runakuna mikuyänanpämi wayuyninpis atska kashqa. Llapan jirka uywakunapis jachapa chakinchömi llantukuyashqa. Tsaynöpis llimllankunachömi qeshunta pishqukuna rurayashqa. Tsay jachapa wayuynintami llapan uywakunapis mikuyashqa.
13 *(10)* “Cämächo punuykarmi suëñuynïcho rikashqä ciëlupita juk *ángel uraykämuqta. 14 *(11)* Tsay angelmi jinchi nimurqan: ‘Tsay jachata mutuskir llapan llimllankunata llawmayay. Nirkur raprankunatapis chipyaq rachiyay. Wayuyninkunatapis tapsiriyay. Llantuynincho llantukuykaq uywakunatapis llapanta qarquyay. Pishqukunapis qeshunta jaqiskir aywakuyätsun. 15 *(12)* Troncunta itsanqa michintinta[c] patsallancho fiërru y bronci

[c] **4.15** Wakin runakunaqa *jawantinta* niyan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cadinakunawan watayay. Qewakunapa chawpillancho uywakunawan iwal kawatsun. Shullyapis patsallancho ushmatsun. **16** *(13)* Yarpaynin alli kanqanpita uywapa yarpayninnö tikratsun. Tsaynö katsun qanchis watayaq'.

17 *(14)* "Tsaynö kananpä kaqtami angelkuna willakuyashqa. Tsaynö päsaptinmi pïmaypis musyayanqa llapan mandaqkunapitapis Tayta Dios mas munayyuq kanqanta. Paymi nacionta mandananpä pitapis munanqanta churan. Munarqa mas qollmi shonqu kaqtapis mandaq kananpämi churan.

18 *(15)* "Tsaytami noqa Nabucodonosor suëñuynïcho rikashqä. Beltsasar, kanan willamay imapä tsay suëñu kanqantapis. Kay mandanqä nacioncho manami mayqan musyaqkunapis tantiyatsimayta kamäpakuyantsu. Llapan dioskuna yanapashuptiki musyämi qam tantiyatsimänaykipä kanqanta".

Rey Nabucodonosor imapä suëñunqantapis Daniel willanqan

19 *(16)* Tsaynö willanqä mantsariypä kaptinmi Beltsasar jutiyuq Daniel juk höranö pasaypa yarpachakur wiyaräkurqan. Tsaymi nirqä: "Beltsasar, tsay suëñunqäpita ama mantsariytsu".

Tsaynö niptïmi Daniel nimarqan: "Taytay, tsay suëñuynikicho rikanqaykiqa chikishuqnikikunata päsananpä kaykullätsun. **20-22** *(17-19)* Suëñuynikicho rikanqayki jachaqa kikikimi kaykanki. Tsay jacha wiñayllanta rakuyanqannömi qampis munayyuq tikrashqayki. Llimllasapayaptin llimllankuna ciëluyaq chanqannömi qampis munayyuq rikakur ciëlucho kaykaq *angelnö kaykanki. Jachapa raprankuna kuyayllapä kanqannö y wayuyninkuna llapan runakuna mikuyänanpä kanqannömi qampis atska runakunata yanapanki. Jirka uywakuna jachapa llantuynincho llantukuyanqannö y llimllankunacho pishqukunapis qeshunkunata rurayanqannömi llapan runakunapis munaynikicho kaykäyan. Tsay jacha kay patsacho maytsaymanpis rikakanqannömi llapan nacionkunapis makikicho kaykäyan.

23 *(20)* "Tsaynöllami suëñuynikicho rikashqayki ciëlupita willakuq ángel uraykämuqta. Paymi nirqan: 'Tsay jachata mutuskir llapanta ushakätsiyay. Troncunta itsanqa michintinta patsallancho kachaykuyay. Nirkur fiërru y bronci cadinakunawan watarkur jirkacho qewakunapa chawpillancho kachaykuyay. Shullyapis patsallancho ushmatsun. Qanchis wata päsanqanyaq uywakunawan iwal kawatsun'.

24 *(21)* "Tayta rey, munayyuq Tayta Dios suëñuynikicho rikatsishunqaykiqa qamta päsashunaykipämi kaykan. Kanan willashayki tsay suëñunqayki imapä kanqantapis. **25** *(22)* Runakuna täyanqanpita qarquyäshuptikimi uywakunawan juntu kawanki. Törunömi qewata mikunki y shullyami ushmashunki. Qanchis watami tsaynö kanki Tayta Dios llapanpä munayyuq kanqanta tantiyakunqaykiyaq. Paymi pitapis munanqan kaqta churan mandaq kananpä.

26 *(23)* "Jawantin troncu patsallancho quëdanqanqa mandaq kayman kutinaykipä kanqanmi kaykan. Tsaynö kutinki Tayta Dios llapanpä munayyuq kanqanta tantiyakunqayki hörami.

27 *(24)* "Tayta rey, tsaynö mana päsashunaykipä kanan yätsishayki. Jutsa ruraykunata kacharir runa mayikita shumaq rikay. Mana alli kayta kacharir muchuqkunata yanapay. Tsaynö rurarqa capazchi alli kawayta tariykunkimanpis".

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 (25) Daniel willamanqannöllami
llapanpis päsamarqan. 29 (26) Tsay
suëñunqäpita juk wata päsaskiptin-
nami Babilonia palaciücho puriykar
30 (27) nirqä: "¡Noqami munayyuq kar
kay jatunkaray Babilonia markata
shäritsishqä mandanqä nacionku-
napa capitalnin kananpä! Tsaynö-
pami maytsay nacioncho munayyuq
kanqäta musyayanqa".
31 (28) Parlaytapis manarä ushaptïmi
ciëlupita nimunqan wiyakämurqan:
"Rey Nabucodonosor, ninqäta shu-
maq wiyamay. Kananpitaqa mana-
nami reynatsu kanki. 32 (29) Runa-
kuna täyanqanpita qarquyäshupti-
kimi uywakunawan juntu kawanki.
Törunömi qewata mikunki. Qanchis
watami tsaynö kanki Tayta Dios
llapanpä munayyuq kanqanta tan-
tiyakunqaykiyaq. Paymi mandaq
kananpä pitapis munanqanta chu-
ran".
33 (30) Jinan hörami nimunqannö
yarpaynï illakaskirqan. Tsaymi runa-
kuna täyanqanpita qarqamaptin töru-
kunanö qewata mikur qallaykurqä.
Cuerpütanami shullya ushmamarqan.
Aqtsäpis ankapa plümannö y shillüpis
ankapa shillunnömi wiñarqan.
34 (31) Qanchis wata päsaskiptinmi
noqa Nabucodonosor ciëlupa ñukiy-
kur Tayta Diosta perdonta mañakurqä. Tsaymi yapay juiciüman
kutirkur imayyaqpis kawaq munay-
yuq Tayta Diosta alabarqä y agradë-
cikurqä.

Mandaq kayninqa mana usha-
kaqmi kaykan.
Mandaq kaynintaqa manami
pipis qechuntsu.
35 (32) Paypäqa mayqan nacionpis
manakaqllami kaykan.
Tayta Diosqa ciëluchöpis y kay
patsachöpis munanqantami
imatapis ruran.
Paytaqa manami pipis tsapata
churapantsu.
Paytaqa manami pipis "¿imanirtä
tsaynö ruraykanki?" nintsu.
36 (33) Tsay hörami ñöpata kanqä
juiciüman kutirkurqä. Mandaq
kayman yapay kutir ñöpata munay-
yuq kanqänömi yapay munayyuq
karqä. Tsaypitanami ñöpata mandar
yanapamaqkunapis yanapayämä-
nanpä yapay kutiyämurqan. Trönü-
man kutirmi punta kanqäpita mas
munayyuq karqä. 37 (34) Tsaymi noqa
Nabucodonosor ciëlucho kaykaq
Tayta Diosta alabä. Pay ruranqanqa
llapanpis allimi. Yachaq tukuqkuna-
taqa penqakuymanmi churan.

Pirqacho juk maki qellqanqan

5 1 Babiloniapa mandaqnin rey
Belsasar fiestata rurarmi juk
waranqa (1,000) mandashiqninku-
nata qayatsirqan juntu mikuyänanpä.
Tsaychömi paykunawan vïnuta upu-
yarqan machäyanqanyaq. 2-3 Machar-
kurmi rey Belsasar ordenarqan taytan
Nabucodonosor Jerusalén templupita
apamunqan qoripita y qellaypita
rurashqa väsukunata jipiyämunanpä.
Tsaykunatami jipitsimurqan manda-
shiqninkunawan, warminkunawan y
*concubïnankunawan upyayänanpä.
Ordenanqannö apayämuptinmi tsay
väsukunawan upyayarqan. 4 Vïnuta
upyarmi qoripita, qellaypita, broncipita, fiërrupita, qerupita y rumipita
rurashqa diosninkunata alabayarqan.
5 Tsay hörami palaciupa sälancho
runapa makin illaqpita rikakämur
chiwchi atsikyaykaq qepan yuraq
pirqacho qellqarqan. Tsay qellqaykaq
makita rikaykurmi 6 rey pasaypa man-
tsakar almatakaskirqan. Qonqurninpis
pasaypa tsuktsukyaptinmi ichirä-
nanpä kallpanpis karqantsu. 7 Tsaymi
brüjukunata, qoyllur estudiaqkunata
y suerti qatiqkunata qayaykatsir rey
nirqan: "Mayqaykipis kay qellqaray-
kaqta liyiskir ima nikanqantapis tan-
tiyatsimaq kaqtami granäti latsapata

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jatitsishä. Tsaynöpis qoripita rurashqa wallqatami wallqatsishä. Nirkurmi noqawan juntu mandananpä churashä".

8 Tsaymi tsay qayatsinqan yachaq runakunaqa pirqacho qellqaraykaqta liyirpis mana tantiyar reyta ima niytapis kamäpakuyarqantsu. 9 Tsaymi Belsasarqa pasaypa mantsarir almatakaskirqan. Mandashiqninkunapis manami ima ruraytapis kamäpakuyarqantsu.

10 Rey y mandashiqninkuna mantsarir qayaräyanqanta wiyarmi maman reina yaykurqan mikuykäyanqanman. Tsaychömi reyta nirqan: "¡Qamlla imayyaqpis rey kaykullay! Ama mantsariytsu ni almatakaytsu. 11 Kay mandaykanqayki nacionchömi juk runata llapan dioskuna shumaq yanapan. Taytayki Nabucodonosor mandaq kanqan witsanmi dioskunanörä tsay runa imatapis shumaq tantiyaq karqan. Tsaymi taytayki payta churarqan llapan yachaqkunapa, brüjukunapa, qoyllur estudiaqkunapa y suerti qatiqkunapa mandaqnin kananpä. 12 Paypa jutin Daniel kaptinpis taytaykimi jutinta trukatsirqan Beltsasar jutin kananpä. Danielqa imatapis shumaq tantiyakuq karmi runakuna suëñuyanqan imapä kanqantapis musyan. Tsaynöllami ima aja kaptinpis shumaq arreglananpä tantiyan. Payta qayatsimuy pirqacho qellqaraykanqan imata nikanqantapis tantiyatsishunaykipä".

13 Tsaynö niptinmi Danielta qayaykatsir rey tapukur nirqan: "¿Qamku kaykanki Judá nacionpita taytä prësu apamushunqayki runa? 14 Qampämi willayämashqa dioskuna shumaq yanapashunqaykita. Tsayshi imatapis shumaq tantiyanki.

15 "Pirqacho qellqaraykaqta liyirkur imapä kanqantapis niyämänanpämi yachaqkunata y brüjukunata qayatsimushqä. Qellqaraykaqta liyirpis manami musyayantsu imata nikanqantapis. 16 Qampämi willayämashqa aja tantiyaypä kaqkunatapis tantiyanqaykita y mayjina aja kaptinpis shumaq arreglanqaykita. Tsaymi mañakü pirqacho qellqaraykaqta liyirkur imapä kanqantapis tantiyatsimänaykipä. Tantiyatsimaptikiqa granäti latsapatami jatitsishayki. Tsaynöpis qoripita rurashqa wallqatami wallqatsishayki. Nirkurmi mandanqä nacioncho noqawan juntu mandanaykipä churashayki".

17 Tsaynö niptinmi Daniel nirqan: "Tsay qaramänaykipä kaqkuna kikikipä kakutsun o pitapis qaraykuy. Pirqacho qellqaraykaqta liyirkur imapä kanqantapis tantiyatsishayki.

18 "Tayta rey, taytayki Nabucodonosorta munayyuq Tayta Diosmi yanaparqan maytsay nacionkunata munayninman churananpä, respitashqa kananpä y mandaq kananpäpis. 19 Taytayki munayyuq karmi pitapis munanqan kaqta wanutsiq y mana munanqan kaqta wanutsiqtsu. Wakintami churaq mas mandaq kananpä y wakintanami qarquq mandaq kanqanpita. Tsaynö munayyuq kaptinmi llapan nacionkunacho y markakunacho taq runakuna ima idiömata parlaq karpis payta mantsayarqan.

20 "Tsaypitanami orgullösu rikakur munanqanta ruraptin mandaq kanqanpita Tayta Dios qarqurqan. 21 Runa mayinkunapita qarquptinmi yarpayninpis uywapanö tikrarqan. Tsaymi chucaru ashnukunawan juntu tarnin törunö qewata mikur kawarqan. Cuerpuntapis shullyami ushmarqan. Tsaynö kawarqan Tayta Dioslla llapan mandaqkunapäpis munayyuq kanqanta tantiyakunqanyaqmi. Tayta Diosllami nacionta mandananpä pitapis munanqan kaqta churan.

22 "Taytay, Nabucodonosorpa tsurin kaykar tsaynö kanqanta musyaykarpis orgullösumi rikakushqayki. 23 Tsaymi ciëlucho kaykaq Tayta Diosta ajanätsir templuncho manijanqan väsukunata jipitsimushqayki. Tsaykunawanmi

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

vïnuta upyayashqayki kikikipis, mandar yanapashuqnikikunapis, warmikikunapis y concubïnaykikunapis. Nirkurmi alabayashqayki qoripita, qellaypita, broncipita, fiërrupita, qerupita y rumipita rurashqa dioskunata. Tsay dioskunaqa manami rikayantsu ni wiyayantsu ni imatapis musyayantsu. Munayyuq Tayta Diostami itsanqa alabashqaykitsu. Tsaynö payta ajanätsiyashqayki paypitarä llapanta chaskiykarmi. Paymi rey kanaykipäpis churashushqayki.

24 "Tsaymi makita Tayta Dios kachamushqa pirqaman qellqananpä. 25 Tsay qellqatsinqanmi nikan: 'Yupashqa, yupashqa, pësashqa, rakishqa'.[d] 26 'Yupashqa' nikan mandaq kanqayki junaqkuna yupashqalla kaptinmi. Tsay junaqkuna tsayllachöna ushakänanpämi Tayta Dios nishqa. 27 'Pësashqa' nikan balanzacho Tayta Dios pësashuptiki pësuyki pasaypa pishiptinmi.[e] 28 'Rakishqa' nikan mandanqayki nacionta rakiskir Media y Persia runakunapa makinman churananpä destinashqa kaptinmi".

29 Tsaynö willaptinmi Belsasarqa yanapaqninkunata nirqan granäti latsapata Danielta jatitsiyänanpä y qoripita rurashqa wallqatapis wallqatsiyänanpä. Tsaynöpis paywan juntu mandananpämi churarqan.

30 Tsay paqasmi Babilonia[f] runakunapa mandaqnin rey Belsasarta wanutsiyarqan. 31 (6.1) Tsaymi Media nacionpita rey Darío soqta chunka ishkay (62) watayuq kaykar Babilonia nacionta munayninman churarqan.

Leonkuna wichqaraykanqanman Danielta jitarpuyanqan

6 1 (2) Nacionnin alli mandashqa kananta munarmi rey Darío churarqan juk pachak ishkay chunka (120) mandashiqninkunata. 2 (3) Mandashiqninkunata controlayänanpänami kimsa ministrukunata churarqan. Tsay kimsanpitami Daniel karqan juk ministru. Tsay ministrukunami yanapaqnin runakunata imatapis rey ninqanta ruratsiyaq.

3 (4) Wakin ministrukunapitapis Daniel mas tantiyakuq kaptinmi rey yarparqan llapan nacionta mandar yanapananpä. 4 (5) Tsayta musyaykurmi wakin ministrukuna y mandashiqkuna Danielpa contran shäriyarqan. Tsaymi ima achäquillatapis ashiyarqan imallatapis jitapäyänanpä. Tsaynö kaptinpis Danielqa cäsukuq karmi imatapis llutanta rurarqantsu ni qelanarqantsu. Tsaymi imatapis jitapayta kamäpakuyarqantsu. 5 (6) Tsayta tantiyaskirmi niyarqan: "Manami imatapis tarishuntsu payta jitapänantsikpä. Tsaynö kaptinpis Diosninta adoranqanwanmi ishkitsishun".

6 (7) Tsaynö nirmi ministrukuna y mandashiqkuna comisionta churayarqan reywan parlaq aywayänanpä. Chaykurmi niyarqan: "Tayta rey Darío, ¡qamlla imayyaqpis rey kaykullay! 7 (8) Llapä autoridäkuna qorikaskirmi willanakuyashqä juk leyta ruratsinaykipä. Pipis qamta adorashunaykipa trokin juk diosta o juk runata adoraptinqa leonkuna wichqaräyanqanman qaykushqa katsun. Tsay ley katsun kananpita kimsa chunka (30) junaqyaq. 8 (9) Tsay leyta qellqaskir willakatsiy llapanpis cäsukuyänanpä. Mandanqayki Media y Persia nacionkunapa leynincho nikanqannö tsay ruranqayki leyta manami pipis anulanqatsu ni trukatsinqatsu".

9 (10) Niyanqannöllami leyta qellqaskatsir rey Darío firmarqan. 10 (11) Tsay ley qellqaraykanqanta musyaskirmi

[d] **5.25** Arameo idiömachöqa nikan "Mene, Mene, Tekel, Uparsin". [e] **5.27** *Pësuyki pasaypa pishiptin* ninanqa *pasaypa jutsayuq rikakuptiki* ninanmi. [f] **5.30** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Danielqa pununqan cuartunman yaykuskir Jerusalén kaqlä ventänata kicharqan. Tsaychömi qoyay qoyay mañakunqannö cada junaq kimsa kuti qonqurikuykur Tayta Diosta mañakur alabarqan.

11 *(12)* Tsay acusaq runakuna chaykurmi Danielta tariyarqan Tayta Diosta mañakuykaqta. **12** *(13)* Tsaynö tariykurmi reyman aywar niyarqan: "Tayta rey, musyanqaykinöpis qamta adorashunaykipa trokin ima diostapis o pï runatapis pipis adoraptinqa leonkuna wichqaräyanqanman qaykushqa kayänanpämi nishqayki. Kimsa chunka (30) junaq tsaynö kananpämi leyta maytsaymanpis apatsishqayki".

Tsaymi rey nirqan: "Awmi, tsaynö cumpliyänanpämi ordenashqä. Mediapa y Persiapa leyninkunacho ninqannömi tsay ruratsinqä leyta pipis anulanqatsu ni trukatsinqatsu".

13 *(14)* Tsaynö niptinmi niyarqan: "Judá nacionpita prësu apayämunqan Danielqa manami cäsushunkitsu ni firmanqayki leytapis respitantsu. Payqa tsaynöllami qoyay qoyay kimsa kuti Diosninta mañakuykan".

14 *(15)* Tsaynö niyaptinmi rey pasaypa mantsarir imaykanöpapis Danielta salvayta munar qoyat yarpachakurqan. **15** *(16)* Tsaymi yapay kutiykur reyta tsay runakuna niyarqan: "Musyanqaykinöpis Mediapa y Persiapa leynincho ninqannö tsay ruratsinqayki leyta manami pipis anulanqatsu ni trukatsinqatsu".

16 *(17)* Tsaynami leonkuna wichqaraykanqanman jitarpuyänanpä rey ordenarqan. Nirkurnami Danielta nirqan: "¡Yärakunqayki Diosniki salvaykuläshuy!"

17 *(18)* Jitarpurmi jatun rumiwan punkuta sigurayarqan. Danielta sentenciar cumpliyanqanta musyayänanpämi reypis y autoridäkunapis sellayarqan. **18** *(19)* Nirkurnami palaciunman rey aywakur mikuytapis munarqantsu ni müsicatapis wiyayta munarqantsu. Tsaynöllami punuytapis warat tarirqantsu.

19 *(20)* Tsaka tsakallami reyqa leonkuna wichqaräyanqanman ras aywarqan. **20** *(21)* Chaykurnami pasaypa llakishqa qayar nirqan: "Imayyaqpis kawaq Tayta Diosta sirviq Daniel, imaypis sirvinqayki Dios ¿leonkunapita salvashushqaykiku?"

21 *(22)* Qayaptinmi Daniel nimurqan: "¡Qamlla imayyaqpis rey kaykullay! **22** *(23)* Jutsaynaq kanqäta musyarmi *angelninta Tayta Diosnï kachamushqa leonkunapa shiminkunata tsapaptin mana mikuyämänanpä. Tayta rey, qampa contrayki manami imatapis rurashqätsu".

23 *(24)* Tsaymi pasaypa kushikur leonkuna wichqaraykäyanqanpita jinan höra Danielta jipitsimurqan. Jipitsimurmi rikayarqan leonkuna ashpiyllapis mana ashpiyanqanta. Tsaynö sänu karqan Tayta Diosman yärakuyninpami.

24 *(25)* Tsaymi Danielpa contran shäriq runakunata, warminkunata y tsurinkunatapis leonkuna wichqaräyanqanman jitarpuyänanpä rey prësu apatsimurqan. Manaräpis patsaman chäyaptinmi leonkunaqa achkupakur tullunkunatapis chipyaq kaptuykällar ushayarqan.

25 *(26)* Tsaypitanami rey Darío juk leyta qellqaskir apatsirqan may markacho y may nacioncho taqkunaman y ima idiömata parlaqkunamanpis. Tsay leychömi nirqan:

"Qamkunacho alli kaway kaykullätsun. **26** *(27)* Noqami kanan ordenä mandanqä llapan nacionkunacho Daniel adoranqan Diospita *mantsapakur adorayänaykipä.

Paymi imayyaqpis kawaq Tayta Dios kaykan.
Mandaq kanqanqa manami imaypis ushakantsu.
Tsaynöllami munayyuq kayninpis mana ushakaq kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27 (28) Paymi cuidamantsik y ima
mana allipitapis tsapämantsik.
Paymi ciëlucho mantsakaypä
kaqkunatapis rikakätsimun.
Kay patsachöpis milagrukuna-
tami ruran.
Paymi leonkunapitapis Danielta
tsapashqa".
28 (29) Tsaymi Persia nacionpa man-
daqnin rey Darío mandanqan witsan
y rey Ciro mandanqan witsan Daniel
respitashqa karqan.

Suëñuynincho mantsaypä chusku uywakunata Daniel rikanqan

7 1 Babilonia nacioncho rey Belsasar
juk wata mandaykaptinmi suëñuy-
nincho revelacionta Daniel rikarqan.
Rikanqankunata qellqaskirmi 2 Daniel
nirqan: "Suëñuynïchömi rikarqä kay
patsapa chuskun kuchunpita pasaypa
wayramuptin mantsariypä lamar
pulchaqyaykaqta. 3 Tsay lamarpitami
mantsariypä juk niraq juk niraq chusku
jatusaq uywakuna yarqayämurqan.†
4 "Punta kaq uywami león niraq
karqan. Älankunami ankapa älannö
karqan. Rikaraykaptïmi älanku-
nata llukiskiyarqan. Nirkurnami tsay
uywata ichïtsiyarqan ishkan chakillan-
wan runanö ichiränanpä. Tsaynöpis
runanö yarpachakunanpämi yarpayta
qorqan.
5 "Ishkay kaq uywami ösu niraq kar-
qan. Jukaqlä waqtanmi joqarikashqa
karqan. Shiminchömi amuraykarqan
kimsa custillakunata. Tsay ösutami
nirqan: '¡Shäriy melananqaykiyaq
aytsata mikuy!'
6 "Tsaypitanami rikarqä leopardu
niraq uywa† waqtancho chusku älayuqta
y chusku umayuqta. Tsay uywami man-
dananpä autoridä kayta chaskirqan.
7 "Nirkurmi rikarqä chusku
kaq uywata. Punta kaq rikanqä
uywakunapita mas juk niraqmi kar-
qan. Tsay uywa pasaypa mantsaypä
kallpasapami karqan. Curmïllunkuna-
pis fiërrupita jatusaq kaptinmi pitapis
tarinqan kaqtaqa mikur usharqan y
katunqan kaqtanami jarutakur ush-
qan. Tsay uywaqa chunka waqrayuqmi
karqan.†
8 "Tsay waqrankunata rikaraykap-
tïmi juk taksha waqra jeqamurqan.
Tsay waqra wiñaptinmi kimsa kaq
waqrankuna kiptukäyarqan. Tsay
waqrami karqan runapa ñawinnö
ñawiyuq y shimin tarinqantami pita-
pis ashlliq.

Juzgananpä trönuman Tayta Dios jamanqan

9 "Tsaycho rikaraykaptïmi trönu-
kunata kamariyarqan.
Juk trönumanmi imaypis kawaq
Awkin jamarqan.
Latsapanpis rashtanö pasaypa
yuraqmi karqan.†
Aqtsanpis yuraq millwanö
pasaypa yuraqmi karqan.†
Jamakunan trönun y trönunpa
ruëdanpis lunyaykaq nina-
nömi karqan.
10 Paypa ñöpanpitami lunyaypa lun-
yar nina yarquykarqan.
Waranqa waranqapami payta sir-
viyarqan.
Munanqanta rurayänanpä yupay-
tapis mana atipaypämi ñöpan-
cho kaykäyarqan.†
Juzgayta qallaykunanpämi libru-
kunata kicharqan.†
11 "Tsay taksha waqra pitapis man-
tsariypä qayapanqanta wiyarmi man-
tsakashqa rikaraykarqä. Tsaynö rika-
raykaptïmi waqrayuq uywata wanutsi-
yarqan. Nirkurnami chipyaq chamqas-
kir lunyaykaq ninaman qaykuyarqan.
12 Tsaynöllami wakin uywakunapa

† **7.3** Apoc. 13.1; 17.8. † **7.6** Apoc. 13.2. † **7.7** Apoc. 12.3; 13.1. † **7.9a** Apoc. 1.14.
† **7.9b** Apoc. 20.4. † **7.10a** Apoc. 5.11. † **7.10b** Apoc. 20.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

munaynintapis qechuyarqan. Qechurpis tiempun cumplinqanyaqmi kawaykaqta kachaykuyarqan.

Pukutay chawpincho shamuq runa munayyuq rikakunqan

13 "Tsay paqasmi revelacioncho rikarqä ciëlupita pukutay janancho runapa tsurinnö shamuykaqta. Paytami imaypis kawaq Awkinpa ñöpanman pushayarqan.† 14 Tsay Awkinmi payta churarqan llapanta mandananpä, llapanpä munayyuq kananpä y llapanpita respitashqa kananpä. Tsaymi may markapita, maytsay nacionpita karpis y ima idiömata parlarpis payta sirviyarqan. Paypa *mandakuyninqa imayyaqpis mana ushakaqmi kanqa. Munayyuq kanqantaqa manami pipis qechunqatsu ni pipis ushakätsinqatsu.†

15 "Noqa Danielmi tsaykunata rikar pasaypa mantsarirqä. Rikanqäpita yarpachakurmi pasaypa llakikurqä. 16 Tsaymi tsay ichiraykaqkunapa puntanman witiykur jukninta mañakurqä tsaykunapita tantiyatsimänanpä. Tsaymi tantiyatsimar nimarqan: 17 'Tsay chuskun jatusaq uywakunaqa chusku nacionkunami kaykäyan. Tsay nacionkunami munayyuq rikakur wakin nacionkunatapis munaynincho katsiyanqa. 18 Tsaypitanami munayyuq Tayta Diosman yärakuqkuna mandakuyninta chaskiyanqa. Tsay mandakuyninchömi imayyaqpis mana ushakaypa paykuna kayanqa'.†

19 "Tsaypitanami chusku kaq uywa imapä kanqantapis musyayta munarqä. Tsay uywami imatapis tsarinqan kaqtaqa rachikachaskir mikurqan. Katunqan kaqtanami jarutakur usharqan. Curmïllunkunapis fiërrupitami y shillunkunapis broncipitami karqan. Wakin uywakunapitapis mas juk niraq karmi pasaypa mantsariypä karqan.

20 "Tsaynöllami musyayta munarqä tsay uywapa chunka waqrankuna imapä kanqanta y taksha waqra imapä wiñanqantapis. Tsay taksha waqra wiñaptinmi kimsa kaq waqrankuna kiptukaskiyarqan. Tsay waqraqa ñawiyuqmi karqan. Tsaynöpis shimin tarinqantami imatapis parlaq. Tsaymi tsay waqra wakin kaq waqranpitapis mas mantsariypä karqan. 21 Rikaraykaptïmi tsay waqraqa Tayta Diosman yärakuqkunata atacar vincirqan.† 22 Tsaynö vincirqan imaypis kawaq Awkin shamur kuyanqan runakunapa janan shärinqanyaqmi.† Janan shäriptinmi mandakuyninta chaskikuyarqan.

23 "Tsaypita musyayta munaptïmi tsaycho ichiraykaq tantiyatsimar nimarqan: 'Tsay chusku kaq uywaqa juk nacionmi kaykan. Tsay nacionqa kay patsacho wakin nacionkunatapis munayninchömi tsararanqa. Wakin nacionkunapita mas juk niraq karmi jarutakur lanquypa lanqur kay patsacho kaqkunata ushakätsinqa.

24 " 'Tsay chunka waqrankunami tsay nacionpa chunka mandaqnin reykuna kaykäyan.† Paykuna wanuskiyaptinmi mas juk runa rey kayman yaykunqa. Payqa wakin mandaq reykunapitapis mas mana alli karmi kimsa mandaq reykunata vincinqa. 25 Tsaynöllami munayyuq Tayta Diospa contran parlanqa. Tayta Diosman yärakuqkunatapis pasaypami ñakatsinqa. Tayta Diospä ruranqan fiestakunatapis y mandamientunkunatapis trukatsiytami munanqa. Tayta Diosman yärakuqkunata kimsa wata y soqta killami munaynincho tsararanqa.†

26 " 'Tsaynö kaykaptinmi Tayta Dios juzgaptin tsay reyta munayyuq

†**7.13** Mat. 24.30; 26.64; Mar. 13.26; 14.62; Luc. 21.27; Apoc. 1.7, 13; 14.14. †**7.14** Apoc. 11.15. †**7.18** Apoc. 22.5. †**7.21** Apoc. 13.7. †**7.22** Apoc. 20.4. †**7.24** Apoc. 17.12. †**7.25** Apoc. 12.14; 13.5-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kanqanpita jipir pasaypa ushakätsiyanqa. 27 Tsaymi munayyuq Tayta
Diosman yärakuqkuna kay patsacho
llapan mandaqpitapis mas mandaq
kayanqa. Tsaynöllami munayyuqpitapis mas munayyuq kayanqa y respitashqa runapitapis mas respitashqa
kayanqa. Tayta Diospa mandakuynin
imaypis mana ushakaq kaptinmi kay
patsacho llapan nacionkuna payta sirviyanqa'.
28 "Tsaytami suëñuynïcho rikarqä.
Rikanqäkunapita yarpachakurmi noqa
Daniel pasaypa almatakashqa rikakurqä. Tsaynö kaptinpis tsay suëñunqäta manami pitapis willarqätsu".

Carnërutawan chïvuta revelacioncho Daniel rikanqan

8 1 Belsasar kimsa wata rey kaykaptinmi noqa Daniel revelacionta
yapay rikarqä. 2 Tsay revelacionchömi
kaykarqä Elam provinciacho kaykaq
Susa markacho y Ulai mayu kuchuncho. 3 Rikachakuykanqächömi rikarqä
mayu kuchuncho ishkay largu waqrayuq carnëru kaykaqta. Jukaq waqra
qepatarä wiñamushqa kaykarpis mas
jatunmi karqan. 4 Tsaychömi rikarqä
rupay jeqanan kaqläpa, norti kaqläpa
y sur kaqläpa tsay carnëru atacaykaqta. Manami ima uywapis ichipayta
kamäpakurqantsu. Tsaynöpis munayninpita manami pipis salvakurqantsu.
Tsay carnëru munanqanta rurarmi llapanpitapis mas munayyuq rikakurqan.
5 Tsaykunapä yarpachakuykaptïmi rupay jeqanan kaqläpita urkuncho jatunkaray waqrayuq juk chïvu
yurirkamurqan. Tsay chïvumi patsatapis mana jaruyllapa maytsaypapis
aywarqan. 6 Mayu kuchuncho ishkay
waqrayuq carnëruman chaykurmi llapan kallpanwan rabyanashqa takaykurqan. 7 Rikaykaptï takaskiptinmi
carnërupa ishkan waqran pakiskirqan.
Chïvu saqtaskir pasaypa jarur ushaptinmi ima ruraytapis carnëru kamäpakurqantsu. Tsaynö atacaptin manami
pipis washayta kamäpakurqantsu.
8 Tsay chïvuqa warayllanta warayllantami mas kallpasapa rikakurqan.
Pasaypa munayyuq kaykaptinmi
jatunkaray waqran pakiskirqan. Tsay
pakiq waqrapa trokinmi chusku jatusaq waqrankuna wiñamurqan. Tsay
waqrankunami chuskunläpa toqiraykarqan.
9 Jukaq waqrapitami taksha waqra
wiñar mas jatunkaray tikrarqan. Tsay
waqrami wiñarqan sur kaqläpa, rupay
yarqamunan kaqläpa y kuyayllapä
nacionnintsik kaqläpa.[g] 10 Tsaynöllami
wiñarqan ciëlucho kaykaq *angelkunayaq. Tsaymi wakin angelkunata
y qoyllurkunata jitaskamur jarur
usharqan.[†] 11 Angelpa mandaqninpita
mas munayyuq kanqanta yarparmi
sacrificiuta templucho qoyay qoyay
rupatsiyänanta mana munar templutapis *impüruyätsirqan.[h] 12 Tsaynö
kaptinmi qoyay qoyay rupatsiyänanpä
kaq sacrificiuta rupatsiyarqannatsu y
Diosman yärakuqkuna tsaycho adorayarqannatsu. Tsay waqraqa Tayta Dios
ninqantapis llapantami manakaqman
churarqan. Waqra munanqannömi llapanpis karqan.
13 Tsaypitanami wiyarqä ángel
mayinta juk ángel tapuykaqta: "¡Imayyaqrä qoyay qoyay rupatsiyänanpä
kaq sacrificiuta rupatsiyanqatsu!

---

[g] **8.9** Tsay waqraqa Antíoco IV Epífanes jutiyuq reymi karqan. Payqa mandayta qallarqan revelacionta Daniel rikanqanpita kimsa pachak qanchis chunka (370) watatanörämi. [h] **8.11** Templutaqa impüruyätsin Tayta Dios prohibinqanta tsaycho rurarmi. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Lev. 20.3; 21.12; Núm. 19.13, 20. Antíoco IV Epífanes jutiyuq rey templuta impüruyätsir imata ruranqanta musyanaykipä liyinki 1 Macabeos 1.20-24, 44-50.
[†] **8.10** Apoc. 12.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¡Imayyaqrä Tayta Diosta mana cäsukur templuta manakaqman churayanqa! ¡Imayyaqrä Tayta Diosman yärakuqkunata ñakatsiyanqa!"

14 Tapuptinmi jukaq ángel nirqan: "Tsaynö kanqa ishkay waranqa kimsa pachak (2,300) tardiyaq y tutayaqmi. Nirkurmi templu purificashqa kanqa".

Revelacioncho Daniel rikanqan imapä kanqanpis

15 Noqa Daniel revelacionta rikanqäpita yarpachakur kaykaptïmi illaqpita ñöpächo runa niraq yuriskamurqan. 16 Nirkurmi wiyarqä Ulai mayupita tsay runa niraq nimuqta: "*Ángel Gabriel, tantiyatsiy rikanqan imapä kanqantapis".†

17 Ángel Gabriel ñöpäman shamuptinmi pasaypa mantsarir lätaraypa ishkirqä. Tsaymi nimarqan: "Runapa tsurin, shumaq tantiyay. Llapan rikanqaykiqa ushanan tiempu chämuptinrämi päsanqa".

18 Tsaynö parlapaykämaptinmi lätaraykanqächo desmayaskirqä. Shäritsimarmi 19 nimarqan: "Kananmi tantiyatsishayki Tayta Dios ajanarnin castiganan tiempu ima päsananpä kanqantapis. Tsayqa ushanan tiempuchömi kanqa.

20 "Ishkay waqrayuq carnëruta rikanqaykiqa Mediapa y Persiapa mandaqnin reykunami kaykäyan. 21 Rikanqayki chïvuqa Grecia nacionpa mandaqnin reymi kaykan. Chïvupa urkuncho rikanqayki jatunkaray waqraqa Grecia nacionpa punta kaq mandaqnin reymi kaykan. 22 Tsay waqra pakiptin chusku waqrakuna wiñayämunqanta rikanqaykiqa tsay nación chusku nacionman rakikänanpämi kaykan. Tsaynö kaptinpis tsay rakikashqa nacionkunapa munayninqa manami ñöpata kayanqannötsu kanqa.

23 "Tsay chusku nacionkuna munayniynaq tikraptin y runakunapa jutsankuna atska kaptinnami mana kuyapäkuq astütu runa rey kananpä yaykunqa.[i] 24 Tsay reyqa pasaypa munayyuqmi rikakunqa. Itsanqa manami kikinpa munayninwantsu tsaynö kanqa, sinöqa jukpa munayninwanmi. Munanqanta rurarmi imaykatapis pasaypa ushakätsinqa. Tsaynöllami munayyuqkunata y Tayta Diosman yärakuq *santu runakunatapis ushakätsinqa.

25 "Pasaypa astütu karmi pitapis engañanqa. Runa tukurmi atska runakunatapis illaqpita wanutsinqa. Tsaynöpis mandaqkunapa mandaqnin Tayta Diospa contranmi shärinqa. Tsaynö kaykanqanchömi castïguwan wanunqa. Tsay castïguqa manami runapitatsu kanqa.

26 "Tutapa y tardipa sacrificiuta mana rupatsiyänanpä kanqanta revelashunqaykiqa rasunpaypami päsanqa. Itsanqa ama pitapis tsayta willaytsu. Atska wata päsaskiptinrämi tsaykunaqa cumplinqa".

27 Tsaynö nimaptinmi noqa Daniel pasaypa mantsarir kallpaynaq rikakur atska junaq qeshyarqä. Tsaypita alliyaskirnami rey nimanqanta yapay rurarqä. Itsanqa tsay rikanqä imapä kanqantapis mana tantiyarmi pasaypa llakikurqä.

Jerusalénpä Tayta Diosta Daniel mañakunqan

9 1 Media nacionpita Asuerupa tsurin Darío Babilonia[j] nacionpa mandaqnin rey juk watana kaykaptinmi 2 noqa Daniel estudiaykarqä TAYTA DIOSPA willakuyninta profëta

[i] **8.23** Tsay astütu runaqa Antíoco IV Epífanes jutiyuq reymi karqan. [j] **9.1** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.
† **8.16** Luc. 1.19, 26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jeremías qellqanqanta.† Tsayta liyirmi tantiyarqä qanchis chunka (70) watayaq Jerusalén marka raqälla kananpä kanqanta. 3 Tsaymi qachqa latsapata jatikurnin uchpaman jamaykur ayunar Tayta Diosta mañakurqä. 4 Mañakurmi nirqä:

"Tayta Dios, llapanpä munayyuq y mantsariypämi kaykanki. Kuyashurniki mandamientuykikunata cumpliyaptinqa *pactu ruranqaykitami imaypis cumplinki. 5 Noqakunaqa jutsata rurarmi mana allikunata rurayashqä. Mana wiyakuqmi kayashqä. Mandamientuykikunata y leynikikunata manami cäsukuyashqätsu. 6 Reykunata, autoridäkunata, unay castäkunata y llapan runakunatapis sirvishuqniki profëtakuna qampa jutikicho willakuynikita yachatsiyaptinpis manami cäsukuyashqätsu.

7 "Tayta Dios, imaypis allillatami ruranki. Noqakunami itsanqa llutanta rurar pasaypa penqakuypä kaykäyä. Llapä Israel runakunami tsaynö kaykäyä Jerusaléncho tarpis, Judá particho tarpis, Israel nacionpa cercancho tarpis o karu nacioncho tarpis. Qam ninqaykita mana cäsukuyanqäpitami maytsay nacionkunamanpis qarquyämashqayki. 8 Tayta Dios, mandamaqnï reykunapis, autoridänïkunapis, unay castäkunapis y kikïkunapis qamta mana cäsukurnikimi jutsata rurayashqä. Tsaymi pasaypa penqakuypä kaykäyä. 9 Mana cäsukuq kayaptïpis qamqa kuyapäkuq y perdonakuq Tayta Diosnïmi kaykanki.

10 "Tayta Diosllä, sirvishuqniki profëtakuna yachatsiyämanqan leynikikunatapis manami wiyakuyashqätsu. 11 Leynikikunata mana cäsukurmi llapäkunapis llutanta rurayashqä. Tsaymi sirvishuqniki *Moisés qellqanqan leykunacho ninqannö noqakunaman maldición chämushqa. 12 Castigayämänaykipä ninqaykinömi noqakunata y autoridänïkunata mantsariypä castïguwan ushakätsiyämashqayki. Jerusalénta castiganqaykinöqa kay patsacho may markatapis manami castigashqaykitsu.

13 "Tayta Diosllä, kay ñakaykunaqa Moisés qellqanqan leykunacho ninqannömi noqakunaman chämushqa. Tsaynö ñakaykarpis manami perdonayämänaykipä rugakayämushqätsu. Jutsa ruraytapis manami kachariyashqätsu. Ni leynikikunatapis manami cäsukuyashqätsu. 14 Tsaymi allillata ruraq kar mantsariypä castïguta noqakunaman kachamushqayki. Tsaynö castigaykäyämaptikipis manami cäsukuyashqätsu.

15 "Tayta Diosllä, munaynikiwanmi kuyanqayki Israel runakunata Egiptupita jipimurqayki. Tsaymi kananyaqpis maytsaycho musyakaykan munayyuq kanqayki. Tsayta musyaykarmi jutsata rurayashqä.

16 "Taytay, kuyapäkuq kaykarqa *sagrädu jirkannikicho kaykaq Jerusalénta tsayjinanpa ama castigaykullaytsu. Unay castäkunapis y kikïkunapis jutsata rurayanqäpitami Jerusalén markata y kuyanqayki runakunata llapan nacionkunacho taq runakuna manakaqman churayäman.

17 "Tayta Diosllä, kanan mañakamur rugakamunqäta wiyaykallämay. Jutiki raykuqllapis juchutsishqa kaykaq templuykita kuyapaykullay. 18 Tayta Dios, mañakamunqäta wiyaykallämay. Ushakashqa kaykaq Jerusalén markaykita kuyapaykullayna. Tsaynö mañakamü manami jutsaynaq kartsu, sinöqa kuyapäkuq kanqaykita musyarmi.

†**9.2** Jer. 25.11; 29.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 "Tayta Dios, ¡mañakamunqäta wiyaykallämay! ¡Jutsäkunapita perdonaykayällämay! ¡Taytay, yanapaykayällämay! ¡Jutiki raykuq y akranqayki marka raykuq juklla salvaykayällämay!"

Qanchis chunka semänapä tantiyatsinqan

20 Tsaynö nirmi jutsata ruranqäpita y Israel mayïkuna jutsata rurayanqanpita TAYTA DIOSTA rugakur perdonta mañakurqä. Tsaynöllami akranqan *sagrädu jirkanpä rugakurqä.
21 Tsaynö rugakuykaptïmi sacrificiuta templucho tardipa rupatsiyänan höra *ángel Gabriel pajaypa ñöpäman chämurqan. Paytami punta kaq revelacionchöpis rikarqä.
22 Paymi tantiyatsimar nimarqan: "Daniel, llapan rikanqaykita shumaq tantiyatsinäpämi shamushqä. 23 Mañakuyta qallaykaptikillanami rugakunqaykita Tayta Dios awnishqa. Tsaymi pasaypa kuyashurniki willanäpä kachamashqa. Tayta Diospa willakuyninta tantiyatsiptï kanan shumaq wiyamay.
24 "Qanchis chunka (70) semänami[k] destinashqa kaykan Israel mayikikuna y Tayta Dios akranqan sagrädu markacho taqkuna mana cäsukuq kayta, jutsa rurayta y llutan rurayta kachariyänanpä. Tsay tiempu kaykan Tayta Dios munanqannö runa mayinwan alli kawayänanpä, profëtakuna willakuyanqannö kamakänanpä y mas sagrädu kaqta[l] dedicayänanpämi.
25 "Kay ninqäta shumaq tantiyakuy. Jerusalén markata yapay shäritsiyänanpä ordenanqan junaqpita Tayta Dios akranqan mandaq shamunqanyaq qanchis semänami päsanqa y tsay jananman soqta chunka ishkay (62) semänami päsanqa.[m] Pasaypa ñakaykuna kaptinpis Jerusalén markapa cällinkunata y murällankunatapis allitsayanqami.
26 "Soqta chunka ishkay semänakuna päsaskiptinnami Dios akranqan runata ushakätsiyanqa. Juk mandaq runa soldädunkunawan shamurnami Jerusalén markata y *santu templuta chipyaq juchutsir ushakätsinqa. Mangäda tamya illaqpita shamur imaykatapis ushanqannömi kikinpis illaqpita ushakanqa. Tsay tiempu ushakanqanyaqmi Tayta Dios destinanqannö guërrapis y wanutsinakuypis kanqa.
27 "Juk semäna masmi tsay mandaq runa atska runakunawan *pactuta ruranqa. Nirkurmi pullan semänachöna[n] munanqatsu sacrificiukunata y tsaki mikuy ofrendakunata *altarcho rupatsiyänanta. Nirkurmi altarpa ñöpanman Tayta Dios mana munanqan kaqta churanqa.[†] Tsaycho kanqa Tayta Dios destinanqan tiempu cumplinqanyaqmi".

Chipipiykaq runata revelacioncho Daniel rikanqan

10 1 Ciro kimsa watana Persia nacionpa mandaqnin rey kaykaptinmi Beltsasar jutiyuq Danielta Tayta Dios revelarqan. Tsay revelacioncho willanqankuna rasunpaypa päsananpämi kaykan. Aja tantiyay kaptinpis Danielmi imapä kanqantapis tantiyarqan.

---

[k] **9.24a** Kay versïculukunacho semänapä parlarqa manami qanchis junaqpätsu parlaykan, sinöqa qanchis watakunapämi. Tsaymi qanchis chunka semänapä parlar chusku pachak isqun chunka (490) watakunapä parlaykan. [l] **9.24b** *Mas sagrädu kaq* ninqanpämi wakin yarpäyan Lugar Santïsimu kanqanta, wakin yarpäyan templu o templucho kaykaq altar kanqanta, wakin yarpäyan mandaq sacerdöti kanqanta y wakinnami yarpäyan kikin Jesucristo kanqanta.
[m] **9.25** Cada semäna qanchis wata kaptinmi qanchis semäna chusku isqun (49) wata kanqa y soqta chunka ishkay (62) semäna chusku pachak kimsa chunka chusku (434) wata kanqa.
[n] **9.27** Cada semäna qanchis wata kaptinmi pullan semäna kanqa kimsa wata pullan.
[†] **9.27** Mat. 24.15; Mar. 13.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tsay witsanmi noqa Daniel yar-
pachakur kimsa semäna pasaypa
llakikurqä. 3 Tsaynö llakikurmi alli
mikuyta ni aytsatapis mikurqätsu ni
vïnutapis upurqätsu ni perfümitapis
wiñakurqätsu.
4 Punta kaq killacho[o] ishkay chunka
chusku (24) kaq junaqchömi Tigris
mayu kuchuncho kaykarqä. 5 Ñukir-
kunqächömi rikarqä lïnu fïnu latsa-
pashqa runa ñöpächo ichiraykaqta.
Paypa wachukunqa fïnu qoripita
rurashqami karqan. 6 Cuerpun-
pis berilo ruminörämi chipipirqan.
Qaqllanpis illaqukuynörämi chipipir-
qan. Ñawinkunapis aktsinörämi atsik-
yarqan. Rikrankuna y chakinkuna
chipipiykaq broncinömi karqan. Atska
runakuna parlaykaqnömi parlanqanpis
wiyakarqan.[†]
7 Noqa japallämi tsay revelacionta
rikarqä. Noqawan kaykaq runaku-
naqa manami imatapis rikayarqan-
tsu. Paykunaqa pasaypa mantsarirmi
pakakuyarqan. 8 Tsay revelacionta
rikanqä höra kikillänami kaykarqä.
Pasaypa mantsariywan almatakaptïmi
kallpäpis karqannatsu. 9 Parlanqanta
wiyarmi patsaman uksikaypa ishkirqä.
10 Tsay höra makinwan shäritsimap-
tinmi qonqurikuykur tsuktsukyay-
kar maki paltalläwan tukmakurqä.
11 Tsaymi nimarqan: "Daniel, shäriy.
Tayta Diosmi kuyashurniki qamwan
parlanäpä kachamashqa. Kanan nin-
qäta shumaq wiyamay".
Tsaynö nimaptinmi tsuktsukyay-
kar ichirkurqä. 12 Tsaymi nimarqan:
"Daniel, ama mantsariytsu. Revela-
ción rikanqaykita tantiyanaykipä
mañakuyta y ayunayta qallay-
kunqayki junaqpitami Tayta Dios
wiyashushqayki. Tsaymi shamushqä
tantiyatsinäpä.
13 "Ishkay chunka juk (21) junaqmi
Persia nacionpa mandaqnin ángel
tsaparämashqa. *Angelkunapa man-
daqnin Miguel yanapamänanpä sha-
muptinmi[†] Persia nacionpa mandaqnin
angelwan pelyananpä tsaycho kachay-
kushqä. 14 Revelacionta rikanqaykiqa
kaykan Israel runakunata ushanan
tiempucho päsananpä kaqkunami.
Tsayta tantiyatsinäpämi shamushqä".
15 Tsaynö parlapämaptin imatapis
mana parlayllapami umpuräkurqä.
16 Tsaynö kaykaptïmi juk runa niraq
illaqpita yuriskamur shimïta yatay-
kamarqan. Tsaymi parlapaykämaq
runata nirqä: "Taytay, revelacionta
rikanqäpita pasaypa llakikuptïmi
kallpäpis kannatsu. 17 Parlanäpäpis
manami kallpä kannatsu. Tsaymi
imayka wanuykaqnöna kaykä".
18 Tsaymi tsay runa niraq yapay
yataykamaptin kallpä yurirkurqan.
19 Nirkurnami nimarqan: "Tayta Dios
kuyaykäshuptikiqa ama mantsariytsu.
¡Valorta tsariy!"
Tsaynö parlapaykämaptinmi kallpä
yurirkurqan. Tsaymi nirqä: "Taytay,
kananqa valornï kannami parlapä-
manqaykita wiyanäpä".
20 Tsaymi nimarqan: "Imapä sha-
munqätapis ¿musyankiku? Kananqa
Persia nacionpa mandaqnin angelwan
pelyanäpämi kutishä. Nirkurnami
Grecia nacionpa mandaqnin ángel
shamunqa. 21 Tsay mandaq angelku-
nawan pelyaptï qamkunata cuida-
shuqniki ángel Miguelmi yanapaman.
Paypita masqa manami pipis kantsu
yanapamänanpä. Pelyaq manarä
aywarmi Libru de la Verdadcho ima

[o] **10.4** Punta kaq killapa jutinmi Nisán karqan. Nisán killaqa aybësis qallaykun marzu ushanan junaqkunacho y aybësis qallaykun abril qallaykunan junaqkunacho. Tsay killachömi Israel runakuna Pascua fiestata y Levadüraynaq Tanta Mikuna fiestata rurayarqan. Tsay fiestakunapita masta musyanaykipä liyinki Éxo. 12.1-20.
[†] **10.5-6** Apoc. 1.13-15; 19.12. [†] **10.13** Apoc. 12.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qellqaraykanqantapis tantiyatsishayki".

Siria nacionpa y Egipto nacionpa reyninkuna pelyayänanpä ninqan

11 [1]Mastami lïnu latsapashqa runa nimarqan: "Media nacionpita rey Darío juk watana mandanqan witsanpis noqami *ángel Miguelta yanapar mas shakyätsirqä.

[2]"Kanan willashayki imapis päsananpä kaqkunata. Persia nacionchömi kanqa kimsa reykuna. Paykunapa qepanmanpis mas juk reyrämi kanqa. Tsay reymi kimsa kaq reykunapitapis mas imaykayuq kanqa.[p] Imaykayuq y munayyuq karmi llapan mandanqan nacionkunawan Grecia nacionpa contran shäriyanqa.

[3]"Tsaypitanami mas munayyuq rey kanqa.[q] Paymi maytsay nacionkunata vinciskir munaynincho tsararanqa. [4]Tsaynöpami atska nacionkunata jukllaylla kananpä qorinqa. Nirkurnami chusku nacionman rakikanqa. Juk kanqa norti kaqläpa, juk kanqa sur kaqläpa, juk kanqa rupay yarqamunan kaqläpa y juk kanqa rupay jeqanan kaqläpa.

"Tsay reypa trokin manami paypita aywaraqkunatsu mandaq kayanqa, sinöqa jäpa runakunami. Paykunaqa manami punta kaq rey munayyuq kanqannönatsu kayanqa. [5]Tsaynö kaykaptinpis Egipto nacionpa mandaqnin rey[r] munayyuq rikakuptin soldädunkunapa capitanninmi mas munayyuq rikakunqa.[s] Tsaynö karmi atska markakunatapis munaynincho tsararanqa.

[6]"Tsaypita atska watakuna päsaskiptinnami Egipto nacionpa mandaqnin reyqa Siria nacionpa mandaqnin reywan alli kawayänanpä jipash tsurinta paywan majatsakätsinqa. Tsaynö majatsakätsiptinmi tsay warmita illaqpita wanutsinqa wamrantinta, runantinta y cuidaq soldäduntinta.[t] [7]Tsaynö wanutsiptinmi tsay wanuq warmipa turin soldädunkunawan aywanqa Siria nacionpa mandaqnin reywan guërrata rurananpä. Murallashqa markaman yaykurmi vinciykur munaynincho katsinqa. [8]Tsaypita Egiptuman kutikurmi ïdulukunata y qellaypitawan qoripita rurashqa alhäjakunata apakunqa. Tsaypitaqa Siria nacionpa mandaqnin reywan atska wata manami wajupänakuyanqatsu.

[9]"Tsaypitanami Siria nacionpa mandaqnin rey aywar Egipto nacionpa mandaqnin reyta soldädunkunawan atacayanqa. Vinciyta mana kamäpakuykurmi markanman kutikunqa.

[10]"Tsaypitanami tsurinkuna kamarikuyanqa Egiptuman kutir yapay atacayänanpä. Atska soldädukunata qoriykurmi empëñu aywayanqa imaykatapis apaq cargashqa mayunö. Reypa murallashqa markanman chaykurmi atacayanqa. [11]Tsaymi pasaypa rabyanarnin Egipto nacionpa mandaqnin rey guërrata rurananpä soldädunkunawan yarqamunqa. Jinatami vincinqa atska soldäduyuq kaptinpis. [12]Llapanta vinciskirmi tsay reyqa pasaypa allish tukur contrankunata waranqanpa waranqanpa wanutsinqa. Tsaynö kaptinpis tsay reypa munayninqa wallka tiempullami kanqa.

[13]"Watakuna päsaskiptinnami Siria nacionpa mandaqnin rey yapay

[p] **11.2** Tsay reypa jutinmi Jerjes karqan. Paymi wata 480 a. C.-cho atska soldädukunawan Grecia nacionta vinciyta munarpis kamäpakurqantsu. [q] **11.3** Tsay reyqa Grecia nacionpa mandaqnin rey Alejandro Magnumi karqan (336-323 a. C.). [r] **11.5a** Egipto nacionpa mandaqninmi Tolomeo I Sóter karqan (323-285 a. C.). [s] **11.5b** Tsay capitanqa Seleuco I Nicátor jutiyuqmi karqan. Paymi Siria nacionpa mandaqnin rey karqan. [t] **11.6** Tsay warmipa jutinmi Berenice karqan. Tanqan reypa jutinmi Antíoco II Teos karqan. Bereniciwan tänanpämi Antíoco II rakikarqan punta kaq warmin Laodicipita. Tsaymi pasaypa rabyanarnin paykunata Laodice wanutsirqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qorinqa atska soldädukunata. Tsay soldädukunaqa mas atska y mas alli kamarikushqami kayanqa. Paykunawanmi kutinqa Egipto nacionpa mandaqnin reyta atacayänanpä.

14 "Tsay witsanmi Egipto nacionpa mandaqnin reypa contran atskaq shäriyanqa. Tsaynöllami achäquita ashipäkuq Israel mayikikunapis paypa contran shäriyanqa. Tsaynö shärirpis mana vinciyaptinmi revelacioncho Tayta Dios tantiyatsinqan cumplinqa.

15 "Siria nacionpa mandaqnin reymi soldädunkunawan aywar murallashqa marka waqtanman allpata qotuyanqa tsaypa yaykuykur atacayänanpä. Atacaptinmi Egipto nacionpa soldädunkuna mayjina alli chölu karpis imanaytapis kamäpakuyanqatsu. 16 Tsay atacaq soldädukunami tsay markata chipyaq ushakätsiyanqa. Nirkurnami kuyayllapä Israel naciontapis munayninman churayanqa.

17 "Tsaypitanami Siria nacionpa mandaqnin reyqa Egipto nacionta imanöpapis vinciyta munar tsay nacionpa mandaqnin reywan warmi tsurinta majatsakätsinqa. Tsaynö majatsakätsinqa warmi tsurin rikapakuskir willaptin traicionpita atacayta yarparmi. Tsaynö majatsakätsiptinpis manami yarpanqannötsu kanqa.

18 "Tsaymi Siria nacionpa mandaqnin rey jukläman aywar[u] lamar kuchuncho kaykaq atska markakunata vincinqa. Jinatami juk nacionpita shamuq capitán[v] vincinqa. Tsaymi tsay reyqa pasaypa penqakushqa rikakunqa. 19 Tsaypitanami reyqa kutikunqa murallashqa markanman. Tsaychömi desgracia päsaptin wanur ushakanqa.

20 "Tsay reypa trokinnami juk rey yaykunqa. Paymi mandanqan nación mas munayyuq kananta munar impuestuta cobramunanpä runata kachanqa. Guërra mana kaykaptinmi manaräpis unayta wanunqa.

Siria nacioncho mana alli runa rey kanqan

21 "Tsay reypa trokinmi mana alli runa llullakuypa rey kananpä yaykunqa.[w] Tsaynö yaykunqa rey juk yaykunan kaykaptinmi. 22 Nirkunami cargashqa mayu imaykatapis apaqnö contran shäriq runakunata llapanta wanutsir ushanqa. Tsaynöllami wanutsinqa Tayta Diosta sirviq mandaq sacerdötitapis.[x] 23 Tsay reyqa imaykata awnirmi y engañarmi munayyuq kanqa. Tsaynö kanqa wallkaqlla runakuna favornin kaykaptinmi.

24 "Tsay runami imaykayuq runakuna täyanqan markakunaman soldädunkunawan illaqpita yaykuyanqa imaykankunatapis apakuyänanpä. Manami tsay nacioncho mayqan mandaqpis paynö rurayta kamäpakushqatsu. Tsaynöllami guërracho vincir apakunqankunata yanapaqninkunata rakipanqa. Pasaypami yarpachakunqa murallashqa markakunata imanöpapis atacananpä. Tsaynö kaptinpis juk tiempullami tsaynö kanqa.

25 "Tsay reyqa kallpanman yärakuykurmi Egipto nacionpa mandaqnin reyta atska soldädunkunawan atacayanqa. Tsaynö atacaptinmi Egipto nacionpa mandaqnin reyqa atska soldädukunata qoriykur ichipäyanqa. Tsaynö ichiparpis yärakunqan runakuna traicionaptinmi vinciyta kamäpakuyanqatsu. 26 Mikur upur qorikäyanqan amïgunkunapis ushakänantami munayanqa. Tsay pelyachömi atska soldädunkuna wanuyanqa.

---

[u] **11.18a** Tsay reyqa Asia provincialäpami aywarqan. [v] **11.18b** Tsay capitanqa Romapitami karqan. [w] **11.21** Tsay runaqa Antíoco IV Epífanes jutiyuq reymi karqan. [x] **11.22** Tsay runaqa Onias III mandaq sacerdötimi karqan. Wata 171 a. C.-chömi payta wanutsiyänanpä Antíoco IV mandarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27 “Tsaypitanami tsay ishkan reykuna
jamaykur willanakurpis shonqunku-
nachöqa mana allita yarpaykäyanqa.
Tsaynö kaptinpis ushakäyänanta Tayta
Dios manarä munaptinmi tsay rey-
kuna munayanqannöqa kanqatsu.
28 “Siria nacionpa mandaqnin reymi
guërrapita qorinqan riquëzakunata
apakurkur markanman kutinqa. Mar-
kanman kutiykanqanchömi Tayta
Diosta adoraqkunata atacanqa. Tsaynö
yarpanqankunata ruraskirmi markan-
man chanqa.
29 “Desgracia päsananpä höra chä-
muptinmi tsay reyqa Egipto nacionta
yapay atacanqa. Ñöpata vincishqa
karpis yapayqa manami vincinqana-
tsu. 30 Tsaynö vincinqatsu Quitimpita[y]
soldädukuna *büquinkunawan sha-
murnin atacaptinmi.
“Tsaymi ima ruraytapis mana kamä-
pakur pasaypa ajanar markanman
kutirnin Diosta adoraqkunata yapay
atacanqa. Diosta mana adoraqkuna-
wanmi itsanqa kuyanakunqa. 31 Soldä-
dunkunami Jerusalén templuman yay-
kur *impüruyätsiyanqa.[z] Sacrificiuta
Tayta Diospä sacerdötikuna qoyay
qoyay rupatsiyänantapis manami
munanqatsu. Tsaypa trokinmi Tayta
Dios mana munanqan kaqta templu-
man churanqa.[†]
32 “Yanapayänanta munarmi tsay
reyqa Tayta Diosta manana cäsukuq-
kunata imaykanöpa engañanqa. Tayta
Diosman yärakuqkunami itsanqa
mana mantsariypa payta ichipäyanqa.
33 Tsaymi tantiyakuq runakuna atska
runakunata yachatsiyanqa Tayta
Diosta imaypis sirviyänanpä. Tsaynö
kaykaptinpis wakintami espädawan
wanutsiyanqa, wakintami rupatsi-
yanqa, wakintami prësu apayanqa y
wakinkunapatanami imaykankuna-
tapis qechur apakuyanqa. 34 Tsaynö
ñakaykätsiyaptinmi wakin runa-
kunaqa tsay tantiyaq runakunata
yanapayanqa. Wakinmi itsanqa janan
shonqulla paykunawan qorikäyanqa.
35 “Wakin tantiyakuq runakunata
ñakatsiyaptinmi tantiyakuyanqa
imanö ñakarpis Tayta Diosman yära-
kur jutsata mana rurar kawayänanpä.
Tantiyakuqkuna tsaynö ñakayanqa
tiempun cumplinqanyaqmi.
36 “Tsay reyqa munanqantami
ruranqa. Tsaymi chölu tukurnin llapan
dioskunapita mas munayyuq kanqanta
yarpar[†] llapanpä munayyuq Tayta
Diospa contran mantsariypä kaqku-
nata parlanqa.[†] Tsaynö kaptinpis Tayta
Dios castiganan hörayaqllami munay-
yuq kanqa. Päsananpä kaqkunaqa
päsanqami.
37 “Tsay reyqa ima diostapis mana res-
pitarmi cäsukunqatsu unay castankuna
adorayanqan dioskunata ni warmikuna
adorayanqan dioskunatapis. Tsaypa tro-
kinqa yarpanqa llapan dioskunapitapis
mas munayyuq kanqantami. 38 Tsaynö
karpis unay castankuna mana adora-
yanqan diostami adoranqa. Tsay diosqa
murallashqa markakunata cuidaq
diosmi kaykan. Payta adorananpämi
apanqa qorita, qellayta, kuyayllapä
rumikunata y kuyayllapä adornukunata.
39 “Unay castankuna mana adorayan-
qan diosman yärakurmi alli mura-
llashqa munayyuq markata atacanqa.
Vincirkurmi janan shäriq runaku-
nata churanqa atska markakunacho
gobernador kayänanpä. Tsaynöllami
yanapayanqanpita kushikur chakraku-
natapis herenciapä rakipanqa.
40 “Höra chämuptinnami tsay reyta
Egipto nacionpa mandaqnin rey

[y] **11.30** Kay textucho Quitimpä parlarqa Roma nacionpämi parlarqan. [z] **11.31** Templuta impüruyätsin Tayta Dios prohibinqanta tsaycho rurarmi. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Lev. 20.3; 21.12; Núm. 19.13, 20.
[†] **11.31** Mat. 24.15; Mar. 13.14. [†] **11.36a** 2Tes. 2.3-4. [†] **11.36b** Apoc. 13.5-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

atacanqa. Tsaymi imayka jakashqa mayu imaykatapis apaqnö carrëtankunawan, cawallun muntashqa soldädunkunawan y atska büquinkunawan atacar entëru nacionta vincinqa.

41 "Tsaynöpis Israel nacionman yaykurmi atska runakunata wanutsinqa. Edomcho y Moabcho taq runakunami itsanqa Amóncho taq atska runakunawan juntu makinpita qeshpiyanqa.

42 "Tsaynöllami tsay reyqa munayninman atska nacionkunata churanqa. Egipto nacionpis manami qeshpinqatsu. 43 Nirkurnami Egiptupita apanqa qorita, qellayta y llapan riquëzankunatapis. Libia nacionta y Etiopía naciontapis munayninmanmi churanqa.

44 "Tsaypitanami rupay yarqamunan kaqlächo y norti kaqlächo contran shäriyanqanta willayanqa. Tsaymi pasaypa rabyanar contran shäriqkunata pïmaytapis wanutsiyta munar soldädunkunawan aywanqa. 45 Lamarpita kuyayllapä *sagrädu jirkanman aywaq nänichömi campamentunta ruranqa. Tsaycho kaykaptinmi pipis mana yanapaptin payta wanutsiyanqa".

Ushanan tiempupä tantiyatsikuy

12 1 "Tsay witsanmi Israel runakunata cuidaq y *angelkunapa mandaqnin Miguel Israel runakunapa janan shärinqa. Runakuna pasaypa ñakaycho karmi llakikuyanqa. Kay patsacho nacionkuna kanqanpita patsa imaypis manami tsaynö ñakaykuna y llakikuykunapis kashqatsu.† Librucho jutinkuna qellqaraykaqkunallami Israel mayikikuna salvakuyanqa.

2 "Tsay junaqmi pamparanqan kaqpita atska runakuna kawariyämunqa. Wakinnami kawariyämunqa imayyaqpis kawayänanpä y wakinnami kawariyämunqa imayyaqpis ñakayänanpä. Ñakayänanpä kawarimuqkunami jutsata rurayanqanpita pasaypa penqakuycho kayanqa.† 3 Yachaq runakunaqa chipipiykaq ciëlunömi atsikyäyanqa. Runakunata alli kawayänanpä yachatsiqkunaqa qoyllurkunanörämi imayyaqpis chipipïyanqa.

4 "Daniel, willanqäkunata tiempun chämunqanyaq amarä pitapis willakuyrätsu. Qellqaraykaq rölluta cërawan shumaq siguray.† Runakunaqa maytsaypapis aywar yachakurninmi mas yachaq kayanqa".

5 Tsaypitanami noqa Daniel rikarqä ishkay runakunata. Jukaq runami ichiraykarqan mayu kay tsimpancho y jukaqnami ichiraykarqan wak tsimpancho. 6 Yaku janancho ichiraykaq lïnu latsapashqa runatami jukaq runa tapur nirqan: "Ninqaykinö mantsariypä kaqkuna kananpä ¿ayka tiemputä pishiykan?"

7 Tsaynö niptinmi lïnu latsapashqa runa mayu janancho kaykanqanpita ishkan makinta joqarkur imayyaqpis kawaq Tayta Diospa jutincho jurarnin nirqan: "Llapan tsaykuna cumplinanpä kimsa wata pullanmi pishiykan. Tsay witsanmi Diosman yärakuqkuna munayniynaqna rikakuyanqa".

8 Tsaynö ninqankunata manami shumaqllaqa tantiyarqätsu. Tsaymi tapurqä: "Taytay, tsaypita ¿imatä mas päsanqa?"

9 Tsaymi nimarqan: "Daniel, llapanpis tsaykuna sellaraptinmi pipis musyanqatsu hasta tiempu chämunqanyaq. Qamqa imaypis allita rurar kaway. 10 Atska runakunami tantiyakuyanqa imanö ñakarpis Tayta Diosman yärakur jutsata mana rurar kawayänanpä. Jutsa ruraqkunaqa jinallami jutsata rurar kawayanqa. Paykuna mana tantiyakuyaptinpis Dios munanqannö kawaq runakunami itsanqa tantiyakuyanqa.

11 "Qoyay qoyay sacrificiuta rupatsiyänanta mana munanqanpitami

†**12.1** Mat. 24.21; Mar. 13.19; Apoc. 12.7. †**12.2** Mat. 25.46; Juan 5.29. †**12.4** Apoc. 22.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Dios mana munanqan kaqta templuman churanqanyaq juk waranqa ishkay pachak isqun chunka (1,290) junaq kanqa.† 12 Mana ajayaypa shuyaraqkunaqa kushishqami kawayanqa juk waranqa kimsa pachak kimsa chunka pitsqa (1,335) junaqyaq.

13 “Qamqa wanunqaykiyaq Tayta Dios munanqannö kaway. Ushanan junaqcho kawarkamurmi herenciaykita chaskinki”.

† **12.11** Mat. 24.15; Mar. 13.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Oseas

Prostitüta warmiwan tarmi profëta Oseas tantiyatsirqan Israel runakuna Tayta Diosta kacharir prostitüta warminö kayanqanta. Kay libruta liyirmi musyantsik Israel runakuna jutsata rurayaptin pasaypa llakikurpis Tayta Dios imaypis kuyanqanta. Oseas willakurqan qanchis pachak chusku chunka (740) watanö Jesucristo manarä yuriptinmi.

1 [1]Kaychömi qellqaraykan TAYTA DIOSPA willakuyninta Beeripa tsurin Oseas willakunqan. Judá nacioncho Uzías rey kaykanqan witsanmi Oseas willakurqan.† Tsaynöllami willakurqan Jotam rey kaykanqan witsan,† Acaz rey kaykanqan witsan† y Ezequías rey kaykanqan witsanpis.† Israel nacionchönami Joáspa tsurin Jeroboam rey kaykarqan.†

Prostitütawan majatsakänanpä Oseasta Tayta Dios mandanqan

[2]Oseasta parlapayta qallarmi TAYTA DIOS nirqan: "Prostitüta warmiwan majatsakay paycho tsurikikuna yuriyänanpä. Israel runakunaqa noqata kachariykamarmi juk dioskunata adorar prostitüta warminö kaykäyan".

Oseaspa tsurinkuna yuriyanqan

[3]Tsaypitanami Diblaimpa tsurin Gomerta warminpä Oseas ashirqan. Tsay warmichömi Oseaspa mayor tsurin ollqu yurirqan. [4]Tsaymi Oseasta TAYTA DIOS nirqan: "Jezreel markacho tsaytsika runakunata Jehú wanutsinqannömi[a] noqapis castigar Jehúpita aywaraqkunata wanutsishä. Tsaynö castigaptïmi Israel nacionpa mandaqnin reykuna kanqanatsu. Tsaynö ruranäpä kanqanta musyayänanpä tsurikita jutitsiy Jezreel jutin kananpä. [5]Tsaynöpis Israel nacionpa soldädunkunatami Jezreel pampacho ushakätsishä".

[6]Tsaypitanami Oseaspa warmin Gomercho tsurin yapay yurirqan. Tsay tsurinmi karqan warmi. Tsaymi Oseasta TAYTA DIOS nirqan: "Tsay tsurikita jutitsiy Lo-ruhama[b] jutin kananpä. Tsaynö jutin kanqa Israel runakunata manana kuyapänäpä kaptinmi. Paykunataqa mananami perdonashänatsu.

[7]"Judá nación runakunatami itsanqa kuyapar kikï salvashä. Manami guërrawantsu, flëchawantsu, espädawantsu, cawalluwantsu ni cawalluta muntaraq soldädukunawantsu salvashä, sinöqa munaynïwanmi".†

[8]Lo-ruhamata wasqiskirnami Gomer yapay qeshyaq rikakurqan. Tsay wawanmi ollqu yurirqan. [9]Tsaymi Oseasta TAYTA DIOS nirqan: "Tsurikita jutitsiy Lo-ammi[c] jutin kananpä. Tsay jutin kanqa Israel runakuna noqapa

[a] **1.4** Jezreelchömi Jehú wanutsirqan Israel nacionpa mandaqnin rey Joramta (2Rey. 9.24), Acabpa warmin Jezabelta (2Rey. 9.33), Acabpa wakin castankunata, Acab kuyanakunqan amïgunkunata y Acab churanqan sacerdötikunatapis (2Rey. 10.11). [b] **1.6** *Lo-ruhama* ninanqa *mana kuyashqa* ninanmi. [c] **1.9** *Lo-ammi* ninanqa *manami noqapatsu* ninanmi.
† **1.1a** 2Rey. 15.1-7; 2Crón. 26.1-23. † **1.1b** 2Rey. 15.32-38; 2Crón. 27.1-8.
† **1.1c** 2Rey. 16.1-20; 2Crón. 28.1-27. † **1.1d** 2Rey. 18.1—20.21; 2Crón. 29.1—32.33.
† **1.1e** 2Rey. 14.23-29. † **1.7** Zac. 4.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manana kayanqanta tantiyayänanpämi. Mananami noqapis paykunapa Diosninnatsu kashä".

Israel runakuna allina kawayänanpä ninqan

10 (2.1) "Tsaypitanami Israel runakunata yanapashä atskaman mirayänanpä.
Lamar kuchuncho aqushanörämi yupaytapis mana atipaypä atskaq kayanqa.†
'Paykunaqa manami noqapanatsu' ninqächöpis runakunami niyanqa: 'Paykunaqa imayyaqpis kawaq Tayta Diospa wamrankunami kayan'.†
11 (2.2) Tsaymi Judá nación runakuna y Israel nación runakuna juk nacionllana kayanqa.
Mandaqnin reytapis jukllayllatanami churayanqa.
Maytsay nacioncho kayanqanpita kutiyaptinmi kushikuypä kanqa.
Tsay junaqtami jutitsiyanqa Jezreel[d] jutin kananpä.

2 1 (3) Tsaymi ollqu kaqkunata niyanki: 'Tayta Diospami'.
Warmi kaqkunatanami niyanki: 'Tayta Dios kuyapanqankuna' ".

Israel nación runakunata prostitütaman tinkutsinqan

2 (4) TAYTA DIOSMI Israel runakunata nin:
"Mamaykikunata mana kuyapaypa qayapäyay.
Kananpitaqa manami warmïnatsu kanqa.
Noqapis manami runannatsu kashä.
Noqawan amistayta munarqa prostitüta kayninta kacharitsun.
Makallaranqan waynantapis jaqiritsun.[e]

3 (5) "Mana jaqiriptinqa penqakunanpämi qarapachaskir mama wachayllata jaqirishä.†
Pasaypa tsunyaqmanmi tikratsishä.
Usyawan castigaptïmi yakunaypita wanunqa.
4 (6) Qamkunatapis wachapakuy kayaptikimi[f] kuyayäshaykinatsu.
5 (7) Mamaykiqa penqakuypä prostitüta karmi nirqan:
'Waynäkunaman aywashä.
Paykunapitami tarï mikuyta, yakuta, millwata, lïnuta, aceitita y upyanäpä kaqkunatapis'.†

6 (8) "Mamayki tsaynö kanqanpitami purinan nänikunatapis kashakunawan tsapashä.[g]
Nänipis mana aywaränanpämi tumaypa qenchashä.
7 (9) Pasaypa löcayayparämi waynankunata ashinqa.

---

[d] **1.11** *Jezreel* ninanqa *Diosmi murun* ninanmi. Tsaynö nin Israel runakunata muruman tinkutsirmi. Israel runakunata nacionninman kutitsir atskaman mirayänanpä kamakätsirmi chakraman muruta muruqnö Tayta Dios kanqa. [e] **2.2** Israel runakunapa mamanpä parlarqa nacionninpämi parlaykan. Waynankunapä parlarqa Baal dioskunapä y ïdulukunapämi parlaykan. Tsaykunata adorayaptinmi prostitütanö kayanqanta Tayta Dios nirqan. [f] **2.4** Diosta adorayänanpa trokin Israel runakuna ïdulukunaman yärakuyaptinmi Tayta Diosnatsu taytan karqan, sinöqa tsay ïdulukunami. Tsaymi Israel runakuna wachapakuy kayanqanta nirqan.
[g] **2.6** Purinan nänikunapä parlarqa kawayninpämi parlaykan.
† **1.10a** Gén. 22.17. † **1.10b** Rom. 9.25-26. † **2.3** Isa. 47.1-3; Eze. 16.37-39; Apoc. 17.16.
† **2.5** Jer. 2.23-25; 3.1-2; Ose. 4.12-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mana tariykurmi yarpachakur
ninqa:
'Amistakushä punta kaq runäwan.[h]
Paywanqa allimi kawakurqä'.

8 (10) "Tsaynö nikarpis mamaykiqa
manami cuentata qokuntsu
trïguta, vïnuta y aceititapis
kamaripanqäta.
Noqami qellaytapis qoritapis
kamariparqä.
Tsaynö kaptinpis tsay qellayta-
wan qoritami aparqan *Baalta
adorar.
9 (11) Tsaymi kananqa trïgu achuy-
päna kaykaptinpis qorikushä.
Tsayrä rurashqa vïnutapis kutitsi-
kushä.
Latsapanta rurananpä kamari-
panqä millwatapis lïnutapis
qorikushä.

10 (12) "Kananqa waynankuna rikay-
kaptinmi penqakuypä qarapa-
chashä.
Makïpitaqa manami imanöpapis
qeshpinqatsu.
11 (13) Fiestankunata rurar kushiku-
yanqanpis ushakanqami.
Manami llullu killa fiestatapis
ni jamay junaqtapis ni wakin
fiestakunatapis ruranqanatsu.[†]
12 (14) Payqa nikan üva chakranku-
nata y hïgus jachankunata
waynankuna qarayanqantami.
Tsay üva chakrankunata y hïgus
jachankunata ushakätsishämi.
Pasaypa muntiyaptinmi munti
uywakuna tsaycho mikuyanqa.
13 (15) Tsaynö rurashä Baal diosnin-
kunata inciensiuwan qoshni-
tsinqanpitami.
Payqa qonqaskamarmi wall-
qankunata y sortïjankunata
jatikuskir waynankunaman
aywaykan".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

**Israel runakunata qorinanpä
Tayta Dios ninqan**

14 (16) "Tsaynö kaptinpis noqawan
yapay kuyanakunanpämi tsun-
yaq jirkaman pushaykur alli
shimilläpa parlapäshä.
15 (17) Üva chakrankunatapis kutitsi-
shämi.
Acor Pampata[†] bendición punku
kananpämi tikratsishä.[i]
Tsaymi yapay cäsukamanqa
jipash kar Egiptupita jipimunqä
junaq cäsukamanqannö".

16 (18) Tayta Diosmi nin: "Tsay
witsanmi 'Tayta Baal' nimä-
naykipa trokinqa 'qammi majä
kanki' nimanki.[j]
17 (19) *Baalpa jutinkunata mana-
nami imaypis joqarinkinatsu.
18 (20) Tsay witsanmi mana atacashu-
naykipä *pactuta rurashä chu-
caru uywakunawan, pajaqku-
nawan y qarachaypa y lätaypa
puriqkunawanpis.
Espädapis, flëchapis ni guërrapis
qam kaqcho manami kanqa-
natsu.
Añawnami punukunki.
19 (21) Noqapa warmïnami imayyaq-
pis kanki.
Qamwan majatsakarmi imaypis
kuyashayki.
Manami yapapakuyllä warmï-
tsu kaykanki, tsaypa trokinqa
legïtimu kaq warmïmi.

---

[h] **2.7** Punta kaq runanpä parlarqa Tayta Diospämi parlaykan. [i] **2.15** *Acor* ninanqa *desgracia* ninanmi. Tsaymi *Acor Pampata bendición punku kananpämi tikratsishä* ninanqa *desgracia päsanqanta bendición kananpämi tikratsishä* ninanmi. [j] **2.16** Tsay witsanmi Baalpa jutincho Tayta Diosta adorayanqanta Israel runakuna yarpäyarqan.
[†] **2.11** Isa. 1.12-14; Amós 5.21-23. [†] **2.15** Jos. 7.24-26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 (22) Warmï kaptikimi imaypis jaqishaykitsu.
Kuyapäkuq TAYTA DIOS kanqäta tantiyarmi kuyamanki".

21 (23) TAYTA DIOSMI nin: "Tsay witsanmi tamyamunanpä mañakayämaptiki ciëluta mandashä tamyatsimunanpä.
22 (24) Tamyaptinmi trïgu, üva y olïvupis alli wayunqa.
Tsaynöpami Jezreelpä[k] bendición kanqa.
23 (25) Muruta muruqnöpis nacionnikimanmi kutitsiyämushayki noqallatana adorayämänaykipä.
Lo-ruhama[l] jutiki kananpä nishqa karpis kananqa kuyayäshaykimi.
Lo-ammi[m] jutiki kananpä nishqa karpis kananqa 'noqapanami kayanki' niyäshaykimi.[†]
Qamkunanami niyämanki: 'Japallaykimi Diosnï kaykanki' ".

Warminwan Oseas amistanqan

3 1 TAYTA DIOSMI yapay nimarqan: "Warmiki juk runawan qanrataykäshuptikipis paywan amistay. Tsaynöpami Israel runakuna tantiyakuyanqa runanta qanrataq warminö kayaptinpis paykunata imaypis kuyanqäta. Paykunataqa juk dioskunata adorar päsasyuq biscöchuta kushishqa mikuyaptinpis kuyämi".

2 Tsaynö nimaptinmi warmïta qorinäpä pägarqä chunka pitsqa siclo qellayta[†] y kimsa pachak kimsa chunka (330) kïlu cebädata. 3 Qoriskirnami nirqä: "Kananpitaqa noqallapanami warmï kanki. Juk runawanqa mananami kakunkinatsu. Noqawan amistashqa karpis manami oqllanakushunrätsu, atska junaq päsaskiptinrämi punushun".

4 Tsaynömi Israel runakunapapis atska watayaq kanqatsu mandaqnin rey ni autoridäninkunapis. Manami Tayta Diospä sacrificiutapis rupatsiyanqatsu ni juk diosta adorar wankatapis ichïtsiyanqatsu. Manami ni sacerdötikunapis ni wayinkunacho ïdulunkunapis kanqanatsu. 5 Tsaypitarämi Israel runakuna perdonta mañakur TAYTA DIOSTA *ashiyanqa. Tsaynöllami David casta mandaqnin reyta cäsukuyanqa. Shamuq watakunachömi TAYTA DIOSPITA *mantsapakur bendicionninkunata kushishqa chaskiyanqa.

Israel runakuna jutsata rurayanqanpita Tayta Dios ajananqan

4 1 Israel runakuna, TAYTA DIOS niyäshunqaykita wiyakuyay.
Paymi jutsata rurayanqaykipita acusaykäyäshunki.
Tsaymi niyäshunki: "Qamkunaqa awniyämanqaykita manami cumpliykäyankitsu, kuyanakuyankitsu ni *reqiyämankitsu.
2 Jutïcho awnirkurpis manami cumpliykäyankitsu.
Tsaynöpis llullakuykäyanki, runa mayikikunata wanuykätsiyanki, suwakuykäyanki y jukpa warminwanpis punuykäyankimi.
Wanutsinakurpis manami ajayäyankitsu.
3 Tsaynö kayaptikimi Israelcho taqkuna pasaypa llakikurnin ima ruraytapis kamäpakuyantsu.
Jirka uywakunapis, pishqukunapis y pescädukunapis wanurmi ushakaykäyan".

---

[k] **2.22** Jezreel nirqa Israel runakunapämi parlan. *Jezreel* ninanqa *Diosmi murun* ninanmi.
[l] **2.23a** *Lo-ruhama* ninanqa *mana kuyashqa* ninanmi. [m] **2.23b** *Lo-ammi* ninanqa *manami noqapatsu* ninanmi.
[†] **2.23** Zac. 13.9; Rom. 9.25; 1Ped. 2.10. [†] **3.2** Éxo. 21.32; Lev. 27.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sacerdötikuna jutsata rurayanqan

4 Sacerdötikunatami TAYTA DIOS nin:
"Qamkunami jutsayuq kaykäyanki
Israel runakuna llutan rurayman
uman churakashqa kayänanpä.
Tsaynö kaykarqa pitapis ama jita-
päyaytsu.
5 Jutsayuq kayanqaykipitaqa imay
hörapis illaqpitami castiga-
shayki.
Qamkunatanölla llullakuq profë-
takunatapis castigarmi nacion-
nikikunata ushakätsishä.
6 Yachatsikuq kaykar mandamien-
tükunata mana yachatsiyan-
qaykipitami† kuyanqä runa-
kuna ushakäyanqa.
Kikikikunapis manami yachatsi-
kuynïkunata chaskikuyankitsu.
Mana chaskikuyanqaykipitami
sacerdöti kaykäyanqaykipita
qarquyäshayki.
Leynïkunata mana cumpliyanqay-
kipitami qamkunapita ayway-
raqkunatapis yanapashänatsu.

7 "Qamkuna atskaqman mirayap-
tikipis runakunaqa masmi
jutsata ruraykäyan.
Tsaymi respitashqa kayänaykipä
churashqa kaykarpis pasaypa
penqakuyman churayäshayki.
8 Jutsata rurayanqanpita uywata
sacrificiupä apayämuptinmi
kushikuykäyanki.
Sacrificiu aytsata chaskiyänay-
kipä kanqanta musyarmi
runakuna mas jutsata rurayä-
nanta munaykäyanki.†
9 Wakin runakuna jutsata rura-
yanqannöllami qamkunapis
jutsata ruraykäyanki.
Tsaymi qamkunatapis wakin runa-
kunatanölla castigayäshayki.
10 Mana cäsukayämanqaykipitami
mikuyänaykipä tariyaptikipis
pacha junta mikuyänaykipä
aypanqatsu.
Juk dioskunaman yärakurpis
manami ima bendiciontapis
tariyankitsu".

Israel runakuna ïdulukunata adorayanqan

11 "Prostitüta warmiwan kakur y
upyaman churakarmi juiciun-
tapis runakuna oqrayan.
12 ¡Tsaymi qerupita rurashqa ïdulu-
kunata tapukuykäyan!
¡Taksha qeruwanmi suertita rikar
tapukuykäyan!
Ïdulukunaman umankuna chu-
rakashqa karmi llutanta rurar
kawaykäyan.
Warminta runa jaqirir juk war-
miwan tanqannömi noqatapis
mana cäsukamar juk diosku-
naman yärakuykäyan.
13 Jirkancho kaykaq *altarkunacho
sacrificiutapis rupatsirmi juk
dioskunata inciensiuwan qosh-
niykätsiyan.
Roble, álamo y encina jachakuna
chakincho llantuy alli kap-
tinmi tsay jachakuna kaqcho
tsaynö ruraykäyan.

"Israel runakuna, ïdulukunata
adorayänanpä warmi tsuriki-
kuna y llumtsuynikikuna qam-
kunapitami yachakuykäyan.
Ïdulukunata adorarmi altarkuna
kanqancho runanta qanratar
jutsata ruraykäyan.*n*
14 Qamkunapis tsaynöllami juk
dioskunapä sacrificiuta rupa-
tsir altarkunacho jukwan

---

n **4.13** Tsay witsanmi Baal diosta adorar payta adorayäna altarkunacho warmikunawan runakuna kakuyarqan.
† **4.6** Lev. 10.11; Mal. 2.7. † **4.8** Lev. 6.26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jukwan kakuq warmikunawan kakuykäyanki.
Warmi tsurikikunata y llumtsuynikikunata tsaynö kayänanpä churayanqaykipita paykunata castiganäpa trokinqa qamkunatami castigayäshayki.
Mana tantiyakuq kayanqaykipitami llapayki ushakäyanki.†

15 "Judá runakuna, paqtä qamkunapis Israel runakunanö mana cäsukamar ïdulukunata adorayankiman.
Tsaynö karqa Gilgalmanpis ni Bet-avénmanpis[o] adoraq ama aywayaytsu.
Ïdulukunaman yärakuykarqa jutïtapis ama joqariyaytsu.†

16 "Israel runakunaqa chucaru wäkanö mana cäsukuqmi kaykäyan.
Tsaynö kaykäyaptinqa ¿imanörä washki üshata alli qewacho mitsiqnö bendicionnïta paykunaman churäman?
17 Efraín runakunaqa[p] ïdulukunatami adoraykäyan.
Tsaynölla karqa ¡imanöpis kakuyätsun!
18 Paykunaqa upyallaman churakashqami kaykäyan.
Altarkunacho kaykaq prostitüta warmikunamanmi imaypis aywaykäyan.
Autoridäninkunapis jutsata rurarmi penqakuypä kaykäyan.
19 Tsaynö kayanqanpitami päjata shukukuy apaqnö castigar maytsaymanpis qarqushä.
Juk dioskunaman yärakuyanqanpis wallällami kanqa".

Israel runakunata castigananpä ninqan

5 1 "Sacerdötikuna, ninqäta shumaq wiyakuyay.
Israel mayor runakuna, ninqäta shumaq tantiyakuyay.
Mandaq rey, qampis castaykikunapis ninqäta shumaq cäsukuyay.
Mana cäsukayämanqaykipitami juzgashayki.
Runakunata ishkitsiyänaykipä waskata churapaqnömi Mizpacho kayashqayki.
Tabor jirkachöpis mällanömi kayashqayki.
2 Sitim partichöpis runakunata imayka pözuman jitarpuqnömi kaykäyanki.
Tsaynö kayanqaykipitami llapaykita castigayäshayki.
3 Israel runakuna, musyämi imanö kayanqaykitapis.
Runanta warmi jaqirir jukwan kakuqnömi qamkunapis juk dioskunamanna yärakuykäyanki.
Tsaynöpami pasaypa penqakuypä kaykäyanki.
4 Llutankunaman umayki churakashqa karmi perdonta mañakamaytapis yarpäyankitsu.
Manami ichikllapis *reqiyämankitsu".

5 Israel runakuna runa tukuyanqanqa willakuykan mana alli kayanqantami.
Paykuna jutsayuq karmi castigashqa kayanqa.
Judá runakunapis tsaynöllami jutsata rurayanqanpita ushakäyanqa.

---

[o] **4.15** *Bet-avén* ninanqa *jutsa wayi* ninanmi. Bet-avénpä parlarqa Bet-el markapämi parlarqan. Bet-elpä tsaynö parlarqan Tayta Diosta tsaycho adorananpa trokin Baal diostapis tsaycho adorayaptinmi. [p] **4.17** Efraín runakunapä parlarqa Israel nación runakunapämi parlan.
† **4.12-14** Jer. 2.23-27; 3.1-2; Ose. 2.5. † **4.15** Amós 4.4; 5.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Üshankunata y wäkankunata
sacrificiupä rupatsir TAYTA
DIOSTA *ashirpis manami tari-
yanqatsu.
TAYTA DIOSQA paykunapita witi-
kushqanami.
7 TAYTA DIOSLLAMAN imaypis
yärakuyänanpä awnirpis
manami cumpliykäyantsu.
Tsurinkunapis jäpa dioskuna-
mannami yärakuykäyan.
Jutsayuq kayanqanpitami juk
killallacho ushakäyanqa.
Herenciankunatapis jäpa runaku-
nami duëñu tukuyanqa.

8 Guërra qallaykunanpä Gabaacho
waqrata tukayay.
Ramächöpis kamarikuyänanpä
*cornëtata tukayay.
Bet-avénchöpis maya mayalla
kayänanpä willakuyay.
Benjamín trïbu runakunatapis
maya mayalla kayänanpä mus-
yatsiyay.
9 Tayta Dios castiganan junaqmi
Efraín runakuna ushakä-
tsishqa kayanqa.[q]
Rasunpa tsaynö päsananpä kan-
qantaqa llapan trïbu Israel
runakunatami willaykä.
10 TAYTA DIOSMI nin:
"Judá runakunapa autoridä-
ninkunaqa jukpa lindërunta
qechuqnömi kaykäyan.[†]
Tsaynö kayanqanpita ajarmi
jakashqa mayunö paykunata
ushakätsishä.
11 Efraín runakunaqa ïdulukunata
adorayanqanpita pasaypami
ñakayanqa.
12 Millwata puyu ushanqannömi
Efraín runakunata ushakätsishä.
Judá runakunatapis qeruta puyu
ushaqnömi ushakätsishä.

13 "Efraín runakunaqa qeshyaykaq
runanömi kaykäyan.
Judá runakunapis pasaypa
maqashqa runanömi kaykäyan.
Tsaynö kaykäyanqanta tantiyas-
kirmi Asiria nacionpa man-
daqnin reyman aywaykur
Efraín runakuna mañaku-
yashqa yanapananpä.[†]
Mañakuyaptinpis tsay reyqa
qeshyaqta alliyätsiyta ni jam-
piyta mana puëdiqnömi yana-
payta kamäpakushqatsu.
14 Ima uywatapis tsariskir león
ushanqannömi Efraín runaku-
nata y Judá runakunata usha-
kätsishä.
Ushakätsiptï manami pipis sal-
vanqatsu.
Tsaynö ushakaskatsirmi aywa-
kushä.
15 Tänäman kutiskirmi täkushä
jutsayuq kayanqanta tantiyakur
perdonta mañakayämanqanyaq.
Paykunaqa pasaypa llakikurrämi
ashiyämanqa".

Israel runakuna Tayta Diosman yapay yärakuyänanpä ninqan

6 1 TAYTA DIOSMAN yapay yäraku-
shun.
Castigamarnintsikpis alliyätsimä-
shunmi.[r]
Yawarllana kanqantsikyaq asu-
taskamarnintsikpis jampimä-
shunmi.[†]
2 Wanushqanö kaykashqapis illaq-
pitami kawatsimäshun.
Ñöpancho kawanantsikpämi
yanapamäshun.

---

[q] **5.9** Efraín runakunapä parlarqa Israel nación runakunapämi parlan. [r] **6.1** Alliyätsinanpä kanqanta nirqa qeshyapita, ñakaypita, llakikuypita y ima desgraciapitapis jipinanpä kanqantami nin.
[†] **5.10** Deut. 19.14; 27.17; Prov. 22.28. [†] **5.13** 2Rey. 15.19; 16.7. [†] **6.1** Job 5.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 ¡TAYTA DIOSMAN imanöpapis kutishun!
Patsa waraptin rupay yarqamunanpä kanqanta musyanqantsiknömi kuyapämänantsikpä kanqanta musyantsik.
Usya tiempu päsaptin tamya qallaykunanpä kanqanta musyanqantsiknömi yanapamänantsikpä kanqantapis musyantsik.

Tayta Dios contestanqan

4 TAYTA DIOSMI nin: "Efraín runakuna, ¡imatarä qamkunata rurayküman!
Judá runakuna, ¡imatarä qamkunata rurayküman!
Patsa waraptin pukutay raslla illakanqannömi qamkuna kuyayämanqaykipis kaykan.
Rupay yarqamuptin shullya illakaqnömi kaykan.
5 Tsaymi profëtäkunawan willakatsimunqänö qamkunata ushakätsiyashqä.
Willakatsimunqänömi qamkunata wanutsiyashqä.
Willakuynï aktsinö karmi tantiyatsiyäshushqayki jutsayuq kayanqaykita.
6 Ofrendakunata apayämunqaykipitapis mas munä kuyapäkuq kayänaykitami.†
Sacrificiuta rupatsiyanqaykipitapis mas munä noqata *reqiyämänaykitami.†

7 "Adán mana cäsukamanqannömi qamkunapis *pactu ruranqantsikta cäsukuykäyankitsu.
Cäsukayämänaykipä awniyämanqaykitapis manami cumpliykäyankitsu.
8 Galaad markachöqa mana alli runakunallami kaykäyan.
Tsaychöqa wanutsinakuyllami kaykan.
9 Sacerdötikunapis Siquemman aywaq nänichömi asaltaykäyan.
Paykunaqa runakunata wanuykätsiyan y tukuynöpami jutsatapis ruraykäyan.

10 "Israel nacionchöqa mantsariypä jutsata ruraykäyaqtami rikashqä.
Efraín runakunaqa runanta qanrataq warminömi juk dioskunata adoraykäyan.
Israel runakuna tsaynö rurar pasaypa melanaypämi kaykäyan.
11 Judá runakuna, qamkunatapis castïgu shuyaraykäyäshunkimi.

"Kuyanqä runakunata kuyapayta munarpis
7 1 y mana alli kawayanqanpita jampiyta munarpis
Efraín y Samaria runakuna[s] jutsata rurayanqallantami rikä.
Llapankunapis llullakur yachakashqami kaykäyan.
Suwakuyänanpä yachakashqa karmi wayikunatapis suwakuykäyan.
Cällikunachöpis runakunapa imantapis qechuykäyan.
2 Manami tantiyayantsu jutsankunatapis yarparaykanqäta.
Imaypis jutsata ruraykaqllatami rikaykä".

Reykunata yanapaqninkuna wanutsiyanqan

3 "Jutsata rurayaptinpis reyqa kushikunmi.
Llullakuyaptinpis reypa yanapaqninkuna asikuyanmi.

---

[s] **7.1** Efraín y Samaria runakunapä parlarqa Israel naciocho taq runakunapämi parlan.
† **6.6a** Mat. 9.13; 12.7. † **6.6b** 1Sam. 15.22; Prov. 21.3; Amós 5.22-24; Miq. 6.6-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Tsay yanapaqninkunaqa imayka
mäsa jakanqanyaq wayllash
jornu achanqannömi kaykäyan.
Tsaynö achachäpakurmi war-
minkunata qanratar llapanpis
chïnäkur puriykäyan.

5 "Fiestata rey ruraptinmi autori-
däkunaqa reytapis machan-
qanyaq upyatsiyan.
Machaskirmi reyqa tsay machä-
tsiq runakunata churan yana-
paqninkuna kayänanpä.
6 Nirkurmi tsay yanapaqninkuna
shonqunkunacho yarpacha-
kuyan reypa contran shäriyä-
nanpä.
Tsaymi reypa contran willanakur
waraskiyanpis.
7 Paykunaqa jornucho nina imata-
pis rupar ushaqnömi man-
daqnin reykunatapis wanutsir
ushaykäyan.
Tsaynöpami reykuna qatinaylla-
man wanur ushakaykäyan.
Tsaynö kaptinpis manami pipis
mañakamantsu yanapanäpä".

Tayta Diosta mana cäsukur Israel runakuna imanö kayanqanpis

8 "Efraín runakunaqa mana yära-
kamaq nación runakuna-
wanmi takukaykäyan.
Jukaq waqtanpa chawashqa tikra-
panni tantanömi kaykäyan.
9 Tsaymi alli kawayänanpä kall-
pankunapis kannatsu.
Kallpankuna ushakanqantapis
manami cuentata qokuyantsu.
Soquyäyanqantapis manami tan-
tiyayantsu.[t]

10 "Runa tukuyanqanqa willakuy-
kan mana alli kayanqantami.
TAYTA DIOSNIN kaykaptïpis
noqaman manami kutiyämun-
tsu ni *ashiyämantsu.
11 Tsaymi Egipto runakuna y Asi-
ria runakuna yanapayänanta
munar mañakuykäyan.
Tsay nacionkunaman mañakuq
aywar imayka paluma wakläpa
kayläpa pajaqnömi kaykäyan.
12 Tsaynö aywaykaqtami mälläwan
tsarishä.
Pishqukunata trampawan tsariq-
nömi tsarirkur jutsata rura-
yanqanpita castigashä.

13 "¡Allaw paykuna!
Noqapita witikushqa kaptinmi
paykunata ushakätsishä.
Paykunaqa conträ shärir manami
cäsukayämantsu.
Mana ushakätsinäpä perdonayta
munaptïpis paykunaqa 'cäsu-
kushaykimi' niskamar llulla-
paykäyämanmi.
14 Cämancho pasaypa waqar mañá-
kamarpis manami llapan
shonqunkunawantsu mañaka-
yäman.
Trïguta y vïnuta kamaripänäta
munar qaranta roquypa roqu-
kur[†] mañakamarpis ninqäta
manami cäsukayämantsu.

15 "Noqami alli kawayänanpä pay-
kunata yachatsishqä.
Kallpayuq kayänanpäpis noqami
kamashqä.
Tsaynö kaykaptinpis conträ shäri-
yänanpämi willanakuykäyan.
16 Munayyuq Dios kaykaptïpis
manami imapäpis cuentayä-
mantsu.
Wiksu flëcha flëchaptin jukläman
aywaqnömi kaykäyan.

---

[t] **7.9** *Soquyäyanqantapis manami tantiyayantsu* ninanqa *awkinnö kallpaynaq rikakuyanqantapis manami tantiyayantsu* ninanmi.
[†] **7.14** Deut. 14.1; 1Rey. 18.28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Autoridäninkunapis noqapä llutankunatami parlaykäyan.
Tsaymi contran soldädukunata kachashä espädawan wanutsiyänanpä.
Tsayta musyaykurmi Egiptuchöpis Israel runakunata manakaqman churar asipäyanqa".

Ïdulukunata adorayanqanpita castigananpä ninqan

8 [1] "¡Marka täpaqkuna, *cornëtata tukayay!
¡Kuyanqä runakunata atacayänanpämi contrankuna ankanö shamuykäyan!
Paykunawan *pactu ruranqäta y leynïkunata mana cumpliyanqanpitami Israel runakunata castigashä.
[2] Israel runakunami mañakamar nikäyäman:
'¡Taytay, yanapaykallämay!
¡Qammi kanki Tayta Diosnï!
¡Noqakunaqa kuyanqayki Israel runakunami kaykäyä!'
[3] Tsaynö mañakayämarpis alli kaqta manami chaskikuyantsu.
Tsaymi castigaptï chikiqninkuna atacar qatikachäyanqa.
[4] Paykunaqa mana tapukayämarninmi mandaqnin reykunatapis churayashqa.
Mana mañakamayllapami autoridäninkunatapis churayashqa.
Yuraq qellaypita y qoripitami ïdulukunatapis rurayashqa.
Tsaynö rurayanqanpitami ushakäyanqa.

[5] "Samaria runakuna, qoripita torïtuta rurayanqaykita adorayaptiki pasaypami melanä.†
Tsaynö rurayanqaykipitami pasaypa ajashqa kaykä.
¡Imayyaqrä penqakuypä jutsasapa kayanki!
[6] ¡Israel runakuna, wiyakuyay!
Tsay adorayanqayki torïtuqa manami Diostsu, sinöqa runa ruranqallanmi.
Tsaymi pakir chipyaq ushakätsishä.

[7] "Israel runakunaqa wayrata muruqnö karmi shukukuyllata cosechayanqa.ᵘ †
Muruyanqankunapis mana wayuptinmi aqatsikuyänanpäpis kanqatsu.
Ichikllata cosechayanqantapis jäpa runakunami mikuyanqa.
[8] ¡Israel nación ushakanqami!
Juklä nación runakunaqa mana sirviq uyllutanömi rikayanqa.
[9] Israel runakunaqa chucaru ashnunö karmi Asiria nación runakunaman aywaykäyan.
Paykunaqa waynäkuq warminömi kaykäyan.
[10] Asiria nacionta y wakin nacionkunata tsaynö pägayaptinpis tsay nacionkunatami qorishä atacayänanpä.
Munayyuq reypa munaynincho karmi juk tiempuyaq ñakayanqa.

[11] "Efraín runakunaqa atska *altarkunatami rurayashqa tsaycho perdonta mañakayämänanpä.
Tsay altarkunacho ïdulukunata adorarmi mas jutsata ruraykäyan.

ᵘ **8.7** Wayrata muruqnö kayanqanta nirqa allita ruraykäyanqanta yarpar manakaqkunata ruraykäyanqantami nikan. Tsaynöpis *shukukuyllata cosechayanqa* ninanqa *pasaypa desgraciami paykunata tsarinqa* ninanmi.
† **8.5** 1Rey. 12.28-32. † **8.7** Gál. 6.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Paykunapä atska leykunata qellqatsishqa kaptïpis manami cäsukuyantsu.
13 Sacrificiukunata altarcho rupatsirmi aytsata kushishqa mikuykäyan.
Tsaynö rurayaptinpis tsay sacrificiukunaqa manami shonqüpänötsu kaykan.
Jutsata rurayanqantaqa manami imaypis qonqäshätsu.
Perdonanäpa trokin castigaptïmi Egiptuman kutiyanqa.[v]
14 Kamaqnin Tayta Dios kaykaptïpis Israel runakunaqa manami yärakayämantsu.
Yärakayämänanpa trokinmi amparakuyänanpä palaciukunata shäriykätsiyan.
Judá runakunapis jinchi murallashqa markankunamanmi yärakuykäyan.
Nina rupar ushanqannömi murallashqa markankunata y alli shäritsinqan palaciunkunatapis ushakätsishä".[†]

Israel runakunata nacionninpita qarqunanpä ninqan

9 1 Israel runakuna, runanta mañösa warmi jaqiriqnömi qamkunapis Tayta Diosta kachariykuyashqayki.
Cosëchaykikuna alli kananta munar juk diosmanmi yärakuykäyanki.
Päguta chaskinanpä *prostitüta warmi juk runawan pununqannömi qamkunapis kaykäyanki.
Tsaynö kaykarqa cosëchata qoriyanqaykipita ama kushikuyaytsu.
Wakin nación runakunanöqa kushikuypita ama saltaykachäyaytsu.
2 Trïgupis mikuyänaykipä ni vïnupis upuyänaykipä manami aypanqatsu.
3 TAYTA DIOS rikatsiyäshunqayki nacioncho täyänaykipa rantinqa Egiptumanmi kutiyanki.[w]
Asiriacho tarnami mana mikuyänaykipä kaq *impüru mikuykunata mikuyanki.
4 Tsaychöqa TAYTA DIOSPÄ vïnuta manami *altarman wiñayankinatsu.
Sacrificiuta rupatsiyaptikipis manami chaskiyäshunkinatsu.
Ayata yataq runa impüru kanqannömi mikuynikikunapis impüru kanqa.
Tsay mikuyta pipis mikurqa impürumi rikakunqa.
Manami TAYTA DIOSPA templunman apayänaykipänötsu kanqa, tsaypa trokinqa kikikikuna mikuyänallaykipämi kanqa.
5 Tsaynö kaptinqa ¡imatarä rurayanki TAYTA DIOSTA adorar fiestata rurayänayki junaq!

6 Asiria runakuna mana ushakätsiyäshunaykipä qeshpirmi Egiptuchöna täyanki.
Wayikikunapita raslla yarqurmi qellaynikikunatapis jaqiriyanki.
Qellayniki kanqanchöqa ishankallami jeqanqa.
Wayikikunachöpis kashallanami wiñanqa.
Egiptucho wanuyaptiki Menfis jäpa markamanmi pampayäshunki.

---

[v] **8.13** *Egiptuman kutiyanqa* nirqa *unay castankuna Egiptucho ñakayanqannömi paykunapis juk nacioncho ñakayanqa* ninmi. [w] **9.3** *Egiptumanmi kutiyanki* nirqa *unay castaykikuna Egiptucho ñakayanqannömi qamkunapis juk nacioncho ñakayanki* ninanmi.
[†] **8.14** Amós 2.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Profëtakuna willakuyanqanta Israel runakuna mana chaskiyanqan

7 Israel runakunata Tayta Dios
castigananpä kaq junaqkuna
chämushqanami.†
Jutsaykikunaman tupumi juzga-
yäshunki.
Pasaypa ñakarrämi Tayta Dios
castigayäshunqaykita tantiya-
kuyanki.
Qamkunaqa nikäyanki profëta-
kuna mana tantiyakuq kayan-
qantami.
Tsaynöpis nikäyanki Tayta
Diospa willakuqninkuna löcu
kayanqantami.
Tsaynö nikäyanki pasaypa jutsa-
sapa y chiki karmi.
8 Kikin Tayta Diosmi profëtata
churashqa Israelcho rikacha-
kuqnö kayänanpä.†
Tsaynö kaptinpis mana alliman
churakänanpä trampata chu-
rapaqnömi kaykäyanki.
Profëtakunata chikir Tayta
Diospa templunchöpis con-
tranmi shäriykäyanki.
9 Gabaacho unay runakuna pasaypa
jutsasapa kayanqannömi† qam-
kunapis jutsasapa kaykäyanki.
Tsaynö kayanqaykitaqa Tayta
Dios yarparaykanmi.
Paymi llapan jutsaykikunapita
castigayäshunki.

Israel runakunapa wamrankuna ñakayänanpä ninqan

10 TAYTA DIOSMI nin:
"Tsunyaq jirkacho üvata tariykur
kushikuqnömi unay Israel runa-
kunata tariykur kushikurqä.
Unay castaykikunaqa punta
poquq hïgusnömi kushikuypä
kayarqan.
Baal-peor partiman chaykurmi
itsanqa tsaycho adorayanqan
diosta adorar pasaypa penqa-
kuypä rikakuyarqan.†
Adorayanqan dios mana väliq
kanqannömi paykunapis mana
väliq rikakuyarqan.

11 "Pishqukuna illaqpita pajar
aywakuqnömi noqapis payku-
nata jaqiriykur aywakushä.
Tsaymi warmikunapis qeshyaq
mana rikakuyaptin wamran-
kunapis kanqanatsu.
12 Yuriqllantapis chipyaqmi wamra-
kunata ushakätsishä.
¡Allaw! Paykunata kachariptï
kuyapaypämi ñakayanqa.
13 Israel naciontami rikashqä
kuyayllapä Tiro markatanö.
Tsaynö kaptinpis mana cäsuka-
marmi tsurinkunata castïgu-
man apaqnö kaykäyan.
Castigaptïmi tsurinkunapis
wanutsishqa kayanqa".

14 Tayta Dios, jutsankunaman tupu
Israel runakunata castigay.
Warminkunapis qolluq rikakuyä-
tsun.
Wawan yuriptinpis lichin ama
katsuntsu.

15 TAYTA DIOSMI nin:
"Gilgalchömi jutsa rurayta
qallaykuyarqan.†
Tsaychömi Israel runakuna aja-
nätsiyämarqan.
Tsaynölla jutsata rurayaptinmi
wayinpita pitapis qarqun-
qannö noqapis nacionnïpita
qarqushä.
Autoridäninkunapis mana cäsu-
kayämaptinmi Israel runaku-
nata manana kuyashänatsu.

†**9.7** Luc. 21.22. †**9.8** Jer. 6.17; Eze. 3.16-21; 33.7-9. †**9.9** Jue. 19.22-26.
†**9.10** Núm. 25.1-5. †**9.15** 1Sam. 13.8-15; 15.10-23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Efraín runakunaqa qarwash-
tashqa jachanömi kaykäyan.
Michin[x] tsakishqa jacha manana
wayunqannömi paykunapa
wamrankunapis kanqanatsu.
Wamrankuna kaptinpis llapan-
tami wanutsir ushashä".

17 Efraín runakuna mana cäsukuq
kayanqanpitami Tayta Dios
kacharinqa.
Nacionninpita qarqushqa karmi
jukläman jukläman purikullar
kayanqa.[†]

Israelcho altarkunata ushakätsinanpä ninqan

10 1 Israel runakunaqa imayka-
yuq karmi pasaypa wayuq
üvanö kaykäyan.
Imaykayuq rikakurmi manakaq
dioskunapä *altarkunatapis
ruraykäyan.
Mikuyninkuna alli wayuptinpis
adorayanqan wanka rumiku-
natami kuyayllapäta adornay-
käyan.
2 Tayta Diosllata sirviyänanpä
awnirpis manami cumpliyantsu.
Kananqa Tayta Diostami cuen-
tata qoyanqa.
Paymi altarninkunata y ichïtsi-
yanqan wankakunatapis pakir
ushakätsinqa.

3 Tsaymi Israel runakuna niyanqa:
"Tayta Diospita mana *mantsa-
pakunqantsikpitami manda-
maqnintsik reypis kannatsu.
Rey karpis ¡imanörä yanapamä-
shun!

4 Reynintsikkunaqa yärakatsimäna-
llantsikpämi imatapis awniyan.
*Pactuta rurarpis manami cum-
pliyantsu.
Mana alli qewa chakracho
miranqannömi nacionnintsik-
cho mana alli ruraykunapis
atska kaykäyan".

5 ¡Samaria runakunaqa mantsa-
kashqami kaykäyan!
¡Bet-avéncho[y] adorayanqan qori
torïtuta apakuyänanpä kan-
qantami tantiyaykäyan!
Sacerdötikunapis y runakunapis
waqaykäyan kuyayanqan ïdulu
manana kananpä kanqanta
musyarmi.
6 Soldädukuna tsay ïduluta aparmi
Asiria nacionpa mandaqnin
reyta qaraykuyanqa.
Tsaynöpami Efraín runakuna[z]
pasaypa penqakushqa kayanqa.
Ïduluman yärakuyanqanpitami
penqakushqa umpuräyanqa.

7 Samariacho reytapis shakllita
yaku apaqnömi prësu apa-
yanqa.
8 Avéncho kaykaq altarkunatapis
llapantami juchutsiyanqa.
Tsay altarkunachömi Israel
runakuna ïdulukunata adorar
jutsata ruraykäyan.
Juchutsir ushayaptinmi tsay altar-
kuna kanqancho kashakuna y
shirakakuna wiñayanqa.
Tsay witsanmi runakuna pasaypa
ñakar jirkakunata niyanqa:
"¡Juklla ushakäyänäpä janäkuna-
man juchumuy!"

---

[x] **9.16** Wakin runakunaqa *jawan* niyan. [y] **10.5** *Bet-avén* ninanqa *jutsa wayi* ninanmi. Bet-avénpä parlarqa Bet-el markapämi parlarqan. Bet-elpä tsaynö parlarqan Tayta Diosta tsaycho adorayänanpa trokin torïtu niraq ïduluta tsaycho adoraptinmi. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki 1Rey. 12.28-32; Ose. 8.5. Tsaynöllami 10.8 versïculucho Avénpä parlar Bet-elpä parlaykan. [z] **10.6** Efraín runakunapä parlarqa Israel nación runakunapämi parlarqan.
[†] **9.17** Deut. 28.64-65.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynöllami qaqakunatapis
niyanqa:
"¡Juklla ñitiskayämay!"†

Israel runakuna mana cäsuyanqan

9 TAYTA DIOSMI nin:
"Israel runakuna, unay castaykikuna Gabaa markacho† jutsata rurayanqanpita patsa kananyaqpis jutsa rurayta manami kachariyankitsu.
Tsaymi mana alli runakuna Gabaacho unay ushakäyanqannö qamkunapis ushakäyanki.
10 Imaypis munanqä hörami castigayäshayki.
Penqakuypä jutsata rurayanqaykipita castigaptïmi maytsay nacionpita runakuna shayämunqa atacayäshunaykipä.

11 "Manshuyashqa töru trïguta kushishqa jarunqannömi Israel nacionpis kaykan.
Kananqa kuyayllapä matankanman yügutanami churashä.
Judá nacionpis aräduta sutaq törunömi kanqa.
Jacobpita aywaraqkunaqa rastrïlluta qarachaqnömi kayanqa.

12 "Munanqänö alli kawayay.
Tsaynö kawarqa chakrata alli muruwan muruqnömi kaykäyanki.
Tsaymi cosëchata qorir kushikuyanqaykinö qamkunata kuyapanqäta tantiyar kushikuyanki.
Tsaynö kaptinqa mana muruna chakrata kichaqnö shonquykikunata kichapäyämay.
Höra chämushqanami llapan shonquykikunawan *ashiyämänaykipä.
Mana ajayaypa mañakayämay shamur salvanqäyaq.

13 "Qamkunaqa jutsata rurallarmi kawayashqayki.
Jukniki juknikipis llullapänakurmi mana alli kawaykäyanki.
Guërra carrëtaykikunaman y atska soldäduykikunamanmi yärakuykäyanki.
14 Tsaymi nacionnikicho guërrallana kanqa.
Amparakuyänayki wayikikunapis juchutsishqami kanqa.
Bet-arbelcho guërra kaptin Salmán runakunata ushakätsinqannömi qamkunatapis warmikikunatapis y wamraykikunatapis ushakätsiyäshunki.
15 Bet-el runakuna, alläpa jutsata rurayanqaykipita qamkunatapis tsaynömi rurayäshunki.
Israel nacionta atacarmi mandaqnin reytapis patsa manarä waraptin wanutsiyanqa".

Israel runakunata Tayta Dios kuyapanqan

11 1 "Israel runakunata unaypita patsami kuyaykä.
Tsurï kaptinmi Egiptupita qayamurqä.†
2 Pasaypa kuyaykaptïmi noqapita witikuykäyan.
*Baal dioskunapäpis sacrificiukunatami rupaykätsiyan.
Ïdulukunatami inciensiuwan qoshniykätsiyan.

3 "Wamrata makinpita jancharkur puriyta yachatsinqannömi Efraín runakunata yachatsirqä.
Tsaynö yachaykätsiptïpis yanapaykanqäta manami tantiyakuyantsu.
4 Paykunata pasaypa kuyarmi shullwapayllapa ñöpäman pushamurqä.

† **10.8** Luc. 23.30; Apoc. 6.16. † **10.9** Jue. 19.22-26. † **11.1** Éxo. 4.22; Mat. 2.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Imayka llullu wamrata marqarkur qaqllanta qaqlläman laqaykur kuyaqnömi kuyarqä.
Tsaynö kuyarmi mikuytapis kikï qararqä.

5 "Tsaynö kuyaykaptïpis paykunaqa manami yachanäyämantsu.
Tsaynö kayanqanpita manami Egiptuchötsu yapay wätay kayanqa, sinöqa Asiria runakunapa munayninchönami kayanqa.
6 Markacho taqkunataqa espädawanmi wanutsiyanqa.
Markankuna murallashqa kaptinpis ushakätsiyanqami.
Tsaynö ushakätsiyanqa tsapakuyta yarpäyaptinpis.
7 Kuyanqä runakunaqa noqapita witikushqami kaykäyan.
Munayyuq Dios kanqäta nirpis janan shonqullami sirviyäman.

8 "Efraín runakuna, ¡imanöpatä qamkunata qonqaskïman!
Israel runakuna, ¡imanöpatä qamkunata jaqirïman![a]
¿Adma markata y Zeboim markata ushakätsinqänötsurä qamkunatapis ushakaykatsïman?[†]
Qamkunata kuyapaptïmi shonqüpis pasaypa tiktikyanrä.
9 Ajanätsiyämaptikipis llapaykikunataqa manami ushakätsiyäshaykitsu.
Castigarpis llapaykikunataqa manami wanutsiyäshaykitsu.
Noqaqa manami runatsu kä, sinöqa qamkunawan kaykaq *santu Diosmi.
Manami chipyaqtsu ushakätsiyäshayki.

10 "Qamkuna tantiyakurmi qatiräyämanki.
Leonnö qayaraptïmi rupay jeqanan kaqläpita tsuktsukyarrä kutiyämunki.
11 Pishqukuna ras pajayanqannömi Egiptupita ras kutiyämunki.
Palumakuna ras pajayanqannömi Asiriapita ras kutiyämunki.
Wayikikunacho yapay täyänaykipämi yanapayäshayki".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Israel runakuna jutsata rurayanqan

12 (12.1) "Israel runakunaqa imaykanöpami llullapaykäyäman.
Judá runakunapis mana cäsukamarmi ïdulu adorayman churakäyashqa.[b]

12

1 (2) Efraín runakunaqa pasaypa llullakuyllaman y wanutsinakuyllaman uman churakashqa karmi Asiria runakunawan *pactuta ruraykäyan.
Egipto nacionwanpis pactuta rurarmi aceitita apaykätsiyan.
Tsay nacionkunawan pactuta rurarqa wayrallawan pachan juntananpä kanqanta yarpaqnömi manakaqllapä ruraykäyan.
Rupay yarqamunan kaqläpita shamuq achaq wayrata qoyat qatipaqnömi manakaqkunata ruraykäyan".

2 (3) Judá runakunawanpis ajashqami TAYTA DIOS kaykan.
Tsaymi jutsata rurayanqanman tupu castiganqa.
3 (4) Unay castantsik Jacobpis wawqinpa ankun aptashqami yurirqan.[†]

---

[a] **11.8** Efraínpä y Israelpä parlarqa Israel nación runakunapämi parlan. [b] **11.12** Kay textuqa hebreucho manami clärutsu. Tsaymi wakin traduccionkuna niyan: *Judá runakunami itsanqa cäsukamar imaypis yärakayäman.*
[†] **11.8** Deut. 29.23. [†] **12.3** Gén. 25.26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Poqukaykurnami Tayta Dioswan
pelyarqan.
4 (5) *Angelwan pelyar[c] vinciskirmi
bendicionninta qonanpä waqa-
par rugakurqan.[†]
Tsaypitanami Bet-elcho Tayta
Dios yuripaykur parlaparqan.[†]
5 (6) Paymi llapanta mandaq TAYTA
DIOS kaykan.
¡Paypa jutinpis *Yahwehmi kay-
kan!
6 (7) Tsaynö kaykaptinqa jutsaykikunata kacharir Tayta Diosta
perdonta mañakuyay.
Tayta Diosta awniyanqaykinölla
leyninkunata cäsukur kawa-
yay.
Kuyayäshuqniki Tayta Diosman
imaypis yärakuyay.

7 (8) TAYTA DIOSMI nin:
"Qamkunaqa cananeo runaku-
nanömi runa mayikikunata
pësuwan engañaykäyanki.
Runa mayikikunata engañaymi
gustayäshunki.
8 (9) Tsaynö engañarmi kushishqa
nikäyanki:
'Imaykayuqmi rikakuyashqä.
Negociupä suertï kanmi.
Runakunata engañanqäta manami
pipis cuentata qokuntsu'
9 (10) Tsaynö nirpis tantiyakuyay
unay castaykikuna Egiptucho
kayanqanpita patsa TAYTA
DIOSNIKIKUNA kanqäta.
Tsaymi castigaptï toldukunalla-
cho täyanki *Ramäda fiestata
rurar täyanqaykinö.[†]

10 (11) "Jutsa ruraynikikunata kacha-
riyänaykipämi profëtakuna-
wan willakatsimurqä.
Willayäshunaykipämi suëñuynin-
chöpis kutin kutin revelarqä.
Imamanpis tinkutsiypa tantiyatsi-
yäshunaykipämi kachamurqä.

11 (12) "Galaad particho taq runaku-
naqa manakaqllapämi ïdulu-
kunata sirviyan.
Gilgalcho taq runakunapis töru-
kunata pishtarmi juk dioskunapä sacrificiukunata *altar-
kunacho rupaykätsiyan.
Tsaymi altarninkunatapis lla-
panta pakir ushashä.
Pirqayanqan rumikunapis chakra-
kunachömi mashtaräyanqa".

12 (13) Unay castantsik Jacobqa Aram
partimanmi qeshpir aywakur-
qan.
Tsaychömi üshata mitsipakuypa
warmita ashirqan.
13 (14) Tsaypita unayllatanami Israel
runakunata Egiptupita juk profëtawan TAYTA DIOS jipimurqan.[†]
Tsay profëtawanmi paykunata
cuidatsirqan.
14 (15) Tsaynö kaykaptinpis qamku-
naqa Tayta Diosta pasaypami
ajanaykätsiyanki.
Pasaypa jutsayuq kayanqayki-
pitami Tayta Dios castigayä-
shunki.
Castigashqa kayänaykipäqa kiki-
kikunami jutsayuq kaykä-
yanki.

Israel runakuna castigashqa kayänanpä ninqan

13 1 Ñöpataqa Efraín runakuna
yätsiyaptin Israelcho wakin
trïbukuna chaskikuyaqmi.
Tsaynö kaykarpis *Baal diosta
adorarmi Efraín runakunaqa
wanushqanöna kaykäyan.
2 Jutsa ruraytaqa manami kachari-
yantsu.

---

[c] **12.4** Tsay angelqa Tayta Diosmi karqan (Gén. 32.30).
[†] **12.3-4** Gén. 32.24-28. [†] **12.4** Gén. 28.10-22. [†] **12.9** Lev. 23.42. [†] **12.13** Éxo. 12.50-51.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yuraq qellayta fundiskatsirmi
munayanqanmannö ïdulukunata ruraykätsiyan.
Nirkurnami niyan: "Ïduluntsikpä
llapantsik sacrificiuta rupatsishun".
Tsaynö nirmi torïtu niraq ïduluta
mutsayan.
3 Tsaymi patsa waraskiptin pukutaypis y shullyapis illakaskiqnö illakäyanqa.
Tsaki oqshata wayra apakunqannö
y jornupita qoshni yarqur
aywakuqnömi illakäyanqa.†

4 TAYTA DIOSMI nin:
"Egiptucho unay castaykikuna
kayanqanpita patsami TAYTA
DIOSNIKIKUNA kaykä.
Noqallami salvashuqnikikuna
kaykä.
Tsaynö kaykaptïqa imamanpis
ama 'diosnï' nir yärakuyaytsu.†

5 "Unay castaykikuna tsunyaq jirkapa puriyaptin noqami rikarqä.
6 Qamkunatapis pacha junta mikuyänaykipä mikuyta kamaripaptïmi orgullösu tikrayashqayki.
Tsaymi qonqaykamar cäsukayämashqaykinatsu.†
7 Tsaynö kayanqaykipitami imayka leonnö y nänicho tigri pakakuykur atacaqnö atacayäshayki.
8 Wawankunata suwapaptin ösu atacar ushanqannömi qamkunatapis ushakätsiyäshayki.
Imayka león atacar ushaqnömi chipyaq ushakätsiyäshayki.
Imayka fiyu uywanömi chipyaq ushakätsiyäshayki.

9 "Israel runakuna, yanapaykaptïpis conträ rikakuyanqaykipitami ushakätsiyäshayki.

10 Mandayäshuqniki reykuna kayänanpämi unay castaykikuna autoridäninkunata mañakuyarqan.†
Kananqa ¡maychötä tsay rey kaykan salvayäshunaykipä!
Autoridänikikunapis ¡maychötä kaykäyan yanapayäshunaykipä!
11 Mandayäshuqniki reykunata churanäpä mañakayämaptinmi ajashqa karpis reyta churaparqä.†
Kananqa qamkunawanpis ajashqa karmi mandayäshuqniki reyta illakätsishä.†

12 "Qamkuna jutsata rurayanqaykiqa llapanmi librucho qellqaraykan.
13 Warmita wachay nanay tsarinqannömi qamkunapis ñakayanki.
Wachay nanay tsariptinpis yurinanpä jatikashqa caprichüdu wamranömi kaykäyanki.
Tsay wamra jatikashqa kar mamanpa pachallancho wanunqannömi qamkunapis wanuyanki.

14 "¿Wanuypita salvashaykitsurä? ¡Manami!
¡Ä wanuy! ¡Ushakätsikuq kaynikiwan yarqamuy!
¡Ä sepultüra! ¡Mikukuq kaynikiwan shamuy!
Tsay runakunata manami kuyapäshänatsu.†

15 "Israel runakuna, imaykayuq rikakurnin kuyayllapä waytanö kayaptikipis ushakätsiyäshaykimi.
Achaq wayra tsunyaq jirkapita shamur yakuta y pukyukunata tsakitsinqannömi qamkunatapis ushakätsiyäshayki.

---

†**13.3** Sal. 1.4; Jer. 13.24; Sof. 2.2. †**13.4** Éxo. 20.2; Isa. 43.11; 45.21. †**13.5-6** Deut. 8.11-17. †**13.10** 1Sam. 8.5-6. †**13.11a** 1Sam. 10.17-24. †**13.11b** 1Sam. 15.26. †**13.14** 1Cor. 15.55.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Contraykikuna shamurmi riquëzaykikunata y alhäjaykikunata qechuyäshurniki apakuyanqa.
16 (14.1) Samaria marka ushakanqami.
Conträ rikakuyanqaykipitami espädawan wanutsiyäshunki.
Tsurikikunatapis tsapirmi wanutsiyanqa.
Qeshyaq warmikunapa pachantapis qashariyanqami".

Tayta Diosman yapay yärakuyänanpä willakunqan

14 1 (2) Israel runakuna, jutsata rurayanqaykipitami castïguman chäyashqayki.
Tsaynö kaykarqa kuyashuqniki TAYTA DIOSMAN kutikuyay.
2 (3) TAYTA DIOSMAN kutikur payta mañakur niyay:
"Taytay, llapan jutsäkunata perdonaykayämay.
Kuyapäyämar chaskiykayällämay.
Alabayanqämi qampä ofrenda kanqa.†
3 (4) Asiria runakunaqa manami salvayämanqatsu.
Ni cawallukunata muntarkur pelyarpis manami vinciyäshätsu.
Runa ruranqankunataqa 'Diosnïmi kanki' nir manami adorayäshänatsu.
Qamman yärakuyaptinmi waktsakunatapis kuyapanki".

Israel runakunata perdonananpä Tayta Dios ninqan

4 (5) TAYTA DIOSMI nin:
"Ajanaynï qallquskiptinmi imaypis cäsukayämänaykipä yanapayäshayki.
Jutsata rurashqa kayaptikipis perdonayäshaykimi.
5 (6) Bendicionnïta churamur shullyanömi qamkunapä kaykäshä.
Qamkunanami liriu wayta tuktur kuyayllapä kanqannö kayanki.
Líbanucho jatusaq cedrukuna shumaq michïkuqnömi kayanki.
6 (7) Olïvu jachakunapa llimllankuna atskaman mashtakanqannömi qamkunapis atskaman mirayanki.
Líbano munticho cedru mushkuptin kushikuypä kanqannömi qamkunapis kushikuypä kayanki.
7 (8) Qamkunaqa yapaymi noqapa makïcho kawayanki.
Trïgu espigaraykaqnö y üva sheqlliraykaqnömi kayanki.
Líbanucho wayuq üvapita rurashqa vïnu alli kanqanta maytsaychöpis parlayanqannömi qamkunapäpis alli kawayanqaykita maytsaychöpis parlayanqa.
8 (9) Noqami qamkunata rikaykä.
Noqami llimllasapa pïnu jachanö llantupänäpä kaykä.
Noqami llapanchöpis yanapanäpä kaykä.
Tsayta tantiyaskirmi niyanki: '¡Ïdulukunaqa manami imapäpis välintsu!' "

9 (10) Yachaqkuna y alli yarpayyuqkuna kay willakuyta tantiyakuyätsun.
TAYTA DIOSPA näninqa derëchumi.*d*
Tsaymi alli runakunaqa tsay nänipa purir ishkiyantsu.
Jutsasapakunami itsanqa tsay nänicho ishkiyan.

---

d **14.9** *Tayta Diospa näninqa derëchumi* ninanqa *Tayta Dios munanqannö kawar jutsata ama rurayaytsu* ninanmi.
† **14.1-2** Isa. 55.6-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Joel

Kay libruchömi Joel willakurqan Tayta Dios juzganan junaq chämuptin llapan runakuna ñakayänanpä kanqanta. Tsaynöpis willakurqan Tayta Diosta käsukuqkunaman bendicionta churananpä y llapan runakunaman Espíritu Santuta kachamunanpä kanqanta.

Murukuyta chukllushkuna ushanqan

1 [1] TAYTA DIOS revelanqantami Petuelpa tsurin Joel willakur nirqan:

[2] Mayor runakuna, kanan ninqäta shumaq wiyayämay.
Judá nacioncho taq runakunapis, kanan willanqäta wiyayämay.
Kay castïgutanöqa ¿imayllapis rikayashqaykitsurä?
Taytaykikuna kawayanqan witsan kaynö mantsaypä castïgu ¿imayllaqa karqantsurä?
[3] Kay castïgu imanö kanqantapis tsurikikunata willayanki.
Tsurikikunapis tsurinkunata willayanqa.
Tsaynölla willkaykikunapis tsurinkunata willayanqa.
[4] Jatusaq chukllushkuna katuyanqantapis akapa chukllushkunami ushakurkuyashqa.
Akapa chukllushkunapita qeshpiqllantapis shiwrikunami mikukurkuyashqa.
Tsaypita quëdaqkunatapis uchpa kurukunami ushakurkuyashqa.†

[5] Machashqalla kakuq runakuna, tantiyakuyay.
Machashqa kayanqaykipita kachakarkur waqayay.
Chukllushkuna üvata ushaptin upyayänaykipä vïnupis manami kannatsu.
[6] Yupaytapis mana atipaypä soldädukunanömi tsay chukllushkuna markantsikman yuriykayämushqa.
Kirunkunapis curmïllunkunapis leonpanörämi llawchi kaykan.†
[7] Llapan üvakunatapis chakranpämi ushayashqa.
Hïgustapis pasaypami ushayashqa.
Yurantapis llimllankunatapis tullullantanami kachaykushqa.

[8] Majatsakänanpä awninqan chölu wanuskiptin soltëra jipash qachqa latsapata jatikurkur waqanqannö ikikyaypa ikikyar waqayay.
[9] Sacerdötikunapis waqaykäyan tsaki mikuy ofrendata ni vïnutapis TAYTA DIOSPA templunman pipis manana apaptinmi.
[10] Trïgupis manami kannatsu.
Üvapa yurankunapis tsakishqami kaykäyan.
Olïvu jachakunapis ushakashqami kaykäyan.
Llapan chakrakunapis pasaypa jäkuqllanami kaykäyan.

[11] Chakracho aruqkuna, üvata cosechaqkuna, makikikuna tsoqpashqa waqayay.

† **1.4** Deut. 28.38; Joel 2.2-11; Amós 4.9; 7.1. † **1.6** Apoc. 9.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Trïgutapis cebädatapis manakaqllapämi muruyashqayki.
12 Üvapa yurankunapis tsakishqanami.
Hïguskunapis ushakäyashqanami.
Granädakunapa, palmërakunapa, manzänapa yurankuna y llapan plantakunapa yurankunapis tsakishqanami kaykäyan.
Tsaymi runakunapis pasaypa mantsakashqa kaykäyan.†

13 Tayta Diosta *altarcho sirviq sacerdötikuna, qachqa latsapata jatikurkur waqayay.
Tsaki mikuypis ni vïnupis Tayta Diosnintsikpa wayinman apayämunanpä mananami kannatsu.
14 Mayor runakunata y común runakunata Tayta Diosnintsikpa wayinman qorikäyänanpä qayatsiyay.
TAYTA DIOSTA mañakur llapaykikuna ayunayay.

15 ¡Allaw noqantsik, TAYTA DIOS juzganan junaq chaykämunnami!
Tsay junaq chämuptin ¡allaw imanörä runakuna ñakaykuyanqa!
Tsay junaqmi llapanpä munayyuq Tayta Dios atska runakunata ushakätsinqa.†

16 Mikuynintsik ushakaptin pasaypa muchuychönami kaykantsik.
Tsaymi Tayta Diosnintsikpa templunman aywarpis kushikuntsiknatsu.
17 Murunqantsik trïgupis manami wiñamushqanatsu.
Mikuy tröjakuna wayikunachöpis wayrallanami tumaykan.

18 Maychöpis qewata mana tarirmi wäkakunapis pasaypa kuyapaypä waqaykäyan.
Tsaynöllami üshakunapis cabrakunapis wanur ushakaykäyan.

19 ¡TAYTA DIOS, yanapaykayällämay!
Jirkacho qewatapis y munti jachakunatapis ninami rupar ushashqa.
20 Raqrapa aywaq yakupis tsakishqami.
Tsunyaq jirkacho qewakunatapis ninami ushashqa.
Tsaymi jirka uywakunapis qamman mañakamur waqapaykäyäshunki.†

Tayta Dios juzganan junaq mantsariypä kanqan

2 1 TAYTA DIOS juzganan junaq chaykämunnami.
Judácho taqkuna, llapayki mantsarirnin tsuktsukyäyay.
Pïmaypis musyananpä *sagrädu *Sión jirkancho *cornëtata tukayay.
2 Tsay junaq patsapis tsakanqami.
Yanaypami pukutaypis tsapaskinqa.
Patsa waraptin jirkakunapa rupay ñawïmunqannömi atska soldädukuna shayämunqa.
Tsaynöqa manami imaypis kashqatsu ni imaypis kanqatsu.
3 Imatapis tarinqan kaqta nina ushanqannömi llapantapis ushayanqa.
Atacayänanpä manarä chämuptin Edén huertanömi llapanpis kuyayllapä kanqa.
Päsaskiyaptinqa tsunyaykarmi quëdanqa.
Manami imapis tsay soldädukunapita qeshpinqatsu.

† **1.10-12** Ose. 4.3; Amós 4.6-9. † **1.15** Isa. 13.6; Eze. 30.2-3; Sof. 1.14-18.
† **1.19-20** Amós 7.4-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Guërra cawallukunanömi mantsaypä kayanqa.
Cawalluta muntarkur cörriq soldädukunanömi cörriyanqa.
5 Guërra carrëtakuna illaqpita puntapa tumamur büllata rurayanqannömi pasaypa büllata rurayanqa.
Usya tiempucho muntita nina lunyaypa lunyar ushaqnömi qayaräyanqa.
Guërraman atska soldädukuna atacayänanpä kamarikushqa aywayanqannömi aywayanqa.†
6 Tsayta rikaykurmi runakuna pasaypa mantsarirnin qaqllankunapis almatakashqa rikakuyanqa.

7 Atacaqkunaqa alli chölu karmi mana mantsariypa cörrir marka murälla jananman witsäyanqa.
Tsaynöpis fïlayllapa y maypapis mana yaqayllapami aywayanqa.
8 Mana tanqanakuypami aywayanqallanpa llapanpis aywayanqa.
Paykunata flëchayaptinpis mana qeshpiypami yaykuyanqa.
9 Markakunamanpis mana mantsaypami yaykuyanqa.
Murälla jananpami cörriyanqa.
Achpaypami wayikunamanpis yarkuyanqa.
Ventänapapis suwakunanömi yaykuyanqa.

10 Kay patsapis pasaypami mantsakanqa.
Ciëlupis tsuktsukyanqami.
Rupaypis y killapis tsakanqami.
Qoyllurkunapis manami atsikyäyanqanatsu.†

11 Tsay atacaqkunapa puntantami TAYTA DIOS aywanqa.
Atacayänanpä mandaptin maqakuynörämi wiyakanqa.
Ninqanta ruraqkunaqa yupaytapis mana atipaypämi kayanqa.
Paykunaqa ishniyparämi aywayanqa.
TAYTA DIOS juzganan junaq pasaypa mantsariypämi kanqa.
Tsaytaqa manami pipis awantanqatsu.†

Jutsankunata kachariyänanpä ninqan

12 TAYTA DIOSMI nin:
"Llapan shonquykikunawan perdonta mañakamarnin noqaman kutiyämuy.
Jutsayuq kayanqaykipita llakikurnin ayunar waqayay".†

13 Jutsaykikunapita llakikur latsapaykikunata rachiyänaykipa trokinqa jutsaykikunata kachariyay.
Llapan shonquykikunawan kuyashuqniki TAYTA DIOSNINTSIK munanqannö kawayay.
Payqa kuyapäkuq y perdonakuqmi.
Imapitapis manami ras ajanantsu.†
Perdonarqa manami castigayäshunkinatsu.
14 Capazchi castigayäshunaykipa trokinqa bendicionta qarayäshunkiman.
Tsaynöpami TAYTA DIOSNINTSIKTA agradëcikur tsaki mikuy ofrendatapis vïnutapis apayanki.

15 *Sión jirkancho *cornëtata tukayay.
Llapaykikuna willanakuyay qorikaykur ayunayänaykipä.

†**2.4-5** Apoc. 9.7-9. †**2.10** Amós 8.9; Apoc. 8.12. †**2.11** Apoc. 6.17. †**2.12** Deut. 4.29; Jer. 29.13. †**2.13** Éxo. 34.6; Neh. 9.17; Sal. 86.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Purificakuyänaykipä llapaykikuna qorikäyay.
Awkinpis wamrapis llapaykikuna aywayay.
Llullukunatapis apayay.
Tsayrä majatsakashqakunapis punukuyänaykipita yarqur ayunaq aywayay.
17 TAYTA DIOSTA sirviq sacerdötikuna, *altar kaqcho waqayay.
Tayta Diosta mañakur niyay:
"Taytay, kuyanqayki runakunata perdonaykullay.
Ama munaykullaytsu jäpa nación runakuna munaynincho katsiyämar manakaqman churayämänanta.
Ama munaykullaytsu qamman mana yärakamuq runakuna asipäyämar '¿maychötä Diosninkuna kaykan?' niyämänanta".†
18 Tsaynö mañakushqaqa kuyapäkuq karmi TAYTA DIOS perdonamäshun.

19 Tsaymi nimäshun:
"Pacha junta kayänaykipämi trïgutapis, vïnutapis y aceititapis kamaripäyäshayki.
Mana yärakamaqkuna manakaqman churayäshunaykipä manami kachapäshänatsu.
20 Norti kaqläpita shamuqkunataqa tsunyaq jirkamanmi qarqushä.
Puntanta aywaqkunatami *Kachi Lamarman jitarpushä.
Qepanta aywaqkunatanami Mediterráneo Lamarman jitarpushä.
Tsaychömi llapanpis ismur pasaypa asyäyanqa.
Tsaynö ruraptï mantsariypämi kanqa.

21 "Israel runakuna, ama mantsakäyaytsu.
Janayki shärinäpä kaykaptinqa kushikuyay.
22 Jirka uywakuna, ama mantsariyaytsu.
Qewapis lloqlluyparämi wiñamunqa.
Früta jachakunapis wayunqami.
Hïguspis üvapis champirayparämi wayunqa.
23 Sióncho taqkuna, noqaman yärakamurnin kushikuyay.
Unaynömi punta tamyata y qepa tamyatapis tiempullancho tamyatsimushä.
24 Tsaymi trïgutapis atskata cosechayanki.
Vïnupis aceitipis atskami kanqa.

25 "Kachamunqä chukllushkuna wata wata ushayanqanpitawanmi aruyanqaykiman bendicionnïta churamushä.
26 Mikuynikikunapis pasaypa atskami kanqa.
Qamkunata yanaparnikimi kushikuypä kaqkunata rurashä.
Tsaymi llapan shonquykikunawan kushishqa alabayämanki.
Manami imaypis penqakuyman churayäshaykinatsu.
27 Tsaymi tantiyayanki qamkunawan kaykanqäta.
Tsaynöpis tantiyayanki TAYTA DIOSNIKIKUNA kanqäta.
Noqapita masqa manami juk Dios kantsu.
Kanan kayanqaykinöqa manami penqakuycho yapay kayankinatsu".†

Espíritu Santuta Tayta Dios kachamunanpä kanqan

28 *(3.1)* "Tsaypitanami Espïritüta llapan runakunaman kachamushä.†

†**2.17** Sal. 79.10; Miq. 7.10. †**2.27** Isa. 42.8; 45.5-6, 18; Eze. 36.11. †**2.28-32** Hech. 2.17-21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi ollqu tsurikikuna y warmi tsurikikunapis willakuynïta willakuyanqa.
Awkinkunatapis suëñuyninkunachömi musyatsishä.
Chölukunapis revelaciontami rikayanqa.
29 (3.2) Tsay junaqkunami ollqu y warmi sirvimaqnïkunamanpis Espïritüta kachamushä.
30 (3.3) Imaypis mana rikayanqaykikunatami ciëlucho y kay patsachöpis rikakätsimushä.
Yawartapis, ninatapis y ichiraykaq qoshnitapis rikayankimi.
31 (3.4) Rupaypis tsakanqami.
Killapis yawarmanmi tikranqa.†
Tsaykuna kanqa juzganä junaq manarä chämuptinmi.
Tsay junaqqa mantsariypämi kanqa.
32 (3.5) Tsaynö kaptinpis noqata mañakamaq kaqtaqa pïmaytapis salvashämi.†
Awninqänöllami *Sión jirkancho kaykaq Jerusaléncho runakunata salvashä.
Qayanqä kaqkunataqa llapantami salvashä".

Llapan nación runakunata Tayta Dios juzgananpä ninqan

3 1 (4.1) TAYTA DIOSMI nin:
"Tsay junaq chämuptinmi Judá runakunatapis y Jerusalén runakunatapis alli kawayänanpä yanapashä.
2 (4.2) Llapan nación runakunata qoriskirmi Josafat Pampaman[a] apashä.
Tsaychömi paykunata juzgashä kuyanqä Israel runakunapa contran kayanqanpita.
Rikatsinqä nacionninpitami Israel runakunata tsay contrankuna maytsay nacionkunaman qarquyashqa.
Israel nación kikïpa kaykaptinpis kikinkunapämi rakipänakuyashqa.
3 (4.3) Suertita jitaypami kuyanqä runakunata rakipänakuyashqa.
Wamrakunata ollqutapis warmitapis rantikurmi ushayashqa.
Tsay qellaywanmi upyayashqa y *prostitüta warmikunawan kakuyashqa.

4 (4.4) "¡Tiro y Sidón markacho taq runakuna!†
¡Filistea nacioncho taq runakuna!†
¿Imanirtä ajanätsiyämanki?
¿Imanirtä conträ shäriyanki?
Ichikllanami pishiykan qamkunata castiganäpä.
5 (4.5) Qamkunaqa suwapaskamarmi qellaynïtapis, qorïtapis tesörükunatapis templuykikunaman apakuyashqayki.
6 (4.6) Qamkunaqa Judá runakunatapis y Jerusalén runakunatapis karuman apaykurmi griego runakunapa wätayninkuna kayänanpä rantikuyashqayki.
7 (4.7) Karuman rantikushqa kayaptikipis kikïmi qorimushä.
Paykunata rantikuyanqaykinöllami qamkunatapis rantikuyäshayki.
8 (4.8) Ollqutapis warmitapis tsurikikunata Judá runakunamanmi rantikushä.

---

[a] **3.2** *Josafat* ninanqa *Tayta Diosmi juzgan* ninanmi. Tsaymi *Josafat Pampaman apashä* ninanqa *juzganäpä apashä* ninan. Tsaynöllami kaykan 3.12 versïculuchöpis.
† **2.31** Mat. 24.29; Mar. 13.24-25; Luc. 21.25; Apoc. 6.12-13. † **2.32** Rom. 10.13.
† **3.4a** Isa. 23.1-18; Eze. 26—28; Amós 1.9-10; Zac. 9.1-4; Mat. 11.21-22; Luc. 10.13-14.
† **3.4b** Isa. 14.29-31; Jer. 47; Eze. 25.15-17; Amós 1.6-8; Sof. 2.4-7; Zac. 9.5-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paykunanami karucho taq sabeo
runakunaman rantikuyanqa.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

9 *(4.9)* Maytsay nacionkunacho
willakuyay:
"¡Guërraman aywayänaykipä
kamarikuyay!
¡Alli chölunnin kaq soldädukunata qoriyay!
¡Geniu kaqkunaqa llapaykikuna
guërraman aywayay!
10 *(4.10)* Lampaykikunapita espädaykikunata rurayay.
Ösikikunapita lanzaykikunata
rurayay.†
Kallpaynaq karpis '¡alli chölumi
kä!' niyay.
11 *(4.11)* Israelpa ñöpancho kaykaq
nacionkuna, llapaykikuna ras
qorikäyämuy".

TAYTA DIOS, soldäduykikunata
pushaykallämuy.

12 *(4.12)* "Llapan nación runakuna
kamarikuskir Josafat Pampaman aywayätsun.
Tsaychömi Israelpa ñöpancho
kaykaq nacionkunata juzgashä.
13 *(4.13)* Paykunapa jutsankunaqa
pasaypa poqushqanami kaykan.
Poquraykaq trïguta ösiwan achuyanqannö wanutsiyay.†
Vïnuta ruraqkuna üvata jaruyanqannö ushakätsiyay.
Tsaynö rurayay juzgar castiganäpä kaq tiempu chämushqana kaptin".†

14 *(4.14)* Juzgana Pampachöqa waranqanpa waranqapami runakuna
qorikashqa kaykäyan.
Paykunata TAYTA DIOS juzganan
junaq chämunqanami.
15 *(4.15)* Tsay junaqqa rupaypis killapis tsakanqami.
Qoyllurkunapis manami atsikyäyanqanatsu.
16 *(4.16)* TAYTA DIOSMI *Sión jirkanpita
patsa leonnöpis qayarämunqa.
Jerusalénpita patsa qayakamunqanmi maqakuynörä wiyakämunqa.†
Tsaymi ciëlupis y kay patsapis
tsuktsukyäyanqa.
Kuyanqan Israel runakunatami
itsanqa castïgupita tsapanqa.

Judá runakunaman bendicionta churananpä kanqan

17 *(4.17)* Tayta Diosmi nin:
"Tsay junaq chämuptinmi musyayanki TAYTA DIOSNIKIKUNA
kanqäta.
Noqaqa *santu *Sión jirkanchömi
täkü.
Jerusalénqa santu markämi
kanqa.
Tsaymi jäpa nación runakuna
imaypis vinciyanqanatsu.
18 *(4.18)* Tsay witsanmi jirkakunacho
y jirkankunacho vïnupis y
lichipis yakunörä atska kanqa.
Judá naciocho raqrakunapapis mana tsakiypami yaku
aywanqa.†
Templü rurinpita yaku pashtamurmi Sitim Pampatapis†
qarpanqa.*b*

19 *(4.19)* "Egipto nacionpis raqällami
rikakunqa.
Edom nacionpis pasaypa tsunyaqmi tikranqa.
Tsaynö ushakäyanqa
Judá nacionta atacar

b **3.18** Tsaynö nikan templupita bendición shamunanpä kanqantami.
† **3.10** Isa. 2.4; Miq. 4.3. † **3.13a** Apoc. 14.14-16. † **3.13b** Isa. 63.3; Lam. 1.15; Apoc. 14.19-20; 19.15. † **3.16** Jer. 25.30; Amós 1.2. † **3.18a** Eze. 47.1-5. † **3.18b** Núm. 25.1; Jos. 2.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jutsaynaqkunata wanutsir
ushayanqanpitami.
20 *(4.20)* Judácho y Jerusalénchömi
itsanqa imaypis runakuna
täyanqa.
21 *(4.21)* Kikïpis Sión jirkanchömi
täshä.
Runakunata tsaycho wanutsiyan-
qanpitami mana perdonaypa
llapanta juzgashä".

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amós

Amósqa üsha mitsikuqmi karqan. Paytami Tayta Dios qayarqan profëtan kananpä. Tsay witsanqa Israel nacioncho Tayta Diosta adoraykarpis ïdulukunatami adorayarqan. Tsaynöllami wakin runakuna imaykayuq kayaptinpis wakin runakunaqa pasaypa imaynaq kayarqan. Tsaymi kay libruta liyir musyantsik ïdulukunata adorayanqanpita y imaynaqkunata mana yanapayanqanpita Tayta Dios pasaypa ajananqanta. Amósmi willakurqan qanchis pachak soqta chunka (760) watanö Jesucristo manarä yuriptin.

---

1 [1]Kay libruchömi qellqaraykan Amós willakunqan. Payqa Tecoa markacho taq üsha mitsiq runami karqan. Amós willakunqan witsanmi Judá nacioncho Uzías rey kaykarqan† y Israel nacionchönami Joáspa tsurin Jeroboam rey kaykarqan.† Amós willakunqanpita ishkay wata päsaskiptinrämi pasaypa temblor karqan. [2]Willakurmi Amós nirqan:

"Tayta Diosmi Sión jirkanpita patsa leonnöpis qayarämun.
Jerusalénpita patsa qayakamunqanmi maqakuynörä wiyakämun.†
Parlamuptinmi jirkacho qewakunapis illaqpita qashrurunqa.
Carmelo jirkacho qewakunapis tsakinqami".

Siria nación runakunata Tayta Dios juzgananpä ninqan

[3]Tayta Diosmi nin:
"Damasco markacho[a] taq runakunapa jutsankunaqa poqushqanami kaykan.†
Paykunaqa ëracho trïguta trillaqnömi Galaad runakunata ushakätsiyashqa.†
Tsaynö rurayanqanpitami mana kuyapaypa castigashä.
[4]Tsaymi imaykatapis nina rupar ushanqannö rey Hazaelpa castankunata y rey Ben-adad shäritsinqan palaciuta ushakätsishä.
[5]Damasco markaman yaykuna punkukunatapis llapantami pakir ushakätsishä.
Bicat-avéncho y Bet-edéncho mandaqkunatapis tsaynöllami ushakätsishä.
Tsaypitanami contran runakuna shamur Siria runakunata prësu apayanqa Kir partiman".†
Tayta Diosmi tsaynö nin.

Filisteo runakunata Tayta Dios juzgananpä ninqan

[6]Tayta Diosmi nin:
"Gaza markacho taq runakunapa jutsankunaqa poqushqanami kaykan.
Paykunami juk marka entëruta edomita runakunaman runakunata rantikuyarqan.
Tsaynö rurayanqanpitami mana kuyapaypa castigashä.

---

[a]**1.3** Damasco markaqa Siria nacionpa capitalninmi karqan.
†**1.1a** 2Rey. 15.1-7; 2Crón. 26.1-23. †**1.1b** 2Rey. 14.23-29. †**1.2** Jer. 25.30; Joel 3.16.
†**1.3-5** Isa. 17.1-3; Jer. 49.23-27; Zac. 9.1. †**1.3** 2Rey. 10.32-33. †**1.5** 2Rey. 16.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Tsaymi imaykatapis nina rupar
ushanqannö Gaza markapa
murällanta y palaciunkunata-
pis chipyaq ushakätsishä.
8 Asdod markacho y Ascalón mar-
kacho reykunatapis ushakätsi-
shämi.
Mana kuyapaypami Ecrón mar-
kacho taq runakunatapis usha-
kätsishä.
Tsaynöpami filisteo runakuna[b]
llapanpis wanuyanqa”.[†]
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Tiro runakunata Tayta Dios juzgananpä ninqan

9 TAYTA DIOSMI nin:
“Tiro markacho taq runakunapa
jutsankunaqa poqushqanami
kaykan.[†]
Paykunami castankunawan shu-
maq kawayänanpä *pactuta
rurashqa kaykarpis juk marka
entëruta edomita runakuna-
man tsay castan runakunata
rantikuyarqan.
Tsaynö rurayanqanpitami mana
kuyapaypa castigashä.
10 Tsaymi imaykatapis nina rupar
ushanqannö Tiro markapa
murällanta y palaciunkunata-
pis chipyaq ushakätsishä”.

Edomita runakunata Tayta Dios juzgananpä ninqan

11 TAYTA DIOSMI nin:
“Edom nacioncho taq runaku-
napa jutsankunaqa poqushqa-
nami kaykan.[†]
Paykunaqa pasaypa ajarmi
castankuna kaykaptin Israel
runakunata mana kuyapaypa
espädawan wanutsiyarqan.
Tsaynö rurayanqanpitami mana
kuyapaypa castigashä.
12 Tsaymi imaykatapis nina rupar
ushanqannö Temán markata
y Bosracho palaciukunatapis
chipyaq ushakätsishä”.

Amón nación runakunata Tayta Dios juzgananpä ninqan

13 TAYTA DIOSMI nin:
“Amón nacioncho taq runaku-
napa jutsankunaqa poqushqa-
nami kaykan.[†]
Paykunaqa chakrankunata
qechuyänanpämi Galaadcho
taq qeshyaq warmikunata
espädawan pachanta qashar
wanutsiyarqan.
Tsaynö rurayanqanpitami mana
kuyapaypa castigashä.
14 Tsaymi imaykatapis nina rupar
ushanqannö Rabá markapa
murällanta y palaciunkunata-
pis chipyaq ushakätsishä.
Pasaypa qayararrä mangäda
tamyanörämi tsay markata
ushayanqa.
15 Mandaqnin reytapis mandashiq-
ninkunatapis juklä nacion-
manmi prësu apakuyanqa”.
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Moab nación runakunata Tayta Dios juzgananpä ninqan

2 1 TAYTA DIOSMI nin:
“Moab nacioncho taq runaku-
napa jutsankunaqa poqushqa-
nami kaykan.[†]

---

[b] **1.8** Filisteo runakunaqa Gaza, Asdod, Ascalón y Ecrón markakunachömi täyarqan.
[†] **1.6-8** Isa. 14.29-31; Jer. 47; Eze. 25.15-17; Joel 3.4-8; Sof. 2.4-7; Zac. 9.5-7. [†] **1.9-10** Isa. 23; Eze. 26.1—28.19; Joel 3.4-8; Zac. 9.1-4; Mat. 11.21-22; Luc. 10.13-14. [†] **1.11-12** Isa. 34.5-17; 63.1-6; Jer. 49.7-22; Eze. 25.12-14; 35.1-15; Abd. 1-14; Mal. 1.2-5. [†] **1.13-15** Jer. 49.1-6; Eze. 21.28-32; 25.1-7; Sof. 2.8-11. [†] **2.1-3** Isa. 15.1—16.14; 25.10-12; Jer. 48; Eze. 25.8-11; Sof. 2.8-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paykunaqa Edom nacionpa mandaqnin reypa tullunkunatami uchpayanqanyaq kayayarqan.
Tsaynö rurayanqanpitami mana kuyapaypa castigashä.
2 Tsaymi imaykatapis nina rupar ushanqannö Moab nacionta y Queriotcho palaciukunatapis chipyaq ushakätsishä.
Pelyacho qayararrä *cornëtanta tukaykäyaptinmi moabita runakunata soldädukuna wanutsir ushakätsiyanqa.
3 Tsay nacionpa mandaqnin reytapis ushakätsishämi.
Mandashiqninkunatapis wanutsishämi".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Judá nación runakunata Tayta Dios juzgananpä ninqan

4 TAYTA DIOSMI nin:
"Judá nacioncho taq runakunapa jutsankunaqa poqushqanami kaykan.
Paykunaqa mandamientükunata y leynïkunata mana käsukurmi unay castankuna adorayanqan ïdulukunata adoraykäyan.
Tsaynö rurayanqanpitami mana kuyapaypa castigashä.
5 Tsaymi imaykatapis nina rupar ushanqannö Judá nacionta y Jerusaléncho palaciukunatapis chipyaq ushakätsishä".†

Israel nación runakunata Tayta Dios juzgananpä ninqan

6 TAYTA DIOSMI nin:
"Israel runakuna, qamkunapapis jutsaykikuna poqushqanami kaykan.
Qamkunaqa jutsaynaq runakunatami rantikuykäyanki.
Llanqipa chaninnölla jaqaykikuna kaykaptinpis muchuqkunatami wätay kayänanpä rantikuykäyanki.
Tsaynö rurayanqaykipitami mana kuyapaypa castigayäshayki.
7 Muchuqkunata y llampu shonqukunatami munayanqaykikunata ruraykätsiyanki.
Juez kaykarpis quejakuyanqantaqa manami arreglaykäyankitsu.
Wakinnikiqa taytaykiwan tsay warmillawanmi kakuykäyanki.
Tsaynö kakur *santu jutïta manakaqmanmi churaykäyanki.
8 Latsapata prendakuykur jaqipäshunqayki jananchömi *altarkuna ñöpanchöpis punuykäyanki.[c]
Tsaynöpis manakaqpita multata pägatsiyanqayki qellaywanmi vïnuta rantiskir juk dioskunata adorayanqayki wayikunacho upyaykäyanki.

9 "Qamkunata kuyarmi amorreo runakunata ushakätsishqä.[d †]
Cedru qerukunanö jatusaq kaykaqta y encina jachakunanö chukru kaykaqtami tsay runakunata ushakätsishqä.
Jachapa wayuynintapis michintapis[e] illakätsiqnömi illakätsishqä.
10 Amorreo runakuna täyanqanman chäyänaykipä kikïmi Egiptupita qamkunata jipimurqä.
Kikïmi chusku chunka (40) wata tsunyaq jirkakunapa qamkunata pushamurqä amorreo

---

[c] **2.8** Prendata jaqinqan latsapata patsa tsakaptin kutitsinanpä kanqanta musyanaykipä liyinki Éxo. 22.26-27; Deut. 24.12-13. [d] **2.9a** Egiptupita Canaánman Israel runakuna charmi Tayta Dios yanapaptin amorreo runakunata ushayarqan. Nirkurmi paykuna täyanqan markakunacho Israel runakuna täyarqan. [e] **2.9b** Wakin runakunaqa *jawantapis* niyan.
† **2.5** Ose. 8.14. † **2.9** Deut. 3.8-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakuna täyanqan markakunata qamkunata rikatsinäpä.†
11 Tsurikikunapitami wakinta akrashqä profëta kayänanpä.
Wakintanami akrashqä nazareo runa kayänanpä.†
Israel runakuna, ¿manaku tsaynö kananpä kamakätsinqäta tantiyayanki?"
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

12 "Tsaynö akraykaptïpis qamkunaqa nazareo runakunata mana munaykaptinmi vïnuta uputsiyashqayki.
Tsaynöllami profëtakunatapis michäyashqayki willakuynïta mana willakuyänanpä.
13 Tsaynö kayanqaykipitami pasaypa cargashqa carrëta patsacho imallatapis jarur ushakätsinqannö qamkunatapis ushakätsiyäshayki.
14 Noqapa makïpitaqa mayjina cörrirpis manami qeshpiyankitsu.
Ni kallpasapa karpis washäkuyta manami kamäpakuyankitsu.
Ni mayjina geniuyuq karpis manami salvakuyankitsu.
15 Flëchayta munarpis manami kamäpakuyankitsu.
Mayjina cörrirpis manami qeshpiyta kamäpakuyankitsu.
Cawalluta muntakurkur qeshpirpis manami salvakuyankitsu.
16 Tsay junaqqa mayjina geniuyuq karpis armaykikunata jitariykurmi qeshpir aywakuyanki".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Israel y Judá runakunata Tayta Dios juzgananpä ninqan

3 1 Israel y Judá runakuna, Egiptupita jipimushuqniki TAYTA DIOS ninqanta wiyayay:

2 "Kay patsacho tsaytsika runakuna kayaptinpis qamkunallatami akrashqä kuyanqä runakuna kayänaykipä.†
Tsaymi jutsata rurayanqaykipita castigayäshayki".

3 Maypapis aywananpä puntataqa piwanpis willanakunrämi.
4 Leonpis munticho qayaran uywata mikunanpä tarirrämi.
León mallwapis machaynincho qayaran mikunanpä tsarirrämi.
5 Pishqukunatapis trampa tsarin ima mikuytapis churapashqarämi.
Ima trampapis brincan uywa yaykuptinrämi.
6 *Cornëtatapis tukayan markacho imapis mantsariypä kaptinrämi.
Tsaynöllami markacho ima desgraciapis päsan Tayta Dios castigaptinrä.†

7 Sirviqnin profëtakunata manarä willarqa imatapis mantsariypä kaqkunata TAYTA DIOS manami rurantsu.†
8 León qayaranqanta wiyar ¿pirä mantsarinmantsu?
TAYTA DIOS ninqanta wiyar ¿pirä willakunmantsu?†

9 Willakuqkuna, Asdod markaman aywaykur ninqäta palaciuncho reyta willayay.
Egiptumanpis aywaykur ninqäta palaciuncho reyta willayay.
Willar niyanki:
"Samaria markaman y ñöpan jirkankunaman llapaykikuna shayämuy.
Tsaychömi rikayanki markacho llutanta ruraykäyaqta y mana

†**2.10** Éxo. 20.2; Deut. 8.2-16. †**2.11** Núm. 6.1-8. †**3.2** Deut. 7.6. †**3.6** Job 2.10; Isa. 45.7. †**3.7** Gén. 18.17-19; Jer. 7.25; Dan. 9.10. †**3.8** Jer. 20.9; 1Cor. 9.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kuyapaypa runakunata ñakaykätsiyanqanta.
10 Paykunaqa alli kaqta rurayta manami yachayantsu.
Suwakuyanqallantami palaciunkunachöpis tsaraykäyan”.

11 Tsaynö kayanqanpitami Samaria runakunata TAYTA DIOS nin:
“Contraykikuna maytsaypita shamurmi atacayäshunki.
Amparakuyänaykipä shäritsiyanqayki jatusaq murällakunatapis llapantami juchutsiyanqa.
Palaciuykikunacho llapan tariyanqantami apakuyanqa”.

12 TAYTA DIOSMI nin:
“Üshata leonpa shiminpita qechuptin chakillanpis o rinrillanpis quëdanqannömi Samariacho taq Israel runakunapis wallkaqlla quëdayanqa.
Damascupita rantiyämunqan kuyayllapä sillëtacho jamaraq runakunapis wallkaqllami quëdayanqa”.

13 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin:
“Ninqäta shumaq wiyayay.
Jacobpita aywaraq llapan runakunata willar niyay:
14 ‘Jutsata rurayanqanpita Israel runakunata juzganä junaq Bet-elcho kaykaq *altarkunata llapantami ushakätsishä.†
Tsaynö ushakätsiptïmi altarpa esquïnancho kaykaq waqrankunapis pakir patsaman ishkinqa.
15 Usya witsan täyänanpä ruratsiyanqan wayitapis y tamya witsan täyänanpä ruratsiyanqan wayitapis llapantami juchutsishä.
*Marfilwan adornashqa wayikunatapis llapantami juchutsishä.
Llapan alli wayikunatami juchutsishä’ ”.
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

4 1 Samaria warmikuna, shumaq wiyakuyay.
Qamkunaqa imaykayuq karmi Basán particho kaykaq wera wäkakunanö chipikyäyankirä.
Muchuqkunatami ñakaykätsiyanki.
Imaynaqkunatapis maqarmi ushaykäyanki.
Upyaman churakashqa karmi runaykikunatapis vïnuta apapäyämushunaykipä nikäyanki.
2 *Santu TAYTA DIOSMI jurar niyäshunki:
“Höra chämunqanami imayka pescädutanö qamkunata y wamraykikunatapis shimikikunapita anzuëluwan shequrkur prësu apayäshunaykipä.
3 Marka murälla uchkukunapa jipiskirmi prësu apayäshunki.
Nirkurmi Hermón jirkaläpa qarquyäshunki”.
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

Tayta Dios ollqutupanqan

4 “Ïdulukunata adorayta munarqa ¡Bet-elman y Gilgalman† aywaykur adorayay!
¡Jutsa kanqanta musyaykar tsaynö adorarqa mas jutsata rurayay!
¡Cada tuta sacrificiuta rupatsiyay!
¡Cada kimsa junaqchöpis *diezmuykikunata apayay!
5 ¡Agradëcikur levadürayuq tantakunatapis rupatsiyay!
Qamkunataqa ofrendakunata churayanqaykipitapis alabakuymi gustayäshunki”.

†**3.14** 2Rey. 23.15. †**4.4** Ose. 4.15; Amós 5.5-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö kayanqaykitami munayyuq TAYTA DIOS nin.

6 TAYTA DIOSMI nin:
"Muchuycho kayänaykipä y may markachöpis mikuy mana kananpä kamakätsiptïpis manami perdonta mañakayämashqaykitsu.
7 Tsaynöpis mikuykuna poqunanpä kimsa killa pishiykaptinmi usya kananpä kamakätsirqä.
Wakin markacho tamya kananpä y wakin markacho usya kananpäpis noqami kamakätsirqä.
Tsaymi juk partiman tamya chaptinpis juk partichöqa mikuykuna tsakiyarqan.
8 Yakuynaq markakunacho taq runakunami yakuyuq markakunaman aywayarqan yakuta mañakuyänanpä.
Tsaycho yakuta upurpis manami jimayarqantsu.
Tsaynö castigaykaptïpis manami perdonta mañakayämashqaykitsu".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

9 "Noqami qamkunata castigarqä ranchawan y mikuyta ushaq kurukunawanpis.
Chakraykikunacho hïgusta y üvatapis chukllushkunawanmi ushatsirqä.
Tsaynö castigaykaptïpis manami perdonta mañakayämashqaykitsu".†
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

10 "Egipto nacionta castiganqä plägakunawanmi qamkunatapis castigarqä.†
Chölukunata guërracho contraykikuna wanutsiyänanpä y cawalluykikunata apakuyänanpä noqami kamakätsirqä.
Contraykikuna vinciyäshuptiki wanuq runakuna ismushqa jitaräyänanpäpis noqami kamakätsirqä.
Tsaynö castigaykaptïpis manami perdonta mañakayämashqaykitsu".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

11 "Sodomata y Gomorrata† ushakätsinqänömi wakin markaykikunatapis ushakätsirqä.
Tsaymi qamkunaqa ninapita sobraq mitsuynöllana quëdayarqayki.
Tsaynö castigaykaptïpis manami perdonta mañakayämashqaykitsu".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.
12 "Tsaynölla mana cäsuyämaptikiqa masrämi castigayäshayki.
¡Shamur castiganäpä kamarikushqa shuyäyämay!"

13 Noqami jirkakunatapis y wayratapis kamashqä.
Noqami imata yarpanqätapis runakunata musyatsï.
Junaqtapis paqasmanmi tikratsï.
Jirkakunapapis purï.
Jutïpis llapanpä munayyuq *Yahwehmi.

5 1 Israel runakuna, wanupakuy cantutanö kanan cantaptï shumaq wiyayämay.
2 Piwanpis manarä kakushqa jipashnö kuyayllapä kaykarpis nacionniki ushakanqami.
Pasaypa ushakätsishqa kaptinmi pipis shäritsiyta kamäpakunqatsu.

† **4.9** Deut. 28.38; Joel 1.4-6; 2.4-9. † **4.10** Éxo. 9.1-6; Deut. 28.27, 60. † **4.11** Gén. 19.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 TAYTA DIOSMI nin:
"Israel nacioncho juk markapita
juk waranqa (1,000) runakuna
pelyaman aywar juk pachak-
llanami (100) kutiyämunqa.
Juk markapita juk pachak runa-
kuna pelyaman aywar chun-
kallanami kutiyämunqa".

4 TAYTA DIOSMI nin:
"Israel runakuna, noqata *ashi-
yämay.
Ashimarqa kawayankimi.
5 Bet-elman ama aywayaytsu.
Gilgalman ni Beersebamanpis
ama chäyaytsu.
Gilgal markacho taq runakuna-
taqa juk nacionmanmi prësu
apakuyanqa.
Bet-el markapis pasaypa ushakä-
tsishqami kanqa".

6 TAYTA DIOSTA ashirqa kawayan-
kimi.
Mana cäsukuyaptikiqa imaykata-
pis nina ushanqannömi llapay-
kikunata ushakätsiyäshunki.
Tsayöraqa Bet-elcho adorayan-
qayki ïdulukuna manami may-
qanpis salvayäshunkitsu.

7 Qamkunaqa muchuqkuna quejа-
kuyanqantapis manami arre-
glayankitsu.
Jutsayuqpa janan shärirmi
jutsaynaq kaqpa contran shä-
riykäyanki.

8 TAYTA DIOSMI kamashqa Pléya-
des ninqan qoyllurkunata y
Orión ninqan qoyllurkunata-
pis.
Paymi paqastapis junaqman
tikratsin.
Junaqtapis paqasmanmi tikra-
tsin.
Lamarpita pukutayta shäritsirmi
tamyatsimun.
Jutinpis *Yahwehmi kaykan.
9 Kallpasapa runatapis ushakä-
tsinmi.
Altu murällayuq markakunatapis
ushakätsinmi.

10 Qamkunaqa demanduta alli arre-
glaq kaqta chikiyankimi.
Rasun kaqllata willakuq testïgu-
kunatapis qarquyankimi.
11 Impuestukunata muchuqkunata
pägatsirmi mikuyänanpä qori-
yanqantapis qechuykäyanki.
Tsaynö kayanqaykipitami lla-
qllashqa rumiwan kuyayllapä
wayikunata shäritsirpis täyan-
kitsu.
Üvata plantarpis vïnuta manami
upuyankitsu.

12 Musyämi jutsata rurar mana
cäsukayämanqaykitapis.
Qamkunaqa chaskipakurmi
jutsayuqkunapa janan shä-
riykäyanki y jutsaynaq kaqta
tikrapaykäyanki.
13 Tikrapäyänaykipä kanqanta mus-
yarmi tantiyaq runakunapis
upällakuyan.
Mana alli kayaptikimi pïmaypis
mantsa mantsallana kawayan.

14 Kuyay munaypä kawayänay-
kipä llutankunata rurayaytsu,
tsaypa trokinqa alli kaqkuna-
llata rurayay.
Tsaymi llapanta mandaq TAYTA
DIOS yarpäyanqaykinölla
yanapayäshunki.
15 Llutan ruraykunata kacharir alli
kaqkunallata rurayay.
Despächuykikunachöpis shumaq
arreglayay.
Tsaynö rurayaptikiqa Josépita
aywaraqkuna llapayki mana
ushakäyänaykipä capazchi
llapanta mandaq TAYTA DIOS
kuyapaykuyäshunkimanpis.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Munayyuq y llapanta mandaq
TAYTA DIOSMI nin:
"Pläzakunachöpis waqakuyllami
kanqa.
Cällikunachöpis pasaypa llaki-
kurmi qayaräyanqa.
Chakracho aruqkunatapis waqa-
shiyänanpämi qayayanqa.
Waqaqkunawanmi juntu waqa-
yanqa.
17 Shamur castigaptïmi llapan üva
chakrakunachöpis Israel runa-
kuna waqayanqa".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

18 ¡Ay, imanörä kayanki TAYTA
DIOS juzganan junaq chämup-
tin!
¿Imanirtä munaykäyanki tsay
junaq chämunanta?
Tsay junaq alli kananpä kanqanta
yarpäyaptikipis pasaypa man-
tsariypämi kanqa.
19 Tsay junaq kanqa leonpita qesh-
pir ösuwan tinkuqnömi.
Tsaynöpis kanqa wayinman yay-
kur pirqaman tukmakuptin
makinta culebra kaniqnömi.
20 Tsaymi TAYTA DIOS juzganan
junaq shamuptin kushikuyä-
nanpa trokin pasaypa llakiku-
yanqa.
Tsakaychönö kar manami ima
ruraytapis kamäpakuyanqatsu.

21 "Noqapä fiestata rurayanqaykita-
pis pasaypami melanä.
Qorikar janan shonqulla adora-
yämanqaykitapis pasaypami
ajayä.
22 Rupatsina sacrificiukunata y
tsaki mikuykunata noqapä
rupatsiyaptikipis manami
chaskishätsu.
Wera torïtuta alli päsakuy sacri-
ficiupä rupatsiptikipis manami
chaskishätsu.†
23 Arpata tukar kushishqa can-
tayanqaykitapis manami
wiyayta munätsu.
24 Noqaqa munä runa mayikikuna-
wan alli kawar munanqänö
kawayänaykitami.
Mayu mana ushakaypa aywan-
qannö runa mayikikunawan
imaypis alli kawayay.†

25 "Israel runakuna, chusku chunka
(40) wata tsunyaq jirkapa
purir manami noqapätsu
uywakunata y tsaki mikuyku-
nata rupatsiyarqayki.
26 Tsaypa trokinqa rey kanqanta
yarparmi Sicut jutiyuq ïduluta
aparishqa puritsiyarqayki.
Tsaynöllami qoyllur niraq Quiún
ïduluta aparishqa puritsiyar-
qayki.
Tsaykunataqa kikikikunami rura-
yarqayki diosnikikuna kayä-
nanpä.
27 Tsaymi Damascupita mas
washaqninman qarqatsiyä-
shayki".†
Tsaynö rurayäshunaykipäqa
TAYTA DIOSMI nin.
Paypa jutinqa Llapanta Mandaq
Tayta Diosmi[f].

Israel y Judá nacionkuna castigashqa kayänanpä ninqan

6 1 ¡Allaw *Sióncho añaw täkuq
autoridäkuna!
¡Allaw Samaria jirkancho
kushishqa täkuq yachaq runa-
kuna!
Qamkuna alli tantiyatsikuq
kayanqaykita yarparmi Israel

[f] **5.27** Hebreo idiömachömi jutin kaykan *Elohim Tsaba.*
† **5.21-22** Isa. 1.11-14. † **5.22-24** 1Sam. 15.22; Prov. 21.3; Jer. 7.22-23; Ose. 6.6; Miq. 6.6-8.
† **5.25-27** Hech. 7.42-43.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mayikikuna tantiyatsiyänaykipä shayämun.
2 Calne markaman aywar paykunata ima päsanqantapis tantiyakuyay.
Hamat markamanpis aywar paykunata ima päsanqantapis tantiyakuyay.
Rikayay Filistea nacioncho kaykaq Gat markata ima päsanqantapis.
Tsay markakunacho taq runakunapita ¿mas alli pelyaq kayanqaykitaku yarpaykäyanki?
Markaykikunapis tsay markakunapita ¿mas jatun y mas atskaq runakuna kayanqantaku yarpaykäyanki?

3 Qamkunaqa yarpaykäyanki ima desgraciapis mana päsayäshunaykipä kanqantami.
Tsaynö yarparpis llutankunata rurarmi desgraciaman ishkiykäyanki.
4 Qamkunaqa *marfilpita rurashqa kuyayllapä catrichörämi jitaräyankipis.
Üshakunata y wera torïtukunata mikurmi jamaräyankipis.
5 Arpakunatapis waqay waqaytarä tukarmi cantukunatapis mushuqkunallata inventaykäyanki.
Instrumentukunatapis Davidnörämi tukuy niraqta ruraykäyanki.†
6 Jatusaq väsukunawanrämi vïnutapis upuykäyanki.
Allinnin perfümikunatarämi wiñakuykäyanki.
Qamkunataqa manami imapis qokuyäshunkitsu Israel nación ushakätsishqa kananpä kaptinpis.
7 Tsaynö kaykaqtami qamkunatarä puntata jäpa markaman prësu apayäshunki.
Apayäshuptikimi fiesta ruraypis kanqanatsu.

8 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI kikinpa jutincho jurar nin:
"Jacobpita aywaraq runakuna runa tukuyanqan pasaypami ajanätsiman.
Palaciunkunata rikaytapis manami munätsu.
Tsaymi markanta y llapan imaykankunatapis contrankunapa makinman churashä.
9 Tsaynöpami juk wayicho chunka runakuna kawaykar quëdaqkunapis wanuyanqa.
10 Wanuq runakunapa ayanta qoriskir rupatsinanpämi mayqan castallanpis aywanqa.
Wayiman chaykur ruricho pillatapis rikarmi tapur ninqa:
'¿Pillaqa qamwan tsaycho kaykanräku?'
Tsaymi ruripita nimunqa:
'Manami pipis kaycho kantsu'.
Mastapis nimunqa: 'Upälla kay. Paqtä TAYTA DIOSPA jutinta joqariykushwan.
Jutinta joqarishqaqa maspis castigamäshunmi.
11 TAYTA DIOSMI kamakätsinqa jatusaq wayitapis taksha wayitapis juchutsiyänanpä' ".

12 ¿Pillaqa cawallun muntakurkur qaqapa cörrinmantsurä?
¿Pillaqa törukunawan lamarcho yapyanmantsurä?
Tsay yarpaykuna upa yarpay kanqannömi qamkunapis mana tantiyakuq runakuna kaykäyanki.
¿Imanirtä mana allikunata rurar Tayta Diospa leyninkunata venënumannö tikraykätsiyanki?

† **6.5** 1Crón. 23.5; Neh. 12.36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Runakunata kushitsiyänaykipa
trokin ¿imanirtä mana allikunata rurar llakikuyman churaykäyanki?
13 Qamkunaqa manakaqkunapita
alabakurmi nikäyanki:
"Kikintsikpa kallpantsikwanmi
munayyuq kaykantsik".

14 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
nin:
"Israel runakuna, shumaq wiyayämay.
Noqami juk nación runakunata
pushamushä Hamat partipa
lindërunpita hasta *Arabá
pampayaq munaynincho tsararäyäshunaykipä".

Revelacioncho chukllushkunata Amós rikanqan

7 1 Reypa cosëchanta qorir ushaskir kikinkunapa cosëchankunata manarä qoriyta qallaykuyaptinmi TAYTA DIOS revelamarnin rikatsimarqan kamarinqan tsaytsika chukllushkunata kay patsaman kachamunanpäna kanqanta.† 2 Tsay chukllushkuna llapan qewakunata ushaykäyaqta rikatsimaptinmi rugakur nirqä: "TAYTA DIOS, perdonaykayällämay. Mana perdonayämaptikiqa Jacobpita aywaraqkuna wallkaqlla kaqpis llapäkunachi ushakäyäshä".

3 Tsaymi TAYTA DIOS kuyapämar nimarqan: "Rugakaykämaptikiqa chukllushkunata manami kachamushätsu".

Revelacioncho ninata Amós rikanqan

4 Tsaypitanami revelacioncho TAYTA DIOS rikatsimarqan Israel nacionta ninawan castiganqanta. Tsay ninaqa patsa rurinpita pashtamuq yakuta tsakitsirmi entëru Israel nacionta usharqan.†

5 Tsayta rikarmi rugakur nirqä: "TAYTA DIOS, ama tsaynö ushakaykatsiyällamaytsu. Mana perdonayämaptikiqa Jacobpita aywaraqkuna wallkaqlla kaqpis llapäkunachi ushakäyäshä".

6 Tsaymi TAYTA DIOS kuyapämar nimarqan: "Rugakamanqaykipita manami tsaytapis rurashätsu".

Revelacioncho plomädata Amós rikanqan

7 Tsaypitanami revelacioncho Tayta Diosta rikarqä pirqa murälla ñöpancho plomädan aptashqa ichiraykaqta. 8 Tsaymi tapumar nimarqan: "Amós, ¿imatatä rikaykanki?" nir.

Nimaptinmi nirqä: "Taytay, albañilpa plomädan aptashqa ichiraykaqtami rikaykä".

Plomädanwan albañil (7.8)

†**7.1-2** Joel 1.4; 2.2-11. †**7.4-5** Joel 1.19-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi nimarqan: “Plomädawan murälla derëchu kanqanta o wiksu kanqanta musyayanqaykinömi Israel runakuna imanö kawayanqantapis musyashä. Jutsata rurar kawayanqanpita mananami perdonashänatsu.

9 “Isaacpita aywaraqkuna[8] ruratsiyanqan *altarkunatami ushakätsishä.
Ïdulukunata adorakuyänan wayikunatapis llapantami juchutsishä.
Espädäta aptakurkurmi aywashä rey Jeroboampita aywaraqkunata ushakätsinäpä”.

Sacerdöti Amasías profëta Amóspa contran shärinqan

10 Amós tsaynö willakuptinmi Betelcho kaq sacerdöti Amasías Israel runakunapa mandaqnin rey Jeroboamman willakatsir nirqan: “Qampa contrayki parlarmi Amós puriykan. Israel runakuna pay ninqanta cäsupäyaptinqa nacionnintsik ushakanqami. 11 Payqa puriykan kaynö nirmi: ‘Jeroboamqa espädawan wanutsishqami kanqa. Tsaynöpis Israel runakunata juk nacionmanmi prësu apakuyanqa’ ”.

12 Tsaypitanami Amósta sacerdöti Amasías nirqan: “¡Profëta, kaypita ras aywakuy! Willakunqaykipita gänapakuyta munarqa Judá nacionman kutiykur tsaycho willakuy. 13 Kay Bet-elcho Israel nacionpa templun kaptinmi Diosta adorananpä reypis shamun. Tsaynö kaykaptinqa kaycho ama willakuytsu”.

14 Tsaynö niptinmi Amós nirqan: “Noqaqa manami profëtatsu ni profëtapa tsurintsu kä, tsaypa trokinqa üshakunata mitsikur y munti hïguskunata qorillarmi kawä. 15 Üshakunata mitsikur puriykaptïmi TAYTA DIOS nimarqan: ‘Israel runakunaman ayway willakuynïta willakunaykipä’. 16 Kanan shumaq wiyamay TAYTA DIOS qampä ninqanta.

“Qamqa kaynömi nikanki: ‘Israel runakunapa contran ama willakuytsu.
Tsaynöpis Isaacpita aywaraqkunapä imatapis ama parlakuytsu’.

17 “Tsaymi TAYTA DIOS nin:
‘Qampa warmikimi kay markacho *prostitüta tikranqa.
Warmi tsurikikunata y ollqu tsurikikunatami espädawan wanutsiyanqa.
Chakraykikunatapis suertita jitarninmi rakipänakuyanqa.
Kikikinami wanunki Diosta mana cäsukuqkuna täyanqan nacioncho.
Israel mayikikunatami karu nacionman prësu apakuyanqa’ ”.

Revelacioncho poqushqa frütakunata Amós rikanqan

8 1 Tsaypitanami poqushqa frütakuna canastacho kaykaqta revelacioncho TAYTA DIOS rikatsimarqan. 2 Nirkurmi tapumarqan: “Amós, ¿imatatä rikaykanki?” nir.

Tsaymi nirqä: “Taytay, juk canastacho poqushqa frütakuna wiñaraykaqtami rikaykä”.

TAYTA DIOSNAMI nimarqan: “Runakuna mikuyänanpä poqushqa frütakuna listu kanqannömi Israel runakunapis listu kaykäyan castigashqa kayänanpä. Tsaymi paykunata perdonashänatsu.

3 “Castigar ushakätsiptïmi Israel runakuna maytsaychöpis wanushqa jitaräyanqa. Tsaymi palaciuchöpis kushishqa cantayänanpa trokin

[8] **7.9** Isaacpita aywaraqkunaqa Israel runakunami kaykäyan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wanushkunapä llakikurnin waqayanqa. Tsaynö ushakäyaptinmi llapanpis tsunyaranqa". TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

4 Kay ninqäta shumaq wiyayämay.
Qamkunaqa mana pägaypami ministiqkunata aruykätsiyanki.
Imaynaqkunatapis pasaypami ñakaykätsiyanki.
5 Qamkunaqa nikäyanki:
"¡Imayrä llullu killa fiesta ushakanqa trïguntsikta rantikunantsikpä!
¡Imayrä jamay junaqpis ushaykunqa tsaki mikuynintsikta rantikunantsikpä!
Negociuntsikta rantikurqa pësuwan y tupuwan engañaypami gänashun".†

6 Qamkunaqa qellaypä ayrajashqa karmi trïgupa gransantapis rantikuykäyanki.
Jaqa tukuyanqanta pägayta mana kamäpakuq imaynaqkunatapis wätaynikikuna kayänanpämi rantiykäyanki.
Paykunata mana kuyapaypami rantiykäyanki ichiklla qellaywan karpis o juk par llanqillawan karpis.
7 Tsaymi Jacobpita aywaraq runakunata kuyaq TAYTA DIOS jurar nin:
"Jutsata rurayanqaykita manami imaypis qonqäshätsu.
8 Jutsaykikunapita ¿manatsurä kay patsapis tsuktsukyanqa?
Nilo mayu bunyaypa bunyar aywanqannömi kay patsapis kuyur tsuktsukyanqa.
Mana kuyapaypa castigaptïmi entëru Israelcho taq runakunapis waqayanqa".

9 TAYTA DIOSMI nin:
"Castiganä junaqmi pullan junaq kaykaptin patsa tsakänanpä kamakätsishä.
Pullan junaq alli atsikyaraykaptinmi entëru mundupis tsakay rikakunqa.†
10 Fiestata rurayänaykipa trokinqa imaypis waqallarmi kayanki.
Cantarpis waqay waqayllatami cantayanki.
Qachqa latsapaykikuna jatishqallami puriyanki.
Llakikuypitami umaykikunatapis qalla putuypa rutukuyanki.
Jukllaylla tsuriki wanuykuptin waqayanqaykinömi pasaypa llakikur waqayanki.
Ima rurayanqaykipis manami shonquykipänötsu kanqa".

11 TAYTA DIOSMI nin:
"Chaykämunnami entëru nacioncho muchuywan castiganäpä junaqkuna.
Manami mallaqaytsu ni yakunaytsu tsay muchuy kanqa, tsaypa trokinqa willakuynïta wiyayta munaymi.
12 Willakuynïta wiyayta munarmi runakuna maytsaypapis puriyanqa.
Lamar kuchunpita jukaq kuchunyaq aywarpis willakuynïta manami tariyanqatsu.
Norti kaqläpita rupay yarqamunan kaqläyaq aywarpis manami tariyanqatsu.
13 Tsay witsanmi willakuynïta mana wiyar kuyayllapä jipashkunapis y geniuyuq chölukunapis yakunaypita wanunaqnö kayanqa.
14 Tsaynöpis Samariacho kaq ïdulukunata adoraqkuna, Dancho

† **8.5** Lev. 19.35-36; Deut. 25.13-16; Prov. 11.1; Miq. 6.10-11. † **8.9** Joel 2.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykaq ïdulupa jutinta joqariqkuna y Beersebacho kaykaq ïdulukunapa jutinta joqariqkuna llapanpis wanurmi ushakäyanqa".

Tayta Dios juzgaptin pipis mana qeshpinanpä ninqan

9 1 Tayta Diostami revelacioncho rikarqä *altarpa ñöpancho ichiykur nimuqta:
"Numbralkunapis tsuktsukyanqanyaq templupa columnankunata takay.
Tsaynöpami runakuna jananman templu juchumunqa.
Tsaypita qeshpiqkunata espädawan wanutsiptïmi ni jukllayllapis qeshpinqatsu.
2 Patsa rurinman pakakuptinpis jipimushämi.
Altu ciëluman witsaptinpis urätsimushämi.†
3 Carmelo jirkaman pakakuptinpis ashi ashiykurmi tsarimushä.
Lamar rurinman pakakuptinpis mantsaypä culebrawanmi kanitsishä.
4 Juklä markaman contrankuna prësu apakuyaptinpis espädawanmi wanutsishä.
Israel runakunataqa maycho rikarpis yanapanäpa trokinmi castigashä".

5 Llapanta mandaq TAYTA DIOS kay patsata yataykuptinmi tsullukäkunqa.
Tsaymi entëru Israel nacioncho taq runakuna waqayanqa.
Nilo mayu bunyaypa bunyar aywanqannömi patsapis jananman y uraman kuyur tsuktsukyanqa.
6 Tayta Diosqa ciëluchömi wayinta rurakushqa.
Patsa janancho azulyaraykaqtapis paymi kamashqa.
Paymi lamarpita pukutaytapis shäritsir patsa jananman tamyatsimun.
Jutinpis *Yahwehmi kaykan.

7 TAYTA DIOSMI nin:
"Israel runakuna, qamkunata kuyanqänöllami Etiopía runakunatapis kuyä.
Qamkunata Egiptupita jipiyämunqänöllami filisteo runakunatapis Caftor islapita jipimurqä.
Aram runakunatapis Kir partipitami jipimurqä.

8 "Noqa rikaykämi Israel nacioncho taqkuna jutsata pasaypa ruraykäyanqanta.
Tsaynö kayanqanpitami tsay nacionta ushakätsishä.
Ushakätsirpis Jacobpita aywaraqkunata wakintaqa manami ushakätsishätsu".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

9 "Trïguta zarandayanqannömi Israel runakunatapis llapan nación runakunatawan zarandashä.
Rurupa kaqkuna yarquptinpis chushu kaqkuna mana yarquyanqannö manami jukllayllapis mana cäsukamaqkuna castïgupita qeshpinqatsu.
10 Mana cäsukamaq kaqkunataqa llapantapis espädawanmi wanutsishä.
'Manami imapis päsamäshuntsu' niqkunaqa llapanmi ushakäyanqa".

† **9.2** Sal. 139.7-12; Jer. 23.23-24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israel nación yapay kananpä Tayta Dios ninqan

11 "Tsay witsanmi Davidpa wayin
juchushqa kaptinpis yapay
shäritsishä.[h]
Unay kanqannö yapay kanan-
pämi rachinqankunata kill-
pashä y juchushqa kaqkunata
allitsashä.
12 Tsaynömi rurashä kawaykar
quëdaq edomita runakunapis
Israel runakunapa munaynin-
cho kayänanpä.
Tsaynöpis jutïta joqariq kaq
wakin nacionkunapis munay-
ninchömi kayanqa".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.
Paymi tsaykunata ruranqa.[†]

13 TAYTA DIOSMI nin:
"Shamuq watakunacho trïgu
qoriyta manarä ushayaptinmi
muruy tiempuna kanqa.
Üva jaruyta manarä ushayap-
tinmi üva plantapakuy tiem-
puna kanqa.
Jirkakunapapis y jirkankunapa-
pis mayunörämi vïnu atska
aywanqa.
14 Karu nacioncho kayanqanpitami
kuyanqä Israel runakunata
kutitsimushä.
Kutiskamurmi juchushqa mar-
kakunata allitsaskir tsaycho
täyanqa.
Yapay plantayanqan üvapitami
vïnutapis upuyanqa.
Murupakuyanqan alli wayup-
tinmi mikuyninkunapis tsay-
tsika kanqa.
15 Kikinkunapa nacionninman kuti-
tsiptïmi imayyaqpis tsaycho
täyanqa.
Tsaypitaqa mananami pipis qar-
qunqanatsu.
Noqa kuyashuqniki TAYTA
DIOSMI tsaynö kananpä nï".

[h] **9.11** Davidpa wayinpä parlarqa Davidpita aywaraq reykunapämi parlaykan. Davidpa wayin juchushqa kanqanta nirqa Davidpita aywaraqkuna manana reykuna kayanqantami nikan. *Yapay shäritsishä* ninqanqa *Davidpa castanpita rey kananpä yapaymi churashä* ninanmi.
[†] **9.11-12** Hech. 15.16-18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Abdías

Abdías willakunqan witsanmi Babilonia nacionpa mandaqnin rey Nabucodonosor Jerusalén markata soldädunkunawan ushakätsirqan. Ushakätsiyänanpämi edomita runakuna Babilonia soldädukunata yanapayarqan. Nirkurmi Israel runakunata kushipar imaykankunatapis apakuyarqan. Tsaymi Abdías willakurqan edomita runakunata Tayta Dios juzgananpä kanqanta. Tsaynöpis willakurqan Tayta Dios juzganan junaq llapan nacionkunata juzgananpä kanqanta.

Edomita runakunata Tayta Dios castigananpä ninqan

1 Kaychömi qellqaraykan Edom
nación runakunapä profëta Abdíasta
TAYTA DIOS revelanqan.
TAYTA DIOSMI nacionkunaman
juk willakuqta kachashqa.
Tsay willakuqmi nikan:
"¡Aku aywashun edomita runa-
kunata atacanantsikpä!"†

2 Edomita runakunatami TAYTA
DIOS nin:
"Wakin nacionkunapitapis mas
wallkalla kayänaykipämi cas-
tigayäshayki.
Tsaynöpami pasaypa penqakuy-
man churayäshayki.
3 Qamkunaqa qaqakunata uchkuy-
kur wayikikunata rurashqa
karmi allish tukuykäyanki.
Altunnin qaqakunacho tarmi
pipis mana vinciyäshunaykipä
kanqanta yarpaykäyanki.
Tsayman yärakurqa kikillaykiku-
nami engañakuykäyanki.
4 Ankanö junishpa pajayaptikipis
y qoyllurkuna kayanqancho
punukuyänaykita rurayapti-
kipis tsaypitami jitarpayämu-
shayki".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

5 "Paqaspa suwa yaykurpis ¿manaku
tarinqan kaqllata apakun?
Üva pallaqkuna ¿manaku juk ish-
kay sarta üvakunata yurancho
jaqiykuyanmanrä?
Noqami itsanqa chipyaq ushakä-
tsiyäshayki.
6 Edomita runakuna, imaykaykiku-
natapis llapantami qechuyä-
shunki.
Allinnin kaqkunata pakaraykä-
tsiptikipis ashi ashiykurmi
apakuyanqa.
7 Llapan yanapashuqnikikunapis
contrayki tikrarmi engañayä-
shunki.
Vinciyäshurnikimi nacionnikipi-
tapis qarquyäshunki.
Amïguykikunapis contraykimi
rikakuyanqa.
Paykunaman yärakuykaptikipis
llullapaypami desgraciaman
jitarpuyäshunki.
Edomita runakuna, ¡maytä mus-
yaq yachaq kayanqayki!"

8 TAYTA DIOSMI edomita runaku-
nata mastapis nin:
"Qamkunata castiganä junaq
llapan musyaq runakunatami
ushakätsishä.
Täyanqayki jirkakunacho
manami ni jukllayllapis

† **1.1-14** Isa. 34.5-17; 63.1-6; Jer. 49.7-22; Eze. 25.12-14; 35.1-15; Amós 1.11-12; Mal. 1.2-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yachaq runakuna quëdayanqatsu.
9 Temáncho taq geniu runakunapis mantsarirninmi tsuktsukyäyanqarä.
Täyanqayki kaqchöqa chipyaqmi wanutsishqa kayanqa”.

Edomita runakunapa jutsan ima kanqanpis

10 “Qamkunaqa castayki kaykaptinmi Israel runakunata ñakatsiyashqayki y wanutsiyashqayki.
Tsaynö rurayanqaykipitami kikikikunapis penqakuypä pasaypa ushakäyanki.†
11 Karupita shamuq contran soldädukuna imaykakunatapis markapita apakuyaptin y Jerusalénpa punkunkunata pakir ushayaptin qamkunaqa tsay soldädukunatami yanapayarqayki.
Qechuyanqankunata rakipänakuyänanpä suertita jitayaptin tsay runakunanömi qamkunapis imaykankunata apakuyarqayki.
12 ¡Imanirtä kushipäyarqayki castaykikunata desgracia päsaptin!
¡Imanirtä kushipäyarqayki Judá nación raqällana rikakuptin!
¡Imanirtä asipäyarqayki kuyapaypä kaykaqta rikaykar!†
13 ¡Imanirtä desgracia päsaykaptin akranqä markaman yaykuyarqayki!
¡Imanirtä makillan tsoqpashqa waqaykäyaqta rikaykar kushipäyarqayki!
¡Imanirtä contrankuna vinciptin imaykankunatapis apakuyänaykipä yaykuyarqayki!
14 ¡Imanirtä qeshpiykaqkunata wanutsiyänaykipä tinkuq nänikunachöpis shuyaräyarqayki!
¡Imanirtä ayqikuykaqkunata tsari tsariykur entregayarqayki contrankunapa makinman!

Tayta Dios juzganan junaq kanqan

15 “Llapan nación runakunata juzganäpä kaq junaq wallkanami pishiykan.
Tsay junaqmi runakunata ñakatsiyanqaykinölla qamkunatapis ñakatsiyäshayki.
16 *Sagrädu lömächo kuyanqä runakunata ñakatsiyanqaykinömi qamkunata y llapan nación runakunatapis ñakatsiyäshayki.
Castigaptïmi chipyaq illakäyanqa.
17 Kawaykar quëdaqkunami itsanqa *Sión jirkanman amparakuyanqa.
Tsay jirkan sagrädu kaptinmi Jacobpita aywaraq runakuna salvakurnin herenciankunata qorikuyanqa.
18 Tsay witsanmi Jacobpita y Josépita aywaraq runakuna ninanö kayanqa.
Esaúpita aywaraq runakunanami[a] tsakishqa oqshanö kayanqa.
Edomita runakunata chipyaq ushakätsiptinmi ni jukllayllapis kawaykar quëdayanqatsu.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï”.

Israel runakunata Tayta Dios yanapananpä ninqan

19 Tsaypitanami *Neguevcho taq Israel runakuna Edom partita qechuyanqa.

---

[a] **1.18** Esaúpita aywaraq runakunaqa edomita runakunami kaykäyan.
† **1.10** Joel 3.19. † **1.12** Sal. 137.7; Lam. 4.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

*Sefelacho taq Israel runakunami filisteo runakuna täyanqan partita qechuyanqa.
Wakin Israel runakunanami Efraín partita y Samaria partita qoriyanqa.
Benjamín trïbu kaq Israel runakunami Galaad partita qoriyanqa.
20 Juklä nacionpita atska Israel runakuna kutimurmi cananeo runakuna unay täyanqan partita qoriyanqa Sarepta markayaq.
Jerusalénpita Sefarad markaman prësu apayanqan runakuna kutimurmi Neguevcho kaq markakunata qoriyanqa.
21 Llapanta vinciskirnami *Sión jirkanman witsäyanqa Esaúpita aywaraq runakunata juzgayänanpä.
TAYTA DIOSPA makinchömi llapanpis kanqa.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jonás

Jonás kawanqan witsanmi Asiria nación runakunawan Israel nación runakuna chikinakuyarqan. Nínive markaqa Asiria nacionpa capitalninmi karqan.

Nínive runakunata Israel runakuna chikiyaptinpis Tayta Diosqa paykunata kuyarmi willakuyninta willakunanpä Nínive runakunaman Jonásta kacharqan. Aywayta mana munar lamarpa qeshpiykaptinmi Jonásta jatunkaray pescädu ultakurkurqa. Pescädupa pachanpita yarquskir Nínivicho willakuptinnami runakuna tantiyakur jutsankunata kachariyarqan. Tsaychömi Jonásta Tayta Dios tantiyatsirqan Nínive runakunatapis kuyanqanta.

Jonás qeshpinqan

1 [1] Amitaipa tsurin Jonástami[†] TAYTA DIOS nirqan: [2] "Nínive markacho taq runakunapa jutsankuna pasaypanami poqushqa. Tsay jatun markaman aywar paykunata ushakätsinäpä kanqanta willay".[†]

[3] Tsaynö niptinmi Jonásqa qeshpir Jope markaman aywakurqan. Tsaychömi Tarsis markaman *büqui yarqunanpäna kaykaqta tarirqan. Tsaymi TAYTA DIOSPITA qeshpiyta yarpar pasäjita jinan höra rantiskir tsay büquiwan Tarsisman aywakurqan.

[4] Tsay büquiwan aywaykaptinmi TAYTA DIOS pasaypa wayratsimurqan. Tsaymi yaku junishparä pasaypa pulchaqyaptin büquipis pakikänanpäna kaykarqan. [5] Tsaymi büqui manijaqkuna pasaypa mantsarirnin juknin juknin diosninkunata mañakuyarqan. Nirkurmi büqui mana jundikänanpä apayanqan bultunkunata lamarman jitariyarqan.

Tsayyaqnami büqui rurin kaq cuartucho Jonás pasaypa punukashqa kaykarqan. [6] Büqui manijaqkunapa capitanninmi rikchatsir nirqan: "¡Punuy siki! ¡Imanirtä kushishqa punur kaykanki! Shärir diosnikita mañakuy. Capazchi salvamashwanpis kaycho mana ushakänantsikpä".

[7] Tsaypitanami büqui manijaqkuna willanakur niyarqan: "Kaynö ñakanantsikpä pï jutsayuq kanqantapis musyanantsikpä suertita jitashun".

Tsaynö suertita jitayaptinmi Jonáspä suerti yarqamurqan.

[8] Tsaymi Jonásta tapur niyarqan: "Taytay, willayämay. ¿Imatatä rurashqayki kaynö ñakanantsikpä? ¿Imachötä arunki? ¿Maypitatä shamushqayki? ¿May runatä kanki? ¿Mayqan castatä kanki?" nir.

[9] Jonásnami nirqan: "Noqaqa hebreo casta runami kä. Ciëlucho kaykaq TAYTA DIOSPITA *mantsapakurmi payta sirvï. Paymi lamartapis kay patsatapis kamashqa".

[10] Tsaynö niptinmi büquicho aruqkuna pasaypa mantsakar niyarqan: "¡Imanirtä TAYTA DIOSTA cäsukushqaykitsu!"

Tsaynö niyarqan TAYTA DIOSPITA qeshpiykanqanta willashqa kaptinmi. [11] Mas peorrä yaku pulchaqyaptinmi tapur niyarqan: "Kanan ¿imatatä rurashun yaku wiyänanpä?"

[12] Jonásnami nirqan: "Lamarman jitarpayämay pulchaqyanqanpita yaku wiyänanpä. Noqami jutsayuq

[†] **1.1** 2Rey. 14.25. [†] **1.2** Nah. 1.1; 3.1-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykä kayjinanpa lamar pulchaqyänanpä”.
13 Tsaynö niptinpis büqui manijaqkuna imaykanöpapis lamar kuchunmanmi büquita kutitsiyta munayarqan. Pasaypa wayraptinmi kutitsiyta munarpis kamäpakuyarqantsu.
14 Tsaymi TAYTA DIOSTA mañakur niyarqan: “Taytay, qam munaptikimi llapan kaykuna päsaykan. Kay runapa jutsankunapita ama ushakaykatsiyällämaytsu. Lamarman jitaskiyaptï jutsan mana kaykaptinqa noqakunata ama jitapaykayällämaytsu”.
15 Tsaynö mañakuskir Jonásta jitarpuyaptinmi pasaypa pulchaqyaykanqancho lamar wiyakaskirqan.
16 Tsaynö wiyakaskiptinmi TAYTA DIOS munayyuq kanqanta tantiyaskir büqui manijaqkuna pasaypa mantsakäyarqan. Tsaymi sacrificiuta rupatsir awniyarqan payta sirviyänanpä.
17 (2.1) Jonásta ultakurkunanpämi TAYTA DIOS shuyaraykätsirqan jatunkaray pescäduta. Ultakurkuptinmi pescädupa pachancho kimsa paqas kimsa junaq karqan.†

Tayta Diosta Jonás mañakunqan

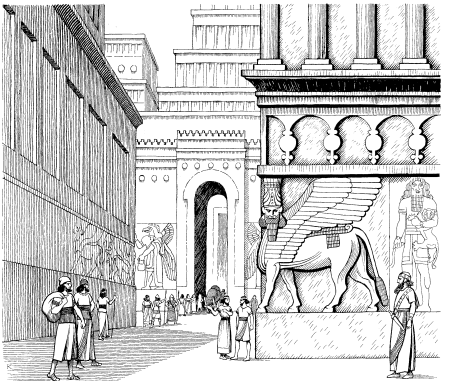
2 1 (2) Pescädupa pachancho kaykarmi TAYTA DIOSTA Jonás mañakur nirqan:
2 (3) “TAYTA DIOS, pasaypa llakikur mañakamuptïmi wiyamashqayki.†
Wanunäpäna kaykar qayakuptïmi salvamashqayki.
3 (4) Lamarman jitarpamaptikimi pasaypa ruriman charqä.
Lamar yaku pulchaqyar shamuqpis janäpami päsarqan.†
4 (5) Nöpaykipita qarqamanqaykitami yarparqä.†
Tsaynöpis yarparqä *sagrädu templuykiman manana yaykunäpä kanqantami.
5 (6) Yaku pasaypa tsaparämaptinmi lamar rurincho karqä.
Yaku rurincho qewa wiñamuqpis umämanmi awrikarqan.
6 (7) Pasaypa ruriyaqmi charqä.†
Mananami yarqamunäpä kanqanta yarparqänatsu.
TAYTA DIOSLLÄ, wanunäpä kaykaptï qammi salvamashqayki.†
7 (8) TAYTA DIOS, wanunaykarnami qamman mañakamurqä.
Mañakamunqätami *santu templuykipita wiyamashqayki.
8 (9) Ïdulukunata adoraqkunaqa Diospa kuyakuyninpita witikuyanmi.
9 (10) Noqaqa llapan shonqüwan agradëcikurmi sacrificiukunata qampä rupatsishä.
Qamta awninqätaqa llapantami cumplishä.†
Qamllami munayyuq kaykanki pitapis salvanaykipä”.
10 (11) Tsaymi TAYTA DIOS mandaptin Jonásta lamar kuchunman pescädu lanzaramurqan.

Nínivicho taq runakuna jutsa rurayta kachariyanqan

3 1 Tsaypitanami Jonásta TAYTA DIOS yapay nirqan: 2 “Nínive jatun markaman aywar noqa ninqäta willakuy”.
3 Tsaymi TAYTA DIOS ninqannö Nínive jatun markaman Jonás aywarqan. Tsay markataqa kimsa junaqrämi puriyta ushayaq.
4 Níniviman chaykurmi juk junaq qoyat willakur Jonás purirqan. Willakurmi nirqan: “¡Chusku chunka (40)

†**1.17** Mat. 12.40. †**2.2** 2Sam. 22.7; Sal. 18.6; 120.1. †**2.3** Sal. 42.7; 88.3-7. †**2.4** Sal. 31.22. †**2.5-6** Sal. 69.2. †**2.6** Sal. 30.3. †**2.9** Sal. 22.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nínive markacho palaciu
(3.4)

junaq manarä kaptinmi kay markata Tayta Dios ushakätsinqa!"

5 Tsaynö willakunqanta wiyarmi Nínive runakuna criyirnin imaykayuqpis muchuqpis qachqa latsapata jatikuskir ayunayarqan.†

6 Jonás willakunqanta wiyaykurmi Nínivicho mandaq reypis qachqa latsapata jatikuskir uchpaman jamaykur Tayta Diosta mañakurqan. 7 Tsaynöpis Nínive runakuna ayunayänanpä autoridäninkunawan willakatsirmi niyarqan: "Pipis ama mikutsuntsu ni yakutapis ama uputsuntsu. Uywankunatapis ama qarayätsuntsu ni yakutapis ama uputsiyätsuntsu. 8 Tsaypa trokinqa llapan runakunapis qachqa latsapata jatikurkur llapan shonqunkunawan Tayta Diosta mañakuyätsun. Tsaynöpis jutsa rurayta y wanutsinakuyta kacharir allina kawayätsun. 9 Tsaynö rurashqaqa capazchi Tayta Dios kuyapämarnintsik ushakätsimäshuntsu".

10 Nínive runakuna jutsankunata kachariyaptinmi ushakätsinanpä willakatsirpis Tayta Dios ushakätsirqannatsu.

Jonás ajananqan

4 1 Nínive runakunata Tayta Dios mana ushakätsiptinmi Jonás pasaypa ajanarqan. 2 Tsaymi TAYTA DIOSTA nirqan: "Ay TAYTA DIOS, musyämi kuyapäkuq y perdonakuq kanqaykita. Kuyakuq karmi jukllaqa ajanankitsu. 'Castigashä' niskirpis jutsankunata kachariyaptinqa manami castigankinatsu.† Markächo kaykarmi maliciarqä Nínive runakunata kuyapänaykipä kanqanta. Tsaymi Tarsisman qeshpir aywakuyta munarqä. 3 Willakarkatsimar mana ushakaykätsirqa jukllla qorikamay. Kay patsacho kawanäpa trokinqa jukllla wanukushä".

4 Tsaynö mañakuptinmi TAYTA DIOS nirqan: "Tsaynö ajananqayki ¿allitsurä kaykan?"

5 Tsaypitanami Nínive markapita Jonás aywakurqan rupay yarqamunanläman. Tsaychömi ramädata ruraykur Nínive markata ima päsanqantapis rikananpä llantuman jamakurqan.

6 Jonás llantukunanpämi ramäda jananpa calabäsuta TAYTA DIOS wiñatsimurqan. Calabäsupa rapran shumaq llantupaptinmi pasaypa Jonás kushikurqan. 7 Tsaynö kaykaptinmi calabäsupa yuranta kutmunanpä waraynin tuta shiwrita TAYTA DIOS yuritsirqan. Tsaynö kutmuskiptinmi calabäsu tsakirqan. 8 Rupay yarqamuptinmi achay wayrata Jonásman Tayta Dios wayrätsimurqan. Rupaypa achaynin pasaypa umanman chaptinmi unyaskinanpä kanqanta Jonás yarparqan. Tsaymi wanuyta munar nirqan: "¡Kawanäpa trokinqa jina wanuküman!"

9 Tsaymi Tayta Dios nirqan: "Calabäsu tsakinqanpita ajananqayki ¿alliku kaykan?"

Jonásnami nirqan: "Awmi. Pasaypami ajanaykä".

---

†**3.4-5** Mat. 12.41; Luc. 11.32. †**4.2** Éxo. 34.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Tsaymi TAYTA DIOS nirqan: “Tsay
calabäsuta manami qamtsu murush-
qayki ni qamtsu wiñatsimushqayki. Juk
paqasmi wiñamushqa y warayninpämi
tsakishqa. Tsaynö kaptinpis tsay cala-
bäsupä llakikunki llantupäshunaykipä
mana kaptinmi. 11 Nínive markachöqa
juk pachak ishkay chunka waranqa-
pita (120,000) masmi runakuna kayan.
Paykunaqa manami musyayantsu alli
y mana alli ima kanqantapis. Tsaymi
tsay calabäsupä llakikunqaykipitapis
mas llakikü Nínive markacho runaku-
napä y uywakunapäpis”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Miqueas

Judá nacionchömi Tayta Diospa willakuyninta Miqueas willakurqan. Kay libruta liyirmi musyantsik runakuna jutsata rurayanqanpita Tayta Dios castigananpä kanqanta. Tsaynöpis musyantsik shamuq watakunacho Tayta Diospa palabranta maytsaychöpis willakuyänanpä kanqanta (Miq. 4.2), guërra manana kananpä kanqanta (Miq. 4.3) y Beléncho juk salvakuq yurinanpä kanqanta (Miq. 5.2-5). Miqueas willakurqan qanchis pachak (700) watanö Jesucristo manarä yuriptinmi.

---

1 [1]Moreset markacho taq Miqueastami revelacionkunacho TAYTA DIOS rikatsirqan Samaria markata y Jerusalén markata ima päsananpä kanqantapis. Tsaynö rikatsirqan Judá nacioncho Jotam†, Acaz† y Ezequías† rey kaykanqan witsanmi.

Samaria runakunata Tayta Dios castigananpä kanqan

[2]Maytsay markakunacho taqkuna,
TAYTA DIOS ninqanta llapaykikuna wiyayay.
Munayyuq TAYTA DIOSMI
*sagrädu templunpita patsa
jutsata rurayanqaykipita shimpiyäshunki.

[3]Taykanqanpita shamurmi jirka
puntakunapa purinqa.
[4]Jaruptinmi ninacho cëra tsulluqnö tsay jirkakuna tsullunqa.†
Pampakunapis atska yaku aywar
raqratsanqannömi raqrayashqa quëdanqa.
[5]Llapan tsaykuna kanqa Jacobpita aywaraq runakuna jutsata
rurayanqanpitami.
Israel runakunami Samaria markacho jutsata ruraykäyan.
Judá runakunapis Jerusalénchömi ïdulukunata adoraykäyan.

[6]TAYTA DIOSMI nin:
"Samaria markata chipyaq juchutsiptïmi üvata plantayänallanpäna sirvinqa.
Ruminkunata raqrapa qarputsiptïmi cimientullanna quëdanqa.
[7]Contrankuna shamurmi Samaria runakuna adorayanqan
ïdulunkunatapis pasaypa pakir ushayanqa.
Qerupita rurashqa sagrädu kaqkunatapis llapantami kayayanqa.
*Prostitütakuna gänapakuyanqan yuraq qellaywanmi tsay ïdulukuna ruratsishqa karqan.
Contrankuna shamurmi tsay ïdulukunata tsullutsir qellayta fundiyanqa prostitütakunawan kakur pägayänanpä".

Miqueas llakikunqan

[8]Tayta Dios tsaynö castigananpä kanqanta musyarmi llakikurnin ikikyarrä waqaykä.
Qalla chakilla y qallapächullami llakishqa puriykä.

---

†**1.1a** 2Rey. 15.32-38; 2Crón. 27.1-7. †**1.1b** 2Rey. 16.1-20; 2Crón. 28.1-27.
†**1.1c** 2Rey. 18.1—20.21; 2Crón. 29.1—32.33. †**1.4** Sal. 97.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynöpis *chacal aullanqannömi
pasaypa waqaykä.
*Avestruz qayaranqannömi qaya-
raykä.
9 Samaria markapa qerinqa ima
jampiwanpis manami alliyan-
tsu.[a]
Tsay qeriqa Judátapis shukush-
qami.
Judá mayïkuna täyanqan Jerusa-
lénmanpis chashqami.
10 Tsaytaqa Gat markacho[b] runaku-
nata ama willayaytsu.
Desgracia päsamanqantsikta
mana musyayänanpä ama
waqayaytsu.

Bet-le-afracho taq runakuna,
pasaypa llakikur allpacho
qoshpayay.
11 Safircho taqkuna, nacionnikipita
juklämanmi qallapächullata
prësu apayäshunki.
Zaanáncho taqkuna, yanapa-
yäshunaykipä manami pipis
yarqayämunqatsu.
Beteselcho taqkuna, waqayapti-
kipis manami pipis kuyapäyä-
shunkitsu.
12 Marotcho taqkunaqa pasaypa
llakikuyanqa pipis salvananta
munarmi.
Paykunamanqa desgraciallatami
TAYTA DIOS kachamunqa.
Tsay desgraciaqa Jerusalén
marka punkuyaqmi chanqa.

13 Laquischo taq runakuna, qam-
kunami Israel nación runa-
kunanö mas puntata Judá
nacioncho jutsata rurayar-
qayki.
Jutsata rurayänanpä *Sión runa-
kunatapis qamkunami yacha-
tsiyashqayki.
Kananqa castïgumi qamkunaman
chämunqa.
Tsay castïgupita qeshpiyänaykipä
cawalluykikunaman carrëtay-
kikunata watayay.
14 Imaypis mana kutiyämunaykipä
Moreset-gat markapita despi-
dikur aywakuyay.

Israel nacionpa mandaqnin rey-
kunaqa Aczib runakunamanmi
yärakuykäyan.
Tsaynö yärakuyaptinpis Aczib
runakunaman castïgu chaptin
tsay reykunata manami ima-
nöpapis yanapayanqatsu.

15 Maresacho taqkuna, qamkunata
ushakätsiyäshunaykipämi con-
traykikunata kachamushä.
Tsaymi Israel nacioncho mas
imaykayuqkunapis mantsarir-
nin qeshpir Adulam machay-
man pakakuyanqa.

16 Jerusaléncho taq runakuna,
kuyayanqayki tsurikikunatami
karu nacionman apakuyanqa.
Tsaynö kaykaptinqa llakikurnin
qalla putuypa aqtsaykikunata
rutukuyay.
Wiskurnö kayänaykipä pükaypa
pükar rutukuyay.

Imaykayuq mana alli runakunata castigananpä ninqan

2 1 ¡Allaw! Qamkunaqa punurpis
mana allikunata rurayänallay-
kipämi yarpachakuykäyanki.
Munayanqaykita rurayänay-
kipä munayyuq karmi patsa
waraskiptin yarpäyanqaykinö
llutanta ruraykäyanki.
2 Tsaymi jukpa chakrankunata
munapar qechuykäyanki.

[a] **1.9** Samaria markapa qerinqa Asiria runakuna ushakätsiyanqanmi kaykan. [b] **1.10** Gat markachöqa filisteo runakunami täyarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Runa mayikikunapa wayintapis
qechuykäyanki.
Tsaynö rurarmi warminta y tsu-
rinkunatapis ñakaykätsiyanki.
Herenciantapis mana kuyapay-
pami qechuykäyanki.

3 Tsaynö kayaptikimi TAYTA DIOS
nin:
"Noqapis yarpachakuykänami
qamkunata castiganäpä.
Castigaptï manami imanöpapis
qeshpiyankitsu.
Pasaypa ñakatsiptï runa tukuy-
nikikunapis mä maypashi
aywanä.
4 Vincishuqnikikunami kushipäyä-
shurniki cantapar niyäshunki:
'Allirächi pasaypa ushakäyash-
qayki.
Diosnikikunami chakraykikunata
entregayämashqa.
Qamkunata vincirmi qechu-
yashqä.
Chakraykikunapis noqakunapa-
nami kaykan'.
Tsaynö nirmi wiyatsipäyäshur-
niki cantapäyäshunki".
5 Tsaynöpami TAYTA DIOS rika-
tsimanqantsik nacioncho
qamkunataqa pipis herenciata
aypuyäshunkinatsu.

6 Tayta Dios tsaynö castigananpä
kanqanta willakuptïmi runa-
kuna nikäyäman:
"Qam niyämanqaykinöqa manami
imaypis päsayämanqatsu.†
7 Jacobpita aywaraqkuna kayap-
tïmi TAYTA DIOS noqakuna-
wan ajanantsu.
Castigayämänanpä kanqanta
willakuptikipis payqa manami
castigayämanqatsu.
Alli runakuna kayaptïmi payqa
imaypis yanapayämanqa".

8 Tsaynö niqkunapämi Tayta Dios
nin:
"Qamkunaqa kuyanqä runakuna
kaykarmi conträ shäriykä-
yanki.
Guërrapita wayinkunaman añaw
kutikuq runakunapatami
latsapankunatapis qechuykä-
yanki.
9 Kuyayllapä wayinkunata qechu-
yänayki raykuqmi warmiku-
nata qarquykäyanki.
Tsaynöllami wawankunapa heren-
ciankunatapis qechuykäyanki.

10 "¡Qamkunata manami rikaytapis
munätsu!
¡Kaypita juklla aywakuyay!
Kay nacionchöqa mananami
täyankinatsu.
Qamkunami jutsayuq kaykäyanki
kay nacioncho jutsa ruraylla
kananpä.
Tsaymi chipyaq ushakätsiyä-
shayki.
11 Wakinkunaqa llullakurmi niyan:
'Tayta Diosmi bendicionta chura-
munqa vïnupis y ima machä-
tsikuqpis atska kananpä'.
Tsaynö nir pipis willakuptinqa
profëtayki kananpä kushish-
qami chaskiyanki".

**Kuyanqan runakunata Tayta
Dios salvananpä ninqan**

12 "Jacobpita aywaraq runakuna,
kawaykar quëdaqkunataqa
imayka üshata juk patsaman
qoriqnömi nacionnikikuna-
man yapay kutitsiyämushayki.
Kutitsimuptïmi wallkaqlla karpis
atskaqnö büllata rurar kushi-
kuyanki.
13 Juklä nacioncho kayanqaykipita
kikïmi nacionnikikunaman
pushayämushayki.

† **2.6** Isa. 30.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Marka punkupa yarquyaptikipis
manami pipis tsapäyäshunki-
tsu.
Mandaq reynikikuna karmi pun-
taykikunata kikï aywashä".

Mana alli autoridäkunata castigananpä ninqan

3 [1]Tsaypitanami nirqä:
¡Jacobpita aywaraq runakunapa
autoridäninkuna!
¡Israel runakunapa mandaqnin-
kuna!
¡Shumaq wiyayämay!
¿Manaku tantiyayanki alli kaqta
rurayänaykipä kanqanta?
[2]Qamkunaqa allikunata rurayä-
naykipa trokinmi mana allikú-
nata ruraykäyanki.
Tsaymi runa mayikipa qaranta
shipraqnö y tullunpita aytsanta
shiplliqnö kaykäyanki.
[3]Tayta Dios kuyanqan runakunata
mikuqnömi kaykäyanki.
Qaranta shipraskir tullunta
pakiqnömi kaykäyanki.
Caldukuyänaykipä aytsanta
roquqnömi maltrataykäyanki.
[4]Tsaynö kayanqaykipitami mañá-
kuyaptikipis Tayta Dios yana-
payäshunkitsu.
Ajanätsir jutsata rurayanqayki-
pita rikaytapis manami muna-
yäshunkitsu.

Llulla profëtakunata castigananpä ninqan

[5]Llulla profëtakunami TAYTA
DIOS kuyanqan runakunata
engañaykäyan.
Paykunaqa imatapis aptapaq
kaqpäqa bendición kananpä
kanqantami niyan.
Mana aptapaq kaqpämi itsanqa
maldición kananpä kanqanta
niyan.
Tsay llulla profëtakunatami
TAYTA DIOS nin:
[6]"Qamkunataqa imata ruranäpä
kaqtapis manami musyatsiyä-
shaykinatsu.
Imanö kananpä kaqtapis manami
willayäshaykinatsu.
Tsaymi tsakäpakushqanö kar
imata willakuyänaykipä kaq-
tapis musyayankinatsu".

[7]Tsay llulla profëtakunaqa
pasaypa penqakuychömi
kayanqa.
Tayta Dios mana tantiyatsiptinmi
imata willakuyänanpäpis shi-
minkuna pashtanqatsu.
[8]Noqatami itsanqa TAYTA DIOSPA
Espïritun yanapaykäman pay
munanqannö willakunäpä.
Tsaymi valornï kan Israel runa-
kuna mana cäsukuq kayan-
qanta y jutsayuq kayanqanta
mana mantsariypa willaku-
näpä.

Jerusalén marka ushakänanpä ninqan

[9]¡Jacobpita aywaraq runakunapa
autoridäninkuna!
¡Israel runakunapa mandaqnin-
kuna!
¡Shumaq wiyayämay!
¿Imanirtä demandukunata shu-
maq arreglayankitsu?
¿Imanirtä leykunatapis cumpli-
yankitsu?[†]
[10]Tsaynö kayaptikimi Jerusalén-
cho mana alli ruraykunalla y
wanutsinakuylla kaykan.
[11]Autoridäkunapis sobornuta apa-
paqnin kaqpami janan shäri-
yan.
Sacerdötikunapis qellaypä ray-
kuqllami yachatsiyan.
Profëtakunapis qellaypä raykuq-
llami willakuyan.

[†]**3.9** Amós 5.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö kaykarmi niyan: “Tayta
Dios yanapaykämantsikmi.
Ima desgraciapis manami päsa-
mäshuntsu”.

12 Tsaynö kayanqaykipitami Sión
jirkan[c] imayka barbichashqa
chakranö rikakunqa.
Jerusalén markata ushakätsip-
tinmi raqällana rikakunqa.
Templutapis juchutsiyaptinmi
jachakunallana tsaycho wiña-
munqa.[†]

**Maytsay nacionpitapis
Jerusalénman Diosta adoraq
aywayänanpä ninqan**
Isaías 2.2-4

4 1 Shamuq watakunachömi TAYTA
DIOSPA wayin kaykanqan jir-
kanqa wakin jirkankunapita
mas respitashqa kanqa.
Tsaymanmi maytsay nacionpi-
tapis runakuna aywayanqa
Tayta Diosta adorayänanpä.
2 Tsaynöllami *Sión jirkanpita
TAYTA DIOSPA yachatsikuy-
ninta maytsaymanpis apa-
yanqa.
Jerusalénpita patsami palabranta
willakuyanqa.
Maytsay nacionpita Jerusa-
lénman runakuna aywarmi
niyanqa:
“TAYTA DIOS akranqan jirkan-
man llapantsik witsäshun.
Jacobpita aywaraq runakuna
yärakuyanqan TAYTA DIOSPA
wayinman yaykushun.
Tsaychömi kikin yachatsimäshun
mandamientunkunata imanö
cumplinantsikpä kanqantapis.
Tsaynöpami pay munanqannö
llapantsik kawashun”.[†]
3 Atska nación runakuna chiki-
nakuyaptinpis TAYTA DIOSMI
arreglanqa.
Tsay nacionkuna jatun y may-
jina karucho kaptinpis paymi
juzganqa.
Juk markawan juk marka guë-
rrata manami rurayanqanatsu.
Maytsaycho runakunapis espä-
dankunapitami arädupa plan-
chankunata ruratsiyanqa.
Lanzankunapitanami ösita rura-
tsiyanqa.[†]
Guërracho pelyayänanpäpis
manami kamarikuyanqanatsu.
4 Tsaynö kaptinmi runakuna pitapis
mana mantsariypa kawayanqa.
Üva jachapa y hïgus jachapa cha-
kincho añawmi jamapäyanqa.[†]
Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
tsaynö kananpä kanqanta nin.

5 Wakin marka runakuna dios-
ninkunaman yärakuyaptinpis
noqantsikqa munayyuq TAYTA
DIOSNINTSIKMANMI imaypis
yärakushun.

**Israel runakuna markanman
kutiyänanpä ninqan**

6 TAYTA DIOSMI nin:
“Tsay junaqqa chakin pakishqa
y oqrakashqa üshakunata
qoriqnömi castiganqä Israel
runakunata qorimushä.
7 Chakin pakishqa üshanö kayap-
tinpis
y juklä markaman qarqushqa
kayaptinpis
markanman kutir munayyuq
kayänanpämi yanapashä.
Nirkurnami *Sión jirkanpita
imayyaqpis paykunapa man-
daqnin rey kashä.[†]

---

[c] **3.12** Sión jirkanchöqa templumi karqan.
[†] **3.12** Jer. 26.18. [†] **4.2** Isa. 56.6-7; Zac. 8.20-22. [†] **4.3** Joel 3.10. [†] **4.4** Zac. 3.10.
[†] **4.6-7** Sof. 3.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 “Sión marka, üshakunata rikachakuna törrinö karmi Tayta Dios kuyanqan runakunata alli rikaykanki.
Qamqa yapaymi munayyuq kanki.
Kuyanqä Jerusalénpitaqa yapaymi reykuna mandayanqa.
9 Tsaynö kananpä kaykaptinqa ¿imanirtä wachay nanaywan qayaraq warminö qayaraykanki?
¿Manaku mandashuqniki rey kan?
¿Yachaq runakuna wanushqaku?
10 Tsaynö kaptinpis qamcho taq runakunata jäkuq jirkakunapa prësu aparmi Babilonia nacionman chätsiyanqa.
Ay Sión, tsaynö kananpä kaptinqa pasaypa llakikur wachay nanaywan qoshpaykaq warmi qayaranqannö qayaray.
Juklä nacionman apayäshuptikipis contraykikunapa makinpitami TAYTA DIOS salvayäshunki”.

11 Kananqa atska nación runakunami qorikaskir contrayki shäriyashqa.
Paykunaqa willanakurmi nikäyan:
“¡Sión ushakaykaqta rikar kushipäshun!”
12 Tsay runakunaqa manami tantiyayantsu TAYTA DIOS imata yarpaykanqantapis.
Manami musyayantsu trïguta wirunanpä ëraman qoriqnö paykunata qorir castigananpä kanqanta.

13 Tayta Diosmi nin:
“Sión, trïguta trillatsir päjanta ushakätsiyanqannö tsay nacionkunata ushakätsiy.
Noqami yanapashayki fiërru waqrayuq y bronci shilluyuq törunö kar atska nacionkunata ushakätsiyänaykipä.
Nirkurmi suwar apakuyanqan riquëzankunata qorimunki.
Tsaytanami kay patsapa duëñun kaptï noqa TAYTA DIOSPÄ apamunki”.

Israel runakunapa mandaqnin rey yurinanpä ninqan

5 1 *(4.14)* Jerusalén runakuna, washäkuyänaykipä kamarikuyay.
Qamkunata atacayäshunaykipämi jäpa runakuna chäyämunqa.
Paykunami vinciyäshurniki mandayäshuqniki reyta qaqllancho pasaypa wiruyanqa.

2 *(1)* Belén Efrata marka, Judácho wakin markakunapita mas takshalla kaptikipis qamchömi Israel runakunapa mandaqnin rey yurinqa.[†]
Payqa unaypita patsami kaykan.
3 *(2)* Llulluta warmi qeshyakunqanyaqllami contrankunapa makincho Israel runakunata Tayta Dios kachaykunqa.
Wamra yuriskiptinnami Israel runakuna mashtakashqa kaykäyanqanpita kutiyämunqa.
4 *(3)* Tsay wamra wiñarkurnami TAYTA DIOS yanapaptin imayka üsha mitsiqnöpis kuyanqan runakunata shumaq rikanqa.
Maytsaychöpis runakuna payta adorayaptinmi Israel runakuna pitapis mana mantsariypa añaw kawayanqa.
5 *(4)* Paymi salvamäshun añaw kawanantsikpä.
Tsay witsan Asiria runakuna markantsikta atacar

[†] **5.2** Mat. 2.6; Juan 7.42.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

palaciuntsikkunaman yaykamuptinpis michäyänanpämi atska capitankunata kachashun.
6 (5) Tsay capitankunami espädankunawan Asiria runakunata vincir munayninkunaman churayanqa.
Tsaynöpami Nimrodpa[d] markanpita salvamäshun.

Contrankunata Israel runakuna vinciyänanpä ninqan

7 (6) Jacobpita aywaraqkunata wakinta wanutsiyaptinpis kawaykar quëdaqkunaqa maytsay markakunachöpis respitashqami kayanqa.
Shullyapis tamyapis TAYTA DIOSPA bendicionnin kanqannömi paykunapis llapan marka runakunapä bendición kayanqa.

8 (7) Mayqan markapis contran shärir atacaptinqa munti uywakunata león atacaqnörämi Israel runakuna atacayanqa.
Malta león üshakuna kaykanqanman yaykuskir wanutsir ushanqannömi paykunapis contrankunata wanutsir ushayanqa.
Kawaykaqtaqa manami ni jukllayllatapis kachäyanqatsu.
9 (8) TAYTA DIOS, tsaynöpami Israel runakunapa llapan contrankunatapis ushakätsinki.

10 (9) Tsay contran runakunatami TAYTA DIOS nin:
"Tsay junaqmi cawalluykikunatapis chipyaq wanutsishä.
Guërra carrëtaykikunatapis llapantami ushakätsishä.

11 (10) Markaykikunatapis y amparakuyänaykipä shäritsiyanqayki jatun wayikunatapis llapantami juchutsir ushakätsishä.

12 (11) "Brüjukunatapis llapantami ushakätsishä.
Suerti rikaqkunapis qamkunacho manami kanqanatsu.
13 (12) Adorayanqayki ïdulukunatapis y wankakunatapis ushakätsiptïmi kikikikuna rurayanqayki dioskunata imaypis adorayankinatsu.
14 (13) *Asera diösapä jawiyanqayki raku qerukunatapis llapantami ushakätsishä.
Markaykikunatapis chipyaqmi juchutsishä.
15 (14) Pasaypa ajanarmi mana cäsukamaq runakunataqa may markacho täyaptinpis castigashä".

Israel runakuna washäkuyänanpä Tayta Dios ninqan

6 1 TAYTA DIOS ninqanta wiyayay.
Paymi nin:
"Jirkakuna wiyaykäshuptiki shärirkur ñöpächo washäkuyay.
Jirkakuna wiyayäshunaykipä jinchi parlayämuy.
2 Jirkakuna, kuyanqä runakunata shimpiptï wiyayämay.
Patsata tukmaraq cimientukunapis, Israel runakunata cuentata mañaptï wiyayay.[†]

3 "Kuyanqä runakuna, ¿imatatä mana allita rurashqä?
¿Imachötä qamkunata ajanätsishqä?
Imacho qallayätsinqätapis mä niyämay.

[d] **5.6** Nimrodmi Asiria nacionpa capitalnin Nínivita shäritsirqan. Nimrodpita masta musyanaykipä liyinki Gén. 10.8-12.
[†] **6.2** Isa. 3.13; Ose. 4.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Egiptucho wätay kayanqaykipita
salvarmi qamkunata jipimurqä.†
Pushayämushunaykipämi Moi-
sésta, Aarónta† y Maríata†
kachamurqä.
5 Kuyanqä runakuna, yarpäyay
Moab nacionpa mandaqnin
rey Balac qamkunapa contray-
kikuna shärinqanta.
Tsaynöpis yarpäyay Beorpa tsu-
rin Balaam maldicionayäshu-
naykipa trokin bendicionta
churamunqanta.†
Yarpäyay Sitimpita Gilgalyaq Jor-
dán mayuta imanö päsayan-
qaykitapis.†
Tsaykunata yarparmi tantiya-
yanki noqa TAYTA DIOSNI-
KIKUNA qamkunata imaypis
salvanqäta".

Tayta Dios imata munanqanpis

6 ¿Imallantsikwanrä TAYTA DIOSPA
ñöpanman chäshun?
¿Imallatarä munayyuq Tayta
Diosta adoranantsikpä apa-
shun?
¿Sacrificiuta rupatsinantsikpä
watayuq torïtukunatatsurä
apashwan?
7 Juk waranqa (1,000) carnërukú-
nata pishtaskir paypä rupa-
tsishqa ¿kushikunqatsurä?
Chunka waranqa (10,000) mayu-
kuna aywaykaqtanö atska
aceitita *altarman jichapashqa
¿kushikunqatsurä?
Jutsata ruranqantsikpita mayor
tsurintsiktapis wanuskatsir
rupatsishqa ¿kushikunqatsurä?
8 TAYTA DIOSQA imata munanqan-
tapis nimashqantsiknami.
Payqa munan alli kaqllata rura-
nantsikta, runa mayintsikta
kuyapänantsikta y mana runa
tukuypa pay ninqanta cäsuku-
nantsiktami.†

Jerusalén runakunata Tayta Dios castigananpä ninqan

9 Jerusalén runakuna, TAYTA
DIOSMI qayaykäshunki.
Tantiyakuq runa karqa paypita
*mantsapakuyay.
Qayakurmi nin:
"Markacho kaqkuna y mayor runa-
kuna, llapaykikuna wiyakuyay.
10 Wayikikunachöpis suwakuyanqa-
llaykimi kaykan.
Tsaynöpis wayikikunacho kaykan
runa mayikita engañayänay-
kipä pësakunallami.
11 ¿Imanöpatä perdonäman runa
mayinta pësuwan engañaq-
taqa?†
12 Kay markacho kaykaq imayka-
yuq runakunaqa runa mayinta
ñakatsiq, runa mayinta enga-
ñaq y llullakuqllami kaykäyan.

13 "Tsaynö kayanqaykipitami casti-
gayäshayki.
Jutsata rurayanqaykipitami usha-
kätsiyäshayki.
14 Mikuyaptikipis pachaykikuna
mana juntaptinmi mallaqaykä-
llar kawayanki.
Cosëchata qoriyanqaykipis
manami aypanqatsu churayä-
naykipä.
Churakuyanqaykitapis guërracho
vinciyäshurnikimi apaku-
yanqa.
15 Mururpis manami cosechayankitsu.
Aceitünasta aqarpis aceitinwan
manami llushikuyankitsu.
Üvata jarurpis manami vïnuta
upyayankitsu.

---

†**6.4a** Éxo. 12.50-51. †**6.4b** Éxo. 4.10-16. †**6.4c** Éxo. 15.20. †**6.5a** Núm. 22—24. †**6.5b** Jos. 3.1—4.19. †**6.6-8** 1Sam. 15.22; Prov. 21.3; Ose. 2.19-20; 6.6; Amós 5.22-24; Zac. 7.9-10. †**6.10-11** Lev. 19.35-36; Deut. 25.13-16; Amós 8.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 “Qamkunaqa rey Omri yachatsinqan costumbrinkunata
rurarmi jutsayuq kaykäyanki.
Rey Acab jutsata rurar kawanqannömi kawaykäyanki.†
Tsaynö kayanqaykipitami
pasaypa castigar desgraciaman jitayäshayki.
Pasaypa ñakayanqaykita rikarmi
asipäshurniki penqakuyman
churayäshunki”.

Jutsa rurayman Israel runakuna churakäyanqan

7 1 ¡Allaw, noqallä!
Cosechashqa chakraman yaykur
üvata y hïgusta ashiq runanömi kaykä.
Chakracho imatapis mana tarir
mallaqaq runa llakikunqannömi llakikü.
2 Kay nacionchöqa manami pipis
Tayta Diosta cäsukuntsu.
Allillata ruraq runaqa manami
jukpis kantsu.†
Wanutsinakuyllapämi yarpaykäyan.
Jukninpis jukninpis ushakätsinakuyllatami munaykäyan.
3 Jutsa rurayllapämi yarparäyanpis.
Autoridäkunapis y juezkunapis
chaskipakurmi shumaq arreglayantsu.
Imaykayuq runakuna pägakuykurmi munayanqanta ruratsiyan.
Tsaynöpami wakin runakunapis jutsa rurayllaman churakashqa kayan.
4 Paykunachöqa mas respitashqa
runakunapis kashanörämi
kaykäyan.
Mas yärakuypä runakunapis
turuna kashanörämi kaykäyan.
Tsaynö kayaptinmi jutsankuna
poquykanna.
Willakuq profëtakuna willakuyanqannöllami castigashqa
kayänanpä kaq junaq chaykämunna.
Tsay witsanqa ima ruraytapis
manami kamäpakuyanqatsu.

5 Pimanpis ama criyiyaynatsu.
Kuyanakuyanqayki amïguykikunamanpis ama yärakuyaytsu.
Warmikikunatapis llutallaqa imatapis ama willayaytsu.
6 Ollqu tsurinmi taytanta manakaqman churan.
Warmi wawanmi mamanpa contran shärin.
Llumtsuyninpis suegrantami chikin.
Tsaynö karmi tsay wayillacho tarpis kikinkunapura chikinakuyan.†
7 Tsaynö kaptinpis noqaqa TAYTA DIOSMANMI yärakuykä.
Salvamänanpä Tayta Diosmanmi imaypis yärakushä.
Payqa mañakunqäta wiyamanmi.

Israel runakunata Tayta Dios salvananpä ninqan

8 Tsay witsanmi Israel runakuna niyanqa:
“Chikimaqnïkuna, desgracia päsamanqanpita ama kushipäyämaytsu.
Ishkirpis shärishämi.
Mantsariypä tsakaychönö kaptïpis TAYTA DIOSMI noqapä aktsi kanqa.
9 Tayta Diosta ajanätsirmi jutsata rurashqä.
Tsaymi castigamaptinpis awantashä.
Tsaypitanami perdonamar aktsiman jipimanqa.
Salvamaptin kushishqami kawashä”.

†**6.16** 1Rey. 16.29-30; 21.25-26. †**7.2** Sal. 12.1. †**7.6** Mat. 10.35-36; Luc. 12.53.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Chikimaqnïkuna rikayänanpämi
Tayta Dios yanapamanqa.
Tsayta rikarmi pasaypa penqa-
kushqa kayanqa.
Tayta Dios castigamanqanta
rikarmi paykunaqa kushipä-
mar niyämarqan: "¿Maychötä
kaykan Diosniki?"†
Tsaynö niyämanqanpitami cäll-
icho kaykaq mitunö llut-
skashqa kayanqa.
Tsaynö kaykaqta rikarmi noqapis
paykunata kushipäshä.

11 Jerusalén marka, jiruruypa cor-
ralaraq pirqaykikuna alli-
tsashqa kananpä kaq junaq
chaykämunnami.
Lindëruykikunapis mas jatunmi
kanqa.
12 Tsay witsanqa maytsaypitami
runakuna qamman shayä-
munqa.
Tsaymi shayämunqa Asiriapita,
Egiptupita, Nilo mayupita,
Éufrates mayupita, lamar
kuchunpita, jallqakunapita y
maytsaypitapis.
13 Jutsata rurallar kawayanqanpi-
tami markankuna tsunyaranqa.

Tayta Diosta mañakuyanqan

14 Tayta Dios, kuyanqayki runakuna
kaykäyaptïqa rikaykayällämay.
Noqakunaqa kaykäyä üshaykiku-
nanömi.
Allinnincho tarpis munti ruri-
ncho oqrakashqanömi kaykäyä.
Unay castäkunata alli rikanqaykinö
noqakunatapis rikaykayällämay.
Basáncho y Galaadcho alli qewa-
kuna kayanqanman yapay
pushaykayällämay.

15 Unay castäkunata Egiptupita
jipimurnin milagrukunata
ruranqaykinö noqakunapäpis
milagrukunata ruraykullay.
16 Milagrukunata ruranqaykita
wakin nación runakunapis
rikayätsun.
Tsayta rikarmi paykunapis tanti-
yakuyanqa qamlla munayyuq
Dios kanqaykita.
Kikinkuna munayniynaq kan-
qanta tantiyaskirmi pasaypa
penqakushqa kayanqa.
Äyakashqa rikakurmi ima
ruraytapis kamäpakuyanqa-
tsu.
17 Paykunaqa culebrakunanömi all-
pata mikuyanqa.[e]
Pakaraykäyanqanpita yarqa-
murmi ñöpaykiman tsuktsuk-
yaykar chäyämunqa.

18 Tayta Dios, qamnöqa manami juk
dios kantsu.
Kuyanqayki runakuna perdonta
mañakuyäshuptikiqa perdo-
nankimi.
Jutsankunatapis qonqankimi.
Ajanar imayyaqpis castiganay-
kipa trokinqa salvanqayki
runakunata kuyaparmi yana-
panki.

19 Taytay, yapay kuyapaykayällä-
may.
Jutsata rurayanqätapis amana
yarparaykullaytsu.
Tsaypa trokinqa jutsata rurayan-
qäta mas jondunnin lamarman
jitarpuy.
20 Abrahamta, Jacobta y wakin
unay castäkunata kuyapar
awninqaykita cumpliykullay.†

---

[e] **7.17** *Allpata mikuyanqa* ninanqa pasaypa penqayman churashqa kananpä kanqantami nikan (Gén. 3.14).
† **7.10** Sal. 79.10; Joel 2.17. † **7.20** Gén. 12.1-3; 17.6-8; 28.13-15; Luc. 1.55.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nahúm

Nahúm willakunqan witsanmi Asiria soldädukuna atska markakunata vincir munaynincho tsararäyarqan. Tsaynöllami Israel nacionta atacar Samaria markata kimsa watantin soldädunkunawan jiruruypa tsaparäyarqan (2Rey. 17.5). Tsaymi Nahúm willakurqan Asiria nacionta Tayta Dios juzgananpä kanqanta. Tsaynö willakurqan soqta pachak pitsqa chunka (650) watanö Jesucristo manarä yuriptinmi.

---

1 [1] Kay libruchömi qellqaraykan profëta Nahúmta Tayta Dios revelanqan. Nahúmqa Elcos markapitami karqan. Paytami Tayta Dios revelacioncho rikatsirqan Nínive markata ushakätsinanpä kanqanta.†

Nínivita Tayta Dios castigananpä ninqan

[2] TAYTA DIOSQA runakuna payllata sirviyänantami munan.
Contran kaqkunataqa mana kuyapaypami pitapis castigan.†
Pipis mana wiyakuptinqa pasaypami ajanan.
[3] TAYTA DIOSQA pacienciakuq y munayyuqmi kaykan.
Pacienciakuq karpis jutsa ruraqkunataqa castiganmi.
TAYTA DIOSQA shukukuy wayra y mangäda tamya jananpami aywan.
Pukutaypis chakincho polvu shäriqnöllami kaykan.
[4] Ollqutupaptinmi lamarpis y mayukunapis tsakiskin.
Basán particho y Carmelo jirkacho kaqkunapis tsakiyanmi.
Líbanucho kaykaq waytakunapis tsakinmi.
[5] Pay shamuptinqa jirkankunapis kuyuyanmi.
Jirkakunapis tsullurmi ushakäyan.†
Kay patsapis y kay patsacho kaqkunapis llapanmi mantsakar tsuktsukyäyan.
[6] Pay rabyanaptin ¿pirä mantsarinmantsu?
Pay ajanaptin ¿pirä michanman?
Pay rabyakurqa ninanörämi imaykatapis ushan.
Pay puriptinqa qaqakunapis pakikäkuyanmi.

[7] TAYTA DIOSQA allillata ruraqmi.
Payqa llakikuycho kaqkunatapis yanapanmi.
Payman yärakuqkunatapis rikanmi.
[8] Paypa contran kaqkunatami itsanqa juchu apaqnörä ushakätsin.
Maytsaypa aywayaptinpis wanuyllami qatiraykan.

[9] ¿Imanirtä TAYTA DIOSPA contran shäriyänaykipä willanakuykäyanki?
Payqa llapaykitami ushakätsiyäshunki.
Contran shäriqkunataqa chipyaqmi ushakätsinqa.
[10] Imayka shatayashqa shirakata y tsaki oqshata nina lunyar ushaqnömi ushakätsinqa.

---

†**1.1—3.19** Isa. 10.5-34; 14.24-27; Sof. 2.13-15. †**1.2-3** Éxo. 20.5-6; Deut. 4.24.
†**1.5** Sal. 97.5; Miq. 1.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Nínive runakuna,[a] qamkunapa
mandashuqniki reyqa TAYTA
DIOSPA contranmi shärishqa.
Tsaymi mana allita yätsiyä-
shunki.

12 Kuyanqan runakunatami TAYTA
DIOS nin:
"Qamkunata castigashqa karpis
kananpitaqa mananami casti-
gayäshaykinatsu.
Asiria nación runakunatami
itsanqa munayyuq y atska
kayaptinpis llapanta ushakä-
tsishä.
13 Tsay runakunapa munaynincho
kayanqaykipitami jipiyä-
shayki.
Mananami yapayqa paykunapa
munaynincho kayankinatsu".

14 Nínive markapa mandaqnin rey-
tami TAYTA DIOS nin:
"Jutiki aywaränanpäpis qampita
aywaraqkuna manami kayan-
qanatsu.
Tsaymi diosnikikunapa templun-
cho kaykaq ïdulukunata qeru-
pita rurashqa kaqtapis, qoripita
y yuraq qellaypita fundishqa
kaqtapis llapanta ushakätsishä.
Melanaypä mana väliq kaptikimi
tsay templuman qamtapis
pampashayki".

15 *(2.1)* Judá runakuna, alli willa-
kuyta apamuq runa jirkaku-
napa shamuykaqta rikayay.
Paymi apaykämun alli kawayä-
naykipä kaq willakuyta.[†]
Kananpitaqa contrayki runakuna
ushakätsiyäshunaykipä mana-
nami shayämunqanatsu.
Paykunaqa llapannami wanur
ushakäyashqa.
Tsaynö kaykaptinqa Tayta Diospa
fiestankunata[†] rurar kushiku-
yay.
Tsay fiestakunacho payta awni-
yanqaykita cumpliyay.

2 1 *(2)* Nínive runakuna, contrayki
runakunami ushakätsiyäshu-
naykipä shamuykäyan.
Tsaynö kaykaptinqa törriman
yarkurkur maya mayalla kay-
käyay.
Nänipa shamuqta rikachakuyay.
Espädaykikunata kamarikuyay.
Soldäduykikunata empëñu qori-
yay.
2 *(3)* Qamkunami Jacob casta runa-
kunata ushakätsir rapraynaq
üvatanö qarapachashqata jaqi-
yashqayki.
Tsaynö rurashqa kayaptikipis
TAYTA DIOSMI Israel runaku-
nata yanapanqa unay kawa-
yanqannö yapay alli kawayä-
nanpä.

3 *(4)* Tayta Diospa soldädunkunaqa
atacayäshunaykipä kamari-
kushqanami kaykäyan.
Escüdunkunapis latsapankunapis
pukami kaykäyan.
Carrëtankunapis illaqukuynö-
rämi atsikyar cörriykäyan.
Cawallunkunapis guërraman juk-
lla yaykuyta munarmi wak-
man kayman atipakuykäyan.
4 *(5)* Carrëtankunapis qoshtatarrämi
cällikunapa aywaykäyan.
Pläzakunachöpis atsikyaypa
atsikyarmi illaqukuynörä
wakpa kaypa cörriykäyan.

5 *(6)* Rey mandaptinmi alli chölu
capitankuna escüdunkuna-
wan tsapakurkur markata

---

[a] **1.11** Nínive markaqa Asiria nacionpa capitalninmi karqan.
[†] **1.15a** Isa. 52.7. [†] **1.15b** Lev. 23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

atacayänanpä murällaman
tanqanakurrä cörriykäyan.
6 (7) Marka ñöpanpa päsaq mayuta
qaykuykurmi reypa palaciun-
tapis juchuykätsiyan.
7 (8) Reypa warmintapis prësumi
apaykäyan.
Tsaymi wätaynin warmikunapis
paluma waqanqannörä waqa-
raykar qepanta aywaykäyan.
Pëchunkunatapis takarrämi
waqaykäyan.
8 (9) Atacayaptinmi Nínive runa-
kuna qeshpir aywakuyan.
Qocha tsaparaq kichakaskiptin
yaku bunyaypa bunyar aywaq-
nörämi tanqanakurrä aywayk-
käyan.
Tsaynö qeshpirmi kutiyänanpä
mayjina qayayaptinpis kuti-
yannatsu.

9 (10) ¡Nínive runakuna jaqiriyanqan
yuraq qellayninta y qorintapis
apakuyay!
¡Paykunapa riquëzankunaqa
yupaytapis mana atipaypämi!
10 (11) ¡Nínive marka tsunyaray-
kanmi!
¡Chipyaqmi ushakatsiyashqa!
¡Wayinkunapis juchutsishqami
kaykan!
¡Runakuna pasaypa mantsakä-
yaptinmi shonqunkunapis
utuk utukyan y qonqurninku-
napis tsuktsukyan!
¡Pasaypa almatakashqa kayap-
tinmi kallpankunapis kanna-
tsu!

11 (12) Ñöpataqa Nínive marka leonpa
machayninnömi karqan.
Tsaychöqa awkinkunapis y wam-
rakunapis añawmi kawayar-
qan.
12 (13) Uywakunata wanutsiq leon-
kunanömi Nínive runakuna
kayarqan.
Tsaymi contrankunata ushakas-
katsir aypunakuyänanpä mar-
kanman imaykatapis ashtayaq.
Tsaynöpami wayinkunamanpis
suwakuyanqanta qoriyaq.

13 (14) Tsaynö kayanqanpitami
llapanta mandaq TAYTA
DIOS Nínive runakunata nin:
"Noqaqa qamkunapa contrayki-
nami rikakushqä.
Contrayki karmi llapan guërra
carrëtaykita uchpayanqanyaq
rupatsishä.
Llapan tsurikitami ushakätsishä.
Tsaynö ushakätsiptïmi täyanqay-
kicho suwakunapis kayanqa-
natsu.
Ni willakuqkunapis qamkuna
kaqcho manami kayanqana-
tsu".

3 1 ¡Allaw Nínive runakuna,
kananmi musyayämanki!
Qamkunaqa runapa yawarnin-
tami jichayashqayki.
Llullakullarmi y runakunata
wanutsillarmi puriykäyanki.
Mana jamaypami suwakuylla-
man churakashqa kaykäyanki.
2 Tsaynö kayanqaykipitami musya-
yanki chicötita pashtatsiyaqta,
carrëtakunapa ruëdankuna
büllata rurayaqta,
cawallukuna patatarrä cörri-
yaqta
y carrëtakuna taqrarar ayway-
käyaqta.
3 Tsaynöpis rikayankimi cawallun
muntashqa soldädukuna ataca-
yäshunqaykita,
chipipiqtarä espädankuna y
lanzankuna aptashqa shamuy-
kaqta,
atska runakuna malograkushqa
kaykaqta,
waranqanpa waranqanpa aya-
kuna jitaraykäyaqta

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

y yupaytapis mana atipaypä
wanushqa runakuna mashta-
raqta.
Tsaynö kaptinmi mayman jaruy-
kuyänaykipäpis sitiu kanqatsu.
4 *Prostitüta warmi kuyayllapä kar
runata engañanqannömi qam-
kunapis atska markakunata
engañayashqayki.
Brüjukunanömi juk nación runa-
kunatapis criyitsiyashqayki.
Tsaynö kayanqaykipitami tsay
desgraciakuna päsayäshunki.

5 Tsaymi llapanta mandaq TAYTA
DIOS niyäshunki:
"Qamkunapa contraykimi kaykä.
Runakunapa ñöpancho träjinta
qariptin warmi penqakunqan-
nömi qamkunapis markaku-
napa ñöpancho penqakuyanki.
6 Tsaynöpis rakchawan pichukus-
kir runa penqakunqannömi
qamkunapis penqakuyanki.
7 Llapan rikayäshuqnikikunami
qeshpir niyanqa:
'¡Nínive marka pasaypa usha-
kashqami kaykan!
Kananqa ¿pirä tsay markata
kuyapanqa?
¿Pillarä tsaycho taq runakunata
shoqanqa?'

8 "Nínive runakuna, ¿imanirtä
yarpäyanki Tebas runakuna-
pita mas munayyuq kayan-
qaykita?
Tebas markaqa Nilo mayupa
ñöpanchömi kaykan.
Tsay mayumi entëru kuchunpa
tumar imayka murällanö mar-
kata tsaparan.
9 Pipis mana atacayänanpämi Etio-
pía y Egipto nacionkuna janan
imaypis shäriyarqan.
Tsaynöllami Fut y Libia nacion-
kunapis Tebas markata yana-
payarqan.

10 Tsaynö kaptinpis juk nación runa-
kuna vinciskirmi Tebas runa-
kunata prësu apakuyarqan.
Wamrankunatapis toqshunkuna
putsiqpämi cälli esquïnakuna-
cho tsapir usharqan.
Nirkurnami tsaycho kaykaq
yachaq runakunata prësu apa-
yänanpä suertita titayarqan.
Mayor runakunatapis cadinar-
kurmi prësu apakuyarqan.

11 "Nínive runakuna, qamkunapis
Tebas marka runakunanöllami
machashqanö tsankapaykä-
yanki.
Contraykikuna mana tsariyäshu-
naykipämi pakakur puriyanki.
12 Imayka hïgus jachata shoqshir
shushuq kaq wayuyninta
mikur ushayanqannömi qam-
kunatapis ushayäshunki.
Poqushqa hïgus ishkinqannö-
llami pakakuna törrikikunapis
juchur ushakäyanqa.
13 Soldäduykikunapis warminömi
mantsariyanqa.
Punkuykikunata nina lunyar
ushaptinmi uchkuraykar quë-
danqa contraykikunapis yay-
kayämunanpä.

14 "Upuyänaykipä yakuta churaku-
yaptikipis,
marka murälla mas anchu
kananpä pirqayaptikipis,
mituta jaruykur adöbiwan shu-
maq sigurayaptikipis
15 markaykita rupatsirmi qamkuna-
tapis rupatsiyäshunki.
Qeshpiq kaqtami espädawan
wanutsiyäshunki.
Chakracho plantakunata shiwri
ushanqannömi qamkunatapis
ushakätsiyäshunki.
Tsaynö kananpä kaykaptinqa
¡soldäduykikuna atska kayä-
nanpä qoriyay!

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¡Chukllushkuna atska kanqannö
kayänaykipä qamkunapis
mirayay!

16 “Qamkuna kaqcho negociantikuna
qoyllurnörämi mirayashqa.
Tsaynö kaptinpis chukllushkuna
qaranta lloqtiskir pajar aywa-
kuyanqannömi paykunapis
aywakuyanqa.
17 Markaykita täpaq soldädukuna
y capitannikikunapis atska
chukllushkunanömi kaykäyan.
Alaptin chukllushkuna pirqacho
mana kuyukuypa laqaräyan-
qannömi paykunapis kaykäyan.
Rupay yarqaskamuptin chuk-
llushkuna pajar aywakuyan-
qannömi soldäduykikunapis
qeshpir aywakuyanqa.
Maycho kayanqanpis manami
musyakanqatsu”.

18 “Asiria nacionpa mandaqnin rey,
tantiyakuy ima päsashunay-
kipä kanqantapis.
Mandar yanapashuqnikikuna y
soldäduykipa capitanninkuna-
pis wanurmi ushakäyanqa.
Soldäduykikunapis jirkakunapa
qeshpir aywakuyaptin manami
pipis qorinanpä kanqatsu.
19 Qampäqa wanuypis janaykichö-
nami kaykan.
Qamqa pïmaytapis mana kuya-
paypami ñakatsirqayki.
Tsaymi desgracia päsashun-
qaykita musyar pïmaypis
kushipäyäshurniki taqllapäyä-
shunki”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Habacuc

Habacuc willakunqan witsanmi Babilonia nación soldädukuna atska nacionkunata vincir munaynincho tsararäyarqan. Judá nación runakunata Babilonia runakunawan castigananpä Tayta Dios niptinmi Habacuc pasaypa llakikurqan. Manami tantiyarqantsu imanir mana alli runakunawan kuyanqan runakunata Tayta Dios castigananpä kanqanta (Hab. 1.13). Tsaymi Tayta Dios nirqan ima kaptinpis payman yärakunanpä kanqanta (Hab. 2.4) y mana alli runakunata ushakätsinanpä kanqanta (Hab. 2.5-20). Tsayta tantiyarmi Habacucqa Tayta Diosta alabarqan (Hab. 3.17-19). Habacuc willakurqan soqta pachak (600) watanö Jesucristo manarä yuriptinmi.

---

1 [1]Kaychömi qellqaraykan profëta Habacucta Tayta Dios revelanqan.

Habacuc llakikur mañakunqan

[2]TAYTA DIOS, llapan shonqüwan mañakamuptïpis ¡imayyaqrä wiyamankitsu!
Pasaypa mañakaykämuptïpis ¡imayrä mana alli runakunapa makinpita salvayämanki![†]
[3]¡Imayyaqrä mana allikunata rurayanqanta rikashä!
Kaychöqa wanutsinakuylla y ushakätsinakuyllami kaykan.
Maytsaychöpis rimanakuylla y chikinakuyllami kaykan.
[4]Tsaynö karmi leykunata cäsukuyantsu.
Washäkuyta mana puëdiqkunatami manakaqman churayan.
Munanqaykinö kawaq runakunatami pasaypa chikiyan.
Juezkunapis manami leykuna qellqaranqannötsu arreglayan.

Habacuc mañakunqanta Tayta Dios contestanqan

[5]Tsaymi Tayta Dios nirqan:
"Wakin nacionkunata ima päsanqantapis tantiyakur pasaypa mantsakäyay.
Pasaypa mantsariypä kaqkunata ruranäpänami kaykä.
Imanö ruranäpä kanqanta willayäshuptikipis manami criyiyankitsu.[†]
[6]Noqami kamakaykätsï Babilonia[a] mana alli runakuna guërrata rurayänanpä.[†]
Paykunaqa maytsaypami puriykäyan runakunapa wayintawan chakrankunata qechur.
[7]Pasaypa mantsaypä mana allimi kayan.
Juk nacionman charpis tsay nacionpa leyninkunata mana cäsurmi kikinkunapa leyninkunallata välitsiyan.

[8]"Paykunapa cawallunkunaqa tigripitapis masmi cörriyan.
Paqaspa puriq *löbu mantsaypä kanqanpitapis mas mantsaypämi kayan.
Tsay cawallunkuna muntashqami yupaytapis mana atipaypä puriyan.

---

[a]**1.6** Hebreo idiömachöqa *Caldea* ninmi. Caldeaqa Babiloniapa jukaq jutinmi kaykan.
[†]**1.2** Sal. 13.1-2; 73.4-14; Jer. 12.1-4; Apoc. 6.10. [†]**1.5** Hech. 13.41. [†]**1.6** 2Rey. 24.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chipshaman karupita anka
aywanqannömi guërramanpis
karupita aywayan.
9 Tinkuyanqan kaqtaqa pïmaytapis
wanutsirmi ushayan.
Maypa chäyaptinpis pasaypami
runakuna mantsayan.
Prësu tsariyanqan runakunaqa
lamar kuchuncho aqushanörämi kaykäyan.

10 "Nación mandaq reykunatapis autoridäkunatapis asipar
manakaqmanmi churayan.
Markacho runakuna amparakuyänanpä murallanqanta rikar
asikuyanmi.
Murälla waqtanman allpata
qotuskirmi atacayänanpä tsay
markakunaman yaykuyan.
11 Shukukuy wayra imatapis ushakätsinqannömi pïmaytapis
ushakätsiyan.
Tayta Diosman yärakuyänanpa
trokinmi kikinkunapa kallpankunaman yärakuyan".

Tayta Diosta Habacuc yapay mañakunqan

12 Tayta Dios tsaynö niptinmi Habacuc nirqan:
"TAYTA DIOS, imaypitapis kawaq
*santu Diosmi kanki.
Imaypis mana ushakaqmi kanki.
Tsapämaq qaqami kaykanki.
Kikiki yanapaptikimi Babilonia
runakuna shayämunqa castigayämänanpä.
13 Tsaynö kaptinpis qamqa jutsa
ruraq runakunata manami
rikaytapis munankitsu.
Jutsasapa runakunataqa imaypis
manami chaskinkitsu.
Tsaynö kaykarqa ¿imanirtä tsay
mana alli runakunata ushakätsinkitsu?
¿Imanirtä tsay jutsasapa runakuna jutsaynaq runakunata
wanutsiyaptin upällakunki?†
14 ¿Imanirtä kachapanki lamarcho
pescäduta mällawan tsariskir
apayanqannö runakunata apayänanta?
¿Imanirtä kachapanki pipis mana
cäsushqa arashtanö wanutsiyänanta?
15 "Anzuëluwan mällawan karpis
atska pescäduta tsariqnömi maytsay nacionpita runakunata wanutsir
pasaypa kushikuyan. 16 Mikunanpä
tsaytsika kaptin pescaq runa mällankunata y anzuëlunta adorar sacrificiukunata rupatsinqannömi armankunata
adorayan y kallpayuq kayanqanpita
allish tukuyan. 17 ¿Tsaynöllatsurä wanutsiyanqa? ¿Tsaynöllatsurä nacionkunata
mana kuyapaypa ushakätsiyanqa?"

2 1 Rikachakuna törricho marka
täpaq runa maya maya kanqannömi noqapis shuyaraykä mañakunqäta TAYTA DIOS wiyamänanta.

Marka täpaq runa
(2.1)

† **1.13** Sal. 5.4-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Habacuc yapay mañakunqanta Tayta Dios wiyanqan

2 Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan:
"Pipis mana pantaypa liyinanpä
taksha tablacho revelanqäta
shumaq qellqay.
3 Tsay revelanqäqa tiempun chä-
muptinrämi cumplinqa.
Juklla mana cumpliptinpis mana
ajayaypa shuyaray.
Imay karpis cumplinqami.
Höran chämuptinqa llapanpis
ninqänöllami kanqa.†

4 "Tsay runakunaqa runa tukurmi
kallpankunallaman yärakuyan.
Paykunaqa mana allikunatami
rurayan.
Munanqänö kawaq runaqa noqa-
man yärakamurmi kawanqa".†

Mana alli runakunata Tayta Dios ushakätsinanpä ninqan

5 Runa tukuqkunaqa rïcuyayta
munarmi[b] jamaytapis tariyan-
tsu.
Imaykayuq tikrarpis alli kawayta
manami tariyantsu.
Munayyuq kayta munarmi aya-
kunata sepultüra chaskiypa
chaskinqannö runakunata
ushaypa ushaykäyan.
Tsaymi juk markata juk markata
atacar vinciykäyan.

6 Tsay vinciyanqan runakunami
vinciqninkunata manakaqman
churar niyanqa:
"¡Allaw qamkuna! ¡Runakunapa
imaykankunatapis qechu
qechurkurmi pasaypa imayka-
yuqyäyashqayki!
¡Imayyaqrä suwakuyanqallayki-
wan imaykayuq kayanki!
7 Ñakatsiyanqayki runakuna
wanutsiyäshunaykipä illaqpita
chäyämuptinmi mantsakar
pasaypa tsuktsukyäyanki.
Llapan imaykaykikunatapis apa-
kuyaptinmi qallapächu rika-
kuyanki.
8 Atska markakunapa imaykan-
tapis apakuyanqaykipitami
tsaytsika soldädukuna shamur
qamkunapatapis imaykaykiku-
nata apakuyanqa.
Tsaynö rurayäshunki nacionnï-
man shamur may markachöpis
wanutsiyanqaykipita y mana
allikunata rurayanqaykipitami.

9 "¡Allaw qamkuna! Imaykayuq
kayänaykipämi runapa imay-
kantapis suwapäyanki.
Tsaynö imaykayuq tikrarmi yar-
päyanki imapis mana päsayä-
shunaykipä kanqanta.
10 Tsaynö kayanqaykipitami qam-
kuna y castaykikuna penqa-
kuycho rikakuyanki.
Atska markakunata ushakätsi-
yanqaykipitami kikikikunata-
pis ushakätsiyäshunki.
11 Llutanta rurayanqaykitami
wayipa pirqankunapis y vïgan-
kunapis shimpiyäshunki.

12 "¡Allaw qamkuna! Runakunata
wanutsir imaykantapis apaku-
yanqallaykiwanmi markayki-
kunata shäritsiyashqayki.†
13 Tsaynö kayanqaykipitami lla-
panta mandaq TAYTA DIOS
llapan shäritsiyanqaykita nina-
wan ushakätsinqa.
Ushakätsiptinmi llapan aruyan-
qaykipis manakaqllapä kanqa.
14 Lamarcho yaku junta kan-
qannömi TAYTA DIOSTA

[b] **2.5** Wakin hebreo copiakunachöqa *alläpa vïnuta upyar* niyanmi.
† **2.3** Heb. 10.37; 2Ped. 3.8-10. † **2.4** Rom. 1.17; Gál. 3.11; Heb. 10.38. † **2.12** Miq. 3.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

*reqiqkunapis kay patsacho junta kayanqa.†

15 "¡Allaw qamkuna! Qamkunaqa vecïnuyki markakunata vinciskirmi pasaypa penqakuyman churayanki.
Qallapächu kaykaqta rikananpä runa mayinta machätsiqnömi kaykäyanki.
16 Tsaynö rurayanqaykipitami respitashqa kayänaykipa trokin penqakuycho kayanki.
TAYTA DIOSPA castïgun wiñaraykaq cöpapita upuyaptikimi kikikikunatapis qarapachayäshunki.
Kanan munayyuq karpis waray warantinqa kuyapaypämi kayanki.†
17 Líbanuman aywar jachakunata ushar tsaycho taq uywakunata wanutsiyanqaykipitami kikikikunatapis Tayta Dios mana kuyapaypa wanutsiyäshunki.
Runakunata may markachöpis wanutsiyanqaykipitami pasaypa ñakayanki.

18 "Qeruta llaqllaykur rurayanqan ïdulukuna ¿imapärä välin?
Runakunata engañanallanpä kaykaptinqa ¿imapärä välin metalkunata fundiykur ïdulukunata rurayanqan?
Shimin kaptinpis manami parlayantsu.
¡Imanöparä kikin ruraqpis tsayman yärakunman!

19 "¡Allaw qamkuna! Qerupita rurayanqan ïdulutami 'rikchay' nikäyanki.
Tsaynöpis rumipita rurayanqan ïdulutami 'shäriy' nikäyanki.
Tsay ïdulukunaqa manami imatapis musyatsiyäshunkitsu.
Qoriwan y qellaywan laqashqalla karmi kawayantsu.
20 TAYTA DIOSQA *sagrädu templunchömi kaykan.
Paypa ñöpancho llapan runakuna maytsaychöpis upällakuyätsun".†

Tayta Diosta Habacuc yapay mañakunqan

3 1 Profëta Habacuc Tayta Diosta cantapayllapa mañakurmi nirqan:
2 TAYTA DIOS, Israel mayïkunata unay yanapanqaykitami willayämashqa.
Llapan ruranqaykikunata musyarmi pasaypa kushikü.
Taytay, unay yanapanqaykinölla kananpis yanapaykayällämay.
Tsaynöpami noqakunapis ruranqaykikunata rikayäshä.
Jutsata rurayanqäpita ajanashqa karpis kuyapaykayällämay.

3 Temán markapitami TAYTA DIOS shamun.
Parán jirkanpitami *santu Dios shamun.[c] *Selah*
Entëru ciëluchömi munayyuq kanqan rikakaykan.
Entëru patsachömi payta alabaykäyan.
4 Chipipiyninpis empañakuyparämi atsikyaykämun.
Makinpitapis illaqukuynörämi atsikyay rikakämun.
Munayyuq kanqanqa maytsaychöpis musyakaykanmi.

---

[c] **3.3** Temán markapita y Parán jirkanpita Tayta Dios shamun nirqa yarpaykätsin Egiptupita Israel runakunata jipimur milagrukunata rurar tsay partikunapa päsatsinqantami.
† **2.14** Isa. 11.9. † **2.16** Jer. 25.15-29; Eze. 23.32-34. † **2.20** Sal. 11.4; Sof. 1.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Contrankunata castigananpä
shamuptinmi mantsaypä pesti
qeshya puntanta shamun.
Qepantanami fiebri qeshya sha-
mun.
6 Tayta Dios ichiykuptinmi patsa
pasaypa tsuktsukyan.
Rikaraptinmi maytsay markaku-
napis pasaypa mantsakäyan.
Unay jirkakunapis juchunmi.
Tsaynöllami jirkankunapitapis
juchu aywan.
Tayta Diosmi itsanqa mana usha-
kaq kaykan.

7 Cusáncho taq runakunatami
pasaypa desgraciacho kay-
kaqta rikashqä.
Madiáncho taq runakunatapis
pasaypa mantsakar tsuktsuk-
yaykäyaqtami rikashqä.
8 Tayta Dios, ¿mayukunawanku o
lamarwanku ajanashqa kay-
kanki?
¿Tsaytsurä cawalluyki muntashqa
y guërra carrëtaykiwan lla-
panta vincir puriykanki?

9 Flëchawan flëchanaykipäpis
kamarikushqallanami kay-
kanki.
Flëchaykitapis jitan jitanllanami
kaykanki. *Selah*
Mayukunawanmi kay patsatapis
raqratsashqayki.
10 Jirkakunapis rikashurnikimi
mantsakarnin tsuktsukyäyan.
Mangäda tamyapis pasaypami
tamyamun.
Lamarpis bunyaypa bunyarmi
qayaran.
Yakupis pasaypami pulchaqyan.
11 Flëchaykita y lanzaykita jitaptiki
chipipirrämi aywan.
Aywaykaqta rikarmi rupaypis
killapis takyaskiyan.
12 Contraykikunata castiganay-
kipämi pasaypa ajanashqa
kay patsacho maytsaypapis
purinki.
Castigarmi nacionkunatapis lan-
qur ushanki.

13 Kuyanqayki runakunata salva-
naykipämi yarqamushqayki.
Akranqayki reyta yanapanayki-
pämi shamushqayki.
Contrayki shäriq reykunatami
ushakätsishqayki.
Paykuna mandayanqan nacion-
kunatapis ushakätsishqaykimi.
Selah

14 Tsay nacionkunapita shamuq
soldädukunami mangäda
tamyanö shayämurqan wakpa
kaypa qarqayämänanpä.
Mana alli runa jäkuqcho asaltar
kushikunqannömi paykunapis
atacamar kushikuyarqan.
Jinatami kikinpa flëchanku-
nawan flëchar ushakätsish-
qayki.

15 Bunyaypa bunyaykaq lamar
jananpami cawalluyki mun-
tashqa purinki.
16 Shamunqaykita wiyarmi pasaypa
mantsarishqä.
Wirpäpis pasaypami katatashqa.
Tullükunapis pasaypami qotu-
kashqa.
Valornïpis pasaypami usha-
kashqa.
Tsaynö kaptinpis conträkunata
ushakätsinaykipä kanqanta
musyarmi qamman yärakay-
kämü.

17 Hïguskuna mana tuktuptinpis,
üvakuna ni olïvukuna mana
wayuptinpis,
chakracho ima cosëcha mana
kaptinpis
y üshakuna y wäkakuna usha-
kaptinpis

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 TAYTA DIOSMAN yärakurmi
kushikushä.
Salvamänanpä kanqanta mus-
yarmi payta imaypis alabashä.
19 Tayta Diosmi shakyätsiman
imanö karpis payman yäraku-
näpä.
Pay yanapamaptinmi imayka
lluytsunö cörrï.
Jirkakunapa purirpis mana llut-
skaypami purï.†
(Kay salmuqa cantaqkunapa man-
daqninpämi. Cuerdayuq instrumen-
tuta tukar cantayanki.)

† **3.19** 2Sam. 22.34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sofonías

Judá nacionchömi Sofonías willakurqan Tayta Dios juzganan junaq chämunanpä kanqanta. Tsaynö kananpä kaptinmi runakunata willaparqan jutsankunata kacharir Tayta Dios munanqannö kawayänanpä kanqanta (Sof. 2.3). Tsaynöpis nirqan kuyanqan runakunata yanapananpä kanqanta (Sof. 3.16-20). Sofonías willakurqan soqta pachak ishkay chunka (620) watanö Jesucristo manarä yuriptinmi.

Tayta Dios castiganan junaq imanö kananpä kanqan

1 [1]Kaychömi qellqaraykan TAYTA DIOSPA willakuyninta Sofonías willakunqan. Sofonías willakurqan Amónpa tsurin Josías Judá nacionpa mandaqnin rey kaykanqan witsanmi.† Sofonías Cusipa tsurinmi karqan. Cusi Gedalíaspa tsurinmi karqan. Gedalías Amaríaspa tsurinmi karqan. Amarías Ezequíaspa† tsurinmi karqan.

[2]TAYTA DIOSMI nin:
"Kay patsacho kaqkunataqa llapantami ushakätsishä.
[3]Runakunatapis uywakunatapis llapantami ushakätsishä.
Pishqukunatapis lamarcho pescädukunatapis llapantami ushakätsishä.
Mana cäsukamaq runakunatapis chipyaqmi ushakätsishä.
Kay patsacho llapan runakunatami ushakätsishä".
TAYTA DIOSMI tsaynö nin.

[4]"Judá runakunata y Jerusaléncho taqkunatapis castigashämi.
*Baalta adoraqkunata y ruratsiyanqan ïdulukunatapis llapantami ushakätsishä.
Baalta sirviq sacerdötikunatapis llapantami ushakätsishä.
[5]Wayi jananman witsaykur ciëlucho kaykaq qoyllurkunata qonqurikuykur adoraqkunatapis ushakätsishämi.
Qonqurikuykur adoraykämarpis dios Molocta adoraqkunatapis ushakätsishämi.†
[6]Tsaynöllami ushakätsishä mana cäsukamaqkunata, mana *ashimaqkunata y mana rugakamaqkunatapis".

[7]TAYTA DIOSPA ñöpancho llapaykikuna upällakuyay.†
Juzganan junaq chaykämunnami.
Tsay junaqpäqa TAYTA DIOSMI sacrificiuta kamarishqa.
Sacrificiuman qayatsinqan runakunapis listunami kaykäyan.[a]

[8]TAYTA DIOSMI nin:
"Tsay juzganä junaqmi castigashä nación mandaqkunata, reypa tsurinkunata y jäpa runakunapa costumbrinta qatirar mana adoramaqkunatapis.
[9]Tsay junaqmi ïdulu adoraqkunata llapanta castigashä.

---

[a] **1.7** Kay versïculuchömi Judá runakunata sacrificiuman tinkutsin. Judá runakunapa chikiqninkunatami sacrificiuta mikuyänanpä qayatsinqan runakunaman tinkutsin.
† **1.1a** 2Rey. 22.1—23.30; 2Crón. 34.1—35.27. † **1.1b** 2Rey. 18.1—20.12.
† **1.4-5** 2Rey. 23.4-14. † **1.7** Hab. 2.20; Zac. 2.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsay runakunaqa adorayanqan
ïdulukunapa templunman
churayänanpämi suwakuypa y
asaltaypa imaykatapis qoriyan”.
10 TAYTA DIOSMI nin:
“Tsay junaqqa chikiqninkuna
atacayaptin Pescädu jutiyuq
punkupita pasaypa qayaräyan-
qanmi wiyakanqa.
Markapa ñöpan barriucho qaya-
räyanqanpis wiyakanqami.
Ñöpan jirkankunacho qayarä-
yanqanpis pasaypa mantsariy-
pämi wiyakanqa.

11 “Mactes barriucho taqkuna, lla-
payki waqayay.
Tsay junaqmi llapan negociantí-
kuna wanuyanqa.
Rantikuqkunaqa llapanmi usha-
käyanqa.
12 Tsay witsanmi chiwchiwan aktsi-
kur Jerusaléncho taqkunata
imanö kawaykäyanqantapis
rikashä.
Tsaychömi jutsata rurar añaw kay-
kaq runakunata castigashä.
Tsay runakunaqa shonqullan-
chömi niyan:
‘TAYTA DIOSQA manami castiga-
kuntsu.
Payqa manami allitapis ni mana
allitapis rurantsu’.
13 Tsaynö nikäyaptinmi chikiqnin-
kuna llapan imaykankunatapis
apakuyanqa.
Wayinkunatapis juchutsirmi
ushayanqa.
Täyänanpä shäritsiyanqan wayiku-
nachöpis manami täyanqatsu.
Üvakunata plantarpis vïnuta
manami upuyanqatsu”.

14 TAYTA DIOS juzganan junaq
chämunanpä wallkallanami
pishiykan.
¡Tsay junaqqa chaykämunnami![†]
Tsay junaq pasaypa mantsariypä
kaptinmi chölu tukuqkunapis
qayaräyanqa.
15 Tsay junaqqa Tayta Dios pasay-
pami ajanqa.
Tsaymi runakuna pasaypa llaki-
kur ima ruraytapis kamäpaku-
yanqatsu.
Qayaraykarmi ushakäyanqa.
Pasaypa tsakaymi kanqa.
Yanayparä pukutarmi mantsa-
riypä tsakaskinqa.
16 Tsay junaqqa jinchi murallashqa
markakunaman y jatusaq tör-
rikunaman amparakuyaptinpis
contran runakunami ataca-
yanqa.
Atacaptin mantsarirmi *cornë-
tata tukarnin qayaräyanqa.

17 Tayta Diosmi nin:
“Runakunata castigaptïmi lla-
kikurnin tsakäpakushqanö
puriyanqa.
Tsaynö kayanqa mana cäsukamar
jutsata rurayanqanpitami.
Yawarninkunapis patsachömi
pichuranqa.
Ayankunapis imayka uywapa
iskannörämi mashtaräyanqa”.

18 TAYTA DIOS juzganan junaqqa
manami qellayninkunapis ni
qorinkunapis runakunata sal-
vanqatsu.
Paymi pasaypa ajanarnin kay
nacionta chipyaq ushakätsinqa.
Illaqpitami kay nacioncho taqku-
nata llapanta ushakätsinqa.

2 1 Penqakuyta mana yachaq
Judá runakuna, jutsa rurayta
kachariyänaykipä llapayki-
kuna qorikaykur yarpachaku-
yay.

[†] **1.14-18** Isa. 13.6; Eze. 30.2-3; Joel 1.15; Amós 5.18, 20; Mal. 3.2; Apoc. 6.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tayta Dios ajananqan junaq
manarä chämunqanyaq jutsa
rurayta kachariyay.
Mana kachariyaptikiqa päjata
wayra apar ushakätsinqan-
nömi ushakätsiyäshunki.†
3 Kay patsacho qollmi shonqu
runakuna, TAYTA DIOSTA lla-
paykikuna ashiyay.
Mandamientunkunata käsu-
kuqkuna, mana yachaq
tukuyllapa pay munanqannö
kawayay.
Tsaynö kawayaptikiqa capazchi
TAYTA DIOS ajananqan junaq
salvayäshunkimanpis.†

Filisteo runakunata castigananpä ninqan

4 Gaza markapis tsunyaqmi rika-
kunqa.
Ascalón markapis pasaypami
ushakanqa.
Asdod markacho taqkunapis
junaqpami suwapäyanqa.
Ecrón markacho taqkunatapis
jawapita jachata llukiriqnömi
jitariyanqa.

5 ¡Allaw! ¡Lamar kuchuncho taq
filisteo runakuna, qamkunapis
llakipaypämi kayanki!
Castigayäshunaykipämi TAYTA
DIOS nin:
"¡*Canaáncho taq filisteo runa-
kuna, tsunyaqpämi ushakätsi-
shayki!†
6 Lamar ñöpancho chakrakunapis
uywakuna mitsikuyänan cha-
krakunamanmi tikranqa.
Tsaychöqa üsha qenchakunallami
kanqa".

7 Kawaykar quëdaq Judá runaku-
natami itsanqa librina kawayä-
nanpä TAYTA DIOS yanapanqa.
Paykunapäna tsay chakrakuna
kaptinmi uywankunata tsay-
cho mitsikuyanqa.
Ascalóncho kaykaq wayikuna-
chömi punuyanqapis.

Moabita y amonita runakunata castigananpä ninqan

8 Tayta Diosmi nin:
"Noqa wiyashqämi Moab nación
runakuna† y Amón nación
runakuna† kuyanqä runaku-
nata ashlliyanqanta.
Tsaynöpis wiyashqämi kuyanqä
runakunata manakaqman chu-
rayanqanta.
Paykunaqa Judá runakunapa
chakrankunata qechurmi
imaykayuq tikrayashqa".

9 Tsaymi Israel runakunata kuyaq
y llapanta mandaq TAYTA
DIOS jurar nin:
"Sodoma markanömi Moab
nacionpis ushakanqa.
Gomorra markanömi Amón
nacionpis ushakanqa.†
Chakrankunachöpis kashallami
kanqa.
Wakin chakrankunapis qachpa-
yanqami.
Tsunyaq jirkanömi imayyaqpis
kanqa.
Kawaykar quëdaq kuyanqä runa-
kunami paykunapa imaykan-
kunatapis apakuyanqa.
Allinnin kaq chakrankunatapis
qechurmi tsaycho täyanqa.
Ninqäqa rasunpaypami kanqa".

---

†**2.2** Sal. 1.4; Jer. 13.24; Ose. 13.3. †**2.3** Isa. 55.6-7; Joel 2.12-14. †**2.4-7** Isa. 14.29-31; Jer. 47.1-7; Eze. 25.15-17; Joel 3.4-8; Amós 1.6-8; Zac. 9.5-7. †**2.8-11a** Isa. 15—16; 25.10-12; Jer. 48; Eze. 25.8-11; Amós 1.13-15. †**2.8-11b** Jer. 49.1-6; Eze. 21.28-32; 25.1-7; Amós 1.13-15. †**2.9** Gén. 19.1-29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Paykunata tsaynö päsanqa
pasaypa runa tukuyanqanpi-
tami.
Paykunami llapanta mandaq
TAYTA DIOS kuyanqan runa-
kunata manakaqman chura-
yashqa.
11 Kay patsacho adorayanqan llapan
dioskunata TAYTA DIOS usha-
kätsirmi Moab nación runaku-
nata y Amón nación runaku-
nata pasaypa castiganqa.
Tsaymi karu islakunacho taqku-
napis Tayta Diostana markan-
kunacho adorayanqa.

Etiopía runakunata castigananpä ninqan

12 "Etiopía runakuna,† qamkunata-
pis espädäwanmi ushakätsiyä-
shayki".

Asiria runakunata castigananpä ninqan

13 Tsaynöllami Tayta Diosqa norti
kaqläman aywar Asiria
nacionta ushakätsinqa.†
Nínive markacho taq runaku-
nata ushakätsiptinmi pasaypa
jäkuq rikakunqa.
14 Tsay partiqa uywata mitsikuyä-
nallanpänami kanqa.
Imayka niraq munti uywakunami
tsaycho kayanqa.
Tukuwan killikshallanami vïga-
kunachöpis punuyanqa.
Tsaykuna waqanqanpis ventäna-
pami wiyakämunqa.
Punkukuna ushakaptinmi cedru
tablawan entablayanqanpis
rikakaykanqallana.

15 Tsay markacho taq runakunaqa
ima desgracia päsananpä
kanqanta yarpayllapis manami
yarpäyantsu.
Tsaymi shonqunkunallacho niyan:
"Noqantsikpita masqa ¿pinatä
kanqa?"
Tsaynö nikäyaptinpis markan-
kunata ushakätsiptinmi jirka
uywakuna täkuyänanpä kanqa.
Tsayta rikarmi marka ñöpanpa
päsaqkuna makitapis taqllarrä
kushipäyanqa.

Jerusalén runakunata castigananpä ninqan

3 1 ¡Allaw mana wiyakuq Jerusalén
runakuna!
Qamkunaqa pasaypa jutsasapami
kayanki.
Pïmaytapis pasaypami ñakaykä-
tsiyanki.
2 Qamkunaqa pï willayäshuptikipis
manami wiyakuyankitsu.
Corrigiyäshuptikipis manami
cäsukuyankitsu.
TAYTA DIOSMANPIS manami
yärakuyankitsu.
Paytaqa mañakuyllapis manami
mañakuyankitsu.

3 Mallaqaypita qayaraykaq leonku-
nanömi autoridänikikunapis
kayan.
Jueznikikunapis imayka malla-
qashqa atuqkuna tullullantapis
mana katuqnömi kayan.
4 Profëtaykikunapis mana respita-
kuq y engañakuqmi kayan.
Sacerdötikikunapis *sagrädu tem-
plutami *impüruyätsiyan.[b]
Tayta Diospa leyninkunatapis
manami cumpliyantsu.
5 Tsaynö kayaptinpis TAYTA
DIOSQA imaypis Jerusalén-
chömi kaykan.

[b] **3.4** Templuta impüruyätsin Tayta Dios prohibinqanta tsaycho rurarmi. Tsaypita masta musya-naykipä liyinki Lev. 20.3; 21.12; Núm. 19.13, 20.
† **2.12** Isa. 18.1-7. † **2.13-15** Isa. 10.5-34; 14.24-27; Nah. 1—3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Payqa manami imallatapis llutantaqa rurantsu.
Cada tutami tantiyatsimantsik allillata ruraq kanqanta.
Tsaynö kaptinpis jutsa ruraq runakunaqa llutanta rurarmi penqakuyantsu.
6 Tayta Diosmi nin:
"Atska nacionkunatami ushakätsishqä.
Törrinkunatapis juchutsirmi ushakätsishqä.
Pipis manana puriptinmi cällinkunapis tsunyaraykan.
Markankunapis llapanmi ushakashqa.
Tsaychöqa manami pipis tannatsu.
7 Tsaymi kaynö yarparqä:
'Tsay nacionkunata ushakätsinqäta rikarmi Jerusaléncho taq runakuna *mantsapakamar llutan ruraykunata kachariyanqa.
Cäsukayämaptinqa paykunata manami ushakätsishätsu'.
Tsaynö yarpaykaptïpis paykunaqa jutsa rurayman churakashqami kayan".

8 Tsaymi TAYTA DIOS nin:
"¡Allaw tsay runakuna!
Juzganä junaq imay karpis chämunqami.
Llapan nacionkunata qoriykurmi pasaypa ajanätsiyämanqanpita castigashä.
Imaykatapis lunyaypa lunyar nina ushaqnömi kay patsacho taqkunata llapanta ushakätsishä".

Runakunata salvananpä Tayta Dios awninqan

9 "Tsaypitanami maytsaycho taq runakunata tantiyatsishä jutïta joqarir alabayämänanpä.
Tsaynöpami shumaq willanakur juk shonqulla sirviyämanqa.
10 Mas karucho taq runakunapis yanapanäpämi mañakayämanqa.
Tsay runakunaqa Etiopía nacioncho kaykaq mayukunapita mas karuchömi taykäyan.
Tsaypita patsami ofrendankunata noqapä apayämunqa.
11 Tsay witsanmi jutsata rurar kushikuqkunata qamkunapita qarqushä.
*Sagrädu lömächo manami allish tukuyanqanatsu.
Jutsata kacharishqa karmi penqakushqa umpuräkuyanqanatsu.

12 "Qamkuna täyanqaykichöqa llampu shonqu y muchuq runakunallami täyanqa.
Paykunaqa noqallamannami yärakayämanqa.
13 Israelcho kawaykar quëdaq runakunaqa mananami llutanta rurayanqanatsu.
Paykunaqa mananami llullakuyanqanatsu ni pitapis engañayanqanatsu.†
Añaw mikukuq üshakunanömi kayanqa.
Paykunata manami pipis mantsaritsinqanatsu".†

14 ¡*Sión runakuna, cantayay!
¡Israel runakuna, kushikuypita cantayay!
¡Jerusalén runakuna, llapan shonquykikunawan kushikuyay!
15 TAYTA DIOS mananami castigayäshunkinatsu.
Chikishuqnikikunatapis qarqunqami.
TAYTA DIOSMI mandashuqniki rey kaykan.†

†**3.13a** Apoc. 14.5. †**3.13b** Sal. 23.2-4; Eze. 34.14-16. †**3.14-15** Zac. 9.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qamkunawan kaykaptinqa manami
imapitapis mantsariyankinatsu.

16 Tsay witsanmi Jerusalén runaku-
nata niyanqa:
"Sión runakuna, mantsariyä-
naykipa trokinqa ¡kallpata
tsariyay!"
17 Qamkunawanmi TAYTA DIOS
kaykan.
Munayyuq karmi salvayäshunki.
Kuyayäshurnikimi mushuq
kawayta qarayäshunki.
Qamkunapä pasaypa kushikurmi
18 fiestata ruraqnö cantanqa.
Tayta Diosmi nin:
"Manana ñakayänaykipämi yana-
payäshayki.
Manami penqakuypänatsu kayanki.

19 Tsay witsanqa ñakatsishuqniki-
kunata kikïmi ushakätsishä.
Nirkurmi oqrakashqa üshata
qoriqnö maytsaypitapis qori-
yämushayki.
Pakikushqa üshata jampiqnömi
jampiyäshayki.†
Manami pipis manakaqman chu-
rayäshunkinatsu.
Tsaypa trokinqa yanapayäshayki
maytsaychöpis respitashqa y
alabashqa kayänaykipämi.
20 Tsay witsanmi maytsaypitapis
qoriyämushayki.
Jäpa nacionkunaman apayäshuq-
nikikunapa rikay ñawin kuti-
tsimuptïmi pïmaypis kushikur
respitayäshunki.†
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

†**3.19** Miq. 4.6-7. †**3.20** Gén. 12.2-3; Zac. 10.8-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hageo

Juklä nacionkunacho täyanqanpita Judá nacionman kutirmi Israel runakuna Tayta Diospa templunta shäritsir qallaykuyarqan. Manarä usharmi runakuna contran shäriyaptin kachariyarqan (Esd. 4.4-24). Ishkay chunka wata päsaptinpis mana ushayaptinmi paykunata Hageo shakyätsirqan Tayta Diospa templunta ushayänanpä. Hageo willakurqan pitsqa pachak ishkay chunka (520) watanö Jesucristo manarä yuriptinmi.

---

1 [1] TAYTA DIOSPA willakuyninta profëta Hageo willakunqanmi kaycho qellqaraykan. Rey Darío Persia nacioncho mandar ishkay watamanna aywaykaptinmi soqta kaq killa punta kaq junaqcho willakurqan.[a] Tsay willakunqanmi karqan Judápa gobernadornin Zorobabelpä y mandaq sacerdöti Josuépä. Zorobabelmi Salatielpa tsurin karqan y Josuénami Josadacpa tsurin karqan.[†]

[2] Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI Israel runakunata nin: "Qamkunaqa nikäyanki: 'TAYTA DIOSPA templunta yapay shäritsinantsikpä manarämi tiempu chämunrätsu' ".

[3] Tsaymi TAYTA DIOSPA willakuyninta profëta Hageo willakur nirqan: [4] "¿Templü juchushqa kaykaqta rikaykarku kuyayllapä wayikikunacho kushishqa taykäyanki?"

[5] Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin:
"Imanö kawayanqaykitapis shumaq tantiyakuyay.
[6] Atskata mururpis wallkallatami cosechaykäyanki.
Atskata mikuyaptikipis pachaykikuna manami juntantsu.
Yakuta upurpis jinallami yakunaykäyanki.
Raktata jatikurpis manami qoñüyankitsu.
Arupakur gänanqaykipis manami aypantsu".

[7] Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin:
"Imanö kawayanqaykitapis shumaq tantiyakuyay.
[8] Templuta yapay shäritsiyänaykipä muntikunaman aywar qeruta apayämuy.
Templuta shäritsiyaptikiqa kushikushämi.
Tsaychömi kushishqa alabayämanki.

[9] "Atskata cosechayta yarparpis wallkallatami qoriyanki.
Wayikikunaman churakuyanqaykitapis juk pükayllami ushakätsï.
Tantiyakuyay imanir tsaynö ruranqätapis.
Tsaynö rurä templü juchutsishqa kaykaqta rikaykarpis kikikikunapa wayillaykipä yarpachakuyaptikimi.
[10] Tsaynö kayaptikimi tamyatsimütsu.
Tsaymi chakraykikunacho mikuynikikunapis wayunnatsu.[†]
[11] Pasaypa usya kananpä noqami kamakätsishqä.

---

[a] **1.1** Calendariuntsikchöqa tsay junaq 29 de agostu wata 520 a. C. karqan.
[†] **1.1** Esd. 4.24—5.2; 6.14. [†] **1.10** Lev. 26.18-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi trïgupis, üvapis, olïvupis,
ni ima mikuypis wayunnatsu.
Uywakunapäpis qewa manami
kannatsu.
Runakunapis manakaqllapämi
aruyan”.

Templuta shäritsir qallaykuyanqan

12 Profëta Hageo willakunqanta
wiyarmi Salatielpa tsurin Zorobabel,
Josadacpa tsurin mandaq sacerdöti
Josué y llapan runakuna pasaypa
mantsarirnin TAYTA DIOS ninqanta
wiyakuyarqan. 13 Tsaymi profëta
Hageuwan willakatsir Judá runaku-
nata TAYTA DIOS nirqan: “Noqaqa
yanapanäpä qamkunawanmi kaykä”.
14 Tsaynö nirmi aruyänanpä TAYTA
DIOS shakyätsirqan. Tsaymi Judápa
gobernadornin Zorobabel, mandaq
sacerdöti Josué y wakin runakuna-
pis llapanta mandaq TAYTA DIOSPA
templunta shäritsir qallaykuyarqan.†
15 Arur qallaykuyarqan soqta kaq killa
ishkay chunka chusku (24) junaq-
chömi.[b] Tsayqa karqan rey Darío ish-
kay wata mandaq kaykaptinmi.†

Mushuq templu kuyayllapä kananpä kanqanta willanqan

2 1 Tsay watallachömi qanchis killa
ishkay chunka juk (21) junaqcho[c]
profëta Hageuta TAYTA DIOS nirqan:
2 “Judápa gobernadornin Zoroba-
belta, mandaq sacerdöti Josuéta y
wakin runakunatapis niy:† 3 ‘Punta
kaq templuta rikaqkuna musyayanmi
kuyayllapä kanqanta. Kananqa ¿ima-
nötä kaykan? ¿Manaku manakaqman
churashqa kaykan?’†
4 “TAYTA DIOSMI nin: ‘¡Zorobabel,
kallpata tsariy! Mandaq sacerdöti
Josué, ¡qampis kallpata tsariy! Kay
nacioncho taykaqkuna, ¡llapayki kall-
pata tsariyay! Qamkunawan kaykap-
tïqa shakyätsinakur llapayki aruyay.
5 Unay castaykikuna Egiptupita yarqa-
yämuptin imaypis yanapanäpämi pay-
kunawan *pactuta rurarqä.† Tsaymi
qamkunawanpis Espïritü kaykan.
Qamkunawan tsaynö kaykaptïqa ama
mantsariyaytsu.
6 “ ‘Wallkallanami pishiykan ciëluta-
pis, kay patsatapis, lamartapis tsuk-
tsukyätsinäpä.† 7 Tsaynöllami llapan
nacionkunatapis tsuktsukyätsishä.
Tsaynö ruraptïmi imayka riquëzanku-
natapis kay templuman apayämunqa.
Tsaynöpami kay templucho kuyayllapä
kaqkunapis junta kanqa. Noqa lla-
panta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö
nï.
8 “ ‘Noqapami qellaypis, qoripis
kaykan. 9 Kanan shäriykätsiyanqayki
templuqa punta kaq templupitapis mas
kuyayllapämi kanqa. Tsaymi kaycho
llapaykikunapis añawna kawayanki.
Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
tsaynö nï’ ”.
10 Ishkay wata rey Darío mandaq
kaykaptinmi isqun killa ishkay chunka
chusku (24) junaqcho[d] profëta Hageo
TAYTA DIOSPA willakuyninta willakur
nirqan: 11 “Llapanta mandaq TAYTA
DIOSMI nin: ‘Leynïkunapita sacerdö-
tikunata tapur ninki: 12 “Pipis sacrifi-
ciuta rupatsinanpä *sagrädu aytsata
latsapanwan pitushqa apaptin tsay
latsapanpa kuchun vïnuta o aceitita o
ima mikuytapis töpaptin ¿tsay vïnu,
aceiti o ima mikuypis sagrädutsurä
kanqa?” ’ ”

Tsaynö tapuptinmi sacerdötikuna
“manami” niyarqan.

---

[b] **1.15** Calendariuntsikchöqa tsay junaq karqan 21 de setiembri, wata 520 a. C. [c] **2.1** Calendariuntsikchöqa tsay junaq karqan 17 de octubri wata 520 a. C. [d] **2.10** Calendariuntsikchöqa tsay junaq 18 de diciembri wata 520 a. C. karqan.
† **1.14** Esd. 5.2. † **1.14-15** Esd. 5.2. † **2.1-2** Esd. 3.1-2. † **2.3** Esd. 3.12. † **2.5** Éxo. 29.45-46. † **2.6** Heb. 12.26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Tsaymi Hageo yapay tapur nirqan:
“Juk runa ayata yatanqanpita *impüru
kaykar† mikuykunata yataptin ¿tsay
mikuykunapis impürutsurä kanqa?”
Tsaynö tapuptinmi sacerdötikuna
niyarqan: “Aw, impürumi kanqa”.
14 Tsaymi Hageo nirqan: “TAYTA
DIOSMI nin: ‘Tsaynömi kay runakuna-
pis impüru kaykäyan. Tsaymi llapan
ruranqankuna y noqapä apayämun-
qanpis impüru kaykan.
15 “ ‘Templüta manarä shäritsiyta
qallaykur ima päsayäshunqaykita-
pis shumaq tantiyakuyay. 16 Ishkay
chunka (20) säcu mikuyta qoriyänay-
kipä mururpis cosëchachöqa chunka
säcullatami qoriyashqayki. Pitsqa
chunka (50) uyllu vïnuta jipiyta yar-
parpis ishkay chunka (20) uyllullatami
jipiyashqayki. 17 Usyawan, ranchawan
y runtu tamyawanmi llapan murukuy-
anqaykitapis ushakätsishqä. Tsaynö
ruraykaptïpis qamkunaqa manami
templüta shäritsiyashqaykitsu.
18 “ ‘Kanan kaykantsik isqun killa
ishkay chunka chusku (24) junaq-
chömi. Kanan junaqmi templupa
cimientunkunata allitsayta qallay-
kuyashqayki. 19 Tsaymi kananpitaqa
bendicionnïta llapan aruyanqaykiman
churamushä. Tsaynö churamuptïmi
tröjaykikunacho mikuynikikunapis
ushakanqatsu y üvaykikuna, hïgusni-
kikuna, granädaykikuna y olïvusniki-
kunapis shumaq wayunqa’ ”.

Zorobabelpä Tayta Dios ninqan

20 Tsay junaqllami Hageuta TAYTA
DIOS yapay nirqan: 21 “Judápa gober-
nadornin Zorobabelta willay ciëluta y
kay patsatapis tsuktsukyätsimunäpä
kanqanta. 22 Reykunatami manakaq-
man churashä. Munayyuq nacion-
kunatapis vincishqa kayänanpämi
kamakätsishä. Guërra carrëtankunata-
pis manijaqnintintami kuchpakätsishä.
Cawallun muntashqa aywaqkunatapis
kikinpura wanutsinakuyänanpämi
kamakätsishä. 23 Salatielpa tsurin
sirvimaqnï Zorobabel, tsay junaqmi
sellakunä sortïjänö kanaykipä chura-
shayki.[e] Tsaynö kanaykipämi qamta
akrashqä. Noqa llapanta mandaq
TAYTA DIOSMI tsaynö nï”.

[e] **2.23** *Sortïjänö kanaykipä churashayki* ninqanqa *noqapa jutïchömi mandanki* ninanmi.
† **2.13** Núm. 19.11-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zacarías

Hageo willakunqan witsanmi Zacaríaspis Judá nacioncho willakurqan. Paymi runakunata shakyätsirqan Tayta Diosman kutiyänanpä (Zac. 1.3-4). Mana Israel runakuna contran shäriyaptinpis Tayta Dios yanapaykanqantami willakurqan (Zac. 8.1-8). Profëta Hageo willakunqannöllami Zacaríaspis runakunata shakyätsirqan Tayta Diospa templunta yapay shäritsiyänanpä (Zac. 8.9-13). Tsaynöpis willakurqan maytsaychöpis Tayta Dios mandananpä kanqantami (Zac. 14.9). Zacarías willakurqan pitsqa pachak ishkay chunka (520) watanö Jesucristo manarä yuriptinmi.

Jutsa rurayta kachariyänanpä Tayta Dios ninqan

1 [1]Rey Darío juk wata puwaq killana mandaq kaykanqan witsanmi[a] noqa profëta Zacaríasta[†] TAYTA DIOS parlapämarqan. Noqa kaykä Berequíaspa tsurin y Iddupa willkanmi.

[2]Tayta Diosmi nimarqan: "Noqami unay Israel runakunawan pasaypa ajanarqä. [3]Kananqa Israel mayikikunata niy: 'Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: ¡Noqaman kutiyämuy! Kutiyämuptikiqa yapaymi yanapayäshayki.[†] [4]Unay castaykikunanö chukru shonqu ama kayaytsu. Paykunataqa profëtakunawanmi willakatsirqä jutsankunata kachaskir noqaman kutiyämunanpä. Tsaynö nikaptïpis manami cäsukayämarqantsu. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

[5]" 'Tsay castaykikunapis y profëtakunapis ushakäyashqanami. [6]Sirvimaqnï profëtakunawan willakatsinqänöllami llapanpis päsashqa. Willakatsinqänö castigaptïmi jutsata ruranqanta jaqirir niyarqan: "Castigamänantsikpä ninqannöllami llapanta mandaq TAYTA DIOSQA mana cäsukunqantsikpita castigamashqantsik" ' ".

[7]Rey Darío mandaq kanqan kimsa watata cumplinanpä juk killa pishiykaptinmi ishkay chunka chusku (24) junaqcho noqa profëta Zacaríasta TAYTA DIOS yapay parlapämarqan. Tsayqa Sebat killami karqan.[b]

[8]Juk tsakaymi revelacioncho rikarqä puka cawallun muntashqa runata. Tsay runaqa atska arrayán muntikuna kanqan raqrachömi kaykarqan. Qepanchömi kaykäyarqan puka, bäyu y yuraq cawallun muntashqa runakuna.[†]

[9]Tsay hörami juk *ángel parlapämarqan. Paytami tapurqä: "Taytay, ¿pikunatä taqay muntashqa runakuna?" nir.

Tapuptïmi nimarqan: "Kanan willashayki pikuna kayanqantapis".

[10]Arrayán kanqancho kaykaq runanami nimarqan: "Paykunaqa kaykäyan entëru kay patsata rikapakuyänanpä TAYTA DIOS kachamunqanmi".

[11]Arrayán muntikunacho kaykaq runaqa TAYTA DIOSPA angelninmi

[a] **1.1** Daríuqa Persia nacionpa mandaqninmi karqan. Israel runakunapä puwaq kaq killa pullan octubripita pullan noviembriyaqmi karqan. [b] **1.7** Calendariuntsikchöqa tsay junaq karqan 15 de febreru, wata 519 a. C.
[†] **1.1** Esd. 4.24—5.1; 6.14; Neh. 12.16. [†] **1.2-3** Isa. 55.7; Mal. 3.7. [†] **1.8** Zac. 6.2-3; Apoc. 6.2-4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

karqan. Tsaymi muntashqa kaykaqkuna tsay angelta niyarqan: “Maytsaypapis purirmi rikayashqä runakuna añaw kawaykäyaqta”.

12 Tsaymi TAYTA DIOSPA angelnin nirqan: “Llapanta mandaq TAYTA DIOS, qanchis chunka (70) watana päsaykaptinpis† ¿kanqallanku ajashqa kaykanki Jerusalén y Judá runakunawan?”

13 Tsaynö niptinmi noqawan parlaykaq angelta TAYTA DIOS alli shimillanpa parlaparqan. **14** Tsaymi willakunäpä tsay ángel nimarqan: “Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: ‘Jerusalénta y *Sión jirkanta pasaypami kuyä. **15** Tsaymi atacaqnin nación runakuna añaw kawaykäyaqta rikar pasaypa ajanaykä. Israel runakunawan rabyashqa kar castigaptïmi paykunaqa alläpana ñakatsiyashqa. **16** Tsaymi noqa TAYTA DIOS nï: Kananqa Jerusalénta kuyapäshänami. Yapaymi wayïta y Jerusalén markatapis shäritsiyanqa. Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï’ ”.

17 Tsaynöpis tsay angelmi nimarqan: “Mastapis willakuy: ‘Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: Noqami bendicionïta churashä Judá markakunacho imaykapis atska kananpä. Sión jirkancho taq runakunatapis kuyapäshämi. Noqapa kananpämi Jerusalén markata yapay qorishä’ ”.

Chusku waqrakunata y chusku herrërukunata revelacioncho rikanqan

18 *(2.1)* Tsaypitanami revelacioncho rikarqä chusku waqrakunata. **19** *(2.2)* Tsaymi noqawan parlaykaq *angelta tapurqä: “Tsay waqrakuna ¿imatä kaykan?” nir.

Tsaymi nimarqan: “Tsay waqrakunaqa kaykäyan Judá runakunata, Israel runakunata y Jerusalén runakunata maytsaypapis qarquq nacionkunami”.

20 *(2.3)* Tsaypitanami TAYTA DIOS rikatsimarqan chuskuq herrërukunata. **21** *(2.4)* Tsaymi angelta tapurqä: “¿Imaqtä kay herrërukuna shayämushqa?” nir.

Tsaymi nimarqan: “Paykuna shayämushqa tsay waqrakunata ushakätsiyänanpämi. Tsay waqrakunaqa kaykäyan Judá nación runakunata wakpa kaypa mashtaypa mashtar qarquq nación runakunami. Qarquyaptinmi Judá runakunaqa pasaypa penqakushqa rikakuyarqan”.

Cordelnin aptashqa chöluta revelacioncho rikanqan

2 **1** *(5)* Tsaypitanami revelacioncho rikarqä cordelnin aptashqa juk chölu kaykaqta. **2** *(6)* Paytami tapurqä: “¿Maypatä aywaykanki?” nir.

Tsaymi nimarqan: “Jerusalén markapa largun y anchun ayka kanqantapis musyanäpä tupuqmi aywaykä”.†

3 *(7)* Tsaypitanami noqawan parlaq *ángel aywaykaptin juk ángel tinkuparqan. **4** *(8)* Paymi nirqan: “Cörrilla aywar tupumuq chöluta niy: ‘Jerusalénchöqa atska runakunami täyanqa. Uywankunapis atskami kanqa. Runakuna atska kayaptinmi marka murällapis kanqanatsu. **5** *(9)* TAYTA DIOSMI nin: “Jerusalénta cuidanäpäqa noqami kashä entëru kuchunpa nina tsariykaq murällanö. Kikïmi Jerusaléncho taqkunawan kaykäshä” ’ ”.†

6 *(10)* Israel runakunatami TAYTA DIOS nin: “Noqami kay patsapa chuskun kuchunman qamkunata qarqushqä. ¡Kananqa norti kaqlä nacionpa qarqushqa kaqkuna, Jerusalénman qeshpiyämuy! **7** *(11)* ¡Babiloniacho taq *Sión runakuna, Jerusalénman qeshpiyämuy!”

---

†**1.12** Jer. 25.11; 29.10; Zac. 7.5. †**2.1-2** Eze. 40.3-4; Apoc. 11.1; 21.15-17. †**2.5** Isa. 4.5; Eze. 43.4-5; Apoc. 21.3, 23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 (12) Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI kachamashqa imaykaykitapis apaq nacionkunata willar ninäpä: "Kuyanqä runakunata pipis ñakatsirqa ñawi ñiñüta toqiqnömi kaykäyan.
9 (13) Kikïmi paykunata castigashä. Castigarmi tantiyatsishä kikinpa wätayninkuna paykunata asaltayänanpä".

Tsay ninqannölla päsaptinmi musyayanki llapanta mandaq TAYTA DIOS kachamanqanta.
10 (14) Mastami TAYTA DIOS nin: "Sión runakuna, qamkunawanmi imaypis kaykäshä. Tsaynö kaykaptinqa kushikur cantayay. 11 (15) Tsay witsanmi atska nación runakuna sirviyämanqa. Kuyanqä runakuna kaptinmi noqaqa paykunawan imaypis kaykäshä".

Tsay ninqannölla päsaptinmi musyayanki llapanta mandaq TAYTA DIOS qamkunaman kachamanqanta.
12 (16) *Sagrädu nacioncho herencian kananpämi Judá runakunata TAYTA DIOS qorinqa. Jerusalén markatapis yapaymi akranqa kikinpa kananpä.
13 (17) Maytsaycho taq runakuna, TAYTA DIOSPA ñöpancho upällakuyay.† Payqa ciëlupitami shamuykan.

Josuépa latsapanta trukatsiqta revelacioncho rikanqan

3 1 Tsaypitanami TAYTA DIOS rikatsimarqan mandaq sacerdöti Josuéta.† Pay ichiraykarqan TAYTA DIOSPA *angelninpa ñöpanchömi. Josuépa derëchanchömi *Satanás kaykarqan payta acusarnin.† 2 Acusaptinmi TAYTA DIOSPA angelnin nirqan: "¡TAYTA DIOSMI upällakunaykipä nikäshunki, Satanás!† ¡Jerusalénta akraq TAYTA DIOSMI upällakunaykipä nikäshunki! Kay runaqa ¿manaku kaykan lunyaykaq ninapita jipirishqa shanshaykaq carbonnö?"

3 Josuéqa pasaypa qanra latsapan jatishqami angelpa ñöpancho ichiraykarqan. 4 Tsaymi yanapaqninkunata ángel nirqan: "Jatiraykanqan qanra latsapanta jipitsiyay" nir.[c]

Nirkurmi Josuéta nirqan: "Llapan jutsaykipitami perdonashqä. Kananqa kuyayllapä latsapata jatitsiyäshunaykipämi nishä".†

5 Tsaypitanami nirqan: "Mandaq sacerdöti jatikunan limpiu görrata Josuéta jatitsiyay".

Tsaymi limpiu görrata jatitsiyarqan. Tsaynöllami kuyayllapä latsapatapis jatitsiyarqan. Tsaynö jatitsiyaptinmi TAYTA DIOSPA angelnin ñöpancho ichiraykarqan.
6 Jatiskatsiyaptinnami Josuéta TAYTA DIOSPA angelnin nirqan: 7 "Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: 'Llapan ninqäta cäsukuptikiqa templüta y patiunta rikanaykipämi churashayki. Tsaynöpis churashayki sirvimaq angelnïkunanö kanaykipämi.
8 " 'Mandaq sacerdöti Josué, qampis y sacerdöti mayikikunapis shumaq wiyayämay. Qamkunaqa señalnömi kaykäyanki.[d] Tsaymi sirviykäyämaptiki Renuevo ninqan sirvimaqnï runata† kachamushä.
9 " 'Ñöpaykiman churanqä rumita rikay. Tsay rumiqa qanchis ñawiyuqmi kaykan. Tsay rumimanqa kikïmi qellqashä. Tsaymi juk junaqllacho runakunapa jutsankunata perdonashä. Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï. 10 Tsay junaqmi cada ünuykikuna üva jachaykikuna chakincho y hïgus jachaykikuna chakincho vecïnuykikunawan kushishqa

[c] **3.4** Kay textucho qanra latsapanqa jutsankunami kaykan. Jipitsinqanqa perdonanqanmi kaykan. [d] **3.8** *Qamkunaqa señalnömi kaykäyanki* ninanqa *qamkuna sirviyämaptikimi runakuna tantiyayanqa yanapaykanqäta* ninanmi.
† **2.13** Hab. 2.20; Sof. 1.7. † **3.1a** Esd. 5.2. † **3.1b** 1Crón. 21.1; Job 1.6; Apoc. 12.10.
† **3.2** 1Juan 2.1; Jud. 9. † **3.4** Apoc. 19.8. † **3.8** Jer. 23.5-6; 33.15-16; Zac. 6.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jamakuyanki.† Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï' ".

Qori candelabruta y ishkay olïvu jachata revelacioncho rikanqan

4 [1] Tsaypitanami noqawan parlaykaq *ángel kutiykamur punukashqa runata rikchatsiqnö rikchatsimarqan. [2] Nirkurmi tapumarqan: "¿Imatatä rikaykanki?" nir.

Tsaymi nirqä: "Qoripita fundiypa rurashqa candelabrutami rikaykä. Tsay candelabrupa puntanchömi aceitita wiñananpä tazonpis kaykan. Tsay tazonpa wirpanchömi qanchis chiwchikuna kaykan. Cada chiwchipa mëchanman tübullapami aceiti yaykuykan. [3] Candelabrupa ñöpanchömi ishkay olïvu jachakuna kaykäyan.† Jukaq olïvumi kaykan derëchancho. Jukaq olïvunami kaykan itsuqnincho".

[4] Tsaypitanami noqawan parlaykaq angelta tapurqä: "¿Taytay, imatatä tsaykunawan tantiyaykätsimanki?"*e* nir.

[5] Tsaymi ángel nimarqan: "¿Manaku musyanki imapä kanqantapis?"

Nimaptinmi nirqä: "Taytay, manami musyätsu".

[6] Mastapis nimarqanmi: "Zorobabeltami TAYTA DIOS nin:† 'Manami soldädukunatatsu ni kallpatatsu ministinki, sinöqa Espïritütami. Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï'.†

[7] "Jatunkaray jirkanö problëmakuna alläpa jatun kaptinpis Zorobabelpäqa manakaqnöllami kanqa. Tsaymi templuta ushananpä ultimu kaq rumita churaptin '¡añañaq, kuyayllapämi!' niyanqa".

[8] Tsaypitanami TAYTA DIOS nimarqan: [9] "Templuta Zorobabel shäritsir qallarqa ushatsinqanyaqmi arutsinqa".

Tsay ninqannö templuta ushaptinmi musyayanki llapanta mandaq TAYTA DIOS qamkunaman kachamanqanta. [10] Plomädata churapayllapa templuta Zorobabel shäriykätsiqta rikarmi penqakuyman churaqkunapis kushikuyanqa.

Candelabrupa qanchis mechërunkunaqa TAYTA DIOSPA ñawinkunami kaykan. Tsay ñawinkunawanmi entëru kay patsata rikaykan.†

[11] Masta tapurmi nirqä: "Candelabrupa ishkan läduncho kaykaq olïvus jachakuna ¿imatä kaykan?"†

[12] Tsaynöpis tapurqä: "Olïvupa ishkan llimllankuna ¿imatä kaykan? Tsay llimllankunapitami qoripita rurashqa tübupita candelabruman aceiti yaykuykan".

[13] Tsaynö tapuptïmi ángel nimarqan: "¿Rasunpaypaku tantiyankitsu?"

Tsaymi nirqä: "Taytay, manami tantiyätsu".

[14] Tsaymi nimarqan: "Tsaykunaqa kaykan kay patsata kamaq Tayta Dios akranqan ishkay runakunami.*f* Paykunami Tayta Diosta sirviykäyan".

Qellqashqa röllu pajaykaqta revelacioncho rikanqan

5 [1] Tsaypitanami rikarqä juk röllu pajaykaqta.† [2] Tsaymi *ángel tapumarqan: "¿Imatatä rikaykanki?" nir.

Tsaymi nirqä: "Pajaykaq röllutami rikaykä. Tsay röllupa largun kaykan chunka metru y anchunnami pitsqa metru".

[3] Niptïmi nimarqan: "Tsaychömi qellqaraykan kay patsaman castïgu chämunanpä kanqan. Tsay röllupa jukaq waqtanchömi qellqaraykan suwakuqkuna wanutsishqa kayänanpä kanqan.

---

e **4.4** Tsay tapukuypa respuestan qellqaraykan 4.10b-pita 4.14-yaqmi. *f* **4.14** Tsay runakunaqa rey Davidpita aywaraq Zorobabel y mandaq sacerdöti Josuémi.
† **3.10** Miq. 4.4. † **4.3** Apoc. 11.4. † **4.6a** Esd. 5.2. † **4.6b** Ose. 1.7. † **4.10** Apoc. 5.6.
† **4.11-14** Apoc. 11.4. † **5.1-2** Eze. 2.9-10; Apoc. 5.1; 10.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jukaq waqtanchönami qellqaraykan jutïcho awnirpis llullakuqkuna wanutsishqa kayänanpä kanqan. 4 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: 'Tsay castïgutami kachamushqä suwakunapa wayinman yaykunanpä y jutïcho awnirpis llullakuqkunapa wayinmanpis yaykunanpä.† Tsay castïguwanmi tsaycho taqkuna chipyaq wanuyanqa. Tsaymi ushakanqa wayipa pirqaraykaq ruminkunapis y qerunkunapis' ".

Tupucho warmi kaykaqta revelacioncho rikanqan

5 Tsaypitanami noqawan parlaykaq ángel witiykamur nimarqan: "Taqay shamuykaqta rikay".

6 Rikaykurmi tapurqä: "¿Imatä taqay kaykan?" nir.

Angelnami nimarqan: "Taqayqa kaykan jatun tupumi. Tsaychömi wiñaraykan maytsaycho taq runakunapa jutsankuna".

7 Tsay jatun tupuqa plömupita rurashqa tsapanawan tsapashqami karqan. Tsapananta kichaskiptinmi rikarqä tupupa rurincho juk warmi jamaraykaqta. 8 Tsaymi ángel nimarqan: "Kay warmiqa runakunapa jutsankunami kaykan".

Tsaynö nirmi tupuman warmita tsumur plömu tsapanawan yapay tsapaskirqan.

9 Yapay ñukirkunqächömi rikarqä *cigüeñapa älantanö älashqa ishkay warmikunata. Tsay älankunata wayra joqariptinmi pajar aywayarqan. Tsaymi tsay tuputa joqarkur altullapa apayarqan. 10 Tsayta rikarmi angelta tapurqä: "¿Maypatä apaykäyan tsay jatun tuputa?" nir.

11 Paynami nimarqan: "Babiloniachömi tsay tupupä templuta ruratsiyanqa. Templuta shäritsiyta ushaskirnami tsayman churayanqa".

Chusku carrëtakunata revelacioncho rikanqan

6 1 Tsaypitanami yapay rikarqä mas juk revelacionta. Tsaychömi rikarqä ishkay jirka puntan chawpinpita chusku carrëtakuna yarqaykäyamuqta. Tsay jirka puntakunaqa broncipitami karqan. 2 Punta yarqamuq carrëtatami qarachäyarqan puka cawallukuna. Tsaypa qepanta yarqamuq carrëtatanami qarachäyarqan yana cawallukuna. 3 Tsaypa qepanta yarqamuq carrëtatami qarachäyarqan yuraq cawallukuna. Ultimu yarqamuq carrëtatanami qarachäyarqan bäyu cawallukuna.†

4 Tsaykunata rikarmi parlapaykämaq *angelta tapurqä: "Taytay, rikatsimanqayki ¿imatä kaykan?" nir.

5 Tapuptïmi ángel nimarqan: "Tsaykunaqa kaykäyan kay patsata kamaq Tayta Diospa ñöpanpita chuskunläman aywaq wayrakunami.† 6 Yana cawallukunami norti kaqläpa carrëtata qarachaykäyan. Yuraq cawallukunami rupay jeqanan kaqläpa carrëtata qarachaykäyan. Bäyu cawallukunami sur kaqläpa carrëtata qarachaykäyan".

7 Manarä aywarmi tsay cawallukunaqa entëru kay patsapa juklla cörriyta munar brincaykachaykäyarqan. Tsay cawallukunatami ángel nirqan: "Entëru patsata tumayämuy".

Tsaymi paykunaqa entëru patsata tumayämurqan.

8 Tsaypitanami ángel qayaykamar nimarqan: "¡Rikay! Norti kaqläpa aywaq cawallukunami castïgüta tsayman chätsiyashqa.ᵍ Tsaymi kananqa rabyanaynï qallqushqana".

9 Tsaypitanami TAYTA DIOS nimarqan: 10 "Heldai, Tobías y Jedaíasmi Babiloniacho täyanqanpita chäyämushqa. Paykuna apayämunqan

---

ᵍ**6.8** Tsaynö nirqan Babilonia runakunata Tayta Dios castigaptinmi.
†**5.3-4** Éxo. 20.7, 15. †**6.2-3** Zac. 1.8; Apoc. 6.2-5. †**6.5** Apoc. 7.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qoritawan qellayta mañakuskir tsay junaqlla Sofoníaspa tsurin Josíaspa wayinman ayway. 11 Chaykur apanqayki qellaypita y qoripita corönata ruraskatsir jatitsinki Josadacpa tsurin mandaq sacerdöti Josuéta.

12 "Jatirkatsir ninki: 'Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: "Kaychömi kaykan Renuevo ninqan runa.[†] Paymi templüta shäritsinqa. 13 Templüta shäritsiptinmi rey kananpä churayanqa. Trönunman jamaykur mandaptinmi ñöpanman juk sacerdötipis jamakunqa mandashinanpä. Paykunaqa ishkanpis tsay yarpayllami kayanqa. 14 Tsay corönaqa templuchömi churaranqa. Tsayta rikarmi runakuna yarpäyanqa Heldai, Tobías, Jedaías kamaripäkuq kayanqanta y Sofoníaspa tsurin Josías corönata ruranqanta".

15 " 'TAYTA DIOSNINTSIKTA cäsukuyaptikiqa juk nacionpitami templuta arushiyäshunaykipä runakuna shayämunqa. Ninqänö kamakaptinmi musyayanki qamkunaman llapanta mandaq TAYTA DIOS kachamanqanta' ".

Cada wata ayunar sïguiyänanpä o mana sïguiyänanpäpis tapukuyanqan

7 1 Rey Darío chusku wata mandaq kaykaptinmi profëta Zacaríasta TAYTA DIOS yapay parlaparqan. Tsayqa karqan isqun kaq killacho chusku kaq junaqmi[h]. Isqun kaq killapa jutinmi Quisleu karqan. 2 Tsay witsanmi Bet-el runakuna Sarezerta, Regem-melecta y wakin runakunatapis TAYTA DIOSTA rugakuyänanpä kachakuyarqan. 3 Tsaymi llapanta mandaq TAYTA DIOSPA templunman chaykur sacerdötikunata y profëtakunata tapukur niyarqan: "Pitsqa kaq killacho atska watanami waqar ayunayä.[i] ¿Tsaynöllaku ayunar sïguiyäshä?"

4 Tsaynö tapukuyaptinmi willanäpä llapanta mandaq TAYTA DIOS nimarqan: 5 "Judácho taykaq llapan runakunata y sacerdötikunata niy: 'Qamkuna qanchis chunka (70) watantin[†] pitsqa kaq y qanchis kaq killacho[j] ayunar waqarnin ¿munanqänötsurä ayunayarqayki? 6 Qamkunaqa adorayämanqayki fiestachöpis pachaykikuna juntanallanpämi mikur upur kaykäyanki. 7 Unay castaykikunapis qamkunanö kayanqantami profëtäkunawan willakatsirqä. Tsay witsanmi Jerusalénta manarä ushakätsiptin alli kawayarqan. Ñöpancho kaykaq markakunachöpis juntami runakuna täyarqan. Tsaynöllami *Neguev particho y *Sefelacho taq runakunapis atskaq taykäyarqan' ".

8 Mastami profëta Zacaríasta TAYTA DIOS nirqan: 9 "Llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï: 'Runa mayikita juzgarqa pitapis mana jananpaypa juzgayay. Jukniki juknikipis kuyanakuyay. 10 Viüdakunata, waktsakunata, juklä nación runakunata ni muchuqkunatapis ama ñakatsiyaytsu. Runa mayikipa contran imatapis ama yarpäyaytsu.[†]

11 " 'Profëtäkunawan willakatsiptïpis unay castaykikunaqa manami cäsukayämarqantsu. Tsaypa trokinqa mana wiyayämänanpämi rinrinkunata tsapakurkur jukläpa tikraräkuyarqan. 12 Imayka diamantinö[k] chukru

[h] **7.1** Calendariuntsikchöqa tsay junaq karqan 7 de diciembri, wata 517 a. C. [i] **7.3** Pitsqa kaq killacho ayunayarqan tsay killa Babilonia soldädukuna Jerusalénta y templuta rupatsir ushakätsiyanqanta yarparmi. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki 2Rey. 25.8-9. [j] **7.5** Qanchis kaq killacho ayunayarqan tsay killa Judácho kaykaq gobernador Gedalíasta wanutsiyanqanta yarparmi. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki 2Rey. 25.25. [k] **7.12** Diamantiqa llapan rumipitapis y ima metalpitapis mas chukrumi kaykan.

[†] **6.12** Jer. 23.5; 33.15; Zac. 3.8. [†] **7.5** Jer. 25.11; 29.10; Zac. 1.12. [†] **7.9-10** Amós 5.24; Miq. 6.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kananpämi shonqunkunatapis chukruyätsiyarqan. Tsaynö rurayarqan unay profëtakuna willakuyanqan leynïkunata y yachatsinqäkunata wiyakuyta mana munarmi. Profëtakuna willakuyänanpä Espïritümi tantiyatsirqan. Tsaynö kaykaptinpis mana wiyakuyaptinmi pasaypa ajanarqä. 13 Tsaymi paykuna mana cäsuyämanqannölla noqapis paykunata cäsurqätsu. Llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi tsaynö nï. 14 Tsaymi shukukuy wayra mashtaypa mashtar apanqannöpis mana reqiyanqan nacionkunaman wakpa kaypa paykunata mashtakätsirqä. Ñöpata täyanqan nacionpis tsunyaqman tikrashqa kaptinmi runakuna tsaypa päsayarqannatsu. Tsaymi kuyayllapä nacionnincho pipis täyarqannatsu' ".

Kuyanqan runakunata yapay alli kawayänanpä Tayta Dios awninqan

8 1 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nimarqan: 2 "Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï: *Sióncho taqkunata pasaypami kuyä. Tsaymi chikiqninkunataqa rikaytapis munätsu.

3 "Noqa TAYTA DIOSMI nï: Sión jirkanmanmi kutimushä. Jerusalénchömi täshä. Tsay markataqa cäsukuq marka kanqantami niyanqa. Llapanta mandaq TAYTA DIOS akranqan *sagrädu jirkan kanqantami niyanqa.† 4 "Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï: Jerusalén markapa pläzankunacho awkinkunapis y chakwankunapis yapaymi jamaräyanqa. Paykunaqa pasaypa chachayashqana karmi tukrunkunallawanna puriyanqa. 5 Wamrakunapis atska karmi cällikunacho pukllayanqa.

6 "Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï: Tsaynö kananpä kanqanta mana criyiyaptikipis noqapäqa manami ajatsu kanqa.

7 "Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï: Noqami kuyanqä runakunata jipimushä maytsay nacionman prësu apayashqa kayaptinpis. 8 Paykunataqa Jerusaléncho täyänanpämi maytsaypitapis qorimushä. Paykunami kuyanqä runakuna kayanqa. Noqanami paykunapa Diosninkuna kashä.† Llapan awninqäta cumplirmi paykunata shumaq rikashä.

9 "Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï: Templüpa cimientunta allitsayta qallaykuyanqayki junaqpita patsami profëtakuna willayäshurqayki shäritsir ushayänaykipä kanqanta. Tsaynö kaykaptinqa kushi kushilla aruyay. 10 Templuta shäritsiyta manarä qallaykuyaptikiqa manami qellay kashqatsu aruqkunata pägayänaykipä ni uywapa flëtinta pägayänaykipäpis. Jukniki juknikipis chikinakuyänaykipä kachariptïmi nänipa puriripis mantsa mantsalla puriyarqayki. 11 Kananpitaqa manami tsaynönatsu kawayanki. Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï. 12 Tsaypa trokinqa llapaykikuna añawnami kawayanki. Üvaykikunapis shumaqnami wayunqa. Chakraykikunacho murukuyanqaykipis allinami wayunqa. Tamyapis tiempullanchömi tamyamunqa. Bendicionnïta churamuptïmi alli kawayanki. 13 Judá runakuna y Israel runakuna, ñöpataqa maytsay nación runakunami niyarqan maldicionashqa kayanqaykita. Tsaynö niyaptinpis noqami salvar bendicionnïta qamkunaman churamushä. ¡Mantsariyänaykipa trokinqa kallpata tsariyay!

14 "Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï: Unay castaykikuna ajanätsiyämaptin castiganäpä ninqänöllami paykunata castigarqä. 15 Qamkunamanmi itsanqa bendicionnïta churamushä. Tsaynö churamushä Jerusaléncho täyaptikipis o Judácho kaykaq

† **8.3** Isa. 1.26. † **8.8** Jer. 31.33; 32.38; Eze. 37.23, 27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wakin markakunacho täyaptikipis. Tsaynö yanapanäpä kaykaptinqa ama mantsariyaytsu. 16 Ama llullapänakuyaytsu. Runakuna alli kawayänanpä shumaq arreglayay. Pïmaywanpis alli kawayay. 17 Jukniki juknikipis mana allita rurayänaykipä ama yarpäyaytsu. Tsaynöpis ama llullakuyaytsu.† Tsaynö kawarqa pasaypami ajanätsiyämanki. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

18 Mastapis llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nimarqan: 19 "Chusku kaq killacho, pitsqa kaq killacho, qanchis kaq killacho, chunka kaq killacho llakikur ayunayänanpa[l] trokinqa Judá runakuna kushikurnin fiestata rurar alabayämanqa. Tsaynö kananpä kaykaptinqa mana llullapänakuypa allilla kawayätsun".

20 Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï: Juklä nacionkunapita y juklä markakunapitami Jerusalénman runakuna shayämunqa. 21 Shayämunanpämi juk markaman juk markaman aywar niyanqa: "¡Aywashun TAYTA DIOSTA rugakunantsikpä! ¡Llapanta mandaq TAYTA DIOSTA *ashishun!"

Tsaymi wakin runakunapis niyanqa: "¡Noqakunapis aywayäshä!"

22 Tsaynö willanakurmi markankunapita y nacionninkunapitapis llapanta mandaq TAYTA DIOSTA ashir mañakuyänanpä Jerusalénman shayämunqa.

23 Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOS karmi nï: Tsay witsanmi maytsay nacionpita karpis y ima idiömata parlaq karpis chunka runakuna Judá nación runata latsapanpita tsarirkur rugakur niyanqa: "Qamwan aywaytami munayä. Wiyayashqä Tayta Dios qamkunawan kaykanqantami".

Israel nacionpa vecïnun nacionkunapä willanqan

9 1 Kaychömi qellqaraykan TAYTA DIOSPA willakuynin Hadrac markacho y Damasco markacho taq runakunapä.† Llapan trïbu Israel runakuna imanö kawayanqanta TAYTA DIOS rikanqannömi Siriacho taq runakunatapis rikaykan. 2 Damascupa lindëruncho taykaq Hamat runakunatapis, Tiro runakunatapis y Sidón runakunatapis mayjina yachaq kayaptinpis paymi juzgananpä rikaykan.†

3 Tiro runakunaqa markankunata tsapananpä altu murällatami shäritsiyashqa. Pasaypa imaykayuq kayänanpämi allpatanörä qellayta qoriyashqa y mitutanörä qorita qoriyashqa. 4 Tsaynö kaykaqtami Tayta Dios muchuqyätsinqa. Imaykankunatapis lamarman jitaskirmi markankunata chipyaq rupatsinqa.

5 Tsayta rikarmi Ascalón markacho taqkunaqa pasaypa mantsariyanqa. Gaza runakunapis pasaypa llakikurninmi tsuktsukyäyanqa. Pipis yanapananpä manana kaptinmi Ecrón runakunapis pasaypa llakikuyanqa. Gaza markapa mandaqnintapis wanutsiyanqami. Ascalón markapis tsunyaqmi rikakunqa. 6 Asdod markachöpis jäpa runakunami täyanqa.

Tayta Diosmi nin: "Allish tukuyanqanpitami filisteo[m] runakunata

---

[l] **8.19** Chunka kaq killacho ayunayarqan tsay killa Babilonia soldädukuna Jerusalénta atacayta qallaykuyanqanta yarparmi (2Rey. 25.1). Chusku kaq killacho ayunayarqan tsay killa Jerusalénta tsaparaq murällata Babilonia soldädukuna uchkuyanqanta yarparmi (2Rey. 25.3-4). Pitsqa kaq killacho ayunayarqan tsay killa Babilonia soldädukuna Jerusalénta y templuta rupatsir ushayanqanta yarparmi (2Rey. 25.8-9). Qanchis kaq killacho ayunayarqan tsay killa Judácho kaykaq gobernador Gedalíasta wanutsiyanqanta yarparmi (2Rey. 25.25). [m] **9.6** Ascalón, Gaza, Ecrón y Asdod markakunaqa filisteo runakuna täyanqan markami karqan. † **8.16-17** Efe. 4.25. † **9.1** Isa. 17.1-3; Jer. 49.23-27; Amós 1.3-5. † **9.1-4** Isa. 23.1-18; Eze. 26.1—28.26; Joel 3.4-8; Amós 1.9-10; Mat. 11.21-22; Luc. 10.13-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

castigashä.† 7Yawaryuq aytsata mikuykäyanqantapis shiminpitami qechushä. Ïdulukunapä kankayanqan sacrificiuta mikuykäyaptinmi qechushä.

"Kawaykar quëdaq runakunaqa noqatana sirviyämarmi Judá runakunanöna kayanqa. Ecrón runakunaqa jebuseo[n] runakunanömi kayanqa.

8 "Templüta pipis mana atacananpä kikïmi cuidashä. Kuyanqä runakunata pipis mana ñakatsinanpä kikïmi rikashä".

Siónman rey chaptin alabayanqan

9 "¡*Sión runakuna, pasaypa kushikuyay!
¡Jerusalén runakuna, kushikur cantayay!†
Rikayay mandashuqniki rey shamuykaqta.
Paymi allillata ruraq salvashuqniki kaykan.
Qollmi shonqu karmi ashnun muntashqa shamuykan.
Malta ashnun muntashqami shamuykan.†

10 "Paymi Efraín runakunapa guërra carrëtankunatapis ushakätsinqa.
Jerusaléncho guërrapä kaq cawallukunatapis ushakätsinqami.
Guërrata rurayänanpä flëchankunatapis llapantami ushakätsinqa.
Paymi maytsay nacioncho taq runakunapä alli kawayta apamunqa.
Lamarpa jukaq kuchunpita jukaq kuchunyaqmi kay patsacho taqkunata mandanqa.
Tsaynöpis mandanqa Éufrates mayupita kay patsa kuchunyaqmi.†

11 "Jerusalén runakuna, yawarta jichar *pactu ruranqantsikta yarparmi yanapayäshayki.†
Yakuynaq jatun pözuchönö prësu kaykäyanqaykipitami jipiyämushayki.
12 ¡Jäpa nacioncho tarpis kutimuyta yarparqa nacionnikikunaman kutikayämuyna!
Alläpa ñakayanqaykipita ishkay kuti mastami bendicionnïta churamushä.
13 Judá runakuna, flëcha jitakunänömi kayanki.
Efraín runakuna, flëchänömi kayanki.
Sión runakuna, espädänömi kayanki.
Qamkunatami kachayäshayki Grecia runakunata munaynikiman churayänaykipä".

14 Kuyanqan runakunaman TAYTA DIOS shamurmi flëchankunatapis illaqukuytanörä contrankunaman jitanqa.
Munayyuq TAYTA DIOSMI *cornëtanta tukar sur kaqläpita shukukuy wayranö shamunqa contrankunata ushakätsinanpä.
15 Kuyanqan runakunatami llapanta mandaq TAYTA DIOS tsapanqa.
Tsaynö tsapaptinmi warakarpis contrankuna chätsiyanqatsu.
Tsaymi kuyanqan runakuna kushikurnin machashqa runanö büllata rurayanqa.

---

[n] **9.7** Jebuseo runakunaqa Jerusaléncho täyarqan Israel runakuna tsaycho manarä täyaptinmi. Jebuseo runakunata ushakätsinanpa trokinqa Israel runakuna kachäyarqan paykunawan juntu tänanpä. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki 2Sam. 5.6-7; 24.18; 1Rey. 9.20-21.
† **9.5-7** Isa. 14.29-31; Jer. 47.1-7; Eze. 25.15-17; Joel 3.4-8; Amós 1.6-8; Sof. 2.4-7.
† **9.9a** Sof. 3.14-15. † **9.9b** Mat. 21.5-6; Juan 12.14-15. † **9.10** Sal. 72.8. † **9.11** Éxo. 24.8; Mat. 26.28; Mar. 14.24; Heb. 9.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chikiqninkunata wanuskatsirmi
yawarninwan oqukushqa
kayanqa.
Sacrificiupä qorinqan yawar
tazoncho junta wiñaraykaqnö
y *altarpa waqrankunacho
yawar pichuraykaqnömi chi-
kiqninkunapa yawarninwan
pichushqa kayanqa.

16 Tsay junaqmi kuyanqan runaku-
nata TAYTA DIOS salvanqa.
Mitsikuq runa üshankunata sal-
vanqannömi paykunatapis
salvanqa.
Kuyanqan runakunaqa corö-
nacho kuyayllapä adornunömi
nacionninkunacho kayanqa.
17 Täyanqan nacionmi maypis
täkuypä y kuyayllapä kanqa.
Trïgupis y mushuq vïnupis ats-
kami kanqa.
Tsaychömi ollqu wamrakunapis y
warmi wamrakunapis kuyay-
llapä wiñayanqa.†

**Kuyanqan runakunata Tayta
Dios salvananpä awninqan**

10 1 Mikuykuna wiñaykäyan-
qan witsan tamyatsimunanpä
TAYTA DIOSTA mañakuyay.
Mañakuyaptikiqa illaqukatsimur
allimi tamyatsimunqa.
Tsaynöpami chakraykikunacho
qewa shumaq wiñamunqa.

2 Ïdulukunapa jutincho willakuq-
kunaqa llullakuyanmi.
Tsaynöllami adivïnukunapis llu-
llakuyan.
Imapä suëñuyanqanta tapuku-
yaptinpis llutankunallatami
parlayan.
Janan shonqullami kuyapäyan-
pis.
Tsaynö engañaptinmi runakuna
mitsiqniynaq üshakunanö
maytsaychöpis mashtakashqa
kaykäyan.†

3 TAYTA DIOSMI nin:
"Kuyanqä runakunapa mandaq-
ninkunawan ajanashqa karmi
paykunata pasaypa castiga-
shä.†
Nirkurmi kuyanqä Judá runaku-
nata kikï rikashä.
Yanapaptïmi guërracho guërrata
rurananpä allinnin cawallunö
kayanqa.

4 "Judá runakunapitami juk alli
mandaq shamunqa.
Payqa kanqa cimientucho allin-
nin kaq ruminö,
tolduta ichïtsinanpä estäcanö
y guërracho pelyananpä flëcha-
nömi.
Tsaynöllami Judá runakuna-
pita wakin mandaqkunapis
kayanqa.
5 Paykunami alli chölullantä
kayanqa.
Imayka nänicho mituta jaruyan-
qannömi chikiqninkunata guë-
rracho ushakätsiyanqa.
Yanapaptïmi pelyacho vinci-
yanqa.
Cawallun muntashqa kaqkuna-
tapis vincirmi penqakuyman
churayanqa.

6 "Judá runakunatami shakyätsi-
shä.
Josépita aywaraqkunatami[o] sal-
vashä.
Paykunata kuyaparmi nacionnin-
man kutitsishä.
Imaypis mana kacharishqanömi
kayanqa.

---

[o] **10.6** Josépita aywaraqkunaqa Israel runakunami kayan.
† **9.17** Jer. 31.12. † **10.2** Jer. 50.6-7; Eze. 34.5-6; Mat. 9.36; Mar. 6.34. † **10.3** Eze. 34.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Noqaqa paykunapa TAYTA DIOSNINKUNAMI kaykä.
Mañakayämanqanta imaypis wiyashämi.
7 Efraín[p] runakunaqa alli chöllullantämi kayanqa.
Vïnuta upurkur kushikuqnömi kushishqa kawayanqa.
Kushishqa kaykaqta rikarmi tsurinkunapis kushikuyanqa.
Yanapanqäpita kushikurmi alabayämanqa.

8 "Kuyanqä runakunatami salvashä.
Wichyakur qayarmi mashtakashqa kaykäyanqanpita qorimushä.
Ñöpata mirayanqannömi yupaytapis mana atipaypä mirayanqa.
9 Maytsay markakunaman mashtakätsiptïpis sirviyämänanpämi tantiyakuyanqa.
Karu nacionkunapitami tsurinkunawan kutiyämunqa.
10 Noqami Egiptupita y Asiriapitapis kutitsimushä.
Kutitsimurmi Galaad y Líbano partikunacho täyänanpä churashä.
Tsaycho atskaman mirayaptinmi täyänanpä sitiupis pishinqa.

11 "Imayka lamarcho ölakunanörä ñakaykuna kaptinpis tsayta wiyätsiqnömi yanapashä.
Cargashqa mayunö ñakaykuna kaptinpis añaw kawakuyänanpämi yanapashä.
Asiria runakuna chölu tukuyaptinpis y Egipto runakuna munayyuq kayaptinpis penqakuymanmi churashä.
12 Kuyanqä runakunatami shakyätsishä cäsukamar alli kawayänanpä.
Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

11 1 ¡Líbano nación, punkuykikunata kichay nina yaykur cedru qeruykikunata lunyar ushananpä!
2 Ciprés qerukuna, waqayay cedru qerukuna ishkiyanqanpita.
Kuyayllapä cedru qerukuna ushakashqanami kaykäyan.
Basáncho kaykaq encina qerukuna, jatun munti ushakaptin waqayay.[†]
3 Lloqlluypa lloqlluykaq qewakunapis tsakishqanami kaykäyan.
Tsaymi üsha mitsiqkuna qayarayparä waqaykäyan.
Jordán mayu pampacho muntikunapis ushakashqanami kaykäyan.
Muntikuna manana kaptinmi leonkunapis qayaraykäyan.

Ishkay mitsikuqman tinkutsiypa tantiyatsinqan

4 TAYTA DIOSNÏMI nimarqan: "Pishtaypä kaykaq üshakunata shumaq mitsiy. 5 Üshakunata rantiqkunaqa mana kuyapaypami pishtaykäyan. Rantikuqkunapis niyan: '¡Päkillä! ¡TAYTA DIOSPA bendicionninwanmi imaykayuq rikakushqä!' Üsha mitsiqkunapis manami üshankunata kuyapäyantsu.[q]
6 "Tsaynö kaptinmi noqapis kay nacioncho taq runakunata

[p] **10.7** Efraín runakunaqa Israel runakunami kayan. [q] **11.5** Üshakunaqa Tayta Dios kuyanqan runakunami kaykäyan. Üsha mitsiqkunaqa autoridäninkuna y sacerdötikunami kaykäyan. Üshakunata rantiqkunaqa Tayta Dios kuyanqan runakunapa contrankunami kaykäyan. Rantikuqkunaqa contrankunapa munayninman churaqkunami kaykäyan.
[†] **11.1-2** Isa. 2.12-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kuyapäshätsu. Tsaymi chikiqninkunapa y mandaq reykunapa makinman churashä. Chikiqninkuna kay nacionta ushakätsiptin manami imanöpapis salvashätsu. Noqa TAYTA DIOSMI tsaynö ni".

7 Tsaymi üshata rantiq negociantikuna minkakamaptin pishtananpä kaq üshankunata shumaq rikarqä. Rikanäpämi ishkay tukruta ashirqä. Jukaq tukrutami jutitsirqä Alli Kaway jutiyuq kananpä. Jukaq tukrutanami jutitsirqä Jukllatsashqa jutiyuq kananpä. Tsay tukrükunawanmi[r] üshakunata mitsirqä. 8 Makïcho kaykaq kimsaq mitsiqkuna chikimar ajanätsiyämaptinmi juk killallacho paykunata qarqurqä.

9 Tsaymi üshakunata nirqä: "¡Manami qamkunata mitsiyäshaykinatsu! ¡Wanuyaptikipis, wanutsiyäshuptikipis y kikikikunapura wanutsinakuyaptikipis manami imapis qokamanqanatsu!"

10 Tsaynö nirmi Alli Kaway jutitsinqä tukrüta pakirqä. Tsaynö pakirmi musyatsishqä maytsay nación runakunawan ruranqan *pactuta Tayta Dios ushakätsinqanta. 11 Tsaymi tsay junaq ushakarqan paykunawan Tayta Dios pactu ruranqan. Pakinqäta rikarmi üshata rantiq negociantikuna tantiyarqan pactu ruranqanta TAYTA DIOS ushakätsinqanta.

12 Tsaymi nirqä: "Qamkunapä alli kaptinqa mitsinqäpita pägayämay. Pägayämayta mana munarqa amapis pägayämaytsu".

Tsaymi mitsinqäpita kimsa chunka (30) qellayta pägayämarqan.

13 Tsaynö pägayämaptinmi TAYTA DIOS nimarqan: "Mitsinaykipä qamta churaykaptïqa wallkallata pägayäshurniki noqatapis manakaqmanmi churaykäyäman. Arunqaykipita pägayäshunqayki qellaytaqa templucho kaykaq babulman wiñay".

Tsaymi tsay kimsa chunka (30) qellayta aparkur templucho kaykaq babulman wiñarqä.[†] 14 Tsaypitanami Jukllatsashqa jutiyuq tukrüta pakiskirqä. Tsaynöpami musyatsirqä Judá runakunawan Israel runakuna chikinakur kawayanqanta.

15 Tsaymi TAYTA DIOS nimarqan: "Kananqa mana alli mitsikuq runa kanqannö kay. 16 Kananpitaqa kay nacionmanmi juk mitsikuqta churashä oqrakashqatapis mana ashiqta, mallwatapis mana cäsuqta, chakin pakishqatapis mana jampiqta y uyukunatapis alli qewaman mana qatiqta. Shumaq mitsinanpa trokinqa wera werallanta mikurmi shillullantana jaqiykunqa".[†]

17 ¡Allaw, mana väliq mitsikuq runa!
Mitsiykanqayki üshata jaqinqaykipita derëcha kaq makikitapis roqur ushatsun.
Derëcha kaq ñawikitapis espädawan oqtiyätsun.
Rikraykipis wanukätsun.
Derëcha kaq ñawikipis qaprayar ama rikatsunnatsu.

Jerusaléncho taqkunata rikananpä Tayta Dios awninqan

12 1 Kaychömi qellqaraykan TAYTA DIOSPA willakuynin. Kay willakuyqa Israel runakunapämi kaykan. Ciëluta kamakätsiq, kay patsata shumaq takyätsiq y runata kawayta qaraq TAYTA DIOSMI nin:
2 "Machätsikuqnö kananpämi Jerusalénta tikratsishä. Tsaymi Jerusalénta y Judáta atacarqa chikiqnin nación runakuna machashqanö kar ima ruraytapis kamäpakuyanqatsu.

---

[r] **11.7** Üshata mitsinanpä tukruqa väranö jatunmi kaykan. Tsaynö kaptinpis puntan wikllushqa kaykan üshata sutamunanpämi.
[†] **11.12-13** Mat. 27.9-10. [‡] **11.16** Eze. 34.2-4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 "Maytsay nación runakunami
Jerusalén runakunata chikir contran
shäriyanqa. Tsaymi jatunkaray ruminö
kayänanpä Jerusalén runakunata
churashä. Pipis joqariyta munaqtaqa
wanuqpämi ñitinqa".
4 TAYTA DIOSMI nin: "Tsay witsanmi
soldädukunapa llapan cawallunku-
nata mantsakätsishä. Muntaq soldä-
dukunatapis löcuyätsishämi. Juklä
nación runakunapa cawallunkunatapis
qaprayätsishämi. Judá runakunatami
itsanqa alli rikashä. 5 Tsaymi Judá
soldädukunapa capitanninkunaqa
shonqunkunallacho niyanqa: 'Llapanta
mandaq TAYTA DIOSMI Jerusaléncho
taq runakunata imaypis yanapan'.
6 "Tsay witsanmi kamakätsishä Judá
soldädukunapa capitanninkuna shan-
shanö kayänanpä. Tsaymi yantata
y trïgu manöjuta nina rupar ushan-
qannö paykunapis vecïnun nacionku-
nata itsuqnin kaqlänintapis derëchan
kaqlänintapis ushayanqa. Jerusalén
runakunanami markankunacho yapay
täyanqa. 7 Jerusalénta manarä sal-
varmi puntataqa Judácho kaykaq
wakin marka runakunatarä salvashä.
Tsaynöpami Jerusaléncho taqkuna y
Davidpita aywaraqkuna runa tukuyan-
qatsu.
8 "Tsay witsanmi Jerusaléncho taq
runakunata pipis atacaptin noqa
TAYTA DIOS yanapashä atacaqninta
vincinanpä. Tsaycho taqkuna mayqan-
pis pishi kallpa kaptinqa rey Davidnö
kallpayuq kananpämi yanapashä.
Tsaynöllami Davidpita aywaraqta
yapay churashä rey kananpä. Pay
mandanqa puntanta aywaq *ángel
mandanqannömi.
9 "Tsay junaqmi mayqan nacion-
pis Jerusalénta atacaptin tsay ata-
caq nacionta chipyaq ushakätsishä.
10 Davidpita aywaraqkunata y Jeru-
saléncho taqkunatami tantiyatsishä
kuyapäkuq kayänanpä y imay hörapis
mañakayämänanpä. Tuksiyäman-
qanta† rikamarmi waqayanqa. Mayor
tsurin wanuskiptin waqaqnörämi
makintapis takayparä waqayanqa.
11 "Tsay junaqmi Meguido pampa-
cho kaykaq Hadad-rimónpä llaki-
kuyanqannö Jerusaléncho pasaypa
llakikuyanqa. 12 Judá runakunaqa
pasaypa llakikur ayllunpa ayllunpami
waqayanqa. Tsaymi waqayanqa David
castapita aywaraqkuna warmintin,
Natánpita aywaraqkuna warmintin,
13 Leví trïbupita aywaraqkuna war-
mintin, Simeipita aywaraqkuna war-
mintin, 14 y wakin kaq casta kaqkuna
warmintin.

Judá runakuna Tayta Dios munanqannö kawayänanpä ninqan

13 1 "Tsay witsanmi pukyupita
pashtamuq yakuwan may-
llaqnö Davidpita aywaraqkunapa y
Jerusaléncho täkuqkunapa jutsanku-
nata perdonashä".†
2 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
nin: "Tsay witsanmi kay entëru
nacioncho ïdulukunata ushakätsishä.
Tsaymi qepa yuriqkuna tsay ïdulukun-
apa jutinkunatapis musyayanqanatsu.
Tsaynöllami llulla profëtakunatapis
y llutanta yarpätsiq *supaykunatapis
ushakätsishä. 3 Noqapa jutïcho pipis
llullakur willakuptinqa kikinkunapa
taytan y mamanmi niyanqa: '¡Qamqa
wanunkimi! ¡Kikikipa yarpayllayki-
pitami Tayta Diospa willakuyninta
willakuykanki!' Tsaynö nirmi llutanta
willakuykaqta kikinpa mamanwan
taytan tuksiyanqa.
4 "Tsay witsanmi llapan llulla pro-
fëtakuna llullakur willakuyanqan-
pita pasaypa penqakuyanqa. Tsaymi
profëtakuna aqshukuyänan qara-
tsapita rurashqa mantunta imay-
pis aqshukuyanqanatsu ni profëta

† **12.10** Juan 19.37; Apoc. 1.7. † **13.1** Eze. 47.1-12; Joel 3.18; Juan 4.10-14; 7.38; Apoc. 22.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tukuyanqanatsu. 5 Tsaypa trokinmi
niyanqa: 'Noqaqa manami profëtatsu
kä. Común runalla karmi wamra kan-
qäpita patsa chakrallacho wiñashqä'.
6 Pipis '¿imanirtä cuerpuyki roqushqa
kaykan?'ˢ nir tapuptinmi niyanqa:
'Tsaytaqa amïgükunapa wayincho
arurmi malograkushqä' ".
7 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI
nin:
"Espäda, üshata mitsinanpä
churanqä amïgüpa contran
rikakuy.
Üsha mitsiqta wanuskatsiptï
üshankuna wakpa kaypami
aywakuyanqa.†
Ashkashkunatapis ushakätsi-
shämi.
8 Tsaymi kay nacioncho taqkunaqa
pullanpita mas wanuyanqa.
Wakin kaqllanami kawaykar quë-
dayanqa.
9 Kawaykar quëdaqkunataqa
jutsaynaq kayänanpämi purifi-
catsishä.
Qellayta ninawan fundiqnö y
qorita ninawan qanranta jipiq-
nömi paykunata purificashä.†
Paykuna mañakayämaptinmi
wiyashä.
Tsaymi nishä: 'Qamkunaqa
kuyanqä wamräkunami kay-
käyanki'.†
Paykunanami niyämanqa: 'Noqa-
kunapa Diosnïqa QAMMI kay-
kanki' ".

Tayta Dios shamur mandananpä ninqan

14 1 Jerusalén runakuna, TAYTA
DIOS juzgayäshunaykipä
kaq junaq chämunqanami. Kikiki-
kuna rikaykäyaptikimi chikishuqniki
nación runakuna vinciyäshurniki
imaykaykikunatapis qechuyäshunqay-
kita rakipänakuyanqa.
2 Jerusalénta atacayänanpämi llapan
nación runakunata Tayta Dios qori-
munqa. Tsay runakuna Jerusalénman
yaykurninmi tsaycho kaykaq wayiku-
napita imaykankunatapis apakuyanqa.
Warmikunatanami fuerzar ushayanqa.
Jerusaléncho taq runakunata pullan-
tami prësu apayanqa. Wakintanami
markallancho jaqiykuyanqa.
3 Tsaynö ruraykäyaptinmi tsay
nacionkunawan kikin TAYTA DIOS pel-
yanqa. Israel runakunata unay yana-
par pelyanqannömi tsay nacionkunapa
contran pelyanqa. 4 Tsay junaqmi
Jerusalén tsimpan rupay yarqamunan
kaqlä Olivos jirkancho TAYTA DIOS
ichinqa. Tsaycho ichiptinmi Olivos
jirkan ishkayman partikanqa. Parti-
kaptinmi jatunkaray raqra rikakunqa
rupay yarqamunanpita hasta rupay
jeqananyaq. Pullan jirkanmi norti
kaqläpa rakikanqa y pullan kaqnami
sur kaqläpa rakikanqa. 5 Tsay raqra
Azal partiyaq chaptinmi qamkunaqa
tsay jatunkaray raqrapa qeshpiyanki.
Judá nacionpa mandaqnin rey Uzías
kanqan witsan terremötu kaptin unay
castaykikuna qeshpiyanqannömi qam-
kunapis qeshpiyanki. Tsay hörami
*santu *angelninkunawan TAYTA DIOS
shamunqa.
6 Tsay witsanqa manami kanqa-
tsu atsikyaypis, alaypis ni qajapapis.
7 Manami paqaspis ni junaqpis kanan
kanqannötsu kanqa, tsaypa trokinqa
paqas kaptinpis junaqpanöllami
atsikyanqa. Tsay junaqnöqa manami
imaypis kashqatsu ni kanqatsu. TAYTA
DIOSLLAMI musyan tsay junaq imanö
kananpä kanqantapis.†
8 Tsay witsanqa usya tiempupis
y tamya tiempupis chuya yakumi

ˢ**13.6** Baalpa profëtankuna roqukuyanqanta musyanaykipä liyiyanki 1Rey. 18.28.
†**13.7** Mat. 26.31; Mar. 14.27. †**13.9a** Isa. 1.25; 48.10. †**13.9b** Ose. 2.23. †**14.7** Isa. 24.23; Apoc. 22.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jerusalénpita yarqamunqa.† Pullan yakumi chanqa rupay yarqamunan kaqlä lamaryaq.ᵗ Pullan kaq yakunami chanqa rupay jeqanan kaqlä lamaryaq.ᵘ

9 Tsay witsanqa kay entëru patsacho TAYTA DIOSLLAMI rey kanqa. Tsaymi maytsaychöpis payllatana alabayanqa.

10 Entëru Judá nacionmi pampa rikakunqa Gebapita hasta Jerusalénpa sur kaqlächo kaykaq Rimón partiyaq. Jerusalénnami jirkan janancho quëdanqa. Runakunaqa Jerusalén-cho täyanqa Benjamín Punkupita hasta Unay Punku jutiyuq punku kanqanyaqmi. Tsay Unay Punkupa jutinmi kanan kaykan Esquïna Punku. Tsaynöllami täyanqa Hananeelpa rikachakunan törripita hasta reypä üvata jarukuyänan kaqyaq. 11 Tsaymi Jerusaléncho runakuna junta täyanqa. Mananami ima maldicionpis paykunapä kanqanatsu, tsaypa trokinqa añawnami täyanqa.

12 Jerusalén runakunata atacayanqanpitami llapan contran nación runakunata mantsariypä qeshyawan TAYTA DIOS castiganqa. Tsay qeshyawanmi kawaykäyaptillanrä aytsanpis y ñawinkunapis ismunqa. Tsaynöllami qallunkunapis shiminkunallacho ismunqa. 13 Tsay witsanmi tsay runakunata TAYTA DIOS pasaypa mantsariyman churanqa. Tsaymi kikinpura chikinakur pelyayanqa.

14 Jerusalénta tsapar pelyayänanpämi Judá parti markakunacho taq runakuna Jerusalénman shayämunqa. Ñöpan nacionkunacho taq runakunata vinciskirmi atska riquëzankunata qechuyanqa. Tsay riquëzakunami kayanqa atska qellay, qori y latsapakunapis. 15 Chikiqninkunapa campamentunkunacho kaykaq cawallukunata, mulakunata, *camëllukunata, ashnukunata y wakin uywakunatapis mantsaypä qeshyami ushanqa. Tsay qeshyaqa ämunkunata tsarinqan qeshyallami kanqa.†

16 Jerusalén runakunawan pelyayanqanpita kawaykar quëdaq jäpa nación runakunaqa cada watami Jerusalénman shayämunqa poderyuq rey TAYTA DIOSTA adorayänanpä. Tsaycho adorarmi *Ramäda fiestata rurayanqa.†

17 Mayqan nación karpis llapanta mandaq TAYTA DIOSTA adorayänanpä Jerusalénman mana shamuptinqa tsay nacioncho manami tamya kanqatsu. 18 Egiptupita karpis Ramäda fiestata rurayänanpä mana shayämuptinqa wakin nacionkunata castiganqannöllami TAYTA DIOS castiganqa. Tsaymi paykunapäpis tamya kanqatsu. 19 Egipto runakuna y mayqan nación runakunapis Ramäda fiestata rurayänanpä mana shayämuptinqa tsaynöllami castiganqa.

20 Tsay witsanmi cawallukuna wallqaraykanqan campanillakunachöpis qellqaranqa: "TAYTA DIOSPÄ SANTUMI" nir. TAYTA DIOSPA wayin templucho kusinayänanpä kaykaq mankakunapis *altarpa ñöpancho kaykaq tazonkunanö santumi kayanqa. 21 Entëru Jerusaléncho y Judáchöpis llapan mankakunami llapanta mandaq TAYTA DIOSPÄ santu kayanqa. Santu kaptinmi pipis adorayänanpä shamur tsay mankakunawan apayämunqan sacrificiuta kusinayanqa. Tsay witsanqa llapanta mandaq TAYTA DIOSPA templuncho rantikuqkuna manami kayanqanatsu.

ᵗ **14.8a** Rupay yarqamunan kaqlä lamarqa Kachi Lamarmi kaykan. ᵘ **14.8b** Rupay jeqanan kaqlä lamarqa Mediterráneo Lamarmi kaykan.
† **14.8** Eze. 47.1-12; Juan 7.38; Apoc. 22.1-2. † **14.15** Zac. 14.12. † **14.16** Lev. 23.39-43; Deut. 16.13-17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Malaquías

Babiloniacho täyanqanpita Judáman Israel runakuna kutiyashqana kaptin y templuta yapay shäritsiyashqana kaptinmi profëta Malaquías kay libruta qellqarqan. Kutiyanqanpita juk pachak (100) watatanö qepatarämi qellqarqan. Pay kawanqan witsanmi Israel runakuna yarpäyarqan profëtakuna willakuyanqannö rïcuyäyänanpäna kanqanta (Hag. 2.7, 18-19), rey David castapita juk rey mandananpäna kanqanta (Eze. 34.13, 23-24) y paykunawan Tayta Dios mushuq pactuta rurananpäna kanqantapis (Jer. 31.23, 31-34). Yarpäyanqannö mana kaptinmi runakuna llakikur Tayta Diosman janan shonqullana yärakuyarqan.

Tsaymi Malaquías shakyätsirqan allin kaq uywakunata sacrificiukunapä templuman apayänanpä (Mal. 1.6—2.9), warminpita runakuna mana rakikäyänanpä (Mal. 2.10-16) y diezmukunata templuman apayänanpä (Mal. 3.6-12). Tsaynöllami willakurqan Tayta Dios kachamunanpä kaq willakuq y runakuna shuyäyanqan mandaq shamunanpä kanqanta (Mal. 3.1-5; 4.5-6). Paykunapä willakurmi Bautizaq Juan y Jesucristo shayämunanpä kaqta willakurqan. Malaquías willakurqan chusku pachak pitsqa chunka (450) watanö Jesucristo manarä yuriptinmi.

---

1 [1]Kaychömi qellqaraykan Israel runakunapä profëta Malaquías TAYTA DIOSPA willakuyninta willakunqan.

Israel runakunata Tayta Dios kuyanqan

[2]TAYTA DIOSMI nin: "Noqaqa qamkunata imaypis kuyämi.

"Tsaynö kaptinpis qamkunami nikäyämanki: '¿Imanöpatä musyayäman kuyayämanqaykita?'

"Tsaymi tantiyatsï: '¿Manaku Jacobwan Esaúqa tsay wawqilla kayarqan? Tsaynö kaykaptinpis unay castayki Jacobtami kuyarqä [3]y Esaútanami chikirqä.† Tsaymi Esaú castakuna täyanqan partikunatapis tsaki jirkaman tikraratsishqä. Tsaychöqa *chacalkunallanami taykäyan' ".[a †]

[4]Tsaymi edomita[b] runakuna niyanqa: "Markantsikkunata ushakätsiptinpis yapaymi kay nacionta shäritsishun".

Tsaynö niyaptinpis llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: "Markankunata yapay shäritsiyaptinpis yapaymi ushakätsishä. Tsaymi nacionninta jutitsiyanqa Jutsasapa Runakuna Täyanqan Nación jutin kananpä. Tsaynöpis niyanqa paykunawan imaypis ajanashqa kaykanqätami. [5]Tsaynö ushakätsinqäta rikarmi niyanki: 'TAYTA DIOS alabashqa kaykullätsun. Munayyuq kanqanqa maytsay nacionkunachömi musyakanqa' ".

Sacerdötikunata Tayta Dios qayapanqan

[6]Sacerdötikunapämi llapanta mandaq TAYTA DIOS nin: "Tsurinkuna

---

[a] **1.3** Esaú casta runakunaqa Israel runakunapa contranmi kayarqan. Tsaymi paykunata ushakätsir Tayta Dios tantiyatsirqan Israel runakunata kuyanqanta. [b] **1.4** Edomita runakunaqa Esaú casta runakunami kayarqan.

† **1.3a** Gén. 25.23-26; Rom. 9.13. † **1.3b** Isa. 34.5-17; 63.1-6; Jer. 49.7-22; Eze. 25.12-14; 35.1-15; Amós 1.11-12; Abd. 1-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

taytanta respitayanmi. Wätay runakunapis patronninta käsukuyanmi. Noqami taytaykikuna y patronnikikuna kaykä. Taytaykikuna kaykaptïqa ¿imanirtä respitayämankitsu? Patronnikikuna kaykaptïqa ¿imanirtä *mantsapakayämankitsu? Qamkunaqa manakaqmanmi churaykäyämanki.

"Tsaynöllami nikäyämanki: '¿Imachötä qamta manakaqman churayashqä?'

7 "Manakaqman churaykäyämanki mana alli uywakunata† sacrificiukunapä *altarnïman apamurmi.

"Tsaynö nir tantiyatsiptïpis yapaymi nikäyämanki: '¿Imachötä qamta manakaqman churayashqä?' nir.

"Qamkunaqa manakaqman churaykäyämanki mana allinnin uywakunata sacrificiupä altarnïman apamurmi. 8 Qapra uywakunata sacrificiupä apayämunqayki ¿alli kanqantaku yarpäyanki? Tsaynöpis weqruta o qeshyaykaqta apamur ¿allitatsurä ruraykäyanki?† Tsaykunata mä gobernadornikikunata qarayänaykipä apapäyay. Paypis manami kushishqatsu chaskiyäshunki. Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

9 "Tsaynö manakaqman churaykäyämarpis rugakayämankirämi yanapanäpä kanqanta yarpar. Mana alli uywakunata sacrificiupä apayämuptiki ¿kushishqatsurä chaskïman? Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

10 "¡Ima allirä kanman pipis mana yaykunanpä templupa punkunta wichqayaptin! Tsaynöpaqa manami pipis altarnïman mana alli uywakunata apayämunmantsu. Tsaynö apayämunqayki manami gustamantsu. Apayämuptikipis manami chaskiyäshaykitsu.†

11 "Rupay yarqamunanläpita hasta rupay jeqananläyaqmi atska nacionkunacho jutïta joqarir shumaq sirviyäman. Maytsaychömi inciensiuwan qoshnitsiyan y tsaki mikuyta altarkunaman apayan. Tsaynö rurarmi maytsaychöpis respitayäman. Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

12 "Qamkunaqa altarnïta mana respitarmi kikïtapis respitaykäyämankitsu. Mana munanqäta altarnïman apamurmi manakaqman churaykäyämanki. 13 Tsaynöpis nikäyanki sirviyämanqayki alläpa aja kanqantami. Sirvimarpis janan shonqullami sirviyämanki. Altarnïmanqa sacrificiupä apaykäyämunki suwakuy uywata, weqru uywata, qeshyaykaq uywata. Tsay uywakunata ¿chaskinäpä kanqantaku yarpaykäyanki?

14 "Noqaqa llapanpä munayyuq reymi kaykä. Maytsay nacionkunachömi noqapita mantsapakuyan. Qamkunaqa orqu uywakunapita sänu kaqta apayämunaykipä awnirkurpis däñashqa kaqtami altarnïman apamur maldicionashqa kayanki. Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

2 1 "Sacerdötikuna, qamkunatami nï: 2 Mana käsukayämar llapan shonquykikunawan mana respitayämaptikiqa castigayäshaykimi. Qamkunaman bendicionnïta churamunqätapis maldicionmanmi tikratsishä. Llapan shonquykikunawan mana käsukayämanqaykipita maynami maldicionman tikratsishqä. Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

3 "Tsaymi qamkunapita aywaraqkunata wallkayätsir ushakätsishä. Noqapä apayämunqayki uywakunapa panzantami qaqllaykiman jichamushä. Nirkurmi tsay uywakunapa panzantawan jitariyäshayki. 4 Tsaynöpami tantiyayanki ninqäta käsukayämänaykipä

†**1.7** Lev. 22.17-25; Deut. 15.21. †**1.8** Lev. 22.18-25; Deut. 15.21. †**1.10** Isa. 1.13; Amós 5.21-24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kanqanta. Cäsukayämaptikiqa unay castayki Leví trïbu runakunawan[†] *pactuta ruranqänömi imaypis kanqa. Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï.

5 "Leví trïbu runakunawan[c] pactuta rurarmi[†] awnirqä yanapaptï alli kawayänanpä. Paykunanami awniyämarqan imaypis mantsapakayämänanpä. Tsaymi awninqänölla yanaparqä y paykunapis mantsapakamar respitayämarqan. 6 Leynïkuna ninqantanöllami yachatsiyarqan. Manami manakaqkunata parlayarqantsu. Munanqänö alli kawarmi atskaqta tantiyatsiyarqan jutsa rurayta kachariyänanpä.[†]

7 "Sacerdöti karmi qamkunapis willakuynïta yachatsiyänaykipä kaykäyanki.[†] Llapanta mandaq TAYTA DIOSPA willakuqnin kayaptikimi runakuna qamkunaman shayämun yachakuyta munar. 8 Tsaynö kaykaptinpis qamkunaqa mana allikunata rurar llutanta yachatsiyaptikimi atskaq jutsata rurayashqa. Tsaynö karmi Leví trïbuwan pactu ruranqätapis manakaqman churaykäyanki. Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï. 9 Leynïkunata mana cäsukurmi wakin runakunata alli rikarpis wakintaqa mana alli rikaykäyanki. Tsaynö kayanqaykipitami runakuna mana respitayäshunaykipä y manakaqman churayäshunaykipä qamkunata kacharishqä".

Mana llullapänakuyänanpä yätsinqan

10 ¿Manaku Tayta Diosqa llapantsikpapis Taytantsik kaykan?[†] ¿Manaku llapantsiktapis juk Dioslla kamamashqantsik? Tsaynö kaykarqa ¿imanirtä juknintsik juknintsikpis llullapänakur unay castantsikkunawan Tayta Dios *pactu ruranqanta manakaqman churaykantsik?

Ïdulu adoraq warmiwan mana majatsakäyänanpä ninqan

11 Tayta Dios ninqanta cumpliyänanpä awnirpis Judá runakunaqa manami cumpliyantsu. Tsaymi Jerusaléncho y entëru Israelcho ïduluta adoraq warmikunawan penqakuypä taykäyan. Tsaynö rurarmi TAYTA DIOS kuyanqan templunta manakaqman churaykäyan. 12 Ïduluta adoraq warmiwan majatsakaq runataqa mana kuyapaypami Israel runakunapita Tayta Dios qarqunqa. Tsaynö qarqunqa pï kaptinpis y llapanta mandaq TAYTA DIOSPÄ ofrendata apamuptinpis.

Warminwan rakikäyanqanpita ollqutupanqan

13 TAYTA DIOSPA *altarninman uywakunata y tsaki mikuykunata apayaptikipis manami chaskiyäshunkitsu. Tsaymi altarnin ñöpancho pasaypa waqar 14 nikäyanki: "¿Imanirtä chaskimantsu?" nir.

Payqa chaskiyäshunkitsu chölu kaykar majatsakäyanqayki warmikita jaqirishqa kaptikimi. Tsaynö jaqiriyarqayki payllawan majatsakäyänaykipä TAYTA DIOSPA ñöpancho *pactuta rurashqa kaykarmi.

15 ¿Manaku jukllayllanö kayänanpä ishkantapis Tayta Dios kamarqan? Cuerpunpis y espïritunpis paypami. ¿Manaku tantiyayanki imanir jukllayllanö kayänanpä kamanqanta? Tsaynö kamarqan tsay runapa tsurinkuna Tayta Dios munanqannö kawayänanta munarmi. Tsaynö kaykaptinqa shumaq tantiyakuyay chölu kaykar majatsakäyanqayki warmikiwan mana rakikäyänaykipä.

16 Israel runakuna adorayanqan TAYTA DIOSMI nin: "Noqami pasaypa

---

[c] **2.5** Sacerdötikunaqa Leví trïbu runakunami kayarqan.
[†] **2.4** Núm. 3.11-13. [†] **2.5** Núm. 25.12-13. [†] **2.6** Deut. 33.8-10. [†] **2.7** Lev. 10.11; Deut. 21.5. [†] **2.10** Isa. 63.16; 64.8; Efe. 4.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ajanä majanpita rakikäyaptin. Tsaynö rurarqa pasaypa penqakuypämi kaykäyan. Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï. Tsaynö kaykaptinqa majaykiwan mana rakikaypa täkuyänaykipä shumaq yarpachakuyay".†

Runakunata juzgananpä ninqan

17 Qamkunaqa llutanta parlarmi TAYTA DIOSTA pasaypa ajanätsiyanki. Tsaynö kaykarmi tapukuyanki: "¿Imanötä Diosta ajanätsiyashqä?" nir.

Payta ajanätsiyanki kaynö parlarmi: "Imanö kawashqapis Tayta Dios manami juzgamäshuntsu. TAYTA DIOSPÄQA allimi kaykan jutsata rurar kawashqapis. Imanö kawashqapis payqa kushikunmi".†

3 1 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: "Nänita pitsaqnö runakuna kamarikuyänanpämi willakuqnïta puntäta kachashä.† Tsaymi shuyaykäyanqayki mandaq chämur tempIuman illaqpita yaykunqa. Paymi qamkunawan *pactu ruranqäta willakunqa. Rikayta munayanqayki willakuqqa chämunqanami.

2 "Payqa jutsata rurayanqaykipita purificashunaykipä lunyaykaq ninanö y taqshakuna jabonnömi kanqa.† Tsaynö kaykaptinqa chämuptin ¿pirä awantanman? Tsaynöpis paypa ñöpancho ¿pirä ichiraykanman?† 3 Payqa qorita y yuraq qellayta ninawan tsullutsir qanranta jipiqnömi *levitakunata purificanqa. NOQA munanqänöna sacrificiukunata *altarcho rupatsiyaptinmi 4 Judá y Jerusalén runakuna sacrificiuta apayämunqanta kushishqa chaskishä. Unay castankuna sacrificiukunata apayämuptin chaskinqänömi paykunapis apayämuptin kushishqa chaskishä".

5 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: "Kikïmi qamkunata juzgayäshayki brujyayaptiki, majayuq kaykar jukwan kakuyaptiki, jutïcho awnirkur mana cumpliyaptiki, arurkatsir mana pägayaptiki, viüdatawan waktsata ñakatsiyaptiki, jäpa runata mana alli rikayaptiki y mana *mantsapakayämaptiki".

Diezmuta y ofrendata apayänanpä ninqan

6 "Noqa TAYTA DIOSMI imaypis awninqäta cumplï.† Tsaymi unay castayki Jacobta awninqäta† cumplir qamkunata ushakätsirqätsu. 7 Tsaynö kaykaptinpis qamkunaqa unay castaykikuna kawayanqanpita patsami leynïkunata cumpliykäyankitsu. Tsaymi llapanta mandaq TAYTA DIOS kar nï: ¡Noqaman kutiyämuy! Noqaman kutiyämuptikiqa yapaymi yanapayäshayki.†

"Tsaynö niptïmi qamkuna niyanki: '¿Imatatä cäsukuyashqätsu?'

8 "Qamkunaqa suwapaykäyämankimi".

"Tsaynö niptïmi qamkuna nikäyämanki: '¿Imatatä qamta suwapäyarqä?'

"Qamkunaqa suwapäyämarqayki *diezmutawan ofrendata mana apamurmi. 9 Qamkunaqa llapan nacionnikikunawan suwapäyämanqaykipitami maldicionashqa kaykäyanki.

10 "Llapan diezmukunata wayïcho kaykaq almacenman apayämuy. Tsaymi wayïcho atska mikuy kanqa. Tsaynöllami ciëlu punkuta kichar qamkunaman bendicionnïta ujuqpä churamushä. Rasunpaypa churamunäpä kanqäta musyayänaykipä mä diezmuta apayämuy.† Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï. 11 Mikuy ushaq kurukunata

---

†**2.14-16** Gén. 2.24; Prov. 5.18; Mar. 10.2-9; Efe. 5.21-33. †**2.17** Mal. 3.14-15. †**3.1** Mat. 11.10; Mar. 1.2; Luc. 1.76; 7.27. †**3.2a** Mat. 3.10-12. †**3.2b** Joel 2.11; Apoc. 6.17. †**3.6a** Núm. 23.19; Heb. 13.8; Stg. 1.17. †**3.6b** Gén. 28.13-15; 35.10-12. †**3.7** Isa. 55.7; Zac. 1.3. †**3.10** Lev. 27.30; Deut. 12.6; 14.22-29; 26.12; Neh. 13.12; Eze. 44.29-31.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ushakätsiptïmi chakraykikunacho mikuynikikunapis y üvaykikunapis alli wayunqa. Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï. 12 Markaykikuna täkuy munay kaptinmi llapan nación runakunapis munapäyanqa. Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Cäsukuqkunata kuyapänanpä ninqan

13 Mastami TAYTA DIOS nin: "Qamkunaqa conträmi parlayashqayki.

"Tsaynö niptïmi niyämanki: '¿Imatatä contrayki parlayashqä?'

14 "Qamkunaqa conträ parlarmi niyashqayki: 'Manakaqllapämi Diosta sirvintsik. ¿Imallapätä leyninkunatapis cäsukuntsik? Jutsata ruranqantsikpita llakikushqapis llapanta mandaq TAYTA DIOS manami cäsumantsiktsu. 15 Orgullösu runakunaqa kushishqami kawayan. Jutsa ruraqkunapis imaykayuqmi kayan. Tayta Diosta mana cäsukuptinpis paykunapäqa ima castïgupis manami kantsu' ".†

16 Tsaymi TAYTA DIOSPITA *mantsapakuqkunaqa willanakur shakyätsinakuyarqan payta imaypis cäsukuyänanpä. Tsaynö willanakuyanqanta wiyarmi TAYTA DIOSQA rölluman jutinkunata ñöpancho qellqatsirqan imaypis yarparänanpä.

17 Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: "Juzganä junaqmi tsay runakunata kuyapäshä. Cäsukuq tsurinta taytan kuyapanqannömi noqapis paykunata kuyapäshä.† 18 Tsaymi runakuna yapay tantiyayanqa cäsukamaqkunata kuyanqäta y mana cäsukamaqkunata castiganqäta, sirvimaqkunata alli rikanqäta y mana sirvimaqkunata mana alli rikanqätapis".

Tayta Dios juzganan junaq chämunanpä ninqan

4 1 *(3.19)* Llapanta mandaq TAYTA DIOSMI nin: "Wallkallanami pishiykan juzganä junaq chämunanpä. Tsay junaqmi imayka lunyaypa lunyar nina rupar oqshata ushanqannö llapan chölu tukuqkunata y mana alli runakunatapis chipyaq ushakätsishä. 2 *(3.20)* Qamkunapämi itsanqa, *mantsapakamaq kayaptiki, rupay yarqamuqnö salvación shamunqa. Salvacionta chaskirmi imayka becërrukuna pañanqannörä kushishqa saltakachäyanki. 3 *(3.21)* Juzganä junaq chämuptinmi mana alli runakunata vinciskir uchpatanö jarur ushayanki. Noqa llapanta mandaq TAYTA DIOSMI tsaynö nï".

Elíasta kachamunanpä Tayta Dios ninqan

4 *(3.22)* Tayta Diosmi nin: "Sirvimaqnï Moisésta Horeb jirkacho† entreganqä leynïkunata imaypis ama qonqäyaytsu. Tsay leynïkuna y mandamientükunaqa llapan Israel runakunapämi kaykan.

5 *(3.23)* "Juzganä junaqqa pasaypa mantsariypämi kanqa. Tsay junaq manarä chämuptinmi profëta Elíasta qamkunaman kachamushä.† 6 *(3.24)* Pay willakuptinmi warmipis wamrankunawan y runapis tsurinkunawan amistayanqa. Wamrankunapis taytanwan y mamanwan amistayanqa.† Mana amistayaptinqa shamunqä hörami nacionninta ushakätsishä".

---

† **3.14-15** Mal. 2.17. † **3.17** Sal. 103.13. † **4.4** Éxo. 19.16—20.20; 24.1-17; Deut. 5.1-3.
† **4.5** 1Rey. 17—21; 2Rey. 2.1-12; Mat. 11.14; 17.10-13; Mar. 9.11-13; Juan 1.21.
† **4.5-6** Luc. 1.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mushuq Testamento

(Nuevo Testamento)

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

San Mateo

Jesucristupä qellqanqan

Mateuqa Jesucristupa discïpulun manarä karmi Roma nacionpä impuestu cobraq karqan. Jesucristupa discïpulun karnami yachatsinqankunata wiyarqan y milagru ruranqankunatapis rikarqan. Mateupita masta musyanaykipä liyinki Mat. 9.9-13.

Kay librutami Mateo qellqarqan Jesucristo salvakuq rey kanqanta Israel mayinkuna musyayänanpä. Tsaynöllami musyatsirqan Jesucristupa willakuynin pïmaypäpis kanqanta (Mat. 28.19-20).

Jesúspa unay castankuna pï kayanqanpis

Lucas 3.23-38

1 [1] Abrahampita y rey Davidpita aywaraq Jesucristupa unay castankunami kayarqan:

[2] Abrahampa tsurinmi karqan Isaac.
Isaacpa tsurinmi karqan Jacob.
Jacobpa tsurinmi karqan Judáwan wawqinkunapis.
[3] Judápa tsurinkunami kayarqan Fareswan Zara.
Paykunapa mamanmi karqan Tamar.
Farespa tsurinmi karqan Esrom.
Esrompa tsurinmi karqan Aram.
[4] Arampa tsurinmi karqan Aminadab.
Aminadabpa tsurinmi karqan Naasón.
Naasónpa tsurinmi karqan Salmón.
[5] Salmónpa tsurinmi karqan Booz.
Boozpa mamanmi karqan Rahab.
Boozpa tsurinmi karqan Obed.
Obedpa mamanmi karqan Rut.
Obedpa tsurinmi karqan Isaí[a].
[6] Isaípa tsurinmi karqan rey David.[†]
Rey Davidpa tsurinmi karqan Salomón.
Salomónpa mamanmi karqan Uríaspa viüdan.
[7] Salomónpa tsurinmi karqan Roboam.
Roboampa tsurinmi karqan Abías.
Abíaspa tsurinmi karqan Asa.
[8] Asapa tsurinmi karqan Josafat.
Josafatpa tsurinmi karqan Joram.
Jorampa tsurinmi karqan Uzías.
[9] Uzíaspa tsurinmi karqan Jotam.
Jotampa tsurinmi karqan Acaz.
Acazpa tsurinmi karqan Ezequías.
[10] Ezequíaspa tsurinmi karqan Manasés.
Manaséspa tsurinmi karqan Amón.
Amónpa tsurinmi karqan Josías.
[11] Josíaspa tsurinmi karqan Jeconíaswan wawqinkunapis.
Jeconías kawanqan witsanmi Israel runakunata tsariskir Babilonia soldädukuna nacionninman prësu apakuyarqan.[†]
[12] Tsaychönami Jeconíaspa tsurin Salatiel yurirqan.
Salatielpa tsurinmi karqan Zorobabel.
[13] Zorobabelpa tsurinmi karqan Abiud.
Abiudpa tsurinmi karqan Eliaquim.
Eliaquimpa tsurinmi karqan Azor.

---

[a] **1.5** Wakin traduccionkunachöqa *Jesé* niyanmi.
[†] **1.3-6** 1Crón. 2.1-15; Rut 4.18-22. [†] **1.11** 2Rey. 24.14-15; 2Crón. 36.10; Jer. 27.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Azorpa tsurinmi karqan Sadoc.
Sadocpa tsurinmi karqan Aquim.
Aquimpa tsurinmi karqan Eliud.
15 Eliudpa tsurinmi karqan Eleazar.
Eleazarpa tsurinmi karqan Matán.
Matánpa tsurinmi karqan Jacob.
16 Jacobpa tsurinmi karqan Maríapa
runan José.
Maríapa wawanmi karqan Jesús.
Paymi Tayta Dios kachamunqan
Cristo.
17 Abraham kawanqan witsanpita
David yurinqanyaqmi chunka chusku
*generación karqan. Tsaynöllami David
kawanqan witsanpita Israel runaku-
nata Babiloniaman apayanqan witsan-
yaq chunka chusku generación karqan.
Tsaynöllami Babiloniaman apayanqan
witsanpita Jesucristo yurinqanyaqpis
chunka chusku generación karqan.

Jesús yurinqan
Lucas 2.1-7

18 Kaychömi qellqaraykan Jesucristo
manarä yuriptin ima päsanqanpis.
Joséwan majatsakänanpämi María
parlashqana karqan.† 19 Joséwan manarä
tarmi Espíritu Santupa munayninwan
qeshyaq rikakurqan. 19 Joséqa alli runa
karmi Maríata penqakuyman churayta
mana munar pakayllapa jaqiyta yar-
parqan.
20 Tsaynö yarpachakuykaptinmi Tayta
Diospa *angelnin Joséta suëñuynin-
cho nirqan: "Rey Davidpa castan José,
Maríawan majatsakayta ama penqa-
kuytsu. Payqa Espíritu Santupa munay-
ninwanmi qeshyaq kaykan. 21 Ollqu
wamratami qeshyakunqa. Payman
yärakuqkunata jutsankunapita salva-
nanpä kaptinmi tsay wamrapa jutinta
churapanki Jesús[b] jutin kananpä".†
22 Llapanpis tsaynö päsarqan pro-
fëtanwan Tayta Dios kaynö ninqan
cumplinanpämi:

23 "Juk virgen jipash qeshyaq rika-
kurmi ollqu wamrata qeshya-
kunqa.
Tsay wamrapa jutintami chu-
rapanqa Emanuel jutin
kananpä".†
(Emanuel ninanqa Tayta Dios noqan-
tsikwan kaykan ninanmi.)
24 Tsaynö niptinmi José punuykan-
qanpita rikcharkamur Tayta Diospa
angelnin ninqannölla Maríata war-
min kananpä qorikurqan. 25 Maríawan
majatsakarpis wawan yurinqanyaq
manami paywan punuyarqantsu.
Wamra yuriskiptinnami jutinta chura-
parqan Jesús kananpä.†

Qoyllur estudiaqkuna Jesústa adorayänanpä chäyanqan

2 1 Rey Herodes mandanqan
witsanmi Judea provincia Belén
markacho Jesús yurirqan. Yuriskip-
tinmi qoyllur estudiaq runakuna
rupay yarqamunanläpita Jerusalén-
man chaykur 2 tapukuyarqan: "¿May-
chötä Israel runakunapa mandaqnin
rey kananpä yuriq llullu kaykan? Qoy-
llurnin yarqamuqta rikarmi adoraqnin
shayämushqä".
3 Tsayta wiyaykurmi rey Herodes y
Jerusaléncho taq runakunapis pasaypa
yarpachakuyarqan. 4 Tsaymi mandaq
sacerdötikunata y ley yachatsikuqku-
nata qayaykatsir Herodes tapur nir-
qan: "Salvamaqnintsik Cristo ¿maycho
yurinanpätä kaykan?"
5 Paykunanami niyarqan: "Tayta,
Judea provincia Belén markachömi.
Tsaycho yurinanpämi Tayta Diospa
profëtan qellqarqan:

6 " 'Belén marka, Judácho wakin
markakunapita mas takshalla
kaptikipis
qamchömi Israel runakunapa
mandaqnin rey yurinqa.†

---

[b] **1.21** *Jesús* ninanqa *Tayta Diosmi salvan* ninanmi.
† **1.18** Luc. 1.27. † **1.21** Luc. 1.31. † **1.23** Isa. 7.14. † **1.25** Luc. 2.21. † **2.6** Miq. 5.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qoyllur estudiaqkuna Jesústa adorayanqan
(2.1-12)

Paymi Israel runakunata üsha
mitsiqnö rikanqa' ".
7 Tsayta wiyaykurmi qoyllur estudiaqkunata pakayllapa Herodes qayatsirqan. Chaykuyaptinmi tsay qoyllurta imaypitana rikayanqantapis tapurqan. 8 Willaskiyaptinmi Herodes nirqan: "Belénman aywar tsay wamrata ashiyämuy. Tariskir willayämanki noqapis adoraq aywanäpä".
9 Belénman aywayaptinmi tsay rikayanqan qoyllurpis paykunapa puntanta aywarqan. Wamra kaykanqan kaq wayi derëchunman chaykurnami qoyllur ichiskirqan. 10 Tsayta rikarmi pasaypa kushikuyarqan. 11 Wayiman yaykurirnami wamratawan maman Maríata tariyarqan. Tsaymi wamrapa ñöpanman qonqurikuykur adorayarqan. Nirkurnami apayanqan qorita, inciensiuta y mïrrata qarayarqan.
12 Herodes kaqman manana kutiyänanpä suëñuynincho Tayta Dios revelaptinmi juk nänipana markankunaman kutikuyarqan.

Egiptuman Jesústa
José qeshpitsinqan

13 Qoyllur estudiaqkuna aywakuskiyaptinnami suëñuynincho Joséta Tayta Diospa *angelnin nirqan: "Herodesmi wamrata wanutsinanpä ashitsinqa. Kanan höra sharkur wamrata mamantinta Egiptuman

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qeshpitsiy. Tsaycho täyanki yapay willanqäyaq".
14 Tsaymi jinan höra rikchaskamur patsa manarä waraptin wamrata mamantinta apakurkur Egiptuman aywayarqan. 15 Tsaychömi Herodes wanunqanyaq täyarqan. Tsaynöpami Tayta Diospa profëtan kaynö qellqanqanta cumpliyarqan: "Tsurï kaptinmi Egiptupita qayamurqä".†

Beléncho wamrakunata wanutsiyanqan

16 Qoyllur estudiaqkuna mana kutiyaptinmi rey Herodes pasaypa ajanarqan. Tsaymi soldädunkunata kacharqan Belén markacho y ñöpan estanciakunachöpis ollqu wamrakunata wanutsiyänanpä. Qoyllurta imay rikayanqantapis willayanqanpita cuentata jipiskirmi wamrakunata wanutsiyarqan tsayrä yurishqapita ishkay watayuqyaq. 17 Tsaynö wanutsirmi profëta Jeremías kaynö qellqanqanta cumpliyarqan:

18 "Ramá markacho llakikur
waqanqanmi wiyakaykämun.
Tsayqa Raquel waqanqanmi.
Wamrankuna wanushqa kaptinmi shoqayaptinpis mana wiyaypa waqaykan".†

Egiptupita kutiyämunqan

19 Herodes wanuskiptinnami Egiptucho José kaykaptin Tayta Diospa *angelnin suëñuynincho 20 nirqan: "Wamrata mamantinta apakurkur Israelman kutikuyay. Wamrata wanutsiyta munaqkuna wanuyashqanami".
21 Tsaynö niptinmi wamrata mamantinta apakurkur Israelman kutiyarqan. 22 Kutiykäyanqanchömi José musyarqan Judeacho rey Herodespa trokin tsurin Arquelao mandaq kaykanqanta. Tsayta musyaskirmi Judeaman kutiyta mantsarirqan. Tsaymi suëñuynincho Tayta Dios willaptin Galileamanna aywakuyarqan. 23 Tsaynöpami Nazaret markaman taq aywayarqan.† Tsaycho tarmi Tayta Diospa profëtankuna kaynö niyanqanta cumpliyarqan. Tsay niyanqanmi nin: "Nazareno kanqantami runakuna niyanqa".

Bautizaq Juan willakunqan

Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28

3 1 Tsay watakunami Judea provincia tsunyaq jirkacho Bautizaq Juan willakur 2 nirqan: "¡Tayta Diospa *mandakuynin chämushqanami! ¡Jutsa rurayta kacharir Tayta Dios munanqannöna kawayay!"†
3 Tsaynö willakunanpämi profëta Isaías qellqanqancho nin:

"Juk runami tsunyaq jirkacho
qayakuypa willakur nin:
'Tayta Dios shamunanpä nänita
allitsayay.
Wenqu nänikunata derechayay' ".†

4 Juanpa latsapanqa *camëllupa aqtsanpita awashqami karqan. Wachukunpis camëllupa qaranpita rurashqami karqan.† Mikuyninpis chukllushkuna y abëjapa mishkinmi karqan.
5 Juan willakunqanta wiyayänanpämi Jerusalénpita, Judeapita y Jordán mayu kinran markakunapita runakuna aywayarqan. 6 Tayta Diosta perdonta mañakuyaptinmi Jordán mayucho tsay runakunata Juan bautizarqan.
7 Tsayman atskaq *fariseukuna y *saduceukuna bautizakuq chäyanqanta rikarmi Juan nirqan: "¡Culebra casta runakuna!† ¡Pitä qamkunata niyäshushqayki Tayta Diospa castïgunpita qeshpiyänaykipä kanqanta! 8 Jutsaykikunata rasunpaypa kacharishqa karqa

†**2.15** Ose. 11.1. †**2.18** Jer. 31.15. †**2.23** Mar. 1.24; Luc. 2.39; Juan 1.45. †**3.2** Mat. 4.17; Mar. 1.15. †**3.3** Isa. 40.3. †**3.4** 2Rey. 1.8. †**3.7** Mat. 12.34; 23.33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bautizaq Juan tsunyaqcho kanqan (3.1-11)

Tayta Dios munanqannöna kawayay.
9 Ama yarpäyaytsu Abrahampa castan
kayanqaykipita† Tayta Dios salvayäshu-
naykipä kanqanta. Noqami nï: Tayta
Dios munarqa kay rumikunatapis Abra-
hampa castanmanmi tikratsinman.
10 Mana wayuq jachakunata michin-
pita[c] muturir ninaman jitaqnömi jutsa
ruraqkunata castigananpä Tayta Dios
kamarikushqana kaykan.†
11 "Jutsa rurayta kacharir Tayta Dios
munanqannö kawayänaykipämi yaku-
wan bautizä. Qepäta shamuq kaqmi
itsanqa Espíritu Santuwan y nina-
wan bautizayäshunki. Noqapita mas
munayyuq kaptinmi llanqinta apana-
lläpäpis välïtsu. 12 Trïguta wayranan pä
jurquitan aptashqanami kaykan.
Wayraskirnami trïguta wayinman
churanqa. Päjantanami imaypis mana
upiq ninaman qaykunqa".

Jesústa Juan bautizanqan
Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22

13 Juan bautizananpämi Jesúspis
Galileapita Jordán mayuman aywar-
qan. 14 Chaykuptinmi bautizayta mana
munar Juan nirqan: "Tayta, manami
qamta bautizämantsu, tsaypa trokinqa
noqatami bautizamankiman".
15 Jesúsnami nirqan: "Imanö kaptin-
pis bautizamay. Bautizamänaykitami
Tayta Dios munan".
Tsaynö niptinmi bautizarqan. 16 Bau-
tizakuskir yakupita yarqaykämup-
tinmi ciëlu kichakarqan. Tsaychömi
Jesús rikarqan Espíritu Santu imayka
palumanö jananman uraykämuqta.
17 Tsaynöpis ciëlupitami Tayta Dios
nimurqan: "Payqa kuyay tsurïmi. Pay-
pitami kushikü".†

Jesústa Satanás tentayta munanqan
Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13

4 1 Tsaypitanami Jesústa Espí-
ritu Santu tsunyaq jirkaman
pusharqan diablu tentananpä.†
2 Tsaycho chusku chunka (40) junaq y
chusku chunka paqas ayunaskirnami
Jesús wanunayparä mallaqaskir-
qan. 3 Tsaymi diablu chaykur nirqan:
"Diospa Tsurin karqa mä kay rumiku-
nata tantaman tikratsiy".
4 Jesúsnami nirqan: "Tayta Diospa
palabrancho kaynömi qellqaraykan:
'Manami tantata mikullartsu runa
kawan, sinöqa Tayta Dios llapan nin-
qankunata cäsukurmi' ".†
5 Tsaypitanami *sagrädu Jerusalén
markaman Jesústa diablu pusharqan.
Tsaychönami templupa mas altunnin-
man ichiykatsir 6 nirqan: "Diospa tsurin
karqa mä kaypita jeqarpuy. Diospa pala-
brancho kaynömi qellqaraykan: '*Angel-
ninkunatami Tayta Dios kachamunqa
imapitapis tsapäyäshunaykipä. Payku-
nami tsariyäshunki chakillaykitapis
rumikunacho mana takakunaykipä' ".†
7 Jesúsnami nirqan: "Tsaynöpis Tayta
Diospa palabrancho kaynömi qellqa-
raykan: 'Tayta Diosta ama tentanki-
tsu' ".†

---

[c] **3.10** Wakin runakunaqa *jawanpita* niyan.
† **3.9** Juan 8.33. † **3.10** Mat. 7.19. † **3.17** Sal. 2.7; Mat. 17.5; Mar. 1.11; Luc. 9.35.
† **4.1** Heb. 2.18; 4.15. † **4.4** Deut. 8.3. † **4.6** Sal. 91.11-12. † **4.7** Deut. 6.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Tsaypitanami altunnin jirkaman
diablu pushaykur maytsay nacion-
kunata riquëzankunatawan rikatsir
9 nirqan: "Qonqurikuykur adoramap-
tikiqa llapan rikanqaykikunatami
qarashayki".
10 Jesúsnami nirqan: "¡Witikuy, *Sata-
nás! Tayta Diospa palabrancho kaynömi
qellqaraykan: 'Tayta Diosllatami adora-
yanki. Pay japallantami sirviyanki' ".†
11 Tsaynö niptinmi diablu aywakur-
qan. Tsaypitanami angelkuna chaykur
Jesústa yanapayarqan.

Galileacho willakur Jesús qallanqan
Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15

12 Carcelcho Juan wichqaraykan-
qanta musyaskirmi† Galileaman Jesús
kutirqan. 13 Nazaret markacho tänanpa
trokinqa Capernaúm markacho tänan-
pämi aywarqan. Tsay markaqa karqan
Galilea qocha kuchuncho y Zabulón y
Neftalí trïbu runakuna täyanqan kaq-
chömi. 14 Capernaúmcho Jesús tarmi
profëta Isaías kaynö willakunqanta
cumplirqan:

15 "Zabulón trïbu y Neftalí trïbu
runakuna,
qamkuna täyanqaykipami
lamar kuchunpa y Jordán
mayu wak tsimpanpa näni
päsaykan.
Mana Israel runakunapis qam-
kuna täyanqaykicho atskaqmi
täyan.
16 Tsakäpakushqanö kawarpis atsik-
yayta rikaqnömi salvayäshuq-
nikita rikayanki.
Tsakaykaqchönö kawayaptikipis
salvayäshuqnikiqa aktsinömi
kanqa".†
17 Capernaúmcho tarmi willakuyta
qallaykur Jesús nirqan: "¡Tayta Diospa
*mandakuynin chämushqanami!
¡Jutsaykikunata kacharir Tayta Dios
munanqannöna kawayay!"†

Discïpulun kayänanpä pescaqkunata Jesús qayanqan
Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11

18 Galilea qocha kuchunpa ayway-
kanqanchömi ishkaq runakunata

Büquipita mällanta mashtanqan
(4.18-22)

†**4.10** Deut. 6.13. †**4.12** Mat. 14.3; Mar. 6.17; Luc. 3.19-20. †**4.15-16** Isa. 9.1-2.
†**4.17** Mat. 3.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesús rikarqan. Pescädu tsariq karmi mällankunata yakuman jitaykäyarqan. Paykunami kayarqan Simón y wawqin Andrés. Simónpa jukaq jutinmi karqan Pedro. 19 Paykunatami Jesús nirqan: "Qatiyämay. Noqami yachatsiyäshayki runakunata pescayänaykipä".

20 Tsaynö niptinmi mällankunata kachaskir Jesúswan aywayarqan.

21 Tsaypita päsaskirnami Santiaguta y wawqin Juanta rikarqan. Paykunaqa taytan Zebedeuwanmi *büquincho mällankunata shillpaykäyarqan. Paykunapis Jesús qayaptinmi 22 taytanta y büquita jaqiskir jinan höra aywayarqan.

Qeshyaykaqkunata Jesús alliyätsinqan

Lucas 6.17-19

23 Llapan Galileapa Jesús purirmi Tayta Diospa *mandakuyninpa alli willakuyninta *sinagögakunacho yachatsirqan y tukuyläya qeshyawan qeshyaqkunatami alliyätsirqan.† 24 Tsaytami Siria nación markakunachöpis musyayarqan. Tsaymi paykunapis Jesús kaqman apapäyarqan tukuyläya qeshyawan qeshyaykaqkunata, *supay ñakatsinqan runakunata, wanuy qeshyawan ñakaqkunata y pullan cuerpun wanushqa runakunatapis. Tsay llapan qeshyaqkunatami Jesús alliyätsirqan.

25 Atskaqmi Jesústa qatiräyarqan. Tsay runakunami kayarqan Galileapita, Decápolispita, Jerusalénpita, Judeapita y Jordán mayu wak tsimpanpitapis.

Kushishqa kawanantsikpä Jesús yachatsinqan

Lucas 6.20-23

5 1 Tsaytsika runakuna qorikaqta rikarmi jirkanman witsarkur Jesús jamakurqan. Ñöpanman discïpulunkuna qorikäyaptinmi 2 yachatsir nirqan: 3 "Kushishqami kawayanqa Tayta Diosta ministiqkuna. Paykunapämi Tayta Diospa *mandakuynin.

4 "Kushishqami kawayanqa llakikur waqaqkuna. Paykunatami Tayta Dios shoqanqa.†

5 "Kushishqami kawayanqa alli shonquyuqkuna. Paykunami herencian kananpä mushuq patsata chaskiyanqa.†

6 "Kushishqami kawayanqa mallaqaypanörä y yakunaypanörä Tayta Dios munanqannö kawayta munaqkuna.† Paykunatami Tayta Dios yanapanqa.

7 "Kushishqami kawayanqa runa mayinta kuyapaqkuna. Paykunatami Tayta Dios kuyapanqa.

8 "Kushishqami kawayanqa shonqunkunacho imaypis allillata yarpaqkuna.† Paykunami Tayta Diosta rikayanqa.

9 "Kushishqami kawayanqa runa mayinta amistatsiqkuna. Paykunatami Tayta Dios 'wamrämi kanki' ninqa.

10 "Kushishqami kawayanqa Tayta Dios munanqannö kawanqanpita runakuna ñakatsiyaptin.† Paykunapämi Tayta Diospa mandakuynin kanqa.

11 "Kushishqami kawayanki noqaman yärakayämunqaykipita runakuna ashlliyäshuptiki, ñakatsiyäshuptiki y llullakur imaykata tumpayäshuptiki.† 12 Tsaynö kaptinpis kushikuyay. Qamkunataqa gloriacho maynami Tayta Dios premiuta shuyaraykätsiyäshunki. Qamkunata chikiyäshunqaykinöllami unay runakunapis Tayta Diospa profëtankunata chikiyarqan.†

Kachinö y aktsinö kanqantsikta Jesús yachatsinqan

Marcos 9.50; Lucas 14.34-35

13 "Qamkunaqa kay patsacho kachinömi kaykäyanki. Kachi qamyaskirqa

†**4.23** Mat. 9.35; Mar. 1.39. †**5.4** Isa. 61.2. †**5.5** Sal. 37.11. †**5.6** Isa. 55.1-2. †**5.8** Sal. 24.4. †**5.10** 1Ped. 3.14. †**5.11** 1Ped. 4.14. †**5.12** 2Crón. 36.16; Hech. 7.52.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manami imapäpis välintsu. Tsay kachita jitariptin pïmaypis jarutakunmi.
14 "Qamkunaqa aktsinömi kay patsacho kaykäyanki.† Rikakänancho kaykaq markata pïmaypis rikayanqannömi imanö kawayanqaykitapis rikayäshunki. 15 Manami pipis aktsita tsarirkatsir cajón rurinman churantsu, tsaypa trokinqa wayicho llapanta atsikyapänanpämi rikananman churan.† 16 Tsaynölla qamkunapis runakuna rikayäshunaykipä tsakaycho atsikyaqnö allikunata rurayay. Tsaynö kawayanqaykita rikarmi ciëlucho kaykaq Taytaykita alabayanqa.†

Moisés y profëtakuna qellqayanqankunata Jesús cumplinqan

17 "Ama yarpäyaytsu *Moisés qellqanqan leykunata y profëtakuna qellqayanqankunata manakaqman churanäpä shamunqäta. Manami manakaqman churanäpätsu shamushqä, tsaypa trokinqa paykuna qellqayanqankuna noqacho cumplinanpämi. 18 Rasunpaypami nï: Ciëlupis kay patsapis manarä ushakaptinqa manami ni juk letrallapis Diospa leyninpita illakanqatsu. Tsaycho qellqaraqkuna llapanmi cumplinqa.†
19 "Pipis kay mandamientukunata jukllayllatapis mana cäsukur y wakin runakunatapis mana cäsukuyänanpä shimita jatiparqa Tayta Diospa *mandakuynincho manami ima premiutapis chaskinqatsu. Llapan kay mandamientukunata cäsukur y wakin runakunatapis cäsuyänanpä yachatsirmi itsanqa Tayta Diospa mandakuynincho premiuta chaskinqa. 20 Noqami nï: *Fariseukunapitapis y ley yachatsiqkunapitapis mas alli mana kawarqa manami Tayta Diospa mandakuyninman yaykuyankitsu.

Runa mayintsikwan alli kawanantsikpä Jesús yachatsinqan

21 "Qamkuna musyayankimi unay runakunata kaynö ninqanta: 'Ama runa mayikita wanutsinkitsu. Wanutsiq kaqqa juzgashqami kanqa'.† 22 Tsaynö niptinpis noqami nï: Pipis runa mayinta ajanaparqa jutsayuqmi rikakunqa. Tsaynöpis runa mayinta ashllirqa juzgashqami kanqa. Runa mayinta manakaqman churarqa infiernuman qaykushqami kanqa.
23 "Tsaynö kaykaptinqa *altarman ofrendaykikunata churayänaykipä kaykäyanqaykicho runa mayikiwan ajätsinakushqa kayanqaykita yarparqa 24 altar ñöpanman ofrendaykikunata kachaykur jinan höra ajätsinakuyanqaykiwan amistayänaykipä aywayay. Tsaypita kutiskirrä Tayta Diospä ofrendaykita churayanki.
25 "Pipis demandayäshuptiki autoridäman manarä char juklla arreglayay. Mana arreglayaptikiqa juezmanmi apatsiyäshunki. Jueznami wardiakunawan carcelman wichqatsiyäshunki. 26 Rasunpaypami nï: Tsaypita manami yarquyankitsu llapan jaqa kaynikikunata manarä pägakurqa.

Adulteriu jutsapita Jesús yachatsinqan

27 "Qamkuna musyayankimi Moisés qellqanqancho ninqanta: 'Ama majaykita qanratankitsu'.† 28 Tsaynö kaptinpis noqami nï: Juk warmita munaparqa maynami majaykita qanrataqnö kaykäyanki.
29 "Tsaynö kaptinqa derëcha kaq ñawiki jutsata ruratsiyäshuptiki tsay ñawikita jipiskir jitariyay. Infiernuman qaykushqa kayänaykipa trokinqa mas

†**5.14** Juan 8.12; 9.5. †**5.15** Mar. 4.21; Luc. 8.16; 11.33. †**5.16** 1Ped. 2.12. †**5.18** Luc. 16.17. †**5.21** Éxo. 20.13; Deut. 5.17. †**5.27** Éxo. 20.14; Deut. 5.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

allimi kanman wiskullapis kayaptiki.† 30 Derëcha kaq makiki jutsata ruratsiyäshuptikiqa tsay makikita roquskir jitariyay. Infiernuman qaykushqa kayänaykipa trokinqa mas allimi kanman juk makiyuqllapis kayaptiki.†

Majanpita mana rakikänanpä Jesús yachatsinqan
Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18

31 "Tsaynöllami *Moisés qellqanqan leykunacho nin: 'Pipis warminwan rakikarqa divorciu papelta firmapätsun'.† 32 Tsaynö niptinpis noqami nï: Mayqan runapis warmin jukwan mana kaykaptin juk warmiwan täkurqa jutsayuqmi rikakunqa warmin juk runawan tar adulteriu jutsata rurananpä. Tsaynöllami runanpita rakikashqa warmiwan taq runapis adulteriu jutsata ruraykan.†

Mana juranantsikpä Jesús yachatsinqan

33 "Tsaynöpis qamkuna musyayankimi unay runakunata kaynö ninqanta: 'Mana cumpliyänaykipäqa ama jurayankitsu. Jurarqa mana qonqaypa cumpliyanki'.† 34 Tsaynö niptinpis noqami nï: Ama ni imanirpis jurayankitsu. Ama jurayankitsu 'ciëlupä' nirpis. Ciëluqa Tayta Diospa trönunmi. 35 Ama jurayankitsu 'patsapä' nirpis. Kay patsaqa Tayta Diospa chaki jarukunanmi.† Ama jurayankitsu 'Jerusalénpä' nirpis. Jerusalénqa llapanpä munayyuq Rey[d] tanqan markami.† 36 Ama jurayankitsu 'umäpä' nirpis.[e] Manami munayyuqtsu kayanki aqtsaykita yuraqman ni yanaman tikratsiyänaykipäpis. 37 Awnirqa awniyanki, y mana cumpliyänayki kaptinqa ama awniyankitsu. Jurayparä awnirqa *Satanás munanqannömi parlaykäyanki.

Chikimashqapis mana chikinantsikpä Jesús yachatsinqan
Lucas 6.29-30

38 "Musyankimi *Moisés qellqanqan leykunacho ninqanta: 'Ñawinta jipiptinqa kikinpa ñawintapis jipitsun. Kirunta jipiptinqa kikinpa kiruntapis jipitsun'.† 39 Tsaynö niptinpis noqami nï: Chikiyäshuptikipis ama chikiyankitsu. Laqyayäshuptikipis jukaq qaqllaykita kamapaykuyanki.† 40 Pipis demandashurniki camisaykita qechuyäshuptikiqa punchuykitapis kachapäyanki. 41 Qepinta juk lëwayaq apapäyänaykipä obligashuptikiqa ishkay lëwayaqpis apapäyanki. 42 Imatapis 'qaraykallämay' nir mañakuyäshuptikiqa qaraykuyanki. Tsaynölla imatapis 'mañaykallämay' niyäshuptikiqa mañaykuyanki.

Chikimaqnintsikta kuyanantsikpä Jesús yachatsinqan
Lucas 6.27-28, 32-36

43 "Tsaynöpis musyayankimi runakuna niyanqanta: 'Kuyanakuyanqaykiwanqa kuyanakuyanki. Chikishuqnikitaqa chikiyanki'. 44 Tsaynö niyaptinpis noqami nï: Chikishuqnikikunata kuyayanki. [Ashlliyäshuptikipis alli shimillaykipa parlapäyanki. Mana alli rikayäshuptikipis alli rikayanki. Manakaqman churayäshuptikipis y] ñakatsiyäshuptikipis paykunapä Tayta Diosta mañakuyanki. 45 Tayta Diosqa alli runakunapä y mana alli

[d] **5.35** Tsay reyqa Tayta Diosmi kaykan. [e] **5.36** Unay Israel runakuna umanpä jurarqa noqantsik *por mi vïda* nir juraqnömi karqan.
† **5.29** Mat. 18.9; Mar. 9.47. † **5.30** Mat. 18.8; Mar. 9.43. † **5.31** Deut. 24.1-4; Mat. 19.7; Mar. 10.4. † **5.32** Mat. 19.9; Mar. 10.11-12; Luc. 16.18; 1Cor. 7.10-11. † **5.33** Lev. 19.12; Núm. 30.2; Deut. 23.21. † **5.34-35** Isa. 66.1; Mat. 23.22; Stg. 5.12. † **5.35** Sal. 48.2. † **5.38** Éxo. 21.24; Lev. 24.20; Deut. 19.21. † **5.39** Lam. 3.30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunapämi rupayta yarqatsimun. Tsaynöllami alli runakunapä y mana alli runakunapäpis tamyatsimun. Ciëlucho kaykaq Taytayki kuyapäkuq kanqannö qamkunapis kuyapäkuq karqa paypa wamranmi kaykäyanki.

46 "Kuyanakuyanqallaykiwan kuyanakurqa alli runa kayanqaykita ama yarpäyaytsu. Impuestu cobraq runakunapis kuyanakuyanqallanwanqa kuyanakuyanmi. 47 Amïguykikunallawan alli kawarqa ¿ima allitatä ruraykäyanki? Jutsasapa runakunapis tsaynöllaqa kawayanmi. 48 Ciëlucho kaykaq Taytayki jutsaynaq kanqannö qamkunapis jutsaynaq kayay.†

Pitapis mana willapaypa muchuqkunata yanapanantsikpä Jesús yachatsinqan

6 1 "Paqtä runakuna rikayäshunallaykipä allikunata rurayankiman.† Tsaynö rurayaptikiqa ciëlucho kaykaq Taytayki manami ima premiutapis qoyäshunkitsu.

2 "Muchuqkunata yanapar orgullösu runakunanöqa ama alabakuyankitsu. Paykunaqa *cornëtata tukaqnörämi *sinagögakunacho y cällikunachöpis yanapanqanta willakuyan. Rasunpaypami nï: Paykunapaqa runakuna alabayanqallanmi premiunkuna kanqa. 3 Pitapis yanaparqa ama willakuyankitsu. 4 Mana willakuyllapa yanapayaptikiqa Taytaykimi [llapanpa ñöpancho] premiuta qoyäshunki.

Tayta Diosta mañakunantsikpä Jesús yachatsinqan

Lucas 11.2-4

5 "Tayta Diosta mañakur ama orgullösu runakunanöqa mañakuyankitsu.† Paykunaqa runakuna rikayänallanpämi *sinagögakunacho y esquïnakunachöpis ichiykur Tayta Diosta mañakuyan. Rasunpaypami nï: Paykunapaqa runakuna alabayanqallanmi premiunkuna kanqa. 6 Tayta Diosta mañakurqa wayikiman yaykuskir punkuykita wichqakurkur mañakuyanki. Pakayllapa mañakuyanqaykita rikarmi Taytaykiqa [llapanpa ñöpancho] premiuta qoyäshunki.

7 "Mana Israel runakunaqa tsay palabrallawanmi kutin kutin mañakuyan. Tsaynö mañakuyan Tayta Dios wiyananpä kanqanta yarparmi. Qamkunaqa ama tsaynö mañakuyankitsu. 8 Manarä mañakuyaptikimi Taytaykiqa imata munayanqaykitapis mayna musyaykan. 9 Qamkunaqa Tayta Diosta mañakur niyanki:

" 'Ciëlucho kaykaq Papä, qampa jutiki respitashqa kaykullätsun.
10 Kay patsacho mandaq kanaykipä shamuykullay.
Ciëlucho cäsukuyäshunqaykinö kay patsachöpis cäsukuykuyälläshuy.
11 Cada junaqpä mikuylläkuna ama pishiykutsuntsu.†
12 Chikimaqnïkunata perdonayanqänö noqakunatapis perdonaykayällämay.
13 Jutsa rurayman mana ishkiyänäpä ama kachaykayällämaytsu.
Tsaypa trokinqa mana allikunapita tsapaykayällämay.
[Qampa munaynikichömi imaykapis kaykan.
Llapanpä munayyuqmi kaykanki.
Imayyaqpis alabashqa kaykullay.
Amén.]' "

14 "Runa mayikita perdonayaptikiqa qamkunatapis ciëlucho kaykaq Taytayki perdonayäshunkimi. 15 Tsaynö kaptinpis runa mayikita mana perdonayaptikimi itsanqa qamkunatapis perdonayäshunkitsu.†

---

†**5.48** Lev. 11.44-45; 19.2; Deut. 18.13. †**6.1** Mat. 23.5. †**6.5** Luc. 18.10-14. †**6.11** Prov. 30.8-9. †**6.14-15** Mar. 11.25-26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ayünupita Jesús yachatsinqan

16 "Ayunarqa ama orgullösu runakunanö kayankitsu. Paykunaqa runakuna rikayänallanpämi llakinashqa puriyan. Rasunpaypami nï: Paykunapaqa runakuna alabayanqallanmi premiunkuna kanqa. 17 Qamkuna ayunarqa shumaq mayllakuyanki y naqtsakuyanki. 18 Tsaynö rurayaptiki runakuna manami musyayanqatsu ayunaykäyanqaykita. Runakuna mana rikayäshuptikipis llapantapis rikaq Taytaykimi rikaykäyäshunki. Paymi [llapanpa ñöpancho] premiuta qoyäshunki.

Ciëluman riquëzata churakunantsikpä Jesús yachatsinqan
Lucas 12.33-34

19 "Kay patsacho riquëzata ama qoriyaytsu. Kay patsacho riquëzataqa puyumi ushan, runami apakun y ismurmi ushakan.† 20 Tsaypa trokinqa gloriaman riquëzata churayay.ƒ Gloriachöqa manami puyupis ushanqatsu, runapis apakunqatsu ni ismunqatsu. 21 Maymanmi riquëzaykita churayanki tsayllamanmi shonquykipis yarparaykanqa.

Ñawintsik aktsinö kanqan
Lucas 11.34-36

22 "Ñawikikunami shonquykipä aktsinö. Tsaymi ñawikikuna alli kaptinqa shonquykipis aktsicho kaykan. 23 Ñawikikuna mana alli kaptinmi itsanqa paqascho kayanki. Shonquykicho aktsi mana kaptinqa pasaypa tsakäpakushqami kaykäyanki.ℊ

Imaykayuq kayllapä mana yarpachakunantsikpä Jesús yachatsinqan
Lucas 16.13

24 "Manami pï runapis ishkay patrontaqa sirvinmantsu. Ishkay patronyuq karqa jukaqta chikirmi jukaqta kuyanqa. Jukaqta cäsur jukaqtaqa manami cäsunqatsu. Tsaynöpis imaykayuq kayllapä yarpachakurqa Tayta Diosta sirviyta manami kamäpakuyankitsu.

Tayta Diosman yärakunantsikpä Jesús yachatsinqan
Lucas 12.22-31

25 "Tsaynö kaykaptinqa ama yarpachakuyaytsu: '¿Imanörä kawashä? ¿Imatarä mikushä? ¿Imatarä upushä? ¿Imatarä jatikushä?' nir. Manami mikuyllapä ni latsapallapä yarpachakunapätsu kaykantsik. 26 Pishqukuna imanö kawayanqantapis tantiyakuyay. Paykunaqa manami murukuyantsu ni cosechayantsu ni churakuyantsu. Tsaynö kayaptinpis ciëlucho kaykaq Taytaykimi mikuyta kamaripan. Tayta Diospäqa pishqukunapitapis masmi väliyanki.

27 "Mayjina yarpachakurpis ¿pirä tamäñunpita mastaqa jatunyanman? 28 Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä yarpachakuyanki alli latsapayuq kayänaykipä? Waytakuna imanö wiñayanqantapis tantiyakuyay. Waytakunaqa manami arukuyantsu ni putskakuyantsu. 29 Noqami nï: Waytakuna kuyayllapä kayanqannöqa manami rey Salomónpa latsapankunapis kuyayllapä karqantsu.† 30 Yärakuyniynaq janan shonqu runakuna, waray warantin

---

ƒ**6.20** Ciëluman riquëzata churantsik imantsikkunatapis rantikuykur tsay qellaywan ñakaqkunata yanaparmi. Tsaypita tantiyanaykipä liyinki Luc. 12.33-34. ℊ**6.22-23** Tsaynö parlarmi Jesucristo nirqan: *Tayta Dios japallanta sirvirqa aktsichönömi alli kawayan. Tsaynö mana sirvirmi itsanqa tsakäpakushqanö kawayan.*
†**6.19** Stg. 5.2-3. †**6.29** 1Rey. 10.4-7; 2Crón. 9.3-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rupatsishqa kananpä kaptinpis qewakunata kuyayllapä wiñaykätsirqa ¿manatsurä qamkunatapis ministiyanqaykita Tayta Dios kamaripäyäshunkiman?

31 "Tsaynö kaykaptinqa yarpachakur ama niyaytsu: '¿Imatarä mikushä? ¿Imatarä upushä? ¿Imatarä jatikushä?' 32 Tsaynöqa llakikuyan Tayta Diosman mana yärakuqkunallami. Ciëlucho kaykaq Taytayki imata munayanqaykitapis musyaykanmi. 33 Imaykapitapis mas puntataqa Tayta Diospa *mandakuynincho kawayänaykipä y pay munanqannö kawayänaykipä yarpachakuyay. Tsaynö kawayaptikiqa imata munayanqaykitapis kamaripäyäshunkimi. 34 Cada junaq imallapis yarpachakuyänaykipä kaykaptinqa waray junaqpä ama yarpachakuyaytsu.†

Pitapis mana juzganantsikpä Jesús yachatsinqan
Lucas 6.37-38, 41-42

7 1 "Tayta Dios mana juzgayäshunaykipä runa mayikikunata ama juzgayaytsu. 2 Runa mayikita juzgayaptikiqa Tayta Diosmi qamkunatapis juzgayäshunki. Runa mayikita imanöpis yanapayanqaykiman tupumi qamkunatapis Tayta Dios yanapayäshunki. 3 Ñawikikunacho jatunkaray qeru jatiraykaptinqa ¿imanirtä runa mayikikunapa ñawincho ichiklla kallapa jatiraykaqta rikapäyanki? 4 Ñawikikunacho jatunkaray qeru jatiraykaptinqa ¿imanöparä niyankiman: 'Ñawikipita kallapata jipipäshayki'? 5 ¡Allish tukuq runakuna! Puntataqa ñawikikunacho kaykaq qerutarä jipiyay. Tsayrämi shumaq rikayanki runa mayikipa ñawinpita kallapata jipiyänaykipä.[h]

6 "*Sagrädu kaqtaqa allqukunata ama jitapäyaytsu. Perlasnikitaqa kuchikunata ama jitapäyaytsu. Jitapäyaptikiqa kuchikuna jarutakuyanqami y allqukuna usharpis ushayäshunkimi.[i]

Mana ajayaypa Tayta Diosta mañakunantsikpä Jesús yachatsinqan
Lucas 11.9-13

7 "Mañakuyaptikiqa Tayta Dios qarayäshunkimi. Ashirqa tariyankimi. Punkuta takakuyaptikiqa kichapäyäshunkimi. 8 Mañakuq kaqqa chaskinmi. Ashiq kaqqa tarinmi.† Punkuta takakuq kaqtaqa kichapanmi.

9 "Mayqaykitapis wamraykikuna tantata mañakuyäshuptiki ¿rumitatsurä aptaparkuyankiman? 10 Pescäduta mañakuyäshuptiki ¿culebratatsurä qaraykuyankiman? 11 Qamkuna mana alli ruraq kaykarpis wamraykikunata alli kaqllata qaraykäyaptikiqa ¿manatsurä ciëlucho kaykaq Taytaykipis mañakuq kaqtaqa alli kaqkunata kamaripanqa?†

Runa mayintsikta alli rikanapä Jesús yachatsinqan
Lucas 6.31

12 "Imanömi runa mayiki alli rikayäshunaykita munayanki, tsaynölla qamkunapis runa mayikita alli rikayanki.† Tsaynö kawanantsikpämi Moisés qellqanqancho y profëtakuna qellqayanqanchöpis nin.

---

[h] **7.5** Kay textuchömi runa mayintsikpa jutsankunata ñawincho kaykaq kallapaman tinkutsin. Kikintsikpa jutsantsiktanami ñawintsikcho kaykaq qeruman tinkutsin. Ñawintsikpita qeruta jipinantsikpä nirqa jutsantsikkunata kacharinantsikpämi nin. Tsaynöpami tantiyatsimantsik jukta juzganantsikpa trokin kikintsikpa jutsantsikkunata kacharinantsikpä kanqanta.
[i] **7.6** Sagrädu kaqkuna y perlaskunaqa Tayta Diospa willakuyninmi kaykan. Kuchikuna y allqukunaqa Diospa contran kaqkunami kaykäyan.
† **6.25-34** Sal. 55.22; 1Ped. 5.7. † **7.7-8** Deut. 4.29; 2Crón. 15.2-4; Jer. 29.13.
† **7.7-11** Juan 14.13-14; 15.7, 16; 16.23-24; 1Juan 3.21-22; 5.14-15. † **7.12** Luc. 6.31.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kichki punkuman Jesús tinkutsinqan
Lucas 13.24

13 "Kichki punkupa yaykuyay. Anchu punkupa yaykuqkunaqa jatun nänipami infiernuman aywayan. Atskaqmi tsay punkupa yaykuyan. 14 Tsaynö kaptinpis kichki punkupa yaykuqkunami itsanqa llanu nänipa gloriaman aywayan. Wallkaqllami tsay punkupa yaykuyan.

Llutan yachatsikuqkuna pï kayanqanpis
Lucas 6.43-44

15 "Profëta tukuqkunata paqtä chaskipäyankiman. Paykunaqa üshanö shamurpis wanutsikuq *löbunömi kaykäyan. 16 Jachata wayuyninpita reqinqantsiknömi runakunatapis imanö kawayanqanta rikar reqintsik. Manami kashakunapitatsu üvata pallantsik ni cardonkunapitatsu hïgusta qorintsik. 17 Alli jachaqa allitami wayun. Tsaynö kaptinpis mana alli jachami itsanqa mana allita wayun. 18 Tsaynöllami alli wayuq jachaqa mana allitaqa wayuntsu. Mana alli wayuq jachapis manami allitaqa wayuntsu. 19 Tsay jachataqa mutuskirmi ninaman qaykuntsik.† 20 Jachata wayuyninpita reqinqantsiknömi runakunatapis imanö kawayanqanta rikar reqintsik.†

Tayta Diosta cäsukuqkunalla paypa ñöpanman chäyänanpä Jesús ninqan
Lucas 13.25-27

21 "Manami 'Señor, Señor' niyämanqanllapitatsu ciëlucho kaykaq Taytäpa *Mandakuyninman yaykuyanqa. Tsaymanqa yaykuyanqa pay munanqannö kawaqkunallami. 22 Juiciu finalchömi atskaq niyämanqa: 'Tayta, Tayta, qampa willakuynikitami willakurqä. Tsaynöpis qampa jutikichömi *supaykunatapis qarqurqä. Tsaynöllami qampa jutikicho milagrukunatapis rurarqä'. 23 Tsaynö niyämaptinmi nishä: 'Qamkunata manami reqïtsu. ¡Jutsasapa runakuna, ñöpäpita witikuyay!'†

Cäsukuq runa y mana cäsukuq runa imanö kayanqanpis
Lucas 6.47-49

24 "Ninqäkunata cäsukuq runaqa qaqa janancho wayita shäritsiq runanömi kaykan. 25 Tsay wayiqa pasaypa tamyaptinpis, mayu jakar jaytaptinpis y alläpa wayraptinpis manami juchunqatsu.

26 "Ninqäkunata mana cäsukuq runami itsanqa aqusha janancho wayita shäritsiq runanö kaykan. 27 Tsay wayiqa pasaypa tamyaptin, mayu jakar jaytaptin y alläpa wayraptinmi juchunqa. Tsaynöllami mana cäsukuq runa pasaypa kuyapaypä kanqa".

28 Jesús tsaynö yachatsiptinmi runakuna pasaypa almirakuyarqan. 29 Manami ley yachatsiq runakunanötsu yachatsirqan, sinöqa mas munayyuq karmi shumaq yachatsirqan.†

Leprawan qeshyaykaqta Jesús alliyätsinqan
Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16

8 1 Jirkancho yachatsinqanpita Jesús urämuptinmi atskaq runakuna qatipäyarqan. 2 Tsaychömi *leprawan qeshyaykaq runa Jesúspa ñöpanman qonqurikuykur nirqan: "Taytay, munarninqa alliyaykatsillämay".

3 Tsaynö rugakuptinmi yataykur Jesús nirqan: "Alliyashqa kanaykitami munä".

Tsaynö niptinmi jinan höra alliyaskirqan. 4 Nirkurnami Jesús nirqan: "Alliyätsinqäta pitapis ama

†**7.19** Mat. 3.10; Luc. 3.9. †**7.20** Mat. 12.33. †**7.23** Sal. 6.8. †**7.28-29** Mar. 1.22; Luc. 4.32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

willankitsu, tsaypa trokinqa alliyanqaykita rikashunaykipä sacerdötiman ayway. Nirkur alliyanqaykita musyayänanpä Moisés qellqanqancho ninqannölla ofrendaykita templuman apay”.†

Capitanpa wätayninta Jesús alliyätsinqan

Lucas 7.1-10; Juan 4.43-54

5 Capernaúm markaman Jesús chaykuptinmi Roma soldädukunapa capitannin rugakur 6 nirqan: “Taytay, wätaynïmi wayïcho qeshyar ujuraykan. Pasaypa antsa karmi kuyukuntsu. Jinchimi ñakaykan”.

7 Jesúsnami nirqan: “Alliyätsinäpä aywashun”.

8 Capitannami nirqan: “Taytay, mana Israel runa kaykaptïqa wayïman manami yaykunkimantsu. Kayllapita wätaynï alliyänanpä niykullay. 9 Noqapis mandamaqnïpa munayninchömi kaykä. Tsaynöllami soldädükunapis munaynïcho kayan. Mayqantapis ‘tsaypa ayway’ niptï aywanmi, ‘shamuy’ niptï shamunmi. Tsaynöllami wätaynïpis ‘kayta ruray’ niptï ruran”.

10 Tsayta wiyaykurmi Jesús kushikur paywan aywaykaq runakunata nirqan: “Rasunpaypami nï: Paynö yärakamaq runataqa Israel runakunachöpis manami tarishqätsu. 11 Qamkunatami nï: Maytsay nacionkunapitapis qorikaykurmi Tayta Diospa *mandakuynincho Abrahamwan, Isaacwan y Jacobwan jamaykur mikuyanqa.† 12 Wakin runakunami itsanqa Tayta Diospa mandakuynincho kawayänanpä kanqanta yarparpis mantsaypä tsakayman qaykushqa kayanqa. Tsaychömi pasaypa waqar kirunkunatapis uchuyanqarä”.†

13 Capitantanami Jesús nirqan: “Wayikipa kutikuy. Yärakamanqaykinömi wätayniki alliyashqana”.

Tsay hörami capitanpa wätaynin alliyaskirqan.

Pedrupa suegranta Jesús alliyätsinqan

Marcos 1.29-34; Lucas 4.38-41

14 Tsaypitanami Pedrupa wayinman aywar Jesús tarirqan Pedrupa suegran fiebriwan qeshyaykaqta. 15 Tsaymi makinta yataykuptin jinan höra alliyaskir mikuyta qararqan.

Atskaq qeshyaykaqkunata Jesús alliyätsinqan

Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41

16 Patsa tsakaykaptinnami Jesúsman apayämurqan *supaykuna ñakatsinqan atskaq runakunata. Tsay runakunapitami supaykunata juk shimilla Jesús qarqurqan. Tsaynöllami imaykaläya qeshyawan qeshyaqkunatapis alliyätsirqan. 17 Tsaynö alliyätsirmi profëta Isaías kaynö qellqanqanta cumplirqan:

> “Paymi qeshyantsikkunata apakushqa.
> Paymi nanaynintsikkunatapis jipishqa”.†

Qatirayta munaqkunata Jesús tantiyatsinqan

Lucas 9.57-62

18 Atskaq runakuna juntapaykuyaptinmi discïpulunkunata Jesús nirqan: “Wak tsimpaman tsimpashun”.

19 *Büquiman yaykuyänanpäna kaykäyaptinmi ley yachatsiq runa Jesústa nirqan: “*Rabí, maypa aywaptikipis qatiräshaykimi”.

20 Jesúsnami nirqan: “Atuqkunapapis machayninkuna kanmi. Pishqukunapapis qeshunkuna kanmi. *Runapa Tsurinpami itsanqa maycho pununallanpäpis kantsu”.

21 Juk discïpulunnami nirqan: “Taytay, qatiränäpä taytätarä puntata pampaskamushä”.

---

†**8.4** Lev. 14.1-32. †**8.11** Luc. 13.29. †**8.12** Mat. 22.13; 25.30; Luc. 13.28. †**8.17** Isa. 53.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 Jesúsnami nirqan: “Wanushqakunataqa wanushqa mayinkuna pampayätsun. Qamqa juklla qatimay”.

Wayrata y yakuta Jesús wiyätsinqan
Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25

23 Tsaypitanami *büquiman Jesús yarkuptin discïpulunkunapis qepanta yarkuyarqan. 24 Qochata tsimpaykäyaptinmi Jesús punukaskirqan. Tsayyaqmi pasaypa wayrawan yaku pulchaqyar büquita jundikätsinanpäna kaykarqan. 25 Tsaymi discïpulunkuna Jesústa rikchatsir niyarqan: “¡Taytay, jundikaykantsiknachä! ¡Salvaykayällämay!”

26 Jesúsnami nirqan: “Yärakuyniynaq janan shonqu runakuna, ¿imanirtä mantsakashqa kaykäyanki?”

Niskirmi shäriskir wayratawan yakuta ollqutuparqan. Ollqutupaskiptinmi wayrawan yakupis wiyaskiyarqan. 27 Tsayta rikarmi discïpulunkuna mantsakashqa niyarqan: “Yakupis wayrapis tsaynö käsunanpäqa ¡pinatä kay runaqa!”

Supaykuna löcuyätsiyanqan runakunata alliyätsinqan
Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39

28 Qochata tsimpaskirnami Gadara niyanqan partiman chäyarqan. Tsaychömi *supaykuna löcuyätsiyanqan ishkay runakuna panteonpita yarqayämurqan. Paykuna pasaypa mantsaypä kayaptinmi tsaypaqa pipis päsayaqtsu. 29 Jesústa rikaskirmi jinchi qayarar niyarqan: “¡Diospa tsurin Jesús! ¡Imatatä noqakunawan munanki! ¿Manaräpis hörakuna chämuptinku ñakatsiyämänaykipä shamushqayki?”

30 Paykunapita mas washaläninchömi atska kuchikunata mitsiykäyarqan. 31 Tsaymi supaykuna Jesústa rugakur niyarqan: “Kay runakunapita qarqayämarqa taqay kuchikunallaman yaykuyänäpä kachaykayämay”.

32 Rugakuyanqanta Jesús awniptinmi supaykuna ishkan runakunapita yarquskir tsay kuchikunaman yaykuyarqan. Tsaymi kuchikuna löcuyar tunapa cörrir qochaman jeqarpuyarqan. Tsaychömi shenqaypa wanuyarqan.

33 Tsayta rikaykurmi kuchi mitsiqkuna cörrilla markaman willakuq aywayarqan. Chaykurmi willakuyarqan löcuyashqa runakunapita supaykunata Jesús qarqunqanta y kuchikuna qochaman jeqar shenqaypa wanuyanqanta. 34 Tsaymi llapan runakuna markapita Jesús kaqman aywar tsaypita aywakunanpä rugayarqan.

Puriyta mana puëdiq runata Jesús alliyätsinqan
Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26

9 1 Tsaypitanami *büquiwan tsimpaskir tanqan Capernaúm markaman Jesús kutikurqan. 2 Tsaychömi puriyta mana puëdiq runata kirmawan Jesús kaqman apayarqan. Apaqkuna payman yärakuyanqanta musyarmi tsay qeshyaykaq runata Jesús nirqan: “Hïju, ama llakikuytsu. Jutsaykikunapita perdonashqänami”.

3 Tsaynö niptinmi ley yachatsikuqkuna yarpachakur niyarqan: “¡Tsaynö nirqa Dios tukuykanmi!”

4 Tsaynö yarpaykäyanqanta musyarmi Jesús nirqan: “¿Imanirtä llutanta yarpaykäyanki? 5 ¿Mayqantä mas aja? ¿Runapa jutsankunata perdonayku? ¿O qeshyaykaqta alliyätsiyku? 6 *Runapa Tsurinqa kay patsacho runakunata perdonananpä munayyuqmi kaykan. Tsaytami kanan musyayanki”.

Tsaypitanami puriyta mana puëdiq runata nirqan: “¡Shäriy! Kirmaykita apakurkur wayikipa aywakuy”.

7 Tsaynö niptinmi jinan höra alliyashqana shäriskir wayinpa aywakurqan. 8 Tsayta rikarmi runakuna almirashqa Tayta Diosta alabar niyarqan: “¡Kay runataqa Tayta Diosmi

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

munaynin qarashqa kaykunata ruranapä!"

Discïpulun kananpä Mateuta Jesús qayanqan

Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32

9 Tsaypita aywarmi Mateo jutiyuq runa impuestuta cobrar jamaraykaqta Jesús rikarqan. Paytami nirqan: "Qatimay". Tsaynö niptinmi Jesúswan Mateo aywakurqan.

10 Tsaypitanami wayincho mikuyänanpä Jesústa Mateo qayatsirqan. Tsaychömi impuestu cobraq runakuna y jutsasapa runakuna Jesúswan y discïpulunkunawan juntu mikuyarqan. 11 Tsayta rikaykurmi *fariseukuna Jesúspa discïpulunkunata tapuyarqan: "¿Imanirtä impuestu cobraqkunawan y jutsasapa runakunawanpis Señornikikuna mikuykan?"†

12 Tsaynö niyanqanta wiyaykurmi Jesús nirqan: "Sänu kaqkunaqa manami mëdicuta ministiyantsu,

Impuestu cobraq runa (9.9-12)

sinöqa qeshyaykaqkunallami. 13 Tayta Diospa palabrancho imata ninqantapis yachakuyay. Tsaychömi nin: 'Sacrificiuta rupatsiyanqaykipitapis mas munä kuyapäkuq kayänaykitami'.† Noqaqa manami jutsaynaq runakunamantsu shamushqä, tsaypa trokinqa jutsasapa runakunamanmi [jutsankunata kachariyänanpä]".

Yachatsikuynin mushuq kanqanta Jesús tantiyatsinqan

Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39

14 Juk kutichömi Juanpa discïpulunkuna Jesústa tapuyarqan: "Noqakunapis y *fariseukunapis atska kutimi ayunayä. Qampa discïpuluykikunaqa ¿imanirtä ayunayantsu?"

15 Jesúsnami nirqan: "Majatsakaq chölu kaykaptinqa majatsakay fiestaman qayatsinqan kaqkuna ¿llakikuyanmantsurä? Majatsakaq chöluta wanutsiyaptinmi itsanqa ayunayanqa".

16 "Manami pipis makwa latsapata mushuq ratashwan shillpantsu. Mushuq ratashqa qentirmi makwa latsapata mas rachikätsin. 17 Tsaynöpis manami pipis tsayrä rurashqa vïnuta makwa uylluman wiñantsu. Wiñaptinqa vïnu poqurmi pakitsinqa. Tsaynö kaptinqa vïnupis y uyllupis ushakanqami. Tsaymi tsayrä rurashqa vïnutaqa sänu uylluman wiñantsik. Tsaynö rurashqaqa vïnupis manami jichanqatsu ni uyllupis manami ushakanqatsu".ʲ

Warmita alliyätsinqan y wamrata kawatsinqan

Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56

18 Tsaynö parlaykaptinmi *sinagögacho mandaq runa chaykur Jesúspa

---

ʲ **9.17** Makwa latsapata y pirqashpita makwa bolsatami unay costumbrinkunaman Jesucristo tinkutsirqan. Mushuq ratashta y tsayrä rurashqa vïnutanami kikinpa yachatsikuyninman tinkutsirqan. Tsaynö tinkutsirmi Jesucristo nirqan paypa yachatsikuynin mushuq kar unay costumbrinkunaman mana tinkunqanta.

† **9.10-11** Luc. 15.1-2. † **9.13** Ose. 6.6; Mat. 12.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ñöpanman qonqurikuykur nirqan: “Taytay, warmi tsurïmi wanushqa. Aywaykulläshun. Makikita jananman churaptikiqa kawarimunqami”.

19 Tsaynö rugakuptinmi discïpulunkunawan Jesús aywayarqan. 20 Aywaykäyaptinmi chunka ishkay watana yawar apaywan qeshyaykaq warmi qepallanpa witiykur Jesúspa latsapanpa kuchunta yataykurqan. 21 Tsaynö rurarqan “Jesúspa latsapanta yataykullarpis alliyäshämi” nirmi. 22 Yataykuptinmi tikraykur rikaykurnin Jesús nirqan: “Hïja, ama llakikuytsu. Yärakamanqaykipitami alliyashqayki”.

Tsay ninqan hörami warmi alliyaskirqan.

23 Tsaypitanami autoridäpa wayinman Jesús chaykur müsicukuna tukaykaqta y runakunapis pasaypa waqaykäyaqta tarirqan. 24 Paykunatami Jesús nirqan: “Waqtapa yarquyay. Wamraqa manami wanushqatsu; punuykanllami”.

Tsaynö niptinmi asipäyarqan. 25 Yarquskiyaptinnami wamra sutaraykanqanman Jesús yaykuskir makinpita joqarkamuptin wamra kawariskamur shärimurqan. 26 Tsaynö kawaritsimunqantami tsay markacho y wakin markakunachöpis musyayarqan.

Ishkay qaprakunata Jesús alliyätsinqan

27 Tsaypita Jesús aywakuptinmi ishkay qaprakuna paypa qepanpa aywar niyarqan: “¡*Davidpa Tsurin Jesús, kuyapaykayällämay!”

28 Wayiman Jesús yaykuptinpis tsay qaprakuna qepantami yaykuyarqan. Tsaymi Jesús tapurqan: “¿Qamkuna criyiyankiku ñawikikunata alliyätsinäpä kanqanta?”

Niptinmi niyarqan: “Awmi taytay, criyiyämi”.

29 Tsaynö niyaptinmi paykunapa ñawinkunata yataykur Jesús nirqan: “Yärakayämanqaykipitami ñawikikuna rikanqa”.

30 Tsaynö niptinmi paykunapa ñawinkuna alliyaskirqan. Tsaymi Jesús nirqan: “Alliyätsinqäta pitapis ama willayankitsu”.

31 Tsaynö nikaptinpis yarquskillarmi Jesús alliyätsinqanta pïmaytapis willayarqan.

Mana parlaq runata Jesús alliyätsinqan

32 Tsay alliyätsinqan qaprakuna yarquskiyaptinnami Jesús kaqman mana parlaq runata apayarqan. Tsay runacho *supay kaptinmi parlarqantsu. 33 Supayta Jesús qarquskiptinmi tsay runa parlar qallaykurqan. Tsayta rikaykurmi runakuna kushikur niyarqan: “¡Manami maychöpis kaynö alliyätsikuqtaqa rikashqantsiktsu!”

34 Tsaynö kaptinpis *fariseukunami niyarqan: “Kay runaqa supaykunapa mandaqninpa munayninwanmi supaykunata qarqun”.†

Runakunata Jesús kuyapanqan

35 Llapan markakunapa y jallqakunapa Jesús purirmi Tayta Diospa *mandakuyninpa alli willakuyninta *sinagögakunacho yachatsirqan y tukuyläya qeshyawan qeshyaqkunata alliyätsirqan.† 36 Tsaymi tsaytsika runakuna Jesús kaqman qorikäyarqan. Mitsiqniynaq y oqrakashqa üshakunanö kaykaqta rikarmi Jesús kuyaparqan.† 37 Tsaymi discïpulunkunata nirqan: “Cosëcha qoriypä kanqannömi atskaq runakunapis Tayta Diospa willakuyninta chaskikuyänanpä kaykäyan. Tsaynö kaptinpis wallkaqllami willakuqkuna kayan. 38 Willakuqkunata

†**9.34** Mat. 10.25; 12.24; Mar. 3.22; Luc. 11.15. †**9.35** Mat. 4.23; Mar. 1.39; Luc. 4.44.
†**9.36** Núm. 27.17; 1Rey. 22.17; 2Crón. 18.16; Jer. 50.6-7; Eze. 34.5; Zac. 10.2; Mar. 6.34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kachamunanpä Tayta Diosta mañakuyay”.†

Apostolninkunata Jesús akranqan
Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16

10 1 Tsaypitanami chunka ishkay discïpulunkunata qayaykur munayninta Jesús qorqan runakunapita *supaykunata qarquyänanpä y imaykaläya qeshyakunawan qeshyaykaqkunata y imayka nanaywan kaqkunatapis alliyätsiyänanpä.
2 Tsay chunka ishkay apostolkunami kayarqan Simón (paypa jukaq jutinmi Pedro), Simónpa wawqin Andrés, Zebedeupa tsurinkuna Santiaguwan Juan, 3 Felipe, Bartolomé, Tomás, Romapä impuestuta cobraq Mateo, Alfeupa tsurin Santiago, Tadeo, 4 *Zelote niyanqan Simón y Jesústa rantikuq Judas Iscariote.

Willakuyänanpä apostolninkunata Jesús kachanqan
Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6

5 Tsay chunka ishkay apostolninkunata willakuq aywayänanpä kacharmi Jesús nirqan: “Ama aywayankitsu mana Israel runakunapa markankunamanqa, ni Samariacho kaykaq markakunamanpis ama yaykuyankitsu.
6 Tsaypa trokinqa Israel runakunallaman aywayanki. Paykunami oqrakashqa üshanö kaykäyan. 7 Paykunata niyanki: ‘¡Tayta Diospa *mandakuynin chämushqanami!’ 8 Qeshyaykaqkunata alliyätsiyanki. Wanushqakunatapis kawaritsiyanki. *Leprawan qeshyaqkunata alliyätsiyanki. *Supaykunatapis runakunapita qarquyanki. Munaynïta debaldilla chaskiyanqaykinö pitapis debaldilla alliyätsiyanki.
9 “Qellayta, qorita ni cobritapis gastuykikunapä ama apayankitsu. 10 Tsaynöpis ama apayankitsu mirkapaykikunata, trukakuyänaykipä latsapaykikunata ni tukruykikunatapis. Jatiräyanqayki llanqillaykikunawan aywayanki. Arupakuq runa päguta chaskinanpä derëchun kanqannömi qamkunapapis qarayäshunaykipä derëchuykikuna kaykan.†
11 “May markaman charpis alli runa mayqan kanqantapis tapukuyanki. Tsay runapa wayillancho juk markaman päsayanqaykiyaq patsakuyanki.
12 Wayinman char winchikur niyanki: ‘Alli kaway qamkunacho kaykullätsun’. 13 Alli chaskiyäshuptikiqa niyanqaykinömi alli kaway kanqa. Mana chaskiyäshuptikimi itsanqa alli kaway kanqatsu. 14 Willakuyanqaykita tsay wayicho o tsay markacho mana chaskiyäshuptikiqa chakikikunacho kaykaq polvuta tapsikuskir aywakuyanki.† 15 Rasunpaypami nï: Sodoma y Gomorra runakunata castiganqanpitapis† mas peormi juiciu finalcho tsay runakunata Tayta Dios castiganqa.†

Discïpulunkuna chikishqa kayänanpä Jesús ninqan
Marcos 13.9-13; Lucas 21.12-17

16 “*Löbukunaman üshakunata qaykuqnömi† qamkunata kachaykä. Culebranö alcäbulla puriyanki y manshu palumanö qollmi shonqu kayanki.
17 Runakunapita alcäbu kakuyanki. Chikiyäshurnikimi prësu tsariykur autoridäkunaman apayäshunki. *Sinagögakunachöpis asutatsiyäshunkimi. 18 Noqa raykuqmi gobernadorkunamanpis y reykunamanpis prësu apayäshunki. Tsaynöpami willakuynïta paykunata y wakin mana Israel runakunatapis willayanki. 19 Autoridäkunaman apayäshuptiki llakikur ama niyankitsu: ‘¿Imatarä nishä? ¿Imanörä parlashä?’ Tayta Diosmi tantiyatsiyäshunki imata parlayänaykipäpis.

†**9.37-38** Luc. 10.2. †**10.10** 1Cor. 9.14; 1Tim. 5.18. †**10.14** Hech. 13.51.
†**10.15** Gén. 19.24-28; Mat. 11.24. †**10.7-15** Luc. 10.4-12. †**10.16** Luc. 10.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Manami kikikikuna yarpäyanqaykitatsu parlayanki, sinöqa Taytaykipa Espïritun tantiyatsiyäshunqaykitami.†
21 "Noqa raykuqmi wawqintapis, tsurintapis y taytantapis wanutsiyänanpä autoridäkunaman entregayanqa.† 22 Noqa raykuqmi pïmaypis chikiyäshunki.† Tsaynö chikiyäshuptikipis wanuyanqaykiyaq yärakurqa salvashqami kayanki.† 23 Juk markacho chikiyäshuptiki juk markaman aywakuyanki. Rasunpaypami nï: Israelcho llapan markakunapa purir manarä ushayaptikimi *Runapa Tsurin kutimunqa.
24 "Mayqan yachakuqpis manami yachatsiqninpita mastaqa yachantsu.† Tsaynöllami wätaypis patronninpita masqa munayyuqtsu.† 25 Yachakuqkunapis yachatsiqninnö karmi kushikuyan y wätaykunapis patronninnö karmi kushikuyan. Noqatapis Beelzebú[k] nikäyämarqa† qamkunatapis wamräkuna kayaptiki imatanarä ashlliyäshunkipis.

Mana mantsariyänanpä Jesús ninqan
Lucas 12.2-7

26 "Runakuna chikiyäshuptikipis ama mantsariyankitsu. Paykuna pakayllapa jutsata rurayanqanpis juiciu finalchömi musyakanqa.† 27 Tsaynö kaykaptinqa pakayllapa willanqäkunata pïmaypis wiyayänanpä willakuyay. Kikillaykikunata ninqäkunatapis wayi jananman yarkurkur jinchi willakuyay. 28 Ama mantsariyankitsu pipis wanutsiyäshunaykipä jurapäyäshuptiki. Wanutsiyäshurnikipis almaykitaqa manami wanutsinqatsu. Tsaypa trokinqa Tayta Diospita *mantsapakuyay. Paymi itsanqa munayyuq kar almantinta pitapis infiernucho ushakätsinqa.
29 "¿Manaku ishkay pishqukunata juk centimullacho rantikuyan? Tsaynö kaptinpis manami ni jukllayllapis wanuntsu Taytayki mana munaptinqa. 30 Aqtsaykikunapis paypäqa yupashqami kaykan. 31 Qamkunaqa atska pishqukunapitapis masmi väliyanki. Tsaynö kaykaptinqa ama mantsariyaytsu".

Favornin parlaqkunapä Jesús ninqan
Lucas 12.8-9

32 "Pipis runakunapa ñöpancho favornï parlaptinqa noqapis ciëlucho kaykaq Taytäpa ñöpanchömi paykunapa favornin parlashä. 33 Pipis runakunapa ñöpancho ñëgamaptinqa noqapis ciëlucho kaykaq Taytäpa ñöpanchömi ñëgashä.†

Jesúsman yärakuqkuna chikishqa kayänanpä ninqan
Lucas 12.51-53; 14.26-27

34 "Ama yarpäyaytsu shamunqäpita kay patsacho runakuna añaw kawayänanpä kanqanta. Tsaypa trokinqa kikinkunapurami chikinakuyanqa. 35 Tsaymi taytanwan tsurin chikinakuyanqa, mamanwan wawan chikinakuyanqa y suegranwan llumtsuynin chikinakuyanqa. 36 Castankunawanmi contra contra kawayanqa.†
37 "Pipis discïpulü kayta munarqa taytanta y mamanta kuyanqanpitapis noqata mas kuyamätsun. Tsaynö mana kuyamarqa manami discïpulü kayanmantsu. Tsaynöpis wamrankunata kuyanqanpita noqata mas kuyamätsun. Tsaynö mana kuyamarqa manami discïpulü kayanmantsu. 38 Cruzninta apaqnö mana

---

[k] **10.25** Beelzebúqa Satanáspa jukaq jutinmi kaykan.
† **10.17-20** Mar. 13.9-11; Luc. 12.11-12; 21.12-15. † **10.21** Mar. 13.12; Luc. 21.16.
† **10.22a** Mat. 24.9; Mar. 13.13; Luc. 21.17. † **10.22b** Mat. 24.13. † **10.24a** Luc. 6.40.
† **10.24b** Juan 13.16; 15.20. † **10.25** Mat. 9.34; 12.24; Mar. 3.22; Luc. 11.15.
† **10.26** Mar. 4.22. † **10.33** 2Tim. 2.12. † **10.35-36** Miq. 7.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qatirämarqa[l] manami discïpulü kayanmantsu.† 39 Kawayninta salvayta munaqkunaqa kawayninta oqrayanqami. Kawayninta noqa raykuq oqraqkunami itsanqa kawayninta salvayanqa.[m] †

Premiuta chaskinantsikpä Jesús ninqan
Marcos 9.41

40 "Qamkunata chaskishuqnikikunaqa noqatami chaskiyäman.† Noqata chaskimaqkunaqa kachamaqnïtapis chaskiyanmi.† 41 Profëtakunata chaskiq kaqqa profëtanömi premiuta chaskinqa. Tsaynöpis jutsaynaq runata chaskiq kaqqa tsay runanömi premiuta chaskinqa. 42 Mayqan discïpulüta juk pucillu yakullatapis qaraq kaqtaqa Tayta Diosmi premiuta qonqa".

11 1 Chunka ishkay discïpulunkunata yachatsir ushaskirnami Galileapa markan markan Tayta Diospa willakuyninta willakur Jesús purirqan.

Discïpulunkunata Bautizaq Juan Jesúsman kachanqan
Lucas 7.18-35

2 Carcelcho kaykarmi Bautizaq Juan musyarqan Jesucristo imata ruranqantapis. Tsaymi [ishkay] discïpulunkunata Jesús kaqman kacharqan 3 tapur niyänanpä: "¿Qamkush kaykanki Tayta Dios kachamunqan Cristo o juktaräkush shuyakuyäshä?"

4 Tsaynö tapuyaptinmi Jesús nirqan: "Kutiykur wiyayanqaykikunata y rikayanqaykikunata Juanta willayay. 5 Qaprakunapis rikayannami. Puriyta mana puëdiqkunapis puriyannami. *Leprawan qeshyaqkunapis alliyäyashqanami. Mana wiyaqkunapis wiyayannami.† Wanushqakunapis kawariyämushqanami. Muchuqkunapis Tayta Diospa alli willakuyninta wiyaykäyannami.† 6 Yarpäyanqannö mana ruraptïpis mana ajayaypa noqaman yärakamuq runaqa kushishqami kawanqa".

7 Juanpa discïpulunkuna kutiskiyaptinnami runakunata Jesús nirqan: "¿Ima rikaqtä tsunyaqman aywayarqayki? ¿Shoqushta wayra kuyutsiqta rikaqku? 8 Manatsayqa ¿ima rikaqtä aywayarqayki? ¿Alli latsapashqa runata rikaqku? Musyayanqaykinöpis alli latsapashqa runakunaqa reypa wayinchömi kaykäyan. 9 Tsaynö kaptinqa ¿ima rikaqtä aywayarqayki? ¿Profëta rikaqku? ¡Awmi! Noqami nï: Paynöqa manami mayqan profëtapis kashqatsu. 10 Juanta kachamunanpämi kaynö qellqaraykan: 'Nänita pitsaqnö runakuna kamarikuyänanpämi willakuqnïta puntaykita kachashä'.†

11 "Rasunpaypami nï: Llapan profëtakunapitapis Bautizaq Juanqa mas tantiyakuqmi. Tsaynö kaptinpis Tayta Diospa *mandakuyninman tsayrä yaykuqkunami Juanpitapis mas tantiyayan".

12 "Bautizaq Juan willakur qallaykunqanpita patsami Tayta Diospa mandakuyninman atskaq runakuna yaykuykäyan. Tsaynö kaykaptinpis wakin runakunaqa manami munayantsu tsay willakuyta willakuyänanta, tsaypa trokinqa imaykanöpami tsapata churapaykäyan. 13 Juan manarä willakuptinmi Moisés-pis y profëtakunapis tsaynö kananpä kanqanta willakuyarqan.† 14 Paykuna willakuyanqanta mana criyiyaptikipis

---

[l] **10.38** *Cruzninta apaqnö mana qatirämar* nirqa ima ñakaycho karpis Jesucristuta qatiränanpä kanqantami nikan. [m] **10.39** Tsaynö nirmi Jesucristo nirqan: "Kikin munanqannö mana alli kawaqkunaqa manami salvakuyanqatsu. Noqa munanqänö kawaqkunami itsanqa salvakuyanqa".

† **10.38** Mat. 16.24; Mar. 8.34; Luc. 9.23; Juan 12.24. † **10.39** Mat. 16.25; Mar. 8.35; Luc. 9.24; 17.33; Juan 12.25. † **10.40a** Luc. 10.16; Juan 13.20. † **10.40b** Mar. 9.37; Luc. 9.48. † **11.5a** Isa. 35.5-6. † **11.5b** Isa. 61.1. † **11.10** Mal. 3.1. † **11.12-13** Luc. 16.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

‘Elías shamunqami’ nir profëta willakunqantaqa Juanmi cumplishqa.† 15 Rinriyuq kaqkunaqa ninqäkunata wiyakuyätsun.

16 “Kanan tiempu runakunata ¿imamanrä tinkutsïman? Paykunaqa pläzacho pukllaq wamrakunanöllami kaykäyan. 17 Tsay wamrakunami jinchi niyan: ‘Pinkulluta tukayaptïpis manami tushuyankitsu. Llakinaypa cantayaptïpis manami waqayankitsu’. Tsay wamrakunanöllami kanan tiempu runakunapis kayan. 18 Juan tantata mana mikuptin y vïnuta mana upuptinmi niyan: ‘¡Payqa *supaypa munayninchömi kaykan!’ 19 *Runapa Tsurin mikuptin y upuptinmi niyan: ‘¡Kay runaqa mikullar upullarmi purin! ¡Impuestu cobraqkunawan y jutsasapakunawanmi purinpis!’ Tsaynö niyaptinpis discïpulükuna Tayta Dios munanqannö kawayaptinmi Juanta y noqata Tayta Dios kachayämanqan musyakan”.

Jutsa ruraqkunata juzgananpä Jesús ninqan

Lucas 10.13-15

20 Atska milagrukunata Jesús ruranqanta rikarpis jutsa ruraytaqa manami kachariyarqantsu. Tsaymi Jesús nirqan: 21 “¡Allaw, Corazín runakuna! ¡Allaw, Betsaida runakuna! Markaykikunacho milagrukunata ruranqänö Tiro y Sidón markakunacho† rurashqa kaptïqa maynami jutsankunata kacharir qachqa latsapata jatikurkur uchpa janancho jamaräyanman karqan. 22 Noqami nï: Tiro y Sidón runakunata castiganqanpitapis mas peormi juiciu finalcho Tayta Dios castigayäshunki.

23 “Capernaúm runakuna, ¿ciëluman chäyänaykipä kanqantaku yarpäyanki? ¡Qamkunaqa *Hadesman qaykushqami kayanki! Qamkunacho ruranqä milagrukunata Sodomacho† rurashqa kaptïqa jutsankunata kachariyaptin tsay marka kananyaqmi kaykanman karqan. 24 Noqami nï: Sodoma runakunata castiganqanpitapis mas peormi juiciu finalcho Tayta Dios castigayäshunki”.†

Tayta Diosta Jesús mañakunqan

Lucas 10.21-22

25 Tsaychömi Tayta Diosta mañakur Jesús nirqan: “Ciëlucho y kay patsacho munayyuq Papä, qamtami alabä. Manami yachaq tukuqkunatatsu yarpanqaykikunata musyatsishqayki, tsaypa trokinqa wamranö kaqkunallatami. 26 Papä, tsaynö kanantami munashqayki”.

27 Tsaypitanami tsaycho kaykaq runakunata nirqan: “Taytämi llapantapis munaynïman churamushqa.† Tsurin kaptïmi paylla noqata reqiman. Tsaynöpis Taytä kaptinmi noqalla payta reqï. Tsaymi noqa tantiyatsinqä kaqkunalla Taytäta reqiyan”.†

28 “Llapayki pishipashqa y llakishqa kaqkuna, noqaman shayämuy. Noqami jamayta qoshayki. 29 Noqapa yügüta apayay.*n* Kuyapäkuq y alli shonqu kanqäta rikar noqapita yachakuyay. Noqapita yachakurmi jamayta tariyanki.† 30 Noqapa yügüqa ankashllami. Manami aja apaytsu”.

Jamay junaqpä Jesús munayyuq kanqan

Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5

12 1 Jamay junaqchömi trïgu poquraykaq chakrakunapa discïpulunkunawan Jesús päsaykäyarqan. Tsaypa päsarmi discïpulunkuna mallaqar trïguta pallaskir uchuyarqan.† 2 Tsayta rikaykurmi *fariseukuna

---

n **11.29** *Noqapa yügüta apayay* ninanqa *discïpulü kayay* ninanmi.
† **11.14** Mal. 4.5; Mat. 17.10-13; Mar. 9.11-13. † **11.21** Isa. 23.1-18; Eze. 26.1—28.26; Joel 3.4-8; Amós 1.9-10; Zac. 9.2-4. † **11.23** Gén. 19.24-28. † **11.24** Mat. 10.15; Luc. 10.12. † **11.27a** Juan 3.35. † **11.27b** Juan 1.18; 10.15. † **11.28-29** Éxo. 33.14; Jer. 6.16. † **12.1** Deut. 23.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

niyarqan: “Rikay. Leynintsikta mana
cäsurmi discïpuluykikuna jamay junaq
kaykaptin trïguta pallaykäyan”.
3 Jesúsnami nirqan: “¿Manaku imay-
pis liyiyashqayki yanapaqninkunawan
mallaqar David imata ruranqantapis?
4 Davidshi Tayta Diospa wayinman
yaykur Diospä churayanqan tantata
mikunä.† Tsay tantaqa manami David
ni paywan kaykaq runakuna mikuyä-
nanpätsu karqan, tsaypa trokinqa sacer-
dötikunalla mikuyänanpämi.† 5 Tsaynö-
pis *Moisés qellqanqan leykunachömi
nin sacerdötikuna templucho jamay
junaq arurpis jutsayuq mana kayan-
qanta. Tsaytapis ¿manaku liyiyash-
qayki?† 6 Tsaymi qamkunata nï: Noqami
templupitapis mas munayyuq kaykä.o
7 “Tayta Diospa palabranchömi nin:
‘Sacrificiuta rupatsiyanqaykipitapis
mas munä kuyapäkuq kayänaykitami’.
Tsayta tantiyakurqa manami discïpu-
lükunata manakaqman churaykäyan-
kimantsu.† 8 *Runapa Tsurinqa jamay
junaqpäpis munayyuqmi”.p

Makin wanushqa runata jamay junaqcho Jesús alliyätsinqan

Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11

9 Tsaypita aywarmi *sinagögaman
Jesús yaykurqan. 10 Tsaychömi makin
wanushqa runapis kaykarqan. Tsaymi
Jesústa tapuyarqan: “Jamay junaq
kaykaptin qeshyaykaqta ¿alliyätsish-
wanku o manaku?”
Tsaynö tapuyarqan alliyätsiptinqa
tsay achäquilla Jesúspa contran shäri-
yänanpämi.
11 Tsaymi Jesús nirqan: “Mayqayki-
papis üshaykikuna pözuman jeqaptin
jamay junaq kaykaptinpis ¿manaku
jinan höra jipiq aywayanki?† 12 Runaqa
üshapitapis masmi välin. Tsaymi
jamay junaq kaptinpis runa mayin-
tsikta alliyätsishwan”.
13 Tsaypitanami makin wanushqa
runata nirqan: “¡Makikita joqariy!”
Joqarkuptinmi jukaq makinnö allina
rikakurqan. 14 Tsaymi *fariseukunaqa
yarquskir Jesústa wanutsiyänanpä
willanakuyarqan.

Jesúspä profëta Isaías qellqanqan

15 Tsaynö willanakuyanqanta musyas-
kirmi tsay markapita Jesús aywakur-
qan. Aywakuptinmi atskaq runakuna
qepanta aywayarqan. Llapan qeshyaq-
kunatami Jesús alliyätsirqan. 16 Alliyas-
katsirnami Jesús nirqan: “Noqa alliyä-
tsinqäta pitapis ama willayankitsu”.
17 Tsaynöpami profëta Isaías kaynö
qellqanqanta Jesús cumplirqan:

18 “Sirvimaqnï imanö kanqanta tan-
tiyayay.
Paytami akrashqä.
Paytami kuyä.
Paypitami pasaypa kushikü.
Espïritütami payman kachamu-
shä.
Paymi maytsay nación runakuna
munanqänö kawayänanpä
willakunqa.
19 Payqa manami ollqutupanqatsu
ni qayapanqatsu.
Cällikunachöpis manami waju-
kur purinqatsu.
20 Llaktishqa shoqushtapis manami
pakirinqatsu.
Upinaykaq aktsitapis manami
upitsinqatsu.q

---

o **12.6** Sacerdötikuna jamay junaq templucho aruyanqan jutsa mana kanqannömi Jesúspa discïpulunkuna jamay junaqcho trïguta pallayanqanpis jutsatsu karqan. p **12.8** Tsaynö nirqa jamay junaqcho runa imata ruranänpä y mana ruranänpäpis munayyuq kanqantami Jesús nirqan. q **12.20** Kay textuchömi llakikuqkunata tinkutsirqan llaktishqa shoqushman y upinaykaq aktsiman. Tsaymi kay textucho nin llakishqa kaykaq runakunata manakaqman churananpa trokin Jesucristo kuyapänanpä kanqanta.
† **12.3-4** 1Sam. 21.1-6. † **12.4** Lev. 24.9. † **12.5** Núm. 28.9-10. † **12.7** Ose. 6.6; Mat. 9.13. † **12.11** Luc. 14.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Payqa llapantapis allimi juzganqa.
21 Juklä nacioncho taqkunapis paymanmi yärakuyanqa”.†

Jesúspa contran parlayanqan
Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10

22 Tsaypitanami *supay qaprayätsinqan y upayätsinqan runata Jesús kaqman pushayarqan. Tsay runata alliyätsiptinmi rikarqanna y parlarqanna.
23 Tsayta rikarmi runakuna kushikur niyarqan: “¿Kay runaqa *Davidpa Tsurintsurä kaykan?”
24 Tsaynö niyanqanta wiyarmi *fariseukuna niyarqan: “Kay runaqa supaykunapa mandaqnin Beelzebúpa[r] munayninwanmi supaykunata qarqun”.†
25 Paykuna llutanta yarpäyanqanta musyarmi Jesús nirqan: “Juk nacioncho runakuna kikinkunapura chikinakurqa ¿manatsurä wanutsinakur ushakäyanman? Tsaynöpis juk markacho taqkunapis o juk wayicho taqkunapis chikinakurqa ¿manatsurä wakpa kaypa aywakur ushakäyanman?
26 Tsaynöllami *Satanáspis kikinpa contran shärirqa rakikashqa kayanqa. Tsaynö kaptinqa *mandakuyninpis ushakanqami.
27 “Beelzebúpa munayninwan supaykunata qarquptïqa ¿pipa munayninwantä discïpuluykikunaqa supaykunata qarquyan? Diospa munayninwan supaykunata qarquyanqanta tantiyaykarqa ¿imanirtä tantiyayankitsu noqapis Diospa munayninwan qarqunqäta?
28 Diospa Espïritunwan supaykunata qarquptïmi Tayta Diospa mandakuynin qamkunaman chämunqanta musyayanki”.
29 “Kallpasapa runata manarä pankarqa manami pipis wayinman yaykur imantapis apakunmantsu. Pankaskirmi itsanqa imantapis apakunman.[s]
30 “Pipis favornï mana karqa conträmi kaykan. Mana qorishimaq kaqqa qarqunmi.[t] 31 Tsaymi qamkunata nï: Runakuna jutsata rurayanqanta y Diospa contran parlayanqantapis Tayta Dios perdonanqami. Espíritu Santupa contran parlayanqantami itsanqa perdonanqatsu. 32 *Runapa Tsurinpa contran parlayaptinqa perdonanqami. Espíritu Santupa contran parlayaptinmi itsanqa kay vïdachöpis ni wak vïdachöpis perdonanqatsu.[u] †

Parlakuyninpita runata reqinqantsikta Jesús ninqan
Lucas 6.43-45

33 “Alli jachaqa allitami wayun. Mana alli jachami itsanqa mana allita wayun. Wayuyninpitami jachataqa reqintsik.[v] † 34 ¡Culebra casta runakuna!† Mana alli runa kaykarqa ¿imanöparä allita parlayankiman? Runaqa shonqun yarpanqantami allitapis o mana allitapis parlan.† 35 Alli runaqa

---

[r] **12.24** Beelzebúqa Satanáspa jukaq jutinmi. [s] **12.29** Kallpasapa runamanmi Satanásta tinkutsin. Kallpasapa runapa imaykankunamanmi munaynincho tsararanqan runakunata tinkutsin. Satanáspita mas kallpasapa runamanmi Jesucristo tinkutsikun. Tsaynöpami tantiyatsirqan Satanáspita mas munayyuq kanqanta. [t] **12.30** Tsaynö parlarqa Jesús nirqan: *Tayta Diospa mandakuynincho runakuna kawayänanpä noqawan mana qorishimaq kaqqa tsapatami churapaykan.* [u] **12.31-32** Espíritu Santuqa jutsantsikta kacharir Jesucristuman yärakunantsikpämi tantiyatsimantsik (Juan 16.8-11). Tsaymi Espíritu Santupa contran parlarqa pay tantiyatsinqanta mana chaskikur Jesucristuman imaypis yärakuntsu (Hech. 7.51). Jesucristuman yärakuq kaqmi itsanqa perdonashqa kanqa. [v] **12.33** Tsaynö parlarmi Jesucristo nirqan: *Jachata wayuyninpita reqinqantsiknömi runatapis imanö parlanqanta wiyar alli runa kanqanta o mana alli runa kanqantapis reqintsik.*
† **12.18-21** Isa. 42.1-4. † **12.24** Mat. 9.34; 10.25. † **12.32** Luc. 12.10. † **12.33** Mat. 7.20; Luc. 6.44. † **12.34a** Mat. 3.7; 23.33; Luc. 3.7. † **12.34b** Mat. 15.18; Luc. 6.45.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

shonqun alli yarpanqantami parlan y mana alli runaqa shonqun mana alli yarpanqantami parlan. 36 Tsaymi qamkunata nï: Imatapis llutankunata parlayanqanpitami juiciu finalcho Tayta Dios juzganqa. 37 Allita parlaqtaqa salvanqami. Tsaynö kaptinpis llutankunata parlaqtami itsanqa infiernuman qaykunqa".

Milagrutarä Jesús rurananta munayanqan
Marcos 8.11-12; Lucas 11.29-32

38 Tsaynö niptinmi wakin *fariseukuna y ley yachatsikuqkuna Jesústa niyarqan: "*Rabí, Tayta Dios rasunpaypa kachamushunqaykita musyayänäpä ima milagrullatapis ruramuy".† 39 Tsaymi Jesús nirqan: "¡Mana cäsukuq jutsasapa runakuna! Milagruta ruranäta munayaptikipis† manami ima milagrutapis rurashätsu. Tsaypa trokinqa profëta Jonásta salvar milagruta ruranqannömi Tayta Dios juk milagruta ruranqa. 40 Kimsa junaq kimsa paqas jatun pescädupa pachancho Jonás kanqannömi† *Runapa Tsurinpis kimsa junaq kimsa paqas pamparanqa.
41 "Jonás willakunqanta cäsukurmi Nínive runakuna jutsankunata kachariyarqan.† Kananqa Jonáspita mas munayyuq kaqmi willaykäyäshunki.ʷ Tsaymi juiciu finalcho Nínive runakuna sharkamur kanan witsan runakunata shimpiyanqa".
42 "Salomón yachatsinqanta wiyananpämi mandaq reinapis sur kaqlä karu nacionpita shamurqan.† Kananqa Salomónpita mas yachaq kaqmi willaykäyäshunki.ˣ Tsaymi juiciu finalcho tsay reina sharkamur kanan witsan runakunata shimpinqa.

Runaman supay kutinqan
Lucas 11.24-26

43 "Runapita *supay yarqurmi maychöpis tänanpä ashir tsunyaq jirkakunapa purin. Mana tarirnami 44 nin: 'Yarqamunqä wayïman kutikushä'. Kutiykurnami tarin pitsapakushqa y churapakushqa jäkuykaqtana. 45 Tsaynöta tariykurmi supay mayinkunaman aywar paypita mas mana alli qanchis supaykunata pushakurkur tsay tanqanman kutin. Tsaymi ñöpata kanqanpitapis peorrä tsay runa rikakun. Tsaynömi päsanqa kanan witsan mana alli runakunatapis".

Jesúspa maman y wawqinkuna pï kayanqanpis
Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21

46 Jesús tsaynö yachaykätsiptinmi paywan parlayta munar mamanwan wawqinkuna punkucho shuyaraykäyarqan. 47 Tsaymi Jesústa juk runa willar nirqan: "Mamaykiwan wawqikikunami waqtacho shuyaykäyäshunki".
48 Willayaptinmi Jesús nirqan: "Kananmi mamä y wawqïkuna pï kayanqantapis musyatsiyäshayki".
49 Tsaynö nirmi discïpulunkunaman toqiykur nirqan: "Paykunami mamä wawqï. 50 Pipis ciëlucho kaykaq Taytä munanqannö kawaq kaqmi wawqï, panï y mamä kayan".

Murukuq runaman Jesús tinkutsinqan
Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8

13 1 Tsay junaqllami wayipita yarquskir Galilea qocha kuchunman Jesús aywarqan. Chaykurmi yachatsinanpä jamakurqan. 2 Jesús yachatsinqanta wiyayta munarmi

---

ʷ**12.40-41** Runapa Tsurinpä parlar y Jonáspita mas munayyuq kaqpä parlarqa kikinpämi Jesucristo parlarqan. ˣ**12.42** Salomónpita mas yachaq kaqpä parlarqa kikinpämi Jesucristo parlarqan.
†**12.38** Mat. 16.1; Mar. 8.11; Luc. 11.16. †**12.39** Mat. 16.4; Mar. 8.12. †**12.40** Jon. 1.17. †**12.41** Jon. 3.5. †**12.42** 1Rey. 10.1-10; 2Crón. 9.1-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

atskaq runakuna tsayman qorikäyarqan. Alläpa kichkïyaptinnami qocha kuchuncho kaykaq *büquiman yarkurkur Jesús jamakurqan.†

3 Tsaypitanami imamanpis tinkutsiypa atska yachatsikuykunata yachatsir nirqan: "Juk runashi trïgu muruq aywanä. 4 Muruta mashtaptinshi näniman wakin chänä. Tsayshi pishqukuna shamur upshaskiyänä. 5 Wakin murunashi shaqaman chänä. Tsaycho allpa mana kaptinshi ras jeqamurpis 6 michïkuyta mana kamäpakur achaywan tsakiskinä. 7 Wakin kaq murushi kashakuna rurinman chänä. Jeqamurpis kashakuna ñitiptinshi qarwashtaykällar ushakänä. 8 Wakin kaq murunashi alli allpaman chänä. Tsaycho alli wiñamurshi alli espïgayuq kayänä. Wakin espïgashi juk pachak (100) trïguta wayunä, wakin espïgashi soqta chunka (60) trïguta wayunä y wakinnashi kimsa chunka (30) trïguta wayunä. 9 Rinriyuq kaqkunaqa ninqäkunata wiyakuyätsun".

Tinkutsiypa imanir Jesús yachatsinqanpis

Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10

10 Tsaypitanami discïpulunkuna Jesústa tapuyarqan: "Taytay, tinkutsiypa imanir yachatsinqaykitapis tantiyaykatsiyällämay".

11 Jesúsnami nirqan: "Qamkunataqa Tayta Diospa *mandakuynin imanö kanqantapis shumaqmi tantiyatsiyäshayki. Wakinkunataqa manami tantiyatsishätsu. 12 Yachatsinqäta cäsukuqkunaqa masmi tantiyayanqa. Mana cäsukuqkunami itsanqa ichik tantiyayanqallantapis qonqaskiyanqa.† 13 Tsaymi imamanpis tinkutsiypa willaykä. Paykunaqa rikarpis manami cuentata qokuyantsu y wiyaykarpis manami tantiyayantsu. 14 Tsaynö kananpä kanqanta musyarmi profëta Isaías qellqar nirqan:

"Mayjina wiyarpis manami tantiyayankitsu.
Mayjina rikarpis manami cuentata qokuyankitsu.
15 Tsay runakunapa shonqunkunami chukruyashqa.
Ṟinrinkunapis upayashqami.
Ñawinkunapis qaprayashqami.
Tsaynö karmi rikayantsu, wiyayantsu, tantiyayantsu ni jutsankunata kachariyantsu.
Tsaynö kayaptinmi noqapis alliyätsishätsu.ɣ †

16 "Tsaynö kaptinpis qamkunatami itsanqa Tayta Dios yanapaykäyäshunki rikayanqaykita y wiyayanqaykita tantiyakuyänaykipä. 17 Rasunpaypami nï: Unay profëtakunapis y Tayta Dios munanqannö kawaq runakunapis rikayanqaykita rikayta munarpis manami rikayashqatsu. Wiyayanqaykita wiyayta munarpis manami wiyayashqatsu.†

Murukuqman tinkutsinqanta Jesús tantiyatsinqan

Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15

18 "Kanan tantiyatsiyäshayki murukuq runaman tinkutsiypa yachatsinqäta. 19 Trïgu muruqa Tayta Diospa *mandakuyninpa willakuyninmi. Wakin runakunaqa chukru näninömi. Tsaymi Tayta Diospa willakuyninta wiyarpis mana chaskikuyaptin *Satanás shamur wiyayanqallantapis qonqaskatsin.

20 "Wakin runakunaqa shaqa chakranömi kayan. Paykunaqa Diospa willakuyninta wiyar kushishqami

---

ɣ **13.15** Manami qeshyallapita alliyätsinanpätsu nin, sinöqa ñakaykunapita, llakikuykunapita y jutsa ruraykunapita salvananpämi nin.
† **13.2** Luc. 5.1-3. † **13.12** Mat. 25.29; Mar. 4.25; Luc. 8.18; 19.26. † **13.14-15** Isa. 6.9-10.
† **13.16-17** Luc. 10.23-24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chaskikuyan. 21 Kushishqa chaskikurpis michïkuyta mana kamäpakuq trïgunömi kayan. Tsaymi Diospa palabranta chaskikuyanqanpita runakuna chikiyaptin punta kayanqallanman kutiyan.

22 "Wakin runakunaqa kasha chakranömi kayan. Paykunaqa Diospa willakuyninta wiyarpis kay vïdacho imaykapä llakikur y imaykayuq kayllapä yarpachakurmi Diospa willakuyninta qonqaskir mana wayuq trïgunö kayan.

23 "Wakin runakunami itsanqa alli allpanö kayan. Paykunaqa Tayta Diospa willakuyninta chaskikurmi Tayta Dios munanqannö kawayan. Tsaymi alli allpacho juk murullapita juk pachak (100) trïgu o soqta chunka (60) trïgu o kimsa chunka (30) trïgu wayunqannö kayan".

Trïguwan ballïcu wiñamunqanpita Jesús yachatsinqan

24 Tsaypitanami tinkutsiypa yapay yachatsir Jesús nirqan: "Tayta Diospa *mandakuynin imanö kanqantapis tinkutsiypa yachatsiyäshayki. Juk runashi chakrancho trïguta murunä. 25 Tsaynö kaptinpis murur ushaskiptinnashi chikiqnin runa tsakaypa aywaykur trïgu murunqan jananman ballïcuta mashtaskinä. 26 Trïgu wiñamur espigar qallaykuptinshi ballïcupis wiñamunä.

27 "Tsayshi wätayninkuna aywaykur patronninta niyänä: 'Taytay, akraykur muruykaptikiqa ¿maypitarä ballïcu jeqamushqa?'

28 "Tsaynö willayaptinnashi ninä: 'Mayqanpis chikimaqnïmi mashtashqa kanqa'.

"Wätayninkunanashi tapur niyänä: '¿Munankiku tsay ballïcuta llukiyänäta?'

29 "Niyaptinnashi ninä: 'Ama llukiyaytsu. Ballïcuta llukirqa trïgutapis llukiyankimi. 30 Jina cosëchayaq tsayllacho wiñakutsun. Cosëchachönami achuqkunata nishä: "Puntata ballïcuta qoriskir kayanantsikpä wankuyay. Trïguta itsanqa qoriskir trïgu churakunäman churayay" ' ".

Ñäbus muruman Jesús tinkutsinqan

Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19

31 Mastapis tinkutsiypa yachatsirmi Jesús nirqan: "Tayta Diospa *mandakuyninqa ñäbus muruta juk runa chakranman murunqannömi kaykan. 32 Llapan murupita mas ichikanaylla karpis wiñamurqa wakin qewakunapitapis mas jatunmi wiñan. Tsaymi llimllankunacho pishqukunapis qeshunkuna rurayan".[z]

Levadüraman Jesús tinkutsinqan

Lucas 13.20-21

33 Tinkutsiypa yapay yachatsirmi Jesús nirqan: "Tayta Diospa *mandakuyninqa imayka levadüranömi. Tantata rurananpä ishkay arröbanö jarinaman levadürata wiñaptinmi mäsa atskaman jakan".[a]

Imanir tinkutsiypa Jesús yachatsinqan

Marcos 4.33-34

34 Tsaynömi Jesús imamanpis tinkutsiypa runakunata yachatsirqan. Imamanpis mana tinkutsiypaqa manami imaypis yachatsirqantsu. 35 Tsaynö yachatsirqan Tayta Diospa profëtan kaynö ninqanta cumplinanpämi:

"Imamanpis tinkutsiypami
yachatsiyäshayki.[†]
Kay patsata kamanqanpita patsa
pipis mana tantiyanqankunatami willakushä".

---

[z] **13.32** Tsaynö willanqanpämi Jesús nirqan: *Ichiklla murupita ñäbus jeqamur wiñanqannömi Tayta Diospa mandakuyninpis maytsayman chanqa.* [a] **13.33** Tsay willanqanpämi Jesús nirqan: *Ichiklla levadüra mäsata jakatsinqannömi Tayta Diospa mandakuyninpis maytsayman chanqa.*
[†] **13.35** Sal. 78.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ballïcuman tinkutsiypa yachatsinqanta Jesús tantiyatsinqan

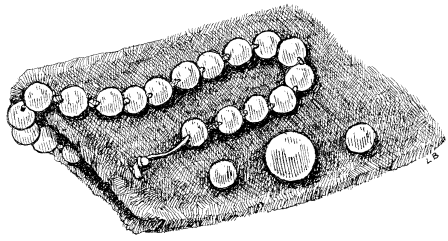
36 Tsaypitanami runakuna aywakuyänanpä niskir Jesús juk wayiman
yaykurqan. Tsaychömi discïpulunkuna
rugayarqan ballïcuman tinkutsiypa
yachatsinqanta tantiyatsinanpä.
37 Tsaymi Jesús nirqan: "Trïguta
muruq runaqa *Runapa Tsurinmi.
38 Chakranami entëru patsa. Trïgu-
nami Tayta Diospa *mandakuynincho
kawaq runakuna. Ballïcunami *Sata-
nás munanqannö kawaq runakuna.
39 Ballïcuta muruq kaqnami diablu.
Cosëchanami juiciu final. Cosëchata
qoriqkunanami *angelkuna.
40 "Ballïcuta qoriskir ninaman qay-
kunqannömi juiciu finalchöpis kanqa.
41 Juiciu finalchömi angelninkunata
Runapa Tsurin kachamunqa jutsa
ruratsiqkunata y jutsa ruraqkunatapis
mandakuyninpita qoriskir 42 lunyaypa
lunyaykaq ninaman qaykuyänanpä.
Tsaycho pasaypa waqarmi kirunkuna-
tapis uchuyanqarä. 43 Tsaynö kaptinpis
Tayta Dios munanqannö kawaqkunami
itsanqa Tayta Diospa mandakuynin-
cho rupaynörä atsikyäyanqa.† Rinriyuq
kaqkunaqa ninqäkunata wiyakuyätsun.

Pamparaq qellayman Jesús tinkutsinqan

44 "Tayta Diospa *mandakuyninqa
chakracho qellay pamparaqmanmi tin-
kun. Juk runashi chakracho atska qellay
pamparaykaqta tarikunä. Tsay qellayta
tariykurshi kanqallanman pampaykunä.
Tsaypitanashi llapan imaykankunatapis
rantikuskir tsay qellay pamparaq cha-
krata kushishqa rantinä.[b]

Perlaskunaman Jesús tinkutsinqan

45 "Tsaynöllami Tayta Diospa *manda-
kuyninqa kuyayllapä perlasman tinkun.
Juk negociantishi allinnin kaq perlasta
rantinanpä ashinä. 46 Mas allinnin kaqta
tariykurnashi llapan imaykantapis ran-
tikuykur tsay perlasta rantinä".[c]

Perlaskuna
(13.45-46)

Mällaman Jesús tinkutsinqan

47 "Tsaynöllami Tayta Diospa *manda-
kuyninqa mällaman tinkun. Lamarman
mällata jitarmi imaykaläya pescäduta
tsariyan. 48 Mälla juntatami lamar
kuchunman jipiyan. Tsaychömi alli kaq
pescäduta canastaman wiñayan y mana
alli kaqtana jitariyan. 49 Tsaynöllami
juiciu finalcho *angelkuna shamur alli
runakunapita jutsa ruraq runakunata
rakiyanqa. 50 Jutsa ruraq runakuna-
tami lunyaypa lunyaykaq ninaman
qaykuyanqa. Tsaycho pasaypa waqarmi
kirunkunatapis uchuyanqarä".

Maran kaq y mushuq kaq mikuyman Jesús tinkutsinqan

51 Tsaynö yachaskatsirnami discï-
pulunkunata Jesús tapurqan: "¿Kay
yachatsinqäkunata tantiyayankiku?"

---

[b] **13.44** Tsay willanqanpämi Jesús nirqan: *Tsay chakracho tarikunqan qellay llapan imaykanpitapis mas alli kanqannömi Diospa mandakuyninman yaykunapä kanqanpis llapan imaykantsikpitapis mas alli kaykan.* [c] **13.46** Tsay willanqanpämi Jesús nirqan: *Tsay rantinqan perlas llapan imaykanpitapis mas alli kanqannömi Diospa mandakuyninman yaykunapä kanqanpis llapan imaykantsikpitapis mas alli kaykan.*
† **13.43** Dan. 12.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paykunanami niyarqan: “Awmi, taytay”.
52 Jesúsnami nirqan: “Tayta Diospa *mandakuyninpita yachatsiq runaqa maran kaq mikuykunata y tsayrä churanqan kaqkunata jipiskamur qaraqnömi kaykan”.[d]

Nazaretcho Jesús willakunqan
Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30

53 Imamanpis tinkutsiypa yachaskatsirnami Jesús tsaypita aywakurqan.
54 Markanman chaykur *sinagögacho yachatsiptinmi marka mayinkuna almirakur niyarqan: “Tsaynö yachatsinanpä ¿maychörä yachakamushqa? Tsaynöpis ¿imanöparä milagrukunata ruran? 55 Payqa ¿manaku carpintëru Josépa tsurin? Mamanpis ¿manaku María? Wawqinkunapis ¿manaku Santiago, José, Simón y Judas? 56 Llapan paninkunapis ¿manaku kaycho täyan? Tsayläya yachatsikunanpäqa ¿maychörä yachakamushqa?”
57 Tsaynö nirmi Jesús yachatsinqankunata criyiyarqantsu. Tsaymi Jesús nirqan: “Wakin markakunacho profëtata chaskiyaptinpis castankuna y marka mayinkunaqa manami chaskiyantsu”.[†]
58 Tsaynö mana chaskiyaptinmi juk ishkay milagrukunallata tsaycho rurarqan.

Bautizaq Juanta Herodes wanutsinqan
Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9

14 1 Tsay witsanmi Galileapa mandaqnin Herodes musyarqan Jesúspä pïmaypis parlayanqanta.
2 Tsaymi yanapaqninkunata Herodes nirqan: “Tsay runaqa Bautizaq Juanmi kawarimushqa kanqa. Tsaymi milagrukunata ruranpä munayyuq kaykan”.
3 Ñöpatami Juanta Herodes prësu tsariskatsir cadënawan watarkur carcelman wichqatsishqa karqan. Tsaynö rurarqan Herodías jutiyuq warmi mañakuptinmi. Herodíasqa Herodespa wawqin Felipipa warminmi karqan. 4 Herodes warmintanö Herodíasta katsiptinmi Juan nirqan: “Wawqikipa warminwan kakur jutsatami ruraykanki”.[†]
5 Tsaynö niptinmi Herodesqa Juanta wanutsiyta munarqan. Tsaynö kaptinpis profëta kanqanta llapan runakuna niyaptinmi mantsarirqan.
6 Tsaypitanami Herodespa santuncho Herodíaspa jipash wawan llapan inkitanqankunapa ñöpancho shumaq tushurqan. Tsayta rikarmi Herodes pasaypa kushikur 7 Tayta Diospa jutincho jurar tsay jipashta promitir nirqan: “Imatapis mañakamanqaykitami qarashayki”.
8 Tsaynö niptinmi maman yätsinqannölla Herodesta jipash nirqan: “Bautizaq Juanpa umanta juk plätucho qaramay”.
9 Tsayta mañaptinmi rey Herodes pasaypa llakikurqan. Tsaynö kaptinpis inkitanqankunapa ñöpancho jurashqa karmi mañakunqanta qarayänanpä wardiakunata nirqan. 10 Wardiakunanami Juanpa umanta carcelcho roquskir 11 juk plätucho apamur jipashta entregayarqan. Y jipashnami mamanta entregarqan.
12 Tsaynö rurayanqanta musyaskirnami Juanpa discïpulunkuna ayanta qoriskir pampayarqan. Tsaypitanami Jesúsman aywaykur Juanta wanutsiyanqanta willayarqan.

Pitsqa waranqa runakuna mikuyänanpä milagruta Jesús ruranqan
Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14

13 Tsayta musyaskirnami *büquiman yarkurkur tsunyaqman Jesús kikillan

[d] **13.52** Maran kaq mikuykunatami tinkutsin Moisés qellqanqanman y profëtakuna willakuyanqanman. Tsayrä churanqan kaqkunatami tinkutsin Jesucristo yachatsinqanman.
[†] **13.57** Juan 4.44. [†] **14.3-4** Lev. 18.16; 20.21; Luc. 3.19-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywarqan. Aywanqanta musyaykurnami Jesústa tariyanqanyaq runakuna markakunapita chakillapa aywayarqan. 14 Büquipita yarpuskirnami atskaq runakuna shuyaykäyaqta Jesús tarirqan. Kuyaparninmi qeshyaykaqkunata alliyätsirqan.

15 Tardiyaptinnami discïpulunkuna Jesúsman witiykur niyarqan: "Tsunyaqchömi kaykantsik. Patsapis tardiyaykannami. Runakunata niy markakunapa aywar mikuyninkuna rantiyänanpä".

16 Jesúsnami nirqan: "Manami mikuy ashiq aywayanmantsu. Qamkuna mikuyninkuna qarayay".

17 Discïpulunkunanami niyarqan: "Pitsqa tantawan ishkay pescädulläkunami kapayäman".

18 Jesúsnami nirqan: "Tsayllatapis apayämuy".

19 Nirkurmi runakunata Jesús nirqan pampaman jamakuyänanpä. Pitsqa tantatawan ishkay pescäduta aptarkurmi ciëluman ñukirkur Tayta Diosta Jesús agradëcikurqan. Tantata pakirirnami discïpulunkunata makyarqan runakunata qarayänanpä. 20 Pacha junta mikuskiyaptinnami katuyanqankunata chunka ishkay canasta juntata qoriyarqan. 21 Tsaycho mikuqkunaqa pitsqa waranqanömi (5,000) kayarqan. Warmikunata y wamrakunataqa manami yupayarqantsu.

Yaku jananpa Jesús aywanqan

Marcos 6.45-52; Juan 6.15-21

22 Tsaypitanami discïpulunkunata Jesús nirqan *büquiman yarkurkur wak tsimpaman puntayänanpä. Aywakuyaptinnami tsaycho kaykaq runakunata despachaskir 23 Tayta Diosta mañakunanpä kikillan jirkaman witsarqan. Tsaychömi patsa tsakanqanyaq mañakurqan. 24 Tsayyaqmi discïpulunkunaqa qocha chawpintana büquiwan aywaykäyarqan. Pasaypa wayraptin y yaku pulchaqyaptinmi alläpa ñakayarqan.

25 Patsa waraykaptinnami discïpulunkuna kaqman yaku jananpa Jesús aywaykarqan. 26 Tsayta rikaykurmi discïpulunkuna pasaypa mantsakar niyarqan: "¡Achachay! ¡Almachä shamuykan!"

27 Tsaymi Jesús nirqan: "¡Kallpata tsariyay! ¡Noqami kaykä! ¡Ama mantsayämaytsu!"

28 Tsaynami Pedro nirqan: "Taytay, rasunpaypa qam karqa noqapis yaku jananpa shamunäpä kamakaykatsillay".

29 Jesúsnami nirqan: "Shamuy".

Tsaymi büquipita yarquskir yaku jananpa Jesús kaqman aywar qallaykurqan. 30 Alläpa wayraptinnami mantsakaywan jundikarnin qayarar nirqan: "¡Taytay, salvaykallämay!"

31 Tsaymi jinan höra makinpita tsarirkur Jesús nirqan: "Yärakuyniynaq janan shonqu runa, ¿imanirtä yärakamankitsu?"

32 Büquiman yarkuskiyaptinnami wayrapis wiyaskirqan. 33 Tsayta rikaykurmi büquicho kaykaqkuna qonqurikuykur niyarqan: "¡Taytay, rasunpaypami Tayta Diospa Tsurin kaykanki!"

Genesaretcho qeshyaykaqkunata Jesús alliyätsinqan

Marcos 6.53-56

34 Qochata tsimpaskirnami Genesaret pampaman chäyarqan. 35 Tsaycho runakuna Jesústa reqiskirmi maytsaypa willakatsiyarqan. Tsaymi llapan qeshyaykaqkunata alliyätsinanpä apapäyarqan. 36 Chaykatsirmi Jesústa rugakuyarqan latsapanpa kuchullantapis qeshyaqkuna yataykuyänanpä. Tsaychömi llapanpis yataq kaqkunaqa alliyäyarqan.

Runakuna llutankunata yarpar impüru rikakuyanqan

Marcos 7.1-23

15 1 Tsaypitanami *fariseukuna y ley yachatsikuqkuna Jerusalénpita chaykur Jesústa tapur niyarqan: 2 "¿Imanirtä discïpuluykikuna

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

unay castantsikkunapa costumbrinkunata mana cäsur mikuyänanpä makinkunata awikuyantsu?"

3 Jesúsnami nirqan: "Qamkunapis
¿imanirtä Tayta Diospa mandamientunta cumpliyänaykipa trokin costumbrikikunata mas cumpliykäyanki?
4 Tayta Diospa mandamientunmi nin:
'Mamaykita y taytaykita alli rikanki'.†
Tsaynöpis kaynömi nin: 'Pipis
mamanta o taytanta mana respitaq
kaqqa wanutsishqa katsun'.†
5 "Tsaynö nikaptinmi qamkunaqa
yachatsir nikäyanki: 'Imaykikunapis Tayta Diosllapä kanqanta nikarqa
mamaykita ni taytaykita yanapayänaykipä manami yatayankimannatsu'.
6 Mamanta y taytanta manana yanapayänanpä yachatsirqa Tayta Diospa
palabranta manakaqmanmi churaykäyanki. 7 ¡Allish tukuq runakuna! Rasun
kaqtami Isaías qamkunapä qellqarqan.
Tsay qellqanqanchömi nin:

8 " 'Kay runakunaqa shimillanmi
cäsukayämänanpä niyäman.
Shonqunkunachöqa juktami yarpaykäyan.
9 Ninqäta yachatsiyänanpa trokinqa runakuna niyanqallantami yachatsiyan.
Tsaymi adorayämanqanpis manakaqllapä kaykan' ".†

10 Tsaypitanami runakunata qayaskir Jesús nirqan: "Kay ninqäkunata
shumaq tantiyakuyay. 11 Manami imatapis mikunqanpitatsu pipis *impüru
rikakun, tsaypa trokinqa llutankunata
parlanqanpitami".

12 Tsaymi discïpulunkuna Jesústa
niyarqan: "¿Tantiyankiku tsaynö niptiki fariseukuna ajanäyanqanta?"

13 Jesúsnami nirqan: "Ciëlucho kaykaq Taytä mana plantanqan jacha
karmi paykunaqa chakrapita llukirishqa kayanqa. 14 Paykunata ama
cäsupäyaytsu. Paykunaqa qaprapura
pushanakuqnömi kaykäyan. Qaprapura pushanakurqa ishkanmi pözuman jeqarpuyanqa".†

15 Tsaynö niptinmi Pedro nirqan:
"Taytay, mikuyman tinkutsiypa yachatsinqaykita tantiyaykatsiyällämay".†

16 Tsaymi Jesús nirqan: "¿Qamkunapis manaku tantiyayanki? 17 Runaqa
manami mikuyta mikunqanpitatsu
impüru rikakun. Mikunqanqa pachanpita yarqurmi ushakäkun. 18 Shonquncho mana allita yarpanqanta parlarmi
itsanqa impüru rikakun.† 19 Runakunaqa shonquncho mana allikunata
yarparmi runa mayinta wanutsiyan,
majanta qanratäyan y *fornicación
jutsata rurayan. Tsaynöpis suwakuyan,
llullakuyan y runa mayinta ashlliyan.
20 Tsaykunata rurarmi runaqa impüru
rikakun. Manami makinta mana awikullar mikunqanpitatsu impüru rikakun, sinöqa shonquncho mana allikunata yarpanqanpitami".

Mana Israel warmi Jesúsman yärakunqan

Marcos 7.24-30

21 Tsaypitanami Jesús aywarqan Tiro
y Sidón markakunaläpa. 22 Tsay markakunachömi cananeo niyanqan mana
Israel runakuna täyan. Tsaymi juk
cananea warmi Jesús kaqman aywar
pasaypa rugakur nirqan: "¡*Davidpa
Tsurin Jesús, kuyapaykallämay!
Warmi wawätami *supay löcayätsir
pasaypa ñakaykätsin".

23 Tsaynö niptin Jesús manami imatapis parlakurqantsu. Tsaymi discïpulunkuna Jesústa niyarqan: "Pasaypa
qayaykacharmi taqay warmi qatiraykämantsik. Taytay, aywakunanpä
niykuy".

24 Tsaymi tsay warmita Jesús nirqan:
"Oqrakashqa üshanö kaykaq Israel

† **15.4a** Éxo. 20.12; Deut. 5.16. † **15.4b** Éxo. 21.17; Lev. 20.9. † **15.8-9** Isa. 29.13.
† **15.14** Luc. 6.39. † **15.15** Mat. 15.11. † **15.18** Mat. 12.34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunallamanmi Tayta Dios kachamashqa”.

25 Tsaynö niptinmi Jesúspa ñöpanman qonqurikuykur tsay warmi nirqan: “¡Taytay, yanapaykallämay!”

26 Tsaynö rugakuptinmi Jesús nirqan: “Qamta yanaparqa wamrakunapa tantanta qechuskir allqukunata qaraqnöchi rikaküman”.

27 Warminami nirqan: “Awmi, taytay. Tsaynö kaptinpis mësapita shushupakuyanqantaqa allqukunapis mikuyanmi”.

28 Tsaymi Jesús nirqan: “Rasunpaypami yärakamanki. Rugakamanqayki-nömi kanqa”.

Tsay hörami tsay warmipa wawan alliyaskirqan.

Qeshyaykaqkunata Jesús alliyätsinqan

29 Tsaypita aywakurnami Galilea qocha kuchunpa Jesús päsarqan. Nirkurnami juk jirkanninman witsarkur tsaycho jamakurqan. 30 Tsaymanmi atskaq runakuna chätsiyarqan weqrukunata, qaprakunata, makllukunata, mana parlaqkunata y wakin qeshyawan qeshyaqkunatapis. Tsaychömi llapan qeshyaqkunata Jesús alliyätsirqan. 31 Tsaymi runakuna pasaypa kushikuyarqan upakuna parlaqta wiyar, makllukuna alliyashqa kaykaqta rikar, weqrukuna puriqta rikar y qaprakuna rikaqta rikar. Tsaynö kushikurmi Tayta Diosta alabayarqan.

Chusku waranqa runakuna mikuyänanpä milagruta Jesús ruranqan

Marcos 8.1-10

32 Tsaypitanami discïpulunkunata qayaykur Jesús nirqan: “Kay runakunatami pasaypa kuyapä. Kimsa junaqnami mikuytapis mana yawaypa noqantsikwan kaykäyan. Mallaqllata ‘aywakuyay’ niptïqa wayinkunamanpis manarä chäyaptinchi shonqunkunapis aywapakäyanqa”.

33 Discïpulunkunanami niyarqan: “Kay jäkuqchöqa ¿maychörä mikuyta tariykushun atskaq runakunapä?”

34 Jesúsnami tapurqan: “¿Aykatä tantaykikuna kaykan?”

Niptinnami niyarqan: “Taytay, qanchis tantawan juk ishkay pescädullami kaykan”.

Qeshyaykaqkunata Jesús alliyätsinqan (15.29-31)

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

35 Tsaynö niyaptinmi runakuna
jamakuyänanpä Jesús nirqan.
36 Jamaskiyaptinnami pescäduta y
qanchis tantata aptarkur Tayta Diosta
mañakur agradëcikurqan. Nirkurnami
tantata pakiskir discïpulunkunata
makyarqan aypukuyänanpä. 37 Tsaymi
pacha junta llapanpis mikuyar-
qan. Sobraq kaqkunatanami qan-
chis canasta juntata discïpulunkuna
qoriyarqan. 38 Tsaycho mikuqkunaqa
chusku waranqanömi (4,000) kayar-
qan. Warmikunata y wamrakunataqa
manami yupayarqantsu.
39 Runakunata aywakuyänanpä
niskirnami *büquiman yarkurkur dis-
cïpulunkunawan Magdala partiman
Jesús aywakurqan.

Milagrutarä rikayta munayanqan
Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56

16 1 Juk kutimi Jesústa ishkitsiyta
munar *fariseukuna y *sadu-
ceukuna aywaykur niyarqan: "Taytay,
Tayta Dios rasunpaypa kachamushun-
qaykita musyayänäpä ima milagrulla-
tapis ruramuy".†
2 Jesúsnami nirqan: "Rupay jeqan-
qan höra ciëlucho antëllu puka
kaptinmi niyanki: 'Waray usyan-
qami'. 3 Tsaynöllami pukutaraykar
warämuptin niyanki: 'Kanan junaqqa
tamyanqami'. [¡Allish tukuq runa-
kuna!] Tsaykunata tantiyaykarqa
¿imanirtä ruranqäkunata rikaykar
Tayta Dios kachamanqanta tantiya-
yankitsu? 4 ¡Mana cäsukuq jutsasapa
runakuna! Milagruta ruranäta muna-
yaptikipis† manami ima milagrutapis
rurashätsu. Tsaypa trokinqa profëta
Jonásta salvar milagruta ruran-
qannömi Tayta Dios juk milagruta
ruranqa".
Tsaynö niskirmi Jesús aywakurqan.

Fariseukunapa yachatsikuyninta levadüraman Jesús tinkutsinqan
Marcos 8.14-21

5 Lamarta tsimpaskirmi Jesúspa dis-
cïpulunkuna tantata qonqäyanqanta
yarpaskiyarqan. 6 Tsaymi Jesús nirqan:
"Paqtä *fariseukunapa y *saduceuku-
napa levadüranta chaskiyankiman".†
7 Tsaynö niptinmi discïpulunkuna
kikinkunapura niyarqan: "Tantata
mana apamunqantsikpitami tsaynö
nikämantsik".
8 Tsaynö parlaykäyanqanta tantiyas-
kirmi Jesús nirqan: "¡Yärakuyniynaq
janan shonqu runakuna! ¿Imanirtä
parlaykäyanki tantata mana apayä-
munqaykita? 9 ¿Imanirtä tantiyayan-
kitsu imapä parlanqäta? ¿Manaku
yarpäyanki pitsqa tantallapita pitsqa
waranqa (5,000) runakuna mikuyä-
nanpä milagru ruranqäta? ¿Manaku
yarpäyanki sobraq tantata ayka canas-
tata qoriyanqaykita?† 10 Tsaynöpis
¿manaku yarpäyanki qanchis tantalla-
pita chusku waranqa (4,000) runakuna
mikuyänanpä milagru ruranqäta y
sobraq tantata ayka canastata qoriyan-
qaykita?† 11 ¿Imanirtä tantiyayankitsu
tantapä mana parlanqäta? Tantapä
parlanäpa trokinqa fariseukunapa y
saduceukunapa levadüranta mana
chaskiyänaykipämi nikä".
12 Tsaynö niptinmi tantiyayarqan leva-
dürapä mana parlaykanqanta, tsaypa
trokinqa tantiyayarqan fariseukunapa y
saduceukunapa yachatsikuyninta mana
chaskipäyänanpä ninqantami.

Jesús Cristo kanqanta Pedro ninqan
Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21

13 Cesarea de Filipos distrïtuman
chaykurmi discïpulunkunata Jesús
tapurqan: "*Runapa Tsurin ¿pï kan-
qantatä runakuna niyan?"

---

†**16.1** Mat. 12.38; Luc. 11.16. †**16.4** Mat. 12.39; Mar. 8.12; Luc. 11.29. †**16.6** Luc. 12.1.
†**16.9** Mat. 14.17-21. †**16.10** Mat. 15.34-38.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Discïpulunkunanami niyarqan:
"Wakinmi niyan Bautizaq Juan kanqaykita. Wakinnami niyan profëta
Elías kanqaykita. Wakinnami niyan
profëta Jeremías o mayqan profëtapis
kanqaykita".†
15 Jesúsnami tapurqan: "Qamkunaqa
¿pï kanqätatä yarpäyanki?"
16 Tsaymi Simón Pedro nirqan:
"Qamqa imayyaqpis kawaq Tayta
Diospa Tsurinmi kaykanki. Pay kachamunqan Cristumi kaykanki".†
17 Jesúsnami nirqan: "Jonáspa tsurin
Simón, allitami nishqayki. Tsaynö ninaykipä manami runatsu tantiyatsishushqayki, sinöqa ciëlucho kaykaq Taytämi.
18 Qamtami nï Pedro[e] kanqaykita. Kay
rumi jananchömi *iglesiäta shäritsishä.
Tsay iglesiataqa *Satanáspis manami
vincinqatsu. 19 Qamtami entregashayki
Tayta Diospa *mandakuyninman yaykuna llävikunata. Tsaymi kay patsacho
watanqaykiqa ciëluchöpis watashqa
kanqa. Kay patsacho paskanqaykiqa ciëluchöpis paskashqami kanqa".[f] †
20 Tsaynö niskirmi discïpulunkunata
nirqan: "Tayta Dios kachamunqan Cristo
kanqäta pitapis ama willayankitsu".[g]

Wanunanpä kanqanta
Jesús willakunqan
Marcos 8.31—9.1; Lucas 9.22-27

21 Tsaypitanami discïpulunkunata
Jesús willar nirqan: "Jerusalénmanmi
aywanä kaykan. Tsaychömi Israel
mayor runakuna, mandaq sacerdötikuna y ley yachatsikuqkuna pasaypa
ñakatsimar wanutsiyämanqa. Kimsa
junaqtaqa kawarimushämi".
22 Tsaynö niptinmi jukläman qayaskir Pedro ollqutupar nirqan: "Taytay,
tsaytaqa Tayta Dios ama munaykullätsuntsu. ¡Tsaynöqa ama kaykullätsuntsu!"
23 Tsaynö niptinnami Pedruman
tikraykur Jesús nirqan: "¡Ñöpäpita
witikuy, *Satanás! ¡Ama tsapata churapämaytsu! Qam manami munankitsu Tayta Dios munanqanta ruranäta,
tsaypa trokinqa runa munanqanta
ruranätami munanki".
24 Tsaypitanami discïpulunkunata
Jesús nirqan: "Pipis discïpulü kayta
munarqa kikin munanqannö ama
kawatsuntsu, tsaypa trokinqa cruzninta apaqnö noqata qatirämätsun.[h] †
25 Kawayninta salvayta munaqkunaqa
kawayninta oqrayanqami. Kawayninta
noqa raykuq oqraqkunami itsanqa
kawayninta salvayanqa.[i] † 26 Infiernuman qaykushqa kananpä kaptinqa
¿imapätä välin llapan mundupa duëñun kanqanpis? Mayläya imaykayuq
karpis manami imaykayuq kanqanwanqa salvacionta rantinqatsu.
27 "*Runapa Tsurin *angelninkunawan y Taytanpa munayninwan
shamurmi† imanöpis kawayanqanman

[e] **16.18** Pedro ninqanqa rumi ninanmi. [f] **16.19** Tsay ninqannöllami discïpulunkuna willakuyarqan Jesucristuman criyikuqkunata Tayta Dios perdonanqanta y Jesucristuman mana criyikuqkunata Tayta Dios mana perdonanqanta. [g] **16.20** Tsay witsan Israel runakuna yarpäyarqan Cristuta Tayta Dios kachamuptin Roma runakunata guërracho vincinanpä kanqantami. Tsaynö yarpäyaptinpis Jesucristo manami guërrata ruraqtsu shamushqa, sinöqa noqantsik raykuq cruzcho wanunanpämi. Tsaymi discïpulunkunata nirqan Cristo kanqanta pitapis mana willayänanpä. Wanunqanpita kawaskamurmi itsanqa pïmaytapis willayänanpä nirqan (Mat. 17.9; 28.19). [h] **16.24** Jesucristo kawanqan witsanqa pipis cruzninta aparqan wanutsishqa kananpämi. Tsaymi *cruzninta apaqnö noqata qatirämätsun* nirqa jutsa ruraypä wanushqanö kar Jesucristuta qatiränanpä kanqanta nikan. [i] **16.25** Tsaynö nirmi Jesucristo nirqan: "Kikin munanqannö mana alli kawaqkunaqa manami salvakuyanqatsu. Noqa munanqänö kawaqkunami itsanqa salvakuyanqa".
† **16.14** Mat. 14.1-2; Mar. 6.14-15; Luc. 9.7-8. † **16.16** Juan 6.68-69. † **16.19** Mat. 18.18; Juan 20.23. † **16.24** Mat. 10.38; Mar. 8.34; Luc. 9.23; 14.27; Juan 12.25. † **16.25** Mat. 10.39; Luc. 17.33; Juan 12.25. † **16.27a** Mat. 25.31.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tupu pitapis juzganqa.† 28 Rasunpaypami nï: Manarä wanurmi wakinniki rikayanki Runapa Tsurin llapantapis mandananpä shamuykaqta”.

Jesús chipipiykaq rikakunqan
Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36

17 1 Tsaypita soqta junaqtanami Pedruta, Santiaguta y Santiagupa wawqin Juanta pushakurkur juk jirkaman Jesús witsarqan. 2 Tsaychömi rikaraykäyaptin Jesús juk niraqman tikrarqan. Tsaymi qaqllanpis rupaynörä chipipirqan y latsapanpis pasaypa yuraqman tikrar empañakuyparä atsikyarqan. 3 Tsaychömi rikayarqan Moiséswan Elías yuripaykur Jesúswan parlaykäyaqta.

4 Pedrunami Jesústa nirqan: “Taytay, allipämi kaycho kaykäyä. Munaptikiqa kimsa tsukllata rurayämushä: jukta qampä, jukta Moiséspä y jukta Elíaspä”.

5 Pedro tsaynö ninqan hörami chipipiykaq pukutay paykunata tsapaskirqan. Pukutaypitanami Tayta Dios nimurqan: “Paymi kuyay Tsurï. Paypitami kushishqa kaykä.† Pay niyäshunqaykita käsukuyay”.†

6 Tsaynö nimuqta wiyaykurmi discïpulunkuna pasaypa mantsakar patsaman lätakaykuyarqan. 7 Tsaynö lätaraykäyaptinmi paykunata yataykur Jesús nirqan: “Ama mantsakäyaytsu. Shäriyay”.

8 Tsaynö niptin ñukirkuyänanpäqa Jesúsllatana rikaskiyarqan.

9 Jirkapita uraykäyämuptinmi Jesús nirqan: “Jirkacho rikayanqaykita pitapis ama willayankirätsu. *Runapa Tsurin wanunqanpita kawarimuptinrä willakuyanki”.

10 Discïpulunkunanami Jesústa tapuyarqan: “Runapa Tsurin wanunanpä kaykaptinqa ¿imanirtä ley yachatsikuqkuna niyan puntata Elíasrä shamunanpä kanqanta?”†

11 Jesúsnami nirqan: “Elías rasunpaypami puntata shamunqa llapanta kamarinanpä. 12 Tsaynö kaptinpis

Jesús chipipiykaq rikakunqan
(17.1-13)

†**16.27b** Sal. 62.11-12; Prov. 24.12; Jer. 17.10; Eze. 18.30; 33.20; Rom. 2.6. †**17.5a** Sal. 2.7; Isa. 42.1; Mat. 3.17; 12.18; Mar. 1.11; Luc. 3.22. †**17.5b** Deut. 18.15; 2Ped. 1.17-18. †**17.10** Mal. 4.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Elíasqa maynami shamushqa.† Paytaqa pï kanqantapis mana reqirmi wanutsiyarqan. Tsaynöllami Runapa Tsurintapis wanutsiyanqa".

13 Jesús tsaynö niptinmi discïpulunkuna tantiyayarqan Elíaspä parlar Bautizaq Juanpä parlaykanqanta.

Juk chöluta Jesús alliyätsinqan

Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43a

14 Runakuna qoriraykäyanqanman Jesús chaykuptinmi ñöpanman qonqurikuykur juk runa rugakur nirqan:
15 "Taytay, tsurïta kuyapaykullay. Wanuy qeshya tsariptinmi pasaypa ñakan. Atska kutimi ninamanpis yakumanpis jeqashqa. 16 Discïpuluykikunaman apamuptïpis manami alliyätsiyta kamäpakuyashqatsu".

17 Jesúsnami nirqan: "¡Yärakuyniynaq jutsasapa runakuna! ¡Imayyaqrä qamkunawan kaykäshä! ¡Imayyaqrä qamkunata awantayäshayki! Mä tsay chöluta apayämuy".

18 Ñöpanman chaykatsiyaptinnami chöluta ñakaykätsiq *supayta Jesús ollqutuparqan. Tsaymi supayqa jinan höra chölupita yarquskir aywakurqan. Tsay hörapitaqa tsay chölu alliyaskirqannami.

19 Tsaypita kikillankuna kaykarnami discïpulunkuna Jesústa tapuyarqan: "Noqakunaqa ¿imanirtä tsay supayta qarquyta kamäpakuyashqätsu?"

20 Tsaymi Jesús nirqan: "Shumaq mana yärakurmi qarquyta kamäpakuyashqaykitsu. Rasunpaypami nï: Ñäbuspa murunnö ichikllapis yärakuynikikuna kaptinqa taqay jirkata witikunanpä niyaptikipis witikunmanmi.† Manami imapis alläpa ajatsu qamkunapä kanman. 21 [Tsaynö kaptinpis kaynö supaykunataqa qarquyanki ayunar Tayta Diosta mañakurämi]".

Wanunanpä kanqanta Jesús yapay willakunqan

Marcos 9.30-32; Lucas 9.43b-45

22 Galileacho puriykarmi discïpulunkunata Jesús nirqan: "*Runapa Tsurintami chikiqninkunapa makinman entreganqa. 23 Wanutsiyaptinpis kimsa junaqtami kawarimunqa".

Tsaynö niptinmi discïpulunkuna pasaypa llakikuyarqan.

Templupä impuestuta Pedro päganqan

24 Tsaypitanami Capernaúmman discïpulunkunawan Jesús chäyarqan. Tsaychömi templupä impuestu cobraqkuna† Pedruta tapuyarqan: "Maestruykiqa ¿manaku templupä impuestuta pägan?"

25 Pedrunami nirqan: "Awmi, päganmi".

Tsaypita wayiman Pedro yaykuskir imatapis manarä niptinmi Jesús nirqan: "Simón, ¿ima ninkitä? Reykuna ¿pitatä impuestuta cobrayan? ¿Marka mayinkunataku o jäpa runakunataku?"

26 Tsaynö tapuptinmi Pedro nirqan: "Taytay, jäpa runakunatami".

Jesúsnami nirqan: "Tsaynö kaptinqa tsurinkuna manami pägayantsu. 27 Tsaynö kaptinpis cobraqkuna mana ajanäyänanpä qochaman aywar anzuëluwan pescäduta tsarimuy. Punta kaq pescäduta tsarimunqaykipa shiminchömi qellay kanqa. Tsay qellaywan ishkantsikpita impuestuta pägamuy".

Wamranö kanantsikpä Jesús tantiyatsinqan

Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48

18 1 Juk kutinami discïpulunkuna Jesústa tapuyarqan: "Tayta Diospa *mandakuynincho ¿pitä mas respitashqa kanqa?"†

†**17.12** Mat. 11.14. †**17.20** Mat. 21.21; Mar. 11.23; 1Cor. 13.2. †**17.24** Éxo. 30.13; 38.26. †**18.1** Luc. 22.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tsaymi juk wamrata ñöpanman
Jesús qayaskir 3 nirqan: “Rasun-
paypami nï: Wamranö mana karqa
manami imaypis Tayta Diospa manda-
kuyninman yaykuyankitsu.† 4 Pipis kay
wamranö qollmi shonqu kaqmi Tayta
Diospa mandakuynincho mas respi-
tashqa kanqa. 5 Tsaynöpis kay wam-
ranö kaqkunata jutïcho pipis chaskirqa
noqatapis chaskimanmi.

Jutsaman mana ishkitsinantsikpä Jesús tantiyatsinqan
Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2

6 “Pipis noqaman yärakamuqta juk
wamrallatapis jutsata ruratsiptinqa
mas allimi kanman mulinu rumita
kunkanman watarkur lamarman jitar-
puyaptin. 7 ¡Allaw, imanörä kayanqa
pitapis jutsa ruratsiqkuna! Tsaynö
runakunaqa kay patsacho imaypis
kayanqami. Tsaynö kaptinpis paykun-
naqa castigashqami kayanqa.
8 “Tsaynö kaptinpis makiki o chakiki
jutsata ruratsiyäshuptikiqa roquskir
jitariyay. Imaypis mana upiq nina-
man ishkay chakiyuq o ishkay maki-
yuq qaykushqa kayänaykipa trokinqa
mas allimi kanman juk chakiyuqlla-
pis o juk makiyuqllapis Tayta Diospa
ñöpanman chäyaptiki.† 9 Ñawiki
jutsata ruratsiyäshuptikiqa jipiskir
jitariyay. Infiernuman ishkay ñawi-
yuq qaykushqa kayänaykipa trokinqa
mas allimi kanman juk ñawiyuqllapis
Tayta Diospa ñöpanman chäyaptiki.†
10 “Noqami nï: Kay wamrakunapa
*angelninkunami ciëlucho Taytäpa
ñöpancho imaypis kaykäyan. Tsaynö
kaykaptinqa kay wamrakunata mana-
kaqman ama churayaytsu. 11 [*Runapa
Tsurinqa shamushqa oqrakashqaku-
nata salvananpämi.]†

Oqrakashqa üshaman tinkutsiypa Jesús yachatsinqan
Lucas 15.3-7

12 “Pipis juk pachak (100) üshan-
kunapita jukta oqraykurqa ¿manaku
wakin kaqta jaqiykur juklla ashiq
aywan? 13 Tariykurqa isqun chunka
isqun (99) üshankunapä kushikun-
qanpitapis masmi kushikun. 14 Tsaynö-
llami ciëlucho Taytäpis munantsu juk
wamrallapis oqrakänanta.

Yärakuq mayintsikta corriginantsikpä Jesús tantiyatsinqan
Lucas 17.3

15 “Yärakuq mayiki ajanätsishupti-
kiqa tantiyatsinaykipä kikillanwan
parlanki. Cäsushuptikiqa perdonanki.†
16 Mana cäsushuptikiqa yapay tan-
tiyatsinaykipä juk ishkay yärakuq
mayikita pushanki. Tsaynöpami imata
ninqaykitapis mana ñëgananpä ishkay
o kimsa testïgu kayanqa.† 17 Paykuna
tantiyatsiyaptinpis mana cäsuptinqa
yärakuq mayikikuna qorikäyanqancho
tantiyatsiyänanpä willayanki. Pay-
kuna niyanqantapis mana cäsuptinqa
tsay ajanätsishuqnikiwan amana qori-
käyankinatsu. Tsaypa trokinqa mana
Israel runatanö y impuestu cobraq
runatanö rikayanki.
18 “Rasunpaypami nï: Kay patsa-
cho watayanqaykiqa ciëluchöpis
watashqami kanqa. Kay patsacho
paskayanqaykiqa ciëluchöpis pas-
kashqami kanqa.*j* † 19 Yapaymi qam-
kunata nï: Ishkayllapis tsay yarpaylla
mañakuyaptikiqa ciëlucho Taytämi

---

j **18.18** Apostolkuna watayanqanpä parlarqa mana cäsukuqkunata corrigiyänanpämi Jesucristo parlarqan. Apostolkuna paskayanqanpä parlarqa tsay mana cäsukuq runa tantiyakuptin payta perdonayänanpämi parlarqan. Tsaynö parlarmi Jesucristo nirqan: *Mana cäsukuqkunata corrigiyänaykipä munayyuqmi qamkuna kaykäyanki.*
† **18.3** Mar. 10.15; Luc. 18.17. † **18.8** Mat. 5.30. † **18.9** Mat. 5.29. † **18.11** Luc. 19.10.
† **18.15** Luc. 17.3. † **18.16** Deut. 19.15. † **18.18** Mat. 16.19; Juan 20.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yanapayäshunki. 20 Juk ishkayllapis
jutïcho qorikäyaptikiqa qamkuna-
wanmi kaykäshä".

**Perdonanakur kawanantsikpä
Jesús ninqan**

21 Tsaynö yachatsiptinmi Jesúsman
witiykur Pedro tapurqan: "Taytay,
yärakuq mayï llutanta rurar ajanä-
tsimaptin ¿ayka kutitä perdonäman?
¿Qanchis kutitsurä?"
22 Jesúsnami nirqan: "Manami qan-
chis kutillatsu perdonankiman, tsaypa
trokinqa qanchis chunka (70) kuti
qanchispis perdonanki".†
23 Tsaypitanami Jesús nirqan: "Tayta
Diospa *mandakuynin imanö kanqan-
tapis willashayki. Juk reyshi wätay-
ninkunata ninä jaqan kayanqanpita
pägakuyänanpä. 24 Jaqanta pägayä-
nanpäshi juk wätayninta reyman
pushayänä. Tsay wätayqa chunka
waranqa (10,000) talentushi[k] jaqan
kanä. 25 Jaqanta pägayta mana kamä-
pakuptinshi yanapaqninkunata tsay
rey ninä: 'Jaqä kanqanta pägamä-
nanpä kay runata, warminta, tsurin-
kunata y imaykankunatapis rantiku-
yay'.
26 "Tsaynö niptinshi wätayninqa
ñöpanman qonqurikuykur rugakunä:
'Taytay, shuyaykallämay. Jaqaykitaqa
llapantami pägalläshayki'.
27 "Tsaynö rugakuptinshi tsay rey
kuyaparnin llapan jaqanta perdonar
rantikunänatsu.
28 "Perdonaskiptin aywaykanqan-
chöshi paypa jaqan kaq wätay mayin-
wan tinkuskinä. Tsay wätay mayinqa
pachak (100) denariullashi[l] jaqan
kanä. Tsaynashi kunkapita tsariskir
ninä: '¡Jaqäta pägamay!'
29 "Tsaynö ruraptinshi qon-
qurikuykur rugakunä: 'Taytay,
shuyaykallämay. Jaqaykitaqa llapan-
tami pägalläshayki'. 30 Tsaynö ruga-
kuptinpis manashi perdonayta muna-
nätsu. Tsaypa trokinqa jaqanta pägan-
qanyaqshi carcelcho qaykurätsinä.
31 "Tsaynö ruranqanta rikaykur-
shi wakin kaq wätaykuna carcelman
wichqatsinqan runata kuyaparnin
reyman aywaykur ima päsanqantapis
willayänä. 32 Tsaynashi tsay runata
qayaykatsir rey ninä: '¡Mana kuyapä-
kuq runa! Pasaypa jaqä kaykaptikipis
rugakamaptikimi llapanta perdo-
nashqä. 33 ¿Imanirtä qamta kuyapan-
qänö wätay mayikita kuyapashqaykis-
tsu?' 34 Tsaynö nirshi pasaypa ajanar
kikintapis carcelman wichqatsinä.
Tsaychöshi wardiakuna castigayänä
reypa llapan jaqanta päganqanyaq".
35 Tsaynö willaskirnami Jesús nir-
qan: "Yärakuq mayikikunata llapan
shonquykiwan mana perdonayaptikiqa
tsaynöllami qamkunatapis ciëlucho
kaykaq Taytä rurayäshunki".

**Warminpita mana rakikäyänanpä
Jesús yachatsinqan**
Marcos 10.1-12

19 1 Tsaynö yachaskatsirnami
Galileapita Judeaman chä-
nanpä Jordán mayu tsimpanpa Jesús
tumamurqan. 2 Paypa qepantami ats-
kaq runakuna aywayarqan. Tsaychömi
qeshyaykaqkunata alliyätsirqan.
3 *Fariseukunapis tsayman ayway-
kurmi llutanta parlatsiyänan raykuq
Jesústa tapuyarqan: "¿Ima achäquilla-
pis warminpita runa rakikanmanku o
manaku?"
4 Tsaynö tapuyaptinmi Jesús nirqan:
"¿Manaku liyiyashqayki Tayta Diospa
palabranta? Tsaychömi nin ollqutapis
warmitapis Tayta Dios kamanqanta.†
5 Tsaynö kamaskirmi Tayta Dios

[k] **18.24** Juk talentumi karqan juk runa ishkay chunka (20) wata arur gänanqannö. [l] **18.28** Juk denariuqa juk junaq arur gänanqanmi karqan.
† **18.21-22** Luc. 17.3-4. † **19.4** Gén. 1.27; 5.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nirqan: ‘Mamanpita y taytanpitami runa yarqukun warminwan mana rakikaypa täkunanpä. Tsaynö täkurnami ishkanpis jukllayllanö kayanqa’.† 6 Tsaynö nikaptinqa mananami ishkaqnatsu kayan, sinöqa jukllayllanönami. Tsaymi Tayta Dios jukllatsanqantaqa pipis rakinmantsu”.

7 Fariseukunanami tapuyarqan: “Tsay höraqa ¿imanirtä Moisés qellqanqancho nin warminpita rakikar divorciu papelta firmapaskir qarqunanpä kanqanta?”†

8 Jesúsnami nirqan: “Runakuna warminpita rakikäyänanpä Moisés kamakätsirqan chukru shonqu kayaptinmi. Tsaynö kaptinpis manami tsaynö kananpätsu Tayta Dios kamarqan. 9 Tsaymi noqa nï: Mayqan runapis warmin jukwan mana kaykaptin juk warmiwan täkurqa adulteriu jutsatami ruraykan. [Tsaynöllami runanpita rakikashqa warmiwan taq runapis adulteriu jutsata ruraykan]”.†

10 Discïpulunkunanami niyarqan: “Tsaynö kaptinqa mas allimi kanman warmiynaqlla kakuptin”.

11 Jesúsnami nirqan: “Manami llapantsu warmiynaq kawayta kamäpakuyan, sinöqa Tayta Dios kamakätsinqan kaqllami. 12 Wakinqa warmiynaq kayänanpämi yuriyan. Wakinqa capashqa karmi warmipä yarpäyantsu. Wakinnami Tayta Diospa *mandakuynincho kawar warmïkuyantsu. Pipis warmiynaq täkuyta munarqa japallan täkutsun”.

Wamrakunapä Tayta Diosta Jesús mañakunqan

Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17

13 Tsaypitanami wamrakunata Jesús kaqman apayarqan umankunaman makinta churaykur Tayta Diosta mañakunanpä. Wamrakunata apaykäyaqta rikarmi discïpulunkuna michäyarqan. 14 Jesúsnami discïpulunkunata nirqan: “Wamrakunata apayämunanta ama michäyaytsu. Wamranö kaqkunapämi Tayta Diospa *mandakuynin kaykan”.

15 Tsaynö nirmi wamrakunapa umanman makinta churaykur Tayta Diosta mañakurqan. Nirkurnami aywakurqan.

Imaykayuq runa ajatarä salvakunanpä kanqan

Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30

16 Juk kutichömi Jesúsman chaykur juk chölu nirqan: “*Rabí, [alli runami kanki]. ¿Ima allitatä ruräman *mana ushakaq kawayta tarinäpä?”

17 Jesúsnami nirqan: “¿Imanirtä alli ruraypä tapumanki? Jukllayllami alli ruraqqa.[m] Mana ushakaq kawayta tariyta munarqa paypa mandamientunkunata cumpliy”.

18 Tsaynö niptinmi tsay chölu yapay tapurqan: “¿Mayqan mandamientukunatatä cumplïman?”

Jesúsnami nirqan: “Ama runa mayikita wanutsinkitsu.† Ama majaykita qanratankitsu.† Ama suwakunkitsu.† Ama manakaqkunata pitapis tumpankitsu.† 19 Mamaykita y taytaykita alli rikanki.† Tsaynöpis kikiki kuyakunqaykinö runa mayikita kuyanki”.†

20 Tsaymi tsay chölu nirqan: “Tsaykunataqa [wamra kanqäpita patsami] llapanta cumplishqä. ¿Imatä mas pishïman cumplinäpä?”

21 Jesúsnami nirqan: “Tayta Dios munanqannö kawayta munarqa llapan

---

[m] **19.17** Wakin qepa kaq griego copiakunachöqa nikan: *¿Imanirtä alli runa kanqäta nimanki? Tayta Diosllami alliqa.* Tsaynömi nikan Mar. 10.18 y Luc. 18.19 versïculukunachöpis.
† **19.5** Gén. 2.24. † **19.7** Deut. 24.1-4; Mat. 5.31. † **19.9** Mat. 5.32; 1Cor. 7.10-11. † **19.18a** Éxo. 20.13; Deut. 5.17. † **19.18b** Éxo. 20.14; Deut. 5.18. † **19.18c** Éxo. 20.15; Deut. 5.19. † **19.18d** Éxo. 20.16; Deut. 5.20. † **19.19a** Éxo. 20.12; Deut. 5.16. † **19.19b** Lev. 19.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imaykaykikunatapis rantikuskir tsay qellayta muchuqkunata qaray. Tsaynö ruraptikiqa ciëluchömi riquëzayki kanqa. Nirkur qatirämay".

22 Tsaynö niptinmi pasaypa imaykayuq kar llakishqa aywakurqan.
23 Discïpulunkunatanami Jesús nirqan: "Rasunpaypami nï: ¡Alläpa ajami imaykayuq runakuna Tayta Diospa *mandakuyninman yaykuyänanpä!
24 Yapaymi qamkunata nï: Imaykayuq runa Tayta Diospa mandakuyninman yaykunqanpitaqa mas rasllami *camëllupis awjapa uchkunpa ullkunman".
25 Tsayta wiyaykurmi discïpulunkuna pasaypa mantsakashqa niyarqan: "Tsaynö kaptinqa ¿pirä salvakunqa?"
26 Paykunata rikaykurmi Jesús nirqan: "Runakuna salvakunanpäqa pasaypa ajami kaykan. Tayta Diospämi itsanqa imapis ajatsu".
27 Pedrunami nirqan: "Taytay, noqakunaqa llapan imaykäkunatapis jaqiskirmi qamta qatiraykäyä. Tsaynö kaykäyaptïqa noqakunapäqa ¿imatä kanqa?"
28 Tsaynö niptinmi Jesús nirqan: "Rasunpaypami nï: Mushuq patsacho *Runapa Tsurin chipipiykaq trönunman jamaykuptinmi† qamkunapis qatiräyämanqaykipita chunka ishkay trönukunacho jamakuyanki. Tsaychömi chunka ishkay trïbu Israel runakunata juzgayanki.†
29 "Pipis noqa raykuq wayinta, wawqinkunata, paninkunata, mamanta, taytanta, [warminta,] tsurinkunata y chakrankunatapis jaqiq kaqmi juk pachak (100) kuti masta chaskinqa. Wanurpis mana ushakaq kawaytami tarinqa. 30 Atskaqmi kanan respitashqa kaykaqkuna manakaqman churashqa kayanqa. Manakaqman churashqa kaqkunanami respitashqa kayanqa".†

Peonkunaman tinkutsiypa Jesús yachatsinqan

20 1 "Kananmi Tayta Diospa *mandakuynin imanö kanqantapis tantiyatsiyäshayki. Juk runashi üva chakrancho arutsinanpä tutalla peonkuna ashiq aywanä.
2 Peonta tariykurshi juk jornalta pägananpä parlaskir üva chakranman aruq kachanä.
3 "Tsaypita tuta jamay höranö pläzapa yapay aywarshi runakuna aruyniynaq kaykäyaqta tarinä. 4 Tsayshi ninä: 'Qamkunapis üva chakrächo aruyänaykipä aywayay. Aruyanqaykipitaqa pägayäshaykimi'. Tsaynö niptinshi paykunapis aywayänä.
5 "Pullan junaqpis y tardi jamay hörapis yapayshi peón ashiq aywanä. Tariykurshi wakin kaqtanölla chakranman kachanä.
6 "Tsaypita peonkuna yarquyänanpä juk höranö pishiykaptinshi yapay aywar runakuna aruyniynaq kaykäyaqta tarinä. Tsayshi ninä: '¿Imanirtä qoyat imatapis mana ruraypa kaykäyanki?'
7 "Paykunanashi niyänä: 'Taytay, manami pipis minkakayämashqatsu'.
"Tsayshi ninä: 'Qamkunapis chakräman aruq aywayay'.
8 "Tsakaykaptinnashi capatazninta ninä: 'Aruqkunata qayaskamur llapanta juk jornalta pägay.† Tardirä yaykuqkunata puntata päganki y tutapita aruqkunataqa qepatarä päganki'.
9 Ninqannöllashi tardirä aruq yaykuqkunata juk jornal complëtuta päganä.
10 Tsayta rikaykurshi tutapita aruqkunaqa yarpäyänä mas atskata chaskiyänanpä kayanqanta. Tsaynö yarparpis juk jornalllatashi paykunapis chaskiyänä. 11 Tsayshi chakrayuqta reclamar 12 niyänä: 'Tardirä yaykamuqkuna

†**19.28a** Mat. 25.31. †**19.28b** Luc. 22.30. †**19.30** Mat. 20.16; Luc. 13.30. †**20.8** Lev. 19.13; Deut. 24.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

juk höralla aruykäyaptinqa ¿imanirtä noqakunataqa pasaypa achaycho aruykäyaptï paykunatanölla pägaykäyämanki?'

13 "Tsaynö niyaptinshi chakrayuq runa ninä: 'Amïgu, parlanqantsiknömi pägaykä. Manami engañaykätsu. 14 Pägaykaptïnaqa upälla aywakuyay. Tardi yaykamuqkunatapis qamkunatanöllami pägaykä. 15 Qamkunaqa aykata pägaptïpis ¿ima cuentayuqtä kayanki? ¿Alli runa kanqäpitaku ajanäyanki?' "

16 Tsaypitanami Jesús nirqan: "Tsaynöllami qepa kaqkuna puntacho kayanqa. Punta kaqkunanami qepacho kayanqa.[n] [Atskaqta qayarpis wallkaqllatami Tayta Dios akranqa]".[†]

Wanutsiyänanpä kanqanta Jesús yapay willakunqan

Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34

17 Jerusalénman aywaykäyanqanchömi chunka ishkay discïpulunkunata jukläman qayaskir Jesús nirqan: 18 "Musyayankimi Jerusalénman aywanqantsikta. Tsaychömi *Runapa Tsurinta prësu tsariskir mandaq sacerdötikunaman y ley yachatsikuqkunaman apayanqa. Paykunami wanutsiyänanpä condenayanqa. 19 Mana Israel autoridäkunapa makinman entregayaptinmi asipäyanqa, castigayanqa y crucificayanqa. Tsaynö kaptinpis kimsa junaqtaqa kawarimunqami".

Santiagupa y Juanpa maman rugakunqan

Marcos 10.35-45

20 Tsaypitanami Zebedeupa warmin wawankunata pushakurkur Jesús kaqman charqan. Jesúspa ñöpanman qonqurikuykurmi nirqan: "Taytay, rugakulläshayki".

21 Jesúsnami nirqan: "¿Imallatarä rugakamayta munaykanki?"

Tsaymi tsay warmi nirqan: "Taytay, mandakuynikicho kaykar kay ishkan wawäkunata churaykullanki yanapayäshunaykipä. Jukta jamaykatsinki derëchaykiman y jukaqtana itsuqnikiman".

22 Jesúsnami nirqan: "Imata mañakayämanqaykitapis manami musyayankitsu. ¿Noqa upunäpä kaq cöpata[o] upuyankimantsurä? [¿Awantayankimantsurä bautizayämänanpä kanqannö bautizayäshuptiki?]"[p]

Tsaymi niyarqan: "Awmi, taytay".

23 Jesúsnami nirqan: "Rasunpaypami noqa upunäpä kaq cöpata upuyanki [y bautizayämänanpä kanqannömi bautizayäshunki]. Tsaynö kaptinpis derëchäman ni itsuqnïman jamatsinäpä manami noqapitatsu kaykan. Tsaymanqa jamayanqa Taytä munanqan kaqkunallami".

24 Tsay rugakuyanqanta wiyaykurmi wakin kaq discïpulunkuna Juanta y Santiaguta ajapäyarqan. 25 Tsaymi discïpulunkunata qayaykur Jesús nirqan: "Musyayanqaykinöpis nación mandaq runakunaqa runakunata munayanqantami ruratsiyan. 26 Qamkunachöqa manami tsaynö kanmantsu.[†] Mayqaykipis mandaq kayta munarqa wätaynölla runa mayikikunata yanapayay. 27 Alli rikashqa kayta munarqa wätaynölla runa mayikikunata yanapayay.[†] 28 *Runapa Tsurinpis manami sirvishqa kananpätsu shamushqa, sinöqa

[n] **20.16** Tsay yachatsinqanpämi Jesús nirqan: *Tsay aruyman punta yaykuqwan qepa yaykuqpis iwal päguta chaskinqannömi Diospa willakuyninta ñöpata chaskikuqkuna y qepatarä chaskikuqkunapis ciëlluman chäyanqa.* [o] **20.22a** Cöpapä parlarqa Tayta Dios ajanar jutsa ruraqkunata castigananpä kanqanpitami parlarqan. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Sal. 75.8; Isa. 51.17; Jer. 25.15-29; Hab. 2.16. [p] **20.22b** *Bautizayämänanpä kanqannö bautizayäshuptiki* nirqa *wanutsiyämänanpä kanqannö wanutsiyäshuptiki* nirqanmi.

[†] **20.16** Mat. 19.30; Mar. 10.31; Luc. 13.30. [†] **20.25-26** Luc. 22.25-26. [†] **20.26-27** Mat. 23.11; Mar. 9.35; Luc. 22.26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sirvinanpämi y runakuna raykuq wanur atskaqta salvananpämi”.†

Ishkay qaprakunata Jesús alliyätsinqan

Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43

29 Jericó markapita discïpulunkunawan Jesús aywakuptinmi atskaq runakuna qepanta aywayarqan. 30 Tsay nänichömi ishkay qaprakuna jamaraykäyarqan. Paykunami Jesús päsaykanqanta musyaskir qayakur niyarqan: “¡*Davidpa Tsurin Tayta Jesús, kuyapaykayällämay!”

31 Tsaymi upällakuyänanpä ollqutupäyarqan. Ollqutupäyaptinpis qaprakunaqa masrämi qayarar niyarqan: “¡Davidpa Tsurin Jesús, kuyapaykayällämay!”

32 Jesúsnami tsay qaprakunata qayaykur tapurqan: “¿Imacho yanapanätatä munayanki?”

33 Qaprakunanami niyarqan: “Taytay, ñawïkuna rikanantami munayä”.

34 Tsaymi kuyaparnin ñawinkunata yataykuptin jinan höra alliyaskiyarqan. Alliyaskirnami Jesúspa qepanta aywayarqan.

Jerusalénman Jesús yaykunqan

Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-38; Juan 12.12-19

21 1 Jerusalénman Jesús aywarmi Olivos jirkancho Betfagé markaman chäyarqan. Tsaypitanami ishkay discïpulunkunata kachar 2 nirqan: “Taqay markaman aywayay. Chaykurmi malta wawayuq ashnu wataraykaqta tariyanki. Tsay ashnuta paskaskir wawantinta apayämuy. 3 Pipis tapuyäshuptikiqa niyanki: ‘Señor Jesúsmi ministin. Rasllami kutitsiyämunqa’ ”.

4 Tsaynöpami Tayta Diospa profëtan kaynö qellqanqanta cumplirqan:

5 “*Sión runakunata willay:
‘Rikayay mandashuqniki rey shamuykaqta.
Qollmi shonqu karmi ashnun muntashqa shamuykan.
Malta ashnun muntashqami shamuykan’ ”.†

6 Discïpulunkuna aywarmi Jesús ninqannölla rurayarqan. 7 Mamantinta apaykur punchunkunata karunaparkuyaptinmi malta ashnun muntashqa Jesús aywarqan. 8 Tsaynö aywaptinmi atskaq runakuna kushikur punchunkunata näniman mashtayarqan. Tsaynöllami wakinkunapis palmakunapa llimllankunata pakiskir näniman mashtayarqan. 9 Tsaymi puntanta y qepanta aywaqkuna kushikur niyarqan: “¡Hosana![q] ¡*Davidpa Tsurin alabashqa kaykullätsun! ¡Tayta Diospa jutincho shamuq runa alabashqa kaykullätsun! ¡Ciëluchöpis alabashqa kaykullätsun!”†

10 Jerusalénman Jesús yaykuptinmi tsaycho kaykaq llapan runakuna jukninpis jukninpis tapunakuyarqan: “¿Pirä kay runa?” nir.

11 Jesúswan aywaq runakunanami niyarqan: “Payqa Galileacho kaykaq Nazaretpita shamuq profëta Jesúsmi”.

Templucho rantikuqkunata qarqunqan

Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22

12 Templupa patiunman yaykuskirnami rantikuqkunata y rantipakuqkunatapis Jesús qarqurqan. Tsaynöllami qellay trukatsiqkunapa mësankunatapis[r] y paluma rantikuqkunapa sïllankunatapis jitar usharqan. 13 Qarqurmi

---

[q] **21.9** Israel runakuna *Hosana* niyaq Tayta Diosta alabarmi. [r] **21.12** Jesús kawanqan witsanmi Roma runakunapa qellayninta Israel runakuna manijayaq imatapis rantipakuyänanpä. Tayta Diospä ofrendata apayänanpämi itsanqa templuman apayänanpä kaq qellaytarä rantiyaq.
† **20.28** Luc. 22.27; Juan 13.12-15. † **21.5** Zac. 9.9. † **21.9** Sal. 118.25-26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nirqan: “Tayta Diospa palabrancho kaynömi qellqaraykan: ‘Wayïqa runakuna mañakayämänanpämi kanqa’.† Tsaynö nikaptinpis qamkunaqa suwakunapa machayninmanmi tikratsiyashqayki”.†

14 Templupa patiuncho kaykaptinmi qaprakuna y weqrukunapis Jesúsman witiyarqan. Paykunataqa llapantami alliyätsirqan. 15 Tsaychömi wamrakunapis payta alabar niyarqan: “¡Hosana! ¡*Davidpa Tsurinta alabashun!”

Runakunata Jesús alliyätsiqta rikaykur y wamrakuna alabaykaqta wiyarmi mandaq sacerdötikuna y ley yachatsikuqkunapis pasaypa ajäyarqan. 16 Tsaynami Jesústa niyarqan: “¿Wiyankiku kay wamrakuna niyanqanta?”

Jesúsnami nirqan: “Awmi. ¿Manaku liyiyashqayki Diospa palabrancho qellqaranqanta? Tsaychömi nin: ‘Pishi wamrakuna y chuchuykaq wamrakunapis alabayäshunkimi’ ”.†

17 Tsaynö niskirmi paykunata jaqiskir Betania markaman kutirqan tsaycho patsakunanpä.

Hïgus jacha tsakinanpä Jesús ninqan

Marcos 11.12-14, 20-24

18 Waraynin tuta Jerusalénman Jesús kutiykarmi mallaqaskirqan. 19 Tsaymi näni kuchuncho hïgus jachata rikaykur wayuyninta ashiq aywarqan. Raprallanta tariykurmi nirqan: “¡Kananpitaqa manami imaypis wayunkinatsu!”

Tsaynö niptinmi jinan höra hïgus jacha tsakiskirqan.ˢ 20 Tsayta rikaykurmi discïpulunkuna mantsakashqa parlar niyarqan: “¿Imanöpatä hïgus jacha jinan höra tsakiskishqa?”

Hïgusta ashinqan (21.19)

21 Jesúsnami nirqan: “Rasunpaypami nï: Llapan shonquykikunawan Tayta Diosman yärakurqa manami kay hïgus jachata tsakitsinqänöllatsu rurayanki, sinöqa taqay jirkata: ‘Kaypita lamarman ayway’ niyaptikipis aywanqami.† 22 Llapan shonquykiwan yärakur imatapis Tayta Diosta mañakurqa chaskiyankimi”.

Jesústa sacerdötikuna tapuyanqan

Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8

23 Tsaypita templupa patiunman yaykuskir yachaykätsiptinnami mandaq sacerdötikuna y Israel mayor runakuna Jesústa tapuyarqan: “Qamqa ¿pipa munayninwantä rantikuqkunata qarqushqayki? ¿Pitä tsaynö qarqunaykipä nishushqayki?”

24 Jesúsnami nirqan: “Qamkunatapis mä tapuyäshayki. Tapunqäta niyämaptikiqa noqapis willayäshaykimi pipa munayninwan qarqunqäta. 25 ¿Pitä Juanta kachamushqa bautizananpä? ¿Tayta Diosku o runakunallaku?”

Tsaynö tapuptinmi kikinkunapura niyarqan: “Tayta Dios kachamunqanta

---

ˢ**21.19** Tsaynöpami Jesús tantiyatsirqan runakunapis Tayta Dios munanqannö mana kawar wayuyniynaq hïgusnö kayanqanta. Tsaymi tsay hïgusta Jesús tsakitsinqannö Tayta Dios runakunatapis juzganqa.

†**21.13a** Isa. 56.7. †**21.13b** Jer. 7.11. †**21.16** Sal. 8.2. †**21.21** Mat. 17.20; 1Cor. 13.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nishqaqa: '¿Imanirtä criyiyashqaykitsu?' nimäshunmi. 26 Runakuna kachayämunqanta nishqaqa contrantsikmi runakuna shäriyanqa. Juan profëta kanqantami llapan yarpäyan".

27 Tsaymi Jesústa niyarqan: "Manami musyayätsu pï kachamunqantapis".

Jesúsnami nirqan: "Noqapis manami willayäshaykitsu pipa munayninwan rantikuqkunata qarqunqäta".

Juk runapa ishkay tsurinkunaman Jesús tinkutsinqan

28 "¿Ima niyankitä? Juk runapashi ishkay tsurinkuna kanä. Mayor kaq tsurintashi ninä: 'Hïju, kanan junaq üva chakrächo arur yanapaykamay'. 29 Tsaynö rugakuptinshi awninätsu. Mana awniykarpis yarpachakuskirqa aywanäshi. 30 Mayor tsurinta rugakunqannöllashi qepa kaq tsurintapis rugakunä. Tsayshi tsurin ninä: 'Papä, yanapashayki ari'. Tsaynö awniskirpis manashi aywanätsu.

31 "Kanan mä niyämay. ¿Mayqantä taytan munanqanta rurashqa?"

Tsaynö niptinmi niyarqan: "Mayor kaq tsurinmi".

Tsaymi Jesús nirqan: "Rasunpaypami nï: Tsay mayor kaq tsurin kanqannömi Romapä impuestu cobraqkuna y prostitüta warmikunapis kaykäyan. Paykunaqa qamkunapita mas puntatami Tayta Diospa *mandakuyninman yaykuykäyan. 32 Tayta Dios munanqannö kawayänaykipä Bautizaq Juan yachatsiyäshuptikipis qamkunaqa manami cäsukuyashqaykitsu. Impuestu cobraqkuna y prostitüta warmikunami itsanqa willakunqanta cäsukuyashqa.† Tsayta rikaykarpis qamkunaqa willakunqanta manami cäsukuyashqaykitsu ni jutsaykikunata kachariyashqaykitsu".

Chakra arrendaq runakunaman tinkutsiypa Jesús yachatsinqan

Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19

33 "Mas juktapis tinkutsiypa yachatsiyäshayki: Juk runashi chakranman üvata plantaykatsir† entëru kuchunpa pirqatsinä. Üvata jaruyänanpäshi pözuta ruratsinä. Chakranta täpananpäshi törritapis shäritsinä. Llapanta ruraskatsirnashi chakranta arrendakuskir juklä markapa aywakunä.

34 "Cosëcha qallaykuptinnashi üva chakra arriendunpita cobrayämunanpä wätayninkunata kachanä. 35 Chaykuyaptinshi chakra arrendaqkunaqa tsay wätaykunata jukta maqayänä, jukta wanutsiyänä y jukta saqmar ushayänä. 36 Tsayshi chakrayuq runaqa puntata kachanqanpita mas atskaqtana wätayninkunata kachanä. Paykunatapis tsaynöllashi rurayänä.

37 "Tsaypitanashi kikinpa tsurintana kachanä 'tsurïtaqa respitayanqami' nir. 38 Tsayshi tsurin aywaykaqta rikaykur chakra arrendaqkuna willanakur niyänä: 'Taqaymi kay chakrawan quëdanqa. Chakranwan quëdakunantsikpä wanuskatsishun'. 39 Chaykuptinnashi willanakuyanqannölla üva chakrapita jukläman apaykur wanuskatsiyänä".

40 Tsaynö willakuskirnami Jesús nirqan: "Tsay üva chakrayuq kutiykur ¿imatatä tsay runakunata ruranqa?"

41 Tsaymi niyarqan: "Tsay mana alli runakunata mana kuyapaypami wanutsinqa. Nirkurmi cada cosëchacho pägaq kaqtana chakranta arrendakunqa".

42 Jesúsnami nirqan: "¿Manaku liyiyashqayki Tayta Diospa palabranta? Tsaychömi nin:

> " 'Wayi shäritsiqkuna "kay rumiqa manami allitsu" nir jitariyanqanmi wayi esquïnan cimientuchöna churaraykan.

† **21.32** Luc. 3.12; 7.29-30. † **21.33** Isa. 5.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö kananpä Tayta Diosmi
kamakätsishqa.
Tsaypitami pasaypa espantashqa
kaykantsik'.[t] [†]
43 "Tsaymi qamkunata nï: Mandakuyninta qechuskiyäshurnikimi
cäsukuq runakunatana Tayta Dios
entreganqa. 44 Pipis tsay rumiman
ishkirqa ushakanqami. Tsaynöllami
pipa jananmanpis tsay rumi charqa
ushakätsinqa".
45 Tsaynö tinkutsiypa yachatsiptinmi
mandaq sacerdötikuna y *fariseukuna
tantiyayarqan paykunapa contran
parlaykanqanta.[u] 46 Tsaymi prësu tsaritsiyta munarpis profëta kanqanta
runakuna parlayaptin paykunata mantsar tsaritsiyarqantsu.

Majatsakay fiestaman tinkutsiypa Jesús yachatsinqan
Lucas 14.15-24

22 1 Mastapis tinkutsiypa
yachatsirmi Jesús nirqan:
2 "Tayta Diospa *mandakuyninqa
majatsakay fiestanömi. Juk reyshi
ollqu tsurin majatsakaptin fiestata
ruranä. 3 Tsayshi wätayninkunata
kachanä inkitanqan runakunata
qayamunanpä. Qayatsiptinpis manashi aywayta munayänätsu. 4 Tsaypitashi wakin wätayninkunatana
kachar ninä: 'Törükunata y wera
kaq torïtukunatapis pishtaskatsir
maynami kusinatsishqäna. Llapanpis kamarishqanami kaykan. Inkitanqä runakuna shayämutsunna'.
5 Tsaynö nir qayatsiptinpis manashi
mayqanpis fiestaman aywayänätsu.
Wakinshi aruq aywayänä. Wakinshi negociun rantikuq aywayänä.
6 Wakinnashi reypa wätayninkunata
maqar wanutsiyänä.
7 "Tsayshi reyqa pasaypa ajar soldädunkunata kachanä. Chaykurnashi wätaynin wanutsiq runakunata
wanuskatsir markantapis rupatsiyänä.
8 Tsaypitanashi wätayninkunata ninä:
'Tsurï majatsakänanpä llapanpis
kamarishqanami kaykan. Tsaynö kaptinpis inkitanqä runakuna manakaqman churamarmi shayämushqatsu.
9 Kananqa nänikunapa aywar tariyanqayki kaq runakunata qayayämuy
majatsakay fiestaman shayämunanpä'.
10 "Tsaynö niptinshi wätayninkuna
nänikunapa aywar llapan tariyanqan runakunata willayänä. Tsayshi alli runapis mana alli runapis
wayiman juntaqpä fiestaman chäyänä. 11 Inkitanqan runakunata rikaq
yaykurshi tsay rey rikanä juk runa
trukakunni kaykaqta. 12 Tsayshi tsay
runata tapunä: 'Amïgu, majatsakay
fiestaman inkitaykaptïqa ¿imanirtä
mana trukakuyllapa shamushqayki?'
Tsaynö tapuptinshi tsay runa ima
niytapis kamäpakunätsu. 13 Tsayshi wätayninkunata rey ninä: 'Kay
runata chakipita makipita pankaykur
mantsaypä tsakayman jitarpuyay.
Tsaychömi pasaypa waqar kiruntapis
uchunqa' ".[†]
14 Tsaypitanami Jesús nirqan: "Atskaqtami Tayta Dios qayashqa. Tsaynö
kaptinpis wallkaqllatami akrashqa".

Impuestuta pägayänanpä Jesústa tapuyanqan
Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26

15 Tsaypitanami *fariseukuna templupita yarquskir Jesústa imanöpapis

---

[t] **21.42** Tsay rumimanmi Jesucristo tinkutsikurqan. Tsaynö nirmi tantiyatsirqan chikiyaptinpis Tayta Dios llapanpitapis mas munayyuq kananpä churanqanta. [u] **21.45** Tsay tinkutsikuyqa kaynömi: Chakrayuqqa Tayta Diosmi. Chakrayuq kachanqan wätayninkunanami Tayta Diospa profëtankuna. Chakrayuqpa tsurinnami Jesucristo. Chakra arrendaq mana alli runakunanami Jesucristupa contrankuna.
[†] **21.42** Sal. 118.22-23. [†] **22.13** Mat. 8.12; 25.30; Luc. 13.28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

llutanta parlatsiyänanpä willanakuyarqan. 16 Tsaymi shumaq yachaskatsir fariseukuna kachayarqan discïpulunkunata y Herodespa janan shäriq runakunata. Paykunami Jesústa niyarqan: "*Rabí, noqakuna musyayämi rasun kaqllata yachatsinqaykita. Manami runakuna alabayäshunaykita munartsu yachatsinki, tsaypa trokinqa Tayta Dios munanqannöllami. 17 Kanan mä niyämay. Romacho mandaq *Césarpä ¿impuestuta pägashwanku o manaku?"[v]

18 Llutanta parlatsiyänanpä tapuyanqanta tantiyarmi Jesús nirqan: "¡Allish tukuq runakuna! ¿Imanirtä llutanta parlatsimayta munayanki? 19 Mä impuestu pägana qellayta rikatsiyämay".

Tsaynö niptinmi tsararäyanqan qellayta Jesústa aptatsiyarqan. 20 Tsayta rikaykurmi Jesús tapurqan: "Kay qellaycho ¿pipa reträtuntä kaykan? Tsaynöpis ¿pipa jutintä qellqaraykan?"

21 Paykunanami niyarqan: "Mandaq Césarpami".

Jesúsnami nirqan: "Césarpa kaqtaqa Césarta entregayay. Tayta Diospa kaqtaqa Tayta Diosta entregayay".[w]

22 Tsaynö ninqanta wiyaykurmi tsay runakuna mantsakashqa aywakuyarqan.

Wanushqakuna kawariyämunanpä kanqanta Jesústa tapukuyanqan

Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40

23 Tsay junaqllami *saduceukuna Jesústa tapuq aywayarqan. Paykunaqa manami criyiyantsu wanuqkuna kawariyämunanpä kanqanta.[†] 24 Tsaymi Jesústa tapuyarqan: "*Rabí, Moisés qellqanqanchömi nin: 'Warmiyuq runa tsuriynaq wanuptin wawqinmi llumtsuynin viüdawan tanqa. Tsaynöpami wamrankuna kaptin tsay wanuq wawqinpa tsurinkunanö kayanqa'.[†] 25 Kanan niyäshayki. Juk kutishi qanchis wawqikuna kayänä. Mayor kaqshi juk warmiwan tänä. Payshi manarä tsurin kaptin wanunä. Tsayshi qepa kaq wawqinna tsay viüdawan tänä. 26 Paypis tsurin manarä kaptinshi wanunä. Tsaypita mas qepan kaqnashi tsay viüdawan tänä. Paypis tsurin manarä kaptinshi wanunä. Tsaynöllashi llapan wawqinkuna tsay viüdallawan täyänä. Tsurinkuna manarä kaptinshi llapanpis wanuyänä. 27 Tsaypitanashi tsay viüdapis wanukunä. 28 Wanushqakuna kawariyämunan junaqqa ¿mayqanpa warminrä kanqa, qanchis wawqiwan tashqa kaykaptinqa?"

29 Jesúsnami nirqan: "Qamkunaqa llutantami yarpäyanki. Manami Tayta Diospa palabrantapis ni Tayta Dios munayyuq kanqantapis tantiyayankitsu. 30 Kawaskamurqa mananami pipis majatsakanqanatsu, tsaypa trokinqa ciëlucho [Tayta Diospa] *angelninkunanöllanami kayanqa. 31 Wanushqakuna kawariyämunanpä kanqanta ¿manaku Tayta Dios niyäshunqaykita liyiyashqayki? Palabranchömi nin: 32 'Noqaqa Abrahampa, Isaacpa y Jacobpa Diosninmi kaykä'.[†] Tayta Diosqa manami wanushqakunapa Diosnintsu, tsaypa trokinqa kawaqkunapa Diosninmi".

33 Tsaynö yachatsinqanta wiyaykurmi runakuna pasaypa kushikuyarqan.

---

[v] **22.17** Israel runakuna niyarqan Romapä impuestuta pägar Tayta Diospa contran kaykäyanqantami. Tsaymi: "Impuestuta pägashun" niptinqa Diospa contran Jesús parlanqanta niyanman karqan. "Ama pägashuntsu" niptinqa Roma autoridäkuna ajanäyanmanmi karqan.
[w] **22.21** Tayta Diospa kaqmi kawaynintsik kaykan.
[†] **22.23** Hech. 23.8. [†] **22.24** Deut. 25.5. [†] **22.32** Éxo. 3.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mas cäsukunantsikpä kaq mandamientu

Marcos 12.28-34; Lucas 10.25-28

34 *Saduceukunata upällatsinqanta
musyaykurmi *fariseukuna Jesús
kaqman qorikäyarqan. 35 Tsaychömi
ley yachatsikuq juk fariseo runa Jesús
yachanqanta o mana yachanqantapis
musyayta munar tapurqan: 36 "*Rabí,
¿mayqan mandamientutatä mas cäsu-
kushwan?"

37 Tsaynö tapuptinmi Jesús nirqan:
" 'Tayta Diosta *kuyayanki llapan
shonquykikunawan, llapan voluntäni-
kikunawan y llapan yarpaynikikuna-
wan'.† 38 Kay mandamientumi llapan
mandamientupitapis mas cäsukunan-
tsikpä kaykan. 39 Tsaynöllami juk man-
damientupis nin: 'Kikiki kuyakunqay-
kinö runa mayikita kuyanki'.† 40 Tsay
ishkan mandamientuta cumplirqa
Moisés qellqanqan llapan mandamien-
tukunata y profëtakuna willakuyan-
qantami cumpliykäyanki".†

Davidpitapis Cristo mas munayyuq kanqan

Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44

41 *Fariseukuna tsaycho qorikashqa
kaykäyaptinmi Jesús tapurqan:
42 "Cristo ¿pï kanqantatä yarpäyanki?
¿Pipa Tsurintä kaykan?"

Tsaynö tapuptinmi niyarqan: "Tayta,
*Davidpa Tsurinmi".x

43 Jesúsnami nirqan: "Davidpa Tsu-
rin kaykaptinqa ¿imanirtä Espíritu
Santu tantiyatsiptin kikin Davidpis
mandaqnin rey kanqanta nirqan? Pay
ninqanqa kaynö nirmi qellqaraykan:

44 " 'Mandamaqnïtami Tayta Dios
nirqan:
"Derëchäman jamakamuy llapan
chikishuqnikikunata munaynikiman churamunqäyaq" '.†
45 Kikin Davidpis mandaqnin rey kan-
qanta nikaptinqa ¿imanöpatä Cristuqa
Davidpa Tsurin kanman?"y

46 Tsaynö niptin manami pipis
contestayta kamäpakurqantsu. Tsay
junaqpitaqa manami pipis Jesústa
tapuyta valurarqannatsu.

Ley yachatsikuqkunawan fariseukuna mana alli ruraq kayanqanta Jesús ninqan

Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47

23 1 Tsaypitanami runakunata y
discïpulunkunata Jesús nir-
qan: 2 "*Moisés qellqanqan leykunata
yachatsiyänanpämi *fariseukuna y ley
yachatsikuqkuna munayyuq kaykäyan.
3 Tsaynö kaykaptinqa yachatsiyäshun-
qaykita cäsukuyay. Paykuna kawa-
yanqannöqa ama kawayaytsu. Diospa
palabranta yachatsirpis kikinkunaqa
mandamientukunata manami cumpli-
yantsu. 4 Paykunaqa apaytapis mana
kamäpakuyanqanyaq qepita aparitsiq-
nömi atska leykunata cumpliyänanpä
runakunata mandayan. Tsaynö kaptin-
pis cumpliyänanpä manami ichikllapis
yanapayantsu.

5 "Runakuna rikayänallanpämi ima-
tapis rurayan.† Tsaymi jatusaq filac-
teriankunataz ruraskir puritsiyan.

---

x **22.42** Cristupäqa David casta kaptinmi runakuna niyarqan Davidpa Tsurin kanqanta. Tsaynö niyarqan rey Davidpita aywaraq imayyaqpis mandananpä Tayta Dios awnishqa kaptinmi. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki 2Sam. 7.10-16; Sal. 89.1-4, 19-37; 132.11-12. y **22.45** Jesucristuqa manami David casta kanqanta ñëgarqantsu, sinöqa Davidpita mas munayyuq kanqantami nirqan. z **23.5** Filacteriaqa takshalla cajïtami karqan. Tsay cajïtamanmi textukunata papelman qellqarkur wiñayaq. Tsay textukunami karqan Éxo. 13.1-16; Deut. 6.4-9; 11.13-21. Ishkay cajïtata ruraskirmi jukta urkunkunaman y jukta rikrankunaman watarkur puritsiyaq. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Deut. 6.8; 11.18.

† **22.37** Deut. 6.5. † **22.39** Lev. 19.18. † **22.35-40** Luc. 10.25-28. † **22.44** Sal. 110.1. † **23.5a** Mat. 6.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Filacteriawan fariseo runa (23.5)

Tsaynöllami largu jïlukunata latsapankunapa chuskun kuchunman jirarkur puriyan.† 6 Mikuyänanpä qayatsiyaptinpis paykunaqa mësamanrämi jamakuyan. *Sinagögakunachöpis punta kaq bancakunamanrämi jamakuyan. 7 Pläzakunachöpis runakuna '*rabí' nir respitayänantami munayan.

8 "Qamkunapaqa jukllayllami yachatsiyäshuqniki.[a] Tsaynöpis tsay wawqillami kaykäyanki. Tsaynö kaykaptinqa ama munayaytsu 'rabí' niyäshunaykita. 9 Kay patsachöqa ama pitapis 'Taytantsik' nir Diostanö respitayaytsu. Jukllayllami Taytaykiqa. Payqa ciëluchömi kaykan. 10 Qamkunatapis ama yachatsikuq niyäshuytsu. Jukllayllami yachatsiyäshuqnikiqa. Payqa Cristumi. 11 Mas alli rikashqa kayta munarqa wätaynölla kayay.† 12 Runa tukuqkunaqa penqakuyman churashqami kayanqa. Qollmi shonqu kaqkunami itsanqa alliman churashqa kayanqa.†

Ley yachatsikuqkunata y fariseukunata Jesús qayapanqan

Lucas 11.37-52

13 "¡Allaw, allish tukuq fariseukuna y ley yachatsikuqkuna! Punkuta wichqaqnömi Tayta Diospa *mandakuyninman pipis mana yaykuyänanpä tsapata churapaykäyanki. Kikikikunapis manami yaykuyankitsu.

14 ["¡Allaw, allish tukuq fariseukuna y ley yachatsikuqkuna! Qamkunaqa viüdakunapa imantapis qechuykäyankimi. Nirkurmi *santu tukurnin unayyaq Tayta Diosta mañakuyanki. Tsaynö kayanqaykipitami Tayta Dios pasaypa castigayäshunki.]

15 "¡Allaw, allish tukuq fariseukuna y ley yachatsikuqkuna! Qamkunaqa juk runallapis yachatsiyanqaykita cäsukunanta munarmi maytsaypapis aywayanki. Cäsukurnami qamkunapitapis ishkay kuti masrä *Satanás munanqanta rurayan.

16 "¡Allaw qamkuna! Qamkunaqa qapranö karmi llutanpa pushaykäyanki. Tsaynö karmi niyanki: 'Templupa jutincho awnir mana cumpliyaptikipis manami imanantsu. Tsaynö

[a] **23.8** Wakin qepa kaq griego copiakunachöqa: *Tsay yachatsishuqnikiqa Cristumi* nirmi yapayashqa.
† **23.5b** Núm. 15.37-40; Deut. 22.12. † **23.11** Mat. 20.26-27; Mar. 9.35; 10.43-44; Luc. 22.26.
† **23.12** Prov. 29.23; Luc. 14.11; 18.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaptinpis templucho kaykaq qoripa
jutincho awnirmi itsanqa cumpliyä-
nayki'. 17 ¡Mana tantiyakuq qaprakuna!
¿Mayqantä mas *sagrädu? ¿Templucho
kaykaq qoriku o tsay qorita sagräduyä-
tsiq templuku?
18 "Tsaynöllami qamkuna nikäyanki:
'*Altarpa jutincho awnir mana cumpli-
yaptikipis manami imanantsu. Tsaynö
kaptinpis altar janancho churayanqan
ofrendapa jutincho awnirmi itsanqa
cumpliyänayki'. 19 ¡Mana tantiyakuq
qaprakuna! ¿Mayqantä mas sagrädu?
¿Ofrendaku o ofrendata sagräduyätsiq
altarku?
20 "Altarpa jutincho jurarqa manami
altarpa jutinllachötsu juraykäyanki,
sinöqa altar jananman churayanqan
ofrendakunapa jutinchöpis juraykä-
yankimi. 21 Templupa jutincho jurar-
pis manami templupa jutillanchötsu
juraykäyanki, sinöqa templucho
kaykaq Tayta Diospa jutinchömi juray-
käyanki. 22 Ciëlupa jutincho jurarpis†
manami ciëlupa jutillanchötsu juray-
käyanki, sinöqa Tayta Diospa trö-
nunpa jutincho y kikin Tayta Diospa
jutinchömi juraykäyanki.
23 "¡Allaw, allish tukuq fariseukuna
y ley yachatsikuqkuna! Qamkunaqa
mentapita, anispita y comïnuspita†
*diezmuta rakiykarpis mas cäsuku-
yänaykipä kaq mandamientukunata
manami cumpliyankitsu. Tsay man-
damientukunami nin runa mayikita
alli rikayänaykipä, kuyapäyänaykipä y
Tayta Diosta awniyanqaykita cumpli-
yänaykipä. Diezmupä rakir cumpli-
yanqaykinö tsay mandamientukuna-
tapis cumpliyankiman. 24 Qamkunaqa
qapranö karmi llutanpa pushaykä-
yanki. Yakucho chuspita shuyshurpis
*camëlluta ultaqnömi kaykäyanki.
25 "¡Allaw, allish tukuq fariseukuna
y ley yachatsikuqkuna! Qamkunaqa
janallanpa awishqa pucillunö y mati-
nömi kaykäyanki. Tsay plätukuna rurin-
cho qanra kanqannömi qamkunapis
shonquykikunacho suwakuyänaykipä
y mana allita rurayänaykipä yarpaykä-
yanki. 26 ¡Qapra fariseukuna! Plätupa
rurinta mayllaqnö puntata mana alli
yarpaynikikunata kachariyay. Tsaynö-
parämi rasunpaypa santu kayanki.
27 "¡Allaw, allish tukuq fariseukuna
y ley yachatsikuqkuna! Qamkunaqa
imayka pintashqa nïchu niraqmi kay-
käyanki.† Nïchupa janan kuyayllapä
kaptinpis rurincho tullukuna ismur
melanaypämi kaykan. 28 Tsaynömi
qamkunapis runakuna rikayäshup-
tiki alli ruraqnö kaykäyanki. Tsaynö
kaptinpis allish tukuq kayanqayki y
llutan yarpäyanqaykikunami pasaypa
penqakuypä kaykan.
29 "¡Allaw, allish tukuq fariseukuna y
ley yachatsikuqkuna! Qamkunaqa pro-
fëtakunapa nïchunkunatami ruraykä-
yanki y alli runakunapa monumentun-
kunatami adornaykäyanki. 30 Nirkurmi
niyanki: 'Unay castäkuna kawayanqan
witsan kawarqa profëtakunata wanu-
tsiyaptin noqakuna manami wanu-
tsiyämantsu karqan'. 31 Tsaynö nirmi
musyatsiyanki profëtakunata wanutsiq
runakunapa castan kar paykunanö-
lla kayanqaykita. 32 ¡Tsaynö kaykarqa
unay castaykikunanölla qamkunapis
wanutsiyay!
33 "¡Culebra casta runakuna!† Infier-
numan Tayta Dios qaykuyäshunaykipä
kaykaptinqa ¿imanöparä salvakuyanki?
34 Qamkunata tantiyatsiyäshunayki-
pämi profëtakunata, yachaq runakunata
y yachatsikuqkunatapis kachamushä.
Paykunatami wakinta wanutsiyanki,
wakinta crucificayanki, wakinta sina-
gögakunacho castigayanki y wakin-
tanami markan markan qatikachar
ñakatsiyanki. 35 Alli ruraq Abelta†

† **23.22** Isa. 66.1; Mat. 5.34. † **23.23** Lev. 27.30. † **23.27** Hech. 23.3. † **23.33** Mat. 3.7; 12.34; Luc. 3.7. † **23.35a** Gén. 4.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wanutsinqanpita hasta Berequíaspa tsurin Zacaríasta† templu punkucho wanutsinqanyaqmi kay patsacho llapan alli runakunata wanutsiyanqanpita qamkuna jutsayuq kaykäyanki. 36 Rasunpaypami nï: Tsay wanutsiq runakunatanömi qamkunatapis Tayta Dios juzgayäshunki".

Jerusaléncho taqkunapä Jesús llakikunqan

Lucas 13.34-35

37 "¡Ay, Jerusalén, Jerusalén! Qamqa Tayta Diospa profëtankunata unaypita patsami wanuykätsinki.† Pay kachamunqan willakuqkunatapis saqmaykankimi. Chipshankunata wallpa oqllaqnö wawaykikunata[b] atska kuti qoriyta munaptïpis manami munashqaykitsu. 38 Tsaynö kanqaykipitami wayikikunapis templuykipis tsunya rikakunqa. 39 Noqami nï: Manami yapay rikamankinatsu hasta '¡Tayta Diospa jutincho shamuq runa alabashqa kaykullätsun!'† ninqaykiyaq".

Templuta juchutsiyänanpä kanqanta Jesús willanqan

Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6

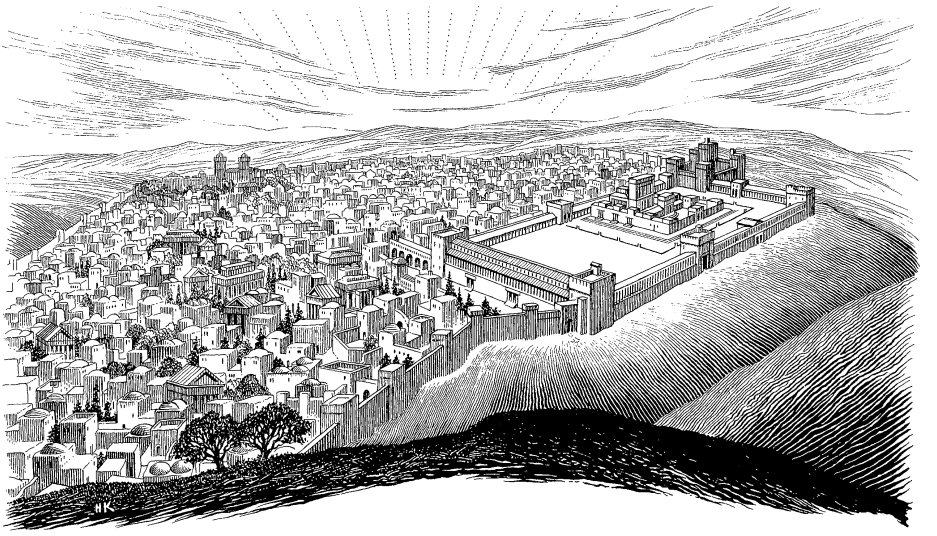
24 1 Templupita yarquskir Jesús aywaykaptinmi discïpulunkuna rikatsiyarqan templu kuyayllapä kanqanta.

2 Tsaymi Jesús nirqan: "Rasunpaypami nï: Kay llapan rikayanqaykita chipyaqmi juchutsiyanqa. Manami ni juk rumillapis pirqaraykar quëdanqatsu".

Manarä kutimuptin imanö kananpä Jesús ninqan

Marcos 13.3-13; Lucas 21.7-19

3 Tsaypitanami Olivos jirkanman aywaykur Jesús jamakurqan. Tsaychömi kikillankuna kaykar discïpulunkuna tapuyarqan: "Taytay, willaykayämay. ¿Imaytä ninqaykinö kanqa?

Jerusalén marka
(23.37)

[b] **23.37** Jerusalénpa wawankunaqa Jerusaléncho taq runakunami kayan.
† **23.35b** 2Crón. 24.20-21. † **23.37** 1Rey. 19.10; Jer. 2.30. † **23.39** Sal. 118.26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kutimunaykipä y kay patsa ushakänanpä ¿ima señaltä kanqa?"
4 Jesúsnami nirqan: "Paqtä pipis engañayäshunkiman. 5 Atskaqmi jutïcho shamur niyanqa: 'Noqami Cristo kaykä'. Tsaynö nirmi atskaq runakunata engañayanqa. 6 Guërra kaptinpis y guërra kananpä kanqanta musyarpis ama mantsariyaytsu. Puntataqa tsaykunarämi kanqa. Tsaynö kaptinpis kay patsaqa manarämi ushakanqarätsu. 7 Juk nacionmi juk nacionwan guërrata rurayanqa y juk marka runakunami juk marka runakunawan wanutsinakuyanqa. Tsaynöllami [pestipis,] mallaqaypis, terremötupis maytsaycho kanqa. 8 Tsay ñakaykunaqa qallaykunanllarämi kanqa.
9 "Tsay witsanmi ñakatsiyäshunki y wanutsiyäshunki. Noqa raykuqmi pïmaypis chikiyäshunki.† 10 Tsaynö ñakarmi yärakuyninta atskaq kachariyanqa. Paykunaqa yärakuqkunata chikirmi autoridäkunaman jukninpis jukninpis apatsiyanqa. 11 Llulla profëtakunapis atskaq yurimurmi llutanta yachatsir atskaq runakunata engañayanqa. 12 Maytsaychöpis jutsata rurar kawarmi kuyanakuyanqanatsu. 13 Tsaynö kaptinpis wanuyanqanyaq yärakuqkunaqa salvashqami kayanqa.† 14 Tayta Diospa *mandakuyninpa alli willakuyninta maytsay nacionkunachöpis willakuyaptinrämi kay patsa ushakanqa.

Ñakaykuna kananpä kanqanta Jesús tantiyatsinqan

Marcos 13.14-23; Lucas 21.20-24

15 "Profëta Daniel qellqanqannöllami Tayta Dios mana munanqanta *sagrädu templucho rikayanki.† (Kay qellqanqäta liyiqkunaqa shumaq tantiyakuyätsun.)[c] 16 Tsaynö kaykaqta rikar Judea markakunacho taqkuna jirkakunapa qeshpir aywakuyätsun. 17 Wayi janancho kaykaqkuna[d] imankunatapis mana jipiypa aywakuyätsun. 18 Chakracho kaykaqkunapis ni punchun jipiqpis ama kutiyätsuntsu.†
19 "¡Ay imanörä ñakayanqa qeshyaq warmikuna y llullu wamrayuq warmikuna! 20 Tayta Diosta mañakuyay qeshpiyanqayki junaq tamya killacho ni jamay junaqcho mana kananpä. 21 Tsay witsanqa runakuna pasaypami ñakayanqa. Tayta Dios kay patsata kamanqanpita patsa manami imaypis tsaynöqa ñakayashqatsu.† Tsaynöpis yapayqa mananami imaypis tsaynö ñakayanqanatsu. 22 Akranqan runakunata kuyaparmi Tayta Dios tsay ñakay junaqkunata päsatsinqa. Mana päsatsiptinqa llapanpis wanurmi ushakäyanqa.
23 " 'Tayta Dios kachamunqan Cristo kaychömi kaykan' niyäshuptikipis ama criyiyankitsu. 'Washachömi kaykan' niyäshuptikipis ama cäsuyankitsu. 24 Tsay witsanmi Cristo tukuqkuna y llulla profëtakunapis yuriyämunqa. Runakunata criyitsiyänan raykuqmi mantsakaypä milagrukunatapis rurayanqa. Tsaynö rurarmi Tayta Dios akranqan runakunatapis engañayta munayanqa. 25 Manarä tsaynö kaptinmi musyayänaykipä willaykä.
26 " 'Tayta Dios kachamunqan Cristo tsunyaq jirkachömi kaykan' niyäshuptikipis rikaq ama aywayankitsu. 'Tsay wayichömi kaykan' niyäshuptikipis ama criyiyankitsu. 27 Illaqukuptin

---

[c] **24.15** *Kay qellqanqäta liyiqkunaqa shumaq tantiyakuyätsun* ninqanqa manami Jesucristo ninqantsu, sinöqa kay libruta qellqaq Mateo yapanqanmi kaykan. [d] **24.17** Tsay witsanmi wayita qatananpa trokin vïga jananman tsaqllaskir mituwan lashtayaq. Tsay jananchönami awakuyaq, aqakuyaq y trïgutapis akrayaq.
† **24.9** Mat. 10.22. † **24.13** Mat. 10.22. † **24.15** Dan. 9.27; 11.31; 12.11.
† **24.17-18** Luc. 17.31. † **24.21** Dan. 12.1; Apoc. 7.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ciëlupa juk kuchunpita jukaq kuchunyaq atsikyanqanta rikayanqannömi *Runapa Tsurin kutimuptin llapanpis rikayanqa.[†] 28 Maychöpis wanushqakuna jitaräyanqanmanmi wiskurkuna qorikäyanqa”.[e †]

Jesús kay patsaman kutimunanpä kanqan

Marcos 13.24-37;
Lucas 17.26-30, 34-36; 21.25-33

29 “Pasaypa ñakaykuna päsaskiptinnami rupaypis tsakaskinqa, killapis atsikyanqanatsu, qoyllurkunapis shushuyämunqa y ciëlupis tsuktsukyanqa.[†] 30 Tsaypitanami *Runapa Tsurin shamunanpä señal ciëlucho rikakämunqa. Runapa Tsurin shamuptinnami pukutay janancho pasaypa chipipiykar munayyuq shamuykaqta maytsaychöpis runakuna rikayanqa. Tsaynö shamuykaqta rikarmi llapan nación runakuna mantsarir waqayanqa.[†] 31 *Cornëtata jinchi tukamuptinmi *angelninkunata Runapa Tsurin kachamunqa akranqan kaqkunata maytsaypitapis qoriyämunanpä.

32 “Hïgus jachata rikar tantiyayay. Raprankuna sheqllimuptinmi usya tiempu qallananpäna kanqanta musyayanki. 33 Tsaynöllami ninqänö päsanqanta rikar musyayanki Tayta Diospa *mandakuynin cercachöna kanqanta. 34 Rasunpaypami nï: Kanan tiempu runakuna manarä ushakaptinmi llapan ninqäkuna cumplinqa. 35 Ciëlu y kay patsa ushakaptinpis noqa ninqäkunaqa manami ushakanqatsu.

36 “Runapa Tsurin imay junaq imay höra kutimunanpä kanqanta manami runapis ni angelpis [ni Diospa Tsurinpis] musyantsu. Tsaytaqa Taytällämi musyan.

37 “Noé kawanqan witsan runakuna kawayanqannömi[†] Runapa Tsurin shamunqan witsanpis kawayanqa. 38 Diluviu manarä kaptin *arcaman Noé yaykunqan junaqyaqmi runakuna mikur, upyar y majatsakar kayarqan. 39 Tsaynö kaykäyaptinmi diluviu illaqpita shamuptin[†] llapanpis shenqaypa wanur ushakäyarqan. Tsaynöllami mana musyayanqan höra Runapa Tsurinpis illaqpita shamunqa.

40 “Tsay hörami ishkaq runakuna chakracho aruykäyaptin jukaqta apanqa y jukaqtana jaqinqa. 41 Maraycho ishkaq warmikuna aqakuykäyaptinmi jukaqta apanqa y jukaqtana jaqinqa. 42 Tsaymi kamarikushqallana kayänayki. Manami musyayankitsu imay junaq Señorniki kutimunanpä kanqantapis.

43 “Tantiyakuyay. Imay höra suwa shamunanpä kanqanta musyarqa mana punuypami wayinta pipis täpanman. 44 Tsaynölla qamkunapis kamarikushqalla kaykäyay. Mana musyayanqayki hörami illaqpita Runapa Tsurin shamunqa.[†]

Wätayman Jesús tinkutsinqan

Lucas 12.41-48

45 “Mas yärakunqan y yachaq wätaynintami wayinman patronnin churan wakin wätaykunatapis hörancho qarananpä. 46 Patronnin kutimur yätsinqannö llapantapis ruraykaqta tariptinmi tsay wätay pasaypa kushikunqa. 47 Rasunpaypami nï: Tsay wätayninpa munayninmanmi llapan imaykantapis patronnin churanqa. 48 Mana yärakuypä wätay karmi itsanqa ‘patronnï manarämi kutimunqarätsu’ nir 49 wätay mayinkunata maqan

---

[e] **24.28** Tsaynö nirmi Jesucristo tantiyatsirqan ninqankuna maytsaychöpis päsananpä kanqanta.
[†] **24.26-27** Luc. 17.23-24. [†] **24.28** Luc. 17.37. [†] **24.29** Isa. 13.10; 34.4; Eze. 32.7; Joel 2.10, 31; 3.15; Apoc. 6.12-13. [†] **24.30** Dan. 7.13; Apoc. 1.7. [†] **24.37** Gén. 6.5-8. [†] **24.39** Gén. 7.6-24. [†] **24.43-44** Luc. 12.39-40.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

y upyaq mayinkunawan mikur upyar
jitaräkun. 50 Tsaynö kaykaptinmi mana
yarpanqan höra illaqpita patronnin
kutimur 51 mana kuyapaypa allish
tukuq runakunatawan tsay wätayninta
castiganqa. Tsaychömi pasaypa waqar
kiruntapis uchunqa".

Chunka jipashkunaman tinkutsiypa Jesús yachatsinqan

25 1 "Tayta Diospa *manda-
kuynin imanö kanqantapis
willayäshayki. Chunka jipashkunashi
chiwchinkunata apakurkur majatsa-
kaq chölu shamuptin fiestaman yay-
kuyänanpä shuyaq aywayänä. 2 Pitsqa
kaq jipashkunashi alli yarpayyuq
kayänä. Pitsqa kaqnashi yarpayniynaq
kayänä. 3 Yarpayniynaq kaqkunaqa
manashi chiwchinkunaman aceitita
yapayänanpä apayänätsu. 4 Tsaynö
kaptinpis alli yarpayyuq kaq jipashku-
nashi itsanqa chiwchinkunapä aceitita
apayänä. 5 Majatsakaq chölu manarä
chaptinshi tsay jipashkuna shuyaray-
käyanqancho punukaskiyänä.
6 "Pullan paqasnashi juk runa qaya-
kur ninä: '¡Casarakuq chölu shamuy-
kannami! ¡Chaskiyänaykipä yarqa-
yämuy!' 7 Tsayshi llapan jipashkuna
shärirkur chiwchinkunata tsaritsi-
yänä. 8 Chiwchinkuna upinaptinnashi
yarpayniynaq jipashkuna alli yar-
payyuq kaqkunata mañakur niyänä:
'Chiwchïkunami upinaykan. Aceitita
qaraykayällämay'. 9 Tsaynö niyaptinshi
alli yarpayyuq kaqkuna niyänä: 'Mana
ushakäpakunantsikpä aceiti rantikuq-
kunapita ras rantiyämuy'.
10 "Aceiti rantiq aywayanqanyaq-
shi majatsakaq chölu chänä. Tsayshi
kamarikushqa shuyaraykaq jipash-
kunawan fiestaman yaykuskip-
tin punku wichqakaskinä. 11 Aceiti
rantiq jipashkuna kutirnashi punku
wichqaraykaqta tariyänä. Tsayshi
qayakur niyänä: '¡Taytay, taytay! ¡Pun-
kuta kichapaykayällämay!' 12 Tsaynö
qayakuyaptinshi majatsakaq chölu
ruripita nimunä: 'Qamkunata manami
reqïtsu. ¡Pirä kakuyankipis!' nir".†
13 Tsaynö willaskirnami Jesús nir-
qan: "¡Qamkunapis maya mayalla kay-
käyay! Manami musyayankitsu imay
junaq ni imay höra [*Runapa Tsurin
kutimunanpä kanqanta]".

Wätayninkunata patronnin qellayta jaqipanqan

Lucas 19.11-27

14 "Tayta Diospa *mandakuynin
imanö kanqantapis willayäshayki. Juk
runashi karupa aywakunanpä wätay-
ninkunata qayaskir qellayninta arutsi-
nanpä kachapänä. 15 Yachayninkuna
imanö kanqanta musyarshi jukninta
pitsqa talentuf qellayta kachapänä,
jukninta ishkay talentu qellayta
kachapänä y juknintanashi juk talentu
qellayta kachapänä. Nirkurshi karu
markapa aywakunä. 16 Pitsqa talentu
qellayta chaskiq kaqshi negociuta
rurar pitsqa talentu masta gänanä.
17 Ishkay talentu qellayta chaskiq kaq-
pis negociuta rurarshi ishkay talentu
mas qellayta gänanä. 18 Tsaynö kaptin-
pis juk talentu qellayta chaskiq kaqshi
itsanqa patsata uchkuskir pampay-
kunä.
19 "Patronnin unayta kutiykurnashi
qellayninta kachapanqanpita cuen-
tata mañanä. 20 Tsayshi pitsqa talentu
qellayta chaskiq kaq pitsqa talentu
mas qellayta entregar ninä: 'Taytay,
pitsqa talentu qellayta jaqipämanqay-
kiwanmi pitsqa talentu mas qellayta
gänashqä'.
21 "Tsaynö niptinshi patronnin ninä:
'Alli wätaymi kanki. Wallkallapita-
pis qellayta miratsinqaykipitami mas

---

f **25.15** Juk talentumi karqan juk runa ishkay chunka (20) wata arur gänanqannö.
† **25.11-12** Luc. 13.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mandaq kanaykipä churashayki. Wayïman yaykamuy fiestata rurar kushikunantsikpä'.

22 "Tsaynöllashi ishkay talentu qellayta chaskiq kaqpis ninä: 'Taytay, ishkay talentu qellayta jaqipämanqaykiwanmi ishkay talentu masta qellayta gänashqä'.

23 "Patronninnashi ninä: 'Alli wätaymi kanki. Wallkallapitapis shumaq miratsinqaykipitami mas mandaq kanaykipä churashayki. Wayïman yaykamuy fiestata rurar kushikunantsikpä'.

24 "Juk talentu qellayta chaskiq wätayninshi itsanqa ninä: 'Taytay, noqa musyämi mana kuyapäkuq kanqaykita. Qamqa mana murunqaykipitami cosechanki. Mana arunqaykipitami qorinki. 25 Tsaynö kanqaykita mantsarirmi qellaynikita pampaykurqä. Taytay, kay qellaynikitami kanqantanölla apamushqä'.

26 "Patronninnashi ninä: '¡Qamqa mana yärakuypä qela wätaymi kanki! Mana murunqäpita cosechanqäta musyaykar y mana arunqäpita qorinqäta musyaykarqa 27 qellaynïta banculla-manpis churankiman karqan kutimur wachaynintawan qorinäpä'.

28 "Tsaycho kaykaq runakunatanashi ninä: '¡Tsararanqan qellaynïta qechuskir chunka talentu qellay tsararaqta qoykuyay! 29 Yärakuypä kaqtaqa mastami kamaripäshä. Tsaynö kaptinpis mana yärakuypä kaqtami itsanqa ichik tsararanqallantapis qechushä.† 30 Kay yarpayniynaq wätayta mantsaypä tsakayman jitarpuyay. Tsaychömi pasaypa waqar kiruntapis uchunqa' ".†

Juiciu final imanö kananpä kanqan

31 "*Runapa Tsurin chipipiykar *santu *angelninkunawan shamurmi† chipipiykaq trönunman jamakunqa.† 32 Tsay junaqmi maytsay nacionpitapis llapan runakuna ñöpanman qorikäyanqa. Tsaymi mitsikuq runa üshakunata cabrakunapita rakinqannö runakunata rakinqa. 33 Üshakunatami derëchanman rakinqa y cabrakunatanami itsuqninman rakinqa.

34 "Derëchancho kaqkunatami ninqa: 'Qamkunataqa Taytä pasaypami kuyayäshunki. Tayta Diospa *mandakuyninman yaykuyänaykipä shayämuy. Mandakuynintaqa kay patsata manarä kamarmi qamkunapä Taytä kamarishqa. 35 Qamkunami mallaqaptï qarayämashqayki. Yakunaptïpis yakuta qarayämashqayki. Jäpa kaptïpis patsatsiyämashqaykimi. 36 Latsapaynaq kaykaptïpis jatitsiyämashqaykimi. Qeshyaptïpis jampiyämashqaykimi. Carcelcho kaptïpis watukayämashqaykimi'.†

37 "Tsaynö niptinmi tsay alli ruraqkuna tapuyanqa: 'Taytay, ¿imaytä mallaqaptiki qarayashqä? ¿Imaytä yakunaptiki yakuta qarayashqä? 38 ¿Imaytä jäpa kaptiki patsatsiyashqä? ¿Imaytä latsapaynaq kaptiki jatitsiyashqä? 39 ¿Imaytä qeshyaptiki o carcelcho kaptiki watukaq shayämushqä?' 40 Tsaynö niyaptinmi rey ninqa: 'Rasunpaypami nï: Pitapis tsaynö ñakaqkunata kuyaparqa noqatami kuyapäyämashqayki'.†

41 "Itsuqnincho kaqkunatanami ninqa: '¡Maldicionashqa kaqkuna, ñöpäpita witikuyay! ¡Diablupä y angelninkunapä kamarishqa imaypis mana upiq ninaman aywayay! 42 Qamkunaqa mallaqaptïpis manami qarayämashqaykitsu. Yakunaptïpis manami yakuta makyayämashqaykitsu. 43 Jäpa kaptïpis manami patsatsiyämashqaykitsu. Latsapaynaq kaptïpis manami latsapata jatitsiyämashqaykitsu.

†**25.29** Mat. 13.12; Mar. 4.25; Luc. 8.18. †**25.30** Mat. 8.12; 22.13; Luc. 13.28. †**25.31a** Mat. 16.27. †**25.31b** Mat. 19.28. †**25.36** Heb. 13.3. †**25.35-40** Eze. 18.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qeshyaptïpis carcelcho kaptïpis manami watukayämashqaykitsu'.
44 "Tsaynö niptinmi itsuqnincho kaqkunapis tapuyanqa: 'Taytay, ¿imaytä mallaqaykaqta, yakunaykaqta, jäpa kaykaqta, latsapaynaq kaykaqta, qeshyaykaqta, carcelcho kaykaqta rikaykar yanapayashqätsu?' 45 Paykunatanami ninqa: 'Rasunpaypami nï: Pitapis tsaynö ñakaqkunata mana kuyaparmi noqatapis kuyapäyämashqaykitsu' ".†
46 Tsaypitanami Jesús nirqan: "Tsay mana kuyapäkuq runakunaqa imayyaqpis castigashqami kayanqa. Tsaynö kaptinpis Tayta Dios munanqannö kuyapäkuq runakunami itsanqa mana ushakaq kawayta tariyanqa".†

Jesústa wanutsiyänanpä willanakuyanqan
Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53

26 1 Tsaynö yachatsir ushaskirmi discïpulunkunata Jesús nirqan: 2 "Musyayanqaykinöpis *Pascua fiesta† qallaykunanpä ishkay junaqllanami pishiykan. Tsaychömi prësu tsariskir *Runapa Tsurinta crucificayanqa".
3 Tsaypitanami mandaq sacerdötikuna, [ley yachatsikuqkuna] y Israel mayor runakuna mas mandaq sacerdöti Caifáspa wayinman qorikäyarqan. 4 Tsaychömi willanakuyarqan runakunata mana musyatsiyllapa Jesústa tsariskir wanutsiyänanpä. 5 Tsaymi niyarqan: "Fiestachöqa ama tsarishuntsu. Tsaycho tsarishqaqa contrantsikmi runakuna shäriyanqa".

Jesúspa umanman perfümita wiñapanqan
Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8

6 Betania markacho leprösu niyanqan Simónpa wayincho Jesús kaykaptinmi 7 juk warmi charqan alabastro rumipita rurashqa pömucho perfümin aptashqa. Tsay perfümiqa pasaypa chaniyuqmi karqan. Mësacho kaykaptinmi tsay warmiqa Jesúspa umanman perfümita wiñaparqan.†
8 Tsayta rikarmi discïpulunkuna ajanar niyarqan: "¿Imapätä tsay perfümita perditsishqa? 9 Tsaypa trokinqa chanincho rantikuskir tsay qellaywan muchuqkunata yanapashwan karqan".
10 Tsaynö niyanqanta wiyaykurmi Jesús nirqan: "¿Imanirtä kay warmita manakaqman churayanki? Payqa allitami rurashqa. 11 Muchuqkunaqa qamkunawanmi imaypis kaykäyanqa.† Noqami itsanqa qamkunawan kashänatsu. 12 Pampashqa kanäpämi payqa perfümita wiñapämar kamariykäman. 13 Rasunpaypami nï: Maytsaychöpis willakuynïta willakurmi kay warmi perfümita wiñapämanqanta willakuyanqa".

Jesústa rantikunanpä Judas Iscariote conträtuta ruranqan
Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6

14 Jesúspa apostolnin Judas Iscariotimi mandaq sacerdötikunaman aywaykur 15 nirqan: "Jesústa prësu tsariyänaykipä entregaptï ¿aykatatä pägayämankiman?"
Tsaynö niptinmi kimsa chunka (30) qellayta pägayänanpä awniyarqan. 16 Nirkurnami Judas yarpachakurqan imay höra Jesústa entregananpäpis.

Pascua mikuyta discïpulunkunawan Jesús mikunqan
Marcos 14.12-21; Lucas 22.7-14, 21-23; Juan 13.21-30

17 Levadüraynaq Tanta Mikuna fiesta qallaykunan junaqmi discïpulunkuna Jesústa tapuyarqan: "Taytay, *Pascua mikuyta mikunantsikpä ¿maychötä kamariyämushä?"

---

†**25.45** 1Cor. 8.12. †**25.46** Dan. 12.2. †**26.2** Éxo. 12.1-27; Deut. 16.1-8. †**26.7** Luc. 7.37-38. †**26.11** Deut. 15.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pascua mikuyta discïpulunkunawan Jesús mikunqan (26.21)

18 Jesúsnami nirqan: “Jerusalénman
aywayay. Juk runapa wayinman chay-
kur niyanki: ‘Jesúsmi kachayämashqa.
Höranshi chaykämunna. Wayikichöshi
Pascua mikuyta discïpulunkunawan
mikuyanqa’ ”.
19 Jesús yätsinqannölla aywarmi dis-
cïpulunkuna Pascua mikuyta kamari-
yarqan.
20 Patsa tsakaykaptinnami chunka
ishkay discïpulunkunawan mësaman
Jesús jamakurqan. 21 Mikuykarnami
Jesús nirqan: “Rasunpaypami nï:
Qamkunapita juknikimi prësu tsariyä-
mänanpä entregamanqa”.
22 Tsaynö niptinmi pasaypa llakikur
juknin juknin tapur niyarqan: “Taytay,
¿noqatsurä kaykä?”
23 Jesúsnami nirqan: “Plätucho noqa-
wan tantata ushmatsiq kaqmi entre-
gamanqa.† 24 Rasunpaypami *Runapa
Tsurinqa qellqaraykanqannölla ñakar
wanunqa. Payta entregaq runami
itsanqa pasaypa kuyapaypä kanqa.
Tsay runaqa ama yurinmanpistsu kar-
qan”.
25 Tsaynö niptinmi rantikunanpä
kaq Judas nirqan: “*Rabí, ¿noqatsurä
kaykä?”
Jesúsnami nirqan: “Kikikimi nish-
qayki”.

Mushuq pactupä Jesús yachatsinqan
Marcos 14.22-26; Lucas 22.14-20;
1 Corintios 11.23-25

26 Tsaypitanami tantata aptarkur
Tayta Diosta Jesús agradëcikurqan.
Tantata pakiskirnami discïpulunku-
nata makyar nirqan: “Kay tantata
mikuyay. Kayqa cuerpümi”.
27 Tsaynöllami vïnuyuq cöpata aptar-
kur Tayta Diosta agradëcikurqan.
Nirkurnami discïpulunkunata mak-
yar nirqan: “Kaypita llapayki upuyay.
28 Kay vïnuqa Tayta Dios [mushuq]
*pactuta ruranapä† jichanqä

† **26.23** Sal. 41.9. † **26.28a** Jer. 31.31-34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yawarnïmi. Atskaq runakuna jutsankunapita perdonashqa kayänanpämi yawarnïta jichar wanushä.† 29 Noqami nï: Kananpitaqa vïnuta manami yapay upushänatsu hasta Taytäpa mandakuynincho qamkunawan mushuq vïnuta upunqäyaq”.

30 Discïpulunkunawan salmukunata cantaskirnami Olivos jirkanman aywayarqan.

Pedro ñëgananpä kanqanta Jesús ninqan

Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38

31 Tsaypitanami Jesús nirqan: “Kanan paqasmi llapayki jaqiriykamar aywakuyanki. Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: ‘Üsha mitsiqta wanuskatsiptï üshankuna wakpa kaypami aywakuyanqa’.† 32 Tsaynö kaptinpis wanunqäpita kawarirkamurmi qamkunapita mas puntata Galileaman aywashä”.†

33 Pedrunami nirqan: “Wakin jaqiyäshuptikipis noqaqa manami jaqishaykitsu”.

34 Jesúsnami nirqan: “Rasunpaypami nï: Kanan paqas gällu manarä cantaptinmi kimsa kuti ñëgamanki”.

35 Pedrunami nirqan: “Ishkantsikta wanutsimänantsik kaptinpis manami ñëgashaykitsu”.

Wakin kaq discïpulunkunapis tsaynöllami niyarqan.

Getsemanícho Jesús mañakunqan

Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46

36 Getsemaní niyanqanman discïpulunkunawan chaykurmi Jesús nirqan: “Tayta Diosta mañakamunqäyaq kayllacho jamaraykäyay”.

37 Nirkurmi Pedruta y Zebedeupa tsurinkunata mas washaläninman pusharqan. Tsaychömi pasaypa llakikur 38 nirqan: “Wanunayparämi llakikuy tsarimashqa. Mana punukayllapa kaycho shuyaraykäyämay”.

39 Tsaypita washaläninkunaman aywaykurmi patsaman lätakaykur Tayta Diosta mañakur nirqan: “Papä, cöpacho wiñaraykaq castïguykita ama upuykatsillämaytsu.† Itsanqa noqa munanqänöqa ama katsuntsu, tsaypa trokinqa qam munanqaykinö kaykullätsun”.

40 Tsaypita discïpulunkuna kaqman kutirmi punukashqa kaykäyaqta tarirqan. Tsaymi Pedruta nirqan: “¿Manaku juk hörallapis rikchayta kamäpakuyanki? 41 Rikchayay. Tayta Diosta mañakuyay *Satanás mana tentayäshunaykipä. Cäsukamayta munarpis kikillaykikunapitaqa manami kamäpakuyankitsu”.

42 Tsaynö niskirmi yapay aywar Tayta Diosta mañakur nirqan: “Papä, kay cöpacho wiñaraykaq castïguykita upunäta munaptikiqa munanqaykinö kaykullätsun”.

43 Yapay Jesús kutirmi discïpulunkuna punukashqa kaykaqta tarirqan. Paykunaqa punuy ñitiptinmi pununayta atipäyarqantsu. 44 Tsaypita yapay aywarmi puntata mañakunqannölla Tayta Diosta mañakurqan. 45 Discïpulunkunaman yapay kutiykurmi nirqan: “¿Jinallaku punuykäyanki? Höra chämushqanami *Runapa Tsurinta jutsasapa runakunaman entregananpä. 46 ¡Shäriyay, aywashunna! Entregamaq runa chaykämunnami”.

Jesústa prësu tsariyanqan

Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.3-12

47 Jesús tsaynö parlaykaptinmi espädankunawan y qerunkunawan atska runakunata pushashqa apostolnin Judas Iscariote charqan. Tsay

†**26.28b** Éxo. 24.8; Zac. 9.11. †**26.31** Zac. 13.7. †**26.32** Mat. 28.16. †**26.39** Sal. 75.8; Isa. 51.17; Jer. 25.15-29; Hab. 2.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunataqa mandaq sacerdötikuna y Israel mayor runakunami kachayarqan. 48 Manarä charmi pushanqan runakunata yätsir Judas nirqan: "Mayqantapis mutsar winchikunqä kaqmi Jesús kanqa. Payta prësu tsariyanki".
49 Chaykurnami "¡winchi, *rabí!" nir Jesústa mutsaykurqan.
50 Jesúsnami nirqan: "Amïgu, ruranaykipä kaqta juklla ruray".
Tsaynö niptinmi Jesústa prësu tsariyarqan.
51 Tsariyaptinmi juk discïpulun espädanta jipiskir mas mandaq sacerdötipa wätayninpa rinrinta roquskirqan.
52 Tsaymi Jesús nirqan: "¡Espädaykita kutitsiy! Pitapis espädawan wanutsiq kaqtaqa espädawanmi wanutsiyanqa.
53 ¿Manaku musyanki Taytäta mañakuptï washämänanpä chunka ishkay legión[g] *angelkunapita masta kachamunanpä kanqanta? 54 Tsaynö mañakuptïqa ¿imanöparä cumplinqa runakuna wanutsiyämänanpä Tayta Diospa palabran ninqanpis?"
55 Tsaypitanami runakunata Jesús nirqan: "¿Imanirtä suwamannö espädaykikunawan y qeruykikunawan shayämushqayki? Qoyay qoyay templupa patiuncho [qamkunawan] kaykaptï[†] ¿imanirtä tsaycho prësu tsariyämarqaykitsu? 56 Tsaynö kaptinpis prësu tsariykäyämanki profëtakuna qellqayanqan cumplinanpämi".
Jesústa prësu tsariskiyaptinnami discïpulunkuna jaqiskir qeshpir aywakuyarqan.

Jesústa mas mandaq sacerdöti tapunqan

Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.13-14, 19-34

57 Tsaypitanami mas mandaq sacerdöti Caifáspa wayinman Jesústa apayarqan. Tsaychömi ley yachatsikuqkuna y Israel mayor runakunapis qorikashqa kaykäyarqan. 58 Karu qepallanta Pedro aywarmi sawan ruriyaq yaykurqan. Yaykuskirmi ima päsanqantapis rikananpä templu täpaq wardiakunawan jamaraykarqan.
59 Tsaychömi mandaq sacerdötikuna, [Israel mayor runakuna] y llapan *Sanedrín juezkuna Jesústa wanutsiyta munar testïgukunata ashiyarqan llullakur Jesúspa contran parlayänanpä. 60 Manakaqkunata atskaq niyaptinpis wanutsishqa kananpä manami ima jutsantapis tariyarqantsu. Tsaymi ishkay llulla runakuna witiykur 61 niyarqan: "Kay runami templuta juchuskatsir kimsa junaqllacho yapay shäritsinanpä nirqan".[†]
62 Tsaymi mas mandaq sacerdöti sharkur Jesústa tapurqan: "Tsaynö niyäshuptiki ¿manaku imatapis ninki? ¿Rasun kaqtaku niyan o manaku?"
63 Tsaynö tapuptinpis Jesúsqa manami imatapis nirqantsu. Tsaymi mas mandaq sacerdöti nirqan: "Imayyaqpis kawaq Tayta Diospa jutinchömi tapü: ¿Rasunpaypaku Diospa Tsurin Cristo kanki o manaku?"
64 Jesúsnami nirqan: "Ninqaykinöllami kaykä. Kananpitami *Runapa Tsurinta rikayanki munayyuq Diospa derëchancho jamaraykaqta y pukutay janancho ciëlupita shamuykaqta".[†]
65 Tsaynö niptinmi mas mandaq sacerdöti pasaypa ajanarnin sotänantapis rachirir nirqan: "¡Kay runaqa Tayta Diospa contranmi parlaykan! ¿Imapänatä mas testïgutapis ashishun? Wiyayashqaykinami llutanta parlanqanta. 66 Kanan ¿imatatä niyanki?"
Tsaynö niptinmi llapan niyarqan: "¡Jutsayuqmi! ¡Wanutsishqa katsun!"[†]
67 Tsaynö nirmi Jesúspa qaqllancho toqapur kutayarqan. Wakinnami

[g] **26.53** Juk legión complëtuqa soqta waranqa (6,000) soldädukunami karqan. Tsaymi Jesús nirqan qanchis chunka ishkay waranqa (72,000) angelkunapita masta kachamunanpä kanqanta.
[†] **26.55** Luc. 19.47; 21.37. [†] **26.61** Juan 2.19. [†] **26.64** Dan. 7.13. [†] **26.65-66** Lev. 24.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

laqyar† 68 niyarqan: “Rasunpaypa Cristo karqa pï maqashunqaykitapis mä niyämay”.

Jesústa Pedro ñëganqan
Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27

69 Tsayyaqmi patiucho Pedro jamaraykarqan. Payta rikaykurmi juk wätay jipash nirqan: “Qampis Galileapita Jesúswanmi purishqayki”.
70 Tsaynö niptinmi llapan runakuna wiyaykaptin Pedro nirqan: “Manami musyätsu imapita parlaykanqaykitapis”.
71 Tsaynö niskirmi sawan punkumanna witikurqan. Tsaychöpis juk wätay jipashmi payta rikaykur tsaycho kaykaqkunata nirqan: “Kay runaqa Nazaretpita Jesúswanmi purishqa”.
72 Yapay ñëgarmi Pedro jurarnin nirqan: “¡Tsay runata manami reqïtsu!”
73 Tsaypita rätullantanami tsaycho kaykaq wakin runakuna Pedruman witiykur niyarqan: “Qamqa rasunpaypami paywan puriq kaykanki. Galilea runakunanömi parlaykankipis”.
74 Tsaynö niyaptinmi Pedro yapay jurar nirqan: “¡Tsay runataqa manami reqïtsu!”
Tsay hörami gällu cantaskirqan.
75 Tsaynö cantaskiptinmi Pedro yarpaskirqan Jesús kaynö ninqanta: “Manarä gällu cantaptinmi kimsa kuti ñëgamanki”.
Tsaymi waqtaman yarquskir pasaypa pësakurnin waqarqan.

Pilatuman Jesústa apayanqan
Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32

27 1 Patsa waraykaptinnami mandaq sacerdötikuna y Israel mayor runakuna Jesústa imanöpapis wanutsiyänanpä willanakuyarqan.
2 Willanakuskirnami Jesústa wataykur gobernador Pilatuman apayarqan.

Judas Iscariote jorkakunqan
Hechos 1.18-19

3 Wanutsiyänanpä kanqanta musyaskirmi Jesústa rantikuq Judas pasaypa llakikurqan. Tsaymi mandaq sacerdötikuna y Israel mayor runakuna qorikäyanqanman aywaykur chaskinqan kimsa chunka (30) qellayta kutitsir†
4 nirqan: “Jutsaynaq runata wanutsiyänaykipä entregarmi jutsata rurashqä”.
Paykunanami niyarqan: “¡Noqakunata imatä qokayäman! ¡Imanöpis kakuy!”
5 Tsaynö niyaptinmi chaskinqan qellayta templuman jitaskir aywakurqan. Nirkurnami jorkakuskirqan.
6 Mandaq sacerdötikunanami tsay qellayta qoriskir niyarqan: “Kay qellay runapa yawarninpa chaninmi. Tsaynö kaykaptinqa ofrendakunaman ama tallushuntsu”.
7 Tsaymi willanakuskir tsay qellaywan manka ruraq runapa chakranta rantiyarqan jäpa runakuna wanuptin tsayman pampayänanpä. 8 Tsaypita patsami kananyaqpis tsay chakrapa jutin Yawar Pampa. 9 Chakrata tsaynö rantirmi profëta Jeremías kaynö qellqanqanta cumpliyarqan:

> “Paypa chanin ayka kananpäpis Israel runakuna niyanqannöllami kimsa chunka (30) qellayta chaskiyarqan.
> 10 Tsay qellaywanmi Tayta Dios nimanqannölla manka ruraq runapa chakranta rantiyarqan”.†

Jesústa Pilato tapunqan
Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38

11 Jesústa chätsiyaptinmi gobernador *Pilato tapurqan: “¿Rasunpaypaku Israel runakunapa mandaqnin rey kanki?”
Jesúsnami nirqan: “Rasun kaqtami nishqayki”.

† **26.67** Isa. 50.6. † **27.3** Hech. 1.18-19. † **27.9-10** Jer. 32.6-9; Zac. 11.12-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Tsaycho mandaq sacerdötikuna y
Israel mayor runakuna Jesúspa contran
imaykata niyaptinpis Jesús manami
imatapis parlakurqantsu. 13 Tsaymi
Pilato tapurqan: "¿Manaku imatapis
ninki imaykata contrayki niyaptin?"
14 Tsaynö niptinpis Jesús manami
imatapis parlakurqantsu. Tsaymi
Pilato mantsakashqa ima niytapis
kamäpakurqantsu.

Jesústa crucificayänanpä
Pilato mandanqan
Marcos 15.6-15; Lucas 23.13-25;
Juan 18.39—19.16

15 Cada watami *Pascuacho runa-
kuna mañakuyanqan prësuta *Pilato
kachariq. 16 Tsay watami pïmaypitapis
chikishqa Barrabás jutiyuq runa prësu
wichqaraykarqan. 17 Tsayman runa-
kuna qorikäyaptinmi Pilato tapur-
qan: "¿Mayqan prësutatä kachänäta
munayanki? ¿Barrabástaku? ¿O Cristo
ninqan Jesústaku?"
18 Pilatuqa musyarqanmi Jesústa chi-
kir payman prësu apayanqanta.
19 Pilato tsaycho juzgar jamaray-
kaptinmi warmin willakatsir nirqan:
"Tsay runaqa jutsaynaqmi. Paywan
ama jatikaytsu. Payta prësu tsariyan-
qanpitami kanan paqas pasaypa mana
allikunata suëñushqä".
20 Tsaynö kaptinpis mandaq sacer-
dötikuna y Israel mayor runakunami
itsanqa runakunata willapäyarqan
Barrabásta qarquskir Jesústa wanutsi-
nanpä. 21 Tsaymi "¿mayqantatä kacha-
rishä?" nir Pilato yapay tapuptin runa-
kuna niyarqan: "Barrabásta kachariy".
22 Pilatunami nirqan: "Tsay höraqa
Cristo ninqan Jesústa ¿imatatä rurashä?"
Tsaynö niptinmi llapan niyarqan:
"¡Crucificay!"
23 Pilatunami tapurqan: "¿Ima jutsa-
tatä rurashqa?"
Tsaynö niptinpis runakuna masrä
qayararmi niyarqan: "¡Crucificay!"
24 Runakuna pasaypa qayaräyap-
tinmi ima ruraytapis Pilato kamäpa-
kurqantsu. Tsaymi yakuta apaskatsi-
mur runakuna rikaykaptin makinta
mayllakur† nirqan: "Kay runata wanu-
tsiyaptiki noqa manami jutsayuqtsu
kaykä. Qamkuna imanöpis kakuyay".
25 Tsaynö niptinmi runakuna
niyarqan: "Kay runa wanunqanpita
noqakuna y wamräkunami jutsayuq
kayäshä".
26 Tsaynö niyaptinmi Barrabásta
Pilato kacharirqan. Jesústanami
pasaypa asutaykatsir crucificayänanpä
soldädukunaman entregarqan.

Jesústa kasha corönata jatitsiyanqan
Marcos 15.16-20; Juan 19.2-3

27 Tsaypitanami soldädukuna Jesústa
apayarqan Pilatupa despächunman.
Tsayman llapan tröpa[h] soldädukuna
juntapaykurmi 28 Jesúspa latsapanta
jipiskatsir puka cäpata jatitsiyarqan.
29 Tsaynöllami kashapita awrishqa
corönata umanman jatitsiyarqan.

Jesucristupa kasha corönan
(27.29)

[h] **27.27** Tröpa complëtuqa soqta pachak (600) soldädukunami kayarqan.
† **27.24** Deut. 21.6-9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Derëcha kaq makinmannami shoqushta aptatsiyarqan. Nirkurmi ñöpanman qonqurikuykur asipar niyarqan: "¡Alabashqa katsun Israel runakunapa mandaqnin rey!"

30 Tsaynöpis toqapurninmi aptaranqan shoqushta qechuskir umacho wiruyarqan. 31 Tsaynö asiparmi jatitsiyanqan cäpata llushtiskatsir kikinpa latsapantana jatitsiyarqan. Nirkurmi crucificaq apayarqan.

Jesústa crucificayanqan
Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27

32 Crucificaq apaykäyanqanchömi Cirene nacionpita Simónwan tinkuyarqan. Paytami Jesús apaykanqan cruzta umrutsiyarqan.

33 Tsaypitanami Jesústa chätsiyarqan Gólgota niyanqanman. Gólgota ninanqa Calavëra Sitiu ninanmi. 34 Tsaycho ayaq jachawan takushqa vïnuta uputsiyta munayaptinpis yawarkur manami upuyta munarqantsu.[i]

35 Jesústa crucificaskirnami latsapanta mayqanpis apakunanpä suertita jitayarqan. [Tsaynö rurayänanpämi Tayta Diospa profëtan qellqanqancho nin: "Kikinpurami latsapäta rakipänakuyarqan. Latsapäta apakuyänanpämi suertita jitayarqan".†] 36 Nirkurnami täpar quëdayarqan. 37 Imapita wanutsiyanqantapis runakuna musyayänanpämi juk letrëruta cruzpa puntanman clävayarqan. Tsay letrëruchömi nirqan: "Kay runami Israel runakunapa mandaqnin rey Jesús".

38 Jesús crucificaraykanqan lädunmanmi ishkay ladronkunatapis crucificayarqan, juknin kaqta derëchanman y jukaqtana itsuqninman. 39 Jesús crucificaraykaqta rikarmi tsaypa päsaq runakuna asipäyarqan. Umankunata awiparmi† 40 niyarqan: "Templutapis juchuskatsir kimsa junaqllata shäritsinaykipä nikarqa† mä salvakuy, ari. Diospa Tsurin karqa mä cruzpita yarpamuy".

41 Tsaynöllami mandaq sacerdötikuna, ley yachatsikuqkuna, [*fariseukuna] y Israel mayor runakunapis Jesústa asipar niyarqan: 42 "Wakinta salvarpis kikinqa manami salvakuyta kamäpakuntsu. Israel runakunapa mandaqnin rey karqa mä cruzpita yarpamutsun. Yarpamuptinqa criyishunmi. 43 Payqa 'Tayta Diospa Tsurinmi kä' nirmi Diosman yärakushqa. Rasunpaypa Tsurin kaptinqa Tayta Dios kuyapar cruzpita jipitsun".†

44 Tsaynöllami läduncho crucificaraykaq ladronkunapis burlakuyarqan.

Jesús wanunqan
Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30

45 Pullan junaqpita hasta las tresyaqmi patsa tsakaskirqan. 46 Tsay hörami Jesús jinchi qayarar nirqan: *"Elí, Elí, ¿lama sabactani?"*

Tsay ninanqa "Tayta Dios, Tayta Dios, ¿imanirtä kachariykamashqayki?" ninanmi.†

47 Tsaynö ninqanta wiyarmi tsaycho kaykaq wakin runakuna niyarqan: "Profëta Elíastami qayaykan".

48 Tsaynö niyaptinmi juk runa ras aywar pochquq vïnuman esponjata ushmaskatsir shoqushpa puntanman watarqan. Tsayta Jesústa shoqutsiyta munaptinmi† 49 runakuna niyarqan: "Ama shoqutsiytsu. Mä rikashun cruzpita jipinanpä Elías shamunäkush".

50 Tsaypitanami yapay jinchi qayaraskir Jesús wanuskirqan. 51 Tsay

[i] **27.34** Tsaynö uputsiyta munayarqan alläpa nanayta Jesús mana sientinanpämi.
† **27.35** Sal. 22.18. † **27.39** Sal. 22.7; 109.25. † **27.40** Mat. 26.61; Juan 2.19.
† **27.43** Sal. 22.8. † **27.46** Sal. 22.1. † **27.48** Sal. 69.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hörami templu rurincho tsaparaq cortïna† janapita urayaq rachiskirqan. Patsa pasaypa kuyuptinmi qaqakunapis partikäyarqan. 52 Sepultürakunapis kichakaptinmi Tayta Dios munanqannö kawaq runakunapis kawayämurqan. 53 Jesús kawariskamuptinnami pamparäyanqanpita yarqamur *sagrädu Jerusalén markaman yaykuyarqan. Atskaq runakunami tsay kawarimuq runakunata rikayarqan.

54 Jesústa täpaq capitán y soldädunkunami patsa kuyuqta mayar y llapan päsanqankunata rikar pasaypa mantsakar niyarqan: "¡Rasunpaypami kay runaqa Diospa Tsurin kashqa!"

55 Tsaychömi atskaq warmikuna karullapita rikaraykäyarqan. Tsay warmikunaqa Galileapita patsami Jesústa yanapar aywayarqan. 56 Paykunawanmi kaykarqan María Magdalena, Santiagupa y Josépa maman María y Zebedeupa warminpis.†

Jesústa pampayanqan

Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42

57 Patsa tsakaykaptinnami Arimateapita juk imaykayuq runa José jutiyuq *Pilato kaqman charqan. Paypis Jesúspa discïpulunmi karqan. 58 Chaykurmi Pilatuta rugakur nirqan: "Jesúspa ayanta pampanäpä kachapaykallämay".

Tsaynö rugaptinmi soldädukunata Pilato nirqan Jesúspa ayanta kachapäyänanpä. 59 Kachapaskiyaptinmi lïnupita rurashqa limpiu säbanaswan piturkur 60 qaqacho tsayrä uchkushqa sepultüraman pamparqan. Tsaypitanami jatunkaray rumiwan sepultürapa punkunta tsapaykur aywakurqan. 61 Tsaychömi María Magdalena y jukaq Maríapis jamaraykäyarqan.

Jesúspa sepultüranta soldädukuna täpayanqan

62 Jesús wanunqanpita waraynin jamay junaqnami mandaq sacerdötikuna y *fariseukuna *Pilato kaqman aywaykur 63 niyarqan: "Taytay, tsay llulla runami nirqan: 'Wanunqäpita kimsa junaqtami kawarimushä'.† 64 Tsaynö nishqa kaykaptinqa sepultürata kimsa junaqyaq soldäduykikunawan täpaykatsillay. Manatsayqa discïpulunkuna Jesúspa ayanta [tsakaypa] suwaskirmi runakunata criyitsiyanqa wanunqanpita kawarimunqanta. Tsaynö llullakurqa tsay runa engañanqanpita peormi runakunata engañayanqa".

65 Pilatunami nirqan: "Soldädukuna sepultürata täpayänanpä pushayay".

66 Tsaynö niptinmi aywar sepultüra tsaparaq rumita sellayarqan pipis kichaptin musyayänanpä. Nirkurnami soldädukunata täpayänanpä churayarqan.

Wanunqanpita Jesús kawarimunqan

Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10

28 1 Jamay junaq päsaskiptinmi domingu tuta tsaka tsakalla Jesús pamparanqan sepultüra rikaq María Magdalenawan juknin María aywayarqan. 2 Aywaykäyaptinmi Tayta Dios kachamunqan *ángel ciëlupita urämuptin patsa pasaypa kuyurqan. Jesús pamparaykanqan sepultüraman chaykurmi tsaparaq rumita witiskatsir jananman jamaykurqan. 3 Tsay ángel illaqukuynörämi atsikyarqan. Latsapanpis rashtanö yuraqmi karqan. 4 Angelta rikaykurmi soldädukuna pasaypa mantsakaywan tsuktsukyar watpaskiyarqan.

5 Warmikuna chaykuyaptinmi ángel nirqan: "Ama mantsakäyaytsu.

†**27.51** Éxo. 26.31-33; 2Crón. 3.14. †**27.55-56** Luc. 8.2-3. †**27.63** Mat. 16.21; 17.23; 20.19; Mar. 8.31; 9.31; 10.33-34; Luc. 9.22; 18.31-33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Musyämi crucificayanqan Jesúspa
ayanta rikaq shayämunqaykita.
6 Manami kaychönatsu. Kawarimu-
nanpä ninqannöllami kawarimushqa.
Mayman churayanqantapis rikayänay-
kipä shayämuy. 7 Kananqa ras aywar
Jesús kawarimunqanta discïpulun-
kunata willayay. Tsaynöpis willayay
Galileaman puntaykanqanta y tsaycho
paywan tinkuyänanpä kanqanta. Tsay-
tami qamkunata willaykä".
8 Ángel tsaynö niptinmi warmiku-
naqa mantsakashqa kaykäyanqanpita
pasaypa kushikur Jesúspa discïpulun-
kunata willaq cörrilla aywayarqan.
[Tsaynö aywaykäyaptinmi] 9 Jesús
yuripaskir winchikurqan. Tsaymi tsay
warmikuna Jesúspa chakinta maka-
llakurkur adorayarqan. 10 Jesúsnami
nirqan: "Ama mantsayämaytsu. Aywar
wawqïkunata[j] willayay Galileaman
aywayänanpä. Tsaychönami paykuna-
wan tinkushä".

Soldädukuna llullakuyänanpä pägayanqan

11 Warmikuna kutiskiyaptinmi
sepultürata täpaq wakin soldädu-
kunapis Jerusalénman aywar ima
päsanqantapis mandaq sacerdötiku-
nata willayarqan. 12 Willayaptinmi
mandaq sacerdötikuna Israel mayor
runakunawan qorikaykur imata rura-
yänanpäpis willanakuyarqan. Tsaynö
willanakuskirmi soldädukunata atska
qellayta pägar 13 niyarqan: "Runaku-
nata niyanki Jesúspa discïpulunkuna
paqaspa aywar ayanta suwar apaku-
yanqanta. Tsaynöpis niyanki punu-
kashqa kar imatapis mana maya-
yanqaykita. 14 *Pilato musyaptinqa
noqakunami paywan parlayäshä mana
castigayäshunaykipä".
15 Tsaymi päguta chaskiskir soldädu-
kuna aywarnin mandaq sacerdötikuna
niyanqannölla runakunata willayar-
qan. Tsaynö willayanqantami Israel
runakuna hasta kananyaqpis criyiyan.

Willakuyänanpä discïpulunkunata Jesús kachanqan

Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23; Hechos 1.6-8

16 Jesúspa chunka juk discïpulunku-
nanami Galileaman chaykur aywa-
yarqan[†] mayninchöpis tinkuyänanpä
Jesús ninqan jirkaman. 17 Tsaychömi
Jesúswan tinkuskir adorayarqan.
Wakinqa rikaykarpis manami Jesús
kanqanta criyiyarqanrätsu.
18 Discïpulunkunaman witiykurmi
Jesús nirqan: "Kay patsachöpis y ciëlu-
chöpis llapanpä munayyuq kanäpämi
Tayta Dios churamashqa. 19 Tsaymi
maytsay markakunapapis aywar discï-
pulü kayänanpä runakunata yachatsi-
yanki.[†] Paykunata bautizayanki Tayta
Diospa jutincho, Tsurinpa jutincho y
Espíritu Santupa jutincho. 20 Tsaynöpis
llapan ninqäkunata käsukuyänanpä
yachatsiyanki. Noqaqa qamkuna-
wanmi qoyay qoyay kaykäshä kay
patsa ushakanqanyaq".
[Amén.]

[j] **28.10** *Wawqïkunata willayay* nirqa discïpulunkunata willananpämi Jesús nirqan.
[†] **28.16** Mat. 26.32; Mar. 14.28. [†] **28.19** Hech. 1.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

San Marcos

Jesucristupä qellqanqan

Marcos jutiyuq runami Jesucristo ruranqankunata musyanantsikpä kay libruta qellqarqan. Paymi apóstol Pabluwan y Bernabéwan purir Jesucristupa willakuyninta willakurqan. Marcuspita masta musyanaykipä liyinki Hech. 12.12, 25; 13.4-5, 13; 15.36-39; Col. 4.10; 2Tim. 4.11; 1Ped. 5.13.

Mana Israel runakuna Jesucristupita yachakuyänanpämi shumaq yarpachakuskir Marcos qellqarqan. Kay libruchömi tantiyatsimantsik Jesús Diospa Tsurin kanqanta, Dios kachamunqan Cristo kanqanta, munayyuq kanqanta, atskaq runakuna payta qatiräyanqanta y salvamaqnintsik kanqanta.

Bautizaq Juan willakunqan

Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28

1 [1] Tayta Diospa Tsurin Jesucristupa alli willakuyninta willakur qallananpämi [2] profëta Isaías qellqarqan. Tsay qellqanqanchömi nin:

"Nänita pitsaqnö runakuna kamarikuyänanpämi willakuqnïta puntaykita kachashä.†

[3] Paymi tsunyaq jirkacho qayakuypa willakur ninqa:

'Tayta Dios shamunanpä nänita allitsayay.
Wenqu nänikunata derechayay' ".†

[4] Isaías qellqanqannöllami tsunyaq jirkacho Juan bautizar runakunata nirqan: "Tayta Dios perdonayäshunaykipä jutsaykikunata kacharir bautizakuyay".

[5] Juan willakunqanta wiyayänanpämi Judea provinciapita y Jerusalénpita llapan runakuna aywayarqan. Tayta Diosta perdonta mañakuyaptinmi Jordán mayucho tsay runakunata Juan bautizarqan.

[6] Juanpa latsapanqa *camëllupa aqtsanpita awashqami karqan. Wachukunpis camëllupa qaranpita rurashqami karqan.† Chukllushkunata y abëjapa mishkintami mikurqan.

[7] Willakurmi nirqan: "Qepäta shamuq kaqmi noqapita mas munayyuq kaykan. Paypa llanqi watunta paskanalläpäpis manami välïtsu. [8] Noqaqa yakullawanmi bautizä. Paymi itsanqa Espíritu Santuwan bautizayäshunki".

Jesústa Juan bautizanqan

Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22

[9] Tsay witsanmi Galileacho kaykaq Nazaretpita Juan bautizaykanqan kaqman Jesús aywarqan. Chaykuptinmi paytapis Jordán mayucho Juan bautizarqan. [10] Yakupita yarqurmi Jesús rikarqan ciëlu kichakaskiptin Espíritu Santu imayka palumanö payman uraykämuqta. [11] Tsay hörami ciëlupita Tayta Dios nimurqan: "Qammi kuyay tsurï kanki. Qampitami kushikü".†

†**1.2** Mal. 3.1. †**1.3** Isa. 40.3. †**1.6** 2Rey. 1.8. †**1.11** Sal. 2.7; Isa. 42.1; Mat. 3.17; 12.18; Mar. 9.7; Luc. 3.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesústa Satanás tentayta munanqan
Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13

12 Tsaypitanami Jesústa Espíritu Santu tsunyaq jirkaman pusharqan. 13 Chusku chunka (40) junaq munti uywakuna kayanqancho kaykaptinmi *Satanás tentarqan. *Angelkunami Jesústa yanapayarqan.

Galileacho alli willakuyta willakur Jesús qallanqan
Mateo 4.12-17; Lucas 4.14-15

14 Juan carcelcho wichqaraykaptinnami Galileaman Jesús kutirqan. Tsaychömi Tayta Diospa *mandakuyninpä alli willakuyta willakur 15 nirqan: "¡Awninqankunata Tayta Dios cumplishqanami! ¡Tayta Diospa mandakuynin chämushqanami! ¡Jutsaykikunata kacharir Tayta Diospa alli willakuyninta chaskikuyay!"

Discïpulun kayänanpä pescädu tsariqkunata Jesús qayanqan
Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11

16 Galilea qocha kuchunpa aywaykanqanchömi Simónta y wawqin Andrésta Jesús rikarqan. Paykunaqa pescädu tsariq karmi mällankunata yakuman jitaykäyarqan. 17 Paykunatami Jesús nirqan: "Qatiyämay. Noqami yachatsiyäshayki runakunata pescayänaykipä".
18 Tsaynö niptinmi mällankunata kachaskir Jesúswan aywayarqan.
19 Tsaypita mas washaqläninta aywaykarnami Zebedeupa tsurin Santiaguta y wawqin Juanta rikarqan. Paykunami *büquincho mällankunata shillpaykäyarqan. 20 Paykunatapis qayaptinmi jinan höra aywayarqan taytan Zebedeuta y peonninkunata büquicho jaqiskir.

Supay löcuyätsinqan runata Jesús alliyätsinqan
Lucas 4.31-37

21 Tsaypitanami Capernaúm markaman discïpulunkunawan Jesús aywayarqan. Jamay junaqnami *sinagögaman yaykur yachatsir qallaykurqan. 22 Yachatsiptinmi runakuna pasaypa almirakuyarqan. Manami ley yachatsiq runakunanötsu yachatsirqan, sinöqa mas munayyuq karmi shumaq yachatsirqan.
23 Tsay sinagögachömi *supay löcuyätsinqan runa kaykarqan. Paymi qayarar 24 nirqan: "[¡Waauuu!] ¡Nazaretpita Jesús! ¿Imatatä noqakunawan munanki? ¿Ushakätsiyämänaykipäku shamushqayki? ¡Musyämi Tayta Dios kachamunqan *santu runa kanqaykita!"
25 Tsaymi supayta ollqutupar Jesús nirqan: "¡Upälla kay runapita yarquy!"
26 Tsaynö niptinmi tsay runata tsapiskir pasaypa qayarar supay aywakurqan. 27 Tsayta rikaykurmi jukninpis jukninpis mantsakashqa niyarqan: "¡Imatanatä rikantsik! ¡Munayninwan niptinmi supaykunapis cäsukur aywakuyan! ¡Pay yachatsinqannöqa manami pipis yachatsintsu!"
28 Supayta qarqunqanta musyaykurmi entëru Galileacho Jesús munayyuq kanqanta parlayaq.

Pedrupa suegranta Jesús alliyätsinqan
Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39

29 *Sinagögapita Jesús yarqurnami Santiaguta y Juanta pushakurkur Simónpa y Andréspa wayinman aywayarqan. 30 Chaykuyaptinmi Simónpa suegran fiebriwan antsa ujuraykanqanta willayarqan. 31 Tsaymi qeshyaykanqan kaqman Jesús yaykuskir makipita shäritsiptin jinan höra alliyaskirqan. Alliyaskirnami paykunata mikuyta qararqan.

Qeshyaykaqkunata Jesús alliyätsinqan
Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41

32 Patsa tsakaykaptinnami llapan qeshyaykaqkunata y *supaykuna

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ñakatsinqan runakunatapis Jesúsman apayämurqan. 33 Tsay markacho llapan runakunami Jesús kaykanqan wayi punkuman qorikäyarqan. 34 Tsaychömi imaykaläya qeshyawan qeshyaykaqkunata Jesús alliyätsirqan. Tsaynöllami atskaq runakunapita supaykunatapis qarqurqan. Pï kanqantapis supaykuna musyayaptinmi mana parlayänanpä Jesús ollqutuparqan.

Galileacho willakur Jesús purinqan

Lucas 4.42-44

35 Warayninnami Tayta Diosta mañakunanpä tsaka tsakalla tsunyaqman Jesús aywakurqan. 36 Tsaymi Jesústa watukaskir Simón y paywan kaykaqkuna ashir aywayarqan. 37 Tariskirnami niyarqan: “Taytay, llapanmi ashiykäyäshunki”.

38 Jesúsnami nirqan: “Tayta Diospa willakuyninta willakuq wakin markakunamanpis aywashun. Tsaypämi shamushqä”.

39 Tsaymi llapan Galileapa Jesús purirqan *sinagögakunacho willakur y *supaykunata runakunapita qarqur.†

Leprawan qeshyaykaqta Jesús alliyätsinqan

Lucas 5.12-16

40 Juk kutichömi *leprawan qeshyaykaq runa Jesúspa ñöpanman qonqurikuykur nirqan: “Taytay, munarninqa alliyaykatsillämay”.

41 Tsaynö rugakuptinmi kuyaparnin yataykur Jesús nirqan: “Alliyashqa kanaykitami munä”.

42 Tsaynö niptinmi jinan höra leprawan qeshyaykanqanpita alliyaskirqan. 43 Aywakunanpä niskirmi Jesús chunkapis nirqan: 44 “Alliyätsinqäta pitapis ama willankitsu, tsaypa trokinqa alliyanqaykita rikashunaykipä sacerdötiman ayway. Nirkur Moisés qellqanqancho ninqannölla purificakunaykipä ofrendaykita templuman apay. Tsaynöpami alliyanqaykita musyayanqa”.†

45 Tsaynö nikaptinmi tsay runaqa Jesús alliyätsinqanta pïmayta willarqan. Tsaymi markamanpis Jesús yaykurqantsu, tsaypa trokinqa tsunyaqllachömi quëdakurqan. Tsaymanpis maytsaypitami runakuna aywayarqan.

Puriyta mana puëdiq runata Jesús alliyätsinqan

Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26

2 1 Tsaypita juk ishkay junaqtanami Capernaúmman Jesús kutirqan. Tsaycho kaykanqanta musyaykurmi 2 kaykanqan wayiman atskaq qorikäyarqan. Wayi rurincho pasaypa kichki kaptinmi punkuchöpis runakuna junta kayarqan. Tayta Diospa willakuyninta Jesús yachaykätsiptinmi 3 puriyta mana puëdiq runata wantushqa chuskuq runakuna chätsiyarqan. 4 Atskaq runakuna kichkiräyaptinmi punkupa yaykatsiyta kamäpakuyarqantsu. Tsaymi wayi jananman yarkaskatsir qataraykanqanta kichaskir kirmantinta Jesúspa ñöpanman yarpatsiyarqan. 5 Tsay runakuna payman yärakuyanqanta musyarmi qeshyaykaq runata Jesús nirqan: “Hïju, llapan jutsaykipita perdonashqanami kaykanki”.

6 Tsaynö niptinmi ley yachatsikuqkuna yarpachakur niyarqan: 7 “¿Imanirtä kay runa tsaynö parlan? ¡Tsaynö nirqa Dios tukuykanmi! Tayta Diosllami jutsa ruraqkunataqa perdonan”.

8 Tsaynö yarpaykäyanqanta musyarmi Jesús nirqan: “¿Imanirtä tsaynö yarpaykäyanki? 9 ¿Mayqantä mas aja? ¿Runapa jutsankunata perdonayku? ¿O qeshyaykaqta alliyätsiyku? 10 *Runapa Tsurinqa kay patsacho runakunata perdonananpä munayyuqmi kaykan. Tsaytami kanan musyayanki”.

†**1.39** Mat. 4.23; 9.35. †**1.44** Lev. 14.1-32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaypitanami puriyta mana puëdiq
runata nirqan: 11 "¡Shäriy! Kirmaykita
apakurkur wayikipa aywakuy".
12 Tsaynö niptinmi jinan höra shäris-
kir kirmanta apakurkur alliyashqana
aywakurqan. Tsayta rikarmi runa-
kuna almirashqa Tayta Diosta alabar
niyarqan: "¡Kay runa alliyätsinqanta-
nöqa manami imaypis rikashqantsik-
tsu!"

Discïpulun kananpä Levíta Jesús qayanqan

Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32

13 Tsaypitanami Jesús kutirqan Gali-
lea qocha kuchunman. Pay kaykanqan
kaqman atskaq runakuna qorikäyap-
tinmi yachatsirqan. 14 Tsaypita aywa-
kurmi Alfeupa tsurin Levíta[a] impues-
tuta cobrar jamaraykaqta Jesús rikar-
qan. Paytami nirqan: "Qatirämay".
Tsaynö niptinmi Jesúswan Leví
aywakurqan.
15 Tsaypitanami wayincho miku-
yänanpä Jesústa Leví qayatsirqan.
Tsaychömi impuestu cobraq runakuna
y jutsasapa runakuna Jesúswan y dis-
cïpulunkunawan juntu mikuyarqan.
(Jesústami atskaq impuestu cobraq
runakuna y jutsasapa runakunapis
qatiräyarqan.) 16 Tsayta rikaykurmi
ley yachatsikuq *fariseukuna Jesúspa
discïpulunkunata niyarqan: "¿Ima-
nirtä impuestu cobraqkunawan y
jutsasapa runakunawanpis Jesús
mikuykan?"
17 Tsaynö niyanqanta wiyaykurmi
Jesús nirqan: "Sänu kaqkunaqa
manami mëdicuta ministiyantsu,
sinöqa qeshyaykaqkunallami. Noqaqa
manami jutsaynaq runakunamantsu
shamushqä, tsaypa trokinqa jutsasapa
runakunamanmi".

Yachatsikuynin mushuq kanqanta Jesús tantiyatsinqan

Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39

18 Juk kutichömi Juanpa discïpu-
lunkuna y *fariseukunapis ayunay-
käyarqan. Tsaymi runakuna Jesústa
tapuyarqan: "Juanpa discïpulunkuna
y fariseukunapa discïpulunkunaqa
imaypis ayunayanmi. Qampa discïpu-
luykikunaqa ¿imanirtä ayunayantsu?"
19 Jesúsnami nirqan: "Majatsakaq
chölu kaykaptinqa majatsakay fies-
taman qayatsinqan kaqkuna ¿ayuna-
yanmantsurä? 20 Majatsakaq chöluta
wanutsiyaptinmi itsanqa ayuna-
yanqa".
21 "Manami pipis makwa latsa-
pata mushuq ratashwan shillpantsu.
Mushuq ratashqa qentirmi makwa
latsapata mas rachitsin. 22 Tsaynöpis
manami pipis tsayrä rurashqa vïnuta
makwa uylluman wiñantsu. Wiña-
tinqa vïnu poqurmi pakitsinqa. Tsaynö
kaptinqa vïnupis y uyllupis ushakan-
qami. Tsaymi tsayrä rurashqa vïnu-
taqa sänu uylluman wiñantsik".[b]

Jamay junaqpä Jesús munayyuq kanqan

Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5

23 Jamay junaqchömi trïgu poquray-
kaq chakrakunapa discïpulunkunawan
Jesús päsaykäyarqan. Tsaypa päsarmi
discïpulunkuna trïguta pallaskir uchu-
yarqan.[†] 24 Tsaymi *fariseukuna niyar-
qan: "Rikay. ¿Imanirtä jamay junaq
kaykaptin leynintsikta mana cäsur dis-
cïpuluykikuna trïguta pallaykäyan?"

---

[a] **2.14** Levípa jukaq jutinmi Mateo karqan. [b] **2.22** Makwa latsapata y makwa uylluta Jesu-
cristo tinkutsirqan runakunapa unay costumbrinkunamanmi. Mushuq ratashta y tsayrä
rurashqa vïnutanami Jesucristo tinkutsirqan kikinpa yachatsikuyninman. Tsaynö tinkutsirmi
Jesucristo nirqan paypa yachatsikuynin mushuq kar unay costumbrinkunaman mana tinkun-
qanta.
[†] **2.23** Deut. 23.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Jesúsnami nirqan: “¿Manaku
imaypis liyiyashqayki yanapaqninku-
nawan mallaqar David imata ruran-
qantapis? 26 Mas mandaq sacerdöti
Abiatar kaykanqan witsanshi Tayta
Diospa wayinman yaykur Diospä
churayanqan tantata David mikunä.
Tsaynöllashi paywan aywaq runaku-
natapis qaranä.† Tsay tantaqa manami
David ni paywan kaykaq runakuna
mikuyänanpätsu karqan, tsaypa tro-
kinqa sacerdötikunalla mikuyänan-
pämi”.†
27 Tsaypitanami Jesús nirqan:
“Manami jamay junaq raykuqtsu
runata Tayta Dios kamarqan, sinöqa
runakuna raykuqmi jamay junaqta
kamarqan. 28 Tsaymi *Runapa Tsu-
rinqa jamay junaqpäpis munayyuq”.

Makin wanushqa runata jamay junaqcho Jesús alliyätsinqan

Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11

3 1 Juk kutichömi *sinagögaman
Jesús yapay yaykurqan. Tsay-
chömi makin wanushqa runapis
kaykarqan. 2 Tsaymi Jesústa rikaray-
käyarqan jamay junaqcho alliyätsip-
tinqa tsay achäquilla contran shäriyä-
nanpä.
3 Jesúsnami makin wanushqa runata
nirqan: “Runakunapa chawpinman
ichiy”.
4 Tsaypitanami runakunata tapur-
qan: “Jamay junaqcho ¿allitaku o
mana allitaku rurashun? Runa mayin-
tsikta ¿salvashunku o ‘wanukutsunpis’
nishunku?”
Tsaynö niptin manami imatapis
niyarqantsu. 5 Tsaymi paykunata Jesús
ajashqa rikararqan. Mana kuyapäkuq
kayanqanta musyarmi pasaypa llaki-
kur makin wanushqa runata nirqan:
“¡Makikita joqariy!”
Joqarkuptinmi makin alliyaskir-
qan. 6 Tsaymi *fariseukuna yarquskir
Herodespa janan shäriq runakunawan
Jesústa wanutsiyänanpä willanaku-
yarqan.

Atskaq runakuna qocha kuchunman qorikäyanqan

7 Tsaypitanami qocha kuchunman
discïpulunkunawan Jesús aywar-
qan. Qepantanami atskaq runakuna
Galileapita y Judeapita aywayarqan.
8 Tsaynöpis Jesús ruranqankunata
musyarmi Jerusalénpita, Idumeapita,
Jordán mayu wak tsimpanpita, Tiro
markapita y Sidón markapitapis ats-
kaq runakuna aywayarqan. 9 Tsaymi
discïpulunkunata Jesús nirqan:
“Runakuna juntäyämuptin yarkunäpä
*büquita kamarishqallatana kaykätsi-
yay”.
10 Atskaqta alliyätsishqa kaptinmi
llapan qeshyaykaqkuna imaykanöpa-
pis Jesústa yatayta munayarqan.†
11 Jesústa rikaykurmi *supaykuna
löcuyätsinqan runakunapis ñöpanman
lätakaykur jinchi niyarqan: “¡Qamqa
Diospa Tsurinmi kanki!”
12 Tsaynö niyaptinmi paykunata
Jesús ollqutuparqan pï kanqantapis
mana willakuyänanpä.

Chunka ishkay apostolninkunata Jesús akranqan

Lucas 6.12-16

13 Tsaypita jirkaman Jesús witsar-
kurmi wakin discïpulunkunata
jutinpa qayarqan. 14 Tsay qayanqan
discïpulunkunami chunka ishkay
apostolninkuna kayarqan. Payku-
natami qayarqan paywan puriyä-
nanpä, Tayta Diospa willakuyninta
willakuyänanpä, 15 [qeshyaykaqku-
nata alliyätsiyänanpä] y runakuna-
pita *supaykunata qarquyänanpä.
16 Paykunami kayarqan Simón
(paypa jutintami trukatsirqan Pedro
kananpä) 17 y Zebedeupa tsurinkuna

†**2.26a** 1Sam. 21.1-6. †**2.26b** Lev. 24.9. †**3.9-10** Mar. 4.1; Luc. 5.1-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Santiago y Juan. Santiaguta y Juantami kuyay jutinta churaparqan Boanerges nir. Boanerges ninqanqa "maqakuypa tsurinkuna" ninanmi. 18 Wakin kaqkunami kayarqan Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Alfeupa tsurin Santiago, Tadeo, *Zelote ninqan Simón 19 y Jesústa rantikuq Judas Iscariote.

Jesúspa contran parlayanqan
Mateo 12.22-32;
Lucas 11.14-23; 12.10

20 Tsaypita juk wayiman Jesús yaykuptinmi tsaymanpis atskaq runakuna qorikäyarqan. Tsaymi discïpulunkunawan mikuyänallanpäpis tiempun karqantsu. 21 Jesús tsaynö kaykanqanta castankuna musyaskirmi löcuyashqa kanqanta yarpar qoriq aywayarqan.

22 Tsay junaqkunami ley yachatsikuqkuna Jerusalénpita chaykur niyarqan: "Kay runaqa *supaykunapa mandaqnin Beelzebúpa[c] munayninwanmi supaykunata qarqun".†

23 Tsaynö niyaptinmi tsay runakunata qayaykatsir tinkutsiypa Jesús nirqan: "¿Imanöpatä *Satanás kikinta qarqukunman? 24 Juk nacioncho runakuna kikinkunapura chikinakurqa ¿manatsurä wanutsinakur ushakäyanman? 25 Juk wayicho taqkunapis chikinakurqa ¿manatsurä wakpa kaypa aywakur ushakäyanman? 26 Satanáspis kikinpa contran shärirqa ushakanqami. 27 Kallpasapa runata manarä pankarqa manami pipis wayinman yaykur imantapis apakunmantsu. Pankaskirmi itsanqa imantapis apakunman.[d]

28 "Rasunpaypami nï: Runakuna jutsata rurayanqanta y Diospa contran parlayanqantapis Tayta Dios perdonanqami. 29 Espíritu Santupa contran parlayanqantami itsanqa imaypis perdonanqatsu".[e] †

30 Jesús tsaynö nirqan supay yanapaykanqanta niyaptinmi.

Jesúspa maman y
wawqinkuna pï kayanqanpis
Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21

31 Tsaypitanami Jesúspa mamanwan wawqinkuna wayi punkuman chaykur waqtallapita Jesústa qayatsiyarqan. 32 Tsaymi Jesúswan jamaraykaqkuna willayarqan: "Mamaykiwan wawqikikunami waqtacho shuyaykäyäshunki".

33 Jesúsnami nirqan: "Mamä y wawqïkuna ¿pï kayanqantapis musyayankiku?"

34 Tsaynö nirmi paywan jamaraykaqkunata rikaskir nirqan: "Kaychömi mamä wawqï kaykäyan. 35 Pipis Tayta Dios munanqannö kawaq kaqmi wawqï, panï y mamä kayan".

Murukuq runaman
Jesús tinkutsinqan
Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8

4 1 Tsaypitanami yapay qocha kuchuncho Jesús yachatsiyta qallaykurqan. Tsayman atskaq runakuna qorikäyaptinmi qocha kuchuncho kaykaq *büquiman yarkurkur jamakurqan.† 2 Nirkurnami imamanpis tinkutsiypa atska yachatsikuykunata

[c] **3.22** Beelzebúqa Satanáspa jukaq jutinmi kaykan. [d] **3.27** Kallpasapa runamanmi Satanásta tinkutsin. Imaykankunamanmi munaynincho tsararanqan runakunata tinkutsin. Satanásta pankaq runamanmi Jesucristo kikinta tinkutsikun. Tsaynöpami tantiyatsirqan Satanáspita mas munayyuq kanqanta. [e] **3.29** Espíritu Santuqa jutsantsikta kacharir Jesucristuman yärakunantsikpämi tantiyatsimantsik (Juan 16.8-11). Tsaymi Espíritu Santupa contran parlarqa pay tantiyatsinqanta mana chaskikur Jesucristuman imaypis yärakuntsu (Hech. 7.51). Jesucristuman yärakuq kaqmi itsanqa perdonashqa kanqa.
† **3.22** Mat. 9.34; 10.25. † **3.29** Luc. 12.10. † **4.1** Luc. 5.1-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Büquipita Jesús yachatsinqan
(4.2)

yachatsir nirqan: 3 "Shumaq wiya-
yämay. Juk runashi trïgu muruq
aywanä. 4 Muruta mashtaptinshi
näniman wakin chänä. Tsayshi pish-
qukuna shamur upshaskiyänä. 5 Wakin
murunashi shaqaman chänä. Tsaycho
allpa mana kaptinshi ras jeqamurpis
6 michïkuyta mana kamäpakur achay-
wan tsakiskinä. 7 Wakin kaq murushi
kashakuna rurinman chänä. Jeqamur-
pis kashakuna ñitiptinshi wayuynin-
pis kanätsu. 8 Wakin kaq murunashi
alli allpaman chänä. Tsaycho alli
wiñamurshi alli espïgayuq kayänä.
Wakin espïgashi kimsa chunka (30)
trïguta wayunä, wakin espïgashi
soqta chunka (60) trïguta wayunä y
wakinnashi juk pachak (100) trïguta
wayunä".

9 Tsaynö yachaskatsirmi Jesús nir-
qan: "Rinriyuq kaqkunaqa ninqäku-
nata wiyakuyätsun".

Tinkutsiypa imanir yachatsinqanta Jesús tantiyatsinqan
Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10

10 Tsaypita runakuna aywakuyaptin-
nami Jesús quëdarqan chunka ishkay
discïpulunkunawan y tsaycho kaykaq
wakin runakunawan. Paykunami
tsay yachatsinqanta tantiyatsinanpä
Jesústa mañakuyarqan.

11 Jesúsnami nirqan: "Qamkunataqa
Tayta Diospa *mandakuynin imanö
kanqantapis shumaqmi tantiyatsiyä-
shayki. Wakinkunatami itsanqa ima-
manpis tinkutsiypa willaykä. 12 Tsaymi
rikarpis cuentata qokuyantsu y
wiyaykarpis tantiyayantsu. Tantiyarqa
jutsankunata kacharirmi perdonashqa
kayanman".†

Murukuqman tinkutsinqanta Jesús tantiyatsinqan
Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15

13 Tsaymi Jesús nirqan: "Tsay yacha-
tsinqäta ¿manaku tantiyayanki?
Tsaykunallatapis mana tantiyaykarqa
¿imanörä wakinkunata tantiyayanki-
man?

14 "Murukuq runaqa Tayta Diospa
willakuyninta willakuqmi kaykan.
15 Wakin runakunaqa chukru näninömi
kaykäyan. Tsaymi Tayta Diospa willa-
kuyninta wiyaptinpis *Satanás shamur
wiyayanqallantapis qonqaskatsin.

16 "Wakin runakunaqa shaqa cha-
kranömi kayan. Paykunaqa Diospa

† **4.12** Isa. 6.9-10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

willakuyninta wiyar kushishqami chaskikuyan. 17 Kushishqa chaskikurpis Tayta Diosman shumaq mana yärakurmi michïkuyta mana kamäpakuq trïgunö kaykäyan. Tsaymi Diospa palabranta chaskikuyanqanpita runakuna chikiyaptin o ñakaykuna shamuptin punta kayanqallanman kutiyan.

18 "Wakin runakunaqa kasha chakranömi kayan. Paykunaqa Diospa willakuyninta wiyarpis 19 kay vïdacho imaykapä llakikur y imaykayuq kayllapä yarpachakurmi Diospa willakuyninta qonqaskir mana wayuq trïgunö kayan.

20 "Wakin runakunami itsanqa alli allpanö kayan. Paykunaqa Tayta Diospa willakuyninta chaskikurmi Tayta Dios munanqannö kawayan. Tsaymi alli allpacho juk murullapita kimsa chunka (30) trïgu o soqta chunka (60) trïgu o juk pachak (100) trïgu wayunqannö kayan".

Willakuyninta aktsiman Jesús tinkutsinqan

Lucas 8.16-18

21 Tsaypitanami Jesús nirqan: "Pipis aktsita tsarirkatsir ¿cajón rurinman o catri jawanman pakanmantsurä? ¿Manaku llapanta atsikyapänanpä rikananman churan?† 22 Tsaynömi yachatsinqäkuna kanan pakaraykaqnö karpis musyakanqa. Kanan mana tantiyakarpis waraykunaqa tantiyakanqami. 23 Rinriyuq kaqkunaqa ninqäkunata wiyakuyätsun".

24 Mastami Jesús nirqan: "Ninqäkunata shumaq wiyakayämay. Wiyakuyanqaykiman tupumi masta yachakuyänaykipä Tayta Dios yanapayäshunki. [Shumaq wiyakuyaptikiqa] mastarämi tantiyatsiyäshunki. 25 Yachatsinqäta cäsukuqkunaqa masmi tantiyayanqa. Mana cäsukuqkunami itsanqa ichik tantiyayanqallantapis qonqaskiyanqa".†

Trïgu muruman Jesús tinkutsinqan

26 Tsaypitanami Jesús nirqan: "Tayta Diospa *mandakuyninqa juk runa trïguta murukunqannömi kaykan. 27 Muruykur punukuptinpis rikchaptinpis paqaspapis junaqpapis murunqan wiñanmi. Imanö wiñanqanta tsay runa mana tantiyaptinpis 28 tsay trïguqa qewanöllami puntata jeqamun. Wiñarkurnami espigayta qallaykur poqun. 29 Poquskiptinnami cosechar ösiwan achun".†

Ñäbus muruman Jesús tinkutsinqan

Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19

30 Mastami Jesús nirqan: "Tayta Diospa *mandakuyninta ¿imamanrä tinkutsïman? ¿Ima tinkutsikuywanrä tantiyatsïman? 31 Tayta Diospa mandakuyninqa ñäbus muruta juk runa chakranman murunqannömi kaykan. Llapan murupitapis mas ichikanayllami kaykan. 32 Ichikanaylla kaykarpis wiñamurqa wakin qewakunapitapis mas jatunmi. Tsaymi llimllankunacho pishqukunapis qeshunkuna rurayan".ƒ

Imapä tinkutsiypa Jesús yachatsinqan

Mateo 13.34-35

33 Tsaynöpami runakuna tantiyayänanpä tupulla Tayta Diospa willakuyninta imamanpis tinkutsiypa Jesús yachatsirqan. 34 Imamanpis mana tinkutsiypaqa manami imaypis yachatsirqantsu. Discïpulunkunatami itsanqa kikillankuna kaykäyanqan höra llapanta tantiyatsiq.

ƒ **4.32** Tsaynö nirmi Jesús nirqan: *Ichikanaylla murupita ñäbus jeqamur wiñanqannömi Tayta Diospa willakuynin maytsaymanpis chanqa.*
† **4.21** Mat. 5.15; Luc. 11.33. † **4.25** Mat. 13.12; 25.29; Luc. 19.26. † **4.29** Joel 3.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wayrapäwan yakupä Jesús munayyuq kanqan

Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25

35 Tsay junaq patsa tsakaykaptinnami discïpulunkunata Jesús nirqan:
"Wak tsimpaman tsimpashun".
36 Tsaynö nirmi tsaycho kaykaq runakunata jaqiskir *büquiwan wak tsimpaman aywayarqan. Wakin runakunapis büquinkunawanmi aywayarqan. 37 Qochata tsimpaykäyaptinmi pasaypa wayra qallaskirqan. Yakupis pulchaqyarmi büquita jundikätsinanpäna kaykarqan. 38 Jesúsnami büquipa qepa jamakunancho jawnata jawnakurkur punuykarqan. Tsaymi discïpulunkuna pasaypa mantsakashqa Jesústa rikchatsir niyarqan: "¡*Rabí, jundikaykantsiknachä! ¿Manaku imapis qokushunki?"
39 Tsaynö niyaptinmi Jesús shärirkur wayrata y yakuta ajapaypa nirqan: "¡Upällay!" Tsaymi jinan höra wayrawan yakupis wiyakaskirqan. 40 Tsaypitanami discïpulunkunata nirqan: "¿Imanirtä mantsakashqa kaykäyanki? ¿Manaku yärakayämanki?"
41 Tsaymi kikinkunapura mantsakashqa ninakuyarqan: "Yakupis wayrapis tsaynö käsunanpäqa ¡pinatä kay runaqa!"

Supaykuna löcuyätsinqan runata alliyätsinqan

Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-39

5 1 Qochata tsimpaskirnami Gerasa[g] niyanqan partiman discïpulunkunawan Jesús chäyarqan. 2 Büquipita Jesús yarpuskiptinmi *supaykuna löcuyätsinqan runa panteonpita yarqamurqan. 3 Tsay runaqa panteonllachömi täkuq. Cadënawan watarpis manami watarätsiyta kamäpakuyaqtsu. 4 Chakipita makipita watayaptinpis cadënata rachirmi ushaq. Tsaymi pipis ima ruraytapis kamäpakuqtsu. 5 Tsay runaqa paqaspapis junaqpapis panteoncho y jirkakunachömi qayarar rumikunawan takakur puriq.
6 Paymi Jesústa rikaskir cörrilla aywarnin ñöpanman qonqurikuykur 7 jinchi nirqan: "¡Munayyuq Diospa Tsurin Jesús! ¡Imatatä noqawan munanki! ¡Diospa jutinchömi rugä! ¡Ama ñakatsillämaytsu!"
8 Tsaynö nirqan "¡supay, kay runapita yarquy!" Jesús nishqa kaptinmi.
9 Tsaypitanami Jesús tapurqan: "¿Imatä jutiki?"
Niptinmi nirqan: "Noqapa jutïqa Legiónmi.[h] Noqakunaqa atskaqmi kayä".
10 Karuman mana qarqunanpämi supaykuna pasaypa rugakuyarqan. 11 Washaläninn jirkanchömi atska kuchikunata mitsiykäyarqan. 12 Tsaymi supaykuna Jesústa rugakur niyarqan: "Kuchikunallaman yaykuyänäpä kachaykayämay".
13 Rugakuyanqanta Jesús awniptinmi runapita yarquskir tsay kuchikunaman supaykuna yaykuskiyarqan. Tsay kuchikunaqa ishkay waranqanömi (2,000) kayarqan. Tsaymi kuchikuna tunapa cörrir qochaman jeqarpur shenqaypa wanuyarqan.
14 Tsayta rikaykurmi kuchi mitsiqkuna cörrilla aywar markacho taq y cercancho taq runakunata willayarqan. Willayaptinmi runakuna ima päsanqantapis rikayänanpä aywayarqan. 15 Jesús kaqman chaykurmi tariyarqan tsay löcuyashqa runata latsapan jatishqata y juiciunchöna jamaraykaqta. Tsayta rikaykurmi pasaypa mantsakäyarqan.
16 Jesús alliyätsinqanta rikaqkunami willayarqan tsay runa imanö

[g] **5.1** Wakin griego copiakunachöqa *Gadara* niyanmi. Wakinnami *Gergesa* niyan. [h] **5.9** *Legión* ninanqa *atska waranqa* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

alliyanqanta y kuchikuna shenqaypa wanuyanqanta. 17 Tsaymi runakuna Jesústa rugayarqan tsaypita aywakunanpä.

18 *Büquiman Jesús yarkurkuptinmi alliyätsinqan runa Jesústa rugarqan paywan aywakunanpä. 19 Rugaptinpis mana awnirmi Jesús nirqan: “Wayikipa kutir castaykikunata willay Tayta Dios kuyapäshurniki alliyätsishunqaykita”.

20 Tsaynami kutikur patsan Decápolis provinciacho willakurqan Jesús alliyätsinqanta. Tsaynö willakuptinmi wiyaqkuna kushikuyarqan.

Jairupa tsurinta kawatsinqan y warmita alliyätsinqan

Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56

21 Tsaypitanami qocha wak tsimpanman *büquiwan Jesús yapay kutirqan. Qocha kuchuncho kaykaptinmi atskaq runakuna qorikäyarqan. 22 Tsaymanmi *sinagögacho mandaq Jairo jutiyuq runa charqan. Paymi Jesúspa ñöpanman qonqurikuykur 23 rugakur nirqan: “Taytay, warmi tsurïmi wanuykanna. Aywaykulläshun. Yataykuptikiqa alliyanqami”.

24 Tsaynö rugakuptinmi Jairuwan Jesús aywarqan. Aywaptinmi atskaq runakuna kichkiyparä qatiyarqan. 25 Tsay runakunawanmi chunka ishkay watana yawar apaywan qeshyaykaq warmipis aywarqan. 26 Tsay qeshyawan pasaypa ñakarmi mëdicukunata pägananpä imaykantapis rantikur usharqan. Imaykawan jampiyaptinpis mas peormi antsarqan.

27 Jesús munayyuq kanqanta musyarmi atskaq runakuna kaykaptinpis tsay warmi qepallanpa witiykur Jesúspa latsapanta yataykurqan. 28 Jesúspa latsapallantapis yataykur alliyänanpä kanqanta yarparmi tsaynö rurarqan. 29 Yataykuptinmi jinan höra yawar apaynin alliyaskirqan. Tsaymi tantiyarqan alliyaskinqanta.

30 Munayninwan pipis alliyanqanta musyarmi tumaykur Jesús nirqan: “¿Pitä latsapäta yatamushqa?”

31 Discïpulunkunanami niyarqan: “Taytay, kayläya kichki aywaykarqa ¿imanöpatä musyayäman mayqan yatashunqaykitapis?”

32 Tsaynö niyaptinmi Jesús rikachakurqan pï yatanqantapis musyananpä. 33 Tsaymi tsay warmi mantsariywan tsuktsukyar Jesúspa ñöpanman qonqurikuykurqan. Nirkurmi latsapanta yataykullar alliyanqanta willarqan. 34 Jesúsnami nirqan: “Hïja, yärakamanqaykipitami alliyashqayki. Kananqa kushishqana aywakuy”.

35 Jesús tsaynö parlaykaptinmi Jairupa wayinpita willakuq chaykur Jairuta nirqan: “Taytay, tsurikiqa wanushqanami. Amana Jesústa pushaynatsu”.

36 Tsaynö niqta wiyaykurmi Jesús nirqan: “Ama llakikuytsu. Tayta Diosman yärakuy”.

37 Tsaynö nirmi Pedruta, Santiaguta y Santiagupa wawqin Juanta pushakurkur Jairupa wayinman Jesús aywarqan. Wakinkuna aywayänantaqa manami munarqantsu. 38 Chaykurnami runakuna pasaypa llakikur waqaykäyaqta tarirqan. 39 Tsaymi Jesús yaykuskir nirqan: “¿Imanirtä tsayjinanpa waqaykäyanki? Wamraqa manami wanushqatsu; punuykanllami”.

Jairupa tsurinta Jesús kawaritsimunqan (5.38-39)

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

40 Tsaynö niptinmi asipäyarqan.
Tsaypitanami llapan runakunata waqtaman qarquskir Jairuta, warminta
y paywan kaykaq discïpulunkunata
pushakurkur wamra sutaraykanqanman Jesús yaykurqan. 41 Tsaychömi
makinpita aptarkur wamrata nirqan:
"Talita, cumi".

Tsay ninqanqa "wamra, shäriy"
ninanmi.

42 Tsaymi jinan höra kawaskamur
purir qallaykurqan. Payqa chunka ishkay watayuqmi karqan. Kawarimunqanta rikaykurmi runakuna pasaypa
kushikuyarqan. 43 Tsaynö kushikuyaptinpis alliyätsinqanta pitapis mana
willayänanpämi Jesús nirqan. Nirkurnami wamrata mikuyta qarayänanpä
nirqan.

Nazaret markacho Jesús willakunqan

Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30

6 1 Tsaypitanami Nazaret markanman discïpulunkunawan Jesús
aywayarqan. 2 Jamay junaq kaptinmi *sinagögacho yachatsikuptin
runakuna mantsakashqa niyarqan:
"Tsaynö yachatsinanpä ¿maychörä
yachakamushqa? Tsaynöpis ¿imanöparä milagrukunata ruran? 3 ¿Manaku
payqa carpintëru? Mamanpis ¿manaku
María? Wawqinkunapis ¿manaku Santiago, José, Judas y Simón? Paninkunapis ¿manaku kay markacho täyan?"

Tsaynö nirmi Jesús yachatsinqankunata criyiyarqantsu.

4 Jesúsnami nirqan: "Wakin markakunacho profëtata chaskiyaptinpis
castankuna y marka mayinkunaqa
manami chaskiyantsu".†

5 Tsaynö mana chaskiyaptinmi ima
milagrutapis tsay markacho rurarqantsu. Tsaypa trokinqa juk ishkay
qeshyaykaqkunallatami yataykur alliyätsirqan. 6 Marka mayinkuna payman
mana yärakuyaptinmi Jesús pasaypa
llakikurqan.

Willakuyänanpä apostolninkunata Jesús kachanqan

Mateo 10.1, 5-15; Lucas 9.1-6

Tsaypitanami markakunapapis jallqakunapapis runakunata yachatsiraykar Jesús purirqan. 7 Tsaynö purirmi
chunka ishkay discïpulunkunata
qayaykur munayninta qorqan runakunapita *supaykunata qarquyänanpä.
Nirkurmi alli willakuyninta willakuyänanpä ishkaq ishkaqta kacharqan.
8 Tsaymi nirqan: "Tukrullata apayanki.
Qepita, mirkapata ni qellaytapis ama
apayankitsu.† 9 Jatiräyanqayki llanqillawan aywayanki. Trukakuyänaykipä
latsapatapis ama apayankitsu.

10 "Pipa wayinman patsakurpis juk
markaman päsayanqaykiyaq tsayllacho patsaräkuyanki. 11 Willakuyanqaykita mana chaskiyäshuptikiqa chakikikunacho kaykaq polvuta tapsikuskir
aywakuyanki. Tsaynö rurayanki Tayta
Dios paykunata castigananpä kaqta
musyayänanpä.† [Rasunpaypami nï:
Juiciu final junaqchöqa Sodomacho y
Gomorracho taq runakunata castiganqanpitapis mas peormi tsay runakunata Tayta Dios castiganqa]".

12 Tsaynö niptinmi discïpulunkuna
aywar willakuyarqan jutsankunata
kacharir Tayta Dios munanqannö
kawayänanpä. 13 Tsaynöllami supaykunatapis runakunapita qarquyarqan.
Qeshyaykaqkunatapis aceitita wiñaparmi† atskaqta alliyätsiyarqan.

Bautizaq Juanta Herodes wanutsinqan

Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9

14 Jesús ruranqankunata maytsaychöpis parlayaptinmi rey Herodespis musyarqan. Wakin runakunami
Jesúspä niyarqan: "Tsay runaqa

†**6.4** Juan 4.44. †**6.8-11** Luc. 10.4-11. †**6.11** Hech. 13.51. †**6.13** Stg. 5.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bautizaq Juanmi kawarimushqa kanqa. Tsaymi milagrukunata ruranampä munayyuq kaykan".

15 Wakinmi profëta Elías kanqanta niyarqan. Wakinnami niyarqan unay profëtakunanö profëta kanqanta.† 16 Tsaynö parlayanqanta wiyarmi rey Herodes nirqan: "Umanta roqutsinqä Juanmi kawarimushqa kanqa".

17 Ñöpatami Juanta Herodes prësu tsariskatsir cadënawan watarkur carcelman wichqatsishqa karqan. Tsaynö rurarqan Herodías jutiyuq warmi mañakuptinmi. Herodíasqa Herodespa wawqin Felipipa warminmi karqan. Herodes warmintanö Herodíasta katsiptinmi 18 Juan nirqan: "Wawqikipa warminwan kakur jutsatami ruraykanki".† 19 Tsaynö ninqanpitami Herodías chikir Juanta wanutsiyta munarqan. Wanutsiyta munarpis Juanta Herodes respitaptinmi kamäpakurqantsu. 20 Juanta tsaynö respitarqan Dios munanqannö kawar *santu runa kanqanta musyarmi. Diospa willakuyninta Juan willakuptinmi kushishqa wiyarpis ima ruraytapis kamäpakurqantsu.

21 Tsaypita Herodespa santuncho fiestata rurarmi inkitarqan autoridäkunata, soldädukunapa mas mandaqninkunata y Galileacho taq imaykayuq runakunatapis. 22 Tsaycho kaykäyaptinmi Herodíaspa jipash wawan yaykuskir tushurqan. Tsayta rikarmi Herodes y inkitanqan runakunapis pasaypa kushikuyarqan. Tsaymi jipashta rey Herodes nirqan: "Imata munanqaykitapis mañakamay. Nimanqaykitami qarashayki".

23 Tsaypitanami jurar nirqan: " 'Mandanqayki nacionta pullanta rakipamay' nimaptikipis rakipäshaykimi".

24 Tsaymi maman kaqman tsay jipash aywaykur tapurqan: "Mamay, ¿imatatä mañaküman?"

Mamannami nirqan: "Bautizaq Juanpa umanta qarashunaykipä niy".

25 Maman tsaynö yätsiptinmi rey kaqman kutiykur nirqan: "Noqa munä kanan höra Bautizaq Juanpa umanta plätucho qaramänaykitami".

26 Tsayta mañaptinmi rey Herodes pasaypa llakikurqan. Tsaynö kaptinpis inkitanqankunapa ñöpancho jurashqa karmi ñëgayta kamäpakurqantsu. 27 Tsaymi jinan höra wardiata kacharqan Juanpa umanta apamunanpä. Ninqannöllami carcelman aywar Juanpa umanta roquskir 28 jipashta plätuwan entregarqan. Chaskiskirnami jipashqa mamanta entregarqan. 29 Tsaynö rurayanqanta musyaskirnami Juanpa discïpulunkuna ayanta qoriskir pampayarqan.

Pitsqa waranqa runakuna mikuyänanpä milagruta Jesús ruranqan

Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14

30 Willakuyanqanpita apostolkuna kutiykurmi llapan rurayanqanta y yachatsiyanqanta Jesústa willayarqan. 31 Tsaycho atskaq runakuna kayaptinmi mikuyänanpäpis tiempun karqantsu. Tsaymi apostolninkunata Jesús nirqan: "Jamapänantsikpä tsunyaqman aku aywashun".

32 Tsaynö nirmi *büquiman yarkurkur apostolninkunawan tsunyaqman aywayarqan. 33 Maypa aywayanqantapis runakuna rikarmi markakunapita juklla aywar Jesúspita mas puntata chäyarqan. 34 Büquipita yarpuskirnami atskaq runakuna shuyaykäyaqta Jesús tarirqan. Mitsiqniynaq üshakunanö kaykaqta rikarmi kuyaparnin imaykata yachatsirqan.†

35 Tardiyaptinnami discïpulunkuna Jesúsman witiykur niyarqan: "Tsunyaqchömi kaykantsik. Patsapis

†**6.14-15** Mat. 16.14; Mar. 8.28; Luc. 9.19. †**6.17-18** Luc. 3.19-20. †**6.34** Núm. 27.17; 1Rey. 22.17; 2Crón. 18.16; Jer. 50.6-7; Eze. 34.5; Zac. 10.2; Mat. 9.36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tardiyaykannami. 36 Runakunata niy markakunapa aywar mikuyninkuna rantiyänanpä. [Kaychöqa manami mikuyänanpä imapis kantsu]”.

37 Jesúsnami nirqan: “Qamkuna mikuyninkuna qarayay”.

Tsaynö niptinmi niyarqan: “¿Noqakuna tanta rantiq aywayänätaku munanki? Kaytsikaqpäqa ishkay pachak (200) jornalpa chaninrächi aypanman”.

38 Jesúsnami nirqan: “¿Ayka tantatä kapuyäshunki? Mä rikayämuy”.

Rikaykamurmi niyarqan: “Pitsqa tantawan ishkay pescädullami kaykan”.

39 Nirkurmi discïpulunkunata Jesús nirqan runakunata grüpu grüpu pampaman jamatsiyänanpä. 40 Tsaynö niptinmi juk pachakpa (100) pitsqa chunkapa (50) jamatsiyarqan. 41 Tsaypitanami pitsqa tantatawan ishkay pescäduta aptarkur ciëluman ñukirkur Tayta Diosta Jesús agradëcikurqan. Tantata pakirirnami discïpulunkunata makyarqan runakunata qarayänanpä. Tsaynöllami llapan mikuyänanpä ishkay pescädutapis makyarqan. 42 Pacha junta mikuskiyaptinnami 43 katuyanqan tantakunata y pescädukunata chunka ishkay canasta juntata qoriyarqan. 44 Tsaycho mikuqkunaqa pitsqa waranqa (5,000) runakunami kayarqan.

Yaku jananpa Jesús aywanqan

Mateo 14.22-33; Juan 6.15-21

45 Tsaypitanami discïpulunkunata Jesús nirqan *büquiman yarkurkur Betsaida markaman puntayänanpä. Aywakuyaptinnami tsaycho kaykaq runakunata despachaskir 46 Tayta Diosta mañakunanpä jirkaman witsarqan.

47 Patsa tsakaskiptinnami discïpulunkuna büquiwan karutana aywaykäyarqan. Tsayyaqqa jirkallachörämi Jesús kikillan kaykarqan. 48 Tsaypitami rikarqan wayra kutitsimuptin büquiwan discïpulunkuna ñakaykäyaqta. Patsa waraykaptinnami discïpulunkuna kaqman yaku jananpa Jesús aywaykarqan. Büqui ñöpanpa päsaykaqtanö 49 rikaykurmi discïpulunkuna alma kanqanta yarpar pasaypa mantsakar qayaräyarqan. 50 Tsaymi Jesús nirqan: “¡Kallpata tsariyay! ¡Noqami kaykä! ¡Ama mantsayämaytsu!”

51 Tsaynö nir büquiman yarkuskiptinmi wayrapis juklla wiyaskirqan. Tsaykunata rikarmi discïpulunkuna pasaypa mantsakashqa yarpachakuyarqan. 52 Atskaq runakunata qarananpä milagruta ruranqanta rikarpis shonqunkuna chukruyashqa kaptinmi tantiyakuyarqantsu Jesús munayyuq kanqanta.

Genesaretcho qeshyaykaqkunata Jesús alliyätsinqan

Mateo 14.34-36

53 Qochata tsimpaskirnami Genesaret pampaman chaykur *büquita watayarqan. 54 Büquipita yarpuskiptinnami runakuna Jesústa reqiskir 55 maytsaypapis cörrilla aywar Jesús tsaycho kaykanqanta willakuyarqan. Tsayta musyaskirmi maytsaypitapis qeshyaykaqkunata kirmawan apayämurqan. 56 Tsaypita markakunapa y jallqakunapapis Jesús puriptinmi nänikunamanpis qeshyaykaqkunata apayarqan. Tsaypa päsaptinmi rugakuyarqan latsapanpa kuchullantapis qeshyaqkuna yataykuyänanpä. Tsaychömi llapanpis yataq kaqkunaqa alliyäyarqan.

Runakuna llutankunata yarpar impüru rikakuyanqan

Mateo 15.1-20

7 1 Juk kutimi *fariseukuna y ley yachatsikuqkuna Jesús kaqman Jerusalénpita aywayarqan. 2 Tsaychömi rikayarqan Jesúspa discïpulunkuna makinkunata mana awikur mikuykäyaqta. 3 Fariseukuna y Israel

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mayinkunaqa unay castankunapa costumbrinkunata cumplirmi mikuyänanpä makinkunatarä imaypis awikuyan. Mana awikurqa manami mikuyantsu.[i] 4 Tsay costumbrikunata cumplirmi täzakunatapis, wichikunatapis, mankakunatapis [y catrikunatapis] mayllayan. Tsaynömi rantipakuyanqanpita kutirpis mikuyänanpä bäñakuyan. Tsaynöllami mas wakin costumbrinkunatapis cumpliyan.
5 Tsaymi fariseukuna y ley yachatsiq runakuna Jesústa tapuyarqan: "¿Imanirtä discïpuluykikuna unay castantsikkunapa costumbrinkunata mana cäsur *impüru makinkunawan mikuyan?"
6 Jesúsnami nirqan: "¡Allish tukuq runakuna! Rasun kaqtami Isaías qamkunapä qellqarqan. Tsay qellqanqanchömi nin:

" 'Kay runakunaqa shimillanmi cäsukayämänanpä niyäman.
Shonqunkunachöqa juktami yarpaykäyan.
7 Ninqäta yachatsiyänanpa trokinqa runakuna niyanqallantami yachatsiyan.
Tsaymi adorayämanqanpis manakaqllapä kaykan'.[†]

8 "Isaías ninqannöllami qamkunapis Tayta Diospa mandamientunkunata cäsukuyänaykipa trokin kikikikunapa costumbrikikunallata cumpliykäyanki. [Tsaymi wichikunatapis täzakunatapis püru kayänanpä mayllayankirä. Tsaynöllami wakin costumbrikunatapis ruraykäyanki]".
9 Mastami Jesús nirqan: "¡Costumbrikikunata cumplir Tayta Diospa mandamientunkunatachi cumpliykäyanki! 10 Moisésmi nirqan: 'Mamaykita y taytaykita alli rikanki'.[†] Tsaynöpis nirqan: 'Pipis mamanta o taytanta mana respitaq kaqqa wanutsishqa katsun'.[†]
11 "Tsaynö nikaptinmi qamkunaqa yachatsir nikäyanki: 'Mamaykita y taytaykita yanapayta mana munarqa kaynö ninki: "Qamkunata yanapanäpä kaqkunata Tayta Diosta qoykunäpämi awnishqä" '. 12 Tsaynö nirmi runakunata yachaykätsiyanki mamanta y taytanta mana yanapayänanpä. 13 Costumbrikikunata tsaynö yachatsikurqa Tayta Diospa palabranta manakaqmanmi churaykäyanki. Tsaynöllami wakin costumbrikikunatapis yachaykätsiyanki".
14 Tsaypitanami runakunata qayaskir Jesús nirqan: "Kay ninqäkunata llapayki shumaq tantiyakuyay. 15 Manami imatapis mikunqanpitatsu pipis impüru rikakun, tsaypa trokinqa shonquncho mana allita yarpanqanpitami. 16 [Rinriyuq kaqkunaqa ninqäkunata wiyakuyätsun]".
17 Tsaypitanami runakunata jaqiskir juk wayiman Jesús yaykurqan. Tsaychönami yachatsinqankunata tantiyatsinanpä discïpulunkuna rugakuyarqan. 18 Jesúsnami nirqan: "¿Qamkunapis manaku tantiyayanki runa imata mikurpis impüru mana kanqanta? 19 Mikunqantsikkunaqa manami shonquntsikmantsu yaykun, sinöqa pachantsikmanmi. Nirkurnami päsakun".

Tsaynö nirmi Jesús tantiyatsirqan llapan mikuykunapis mikunantsikpä alli kanqanta.
20 Mastami nirqan: "Shonquncho mana alli yarpanqankunami runata impüruyätsin. 21 Runakunaqa shonquncho mana allikunata yarparmi *fornicación jutsata rurayan, suwakuyan,

[i] **7.3** Manami makinkuna limpiu kayänanpätsu awikuyaq, sinöqa costumbrinta cumplir püru kayänanpämi. Püru kayänanpämi ichiklla yakuta makinman jututsiyaq. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Lev. 11.32; 15.4-12; Núm. 19.18.
[†] **7.6-7** Isa. 29.13. [†] **7.10a** Éxo. 20.12; Deut. 5.16. [†] **7.10b** Éxo. 21.17; Lev. 20.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wanutsinakuyan, 22 majanta qanratäyan, ayrajashqa kayan, llullakuyan, achachäpakushqa kar penqakuypä jutsata rurayan, envidiakuyan, jukpa wasanta rimayan, yachaq tukuyan y llutankunata rurayan. 23 Tsay llapan mana allikuna shonqunkunapita yarqamurmi runakunata impüruyätsin".

Mana Israel warmi Jesúsman yärakunqan
Mateo 15.21-28

24 Tsaypitanami Jesús aywarqan Tiro [y Sidón] markakunaläpa. Tsayman chanqanta runakuna musyayänanta mana munarmi pakayllapa juk wayiman patsakurqan. Tsaynö pakakuptinpis runakuna musyayarqanmi tsaycho kaykanqanta.

25 Tsay markachömi juk warmipa warmi wawanta *supay pasaypa ñakatsirqan. Jesús tsayman chanqanta musyaykurmi tsay warmi ñöpanman qonqurikuykur 26 wawanpita supayta qarqunanpä rugakurqan. Tsay warmi manami Israel warmitsu karqan, sinöqa patsan Sirofeniciapitami karqan. 27 Tsaynö rugakuptinmi Jesús nirqan: "Puntataqa Israel mayïkunatarämi yanapashä. Qamta yanaparqa wamrakunapa tantanta qechuskir allqukunata qaraqnöchi rikaküman".

28 Warminami nirqan: "Awmi, taytay. Tsaynö kaptinpis wamrakuna shushupakuyanqantaqa allqukunapis mikuyanmi".

29 Jesúsnami nirqan: "Allitami nishqayki. Wawaykita ñakatsiq supay yarqushqanami. Kananqa wayikiman kutikuy".

30 Wayinman kutirnami wawanta tarirqan alliyashqana cämancho kaykaqta. Tsaynö alliyarqan supay yarqukushqana kaptinmi.

Upa runata Jesús alliyätsinqan

31 Tiro markapita Jesús aywakurnami Sidón marka kaqläpa tumamur Decápolis provinciaman charqan. Tsaypitanami Galilea qocha kuchunman charqan. 32 Tsaycho kaykaptinmi upa runata payman pushayarqan. Chaykatsirmi Jesústa rugayarqan yataykur alliyätsinanpä. 33 Tsaymi kikillanta jukläman pushaykur upapa rinrinman dëdunta Jesús jatirqan. Toqayninwan dëdunta ushmarkatsirmi upapa qalluntapis yatarqan. 34 Tsaynö ruraskirmi jamayninta kachaskir ciëluman ñukirkur: *"¡Efata!"* nirqan. (*Efata* ninanqa kichakay ninanmi.) 35 Tsaynö niptinmi jinan höra rinrin wiyarqan y parlar qallaykurqan.

36 Tsaynö alliyaskatsirmi tsaycho kaykaq runakunata Jesús nirqan alliyätsinqanta pitapis mana willakuyänanpä. Kutin kutin tsaynö nikaptinpis pïmaytami willayarqan. 37 Alliyätsinqanta rikarmi runakuna pasaypa kushikur niyarqan: "¡Llapantapis allitami ruran! ¡Alliyätsiptinmi upakunapis wiyayan y mana parlaqkunapis parlayan!"

Chusku waranqa runakuna mikuyänanpä milagruta Jesús ruranqan
Mateo 15.32-39

8 1 Tsay junaqkunami atskaq runakuna Jesús kaqman yapay qorikäyarqan. Mikuyänanpä imapis mana kaptinmi discïpulunkunata qayaykur Jesús nirqan: 2 "Kay runakunatami pasaypa kuyapä. Kimsa junaqnami mikuytapis mana yawaypa noqantsikwan kaykäyan. 3 Wakinqa karu markapitami shayämushqa. Mallaqllata 'aywakuyay' niptïqa wayinkunamanpis manarä chäyaptinchi shonqunkunapis aywapakäyanqa".

4 Discïpulunkunanami niyarqan: "Kay jäkuqchöqa ¿maychörä mikuyta tariykushun atskaq runakunapä?"

5 Jesúsnami tapurqan: "¿Aykatä tantaykikuna kaykan?"

Niptinnami niyarqan: "Taytay, qanchisllami".

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Tsaynö niyaptinmi runakuna jamakuyänanpä Jesús nirqan. Jamaskiyaptinnami qanchis tantata aptarkur Tayta Diosta mañakur agradëcikurqan. Nirkurnami pakiskir discïpulunkunata makyarqan aypukuyänanpä. 7 Tsaynöllami juk ishkay taksha pescädutapis Jesúsman apapäyarqan. Tsaykunatapis aptarkurmi Tayta Diosta agradëcikuskir runakunata aypuyänanpä discïpulunkunata makyarqan. 8 Tsaymi pacha junta llapanpis mikuyarqan. Sobraq kaqkunatanami qanchis canasta juntata discïpulunkuna qoriyarqan. 9 Tsaycho mikuqkunaqa chusku waranqanömi (4,000) kayarqan.

Mikuyta ushaskiyaptinnami aywakuyänanpä runakunata Jesús nirqan. 10 Nirkurnami *büquiman yarkurkur discïpulunkunawan Dalmanuta niyanqanman aywayarqan.

Milagrutarä rikayta munayanqan

Mateo 16.1-4

11 Chaykuyaptinmi *fariseukuna ishkitsiyta munar Jesústa niyarqan: "Taytay, Tayta Dios rasunpaypa kachamushunqaykita musyayänäpä ima milagrutapis ruramuy".† 12 Tsaynö niyaptinmi Jesús llakikur nirqan: "¿Imanirtä kanan witsan runakuna milagrutarä ruranäta munayan?† Rasunpaypami nï: Qamkuna munayanqaykinöqa manami ima milagrutapis rurashätsu".

13 Tsaynö niskirmi runakunata jaqiskir *büquiman yarkurkur discïpulunkunawan jukaq tsimpaman aywakuyarqan.

Fariseukuna mana criyiyanqanta levadüraman Jesús tinkutsinqan

Mateo 16.5-12

14 Jesúspa discïpulunkuna mirkapankuna apayta qonqashqa kayaptinmi *büquicho juk tantalla karqan. 15 Jesúsnami nirqan: "Paqtä *fariseukunapa y Herodespa levadüranta chaskiyankiman".† 16 Tsaynö niptinmi discïpulunkuna kikinkunapura niyarqan: "Tantata mana apamunqantsikpitami tsaynö nikämantsik".

17 Tsaynö parlaykäyanqanta tantiyaskirmi Jesús nirqan: "¿Imanirtä parlaykäyanki tantata mana apayämunqaykita? ¿Manaku tantiyayanki imapä parlanqätapis? ¿Juiciuynaqku kayanki? 18 Ñawiyuq kaykarpis ¿manaku rikayanki? Rinriyuq kaykarpis ¿manaku wiyayanki?† ¿Manaku yarpäyanki? 19 Pitsqa tantapita pitsqa waranqa (5,000) runakuna mikuyänanpä milagruta ruranqäpita sobraqkunata ¿ayka canasta juntatatä qoriyarqayki?"

Paykunanami niyarqan: "Chunka ishkaytami, taytay".

20 "Tsaynöpis qanchis tantapita chusku waranqa (4,000) runakuna mikuyänanpä milagruta ruraptï sobraqta ¿ayka canasta juntatatä qoriyarqayki?"

Paykunanami niyarqan: "Qanchistami, taytay".

21 Jesúsnami nirqan: "Tsaykunata rikaykarpis ¿manaku tantiyayanki?"

Betsaidacho qapra runata Jesús alliyätsinqan

22 Tsaypitanami Betsaida markaman chäyarqan. Tsaycho kaykäyaptinmi qapra runata pushaykur Jesústa rugayarqan alliyätsinanpä. 23 Tsaymi makinpita jancharkur markapita jukläman Jesús jipirqan. Tsaychömi qaprapa ñawinman toqapaykurnin yataykur tapurqan: "¿Rikankinaku?" nir.

24 Tsaymi rikachakuskir nirqan: "Jachakunatanömi runakunata rikaykä. Itsanqa puriykäyanmi".

25 Tsaymi ñawinta yapay yataykuptin llapantapis allina rikarqan.

---

†**8.11** Mat. 12.38; Luc. 11.16. †**8.12** Mat. 12.39; Luc. 11.29. †**8.15** Luc. 12.1. †**8.18** Jer. 5.21; Eze. 12.2; Mar. 4.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Alliyaskatsirmi Jesús nirqan: “Markaman mana yaykur [ni pitapis mana willar] wayikiman kutikuy”.

Jesús Cristo kanqanta Pedro ninqan
Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21

27 Tsaypitanami discïpulunkunawan Jesús aywarqan Cesarea de Filipupa caseriunkunaman. Aywaykäyanqanchömi discïpulunkunata tapurqan: “¿Pï kanqätatä runakuna niyan?”
28 Discïpulunkunanami niyarqan: “Wakinmi niyan Bautizaq Juan kanqaykita. Wakinnami niyan profëta Elías kanqaykita. Y wakinnami niyan mayqan profëtapis kanqaykita”.[†]
29 Jesúsnami tapurqan: “Qamkunaqa ¿pï kanqätatä yarpäyanki?”
Pedrunami nirqan: “Qamqa Tayta Dios kachamunqan Cristumi kaykanki”.[†]
30 Tsaynö niptinmi pitapis mana willayänanpä discïpulunkunata Jesús nirqan.[j]

Wanunanpä kanqanta Jesús willakunqan
Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27

31 Tsaypitanami discïpulunkunata Jesús willar nirqan: “*Runapa Tsurintami pasaypa ñakatsiyanqa. Mayor runakuna, mandaq sacerdötikuna y ley yachatsikuqkunami contran shärir wanutsiyanqa. Tsaypita kimsa junaqtaqa kawarimunqami”.
32 Tsaytaqa mana tumatsipayllapami Jesús nirqan. Tsaynö niptinmi jukläman qayaskir Pedro ollqutuparqan. 33 Tsaymi discïpulunkunaman Jesús tumaykur Pedruta nirqan: “¡Ñöpäpita witikuy, *Satanás! Qam manami munankitsu Tayta Dios munanqanta ruranäta, tsaypa trokinqa runa munanqanta ruranätami munanki”.
34 Nirkurmi discïpulunkunatawan runakunata qayaykur Jesús nirqan: “Pipis discïpulü kayta munarqa kikin munanqannö ama kawatsuntsu, tsaypa trokinqa cruzninta apaqnö noqata qatirämätsun.[k †] 35 Kawayninta salvayta munaqkunaqa kawayninta oqrayanqami. Kawayninta noqa raykuq y alli willakuynï raykuq oqraqkunami itsanqa kawayninta salvayanqa.[l †]
36 “Infiernuman qaykushqa kananpä kaptinqa ¿imapätä välin llapan mundupa duëñun kanqanpis? 37 Mayläya imaykayuq karpis manami imaykayuq kanqanwanqa salvacionta rantinqatsu. 38 Jutsasapa runakunapa ñöpancho pipis noqapita y willakuynïpita penqakuptinqa Runapa Tsurinpis Tayta Diospa munayninwan y *santu *angelninkunawan shamurmi paypita penqakunqa”.

9 1 Tsaypitanami Jesús nirqan: “Rasunpaypami nï: Manarä wanurmi wakinniki rikayanki Tayta Diospa *mandakuynin munayninwan shamuqta”.

Jesús chipipiykaq rikakunqan
Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36

2 Tsaypita soqta junaqtanami Pedruta, Santiaguta y Juanta

---

[j] **8.30** Tsay witsan Israel runakuna yarpäyarqan Cristuta Tayta Dios kachamuptin Roma runakunata guërracho vincinanpä kanqantami. Tsaynö yarpäyaptinpis Jesucristo manami guërrata rurananpätsu shamurqan, tsaypa trokinqa noqantsik raykuq cruzcho wanunanpämi. Tsaymi discïpulunkunata Jesús nirqan pay Cristo kanqanta pitapis mana willayänanpä. Tsaynö kaptinpis wanunqanpita kawaskamurmi itsanqa pïmaytapis willakuyänanpä nirqan (Mat. 17.9; 28.19). [k] **8.34** Jesucristo kawanqan witsanqa pipis cruzninta aparqan wanutsishqa kananpämi. Tsaymi *cruzninta apaqnö noqata qatirämätsun* nirqa jutsa ruraypä wanushqanö kar Jesucristuta qatiränanpä kanqanta nikan. [l] **8.35** Tsaynö nirmi Jesucristo nirqan: “Kikin munanqannö mana alli kawaqkunaqa manami salvakuyanqatsu. Noqa munanqänö kawaqkunami itsanqa salvakuyanqa”.
[†] **8.28** Mar. 6.14-15; Luc. 9.7-8. [†] **8.29** Juan 6.68-69. [†] **8.34** Mat. 10.38; 16.24; Luc. 9.23; 14.27; Juan 12.25. [†] **8.35** Mat. 10.39; Luc. 17.33; Juan 12.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pushakurkur juk jirkaman Jesús witsarqan. Tsaychömi rikaraykäyaptin Jesús juk niraqman tikrarqan.
3 Latsapanpis [rajunö] pasaypa yuraq rikakurmi empañakuyparä atsikyarqan. Mayjina taqsharpis manami pipis tsaynöqa yuraqätsintsu. 4 Tsaychömi rikayarqan Moisésta y Elíasta Jesúswan parlaykäyaqta.
5 Tsaymi Jesústa Pedro nirqan: "*Rabí, allipämi kaycho kaykäyä. Kimsa tsukllata rurayämushä: jukta qampä, jukta Moiséspä y jukta Elíaspä".
6 Mantsakashqa karmi mana cuentata qokur Pedro tsaynö nirqan.
7 Tsaynö parlaykaptinmi pukutay tsapaskirqan. Pukutaypitanami Tayta Dios nimurqan: "Paymi kuyay Tsurï.† Pay niyäshunqaykita käsukuyay".
8 Tsaynö nimuptinmi rikaykur pitapis rikayarqannatsu, sinöqa Jesúsllatanami.
9 Jirkapita uraykäyämuptinmi Jesús nirqan: "Jirkacho rikayanqaykita pitapis ama willayankirätsu. *Runapa Tsurin wanunqanpita kawarimuptinrä willakuyanki".
10 Tsaynö niptinmi pitapis willayarqantsu. Kikinpurami itsanqa parlayarqan: "Wanunqanpita kawarimunanpä parlarqa ¿imapitarä parlaykan?" nir.
11 Tsaymi Jesústa tapuyarqan: "¿Imanirtä ley yachatsikuqkuna niyan Cristo shamunanpä puntata Elíasrä shamunanpä kanqanta?"†
12 Jesúsnami nirqan: "Elías rasunpaypami puntata shamunqa llapanta kamarinanpä. Tsaynö kaptinpis Diospa palabranchömi nin Runapa Tsurinta chikir pasaypa ñakatsiyänanpä kanqanta. 13 Tsaynö kaptinpis Elíasqa maynami shamushqa.† Tayta Diospa palabrancho qellqaraykanqannöllami payta wanutsiyarqan".

Juk chöluta Jesús alliyätsinqan
Mateo 17.14-20; Lucas 9.37-43a

14 Jirkapita urämurmi tariyarqan ley yachatsikuqkunawan wakin discïpulunkuna rimanakuykäyaqta. Paykunatami atskaq runakuna juntaparaykäyarqan. 15 Jesústa rikaykurmi runakuna kushikurnin cörrilla aywar winchikuyarqan. 16 Jesúsnami discïpulunkunata nirqan: "¿Imanirtä ley yachatsikuqkunawan rimanakuykäyanki?"
17 Juk runanami nirqan: "*Rabí, tsurïta *supay upayätsinqanpita alliyätsipämänaykipämi apamushqä.
18 Tsurïtami supay illaqpita patsaman ishkitsin, pushuqaytapis aqtutsin y kiruntapis uchutsin. Tsarinqan hörami qerunö chukru tikraskin. Tsaymi supayta qarquyänanpä discïpuluykikunata rugakuptïpis qarquyta kamäpakuyashqatsu".
19 Jesúsnami nirqan: "¡Yärakuyniynaq runakuna! ¡Imayyaqrä qamkunawan kaykäshä! ¡Imayyaqrä qamkunata awantayäshayki! Mä tsay chöluta apayämuy".
20 Tsaynö niptinmi chöluta apayarqan. Jesústa rikaykur chöluta supay tsapiskiptinmi pushuqayta aqtur qoshparqan. 21 Chölupa taytantanami Jesús tapurqan: "¿Imaypitanatä supay ñakatsin?"
Taytannami nirqan: "Wamra kanqanpita patsami. 22 Atska kutimi wanutsiyta munar ninamanpis yakumanpis ishkitsin. Kuyapäyämarqa tsurïta alliyaykatsipayällämay".
23 Jesúsnami nirqan: "¿Imanirtä 'puëdirqa' nimanki? Rasunpaypa yärakamaptikiqa manami imapis ajatsu".
24 Tsaynö niptinmi chölupa taytan juklla nirqan: "¡Awmi, yärakümi! Mas yärakunäpä yanapaykallämay".

†**9.7** Mat. 3.17; Mar. 1.11; Luc. 3.22. †**9.11** Mal. 4.5-6. †**9.13** Mat. 11.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Atskaq runakuna tanqanakurrä
shamuykaqta rikarmi tsay chölucho
kaykaq supayta ollqutupar Jesús nir-
qan: "¡Upayätsiq supay! ¡Kay chölupita
ras yarquy! ¡Kananpitaqa payman
kutiynatsu!"
26 Tsaymi tsay supay qayarar chöluta
yapay ishkiskatsirqan. Tsaypita yar-
qurmi wanushqatanö jaqiriykur supay
aywakurqan. Chölu jitaraykaqta rikarmi
wanushqana kanqanta niyarqan.
27 Tsaynö kaptinpis makipita tsarirkur
alliyashqatanami Jesús ichirkatsirqan.
28 Tsaypita juk wayiman Jesús yay-
kuptinmi discïpulunkuna tapuyarqan:
"Noqakunaqa ¿imanirtä tsay supayta
qarquyta kamäpakuyashqätsu?"
29 Jesúsnami nirqan: "Tsaynö supay-
taqa [ayunar] Tayta Diosta mañakur-
rämi qarquyanki".

Wanunanpä kanqanta yapay willakunqan
Mateo 17.22-23; Lucas 9.43b-45

30 Tsaypita aywarmi discïpulunkuna-
wan Galileapa Jesús päsayarqan. Dis-
cïpulunkunallata yachatsiyta munarmi
maypa aywayanqantapis runakuna
musyayänanta munarqantsu. 31 Discï-
pulunkunata yachatsirmi Jesús nirqan:
"*Runapa Tsurintami chikiqninkunapa
makinman entreganqa. Wanutsiyap-
tinpis kimsa junaqtami kawarimunqa".
32 Tsaynö willaptinpis discïpulun-
kuna manami tantiyayarqantsu imata
ninqantapis. Mana tantiyarpis tapuy-
tami itsanqa mantsapäyarqan.

Wamranö kanantsikpä Jesús tantiyatsinqan
Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48

33 Tsaypita Capernaúm markaman
chaykur wayicho kaykarnami discï-
pulunkunata Jesús tapurqan: "Nänipa
shamur ¿imapitatä parlayashqayki?"
34 Mas mandaq kayta qechunakur
rimanakushqa karmi tapuptinpis upä-
lla kakuyarqan.† 35 Tsaypitanami Jesús
jamaykur chunka ishkay discïpulunku-
nata qayaskir nirqan: "Mayqanpis mas
mandaq kayta munarqa llapanpitapis
mas llampu shonqu kar wätaynölla
pïmaytapis yanapayätsun".†
36 Nirkurnami llapanpa chawpin-
cho juk wamrata marqarkur nirqan:
37 "Kay wamranö kaqkunata jutïcho
pipis chaskirqa noqatami chaskiyä-
man. Noqata chaskimarqa kachamaq
Taytätapis chaskiyanmi".†

Supayta qarquptin mana michäyänanpä Jesús yätsinqan
Lucas 9.49-50

38 Tsaypitanami Juan nirqan: "*Rabí,
noqakuna rikayashqämi juk runa
jutikicho *supaykunata qarquykaqta.
Noqantsikwan mana puriptinmi
michäyashqä".
39 Jesúsnami nirqan: "Ama michä-
yankitsu. Pipis jutïcho milagruta
ruraq kaqqa manami conträtsu parlan.
40 Contrantsik mana karqa favornin-
tsikmi kaykan.† 41 Rasunpaypami nï:
Discïpulü kayanqaykipita pipis juk
pucillu yakullatapis qarayäshurnikiqa
premiutami chaskinqa".†

Jutsaman pitapis mana ishkitsinanpä Jesús ninqan
Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2

42 "Pipis noqaman yärakamuqta juk
wamrallatapis jutsata ruratsiptinqa mas
allimi kanman mulinu rumita kunkan-
man watarkur lamarman jitarpuyaptin.
43 Makiki jutsata ruratsiyäshuptikiqa
roquskiyay. Imaypis mana upiq nina-
man ishkay makiyuq qaykushqa kayä-
naykipa trokinqa mas allimi kanman

† **9.34** Luc. 22.24. † **9.35** Mat. 20.26-27; 23.11; Mar. 10.43-44; Luc. 22.26. † **9.37** Mat. 10.40; Luc. 10.16; Juan 13.20. † **9.40** Mat. 12.30; Luc. 11.23. † **9.41** Mat. 10.42.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

juk makiyuqllapis *mana ushakaq kawayman yaykuyaptiki.† 44 [Infiernuchöqa runata ushakätsiq kurukuna manami imaypis wanuyanqatsu. Ninapis manami imaypis upinqatsu.]
45 "Chakiki jutsata ruratsiyäshuptikiqa roquskiyay. Infiernuman ishkay chakiyuq qaykushqa kayänaykipa trokinqa mas allimi kanman juk chakiyuqllapis mana ushakaq kawayman yaykuyaptiki. 46 [Infiernuchöqa runata ushakätsiq kurukuna manami imaypis wanuyanqatsu. Ninapis manami imaypis upinqatsu.]
47 "Ñawiki jutsata ruratsiyäshuptikiqa jipiskiyay. Infiernuman ishkay ñawiyuq qaykushqa kayänaykipa trokinqa mas allimi kanman juk ñawiyuqllapis Tayta Diospa *mandakuyninman yaykuyaptiki.† 48 Infiernuchöqa runata ushakätsiq kurukuna manami imaypis wanuyanqatsu. Ninapis manami imaypis upinqatsu.†
49 "Sacrificiuta kachitsarkur† rupatsiyanqannömi llapan runakunapis imayka ninapa päsaqnö ñakayanqa.
50 Kachiqa allimi. Qamyaskirqa manami imapäpis välinnatsu.† Runa mayikiwan kuyanakur alli kawarqa qamkunapis kachinömi kayanki".

Majayuqkuna mana rakikäyänanpä Jesús yachatsinqan

Mateo 19.1-12

10 1 Capernaúmpita aywarmi Judea provinciaman Jesús charqan. Nirkurnami Jordán mayu tsimpanman päsarqan. Tsaychöpis atskaq runakuna qorikäyaptinmi imaypis yachatsinqannölla yachatsirqan.
2 *Fariseukunapis tsayman aywaykurmi llutanta parlatsiyänan raykuq Jesústa tapuyarqan: "¿Warminpita runa rakikanmanku o manaku?"
3 Jesúsnami nirqan: "Moisés qellqanqancho ¿imatatä nin?"
4 Fariseukunanami niyarqan: "Moisés yachatsirqan pipis warminpita rakikayta munarqa divorciu papelta firmapaskir qarqunanpämi".†
5 Jesúsnami nirqan: "Moisés tsaynö yachatsirqan runakuna chukru shonqu kayaptinmi. 6 Tayta Diosqa kay patsata kamar ollquta y warmitami kamarqan.†
7 Tsaymi mamanpita y taytanpita runa yarqukun warminwan mana rakikaypa tänanpä. 8 Warminwan täkurnami jukllayllanöna kayanqa. Tsaynö kaykaptinqa mananami ishkaqnatsu kayan, sinöqa jukllayllanönami.† 9 Tsaymi Tayta Dios jukllatsanqantaqa pipis rakinmantsu".
10 Wayicho kaykarnami discïpulunkuna Jesústa tapuyarqan tsay yachatsinqanpita. 11 Tsaymi Jesús nirqan: "Mayqan runapis warminpita rakikaskir juk warmiwan tarqa adulteriu jutsatami ruran. 12 Tsaynöllami mayqan warmipis runanpita rakikaskir juk runawan tarqa adulteriu jutsata ruraykan".†

Wamrakunapä Tayta Diosta Jesús mañakunqan

Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17

13 Tsaypitanami wamrakunata Jesús kaqman apayarqan umankunata yataykur Tayta Diosta mañakunanpä. Apaqkunata discïpulunkuna michaykaqta 14 rikaykurmi Jesús ollqutupar nirqan: "Wamrakunata apayämunanta ama michäyaytsu. Wamranö kaqkunapämi Tayta Diospa *mandakuynin kaykan. 15 Rasunpaypami nï: Pipis Tayta Diospa mandakuyninta wamranö mana chaskirqa manami paypa mandakuyninman yaykunqatsu".
16 Tsaynö nirmi wamrakunata marqarkur umanta yataykurnin Tayta Diosta mañakurqan.

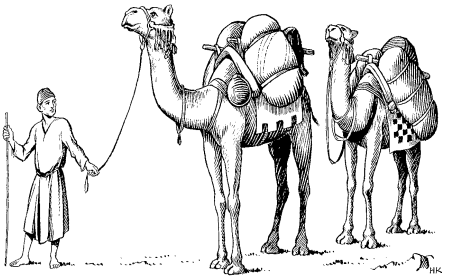
†**9.43** Mat. 5.30. †**9.47** Mat. 5.29. †**9.48** Isa. 66.24. †**9.49** Lev. 2.13; Eze. 43.24. †**9.50** Mat. 5.13; Luc. 14.34-35. †**10.4** Deut. 24.1-4; Mat. 5.31. †**10.6** Gén. 1.27; 5.2. †**10.7-8** Gén. 2.24. †**10.11-12** Mat. 5.32; 1Cor. 7.10-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Imaykayuq runa ajatarä salvakunanpä Jesús ninqan

Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30

17 Tsaypita Jesús aywaykaptinmi juk chölu cörrilla aywar puntanman qonqurikuykur nirqan: "*Rabí, alli runami kanki. ¿Imatatä ruräman *mana ushakaq kawayta tarinäpä?"
18 Jesúsnami nirqan: "¿Imanirtä alli runa kanqäta nimanki? Tayta Dios-llami alliqa. 19 Musyankimi mandamientukuna ninqanta: 'Ama runa mayikita wanutsinkitsu.† Ama majaykita qanratankitsu.† Ama suwakunkitsu.† Ama manakaqkunata pitapis tumpankitsu.† Ama runa mayikita llullapankitsu. Mamaykita y taytaykita alli rikanki†' ".
20 Tsay runanami nirqan: "Rabí, tsaykunataqa wamra kanqäpita patsami llapanta cumplishqä".
21 Tsaymi Jesús rikaykur kuyaparnin nirqan: "Jukrämi cumplinaykipä pishin. Llapan imaykaykikunatapis rantikuskir tsay qellayta muchuqkunata qaray. Tsaynö ruraptikiqa ciëluchömi riquëzayki kanqa. Nirkur [cruznikita umrukurkur] qatirämay".
22 Tsaynö niptinmi pasaypa imaykayuq kar tsay chölu llakishqa aywakurqan. 23 Tsaymi wakpa kaypa rikachakuskir discïpulunkunata Jesús nirqan: "¡Pasaypa ajami imaykayuq runakuna Tayta Diospa *mandakuyninman yaykuyänanpä!"
24 Tsaynö niptinmi discïpulunkuna mantsakashqa kayarqan. Tsaymi Jesús yapay nirqan: "Kuyay wamräkuna, ¡pasaypa ajami [imaykayuq kayninman yärakuq runakuna] Tayta Diospa mandakuyninman yaykuyänanpä!
25 Imaykayuq runa Tayta Diospa mandakuyninman yaykunqanpitaqa mas

Camëllukuna (10.25)

rasllami *camëllupis awjapa uchkunpa ullkunman".†
26 Tsaynö niptinmi discïpulunkuna masrä mantsakar kikinkunapura parlayarqan: "Tsaynö kaptinqa ¿pirä salvakunqa?"
27 Paykunata rikaykurmi Jesús nirqan: "Runakuna salvakunanpäqa pasaypa ajami kaykan. Tayta Dios-pämi itsanqa imapis ajatsu".
28 Pedrunami nirqan: "Taytay, noqakunaqa llapan imaykäkunatapis jaqiskirmi qamta qatiraykäyä".
29 Jesúsnami nirqan: "Rasunpaypami nï: Pipis wayinta, wawqinkunata, paninkunata, mamanta, taytanta, [warminta,] tsurinkunata y chakrankunatapis noqa raykuq y alli willakuynï raykuq jaqiq kaqqa
30 kay vïdacho juk pachak (100) kuti mastami chaskinqa. Tsaynöpami wayinkuna, wawqinkuna, paninkuna, mamankuna, tsurinkuna y chakrankunapis paypa kayanqa. Itsanqa chaskikamanqanpitami chikiyanqa. Tsaynö kaptinpis wak vïdacho mana ushakaq kawaytami tarinqa. 31 Atskaqmi kanan respitashqa kaykaqkuna manakaqman churashqa kayanqa. Manakaqman churashqa kaqkunanami respitashqa kayanqa".

---

†**10.19a** Éxo. 20.13; Deut. 5.17. †**10.19b** Éxo. 20.14; Deut. 5.18. †**10.19c** Éxo. 20.15; Deut. 5.19. †**10.19d** Éxo. 20.16; Deut. 5.20. †**10.19e** Éxo. 20.12; Deut. 5.16.
†**10.23-25** Prov. 11.28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wanutsiyänanpä kanqanta Jesús yapay willakunqan
Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34

32 Jerusalénpa aywar discïpulunkunapa puntantami Jesús aywarqan. Jerusaléncho wanutsiyta munayanqanta musyarmi discïpulunkuna y paywan aywaqkunapis mantsariykar aywayarqan. Tsaymi chunka ishkay discïpulunkunata jukläman qayaskir ima päsananpä kanqantapis willar Jesús nirqan: 33 "Musyayankimi Jerusalénman aywaykanqantsikta. Tsaychömi *Runapa Tsurinta prësu tsariskir mandaq sacerdötikunaman y ley yachatsikuqkunaman apayanqa. Paykunami wanutsiyänanpä condenayanqa. Mana Israel autoridäkunapa makinman entregayaptinmi 34 asipäyanqa, castigayanqa, toqapäyanqa y wanutsiyanqa. Tsaynö kaptinpis kimsa junaqtaqa kawarimunqami".

Santiago y Juan rugakuyanqan
Mateo 20.20-28

35 Tsaypitanami Zebedeupa tsurinkuna Santiago y Juan Jesúsman witiykur niyarqan: "*Rabí, rugakuyälläshayki".

36 Jesúsnami nirqan: "¿Imallatarä rugakamayta munaykäyanki?"

37 Paykunanami niyarqan: "Mandaq kanaykipä Tayta Dios churashuptiki juknïta derëchaykiman y juknïtana itsuqnikiman jamatsiyämanki".

38 Jesúsnami nirqan: "Imata mañakayämanqaykitapis manami musyayankitsu. ¿Noqa upunäpä kaq cöpata*m* upuyankimantsurä? ¿Awantayankimantsurä bautizayämänanpä kanqannö bautizayäshuptiki?"*n*

39 Tsaymi niyarqan: "Awmi, taytay".

Jesúsnami nirqan: "Rasunpaypami noqa upunäpä kaq cöpata upuyanki y bautizayämänanpä kanqannömi bautizayäshunki. 40 Tsaynö kaptinpis derëchäman ni itsuqnïman jamatsinäpä manami noqapitatsu kaykan. Tsaymanqa jamayanqa Taytä munanqan kaqkunallami".

41 Tsay rugakuyanqanta wiyaykurmi wakin kaq discïpulunkuna Juanta y Santiaguta ajapäyarqan. 42 Tsaymi discïpulunkunata qayaykur Jesús nirqan: "Musyayanqaykinöpis nación mandaq runakunaqa runakunata munayanqantami ruratsiyan. 43 Qamkunachöqa manami tsaynö kanmantsu. Mayqaykipis mandaq kayta munarqa wätaynölla runa mayikikunata yanapayay.† 44 Alli rikashqa kayta munarqa pïmaypäpis wätaynölla kayay.† 45 *Runapa Tsurinpis manami sirvishqa kananpätsu shamushqa, sinöqa sirvinanpämi† y runakuna raykuq wanur atskaqta salvananpämi".

Bartimeuta Jesús alliyätsinqan
Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43

46 Tsaypitanami Jericó markaman chäyarqan. Jericópita discïpulunkunawan y mas atskaq runakunawan yarquykäyaptinmi Timeupa tsurin Bartimeo limushnata mañakur nänicho jamaraykarqan. Payqa qaprami karqan. 47 "Nazaret runa Jesúsmi päsaykan" niyaptinmi qayakur nirqan: "¡*Davidpa Tsurin Jesús, kuyapaykallämay!"

48 Tsaynö qayakuptinmi upällakunanpä runakuna ollqutupäyarqan. Ollqutupäyaptinpis masrämi qayakur

---

m **10.38a** Cöpapä parlarqa Tayta Dios ajanar jutsa ruraqkunata castigananpä kanqanpitami parlarqan. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Sal. 75.8; Isa. 51.17; Jer. 25.15-29; Hab. 2.16.
n **10.38b** *Bautizayämänanpä kanqannö bautizayäshuptiki* ninanqa *wanutsiyämänanpä kanqannö wanutsiyäshuptiki* ninanmi.
† **10.42-43** Luc. 22.25-26. † **10.43-44** Mat. 23.11; Mar. 9.35; Luc. 22.26. † **10.45** Luc. 22.27; Juan 13.12-15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nirqan: “¡Davidpa Tsurin, kuyapaykallämay!”

49 Qayakunqanta wiyaskirmi Jesús ichiykur tsay qaprata qayatsirqan. Tsaymi qaprata runakuna niyarqan: “Kallpata tsariy. Jesúsmi qayashunki. Ras aywashun”.

50 Tsaynö niyaptinmi ras shärirkur punchunta jitaskir Jesús kaqman aywarqan. 51 Jesúsnami tapurqan: “¿Imacho yanapanätatä munanki?”

Qapranami nirqan: “¡*Rabí, ñawï alliyänantami munä!”

52 Jesúsnami nirqan: “Kananqa aywakuyna. Yärakamunqaykipitami ñawiki rikanqa”.

Tsaynö niptinmi jinan höra ñawin kichakaskirqan. Tsaypitanami Jesúspa qepanta aywarqan.

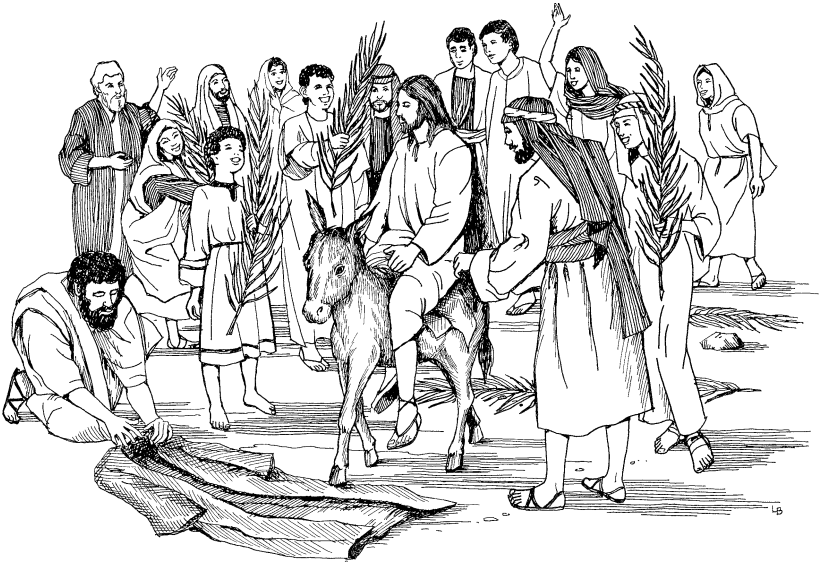
Jerusalénman Jesús yaykunqan
Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19

11 1 Jerusalénman Jesús aywarmi Olivos jirkancho Betfagé y Betania markakunaman chäyarqan. Tsaypitanami ishkay discïpulunkunata kachar 2 nirqan: “Taqay markaman aywayay. Charmi pipis manarä muntakunqan malta ashnu wataraykaqta tariyanki. Tsay ashnuta paskaskir apayämuy. 3 Tsaycho pipis ‘¿imanirtä ashnuta paskaykäyanki?’ niyäshuptikiqa ‘Señor Jesúsmi ministin. Rasllami kutitsiyämushä’ niyanki”.

4 Discïpulunkuna aywarmi tariyarqan wayi punkucho malta ashnu wataraykaqta. Tsay wayiqa näni kuchunchömi karqan. Paskayaptinmi 5 tsaycho kaykaq runakuna tapuyarqan: “¿Imanirtä ashnuta paskaykäyanki?”

6 Tsaynö niyaptinmi Jesús yachatsinqannölla discïpulukuna niyarqan. Tsaynö niyaptin “tsay höraqa apayay ari” niyarqan.

7 Ashnuta chaykatsir punchunkunata karunaparkuyaptinmi Jesús muntakurqan. 8 Muntashqa aywaptinmi atskaq runakuna punchunkunata jakunkunata näniman mashtar Jesústa kushishqa chaskiyarqan. Wakinnami palmakunapa llimllankunata pakiskir

Jerusalénman Jesús yaykunqan (11.8)

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

näniman mashtayarqan. 9 Tsaymi puntanta y qepanta aywaqkuna kushikur niyarqan: “¡Hosana![o] ¡Tayta Diospa jutincho shamuq runa alabashqa kaykullätsun! 10 ¡Paymi unay castantsik Davidnö mandamaqnintsik rey kananpä shamuykan! ¡Ciëluchöpis alabashqa kaykullätsun!”

11 Jerusalénman yaykurnami templupa patiunman Jesús aywarqan. Tsaycho rikapakuskirmi tardina kaptin chunka ishkay discïpulunkunawan Betania markaman kutiyarqan.

Hïgus jachata Jesús tsakitsinqan

Mateo 21.18-19

12 Waraynin junaq Betaniapita Jerusalénman Jesús kutiykarmi mallaqaskirqan. 13 Tsaymi hïgus jachata raprayuqtana karupita rikaykur wayuyninta ashiq aywarqan. Ashirpis wayunanpä tiempun manarä kaptinmi raprallanta tarirqan. 14 Tsaymi nirqan: “¡Kananpitaqa manami imaypis wayunkinatsu!”

Tsaynö ninqantami discïpulunkuna wiyayarqan.

Templucho rantikuqkunata Jesús qarqunqan

Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22

15 Jerusalénman chaykurnami templupa patiunman yaykuskir rantikuqkunata y rantipakuqkunatapis Jesús qarqurqan. Tsaynöllami qellay trukatsiqkunapa mësankunatapis[p] y paluma rantikuqkunapa cajonninkunatapis wikapar usharqan. 16 Tsaynöllami runakunata micharqan templu patiupa imatapis mana päsatsiyänanpä. 17 Nirkurnami nirqan: “¿Manaku kaynö qellqaraykan: ‘Wayïqa maytsay nación runakuna mañakayämänanpämi kanqa’?[†] Tsaynö nikaptinpis qamkunaqa suwakunapa machayninmanmi tikratsiyashqayki”.[†]

18 Tsaynö ninqanta wiyarmi mandaq sacerdötikuna y ley yachatsikuqkuna willanakuyarqan imanöpapis Jesústa wanutsiyänanpä. Tsaynö kaptinpis Jesús yachatsinqanta runakuna kushishqa chaskiyaptinmi paykunata mantsar prësu tsariyarqantsu. 19 Tsakaykaptinnami Jerusalénpita yarqur Jesús aywakurqan.

Hïgus jachata tsakishqatana tariyanqan

Mateo 21.20-22

20 Waraynin tuta Jerusalénman discïpulunkunawan Jesús kutirmi hïgus jacha pasaypa tsakishqana kaykaqta rikayarqan. 21 Jesús ninqanta yarpaskirmi Pedro nirqan: “*Rabí, ‘manami wayunkinatsu’ ninqayki hïgus jachata rikay. Pasaypa tsakishqanami kaykan”.

22 Jesúsnami nirqan: “Tayta Diosman yärakuyay. 23 Rasunpaypami nï: Pipis llapan shonqunwan Tayta Diosman yärakur y ninqannö kananpä kanqanta criyirqa taqay jirkata ‘kaypita lamarman ayway’ niptinpis aywanqami.[†] 24 Tayta Diosta mañakurqa chaskiyänaykipä kanqanta criyiyanki. Tsaynö criyirqa mañakuyanqaykita chaskiyankimi.

25 “Tsaynöpis Tayta Diosta mañakuyanqayki höra ajanätsishuqnikita manarä perdonashqa karqa juklla perdonayay. Tsaynö perdonayaptikiqa qamkunatapis ciëlucho kaykaq Taytayki perdonayäshunkimi.[†] 26 [Runa mayikita mana perdonayaptikiqa qamkunatapis jutsa rurayanqaykita manami perdonayäshunkitsu]”.

---

[o] **11.9** Israel runakuna *Hosana* niyarqan Tayta Diosta alabarmi. [p] **11.15** Jesús kawanqan witsanmi Roma runakunapa qellayninta Israel runakuna manijayaq imatapis rantipakuyänanpä. Tayta Diospä ofrendata apayänanpämi itsanqa templuman apananpä kaq qellaytarä trukatsiyaq.

[†] **11.17a** Isa. 56.7. [†] **11.17b** Jer. 7.11. [†] **11.23** Mat. 17.20; 1Cor. 13.2. [†] **11.25** Mat. 6.14-15.

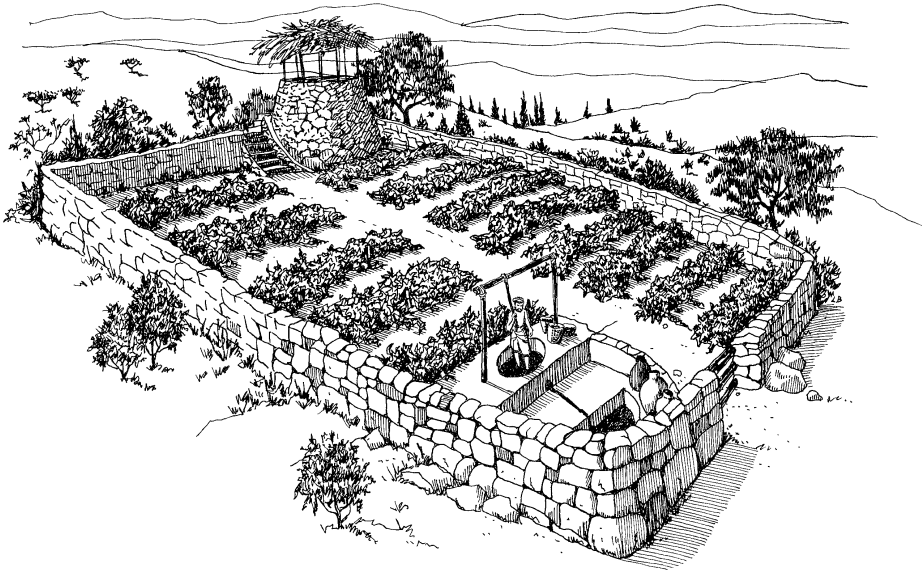
La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesústa sacerdötikuna tapuyanqan
Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8

27 Tsaypitanami discïpulunkunawan
Jerusalénman Jesús charqan. Tem-
plupa patiuncho Jesús puriykaptinmi
mandaq sacerdötikuna, ley yachatsi-
kuqkuna y Israel mayor runakunapis
28 tapuyarqan: "Qamqa ¿pipa munay-
ninwantä rantikuqkunata qarqush-
qayki? ¿Pitä tsaynö qarqunaykipä
nishushqayki?"
29 Jesúsnami nirqan: "Qamkunatapis
mä tapuyäshayki. Tapunqäta niyäma-
ptikiqa noqapis willayäshaykimi pipa
munayninwan qarqunqäta. 30 ¿Pitä
Juanta kachamushqa bautizananpä?
¿Tayta Diosku o runakunallaku? Mä
niyämay".
31 Tsaynö tapuptinmi kikinkunapura
niyarqan: "Tayta Dios kachamun-
qanta nishqaqa: '¿Imanirtä criyiyash-
qaykitsu?' nimäshunmi. 32 Tsaynöpis
manami nishwantsu runakuna kacha-
yämunqanta".
Juan profëta kanqanta llapan runa-
kuna yarpäyaptinmi runakunapita
mantsapakur tsaynö niyarqan.
33 Tsaymi Jesústa niyarqan: "Manami
musyayätsu pï kachamunqantapis".
Jesúsnami nirqan: "Noqapis manami
willayäshaykitsu pipa munayninwan
rantikuqkunata qarqunqäta".

Chakra arrendaq runakunaman tinkutsiypa Jesús yachatsinqan
Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19

12 1 Tsaypitanami tinkutsiypa
yachatsir Jesús nirqan: "Juk
runashi chakranman üvata plantay-
katsir† entëru kuchunpa pirqatsinä.
Üvata jaruyänanpäshi pözuta rura-
tsinä. Chakranta täpananpäshi törri-
tapis shäritsinä. Llapanta ruraskatsir-
nashi chakranta arrendakuskir juklä
markapa aywakunä.

Üva chakra
(12.1-11)

† **12.1** Isa. 5.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 "Cosëcha qallaykuptinnashi juk
wätayninta kachanä üva chakra
arriendunpita cobrakamunanpä. 3 Tsay
wätay chaykuptinshi pasaypa maqas-
kir jinayllata qarquskiyänä. 4 Tsayshi
chakrayuq runa juk wätayninta yapay
kachanä. Tsaytapis ashllirninshi [saq-
mar] umantapis rachiyänä. 5 Tsaypita
juk wätayninta kachaptinpis wanutsi-
yänäshi. Tsaynöllashi atskaqta kachap-
tinpis wakinta maqayänä y wakintana
wanutsiyänä.

6 "Wätayninkuna manana kaptinna-
shi kuyay tsurintana kachanä. Tsay
tsurinta kacharshi ninä: 'Tsurïtaqa res-
pitayanqami'. 7 Tsayshi tsurin ayway-
kaqta rikaykur chakra arrendaqkuna
willanakur niyänä: 'Taqaymi kay
chakrawan quëdanqa. Noqantsik cha-
kranwan quëdakunantsikpä wanuska-
tsishun'. 8 Chaykuptinnashi willanaku-
yanqannölla wanuskatsir üva chakra-
pita jukläman jitariyänä".

9 Tsaynö willakuskirnami Jesús nir-
qan: "Tsay üva chakrayuq ¡imatarä
tsay runakunata ruranqa! ¿Mana-
tsurä llapanta wanutsinqa? Nirkurmi
chakrantapis juktana arrendakunqa.
10 ¿Manaku liyiyashqayki Tayta Diospa
palabran ninqanta? Tsaychömi nin:

" 'Wayi shäritsiqkuna "kay
rumiqa manami allitsu" nir
jitariyanqanmi wayi esquïnan
cimientuchöna churaraykan.
11 Tsaynö kananpä Tayta Diosmi
kamakätsishqa.
Tsaypitami pasaypa espantashqa
kaykantsik' ".[q †]

12 Jesús tsaynö niptinmi tan-
tiyayarqan paykunapa contran
parlaykanqanta.[r] Tsaymi prësu tsari-
tsiyta munarpis runakunata mantsar
aywakuyarqan.

Impuestuta pägayänanpä kanqanta tapuyanqan

Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26

13 Tsaypitanami *fariseukunata y
Herodespa janan shäriq runakunata
Jesús kaqman kachayarqan llutanta
parlatsiyänanpä. 14 Chaykurnami
niyarqan: "*Rabí, noqakuna musya-
yämi rasun kaqllata yachatsinqaykita.
Manami runakuna alabayäshunaykita
munartsu yachatsinki, tsaypa trokinqa
Tayta Dios munanqannöllami. Roma-
cho mandaq *Césarpä ¿impuestuta
pägashwanku o manaku?"[s]

15 Llutanta parlatsiyänanpä tapuyan-
qanta tantiyarmi Jesús nirqan: "¿Ima-
nirtä llutanta parlatsimayta muna-
yanki? Mä qellayta rikatsiyämay".

16 Tsaynö niptinmi qellayta apa-
päyarqan. Tsayta rikaykurmi Jesús
tapurqan: "Kay qellaycho ¿pipa retra-
tuntä kaykan? Tsaynöpis ¿pipa jutintä
qellqaraykan?"

Paykunanami niyarqan: "Mandaq
Césarpami".

Impuestuta päganapä qellay
(12.16)

[q] **12.11** Tsay rumimanmi Jesucristo tinkutsikurqan. Tsaynö nirmi tantiyatsirqan chikiyaptinpis llapanpitapis mas munayyuq kananpä Tayta Dios churanqanta. [r] **12.12** Chakrayuqqa Tayta Diosmi. Chakrayuq kachanqan wätayninkunanami Tayta Diospa profëtankuna. Chakrayuqpa tsurinnami Jesucristo. Chakra arrendaq mana alli runakunanami Jesucristupa contrankuna. [s] **12.14** Israel runakuna yarpäyarqan Romapä impuestuta pägar Tayta Diospa contran kayanqantami. Tsaymi: "Impuestuta pägashun" Jesús niptinqa Diospa contran parlanqanta niyanman karqan. "Ama pägashuntsu" niptinqa Roma autoridäkunami ajanäyanman karqan.
[†] **12.11** Sal. 118.22-23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Jesúsnami nirqan: “Césarpa kaqtaqa Césarta entregayay. Tayta Diospa kaqtaqa Tayta Diosta entregayay”.[t]
Tsaynö niptinmi tsay runakuna ima niytapis kamäpakuyarqantsu.

Wanushqakuna kawariyämunanpä kanqanta tapuyanqan

Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40

18 Tsaypitanami *saduceukunapis Jesústa tapuq aywayarqan. Paykunaqa manami criyiyantsu wanuqkuna kawariyämunanpä kanqanta.[†] Tsaymi Jesústa tapuyarqan: 19 “*Rabí, Moisés qellqanqanchömi nin: ‘Warmiyuq runa tsuriynaq wanuptin wawqinmi llumtsuynin viüdawan tanqa. Tsaynöpami wamrankuna kaptin tsay wanuq wawqinpa tsurinkunanö kayanqa’.[†] 20 Kanan niyäshayki. Juk kutishi qanchis wawqikuna kayänä. Mayor kaqshi juk warmiwan tar manarä tsurin kaptin wanunä. 21 Tsayshi qepan kaq wawqinna tsay viüdawan tänä. Paypis tsurin manarä kaptinshi wanunä. Tsaypita mas qepan kaqnashi tsay viüdawan tänä. Paypis tsurin manarä kaptinshi wanunä. 22 Tsaynöllashi llapan wawqinkuna tsay viüdallawan täyänä. Tsurinkuna manarä kaptinshi llapanpis wanuyänä. Tsaypitanashi tsay viüdapis wanukunä. 23 Wanushqakuna kawariyämunan junaqqa ¿mayqanpa warminrä kanqa, qanchis wawqiwan tashqa kaykaptinqa?”

24 Jesúsnami nirqan: “Qamkunaqa llutantami yarpäyanki. Manami Tayta Diospa palabrantapis ni Tayta Dios munayyuq kanqantapis tantiyayankitsu. 25 Kawarimurqa mananami pipis majatsakanqanatsu, tsaypa trokinqa ciëlucho *angelkunanöllanami kayanqa. 26 Wanushqakuna kawariyämunanpä kanqanta ¿manaku Moisés qellqanqanta liyiyashqayki? Rupaykaq shirakapitami Moisésta Tayta Dios nirqan: ‘Noqaqa Abrahampa, Isaacpa y Jacobpa Diosninmi kaykä’.[†] 27 Tayta Diosqa manami wanushqakunapa Diosnintsu, tsaypa trokinqa kawaqkunapa Diosninmi. Tsayta mana tantiyarmi qamkuna llutanta yarpäyanki”.

Mas cäsukunantsikpä kaq mandamientu

Mateo 22.34-40; Lucas 10.25-28

28 Jesús alli contestanqanta wiyarmi ley yachatsikuq runapis tapurqan: “¿Mayqan mandamientutatä mas cäsukushwan?”

29 Jesúsnami nirqan: “Mas cäsukunantsikpä kaq mandamientumi nin: ‘Israel runakuna, shumaq wiyakuyay. Tayta Diosnintsikqa jukllayllami. 30 Tayta Diosta *kuyayanki llapan shonquykikunawan, llapan voluntänikikunawan, llapan yarpaynikikunawan y llapan kallpaykikunawan’. [Tsayqa mas cäsukunantsikpä kaq mandamientumi.][†] 31 Tsaynöllami jukaq mandamientupis nin: ‘Kikiki kuyakunqaykinö runa mayikita kuyanki’.[†] Tsay ishkan mandamientukunata mas cumplinantsiktami Tayta Dios munan”.

32 Tsaymi ley yachatsikuq runa nirqan: “*Rabí, rasun kaqtami nishqayki. Rasunpaypapis jukllayllami Tayta Diosqa. Paypita mas juk diosqa manami kantsu.[†] 33 Tsay ishkay mandamientukunata cumplinqantsikqa llapan sacrificiupitapis mas allimi kaykan”.[†]

34 Shumaq yarpachakuskir niptinmi Jesús nirqan: “Qamqa Diospa *mandakuyninman yaykunaykipänami kaykanki”.

Alli contestaptinmi pipis tapuyta valurarqannatsu.

---

[t] **12.17** Tayta Diospa kaqqa vïdantsikmi kaykan.
[†] **12.18** Hech. 23.8. [†] **12.19** Deut. 25.5. [†] **12.26** Éxo. 3.6. [†] **12.29-30** Deut. 6.4-5. [†] **12.31** Lev. 19.18. [†] **12.32** Deut. 4.35. [†] **12.33** Ose. 6.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Davidpitapis Cristo mas mandaq kanqan

Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44

35 Templupa patiuncho yachaykätsirmi runakunata Jesús nirqan:
"¿Imanirtä ley yachatsikuqkuna niyan *Davidpa Tsurin Cristo kanqanta?
36 Espíritu Santu tantiyatsiptinmi kikin Davidpis nirqan: 'Mandamaqnïtami Tayta Dios nirqan: Derëchäman jamakamuy llapan chikishuqnikikunata munaynikiman churamunqäyaq'.†
37 "Tsaynö nikaptinqa ¿imanöpatä Cristuqa Davidpa Tsurin kanman kikin Davidpis mandaqnin kanqanta nikaptinqa?u"

Jesús tsaynö yachatsiptinmi runakuna kushikuyarqan.

Ley yachatsikuqkunawan fariseukuna mana alli ruraq kayanqanta Jesús ninqan

Mateo 23.1-12; Lucas 20.45-47

38 Tsaypitanami Jesús nirqan: "Paqtä ley yachatsikuqkunanö kayankiman. Paykunaqa runa tukurmi chaki puntanyaq latsapan jatishqa puriyan. Pläzakunachöpis winchikur respitayänantami munayan. 39 *Sinagögakunachöpis punta kaq bancakunamanrämi jamakuyan. Mikuyänanpä qayatsiyaptinpis mësamanrämi jamakuyan.
40 Viüdakunapa imantapis qechuyan. Nirkurmi *santu tukurnin unayyaq Tayta Diosta mañakuyan. Tsaynö kayanqanpitami Tayta Dios mana kuyapaypa masrä castiganqa".

Muchuq viüda ofrendata churanqan

Lucas 21.1-4

41 Tsaypitanami templucho ofrenda wiñakuyänan babul frentincho Jesús jamaraykar rikarqan runakuna ofrendata wiñaqta. Tsaynöllami rikarqan imaykayuq runakuna atska qellayta wiñaykäyaqta. 42 Tsayman chaykurmi juk muchuq viüdapis ishkay centävullata wiñarqan. 43 Tsayta rikaykurmi discïpulunkunata qayaykur Jesús nirqan: "Rasunpaypami nï: Kay muchuq viüdaqa llapanpitapis mas atskatami wiñashqa. 44 Wakinkunaqa sobraq kaqllantami wiñayashqa. Kay viüdami itsanqa tsaylla rantipakunanpä kaykaptinpis llapanta wiñashqa".

Templuta juchutsiyänanpä kanqanta Jesús willanqan

Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6

13 1 Templupa patiunpita yarquykaptinmi juk discïpulun Jesústa nirqan: "¡*Rabí, rikay! ¡Kuyayllapä jatusaq rumikunawanmi templuta y ñöpancho kaq cuartukunatapis shäritsiyashqa!"
2 Jesúsnami nirqan: "Kay llapan rikayanqaykita chipyaqmi juchutsiyanqa. Manami ni juk rumillapis pirqaraykar quëdanqatsu".

Manarä kutimuptin imanö kananpä Jesús ninqan

Mateo 24.3-14; Lucas 21.7-19

3 Templu tsimpan Olivos jirkancho kikillankuna jamaykäyanqanchömi Pedro, Santiago, Juan y Andrés Jesústa tapuyarqan: 4 "Taytay, willaykayämay. ¿Imaytä ninqaykinö kanqa? Tsaynö kananpä ¿ima señaltä kanqa?"
5 Jesúsnami nirqan: "Paqtä pipis engañayäshunkiman. 6 Atskaqmi jutïcho shamur niyanqa 'noqami Cristo kaykä' nir. Tsaynö nirmi atskaq runakunata engañayanqa. 7 Guërra kaptinpis y guërra kananpä kanqanta musyarpis ama mantsariyaytsu. Puntataqa

---

u **12.37** Cristuqa manami David casta kanqantatsu ñëgarqan, sinöqa Davidpita mas munayyuq kanqantami nirqan.
† **12.36** Sal. 110.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsaykunarämi kanqa. Tsaynö kaptinpis kay patsaqa manarämi ushakanqarätsu. 8 Juk nacionmi juk nacionwan guërrata rurayanqa y juk marka runakunami juk marka runakunawan wanutsinakuyanqa. Tsaynöllami maytsaychöpis terremötu kanqa. Muchuypis pasaypami kanqa. Tsay ñakaykunaqa qallaykunanllarämi kanqa.

9 "Alcäbu kayanki. Chikiyäshurnikimi prësu tsariykur autoridäkunaman apayäshunki. *Sinagögakunachöpis asutatsiyäshunkimi. Noqa raykuqmi gobernadorkunamanpis y reykunamanpis prësu apayäshunki. Tsaynöpami willakuynïta paykunatapis willayanki. 10 Manarä kay patsa ushakaptinmi maytsay nacionchöpis noqapä willakuyanqa.

11 "Autoridäkunaman apayäshuptiki llakikur ama niyankitsu '¿imatarä nishä?' Tsay hörami imata parlayänaykipäpis Espíritu Santu tantiyatsiyäshunki. Manami kikikikuna yarpäyanqaykitatsu parlayanki, sinöqa Espíritu Santu tantiyatsiyäshunqaykitami.† 12 Noqa raykuqmi wawqintapis, tsurintapis y taytantapis wanutsiyänanpä autoridäkunaman entregayanqa. 13 Noqa raykuqmi pïmaypis chikiyäshunki. Tsaynö chikiyäshuptikipis wanuyanqaykiyaq yärakurqa salvashqami kayanki.†

Ñakaykuna kananpä kanqanta Jesús tantiyatsinqan

Mateo 24.15-28; Lucas 21.20-24

14 "[Profëta Daniel qellqanqannöllami] Tayta Dios mana munanqanta templucho rikayanki.† (Kay qellqanqäta liyiqkunaqa shumaq tantiyakuyätsun.)[v] Tsaynö kaykaqta rikar Judea markakunacho taqkuna jirkakunapa qeshpir aywakuyätsun. 15 Wayi janancho kaykaqkuna[w] imankunatapis mana jipiypa aywakuyätsun. 16 Chakracho kaykaqkunapis ni punchun jipiqpis ama kutiyätsuntsu.† 17 ¡Ay imanörä ñakayanqa qeshyaq warmikuna y llullu wamrayuq warmikuna! 18 Tayta Diosta mañakuyay qeshpiyanqayki junaq tamya killacho mana kananpä.

19 "Tsay witsanqa runakuna pasaypami ñakayanqa. Tayta Dios kay patsata kamanqanpita patsa manami imaypis tsaynöqa ñakayashqatsu. Tsaynöpis yapayqa mananami imaypis tsaynö ñakayanqanatsu.† 20 Akranqan runakunata kuyaparmi Tayta Dios tsay ñakay junaqkunata päsatsinqa. Mana päsatsiptinqa llapanpis wanurmi ushakäyanqa.

21 " 'Tayta Dios kachamunqan Cristo kaychömi kaykan' niyäshuptikipis ama criyiyankitsu. 'Washachömi kaykan' niyäshuptikipis ama cäsuyankitsu. 22 Tsay witsanmi Cristo tukuqkuna y llulla profëtakunapis yuriyämunqa. Runakunata criyitsiyänan raykuqmi mantsakaypä milagrukunatapis rurayanqa. Tsaynö rurarmi Tayta Dios akranqan runakunatapis engañayta munayanqa. 23 Paykunata mana criyiyänaykipä shumaq tantiyakuyay. Manarä tsaynö kaptinmi musyayänaykipä willaykä".

Jesús kay patsaman kutimunanpä kanqan

Mateo 24.29-44; Lucas 21.25-33

24 "Pasaypa ñakaykuna päsaskiptinnami rupaypis tsakaskinqa, killapis

---

[v] **13.14** *Kay qellqanqäta liyiqkunaqa shumaq tantiyakuyätsun* ninqanqa manami Jesucristo ninqantsu, sinöqa kay libruta qellqaq Marcos yapanqanmi kaykan. [w] **13.15** Tsay witsanmi wayita qatananpa trokin vïga jananman tsaqllaskir mituwan lashtayaq. Tsay jananchönami awakuyaq, aqakuyaq y trïgutapis akrayaq.

† **13.9-11** Mat. 10.17-20; Luc. 12.11-12. † **13.13** Mat. 10.22. † **13.14** Dan. 9.27; 11.31; 12.11. † **13.15-16** Luc. 17.31. † **13.19** Dan. 12.1; Apoc. 7.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

atsikyanqanatsu, 25 qoyllurkunapis
shushuyämunqa y ciëlupis tsuktsuk-
yanqa.† 26 Tsaypitanami runakuna
rikayanqa *Runapa Tsurin pukutay
janancho chipipiykar pasaypa munay-
yuq shamuykaqta.† 27 Tsaypitanami
*angelninkunata kachamunqa akran-
qan kaqkunata maytsaypitapis qoriyä-
munanpä.

28 "Hïgus jachata rikar tantiya-
yay. Raprankuna sheqllimuptinmi
usya tiempu qallananpäna kanqanta
musyayanki. 29 Tsaynöllami ninqänö
päsanqanta rikar musyayanki *Runapa
Tsurin kutimunanpäna kanqanta.
30 Rasunpaypami nï: Kanan tiempu
runakuna manarä ushakaptinmi lla-
pan ninqäkuna cumplinqa. 31 Ciëlu y
kay patsa ushakaptinpis noqa ninqä-
kunaqa manami ushakanqatsu.

32 "Runapa Tsurin imay junaq imay
höra kutimunanpä kanqanta manami
ciëlucho kaykaq angelkunapis ni
Diospa Tsurinpis ni pï runapis musya-
yantsu.† Tsaytaqa Taytallämi musyan.
33 ¡Maya mayalla kaykäyay! [Tayta
Diosta mañakuyay.] Manami mus-
yayankitsu imay kutimunanpä kan-
qanta".

34 "Shumaq tantiyakuyay. Juk runa-
shi wayinta rikayänanpä wätayninku-
nata kachapaykur karupa aywakunä.
Punku kichapaqnintanashi yätsinä
maya mayalla kaykänanpä.† 35 Tsaymi
kamarikushqallana kayänayki. Wayi-
yuq[x] imay kutimunanpä kanqanta-
pis manami musyayankitsu. Patsa
tsakanqan höra, pullan paqas höra,
wallpa waqay höra o patsa wäray-
tsurä chämunqa. 36 Mana yarpash-
qata chämurtä punukashqa kaykaqta
tariyäshunkiman. 37 Manami qamku-
nallatatsu nï, sinöqa llapan runaku-
natami. Tsaynö willaykaptïqa maya
mayalla kaykäyay".

Jesústa wanutsiyänanpä willanakuyanqan

Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53

14 1 Jesús tsaynö yachatsirqan
*Pascua† fiesta y Levadüray-
naq Tanta Mikuna fiesta qallananpä
ishkay junaq pishiykaptinmi. Tsay
junaqkunami mandaq sacerdötikuna
y ley yachatsikuqkuna willanakuyar-
qan runakunata mana musyatsiyllapa
Jesústa imanöpapis tsariskir wanutsi-
yänanpä. 2 Tsaymi niyarqan: "Fies-
tachöqa ama tsarishuntsu. Tsaycho
tsarishqaqa contrantsikmi runakuna
shäriyanqa".

Jesúspa umanman perfümita wiñapanqan

Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8

3 Betania markacho leprösu niyan-
qan Simónpa wayincho Jesús kaykap-
tinmi juk warmi charqan alabastro
rumipita rurashqa pömucho perfümin
aptashqa. Tsay perfümi nardupita
rurashqa karmi pasaypa chanin kar-
qan. Mësacho Jesús kaykaptinmi tsay
warmiqa pömupa shiminta pakis-
kir Jesúspa umanman wiñaparqan.†
4 Tsayta rikaykurmi wakin tsaycho
kaykaqkuna ajanar niyarqan: "¿Ima-
pätä tsay perfümita perditsishqa?
5 Tsaypa trokinqa juk wata arupakur
gänanqantsikpita maschömi ranti-
kushwan karqan.[y] Tsay qellaywanqa
muchuqkunata yanapashwanmi kar-
qan".

---

[x] **13.35** Wayiyuqpä parlarqa kikinpämi Jesucristo parlarqan. [y] **14.5** Griëguchömi nin kimsa pachak (300) denariupita mascho rantikuyänanpä kanqanta. Juk denariuqa juk junaq aruypa chaninmi karqan.

† **13.24-25** Isa. 13.10; Joel 2.10, 31; 3.15; Apoc. 6.12-13. † **13.26** Dan. 7.13; Apoc. 1.7. † **13.32** Mat. 24.36. † **13.34** Luc. 12.36-38. † **14.1** Éxo. 12.1-27; Deut. 16.1-8. † **14.3** Luc. 7.37-38.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö nirmi tsay warmita ajapäyarqan.
6 Jesúsnami nirqan: "¿Imanirtä kay warmita manakaqman churayanki? Payqa allitami rurashqa. 7 Muchuqkunaqa qamkunawanmi imaypis kaykäyanqa.† Noqami itsanqa qamkunawan kashänatsu. 8 Pampashqa kanäpämi payqa perfümita wiñapaykäman. 9 Rasunpaypami nï: Maytsaychöpis willakuynïta willakurmi kay warmi perfümita wiñapämanqanta willakuyanqa".

Jesústa rantikunanpä Judas Iscariote conträtuta ruranqan

Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6

10 Jesúspa apostolnin Judas Iscariotimi mandaq sacerdötikunaman aywaykur Jesústa entregananpä nirqan. 11 Tsaymi sacerdötikuna kushikur pägayänanpä awniyarqan. Judasnami yarpachakurqan imay höra Jesústa entregananpäpis.

Pascua mikuyta discïpulunkunawan Jesús mikunqan

Mateo 26.17-25; Lucas 22.7-14, 21-23; Juan 13.21-30

12 Levadüraynaq Tanta Mikuna fiesta qallaykunan junaqmi *Pascuacho mikuyänanpä carnishta pishtayaq. Tsay junaqmi discïpulunkuna Jesústa tapuyarqan: "Taytay, Pascua mikuyta mikunantsikpä ¿maychötä kamariyämushä?"
13 Tsaynö niyaptinmi ishkay discïpulunkunata Jesús nirqan: "Jerusalénman aywayay. Tsayman charmi juk runa uylluwan yakuta apaykaqta tariyanki. Tsay runapa qepallanta aywayanki may wayimanpis chanqanyaq. 14 Tsaycho wayiyuqta niyanki: '¿Mayqan cuartuchötäshi discïpulunkunawan Pascua mikuyta Jesús mikunqa?' 15 Wayiyuqnami altuscho jatun cuartu kamarishqa kaykaqta rikatsiyäshunki. Tsaycho mikunantsikpä kamariyanki".
16 Tsaymi Jerusalénman discïpulunkuna aywar Jesús ninqannölla tariyarqan. Tsaychömi Pascua mikuyta kamariyarqan.
17 Patsa tsakaykaptinnami chunka ishkay discïpulunkunawan tsay wayiman Jesús chäyarqan. 18 Mikuykarnami Jesús nirqan: "Rasunpaypami nï: Qamkunapita juknikimi prësu tsariyämänanpä entregamanqa. Tsaynö entregamanqa noqawan juntu mikuykaqmi".†
19 Tsaynö niptin llakikurmi juknin juknin Jesústa tapuyarqan: "¿Noqatsurä kä?" nir.
20 Jesúsnami nirqan: "Qamkunapita juknikimi kaykan. Paymi noqawan juntu tantata plätucho tullpuykan. 21 Rasunpaypami *Runapa Tsurinqa qellqaraykanqannölla ñakar wanunqa. Payta entregaq runami itsanqa pasaypa kuyapaypä kanqa. Tsay runaqa ama yurinmanpistsu karqan".

Mushuq pactupä Jesús yachatsinqan

Mateo 26.26-30; Lucas 22.15-20; 1 Corintios 11.23-25

22 Mikuykäyaptinmi tantata aptarkur Tayta Diosta Jesús agradëcikurqan. Tantata pakiskirnami discïpulunkunata makyar nirqan: "Kay tantata mikuyay. Kayqa cuerpümi".
23 Tsaynöllami vïnuyuq cöpata aptarkur Tayta Diosta agradëcikurqan. Nirkurnami discïpulunkunata makyaptin llapankuna upuyarqan. 24 Tsaypitanami nirqan: "Kay vïnuqa Tayta Dios [mushuq] *pactuta ruranpä† jichanqä yawarnïmi. Atskaq runakuna jutsankunapita perdonashqa kayänanpämi yawarnïta jichar wanushä.† 25 Rasunpaypami nï: Kananpitaqa vïnuta manami yapay upushänatsu hasta Tayta Diospa *mandakuynincho mushuq vïnuta upunqäyaq".

---

†**14.7** Deut. 15.11. †**14.18** Sal. 41.9. †**14.24a** Jer. 31.31-34. †**14.24b** Éxo. 24.8; Zac. 9.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Tsaynö niskirnami discïpulunkunawan salmukunata cantaskir Olivos jirkanman aywayarqan.

Pedro ñëgananpä kanqanta Jesús ninqan

Mateo 26.31-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38

27 Tsaypitanami Jesús nirqan: “[Kanan paqasmi] llapayki jaqiriykamar aywakuyanki. Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: ‘Üsha mitsiqta wanuskatsiptï üshankuna wakpa kaypami aywakuyanqa’.† 28 Tsaynö kaptinpis wanunqäpita kawarirkamurmi qamkunapita mas puntata Galileaman aywashä”.†

29 Pedrunami nirqan: “Wakin jaqiyäshuptikipis noqaqa manami jaqishaykitsu”.

30 Jesúsnami nirqan: “Rasunpaypami nï: Kanan paqas ishkay kuti gällu manarä cantaptinmi kimsa kuti ñëgamanki”.

31 Pedrunami nirqan: “Ishkantsikta wanutsimänantsik kaptinpis manami ñëgashaykitsu”.

Wakin kaq discïpulunkunapis tsaynöllami niyarqan.

Getsemanícho Jesús mañakunqan

Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46

32 Getsemaní niyanqanman discïpulunkunawan chaykurmi Jesús nirqan: “Tayta Diosta mañakamunqäyaq kayllacho jamaraykäyay”.

33 Nirkurmi Pedruta, Santiaguta y Juanta washaläninman pusharqan. Tsaychömi pasaypa llakikur 34 nirqan: “Wanunayparämi llakikuy tsarimashqa. Mana punukayllapa kaycho shuyaraykäyämay”.

35 Tsaypita washaläninkunaman aywaykurmi patsaman lätakaykur Tayta Diosta mañakurqan wanuypita salvananpä. 36 Mañakurmi nirqan: “Abba, Taytallä, qampäqa imapis manami ajatsu. Cöpacho wiñaraykaq castïguykita ama upuykatsillämaytsu.† Itsanqa noqa munanqänöqa ama katsuntsu, tsaypa trokinqa qam munanqaykinö kaykullätsun”.

37 Tsaypita discïpulunkuna kaqman kutirmi punukashqa kaykäyaqta tarirqan. Tsaymi Pedruta nirqan: “Simón, ¿imanirtä punukashqa kaykanki? ¿Manaku juk hörallapis rikchayta kamäpakunki? 38 Rikchayay. Tayta Diosta mañakuyay *Satanás mana tentayäshunaykipä. Cäsukamayta munarpis kikillaykikunapitaqa manami kamäpakuyankitsu”.

39 Tsaynö niskirmi yapay aywarnin puntata mañakunqannölla Tayta Diosta mañakurqan. 40 Tsaypita yapay kutirmi discïpulunkuna punukashqa kaykaqta tarirqan. Paykunaqa punuy ñitiptinmi pununayta atipäyarqantsu. Tsaynö kaykaqta tariykuptinmi ima niytapis kamäpakuyarqantsu. 41 Kimsa kuti Diosta mañakunqanpita kutirnami nirqan: “¿Jinallaku punuykäyanki? ¡Rikchayay! Höra chämushqanami *Runapa Tsurinta jutsasapa runakunaman entregananpä. 42 ¡Shäriyay, aywashunna! Entregamaq runa chaykämunnami”.

Jesústa prësu tsariyanqan

Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.3-12

43 Jesús tsaynö parlaykaptinmi espädankunawan y qerunkunawan atska runakunata pushashqa apostolnin Judas Iscariote charqan. Tsay runakunataqa mandaq sacerdötikuna, ley yachatsikuqkuna y Israel mayor runakunami kachayarqan. 44 Manarä charmi pushanqan runakunata yätsir Judas nirqan: “Mayqantapis mutsar winchikunqä kaqmi Jesús kanqa. Payta prësu tsariyanki”.

† **14.27** Zac. 13.7. † **14.28** Mat. 28.16. † **14.36** Sal. 75.8; Isa. 51.17; Jer. 25.15-29; Hab. 2.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

45 Chaykurnami "¡*rabí!" nir Jesústa
mutsaykurqan. 46 Tsaynö mutsay-
kuptinmi Jesústa prësu tsariyarqan.
47 Tsariyaptinmi juk discïpulun espä-
danta jipiskir mas mandaq sacerdötipa
wätayninpa rinrinta roquskirqan.
48 Runakunatanami Jesús nirqan:
"¿Imanirtä suwamannö espädaykí-
kunawan y qeruykikunawan shayä-
mushqayki? 49 Qoyay qoyay templupa
patiuncho qamkunawan kaykaptï†
¿imanirtä tsaycho prësu tsariyämar-
qaykitsu? Tsaynö kaptinpis Tayta
Diospa palabran ninqannöllami lla-
panpis cumpliykan".
50 Jesústa prësu tsariskiyaptinnami
discïpulunkuna jaqiskir qeshpiyar-
qan. 51 Juk chölullami säbanasnin
aqshushqa qepanta aywarqan. Tsay
chölunami prësu tsariyta munayaptin
52 aqshuranqan säbanasta kachariykur
qallapächulla qeshpirqan.

Jesústa mas mandaq
sacerdöti tapunqan
Mateo 26.57-68;
Lucas 22.54-55, 63-71;
Juan 18.13-14, 19-24

53 Tsaypitanami mas mandaq sacer-
dötiman Jesústa apayarqan. Tsay-
manmi mandaq sacerdötikuna, Israel
mayor runakuna y ley yachatsikuq-
kuna qorikäyarqan. 54 Karu qepallanta
aywarmi ruri patiuyaq Pedro yay-
kurqan. Yaykuskirmi templu täpaq
wardiakunawan ninacho mashakur
jamaraykarqan.
55 Tsaychömi mandaq sacerdöti-
kuna y llapan *Sanedrín juezkuna
Jesústa wanutsiyta munar testïgu-
kunata ashiyarqan llullakur Jesúspa
contran parlayänanpä. Maypina
ashirpis wanutsishqa kananpänöqa
manami ima jutsantapis tariyarqantsu.
56 Manakaqkunata parlar contran
atskaq shärirpis kikinkunapurami
contranakuyarqan. 57 Tsaypitanami
wakin runakuna manakaqta par-
lar Jesúspa contran shärir niyarqan:
58 "Noqakunami kay runa parlanqanta
wiyayashqä: 'Noqaqa templuta juchus-
katsirmi kimsa junaqllacho juk tem-
plutana shäritsishä. Tsay templutaqa
manami runakunatsu shäritsiyanqa' ".†
59 Jesúspa contran tsaynö niyaptinpis
manami wakin testïgukuna niyanqan-
nötsu karqan.
60 Tsaymi mas mandaq sacerdöti
sharkur Jesústa tapurqan: "Tsaynö
niyäshuptiki ¿manaku imatapis ninki?
¿Rasun kaqtaku niyan o manaku?"
61 Tsaynö tapuptinpis Jesúsqa
manami imatapis nirqantsu. Tsaymi
mas mandaq sacerdöti yapay tapurqan:
"¿Qamku Diospa Tsurin Cristo kanki?"
62 Jesúsnami nirqan: "NOQAMI KÄ.ᶻ
Kananpitami *Runapa Tsurinta rika-
yanki munayyuq Diospa derëchancho
jamaraykaqta y pukutay janancho cië-
lupita shamuykaqta".†
63 Tsaynö niptinmi mas mandaq
sacerdöti pasaypa ajanarnin sotänan-
tapis rachirir nirqan: "¿Imapänatä mas
testïgutapis ministintsik? 64 Wiyayash-
qaykinami Tayta Diospa contran par-
lanqanta. Kanan ¿imatatä niyanki?"
Tsaynö niptinmi Jesústa wanutsi-
yänanpä llapan niyarqan.† 65 Tsaymi
wakinkuna toqapur ñawinta vendarkur
kutar niyarqan: "¡Mä niyämay pï kuta-
shunqaykitapis!" Tsaynöllami templu
täpaq wardiakunapis maqayarqan.

Jesústa Pedro ñëganqan
Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62;
Juan 18.15-18, 25-27

66 Ruri patiucho Pedro kaykaptinmi
mas mandaq sacerdötipa wätaynin

ᶻ **14.62** *Noqami Kä* nirqa Jesucristo tantiyatsirqan kikin Dios kanqantami. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Éxo. 3.14; Juan 10.30-33.
† **14.49** Luc. 19.47; 21.37. † **14.58** Juan 2.19. † **14.62** Dan. 7.13. † **14.64** Lev. 24.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

warmi charqan. 67 Ninacho masha-
kuykaqta rikaykurmi Pedruta nirqan:
"Qampis Nazaretpita Jesúswanmi
purishqayki".
68 Pedrunami ñëgar nirqan: "Noqaqa
manami payta reqïtsu. Imatarä parla-
kunkipis".
Tsaynö niskirmi patiu yaykunaman
witikurqan. Tsay hörami gällu can-
taskirqan. 69 Tsaychöpis tsay wätay
warmi yapay Pedruta rikaykurmi tsay-
cho kaykaq runakunata nirqan: "¡Kay
runaqa Jesúswanmi purishqa!"
70 Tsaynö niptinmi Pedro yapay
ñëgarqan. Tsaypita rätullantanami
tsaycho kaykaq runakuna Pedruta
yapay niyarqan: "Qamqa rasunpay-
pami paywan puriq kaykanki. Galilea
runami kankipis. [Galilea runakuna-
nömi parlaykankipis]".
71 Pedrunami jurarnin nirqan: "¡Tsay
runataqa manami reqïtsu!"
72 Tsay hörami gällu yapay cantaskir-
qan. Tsaymi Pedro yarpaskirqan Jesús
ninqanta: "Gällu manarä ishkay kuti
cantaptinmi kimsa kuti ñëgamanki".
Tsayta yarpaskirmi pasaypa pësa-
kurnin waqarqan.

Pilatuman Jesústa apayanqan
Mateo 27.1-2, 11-14;
Lucas 23.1-5;
Juan 18.28-38

15 1 Tsaypita patsa waraykaptin-
nami mandaq sacerdötikuna,
Israel mayor runakuna, ley yachatsi-
kuqkuna y llapan *Sanedrín juezku-
napis qorikaykur Jesústa wanutsiyä-
nanpä willanakuyarqan. Willanakus-
kirnami Jesústa wataykur Pilatuman
apayarqan. 2 Chaykatsiyaptinnami
*Pilato tapurqan: "¿Rasunpaypaku
Israel runakunapa mandaqnin rey kay-
kanki?"
Jesúsnami nirqan: "Rasun kaqtami
nishqayki".
3 Tsaychömi mandaq sacerdötikuna
Jesúspa contran imaykata niyarqan.
4 Tsaymi Jesústa Pilato yapay tapur-
qan: "¿Manaku imatapis ninki imay-
kata contrayki niyaptin?"
5 Tsaynö niptinpis Jesús manami
imatapis parlakurqantsu. Tsaymi
Pilato mantsakashqa ima niytapis
kamäpakurqantsu.

Jesústa crucificayänanpä
Pilato mandanqan
Mateo 27.15-26;
Lucas 23.13-25;
Juan 18.39—19.16

6 Cada watami *Pascuacho runakuna
mañakuyanqan prësuta *Pilato kacha-
riq. 7 Tsay watami Barrabás jutiyuq
runa prësu wichqaraykarqan. Paymi
autoridäkunapa contran shärinqanpita
y runata wanutsinqanpita wanutsikuq
mayinkunawan carcelcho wichqaray-
karqan. 8 Tsaymi Pilatuman runakuna
aywaykur juk prësuta tsay watapis
kacharinanpä mañakuyarqan. 9 Pilatu-
nami tapurqan: "¿Munayankiku Israel
runakunapa mandaqnin reyta kachä-
näta?"
10 Pilatuqa musyarqanmi Jesústa
chikir mandaq sacerdötikuna payman
prësu apayanqanta.
11 Tsaynö niptinmi mandaq sacer-
dötikuna tsaycho kaykaq runakunata
yachatsiyarqan: "Barrabásta kachariy"
niyänanpä. 12 Barrabásta kachänanpä
niyaptinmi Pilato nirqan: "Israel runa-
kunapa mandaqnin reyta ¿imatatä
rurashä?"
13 Tsaynö niptinmi jinchi niyarqan:
"¡Crucificay!"
14 Pilatunami tapurqan: "¿Ima jutsa-
tatä rurashqa?"
Tsaynö niptinpis runakuna masrä
qayararmi niyarqan: "¡Crucificay!"
15 Tsaynö niyaptinmi runakunapita
alli rikashqa kayta munar Barra-
básta Pilato kacharirqan. Jesústa-
nami pasaypa asutaykatsir crucifi-
cayänanpä soldädukunaman entre-
garqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesústa soldädukuna asipäyanqan
Mateo 27.27-31; Juan 19.2-3

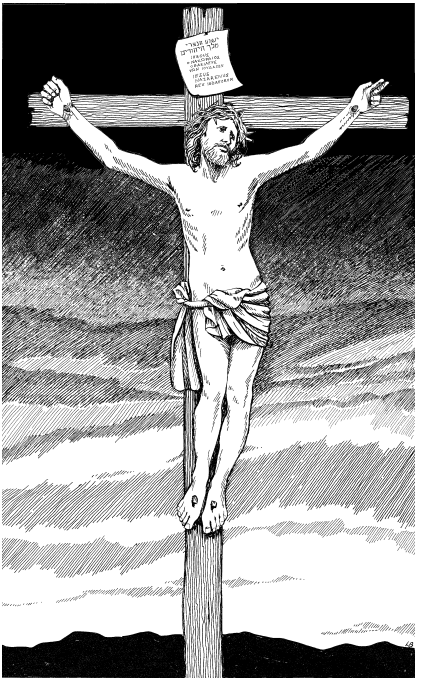
16 Tsaypitanami soldädukuna Jesústa apayarqan Pilatupa despächunpa patiunman. Llapan tröpa[a] soldädukuna tsayman qorikaykurmi 17 granäti cäpata aqshurkatsir kashapita awrishqa corönata umanman jatitsiyarqan. 18 Tsaynö jatirkatsirmi asipar niyarqan: "¡Alabashqa katsun Israel runakunapa mandaqnin rey!"

19 Tsaypitanami shoqushwan Jesústa umacho wiruyarqan. Toqapurmi adoraq tukurnin ñöpanman qonqurikuyarqan. 20 Tsaynö asiparmi granäti cäpata llushtiskatsir kikinpa latsapantana jatitsiyarqan. Nirkurmi crucificaq apayarqan.

Jesústa crucificayanqan
Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27

21 Jesústa crucificayänanpä apaykäyaptinmi Simón jutiyuq runa chakrapita kutiykämurqan. Payqa Cirene nacionpitami y Alejandrupa y Rufupa taytanmi karqan.† Paytami Jesús apaykanqan cruzta umrutsiyarqan. 22 Tsaypitanami Jesústa chätsiyarqan Gólgota niyanqanman. Gólgota ninanqa Calavëra Sitiu ninanmi. 23 Tsaycho mïrrawan takushqa vïnuta uputsiyta munayaptinpis manami upuyta munarqantsu.[b]

24 Jesústa crucificaskirnami latsapanta mayqanpis apakunanpä suertita jitayarqan.† 25 Crucificayanqan hörami tuta las nuëvinö karqan. 26 Imapita wanutsiyanqantapis runakuna musyayänanpämi letrërucho kaynö qellqararqan: "Kay runami Israel runakunapa mandaqnin rey".

Jesucristo cruzcho ñakanqan (15.26)

27 Jesús crucificaraykanqan lädunmanmi ishkay ladronkunatapis crucificayarqan, juknin kaqta derëchanman y jukaqtana itsuqninman. 28 [Tsay ladronkunatawan crucificarmi Tayta Diospa palabrancho kaynö ninqanta cumpliyarqan: "Jutsasapa runatanömi rikayarqan".]†

29 Jesús crucificaraykaqta rikarmi tsaypa päsaq runakuna asipäyarqan. Umankunata awiparmi† niyarqan: "¡Väya! Templutapis juchuskatsir kimsa junaqllata shäritsinaykipä nikarqa† 30 mä salvakur cruzpita yarpamuy".

31 Tsaynöllami mandaq sacerdötikuna y ley yachatsikuqkunapis Jesústa

---

[a] **15.16** Tröpa complëtuqa soqta pachak (600) soldädukunami kayarqan. [b] **15.23** Tsaynö uputsiyta munayarqan alläpa nanayta Jesús mana mayananpämi.
† **15.21** Rom. 16.13. † **15.24** Sal. 22.18. † **15.28** Isa. 53.12. † **15.29a** Sal. 22.7; 109.25. † **15.29b** Mar. 14.58; Juan 2.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

asipar kikinpura niyarqan: “Wakinta salvarpis kikinqa manami salvakuyta kamäpakuntsu. 32 Israel runakunapa mandaqnin rey Cristo karqa mä cruzpita yarpamutsun. Yarpamuptinqa criyishunmi”.

Tsaynöllami Jesúspa läduncho crucificaraykaq runakunapis burlakuyarqan.

Jesús wanunqan
Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30

33 Pullan junaqpita hasta las tres yaqmi patsa tsakaskirqan. 34 Tsay hörami Jesús jinchi qayarar nirqan: *“Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?”*

Tsay ninanqa “Tayta Dios, Tayta Dios, ¿imanirtä kachariykamashqayki?” ninanmi.†

35 Tsaynö ninqanta wiyarmi tsaycho kaykaq wakin runakuna niyarqan: “Profëta Elíastami qayaykan”.

36 Tsaynö niyaptinmi juk runa ras aywar pochquq vïnuman esponjata ushmaskatsir shoqushpa puntanman watarqan. Tsayta Jesúspa shiminman shoqunanpä churarmi† nirqan: “Mä rikashun cruzpita jipinanpä Elías shamunäkush”.

37 Tsaypitanami jinchi qayaraskir Jesús wanuskirqan. 38 Tsay hörami templu rurincho tsaparaq cortïna† janapita urayaq rachiskirqan. 39 Jesúspa ñöpancho kaykaq capitanpis Jesús [qayaranqanta wiyar y] wanunqanta rikarmi nirqan: “¡Rasunpaypami kay runaqa Diospa Tsurin kashqa!”

40 Tsaychömi warmikunapis karullapita rikaraykäyarqan. Paykunawanmi kaykäyarqan María Magdalena, Santiagupa y Josépa maman María y Salomépis. 41 Tsay warmikunami Galileacho Jesús puriptin yanapar qatiräyarqan.† Tsaynöllami tsaycho kaykäyarqan Jesúswan Jerusalénman aywaq atskaq warmikunapis.

Jesústa pampayanqan
Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42

42 Jamay junaqpä kamarikuyänan junaq tardina kaptinmi[c] 43 mana mantsariypa Arimateapita José *Pilatuman aywarnin rugakur nirqan: “Jesúspa ayanta pampanäpä kachapaykallämay”.

Joséqa Israel runakunapa autoridäninmi karqan. Paypis Tayta Diospa *mandakuynintami shuyaraykarqan.

44 Tsaynö rugaptinmi Pilato yarpachakur nirqan: “¿Wanushqanatsurä kanman?” Tsaymi wanunqanta musyananpä capitanta qayatsirqan. 45 Wanushqana kanqanta willaptinmi Jesúspa ayanta pampananpä Joséta awnirqan.

46 Tsaymi lïnupita rurashqa säbanasta rantiskir Jesúspa ayanta cruzpita jipiskir piturqan. Nirkurmi qaqacho uchkushqa sepultüraman churaykur jatunkaray rumiwan punkuta tsaparqan. 47 María Magdalena y Josépa maman Maríami mayman pampayanqantapis rikayarqan.

Wanunqanpita Jesús kawarimunqan
Mateo 28.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10

16 1 Jamay junaq päsaskiptinnami María Magdalena, Santiagupa maman María y Salomépis mushkuq jachakunata rantiyarqan Jesúspa ayanman wiñapäyänanpä. 2 Tsaymi domingu tuta rupay yarqaykämuptin Jesús pamparanqanman aywayarqan.

---

[c] **15.42** Jamay junaqpä kamarikuyänan junaqqa viernismi karqan. Israel runakunapäqa jamay junaq qallaykun viernes las seis de la tardimi.
† **15.34** Sal. 22.1. † **15.36** Sal. 69.21. † **15.38** Éxo. 26.31-33; 2Crón. 3.14.
† **15.40-41** Luc. 8.2-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Nänita aywaykarmi niyarqan: "¿Pirä
sepultüra tsaparaq rumita kichapämä-
shun?"
4 Chaykurnami tariyarqan sepul-
türa tsaparaq jatunkaray rumi witi-
tsishqa kaykaqta. 5 Sepultüra rurinman
yaykuskirnami rikayarqan juk chölu
yuraq latsapashqa derëcha kaqlä-
cho jamaraykaqta. Payta rikaykurmi
pasaypa mantsakäyarqan. 6 Tsaymi
tsay chölu nirqan: "Ama mantsakä-
yaytsu. Musyämi crucificaypa wanu-
tsiyanqan Jesústa rikaq shayämun-
qaykita. Payqa manami kaychönatsu.
¡Kawarimushqanami! Maski rikayay
mayman churayanqantapis.
7 "Kanan aywar Pedruta y wakin
discïpulukunata willayay Galileaman
puntaykanqanta. Ñöpata ninqannö-
llami tsaycho paykunawan tinkunqa". †
8 Tsaynö niptinmi warmikuna man-
tsakaywan tsuktsukyarrä empëñu
aywayarqan. Mantsakashqa karmi
rikayanqankunata pitapis willayarqan-
tsu.

María Magdalenata
Jesús yuripanqan
Mateo 28.9-10; Juan 20.11-18

9 [Domingu tuta Jesús kawaska-
murmi María Magdalenata pun-
tata yuriparqan. Paypitami qanchis
*supaykunata ñöpata qarqushqa
karqan. 10 Yuripaskiptinmi Jesúswan
puriqkunata willananpä María Mag-
dalena aywarqan. Chaykurmi tarirqan
llakikurnin waqaykäyaqta. 11 "Jesústa
kawaykaqtami rikashqä" nir willaptin-
pis manami criyiyarqantsu.

Ishkay discïpulunkunata
Jesús yuripanqan
Lucas 24.13-35

12 Tsaypitanami markapita aywaykä-
yaptin ishkay discïpulunkunata Jesús
yuriparqan. Payqa manami ñöpata
kanqannönatsu karqan. 13 Tsaypita
kutiykurnami discïpulu mayinku-
nata Jesús yuripanqanta willayarqan.
Willayaptinpis manami criyiyarqan-
tsu.

Willakuyänanpä discïpulunkunata
Jesús kachanqan
Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49;
Juan 20.19-23; Hechos 1.6-8

14 Tsaypitanami chunka juk discïpu-
lunkuna mikuykäyaptin Jesús yuripay-
kur nirqan: "Yärakuyniynaq chukru
shonqu runakuna, kawarimunqäta
willayäshuptikipis ¿imanirtä criyi-
yashqaykitsu?"
15 Mastami nirqan: "Maytsaypa-
pis aywarnin llapan runakunata alli
willakuynïta willakuyanki. † 16 May-
qanpis criyir bautizakuq kaqkunaqa
salvakuyanqami. Mana criyiqku-
nami itsanqa infiernuman qaykushqa
kayanqa. 17 Criyiqkunaqa milagru-
kunatapis rurayanqami. Jutïchömi
*supaykunatapis qarquyanqa y juk
idiömakunatapis parlayanqami.
18 Culebra kaniptinpis, venënuta qara-
yaptinpis manami wanuyanqatsu.
Tsaynöllami qeshyaykaqkunata yatay-
kur Tayta Diosta mañakuyaptinpis
alliyäyanqa".

Ciëluman Jesús kutinqan
Lucas 24.50-53; Hechos 1.9-11

19 Discïpulunkunata parlapayta
ushaskiptinmi Señor Jesústa gloria-
man Tayta Dios apakurqan. † Tsaychömi
Tayta Diospa derëchanman jamakur-
qan. 20 Tsaypitanami discïpulunkuna
maytsaychöpis willakuyarqan. Kikin
Señornintsikmi yanaparqan milagru-
kunata rurayänanpä. Tsayta rikarmi
runakuna tantiyayarqan tsay willaku-
yanqan rasunpaypa kanqanta. Amén.] d

d **16.20** Ñöpa kaq griego copiakunacho versïculu 9-pita ushanqanyaqqa manami kantsu.
† **16.7** Mat. 26.32; Mar. 14.28. † **16.15** Mat. 28.19-20; Hech. 1.8. † **16.19** Hech. 1.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

San Lucas

Jesucristupä qellqanqan

Lucasqa mëdicumi karqan. Jesucristupa willakuyninta willakur apóstol Pablo puriptinmi paywan purirqan.

Lucasmi kay libruta qellqarqan Jesucristo ruranqankunata y yachatsinqankunatapis musyanantsikpä. Lucas qellqananpäqa Teófilumi gastunkunapä kamariparqan. Tsaynö kaptinpis manami Teófilullapätsu Lucas qellqarqan, tsaypa rantinqa llapan runakunapämi. Tsaynömi Hechos ninqan librutapis pay qellqarqan.

---

1 [1]Tayta Teófilo, Jesucristo kay patsacho imata ruranqantapis atskaq runakunami qellqayashqa. [2]Qallananpita patsa Jesucristuwan puriqkuna willakuyanqannöllami qellqayashqa. Paywan puriqkuna imata ruranqantapis rikashqa kayaptinmi willakuyänanpä Jesucristo kacharqan. [3]Tsaymi noqapis qallaykunanpita patsa imanö kanqanta shumaq tapupakuykur qampä llapanta qellqaykämü. [4]Tsaynöpami qampis kayta liyir Jesucristupä willayäshunqayki rasunpaypa kanqanta musyanki.

Bautizaq Juan yurinanpä ángel willakunqan

[5]Judeacho Herodes rey kaykanqan witsanmi Zacarías jutiyuq sacerdöti karqan. Payqa Abías sacerdötipita aywaraq karmi tsay casta sacerdötikunawan Tayta Diosta templucho sirviyarqan.

Zacaríaspa warminpa jutinmi Elisabet[a] karqan. Paypis sacerdöti Aarónpita aywaraqmi karqan.

[6]Paykunaqa Tayta Dios munanqannö kawarmi mandamientunkunata y leyninkunata imaypis cumpliyaq. [7]Elisabet qolluq kaptinmi wamrankuna karqantsu. Paykunaqa ishkanpis chachayashqanami kayarqan.

[8]Juk kutimi Zacaríasta y paywan aruq sacerdöti mayinkunata turnun charqan templucho Tayta Diosta sirviyänanpä. [9]Costumbrinkuna kanqannö sacerdötikuna suertita jitayaptinmi Zacaríasta töcarqan templuman yaykur inciensiuwan qoshnitsinanpä.[†] [10]Templucho inciensiuwan qoshnitsinqanyaqnami waqtacho runakuna Tayta Diosman mañakuykäyarqan.

[11]Inciensiuwan qoshniykätsiptinmi *altarpa derëcha kaq läduncho Zacaríasta Tayta Diospa *angelnin yuripaskirqan. [12]Angelta rikaykurmi Zacarías pasaypa mantsakar ni ima ruraytapis kamäpakurqantsu.

[13]Angelnami nirqan: "Zacarías, ama mantsakaytsu. Rugakunqaykitami Tayta Dios wiyashushqayki. Warmiki Elisabetmi ollqu wamrata qeshyakunqa. Paypa jutinmi kanqa Juan. [14]Tsuriki yuriptinmi pasaypa kushikunki. Wakinkunapis pasaypami kushikuyanqa.

[15]"Tayta Dios munanqannömi tsuriki kawanqa. Payqa manami vïnuta ni ima machätsikuqkunatapis upunqatsu.[†]

---

[a] **1.5** Wakin traduccionkunachöqa *Isabel* niyanmi.
[†] **1.9** Éxo. 30.7-9. [†] **1.15** Núm. 6.1-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mamanpa pachancho kanqanpita patsami Espíritu Santupa munayninchо kanqa. 16 Pay yachatsiptinmi Israel runakuna jutsankunata kacharir Tayta Dios munanqannö kawayanqa. 17 Tayta Diospa munayninwan profëta Elías willakunqannömi paypis willakunqa.[b] Willakuptinmi warmikunapis wawankunawan y runakunapis tsurinkunawan kuyanakuyanqa. Mana cäsukuqkunatapis Tayta Dios munanqannö kawayänanpämi willanqa. Tsaynöpami runakunata musyatsinqa Tayta Dios kachamunqan Cristo shamuptin chaskikuyänanpä".

18 Zacaríasnami angelta tapurqan: "Kay nimanqayki ¿imanötä kanqa? Noqaqa awkinnami kä. Warmïpis chakwannami".

19 Angelnami nirqan: "Noqaqa Tayta Diospa ñöpancho sirviqnin Gabrielmi kaykä. Paymi kachamashqa kay alli willakuyta qamta willanäpä. 20 Kay willanqäkunaqa llapanmi cumplinqa. Ninqäkunata mana criyimanqaykipitami tsuriki yurinqanyaq shimiki pashtanqatsu".

21 Tsayyaqnami waqtacho kaykaqkuna shuyarar niyarqan: "¿Imanirrä kay hörayaq Zacarías yarqamuntsu?"

22 Templupita yarqaskamurnami shimin mana pashtaptin shuyaraykaqkunata sëñasllapana parlaparqan. Tsaymi tantiyaskiyarqan templu rurincho imapis yuripanqanta.

23 Templucho turnunta cumpliskirnami wayinpana Zacarías kutikurqan. 24 Tsaypitanami warmin Elisabet qeshyaq rikakur pitsqa killantin wayinpita mana yarquypa täkurqan. Tsaymi nirqan: 25 "Tayta Diosmi kuyapämashqa wamrayuq kanäpä. Kananpitaqa mananami qolluq kanqäta parlayanqanatsu".

Jesús yurinanpä ángel willakunqan

26 Elisabet qeshyaq rikakunqanpita soqta killatanami *ángel Gabrielta Tayta Dios kachamurqan Galileacho Nazaret markaman. 27 Tsaychömi virgen María tarqan. Payqa unay rey Davidpa castan Joséwan majatsakänanpä awnishqanami karqan. 28 Ángel chaykurnami nirqan: "¡Kushikuy, María! ¡Tayta Diosmi akrashushqayki! Payqa qamwanmi kaykan. [Wakin warmikunapitapis masmi qamtaqa Tayta Dios kuyashunki]".

29 Ángel niptinnami María mantsakar shonqullancho nirqan: "¿Imanirtä tsaynö niman?"

30 Angelnami nirqan: "María, ama mantsakaytsu. Tayta Diosmi kuyashurniki akrashushqayki. 31 Kananpitami qeshyaq rikakunki. Wamrayki yuriptinmi jutinta churapanki Jesústa. 32 Munayyuq kaptinmi Tayta Diospa Tsurin kanqanta niyanqa. Unay castan Davidnö rey kananpämi Tayta Dios churanqa. 33 Paymi Jacobpita aywaraqkunata imayyaqpis mandanqa. Paypa *mandakuyninqa imaypis manami ushakanqatsu".

34 Maríanami tapurqan: "Runawan manarä takukaykarqa ¿imanöpatä qeshyaq rikaküman?"

35 Angelnami nirqan: "Espíritu Santu qamman shamuptinmi Tayta Diospa munayninwan qeshyaq rikakunki. Tsaymi santu wawayki yuriptin Diospa Tsurin niyanqa.

36 "Castayki Elisabetpis chakwan kaykarmi 'qolluq warmi' nikäyaptinpis soqta killana qeshyaq kaykan. 37 Tayta Diospäqa manami imapis ajatsu".

38 Maríanami nirqan: "Noqaqa Tayta Diospa sirviqninmi kaykä. Qam nimanqaykinö kaykullätsun".

Tsaypitanami ángel aywakurqan.

[b] **1.17** Jesucristo manarä shamuptin profëta Elíasta Tayta Dios kachamunanpä kaqtami runakuna shuyäkuyarqan (Mal. 4.5-6). Elíaspita masta musyanaykipä liyinki 1Rey. 17.1—19.21; 2Rey. 2.1-18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Elisabetta María watukanqan

39 Ángel ninqanpita juk ishkay junaq-
kunanami Judea provinciapa jallqan-
cho kaykaq juk markaman empëñu
aywarqan María. 40 Chaykurnami Zaca-
ríaspa wayinman yaykuskir Elisabetta
winchikurqan. 41 Winchikuykuptinmi
Elisabetpa pachancho wamra kuyur-
qan. Elisabetnami Espíritu Santupa
munayninwan 42 jinchi nirqan: "¡Llapan
warmikunapitapis masmi qamta Tayta
Dios bendicionninta qoshushqayki!
¡Qeshyaq kaykanqayki wawaykita-
pis bendicionnintami qoshqa! 43 ¿Pitä
noqaqa kä Señornïpa maman watukay-
kamänanpä? 44 Winchikamanqaykita
wiyaskirmi pachächo wawä kushikur
kuyushqa. 45 ¡Tayta Dios nishunqaykita
cumplinanpä kanqanta criyinqaykipi-
tami kushishqa kaykanki!"

Tayta Diosta María alabanqan

46 Maríanami nirqan:
"Llapan shonqüwanmi Tayta
Diosta alabä.
47 Kushikurmi salvamaqnï Tayta
Diosta alabä.
48 Mana cuentashqa sirviqnin kay-
kaptïpis rikamashqami.
Kananpitaqa imaypis runakuna
niyämanqa Tayta Dios ben-
dicionninta noqaman chura-
munqantami.
49 Munayyuq Tayta Dios allimi
rikamashqa.
Payqa *santumi.
50 Paypita *mantsapakuqkunatami
imaypis kuyapan.
51 Pipis mana ruranqankunatami
munayninwan ruran.
Yachaq tukuqkunapa yarpaynin-
kunatapis manakaqmanmi
churan.
52 Mandaqkunatami mandaq kay-
ninpita qarqun.
Qollmi shonqukunatanami man-
daq kayänanpä churan.
53 Muchuycho kaqkunatami imay-
katapis kamaripan.
Imaykayuqkunatanami muchuq-
yätsin.
54 Sirviqnin Israel runakunata
kuyaparmi imaypis mana qon-
qaypa yanapan.
55 Imayyaqpis tsaynö yanapamä-
nantsikpämi unay castantsik
Abrahamta y paypita aywa-
raqkunata awnirqan".†
56 Elisabet kaqcho kimsa killanö kas-
kirnami wayinpa María kutikurqan.

Bautizaq Juan yurinqan

57 Elisabetpa killan tinkuskiptinnami
ollqu wamrata qeshyakurqan. 58 Tsayta
musyaskirmi vecïnunkuna y castankuna
Elisabetman aywar pasaypa kushikur
niyarqan: "¡Tayta Diosmi kuyapäshurniki
yanapashushqayki wawayuq kanayki!"
59 Puwaq junaqyuq wamra kaykap-
tinnami Zacaríaspa wayinman ayway-
arqan wamrata *señalayänanpä.†
Tsaychömi taytan Zacaríaspa jutinta
churayta munayarqan. 60 Tsaymi
maman nirqan: "¡Manami tsayqa jutin
kanmantsu! ¡Jutinqa Juanmi kanqa!"
61 Tsaynö niptinmi niyarqan: "Cas-
taykikunachöqa manami tsay jutiyuq
pipis kantsu. ¿Imanirtä Juan jutin
kananta munaykanki?"
62 Tsaynami Zacaríasta sëñasllapa
tapuyarqan: "Tsurikipa jutinta ¿ima-
tatä churanki?"
63 Tapuyaptinmi takshalla tablata
mañaskir qellqarqan: "Juanmi jutin
kanqa". Tsayta liyirmi espantashqa
llapanpis rikakuyarqan. 64 Tsay hörami
Zacaríasqa shimin pashtaskiptin Tayta
Diosta alabar qallaykurqan.
65 Tsaykunata rikaykurmi llapan
vecïnunkuna mantsakäyarqan. Tsay-
kuna päsanqantami entëru Judea

† **1.55** Gén. 12.1-3; 22.16-18. † **1.59** Gén. 17.10-12; Lev. 12.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jallqakunacho pïmaypis parlayarqan.
66 Tsay wamrata Tayta Dios yanapanqanta parlayaptinmi wiyaqkuna yarpachakur niyarqan: “Tsay wamra jatunyar ¡ima munayyuqrä kanqa!” nir.

Tayta Diosta Zacarías alabanqan

67 Espíritu Santupa munayninwanmi Zacarías nirqan:
68 “Israel runakunata kuyaq Tayta Dios alabashqa kaykullätsun.
Payqa salvamänantsikpämi shamushqa.
69 Sirviqnin David castanpitami juk munayyuq salvakuq yurinanpä kaykan.
70 Tsaynö yurinanpämi unay *santu profëtakunawan willakatsimurqan.
71 Contrantsikkunapa y chikimaqnintsikkunapa munayninpita salvamänantsikpämi musyatsimashqantsik.

72 “Unay castantsikkunata kuyaparmi *sagrädu *pactuta cumplinqa.
73 Jurarmi unay castantsik Abrahamta awnirqan
74 chikimaqnintsikkunapita jipimänantsikpä kanqanta
y mana mantsariypa payllatana sirvinantsikpä kanqanta.
75 Tsaynö kaykaptinqa jutsata mana ruraypa pay munanqannö qoyay qoyay kawashun”.
76 Tsurintanami Zacarías nirqan:
“Kuyay tsurillä, salvamaqnintsik shamuptin chaskikuyänanpämi nänita pitsaqnö runakunata willanki.
Tsaymi munayyuq Tayta Diospa profëtan kanqaykita niyanqa.
77 Tayta Dios kuyanqan runakunata perdonar salvananpä kanqantami willanki.
78 Tayta Diosnintsik kuyapämarnintsikmi ciëlupita juk salvadorta kachamunqa.
Tsayqa patsa waraqnömi kushikuypä kanqa.
79 Aktsinö karmi tsakaychönö kawaqkunata y wanuyta mantsaqkunata salvanqa.
Paymi tantiyatsimäshun alli kawanantsikpä”.
80 Zacaríaspa tsurin Juanqa wiñayllantami Tayta Dios munanqannö kawarqan. Israel mayinkunata Tayta Diospa palabranta willakur qallanqanyaqmi tsunyaqkunallacho tarqan.

Jesús yurinqan
Mateo 1.18-25

2 1 Tsay witsanmi Augusto *César willakatsirqan mandanqan nacionkunacho llapan runakuna censakuyänanpä. 2 Tsay punta kaq censakuy karqan Cirenio jutiyuq runa Siria provinciacho gobernador kaykaptinmi. 3 Llapan runakunami censakuyänanpä aywayarqan unay castankunapa markanman.
4 Unay castan rey David Beléncho yurishqa kaptinmi Josépis Galileacho kaykaq Nazaretpita Judeacho kaykaq Belénman censakuq aywarqan.
5 Warmin kananpä parlashqana karmi Maríatapis pusharqan. Maríaqa tsay junaqkuna qeshyakunanpänami kaykarqan. 6 Beléncho kaykäyaptinnami killan tinkuskiptin nanay tsariskirqan. 7 Tsaychönami mayor wawanta qeshyakurqan. Qorpakuna patsakuyänan cuartucho posäda mana kaptinmi inchanawan piturkur uywakunapa mikukuyänallanman punuykatsirqan.[c]

[c] **2.7** Tsay witsan wayikuna ishkay cuartuyuqllami karqan. Juk cuartu karqan qorpakuna patsakuyänanpä y juk cuartunami karqan wayiyuqkuna castankunawan punuyänanpä. Tsay wayiyuqpa cuartun kuchunchömi uywakuna mikukuyänanpis karqan. Tsaymanmi nïñu Jesústa punuykatsirqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Üsha mitsiqkunata angelkuna yuripanqan

8 Tsay paqasmi Belén marka washaq-
nincho üsha mitsiqkuna üshankunata
täpaykäyarqan. 9 Tsayman *ángel yuri-
paskiptinmi Tayta Diospa chipipiynin
atsikyapaykurqan. Tsayta rikaykurmi
üsha mitsiqkuna pasaypa mantsakä-
yarqan. 10 Angelnami nirqan: “Ama
mantsakäyaytsu. Llapan runakuna
kushikuyänanpämi alli willakuyta
apamushqä. 11 Kananmi rey *Davidpa
markancho juk salvador yurishqa.
¡Payqa Señornintsik Cristumi! 12 Kay
willanqä rasun kanqanta musyayänay-
kipä kanan aywarmi uywakuna miku-
kuyänancho llullu wamrata inchashqa
punuykaqta tariyanki”.

13 Ángel tsaynö parlaykaptinmi atska
angelkunana yuriskir Tayta Diosta
alabar niyarqan:

14 “¡Ciëlucho kaqkuna Tayta Diosta
alabaykuyällätsun!
¡Kay patsachöpis Tayta Dios
kuyanqan kaqkunapä alli
kaway kaykullätsun!”

15 Angelkuna ciëluman kutiski-
yaptinnami mitsikuqkuna jukninpis
jukninpis ninakuyarqan: “Tayta Dios
willamanqantsikta rikaq Belénman
juklla aywashun”.

16 Tsaynö nir empëñu aywarmi
llullu wamrata uywakuna mikuku-
nallancho punuraykaqta tariyarqan.
Josépis Maríapis tsaychömi kaykä-
yarqan. 17 Rikaykurmi willakuyarqan
llullupä ángel willakunqankunata.
18 Willakuyaptinmi llapan wiyaqkuna
kushikuyarqan. 19 Maríanami shonqu-
llancho tsay llapan päsanqankunata
yarpararqan. 20 Ángel willanqannölla
llapantapis tariykurmi üsha täpaq-
kuna rikayanqanpita y wiyayanqan-
pita Tayta Diosta alabarnin kutiku-
yarqan.

Nïñu Jesústa templuman apayanqan

21 Wamra puwaq junaqyuq kaykap-
tinmi palluncho *señalatsiyarqan.
María manarä qeshyaq kaptin *ángel
ninqannöllami llullupa jutinta chura-
päyarqan Jesús kananpä.

22 *Moisés qellqanqan leykunacho
ninqannöllami María qeshyakunqan-
pita purificakunan junaq chämuptin†
Tayta Diospa munayninman churayä-
nanpä Joséwan María Jerusalén tem-
pluman llulluta apayarqan. 23 Tsaynö
apayänanpämi Tayta Diospa leynin
qellqaranqancho nin: “Mayor ollqu
tsurikiqa Tayta Diospami kanqa”.†

24 Tsaynöllami Diospa leynin qellqa-
ranqancho nin: “Ishkay kullkushkunata
o ishkay pushapa palumakunatami
apamunqa”.† Tsay ninqantapis cumpli-
yänanpämi templuman aywayarqan.

25 Tsay witsanmi Jerusaléncho
Simeón jutiyuq runa karqan. Payqa
alli ruraq karmi Tayta Diosman yära-
kur kawarqan. Tsaynöpis Israel runa-
kuna ñakayanqanpita Cristo jipinanpä
kanqantami shuyararqan. Payqa Espí-
ritu Santupa munayninchömi kawaq.
26 Paytami Espíritu Santu musyatsir-
qan Tayta Dios kachamunqan Cristuta
rikaykurrä wanunanpä kanqanta.
27 Tsaynö tantiyatsiptinmi templu-
man Simeón aywarqan. Tsaymannami
Maríawan José Tayta Diospa leynin-
cho ninqanta cumpliyänanpä Jesústa
chätsiyarqan. 28 Simeónnami llulluta
marqarkur Tayta Diosta alabar nirqan:

29 “Tayta Diosllä, nimanqaykita
cumplishqaykinami.
Kananqa kushishqanami wanu-
kushä.
30 Kachamunqayki salvadorta
rikashqänami.
31 Payta kachamushqayki maytsay-
cho taq runakunata salvanay-
kipämi.

†**2.22** Lev. 12.2-8. †**2.23** Éxo. 13.2, 12-13; Núm. 3.11-13, 45-47; 18.15-16. †**2.24** Lev. 12.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32 Mana Israel runakunapäpis
aktsimi kanqa.
Pay raykuqmi kuyanqayki
Israel runakunapis reqishqa
kayanqa”.
33 Simeón ninqankunata wiyarmi
Joséwan María kushikuyarqan.
34 Simeónnami Tayta Diosta mañakurqan bendicionninta paykunaman churananpä. Jesúspa maman Maríatanami nirqan: “Kay llullutami Tayta Dios churamushqa wakin Israel mayintsikkunata salvananpä y wakinta juzgananpä. Paytaqa atskaq runakunami chikiyanqa. 35 Tsaynöpami runakuna allita o mana allita yarpäyanqanpis musyakanqa. Tsaykuna päsaptinmi qampa shonquyki espädawan tuksishqanörä nananqa”.
36 Templupa patiunchömi Tayta Diospa profëtan Ana jutiyuq chakwanpis kaykarqan. Paypa taytanqa Aser trïbupita Fanuelmi karqan. Payqa qanchis watallami runanwan tarqan. 37 Puwaq chunka chusku (84) watami viüdalla kakurqan. Templupa patiunpita mana yarquypami paqaspapis junaqpapis ayunar Tayta Diosman mañakuq. 38 Simeón mañakur ushaskiptinmi Anapis Jesúsman witiykur Tayta Diosta agradëcikurqan. Nirkurnami Tayta Dios kachamunqan Cristuta shuyaraykaqkunata nirqan: “Kay llullumi shuyanqantsik salvador kaykan”.
39 Tayta Diospa leynincho ninqannö cumpliskirmi Joséwan María Galilea Nazaret markanman kutikuyarqan. 40 Tayta Dios yanapaptinmi Jesúsqa wiñayllanta alli yarpayyuq y kallpayuq rikakurqan.

Templucho Jesústa tariyanqan

41 Cada watami Jesúspa taytanwan maman *Pascua fiestakuq Jerusalénman aywayaq. 42 Chunka ishkay watayuq Jesús kaykaptinmi Israel runakunapa costumbrin kanqanmannö Pascua fiestaman Jesústapis pushayarqan. 43 Fiesta ushaynami Joséwan María markankunapa kutikuyarqan. Jerusaléncho Jesús quëdanqantaqa manami cuentata qokuyarqantsu. 44 Paykunaqa wakin runakunawan Jesús aywaykanqanta yarparmi juk junaq qoyat aywayarqan. Jesústa watukaskirnami castankunacho y reqinakuyanqancho ashiyarqan. 45 Mana tarirnami Jerusalénman ashiq kutiyarqan.
46 Kimsa junaqtarämi templucho kaykaqta Jesústa tariyarqan. Tsaychömi ley yachatsikuqkunawan tapunakur jamaraykänä. 47 Jesús alli yachaq kar tapuyanqanta contestaptinmi wiyaqninkunapis espantashqa rikakuyarqan. 48 Tsaycho tariykurmi taytanwan maman pasaypa espantashqa rikakuyarqan. Mamannami nirqan: “Hïju, ¿imanirtä kaycho quëdakushqayki? Pasaypa llakishqami puriyashqä”.
49 Jesúsnami nirqan: “¿Imanirtä ashiyämashqayki? ¿Manaku musyayanki Taytäpa wayincho kanäpä kanqanta?”
50 Tsaynö niptin paykuna manami tantiyayarqantsu imanir tsaynö nikanqantapis.
51 Tsaypitanami paykunawan Nazaretman Jesús kutikur mandanqankunata rurarqan. Mamanqa llapan ima päsanqankunatapis shonqullanchömi yarpararqan. 52 Jesúsqa wiñayllantami mas yachaq karqan. Tsaymi Tayta Dios y runakuna kuyayarqan.

Bautizaq Juan willakunqan

Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28

3 1-2 Tiberio César chunka pitsqa watana Romacho mas mandaq rey kaykaptinmi tsunyaqcho Zacaríaspa tsurin Juanta willakuyninta Tayta Dios revelarqan. Tsay witsanmi Judeacho *Poncio Pilato gobernador kaykarqan. Galileachönami Herodes mandaq kaykarqan. Iturea y Traconite provinciakunachönami Herodespa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wawqin Felipe mandaq kaykarqan. Abilinia provinciachönami Lisanias mandaq kaykarqan. Jerusalénchönami Anáswan Caifás mas mandaq sacerdötikuna kaykäyarqan.

3 Tsaymi Jordán mayu ñöpan markakunapa purir Juan willakur nirqan: "Tayta Dios perdonayäshunaykipä jutsaykikunata kacharir bautizakuyay".

4 Tsaynö Juan willakunanpämi Tayta Diospa profëtan Isaías qellqanqancho nin:

"Juk runami tsunyaq jirkacho
qayakuypa willakur nin:
'Tayta Dios shamunanpä nänita
allitsayay.
Wenqu nänikunata derechayay.
5 Raqrakunatapis pampatsayay.
Jirkankunatapis parijayay.
Wiksu nänikunatapis derechayay.
Uchku uchkukunatapis pampatsayay.
6 Tayta Dios munayninwan salvanqantami maytsaycho taq
runakuna rikayanqa' ".†

7 Tsay witsanmi atskaq runakuna bautizakuyänanpä Juan kaqman aywayarqan. Paykunatami Juan nirqan: "¡Culebra casta runakuna! ¡Pitä qamkunata niyäshushqayki Tayta Diospa castïgunpita qeshpiyänaykipä kanqanta! 8 Jutsaykikunata rasunpaypa kacharishqa karqa Tayta Dios munanqannöna kawayay. Ama yarpäyaytsu Abrahampa castan kayanqaykipita Tayta Dios salvayäshunaykipä kanqanta. Noqami nï: Tayta Dios munarqa kay rumikunatapis Abrahampa castanmanmi tikratsinman. 9 Mana wayuq jachakunata michinpita muturir ninaman jitaqnömi jutsa ruraqkunata castigananpä Tayta Dios kamarikushqana kaykan".

10 Tsaynö niptinmi runakuna tapur niyarqan: "Tsaynö kaptinqa ¿imatatä rurayäman?"

11 Juannami nirqan: "Ishkay latsapaykikuna kaptinqa jukaqta qaraykuyanki mana latsapayuq kaqkunata. Tsaynöpis muchuqkunata mikuynikikuna qaraykuyanki".

12 Tsaynöllami impuestuta cobraqkunapis bautizakuyänanpä chaykur tapuyarqan: "*Rabí, noqakunaqa ¿imatatä rurayäman?"

13 Tsaymi Juan nirqan: "Cobrayänaykipä kanqanpita mastaqa ama cobrayankitsu".

14 Tsaynöllami soldädukunapis tapuyarqan: "Noqakunaqa ¿imatatä rurayäman?"

Tsaymi Juan nirqan: "Pipa imankunatapis ama qechuyankitsu. Ama pitapis manakaqtaqa tumpayankitsu. Pägayäshunqaykillawan contentakuyanki".

15 Tsayta wiyarmi runakuna yarpachakur niyarqan: "¿Juantsurä Tayta Dios kachamunqan Cristo?"

16 Tsaymi Juan nirqan: "Noqaqa yakullawanmi bautizä. Jukmi noqapita mas munayyuq shamunqa. Paypa llanqi watunta paskanalläpäpis manami välïtsu. Payqa Espíritu Santuwan y ninawanmi bautizayäshunki. 17 Trïguta wayrananpä jurquitan aptashqanami kaykan. Wayraskirnami

Trïguta wayranqan
(3.17)

† **3.4-6** Isa. 40.3-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

trïguta wayinman churanqa. Päjantanami imaypis mana upiq ninaman qaykunqa".
18 Tsaynö yachatsirmi Tayta Diospa willakuyninta imaykanöpa Juan tantiyatsirqan. 19 Tsaypitanami mandaq Herodesta ollqutuparqan wawqin Felipipa warmin Herodíasta qechunqanpita y llutankunata ruranqanpita.
20 Tsaynö niptinmi Juanta carcelman wichqatsir Herodes mas jutsayuq karqan.

Jesústa Juan bautizanqan

Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11

21 Runakunata Juan bautizaykaptinmi Jesúspis bautizakuq charqan. Bautizakuskir Tayta Diosman mañakuykaptinmi ciëlu kichakaskirqan.
22 Tsaymi Jesúsman Espíritu Santu imayka palumanö urämurqan. Tsay hörami ciëlupita Tayta Dios nimurqan: "Qammi kuyay tsurï kanki. Qampitami kushikü".

Jesúspa unay castankuna

Mateo 1.1-17

23 Kimsa chunka watayuqnöna kaykarmi Tayta Diospa willakuyninta Jesús willakur qallaykurqan. Paypämi runakuna yarpäyarqan Josépa tsurin kanqanta.
Joséqa Elípa tsurinmi karqan.
24 Elíqa Matatpa tsurinmi karqan.
Matatqa Levípa tsurinmi karqan.
Levíqa Melquipa tsurinmi karqan.
Melquiqa Janapa tsurinmi karqan.
Janaqa Josépa tsurinmi karqan.
25 Joséqa Matatíaspa tsurinmi karqan.
Matatíasqa Amóspa tsurinmi karqan.
Amósqa Nahúmpa tsurinmi karqan.
Nahúmqa Eslipa tsurinmi karqan.
Esliqa Nagaipa tsurinmi karqan.
26 Nagaiqa Maatpa tsurinmi karqan.
Maatqa Matatíaspa tsurinmi karqan.
Matatíasqa Semeipa tsurinmi karqan.
Semeiqa Josépa tsurinmi karqan.
Joséqa Joiadapa tsurinmi karqan.
27 Joiadaqa Joanapa tsurinmi karqan.
Joanaqa Resapa tsurinmi karqan.
Resaqa Zorobabelpa tsurinmi karqan.
Zorobabelqa Salatielpa tsurinmi karqan.
Salatielqa Neripa tsurinmi karqan.
28 Neriqa Melquipa tsurinmi karqan.
Melquiqa Adipa tsurinmi karqan.
Adiqa Cosampa tsurinmi karqan.
Cosamqa Elmodampa tsurinmi karqan.
Elmodamqa Erpa tsurinmi karqan.
29 Erqa Josuépa tsurinmi karqan.
Josuéqa Eliezerpa tsurinmi karqan.
Eliezerqa Jorimpa tsurinmi karqan.
Jorimqa Matatpa tsurinmi karqan.
30 Matatqa Levípa tsurinmi karqan.
Levíqa Simeónpa tsurinmi karqan.
Simeónqa Judápa tsurinmi karqan.
Judáqa Josépa tsurinmi karqan.
Joséqa Jonánpa tsurinmi karqan.
Jonánqa Eliaquimpa tsurinmi karqan.
31 Eliaquimqa Meleapa tsurinmi karqan.
Meleaqa Mainánpa tsurinmi karqan.
Mainánqa Matatapa tsurinmi karqan.
Matataqa Natánpa tsurinmi karqan.
32 Natánqa Davidpa tsurinmi karqan.
Davidqa Isaípa[d] tsurinmi karqan.
Isaíqa Obedpa tsurinmi karqan.
Obedqa Boozpa tsurinmi karqan.
Boozqa Salapa tsurinmi karqan.
Salaqa Naasónpa tsurinmi karqan.
33 Naasónqa Aminadabpa tsurinmi karqan.
Aminadabqa Admínpa tsurinmi karqan.
Admínqa Arnípa tsurinmi karqan.
Arníqa Esrompa tsurinmi karqan.
Esromqa Farespa tsurinmi karqan.
Faresqa Judápa tsurinmi karqan.

[d] **3.32** Wakin traduccionkunachöqa *Jesépa* niyanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

34 Judáqa Jacobpa tsurinmi karqan.
Jacobqa Isaacpa tsurinmi karqan.
Isaacqa Abrahampa tsurinmi karqan.
Abrahamqa Tarépa[e] tsurinmi karqan.
Taréqa Nacorpa tsurinmi karqan.
35 Nacorqa Serugpa tsurinmi karqan.
Serugqa Ragaupa tsurinmi karqan.
Ragauqa Pelegpa tsurinmi karqan.
Pelegqa Heberpa tsurinmi karqan.
Heberqa Salapa tsurinmi karqan.
36 Salaqa Cainánpa tsurinmi karqan.
Cainánqa Arfaxadpa tsurinmi karqan.
Arfaxadqa Sempa tsurinmi karqan.
Semqa Noépa tsurinmi karqan.
Noéqa Lamecpa tsurinmi karqan.
37 Lamecqa Matusalénpa tsurinmi karqan.
Matusalénqa Enocpa tsurinmi karqan.
Enocqa Jaredpa tsurinmi karqan.
Jaredqa Mahalaleelpa tsurinmi karqan.
Mahalaleelqa Cainánpa tsurinmi karqan.
38 Cainánqa Enóspa tsurinmi karqan.
Enósqa Setpa tsurinmi karqan.
Setqa Adánpa tsurinmi karqan.
Y Adánqa Tayta Diospa tsurinmi karqan.

Jesústa Satanás tentayta munanqan

Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13

4 1 Bautizakuskir Espíritu Santupa munaynincho Jesús kaptinmi Jordán mayupita tsunyaq jirkaman Espíritu Santu pusharqan. 2 Tsaycho chusku chunka (40) junaq kaykaptinmi diablu tentarqan. Tsay junaqkunaqa imatapis mana mikushqa karmi Jesús pasaypa mallaqarqan.

3 Tsaymi diablu nirqan: "Diospa Tsurin karqa mä kay rumita tantaman tikratsiy".

4 Jesúsnami nirqan: "Tayta Diospa palabrancho kaynömi qellqaraykan: 'Manami tantata mikullartsu runa kawan, [sinöqa Tayta Dios ninqankunata käsukurmi]' ".[†]

5 Tsaypitanami altunnin jirkaman diablu pushaykur maytsay nacionkunata raslla rikaskatsir 6 nirqan: "Llapan rikanqayki nacionkunata y tsaycho kaykaq riquëzakunata qamtami qarashayki. Tsaykuna noqapa kaptinmi munanqä kaqta pitapis qaraykushä. 7 Qonqurikuykur adoramaptikiqa llapan rikanqaykikunatami qarashayki".

8 Jesúsnami nirqan: "[¡Witikuy, *Satanás!] Tayta Diospa palabrancho kaynömi qellqaraykan: 'Tayta Diosllatami adorayanki. Pay japallantami sirviyanki' ".[†]

9 Tsaypitanami Jerusalénman Jesústa diablu pusharqan. Tsaychönami templupa mas altunninman ichiykatsir nirqan: "Diospa Tsurin karqa mä kaypita jeqarpuy. 10 Diospa palabrancho kaynömi qellqaraykan: '*Angelninkunatami Tayta Dios kachamunqa imapitapis tsapäyäshunaykipä. 11 Paykunami tsariyäshunki ni chakillaykitapis rumikunacho mana takakunaykipä' ".[†]

12 Jesúsnami nirqan: "Tsaynöpis Tayta Diospa palabrancho kaynömi nin: 'Tayta Diosta ama tentankitsu' ".[†]

13 Jesústa tentayta mana kamäpakurmi diablu aywakurqan yapaychöna kutimuyta yarpar.

Galileacho Jesús willakur qallaykunqan

Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15

14 Tsaypitanami Espíritu Santupa munayninwan Galileaman Jesús kutirqan. Tsay markakunachömi Jesús alli yachatsikuq kanqanta runakuna

---

[e] **3.34** Wakin traduccionkunachöqa *Térahpa* niyanmi.
[†] **4.4** Deut. 8.3. [†] **4.8** Deut. 6.13. [†] **4.10-11** Sal. 91.11-12. [†] **4.12** Deut. 6.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

parlayaq. 15 *Sinagögakunacho yachatsiptinmi payta alabarnin niyaq:
“¡Payqa shumaqmi yachatsikun!”

Nazaret markacho Jesús willakunqan

Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6

16 Tsaypitanami markan Nazaretman Jesús kutiykur costumbrinkunamannö jamay junaqcho *sinagögaman aywarqan. Tsaychömi Tayta Diospa palabranta liyimunanpä runakunapa puntanman ichirqan. 17 Profëta Isaías qellqanqan rölluta makyayaptinmi liyiyta munanqanta tariskir kaynö liyirqan:

18 “Tayta Diosmi Espïritunta noqaman kachamushqa.
Paymi akramashqa muchuqkunata alli willakuyninta willanäpä.
Tsaynöpis kachamashqa [llakishqa kawaqkunata shakyätsinäpä,]
juklä nacionman prësu aywaqkuna librina kayanqanta willanäpä,
qaprakunapa ñawinta alliyätsinäpä,
chikiqninkunapa munaynincho ñakaykaq runakunata jipinäpä
19 y Tayta Dios salvananpä kaq tiempu chämunqanta willakunäpä”.†

20 Tsaynö liyiskirnami rölluta wankurkur sinagögacho yanapakuq runata kutiykatsirqan. Jamaskiptinnami tsaycho kaykaq runakuna payta rikaräyarqan. 21 Tsaymi Jesús nirqan: “Liyimunqächo ninqannömi kanan cumplishqana kaykan”.

22 Tsaynö niptinmi llapan runakuna kushikurnin niyarqan: “¡Payqa shumaqmi parlan! ¿Manaku Josépa tsurin kaykan?”

23 Jesúsnami nirqan: “ ‘Jampikuq karqa kikikirä jampikuy’ niyanqannömi qamkunaqa munaykäyanki Capernaúmcho milagruta uranqänö kay markantsikchöpis milagruta uranäta”.

24 Nirkurnami nirqan: “Rasunpaypami nï: Manami ni mayqan profëtatapis markanchöqa chaskiyantsu. 25 Rasunpaypami nï: Profëta Elías kawanqan witsan kimsa wata soqta killa mana tamyaptin maytsay Israel markakunacho pasaypami muchuy karqan. Tsay witsanqa Israel nacioncho atska viüdakunami kayarqan. 26 Tayta Dios manami Israelcho mayqan viüdamanpis Elíasta kacharqantsu sinöqa Sidóncho kaq Sarepta markacho taq viüdallata yanapananpämi kacharqan.

27 “Profëta Eliseo kawanqan witsanpis Israelcho *lepra qeshyawan atskaqmi qeshyaykäyarqan. Tsaynö kayaptinpis manami mayqantapis Eliseo alliyätsirqantsu, tsaypa rantinqa Siria nacionpita Naamánllatami alliyätsirqan”.

28 Jesús tsaynö niptinmi sinagögacho kaykaq runakuna pasaypa ajanäyarqan. 29 Tsaymi Jesústa markapita jipiskir marka kuchun tunaman apayarqan tsaypita tanqariyänanpä. 30 Tsaynö apaykäyaptinmi Jesúsqa runakunapa chawpinkunapita aywakurqan.

Supay löcuyätsinqan runata Jesús alliyätsinqan

Marcos 1.21-28

31 Tsaypitanami Galileacho Capernaúm markaman Jesús aywarqan. Tsaychömi cada jamay junaq runakunata yachatsirqan. 32 Shumaq yachatsinqanta wiyarmi runakuna almirashqa niyarqan: “¡Payqa munayyuq karmi shumaq yachatsimantsik!”

33 Tsay *sinagögachömi *supay löcuyätsinqan runa kaykarqan. Paymi qayarar nirqan: 34 “¡Nazaretpita Jesús,

† **4.18-19** Isa. 61.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

[kaypita aywakuy]! ¿Imatatä noqakunawan munanki? ¿Ushakätsiyämänaykipäku shamushqayki? ¡Musyämi Tayta Dios kachamunqan *santu runa kanqaykita!"

35 Tsaymi supayta ollqutupar Jesús nirqan: "¡Upälla kay runapita yarquy!"

Tsaynö niptinmi llapan runakunapa ñöpancho tsay runata tsapiskir aywakurqan. Tsapirpis manami däñarqantsu. 36 Tsayta rikaykurmi jukninpis jukninpis mantsakashqa niyarqan: "¡Imatanatä rikantsik! ¡Munayninwan niptinmi supaykunapis cäsukur aywakuyan!"

37 Supayta qarqunqanta musyaykurmi entëru Galileacho Jesús munayyuq kanqanta parlayaq.

Pedrupa suegranta Jesús alliyätsinqan

Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31

38 *Sinagögapita yarquskirnami Simónpa wayinman Jesús aywarqan. Chänanpä Simónpa suegran fiebriwan antsa qeshyaptinmi Jesústa rugakuyarqan alliyätsinanpä. 39 Tsaymi qeshyaykaqman witiykur tsay fiebrita ollqutupaptin jinan höra alliyaskirqan. Alliyaskirnami paykunata mikuyta qararqan.

Atskaq qeshyaykaqkunata Jesús alliyätsinqan

Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34

40 Rupay jeqaykaptinnami imaykaläya qeshyawan qeshyaykaqkunata Jesúsman apayämurqan. Tsaymi yataykuptillan qeshyaykaqkuna alliyäyarqan. 41 Wakin qeshyaykaqkunapitanami *supaykuna yarqurnin qayarar niyarqan: "¡Qamqa Diospa Tsurinmi kanki!"

Tayta Dios kachamunqan Cristo kanqanta supaykuna niyaptinmi mana parlayänanpä Jesús ollqutuparqan.

Jesús willakur purinqan

Marcos 1.35-39

42 Patsa waraskiptinnami tsunyaqman Jesús aywakurqan. Tsaymi runakuna ashirnin pay kaykanqan kaqman chaykur rugayarqan paykunapita mana aywakunanpä. 43 Tsaymi Jesús nirqan: "Tayta Diospa *mandakuyninpa alli willakuyninta wakin markakunachöpis willakunämi kaykan. Tsaypämi Tayta Dios kachamashqa".

44 Tsaypitanami Israelcho maytsay markakunapa purir[f] *sinagögakunacho Tayta Diospa willakuyninta Jesús willakurqan.

Atska pescädukunata Pedro tsarinqan

Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20

5 1 Juk kutinami Genesaret qocha[g] kuchuncho Jesús yachaykätsiptin Tayta Diospa willakuyninta yachatsinqanta wiyayta munar atskaq runakuna kichkiyparä juntapäyarqan. 2 Tsaychömi Jesús rikarqan ishkay *büquikuna qocha kuchuncho kaykaqta. Pescädu tsariqkunaqa tsay büquikunapita yarquskirmi mällankunata awiykäyarqan. 3 Tsaymi Simónpa[h] büquinman Jesús yarkuskir rugakurqan qocha kuchunpita ichik mas ruriman yaykatsinanpä. Yaykaskatsiptinnami büquiman jamaykur runakunata yachatsimurqan.

4 Yachatsiyta ushaskirnami Simónta nirqan: "Kananqa mas chawpiman büquikita aparkur pescädukunata tsariyämunaykipä mällaykikunata jitayay".

5 Tsaynö niptinmi Simón nirqan: "Taytay, kanan paqas warat pescaykarpis manami ni jukllayllatapis tsariyashqätsu. Imanö kaptinpis qam nikäyämaptikiqa mälläkunata mä yapay jitayäshä".

6 Tsaynö jitarmi mällankunapis rachinanqanyaq tsaytsika pescädukunata tsariyarqan. 7 Tsaynami jukaq büquicho

[f] **4.44** Wakin griego copiakunachöqa *Galileapa purir* niyanmi. [g] **5.1** Genesaret qochaqa Galilea qochapa jukaq jutinmi karqan. [h] **5.3** Simónpa jukaq jutinmi Pedro karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pescaq mayinkunaman qemllakuyarqan. Chaykurmi ishkan büquikuna jundinanqanyaq pescädukunata wiñayarqan. 8 Tsayta rikaykurmi Simón Pedro Jesúspa ñöpanman qonqurikuykur nirqan: "Taytay, noqapita witikuy. Jutsasapa runami kä".

9 Atska pescäduta tsariykurmi pasaypa mantsakar tsaynö nirqan. Tsaynöllami paywan kaykaqkunapis 10 y Zebedeupa tsurinkuna Santiago y Juanpis mantsakäyarqan. Paykunaqa Simónpa pescädu tsariq mayinkunami kayarqan. Jesúsnami Simónta nirqan: "Ama mantsakaytsu. Noqami yachatsiyäshayki runakunata pescayänaykipä".

11 Tsaynö niptinmi büquinkunata qocha kuchunman jipiskir llapanta tsaycho jaqiriykur Jesúswan aywakuyarqan.

Leprawan qeshyaykaq runata Jesús alliyätsinqan

Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45

12 Juk markacho Jesús kaykaptinnami *leprawan qeshyaykaq runa charqan. Jesústa rikaykurmi urkunpis patsaman töpanqanyaq qonqurikuykur nirqan: "Taytay, munarninqa alliyaykatsillämay".

13 Tsaynö rugakuptinmi yataykur Jesús nirqan: "Alliyashqa kanaykitami munä".

Tsaynö niptinmi jinan höra alliyaskirqan. 14 Nirkurnami Jesús nirqan: "Alliyätsinqäta pitapis ama willankitsu, tsaypa trokinqa alliyanqaykita rikashunaykipä sacerdötiman ayway. Nirkur Moisés qellqanqancho ninqannölla purificakunaykipä ofrendaykita templuman apay. Tsaynöpami alliyanqaykita musyayanqa".†

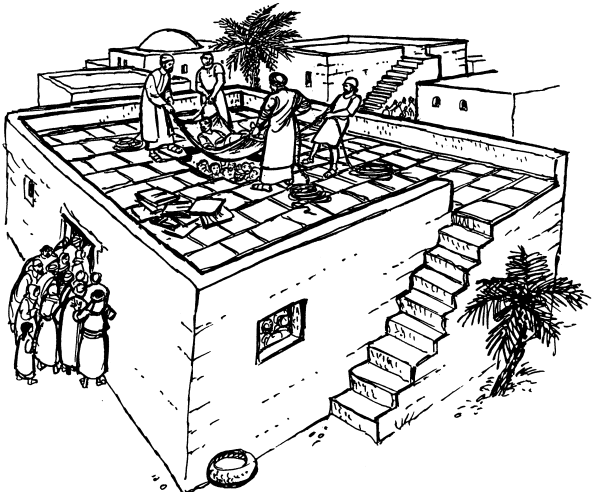
15 "Ama willakunkitsu" nikaptinmi maytsaycho runakuna musyayarqan. Tsaynami atskaq qorikäyarqan yachatsinqankunata wiyayänanpä y qeshyayanqanpitapis alliyätsinanpä.

16 Jesúsqa imaypis tsunyaqman aywaykurmi Tayta Diosman mañakuq.

Mana puriyta puëdiq runata Jesús alliyätsinqan

Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12

17 Juk wayicho Jesús yachaykätsiptinmi tsaycho jamaraykäyarqan

Wayi jananpita puriyta mana puëdiq runata yarpatsiyanqan (5.17-26)

†**5.14** Lev. 14.1-32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

*fariseukuna y ley yachatsikuqkunapis. Paykunami shayämurqan Galileapa maytsay markankunapita, Judea provinciapita y Jerusalénpita. Qeshyaykaqkunata alliyätsinanpämi Tayta Diospa munayninwan Jesús kaykarqan.

18 Puriyta mana puëdiq runata kirmawan runakuna chaykatsirmi imaykanöpapis Jesúspa ñöpanman yaykatsiyta munayarqan. 19 Atskaq runakuna kichkiräyaptinmi punkupa yaykatsiyta kamäpakuyarqantsu. Tsaymi wayi jananman yarkaskatsir qataraykanqanta kichaskir kirmantinta Jesúspa ñöpanman yarpatsiyarqan.

20 Tsay runakuna payman yärakuyanqanta musyarmi qeshyaykaq runata Jesús nirqan: "Llapan jutsaykipita perdonashqanami kaykanki".

21 Tsaynö niptinmi ley yachatsikuqkunawan fariseukuna yarpachakur niyarqan: "¡Pitä kay runa Dios tukunanpä! Tayta Diosllami jutsa ruraqkunataqa perdonan".

22 Tsaynö yarpaykäyanqanta musyarmi Jesús nirqan: "¿Imanirtä tsaynö yarpaykäyanki? 23 ¿Mayqantä mas aja? ¿Runapa jutsankunata perdonayku? ¿O qeshyaykaqta alliyätsiyku? 24 *Runapa Tsurinqa kay patsacho runakunata perdonananpä munayyuqmi kaykan. Tsaytami kanan musyayanki".

Tsaypitanami puriyta mana puëdiq runata nirqan: "¡Shäriy! ¡Kirmaykita apakurkur wayikipa aywakuy!"

25 Tsaynö niptinmi llapan rikaraykäyaptin jinan höra alliyashqana shäriskirqan. Nirkurmi kirmanta apakurkur Tayta Diosta alabaraykar wayinpa aywakurqan. 26 Tsayta rikarmi runakuna kushikurnin Tayta Diosta alabayarqan. Pasaypa almirashqami niyarqan: "¡Pay ruranqantanöqa manami imaypis rikashqantsiktsu!"

Discïpulun kananpä Levíta Jesús qayanqan

Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17

27 Tsaypita aywarmi Jesús rikarqan Leví jutiyuq runa[i] impuestuta cobrar jamaraykaqta. Paytami nirqan: "Qatirämay".

28 Tsaynö niptinmi llapanta jaqiriykur Jesúswan aywakurqan.

29 Tsaypitanami Jesúswan mikuyänanpä wayincho banquëtita Leví ruratsirqan. Paykunawanmi impuestuta cobraqkuna y wakin runakunapis mikuyarqan. 30 Tsayta rikaykurmi *fariseukuna y ley yachatsikuqkuna parlakachar Jesúspa discïpulunkunata niyarqan: "¿Imanirtä qamkuna impuestu cobraqkunawan y jutsasapa runakunawanpis mikuyanki y upuyanki?"

31 Jesúsnami nirqan: "Sänu kaqkunaqa manami mëdicuta ministiyantsu, sinöqa qeshyaykaqkunallami. 32 Noqaqa manami jutsaynaq runakunamantsu shamushqä, tsaypa trokinqa jutsasapa runakunamanmi jutsankunata kachariyänanpä".

Ayünupä Jesústa tapuyanqan

Mateo 9.14-17; Marcos 2.18

33 Tsaypitanami Jesústa tapuyarqan: "Juanpa discïpulunkuna y *fariseukunapa discïpulunkunaqa Tayta Diosta mañakurmi imaypis ayunayan. Qampa discïpuluykikunaqa ¿imanirtä ayunayantsu?"

34 Jesúsnami nirqan: "Majatsakaq chölu kaykaptinqa majatsakay fiestaman qayatsinqan kaqkuna ¿ayunayanmantsurä? 35 Majatsakaq chöluta wanutsiyaptinmi itsanqa ayunayanqa".

36 Tsaynö niskirmi Jesús nirqan: "Manami pipis mushuq latsapata rutuntsu makwa latsapata shillpananpä. Tsaynö ruturqa mushuq latsapatami

[i] **5.27** Levípa jukaq jutinmi Mateo karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

perditsin. Tsaynöpis mushuq latsapapita rutunqan ratashqa makwa latsapacho manami shumaqtsu rikakan.

37 "Tsaynöpis manami pipis tsayrä rurashqa vïnuta makwa uylluman wiñantsu. Wiñaptinqa vïnu poqurmi pakitsinqa. Tsaynö kaptinqa vïnupis y uyllupis ushakanqami. 38 Tsaymi tsayrä rurashqa vïnutaqa sänu uylluman wiñantsik.[j] [Tsaynö rurashqaqa vïnupis manami jichanqatsu ni uyllupis manami ushakanqatsu.]

39 "Pipis unayna churarashqa vïnuta yawarkur manami tsayrä rurashqa kaqtaqa upuyta munantsu 'unayna churarashqa vïnu mas allimi' nirnin".

Jamay junaqpä Jesús munayyuq kanqan

Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28

6 1 Jamay junaqchömi trïgu poquraykaq chakrakunapa discïpulunkunawan Jesús päsaykäyarqan. Tsaypa päsarmi discïpulunkuna trïguta pallaskir uchuyarqan. 2 Tsayta rikarmi *fariseukuna niyarqan: "¿Imanirtä jamay junaq kaykaptin leynintsikta mana cäsur trïguta pallaykäyanki?"

3 Jesúsnami nirqan: "¿Manaku imaypis liyiyashqayki yanapaqninkunawan mallaqar David imata ruranqantapis? 4 Davidshi Tayta Diospa wayinman yaykur Diospä churayanqan tantata mikunä.[†] Tsaynöllashi paywan aywaq runakunatapis qaranä. Tsay tantaqa manami David ni paywan kaykaq runakuna mikuyänanpätsu karqan, tsaypa trokinqa sacerdötikunalla mikuyänanpämi".[†]

5 Tsaynö niskirnami Jesús nirqan: "*Runapa Tsurinqa jamay junaqpäpis munayyuqmi".

Makin wanushqa runata jamay junaqcho Jesús alliyätsinqan

Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6

6 Tsaypita juk jamay junaqnami *sinagögaman yaykur Jesús yachatsirqan. Tsaychömi derëcha kaq makin wanushqa runapis kaykarqan. 7 Tsayta rikarmi ley yachatsikuqkuna y *fariseukuna Jesústa rikaraykäyarqan jamay junaqcho alliyätsiptinqa tsay achäquilla contran shäriyänanpä.

8 Tsaynö yarpaykäyanqanta musyarmi makin wanushqa runata Jesús nirqan: "Shärir runakunapa chawpinman ichiy".

Niptinmi tsay runa ichirkurqan. 9 Nirkurnami runakunata Jesús tapurqan: "Kanan mä niyämay. Jamay junaqcho ¿allitaku o mana allitaku rurashun? Runa mayintsikta ¿salvashunku o 'wanukutsunpis' nishunku?"

10 Tsaypitanami tsaycho kaykaq runakunata rikaskir makin wanushqa runata nirqan: "¡Makikita joqariy!"

Joqarkuptinmi makin alliyaskirqan. 11 Fariseukunanami pasaypa ajanar Jesústa acusayänanpä willanakuyarqan.

Chunka ishkay apostolninkunata Jesús akranqan

Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19

12 Tsay junaqkunami jirkaman aywaykur Tayta Diosman Jesús warat mañakurqan. 13 Patsa waraskiptinnami discïpulunkunata qayaskir chunka ishkayta apostolninkuna kayänanpä akrarqan. 14 Paykunami kayarqan Simón (paypa jutintami Jesús churarqan Pedro), Simónpa wawqin Andrés, Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé,

---

[j] **5.38** Makwa latsapata y makwa uylluta Jesucristo tinkutsirqan unay costumbrinkunamanmi. Mushuq latsapata y tsayrä rurashqa vïnutanami tinkutsirqan kikinpa yachatsikuyninman. Tsaynö tinkutsirmi nirqan paypa yachatsikuynin mushuq kar unay costumbrinkunaman mana tinkunqanta.

[†] **6.3-4** 1Sam. 21.1-6. [†] **6.4** Lev. 24.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Mateo, Tomás, Alfeupa tsurin Santiago, *Zelote niyanqan Simón, 16 Santiagupa tsurin Judas y Judas Iscariote. Paymi Jesústa rantikurqan.

Atskaq runakunata Jesús alliyätsinqan
Mateo 4.23-25

17 Apostolninkunawan jirkapita Jesús uraykarnami pampacho atskaq discïpulunkunawan tsaytsika runakuna qorikashqa kaykaqta tarirqan. Tsay runakunami shayämushqa kayarqan entëru Judea provinciapita, Jerusalénpita y lamar kuchuncho kaykaq Tiro y Sidón markakunapita. Paykunami qorikäyarqan Jesús yachatsinqankunata wiyayta munar y qeshyankunapita alliyayta munar. 18 Tsaychömi *supay ñakatsinqan runakunatapis Jesús alliyätsirqan. 19 Munayninwan llapan qeshyaqkunata alliyätsiptinmi pïmaypis Jesústa yatayta munayarqan.

Kushikuyänanpä y llakikuyänanpä Jesús willakunqan
Mateo 5.1-12

20 Discïpulunkunata rikaykurmi Jesús nirqan: “Kushishqami kawayanki, muchuqkuna. Qamkunapämi Tayta Diospa *mandakuynin.

21 “Kushishqami kawayanki, mallaqaycho kaqkuna. Qamkunaqa mananami mallaqäyankinatsu.

“Kushishqami kawayanki, waqaqkuna. Qamkunaqa manami llakikuyankinatsu.

22 “Kushishqami kawayanki *Runapa Tsurinman yärakuyanqaykipita chikiyäshuptiki, qarquyäshuptiki, ashlliyäshuptiki y qayapäyäshuptikipis. 23 Tsaynö kaptinpis kushikuyay. Qamkunataqa gloriacho maynami Tayta Dios premiuta shuyaraykätsiyäshunki. Qamkunatanömi chikishuqnikikunapa unay castankunapis Tayta Diospa profëtankunata ñakatsiyarqan”.

24 “¡Allaw, imaykayuqkuna! Qamkunaqa kay vïdallachömi kushikuyanki.

25 “¡Allaw, pacha junta kawaqkuna! Qamkunaqa mallaqäyankimi.

“¡Allaw, kushishqalla kawaqkuna! Qamkunaqa pasaypa llakikurmi waqayanki.

26 “¡Allaw, llapan runakunapita alabashqa kaqkuna! Qamkunatanöllami llulla profëtakunatapis unay castaykikuna alabayarqan.

Chikimaqnintsikta kuyanantsikpä Jesús yachatsinqan
Mateo 5.38-48; 7.12

27 “Wiyamaqkuna, qamkunatami nï: Chikishuqnikikunata kuyayanki. Mana alli rikayäshuptikipis alli rikayanki. 28 Ashlliyäshuptikipis alli shimillaykipa parlapäyanki. Tumpayäshuptikipis paykunapä Tayta Diosta mañakuyanki. 29 Laqyayäshuptikiqa jukaq qaqllaykita kamapaykuyanki. Punchuykita qechuyäshuptikiqa chompaykitapis jipipaykuyanki. 30 Imata mañakuyäshuptikipis qaraykuyanki. Imaykita qechuyäshuptikipis ama ‘kutitsimay’ niyankitsu. 31 Imanömi runa mayiki alli rikayäshunaykita munayanki, tsaynölla qamkunapis runa mayikita alli rikayanki.

32 “Kuyanakuyanqallaykiwan kuyanakurqa ¿ima allitatä ruraykäyanki? Jutsasapa runakunapis kuyanakuyanqallanwanqa kuyanakuyanmi. 33 Alli kaqkunallawan alli kawarqa ¿ima allitatä ruraykäyanki? Jutsasapa runakunapis tsaynöllaqa allimi kawayan. 34 Gänayänayki raykuq imatapis mañarqa ¿allitatsurä ruraykäyanki? Jutsasapa runakunapis gänayänan raykuqllaqa imatapis mañayanmi.

35 “Qamkunaqa chikiyäshuqnikikunata kuyayay. Paykunawan alli kawayay. Imatapis mañarqa ama cobrayaytsu. Tsaynö kawayanqaykipitami Tayta Dios premiuta qoshunki. Payqa mal agradecïdu runakunata y mana alli runakunatapis kuyapanmi. Tsaymi qamkunapis kuyapäkuq karqa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

munayyuq Tayta Diospa wamran kaykäyanki. 36 Taytayki kuyapäkuq kanqannö qamkunapis kuyapäkuq kayay".

Runa mayintsikta mana juzganapä Jesús ninqan
Mateo 7.1-5, 17-20; 12.34-35

37 "Tayta Dios mana juzgayäshunaykipä runa mayikikunata ama juzgayaytsu. Tsaynöpis manakaqman mana churashunaykipä ama manakaqman churayaytsu. Runa mayikikunata perdonayaptikiqa qamkunatapis Tayta Dios perdonayäshunkimi. 38 Runa mayikikunata qarayaptikiqa Tayta Dios qamkunatapis tupuykikunaman jichaq jichaqmi atskata qarayäshunki. Millqayniki juntatami millqatsiyäshunki. Runa mayikita imanöpis yanapayanqaykiman tupumi qamkunatapis Tayta Dios yanapayäshunki".† 39 Tsaynöpis tinkutsiypa yachatsirmi Jesús nirqan: "¿Qapra runa qapra mayinta pushanmantsurä? Qapra mayinta pusharqa ¿manatsurä uchkumanpis ishkan jeqarpuyanman?[k] 40 Mayqan yachakuqpis manami yachatsiqninpita mastaqa yachantsu. Tsaynö kaptinpis yachakuskirqa yachatsiqninnöllami yachanqa.[l]

41 "Ñawikikunacho jatunkaray qeru jatiraykaptinqa ¿imanirtä runa mayikikunapa ñawincho ichiklla kallapa jatiraykaqta rikapäyanki? 42 Ñawikikunacho jatunkaray qeru jatiraykaptinqa ¿imanöparä niyankiman: 'Ñawikipita kallapata jipipäshayki'? ¡Allish tukuq runakuna! Puntataqa ñawikikunacho kaykaq qerutarä jipiyay. Tsayrämi shumaq rikayanki runa mayikipa ñawinpita kallapata jipiyänaykipä.[m]

43 "Alli jachaqa manami mana allitaqa wayuntsu. Tsaynöllami mana alli jachapis allitaqa wayuntsu. 44 Wayuyninpitami ima jachatapis reqintsik. Manami kashakunapitatsu hïgusta pallantsik ni shirakakunapitatsu üvata pallantsik. 45 Alli runaqa shonqun alli yarpanqantami parlan y mana alli runaqa shonqun mana alli yarpanqantami parlan. Runaqa shonqun yarpanqantami allitapis o mana allitapis parlan.

Cäsukuq runa y mana cäsukuq runa imanö kanqanpis
Mateo 7.24-27

46 "Yachatsinqäkunata mana cäsukuykarqa ¿imanirtä 'Señornïmi kanki, Señornïmi kanki' niyämanki? 47 Ninqäkunata cäsukamaqkuna imanö kayanqantapis kanan tantiyatsiyäshayki. 48 Juk runashi wayita shäritsinanpä qaqaman chanqanyaq uchkuykur cimientuta pirqanä. Qaqa janancho shumaq pirqashqa kaptinshi mayu jakarpis tsay wayita jaytarpis juchutsinätsu. 49 Juk runanashi cimientuta mana pirqayllapa aqusha janancho wayita shäritsinä. Tsaynö rurashqa kaptinpis mayu jakar jaytaptinshi tsay wayi chipyaq juchunä. Tsayshi pasaypa kuyapaypä kanä. Tsaynömi ninqäkunata mana cäsukuq runapis kanqa".

Capitanpa wätayninta Jesús alliyätsinqan
Mateo 8.5-13; Juan 4.43-54

7 1 Runakunata parlapayta ushaskirnami Capernaúm markaman Jesús aywarqan. 2 Tsaychömi Roma capitanpa kuyay wätaynin pasaypa

[k] **6.39** Jesucristo tsaynö nirqan manakaqman churaq runata qapraman tinkutsirmi.
[l] **6.40** Tsaynö yachatsirmi Jesucristo nirqan: *Yachatsishuqniki runa mayinta manakaqman churaq kaptinqa qampis runa mayikita manakaqman churaytami yachakunki.* [m] **6.42** Kay textuchömi runa mayintsikpa jutsankunata ñawincho kaykaq kallapaman tinkutsin. Kikintsikpa jutsantsiktanami ñawintsikcho kaykaq qeruman tinkutsin. Ñawintsikpita qeruta jipinantsikpä nirqa jutsantsikkunata jaqinantsikpämi nin. Tsaynöpami tantiyatsimantsik jukta juzganantsikpa trokin kikintsikpa jutsantsikkunata jaqirinantsikpä kanqanta.
[†] **6.38** Mat. 7.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

antsa qeshyaykarqan. 3 Tsay capitannami Jesús ruranqankunata musyaskir Israel mayor runakunata Jesúsman kacharqan shamur wätayninta alliyätsinanpä.

4 Tsaymi paykuna chaykur Jesústa rugakur niyarqan: “Taytay, capitanpa wätaynintashi alliyaykatsinki. Capitanqa alli runa karmi 5 marka mayintsikkunatapis alli rikan. Paymi *sinagögatapis shäritsishqa”.

6 Tsaynö rugakuyaptinmi paykunawan Jesús aywarqan. Wayiman chaykaptinnami amïgunkunata capitán kacharqan Jesústa niyänanpä: “Taytay, amanashi afanakunkinatsu. Mana Israel runa kaptinshi wayinmanpis yaykunkimantsu. 7 Tsayshi kikinqa shamushqatsu. Wätaynin alliyänanpä kayllapitashi niykunki. 8 Paypis mandaqninpa munayninchöshi kaykan. Tsaynöshi paypa munayninchо soldädunkunapis kaykäyan. Tsayshi mayqantapis ‘ayway’ niptin aywayan, ‘shamuy’ niptin shayämun y wätayninta ‘kayta ruray’ niptinpis ruran”.

9 Tsayta wiyaykurmi Jesús kushikur paywan aywaykaq runakunata nirqan: “Noqami nï: Paynö yärakamaq runataqa Israel runakunachöpis manami tarishqätsu”.

10 Capitán kachanqan runakuna kutiykurnami wätay alliyashqana kaykaqta tariyarqan.

Viüdapa wawanta Jesús kawatsinqan

11 Tsaypitanami discïpulunkunawan Jesús aywayarqan Naín markaman. Paykunawanmi atska runakunapis aywayarqan. 12 Markaman chaykarnami Jesús tinkurqan atska runakuna ayata apaykaqwan. Tsay ayaqa viüdapa japayllan ollqu wawanmi karqan. 13 Viüda waqaykaqta rikarmi kuyapar Jesús nirqan: “Ama waqaytsu”.

14 Tsaynö nir kirmata yataykuptinmi aya apaqkuna ichiskiyarqan. Jesúsnami nirqan: “¡Chölu, shäriy!”

15 Tsaynö niskiptinmi kawaskamur parlar qallaykurqan. Viüdatanami wawan kawarimushqatana entregarqan. 16 Tsayta rikaykurmi llapan runakuna kushikurnin Tayta Diosta alabar niyarqan: “¡Munayyuq profëtami noqantsikman chämushqa! ¡Tayta Diosmi kuyanqan runakunaman shamushqa!”

17 Tsaymi entëru Judeacho y ñöpan markakunacho Jesús ruranqankunata musyayarqan.

Bautizaq Juanpa discïpulunkuna Jesúsman aywayanqan

Mateo 11.2-6

18 Jesús ruranqankunata musyaykurmi Bautizaq Juanta discïpulunkuna willayarqan. Tsaymi ishkay discïpulunkunata qayaskir 19 Señor Jesústa tapuyämunanpä kachar nirqan: “¿Qamkush kaykanki Tayta Dios kachamunqan Cristo o juktaräkush shuyakuyäshä?”

20 Jesúsman chaykurnami niyarqan: “Taytay, Bautizaq Juanmi musyayta munaykan. ¿Qamkush kaykanki shamunanpä kaq Cristo o juktaräkush shuyakuyäshä?”

21 Tapuq chäyanqan hörami Jesús alliyaykätsirqan atskaq qeshyaykaqkunata, ñakaqkunata, *supay ñakatsinqankunata y atskaq qaprakunatapis.

22 Tsaymi Jesús nirqan: “Kutiykur rikayanqaykikunata y wiyayanqaykikunata Juanta willayay. Qaprakunapis rikayannami. Puriyta mana puëdiqkunapis puriyannami. *Leprawan qeshyaqkunapis alliyäyashqanami. Mana wiyaqkunapis wiyayannami. Wanushqakunapis kawariyämushqanami. Muchuqkunapis Tayta Diospa alli willakuyninta wiyaykäyannami. 23 Yarpäyanqannö mana ruraptïpis mana ajayaypa noqaman yärakamuq runaqa kushishqami kawanqa”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bautizaq Juan Diospa profëtan kanqan
Mateo 11.7-15

24 Juanpa discïpulunkuna kutiskiyaptinnami runakunata Jesús nirqan: "¿Ima rikaqtä tsunyaqman aywayarqayki? ¿Shoqushta wayra kuyutsiqta rikaqku? 25 Manatsayqa ¿ima rikaqtä aywayarqayki? ¿Alli latsapashqa runata rikaqku? Musyayanqaykinöpis alli latsapashqa runakunaqa reypa wayinchömi kaykäyan. 26 Tsaynö kaptinqa ¿ima rikaqtä aywayarqayki? ¿Profëta rikaqku? ¡Awmi! Noqami nï: Paynöqa manami mayqan profëtapis kashqatsu. 27 Juanta kachamunanpämi kaynö qellqaraykan: 'Nänita pitsaqnö runakuna kamarikuyänanpämi willakuqnïta puntaykita kachashä'.†

28 "Noqami nï: Llapan profëtakunapitapis Bautizaq Juanqa mas tantiyakuqmi. Tsaynö kaptinpis Tayta Diospa *mandakuyninman tsayrä yaykuqkunami Juanpitapis mas tantiyayan".

29 (Juan willakunqanta wiyaykurmi impuestu cobraqkunapis Tayta Diosta cäsukur Juan bautizananpä aywayarqan. 30 *Fariseukunawan ley yachatsikuqkunami itsanqa Diosta mana cäsukur bautizakuyarqantsu.)

Bautizaq Juanpä y Jesúspä runakuna parlayanqan
Mateo 11.16-19

31 Mastami Jesús nirqan: "Kanan tiempu runakunata ¿imamanrä tinkutsïman? ¿Imanötä kayan? 32 Paykunaqa pläzacho pukllaq wamrakunanöllami kaykäyan. Tsay wamrakunami jinchi niyan: 'Pinkulluta tukayaptïpis manami tushuyankitsu. Llakinaypa cantayaptïpis manami waqayankitsu'. Tsay wamrakunanöllami kanan tiempu runakunapis kayan. 33 Bautizaq Juan tantata mana mikuptin y vïnuta mana upuptinmi nikäyanki: '¡Payqa *supaypa munayninchömi kaykan!' 34 *Runapa Tsurin mikuptin y upuptinmi nikäyanki: '¡Kay runaqa mikullar upullarmi purin! ¡Impuestu cobraqkunawan y jutsasapakunawanmi purinpis!' 35 Tsaynö niyaptikipis discïpulükuna Tayta Dios munanqannö kawayaptinmi Juanta y noqata Tayta Dios kachayämanqan musyakan".

Jutsasapakuna perdonashqa kar Tayta Diosta mas kuyayanqan

36 Tsaypitanami juk *fariseo runa Jesústa pusharqan wayincho mikuyänanpä. Chaykurnami mësaman Jesús jamaykurqan. 37 Fariseupa wayincho Jesús mikuykanqanta musyaykurmi prostitüta warmi alabastro rumipita rurashqa pömucho perfümin aptashqa charqan. 38 Jesúspa qepanman qonqurikuykur waqaptinmi chakinman weqin juturqan. Tsay jutunqantanami aqtsanwan pitsaskir Jesúspa chakinta mutsaykur apanqan perfümita wiñaparqan.[n]

39 Tsayta rikaykurmi Jesústa pushaq fariseo shonqullancho nirqan: "Kay runa Diospa profëtan karqa kay yataqnin warmi jutsasapa kanqanta musyanmanmi".

40 Tsaynami Jesús nirqan: "Simón, jukta willashayki".

Paynami nirqan: "Mä willamay, *rabí".

41 Jesúsnami nirqan: "Ishkaq runakunashi juk runapa jaqan kayänä. Jukninshi pitsqa pachak (500) junaq arur gänanqannö jaqan kanä. Jukaqnashi pitsqa chunka (50) junaq arur gänanqannö jaqan kanä. 42 Imanöpapis

[n] **7.38** Tsay witsanqa runakuna patsaman kitikaykurmi mikuyaq. Tsaynö mikuyaptinmi Jesúspa chakinman perfümita wiñaparqan.
† **7.27** Mal. 3.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pägayta mana kamäpakuyaptinshi ishkantapis cobranänatsu. Kanan mä nimay. ¿Mayqan kaqtä tsay qellayyuq runata mas kuyanqa?"

43 Simónnami nirqan: "Mas atska jaqan kaqmi".

Niptinnami Jesús nirqan: "Allimi tantiyashqayki".

44 Tsaynö niskirnami warmita rikaskir Simónta nirqan: "Kay warmi ruranqanta ¿rikashqaykiku? Wayikiman yaykamuptï manami yakuta qaramashqaykitsu chakïta awinäpä. Kay warmimi itsanqa weqinwan chakïta oquskatsir aqtsanwan tsakitsishqa. 45 Qamqa manami winchikamar mutsamashqaykitsu. Paymi itsanqa wayikiman yaykamunqanpita patsa mana kachaypa chakïta mutsashqa. 46 Umämanpis manami aceitita wiñapämashqaykitsu. Paymi itsanqa chakïman perfümita wiñapämashqa. 47 Tsaymi nï: Kay warmiqa atska jutsankunata perdonaptïmi pasaypa kuyamar tsaynö rurashqa. Wakinkunami itsanqa jutsaynaq kayanqanta yarpar janan shonqulla kuyayäman".

48 Warmitanami nirqan: "Llapan jutsaykitami perdonä".

49 Tsaynami mësacho jamaraykaq runakuna kikinkunapura ninakuyarqan: "¡Pitä payqa jutsa ruraqkunata perdonananpä!"

50 Jesúsnami warmita nirqan: "Noqaman yärakamunqaykipitami salvakushqayki. Kananqa kushishqana aywakuy".

Jesústa yanapaq warmikuna

8 1 Tsaypitanami chunka ishkay discïpulunkunawan markan markan Jesús purir Tayta Diospa *mandakuyninpa alli willakuyninta willakurqan. 2 Paykunawanmi aywayarqan *supaypa munayninpita jipinqan warmikuna y qeshyankunapita alliyätsinqan warmikuna. Tsaynöpis aywarqan Magdalena niyanqan María. Paypitami qanchis supaykunata Jesús qarqurqan. 3 Tsaynöpis aywayarqan Herodespa yanapaqnin Chuzapa warmin Juana, Susana y wakin warmikunapis. Paykunami Jesústa y discïpulunkunata imallankunawanpis yanapayarqan.

Diospa willakuyninta muruman Jesús tinkutsinqan

Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9

4 Maytsay markakunapita atskaq runakuna qorikäyaptinmi Jesús yachatsir nirqan: 5 "Juk runashi trïgu muruq aywanä. Muruta mashtaptinshi näniman wakin chänä. Tsayshi runakuna jaruyänä y pishqukunapis upshaskiyänä. 6 Wakin murunashi shaqaman chänä. Tsaycho jeqamurpis allpa mana kaptinshi tsakinä. 7 Wakin kaq murushi kashakuna rurinman chänä. Jeqamurpis kashakuna ñitiptinshi qarwashtaykällar ushakänä. 8 Wakin murunashi alli allpaman chänä. Tsaykunaqa jeqaskamurshi cada espïgacho juk pachak (100) trïguta wayunä".

Tsaynö yachaskatsirmi Jesús jinchi nirqan: "¡Rinriyuq kaqkunaqa ninqäkunata wiyakuyätsun!"

Tinkutsiypa imanir Jesús yachatsinqan

Mateo 13.10-15; Marcos 4.10-12

9 Tsaynami discïpulunkuna Jesústa tapuyarqan: "Taytay, ¿ima ninantä tsay tinkutsiypa yachatsinqayki?"

10 Jesúsnami nirqan: "Qamkunataqa Tayta Diospa *mandakuynin imanö kanqantapis shumaqmi tantiyatsiyäshayki. Wakinkunatami itsanqa imamanpis tinkutsiypa willaykä. Tsaymi rikarpis cuentata qokuyantsu y wiyaykarpis tantiyayantsu".†

† **8.10** Isa. 6.9-10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muruman tinkutsinqanta Jesús tantiyatsinqan

Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20

11 "Tinkutsiypa yachatsinqäta kanan tantiyatsiyäshayki. Muruqa Tayta Diospa willakuyninmi.
12 "Wakin runakunaqa chukru näninömi kayan. Tayta Diospa willakuyninta wiyayaptinpis diablu shamurmi wiyayanqallantapis qonqaskatsin. Tsaymi mana criyirnin salvacionta tariyantsu.
13 "Wakin runakunaqa shaqa chakranömi kayan. Tsaymi Tayta Diospa willakuyninta wiyar kushishqa chaskikurpis michïkuyta mana kamäpakuq jachanö kar ñakaykunaman char punta kayanqallanman kutiyan.
14 "Wakin runakunaqa kasha chakranömi kayan. Paykunaqa Tayta Diospa willakuyninta wiyarpis yarpachakuyan waray warantinkuna imanöpis kawayänanpä, imaykayuqpis kayänanpä y kikinkuna munayanqannö kawayänanpä kanqallantami. Tsaynö karmi mana wayuq trïgunö kayan.
15 "Wakin runakunami itsanqa alli allpanö kayan. Tsaymi Tayta Diospa willakuyninta llapan shonqunwan cäsukur Tayta Dios munanqannö kawayan. Alli allpacho muru wiñamur alli wayunqannömi imaypis kawayan".

Willakuyninta aktsiman Jesús tinkutsinqan

Marcos 4.21-25

16 "Manami pipis aktsita tsarirkatsir manka rurinman ni catri jawanman churantsu, tsaypa trokinqa wayiman yaykuqkuna rikayänanpä rikananmanmi churan.† 17 Tsaynömi yachatsinqäkuna kanan pakaraykaqnö karpis musyakanqa. Kanan mana tantiyakarpis waraykunaqa tantiyakanqami.† 18 Tsaynö kaykaptinqa shumaq wiyayämay. Yachatsinqäta cäsukuqkunaqa masmi tantiyayanqa. Mana cäsukuqkunami itsanqa ichik tantiyayanqallantapis qonqaskiyanqa".†

Jesúspa maman y wawqinkuna pï kayanqanpis

Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35

19 Tsaypitanami Jesúspa mamanwan wawqinkuna chäyarqan Jesús kaykanqan wayiman. Atska runakuna kayaptinmi yaykuyta kamäpakuyarqantsu.
20 Tsaymi Jesústa juk runa willar nirqan: "Mamaykiwan wawqikikunami waqtacho shuyaykäyäshunki".
21 Jesúsnami nirqan: "Pipis Tayta Diospa willakuyninta wiyar cäsukuq kaqmi mamä wawqï kayan".

Wayrawan qocha pulchaqyaqta Jesús wiyätsinqan

Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41

22 Juk junaqmi discïpulunkunawan *büquiman yarkurkur Jesús nirqan: "Wak tsimpaman tsimpashun".

Niptinmi büquiwan aywayarqan.
23 Qochata tsimpaykaptinmi Jesús punukaskirqan. Tsayyaqmi pasaypa wayrawan yaku pulchaqyar büquita jundikätsinanpäna kaykarqan. 24 Tsaynami Jesústa rikchatsir niyarqan: "¡*Rabí, rabí! ¡Jundikaykantsiknachä!"

Jesús rikchaskirnami wayratawan yakuta ollqutuparqan. Ollqutupaskiptinmi wayrawan yakupis wiyakaskirqan. 25 Discïpulunkunatanami nirqan: "¿Imanirtä yärakuynikikuna kantsu?"

Tsaymi kikinkunapura mantsakashqa ninakuyarqan: "Yakupis wayrapis tsaynö cäsunanpäqa ¡pinatä kay runaqa!"

†**8.16** Mat. 5.15; Mar. 4.21. †**8.17** Mar. 4.22. †**8.18** Mat. 13.12; 25.29; Mar. 4.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Supaykuna löcuyätsiyanqan runata Jesús alliyätsinqan

Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20

26 Tsaypitanami Gerasa[o] niyanqan
partiman chäyarqan. Tsayqa kay-
kan Galileapa wak tsimpanchömi.
27 *Büquipita Jesús yarpuriptinnami
*supaykuna löcuyätsiyanqan runa
shamurqan. Tsay runaqa unaypita
patsami qallapächulla puriq. Wayi-
cho tänanpa trokinmi panteonllacho
tarqan. 28 Jesústa rikaykurmi pasaypa
qayarar ñöpanman lätakaykur jinchi
nirqan: "¡Munayyuq Diospa Tsurin
Jesús! ¡Imatatä noqawan munanki!
¡Ama ñakatsillämaytsu!"
29 (Tsaynö supay nirqan runapita
yarqunanpä Jesús nishqa kaptinmi.
Tsay runataqa atska kutimi munan-
qanta supay ruratsirqan. Tsaymi
makinta chakinta cadënawan wata-
yaptinpis rachiskir tsunyaq jirkaku-
napa aywakuq.)
30 Tsaypitanami Jesús tapurqan:
"¿Imatä jutiki?" nir.
Paynami nirqan: "Legión".[p]
(Tsaynö nirqan atska supaykuna
payman yaykushqa kayaptinmi.)
31 Tsay supaykunami Jesústa kutin
kutin rugakuyarqan yanaykaq tsa-
kayman mana qarpunanpä. 32 Washa-
länin jirkanchömi atska kuchikunata
mitsiykäyarqan. Tsaymi supaykuna
Jesústa rugakuyarqan kuchikunaman
yaykuyänanpä. Rugakuyanqanta Jesús
awniptinmi 33 supaykuna runapita
yarquskir tsay kuchikunaman yayku-
yarqan. Tsaymi kuchikuna löcuyar
tunapa cörrir qochaman jeqarpuyar-
qan. Tsaychömi shenqaypa wanuyar-
qan.
34 Tsayta rikaykurmi kuchi mitsiq-
kuna cörrilla aywar markacho
taq y cercancho taq runakunata
willayarqan. 35 Willakuyaptinnami
ima päsanqantapis rikayänanpä runa-
kuna shayämurqan. Jesús kaqman
chaykurnami supay löcuyätsinqan
runata tariyarqan latsapan jatishqa y
juiciunchöna Jesúspa ñöpancho jama-
raykaqta. Tsayta rikaykurmi pasaypa
mantsakäyarqan.
36 Jesús alliyätsinqanta rikaqku-
nanami tsayman chaqkunata willa-
yarqan imanöpa kachakanqantapis.
37 Tsaymi tsay particho taq runakuna
pasaypa mantsariywan Jesústa ruga-
yarqan tsaypita aywakunanpä. Tsaynö
rugayaptinmi büquiman yarkuskir dis-
cïpulunkunawan Jesús aywakurqan.
38 Manarä aywakuyaptinmi alliyä-
tsinqan runa Jesústa rugarqan paywan
aywakunanpä. Tsaymi Jesús nirqan:
39 "Wayikipa kutir Tayta Dios kachakä-
tsishunqaykita willakuy".
Tsaynami kutikur Jesús alliyätsin-
qanta pïmaytapis willarqan.

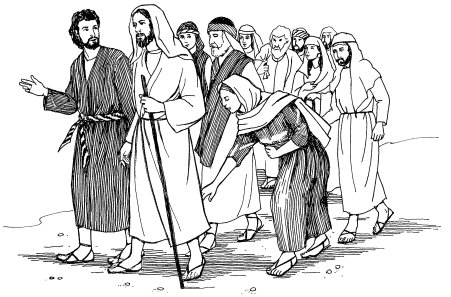
Jairupa tsurinta kawatsinqan y warmita alliyätsinqan

Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43

40 Qocha wak tsimpanman Jesús
kutiptinmi shuyaraykaq atskaq runa-
kuna kushishqa chaskiyarqan. 41 Tsay-
manmi *sinagögacho mandaq Jairo
jutiyuq runa charqan. Paymi Jesúspa
ñöpanman qonqurikuykur rugakur-
qan wamranta alliyätsiq wayinman
aywananpä. 42 Tsay wamranqa chunka
ishkay watayuqnö jukllaylla warmi
tsurinmi karqan. Paymi pasaypa antsa
qeshyar wanuykarqanna.
Jairupa wayinman Jesús aywap-
tinmi atskaq runakuna kichkiyparä
qatiyarqan. 43 Tsay runakunawanmi
chunka ishkay watana yawar apaywan
qeshyaykaq warmipis aywarqan. [Jam-
pikunanpämi imaykantapis rantikur
usharqan.] Manami ni pï jampiptinpis

[o] **8.26** Wakin griego copiakunachöqa *Gadara* niyanmi. Wakinnami *Gergesa* niyan.
[p] **8.30** *Legión* ninanqa *atska waranqa* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesúspa latsapanta warmi yatanqan (8.44)

alliyarqantsu. 44 Jesúspa qepallanpa tsay warmi witiykur latsapanpa kuchunta yataykuptinmi jinan höra yawar apaynin alliyaskirqan. 45 Jesúsnami nirqan: "¿Pitä yatamashqa?"

Niptinmi llapanpis niyarqan: "Manami yatayashqätsu".

Tsaymi Pedro nirqan: "Taytay, kayläya kichkimi aywaykantsik. [¿Imanöpatä musyayäman mayqan yatashunqaykitapis?]"

46 Tsaynö niptinpis yapaymi Jesús nirqan: "Pï karpis yatamashqami. Munaynï yarquqtami mayashqä".

47 Yatanqanta tantiyaptinmi tsay warmi mantsariywan tsuktsukyar Jesúspa ñöpanman qonqurikuykurqan. Nirkurmi llapan runakunapa ñöpancho willarqan imanir yatanqanta y jinan höra alliyanqanta. 48 Jesúsnami nirqan: "Hïja, yärakamanqaykipitami alliyashqayki. Kananqa kushishqana aywakuy".

49 Jesús tsaynö parlaykaptinmi Jairupa wayinpita willakuq chaykur nirqan: "Taytay, tsurikiqa wanushqanami. Amana Jesústa pushaynatsu".

50 Tsaynö niqta wiyaykurmi Jesús nirqan: "Ama llakikuytsu. Tayta Diosman yärakuy. Tsurikiqa kawarimunqami".

51 Wayiman chaykurmi Pedruta, Juanta, Santiaguta y Jairutapis warmintinta Jesús yaykatsirqan. Wakinkuna yaykuyänantaqa manami munarqantsu. 52 Wamra wanushqa kaptinmi waqtacho runakuna pasaypa waqayarqan. Tsaymi Jesús nirqan: "Ama waqayaytsu. Manami wanushqatsu; punuykanllami".

53 Tsaynö niptinmi wamra wanushqa kanqanta musyar Jesústa asipäyarqan. 54 Tsaynami makinpita Jesús tsarirkur wamrata nirqan: "Wamra, shäriy".

55 Tsaynö niptinmi jinan höra kawaskamur sharkurqan. Jesúsnami nirqan: "Kay wamrata pachan qarayay".

56 Wamran kawarimunqanta rikaykurmi taytanwan maman pasaypa kushikuyarqan. Itsanqa kawaritsimunqanta pitapis mana willakuyänanpämi Jesús yätsirqan.

Chunka ishkay discïpulunkunata Jesús kachanqan

Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13

9 1 Tsaypitanami chunka ishkay discïpulunkunata qayaykur munayninta Jesús qorqan runakunapita *supaykunata qarquyänanpä y qeshyaykaqkunata alliyätsiyänanpä. 2 Nirkurnami paykunata kacharqan Tayta Diospa *mandakuynin chämunqanta willakuyänanpä y qeshyaykaqkunata alliyätsiyänanpä. 3 Tsaymi nirqan: "Aywar ama apayankitsu tukruta, alforjata, mirkapata, qellayta ni trukakuyänaykipä latsapatapis. 4 Pipa wayincho patsakurpis tsay markapita aywakuyanqaykiyaq tsayllacho patsaräkuyanki. 5 May markachöpis mana chaskiyäshuptikiqa chakikikunacho kaykaq polvuta tapsikuskir aywakuyanki. Tsaynö rurayanki Tayta Dios paykunata castigananpä kaqta musyayänanpä".

6 Tsaynö niptinmi discïpulunkuna markan markan aywar Tayta Diospa alli willakuyninta willakuyarqan. Qeshyaykaqkunatapis maytsaychömi alliyätsiyarqan.

Jesústa Herodes reqiyta munanqan

Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29

7 Jesús ruranqankunata musyaykurmi Galileapa mandaqnin Herodes

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imanö kaytapis kamäpakurqantsu. Wakin runakunami Jesúspä niyarqan: "Bautizaq Juanmi kawarimushqa".

8 Wakinkunami niyarqan: "Profëta Elíasmi yurimushqa".

Y wakinkunanami niyarqan: "Unay profëtakunami mayqan karpis kawarimushqa".

9 Herodesnami nirqan: "Juanpa umanta roquykätsiptïqa ¿pirä kanman tsay runa? ¿Pipätä imaykata ruranqanta wiyä?"

Tsaynö nirmi Jesústa imanöpapis reqiyta munarqan.

Pitsqa waranqa runakuna mikuyänanpä milagruta Jesús ruranqan

Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14

10 Willakuyanqanpita apostolkuna kutiykurmi llapan rurayanqanta Jesústa willayarqan. Tsaypitanami paykunata pushakurkur Betsaida marka ñöpan tsunyaqman Jesús aywarqan.
11 Tsaypa aywayanqanta musyaykurmi atskaq runakuna qepanta aywayarqan. Chaykuyaptinnami Tayta Diospa *mandakuyninpita Jesús yachatsirqan y qeshyaykaqkunatapis alliyätsirqan.

12 Tardiyaptinnami chunka ishkay discïpulunkuna Jesúsman witiykur niyarqan: "Runakunata niy tsay kinran wayikunaman aywar mikuyninkuna y posädankuna ashiyänanpä. Kay tsunyaqchöqa manami imapis kantsu".

13 Jesúsnami nirqan: "Qamkuna mikuyninkuna qarayay".

Tsaynö niptinmi niyarqan: "Pitsqa tantawan ishkay pescädullami kaykan. Kaytsika runakunapäqa ¡rantimurrächi aypätsishwan!"

14 Tsaychömi runakuna pitsqa waranqanö (5,000) kayarqan. Jesúsnami discïpulunkunata nirqan: "Runakunata pitsqa chunka kama jamatsiyay".

15 Niptinmi llapanta jamatsiyarqan.
16 Tsaypitanami pitsqa tantatawan ishkay pescäduta aptarkur ciëluman ñukirkur Tayta Diosta Jesús agradëcikurqan. Tantata pakirirnami discïpulunkunata makyarqan runakunata qarayänanpä. 17 Pacha junta mikuskiyaptinnami katuyanqankunata chunka ishkay canasta juntata qoriyarqan.

Tayta Dios kachamunqan Cristo kanqanta Pedro ninqan

Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29

18 Juk junaqmi discïpulunkunallawan kaykar Tayta Diosta Jesús mañakurqan. Mañakuyta ushaskirnami discïpulunkunata tapurqan: "¿Pï kanqätatä runakuna niyan?"

19 Discïpulunkunanami niyarqan: "Wakinmi niyan Bautizaq Juan kanqaykita. Wakinnami niyan profëta Elías kanqaykita. Y wakinnami niyan mayqan profëtapis kawarimushqa kanqaykita".

20 Jesúsnami tapurqan: "Qamkunaqa ¿pï kanqätatä yarpäyanki?"

Pedrunami nirqan: "Qamqa Tayta Dios kachamunqan Cristumi kaykanki".

Wanutsiyänanpä kanqanta Jesús willakunqan

Mateo 16.20-28; Marcos 8.30—9.1

21 Jesúsnami pitapis mana willayänanpä discïpulunkunata chunkapis nirqan.[q] 22 Tsaypitanami nirqan: "*Runapa Tsurintami pasaypa

---

[q] **9.21** Tsay witsan Israel runakuna yarpäyarqan Cristuta Tayta Dios kachamuptin Roma runakunata guërracho vincinanpä kanqantami. Tsaynö yarpäyaptinpis Jesucristo manami guërrata rurananpätsu shamurqan, tsaypa trokinqa noqantsik raykuq cruzcho wanunanpämi. Tsaymi discïpulunkunata Jesús nirqan pay Cristo kanqanta pitapis mana willayänanpä. Tsaynö kaptinpis wanunqanpita kawaskamurmi itsanqa pïmaytapis willakuyänanpä nirqan (Mat. 17.9; 28.19).

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ñakatsiyanqa. Mayor runakuna, mandaq sacerdötikuna y ley yachatsikuqkunami contran shärir wanutsiyanqa. Tsaypita kimsa junaqtaqa kawarimunqami".

23 Tsaynö nirmi llapan runakunata nirqan: "Pipis discïpulü kayta munarqa kikin munanqannö ama kawatsuntsu, tsaypa trokinqa qoyay qoyay cruzninta apaqnö noqata qatirämätsun.[r †] 24 Kawayninta salvayta munaqkunaqa kawayninta oqrayanqami. Kawayninta noqa raykuq oqraqkunami itsanqa kawayninta salvayanqa.[s †]

25 "Infiernuman qaykushqa kananpä kaptinqa ¿imapätä välin llapan mundupa duëñun kanqanpis? 26 Pipis noqapita y willakuynïpita penqakuptinqa Runapa Tsurinpis Tayta Diospa, *santu *angelkunapa y kikinpa chipipiyninwan shamurmi paypita penqakunqa. 27 Rasunpaypami nï: Manarä wanurmi wakinniki Tayta Diospa *mandakuyninta rikayanki".

Jesús chipipirrä rikakunqan
Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8

28 Tsaypita puwaq junaqtanönami Pedruta, Juanta y Santiaguta pushakurkur Tayta Diosta mañakunanpä juk jirkanman Jesús witsarqan. 29 Tayta Diosta Jesús mañakuykaptinmi qaqllan chipipirqan y latsapanpis pasaypa yuraqman tikrar empañakuyparä atsikyarqan. 30 Tsaychömi Moiséswan Elías Jesúswan parlaykäyarqan. 31 Pasaypa chipipiykaqchömi Jerusaléncho Jesús wanunanpä kaqta parlaykäyarqan.

32 Pedrunami ishkay discïpulu mayinkunawan pununaykäyanqancho Jesús chipipirrä kaykaqta y ishkay runakunawan kaykaqta rikayarqan. 33 Moiséswan Elías aywakuykäyaptinmi mana cuentata qokur Jesústa Pedro nirqan: "Taytay, allipämi kaycho kaykäyä. Kimsa tsukllata rurayämushä: jukta qampä, jukta Moiséspä y jukta Elíaspä".

34 Tsaynö parlaykaptinmi pukutay tsapaskirqan. Tsaymi discïpulukuna pasaypa mantsakäyarqan. 35 Pukutaypitanami Tayta Dios nimurqan: "Paymi akranqä[t] Tsurï. Pay niyäshunqaykita cäsukuyay".

36 Tsaynö parlar ushaskiptinnami discïpulunkuna Jesúsllatana rikaskiyarqan. Jirkacho rikayanqantaqa manami pitapis tsay witsan willayarqantsu.

Juk chöluta Jesús kachakätsinqan
Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29

37 Waraynin junaqnami jirkapita kutiykäyämuptin atskaq runakuna Jesústa taripäyarqan. 38 Tsay runakunapa chawpinpitami juk runa jinchi nimurqan: "¡*Rabí, kay tsurïta kuyapaykullay! Payqa japallan tsurïmi kaykan. 39 *Supaymi payta illaqpita qayarätsin, tsuktsukyätsin, pushuqaytapis aqtutsin. Mana kachaypami pasaypa ñakatsin. 40 Tsaymi supayta qarquyänanpä discïpuluykikunata rugakuptïpis qarquyta kamäpakuyashqatsu".

41 Jesúsnami nirqan: "¡Yärakuyniynaq jutsasapa runakuna! ¡Imayyaqrä qamkunawan kaykäshä! ¡Imayyaqrä qamkunata awantayäshayki! Mä wamraykita apamuy".

---

[r] **9.23** Jesucristo kawanqan witsanqa pipis cruzninta aparqan wanutsishqa kananpämi. Tsaymi *cruzninta apaqnö noqata qatirämätsun* nirqa jutsa ruraypä wanushqanö kar Jesucristuta qatiränanpä kanqanta nikan. [s] **9.24** Tsaynö nirmi Jesucristo nirqan: "Kikin munanqannö mana alli kawaqkunaqa manami salvakuyanqatsu. Noqa munanqänö kawaqkunami itsanqa salvakuyanqa". [t] **9.35** Wakin griego copiakunachöqa *kuyay* niyanmi.
[†] **9.23** Mat. 10.38; Mar. 8.34; Luc. 14.27; Juan 12.25. [†] **9.24** Mat. 10.39; Mar. 8.35; Juan 12.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

42 Jesúspa ñöpanman chaykatsiptinmi wamrata patsaman supay ishkiskatsir pasaypa tsuktsukyätsirqan. Tsaymi supayta ollqutupar Jesús nirqan: “Kay wamrapita yarquy”.

Yarquptinmi wamrata sänutana taytanta entregarqan. 43 Tayta Diospa munayninwan kachakätsinqanta rikaykurmi llapanpis kushikuyarqan.

Wanutsiyänanpä kanqanta Jesús yapay willakunqan

Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32

Ruranqankunapita kushikuyaptinmi discïpulunkunata Jesús nirqan: 44 “Kanan ninqäta shumaq wiyayämay. *Runapa Tsurintami chikiqninkunapa makinman entreganqa”.

45 Tsaynö willaptinpis discïpulunkuna manami tantiyayarqantsu imata ninqantapis. Mana tantiyarpis tapuytami itsanqa mantsapäyarqan.

Mayqan mas mandaq kananpäpis discïpulukuna tapuyanqan

Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37

46 Tsaypitanami discïpulunkuna mas mandaq kayta munar kikinkunapura rimanakuyarqan. 47 Shonqunkunacho imata yarpäyanqantapis musyarmi juk wamrata ñöpanman ichiykatsir 48 Jesús nirqan: “Pipis kay wamratanö jutïcho chaskirqa noqatami chaskiman. Noqata chaskimarqa kachamaqnïtapis chaskinmi. Qamkunachöpis qollmi shonqu kaqmi mas mandaq kanqa”.

Supayta qarquptin mana michäyänanpä Jesús yätsinqan

Marcos 9.38-40

49 Juannami nirqan: “Taytay, noqakuna rikayashqämi juk runa jutikicho *supaykunata qarquykaqta. Noqantsikwan mana puriptinmi michäyashqä”.

50 Tsaymi Jesús nirqan: “Ama michäyankitsu. Pipis contrantsik mana karqa favornintsikmi kaykan”.

Santiaguta y Juanta Jesús ollqutupanqan

51 Ciëluman kutinanpä wallkallana pishiykaptinmi mana mantsariypa Jerusalénman Jesús aywarqan. 52 Aywaykarnami Samaria particho juk markaman patsakuyänanpä wayi ashiq kacharqan. 53 Jerusalénman aywaykanqanta musyarmi tsay markacho runakuna patsatsiyta munayarqantsu. 54 Tsaymi discïpulunkuna Santiago y Juan niyarqan: “Taytay, ciëlupita nina shamur kay runakunata ushakätsinanpä ¿[Elíasnö] Tayta Diosman mañakuyämanku?”

55 Tsaynö niyaptinmi Jesús ollqutupar [nirqan: “Tsaynö yarparqa manami Tayta Dios munanqannötsu yarpaykäyanki. 56 *Runapa Tsurinqa manami runakunata ushakätsinanpätsu shamushqa, tsaypa trokinqa runakunata salvananpämi”.]

Tsaynö niskirmi juklä markapana aywakuyarqan.

Qatirayta munaqkunata Jesús tantiyatsinqan

Mateo 8.19-22

57 Nänipa aywaykäyaptinmi Jesústa juk runa nirqan: “Taytay, maypa aywaptikipis qatiräshaykimi”.

58 Jesúsnami nirqan: “Atuqkunapapis machayninkuna kanmi. Pishqukunapapis qeshunkuna kanmi. *Runapa Tsurinpami itsanqa maycho pununallanpäpis kantsu”.

59 Tsaypitanami juk runata nirqan: “Aku aywashun”.

Niptinnami nirqan: “Taytay, qatiränäpä taytätarä puntata pampaskamushä”.

60 Jesúsnami nirqan: “Wanushqakunataqa wanushqa mayinkuna pampayätsun. Qamqa aywar Tayta Diospa *mandakuyninta willakuy”.

61 Tsaypitanami juk runapis nirqan: “Taytay, qatiräshaykimi. Itsanqa wayïcho kaqkunatarä willaskamushä”.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

62 Jesúsnami nirqan: “Pipis qepapa
rikaraykar yapyaqnö karqa Tayta
Diospa mandakuyninpä manami sir-
vintsu”.

Qanchis chunka ishkay discïpulunkunata Jesús kachanqan

10 1 Tsaypitanami qanchis chunka
ishkay[u] (72) discïpulunkunata
akraskir ishkay ishkay Señor Jesús
kacharqan pay chänanpä kaq marka-
kunaman. 2 Kacharmi nirqan: “Cosë-
cha qoriypä kanqannömi atskaq runa-
kunapis Tayta Diospa willakuyninta
chaskikuyänanpä kaykäyan. Tsaynö
kaptinpis wallkaqllami willakuqkuna
kayan. Willakuqkunata kachamu-
nanpä Tayta Diosta mañakuyay”.
3 “Kanan willakuq aywayay. *Löbu-
kunaman üshakunata qaykuqnömi
qamkunata kachaykä. 4 Aywar ama
apayankitsu qellayta, qepikikunata ni
llanqikikunatapis. Piwanpis nänicho
tinkuskir parlakur ama ichiräkuyan-
kitsu.
5 “Pipa wayinmanpis charqa niyanki:
‘Alli kaway qamkunacho kaykullätsun’.
6 Alli chaskiyäshuptikiqa niyanqayki-
nömi alli kaway kanqa. Mana chaski-
yäshuptikimi itsanqa alli kaway kanqa-
tsu. 7 Wayin wayinqa ama puriyankitsu,
tsaypa trokinqa patsatsiyäshunqayki
wayillacho kakuyanki. Qarayäshunqay-
kita mikuyanki y upuyanki. Arupakuq
runa päguta chaskinanpä derëchun
kanqannömi qamkunapapis qarayäshu-
naykipä derëchuykikuna kaykan.
8 “May markaman chäyaptikipis
chaskiyäshuptikiqa qarayäshun-
qaykita mikuyanki. 9 Tsay marka-
cho qeshyaykaqkunata alliyätsir
niyanki: ‘¡Tayta Diospa *mandakuynin
chämushqanami!’ 10 May markachö-
pis mana chaskiyäshuptikiqa cälliman
yarquskir niyanki: 11 ‘Kikikikuna jutsa-
yuq kayanqaykita musyayänaykipämi
markaykikunapa polvun chakïkuna-
cho kaykaqtapis tapsikuyä. Ima kap-
tinpis musyayay Tayta Diospa manda-
kuynin chämunqanta’.
12 “Noqami nï: Sodoma runakunata
castiganqanpitapis mas peormi juiciu
finalcho tsay runakunata Tayta Dios
castiganqa.[†]
13 “¡Allaw, Corazín runakuna! ¡Allaw,
Betsaida runakuna! Markaykikunacho
milagrukunata ruranqänö Tiro y Sidón
markakunacho[†] rurashqa kaptïqa may-
nami jutsankunata kacharir qachqa
latsapata jatikurkur uchpa janancho
jamaräyanman karqan. 14 Tsaymi Tiro
y Sidón runakunata castiganqanpita-
pis mas peorrä juiciu finalcho Tayta
Dios castigayäshunki. 15 Capernaúm
runakuna, ¿ciëluman chäyänaykipä
kanqantaku yarpäyanki? Qamkunaqa
*Hadesman qaykushqami kayanki”.[†]
16 Tsaypitanami discïpulunkunata
nirqan: “Qamkuna willakuyanqaykita
chaskikurqa noqatami chaskiyäman.
Qamkunata mana chaskiyäshurnikiqa
noqatapis manami chaskiyämantsu.
Noqata mana chaskimarqa kachamaq-
nïtapis manami chaskiyantsu”.

Willakuq aywaqkuna kutiyanqan

17 Qanchis chunka ishkay (72)
aywaqkuna kushishqa kutiykurmi
Jesústa willar niyarqan: “Taytay, juti-
kicho qarquyaptïmi ¡*supaykunapis
cäsukayämashqa!”
18 Jesúsnami nirqan: “Noqa rikash-
qämi imayka illaqukuynörä *Satanás
jeqamuqta.[v] 19 Noqami munaynïta

---

[u] **10.1, 17** Wakin qepa kaq griego copiakunachöqa qanchis chunka (70) kanqantami nin.
[v] **10.18** Imayka illaqukuynörä Satanás jeqamurqan ninanqa Satanás munayniynaq rikakurqan ninanmi.
[†] **10.12** Gén. 19.1-29. [†] **10.13** Isa. 23.1-18; Eze. 26.1—28.26; Joel 3.4-8; Amós 1.9-10; Zac. 9.2-4. [†] **10.15** Isa. 14.13-15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qamkunata qarashqä culebrakunata, alacrankunata jaruyänaykipä y Satanás imata ruraptinpis vinciyänaykipä. Satanásta ichipäyaptikipis manami imapis päsayäshunkitsu. 20 Supaykuna cäsuyäshunqaykipita kushikurpis ciëlucho jutikikuna qellqaranqanpita mas kushikuyay".

Tayta Diosta Jesús alabanqan
Mateo 11.25-27; 13.16-17

21 Tsay höranami Espíritu Santupa munayninwan kushikur Tayta Diosta mañakur Jesús nirqan: "Ciëlucho y kay patsacho munayyuq Papä, qamtami alabä. Manami yachaq tukuqkunatatsu yarpanqaykikunata musyatsishqayki, tsaypa trokinqa wamranö kaqkunallatami. Papä, tsaynö kanantami munashqayki".

22 Tsaypitanami tsaycho kaykaq runakunata nirqan: "Taytämi llapantapis munaynïman churamushqa.† Tsurin kanqäta payllami musyan. Tsaynöpis noqallami musyä Taytä kanqanta. Tsaymi noqa tantiyatsinqä kaqkunalla Taytä imanö kanqantapis musyayan".†

23 Tsaypitanami discïpulunkunallata nirqan: "Kanan päsanqankunata rikarmi kushishqa kaykäyanki. 24 Noqami nï: Unay profëtakunapis y reykunapis rikayanqaykita rikayta munarpis manami rikayashqatsu. Wiyayanqaykita wiyayta munarpis manami wiyayashqatsu".†

Runa mayinta Samaria runa kuyapanqan

25 Juk kutichönami ley yachatsikuq runa Jesús yachanqanta o mana yachanqantapis musyayta munar tapurqan: "*Rabí, ¿imatatä ruräman *mana ushakaq kawayta tarinäpä?"

Kuyapäkuq Samaria runa
(10.25-37)

†**10.22a** Juan 3.35. †**10.22b** Juan 1.18; 10.15. †**10.23-24** Mat. 13.16-17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Jesúsnami nirqan: “¿Imatatä Tayta
Diospa leynincho nin? Liyir ¿imatatä
tantiyashqayki?”
27 Tsay runanami nirqan: “Tayta
Diospa leyninchömi nin: ‘Tayta Diosta
kuyanki llapan shonquykiwan, llapan
voluntänikiwan, llapan kallpaykiwan y llapan yarpaynikiwan. Runa
mayikitapis kikiki kuyakunqaykinö
kuyanki’ ”.†
28 Niptinnami Jesús nirqan: “Allitami nishqayki. Tsaykunata cumplirqa
mana ushakaq kawaytami tarinki”.
29 Tsay runanami yachaq tukur
tapurqan: “¿Pitä tsay runa mayïqa?”
30 Tsaynö tapuptinmi Jesús nirqan:
“Juk runashi Jerusalénpita Jericó markaman aywaykänä. Aywaykaptinshi
suwakuna pasaypa maqakacharkur
qepinta y jatiranqan latsapantapis
qechuyänä. Nirkurshi wanushqatanö
jitaskir aywakuyänä.
31 “Tsay nänipashi juk sacerdöti
päsaykänä. Tsay runata rikaykarpis mana rikaq tukurshi päsakunä.
32 Tsaynöllashi *levitapis tsay runa
jitaraykanqan kaqman chänä. Paypis
mana rikaq tukurshi päsakunä.
33 “Paykunapa qepantanashi *Samaria runapis chänä. Payshi itsanqa jitaraykaqta tariykur kuyapänä. 34 Tsayshi
aceitiwan y vïnuwan jampiykur qerinkunata shumaq watapänä. Nirkurnashi
ashnunman muntarkatsir patsakuna
wayiman apaykur shumaq jampinä.
35 Waraynin aywakurnashi wayiyuqta
ishkay junaq jornalpa chaninta pägar
ninä: ‘Kay qeshyaykaq runata jampiykullanki. Masta gastaptikiqa kutimurmi pägalläshayki’ ”.
36 Tsaynö willaskirnami Jesús tapurqan: “Tsay kimsan runakunapita ¿mayqan kaqtä runa mayinta kuyaparqan?”
37 Niptinmi nirqan: “Samaria
runami”.
Jesúsnami nirqan: “Kanan qampis tsay
runanölla runa mayikita kuyapanki”.

Martapa y Maríapa wayinman Jesús chanqan

38 Tsaypita discïpulunkunawan Jesús
aywarmi juk takshalla markaman
charqan. Tsaychömi Marta jutiyuq
warmi wayinman patsatsirqan. 39 Martapa ñañanmi karqan María. Paymi
Jesús yachatsinqanta wiyar ñöpancho
jamararqan. 40 Martanami wayicho
imayka rurayninkunawan ñitipakashqa kar Jesúsman witiykur nirqan:
“Taytay, ¿imanirtä ñañä tsaycho jamaräkun japallä ñakaykaptï? ¡Yanapamänanpä niykullay!”
41 Tsaymi Señor Jesús nirqan: “Ä
Marta, Marta, qamqa imayka rurayniikunallapämi yarpachakuykanki.
42 Llapanpitapis jukllayllami mas alli
kaykan. Tsaytami ñañayki María
akrashqa. Pay yachakunqantaqa
manami pipis qechunqatsu”.

Tayta Diosta mañakunantsikpä Jesús yachatsikunqan

Mateo 6.9-15; 7.7-11

11 1 Juk kutichönami Tayta
Diosta Jesús mañakuykarqan.
Mañakuyta ushaskiptinnami juk discïpulun Jesústa nirqan: “Taytay, discïpulunkunata Juan[w] yachatsinqannö
noqakunatapis Tayta Diosta mañakuyänäpä yachaykatsiyämay”.
2 Tsaymi Jesús nirqan: “Tayta Diosta
mañakur niyanki:

“[Ciëlucho kaykaq] Papä,
qampa jutiki respitashqa kaykullätsun.
Kay patsacho mandaq kanaykipä
shamuykullay.
[Ciëlucho cäsukuyäshunqaykinö
kay patsachöpis cäsukuykuyälläshuy.]

---

[w] **11.1** Juanpä parlarqa Bautizaq Juanpämi parlarqan.
† **10.27** Deut. 6.5; Lev. 19.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Cada junaqpä mikuylläkuna ama
pishiykutsuntsu.
4 Chikimaqnïkunata perdonayan-
qänö noqakunatapis perdonay-
kayällämay.
Jutsa rurayman mana ishkiyä-
näpä ama kachaykayällämay-
tsu.
[Tsaypa trokinqa mana allikuna-
pita tsapaykayällämay]".
5 Mastami Jesús nirqan: "Juk runashi
pullan paqas amïgunpa wayinman
aywar ninä: 'Amïgu, kimsa tantaykita
mañakushayki. 6 Juk amïgümi wayï-
man patsakamushqa. Imäpis manami
kantsu qaranäpä'. 7 Tsaynö mañа-
kuptinshi amïgun ninä: '¿Imanirtä
kay hörarä shamuykanki? Punküpis
trancashqanami y wamräkunapis
punuykäyannami. Kay höraqa manami
atiendïmannatsu'.
8 "Noqami nï: Amïgun kanqanta
reqiykar sharkamuyta mana munay-
karpis kutin kutin takakuptinqa
kamaripanqami. 9 Tsaymi qamku-
nata nï: Mañakuyaptikiqa Tayta
Dios qarayäshunkimi. Ashirqa
tariyankimi. Punkuta takakuyapti-
kiqa kichapäyäshunkimi. 10 Mañа-
kuq kaqqa chaskinmi. Ashiq kaqqa
tarinmi.† Punkuta takakuq kaqtaqa
kichapanmi.
11 "Mayqaykitapis wamraykikuna
[tantata mañakuyäshuptiki ¿rumita-
tsurä aptaparkuyankiman?] Pescäduta
mañakuyäshuptiki ¿culebratatsurä
qaraykuyankiman? 12 Runtuta mañа-
kuyäshuptiki ¿alacrantatsurä qaray-
kuyankiman? 13 Qamkuna mana alli
ruraq kaykarpis wamraykikunata alli
kaqllata qaraykäyaptikiqa ¿manatsurä
ciëlucho kaykaq Taytaykipis mañа-
kuq kaqman Espíritu Santuta kacha-
munqa?"

Jesúspa contran parlayanqan
Mateo 12.22-30; Marcos 3.20-27

14 Juk kutinami mana parlaq runa-
pita *supayta Jesús qarqurqan. Supay
yarquskiptinnami tsay runa parlar
qallaykurqan. Tsayta rikaykurmi
runakuna espantakuyarqan. 15 Wakin
runakunami niyarqan: "Kay runaqa
supaykunapa mandaqnin Beelzebúpa
munayninwanmi supaykunata qar-
qun".
16 Wakinnami ishkitsiyta munar
Jesústa niyarqan: "Taytay, Tayta Dios
rasunpaypa kachamushunqaykita mus-
yayänäpä ima milagrutapis ruramuy".
17 Paykuna llutanta yarpäyanqanta
musyarmi Jesús nirqan: "Juk nacion-
cho runakuna kikinkunapura chiki-
nakurqa ¿manatsurä wanutsinakur
ushakäyanman? Tsaynöpis juk wayi-
cho taqkuna chikinakurqa ¿manatsurä
wakpa kaypa aywakur ushakäyan-
man? 18 Tsaynöpis kikinpa contran
shäriptinqa *Satanáspa mandakuynin-
pis ushakanqami. Tsaynö nï Beel-
zebúpa munayninwan supaykunata
qarqunqäta niyaptikimi.
19 "Beelzebúpa munayninwan supay-
kunata qarquptïqa ¿pipa munaynin-
wantä discïpuluykikunaqa supayku-
nata qarquyan? Diospa munayninwan
supaykunata qarquyanqanta tantiyay-
karqa ¿imanirtä tantiyayankitsu noqa-
pis Diospa munayninwan qarqunqäta?
20 Diospa munayninwan supaykunata
qarquptïmi Tayta Diospa *manda-
kuynin qamkunaman chämunqanta
musyayanki.
21 "Kallpasapa runa armanwan
wayinta täpaykaptinqa manami pipis
imantapis suwanmantsu.ˣ 22 Tsaynö
täpaykaptinpis paypita mas kallpasapa
runa chaykurmi itsanqa armanman

ˣ **11.21** Alli armashqa kallpayuq runatami Satanásman tinkutsin. Wayintanami munaynincho tsararanqan runakunaman tinkutsin.
† **11.10** Deut. 4.29; 2Crón. 15.2-4; Jer. 29.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yärakuykaptinpis vinciskir qechunqa. Nirkurmi imaykankunatapis apakur rakipänakuyanqa.[y]

23 "Pipis favornï mana karqa conträmi kaykan. Mana qorishimaq kaqqa qarqunmi.[z]

Runaman supay kutinqan
Mateo 12.43-45

24 "Runapita *supay yarqurmi maychöpis tänanpä ashir tsunyaq jirkakunapa purin. Mana tarirnami nin: 'Yarqamunqä wayïman kutikushä'. 25 Kutiykurnami tarin pitsapakushqa y churapakushqa jäkuykaqtana. 26 Tsaynöta tariykurmi supay mayinkunaman aywar paypita mas mana alli qanchis supaykunata pushakurkur tsay tanqanman kutin. Tsaymi ñöpata kanqanpitapis peorrä tsay runa rikakun".

Diosta käsukuqkuna kushishqa kawayänanpä Jesús ninqan

27 Jesús tsaynö parlaykaptinnami runakunapa chawpinpita juk warmi nimurqan: "¡Ima kushishqarä wachashuqniki y chuchushuqniki mamayki!" 28 Tsaynö niptinnami Jesús nirqan: "Tayta Diospa palabranta wiyar käsukuqkunami paypita masrä kushishqa kaykäyan".

Milagrutarä Jesús rurananta munayanqan
Mateo 12.38-42; Marcos 8.12

29 Tsaytsika runakuna qorikäyaptinmi Jesús nirqan: "Kanan witsan runakunaqa mana käsukuqmi kayan. Milagruta ruranäta munayaptinpis manami ima milagrutapis rurashätsu. Tsaypa trokinqa profëta Jonásta salvar milagruta ruranqannömi Tayta Dios juk milagruta ruranqa. 30 Imanömi Nínive runakuna Jonásta chaskiyänanpä Tayta Dios milagruta rurarqan, tsaynömi kanan witsan runakuna *Runapa Tsurinta chaskiyänanpäpis milagruta ruranqa.

31 "Salomón yachatsinqanta wiyananpämi mandaq reinapis sur kaqlä karu nacionpita shamurqan.[†] Kananqa Salomónpita mas yachaq kaqmi willaykäyäshunki.[a] Tsaymi juiciu finalcho tsay reina sharkamur kanan witsan runakunata shimpinqa.

32 "Jonás willakunqanta käsukurmi Nínive runakuna jutsankunata kachariyarqan.[†] Kananqa Jonáspita mas munayyuq kaqmi willaykäyäshunki.[b] Tsaymi juiciu finalcho Nínive runakuna sharkamur kanan witsan runakunata shimpiyanqa".

Alli yarpayyuq kaqkuna Jesústa chaskiyanqan
Mateo 5.15; 6.22-23

33 "Manami pipis aktsita tsarirkatsir pakapanman ni manka rurinman churantsu, tsaypa trokinqa wayiman yaykuqkuna rikayänanpä rikananmanmi churan.[c] 34 Ñawikikunami shonquykipä aktsinö. Tsaymi ñawikikuna alli kaptinqa shonquykipis aktsicho kaykan. Ñawikikuna mana alli kaptinmi itsanqa tsakaycho kaykäyanki.[d]

35 "Aktsicho kayanqaykita yarparpis paqtä tsakaycho kayankiman. 36 Ichikllapis shonquykikunacho tsakay ama

---

[y] **11.22** Mas puëdiq runaqa Jesúsmi kaykan. [z] **11.23** Tsaynö parlarqa Jesús nirqan: *Runakuna Diospa mandakuynincho kawayänanpä mana qorishimaq kaqqa tsapatami churapaykan.* [a] **11.31** Salomónpita mas yachaq kaqpä parlarqa kikinpämi Jesucristo parlarqan. [b] **11.30-32** Runapa Tsurinpä parlar y Jonáspita mas munayyuq kaqpä parlarqa kikinpämi Jesucristo parlarqan. [c] **11.33** Aktsita rikananman churanqanta parlarqa runakuna tantiyayänanpä yachatsinqantami Jesucristo parlarqan. [d] **11.34** Tsaynö parlarqa Jesucristo nirqan: *Alli yarpayyuq karqa aktsichönö kaykar Tayta Dios kachamanqanta tantiyayankimi. Mana alli yarpayyuq karmi itsanqa mana tantiyar pasaypa tsakäpakushqanö kaykäyanki.*
[†] **11.31** 1Rey. 10.1-10; 2Crón. 9.1-12. [†] **11.32** Jon. 3.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

katsuntsu. Shonquykikunacho atsikyaylla kaptinqa llapan rurayanqaykipis runakunapä allimi kanqa. Aktsi atsikyaqnömi qamkunapis alli kawayanki".

Fariseukunata y ley yachatsikuqkunata Jesús qayapanqan

Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47

37 Jesús parlayta ushaskiptinnami juk *fariseo runa wayincho mikuyänanpä pusharqan. Chaykurnami mësaman Jesús jamakurqan. 38 Fariseukunapa costumbrin kanqannö mikunanpä makinta Jesús mana awikuqta rikarmi pushaq fariseo yarpachakurqan.

39 Jesúsnami nirqan: "Fariseukuna, qamkunaqa janallanpa awishqa pucillunö y matinömi kaykäyanki. Tsay plätukuna rurincho qanra kanqannömi qamkunapis shonquykikunacho suwakuyänaykipä y mana allita rurayänaykipä yarpaykäyanki. 40 ¡Mana tantiyakuq runakuna! ¿Manaku musyayanki Tayta Dios cuerpuykikunata kamar shonquykikunatapis kamanqanta? 41 Muchuqkunata kuyapar imallawanpis yanapayay. Tsaynö yanapayaptikiqa shonquykikunapis limpiumi kanqa.

42 "¡Allaw, fariseukuna! Qamkunaqa mentapita, rüdapita y wakin jachapita *diezmuta rakiykarpis manami runa mayikikunata kuyapäyankitsu ni Tayta Diostapis kuyayankitsu. Diezmupä rakir cumpliyanqaykinö runa mayikikunata y Tayta Diostapis kuyayankiman.

43 "¡Allaw, fariseukuna! Qamkunaqa *sinagögacho punta kaq bancakunamanrämi jamakuyta munayanki. Pläzakunachöpis winchikur respitayäshunaykitami munayanki.

44 "¡Allaw, [allish tukuq fariseukuna y ley yachatsikuqkuna]! Qamkunaqa mana rikakaq sepultüranömi kaykäyanki. Mana rikakaq sepultüra jananpa pipis purir rurincho melanaypä kanqanta mana musyanqannömi runakuna musyayantsu shonquykikunacho mana alli yarpaykuna kanqanta".

45 Jesús tsaynö niptinmi ley yachatsikuq runa nirqan: "*Rabí, tsaynö nirqa noqakunatapis wiyaykätsiyämankimi".

46 Niptinmi Jesús nirqan: "¡Allaw qamkunapis, ley yachatsikuqkuna! Qamkunaqa apaytapis mana kamäpakuyanqanyaq qepita aparitsiqnömi runakuna atska leykunata cumpliyänanpä nikäyanki. Tsaynö kaptinpis cumpliyänanpä manami ichikllapis yanapayankitsu.

47 "¡Allaw, qamkuna! Unay castaykikuna wanutsiyanqan profëtakuna pamparaykäyanqan jananchömi nïchunkunata ruraykäyanki. 48 Tsaynö rurarqa 'allichömi wanuyashqa' niqnömi kaykäyanki.

49 "Tsaymi Tayta Dios yachaq kayninwan nirqan: 'Paykunamanmi profëtakunata y apostolkunata kachamushä. Paykunatami wakinta wanutsiyanqa y wakinta mana alli runatanö qatikachäyanqa'. 50 Kay patsata kamanqanpita patsa profëtakunata wanutsiyanqanpitami kanan witsan runakunata Tayta Dios juzganqa. 51 Abelta† wanutsinqanpita hasta Zacaríasta† templu punkucho wanutsinqanyaqmi Diospa profëtankunata wanutsiyarqan. Noqami nï: Tsay wanutsiq runakunatanömi kanan witsan Israel runakunata Tayta Dios juzganqa.

52 "¡Allaw, ley yachatsikuqkuna! Wayiman pipis mana yaykuyänanpä llävita tsararaqnömi Tayta Diospa willakuyninta mana chaskiyänanpä runakunata michaykäyanki.

†**11.51a** Gén. 4.8. †**11.51b** 2Crón. 24.20-21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynöllami kikikikunapis chaskiykäyankitsu".
53 Parlayta ushaskir Jesús aywakuptinmi ley yachatsikuqkuna y fariseukuna pasaypa ajanäyarqan. Tsaymi qatipaykur aja kaqkunata tapuyarqan
54 llutanta parlaptin shimpiyänanpä.

Fariseukunanö mana kanantsikpä Jesús ninqan
Mateo 10.26-27

12 1 *Fariseukuna contran kayaptinpis Jesús yachatsinqanta wiyayta munarmi runakuna waranqanpa qorikaykur tanqanakurrä kaykäyarqan. Tsaymi discïpulunkunata yachatsir Jesús nirqan: "Paqtä fariseukunapa levadüranta chaskiyankiman. Tsay levadüraqa allish tukuq kayanqanmi kaykan. 2 Pakayllapa rurayanqanpis rikakanqami. Pipis mana rikaykaptin rurayanqanpis llapanmi musyakanqa. 3 Tsakaycho pakayllapa parlayanqaykipis atsikyaychömi wiyakanqa. Punkuta wichqakurkur shapshapyayllapa parlayanqaykitapis wayi jananman yarkurkurmi jinchi willakuyanqa.

Pitapis mana mantsayänanpä Jesús yachatsinqan
Mateo 10.28-31

4 "Kuyay amïgükuna, qamkunatami nï: Ama mantsariyankitsu pipis wanutsiyäshunaykipä jurapäyäshuptiki. Wanutsiyäshurnikipis mastaqa manami imatapis rurayäshunkinatsu.
5 Tsaypa trokinqa Tayta Diospita *mantsapakuyay. Paymi itsanqa munayyuq kaykan wanuskatsiyäshurniki infiernuman qaykuyäshunaykipä. Tsaymi paypita mantsapakuyänayki.
6 "¿Manaku pitsqa pishqukunata ishkay centimullacho rantikuyan? Tsaynö kaptinpis pishqukunata Tayta Diosmi imaypis rikan. 7 Aqtsaykikunapis paypäqa yupashqami kaykan. Qamkunaqa atska pishqukunapitapis masmi väliyanki. Tsaynö kaykaptinqa ama mantsariyaytsu.

Jesúspa favornin parlaqkuna imanö kayänanpä ninqan
Mateo 10.19-20, 32-33; 12.32

8 "Noqami nï: Pipis runakunapa ñöpancho favornï parlaptinqa *Runapa Tsurinpis Tayta Diospa *angelninkunapa ñöpanchömi paykunapa favornin parlanqa. 9 Pipis runakunapa ñöpancho ñëgamaptinqa noqapis Tayta Diospa angelninkunapa ñöpanchömi ñëgashä.
10 "Pipis Runapa Tsurinpa contran parlayaptinqa Tayta Dios perdonanqami. Espíritu Santupa contran parlayaptinmi itsanqa Tayta Dios imaypis perdonanqatsu.[e †]
11 "*Sinagögakunaman, juezkunaman y autoridäkunaman apayäshuptiki llakikur ama niyankitsu: '¿Imatarä nishä? ¿Imanörä parlashä?' 12 Parlayanqayki hörami Espíritu Santu tantiyatsiyäshunki imata parlayänaykipäpis".

Imapäpis ayrajashqa mana kanantsikpä Jesús yachatsinqan

13 Runakunapa chawpinpitami juk runa Jesústa nimurqan: "*Rabí, wawqïta niykuy noqapä kaq herenciata rakipämänanpä".
14 Jesúsnami nirqan: "Amïgu, noqaqa manami jueznikitsu ni albasyaykitsu kä tsaynö mañakamänaykipäqa".

---

[e] **12.10** Espíritu Santuqa jutsantsikta kacharir Jesucristuman yärakunantsikpämi tantiyatsimantsik (Juan 16.8-11). Tsaymi Espíritu Santupa contran parlarqa pay tantiyatsinqanta mana chaskikur Jesucristuman imaypis yärakuntsu (Hech. 7.51). Jesucristuman yärakuq kaqmi itsanqa perdonashqa kanqa.
[†] **12.10** Mat. 12.32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Nirkurnami runakunata nirqan:
“Paqtä imapäpis ayrajashqa kayankiman. Alli kawayqa manami imaykayuqpis kayrätsu”.
16 Tsaynö niskirnami tinkutsikuypa
yachatsikur nirqan: “Juk imaykayuq
runashi murukunqanpita atskata cosechanä. 17 Tsayshi yarpachakur ninä:
‘Kananqa ¿maymantä kaytsika mikuynïta churashä? Wayï manami aypannatsu churanäpä’. 18 Tsaynö yarpachakurshi ninä: ‘Churakuna wayïta paskaskirmi mas jatuntana sharkatsishä.
Tsaymanmi llapan qorinqä mikuynïkunata y imaykäkunatapis churashä.
19 Atska watapä tsaynö churakuykurqa
mana yarpachakuypami mikur upyar
kushishqa kawakushä’. 20 Tsaynö yarpachakur kaykaptinshi Tayta Dios
ninä: ‘¡Llutan yarpayyuq runa! ¡Kanan
paqasmi wanunki! Llapan churanqaykikuna ¿pipärä kanqa?’ ”
21 Jesús parlar ushaskirmi nirqan:
“Tsaynömi kikillanpä imaykata qoriq
runata päsan. Imaykayuq karpis Tayta
Diospäqa muchuqpitapis masmi llakipaypä kaykan”.

Tayta Diosman yärakunantsikpä Jesús yachatsinqan

Mateo 6.25-34

22 Tsaypitanami discïpulunkunata
Jesús nirqan: “Ama yarpachakuyaytsu: ‘¿Imanörä kawashä? ¿Imatarä
mikushä? ¿Imatarä jatikushä?’ nir.
23 Manami mikuyllapä ni latsapallapä yarpachakunapätsu kaykantsik.
24 Pishqukuna imanö kawayanqantapis tantiyakuyay. Paykunaqa manami
murukuyantsu ni cosechayantsu ni
churakuyantsu. Tsaynö kayaptinpis
Tayta Diosmi mikuyta kamaripan.
Tayta Diospäqa pishqukunapitapis
masmi väliyanki.
25 “Mayjina yarpachakurpis ¿pirä
tamäñunpita mastaqa jatunyanman?
26 Tsayllatapis mana kamäpakuykarqa
¿imapätä kay vïdacho kaqkunapä yarpachakuyanki?
27 “Waytakuna imanö wiñayanqantapis tantiyakuyay. Waytakunaqa
manami arukuyantsu ni putskakuyantsu. Noqami nï: Waytakuna kuyayllapä
kayanqannöqa manami rey Salomónpa
latsapankunapis kuyayllapä karqantsu.† 28 Yärakuyniynaq janan shonqu
runakuna, waray warantin rupatsishqa kananpä kaptinpis qewakunata
kuyayllapä wiñaykätsirqa ¿manatsurä
qamkunatapis ministiyanqaykita Tayta
Dios kamaripäyäshunkiman?
29 “Tsaynö kaykaptinqa yarpachakur ama niyaytsu: ‘¿Imatarä mikushä?
¿Imatarä upushä?’ 30 Kay patsachöqa
llapan runakunapis tsaynömi llakikuyan. Qamkunapa Taytaykikunaqa imata
munayanqaykitapis musyaykanmi.
31 Ashwanpis Tayta Diospa *mandakuynincho kawayänaykipä yarpachakuyay.
Tsaynö kawayaptikiqa imata munayanqaykitapis kamaripäyäshunkimi.

Muchuqkunata yanapanapä Jesús yachatsinqan

Mateo 6.19-21

32 “Qatirämaqnïkuna, wallka üshanölla karpis ama llakikuyaytsu. Qamkunatami Taytayki akrayäshushqayki paypa
*mandakuynincho kawayänaykipä.
33 “Imaykaykikunatapis rantikuskir
muchuqkunata yanapayay. Tsaynö
rurarqa riquëzaykita gloriamanmi
churakuykäyanki. Tsaytaqa manami
suwapis apanqatsu ni puyupis ushanqatsu. 34 Maymanmi riquëzaykita churayanki tsayllamanmi shonquykipis
yarparaykanqa.

Kamarikushqa kanantsikpä Jesús yachatsinqan

35 “Tseqllaykikunata alli wachakakurkur aktsikikuna tsaritsishqa

† **12.27** 1Rey. 10.4-7; 2Crón. 9.3-6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

listu kaykäyay. 36 Majatsakay fiesta-
pita patronnin kutimunanta shuya-
raq wätaynö kayay. Tsay wätayku-
naqa patronnin chaykur takakuptin
jinan hörami punkuta kichapuyanqa.
37 Patronnin chämur shuyaykaqta
tarinqanpitami wätayninkuna pasaypa
kushikuyanqa. Rasunpaypami nï:
Kikin patronmi wätayninkunata mësa-
man jamaykatsir mandilta jatikurkur
paykunata sirvinqa. 38 Pullan paqas
o tsaka tsaka patronnin kutimur shu-
yaykaqta tariptinmi wätayninkuna
pasaypa kushikuyanqa.
39 "Tantiyakuyay. Imay höra suwa
shamunanpä kanqanta musyarqa
mana punuypami wayinta pipis täpan-
man. 40 Tsaynölla qamkunapis kamari-
kushqalla kaykäyay. Mana musyayan-
qayki hörami illaqpita *Runapa Tsurin
shamunqa".†

Wätayman Jesús tinkutsinqan
Mateo 24.45-51

41 Tsaynö niptinnami Pedro tapur-
qan: "Taytay, tsaynö yachatsikun-
qaykiqa ¿noqakunallapäku o llapan
runakunapäwanku?"
42 Jesúsnami nirqan: "Mas yärakun-
qan y yachaq wätaynintami wayinman
patronnin churan wakin wätaykuna-
tapis hörancho qarananpä. 43 Patron-
nin kutimur yätsinqannö llapantapis
ruraykaqta tariptinmi tsay wätay
pasaypa kushikunqa. 44 Rasunpay-
pami nï: Tsay wätayninpa munaynin-
manmi llapan imaykantapis patronnin
churanqa. 45 Mana yärakuypä wätay
karmi itsanqa 'patronnï manarämi
kutimunqarätsu' nir wätay mayinku-
nata warmitapis ollqutapis maqan y
upyaq mayinkunawan mikur upyar
jitaräkun. 46 Tsaynö kaykaptinmi mana
yarpanqan höra illaqpita patronnin
kutimur wakin mana cäsukuqkunata-
wan tsay wätayninta mana kuyapaypa
castiganqa.
47 "Patronnin ninqanta musyay-
kar mana wiyakuypa llutanta ruraq
wätaytaqa pasaypami castiganqa.
48 Mana musyayninpa llutanta ruraq
wätaytami itsanqa alläpa castiganqa-
tsu. Tsaynöllami Tayta Diospis mas
yärakunqan kaqkunata cuentata mas
mañanqa.

Chikishqa kayänanpä kanqanta Jesús ninqan
Mateo 10.34-36

49 "Noqaqa shamushqä kay patsa-
cho ninata tsaritsinäpämi. ¡Tsay nina
maynapis tsariykanmanna![f] 50 Tsaynö
kaptinpis pasaypa ñakatsiyämarrämi
wanutsiyämanqa. Tsaytami pasaypa
llakikur shuyaraykä.
51 "¿Kay patsacho runakuna añaw
kawayänanpä shamunqätaku yar-
paykäyanki? Manami tsaypätsu
shamushqä, tsaypa trokinqa kikin-
kunapura chikinakuyänanpämi.
52 Kananpita juk wayicho pitsqaq
tarqa ishkay kaqpa contranmi kimsa
kayanqa. Ishkay kaqnami kimsa kaqpa
contran kayanqa. 53 Tsurinpa con-
tranmi taytan, taytanpa contranmi
tsurin, wawanpa contranmi maman,
mamanpa contranmi wawan, llum-
tsuyninpa contranmi suegran y sue-
granpa contrannami llumtsuynin".

Jesús ruranqankunata mana tantiyayanqan
Mateo 16.2-3

54 Tsaycho qorikashqa kaykaq
tsaytsika runakunatami Jesús nir-
qan: "Rupay jeqanan kaqpa pukutay

[f] **12.49** Ninata tsaritsinanpä ninqanqa Jesucristo mana allita ushakätsinanpä (3.9, 17; 9.54) o runakuna chikinakuyänanpä (12.51-53) o Espíritu Santuta kachamunanpä kanqantami (3.16) nikan.
† **12.40** Mat. 24.44.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yurimuptinqa: ‘Tamyanqanami’ niyanki y niyanqaykinöllami tamyan.
55 Sur kaqläpita wayra shamuptinqa ‘achanqanami’ niyanki y niyanqaykinöllami achan. 56 ¡Allish tukuqkuna! Tsaykunata tantiyaykarqa ¿imanirtä ruranqäkunata rikaykar Tayta Dios kachamanqanta tantiyayankitsu?

Juezman manarä char arreglanantsikpä Jesús ninqan

Mateo 5.25-26

57 “¿Imanirtä tantiyayankitsu shumaq kawayänaykipä kanqanta?
58 “Pipis demandayäshuptiki autoridäman manarä char juklla arreglayay. Mana arreglayaptikiqa juezmanmi apatsiyäshunki. Jueznami wardiakunawan carcelman wichqatsiyäshunki.[g]
59 Noqami nï: Tsaypita manami yarquyankitsu llapan jaqa kaynikikunata manarä pägakurqa”.

Jutsa rurayta kachariyänanpä Jesús ninqan

13 1 Tsaychömi runakuna Jesústa willar niyarqan: “¡Galilea runakuna templucho sacrificiuta rupaykätsiyaptinshi *Pilato kachanqan soldädunkuna wanutsiyashqa!”
2 Tsaynö willayaptinmi Jesús nirqan: “¿Wakin Galilea runakunapita tsay wanuq runakuna mas jutsayuq kayanqantaku yarpäyanki? 3 Noqami nï: Manami jutsayuq kayanqanpitatsu wanuyashqa. Tsaynö kaptinpis jutsa rurayta mana kacharirqa paykunanömi wanuyanki. 4 Tsaynöpis Jerusaléncho Siloé törri juchur chunka puwaq runakunatami wanutsirqan. ¿Jerusaléncho taq marka mayinkunapita tsay wanuq runakuna mas jutsayuq kayanqantaku yarpäyanki? 5 Noqami nï: Manami jutsayuq kayanqanpitatsu wanuyashqa. Tsaynö kaptinpis jutsa rurayta mana kacharirqa paykunanömi wanuyanki”.

Mana wayuq hïgusman Jesús tinkutsinqan

6 Hïgusman tinkutsirmi Jesús nirqan: “Juk runapashi üva chakrancho hïgusnin kanä. Tsayshi wayuyninta pallaq aywar ni jukllayllatapis tarinätsu. 7 Tsayshi aruqninta ninä: ‘Kimsa watana kay hïguspa wayuyninta pallaq shamurpis manami ni jukllayllatapis tarishqätsu. ¡Juklla muturiy! Mana wayuqtaqa ¡imapätä chakrachöpis katsishun!’
8 “Chakran cuidaqnashi ninä: ‘Taytay, juk wata mas shuyaykushun. Shumaq oqtipaskirmi iskan wiñashä.
9 Tsaynö ruraptï capazchi wayunmanpis. Mana wayuptinmi itsanqa muturinki’ ”.[h]

Kurkayashqa warmita Jesús alliyätsinqan

10 Jamay junaqnami *sinagögacho Jesús yachatsikuykarqan. 11 Tsaychömi *supay kurkayätsinqan warmi kaykarqan. Payqa imanöpapis derechakayta mana puëdirmi chunka puwaq watana kurkayashqa kakurqan. 12 Tsaynö kaykaqta rikarmi Jesús qayaykur nirqan: “Warmi, kananqa alliyashqanami kanki”.
13 Tsaynö nir yataykuptinmi tsay warmi jinan höra derechakaskir Tayta Diosta alabarqan.
14 Jamay junaqcho Jesús alliyätsiptinmi sinagögacho mandaq runa ajar nirqan: “Soqta junaqmi kaykan runakuna aruyänanpä. Alliyayta munarqa tsay junaqkunacho shayämunkiman. ¡Imanirtä jamay junaqchörä shayämunki!”

---

[g] **12.58** Jueztami Tayta Diosman tinkutsin. Tsaymi Jesucristo nirqan tiempu kanqanyaq Tayta Diosta perdonta mañakunantsikpä. [h] **13.9** Israel runakunata hïgus jachaman tinkutsirmi Jesús yachatsirqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Tsaynami Jesús nirqan: "¡Allish
tukuq runakuna! Jamay junaq kaptin-
pis ¿manaku töruykikunata y ash-
nuykikunata paskaskir yakuta uputsi-
yanki? 16 Kay warmiqa Abrahampita
aywaraqmi. ¡Allaw! Chunka puwaq
watami *Satanás ñakatsishqa. Tsaynö
kaykaptinqa ¿manaku jamay junaq-
chöpis alliyätsïman?"
17 Tsaynö niptinmi chikiqninkuna
pasaypa penqakuyarqan. Wakin
runakunami itsanqa Jesús almiraypä
ruranqankunata rikar kushikuyarqan.

Ñäbus muruman Jesús tinkutsinqan
Mateo 13.31-32; Marcos 4.30-32

18 Mastami Jesús nirqan: "Tayta
Diospa *mandakuyninta ¿imamanrä
tinkutsïman? ¿Ima tinkutsikuywanrä
tantiyatsïman? 19 Tayta Diospa man-
dakuyninqa ñäbus muruta juk runa
chakranman murunqannömi kaykan.
Jeqamur jatunyaptinmi llimllanku-
nacho pishqukunapis qeshunkuna
rurayan".[i]

Levadüraman Jesús tinkutsinqan
Mateo 13.33

20 Tsaynöllami yapay nirqan: "Tayta
Diospa *mandakuyninta ¿imamanrä
tinkutsïman? 21 Tsayqa imayka leva-
düranömi. Tantata rurananpä ishkay
arröbanö jarinaman levadürata wiñap-
tinmi mäsa atskaman jakan".[j]

Kichki punkuman
Jesús tinkutsinqan
Mateo 7.13-14, 21-23

22 Tsaypita Jerusalénman Jesús
aywarnami markakunapa y jallqaku-
napa yachatsiraykar päsarqan. 23 Tsay-
chömi juk runa tapurqan: "Taytay,
¿wallkaqllaku salvakuyanqa?"

Tsaymi Jesús nirqan: 24 "Imanöpa-
pis kichki punkupa yaykuyay. Noqami
nï: Atskaq yaykuyta munarpis manami
kamäpakuyanqatsu. 25 Wayiyuq runa
punkunta wichqaskamuptinmi waqtacho
quëdaskir takakur niyanki: '¡Taytay, pun-
kuta kichapaykayällämay!' Tsaymi wayi-
yuq niyäshunki: 'Qamkunata manami
reqïtsu. ¡Maypitarä kakuyankipis!'
26 Qamkunanami niyanki: 'Qamwanmi
mikushqantsik y upushqantsik. Markäku-
nachöpis yachatsishqaykimi'. 27 Paynami
niyäshunki: 'Qamkunata manami reqï-
tsu. ¡Maypitarä kakuyankipis! ¡Jutsasapa
runakuna, ñöpäpita witikuyay!'
28 "Tsaynö niyäshuptikimi pasaypa
waqar kiruykikunatapis uchuyanki.
Tsay hörami Abrahamta, Isaacta,
Jacobta y profëtakunata Tayta Diospa
*mandakuynincho kaykaqta rikayanki.
Qamkunami itsanqa yaykuyta puëdi-
yankitsu. 29 Maytsay nacionkunapitapis
qorikaykurmi Tayta Diospa manda-
kuynincho mikuyanqa.[†] 30 Tsay hörami
qepa kaqkuna puntacho kayanqa.
Punta kaqkunanami qepacho kayanqa".

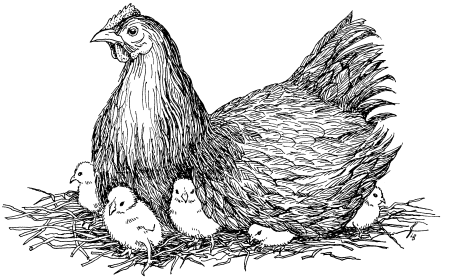
Jerusalén runakunapä
Jesús llakikur waqanqan
Mateo 23.37-39

31 Tsay junaqmi *fariseukuna Jesús-
man chaykur niyarqan: "¡Kaypita
juklla aywakuy! Herodesmi wanutsi-
shuynikita munaykan".
32 Jesúsnami nirqan: "Tsay atuqta
willayay: 'Juk ishkay junaqllanashi
*supaykunata runakunapita qarqunqa
y qeshyaykaqkunatapis alliyätsinqa.
Warantinllanashi llapan rurananpä
kaqkunata cumplinqa. 33 Imanö kap-
tinpis kay junaqkunashi Jerusalénman
aywanqa. Jerusalénpita juklächöqa pro-
fëtakuna manashi wanuyanmantsu' ".

---

[i] **13.19** Tsaynö nirmi Jesús nirqan: *Ichiklla murullapita ñäbus jeqamur wiñanqannömi Tayta Diospa willakuynin maytsaymanpis chanqa.* [j] **13.21** Tsaynö nirmi Jesús nirqan: *Ichiklla levadüra mäsata jakatsinqannömi Tayta Diospa mandakuyninpis maytsayman chanqa.*
[†] **13.29** Mat. 8.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chipshankunata wallpa oqllaranqan (13.34)

34 Tsaypitanami Jesús nirqan: “¡Ay, Jerusalén, Jerusalén! Qamqa Tayta Diospa profëtankunata unaypita patsami wanuykätsinki.† Pay kachamunqan willakuqkunatapis saqmaykankimi. Chipshankunata wallpa oqllaqnö wawaykikunata[k] atska kuti qoriyta munaptïpis manami munashqaykitsu. 35 Tsaynö kanqaykipitami wayikikunapis templuykipis tsunya rikakunqa. Noqami nï: Manami yapay rikamankinatsu hasta ‘¡Tayta Diospa jutincho shamuq runa alabashqa kaykullätsun!’† ninqaykiyaq”.

Jakapäkuykaq runata Jesús alliyätsinqan

14 1 Tsaypitanami juk jamay junaqcho mandaq *fariseupa wayinman Jesús mikuq aywarqan. Tsaycho kaykaq runakunanami Jesústa rikaraykäyarqan “mä imatashi ruranqa” nirnin. 2 Jesúspa ñöpanchönami entëru cuerpun jakapäkuykaq runa kaykarqan. 3 Jesúsnami ley yachatsikuqkunata y fariseukunata tapurqan: “Qeshyaykaq runata jamay junaqcho ¿alliyätsishwanku o manaku?”

4 Tsaynö niptinmi paykunaqa imatapis parlakuyarqantsu. Tsaymi qeshyaykaq runata Jesús yataykur alliyätsirnin nirqan: “Kananqa wayikipana aywakuy”.

5 Tsaypitanami tsay runakunata nirqan: “Mayqaykipapis wamraykikuna o töruykikuna pözuman jeqaptin jamay junaq kaykaptinpis ¿manaku jinan höra jipiq aywayanki?”[l]

6 Tsaynö niptin manami ima niytapis kamäpakuyarqantsu.

Punta puntaman mana jamakunantsikpä Jesús yachatsinqan

7 Inkitanqan runakuna jamakuyänanpä punta puntamanrä aywaqta rikaykurmi Jesús nirqan: 8 “Majatsakay fiestaman inkitayäshuptiki punta puntamanqa ama jamakuyankitsu. Capazchi qamkunapita mas respitashqa runata inkitashqa kanman. 9 Tsayman jamakuyaptikiqa inkitayäshuqnikimi niyäshunki: ‘Pay jamakunanpä witikuy’. Tsaynö niyäshuptikimi penqakurnin qepaman aywar jamakuyanki. 10 Tsaypa trokinqa fiestaman inkitayäshuptiki qepaman jamakuyanki. Tsaymi inkitashuqniki shamur niyäshunki: ‘Amïgu, mas puntaman päsakamuy’. Tsaynö jamatsiyäshuptikimi qamwan jamakuqkuna respitayäshunki. 11 Runa tukuqkunaqa penqakuyman churashqami kayanqa. Qollmi shonqu kaqkunami itsanqa alliman churashqa kayanqa”.

Mikuyänanpä pikunata inkitanantsikpä Jesús ninqan

12 Tsaypitanami wayinman inkitaq *fariseuta Jesús nirqan: “Pitapis mikuyänaykipä inkitarqa ama kuyanakuyanqayki kaqkunallata, ni wawqikikunallata, castaykikunallata ni imaykayuq kaq vecïnuykikunallataqa

---

[k] **13.34** Jerusalénpa wawankunaqa Jerusaléncho taq runakunami kayan. [l] **14.5** Tsaynö Jesús nirqan runakuna wamranta o törunta jamay junaq kaykaptinpis pözupita jipiyanqannö paypis qeshyaykaqkunata jamay junaq kaykaptinpis alliyätsinqantami.
† **13.34** 1Rey. 19.10; Jer. 2.30. † **13.35** Sal. 118.26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

inkitankitsu. Paykunallata inkitaptikiqa trokintami qamtapis inkitayäshunki. 13 Tsaypa trokinqa inkitanki muchuqkunata, ratakunata, wiskukunata y qaprakunata. 14 Paykuna mana kutitsiyäshuptikipis alli ruraq runakuna kawayämunqan junaqmi Tayta Dios kutitsishunki".

Mikuyänanpä inkitanqan runakunaman Jesús tinkutsinqan

Mateo 22.1-10

15 Tsaymi mësacho Jesúswan jamaraykaq juk runa nirqan: "¡Ima kushishqarä kayanqa Tayta Diospa *mandakuynincho mikuqkuna!"

16 Jesúsnami nirqan: "Juk runashi atskaq runakunata wayinman inkitanä mikuq aywayänanpä. 17 Mikuy höranashi wätayninta kachanä inkitanqan runakunata ninanpä: 'Llapanpis listunami. Rasshi aywaykulläshun'.

18 "Tsay inkitanqan runakunashi aywayta munayänätsu. Tsayshi juknin ninä: 'Chakratami tsayrä rantishqä. Tsaymi chakra rikaq aywar shamuyta kamäpakütsu. Noqapita ama qallayaykutsuntsu'.

19 "Jukaqnashi ninä: 'Pitsqa yuntatami rantishqä. Tsaymi yachatsiq aywaykä. Noqapita ama qallayaykutsuntsu'.

20 "Jukaqnashi ninä: 'Tsayrämi majatsakashqä. Tsaymi shamuyta kamäpakütsu'.

21 "Wätaynin kutiykurnashi runakuna imanö niyanqantapis patronninta willanä. Willaptinshi patronnin pasaypa ajanar wätayninta ninä: 'Pläzakunapa y cällikunapa ras aywar muchuqkunata, wishtukunata, ratakunata y qaprakunatapis pushamuy'.

22 "Ninqannö pushaykurshi patronninta ninä: 'Taytay, nimanqaykinöllami pushamushqä. Tsaynö kaptinpis wayikiman manarämi juntayanrätsu'.

23 "Patronninnashi ninä: 'Nänikunapa y chakrakunapa aywar tarinqayki runakunata wayïman juntanqanyaq imaykanöpapis pushamuy. 24 Noqami nï: Puntata inkitanqäkunaqa mananami wayïcho mikuyanqanatsu' ".

Discïpulun kananpä Jesús yachatsinqan

Mateo 10.37-38

25 Atskaq runakuna qatiräyaptinmi Jesús nirqan: 26 "Pipis discïpulü kayta munarqa mamanta, taytanta, warminta, tsurinkunata, wawqinkunata, paninkunata y kikinpa vïdanta kuyanqanpitapis noqata mas kuyamätsun. Tsaynö mana kuyamarqa manami discïpulü kayanmantsu. 27 Cruzninta apaqnö mana qatirämarqa[m] manami discïpulü kayanmantsu.[†]

28 "Mayqaykipis wayita rurayänaykipä shumaqrämi yarpachakuyanki ushatsiyänaykipä qellayniki aypanqanta o mana aypanqantapis. 29 Cimientuykullar jaqiskiptikiqa llapan rikaqkunami jamurar niyäshunki: 30 '¡Kay runaqa wayita qallaskatsir manami ushatsiyta kamäpakushqatsu!'

31 "Mayqan reypis juk nacionwan manarä pelyar ¿manaku puntataqa shumaqrä yarpachakun kaynö nir: 'Ishkay chunka waranqa (20,000) soldädukunata chunka waranqa (10,000) soldädulläwan vincishätsurä o manatsurä'? 32 Mana vincinanpä kanqanta tantiyarqa contran rey karullachörä kaykaptinmi manana pelyayänanpä willakuqkunata kachan. 33 Tsaynöllami mayqaykipis imaykaykikunata noqa

[m] **14.27** *Cruzninta apaqnö mana qatirämar* nirqa ima ñakaycho karpis Jesucristuta qatiränanpä kanqantami nikan.
[†] **14.27** Mat. 10.38; Mar. 8.34; Luc. 9.23; Juan 12.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Oqranqan üshata tarinqan
(15.6)

raykuq mana kacharirqa discïpulü kayta kamäpakuyankitsu".

Kachiman Jesús tinkutsinqan
Mateo 5.13; Marcos 9.50

34 "Kachiqa allimi. Qamyaskirqa manami imapäpis välinnatsu. 35 Chakrapä ni wanupäpis mana väliptinmi jitaskintsik. ¡Rinriyuq kaqkunaqa ninqäkunata wiyakuyätsun!"

Oqrakashqa üshaman Jesús tinkutsinqan
Mateo 18.12-14

15 1 Jesús yachatsinqanta wiyayänanpämi impuestu cobrakuqkunapis jutsasapakunapis aywayarqan. 2 Tsayta rikaykurnami *fariseukuna y ley yachatsikuqkuna jamurar niyarqan: "¿Imanirtä kay runaqa jutsasapakunawan qorikaykur mikun?"

3 Tsaynö niyaptinmi tinkutsiypa yachatsir Jesús nirqan: 4 "Pipis juk pachak (100) üshankunapita jukta oqraykurqa ¿manaku isqun chunka isqun (99) kaqta jaqiykur juklla ashiq aywan? 5 Tariskirqa kushishqami matankakurkur apan. 6 Wayinman chaykatsirnami amïgunkunata y vecïnunkunatapis qayaykur nin: '¡Llapantsik kushikushun! ¡Oqranqä üshätami tarimushqä!'

7 "Noqami nï: Tsay runa üshanta tariykur kushikunqannöllami ciëluchöpis kushikuyan juk runallapis jutsankunata kacharir Tayta Dios munanqannöna kawaptin. Tsaynö kushikuyan isqun chunka isqun (99) alli ruraq runakunapä kushikuyanqanpitapis masrämi.

Oqrakashqa qellayman Jesús tinkutsinqan

8 "Pï warmipis chunka qellayninpita jukta oqraykurqa ¿manaku aktsita tsarirkatsir juklla wayinta pitsapakun tarinqanyaq? 9 Tariykurnami yanasankunata y vecïnankunata qayaykur nin: '¡Llapantsik kushikushun! ¡Oqranqä qellaynïtami tarishqä!' 10 Tsaynömi Tayta Diospa *angelninkunapis kushikuyan juk runallapis jutsanta kacharir Tayta Dios munanqannö kawaptin".

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Aywakuq chöluman Jesús tinkutsinqan

11 Mastami Jesús nirqan: “Juk runapashi ishkay tsurinkuna kanä. 12 Tsayshi qepa kaq tsurin taytanta ninä: ‘Papä, herenciäta rakipaykallämay’. Tsaynö niptinshi ishkan tsurinkunata taytan rakipänä.

13 “Tsaypita juk ishkay junaqllatanashi qepa kaq tsurin llapan chaskinqankunata rantikuskir karu markapa aywakunä. Tsaychöshi mana allikunata rurar llapan qellayninta ushanä. 14 Tsaynö ushakäpakushqa kaykaptinnashi tsay markacho pasaypa muchuy kanä. Tsayshi tsay chölu pasaypa mallaqar 15 aruyta ashiptin tsay markacho taq juk runa kuchinkunata mitsinanpä chaskinä. 16 Tsaychöshi pasaypa mallaqar kuchikunapa mikuynintapis mikuyta munanä. Tsaynö mallaqaptinpis manashi pipis qaranätsu.

17 “Tsayshi yarpachakur ninä: ‘Kaycho mallaqar kaykaptï taytäpa aruqninkunaqa pacha junta mikurchi kaykäyan. 18 Kanan kutiykur taytäta nishä: “Papä, qamta y Tayta Diosta ajätsirmi jutsata rurashqä. 19 Amana tsurikitanöqa chaskimaytsu, sinöqa aruqnikitanöllana chaskiykallämay” ’. 20 Tsaynö yarpachakuskirshi taytan kaqpa kutikunä.

“Karullatarä kutiykaqta rikaykurshi taytanqa kushikurnin cörrilla aywar makallakurkur mutsanä. 21 Tsurinnashi ninä: ‘Papä, qamtapis Tayta Diostapis ajätsirmi jutsata rurashqä. Amana tsurikitanöqa chaskimaytsu’.

22 “Tsaynö nikaptinshi wätayninkunata taytan ninä: ‘Ras mas allinnin kaq latsapakunata jipiskamur tsurïta jatitsiyay. Tsaynölla sortïjata y llanqitapis jatitsiyay. 23 Nirkur wera kaq torïtuta pishtayay fiestata rurar mikunantsikpä. 24 ¡Kay tsurïqa wanunqanpitami kawarimushqa! ¡Oqrakanqanpitami kutimushqa!’ Tsaynö nirshi fiestata rurar qallaykuyänä.

25 “Mayor kaq tsurinqa chakrachöshi kaykänä. Wayiman chaykarnashi fiestata ruraykäyaqta wiyanä. 26 Tsayshi juk wätayninta qayaykur wayicho ima päsanqantapis tapunä. 27 Wätayninnashi ninä: ‘¡Wawqikimi kutimushqa! Yamaylla kutimunqanpitami taytayki kushikur wera torïtuta pishtatsishqa’.

28 “Tsaynö willaptinshi pasaypa ajanarnin wayinman yaykuytapis munanätsu. Tsaynashi taytan aywar yaykunanpä kutin kutin ruganä. 29 Tsayshi taytanta ninä: ‘Mana yarqukuypami llapan nimanqaykikunata rurar imaypis yanapaykä. Tsaynö yanapaykaptïpis manami ni juk malta cabrallatapis qaramashqaykitsu amïgükunawan mikuyänäpä. 30 ¡Kay tsuriki prostitütakunawan qellaynikita ushaskir kutiykamuptinmi itsanqa wera torïtutarä pishtatsishqayki!’

31 “Tsaynö niptinshi taytan ninä: ‘Hïju, mana yarqukuypami noqawan kaykanki. Llapan imaykäkunapis qamllapämi kaykan. 32 Imanö kaptinpis fiestata kushishqa rurashun. ¡Kay wawqikiqa wanunqanpitami kawarimushqa! ¡Oqrakanqanpitami kutimushqa!’ ”

Astütu wätayninman Jesús tinkutsinqan

16 1 Mastami discïpulunkunata Jesús nirqan: “Juk imaykayuq runapashi mas yärakunqan wätaynin kanä. Tsay wätayninpäshi imaykayuq runata willayänä imaykankunatapis llutalla ushanqanta. 2 Tsayta musyaskirnashi wätayninta qayaykatsir ninä: ‘Imaykätapis llutalla ushaykanqaykitami runakuna parlayan. Kananpitaqa mananami yärakunqä wätaynïnatsu kanki. Llapanta cuentata qomänaykipä kamarikuy’.

3 “Wätayninnashi yarpachakur ninä: ‘Patronnï qarqamaptinqa ¡imatarä

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rurashä! Chakracho aruytaqa qelanämi. Limushna mañakuytapis penqakümi. 4 ¡Kananmi sï, imata ruranäpäpis musyäna! ¡Patronnï qarqamaptinpis runakuna wayinkunacho chaskiyämänanpä kaynömi rurashä!'

5 "Tsaynö yarpachakuskirshi patronninpa jaqan kaq runakunata juk jukllaylla qayaykatsir punta kaqta tapunä: '¿Aykatä patronnïpa jaqan kanki?'

6 "Tsay runanashi ninä: 'Paypa jaqan kaykä ishkay pachak (200) läta aceitimi'. Tsayshi yärakunqan wätaynin ninä: 'Juk pachak (100) lätallatana päganaykipä kay recïbucho firmay'.

7 "Tsaypitashi juknin kaqtana tapunä: 'Qamqa ¿aykatä jaqan kaykanki?' Tsay runanashi ninä: 'Chusku pachak (400) säcu trïgumi'. Tsaynö niptinshi ninä: 'Kimsa pachak (300) säcullatana päganaykipä kay recïbucho firmay'.

8 "Tsaynö musyaq yachaq kanqanta musyaykurshi patronnin alabanä. Tsay wätay musyaq yachaq kanqannömi Tayta Diosman mana yärakuqkunapis amïguta rurayänanpä yärakuqkunapitapis mas musyaq yachaq kaykäyan. 9 Noqami nï: Qamkunapis kay patsacho qellaynikikunawan y imaykaykikunawanpis muchuqkunata yanapar amïguta ashiyay. Tsaynöpami wanuyaptikipis gloriacho mana ushakaq wayiman chaskiyäshunki.

10 "Wallkallata tsararanqanwan allillata rurarqa atskata tsararapis allitami ruranqa. Wallkallata tsararanqanwan allita mana rurarqa atskata tsararapis manami allita ruranqatsu. 11 Kay patsacho riquëzaykikunawan runa mayikikunata mana yanapayaptikiqa ¡imanöparä Tayta Dios gloriacho riquëzakunata kamaripäyäshunkiman! 12 Jukpa kaqkunawan mana allita rurayaptikiqa Tayta Dios ¿yärakuyäshunkimantsurä töcayäshunqayki kaqta entregayäshunaykipä?[n]

13 "Manami pï runapis ishkay patrontaqa sirvinmantsu. Ishkay patronyuq karqa jukaqta chikirmi jukaqta kuyanqa. Jukaqta cäsur jukaqtaqa manami cäsunqatsu. Tsaynöpis imaykayuq kayllapä yarpachakurqa Tayta Diosta sirviyta manami kamäpakuyankitsu".

14 Tsaynö yachatsinqankunata wiyarmi *fariseukuna qellaypä mallaqashqa kar Jesúspita burlakur asipäyarqan. 15 Tsaynami Jesús nirqan: "Qamkuna runakunapa ñöpancho allish tukuyaptikipis Tayta Diosqa musyaykanmi shonquykikuna imanö kanqantapis. Tsaymi runakuna respitayäshuptikipis Tayta Diosqa melanäyäshunki.

Tayta Diospa palabranta cumplinanpä Jesús ninqan

16 "Tayta Diospa leyninkuna y profëtakuna qellqanqankunaqa Bautizaq Juan willakunqanyaqmi karqan. Kananqa Tayta Diospa *mandakuynin chämunqantanami willakuykä. Tsaymi tsay mandakuyninman atskaq runakuna imanöpapis yaykuyta munayan. 17 Ciëluwan kay patsa ushakaptinpis leyninkunacho ninqankunataqa Tayta Dios llapantami cumplinqa.

Majayuqkuna mana rakikäyänanpä Jesús yachatsinqan

Mateo 5.31-32; 19.9; Marcos 10.11-12

18 "Mayqan runapis warminpita rakikaskir juk warmiwan tarqa adulteriu jutsatami ruraykan. Tsaynöllami runanpita rakikashqa warmiwan tarqa adulteriu jutsata ruraykan".

---

[n] **16.12** Jukpa kaqkunaqa kay patsacho kaqkunami kaykan. Noqantsikpä kaqqa gloriacho riquëzata chaskinantsikpämi kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Lázarupä y imaykayuq runapä Jesús willakunqan

19 "Juk imaykayuq runashi alli latsapakunallata jatikuq. Qoyay qoyayshi fiestata rurar alli allillata mikuq.
20 Tsay imaykayuq runapa punkunchöshi juk imaynaq runa Lázaro jutiyuq jamaräkuq. Paypa entëru cuerpuntashi qeri ushanä. 21 Pasaypa mallaqarshi imaykayuq runapa mësanpita mikuy shushuqtapis munapänä. Tsaychöshi allqukuna qerinta laqwayänä.
22 Lázaro wanuskiptinnashi Abrahampa ñöpanman *angelkuna apayänä. Imaykayuq runa wanuptinnashi pampayänä.
23 "*Hadescho pasaypa ñakaykarshi imaykayuq runa karupita rikaskinä Abrahampa ñöpancho Lázaro kaykaqta. 24 Tsayshi qayakur ninä: 'Tayta Abraham, kuyapaykallämay. Lázaruta kachaykallämuy dëdunta ushmarkatsir shimïta oqutsipaykamänanpä. Pasaypami kay ninacho rupar ñakaykä'.
25 "Tsaynö niptinshi Abraham ninä: 'Hïju, yarpay imayka janancho kawanqaykita. Lázaruqa imaynaq karmi pasaypa ñakarqan. Tsaymi kananqa kaycho kushishqa kaykan y qamna tsaycho ñakaykanki. 26 Jinachöpis wanwanyaykaq raqrami rakiykämantsik. Tsaymi qam kanqaykiman pipis tsimpamuyta kamäpakuntsu ni qampis kayman tsimpamuyta kamäpakunkitsu'.
27 "Tsaynö niptinshi imaykayuq runa ninä: 'Tayta Abraham, tsaynö kaptinqa taytäpa wayinman Lázaruta kachaykullay. 28 Tsaycho pitsqarämi wawqïkuna kayan. Kay ñakayman mana shayämunanpä paykunata willaq aywaykutsun'.
29 "Abrahamnashi ninä: 'Moisés y profëtakuna qellqayanqankunata musyayanmi. Tsaykunata cäsukuyätsun'.
30 "Imaykayuq runanashi ninä: 'Tayta Abraham, manami cäsukuyanqatsu. Juk runa wanunqanpita kawaskamur willakuptinmi itsanqa jutsa rurayninkunata kachariyanqa'.
31 "Tsaynö niptinshi Abraham ninä: 'Moisés y profëtakuna qellqayanqankunata mana cäsukuykarqa wanunqanpita kawaskamur willakuptinpis manami cäsukuyanqatsu' ".

Jutsaman pitapis mana ishkitsinanpä Jesús ninqan

Mateo 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42

17 1 Tsaypitanami discïpulunkunata Jesús nirqan: "Runa mayinta jutsaman ishkitsiqkunaqa imaypis kayanqami. ¡Allaw, pitapis jutsaman ishkitsiq runa! 2 Juk wamrallatapis jutsata ruratsiptinqa mas allimi kanman mulinu rumita kunkanman watarkur lamarman jitarpuyaptin. 3 ¡Tsaynö kaykaptinqa paqtä tsaynö kayankiman!

Runa mayintsikta perdonanapä Jesús yachatsinqan

"Runa mayiki mana allita rurashuptikiqa llutanta ruraykanqanta tantiyatsinki. 'Perdonaykallämay' niyäshuptikiqa perdonanki. 4 Juk junaqllacho qanchis kuti contrayki mana allita ruraskir qanchis kuti 'perdonaykallämay' nishuptikiqa perdonanki".

Mas yärakuq kayänanpä mañakuyanqan

5 Tsaynami apostolninkuna Señor Jesústa niyarqan: "Yanapaykayällämay mas yärakayämunäpä".
6 Señor Jesúsnami nirqan: "Ñäbuspa murunnö ichikllapis yärakuynikikuna kaptinqa kay sicómoro jachata 'jawapita llukikaskir lamarman jawikay' niyaptikipis cäsuyäshunkimanmi".

Wätaynölla kanapä Jesús ninqan

7 "Mayqaykipapis wätayniki arunqanpita o mitsikunqanpita

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chämuptin manami ‘päsakamuy jamaykur mikunaykipä’ niyankitsu.
8 Tsaypa trokinqa niyanki: ‘Kusinakamuyrä qaramänaykipä. Mikur upur ushanqäyaq sirvimay. Mikuskiptïrämi qam mikunki’.
9 Tsaynö mandayanqaykita ruraykaptinpis manami tsay wätaynikita agradëcikuyankitsu.
10 “Qamkunapis Tayta Dios niyäshunqaykita cumplir niyay: ‘Noqantsikqa Diospa sirviqnin karmi nimanqallantsikta ruraykantsik’ ”.

Leprawan qeshyaykaq chunka runakunata Jesús alliyätsinqan

11 Jerusalénman aywaykarmi Samaria y Galilea lindërunpa Jesús päsarqan.
12 Juk takshalla markaman chäyänanpä kaykaptinmi *leprawan qeshyaykaq chunka runakuna tinkupäyänanpä yarquyarqan. Manarä charmi karullapita
13 qayakur niyarqan: “Tayta Jesús, ¡kuyapaykayällämay!”
14 Paykunata rikaskirmi Jesús nirqan: “Rikayäshunaykipä sacerdötikunaman aywayay”.

Aywaykällarnami alliyaskiyarqan.
15 Alliyäyanqanta tantiyaskirmi juk runallana Tayta Diosta jinchi alabaraykar Jesús kaqman kutirqan.
16 Chaykurnami urkunpis patsaman chanqanyaq Jesúspa ñöpanman qonqurikuykur nirqan: “¡Päkillä, taytay!” Tsay runaqa Samariapitami karqan.
17 Jesúsnami nirqan: “Alliyaqkunaqa ¿manaku chunkaq kayashqayki? ¿Maytä wakin kaqqa?
18 Kay jäpa runallami Tayta Diosta agradëcikurnin kutimushqa”.
19 Tsay runatami nirqan: “Sharkur aywakuy. Yärakamunqaykipitami Tayta Dios alliyätsishushqayki”.

Tayta Diospa mandakuynin imay chämunanpä kanqanta Jesústa tapuyanqan

Mateo 24.23-28, 36-41

20 Juk kutimi *fariseukuna Jesústa tapur niyarqan: “Tayta Diospa *mandakuynin ¿imaytä chämunqa?”

Jesúsnami nirqan: “Tayta Diospa mandakuynin chämunanpäqa manami ima señaltapis rikayankitsu.
21 Manami pipis ninqatsu ‘kaychönami’ o ‘wakchönami kaykan’. Tayta Diospa mandakuyninqa qamkuna kaqchönami kaykan”.

Jesús manarä kutimuptin imanö kananpä ninqan

22 Tsaypitanami discïpulunkunata nirqan: “Shamuq watakunachömi *Runapa Tsurin juk junaqllapis mandaq kanqanta rikayta munayanki. Maypina rikayta munarpis manami rikayankitsu.
23 ‘Kaychömi kaykan’ o ‘wakchömi kaykan’ niyäshuptikipis ama cäsuyankitsu ni rikaqpis aywayankitsu.
24 Illaqukuptin ciëlupa juk kuchunpita jukaq kuchunyaq atsikyanqanta rikayanqannömi Runapa Tsurin kutimuptin llapanpis rikayanqa.
25 Tsaykuna manarä kaptinmi kanan witsan runakuna payta chikirnin pasaypa ñakatsiyanqa.
26 “Noé kawanqan witsan runakuna kawayanqannömi† Runapa Tsurin shamunqan witsanpis kawayanqa.
27 *Arcaman Noé yaykunqan junaqyaqmi runakuna mikur, upyar y majatsakar kayarqan. Tsaynö kaykäyaptinmi diluviu shamur llapan runakunata ushakätsirqan.
28 “Tsaynöllami Lot kawanqan witsanpis† runakuna mikur, upyar, rantir, rantikur, murupakur y wayitapis shäritsir kayarqan.
29 Sodoma markapita Lot yarqunqan junaqmi

† **17.26** Gén. 6.5-8. † **17.28** Gén. 19.1-29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

azufriyuq nina ciëlupita tamyamur
llapan runakunata ushakätsirqan.
30 Tsaynöllami kanqa Runapa Tsurin
kutimunqan junaqpis.
31 "Tsay junaqqa wayi janancho
kaykaqkuna[o] imaykantapis jipiq ama
wayinman yaykuyätsuntsu. Chakracho
kaykaqkunapis ama wayinman kutiyä-
tsuntsu. 32 ¡Yarpäyay Lotpa warminta
ima päsanqantapis![†] 33 Kawayninta sal-
vayta munaqkunaqa kawayninta oqra-
yanqami. Kawayninta oqraqkunami
itsanqa kawayninta salvayanqa.[p †]
34 "Noqami nï: Tsay paqasmi juk
cämallacho ishkaq punuykäyaptin
jukaqta apanqa y jukaqtana jaqinqa.

Warmikuna aqakuyanqan
(17.35)

35 Maraycho ishkaq warmikuna aqa-
kuykäyaptinmi jukaqta apanqa y
jukaqtana jaqinqa. 36 [Ishkaq runa-
kuna chakracho aruykäyaptinmi
jukaqta apanqa y jukaqtana jaqinqa]".
37 Tsaynö niptinmi tapur niyarqan:
"Taytay, ¿maychötä tsayqa kanqa?"
Jesúsnami nirqan: "Maychöpis
wanushqakuna jitaräyanqanmanmi
wiskurkuna qorikäyanqa".[q]

Mana ajayaypa Tayta Diosta mañakunantsikpä Jesús yachatsinqan

18 1 Imaypis mana ajayaypa Tayta
Diosman mañakuyänanpä
discïpulunkunata Jesús imamanpis
tinkutsiypa yachatsirmi 2 nirqan: "Juk
markachöshi Tayta Diospita mana
*mantsapakuq ni runakunatapis mana
respitaq juez kanä. 3 Tsay markachöshi
juk viüdapis tänä. Payshi tsay juez-
man kutin kutin aywar ninä: 'Tay-
tay, quejakunqäta arreglaykallämay'.
4 Tsaynö aywaptinpis juezqa mana-
shi cäsunätsu. Tsayshi yarpachakur
shonqullancho ninä: 'Diospita mana
mantsapakurpis ni runakunata mana
respitarpis 5 kay viüdapa demandunta
juklla arreglashä. Mana arreglaptïqa
umäta nanätsirmi imay hörapis kutiy-
kämunqa' ".
6 Tsaynö willakurmi Señor Jesús
nirqan: "Mana alli juez imata nin-
qantapis shumaq tantiyayay. 7 ¿Mana-
tsurä Tayta Diospis cäsunqa akranqan
runakuna paqaspis junaqpis mañaku-
yaptin? Payqa mana shuyarätsiypami
yanapanqa. 8 Noqami nï: Mañakuq
kaqtaqa mana shuyarätsiypami Tayta
Dios yanapanqa. Tsaynö kaykaptinpis
*Runapa Tsurin kay patsaman kutimur
¿pillapis Tayta Diosman yärakuykaqta
tarinqatsurä?"

Fariseuman y impuestu cobraqman Jesús tinkutsinqan

9 Runa mayinta manakaqman churaq
runakunapämi Jesús tinkutsiypa yacha-
tsir nirqan: 10 "Ishkay runakunashi Diosta
mañakuyänanpä templuman aywayänä.

---

[o] **17.31** Tsay witsanmi wayita qatananpa trokin vïga jananman tsaqllaskir mituwan lashtayaq. Tsay jananchönami awakuyaq, aqakuyaq y trïgutapis akrayaq. [p] **17.33** Tsaynö nirmi Jesucristo nirqan: "Kikin munanqannö mana alli kawaqkunaqa manami salvakuyanqatsu. Noqa munanqänö kawaqkunami itsanqa salvakuyanqa". [q] **17.37** Tsaynö nirmi Jesucristo tantiyatsirqan ninqankuna maytsaychöpis päsananpä kanqanta.
[†] **17.32** Gén. 19.17, 26. [†] **17.33** Mat. 10.39; Mar. 8.35; Juan 12.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jukaqshi *fariseo kanä y jukaqnashi impuestu cobraq kanä. 11 Tsay fariseushi ichiykur Tayta Diosta mañakur ninä: ‘Tayta Dios, qamtami agradëcikü wakin runakunanö mana kanqäpita. Paykunaqa suwakuq, jutsasapa y majanta qanrataqmi kayan. Noqaqa manami taqay impuestu cobraqnötsu kä. 12 Noqaqa ishkay kutimi cada semänacho ayunä. Tsaynöpis llapan gänanqäpitami imaypis templuman diezmüta apä’.

13 “Impuestu cobraq kaqshi itsanqa karullacho ichiykur ciëluman rikayllapis rikanätsu. Tsaypa trokinqa pasaypa llakikurshi pëchunta takarrä ninä: ‘Tayta Dios, kuyapaykallämay. Noqaqa jutsasapami kä’.

14 “Noqami nï: Impuestu cobraq runami jutsanpita perdonashqana wayinman kutirqan. Fariseo kaqtami itsanqa Tayta Dios perdonarqantsu. Runa tukuqkunaqa penqakuyman churashqami kayanqa. Qollmi shonqu kaqkunami itsanqa alliman churashqa kayanqa”.

Wamrakunapä Jesús mañakunqan

Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16

15 Tsaypitanami wamrakunata Jesús kaqman apayarqan umankunata yataykur Tayta Diosta mañakunanpä. Tsayta rikarmi discïpulunkuna michäyarqan. 16 Tsaymi wamrakunata qayaskir discïpulunkunata Jesús nirqan: “Wamrakunata apayämunanta ama michäyaytsu. Wamranö kaqkunapämi Tayta Diospa *mandakuynin kaykan. 17 Rasunpaypami nï: Pipis Tayta Diospa mandakuyninta wamranö mana chaskirqa manami paypa mandakuyninman yaykunqatsu”.

Imaykayuq runa ajatarä salvakunanpä kanqan

Mateo 19.16-30; Marcos 10.17-31

18 Juk mandaq runami Jesústa nirqan: “*Rabí, alli runami kanki. ¿Imatatä ruräman *mana ushakaq kawayta tarinäpä?”

19 Jesúsnami nirqan: “¿Imanirtä alli runa kanqäta nimanki? Tayta Dioslami alliqa. 20 Musyankimi mandamientukuna ninqanta: ‘Ama majaykita qanratankitsu.† Ama runa mayikita wanutsinkitsu.† Ama suwakunkitsu.† Ama manakaqkunata pitapis tumpankitsu.† Mamaykita y taytaykita alli rikanki†’ ”.

21 Tsaynö niptinmi tsay runa nirqan: “Tsaykunataqa wamra kanqäpita patsami llapanta cumplishqä”.

22 Tsaymi Jesús nirqan: “Jukrämi cumplinaykipä pishin. Llapan imaykaykikunatapis rantikuskir tsay qellayta muchuqkunata qaray. Tsaynö ruraptikiqa ciëluchömi riquëzayki kanqa. Nirkur qatirämay”.

23 Tsaynö niptinmi pasaypa imaykayuq kar tsay runa llakikurqan. 24 Llakishqa kaykaqta rikarmi Jesús nirqan: “¡Pasaypa ajami imaykayuq runakuna Tayta Diospa *mandakuyninman yaykuyänanpä! 25 Imaykayuq runa Tayta Diospa mandakuyninman yaykunqanpitaqa mas rasllami *camëllupis awjapa uchkunpa ullkunman”.

26 Tsaynö niqta wiyaqkunami Jesústa tapuyarqan: “Tsaynö kaptinqa ¿pirä salvakunqa?”

27 Jesúsnami nirqan: “Runakunapä aja karpis Tayta Diospäqa manami ajatsu”.

28 Tsaymi Pedro nirqan: “Taytay, noqakunaqa llapan imaykäkunatapis jaqiskirmi qamta qatiraykäyä”.

29 Jesúsnami nirqan: “Rasunpaypami nï: Pipis wayinta, mamanta, taytanta, wawqinkunata, paninkunata, warminta o tsurinkunata Tayta Diospa mandakuynin raykuq jaqirqa 30 kay vïdacho mas atskatami chaskinqa. Tsaynöpis wak vïdacho mana ushakaq kawaytami tarinqa”.

---

†**18.20a** Éxo. 20.14; Deut. 5.18. †**18.20b** Éxo. 20.13; Deut. 5.17. †**18.20c** Éxo. 20.15; Deut. 5.19. †**18.20d** Éxo. 20.16; Deut. 5.20. †**18.20e** Éxo. 20.12; Deut. 5.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wanutsiyänanpä kanqanta
Jesús yapay willakunqan
Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34

31 Chunka ishkay discïpulunkunata
qayaykurmi Jesús nirqan: "Jerusa-
lénman chänantsikpä wallkallanami
pishin. Tsaychömi profëtakuna qellqa-
yanqannölla *Runapa Tsurinta llapan-
pis päsanqa. 32 Mana Israel autoridä-
kunapa makinmanmi entregayanqa.
Paykunami burlakuyanqa, ashlliyanqa
y toqapäyanqa. 33 Asutarkurmi wanu-
tsiyanqa. Tsaynö kaptinpis kimsa
junaqtaqa kawarimunqami".
34 Tsaynö niptin discïpulunkuna
manami tantiyayarqantsu ni musya-
yarqantsu imapä parlaykanqantapis.

Jericó markacho qaprata
Jesús alliyätsinqan
Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52

35 Jericó markaman Jesús yaykuy-
kaptinmi juk qapra runa limushnata
mañakur nänicho jamaraykarqan.
36 Atskaq runakuna aywaykäyaqta
mayaskirmi tsay qapra tapukurqan
ima päsaykanqantapis.
37 Tsaymi willayarqan: "Nazaret runa
Jesúsmi päsaykan" nir.
38 Tsaynö niyaptinmi qayakur nir-
qan: "¡*Davidpa Tsurinʳ Jesús, kuya-
paykallämay!"
39 Tsaynö niptinmi puntata ayway-
kaqkuna upällakunanpä ollqutupä-
yarqan. Ollqutupäyaptinpis masrämi
qayakur nirqan: "¡Davidpa Tsurin,
kuyapaykallämay!"
40 Tsaymi Jesús ichiykur tsay qaprata
qayatsirqan. Ñöpanman chaykatsi-
yaptinnami tapur nirqan: 41 "¿Imacho
yanapanätatä munanki?"
Tsaymi qapra nirqan: "¡Taytay, ñawï
alliyänantami munä!"
42 Jesúsnami nirqan: "¡Rikayna!
Yärakamunqaykipitami ñawiki
rikanqa".
43 Tsaynö niptinmi jinan höra ñawin
kichakaskiptin Tayta Diosta alabaray-
kar Jesúspa qepanta aywarqan. Tsayta
rikaykurmi llapan runakunapis Tayta
Diosta alabayarqan.

Jesúsman Zaqueo yärakunqan

19 1 Tsaypitanami Jericó mar-
kapa Jesús päsaykarqan. 2 Tsay
markachömi Zaqueo jutiyuq imay-
kayuq runa tarqan. Paymi impuestu
cobraqkunapa mandaqnin karqan.
3 Tsay runami Jesústa reqiyta munar-
qan. Itsanqa takshalla karmi atskaq
runakuna tsapaptin rikayta kamäpa-
kurqantsu. 4 Tsaymi cörrilla puntas-
kir sicómoro jachaman yarkuskirqan
Jesús päsaqta rikananpä. 5 Tsaypa

Sicómoro jachaman Zaqueo yarkunqan (19.4)

päsaykanqanchömi Zaqueuta rikaykur
Jesús nirqan: "Zaqueo, juklla yarpa-
muy. Wayikichömi kanan patsakushä".
6 Zaqueo juklla yarpaskamurmi
pasaypa kushikur wayinman Jesústa
pusharqan. 7 Tsayta rikaykurmi

ʳ**18.38** Tayta Dios kachamunqan Cristutami runakuna niyarqan Davidpa Tsurin kanqanta. Tsaynö niyarqan rey Davidpita aywaraq imayyaqpis mandananpä Tayta Dios awnishqa kaptinmi. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki 2Sam. 7.10-16; Sal. 89.1-4, 19-37; 132.11-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakuna Jesúspä rimar niyarqan: "¡Imanirtä jutsasapa runapa wayinman patsakun!"

8 Wayincho kaykarnami Zaqueo ichirkur Jesústa nirqan: "Taytay, llapan imaykäpita pullan kaqtami muchuqkunata qarashä. Y pipa imantapis qechushqa karqa chusku kuti mastami kutitsishä".

9 Jesúsnami nirqan: "Kananmi kay wayiman salvación chämushqa. Kay runapis rasunpaypami Abrahampa castan. 10 Oqrakashqakunata ashir salvananpämi *Runapa Tsurin shamushqa".

Wätayninkunata patronnin qellayta jaqipanqan

Mateo 25.14-30

11 Jesús tsaynö parlanqanta wiyar y Jerusalénman chänanpäna kaptinmi runakuna yarpäyarqan Tayta Diospa *mandakuynin qallaykunanpäna kanqanta. Tsaynö yarpäyaptinmi tinkutsiypa Jesús yachatsir 12 nirqan: "Juk imaykayuq runashi karu nacionman aywanä rey kananpä cargu chaskimuq. 13 Manarä aywarshi chunka wätayninkunata qayaskatsir atska qellayta[s] jaqipar ninä: 'Kutimunqäyaq kay qellaynïwan aruykäyay'. 14 Tsaynö nir aywakuptinnashi marka mayinkuna chikirnin qepanta willakuqkunata kachayänä cargu qoqta niyänanpä: 'Manami tsay runa mandayämaqnï rey kananta munayätsu'.

15 "Tsaynö niyaptinpis rey kananpäshi carguta chaskimunä. Tsaypita markanman kutiykurnashi qellayninpa wachayninta aykata gänanqantapis musyananpä qellaynin chaskiq wätayninkunata qayatsinä. 16 Tsayshi punta chaskiq kaq chaykur ninä: 'Taytay, qellaynikiwan chunka kuti mastami gänashqä'.

17 "Tsayshi patronnin ninä: 'Alli wätaymi kanki. Wallkallapitapis qellaynïta miratsinqaykipitami chunka markapa mandaqnin kanaykipä churashayki'.

18 "Jukaqpis chaykurshi ninä: 'Taytay, qellaynikiwan pitsqa kuti mastami gänashqä'.

19 "Tsayshi paytapis ninä: 'Pitsqa markapa mandaqnin kanaykipämi qamtapis churashayki'.

20 "Jukaq wätayninnashi chaykur ninä: 'Taytay, kaychömi qellayniki. Ratashwan piturkurmi churaykurqä. 21 Qamqa mana churanqaykipitami qorinki y mana murunqaykipitami cosechanki. Tsaynö mana alli runa kaptikimi mantsapakur churaykurqä'.

22 "Patronninnashi ninä: '¡Qamqa mana yärakuypä wätaymi kanki! Kikikipa shimikipitami juzgashqa kanki. Yaqa kanqäta musyaykar, mana churanqäpita qorinqäta musyaykar y mana murunqäpita cosechanqätapis musyaykarqa 23 ¿imanirtä qellaynïta banculamanpis churashqaykitsu kutimur wachaynintawan qorinäpä?' 24 Tsaycho kaykaq runakunatanashi ninä: '¡Tsararanqan qellaynïta qechuskir chunka kuti mas gänaq kaqta entregaykuyay!' 25 Paykunanashi niyänä: 'Taytay, paypaqa chunka kuti masnami qellayninpis kan'.

26 "Niyaptinshi patronnin ninä: 'Yärakuypä kaqtaqa mastami kamaripanqa. Mana yärakuypä kaqtami itsanqa ichik tsararanqallantapis qechunqa. 27 Rey kanäta mana munar chikimaqkunataqa ¡kayman apaykamur ñöpächo wanuratsiyay!' "

Jerusalénman Jesús yaykunqan

Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19

28 Tsaynö yachaskatsirnami Jerusalénman Jesús aywar sïguirqan.

---

[s] **19.13** Griëguchömi nin cada ünü juk minata chaskinqanta. Juk minami karqan juk runa juk pachak (100) junaq arur gänanqannö.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 Olivos jirkancho Betfagé y Betania
markakunaman chaykarnami ishkay
discïpulunkunata kachar 30 nirqan:
"Taqay markaman aywayay. Charmi
pipis manarä muntakunqan ashnu
wataraykaqta tariyanki. Tsay ashnuta
paskaskir apayämuy. 31 Pipis '¿imanirtä
ashnuta paskaykäyanki?' niyäshuptikiqa 'Señor Jesúsmi ministin' niyanki".
32 Discïpulunkuna aywarmi Jesús
ninqannölla tariyarqan. 33 Ashnuta
paskaykäyaptinmi duëñunkuna tapuyarqan: "¿Imanirtä ashnüta paskaykäyanki?" nir.
34 Tsaynö niyaptinmi niyarqan:
"Señor Jesúsmi ministin".
35 Ashnuta chaykatsir punchunkunata karunaparkuyaptinmi Jesús
muntakurqan. 36 Muntashqa aywaptinnami runakuna kushikur punchunkunata näniman mashtayarqan.[t] 37 Olivos
jirkanpita urämunanpä kaykaptinnami
milagrukunata rikayanqanpita kushikur tsaytsikaq discïpulunkuna Tayta
Diosta llapan shonqunwan alabar
qallaykuyarqan. 38 Tsaynö alabarninmi
niyarqan:

"¡Tayta Diospa jutincho shamuq
rey alabashqa kaykullätsun![†]
¡Tayta Dioswan allina kawashun!
¡Ciëluchöpis alabashqa kaykullätsun!"

39 Tsaynami runakunapa chawpincho
aywaq wakin *fariseukuna niyarqan:
"*Rabí, qatiräshuqnikikuna upällakuyänanpä niykuy".
40 Jesúsnami nirqan: "Noqami nï:
Paykuna upällakuyaptinqa rumikunapis alabayanqami".
41 Jerusalénman chaykarnami markata rikaskir Jesús waqar 42 nirqan:
"¡Ima allirä kanman Tayta Dioswan
alli kawayänaykipä kaqta kanan
junaqllapis tantiyakuyaptiki! ¡Tsaynö
kaptinpis manami tantiyayankitsu!
43 Tsaymi ñakayänaykipä junaqkuna
chämunqa. Tsay junaqkunami marka
murällaykikuna waqtanman allpata
qotur chikiyäshuqnikikuna jiruruypa
atacayäshunki. 44 Wayikikunatapis
juchutsirmi wamraykikunatawan
wanutsiyäshunki. Manami ni juk
rumillapis pirqaraykar quëdanqatsu.
Tsaynö kanqa Tayta Dios shamunqanta
mana chaskikuyanqaykipitami".

Templucho rantikuqkunata
Jesús qarqunqan
Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19;
Juan 2.13-22

45 Tsaypitanami templupa patiunman
Jesús yaykuskir tsaycho rantikuqkunata [y rantiqkunata] qarqur 46 nirqan:
"Tayta Diospa palabrancho kaynömi
qellqaraykan: 'Wayïqa runakuna
mañakayämänanpämi kanqa'.[†] Tsaynö
nikaptinpis qamkunaqa suwakunapa
machayninmanmi tikratsiyashqayki".[†]
47 Nirkurnami templupa patiuncho qoyay qoyay Jesús yachatsikurqan. Mandaq sacerdötikuna, ley
yachatsikuqkuna y autoridäkunami

Templu patiucho rantikuqkunata
Jesús qarqunqan
(19.45-48)

[t] **19.36** Tsay witsan markaman juk rey yaykuptin runakuna kushishqa chaskirmi jakunkunata, punchunkunata y palmatapis näniman mashtayaq.
[†] **19.38** Sal. 118.25-26. [†] **19.46a** Isa. 56.7. [†] **19.46b** Jer. 7.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imaykanöpapis Jesústa wanutsiyta munayarqan. 48 Itsanqa Jesús yachatsinqankunata llapan runakuna kushishqa wiyayaptinmi ima rurayta-pis kamäpakuyarqantsu.

Jesústa sacerdötikuna tapuyanqan
Mateo 21.23-27; Marcos 11.27-33

20 1 Juk kutinami Tayta Diospa alli willakuyninta templupa patiuncho Jesús yachaykätsiptin mandaq sacerdötikuna, ley yachatsikuq-kuna y mayor runakunapis chäyarqan. 2 Tapurmi niyarqan: "¿Pipa munaynin-wantä rantikuqkunata qarqushqayki? ¿Pitä tsaynö qarqunaykipä nishush-qayki?"

3 Jesúsnami nirqan: "Qamkunatapis mä tapuyäshayki. Mä niyämay: 4 ¿Pitä Juanta kachamushqa bautizananpä? ¿Tayta Diosku o runakunallaku?"

5 Tsaynö tapuptinmi kikinkunapura niyarqan: "Tayta Dios kachamunqanta nishqaqa: '¿Imanirtä criyiyashqayki-tsu?' nimäshunmi. 6 Runakuna kacha-yämunqanta nishqaqa runakunami saqmaypa wanutsimäshun. Juan pro-fëta kanqantami llapan yarpäyan".

7 Tsaymi Jesústa niyarqan: "Manami musyayätsu pï kachamunqantapis".

8 Jesúsnami nirqan: "Noqapis manami willayäshaykitsu pipa munay-ninwan rantikuqkunata qarqunqäta".

Chakra arrendaq runakunaman tinkutsiypa Jesús yachatsinqan
Mateo 21.33-46; Marcos 12.1-12

9 Tsaypitanami tinkutsiypa yachatsir Jesús nirqan: "Juk runashi chakran-man üvata plantatsinä. Nirkurshi tsay chakranta arrendakuskir juklä mar-kapa aywakunä.

10 "Cosëcha qallaykuptinnashi juk wätayninta kachanä üva chakra arriendunpita cobrakamunanpä. Tsay wätay chaykuptinshi pasaypa maqas-kir jinayllata qarquskiyänä. 11 Tsayshi chakrayuq runa juk wätayninta yapay kachanä. Paytapis ashllirnin maqar-kurshi jinayllata qarquskiyänä. 12 Tsay-pitanashi mas juk wätaynintana yapay kachanä. Paytapis alli maqakachaskir-shi yawarllatana qarquskiyänä".

13 "Tsaynashi chakrayuq yarpacha-kur ninä: 'Kananqa ¿imatatä rura-shä? Kuyay tsurïta kachashä. Paytaqa capazchi respitayanqa'.

14 "Tsayshi tsurin aywaykaqta rikay-kur chakra arrendaqkuna willana-kur niyänä: 'Taqaymi kay chakrawan quëdanqa. Noqantsik chakranwan quëdakunantsikpä wanuskatsishun'.

15 Chaykuptinnashi willanakuyanqan-nölla üva chakrapita jukläman apay-kur wanuskatsiyänä".

Tsaynö willakuskirnami Jesús nir-qan: "Tsay üva chakrayuq ¡imatarä tsay runakunata ruranqa! 16 ¿Mana-tsurä llapanta wanutsinqa? Nirkurmi chakrantapis juktana arrendakunqa".

Tsayta wiyaykurnami runakuna niyarqan: "¡Tayta Dios tsayta ama munaykullätsuntsu!"

17 Paykunata rikaskirnami Jesús nir-qan: "Tayta Diospa palabran ninqanta tantiyakuyay:

" 'Wayi shäritsiqkuna "kay rumiqa manami allitsu" nir jitariyanqanmi wayi esquï-nan cimientuchöna churaray-kan'.[u †]

18 Pipis tsay rumiman ishkirqa ushakanqami.
Tsaynöllami pipa jananmanpis tsay rumi charqa ushakä-tsinqa".

19 Tsaynö yachatsiptinmi mandaq sacerdötikuna y ley yachatsikuqkuna

[u] **20.17** Tsay rumimanmi Jesucristo tinkutsikurqan. Tsaynö nirmi tantiyatsirqan chikiyaptinpis Tayta Dios llapanpitapis mas munayyuq kananpä churanqanta.
[†] **20.17** Sal. 118.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

paykunapa contran parlaykanqanta tantiyar[v] prësu tsaritsiyta munayarqan. Tsaynö kaptinpis runakunata mantsarmi tsaritsiyarqantsu.

Impuestuta pägayänanpä Jesústa tapuyanqan

Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17

20 Tsaymi gobernadorman prësu apatsiyänan raykuq Jesús kaqman runakunata kachayarqan alli shimillanpa parlapar llutanta parlatsiyänanpä. 21 Jesúsman chaykurnami niyarqan: "*Rabí, noqakuna musyayämi imata yachatsirpis y parlarpis rasun kaqllata ninqaykita. Manami runakuna alabayäshunaykita munartsu yachatsinki, tsaypa trokinqa Tayta Dios munanqannöllami. 22 Romacho mandaq *Césarpä ¿impuestuta pägashwanku o manaku?"[w]

23 Llutanta parlatsiyänanpä tapuyanqanta tantiyarmi Jesús nirqan: 24 "Mä impuestu pägana qellayta rikatsiyämay. Kay qellaycho ¿pipa reträtuntä kaykan? Tsaynöpis ¿pipa jutintä qellqaraykan?"

Paykunanami niyarqan: "Mandaq Césarpami".

25 Jesúsnami nirqan: "Césarpa kaqtaqa Césarta entregayay. Tayta Diospa kaqtaqa Tayta Diosta entregayay".[x]

26 Runakunapa ñöpancho Jesústa imatapis llutanta parlatsiyta mana kamäpakurmi tsay runakuna mantsakashqa upällakuyarqan.

Wanushqakuna kawariyämunanpä kanqanta Jesústa tapuyanqan

Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27

27 Tsaypitanami wakin *saduceukuna Jesústa tapuq aywayarqan. Paykunaqa manami criyiyantsu wanuqkuna kawariyämunanpä kanqanta.[†] 28 Tsaymi Jesústa tapuyarqan: "*Rabí, Moisés qellqanqanchömi nin: 'Warmiyuq runa tsuriynaq wanuptin wawqinmi llumtsuynin viüdawan tanqa. Tsaynöpami wamrankuna kaptin tsay wanuq wawqinpa tsurinkunanö kayanqa'.[†] 29 Kanan niyäshayki. Juk markachöshi qanchis wawqikuna kayänä. Mayor kaqshi juk warmiwan tänä. Payshi manarä tsurin kaptin wanunä. 30 Tsayshi qepan kaq wawqinna tsay viüdawan tänä. [Paypis tsurin manarä kaptinshi wanunä.] 31 Tsaypita mas qepan kaqnashi tsay viüdawan tänä. Tsaynöllashi llapan wawqinkuna tsay viüdallawan täyänä. Tsurinkuna manarä kaptinshi llapanpis wanuyänä. 32 Tsaypitanashi tsay viüdapis wanukunä. 33 Wanushqakuna kawariyämunan junaqqa ¿mayqanpa warminrä kanqa, qanchis wawqiwan tashqa kaykaptinqa?"

34 Jesúsnami nirqan: "Kay vïdallachömi warmipis ollqupis majatsakäyan. 35 Wak vïdaman chäyänanpä akrashqa kaqkunaqa kawarimur mananami majatsakäyanqanatsu. 36 Tsaychöqa *angelkunanömi mana wanuypa kawayanqa. Kawarimushqa karmi Tayta Diospa wamrankunana kayanqa.

37 "Wanushqakuna kawariyämunanpä kanqantaqa Moisés qellqanqanchömi tantiyatsimantsik. Paytami shiraka rupaykaqcho yuripaykur Tayta Dios nirqan: 'Noqaqa Abrahampa, Isaacpa y Jacobpa Diosninmi kaykä'.[†] 38 Tayta Diosqa manami wanushqakunapa

---

[v] **20.19** Tsay tinkutsikuyqa kaynömi: Chakrayuqqa Tayta Diosmi. Chakrayuq kachanqan wätayninkunanami Tayta Diospa profëtankuna. Chakrayuqpa tsurinnami Jesucristo. Chakra arrendaq mana alli runakunanami Jesucristupa contrankuna. [w] **20.22** Israel runakuna niyarqan Romapä impuestuta pägar Tayta Diospa contran kaykäyanqantami. Tsaymi: "Impuestuta pägashun" niptinqa Diospa contran Jesús parlanqanta niyanman karqan. "Ama pägashuntsu" niptinqa Roma autoridäkunami ajanäyanman karqan. [x] **20.25** Tayta Diospa kaqmi kawayninntsik kaykan.

[†] **20.27** Hech. 23.8. [†] **20.28** Deut. 25.5. [†] **20.37** Éxo. 3.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Diosnintsu, tsaypa trokinqa kawaqkunapa Diosninmi. Paypäqa wanushqakunapis kawaykäyanmi".
39 Tsaynö niptinmi ley yachatsikuqkunapita wakin kaqkuna niyarqan: "Rabí, ¡tsaytaqa allitami nishqayki!"
40 Tsaypitaqa mananami imatapis tapuyta valurayarqannatsu.

Davidpitapis Cristo mas munayyuq kanqan
Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37

41 Tsaypitanami Jesús nirqan: "¿Imanirtä runakuna niyan *Davidpa Tsurin Cristo kanqanta? 42 Kikin Davidpis Salmo libruchömi qellqarqan:
" 'Mandamaqnïtami Tayta Dios nirqan:
"Derëchäman jamakamuy 43 llapan chikishuqnikikunata munaynikiman churamunqäyaq" '.†
44 Kikin Davidpis mandaqnin kanqanta nikaptinqa ¿imanöpatä Cristuqa Davidpa Tsurin kanman?"ʸ

Ley yachatsikuqkunawan fariseukuna mana alli ruraq kayanqanta Jesús ninqan
Mateo 23.1-12; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54

45 Llapan runakuna wiyaykäyaptinmi discïpulunkunata Jesús nirqan: 46 "Paqtä ley yachatsikuqkunanö kayankiman. Paykunaqa runa tukurmi chaki puntanyaq latsapan jatishqa puriyan. Pläzakunachöpis winchikur respitayänantami munayan. *Sinagögakunachöpis punta kaq bancakunamanrämi jamakuyan. Mikuyänanpä qayatsiyaptinpis mësamanrämi jamakuyan. 47 Viüdakunapa imantapis qechuyan. Nirkurmi *santu tukurnin unayyaq Tayta Diosta mañakuyan. Tsaynö kayanqanpitami Tayta Dios mana kuyapaypa masrä castiganqa".

Muchuq viüda ofrendata churanqan
Marcos 12.41-44

21 1 Tsaypitanami Jesús rikaskirqan templucho ofrenda wiñakuyänan babulman imaykayuq runakuna ofrendata wiñaykäyaqta.
2 Tsaynöllami rikarqan juk muchuq viüdapis ishkay centävullata wiñaykaqta.
3 Tsaymi Jesús nirqan: "Rasunpaypami nï: Kay muchuq viüdaqa llapanpitapis mas atskatami wiñashqa. 4 Wakinkunaqa sobraq kaqllantami wiñayashqa. Kay viüdami itsanqa tsaylla rantipakunanpä kaykaptinpis llapanta wiñashqa".

Templuta juchutsiyänanpä kanqanta Jesús willanqan
Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2

5 Templu pirqaraq rumikuna kuyayllapä kanqanta y templu shumaq adornashqa kanqanta parlayaptinmi Jesús nirqan: 6 "Kay llapan rikayanqaykita chipyaqmi juchutsiyanqa. Manami ni juk rumillapis pirqaraykar quëdanqatsu".

Manarä kutimuptin imanö kananpä Jesús ninqan
Mateo 24.3-28; Marcos 13.3-23

7 Jesústanami tapuyarqan: "*Rabí, ¿imaytä ninqaykinö kanqa? Tsaynö kananpä ¿ima señaltä kanqa?"
8 Jesúsnami nirqan: "Paqtä pipis engañayäshunkiman. Atskaqmi jutïcho shamur niyanqa: 'Noqami Cristo kä' nir y 'kay patsa ushakanqanami' nir. Tsaynö niyäshuptikipis ama criyiyankitsu. 9 Guërra kanqanta y wanutsinakuy kanqanta musyarpis ama mantsariyaytsu. Puntataqa tsaykunarämi kanqa. Tsaynö kaptinpis kay patsaqa manarämi ushakanqarätsu".
10 Mastami Jesús nirqan: "Juk nacionmi juk nacionwan guërrata rurayanqa y juk

ʸ **20.44** Cristuqa manami David casta kanqantatsu ñëgarqan, sinöqa Davidpita mas munayyuq kanqantami nirqan.
† **20.42-43** Sal. 110.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

marka runakunami juk marka runakunawan wanutsinakuyanqa. 11 Patsapis pasaypami kuyunqa. Mallaqaypis y pestipis maytsaychömi kanqa. Ciëluchöpis mantsariypä señalkunami rikakämunqa.

12 "Tsaykuna manarä kaptinmi qatikachar prësu tsariyäshunki. *Sinagögakunaman apaykurmi juzgar carcelmanpis wichqatsiyäshunki. Noqa raykuqmi reykunamanpis y gobernadorkunamanpis prësu apayäshunki. 13 Tsaynöpami willakuynïta paykunatapis willayanki. 14 Tsaycho imata parlayänaykipäpis ama yarpachakuyaytsu. 15 Noqami imata parlayänaykipäpis tantiyatsiyäshayki. Tsaymi chikiyäshuqnikikuna ima niytapis kamäpakuyanqatsu.

16 "Qamkunapa contraykikunami shäriyanqa mamayki, taytayki, wawqikikuna, castaykikuna y amïguykikunapis. Wakinnikikunataqa wanutsiyäshunkimi. 17 Noqa raykuqmi pïmaypis chikiyäshunki. 18 Tsaynö kaptinpis Tayta Dios manami kachariyäshunkitsu. Manami ni juk aqtsaykikunallapis oqrakanqatsu. 19 Imanö ñakarpis noqaman yärakamurmi salvashqa kayanki.

20 "Soldädukuna Jerusalénta jiruruparaykaqta rikarmi ushakänanpäna kanqanta musyayanki. 21 Tsaynö kaykaqta rikar Judea markakunacho taqkuna jirkakunapa qeshpir aywakuyätsun. Jerusaléncho taqkunapis qeshpir aywakuyätsun. Chakrakunacho kaykaqkunapis markaman ama kutiyätsuntsu. 22 Tsay junaqkuna pasaypa castïgu kaptinmi Tayta Diospa palabrancho ninqankuna llapan cumplinqa.

23 "¡Ay imanörä ñakayanqa qeshyaq warmikuna y llullu wamrayuq warmikuna! Maytsaychöpis Israel runakunata Tayta Dios castigaptinmi pasaypa ñakayanqa. 24 Wakintami espädawan wanutsiyanqa y wakintanami maytsay nacionkunapa prësu apayanqa. Tayta Diosta mana cäsukuq runakunami Jerusalénta munaynincho tsararäyanqa hasta Tayta Dios ninqan tiempu chämunqanyaq.

Jesucristo kay patsaman kutimunanpä kanqan

Mateo 24.29-31; Marcos 13.24-27

25 "Rupaypis, killapis y qoyllurkunapis mantsaypämi rikakuyanqa. Kay patsacho lamar bunyaypa bunyar pulchaqyaptinmi runakuna mantsariywan ni ima ruraytapis kamäpakuyanqatsu. 26 Ciëlupis tsuktsukyaptinmi kay patsata imapis päsananpä kanqanta yarpar runakuna pasaypa mantsariywan pitiyanqarä. 27 Tsaypitanami runakuna rikayanqa *Runapa Tsurin pukutay janancho chipipiykar pasaypa munayyuq shamuykaqta.† 28 Tsay ninqänö llapanpis qallaptinmi valorta tsarirnin kushikuyanki. Tsaykunata rikarmi musyayanki ñakaykunapita Tayta Dios salvayäshunaykipä kanqanta".

29 Tsaynöllami tinkutsiypa yachatsir Jesús nirqan: "Hïgus jachata y wakin jachatapis rikar tantiyayay. 30 Raprankuna sheqllimuqta rikarmi usya tiempu qallananpäna kanqanta musyayanki. 31 Tsaynöllami ninqänö päsanqanta rikar musyayanki Tayta Diospa *mandakuynin cercachöna kanqanta. 32 Rasunpaypami nï: Kanan tiempu runakuna manarä ushakaptinmi llapan ninqäkuna cumplinqa. 33 Ciëlu y kay patsa ushakaptinpis noqa ninqäkunaqa manami ushakanqatsu.

34 "Paqtä tsay junaq illaqpita shamur tariyäshunkiman jutsata ruraykaqta, machashqata y imaykayuqpis kayänaykipä yarpachakur chukru shonqu kaykaqta. 35 Imayka trampanömi kay patsacho llapan runakunatapis tsay junaq illaqpita tsarinqa. 36 Tsaynö kananpä kaykaptinqa Tayta Diosman imaypis mañakur kamarikushqa kaykäyay. Tsaynöpami shamunanpä kaq

† **21.27** Dan. 7.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ñakaykunapita qeshpir Runapa Tsurinpa ñöpancho kushishqa kayanki”.
37 Junaqpami templucho Jesús yachatsiq y paqaspanami Olivos jirkanman aywaq tsaycho quëdananpä.
38 Jesús yachatsinqanta wiyayänanpämi tutallana llapan runakuna templuman aywayaq.

Jesústa wanutsiyänanpä willanakuyanqan
Mateo 26.1-5, 14-16; Marcos 14.1-2, 10-11; Juan 11.45-53

22 1 Tsay witsanmi Levadüraynaq Tanta Mikuna fiestapä wallkallana pishiykarqan. Tsay fiestatami *Pascua fiesta niyaq.† 2 Tsay junaqkunami mandaq sacerdötikuna y ley yachatsikuqkuna Jesústa imanöpapis wanutsinanpä willanakuyarqan. Tsaynö kaptinpis paypa janan runakuna shäriyänanta mantsarmi prësu tsariyta kamäpakuyarqantsu.
3 Tsaynö kaykäyaptinmi Judas Iscariotipa shonqunman *Satanás yaykurqan. Judasqa Jesúspa chunka ishkay discïpulunkunapita jukmi karqan.
4 Paymi mandaq sacerdötikunaman y templu täpaq wardiakunapa capitanninkunaman aywaykur nirqan Jesústa imanö entregananpäpis. 5 Tsaynö niptinmi sacerdötikuna kushikur pägayänanpä awniyarqan. 6 Judasnami shuyararqan runakuna mana kayanqan höra Jesústa entregananpä.

Pascua mikuyta discïpulunkunawan Jesús mikunqan
Mateo 26.17-25; Marcos 14.12-21; Juan 13.21-30

7 Levadüraynaq Tanta Mikuna fiesta qallaykunan junaqmi *Pascuacho mikuyänanpä carnishta pishtayaq.
8 Tsaymi Pedruta y Juanta kachar Jesús nirqan: “Pascua mikuyta mikunantsikpä kamariq aywayay”.
9 Tsaynö niptinmi paykuna tapur niyarqan: “Taytay, ¿maychötä kamariyämushä?”
10 Jesúsnami nirqan: “Jerusalénman charmi juk runa uylluwan yakuta apaykaqta tariyanki. Tsay runapa qepallanta aywayanki may wayimanpis chanqanyaq. 11 Tsaycho wayiyuqta niyanki: ‘¿Mayqan cuartuchötäshi discïpulunkunawan Pascua mikuyta Jesús mikunqa?’
12 Wayiyuqnami altuscho jatun cuartu kamarishqa kaykaqta rikatsiyäshunki. Tsaycho mikunantsikpä kamariyanki”.
13 Tsaymi paykuna aywar Jesús ninqannölla tariyarqan. Tsaychömi Pascua mikuyta kamariyarqan.

Santa Cënapä Jesús yachatsinqan
Mateo 26.26-30; Marcos 14.22-26; 1 Corintios 11.23-25

14 Mikuyänanpä höra chämuptinnami apostolninkunawan mësaman Jesús jamakurqan. 15 Tsaychömi Jesús nirqan: “Pasaypami munashqä manarä wanunqäyaq kay *Pascua mikuyta qamkunawan mikuyta. 16 Noqami nï: Mananami Pascua mikuyta mikushänatsu Tayta Diospa *mandakuynincho yapay mikunqäyaq”.
17 Tsaypitanami vïnuyuq cöpata aptarkur Tayta Diosman agradëcikuskir apostolninkunata nirqan: “Kaypita llapayki upuyay. 18 Noqami nï: Kananpitaqa vïnuta manami yapay upushänatsu Tayta Diospa mandakuynin chämunqanyaq”.
19 Tsaynöllami tantata aptarkur Tayta Diosta agradëcikurqan. Tantata pakiskirnami apostolninkunata makyar nirqan: “Kayqa cuerpümi. Kay tantata mikur qamkuna raykuq wanunqäta yarpäyanki”.
20 Tsaynöllami mikuyta ushaskir vïnuyuq cöpata aptarkur nirqan: “Kay vïnuqa yawarnïmi kaykan. Qamkuna raykuq wanur yawarnïta jichaptïmi Tayta Dios

† **22.1** Éxo. 12.1-27; Deut. 16.1-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mushuq *pactuta ruranqa.† 21 Chikimaqnïkunaman entregamänanpä kaq runapis noqantsikwan juntumi kay mësacho kaykan. 22 Rasunpaypami *Runapa Tsurinqa Tayta Dios munanqannölla ñakar wanunqa. Payta entregaq runami itsanqa pasaypa kuyapaypä kanqa”.

23 Apostolninkunanami kikinkunapura tapunakuyarqan: “¿Mayqantsikrä tsayta rurananpä kaq kaykantsik?”

Apostolkuna mas mandaq kayta munayanqan

24 Tsaypitanami apostolkuna mas mandaq kayta munar kikinkunapura rimanakuyarqan. 25 Tsaymi Jesús nirqan: “Nacionkunapa mandaqnin reykunaqa runakunata munayanqantami ruratsiyan. Tsaynö mandaqkunata alli runa kanqantami niyan. 26 Qamkunaqa ama tsaynö kayaytsu. Tsaypa trokinqa mayor karpis wamranö llampu shonqu kayay. Mandaq karpis wätaynölla kayay. 27 Shumaq tantiyakuyay. ¿Mësacho taqku o mikuynin sirviqku mas mandaq? ¿Manaku mësacho taq mas mandaq? Tsaynö kaptinpis noqaqa wätaynöllami qamkunacho kaykä.

28 “Imayka ñakaycho kaptïpis noqawanmi qamkuna imaypis kayashqayki. 29 Tsaymi mandaq kanäpä Taytä churamanqannö qamkunatapis mandaq kayänaykipä churayäshayki. 30 Qamkunami mandakuynïcho noqawan mikuyanki y upuyanki. Tsaynöpis trönumanmi jamayanki chunka ishkay trïbu Israel runakunata mandayänaykipä”.

Pedro ñëgananpä kanqanta Jesús ninqan

Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38

31 Tsaypitanami Pedruta Jesús nirqan: “Simón, Simón, *Satanásmi Tayta Diosta mañakushqa trïguta shuyshuqnö qamkunapa yärakuynikikunata ushakätsinanpä. 32 Tsaymi Tayta Diosta mañakushqä yärakuyniki mana ushakänanpä. Yapay yärakamurmi discïpulu mayikikunata shakyätsinki shumaq yärakayämunanpä”.

33 Pedrunami nirqan: “Taytay, carcelman apayäshuptikipis manami jaqishaykitsu. Wanutsiyäshuptikipis qamwanmi wanushä”.

34 Tsaymi Jesús nirqan: “Pedro, noqami nï: Kanan paqas gällu manarä cantaptinmi kimsa kuti ñëgamanki”.

Discïpulunkuna kamarikushqa puriyänanpä Jesús ninqan

35 Tsaypitanami apostolninkunata Jesús nirqan: “Qellayniynaqta, alforjaynaqta y llanqiynaqta willakuyänaykipä kachaptï ¿imallapis pishïyäshurqaykiku?”

Paykunanami niyarqan: “Manami imapis pishïyämarqantsu”.

36 Tsaynö niyaptinmi Jesús nirqan: “Kananpitaqa qellaytapis alforjatapis apayanki. Espädaykikuna mana kaptinqa punchuykikunata rantikuskir rantiyanki. 37 Noqami nï: Tayta Diospa palabranchömi noqapä nin: ‘Jutsayuq runanöllami wanurqan’.† Tsay ninqannöllami noqata päsamanqa”.

38 Apostolninkunanami niyarqan: “Taytay, kaycho ishkay espädäkuna kaykan”.

Niyaptinmi Jesús nirqan: “¡Tsayta churayay!”

Getsemanícho Jesús mañakunqan

Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42

39 Tsaypita yarquskirnami imaypis aywanqannö Olivos jirkanman Jesús aywarqan. Discïpulunkunanami qepanta aywayarqan. 40 Tsayman chaykurnami nirqan: “Tayta Diosta mañakuyay *Satanás mana tentayäshunaykipä”.

---

†**22.20** Éxo. 24.8; Jer. 31.31-34. †**22.37** Isa. 53.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

41 Tsaynö niskirnami washaläninkunaman witiykur qonqurikuykur Tayta
Diosta mañakur 42 nirqan: “Papä,
cöpacho wiñaraykaq castïguykita ama
upuykatsillämaytsu.† Itsanqa noqa
munanqänöqa ama katsuntsu, tsaypa
trokinqa qam munanqaykinö kaykullätsun”.
43 [Tsaynö llakikur rugakuykaptinmi ciëlupita juk *ángel yuripaskir
shakyätsirqan. 44 Pasaypa llakikurmi
Tayta Diosman mas jinchi mañakurqan jumpinpis yawarnörä patsaman
jutunqanyaq.]
45 Tsaynö mañakunqanpita discïpulunkuna kaqman kutirmi llakikuypita
punukashqa kaykäyaqta tarirqan.
46 Tsaymi Jesús nirqan: “¡Imanirtä
punuykäyanki! Sharkur Tayta Diosta
mañakuyay Satanás mana tentayäshunaykipä”.

Jesústa prësu tsariyanqan
Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50;
Juan 18.1-11

47 Jesús tsaynö parlaykaptinmi
apostolnin Judas Iscariote charqan
atska runakuna pushashqa. Jesúsman
witiykurmi qaqllancho mutsaykurqan.
48 Jesúsnami nirqan: “Judas, ¿mutsaykurku *Runapa Tsurinta entreganki?”
49 Jesústa prësu tsariyänanpä kanqanta tantiyaskirmi discïpulunkuna
niyarqan: “Taytay, ¿espädäkunawanku
roqukachaskayämushä?”
50 Tsaynö nirmi juk discïpulun mas
mandaq sacerdötipa wätayninpa derëcha kaq rinrinta jipikaqpä roquskirqan. 51 Tsaymi Jesús nirqan: “¡Ama
tsayta rurayaytsu!” Tsaymi tsay
wätaypa rinrinta yataykullar alliyaskatsirqan.
52 Jesústa prësu apayänanpä shamuqkunami kayarqan mandaq sacerdötikuna, templu täpaq wardiakunapa capitanninkuna y Israel mayor
runakuna. Paykunatami Jesús nirqan:
“¿Imanirtä suwamannö espädaykikunawan y qeruykikunawan shayämushqayki? 53 Qoyay qoyay templupa
patiuncho qamkunawan kaykaptï
¿imanirtä tsaycho prësu tsariyämarqaykitsu? Kananmi itsanqa höra
chämushqa *Satanáspa munayninta
rurayänaykipä”.

Jesústa Pedro ñëganqan
Mateo 26.57-58, 69-72;
Marcos 14.53-54, 66-72;
Juan 18.12-18, 25-27

54 Tsaypitanami Jesústa prësu tsariskir mas mandaq sacerdötipa wayinman apayarqan. Pedrunami karu
qepallanta aywarqan. 55 Sawan rurinchömi ninata tsarirkatsir runakuna
mashakuykäyarqan. Tsayman yaykuskirmi Pedrupis paykunawan mashakuykarqan. 56 Pedro mashakuykaqta
rikaykurmi juk wätay warmi nirqan:
“Kay runapis paywanmi purishqa”.
57 Pedrunami ñëgar nirqan: “¡Warmi,
paytaqa manami reqïtsu!”
58 Tsaypita rätuntanami juk runapis
payta rikaykur nirqan: “Qampis paywan puriqmi kaykanki”.
Pedrunami nirqan: “¡Runa, paywan
manami imaypis purishqätsu!”
59 Tsaypita juk höratanönami yapay
juk runa nirqan: “Kay runaqa rasunpaypami paywan purishqa. Paypis
Galilea runami”.
60 Pedrunami nirqan: “¡Runa,
manami musyätsu imata parlapaykämanqaykitapis!”
Parlayta Pedro manarä ushaptinmi
gällu cantaskirqan. 61 Tsay hörami
Pedruman Jesús tikraykur rikaskirqan. Pedrunami yarpaskirqan Jesús
kaynö ninqanta: “Manarä gällu cantaptinmi kimsa kuti ñëgamanki”.
62 Tsaymi waqtaman yarquskir
pasaypa pësakurnin waqarqan.

† **22.42** Sal. 75.8; Isa. 51.17; Jer. 25.15-29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesústa ashllir maqayanqan
Mateo 26.67-68; Marcos 14.65

63 Tsaypitanami Jesústa tsararay-
kaq runakuna burlakurnin maqayar-
qan. 64 Ñawinta tsaparkurmi [laqyar]
niyarqan: "Pï maqashunqaykitapis mä
niyämay".
65 Tsaynö nirmi imaykata ashlliyar-
qan.

Autoridäkuna Jesústa tapuyanqan
Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64;
Juan 18.19-24

66 Patsa waraskiptinnami Israel
mayor runakuna, mandaq sacerdöti-
kuna y ley yachatsikuqkuna qorikä-
yarqan. Paykunapa despächunman
chätsiyaptinmi Jesústa tapuyarqan:
67 "Mä niyämay. ¿Rasunpaypaku Tayta
Dios kachamunqan Cristo kanki?"
Jesúsnami nirqan: "Awmi niptïpis
manami criyiyämankitsu. 68 Tapup-
tïpis manami imatapis niyämankitsu
[ni kachäyämankitsu]. 69 Kananpitaqa
*Runapa Tsurin munayyuq Tayta
Diospa derëchanchömi jamaranqa".†
70 Autoridäkunanami niyarqan:
"Tsaynö kaptinqa ¿Diospa Tsurinku
kanki?"
Jesúsnami nirqan: "Qamkuna niyan-
qaykinöllami kaykä".
71 Paykunanami niyarqan: "Diospa
Tsurin kanqanta kikin nikämashqaqa
¿imapänatä testïgutapis ashishun?"

Pilatuman Jesústa apayanqan
Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5;
Juan 18.28-38

23 1 Tsaypitanami Pilatuman
llapan autoridäkuna Jesústa
apayarqan. 2 Tsaychönami Pilatuta
niyarqan: "Kay runatami tariyashqä
nacionnintsikpa contran shäriyänanpä
runakunata willapaykaqta. Manami
munantsu impuestuta mandaq
*Césarpä pägayänantapis. Tsaynöpis
nikan Cristo kar rey kanqantami".
3 Tsaymi Jesústa *Pilato tapur nir-
qan: "¿Rasunpaypaku Israel runaku-
napa mandaqnin rey kanki?"
Jesúsnami nirqan: "Rasun kaqtami
nishqayki".
4 Tsaynami mandaq sacerdötikunata
y tsaycho qorikashqa kaykaq runaku-
nata Pilato nirqan: "Kay runapa ima
jutsantapis manami tarïtsu".
5 Tsaynö niptinmi masrä niyarqan:
"¡Kay runaqa autoridäkunapa contran
shäriyänanpämi runakunata yachay-
kätsin! Galileapita qallaykurmi kay
Judeachöna yachaykätsin".

Herodesman Jesústa apayanqan

6 Tsayta wiyaykurnami *Pilato tapur-
qan: "¿Kay runaqa Galileapitaku?"
7 "Awmi" niyaptinmi Galileacho
mandaq Herodes juzgananpä Jesústa
apatsirqan. Tsay junaqkunami Hero-
despis Jerusaléncho kaykarqan.
8 Jesúspä parlayanqanta wiyashqa
karmi y milagru ruranqanta rikayta
munarmi Herodesqa unaypitana reqiyta
munarqan. Tsaymi Jesústa chätsiyaptin
pasaypa kushikurqan. 9 Herodes kutin
kutin tapuptinpis Jesúsqa manami imata-
pis parlakurqantsu. 10 Tsaychömi mandaq
sacerdötikuna y ley yachatsikuqkuna
Jesúspa contran imaykata niyarqan.
11 Tsaynami reypa cäpanta aqshurkatsir
soldädunkunawan Herodes asiparnin
Jesústa manakaqman churayarqan. Nir-
kurnami Pilatuman kutitsirqan. 12 Tsay
junaqmi Herodeswan Pilato chikinaku-
yanqanpita yapay amistayarqan.

Jesústa wanutsiyänanpä
Pilato mandanqan
Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15;
Juan 18.39—19.16

13 Tsaypitanami mandaq sacerdö-
tikunata, autoridäkunata y llapan

† **22.69** Sal. 110.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunata qayaskatsir 14 *Pilato nirqan: “Kay runatami apayämushqayki: ‘Autoridäkunapa contran shäriyänanpämi runakunata yachatsin’ nir. Tsaynö niyaptikipis ñöpaykikunacho tapur manami ima jutsantapis acusayanqaykinöqa tarishqätsu. 15 Herodespis ima jutsantapis mana tarirmi kayman kutitsimushqa. Kay runa wanutsishqa kananpä manami ni ima mana allitapis rurashqatsu. 16 Tsaymi asutaykatsillar kachaykushä”.

17 [Cada watami *Pascuacho Pilatuqa juk prësuta kachaq.]† 18 Jesústa kachayta munaptinmi llapan runakuna juk shimilla qayaykachar niyarqan: “¡Tsay runaqa wanutsun! ¡Barrabásta kachariy!”

19 Barrabásqa carcelchömi wichqaraykarqan gobiernupa contran Jerusaléncho shärinqanpita y runata wanutsinqanpita.

20 Tsaymi runakunata Pilato yapay nirqan Jesústa kachaykunanpä. 21 Niptinpis paykunaqa masrämi qayaykachar niyarqan: “¡Crucificay! ¡Crucificay!”

22 Pilatunami yapay nirqan: “¿Ima mana allitatä rurashqa? Wanunanpäqa manami ima jutsantapis tarïtsu. Tsaymi asutaykatsillar kachaykushä”.

23 Tsaynö niptinpis crucificayänanta munarmi masrä qayaykachäyarqan. [Mandaq sacerdötikuna y] runakuna tsaynö qayaykachäyaptinmi Pilato awnirqan. 24 Tsaymi runakuna mañakuyanqannö Jesústa wanutsiyänanpä kachapaykurqan. 25 Gobiernupa contran shärishqa kaykaptinpis y runata wanutsishqa kaykaptinpis runakuna munayanqannöllami Barrabásta kacharqan. Jesústanami wanutsiyänanpä entregarqan.

Jesústa crucificayanqan

Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 19.17-27

26 Jesústa crucificayänanpä apaykäyaptinmi Simón jutiyuq runa chakrapita kutiykämurqan. Payqa Cirene nacionpitami karqan. Paytami niyarqan Jesús apaykanqan cruzta umrurkur Jesúspa qepanpa apananpä.

27 Atskaq runakunami Jesúspa qepanta aywayarqan. Paykunawanmi atskaq warmikunapis llakikurnin waqar aywayarqan. 28 Jesúsnami warmikunaman tikraykur nirqan: “Jerusalén warmikuna, noqapä ama waqayaytsu. Tsaypa trokinqa kikikikunapä y wawaykikunapä waqayay. 29 Pasaypa ñakay junaqkunami chämunqa. Tsay witsanmi runakuna niyanqa: ‘¡Ima kushishqarä kaykäyan qolluq warmikuna y llulluta mana chuchuq warmikuna!’ 30 Tsay witsanmi runakuna pasaypa ñakar jirkakunata niyanqa: ‘¡Juklla ushakäyänäpä janäkunaman juchumuy!’ Tsaynöllami qaqakunatapis niyanqa: ‘¡Juklla ñitiskayämay!’† 31 Kawaykaq jachata kaynö ruraykarqa tsakishqatanäqa ¡imatanarä rurayanqapis!”ᶻ

32 Jesústawan crucificayänanpämi ishkaq jutsasapakunatapis apayarqan. 33 Calavëra niyanqan sitiuman chaykatsirmi Jesústa crucificayarqan. Apayanqan jutsasapa runakunatami juknin kaqta derëchanman y jukaqtana itsuqninman crucificayarqan.

34 [Jesúsnami nirqan: “Taytay, kay runakunata perdonaykuy. Manami musyayantsu imata rurayanqantapis”.]

Soldädukunanami Jesúspa latsapanta apakuyänanpä suertita jitayarqan.†

35 Tsaycho runakuna rikaraykäyaptinmi autoridäkuna Jesústa

ᶻ**23.31** Tsaynö parlarqa Jesús nirqan: *Jutsaynaq kaykaptïpis kaynö ñakaykätsimarqa ¡imanönarä qamkunata y wakin Israel runakunatapis ñakatsiyäshunki!*
†**23.17** Mat. 27.15; Mar. 15.6. †**23.30** Ose. 10.8. †**23.34** Sal. 22.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

burlakurnin niyarqan: “Tayta Dios akranqan Cristo kaykarqa jukta salvanqannölla mä kanan kikinpis salvakutsun”.

36 Tsaynöllami soldädukunapis burlakurnin pochquq vïnuta uputsiyta munar 37 niyarqan: “Israel runakunapa mandaqnin rey kaykarqa mä kikiki salvakuy”.

38 Cruzpa puntanchömi juk letrëru nirqan: “Kay runami Israel runakunapa mandaqnin rey”. [Tsayqa qellqaraykarqan griëgucho, latíncho y hebreo idiömakunachömi.†]

39 Tsaynöllami crucificaraykaq jukaq runapis Jesústa burlakur nirqan: “Tayta Dios kachamunqan Cristo karqa mä kikiki salvakuskir noqakunatapis salvayämay”.

40 Tsaynö niptinmi juknin kaq ajäpar nirqan: “Qampis paynö ñakaykarqa ¿manaku Tayta Diospita *mantsapakunki? 41 Noqantsikqa jutsantsikpitami ñakaykantsik. Payqa manami ima jutsatapis rurashqatsu”.

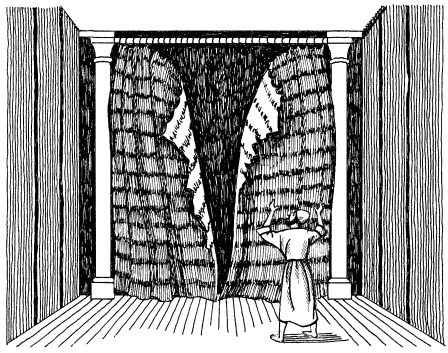
42 Nirkurnami Jesústa nirqan: “Mandakuynikicho kaykar noqalläta yarpaykallämanki”.

43 Jesúsnami nirqan: “Rasunpaypami nï: Kananpitaqa noqawanmi paraísucho kanki”.

Jesús wanunqan

Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30

44 Pullan junaqpita hasta las tresyaqmi patsa tsakaskirqan. 45 Rupaypis manami atsikyarqantsu. Tsay hörami templu rurincho cortïnapis pullanpa rachiskirqan.[a] 46 Jesúsnami jinchi nirqan: “¡Papä! ¡Makikimanmi almäta churaykamü!”† Tsaynö niskirmi wanuskirqan.

Templu rurincho kaykaq cortïna pullanpa rachinqan (23.45)

47 Tsaykunata rikaykurmi soldädukunapa capitannin Tayta Diosta alabar nirqan: “¡Rasunpaypami kay runaqa jutsaynaq kashqa!”

48 Tsaycho kaykaq llapan runakunapis pasaypa llakikurmi pëchunkunata takarrä kutikuyarqan.[b] 49 Jesúswan reqinakuqkunami karullapita pasaypa llakishqa rikaraykäyarqan. Paykunawanmi Galileapita shamuq warmikunapis kaykäyarqan.

Jesústa pampayanqan

Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42

50 Juk runami José jutiyuq karqan. Payqa Israel runakunapa autoridäninmi y Tayta Dios munanqannö kawaq runami karqan. 51 Judeacho Arimatea markapitami karqan. Paypis Tayta Diospa *mandakuynintami shuyaraykarqan. Autoridä mayinkuna Jesústa wanutsiyänanpä willanakuyaptinpis payqa manami munarqantsu. 52 Paymi *Pilatuman aywarnin rugakur nirqan: “Jesúspa ayanta pampanäpä kachapaykallämay”.

---

[a] **23.45** Templu rurincho cortïnami Lugar Santïsimuman pipis mana yaykunanpä tsaparaq. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Éxo. 26.31-33; Heb. 9.1-10; 10.19-20. [b] **23.48** Tsay witsan runakunaqa imapitapis llakikurmi pëchunkunata takayaq.
† **23.38** Juan 19.20. † **23.46** Sal. 31.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

53 Awniptinmi Jesúspa ayanta cruz-
pita jipiskir lïnu säbanaswan piturqan.
Nirkurmi manarä pitapis pampayan-
qan qaqacho uchkushqa sepultüraman
pamparqan. 54 Tsaynö pamparqan
jamay junaqpä kamarikuyänan junaq
ushaykaptinnami. Jamay junaq qallay-
kunanpänami kaykarqan.[c]
55 Galileapita Jesúswan shamuq
warmikunanami Josépa qepanta
aywar rikayarqan sepultüra maycho
kanqanta y Jesúspa ayanta imanö
churayanqanta. 56 Tsaypita wayiman
kutiykurnami mushkuq jachakunata y
perfümikunata kamariyarqan Jesúspa
ayanman wiñapäyänanpä. Jamay
junaq kaptinmi mandamientu nin-
qannö jamayarqan.

Jesús kawarimunqan
Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8;
Juan 20.1-10

24 1 Semäna qallaykunan tutami
Jesús pamparanqan kaq-
man tsaka tsakallana warmikuna
aywayarqan kamariyanqan mushkuq
jachakunata apakurkur. [Paykuna-
wanmi wakin warmikunapis aywayar-
qan.] 2 Chaykurmi sepultüra tsaparaq
rumita wititsishqa kaykaqta tariyar-
qan. 3 Sepultüraman yaykurnin Señor
Jesúspa ayanta manami tariyarqantsu.
4 Mantsakashqa kaykäyaptinmi ish-
kay runakuna chipipiykaq latsapashqa
ñöpankunacho yuriskiyarqan. 5 Tsay
runakunata rikaykurmi mantsakarnin
urkunpis patsaman töpanqanyaq qon-
qurikuykuyarqan. Tsay runakunami
niyarqan: "¿Imanirtä wanushqakuna
pamparäyanqancho kawaykaq runata
ashiykäyanki? 6 Manami kaychönа-
tsu. ¡Kawarimushqanami! Yarpäyay
Galileacho kaykar niyäshunqaykita:
7 '*Runapa Tsurinqa jutsasapakunapa
makinman entregashqami kanqa.
Crucificar wanutsiyanqanpitami kimsa
junaqta kawarimunqa' ".[†]
8 Tsaynö niyaptinmi tsay warmi-
kuna Jesús ninqanta yarpaskiyarqan.
9 Tsaypita kutiskirnami chunka juk
apostolkunata y tsaycho runakunatapis
rikayanqanta y wiyayanqanta willayar-
qan. 10 Tsay warmikunami kayarqan
María Magdalena, Juana, Santiagupa
maman María y mas warmikunapis.
11 Warmikuna tsaynö willayaptinpis
manakaqkunata parlaykäyanqanta yar-
parmi criyiyarqantsu. 12 Wakin mana
criyiyaptinpis Pedrumi itsanqa Jesús
pamparanqanman cörrilla aywarqan.
Sepultüraman qawaykur säbanasllatana
rikaykurmi espantashqa kutikurqan.

Emaúsman aywaqkunata
Jesús yuripanqan
Marcos 16.12-13

13 Tsay junaqmi Jesúspa ishkay qati-
raqninkuna Emaús markaman away-
käyarqan. Emaúsqa Jerusalénpita
ishkay höra aywaynöllami karqan.
14 Paykunaqa Jerusaléncho llapan
päsanqankunata parlarmi aywaykä-
yarqan. 15 Tsaynö parlar aywaykäyap-
tinmi Jesús yuripaskir paykunawan
aywarqan. 16 Rikaykarpis Tayta Dios
mana munaptinmi Jesús kanqanta
tantiyayarqantsu.
17 Tsaymi Jesús tapur nirqan: "¿Imata
parlartä aywaykäyanki?"
Tsaynö niptinmi llakinashqa ichiski-
yarqan.
18 Cleofas jutiyuq runanami nirqan:
"*Pascuaman shamuq runakunaqa
llapanmi musyayan Jerusaléncho
kay junaqkuna ima päsanqantapis.
¿Qamqa manaku musyanki?"
19 Niptinmi Jesús tapur nirqan:
"¿Imatä kashqa?"
Paykunanami niyarqan: "Nazaretpita
Jesúsmi Tayta Diospa profëtan karqan.

[c] **23.54** Israel runakunapäqa cada junaq qallaykuq seis de la tardimi.
[†] **24.7** Luc. 9.22, 44.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paymi Diospa munayninwan imayka milagrukunata rurar llapan runakunata Diospa willakuyninta willarqan.
20 Paytami mandaq sacerdötikunawan autoridänintsikkuna Pilatuman entregayashqa crucificaypa wanutsinanpä. 21 Noqakunaqa yarpäyarqä chikimaqnintsikpita salvamänantsikpä kanqantami. Kimsa junaqnami payta wanutsiyanqan. 22 Manami tsaypis tsayllatsu. Yanapayämaq warmikunami mana criyiypäta willayämashqa. Tsaka tsakallana Jesústa pampayanqanman aywarshi 23 ayanta tariyashqanatsu. Tsaychöshi *angelkuna yuripaykur 'Jesúsqa kawarimushqanami' niyashqa. Tsaykunatami kutiykamur willayämashqa. 24 Tsaymi wakin kaq discïpulu mayïkunapis pamparanqan kaqman aywar warmikuna willakuyanqannölla Jesúspa ayanta tariyashqatsu".

25 Tsaymi Jesús nirqan: "¡Qamkunaqa imaläya chukru shonqutä kayanki! Profëtakuna willakuyanqanta ¿manaku criyiyanki? 26 ¿Manaku yarpäyanki Cristo wanurkurrä llapanpä munayyuq kananpä kanqanta?"

27 Tsaynö nirmi Moisés qellqanqanpita qallaykur profëtakuna qellqayanqanyaq Cristupä imata ninqantapis paykunata tantiyatsirqan.

28 Emaús markaman chaykäyaptinnami paykunapita Jesús päsaq tukurqan. 29 Tsaymi rugar paykuna niyarqan: "Tsakaykannami. Kayllachöna quëdakushun".

Tsaynö niyaptinmi paykunawan quëdananpä markaman yaykurqan.
30 Tsaypita mësaman jamaykurnami tantata aptarkur Tayta Diosta agradëcikurqan. Nirkurnami tantata pakiskir paykunata makyarqan. 31 Tsay hörami Jesús kanqanta tantiyaskiyarqan. Jesúsnami illakaskirqan.

32 Tsaymi kikinpura parlar niyarqan: "¡Jesús kaptinchi Tayta Diospa palabranta tantiyatsimashqa nänicho shonquntsikpis atsikyarqan!"

33 Tsaymi jinan höra Jerusalénman kutiyarqan. Chaykurnami tariyarqan chunka juk apostolkunawan wakin runakunapis qorikashqa kaykäyaqta.
34 Tsaycho qorikashqa kaykaqkunami niyarqan: "¡Rasunpaypami Señor Jesús kawarimushqa! ¡Simóntapis yuripashqami!"

35 Niyaptinmi Emaúspita kutiqkunapis willayarqan nänicho ima päsanqanta y tantata pakinqan höra Jesústa reqiyanqanta.

Apostolninkunata Jesús yuripanqan
Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23

36 Tsaynö parlaykäyaptinmi paykunapa chawpincho Jesús yuriskir nirqan: "Alli kaway qamkunacho kaykullätsun".

37 Tsaynö yuripaskiptinmi alma kanqanta yarparnin pasaypa mantsakäyarqan.

38 Tsaymi Jesús nirqan: "¿Imanirtä mantsakashqa kaykäyanki? ¿Imanirtä noqa kanqäta criyiyankitsu? 39 Makïta chakïta rikayay. ¡Noqami kaykä! ¡Yatayämay! Rikayämanqaykinöpis manami almatsu kä. Almaqa aytsaynaq y tulluynaqmi".

40 Tsaynö nirmi makinta y chakinta rikatsirqan. 41 Rikar kushikuykarpis pay kanqanta manarämi criyiyarqanrätsu. Tsaymi Jesús tapurqan: "Mikunäpä ¿imallapis kanku?" nir.

42 Tsaynö niptinmi kankashqa pescäduta [y abëjapa mishkinta] qarayarqan. 43 Chaskiskirmi ñöpankunacho mikurqan.

44 Tsaypitanami nirqan: "*Moisés qellqanqan leykunacho, profëtakuna qellqayanqancho y salmukunachömi ima päsamänanpä kaqkuna qellqaraykan. Qamkunawan kaykarmi willarqä llapan qellqaraykaqkuna cumplinanpä kanqanta. Willanqänöllami päsamashqa".

45 Nirkurnami Tayta Diospa palabranta tantiyatsir 46 nirqan: "Diospa palabranmi

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nin Cristo ñakar wanunanpä kanqanta
y kimsa junaqta kawarimunanpä kan-
qanta. 47 Tsaynöllami nin Jerusalénpita
qallaykur llapan markakunacho willa-
kuyänanpä kanqanta y paypa jutincho
willakuyaptin runakuna jutsankunata
kacharir perdonashqana kayänanpä kan-
qanta. 48 Llapan ima päsamanqantapis
rikashqa karmi willakuyänaykipä testïgu
kayanki. 49 Taytä awnikunqan Espíritu
Santutami qamkunaman kachamushä.
Tsaynö kaptinpis Espíritu Santupita
munayta chaskiyanqaykiyaq Jerusalén-
llachörä shuyaraykäyay”.

Gloriaman Jesús aywakunqan
Marcos 16.19-20; Hechos 1.9-11

50 Tsaypitanami discïpulunkunata
Betaniaman Jesús pusharqan. Tsay-
chönami makinta joqarkur paykunapä
Tayta Diosta mañakurqan. 51 Tsaynö
mañakuykaptinmi gloriaman Tayta
Dios apakurqan. 52 Tsaycho discïpulun-
kuna Jesústa adoraskirmi Jerusalén-
man kushishqa kutikuyarqan. 53 Tsay-
pitanami Tayta Diosta alabayänanpä
qoyay qoyay templuman qorikäyaq.
[Amén.]

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

San Juan

Jesucristupä qellqanqan

Apóstol Juanmi kay libruta qellqarqan. Jesúswan purirmi ruranqankunata rikar y yachatsinqankunata wiyar tantiyarqan salvamänantsikpä Jesucristuta Tayta Dios kachamunqanta.

Salvamänantsikpä Jesucristo shamunqanta musyanantsikpämi kay libruta Juan qellqarqan. Tsaynöllami qellqarqan Jesucristuman criyikur mana ushakaq kawayta tarinantsikpä (Juan 20.31).

Dios kaykar kay patsaman Jesucristo shamunqan

1 [1] Imapis manarä kaptinmi Diospa Palabran kaykarqanna.
Tayta Dioswanmi payqa kaykarqan.
Payqa Diosmi.
[2] Qallaykunanpitami Tayta Dioswan kaykarqan.
[3] Paywanmi llapan imaykatapis Tayta Dios kamarqan.
Kay patsacho kaqkunaqa llapanpis pay kamanqanmi.†
[4] Paychömi *mana ushakaq kaway.
Tsay kawayqa runakunapä aktsimi.
[5] Tsay aktsiqa tsakaychöpis pasaypami atsikyan.
Tsakaypis tsay aktsita manami upitsintsu.
[6] Juk runami Juan jutiyuq karqan.† [7] Paytami Tayta Dios kacharqan willakuptin llapan runakuna tsay aktsiman criyiyänanpä. [8] Juanqa manami tsay aktsitsu karqan, sinöqa tsay aktsipä willakuqllami.
[9] Rasunpaypa kaq aktsiqa llapan runakunatami aktsipan.
Payqa kay patsamanmi shamurqan.
[10] Kay patsacho kaykaptinpis y kay patsata kikin kamashqa kaykaptinpis runakuna manami payta reqiyarqantsu.
[11] Kuyanqan runakunaman shamuptinpis manami chaskiyarqantsu.
[12] Payman yärakur chaskikuqkunatami itsanqa wamrankuna kayänanpä Tayta Dios legitimakun.
[13] Manami mamanpita yuriyanqanpitatsu
ni runapa tsurin kayanqanpitatsu Tayta Diospa wamran kayan,
tsaypa trokinqa Tayta Diospita yurishqa karmi.
[14] Diospa Palabran kay patsaman shamurmi runanö yurirqan.
Noqakunawanmi kay patsacho purirqan.
Tayta Diospa japallan Tsurin kaptinmi munayyuq kaykaqta rikayarqä.
Kuyapäkuq y rasun kaqta parlaqmi karqan.

---

†**1.1-3** Gén. 1.1-3; Sal. 33.6; Prov. 8.22-31; Col. 1.15-17; Heb. 1.2; 1Juan 1.1; Apoc. 19.13.
†**1.6** Mat. 3.1; Mar. 1.4; Luc. 3.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Paypämi Juan willakur nirqan:
"Tsay runapämi noqa nirqä: Qepäta
shamuqqa noqapita mas munayyuqmi.
Payqa manarä yuriptïmi kaykarqanna".
16 Payqa pasaypa kuyakuq karmi
llapantsikta imaypis kuyaman-
tsik.
17 Leyninkunataqa Moiséswanmi
Tayta Dios willakatsirqan.
Kuyapäkuyninta y rasunpa kaq
willakuynintami itsanqa Jesu-
cristuwan tantiyatsimashqan-
tsik.
18 Manami pipis Tayta Diosta imay-
pis rikashqatsu.
Japallan Tsurinmi itsanqa, Dios
kar y Tayta Dioswan jukllaylla
kar, Tayta Dios imanö kan-
qanta musyatsimashqantsik.†

Bautizaq Juan willakunqan
Mateo 3.1-12; Marcos 1.2-8;
Lucas 3.15-17

19 Juan pï kanqantapis tapuyämunan-
pämi sacerdötikunatawan *levitaku-
nata Jerusalén autoridäkuna kacha-
yarqan. Tapuyaptinmi Juan nirqan:
20 "Rasun kaqtami nï: Noqa manami
Cristutsu kaykä".
21 Tsaymi yapay tapuyarqan: "Tsaynö
kaptinqa ¿pitä kaykanki? ¿Profëta
Elíasku?"†
Juannami nirqan: "Manami Elíastsu
kä".
"Tsayöraqa ¿shamuqpä kaq profë-
taku kaykanki?"†
Niyaptinmi nirqan: "Manami tsay
profëtatsu kä".
22 Tsaymi niyarqan: "Tsaynö kaptinqa
¿pitä kanki? Kachamaqnïkunata willa-
yänäpä pï kanqaykitapis willayämay".
23 Juannami nirqan: "Profëta Isaías
qellqanqanchömi nin: 'Juk runami
tsunyaq jirkacho qayakuypa willakur
nin: "Tayta Dios shamunanpä wenqu
nänita derechayay" '. Tsay willakuq
runaqa noqami kaykä".†
24 Kachayanqan *fariseukunami
25 Juanta niyarqan: "Cristupis ni Elías-
pis ni shamuqpä kaq profëtapis mana
kaykarqa ¿imanirtä runakunata bauti-
zaykanki?"
26 Juannami nirqan: "Noqaqa yaku-
llawanmi bautizä. Tsaynö kaptinpis
kaychönami mana reqiyanqayki runa-
pis kaykan. 27 Paymi [noqapita mas
ñöpata karpis] qepätarä shamunqa.
Noqaqa llanqi watunta paskanalläpä-
pis manami välïtsu".

Llanqi watunta paskapanqan
(1.27)

28 Jordán mayu tsimpan Betaniacho
runakunata bautizaykaptinmi Juanta
tsaynö tapuyarqan.

Jesús shamuykaqta Bautizaq
Juan rikanqan

29 Tsaypita waraynin junaq Jesús
shamuykaqta rikaskirmi Juan nirqan:

†**1.18** Mat. 11.27; Luc. 10.22; 1Juan 1.2. †**1.21a** Mal. 4.5. †**1.21b** Deut. 18.15, 18.
†**1.23** Isa. 40.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"¡Paymi Tayta Dios kachamunqan Carnish kaykan! Paymi runakunata jutsankunapita perdonanqa. 30 Tsay runapämi noqa nirqä: 'Qepäta shamuqqa noqapita mas munayyuqmi. Payqa manarä yuriptïmi kaykarqanna'. 31 Noqapis manami musyarqätsu Tayta Dios kachamunqan pay kanqanta. Tsaynö kaptinpis Israel runakuna payta reqiyänanpämi runakunata bautizaykä".

32 Mastami Juan nirqan: "Noqami rikarqä imayka palumanö Espíritu Santu ciëlupita payman urämuqta. 33 Manarä tsayta rikar manami musyarqätsu Tayta Dios kachamunqan kanqanta. Itsanqa yakuwan bautizanäpä kachamarmi Tayta Dios nimarqan: 'Mayqan runapa jananmanpis Espíritu Santu palumanö rataqta rikarmi musyanki Espíritu Santuwan bautizananpä kanqanta'. 34 Tsay nimanqannöllami tsay runapa jananman Espíritu Santu palumanö rataqta rikashqä. Tsaymi qamkunata willä Tayta Diospa Tsurin kanqanta".

Punta kaq discïpulunkunata Jesús akranqan

35 Tsaypita waraynin junaqmi ishkay discïpulunkunawan Juan kaykarqan. 36 Jesús päsaykaqta rikaskirmi nirqan: "¡Rikayay! ¡Tayta Dios kachamunqan Carnishmi päsaykan!"

37 Tsaynö ninqanta wiyarmi Juanpa ishkay discïpulunkuna Jesúspa qepanta aywayarqan. 38 Tikraykunqanchömi qepanta paykuna aywaykäyaqta Jesús rikarqan. Tsaymi nirqan: "¿Pitatä ashiykäyanki?"

Paykunanami niyarqan: "*Rabí, ¿maychötä patsakushqayki?"

(Rabíqa yachatsikuq ninanmi.)

39 Jesúsnami nirqan: "Aku, reqitsiyäshayki".

Tsaynö nir pusharmi maycho patsakunqantapis reqitsirqan. Tardiyaykaptinnami tsay ishkay discïpulukuna tsayllachöna Jesúswan quëdakuyarqan.

40 Tsay ishkay discïpulunpita jukaqmi karqan Simón Pedrupa wawqin Andrés. Paymi Juan ninqanta wiyar Jesúspa qepanta aywarqan. 41 Nirkurnami Andrés aywarqan wawqin Simón kaqman. Chaykurmi willarqan: "¡Mesíaswanmi tinkuyashqä!" nir.

(Mesíasqa Tayta Dios kachamunqan Cristumi.)

42 Tsaypitanami Jesús kaqman pusharqan. Chaykuptinnami Simónta rikaykur Jesús nirqan: "Qamqa Jonáspa tsurin Simónmi kaykanki. Kananpitaqa Cefasnami jutiki kanqa".

(Cefasqa Pedro ninanmi.[a])

Felipita y Natanaelta Jesús qayanqan

43 Tsaypita waraynin junaq Galilearman aywaykanqanchömi Felipita tariskir Jesús nirqan: "Aku aywashun".

44 Felipiqa Betsaida markapitami karqan. Andréswan Pedrupis tsay markallapitami kayarqan. 45 Tsaymi Natanaelman aywaykur Felipe nirqan: "¡Moisés y wakin profëtakunapis Cristo shamunanpä qellqayanqannöllami shamushqa! ¡Paywanmi tinkuyashqä! ¡Payqa Josépa tsurin Nazaret markapita Jesúsmi!"

46 Natanaelnami nirqan: "Nazaretpita ¿pillaqa alli runa kanmantsurä?"

Felipinami nirqan: "Rikanaykipä aku aywashun".

47 Natanael chaykaqta rikaykurmi Jesús nirqan: "Kay runami itsanqa rasunpaypa Israel runa. Payqa manami llullakuntsu".

48 Tsaynö niptinnami Natanael tapurqan: "¿Imanöpatä reqimashqayki?"

Jesúsnami nirqan: "Felipe manarä qayashuptikimi hïgus jacha chakincho jamaraykaqta rikashqä".[b]

---

[a] **1.42** Cefaspis y Pedrupis rumi ninanllami.

[b] **1.48** Tsaynö niptinmi Natanael tantiyarqan Jesús payta rikanqan milagru kanqanta.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

49 Tsaynö niptinmi Natanael nirqan:
"*Rabí, ¡qamqa Tayta Diospa Tsurinmi
kaykanki!† ¡Israel runakunapa man-
daqnin reymi kaykanki!"
50 Jesúsnami nirqan: "¿'Hïgus jacha
chakincho jamaraykaqta rikashqä'
ninqäpitaku tsaynö nimanki? Tsay-
pita mas mantsakaypä kaqkunatami
rikanki".
51 Tsaypitanami Jesús nirqan:
"Rasunpaypami nï: [Kananpitaqa]
ciëlu punku kichakämuptin Tayta
Diospa *angelninkuna *Runapa Tsu-
rinman uraykämuqta y kutiykaqtami
rikayanki".†

Yakuta vïnuman Jesús tikratsinqan

2 1 Tsaypita kimsa junaqtanami
Galileacho kaykaq Caná mar-
kacho majatsakay fiesta karqan.
Tsay fiestachömi Jesúspa mamanpis
kaykarqan. 2 Tsaymanmi Jesústapis
discïpulunkunatawan qayatsiyarqan.
3 Fiesta manarä ushakaptinmi vïnun-
kuna ushakaskirqan. Jesústanami
maman nirqan: "Vïnunkunami usha-
kashqa".
4 Tsaynö niptinmi Jesús nirqan:
"Mamay, ¿imanirtä tsaynö nimanki?
Manarämi hörä chämunrätsu".
5 Jesúspa mamannami sirvientiku-
nata nirqan: "Jesús niyäshunqaykita
rurayay".
6 Tsaychömi rumipita rurashqa soqta
urpukuna karqan. Tsay urpukuna-
manmi costumbrin kanqannö purifi-
cakuyänanpä yakuta wiñayaq. Tsay
urpukunamanmi juk pachak (100)
litrunö yaku yaykuq. 7 Sirvientikuna-
tanami Jesús nirqan: "Tsay urpukuna-
man juntanqanyaq yakuta wiñayay".

Urpukunaman yakuta wiñanqan
(2.7)

†**1.49** Mat. 16.16. †**1.51** Gén. 28.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi juntanqanyaq yakuta wiñayarqan. 8 Juntaskatsiyaptinnami Jesús nirqan: "Ichikllata chaqarkur mayor sirvienti yawananpä apayay".

Tsaynö niptinnami Jesús ninqannölla chaqarkur apayarqan. 9 Mayor sirvienti yawaskirmi alli vïnu kanqanta tantiyaskirqan. Itsanqa manami maypita apayanqantapis musyarqantsu. Sirvientikunallami maypita kanqantapis musyayarqan. Yawarkurnami majatsakaq chöluta qayaskir 10 nirqan: "Wakin runakunaqa fiesta qallanqan hörami allinnin kaq vïnuta qarakuyan. Atskata upuskiyaptinnami sheqi kaqllatana qarayan. Tsaynö kaptinpis qammi itsanqa fiesta ushananchörä mas allinnin kaq vïnuta qaraykätsinki".

11 Tsaynömi Galileacho kaykaq Caná markacho punta kaq milagruta Jesús rurarqan. Munayyuq kanqanta rikarmi discïpulunkuna payman yärakuyarqan.

12 Tsaypitanami mamanwan, wawqinkunawan y discïpulunkunawanpis Capernaúm markaman Jesús aywarqan.† Tsaychömi juk ishkay junaq qoyäyarqan.

Templucho rantikuqkunata Jesús qarqunqan

Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-17; Lucas 19.45-46

13 Israel runakunapa *Pascua† fiestan qallaykunanpäna kaykaptinmi Jerusalénman Jesús aywarqan. 14 Chaykurnami templupa patiuncho törukunata, üshakunata y palumakunatapis runakuna rantikur kaykaqta tarirqan. Tsaynöllami qellay trukatsiqkunata tarirqan.[c] 15 Tsaynö tariskirmi chicötita ruraskir üshakunata y törukunata templupa patiunpita Jesús qarqurqan. Qellay trukatsiqkunapa mësankunatapis tikrarmi qellayninkunatapis mashtar usharqan. 16 Paluma rantikuqkunatanami nirqan: "¡Kaykunata jipiyay! ¡Imanirtä taytäpa wayinta mercäduman tikratsiyashqayki!"

17 Jesús tsaynö ruraptinmi discïpulunkuna yarpäyarqan Tayta Diospa palabrancho ninqanta: "Templuykitami wanur kawarpis respitatsishä".†

18 Israel autoridäkunanami Jesústa niyarqan: "¿Ima munaynikiwantä rantikuqkunata qarqushqayki? Mä munayyuq kanqaykita musyayänäpä milagruta ruray".

19 Jesúsnami nirqan: "Kay templuta juchutsiyay. Juchutsiyaptiki kimsa junaqllatami shäritsishä".†

20 Tsaynö niptinmi autoridäkuna niyarqan: "Kay templuta chusku chunka soqta (46) watatami shäritsiyashqa. ¿Imanöpatä kimsa junaqllata shäritsinkiman?"

21 Tsaynö parlarqa manami templupätsu Jesús parlarqan, sinöqa templuman tinkutsikurmi kikinpä parlarqan. 22 Jesús wanunqanpita kawaskamuptinnami discïpulunkuna tsaynö ninqanta yarpaskiyarqan. Tsaynöpami Jesús ninqanta y Tayta Diospa palabran ninqantapis criyiyarqan.

Runakuna imata yarpäyanqantapis Jesús musyanqan

23 Jerusaléncho kaykar *Pascua fiestacho milagrukunata Jesús ruranqanta rikarmi Jesúsman atskaq criyiyarqan. 24 Tsaynö kaptinpis janan shonqulla criyiyanqanta musyarmi paykunaman Jesús yärakurqantsu. 25 Mana

---

[c] **2.14** Jesús kawanqan witsanmi Roma runakunapa qellayninkunata Israel runakuna imatapis rantipakuyänanpä manijayaq. Tsaynö kaptinpis Tayta Diospä ofrendata apayänanpämi itsanqa templuman apananpä kaq qellaytarä rantiyaq.

† **2.12** Mat. 4.13. † **2.13** Éxo. 12.1-27; Deut. 16.1-8. † **2.17** Sal. 69.9. † **2.19** Mat. 26.61; 27.40; Mar. 14.58; 15.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

willaykäyaptinmi runakuna imata yarpäyanqantapis musyarqan.

Jesúswan Nicodemo parlanqan

3 [1]Juk *fariseo runami Nicodemo jutiyuq karqan. Payqa Israel runakuna respitayanqan runami karqan. [2]Juk paqasmi Jesús kaqman aywaykur nirqan: "*Rabí, musyayämi yachatsiyämänaykipä Tayta Dios kachamushunqaykita. Tayta Dios mana yanapaptinqa manami pipis qam ruranqayki milagrukunata ruranmantsu".

[3]Jesúsnami nirqan: "Rasunpaypami nï: Pipis yapay mana yurirqa manami Diospa *mandakuyninman yaykunqatsu".

[4]Nicodemunami nirqan: "¡Imanöpatä awkinna kaykar yapay yuriyanman! ¿Mamanpa pachanman kutiyanmantsurä yapay yuriyänanpä?"

[5]Jesúsnami nirqan: "Rasunpaypami nï: Pipis yakuwan y Espíritu Santupa munayninwan† mana yurirqa manami Tayta Diospa mandakuyninman yaykunqatsu. [6]Mamanpita yuriqkunaqa runallami kayan. Espíritu Santupita yuriqkunami itsanqa Diospa wamrankuna kayan.

[7]"Llapan runakunapis yapayrämi yuriyänan† niptï ama llakikuytsu. [8]Wayramuqta wiyarpis manami maypita shamunqanta ni maypa aywanqantapis musyankitsu. Tsaynöllami pipis tantiyantsu Espíritu Santupa munayninwan runakuna imanö yuriyanqantapis".†

[9]Nicodemunami yapay tapurqan: "Taytay, kay ninqaykiqa ¡imanötä kanqa!"

[10]Jesúsnami nirqan: "Israel runakunapa yachatsiqnin kaykarpis ¿manaku tantiyanki? [11]Rasunpaypami nï: Rikanqäta y musyanqätami willä. Tsaynö kaptinpis ninqäta manami criyiyankitsu. [12]Kay patsacho kaqkunapä ninqäta mana criyiykarqa ¿imanöpatä criyiyankiman ciëlucho kaqkunapä niptï?[d]

[13]"Manami pipis gloriaman aywar kutimushqatsu. *Runapa Tsurinmi itsanqa gloriapita shamushqa kar rasun kaqta willakun. [14]Tsunyaq jirkacho broncipita fundishqa culebrata† qeruman Moisés joqarinqannömi Runapa Tsurintapis joqariyanqa.[e †] [15]Tsaymi pipis payman criyikuqkunaqa *mana ushakaq kawayta tariyanqa".

Tsurinta Tayta Dios kachamunqan

[16]Runakunata kuyarmi japallan Tsurinta Tayta Dios kachamurqan. Tsaymi pipis payman yärakuq kaqkunaqa ushakäyanqatsu,[f] sinöqa *mana ushakaq kawaytami tariyanqa. [17]Manami runakunata infiernuman qaykunanpätsu Tayta Dios Tsurinta kachamurqan tsaypa trokinqa payman criyikuyaptin salvananpämi.

[18]Tayta Diospa Tsurinman yärakuqkunaqa manami infiernuman qaykushqatsu kayanqa. Mana yärakuqkunami itsanqa qaykushqa kayänanpäna kaykäyan. Tsaynö kayanqa Tayta Diospa japallan Tsurinman mana yärakuyanqanpitami.

[19]Kay patsaman aktsi shamushqa kaptinpis runakunaqa tsakäpakushqanö kar y jutsallacho kawarmi tsay

---

[d] **3.12** Tsaynö nirqa Jesucristo kaynömi nirqan: "Yapay yurinaykipä ninqäta mana criyiykarqa ¿imanöpatä criyiyankiman jana patsacho kaqkunapä niptï?" [e] **3.14** Runapa Tsurinta joqariyänanpä kanqanta nirqa cruzcho wanutsiyänanpä kanqanta y ciëluman kutinanpä kanqantami Jesús nirqan. [f] **3.16** *Ushakäyanqatsu* ninqanqa *infiernuman aywayanqatsu* ninanmi (Mat. 10.28; Juan 10.28; Apoc. 20.14; 21.8).
† **3.5** Eze. 36.25-27. † **3.3-7** 1Ped. 1.3, 23. † **3.8** Ecl. 11.5. † **3.14a** Núm. 21.9.
† **3.14b** Juan 8.28; 12.32-34; 18.32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aktsita chaskiyantsu. 20 Llapanpis jutsa
rurayllacho kawaqkunaqa Tayta Dios
kachamunqan aktsita chikirmi chas-
kiyantsu. Tsaynö chaskiyantsu jutsan-
kuna musyakänanta mana munarmi.†
21 Alli ruraqkunami itsanqa Tayta
Dios kachamunqan aktsita chaskiyan.
Tsaynö chaskikuyaptinmi Tayta Dios
munanqannö kawayanqan musyakan.

Jesúspä Bautizaq Juan willakunqan

22 Jerusalénpita yarquskirnami
Judea provinciacho jukläman discïpu-
lunkunawan Jesús aywarqan. Tsay-
chömi runakunata bautizarqan.
23 Bautizaq Juannami Enón ninqan
raqracho atska yaku kaptin tsaycho
bautizarqan. Enónqa Salim ñöpan-
chömi karqan. Tsaycho bautizanqanta
musyarmi wakin runakuna tsay-
man bautizakuq aywayarqan. 24 Tsay
witsanqa Juan manarämi carcelcho
wichqararqanrätsu.†
25 Tsaychömi imanö purificakuyä-
nanpä kanqanpita Juanpa discïpulun-
kuna Israel mayinkunawan rimana-
kuyarqan. 26 Tsaymi Juan kaqman
aywaykur niyarqan: "*Rabí, ¿yarpan-
kiku Jordán tsimpancho kaykar juk
runata rikaskir paypä willayämanqay-
kita? Kananqa paypis bautizaptinmi
llapan runakuna payman aywaykä-
yan".
27 Juannami nirqan: "Tayta Dios
yanapaptinmi runakuna payman
aywaykäyan. 28 Qamkunata nin-
qänöpis noqaqa manami Cristutsu
kä,† sinöqa paypa puntanta willa-
kunäpä Tayta Dios kachamanqan
runallami kaykä. 29 Majatsakänanpä
kaq chölullami noviayuqqa. Maja-
tsakaq chölu parlanqanta wiyar
amïgun kushikunqannöllami noqapis
kushikü.ᵍ 30 Mas allimi kaykan noqa-
man shayämunanpa trokin payman
aywayaptin.

Ciëlupita Jesús shamunqan

31 "Kay patsapita kaqkunaqa kay
patsacho kaqkunallata musyarmi kay
patsacho kaqkunallapä parlayan. Cië-
lupita shamuq kaqmi itsanqa ciëlucho
kaqkunata y kay patsacho kaqkunata-
pis musyan. Payqa llapanpitapis mas
munayyuqmi. 32 Ciëlucho rikanqanku-
nata y wiyanqankunata willaptinpis
runakuna manami chaskikuyantsu.
33 Chaskikuqkunami itsanqa Tayta
Diospa willakuynin rasun kaq kanqanta
tantiyayan. 34 Tsaynö tantiyayan ciëlu-
pita shamuq runa Tayta Dios ninqanku-
nata parlaptinmi. Tsaynö parlananpämi
Espíritu Santuta Tayta Dios qararqan.
35 "Tsurinta kuyarmi paypa munay-
ninman Tayta Dios llapantapis chu-
rashqa.† 36 Tsaymi Diospa Tsurinman
criyiq kaqqa *mana ushakaq kawayta
tarin. Tsurinman mana yärakuq
kaqmi itsanqa tsay kawayta tarinqa-
tsu. Tsaypa trokinqa Tayta Dios ajarmi
infiernuman qaykunqa".

Samaria warmiwan Jesús parlanqan

4 1 Juan bautizanqanpita mas ats-
kaq runakunata Jesús bautizay-
kanqanta y discïpulunkuna mas atskaq
kayanqantami *fariseukuna musyayar-
qan. 2 (Jesúsqa manami kikintsu bau-
tizarqan, sinöqa discïpulunkunallami.)
3 Fariseukuna tsaynö parlayanqanta
musyarmi Judeapita Galileaman Jesús
kutirqan.
4 Galileaman chäyänanpämi Sama-
riaparä päsayänan karqan. 5 Tsaynö

ᵍ**3.29** Kay textuchömi Bautizaq Juan majatsakaq chölupa amïgunman tinkutsikurqan. Jesucris-
tutanami chöluman tinkutsirqan. Jesucristuman aywaq runakunatanami noviaman tinkutsir-
qan.
†**3.20** Job 24.13-17. †**3.24** Mat. 14.3; Mar. 6.17; Luc. 3.19-20. †**3.28** Juan 1.20.
†**3.35** Mat. 11.27; Luc. 10.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywarmi Sicar markaman chäyarqan. Tsay markaqa tsurin Joséta Jacob qaranqan chakrapa ñöpanchömi kaykan.† **6** Tsaychömi Jacob uchkutsinqan pözu kaykan. Pullan junaqnöna kaykaptinmi tsay pözuman chaykur pishipashqa Jesús jamaskirqan. **7** *Samaria warmi yakukuq tsayman chaykuptinmi Jesús nirqan: "Yakuta qaraykallämay".

8 (Jesús jamapanqanyaqmi discïpulunkuna mikuy rantiq markapa aywayarqan.)

9 Tsay warminami nirqan: "Israel runa kaykarqa ¿imanirtä Samaria warmi kaykaptï yakuta mañakamanki?"

Samaria runakunawan Israel runakuna chikinakuyaptinmi tsaynö nirqan.

10 Jesúsnami nirqan: "Tayta Diospita imata chaskinaykipä kanqanta musyar y noqa pï kanqätapis musyarqa qammi yakuta mañakamankiman. Mañakamaptikiqa kawatsikuq yakutami qaräman".†

11 Tsay warminami nirqan: "Taytay, kay pözuqa jondumi. Jipinaykipä imaykipis mana kaykaptinqa ¿maypitatä tsay kawatsikuq yakuta jipimunkiman? **12** Unay castantsik Jacobmi kay pözuta uchkutsirqan. Kay pözupitami uywankunapis, tsurinkunapis y kikinpis upuyarqan. Tsay yakupita mas alli kaq yakuta qaramänaykipä manami paypita mas munayyuqtsu kanki".

13 Jesúsnami nirqan: "Kay pözupita yakuta upuq kaqqa yapaypis yakunanqami. **14** Noqa qaranqä yakuta upuq kaqmi itsanqa imaypis yakunanqanatsu. Tsay qaranqä yaku shonquncho pukyunö kaptinmi imayyaqpis kawanqa".

15 Warminami nirqan: "Taytay, imaypis mana yakunänäpä ni kay pözuman manana kutimunäpä tsay yakuta qaraykallämay".

Samaria warmita yakuta Jesús mañakunqan (4.6-34)

16 Jesúsnami nirqan: "Ayway runaykita qayamuy".

17 Niptinmi warmi nirqan: "Taytay, manami runä kantsu".

Tsaynö niptinmi Jesús nirqan: "Rasun kaqtami nimashqayki. **18** Qamqa pitsqa runawannami tashqayki. Kanan taykanqayki runapis manami runaykitsu. Tsaymi runayki mana kanqanta nimarqa rasun kaqta nimashqayki".

19 Warminami nirqan: "Taytay, Diospa profëtanmi kaykanki, ëllu. **20** Noqakunapa unay castäkunaqa taqay jirkachömi Tayta Diosta adorayaq. Tsaynö kaptinpis qamkunaqa Jerusalénchörä adoranantsikpä kanqantami niyanki".

21 Jesúsnami nirqan: "Rasunpaypami nï: Taqay jirkaman ni Jerusalénmanpis mana aywaypa Tayta Diosta adorayänaykipä tiempu chaykämunnami. **22** Qamkunaqa Diosta adorarpis willakuyninta manami musyayankitsu. Salvakuq runa Israelpita kaptinmi noqakunaqa willakuyninta musyayä.

23 "Tiempu chämushqanami Tayta Diosta rasunpaypa adoraqkuna Espíritu Santu munanqannö llapan shonqunkunawan adorayänanpä. Tsaynö

†**4.5** Gén. 33.19; Jos. 24.32. †**4.10** Isa. 44.3; Jer. 2.13; 17.13; Juan 7.37-39.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

adoranantsiktami Tayta Dios munan.
24 Tayta Diosqa Espïritumi. Tsaymi
payta adoraqkuna Espíritu Santu
yanapaptin llapan shonqunkunawan
adorayänan".
25 Tsay warminami nirqan: "Taytay,
Cristo shamunanpä kanqanta mus-
yämi. Pay shamurnami tsaykunata
tantiyatsimäshun".
26 Jesúsnami nirqan: "Tsay shamu-
nanpä kaqqa noqami kaykä".
27 Discïpulunkuna kutiykur warmi-
wan parlaykaqta tariskirmi pasaypa
espantakuyarqan. Tsaynö kaptinpis
manami mayqanpis tapuyarqantsu
imata parlayanqanta o imata tapun-
qantapis.
28 Warminami uyllunta jaqiskir mar-
kaman aywar runakunata willarqan:
29 "Juk runami pözu kaqcho kaykan.
Paymi nimashqa imanö kanqätapis.
Aku rikaq aywashun. ¿Manatsurä
Tayta Dios kachamunqan Cristo?"
30 Tsaynö niptinnami Jesús kaykan-
qan kaqman runakuna aywayarqan.
31 Manarä chäyaptinmi discïpulunkuna
Jesústa niyarqan: "*Rabí, imallatapis
mikuskishunrä".
32 Jesúsnami nirqan: "Noqapa
mikuynïqa mana reqiyanqayki
mikuymi".
33 Tsaymi discïpulunkuna kikinkuna-
pura ninakuyarqan: "¿Pirä mikuynin
apamushqa?"
34 Tsaynö yarpäyanqanta tantiyarmi
Jesús nirqan: "Noqapa mikuynïqa
kachamaqnï nimanqanta cumplin-
qäyaq ruranqämi. 35 Musyayankimi
runakuna niyanqanta: 'Murunqan-
tsikpita chusku killatarämi cosechan-
tsik'. Tsaynö niyaptinpis noqami nï:
Rikayay. Chakrakunacho mikuykuna
poqushqanami. Qorinantsikpänami
kaykan.[h] 36 Tsay cosëchacho aruq
runakunami *mana ushakaq kawayta
tariyänanpä aruyanqa. Tsaynö aruyan-
qanpitami Tayta Dios päganqa. Tsaymi
murukuqpis y cosëcha qoriqpis kushi-
kuyanqa.[i]
37 " 'Juk murunqantaqa juknami
cosechan' niyanqanqa rasunpaypami
kaykan. 38 Tsaynöllami qamkunatapis
kachashqä juk murunqanta cosecha-
yänaykipä. Tsaymi wakinkuna ñakar
muruyanqanta qamkunana qoriyä-
munki".
39 "Imanö kanqätapis Jesúsmi
nimashqa" nir tsay warmi willakup-
tinmi atska Samaria runakuna Jesús-
man criyiyarqan. 40 Tsaymi Jesús kaq-
man chaykur paykunawan quëdananpä
rugayarqan. Tsaynö rugayaptinmi
paykunawan ishkay junaq quëdarqan.
41 Tsaycho willapaptinmi mas ats-
kaq runakuna Jesúsman criyiyarqan.
42 Tsay warmitami niyarqan: "Manami
qam niyämanqallaykipitatsu criyiyä,
tsaypa trokinqa kikïkuna wiyarmi
llapan runakunata salvananpä Cristo
rasunpaypa kanqanta musyayä".

Autoridäpa tsurinta
Jesús alliyätsinqan
Mateo 8.5-13; Lucas 7.1-10

43 Ishkay junaq qoyaskirnami Galile-
aman Jesús kutirqan. 44 Jesús nin-
qannöllami Tayta Diospa profëtanta
markanchöqa manami chaskiyantsu.[†]
45 Tsaynö kaptinpis marka mayinkuna
*Pascua fiestapä Jerusalénman aywar
milagrukunata ruranqanta rikashqa
karmi[†] payta chaskiyarqan.
46 Galileacho kaykarnami Caná
markaman Jesús yapay kutirqan.

[h] **4.35** Poqushqa mikuykunataqa Jesús tinkutsirqan payman criyikuyänanpä listu kaykaq runakunamanmi. [i] **4.36** Murukuqkuna y cosëcha qoriqkunaqa Diospa willakuyninta willakuqkunami kayan. Murukuqkuna willakuptinqa manami criyiyanrätsu. Cosëcha qoriqkuna willakuyaptinnami criyiyan.
[†] **4.44** Mat. 13.57; Mar. 6.4; Luc. 4.24. [†] **4.45** Juan 2.23-24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaychömi yakuta vïnuman ñöpata tikratsirqan.† Capernaúm markachönami reyta yanapaq juk autoridäpa tsurin qeshyaykarqan. 47 Judeapita Galileaman Jesús chanqanta musyaskirmi tsay autoridä rugakuq aywarqan. Chaykurmi wayinman aywaykur antsa qeshyaykaq tsurinta alliyätsinanpä rugakurqan. 48 Jesúsnami nirqan: "Milagru ruranqäta mana rikarqa qamkuna manami criyiyankitsu".

49 Tsay autoridänami nirqan: "Taytay, tsurï manarä wanunqanyaq juklla aywaykulläshun".

50 Tsaynö niptinmi Jesús nirqan: "Wayikipa kutikuy. Tsuriki alliyashqanami".

Jesús ninqanta criyirmi kutikurqan. 51 Capernaúmman chaykaptinnami wätayninkuna taripaykur niyarqan: "¡Taytay, tsuriki alliyashqanami!"

52 Tsaynö niyaptinmi wätayninkunata tapurqan imay höra alliyanqantapis. Tsaymi niyarqan: "Qäyan tardi pullan junaq tikraymi achachaynin illakaskirqan".

53 Tsaynö willayaptinmi tsay runa tantiyarqan Jesús tsay höra "tsuriki alliyashqanami" ninqanta. Tsaymi waynicho kaqkunawan Jesúsman yärakuyarqan.

54 Judeapita Galileaman kutir tsay wamrata alliyätsinqanwanqa ishkay kutinami Galileacho milagruta Jesús rurarqan.

Puriy mana puëdiq runata Betesda estanquicho Jesús alliyätsinqan

5 1 Tsaypitanami Israel runakunapa juk fiestan Jerusaléncho kaptin Jesúspis tsayman aywarqan. 2 Jerusalén yaykunachömi Üsha Punku niyanqan punkucho jatunkaray estanqui kaykan. Hebreo idiömacho tsay estanquipa jutinmi Betesda[j] kaykan. Ñöpankunapami pitsqa alarkuna kaykan. 3 Tsay alarkunachömi atskaq qeshyaqkuna, qaprakuna, weqrukuna y puriyta mana puëdiqkunapis ujuräyarqan. [Paykunami yaku kuyuqta shuyaräyarqan. 4 Tsaychömi ciëlupita *ángel unayta urämur yakuta kuyutsiq. Yakuta kuyutsiptinmi mayqan qeshyaqpis puntata yakuman yaykuq kaq alliyashqana yarqamuq.]

5 Tsaychömi juk runa kimsa chunka puwaq (38) watana qeshyar ujuraykarqan. 6 Tsay runa unaypitana qeshyanqanta musyarmi Jesús nirqan: "¿Alliyayta munankiku?"

7 Niptinnami nirqan: "Awmi taytay, alliyaytami munä. Pïnïpis manami kantsu yakuta ángel kuyutsiptin estanquiman yaykatsimänanpä. Yaykunäpä kaykaptïpis jukmi llalliman".

8 Jesúsnami nirqan: "¡Shäriy! Kirmaykita apakurkur aywakuy".

9 Tsaymi jinan höra kutikaskir kirmanta apakurkur kushishqa aywakurqan. Tsay junaqqa jamay junaqmi karqan. 10 Tsay alliyashqa runata rikarmi Israel autoridäkuna niyarqan: "Jamay junaq kaykaptin ¿imanirtä kirmayki aparishqa puriykanki?"†

11 Tsay runanami nirqan: "Alliyätsimaqnï runami nimashqa kirmäta apakurkur aywakunäpä".

12 Tsaymi tapuyarqan: "¿Pitä tsaynö nishushqayki?"

13 Tapuyaptinpis estanqui kaqpita Jesús aywakushqana kaptinmi rikatsinanpä tarirqannatsu.

14 Tsaypitanami templupa patiuncho tsay alliyätsinqan runawan Jesús tinkuskir nirqan: "Alliyashqana kaykarqa jutsata ama ruraynatsu. Yapay jutsata ruraptikiqa masmi imapis päsashunki".

15 Tsaypitanami tsay runaqa Israel autoridäkunaman aywaykur Jesús alliyätsinqanta willarqan.

---

[j] **5.2** Wakin traduccionkunachöqa *Betzata* niyanmi.
† **4.46** Juan 2.1-11. † **5.10** Neh. 13.19; Jer. 17.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Diospa Tsurin kanqanta Jesús ninqan

16 Jamay junaqcho alliyätsinqanpitami Israel autoridäkuna Jesúspa contran shärir [wanutsiyänanpä] ashiyarqan. 17 Paykunawan tinkuskirnami Jesús nirqan: “Jamay junaq kaptinpis Taytäqa arunmi. Tsaynöllami noqapis arü”.

18 Tsaynö niptinmi Israel autoridäkuna Jesústa wanutsiyta munayarqan. Manami jamay junaqcho runata alliyätsinqallanpitatsu wanutsiyta munayarqan, sinöqa “Diosmi Taytä” niptin Dios tukuykanqanta yarparmi.† 19 Jesúsnami nirqan: “Rasunpaypami nï: Tayta Diospa Tsurin karmi Taytä llapan ruranqanta noqapis rurä. Manami kikïpa munaynilläpitatsu imatapis rurä, sinöqa Taytä ruranqanta rikanqallätami rurä. 20 Taytä kuyamarmi llapan ruranqankunatapis rikatsiman. Mas wakinkunata ruranäpämi tantiyatsimanqa. Tsayta rikarmi masrä espantakuyanki. 21 Tsaynö espantakuyanki wanushqakunata Taytä kawayta qaranqannö noqapis munanqä kaqkunata kawayta qaraptïmi.

22 “Tsaynöpis manami Taytätsu pitapis juzganqa, tsaypa trokinqa noqatami Tsurin kaptï pïmaytapis juzganäpä churamashqa. 23 Tsaynö churamashqa kikinta adorayanqannölla noqatapis llapan runakuna adorayämänanpämi. Tsaymi noqata mana adoramarqa Taytätapis adorayantsu.

24 “Rasunpaypami nï: Willakunqäta wiyar kachamaqnï Taytäman yärakuqkunaqa mana ushakaq kawaytami tariyashqa. Paykunaqa manami infiernuman qaykushqatsu kayanqa, sinöqa wanushqanö kayanqanpitami mushuq kawaytana tariyashqa.

25 “Rasunpaypami nï: Tiempu chämushqanami wanushqanö kaqkuna Diospa Tsurin willakunqanta wiyayänanpä. Willakunqanta chaskikuqkunaqa mana ushakaq kawaytami tariyanqa. 26 Tsaynö kananpämi Tayta Dios munayninta Tsurinta entregashqa. Tsaymi runakunata kawayta qarananpä Tayta Dios munayyuq kanqannö Tsurinpis munayyuq kaykan. 27 Tsaynöllami *Runapa Tsurin kaptin runakunata juzgananpäpis Tayta Dios munayninta entregashqa.

28 “ ‘¿Imanörä tsay kanqa?’ nir ama yarpachakuyaytsu. Tiempu chämunqami llapan wanushqakuna Diospa Tsurinpa vozninta wiyayänanpä. 29 Alli ruraqkuna kawaskamurmi imayyaqpis kawayanqa. Mana alli ruraqkunami itsanqa kawarimurpis infiernuman qaykushqa kayanqa.† 30 Manami kikïpa munaylläpitatsu juzgashä, tsaypa trokinqa kachamaqnï [Taytä] munanqannöllami juzgashä.

Tayta Dios kachamunqanta Jesús tantiyatsinqan

31 “Tayta Dios kachamanqanta kikïpa yarpaylläpita niptïqa manami criyiyämankimantsu. 32 Manami noqallatsu musyaykätsï, sinöqa kikin Tayta Diosmi noqapita musyaykätsiyäshunki. Pay musyatsiyäshunqaykiqa llapanpis rasun kaqllami.

33 “Bautizaq Juanman tapukuq kachayaptiki paypis rasun kaqtami noqapä willayäshurqayki.† 34 Manami runa willamaptinrätsu Tayta Dios kachamanqanta musyä, sinöqa Taytä musyatsimaptinmi. Tayta Dios kachamanqanta criyir salvakuyänaykipämi noqapita Juan willakunqanta yarpaykätsï. 35 Juanqa imayka tsariykaq aktsinömi karqan. Willakunqanta wiyarmi juk rätulla kushikuyarqayki.

36 “Tayta Dios kachamanqantaqa manami Juan willakunqanta wiyallartsu runakuna tantiyayan, sinöqa

†**5.18** Juan 10.30-38. †**5.29** Dan. 12.2. †**5.33** Juan 1.19-27; 3.27-30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

milagru ruranqäkunata rikar y yachatsinqäkunata wiyarmi tantiyayan. Taytä nimanqallantami llapantapis rurä. 37 Tsaynöpami kikin Tayta Dios mana parlapäyäshurnikipis y mana yuripäyäshurnikipis noqata kachamanqanta musyaykätsiyäshunki. 38 Tsaynö musyatsiyäshuptikipis noqaman mana yärakamurqa Tayta Diospa palabrantapis manami criyiyankitsu.

Runakuna mana chaskikuyanqanpita Jesús parlanqan

39 "Qamkunaqa *mana ushakaq kawayta tariyänaykipä kanqanta yarparmi Tayta Diospa palabranta liyir yachakuyanki. Tsaynö yachakurpis manami tantiyayankitsu tsay qellqaranqankuna noqapä parlanqanta.[k] 40 Tsaynö parlaptinpis manami chaskikayämankitsu. Chaskikamarmi itsanqa mana ushakaq kawayta tariyankiman.

41 "Noqaqa manami qamkuna alabayämänaykita munätsu. 42 Musyämi Tayta Diosta rasunpaypa mana kuyayanqaykita. 43 Taytäpa jutincho shamushqa kaptïpis chaskikamayta manami munayankitsu. Kikinpa munayllanpita shamuq runakunatami itsanqa juklla chaskiyanki. 44 Qamkunaqa runa mayikikunawan alli kawayänallaykipämi yarpachakuyanki. Manami Tayta Dioswan alli kawayänaykipäqa yarpachakuyankitsu. Tsaynö kaykarqa ¿imanöpatä criyiyämankiman?

45 "Ama yarpäyaytsu Tayta Diospa ñöpancho shimpinäpä kanqanta. Moisésman yärakuyaptiki paymi shimpiyäshunki. 46 Moisés qellqanqankunaqa noqapämi parlaykan. Tsaymi pay qellqanqankunata criyirqa noqa ninqäkunatapis criyiyankiman. 47 Pay qellqanqankunata mana criyirmi noqa ninqäkunatapis criyiyankitsu".

Pitsqa waranqa runakuna mikuyanqan

Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17

6 1 Tsaypitanami Galilea qochapa wak tsimpanman Jesús tsimparqan. Tsay qochatami Tiberias niyan. 2 Qeshyaykaqkunata alliyätsinqanta rikarmi atskaq runakuna Jesúspa qepanta aywayarqan. 3 Qocha tsimpanchönami jirkanninman aywaykur discïpulunkunawan jamaskiyarqan. 4 Tsay junaqkuna Israel runakunapa *Pascua fiestankuna chaykämurqannami. 5 Paykuna kayanqanman atskaq runakuna chäyanqanta rikarmi Felipita Jesús nirqan: "Kaytsika runakunapä ¿maypitatä mikuyta rantimushun?"

6 Tsaynö nirqan "Felipe mä ima nimänäshi" nirmi. Jesúsqa musyarqannami imata ruranapä kanqantapis. 7 Felipinami nirqan: "Ishkay pachak (200) junaq arur gänanqantsikwan rantimushqapis manami ichik ichiklla mikurkuyänanpäpis aypanqatsu".

8 Tsaynö niptinmi Jesúspa discïpulun Andrés nirqan (Andrésqa Simón Pedrupa wawqinmi karqan): 9 "Kaycho juk wamrapami pitsqa cebäda tantan y ishkay pescädun kaykäpun. Tsayllaqa manami llapan runakunapä aypanqatsu".

10 Niptinmi discïpulunkunata Jesús nirqan: "Llapan runakunata jamatsiyay". Tsaymi tsampakunaman runakuna jamakuyarqan. Pitsqa waranqanömi (5,000) runakuna kayarqan. 11 Tsay pitsqa tantata Jesús aptarkurnami Tayta Diosta mañakur agradëcikurqan. Nirkurnami jamaraykaq runakunata [discïpulunkuna] aypuyarqan. Tsaynöllami pescädutapis aypuyarqan. Aypuyaptinmi llapanpis pacha junta mikuyarqan.

[k] **5.39** O *Tayta Diospa palabrancho mana ushakaq kawayta tariyänaykipä kanqanta yarparqa paypa palabranta yachakuyay. Paypa palabranqa noqapämi qellqaraykan.*

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Runakuna mikuskiyaptinnami
discïpulunkunata nirqan: “Katuyan-
qankunata llapanta qoriyämuy. Ama
imatapis ujütsishuntsu”.
13 Tsaynö niptinmi pitsqa cebäda tan-
tallapita sobraq kaqta chunka ishkay
canasta juntata qoriyarqan. 14 Tsay
milagru ruranqanta rikaykurmi runa-
kuna niyarqan: “¡Kay runaqa Tayta
Dios kachamunanpä kaq profëtami
kaykan!”†
15 Tsaynö nirmi mandaqnin rey
kananpä imaykanöpapis churayta
munayarqan. Tsayta tantiyaskirmi jir-
kapa Jesús japallan aywakurqan.

Yaku jananpa Jesús purinqan

Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52

16 Patsa tsakaykaptinnami Jesúspa
discïpulunkuna qocha kuchunman kuti-
yarqan. 17 Patsa tsakanqanyaqpis Jesús
mana kutimuptinmi *büquiman yarkur-
kur Capernaúm markaman aywayar-
qan. 18 Aywaykäyaptinmi pasaypa way-
raptin yaku pulchaqyar qallaykurqan.
19 Tsaypita juk lëwatanö aywaykarnami
Jesústa rikaskiyarqan yaku jananpa
paykuna kaqman aywaykaqta. Tsayta
rikaykurmi pasaypa mantsakäyar-
qan. 20 Tsaymi Jesús nirqan: “¡Noqami
kaykä! ¡Ama mantsayämaytsu!”
21 Tsaymi Jesús witsänanpä büquita
ichitsiyarqan. Tsaypitaqa rasllanami
qocha kuchunman chäyarqan.

Imayyaqpis kawatsikuq tanta kanqanta Jesús ninqan

22 Warayninnami quëdaq runakuna
tantiyayarqan tsaycho kaykaq jukllay-
lla *büquiwan discïpulunkuna aywa-
kuyanqanta. Tsaynöllami paykunawan
Jesús mana aywanqanta tantiyayar-
qan. 23 Tsaynö kaykäyaptinmi Tiberias
markapita büquikuna chäyarqan Señor
Jesús tantata qaranqan cercanman.
24 Jesústapis ni discïpulunkunatapis
mana tarirmi tsay büquikunawan
Jesústa ashirnin Capernaúm marka-
man aywayarqan.
25 Capernaúmcho tariskirmi tapuyar-
qan: “*Rabí, ¿imaytä kayman sha-
mushqayki?”
26 Jesúsnami nirqan: “Rasunpaypami
nï: Manami qamkunaqa milagruku-
nata rikartsu ashiykäyämanki, sinöqa
pacha junta mikuyanqaykillapitami.
27 Pachallaykipä aruyänaykipa tro-
kinqa imayyaqpis kawatsikuq mikuyta
tariyänaykipä aruyay. Tsay mikuytaqa
*Runapa Tsurinmi qarayäshunki. Tsay-
pämi Tayta Dios kachamushqa”.
28 Tsaynami tapuyarqan: “Tayta
Diospa aruynincho aruyänäpä ¿ima-
tatä rurayäman?”
29 Jesúsnami nirqan: “Tayta Diospa
aruyninqa kachamunqanman yäraku-
yanqaykimi”.
30 Tsaynö niptinmi niyarqan: “Tayta
Dios kachamushunqaykita criyiyänäpä
mä juk milagruta ruramuy. 31 Unay
castantsikkunaqa tsunyaq jirkacho
*manátami mikuyarqan. Tayta Diospa
palabranchöpis kaynömi qellqaraykan:
‘Ciëlupita tantatami mikuyänanpä
kamariparqan’ ”.†
32 Jesúsnami nirqan: “Rasunpaypami
nï: Manami Moiséstsu ciëlupita tantata
qararqan, sinöqa Taytämi. Paymi cië-
lupita rasunpaypa kawatsikuq tantata
qarayäshunki. 33 Tsay tantaqa ciëlupita
shamuq runami. Payqa pïmaytapis
*mana ushakaq kawaytami qaranqa”.
34 Runakunanami niyarqan: “Taytay,
tsay tantata imaypis kamaripaykayä-
llämay”.
35 Jesúsnami nirqan: “Noqami kawa-
tsikuq tanta kaykä. Noqata chaskika-
maq kaqqa imaypis manami malla-
qanqatsu ni yakunanqatsu. 36 Ninqänö-
llami rikaykämarpis criyiyämankitsu.
37 “Taytä qomanqan runakunaqa
llapanmi chaskiyäman. Noqata

†**6.14** Deut. 18.15-18. †**6.31** Éxo. 16.4, 15; Sal. 78.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chaskikamaq kaqkunataqa manami pitapis qarqushätsu. 38 Manami kikï munanqäta ruranäpätsu ciëlupita shamushqä, sinöqa kachamaqnï munanqanta ruranäpämi. 39 Kachamaqnï [Taytä] manami munantsu qomanqan runakunata ni jukllayllatapis oqranäta, sinöqa llapantapis juiciu finalcho kawatsimunätami munan. 40 Payqa munan llapanpis Tsurinman criyiqkuna mana ushakaq kawayta tariyänantami. Paykunataqa juiciu finalchömi kawatsimushä".

41 "Noqaqa ciëlupita shamuq tantami kaykä" niptinmi tsaycho kaykaq Israel runakuna Jesústa manakaqman churar 42 niyarqan: "Kay runaqa ¿manaku Josépa tsurin Jesús? Musyantsikmi maman taytan pï kanqantapis. ¿Imanirtä payqa 'ciëlupitami shamushqä' nikämantsik?"

43 Jesúsnami nirqan: "Manakaqman ama churayämaytsu. 44 Kachamaqnï Taytä mana tantiyatsiptinqa manami pipis chaskikamanmantsu. Chaskikamaqkunataqa juiciu finalchömi kawatsimushä. 45 Profëtakuna qellqayanqanchöpis kaynömi nin: 'Llapan runakunatami kikï yachatsishä'.† Tsaynöllami Tayta Dios tantiyatsinqanta chaskikuq kaqkunaqa llapanpis chaskikayäman. 46 Tayta Diosta manami pipis rikashqatsu. Diospita shamuq runallami paytaqa rikashqa. 47 Rasunpaypami nï: Noqaman criyikamuqkunaqa mana ushakaq kawaytami tariyanqa.

48 "Noqami kawatsikuq tanta kaykä. 49 Unay castaykikuna tsunyaq jirkacho manáta mikurpis wanuyarqanmi. 50 Ciëlupita shamuq tantata mikuqkunami itsanqa wanuyanqatsu. 51 Noqami ciëlupita shamuq kawaykaq tanta kaykä. Pipis kay tantata mikurqa mana ushakaq kawaytami tarinqa. Kay tantaqa kikïpa cuerpümi. Runakuna mana ushakaq kawayta tariyänanpämi cuerpüta sacrificiutanö Tayta Diosman entregashä".

52 Israel runakunanami kikinkunapura niyarqan: "¿Imanöpatä kay runa aytsanta mikutsimäshun?"

53 Jesúsnami nirqan: "Rasunpaypami nï: Runapa Tsurinpa aytsanta mana mikurqa y yawarninta mana upurqa manami mana ushakaq kawayta tariyankitsu. 54 Aytsäta mikur y yawarnïta upurmi itsanqa mana ushakaq kawayta tariyanki. Noqami juiciu finalchöpis kawaritsiyämushayki. 55 Noqapa aytsäqa rasunpaypa kaq mikuymi y yawarnïpis rasunpaypa kaq yakumi. 56 Aytsäta mikuq kaqqa y yawarnïta upuq kaqqa noqawan jukllayllanömi kanqa y noqapis paywan jukllayllanömi kashä.

57 "Noqa kawä kachamaqnï y imayyaqpis kawaq Taytä kawayta qaramaptinmi. Taytäpita kawayta chaskinqänöllami aytsäta mikuq kaqkunapis noqapitarä kawayta chaskiyanqa. 58 Ciëlupita shamuq tantami noqaqa kaykä. Tsay tantaqa manami unay castaykikuna manáta mikuyanqannötsu. Manáta mikurpis paykunaqa wanuyarqanmi. Kay tantata mikuq kaqmi itsanqa imayyaqpis kawanqa".

59 Jesús tsaynö yachatsirqan Capernaúmcho kaykaq *sinagögachömi.

Jesús yachatsinqankuna mana ushakaq kawayta qaramänantsikpä kanqan

60 Tsaynö yachatsinqanta wiyarmi Jesúspa atskaq discïpulunkuna niyarqan: "Pay yachatsinqankunaqa aja tantiyaymi. Tsaynö parlaptinqa ¿pirä payta criyinqa?"

61 Tsaynö niyanqanta tantiyaskirmi Jesús nirqan: "¿Yachatsinqäpitaku ajanäyanki? 62 Tsaynö ajanarqa ¿ima niyankimanrä *Runapa Tsurin

† **6.45** Isa. 54.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ciëluman kutiykaqta rikar? 63 Manami pipis kikillanpitatsu *mana ushakaq kawayta tarin, tsaypa trokinqa Espïritupitarämi. Noqa yachatsinqäqa Espíritu Santupita karmi mana ushakaq kawayta qarayäshunaykipä kaykan. 64 Tsaynö kaptinpis wakikikunaqa ninqäkunata manami criyiyankitsu".

Jesús tsaynö nirqan mayqan runakuna payta mana chaskiyanqanta musyarmi. Tsaytaqa qallaykunanpitami musyarqan. Tsaynöllami mayqan discïpulun rantikunanpä kanqantapis musyarqan.

65 Jesúsnami nirqan: "Wakikikuna mana criyiyanqaykita musyarmi nishqä: 'Taytä mana tantiyatsiptinqa manami pipis chaskikamanmantsu' ".

66 Jesús ninqanta wiyaykurmi atskaq discïpulunkuna payta jaqiskir aywakuyarqan. 67 Tsaymi chunka ishkay akranqan discïpulunkunata Jesús tapurqan: "¿Qamkunapis aywakuytaku munaykäyanki?"

68 Tsaynö niptinmi Simón Pedro nirqan: "Taytay, qampita mas jukqa manami pipis qatiräyänäpä kantsu. Ninqaykikunaqa mana ushakaq kawayta tariyänäpämi kaykan. 69 Noqakunaqa qammanmi criyiyä. Qamqa Tayta Dios kachamunqan *santu runami kanki[l]".[†]

70 Jesúsnami nirqan: "¿Manaku chunka ishkay discïpulükuna kayänaykipä akrashqä? Tsaynö kaptinpis jukqa diablupa munayninchömi kaykan".

71 Jesús tsaynö nirqan Simónpa tsurin Judas Iscariotipämi. Payqa apostolnin karpis Jesústa wanutsiyänanpämi rantikurqan.

Wawqinkunapis Jesúsman mana criyiyanqan

7 1 Tsaypitanami Galileacho kaykaq markakunapa Jesús purirqan. Israel autoridäkuna wanutsiyta munayaptinmi Judea provinciaman aywayta munarqantsu.

2 Israel runakunapa *Ramäda fiestanpä[†] wallkallana pishiykaptinmi 3 wawqinkuna Jesústa niyarqan: "Milagru ruranqaykita discïpuluykikuna rikayänanpä Judeaman ayway. 4 Reqishqa kayta munarqa manami kayllachötsu milagruta rurankiman, sinöqa llapan runakuna rikayänanpä ruray".

5 Jesúspa wawqinkuna payman mana criyirmi tsaynö niyarqan.

6 Tsaymi wawqinkunata Jesús nirqan: "Noqa aywanäpä manami hörä chämunrätsu. Qamkunami itsanqa imay hörapis aywayankiman. 7 Qamkunataqa runakuna manami chikiyäshunkitsu. Noqatami itsanqa jutsayuq kayanqanta niptï chikiyäman. 8 Tsay fiestamanqa qamkunalla aywayay. Noqa aywanäpä manami hörä chämunrätsu".

9 Tsaynö nirmi Galileacho Jesús quëdakurqan.

Ramäda fiestaman Jesús aywanqan

10 *Ramäda fiestaman wawqinkuna aywaskiyaptinnami Jesúspis pakayllapa aywarqan. 11 Fiestacho Jesústa ashirpis mana tarirmi Israel autoridäkuna niyarqan: "¿Maychörä tsay runa kaykan?"

12 Jerusaléncho qorikaq wakin runakunami niyarqan: "Jesúsqa alli runami".

Wakinnami niyarqan: "Llutantami yachatsikun".

13 Israel autoridäkunata mantsarmi kikinkunapura tsaynö parlayarqan.

14 Pullan fiestacho kaykäyaptinnami templupa patiunman yaykur Jesús yachatsir qallaykurqan.

---

[l] **6.69** Wakin qepa kaq griego copiakunaqa niyan: "Qamqa kawaykaq Tayta Diospa Tsurin Cristumi kaykanki".

[†] **6.68-69** Mat. 16.16; Mar. 8.29; Luc. 9.20. [†] **7.2** Lev. 23.34; Deut. 16.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Yachatsinqanta musyaskirmi Israel
runakuna almirakur niyarqan: “Ley
yachatsikuqkunawanpis mana puriy-
karqa ¿imanöpatä kay runa tsayläya
yachaykun?”
16 Tsaynö niyaptinmi Jesús nirqan:
“Yachatsinqäqa manami yarpaylläpita-
tsu, sinöqa kachamaqnï Tayta Diospi-
tami. 17 Pipis Tayta Dios munanqanta
rurayta munarqa yachatsinqäkuna
Diospita kanqanta o yarpaylläpita kan-
qanta tantiyakunqami.
18 “Kikinpa yarpayllanpita yachatsiq-
kunaqa alabashqa kayta munallarmi
yachatsiyan. Noqami itsanqa kacha-
maqnï Tayta Dios alabashqa kananpä
rasun kaqllata yachatsï. 19 Qamkunaqa
*Moisés qellqanqan leykunata chaskir-
pis manami mayqaykipis cumpliyanki-
tsu. ¿Imanirtä wanutsimayta munay-
käyanki?”
20 Runakunanami niyarqan: “¿Pitä
wanutsiyta munaykäshunki? ¡Qamtaqa
*supaymi löcuyaykätsishunki!”
21 Jesúsnami nirqan: “Jamay junaq-
cho milagruta ruranqäpitami† qamku-
naqa ajanashqa kaykäyanki. 22 Tan-
tiyakuyay. Ollqu wamrata *señala-
nantsikpämi Moisés yachatsirqan.†
(Moisés yachatsiptinpis tsay costumbri
Abrahampita patsami karqan.)† Moisés
qellqanqankunata cumplir ¿manaku
jamay junaq kaptinpis ollqu wamrata
señalayanki? 23 Ollqu wamraykikunata
jamay junaq kaykaptinpis señalay-
karqa ¿imanirtä ajanashqa kaykäyanki
qeshyaykaq runata jamay junaqcho
alliyätsinqäpita?† 24 Shumaq mana
tantiyarqa ama llutanta parlayaytsu.
Shumaq tantiyaykurrä parlayay”.

Maypita kanqantapis Jesús willakunqan

25 Tsaymi Jerusaléncho taq wakin
runakuna niyarqan: “¿Manaku kay
runataqa wanutsiyänanpä ashiykäyan?
26 Llapanpa ñöpancho yachatsiptinpis
¿imanirtä ni pipis imatapis nintsu?
¿Tayta Dios kachamunqan Cristo kan-
qantatsurä mandaqkunapis yarpaykä-
yan? 27 Tsaynö kaptinpis noqantsikqa
may markapita kanqantapis mus-
yantsikmi. Tayta Dios kachamunqan
Cristo shamuptinqa maypita kanqanta-
pis manami pipis musyanqatsu”.
28 Tsaynö parlayanqanta musyarmi
templupa patiuncho yachaykätsir
jinchi Jesús nirqan: “Pï kanqäta
reqiyämaptikipis y maypita sha-
munqäta musyayaptikipis manami
kikïpa munaylläpitatsu shamushqä,
sinöqa Tayta Dios kachamaptinmi
shamushqä. Paytaqa manami reqiyan-
kitsu. 29 Pay kachamashqa kaptinmi
noqaqa reqï”.
30 Tsaynö niptinmi autoridäkuna
Jesústa prësu tsariyta munayar-
qan. Tsaynö kaptinpis höran manarä
kaptinmi tsariyarqantsu. 31 Atskaq
runakunami payman criyir niyarqan:
“Tayta Dios kachamunqan Cristo sha-
mur kay runa milagruta ruranqanpita
¿mastatsurä ruranqa?”

Fariseukuna Jesústa prësu tsariyämunanpä kachayanqan

32 Jesúspä parlaykäyanqanta wiyas-
kirmi mandaq sacerdötikunawan
*fariseukuna Jesústa prësu tsariyä-
munanpä templu täpaq wardiakunata
kachayarqan. 33 Manarä chäyaptinmi
Jesús nirqan: “Wallkallanami qamku-
nawan kashä. Kachamaqnï kaqman-
nami aywakushä. 34 Noqa aywanqä
kaqmanqa manami aywayta kamä-
pakuyankitsu. Ashiyämarpis manami
tariyämankitsu”.
35 Jesús tsaynö niptinmi Israel auto-
ridäkuna kikinpura parlar niyarqan:
“Mana tarinantsikpäqa ¿mayparä
aywanqa? ¿Juklä nacioncho taq marka
mayintsikkunamantsurä yachatsiq

†**7.21** Juan 5.1-9. †**7.22a** Lev. 12.3. †**7.22b** Gén. 17.10. †**7.23** Juan 5.9-10, 16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywanqa? Tsaychöqa capazchi griego runakunatapis yachatsinqa. 36 ¿Imanirtä 'ashirpis manami tariyämankitsu' nimantsik? ¿Imanirtä 'aywanqäman manami chayta kamäpakuyankitsu' nimantsik?"

Kawatsikuq yakupä ninqan

37 *Ramäda fiesta diya junaqmi† llapan runakuna wiyayänanpä Jesús jinchi nirqan: "Pipis yakunaq kaqqa noqaman shamur uputsun.† 38 Tayta Diospa palabran ninqannömi noqaman yärakamuqkunapa shonqunpita kawatsikuq yaku mayunörä pashtamunqa".

39 Tsaynö nirmi Jesús tantiyatsirqan payman yärakuqkuna Espíritu Santuta chaskiyänanpä kanqanta. Tsay witsanqa Espíritu Santu manarämi shamurqanrätsu. Gloriaman Jesús kutiskiptinrämi shamurqan.

Runakuna rakikäyanqan

40 Jesús tsaynö ninqanta wiyaskirmi wakin runakuna niyarqan: "Moisés ninqannö shamunanpä kaq profëtami payqa kaykan".†

41 Wakin runakunami niyarqan: "Payqa Tayta Dios kachamunqan Cristumi".

Wakin kaqnami niyarqan: "¿Imanöpatä Galileapitaqa Cristo shamunman? 42 Tayta Diospa palabranmi nin rey David castapita Cristo kananpä kanqanta.† Tsaynöllami nin David tanqan Belénchörä yurinanpä kanqanta".†

43 Tsaynö nirmi Jesús janan rakikäyarqan. 44 Wakinkuna prësu tsariyta munarpis manami mayqanpis tsariyarqantsu.

Israel autoridäkuna mana criyiyanqan

45 Tsaypitanami mandaq sacerdötikunawan *fariseukuna kaykäyanqan kaqman templu täpaq wardiakuna kutiyarqan. Chaykuyaptinnami niyarqan: "¿Imanirtä Jesústa prësu apayämushqaykitsu?"

46 Wardiakunanami niyarqan: "¡Pay parlanqannöqa manami pipis parlantsu!"

47 Tsaynö niyaptinmi fariseukuna niyarqan: "¿Qamkunatapis engañaskiyäshushqaykiku? 48 Tsay runataqa manami mayqan autoridäkunapis ni fariseukunapis criyiyantsu. 49 *Moisés qellqanqan leykunata mana yachaq runakunallami paytaqa criyiyan. ¡Tsay runakunaqa maldicionashqami kayan!"

50 Tsaynö niyaptinmi Jesúsman aywaq fariseo Nicodemo† nirqan: 51 "Leynintsikkuna ninqannö pitapis juzganantsikpäqa kikin parlanqantarä puntata wiyashun y ruranqankunatarä shumaq musyashun".

52 Tsaymi fariseukuna niyarqan: "¿Qampis janan shärinaykipä paypa marka mayinku kanki? Tayta Diospa palabranta shumaq liyiy. ¡Manami imaypis nimantsiktsu Galileapita profëta kanqanta!"

53 [Tsaypitanami wayinkunapana llapan kutikuyarqan.

Adulteriu jutsacho kaykaq warmita Jesús perdonanqan

8 1 Jesúsnami Olivos jirkanman aywakurqan. 2 Tsaypita waraynin tuta templupa patiunman kutiptinmi llapan runakuna pay kaqman qorikäyarqan. Tsaycho Jesús jamaykur yachaykätsiptinmi 3 ley yachatsikuqkunawan *fariseukuna juk warmita apayarqan. Tsay warmitami tariyarqan runanta qanratar juk runawan kakuykaqta. Runakunapa ñöpanman chaykatsirmi 4 Jesústa tapur niyarqan: "*Rabí, kay warmitami tariyashqä

†**7.37a** Lev. 23.36; Núm. 29.35. †**7.37b** Juan 4.13-14. †**7.40** Deut. 18.15, 18. †**7.42a** 2Sam. 7.12-13; Sal. 89.3-4; 132.11-12. †**7.42b** Miq. 5.2. †**7.50** Juan 3.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runanta qanratar juk runawan kakuykaqta. 5 Moisés qellqanqanchömi nimantsik tsaynö warmikunataqa saqmaypa wanutsinantsikpä.† Qamqa ¿ima ninkitä?"

6 Jesústa tsaynö tapuyarqan llutanta parlatsir acusayänanpämi.[m] Tsayta musyarmi Jesús unchukuykur dëdunwan patsacho qellqarqan. 7 Kutin kutin tapuyaptinnami ichirkur Jesús nirqan: "Mayqaykipis jutsaynaq karqa kay warmita saqmar qallaykuyay".

8 Tsaynö nirkurmi yapay unchuykur patsacho qellqarqan.

9 Tsaynö ninqanta wiyaykurmi[n] awkinkunapita qallaykur llapanpis juk juklla yarqur aywakuyarqan. Tsaymi tsay warmillana Jesúspa ñöpancho quëdaskirqan. 10 Jesúsnami ichirkur tsay warmita nirqan: "¿Maytä apayämushuqnikikuna? ¿Manaku ni jukllayllapis saqmayäshushqayki?"

11 Warminami nirqan: "Taytay, manami mayqanpis saqmayämashqatsu".

Jesúsnami nirqan: "Noqapis manami saqmashqa kanaykita munätsu. Kananqa wayikipana aywakuy. Itsanqa amana jutsata rurankinatsu".]

Pïmaypäpis Jesús aktsi kanqan

12 Tsaypitanami runakunata Jesús nirqan: "Noqami kay patsacho aktsi kaykä.[o] † Tsaymi ninqäta wiyakuqkuna tsakaycho kawayänanpa trokinqa kawatsikuq aktsichöna kawayanqa".

13 *Fariseukunanami niyarqan: "Tsaynö nirqa kikikipa yarpayllaykitami nikanki. Tsaymi ninqaykita criyiyätsu".†

14 Jesúsnami nirqan: "Kikïpa yarpaylläpita niptïpis ninqäkunaqa rasun kaqmi kaykan. Noqa musyämi maypita shamunqäta y maypa aywanäpä kanqanta. Qamkunaqa tsayta manami musyayankitsu. 15 Qamkunaqa yarpayllaykikunapitami juzgayämanki. Noqaqa manami qamkunanötsu pitapis juzgä. 16 Kachamaqnï Taytä noqawan imaypis kaptinmi pitapis juzgarqa rasun kaqcho juzgä. 17 Leynikikunachömi nin: 'Ishkay testïgukuna tsayllata niyaptinqa rasun kaqtami musyantsik'.† 18 Tsay ninqannöllami kachamaqnï Taytä juk testïgu y jukaq testïgunami noqa kaykä".

19 Tsaynö niptinmi tapuyarqan: "¿Maychötä taytayki kaykan?"

Tsaymi Jesús nirqan: "Qamkuna manami Taytä pï kanqanta ni noqa pï kanqäta musyayankitsu. Pï kanqäta musyarqa Taytä pï kanqantapis musyayankimanmi".

20 Jesús tsaynö nirqan templupa patiuncho ofrenda qorikuyänan kaqcho yachatsirmi. Tsaycho yachatsiptinpis höran manarä chämuptinmi mayqanpis prësu tsariyarqantsu.

Ciëlupita kanqanta Jesús ninqan

21 Tsaypitanami Jesús nirqan: "Noqaqa aywakushänami. Aywakuptï ashiyämarpis manami tariyämankitsu. Noqa aywanqä kaqmanqa manami aywayta kamäpakuyankitsu. Tsaypa trokinqa jutsallaykikunachömi wanuyanki".

22 Israel runakunanami niyarqan: "¿Imanirtä pay kanqan kaqman mana chänantsikpä kanqanta nikämantsik? ¿Kikintsurä wanutsikuyta yarpan?"

---

[m] **8.6** Roma autoridäkunaqa manami munayarqantsu Israel runakuna pitapis wanutsiyänanta. Tsaymi: "Moisés qellqanqancho ninqannö saqmashun" niptinqa Jesústa prësu tsariyanman karqan. "Ama saqmashuntsu" niptinqa ley yachatsikuqkunawan fariseukunami: "¿Imanirtä Moisés qellqanqanta cäsukunkitsu?" niyanman karqan. [n] **8.9** Wakin qepa kaq griego copiakunachöqa *jutsayuq kayanqanta tantiyakurnin* nirmi yapayashqa. [o] **8.12** Aktsi kanqanta nirqa runakunata salvaq kanqanta y Dios munanqannö kawananpä tantiyatsiq kanqantami Jesús nirqan. † **8.5** Lev. 20.10; Deut. 22.22-24. † **8.12** Sal. 27.1; 119.105; Prov. 6.23; Isa. 49.6; Juan 9.5. † **8.13** Juan 5.31. † **8.17** Deut. 19.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Jesúsnami nirqan: “Qamkunaqa
kay patsacho yuriqllami kayanki.
Noqami itsanqa ciëlupita shamushqä.
24 ‘NOQAMI KÄ’[p] nikaptïpis mana criyi-
marqa jutsaykikunachömi wanuyanki.
Tsaymi nishqä jutsaykikunallacho
wanuyänaykipä kanqanta”.
25 Tsaynö niptinmi tapuyarqan:
“Qamqa ¿pitä kanki?”
Jesúsnami nirqan: “Unaypita patsa-
nami pï kanqätapis willashqä. 26 Jutsay-
kikunata shimpinäpä atskarämi kay-
kan. Noqaqa kachamaqnï nimanqallan-
tami qamkunata willaykä. Pay niman-
qankunaqa llapanpis rasun kaqllami”.
27 Jesús tsaynö niptinpis Tayta
Diospä parlaykanqanta manami tan-
tiyayarqantsu. 28 Jesúsnami nirqan:
“*Runapa Tsurinta shäritsirrämi[q] pï
kanqätapis tantiyayanki. Tsayrämi
munanqalläta imatapis mana ruran-
qäta tantiyayanki. Willakurpis Taytä
nimanqannöllami willakü. 29 Kacha-
maqnïqa noqawanmi imaypis kaykan.
Pay munanqanta imaypis ruraptïmi
kikillätaqa jaqimantsu”.
30 Jesús tsaynö niptinmi payman ats-
kaq criyiyarqan.

Libri kanantsikpä Jesús ninqan

31 Tsaypitanami payman criyiq Israel
runakunata Jesús nirqan: “Yachatsin-
qänölla kawarqa rasunpaypami dis-
cïpulükuna kayanki. 32 Tsaymi rasun-
paypa kaqta tantiyar librina kayanki”.
33 Tsaynö niptinmi niyarqan: “¿Ima-
nirtä librina kayänäpä kanqanta
niyämanki? Noqakunaqa Abrahampita
aywaraqkunami kayä. Manami imay-
pis jukpa wätaynintsu kayashqä”.[†]
34 Jesúsnami nirqan: “Rasunpay-
pami nï: Pipis jutsallacho kawarqa
jutsa ruraypa wätayninmi kaykan.
35 Wätayqa manami patronpa tsu-
rintsu, sinöqa wätayllami. Patronpa
tsurinmi itsanqa taytanpa kaqta ima-
tapis rurananpä munayyuq kaykan.
36 Tsaymi wätay kayanqaykipita Tayta
Diospa Tsurin jipiyäshuptiki rasun-
paypa librina kayanki.[†]
37 “Musyämi Abrahampita aywaraq
kayanqaykita. Abrahampita aywaraq
kaykarpis ninqäkunata mana cri-
yirmi wanutsimayta munaykäyanki.
38 Noqaqa Taytäpa ñöpancho rikan-
qäkunatami willaykä. Qamkunapis
taytayki yachatsiyäshunqaykitami
ruraykäyanki”.

Diablupa wamran kayanqan

39 Tsaymi niyarqan: “Noqakunapa
taytäkunaqa Abrahammi”.
Jesúsnami nirqan: “Taytaykikuna
rasunpaypa Abraham kaptinqa pay
kawanqannömi kawayankiman.
40 Qamkunaqa Tayta Dios niman-
qankunata willaptïmi wanutsimayta
munaykäyanki. Abrahamqa manami
imaypis Tayta Diospa willakuqninta
wanutsiyta yarparqantsu. 41 Qamku-
naqa taytaykikuna ruranqannömi
ruraykäyanki”.
Paykunanami niyarqan: “Noqaku-
naqa manami wachapakuytsu kayä.
Tayta Diosmi noqakunapa Taytäqa”.
42 Jesúsnami nirqan: “Tayta Dios
rasunpaypa Taytayki kaptinqa kuya-
yämankimanmi. Noqaqa Tayta Dios-
pitami kay patsaman shamushqä.
Manami kikïpa munaylläpitatsu sha-
mushqä, sinöqa Taytämi kachamashqa.
43 ¿Imanirtä ninqäkunata tantiyayä-
mankitsu? Ninqäkunaman criyiyta
mana munarmi tsaynö kaykäyanki.

---

[p] **8.24** *Noqami Kä* nirqa Jesucristo tantiyatsirqan kikin Dios kanqantami. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Éxo. 3.14; Juan 10.30-33. [q] **8.28** Runapa Tsurinta shäritsiyänanpä nirqa kikinta cruzcho wanutsiyänanpä kanqantami nirqan. Tsaynöllami wanunqanpita kawarimuptin payta adorayänanpä kanqanta nirqan.
[†] **8.33** Mat. 3.9; Luc. 3.8. [†] **8.36** Gál. 5.1, 13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

44 "Qamkunapa taytaykiqa diablumi. Tsaymi pay munanqanta imatapis rurayanki. Payqa unaypita patsami wanutsikuq kaykan. Llulla karmi imaypis rasun kaqta parlantsu. Tsaymi pipis llullakurqa paynö llullakuq kaykan. 45 Rasun kaqta parlaptïpis noqataqa manami criyiyämankitsu.
46 "Jutsayuq kaptïqa mayqaykipis mä shimpiyämay. Rasun kaqta willaykaptïqa ¿imanirtä criyiyämankitsu? 47 Tayta Diospa wamran karqa pay ninqantami cäsukuyankiman. Diospa wamran mana karmi cäsukuyankitsu".

Abraham manarä yuriptinpis Jesús kanqan

48 Tsaynö niptinmi Israel runakuna niyarqan: "¡Qamqa *Samaria runakunanömi llutanta parlanki! ¡Qamchöqa *supaymi kaykan!"
49 Jesúsnami nirqan: "Noqachöqa manami ima supaypis kantsu. Noqaqa Taytätami respitä. Qamkunaqa manami respitayämankitsu. 50 Noqaqa manami runakuna alabayämänantatsu munä, tsaypa trokinqa llapan runakunata juzgaq Tayta Dios alabamänantami. 51 Rasunpaypami nï: Ninqäkunaman criyiqkunaqa manami imaypis wanuyanqatsu".
52 Israel runakunanami niyarqan: "Kananmi itsanqa qamcho supay kanqanta rasunpaypa musyayä. Abraham y profëtakunapis llapanmi wanuyarqan. Tsaynö kaptinpis qamqa nikanki: 'Ninqäkunaman criyiqkunaqa manami imaypis wanuyanqatsu'. 53 Qamqa ¿Abrahampita mastsurä kaykanki? Abraham y profëtakunapis wanushqa kaykaptinqa ¿pï kanqaykitatä yarpanki?"
54 Tsaymi Jesús nirqan: "Niyanqaykinö alabakuptïqa parlanqäkunapis manami imapä välinmantsu. Taytämi noqata alliman churamanqa. Paytami qamkunapis 'Diosnïmi' niyanki. 55 Qamkunaqa manami payta *reqiyankitsu. Noqami itsanqa reqï. 'Manami reqïtsu' nirqa qamkunanömi llullaküman. Pay ninqankunataqa llapantami cäsukü. 56 Unay castaykikuna Abrahammi shamunäpä kanqanta musyar kushikurqan. Shamuqta rikamarmi pasaypa kushikurqan".
57 Israel runakunanami niyarqan: "Manarä pitsqa chunka (50) watayuq kaykarqa ¿imanöpatä Abrahamta reqinkiman karqan?"
58 Jesúsnami nirqan: "Rasunpaypami nï: Abraham manarä yuriptin NOQAMI KÄ".[r]
59 Tsaynö niptinmi rumita aptarkur saqmayta munayaptin Jesús pakakurqan. Tsaypitanami [runakunapa chawpinpa päsar] templupita yarquskir aywakurqan.

Qapra runata Jesús alliyätsinqan

9 1 Jerusaléncho Jesús puriykarmi rikarqan yuriyninpita qapra runata. 2 Tsaymi discïpulunkuna tapuyarqan: "*Rabí, ¿imanirtä kay runa qapra yurishqa? ¿Kikinpa jutsanpitaku o mamanpa y papäninpa jutsanpitaku?"
3 Jesúsnami nirqan: "Manami kikinpa ni mamanpa ni taytanpa jutsanpitatsu kay runa qapra yurishqa, sinöqa Tayta Dios alliyätsinqanta runakuna musyayänanpämi. 4 Junaq kanqanyaq kachamaqnï munanqanta rurashun[s]. Paqaspaqa manami pipis aruyta kamäpakunnatsu.[t]

---

[r] **8.58** *Noqami Kä* nirqa Jesucristo tantiyatsirqan kikin Dios kanqantami. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Éxo. 3.14; Juan 10.30-33. [s] **9.4a** Wakin griego copiakunachöqa *rurashä* niyanmi. [t] **9.4b** *Junaq kanqanyaq* nirqa *kay patsacho kaykanqäyaq* nirqanmi. Paqaspä parlarqa wanuyninpämi parlarqan. Tsaynöpami Jesucristo nirqan kay patsacho kanqanyaq Tayta Dios llapan munanqanta cumplinanpä kanqanta.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Kay patsacho kanqäyaqqa aktsimi
kaykä”.[u] [†]
6 Tsaynö nirmi toqayninwan mituta
ruraskir tsay qapra runapa ñawinta
Jesús llushirqan. 7 Nirkurnami nirqan:
“Siloé estanquiman aywar mayllaka-
muy”.
(Siloéqa kachamushqa ninanmi.)
Jesús ninqannö mayllakuskirmi
alliyashqana kutirqan. 8 Tsaymi vecï-
nunkuna y payta reqiqkuna niyarqan:
“¿Manaku kay runaqa limushna mañа-
kuq qapra runa?”
9 Wakinmi niyarqan: “Paymi”.
Wakinnami niyarqan: “Manami pay-
tsu. Itsanqa pay niraqmi”.
Tsaynö niyaptinmi kikin nirqan:
“Noqami tsay runa kaykä”.
10 Tsaymi tapuyarqan: “¿Imanöpatä
ñawiki alliyashqa?”
11 Paynami nirqan: “Jesús jutiyuq
runami mituta ruraskir ñawïta llushi-
pämashqa. Nirkurmi mayllakunäpä
Siloé estanquiman kachamashqa.
Nimanqannö mayllakuskirmi kananqa
rikäna”.
12 Tsaymi tapuyarqan: “¿Maychötä
tsay alliyätsishuqniki runa kaykan?”
Paynami nirqan: “Manami musyä-
tsu”.

Alliyashqa runata fariseukuna tapuyanqan

13 Tsaypitanami qapra kanqanpita
alliyashqa runata *fariseukunaman
pushayarqan. 14 Mituta ruraskir Jesús
alliyätsinqan junaqqa jamay junaqmi
karqan. 15 Tsaymi imanöpa alliyanqan-
tapis fariseukuna tapuyarqan. Tapu-
yaptinmi nirqan: “Juk runami ñawïta
mituwan llushipämashqa. Mayllakus-
kirmi kananqa rikäna”.
16 Tsaymi wakin fariseukuna niyar-
qan: “Tsay runaqa manami Tayta Dios
kachamunqan runatsu. Tayta Dios
kachamunqan karqa jamay junaqta
respitanmanmi”.
Wakin fariseukunanami niyarqan:
“Yarpäyanqaykinö jutsayuq karqa
¿imanöpatä alliyätsinman?”
Tsaynö nirmi kikinkunapura ajätsi-
nakuyarqan.
17 Tsaymi alliyashqa runata yapay
tapur niyarqan: “Tsay alliyätsishuqniki
runa ¿pï kanqantatä yarpanki?”
Paynami nirqan: “Payqa profëtami”.
18 Tsaynö niptinmi Israel runaku-
napa autoridäninkuna tsay runa qapra
kanqanta criyiyarqantsu. Tsaymi
mamantawan taytanta qayaskatsir
19 tapuyarqan: “¿Kay runa wamrayki-
kunaku? ¿Rasunpaypaku qapra yurir-
qan? ¿Imanöpatä alliyashqa?”
20 Taytanwan mamannami niyar-
qan: “Awmi, wamräkunami. Rasun-
paypami yurinqanpita patsa qapra
kashqa. 21 Itsanqa manami musyayätsu
imanöpa alliyanqanta ni pï alliyätsin-
qantapis. Payqa yashqanami. Kikinta
tapuyay”.
22 Tsaynö niyarqan autoridäkunata
mantsarmi. Autoridäkunaqa willana-
kuyashqanami kayarqan mayqanpis
“Jesúsqa Tayta Dios kachamunqan
Cristumi” niq kaqtaqa *sinagögapita
qarquyänanpä.[v] 23 Tsayta mantsarmi
taytanwan maman niyarqan: “Payqa
yashqanami. Kikinta tapuyay”.
24 Tsaymi qapra kanqanpita alli-
yashqa runata autoridäkuna yapay
qayaskatsir tapuyarqan: “Tayta Diospa
ñöpanchömi niyä. Rasun kaqta willa-
yämay. Musyayämi tsay alliyätsishuq-
niki runa jutsasapa kanqanta”.

---

[u] **9.5** Aktsi kanqanta nirqa runakunata salvaq kanqanta y Dios munanqannö kawananpä tanti-
yatsiq kanqantami Jesús nirqan. [v] **9.22** Sinagögapita autoridäkuna pitapis qarquyaq imaypis
manana kutinanpämi. Tsaymi manana kutiqnatsu Tayta Diosta adorananpä ni runakuna qori-
käyaptin parlananpä.
[†] **9.5** Sal. 27.1; 119.105; Prov. 6.23; Isa. 49.6; Juan 8.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Tsay runanami nirqan: “Noqaqa
manami musyätsu jutsasapa kanqanta
o jutsaynaq kanqantapis. Itsanqa
musyä qapra kanqäpita rikanqätami”.
26 Tsaynö niptinmi yapay tapuyarqan:
“¿Imatatä rurashqa ñawiki alliyänanpä?”
27 Niyaptinmi nirqan: “Qamkunata
willashqänami. Willaptïpis manami
criyiyämankitsu. ¿Imanirtä yapay
tapuykäyämanki? ¿Qamkunapis paypa
discïpulun kaytaku munaykäyanki?”
28 Tsaynö niptinmi ajanar niyarqan:
“Qammi paypa discïpulunqa kaykanki.
Noqakunaqa Moiséspa discïpulunku-
nami kayä. 29 Musyayämi Moisésta
Tayta Dios parlapanqanta. Tsay alliyä-
tsishuqniki runapäqa ni maypita sha-
munqantapis manami musyayätsu”.
30 Tsaynö niyaptinmi nirqan: “Tsay
runa ñawïta alliyaykätsimaptinqa
¿imanirtä Tayta Diospita shamun-
qanta tantiyayankitsu? 31 Musyantsikmi
jutsasapakunataqa Tayta Dios mana
cäsunqanta. Paypita mantsapakur
munanqannö kawaqkunatami itsanqa
yanapan.† 32 Manami imaypis wiyash-
qantsiktsu yuriyninpita qaprata pipis
alliyätsinqanta. 33 Tsay runa Tayta Dios-
pita mana shamushqa karqa manami
ima milagrutapis ruranmantsu”.
34 Autoridäkunanami niyarqan:
“¡Qamqa pasaypa jutsayuqmi yurish-
qayki! ¿Tsaynö kaykarku noqakunata
yachatsiyämayta munaykanki?”
Tsaynö nirmi sinagögapita tsay
runata qarquyarqan.

Jesúsman mana yärakur qapranö kayanqan

35 Tsay alliyätsinqan runata *sina-
gögapita qarquyanqantami Jesús
musyarqan. Tsay runawan tinkuskir-
nami nirqan: “¿*Runapa Tsurinman[w]
criyinkiku?”
36 Niptinmi nirqan: “Taytay, ¿pitä
tsay runa? Payman criyinäpä willay-
kallämay”.
37 Jesúsnami nirqan: “Rikashqaykin-
nami. Tsay runaqa noqami kaykä”.
38 Tsaynö niptinmi Jesústa adorar
nirqan: “Taytay, qammanmi yäraku-
llä”.
39 Jesúsnami nirqan: “Noqami runa-
kunata juzganäpä kay patsaman sha-
mushqä. Juzgaptïmi qaprakuna rika-
yanqa y rikaqkuna qaprayäyanqa[x]”.†
40 Tsaynö ninqanta wiyaykurmi tsay-
cho kaykaq wakin *fariseukuna niyar-
qan: “Tsaynö kaptinqa ¿noqakunachi
qapra kayä?”
41 Jesúsnami nirqan: “Qapra karqa
manami jutsayuqtsu kayankiman.
‘Rikämi’ nirmi jutsayuq kaykäyanki”.[y]

Üshapa duëñuman Jesús tinkutsikunqan

10 1 Mastami Jesús nirqan:
“Rasunpaypami nï: Üsha
corralman punkunpa mana yaykuq
kaqqa suwami kaykan. 2 Punkunpa
yaykuq kaqmi itsanqa üshapa duëñun.
3 Paytami üsha täpaq runa punkuta

Üsha corral
(10.1-15)

---

[w] **9.35** Wakin griego copiakunachöqa *Tayta Diospa Tsurinman* niyanmi. [x] **9.39** Tsaynö nirqa Jesús kaynömi nirqan: *Juzgaptïmi mana tantiyaqkuna tantiyakuyanqa y yachaqkunanami tantiyakuyanqatsu.* [y] **9.41** Fariseukuna yachaq kaykarqa Jesústa Tayta Dios kachamunqantami tantiyayanman karqan. Mana tantiyarmi jutsayuq kayarqan. Tsaymi yachaq kaykarpis mana criyiyaptin qapra runaman Jesucristo tinkutsirqan.
† **9.31** Prov. 15.29. † **9.39** Isa. 6.10; 42.19; Mar. 4.12; Juan 12.40.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kichapan. Üshapa duëñunqa üshankunata jutinpa jutinpa qayarmi corralpita jipin. 4 Üshakuna yarqurnami duëñunpa vozninta reqir qepanta aywayan. 5 Jäpa runapa vozninta wiyarmi itsanqa qepanta aywayantsu, tsaypa trokinqa qeshpirmi aywakuyan".

6 Tsaynö tinkutsiypa Jesús yachatsiptinmi imata ninqantapis runakuna tantiyayarqantsu. 7 Tsaymi Jesús nirqan: "Rasunpaypami nï: Noqami üsha corralpa punkun kaykä. 8 Manarä shamuptï puntata shamuqkunaqa llapanpis suwami[z] kayarqan. Tsaymi paykunata üshakuna cäsuyarqantsu. 9 Noqami itsanqa corral punku kaykä. Punkupa yaykuq kaqmi salvakunqa. Paykunaqa yaykur y yarqurmi alli qewata tariyanqa. 10 Suwanqa shamun suwakunanpä, wanutsinanpä y ushakätsinanpämi. Noqami itsanqa shamushqä runakuna alli kawayänanpä.

11 "Noqami alli mitsikuq runa kaykä. Alli mitsikuqqa üshankuna raykuq wanuytapis tarinmanmi. 12 Pägullapä mitsikuq kaqmi itsanqa *löbu shamuykaqta rikaskir üshakunata jaqiskir aywakun. Tsaynö aywakun duëñun mana karmi. Tsaymi löbu yaykur tsariptin wakin üshakuna qeshpir maytsaypapis aywakuyan. 13 Pägullapä mitsikuq runaqa üshakunata mana kuyaparmi qeshpir aywakun.

14-15 "Noqami itsanqa alli mitsikuq runa kaykä.† Taytäta *reqinqänö y pay reqimanqannömi† noqapis üshäkunata reqï y üshäkunapis reqiyäman. Tsaymi üshäkuna raykuq wanushäpis. 16 Manami kayllachötsu üshäkuna kayan, sinöqa juklächöpis kanmi. Paykunapis voznïta reqirmi cäsukayämanqa. Tsaymi paykunatapis qorikamushä juk corralllachöna kayänanpä. Tsaynöpami jukllayllana mitsiqnin kanqa.†

17 "Üshäkuna raykuq wanunäpä kaptï y kawarimunäpä kaptïmi Taytä kuyaman. 18 Noqaqa munayyuqmi kaykä wanunäpä y kawarimunäpäpis. Tsaymi kikï mana munaptïqa pipis wanutsimanqatsu. Wanunäpä y kawarimunäpämi Taytä nimashqa".

19 Jesús tsaynö parlaptinmi Israel runakuna yapay kikinkunapura ajanätsinakuyarqan.† 20 Tsaymi wakin niyarqan: "Paycho *supay kaptinmi löcuyashqa kaykan. ¿Imapätä wiyashunpis?"

21 Wakinnami niyarqan: "Supay löcuyätsiptinqa manami tsaynö parlanmantsu. Tsaynöpis qapra runata manami alliyätsinmantsu karqan".

Jesúsman mana criyiyanqan

22 Tamya killachömi Jerusaléncho templupa fiestan karqan. 23 Tsaymi templuman yaykur Salomón ninqan alarcho Jesús puriykaptin 24 Israel runakuna juntapaykur tapuyarqan: "¿Imayyaqtä shuyäyäshayki rasun kaqta willayämänaykipä? Tayta Dios kachamunqan Cristo karqa juklla willayämay".

25 Tsaynö niyaptinmi Jesús nirqan: "Qamkunata willashqänami. Willaptïpis y Taytäpa jutincho milagrukunata ruraykaptïpis manami criyiyämankitsu. 26 Tsaynö criyiyämankitsu üshäkuna mana karmi.

27 "Üshäkunami itsanqa voznïta reqir qatiräyäman. Noqapis paykunata reqïmi. 28 *Mana ushakaq kawaytami paykunata qarashä. Imaypis manami ushakäyanqatsu.[a] Paykunataqa

---

[z] **10.8** Tsaynö parlar Jesucristo tantiyatsirqan Cristo tukuqkunapämi. [a] **10.28** *Imaypis manami ushakäyanqatsu* ninqanqa *infiernuman manami qaykushqatsu kayanqa* ninanmi (Mat. 10.28; Juan 3.16; Apoc. 20.14; 21.8).
† **10.14-15a** Isa. 40.11; Eze. 34; Luc. 15.4-5; Heb. 13.20. † **10.14-15b** Mat. 11.27; Luc. 10.22.
† **10.16** Efe. 2.11-22. † **10.19** Juan 7.12-13, 40-43.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

makïpita manami pipis qechumanqatsu. 29 Taytämi paykunata makïman churamushqa. Llapanpä munayyuq kaptinmi ni pipis Taytäpa makinpita qechunqatsu. 30 Taytäwan noqaqa jukllayllami kayä”.

31 Tsaynö niptinmi tsay autoridäkuna Jesústa yapay saqmayta munayarqan. 32 Jesúsnami nirqan: “Qamkuna rikayashqaykimi atska milagrukunata Taytäpa munayninwan ruranqäta. ¿Mayqan milagruta ruranqäpitatä saqmayta munayämanki?”

33 Tsaymi niyarqan: “Manami allita ruranqaykipitatsu saqmayta munayä, sinöqa Diospa contran parlanqaykipitami.† Qamqa runalla kaykarmi Dios tukuykanki”.

34 Jesúsnami nirqan: “Leynikichömi nin: ‘Noqami nirqä: “Qamkunaqa dioskunami[b] kayanki” ’.† 35 Tayta Diospa palabran ninqankunaqa rasun kaqllami. Unay runakunata tantiyatsir Tayta Dios tsaynö nikaptinqa 36 ¿imanirtä ‘Diospa Tsurinmi kaykä’ niptï llutanta ninqäta yarpäyanki? Kikin Tayta Diosmi kay patsaman kachamashqa.

37 “Ruranqäkuna Taytä munanqannö mana kaptinqa ama criyiyämaytsu. 38 Pay munanqannö kaptinqa criyiyämay. Ninqäkunata wiyayanqallaykiwan mana criyirpis milagru ruranqäkunata rikaykarqa criyiyämay. Tsaynöpami tantiyayanki noqacho Taytä kanqanta y paycho noqa kanqäta”.

39 Tsaynö niptinmi yapay prësu tsariyta munayarqan. Tsaymi qeshpir 40 Jordán mayu tsimpanman kutirqan. Tsaychömi ñöpata Juan bautizarqan.† 41 Jesús tsaycho kanqanta musyarmi atskaq runakuna tsayman aywaykur niyarqan: “Juanqa manami ima milagrutapis rurarqantsu. Jesúspä ninqankunami itsanqa llapanpis rasun kaqlla”.

42 Tsaychömi atskaq runakuna Jesúsman criyiyarqan.

Lázaro wanunqan

11 1 Betania markachömi Lázaro jutiyuq runa pasaypa antsa kaykarqan. Tsaychömi panin María y Martapis täyarqan.† 2 (Maríami Jesúspa chakinman perfümita wiñarkur aqtsanwan tsakitsishqa karqan.)† 3 Lázaro antsa qeshyaptinmi paninkuna juk runata Jesúsman kachayarqan: “Taytay, kuyanqayki Lázarumi antsa qeshyaykan” ninanpä.

4 Tsaynö willayaptinmi Jesús nirqan: “Lázaro manami wanunqancho ushakänanpätsu qeshyaykan, sinöqa Tayta Dios y Tsurin munayyuq kayanqanta runakuna musyayänanpämi”.

5 Jesúsqa pasaypami kuyarqan Martata, Maríata y Lázaruta. 6 Lázaro qeshyaykanqanta willaptinpis manami jukllatsu aywarqan, sinöqa kaykanqan kaqllachömi ishkay junaq qoyarqan. 7 Tsaypitanami discïpulunkunata nirqan: “Judea provinciapa yapay aywashun”.

8 Discïpulunkunanami niyarqan: “*Rabí, qäyankunarämi tsaycho runakuna saqmaypa wanutsiyta munayäshushqayki.† ¿Tsaynö kaykaptinku kutiyta munaykanki?”

9 Tsaymi Jesús nirqan: “¿Manaku juk junaqcho chunka ishkay höra kaykan? Junaqpa purirqa aktsita rikarmi runakuna ishkiyantsu.† 10 Paqaspa purirmi itsanqa imachöpis takakur ishkiyan. Tsaynö ishkiyan paycho aktsi mana kaptinmi”.[c]

---

[b] **10.34** Runakunata juzgayänanpä Tayta Dios churashqa kaptinmi autoridäkunata hebreo idiömacho dios kayanqanta niyaq. [c] **11.10** Tsaykunata parlarmi Jesús nirqan: *Hörä manarä chämuptinqa manami wanutsiyämanqarätsu. Tsaynöllami qamkunawan kaykaptïqa imapis päsayäshunkitsu.*

† **10.33** Lev. 24.16. † **10.34** Sal. 82.6. † **10.40** Juan 1.28. † **11.1** Luc. 10.38-39. † **11.2** Juan 12.3. † **11.8** Juan 10.31, 39. † **11.9** Juan 8.12; 9.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Nirkurnami nirqan: “Amïguntsik
Lázaruqa punukashqallami kaykan.
Rikchatsinantsikpä aku aywashun”.
12 Discïpulunkunanami niyarqan:
“Taytay, punukashqa karqa alliyan-
qami”.
13 “Lázaro punukashqallami” nirqa
wanushqa kanqantami Jesús nirqan.
Tsaynö niptin discïpulunkuna mana
tantiyarmi punukashqa kanqanta
yarpäyarqan. 14 Tsaymi Jesús nirqan:
“Lázaruqa rasunpaypami wanushqa.
15 Tsaynö kaptinpis tsaycho mana
kanqätami kushikü. Kananmi itsanqa
noqaman rasunpaypa criyiyanki. Pay
kaqman aywashun”.
16 Tsaymi Millish niyanqan Tomás
discïpulu mayinkunata nirqan:
“Noqantsikpis Jesúswan juntu wanu-
nantsikpä aywashun”.

Wanushqakunata kawaritsinanpä Jesús munayyuq kanqan

17 Betaniaman Jesús chaykuptinnami
chusku junaqna Lázaro pamparan-
qanta willayarqan. 18 Jerusalénpita
Betaniaman media lëwanölla kap-
tinmi 19 atskaq runakuna Martata
y Maríata shoqayänanpä aywayar-
qan. 20 “Jesúsmi shamuykan” niqta
wiyarmi Marta taripaq aywarqan.
Maríami itsanqa wayicho quëdakur-
qan. 21 Jesúswan tinkuskirmi Marta
nirqan: “Taytay, kaycho kaptikiqa
turï manami wanunmantsu karqan.
22 Imanö kaptinpis musyämi llapan
mañakunqaykita Tayta Dios rura-
nanpä kanqanta”.
23 Tsaynö niptinmi Jesús nirqan:
“Turikiqa kawarimunqami”.
24 Martanami nirqan: “Taytay, mus-
yämi juiciu finalcho wanushqakuna
kawariyämuptin turïpis kawarimu-
nanpä kanqanta”.†
25 Jesúsnami nirqan: “Noqami
wanushqakunata kawaritsimuq
kaykä.† Noqaman criyiq kaqtaqa
wanuptinpis kawatsimushämi.
26 Kawaqkunapis noqaman criyimurmi
*mana ushakaq kawayta tariyanqa.
¿Tsayta criyinkiku?”
27 Martanami nirqan: “Awmi, noqa
criyïmi Tayta Diospa Tsurin kanqay-
kita. Qamqa kay patsaman shamu-
nanpä kaq Cristumi kaykanki”.

Lázarupä Jesús waqanqan

28 Tsaynö niskirmi ñañan María
kaqman Marta kutirqan. Chaykurmi
qayaskir rinrillancho nirqan: “Jesúsmi
chämushqa. Paymi qayaykäshunki”.
29 Tsaymi María juklla aywarqan.
30 Jesúsqa manarämi markaman char-
qanrätsu, sinöqa Martawan tinkun-
qallanchörämi kaykarqan. 31 Wayipita
María juklla yarquqta rikarmi tsaycho
kaykaqkuna qepanta aywar niyarqan:
“Turin pamparanqanmanchi waqaq
aywaykan”.
32 Jesús kaqman chaykurmi ñöpan-
man qonqurikuykur María nirqan:
“Taytay, qam kaycho kaptikiqa
manami turï wanunmantsu karqan”.
33 Maríata y wallkiqninkunatapis
waqaqta rikarmi Jesúspis pasaypa lla-
kikurqan. 34 Tsaymi tapurqan: “¿May-
mantä pampayashqayki?” nir.
Paykunanami niyarqan: “Taytay,
rikatsiyänäpä aywashun”.
35 Tsaymi Jesúspis waqarqan.
36 Waqaptinmi wakin runakuna niyar-
qan: “Rikay, Lázaruta pasaypachi
kuyarqan”.
37 Wakinnami niyarqan: “Qapra
runatapis alliyaykätsirqa ¿manatsurä
Lázarutapis alliyätsinman karqan?”

Lázaruta Jesús kawaritsimunqan

38 Pasaypa llakishqami Jesús char-
qan Lázaro pamparanqan machay-
man. Tsay machaypa punkunmi jatun
rumiwan tsapararqan. 39 Tsaymi Jesús

† **11.24** Dan. 12.2. † **11.25** Rom. 6.4-5; Col. 2.12; 3.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nirqan: “Tsaparaykaq rumita wititsiyay”.

Tsaynö niptinmi Lázarupa panin Marta nirqan: “Taytay, chusku junaqnami pamparaykan. Pasaypanachi asyaykan”.

40 Jesúsnami nirqan: “¿Manaku nishqä noqaman criyir Tayta Dios munayyuq kanqanta rikanaykipä?”

41 Tsaynö niptinmi tsaparaykaq rumita wititsiyarqan. Jesúsnami ciëlupa rikaskir nirqan: “Taytallä, mañakunqäta wiyamanqaykipitami qamta agradëcikü. 42 Musyämi imaypis wiyamanqaykita. Tsaynö kaptinpis kaycho kaykaq runakuna kachamanqaykita criyiyänanpämi mañakamü”.

43 Tsaynö niskirmi Jesús jinchi nirqan: “¡Lázaro, yarqamuy!”

44 Tsaynö niptinmi uman, makin y chakin wankushqa kawaykar yarqamurqan. Tsaymi Jesús nirqan: “Purinanpä paskayay”.

Jesústa wanutsiyänanpä mandaq sacerdötikuna willanakuyanqan

Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2

45 Lázaruta kawaritsimunqanta rikaykurmi Maríata wallkiq runakuna Jesúsman atskaq criyiyarqan. 46 Wakin kaqnami *fariseukunaman aywaykur Lázaruta Jesús kawaritsimunqanta willayarqan. 47 Tsaymi mandaq sacerdötikunawan fariseukuna llapan *Sanedrín juezkunata qayaskatsir niyarqan: “Tsay runaqa atskatanami milagrukunata ruran. Kananqa ¿imatatä rurashun? 48 Imatapis mana rurashqaqa llapan runakunami payman criyiyanqa. Tsayta musyaskirmi Roma soldädukuna shamur templuntsikta juchutsir noqantsiktapis chipyaq ushakätsimäshun”.

49 Tsaynami mas mandaq sacerdöti Caifás nirqan: “¡Qamkuna manami imatapis musyayankitsu! 50 Llapantsik wanunantsikpa trokin mas allimi kanman juk runalla wanuptin. ¿Imanirtä tsayta tantiyayankitsu?”

51 Caifásqa manami kikinpa yarpayllanpitatsu tsaynö nirqan, sinöqa tsay wata mas mandaq sacerdöti kaptinmi Tayta Dios tantiyatsirqan llapan runakunapa trokin Jesús wanunanpä kanqanta. 52 Manami Israel runakunallapätsu wanunan karqan, sinöqa Diospa wamrankuna maytsaycho mashtakashqa kaykaqta qorimunanpämi. 53 Tsay junaqpitami autoridäkuna willanakuyarqan Jesústa wanutsiyänanpä.

54 Tsaymi Israel autoridäkunapa rikananchöqa Jesús purirqannatsu. Jerusalénpita discïpulunkunawan Efraín markaman aywarmi tsaycho quëdayarqan. Tsay markaqa tsunyaq jirka ñöpanchömi kaykan.

55 Israel runakunapa *Pascua fiestan qallaykunanpäna kaykaptinmi markankunapita atskaq runakuna purificakuyänanpä Jerusalénman aywayarqan. 56 Jesústa ashirmi templupa patiuncho juknin juknin ninakuyarqan: “Qamkuna ¿imatatä yarpäyanki? ¿Fiestaman Jesús shamunqatsurä?”

57 Mandaq sacerdötikuna y fariseukunami runakunata kaynö nir yachatsiyashqana kayarqan: “Jesústa maychöpis rikarqa prësu tsaritsiyänäpä juklla willayämanki”.

Jesúspa chakinman perfümita María wiñanqan

Mateo 26.6-13; Marcos 14.3-9

12 1 *Pascua fiestapä soqta junaq pishiykaptinmi Betania markaman Jesús aywarqan. Tsaychömi wanunqanpita kawarimuq Lázaro tarqan. 2 Jesús chaykuptin kushikurmi merendata kusinakuyarqan. Wakin runakunawan mësaman Jesús jamaykuptinmi Lázarupis mikunanpä jamarqan. Paykunatami Marta qararqan.

3 Tsaycho mikuykäyaptinmi nardupita rurashqa chaniyuq perfümita

mediu litrutanö María apamurqan. Tsay perfümitami Jesúspa chakinman wiñapaskir aqtsanwan tsakitsirqan.[d] † Tsay perfümimi wayi junta mushkurqan. 4 Tsaymi Jesústa rantikunanpä kaq discïpulun Judas Iscariote nirqan: 5 "¿Imapätä tsay perfümita perditsishqa? Tsaypa trokinqa juk wata aruypa chaninchömi[e] rantikushwan karqan. Tsay qellaywanmi muchuqkunata yanapashwan karqan".

6 Tsaynö nirqan manami muchuqkunata yanapayta munartsu, sinöqa suwa karmi. Qoriyanqan qellayta tsararmi wallka wallkalla suwakuq.

7 Jesúsnami nirqan: "Tsay perfümitami tsararashqa pampayämänan junaqpä. Tsaynö kaykaptinqa ama imatapis niytsu. 8 Muchuqkunaqa qamkunawanmi imaypis kaykäyanqa.† Noqami itsanqa qamkunawan kashänatsu".

Lázaruta wanutsiyta munayanqan

9 Betania markacho Jesús kaykanqanta musyaskirmi atskaq runakuna tsayman aywayarqan. Manami Jesús rikaqllatsu aywayarqan, sinöqa kawarimuq Lázaruta rikayänanpämi aywayarqan. 10 Tsaymi mandaq sacerdötikuna Lázarutapis wanutsiyta munayarqan. 11 Mandaq sacerdötikunata cäsuyänanpa trokinmi Lázaruta kawatsimunqanpita atskaq runakuna Jesúsmanna criyiyarqan.

Jerusalénman Jesús yaykunqan

Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40

12 Waraynin junaqnami fiestaman aywaq atskaq runakuna musyayarqan Jerusalénman Jesús yaykuykanqanta. 13 Tsaymi palmakunapa llimllankunata apakurkur Jesústa chaskiyänanpä aywayarqan. Jesústa rikaykurmi jinchi niyarqan: "¡Hosana![f] ¡Tayta Diospa jutincho shamuq runa alabashqa kaykullätsun! ¡Qammi Israel runakunapa mandaqnin rey kanki!"†

14 Jerusalénmanmi malta ashnun muntashqa Jesús yaykurqan. Tsaynö yaykunanpämi Tayta Diospa palabranchöpis kaynö qellqaraykan:

15 "*Sión runakuna, ama mantsariyaytsu.
Rikayay mandashuqniki rey
malta ashnun muntashqa shamuykaqta".†

16 Tsay höra imanir Jerusalénman ashnun muntashqa yaykunqanta discïpulunkuna manami tantiyayarqantsu. Wanunqanpita kawaskamuptinrämi Jesús ruranqankuna Tayta Diospa palabrancho ninqannö kanqanta tantiyayarqan.

17 Lázaruta Jesús kawatsimunqanta rikaq runakuna maytsaycho willakuyaptinmi 18 Jesústa chaskiq atskaq aywayarqan. 19 Tsayta rikarmi *fariseukuna niyarqan: "Kananqa ¿imatatä rurashun? ¡Llapan runakunami payta qatiraykäyan!"

Mana Israel runakuna Jesústa ashiyanqan

20 *Pascuacho Tayta Diosta adorayänanpämi mana Israel runakunapis Jerusaléncho kaykäyarqan. 21 Paykunapita wakin runakunami Felipiman aywaykur rugakuyarqan: "Taytay, Jesústa reqiykatsiyällämay".

Felipiqa Galileacho Betsaida markapitami karqan.

22 Felipinami Andrésta willarqan. Nirkurnami ishkan aywar Jesústa

---

[d] **12.3** Tsay witsanqa runakuna patsaman kitikaykurmi mikuyaq. Tsaynö mikuyaptinmi Jesúspa chakinta María aqtsanwan tsakitsirqan. [e] **12.5** Griëguchömi nin kimsa pachak (300) denariucho rantikunanpä kanqanta. Juk denariuqa juk junaq arur gänanqanmi karqan. [f] **12.13** Israel runakuna *Hosana* niyarqan Tayta Diosta alabarmi.
† **12.3** Luc. 7.37-38. † **12.8** Deut. 15.11. † **12.13** Sal. 118.25-26. † **12.15** Zac. 9.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

willayarqan reqiyta munayanqanta.
23 Jesúsnami nirqan: "*Runapa Tsurin
glorificashqa kananpä kaq höra chä-
mushqanami.[g] 24 Rasunpaypami nï:
Trïguta murur mana pampashqaqa
manami jeqamuntsu. Pampashqami
itsanqa jeqamur alli wayun.[†] 25 Kaway-
ninta salvayta munaqkunaqa kaway-
ninta oqrayanqami. Kawayninta kay
patsacho oqraqkunami itsanqa kaway-
ninta salvar *mana ushakaq kawayta
tariyanqa.[h] [†] 26 Pipis sirvimayta munaq
kaqqa qatirämätsun. Qatirämarqa
noqa kanqä kaqchömi kanqa. Sirvimaq
kaqtaqa Taytäpis kuyanqami.

Wanunanpä kanqanta Jesús willakunqan

27 "Pasaypa llakikuymi tsarimashqa.
Tsaynö llakikurpis manami Taytäta
mañakümantsu wanuypita salvamä-
nanpä. Wanunäpämi kay patsaman
shamushqä".
28 Tsaynö nirmi Tayta Diosta mañakurqan: "Taytallä, munayyuq kanqaykita tantiyakuyänanpä qam munanqaykinö kaykullätsun".
Tsaymi ciëlupita Tayta Dios nimurqan: "Munayyuq kanqäta musyatsinqänömi yapaypis musyatsishä".
29 Tsayta wiyarmi tsaycho wakin runakuna niyarqan: "¡Illaqukuymi qayarämun!"
Wakinnami niyarqan: "¡*Angelmi parlamushqa!"
30 Jesúsnami nirqan: "Parlamuqta wiyayanqayki manami noqapätsu, sinöqa Tayta Dios kachamanqanta tantiyayänaykipämi. 31 Runakuna juzgashqa kayänanpä kaq höra chaykämunnami.[†] Tsaynöllami kay patsapa mandaqnin[i] qarqushqa kananpäpis höran chaykämunna.[†] 32 Kay patsapita joqariyämaptinmi[j] [†] maytsay nación runakunata noqaman yärakayämänanpä qorikushä".
33 Tsaynö nirmi Jesús tantiyatsirqan imanöpa wanunanpä kanqanta.
34 Runakunanami niyarqan: "Tayta Diospa palabranchömi nin salvamaqnintsik Cristo imayyaqpis kawananpä kanqanta.[†] Tsaynö nikaptinqa ¿imanirtä ninki *Runapa Tsurin wanunanpä kanqanta? Tsaynö kaptinqa ¿pitä tsay Runapa Tsurin?"
35 Jesúsnami nirqan: "Wallka junaqllanami qamkunawan aktsi kanqa. Manarä tsakäpakur aktsi kanqanyaq puriyay. Tsakaypa purirqa maypa aywayanqaykitapis manami tantiyayankitsu.[k] [†] 36 Tsaynö kaykaptinqa aktsi qamkunawan kaykanqanyaq aktsiman criyiyay. Tsaynöpami qamkunapis aktsinö kayanki".
Tsaynö niskir pakayllapa aywakuptinmi rikayarqannatsu.

Runakuna Jesúsman mana criyiyanqan

37 Atska milagrukunata ruranqanta rikarpis runakuna Jesúsman manami criyiyarqantsu. 38 Tsaynö mana criyiyänanpä kanqantami profëta Isaías nirqan:

---

[g] **12.23** Glorificashqa kananpä ninqanqa kaykan Jesucristo wanunanpä kanqan, wanuskir kawarimunanpä kanqan, Tayta Diosman kutikunanpä kanqan y llapanpäpis munayyuq kananpä kanqanmi. [h] **12.25** Tsaynö nirmi Jesucristo nirqan: "Kikin munanqannö mana alli kawaqkunaqa manami salvakuyanqatsu. Noqa munanqänö kawaqkunami itsanqa salvakuyanqa". [i] **12.31** Kay patsapa mandaqninpä parlarqa Satanáspämi Jesús parlarqan. [j] **12.32** Tsaynö nirmi Jesús tinkutsikuypa nirqan cruzman clävashqa kananpä kanqanta y kay patsapita Tayta Dios pushananpä kanqantapis. [k] **12.35** Tsaynö Jesús parlarqan kikinta aktsiman tinkutsikurmi. Tsaymi tsakäpakushqa kaqkuna Jesúsman mana yärakuqkuna kaykäyan.
[†] **12.24** Mat. 10.38; 16.24; Mar. 8.34; Luc. 9.23. [†] **12.25** Mat. 10.39; 16.25; Mar. 8.35; Luc. 9.24; 17.33. [†] **12.31a** Juan 3.18-19; 9.39. [†] **12.31b** Juan 16.11; Col. 2.15.
[†] **12.32** Juan 3.14; 8.28. [†] **12.34** Sal. 110.4; Isa. 9.7; Eze. 37.25; Dan. 7.14. [†] **12.35** Sal. 27.1; 119.105; Prov. 6.23; Isa. 49.6; Juan 9.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Tayta Dios, willakuyanqäta
¿pirä criyishqa?
Salvakuq kanqaykita musyatsiptikipis ¿pirä tantiyashqa?"†
39 Tsay ninqannöllami Jesúsmanpis
criyiyarqantsu. Mastami Tayta Dios
ninqanta Isaías nirqan:
40 "Tsay runakunapa ñawinkunatami qaprayätsishqa.[l]
Paykunapa shonqunkunatami
chukruyätsishqa.
Tsaynöpami mana rikar y mana
tantiyar cäsukuyanqatsu.
Tsaynö kayaptinmi noqapis alliyätsishätsu".[m] †
41 Isaías Jesucristupä tsaynö qellqarqan
gloriacho munayyuq kaykaqta rikarmi.†
42 Jesúsman wakin runakuna mana
criyiyaptinpis atskaqmi payman criyiyarqan. Wakin Israel autoridäkunapis payman criyiyarqanmi. Tsaynö
criyiykarpis *sinagögapita *fariseukuna qarquyänanta mantsarirmi
willakuyarqantsu. 43 Tayta Diospita
alli rikashqa kayänanpa trokinmi paykunaqa runakunallapita alli rikashqa
kayta munayarqan.

Jesúsman criyiqkuna Tayta Diosmanpis criyiyanqan

44 Tsaypitanami jinchi Jesús nirqan:
"Noqaman criyimuq kaqqa kachamaqnïmanpis criyiyanmi. 45 Tsaynöpis
noqata *reqimaq kaqqa kachamaqnïtapis reqiyanmi. 46 Noqami aktsi kä.[n] †
Kay patsaman shamushqä noqaman
criyimuqkuna tsakäpakushqanö mana
kawayänanpämi.
47 "Manami runakunata condenaqtsu kay patsaman shamushqä, sinöqa
runakunata salvanäpämi. Tsaynö
kaykaptinqa ninqäkunata musyaykar
mana cäsukuqkunata manami noqatsu condenashä, 48 sinöqa willakuynïkunami juiciu finalcho condenanqa.
49 Noqaqa manami kikïpa yarpaylläpitatsu willakuykä, tsaypa trokinqa
kachamaqnï Taytä nimanqankunallatami. 50 Pay nimanqankunata cäsukuqkunaqa *mana ushakaq kawaytami
tariyanqa. Tsaymi Taytä nimanqannölla llapantapis willakuykä".

Discïpulunkunapa chakinta Jesús mayllanqan

13 1 *Pascua fiesta manarä
qallaptinmi Jesús musyarqanna kay patsapita Taytan kaqman
aywakunanpä kanqanta. Tsaynö kaykarpis payman criyiqkunataqa imaypis
kuyanqannöllami kuyarqan.
2 Discïpulunkunawan Jesús manarä
merendayaptinmi Simónpa tsurin Judas
Iscariotita diablu yarpayta qoshqana
karqan Jesústa rantikunanpä. 3 Jesús
musyarqanmi llapantapis munayninman
Taytan churanqanta. Tsaynöpis musyarqanmi pay kaqpita shamunqanta y pay
kaqman kutinanpä kanqanta. 4 Mikuykäyanqanpita sharkurnami janan latsapanta jipiskir toällata tseqllanman watakurqan. 5 Nirkurmi lavatoriuman yakuta
wiñaskir discïpulunkunapa chakinta
mayllarqan. Mayllaskirnami tseqllanpita toällata jipiskir tsakitsiparqan.
6 Simón Pedrupa chakinta mayllananpäna kaykaptinmi Pedro nirqan:
"Taytay, ¿imanöpatä chakïta qam
mayllapämankiman?"
7 Jesúsnami nirqan: "Imanir mayllanqäta kanan mana tantiyarpis tsaypitarämi tantiyanki".

---

[l] **12.40a** Ñawinkunata qaprayätsishqa ninanqa yarpayninta pantakätsishqa ninanmi.
[m] **12.40b** Manami qeshyallapita alliyätsinanpätsu nin, sinöqa ñakaykunapita, llakikuykunapita y jutsa ruraykunapita salvananpämi nin.
[n] **12.46** Aktsi kanqanta nirqa runakunata salvaq kanqanta y Dios munanqannö kawananpä tantiyatsikuq kanqantami Jesús nirqan.
† **12.38** Isa. 53.1. † **12.40** Isa. 6.10. † **12.41** Isa. 6.1-4. † **12.46** Sal. 27.1; 119.105; Prov. 6.23; Isa. 49.6; Juan 9.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Pedrunami nirqan: “Taytay, chakïta
manami imaypis mayllapämankimantsu”.
Jesúsnami nirqan: “Chakikita mana
mayllaptïqa manami discïpulütsu kanki”.
9 Tsaymi Simón Pedro nirqan: “Taytay, tsaynö kaptinqa chakillätaqa ama
mayllapämaytsu, sinöqa makïtapis
umätapis mayllapaykallämay”.
10 Jesúsnami nirqan: “Pipis bäñakushqana karqa chakillantanami mayllakun. Qamkunaqa jutsaykikunapita
limpiunami kaykäyanki. Tsaynö karpis
manami llapaykitsu limpiu kaykäyanki”.
11 Tsaynö nirqan juk discïpulun payta
rantikunanpä kanqanta musyarmi.
12 Discïpulunkunapa chakinta mayllaskirnami llushtikunqan latsapanta
jatikurkur mësaman yapay jamakurqan. Nirkurnami nirqan: “¿Tantiyayankiku imanir chakikikunata
mayllanqäta? 13 Yachatsikuq kanqäta y
Señorniki kanqäta niyämarnin rasun
kaqtami nikäyämanki. 14 Noqa yachatsikuqniki y Señorniki kaykar chakikikunata mayllapaykaptïqa qamkunapis
chakikikunata jukniki juknikipis mayllapänakuyanki. 15 Tsaynö rurashqä
noqata rikamar qamkunapis rurayänaykipämi.[o] [†] 16 Rasunpaypami nï:
Wätayqa manami patronninpita mas
munayyuqtsu.[†] Tsaynöllami willakuq
aywaqpis mandaqninpita mas munayyuqtsu.[p] 17 Kay ninqäta tantiyar cumplirqa kushishqami kawayanki.
18 “Manami llapaykipätsu tsaynö
nï. Noqa musyämi mayqan discïpulükunata akranqätapis. Tayta Diospa
palabranmi kaynö nikan: ‘Noqawan
mikuykarpis conträmi shärishqa’.[†]
Tsay qellqaraykaq cumplinqami.
19 Manarä cumpliptinmi qamkunata
willaykä tsaynö kananpä kanqanta.
Ninqänölla cumpliptinmi noqa kanqäta musyayanki[q].
20 “Rasunpaypami nï: Kachanqäkunata chaskiqkunaqa noqatami chaskiyäman. Noqata chaskimaqkunaqa
kachamaqnïtapis chaskiyanmi”.[†]

Judas rantikunanpä kanqanta willanqan

Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23

21 Tsaynö nirmi Jesús pasaypa llakikur nirqan: “Rasunpaypami nï:
Qamkunapita juknikimi prësu tsariyämänanpä entregamanqa”.
22 Mayqanpä ninqantapis mana
musyarmi discïpulunkuna jukninpis
jukninpis rikapänakuyarqan. 23 Tsay
hörami Jesúspa kuyay discïpulun
ñöpancho kaykarqan. 24 Paytami Simón
Pedro sëñasllapa nirqan mayqanpä
parlanqantapis Jesústa tapunanpä.
25 Tsaymi kuyanqan discïpulun Jesúspa
pëchunman kitikaykur tapurqan: “Taytay, ¿mayqäkunapätä nikanki?”
26 Jesúsnami nirqan: “Tantata tullpurkur makyanqä kaqmi kanqa”.
Tsaynö nirmi tantata tullpurkur
Simónpa tsurin Judas Iscariotita
makyarqan. 27 Tsay tantata chaskiskiptinmi Judasman *Satanás yaykurqan.
Tsaymi Jesús nirqan: “Ruranaykipä
kaqta juklla ruray”.
28 Imanir tsaynö ninqanta manami
mayqan discïpulunkunapis tantiyarqantsu. 29 Qellay tsararaq kaptinmi

---

[o] **13.15** Tsay witsan wataykunallami pipatapis chakinta awiyaq. Tsaymi kay textucho Jesucristo nirqan wätaynö humillakur juknintsik juknintsik yanapanakunantsikpä. [p] **13.16** Jesucristuqa patronnin kaykarpis wätaynömi discïpulunkunata sirvirqan. Tsaynöllami discïpulunkunapis runa mayinkunata sirviyanman. [q] **13.19** *Noqa kanqäta* nirqa Jesucristo tantiyatsirqan kikin Dios kanqantami. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Éxo. 3.14; Juan 10.30-33.
[†] **13.12-15** Mat. 20.28; Mar. 10.45; Luc. 22.27. [†] **13.16** Mat. 10.24; Luc. 6.40; Juan 15.20.
[†] **13.18** Sal. 41.9. [†] **13.20** Mat. 10.40; Mar. 9.37; Luc. 9.48; 10.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wakin yarpäyarqan *Pascua fiestapä rantipakuq Jesús kachaykanqanta. Wakinnami yarpäyarqan muchuqkunata yanapananpä kachanqanta. 30 Tantata mikuskirnami Judasqa juklla aywakurqan. Tsay höra patsa tsakashqanami karqan.

Mushuq mandamientuta Jesús yachatsinqan

31 Judas yarquskiptinnami Jesús nirqan: "Höra chämushqanami *Runapa Tsurin glorificashqa kananpä[r]. 32 Tayta Diosta Runapa Tsurin glorificaptin[s] Runapa Tsurintapis Tayta Dios glorificanqa. Manaräpis unaytami tsaynö glorificanqa.

33 "Kuyay wamräkuna, qamkunapita aywakunäpänami kaykä. Israel autoridäkunata ninqänöllami qamkunatapis nï: Ashimarpis noqa aywanqä kaqman manami aywayta kamäpakuyankitsu.[†]

34 "Qamkunata kuyanqänö jukniki juknikipis kuyanakuyanki. Kay ninqäkunaqa mushuq mandamientumi kaykan.[†] 35 Tsaynö kuyanakuyaptikimi pïmaypis musyayanqa discïpulükuna kayanqaykita".

Pedro ñëgananpä kanqanta Jesús ninqan

Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34

36 Simón Pedrunami tapurqan: "Taytay, ¿maypatä aywanki?"

Jesúsnami nirqan: "Noqa aywanqä kaqman manami aywayankirätsu. Nirkurrämi aywayanki".

37 Pedrunami nirqan: "Taytay, ¿imanirtä qamwan kanan aywämantsu? Qam raykuqmi wanushäpis".

38 Tsaymi Jesús nirqan: "¿Rasunpaypaku noqa raykuq wanunaykipä listu kaykanki? Rasunpaypami nï: Gällu manarä cantaptinmi kimsa kuti ñëgamanki".

Jesús näni kanqan

14 1 "Ama llakikuyaytsu. Tayta Diosman y noqamanpis yärakayämuy. 2 Taytäpa wayinchöqa atskami cuartukuna kaykan. Tsaynö mana kaptinqa manami 'qamkunapä cuartu kamariq aywashä' nïmantsu karqan. 3 Kamariskamurnami qamkunata pushanäpä kutimushä. Tsaynöpami noqa kanqä kaqcho qamkunapis kayanki. 4 Musyayankimi mayqan nänipa tsayman chäyänaykipä kanqantapis".

5 Tomásnami nirqan: "Taytay, maypa aywanaykipä kanqantapis mana musyaykarqa ¿imanöpatä nänitapis reqiyäshä?"

6 Jesúsnami nirqan: "Noqami näni kaykä, rasun kaqmi kaykä y runakunata kawayta qoqmi kaykä. Noqata mana chaskikamarqa Taytä kaqman manami pipis chanqatsu.[†] 7 Noqata *reqimarqa Taytätapis reqiyankimi. Tsaymi kananpitaqa rikashqana kar reqiyankina".

8 Felipinami nirqan: "Taytay, Tayta Diosta reqiykatsiyällämay. Reqitsiyämaptikiqa mananami tapuyäshaykinatsu".

9 Jesúsnami nirqan: "Felipe, unayna qamkunawan kaykaptï ¿manaku reqimanki? Noqata reqimaq kaqqa Taytätapis reqinmi. Reqiykämarqa ¿imanirtä: 'Taytaykita reqitsimay' nimanki? 10 ¿Manaku criyinki

---

[r] **13.31** Glorificashqa kananpä ninqanqa kaykan Jesucristo wanunanpä kanqan, wanuskir kawarimunanpä kanqan, Tayta Diosman kutikunanpä kanqan y llapanpäpis munayyuq kananpä kanqanmi. [s] **13.32** *Tayta Diosta Runapa Tsurin glorificaptin* ninqanqa *Tayta Dios munanqannö wanuptï* ninanmi.
[†] **13.33** Juan 7.34. [†] **13.34** Juan 15.12, 17; 1Juan 3.23; 2Juan 5. [†] **14.6** Mat. 11.27; Juan 1.18; 6.46; Hech. 4.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Taytäwan jukllaylla kanqäta y Taytäpis noqawan jukllaylla kanqanta? Llapan ninqäkunaqa manami kikïpa yarpaylläpitatsu, sinöqa noqacho kaykaq Taytäpitami. Paymi munanqanta noqawan ruran. 11 Taytäwan jukllaylla kanqäta y paypis noqawan jukllaylla kanqanta nikaptïqa criyiyämankiman. Ninqäkunata mana criyirpis milagru ruranqäkunata rikaykarqa criyiyämay.

12 "Rasunpaypami nï: Taytä kaqman aywakuptï noqaman yärakamuqkuna noqa ruranqänömi rurayanqa. Mas mantsakaypä kaqkunatami rurayanqa. 13 Noqapa jutïcho imatapis Taytäta mañakuyaptikiqa rurashämi. Tsurin karmi tsaynö rurashä Taytä alabashqa kananpä. 14 Jutïcho imatapis mañakuyaptiki mañakayämanqaykita rurashämi.†

Espíritu Santuta kachamunanpä Jesús ninqan

15 "Noqata kuyamarqa llapan mandamientükunata cäsukuyay.† 16 Tayta Diosta mañakuptïmi juk Yanapakuqta kachamunqa. Paymi imayyaqpis qamkunawan kanqa. 17 Payqa rasun kaqta tantiyatsikuq Espíritu Santumi. Tayta Diosta mana cäsukuqkunaqa Espíritu Santutapis manami chaskikuyanqatsu. Tsaynö chaskikuyanqatsu payta mana ashir y payta mana reqirmi. Qamkunami itsanqa reqiyanki. Tsaynö reqiyanki qamkunawan kaykaptin y qamkunacho kananpä kaptinmi.

18 "Qamkunataqa manami kikillaykikunataqa jaqiyäshaykitsu, sinöqa kutimushämi. 19 Wallka junaqkunallanami pishiykan runakuna manana rikayämänanpä. Qamkunami itsanqa rikayämanki. Noqa kawanqäpitami qamkunapis kawayanki. 20 Tsay junaqmi tantiyayanki Taytächo noqa kanqäta, noqacho qamkuna kayanqaykita y qamkunacho noqa kanqäta. 21 Mandamientükunata cumpliq kaqqa rasunpaypami kuyaman. Kuyamaq kaqtaqa Taytäpis kuyanmi. Noqapis kuyarmi paywan kaykäshä".

22 Mana Iscariote kaq Judasnami tapur nirqan: "Taytay, noqakunawan kaykarqa ¿imanirtä wakin runakunawanpis kankitsu?"

23 Jesúsnami nirqan: "Pipis kuyamarqa ninqäkunatami cäsukun. Kuyamaq kaqtaqa Taytäpis kuyanmi. Tsaymi Taytäwan shamur imayyaqpis paywan kaykäshä. 24 Mana kuyamaq kaqqa ninqäkunata manami cäsukuntsu. Noqa ninqäkuna manami kikïpa yarpaynïpitatsu, sinöqa kachamaqnï Taytäpitami.

25 "Qamkunawan kanqäyaqmi llapan kaykunata nï. 26 Aywakuptïnami noqapa trokï Yanapakuq Espíritu Santuta qamkunaman Taytä kachamunqa. Paymi llapanta yachatsiyäshunki y llapan yachatsinqäkunata yarpätsiyäshunki.

27 "Alli kawaytami qamkunata jaqipä. Alli kawaynïtami qamkunata qoykü. Noqa yanapanqänöqa manami pipis yanapashunkitsu. Ama llakikuyaytsu ni mantsariyaytsu. 28 Qamkunata nishqänami aywakurpis kutimunäpä kanqanta. Taytä kaqman aywakuptï ama llakikuyankitsu. Payqa noqapita mas munayyuqmi. Rasunpaypa kuyayämarqa llakikuyänaykipa trokin kushikuyankimanmi. 29 Manarä aywakurmi qamkunata tsaynö willaykä. Aywakuptïnami ninqäkuna rasunpaypa kanqanta musyayanki.

30 "Kay patsapa mandaqnin shamuykannami.‡ Tsaymi qamkunawan alläpaqa parlashänatsu. Wanutsimänanpäqa manami paypa munaynin kantsu.

---

‡ **14.30** Kay patsapa mandaqninpä parlarqa Satanáspämi Jesús parlarqan.
† **14.13-14** Mat. 7.7-11; Luc. 11.9-13; Juan 15.7, 16; 16.23-24; 1Juan 3.21-22; 5.14-15.
† **14.15** Deut. 6.4-9; 11.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31 Tsaynö kaptinpis Taytä nimanqanta
cumplirmi wanutsimänanpä dëjaku-
shä. Tsaynöpami runakuna musya-
yanqa Taytäta kuyanqäta. ¡Shäriyay,
kaypita juklla aywakushun!”

Üvapa yuranman Jesús tinkutsinqan

15 1 Tsaypitanami Jesús nir-
qan: “Noqami rasunpaypa
kaq üvapa yuran kaykä.† Taytänami
üva uryaq kaykan. 2 Mayqan yurapis
mana wayuptinqa Taytämi muturinqa.
Wayuq kaqtami itsanqa mas wayu-
nanpä shumaq llawmapanqa. 3 Üvata
llawmaptin limpiu kanqannömi qam-
kunapis ninqäkunata cäsukur jutsayki-
kunapita limpiuna kaykäyanki.
4 “Noqawan jukllayllanö kawayay.
Tsaynö kawayaptikiqa noqapis qam-
kunawan jukllayllanömi kashä. Üvapa
llimllan pakikar mana wayunqannömi
qamkunapis noqawan jukllayllanö
mana karqa Tayta Dios munanqannö
kawayta kamäpakuyankitsu.
5 “Noqaqa üvapa yuranmi kaykä.
Qamkunami llimlläkuna kaykäyanki.
Tsaymi noqawan jukllayllanö kawarqa
alli wayuq llimllanö kayanki. Noqa-
wan jukllayllanö mana kawarmi
itsanqa ima ruraytapis kamäpakuyan-
kitsu. 6 Pipis noqawan jukllayllanö
mana kawarqa yuranpita mutushqa
llimllanömi tsakinqa. Tsakiskiptin-
nami qoriskir ninaman qaykuyanqa.
7 “Noqawan jukllayllanö kar y yacha-
tsinqänö kawarqa llapan mañakayä-
manqaykitami chaskiyanki. 8 Tsay-
nöpami alli wayuq üvanö kar rasun-
paypa discïpulükuna kayanki. Tsaynö
kawayaptikimi Taytäta alabayanqa.
9 “Taytä kuyamanqannömi noqapis
qamkunata kuyä. Tsaynö kuyaykaptïqa
qamkunapis kuyayämay. 10 Manda-
mientükunata cumplirqa rasunpaypami
kuyayämanki. Tsaynöllami noqapis
Taytäta kuyar mandamientunkunata

Wayuraykaq üva
(15)

cumplï. 11 Tsaykunatami nï noqa
kushishqa kawanqänö qamkunapis
kushishqa kawayänaykipä.
12 “Mandamientümi kaykan qam-
kunata kuyanqänö jukniki juknikipis
kuyanakuyänaykipä.† 13 Rasunpaypa
kuyarqa amïgun raykuqmi wanur-
pis wanunman. 14 Llapan ninqäku-
nata cäsukurqa qamkunapis amï-
gümi kayanki. 15 Wätay kayanqaykita
mananami niyäshaykinatsu. Wätaytaqa
manami patronnin imata yarpanqanta-
pis willantsu. Amïguntami itsanqa lla-
pan yarpanqanta willan. Tsaynöllami
qamkunatapis amïgü kayaptiki Taytä
nimanqankunata llapanta willashqä.
16 “Manami qamkunatsu akrayä-
mashqayki, tsaypa trokinqa noqami
qamkunata akrashqä. Tsaynö akrashqä
maypa aywarpis alli wayuq llimllanö
kar allikunata rurayänaykipä y tsay
rurayanqaykikuna imaypis kaykänan-
pämi. Tsaynö kawayaptikimi noqapa
jutïcho imatapis mañakuyanqaykita
Taytä qoyäshunki. 17 Mandamientü
imata ninqantapis yapaymi nï: Jukniki
juknikipis kuyanakur kawayay.

Jesúsman yärakuqkunata chikiyänanpä ninqan

18 “Runakuna chikiyäshuptiki
ama llakikuyaytsu. Tsaypa trokinqa

†**15.1** Sal. 80.8-16; Isa. 5.1-7. †**15.12** Juan 13.34; 15.17; 1Juan 3.23; 2Juan 5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tantiyakuyay noqatapis ñöpata chikiyämanqanta. 19 Jutsata rurar kawayaptikiqa Diosta mana cäsukuqkunami kuyayäshunkiman. Tayta Dios munanqannö kawayaptikimi chikiyäshunki.† Pay munanqannö kawayänaykipämi qamkunata akrashqä.

20 "Yarpäyay qamkunata ninqäta: 'Wätayqa manami patronninpita mas munayyuqtsu'.† Tsay ninqänöllami noqata chikimarqa qamkunatapis chikiyäshunki. Noqa ninqäkunata chaskimarqa qamkuna niyanqaykitapis chaskiyäshunkimi. 21 Noqa raykuq runakuna chikiyäshunki kachamaqnï Taytäta mana *reqirmi.

22 "Kay patsaman shamur mana willaptïqa manami jutsayuqtsu kayanman.ᵘ Diospa willakuyninta willakuptï mana cäsukurmi itsanqa jutsayuq kayan. 23 Noqata chikimarqa Taytätapis chikinmi.

24 "Pipis mana ruranqan milagrukunata paykunapa ñöpancho ruraykaptïpis chikimarmi jutsayuq kaykäyan. Noqata chikimarqa Taytätapis chikiyanmi. Tsay milagrukunata mana ruraptïqa manami jutsayuqtsu kayanman karqan. 25 Leyninkunachömi nin: 'Jutsaynaq kaykaptïmi runakuna chikiyämashqa'.† Tsay ninqannöllami llapanpis cumpliykan.

26 "Taytä kaqpita Yanapakuqta kachamuptïmi noqapita runakunata musyatsinqa. Tsay Yanapakuqqa rasun kaqta tantiyatsikuq Espíritu Santumi. 27 Tsaynöllami qamkunapis qallaykunanpita patsa noqawan purishqa kar noqapä musyatsiyanki.

16 1 "Noqaman imaypis yärakayämunaykipämi llapan kaykunata nikä. 2 *Sinagögapitapis qarquyäshunkimi. Tayta Dios munanqanta rurayanqanta yarparmi wanutsiyäshunki. 3 Tsaynö rurayäshunki noqata mana reqimar ni Taytätapis mana reqirmi. 4 Qamkunatami nï ninqänö päsayäshuptiki llapanpis cumplinqanta tantiyakuyänaykipä. Ñöpataqa manami willarqärätsu tsaynö päsayäshunaykipä kanqanta. Aywakunäpäna karnami willaykä.

Espíritu Santu shamunanpä Jesús ninqan

5 "Kananqa kachamaqnï kaqman kutikunäpänami kaykä. Tsaynö kaptinpis manami mayqaykipis tapuyämankitsu maypa aywanäpä kanqanta. 6 Tapuyämänaykipa trokinmi tsaykunata ninqäpita llakishqa kaykäyanki. 7 Rasunpaypami nï: Qamkunapäqa mas allimi noqa aywakuptï. Mana aywakuptïqa Yanapakuq Espíritu Santu† manami shamunqatsu. Aywakurmi itsanqa payta kachamushä.

8 "Espíritu Santu shamurnami runakunata tantiyatsinqa jutsayuq kayanqanta, Tayta Dios munanqannö kawayänanpä kanqanta y juzgashqa kayänanpä kanqanta. 9 Noqaman mana criyiyaptinmi tantiyatsinqa jutsayuq kayanqanta. 10 Taytä kaqman kutikuptïmi Tayta Dios munanqannö kawayänanpä kanqanta tantiyatsinqa. Kutikuptï mananami rikayämankinatsu. 11 Kay patsapa mandaqninᵛ vincishqana kaptinmi juzgashqa kayänanpä kanqanta tantiyatsinqa.

12 "Atskarämi qamkunata yachatsinäpä kaykan. Llapanta yachatsiptïqa manami tantiyayämankitsu. 13 Rasun kaqta tantiyatsikuq Espíritu Santu shamurmi itsanqa Diospa willakuyninta

---

ᵘ **15.22** Tsaynö nirqa Jesucristo kaynömi nirqan: Kay patsaman shamur mana willakuptïqa mana chaskikayämanqanpita runakuna manami jutsayuq kayanmantsu karqan. ᵛ **16.11** Kay patsapa mandaqninpä parlarqa Satanáspämi Jesús parlarqan.
† **15.18-19** Juan 17.14-18. † **15.20** Mat. 10.24; Luc. 6.40; Juan 13.16. † **15.25** Sal. 35.19; 69.4.
† **16.7** Juan 14.16; 15.26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

llapanta tantiyatsiyäshunki. Payqa manami kikinpa yarpayllanpitatsu tantiyatsiyäshunki, sinöqa ninqäkunallatami. Tsaynöllami ima päsananpä kaqkunatapis tantiyatsiyäshunki.
14 Noqa ninqäkunatami tantiyatsiyäshunki noqata alabayämänaykipä.
15 Taytä ninqankunaqa noqa ninqäkunami kayan. Tsaymi Espíritu Santu ninqäkunata tantiyatsiyäshunaykipä nishqä.

Llakikuyanqanpita kushikuyänanpä Jesús ninqan

16 "Manana rikayämänaykipä wallkallanami pishin. Tsaypita warayninkunaqa yapaymi rikayämanki".
17 Tsaynö niptinmi discïpulunkuna jukninpis jukninpis niyarqan: "Tsaynö nirnin ¿imatarä nikämantsik? ¿Imanirrä: 'Manana rikayämänaykipämi wallkallana pishin' nikämantsik? ¿Imanirrä: 'Tsaypita warayninkunaqa yapaymi rikayämanki' nikämantsik? Tsaynöpis ¿imanirrä nikämantsik Taytan kaqman aywakunanpä kanqanta?
18 'Wallkallanami pishin' ninqanqa ¿ima ninantä? Manami imapita parlanqantapis tantiyantsiktsu".
19 Discïpulunkuna tapuyta munayanqanta musyarmi Jesús nirqan: "¿'Manana rikayämänaykipä wallkallanami pishin' y 'tsaypita warayninkunaqa yapaymi rikayämanki' ninqäpitaku yarpachakuykäyanki?
20 Rasunpaypami nï: Aywakuptïmi Diosta mana cäsukuq runakuna kushikuyanqa. Qamkunami itsanqa llakikur waqayanki. Tsaynö llakikurpis nirkurqa kushikuyankimi.
21 Warmikuna qeshyakuyänanpä nanaywan waqarpis qeshyakuskirqa kushikurninmi ñakayanqanta qonqaskiyan.
22 Tsaynöllami qamkuna kanan llakikurpis yapay tinkushqa kushikuyanki. Tsay kushikuytaqa manami pipis qechuyäshunkitsu.
23 Yapay tinkushqaqa mananami imatapis tapuyämankinatsu.

"Rasunpaypami nï: Noqapa jutïcho imatapis mañakuyanqaykitami Taytä qoyäshunki.
24 Noqapa jutïcho manami Taytäta imatapis mañakuyankirätsu. Kananpitaqa jutïcho mañakuyay. Mañakurqa chaskiyankimi. Tsaynöpami pasaypa kushikuyanki.†
25 "Kananyaq tumatsiyllapami qamkunata yachatsishqä. Tsaypitami itsanqa mana tumatsiypayllapana Tayta Diospa willakuyninta yachatsiyäshayki.
26 Tsay witsanqa manami noqanatsu qamkunapä Taytäta mañakushä, sinöqa kikikikunami jutïcho mañakuyanki.
27 Tsaynö mañakuyanki Taytä kuyayäshuptikimi. Paymi kuyayäshunki paypita shamunqäta criyir kuyayämaptiki.
28 Taytä kaqpita kay patsaman shamushqa karmi Taytä kaqman kutikushä".
29 Tsaynö niptinmi discïpulunkuna niyarqan: "¡Kananmi itsanqa niyämanqaykita tantiyayä! ¡Mana tumatsipayllapanami parlapaykäyämanki!
30 Kananqa musyayämi llapanta musyanqaykita. Tsaymi yachaq kanqaykita pipis tapushunkinatsu. Kananmi itsanqa Tayta Dios kaqpita shamunqaykita criyiyä".
31 Jesúsnami nirqan: "¿Kananqa criyiyankiku?
32 Wallkallatanami japallätä jaqiskamar wakpa kaypa aywakuyanki. Tsaynö aywakuyaptikipis manami japallätsu kashä, sinöqa Taytämi noqawan kaykanqa.
33 "Llapan kaykunatami willashqä noqaman criyir añaw kawayänaykipä. Kay patsacho kawayanqaykiyaqqa ñakayankirämi. Tsaynö kaptinpis kallpata tsariyay. Noqami kay patsacho llapan mana allikunata vincishqä".†

†**16.23-24** Mat. 7.7-11; Stg. 1.5-6. †**16.33** Rom. 8.37; 2Cor. 2.14; 1Juan 5.4-5; Apoc. 3.21; 5.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Diosta Jesús mañakunqan

17 1 Tsaynö niskirnami ciëlupa
rikarkur Jesús nirqan: "Papä,
hörä chämushqanami.[w] Tsuriki kay-
kaptïqa glorificaykallämay[x]. Tsaynö-
pami noqapis glorificashayki[y]. 2 Llapan
runakunapä munayyuq kanäpämi
churamashqayki. Tsaymi munayyuq
kaykä munaynïman churamunqayki
runakunata *mana ushakaq kawayta
qaranäpä. 3 Mana ushakaq kawaycho
kawaqkunaqa qamtami *reqiyäshunki.
Tsaynöllami noqatapis reqiyäman.
Tsaynöpami tantiyayan japallayki Dios
kanqaykita y noqata kachamanqay-
kita.

4 "Runakuna alabayäshunaykipämi
llapan nimanqaykikunata kay patsa-
cho cumplishqä. 5 Taytallä, kay patsa
manarä kaptin ñöpaykicho munayyuq
kanqänö kananpis munayyuq kanäpä
pushakallämay.

6 "Imanö kanqaykitapis discïpu-
lükunatami musyatsishqä. Qampa
kaptinmi paykunata akraskir makï-
man churamushqayki. Tsaymi willa-
kuynikita willakuptï cäsukuyashqa.
7 Kananqa llapan yachatsinqäkuna y
ruranqäkuna qam munanqaykinö-
lla kanqantami musyayan. 8 Llapan
nimanqaykitami paykunata yacha-
tsishqä. Tsaymi yachatsinqäkunata cri-
yir qampita kay patsaman shamunqäta
tantiyayan.

9 "Manami llapan runakunapätsu
mañakamü, sinöqa discïpulükuna-
llapämi. Qampa kayaptinmi pay-
kunata makïman churamushqayki.
10 Llapanpis noqaman yärakamuqku-
naqa qampami kaykäyan y qamman
yärakuqkunapis noqapami kaykäyan.
Discïpulükuna yärakayämanqanpitami
runakuna tantiyakuykäyan noqata
kachamanqaykita. 11 Kay patsapita
qam kaqman kutimuptïpis paykunaqa
kay patsachörämi kayanqa. *Santu
Tayta Dios, noqantsik jukllaylla kan-
qantsiknö paykunapis jukllayllanö
kayänanpä rikaykullay.

12 "Makïman churamunqayki runa-
kunatami [kay patsacho] alli rikashqä.
Tsaynö rikaptïmi mayqanpis oqra-
kashqatsu. Jukmi itsanqa *Satanás
munanqanta rurar oqrakashqa. Tsaynö
päsashqa Tayta Diospa palabran cum-
plinanpämi.[†]

13 "Kananqa qam kaqmannami kuti-
kamushä. Kay patsachömi discïpulü-
kunata yachatsishqä noqa kushishqa
kanqänö paykunapis kushishqa kawa-
yänanpä. 14 Willakuynikita willakup-
tïmi criyikuyashqa. Munanqaykita
ruranqänö paykunapis rurayaptinmi
mana cäsukushuqnikikuna chiki-
yan. 15 Chikiyaptinpis manami kay
patsapita juklla pushakunaykipätsu
mañakü, tsaypa trokinqa Satanás-
pita tsapaykunaykipämi. 16 Qampa
munaynikicho kanqänömi paykunapis
munaynikichöna kaykäyan.

17 "Willakuynikiqa rasun kaqmi.
Willakuyniki ninqannö kawayänanpä
yanapaykullay. 18 Kay patsaman
kachamanqaykinöllami paykunatapis
munanqaykita rurayänanpä kachaykä.
19 Nimanqaykinöllami llapantapis cum-
pliykä. Tsaynöpami noqata rikamar
paykunapis ninqaykikunata cumpli-
yanqa.

20 "Manami discïpulükunallapätsu
mañakamü, tsaypa trokinqa willa-
kuyanqanta criyir noqaman yära-
kamuqkunapäwanmi mañakamü.

---

[w] **17.1a** *Hörä chämushqanami* nirqa wanunanpä y kawarimunanpä kanqantami nirqan.
[x] **17.1b** *Glorificaykallämay* ninqanqa *wanuypita kawarirkatsimar qoriykallämay y llapanpäpis munayyuq kanäpä churaykallämay* ninanmi. [y] **17.1c** *Noqapis glorificashayki* ninqanqa *noqa wanurkur kawarimuptïmi runakuna Tayta Diosta alabayanqa* ninanmi.
[†] **17.12** Sal. 41.9; Juan 13.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21 Noqantsik jukllaylla kanqantsiknö
kikinkunapurapis y noqantsikwanpis
jukllayllanö kawayänanpä yanapay-
kullay. Tsaynö kawayanqanta rikarmi
wakin runakunapis tantiyakuyanqa
kachamanqayki Cristo kanqäta.
22 "Willakuynikita tantiyatsimanqay-
kinöllami tantiyatsishqä. Tsaymi noqan-
tsik jukllaylla kanqantsiknö paykunapis
jukllayllanö kayanqa. 23 Jukllayllanömi
paykunawan kaykä y qampis noqawan
jukllayllami kaykanki. Tsaynöpami pay-
kunapis juk shonqulla kuyanakur kawa-
yaptin kachamanqayki Cristo kanqäta
runakuna tantiyayanqa. Tsaynöllami
tantiyayanqa noqata kuyamanqaykinö
paykunatapis kuyanqaykita.
24 "Taytallä, makïman churamunqayki
runakuna noqawan kayänantami munä.
Ñöpächo karmi rikayämanqa munayyuq
kanäpä churamanqaykita. Kay patsata
manarä kamarmi kuyamarniki munay-
yuq kanäpä churamarqayki.
25 "Taytallä, mana cäsukushuqni-
kikuna manami reqiyäshunkitsu.
Noqami itsanqa qamta reqï. Tsaynöpis
makïman churamunqayki runakuna
musyayanmi kay patsaman kachaman-
qaykita. 26 Qampa willakuynikitami
yachatsishqä. Tsaynöllami imaypis
yachatsishä noqawan jukllayllanö
kawayänanpä y noqata kuyamanqay-
kinö kuyanakuyänanpä".

Jesústa prësu tsariyanqan

Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50;
Lucas 22.47-53

18 1 Tayta Diosta Jesús mañakus-
kirnami discïpulunkunawan
Cedrón raqrata tsimpar jatun huerta-
man yaykuyarqan.†

2 Tsayman discïpulunkunawan Jesús
imaypis aywashqa kaptinmi Jesústa
rantikuq Judas musyarqan tsayman
aywayanqanta. 3 Tsaymi Jesústa prësu
tsariyänanpä aktsinkunawan y espä-
dankunawan wardiakunata y atska
soldädukunata pushakurkur Judas
aywarqan. Tsay wardiakunata y soldä-
dukunatami mandaq sacerdötikuna y
*fariseukuna kachayarqan.
4 Jesúsqa llapan päsananpä kaqku-
natami musyarqan. Tsaymi prësu tsa-
riyänanpä aywaqkunawan tinkuskir
tapurqan: "¿Pitatä ashiykäyanki?" nir.
5 Tsaymi niyarqan: "Nazaretpita
Jesústami ashiykäyä".
Tsaymi Jesús nirqan: "NOQAMI
KÄ".[z]
(Jesústa rantikuq Judaspis tsay-
chömi kaykarqan.)
6 "NOQAMI KÄ" niptinmi ankallaypa
ishkiyarqan. 7 Tsaymi yapay tapurqan:
"¿Pitatä ashiyanki?" nir.
Niptinmi yapay niyarqan: "Nazaret-
pita Jesústami".
8 Tsaymi Jesús nirqan: "Nishqänami:
'NOQAMI KÄ'. Noqata ashimarqa noqa-
llata prësu tsariyämay. Kay runakuna-
taqa ama tsariyaytsu".
9 Tsaynö kananpämi ñöpata mañakur Tayta Diosta nirqan: "Makïman churamunqayki kaqkunata manami mayqantapis oqrashqätsu".†
10 Tsaymi Simón Pedro espädanta jipiskir juk runapa derëcha kaq rinrinta roquriykurqan. Tsay runaqa mas mandaq sacerdötipa wätayninmi karqan. Paypa jutinmi Malco karqan.
11 Pedrutanami Jesús nirqan: "¡Espädaykita kutitsiy! Taytä qomanqan cöpata ¿manaku upüman?"[a] †

---

[z] **18.5** *Noqami Kä* nirqa Jesucristo tantiyatsirqan kikin Dios kanqantami. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Éxo. 3.14; Juan 10.30-33. [a] **18.11** Tayta Diospa cöpanqa mana cäsukuq runakunata castiganqanmi. Tsaymi tsay cöpata upunanpä Jesús nirqa Diosta mana cäsukuq runakunapa trokin castigashqa kananpä kanqanta nirqan.
† **18.1** Mat. 26.36; Mar. 14.32. † **18.9** Juan 17.12. † **18.11** Sal. 75.8; Isa. 51.17, 22; Jer. 25.15-17; Eze. 23.31-34; Hab. 2.16; Apoc. 14.9-10; 16.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mas mandaq sacerdötipa wayinman Jesústa apayanqan
Mateo 26.57-58; Marcos 14.53-54; Lucas 22.54

12 Tsaypitanami capitanninwan soldädukuna y templu täpaq wardiakunapis Jesústa prësu tsarir watayarqan. 13 Nirkurnami Caifáspa suegrun Anáspa wayinman apayarqan. Tsay watami Caifás mas mandaq sacerdöti karqan. 14 Paymi autoridä mayinkunata nishqa karqan: "Llapantsik wanunantsikpa trokin mas allimi kanman juk runalla wanuptin".†

Jesústa Pedro ñëganqan
Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57

15 Simón Pedrunami juk discïpulu mayinwan Jesúspa qepanta aywarqan. Tsay discïpulun mas mandaq sacerdötiwan reqinakushqa karmi patiuman yaykurqan. 16 Pedrunami punkullacho quëdarqan. Tsaymi ruriman yaykuq discïpuluqa punkucho täpaq warmita rugarqan Pedrutapis yaykatsinanpä.
17 Tsay warminami Pedruta tapurqan: "¿Manaku qampis taqay runapa discïpulun kanki?"
Pedrunami nirqan: "Manami".
18 Pasaypa alaptinmi wätaykuna y templu täpaq wardiakunapis ninata tsariskatsir mashakuykäyarqan. Paykunawanmi Pedrupis mashakuykarqan.

Mas mandaq sacerdöti Anás Jesústa tapunqan
Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71

19 Tsaypitanami mas mandaq sacerdöti Jesústa tapur nirqan: "¿Pitä discïpuluykikuna? ¿Imatatä yachatsinki?"
20 Jesúsnami nirqan: "Noqaqa manami imatapis pakayllapa yachatsishqätsu. *Sinagögakunacho y templuchöpis llapan runakunami yachatsinqäta wiyayämashqa. 21 ¿Imanirtä noqata tapumanki? Yachatsinqäta wiyaq runakunata tapuy. Paykunami imata yachatsinqätapis musyayan".
22 Tsaynö niptinmi juk wardia Jesústa laqyaskir nirqan: "¿Tsaynöku mas mandaq sacerdötita ninki?"
23 Jesúsnami nirqan: "Mana allita parlashqa kaptïqa mä nimay. Imatapis llutanta mana parlaykaptïqa ¿imanirtä laqyamanki?"
24 Tsaypitanami watashqallata mas mandaq sacerdöti Caifás kaqman Anás apatsirqan.*b*

Jesústa Pedro yapay ñëganqan
Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62

25 Simón Pedro mashakuykaptinmi yapay tapuyarqan: "Qampis ¿manaku taqay runapa discïpulun kaykanki?"
Tsaymi Pedro nirqan: "Manami".
26 Tsaypita rätullatanami mas mandaq sacerdötipa wätayninpis nirqan: "Qamtaqa paywan kaykaqtami huertacho rikashqä".
(Tsaynö niq runapa castanpa rinrintami Pedro roqushqa karqan.)
27 Pedrunami yapay ñëgarqan. Tsay hörami gällu cantaskirqan.

Pilatuman Jesústa prësu apayanqan
Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5

28 Patsa waraykaptinnami Caifáspa wayinpita Roma gobernadorpa despächunmanna Jesústa apayarqan. Israel autoridäkunaqa manami tsay despächuman yaykuyta munayarqantsu. Paykuna yarpäyarqan tsayman

b **18.24** Anás mas mandaq sacerdöti kaptinpis Roma runakunami payta qarquskir mashan Caifástana churayarqan.
† **18.14** Juan 11.49-50.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yaykurqa *impüru kar *Pascua mikuykunata mana mikuyänanpä kanqantami. 29 Tsaymi despächunpita yarquskir *Pilato tapurqan: "¿Ima jutsanpitatä kay runata apayämushqayki?"

30 Tsaynö tapuptinmi niyarqan: "Jutsayuq kaptinmi apayämushqä. Jutsaynaq kaptinqa manami apayämümantsu karqan".

31 Pilatunami nirqan: "Leynikikuna ninqannö juzgayänaykipä apakuyay".

Tsaynö niptinmi Israel runakunapa autoridäninkuna niyarqan: "Noqakuna pitapis wanutsiyänäpä manami munayyuqtsu kayä".

32 Tsaynö nirmi cruzcho wanunanpä Jesús ninqanta cumpliyarqan.†

33 Despächunman Pilato kutiykurmi Jesústa qayaykur tapurqan: "¿Rasunpaypaku Israel runakunapa mandaqnin rey kaykanki?"

34 Tsaymi Jesús nirqan: "¿Kikikipa yarpayllaykipitaku o runakuna niyäshuptikiku tsaynö tapuykämanki?"

35 Pilatunami nirqan: "Noqa manami Israel runatsu kä tsaykunata musyanäpä. Marka mayikikuna y mandaq sacerdötikunami prësu apayämushushqayki. ¿Imatatä rurashqayki prësu apayämushunaykipä?"

36 Jesúsnami nirqan: "Noqa manami kay patsacho mandaqtsu kaykä. Kay patsacho mandaq kaptïqa prësu mana tsariyämänanpä qatirämaqnïkunami pelyayanman karqan".

37 Pilatunami tapurqan: "Tsaynö nirqa ¿rasunpaypaku rey kaykanki?"

Jesúsnami nirqan: "Rasun kaqtami nishqayki. Rasun kaqta willakunäpämi kay patsacho yurishqä y tsaypämi kay patsaman shamushqä. Pipis rasun kaqta musyayta munarqa willakunqäkunatami criyin".

38 Tsaynö niptinmi Pilato nirqan: "¡Tsay rasun kaqpä parlanqaykiqa imarä kakunpis!"

Jesústa crucificayänanpä Pilato mandanqan

Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25

Jesústa tapuskirmi despächunpita *Pilato yapay yarquskir Israel runakunata nirqan: "Noqa manami kay runapa ima jutsantapis tarïtsu. 39 Qamkuna musyayankimi *Pascua fiestacho cada wata juk prësuta kachanqäta. ¿Munayankiku Israel runakunapa mandaqnin reyta kachänäta?"

40 Tsaynö niptinmi llapan niyarqan: "¡Jesústaqa ama kachaytsu! ¡Barrabásta kachariy!"

Barrabásqa Romacho mas mandaq reypa contranmi karqan.

19 1 Tsaynö niyaptinmi Jesústa Pilato castigatsirqan. 2 Soldädukunanami kashapita corönata awriskir Jesúspa umanman jatitsiyarqan. Tsaynöpis granäti cäpatami aqshutsiyarqan.c 3 Nirkurnami Jesústa laqyarnin niyarqan: "¡Alabashqa katsun Israel runakunapa mandaqnin rey!"

4 Tsaypitanami despächunpita yapay yarqaskamur Pilato nirqan: "Tantiyakuyay. Apayämunqayki runapa ima jutsantapis manami tarïtsu. Tsaymi jutsaynaq kanqanta tantiyakuyänaykipä jipiykämü".

5 Tsaynö nirmi Jesústa jipimurqan kasha corönan jatishta y granäti cäpan jatishqata. Tsaymi Pilato nirqan: "¡Kay runata rikayay!"

6 Jesústa rikaykurmi mandaq sacerdötikunawan templu täpaq wardiakunapis jinchi niyarqan: "¡Crucificay! ¡Crucificay!"

---

c **19.2** Granäti cäpataqa reykunallami jatikuyaq.
† **18.32** Juan 3.14; 12.32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö niyaptinmi Pilato nirqan: “Kikikikuna crucificayay. Noqaqa manami ima jutsantapis tarïtsu”.

7 Tsaynö niptinmi niyarqan: “Diospa Tsurin kanqanta niqkuna wanutsishqa kananpämi leynïkunacho nin. ¡Tsaynö kaptinqa tsay runa wanutsishqa katsun!”

8 Tsaynö niyaptinmi Pilato pasaypa mantsarirqan. 9 Tsaymi despächunman kutiykur Jesústa yapay tapurqan: “¿Qam maypitatä kaykanki?”

Tsaynö tapuptin Jesús manami imatapis parlakurqantsu. 10 Tsaymi Pilato nirqan: “¿Manaku imatapis contestamanki? Crucificatsinäpä o kachänäpäpis munayyuq kanqäta ¿manaku musyanki?”

11 Jesúsnami nirqan: “Qampa munaynikiman Tayta Dios mana churamaptinqa imata ruramänaykipäpis munayniki manami kanmantsu. Tsaymi munaynikiman entregamaq runa qampita mas jutsayuq kaykan”.

12 Tsaynö niptinmi Pilato kachayta munarqan. Kachariyta munaptinpis Israel runakunapa autoridäninkuna masrämi qayaräyarqan: “¡Kay runaqa rey tukurmi mandaq *Césarpa contran kaykan! ¡Payta kacharqa qampis Césarpa contranmi kaykanki!”

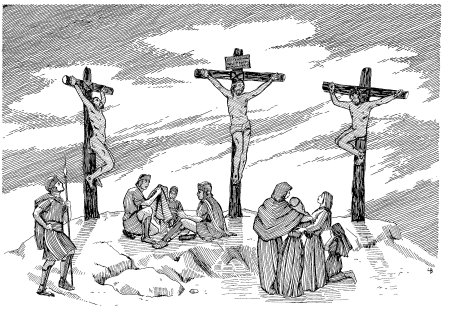
13 Tsaynö niyaptinmi Jesústa waqtaman jipiskatsimur Gábata ninqan punkuman aywaykur Pilato jamarqan. (Hebreo idiömachöqa Gábata ninqanqa “läja rumikunawan rurashqa” ninanmi.) 14 Tsay höraqa karqan pullan junaqnömi. Tsay tardimi Pascua fiestacho jamay junaq qallaykunanpäna karqan.[d] Tsaychömi Pilato nirqan: “¡Reynikikunata rikayay!”

15 Paykunanami jinchi niyarqan: “¡Wanutsun! ¡Wanutsun! ¡Crucificay!”

Pilatunami nirqan: “¿Mandashuqniki reytaku crucificatsishä?”

Tsaymi mandaq sacerdötikuna niyarqan: “¡Noqakunapa mandayämaqnï reyqa Césarllami! ¡Paypita mas juk reyqa manami kantsu!”

16 Tsaynö niyaptinmi munayanqannö Jesústa crucificayänanpä soldädukunata Pilato mandarqan. Tsaymi Jesústa apakuyarqan.

Ishkay ladronkunapa chawpincho Jesús crucificaranqan (19.17-20)

Jesústa crucificayanqan
Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43

17 Cruzta umrurkatsirmi Calavëra niyanqan sitiuman Jesústa apayarqan. Hebreo idiömachöqa Calavëra ninqantami Gólgota niyan. 18 Tsayman chaykatsirmi Jesústa crucificayarqan. Tsaynöllami ishkay runakunatapis Jesúspa ishkan lädunman crucificayarqan.

19 Tsaypitanami juk letrëruta qellqarkur cruzpa puntanman *Pilato clävatsirqan. Tsay letrëruchömi nirqan: “Nazaretpita Jesús, Israel runakunapa mandaqnin rey”.

20 Jerusalénpa cercallancho crucificashqa kaptinmi tsay letrëruta Israel runakuna atskaq liyiyarqan. Tsay letrëruqa hebreo, latín y griego idiömakunachömi qellqararqan. 21 Tsaymi mandaq sacerdötikuna Pilatuta niyarqan: “ ‘Israel runakunapa mandaqnin rey’ nirqa ama qellqaytsu. Tsaypa trokinqa ‘Israel runakunapa mandaqnin

[d] **19.14** Israel runakunapäqa mushuq junaq las seis de la tardimi qallaykurqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rey kanqantami kay runaqa nirqan' nir qellqay".
22 Pilatunami nirqan: "Qellqanqäqa qellqashqanami kaykan".
23 Crucificaskirnami Jesúspa latsapankunata chuskuq soldädukuna rakipänakuyarqan. Rurin kaq latsapan costüraynaq kaptinmi 24 niyarqan: "Kaytaqa ama rachishuntsu. Tsaypa trokinqa mayqantsikpis apakunantsikpä suertita jitashun".

Tsaynö rurarmi Tayta Diospa palabran kaynö ninqanta cumpliyarqan: "Latsapätapis rakipänakuyashqami. Mayqanpis apakunanpämi suertita jitayashqa".† Tsay ninqannöllami soldädukuna rurayarqan.
25 Crucificaraykanqan kaqchömi kaykäyarqan Jesúspa maman, mamanpa ñañan, Cleofaspa warmin María y María Magdalenapis. 26 Mamanta y kuyanqan discïpulun ñöpancho kaykaqta rikaykurmi Jesús nirqan: "Mamay, paynami wawayki kanqa".
27 Nirkurmi kuyanqan discïpuluntana nirqan: "Kananpitaqa mamaykitanö rikaykullanki".

Tsaynö ninqanpitami wayinman pushaykur mamantanö rikarqan.

Jesús wanunqan

Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49

28 Llapanpis cumplishqana kanqanta musyarmi Tayta Diospa palabranta cumplinanpä Jesús nirqan: "¡Yakullaw!"†
29 Tsaychömi wichi junta pochquq vïnu kaykarqan. Tsaymi *hisöpu jachaman esponjata watarkur tsay pochquq vïnuman tullpurkur Jesúspa shiminman töpatsiyarqan. 30 Tsay vïnuta yawarkurmi Jesús nirqan: "Llapanpis cumplishqanami".

Tsaynö niskirmi wanuskirqan.

Jesústa tuksinqan

31 *Pascuacho jamay junaq qallaykunanpäna kaptinmi[e] Israel runakunapa autoridäninkuna munayarqantsu pipis crucificaraykar quëdananta. (Pascuacho jamay junaqqa pasaypa *sagrädumi karqan.) Tsaymi Pilatuta rugakuyarqan cruzcho clävaraykaqkunapa chankankunata pakiskir cruzpita jipiyänanpä.[f] 32 Rugakuyanqanta awniptinmi soldädukuna aywaykur Jesúswan crucificaraykaq runakunapa chankankunata pakiyarqan. 33 Jesús wanushqana kaykaqta rikaykurmi paypa chankankunataqa pakiyarqannatsu. 34 Tsaypa trokinqa juk soldädumi lanzawan llapsha pachanpa tuksirqan. Tuksiskiptinmi yawarwan yaku jinan höra yarqaskamurqan.
35 Llapan tsaykunatami rikarqä. Tsaymi imanö kanqantapis qellqä salvamaqnintsik Cristo kanqanta qamkunapis criyiyänaykipä. Llapan qellqanqäkunaqa rasun kaqmi. 36 Tayta Diospa palabranmi nin: "Manami ni juk tullullantapis pakinqatsu".†

Llapan tsaykunami päsarqan Tayta Diospa palabran cumplinanpä. 37 Tsaynöllami Tayta Diospa palabran nin: "Tuksiyanqantami rikayanqa".†

Jesústa pampayanqan

Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56

38 Tsaypitanami Arimatea markapita José jutiyuq runa *Pilatuta rugakur nirqan: "Jesúspa ayanta pampanäpä kachapaykallämay".

---

[e] **19.31a** Pascuaqa las seis de la tardimi qallaykurqan. [f] **19.31b** Cruzcho clävaraykaqkunapa chankankunatami pakiyaq juklla wanunanpä. Pakiskiyaptinnami ichiyta mana kamäpakur wanuyaq.
† **19.24** Sal. 22.18. † **19.28** Sal. 69.21. † **19.36** Éxo. 12.46; Núm. 9.12; Sal. 34.20.
† **19.37** Zac. 12.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Josépis Jesúspa discïpulunmi karqan. Itsanqa Israel autoridäkunapita mantsapakurmi musyatsikurqantsu. Mañakunqanta Pilato awniptinmi Jesúspa ayanta pampaq apakurqan.
39 Tsaymanmi Nicodemupis aywarqan kimsa arröbanö mïrra y áloe takushqata[g] apakurkur. Ñöpatami Nicodemo tsakayllapa Jesúswan parlaq aywarqan.[†] 40 Israel runakunapa costumbrin kanqanmannömi Josépwan Nicodemo tsay apayanqankunata säbanasman wiñarkur Jesúspa ayanta pituyarqan.
41 Jesústa crucificayanqan ñöpanchömi juk huerta karqan. Tsaychömi pitapis manarä pampayanqan mushuq sepultüra karqan.[†] 42 Jamay junaq qallaykunanpäna kaptinmi tsay sepultürallamanna Jesústa pampayarqan.

Jesús kawarimunqan

Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12

20 1 Semäna qallaykunan tutami[h] María Magdalena tsaka tsakalla Jesús pamparaykanqan sepultüraman aywarqan. Chaykurmi sepultüra tsaparaq rumi wititsishqa kaykaqta tarirqan. 2 Tsayta rikaykurmi cörrilla kutirqan Simón Pedruta y Jesús kuyanqan discïpuluta willananpä. Chaykurmi willarqan: "¡Jesúspa ayantami apakuyashqa! ¡Manami musyayätsu maypa apayanqantapis!"
3 Tsaynami Jesús kuyanqan discïpulu y Pedro Jesústa pampayanqan kaqman aywayarqan. 4 Cörrilla aywarmi jukaq discïpulun Pedruta llalliskir puntata charqan. 5 Sepultüra punkullapita qawaykurmi säbanasllana

Jesústa pampayanqan sepultüra (20.5)

qoturaykaqta rikarqan. 6 Qepanta Simón Pedro chaykurnami ruriman yaykuskir säbanasllatana paypis tarirqan. 7 Jesúspa umanta watayanqan tëlatapis shumaq doblashqatami uman kanqanlächo churaraykaqta tarirqan. 8 Tsayrämi puntata chaq discïpulupis ruriman yaykurqan. Paypis tsaykunata rikaykurmi criyirqan. 9 Tsaynö kaykaptinpis manami tantiyayarqanrätsu kawarimunanpä Tayta Diospa palabran ninqanta. 10 Tsaypitanami patsaräyanqan wayiman kutikuyarqan.

María Magdalenata Jesús yuripanqan

Marcos 16.9-11

11 Maríanami pamparanqan kaqman kutiykur punkucho waqar quëdakurqan. Waqaykanqancho sepultürata qawaykurmi 12 rikarqan ishkay *angelkuna yuraq latsapashqa kaykaqta. Jukmi Jesúspa uman kanqan kaqcho jamaraykarqan y jukaqnami chakin kanqan kaqcho jamaraykarqan. 13 Tsay angelkunami Maríata tapuyarqan: "¿Imanirtä waqaykanki?" nir.
Tsaynö tapuyaptinmi nirqan: "Señornïpa ayantami apakuyashqa. Manami musyätsu mayman churayanqantapis".

---

[g] **19.39** Mïrra karqan jachapa weqinmi. Áloepis juk jachami karqan. Tsaykunatami Israel runakuna tsakiskatsir ñuchu aqayaq. Tsaytami ayaman wiñayaq mana asyänanpä. [h] **20.1** Tsay junaq domingumi karqan.
[†] **19.39** Juan 3.1-2. [†] **19.41** Mat. 27.60.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Tsaynö nir tikraykunqanchömi
Jesústa rikarqan. Itsanqa pay kan-
qanta manami tantiyarqantsu.
15 Jesúsnami tapurqan: "¿Imanirtä
waqaykanki? ¿Pitatä ashiykanki?"
nir.

Tsaynö tapuptinmi huertacho aruq
runa kanqanta yarpar María nirqan:
"Taytay, maymanpis Jesúspa ayanta
apashqa karqa qorikamunäpä willay-
kallämay".

16 Jesúsnami nirqan: "¡María!"

Tsaynö niptinmi María tikraykur
nirqan: "¡Raboni!"

Hebreo idiömacho raboni ninanqa
yachatsikuq ninanmi.

17 Jesúsnami nirqan: "Ama tsarimay-
tsu. Taytä kaqman manarämi aywash-
qärätsu. Kananqa discïpulükunata
willay Taytäman kutikunäpäna kan-
qanta. Noqapa Taytäqa qamkunapapis
Taytaykimi y Diosnïqa qamkunapapis
Diosnikikunami".

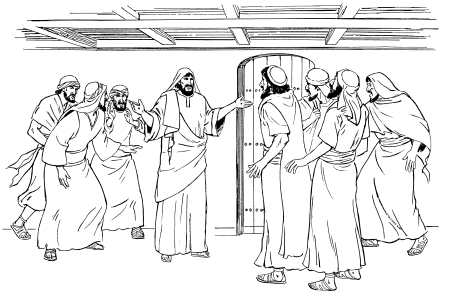
18 Tsaynö niptinmi María Magdalena
juklla aywarqan Jesús yuripanqanta y
imata ninqankunatapis discïpulunku-
nata willananpä.

Discïpulunkunata Jesús yuripanqan

Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18;
Lucas 24.36-49

19 Tsay paqasmi discïpulunkuna juk
wayicho qorikashqa kaykäyarqan.
Israel runakunapa autoridäninkunata
mantsarmi punkuta trancapakushqa
kaykäyarqan. Tsaycho kaykäyaptinmi
Jesús yuriskir nirqan: "Alli kaway
qamkunacho kaykullätsun".

20 Tsaynö nirmi makinta y llap-
sha pachanta rikatsirqan. Jesústa
rikaykurmi discïpulunkuna pasaypa
kushikuyarqan. 21 Jesúsnami yapay
nirqan: "Alli kaway qamkunacho

Discïpulunkunata Jesús yuripanqan
(20.19-29)

kaykullätsun. Taytä kachamanqannö-
llami noqapis qamkunata kachaykä".

22 Tsaynö nir paykuna kaqman
pükarmi nirqan: "Espíritu Santuta
chaskiyay. 23 Pitapis jutsankunapita
perdonayaptikiqa Tayta Diospis per-
donanqami. Mana perdonayaptikimi
itsanqa Tayta Dios perdonanqatsu".[i †]

Jesúswan Tomás tinkunqan

24 Discïpulunkunaman Jesús chan-
qan höra Millish niyanqan Tomás tsay-
cho manami karqantsu. Payqa Jesúspa
apostolninmi karqan. 25 Tomáswan
tinkurnami discïpulu mayinkuna
willayarqan: "¡Señor Jesucristumi
yuripäyämashqa!"

Tsaymi Tomás nirqan: "Clävu uch-
kunqan makinta manarä rikarqa,
tsayman dëdüta manarä jatirqa y tuk-
siyanqan llapsha pachanman makïta
manarä jatirqa manami criyishätsu".

26 Tsaypita juk semänatanami discï-
pulunkuna yapay juk wayicho qoriray-
käyarqan. Tsaychömi Tomáspis kaykar-
qan. Punkuta trancapakushqa kaykä-
yaptinmi paykunapa ñöpancho illaqpita
Jesús yuriskir winchikur nirqan: "¡Alli
kaway qamkunacho kaykullätsun!"

[i] **20.23** Kay versïculumi nin: Qamkuna munayyuqmi kayanki criyimaqkunata Tayta Dios per-
donanqanta willayänaykipä y mana criyimaqkunata Tayta Dios mana perdonanqanta willayä-
naykipä.
[†] **20.23** Mat. 16.19; 18.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27 Tomástanami nirqan: “Tomás,
makïta rikay. Clävu uchkunqanman
dëduykita jatiy. Tuksiyämanqan llap-
sha pachämanpis makikita jatiy. ¿Ima-
nirtä criyinkitsu?”
28 Tsaynö niptinmi Tomás nirqan:
“¡Señorllä y Diosnillä!”
29 Jesúsnami nirqan: “¿Rikaykamar-
räku criyinki? ¡Mana rikaykämarpis
criyiqkunaqa kushishqami kayanqa!”

Kay libruta imapä qellqanqanpis

30 Discïpulunkuna rikaykaptin atska
milagrukunatami Jesús rurarqan. Tsay-
kuna manami llapantsu kay librucho
qellqaraykan. 31 Kay librucho qellqa-
raykaqkunaqa Jesús salvamaqnintsik
Cristo kanqanta y Diospa Tsurin kan-
qanta criyiyänaykipä y criyir *mana
ushakaq kawayta tariyänaykipämi.

**Qanchis discïpulunkunata
Jesús yuripanqan**

21 1 Tsaypitanami Tiberias[j] qocha
kuchuncho discïpulunkunata
Jesús yapay yuriparqan. 2 Tsaychömi
kaykäyarqan Simón Pedro, Millish
ninqan Tomás y Natanael. Natanaelqa
Galileacho kaykaq Caná markapitami
karqan. Tsaynöllami Zebedeupa ish-
kan tsurinkuna y mas ishkay discïpu-
lukunapis kaykäyarqan. 3 Paykunatami
Simón Pedro nirqan: “Pescädu tsa-
riqmi aywaykä”.
Tsaynö niptinmi niyarqan: “Aku
noqakunawanpis aywashun”.
Tsaynö nirmi *büquiman yarkurkur
llapan aywayarqan. Tsay paqas warat
pescaykarpis manami ni jukllayllata-
pis tsariyarqantsu.[†] 4 Patsa waraykap-
tinnami qocha kuchuncho juk runa
kaykaqta rikayarqan. Itsanqa Jesús
kanqanta manami musyayarqantsu.
5 Paymi qayakur nirqan: “Amïgukuna,
¿pescäduta tsariyashqaykiku?”
Paykunanami niyarqan: “Tayta,
manami ni jukllayllatapis tsariyärätsu”.
6 Tsaynö niyaptinmi nirqan:
“Büquipa derëcha kaq lädunman
mällaykita mashtayay. Tsaychöqa pes-
cäduta tsariyämunkimi”.
Ninqannö mällata mashtarnami sutay-
tapis mana puëdiyanqanyaq tsaytsika
pescäduta tsariyarqan.[†] 7 Tsaymi Jesús
kuyanqan kaq discïpulunqa Pedruta nir-
qan: “¡Payqa Señornintsikmi!”
Tsaynö niptinmi Simón Pedruqa
latsapanta tseqllanman wachaka-
kurkur juklla Jesús kaqman nädaypa
aywarqan. 8 Wakin kaq discïpulukuna-
nami mällancho tsaytsika pescäduta
büquiwan qarachashqa aywayarqan.
Qocha kuchunman chäyänanpäqa juk
pachak (100) metrunöllami pishirqan.
9 Kuchunman chaykurnami tariyarqan
tantata y shansha janancho pescädu
kankashqa kaykaqta.
10 Tsaymi Jesús nirqan: “Tsariyämun-
qayki pescäduta juk ishkayta apayä-
muy”.
11 Tsaynö niptinmi Simón Pedro
büquiman yarkuskir mällata qarachä-
murqan pescädukunata apayänanpä.
Tsay mällachömi karqan juk pachak
pitsqa chunka kimsa (153) jatusaq pes-
cädukuna. Tsaytsika pescäduwanpis
mälla manami rachirqantsu. 12 Tsaymi
Jesús nirqan: “Mikuq shayämuy”.
Señor Jesús kanqanta musyarmi
mayqan discïpulunpis pï kanqantapis
tapuyarqantsu. 13 Paykuna kaqman
witiykurnami tantatawan pescäduta
Jesús qararqan.
14 Tsaycho yuripanqanwanqa kawa-
rimunqanpita kimsa kutinami discïpu-
lunkunata Jesús yuriparqan.

Simón Pedruwan Jesús parlanqan

15 Mikuyta ushaskirnami Simón
Pedruta Jesús tapurqan: “Jonáspa

[j] **21.1** Tiberias niyanqan qochaqa Galilea qochami kaykan.
[†] **21.3** Luc. 5.5. [†] **21.6** Luc. 5.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsurin Pedro, wakin kaq discïpulükunapita ¿masku kuyamanki?”

Pedrunami nirqan: “Taytay, qam musyankimi kuyanqäta”.

Jesúsnami nirqan: “Ashkashnïkunata shumaq rikanki”.

16 Jesús yapay tapurmi nirqan: “Jonáspa tsurin Simón, ¿kuyamankiku?”

Pedrunami nirqan: “Taytay, qam musyankimi kuyanqäta”.

Niptinmi nirqan: “Üshäkunata shumaq mitsinki”.

17 Tsaypita yapaymi Jesús tapurqan: “Jonáspa tsurin Simón, ¿rasunpaypaku kuyamanki?”

Tsaynölla kimsa kuti tapuptinmi Pedro llakishqa nirqan: “Taytay, qamqa llapantami musyanki. Kuyanqätapis musyankimi”.

Niptinmi Jesús nirqan: “Üshäkunata shumaq rikanki. 18 Rasunpaypami nï: Chölullarä karqa latsapaykikunata jatikurkurmi munanqaykipa aywarqayki. Awkinyarnami itsanqa rikraykita kichaptiki jukna jatitsishunki.[k] Tsaynöpis aywayta mana munanqaykipami apayäshunki”.

19 Tsaynö nirmi Pedruta Jesús tantiyatsirqan Tayta Dios munanqannö kawar imanö wanunanpä kanqanta. Nirkurnami Pedruta nirqan: “Qatirämay”.

Libru ushanan

20 Tsaypitanami tikraykur Jesús kuyanqan kaq discïpuluta Pedro rikarqan. Tsay discïpulumi *Pascua cënaycho Jesúspa ñöpancho tapurqan mayqan discïpulun contran shärinanpä kanqantapis.[†] 21 Payta rikaykurmi Jesústa Pedro tapurqan: “Taytay, paytaqa ¿imatä päsanqa?”

22 Tsaynö tapuptinmi Jesús nirqan: “Noqa munaptïqa kutimunqäyaqpis kawanqami. ¿Imanirtä paypä tapumanki? Qamqa qatirämay”.

23 Jesús tsaynö ninqanta musyaykurmi maytsaychöpis wawqikuna panikuna yarpäyarqan tsay discïpulun imaypis mana wanunanpä kanqanta. Tsaynö yarpäyaptinpis Jesús manami mana wanunanpä kanqantatsu nirqan, sinöqa nirqan: “Noqa munaptïqa kutimunqäyaqpis kawanqami. ¿Imanirtä paypä tapumanki?”

24 Jesús kuyanqan discïpulumi kay libruta qellqashqa. Llapan qellqanqankunaqa rasun kaqmi. 25 Jesús ruranqankuna mas atskarämi kaykan. Llapanta qellqaptinqa kay entëru patsacho papelpis manami aypanmantsu. [Amén.]

---

[k] **21.18** *Jukna jatitsishunki* nirqa Jesucristo manami latsapanta jatitsiyänanpätsu nirqan, sinöqa crucificayänanpä kanqantami.

[†] **21.20** Juan 13.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hechos

Apostolkuna rurayanqan

Lucasmi Bibliacho kaykaq ishkay librukunata qellqarqan. Punta kaq librumi kaykan San Lucas. Qepa kaq librunami kaykan Hechos. San Lucas libruchömi Jesucristo ruranqankunata musyanantsikpä qellqarqan. Hechos libruchönami Jesucristupa apostolninkuna Espíritu Santupa munayninwan rurayanqankunata musyanantsikpä qellqarqan.

Teófilo jutiyuq runapämi kay libruta Lucas qellqanä. Jesucristupa apostolninkuna willakuyanqanta y rurayanqanta Lucas qellqananpäshi gastukunata Teófilo kamaripänä. Tsaynö kaptinpis manami Teófilullapätsu Lucas qellqarqan, sinöqa llapan runakunapämi.

Espíritu Santuta chaskiyänanpä willanqan

1 [1] Tayta Teófilo,† punta kaq libruchömi Jesús llapan ruranqankunata y yachatsinqankunata qellqamurqä. Tsaykunatami rurarqan y yachatsirqan willakur qallaykunqanpita [2] hasta ciëluman aywakunqan junaqyaq. Ciëluman manarä aywakurmi akranqan apostolninkunata Espíritu Santupa munayninwan imata rurayänanpä kaqtapis tantiyatsirqan. [3] Wanunqanpita kawarirkamurmi chusku chunka (40) junaqyaq paykunata yuriparqan. Rasunpaypa kawarimunqanta criyiyänanpämi imaykanöpa tantiyatsirqan. Tsaynöllami Tayta Diospa *mandakuyninpäpis shumaq tantiyatsirqan.

[4] Apostolninkunawan kaykarmi Jesús nirqan: "Qamkunata willanqänömi awniyäshunqaykita† Taytä kachamunqa. Tsayta manarä chaskirqa Jerusalénpita amarä aywakuyankirätsu. [5] Juanqa yakullawanmi bautizarqan. Qamkunami itsanqa Espíritu Santuwan bautizashqa kayanki. Bautizashqa kayänaykipä juk ishkay junaqllanami pishiykan".†

Ciëluman Jesús kutinqan

[6] Jesúswan qorikashqa kaykaqkunami tapuyarqan: "Taytay, ¿kananpitaqa Israel nacionnintsikpa mandaqninnatsurä kanki?"

[7] Jesúsnami nirqan: "Manami tsaykunata musyayänaykitsu. Imay junaq imay höra tsaykuna kananpä kanqantaqa Tayta Diosllami musyan. Payllami munayyuq kaykan munanqan höra tsaykunata ruranpä. [8] Tsaynö kaptinpis Espíritu Santu qamkunaman shamuptinmi munayninta chaskiyanki. Chaskiskirnami willakuynïta willakuyanki Jerusaléncho, entëru Judeacho, Samariacho y maytsay markakunachöpis".†

[9] Tsaynö parlayta ushaskirmi joqarikayta qallaykurqan. Rikaraykäyaptinmi pukutay tsapaskiptin illakaskirqan.† [10] Tsaynö kaykäyaptinmi

---

†**1.1** Luc. 1.1-4. †**1.4** Luc. 24.49. †**1.5** Mat. 3.11; Mar. 1.8; Luc. 3.16; Juan 1.33.
†**1.8** Mat. 28.19; Mar. 16.15; Luc. 24.47-48. †**1.9** Mar. 16.19; Luc. 24.50-51.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yuraq latsapashqa ishkay runakuna
illaqpita yuriskir 11 niyarqan: “Galilea
runakuna, ¿imanirtä ciëlupa rikaray-
käyanki? Ñöpaykikunapita ciëluman
aywakunqannöllami Jesús yapay kuti-
munqa”.

Judaspa trokin apóstol kananpä Matíasta akrayanqan

12 Tsaynö niyaptinmi Olivos jirkan-
cho kaykäyanqanpita apostolkuna
Jerusalénman kutikuyarqan. Tsay
jirkanpita Jerusalénmanqa manami
alläpa karutsu karqan, sinöqa jamay
junaqcho puriyanqannöllami.[a] 13 Chay-
kurnami patsaräyanqan altusman yar-
kuyarqan. Paykunami kayarqan Pedro,
Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás,
Bartolomé, Mateo, Alfeupa tsurin San-
tiago, *Zelote niyanqan Simón y San-
tiagupa tsurin Judas.[b] 14 Paykunami
Jesúspa maman Maríawan, Jesúspa
wawqinkunawan y wakin warmikuna-
wanpis Tayta Diosta mañakuyänanpä
imaypis qorikäyaq.

15 Tsay junaqkunami Jesúsman yära-
kuqkuna juk pachak ishkay chunkanö
(120) qorikäyaptin Pedro ichirkur
nirqan: 16 “Wawqikuna panikuna,
musyanqantsiknöpis Judasmi runaku-
nata pusharqan Jesústa prësu tsari-
yänanpä. Tsaynö kananpä kanqanta
qellqananpämi rey Davidta Espíritu
Santu tantiyatsirqan. Tsaymi Judasta
päsananpä kanqanta Tayta Diospa
palabran ninqannölla kanan cum-
plishqa. 17 Judasqa noqakunawanmi
purirqan. Paytapis apóstol kananpämi
Jesús akrarqan”.

18 (Jesústa rantikunqan qellayta
Judas kutitsinqanwanmi chakrata
rantiyarqan. Judasqa pachanpis
pashtaqpä uray senqaypa jeqaptinmi
aqishninpis liwakarqan. 19 Tsayta mus-
yaykurmi Jerusaléncho taq runakuna
tsay chakrapa jutinta churayarqan
Acéldama jutin kananpä. Paykunapa
idiömancho Acéldama ninanqa Yawar
Pampa ninanmi.)†

20 “Judasta päsananpä kaqtaqa Salmo
libruchömi nin:

“ ‘Wayinpis tsunyaq rikakutsun.
Tsaycho pipis ama tätsunnatsu’.†

Tsaynöllami mastapis nin:

‘Pay rurananpä kaqta jukna rura-
tsun’.†

21 “Tsaymi juktana churashun
Judaspa trokin apóstol kananpä. Tsay
runa katsun Jesús willakur qallaykun-
qanpita noqakunawan puriq. 22 Tsay-
nölla Jesústa Juan bautizanqanpita†
ciëluman kutikunqanyaq† qatiraq
katsun. Tsay runata churashun noqa-
kunanö apóstol kar Jesús kawarimun-
qanta willakur purinanpä”.

23 Tsaynö niptinmi ishkaq runaku-
nata akrayarqan. Jukmi Matías kar-
qan. Jukaqnami José karqan. Wakin
runakunami Joséta Barsabás niyaq y
wakinnami Justo niyaq. 24 Nirkurmi
Tayta Diosta mañakur niyarqan:
“Tayta Dios, musyankimi runakunapa
shonqun imata yarpanqantapis. Kanan
musyatsiyämay mayqantapis akran-
qaykita. 25 Akranqayki runami apos-
tolniki kanqa Judas Iscariotipa trokin.
Apóstol kayninta mana cumplirmi
Judasqa wanuyta tarishqa”.

26 Tsaynö mañakuskir sortiyayap-
tinmi Matíaspä yarqurqan. Matías-
wanmi apostolkuna yapay chunka
ishkay kayarqan.

---

[a] **1.12** Jamay junaq kaptin Israel runakuna hasta ishkay waranqa (2,000) päsullatami puriyaq. Tsaypita mastaqa manami puriyaqtsu. Ishkay waranqa päsuqa juk kilómetrupita ichik masllami kaykan. [b] **1.13** Bartolomépa jukaq jutinmi karqan Natanael (Juan 1.45-49; 21.2). Santiagupa tsurin Judaspa jukaq jutinmi karqan Tadeo (Mat. 10.3; Mar. 3.18).
† **1.18-19** Mat. 27.3-8. † **1.20a** Sal. 69.25. † **1.20b** Sal. 109.8. † **1.22a** Mat. 3.16; Mar. 1.9; Luc. 3.21. † **1.22b** Mar. 16.19; Luc. 24.51.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Espíritu Santu shamunqan

2 1 *Pentecostés fiesta junaqmi
Jesucristuman yärakuqkuna juk
wayicho qorikashqa kaykäyarqan.
2 Tsaycho kaykäyaptinmi illaqpita shu-
kukuy wayranörä pasaypa qayaranqan
ciëlupita wiyakämurqan. 3 Tsaynöllami
qallu tsikan nina niraqkuna juknin
jukninman charqan. 4 Llapanmi Espí-
ritu Santupa munayninwan imaypis
mana parlayanqan idiömakunata par-
lar qallaykuyarqan.
5 Tsay witsanmi Dios munanqannö
kawaq Israel runakuna maytsay
nacionpitapis Jerusaléncho kaykä-
yarqan. 6 Shukukuy wayranö qaya-
ranqanta wiyarmi ima päsanqan-
tapis rikaq aywayarqan. Jukninpis
jukninpis markancho parlayanqan
idiömakunata parlayanqanta wiyarmi
mantsakashqa rikakuyarqan. 7 Tsaymi
niyarqan: "Kay llapan parlaykaq-
kunaqa ¿manaku Galilea runakuna
kaykäyan? 8 Idiömantsikta parlayä-
nanpä ¿imanöpatä yachakuyashqa?
9 Kaychöqa maytsaypitami kaykantsik:
Partiapita, Mediapita, Elampita, Meso-
potamiapita, Judeapita, Capadocia-
pita, Pontupita, Asiapita, 10 Frigiapita,
Panfiliapita, Egiptupita, Libiacho kaq
Cirenipa ñöpankunapita y Romapi-
tapis. 11 Wakintsikqa yurinqantsikpi-
tami Israel runakuna kaykantsik. Y
wakintsiknami Israel runana kanan-
tsikpä Tayta Diosman criyikurqantsik.
Cretapitapis, Arabiapitapis kaychömi
kaykantsik. Maytsaypita karpis kikin-
tsikpa idiömantsikchömi wiyaykantsik
Tayta Dios kushikuypä ruranqankunata".
12 Tsaymi espantakur kikinpura par-
layarqan: "¿Imatä päsaykan?" nir.
13 Wakinnami asipar niyarqan:
"Kaykunaqa machashqami kaykä-
yan".

Pedro willakunqan

14 Tsaynö parlayaptinmi apóstol
mayinkunawan ichirkur Pedro nir-
qan: "Jerusaléncho y maytsaychöpis
taq Israel runakuna, shumaq wiyayä-
may. 15 Manami yarpäyanqaykinötsu
machashqa kaykäyä. Tuta las nuë-
villaräqa manami pipis machantsu.
16 Kanan rikayanqayki päsananpämi
profëta Joel willakur nirqan:
17 " 'Tayta Diosmi nin:
Ushanan tiempuchömi Espïritüta
llapan runakunaman kacha-
mushä.
Tsaymi ollqu tsurikikuna y
warmi tsurikikunapis willa-
kuynïta willakuyanqa.
Chölukunapis revelaciontami
rikayanqa.
Awkinkunatapis suëñuyninkuna-
chömi musyatsishä.
18 Tsay junaqkunami ollqu y warmi
sirvimaqnïkunamanpis Espïri-
tüta kachamuptï willakuynïta
willakuyanqa.
19 Imaypis mana rikayanqaykikuna-
tami ciëlucho y kay patsachö-
pis rikakätsimushä.
Yawartapis, ninatapis y qoshnita-
pis rikayankimi.
20 Rupaypis tsakanqami.
Killapis yawarmanmi tikranqa.
Tsaykuna kanqa juzganä junaq
manarä chämuptinmi.
Tsay junaqqa mantsariypämi
kanqa.
21 Tsaynö kaptinpis noqata mañá-
kamaq kaqtaqa pïmaytapis sal-
vashämi'.†
22 "Israel runakuna, shumaq wiya-
yämay. Musyayanqaykinöpis Nazaret-
pita Jesústami Tayta Dios yanaparqan
mana rikanqantsik milagrukunata
noqantsik kaqcho rurananpä. 23 Tsaynö
kaykaptinpis qamkunami Jesústa

† **2.17-21** Joel 2.28-32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

prësu tsariskir Diosta mana cäsukuq runakunaman crucificaypa wanutsiyänanpä entregayashqayki.† Tsaynö kananpä kanqantaqa unaypita patsami Tayta Dios nirqan.† 24 Wanutsiyaptinpis pamparanqallancho ushakänanta mana munarmi Tayta Dios kawaritsimushqa.†

25 "Davidpis Jesucristupämi nirqan:
" 'Tayta Diostami imay hörapis yarparaykä.
Derëchächo karmi imaypis yanapaykäman.
26 Tsaymi shonqüpis pasaypa kushikun.
Shimïpis paytami alaban.
Payman yärakurmi imaypis añawlla kawä.
27 Wanushqakuna pamparäyanqanchöqa manami kacharimankitsu.
*Santu sirviqniki kaptïmi sepultüracho cuerpü ismunantapis munankitsu.
28 Munanqaykinö kawanäpämi alli nänipa pushamanki.
Ñöpaykichöqa imaypis kushishqallami kawä'.†

29 "Wawqikuna, musyantsikmi David wanunqanta. Maycho pamparanqantapis musyantsikmi. 30 Profëta karmi David musyarqan castanpita [Cristo] yurinanpä kanqanta. Tsaynöpis musyarqan paynö rey kananpä Tayta Dios jurar awninqantami.† 31 Tsaymi kikinpä qellqananpa trokin tsay yuriq runapä David qellqarqan. Payqa salvamaqnintsik Cristumi. Cristo kawarimunqanta rikaqnömi David qellqarqan pamparanqancho Tayta Dios mana jaqinanpä kanqanta y cuerpun mana ismunanpä kanqanta.

32 "Kananqa David qellqanqannöllami Jesústa Tayta Dios kawaritsimushqa. Kawarimunqanta llapäkunami rikayashqä. 33 Paytami Tayta Dios derëchanman jamaykatsir promitinqan Espíritu Santuta entregashqa. Jesucristunami Espíritu Santuta noqakunaman kachamushqa. Tsaytami kanan wiyaykäyanki y rikaykäyanki.

34 "Davidqa manami kawarimushqatsu ni ciëluman aywashqatsu. Tsaymi kikinpä qellqananpa trokin jukpä qellqar nirqan: 'Mandamaqnïtami Tayta Dios nirqan: "Derëchäman jamakamuy 35 llapan chikishuqnikikunata munaynikiman churamunqäyaq" '.†

36 "Israel runakuna, ninqäta shumaq tantiyakuyay. Qamkuna Jesústa cruzcho wanutsishqa kayaptikipis Tayta Diosmi payta churashqa Señornintsik y salvamaqnintsik Cristo kananpä".

37 Tsayta wiyaykurmi runakuna pasaypa llakikur Pedruta y wakin apostolkunatapis tapur niyarqan: "Wawqikuna, ¿imatatä rurayäman?"

38 Pedrunami nirqan: "Tayta Dios perdonayäshunaykipä jutsaykikunata kacharir Jesucristupa jutincho bautizakuyay. Tsaynöpami Tayta Dios qarayäshunqayki Espíritu Santuta chaskiyanki. 39 Tayta Diosnintsik awninqan Espíritu Santuqa qamkunapä, tsurikikunapä y maytsaycho täyaptinpis llapan qayanqan runakunapämi".

40 Tsaynö nirmi Pedro mastapis tantiyatsir nirqan: "¡Jutsasapa runakunanö castigashqa kayänaykipä kanqanpita salvakuyay!"

41 Pedro ninqanta criyikuqkunami kimsa waranqanö (3,000) kayarqan. Bautizakurmi yärakuqkunaman yapakäyarqan. 42 Paykunami imaypis qorikäyaq apostolkuna yachatsiyanqankunata yachakuyänanpä, shakyätsinakuyänanpä, Santa Cënata mikuyänanpä y Tayta Diosta mañakuyänanpä.

---

†**2.23a** Luc. 23.33; Juan 19.18. †**2.23b** Luc. 24.26. †**2.24** Mat. 28.5-6; Mar. 16.6; Luc. 24.5. †**2.25-28** Sal. 16.8-11. †**2.30** 2Sam. 7.12-13; Sal. 132.11. †**2.34-35** Sal. 110.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Criyikuqkuna yanapanakur kawayanqan

43 Apostolkuna milagrukunata rurayanqanta rikarmi llapan criyikuqkuna espantakuyarqan. 44 Imaypis qorikarmi imaykankunatapis rakipänakur yanapanakuyaq.† 45 Tsaynöllami chakrankunata y imaykankunatapis rantikur ministiyanqanman tupu tsay qellayta aypunakuyaq. 46 Qoyay qoyaymi templupa patiunman qorikäyaq. Tsaynöllami wayinkunacho qorikaykur tantata pakipanakur kushishqa mikuyaq. Mayqanpis manami qallayätsinakuyaqtsu. 47 Paykunaqa imaypis Tayta Diostami alabayaq. Llapan runakunami paykunata respitayaq. Wakintapis Señornintsik salvaptinmi qoyay qoyay atskayäyaq.

Puriyta mana puëdiq runata alliyätsiyanqan

3 1 Juk tardimi las tres kaykaptin Tayta Diosta mañakuyänanpä Pedruwan Juan templuman aywayarqan. 2 Templu punkuchömi yurinqanpita patsa mana puriq runa jamaraykarqan. Tsay runatami Kuyayllapä niyanqan punkuman qoyay qoyay apayaq. Tsaychömi templupa patiunman yaykuqkunata limushnata mañakuq. 3 Pedruwan Juan yaykuykäyaqta rikarmi paykunatapis limushnata mañakurqan. 4 Mañakuptinmi tsay runata rikaykur Pedro nirqan: "¡Rikayämay!"

5 Tsaymi imallatapis qarananpä kanqanta yarpar paykunata kushishqa rikararqan. 6 Pedrunami nirqan: "Manami qellaynïpis ni qorïpis kantsu. Tsaynö kaptinpis yanapashaykimi. ¡Nazaretpita Jesucristupa jutincho jukllа shärir puriy!"

7 Tsaynö nirmi Pedro derëcha kaq makinpita jancharkur shäritsiptin jinan höra chaki moqunkuna alliyaskirqan. 8 Tsaymi jukllа shärir puriyta qallaykurqan. Nirkurmi saltaraykar Tayta Diosta alabarnin paykunawan templupa patiunman yaykurqan. 9 Tayta Diosta alabar puriqta rikarmi llapan runakuna 10 espantakur niyarqan: "¡Payqa Kuyayllapä niyanqan punkucho limushna mañakuq runachä kaykan!"

11 Tsay alliyaq runaqa Pedrutawan Juanta manami kacharqantsu. Salomónpa Alarnin niyanqancho paykuna kayanqanta musyaskirmi runakuna espantakur tsayman cörrilla rikaq aywayarqan.

Pedro willakunqan

12 Chaykuyaptinnami Pedro nirqan: "Israel runakuna, ¿imanirtä noqakunata rikapäyämanki? ¿Imanirtä yarpäyanki kikïkunapa munaynïkunawan o jutsaynaq kaynïkunawan kay runata alliyätsiyanqäta?

13 "Abrahampa, Isaacpa, Jacobpa y unay castantsikkunapa Diosninmi† sirviqnin Jesústa churashqa llapanpitapis mas munayyuq kananpä.† Tsaynö kaykaptinmi qamkunaqa wanutsiyänanpä autoridäkunaman entregayashqayki. *Pilato kachariyta munaptinpis manami munayashqaykitsu. 14 Jutsaynaq *santu runata kachänanpä mañakuyänaykipa trokinmi wanutsikuq runata kachänanpä mañakuyashqayki.† 15 Tsaynöpami *mana ushakaq kawayta qaramaqnintsikta wanutsiyashqayki. Paytami Tayta Dios kawatsimushqa. Kawaskir yuripäyämanqantami noqakuna rikayashqä. 16 Paymi kay reqiyanqayki runata alliyätsishqa. Jesucristuman yärakuyaptïmi rikayanqaykinöpis sänuna kaykan.

17 "Wawqikuna, Jesús salvamaqnintsik Cristo kanqanta mana musyarmi

†**2.44** Hech. 4.32-35. †**3.13a** Éxo. 3.15. †**3.13b** Isa. 52.13; Fil. 2.7-9. †**3.14** Mat. 27.15-23; Mar. 15.6-14; Luc. 23.13-23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qamkunapis autoridänintsikkunapis wanutsiyashqayki. 18 Tsaynö kaptinpis profëtankunawanmi Tayta Dios musyatsimarqantsik Cristuta wanutsiyänanpä kanqanta. Tsaytami Tayta Dios cumplishqa.

19 "Kananqa perdonayäshunaykipä jutsaykikunata kacharir Tayta Diosta cäsukuyay. 20 Tsaynöpami Jesucristuta Tayta Dios yapay kachamunqa. Paytami salvamaqnintsik Cristo kananpä unaypita patsa akrarqan. 21 Kutimunan junaq chämunqanyaqmi Jesucristuqa ciëlucho kanqa. Kutimurnami llapantapis kanqanman churanqa Tayta Dios munanqannöna kananpä. Tsaynö kananpä kanqantaqa Tayta Diospa santu profëtankuna unaypita patsami willakuyarqan.

22 "Moiséspis [unay castantsikkunatami] nirqan: 'Tayta Diosmi qamkunapita juk runata churanqa noqanö profëta kananpä. Pay niyäshunqaykita cäsukuyanki. 23 Pipis payta mana cäsukuq kaqqa qarqushqami kanqa'.† 24 "Samuel willakunqanpita patsami Tayta Diospa llapan profëtankunapis kanan witsan päsanqankunata willakuyarqan. 25 Profëtakuna willakuyanqan promësakuna noqantsik chaskikunantsikpämi kaykan. Tsaynöllami unay castantsikkunawan Tayta Dios *pactu ruranqanpis noqantsikpä kaykan. Tsay pactuta rurarmi Abrahamta Tayta Dios nirqan: 'Qampita aywaraqpitami kay patsacho pïmay runakunapis bendicionta chaskiyanqa'.† 26 Abrahamta awninqanta cumplirmi sirviqnin[c] Jesústa kawaskatsimur noqantsikman Tayta Dios kachamurqan. Tsaynö kachamurqan jutsantsikta kacharir puntata noqantsik tsay bendicionta chaskinantsikpämi".

Pedrutawan Juanta autoridäkunaman apayanqan

4 1 Pedruwan Juan willakuykäyaptinmi sacerdötikuna, *saduceukuna y templucho wardiakunapa capitanninpis chäyarqan. 2 Jesucristo kawarimunqannö wanuqkuna kawariyämunanpä kanqanta yachatsiyaptinmi pasaypa ajanäyarqan. 3 Prësu tsariskir tardina kaptinmi waraynin tutayaq carcelman wichqayarqan. 4 Tsaynö kaptinpis Pedruwan Juan willakuyanqanta wiyarmi atskaq criyiyarqan. Tsay criyiqkunami pitsqa waranqanö (5,000) kayarqan.

5 Waraynin tutanami Jerusalén-cho qorikäyarqan Israel runakunapa autoridäninkuna, mayor runakuna y ley yachatsikuqkuna. 6 Paykunawanmi qorikäyarqan mas mandaq sacerdöti Anás, Caifás, Juan, Alejandro y Anáspa wakin castankunapis. 7 Nirkurmi Pedrutawan Juanta carcelpita jipiskamur tapuyarqan: "¿Ima munaynikikunawantä y pipa jutinchötä kaykunata rurayashqayki?" nir.

8 Espíritu Santupa munayninwanmi Pedro nirqan: "Autoridäkuna y Israel mayor runakuna, 9 ¿puriyta mana puëdiq runata alliyätsiyanqäpitaku tapuyämanki? 10 Qamkunapis y llapan Israel runakunapis, wiyayämay. Nazaretpita Jesúspa jutinchömi kay runata alliyätsiyashqä. Payta crucificaypa wanutsishqa kayaptikipis Tayta Diosmi kawaritsimushqa. 11 'Kay rumiqa manami allitsu' nir wayi shäritsiqkuna jitariqnömi payta wanutsiyashqayki. Tsaynö kaptinpis wayi esquïnan cimientucho churaraykaq ruminömi kaykan.† 12 Jesucristullami salvamaqnintsik kaykan. Paypita mas jukqa salvamänantsikpä manami pipis kantsu".

---

[c] **3.26** Tsay palabraqa griëgucho *sirviqnin* o *wamran* ninanmi.
† **3.22-23** Deut. 18.15-19; 34.10. † **3.25** Gén. 12.3; 22.18. † **4.11** Sal. 118.22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Pedruwan Juan mana estudiashqa
kaykarpis mana mantsariypa parla-
yaptinmi autoridäkuna espantaku-
yarqan. Nikäyanqanchömi Jesúspa
discïpulunkuna kayanqanta tantiyas-
kiyarqan. 14 Alliyätsinqan runa tsaycho
ichiraykaqta rikarmi ima niytapis
kamäpakuyarqantsu.
15 Qorikäyanqanpita Pedrutawan
Juanta waqtaman qarquskirmi kikin-
kunapura willanakur niyarqan: 16 "Kay
runakunata ¿imatatä rurashun? Tsay
runata alliyätsiyanqantaqa Jerusalén-
cho taq llapan runakunami musya-
yan. Tsaytaqa manami ñëgashwantsu.
17 Tsaynö kaptinpis willakuyanqan
maytsaymanpis mana chänanpä pay-
kunata nishun Jesúspa jutincho pitapis
manana willakuyänanpä".
18 Tsaynö willanakuskirmi waqtapita
qayaykatsimur niyarqan Jesúspa juti-
ncho imaypis manana willakuyänanpä
ni mana yachatsiyänanpä.
19 Pedruwan Juannami niyarqan:
"Taytakuna, shumaq tantiyakuyay.
¿Alliku kanman Tayta Diosta cäsu-
kuyänäpa trokin qamkunata cäsu-
yaptï? 20 Rikayanqäta y wiyayanqätaqa
manami upälla kakuyämantsu. Tsay-
taqa imaypis willakuyäshämi".
21 Puriyta mana puëdiq runata
alliyätsiyanqanpita llapan runakuna
Tayta Diosta alabayaptinmi autori-
däkuna castigayarqannatsu. Tsaypa
trokinqa alli yätsirkurmi kachaykuyar-
qan. 22 Jesúspa munayninwan alliyaq
runaqa chusku chunka (40) watayuq-
pita masmi karqan.

Tayta Diosta mañakuyanqan

23 Carcelpita yarquskirnami Pedru-
wan Juanqa yärakuq mayinkuna-
man kutiykur willayarqan mandaq
sacerdötikuna y Israel mayor runa-
kuna imata niyanqantapis. 24 Tsaynö
willayaptinmi llapanpis Tayta Diosta
mañakur niyarqan: "Tayta Dios,
qammi kamashqayki ciëluta, kay
patsata, lamarta y llapan imaykata-
pis.† 25 Espíritu Santu tantiyatsiptinmi
sirvishuqniki David nirqan:

"¿Imanirtä runakuna Diospa con-
tran shäriyan?
¿Imanirtä manakaqkunata yar-
päyan?
26 Tayta Diospa y akranqan Cris-
tupa contran shäriyänanpämi
kay patsacho reykuna y autori-
däkuna qorikaykur willanaku-
yan".†

27 "David ninqannöllami Herodes,†
*Poncio Pilato,† mana Israel runakuna
y Israel runakunapis kay Jerusaléncho
qorikäyarqan *santu sirvishuqniki[d]
Jesúspa† contran shäriyänanpä. Pay-
tami salvakuq Cristo kananpä churash-
qayki. 28 Tsaynö kananpä unaypita nin-
qaykinöllami llapantapis rurayarqan.
29 "Tayta Dios, autoridäkuna niyä-
manqanta wiyashqaykimi. Willakuy-
nikita mana mantsariypa willakuyä-
näpä yanapaykayällämay. 30 Santu
sirvishuqniki Jesúspa jutincho imayka
milagrukunata rurar qeshyaykaqku-
natapis munaynikiwan alliyätsiyänäpä
yanapaykayällämay".
31 Tayta Diosta mañakuyta ushas-
kiyaptinmi qorikäyanqan wayi tsuk-
tsukyarqan. Tsaymi Espíritu Santupa
munayninwan Tayta Diospa willakuy-
ninta mana mantsariypa willakuyarqan.

**Jesúsman yärakuqkuna
yanapanakuyanqan**

32 Jesucristuman yärakuqkuna lla-
panpis juk yarpayllami kayarqan.

---

[d] **4.27** Tsay palabraqa griëgucho *wätayniki* y *wamrayki* ninanmi. Tsaynöllami 4.30-chöpis kaykan.
† **4.24** Éxo. 20.11; Neh. 9.6; Sal. 146.6. † **4.25-26** Sal. 2.1-2. † **4.27a** Luc. 23.7-11.
† **4.27b** Mat. 27.1-2; Mar. 15.1; Luc. 23.1; Juan 18.28-29. † **4.27c** Isa. 52.13; Fil. 2.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi imatapis kikinkunapä churakuyänanpa trokinqa ministiyanqanman tupu rakipänakuyaq.† 33 Señor Jesucristo kawarimunqantami mana mantsariypa apostolkuna willakuyaq. Llapan yärakuqkunatami Tayta Dios yanaparqan.

34 Tsaymi paykunaqa mayqanpis pishïpakuyarqantsu. Chakrankunata y wayinkunata rantikuskirmi tsay qellayta 35 apostolkunaman apayaq. Paykunanami imaynaqkunata ministiyanqanman tupu aypuyaq.

36 Tsaynöllami José jutiyuq runapis rurarqan. Payqa Chipre islapita Leví trïbu runami karqan. Paypa kuyay jutintami Bernabé kananpä apostolkuna churayarqan. Tsay jutiqa "kuyapäkuq runa" ninanmi. 37 Bernabémi chakranta rantikuskir apostolkunaman qellayta apaparqan.

Safirawan Ananías llullakuyanqan

5 1 Tsaychömi Ananías jutiyuq juk runa karqan. Paymi warmin Safirawan chakrankunata rantikuyarqan. 2 Ishkan willanakuskirmi chakra rantikuyanqan qellayta rakiskir wakillantana apostolkunaman Ananías aparqan.

3 Tsaymi Pedro nirqan: "Ananías, ¿imanirtä *Satanásta cäsur Espíritu Santuta llullapaykanki? ¿Imanirtä wakin qellayta rakikuskir: 'Kayllami chakräpa chanin' nikanki? 4 Rantikuyanqayki chakrapis y qellaypis ¿manaku kikikikunapa kashqa? Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä llullakushqayki? Manami runakunatatsu llullapashqayki, sinöqa Tayta Diostami".

5 Pedro tsaynö ninqanta wiyaykurmi Ananías jinan höra wanuskirqan. Tsaynö wanunqanta musyaskirmi runakuna pasaypa mantsakäyarqan. 6 Ananíaspa ayantanami piturkur chölukuna pampaq apayarqan.

7 Tsaypita kimsa höratanömi Ananíaspa warmin Safira charqan. Payqa manami musyarqantsu runan wanunqanta. 8 Chaykuptinmi Pedro tapurqan: "¿Rasunpaypaku runayki apamunqan qellayllacho chakraykikunata rantikuyashqayki?"

Tsaymi Safira nirqan: "Awmi, tsayllachömi rantikuyashqä".

9 Pedrunami nirqan: "Señornintsikpa Espïritun musyaykaptin ¿imanirtä llullakuyänaykipä willanakuyashqayki? ¡Rikay! Punkuchönami kaykäyan runaykipa ayanta pampaq chölukuna. Kanan qamtanami apayäshunki".

10 Tsaynö niykuptinmi Pedrupa ñöpancho Safirapis wanuskirqan. Tsayman chölukuna yaykuskirmi wanushqana jitaraykaqta tariyarqan. Tsaymi paytapis runanpa ñöpanman apaykur pampayarqan. 11 Ananíaswan Safira wanuyanqanta musyaykurmi Jesúsman yärakuqkunapis y mana yärakuqkunapis pasaypa mantsakäyarqan.

Qeshyaykaqkunata apostolkuna alliyätsiyanqan

12 Runakuna rikaykäyaptinmi apostolkuna atska milagrukunata rurayaq. Tsaynöpis Jesúsman llapan yärakuqkunami templuman aywar Salomónpa Alarnin niyanqanman qorikäyaq. 13 Wakin runakunaqa Jesúsman yärakuqkunata alli rikarpis paykunawan takukayta mantsariyarqanmi. 14 Tsaynö kaptinpis Jesúsman yärakuqkunaqa warmipis ollqupis masmi atskayäyarqan.

15 Runakunanami qeshyaykaqkunata cämantinta cälliman jipiyämur yarpäyarqan Pedro päsaptin llantuyllanpis jananman chaptin alliyäyänanpä kanqanta. 16 Ñöpan markakunapitapis qeshyaykaqkunata y *supay ñakatsinqankunata apakurkurmi

† **4.32** Hech. 2.44-45.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jerusalénman runakuna shayämuq.
Tsay apayanqan qeshyaykaqkunatami
apostolkuna llapanta alliyätsiyarqan.

Apostolkunata autoridäkuna prësu tsariyanqan

17 Tsaymi mas mandaq sacerdöti y
*saduceukuna apostolkunata chikirnin
18 prësu tsariskatsir carcelman wich-
qatsiyarqan. 19 Wichqaraykäyaptinmi
tsay paqas Tayta Dios kachamunqan
*ángel chaykur cárcel punkukunata
kicharqan. Pedruta y Juanta waqta-
man jipiskirnami nirqan: 20 "Templupa
patiunman aywar runakuna salvaku-
yänanpä alli willakuyta willakuyay".†
21 Tsaymi waraynin tuta templupa
patiunman apostolkuna yaykur runa-
kunata willayarqan.

Tsayyaqnami yanapaqninkunawan
mas mandaq sacerdöti *Sanedrín juez-
kunata y Israel runakunapa llapan
autoridäninkunata sesionta rurayä-
nanpä qayatsiyarqan. Willanakuskirmi
wardiakunata kachayarqan carcelpita
apostolkunata jipiyämunanpä. 22 War-
diakuna carcelman chaykur apostol-
kunata tariyarqannatsu. Tsaymi kutiy-
kur niyarqan: 23 "Cárcel punku shu-
maq wichqaraykaqta y prësu täpaqku-
natapis punkukunacho ichiraykaqtami
tariyashqä. Ruriman yaykurmi itsanqa
mayqan prësutapis tariyashqätsu".

24 Tsayta wiyaykurmi [mas mandaq
sacerdöti,] templucho wardiakunapa
capitannin y wakin mandaq sacer-
dötikunapis yarpachakur niyarqan:
"¿Imanöparä qeshpiyashqa? ¿Imarä
päsashqa?"

25 Tsaynö yarpachakur kaykäyap-
tinmi juk runa chaykur nirqan: "¡Car-
celman wichqayanqayki runakuna
templupa patiunchömi yachaykätsi-
yan!"

26 Tsaynö niptinmi wardiaku-
nata pushakurkur capitán aywarqan
apostolkunata prësu tsariyänanpä.
Chaykurmi runakuna saqmayänanta
mantsar mana maqayllapa prësu apa-
yarqan. 27 Sanedrín juezkuna qori-
kashqa kaykaqman chaykatsiyaptinmi
mas mandaq sacerdöti apostolku-
nata nirqan: 28 "¿Manaku qamkunata
niyashqä Jesúspa jutincho manana
yachatsiyänaykipä? Tsaynö nikäyaptï-
pis Jesúspä yachatsirmi entëru Jeru-
saléncho musyaykätsiyanki. Tsaynöpis
jitapaykäyämanki noqakuna Jesústa
wanutsiyanqäta".†

29 Tsaynö niptinmi Pedro y paywan
kaykaq apostolkuna niyarqan: "Runa-
kunata käsuyänäpa trokinqa Tayta
Diostami käsukuyäshä. 30 Qamkuna
Jesústa crucificaypa wanutsishqa
kayaptikipis unay castantsikkuna
yärakuyanqan Tayta Diosmi kawaritsi-
mushqa. 31 Paymi mandamaqnintsik y
salvamaqnintsik kaykan. Jutsa rurayta
kacharir perdonashqa kanantsikpämi
derëchanman jamatsishqa. 32 Tsaytami
noqakunapis musyatsiyä y Espíritu
Santupis runakunata musyatsin. Payta
käsukuqkunamanmi Espíritu Santuta
Tayta Dios kachamushqa".

33 Tsaynö niyanqanta wiyaykurmi
autoridäkuna pasaypa ajanar wanu-
tsiyta munayarqan. 34 Tsaymi llapan
runakuna respitayanqan juk *fariseo
runa ichirkur apostolkunata waq-
taman rätulla jipiyänanpä wardia-
kunata nirqan. Tsay fariseo runapa
jutinmi Gamaliel karqan. Payqa Tayta
Diospa leyninkunata allimi yacha-
tsiq. 35 Tsaynö jipiskiyaptinmi nirqan:
"Israel runakuna, kay runakunapa
contran imatapis manarä rurar shu-
maq yarpachakuyay. 36 ¿Yarpäyankiku
ñöpata Teudas jutiyuq runa 'man-
daqmi kä' nir purinqanta? Paytami
chusku pachak (400) runakuna qati-
räyarqan. Tsaynö puriykaqta wanus-
katsiyaptinmi qatiraqninkuna wakpa

† **5.20** Juan 11.25; 14.6; Rom. 6.4. † **5.28** Mat. 27.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaypa mashtakar aywakuyarqan.
37 Tsaynöllami censakuy witsan Galileapita shamuq Judas yurimuptinpis atskaq qatiräyarqan. Paytapis wanuskatsiyaptinmi qatiraqninkuna wakpa kaypa mashtakar aywakuyarqan.
38 Tsaymi noqa nï kay runakunawan mana jatikäyänaykipä. Kikinkunapa yarpayllankunapita willakuyaptinqa tsayllachömi ushakanqa. 39 Willakuyänanpä Tayta Dios churashqa kaptinqa manami imanöpapis ushakätsiyankitsu. Ushakätsiyta munar paqtä Diospa contran ruraykäyankiman".
40 Tsaymi Gamaliel ninqanta cäsukur apostolkunata wanutsiyarqannatsu, tsaypa trokinqa qayaykatsirmi asutatsiyarqan. Nirkurmi Jesúspa jutincho manana willakuyänanpä niskir kachaykuyarqan. 41 Kachaskiyaptinmi apostolkuna Tayta Diosta kushishqa alabar niyarqan: "Kuyayämarmi kamakätsishqayki qampa jutikicho willakuyanqäpita ñakayänäpä".
42 Paykunaqa qoyay qoyaymi templupa patiuncho y wayikunachöpis runakunata yachatsir Jesús salvamaqnintsik Cristo kanqanta willakuyaq.

Mikuyta aypuyänanpä akrayanqan

6 1 Tsay witsanmi discïpulukuna atskaqna kayarqan. Paykunacho muchuq viüdakuna kayaptinmi qoyay qoyay mikuyta aypuyaq. Hebreo parlaq viüdakunata mas yanapayaptinmi griego parlaqkuna quejakurnin niyarqan: "Griego parlaq viüdakunata mana cäsuypami hebreo parlaqkunaqa kikinpuralla mikuyta aypunakuyan".
2 Tsaynö niyaptinmi llapan discïpulukunata qoriykur chunka ishkay apostolkuna niyarqan: "Wawqikuna, manami allitsu kanman Diospa willakuyninta kachaykur viüdakunata atiendir kayaptï. 3 Tsaymi mikuyta aypuyänanpä qamkunapita qanchis wawqikunata akrayänayki. Paykuna kayätsun alli rikashqa runakuna, Espíritu Santupa munaynincho kawaqkuna y alli yarpayyuq runakuna. 4 Tsaynöpami noqakunapa tiempükuna kanqa Tayta Diosta mañakuyänäpä y alli willakuyninta willakuyänäpä".
5 Tsaynö willanakuskirmi akrayarqan Estebanta, Felipita, Prócoruta, Nicanorta, Timónta, Parmenasta y Antioquía markapita Nicolásta. Estebanqa Tayta Diosman shumaq yärakuq y Espíritu Santupa munaynincho kawaqmi karqan. Nicolásqa Israel runa kananpä unaypitanami cuerpunta *señalakushqa karqan. 6 Nirkurmi tsay akrayanqan wawqikunapa umankunaman makinkunata churaykur apostolkuna Tayta Diosta mañakuyarqan.
7 Tsaymi Tayta Diospa willakuyninta willakuyaptin discïpulukuna Jerusaléncho mas atskaqna kayarqan. Tsaynöllami tsay willakuyman atskaq sacerdötikunapis criyikuyarqan.

Estebanta prësu tsariyanqan

8 Runakunapa rikanancho milagrukunata y señalkunata[e] rurananpämi Estebanta Tayta Dios yanaparqan.
9 Paywanmi Librina niyanqan *sinagögacho qorikaq wakin Israel runakuna rimanakur qallaykuyarqan. Tsay runakunami kayarqan Cirene nacionpita, Alejandría markapita, Cilicia provinciapita y Asia provinciapita. 10 Espíritu Santupa munayninwan shumaq tantiyakur parlaptinmi Estebanta upällatsiyta kamäpakuyarqantsu.
11 Tsaymi pakayllapa runakunata pägayarqan Estebanpa contran parlayänanpä. Paykunami niyarqan: "Moiséspa y Tayta Diospa contran Esteban parlaykaqtami wiyayashqä".

---

[e] **6.8** Señalqa runakuna tantiyayänanpä milagrumi kaykan. Señalkunawanmi Tayta Dios tantiyatsin willakuynin rasunpaypa kanqanta.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Tsaynö niyaptinmi Israel mayor
runakuna, ley yachatsikuqkuna y
wakin runakunapis pasaypa ajanäyar-
qan. Tsaymi Estebanta prësu tsariskir
*Sanedrín juezkuna qorikäyanqanman
apayarqan. 13 Tsaychömi manakaqta
parlar Estebanpa contran niyarqan:
"Kay runaqa *sagrädu templuntsikpa
y leynintsikpa contranmi imaypis par-
lan. 14 Tsaynöpis nin Nazaretpita Jesús
templuntsikta juchutsinanpä kanqanta
y Moisés yachatsinqan costumbrin-
tsikkunata mana cäsukunantsikpä
kanqantami".
15 Tsaycho jamaraykaq juezkunami
Estebanpa qaqllanta *angelpa qaqllan-
tanö rikayarqan.

**Autoridäkunapa ñöpancho
Esteban parlanqan**

7 1 Tsaypita mas mandaq sacer-
dötimi Estebanta tapur nirqan:
"¿Rasunpaypaku kay runakuna niyan-
qannö parlashqayki?"
2 Tsaymi Esteban nirqan: "Wawqi-
kuna y taytakuna, wiyayämay. Unay
castantsik Abraham manarä Harán-
man aywakur Mesopotamiallachörä
taykaptinshi munayyuq Tayta Dios
yuripänä. 3 Tsaycho yuripaykurshi
ninä: 'Markaykita y castaykikunata
kachaykur rikatsinäpä kaq partiman
aywakuy'.†
4 "Tsaynö niptinshi caldeo runakuna
täyanqanpita aywakur Harán marka-
chöna Abraham tänä.† Taytan wanus-
kiptinnashi Tayta Dios pushamunä
kanan taykanqantsikman.† 5 Kaycho
taykaptinpis manashi juk pedäzu cha-
krallatapis rikatsinätsu. Mana rikatsir-
pis tsurin manarä kaptinshi Tayta Dios
awninä taykanqan nacionta payta y
paypita aywaraqkunata qoykunanpä.†
6 Tsaynöllashi ninä: 'Qampita aywaraq-
kunami chusku pachak (400) wata juk
markacho jäpa runakunapa wätaynin
kar ñakayanqa. 7 Tsaynö kaptinpis
tsay marka runakunatami castigashä.
Wätay kaykäyanqanpita yarqamur-
nami kay nacioncho sirviyämanqa' ".†
8 "Tsaynö awninqanta mana qon-
qananpäshi Abrahamwan Tayta Dios
*pactuta rurar ninä cuerpunta *seña-
lakunanpä y ollqu tsurinkuna yurip-
tin paykunapa cuerpuntapis señala-
nanpä.† Tsayshi tsurin Isaac yuriskip-
tin puwaq junaqyuq kaykaptin cuer-
punta señalanä.† Tsaynöllashi Isaacpis
tsurin Jacobta señalanä y Jacobpis
chunka ishkay tsurinkunata señalanä.
Tsay chunka ishkay tsurinkunapitami
llapan Israel runakuna mirayashqa.
9 "Jacobpa tsurinkunanashi wawqin
Joséta chikir† Egiptuman rantikuskiy-
änä.† Tsaynö kaptinpis Tayta Diosshi
Joséwan kar† 10 imayka desgraciapita-
pis salvanä. Tantiyakuq kananpä yana-
paptinshi Egipto nacionpa mandaqnin
Faraón payta churanä palaciuncho
aruqkunata mandananpä y Egiptuchö-
pis mandar yanapananpä.†
11 "Tsay witsanshi Egiptucho y
*Canaánchöpis pasaypa usya kaptin
unay castantsikkuna mikuyänanpä
imapis kanätsu.† 12 Tsayshi Egiptucho
trïgu kanqanta musyaskir Jacobqa
tsurinkunata trïguta rantiyämunanpä
kachanä. 13 Tsaypita trïgu rantiq yapay
kutiyaptinnashi paykunapa wawqin
kanqanta José willanä.† Tsaynöpa-
shi Josépa wawqinkunata Faraónpis
reqinä.† 14 Tsaypitanashi castanku-
natawan taytan Jacobta Egiptuman
José qayatsinä.† Egiptuman chaq-
kuna qanchis chunka pitsqa (75)
runakunashi kayänä.† 15 Tsaynöpashi

---

†**7.2-3** Gén. 12.1. †**7.4a** Gén. 11.31. †**7.4b** Gén. 12.4. †**7.5** Gén. 12.7; 13.15; 15.18; 17.8.
†**7.6-7** Gén. 15.13-14. †**7.8a** Gén. 17.10-14. †**7.8b** Gén. 21.2-4. †**7.9a** Gén. 37.11.
†**7.9b** Gén. 37.28. †**7.9c** Gén. 39.2, 21. †**7.10** Gén. 41.39-41. †**7.11** Gén. 42.1-2.
†**7.13a** Gén. 45.1. †**7.13b** Gén. 45.16. †**7.14a** Gén. 45.9-10, 17-18. †**7.14b** Gén. 46.27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsurinkunawan Egiptuman Jacob aywayänä.† Tsaycho taykarshi paypis y tsurinkunapis wanukuyänä.†
16 "Jacobwan José wanuskiyaptinnashi ayanta tsakiskatsir Siquem markaman apayänä.† Tsaychöshi Abraham rantinqan machayman pampayänä. Tsay machaytashi Hamor jutiyuq runapa tsurinkunapita rantinä.†
17 "Abrahamta awninqan Tayta Dios cumplinanpä tiempu chämuptinnashi Israel runakuna Egiptucho atskaqman mirayänä. 18 Tsay witsanshi juk runana Egiptucho rey kananpä yaykunä. Payqa manashi José pï kanqantapis musyanätsu.† 19 Tsayshi unay castantsikkunata Faraón pasaypa ñakatsir arutsinä.† Castantsikkuna mirananta mana munarshi ollqu yuriq kaqtaqa jitariyänanpä ninä.†
20 "Tsay witsanshi Moiséspis yurinä. Payqa kuyayllapäshi kanä. Taytanwan mamanshi kimsa killayuq kanqanyaq wayillancho wätayänä.† 21 Tsaypitanashi Faraón mandanqanta cäsukur wamra wanukunanpä kachaykuyänä. Tsaytanashi Faraónpa warmi tsurin qoriskir kikinpa wamrantanö wätakunä.† 22 Tsaychöshi Moisésqa Egipto runakuna estudiayanqanta yachakunä. Alli yarpayyuq karshi imatapis alli ruranä y alli parlanä.
23 "Chusku chunka (40) watayuq kaykarshi Israel mayinkunaman watukaq aywayta yarpänä. 24 Tsaynö aywarshi juk Israel runata Egipto runa maqaykaqta tarinä. Tsayshi Israel runapa janan shärir tsay Egipto runata wanuskatsinä. 25 Moiésshi yarpänä: 'Israel mayïkuna tantiyayanqami ñakaykäyanqanpita jipinäpä Tayta Dios kachamanqanta' nir. Tsaynö yarpaptinpis Israel mayinkunaqa manashi tantiyayänätsu.
26 "Egipto runata wanutsinqan waraynin junaqshi Moisés tarinä ishkaq Israel runakuna pelyaykäyaqta. Tsayshi paykunata washar ninä: 'Qamkuna tsay castalla kaykarqa ¿imanirtä pelyaykäyanki?' 27 Tsayshi marka mayinta maqaq runaqa Moisésta tanqaskir ninä: 'Qamta ¿pitä churashushqayki mandamaqnïkuna y jueznïkuna kanaykipä? 28 ¿Egipto runata qäyan wanutsinqaykinöku noqatapis wanutsimayta munaykanki?' 29 Tsaynö niptinshi Madián partiman Moisés qeshpiskir† qorpanölla tsaycho tänä. Tsaychöshi ishkay ollqu tsurinkuna yuriyänä.†
30 "Madiáncho chusku chunka (40) wata taykarnashi Sinaí jirka cercanman aywanä. Tsay tsunyaq jirkachöshi shiraka rupaykaqcho juk *ángel yuripänä. 31 Tsayta rikaykurshi pasaypa espantakunä. Tsayshi shumaq rikananpä yaykuykaptin Tayta Dios ninä: 32 'Unay castaykikuna Abrahampa, Isaacpa y Jacobpa Diosninmi kaykä'. Tsayta wiyaykurshi Moisésqa tsuktsukyar rikaytapis mantsarinä. 33 Tsayshi Tayta Dios ninä: 'Kay ichiranqayki patsaqa alläpa *sagrädumi. Tsaynö kaykaptinqa llanqikita jipiy. 34 Noqa rikaykämi kuyanqä runakuna Egiptucho ñakayanqanta. Tsaycho waqaykäyanqantami wiyaykä. Tsaymi paykunata jipimunäpä shamushqä. Kananmi Egiptuman qamta kachashayki'.†
35 "Tsayshi rupaykaq shirakacho ángel parlapaskiptin Egiptuman Moisésta Tayta Dios kachanä. Israel mayinkuna '¿pitä churashushqayki mandamaqnïkuna y jueznïkuna kanaykipä?' niyaptinpis Egiptupita jipimunanpä y mandaqninkuna kananpäshi kachanä. 36 Tsayshi Israel

†**7.15a** Gén. 46.1-7. †**7.15b** Gén. 49.33. †**7.16a** Gén. 50.1-8; Éxo. 13.19; Jos. 24.32. †**7.16b** Gén. 23.3-10; 33.19; 50.12-13; Jos. 24.32. †**7.17-18** Éxo. 1.7-8. †**7.19a** Éxo. 1.10-11. †**7.19b** Éxo. 1.22. †**7.20** Éxo. 2.2. †**7.21** Éxo. 2.3-10. †**7.23-29** Éxo. 2.11-15. †**7.29** Éxo. 18.2-4. †**7.30-34** Éxo. 3.1-10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

runakunata jipimur Egiptucho,† Puka Lamarcho† y tsunyaq jirkachöpis† chusku chunka (40) wata milagrukunata y señalkunata Moisés ruranä.

37 "Moisésshi Israel mayinkunata ninä: 'Tayta Diosmi qamkunapita juk runata churanqa noqanö profëta kananpä. [Payta cäsukuyanki]'.† 38 Unay castankunawan tsunyaq jirkacho Sinaí jirkaman Moisés witsaptinshi juk ángel parlapänä.† Tsaychöshi salvacionpä willakuyta ángel willanä noqantsikpis criyikunantsikpä.

39 "Tsaynö kaykaptinpis unay castantsikkuna manashi Moisésta cäsukuyänätsu. Paypa contran shärirshi Egiptuman kutikuyta munayänä. 40 Tsayshi Aarónta niyänä: 'Egiptupita jipimaqnintsik Moisésta ima päsanqantapis manami musyantsiktsu. Tsaynö kaykaptinqa nänicho yanapamänantsikpä dioskunata ruray'.† 41 Tsaynö nirshi becërru niraq ïduluta rurayänä. Tsay rurayanqan ïduluta adorarshi sacrificiuta rupatsir fiestata kushishqa rurayänä.†

42 "Tsaynö rurayanqanpitashi qoyllurkunata, rupayta y killata adorayänanpä Tayta Dios paykunata kachariykunä. Profëtakuna qellqayanqanchöpis kaynömi nin:

" 'Israel runakuna, chusku chunka (40) wata tsunyaq jirkapa purir manami noqapätsu uywakunata y tsaki mikuykunata rupatsiyarqayki.
43 Tsaypa trokinqa Moloc diosnikipä rurayanqayki toldutami puritsiyarqayki.
Refán diospa qoyllurnin niraqtami adorayarqayki.
Tsaykunataqa kikikikunami rurayarqayki diosnikikuna kayänanpä.
Tsaynö rurayanqaykipitami Babiloniapita mas karuman qarquyäshayki'.†

44 "Tsunyaq jirkachöshi unay castantsikkuna *Pactu Tolduta puritsiyänä. Rikatsinqannölla tsay tolduta rurananpäshi Moisésta Tayta Dios ninä.† 45 Tsay tolduntintashi kay taykanqantsik nacionman paykunata Josué pushamunä.† Castantsikkuna chaykayämuptinshi kay markakunacho taq runakunata Tayta Dios qarqunä. Tsaynöpashi kay nación paykunapana kanä.

"Tsay tolduqa rey David kawanqan witsanyaqshi kay markantsikkunacho kanä. 46 Tayta Dios yanapaptinshi Davidqa templutana shäritsiyta munanä Jacobpita aywaraqkuna[f] Tayta Diosta adorayänanpä.† 47 Tsaynö yarpaptinpis tsurin Salomónräshi tsay templuta shäritsinä.†

48 "Templuta Salomón shäritsishqa kaptinpis llapanpä munayyuq Tayta Dios manami runakuna rurayanqan templuchötsu tan. Profëta qellqanqanchömi nin:

49 " 'Ciëluqa trönümi.
Patsapis jarukunämi.
Tsaynö kaykaptinqa ¿maychörä wayita shäritsiyankiman?
¿Maychörä jamakunäta ruratsiyankiman?
50 Ciëlutapis patsatapis ¿manaku kikï kamashqä?' "†

51 Mastami Esteban nirqan: "Qamkunaqa kullu rinrimi kayanki. Shonquykikuna señalanni[g] kaptinmi mana

---

[f] **7.46** Jacobpita aywaraqkunaqa Israel runakunami kaykäyan. [g] **7.51** Cuerpunta señalar penqayninpa punta qaranta roqurir jipiqnömi shonqunkunata señalar jutsa rurayta kachariyan.
† **7.36a** Éxo. 7.3. † **7.36b** Éxo. 14.21. † **7.36c** Núm. 14.33. † **7.37** Deut. 18.15, 18. † **7.38** Éxo. 19.1—20.17; Deut. 5.1-33. † **7.40** Éxo. 32.1. † **7.41** Éxo. 32.2-6. † **7.42-43** Amós 5.25-27. † **7.44** Éxo. 25.9, 40. † **7.45** Jos. 3.14-17. † **7.46** 2Sam. 7.1-16; 1Crón. 17.1-14. † **7.47** 1Rey. 6.1-38; 2Crón. 3.1-17. † **7.49-50** Isa. 66.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cäsukuq kayanki. Unay castaykikunanöllami Espíritu Santupa contran imaypis kayanki.† 52 Llapan profëtakunatami paykunaqa ñakatsiyarqan. Jutsaynaq runa[h] shamunanpä kanqanta willakuykäyaptinpis wanutsiyarqanmi. Qamkunapis paykunanölla karmi salvamaqnintsik runata wanutsishqa kananpä entregayashqayki. 53 Leyninkunata angelkunawan Tayta Dios qaramashqapis manami cäsukuyankitsu".

Estebanta wanutsiyanqan

54 Esteban tsaynö ninqanta wiyaykurmi autoridäkuna pasaypa ajanar kirunkunatapis uchuyarqanrä. 55 Estebanqa Espíritu Santupa munayninchо karmi ciëlupa rikanqancho chipipiykaq munayyuq Tayta Diospa derëchancho Jesús kaykaqta rikarqan. 56 Tsayta rikaykurmi nirqan: "Ciëlu kicharaykämuqtami rikaykä. Tsaychömi Tayta Diospa derëchancho *Runapa Tsurin kaykämun".

57 Tsaynö niptinmi autoridäkuna qayaykachar rinrinkunatapis tsapaskir jinan höra Estebanta tsariskiyarqan. 58 Nirkurmi markapita jipiskir saqmayarqan. Tsaynö saqmayänanpämi capötinkunata jipiskir Saulo jutiyuq chöluta paytakuyarqan.

59 Saqmaykäyaptinmi Esteban mañakur nirqan: "Tayta Jesús, ¡makikimanmi almäta churaykamü!"†

60 Tsaypitanami qonqurikuykur jinchi nirqan: "¡Taytay, kay saqmaykämaq runakunata perdonaykullay!"

Tsaynö niskirmi wanuskirqan.†

8 1 Estebanta wanutsiyaptin Saulupis kushikurqanmi.

Jesúsman yärakuqkunata Saulo qatikachanqan

Tsay junaqpitanami Jesúsman yärakuqkunata Jerusaléncho qatikachar qallaykuyarqan. Judeapa y Samariapa qeshpir aywakuyaptinmi apostolkunallana Jerusaléncho quëdayarqan. 2 Tayta Dios munanqannö kawaqkunami Estebanpa ayanta pasaypa llakikur pampayarqan. 3 Saulunami Jesúsman yärakuqkunata wayin wayin ashir tarinqan kaqta warmitapis ollqutapis carcelman wichqatsirqan.†

Samariacho Felipe willakunqan

4 Jerusalénpita qeshpiqkunami maytsaychöpis alli willakuyta willakuyarqan. 5 Tsaynöllami Felipipis Samaria markaman chaykur Jesús salvamaqnintsik Cristo kanqanta willakurqan. 6 Tsaychömi milagrukunata ruranqanta rikar y parlanqanta wiyar llapan runakuna kushikuyarqan. 7 Runakunapita *supaykunata qarquptinmi qayararrä yarquyarqan. Tsaynöllami atskaq weqrukunatapis y puriyta mana puëdiq runakunatapis alliyätsirqan. 8 Tsaynö ruraptinmi tsay markacho taqkuna pasaypa kushikuyarqan.

9 Tsay markachömi Simón jutiyuq juk brüju karqan. Paymi "noqaqa yachaqmi kä" nir *Samaria runakunata unaypitana criyitsirqan. 10 Simón ninqankunata wiyarmi muchuqkunapis imaykayuqkunapis niyaq: "¡Kay runataqa Tayta Diosmi yanapaykan!"

11 Simónqa brüju karmi unaypita patsa mägicawan runakunata engañaq.

12 Tsaynö kaptinpis Tayta Diospa *mandakuyninpa alli willakuyninpä y Jesucristupä Felipe willakuptinnami ollqupis warmipis criyir bautizakuyarqan. 13 Tsaymi kikin Simónpis criyikur bautizakuskir Felipe maypa aywaptinpis paywan purirqan. Señalkunata[i] y milagrukunata ruranqanta rikarmi Simón pasaypa espantakurqan.

---

[h] **7.52** Tsay jutsaynaq runaqa Jesucristumi kaykan. [i] **8.13** Señalqa runakuna tantiyayänanpä milagrumi kaykan. Señalkunawanmi Tayta Dios tantiyatsin willakuynin rasunpaypa kanqanta. † **7.51** Isa. 63.10. † **7.59** Sal. 31.5; Luc. 23.46. † **7.60** Luc. 23.34. † **8.3** Hech. 22.4-5; 26.9-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Samariacho Diospa willakuyninta
runakuna chaskiyanqanta musyarmi
Jerusaléncho kaykaq apostolkuna
Pedrutawan Juanta tsayman kacha-
yarqan. 15 Chaykurmi Samaria runa-
kunapis Espíritu Santuta chaskiyä-
nanpä Tayta Diosta mañakuyarqan.
16 Jesúspa jutincho bautizakushqa
kaykarpis Espíritu Santuta manarämi
mayqanpis chaskishqarätsu kayarqan.
17 Tsaymi paykunapa umankunaman
makinkunata churaykur mañakuyap-
tin Espíritu Santuta chaskiyarqan.
18 Tsayta rikarmi Simónqa apostol-
kunata pägayta munar 19 nirqan: "Tsay
munaynikikunata rantikaykamay
noqapis runakunapa umanman makïta
churaptï Espíritu Santuta chaskiyä-
nanpä".
20 Tsaynö niptinmi Pedro nirqan:
"¿Imanirtä Tayta Dios qaranqan Espí-
ritu Santu rantina kanqanta yarpay-
kanki? ¡Tsaynö yarpanqaykipitami
qellayniki infiernuman apashunki!
21 Qamqa shonquykicho mana allitami
yarpaykanki. Tsaynö kaykarqa manami
noqakuna rurayanqäman jatikämunki-
mantsu. 22 Llutan yarpanqaykikunata
kacharir perdonashunaykipä Tayta
Diosta mañakuy. Mañakuptiki capaz
perdonashunkimanpis. 23 Jutsa ruraypa
munaynincho kanqayki y envidiösu
kanqaykimi reqishqa kaykan".
24 Tsaynö niptinmi Simón rugakur
nirqan: "Ninqaykikuna mana päsamä-
nanpä Tayta Diosta mañakuykuyällay".
25 Tayta Diospa willakuyninta tsay-
cho willakuskirnami Pedruwan Juan
Jerusalénman kutir Samariacho kay-
kaq wakin markakunachöpis willaku-
yarqan.

Eunucu runa Jesúsman criyinqan

26 Tsaypitanami Tayta Diospa *angel-
nin Felipita nirqan: "Sur kaqläpa
yarqur Jerusalénpita Gaza markaman
aywaq nänipa ayway. Tsay nänimi
tsunyaq jirkapa päsaykan".
27 Tsaymi Felipiqa tsay nänipa aywar
Etiopía nacionpita juk *eunucu runata
rikarqan. Paymi Etiopía nacioncho
reina Candacipa tesorërun karqan.
Tayta Diosta adoraq Jerusalénman
aywanqanpita 28 kutirmi carrëtanman
jamaykur profëta Isaías qellqanqan
libruta liyiraykar aywarqan. 29 Tsaymi
Felipita Espíritu Santu nirqan: "Taqay
carrëtawan aywaykaq runaman witi-
pay".

Eunucuman Felipe witipanqan
(8.29)

30 Ninqannö witirmi profëta Isaías
qellqanqan libruta liyiykaqta wiyar-
qan. Tsaymi tapurqan: "Tsay liyiykan-
qaykita ¿tantiyankiku?"
31 Etiopía runanami nirqan: "Pipis
mana tantiyatsimaptinqa ¿imanöparä
tantiyashä?"
Nirkurmi Felipita rugakurqan carrëta-
man witsarkur ñöpanman jamananpä.
32 Tayta Diospa palabranta liyiykan-
qanmi nirqan:

"Üshata pishtananpä apaqnömi
payta apayarqan.
Millwanta rutuyaptin üsha wiya-
räkunqannömi upällalla wiya-
räkurqan.
Tsaynö upälla kakurmi ni juk shi-
millapis parlakurqantsu.
33 Manakaqman churayaptinpis
manami janan pipis shärirqan-
tsu.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Payta wanutsiyaptin tsurinpis
manami karqantsu”.†
34 Eunucunami Felipita nirqan: “Taytay, tantiyaykatsillämay. Profëta Isaías ¿pipätä kayta qellqarqan? ¿Kikinpäku o jukpäku?”
35 Tsaymi liyinqanta tantiyatsir Jesúspa alli willakuyninta Felipe willarqan. 36 Tsaypita aywaykäyanqancho yaku kaqman chaykurmi tsay eunucu nirqan: “Kaycho yaku kaykaptinqa ¿manatsurä bautizaykamankiman?”
37 [Felipinami nirqan: “Llapan shonquykiwan criyiptikiqa bautizashayki”.
Tsaymi nirqan: “Jesucristo Tayta Diospa Tsurin kanqanta rasunpaypami criyï”.]
38 Tsaymi carrëtanta ichiykatsir yakuman uräyarqan. Tsaychömi eunucuta Felipe bautizarqan. 39 Yakupita yarqaskayämuptinmi Señor Jesucristupa Espïritun Felipita jukläpa aparqan. Payta mana rikarpis eunucuqa kushishqami aywakurqan. 40 Felipinami Azoto markachöna rikakuskir Jesúspa alli willakuyninta willakur markan markan purirqan. Tsaynö willakurmi Cesarea markamanpis charqan.

Sauluta Jesús yuripanqan
Hechos 22.6-16; 26.12-18

9 1 Saulunami Señor Jesúspa discïpulunkunata wanutsiyta munar mas mandaq sacerdötiman aywar 2 nirqan: “Ordinta qoykallämay Damascucho kaykaq *sinagögakunaman yaykur Diospa Nänin qatiraqkunata[j] warmitapis ollqutapis Jerusalénman prësu apamunäpä”.
3 Tsay ordinwan aywar Damasco markaman chaykaptinnami ciëlupita aktsi illaqpita chipipir atsikyapaykamurqan. 4 Tsaynö atsikyapaykamuptinmi Sauluqa patsaman ishkiskir wiyarqan “Saulo, Saulo, ¿imanirtä qatikachaykämanki?” nimuqta.
5 Saulunami tapurqan: “¿Taytay, pitä kanki?”
Tsaymi nimurqan: “Noqaqa qatikachaykanqayki Jesúsmi kaykä. [Püyapa puntancho clävuta jaytar töru däñakunqannömi kikillayki mana allita rurakuykanki”.
6 Tsayta wiyaykurmi mantsariywan tsuktsukyarnin Saulo nirqan: “¿Taytay, imatatä rurashä?”
Señor Jesúsnami nirqan:] “Shärirkur Damascuman ayway. Tsaychönami imata ruranaykipäpis willashunki”.
7 Parlamunqanta wiyarpis pitapis mana rikarmi Sauluwan aywaqkuna pasaypa mantsakäyarqan. 8 Sauluqa ishkinqanpita shärirkur rikachakurpis manami rikarqannatsu. Tsaymi paywan aywaq runakuna janchayllapa Damascuman chätsiyarqan. 9 Tsaycho kimsa junaq qaprayashqa karmi mikuytapis mikurqantsu ni yakutapis upurqantsu.
10 Damascuchömi juk discïpulu tarqan Ananías jutiyuq. Paytami Señor Jesús yuripaykur nirqan: “¡Ananías!”
Niptinmi nirqan: “¿Taytay, imatä?”
11 Señor Jesúsnami nirqan: “Derëcha ninqan cälliman juklla ayway. Judaspa wayinman chaykur tapukunki Tarso markapita Saulo runapä. Tsay wayichömi Tayta Diosta pay mañakuykan.
12 Paymi revelacioncho rikashushqayki yapay rikananpä makikita umanman churaykur mañakunqaykita”.
13 Ananíasnami nirqan: “Taytay, tsay runapämi atskaq parlayan qamman yärakamuqkunata Jerusaléncho pasaypa ñakatsinqanta. 14 Kananqa mandaq sacerdötikunapa ordinninwanshi kay markaman shamushqa

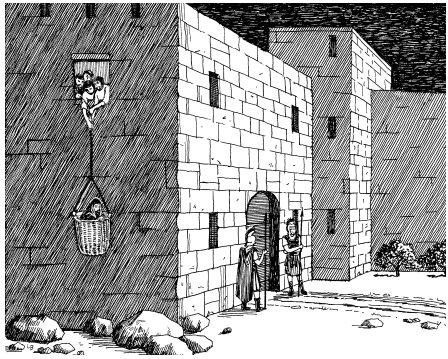
[j] **9.2** Diospa Nänin qatiraqkunapä parlarqa Jesucristuman yärakuqkunapämi parlaykan.
† **8.32-33** Isa. 53.7-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qamman yärakuqkunata prësu apananpä".
15 Señor Jesúsnami nirqan: "Ayway. Willakuynïta willakunanpämi tsay runata akrashqä. Paymi willanqa juklä nación runakunata, reykunata y Israel mayinkunatapis. 16 Paytami musyatsishä noqa raykuq pasaypa ñakananpä kanqanta".
17 Tsaynö niptinmi Saulo kaykanqan wayiman Ananías aywarqan. Chaykurmi Saulupa umanman makinta churaykur nirqan: "Wawqi Saulo, nänicho yuripäshunqayki Señor Jesúsmi kachamashqa qaprayanqaykipita alliyänaykipä y Espíritu Santupa munaynincho kanaykipä".
18 Ananías parlayta ushaskiptinmi jinan höra Saulupa ñawinpita pescädupa escämannö shushuskiptin ñawin alliyaskirqan. Tsaypitanami bautizakuskir 19 mikuyta mikuskiptin kallpan yuriskirqan. Damascuchömi discïpulukunawan[k] ishkay kimsa junaq quëdarqan.

Jesúspä Damascucho Saulo willakunqan

20 Tsaypitanami Tayta Diospa Tsurin Jesús kanqanta *sinagögakunacho Saulo willakur qallaykurqan. 21 Tsaynö willakunqanta wiyarmi runakuna espantashqa niyarqan: "¿Manaku kay runaqa Jesúsman yärakuqkunata Jerusaléncho qatikacharqan? ¿Manaku kaymanpis shamushqa prësu tsarir mandaq sacerdötikunaman apananpä?"
22 Qoyay qoyay Saulo mas tantiyarmi Jesús salvamaqnintsik Cristo kanqanta willakurqan. Tsaynö willakuptinmi Damascucho taq Israel runakuna ima niytapis kamäpakuyarqantsu.

Canastaman wiñarkur Sauluta yarputsiyanqan (9.25)

Israel runakunapita Saulo qeshpinqan

23 Tsaypita atska junaqkuna päsaskiptinnami Sauluta wanutsiyänanpä Israel runakuna willanakuyarqan.
24 Wanutsiyta munar paqaspis junaqpis marka yarquna punkucho shuyäyanqantami Saulo musyarqan. 25 Tsaymi discïpulukuna paqaspa jatun canastaman wiñarkur marka murälla jananpa Sauluta yarputsiyarqan.[†]

Jerusaléncho Saulo willakunqan

26 Jerusalénman Saulo chaykurmi Jesúspa discïpulunkunawan qorikayta munarqan. Munaptinpis Jesúsman yärakunqanta mana criyirmi paywan qorikayta mantsariyarqan. 27 Bernabénami apostolkunawan reqinakuyänanpä Sauluta pusharqan. Tsaychömi Señor Jesús nänicho Sauluta yuripanqanta y parlapanqanta willarqan. Tsaynöllami willarqan Damascucho mana mantsariypa Jesúspa jutincho willakunqanta. 28 Tsaynöpami apostolkunawan Jerusaléncho Saulo purir Jesúspa jutincho mana mantsariypa willakurqan. 29 Tsaynö willakurmi

[k] **9.19** Discïpulukunapä parlarqa Jesucristuman yärakuqkunapämi parlan.
[†] **9.23-25** 2Cor. 11.32-33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

griego idiömata parlaq Israel runakunawan rimanakuyarqan. Tsay runakuna Sauluta wanutsiyta munayanqanta 30 musyarmi wawqikuna panikuna Cesarea markaman pushayarqan. Tsaypitanami markan Tarsuman kachayarqan.

31 Jesúsman yärakuqkunanami Judeacho, Galileacho y Samariachöpis tranquïluna kawayarqan. Tayta Diospita *mantsapakur pay munanqannö kawayänanpä Espíritu Santu yanapaptinmi mas atskaqna kayarqan.

Eneasta Pedro alliyätsinqan

32 Pedrunami criyikuq mayinkunata maytsaypa watukar Lida markamanpis charqan. 33 Tsaychömi Eneasta tarirqan puriyta mana kamäpakur puwaq watana cämallancho ujuraykaqta. 34 Pedrunami nirqan: “Eneas, Jesucristumi alliyaykätsishunki. ¡Shäriy! ¡Cämaykita qoriy!”

Tsaynö niptinmi Eneas jinan höra alliyashqana shärirqan. 35 Tsayta rikarmi Lidacho y Saróncho taq runakuna Señor Jesucristuman yärakuyarqan.

Tabita kawarimunqan

36 Jope markachömi juk warmi discïpulu Tabita jutiyuq tarqan. Tabita ninanqa griego idiömacho Dorcas ninanmi. Tsay warmimi imaypis allillata ruraq y muchuqkunatapis yanapaq. 37 Qeshyar wanuskiptinmi bäñaskatsir wayicho kaykaq jana cuartuman sutayarqan.

38 Jopipita Lida markamanqa cercallami karqan. Tsaymi Lidacho Pedro kaykanqanta musyaskir ishkay runakunata discïpulukuna kachayarqan rugakur niyänanpä: “Jopimanshi juklla aywaykulläshun”.

39 Tsaymi paykunawan Pedro aywar chaykuptin yaykatsiyarqan aya sutaraykanqan cuartuman. Tsaychömi Tabita yanapanqan viüdakuna waqar Pedruta rikatsiyarqan paykunapä ruranqan latsapankunata. 40 Tsaymi tsaycho kaykaqkunata waqtaman qarquskir qonqurikuykur Tayta Diosta Pedro mañakurqan. Mañakuskirmi ayata nirqan: “¡Tabita, shäriy!”

Tsaynö niptinmi wanushqa sutaraykanqanpita jinan höra kawaskamur Pedruta rikärir jamarkamurqan. 41 Tsaynami makinpita jancharkur Pedro ichirkatsirqan. Tabita kawarimunqanta rikayänanpämi waqtacho kaykaq viüdakunata y wawqikunata y panikunata qayarqan.

42 Tabita kawarimunqanta entëru Jope markacho musyaskirmi Señor Jesúsman atskaq yärakuyarqan. 43 Tsay markachömi suëla ruraq Simónpa wayincho atska junaq Pedro quëdakurqan.

Pedruta Cornelio qayatsinqan

10 1 Cesarea markachömi Cornelio jutiyuq runa tarqan. Payqa Italianö ninqan batallonpa capitanninmi karqan. 2 Wayincho taqkunawanmi Corneliuqa Tayta Diospita *mantsapakur pay munanqannö kawayaq. Muchuqkunata yanaparmi Tayta Diosta imaypis mañakuq. 3 Juk tardi las tres kaykaptinmi Tayta Diospa *angelninta revelacioncho rikarqan. Tsay angelmi “¡Cornelio!” nirqan.

4 Tsaymi pasaypa mantsakashqa rikaraykanqancho nirqan: “¿Taytay, imatä?”

Angelnami nirqan: “Mañakunqaykitami Tayta Dios wiyashushqayki. Muchuqkunata yanapanqaykitami rikashushqayki. 5 Kananqa Simón jutiyuq runata pushayämunanpä Jope markaman kachakuy. Paypa jukaq jutinmi Pedro. 6 Payqa lamar kuchuncho suëla ruraq Simónpa wayinchömi patsaraykan. [Paymi willashunki imata ruranaykipäpis]”.

7 Ángel aywakuptinnami Cornelio qayarqan ishkay wätayninkunata y

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Dios munanqannö kawaq juk yanapaqnin soldädutapis. 8 Paykunatami ángel ninqankunata willaykur Jope markaman kacharqan.

9 Tsaypita waraynin pullan junaqnami Cornelio kachanqan runakuna Jope markaman chäyarqan. Tsay hörami Pedrupis patsaranqan wayi jananman Tayta Diosta mañakuq witsarqan.[l] 10 Mañakuykaptinmi pasaypa mallaqay tsarikuykuptin mikanarqan. Mikuyta kusinayanqanyaqmi Tayta Dios revelaptin 11 ciëlu kicharaykämuqta rikarqan. Ciëlupitanami chuskun puntanpa watashqa jatunkaray jaku niraq uraykämuqta rikarqan. 12 Tsay jakuchömi kaykarqan imaykaläya uywakuna, lätaypa puriqkuna y pajaqkunapis. 13 Tsaynami ciëlupita nimurqan: "Pedro, tsaykunata pishtaskir mikuy".

14 Pedrunami nirqan: "Taytay, manami tsaykunata mikümantsu. *Impüru uywakunataqa[†] manami imaypis mikushqätsu".

15 Tsaynö niptinmi yapay nimurqan: "Mikunaykipä püru kanqanta Tayta Dios nikäshuptikiqa ama impüru kanqanta niytsu".

16 Tsay revelacionta kimsa kuti Pedro rikaskiptinmi tsay jakuta ciëlupa kutitsikurqan.

17 "¿Imapärä rikatsimashqa?" nir yarpachakuykaptinmi Cornelio kachanqan runakuna tapukurnin Simónpa wayiman chäyarqan. 18 Chaykurnami tapukuyarqan: "¿Kaychöku Simón Pedro patsaraykan?" nir.

19 Revelacionta rikanqanpita Pedro yarpachakuykaptinmi Espíritu Santu nirqan: "Kimsaq runakunami ashiykäyäshunki. 20 Noqami tsay runakunata kachamushqä. Mana mantsariypa paykunawan ayway".

21 Tsaynö niptin yarpaskamurmi tsay runakunata Pedro nirqan: "Tsay ashiykäyanqayki runaqa noqami kaykä. ¿Imallapärä ashiykäyämanki?"

22 Paykunanami niyarqan: "Taytay, capitán Corneliumi kachayämashqa. Payqa Tayta Diospita mantsapakuq alli runami. Paytaqa llapan Israel runakunami kuyayan. Qamta qayatsishunaykipäshi Tayta Diospa *santu angelnin nishqa. Willakuyninta willanaykipäshi wayinman aywaykulläshun".

23 Tsaynö niyaptinmi patsaranqan wayicho paykunata Pedro patsatsirqan.

Waraynin tutanami Cornelio kachanqan runakunawan y Jopicho taq wakin wawqikunawan Pedro aywarqan. 24 Aywayanqanpita waray-ninrämi Cesarea markaman chäyarqan. Corneliunami castankunawan y kuyanakuyanqan runakunawan wayincho shuyaykäyarqan. 25 Chaykuyaptinnami Pedrupa puntanman Cornelio qonqurikuykur payta adorarqan. 26 Tsaymi Corneliuta jancharkur Pedro nirqan: "¡Sharkuy! Noqapis qamnö runallami kaykä".

27 Tsaypitanami paywan parlaraykar yaykuykarnin atskaq runakuna qorikashqa kaykäyaqta tarirqan. 28 Pedrunami nirqan: "Qamkunaqa musyayankimi Israel runakuna mana Israel runakunawan mana takukänanpä ni wayinmanpis mana chänanpä kanqanta. Tsaynö kaykaptinpis Tayta Diosmi tantiyatsimashqa pipis impüru mana kanqanta.[m] 29 Tsaymi qayatsimaptiki juklla shamushqä. Kanan imapä qayatsimanqaykitapis nimay".

---

[l] **10.9** Israel nacioncho tsay witsan wayita qatananpa trokinqa vïga jananman tsaqllaskirmi mituwan lashtayaq. Tsay jananchönami awakuyaq, aqakuyaq y trïgutapis akrayaq.
[m] **10.28** Israel runakunami niyarqan mana Israel runakuna impüru kayanqanta. Tsaymi paykunawan qorikäyaqtsu ni wayinmanpis chäyaqtsu.
[†] **10.14** Lev. 11.1-46.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

30 Niptinmi Cornelio nirqan: “Chusku
junaqnami päsashqa kaynö höra
[ayunar] Tayta Diosta mañakur kay-
kanqä. Las tres de la tardimi chipipiy-
kaq latsapashqa runa yuripämashqa.
31 Paymi nimashqa: ‘Cornelio, mañá-
kunqaykitami Tayta Dios wiyashqa.
Muchuqkunata yanapanqaykitami
rikashqa. 32 Kananqa Simón jutiyuq
runata pushayämunanpä Jope marka-
man kachakuy. Paypa jukaq jutinmi
Pedro. Payqa lamar kuchuncho suëla
ruraq Simónpa wayinchömi patsa-
raykan. [Pay chaykamurmi willapä-
shunki]’. 33 Tsaynö nimaptinmi juklla
kachakamurqä. Taytay, shamunqay-
kipita kushikümi. Willakuyninta
wiyayta munarmi Tayta Diospa ñöpan-
cho llapäkuna qorikäyashqä”.

**Corneliupa wayincho
Pedro willakunqan**

34 Pedrunami nirqan: “Kananmi
itsanqa rasunpaypa tantiyä Tayta Dios
pïmaytapis kuyanqanta.† 35 Tsaynö-
llami may nacionpita kaptinpis pay-
pita *mantsapakur cäsukuq kaqtaqa
pïmaytapis kuyapan. 36 Tsaynö kuya-
pämarnintsikmi Jesucristo kayninpa
perdonamantsik paywan alli kawa-
nantsikpä. Jesucristuqa llapanpapis
Señorninmi kaykan. Tsay alli willa-
kuytami Israel runakunata Tayta Dios
musyatsirqan.
37 “Qamkuna musyayankimi bauti-
zakuyänanpä Juan willakunqanpitarä
Galileacho qallaykur entëru Judeacho
ima päsanqantapis. 38 Tsay witsanmi
Nazaret markapita Jesús munayyuq
kananpä Espíritu Santuta Tayta Dios
payman kachamurqan. Tayta Dios
yanapaptinmi markan markan Jesús
purirqan allikunata rurar y diablu
qeshyatsinqan runakunata alliyätsir.
39 “Noqakunami rikayashqä Jeru-
saléncho y entëru Judeacho Jesús
ruranqankunata. Cruzcho wanutsiyap-
tinpis 40 kimsa junaqtami Tayta Dios
kawaritsimushqa. Kawarirkamurmi
yuripäyämashqa. 41 Tsaytaqa manami
llapan runakunatsu rikayashqa, sinöqa
unaypita patsa Tayta Dios akranqan
kaqkunallami. Tsaymi kawaskamuptin
paywan juntu mikur upur kayashqä.
42 Tsaypitanami kachayämashqa
willakuyninta willakur niyänäpä:
‘Wanushqakunata y kawaykaqkunata
juzgananpämi Tayta Dios Jesústa chu-
rashqa’. 43 Paypitami llapan profëta-
kunapis willakuyarqan. Tsaynöpami
musyantsik llapanpis payman yärakuq
kaqtaqa jutsankunapita Tayta Dios
paypa jutincho perdonanqanta”.

**Mana Israel runakuna Espíritu
Santuta chaskiyanqan**

44 Pedro tsaynö willakuykaptinmi
tsaycho wiyaykaqkunaman Espíritu
Santu shamurqan. 45 Tsayta rikarmi
Pedruwan aywaq Israel runakuna
espantakur niyarqan: “¡Mana Israel
runakunatapis Espíritu Santutami
Tayta Dios qarashqa!”
46 Tsaynö niyarqan juk idiömaku-
napa parlar Tayta Diosta alabayap-
tinmi. 47 Tsaymi Pedro nirqan: “Pay-
kunapis noqantsiknö Espíritu Santuta
chaskiykäyaptinqa manami pipis
bautizakuyänanta michanmantsu”.
48 Tsaynö nirmi Jesucristupa juti-
ncho paykunata bautizarqan. Tsay-
pitanami Corneliupa wayincho
qorikaqkuna Pedruta rugakuyarqan
ishkay kimsa junaqllapis paykunawan
qoyänanpä.

**Mana Israel runakunapis Jesústa
chaskikuyanqanta Pedro willanqan**

11 1 Mana Israel runakunapis
Tayta Diospa willakuyninta
chaskikuyanqantami apostolkuna
y Judea provinciacho wawqikuna

† **10.34** Deut. 10.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

panikunapis musyayarqan. 2 Tsaymi
Jerusalénman Pedro kutiykuptin
*señalashqa kaq wakin wawqikuna
parlakacharnin 3 niyarqan: "¡Imanirtä
mana Israel runakunapa wayinman
yaykur paykunawan mikushqayki!"
4 Pedrunami ima päsanqantapis
willar nirqan: 5 "Jope markacho Tayta
Diosta mañakuykarmi ciëlupita chus-
kun kuchunpa watashqa jatunkaray
jaku niraq uraykämuqta revelacion-
cho rikarqä. 6 Tsay jakunö uraykä-
muqchömi imaykaläya uywakunata
rikarqä wätana kaq y mana wätana
kaqkunata, lätaypa puriqkunata y
pajaqkunatapis. 7 Tsayta rikaraykap-
tïmi ciëlupita nimurqan: 'Pedro, tsay-
kunata pishtaskir mikuy'.
8 "Tsaynö nimaptinmi nirqä: 'Tay-
tay, manami tsaykunata miküman-
tsu. *Impüru uywakunataqa manami
imaypis mikushqätsu'.
9 "Tsaymi ciëlupita yapay nimur-
qan: 'Mikunaykipä püru kanqanta
Tayta Dios nikäshuptikiqa ama impüru
kanqanta niytsu'. 10 Tsay revelacionta
kimsa kuti rikaskatsimarmi jakuta cië-
lupa kutitsikurqan.
11 "Tsay hörami Cesarea marka-
pita kachamunqan kimsa runakuna
ashiyämar patsaraykanqä wayiman
chäyämurqan. 12 Tsaymi Espíritu Santu
nimarqan mana mantsariypa paykuna-
wan aywayänäpä. Tsaynö nimaptinmi
kay soqta wawqikunawan aywar qaya-
tsimaq runapa wayinman yaykuyarqä.
13 Tsaychömi willayämarqan wayincho
juk ángel yuripaykur ninqanta. Tsay
*angelshi ninä: 'Simón jutiyuq runata
pushayämunanpä Jope markaman
kachakuy. Paypa jukaq jutinmi Pedro.
14 Paymi tantiyatsishunki qam y wayi-
kicho taqkunapis imanöpa salvakuyä-
naykipäpis'.
15 "Tsaycho willakur qallaykap-
tïmi noqantsikman chämunqannölla
paykunamanpis Espíritu Santu
chashqa. 16 Tsaychömi Señor Jesucristo
ninqanta yarpaskirqä: 'Juanqa yaku-
llawanmi bautizarqan. Qamkunami
itsanqa Espíritu Santuwan bautizashqa
kayanki'.† 17 Señor Jesucristuman yära-
kushqa Espíritu Santuta qaramanqan-
tsiknöllami paykunatapis Tayta Dios
qarashqa. Tsaynö kaykaptinqa ¡noqa
pitä kä Tayta Diosta michänäpä!"
18 Tsaynö willaptinmi Pedruta ima-
tapis niyarqannatsu. Tsaypa trokinqa
kushikurmi niyarqan: "¡Mana Israel
runakunatapis Tayta Dios tantiyaykä-
tsinmi jutsankunata kacharir *mana
ushakaq kawayta tariyänanpä!"

Antioquíacho Jesucristuman criyikuyanqan

19 Estebanta wanuskatsiyaptin Jeru-
salénpita qeshpir aywakuqkunami
Feniciaman, Chipriman y Antioquía-
man† chaykur Israel mayinkunallata
alli willakuyta willayarqan. Mana
Israel runakunataqa manami pitapis
willayarqantsu. 20 Chipripita y Cireni-
pita kaq wakin wawqikunami itsanqa
Antioquíaman chaykur mana Israel
runakunatapis Señor Jesucristupa
alli willakuyninta willakuyarqan.
21 Tsaynö willakuyänanpä Tayta Dios
yanapaptinmi Jesucristuman atskaq
criyikuyarqan.
22 Tsayta wiyarmi Jerusaléncho kay-
kaq wawqikuna panikuna Bernabéta
Antioquíaman kachayarqan. 23 Tsaycho
mana Israel runakunatapis Tayta Dios
kuyapanqanta rikarmi Bernabé pasaypa
kushikurqan. Tsaymi paykunata shakyä-
tsirqan shumaq cäsukur Tayta Diosman
imaypis yärakuyänanpä. 24 Bernabéqa
alli runami karqan. Tsaynöpis Tayta
Diosman yärakurmi Espíritu Santupa
munaynincho imaypis kawaq. Tsaycho
yachatsiptinmi atskaq runakuna Señor
Jesucristuman criyikuyarqan.

† **11.16** Hech. 1.5. † **11.19** Hech. 8.1-4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Tsaypitanami Bernabéqa Sauluta
ashir Tarso markaman aywarqan.
26 Tinkuskir Antioquíaman kutimurmi
Sauluwan Bernabé wawqikunawan
panikunawan juk wata qorikäyar-
qan. Tsay watami atskaq runakunata
yachatsiyarqan. Antioquíachörämi
Jesúspa discïpulunkunata[n] cristiänu
niyta qallaykuyarqan.
27 Tsay witsanmi Jerusalénpita Antio-
quíaman profëtakuna aywayarqan.
28 Tsaychömi Espíritu Santu tantiyatsiptin
profëta Agabo[†] willakurqan maytsaychö-
pis pasaypa muchuy kananpä kanqanta.
Willakunqannöllami muchuy karqan
Romacho Claudio *César mas mandaq
kanqan witsan. 29 Muchuy kananpä
willakuptinmi discïpulukuna willana-
kuyarqan imatapis kanqanpita qoriskir
Judeacho kaq wawqikunaman y panikun-
naman apatsiyänanpä. 30 Tsaynö qoriskir-
nami Judeacho kaq *mayor wawqikuna-
man Bernabéwan Saulo apatsiyarqan.

Carcelcho Pedro wichqaranqan

12 1 Tsay witsanmi Jesucristuman
yärakuqkunata castigatsiyta
munar rey Herodes wakinta prësu tsa-
ritsirqan. 2 Tsaynöllami apóstol Juanpa
wawqin Santiagutapis espädawan
wanutsiyänanpä mandarqan. 3 Wanu-
tsinqanpita Israel runakuna kushiku-
yanqanta rikarmi Pedrutapis prësu
tsaritsirqan. Tsayqa karqan Levadüray-
naq Tanta Mikuna fiesta[o] witsanmi.
4 *Pascua fiesta[†] ushayrä llapan runa-
kunapa ñöpancho juzgayta munarmi
carcelman wichqatsirqan. Nirkurmi
täpayänanpä chusku grüpu soldädu-
kunata mandarqan. Cada grüpuchömi
chusku soldädukuna kayarqan.
5 Carcelcho Pedruta wichqarätsiyap-
tinmi Jesucristuman yärakuqkuna
mana kachaypa Tayta Diosta mäña-
kuykäyarqan.

Carcelpita Pedruta ángel jipinqan

6 Herodes juzgananpä patsa manarä
waraptinmi ishkay soldädukunapa
chawpincho cadinashqa Pedro punuy-
karqan. Wakin kaq soldädukunanami
punkucho täpaykäyarqan. 7 Tsaynö
kaykaptinmi Señor Jesucristo kacha-
munqan *ángel illaqpita atsikyar
Pedruta yuriparqan. Custillanta yatay-
kur rikcharkatsirmi nirqan: "¡Pedro,
apuray shäriy!"
Niptinmi jinan höra Pedro wataray-
kanqan cadënakuna makinpita qotu-
kaskirqan.
8 Nirkurmi ángel nirqan: "Juklla
wachakakurkur llanqikita jatikuy".
Jatikurkuptinnami nirqan: "Capötï-
kita jatikurkur qepalläpa shamuy".
9 Pedrunami angelpa qepallanpa
aywarqan. Carcelpita rasunpaypa yar-
quykanqanta manami tantiyarqantsu,
tsaypa trokinqa revelacionta rikay-
kanqantami yarparqan. 10 Ruricho kaq
soldädukunata y chawpi punkucho
kaq soldädukunata päsaskirmi cälli-
man yarquna kaq fiërru punkumanna
chäyarqan. Tsay punku kikillan kicha-
kaskiptinmi cällimanna yarquyarqan.
Tsaypita juk esquïnata aywaykäyap-
tinmi ángel illakaskirqan.
11 Tsaymi cällicho kaykanqanta
tantiyaskir Pedro nirqan: "Kananmi
itsanqa rasunpaypa musyä salva-
mänanpä angelninta Tayta Dios
kachamunqanta. Paymi salvamashqa
Herodespita y Israel runakuna wanu-
tsiyämänanpä kanqanpita".
12 Tayta Dios salvanqanta tanti-
yaskirmi Juanpa maman Maríapa
wayinman aywarqan. Juanpa jukaq

---

[n] **11.26** Discïpulukunapä parlarqa Jesucristuman criyikuqkunapämi parlaykan. [o] **12.3** Tsay witsanqa Levadüraynaq Tanta Mikunan fiestawan Pascuapis tsay junaqllami qallaykuq. Tsay fiestakunata qanchis junaqmi rurayaq.
[†] **11.28** Hech. 21.10. [†] **12.4** Éxo. 12.1-27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jutinmi Marcos karqan. Tsaychömi atskaq qorikaykur Pedrupä Tayta Diosta mañakuykäyarqan. 13 Chaykur sawan punkuta Pedro takakuptinmi pï kanqantapis rikaq Rode jutiyuq jipash yarqurqan. Tsay jipashqa Maríapa yanapaqninmi karqan. 14 Parlakuyninpita Pedro kanqanta reqiskirmi pasaypa kushikurqan. Tsaymi punkuta manarä kichapur Pedro kaykanqanta willakuq ruriman cörrilla kutirqan.

15 Willakuptinmi niyarqan: "¡Imanöpatä Pedro kanqa!"

Rasunpaypa Pedro kanqanta niptinmi mana criyir niyarqan: "Angelnin parlamuq imatachi wiyapakushqayki".

16 Tsayyaqmi kutin kutin punkuta takakur Pedro qayakurqan. Punkuta kichaskirnami Pedro kanqanta rikaykur llapankuna espantakuyarqan. 17 Upällakuyänanpä makinwan sëñarmi Pedro willarqan carcelpita Señor Jesucristo imanöpa jipimunqantapis. Nirkurnami nirqan: "Carcelpita yarqamunqäta Santiaguta† y wakin wawqikunata y panikunatapis willayay".

Tsaypitanami yarquskir jukläpana aywakurqan.

18 Carcelcho Pedro mana warämushqa kaptinmi soldädukuna "Pedruta ¿imarä päsashqa?" nir ima ruraytapis kamäpakuyarqantsu. 19 Maytsaypa ashitsirpis mana tarirmi täpaq soldädukunata shumaq tapuskir Herodes mandarqan tsay soldädukunata wanutsiyänanpä. Nirkurmi Judeapita Cesareaman Herodes aywakurqan.

Herodes wanunqan

20 Tirucho y Sidóncho taq runakuna Herodespa contran rurashqa kayaptinmi Herodes ajanar tsay markakunaman mikuyta apatsiyta munarqannatsu. Tsaynö kaptinmi tsay runakuna Herodesman kachata kachayarqan parlayämunanpä. Manarä parlarmi Herodespa yanapaqnin Blastuwan amistäta rurayarqan. Blastunami Herodeswan parlarqan Tiro y Sidón runakunawan allina kawayänanpä. 21 Herodesnami juk junaq paykunawan parlayänanpä nirqan. Tsay junaq chämuptinmi mas allinnin kaq latsapanta jatikurqan. Nirkurnami juzgananpä sillaman jamaykur runakunata parlapämurqan. 22 Tsayta wiyaykurmi runakuna jinchi niyarqan: "¡Kay parlaykämuqqa manami runatsu, sinöqa juk diosmi!"

23 Tayta Diosllata adorayänanpä Herodes mana niptinmi Señor Jesucristo kachamunqan *ángel jinan höra castigaptin kuru ushaypa wanurqan.

24 Tayta Diospa willakuyninta willakuyaptinmi maytsaycho runakuna atskaq criyikuyarqan. 25 Bernabéwan Saulunami wawqikuna panikuna apatsiyanqanta Jerusalénman chaykatsir† Marcos niyanqan Juanta pushakurkur Antioquíaman kutiyarqan.

Bernabéta y Sauluta Espíritu Santu akranqan

13 1 Antioquía *iglesiachömi profëtakuna y yachatsikuqkuna kayarqan Bernabé, Yana Runa niyanqan Simón, Cirenipita kaq Lucio, Manaén y Saulupis. Manaénwan rey Herodesqa tsay wayillacho wiñaqmi kayarqan.

2 Juk junaq Tayta Diosman yärakuqkuna ayunar alabayaptinmi Espíritu Santu nirqan: "Bernabéta y Sauluta churayay willakuynïta willakur puriyänanpä. Tsaypämi paykunata qayashqä".

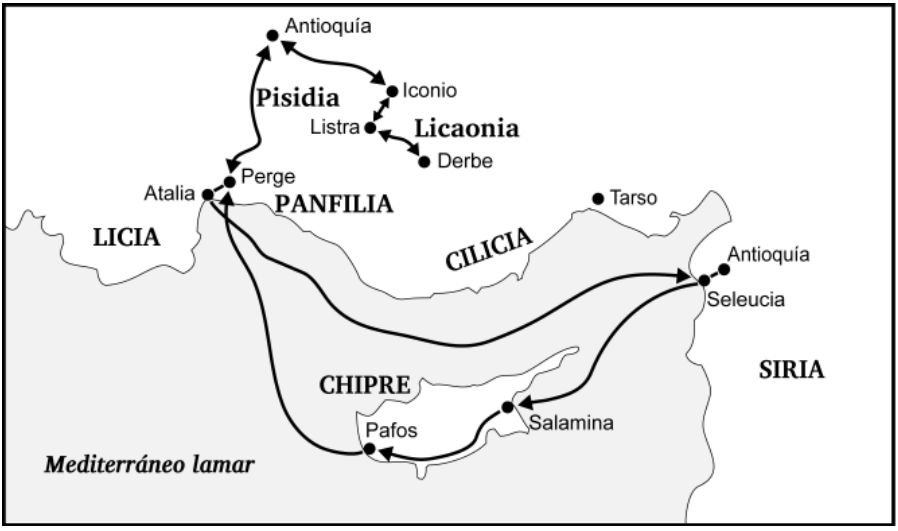
3 Ayunaskirnami Bernabépa y Saulupa umanman makinkunata churar Tayta Diosta mañakuyarqan. Tsaypitanami paykunata despachayarqan.

Chipricho willakuyanqan

4 Espíritu Santu tsaynö kachaptinmi Bernabé y Saulo Seleucia markaman

†**12.17** Mat. 13.55; Juan 7.3-5; Hech. 1.14. †**12.25** Hech. 11.28-30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Punta aywaynincho Pablo willakunqan
(13.1—14.28)

chäyarqan. Tsaypitanami *büquiman witsarkur Chipre islaman aywayarqan. 5 Salamina markaman chaykurmi *sinagögakunacho Tayta Diospa willakuyninta willakuyarqan. Marcos niyanqan Juanpis paykunata yanaparmi purirqan.

6 Chipripa päsar willakurmi Pafos markaman chaykur Barjesús jutiyuq Israel runata tariyarqan. Payqa profëta tukuq brüjumi karqan. 7 Tsay brüjumi Chipripa mandaqnin Sergio Pauluta yanapar purirqan. Sergio Pauluqa alli yarpayyuq runami karqan. Tayta Diospa willakuyninta wiyayta munarmi Bernabéta y Sauluta qayatsirqan. 8 Tsay brüjunami paykunapa contran shärir Sergio Pauluta micharqan willakuyanqanta mana chaskinanpä. Barjesústaqa brüju kaptinmi Elimas[p] niyaq.

9 Tsaynö michaptinmi Saulo ajanarqan. (Saulupaqa jukaq jutinmi Pablo karqan.) Tsaymi rikaraskir Espíritu Santupa munayninwan 10 nirqan:

"¡Qamqa diablu munanqanta rurarmi Tayta Diospa contran kaykanki! ¿Imayyaqtä runakunata engañar Tayta Diospa willakuqnin tukunki? 11 Tsaynö kanqaykipitami Tayta Diospa castïgunwan qaprayar juk tiempuyaq atsikyay patsata rikankitsu".

Tsaynö niptinmi jinan höra qaprayaskirqan. Maypapis aywayta mana kamäpakurmi janchayänanpä runakunata rugakurqan. 12 Qaprayanqanta rikaykur y Diospa willakuynin shumaq kanqanta tantiyarmi Sergio Paulo criyirqan.

Pisidiacho kaq Antioquía markacho willakunqan

13 Tsaypitanami *büquiman yarkurkur Pafos markapita Panfiliacho kaykaq Perge markaman yanapaqninkunawan Pablo aywarqan. Tsaycho paykunata jaqiykurmi Marcos niyanqan Juan Jerusalénman kutirqan. 14 Perge markapita aywarmi Pisidiacho kaq Antioquía markaman Bernabéwan

[p] **13.8** *Elimas* ninanqa *brüju* ninanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pablo chäyarqan. Jamay junaq kaptinnami *sinagögaman aywayarqan.
15 Leykunata y profëtakuna qellqayanqanta liyir ushaskiptinmi sinagögacho mandaqkuna Pabluwan Bernabé jamaraykäyanqanman juk runata kachayarqan ninanpä: “Wawqikuna, imallapis yachatsiyämänaykipä kaptinqa yachaykatsiyällämay”.
16 Tsaymi Pablo ichirkur runakuna upällakuyänanpä makinta joqarkur nirqan: “Israel runakuna y Tayta Diospita *mantsapakuq mana Israel runakunapis, yachatsinqäta shumaq wiyayämay. 17 Adoranqantsik Tayta Diosshi unay castantsikkunata akraykur Egiptucho jäpa kayaptinpis jatun nación kayänanpä yanapanä.† Nirkurshi milagrukunata rurar Egiptupita jipimunä.† 18 Chusku chunka (40) watanö tsunyaq jirkakunapa purir mana käsukuyaptinpis pacienciakunäshi.† 19 Tsaypita *Canaánman chaykatsirnashi qanchis nacionkunata† ushakaskatsir herenciankuna rikatsinä.† 20 Egiptucho kayanqanpita Canaáncho herenciankunata chaskiyanqanyaq chusku pachak pitsqa chunka (450) watanöshi päsanä.
“Canaánchönashi profëta Samuel† kawanqan witsanyaq mandakuyänanpä juezkunata Tayta Dios churanä.† 21 Tsaypitanashi mandaqnin rey kananpä runakuna mañakuyaptin† Benjamín trïbu Cispa tsurin Saúlta churanä.† Payshi chusku chunka (40) wata rey kanä. 22 Tsaypitanashi Saúlta jipiskir Davidtana rey kananpä churanä. Paypäshi Tayta Dios ninä: ‘Isaípa tsurin Davidqa shonqüpänömi kaykan. Payqa llapan ninqäkunatami käsukunqa’.†
23 “Tsaypitanami Tayta Dios awninqannölla rey David castapita salvamaqnintsik Jesús Israelcho yurirqan.
24 Manarä Jesús willakuptinmi Israel runakunata Bautizaq Juan willarqan jutsankunata kacharir bautizakuyänanpä.† 25 Tsaypita wanunanpä wallkallana pishiykaptinmi Juan nirqan: ‘¿Pï kanqätatä yarpäyanki? Manami noqatsu Cristo kä. Cristuqa qepätarämi shamunqa.† Noqaqa llanqi watunta paskanalläpäpis manami välïtsu’.†
26 “Abrahampita aywaraq Israel wawqikuna y Tayta Diospita mantsapakuq mana Israel runakuna, noqantsikmanmi salvashqa kanantsikpä alli willakuy chämushqa. 27 Jerusaléncho taq runakuna y autoridäninkunaqa profëtakuna qellqayanqanta cada jamay junaq sinagögacho liyirpis Jesúspä qellqayanqanta manami tantiyayarqantsu. Tsaymi profëtakuna qellqayanqanta cumplir Jesústa wanutsiyarqan. 28 Jutsaynaq kaykaptinmi Jesústa wanutsinanpä Pilatuta rugakuyarqan.† 29 Profëtakuna qellqayanqannöllami llapanpis päsarqan. Wanuskiptinnami cruzpita jipiskir pampayarqan.† 30 Wanutsishqa kaptinpis Tayta Diosmi kawaritsimushqa. 31 Kawarirkamurmi Galileapita Jerusalénman† paywan aywaq discïpulunkunata atska kuti yuriparqan. Paykunami Jesúspita kanan willakuykäyan.
32 “Tsaynöllami noqakunapis Tayta Diospa willakuyninta willakuykäyä. Unay castantsikkunata awninqantami 33 Tayta Dios cumplishqa. Tsaynö cumplirqan Jesucristuta kawaskatsimurmi. Ishkay kaq salmuchöpis Jesucristupä kaynömi qellqaraykan:

---

† **13.17a** Éxo. 1.7. † **13.17b** Éxo. 12.51. † **13.18** Núm. 14.34; Deut. 1.31. † **13.19a** Deut. 7.1. † **13.19b** Jos. 14.1. † **13.20a** 1Sam. 3.20. † **13.20b** Jue. 2.16. † **13.21a** 1Sam. 8.5. † **13.21b** 1Sam. 10.21. † **13.22** 1Sam. 13.14; 16.12-13; Sal. 89.20. † **13.24** Mar. 1.4; Luc. 3.3. † **13.25a** Juan 1.20. † **13.25b** Mat. 3.11; Mar. 1.7; Luc. 3.16; Juan 1.27. † **13.28** Mat. 27.22-23; Mar. 15.13-14; Luc. 23.21-23. † **13.29** Mat. 27.57-61; Mar. 15.42-47; Luc. 23.50-56; Juan 19.38-42. † **13.31** Hech. 1.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

" 'Qamqa tsurïmi kanki.
Kanan junaqpitami taytayki kä' nir.†
34 Jesucristo kawarimur imaypis manana wanunanpä kanqantaqa Tayta Dios kaynömi nin:
'Davidta awninqä *santu bendicionkunatami qamta qarashayki.
Tsay awninqätami imaypis cumplishä'.†
35 Tsaynöllami juk salmuchöpis qellqaraykan:
'Santu sirviqniki kaptïmi sepultüracho cuerpü ismunantapis munankitsu'.†
36 "Davidqa manami kikinpätsu tsaynö qellqarqan. Tayta Dios munanqanta cumpliskir David wanukuptinmi unay castankuna pamparäyanqancho paypapis cuerpun ushakarqan.
37 Jesústami itsanqa Tayta Dios kawaritsimushqa. Tsaymi paypa cuerpunqa sepultüracho ushakashqatsu.
38 "Wawqikuna, ninqäta shumaq tantiyakuyay. Jesucristo kayninpami jutsantsikkunata Tayta Dios perdonamantsik. 39 Llapantapis payman yärakuq kaqtaqa Tayta Diosmi jutsaynaqta chaskin. *Moisés qellqanqan leykunata cumplinqanpitaqa manami pipis salvakuntsu. 40 Paqtä profëtakuna qellqayanqancho ninqannö qamkunatapis päsayäshunkiman. 41 Paykuna qellqayanqanmi nin:
" 'Mana yärakuqkuna, pasaypa mantsakäyay.
Pasaypa mantsariypä kaqkunata ruranäpänami kaykä.
Imanö ruranäpä kanqanta willayäshuptikipis manami criyiyankitsu' ".†
42 Sinagögapita Pabluwan Bernabé yarquskiyaptinmi [mana Israel runakuna] rugayarqan jukaq jamay junaqpis yapay yachatsiyänanpä.
43 Pabluwan y Bernabéwanmi Israel runakuna y Diosta cäsukuq mana Israel runakunapis atskaq aywayarqan. Paykunatami Pablo shakyätsirqan kuyapäkuq Tayta Diosman imaypis yärakuyänanpä.

Mana Israel runakunatana willayänanpä ninqan

44 Jukaq jamay junaqnami tsay markacho cäsi llapan runakuna Tayta Diospa willakuyninta wiyayta munar *sinagögaman qorikäyarqan. 45 Atskaq runakunata rikaykurmi wakin Israel runakuna Pabluta chikirnin parlanqanta manakaqman churayarqan.
46 Tsaymi Pabluwan Bernabé mana mantsariypa niyarqan: "Israel runakuna kayaptikimi qamkunata Tayta Diospa willakuyninta puntata willayashqä. Tsaynö willayaptïpis *mana ushakaq kawayta manami chaskiyta munayankitsu. Mana chaskiyaptikimi mana Israel runakunatana willayäshä.
47 Paykunata willanantsikpämi Tayta Dios nishqa:
" 'Maytsay nacionkunapäpis aktsi kanaykipämi churashqä.
Tsaynöpami maytsaychöpis runakuna salvakuyanqa' ".†
48 Tsaynö parlayanqanta wiyarmi mana Israel runakuna kushikur Tayta Diosta alabayarqan. Tsaynöpami mana ushakaq kawayta tariyänanpä Tayta Dios akranqankuna llapanpis Jesucristuman yärakuyarqan.
49 Tsaymi Tayta Diospa willakuyninta Pabluwan Bernabé markan markan willakuyarqan. 50 Tsaynö willakuyaptinmi paykunapa contran shäriyänanpä Tayta Diospita mantsapakuq alli rikashqa warmikunata y respitashqa runakunata Israel runakuna willayarqan. Contran shärir tsay markakunapita qarquyaptinmi
51 chakinkunacho kaykaq polvuta

†**13.33** Sal. 2.7. †**13.34** Isa. 55.3. †**13.35** Sal. 16.10. †**13.41** Hab. 1.5. †**13.47** Isa. 49.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tapsikuskir† Iconio markamanna Pabluwan Bernabé aywakuyarqan. 52 Jesucristupa discïpulunkunaqa[q] Espíritu Santupa munaynincho karmi kushishqa kawayarqan.

Iconio markacho willakuyanqan

14 1 Tsaypitanami Iconio markacho Pabluwan Bernabé *sinagögaman yaykuyarqan. Tsaycho shumaq willakuyaptinmi Israel runakuna y mana Israel runakunapis Jesucristuman atskaq yärakuyarqan. 2 Mana yärakuq kaq Israel runakunami itsanqa wakin mana Israel runakunata willapäyarqan Jesúsman yärakuqkunapa contran shäriyänanpä.

3 Contran shäriyaptinpis Pabluwan Bernabéqa Tayta Diosman yärakurmi atska junaq mana mantsariypa willakuyarqan. Salvamänapä kaq willakuynin rasunpaypa kanqanta musyayänanpämi Tayta Dios paykunata yanaparqan milagrukunata rurayänanpä.

4 Tsaynö kaptinpis tsay markacho taq runakuna kikinpura chikinakurmi wakinqa Israel runakunapa janan shäriyarqan y wakinna apostolkunapa janan shäriyarqan. 5 Tsaymi Israel runakuna y mana Israel runakunapis apostolkunata saqmaypa wanutsiyänanpä autoridäkunawan willanakuyarqan. 6 Tsayta musyaykurmi Pabluwan Bernabé qeshpir aywakuyarqan Listraman, Derbiman y Licaoniacho kaq wakin markakunamanpis. 7 Tsay markakunachömi Tayta Diospa alli willakuyninta willakuyarqan.

Listra markacho Pabluta saqmayanqan

8 Listra markachömi yurinqanpita patsa mana puriq weqru runa karqan. Paymi jamaraykarqan 9 Pablo parlanqankunata wiyar. Payta rikaykurmi alliyänanpä Tayta Diosman yärakuykanqanta Pablo tantiyaskir 10 jinchi nirqan: "¡Shärir shumaq ichiy!"

Tsaynö niptinmi juklla ichirkur puriyta qallaykurqan.

11 Tsayta rikaykurmi runakuna kikinkunapa idiömancho niyarqan: "¡Dioskunami runa tukullar noqantsikman shayämushqa!"

12 Tsaymi Bernabéta niyarqan Zeus kanqanta. Y Pablutana willakuq kaptin Hermes kanqanta niyarqan.[r] 13 Tsay marka yaykunachömi Zeus niyanqan diosta adorakuyänan templu karqan. Apostolkunata adorayänanpä törukunata pishtar rupatsiyta munayaptinmi tsay templucho sirviq sacerdöti waytan wallqashqata törukunata marka punkuman qatirqan.

14 Tsayta tantiyaskirmi apóstol Pabluwan apóstol Bernabé latsapankunata rachiskir† runakuna kaqman cörrilla aywaykur niyarqan: 15 "¡Taytakuna, ama tsayta rurayaytsu! Noqakunapis qamkunanö runallami kayä. Shayämushqä manakaq dioskunata kacharir imayyaqpis kawaq Tayta Diostana adorayänaykipä tantiyatsiqmi. Paymi ciëluta, kay patsata, lamarta y llapan imaykatapis kamashqa. 16 Ñöpataqa kikinkuna munayanqannö kawayänanpämi runakunata Tayta Dios kachaykurqan. 17 Tsaynö kacharirpis pïmaytami tantiyatsin rasunpaypa kaq Dios kanqanta y kuyakuq kanqanta. Paymi mikuynikikuna alli wayunanpä tamyata tamyatsimun y kushishqa kawanantsikpäpis mikuyta kamaripämantsik".

18 Tsaynö nir tantiyatsiptinpis Pabluta y Bernabéta mana

---

[q] **13.52** Discïpulukunapä parlarqa Jesucristuman criyikuqkunapämi parlaykan. [r] **14.12** Zeustami latín idiömacho *Jupiter* niyan. Hermestanami latín idiömacho *Mercurio* niyan.
† **13.51** Mat. 10.14; Mar. 6.11; Luc. 9.5; 10.11. † **14.14** Gén. 37.29; Jos. 7.6; 2Rey. 2.12; Mar. 14.63.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

adorayänanpä ajatarämi tantiyayarqan.
19 Tsaypitanami apostolkunata chikiq Israel runakuna Antioquíapita y Iconiupitapis Listraman chäyarqan. Pablupa contran shäriyänanpä willapäyaptinmi Pabluta pitiqpä saqmayarqan. Wanushqana kanqanta yarparmi qarachashqa apaykur markapita jukläman jitaskiyarqan. 20 Tsaycho discïpulukuna juntaparaykäyaptin kawaskamurmi markaman Pablo kutirqan. Tsaypita warayninnami Derbe markaman Bernabéwan aywakuyarqan.

Pabluwan Bernabé Siriaman kutiyanqan

21 Derbiman chaykur alli willakuyta willakuyaptinmi atskaq runakuna Jesúsman criyikurnin discïpulunkunana kayarqan. Tsaypitanami kutiyarqan Listra, Iconio y Antioquía markakunaman. 22 Tsay markakunaman chaykurmi Jesúspa discïpulunkunata[s] mana ajayaypa yärakuyänanpä shakyätsir niyarqan: "Tayta Diospa *mandakuyninman yaykunantsikpäqa imayka ñakaytarämi päsashun".
23 Tsaynöllami wawqikunata y panikunata yanapayänanpä cada *iglesiacho *mayor wawqikunata churayarqan. Nirkurnami ayunar y Tayta Diosta mañakur yärakuyanqan Señor Jesucristupa makinman kachaykuyarqan.
24 Pisidia provinciapita kutirnami Panfilia provinciamanna chäyarqan. 25 Perge markachöpis Tayta Diospa willakuyninta willakuskirmi Atalia markaman aywayarqan. 26 Nirkurmi *büquiwan Antioquíaman kutiyarqan. Antioquíapitami ñöpatapis wawqikuna panikuna willakur puriyänanpä kachashqa kayarqan. Kacharmi Tayta Diosta mañakuyarqan paykunata yanapananpä. 27 Antioquíaman chaykurnami wawqikuna panikuna qorikäyaptin Tayta Dios alli yanapanqanta willayarqan. Tsaynöllami willayarqan mana Israel runakunapis Jesucristuman yärakuyänanpä Tayta Dios yanapanqanta. 28 Pabluwan Bernabé tsaycho unaymi discïpulukunawan täkuyarqan.

Jerusaléncho willanakuyanqan

15 1 Tsay witsanmi Judeapita Antioquíaman aywaykur wakin runakuna wawqikunata yachatsir niyarqan: "*Moisés qellqanqan leykuna ninqannö[†] mana *señalakurqa manami salvakuyankitsu".
2 Tsaynö yachatsiyaptinmi Pabluwan Bernabé paykunawan pasaypa rimanakuyarqan. Tsaymi Antioquía wawqikuna panikuna willanakuskir Pabluta, Bernabéta y wakin wawqikunatapis Jerusalénman kachayarqan apostolkunata y *mayor wawqikunata tapuyämunanpä.
3 Jerusalénpa aywaqnö Feniciapa y Samariapa päsarmi wawqikunata panikunata willayarqan mana Israel runakunapis Jesucristuman yärakuyanqanta. Tsaynö willayaptinmi llapanpis kushikuyarqan.
4 Jerusalénman chäyaptinnami apostolkuna, mayor wawqikuna y tsaycho kaykaq llapan wawqikuna panikunapis paykunata kushishqa chaskiyarqan. Tsaypitanami Pabluwan Bernabé willakuyarqan markan markan puriyaptin Tayta Dios yanapanqanta.
5 Tsaymi Jesúsman yärakuq wakin *fariseukuna contran shärir niyarqan: "Jesúsman yärakurpis mana Israel runakuna señalakuyätsun y Moisés qellqanqan leykunata cumpliyätsun".
6 Tsaynö niyaptinmi apostolkuna y mayor wawqikunapis qorikaykur

[s] **14.22, 28** Discïpulukunapä parlarqa Jesucristuman yärakuqkunapämi parlan.
[†] **15.1** Lev. 12.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

willanakuyarqan. 7Pasaypa rimanakuyaptinmi Pedro ichirkur nirqan:
“Wawqikuna, musyayankimi mana
Israel runakuna Jesucristuman manarä
yärakuyaptin willakuyninta willakunäpä Tayta Dios akramanqanta.† 8Tayta
Diosqa musyanmi runapa shonqun
imata yarpanqantapis. Tsaymi rasunpaypa yärakuyanqanta musyanantsikpä
noqantsikman kachamunqannö† paykunamanpis Espíritu Santuta kachamushqa.† 9Tsaynöpami musyantsik Jesucristuman yärakuq kaqtaqa Israel runa
o mana Israel runa kaptinpis Tayta Dios
shonqunkunata purificar salvanqanta.
10“Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä
Tayta Diosta ajanätsir discïpulukunata[t]
nikäyanki Moisés qellqanqan leykunata
cumpliyänanpä? Tsay leykunataqa unay
castantsikkuna ni kikintsikpis manami
cumpliyta kamäpakushqantsiktsu.
11Israel runa kashqapis o mana Israel
runa kashqapis Señor Jesucristo kuyapämarnintsikmi salvamantsik”.
12Pedro tsaynö niptinmi tsaycho
kaykaq runakuna upällakuyarqan.
Tsaynami Pabluwan Bernabé willakuyarqan mana Israel runakuna kaqchöpis milagrukunata rurayänanpä Tayta
Dios yanapanqanta.
13Tsaynö willakur ushaskiyaptinmi
Santiago nirqan: “Wawqikuna, wiyayämay. 14Simónmi[u] willamashqantsik
mana Israel runakunata willapaptin
Tayta Dios salvanqanta. 15Tsaynö
kananpämi profëtakuna qellqayanqanchöpis kaynö nin:

16“ ‘Tsaypita kutimurmi Davidpa
juchushqa wayinta yapay shäritsishä.[v]
Unay kanqannö yapay kananpämi juchushqa kaqkunata
allitsashä.†
17Tsaynö rurashä llapan runakunapis *ashiyämänanpämi.
Noqa akranqä mana Israel runakunapis noqamannami yärakayämunqa.
18Noqa Tayta Diosmi tsaynö
kananpä nï.
Tsaynö kananpä unaypita
patsami musyatsirqä’.†

19“Tsaymi noqa nï: Mana Israel
runakunapis Jesucristuman yärakuyaptin ima tsapatapis ama churapäshuntsu. 20Tsaypa trokinqa cartakushun ïdulukunapä pishtayanqan
aytsata mana mikuyänanpä,† *fornicación jutsata mana rurayänanpä,
wanushqa uywakunapa aytsanta mana
mikuyänanpä y uywapa yawarnintapis mana mikuyänanpä.† 21Tsaykunata
cumpliyänanpäqa unaypita patsami
Moisés qellqanqan leykunata cada
markacho yachatsiyan. Tsaynöllami
cada jamay junaq *sinagögakunacho
liyiyan”.

Jerusalénpita cartakuyanqan

22Tsaynö niptinmi apostolkuna,
*mayor wawqikuna y llapan wawqikuna panikunapis kushikuyarqan.
Tsaymi Pabluwan Bernabé Antioquíaman kutiyaptin wallkiyänanpä
ishkay wawqikunata akrayarqan. Tsay
wawqikunami kayarqan Judas y Silas.
Judaspa jukaq jutinmi karqan Barsabás. Judasta y Silastami llapan wawqikuna panikuna respitayaq. 23Paykuna
apayanqan cartachömi nirqan:

---

[t] **15.10** Discïpulukunapä parlarqa Jesucristuta criyikuqkunapämi parlan. [u] **15.14** Simónpa jukaq jutinmi Pedro karqan. [v] **15.16** Davidpa wayinpä parlarqa Davidpita aywaraq reykunapämi parlaykan. Davidpa wayin juchushqa kanqanta nirqa Davidpita aywaraqkuna manana reykuna kayanqanta nikan. Yapay shäritsishä nirqa Davidpa castanpita rey kananpä yapay churashä ninmi.
† **15.7** Hech. 10.1-43. † **15.8a** Hech. 2.4. † **15.8b** Hech. 10.44. † **15.16** Mat. 1.1; Luc. 23.3. † **15.16-18** Amós 9.11-12. † **15.20a** Éxo. 34.15-17. † **15.20b** Lev. 17.10-16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Antioquíacho, Siriacho y Ciliciacho kaykaq mana Israel wawqikuna panikuna, qamkunapämi apostolkuna, mayor wawqikuna y Jerusaléncho kaykaq wawqikuna panikunapis kay cartata cartakayämü. Salüdükunatami apatsiyämü.

24 Musyayashqämi wakin wawqikuna Jerusalénpita shamur llutankunata yachatsikur llakikatsiyäshunqaykita. [Paykunaqa nikäyan Moiséspa leyninta cumplir *señalakuyänaykipä kanqantami.] Paykunata manami noqakunatsu kachayämushqä. 25 Tsayta musyarmi llapäkuna willanakuskir kuyay wawqintsik Pabluwan y Bernabéwan ishkay wawqikunata kachaykäyämü. 26 Pabluwan Bernabémi wanuytapis mana mantsariypa Señornintsik Jesucristupa willakuyninta willakuykäyan. 27 Paykunawanmi Judasta y Silasta kachaykäyämü kay cartacho qellqayämunqäta tantiyatsiyäshunaykipä.

28 Manami noqakunapis ni Espíritu Santupis qamkunata obligayätsu *Moisés qellqanqan leykunata cumpliyänaykipä. 29 Itsanqa ïdulukunapä pishtayanqan aytsata, wanushqa uywakunapa aytsanta y uywapa yawarninta ama mikuyaytsu. Tsaynöpis *fornicación jutsata ama rurayaytsu. Kay ninqäkunata cumpliyaptikiqa allimi kanqa. Aywallä.

30 Despachayaptinmi Judaswan Silas Antioquíaman chaykur wawqikuna panikuna qorikaskiyaptin apayanqan cartata entregayarqan. 31 Tsay cartata liyipäyaptinmi llapan kushikuyarqan. 32 Judaswan Silaspis profëta karmi imaykanöpa tantiyatsir wawqikunata panikunata shakyätsiyarqan. 33 Tsaycho atska junaq qoyaskiyaptinnami Tayta Diosta mañakuskir Jerusalénman kutikuyänanpä wawqikuna panikuna despachayarqan. 34 [Tsaynö kaptinpis Silasqa tsaychömi quëdakurqan.] 35 Pabluwan Bernabépis Antioquíacho quëdarmi Jesucristupa alli willakuyninta wakin wawqikunawanpis yachatsiyarqan.

Pablo yapay willakuq aywanqan

36 Tsaypita atska killatanami Bernabéta Pablo nirqan: “Jesucristupa willakuyninta willakunqantsik markakunaman kutir wawqikuna panikuna imanö kayanqantapis musyamushun”.

37 Tsaynami Bernabéqa Marcos niyanqan Juanta pushayta munarqan. 38 Pablumi itsanqa munarqantsu, Panfiliapita† kachariykur kutimushqa kaptin. 39 Tsaymi Pabluwan Bernabé pasaypa rimanakur rakikäyarqan. Bernabémi Marcusta pushakurkur *büquiwan Chipriman aywarqan. 40 Pablunami wallkinanpä Silasta akrarqan. Nirkurmi wawqikuna panikuna Tayta Diosta mañakuskir kachayaptin paykunapis aywayarqan. 41 Siria y Cilicia provinciakunacho markakunaman charmi Pabluwan Silas wawqikunata panikunata shakyätsiyarqan.

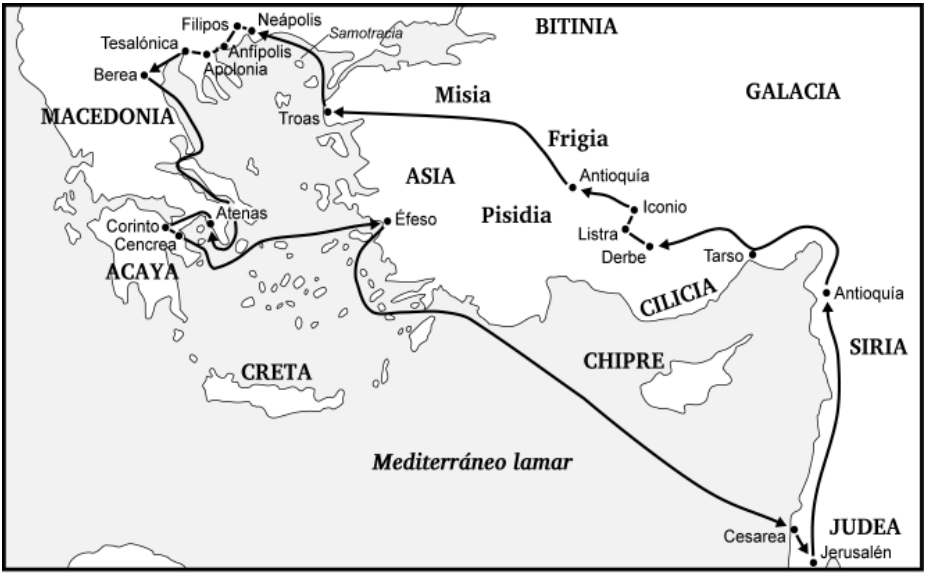
Pablutawan Silasta Timoteo wallkinqan

16 1 Tsaypitanami Derbe y Listra markakunaman Pabluwan Silas chäyarqan. Listra markachömi Timoteo jutiyuq juk discïpulu tarqan. Timoteupa taytan mana Israel runa kaptinpis mamanqa Jesucristuman yärakuq Israel warmimi karqan. 2 Timoteo alli chölu kanqantami Listra y Iconio markakunacho taq wawqikuna panikuna parlayaq.

3 Timoteupa taytan mana Israel runa kaptinmi pïmaypis musyayarqan Timoteo *señalanni kanqanta. Tsaymi Pablo pushayta munar tsay kinraycho taq Israel runakuna mana jamuräyänanpä

† **15.38** Hech. 13.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ishkay kaq aywaynincho Pablo willakunqan
(15.36—18.22)

Timoteuta señalatsirqan. 4 Tsaypita markan markan purirmi wawqikunata y panikunata willayarqan apostolkuna y *mayor wawqikuna Jerusaléncho willanakur niyanqanta cumpliyänanpä.† 5 Tsaynöpami Jesucristuman shumaq yärakur wawqikuna panikuna qoyay qoyay masrä atskayäyarqan.

Macedonia runa qayakamuqta Pablo revelacioncho rikanqan

6 Asia provinciaman willakuq aywayta munayaptinpis Espíritu Santu manami munarqantsu. Tsaynami Galaciapa y Frigiapa päsayarqan. 7 Misia partiman chaykur Bitinia provinciapa aywayta yarpäyaptinpis Jesúspa Espïritun tsaypa aywayänanta manami munarqantsu. 8 Tsaymi Misia partipa päsar Troas markaman chäyarqan. 9 Juk paqasnami revelacioncho Pablo rikarqan Macedonia provinciapita juk runa ichirkur qayakamuqta: "Taytay, yanapayämänaykipä Macedoniaman shayämuy".

10 Revelacionta rikanqanta willayämaptinmi tantiyayarqä[w] tsay markakunamanpis alli willakuyninta chätsiyänäta Tayta Dios munanqanta. Tsaymi Macedoniaman aywayänäpä juklla kamarikuyarqä.

Filipos markacho willakuyanqan

11 Troaspita *büquiwan aywarmi Samotracia islaman chäyarqä. Waraynin junaqnami Neápolis markaman chäyarqä. 12 Tsaypitanami Filipos markaman chäyarqä. Filipos markaqa Macedonia provinciacho wakin markakunapita mas jatunmi kaykan. Tsaychöqa Roma runakunami täyan. Juk ishkay junaqmi tsaycho qoyäyarqä.

13 Tayta Diosta mañakuyänanpä imaypis mayu kuchunman

[w] **16.10** Troaspitami kay libruta qellqaq Lucaspis Pabluwan purir qallaykurqan.
† **16.4** Hech. 15.23-29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qorikäyanqanta musyarmi jamay junaqcho markapita yarqur tsayman aywayarqä. Tsaycho warmikuna qorikashqa kaykaqtami Tayta Diospa willakuyninta willayarqä. 14 Tsaychömi Tiatira markapita Lidiapis kaykarqan. Payqa granäti tëlakunatami rantikuq. Mana Israel warmi karpis Tayta Diostami käsukuq. Lidiata Tayta Dios tantiyatsiptinmi Pablo willakunqanman criyikurqan. 15 Paypis y wayincho taqkunapis bautizakuskirmi rugakur niyämarqan: "Señor Jesucristuman yärakuq mayiki kaykaptïqa patsakuyänaykipä wayïman shayämuy".

Tsaynö niptinmi wayinman aywayarqä.

Pablutawan Silasta carcelman wichqayanqan

16 Juk kutimi Tayta Diosta mañakuq aywayanqächo *supaypa munayninwan suerti qatiq jipashwan tinkuyarqä. Tsay jipashmi patronninkunata atska qellayta gänatsirqan. 17 Paymi Pablupa y noqakunapa qepäkunata shamur jinchi nirqan: "¡Kay runakunaqa munayyuq Tayta Diostami sirviyan! ¡Paykunami tantiyatsiyäshunki imanö salvakuyänaykipä kanqantapis!"

18 Tsaynö qoyay qoyay qatiräyämaptinmi Pablo ajanar jipashcho kaykaq supayta nirqan: "¡Kay jipashpita yarqunaykipämi Jesucristupa jutincho qamta nï!"

Tsaynö niptinmi jinan höra supay yarqurqan.

19 Tsaymi jipashpa patronninkuna qellayta manana gänayänanpä kanqanta tantiyar Pablutawan Silasta prësu tsariskir autoridäkuna juzgayänanpä pläzaman apayarqan. 20 Autoridäkunaman chaykatsirmi niyarqan: "Kay Israel runakunami marka mayintsikkunata ajanaykätsiyan. 21 Israel runakunapa costumbrinkunata rurayänanpämi markantsikcho yachaykätsiyan. Noqantsik Roma runa kaykarqa manami tsay costumbrinkunata rurashwantsu".

22 Tsaynö niyaptinmi llapan runakuna Pablupa y Silaspa contran shäriyarqan. Tsaymi autoridäkuna niyarqan Pablupa y Silaspa latsapankunata jipipuskir wiruyänanpä. 23 Nirkurmi carcelman wichqaskatsir shumaq täpananpä prësukuna cuidaq wardiata niyarqan. 24 Tsaynö niyaptinmi mas ruri kaq calapösuman wichqaskir chakinkunata cëpuman[x] ullkatsirqan.

25 Pullan paqasnö kaykaptinmi Pabluwan Silas Tayta Diosta mañakur alabayarqan. Tsaytami wakin kaq prësukunapis wiyaparäyarqan. 26 Tsay höra illaqpita patsa pasaypa kuyur carceltapis kuyutsiptinmi llapan punkukunapis kichakaskiyarqan y prësukuna wataräyanqan cadënakunapis paskakaskiyarqan. 27 Prësukuna cuidaq wardianami rikcharkur punkukuna kicharaykaqta tarirqan. Tsaymi prësukuna qeshpiyanqanta

Pabluwan Silas cëpucho kayanqan (16.22-28)

[x] **16.24** Cëpuqa rakta tablapita rurashqami karqan. Tsaychömi runata chakipita, makipita y kunkapita karpis prësurätsiyarqan. Cëpuchöqa prësukuna pasaypami ñakayarqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yarpar espädanwan wanutsikuyta
munarqan. 28 Pablunami jinchi nirqan:
“¡Ama wanutsikuytsu! ¡Llapäkunami
kaykäyä!”
29 Tsaynö niptinmi aktsita mañakuskir Pabluwan Silas kaykäyanqanman cörrilla yaykur puntankunaman
tsuktsukyarrä qonqurikuykurqan.
30 Carcelpita jipiskamurmi tapurqan:
“Taytakuna, salvakunäpä ¿imatatä
ruräman?”
31 Paykunanami niyarqan: “Señor
Jesucristuman yärakuy. Payman yärakurqa qampis y wayikicho taqkunapis
salvakuyankimi”.
32 Tsaypitanami tsay wardiata y
wayincho taqkunatapis Señor Jesucristupa willakuyninta willayarqan.
33 Tsay paqasmi wardiaqa Pablupa y
Silaspa qerinkunata mayllaskir jampirqan. Nirkurmi paypis y wayincho
taqkunapis bautizakuskir 34 wayinman
pushaykur mikuyta qararqan. Tayta
Diosman yärakuyänanpä tantiyakunqanpitami wayincho taqkunawan
pasaypa kushikuyarqan.
35 Waraynin tutanami Pablutawan
Silasta jipiyänanpä autoridäkuna wardiakunata kachayarqan. 36 Tsaymi prësukuna cuidaq wardia Pabluta nirqan:
“Autoridäkunami willakatsiyämushqa
qamkunata jipinäpä. Kananqa añawna
aywakuyay”.
37 Pablunami wardiakunata nirqan:
“Roma runa kaykäyaptïmi manarä
juzgayämar llapanpa puntancho wiruyämashqa y kay carcelman wichqatsiyämashqa. Kananqa ¿pakayllapa
jipiyämaytaku munaykäyan? ¡Jipiyämänanpä kikinkunarä shayämutsun!”
38 Tsaynö ninqantami wardiakunaqa
autoridäkunata willayarqan. Roma
runa kayanqanta musyaykurmi autoridäkuna mantsariyarqan. 39 Tsaymi
Pablo y Silas kaqman aywaykur perdonta mañakuyarqan. Nirkurnami carcelpita jipiskir tsay markapita aywakuyänanpä rugayarqan. 40 Carcelpita
yarquskirmi Lidiapa wayinman
aywayarqan. Tsaycho wawqikunata
y panikunata shakyarkatsirmi Filipos
markapita aywakuyarqan.

Tesalónicacho Pablupa y Silaspa contran shäriyanqan

17 1 Tsaypita Anfípolis y Apolonia markakunapa päsarmi
Pabluwan Silas Tesalónica markaman chäyarqan. Tsaycho *sinagöga
kaptinmi 2 imaypis aywanqannö tsay
sinagögaman Pablo aywarqan. Tsaychömi Tayta Diospa palabranta kimsa
jamay junaq yachatsirqan. 3 Tsaynö
yachatsirmi salvamaqnintsik Cristo
wanunqanta y kawarimunqanta tantiyatsirqan. Tsaynöpis nirqan: “Jesúsmi
salvamaqnintsik Cristo”.
4 Tsaynö niptinmi wakin Israel
runakuna Jesucristuman yärakur
Pabluwan y Silaswan qorikäyarqan.
Tsaynöllami Tayta Diosta cäsukuq
mana Israel runakunapis y reqishqa
warmikunapis Jesucristuman atskaq
yärakuyarqan. 5 Jesúsman mana yärakuq Israel runakunami itsanqa Pabluta
chikir mana alli runakunata niyarqan:
“Pablupa y Silaspa contran shäriyänanpä runakunata willapäyay”.
Tsaynö willapäyaptinmi Pablutawan Silasta ashirnin atskaq runakuna
Jasónpa wayinman ajashqa yaykuyarqan.
6 Tsaycho mana tariykurnami Jasóntawan wakin wawqikunatana autoridäkunaman apaykur niyarqan: “¡Kay
runakunaqa llutanta yachatsirmi
maytsaypapis puriykäyan! ¡Kananqa
kay markamannami chäyämushqa!
7 ¡Jasónmi paykunata patsatsishqa!
‘¡Jesús jutiyuq runami mas munayyuq rey’ nirmi mandamaqnintsik rey
*Césarpa leyninkunata manakaqman
churaykäyan!”
8 Tsaynö niyaptinmi tsaycho runakuna y autoridäkunapis pasaypa ajäkuyarqan. 9 Tsaymi Jasóntawan wakin

kaq wawqikunata multata pägaskatsir autoridäkuna kachäyarqan.

Pabluwan Silas Berea markacho willakuyanqan

10 Tsay paqasmi Pablutawan Silasta wawqikuna panikuna Berea markaman kachayarqan. Bereaman chaykurmi *sinagögaman yachatsiq aywayarqan. 11 Berea runakunaqa Tesalónica runakunapita mas tantiyakuq karmi Tayta Diospa willakuyninta llapan shonqunkunawan chaskikuyarqan. Pabluwan Silas yachatsiyanqan rasunpaypa kanqanta musyayänanpämi Tayta Diospa palabranta qoyay qoyay yachakuyarqan. 12 Tsay markachöqa atskaq Israel runakuna, mana Israel runakuna y mana Israel reqishqa warmikunapis Jesúsmanmi criyiyarqan.

13 Tayta Diospa willakuyninta Bereachöpis Pablo willakuykanqanta musyarmi Tesalónicacho taq Israel runakuna tsayman aywayarqan. Chaykurnami Pablupa contran shäriyänanpä runakunata willayarqan. 14 Tsaymi wawqikuna panikuna jinan höra Pabluta qeshpitsiyarqan lamar kuchunman. Silaswan Timoteunami Bereacho quëdakuyarqan. 15 Pabluta pushaqkunaqa Atenas markayaqmi chätsiyarqan. Kutikuyaptinnami Pablo nirqan: “Bereaman chaykur Silastawan Timoteuta kayman juklla kachayämuy”.

Atenas markacho Pablo willakunqan

16 Atenascho Silasta y Timoteuta shuyaraqnö purirmi atska ïdulukunata rikar Pablo pasaypa ajanarqan. 17 Tsaymi *sinagögaman aywar Israel runakunata y Diosta käsukuq mana Israel runakunatapis Tayta Diospa willakuyninta tantiyatsiq. Pläzamanpis qoyay qoyay aywarmi runakunata willaq.

18 Tsaychömi *Epicúreo y *Estoico ninqan yachaq runakunawan parlayaq. Jesúspita willaptin y wanushqakuna kawariyämunanpä kanqanta willaptinmi wakin runakuna niyarqan: “Kay yachaq tukuq runa ¿imatarä parlakunpis?”

Y wakinnami niyarqan: “Kay runaqa mana reqinqantsik dioskunapämi parlan”.

19 Tsaymi mas tantiyatsinanpä tsay runakuna Pabluta pushayarqan autoridäkuna qorikäyanqan Areópago ninqanman. 20 Tsaychömi Pabluta niyarqan: “Qamqa imaypis mana wiyayanqätami yachaykätsinki. Tsaymi imanö kanqantapis shumaq musyayta munayä”.

21 (Atenas runakuna y tsaycho taq jäpa runakunapis mushuq yachatsikuy kaptinqa imaypis wiyayaqmi. Nirkurmi qoyay qoyay tsay wiyayanqankunallata parlayaq.)

22 Tsaymi Areópagucho qorikashqa autoridäkunapa puntanman ichiykur Pablo nirqan: “Atenas runakuna, noqa rikaykämi dioskunata respitar adoraykäyanqaykita. 23 Markapa purirmi ïdulu adorayänan wayikunata, *altarkunata y ïdulukunatapis rikashqä. Tsaynöllami juk altarcho rikashqä ‘kay altarqa mana reqinqantsik diospämi’ nir qellqaraykaqta. Tsay mana reqiyanqayki Diospämi willakuykä.

24 “Paymi kay patsata y llapan imaykatapis kamashqa. Ciëlutapis y kay patsatapis munayninchömi tsararan. Tsaymi runakuna rurayanqan templuchöqa tantsu.† 25 Noqantsik manami imatapis payta kamaripantsiktsu. Tsaypa trokinqa paymi kawanantsikpäpis jamaynintsik qaramantsik y llapan munanqantsikkunatapis kamaripämantsik.

26 “Juk runallata kamaskirmi bendicionninta churamurqan atskaqman

† **17.24** 1Rey. 8.27; Isa. 42.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mirayaptin nacionkuna maytsaychöpis kayänanpä. Paymi destinarqan tsay nacionkuna imayyaq kayänanpä y kuchunkuna may maypa kananpäpis. 27 Tayta Diosmi tsaynö kamakätsishqa imaykanöpapis payman yärakunantsikpä. Payqa manami noqantsikpita karuchötsu kaykan, sinöqa ñöpantsikchömi. 28 Tayta Dios yanapamashqarämi kawantsik y purintsikpis. Marka mayikipis shumaq yarpachakuskirmi qellqar nirqan: 'Llapantsikpis paypa wamrankunami kaykantsik'.

29 "Tayta Diospa wamran kaykarqa ama yarpäshuntsu qoripita, qellaypita o rumipita rurashqa ïdulukunanö kanqanta. Tsaykunataqa runakuna kikinpa yarpayllankunapitami rurayan. 30 Runakuna mana musyarnin ïdulukunata rurayanqanpita Tayta Dios manami castigarqantsu. Kananqa maytsaycho taq runakunatami nin ïdulukuna adorayta kacharir pay munanqannöna kawayänanpä. 31 Llapan runakunata mana janan shäriypa juzgananpämi† Tayta Dios juk runata akrashqa. Tsay runa pï kanqanta musyanantsikpämi wanunqanpita kawaritsimushqa".

32 Wanunqanpita kawarimunqanta Pablo niptinmi wakin runakuna asipäyarqan. Wakin runakunanami niyarqan: "Juk junaqmi masta tantiyatsiyämänaykipä qayayäshayki".

33 Tsaymi tsay runakuna qorikäyanqanpita Pablo aywakurqan. 34 Juk ishkay runakunami itsanqa Pablo willakunqanman criyir paywan qorikäyarqan. Paykunami kayarqan Areópagucho mandaq Dionisio, Dámaris jutiyuq warmi y mas wakinkunapis.

Corintucho Pablo willakunqan

18 1 Tsaypitanami Atenaspita aywakur Corinto markaman Pablo charqan. 2 Tsaychömi Aquila jutiyuq Israel runawan reqinakuyarqan. Aquilaqa Ponto provinciacho yuriqmi karqan. Warminpa jutinmi karqan Priscila. Paykuna tsayrämi Italiapita Corintuman chäyashqa kayarqan. Corintumanmi aywakuyarqan Claudio *César llapan Israel runakunata Romapita qarquptin. Reqinakuskirmi 3 paykunawan tolduta rurar Pablo tarqan. Pablunöllami Priscilawan Aquilapis toldu rurayta yachayarqan.

4 Cada jamay junaq *sinagögaman aywarmi Israel runakunata y mana Israel runakunatapis Jesucristupita Pablo yachatsirqan. 5 Macedonia provinciapita Silaswan Timoteo chäyaptinnami aruyninta Pablo jaqiskir qoyay qoyay Tayta Diospa willakuyninta willakurqan. Willakurmi Israel mayinkunata tantiyatsirqan Jesús salvamaqnintsik Cristo kanqanta. 6 Tsaynö willakuptinmi Israel runakuna Pablupa contran shärir imaykata ashlliyarqan. Tsaymi latsapanta tapsikuskirnin Pablo nirqan: "Tayta Dios castigayäshunaykipä kikikikunami jutsayuq kaykäyanki. Noqaqa Tayta Diospa willakuyninta willashqänami. Kananpitaqa mana Israel runakunatanami willashä".

7 Tsaynö nirmi tsay sinagögacho yachatsinanpa trokinqa Ticio Justupa wayinchöna yachatsirqan. Justuqa mana Israel runa kaykarpis Tayta Diosta cäsukuqmi karqan. Paypa wayinqa sinagöga ñöpanchömi karqan. 8 Tsaycho yachatsiptinmi sinagögacho mandaq runa y tsay runapa wayincho taqkunapis Señor Jesucristuman yärakuyarqan. Tsay runapa jutinmi Crispo karqan. Tsaynöllami Corintucho taq wakin runakunapis Pablo willakunqanta wiyar Jesúsman yärakurnin bautizakuyarqan.

9 Juk paqasmi Pabluta revelacioncho yuripaykur Jesucristo nirqan:

† **17.31** Sal. 9.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

“Mana mantsariypa y mana upällakuypa willakuynïta willakuy. 10 Kay markacho salvanäpä kaq runakunaqa atskaqmi kayan. Tsaymi willakuptiki pipis mana yatashunaykipä qamwan kaykäshä”.

11 Tsaynö niptinmi Tayta Diospa willakuyninta yachatsir juk wata y soqta killa Corinto markacho Pablo tarqan.

12 Galión jutiyuq runa Acaya provinciapa[y] mandaqnin kanqan witsanmi Pablupa contran Israel runakuna shäriyarqan. Tsaymi Pabluta Galiónpa despächunman apaykur 13 niyarqan: “Kay runaqa Tayta Diospa leyninkunata mana cäsukurmi llutanta yachaykätsin”.

14 Pablo parlananpä kaykaptinnami Galión nirqan: “Israel runakuna, kay runa suwakushqa o pitapis wanutsishqa kaptinqa qamkunata atiendïmanmi. 15 Leynikikunapita rimanakuyanqaykitaqa manami musyayta munätsu. Tsaytaqa kikikikuna imanöpis arreglayay”.

16 Tsaynö nirmi despächunpita qarqurqan. 17 Tsaypitanami sinagögacho mandaq Sóstenesta despächu punkucho tsariskir pasaypa maqayarqan. Maqayaptinpis Galióntaqa manami imapis qokurqantsu.

Antioquíaman Pablo kutinqan

18 Tsaypita atska killarämi Corinto markacho Pablo tarqan. Nirkurnami wawqikunapita y panikunapita despidikuskir Cencrea markaman aywarqan. Tsaychönami Tayta Diosta awninqanta cumplir aqtsanta rutukurqan.[†] Nirkurnami Siria provinciaman Priscilawan y Aquilawan *büquiman witsarkur aywakuyarqan.

19 Éfeso markaman chaykurmi Priscilawan Aquila tsaycho quëdakuyarqan. Pablunami Éfesupita manarä päsar *sinagögaman yaykuykur Israel runakunata Jesúspita willakurqan. 20 Sinagögacho kaq runakuna paykunawan quëdananpä rugakuyaptinpis Pablo manami munarqantsu. 21 Tsaypa trokinqa paykunapita despidikuskirmi nirqan: “[*Pascuapämi Jerusalénman imaykanöpapis chayta munä.] Tayta Dios munaptinqa yapaymi kutimushä”.

Tsaynö nirmi büquiman witsarkur Éfesupita aywakurqan.

22 Cesarea markaman chaykurnami büquipita yarquskir Jerusalénman aywarqan wawqikunata y panikunata watukaq. Tsaypitanami Antioquíaman kutirqan. 23 Tsaycho tarkurnami Galacia y Frigia provinciakunapa yapay kutir markan markan aywar discïpulukunata[z] shakyätsirqan.

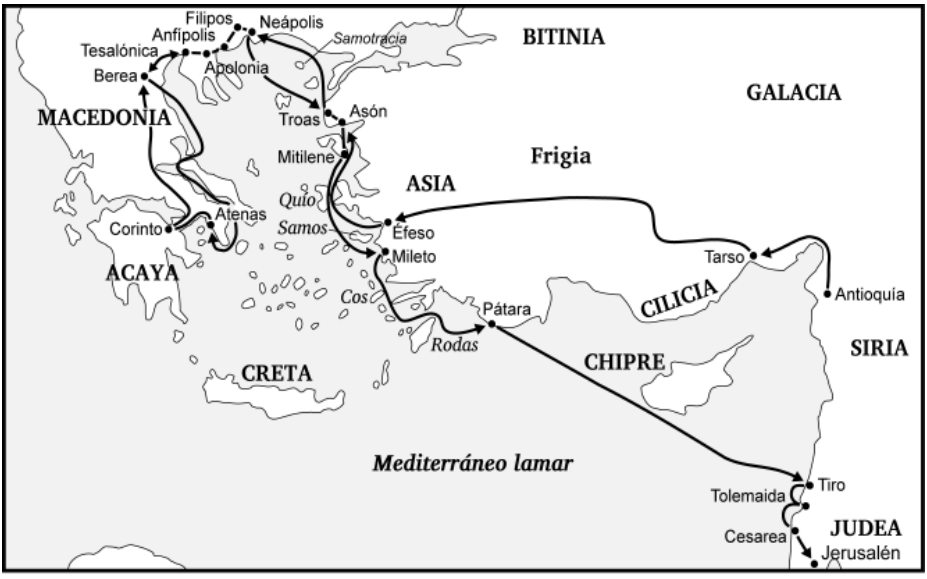
Éfesucho Apolos willakunqan

24 Tsay witsanmi shumaq parlayta yachaq Apolos jutiyuq Israel runa Éfeso markaman charqan. Payqa Alejandría markapitami karqan. Tsaynöpis Tayta Diospa palabranta allimi yacharqan. 25 Tayta Diospa willakuyninta alli yacharpis bautismupä Juan yachatsinqallantami yacharqan. Tsaynö karpis Señor Jesucristupita llapan shonqunwanmi kushishqa yachatsirqan. 26 *Sinagögacho pitapis mana mantsariypa willakuykaqta wiyaykurmi Priscilawan Aquila jukläman pushaykur Tayta Diospa willakuyninta masta tantiyatsiyarqan.

27 Acaya provinciaman Apolos aywayta munaptinmi wawqikuna panikuna shakyätsiyarqan. Tsaymi Acayacho kaq wawqikunaman y panikunaman cartakuyarqan chaptin payta chaskiyänanpä. Tsay yärakuqkuna yärakuyänanpämi Tayta Dios

[y] **18.12** Acaya provinciachömi Corinto marka karqan. [z] **18.23** Discïpulukunapä parlarqa Jesucristuman criyikuqkunapämi parlan.
[†] **18.18** Núm. 6.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kimsa kaq aywaynincho Pablo willakunqan
(18.23—21.16)

kuyapar tantiyatsirqan. Acayaman Apolos chanqanmi Jesucristuman yärakuqkunapä pasaypa alli karqan. 28 Paymi Israel runakunata Tayta Diospa palabranta shumaq yachatsir Jesús salvamaqnintsik Cristo kanqanta tantiyatsirqan.

Éfesucho Pablo willakunqan

19 1 Corintucho Apolos kaykaptinmi Pabluqa markan markan aywar Éfesuman charqan. Tsaycho discïpulukunata tariskirmi 2 tapurqan: "¿Qamkunaqa Jesucristuman yärakurnin Espíritu Santuta chaskiyashqaykiku?"

Tsaymi niyarqan: "Espíritu Santu kanqanta manami imaypis mayayashqätsu".

3 Tsaymi Pablo yapay nirqan: "Tsaynö kaptinqa ¿pipa yachatsikuyninta cäsukurtä bautizakuyashqayki?"

Niptinmi niyarqan: "Juanpa yachatsikuyninta cäsukurmi bautizakuyashqä".

4 Pablunami nirqan: "Juanqa runakunata bautizarqan jutsankunata kacharir Tayta Dios munanqannö kawayänanpämi. Tsaynöpis yachatsirqan Jesucristo shamuptin payman yärakuyänanpämi".†

5 Tsaynö niptinmi Señor Jesucristupa jutincho bautizakuyarqan. 6 Paykunapa umankunata yataykur Tayta Diosta Pablo mañakuptinmi Espíritu Santu paykunaman shamurqan. Tsaymi juk idiömakunata parlar Tayta Dios tantiyatsinqankunata parlayarqan. 7 Tsay runakunaqa chunka ishkaynömi kayarqan.

8 Éfesucho tarmi *sinagögaman aywar Tayta Diospa *mandakuyninpä kimsa killantin Pablo mana mantsariypa yachatsirqan. 9 Tsaynö yachatsiptinpis wakin runakuna Jesúsman

† **19.4** Mat. 3.11; Mar. 1.4, 7-8; Luc. 3.4, 16; Juan 1.26-27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yärakuyta mana munarmi llapanpa ñöpancho Diospa Näninta[a] manakaqman churayarqan. Tsaymi Jesúsman yärakuqkunawan sinagögapita yarquskir Tiranno jutiyuq runapa yachatsikuna wayinchöna qoyay qoyay Pablo yachatsirqan. 10 Ishkay watana tsaynö yachatsiptinmi entëru Asia provinciacho Israel runakunapis y mana Israel runakunapis Señor Jesucristupa willakuyninta wiyayarqan.

11 Tsaychömi Tayta Diospa munayninwan milagrukunata Pablo rurarqan. 12 Tsaymi Pablo yatanqan päñukunata y mandilkunatapis qeshyaykaqkunaman apayarqan. Tsaykunata töpatsiyaptinmi qeshyaykaqkuna alliyäyaq y *supaykunapis runakunapita yarquyaq.

13 Tsay witsanmi wakin Israel runakunapis puriyarqan runakunapita supaykunata qarqur. Paykunapis Jesúspa jutincho supaykunata qarquyta munarmi niyarqan: "Pablo willakunqan Jesúspa jutinchömi qamta qarqü".

14 Tsaynö rurayarqan mandaq sacerdöti Escevapa qanchis tsurinkunami. 15 Qarquyta munayaptinmi supay nirqan: "Noqa reqïmi Jesústa. Pablo pï kanqantapis musyämi. Qamkuna ¡pitä kayanki noqata qarqayämänaykipä!"

16 Tsaynö nirmi supay ñakatsinqan runa löcuyar paykunata maqar usharqan. Tsaymi pasaypa yawarllana tsay wayipita qallapächu qeshpir aywakuyarqan. 17 Tsaynö päsanqanta musyaykurmi Éfesucho taq Israel runakuna y mana Israel runakunapis pasaypa mantsakäyarqan. Tsaymi maytsaychöpis runakuna musyayarqan Señor Jesucristo munayyuq kanqanta.

18 Jutsata rurayanqanta tantiyarmi Jesucristuman wakin yärakuqkunapis jutsankunata confesakuyarqan. 19 Tsaynöllami brujyakuyänan mágica librunkunatapis qoriskir llapanpa ñöpancho rupatsiyarqan. Tsay librukunapa chaninta jipiyaptinmi pitsqa chunka waranqa (50,000) jornalpa chanin karqan. 20 Tsaynöpami Tayta Diospa willakuynin munayyuq kanqanta tantiyakur atskaq runakuna criyikuyarqan.

21 Tsaypitanami Pablo yarparqan Jerusalénpa aywananpäqa Macedonia provinciacho y Acaya provinciacho wawqikunata y panikunatarä watukaq aywananpä. Tsaynöllami yarparqan Jerusalénpita Romapa aywananpä. 22 Tsaynö yarparmi Macedonia provinciaman ñöpäyänanpä Timoteuta y Erastuta kacharqan. Paymi itsanqa Asia provinciacho quëdakurqanrä.

Éfesucho Pablupa contran shäriyanqan

23 Tsay witsanmi Diospa Näninpä[b] willakuyaptin Éfesucho runakuna pasaypa ajanäyarqan. 24 Tsaynö ajanäyarqan Demetrio jutiyuq runa shimita jatipaptinmi. Paymi *Artemisa[c] niyanqan diösapa taksha templunkunata qellaypita ruraq. Tsaykunata rantikurmi Demetriuqa aruq mayinkunawan atska qellayta gänayaq. 25 Aruq mayinkunata y paykunanö oficiuyuq runakunatapis qayaskatsirmi nirqan: "Qamkuna musyayankimi kay aruynintsikwan alli gänanqantsikta. 26 Rikayanqaykinöpis y wiyayanqaykinöpis Pablo yachatsirmi nin: 'Runa ruranqan ïdulukunaqa manami rasunpaypa Diostsu'. Tsaynö yachatsir atskaq runakunatami kay Éfesucho y entëru Asia provinciachöpis criyiykätsin. 27 Tsaynö criyitsiptinqa arunqantsikkunata y diosnintsik Artemisapa

[a] **19.9** Diospa Näninpä parlarqa Jesucristupa willakuyninpämi parlaykan. [b] **19.23** Diospa Näninpä parlarqa Jesucristupa willakuyninpämi parlaykan. [c] **19.24** Artemisata latín idiömachöqa *Diana* niyanmi.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

templuntapis manakaqmanmi churayanqa. Artemisata entëru Asiacho taqkuna y entëru munduchöpis manami respitayanqanatsu".

28 Demetrio tsaynö niptinmi aruq mayinkuna pasaypa ajar kutin kutin niyarqan: "¡Diosnintsik Artemisa alabashqa katsun!"

29 Tsaynö niyanqanta wiyarmi tsay markacho taq wakin runakunapis büllata rurayarqan. Pasaypa ajanarmi Gayuta y Aristarcuta coliseuman prësu apayarqan. Gayo y Aristarcuqa Macedoniapitami Pabluta yanapar shayämushqa kayarqan. 30 Runakunata tantiyatsinanpä Pablupis coliseuman aywayta munaptinmi wawqikuna panikuna michäyarqan. 31 Tsay provinciapa wakin autoridäninkunapis Pabluwan reqinakurmi willakatsiyarqan coliseuman mana aywananpä.

32 Coliseucho runakuna juknö juknö parlar büllata rurayaptinmi wakin runakuna imapä tsayman qorikäyanqantapis musyayarqantsu. 33 Tsaycho kaykaq Israel runakunanami Alejandro jutiyuq runata parlamunanpä yaykatsiyarqan. Tsaymi runakunapa puntanman Alejandro yaykuskir upällakuyänanpä makinwan sëñasta rurarqan. 34 Alejandro Israel runa kanqanta musyarmi tsay runakuna ishkay höranö qayaräyarqan: "¡Diosnintsik Artemisa alabashqa katsun!" nir.

35 Tsaynö niyaptinmi markapa mas mandaqnin autoridä upällakuyänanpä sëñasta rurar nirqan: "¡Éfeso runakuna! Maytsaychöpis runakuna musyayanmi Artemisapa templun kay markacho kanqanta. Tsaynöpis musyayanmi ciëlupita ishkimuq Artemisa niraq rumitapis tsararanqantsikta. 36 Tsaytaqa manami pipis ñëgantsu. Llutalla qayaykachar paqtä llutanta rurayankiman. 37 Prësu apayämunqayki runakuna manami templuntsikpita imatapis apayashqatsu ni diosnintsik Artemisatapis manakaqman churayashqatsu. 38 Tsaynö kaykaptinqa Demetrio y aruq mayinkuna kay runakunata demandayta munarqa autoridäkunaman demandayätsun. 39 Imapis willanakunantsikpä kaptinqa llapan autoridäkunata qoriskir sesionta rurashun. 40 Kaynö büllata rurayaptikiqa Roma autoridäkuna contran shäriykanqantsiktami yarpäyanqa. Tsaypita juzgamashqaqa manami ima niytapis kamäpakushuntsu".

41 Tsaynö niskirmi llapan runakuna aywakuyänanpä nirqan.

Macedoniaman y Acayaman Pablo aywanqan

20 1 Tsaypitanami discïpulukunata qayaskatsir Tayta Dios munanqannö imaypis kawayänanpä Pablo shakyätsirqan. Despidikuskirnami Macedonia provinciapana aywakurqan. 2 Tsay provinciacho markan markan purirmi Jesucristuman criyikuqkunata shumaq shakyätsirqan.

Tsaypitanami Greciaman[d] chaykur 3 kimsa killa tsaycho tarqan. Tsaypita Siriaman *büquiwan kutikunanpäna kaykarmi mayarqan Israel runakuna payta wanutsiyänanpä willanakuyanqanta. Tsaymi büquiwan aywananpa trokinqa chakillapana Macedonia provinciapa päsarqan. 4 Payta wallkirmi aywayarqan Pirrupa tsurin Sópater, Aristarco, Segundu, Gayo, Timoteo, Tíquico y Trófimupis. Sópaterqa Berea markapitami karqan. Aristarcuwan Segunduqa Tesalónica markapitami kayarqan. Gayuqa Derbe markapitami karqan. Timoteo, Tíquico y Trófimunami Asia provinciapita kayarqan. 5 Paykuna puntarmi Troas markacho

[d] **20.2** Greciapä parlarqa Acaya provinciapämi parlan. Acaya provinciachömi Corinto marka karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

shuyäyämarqan.[e] 6 Levadüraynaq Tanta Mikuna fiesta päsaskiptinmi Filipuspita büquiwan yarquyarqä. Pitsqa junaqta Troasman chaykurmi puntaqkunata taripaskir juk semäna tsaycho kayarqä.

Euticuta Pablo kawatsimunqan

7 Domingu junaqmi Santa Cënata mikuyänäpä wawqikunawan y panikunawan qorikäyarqä. Waraynin tuta aywakunan kaptinmi pullan paqasyaq Pablo yachatsirqan. 8 Yachatsinqan cuartuchömi atska lamparinkunata tsaritsiyarqan. 9 Tsay cuartuqa kimsa kaq pïsuchömi karqan. Ventänanchömi juk chölu Eutico jutiyuq jamaraykarqan. Atska höra Pablo yachatsiptinmi jamaraykanqancho punukaskir ventänapita jeqarpurqan. Tsaymi wanushqatana joqarkuyarqan. 10 Pablo yarpuskirmi tsay chöluta makallakurkur wawqikunata y panikunata nirqan: "¡Ama mantsakäyaytsu! ¡Kawaykanmi!"

11 Qorikäyanqan cuartuman kutirnami Santa Cënata mikuyarqan. Patsa waranqanyaq yachaskatsirmi Pablo aywakurqan. 12 Tsay chölutanami kawaykaqtana wayinman pushayarqan. Kawarimunqanta rikaykurmi llapanpis kushikuyarqan.

Troaspita Miletuman Pablo aywanqan

13 Troas markapita Asón markayaq chakillapami Pablo aywarqan. Noqakunanami *büquiwan puntäyarqä Asóncho Pabluta qoriyänäpä. 14 Asóncho qorikaskirnami llapäkuna büquiwan Mitilene markaman aywayarqä. 15 Mitilenipita aywakurnami waraynin junaq Quío niyanqan isla ñöpanpa päsayarqä. Tsaypita waraynin junaqnami Samos islaman chäyarqä. Tsaypita [Trogilio markacho jamapaskirmi] juk junaqtarä Mileto markaman chäyarqä. 16 *Pentecostés fiestapä Jerusalénman imaykanöpapis chayta munarmi Asia provinciacho qoyayta Pablo munarqantsu. Tsaymi Éfesuman mana chayllapana aywakuyarqä.

Éfesucho mayor wawqikunata Pablo yätsinqan

17 Mileto markaman chaykurnami Éfesucho taq *mayor wawqikunata Pablo qayatsirqan. 18 Chaykuyaptinnami nirqan: "Qamkuna musyayankimi kay Asia provinciaman chämunqä junaqpita imanö kawanqätapis. 19 Israel runakuna conträ shäriyaptin ñakarpis waqarpis llapan shonqüwanmi Señor Jesucristuta sirvishqä. 20 Tayta Dios munanqannö kawayänaykipä kaqtaqa runakunapa ñöpanchöpis y wayikikunachöpis llapantami yachatsishqä. 21 Israel runakunata y mana Israel runakunatapis tantiyatsishqämi jutsankunata kacharir Señornintsik Jesucristuman criyikuyänanpä.

22 "Kananqa Espíritu Santu pushamaptinmi Jerusalénman aywaykä. Itsanqa tsayman chaptï ima päsamänanpä kaqtapis manami musyätsu. 23 May markaman aywaptïpis Espíritu Santumi musyatsiman carcelman wichqayämänanpä y ñakatsiyämänanpä kanqanta. 24 Tsayta musyarpis manami llakikütsu. Noqaqa wanunqäyaqmi Señor Jesucristo nimanqannö [kushishqa] willakushä Tayta Dios kuyapäkuq kanqanta.

25 "Qamkuna kaqcho kaykar Tayta Diospa *mandakuyninpä willakunqäta wiyamaqkuna, kananpitaqa manami mayqaykipis rikayämankinatsu. 26-27 Tayta Diospa willakuyninta llapantami qamkunata willashqä. Tsaymi mayqaykitapis Tayta Dios juzgar condenayäshuptiki jutsayuqtsu kashä. 28 Tsaynö kaykaptinqa paqtä jutsata rurayankiman. Mayor wawqikuna

[e] **20.5** Kay libruta qellqaq Lucaspis Pabluwanmi purirqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kayänaykipä Espíritu Santu churaykäyäshuptikiqa mitsikuq runa üshankunata alli mitsinqannö Tayta Diospa *iglesianta† shumaq rikayanki. Paymi iglesianta rantinanpä kikinpa yawarninta jicharqan.

29 "Noqa musyämi aywakuptï llutan yachatsikuqkuna mallaqashqa *löbunö shayämunanpä kanqanta. Paykunaqa llutankunata yachatsirmi Tayta Diosman yärakuqkunata pantakätsiyanqa. 30 Tsaynöllami qamkunapitapis llutan yachatsikuqkuna yurir discïpulukunata[f] criyitsiyta munayanqa. 31 Tsaynö kananpä kaykaptinqa shumaq cuidakuyay. Yarpäyay kimsa watantin paqaspapis junaqpapis jukniki jukniki waqapaypa yachatsinqäta. 32 [Wawqikuna,] kananqa kuyapäkuq Tayta Diospa munayninmanmi qamkunata kachaykü. Paypa willakuyninmi munayyuq kaykan shumaq tantiyatsiyäshunaykipä. Tsaynöpami llapan salvashqa kaqkunawan juntu herenciata† chaskiyanki.

33 "Noqa manami pipa qellaynintapis, qorintapis ni latsapantapis munapashqätsu. 34 Musyayanqaykinöpis ministinqäkunapä y noqawan puriqkuna ministiyanqankunapäpis kikïmi arushqä. 35 Tsaynöpami qamkunata yachatsishqä noqanö arur ministiqkunata yanapayänaykipä. Señor Jesucristumi nirqan: 'Imatapis chaskir kushikunqantsikpitapis mas kushikuypämi kaykan pitapis yanapanqantsik' ".

36 Pablo tsaynö yachaskatsirmi paykunawan qonqurikuykur Tayta Diosta mañakurqan. 37 Mañakuyta ushaskiptinmi llapanpis waqarnin payta makallakurkur mutsayarqan. 38 "Mananami rikayämankinatsu" niptinmi pasaypa llakikuyarqan. Tsaypitanami aywakunanpäna *büqui kaykanqanyaq pushayarqan.

Jerusalénman Pablo aywanqan

21 1 Paykunapita despidikuskirmi Cos islayaq *büquiwan aywayarqä. Warayninnami Rodas islayaq aywayarqä y tsaypitanami Pátara markayaq chäyarqä. 2 Tsaychömi Feniciaman aywaq büquita tariyarqä. Tsay büquiwan aywarmi 3 Chipre islata itsuq kaqläpa päsayarqä. Tsaypita Siria provinciapa aywarmi Tiro markaman chäyarqä. Tsaychömi büquiwan apayanqan cargankunata jaqiyarqan.

4 Tsaycho discïpulukunata[g] tariskirmi qanchis junaqnintin paykunawan qoyäyarqä. Paykunami Espíritu Santu tantiyatsiptin Pabluta niyarqan Jerusalénman mana aywananpä. 5 Tsay markapita aywakuyaptïnami wawqikuna warminkunawan y wamrankunawan lamar kuchunyaq pushayämarqan. Tsaychömi qonqurikuykur Tayta Diosta llapäkuna mañakuyarqä. 6 Tsaypita despidikuskirmi büquiman witsäyarqä. Paykunanami wayinkunapa kutikuyarqan.

7 Tiro markapita aywakurnami Tolemaida markayaq chäyarqä. Tsaycho wawqikunawan panikunawan tinkurmi paykunawan juk junaq qoyäyarqä. 8 Waraynin junaq yarqurnami Cesareaman chaykur Tayta Diospa alli willakuyninta willakuq Felipipa wayincho patsakuyarqä. Paytami Jerusaléncho mikuyta aypunanpä soqta wawqikunatawan ñöpata akrashqa kayarqan.† 9 Felipipa chusku jipash tsurinkunami Tayta Diospa profetïsankuna kayarqan.

10 Tsaycho atska junaqna kaykäyaptïmi Judea provinciapita Agabo

---

[f] **20.30** Discïpulukunapä parlarqa Jesucristuman criyikuqkunapämi parlan. [g] **21.4** Discïpulukunapä parlarqa Jesucristuman yärakuqkunapämi parlan.
† **20.28** 1Tim. 3.15. † **20.32** Col. 1.12; 3.24; Tito 3.7; Heb. 10.34; 1Ped. 1.4. † **21.8** Hech. 6.5; 8.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jutiyuq profëta chämurqan.† 11 Noqakuna kaykäyanqä kaqman shamurmi Pablupa wachukunta aptarkur makinta y chakintapis watakurqan. Nirkurnami nirqan: “Espíritu Santumi nin: ‘Kaynömi kay wachukupa duëñunta Israel runakuna Jerusaléncho watarätsiyanqa. Nirkurmi mana Israel runakunaman entregayanqa’ ”.

12 Tsayta wiyaykurmi llapan wawqikunawan y panikunawan Pabluta rugayarqä Jerusalénman mana aywananpä. 13 Pablunami niyämarqan: “¿Imanirtä waqar llakikuyman churayämanki? Señor Jesucristupa jutincho willakunqäpita manami wataränalläpätsu listu kaykä, sinöqa Jerusaléncho wanunäpäpis listumi kaykä”.

14 Imanöpa niyaptïpis Pablo mana cäsuyämaptinmi mastaqa rugayarqänatsu. Tsaypa trokinqa “Tayta Dios munaptinqa jina tsaynöchi kanqa” niyarqä.

15 Tsaypitanami Jerusalénman aywayänäpä kamarikuyarqä. 16 Cesareacho taq wakin discïpulukunami wallkiyämar Mnasónpa wayinman pushayämarqan. Mnasónqa Chipripitami karqan. Payqa ñöpapitanami Jesúspa discïpulun karqan. Paypa wayinchönami patsakuyarqä.

Santiaguta Pablo watukanqan

17 Jerusalénman chaykuyaptïnami wawqikuna panikuna kushishqa chaskiyämarqan. 18 Waraynin junaq Santiaguta watukaq Pabluwan aywarmi *mayor wawqikunatapis qorikashqa kaykäyaqta tariyarqä. 19 Paykunata winchikuskirmi Pablo willarqan mana Israel runakuna kaqcho willakuptin Tayta Dios imata ruranqantapis.[h]

20 Tsayta wiyaykurmi Tayta Diosta kushishqa agradëcikuyarqan. Nirkurmi Pabluta willar niyarqan: “Wawqi Pablo, musyankimi waranqanpa Israel runakunapis Jesucristuman yärakuykäyanqanta. Paykunaqa llapanmi nikäyan *Moisés qellqanqan leykunata käsukunantsikpä kanqanta. 21 Paykunatami runakuna niyan: ‘Pabluqa jäpa markacho taq Israel mayintsikkunatami yachaykätsin Moiséspa leyninkunata mana cumpliyänanpä. Manami munantsu wamrankunata *señalatsiyänanta ni costumbrintsikkunata cumpliyänantapis’. 22 Kanan ¿imatatä rurashun? Chämunqaykita musyarmi [tsaytsika runakuna qorikäyanqa].

23 “Kanan nishayki imata ruranaykipäpis. Kaychömi chusku runakuna Tayta Diosta awniyanqanta cumpliykäyan. 24 Tsay runakunawan templuman aywar purificakuyay. Aqtsankunata rutukuyänanpä gastunkuna kamaripay.† Tsaynöpami llapanpis tantiyayanqa contrayki parlaqkuna manakaqkunata parlaykäyanqanta. Tsaynöllami tantiyayanqa qampis Moisés qellqanqan leykunata cumpliykanqaykita.

25 “Jesucristuman criyikuq mana Israel runakunamanqa maynami cartakushqantsik. Tsay cartachömi nishqantsik [tsay leykunata mana cumplirpis] ïdulukunapa jutincho pishtayanqan aytsata, uywapa yawarninta y wanushqa uywakunapa aytsanta mana mikuyänanpä y *fornicación jutsata mana rurayänanpä”.†

26 Tsaymi willanakuyanqannölla waraynin tuta tsay chuskun wawqikunawan Pablo aywarqan. Waqtacho purificakuskirmi templuman yaykur sacerdötikunata willarqan ofrendankunata churar Tayta Diosta awninqanta imay cumpliyänanpä kanqanta.

---

[h] **21.19** Tsaynö willakurmi Pablo tantiyatsirqan Jesucristuman criyikuyänanpä mana Israel runakunata Tayta Dios tantiyatsinqanta, runakunata alliyätsinqanta y supaykunata qarqunqantapis.

† **21.10** Hech. 11.28. † **21.24** Núm. 6.13-21. † **21.25** Hech. 15.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pabluta prësu tsariyanqan

27 Qanchis junaqta cumpliykäyaptinnami Asia provinciapita shamuq Israel runakuna rikayarqan templucho Pablo kaykaqta. Tsaymi Pabluta tsaripakur 28 jinchi qayarar niyarqan: "¡Israel mayikuna, yanapayämay! ¡Kay runami maytsay markakunapa purin contrantsik parlar! ¡Tsaynöpis llutanta yachatsirmi leynintsikta y templuntsiktapis manakaqman churaykan! ¡*Sagrädu templuntsikta mana respitarmi mana Israel runakunata yaykatsimushqa![†]"

29 (Tsaynö niyarqan Trófimutawan Pabluta cällicho puriykaqta rikayashqa karmi. Trófimuqa Éfeso markapita mana Israel runami karqan.)[†]

30 Tsaynö niyaptinmi llapan runakuna pasaypa ajanashqa cörrilla shamur Pabluta qarachashqa waqta patiuman jipiskir templupa ruri patiun punkunkunata wichqaskiyarqan. 31 Tsaychömi Pabluta wanutsiyta munar maqayarqan. Roma soldädukunapa comandantin tsayta musyaskirmi 32 capitankunata y soldädukunata pushakurkur cörrilla aywayarqan Pabluta maqaykäyanqan kaqman. Soldädunkunawan comandanti chaykaqta rikaskirmi Pabluta kachaskiyarqan. 33 Comandantinami Pabluta prësutsir ishkay cadënawan watatsirqan. Nirkurmi runakunata tapurqan: "¿Pitä kay runa? ¿Imatatä rurashqa?" nir.

34 Juknö juknö parlar büllata rurayaptinmi ima päsanqantapis mana musyar Pabluta cuartelman apatsirqan. 35 Qepanpa aywar runakuna maqayta munayaptinmi grädaman chaykatsir soldädukuna Pabluta wantuypa cuartelman witsätsiyarqan. 36 Paykunatami atskaq runakuna qatirar "¡wanutsun!" niyarqan.

Runakunapa ñöpancho Pablo willakunqan

37 Cuartelman yaykatsiyänanpä kaykaptinnami comandantita Pablo nirqan: "Taytay, ¿parlarkushwanku?"

Niptinmi Pabluta nirqan: "¿Griego parlayta yachankiku? 38 Qamqa ¿manaku Egipto runa kanki? ¿Manaku qam gobiernupa contran shäriq kanki? ¿Manaku chusku waranqa (4,000) wanutsikuq runakunata pushashqa tsunyaq jirkapa puriq kanki?"

39 Pablunami nirqan: "Noqaqa Cilicia provinciapa capitalnin Tarso markacho yuriq Israel runami kä. Taytay, Israel mayïkunawan ichikllata parlanäpä rugakulläshayki".

40 Tsaynö rugakuptinmi comandanti awnirqan. Tsaymi grädacho ichiykur runakuna upällakuyänanpä makinwan Pablo sëñasta rurarqan. Llapanpis upällaskiyaptinmi hebreo idiömapa

22 parlapar nirqan: 1 "Wawqikuna y taytakuna, kanan wiyayämay".

2 Hebreo idiömacho parlanqanta wiyaykurmi llapan upällaskiyarqan. Tsaymi Pablo nirqan: 3 "Ciliciapa capitalnin Tarsucho yuriq Israel runami kä. Kay Jerusalénchömi shakshashqä. Tayta Gamalielmi[†] unay castantsikkuna yachatsiyanqan leykunata yachatsimashqa. Tsaymi qamkunanölla Tayta Diosta llapan shonqüwan sirviyta munä.

4 "Diospa Nänin qatiraqkunata[i] ushakätsiyta munarmi warmitapis ollqutapis prësu tsariskir carcelman wichqatsirqä. 5 Tsaynö ruranqätaqa mas mandaq sacerdöti y llapan Israel mayor runakunapis musyayanmi. Paykunapitami ordinta chaskirqä Damascuman aywar Jesúsman yärakuqkunata Jerusalénman prësu apaykamur castigatsinäpä.[†]

[i] **22.4** Diospa Nänin qatiraqkunapä parlarqa Jesucristuman yärakuqkunapämi parlaykan.
[†] **21.28** Eze. 44.7-9. [†] **21.29** Hech. 20.4. [†] **22.3** Hech. 5.34-39. [†] **22.4-5** Hech. 8.3; 26.9-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesucristo parlapanqanta Pablo willakunqan

Hechos 9.1-19; 26.12-18

6 "Damascuman yaykuykaptïmi pullan junaqnö ciëlupita aktsi illaqpita chipipir atsikyapaykamarqan. 7 Tsaymi patsaman ishkiskir wiyarqä 'Saulo, Saulo, ¿imanirtä qatikachaykämanki?' nimuqta. 8 Tsayta wiyarmi tapurqä: 'Taytay, ¿pitä kanki?' Tsaymi nimarqan: 'Noqaqa Nazaretpita Jesúsmi kä. Noqatami qatikachaykämanki'.

9 "Noqawan aywaqkuna aktsita rikar [pasaypa mantsakashqami rikakuyarqan]. Parlapämanqantaqa manami tantiyayarqantsu. 10 Noqanami nirqä: 'Taytay, ¿imatatä ruräman?' Tsaynami nimarqan: 'Sharkur Damascuman ayway. Tsaychönami imata ruranaykipäpis willashunki'. 11 Atsikyämuqpa chipipiyninwan qaprayashqa kaptïmi noqawan aywaykaqkuna janchayllapa Damascuman chätsiyämarqan.

12 "Tsaychömi Ananías jutiyuq runa tarqan. Paymi *Moisés qellqanqan leykunata cumplir Tayta Dios munanqannö kawarqan. Damascucho taq Israel runakunaqa llapanmi pay alli runa kanqanta niyaq. 13 Ananías rikamaq shamurmi nimarqan: 'Wawqi Saulo, rikayna'. Tsaynö nimaptinmi jinan höra ñawï kutikaskiptin payta rikarqä. 14 Nirkurmi nimarqan: 'Unay castantsikkuna adorayanqan Tayta Diosmi akrashushqayki munanqanta ruranaykipä, Jutsaynaq Kaqta[j] rikanaykipä y parlamunqankunatapis wiyanaykipä. 15 Kananqa paypa testïgun karmi rikanqaykita y wiyanqaykita pïmaytapis willanki. 16 Juklla bautizakur jutsaykikunapita perdonashunaykipä Tayta Diosta mañakuy'.

Mana Israel runakunaman Pabluta Tayta Dios kachanqan

17 "Damascupita Jerusalénman kutimurmi Tayta Diosta mañakunäpä templuman yaykurqä. Mañakuykaptïmi revelacioncho 18 Jesucristo yuripaskamar nimarqan: 'Jerusalénpita juklla yarquy. Kaychöqa noqapä willakuptiki manami criyiyäshunkitsu'. 19 Tsaynö nimaptinmi nirqä: 'Taytay, ¿imanirtä criyiyämanqatsu? Paykuna musyayanmi maytsay *sinagögaman aywarpis qamman yärakuqkunata maqa maqarkur carcelman apanqäta. 20 Willakuqniki Estebanta wanutsiyaptinpis tsay runakunapa latsapanta täpakurmi kushishqa rikararqä'.[†] 21 Tsaynö niptïmi nimarqan: 'Ayway. Qamtami kachaykä karu markakunacho mana Israel runakunaman' ".

Comandantipa munaynincho Pablo kanqan

22 Mana Israel runakunaman willakuq aywananpä ninqanta Pablo willakuptinmi runakuna pasaypa ajanar niyarqan: "¡Tsay runa ama kawatsuntsu! ¡Juklla wanutsun!"

23 Tsaymi pasaypa qayararnin janan kaq latsapankunatapis jipikuskir allpatapis junishpa mashtayarqan.

24 Tsaynö rurayaptinmi Pabluta cuartelman yaykaskatsir soldädukunata comandanti nirqan: "Kay runata castigayay. Tsayrämi willamäshun imanir paypa contran shäriyanqantapis".

25 Castigananpä wataykäyaptinnami capitanta Pablo nirqan: "Roma runa kaykaptï y autoridäkuna manarä juzgayämaptin ¿imanirtä castigayämänaykipä kamarikuyanki?"

26 Tsaynö niptinmi comandantiman aywar capitán nirqan: "¡Imanirtä

[j] **22.14** Jutsaynaq Kaqpä nirqa Jesucristupämi nikan (Isa. 53.11).
[†] **22.20** Hech. 7.58.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

castiganäpä nimashqayki! ¡Tsay runaqa Roma runashi!"

27 Tsaynö niptinmi comandanti aywaykur Pabluta tapurqan: "¿Rasunpaypaku Roma runa kanki?"

Pablunami nirqan: "Awmi, taytay. Roma runami kä".

28 Tsaymi comandanti nirqan: "Noqa Roma runa kanäpäqa atska qellaytarämi pägashqä".

Pablunami nirqan: "Noqaqa yurinqäpita patsami Roma runa kä".

29 Tsaynö niptinmi Pabluta castigayänanpä kaykaq soldädukuna kachaskiyarqan. Roma runa Pablo kanqanta musyarmi comandantipis watatsinqanpita mantsapakurqan.

Autoridäkuna qorikäyanqancho Pablo parlanqan

30 Pablupa contran imanir runakuna shäriyanqantapis musyayta munarmi waraynin junaq mandaq sacerdötikunata y llapan *Sanedrín juezkunata tsay comandanti qayatsirqan. Nirkurmi paykuna qorikäyanqanman Pabluta apatsirqan.

23 1 Tsaymi juezkunata rikaskir Pablo nirqan: "Taytakuna, Tayta Dios rikaykämanqanta tantiyakurmi kananyaq imatapis llutanta rurashqätsu".

2 Tsaynö niptinmi mas mandaq sacerdöti Ananías ñöpancho kaqkunata nirqan Pabluta shimicho laqyayänanpä. 3 Laqyatsiptinmi Pablo nirqan: "¡Allish tukuq runa![†] ¡Kikikitami Tayta Dios castigashunki! Ley ninqannö juzgamänaykipä jamaykarqa ¿imanirtä leyta mana cäsukuypa laqyatsimanki?"

4 Tsaynö niptinmi Pablupa puntancho kaykaq runakuna niyarqan: "¿Imanirtä Tayta Dios akranqan mas mandaq sacerdötita qayapanki?"

5 Tsaymi Pablo nirqan: "Taytakuna, mandaq sacerdöti kanqanta manami musyashqätsu. Musyarqa manami imatapis nïmantsu karqan. Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: 'Markaykicho autoridäkunata ama maldicionayankitsu[†]' ".

6 Pablo musyarqanmi tsay juezkuna wakin *saduceo kayanqanta y wakin *fariseo kayanqanta. Tsaymi jinchi nirqan: "¡Taytakuna! Noqaqa fariseumi kä.[†] Taytäpis fariseumi kashqa. Wanushqakunata Tayta Dios kawatsimunanpä kanqanta criyiptïmi juzgaykäyämanki".

7 Tsaynö niptinmi fariseukunaqa Pablupa janan shärir saduceukunawan rimanakuyarqan. 8 Saduceukuna yachatsiyan wanushqakuna manana kawayämunanpä kanqantami. Tsaynöpis yachatsiyan *angelpis ni runapa almanpis mana kanqantami.[†] Fariseukunanami yachatsiyan wanushqakuna kawayämunanpä kanqanta, ángel kanqanta y almapis kanqanta. 9 Tsaynö rimanakuyaptinmi ley yachatsikuq fariseukuna niyarqan: "Kay runaqa manami imatapis mana allitaqa rurashqatsu. Capazchi ángel o alma karpis parlapashqa kanqa. [Paqtä Tayta Diospa contran kaykäyankiman]".

10 Tsarinakun tsarinakun rimanakuyaptinmi comandanti mantsarir nirqan: "Capazchi Pabluta wanutsiyanmanpis".

Tsaymi soldädukunata qayatsimurqan Pabluta carcelman kutitsiyänanpä.

11 Tsay paqasmi Pabluta yuripaskir Señor Jesucristo nirqan: "Pablo, ama mantsariytsu. Jerusalén cho willakuynïta willakunqaykinömi Romachöpis willakunki".

Pabluta wanutsiyänanpä willanakuyanqan

12 Autoridäkuna qorikäyanqanpita waraynin junaqmi Pabluta

[†]**23.3** Mat. 23.27. [†]**23.5** Éxo. 22.28. [†]**23.6** Hech. 26.5; Fil. 3.5. [†]**23.8** Mat. 22.23; Mar. 12.18; Luc. 20.27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wanutsiyänanpä wakin Israel runakuna jurar niyarqan: “Pabluta manarä wanutsirqa ama imatapis mikushuntsu ni upushuntsu”.

13 Tsaynö willanakuq runakuna kayarqan chusku chunkapita (40) masmi. 14 Paykunami mandaq sacerdötikunaman y Israel mayor runakunaman aywaykur niyarqan: “Noqakunami jurayashqä Pabluta manarä wanutsirqa imatapis mana mikuyänäpä ni upuyänäpä. 15 ‘Pablutami shumaq tapuyta munayä’ niq tumpalla comandantita niyay waraynin tuta Pabluta apatsimunanpä. Noqakuna kamarikushqallami kaykäyäshä apaykämuqllata wanutsiyänäpä”.

16 Tsaynö willanakuyanqanta wiyaykurmi Pablupa paninpa ollqu wamran carcelman aywaykur Pabluta willarqan. 17 Willaptinmi juk capitanta Pablo qayaykur nirqan: “Kay chöluta comandantiman pushay. Paytami willayta munaykan”.

18 Chöluta comandantiman pushaykurmi capitán nirqan: “Prësu kaykaq Pablumi rugakamashqa kay chöluta qamman pushamunäpä. Paymi imata wiyanqantapis willashunki”.

19 Tsaymi tsay chöluta janchashqa jukläman pushaykur comandanti tapurqan: “¿Imatä willamänaykipä kaykan?”

20 Chölunami nirqan: “Wakin Israel runakunami willanakuyashqa *Sanedrín juezkuna qorikäyanqanman Pabluta waray tuta apatsinaykipä. Tsaynö mañakuyäshunki Pabluta shumaq tapuyta munaq tumpallashi. 21 Tsayta ama criyiytsu. Chusku chunkapita (40) masmi runakuna jurayashqa Pabluta manarä wanutsirqa imatapis mana mikuyänanpä ni upuyänanpä. Paykunami shuyaraykäyan Pabluta apaykätsiptikillana wanuratsiyänanpä”.

22 Willaykuptinnami tsay chöluta comandanti nirqan: “Willamanqaykita pitapis ama willankitsu”.

Tsaynö yätsiskirmi tsay chöluta despacharqan.

Cesarea markaman Pabluta apayanqan

23 Tsayta musyaykurmi ishkay capitankunata qayaskatsir comandanti nirqan: “Kanan kamarikuyay ishkay pachak (200) soldädukuna chakipa aywayänanpä, qanchis chunka (70) soldädukuna cawallun muntashqa aywayänanpä y ishkay pachak (200) soldädukuna lanzankunawan aywayänanpä. Paykunami kanan paqas las nuëvi Cesarea markaman yarquyanqa. 24 Pablo muntakunanpäpis cawallukunata kamaripay. Gobernador Félixman Pabluta alli chätsiyätsun”.

25 Tsaynöllami paykunawan apatsinanpä cartatapis qellqarqan. Tsay cartachömi nirqan:

26 Gobernador Tayta Félix:

Noqa Claudio Lisiasmi qampä salüdüta apatsikamü. 27 Israel runakunami kay runata tsariskir wanutsiyänanpäna kaykäyashqa. Tsaymi Roma runa kanqanta musyaskir soldädükunawan aywaykur washäyämushqä. 28 Nirkurnami imapita contran shäriyanqantapis musyayta munar *Sanedrín juezkuna qorikäyanqanman apashqä. 29 Tsaychönami contrankuna niyashqa leyninkunata mana cumplinqanta. Tsaynö niyaptinpis manami ima jutsantapis tarishqätsu wanutsishqa kananpä ni carcelcho wichqaränanpäpis. 30 Israel runakuna payta wanutsiyänanpä willanakuyanqanta musyaskirmi qamman apaykätsimü. Tsaynöllami paykunatapis nishqä ñöpaykichörä arreglayänanpä. Tsayllatami kanan qellqamü.

31 Comandanti mandanqannöllami soldädukuna tsay paqas Pabluta apayarqan Antípatris markayaq. 32 Waraynin tutami cawallun muntashqa aywaqkunallana Cesareaman

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pabluwan aywayarqan. Wakin soldädukunaqa cuartelninmannami kutikuyarqan. 33 Cesareaman chaykurnami gobernador Félixta cartata entregar Pablutapis entregayarqan. 34 Tsay cartata Félix liyiskirmi maypita kanqanta Pabluta tapurqan. Cilicia provinciapita kanqanta musyaskirmi 35 nirqan: “Contraykikuna chäyämuptinrämi declaracionnikita wiyashä”.

Nirkurmi Pabluta wichqatsirqan rey Herodes ruratsinqan despächuncho kaykaq carcelman.

Félixpa ñöpancho Pablo parlanqan

24 1 Tsaypita pitsqa junaqtanami juk ishkay Israel mayor runakunata y Tértulo jutiyuq abogäduta pushashqa mas mandaq sacerdöti Ananías Cesareaman charqan. Pablupa contran parlayänanpämi Félixpa despächunman aywayarqan. 2 Despächuman Pabluta chaykatsiptinnami Tértulo nirqan: “Tayta Félix, qam alli mandaq kaptikimi noqakuna alli kawayä. Tsaynöpis shumaq tantiyakur kay nacioncho alli kaqkunatami ruratsishqayki. 3 Tsayta rikarmi maytsaychöpis kushishqa agradëcikuyä.

4 “Tiempuykita alläpa mana oqratsinäpä rätulla wiyamänaykipä rugakushayki. 5 Kay prësu apayämunqan runaqa shukukuq qeshyanömi kaykan. Payqa Nazareno sectapa mandaqnin karmi maytsaychöpis Israel runakunata chikinakaykätsin. 6 Jerusaléncho templutapis manakaqmanmi churayta munashqa. Tsaymi prësu tsarir [leynïkuna ninqannö arreglayta munayashqä. 7 Prësuraykätsiyaptïmi Lisias chaykamur maqa maqaykur qechuyämashqa. 8 Nirkurmi niyämashqa qampa ñöpaykichörä ima jutsan kanqantapis shimpiyänäpä kanqanta.] Llapan niyanqäkuna rasun kaq kanqanta musyanaykipä kanan kikiki tapuykullay”.

9 Tértulo ninqannöllami paywan kaykaq Israel runakunapis niyarqan.

10 Tsaymi parlamunanpä Félix sëñasta ruraptin Pablo nirqan: “Tayta Félix, atska watanami kay nacioncho runakuna quejakuyanqanta arreglashqayki. Tsaymi manakaqkunapita conträ shäriyanqanta mana mantsariypa willashayki. 11 Tayta Diosta adoraq Jerusalénman chanqä tsayrämi chunka ishkay junaq. Tapukuptikiqa pïmaypis ninqänöllami willayäshunki. 12 Templuchöpis ni *sinagögakunachöpis ni markachöpis manami piwanpis rimanakuykaqtatsu ni pitapis ajanaykätsiqtatsu tariyämashqa. 13 Tumpayämanqannö llutanta rurashqa kaptïqa kanan mayqanpis shimpimätsun.

14 “Itsanqa Diospa Nänin[k] ninqannöllami unay castäkuna adorayanqan Tayta Diosta sirvï. Diospa Nänin juk secta kanqanta paykuna niyaptinpis Moisés llapan qellqanqan leykunaman y profëtakuna llapan qellqayanqanmanmi criyï. 15 Alli runakunatapis mana alli runakunatapis Tayta Dios kawatsimunanpä kanqanta paykuna criyikuyanqannömi noqapis criyï. 16 Tsaymi Tayta Diospa ñöpanchöpis y runakunapa rikananchöpis allikunallata imaypis rurayta munä.

17 “Atska watatami qellayta apar Jerusalénman kutishqä muchuqkunata yanapanäpä y Tayta Diospä sacrificiuta rupatsinäpä. 18 Sacrificiukunata sacerdötikunaman templucho entregaykaptïmi [Asia provinciapita shamuq Israel runakuna] templucho purificakushqa kaykaqta tariyämashqa. Manami atskaq runakunatawantsu ni pitapis büllata ruraykätsiqtatsu tariyämashqa.[†] 19 Imatapis manakaqkunata rurashqa

[k] **24.14** Diospa Näninpä parlarqa Jesucristupa willakuyninpämi parlaykan.
[†] **24.17-19** Hech. 21.17-28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaptïqa ñöpaykicho shimpiyämänanpämi tsay runakuna shayämunman karqan. 20 *Sanedrín juezkunapis manami ima jutsä kanqantapis tariyashqatsu. Tapuptiki kay runakunapis tsaynö kanqantami niyäshunki. 21 Tsay autoridäkunapa ñöpanchömi nirqä: 'Wanushqakunata Tayta Dios kawatsimunanpä kanqanta criyiptïmi juzgaykäyämanki'.† Tsay imachi jutsä kaykan".

22 Tsaynö ninqanta wiyaykurmi Félix nirqan: "Comandanti Lisias shamur willamaptinrämi arreglayäshayki".

Félix shumaqmi tantiyarqan Diospa Näninta qatiraqkuna[l] imata criyikuyanqantapis.

23 Nirkurmi Pablo täpaq capitanta nirqan: "Carcelman Pabluta kutitsiy. Imallatapis aparkur pipis watukaq shamuptin ama michankitsu".

24 Tsaypita warayninkunanami warmin Drusilawan despächunman Félix kutiykur Pabluta qayatsirqan. Drusilaqa Israel warmimi karqan. Pablo chaykurmi paykunata parlaparqan Jesucristuman yärakuyänanpä. 25 Tsaynöllami tantiyatsirqan Dios munanqannö kawayänanpä, jutsata mana rurayänanpä y juiciu finalcho Tayta Dios juzgananpä kanqanta. Tsayta wiyaykurmi Félix mantsakashqa nirqan: "Wichqaranqaykiman kutikuyna. Tiempü kanqan hörami yapay qayatsimushayki".

26 Pakayllapa päganantа munarmi Pabluta atska kuti Félix qayatsir paywan parlarqan. 27 Tsaypita ishkay watatanami Félixpa trokin gobernador kananpä jukna yaykurqan. Paypa jutinmi karqan Porcio Festo. Félix yarqukur alli autoridä kanqanta Israel runakuna niyänanta munarmi carcelcho Pabluta kacharqantsu.

Festupa ñöpancho Pablo parlanqan

25 1 Judea provinciapa gobernadornin kananpä Cesareaman chanqanpita kimsa junaqtami Jerusalénman Festo aywarqan. 2 Chaykuptinmi mandaq sacerdötikuna y Israelcho mas mandaq autoridäkunapis Pabluta demandayarqan. 3 Tsaynöllami rugayarqan Pabluta Jerusalénman apatsinanpä. Tsaynö rugayarqan apaykäyaptillanna Pabluta wanutsiyta munarmi. 4 Tsaymi Festo nirqan: "Pabluqa Cesarea markachömi prësu kaykan. Noqapis tsayman aywanäpänami kaykä. 5 Tsayman wakinnikiwan aywashun ima jutsan kanqantapis shimpiyänaykipä".

6 Jerusaléncho juk semänanö kaskirmi Cesareaman Festo kutirqan. Chanqanpita waraynin junaqmi despächunman jamaykur Pabluta jipitsimurqan. 7 Pablo yaykuskiptinmi Jerusalénpita aywaq Israel runakuna juntapaykur imaykata tumpayarqan. Tsaynö tumpayaptinpis ninqankuna manami rasunpaypatsu karqan. 8 Tsaymi Pablo nirqan: "Noqa manami Israel runakunapa leyninkunatapis ni templuntapis manakaqman churashqätsu. Romacho mandaq *Césarpa contranpis manami imatapis rurashqätsu".

9 Festunami Israel runakunawan alli kayta munar Pabluta tapurqan: "¿Jerusalénman aywayta munankiku tsaycho juzganäpä?"

10 Tsaymi Pablo nirqan: "Romacho mandaq Césarmi churashushqayki pitapis juzganaykipä. Pay churaykäshuptikiqa kayllacho juzgamay. Musyanqaykinöpis manami imatapis Israel runakunapa contran rurashqätsu. 11 Wanutsishqa kanäpänö jutsata rurashqa kar imarqa manami washäkushätsu. Israel runakunapa contran imatapis mana

[l] **24.22** Diospa Näninta qatiraqkunapä parlarqa Jesucristuman yärakuqkunapämi parlaykan.
† **24.21** Hech. 23.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rurashqa kaptïqa manami pipis paykunapa makinkunaman entregamanmantsu. Tsaypa trokinqa Romacho mandaq César juzgamätsun”.

12 Tsaynö niptinmi yätsiqninkunawan Festo willanakuskir Pabluta nirqan: “Mandamaqnintsik César Romacho juzgashunaykita munaptikiqa paymanmi apatsishayki”.

Rey Agripapa ñöpancho Pablo kanqan

13 Juk ishkay junaqllatanami warmin Bereniciwan rey Agripa Cesareaman chäyarqan Festo watukaq. 14 Atska junaq tsaycho kayaptinmi Pablo wichqaraykanqanta Festo willar nirqan: “Juk runatami prësu wichqaraykaqta Félix jaqishqa. 15 Jerusalénman aywaptïmi mandaq sacerdötikuna y Israel mayor runakunapis mañakayämashqa tsay runa wanutsishqa kananpä. 16 Tsaymi nishqä: ‘Contrankuna manarä shimpiyaptin y acusayanqan runa manarä washäkuptinqa Roma autoridäkuna manami pitapis llutallaqa wanutsiyantsu’.

17 “Tsaymi contrankuna chaykayämuptin waraynin junaq despächüman jamaykur tsay prësuta juklla jipitsimurqä. 18 Tsaycho contrankuna manami imatapis niyarqantsu noqa yarpanqänöqa. 19 Tsaypa trokinqa tumpayarqan costumbrinkunata manakaqman churanqallantami. Tsaynöpis rimanakuyashqa wanushqana kaykaq Jesús jutiyuq runapämi. Pablo nikan tsay runa kawaykanqantami. 20 Imanö juzgaytapis mana kamäpakurmi Pabluta tapurqä: ‘¿Jerusalénman aywashwanku tsaycho arreglanäpä?’ nir 21 Jerusalénman aywayta mana munarmi mañakamashqa mandamaqnintsik *César arreglananpä. Tsaymi Césarman apatsinqäyaq jinalla prësu kaykan”.

22 Tsaynö willaptinmi Agripa nirqan: “Noqapis tsay runa ninqanta wiyayta munämi”.

Tsaymi Festo nirqan: “Munaptikiqa waray qayatsimushun pay ninqanta wiyanaykipä”.

23 Tsaypita waraynin junaqmi Agripa, Berenice, comandantikuna y llapan autoridäkunapis qorikäyänan jatun cuartuman yaykuyarqan. Llapan qorikaskiyaptinnami Pabluta jipiyämunanpä Festo mandarqan. 24 Chaykatsiyaptinmi nirqan: “Tayta Agripa y llapayki kaycho qorikashqa kaykaqkuna, kay runa wanutsishqa kanantami Israel runakuna Jerusalénchöpis y kaychöpis qayarayparä mañakuykäyan. 25 Paykuna tsaynö munayaptinpis wanutsishqa kananpä manami ima jutsantapis tarishqätsu. Romacho mandamaqnintsik César arreglananpä kay runa mañakamaptinmi Romaman apatsinäpäna kaykä. 26 Romaman manarä apatsirmi cartata qellqashä imanir apatsinqätapis César musyananpä. Itsanqa manami shumaq musyätsu imata qellqanäpäpis. Rey Agripa, qamkuna yanapayämay Pabluta shumaq tapuykur mandaq Césarman imata qellqanäpäpis. 27 ¿Imanöpatä juk prësuta Césarman apatsishun imanir apatsinqantsiktapis mana willarqa?”

26 1 Festo tsaynö niptinmi Pabluta Agripa nirqan: “Imanö kanqantapis kanan willamay”.

Tsaymi runakuna upällakuyänanpä makinta joqarkur Pablo nirqan: 2 “Tayta Agripa, Israel autoridäkuna manakaqkunata tumpayämanqanta kanan washäkunäpä ñöpaykiman qayatsimaptiki kushikümi. 3 Qamqa musyankimi Israel runakunapa costumbrinkuna imanö kanqantapis y imapita rimanakuyanqantapis.[m]

[m] **26.3** Tsay witsanmi Israel runakuna rimanakuyarqan mayqan librukuna sagrädu kanqanpita, ángel kanqanpita o mana kanqanpita, wanuqkuna kawarimunanpä o mana kawarimunanpä kanqanpita y mas wakinpitapis.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi kanan rugakü parlamunqäta
wiyamänaykipä.
4 "Markächöpis Jerusaléncho̱pis
Israel mayïkuna llapanmi musyayan
wamra kanqäpita patsa imanö kawan-
qätapis. 5 Tsaynöpis musyayanmi
unaypita patsa *fariseo kar *Moisés
qellqanqan leykunata wakin runaku-
napitapis mas cumplinqäta.† Tsaytaqa
kikinkunapis willayäshunkimanmi.
6 "Kananqa unay castantsikkunata
Tayta Dios awninqankunaman yära-
kuptïmi runakuna demandayäman.
7 Tsay awninqankunata Tayta Dios
cumplinanpä kanqanman yärakurmi
chunka ishkay trïbu Israel runakuna
paqaspis junaqpis payta sirviyan. Tayta
Agripa, noqapis paykunanölla yärakun-
qäpitami demandayäman. 8 ¿Imanirtä
criyiyankitsu wanushqakunata Tayta
Dios kawatsimunanpä kanqanta?
9 "Ñöpataqa noqapis yarparqä Naza-
ret markapita Jesúsman yärakuq-
kunapa contran shärir allita ruray-
kanqätami. 10 Mandaq sacerdötikuna
kachamaptinmi Jesúsman yärakuqku-
nata Jerusaléncho atskaqta carcelman
wichqatsirqä. Wanutsiyaptinpis 'allimi
wanutsiyanki' nirqämi. 11 Llapan *sina-
gögakunachöpis Jesústa ñëgayänanta
munarmi atskaqta prësu tsarimurqä.
Pasaypa chikirmi prësu tsarimunäpä
karu markakunamanpis aywarqä.†

Jesucristo parlapanqanta
Pablo willakunqan
Hechos 9.1-9; 22.6-16

12 "Tsaynöpami mandaq sacerdöti-
kuna ordinta qoyämaptin Damascu-
man aywaykarqä. 13 Tayta rey, pullan
junaqnö aywaykäyaptïmi rupaypi-
tapis mas chipipirrä atsikyaykamur-
qan. 14 Tsaynö chipikyaykamuptinmi
llapäkuna ishkiskiyarqä. Tsaychömi
hebreo idiömacho kaynö nimuqta
wiyarqä: 'Saulo, Saulo, ¿imanirtä
qatikachaykämanki? Ayjata jaytar
töru däñakunqannömi kikillayki mana
allita rurakuykanki'. 15 Tsaymi nirqä:
'¿Taytay, pitä kanki?' Tsaymi nimarqan:
'Noqaqa qatikachaykanqayki Jesúsmi
kaykä. 16 ¡Shäriy! Qamta yuripashqä
sirvimaqnï y willakuqnï kanaykipämi.
Tsaymi kanan rikanqaykikunata y
rikatsinäpä kaqkunatapis willakunki.
17 Israel runakunapitapis y mana Israel
runakunapitapis tsapäshaykimi. Mana
Israel runakunamanmi willakuq qamta
kachaykä. 18 Ninqäkunata willaptikimi
runakuna tantiyakur tsakäpakush-
qanö kawayanqanpita atsikyaychönöna
kawayanqa. *Satanáspa munaynin-
cho kawayanqanpita Tayta Diospa
munayninchöna kawayanqa. Noqaman
yärakayämuptinmi jutsankunapita
perdonashä. Tsaynöpami salvashqa
kaqkunawan Tayta Diospita herenciata
chaskiyanqa'.

Jesús mandanqanta
Pablo cäsukunqan

19 "Tayta Agripa, ciëlupita tsaynö
revelaykämaptinqa ¿imanirtä cum-
plïmantsu? 20 Tsaymi Damascucho
kaq runakunata willakuyninta willar
qallaykurqä.† Nirkurmi willakurqä
Jerusaléncho y Judeacho kaq wakin
markakunachöpis. Tsaypitanami
mana Israel runakunatapis willarqä.
Llapantami willarqä jutsankunata
kacharir Tayta Dios munanqannö
kawayänanpä. 21 Tsayta willakunqäpi-
tami wakin Israel runakuna templu-
cho prësu tsariykamar wanutsimayta
munayashqa. 22 Tsaynö kaptinpis
Tayta Dios yanapamaptinmi yachaq-
tapis mana yachaqtapis willakuyninta
kananyaqpis willakuykä.
"Moisés y wakin profëtakuna qellqa-
yanqancho niyanqannöllami willakuykä.
23 Paykuna qellqayanqanchömi nin
Tayta Dios kachamunqan Cristo ñakar

†**26.5** Hech. 23.6; Fil. 3.5. †**26.9-11** Hech. 8.3; 22.4-5. †**26.20** Hech. 9.20, 28-29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wanunanpä kanqanta. Tsaynöllami nin llapan runakunapitapis mas puntata kawarimur† Israel runakunapä y mana Israel runakunapäpis aktsi kanqanta".†

Jesúsman yärakunanpä Agripata parlapanqan

24 Pablo tsaynö willaptinmi Festo jinchi nirqan: "¡Pablo, alläpa estudiarmi löcuyashqa kaykanki!"

25 Pablunami nirqan: "Tayta Festo, manami löcutsu kä. Noqaqa rasun kaqllatami parlaykä. 26 Kay willakunqätaqa pïmaypis musyanmi. Rey Agripapis musyaptinmi mana mantsariypa parlaykämü. 27 Tayta Agripa, ¿profëtakuna qellqayanqanta criyinkiku? Noqa musyämi criyinqaykita".

28 Tsaymi Agripa nirqan: "¿Tsay nimanqaykillawan cristiänu kanäpä kanqantaku yarpanki?"

29 Niptinmi nirqan: "Juklla yärakunayki o tsaypitarä yärakunayki kaptinpis noqaqa Tayta Diostami mañakü qampis y kaycho wiyamaqkunapis Jesucristuman noqanö yärakuyänaykipä. Itsanqa manami munätsu noqanö cadenashqa kayänaykita".

30 Tsaypitanami rey Agripa, gobernador Festo, Berenice y llapan qorikaqkunapis shärirkur 31 yarquyarqan. Nirkurmi kikinkunapura parlar niyarqan: "Kay runaqa manami imatapis rurashqatsu wanutsishqa kananpä ni carcelcho wichqaränanpäpis".

32 Tsaymi Festuta Agripa nirqan: "Mandaq *César arreglananpä Pablo mana mañakushqa kaptinqa kachaykushwanmi karqan".

Pabluta Romaman prësu apatsinqan

27 1 Italiaman[n] apatsiyänanpä autoridäkuna willanakuskirmi wakin prësukunatawan capitán Juliuman Pabluta entregayarqan. Juliuqa Augusto niyanqan tröpapa capitanninmi karqan. 2 Tsaymi Adramitiupita shamuq *büquiman witsäyarqä.[o] Tsay büquiqa Asia provinciacho kaq puertukunaman aywananpänami kaykarqan. Pabluta wallkiyänäpämi Aristarcuwan aywayarqä. Aristarcuqa Macedonia provinciacho Tesalónica markapitami karqan. 3 Waraynin junaq Sidónman charmi capitán Juliuqa Pabluta kuyapar nirqan: "Imallawanpis yanapayäshunaykipä reqinakunqaykiman ayway".

4 Sidónpita yarquyaptï pasaypa wayramuptinmi Chipre isla kuchullanpa aywayarqä. 5 Nirkurmi Cilicia y Panfilia tsimpanpa päsar Liciacho kaq Mira markaman chäyarqä.

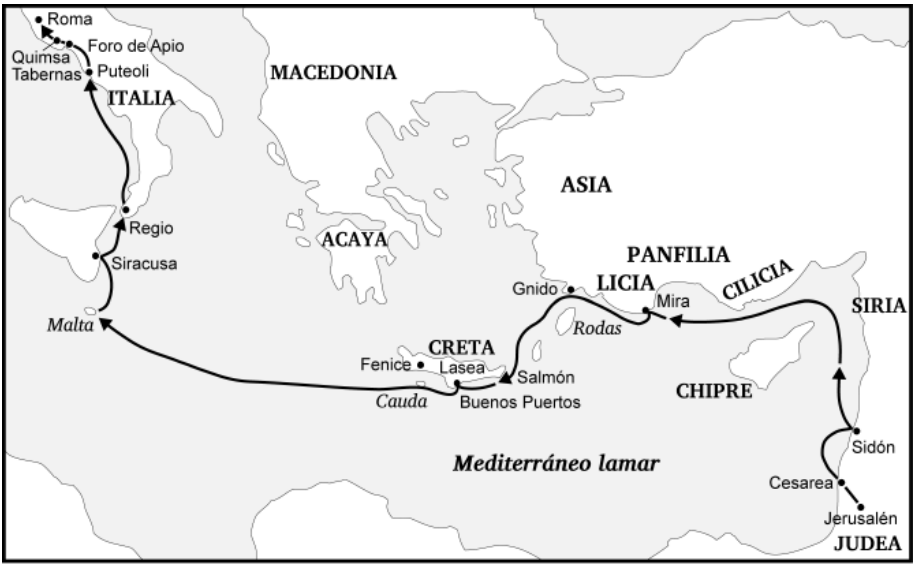
6 Tsaychömi capitán Julio tarirqan Alejandríapita Italiaman aywaykaq büquita. Tsaymi tsay büquimanna yarkuyänäpä niyämarqan. 7 Tsaypita yarqur atska junaqtarämi ñakar Gnido markapa frentinpa päsayarqä. Tsaypita aywaykäyanqä kaqpa pasaypa wayramuptinmi Creta islapa tumar Salmón niyanqan ñöpanpa päsayarqä. 8 Creta isla kuchunpa aywayta ñakarmi Buenos Puertos markaman ajatarä chäyarqä. Tsay markaqa Lasea markapita cercallanchömi kaykan. 9 Atska junaqna päsashqa kaptinmi tamya witsan qallaykunanpäna karqan. Tsaymi päsayänäpä mana alli kaptin büquicho aruq runakunata Pablo nirqan: 10 "Taytakuna, amana aywashunnatsu. Kaynöcho aywashqaqa büquipis cargapis ushakanqami. Noqantsikpis ushakäshunmi".

11 Pablo tsaynö niptinpis capitanqa manami cäsurqantsu, sinöqa büquiyuqta y büqui manijaqtami cäsurqan. 12 Tamya witsan Buenos Puertuscho

---

[n] **27.1** Italia nacionchömi Roma kaykan. Tsaychömi mandaq César tarqan. [o] **27.2** Kay libruta qellqaq Lucaspis Pabluwanmi Romaman aywarqan.
† **26.23a** 1Cor. 15.20. † **26.23b** Isa. 42.6; 49.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pabluta Romaman prësu apayanqan
(27.1—28.16)

quëdayänäpä mana alli kaptinmi llapäkunapis yarpäyarqä Cretacho Fenice markaman aywayta. Fenicichömi itsanqa tamya witsanpis büqui ichïnanpä alli karqan.

Wayrantin tamya pasaypa kanqan

13 Aywayänäpä wayra alli kaptinnami *büquicho aruqkuna yarpäyarqan Feniciman chäyänäpäna kanqanta. Tsaymi büquipa anclankunata[p] qoriskir Creta isla kuchullanpa aywayarqä. 14 Yarquyanqäpita tsayllatanami Euroclidón niyanqan shukukuy wayra Cretapita pasaypa wayramurqan. 15 Tsaymi wayra shamunqanpa aywayta mana kamäpakur büqui manijaqkuna kachaykuyarqan wayra apanqallanpana büqui aywakunanpä. 16 Tsaypita Clauda niyanqan taksha islapa aywarmi qarachaypa apanqan taksha büquita pasaypa ñakarrä büqui jananman joqarkatsir watayarqä.

17 Tsaypitanami aywaykäyanqä jatun büqui mana llaktikänanpä waskakunawan watayarqan. Nirkurmi lamar rurincho Sirte niyanqan aqushaman chänanta mantsar despaciu aywayänäpä büquipa juk anclanta jitarpuyarqan. Nirkurmi wayra apanqallanpa aywakuyarqä. 18 Tsaypita waraynin junaqpis tsaynölla wayramuptinmi büquipita cargankunata lamarman jitariyarqan. 19 Büquipa anclanta jitarpuyanqanpita kimsa junaqtanami büquicho alläpa mana ministiyanqan kaqkunatapis jitariyarqan. 20 Pukutay tsaparaptinmi rupaypis ni qoyllurpis atska junaq rikakarqantsu. Pasaypa wayramuptinmi ushakäyänäpä kanqanta yarpäyarqä.

21 Atska junaq mallaqlla kayaptïmi chawpïkunaman ichiykur Pablo niyämarqan: “Taytakuna, Creta islapita mana yarqamunantsikpä ninqäta cäsukayämaptikiqa manami kayjinanpa

[p] **27.13** Anclaqa jatunkaray ganchuyuq fiërrukunami kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ñakashwantsu karqan ni imakunatapis lamarman jitashwantsu karqan.
22 Tsaynö kaptinpis ama llakikuyaytsu. Manami mayqantsikpis wanushuntsu. Büquimi itsanqa ushakanqa.
23 Qäyan paqasmi sirvinqä Tayta Dios kachamunqan *ángel yuripaykamar
24 nimashqa: 'Pablo, ama mantsariytsu. Romacho mandaq *César juzgashunaykipä chankirämi. Büquicho kaykaq runakunatapis qam raykuqmi Tayta Dios salvanqa'. 25 Taytakuna, ángel tsaynö nikämaptinqa ama mantsarishuntsu. Tayta Diosmanmi yärakü. Ángel nimanqannöllami kanqa.
26 Büqui ushakaptinpis isla kuchunmanmi lamar jitarimäshun".

27 Adriático ninqan lamarcho ishkay semänana wayra puriykätsiyämaptinmi büqui manijaqkuna pullan paqasnö tantiyayarqan tsaki patsaman chaykäyanqäta. 28 Yakupa jondunta tupuyaptinmi kimsa chunka soqta (36) metru karqan. Yapay tupuyaptinmi ishkay chunka qanchis (27) metrullana karqan. 29 Tsaymi rumikunacho büqui takakänanta mantsarir büqui ichïnanpä chusku anclankunata watarkur büqui qepanpa jitarpuyarqan. Nirkurmi patsa waranqanyaq tsaycho shuyaräyarqä. 30 Büqui manijaqkuna qeshpiyta munarmi büqui puntanpapis anclata urätsiq tumpalla taksha büquita urätsiyarqan. 31 Qeshpiyta munayanqanta tantiyaskirmi capitanta y soldädukunata Pablo willar nirqan: "Büqui manijaqkuna aywakuyaptinqa manami salvakuyankitsu".

32 Tsaynö niptinmi taksha büqui wataraq waskakunata soldädukuna rutuyaptin lamarman ishkirqan.

33 Patsa waraskiptinnami runakunata Pablo nirqan: "Taytakuna, mikushunrä. 'Imarä päsamäshun' nir yarpachakurmi ishkay semänana mikushqantsiktsu. 34 Kananqa kallpantsik yurinanpä mikuskishunrä. Manami mayqantsikpis wanushuntsu".

35 Niskirmi tantata aptarkur llapanpa ñöpancho Tayta Diosta agradëcikurqan. Nirkurmi tantata pakiskir mikuyta qallaykurqan. 36 Pablo mikuykaqta rikaykurmi llapanpis mikuyarqan. 37 Büquicho aywaqkuna kayarqä ishkay pachak qanchis chunka soqta (276) runakunami. 38 Pacha junta mikuskirnami büqui ankashyänanpä apayanqan trïguta lamarman jitayarqan.

Büqui takakar ushakanqan

39 Patsa waraskiptinnami chaykäyanqä tsaki patsata rikarpis *büqui manijaqkuna reqiyarqantsu maycho kaykäyanqantapis. Pläyata rikaykurnami büquita tsayman chätsiyta munayarqan. 40 Tsaymi wataraq waskakunata rutuskiyaptin anclakuna lamarcho quëdayarqan. Nirkurmi timunnin wataraqta paskaskir büquita wayra apananpä kaq jatun rakta tëlata witsätsiyarqan. Tsaymi lamar kuchunman büqui aywar qallaykurqan.
41 Aywaykanqanchömi büquipa puntan aqushaman jatikaskirqan. Tsaymi yaku jaytaptin büquipa qepan pakiskirqan.

42 Tsaymi prësukuna mana qeshpiyänanpä soldädukuna wanutsiyta munayarqan. 43 Tsaynö yarpäyaptinpis Pabluta salvayta munarmi capitán nirqan: "Ama pitapis wanutsiyaytsu.

Büqui jundikanqan (27.27-44)

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nädayta yachaqkunaqa yaku kuchunman yarquyätsun. 44 Wakinkunana tablakunata o büquipa pakipinkunata tsarikurkur yaku kuchunman imanöpapis yarquyätsun".

Tsaynöpami llapäkuna yakupita yarquyarqä.

Malta islacho Pablo kanqan

28 1 Lamarpita llapäkuna yarquskirmi musyayarqä Malta islacho kaykäyanqäta. 2 Tsaycho taq runakuna allimi chaskiyämarqan. Tsaymi tamyar alaptin ninata tsariskatsir mashakuyänäpä qayayämarqan. 3 Pablupis tsaki raprakunata qoriskir ninaman jitapuykaptinmi ninapita culebra qeshpir makinta amukurkurqan. 4 Pablupa makincho warkuraykaqta rikaykurmi tsaycho taq runakuna niyarqan: "¡Kay runaqa wanutsikuqmi kashqa kanqa! Tsaymi lamarpita kawaykar yarqamuptinpis adoranqantsik diösa[q] kawananta munantsu".

5 Makinpita ninaman culebrata Pablo tapsiskiptin kaninqan manami imanarqanpistsu. 6 Culebra kaninqan jakananpä kanqanta o Pablo wanunanpä kanqantami runakuna yarpäyarqan. May höra imapis mana päsaptinmi niyarqan: "¡Kay runaqa juk diospis kakunchi!"

7 Tsay mashakuykäyanqä ñöpanchömi Publio jutiyuq runapa chakrankuna karqan. Publiuqa tsay islacho mas mandaq autoridämi karqan. Noqakunata kimsa junaq patsatsiyämar allimi rikayämarqan. 8 Tsaychömi Publiupa taytan disenteriawan[r] y fiebriwan cämacho antsa ujuraykarqan. Tsayman Pablo yaykuskir Tayta Diosta mañakur yataykuptinmi alliyaskirqan. 9 Tsay runa alliyanqanta musyaykurmi wakin qeshyaykaqkunapis Pabluman shayämuptin llapanta alliyätsirqan. 10 Tsaynö alliyätsinqanpita agradëcikurmi alli rikayämarqan. Aywakuyaptïnami llapan ministiyanqäkunatapis kamaripäyämarqan.

Romaman Pablo chanqan

11 Tamya killakuna päsanqanyaqmi Alejandríapita shamuq *büqui tsay islacho jamararqan. Tsaymi kimsa killa tsay islacho kakur aywakuyänäpä tsay büquiman yarkuyarqä. Tsay büquipa frentinchömi Cástor y Pólux niyanqan diosninkuna llaqllaypa dibujashqa karqan. 12 Tsaypita Siracusa markaman chaykurmi kimsa junaq tsaycho qoyäyarqä. 13 Siracusapitanami lamar kuchullanpa Regio markayaq aywayarqä. Sur kaqläpita wayramuptinmi Regiupita ishkay junaqllatana Puteoli markaman chäyarqä. 14 Tsaychönami büquipita yarpuskir wawqikunawan tinkuyarqä. Paykuna rugakayämaptinmi juk semäna paykunawan quëdayarqä. Tsaypitanami chakillapana Romaman aywayarqä. 15 Aywaykäyanqäta musyarmi Romacho kaq wakin wawqikuna Foro de Apio markaman taripäyämarqan. Wakinnami Tres Tabernas markacho shuyaräyämarqan.[s] Paykunata rikaykurmi Tayta Diosta Pablo kushishqa agradëcikurqan. 16 Romaman chaykuyaptïnami [capitanqa prësukunata comandantiman entregarqan]. Pablutami itsanqa juk wayicho wichqaränanpä aparqan. Tsaychömi juk soldädu cuidarqan.

Israel runakunata Romacho Pablo willanqan

17 Chäyanqäpita kimsa junaqtanami Israel mayor runakunata Pablo

---

[q] **28.4** Griëguchöqa *Dique* nikanmi. Dique griego runakuna adorayanqan juk diösami karqan.
[r] **28.8** Disentería qeshyawanqa yawarnintintami ishpayan. [s] **28.15** Foro de Apio markaqa chunka chusku lëwami Romapita karqan. Kimsa Tabernas markanami chunka lëwa pullan Romapita karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qayatsirqan. Qorikaskiyaptinmi nirqan: “Taytakuna, manami Israel mayintsikkunatapis ni costumbrintsikkunatapis manakaqman churashqätsu. Llutanta imatapis mana ruraykaptïmi Jerusaléncho prësu tsariskamar Roma autoridäkunaman apayämashqa.
18 Tsay autoridäkuna juzgamar wanunäpä jutsä mana kaptinmi kachäyämayta munayarqan. 19 Israel autoridäkunami itsanqa wanutsimayta munayarqan. Tsaymi mandaq *César arreglamänanpä mañakurqä.† Imanö kaptinpis Israel mayintsikkunata manami demandätsu. 20 Llapan Israel runakunanöllami noqapis criyï Tayta Dios awnimanqantsikkunata cumplinanpä kanqanta. Tsaynö criyinqäpitami cadënawan wataraykä. Tsayta musyatsinäpämi qamkunata qayatsimushqä”.
21 Tsaynö niptinmi Israel mayor runakuna niyarqan: “Imanö kanqaykitapis musyayänäpä Judea provinciapita manami ima cartatapis chaskiyashqätsu. Israel mayintsikkunapis kayman chämur qampä manami imatapis parlakuyashqatsu. 22 Itsanqa maytsaychömi yachatsinqaykikuna llutan kanqanta runakuna parlaykäyan. Tsaymi imata yachatsinqaykitapis kikïkuna wiyayta munayä”.
23 Tsaynö niyaptinmi juk junaq yapay qorikäyänanpä willanakuyarqan. Willanakuyanqan junaq chämuptinnami Pablo patsaranqan wayiman atskaq qorikäyarqan. Tsaymi tutapita tardiyaq Tayta Diospa *mandakuyninpita Pablo yachatsirqan. Tsaynöpis *Moisés qellqanqan leykunata y profëtakuna qellqayanqankunata tantiyatsirmi Jesucristo salvamaqnintsik kanqanta yachatsirqan. 24 Tsaynö yachatsiptinmi wakin runakuna criyiyarqan y wakinna criyiyarqantsu. 25 Mana tantiyanakur aywakuyänanpäna kaykaptinmi Pablo nirqan: “Rasun kaqtami unay castantsikkunata willananpä Espíritu Santu profëta Isaíasta tantiyatsir nirqan:

26 “ ‘Aywar tsay runakunata niy:
“Mayjina wiyarpis manami tantiyayankitsu.
Mayjina rikarpis manami cuentata qokuyankitsu”.
27 Tsay runakunapa shonqunkunami chukruyashqa.
Rinrinkunapis upayashqami.
Ñawinkunapis qaprayashqami.
Tsaynö karmi rikayantsu, wiyayantsu, tantiyayantsu ni jutsankunata kachariyantsu.
Tsaynö kayaptinmi noqapis alliyätsishätsu[t]’ ”.†

28 “Isaías ninqannölla qamkunapis kayaptikimi mana Israel runakunatana salvakuyänanpä willashä. Paykunami itsanqa tantiyakuyanqa”.
29 [Pablo tsaynö niptinmi Israel runakuna kikinpura rimanakur aywakuyarqan.]
30 Ishkay watami arrendanqan wayicho Pablo tarqan. Tsaymanmi pïmaypis watukaq aywayaq. 31 Tsaynöllami Tayta Diospa mandakuyninpä y Señor Jesucristupä mana mantsariypa yachatsiq. Yachatsiptin manami pipis michaqtsu.

---

[t] **28.27** Manami qeshyallapita alliyätsinanpätsu nin, sinöqa ñakaykunapita, llakikuykunapita y jutsa ruraykunapita salvananpämi nin.
† **28.19** Hech. 25.11. † **28.26-27** Isa. 6.9-10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Romanos

Roma markacho taq yärakuq mayinkunaman apóstol Pablo cartakunqan

Roma markapitami mas mandaq rey maytsay nacionkunata mandarqan. Romaman manarä aywarmi tsaycho taq yärakuq mayinkunaman apóstol Pablo cartakurqan.

Kay cartachömi apóstol Pablo tantiyatsirqan llapan runakuna jutsayuq karpis Jesucristuman yärakuyaptinqa Tayta Dios jutsankunata perdonanqanta. Tsaynöpis tantiyatsirqan Jesucristuman criyikuqkuna Tayta Dios munanqannö kawayänanpä kayanqantami.

Apóstol Pablo winchikunqan

1 [1] Noqa Pablumi Jesucristupa sirviqnin kä. Apostolnin kanäpä Tayta Dios churamashqa kaptinmi paypa alli willakuyninta willakur puriykä.

[2] Tayta Dios awninqan alli willakuy willakushqa kananpäqa unay profëtakunami qellqayarqan. Tsay qellqayanqanmi Tayta Diospa *sagrädu palabran kaykan. [3] Tsay alli willakuyqa Tayta Diospa Tsurin [Señornintsik Jesucristupami]. Payqa rey David castapitami yurirqan.† [4] Wanutsiyaptinpis Espíritu Santumi munayninwan kawaritsimushqa. Tsaynöpami Señornintsik Jesucristo Tayta Diospa Tsurin kanqanta musyantsik.

[5] Jesucristo noqantsik raykuq wanushqa kaptinmi Tayta Dios kuyapämar apostolnin kanäpä churamashqa. Tsaymi maytsay nacionkunacho pïmaytapis willaykä Jesucristuman yärakur y Tayta Dios munanqannö kawar payta alabayänanpä. [6] Qamkunatapis Tayta Diosmi akrayäshushqayki Jesucristupa makincho kawayänaykipä.

[7] Romacho taq yärakuq mayikuna, Tayta Dios kuyashurnikimi wamrankuna kayänaykipä qayayäshushqayki. Yayantsik Tayta Dios y Señor Jesucristo kuyapäyäshurniki alli kawayänaykipä yanapaykuyälläshuy.

Romaman Pablo aywayta munanqan

[8] Wawqikuna panikuna, Jesucristuman yärakuyanqaykita maytsaychöpis parlayaptinmi Jesucristupa jutincho Tayta Diosta qamkunapä agradëcikü. [9] Qoyay qoyay qamkunapä mañakunqäta Tayta Diosmi musyan. Paytami sirvï Tsurin Jesucristupa alli willakuyninta llapan shonqüwan willakur.

[10] Tsaymi mañakü Tayta Dios munaptinqa imanöpapis qamkunaman watukaq shamunäpä. [11] Qamkunawan juntu kaytami munaykä. Espíritu Santu tantiyatsimanqannömi Jesucristuman shumaq yärakuyänaykipä tantiyatsiyäshayki. [12] Tsaynöpis juknintsik juknintsik tantiyatsinakushun Jesucristuman shumaq yärakunantsikpä.

[13] Wawqikuna panikuna, atska kutimi qamkunaman watukaq shamuyta munashqä.† Shamuyta

---

†**1.3** Mat. 1.1; 12.23. †**1.13** Hech. 19.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

munarpis tsapa kaptinmi kamäpakamushqätsu. Juk markakunacho willakuptï mana Israel runakuna Jesucristuman yärakuyanqannö qamkuna kaqchöpis Jesucristuman yärakuyänanpämi willakuyta munaykä.
14 Griego o mana griego kayaptinpis, yachaq o mana yachaq kayaptinpis llapantami Jesucristupa willakuyninta willakunäpä kaykan. 15 Tsaymi Jesucristupa alli willakuyninta qamkunatapis willanäpä imaykanöpa Romaman shamuyta munaykä.

16 Noqa manami penqakütsu Tayta Diospa alli willakuyninta willakur. Tsay willakuyqa Tayta Diospa munayninmi llapan criyikuqkunata salvananpä.† Puntataqa Israel runakunatami musyatsirqan y tsaypitanami mana Israel runakunatapis musyatsirqan.
17 Alli willakuyninchömi Tayta Dios tantiyatsimantsik jutsata ruranqantsikpita perdonamanqantsikta. Tsaynö perdonamantsik payman yärakushqami. Palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: "Munanqänö kawaq runaqa noqaman yärakamurmi kawanqa".†

Runakuna jutsasapa kayanqan

18 Ciëlupita patsami Tayta Dios ajanar llapan jutsa ruraqkunata castiganqa. Tsay runakunaqa jutsata rurarmi tsapata churapäyan wakin runakunapis Tayta Diospa willakuyninman mana criyiyänanpä. 19 Jutsata rurarpis runakuna musyayanmi Tayta Dios kanqanta. Pay kanqanta kikin Tayta Diosmi musyatsin. 20 Kamanqankunata rikarmi runakuna unaypita patsa musyayan Tayta Dios kanqanta y llapanpä munayyuq kanqanta.† Tsaymi Tayta Diospa ñöpancho pipis tsapakur ninqatsu: "Noqa manami musyallashqätsu Tayta Dios kanqanta".

21 Tayta Dios kanqanta musyaykarpis runakuna manami payta wiyakuyantsu ni agradëcikuyantsu. Tsaypa trokinqa manakaqkunapä yarpachakuyaptinmi yarpayninkunapis kantsu.† 22 Kikinkuna yachaq kayanqanta yarparpis manami imatapis musyayantsu. 23 Tsaymi imaypis kawaq Tayta Diosta adorayänanpa trokin ïdulukunata adorayan. Tsay ïdulukunatami rurayan runatanö, pajaqkunatanö, uywakunatanö y lätaypa puriqkunatanö.

24 Ïdulukunata adorayaptinmi Tayta Dios ajanar paykunata kacharishqa shonqunkuna munanqannö melanaypä kaqkunata rurayänanpä y jukwan jukwan penqakuypä kaqkunata rurayänanpä. 25 Tsay runakunaqa kamamaqnintsik Tayta Diosllata adoranantsikpä kanqanta musyaykarmi pay kamanqankunata adorayan. Tsaymi rasun kaqman criyiyänanpa trokinqa manakaqkunaman criyiyan. Tayta Dios imayyaqpis adorashqa kaykullätsun. Amén.

26 Tsaymi tsay runakunata Tayta Dios kacharishqa achachäpakur penqakuypä mana allikunata rurayänanpä. Kachariptinmi warmikunapis runawan täyänanpa trokin kikinkunapura ollquwannöpis kakuyan. 27 Tsaynöllami ollqukunapis warmiwan kayänanpa trokin ollqupura warmiwannöpis penqakuypä kakuyan. Jutsata rurayanqanman tupumi paykunata Tayta Dios castigaykan.

28 Tayta Dios munanqannö kawayta mana munayaptinmi mana penqakuypa jutsata rurar kawayänanpä Tayta Dios kacharishqa. 29 Tsaynö kawarmi imayka jutsa ruraykunatapis rurar [*fornicación jutsata rurayan,] mana alli kayan, kikillanpä imatapis munayan, chikinakuyan, envidiösu kayan, runa mayinta wanutsiyan, achäquita ashiyan, engañanakuyan, mana allikunata rurayan y wasarima

†**1.16** Mar. 8.38; 1Cor. 1.18. †**1.17** Hab. 2.4. †**1.20** Hech. 17.24-25. †**1.21** Efe. 4.17-18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kayan. 30 Tsaynöllami pitapis jamuräyan, [runa mayinta tumpayan,] Tayta Diospa contran kayan, pïmaywanpis rimanakuyan, runa tukuyan, alabakuyan, llutankunata rurayänanpä yarpachakuyan y mamanta taytantapis respitayantsu. 31 Imata yätsiptinpis chaskikuyantsu, awninqanta cumpliyantsu, kuyapäkuyantsu y runa mayinta perdonaytapis yachayantsu. 32 Paykunaqa musyayanmi tsaynö kawaqkuna wanutsishqa kayänanpä Tayta Dios ninqanta. Tsayta musyaykarpis mana mantsariypami jutsata rurayan. Tsaynöllami wakinkunapis jutsata rurayaptin kushikuyan.

Tayta Dios juzgananpä ninqan

2 1 Israel runa, qampis jutsayuq kaykar ¿imanirtä runa mayikita juzgaykanki? Tsaynö juzgayaptikiqa pï kaptikipis Tayta Dios juzgashurnikimi castigashunki.† 2 Musyantsikmi pitapis jutsa ruraq kaqtaqa jutsata ruranqanman tupu Tayta Dios castigananpä kanqanta. 3 Tsaynö kaykaptinqa ¿Tayta Diospa castïgunpita qeshpiyankitsurä? 4 Tayta Dios juklla mana castigayäshuptiki ama yarpäyaytsu mana castigayäshunaykipä kanqanta. Payqa kuyapäkuq, pacienciakuq y perdonakuq karmi jutsaykikunata kachariyänaykita shuyaraykan. 5 Tsaynö kaptinpis rumi shonqu karmi jutsaykikunata kachariyankitsu. Tsaymi juzganan junaqcho Tayta Dios pasaypa ajar castigayäshunki.

6 Tsay junaqqa imanöpis kawayanqanman tupumi llapan runakunata juzganqa.† 7 Tayta Diospa ñöpancho kawayta munar alli ruraqkunataqa imayyaqpis kawayänanpämi gloriaman pushanqa. 8 Tayta Diosta mana cäsukur jutsa ruraqkunatami itsanqa ajarnin mana kuyapaypa castiganqa. 9 Mana kuyapaypa castigaptinmi llapanpis jutsa ruraqkuna ñakar llakikuyanqa. Puntataqa Israel runakunami ñakayanqa y tsaypitanami mana Israel runakunapis. 10 Alli ruraqkunami itsanqa Tayta Diospa ñöpancho alli kawayta chaskiyanqa. Puntata Israel runakunami chaskiyanqa y tsaypitanami mana Israel runakunapis.

11 Tayta Diosqa pipapis janan mana shäriypami runakunata juzganqa.† 12 Tsaymi leyninkunata musyaqkunatapis y mana musyaqkunatapis jutsata rurayanqanpita Tayta Dios ushakätsinqa. Leyninkunata musyaqkunataqa tsay leykuna ninqannömi juzganqa. 13 Manami leyninkunata musyayanqallanpitatsu Tayta Dios pitapis salvanqa, sinöqa leyninkunata cäsukuyanqanpitami.

14 Mana Israel runakuna Diospa leyninkunata mana musyarpis allita rurarqa tsay leykunata musyaqnömi kaykäyan. 15 Jutsankunapita llakikuyaptin y allita rurayanqanpita kushikuyaptinmi musyantsik runakunapa shonqunkunacho Diospa leyninkuna qellqaranqanta. 16 Tsaymi pakayllapa jutsa rurayanqanpita juzganan junaqcho Tayta Dios pïmaytapis juzganqa. Tsaynö juzgananpämi Jesucristuta Tayta Dios churashqa. Tsaynö kananpä kaqtami alli willakuyta willakur pitapis tantiyatsï.

Diospa leyninkunata Israel runakuna mana cäsukuyanqan

17 Israel runakuna, tantiyakuyay. Qamkunami yarpäyanki Diospa leyninkunata yachayanqaykipita mana juzgayäshunaykipä kanqanta. Tsaynöpis kushikuyanki Tayta Dios akrayäshunqaykipitami. 18 Tayta Diospa leyninkunata yacharmi pay munanqannö kawayänaykipäpis musyayanki.

†**2.1** Mat. 7.1; Luc. 6.37. †**2.6** Prov. 24.12; Jer. 17.10; Eze. 18.30; 33.20; Mat. 16.27.
†**2.11** Deut. 10.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi alli kanqanta y mana alli kanqanta tantiyayanki. 19 Qapranö kaqkunata pushaqnö y tsakaychönö kawaqkunata aktsipaqnö kayanqaykitami yarpäyanki. 20 Mana yachaqkunata y wamrakunata alli yachatsiq kayanqaykitami yarpäyanki. Tsaynö yarpäyanki Diospa leyninkunata yachakushqa karmi.

21 Wakin runakunata tsaynö yachaykätsirqa ¿imanirtä kikikikuna cäsukuyankitsu? Mana suwakuyänanpä yachaykätsirqa ¿imanirtä kikikikuna suwakuykäyanki? 22 Majanta mana qanratänanpä yachaykätsirqa ¿imanirtä kikikikuna majaykikunata qanratäyanki? Ïdulukunata rikaytapis mana munaykarqa ¿imanirtä ïdulukunapa adornunkunata suwakuykäyanki? 23 Diospa leyninkunata yachanqaykipita alabakuykarqa ¿imanirtä tsay leykunata mana cumplir Tayta Diosta manakaqman churaykäyanki? 24 Tsaynö kawayaptiki rasuntachi Tayta Diospa palabrancho kaynö qellqaraykan: “Qamkuna llutanta rurar kawayaptikimi mana criyiq runakuna Tayta Diosta manakaqman churayan”.†

Señalakuypita yachatsinqan

25 Tayta Diospa leyninkunata cumpliyaptikiqa *señalakuyanqaykipis allimi kaykan. Leyninkunata mana cumpliyaptikimi itsanqa señalakuyanqaykipis manakaqllapä kaykan. 26 Mana señalakushqakunapis Diospa leyninkunata cumpliyaptinqa ¿manatsurä señalakushqatanö Tayta Dios chaskinqa? 27 Tsaymi mana señalakushqa karpis Diospa leyninkunata cumpliqkuna juiciu finalcho niyäshunki: “Señalakushqa kaykarqa y Diospa leyninkunata shumaq yachaykarqa ¿imanirtä Tayta Diosta cäsukuyarqaykitsu?”

28 Manami taytan o maman Israel runa kanqallanpitatsu pipis rasunpaypa Israel runa. Tsaynöpis manami señalakushqa kanqallanpitatsu pipis rasunpaypa señalakushqa kaykan. 29 Sinöqa rasunpaypa señalakushqa kaykan shonqunta Espíritu Santu señalaptinmi.[a] † Paykunata runakuna chikiyaptinpis Tayta Diosmi kuyan.

3 1 Tsaynö kaykaptinqa Israel runa kanqan y señalashqa kanqan ¿allipätsurä? 2 Allipämi. Tsaynö alli kaykan Israel runakunata Tayta Dios willakuyninta puntata musyatsishqa kaptinmi.†

3 Musyaykarpis manami llapantsu Tayta Dios ninqanta cumpliyarqan. ¿Paykuna mana cumpliyaptintsurä Tayta Diospis awninqankunata cumplinqatsu? 4 Payqa cumplinmi. Runakuna llulla kayaptinpis Tayta Diosqa llapan awninqankunatami cumplin. Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: “Ninqaykita cumplirmi rasun kaqcho juzgaykämanki. Juzgamaptiki imanö tsapäkuytapis manami kamäpakütsu”.[b] †

5 Tsaynö kaptinpis wakin runakuna mana tantiyarmi niyan: “Jutsa ruranqäpita Tayta Dios perdonamar allitami ruraykan. Castigamarmi itsanqa mana allita ruraykan”.

6 Runakuna tsaynö niyaptinpis manami tsaynötsu. Runakunata juzgananpä kanqanta musyaykarqa ¿imanirtä tantiyayankitsu castigarpis allita ruranqanta?

7 Tsaynöllami wakin runakunapis llutanta yarpar niyan: “Tayta Diosta

---

[a] **2.29** Cuerpunta señalar penqayninpa punta qaranta roqurir jipiqnömi shonqunkunata señalar jutsa rurayta kachariyänanpä tantiyatsiyan. [b] **3.4** Kay textucho nikan juzgarpis awninqankunata Tayta Dios cumplinqantami.

† **2.24** Isa. 52.5; Eze. 36.22. † **2.25-29** Deut. 10.16; 30.6; Jer. 4.4. † **3.2** Sal. 147.19.
† **3.4** Sal. 51.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

awninqäta mana cumpliptïpis perdonamaptinmi runakuna tantiyayan kuyapäkuq kanqanta. Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä jutsäpita Tayta Dios juzgamanqa?"
8 Tsay runakuna yarpäyanqannö kaykaptinqa jutsata rurashun Tayta Dios kuyapäkuq kanqanta tantiyayänanpä. Tsay yarpayqa manami allitsu. Tsaynö yachatsir purinqäta wakin runakuna niyaptinpis manami tsaynötsu yachaykätsï. Tsaynö niq runakunataqa Tayta Dios juzgarmi mana kuyapaypa castiganqa.

Llapan runakuna jutsayuq kayanqan

9 ¿Wakin runakunapita mas jutsaynaqtsurä Israel runakuna kaykäyan? Manami. Kay cartacho ninqänöpis Israel runapis mana Israel runapis jutsayuqmi kayan. 10 Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan:

"Manami ni jukllayllapis jutsaynaq kantsu.
11 Pipis manami tantiyantsu.
Pipis manami Tayta Diosta *ashintsu.
12 Llapanmi jutsata rurayan.
Llapanpis llutantami rurayan.
Pipis manami alli ruraq kantsu.†
Ni jukllayllapis manami kantsu.
13 Shiminkunapis kicharaykaq sepultüranömi.
Llullakuytaqa imaykanöpami yachayan.†
Parlayanqankunapis culebrapa venënunnömi.†
14 Runa mayinkunata maldicionarmi ashlliyan.†
15 Runa mayinta wanutsiyänanpäpis rasmi aywayan.
16 Maypa aywarpis llutankunata rurarmi runa mayinkunata llakikatsiyan.
17 Alli kaway imanö kanqantapis manami musyayantsu.†
18 Tayta Diospita *mantsapakuyänanpä manami ichikllatapis yarpäyantsu".†

19 Tayta Diospa palabrancho tsaynö niptinmi musyantsik leyninkunata musyaq runakunapis jutsayuq kayanqanta. Tsaymi runakunata Tayta Dios juzgaptin pipis tsapakuyta kamäpakunqatsu. 20 Tayta Diospa leyninkunata cumplinqanwanqa manami pipis jutsankunapita perdonashqatsu kanqa. Tayta Diospa leyninkunaqa manami salvamänantsikpätsu kaykan, tsaypa trokinqa jutsayuq kanqantsikta tantiyatsimänantsikpämi.†

Jesucristuman yärakushqa Tayta Dios salvamanqantsik

21 Kananmi itsanqa Tayta Dios musyatsimashqantsik leyninkunata cumpliyta mana kamäpakushqapis imanöpa salvamänantsikpä kanqanta. Tsaytami Moisés y profëtakuna qellqayanqankunachöpis musyatsimantsik. 22 Jesucristuman yärakushqami Tayta Dios perdonamarnintsik pï kashqapis salvamantsik.†

23 Llapan runakuna jutsayuq karmi Tayta Diospa ñöpanman chayta kamäpakuyantsu. 24 Tsaynö kaykashqapis Jesucristo rantimashqami Tayta Dios kuyapäkuq kar perdonamantsik. 25 Tsaynö perdonamantsik Jesucristo noqantsik raykuq sacrificiu kar yawarninta jichaptin payman yärakushqami. Tsaynöpami Tayta Dios musyatsimantsik alli juzgaq juez kanqanta[c]. Unaypitana runakuna jutsayuq kayaptinpis Tayta Dios manami castigarqantsu. 26 Tsaynö castigarqantsu runakunapa

[c] **3.25** Alli juzgaq juez karqa jutsayuq runata karpis o paypa trokinta karpis castiganmi. Tsaymi jutsata ruranqantsikpita Jesucristuta trokintsik castigarqa alli juzgaq juez Tayta Dios kaykan. Mana alli juzgaq juez karqa runatapis ni trokintapis manami castiganmantsu.
† **3.10-12** Sal. 14.1-3; 53.1-3. † **3.13a** Sal. 5.9. † **3.13b** Sal. 140.3. † **3.14** Sal. 10.7. † **3.15-17** Isa. 59.7-8. † **3.18** Sal. 36.1. † **3.20** Gál. 2.16. † **3.22** Gál. 2.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

trokin Jesucristuta cruzcho castigananpä karmi. Tsaynöpami tantiyatsimantsik alli juzgaq juez kanqanta y Jesucristuman yärakuqkunata perdonanqanta.

27 Tsaynö kaykaptinqa ama alabakur nishuntsu: “Allikunata ruraptïmi Tayta Dios salvamashqa”.

Manami allikunata ruranqantsikpitatsu Tayta Dios salvamashqantsik, tsaypa trokinqa payman yärakunqantsikpitami. 28 Tsaymi nï: Manami leyninkunata cumplinqantsikpitatsu Tayta Dios salvamashqantsik, tsaypa trokinqa Jesucristuman yärakunqantsikpitami.

29 ¿Tayta Diosqa Israel runakunallapatsurä Diosnin? ¿Manatsurä mana Israel runakunapapis Diosnin? Payqa mana Israel runapapis Diosninmi. 30 Tayta Diosqa jukllayllami.† Tsaymi Israel runatapis mana Israel runatapis Jesucristuman yärakuyaptin salvan.

31 Jesucristuman yärakur salvashqa kaykarqa ¿manakaqmantsurä Diospa leyninkunata churaykantsik? Manami. Tsaypa trokinqa Jesucristuman yärakushqami tsay leykunata cumpliqtanö Tayta Dios chaskimantsik.

Tayta Diosman Abraham yärakunqan

4 1 Unay castantsik Abrahamta Tayta Dios imanö perdonanqantapis yarpäshun. 2 Allikunata ruranqanpita Tayta Dios perdonaptinqa Abraham alabakunmanmi karqan. Manami allikunata ruranqanpitatsu payta perdonarqan, sinöqa pay ninqanta criyinqanpitami. 3 Tayta Diospa palabranpis kaynömi nin: “Ninqanta criyiptinmi jutsaynaqtana Abrahamta Tayta Dios chaskirqan”.†

4 Musyanqantsiknöpis arupakuq runa arunqanpita päguta chaskinmi. Mana aruykar imatapis chaskirqa qaraytukuykanllami. 5 Tsaynöllami jutsantsikkunata Tayta Dios debaldilla perdonamantsik. Manami allikunata ruranqantsikpitatsu perdonamantsik, sinöqa payman yärakunqantsikpitami.

6 Tayta Dios debaldilla perdonanqan runa kushishqa kanqanpitami rey Davidpis qellqarqan: 7 “Kushishqami kawan Tayta Dios perdonanqan runa. Paypa jutsankunataqa Tayta Dios manami yarparannatsu. 8 Kushishqami kawan jutsaynaqtana Tayta Dios rikanqan runa”.†

Manarä señalakuptin Abrahamta Tayta Dios perdonanqan

9 ¿*Señalakushqa Israel runakunallatsurä perdonashqa kaykäyan? ¿Manatsurä señalakunni mana Israel runakunapis perdonashqa kaykäyan? Abrahamta Tayta Dios perdonaptin imanö kanqanta yarpäshun. Ninqänöpis yärakuptinmi Abrahamta Tayta Dios jutsaynaqtana chaskirqan. 10 ¿Señalakuptinrätsurä Abrahamta perdonarqan? Manami. Paytaqa manarä señalakuptinmi perdonarqan.

11 Perdonaskirrämi Abrahamta señalakunanpä Tayta Dios nirqan.† Tsaynö señalakurqan Tayta Diosman yärakunqanpita perdonanqanta mana qonqänanpämi. Tsaymi señalakunni kaqkunapis Abrahamnö yärakur paypa castan kaykäyan. Tsaynöpami Tayta Dios paykunatapis perdonan.

12 Tsaynöllami señalakushqa kaqkunapis Abrahamnö yärakur Abrahampa castan kaykäyan. Abrahampa castan kaykäyan manami señalakushqa kayanqanpitatsu, tsaypa trokinqa Abrahamnö manarä señalakur yärakuyanqanpitami.

Abrahamnö yärakushqa salvamänantsikpä ninqan

13 Manami leykunata cumpliyanqanpitatsu Abrahamta y paypita

†**3.30** Deut. 6.4. †**4.3** Gén. 15.6; Gál. 3.6. †**4.7-8** Sal. 32.1-2. †**4.11** Gén. 17.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aywaraqkunatapis kay patsata entregananpä† Tayta Dios awnirqan, tsaypa trokinqa Tayta Diosman yärakuyanqanpitami. 14 Leykunata cumpliqkunalla Tayta Dios awninqanta chaskiyänanpä kaykaptinqa wallällami kanman karqan Tayta Diosman yärakuyanqanpis. Tayta Dios awninqanpis manami välinmantsu karqan.†

15 Leyninkunata mana cumpliqkunataqa Tayta Diosmi castigan. Tsaynö kaptinpis tsay leykunata musyaykarpis manami cumplintsiktsu. 16 Tsaymi leyninkunata cumplinqantsikpitatsu Tayta Dios awnimanqantsik salvacionta chaskintsik, sinöqa payman yärakunqantsikpitami. Tsaynöpami Israel runa mana Israel runa karpis Abrahamnö yärakushqaqa Tayta Dios kuyapämarnintsik salvamantsik. Abraham yärakunqannö Tayta Diosman yärakurqa Abrahampa castanmi kaykantsik.†

17 Abrahampäqa Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: "Atska nación runakunapa taytan kanaykipämi qamta churashqä".†

Tayta Dios tsaynö nirqan payman Abraham yärakushqa kaptinmi. Tayta Diosmi wanushqakunata kawatsimun y imapis mana kanqanpita imatapis kaman.

Tayta Dios awninqanta Abraham criyinqan

18 Abrahamta awnirmi Tayta Dios nirqan: "Atska nación runakunapa taytan kaptikimi qampita aywaraqkuna yupaytapis mana atipaypä kayanqa".

Tsay awninqanta Tayta Dios imanö cumplinanpä kanqanta mana tantiyarpis Abrahamqa criyirqanmi.† 19 Tsay awninqan witsanqa juk pachak (100) watayuqnami Abraham karqan. Wamrayuq kananpäpis awkinnami karqan. Warmin Sarapis killa qeshyanta manami rikarqannatsu. Tsaynö kaptinpis Abrahamqa Tayta Diosmanmi yärakurqan. 20 Manami janan shonqullatsu yärakurqan, tsaypa trokinqa agradëcikurmi awninqanman llapan shonqunwan yärakurqan. 21 Payqa criyirqan awninqanta Tayta Dios cumplinanpä munayyuq kanqantami. 22 Tsaynö yärakunqanpitami Tayta Dios jutsaynaqtana chaskirqan.

23 Qellqaraykanqancho ninqannö manami Abrahamllatatsu Tayta Dios perdonarqan, 24 sinöqa noqantsiktapis perdonamantsikmi. Tsaynö perdonamantsik Señornintsik Jesucristuta kawatsimuq Tayta Diosman yärakushqami. 25 Jutsata ruranqantsikpita noqantsik raykuq wanunanpämi Jesucristuta Tayta Dios kachamurqan.† Perdonamänantsikpämi Tayta Dios kawaritsimurqan.

Tayta Dios salvamanqantsikpita kushikunqantsik

5 1 Señornintsik Jesucristuman yärakur perdonashqa karmi Tayta Dioswan allina kawaykantsik. 2 Jesucristuman yärakushqami Tayta Dios kuyapämarnintsik perdonamantsik. Tsaymi gloriaman pushamänantsikpä kanqanta musyar kushikuntsik.

3 Tsaynöllami kushikuntsik imanö ñakarpis payman yärakunantsikpä Tayta Dios tantiyatsimanqantsikta musyar. 4 Yärakunantsikpä tantiyatsimashqami Tayta Dios munanqannö kawayta yachakuntsik. Pay munanqannö kawarmi gloriaman qorikamänantsikpä kanqanta musyantsik. 5 Qorikamänantsikpä kaqtaqa manami manakaqllapätsu shuyaykantsik. Tayta Diosmi tsayta musyatsimantsik qomanqantsik Espíritu Santuwan. Espíritu Santumi shonquntsikcho

† **4.13** Gén. 17.4-6; 22.17-18. † **4.14** Gál. 3.18. † **4.16** Gál. 3.7. † **4.17** Gén. 17.5.
† **4.18** Gén. 15.5. † **4.25** Isa. 53.4-5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

musyatsimantsik Tayta Dios rasunpaypa kuyamanqantsikta.
6 Salvakuyta mana kamäpakushqami
Tayta Dios destinanqan junaq noqantsik raykuq Jesucristo wanurqan. 7 Alli
runapa trokin pipis wanuyta mana
munaptin itsatä pillapis paypa trokin
wanunman. 8 Jesucristumi itsanqa
jutsayuq kaykashqapis noqantsik raykuq wanurqan. Tsaynöpami Tayta Dios
kuyamanqantsikta musyatsimantsik.
9 Jesucristo yawarninta jichanqanpita Tayta Dios perdonaykämarnintsikqa ¿manatsurä castïgunpita
salvamäshun? 10 Tayta Diospa contran kaykashqa Tsurin wanunqanpita
perdonaykämarnintsikqa ¿manatsurä
kawarimunqanpita salvamäshun?
11 Manami tsaypis tsayllatsu, sinöqa
Señornintsik Jesucristo wanunqanpita
perdonashqana karmi Tayta Diosta
kushishqa alabantsik.

Adánpita wanuy shamuptinpis Jesucristupita salvación shamunqan

12 Jutsata y wanuytapis juk runalla
kay patsaman apamunqanpitami† llapan runakunapis jutsata rurar wanuyan.
13 Diospa leyninkuna manarä kaptinpis runakunaqa jutsata rurayarqanmi.
Jutsata rurarpis jutsayuq kayanqanta
manami musyayarqantsu. 14 Itsanqa
Adán kawanqanpita patsami runakuna
wanuyan. Tsaynömi wanuyan Adánnö
jutsata mana rurarpis.[d]
Manami Adánnötsu Jesucristuqa
kaykan. 15 Jutsata Adán ruranqanpitami atska runakuna wanuyan. Jesucristo wanunqanpitami atska runakuna salvakuyan. Tsaynö salvakuyan
Tayta Dios y Jesucristupis kuyapäkuq
kaptinmi.
16 Jutsata rurashqa karmi Adánqa
tinkuntsu Tayta Dios kachamunqan
Jesucristuman. Jutsata Adán ruranqanpitami llapan runa castigashqa
kayänanpä kaykäyan. Jesucristo
noqantsik raykuq wanunqanpitami
Tayta Dios perdonamantsik.
17 Jutsata Adán ruranqanpita llapan
runakuna wanuyaptinpis Jesucristuman yärakuqkunaqa *mana ushakaq kawaytami tariyanqa. Tsaynö
tariyanqa Tayta Dios kuyapäkuq kar
debaldilla perdonaptinmi.
18 Adán mana cäsukuq kanqanpitami
llapan runakuna castigashqa kayänanpä kayarqan. Jesucristo cäsukuq
kanqanpitami itsanqa llapan runakuna
perdonashqa kar salvacionta tariyanqa.
19 Tsaymi juk runalla Tayta Diosta
mana cäsukunqanpita llapan runakuna jutsata rurayan. Tsaynöllami
juk runalla Tayta Diosta cäsukunqanpita atskaq runakunata jutsaynaqtana
Tayta Dios chaskinqa.
20 Tayta Diosqa leyninkunata musyatsimashqantsik jutsayuq kanqantsikta
tantiyakunantsikpämi. Jutsayuq kashqapis Tayta Dios kuyapäkuq karmi llapan jutsantsikta perdonaykämantsik.
21 Runakuna jutsankunapita wanuyaptinpis Tayta Dios kuyamarnintsikmi
Señornintsik Jesucristo wanunqanpita
perdonamantsik ñöpancho imayyaqpis
kawanantsikpä.

Jutsata mana ruranantsikpä yätsinqan

6 1 Tsaynö kaykaptinqa Tayta Dios
mas kuyapämänantsikpä ¿jutsata
rurartsurä kawashwan? 2 ¡Manami!
Noqantsikqa jutsa ruraypä wanushqanönami kaykantsik. Tsaynö kaykarqa
¿imanöparä jutsata rurar kawashwan?

---

[d] **5.14** Adánqa Tayta Dios ninqanta musyaykarmi jutsata rurarqan (Gén. 2.16-17; 3.11-12). Wakin runakunaqa Tayta Dios ninqanta mana musyarmi jutsata rurayan. Tsaymi Adánnö jutsata mana ruranqanta nirqa Tayta Dios ninqanta mana musyar jutsata ruranqanta nikan.
† **5.12** Gén. 3.6-19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 ¿Manaku musyayanki Jesucristo
cruzcho wanunqannö noqantsikpis
bautizakur jutsa ruraypä wanush-
qanöna kanqantsikta? 4 Bautiza-
kunqantsik hörami Jesucristuwan
pampakuqnö kashqantsik. Nirkurmi
Jesucristuta Tayta Dios munaynin-
wan kawatsimunqannö noqantsikta-
pis mushuq kawayta qomashqantsik.†
5 Jesucristo wanunqannö noqantsikpis
jutsa ruraypä wanushqa kaykarqa pay
kawarimunqannömi kawarimushun.
6 Shumaq tantiyakushun. Unay
kawaynintsikqa Jesucristuwan cruz-
cho wanushqanami kaykan. Tsaymi
kananqa jutsapa munayninchöna-
tsu kantsik.† 7 Wanushqakuna jutsata
mana rurayanqannömi noqantsikpis
jutsata mana ruraypa kawanantsik.
8 Tsaymi kananqa Jesucristuwan
wanushqana kar musyantsik paypa
makinchöna kawanantsikpä kanqanta.
9 Tsaynöpis musyantsik Jesucristo
kawarimushqana kar imaypis manana
wanunanpä kanqanta. Payqa wanuyta
vincishqanami. 10 Juk kutilla wanurmi
jutsa ruraypita jipimänantsikpä
wanurqan. Kananqa Tayta Diospa
ñöpanchönami kaykan. 11 Tsaynölla
qamkunapis jutsa ruraypä wanush-
qanöna kayay. Kananqa [Señornin-
tsik] Jesucristucho karnin Tayta Dios
munanqannö kawayay.
12 Tsaynö kaykaptinqa jutsapa
munaynincho amana kawayayna-
tsu. Shonquyki jutsaman ishkitsi-
shuynikita munaptinpis jutsata ama
rurayaytsu. 13 Llutan ruraykunaman
ama jatikäyaytsu. Wanuyanqayki-
pita kawarimushqanö kaykarqa Tayta
Diospa munayninchöna kawayay.
Llapan cuerpuykipis Tayta Diosllapäna
katsun. 14 Manami Tayta Diospa ley-
ninkunata cumpliyanqaykiman yära-
kurtsu salvakuyanki, tsaypa trokinqa
kuyapäkuq kayninman yärakurmi.
Tsaynö karqa manami jutsapa munay-
ninchönatsu kayanki.

Tayta Dios patronnintsik kanqanta tantiyatsinqan

15 Kuyapäkuq Tayta Diosman
yärakur salvacionta chaskiykarqa
¿jutsa rurayllachötsurä kawashwan?
¡Manami! 16 Jutsata rurallar kawash-
qaqa jutsa ruraymi patronnintsik.
Wätayninta llapan munanqanta
patrón ruratsinqannömi jutsa ruraypis
patronnintsik kar munanqanta rura-
tsimantsik. Tsaynö kawarqa castigash-
qami kashun. Tayta Dios patronnintsik
kaptinmi itsanqa salvakuntsik.
17 Ñöpataqa jutsa ruraymi qam-
kunapapis patronnikikuna karqan.
Kananqa Jesucristupa willakuyninta
llapan shonquykiwan chaskishqa
karmi Jesucristupa munayninchöna
kaykäyanki. Tsaymi Tayta Diosta
agradëcikü. 18 Jutsapa munayninpita
librina karmi Tayta Dios munanqanta
rurarna kawaykäyanki.
19 Patronman tinkutsiypa tsaynö
parlaykä shumaq tantiyayänaykipämi.
Ñöpataqa jutsapa munayninchо karmi
melanaypä kaqkunata rurar kawayar-
qayki. Kananqa tsaynö ama kawayay-
natsu, tsaypa trokinqa jutsa rurayta
kacharir Tayta Dios munanqannöna
kawayay.
20 Jutsapa munayninchо karqa Tayta
Diosta mana cäsukurmi kawayarqayki.
21 Tayta Diosta mana cäsukur ¿ima
allitatä jipiyashqayki? Tantiyakuyaptí-
kiqa tsay llutan rurayanqaykikuna lla-
panpis penqakuypämi kaykan. Tsaynö
kawayanqaykipitami wanuyanki.
22 Kananqa jutsa ruraypita librina
karmi Tayta Diospa munayninchöna
kawaykäyanki. Tsaymi pay munan-
qannö kawayänaykipä yanapaykäyä-
shunki. Tsaynö kawarmi paypa ñöpan-
cho imayyaqpis kawayanki. 23 Jutsa

†**6.4** Col. 2.12. †**6.6** Gál. 2.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rurayqa wanuymanmi apamantsik. Señornintsik Jesucristo noqantsik raykuq wanushqa kaptinmi Tayta Dios debaldilla salvamantsik ñöpancho imayyaqpis kawanantsikpä.†

Diospa leyninkunapa munayninpita yarqunqantsik

7 1 Wawqikuna panikuna, Diospa leyninkunata yachaykarqa musyayankimi kawaqkunalla leykunata cumpliyänanpä kanqanta. 2 Tsaynöllami majayuq warmipis runan kawanqanyaqlla runanpa munaynincho kaykan. Runan wanuskiptinqa librinami quëdanqa. 3 Runan kawaykaptin juk runawan kakurqa runantami qanrataykan. Runan wanuskiptinmi itsanqa tsay leypita librina kar juk runawanpis täkunman.

4 Wawqikuna panikuna, Jesucristo cruzcho wanushqa kaptinmi noqantsikpis Diospa leyninkunapä imayka wanushqanö kaykantsik. Tsaymi tsay leykunapa munaynincho kanqantsikpa trokinqa Jesucristupa munayninchöna kaykantsik. Paytami wanunqanpita Tayta Dios kawaritsimurqan pay munanqannö kawanantsikpä.

5 Ñöpataqa jutsa ruraypa munaynincho kawashqami Tayta Diospa leyninkuna yarpätsimarqantsik jutsata mas ruranapä. Tsaynö jutsata rurarmi imayka wanushqanö karqantsik. 6 Kananqa tsay leykunapa munaynincho kanqantsikpita yarqurmi tsay leykunapä wanushqanöna kaykantsik. Tsaynö karqa manami tsay leykunata cumplirtsu Tayta Diosta sirviykantsik, sinöqa Espíritu Santu yanapamashqami.

Munaynincho jutsa ruray tsararämanqantsik

7 Tsaynö kaptinpis ama yarpäshuntsu Diospa leyninkuna mana alli kanqanta. Diospa leyninkunaqa allimi kaykan. Tsay leykunata mana yacharqa jutsa ima kanqantapis manami musyämantsu karqan.

Tsay leykunachömi nin: "Ama runa mayikipa imaykankunatapis munapankitsu".†

Tsaynö mana niptinqa jukpa imantapis munapanqä jutsa kanqanta manami musyämantsu karqan. 8 Tsaynö kaptinpis tsay leyta jutsa ruray manijaptinmi masrä imaykatapis munaparqä. Diospa leyninkunata mana musyaptïqa jutsa ruray wanushqa kar manami yarpätsimanmantsu karqan.

9 Ñöpataqa tsay leykunata manarä musyarmi kushishqa kawarqä. Diospa leyninkunata musyaptïnami itsanqa jutsa ruray munayyuq tikraptin imayka wanushqanöna karqä. 10 Tsaymi Tayta Diospa leyninkunata musyarpis alli kawayman chänäpa trokin wanuyman charqä. 11 Tsaynöpami jutsa ruray engañamar wanutsimänanpä Diospa leyninkunata manijarqan.

12 Tsaynö kaptinpis Tayta Diospa leyninkuna y mandamientunkuna rasunpaypa allimi y *sagrädumi. 13 Imayka wanushqanö kanäpä manami Diospa leyninkunatsu jutsayuq kaykan, sinöqa jutsa ruraymi. Jutsa ruraymi Diospa leyninkunata manijar wanuyman apamarqan. Tsaynöpami jutsa ruray pasaypa mana alli kanqanta tantiyä.

14 Musyantsikmi Tayta Diospa leyninkuna alli kanqanta. Tsaynö kaptinpis noqaqa runalla karmi jutsa ruraypa munaynincho kaykä. 15 Tsaynö karmi imanir jutsata ruranqätapis tantiyätsu. Allita rurayta munarpis mana munanqä kaqtami rurä.† 16 Mana munanqä kaqta rurarmi tsay leykuna alli kanqanta tantiyä.

17 Jutsa rurayta mana munaptïpis shonqücho jutsa ruraymi mana

†**6.23** Prov. 12.28. †**7.7** Éxo. 20.17; Deut. 5.21. †**7.15** Gál. 5.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

allikunata ruratsiman. 18 Noqaqa allikunata rurayta munarpis manami kamäpakütsu. Tsaymi musyä shonqücho imapis allillaqa mana kanqanta. 19 Tsaynö karmi Tayta Dios munanqanta rurayta munaykarpis mana allikunata rurä. 20 Jutsa rurayta mana munaptïpis shonqücho kaykaq jutsa ruraymi jutsata ruratsiman.

21 Tsaynöllami imaypis päsaman. Allita rurayta munarpis mana allitami rurä. 22 Shonqücho Tayta Diospa leyninkunata cäsukuyta munaptïpis 23 jutsa ruraymi alli yarpayniwan maqanakuykan. Vincimar prësutanö tsararämarmi jutsaman ishkitsiman. 24-25 Noqaqa Tayta Diospa leyninkunata cäsukuyta munarpis jutsa ruraypa munaynillanchörämi kaykä. ¡Allaw noqallä! Alläpa llakipaypämi kaykä. Wanushqanö kanqäpita ¿pirä salvamanqa? ¡Päkillä, Tayta Dios! ¡Señor Jesucristumi salvaman!

Espíritu Santupa munaynincho kawanantsikpä ninqan

8 1 Tsaymi Jesucristucho kaqkunaqa condenashqatsu kayanqa. [Jutsata rurar kawayänanpa trokinqa Espíritu Santu tantiyatsinqannömi kawaykäyan.] 2 Jutsapa munaynincho kanqantsikpitami Espíritu Santu jipimashqantsik. Jutsapa munaynincho wanushqanö karpis Jesucristo salvamashqami alli kawayta tarintsik.

3 Jutsapa munaynincho kashqami Tayta Diospa leyninkuna salvamashqantsiktsu. Tsaynö kaptinmi Tsurin Jesucristuta Tayta Dios kachamurqan noqantsiknö runa kananpä. Paymi sacrificiupä apayanqan uywanö noqantsik raykuq wanurqan. Tsaynöpami jutsapa munayninpita Tayta Dios salvamashqantsik.

4 Salvamarnintsikmi leyninkunata cumpliqtanöna Tayta Dios chaskimantsik. Tsaymi jutsata rurar kawanantsikpa trokinqa Espíritu Santu tantiyatsimanqantsiknöna kawaykantsik.

5 Jutsapa munaynincho kawaqkunaqa shonqun yarpanqanta rurayänanpämi yarpachakuyan. Espíritu Santupa munaynincho kawaqkunami itsanqa Espíritu Santu tantiyatsinqannö kawayänanpä yarpachakuyan.

6 Jutsapa munaynincho kawaqkunaqa Tayta Diospa ñöpanman imaypis manami chäyanqatsu. Espíritu Santupa munaynincho kawaqkunami itsanqa Tayta Diospa ñöpancho imayyaqpis kushishqa kawayanqa.

7 Jutsapa munaynincho kawaqkunaqa Tayta Diospa contran karmi leyninkuna ninqannö kawayta munayantsu ni kamäpakuyantsu. 8 Yapaymi nï: Tsay runakunaqa manami Tayta Dios munanqannö kawayta kamäpakuyantsu.

9 Noqantsikqa manami jutsapa munayninchönatsu kawaykantsik. Tayta Diospa Espïritun noqantsikcho kaptinmi paypa munayninchöna kawaykantsik. Jesucristupa Espïritun[e] noqantsikcho mana kaptinqa manami Jesucristupatsu kantsik.

10 Jesucristo noqantsikcho kaptinmi perdonashqana kaykantsik. Tsaymi jutsata ruranqantsikpita wanunantsikpä kaptinpis Espíritu Santu kawayta qaramantsik. 11 Tayta Diospa Espïritun noqantsikcho kaptinmi[†] wanunqanpita Jesucristuta kawatsimunqannö noqantsiktapis Tayta Dios kawatsimäshun. Tsaynö kawatsimäshun noqantsikcho kaykaq Espíritu Santupa munayninwanmi.

12 Wawqikuna panikuna, tsaynö kaykaptinqa jutsa rurayta yarparpis

[e] **8.9** Tayta Diospa Espïritunpä y Jesucristupa Espïritunpä parlarqa Espíritu Santupämi parlaykan.
[†] **8.11** 1Cor. 3.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ama rurashuntsu. 13 Jutsa rurayllacho
kawashqaqa infiernumanmi Tayta
Dios qaykamäshun. Espíritu Santu
tantiyatsimanqantsiknö jutsa ruraypä
wanushqanö karmi itsanqa imayyaq-
pis *mana ushakaq kawayta tarishun.
14 Tayta Diospa Espïritun tantiya-
tsinqannö kawaqkunaqa llapanpis
Tayta Diospa wamrankunami kayan.
15 Wamran kanantsikpämi Espíritu
Santu qorimashqantsik. Espíritu San-
tuta chaskishqana karmi patronninta
wätay mantsa mantsa mañakunqan-
nöqa Tayta Diosta mañakuntsiktsu,
sinöqa mana mantsariypa mañakurmi
“¡Abba, Taytallä!” nintsik.†
16 Kikin Espíritu Santumi Diospa
wamran kanqantsikta tantiyatsiman-
tsik. 17 Tayta Diospa wamran karmi
pay awninqan herenciata Jesucristo
chaskinqannö noqantsikpis chaski-
shun. Imanö ñakarpis Jesucristuman
yärakurmi paywan gloriacho kawa-
shun.

Llapanpis mushuqman tikrananpä ninqan

18 Kay patsacho ñakanqantsikku-
naqa ushakaqllami kaykan. Gloriacho
kushikunantsikpä kaqmi itsanqa imay-
yaqpis mana ushakaq kanqa. Tsaytaqa
llapan shonqüwanmi criyï. 19 Tsaynö
kaptinmi Tayta Dios wamrankunata
ñöpanman qorinanpä llapan kaman-
qankuna shuyaykäyan.
20 Shuyaräyanqanyaqmi pay kaman-
qankuna maldicionashqa kaykäyan.
Manami kikinpitatsu maldicionashqa
kayan, sinöqa Tayta Dios maldicio-
nanqanpitami.† Kanan maldicionashqa
kaptinpis 21 wamrankunata mushuq-
man Tayta Dios tikratsinqannöllami
llapan kamanqankunatapis mana
ushakänanpä mushuqman tikratsinqa.
22 Tsayyaqmi Tayta Dios llapan
kamanqankunapis warmi qeshya-
kuyta ñakanqannö ñakar llakikuykä-
yan. 23 Manami kamanqankunallatsu
llakikuykäyan, tsaypa trokinqa Tayta
Dios juklla qorimänantsikta munarmi
noqantsikpis llakikuykantsik. Espí-
ritu Santuta *primiciatanö chaskishqa
karmi[ƒ] shuyaykantsik cuerpuntsiktapis
mushuqmanna tikratsinanpä.†
24 Mushuqman tikranantsikpämi
Tayta Dios salvamashqantsik. Itsanqa
tsay höra manami chämunrätsu.
Mushuqman tikrashqana kaykarqa
¿imatanatä shuyaräshun? 25 Mushuq-
man manarä tikrarmi itsanqa imanö
ñakarpis shuyaraykantsik.
26 Tayta Diosta mañakurpis shu-
maqllaqa pay munanqannö mañа-
kuyta manami kamäpakuntsiktsu.
Tsaymi Espíritu Santu Tayta Diosta
waqapaypa favornintsik mañakun.
27 Rugakurmi Tayta Dios munanqannö-
lla imaypis mañakun. Espíritu Santu
noqantsikpä mañakunqankunatami
Tayta Dios musyan. Payqa shonquntsik
imata yarpanqankunatapis musyanmi.

Tayta Dios kuyamanqantsikta pipis mana michänanpä ninqan

28 Musyantsikmi ima päsaptinpis
Tayta Diosta *kuyaqkunapä llapanpis
alli kananpä kanqanta. Paykunataqa
Tayta Dios qayarqan kikin munan-
qannö kananpämi. 29 Unaypita patsa
reqirmi destinarqan Tsurin Jesucris-
tunö kayänanpä. Tsaynöpami Jesu-
cristuqa llapan yärakuqkunapa mayor
wawqin. 30 Destinanqan kaqkunatami
Tayta Dios qayarqan. Qayanqan kaq-
kunatami perdonarqan. Perdonanqan
kaqkunatanami gloriaman pushanqa.
31 Tsaynö kaykaptinqa ¿imatanatä
munashun? Tayta Dios favornintsik

[ƒ]**8.23** Primiciaqa punta poquqkunami kaykan. Punta poquqta rikar cosëcha kananpä kanqanta musyanqantsiknömi Espíritu Santuta chaskir musyantsik gloriaman chänantsikpä kanqanta.
†**8.15** Mar. 14.36; Gál. 4.6. †**8.20** Gén. 3.17; Rom. 5.12. †**8.23** 2Cor. 5.2-4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykaptinqa ¿pinatä contrantsik kanqa? 32 Noqantsik raykuq wanunanpä kuyay Tsurintapis kachaykämurqa ¿manatsurä llapan awnimanqantsiktapis paywan Tayta Dios cumplinqa?
33 Kikin Tayta Dios akraykämashqaqa y jutsantsikkunatapis perdonaykämashqaqa ¿pirä ñöpancho shimpimäshun? 34 Jesucristo wanunqanpita kawaskamur Tayta Diospa derëchancho jamar favornintsik parlaykaptinqa ¿pirä castigashqa kanantsikpä ninqa?
35 Jesucristo kuyamanqantsikpita ¿pirä rakimäshun? Payqa kuyamantsikmi ñakashqapis, llakikushqapis, runakuna chikimashqapis, mallaqashqapis, latsapaynaq kashqapis, peligrucho kashqapis y runakuna wanutsimashqapis.
36 Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan:

"Munanqaykinö kawayaptïmi chikiyämar imaypis wanutsiyäman.
Pishtayänanpä üshanömi kaykäyä".†

37 Tsaykuna päsamashqapis Tayta Dios kuyamashqami kushishqa imaypis yärakuntsik.
38 Tayta Diosmi kuyamantsik kawashqapis, wanushqapis, ima päsamashqapis y ima päsamänantsikpä kaptinpis. Tsaymi *angelkunapis, ni *supaykunapis, ni ima munayyuq kaqkunapis, 39 ni ciëlucho kaqkunapis, ni patsa rurincho kaqkunapis, ni Tayta Dios ima kamanqankunapis paypa kuyakuyninpita rakimäshuntsu. Tsaynö kuyamanqantsiktami tantiyatsimashqantsik noqantsik raykuq wanunanpä Señornintsik Jesucristuta kachamur.

Israel mayinkunapä Pablo llakikunqan

9 1 Pasaypa llakikunqätapis kanan willayäshayki. Llakikunqätaqa Jesucristupis y Espíritu Santupis musyanmi. 2 Israel mayïkunapä pasaypami llakikü. Paykunapä yarpaptï shonqüpis manami shonqunatsu.
3 Israel mayïkuna Jesucristuman yärakur salvakuyänantami munä. Salvakuyänanpä kaptinqa allimi kanman paykunapa trokin infiernuman qaykushqa kaptïpis.
4 Israel runakunatami wamrankuna kayänanpä Tayta Dios akrarqan.† Munayyuq kanqantapis paykunatami musyatsirqan. Paykunawan *pactuta rurarmi leyninkunatapis entregarqan. Tsaymi imanö adorayänanpäpis yachatsirqan. Awninqankunapis paykunapämi kaykan. 5 Paykunaqa Abrahampita, Isaacpita y Jacobpita aywaraqkunami kaykäyan. Jesucristupis Israel castapitami yurirqan. ¡Payqa llapanpä munayyuq Diosmi! ¡Imayyaqpis alabashqa kaykullätsun! Amén.

Akranqan kaqkunallata Tayta Dios salvanqan

6 Jesucristuman Israel runakuna mana criyiyaptinpis ama yarpäshuntsu Tayta Dios awnirkur mana cumplinqanta. Manami llapan Israel runakunatsu Tayta Dios awninqankunata chaskiyanqa. 7 Tsaynöpis manami Abrahampa castanpita llapan aywaraqkunatsu wamran kaykäyan. Abrahamtami Tayta Dios nirqan: "Qamta awninqäqa tsuriki Isaacpä y paypita aywaraqkunapämi".†
8 Tsaynö niptin manami llapantsu Abrahampita aywaraqkuna Tayta Diospa wamrankuna kaykäyan, sinöqa awninqanta chaskiyänanpä Tayta Dios akranqan kaqkunallami.
9 Abrahamta awnirmi Tayta Dios nirqan: "Watan kutimuptï ollqu wamrayuqnami Sara kaykanqa".†
10 Tayta Dios ninqannö yuriq wamraqa unay castantsik Isaacmi kashqa. Isaacwan Rebeca täyaptinmi wamran

†**8.36** Sal. 44.22. †**9.4** Éxo. 4.22. †**9.7** Gén. 21.12. †**9.9** Gén. 18.10, 14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

millish yuriyarqan. 11-12 Manarä yuriyaptinmi Rebecata Tayta Dios nirqan: “Punta yuriq kaqmi qepa yuriq kaqpa munaynincho kanqa”.†

Payta tsaynö nirqan tsay millishkuna allita y mana allita manarä rurayaptinmi. Manami allita ruranqanpitatsu Tayta Dios pitapis akran, sinöqa kikin munanqan kaqtami. 13 Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: “Jacobtami kuyarqä y Esaútanami chikirqä”.†

14 Tsaynö karqa Tayta Dios ¿llutantatsurä rurarqan? ¡Manami! 15 Moiséstapis Tayta Diosmi tantiyatsirqan: “Kuyapanqä kaqtami kuyapä. Perdonayta munanqä kaqtami perdonä”.†

16 Tsaynö kaptin manami kikin runa munanqanpitatsu o imatapis allita ruranqanpitatsu Tayta Dios akran, sinöqa kuyanqan kaqtami pitapis akran.

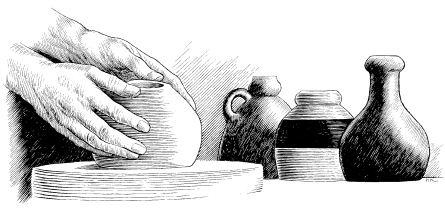
17 Egiptupa mandaqnin Faraónpäpis Tayta Diospa palabran kaynömi nin: “Maytsaychöpis taq runakuna munayyuq kanqäta musyayänanpämi mandaq kanaykipä churashqä”.†

18 Tsaynömi Tayta Dios wakin runakunata kuyan y wakin runakunatanami shonqunta chukruyätsin.

19 Tsaynö niptï capaz niyämankiman: “Runakunapa shonqunta kikin chukruyaykätsirqa ¿imanirtä jutsayuq kayanqanta Tayta Dios nin? Kikin tsaynö ruraptinqa ¿pirä michanman?”

20 Tsaynö nirqa qam ¿pitä kanki Tayta Dios imata ruranqantapis manakaqman churanaykipä? Mitu mankapis ruraqninta manami nintsu: “¿Imanirtä tsaynöqa ruramarqayki?”†

21 Manka ruraqqa munanqannömi mitupita ruran. Tsay mitupitami juk pucilluta ruran fiestacho manijananpä

Mankata ruranqan (9.21)

y juk pucillutanami qoyay qoyay manijananpä.†

22 Tsaynöllami Tayta Diospis wakin runakunata castigananpä destinarqan. Jutsata rurayanqanpita ajanar castigananpä karpis manami jukllatsu castigan, sinöqa pacienciakurmi shuyan. 23 Wakin runakunatanami gloriaman pushananpä destinarqan. Tsaynö destinarqan kuyakuq kanqanta musyatsimänantsikpämi. 24 Tsay kuyanqan runakunaqa noqantsikmi kaykantsik. Paymi akramashqantsik Israel runa kashqapis y mana Israel runa kashqapis.

25 Profëta Oseas qellqanqanchömi nin: “Juklä marka runakuna kayaptikipis wamräkuna kayanqaykitami niyäshayki. Mana kuyanqä runakuna kayaptikipis kananqa kuyayäshaykimi”.†

26 Maspis qellqaraykan: “ ‘Qamkunaqa manami noqapatsu’ niyäshunqaykichöpis runakunami niyanqa: ‘Paykunaqa imayyaqpis kawaq Tayta Diospa wamrankunami kayan’ ”.†

27 Wakin Israel runakunalla salvashqa kayänanpä kanqantami Isaías qellqar nirqan: “Lamar kuchuncho aqushanörä Israel runakuna atskaq kayaptinpis wallkaqllatami Tayta Dios salvanqa. 28 Wallkallanami pishiykan llapan runakunata Tayta Dios juzganapä”.† 29 Mastapis kaynömi Isaías

---

†**9.11-12** Gén. 25.23. †**9.13** Mal. 1.2-3. †**9.15** Éxo. 33.19. †**9.17** Éxo. 9.16. †**9.20** Isa. 29.16; 45.9. †**9.21** Jer. 18.4-6. †**9.25** Ose. 2.23. †**9.26** Ose. 1.10. †**9.27-28** Isa. 10.22-23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qellqarqan: “Llapanta mandaq Tayta Dios juk ishkayllatapis kawaykaqta mana kachämashqaqa Sodomanö y Gomorranömi ushakashwan karqan”.†

Jesucristuta Israel runakuna mana chaskiyanqan

30 Tantiyakushun. Mana Israel runakunaqa Diospa leyninkunata cumpliyänanpä mana yarpachakurpis Jesucristuman yärakurmi salvakuyan. 31 Israel runakunami itsanqa Tayta Diospa leyninkunata cumplirnin salvakuyta munarpis salvakuyantsu. 32 ¿Imanirtä tsaynö salvakuyantsu? Jesucristuman mana yärakurmi. Payman yärakuyänanpa trokinmi tsay leykunata cumpliyanqanman yärakuyan. Tsaynöpami ishkitsikuq rumicho takakur ishkiyan. 33 Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan:

“*Siónmanmi tinkakätsikuq y
ishkitsikuq rumita churä.
Tsaycho takakurmi atskaq runakuna ishkiyanqa.
Pipis payman yärakuq kaqqa
manami manakaqllapätsu
yärakunqa”.†

10 1 Wawqikuna panikuna, Israel mayïkuna salvakuyänanpämi llapan shonqüwan Tayta Diosta rugakü. 2 Paykuna Tayta Diosta cäsukuyta munarpis manami tantiyayantsu 3 imanö perdonamanqantsikta. Tsaymi yarpäyan Diospa leyninkunata cumplirrä perdonashqa kayänanpä kanqanta. Perdonashqa kayta munarpis manami Jesucristuman yärakuyantsu. 4 Jesucristo shamushqana kaptin manami Diospa leyninkunata cumplirtsu perdonashqa kaykantsik, tsaypa trokinqa Jesucristuman yärakurmi. Payman yärakuq kaqtaqa llapantami Tayta Dios perdonan.

5 Leykunata cumplirrä Tayta Dios munanqannö kawayta munaqkunapämi Moisés qellqarqan: “Leynïkunata cumpliq kaq runaqa llapantami cumplinman”.†

6 Jesucristuman yärakurrä perdonashqa kanqantsikta tantiyarmi nintsik: “Shonquntsikcho ama yarpäshuntsu:† ‘¿Pirä ciëluman witsanman?’ ”

(Tsay ninqannöllami Jesucristuta kay patsaman pushamunanpä pipis ciëlumanrätsu aywanman.)

7 “Tsaynöpis ama yarpäshuntsu: ‘¿Pirä patsa rurinman yaykuykunman?’ ”

(Tsay ninqannöllami pipis willakuyninta musyayta munar Jesucristuta kawatsimunanpä patsa rurinmanrätsu yaykunman.)

8 Tsaypa trokinqa kaynömi nintsik: “Tayta Diospa willakuynin shimikikunacho y shonquykikunachömi kaykan”.†

Tsaymi willakuyninta willakur nintsik: 9 Señornintsik Jesucristo mandashuqniki kanqanta nirqa y wanunqanpita Tayta Dios kawatsimunqanta llapan shonquykikunawan criyirqa salvashqami kayanki. 10 Llapan shonquykiwan criyiyaptikiqa Tayta Dios perdonayäshunkimi. “Señor Jesucristuqa ämümi kaykan” niyaptikiqa Tayta Dios salvayäshunkimi. 11 Tayta Diospa palabran kaynömi nin: “Pipis payman yärakuq kaqqa manami manakaqllapätsu yärakunqa”.†

12 Tsaymi Israel runatapis mana Israel runatapis yärakuptinqa Tayta Dios perdonan. Llapantsikpapis japallan Diosnintsik karmi mañakuq kaqtaqa pïmaytapis salvan. 13 Tayta Diosmi palabrancho nin: “Noqata mañakamaq kaqtaqa pïmaytapis salvashämi”.†

14 ¿Imanörä salvananpä mañakuyanqa Jesucristo salvamaqnintsik kanqanta manarä yärakurqa?

---

†**9.29** Isa. 1.9. †**9.33** Isa. 28.16. †**10.5** Lev. 18.5. †**10.6** Deut. 9.4. †**10.6-8** Deut. 30.12-14. †**10.11** Isa. 28.16. †**10.13** Joel 2.32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¿Imanörä yärakuyanqa willakuyninta manarä wiyarqa? ¿Imanörä wiyayanqa pipis mana willaptinqa? 15 ¿Imanörä willanqa willakunanpä pipis mana kachaptinqa? Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: “Alli willakuyta apamuqkunami pasaypa kushikuypä kaykäyan”.†

16 Itsanqa willakuyaptinpis manami llapan runakunatsu Jesucristupa alli willakuyninta cäsukuyan. Isaías qellqanqanchöpis kaynömi nin: “Tayta Dios, willakuyanqäta ¿pirä criyishqa?”†

17 Imanö kaptinpis Jesucristupa alli willakuyninta[g] wiyarrämi payman pipis yärakun.

18 Tsaynö kaptinpis ¿manatsurä willakuyninta Israel runakuna wiyayashqa? Paykuna unaynami wiyayashqa. Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi nin:

“Willakuyninqa maytsaychömi
musyakaykan.
Palabrankunaqa patsa kuchun-
yaqmi chan”.†

19 Tsay willanqankunata musyaykarpis ¿manatsurä Israel runakuna tantiyayashqa? Paykunaqa tantiyayarqanmi[h]. Moiséspis qellqarmi nirqan: “Juklä marka runakunatana yanaparmi qamkunata ajanätsishayki. Mana tantiyakuq runakunata chaskirmi qamkunata llakikatsishayki”.†

20 Tsaynöllami Isaíaspis qellqar nirqan: “Mana *ashimaqkunatami parlapashqä. Mana rugakamaq runakunatami yanapashqä”.†

21 Israel runakunapämi itsanqa qellqar nirqan: “Mana cäsukamaq runakunamanmi qoyay qoyay makïta makyarashqä”.†

Wakin Israel runakunalla salvakuyanqan

11 1 Israel runakunata ¿Tayta Dios kachariykushqatsurä? ¡Manami! Noqapis Abraham casta karmi Benjamín trïbupita Israel runa kä.† 2 Israel runakunata Tayta Dios manami kacharishqatsu. Paykunataqa unaypita patsami akrashqa kuyanqan runakuna kayänanpä. ¿Manaku musyayanki Tayta Diospa palabran Elíaspä imata ninqantapis? Israel mayinkunata acusarmi Tayta Diosta mañakurnin Elías nirqan: 3 “Tayta Dios, llapan profëtaykikunatami wanutsiyashqa. *Altarnikikunatapis juchutsirmi ushayashqa. Japallänami kawaykar quëdashqä. Kananqa noqatapis wanutsiyämänanpänami ashiykäyäman”.†

4 Elías tsaynö niptinmi Tayta Dios nirqan: “Manami yarpanqaykinötsu kaykan. Qanchis waranqa (7,000) runakunatami akrashqä Baalta imaypis mana adorayänanpä”.†

5 Elías kawanqan witsannöllami kananpis wakin Israel runakuna Tayta Diosta sirviykäyan. Tsaynö sirviykäyan Tayta Dios paykunata kuyapar akranqanpitami. 6 Manami imatapis allita rurayanqanpitatsu akrarqan, tsaypa trokinqa jutsayuq kaptinpis kuyakuq karmi akrarqan. Imatapis allita rurayanqanpita akrarqa manami kuyakuq kartsu akranman karqan.

7 Tsaymi akranqan kaq Israel runakunalla salvacionta tariyan. Wakin kaq Israel runakunaqa salvacionta ashirpis manami tariyantsu. Paykunapa shonqunkunatami Tayta Dios chukruyätsirqan willakuyninta mana cäsukuyänanpä. 8 Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan:

---

[g] **10.17** Wakin griego copiakunachöqa *Diospa alli willakuyninta* niyanmi. [h] **10.19** Israel runakuna tantiyayarqan mana Israel runakunatapis Tayta Dios salvananpä kanqanta.
† **10.15** Isa. 52.7. † **10.16** Isa. 53.1. † **10.18** Sal. 19.4. † **10.19** Deut. 32.21. † **10.20** Isa. 65.1. † **10.21** Isa. 65.2. † **11.1** Fil. 3.5. † **11.2-3** 1Rey. 19.10, 14. † **11.4** 1Rey. 19.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Pasaypa mana tantiyakuq kayänanpämi Tayta Dios upayätsishqa.
Tsaymi kananyaqpis paykunaqa rikaykarpis mana rikaqnö kaykäyan
y wiyaykarpis mana wiyaqnö kaykäyan".†
9 Tsaynö kaqkunapämi rey Davidpis Tayta Diosta mañakur nirqan:
"Banquëtita mikuyanqanpis paykunapä imayka trampanö kaykullätsun.
Bendicionnikita churamunaykipa trokin castigaykullay.
10 Paykunapa ñawinkunapis qaprayätsun.
Imaypis mana derechakäyänanpä waqtankunapis kurkuyätsun".†

Mana Israel runakunapis salvakuyanqan

11 Israel runakunaqa ¿manatsurä imaypis Jesucristuman criyikuyanqa? ¡Awmi, criyikuyanqami! Mana Israel runakunata Tayta Dios salvaykaqta rikarmi Israel runakunapis Jesucristuman criyikuyänanpä tantiyakuyanqa. 12 Tsaynö kaptinpis Jesucristuman mana criyikuyaptinmi mana Israel runakunana Jesucristuman criyikur salvakuykäyan. Paykuna salvakuyanqan kushikuypä kaptinpis Israel runakuna salvakuyaptinqa masrämi kushikuypä kanqa.
13 Mana Israel runakuna, shumaq tantiyakuyay. Tayta Diosmi churamashqa apostolnin kar mana Israel runakunaman imaykanöpapis alli willakuyninta apanäpä. 14 Tsaynö willakü mana Israel runakuna salvakuqta rikar Israel mayïkuna wakillanpis Jesucristuman criyikur salvakuyänanpämi. 15 Israel runakuna Jesucristuman mana criyikuyaptinpis mana Israel runakunaqa maytsaychömi criyikuykäyan. Paykunapis salvashqa karmi wanushqanö kayanqanpita kawarimushqanöna kaykäyan.

Mana Israel runakuna mana alabakuyänanpä yätsinqan

16 Mäsapita rakiskir *primiciata Tayta Diospä apaptinmi llapan mäsapis *sagrädu kaykan. Tsaynöllami jachapa michin[i] sagrädu kaptinqa llimllankunapis sagrädu kaykan.
17 Israel runakunapis sagrädu kaykarmi Jesucristuman mana criyikur olïvu jachapita mutushqanö kaykäyan. Qamkunaqa olïvu jachaman injertashqanönami kaykäyanki. Tsaymi lluta olïvupa llimllankunanö kaykarpis tsay alli olïvu jachapa jawanpita salvacionta chaskiykäyanki.[j]
18 Olïvu jachaman injertashqanö kaykarqa ama alabakuyaytsu Israel runakunapita mas väliq kayanqaykita. Manami llimllatsu jachata kawayta qaran, sinöqa michinmi. 19 Capazchi qamkuna nikäyanki: "Israel runakunaqa mutushqa llimllakunanöllami kaykäyan. Paykunata salvananpa trokinqa noqakunatanami Tayta Dios salvaykäyäman".
20 Awmi, niyanqaykinöllami kaykan. Tsaynö kaptinpis mutushqa llimllanö kaykäyan Jesucristuman mana criyikuyanqanpitami. Qamkunaqa Jesucristuman yärakuyanqaykipitami injertashqanö kaykäyanki. Qamkunapis Tayta Diosta mana cäsukurqa paqtä mutushqa llimllanö rikakuyankiman. 21 Legïtimu olïvupa llimllannö kayaptinpis mana cäsukuq Israel runakunata Tayta Dios manami salvantsu.

---

[i] **11.16** Wakin runakunaqa *jawan* niyan. [j] **11.17** Jachapa michinqa Abraham, Isaac y Jacobmi kaykäyan. Paykunata awninqanta cumplirmi Jesucristuta Tayta Dios kachamurqan runakunata salvananpä.
† **11.8** Deut. 29.4; Isa. 29.10. † **11.9-10** Sal. 69.22-23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paykunatapis mana salvaykarqa qamkunatapis mana cäsukuyaptikiqa manami salvayäshunkitsu.

22 Tayta Dios kuyapäkuq y castigakuq kanqanta tantiyakuyay. Mana cäsukuqkunataqa castiganmi. Cäsukuqkunatami itsanqa kuyaparnin salvan. Kuyapäyäshurnikipis mana cäsukuyaptikiqa qamkunatapis llimllatanömi muturiyäshunki. 23 Tsaynöllami Israel runakuna Jesucristuman criyikuyaptinqa jachaman injertashqa llimllanö kayänanpä Tayta Dios kuyapar salvanqa. Payqa munayyuqmi kaykan jachaman yapay injertananpäpis.

24 Mana Israel runa karmi qamkunaqa lluta olïvupa llimllannö kaykäyanki. Tsaynö kayaptikipis Jesucristuman criyikuyaptikimi Tayta Dios salvayäshushqayki. Israel runakuna legïtimu olïvupa llimllannö kaykäyaptinqa Jesucristuman criyikuyaptin paykunatapis salvanqami.

Israel runakunapis salvakuyänanpä ninqan

25 Wawqikuna panikuna, mana alabakuyänaykipämi runakuna mana musyayanqanta kanan willashayki. Wakin Israel runakuna kanan chukru shonqu karpis manami tsaynöllatsu kayanqa. Paykuna tsaynö kayanqa mana Israel runakunapita Tayta Dios akranqankunata salvanqanyaqllami. 26 Tsaypitanami llapan Israel runakunapis salvakuyanqa. Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan:

“Salvakuqmi *Siónpita shamunqa.
Jacobpita aywaraqkunatami
jutsankunata kachariyänanpä
tantiyatsinqa.†
27 Jutsankunata perdonarmi paykunawan *pactuta rurashä”.†

28 Tsaynö kaptinpis kananqa Israel runakuna Jesucristupa alli willakuyninta manami chaskikuyta munayantsu. Tayta Diospa contran kayaptinmi paykunapa trokin qamkunatana salvayäshunki. Tayta Diospa contran kanan kayaptinpis Abrahamta, Isaacta y Jacobta awninqanta cumplirmi Israel runakunata imaypis kuyan. 29 Tayta Dios imatapis awnirqa cumplinmi. Pitapis salvananpä akrarqa imaypis salvanmi.

30 Ñöpataqa Tayta Diosta manami cäsukuyarqaykitsu. Kananqa Israel runakunanami cäsukuyantsu. Tsaymi paykunapa trokin Tayta Dios qamkunatana kuyapaykäyäshunki. 31 Tsaynö kuyapaykäyäshunki Israel runakuna tantiyakuyaptin Tayta Dios kuyapar salvananpämi. 32 Tsaymi juk tiempucho Israel runakuna mana wiyakuq kayänanpä yarpayninkunata Tayta Dios pantakätsirqan y juk tiempuchönami mana Israel runakunapis mana wiyakuq kayänanpä yarpayninkunata pantakätsirqan. Tsaymi Israel runakunatapis y mana Israel runakunatapis kuyapäkuq kar salvan.

33 ¡Tayta Dios pasaypa yachaq y
tantiyaqmi kaykan!
¡Pay yarpanqankunata y ruranqankunata manami pipis tantiyayta kamäpakuntsu!†
34 Tayta Dios yarpanqankunata
¿pillaqa musyantsurä?
Yachaq kananpä ¿pillaqa payta
yachatsintsurä?†
35 Diosta mandananpä ¿pirä
munayyuq kanman?†
36 Llapantapis Tayta Diosmi
kamashqa.
Pay munaptinmi llapan imaykapis kaykan.
Llapanpis payllapami kaykan.†
¡Imayyaqpis Tayta Dios alabashqa kaykullätsun!
Amén.

---

†**11.26** Isa. 59.20. †**11.27** Jer. 31.33-34. †**11.33** Isa. 55.8-9. †**11.34** Isa. 40.13; 1Cor. 2.16. †**11.35** Job 41.11. †**11.36** 1Cor. 8.6; Efe. 4.6; Col. 1.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Diosta sirvinantsikpä churamanqantsik

12 1 Wawqikuna panikuna, qamkunatami rugä Tayta Diospa munayninman kawaynikikunata churayänaykipä. Pay kuyapaykäyäshuptikiqa kawaykaq *santu sacrificiu kaykuyällay. Tsaynö karmi Tayta Dios munanqannö rasunpaypa sirviyanki.
2 Wakin runakuna jutsata rurayaptinpis qamkunaqa jutsata ama rurayaytsu. Yarpaynikikunapis ñöpata kanqannöqa ama katsuntsu, sinöqa Tayta Dios munanqannöna katsun. Tsaynö kawarmi tantiyayanki pay munanqannö kaway kushikuypä kanqanta.
3 Tayta Dios kuyamarmi willakuqnin kanäpä churamashqa. Tsaymi llapaykita nï: Wakin kaqpita mas väliq kayanqaykita ama yarpäyaytsu. Payman yärakunantsikpä Tayta Dios yanapaykämashqaqa llapantsikpis välinqantsikta tantiyakushun.
4 Cuerpuntsikcho atska partintsikkuna karpis juk cuerpullachömi kaykan. Tsaynö karpis manami tsay rurayllatatsu rurayan. 5 Tsaynöllami Jesucristuman criyikuqkuna atskaq karpis juk cuerpunölla kantsik.†
6 Tsaynö kashqami Tayta Dios juknintsik juknintsikta churamantsik pay munanqannö sirvinantsikpä. Profëta kanantsikpä churamashqaqa payman yärakur willakuyninta willakushun.
7 Yanapanantsikpä churamashqaqa yanapashun. Yachatsinantsikpä churamashqaqa yachatsishun. 8 Shakyätsinantsikpä churamashqaqa shakyätsishun. Imatapis qaranantsikpä churamashqaqa alli shonquntsikwan qarashun. Mandanantsikpä churamashqaqa shumaq yarpachakuykur mandashun. Kuyapäkuq kanantsikpä churamashqaqa kushishqa pitapis yanapashun.†

Imanö kawanantsikpäpis yätsinqan

9 Janan shonqulla kuyanakuyänaykipa trokinqa llapan shonquykikunawan kuyanakuyay.
Llutankunata rurayänaykipä ama yarpayllapis yarpäyaytsu. Tsaypa trokinqa allita rurar kawayay.
10 Castaykikunawan kuyanakuyanqaykinö kuyanakuyay. Tsaynöpis jukniki jukniki respitanakuyay. Kikillaykikuna alli kawayänaykipä yarpachakuyänaykipa trokinqa wakinkunapis alli kawayänanpä yarpachakuyay.
11 Ama qela kayaytsu, tsaypa trokinqa kushi kushilla Tayta Diosta sirviyay.
12 Tayta Diosta shuyar kushishqalla kawayay.
Imanö ñakarpis payman yärakuyay.
Imaypis payta mañakuyay.
13 Jesucristuman yärakuq mayikita imaynaqta rikarqa yanapayay. Wayikikunaman chäyämuptinpis patsatsiyay.†
14 Chikishuqnikipa wasanta ama rimayaytsu. Tsaypa trokinqa Tayta Dios yanapananpä mañakuyay.†
15 Kushishqa kaqkunawan kushikuyay. Waqaq kaqkunawan waqayay.
16 Jukniki juknikipis alli kawayay. Runa tukuyänaykipa trokinqa qollmi shonqu kaqkunawanpis kuyanakur kawayay. Ama yachaq tukuyaytsu.†
17 Chikiyäshuptikipis ama chikiyaytsu. Tsaypa trokinqa pïmaypis rikananpä allita rurar kawayay. 18 Imaykanöpapis llapan runakunawan alli kawayay.
19 Kuyay wawqikuna panikuna, chikishuqnikikunapa contran ama venganzata ashiyaytsu. Tsaypa trokinqa Tayta Dios juzgananpä paypa munayninman churaykuyay. Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: “Llutanta rurayanqanpita kikïmi juzgashä”.†

†**12.4-5** 1Cor. 12.12. †**12.6-8** 1Cor. 12.4-11. †**12.13** Heb. 13.2; 1Ped. 4.9.
†**12.14** Mat. 5.44; Luc. 6.28. †**12.16** Prov. 3.7. †**12.19** Deut. 32.35.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Mastami nin:
"Chikishuqniki mallaqaptinqa
mikuyta qaraykuy.
Yakunaptinqa yakuta makyay-
kuy.
Tsaynö ruranqaykipitami
pasaypa penqakunqa".†
21 Runakuna llutanta rurayaptinpis
qamkunaqa allillata rurayay.

Autoridäkunata
cäsukunantsikpä yätsinqan

13 1 Llapan autoridäkunata Tayta
Dios churashqa kaykaptinqa
paykunata cäsukuyay. 2 Autoridäku-
nata mana cäsukurqa Tayta Diostapis
manami cäsukuyantsu. Autoridäku-
nata mana cäsukuq kaqtaqa Tayta
Diosmi juzganqa.
3 Autoridäkunata cäsukuqkunaqa
manami mantsapakurtsu puriyan.
Mana cäsukuqkunami itsanqa mantsa-
pakur puriyan. Tsaynö mana puriyä-
naykipä autoridäkunata cäsukuyay.
Cäsukuyaptikiqa paykuna allimi rika-
yäshunki.
4 Llutanta rurashqaqa autoridäku-
nami castigamäshun. Paykunataqa
Tayta Diosmi churashqa alli ruraq-
kunapa janan shäriyänanpä y llutan
ruraqkunata castigayänanpä. Manami
manakaqllapätsu autoridä kaykä-
yan. 5 Tsaynö kaptinqa autoridäkuna
ninqankunata cäsukushun. Manami
castigamänantsikpä kanqallanpitatsu
cäsukushun, tsaypa trokinqa Tayta
Diosta respitarmi.
6 Runakunata yanaparqa Tayta
Diostami autoridäkuna sirviyan. Pay-
kunata Tayta Dios churashqa kaykap-
tinqa impuestukunatapis pägashun.
7 Cumpliyänaykipä kaqkunata lla-
panta cumpliyay. Impuestuta pägä-
yänayki kaptinqa pägayay. Pitapis
respitayänayki kaptinqa respitayay.
Pitapis alabayänayki kaptinqa alaba-
yay.†

Kuyanakunantsikpä ninqan

8 Pipapis jaqan karqa pägayay. Jaqa
kaynikita pägayänaykipä yarpachaku-
yanqaykinölla kuyanakuyänaykipäpis
yarpachakuyay. Runa mayintsikta
kuyarqa Tayta Diospa llapan leynin-
kunatami cumplintsik. 9 Tsay leykuna-
chömi nin:
"Ama majaykita qanratankitsu.†
Ama runa mayikita wanutsinki-
tsu.†
Ama suwakunkitsu.†
[Ama manakaqkunata pitapis
tumpankitsu.]†
Ama runa mayikipa imaykanku-
natapis munapankitsu".†
"Kikiki kuyakunqaykinö runa mayi-
kita kuyanki" ninqan mandamientuta
cumplirqa llapan mandamientukuna-
tami cumpliykantsik.† 10 Runa mayin-
tsikta kuyarqa manami contran shä-
rintsiktsu. Tsaynöpami Tayta Diospa
llapan leyninkunata cumplintsik.

Jutsa ruraykunata
kacharinantsikpä ninqan

11 Jesucristo kutimur salvamä-
nantsikpä kaq junaq cercachönami
kaykan. Tsaynö kaykaptinqa punu-
kashqanö kanqantsikpita rikchashun.
12 Patsa waränanpänöna kaykaptinqa
jutsa ruraykunata kacharir Tayta Dios
munanqannö kawanantsikpä shumaq
yarpachakushun. Tsakäpakushqanö
kawanantsikpa trokinqa aktsichönöna
kawashun. Espädan kamarikushqa sol-
dädunö noqantsikpis kaykäshun.
13 Aktsichönö kawaykarqa jutsata
mana ruraypana kawashun. Wakin
runakuna qorikaykur mikur upyar

† **12.20** Prov. 25.21-22. † **13.6-7** Mat. 22.21; Mar. 12.17; Luc. 20.25. † **13.9a** Éxo. 20.14; Deut. 5.18. † **13.9b** Éxo. 20.13; Deut. 5.17. † **13.9c** Éxo. 20.15; Deut. 5.19. † **13.9d** Éxo. 20.16; Deut. 5.20. † **13.9e** Éxo. 20.17; Deut. 5.21. † **13.9f** Lev. 19.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kakuyaptinpis noqantsikqa ama tsaynö kashuntsu. Tsaynöpis majantsikta ama qanratäshuntsu ni majaynaq karpis jukwan jukwan purikushuntsu. Ama qayapänakushuntsu ni chikinakushuntsu. 14 Tsaypa trokinqa qanra latsapata jipikur jaqiyanqaykinö jutsaykikunata kacharir Jesucristupa makincho kawayay. Llutanta rurayta munarpis ama rurayaytsu.

Mana jamuränantsikpä yachatsinqan

14 1 Jesucristuman yärakuq mayintsikkuna shumaq mana tantiyayaptinpis ama jamuräyaytsu. Tantiyayanqaykinö mana tantiyayaptinpis paykunawan ama rimanakuyaytsu. 2 Wakinmi yarpäyan aytsata mikur jutsata mana rurayanqanta y wakinnami yarpäyan aytsata mikur jutsata rurayanqanta.[k] 3 Aytsata mikuqkunapis Tayta Diospa wamranmi kaykäyan. Tsaynö kaptinqa aytsata mana mikuq kaqqa ama jamurätsuntsu aytsata mikuq kaqta. Aytsata mikuq kaqpis ama jamurätsuntsu aytsata mana mikuq kaqta. 4 Qam ¿pitä kanki Jesucristupa sirviqninta juzganaykipä? Jutsata ruraptinqa patronnin Jesucristumi juzganqa. Imanö kaptinpis jutsata mana rurananpä Jesucristumi yanapan.

5 Tsaynöllami wakin yärakuq mayintsikkuna yarpäyan Tayta Diosta alabanantsikpä reqishqa junaqlla qorikänantsikpä kanqanta. Wakinnami yarpäyan Diosta alabanantsikpä llapan junaqpis alli kanqanta. Reqishqa junaq qorikarpis o wakin junaq qorikarpis shumaq yarpachakuyay mayqan junaq qorikäyänaykipä kanqanta. 6 Qorikaykur Tayta Diosta alabayänaykipä juk junaq mas alli kanqanta yarpaq runapis Tayta Diosta cäsukuyta munarmi tsaynö yarpan. [Diosta alabayänaykipä llapan junaq alli kanqanta yarpaq runapis Tayta Diosta cäsukuyta munarmi tsaynö yarpan.] Aytsata mikuq runapis Tayta Diosta agradëcikurmi paypa jutincho mikun. Aytsata mana mikuq runapis Tayta Diosta agradëcikurmi paypa jutincho mikun.[†]

7 Manami kikillantsikpätsu kawantsik y manami kikillantsikpätsu wanuntsik. 8 Kawarpis Tayta Diospämi kawantsik. Wanurpis Tayta Diospämi wanushun. Kawarpis wanurpis Jesucristupa makinchömi kaykantsik. 9 Kawaqkunapa y wanuqkunapa Señornin kananpämi Jesucristo wanushqa y wanunqanpita kawarimushqa. 10 Llapantsikpis paypa munaynincho kaykarqa ¿imanirtä criyikuq mayintsikkunata juzgayanki? Tayta Diospa ñöpanman[l] chashqami llapantsikta juzgamäshun.[†] 11 Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan:

> “Noqa Tayta Diosmi jurar nï:
> Llapanpis ñöpämanmi qonqurikayämunqa.
> Llapanpis cäsukayämänanpämi niyämanqa”.[†]

12 Tsaynö kaptinqa llapantsiktami Tayta Dios cuentata mañamäshun.

Yärakuq mayintsikta jutsata mana ruratsinantsikpä ninqan

13 Tayta Dios juzgamänantsikpä kaykaptinqa yärakuq mayintsikkunawan ama juzganakushunnatsu. Yärakuq

---

[k] **14.2** Tsay witsan uywakunata pishtayaq ïdulukunapa jutinchömi. Israel runakuna yarpäyarqan pipis tsay aytsata mikurqa supaykunata adorayanqantami. Tsaymi Jesucristuman yärakurpis mikuyta munayarqantsu. Jesucristuman mana yärakuq mana Israel runakunami itsanqa tantiyayarqan tsay aytsata mikurpis supaykunata mana adorayanqanta. Tsaymi paykunaqa ïdulukunapä pishtayanqan aytsata mikuyarqan. [l] **14.10** Wakin griego copiakunachöqa *Cristupa ñöpanman* niyanmi.

[†] **14.1-6** Col. 2.16. [†] **14.10** 2Cor. 5.10. [†] **14.11** Isa. 45.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mayintsik imatapis ruranqantsikta
rikar yärakuyninta kacharinanpä kap-
tinqa tsayta ama rurashuntsu. 14 Jesu-
cristo discïpulunkunata yachatsishqa
kaptinmi† llapan mikuypis aytsapis
alli kanqanta musyä. Tsaynö kaptinpis
wakin yärakuq mayintsikkuna mana
tantiyarmi aytsata mikur jutsata rura-
yanqanta yarpäyan. Tsaynö yarparqa
aytsata mikurmi jutsata rurayan.
15 Yärakuq mayiki llakikuyänanpä
kanqanta musyaykar aytsata mikurqa
manami paykunata kuyaykäyankitsu.
Paykunatapis salvananpä Jesucristo
wanushqa kaykaptinqa aytsata ama
mikuyaytsu. Mikuqta rikayäshurni-
kimi Jesucristuman yärakuyanqa-
natsu. 16 Tsaynöpis yärakuq mayiki
contrayki rimananpä kaptinqa aytsata
ama mikuyaytsu.

17 Tayta Diospa *mandakuynincho
kawayqa manami munanqantsikta
mikunantsikpätsu ni upunantsikpä-
tsu, tsaypa trokinqa allita ruranan-
tsikpä, pïmaywanpis alli kawanan-
tsikpä y Espíritu Santu yanapamashqa
kushishqa kawanantsikpämi. 18 Jesu-
cristuta sirvir tsaynö kawarqa Tayta
Dios munanqannömi kawaykantsik.
Tsaynö kawashqaqa manami pipis
jamurämäshuntsu. 19 Tsaynö kaptinqa
shumaq yarpachakushun yärakuq
mayintsikkunawan alli kawanantsikpä
y shakyätsinakur Tayta Dios munan-
qannö kawanantsikpä.

20 Tayta Dios kamanqan llapan
mikuy alli kaptinpis salvanqan kaq-
kuna yärakuyninta kacharinanpä
kaptinqa tsay mikuyta ama mikuyay-
tsu. Mikurqa mana allitami rurayanki.
21 Yärakuq mayintsik [llakikuyänanpä]
o yärakuyninta kachariyänanpä kap-
tinqa aytsatapis ama mikuyaytsu ni
vïnutapis ama upuyaytsu. Tsaynölla
imapis jutsa kanqanta yarpäyaptinqa
ama rurayaytsu.

22 Imatapis mikur jutsata mana rura-
yanqaykita tantiyarqa mana willakuy-
llapa shonqullaykikunacho tsararäy-
yay. Mikuyänaykipä alli kanqanta
tantiyarqa kushishqami kayanki.
23 Aytsapis o ima mikuypis mana alli
kanqanta yarparqa ama mikuyay-
tsu. Mana alli kanqanta yarpaykar
mikurmi jutsata rurayanki. Tsaynö-
llami mana alli kanqanta yarpaykar
imatapis rurarqa jutsata rurayanki.

Jesucristuman yärakuq mayintsikwan alli kawanantsikpä ninqan

15 1 Yärakuq mayintsik shumaq
mana tantiyar imallapis jutsa
kanqanta yarpaptinqa tsayta ama
rurashuntsu. Munanqantsikta rura-
nantsikpa trokinqa 2 imatapis rurashun
yärakuq mayintsikkuna Tayta Dios
munanqannö kawayänanpä. 3 Jesucris-
tupis manami kikin munanqantatsu
rurarqan. Tayta Diospa palabranchö-
pis kaynömi qellqaraykan: "Qamta
manakaqman churashuqnikiqa noqata-
pis manakaqmanmi churayäman".†

4 Tayta Diospa palabranqa tantiya-
tsimänantsikpämi kaykan. Palabranta
yachakurmi payman yärakur awnin-
qankunata cumplinanpä kanqanta
musyantsik. 5 Mana ajayaypa y mana
llakikuypa yärakunantsikpämi Tayta
Dios imaypis yanapaykämantsik.
Tsaymi payta mañakü Jesucristo
kuyamanqantsiknö jukniki juknikipis
kuyanakur alli kawayänaykipä.
6 Kuyanakur kawarmi Señornintsik
Jesucristupa Yayan Tayta Diosta tsay
yarpaylla alabayanki.

Mana Israel runakunapäpis Diospa alli willakuynin kanqan

7 Tsaynö kaykaptinqa Jesucristo
kuyamanqantsiknö yärakuq mayin-
tsikkunawan kuyanakushun. Tsaynö

† **14.14** Mar. 7.19. † **15.3** Sal. 69.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kawashqami Tayta Diosta alabayanqa.
8 Yarpätsishayki: Israel runakunata
salvananpämi Jesucristo shamurqan.
Tsaynöpami Abrahamta, Isaacta y
Jacobta awninqanta Tayta Dios cum-
plirqan. 9 Tsaynöpis Jesucristo shamur-
qan mana Israel runakunapis kuyapä-
kuq kanqanpita Tayta Diosta alabayä-
nanpämi. Tayta Diospa palabranchöpis
kaynömi qellqaraykan:

"May nacioncho karpis adora-
shaykimi.
Llapan shonqüwan cantarmi ala-
bashayki".†

10 Tsaynöllami nin:

"Maytsay nacioncho taqkuna,
Tayta Dios kuyanqan runakuna-
wan juntu kushikuyay".†

11 Mastami nin:

"Maytsay nacioncho taqkuna,
Tayta Diosta alabashun.
Maytsaycho tarpis payta adora-
shun".†

12 Profëta Isaías qellqanqanchöpis
kaynömi nin:

"Isaípita aywaraqpitami juk runa
yurinqa.
Maytsay nacioncho taq runaku-
nata mandananpämi sha-
munqa.
Mana Israel runakunapis pay-
manmi yärakuyanqa".†

13 Tayta Dios yanapaykuyälläshuy
payman yärakur jukniki juknikipis
alli kawayänaykipä, Espíritu San-
tupa munaynincho kawayänaykipä y
ñöpanman chäyänaykipä kanqanta
musyar qoyay qoyay kushishqa kawa-
yänaykipäpis.

Maytsaypapis Pablo willakur purinqan

14 Wawqikuna panikuna, mus-
yämi alli shonqu kayanqay-
kita, Tayta Diospa willakuyninta
yachakuyanqaykita y wakintapis
tantiyatsiyänaykipä alli yachayanqay-
kita. 15 Tsaynö kayaptikipis kay car-
tawanmi qamkunata yarpaykätsimü
yachakuyanqaykita mana qonqäyä-
naykipä. Tsaynö nï Tayta Dios kuyapä-
mar 16 Jesucristupa alli willakuyninta
mana Israel runakunata willanäpä
churamashqa kaptinmi. Tsaymi willa-
kuykä mana Israel runakunapis Espí-
ritu Santu yanapaptin Tayta Diospä
alli sacrificiu kayänanpä.

17 Willakunäpä Jesucristo yanapamap-
tinmi kushikü. 18 Alabakunäpa trokin
pay yanapamanqallantami maytsaychö-
pis parlashä. Yanapamaptinmi willakuy-
ninta willakuykä y runakuna rikayänan-
pämi alli kawaykä. Tsaymi mana Israel
runakunapis Tayta Diosta cäsukuyan.
19 Espíritu Santupa munayninwan mila-
grukunata rurarmi Jerusalénpita qallay-
kur hasta Ilírico provinciayaq Jesucris-
tupa willakuyninta willakushqä.

20 Willakur purirpis wakinkuna
willakuyanqan markakunamanqa
manami aywayta munätsu. Tsaymi
pipis manarä willakunqan markakuna-
cho Jesucristupa willakuyninta willa-
kuykä. 21 Tayta Diospa palabranchöpis
kaynömi qellqaraykan:

"Pipis mana willakunqantami
musyayanqa.
Imaypis mana wiyayanqantami
wiyayanqa".†

Romaman Pablo aywayta yarpanqan

22 Maytsaypapis willakur purirmi
qamkuna kaqman shamuyta kamäpa-
kushqätsu.† 23 Kananqa kay puriykanqä
markakunacho Jesucristupa willa-
kuyninta willakushqänami. Unaypita
patsa yarpanqänöllami qamkunata
watukaskir 24 Españapa aywayta yar-
paykä. Tsayman aywanäpä yanapayä-
mänaykitami munä.

---

† **15.9** 2Sam. 22.50; Sal. 18.49. † **15.10** Deut. 32.43. † **15.11** Sal. 117.1. † **15.12** Isa. 11.10.
† **15.21** Isa. 52.15. † **15.22** Rom. 1.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 Kananqa Jerusalénparämi
aywaykä yärakuq mayintsikkunapä
qoriyanqan ofrendata apar. 26 Macedo-
nia y Acaya provinciakunacho yära-
kuq mayintsikkunami tsay ofrendata
qoriyashqa Jerusaléncho imaynaq
wawqikunata y panikunata yanapa-
yänanpä.† 27 Ofrendata qorir allitami
rurayashqa. Paykunapis Jesucristupa
willakuyninta Jerusalénpita qallaykur
willakuyaptinmi criyiyashqa. Willaku-
yanqanpita kushikurmi ofrendata qori-
yashqa Jerusaléncho imaynaq wawqi-
kunaman y panikunaman apanäpä.†
28 Kay ofrendata Jerusaléncho wawqi-
kunata y panikunata entregaskirnami
Españaman aywaqnölla qamkunaman
chämushä. 29 Qamkuna kaqman chä-
muptïmi Jesucristo yanapamäshun
shakyätsinakur kushikunantsikpä.
30 Wawqikuna panikuna, Señornin-
tsik Jesucristupa jutincho y kuyamaq-
nintsik Espíritu Santupa jutinchömi
rugakü llapan shonquykikunawan
Tayta Diosta noqapä mañakuyänay-
kipä. 31 Tsaynö mañakuyay Judea
provinciaman chaptï mana wiyakuq
runakunapita Tayta Dios tsapämä-
nanpä. Tsaynöpis mañakuyay apanqä
ofrendata Jerusaléncho wawqikuna
panikuna kushishqa chaskiyänanpä.
32 Jerusaléncho llapanpis alli kananpä
Tayta Dios yanapamaptinmi qamkuna
kaqman chämuptï kushishqa kashun.
33 Llapaykipis alli kawayänaykipä
Tayta Dios yanapaykuyälläshuy.
Amén.

Pablo winchikunqan

16 1 Panintsik Febimi watuka-
yäshuqniki shamunqa. Payqa
Cencrea *iglesiacho *diacunïsami.
2 Paymi yärakuq mayintsikkunata
alli yanapan. Tsaynöllami noqatapis
willakur puriptï yanapaman. Jesucris-
tuman yärakuq mayintsik kaykaptinqa
chaskiykuyanki. Tsaynöpis llapan
munanqankunata kamaripaykuyä-
llanki.
3 Priscilata y Aquilata winchi-
kuynïta qoykuyällanki. Paykunami
Jesucristupa willakuyninta willakur
puriptï yanapayämashqa.† 4 Paykú-
naqa wanuytapis mana mantsaypami
yanapayämashqa. Tsaynö yanapayä-
manqanpitami noqapis y llapan mana
Israel wawqikuna panikunapis agra-
dëcikuyä. 5 Wayincho qorikaq yärakuq
mayintsikkunatapis winchikuynïta
qoykuyällanki.
Tsaynöpis kuyanakuyanqä Epenetuta
winchikuynïta qoykuyällanki. Paymi
Asia provinciacho llapanpita mas
puntata Jesucristuman criyikurqan.
6 Panintsik Maríatapis winchikuynïta
qoykuyällanki. Paymi qamkunata alli
yanapayäshushqayki. 7 Tsaynöpis Israel
mayïkuna Andrónicuta y Juniastapis
winchikuynïta qoykuyällanki. Paykú-
nawanmi carcelcho wichqaräyarqä.
Paykunami noqapita mas puntata
Jesucristuman criyikuyarqan. Após-
tol mayïkunapis paykunataqa allimi
respitayan.
8 Tsaynöpis winchikuynïta qoyku-
yällanki kuyanakuyanqä Ampliasta,
9 willakuq mayï Urbanuta y kuyanaku-
yanqä Estaquista. 10 Tsaynölla Ape-
lesta winchikuynïta qoykuyällanki.
Jesucristupa alli sirviqnin kaptinmi
payta llapan yärakuq mayintsikkuna
respitayan. Tsaynöpis winchikuynïta
qoykuyällanki Aristóbulupa castan-
kunata, 11 Israel mayï Herodiónta y
Narcisupa castancho Jesucristuman
yärakuqkunata. 12 Tsaynölla Trife-
natawan Trifosata winchikuynïta
qoykuyällanki. Tsay warmikunami
Jesucristupa willakuyninta willakuq-
kunata alli yanapaykäyan. Tsaynölla
panintsik Pérsidata winchikuynïta
qoykuyällanki. Paypis Jesucristupa

† **15.25-26** 1Cor. 16.1-4. † **15.27** 1Cor. 9.11. † **16.3** Hech. 18.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

willakuyninta willakuqkunatami alli yanapaykan. 13 Tsaynölla kuyay wawqintsik Rufuta† y mamantapis winchikuynïta qoykuyällanki. Payqa imayka mamänömi alli rikamashqa. 14 Tsaynölla winchikuynïta qoykuyällanki Asíncrituta, Flegontita, Hermesta, Patrobasta, Hermasta y paykunawan qorikaq wawqikunata y panikunatapis. 15 Tsaynölla winchikuynïta qoykuyällanki Filóloguta, Juliata, Nereuta, Nereupa paninta, Olimpasta y paykunawan qorikaq wawqikunata panikunatapis.

16 Jukniki juknikipis qaqllaykikunacho mutsanakur winchinakuyällay. Purinqä kinrancho wawqikuna panikunami qamkunata winchikayämushunki.

17 Wawqikuna panikuna, pipis chikinakuyänaykipä o Jesucristupa willakuyninta mana cäsukuyänaykipä willapäyäshuptiki ama chaskipäyaytsu. Tsay willakuqkunaqa llutantami yachatsiyäshunki. Paykunapitaqa witikuyanki. 18 Paykunaqa manami Jesucristo alabashqa kananta munartsu yachatsiyan, sinöqa kikinkuna alabashqa kayta munallarmi. Paykunaqa alli shimillanpami mana tantiyakuq wawqikunata panikunata llutanta criyitsiyan.

19 Tayta Diosta cäsukuyanqaykitaqa maytsaychömi yärakuq mayintsikkuna musyayan. Tsaynö kayanqaykita musyarmi noqapis kushikü. Noqa munä jutsata mana ruraypa allita rurar imaypis kawayänaykitami.† 20 Alli kawayänaykipä yanapashuqniki Tayta Dios yanapaykuyäshuy *Satanásta penqakuyman churayänaykipä. Señornintsik Jesucristo kuyapäyäshurniki imaypis yanapaykuyälläshuy.

21 Yanapamaq wawqintsik Timoteupis† winchikayämushunkimi. Tsaynöllami Israel mayïkuna Lucio, Jasón y Sosípaterpis winchikayämushunki.

22 (Noqa Terciupis Señornintsikpa jutinchömi winchikayämü. Apóstol Pablo dictamanqannöllami kay cartata qellqamü.)

23 Tsaynöllami Gayupis† winchikayämushunki. Paymi wayinta kamaripämashqa patsakunäpä y yärakuq mayintsikkunawan tsaycho qorikäyänäpä. Tsaynöllami kay markapa tesorërun Erastupis† y wawqintsik Cuartupis winchikayämushunki. 24 [Señornintsik Jesucristo kuyapäyäshurniki imaypis yanapaykuyälläshuy. Amén.]

Carta ushanan

25 ¡Tayta Diosta alabaykuyällay! Paymi Jesucristupa willakuyninta willakunqänölla yanapaykäyäshunki payman yärakur munanqannö kawayänaykipä. Tsay willakuytaqa runakuna ñöpata manami musyayarqantsu. 26 Kananmi itsanqa profëtakuna qellqayanqannölla y imayyaqpis kawaq Tayta Dios ninqannölla willakuyninta maytsay nacionkunachöpis willakuyan. Tsaynö willakuyan pïmaypis Jesucristuman yärakur Tayta Dios munanqannö kawayänanpämi.

27 ¡Jesucristupa jutincho Tayta Diosta imaypis alabaykulläshun! ¡Payllami Diosqa! ¡Manami pipis paynö yachaq kantsu! Amén.

---

†**16.13** Mar. 15.21. †**16.19** Mat. 10.16. †**16.21** Hech. 16.1. †**16.23a** Hech. 19.29; 1Cor. 1.14. †**16.23b** 2Tim. 4.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Corintios

Corinto markacho taq yärakuq mayinkunaman apóstol Pablo punta kaq cartata cartakunqan

Corinto markaqa Grecia nacioncho kaykaq Acaya provinciachömi karqan. Tsaychömi apóstol Pablo tarqan juk wata y soqta killa Jesucristupa willakuyninta yachatsir. Corintucho Pablo kaykaptin ima päsanqankunatapis masta musyanaykipä liyinki Hech. 18.1-17.

Apóstol Pablo Corintupita aywakuskiptin tsaycho taq wawqikuna panikuna manami Tayta Dios munanqannötsu kawayarqan. Tsaymi paykunaman kay cartata Pablo cartakurqan shumaq tantiyakuyänanpä.

Carta qallaykunan

1 [1] Jesucristupa apostolnin kanäpä Tayta Dios qayamashqa kaptinmi noqa Pablo wawqintsik Sósteneswan cartakaykäyämü.

[2] Corinto markacho[†] Tayta Dios kuyanqan yärakuq mayikuna: Qamkunapämi Tayta Dios kaynö nirqan: "Paykunaqa Jesucristucho *santumi kaykäyan". Tsaynö kayaptikimi qayayäshushqayki pay munanqannö santu kawayänaykipä. Tsaynöllami maycho täyaptinpis payman llapan yärakuqkunata qayashqa. Tsaymi Jesucristuqa paykunapapis y noqantsikpapis Señornintsik kaykan. [3] Yayantsik Tayta Dios y Señor Jesucristo kuyapäyäshurniki alli kawayänaykipä yanapaykuyälläshuy.

Tayta Diosta Pablo agradëcikunqan

[4] Tayta Diostami qamkunapä imaypis agradëcikü. Jesucristuwan jukllayllanö kayaptikimi kuyapäshurniki imaypis yanapaykäyäshunki. [5] Llapanchöpis yanapayäshuptikimi tantiyakuykäyanki y alli willakuykäyanki. [6] Jesucristupa willakuyninman criyikuyänaykipä yanapayäshunqaykinöllami kananpis yanapaykäyäshunki. [7] Tsaymi Señor Jesucristo kutimunqanyaq shuyäyaptiki ima yachaynikikunapis pishïyäshunkitsu. [8] Paymi yanapaykäyäshunki kutimur pay munanqannö kawaykaqta tariyäshunaykipä. [9] Tayta Diosqa awninqanta imaypis cumplinmi. Paymi Tsurin Señornintsik Jesucristuwan jukllayllanö kawayänaykipä qayayäshushqayki.

Juk shonqulla kawayänanpä yachatsinqan

[10] Wawqikuna panikuna, Señor Jesucristupa jutinchömi qamkunata rugä mana chikinakuypa juk shonqulla y tsay yarpaylla kawayänaykipä. [11] Panintsik Cloé castakuna shamurmi willayämashqa kikikikunapura chikinakur rimanakur kawaykäyanqaykita. [12] Wakinnikishi noqata qatiräyämanqaykita nikäyanki, wakinnikishi Apolusta[†] qatiräyanqaykita nikäyanki, wakinnikishi Cefasta[a]

[a] **1.12** Cefasqa Pedrupa jukaq jutinmi karqan.
[†] **1.2** Hech. 18.1. [†] **1.12** Hech. 18.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qatiräyanqaykita nikäyanki y wakinnikinashi Jesucristuta qatiräyanqaykita nikäyanki.

13 Tsaynö nirqa llutantami nikäyanki. ¿Jesucristuqa atskaman rakikashqatsurä kaykan? ¿Noqatsurä qamkuna raykuq cruzcho wanushqä? ¿Noqapa jutïchötsurä bautizakuyashqayki? 14 Tayta Diostami agradëcikü qamkuna kaqcho kaykar Crisputa† y Gayullata† bautizanqäpita. 15 Tsaymi mayqaykipis niyankimantsu noqapa jutïcho bautizakuyanqaykita. 16 Tsaynöllami Estéfanas† castallata bautizashqä. Tsaypita mastaqa manami pitapis bautizanqäta yarpätsu. 17 Manami runakunata bautizar purinäpätsu Jesucristo kachamashqa, tsaypa trokinqa alli willakuyninta willakur purinäpämi. Willakuyninta willakurqa manami yachaq kanqäta runakuna yarpäyänanpätsu willakü. Yachaq tukur willakurqa Jesucristo cruzcho wanunqantami manakaqman churäman.

Jesucristupa willakuyninman criyikuqkunata Tayta Dios salvanqan

18 Jesucristo cruzcho wanunqanta willakuptïmi infiernuman qaykushqa kayänanpä kaqkunaqa manakaqkunata willakunqäta niyan. Tsaynö niyaptinpis salvashqa kaqkunapäqa tsay willakuy Tayta Diospa munayninmi.† 19 Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan:

> “Yachaq runakunapa yarpayninkunatami pantakätsishä.†
> Tantiyakuqkunapis mana tantiyakuyänanpämi kamakätsishä”.

20 Tsaynö kaykaptinqa yachaqkuna yachayanqanpis ¿imapätä välin?† Ley yachatsiqkuna yachayanqanpis ¿imapätä välin? Kay patsacho yachaqkuna rimanakuyanqanpis ¿imapätä välin? Jesucristuman mana criyikuqkuna yachayanqanpis Tayta Diospäqa manakaqllami kaykan.† 21 Paymi yachaq kar kamakätsirqan runakuna yachaq kayninwan payta mana *reqiyänanpä. Tsaymi willakuynin manakaq kanqanta yarpäyaptinpis willakuyninman criyikuqkunatarä salvan.

22 Israel runakunaqa Jesucristuman criyikuyänanpä milagrukunatarämi rikayta munayan. Griego runakunami yachaqkuna niyanqannö Diospa willakuynin kananta munayan. 23 Tsaynö munayaptinpis noqakunaqa Jesucristo noqantsik raykuq cruzcho wanunqantami willakuyä. Tsaynö willakuyaptïmi Israel runakuna ajanäyan.[b] Mana Israel runakunanami manakaqkunata willakuyanqäta yarpäyan. 24 Tayta Dios qayanqan kaqkunami itsanqa Israel runa mana Israel runa karpis tantiyakuyan Jesucristo Tayta Diospa munaynin y yachaynin kanqanta.[c] 25 Tsaymi willakuyanqä upa runakunallapä kanqanta yarpäyaptinpis yachaq runakunapa yarpayninpita mas alli kaykan. Tsaynöllami Jesucristo cruzcho wanunqanta manakaqman churayaptinpis payman yärakuqkunataqa Tayta Dios munayninwan salvaykan.

26 Wawqikuna panikuna, Tayta Dios qayayäshunqayki witsan imanö kayanqaykitapis yarpäyay. Qamkunacho juk ishkayllami yachaq kayarqayki, juk

---

[b] **1.23** Israel runakunaqa yarpäyarqan Dios kachamunqan Cristo imayyaqpis mandaq kananpä kanqantami. Wanunqanta niptinmi ajanäyarqan. [c] **1.24** Jesucristo Tayta Diospa munaynin kanqanta nirqa Jesucristuman criyikuqkunata Tayta Dios munayninwan salvanqantami nin. Jesucristo Tayta Diospa yachaynin kanqanta nirqa Jesucristo cruzcho wanunqanpita payman criyikuqkunata Tayta Dios salvanqantami nin.

† **1.14a** Hech. 18.8. † **1.14b** Hech. 19.29; Rom. 16.23. † **1.16** 1Cor. 16.15. † **1.18** Rom. 1.16. † **1.19** Isa. 29.14. † **1.20a** Job 12.17; Isa. 19.12. † **1.20b** Isa. 44.25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ishkayllami munayyuq kayarqayki
y juk ishkayllami imaykayuq kayar-
qayki. 27Mana yachaq kayanqaykita
runakuna yarpäyaptinpis qamkuna-
tami Tayta Dios akrayäshushqayki
yachaqkuna tantiyakur penqakuyä-
nanpä. Tsaynöllami munayniynaq
kayanqaykita yarpäyaptinpis Tayta
Dios akrayäshushqayki munayyuq
runakuna tantiyakur penqakuyä-
nanpä.[d] 28Manakaqman churayanqan
runakunata salvananpä Tayta Dios
tsaynö akraptinmi musyantsik pipis
yachaq kayninpa ni munayyuq kay-
ninpa mana salvakunanpä kanqanta.
29Tsaymi Tayta Diospa ñöpancho pipis
alabakunqatsu.

30Qamkunataqa Jesucristucho kayä-
naykipämi Tayta Dios salvayäshush-
qayki. Noqantsik raykuqmi Jesucris-
tuta Tayta Dios churarqan yachay-
nintsik kananpä, salvamaqnintsik
kananpä, perdonamaqnintsik kananpä
y rantimaqnintsik kananpä. 31Tsaynö
kaykaptinqa ama alabakushuntsu.
Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi
qellqaraykan: "Pipis alabakunanpa
trokinqa Tayta Diosta alabatsun".†

Jesucristo cruzcho wanunqanta Pablo willakunqan

2 1Wawqikuna panikuna, qamkuna
kaqman shamur manami yachaq
runakuna parlayanqannötsu ni pay-
kuna yarpäyanqannötsu Tayta Diospa
willakuyninta yachatsishqä. 2Tsaynö
yachatsinäpa trokinqa Jesucristo
noqantsik raykuq cruzcho wanunqan-
tami yachatsishqä.

3Qamkunaman shamur mana
tantiyatsinäpä kanqanta yarparmi
pasaypa llakikushqä. 4Yachaq runa-
kuna parlayanqannö y yarpäyanqannö
yachatsinäpa trokinqa Espíritu San-
tupa munayninwanmi yachatsishqä.
5Tayta Diospa munayninwan yacha-
tsiptï manami runakuna yachaq
kayanqanmantsu yärakuykäyanki,
sinöqa Tayta Diosmanmi.

Tayta Dios yarpanqankunata Espíritu Santu tantiyatsinqan

6Yachaq runakuna yarpäyanqannö
mana yachatsirpis Tayta Diospa willa-
kuyninta shumaq tantiyakurmi pay-
man yärakuqkunata yachatsï. Tayta
Diospa willakuyninqa manami yachaq
runakuna ni munayyuq runakuna
yarpäyanqannötsu. Tsay runakunaqa
ushakaqllami kayan. 7Diospa yachay-
ninta yachatsiyanqäqa runakuna
mana musyayanqanmi kaykan. Tsay
yachaynintami imapis manarä kaptin
Tayta Dios kamakätsirqan gloria-
cho kushishqa kawanantsikpä. 8Kay
patsacho mandaqkunaqa manami
mayqanpis tsayta tantiyayarqantsu.
Tantiyarqa manami munayyuq Señor
Jesucristuta cruzcho wanutsiyanman-
tsu karqan. 9Mana tantiyayanqantami
Tayta Diospa palabranchöpis kaynö
qellqaraykan:

"Pipis mana rikanqanta,
mana wiyanqanta
y mana yarpanqantami
kuyaqninkunapä Tayta Dios
kamarishqa".†

10Tsay kamarinqantaqa Espíritu San-
tuwanmi Tayta Dios musyatsimash-
qantsik. Espíritu Santu llapanta mus-
yarmi Tayta Dios yarpanqankunatapis
musyan. 11Runa imata yarpanqantapis
shonqun musyanqannömi Espíritu
Santupis Tayta Dios imata yarpan-
qantapis musyan. 12Noqantsikqa
manami kay mundupa espïrituntatsu

---

[d] **1.27** Manami yachaq kayanqanpitatsu ni munayyuq kayanqanpitatsu runakunata Tayta Dios salvan, sinöqa Jesucristuman criyikuyanqanpitami. Tsayta tantiyarmi runakuna penqakuyanqa yachaq kayanqanman y munayyuq kayanqanman yärakuyanqanpita.
† **1.31** Jer. 9.23-24. † **2.9** Isa. 64.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chaskishqantsik[e], sinöqa Tayta Dios kachamunqan Espíritu Santutami. Tsaynöpami musyantsik Tayta Dios salvamanqantsikta.

13 Qamkunataqa manami runakunapita yachakunqätatsu willaykä, sinöqa Espíritu Santu tantiyatsimanqantami. Tsaymi Espíritu Santuta chaskikushqa kayaptiki paypa yarpayninkunata tantiyaykätsï. 14 Espíritu Santuta mana chaskikuqkunaqa paypa yarpayninkunata manami chaskiyantsu. Paykunapäqa llutan yarpayllami kaykan. Espíritu Santu mana tantiyatsiptinmi tantiyayta kamäpakuyantsu. 15 Espíritu Santuta chaskiqkunami itsanqa yachatsinqankuna alli kanqanta tantiyar chaskikuyan. Imanir chaskikuyanqantapis wakinkunaqa manami tantiyayantsu. 16 Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi nin:[f]

> "Tayta Dios yarpanqankunata
> ¿pillaqa musyantsurä?
> Yachaq kananpä ¿pillaqa payta
> yachatsintsurä?"[†]

Noqantsikmi itsanqa Jesucristo yarpanqannö yarpantsik.

Mana chikinakur kawayänanpä ninqan

3 1 Wawqikuna panikuna, tsaynö kaptinpis Espíritu Santu munanqannö mana kawayaptikimi Jesucristuman mana yärakuq runakunatanö qamkunata yachatsishqä. Qamkunaqa pishi wamranöllarämi kayashqayki. 2 Mikuyta manarä yachaq wamrata chuchullawan maman wätanqannömi noqapis qamkunata qallaykunan kaq yachatsikuykunallatarä yachatsishqä. Kananyaqpis mana tantiyakuq karmi pishi wamranöllarä kaykäyanki.[†] 3 Chikinakur y rimanakur kawar ¿manaku Jesucristuman mana yärakuq runakunanö kawaykäyanki? 4 Wakinnikishi nikäyanki: "Noqakuna Pablutami qatiräyä". Y wakinnikinashi nikäyanki: "Noqakunaqa Apolustami qatiräyä". Tsaynö nir ¿manaku Diosta mana cäsukuq runakunanö kaykäyanki?[†]

5 Tsaynö niyänaykipäqa ¿pitä Apolos? Y noqapis ¿pitä kä? Noqakunaqa Tayta Diosta sirviq runakunallami kayä. Tayta Dios churayämanqannö sirviyaptïmi Jesucristuman criyikuyashqayki. 6 Murukuq runanömi qamkunata willashqä Jesucristuman criyikuyänaykipä.[†] Apolusnami murushqata qarpakuqnö Jesucristupa willakuyninta mas tantiyatsiyäshushqayki.[†] Muruta wiñatsimuqnömi Tayta Dios qamkunata shumaq tantiyatsiyäshushqayki Jesucristuman criyikuyänaykipä. 7 Manami muruq kaqtsu ni qarpaq kaqtsu muruta wiñatsimun, sinöqa Tayta Diosmi.

8 Muruq kaqpis qarpaq kaqpis chakra alli wayunanpämi arun. Tayta Diosnami muruq kaqtapis qarpaq kaqtapis aruyanqanman tupu päganqa. 9 Noqapis Apoluspis Tayta Diospa aruqninkunallami kayä. Qamkunanami Tayta Dios arutsinqan chakranö kaykäyanki.

Tsaynöpis Tayta Dios shäritsinqan wayinömi kaykäyanki. 10 Tayta Dios kuyamar churamashqa kaptinmi alli yachaq albañil churanqan cimientunö arunqäkuna kaykan. Tsay cimientu

---

[e] **2.12** Tsaynö nirmi Pablo nirqan: *Manami Diosman mana yärakuq runakuna yarpäyanqannötsu yarpantsik ni paykuna kawayanqannötsu kawantsik.* [f] **2.16** Kay textuta yarpätsirmi Pablo nirqan: *Tayta Diosta runakuna juzgayta mana kamäpakuyanqannömi pay munanqannö kawaq runakunatapis juzgayta kamäpakuyantsu. Tsaynöllami Jesucristupa willakuyninta willakunqäpita pipis juzgamanmantsu.*

[†] **2.16** Isa. 40.13; Rom. 11.34. [†] **3.2** Heb. 5.12-13. [†] **3.4** 1Cor. 1.12. [†] **3.6a** Hech. 18.4-11. [†] **3.6b** Hech. 18.24-28.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jananman juk albañil pirqata shäritsiqnömi wakin runakunapis aruyan. Itsanqa shumaq tantiyakuyätsun imanö aruyanqantapis. 11 Manami pipis cimientu churashqana kaykaqta jitaskir juk cimientuta churanmantsu. Jesucristumi cimientuqa kaykan.

12 Wakin runakunaqa Tayta Dios munanqannö kawar tsay cimientu jananman qoriwan, qellaywan o kuyayllapä chipikyaq rumikunawan wayita shäritsiqnömi kaykäyan. Wakinkunanami Tayta Diosta mana cäsukur qeruwan, oqshawan o llimllakunawanpis wayita shäritsiqnö kaykäyan. 13 Mayqanwan shäritsishqapis juiciu final junaqnami llapan arunqantsikpita Tayta Dios juzgamäshun. Tsay junaq juzgamarnintsikmi llapan ruranqantsikkunata ninawan probanqa. 14 Cimientu janancho shäritsinqantsikkunata nina mana ushaptinqa premiutami chaskishun. 15 Cimientu janancho shäritsinqantsikkunata nina ushaptinmi itsanqa ima premiutapis chaskishuntsu. Tsaynö kaptinmi wayita nina rupaptin runa qeshpir salvakunqannö noqantsikpis salvakushun.

16 ¿Manaku musyayanki Tayta Diospa templun kayanqaykita? ¿Manaku musyayanki Espíritu Santu qamkunacho taykanqanta?† 17 Tayta Diospa templunta ushakätsiq kaqtaqa[g] Tayta Diosmi ushakätsinqa. Qamkunaqa Tayta Diospa templun karmi *santu kaykäyanki.

18 Shumaq tantiyakuyay. Wakinnikimi yarpäyanki Diosman mana criyikuq runakunanö yachaq kayanqaykita. Rasunpaypa yachaq kayta munarqa paykuna yarpäyanqannö ama yarpäyaytsu. 19 Diosman mana criyikuq runakuna yachaq kayanqanqa Tayta Diospä manakaqllami kaykan. Palabranchöpis kaynömi qellqaraykan:

> "Yachaq kanqanta runa yarpaptinpis manami rasunpatsu yachaq kanqanta musyatsin".†

20 Tsaynöpis kaynömi qellqaraykan:

> "Tayta Dios musyaykanmi yachaqkuna imata yarpäyanqantapis.
> Payqa musyaykanmi manakaqkunallaman umankuna churakashqa kayanqanta".†

21 Tsaynö nikaptinqa ama alabakur niyaytsu "noqaqa Apoluspa o Pablupa qatiraqninmi kä" nir. Llapanpis qamkunapana kanqanta tantiyakuyay. 22 Tsaymi noqapis, Apoluspis, Cefaspis, kay patsapis, kawaypis, wanuypis, kanan tiempupis y shamunanpä kaq tiempupis qamkunapana llapan kaykan. 23 Qamkunanami Jesucristupa kayanki. Jesucristunami Tayta Diospa kaykan.

Wawqikunata panikunata yachatsinanpä apóstol Pablo munayyuq kanqan

4 1 Wawqikuna panikuna, Tayta Diospa willakuyninta willakur Jesucristupa sirviqnillan kayanqäta tantiyakuyay. 2 Alli sirviqqa yärakuypämi kanman. 3 Tsaymi Jesucristuta mana sirvinqäta yarpäyaptikipis o wakin runakuna tsaynö yarpäyaptinpis llakikütsu. 4 Noqapa tantiyaynïpitaqa Jesucristuta allimi sirviykä. Tsaynö kaptinpis manami alli sirvinqäta yarpanqäpitatsu Tayta Dios "allimi sirvimashqayki" nimanqa, sinöqa alli sirvinqäta kikin tantiyarmi.

5 Tsaynö kaykaptinqa manaräpis hörancho pitapis ama juzgayaytsu. Señor Jesucristo kutimurnami pakayllapa ruranqantsikkunata y

---

[g] **3.17** Payman yärakuqkuna Diospa templun kayaptinmi payman yärakuqkunata chikinakatsir, jutsata ruratsir o llutanta criyitsir templunta ushakätsintsik.
† **3.16** 1Cor. 6.19; 2Cor. 6.16. † **3.19** Job 5.13. † **3.20** Sal. 94.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

shonquntsikcho yarpanqantsikkunatapis juzgamäshun. Tsay hörami alli o mana alli sirviqnin kanqantsiktapis nimäshun.

6 Wawqikuna panikuna, Tayta Diospa palabran qellqaranqanta cäsukuyänaykipämi Apoluspä y kikïpä kay cartacho qellqamü. Cäsukurqa manami jukaq yachatsishuqnikipa janan shärir jukaqpa contran shäriyankimantsu.[h] Tsaynö rurarqa yachaq tukuykäyankimi. 7 Yachatsiyäshuqnikikunata tsaynö juzgayänaykipäqa ¿pitä kayanki? Tantiyaq kayanqaykipis ¿manaku Tayta Diospita kaykan? Tayta Diospitarämi llapantapis chaskiyashqayki. Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä kikillaykikunapita tantiyaq kayanqaykita yarpar alabakuykäyanki?

8 Qamkunaqa llapan munayanqaykitami chaskiyashqayki ¿aw? Imaykayuqnami kaykäyanki ¿aw? Noqakuna manarä chäyämuptïpis Jesucristuwan mandaykäyanqaykitami yarpäyanki ¿aw? Mandar yanapayänäpä ¡allimi kanman rasunpaypa mandayaptikiqa!

9 Yarpaynïpitaqa llapanpitapis mas ñakayänäpämi apóstol kayman Tayta Dios churayämashqa. Noqakunataqa llutan ruraq runatanömi wanutsiyämayta munayan. Tsaynö ñakayanqätaqa llapan runakunapis *angelkunapis rikaykäyämanmi. 10 Qamkunaqa Jesucristuta sirvir alläpa yachaq y tantiyaq kayanqaykitami nikäyanki. Noqakunatami itsanqa Jesucristuta sirviyaptï mana yachaqtanö rikayäman. Qamkunaqa puëdiq kayanqaykitami nikäyanki. Noqakunatami itsanqa imatapis rurayta mana puëdiqtanö rikayäman. Qamkunataqa allimi rikayäshunki. Noqakunatami itsanqa mana väliq runakunatanö rikayäman.

11 Kananyaqpis noqakunaqa mallaqar, yakunar, alätsikur y maqar ushashqami puriykäyä. Wayilläkunapis kikïkunapaqa manami kantsu. 12 Pishïpakurpis kikïkunami pishipäyanqäyaq aruyä.[†] Runakuna ashlliyämaptinpis Tayta Diostami mañakuyä bendicionninta qoykunanpä. Chikiyämaptinpis mana qallayaypami puriyä. 13 Wasäkunata rimayaptinpis alli shimïlläkunapami parlapäyä. Kananyaqpis pasaypa mana väliqtanö y manakaqtanömi rikayäman. 14 Manami qamkunata penqakuyman churanäpätsu tsaynö qellqaykämü, sinöqa kuyay tsurïtanö yätsirmi.

15 Chunka waranqa (10,000) yachatsishuqnikikuna kayaptinpis Jesucristuman criyikuyänaykipä jukllayllami puntata willayäshushqayki. Tsay willayäshuqnikiqa noqami kä. Tsaynöpami qamkunapa taytaykikunanö kaykä. 16 Tsaymi qamkunata yätsï noqa kawanqänö qamkunapis kawayänaykipä.[†] 17 Qamkuna kaqcho imanö kawanqätapis yarpätsiyäshunaykipämi Timoteuta kachamushqä. Payqa imayka kuyay tsurïnömi kaykan. Tsaynöpis payqa Tayta Dios munanqannömi kawan. Llapan *iglesiakunachöpis yachatsinqänömi shumaq yachatsiyäshunki.

18 Wakinnikikunaqa mana kutimunäpä kaqta yarparshi pasaypa yachaq tukur kaykäyanki. 19 Tsaynö yarpäyaptikipis Tayta Dios munaptinqa watukakuq shamushämi. Tsaychönami tsay yachaq tukuqkuna musyayämanqa. Paykunaqa mä rasunpaypakush Tayta Diospa munayninwan rurayköyan o kikinkunapa yarpayllanpitakush parlaykäyan. 20 Tayta Diospa *mandakuynincho kawayqa manami yachaq tukur parlanqantsiktsu, sinöqa pay munanqanta rurar kawanqantsikmi. 21 Qamkunaqa ¿imanö chämunätatä munayanki? ¿Ajashqa chämunätaku o kushishqa chämunätaku?

---

[h] **4.6** Tsaynö nirqa kikinta y Apolusta iwallla chaskiyänanpä kanqantami nirqan.
[†] **4.12** Hech. 18.3. [†] **4.16** 1Cor. 11.1; Fil. 3.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mädistanwan kakuq runata qarquyänanpä Pablo ninqan

5 [1] Qamkunacho juk runa mädistanwan kakunqantami musyashqä. Paywan kakurqa penqakuypä *fornicación jutsatami ruraykan. Tsaynö runataqa Jesucristuman mana criyikuq runakunapis pasaypami jamuräyan.† [2] Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä penqakuyankitsu? Penqakuyänaykipa trokinqa kushikuykäyankimi. Tsay niraq runataqa ¿imanirtä qorikäyanqaykipita qarquyankitsu?

[3] Qamkuna kaqcho mana kaykarpis ñöpaykicho kaykaqnömi kaykä. Tsaymi tsay runataqa mayna juzgashqä. [4] Señor Jesucristupa jutincho qorikäyaptikimi noqapis qamkunawan kaykaqnö kaykäshä y munayyuq Jesucristupis qamkunawan kaykanqa. [5] Tsaynö kaykaptinqa tsay runata *Satanáspa munayninman kachaykuyay. Tsaycho ñakar jutsanta jaqiriptinrämi Señor Jesucristo kutimur salvanqa.

[6] Tsay runata mana qarqurqa alabakurpis mana allitami ruraykäyanki. ¿Manaku musyayanki tsay jutsaqa wallka levadüralla mäsata jakatsinqannö kanqanta?† [7] Tsaynö kaykaptinqa qamkunacho kaykaq levadürata jitariqnö tsay runata qarquyay. Tsaynöpami mushuq mäsapita rurashqa levadüraynaq tantanö kayanki.[i] *Pascua carnishnö Jesucristo [noqantsik raykuq] wanutsishqa kaptinmi rasunpaypa levadüraynaq tantanö kayanki.† [8] Tsaynö kaykaptinqa Pascua fiestata rurayänanpä levadürata jitariqnö jutsa ruraykunata y mana alli ruraykunata kacharishun. Tsaynö kacharir Tayta Diospa willakuynin ninqannö kawashun.

[9] Ñöpata cartakamunqächöpis[j] maynami nishqä fornicación jutsata ruraq runakunawan mana takukäyänaykipä. [10] Manami llapan tsaynö kawaq runakunapita witikuyänaykipätsu tsaynö nï. Tsaynöpis manami llapan imaykapäpis ayrajashqa runakunapita, suwakunapita y ïdulukunaman yärakuq runakunapita witikuyänaykipätsu nï. Paykunawan mana qorikarqa ¿mayparä aywayankiman? [11] Tsaynö kaptinpis wakin runakunaqa “Jesucristumanmi yärakü” nikarmi fornicación jutsacho kayan, imapäpis ayrajashqa kayan, ïdulukunaman yärakuyan, runapa wasanta rimayan, borrächu kayan y suwakuyan. Paykunawan mana takukäyänaykipämi nï. Paykunawanqa ama mikuyaypistsu.

[12] Noqantsikqa manami munayyuqtsu kantsik Jesucristuman mana yärakuqkunata juzganantsikpä. Jesucristuman criyikuq mayintsikkuna jutsata rurayaptinmi itsanqa juzganantsikpä y corriginantsikpäpis munayyuq kaykantsik. [13] Jesucristuman mana criyikuq runakunataqa kikin Tayta Diosmi juzganqa. Jesucristuman criyikuq mayikikunata corrigiyänaykipä munayyuq kaykarqa mädistanwan kakuq runataqa qarquyay. Tsaynöpami mana alli ruraykuna qamkunacho kanqatsu.†

Autoridäkunaman mana demandanakuyänanpä ninqan

6 [1] Qamkuna imallapitapis rimanakur ¿imanirtä Tayta Diospita mana mantsapakuq autoridäkunaman

---

[i] **5.7** Pascua fiesta qallaykunanpämi Israel runakuna levadürata wayinkunapita jitaskir levadüraynaq tantata rurayaq. Tsay costumbriman tinkutsirmi wawqikunata panikunata Pablo nirqan qorikäyanqanpita jutsa ruraq runata qarquyänanpä. Qorikäyanqancho jutsa ruraq runa mana kaptinnami mushuq mäsapita rurashqa levadüraynaq tantanö wawqikuna panikuna kayanqa.
[j] **5.9** Tsay cartaqa oqrakashqami. Maycho kanqantapis manami musyantsiktsu.
† **5.1** Deut. 22.30. † **5.6** Gál. 5.9. † **5.7** Éxo. 12.15; 13.7; Deut. 16.3. † **5.13** Deut. 13.5; 17.7; 19.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

demandanakuyanki? ¿Imanirtä kikikikunapura arreglayankitsu? 2 ¿Manaku musyayanki Jesucristuman mana yärakuq runakunata juzganantsikpä Tayta Dios churamänantsikpä kanqanta? Tsaynö kaykaptinqa imapis kaptin ¿imanirtä kikikikunapura arreglayankitsu? 3 ¿Manaku musyayanki *angelkunatapis juzganantsikpä kanqanta? Tsaynö kanantsikpä kaykaptinqa ¿imanirtä wawqikuna panikuna rimanakuyaptin arreglashwantsu? 4 Mayqan wawqiwan o paniwanpis rimanakur ¿imanirtä Jesucristuman mana yärakuq autoridäkunamanrä aywayanki? 5 ¿Manaku penqakuyanki? ¿Manaku qamkunacho pillapis kan Jesúsman yärakuqpura rimanakuyaptiki arreglayäshunaykipä? 6 Kikikikunapura arreglayänaykipa trokin Jesucristuman mana yärakuq autoridäkunamanrä demandakuq aywayanqayki manami allitsu.

7 Yärakuqpura demandanakurqa mana allitami ruraykäyanki. Demandanakuyänaykipa trokinqa ajätsiyäshuptikipis ¿imanirtä upällakuyankitsu? Suwapäyäshuptikipis ¿imanirtä "jina apakutsunpis" niyankitsu? 8 Qamkunaqa kikikikunapura mana allita rurarmi suwapänakuykäyanki.

9 ¿Manaku musyayanki jutsa ruraq runakunaqa Tayta Diospa *mandakuyninman mana yaykuyänanpä kayanqanta? Shumaq tantiyakuyay: *fornicación jutsata ruraqkuna, ïdulukunaman yärakuqkuna, majanta qanrataqkuna, prostitüta warminö puriq chölukuna,[k] ollqupura kakuqkuna, 10 suwakuqkuna, imaykapäpis ayrajashqakuna, borrächukuna, wasarimakuna y sakyapakuqkunapis Tayta Diospa mandakuyninman manami yaykuyanqatsu.

11 Qamkunapis wakinnikiqa tsaynömi jutsata rurar kawayarqayki. Kananmi itsanqa Señor Jesucristupa jutincho Diosnintsikpa Espïritunwan jutsaykikunapita mayllashqana kaykäyanki, *santuna kaykäyanki y jutsaynaqna kaykäyanki.

Fornicación jutsapita witikunantsikpä ninqan

12 Qamkunami nikäyanki munayanqaykita rurayänaykipä librina kaykäyanqaykita. Tsaynö kaptinpis manami llapantatsu rurayankiman.[†] Manami jutsata rurar kawanantsikpätsu libri kaykantsik, tsaypa trokinqa Tayta Dios munanqannö kawanantsikpämi. 13 Wakinnikiqa niyanki: "Mikuyqa pachantsikpämi y pachantsikpis mikuypämi". Tayta Diosmi pachantsiktapis mikuytapis ushakätsinqa. Tsaynöpis cuerpuntsikqa manami *fornicación jutsata ruranantsikpätsu kaykan, tsaypa trokinqa Señor Jesucristo munanqannö kawanantsikpämi. 14 Tayta Dios payta kawaritsimunqannömi noqantsiktapis munayninwan kawaritsimäshun.

15 ¿Manaku musyayanki Jesucristuwan jukllayllanö kayanqaykita? ¿Paywan jukllayllanö kaykartsurä prostitütawan kakuyankiman? Tsaynöqa ama kayaytsu. 16 ¿Manaku musyayanki juk runa prostitüta warmiwan kakurqa paywan juk cuerpunöllana kanqanta? Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: "Tsaynö täkurnami ishkanpis jukllayllanö kayanqa".[†] 17 Tsay ninqannöllami Jesucristuman yärakurqa Jesucristuwan jukllayllanöna kaykantsik.

18 ¡Fornicación jutsapita witikuyay! Wakin jutsakunata rurarqa manami cuerpuykitatsu qanrataykäyanki. Fornicación jutsata rurarmi itsanqa cuerpuykita qanrataykäyanki.

19 ¿Manaku musyayanki Tayta Dios qarayäshunqayki Espíritu Santu tanqan

[k] **6.9** Prostitütanö puriq chölukunataqa runakuna pägayanmi prostitütawannö kakuyänanpä.
[†] **6.12** 1Cor. 10.23. [†] **6.16** Gén. 2.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

templu kayanqaykita? Tsaynö kaykaptinqa cuerpuykikuna manami qamkunapatsu, sinöqa Tayta Diospami.† 20 Qamkunataqa Tayta Diosmi rantiyäshushqayki.† Tsaymi jutsata mana rurar pay munanqannö kawayänayki.[l]

Warmiyuq y runayuq kaqkunapä yachatsinqan

7 1 Kanan tantiyatsiyäshayki cartakayämunqaykicho tapuyämanqaykipä. Allimi kanman warmiwan runa mana kakuptin. 2 Tsaynö kaptinpis jukwan jukwan mana kakuyänanpä jukninpis jukninpis warmiyuq y runayuq kayätsun.

3 Runanta warmin cuerpunta ama michätsuntsu. Tsaynölla warminta runanpis cuerpunta ama michätsuntsu. 4 Warmipa cuerpun manami kikinpanatsu, sinöqa runanpanami. Y runanpa cuerpunpis manami kikinpanatsu, sinöqa warminpanami. 5 Tsaynö kaykaptinqa cuerpuykikunata ama michänakuyaytsu.

Wakinkunaqa warminwan willanakuyan Tayta Diosta mañakuyänan junaqkuna mana yatapänakuyänanpämi. Tsaynö willanakurqa willanakuyanqayki junaqyaqlla mana yatapänakuypa kayanki. Willanakuyanqayki junaq cumpliskiptin itsanqa majaykiwan yapay kakuyanki. Tsaynö mana rurayaptikiqa *Satanásmi mayqaykitapis jutsaman ishkitsiyäshunki. 6 Manami majaykiwan punuyanqaykita michartsu tsaynö nikä, sinöqa wakinkuna tsaynö rurayta munayaptinmi.

7 Noqapa yarpaynïpitaqa mas allimi kanman llapaykipis noqanö kikillaykikuna kakuyaptiki. Imanö kaptinpis Tayta Diosmi kamakätsin wakinkuna warmiyuq kayänanpä y wakinkuna warmiynaq kayänanpä.

8 Warmiynaqkunata, runaynaqkunata y viüdakunatami noqa yätsï noqanö japallankuna kakuyänanpä. 9 Warmiynaq o runaynaq täkuyta mana kamäpakurqa warmin o runan ashikuyätsun. Jukwan jukwan kakuyänanpa trokinqa mas allimi kanman warmiyuq o runayuq kayaptin.

10 Warmiyuqkunata y runayuqkunatami Señor Jesucristo nirqan runanpita warmi mana rakikänanpä.† 11 Tsaymi runanpita rakikarqa mana yapapakullar täkunan. Runayuq kayta munarqa runanwan amistatsun. Tsaynöllami runa kaqpis warminpita rakikänantsu.

12 Mayqan wawqipa warminpis rakikayta mana munaptinqa Jesucristuman mana yärakuptinpis warminpita ama rakikätsuntsu. Tsaypita Señor Jesucristo mana yachatsishqa kaptinpis mana rakikänanpämi tsaynö nï. 13 Tsaynölla mayqan panipa runanpis rakikayta mana munaptinqa Jesucristuman mana yärakuptinpis runanpita ama rakikätsuntsu.

14 Ama yarpäyaytsu Jesucristuman majayki mana yärakuq kaptin paywan täyanqayki mana alli kanqanta. Jesucristuman warmi yärakuptinqa runanwan täyanqan allimi. Tsaynöllami Jesucristuman runa yärakuptin warminwan täyanqan alli kaykan. Tsaynö mana kaptinqa wamrankunata Tayta Dios manami yanapanmantsu. Itsanqa wamrankunata kuyaparmi Tayta Dios yanapaykan.

15 Jesucristuman mana yärakuq warmi o runa rakikayta munarqa rakikäkutsun. Rakikaptinqa majan librinami kaykan paywan manana tänanpä. Tayta Dios manami munantsu majayuqkuna mana alli kawayänanta.

---

[l] **6.20** Wakin qepa kaq griego copiakunachömi nin: *Tayta Diosta cuerpuykikunacho y espïrituykikunacho glorificayay. Tsaykunaqa Diospami kaykäyan.*
† **6.19** 1Cor. 3.16; 2Cor. 6.16. † **6.20** 1Cor. 7.23; Apoc. 5.9. † **7.10** Mar. 10.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 Wawqikuna, tantiyakuyay. Mana
rakikaptikiqa capazchi warmiki tanti-
yakur salvakunqa. Panikuna, qam-
kunapis tantiyakuyay. Mana rakikap-
tikiqa capazchi runayki tantiyakur
salvakunqa.

Señalakushqa o mana señalakushqa karpis, watay o libri karpis Tayta Diosta sirviyänanpä ninqan

17 Maytsaychöpis wawqikunata pani-
kunata kaynömi tantiyaykätsï. Salva-
yäshunaykipä Tayta Dios qayayäshup-
tikiqa *señalakushqa o mana seña-
lakushqa karpis, watay o libri karpis
Tayta Diosta sirviyay.
18 Cuerpuykikuna señalakushqata
qayayäshuptikiqa señalakushqalla
kakuyay. Cuerpuykikuna mana seña-
lakushqata qayayäshuptikiqa ama seña-
lakuyaytsu. 19 Señalakushqa kayan-
qayki y mana señalakushqa kayanqay-
kipis Tayta Diospäqa iwalllami. Payqa
munan imanö karpis mandamientun-
kunata cäsukur kawayänaykitami.
20 Salvayäshunaykipä Tayta Dios qaya-
yäshuptiki señalakushqa o mana seña-
lakushqa kayanqaykinölla kakuyay.
21 Watay kaykaqta qayayäshuptikipis
ama llakikuyaytsu. Tsaynö kaptinpis
watay kaykäyanqaykipita pillapis jipi-
yäshuptiki allimi kanman. 22 Jesucristo
raykuq Tayta Dios qayayäshuptiki
watay kashqa karpis Jesucristuman
yärakurqa librinönami kaykäyanki.
Tsaynöllami Tayta Dios qayayäshuptiki
libri kashqa karpis Jesucristuta sirvi-
yänaykipä paypa sirviqnin kaykäyanki.
23 Tayta Diosmi salvayäshurniki rantiyä-
shushqayki. Tsaynö kaykaptinqa seña-
lakuyänaykipä niyäshuptiki o watay
kayanqaykipita yarqukuyänaykipä
niyäshuptiki ama cäsuyaytsu. Cäsurqa
paykunapa wätayninnömi rikakuyanki.
24 Wawqikuna panikuna, tsaynö kay-
kaptinqa señalakushqa o mana seña-
lakushqa karpis, watay o libri karpis
Tayta Diosta sirviyay.

Majayuq o japallan täkuyänanpä yachatsinqan

25 Kananqa japallan kaqkunapä
willayäshayki. Paykunapäqa Señor
Jesucristo manami imatapis parla-
kushqatsu. Tsaynö kaptinpis Tayta
Dios kuyapämar yachayta qoykämap-
tinqa yätsinqäkunata chaskikuyänay-
kimi. 26 Kanan witsan alläpa ñakay-
kuna kaptin noqapa tantiyaynïpitaqa
majaynaq kaqkunaqa japallan täku-
yanman. 27 Majayuq karqa majaykipita
ama rakikäyaytsu. Kikillayki karqa
warmita ama ashiyaytsu. 28 Tsaynö
kaptinpis warmita ashir manami jutsa-
tatsu rurayanki. Tsaynöllami jipashpis
majäkurqa jutsatatsu ruraykan. Maja-
yuq karqa kanan witsan alläpa ñakay-
kuna kaptinmi masrä ñakayanqa.
Tsaynö kananta manami munätsu.
29 Wawqikuna panikuna, kay patsa
ushakänanpä wallkallanami pishin.
Tsaynö kaykaptinqa majayuq karpis
japallan kayanqannö kawayätsun.[m]
30 Llakishqa karpis mana llakishqa
kaykaqnö kawayätsun. Kushishqa kar-
pis mana kushishqa kaykaqnö kawa-
yätsun. Imata rantirpis tsaykunaman
ama yärakuyätsuntsu.[n] 31 Imaykayuq
karpis tsaykunaman uman chura-
kashqa ama kayätsuntsu. Kay rikay-
kanqantsik patsaqa ushakänanpänami
kaykan.
32 Manami munätsu yarpachakur
kawayänaykita. Warmiynaqkunaqa
Señor Jesucristo munanqanta rurayänan-
pämi mas yarpachakuyan. 33 Warmiyuq-
kunami itsanqa warminwan alli kawa-
yänanpä mas yarpachakuyan. 34 Tsaynö

[m] **7.29** Manami warminta jaqiyänanpätsu nikan, sinöqa Tayta Diosta mas sirvir kawayänan-
pämi. [n] **7.30** Tsaynö nirqa tantiyatsirqan llakishqa o kushishqa o imata rantishqa karpis Tayta
Dios munanqannö kawayänanpä kanqantami.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

karqa warminta alli rikayänanpä y Jesucristuta sirviyänanpämi yarpachakuyan.

Tsaynöllami viüdakunapis[o] y jipashkunapis Señor Jesucristo munanqannö llapanchöpis *santu kawayänanpä yarpachakuyan. Runayuq warmikunami itsanqa runanwan alli kawayänanpä mas yarpachakuyan. 35 Tsayta nikä manami majayuq kayänaykita michartsu, sinöqa majayuq kayänaykipä o majaynaq kayänaykipäpis shumaq yarpachakuyänaykita munarmi. Tsaynöllami munaykä shumaq kawar Señor Jesucristuta llapan shonquykikunawan sirviyänaykita.

36 Pï runapa warmi tsurinpis runayuq kananpä edäninchöna kaptinqa y runayuq kayta munaptinqa majatsakätsun. Majatsakarqa manami jutsatatsu rurayan. 37 Tsaynö kaptinpis majatsakätsiyta mana munarqa ama majatsakätsitsuntsu. Itsanqa manami pipis majayuq kananpä o majaynaq kananpäpis obliganmantsu. 38 Tsaymi tsurinta majatsakätsir allita rurayan. Tsaynö kaptinpis majaynaq kananta mana munar mas allitami rurayan.

39 Runayuq warmi runan kawanqanyaqqa [ley ninqannölla] runallanwanmi täyanman. Runan wanuskiptinmi itsanqa jukwan tänanpä librina kaykan. Tsaynö kaptinpis Jesucristuman mana yärakuq runawanqa manami tanmantsu. 40 Tänanpä libri kaptinpis noqapa yarpaynïpitaqa viüda mananami yapapakunmannatsu. Tsaynö nï noqapis Espíritu Santuta chaskikushqa karmi.

Ïdulukunapä pishtayanqan aytsapita yachatsinqan

8 1 Ïdulukunapä pishtayanqan aytsakunapita tapuyämanqaykita kanan willayäshayki.[p] Musyämi "llapäkunami yachaq kayä" niyanqaykita. Tsaynö niyaptikipis wakin yachaqkunaqa orgullösumi kayan. Kuyapäkuq kaqkunami itsanqa runa mayinta alli yanapayan. 2 Yachaq kayanqaykita yarparpis manami rasunpaypatsu yachaq kayanki. 3 Rasunpaypa yachaq runaqa Tayta Diostami *kuyan. Tsaynö runataqa Tayta Diospis reqinmi.

4 Ïdulukunapä pishtayanqan uywakunata mikunantsikpä o mana mikunantsikpä kanqantapis kanan tantiyatsiyäshayki. Musyanqantsiknöpis ïdulukunaqa manami kawayantsu ni munayyuqtsu kayan. Tsaynöpis musyantsikmi Tayta Dios jukllaylla kanqanta. 5 Tsaynö kaptinpis wakin runakuna yarpäyan ciëluchöpis y kay patsachöpis atska dioskuna kayanqantami. 6 Tsaynö yarpäyaptinpis noqantsikpäqa jukllayllami Diosqa. Payqa Tayta Diosmi. Paymi llapantapis kamashqa. Noqantsikpis payta sirvinantsikpämi kawantsik. Señor Jesucristupis jukllayllami. Paywanmi Tayta Dios llapantapis kamarqan. Paymi kawaytapis qaramantsik.[†]

7 Tsaynö kaptinpis manami llapan wawqikuna y panikunatsu tsaykunata tantiyayan. Wakinkunaqa ïdulukunata ñöpata adorashqa karmi ïdulukunapä pishtayanqan aytsata mikuyta munayannatsu. Tsay aytsata mikurqa jutsata rurayanqantami yarpäyan.

8 Manami aytsata mikunqantsikpitatsu Tayta Dios mas kuyamantsik y aytsata mana mikunqantsikpitatsu mënus kuyamantsik, sinöqa mikushqapis mana mikushqapis iwalllami kuyamantsik. 9 Ïdulupä pishtayanqan aytsata mikuyänaykipä libri kaykarpis

---

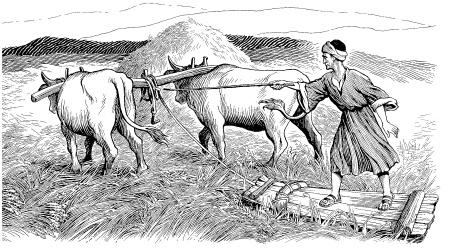
[o] **7.34** Wakin griego copiakunaqa *warmikunapis* niyanmi. [p] **8.1** Tsay witsan ïdulukunapa jutincho mikuyänanpämi uywata pishtayaq. Jesucristuman wakin criyikuqkunami yarpäyarqan tsay aytsata mikur jutsata rurayanqanta. Wakinnami yarpäyarqan jutsata mana rurayanqanta. Tsaynö kayanqanpitami apóstol Pabluta tapuyarqan.
[†] **8.6** Juan 1.3; Rom. 11.36; Efe. 4.6; Col. 1.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

paqtä mikur manarä shumaq tantiyaq wawqikunata y panikunata jutsata ruratsiyankiman.
10 Yachaq kayanqaykita yarparmi wakinnikiqa ïdulukunapa templuncho aytsata mikuykäyanki. Tsay aytsata mikuykaqta rikayäshurniki ¿manatsurä manarä shumaq tantiyaq wawqikuna panikunapis tsay aytsata mikuyta munayanqa? 11 Tsaynöpami yachaq kayanqaykita yarparpis tsay wawqikunata panikunata jutsata ruraykätsiyanki. Tsaynö jutsata ruraykätsiyanki paykuna raykuq Jesucristo wanushqa kaykaptinmi. 12 Mana tantiyaq wawqikunata panikunata tsaynö jutsata ruratsirqa Jesucristupa contranmi ruraykäyanki.† 13 Aytsata mikunqantsikpita yärakuq mayintsik ïduluta yapay adoraptinqa aytsata imaypis ama mikushunnatsu.

Mañakunanpä derëchun kaptinpis Pablo mana mañakunqan

9 1 ¿Manaku libri kaykä? ¿Manaku apostolpis kaykä? ¿Manaku Señor Jesucristutapis rikashqä?† ¿Manaku qamkunapis willaptïrä Jesucristuman criyikuyashqayki? 2 Wakinkuna apóstol kanqäta mana tantiyayaptinpis qamkunami itsanqa musyayanki. Tsaymi willakunqäta criyir Jesucristuman yärakuykäyanki. 3 Apóstol kanqäta manakaqman churamaqkuna musyayänanpämi tsaynö nï.
4 Apóstol karmi noqakunapis willakuyanqäpita mikuyänäpä y upuyänäpä derëchükuna kan. 5 Wakin apostolkuna, Señor Jesucristupa wawqinkuna y Cefas[q] warminkunawan puriyanqannömi noqakunapis warmïkunawan puriyänäpä derëchükuna kan.
6 ¿Imanirtä yarpäyanki Bernabétawan noqata mana yanapayämänaykipä kanqanta? 7 ¿Mayqan soldädutä kikinpa gastunwan soldädu kayman yaykun? ¿Pï runatä plantanqan üvapa wayuyninta mikuntsu? Tsaynöpis ¿pï runatä mitsinqan cabranpa o wäkanpa lichinta upuntsu?[r]
8 Tsaytaqa manami kikïpa yarpaylläpitatsu nï. *Moisés qellqanqan leykunachöpis tsaypäqa qellqaraykanmi.
9 Tsaychömi kaynö qellqaraykan: "Ëracho trïguta trillar töruta ama shenqawayankitsu".†

Töruwan trïguta trillatsinqan (9.9)

Tayta Dios tsaynö nirqan ¿törukunapäku 10 o noqantsikpäku? Tsaynö qellqaraykan noqantsikpämi. Töruwan arupakuqpis trïguta trillapakuqpis qarayta chaskinan raykuqmi arupakuyan. 11 Noqakunapis Jesucristupa willakuyninta qamkunata willar muruta imayka muruqnömi kayashqä. Tsaymi cosëchacho qarayta chaskiqnö qamkunapita imallatapis chaskiyäman. 12 Wakintapis yanapaykarqa noqakunata masrämi yanapayämankiman.
Yanapayämänayki kaykaptinpis manami qamkunata mañakuyashqätsu. Tsaypa trokinqa Jesucristupa willakuyninta chaskiyänaykipä ima tsapapis kananta mana munarmi ñakarpis upällakuyashqä. 13 ¿Manaku musyayanki templucho y *altarcho

[q] **9.5** Cefasqa Simón Pedrupa jukaq jutinmi karqan. [r] **9.7** Pablo tsaynö nirqan willakunqanpita chaskinanpä derëchun kanqanta tantiyatsinanpämi.
† **8.12** Mat. 25.45. † **9.1** Hech. 9.3-6; 1Cor. 15.8. † **9.9** Deut. 25.4; 1Tim. 5.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aruqkunaqa templuman apayanqan mikuypita mikuyanqanta?† 14 Tsaynöllami Jesucristupa willakuyninta willakuqkunapis willakuyanqanpita chaskiyanman. Tsaynö kananpämi Señor Jesucristupis nirqan.†

15 Tsaynö chaskinäpä derëchü kaptinpis manami imaypis mañakushqätsu ni kananpis manami mañakuykätsu. Noqapa tantiyaynïpitaqa mañakunäpa trokin jina wanukümanpis. Mana mañakunqäpita manami llakikütsu, sinöqa kushikümi.

16 Jesucristupa alli willakuyninta imaykanöpapis willakunä kaptinmi willakunqäpita alabakütsu. Mana willakuptïqa ¡Tayta Dios castigamätsun!† 17 Kikïpa yarpaylläpita willakurqa yanapamänaykipä mañakümanmi. Tayta Dios willakunäpä churamashqa kaptinmi mana mañakuyllapa willakuykä.

18 [Jesucristupa] alli willakuyninta willakunqäpita qellayta mana chaskiptïpis jukmi pägü kaykan. Tsay pägüqa kaykan willakunqäpita mañakunäpä derëchü kaykaptinpis mana mañakuyllapa willakunqämi.

19 Noqa libri karpis runakuna tantiyakur salvakuyänanpämi llapan runakunapa wätayninnö kaykä. 20 Tsaymi Israel runakunawan qorikarqa paykuna kawayanqannö noqapis kawä. Moisés qellqanqan leykunata paykuna cumpliyanqannömi noqapis cumplï. Tsay leykunapa munaynincho mana karpis tsaynö kawä Israel runakuna tantiyakur Jesucristuman criyikuyänan raykuqmi.

21 Tsaynöllami Moisés qellqanqan leykunata mana cäsukuq runakunawan qorikarpis paykuna kawayanqannö kawä. Tsaynö kawä paykunapis Jesucristuman criyikuyänan raykuqmi. Paykunawan qorikar Moisés qellqanqan leykunata mana cumplirpis jutsata mana ruraypami Jesucristo munanqannölla kawaykä.

22 Tsaynöllami mana tantiyaqkunawan qorikarpis paykuna kawayanqannö noqapis kawä.† Tsaynö kawä Jesucristuman criyikuyänan raykuqmi. Tsaynöpami runa imanö kaptinpis tsay runanö kawä. Tsaynö kawä wakillanpis salvakuyänanpämi. 23 Llapantapis rurä Jesucristupa alli willakuyninta runakuna chaskikuyänan raykuqmi. Tsaynöpami Jesucristuman criyikur kushikuyanqannö noqapis kushikushä.

24 Qamkuna musyayankimi atskaq cörrirpis alli cörriq kaqlla premiuta chaskinqanta. Qamkunapis Tayta Diospita premiuta chaskiyänaykipä shumaq kawayay. 25 Cörriqkuna shumaq kamarikuyanqanta tantiyakuyay. Paykuna tsaynö kamarikuyan gänar ushakaq corönata chaskiyänallanpämi. Noqantsikmi itsanqa kamarikuykantsik mana ushakaq corönata chaskinantsikpä. 26 Tsaymi llallinakuycho pantar jukläpa cörriq runanötsu ni pelyacho wayrallata kutaq runanötsu kawä. 27 Tsaypa trokinqa cörrinanpä kamarikuq runa imanö ñakarpis kamarikuyanqannömi noqapis Tayta Dios munanqannö imanö ñakarpis kawaykä. Mana tsaynö karqa wakinta shumaq yachatsirpis Diospa ñöpanman manachi kikïpis chämantsu.

Ïdulukunata mana adorayänanpä yachatsinqan

10 1 Wawqikuna panikuna, musyayankimi unay yärakuq mayintsikkunata ima päsanqantapis. Paykunaqa pukutay rurillantami aywayarqan† y Puka Lamartami päsayarqan.† 2 Moiséswan pukutay rurinpa aywashqa karmi y lamarpa päsashqa

†**9.13** Deut. 18.1. †**9.14** Mat. 10.10; Luc. 10.7. †**9.16** Jer. 20.9; Amós 3.8. †**9.22** 1Cor. 8.13. †**10.1a** Éxo. 13.21-22. †**10.1b** Éxo. 14.22-29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

karmi llapanpis bautizakushqanö
kayarqan. 3 Tayta Dios kamaripanqan
mikuytapis llapanmi mikuyarqan.†
4 Tayta Dios qaqapita pashtatsimunqan
yakutapis llapanmi upuyarqan.† Tsay
qaqaqa Jesucristumi karqan. Israel
runakuna aywayanqanmanmi Jesu-
cristupis aywarqan. 5 Tsaynö kaptinpis
atskaqmi Tayta Diosta cäsukuyar-
qantsu. Tsaymi paykunaqa tsunyaq
jirkacho wanushqa mashtaraykar quë-
dayarqan.† 6 Llapan tsaykuna päsar-
qan noqantsik tantiyakur paykunanö
jutsata mana ruranantsikpämi.
7 Tsaynö kaykaptinqa ïdulukunata
ama adorashuntsu. Israel runakuna ïdu-
lukunata adorayanqanpita Tayta Diospa
palabrancho kaynömi qellqaraykan:

"Llapanmi jamaykur mikuyarqan
y upyayarqan.
Kushikurmi jukninpis jukninpis
jutsata rurar kakuyarqan".†

8 Tsaynöpis *fornicación jutsata ama
rurashuntsu. Israel runakuna tsaynö
kawayanqanpitami Tayta Dios juk
junaqllacho ishkay chunka kimsa
waranqa (23,000) runakunata ushakä-
tsirqan.†
9 Tsaynöpis Señornintsik Jesucristuta
kikintsik munanqantsikta rurananta
ama munashuntsu. Wakin Israel runa-
kuna Diosta tsaynö ruratsiyta muna-
yaptinmi culebrawan kanitsir Tayta
Dios ushakätsirqan.†
10 Tsaynöpis descontentu ama
kashuntsu. Israel runakuna descon-
tentu kayaptinmi wanutsikuq *ángel
paykunata ushakätsirqan.†
11 Unay Israel runakunata tsaynö
päsanqankunami Tayta Diospa
palabrancho qellqaraykan ushanan
tiempucho noqantsik kawaqkuna
tantiyakunantsikpä. 12 Tsaynö kaykap-
tinqa paqtä Tayta Dios munanqannö
alli kawaykäyanqaykita yarpar jutsata
rurayankiman. 13 Llapan pruëbakuna
päsayäshunqayki wakin runakunatapis
päsanmi. Pruebaman churayäshurniki-
pis Tayta Dios manami kachariyäshun-
kitsu. Tsaymi pruëbakunata awantar
jutsaman mana ishkiyänaykipä imay-
pis yanapayäshunki.†
14 Kuyay wawqikuna panikuna,
tsaynö kaykaptinqa ïdulukunata ama
adorayaytsu. 15 Tantiyakuq runakuna
kaykarqa ninqä rasunpaypa kan-
qanta tantiyakuyay. 16 Santa Cënapä
noqantsik qorikar bendición cöpapita[s]
upur ¿manaku yarpantsik Jesucristo
noqantsik raykuq yawarninta jichan-
qanta? Tsaynöpis tantata pakipäna-
kur ¿manaku yarpantsik Tayta Dios
salvamänantsikpä Jesucristo cruzcho
wanunqanta?† 17 Santa Cënacho juk
tantallata mikur atskaq karpis juk
cuerpullami kantsik. 18 Israel runaku-
napa sacerdötinkunapis Tayta Diosta
adorakuyänan *altarcho pishtayanqan
aytsata mikur ¿manaku Tayta Dios-
wan jukllayllanö kaykäyan?
19 Shumaq tantiyakushun. Ïdulu-
kunaqa manami kawantsu. Ïdulukunapä altarman churayanqan aytsapis
kanqan aytsallami. 20 Tsaynö kaptinpis
ïdulukunapä churayanqan aytsaqa
manami Tayta Diospätsu, sinöqa

[s] **10.16** Pascua merendacho chusku cöpatami Israel runakuna upuyan. Punta kaq cöpapa jutinmi kaykan santificación cöpa. Ishkay kaq cöpapa jutinmi kaykan liberación cöpa. Kimsa kaq cöpapa jutinnami kaykan bendición cöpa. Tsay cöpata upuyan merendayta usharkurmi. Chusku kaq cöpapa jutinmi kaykan restauración cöpa. Pascua merendacho kimsa kaq cöpata aptarkurmi Jesucristo willarqan wanuptin Tayta Dios mushuq pactuta cumplinanpä kanqanta (Mat. 26.27-28; Mar. 14.23-24; Luc. 22.20). Tsaymi kay textucho bendición cöpapä parlarqa Santa Cënacho upunqantsik vïnupä parlaykan.

† **10.3** Éxo. 16.35. † **10.4** Éxo. 17.6; Núm. 20.11. † **10.5** Núm. 14.29-30. † **10.7** Éxo. 32.6. † **10.8** Núm. 25.1-18. † **10.9** Núm. 21.5-6. † **10.10** Núm. 16.41-49. † **10.13** Mat. 6.13. † **10.16** Mat. 26.26-28; Mar. 14.22-24; Luc. 22.19-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

*supaykunapämi. Noqaqa manami
munätsu supaykunapä kaqkunata
mikuyänaykita.† 21 Qamkunaqa Santa
Cënacho vïnuta upurnin supaykunapä
jichayanqan vïnutapis manami upu-
yankimantsu. Tsaynöpis Santa Cëna-
cho tantata mikurnin supaykunapä
churayanqan mikuytapis manami
mikuyankimantsu.† 22 ¿Tayta Diosta
ajanätsiytaku munaykäyanki? ¿Paypita
mas munayyuqku noqantsik kantsik?†

Tayta Dios alabashqa kananpä imatapis ruranantsikpä ninqan

23 Munayanqaykita rurayänaykipä
librina kayanqaykita nirpis manami
llapantatsu rurayankiman. Tsaynöpis
manami llapan rurayanqaykikunatsu
wawqikuna panikuna alli kawayä-
nanpä yanapan.† 24 Kikillantsik alli
kawanantsikpäqa ama yarpachaku-
shuntsu, sinöqa wakinkunapis alli
kawayänanpä yarpachakushun.
25 Mercäducho aytsata rantirqa
ïdulukunapä pishtayanqanta o mana
pishtayanqantapis mana tapukullar
rantiyay. Rantirpis ama yarpachaku-
yaytsu. 26 Tayta Diospa palabranchömi
nin: “Tayta Diospami kay patsapis y
kay patsacho kaqkunapis”.†
27 Tsaynöpis Tayta Diosman mana
yärakuq runa mikuyänaykipä qaya-
tsiyäshuptiki mana tapukullar llapan
qarashunqaykita mikuyay. 28 Itsanqa
pipis “tsay aytsataqa ïdulupämi
churashqa” nishuptikiqa tsay willa-
shuqnikita respitar ama mikuyaytsu.
29 Manami kikikikuna raykuqtsu mana
mikuyänaykipä nï, sinöqa willashuqniki
runa llutanta mana yarpänanpämi.†
Tsaynö niptï capaz wakinniki
niyankiman: “Runakuna llutanta
yarpäyaptillanqa ¿imanirtä aytsata
mikümantsu? 30 Tayta Diosta agradëci-
kuskir mikuptïqa manami pipis mana-
kaqman churayämanmantsu”.
31 Tsaynö niyaptikipis noqami nï:
Mikurpis, upurpis y imata rurarpis
Tayta Dios alabashqa kananpä rura-
yanki. 32 Tsaynö kaykaptinqa Israel
runa kaptinpis, mana Israel runa
kaptinpis, Diosman criyikuq mayiki
kaptinpis rurayanqaykita rikar Dios-
man criyikuyanqanta kachariyänan
kaptinqa tsay rurayanqaykita amana
rurayankinatsu. 33 Noqapis manami
kikilläpätsu alli kawayta munaykä,
sinöqa llapanchöpis runa mayï alli
kawayänantami munaykä tsaynöpa
atskaq salvakuyänanpä.

11 1 Jesucristo kawanqannö
kawanqäta rikayämanqaykinö
qamkunapis kawayay.†

Iglesiacho warmikuna shukutakuyänanpä yätsinqan

2 [Wawqikuna panikuna,] qam-
kuna imaypis yarparäyämaptiki y
yachatsinqäta mana qonqäyaptikimi
kushikü.† 3 Itsanqa kay ninqäta tanti-
yakuyay: Jesucristumi ollqupa uman.
Ollqunami warminpa uman. Tayta
Diosnami Jesucristupa uman.t
4 Wawqikuna panikuna qorikäyan-
qancho mayqan runapis Tayta Diosta
mañakur o willakuyninta willakur
manami shukutakunmantsu. Shu-
kutakurqa Jesucristutami manakaq-
man churaykan. 5 Warmimi itsanqa
Tayta Diosta mañakur o willakuy-
ninta willakur shukutakunman. Mana
shukutakurqa runantami manakaq-
man churaykan. Tsaynö rurarqa
aqtsanta rutukur warmi penqakuypä

---

t **11.3** Kay versïculucho ninqanmi nin: Ollqu kaqmi Jesucristupa munaynincho. Warmi kaqmi runanpa munaynincho. Jesucristunami Tayta Diospa munaynincho.
† **10.20** Deut. 32.17. † **10.21** 2Cor. 6.15-16. † **10.22** Éxo. 20.5; Deut. 32.21.
† **10.23** 1Cor. 6.12. † **10.26** Sal. 24.1; 50.12; 89.11. † **10.28-29** 1Cor. 8.7-12.
† **11.1** 1Cor. 4.16; Fil. 3.17. † **11.2** 2Tes. 2.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kanqannömi penqakuypä kaykan.
6 Shukutakuyta mana munaq warmiqa
mejor aqtsanta qara putuypa rutukutsun. Aqtsanta rutukuyta penqakurqa
umanta shukutakutsun.
7 Runata kamar Tayta Dios kikin
niraqtami kamarqan. Tsaymi qorikäyanqancho Tayta Dios respitashqa kananpä runakunaqa shukutakuyanmantsu. Warmikunami
itsanqa runan alli rikashqa kananpä
umankunata shukutakuyanman.†
8 Manami warmipitatsu runata Tayta
Dios kamarqan, sinöqa runapitami
warmita kamarqan. 9 Tsaynöpis
manami warmi japallan kaptintsu
runata kamarqan, sinöqa runa japallan kaptinmi warmita kamarqan.†
10 Tsaymi warmikunaqa runantapis
y *angelkunatapis respitar umanta
shukutakuyanman.
11 Tsaynö kaptinpis warmi mana
kaptinqa runa manami yurinmantsu.
Runa mana kaptinqa manami warmipis kamashqatsu kanman karqan.
Tsaynö kananpämi Tayta Dios kamakätsirqan. 12 Musyantsikmi ollqupita
warmita Tayta Dios kamanqanta.
Tsaynöllami musyantsik warmipita
ollqupis yurinqanta. Warmipis ollqupis
Tayta Diospitami kayan.
13 Mä, qamkuna yarpachakuyay.
¿Allitsurä kaykan warmikuna umanta
mana shukutakuyllapa Tayta Diosta
mañakuyaptin? 14 ¿Manatsurä maytsaychöpis penqakuypä kaykan runa
aqtsanta wiñatsiptin? 15 Warmikunami itsanqa aqtsasapa kar kuyayllapä kayan. Warmikunapa aqtsanqa
umanta shukutaraqnömi kaykan.
16 Tsaykunapita capaz wakinnikiqa
masta parlayta munaykäyanki. Noqakuna kaqcho y maytsaychöpis wawqikuna panikuna qorikäyanqanchöqa
panikuna umanta imaypis shukutakuyanmi.

Santa Cënacho qallayätsinakuyanqan

17 Qamkuna qorikäyanqaykicho allita
rurayänaykipa trokinmi mana allita
ruraykäyanki. 18 Qorikäyanqaykicho
qallayätsinakuykäyanqaykitami willayämashqa. Qamkunaqa paqtä rasunpaypapis tsaynö kaykäyanki. 19 Tsaynö
qallayätsinakur kawarqa Tayta Dios
munanqannöchi kawaykäyanki ¿aw?
20 Tsaynö qallayätsinakushqa kaykar
Santa Cënata mikuyanqaykipis manakaqllapämi kaykan. 21 Santa Cënata
mikuyänaykipä qorikarshi wakinnikiqa alli mikuyta apaykur mikuykäyanki. Wakinnikishi mallaqaykäyanki.
Wakinnikinashi machäyanqaykiyaq
upuykäyanki. 22 Tsaynö rurarqa Tayta
Dios salvanqan kaqkunatami manakaqman churaykäyanki y muchuq
kaqkunatami penqakuyman churaykäyanki. ¿Imanirtä wayillaykikunacho
mikuyankitsu y upuyankitsu? Tsaynö
rurar mana allitami ruraykäyanki.

Santa Cënapä yachatsinqan

Mateo 26.26-29; Marcos 14.22-25; Lucas 22.14-20

23 Señor Jesucristo Santa Cënapä
yachatsinqallantami noqapis yachaykätsï. Wanutsishqa kananpä entreganan paqasmi Señor Jesucristo tantata
aptarkur 24 Tayta Diosta agradëcikurqan. Nirkurmi tantata pakiskir nirqan:
“[Mikuyay.] Kay tantaqa cuerpümi.
Qamkuna raykuq wanurmi cuerpüta
Tayta Diosta entregashä. Kay tantata
mikur imaypis yarpäyämanki”.
25 Tsaynöllami mikuyta ushaskir
vïnuyuq cöpata aptarkur nirqan: “Kay
vïnuqa Tayta Dios mushuq *pactuta
ruranpä jichanqä yawarnïmi.† Kay
vïnuta upur imaypis yarpäyämanki”.
26 Jesucristo tsaynö nishqa kaptinmi
cada vez Santa Cënacho tantata mikur

† **11.7** Gén. 1.26-27. † **11.8-9** Gén. 2.18-23. † **11.25** Éxo. 24.6-8; Jer. 31.31-34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

y vïnuta upur yarpantsik noqantsik raykuq Jesucristo wanunqanta. Tsaynölla imaypis rurashun Jesucristo kutimunqanyaq.

Imanö kawayanqanta yarpachakuskirrä Santa Cënata mikuyänanpä yätsinqan

27 Tsaynö kaykaptinqa pipis qallayätsinakushqa o jutsata rurashqa kaykar Santa Cënacho tantata mikur o vïnuta upurqa Jesucristo wanunqanta y yawarninta jichanqantami manakaqman churaykan. 28 Tsaynö kaykaptinqa imanö kawaykäyanqaykitapis shumaq yarpachakuskirrä tantata mikuyanki y vïnuta upuyanki. 29 Señor Jesucristupa cuerpunta mana respitar tanta mikuqta y vïnu upuq kaqtaqa Tayta Diosmi castiganqa. 30 Tsaynö upuyanqaykipitashi wakinniki mana alliyaypa qeshyaykäyanki y wakinnikiqa wanuyashqaykina.

31 Tsaynö kaykaptinqa imanö kawaykäyanqaykitapis shumaqrä yarpachakuyay. Tayta Dios munanqannö kawayaptikiqa manami castigayäshunkitsu. 32 Castigamarnintsikpis jutsa rurayta kacharinantsikpämi corrigimantsik.† Tsaynöpami jutsa ruraqkunata infiernuman qaykurpis noqantsiktaqa qaykamäshuntsu.

33 Wawqikuna panikuna, tsaynö kaykaptinqa Santa Cënata mikuyänaykipä qorikar jukniki juknikipis shuyänakuyanki. 34 Mayqaykipis mallaqarqa wayikikunacho imallatapis puntata mikuyanki. Tsaynöpami Santa Cënacho llutanta mana rurayaptiki Tayta Dios castigayäshunkinatsu.

Shamurnami wakin arreglaypä kaqtaqa arreglayäshayki.

Espíritu Santu yachayta qaramanqantsik

12 1 Wawqikuna panikuna, Espíritu Santu yachayta qaramanqantsikpitami musyatsiyta munaykä.

2 Musyayanqaykinöpis Jesucristuman manarä yärakurmi mana tantiyakur ïdulukunata adorar kawayarqayki. 3 Tsaymi shumaq tantiyayänaykita munä. Espíritu Santuta chaskishqa kaykarqa manami pipis “Jesucristo maldicionashqa katsun” nintsu. Tsaynöllami Espíritu Santuta manarä chaskikurqa “Jesucristo Señornïmi” niyta kamäpakuntsu.

4 Espíritu Santupita juknö juknö yachayta chaskishqapis payqa jukllayllami kaykan. 5 Tsaynöllami Señor Jesucristuta juknö juknö sirvishqapis† payqa jukllaylla kaykan. 6 Yanapamaqnintsik Tayta Diosta sirvinqantsik juknö juknö kaptinpis payqa jukllayllami kaykan.

7 Cada ünuntsikmi Espíritu Santupita yachayta chaskintsik juknintsik juknintsikpis yanapanakunantsikpä. 8 Wakinnintsikmi yachayta chaskintsik shumaq tantiyakur wakinta tantiyatsinantsikpä. Wakinnintsikmi yachayta chaskintsik yachakuskir wakin kaqtapis yachatsinantsikpä. 9 Wakinnintsikmi yachayta chaskintsik Tayta Diosman shumaq yärakunantsikpä. Wakinnintsikmi yachayta chaskintsik qeshyaykaqkunata alliyätsinantsikpä. 10 Wakinnintsikmi yachayta chaskintsik milagrukunata ruranantsikpä. Wakinnintsikmi yachayta chaskintsik Tayta Diospa willakuyninta willakunantsikpä. Wakinnintsikmi yachayta chaskintsik pipis llutanta o rasun kaqta yachaykätsinqanta tantiyakunantsikpä. Wakinnintsikmi yachayta chaskintsik mana yachanqantsik idiömakunacho parlanantsikpä. Wakinnintsiknami yachayta chaskintsik tsay parlayanqanta runakunata tantiyatsinantsikpä. 11 Juknö juknö yachayta chaskishqapis Espíritu Santu jukllayllami kaykan. Paymi kikin munanqannö juknintsik juknintsikta yachayta qaramantsik.†

† **11.31-32** Deut. 8.5; Heb. 12.5-11. † **12.5** Efe. 4.11. † **12.7-11** Rom. 12.6-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesucristupa cuerpun kanqantsik

12 Cuerpuntsikcho umantsik, rikrantsik y chankantsik kaptinpis juk cuerpullami kantsik. Tsaynöllami noqantsikpis Jesucristuwan juk cuerpulla kantsik.† 13 Tsaymi Israel runa kashqapis y mana Israel runa kashqapis, watay kashqapis y mana watay kashqapis bautizakushqa llapantsikta Espíritu Santu churamashqantsik paypa cuerpun kanantsikpä. Tsay cuerpulla kashqami llapantsikta Tayta Dios Espíritu Santuta qaramashqantsik.

14 Cuerpuqa manami umallatsu ni rikrallatsu ni chankallatsu, sinöqa atska partirämi kaykan. 15 Chakipis "mana maki karqa manami cuerpupatsu kä" nirpis manami cuerpupitaqa yarquntsu. 16 Tsaynöllami rinripis "mana ñawi karqa manami cuerpupatsu kä" nirpis manami cuerpupitaqa yarquntsu. 17 Cuerpuntsik ñawilla kaptinqa ¿imawanrä wiyashwan? Tsaynöpis cuerpuntsik rinrilla kaptinqa ¿imawanrä mushkuytapis mayashwan? 18 Tayta Diosmi cuerpuntsikkunacho cada partikunata kamashqa pay munanqannölla kananpä. 19 Entëru cuerpucho juk partilla kaptinqa manami cuerputsu kanman. 20 Tsaymi atska parti karpis rasunpaypaqa juk cuerpulla kaykan.

21 Manami ñawintsikpis makintsikta ninmantsu: "Manami qamta ministïtsu".

Umantsikpis chakintsikta manami ninmantsu: "Manami qamta ministïtsu".

22 Tsaypa trokinqa cuerpuntsikcho mas pishi töpay kaq partikunatami mas ministintsik. 23 Cuerpuntsikcho mana rikatsikunqantsik partikunatapis ¿manaku latsapawan shumaq tsapantsik? 24 Rikana kaq partikunataqa manami tsapantsiktsu. Cuerpuntsikcho mana rikatsikunantsikpä kaq partikunata tsaynö mas cuidanantsikpämi Tayta Dios kamakätsishqa. 25 Tsaynö kamakätsishqa kaptinmi cuerpuntsikcho kaq partikuna chikinakuyantsu, sinöqa jukninpis jukninpis yanapanakuyanmi. 26 Cuerpuntsikcho juk parti nanaptinqa llapan cuerpuntsikmi llakikun. Cuerpuntsikcho juk parti alli rikashqa kaptinqa llapan partimi kushikuyan.

27 Qamkunaqa Jesucristupa cuerpunmi kayanki. Cada ünuykikunami tsaycho juk parti kayanki. 28 Tsaymi *iglesiacho Tayta Dios puntata churashqa apostolkuna kayänanpä, tsaypita profëtakuna kayänanpä y tsaypita yachatsiqkuna kayänanpä. Tsaynöpis wakinta churashqa milagrukunata rurayänanpä, wakinta churashqa qeshyaqkunata alliyätsiyänanpä, wakinta churashqa muchuqkunata yanapayänanpä, wakinta churashqa imatapis alli ruraq kayänanpä y wakintanami churashqa mana tantiyayanqan idiömakunacho parlayänanpä.†

29 Manami llapantsu apóstol, ni profëta ni yachatsikuq kayan. Manami llapantsu milagrukunata rurayan, 30 ni qeshyaqkunata alliyätsiyan ni mana yachayanqan idiömakunacho parlayan. Tsay idiömakunacho parlayanqantapis manami llapantsu tantiyatsiyan. 31 Tsaynö kaykaptinqa Tayta Diospita mas allinnin yachayta chaskiyänaykipä yarpachakuyay.

Kananqa mas allinnin kaqta tantiyatsiyäshayki.

Imanö kuyanakunantsikpä ninqan

13 1 Kay patsacho llapan idiömakunata parlarpis y *angelkunapa idiömanta parlarpis kuyakuynï mana kaptinqa platïlluta llutalla tukanqan chinllillinqannöllami parlanqäkuna kaykan. 2 Profëta karpis,

†**12.12** Rom. 12.4-5; Efe. 4.15-16. †**12.28** Efe. 4.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Dios yarpanqanta musyarpis y pïmay runapita mas yacharpis kuyakuynï mana kaptinqa manami imapäpis välïtsu. Tayta Diosman yärakur jirka witikunanpä niptï witikuptinpis kuyakuynï mana kaptinqa manami imapäpis välïtsu.† 3 Muchuqkunata llapan imaykäkunata aypurpis y Diosman yärakunqäpita rupatsiyämaptinpis kuyakuynï mana kaptinqa manami imapäpis välïtsu.

4 Kuyakuq karqa ima kaptinpis pacienciakuntsikmi y pïmaytapis allimi rikantsik. Tsaynöpis runa mayintsikta chikintsiktsu, alabakuntsiktsu, pitapis manakaqman churantsiktsu, 5 manakaqkunata parlantsiktsu, munanqantsikta rurayänanpä obligantsiktsu, ajanantsiktsu y pitapis nanaparantsiktsu. 6 Mana allikunata ruraptin kushikunantsikpa trokinqa allikunata ruraptinmi kushikuntsik. 7 Kuyakuq karqa ima kaptinpis perdonantsikmi. Imaypis criyintsikmi, imaypis shuyarantsikmi y llapantapis awantakuntsikmi.

8 Profëtakuna willakuyanqanpis ushakanqami. Mana yachanqan idiömacho parlayanqankunapis ushakanqami. Yachaq kaypis ushakanqami. Kuyanakuymi itsanqa imaypis ushakanqatsu. 9 Manami llapantatsu musyantsik. Manami llapantatsu willakuntsik. 10 Tsaynö karpis Jesucristo kutimuptinqa kanan musyanqantsikkunata ni willakunqantsikkunatapis mananami ministishunnatsu.

11 Noqapis wamra karqa wamranöllami parlarqä, wamranöllami yarpachakurqä y wamranöllami tantiyarqä. Awkinyarnaqa manami wamranönatsu parlä ni yarpä. 12 Tsaynöllami kananqa makwa espëjuwan rikakuqnöpis shumaqqa tantiyantsikrätsu. Kay patsapita aywakurmi itsanqa kikin Tayta Dioswanna tinkushun. Tsaymi kanan ichikllata musyarpis tsay junaqqa pay reqimanqantsiknö noqantsikpis payta reqishun.†

13 Kananqa yärakur, shuyakur y kuyanakurmi kawaykantsik. Llapanpitapis mas alliqa kuyanakunqantsikmi kaykan.

Mana tantiyayanqan idiömapä yätsinqan

14 1 Tsaynö kaykaptinqa shumaq kuyanakur kawayay. Espíritu Santu yachayta qarayäshunaykipä† Tayta Diosta mañakuyay. Tsaypita mas mañakuyay willakuyninta willakuyänaykipä.

2 Espíritu Santu parlatsishunqayki idiömapa parlarqa manami runakunatatsu parlapaykäyanki, sinöqa Tayta Diostami. Espíritu Santu parlatsishuptikipis manami pipis tantiyayäshunkitsu. 3 Runakuna tantiyayanqan idiömapa willakuyaptikimi itsanqa llapan niyanqaykitapis tantiyar Tayta Dios munanqannö kawayanqa, shakyätsinakuyanqa y yanapanakuyanqa. 4 Runakuna mana tantiyayanqan idiömapa willakuq kaqqa kikillanmi kushikun. Runakuna tantiyayanqan idiömapa willakuq kaqmi itsanqa Tayta Diosman yärakuqkunata shumaq yachatsiyan.

5 Noqapitaqa allimi kanman Espíritu Santu parlatsinqan idiömacho llapayki parlayaptikipis. Tsaynö kaptinpis mas allimi kanman runakuna tantiyayanqan idiömacho Tayta Diospa willakuyninta willakuyaptiki. Mana tantiyayanqan idiömacho willakuyaptikiqa pillapis kanmanmi tantiyatsinanpä. Tsaynö tantiyatsiq kaptinqa allimi kanman juk idiömacho willakuyaptikipis.

6 Wawqikuna panikuna, shumaq tantiyakuyay. Watukakuq shamur mana tantiyayanqayki idiömacho yachatsiptï

†**13.2** Mat. 17.20; 21.21; Mar. 11.23. †**13.12** 1Juan 3.2. †**14.1** Rom. 12.6-8; 1Cor. 12.7-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¿yachakuyankimantsurä? Tantiyayanqayki idiömacho yachatsiptïmi itsanqa revelación o yachatsikuy kaptinpis llapanta tantiyar shumaq yachakuyanki.
7 Pinkullutapis arpatapis llutalla tukaptinqa manami imata tukayanqantapis tantiyantsiktsu. 8 Tsaynöpis *cornëtata llutalla tukaptinqa soldädukunapis pelyaman aywayänanpä manami kamarikuyantsu. 9 Tsaynöllami kanqa mana tantiyayanqan idiömacho willakuyaptiki. Imata niyanqaykitapis mana tantiyar manami imatapis yachakuyanqatsu. Tsaynö willakurqa manakaqllapämi willakuykäyanki.
10 Musyanqantsiknöpis kay patsachöqa atska idiömakunami kan. Runakuna tantiyayanqan idiömacho parlapashqaqa pipis tantiyanmi. 11 Tsaynö kaptinpis mana tantiyanqä idiömacho parlapämaq runaqa juklä nación runanömi noqapä kanqa y noqapis juklä nación runanömi paypä kashä. 12 Tsaynöllami qamkunapäpis willakuyaptiki kaykan. Tsaymi Espíritu Santu yachayta qarayäshunaykita munarqa wawqikunata panikunata tantiyayanqan idiömacho shumaq yachatsiyänaykipä payta mañakuyänayki. 13 Tsaynölla mana tantiyayanqan idiömacho willakurqa Tayta Diosta mañakuyay willakunqaykita tantiyatsiyänanpä.
14 Espíritu Santu parlatsimaptin mana tantiyanqä idiömacho Tayta Diosta mañakur kushikurpis manami tantiyätsu imata ninqätapis. 15 Tsaynö kaptinqa manami Espíritu Santu parlatsimanqan idiömallachötsu mañakushä, sinöqa tantiyanqä idiömachöpis mañakushämi. Tsaynöpis manami Espíritu Santu parlatsimanqan idiömallachötsu Tayta Diosta alabashä, sinöqa tantiyanqä idiömachöpis alabashämi. 16 Qamkunapis runa mana tantiyanqan idiömallacho Tayta Diosta alabayaptikiqa wakin runakuna mana tantiyar qamkunawan manami alabayta kamäpakuyanqatsu. 17 Llapan shonquykiwan kushishqa alabayaptikipis upällallami rikaräyäshunki.
18 Runa mana tantiyanqan idiömacho parlanäpä qamkunapita masrä Espíritu Santu yanapamaptinmi Tayta Diosta agradëcikü. 19 Tsaynö kaptinpis wawqikuna panikuna qorikäyanqancho chunka waranqa (10,000) mana tantiyayanqan palabrakunata parlanqäpita mas allimi kanqa pitsqa palabrallatapis tantiyayanqan idiömacho parlaptï.
20 Wawqikuna panikuna, wamrakuna mana tantiyakuypa yarpäyanqannö ama yarpäyaytsu. Tsaypa trokinqa yashqa runakunanö shumaq tantiyaykur yarpachakuyay. 21 Tayta Diospa leyninchöpis kaynömi qellqaraykan:

> “Kay runakunata castigarmi
> mana tantiyayanqan idiömapa
> parlapäshä.
> Tsaynö castigaptïpis manami
> cäsukayämanqatsu.
> Noqa Tayta Diosmi tsaynö nï”.†

22 Tsay ninqannöllami runakuna mana tantiyayanqan idiömacho willakushqa Jesucristuman mana yärakuqkuna Tayta Diospa willakuyninta chaskiyanqatsu. Tantiyayanqan idiömacho willakushqami itsanqa Jesucristuman criyikuyanqa. 23 Qorikäyanqaykicho mana tantiyayanqan idiömacho llapayki parlayaptikiqa imanir tsaynö parlayanqaykita mana musyaq runa o mana criyiq runakuna yaykur löcuyashqa kaykäyanqaykitami yarpäyanqa. 24 Tantiyayanqan idiömacho Diospa willakuyninta willakuyaptikimi itsanqa jutsayuq kayanqanta tantiyakuyanqa. 25 Tsaymi willakuyanqayki shonqunman chaptin Tayta Dios qamkunawan kaykanqanta tantiyar qonqurikuykur Tayta Diosta adorayanqa.

† **14.21** Isa. 28.11-12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qorikäyanqancho imanöpis kayänanpä ninqan

26 Tsaynö kaptinqa wawqikuna panikuna, qorikäyanqaykicho salmukunata cantarpis, Jesucristupa willakuyninta yachatsirpis, Tayta Dios tantiyatsiyäshunqaykikunata willakurpis, runakuna mana tantiyayanqan idiömacho parlarpis y tsay parlanqanta tantiyatsirpis llapanta rurayay yärakuq mayikikuna Tayta Dios munanqannö kawayänanpä. 27 Mana tantiyayanqan idiömakunacho parlarqa juk ishkaylla trukanakuypa parlayätsun. Tsay parlayanqanta juk wawqina tantiyatsitsun. 28 Pillapis tantiyatsinanpä mana kaptinqa upällakuyätsun. Parlananpa trokinqa shonqullanchöna Tayta Diosta mañakuyätsun.

29 Tsaynölla qorikäyanqaykicho Diospa willakuyninta juk ishkaylla willakuyätsun. Wiyaqkuna tantiyakuyätsun llutanta willakuyanqanta o rasun kaqta willakuyanqanta. 30 Imatapis willakunanpä juk wawqita Tayta Dios tantiyatsiptinqa parlaykaq wawqi upällakutsun jukaq wawqina parlananpä. 31 Tsaynöpami llapaykipis shuyänakuypa willakuyanki llapanpis yachakuyänanpä. 32 Willakuqkuna imay parlayänanpä y imay upällakuyänanpäpis tantiyayanmi. 33 Salvanqan runakuna qorikäyanqanchöqa Tayta Dios manami desordin kananta munantsu, sinöqa llapanpis shumaq ordenädu kanantami munan.

34 Qorikäyanqaykicho warmikuna upällalla kakuyätsun. Ama parlakuyätsuntsu.[u] *Moisés qellqanqan leykunacho ninqannö runanpa munayninchо kayätsun. 35 Imatapis musyayta munarqa wayinkunaman kutiykur runankunata tapuyätsun. Manami allitsu qorikäyanqaykicho warmikuna parlayaptinqa.

36 ¿Imanirtä yarpäyanki qamkuna kaqcho Tayta Diospa palabran qallaykunqanta y qamkunallata willayäshunqaykita? 37 Tayta Diospa willakuqninkuna y Espíritu Santu tantiyatsinqan runakuna kayanqaykita yarparqa tantiyakuyankimanmi kay cartacho ninqäkuna Jesucristupa mandamientunkuna kanqanta. 38 Kay cartacho ninqäkunata mana chaskikuq kaqtaqa Tayta Dios manami chaskinqatsu.

39 Tsaynö kaykaptinqa Tayta Diospa willakuyninta runakuna tantiyayanqan idiömacho willakuyay. Mana tantiyayanqan idiömacho parlayaptinpis ama michäyaytsu. 40 Itsanqa qorikäyanqaykicho Tayta Dios munanqannölla llapantapis ordenädu rurayay.

Jesucristo kawarimunqan

15 1 Wawqikuna panikuna, Jesucristupa willakuyninta willakunqäta yarpäyay. Willakunqäman criyikurmi Tayta Diosman yärakuykäyanki. 2 Tsay willakunqänö kawarqa salvakuyankimi. Tsaynö mana kawarqa manakaqllapämi yärakuyanki.

3 Yachakunqallätami mas puntatapis qamkunata yachatsirqä. Tsay yachatsinqämi nin: Tayta Diospa palabran ninqannöllami† jutsantsikpita perdonamänantsikpä Jesucristo wanurqan. 4 Tsaynöpis ninqannöllami† Jesucristo wanur pamparanqanpita kimsa junaqta kawarimurqan. 5 Kawarimurnami Cefasta[v] † yuriparqan. Tsaypitanami chunka ishkay apostolninkunata yuriparqan.† 6 Tsaypitanami pitsqa

[u] **14.34** 1 Corintios 11.5-cho nin wawqikuna panikuna qorikäyanqancho warmikuna mañakuyanqanta y willakuyanqantami. Tsaymi kay textucho upällakuyänanpä nirqa warmikuna desordinta mana rurayänanpä nin. [v] **15.5** Cefasqa Simón Pedrupa jukaq jutinmi kaykan. † **15.3** Isa. 53.5-12. † **15.4** Sal. 16.8-10; Mat. 12.40; Hech. 2.24-32. † **15.5a** Luc. 24.34. † **15.5b** Mat. 28.16-17; Mar. 16.14; Luc. 24.36; Juan 20.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pachak (500) wawqikuna panikuna qorikashqa kaykäyaqta yuriparqan. Tsaynö yuripanqanta rikaq wawqikuna panikuna juk ishkay wanukuyashqana kayaptinpis wakinqa kawaykäyanrämi. 7 Santiaguta yuripaskirnami wakin apostolninkunatapis yuriparqan. 8 Tsaypitarämi imayka shullu wamranö mana väliq kaykaptïpis noqata yuripämarqan.†

9 Manarä yuripämaptinqa Tayta Diosman yärakuqkunata qatikacharmi usharqä.† Tsaynö rurashqa karmi wakin apostolkunamanqa imallanmanpis tinkütsu. Apóstol kanäpäpis manami välïtsu. 10 Tsaynö kaykarpis Tayta Dios kuyapämaptinmi apóstol kaykä. Wakin apostolkunapitapis masrä Jesucristupa willakuyninta willakurmi tantiyakü Tayta Dios allipä kuyapämanqanta. Imanö kaptinpis Tayta Dios yanapamaptinmi willakuykä. 11 Mayqäkuna willakurpis Jesucristupa willakuynintami willakuyä. Willakuyanqäta wiyarmi qamkunapis Jesucristuman criyikuyashqayki.

Wanuqkuna kawariyämunanpä kanqanta ninqan

12 Jesucristo kawarimunqanta willakuykäyaptïqa ¿imanirtä wakinniki nikäyanki wanushqakuna mana kawariyämunanpä kanqanta? 13 Wanushqakuna mana kawariyämunanpä kaptinqa Jesucristupis manami kawarimunmantsu karqan. 14 Mana kawarimushqa kaptinqa manakaqllapämi willakuynintapis willaküman. Tsaynö kaptinqa Jesucristuman manakaqllapämi criyikuyankiman karqan. 15 Wanushqakuna mana kawariyämunanpä kaptinqa Jesucristuta Tayta Dios kawatsimunqanta willakurpis llullakurmi puriyäman.

16 Wanushqakuna mana kawariyämunanpä kaptinqa Jesucristupis manami kawarimunmantsu karqan. 17 Y Jesucristo mana kawarimushqa kaptinqa payman yärakuyanqaykipis manakaqllapämi kanman. Jutsata rurayanqaykipitapis manami perdonashqatsu kayankiman. 18 Tsaynö kaptinqa Jesucristuman yärakuykar wanuqkunapis wanuyanqallanchömi ushakäyanman. 19 Jesucristo kay vïdallacho yanapamänantsikpä kanqanta criyirqa llapan runapitapis mas kuyapaypämi kaykantsik.

20 Jesucristuqa rasunpaypami wanunqanpita kawarimushqa. Pay puntata kawarimushqa kaptinmi musyantsik noqantsikpis kawarimunantsikpä kanqanta. 21 Juk runalla[w] jutsata ruranqanpita llapantsikpis wanunantsikpä kanqantsiknöllami juk runalla[x] kawarimunqanpita llapantsikpis kawarimunantsikpä kaykantsik. 22 Jutsata Adán ruranqanpitami llapantsik ushakäshun. Jesucristo kawarimunqanpitami itsanqa llapantsik kawarimushun.†

23 Kawarimurqa Tayta Dios kamakätsinqannömi kawarimushun. Puntataqa Jesucristutami Tayta Dios kawaritsimushqa. Jesucristo kutimuptinrämi payman criyikuqkunata kawatsimunqa. 24 Tsaypitanami juiciu final kanqa. Tsaychönami Satanásta y llapan *supaykunata Jesucristo ushakätsinqa. Nirkurnami Tayta Diospa munayninman llapanta churanqa. 25 Contrankunata vincinqanyaqmi llapantapis munaynincho Jesucristo tsararanqa. 26 Vinciskirnami wanuytapis vincinqa.

27 Tayta Diospa palabranchömi Jesucristupä nin: “Paypa makinmanmi llapantapis Tayta Dios churashqa”.†

Paypa makinman llapanta churanqanta nirpis manami kikin Tayta Dios makincho kanqantatsu nin. Tsaypa trokinqa Tayta Diosmi Jesucristupa

---

[w] **15.21a** Tsay runaqa Adánmi karqan. [x] **15.21b** Tsay runaqa Jesucristumi kaykan.
† **15.8** Hech. 9.3-6. † **15.9** Hech. 8.3. † **15.21-22** Rom. 5.12-18. † **15.27** Sal. 8.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

makinman llapanta churashqa.
28 Paypa makinman llapantapis churashqana kaptinmi Tayta Diospa makinman llapanta kutitsinqa. Tsaynöpami llapan imaykatapis makincho Tayta Dios tsararanqa.
29 Wawqikuna panikuna, ¿imanirtä yarpäyanki wanushqakuna mana kawariyämunanpä kanqanta? Wanushqakunata Tayta Dios mana kawaritsimunanpä kaptinqa ¿imapätä wanushqakunapa jutincho wakinniki bautizakuyanki?
30 Tsaynöpis wanushqakuna mana kawariyämunanpä kaptinqa ¿imallapärä wanuytapis mana mantsariypa willakur puriyäman? 31 Wawqikuna panikuna, qoyay qoyaymi wanutsiyämayta munayan. Tsaynö kaptinpis Señor Jesucristuman criyikuyanqaykipitami kushikü. 32 Éfeso markachöpis chikiyämar yaqa uywanömi wanutsiyämayta munayarqan. Wanushqakuna mana kawariyämunanpä kaptinqa ¿imallapätä pasaypa chikishqa purïman? Tsaypa trokinqa: “Kawanqantsikyaq mikushun upushun. Wanukurqa pachantsiktami apashun”† nïmanchi.
33 Llutanta ama yarpäyaytsu: mana alli amïgukunaqa alli runakunatapis mana alli ruraykunamanmi inkitayan.
34 Shumaq tantiyakur jutsaykikunata kachariyay. Wakinnikiqa Tayta Diospa willakuyninta shumaq mana tantiyarmi penqakuypä kaykäyanki.

Kawarimur cuerpuntsik imanö kananpä kanqan

35 Wanushqakuna kawariyämunanpä kanqanta mana criyirmi wakinniki nikäyanki: “¿Imanöpanashi wanushqakuna kawariyämunman? Kawariyämuptin ¿imanörä cuerpunkuna kanqa?”
36 Tsaynö yarparqa ¡upanömi kaykäyanki! Imatapis murur mana pampashqaqa manami jeqamuntsu. 37 Tsaynöpis manami yurantatsu muruntsik, sinöqa trïgu kaptinpis o mayqan tsaki mikuy kaptinpis murutami muruntsik. 38 Muruskiyaptinqa Tayta Diosmi wiñatsimun. Imaykaläya murupitami Tayta Dios munanqannölla wiñatsimun.
39 Runapis, uywapis, pajaqpis y pescädupis tukuyläyami kaykäyan.
40 Ciëlucho kaqkunapis manami kay patsacho kaqkunanötsu kayan. 41 Tsaynöllami rupaypis, killapis y qoyllurkunapis juknö juknö atsikyäyan.
42 Tsaynöllami runa wanunqanpita kawarimuptin cuerpun mushuqna kanqa.

Pampayanqan kaqqa ushakanqami.
Kawarimuq kaqmi itsanqa ushakanqanatsu.
43 Pampayanqan kaqqa ismunqami.
Kawarimuq kaqmi itsanqa kuyayllapä kanqa.
Pampayanqan kaqqa illakanqami.
Kawarimuq kaqmi itsanqa illakanqatsu.
44 Yurinqantsik cuerpuqa kay patsacho kawanallantsikpämi.
Kawarimuq cuerpumi itsanqa mushuq patsacho kawanantsikpä kanqa.

Kay patsacho kawanantsikpä kaq cuerpupis kanmi y mushuq patsacho kawanantsikpä kaq cuerpupis kanqami.
45 Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: “Punta kaq Adántami kawaq runa kananpä kamarqan”.†
Qepa kaq Adántami[y] itsanqa kawatsikuq espíritu kananpä kawatsimushqa. 46 Manami mushuq patsacho kawanantsikpä kaq cuerputatsu

[y] **15.45** Qepa kaq Adánqa Jesucristumi kaykan.
† **15.32** Isa. 22.13. † **15.45-47** Gén. 2.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

puntata chaskintsik, sinöqa kay patsacho kawanantsikpä kaq cuerputami. Nirkurrämi mushuq patsacho kawanantsikpä kaq cuerputaqa chaskintsik.
47 Punta kaq runaqa allpapitami karqan. Qepa kaq runa [Señor Jesucristumi] itsanqa ciëlupita kaykan. 48 Kay patsacho kawanantsikpä kaq cuerpuntsikqa allpapita rurashqa Adánpa cuerpunnöllami. Mushuq patsacho kawanantsikpä kaq cuerpuntsikmi itsanqa ciëlucho taykaq Jesucristupa cuerpunnö kanqa. 49 Kananqa allpapita rurashqa Adán niraqllami kaykantsik. Tsaypitanami ciëlucho taykaq Jesucristunöna kashun. 50 Wawqikuna panikuna, shumaq tantiyakuyay. Aytsantin tulluntinqa manami Tayta Diospa *mandakuyninman pipis chanqatsu. Ushakaq cuerpuntsikqa manami mushuq patsacho kawanantsikpätsu, sinöqa kay patsacho kawanallantsikpämi.
51 Tayta Dios pitapis mana musyatsinqanta musyayänaykitami munä: Manami llapantsikrätsu wanushun. Itsanqa llapantsiktami mushuq cuerputa Tayta Dios qaramäshun.
52 Mushuq cuerpuyuqqa illaqpitami tikrashun ultimu kaq *cornëtata tukaskamuptin. Tsay junaqmi mana ushakaq mushuq cuerpuyuqna wanushqakuna kawariyämunqa. Tsaynöllami noqantsik kawaykaqkunapis mushuq cuerpuyuq tikrashun.† 53 Ushakaqlla kanqantsikpitami mana ushakaqna tikrashun. Wanukuqlla kanqantsikpitami mana wanuqna tikrashun.
54 Ushakaqlla cuerpuntsik mana ushakaqmanna tikraptinmi y wanukuqlla kanqantsikpita manana wanunantsikpäna tikrashqami Tayta Diospa palabran kaynö ninqan cumplinqa:

“¡Wanuyqa vincishqanami kaykan!†
55 Wanuy, ¡maychötä munayniki!
Sepultüra, ¡maychötä mikukuq kayniki!”†

56 Jutsantsikpitami wanuy ushakätsimantsik. Jutsapis Tayta Diospa leyninkunapitarämi ishkitsimänantsikpä munayninta chaskin.† 57 Tsaynö kaptinpis Señor Jesucristuta kawaritsimurmi wanuypita Tayta Dios salvamantsik. Tsaypita imaypis payta agradëcikushun.
58 Tsaynö kaykaptinqa, kuyay wawqikuna panikuna, mana qelanaypa y mana ajayaypa Señor Jesucristuta imaypis sirviyay. Musyayanqaykinöpis payta sirviyanqaykiqa manami manakaqllapätsu kaykan.

Ofrendata qoriyänanpä ninqan

16 1 Jerusaléncho wawqikunapä panikunapä ofrendata qorirqa† Galacia provinciacho wawqikunata panikunata yätsinqänölla qamkunapis qoriyay. 2 Semäna arur gänayanqaykipita cada domingu cada ünuykikuna aykallatapis churayanki. Ama noqa chämuptïräqa qoriykäyankitsu. 3 Qoriyanqayki ofrendata Jerusalénman apayänanpä wawqikunata akrayay. Chaykamurnami paykunapä cartata rurashä Jerusalénman apayaptin wawqikuna panikuna chaskiyänanpä.
4 Noqapis aywanäpä kamakaptinqa paykunawanmi aywashä.

Maypapis aywananpä kaqta Pablo willanqan

5 Qamkuna kaqman kutimurmi Macedonia provinciaparä tumamushä.† 6 Chaykamurqa capazchi tamya killa päsanqanyaq qamkunawan quëdashä. Tsaypitanami wakin markakunaman aywanäpäpis yanapayämanki.
7 Manami päsädallaqa qamkunata watukayta munätsu. Tsaypa trokinqa

†**15.51-52** 1Tes. 4.15-17. †**15.54** Isa. 25.8. †**15.55** Ose. 13.14. †**15.56** Rom. 7.7-25. †**16.1** Rom. 15.25-26; 2Cor. 8—9. †**16.5** Hech. 19.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Dios munaptin qamkuna kaqcho
quëdashärämi.
8 Éfesuchömi itsanqa *Pentecostés
fiesta chämunqanyaq täshä. 9 Atskaq
conträ shäriyaptinpis Tayta Dios yana-
paykämanmi kay markakunacho alli
willakuyninta willakunäpä. Tsaynö
willakuptïmi Jesucristuman criyiku-
käyan.†
10 Wawqintsik Timoteo qamkuna
kaqman chämuptin kushishqa chas-
kiyay. Paypis noqanömi Jesucristupa
willakuyninta willakuykan.† 11 Paytaqa
manakaqman ama churayaytsu. Alli
kutimunanpä yanapaykuyällay. Noqa-
kunapis kaycho kaq wawqikunawan
panikunawanmi payta shuyaykäyä.
12 Qamkuna kaqman wakin waw-
qikuna shayämuptinmi Apolustapis
rugakurqä qamkunaman shamunanpä.
Tsaynö rugakuykaptïpis manami sha-
muyta kamäpakuntsu. Tsaypitarämi
may shamunqa.

Carta ushanan

13 Imapitapis maya mayalla kayay.
Imanö ñakarpis Tayta Diosman yära-
kuyay. Imatapis mana mantsariypa
Tayta Dios munanqannö kawayay.
14 Pïmaywanpis kuyanakur shumaq
kawayay.
15 Wawqikuna panikuna, musya-
yankimi Acaya provinciacho waw-
qintsik Estéfanas castankunawan†
Jesucristuman puntata criyikuyan-
qanta. Paykunami wawqikunata
panikunata imachöpis yanapaykäyan.
16 Tsaymi qamkunata rugakü payku-
nata cäsukuyänaykipä. Tsaynölla lla-
pantapis paykunanö yanapayäshuqni-
kikunata y yachatsiyäshuqnikikunata
cäsukuyay.
17 Estéfanas, Fortunato y Acaico
qamkuna kaqpita watukamaq chäyä-
muptinmi llapaykita rikaqnörä kushi-
kushqä. 18 Qamkunata shakyätsishun-
qaykinöllami noqakunatapis shakyä-
tsiyämashqa. Paykunata y paykunanö
kaqkunata shumaq respitayanki.
19 Asia provinciacho wawqikuna
panikunapis qamkunapämi winchi-
kuyninta apatsikayämun. Tsaynöllami
Aquila y Priscila† y wayincho qori-
kaq wawqikuna panikunapis qamku-
napä winchikuyninta apatsikayämun.
20 Llapan wawqikuna panikunami
winchikayämun. Jukniki juknikipis
qaqllaykikunacho mutsanakur winchi-
nakuyay.
21 Noqa Pablo kikïmi kay winchikuy-
taqa qellqaykämü.
22 Pipis Jesucristuta mana kuyaq
kaqtaqa Tayta Dios castiganqami.
¡Señor Jesucristo, kutikallämuy!
23 Imaypis alli kawayänaykipä
Señor Jesucristo yanapaykuyälläshuy.
24 Jesucristuman criyikuq mayï kayap-
tikimi llapaykikunata kuyä. [Amén.]

† **16.8-9** Hech. 19.8-10. † **16.10** 1Cor. 4.17. † **16.15** 1Cor. 1.16. † **16.19** Hech. 18.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Corintios

Corinto markacho taq yärakuq mayinkunaman apóstol Pablo qepa kaq cartata cartakunqan

Corinto markaqa Grecia nacioncho kaykaq Acaya provinciachömi karqan. Tsaychömi apóstol Pablo tarqan juk wata y soqta killa Jesucristupa willakuyninta yachatsir. Corintucho Pablo kaykaptin ima päsanqankunatapis musyanaykipä liyinki Hech. 18.1-17.

Corinto markacho taq wawqikunaman panikunaman punta kaq cartata cartakuptinmi wakinkuna niyarqan: “Pabluqa manami Jesucristupa apostolnintsu. Tsaynö kaykaptinqa pay ninqankunaman ama yärakushuntsu”.

Tsaynö niyanqanta musyaskirmi kikin Pablo tantiyatsiq aywarqan. Aywar tantiyatsiptinpis wakinkuna mana chaskiyaptinmi Éfesuman llakishqa kutirqan. Tsaypitanami juk cartata Tituwan apatsirqan (2Cor. 2.1-4). Tsay cartata chaskiskirnami Corinto wawqikuna panikuna tantiyakuyarqan (2Cor. 7.8-10). Tsaypita kushikurnami kay cartata apóstol Pablo cartakurqan.

Carta qallaykunan

1 [1] Corinto markacho[†] y Acaya provinciacho kaykaq yärakuq mayikuna:
Tayta Dios akramashqa kaptinmi Jesucristupa apostolnin kar noqa Pablo wawqintsik Timoteuwan kay cartata cartakaykäyämü. [2] Yayantsik Tayta Dios y Señor Jesucristo kuyapäyäshurniki alli kawayänaykipä yanapaykuyälläshuy.

Ima ñakaycho kashqapis Tayta Dios yanapamanqantsik

[3] ¡Señor Jesucristupa Taytan Dios alabashqa kaykullätsun! Paymi kuyapämantsik y imaypis shakyätsimantsik. [4] Ima ñakaycho kashqapis shakyätsimantsik noqantsikpis yärakuq mayintsikkuna ñakayaptin shakyätsinantsikpämi. Tsaymi Tayta Dios shakyätsimanqantsiknö wakinkunatapis shakyätsintsik. [5] Noqakunatapis Jesucristuman yärakuyanqäpita runakuna ñakatsiyämaptin Jesucristuwanmi Tayta Dios shakyätsiyäman mana ajayaypa yärakuyänäpä. [6] Tsaynö shakyätsiyämaptinmi shumaq tantiyayä qamkunatapis shakyätsiyänäpä kanqanta. Tsaynöpami ñakayaptïpis salvacionta chaskir kushikuyanki. Tsaymi noqakuna ñakayanqänö ñakarpis Tayta Diosman mana ajayaypa yärakuyanki. [7] Musyayämi noqakunanö ñakayaptikipis noqakunatanö Tayta Dios yanapayäshunaykipä kanqanta.

[8] Wawqikuna panikuna, Asia provinciacho runakuna pasaypami ñakatsiyämashqa. Pasaypa ñakatsiyämaptin mana atiparmi kawayänäpä kanqantapis yarpäyarqänatsu.[†] [9] Wanutsiyämänanpä kanqanta yarparmi tantiyakuyarqä kikilläkunapitaqa imatapis mana kamäpakuyanqäta. Tsaynöpami yachakuyarqä wanuqkunata

[†] **1.1** Hech. 18.1. [†] **1.8** 1Cor. 15.32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kawaritsimuq Tayta Diosman mas yärakuyta.
10 Wanutsiyämänanpä kanqanta yarpäyaptïpis Tayta Diosmi salvayämashqa. Manami tsayllachötsu yanapayämashqa, sinöqa imaypis yanapaykäyämanmi. 11 Tayta Diosta noqakunapä mañakurmi qamkunapis yanapaykäyämanki. Tsaynö atskaq mañakuyaptinmi payta atskaq agradëcikuyanqa.

Corintuman Pablo imanir mana aywanqanpis

12 Qamkunata ni wakintapis mana llullapaypa y mana engañaypami kawaykäyä. Rasunpaypa tsaynö kayanqäta mana penqakuypami niyä. Tsaynö alli kawayänäpä Tayta Diosmi imachöpis yanapayäman. 13 Cartakayämunqächöpis tantiyayänaykipä kaqllatami qellqayämushqä. Ojalä imayllapis shumaq tantiyayankiman. 14 Kanan mana tantiyarpis Señor Jesucristo kutimuptin noqakuna qamkunapä kushikuyanqänömi qamkunapis noqakunapä kushikuyanki.
15 Shumaq tantiyayänaykipä kanqanta yarparmi Macedonia provinciapa shamur qamkuna kaqman puntata chämuyta yarpäyarqä. Yarpäyanqänö kaptinqa qamkuna kaqman ishkay kutinami chäyämüman karqan. 16 Puntataqa Macedonia provinciapa päsaqnöllami chämuyta yarpäyarqä. Kutimurpis yapay chämuytami yarpäyarqä. Qamkuna kaqman chäyämuptï Judeamanna aywayänäpä yanapayämänaykitami munayarqä.†
17 Chäyämunäpä yarpashqa kayaptïpis manami yarpäyanqänötsu kamakashqa. Willakatsimunqänö mana shayämuptï ¿imanirtä wakinniki nikäyanki shumaq mana yarpachakuypa willakatsimunqäta? ¿Imanirtä yarpaykäyanki awnirkurpis mana shayämunäpä kanqanta? 18 Mana cumpliyänäpä kanqanta musyaykarqa noqakuna imaypis manami awniyätsu.
19 Tayta Diospa Tsurin Jesucristupis kay patsacho kar rasun kaqllatami pïmaytapis nirqan. Paypa willakuynintami Silvano[a], Timoteo y noqapis qamkuna kaqcho willakuyashqä.†
20 Jesucristuta kachamurmi llapan awninqankunata Tayta Dios cumpliykan. Tsaymi Jesucristuman yärakur Tayta Diosta alabar "¡Amén!" nintsik.
21 Payta sirvinantsikpä churamarnintsikmi Jesucristuman mana ajayaypa yärakunantsikpä yanapamantsik.
22 Tsaynöpis shonquntsikcho kananpä Espíritu Santuta kachamurmi payllapana kanantsikpä sellamashqantsik.† Espíritu Santuta chaskirmi musyantsik Tayta Dios llapan awnimanqantsikta cumplinanpä kanqanta.
23 Wawqikuna panikuna, Tayta Diospa jutinchömi rasun kaqta nï: Shamuyta yarparpis qamkunawan qallayätsinakuyta mana munarmi shamushqärätsu. 24 Qamkunata mandar qallayätsiyänäpa trokinmi qamkunawan juntu Tayta Diosta sirviyta munayä. Tsaynöpami Tayta Diosman yärakur qamkunapis kushishqa kawayanki.

2 1 Ñöpata qamkuna kaqman shamur llakikatsinqänö yapay llakikatsiyta manami munätsu. 2 Qamkunata llakikatsiptïqa ¿pïllanarä kushikatsimanqa? 3 Tsaymi shamunäpa trokin cartakamushqä. Manami munashqätsu shamuptï llakikatsiyämänaykita, tsaypa trokinqa llapantsikpis kushikunantsiktami munashqä. Musyarqämi qamkuna kushikuyaptiki noqakunapis kushikuyänäpä kanqanta.
4 Tsay cartata qellqamur qallayashqalla kaykäyanqaykita yarparmi

[a] **1.19** Silvanupa jukaq jutinmi *Silas* karqan (Hech. 15.22, 40).
† **1.16** Hech. 19.21. † **1.19** Hech. 18.5. † **1.22** Efe. 1.13; 4.30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pasaypa llakikur waqarqä. Manami llakikuyänaykipätsu cartakamurqä, sinöqa qamkunata pasaypa kuyanqäta musyayänaykipämi.

Contran runata Pablo perdonanqan

5 Conträ runaqa manami noqallatatsu llakikatsimashqa, sinöqa qamkunatapis llakikatsiyäshushqaykimi. 6 Tsay runata corrigiyanqayki allimi. 7 Alläpa mana llakikunanpä perdonar shakyätsiyay. 8 Tsaymi qamkunata rugakü payta kuyapar alli rikayänaykipä.
9 Tsay cartata qamkunaman cartakamurqä tsay runata corrigiyänaykipämi. Tsaynöpami musyayta munarqä cäsukayämanqaykita o mana cäsukayämanqaykitapis. 10 Tsay perdonayanqayki runata noqapis perdonämi. Perdonanäpä mana kaptinpis qamkuna raykuqmi Jesucristupa ñöpancho payta perdonashqä. 11 Musyantsikmi *Satanás imaykanöpapis runakunata jutsaman ishkitsinanpä kanqanta. Tsaymi tsay runata perdonashqa qallayätsinakuyman Satanás jitarpamäshunnatsu.

Troascho Pablo llakikunqan

12 Troas markaman Jesucristupa alli willakuyninta willakuq chaptï manami ima tsapapis kashqatsu.
13 Tsaynö kaptinpis qamkuna kaqpita Tito mana musyakämuptinmi pasaypa llakikurqä. Tsaymi Troascho quëdanäpa trokinqa Tituta ashiq[b] Macedonia provinciaman aywarqä.[†]

Tayta Diosta Pablo agradëcikunqan

14 ¡Tayta Diostami agradëcikü! Paymi Jesucristucho kayaptï imaypis yanapayäman. Tsaymi willakuyaptï maytsaychöpis runakunata tantiyatsin Jesucristuman criyikur payta *reqiyänanpä. 15 Jesucristupa willakuyninta willakuyanqäqa inciensiupa alli mushkuyninnömi Tayta Diospä kaykan. Salvakuyänanpä kaqkunaman y mana salvakuyänanpä kaqkunamanpis chanmi. 16 Mana salvakuqkunapäqa melanaypä asyaqnömi kaykan. Salvakuqkunapämi itsanqa kuyayllapä mushkuqnö kaykan. Tsaynö kaptinqa ¿pirä kikillanpita Jesucristupa willakuyninta willakunman?
17 Wakinkunaqa imatapis chaskiyänan raykuqmi Diospa willakuyninta willakuykäyan. Noqakunaqa manami paykunanötsu kayä, sinöqa Tayta Dios kachayämashqa kaptin y noqakunawan pay kaykanqanta musyarmi Jesucristupa jutincho llapan shonqükunawan willakuyä.

Corinto wawqikuna panikuna recomendación cartanö kayanqan

3 1 Tsaynö niptï chaskiyämänayki raykuq parlayanqäta ama yarpäyaytsu. Tsaynöpis ama yarpäyaytsu chaskiyämänaykipä recomendación cartatarä ministiyanqäta. Wakin runakuna recomendación cartata puritsiyaptinpis qamkuna chaskiyämänaykipäqa manami ministiyätsu. Tsaynöpis juk markaman chäyaptï chaskiyämänanpä manami qamkunapita recomendación cartata ministiyätsu. 2 Tsaypa trokinqa kikikikunami shonqükunacho qellqaraykaq recomendación cartä kayanki. Tsay cartataqa pïmaypis liyiyanmi.[c] 3 Tsaynöpami runakuna musyayan willakuyanqäta criyir Jesucristo qellqanqan carta kayanqaykita. Tsay cartataqa manami tintawantsu qellqashqa, sinöqa imayyaqpis kawaq Tayta Diospa Espïritunwanmi.

[b] **2.13** Pabluwan tinkur Tito willakunqanta musyanaykipä liyinki 2Cor. 7.6-15. [c] **3.2** Tsaynö nirmi Pablo nirqan: *Recomendación cartä mana kaptinpis willakuyanqäpita Jesucristuman criyikuyanqaykita musyarmi apóstol kanqäta pïmaypis musyayan.*
[†] **2.12-13** Hech. 20.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynöpis manami läja rumichötsu† qellqashqa, sinöqa shonquykikunachömi.†

4 Tsaynö kayanqaykita musyayä Jesucristo salvayämanqanpita Tayta Diosman criyikurmi. 5 Willakuyänäpä manami yachaq kayanqämantsu yärakuyä, sinöqa Tayta Diosmanmi. 6 Paymi yanapayäman mushuq *pactupä† willakuyänäpä. Tsay mushuq pactuqa manami leykunapa munaynincho kawanantsikpätsu nimantsik, sinöqa Espíritu Santu tantiyatsimanqantsiknö kawanantsikpämi. Leykunapa munaynincho kawarqa wanushqanömi kawantsik.† Espíritu Santupa munaynincho kawarmi itsanqa *mana ushakaq kawayta tarintsik.

Moisés qellqanqan leykunapitapis Jesucristupa willakuynin mas alli kanqan

7 Läja rumicho qellqaraykaq leykuna runakunata salvananpä mana kaykaptinpis tsay leykunata Israel runakunaman Moisés chätsiptinmi qaqllan pasaypa chipipirqan. Tsay chipipinqan illakaqlla kaykarpis pasaypami chipipirqan.† Tsaymi Moiséspa qaqllanta rikayta kamäpakuyarqantsu. 8 Moisés apamunqan leykunapis tsaynö kushikuypä kaykaptinqa ¿manaku Espíritu Santu apamunqan willakuy mas kushikuypä kaykan? 9 Mana salvakunantsikpä kaykarpis tsay leykuna alli kaykaptinqa salvamänantsikpä kaq willakuy mas allimi kaykan. 10 Tsay leykunaqa Espíritu Santu apamunqan willakuyman manami tinkuntsu. 11 Tsaymi ushakänanpä kaq leykuna kushikuypä kaptinpis Jesucristupa mana ushakaq willakuynin mas kushikuypä kaykan.

12 Tsayta musyarmi mana mantsariypa willakuyä. 13 Manami Moisésnötsu Diospa willakuyninta willakuyä. Payqa qaqllan chipipinqan illakaykanqanta Israel runakuna mana rikayänanpämi vëluwan tsapakurqan.† Tsaynöpami leykuna ushakänanpä kanqanta tantiyayarqantsu.

14 Moiséspa qaqllan tsaparanqannömi Israel runakunapa yarpayninkunapis tsapashqanö kaykan. Tsaymi punta kaq *pactuta liyir päsaqlla kanqanta kananyaqpis tantiyayantsu. Jesucristuman criyikurrämi shumaqna tantiyayanqa. 15 *Moisés qellqanqan leykunata liyirpis manami kananyaqpis tantiyayantsu. 16 Señornintsikman criyirmi itsanqa tantiyakuyanqana.

17 Señornintsikqa Espíritu Santumi. Paypa Espïritunta chaskirmi librina kantsik. 18 Librina karmi Señornintsikta rikaqnö kaykantsik. Tsaymi runakuna rikamarnintsik kikin Señornintsikta rikaqnö kaykäyan. Tsaynöpis Señornintsikqa Espíritu karmi qoyay qoyay yanapamantsik kikin kanqannö noqantsikpis kanantsikpä.†

Tayta Diospa willakuyninta Pablo willakunqan

4 1 Tayta Dios kuyapäyämar willakuyninta willakuyänäpä churayämashqa kaptinmi chikiyämaptinpis llakikuyätsu. 2 Noqakuna manami imatapis llutankunata ni penqakuypä kaqkunata rurayätsu. Manami pitapis engañayätsu ni Tayta Diospa willakuyninman manami kikïkunapa yarpayнïkunata yapayätsu. Tsaypa trokinqa willakuyninta pïmaypis musyayänanpämi Tayta Dios munanqannö kawayä.

3 Tsaynö kaptinpis infiernuman qaykushqa kayänanpä kaqkunaqa willakuyanqäta manami chaskikuyantsu. 4 Paykunaqa chaskikuyantsu kay patsacho kaykaq dios[d] yarpayninkunata

---

[d] **4.4** Kay patsacho kaykaq diosqa Satanásmi kaykan.
† **3.3a** Éxo. 24.12. † **3.3b** Jer. 31.33; Eze. 11.19; 36.26. † **3.6a** Jer. 31.31. † **3.6b** Rom. 7.1-6. † **3.7** Éxo. 34.29. † **3.13** Éxo. 34.33. † **3.18** Rom. 8.29; Gál. 4.19; Fil. 3.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

upatakätsishqa kaptinmi. Tsaymi Jesucristupa willakuynin aktsinö kaykaptinpis paykunaqa mana rikaqnö kar tsay willakuyninta tantiyayantsu. Jesucristuchömi Tayta Dios imanö kanqantapis tantiyantsik.

5 Manami noqakunapa munaynïkunacho kawayänaykipätsu willakuyä, sinöqa Señor Jesucristupa munayninchо kawayänaykipämi. Noqakunaqa Jesucristuta sirvir qamkunapa wätaynikikunanöllami kaykäyä. 6 Tsaynö kaykäyä chipipiykaq aktsitanö alli willakuyninta shonqükunaman Tayta Dios churamushqa kaptinmi. Tsaynö churamushqa kay patsata kamar tsakaycho atsikyay kananpä ninqannöllami.† Tsaymi Tayta Dios imanö kanqantapis Jesucristucho shumaq tantiyaykäyä.

Imanö ñakarpis Pablo willakunqan

7 Tsay alli willakuyqa shonqükunacho kaykan mitu mankacho pasaypa väliq riquëza kaykaqnömi. Noqakuna mitu mankanölla karmi kikïkunapa munaynïkunawantsu willakuyä, sinöqa Tayta Diospa munayninwanmi. 8 Tsaymi imanö ñakatsiyämaptinpis mana ajayaypa willakuykäyä. Ima rurayta mana kamäpakurpis manami alläpaqa llakikuyätsu. 9 Chikiyämaptinpis Tayta Dios manami kachariyämantsu. Conträ shäriyaptinpis Diosllamanmi imaypis yärakuyä. 10 Maypa aywayaptïpis Jesucristo ñakanqannö ñakayanqätami runakuna rikayäman. Payta cäsukuyaptïmi ichikllapana wanutsiyämanpis. Tsaynöpami runakuna tantiyayan wanuypita salvamänanpä Jesucristo munayyuq kanqanta. 11 Jesucristupa willakuyninta willakunqäpita wanutsiyämayta munayaptinpis Jesucristo noqakunawan kawanqanmi musyakan. 12 Tsaymi janäkunachöna wanuy kaptinpis *mana ushakaq kawayta tariyänayki raykuq willakuykäyä.

13 Tayta Diospa palabrancho kaynömi qellqaraykan: “Payman yärakurmi willakushqä”.†

Tsay qellqaraykanqannöllami noqakunapis Tayta Diosman criyikur willakuyninta willakuykäyä. 14 Payman yärakurmi musyantsik Señor Jesucristuta kawaritsimunqannö kawatsimänantsikpä kanqanta. Tsaynöllami musyantsik ñöpanman apamänantsikpä kanqanta. 15 Tsaymi imanö ñakarpis salvakuyänaykipä willakuyä. Tsaynöpami wakin runakunatapis Tayta Dios kuyapar salvaptin maytsaychöpis payta agradëcikur alabayanqa.

16 Tsaymi Tayta Diospa willakuyninta mana ajayaypa willakuyä. Awkinyashqa cuerpuntsik lasaptinpis shonquntsikchöqa qoyay qoyay mas chölunömi kaykantsik. 17 Kay patsacho kanqantsikyaq ñakarpis gloriacho imayyaqpis kawanantsikpämi kamarikuykantsik. Tsay kawaymanqa manami imapis kay patsacho kaqkuna tinkuntsu. 18 Manami kay patsacho kawanantsikllapätsu yarpachakuntsik, sinöqa gloriacho kawanantsikpämi. Kay patsacho kawayqa ushakaqllami. Gloriacho kawaymi itsanqa mana ushakaq kanqa.

Mushuq cuerputa chaskinantsikpä ninqan

5 1 Musyantsikmi kay cuerpuntsik ushakaptinpis mana ushakaq mushuq cuerputa Tayta Dios qaramänantsikpä kanqanta. Kay patsachöqa cuerpuntsik ushakaq tsukllanöllami kaykan. Gloriachömi itsanqa mushuq cuerpuntsik Tayta Dios ruranqan alli wayinöna kanqa. 2 Kay patsacho kawanqantsikyaqqa mushuq cuerputa juklla chaskiyta munarmi yarpachakur llakikuntsik. 3 Mushuq cuerputa

†**4.6** Gén. 1.3. †**4.13** Sal. 116.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chaskirqa manami qallapächunötsu kashun, sinöqa alli latsapashqanönami kashun.

4 Kay patsacho cuerpuntsik ushakaqlla kaptin llakikurpis manami wanuyta munantsiktsu, sinöqa cuerpuntsik mana ushakaq cuerpuman juklla tikranantami munantsik. 5 Mana ushakaq cuerpuyuq kanantsikpämi Tayta Dios kamamashqantsik. Mushuq cuerputa chaskinantsikpä kanqanta musyanantsikpämi Espíritu Santuta qaramashqantsik.

6 Tsaymi Tayta Diosman imaypis yärakuntsik. Musyantsikmi kay patsacho kanqantsikyaqqa Tayta Diosta manarä rikanqantsikta. 7 Payta manarä rikarpis paymanmi yärakuntsik. 8 Payman yärakurmi cuerpuntsikta kacharir puntanman juklla chayta munantsik. 9 Tsaymi kawarpis o wanurpis Tayta Dios munanqannö kawanantsikpä imaypis yarpachakuntsik.

10 Jesucristupa ñöpanman chashqami llapantsikta juzgamäshun.† Kay patsacho kanqantsikyaq allita o mana allita ruranqantsikpitami premiutapis o castïgutapis chaskishun.

Tayta Dioswan runakuna amistayänanpä willakuyanqan

11 Señor Jesucristo juzgamänantsikpä kanqanta musyarmi paypita *mantsapakur willakuyninta imaykanöpapis willakuyä. Rasunpaypa sirviyanqätami Tayta Dios musyan. Tsaytaqa qamkunapis tantiyayankimanmi. 12 Tsaynö nï manami yachaq kayanqäta alabakurtsu, sinöqa Tayta Diospa willakuqnin kayanqäta tantiyar kushikuyänaykipä y pipis conträ parlaptin janä shäriyänaykipämi.

Tsay conträ shäriqkunaqa yachaq tukurpis janan shonqullami Tayta Diosta sirviyan. 13 Löcu kayanqäta niyaptinpis Tayta Diosta sirviyänä raykuqmi löcu nishqapis kayä. Alli yarpayyuq kayanqäta niyaptinpis qamkunata yanapayänä raykuqmi alli yarpayyuq kayä. 14 Imanö niyämaptinpis noqakunaqa Jesucristo kuyamanqantsikta tantiyarmi wanuytapis mana mantsariypa payta sirviyä. Tsaynö sirviyä Jesucristo llapantsik raykuq wanunqanta musyarmi. Noqantsik raykuq wanuptinmi llapantsikpis jutsa ruraypä wanushqanöna kantsik. 15 Manami kikintsik munanqallantsikta rurar kawanantsikpätsu Jesucristo wanushqa, sinöqa pay munanqannöna kawanantsikpämi. Payqa wanurpis noqantsik raykuqmi kawarimushqa.

16 Tsaynö kaptinmi Diosman mana yärakuq runakunanöqa pipäpis llutanta yarpäyätsu. Ñöpataqa noqakunapis mana criyikuq runakunanöllami Jesucristupä llutanta yarpäyarqä. Kananqa manami tsaynönatsu yarpäyä. 17 Pipis Jesucristucho karqa mushuq kamanqan runanami kaykan.† Unay kawayqa päsashqanami. Kananqa llapanpis mushuqnami kaykan.

18 Tsaynö kanantsikpä kikin Tayta Diosmi kamakätsishqa. Paymi Jesucristo noqantsik raykuq wanunqanpita perdonamashqantsik. Tsaynöllami runakuna paywan amistayänanpä willakuyninta willakuyänäpä churayämashqa. 19 Tsay willakuyqa kaynömi nikan: Jesucristuchömi Tayta Dios karqan runakunata jutsankunapita perdonar kikinwan amistananpä. Tsay willakuyta willakuyänäpämi churayämashqa.

20 Tsaymi noqakunaqa Jesucristupa willakuqninkuna kayä. Willakuqnin karmi Tayta Dios rugakuykaqnö Jesucristupa jutincho pïmaytapis kaynö nir rugakuyä: ¡Tayta Dioswan amistakuy! 21 Jutsaynaq kaykaptinpis

†**5.10** Rom. 14.10. †**5.17** Gál. 6.15; Efe. 4.24; Tito 3.5; 1Ped. 1.3, 23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

llapan jutsantsiktami Jesucristuman Tayta Dios jitapashqa. Tsaymi jutsayuq runanö noqantsik raykuq wanuptin paycho kashqa Tayta Dios jutsaynaqtanö chaskimantsik.

6 [1]Willakuqnin karmi kuyakuq Tayta Diosta mana yupaytupäyänaykipä qamkunata rugakuyä. [2]Palabranchömi nin:

> “Kuyapänäpä kaq höra chämuptinmi rugakamanqaykinö yanapashqä.
> Salvanäpä kaq junaqmi qamta salvashqä”.†

Tayta Dios kuyapäyäshunayki höraqa kanan hörami kaykan. Tayta Dios salvayäshunayki junaqqa kanan junaqmi kaykan.

Imanö ñakarpis Pablo willakunqan

[3]Noqakuna willakuyanqäta pipis manakaqman mana churayänanpämi imatapis llutanta rurayätsu. [4]Tsaypa trokinqa Tayta Diosta sirviq kayanqäta tantiyakuyänanpämi pay munanqannölla kawayä imanö ñakarpis, ima pishïyämaptinpis, pasaypa llakikurpis, [5]castigayämaptinpis, carcelman wichqayämaptinpis, maqayämaptinpis, pishipashqa willakurpis y punuyta mikuyta mana tarirpis. [6]Tsaynöpis Tayta Diosta sirviq kayanqäta tantiyakuyänanpämi jutsata mana ruraypa kawayä, willakuyninta shumaq tantiyakuyä, chikiyämaqnïkunata perdonayä, pïmaytapis kuyapäyä, Espíritu Santupa munaynincho kawayä, pïmaytapis kuyayä, [7]Diospa willakuyninta willakuyä y pay yanapayämaptin imatapis allita rurayä. Conträ shäriyaptinpis pay munanqannö allillatami rurayä.

[8]Wakin runakunami alli rikayäman y wakinnami mana alli rikayäman. Tsaynöpis wakinmi favornï parlayan y wakinnami conträ parlayan. Rasun kaqllata parlayaptïpis llullakuyanqätami yarpäyan. [9]Wakinqa reqiyämarpis manami reqiq tukayämantsu. Ushakäyanqäta yarpäyaptinpis kawaykäyärämi. Chikiyämar ñakatsiyämarpis manami wanutsiyämashqatsu. [10]Llakishqa karpis kushishqallami kawaykäyä. Muchuq karpis atskaqta rïcuyätsiqnömi kaykäyä.[e] Imäkuna mana kaptinpis noqakunapami llapanpis kaykan.

[11]Corinto wawqikuna panikuna, llapan shonqükunawan kuyarmi imatapis mana pakaypa llapan yarpäyanqäta willayashqä. [12]Qamkunata kuyar mana qonqaypa yarparaykaptïqa ¿imanirtä qonqaykayämashqayki? [13]Tsaymi wamräkunatanö niyä: Noqakuna kuyayanqänö qamkunapis kuyayämar yarpaykayällämay.

Tayta Diospa templun kanqantsik

[14]Wawqikuna panikuna, musyayanqaykinöpis manami pipis törutawan ashnuta yüguntsu. Tsaynöllami qamkunapis Jesucristuman mana criyikuqkunawan yügukäyankimantsu. Alli ruraypis manami mana alli ruraywan tinkuntsu. Aktsi kanqanchöpis tsakay manami kantsu. [15]Jesucristupis Belialwan[f] manami tantiyanakuyantsu. Tsaynöllami Jesucristuman yärakuqkunawan mana yärakuqkunapis tantiyanakuyantsu. [16]Tsaynöpis Tayta Diospa templunman ïdulukunata jamatsiyanqan manami allitsu kaykan. Noqantsikqa imayyaqpis kawaq Tayta Diospa templunmi kantsik.† Palabranchömi Tayta Dios nin:

> “Paykunawanmi täshä.
> Paykunawanmi purishä.
> Paykunapa Diosninkunami kashä.

---

[e] **6.10** *Atskaqta rïcuyätsiqnömi kaykäyä* ninqanqa *atskaqtami willayä Jesucristupa alli willakuyninta imayka riquëzatanö chaskiyänanpä* ninanmi. [f] **6.15** Belialqa Satanásmi.
† **6.2** Isa. 49.8. † **6.16a** 1Cor. 3.16; 6.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paykunami kuyanqä runakuna
kayanqa”.†
17 Mastami palabrancho nin:
“Jutsa ruraq runakunapita witi-
kuyay.
Paykunapita yarqukuyay.
Imatapis *impüruyätsikuqkunata
ama yatayaytsu.
Tsaynö kawayaptikimi chaskiyä-
shayki.†
18 Qamkunapa taytaykimi kashä.
Qamkunami wamräkuna
kayanki.
Llapanpä munayyuq Tayta Dios
karmi tsaynö nï”.†

7 1 Kuyay wawqikuna panikuna,
Tayta Dios tsaynö nikämashqaqa
llapan jutsantsikkunata kacharishun.
Jutsata rurarqa cuerpuntsiktapis espï-
rituntsiktapis qanratantsikmi. Tsaynö
kaykaptinqa Tayta Diospita *man-
tsapakur pay munanqannö imaypis
kawashun.

Pablo yätsinqanta cäsukuyanqan

2 Wawqikuna panikuna, yarpaykayä-
llämay. Qamkunata manami mayqay-
kitapis mana allita rurayashqätsu ni
llullapäyashqätsu ni engañayashqätsu.
3 Qamkunata tsaynö nï manami mana-
kaqman churartsu, sinöqa ñöpata nin-
qänöpis qamkunata kuyayämi. Tsaymi
imaypis mana qonqaypa yarparäyä-
shayki. 4 Ninqäkunata chaskiyänaykipä
kanqanta tantiyarmi qamkunaman
yärakü. Tsaymi ima päsamaptinpis lla-
kikunäpa trokin pasaypa kushikü.
5 Macedonia provinciaman chäyan-
qäpita manami jamaytapis tariyash-
qätsu. Tsaypa trokinqa runakuna
conträ shäriyaptin y qamkunapä
y Titupä yarpachakurmi pasaypa
llakikuyashqä. 6 Tsaynö kaykäyap-
tïmi Tito chämuptin llakishqa kay-
kaqkunata shakyätsiq Tayta Dios
shakyätsiyämashqa. 7 Manami Tito
chämunqallanpitatsu kushiku-
yashqä, sinöqa qamkuna kaqpita Tito
kushishqa kutimunqanpitapis kushi-
kuyashqämi. Paymi willayämashqa
qamkunaman watukaq shamunäta
munaykäyanqaykita, qallayätsina-
kunqantsikpita llakikuyanqaykita y
noqapä yarpachakuykäyanqaykitapis.
Tsaynö willayämaptin masrämi kushi-
kuyashqä.
8 Apatsimunqä cartata liyir llakiku-
yanqaykita musyarpis manami llaki-
kütsu. Qellqamunqä hörami itsanqa
pasaypa llakikurqä cartacho ninqäta
liyir llakikuyänaykipä kanqanta mus-
yar. 9 Kananqa pasaypami kushikü.
Manami qamkunata llakikatsinqäpita-
tsu kushikü, tsaypa trokinqa tantiya-
kur Tayta Diosta cäsukuyanqaykipita-
tami. Cartata apatsiyämunqä manami
manakaqllapätsu kashqa, sinöqa Tayta
Dios munanqannö llakikuyänayki-
pämi.
10 Tayta Dios munanqannö llaki-
kurqa jutsa rurayta kacharintsikmi.
Jutsa rurayta kachariqkunatami Tayta
Dios perdonan. Tsaynö perdonta
tarirqa manami llakikuntsiknatsu,
sinöqa kushikuntsikmi. Tsaynö kap-
tinpis mana criyiqkunami itsanqa lla-
kikurpis jutsa rurayta mana kacharir
wanushqanö kaykäyan.
11 Tayta Dios llakikuyman churayä-
shunqayki allipämi kashqa. Tsaymi
kananqa perdonta mañakayämash-
qayki, conträ shäriq runapä ajanäyash-
qayki, Tayta Diospita mantsapakuy-
käyanki, noqawan tinkuytana munay-
käyanki, noqapä yarpachakuyanki
y jutsayuq runata corrigiyashqayki.
Tsaynö kayaptikimi tantiyakuyä lla-
panta sitiunman churayanqaykita.
12 Tsay apatsimunqä carta manami
conträ shäriq runata corrigiyäna-
llaykipätsu ni noqa kushikunalläpä-
tsu kashqa, sinöqa tantiyatsiyanqäta

† **6.16b** Lev. 26.12; Eze. 37.27. † **6.17** Isa. 52.11. † **6.18** 2Sam. 7.14; 1Crón. 17.13; Jer. 31.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chaskikur rasunpaypa kuyayämanqaykita [y noqapis qamkunata kuyanqäta] Tayta Diospa ñöpancho tantiyayänaykipämi. 13 Kuyayämanqaykita musyarmi pasaypa kushikuyashqä. Masrämi kushikuyashqä Tituta alli chaskiyanqaykipita y shakyätsiyanqaykita kikin willayämaptin.

14 Manarä qamkuna kaqman Tito shamuptinmi payta shakyätsir nirqä: "Paykuna allimi chaskiyäshunki". Tsay ninqänöllami llapanpis kashqa. Tsaymi qamkunata imaypis rasun kaqta ninqänö qamkunapä payta ninqäkunapis rasun kaqlla kashqa. 15 Kananqa cäsukuyanqaykipita y payta alli chaskikuyanqaykipitami Titupis qamkunapä yarparaykan. 16 Tsaynöllami yärakuypä kayanqaykipita noqapis kushikü.

Ofrendata qoriyänanpä ninqan

8 1 Wawqikuna panikuna, Macedoniacho wawqikunata y panikunata Tayta Dios kuyapar imanö yanapanqantapis willayäshayki. 2 Paykunaqa pasaypa ñakarpis y pasaypa muchuycho karpis kushishqami tsaytsika ofrendata qoriyashqa. 3 Kikïmi rikashqä ofrendata churayänanpä kaqpita masta churayanqanta. Tsaynö churayashqa kikinpa voluntäninpitami. 4 Kutin kutinmi paykuna rugakayämashqa wakin markakunacho ofrendata qoriyanqannö Jerusaléncho criyikuq mayintsikkunapä paykunapis qoriyänanpä.† 5 Ofrendata qorir yarpäyanqäpitapis mas atskatami qoriyashqa. Puntataqa Señor Jesucristupa munaynincho kawayänanpämi awniyashqa. Tsaypitanami imata yätsiyanqätapis Tayta Dios munanqannö cumpliyänanpä niyämashqa.

6 Qamkunapis ofrendata qorir qallaykuyänaykipä Titumi shakyätsiyäshushqayki. Tsaymi payta rugakurqä qamkuna kaqman kutimur tsaynölla shakyätsiyäshunaykipä. 7 Tayta Dios allimi yanapaykäyäshunki payman yärakuyänaykipä, shumaq parlayänaykipä, alli yachayänaykipä, yanapakuq kayänaykipä y yachatsiyanqänö pïmaytapis kuyayänaykipä. Tsaynölla atska ofrendata qoriyänaykipäpis Tayta Dios yanapaykuyäshunki.

8 Wakinkuna kushishqa qoriyanqanta nikä manami mana munaykaqta obligartsu, sinöqa kuyapäkuq kayanqaykita pïmaypis musyananpämi. 9 Qamkuna musyayankimi Señor Jesucristupis kuyapäkuq kanqanta. Paymi gloriacho imaykayuq kayninta kacharir kay patsaman shamur muchuqnölla karqan. Tsaynö karqan qamkunapis gloriaman char Tayta Diospa ñöpancho imaykayuq kayänaykipämi.

10 Kanan yätsinqäta cäsukuyay: Qäyan wata ofrendata qorir qallashqana kaykarqa 11 kapuyäshunqaykiman tupu qorir sïguiyay. 12 Llapan shonquykikunawan kushishqa qoriyaptikiqa ofrendaykikunata Tayta Dios chaskiyäshunkimi. Itsanqa kapuyäshunqallaykipita churayay. Ama llakikuyaytsu churayanqayki ofrenda wallkalla kaptinpis.

13 Manami muchuyman churayta munartsu tsaynö nï, tsaypa trokinqa llapantsikpis yanapanakunantsikta munarmi. 14 Jerusaléncho yärakuq mayintsikkuna kanan pishïpakuyaptinpis qamkunapaqa kanrämi. Qamkuna muchuycho kayaptikinami paykunapis yanapayäshunki. Juknintsik juknintsik tsaynö yanapanakurqa manami pishïpakushunnatsu. 15 Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan:

"Atskata qoriyaptinpis manami
ujurqantsu.
Wallkallata qoriyaptinpis
manami pishirqantsu".†

†**8.1-4** Rom. 15.26. †**8.15** Éxo. 16.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yanapaqninkunawan Corintuman Tito aywayänanpä ninqan

16 Titupis noqanölla qamkunapä
yarpaptinmi Tayta Diosta agradëcikü.
17 Tsaymi qamkuna kaqman kutimu-
nanpä niptï kushishqa awnimashqa.
Qamkunawan kayta munarmi manarä
niptïpis shamuyta munaykan. 18 Titu-
wanmi juk wawqitapis kachaykämü.
Tayta Diospa willakuyninta alli willa-
kuq kaptinmi kaycho kaq llapan waw-
qikuna panikuna alli wawqi kanqanta
niyan. 19 Tsaymi Jerusalénman ofren-
data apayaptï yanapayämänanpäpis
payta akrayashqa. Ofrendata chätsiyap-
tïnami yanapakuq kanqantsikta tanti-
yar Tayta Diosta alabayanqa. 20 Atska
ofrendata chätsiyänäpä yanapayämap-
tinmi pipis llutanta parlanqatsu. 21 Tayta
Diospa ñöpanchöpis y runakunapa
ñöpanchöpis allillatami rurayta munä.
22 Tituwanmi mas juk wawqita-
pis kachaykämü. Paypis Tayta Dios
munanqannö kawaq wawqimi. Alli
chaskiyänaykipä kanqanta musyarmi
paypis yanapayäshunaykipä kushishqa
shamuykan.
23 Tito pï kanqantapis tapuyäshup-
tiki noqawan willakur puriq kanqanta
willayanki. Manami noqallata yana-
pamänanpätsu tsaynö purin, tsaypa
trokinqa qamkunatapis yanapayäshu-
naykipämi. Tsaynölla paywan shamuq
ishkan wawqikunapita tapuyäshupti-
kipis willayanki kaycho kaq wawqi-
kuna panikuna paykunata kachayä-
munqanta y Cristo munanqannö alli
kawayanqanta. 24 Qamkuna kaqman
chäyämuptin paykunata shumaq chas-
kiyanki. Tsaynöpami maytsaychöpis
wawqikuna panikuna musyayanqa
ninqänölla kuyapäkuq kayanqaykita.

9 1 Jerusaléncho wawqikunapä
panikunapä ofrendata qoriyänay-
kipäqa masta tantiyatsinäta manami
ministiyankinatsu. 2 Musyämi ofrenda
qoriyta munayanqaykita. Tsaymi Mace-
donia provincia wawqikunata panikunata willarqä qäyan watapita ofrenda qoriyta qallaykuyanqaykita. Tsaynö willaptïmi paykunapis qoriykäyan.
3 Tsaynöllami kaycho kaq wawqikunata panikunata willarqä qamkuna kaqman shamuptï ofrendata listullatana shuyätsiyämänaykipä kanqanta. Qamkunapä tsaynö parlanqä manakaqllapä kananta mana munarmi tsay kimsa wawqikunata qamkuna kaqman kachaykämü. 4 Macedoniapita wawqikunawan shamur paqtä tsayrä qoriykaqta tariyäman. Qoriyanqaykita willakuykaptïpis manarä qoriyaptikiqa noqapä y qamkunapäpis penqakuypämi kanqa. 5 Tsaymi qorir yanapayäshunaykipä kimsaq puntayämunqa. Tsaynöpami qoriyänaykipä niyanqaykinölla ofrendaykikuna listuna kanqa noqa chämur apanäpä. Chämuptïrä qoriyaptikiqa runakuna yarpäyanqa mana munaykar qoriykäyanqaykitami.

Yanapakuqkunata Tayta Dios yanapanqan

6 Musyanqantsiknöpis wallkallata
muruq kaqqa wallkallatami qorin.
Atskata muruq kaqqa atskatami qorin.
7 Tsaynölla qamkunapis ayka ofrendata
apayänaykipä shumaq yarpachakuskir
kushishqa churayay. Shonquykikuna
manäniraykaptinqa ama churayaytsu.
Ofrendata kushishqa churaq kaqtami
Tayta Dios kuyan. 8 Kuyayäshurnikimi
alli kaqkunata imaypis rurayänaykipä
munayninwan llapanchöpis yanapayä-
shunki. 9 Tayta Diospa palabranchöpis
kaynömi qellqaraykan:

> “Muchuqkunatami imaypis yana-
> pan.
> Allillatami imaypis ruran.
> Pïmaypis paytaqa respitayanmi”.†

† **9.9** Sal. 112.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Murutapis mikuytapis qaramaq-
nintsik Tayta Dios bendicionninta chu-
raykallämutsun wakintapis kushishqa
yanapayänaykipä. 11 Tsaynöpami
wakinta yanapayänaykipä imapis
pishïyäshunkitsu. Qaraynikikunata
chätsiyaptïmi Tayta Diosta kushishqa
agradëcikuyanqa.
12 Tsaynöllami ofrendata qoriyanqay-
kita chätsiptï Jerusaléncho wawqikuna
panikunapis mana pishïpakurna Tayta
Diosta kushishqa agradëcikuyanqa.
13 Tsaynöpis Jesucristupa alli willa-
kuyninta cäsukuyanqaykita tantiyarmi
Tayta Diosta alabayanqa paykunata y
wakinkunatapis yanapayanqaykipita.
14 Tsaynöpis kuyapäkuq kayninta qam-
kunaman churamunqanpitami Tayta
Dios imaypis yanapayäshunaykipä lla-
pan shonqunkunawan mañakuyanqa.
15 ¡Tayta Diosta agradëcikushun
kuyapäkuq kanqanpita! Tsaypita ima-
nöpa agradëcikuytapis manami kamä-
pakuntsiktsu.

Pablo washäkunqan

10 1 Jesucristo kuyapaykäyä-
shunqayki raykuqmi noqa
Pablo qamkunata rugä.[g] Wakinnikishi
manakaqman churayämar nikäyanki:
“Noqantsikcho Pablo karqa mantsa
mantsallami parlapämantsik. Juklä
markacho karmi itsanqa ollquypa car-
tancho qellqamun”.
2 Tsaynöllashi wakinniki nikäyanki
Diosta mana cäsukuq runanölla kan-
qäta. Tsaymi conträ mana parlayänay-
kipä rugä. Tsaynölla conträ parlayapti-
kiqa shamurmi ollqutupäyäshayki.
3 Runalla karpis manami runakuna-
nötsu guërrata rurayä.[h] 4 Noqakunapa
armäkunaqa manami runakuna mani-
jayanqan armakunatsu, sinöqa Tayta
Dios kamaripäyämanqan armaku-
nami.[i] Tsay armakunawanmi contran-
kunata ushakätsiq soldädunö kaykä.
5 Tsaynöpami runakuna yachaq tukur
Tayta Diospa willakuyninta mana
cäsukuyänaykipä ima tsapata churapä-
yäshuptikipis tantiyatsiyä Jesucristuta
cäsukuyänaykipä y yarpäyanqayki-
kunapis pay munanqannö kananpä.
6 Tsaymi favornï kayaptiki noqa
shamur qamkunacho kaykaq conträ
parlaqkunata ollqutupäshä.
7 Imanö kayanqaykitapis shumaq tan-
tiyakuyay. Mayqaykipis Jesucristupa
willakuqnin rasunpaypa kayanqaykita
yarparqa tantiyakuyankimanmi noqa-
kunapis paypa willakuqnin kayanqäta.
8 Willakuqnin kanäpä Tayta Dios chu-
ramaptinmi[†] qamkunata corriginäpä
munayyuq kaykä. Corrigirpis manami
manakaqman churanäpätsu corrigï,
sinöqa qamkunata shakyätsir alli
yachatsiyänäpämi. Munayyuq kanqä-
pita alläpa alabakunqäta wakinkuna
niyaptinpis manami penqakushätsu.
9 Tsaymi yarpäyankimantsu man-
tsakätsiyta munar cartakamunqäta.
10 Wakinkunashi conträ shärir niyan:
“Pabluqa cartallachömi mantsariypä
ollqutupämantsik. Kikin kaycho karqa
manami shumaq parlaytapis kamäpa-
kuntsu”.
11 Tsaynö niqkuna shumaq tantiya-
kuyätsun: Cartäkunacho ninqänöllami
qamkuna kaqman chaykamurpis oll-
qutupäyäshayki.
12 Tsay alli tukur alabakuqkunanöqa
kayämanräku. Paykunaqa kikin-
kunapa favornin parlarmi upanö

---

[g] **10.1** Pablo imata rugakunqanta musyanaykipä liyinki versïculu 2. [h] **10.3** Guërrata rurayä-
nanpä parlarqa Satanásta y llutan yachatsikuqkunata ichipäyänanpä kanqanpitami parlay-
kan. [i] **10.4** Tsay armakuna kaykan Diospa palabran (Rom. 1.16; 1Cor. 1.18; Efe. 6.17), Dios
munanqannö kawanqantsik (2Cor. 6.6-7) y Espíritu Santuwan Tayta Dios yanapamanqantsikmi
(2Cor. 3.18).
[†] **10.8** Hech. 22.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykäyan. 13 Tsaynöllami alabakuyan
Tayta Dios mana kachanqan kaqman
chaykur willakuyanqanpita. Noqa-
kunaqa manami paykunanötsu kayä,
sinöqa Tayta Dios kachayämanqan
kaqllachömi willakuyä. Tsaykunalla-
cho willakurmi qamkuna kaqmanpis
chaykamur willakuyashqä.†
14 Musyayanqaykinöpis wakinkuna-
pita mas puntatami qamkunata Jesu-
cristupa willakuyninta willayashqä.
Qamkunaman puntata mana chä-
mushqa karqa qamkunata corrigiyä-
näpä manami munayyuqtsu kayäman.
15 Juk runa willakunqancho willaku-
yanqäpita alabakuyänäpa trokinqa
juk markaman aywar wakin mana
Israel runakunatami willayta munay-
käyä. Tsaynö munarpis Tayta Diosman
shumaq yärakuyänaykipä tantiyatsin-
qäta chaskikuyaptikirämi juklächöpis
willakuyäshä.
16 Tsaymi juk markakunamanpis
aywar pipis manarä willakuyanqancho
willakuyäshä. Tsaynöpami juk willa-
kunqankunamanqa jatikarnin alaba-
kur niyäshätsu: "Noqakunami payku-
nata alli willakuyta willayashqä" nir.
17 Tayta Diospa palabranchömi nin:
"Pipis alabakunanpa trokinqa Tayta
Diosta alabatsun".†
18 Alabakuqkunataqa manami pipis
alli rikantsu, tsaypa trokinqa Tayta
Dios alli rikanqan kaqtami alli rika-
yan.

Apóstol tukuqkunata mana chaskiyänanpä ninqan

11 1 Löcu kanqäta conträ runa-
kuna niyaptinpis mana
ajanayllapa wiyayämay. Yapaymi nï:
Wiyayämay. 2 Tayta Diosnömi qamku-
napä pasaypa llakikü. Jipash tsurinta
piwanpis manarä kakushqata runa-
man entregayta munanqannömi qam-
kunatapis Jesucristuman entregayta
munaykä. 3 Itsanqa llakikü Evata
*Satanás engañanqannö† qamkunata-
pis llutan yachatsikuqkuna engañayä-
shunaykipä kaqtami. Majatsakänanpä
parlanqan chölullapä jipash kanqan-
nömi qamkunapis Jesucristullapä
kayanki.
4 Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä
chaskiykäyanki llutan yachatsikuq-
kuna "Jesucristuqa manami yachaku-
yanqaykinötsu kaykan" niyäshuptiki
y "Espíritu Santuqa manami yacha-
kuyanqaykinötsu kaykan" niyäshup-
tiki y "Diospa willakuyninqa manami
yachakuyanqaykinötsu kaykan"
niyäshuptiki? 5 Tsay llutan yachatsi-
kuqkuna "mas allinnin kaq apostolmi
kayä" niyäshuptikipis noqami payku-
napita mas rasunpaypa kaq apostolqa
kä. 6 Runakunapa ñöpancho shumaq
parlayta mana yacharpis musyämi
imapita parlanqätapis. Tsaynö karmi
Tayta Diospa willakuyninta imayka-
nöpa qamkunata willashqä.
7 Tayta Diospa willakuyninta grätis-
lla willakur ¿jutsatatsurä rurashqä?
Pägayämänaykipa trokinmi gastüku-
napäqa arupakushqä. Tsaynö arushqä
Jesucristupa willakuyninta chaskikur
salvakuyänayki raykuqmi. 8 Qamku-
nata sirvinäpämi wakin wawqikuna
panikuna gastükunapä yanapayä-
mashqa. 9 Tsaymi qamkuna kaqcho
karpis imä pishiptinpis mañakushqä-
tsu. Tsaypa trokinqa Macedoniapita
wawqikunami ministiyanqäpä apayä-
murqan.†
Gastükunapä mana mañakunqä-
nöllami imaypis mañakuyäshaykí-
tsu. 10 Tayta Dios musyanmi rasun
kaqllata nikanqäta. Jesucristupa alli
willakuyninta grätislla willakunäpä
manami entëru Acaya provinciacho
pipis michämanqatsu. 11 Gastükunapä
yanapayämänaykita mana munaptï
capazchi qamkunata manakaqman

†**10.13** Gál. 2.7-9. †**10.17** Jer. 9.24. †**11.3** Gén. 3.1-5, 13. †**11.9** Fil. 4.15-18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

churayanqäta yarpäyanki. ¡Manami tsaynötsu! ¡Tayta Dios musyanmi qamkunata kuyanqäta!

12 Kuyarnikipis Tayta Diospa willakuyninta willakur gastükunapä manami imaypis mañakuyäshaykitsu. Tsaynöpami tsay llutan yachatsikuqkuna noqakunanö apóstol kayanqanta yarpäyanqatsu.

13 Paykunaqa manami Jesucristupa apostolnintsu kayan, sinöqa apóstol tukurmi runakunata engañayan. 14 Tsaynö puriyanqan manami mantsaypätsu. Kikin Satanáspis alli *ángel tukurmi purin. 15 Alli ángel tukur Satanás purinqannömi paykunapis Satanáspa sirviqninkuna kar Diospa sirviqnin tukullar puriyan. Tsaynö kayanqanpitami Tayta Dios juzgar castiganqa.

Pablo ñakanqankuna

16 Yapaymi nï: Löcu kanqäta ama pipis yarpätsuntsu. Tsaynö kaptinpis löcunö ichiklla alabakunqäta kanan mä wiyayämay. 17 Señor Jesucristo tsaynö mana alabakuptinpis tantiyakuyänaykipämi löcunö alabakushä. 18 Llutan yachatsikuqkuna alabakuykäyaptinqa ¿imanirtä noqapis alabakümantsu?

19 Qamkuna alli yachaq kayanqaykita nikarqa ¿imanirtä llutan yachatsikuqkuna alabakur niyäshunqaykita cäsuyanki? 20 Qamkunaqa upällallami kakuyanki munayanqanta ruratsiyäshuptikipis, qellaynikikunata ushayaptinpis, engañayäshuptikipis, manakaqman churayäshuptikipis y laqyayäshuptikipis. 21 Tsaynöpis nikäyan paykunanö mana kar munayniynaqlla kanqätami. ¡Achyä, paykunanö mana karqa penqaküchi!

Paykuna alabakuyanqannöllami noqapis alabaküman. Paykunanö alabakurqa löcunömi parläman. 22 Paykuna hebreo casta kayanqannöllami noqapis hebreo casta kä. Paykuna Israel runa kayanqannöllami noqapis Israel runa kä. Paykuna Abrahampa castan kayanqannöllami noqapis Abrahampa castan kä. 23 Paykuna Jesucristupa sirviqnin kayanqanta niyaptinpis noqaqa masrämi Jesucristuta sirvï. (Kaynö parlarmi löcunö parlaykä.) Maytsaychömi paykunapita mas willakushqä. Willakunqäpitami carcelcho atska kuti wichqarashqä.† Autoridäkunapis kutin kutinmi castigayämashqa. Atska kutimi conträkunapis wanutsimayta munayashqa.

24 Israel runakunapa autoridäninkunami pitsqa kuti kimsa chunka isqun (39) kuti castigayämashqa.† 25 Kimsa kutimi Roma soldädukuna pasaypa wiruyämashqa.† Juk kutimi runakuna saqmar ichikllapa wanutsiyämashqa.† Kimsa viäjimi aywaykäyanqä *büquipis jundikarqan. Juk paqas juk junaqmi qerullä makallakushqa lamarcho aynarqä. 26 Diospa willakuyninta willakurmi maytsaypapis purishqä. Atska kutimi mayupis ichikpa apamashqa. Suwakunapa makinpitapis qeshpishqämi. Israel runakunapis† y mana Israel runakunapis wanutsiytami munayämashqa.† Markachöpis, tsunyaqchöpis y lamarchöpis ichikllapami wanushqä. Jesucristuman janan shonqulla yärakuqkunapis wanutsiytami munayämashqa.

27 Mayman charpis aja aruykunachömi arushqä. Atska kutimi yarpachakur punuytapis tarishqätsu. Mallaqar yakunarmi purishqä. Latsapä llapshalla kaptinmi alatsikushqä. 28 Tsay jananmanpis qoyay qoyaymi maytsaycho kaykaq wawqikunapä panikunapä yarpachakü. 29 Juk wawqi o juk pani ñakaptinqa pasaypami llakikü. Pitapis

†**11.23** Hech. 16.23. †**11.24** Deut. 25.3. †**11.25a** Hech. 16.22. †**11.25b** Hech. 14.19. †**11.26a** Hech. 9.23. †**11.26b** Hech. 14.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jutsata ruratsiptinqa ruratsiq runapä pasaypami ajanä.

30 Alabakunäta munayaptikiqa munayniynaq kanqäpitami alabakushä. 31 Señor Jesucristupa Taytan Diosmi musyan rasun kaqta parlanqäta. Pay imaypis alabashqa kaykullätsun. 32 Damascuchömi rey Aretaspa gobernadornin soldädukunata churarqan marka punkupa yarquptï prësu tsariyämänanpä. 33 Tsaymi wawqikuna canastaman wiñarkamar marka murälla jananpa urätsiyämarqan. Tsaynöpami qeshpinäpä Tayta Dios yanapamarqan.†

Revelacionkunata Pablo rikanqan

12 1 Alabakunqäwan imata mana jipirpis kanan willayäshayki Señor Jesucristo revelacionkunata rikatsimanqanta. 2 Chunka chusku watanami päsashqa Jesucristuman yärakuq reqinqä runata[j] kimsa kaq ciëluman[k] Tayta Dios apanqan. Itsanqa manami musyätsu cuerpuntin aywanqanta o almallan aywanqanta. Tsaytaqa Tayta Diosllami musyan. 3 Cuerpuntin aywanqanta o almallan aywanqanta Tayta Dioslla musyaptinpis 4 paraísuman† apanqantami musyä. Tsaychömi pipis mana wiyanqankunata wiyarqan. Tsay wiyanqankunataqa imanö tantiyatsiytapis manami kamäpakuntsu.

5 Tsay runa ciëluman chanqanpitami alabäman. Kikïmi itsanqa alabakushätsu, sinöqa munayniynaq kanqätami willayäshayki. 6 Alabakuyta munarqa rasun kaqtami alabaküman. Tsaynö kaptinpis santuna kanqäta runakuna yarpäyänanta mana munarmi alabakütsu. Manami alabakunqäta wiyartsu pipis alli runa kanqäta yarpanman, sinöqa imanö kawanqätapis rikar y imata parlanqätapis wiyarmi.

7 Ciëlucho rikanqäkunapita mana alabakunäpämi pasaypa ñakanäpä Tayta Dios kamakätsishqa. Tsay ñakayqa cuerpücho kasha jatiraykaqnömi. Kikin *Satanás kachamunqan ñakaynörämi pasaypa ñakatsiman. 8 Tsay ñakaypita jipimänanpämi Señornintsikta kimsa kuti mañakurqä. 9 Mañakuptïmi nimarqan: “Kuyanqalläwan contentakuy. Tsaynö ñakar kallpaynaq kaptikirämi munaynïwan yanapashayki”.

Tsaynö nimaptinmi tsay ñakaywan ñakar kallpaynaq karpis kushikü. Kallpaynaq kaptïrämi Jesucristo yanapaykäman. 10 Tsaymi Jesucristuta sirvir llakikütsu qeshyarpis, ashlliyämaptinpis, pishïpakurpis, chikiyämaptinpis y imanö ñakarpis. Kallpaynaq karpis kallpayuqmi rikakü.[l]

Corintucho kaykaq wawqikunapä panikunapä Pablo llakikunqan

11 Löcunö alabakur parlanäpäqa kikikikunami ashipäyämashqayki. Alabakunäpa trokinqa qamkunami alabayämankiman karqan. Kikilläpita imatapis rurayta mana kamäpakurpis tsay apóstol tukuqkunapitaqa mas allirämi kä. 12 Apóstol kanqäta tantiyakuyänaykipämi qamkuna kaqcho ñakarpis almiraypä milagrukunata y señalkunatapis rurarqä. 13 Itsanqa wakin markakunacho gastükunapä wawqikunata panikunata mañakunqänöqa qamkunata manami mañakushqätsu. ¿Imanirtä tsaypita qallayashqa

---

[j] **12.2a** Juk runaman jitaykullarmi kikinpä Pablo parlarqan. Tsaynö parlarqan orgullösu kayta mana munarmi. Kikinpä parlanqanta Pablo willamantsik versïculu 7-chömi. [k] **12.2b** Punta kaq ciëlumi pukutay kaykanqan. Ishkay kaq ciëluqa qoyllurkuna, killa y rupay kaykäyanqanmi. Kimsa kaq ciëlunami Tayta Dios tanqan. [l] **12.10** Tsaynömi Pablo nirqan: *Tsaynö ñakar kallpaynaq kaykarpis Jesucristo yanapamaptinmi kallpayuq rikakü.*

† **11.32-33** Hech. 9.23-25. † **12.4** Luc. 23.43.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kayanki? ¿Mana mañakunqätsurä jutsä kashqa?

14 Kamarikushqanami kaykä qamkuna kaqman yapay shamunäpä. Kananwanqa kimsa kutinami shamushä. Manami kikïpä imatapis ashirtsu qamkunaman shamushä, sinöqa qamkunata kuyapar yanapanäpämi. Musyanqantsiknöpis manami pï taytapis wamrankunata mañakuntsu, sinöqa yanapanmi. 15 Tsaynöllami noqapis qamkunata mañakunäpa trokinqa imäkunatapis ushashä y qamkuna raykuq wanunäpäpis listu kaykä. Llapan shonqüwan qamkunata kuyapar yanapaykaptï ¿imanirtä noqapita qallayashqa kaykäyanki?

16 Musyayanqaykinöpis yanapayämänaykipä manami mayqaykitapis mañakushqätsu. Tsaynö kaptinpis wakinnikishi nikäyanki muchuqkunapä niq tumpalla kikïkunapä qellayta qoritsiyanqäta. 17 ¿Imanirtä tsaynö yarpäyanki? Tantiyakuyay. ¿Imayllaqa qamkunaman kachamunqä wawqikuna mayqallanpis engañayäshurqaykiku? 18 Juk wawqitawan Tituta qamkuna kaqman kachamuptï† manami imatapis engañayäshushqaykitsu. Tito mana engañakuq kanqannömi noqapis engañakütsu. Paywanqa tsay yarpayllami kayä.

19 Kay cartata apatsiyämunqäta liyir capaz yarpäyanki favornïkunallapä qellqayämunqäta. Kuyay wawqikuna panikuna, manami favornïkunallapätsu qellqaykämü, sinöqa tantiyakur Tayta Dios munanqannö kawayänaykipämi. Jesucristuta sirviq karmi Tayta Diospa ñöpancho qamkunata yätsiykä. 20 Qamkuna kaqman shamur llutanta ruraykäyaqta tarinäpä kaqtami llakikü. Tsaynöpis llakikü tsaynö kaykaqta tarir ollqutupänäpä kanqantami. Capazchi qamkunata tarïman rimanakuykaqta, chikinakuykaqta, ajätsinakuykaqta, jukpa wasanta rimaykaqta, manakaqman churanakuykaqta, runa tukuykaqta y mana allikunata ruraykaqta. 21 Capazchi melanaypä kaqkunata, *fornicación jutsata y jukwan jukwan puriyanqaykita kachariyashqaykitsu. Jutsata ruraykaqta tarir qamkunapita Tayta Diospa ñöpancho penqakunäpä kanqanpitami llakikü.

Tayta Dios munanqannö kawayänanpä Pablo yätsinqan

13 1 Kananwanqa kimsa kutinami qamkunaman watukaq shamushä. Tayta Diospa palabrancho ninqanta yarpäyay: “Ishkay o kimsa testïgukuna shimpiyaptinrämi pipis jutsayuq kanqan musyakanqa”.†

2 Qamkuna kaqman shamur jutsa ruraqkuna jutsankunata kachariyänanpä unaynami nirqä. Kananpis ñöpaykikunacho kaykaqnömi llapaykita yapay nï: Kanan kutimur tsaynölla jutsa ruraykaqta tarirqa manami kuyapäyäshaykitsu. 3 Tsayrämi musyayanki qamkunata ninqäkuna Jesucristo munanqannö kanqanta.

Jesucristupis manami mayqaykitapis jutsaykikunapita tsapäyäshunkitsu, sinöqa jutsa rurayta mana kachariyanqaykipitami munayninwan corrigiyäshunki. 4 Munayniynaq runanö cruzcho wanuptinpis Tayta Diosmi munayninwan kawatsimushqa. Tsaynöllami noqakunapis Jesucristuman yärakur kikilläkunapitaqa munayniynaq karpis Tayta Diospa munayninwan qamkunata corrigiyäshayki.

5 Jesucristuman rasunpaypa yärakuyanqaykita o mana yärakuyanqaykitapis kikikikuna tantiyakuyay. ¿Manaku tantiyayanki Jesucristo qamkunawan kaykanqanta? Payman mana yärakuyaptikiqa manami qamkunawantsu kaykan. 6 Rasunpaypa payman

†**12.18** 2Cor. 8.6, 16-18. †**13.1** Deut. 19.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yärakurqa Jesucristo kachamanqanta tantiyayankimanmi.

7 Tayta Diostami mañakuyä ninqäkunata chaskir jutsaykikunata kachariyänaykipä. Manami munayyuq kayanqäta tantiyayänaykipätsu mañakuyä, sinöqa munayniynaq kayanqäta yarparpis Tayta Dios munanqannö kawayänaykipämi. 8 Tsaynö niyä Tayta Diospa alli willakuyninpä ima tsapapis mana kananpämi. Paypa willakuynintaqa pïmaypis chaskiyänantami munayä.

9 Tsaymi Tayta Diosta mañakuyä llapanchöpis pay munanqannö kawayänaykipä. Pay munanqannö kawayaptikiqa munayniynaq kayanqäta runakuna yarpäyaptinpis kushikuyämi. 10 Kay qellqamunqäkunata cäsukuyaptiki qamkuna kaqman chämur imatapis mananami niyäshaykinatsu. Manami llakikatsinäpätsu apóstol kanäpä Tayta Dios churamashqa, sinöqa shakyätsir yanapanäpämi.

Carta ushanan

11 Wawqikuna panikuna, imaypis kushikuyay. Tayta Dios munanqannö kawayänaykipä jukniki juknikipis shakyätsinakuyay. Mana chikinakuypa juk shonqulla kawayay. Tsaynö kawayaptikimi kuyapäkuq y alli kawayta qaramaqnintsik Tayta Dios imaypis yanapayäshunki. 12 Jukniki juknikipis qaqllaykikunacho mutsanakur winchinakur kayay. 13 Kaycho kaykaq llapan wawqikuna panikunami winchikayämushunki.

14 Señor Jesucristo, Tayta Dios y Espíritu Santu imaypis kuyapaykuyälläshuy. [Amén.]

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Gálatas

Galacia provinciacho taq yärakuq mayinkunaman apóstol Pablo cartakunqan

Galacia provinciacho apóstol Pablo willakunqanpita aywakuptinmi Israel nacionpita shamuq llutan yachatsikuqkuna Pablupa contran parlar niyarqan: “Pabluqa manami rasunpaypatsu apóstol”.

Tsaymi llutan yachatsikuqkunata mana chaskiyänanpä wawqikunata panikunata apóstol Pablo kay cartacho tantiyatsirqan (Gál. 1.11—2.21).

Tsaynöllami tsay llutan yachatsikuqkuna niyarqan: “Jesucristuman yärakushqa karpis salvashqa kayänaykipäqa Moisés qellqanqan leykunatarä cumpliyay”.

Tsaynö yachatsirmi cuerpunkunacho señalakuyänanpä niyarqan. Tsaymi apóstol Pablo kay cartacho tantiyatsirqan tsay leykuna Tayta Diospa kaptinpis Jesucristo shamunqanyaqlla cäsukuyänanpä kanqanta (Gál. 3.1—5.12).

Jesucristuman yärakuqkuna jutsata rurayänanta mana munarmi kay cartacho apóstol Pablo yachatsirqan Espíritu Santupa munayninchöna kawayänanpä kanqanta (Gál. 5.13—6.10).

Apóstol Pablo winchikunqan

1 1-2 Galacia provinciacho kaykaq wawqikuna panikuna:

Noqa Pablumi kay cartata qamkunaman cartakaykämü. Apóstol kanäpä manami runakunatsu churayämashqa, sinöqa Jesucristo y payta kawaritsimuq Tayta Diosmi.

Kaycho kaykaq wawqikuna panikunami winchikayämushunki. 3 Yayantsik Tayta Dios y Señor Jesucristo kuyapäyäshurniki alli kawayänaykipä yanapaykuyälläshuy. 4 Yayantsik Tayta Dios munanqannömi kay patsacho jutsapita salvamänantsikpä Jesucristo wanurqan.† 5 Tayta Dios imayyaqpis alabashqa kaykullätsun. Amén.

Wawqikuna panikuna llutan yachatsikuyta chaskikuyanqan

6 Musyayanqaykinöpis Jesucristupa kuyakuyninwanmi Tayta Dios qayayäshurqayki. Tsayta musyaykarqa ¿imanirtä llutan yachatsikuyta chaskikur manaräpis unayta Tayta Diospita witikuyashqayki? ¡Tsaytaqa manami imanö tantiyaytapis kamäpakütsu! 7 Jesucristupa willakuyninpita mas juk willakuyqa manami salvakunantsikpä kantsu. Tsaynö kaptinpis wakin runakunami Jesucristupa willakuyninman yaparkur llutanta yachaykätsiyäshunki.

8 Qamkunata yachatsinqäta manakaqman churar pipis llutanta yachatsiptinqa infiernuman Tayta Dios qaykutsun. Noqakunatapis llutanta yachatsiyashqa kayaptïqa infiernuman qaykayämätsun. Ciëlupita shamuq *angeltapis llutanta yachatsishqa kaptinqa infiernuman qaykutsun. 9 Yapaymi nï: Pipis Jesucristupa willakuynin jananman llutan yachatsikuyta yapaq kaqtaqa infiernuman qaykutsun.

†**1.4** Mat. 20.28; Mar. 10.45; 1Tim. 2.6; Tito 2.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Tsaynö nir ¿runakuna alabayämänantatsurä ashï? ¿Runakunapita
alli rikashqa kaytatsurä munä? Noqa
manami runakuna alabayämänanpätsu yachatsï, tsaypa trokinqa Tayta
Dios: “Allitami rurashqayki” nimänanpämi.† Runakuna alabayämänan ray-
kuq yachatsirqa manami Jesucristupa
sirviqnintsu käman.

Apostolnin kananpä Pabluta Jesucristo churanqan

11 Wawqikuna panikuna, shumaq
tantiyakuyay. Alli willakuyta willa-
kunqäqa manami runakunapa yarpay-
nintsu. 12 Tsay willakuytaqa manami
runatsu yachatsimashqa, sinöqa kikin
Jesucristumi revelacioncho tantiyatsi-
mashqa.
13 Qamkuna musyayankimi ñöpata
Israel runakunapa costumbrinku-
nata cumplir imanö kanqätapis. Tsay
witsanmi Jesucristuman yärakuqku-
napa contran shärir qatikacharqä.
Paykunatami llapanta ushakätsiyta
munarqä.† 14 Wakin Israel mayïkunapi-
tapis masmi costumbrïkunata väli-
tsirqä.† Llapan yuriy mayïkunapitapis
masrämi Moisés qellqanqankunata
cumplirqä.
15 Imanö kaptinpis manarä yuriptïmi
Tayta Dios kuyapämar payta sirvinäpä
akramashqa.† 16 Nirkurmi Jesucristu-
man yärakunäpä shumaq tantiyatsi-
mar† mana Israel runakunata willa-
kuyninta willanäpä kachamashqa.
Tsaynö kachamaptinmi willakuy-
ninta tantiyatsimänanpä pitapis tapu-
kurqänatsu. 17 Manami noqapita mas
punta kaq apostolkunawan parlanäpä-
pis Jerusalénman aywarqätsu, tsaypa
trokinqa Arabia partipami aywarqä.
Tsaypitanami Damasco markaman
yapay kutirqä. 18 Tsaypita kimsa
watatarämi Pedruwan parlaq Jerusa-
lénman aywarqä.† Tsaychömi chunka
pitsqa junaq paywan juntu kayarqä.
19 Tsaychömi reqirqä Señor Jesu-
cristupa wawqin Santiaguta. Wakin
apostolkunataqa manami reqirqätsu.
20 Tayta Dios musyanmi mana llulla-
kunqäta.
21 Tsaypitanami Siria y Cilicia pro-
vinciakunapa aywarqä.[a] 22 Judea
provinciacho[b] wawqikuna panikunaqa
manami mayqanpis reqiyämarqantsu.
23 Paykunashi wiyayänä: “Qatikachä-
maqnintsik runami kananqa Jesu-
cristupa willakuyninta willakurna
puriykan”.
24 Tsaynö niqta wiyarshi Tayta
Diosta alabayänä.

Jerusaléncho apostolkuna Pabluta chaskiyanqan

2 1 Tsaypita chunka chusku watata-
rämi Tituta pushakurkur Berna-
béwan† Jerusalénman kutirqä. 2 Tsay-
man kutirqä aywanäpä revelacioncho
Tayta Dios tantiyatsimashqa kaptinmi.
Jerusaléncho apostolkunawan kikilläkuna qorikarmi mana Israel runaku-
nata imata yachatsinqätapis willarqä.
Llutanta yachatsinqäta yarpäyaptinqa
pasaypa ñakar willakunqäpis mana-
kaqllapämi kanman karqan. 3 Willa-
kunqäta tantiyatsiptïmi alli kanqanta
niyämarqan. Tsaynöpami mana Israel
runa kanqanta musyarpis “Tito *seña-
lakutsun” niyarqantsu.
4 Willakunqä alli kanqanta niyap-
tinpis juk ishkay runakunami criyiq
tukur *Moisés qellqanqan leyku-
nata cumpliyänapä wawqikunata

---

[a] **1.21** Cilicia provinciachömi Pablupa markan Tarso karqan (Hech. 9.30). Siria provinciachönami Antioquía karqan (Hech. 11.25-26). [b] **1.22** Judea provinciachömi Jerusalén karqan.
† **1.10** 1Tes. 2.4. † **1.13** Hech. 8.3; 22.4-5; 26.9-11. † **1.14** Hech. 22.3. † **1.15** Isa. 49.1; Jer. 1.5. † **1.15-16** Hech. 9.3-6; 22.6-10; 26.13-18. † **1.18** Hech. 9.26-30.
† **2.1** Hech. 11.29-30; 15.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

panikunata yachatsiyarqan. Tsaynö yachatsiyaptinpis Jesucristuman criyikushqana kaykarqa manami tsay leykunata cumplinantsikpänatsu kaykantsik. Paykuna niyanqanta chaskirqa manami libritsu kantsik, sinöqa tsay leykunapa munaynincho karmi wätaynölla kantsik. 5 Tsaymi tsay llutan yachatsikuykunata chaskipäyashqätsu. Chaskipäyaptïqa Jesucristupa alli willakuyninpita witikuyankimanmi karqan.

6 Jerusaléncho kaq apostolkunaqa willakuptï manami michäyämarqantsu (Jesucristuwan juntu purishqa kayaptinpis Tayta Diospäqa llapantsikpis iwalmi kantsik),† 7 tsaypa trokinqa tantiyakuyarqan Israel runakunata willananpä Pedruta churanqannö mana Israel runakunata willanäpä noqatapis Tayta Dios churamanqantami. 8 Israel runakunapa apostolnin kananpä Pedruta Tayta Dios churanqannömi mana Israel runakunapa apostolnin kanäpä noqatapis churamashqa.

9 Tsaymi Santiago, Pedro y Juanpis tantiyayarqan willakuyninta willakur purinäpä Tayta Dios churamanqanta. (Paykunapäqa *iglesiacho columna kayanqantami niyan.) Tsaypitanami paykuna niyämarqan: "Mana Israel runakunaman Bernabéwan qam aywayay y noqakunana Israel runakunaman aywayäshä".

Tsaynö willanakuskiyaptïmi makinkunata qoyämarqan. 10 Tsaynöpis niyämarqan imaynaq wawqikunata panikunata mana qonqaypa yanapayänäpämi. Tsaytaqa imaypis ruraykämi.†

Pedruta Pablo ollqutupanqan

11 Antioquíaman Pedro chaykamur mana allita ruraptinmi ollqutuparqä. 12 Ñöpataqa mana Israel wawqikunawan panikunawan qorikarmi mikuq.† Santiaguwan puriq runakuna chäyämuptinmi itsanqa jamuräyänanta mantsarir mana Israel kaqkunawan qorikarqannatsu. 13 Pedruta rikarmi wakin wawqikuna panikunapis y Bernabépis mana Israel kaqkunawan mikuyänanpä takukäyarqannatsu.

14 Tsaynö ruranqan mana alli kaptinmi wawqikunapa panikunapa ñöpancho Pedruta ollqutupar nirqä: "Qampis mana Israel runanö *Moisés qellqanqan leykunata mana cumpliykarqa ¿imanirtä munanki mana Israel runakuna tsay leykunatarä cumpliyänanta? 15 Noqantsikqa manami mana Israel runatsu kantsik, sinöqa yurinqantsikpita patsami Israel runa kantsik. 16 Musyantsikmi Tayta Dios imanö perdonamanqantsikta. Manami Moisés qellqanqan leykunata cumplishqatsu perdonamantsik,† sinöqa Jesucristuman yärakushqami. Tsaymi Tayta Dios perdonamänantsikpä Jesucristuman yärakuntsik.† Tsay leykunata cumplinqanpitaqa manami pitapis Tayta Dios salvantsu".

17 Moisés qellqanqan leykunaman yärakunantsikpa trukan Jesucristuman yärakushqami wakin runakuna yarpäyan jutsata ruranqantsikta. Tsaynö yarpaykäyaptinpis ¿Jesucristutsurä jutsata ruratsimantsik? ¡Manami! 18 Tsaypa trokinqa jutsayuq kantsik Moisés qellqanqan leykunaman yapay yärakurmi. 19 Moisés qellqanqan leykunapa munaynincho karmi tsay leykunapä wanushqanöna karqä.† Kananqa librinami kä† Tayta Dios munanqannö kawanäpä. 20 Noqaqa Jesucristuwan cruzcho wanushqanömi kaykä.† Manami noqanatsu kawä, sinöqa Jesucristumi noqacho kawan. Tsaymi Tayta Diospa Tsurinman

†**2.6** Deut. 10.17. †**2.10** Hech. 11.29-30; 24.17. †**2.12** Hech. 11.2. †**2.16a** Sal. 143.2; Rom. 3.20. †**2.16b** Rom. 3.22. †**2.19a** Rom. 7.4. †**2.19b** Gál. 3.19, 24. †**2.20a** Rom. 6.6-8; Gál. 5.24; 6.14; Col. 2.20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yärakur kawaykä.† Paymi kuyamarnintsik noqantsik raykuq wanushqa.

21 Manami Tayta Dios kuyapämanqantsikta manakaqmantsu churaykä. Wakin runakuna niyanqannö leyninkunata käsukushqarä Tayta Dios salvamashqaqa Jesucristo wanunqanpis manakaqllapämi kanman karqan.

Pablo llakikunqan

3 1 ¡Mana tantiyakuq Galacia runakuna! Noqantsik raykuq Jesucristo cruzcho wanunqanta shumaqmi tantiyayarqayki. Tsaynö kaykaptinqa ¿pitä engañayäshushqayki [llutan yachatsikuyta criyiyänaykipä]? 2 Kanan mä willayämay. ¿*Moisés qellqanqan leykunata cumplirku o Jesucristupa willakuyninta wiyar payman yärakurku Espíritu Santuta chaskiyarqayki? 3 ¡Pasaypa mana tantiyakuqnaku kaykuyanki! Espíritu Santu yanapayäshuptikimi Tayta Dios munanqannö kawayta qallaykuyashqayki. Tsaynö kaykaptinqa ¿imanirtä Espíritu Santuta mana käsukur Moisés qellqanqan leykunata cumpliyta munaykäyanki? 4 Tsaynö karqa ¿manakaqllapätsurä Jesucristuman criyiyanqaykipita ñakayashqayki? Manachi manakaqllapäqa ñakayankimantsu.

5 ¿Tsay leykunata cumpliyanqaykipitatsurä Espíritu Santuta Tayta Dios qarayäshushqayki? ¿Leykunata cumpliyanqaykipitatsurä qamkunacho milagrukunata ruran? Manami tsaypitatsu, sinöqa Jesucristupa alli willakuyninta wiyar payman yärakuyanqaykipitami.

Abrahamnö yärakur salvashqa kanqantsik

6 Yärakuptinmi Abrahamtapis jutsaynaqtana Tayta Dios chaskirqan.† 7 Shumaq tantiyakuyay. Tayta Diosman noqantsikpis yärakurqa mayqan casta karpis Abrahampa castanmi kantsik.† 8 Tayta Diospa palabranmi nin mana Israel runakunatapis payman yärakuyanqanpita Tayta Dios perdonananpä kanqanta. Tsaymi alli willakuyninta Abrahamta willar Tayta Dios nirqan: "Qam raykuqmi llapan casta runakunapis bendicionnïta chaskiyanqa".† 9 Tsaymi noqantsikpis Tayta Diosman yärakur Abraham bendicionta chaskinqannö bendicionta chaskintsik.[c]

10 *Moisés qellqanqan leykunata cumpliyanqanpita salvashqa kayanqanta yarpaqkunaqa llapanpis maldicionashqami kayan. Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: "Llapan qellqashqa leykunata mana cumpliq kaqqa maldicionashqami kanqa".†

11 Tsaynö kaykaptinqa Moisés qellqanqan leykunawanqa manami mayqanpis salvakuyanqatsu. Tsaypämi Tayta Diospa palabrancho nin: "Munanqänö kawaq runaqa noqaman yärakamurmi kawanqa".†

12 Moisés qellqanqan leykuna manami Diosman yärakur salvakunantsikpätsu parlan, sinöqa nin: "Leynïkunata cumpliq kaq runaqa llapantami cumplinman".†

13 Tsay leykunata cumpliyta mana kamäpakurmi maldicionashqa karqantsik. Tsaymi trokintsikcho maldicionashqa runanö wanur Jesucristo salvamashqantsik. Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: "Pï runapa ayanpis qerucho warkaraptinqa tsay runa maldicionashqami kanqa".†

14 Jesucristupis tsaynö wanurqan Abrahamta Tayta Dios awninqan

---

[c] **3.9** Tsay bendicionqa salvacionmi kaykan (Hech. 3.26).
† **2.20b** Fil. 1.21. † **3.6** Gén. 15.6; Rom. 4.3. † **3.7** Rom. 4.16. † **3.8** Gén. 12.3.
† **3.10** Deut. 27.26. † **3.11** Hab. 2.4; Rom. 1.17. † **3.12** Lev. 18.5; Rom. 10.5.
† **3.13** Deut. 21.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bendicionta mana Israel runakunapis chaskiyänanpämi. Tsaymi Jesucristuman yärakur Tayta Dios awninqan Espíritu Santuta chaskintsik.

Abrahamta Tayta Dios awninqan

15 Wawqikuna panikuna, kananqa runakuna rurayanqan testamentuman tinkutsiypami tantiyatsiyäshayki. Musyanqantsiknöpis testamentuta rurar firmaptinqa manami pipis manakaqman churannatsu ni imatapis yapannatsu. Tsaynöllami Tayta Dios awninqanpis kaykan.

16 Pay awninqanqa Abrahampä y paypita aywaraqpämi. Manami Abrahampita llapan aywaraqkunapä kanqantatsu Tayta Dios nirqan, tsaypa trokinqa paypita aywaraq jukllayllapä kanqantami nirqan.[d] Tsaynö nirqa Jesucristupämi parlarqan.

17 Tsaymi nï: Abrahamwan *pactuta [Cristucho] ruranqanpita chusku pachak kimsa chunka (430) watatarämi leyninkunata Moisésta Tayta Dios entregarqan.[†] Qepatarä shamushqa karmi Abrahamta awninqanta anulashqatsu. 18 Tsaynö kaptinqa manami *Moisés qellqanqan leykunata cumplinqantsikpitatsu salvakuntsik, tsaypa trokinqa Abrahamta awninqanta Tayta Dios cumpliptinmi. Moisés qellqanqan leykunata cumplinqantsikpita salvakunantsik kaptinqa Tayta Dios awninqanpis manakaqllapämi kanman karqan.[†]

Moisés qellqanqan leykuna imapä kanqanpis

19 Tsaynö kaykaptinqa ¿imapätä tsay leykuna? Runakuna jutsayuq kayanqanta tantiyakuyänanpämi tsay leykunata Moisésta Tayta Dios entregarqan.[†] Tsaynö kaptinpis tsay leykunaqa Jesucristo shamunqanyaqllami karqan. Paymi Abrahamta Tayta Dios awninqan runa kaykan.

Tsaynöpis Tayta Diosqa leyninkunata *angelkunawanmi Moisésta entregatsirqan.[†] Moisésnami tsay leykunata runakunata willarqan. 20 Abrahamta awnirmi itsanqa jukwan willakatsinanpa trokin kikin Tayta Dios parlaparqan.

21 Tsaynö kaykaptinqa ¿Tayta Diospa leyninkuna salvamänantsikpätsurä kaykan? ¡Manami! Tsay leykuna salvamänantsikpä kaptinqa awninqantami Tayta Dios manakaqman churanman karqan. Salvamänantsikpä kaptinqa leyninkunata cumplirmi salvakushwan karqan. 22 Tayta Diospa palabranmi nin llapantsikpis jutsayuq kanqantsikta. Jesucristuman yärakurrämi Tayta Dios awninqanta chaskir salvakuntsik.

23 Jesucristuman manarä yärakushqami *Moisés qellqanqan leykuna munaynincho tsararämarqantsik. Jesucristo shamunqanyaqmi tsaynö tsararämarqantsik. 24 Tsurinta imaykayuq runa wätayninpa makinman churanqannömi noqantsiktapis Tayta Dios tsay leykunapa munayninman churamashqantsik. Tsaynö churamashqantsik Jesucristo shamuptin payman yärakur salvakunantsikpämi. 25 Wamra jatunyarkur wätaqninpa makincho manana kanqannömi Jesucristuman yärakur Moisés qellqanqan leykunapa munayninchönatsu kaykantsik.

Tayta Diospa wamranna kanqantsik

26 Wawqikuna panikuna, Jesucristuman yärakurnami kananqa Tayta

---

[d] **3.16** Tsaynö nikan Gén. 12.7 versïculuchömi. Hebreo y griego idiömachöqa atska aywaraqkuna ninqan y jukllaylla aywaraq ninqanpis tsay palabrallami kaykan.
[†] **3.17** Éxo. 12.40. [†] **3.18** Rom. 4.14. [†] **3.19a** Rom. 3.20; 7.7. [†] **3.19b** Hech. 7.38, 53; Heb. 2.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Diospa wamrankunana kaykantsik.
27 Tsaynöpis bautizakurnintsikmi
Jesucristuwan jukllayllanö kar paypa
munayninchöna kaykantsik. 28 Tsaymi
Israel runa o mana Israel runa kar-
pis, watay o mana watay karpis, ollqu
o warmi karpis Jesucristucho karqa
Tayta Diospa wamranna kantsik.
29 Tsaynöpis Jesucristuman criyikurqa
Abrahampita aywaraqnami kantsik.
Tsaynöpami Abrahamta Tayta Dios
awninqanta noqantsikpis chaskintsik.†

4 1 Pipis wamrallarä karqa heren-
cianta manami chaskinrätsu.
Chaskinanpä kaykarpis wätaynöllami
kaykan. 2 Tsaymi wätaqninpa munay-
nillanchörä kaykan taytan ninqan
junaqyaq. 3 Tsaynöllami noqantsikpis
wamranö kar *Moisés qellqanqan ley-
kunapa munaynincho karqantsik.
4 Awninqan junaq chämuptinmi
Tayta Dios Tsurinta kachamurqan.
Payqa noqantsiknö yurishqa karmi
tsay leykunapa munaynincho karqan.
5 Tsaynö karqan leykunapa munaynin-
cho kanqantsikpita salvamänantsik-
pämi. Tsaynöpami paypa wamranku-
nana kanantsikpä qorimashqantsik.
6 Wamran kashqami Tsurin Jesucristo
awninqan Espíritu Santuta† shonqun-
tsikman Tayta Dios kachamurqan.
Espíritu Santumi Tayta Diosta imay-
pis nin: "¡Abba, Taytallä!"† 7 Tsaymi
wätaynönatsu kantsik, sinöqa Tayta
Diospa wamrankunanami kantsik.
Wamranna karmi awnimanqantsik
herenciata [Jesucristo raykuq] chaski-
shun.†

Wawqikunapä panikunapä Pablo llakikunqan

8 Qamkunaqa Tayta Diosta manarä
*reqirmi mana rasunpaypa kaq dios-
kunata sirviyarqayki. 9 Kananmi
itsanqa Tayta Diosta reqiyanki y
paypis reqiyäshunki. Tsaynö kaykap-
tinqa ¿imanirtä *Moisés qellqanqan
leykunata cumpliyta munar yapay
wätaynö kayta munaykäyanki?
10 Tsaymi qamkunaqa Israel runakuna
respitayanqan junaqkunata, killa-
kunata, watakunata y fiestankunata
respitaykäyanki. 11 Tsaynö kayaptikimi
pasaypa llakikü. ¿Manakaqllapätsurä
Jesucristupa willakuyninta qamku-
nata yachatsishqä? 12 Wawqikuna
panikuna, qamkunatami rugä noqa
kanqänö qamkunapis kayänaykipä.
Noqapis mana Israel runakunanöllami
Moisés qellqanqan leykunapa munay-
ninchönatsu kä.†

Qamkuna allimi chaskiyämarqayki.
13 Musyayanqaykinöpis qeshyaynï-
pami† qamkuna kaqcho Jesucristupa
willakuyninta willakurqä.† 14 Tsaynö
qeshyaptïpis qarqayämänaykipa tro-
kinmi *angeltanörä y kikin Jesucris-
tutanörä rikayämarqayki. 15 Kananqa
¿imatä päsayäshushqayki? Ñöpataqa
ñawikikuna jipina kaptinqa jipiskirmi
ñawïman churapäyämankiman kar-
qan. 16 Kananqa ¿Jesucristupa willa-
kuyninta yachatsinqäpitaku conträ
rikakuyashqayki?
17 Llutan yachatsikuqkuna manami
Dios munanqannö alli kawayänaykita
munartsu yachaykätsiyäshunki tsaypa
trokinqa noqakunata manakaqman
churayämar kikinkuna yachatsiyan-
qanta chaskikuyänaykita munallarmi.
18 Rasunpaypa alli kawayänaykita
munar yachatsiyäshuptikiqa allimi
kanman. Itsanqa qamkunawan kay-
kaptïpis o mana kaykaptïpis tsaynölla
yachatsiyäshunkiman.
19 Kuyay wamräkuna, Jesucris-
tunö kawayänaykita munarmi warmi
qeshyakur ñakanqannö noqapis
qamkunapä pasaypa llakikü.† 20 ¡Shu-
maq tantiyatsinäpä qamkuna kaqcho

† **3.29** Rom. 4.13. † **4.6a** Juan 16.7. † **4.6b** Rom. 8.15-16. † **4.7** Rom. 8.17.
† **4.12** 1Cor. 9.20-22. † **4.13a** 2Cor. 12.7. † **4.13b** Hech. 16.6. † **4.19** Rom. 8.29; 2Cor. 3.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imanöllarä rikakuskïman! Karucho karmi ima ruraytapis kamäpakütsu.

Agarman y Saraman tinkutsinqan

21 *Moisés qellqanqan leykunapa munaynincho kayta munarqa ¿pay qellqanqankuna ima ninqantapis tantiyayankiku? 22 Tsaychömi nin Abraham ishkay tsuriyuq kanqanta. Jukaq tsurinmi karqan† wätaynin warmicho y jukaq tsurinnami rasunpa kaq warmincho.† 23 Wätaynincho kaq tsurinqa manami Tayta Dios awninqan tsurintsu karqan. Warmincho kaq tsurinmi itsanqa Tayta Dios awninqan karqan.

24 Tsay warmikunatami ishkay *pactuman tinkutsiypa tantiyatsishayki. Abrahampa wätaynin Agarmi Sinaí jirkanö kaykan. Sinaí jirkachömi Israel runakunawan Tayta Dios pactuta rurar leyninkunata qorqan. Tsaymi pipis tsay leykunapa munaynincho kar wätaynö kaykan. 25 Arabiacho Sinaí jirkanömi Agar kaykan. Tsaynöllami Jerusalénpis y wamrankunapis kaykan.ᵉ Tsaynö kaykäyan Moisés qellqanqan leykunapa munaynincho karmi. 26 Abrahampa warmin Saranami Tayta Dios ruranqan mushuq pactunö kaykan. Tsay pactuta Tayta Dios cumplir salvamashqami noqantsikpa markantsik ciëlucho kaq Jerusalén kanqa.

27 Ciëlucho kaq Jerusalén atska wamrayuq kananpä kanqanpitaqa Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan:

> “Qolluq warmi, ¡kushikuy!
> Wamrayki mana kaptinpis
> ¡kushikur cantay!
> Runan jaqishqa karpis runayuq
> warmipita masrämi wamraykikuna kayanqa”.†

28 Wawqikuna panikuna, tsaynö kaptinmi noqantsikqa Sarapa wamran Isaacnö kar Tayta Dios awninqanta cumplinqanpita paypa wamrankuna kaykantsik.

29 Espíritu Santupa munayninwan yuriq Isaacta Agarpa wamran chikinqannömi kananpis Moisés qellqanqan leykunata cumplitsiqkuna chikimantsik.† 30 ¿Manaku yarpäyanki Tayta Diospa palabrancho imata ninqanta? Tsaychöqa Sara kaynömi nirqan: “¡Tsay wätayta wamrantinta ras qarquy! Tsay warmipa wamranqa manami wamrä Isaacwan herenciata rakipänakuyanmantsu”.†

31 Wawqikuna panikuna, noqantsikqa manami wätay kaq warmipa wamrannötsu kantsik, sinöqa Sarapa wamrannömi.

Llutan yachatsikuqkunata mana chaskipäyänanpä ninqan

5 1 Jesucristo libramashqami *Moisés qellqanqan leykunapa munaynincho kanqantsikpita librina kantsik.† Tsaynö kaykaptinqa tsay leykunata cumpliyänaykipä obligayäshuptiki ama cäsupäyaytsu. 2 Noqami nï: *Señalakuyaptikirä Tayta Dios salvayäshunqaykita yarpäyaptikiqa Jesucristuman yärakuyanqaykipis manakaqllapämi kanqa. 3 Yapaymi nï: Pipis señalakuq kaqqa Moisés qellqanqan leykunata llapantarämi cumplinman. 4 Tsay leykunata cäsukur pipis salvakuyta munarqa Jesucristupitapis y Tayta Diospa kuyakuyninpitapis witikuyashqami.

5 Noqantsikmi itsanqa Espíritu Santu tantiyatsimaptintsik musyantsik Jesucristuman yärakurnin salvakunantsikpä kanqanta. 6 Jesucristuman

---

ᵉ **4.25** Jerusalén y wamrankunaqa Moisés qellqanqan leykunata cäsukur salvakuyta munaqkunami kaykäyan.
† **4.22a** Gén. 16.15. † **4.22b** Gén. 21.2. † **4.27** Isa. 54.1. † **4.29** Gén. 21.9.
† **4.30** Gén. 21.10. † **5.1** Juan 8.32-36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yärakushqaqa manami señalashqa kanqantsiktsu ni señalanni kanqantsiktsu välin, sinöqa payman yärakur kuyanakur kawanqantsikmi.

7 Qamkunaqa Jesucristuman yärakur allimi kayarqayki. ¿Pitä niyäshushqayki rasunpaypa kaq willakuyta mana cäsukuyänaykipä? 8 Paykuna yachatsiyanqanqa manami qayamaqnintsik Tayta Diospitatsu. 9 Tsay llutan yachatsikuyqa wallka levadüra mäsata jakatsinqannömi kaykan.† 10 Llutan yachatsikuqkunata mana chaskipäyänaykipämi Tayta Diosta mañakuykä. Tsay runakunataqa pï kayaptinpis Tayta Diosmi juzganqa.

11 Wawqikuna panikuna, señalakuyänanpä yachatsiptïqa manami pipis qatikachaykämanmantsu ni Jesucristo noqantsik raykuq cruzcho wanunqanta willakunqäpita chikiykämanmantsu. 12 "Señalakurrämi salvakuyanki" nir yachatsiyäshuqnikikunaqa penqayninta kuchupita roquskiyätsun.

Espíritu Santupa munaynincho kawanantsikpä yachatsinqan

13 Wawqikuna panikuna, librina kayänaykipämi Tayta Dios qayayäshushqayki. Librina karpis jutsata ama rurayaytsu, tsaypa trokinqa jukniki juknikipis kuyanakur yanapanakuyay.† 14 Diospa leyninchömi nikan: "Kikiki kuyakunqaykinö runa mayikita kuyanki".

Tsay ninqanta cumplirqa llapan leyninkunatami cumpliykäyanki.† 15 Tsaynö kaykaptinqa paqtä chikinakuyankiman. Chikinakurqa qallayätsinakurmi qarqunakuyanki.

16 Tsaymi nï: Espíritu Santu tantiyatsiyäshunqaykinölla kawayay. Tsaynö kawarqa manami shonquykikuna munanqannö jutsata rurayankitsu.ƒ 17 Llutan yarpaykunaqa Espíritu Santupa contranmi y Espíritu Santunami llutan ruraykunapa contran. Tsaymi ishkan contranakuyaptin allita rurayta munarpis kamäpakuyankitsu.† 18 Espíritu Santu tantiyatsiyäshunqaykita cäsukurqa manami leykunapa munayninchönatsu kaykäyanki.†

19 Llutan yarpaykunata ruraqkunaqa [majankuna kaykaptinmi jukwan jukwan purikuyan,] *fornicación jutsata rurayan, melanaypä kaqkunata rurayan, achachäpakushqa kar penqakuypä jutsata rurayan, 20 ïdulukunata adorayan, runa mayinta brujyatsiyan, runa mayinta chikiyan, rimanakuyan, cëlanakuyan, imallapitapis ajanäyan, contranakuyan, qarqunakuyan, qallayätsinakuyan, 21 envidiösu kayan, [runa mayinta wanutsiyan,] upyallacho kakuyan, machaskir llutankunata rurayan y tsaynöllami mastapis rurayan. Ñöpata ninqänöllami kananpis nï: Tsaynö kawaqkunaqa Tayta Diospa *mandakuyninman manami chäyanqatsu.

22 Espíritu Santupa munaynincho kawarmi itsanqa kuyanakuntsik, kushikuntsik, alli kawantsik, pacienciakuntsik, alli shonqu kantsik, yanapakuq kantsik, awninqantsikta cumplintsik, 23 qollmi shonqu kantsik y allita ruranantsikpä tantiyakuntsik. Tsaynö kawarqa manami ima leytapis manakaqman churantsiktsu.

24 Jesucristupana karmi unay kawaynintsikta cruzcho wanutsishqantsik.† Tsaymi jutsa ruraykuna yarpayninntsikman shamuptinpis cäsupantsiknatsu. 25 Espíritu Santupa munaynincho

---

ƒ**5.16** Wakin castellänu traduccionkunachöqa kaynömi nin: *Espíritu Santu tantiyatsiyäshunqaykinölla kawayay. Shonquykikuna llutanta yarpanqanta ama rurayaytsu.*
†**5.9** 1Cor. 5.6. †**5.13** Mat. 20.26. †**5.14** Lev. 19.18; Mat. 22.39; Mar. 12.31; Rom. 13.8-10; Stg. 2.8. †**5.17** Rom. 7.15-23. †**5.18** Rom. 7.5, 8. †**5.24** Mar. 8.34; Rom. 6.3-14; Gál. 2.20; 6.14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykarqa pay tantiyatsimanqantsiknö kawashun. 26 Tsaynö kawaykarqa pitapis ajanätsir ama runa tukushuntsu ni envidiösu kashuntsu.

Runa mayintsikwan yanapanakunantsikpä ninqan

6 1 Espíritu Santu munanqannö kawaq wawqikuna panikuna, yärakuq mayiki jutsata ruranqanta musyarqa manakaqman mana churayllapa tantiyatsiyanki. Paqtä kikikikunapis jutsata rurayankiman. 2 Jukniki juknikipis shakyätsinakur yanapanakuyay. Tsaynöpami Jesucristo yachatsimanqantsik mandamientunta cumpliykäyanki.†

3 Imatapis mana musyaykar runa tukurqa kikillaykikunami engañakuykäyanki. 4 Runa tukuyänaykipa trokinqa kikikikuna imanö kawayanqaykitapis tantiyakuyay. Tsaynöpami alli tukur kushikuyänaykipa trokinqa Tayta Dios munanqannö kawayanqaykipita kushikuyanki. 5 Llapantsiktami imanö kawanqantsikpitapis Tayta Dios cuentata mañamäshun.

6 Jesucristupa willakuyninta yachakuqkunaqa yachatsiqninta imallawanpis yanapayätsun.

7 Shumaq tantiyakushun. Tayta Diosta manami engañayta kamäpakuntsiktsu. Imatapis murunqantsiktaqa tsaytami cosechantsik. 8 Tsaynöllami jutsata rurarqa wanur ushakäshun. Espíritu Santu munanqannö kawarmi itsanqa mana ushakaq kawayta tarishun. 9 Tsaynö kaykaptinqa mana ajayaypa alli kaqkunallata rurashun.† Tsaynö kawashqami premiuta imay karpis Tayta Dios qaramäshun. 10 Tsaynö kananpä kaykaptinqa imantsikpis kanqanman tupu pïmaytapis yanapashun. Jesucristuman yärakuq mayintsiktanäqa masrä yanapashun.

Cartapa ushanan

11 Kay cartapa ushanantaqa kikïmi jatusaq letrakunawan qellqamü. 12 *Señalakuyänaykipä yachatsiyäshuqnikikunaqa Israel mayinkuna alli rikayänanta munallarmi yachaykätsiyäshunki. Qatikachäyänanta mantsarirmi Jesucristo cruzcho wanunqanpita salvakunqantsiktaqa yachatsiyantsu. 13 Paykunaqa señalakurpis *Moisés qellqanqan leykunata manami cumpliyantsu. Tsaynö karpis leyta cumplitsiyanqanpita alabakuyänallanpämi señalakushqa kayänaykita munayan.

14 Noqaqa manami imapitapis alabakütsu. Alabakunäpa trokinqa Señornintsik Jesucristo noqantsik raykuq cruzcho wanunqanpitami kushikü. Cruzcho wanushqa kaptinmi kay mundu[g] noqapä crucificashqanö kaykan y noqapis kay mundupä crucificashqanö kaykä. 15 Tsaymi [Jesucristucho kashqaqa] manami señalashqa kanqantsiktsu ni señalanni kanqantsiktsu välin. Mushuq kamanqan runa kanqantsikmi itsanqa rasunpaypa välin.† 16 Tsayta tantiyakuqkunataqa Tayta Dios kuyapar alli rikaykullätsun. Paykunaqa Tayta Dios kuyanqan Israel runakunami kayan.[h]

17 [Señor] Jesucristupa alli willakuyninta willakunqäpita maqayämanqanpis sirallanami cuerpü kaykan. Tsaynö kaykaptinqa yachatsinqäta manami pipis manakaqman churanmantsu.

18 Wawqikuna panikuna, Señornintsik Jesucristo kuyapäyäshurniki imaypis yanapaykuyälläshuy. Amén.

---

[g] **6.14** Kay mundupä parlarqa runakuna mana allita rurayanqanpä y mana alli yarpäyanqanpämi parlan. [h] **6.16** Wakin runakunaqa kay versïculuta kaynö ninanpämi traduciyan: *Tsayta tantiyakuqkunata y kuyanqan Israel runakunatapis Tayta Dios kuyapar alli rikaykullätsun.*
† **6.2** Gál. 5.13-14; Lev. 19.18; Mat. 22.36-40; Juan 13.34; 15.12; 1Juan 3.23. † **6.9** 2Tes. 3.13.
† **6.15** Juan 3.3-7; 2Cor. 5.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Efesios

Éfeso markacho taq yärakuq mayinkunaman apóstol Pablo cartakunqan

Éfeso markaman apóstol Pablo chaykurmi runakunata willarqan Jesucristupa willakuyninta. Willakunqanta chaskikuyaptinmi Éfesucho tarqan ishkay wata Jesucristuman criyikuqkunata yachatsir. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Hech. 19.1-41.

Carcelcho kaykarmi kay cartata apóstol Pablo qellqarqan. Kay cartachömi Éfesucho taq wawqikunata panikunata Pablo tantiyatsirqan Tayta Dios kuyapäkuq kanqanta y salvakuq kanqanta (Efe. 1.1—3.21). Tsaynöpis tantiyatsirqan Tayta Dios munanqannö kawayänanpämi (Efe. 4.1—6.24).

Apóstol Pablo winchikunqan

1 [1]Éfeso† markacho kaykaq salvashqa kaqkuna:

Noqa Pablo, Jesucristupa apostolnin kanäpä Tayta Dios akramashqa kaptinmi qamkunaman kay cartata cartakaykämü. Jesucristo munanqannö kawarmi Tayta Diospana kaykäyanki. [2]Yayantsik Tayta Dios y Señor Jesucristo kuyapäyäshurniki alli kawayänaykipä yanapaykuyälläshuy.

Tayta Diosta agradëcikunqan

[3]¡Señor Jesucristupa Taytan Dios alabashqa kaykullätsun! Jesucristucho kashqami gloriacho kaykaq imaykaläya bendicionninkunata qomashqantsik. [4]Kay patsata manarä kamarmi Jesucristuman churamarnintsik Tayta Dios akramashqantsik paypa ñöpancho jutsaynaq y *santu kanantsikpä. [5]Kuyamarnintsikmi kikin munanqannö destinamarqantsik Jesucristo raykuq wamran kanantsikpä. [6]Kuyay Tsurinwan tsaynö destinamanqantsikpitami imaypis payta alabashun.

[7]Kuyapäkuq karmi Tsurinpa yawarninwan rantimarnintsik llapan jutsantsikpita perdonamashqantsik.† [8]Pasaypa kuyamarnintsik y yachayta qaramarnintsikmi [9]runakuna mana musyayanqanta Tayta Dios musyatsimashqantsik. [10]Tsaymi musyatsimashqantsik ciëlucho kaqkunata y kay patsacho kaqkunatapis pay destinanqan junaq Jesucristupa makinman llapanta churananpä kanqanta.

[11]Kikin yarpanqannö llapantapis ruraq karmi noqantsiktapis Jesucristucho kashqa Tayta Dios destinamashqantsik herenciantsikta† chaskinantsikpä. [12]Paymi kamakätsishqa Israel runakuna Jesucristuman puntata yärakur payta alabayänanpä. [13]Qamkunapis alli willakuyninta wiyarmi Jesucristuman yärakur salvakuyashqayki. Tsaynöpami awninqan Espíritu Santuwan† shonquykikunata Tayta Dios sellayäshushqayki.† [14]Espíritu

†**1.1** Hech. 18.19-21; 19.1. †**1.7** Mar. 10.45; 14.24; Heb. 9.12-14; Col. 1.14. †**1.11** Col. 1.12; 3.24; Tito 3.7; Heb. 10.34; 1Ped. 1.4. †**1.13a** Luc. 24.49; Juan 14.26; 16.13-15; Hech. 1.4; 2.33. †**1.13b** 2Cor. 1.22; Efe. 4.30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Santuta qaramarnintsikmi Tayta Dios musyatsimantsik herenciantsikta qaramänantsikpä kanqanta y wamran kanantsikpä rantimanqantsikta. Tsaynö salvamanqantsikpitami imaypis payta alabashun.

Wawqikunapä panikunapä Tayta Diosta mañakunqan

15 Tsaymi Señor Jesucristuman shumaq yärakur wawqikunawan panikunawan kuyanakuyanqaykita musyar 16 qamkunapä Tayta Diosta mañakur imaypis agradëcikü. 17 Tsaynöllami Señornintsik Jesucristupa Taytan munayyuq Tayta Diosta mañakü Espíritu Santuwan tantiyatsiyäshuptiki payta *reqiyänaykipä. 18 Shonquykikunacho tsaynö tantiyatsiyäshuptikimi musyayanki Tayta Dios qayashurniki imapä salvayäshunqaykita, pasaypa alli herenciata chaskiyanqaykita† 19 y payman yärakuqkunata munayninwan shumaq yanapanqanta. 20 Tsay munayninwanmi Jesucristuta kawariskatsimur gloriacho derëchanman jamatsishqa.† 21 Tsaynöpami Jesucristuta Tayta Dios churashqa kay vïdacho y wak vïdachöpis munayyuq kananpä. Tsaymi *angelkunapitapis, *supaykunapitapis y pïmaypitapis mas munayyuq kaykan.

22 Tsaynö munayyuq kaptinmi llapan imaykatapis paypa munayninman Tayta Dios churashqa.† *Iglesiata kuyarmi payta churashqa llapanpapis mandaqnin kar uman kananpä. 23 Noqantsiknami iglesian kar cuerpun kaykantsik.† Tsaymi pay munanqannö kawanantsikpä imaypis yanapaykämantsik. Paypa munayninchömi llapan imaykapis kaykan.

Tayta Dios kuyamarnintsik salvamanqantsik

2 1 Ñöpataqa qamkuna jutsa rurayllacho kar imayka wanushqanömi kayashqayki.[a] 2 Wakin runakunanöllami Tayta Diosta mana cäsukur *Satanáspa munaynincho kawayashqayki. 3 Tsaynöllami noqantsikpis shonquntsik munanqanta rurar y mana allikunata yarpar kawarqantsik. Tsaynö kawanqantsikpitami wakin runakunatanö Tayta Dios castigamänantsikpäna karqan.†

4 Tsaynö kaykashqapis Tayta Dios kuyapäkuq karmi pasaypa kuyamashqantsik. 5 Tsaymi jutsa ruraycho imayka wanushqanö kaykashqapis Jesucristuta wanunqanpita kawaritsimur noqantsiktapis wanushqanö kanqantsikpita kawaritsimashqantsik.† Kuyapäkuq kayninwanmi salvamashqantsik. 6 Jesucristuwan kawaritsimanqantsiknömi gloriacho paywan jamatsimashqantsik. 7 Tsaynö jamatsimashqantsik Jesucristucho kashqa pasaypa kuyapämanqantsikta shamuq watakunacho pïmaypis tantiyakunanpämi.

8-9 Tayta Dios kuyapäkuq karmi Jesucristuman yärakushqa salvacionta qaramashqantsik. Manami kikintsikpitatsu ni allita ruranqantsikpitatsu salvacionta tarishqantsik, sinöqa Tayta Diospitami. Tsaymi ni pipis alabakur ninmantsu: “Allillata ruranqäpitami Tayta Dios salvamashqa”. 10 Jesucristucho kashqami allikunata rurar kawanantsikpä mushuq kawayta Tayta Dios qomashqantsik. Tsaynö kawanantsikpäqa unaypita patsami destinamashqantsik.

---

[a] **2.1** Juk ishkay castellänu traduccionkunachöqa versïculu 5-pita jipir kaynö nirmi yapan: *Tsaynö kayaptikipis kananqa mushuq kawaytami qoyäshushqayki.*

† **1.18** Éxo. 34.9; Deut. 9.26, 29; 32.9; 1Rey. 8.53; Sal. 74.2; 135.4; Isa. 19.25; Jer. 10.16; 51.19. † **1.20** Sal. 110.1. † **1.22** Sal. 8.6. † **1.22-23** Col. 1.18, 24. † **2.3** Col. 3.6. † **2.1-5** Col. 2.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israel y mana Israel runakunatapis Jesucristo amistatsinqan

11 Ñöpata imanö kayanqaykitapis
ama qonqäyaytsu. Israel runakunaqa
*señalakushqa karmi señalakunni
kayaptiki manakaqman churayäshur-
qayki. 12 Jesucristupa willakuyninta
manami musyayarqaykitsu. Israel
runa mana kayaptikimi Tayta Dios
awninqanta chaskiyänaykipä ruranqan
*pactukunapis qamkunapätsu karqan.
Kay patsacho Diosniynaq y oqrakash-
qami kawayarqayki.
13 Tayta Diospita karucho kashqa kar-
pis Jesucristucho karnami yawarninta
jichanqanpita Tayta Diospa ñöpanchöna
kaykäyanki. 14 Jesucristo tsaynö salva-
yäshushqayki alli kawayta qaramaq-
nintsik karmi.† Mana rikanakunanpä
tsaparaq pirqata juchutsiqnömi Israel
runa o mana Israel runa kaptintsikpis
juk castanölla kanantsikpä qorimash-
qantsik. 15 Tsaynö qorimashqantsik
Israel runakunapa leyninkunata, man-
damientukunata y reglamentukunata
anularmi.† Jesucristucho mushuq runa
kanantsikpämi Israel runakunatapis
mana Israel runakunatapis qorimash-
qantsik. 16 Cruzcho wanurmi Tayta
Dioswan amistatsimashqantsik mana
chikinakur allina kawanantsikpä.†
17 Kay patsaman Jesucristo sha-
murmi Tayta Diospa munaynincho alli
kawanantsikpä willakuyta willakur-
qan. Tsay willakuyqa Tayta Diospita
karucho kaykaq mana Israel runaku-
napä y paypa ñöpancho kaykaq Israel
runakunapämi.† 18 Tsaymi Israel runa
y mana Israel runa kashqapis Tayta
Diosta imay hörapis mañakunantsikpä
Jesucristo raykuq Espíritu Santu yana-
paykämantsik.

Tayta Dios täkunan templu kanqantsik

19 Tsaynö kaptinmi qamkunaqa
mana Israel runakuna karpis jäpana-
tsu kaykäyanki, tsaypa trokinqa Tayta
Diospa wamrankunana karmi llapan
salvashqa kaqkunawan tsay castallana
kaykäyanki.
20 Alli cimientushqa wayinömi kay-
käyanki. Tsay wayipa cimientunqa
apostolkuna y profëtakuna yacha-
tsiyanqankunami. Jesucristunami
wayipa esquïnancho mas allinnin kaq
rumi kaykan.†
21 Jesucristuman yärakushqami
rumita shumaq pirqaqnö noqantsik-
tapis churaykämantsik Tayta Diospa
*sagrädu templun kanantsikpä.
22 Qamkunapis Jesucristuman yära-
kurmi templu pirqaraykaq ruminö
kaykäyanki.† Tsay templuchömi Tayta
Diospa Espïritun taykan.

3 1 Tsaymi noqa Pablo, Jesucristupa
alli willakuyninta qamkunata
y wakin mana Israel runakunatapis
willakunqäpita prësu wichqaraykar...[b]

Mana Israel runakunatapis willakunanpä Pabluta churanqan

2 Tayta Dios kuyakuq karmi chura-
mashqa qamkunaman y wakin mana
Israel runakunamanpis alli willakuy-
ninta apanäpä.† Tsay willakuytaqa
musyayankinami. 3 Alli willakuyninta
mana musyashqa kayaptinpis Tayta
Diosmi tantiyatsimashqa tsay willakuy
ima kanqantapis.† Tsaynö tantiyatsi-
manqantami kay cartacho willaykä.
4 Kay cartata liyirmi tantiyayanki
Jesucristupa willakuyninta willan-
qäta. 5 Tsay alli willakuytaqa manami
unay runakuna musyayarqantsu.

---

[b] **3.1** Kay yarpayta apóstol Pablo versïculu 14-chörämi ushan.
† **2.14** Juan 14.27. † **2.15** Rom. 10.4; Heb. 8.13. † **2.16** Col. 1.20. † **2.17** Isa. 57.19.
† **2.20** Isa. 28.16; Mat. 21.42. † **2.22** 1Cor. 3.16-17; 1Ped. 2.4-5. † **3.2** Col. 1.25.
† **3.3** Gál. 1.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kananrämi santu apostolkunata y
profëtakunatapis Espíritu Santu tan-
tiyatsiyämashqa. 6 Tsay willakuymi
nin: Tayta Diospa alli willakuyninta
chaskirmi mana Israel runakunapis
salvacionta tariyanqa. Tsaymi Israel
runakunata Tayta Dios awninqanku-
nata mana Israel kaqkunapis chaski-
yanqa. Tsaynöpami llapantsikpis tsay
castanöllana kaykantsik.† 7 Tsay alli
willakuyninta willakunäpämi Tayta
Dios kuyakuq kar munayninwan chu-
ramashqa.

8 Tayta Diosman llapan yärakuqku-
napitapis mana väliqnin kaykaptïmi†
Tayta Dios kuyamar churamashqa
Jesucristupa alli willakuyninta mana
Israel runakunaman chätsinäpä. Tsay
alli willakuymanqa manami ima
riquëzapis tinkuntsu. 9 Unaypita mana
musyayanqan willakuyta pïmaytapis
willanäpämi llapantapis kamaq Tayta
Dios churamashqa.

10 Tsaynöpami Jesucristuman yära-
kuqkuna salvakuyaptin *supaykunapis
y ciëlucho kaykaq llapan *angelkunapis
tantiyayan Tayta Dios shumaq yachaq
kanqanta. 11 Tsaynö tantiyaykäyan
unaypita patsa Tayta Dios yarpanqannö
Señornintsik Jesucristo noqantsik
raykuq wanushqa kaptinmi. 12 Tsaymi
Jesucristuman yärakur Tayta Diosta
mana mantsapaypana mañakuntsik.

13 Jesucristo salvamanqantsikta
musyaykarqa mana Israel runakuna
raykuq prësu wichqaraptïpis ama
llakikuyaytsu. Llakikuyänaykipa tro-
kinqa salvakuyänaykipä willakunqä-
pita kushikuyay.

Jesucristo pasaypa kuyamanqantsik

14 Tsaymi qonqurikuykur [Señornin-
tsik Jesucristupa] Yayan Tayta Diosta
mañakü. 15 Paymi kamashqa ciëlucho
kaqkunata y kay patsacho kaqkuna-
tapis. 16 Paytami mañakü gloriacho
riquëzankuna kanqanman tupu
Espïritunwan poderta qarayäshunay-
kipä. 17 Tsaynöpis mañakuykä shumaq
yärakuyaptiki Jesucristo shonquyki-
kunacho tänanpämi. Tsaynöpami alli
michïkushqa jachanö y alli cimien-
tushqa wayinö kar paypa kuyakuynin-
cho kawayanki.

18 Kuyakuynincho kawarmi llapan
yärakuq mayintsikkunawan tanti-
yakuyanki Jesucristo pasaypa kuya-
manqantsikta. Pay kuyakuq kanqanqa
pasaypa anchu, largu, altu y jondumi.
19 Tsaymi Tayta Diosta mañakü kuya-
kuyninta tantiyatsiyäshunaykipä.
Tsaynöpami Tayta Dios qamkunacho
kar pay munanqannö kawayänaykipä
imaypis yanapayäshunki.

20 ¡Tayta Diosta alabaykulläshun!
¡Pasaypa munayyuq karmi mañakun-
qantsikpita y yarpanqantsikpitapis
masrä yanapamantsik! 21 ¡*Iglesian
kanantsikpä Jesucristo salvaman-
qantsikpita llapantsik mana ajayaypa
imaypis alabaykulläshun! Amén.

Juk shonqulla
kawanantsikpä ninqan

4 1 Tsaynö kaykaptinqa Jesucris-
tupa willakuyninta willakunqä-
pita prësu wichqararpis qamkunatami
rugä Tayta Dios munanqannö imaypis
kawayänaykipä. Tsaynö kawayänayki-
pämi Tayta Dios qayayäshushqayki.

2 Mana yachaq tukur kawayay, pïmay-
päpis alli shonqu kayay y kuyanakur
pacienciakuyay.† 3 Espíritu Santu yana-
payäshunqaykinölla yärakuq mayikiku-
nawan juk shonqulla añaw kawayay.

4 Jesucristuman yärakuq kaqqa
llapantsikmi juk cuerpulla
kantsik.
Jukllayllami Espíritu Santu.
Juk salvacionllata chaskinantsik-
pämi Tayta Dios qayamash-
qantsik.

†**3.4-6** Col. 1.26-27. †**3.8** 1Cor. 15.9. †**4.2** Col. 3.12-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Jukllayllami Señornintsik.
Jukllayllami yärakuynintsik.
Jukllayllami bautismu.
6 Jukllayllami Tayta Dios.
Paymi llapantsikpa Taytantsik,
llapantsiktami makincho tsararaykämantsik,
llapantsiktami yanapaykämantsik
y llapantsikwanmi kaykan.
7 Juk cuerpulla kashqapis juknintsik juknintsiktami Jesucristo kuyakuq kar churamashqantsik payta sirvinantsikpä. 8 Tsaymi Tayta Diospa palabrancho nin:
"Contrankunata vinciskirmi junishpa witsarqan.
Tsaypitanami runakunata yanapamurqan†".†
9 Junishpa witsanqanta niptinmi tantiyantsik Jesucristo kay patsaman shamunqanta. 10 Kay patsaman urämurmi ciëlumanna kutishqa. Llapanpä munayyuq karmi llapantapis makincho tsararan.
11 Paymi wakinta churashqa apóstol kayänanpä, wakinta profëta kayänanpä, wakinta alli willakuyninta willakuyänanpä y wakintana mitsikuqnö kar yachatsikuq kayänanpä. 12 Paykunatami Jesucristo churashqa yärakuq mayinkunata parlapar yachatsiyänanpä. Tsaynö yachatsiyaptinmi kamarikushqa kaykäyanqa Tayta Dios munanqanta rurar Jesucristupa cuerpun iglesiata[c] llapanchöpis yanapayänanpä. 13 Tsaynö kaptinqa llapantsik juk shonqulla kar y Tayta Diospa Tsurinman yärakur Jesucristo kawanqannö noqantsikpis kawashun.
14 Tsaynö kawarqa manami pishi wamranönatsu kashun pipis mana allikunata yachatsir criyitsimänantsikpä. Tsaynöpis manami päjata wayra wakman kayman apanqannönatsu kashun. 15 Tsaypa trokinqa juknintsik juknintsikpis kuyanakur rasun kaqta imaypis parlashun. Tsaynöpami Jesucristo kawanqannö noqantsikpis kawashun.
Jesucristo umantsik kaptin 16 y noqantsik cuerpun kashqami juknintsik juknintsik yanapanakunantsikpä churamantsik. Tsaymi moquntsikkuna tsararänakunqannö yanapanakur† kuyanakunantsikpä tantiyakushun.

Mushuq kawayta chaskinqantsik

17 Tsaynö kaptinmi Señor Jesucristupa apostolnin kar qamkunata yätsï Tayta Diosta mana cäsukuq runakunanö mana kayänaykipä. Paykunaqa upa yarpayninchömi 18 manakaqkunata yarpachakur kaykäyan. Juiciuynaq y chukru shonqu karmi Tayta Dios munanqannötsu kawayan. 19 Paykunaqa shonqunkuna munanqanta rurarmi penqakuyninkunapis kantsu. Jukwan jukwan kakurmi imaykaläya melanaypä jutsata rurayan.†
20 Qamkunaqa manami tsaynö kawayänaykipätsu Jesucristupa willakuyninta yachakuyashqayki. 21 Jesucristupa alli willakuyninta rasunpaypa chaskikushqa kaykarqa y pay munanqannö kawayänaykipä yachakuykarqa 22 ñöpata kawayanqaykinö amana kawayaynatsu, tsaypa trokinqa makwa latsapata jitariqnö unay kawaynikikunata jaqiriyay.† Ñöpataqa allita rurayanqaykita yarparmi shonquykikuna munanqannö llutankunata rurayarqayki. 23 Kananqa Espíritu Santu tantiyatsiyäshunqaykinölla kawayay. 24 Tayta Dios kanqannö qamkunapis kayänaykipämi mushuq kamanqan runana kaykäyanki. Tsaynö kaykarqa Tayta Dios munanqannö jutsaynaq

[c] **4.12** Jesucristupa cuerpunpä parlarqa payman yärakuqkunapämi parlan (1Cor. 12.13; Efe. 1.23; 4.16; 5.23, 30; Col. 1.18).
† **4.8a** Efe. 4.11. † **4.8b** Sal. 68.18. † **4.16** Col. 2.19. † **4.17-19** Rom. 1.21-25. † **4.22** Col. 3.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kawayänaykipä mushuq kawaytana kawayay.†
25 Ama llullapänakuyaytsu.† Llapaykipis juk castanölla kaykarqa† rasun kaqllata parlayay.
26 Ajanarpis jutsata ama rurayaytsu.† Qoyayninpa ajashqalla ama kayaytsu.
27 Ajashqalla karqa shonquykikunatami diabluta kichapaykäyanki.
28 Ñöpata suwakushqa karqa amana suwakuyaynatsu. Suwakuyänaykipa trokinqa aruyay. Tsaynöpami imallaykikunapis kanqa muchuqkunata yanapayänaykipä.
29 Ama imatapis llutankunata parlayaytsu. Tsaypa trokinqa runa mayikita shakyätsiyänaykipä alli kaqkunallata parlayay.
30 Llutankunata rurar Espíritu Santuta ama llakikatsiyaytsu. Paymi shonquykikunata sellayäshushqayki† Jesucristo kutimunan junaq salvashqa kayänaykipä.
31 Ama pitapis nanaparäyaytsu, ajapäyaytsu ni qayapäyaytsu. Ama pipa wasantapis rimayaytsu ni manakaqkunata parlayaytsu. 32 Tsaynö kawayänaykipa trokinqa jukniki juknikipis kuyanakur kawayay. Jesucristo wanunqanpita Tayta Dios perdonayäshunqaykinölla perdonanakuyay.†

Tayta Diospa wamrankuna imanö kawayänanpäpis ninqan

5 1 Tayta Diospa kuyay wamrankuna kaykarqa pay jutsaynaq kanqannö qamkunapis jutsaynaq kayay. 2 Jesucristo kuyakuq kanqannö qamkunapis kuyakuq kayay. Kuyakuq karmi noqantsik raykuq wanur Tayta Diospä mushkuq sacrificiunö kashqa.†
3 Tayta Dios kuyanqan *santu runakuna kaykarqa *fornicación jutsata ama rurayaytsu, ayrajashqa ama kayaytsu, ni ima jutsatapis ama rurayaytsu. Tsaykunapäqa parlayllapis ama parlayaytsu. 4 Llutankunata, manakaqkunata ni llutan yarpayman apakuq brömakunatapis ama parlayaytsu. Tsaypa trokinqa Tayta Diosta imaykapitapis agradëcikuyay.
5 Shumaq tantiyakuyay: fornicación jutsata ruraqkuna y ayrajashqa kaqkunaqa Tayta Diospa y Jesucristupa mandakuyninman manami yaykuyanqatsu. (Ayrajashqa kaqkunaqa ïduluta adoraqnömi kaykäyan.) 6 Mana cäsukur jutsa ruraqkunataqa Tayta Diosmi ajarnin castiganqa. Tsaynö kaykaptinqa jutsata rurayänaykipä pipis parlapäyäshuptiki ama cäsupäyankitsu.
7 Wakin runakuna jutsata rurayaptinpis qamkunaqa ama rurayankitsu.
8 Ñöpataqa qamkunapis jutsata rurarmi tsakaycho kaykaqnö kawayarqayki. Kananmi itsanqa Jesucristuta chaskikushqa kar atsikyaqchöna kawaykäyanki. Tsaynö kaykarqa Tayta Dios munanqannö qoyay qoyay kawayay. 9 Atsikyaqchöna kawarmi[d] kuyapäkuq kayanki, allillatana rurayanki y rasun kaqllatana parlayanki. 10 Tayta Dios munanqannö kawayänaykipä imaypis yarpachakuyay.
11 Tayta Diosta mana cäsukuq runakuna llutankunata rurayaptinpis qamkunaqa ama rurayaytsu. Tsaypa trokinqa llutan ruraykunata kachariyänanpä tantiyatsiyanki. 12 Paykuna pakayllapa jutsata rurayanqanqa pasaypa penqakuypämi kaykan. Tsaykunataqa ama parlayllapis parlayaytsu. 13 Atsikyaptin ima kanqanpis rikakanqannömi paykuna jutsata rurayanqanpis musyakanqa.
14 Jutsa ruraqkuna tantiyakuyänanpämi juk parlapis nin:

---

[d] **5.9** Wakin griego copiakunachöqa *atsikyaqchöna kawar* ninanpa trokinqa *Espíritu munanqannö kawar* ninmi.
† **4.24** Col. 3.10. † **4.25a** Zac. 8.16. † **4.25b** Rom. 12.5. † **4.26** Sal. 4.4; Stg. 1.19-20. † **4.30** 2Cor. 1.22; Efe. 1.13. † **4.32** Col. 3.13. † **5.2** Éxo. 29.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Punuy siki, rikchay.
Wanushqa kanqaykipita kawarimuy.
Jesucristumi aktsipaykäshunki".
15 Tsaynö kaykaptinqa imanö kawaykäyanqaykitapis tantiyakuyay. Mana tantiyakuq runanö kawayänaykipa trokinqa yachaq runanö kawayay.
16 Runakuna mana allita rurar kawayaptinpis qamkunaqa allikunallata imaypis rurayay. 17 Mana tantiyakuq runanöqa ama kawayaytsu. Tsaypa trokinqa Señornintsik munanqannö kawayänaykipä shumaq yarpachakuyay.
18 Ama upyayaytsu. Machashqa runaqa llutankunatami ruran. Tsaypa trokinqa Espíritu Santupa munayninchо kawayay. 19 Salmukunata, cantukunata y cörukunata cantar llapan shonquykikunawan Tayta Diosta alabayay. 20 Ima kaptinpis Señornintsik Jesucristupa jutincho Tayta Diosta agradëcikuyay.†

Majayuqkuna imanö kawayänanpäpis ninqan

21 Jesucristupita *mantsapakur juknintsik juknintsikpis respitanakur kawashun.
22 Warmikuna, Señor Jesucristuta cäsukuyanqaykinölla runaykikunatapis cäsukuyay.† 23 Warmiqa runanpa munayninchömi kaykan. Tsaynöllami *iglesiapis Jesucristupa munayninchо kaykan. Iglesianami paypa cuerpun y paymi iglesiapa salvaqnin.† 24 Tsaynö kaykaptinqa Jesucristuta iglesian cäsukunqannö warmipis runanta imaykachöpis cäsukutsun.
25 Runakuna, iglesiata Jesucristo kuyanqannö warmikikunata kuyayay.† Iglesiata kuyarmi wanuymanpis Jesucristo charqan. 26 Tsaynö wanurqan payman yärakuqkuna Tayta Diospa palabranwan mayllashqa kar *santu kayänanpämi. 27 Tsaymi kikinpa ñöpanman pushanqa atsikyaypa atsikyaykaqta, jutsaynaqta, santuta y pay munanqannö kaykäyaqta.†
28 Pipis warminta kuyarqa kikinpa cuerpuntapis kuyanmi. Tsaymi cuerpunta kuyanqannölla warmintapis kuyanan. 29 Manami pipis cuerpunta maltratantsu, tsaypa trokinqa allita mikurmi shumaq cuidan. Tsaynöllami Jesucristupis iglesianta cuidan.
30 Noqantsikmi Jesucristupa cuerpun, [aytsan y tullun] kaykantsik.†
31 Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: "Mamanpita y taytanpitami runa yarqukun warminwan mana rakikaypa tänanpä. Tsaynö täkurnami ishkanpis jukllayllanö kayanqa".†
32 Tsay qellqaraykaqqa Jesucristuwan jukllayllanö kanqantsiktami tantiyatsimantsik. Tsaynö tantiyatsimanqantsikqa pasaypa kushikuypämi.
33 Tsaymi yapaypis nï: Cuerpuykikunata kuyayanqaykinölla warmikikunatapis kuyayay. Warmikunapis runankunata respitayätsun.

Taytankunawan tsurinkuna imanö kawayänanpäpis yachatsinqan

6 1 Wamrakuna, Señornintsik Jesucristuman yärakuqna kaykarqa mamaykikunata taytaykikunata imaypis cäsukuyay. Tsaynö cäsukuyänaykitami Tayta Dios munan.† 2 Promësayuq punta kaq mandamientupis kaynömi nin: "Mamaykita y taytaykita alli rikanki. 3 Tsaynöpami kay patsacho atska wata kawanki".†
4 Wamrayuqkuna, wamraykikunata ama ajanätsiyaytsu.† Tsaypa trokinqa Señornintsik Jesucristo munanqannö kawayänanpä shumaq tantiyatsiyay.

---

†**5.19-20** Col. 3.16-17. †**5.22** Col. 3.18; 1Ped. 3.1. †**5.23** Col. 1.18. †**5.25** Col. 3.19; 1Ped. 3.7. †**5.25-27** 2Cor. 11.2; Apoc. 21.2, 9. †**5.30** Col. 1.18. †**5.31** Gén. 2.24. †**6.1** Col. 3.20. †**6.2-3** Éxo. 20.12; Deut. 5.16. †**6.4** Col. 3.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wätaywan patrón alli rikanakuyänanpä yätsinqan

5 Wätaykuna, kay patsacho patron-
nikikunata käsukur mandayäshun-
qaykita llapan voluntänikikunawan
rurayay. Jesucristuta käsukuyanqaykinölla patronnikikunatapis käsukuyay.
6 Patronnikikuna rikayäshunqayki hörallaqa ama aruq tukuyaytsu, tsaypa trokinqa Jesucristupa sirviqnin kar llapan voluntänikikunawan aruyay. Tsaynöpami Tayta Dios munanqanta rurayanki.
7 Patronnikikuna mandayäshunqaykita llapan voluntänikikunawan rurayay. Manami runakunallapätsu aruykäyanki, tsaypa trokinqa Señornintsik Jesucristupämi. 8 Wätay mana wätay kashqapis allita ruranqantsikpitami gloriacho Jesucristo premiuta qaramäshun.†
9 Patronkuna, qamkunapis wätaynikikunata alli rikayay. Qayapäyänaykipa trokinqa alli shimillaykikunapa parlapäyay. Tantiyakuyay wätay karpis o patrón karpis ciëlucho kaykaq patronnintsikpa munaynincho kaykanqantsikta.† Payqa llapantsiktapis tsaynöllami rikamantsik.†

Supaykunapita ichipänantsikpä yätsinqan

10 Wawqikuna panikuna, Señornintsik Jesucristo munayninwan yanapaykäyäshuptikiqa firmi kawayay. 11 Diabluta ichipäyänaykipä Tayta Dios kamaripäyäshunqaykita jatikuyay.† 12 Noqantsik manami runa mayintsikwantsu pelyaykantsik, tsaypa trokinqa munayyuq *supaykunawanmi. Paykunaqa mana rikakaq karpis entëru patsachömi imaykatapis mana allikunata ruraykäyan. 13 Tsaynö kaykaptinqa Tayta Dios kamaripäyäshunqaykikunata jatikuyay. Tsayta jatikuyaptikimi supaykuna shamurpis vinciyäshunkitsu.

Roma soldädu
(6.10-18)

14 Wachukuykiqa rasun kaqta parla-
yanqaykimi.†
Chalëcuykiqa allikunata rurayanqaykimi.†
15 Bötasnikiqa Jesucristupa willakuyninta willakuyanqaykimi.†
16 Escüduykiqa Tayta Diosman llapan shonquykikunawan yärakuyanqaykimi. Tsay escüduwanmi nina tsariykaq flëchawannö *Satanás atacayäshuptikipis tsapakuyanki.†
17 Cascuykiqa Tayta Dios salvayäshunqaykimi.†
Espädaykiqa Tayta Diospa palabranmi. Tsaywanmi Espíritu Santu imaypis yanapayäshunki.†
18 Imay hörapis Espíritu Santu tantiyatsiyäshunqaykinö Tayta Diosta mañakuyay. Imaypis mana ajayaypa

---

†**6.5-8** Col. 3.22-25. †**6.9a** Col. 4.1. †**6.9b** Deut. 10.17; Col. 3.25. †**6.11-17** Rom. 13.12-14; 1Tes. 5.8. †**6.14a** Isa. 11.5. †**6.14b** Isa. 59.17. †**6.15** Isa. 52.7. †**6.16** Sal. 7.13. †**6.17a** Isa. 59.17. †**6.17b** Heb. 4.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rugakuyay. Yärakuq mayikikunapäpis mana qonqaypa mañakuyay.

19 Noqapäpis Tayta Diosta mañakuykuyällay willakur shumaq parlanäpä y pitapis mana mantsariypa Jesucristupa alli willakuyninta willakunäpä. 20 Tayta Diospa willakuqnin kar willakuyninta willakunqäpitami prësu wichqaraykä. Tayta Diosta mañakuyay mana mantsariypa pitapis willanäpä.†

Cartapa ushanan

21 Kuyay wawqintsik Tíquico† chämurmi willayäshunki imanö kaykanqäta y imata ruraykanqätapis. Paypis Señor Jesucristupa willakuqninmi kaykan. 22 Tsaymi payta kachaykämü imanö kaykanqätapis willayäshunaykipä. Paymi shakyätsiyäshunki Tayta Diosman shumaq yärakuyänaykipä.†

23 Tayta Dios y Señor Jesucristo yanapaykuyälläshuy payman yärakur kuyanakuyänaykipä y alli kawayänaykipä. 24 Señor Jesucristuta llapan shonqunwan kuyaqkunata Tayta Dios kuyapar imaypis yanapaykullätsun. [Amén.]

†**6.18-20** Col. 4.2-4. †**6.21** Hech. 20.4; 2Tim. 4.12. †**6.21-22** Col. 4.7-8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Filipenses

Filipos markacho taq yärakuq mayinkunaman apóstol Pablo cartakunqan

Kay cartata apóstol Pablumi qellqarqan. Filipos markaman Pablo chanqanta musyanaykipä liyinki Hech. 16.11-40; 20.1-6.

Carcelcho kaykarmi kay cartata apóstol Pablo qellqarqan. Carcelcho kanqanta musyaykurmi Filipuscho wawqikuna panikuna Epafrodituta kachayarqan Pabluta watukananpä. Epafrodituwan apatsikuyanqanta chaskiskirmi Filipuscho wawqikunata panikunata agradëcikurnin kay cartata Pablo cartakurqan. Tsaynöllami Jesucristuta chaskikuyanqanpita ñakayaptin paykunata shakyätsirqan.

Apóstol Pablo winchikunqan

1 [1]Filipos† markacho kaykaq *mayor wawqikuna, *diäcunukuna y wakin yärakuq mayikuna:

[2]Noqa Pablo, Jesucristupa sirviqnin karmi kay cartata Timoteuwan cartakaykayämü. [2]Yayantsik Tayta Dios y Señor Jesucristo kuyapäyäshurniki alli kawayänaykipä yanapaykuyälläshuy.

Tayta Diosta Pablo mañakunqan

[3]Qamkunapä yarparmi imaypis Tayta Diosta agradëcikü. [4]Tsaynöllami Tayta Diosta mañakur imaypis qamkunapä kushishqa mañakü. [5]Jesucristupa alli willakuyninta chaskikuyanqaykipita kananyaq yanapayämanqaykita manami qonqätsu. [6]Musyämi qamkunacho Tayta Dios alli rurayta qallaykunqanta y Jesucristo kutimunqanyaq tsay ruraykanqanta ushananpä kanqanta.†

[7]Qamkunapä yarparmi tsaynö nï. Jesucristupa willakuyninta willakur puriptïpis o prësu kaptïpis qamkunami yanapayämashqayki. [8]Tayta Dios musyanmi qamkunapä imaypis yarparaykanqäta. Jesucristo kuyamanqantsiknöllami noqapis llapan shonqüwan qamkunata kuyä.

[9]Tsaymi Tayta Diosta mañakuykä shumaq tantiyakur payta kuyarnin jukniki juknikipis kuyanakuyänaykipä. [10]Tsaynö kuyanakurmi alli kaqkunata rurayänaykipä tantiyakuyanki y Jesucristo kutimunanta shuyar pay munanqannö jutsaynaqlla kawayanki. [11]Imaypis allillata rurayänaykipä Jesucristo yanapaykuyälläshuy. Llapanpis kaykutsun Tayta Dios alabashqa kananpä.

Jesucristupa alli willakuyninta willakuyaptin Pablo kushikunqan

[12]Wawqikuna panikuna, prësu wichqarätsiyämaptinpis Jesucristupa alli willakuyninta maytsaycho chaskikuyanqanta musyayänaykitami munä. [13]Tsaymi kaycho llapan wardiakunawan wakin runakunapis musyaykäyan Jesucristupa willakuyninta willakunqäpita prësu kaykanqäta.† [14]Tsayta musyarmi wakin wawqikuna panikunapis Jesucristuman yärakurnin mana mantsariypana alli willakuyta willakuykäyan.

†**1.1** Hech. 16.12. †**1.6** Sal. 138.8. †**1.13** Hech. 28.30.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Wakinqa noqapita mas reqishqa
kayta munarmi chikiyämar willa-
kuykäyan. Wakinmi itsanqa runa-
kuna salvakuyänanpä willakuykäyan.
16 Paykuna musyayanmi Jesucristupa
alli willakuyninta willakunqäpita
wichqaraykanqäta. Wichqaraptïpis
Jesucristuta kuyarmi willakuykä-
yan. 17 Reqishqa kayta munaqkunaqa
manami Tayta Diosta sirviyta munar-
tsu willakuykäyan, tsaypa trokinqa
ajanätsimayta munallarmi. 18 Tsaynö
kayaptinpis manami llakikütsu. Ajanä-
tsiyämänanpä willakurpis o runakuna
salvakuyänanpä willakurpis Jesucris-
tupa alli willakuyninta willakuyaptin
kushikümi.

Kawaypis wanuypis
Pablupä alli kanqan

Tsaynöllami imaypis kushikü
19 Tayta Diosta noqapä mañakuyaptiki
y Jesucristupa Espïritun yanapamap-
tin prësu kaykanqäpita yarqamunäpä
kanqanta musyar. 20 Mana mantsa-
riypa parlanäpä imaypis yanapaman-
qannömi autoridäkunapa ñöpanchö-
pis yanapamanqa. Tsaymi Jesucristo
yanapamanqan musyakanqa kaway-
kaqta kachariyämaptinpis o wanutsi-
yämaptinpis.
21 Kawarpis Jesucristullapämi kawa-
shä. Wanuptïpis mas allimi kanqa.†
22 Tsaynö kaptinpis mana wanutsi-
yämaptinqa Jesucristupa willakuy-
nintami imaypis willakushä. Tsaymi
wanuypis kawaypis noqapäqa alli
kaykan.
23 Tsaynö kaptinmi mayqanta akray-
tapis kamäpakütsu. Noqapäqa mas
allimi kanman kay patsata jaqirir
Jesucristupa ñöpanmanna aywa-
kuptï. 24 Tsaynö kaptinpis qamkunata
yanapanä raykuq kawaptïpis allimi
kanman. 25 Tsaymi qamkuna raykuq
Tayta Dios tsapämaptin autoridäkuna
wanutsiyämanqatsu. Tsaynöpami
yanapayäshayki Tayta Diosman
yärakur kushishqa kawayänaykipä.
26 Carcelpita yarqur qamkuna kaqman
chämuptïmi pasaypa kushikur Jesu-
cristuta alabashun.

Chikiyaptinpis mana
mantsariyänanpä ninqan

27 Jesucristupa alli willakuynin
ninqannölla imaypis kawayay. Tsay-
nöpami shamurpis mana shamurpis
musyashä ñakarpis llakikurpis Jesu-
cristo munanqannö kawaykäyanqay-
kita y imaypis kuyanakuykäyanqay-
kita. Tsaynöllami musyashä runakuna
chikiyäshuptikipis Jesucristupa alli
willakuyninta willakuykäyanqaykita.
28 Jesucristuman yärakuyanqaykipita runakuna chikiyäshuptikipis ama mantsariyaytsu. Tsaynöpami tantiyakuyanqa kikinkuna ushakäyänanpä kanqanta y qamkunata Tayta Dios salvayäshunqaykita. Tsaytaqa Tayta Diosmi ruranqa.
29 Manami Jesucristuman yärakuna-
llantsikpätsu Tayta Dios akramashqan-
tsik, sinöqa pay raykuq ñakanantsik-
pämi. 30 Ñöpata imanö ñakanqätapis y
kanan imanö ñakanqätapis musyayan-
kimi.† Noqapis y qamkunapis Jesucris-
tupa willakuyninta willakunqantsikpi-
tami ñakashun.

Wakin kaqkunata alli
rikanantsikpä yätsinqan

2 1 Jesucristupa munaynincho
allimi kawaykantsik. Pay kuya-
mashqami kushishqa kawantsik. Espí-
ritu Santupis noqantsikwanmi imaypis
kaykan. Tayta Diosmi tantiyaykä-
tsimantsik llakinakur y kuyanakur
kawanantsikpä. 2 Tsaynö kaykaptinqa
tsay yarpaylla y juk shonqulla imaypis
kuyanakur kawayay. Tsaynö kuyana-
kuyanqaykita musyarmi kushikushä.

†**1.21** Gál. 2.20. †**1.30** Hech. 16.19-40.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Runa mayikiwan ama chikinaku-
yaytsu ni yachaq tukuyaytsu, tsaypa
trokinqa pïmaytapis alliman churar
respëtuwan rikayay. 4 Kikillaykikuna
alli kawayänaykipä yarpachakuyänay-
kipa trokinqa wakinkunapis alli kawa-
yänanpä yarpachakuyay. 5 Jesucristo
kawanqannö qamkunapis kawayay.
6 Payqa Dios kaykarpis† manami
ciëlullachötsu täkurqan.
7 Munayyuq kayninta kacharirmi
wätaynölla kananpä noqan-
tsiknö yurirqan.
8 Runa karmi Tayta Dios munan-
qanta rurar cruzcho wanurqan.†
9 Tsaymi Tayta Dios payta chu-
rashqa llapanpitapis mas
munayyuq kananpä.
Paytami jutita churaparqan lla-
panpitapis mas munayyuq
kaqta.†
10 Tsaymi ciëlucho kaqkuna, kay
patsacho kaqkuna y infiernu-
cho kaqkunapis Jesucristuman
qonqurikuyanqa.
11 Tsaychömi pïmaypis niyanqa Jesu-
cristo Señornintsik kanqanta.
Tsaynö nirmi Tayta Diosta lla-
panpis alabayanqa.†

Tayta Dios munanqannö kawanantsikpä ninqan

12 Kuyay wawqikuna panikuna,
tsaynö kaykaptinqa qamkunawan kay-
kar yachatsinqäkunata cäsukuyanqay-
kinölla karucho kaptïpis cäsukayämay.
Salvashqana kayanqayki musyakä-
nanpäqa Tayta Diospita *mantsapakur
llapan shonquykikunawan pay munan-
qannö kawayay. 13 Pay munanqannö
kawayänaykipä kikinmi shakyätsiyä-
shunki y poderta qoyäshunki.
14 Manakaqman mana churanakuypa
y mana rimanakuypa imaypis kawa-
yay. 15 Tsaynö kawayaptikiqa Diospa
wamran kayanqaykita tantiyakur
manami pipis wasayki rimanqatsu.
Tsaymi mana cäsukuqkunapa markan-
cho tarpis† tsakaypa aktsi atsikyan-
qannö kayanki.
16 Salvakunantsikpä willakuyta
imaypis cäsukuyay. Tsaynöpami Jesu-
cristo kutimuptin willakuyninta allipä
willakunqäpita pasaypa kushikushä.
17 Tsaynö kaptinmi wanutsiyämänan
kaptinpis kushikü. Wanutsiyämaptinqa
sacrificiu jananman vïnuta wiñayan-
qannömi kashä. Tayta Diosta mana
ajayaypa sirviyanqaykipis sacrifi-
ciunö kaptin qamkunapis kushikuyay.
18 Noqa kushikunqänölla qamkunapis
kushikuyay.

Timoteuta Filipusman Pablo kachananpä ninqan

19 Señor Jesucristo munaptinqa
Timoteutami† kachamushä. Qamkuna
kaqpita kutiykamur imanö kaykäyan-
qaykita willamaptinmi kushikushä.
20 Timoteunöqa manami pipis kantsu.
Payllami qamkunapä noqanö yarpa-
chakun. 21 Wakinkunaqa Jesucristo
munanqanta rurayänanpa trokinmi
kikinkuna yarpäyanqallanta rurayan.
22 Qamkuna musyayankimi Tayta
Dios munanqannö Timoteo kawan-
qanta. Payqa imayka tsurïnömi
yanapaykäman Jesucristupa alli
willakuyninta willakunäpä. 23 Tsaymi
prësu kanqäpita yarqamunäpä o mana
yarqamunäpä kanqantapis musyas-
kirrä payta kachamushä. 24 Tayta
Diosmanmi yärakü wichqaranqäpita
yarqaskamur noqapis watukakuq sha-
munäpä kanqanta.

Filipusman Epafrodituta kachananpä kanqanta ninqan

25 Wawqintsik Epafroditutami
qamkuna kaqman kachamushä.

---

†**2.6** Juan 1.1-3; Col. 1.15. †**2.8** Mat. 26.39; Juan 10.18; Heb. 5.8. †**2.8-9** Heb. 2.9; 12.2.
†**2.10-11** Isa. 45.23. †**2.15** Deut. 32.5. †**2.19** Hech. 16.1-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kushikuypämi payta kachayämushqayki. Tayta Diospa soldädunnö karmi imanö ñakarpis yanapamashqa. 26 Qeshyaptin llakikuyanqaykita musyarmi qamkuna kaqman kutimuyta munaykan. 27 Rasunpaypapis pasaypami qeshyashqa. Wanukunanpäna kaykaptinmi Tayta Dios kuyaparnin alliyätsishqa. Tsaynöpami pasaypa mana llakikunäpä noqatapis Tayta Dios kuyapämashqa.

28 Tsaymi paywan tinkur kushikuyänaykipä juklla kachamushä. Payta rikaskir kushikuyaptikimi noqapis llakikushänatsu. 29 Pay chämuptin Señor Jesucristupa jutincho kushishqa chaskiyanki. Paynö yanapakuqkunataqa llapantapis alli chaskiyay. 30 Jesucristuta sirvir qamkunapa trokiki yanapaykämanqanchömi ichikllapa wanushqa.

Jesucristuman yärakur salvakunantsikpä ninqan

3 1 Wawqikuna panikuna, Tayta Diospa munaynincho kawaykarqa kushikuyay. Noqa manami ajayätsu tsayllata kutin kutin qellqamurpis. Tsaynö qellqamunqä qamkunapä allimi.

2 Llutan yachatsikuqkunapita cuidakuyay. Tsay allqukunami nikäyan: “Tayta Dios salvayäshunaykipäqa leyninkunata cumplir cuerpuykikunatarä roqukur *señalakuyay”.

3 Cuerpuntsikta mana señalakurpis Espíritu Santu yanapamashqami Tayta Diosta sirviqkunaqa shonquntsikcho señalashqana kaykantsik.[a] † Manami leykunata cumplirrätsu salvakuntsik, sinöqa Jesucristuman yärakurmi.

4 Leykunata cumplir salvakunantsik kaptinqa noqapis leykunata cumplir salvakümanmi karqan. Noqanöqa manami pipis leykunata cumplishqatsu. 5 Leykuna ninqannöllami yurinqäpita puwaq junaqyuq kaykaptï señalayämarqan.† Tsaynöpis Benjamín trïbupita Israel runami kä.† Manami mayqan hebreo mayïpis noqanöqa leykunata cumplishqatsu. *Fariseo karmi Tayta Diospa leyninkunata imaypis cumplirqä.† 6 Tayta Dios munanqanta ruranqäta yarparmi Jesucristuman yärakuqkunatapis qatikachaq kä.† Tsay leykuna ninqantaqa llapantami cumplirqä.

7 Tsaynö cumplirmi yarparqä allita ruraykanqäta. Kananmi itsanqa noqantsik raykuq Jesucristo wanunqanta musyar tsay cumplinqäkuna manakaqllapä kanqanta tantiyakü. 8 Señornï Jesucristuta *reqinqämanqa manami imapis tinkuntsu. Tsaymi ñöpata ruranqäkunaman yärakunäpa trokin Jesucristuman yärakü. Ñöpata ruranqäkunaqa manami imapäpis välintsu. 9 Manami leyninkunata cumplinqäpitatsu munanqanta ruraqtanö Tayta Dios chaskimashqa, tsaypa trokinqa Jesucristuman yärakunqäpitami.

10 Jesucristuta masmi reqiyta munä. Payta Tayta Dios munayninwan kawaritsimunqannö noqatapis tsay munayninwan yanapamänantami munä. Tsaymi Jesucristo ñakanqannö ñakarpis y payta wanutsiyanqannö wanutsiyämaptinpis pay cäsukunqannö noqapis cäsukushä. 11 Tsaymi shuyaykä Jesucristuta Tayta Dios kawaritsimunqannö noqatapis wanuptï kawaritsimänanta.

Tayta Dios munanqannö kawanantsikpä ninqan

12 Manami jutsaynaq ni *santu kanqätanatsu nikä, tsaypa trokinqa

---

[a] **3.3** Cuerpunta señalar penqayninpa punta qaranta roqurir jipiqnömi shonqunkunata señalar jutsa rurayta kachariyan.
† **3.3** Jer. 4.4; Rom. 2.28-29; Gál. 6.15; Col. 2.11-13. † **3.5a** Lev. 12.3. † **3.5b** Rom. 11.1. † **3.5c** Hech. 23.6; 26.5. † **3.6** Hech. 8.3; 9.1-2; 22.4; 26.9-11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesucristo munanqannö kawanäpämi qoyay qoyay yarpachakü. Tsaynö kawanäpämi Jesucristo salvamashqa.
13 Wawqikuna panikuna, manami Tayta Dios munanqannötsu llapanta ruraykä. Unay kawanqäta yarparänäpa trokinqa qoyay qoyaymi yarpachakü Tayta Dios munanqannö kawanäpä. 14 Premiuta chaskinanpä llallinakur cörriqnömi noqapis Tayta Diospa ñöpanman chänäpä pay munanqannö kawaykä. Tsayman chänäpämi Jesucristo kayninpa Tayta Dios qayamashqa.
15 Jesucristuman firmi yärakuqkuna, ninqäkunata tantiyakuyay. Tantiyayta mana kamäpakuyaptikiqa Tayta Diosmi tantiyatsiyäshunki. 16 Imanö kaptinpis Jesucristo munanqannölla kawashun [y tsay yarpaylla kashun.]
17 Wawqikuna panikuna, imanö kawanqätapis rikayämay.† Noqakuna kawayanqänö kawaqkunapitapis yachakuyay. 18 Wakin runakunaqa mana alli kawarmi Jesucristo cruzcho wanunqanta manakaqman churayan. Tsaynö kayanqantami atska kutina qamkunata nishqä. Kananpis waqarmi willaykä. 19 Tsay runakunaqa Jesucristo munanqannö kawayänanpa trokin shonqunkuna yarpanqannöllami kawayan. Llutankunata rurayanqanpitami penqakuyänanpa trokin allish tukuyan. Kay patsacho kawayänallanpämi yarpachakuyan. Tsay runakunaqa infiernuman qaykushqami kayanqa.
20 Noqantsikpa markantsikmi itsanqa gloria kaykan. Tsaymi salvamaqnintsik Señor Jesucristo gloriapita kutimunanta shuyaraykantsik. 21 Payqa llapanpä munayyuq karmi kay ushakaq cuerpuntsikta mushuq cuerpuman tikratsinqa. Tsay mushuq cuerpuntsikmi kikinpa cuerpunnö mana ushakaq kanqa.†

Kushishqa kawanantsikpä ninqan

4 1 Kuyashqa wawqikuna panikuna, qamkunapä imaypis yarpararmi watukaq shamuyta munaykä. Qamkunami premiuta chaskinqä corönänö kaykäyanki. Yachatsinqänö kawayaptikimi pasaypa kushikü. Señor Jesucristo munanqannö imaypis kawayay.
2 Evodiata y Síntiquitami rugakü Señor Jesucristuman yärakuykarqa juk shonqulla kawayänanpä. 3 Willakuq mayï, qamtapis rugakümi paykunata shumaq tantiyatsinaykipä. Jesucristupa willakuyninta Clementiwan y wakin willakuq mayïkunawanpis willakuyaptïmi tsay warmikuna alli yanapayämashqa. Paykunapa jutinkunapis Libru de la Vïdachömi qellqaraykan.
4 Jesucristupa munaynincho kawaykarqa imaypis kushikuyay. Yapaymi nï: ¡Kushikuyay!† 5 Alli runa kayanqaykita pïmaypis musyayätsun. Señor Jesucristo kutimunanpänami kaykan.
6 Imapäpis ama llakikuyaytsu. Tsaypa rantinqa agradëcikur llapanchöpis yanapayäshunaykipä Tayta Diosta mañakuyay.† 7 Tsaynö mañakuyaptikimi Tayta Dios alli kawayta qoyäshunki. Paymi shonquykikunata y yarpaynikikunata cuidanqa Jesucristuman yärakur mana llakikuyänaykipä. Tsaymi imanir kushishqa kawayanqaykita pipis tantiyanqatsu.
8 Wawqikuna panikuna, rasun kaqkunapä, alli ruraykunapä y alli kawaypä imaypis yarpachakuyay. Imapis alli kaptin o alabanantsikpä kaptinqa tsaykunapäpis yarpachakuyay.
9 Yachatsinqänölla, tantiyatsinqänölla, wiyayämanqaykinölla y imanö kawanqätapis rikayämanqaykinölla imaypis kawayay. Tsaynö kawayaptikimi Tayta Dios imaypis yanapayäshunki alli kawayänaykipä.

†**3.17** 1Cor. 4.16; 11.1. †**3.21** 1Juan 3.2. †**4.4** 1Tes. 5.16. †**4.6** Col. 4.2-4; 1Tes. 5.17-18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pablo agradëcikunqan

10 Wawqikuna panikuna, apatsikayämunqaykita chaskirmi Tayta
Diosta agradëcikü. Manarä chaskirpis
musyashqämi mana qonqäyämanqaykita. Apatsikamuyta munarpis karucho karmi kamäpakayämurqaykitsu.
11 Manami pishïpakurtsu tsaynö nï.
Imäpis kanqallanwan kushishqa kawakuytami yachakushqä. 12 Noqa musyämi imaykayuq kay y imaynaq kay
imanö kanqantapis. Imanö kawarpis
contentakuytami yachakushqä. Tsaymi
kushishqa kawaykä pacha junta
karpis, mallaqarpis, imaykayuq o
imaynaq karpis. 13 Imanö karpis Jesucristo yanapamaptinmi alli kawaykä.
14 Tsaynö kaptinpis ministinqä höra
apatsikayämunqaykita chaskir pasaypami kushikushqä.
15 Filipos wawqikuna panikuna,
musyayanqaykinöpis Jesucristupa alli
willakuyninta willakunäpä Macedonia provinciapita aywakuptï wakin
*iglesiakuna mana yanapayämaptinpis
qamkunallami yanapayämashqayki.
16 Tesalónica† markacho kaykaptïpis atska kutimi ministinqäkunapä
apatsikayämurqayki.† 17 Manami yapay
apatsikayämunaykita munartsu tsaynö
nï, tsaypa trokinqa yanapakuq kayanqaykipita mas bendicionta chaskiyänaykita munarmi.
18 Epafrodituwan apatsikayämunqayki llapan ministinqäkunapä
aypashqa kaptinmi imäpis pishïmantsu. Tsay apatsikayämunqaykimi Tayta
Diospä mushkuq sacrificiunö kaykan.† 19 Jesucristo noqantsik raykuq
wanushqa kaptinmi gloriacho riquëzankunapita Tayta Dios qamkunatapis
llapan ministiyanqaykita kamaripäyäshunki. 20 ¡Yayantsik Tayta Dios imaypis alabashqa kaykullätsun! Amén.

Cartapa ushanan

21 Qamkuna kaqcho llapan wawqikunata panikunata winchikuynï qoykuyällanki. Noqawan kaykaq wawqikuna
panikunapis winchikayämushunkimi.
22 Tsaynöllami kay markacho yärakuq
mayintsikkunapis winchikayämushunki. Mas mandaq *Césarpa wayincho aruq wawqikuna panikunapis
winchikayämushunkimi.
23 Señornintsik Jesucristo llapaykikunata kuyapaykuyälläshuy. [Amén.]

† **4.16** Hech. 17.1. † **4.15-16** 2Cor. 11.9. † **4.18** Éxo. 29.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Colosenses

Colosas markacho taq yärakuq mayinkunaman apóstol Pablo cartakunqan

Colosas markamanqa manami apóstol Pablutsu Jesucristupa willakuyninta chätsirqan, sinöqa willakuq mayin Epafrasmi. Carcelcho kaykarnami apóstol Pablo kay cartata qellqarqan.

Colosascho wawqikunata panikunata llutanta yachatsiyanqanta musyarmi kay cartata cartakurqan. Tsay yachatsikuqkunami niyarqan yachatsiyanqankunata cumplirrä salvakuyänanpä kanqanta. Tsaymi kay cartacho apóstol Pablo tantiyatsirqan tsay llutan yachatsikuykunata mana chaskipäyänanpä.

Apóstol Pablo winchikunqan

1 1-2 Colosas markacho kaykaq salvashqa kaqkuna:

Noqa Pablo, Jesucristupa apostolnin kanäpä Tayta Dios churamashqa kaptinmi wawqintsik Timoteuwan cartakaykäyämü. Qamkuna Tayta Diospana karmi pay munanqannö kawaykäyanki. Yayantsik Tayta Dios [y Señor Jesucristo] kuyapäyäshurniki alli kawayänaykipä yanapaykuyälläshuy.

Tayta Diosta Pablo mañakunqan

3 Qamkunapä mañakur Señornintsik Jesucristupa Taytan Diostami imaypis agradëcikuyä. 4 Jesucristuman shumaq yärakuyanqaykita y yärakuq mayintsikkunawan kuyanakuyanqaykitami musyayashqä. 5 Tayta Dioswan gloriacho imayyaqpis kawayänaykipä kanqanta musyarmi tsaynö kawaykäyanki. Jesucristupa willakuyninta chaskiyanqayki junaqpita patsami gloriacho kawayänaykipä kanqanta musyayashqayki.

6 Jesucristupa alli willakuynin qamkunaman chämunqannömi maytsaymanpis chaykan. Tsay alli willakuyta chaskirmi Tayta Dios munanqannöna kawaykäyan. Qamkunapis Jesucristupa alli willakuyninta chaskikuyanqaykipita patsami Tayta Dios kuyakuq kanqanta tantiyar pay munanqannöna kawaykäyanki.

7 Tsay willakuyninta chaskiyänaykipäqa willakuq mayï kuyay Epafrasmi† willayäshushqayki. Paypis Jesucristupa sirviqnin karmi shumaq tantiyatsiyäshushqayki. 8 Epafrasmi willayämashqa Espíritu Santu yanapayäshuptiki kuyanakur shumaq kawaykäyanqaykita.

9 Tsaynö kawayanqaykita musyayanqä junaqpita patsami imaypis Tayta Diosta mañakuykäyä Espíritu Santu yachayta qarayäshuptiki Tayta Dios munanqannö kawayänaykipä. 10 Pay munanqannö kawar y imaypis allillata rurarmi qoyay qoyay payta *reqiyanki.

11 Tsaynöpis mañakuykäyä munayninwan yanapayäshuptiki ima ñakaycho karpis mana ajayaypa payman yärakuyänaykipä 12 y imaypis kushishqa agradëcikuyänaykipä.

† **1.7** Col. 4.12; Film. 23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paymi salvamashqantsik llapan salvanqan kaqkunawan herenciantsikta chaskir gloriacho kawanantsikpä.
13 *Satanáspa munaynincho kaykanqantsikpitami Tayta Dios jipimashqantsik† kuyay Tsurin Jesucristupa *mandakuyninchöna kawanantsikpä.
14 Jesucristo [yawarninta jichar] rantimarnintsikmi jutsantsikpita perdonamashqantsik.†

Jesucristo llapanpitapis mas munayyuq kanqan

15 Tayta Diosta mana rikarpis Jesucristuchömi pay imanö kanqantapis tantiyantsik.
Payqa llapan kamanqankunapä punta yuriqmi kaykan.[a]
16 Paywanmi Tayta Dios kamarqan llapan imaykatapis:
ciëlucho kaqkunata, kay patsacho kaqkunata,
rikanqantsikta, mana rikanqantsikta
y ciëlucho llapan munayyuqkunatapis.†
Llapantapis kamarqan Jesucristuwanmi y paypa munaynincho kayänanpämi.
17 Manarä imapis kaptinmi Jesucristo kaykarqanna.
Llapan imaykatapis munayninchömi katsin.†
18 Jesucristumi umantsik.
Noqantsiknami *iglesian kar cuerpun kaykantsik.†
Llapanpita mas puntata Jesucristo kawarimurmi pïmaypitapis mas munayyuq kaykan.†

19 Tsaynö munayyuq kananpämi Jesucristucho Tayta Dios kaykan.
20 Jesucristo kayninpami kay patsacho kaqkunawan y ciëlucho kaqkunawanpis Tayta Dios amistarqan.†
21 Ñöpataqa noqantsikpis llutankunata yarparmi Tayta Diospa contran karqantsik. Jutsantsikkunami paypita rakimashqantsik. 22 Tsaynö kawaykashqami cruzcho Jesucristo wanunqanpita Tayta Dios perdonamashqantsik. Tsaymi paypa ñöpancho jutsaynaq *santuna kashun.
23 Ñöpanman chänantsikpäqa Jesucristuman imaypis yärakushun. Alli willakuynincho nimanqantsikta imaypis wiyakushun. Tsay willakuytaqa maytsaychöpis willakuykäyanmi. Tsaynöllami noqapis willakuykä willakuqnin kanäpä Tayta Dios akramashqa kaptin.

Ñakarpis Pablo willakunqan

24 Mana Israel runakunata willakunqäpita ñakatsiyämaptinmi Jesucristo *iglesianpä ñakanqankunata cumplï. Paypa iglesianqa cuerpunmi kaykan.† Tsaymi llakikunäpa trokin kushikü.
25 Iglesianta sirvinäpä Tayta Dios churamashqa kaptinmi† qamkunatapis llapan willakuyninta musyaykätsï.
26 Tsay willakuyninta unay runakuna mana musyashqa kayaptinpis kananmi itsanqa Tayta Dios musyatsimashqantsik. 27 Tsaymi musyantsik mana Israel runakunapäpis tsay willakuy pasaypa kushikuypä kanqanta. Tsay willakuymi nin: Jesucristo qamkunachömi kaykan. Payman yärakurmi Tayta Diospa ñöpanman chäyanki.
28 Tsaymi Tayta Dios yachayta qarayämanqanman tupu Jesucristupa willakuyninta llapan runakunata willar shumaq tantiyatsiyä. Tsaynö

---

[a] **1.15** *Llapan kamanqankunapä punta yuriqmi kaykan* ninanqa *imapis manarä kaptinmi Jesucristuqa mayna kaykarqan* ninan y *Jesucristo llapanpäpis mandaqmi kaykan* ninanmi (Sal. 89.27).
† **1.13** Efe. 6.12. † **1.14** Efe. 1.7. † **1.16** Efe. 6.12. † **1.15-17** Juan 1.1-3, 18; Heb. 1.2-3. † **1.18a** Efe. 1.22-23; 4.15. † **1.18b** Hech. 26.23; Apoc. 1.5. † **1.20** Efe. 2.16. † **1.24** Efe. 1.23. † **1.25** Efe. 3.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

willakuyä Jesucristuman pïmaypis criyikur Tayta Diospa ñöpanman jutsaynaqna chäyänanpämi. 29 Tsaynö kananpä Jesucristo munayninwan yanapamaptinmi imanö ñakarpis willakur puriykä.

2 1 Qamkunapä llakikurmi llapan shonqüwan Tayta Diosta imaypis mañakuykä. Tsaynöllami mañakuykä Laodicea markacho[b] [†] yärakuq mayintsikkunapä y wakin mana reqimaqkunapäpis. 2 Qamkunapämi mañakuykä Tayta Dios munanqannö kushishqa kawayänaykipä y jukniki juknikipis juk shonqulla kuyanakur kawayänaykipä.

Tsaynöllami mañakuykä Tayta Diospa willakuyninta shumaq tantiyakuyänaykipä. Tsaynöpami runakuna mana musyashqa kayaptinpis musyantsik Jesucristo raykuq salvamanqantsikta. 3 Jesucristumi tantiyatsimantsik Tayta Diospa willakuynin imanö kanqanta y pay munanqannö kawanantsikpä kanqantapis. 4 Tsaynö nikä pipis alli shimillanpa parlapäyäshurniki llutanta mana criyitsiyäshunaykipämi.

5 Karucho karpis qamkunapämi imaypis yarparaykä. Tayta Dios munanqannö kawayanqaykita y Jesucristuman imaypis yärakuyanqaykita musyarmi kushikü.

Mushuq kawayta chaskinqantsik

6 Señor Jesucristuta chaskikushqana kaykarqa pay munanqannö imaypis kawayay. 7 Alli michïkushqa jacha mana tsapikanqannö y alli cimientushqa wayi mana juchunqannö paycho imaypis kawayay. Yachakuyanqaykinölla Jesucristuman yärakur Tayta Diosta agradëcikuyay.

8 Paqtä pipis llutanta criyitsiyäshurniki manakaqkunata yachatsiyäshunkiman. Llutanta yachatsikuqkunaqa manami Jesucristo munanqannötsu yachatsikuyan, tsaypa trokinqa runakunapa yarpayllanta y *Satanáspa munayllantami yachatsiyan.

9 Jesucristuqa runa karpis Diosmi kaykan. 10 Tsaymi Jesucristucho kaykarqa salvashqana kaykantsik. Manami *angelkunapis ni *supaykunapis payman tinkuyantsu.

11 Tsaynöpis Jesucristucho karmi señalashqana kaykantsik. Tsaynö kanantsikpäqa manami runakunatsu cuerpuntsikta señalamashqantsik, sinöqa Jesucristumi shonquntsikta señalamashqantsik. Tsaynö señalamashqantsik jutsapa munayninchо kanqantsikpita jipimarnintsikmi.[†]

12 Bautizakurmi Jesucristuwan pampakuqnö kashqantsik. Jesucristuwan kawarimushqanöna karmi kananqa mushuq kawaytana kawaykantsik. Tsaynö kawaykantsik munayninwan Jesucristuta kawatsimuq Tayta Diosman yärakurmi.[†]

13 Shonquntsik manarä señalashqa kaptin y jutsantsikpita manarä perdonashqa karmi wanushqanö karqantsik. Kananmi itsanqa jutsantsikpita perdonashqana kar Jesucristuwan kawarimushqanöna kaykantsik.[†]

14 Tsaynöllami leyninkunata mana cumplir Tayta Diospa jaqan kar castigashqa kanantsikpä karqantsik. Kananmi itsanqa Jesucristo cruzcho wanuptin Tayta Diospa jaqan kantsiknatsu, sinöqa llapan jutsantsikpita perdonashqanami kaykantsik.[†]

15 Jesucristo tsaynö wanurmi Satanásta y supaykunatapis vincishqa. Contran soldädukunata rey vinciskir runakunapa rikanancho watarkur penqakuypä puritsiqnömi Satanásta y supaykunata vincir penqakuyman churashqa.

---

[b] **2.1** Laodicea markaqa Colosaspita ishkay lëwa pullanmi karqan.
[†] **2.1** Apoc. 3.14-22. [†] **2.11** Deut. 10.16; 30.6; Jer. 4.4; Rom. 2.28-29; 8.2. [†] **2.12** Rom. 6.4. [†] **2.13** Efe. 2.1-5. [†] **2.14** Gál. 3.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Llutan yachatsikuqkunata mana chaskipänantsikpä ninqan

16 Tsaynö kaykaptinqa llutan yachatsikuqkuna rimayäshuptikipis ama cäsupäyaytsu. Paykunami niyan: “Kayta ama mikuyaytsu ni upuyaytsu”.

Tsaynöllami niyan: “Llullu killa fiestata y wakin fiestakunatapis rurashun. Jamay junaqtapis respitashun”.† 17 Tsaynö niyaptinpis paykuna yachatsiyanqankuna llantuynö päsaqlla karmi Jesucristo shamunqanyaqlla kashqa.

18 Tsaynö kaykaptinqa ama cäsupäyaytsu llutan yachatsikuqkuna manakaqkunata yachatsiyäshuptiki. Paykunami obligayan niyanqankunata cumplinantsikpä y *angelkunata adoranantsikpä. Tsaykunata yachatsiyänanpä Tayta Dios suëñuynincho revelanqanta nirpis llullakuyanmi. Kikinkunapa yarpayllanpita parlarmi pasaypa yachaq tukuyan. 19 Jesucristo *iglesiapa uman kaptinpis tsay runakunaqa manami cäsukuykäyantsu. Moquntsikkunata anku aytsantsikkuna tsararanqannömi noqantsiktapis Jesucristo munaynincho tsararaykämantsik paywan jukllayllanö kanantsikpä. Tsaynö karmi Tayta Dios munanqannö kawayta yachakuntsik.†

20 Jesucristuwan wanushqana kaykarqa† y *supaykunapa yachatsikuyninkunata mana cäsukuykarqa ¿imanirtä llutan yachatsikuqkuna yachatsiyäshunqaykita chaskiykäyanki? 21 Paykunaqa nikäyäshunki: “¡Tsayta ama yataytsu! ¡Kayta ama mikuytsu! ¡Taqayta yatayllapis ama yataytsu!” 22 Tsaynö yachatsirqa kikinkunapa yarpayllanpitami ushakaqkunallapä yachaykätsiyan.

23 Obligayanqankunata cumplirmi runakuna pasaypa ñakayan. Tsay ñakaqkuna religiösu kayanqanta yarparmi wakin runakuna niyan tsay yachatsikuy alli kanqanta. Tsaynö niyaptinpis tsay yachatsikuyta cumpliqkuna jutsankunata kachariyta manami kamäpakuyantsu.

Mushuq kawayta chaskinqantsik

3 1 Jesucristuwan kawarimushqana kaykarqa gloriacho kaqkunata† ashiyay. Tsaychömi Tayta Diospa derëchancho Jesucristo jamaraykan.† 2 Kay patsallacho kawayänaykipä yarpachakuyänaykipa trokinqa gloriacho kawayänaykipä yarpachakuyay. 3 Qamkunaqa jutsa ruraypä wanushqana karmi† Jesucristuwan Tayta Diospa ñöpancho kawaykäyanki. Tsaynö kawayanqaykita runakuna kanan mana rikarpis 4 kawayta qomaqnintsik Jesucristo kutimuptinmi qamkunapis paywan gloriacho kayanki.

5 Tsaynö kaykaptinqa jutsata mana ruraypa kawayay. *Fornicación jutsata ama rurayaytsu ni shonquykikuna mana allikunata munanqanta ama rurayaytsu. Imaykayuq kayllapä ama yarpäyaytsu. Imaykayuq kayllapä yarpararqa ïdulukunata adoraqnömi kaykäyanki. 6 Tsaynö jutsa ruraqkunataqa Tayta Diosmi ajanarnin castiganqa.†

7 Qamkunapis ñöpataqa tsaynömi kawayarqayki. 8 Kananqa ama pitapis ajapäyaytsu, nanaparäyaytsu ni chikiyaytsu. Ama pipa wasantapis rimayaytsu ni manakaqkunata parlayaytsu. 9 Tsaynöpis jukniki jukniki llullapänakuyaytsu. Makwa latsapata jitariqnö unay kawaynikikunata kacharir† 10 pay qarayäshunqayki mushuq kawaytana kawayay.† Mushuq kawayta chaskikuyaptikimi kamamaqnintsik Tayta Dios

†**2.16** Rom. 14.1-6. †**2.19** Efe. 1.22; 4.15-16. †**2.20** Rom. 6.6-7; Gál. 2.19-20. †**3.1a** Fil. 4.8; Col. 3.12-17. †**3.1b** Sal. 110.1; Heb. 1.3. †**3.3** Col. 2.20; Rom. 6.2, 6; Gál. 2.20. †**3.6** Efe. 2.3. †**3.9** Efe. 4.22. †**3.10** Efe. 4.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qoyay qoyay tantiyatsiyäshunki pay kanqannö qamkunapis kayänaykipä.
11 Tsaymi Israel runa o mana Israel runa karpis, *señalashqa o señalanni karpis, mana yachaq karpis, jäpa karpis, wätay o libri karpis Jesucristuman criyikurqa llapantsikpis paypa munayninchöna kawaykantsik.
12 Tayta Dios akranqan y kuyanqan *santu runakuna kaykarqa jukniki juknikipis kuyapänakur kawayay. Tsaynöpis yanapanakuyay, mana yachaq tukur kawayay, pïmaypäpis alli shonqu kayay y pacienciakuyay.†
13 Imallapitapis ajanäyänaykipa trokinqa wiyaräkuyay. Qallayätsinakurqa perdonanakuyay. Jesucristo perdonashunqaykinölla qamkunapis perdonanakuyay.† 14 Imanö karpis kuyanakur jukniki juknikipis juk shonqulla kawayay.
15 Jesucristupita[c] alli kawayta chaskishqa kaykarqa pïmaywanpis alli kawayay. Juk shonqulla kawayänaykipämi Tayta Dios qayayäshushqayki. Tsaynöpis Tayta Diosta imaypis agradëcikuyay. 16 Jesucristupa alli willakuyninta imaypis yarparäyay. Tsay willakuyninta shumaq tantiyakur yachatsinakuyay y cäsukuyänaykipä shakyätsinakuyay. Salmukunata, cantukunata y cörukunata cantar llapan shonquykikunawan agradëcikur Tayta Diosta alabayay. 17 Imata rurarpis y imata parlarpis Señor Jesucristupa jutincho rurayanki y parlayanki. Jesucristo salvayäshunqaykipita Tayta Diosta imaypis agradëcikuyay.†

Jesucristuman yärakuqkuna imanö kawayänanpäpis ninqan

18 Warmikuna, Señor Jesucristuta chaskikushqana kaykarqa runaykikunata cäsukuyay.
19 Ollqukuna, warmikikunata kuyayay. Ajapäyänaykipa trokinqa alli shimillaykikunapa tantiyatsiyay.
20 Wamrakuna, mamaykita y taytaykita imaypis cäsukuyay. Tsaynö cäsukuyänaykitami Señor Jesucristo munan.†
21 Wamrayuqkuna, wamraykikuna mana qallayäyänanpä llutallaqa ama ajapäyaytsu.
22 Wätaykuna, kay patsacho kaq patronnikikuna mandayäshunqaykita rurayay. Rikayäshunqayki hörallaqa ama aruq tukuyaytsu, tsaypa trokinqa Tayta Diospita *mantsapakur llapan voluntänikikunawan aruyay.
23 Imata rurarpis runakunapänöllaqa ama rurayaytsu, sinöqa Señor Jesucristupänö llapan shonquykikunawan kushishqa rurayay. 24 Musyayankimi Señor Jesucristupita gloriacho herenciata chaskiyänaykipä kanqanta. Señor Jesucristumi rasunpaypa patronniki kaykan. 25 Mana alli ruraqkunataqa pï kaptinpis mana kuyapaypami Tayta Dios castiganqa.†

4 1 Patronkuna, qamkunapapis ciëluchömi patronnikikuna kaykan. Tsaymi wätaynikikunata alli rikar imachöpis yanapayänayki.†
2 Wawqikuna panikuna, Tayta Diosta agradëcikur imaypis mañakuyay.† 3 Noqakunapäpis Tayta Diosta mañakuykuyällay Jesucristupa alli willakuyninta willakuyaptï shumaq chaskikuyänanpä. Tsay willakuyninta willakunqäpitami carcelcho wichqaraykä. 4 Tsaynöpis mañakuykuyällay alli willakuyninta pïmaytapis shumaq tantiyatsinäpä.
5 Mana yärakuq runakunawan alli kawayay.† Allikunallata imaypis rurayay. 6 Piwanpis parlarqa alli shimillaykipa kushi kushi parlapäyanki.

---

[c] **3.15** Wakin qepa kaq griego copiakunachöqa *Diospita* ninmi.
† **3.12** Efe. 4.2. † **3.13** Efe. 4.32. † **3.16-17** Efe. 5.19-20. † **3.20** Efe. 6.1.
† **3.22-25** Efe. 6.5-8. † **4.1** Efe. 6.9. † **4.2-4** Efe. 6.18-20; Fil. 4.6. † **4.5** Efe. 5.16.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Carta ushanan

7 Kuyay wawqintsik Tíquico† chämurmi imanö kaykanqätapis willayäshunki. Paypis Señor Jesucristupa willakuqninmi kaykan. 8 Tsaymi payta kachaykämü imanö kaykanqätapis willayäshunaykipä. Paymi shakyätsiyäshunki Tayta Diosman shumaq yärakuyänaykipä.†

9 Tíquicuwanmi Tayta Diosman yärakuq marka mayiki kuyay wawqintsik Onésimutapis kachaykämü. Paykunami willayäshunki kaycho ima päsanqankunatapis.

10 Noqawan prësu kaykaq wawqintsik Aristarcumi† winchikayämushunki. Tsaynöllami Bernabépa prïmun[d] Marcuspis† winchikayämushunki. Marcos chämuptin yätsinqänölla shumaq chaskiyay. 11 Tsaynöllami Justo niyanqan Jesúspis winchikayämushunki. Aristarco, Marcos y Justumi Tayta Diospa *mandakuynincho alli yanapayämar shumaq shakyätsiyäman. Paykunallami Israel mayïkunapitaqa yanapaykäyäman.

12 Jesucristupa sirviqnin marka mayikikuna Epafraspis† winchikayämushunkimi. Paymi llapan shonqunwan qamkunapä imaypis mañakuykan Tayta Dios munanqannö alli kawayänaykipä. 13 Qamkunapä pasaypami llakikuykan. Tsaynöllami llakikuykan Laodiceacho y Hierápolischo kaykaq wawqikunapä panikunapäpis.

14 Kuyanakuyanqä mëdicu Lucaswan† Demaspis† winchikayämushunkimi.

15 Laodiceacho kaykaq wawqikunata panikunatapis winchikuynïta qoykuyällay. Tsaynöpis winchikuynïta qoykuyällay Ninfasta y wayincho qorikaq wawqikunata panikunatapis.

16 Kay cartata liyiskir apatsiyanki Laodiceacho† kaykaq wawqikunaman panikunaman paykunapis liyiyänanpä. Tsaynömi Laodiceaman apatsinqä cartata liyirkur paykunapis apatsiyämunqa qamkunapis liyiyänaykipä.

17 Wawqintsik Arquiputa niyanki: “Señor Jesucristo churashunqaykinö mana qelanaypa payta sirviy”.

18 Kay winchikuytaqa kikïmi qellqamü.[e] Mana qonqayllapa Tayta Diosta mañakuyay prësu kaykanqäpita yarqamunäpä.

Tayta Dios llapaykikunata kuyapaykuyälläshuy. [Amén.]

---

[d] **4.10** Reina Valera niyanqan castellänu traduccionchöqa *sobrinun* ninmi. [e] **4.18** Pablo tsaynö nirqan kay cartata juk qellqapashqa kaptinmi.
† **4.7** Hech. 20.4; 2Tim. 4.12. † **4.7-8** Efe. 6.21-22. † **4.10a** Hech. 19.29; 27.2; Film. 24. † **4.10b** Hech. 12.12, 25; 13.13; 15.37-39. † **4.12** Col. 1.7; Film. 23. † **4.14a** 2Tim. 4.11; Film. 24. † **4.14b** 2Tim. 4.10; Film. 24. † **4.16** Apoc. 3.14-22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Tesalonicenses

Tesalónica markacho taq yärakuq mayinkunaman apóstol Pablo punta kaq cartata cartakunqan

Tesalónica markaman chaykur apóstol Pablo willakuptinmi wakin runakuna kushishqa Jesucristuman yärakuyarqan. Wakinmi itsanqa Pablo llutanta willakuykanqanta yarpar contran shäriyarqan. Wanutsiyta munayaptinmi Berea markaman Pablo aywakurqan. Pablo aywakuskiptinnami Jesucristuman yärakuqkunatana chikir ñakatsiyarqan (Hech. 17.1-15).

Atenas markacho Pablo kaykarmi pasaypa llakikurqan Tesalónicacho wawqikunapä panikunapä. Tsaymi imanö kaykäyanqantapis musyayta munar watukananpä Timoteuta kacharqan. (1Tes. 2.17—3.5). Timoteo kutirnami willarqan Tesalónicacho wawqikuna panikunaqa runakuna chikiyaptinpis Jesucristuman alli yärakuykäyanqanta (1Tes. 3.6-13). Tsaynö willaptinmi Pablo kushikur jinan höra kay cartata cartakurqan (1Tes. 1.1—2.16).

Apóstol Pablo winchikunqan

1 [1]Tesalónica markacho[†] kaykaq yärakuq mayikuna:

Noqa Pablo, wawqintsik Silvano[a] y Timoteumi kay cartata cartakaykäyämü. Qamkunaqa Yayantsik Tayta Diospa y Señor Jesucristupa munayninchömi kaykäyanki. Tayta Dios [y Señor Jesucristo] kuyapäyäshurniki alli kawayänaykipä yanapaykuyälläshuy.

Tayta Dios munanqannö kawayanqan

[2]Qamkunapä Tayta Diosta mañakurmi imaypis agradëcikuyä [3]payman yärakur allillata rurayanqaykipita, pïmaywanpis kuyanakuyanqaykipita y imanö ñakarpis Señornintsik Jesucristo kutimunanta shuyaraykäyanqaykipita.

[4]Wawqikuna panikuna, musyayämi Tayta Dios kuyar akrayäshunqaykita. [5]Tsayta musyayä alli willakuyninta Espíritu Santupa munayninwan willakuptï criyikuyaptikimi. Qamkunapis musyayankimi kuyayanqäta y Tayta Dios munanqannö kawayanqäta.

[6]Noqakunapa conträ y Señor Jesucristupa contran shäriyanqannömi qamkunapapis contraykikuna shäriyan. Pasaypa ñakarpis Espíritu Santu yanapayäshuptikimi Jesucristupa willakuyninta kushishqa wiyakuykäyanki. [7]Tsayta musyarmi Macedonia y Acaya provinciakunacho llapan wawqikuna panikuna tantiyakuyan qamkunanö wiyakuyänanpä.

[8]Qamkuna kaqpita aywarmi Señor Jesucristupa willakuyninta Macedonia y Acaya provinciakunapa päsar maytsaychöpis willakuykäyan. Willakuyninta willakuyanqannöllami shumaq yärakuyanqaykitapis willakuykäyan. Tsaymi maypa chäyaptïpis parlaykäyan Tayta Diosman yärakuyanqaykita. Mana willayaptïpis [9]maytsaychömi

[a] **1.1** Silvanupa jukaq jutinmi *Silas* karqan (Hech. 15.22, 40).
[†] **1.1** Hech. 17.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

musyaykäyan shumaq chaskikayämanqaykita y ïdulukunata adorayänaykipa trokin imayyaqpis kawaq Tayta Diostana adoraykäyanqaykita. Payqa rasunpaypa kaq Diosmi.

10 Tsaynöpis musyaykäyanmi Tayta Diospa Tsurin Jesucristo gloriapita kutimunanpä kanqanta shuyaykäyanqaykita. Paytami Tayta Dios wanunqanpita kawaritsimushqa. Paymi juiciu final junaqcho castïgupita salvamäshun.

Tesalónica markacho Pablo willakunqan

2 1 Wawqikuna panikuna, manami manakaqllapätsu qamkunaman shamur yachatsiyashqä. 2 Musyayanqaykinöpis qamkuna kaqman manarä chäyämuptï Filipos† markacho ashlliyämar pasaypami ñakatsiyämashqa. Tsaynöllami qamkuna kaqchöpis ñakatsiyämashqa. Tsaynö ñakatsiyämaptinpis Tayta Diosnintsikmi yanapayämashqa alli willakuyninta mana mantsariypa willakuyänäpä.†

3 Noqakuna manami pitapis llutanta yachatsiyänä raykuqtsu ni pitapis sakyayänä raykuqtsu ni pitapis llutanta criyitsiyänä raykuqtsu willakuyä. 4 Tsaypa trokinqa alli willakuyninta willakuyänäpä Tayta Dios kachayämashqa kaptinmi willakuykäyä. Manami runakuna munayanqantatsu willakuykäyä, tsaypa trokinqa Tayta Dios munanqantami.† Payqa shonquntsik imata yarpanqantapis musyanmi.

5 Musyayanqaykinöpis criyiyämänayki raykuq manami imaypis qamkunata alabayashqätsu. Tayta Dios musyanmi pipa qellaynintapis mana sakyayanqäta. 6 Manami alabashqa kayta munartsu qamkuna kaqcho willakuyashqä.

7 Jesucristupa apostolnin kaykarqa gastükunapä qamkunatami mañakuyäman karqan. Mañakuyänäpa trokinqa wawanta maman kuyanqannömi qamkunatapis kuyayashqä. 8 Tsaynö kuyarmi Tayta Diospa willakuyninman criyikuyänayki raykuq wanuyänäpäpis listu kayashqä.

9 Wawqikuna panikuna, ¿manaku yarpäyanki qamkuna kaqcho Tayta Diospa willakuyninta willakuyänäpä kikïkuna aruyanqäta? Gastükunapä yarpachakuyänaykita mana munarmi paqaspa junaqpapis pasaypa pishipäyanqäyaq aruyashqä.† 10 Qamkunapis y Tayta Diospis musyanmi qamkuna kaqcho kar pay munanqannö allillata rurar *santu kawayanqäta. 11 Tsaynöpis musyayankimi tsurinkunata taytan kuyanqannö qamkunata kuyayanqäta. 12 Tsaymi qamkunata rugayarqä, shakyätsiyarqä y tantiyatsiyarqä Tayta Dios munanqannö kawayänaykipä. Paymi qayayäshushqayki mandakuynincho imayyaqpis paywan kawayänaykipä.

13 Tayta Diospa alli willakuyninta willayaptï manami runakunapa yarpaynin kanqantatsu yarpäyashqayki, tsaypa trokinqa Tayta Diospa willakuynin kanqantami. Tsaynö tantiyarmi llapan shonquykikunawan criyikuyashqayki. Willakuyninta wiyarmi pay munanqannö kawayänaykipä tantiyayashqayki. Tsaymi imaypis Tayta Diosta agradëcikuyä.

14 Wawqikuna panikuna, marka mayikikuna ñakatsiyäshunqaykinöllami Judeacho kaykaq wawqikunata panikunatapis Israel runakuna ñakaykätsiyan. 15 Tsay runakunami Señor Jesucristutapis wanutsiyarqan. Tsaynöllami Tayta Diospa profëtankunatapis unay castankuna wanutsiyarqan. Tsaynö runakunami noqakunatapis Judeapita qarqayämashqa.† Paykunaqa manami Tayta Dios munanqannötsu kawayan. Tsaynöpis manami

†**2.2a** Hech. 16.19-24. †**2.2b** Hech. 17.2-4. †**2.4** Gál. 1.10. †**2.9** Hech. 18.3; 2Tes. 3.8. †**2.15** Hech. 9.23, 29; 13.45, 50; 14.2, 5, 19; 17.5, 13; 18.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

munayantsu Tayta Diospa alli willakuyninta runakuna criyikuyänanta.
16 Tsaymi mana Israel runakunata willayaptï tsapata churapäyan mana salvakuyänanpä. Tsaynö karmi mas jutsayuq kaykäyan. Tsaynö kayanqanpitami juiciu final junaqcho paykunata Tayta Dios pasaypa castiganqa.

Tesalónicaman Timoteuta Pablo kachanqan

17 Wawqikuna panikuna, qamkuna kaqpita aywakuyanqä junaqpita patsa manami rikanakushqantsiknatsu. Tsaymi qamkunapä llakikur imaykanöpapis watukakuq kutimuyta munaykäyä. 18 Noqa Pablo atska kutimi kutimuyta munashqä. Tsaynö kaptinpis *Satanásmi tsapata churapäyämashqa.
19 Tsapata churapäyämaptinpis qamkunami premiuta chaskinqä corönä kaykäyanki. Tsaymi Señornintsik Jesucristo kutimuptin paypa ñöpancho qamkunapita pasaypa kushikuyäshä.
20 Qamkunapita rasunpaypami Tayta Diosta alabar kushikuyäshä.

3 1 Qamkuna kaqman shamuyta mana kamäpakurmi pasaypa llakikushqä. Tsaymi Atenas† markacho kikilläkuna kayänäpä kaptinpis 2 qamkuna kaqman wawqintsik Timoteuta kachamurqä. Musyayanqaykinöpis Timoteuqa Tayta Diospa sirviqnin karmi Jesucristupa alli willakuyninta willakur puriykan. Paymi yachatsiyäshunki y shakyätsiyäshunki Jesucristuman yärakuyänaykipä.
3 Tsaynö shakyätsiyäshuptikimi runakuna chikiyäshuptikipis llakikuyankitsu. Musyayankimi Jesucristuman criyikunqantsikpita runakuna ñakatsimänantsikpä kanqanta.
4 Tsaynöllami qamkunawan kaykarpis willarqä Jesucristuman yärakunqantsikpita runakuna chikimänantsikpä kanqanta. Tsay ninqänöllami llapanpis päsaykan. 5 Tsaymi qamkunapä llakikur Tayta Diosman yärakuyanqaykita musyanäpä Timoteuta kachamurqä. Pasaypami llakikurqä Satanás ima tsapatapis churapäyäshuptiki Jesucristuman manana yärakuyanqaykita yarpar. Tsaynö kaptinqa alli willakuyta willanqäkunapis manakaqllapämi kanman karqan.

Tesalónicapita Timoteo kutinqan

6 Qamkuna kaqpita Timoteo kutiykamurmi willamashqa Tayta Diosman shumaq yärakuyanqaykita y kuyanakuyanqaykitapis. Tsaynöpis willamashqa noqakunapä llakikur kutiyämunäta munaykäyanqaykita. Tsaymi noqakunapis watukakuq kutimuyta yarpaykäyä.† 7 Shumaq yärakuyanqaykita willayämaptinmi ñakarpis kushishqa kaykäyä. 8 Alli kaykäyanqaykita musyaskirmi shonqükunapis atsikyarkushqa.
9 Tayta Diosnintsik yanapayäshunqaykipita pasaypa kushikur llapan shonqükunawanmi payta agradëcikuyä. 10 Tsaymi paqaspapis junaqpapis llapan shonqükunawan payta mañakuykäyä qamkunaman kutiyämunäpä. Chämurnami masta yachatsiyäshayki Tayta Dios munanqannö kawayänaykipä.
11 Qamkuna kaqman watukaqnikikuna kutiyämunäpä Yayantsik Tayta Dios y Señornintsik Jesucristo yanapaykayämätsun. 12 Señor Jesucristo yanapaykuyälläshuy qamkunata kuyanqänölla kikikipura y wakin runakunawanpis kuyanakur kawayänaykipä. 13 Tsaynöpis yanapaykuyälläshuy llapan shonquykikunawan yärakur pay munanqannö kawayänaykipä. Tsaynöpami salvanqan runakunawan Señornintsik Jesucristo kutimuptin Yayantsik Tayta Diospa ñöpancho jutsaynaq kayanki.

†**3.1** Hech. 17.15. †**3.6** Hech. 18.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Dios munanqannö kawanantsikpä yachatsikuy

4 [1]Wawqikuna panikuna, Señor Jesucristupa jutinchömi qamkunata rugayä yachatsinqänölla Tayta Dios munanqannö imaypis kawayänaykipä. Pay munanqannö kawayanqaykita musyarpis qoyay qoyay sïguiyänaykipämi shakyaykätsiyä.
[2]Musyayankimi Señor Jesucristupa willakuqnin kar imata yachatsiyanqätapis. [3]Jutsaynaq kawayänaykita Tayta Dios munarmi *fornicación jutsata rurayänaykita munantsu, [4]tsaypa trokinqa majaykikunawan respitanakur alli kawayänaykitami munan. [5]Manami munantsu Jesucristuman mana yärakuqkunanö llutankunata rurar jukwan jukwan kakuyänaykita. [6]Tsaynö kaptinqa ama mayqaykikunapis jukpa warminwan kakuyaytsu. Tsaynö kakurqa runa mayikitami engañaykanki. Willayashqänami tsaynö kaqkunata Señor Jesucristo mana kuyapaypa castigananpä kanqanta.
[7]Manami jutsata rurar purinantsikpätsu Tayta Dios akramashqantsik, tsaypa trokinqa pay munanqannö kawanantsikpämi. [8]Kay yachatsiyanqäkunaman pipis mana yärakurqa manami noqakunatatsu penqakuyman churayäman, sinöqa Espíritu Santuta qaramaqnintsik Tayta Diostami.
[9]Jukniki juknikipis kuyanakur alli kawayänaykipämi Tayta Dios tantiyatsiyäshushqayki. Tsaymi ministiyankinatsu kuyanakuyänaykipä tantiyatsinäta. [10]Macedonia provinciacho taq llapan wawqikunawan panikunawan alli kuyanakurmi kawaykäyanki. Tsaynö kaptinpis qamkunatami shakyätsiyä masrä kuyanakuyänaykipä.
[11]Piwanpis mana rimanakur shumaq kawayay. Runa mayiki imanö kawanqantapis ama rikapäyaytsu. Tsaypa trokinqa yätsinqänölla ima aruyllachöpis arukuyay. [12]Tsaynö aruyaptikiqa manami imaykikunapis pishïyäshunkitsu y Jesucristuman mana yärakuqkunapis respitayäshunkimi.

Señor Jesucristo kutimunanpä ninqan

[13]Wawqikuna panikuna, wanurpis kawarimunantsikpä kanqanta musyayänaykitami munä. Wakin runakunaqa wanur pamparäyanqallancho ushakäyänanpä kanqanta yarparmi pasaypa llakikuyan. Noqantsikqa paykunanö ama llakikushuntsu. [14]Musyantsikmi wanunqanpita Jesucristuta Tayta Dios kawaritsimunqanta. Jesucristuta kawaritsimunqannöllami payman yärakuqkunatapis Tayta Dios kawaritsimur Jesucristuwan qorikunqa.
[15]Tsaymi Jesucristo yachatsinqannö noqapis qamkunata nï: Mayqantsikpis Jesucristo kutimunqan junaqyaq kawarqa manami wanushqakunapita mas puntatatsu paywan tinkuq aywashun. [16]Ciëlupita Jesucristo kutimuptinmi mandaq *ángel jinchi qayakamunqan y Tayta Diospa *cornëtanta tukamunqanpis wiyakämunqa. Tsay hörami Jesucristuman yärakuykar wanukuqkuna puntata kawariyämunqa. [17]Nirkurnami kawaqkunatapis qorikamäshun. Pukutay janancho Señor Jesucristuwan llapantsik tinkurmi paywan juntu imayyaqpis kawashun.† [18]Tsaynö kananpä kaykaptinqa kay yachatsinqäkunata yarpätsinakur jukniki juknikipis shakyätsinakuyay.

5 [1]Wawqikuna panikuna, Señor Jesucristo imay höra ni imay junaq kutimunanpä kanqanta mana musyarmi tsaypäqa qellqamütsu.

†**4.15-17** Mat. 24.30-31; Mar. 13.26-27; 1Cor. 15.51-52.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Itsanqa musyayankimi paqaspa illaqpita suwa shamunqannö paypis illaqpita kutimunanpä kanqanta.† 3 Imapis mana kananpä kanqanta runakuna niyaptinpis qeshyaq warmita illaqpita nanay tsarinqannömi Tayta Diospa castïgun illaqpita shamunqa.† Tsay castïgupita manami pipis qeshpinqatsu.

4-5 Wawqikuna panikuna, qamkuna manami tsakaychönötsu kaykäyanki Jesucristo suwanö illaqpita kutimur mana kamarikushqata tariyäshunaykipä. Qamkunaqa llapaykimi aktsichönöna kawaykäyanki. 6 Tsaynö kaykaptinqa wakin runakuna punukashqa kayanqannöqa ama kashuntsu, tsaypa trokinqa maya mayalla Jesucristuta shuyaykäshun.

7 Tsakäpakushqanö kaqkunaqa punukashqanö y machashqanö karmi Jesucristo kutimunanpä kanqanta tantiyakuyantsu. 8 Noqantsikqa atsikyaychöna kar shumaq tantiyakushun, Tayta Diosman yärakushun y piwanpis kuyanakushun. Tsaynö kawarqa chalëcuntsik jatishqanömi kaykantsik. Tayta Dios salvamanqantsikta shumaq tantiyarqa cascuntsik jatishqanönami kaykantsik.†

9 Manami castigashqa kanantsikpätsu Tayta Dios akramashqantsik, tsaypa trokinqa Jesucristuman yärakur salvashqa kanantsikpämi. 10 Kawarpis wanurpis paywan juntu kawanantsikpämi Jesucristo noqantsik raykuq wanurqan. 11 Tsaynö kaykaptinqa imaypis shakyätsinakuyanqaykinölla jukniki juknikipis tantiyatsinakur shakyätsinakuyay.

Wawqikuna panikuna imanöpis kawayänanpä yätsinqan

12 Wawqikuna panikuna, Señor Jesucristupa alli willakuyninta yachatsishuqnikikunata alli rikayay. Paykunami alli yachatsiyäshunki y shakyätsiyäshunki Tayta Dios munanqannö kawayänaykipä. 13 Tsaynö yachatsiyäshunqaykipita paykunata respitar shumaq kuyayay. Tsaynölla mana chikinakuypa jukniki juknikipis shumaq kawayay.

14 Wawqikuna panikuna, qamkunatami rugakuyä: Aruyta mana munaqkunata arukuyänanpä yätsiyay. Llakishqa kaykaqkunata kushikuyänanpä shakyätsiyay. Yanapaypä kaqkunata imallawanpis yanapayay. Pïmaypäpis pacienciaykikuna katsun. 15 Runa mayikikuna contrayki kayaptinpis qamkunaqa paykunapa contran ama kayaytsu. Tsaypa trokinqa yärakuq mayikikunawan y pïmaywanpis alli kawayay.

16 Imaypis kushishqa kawayay.† 17 Imay hörapis Tayta Diosta mañakuyay. 18 Imapitapis Tayta Diosta agradëcikuyay. Jesucristupa munaynincho kayaptikimi tsaynö kawayänaykita Tayta Dios munan.†

19 Espíritu Santuta cäsukuyanki. 20 Espíritu Santu tantiyatsinqanta pipis willakuptin ama manakaqman churayankitsu. 21 Itsanqa shumaq tantiyakuyanki Espíritu Santupita kanqanta o mana kanqantapis.† Paypita kaptinqa cäsukuyanki. 22 Mana allikunataqa ama rurayankitsu.

23 Alli kawayta qaramaqnintsik Tayta Dios yanapaykuyälläshuy pay munanqannö imaypis kawayänaykipä. Tsaynölla cuerpuykita, almaykita y espïrituykitapis alli rikaykullätsun Jesucristo kutimur jutsaynaqta tariyäshunaykipä. 24 Qayashuqniki Tayta Diosmi awninqankunata imaypis cumplin. Tsaymi jutsaynaqta tariyäshunaykipä imaypis yanapayäshunki.

---

†**5.2** Mat. 24.43; Luc. 12.39; 2Ped. 3.10. †**5.3** Isa. 13.8. †**5.8** Isa. 59.17; Rom. 13.12; Efe. 6.13-17. †**5.16** Fil. 4.4. †**5.17-18** Fil. 4.6; Col. 4.2-7. †**5.21** Hech. 17.11; 1Juan 4.1-3; Gál. 1.6-9; Mat. 7.15-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Carta ushanan

25 Wawqikuna panikuna, noqakunapäpis Tayta Diosta mañakuykuyällay. 26 Wawqikunata panikunata qaqllancho mutsar winchikuykuyällay. 27 Señor Jesucristupa jutinchömi qamkunata nï wawqikunata panikunata kay cartata liyipäyänaykipä.

28 Señornintsik Jesucristo kuyapäyäshurniki imaypis yanapaykuyälläshuy. [Amén.]

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tesalonicenses

Tesalónica markacho taq yärakuq mayinkunaman apóstol Pablo ishkay kaq cartata cartakunqan

Tesalónica markaman punta kaq cartata manarä cartakurmi apóstol Pablo musyarqan tsay markacho wawqikunata panikunata chikiyanqanta. Tsaynöllami musyarqan wakin wawqikuna panikuna “Cristo kutimunqanami” nir mana aruyanqanta y wayin wayin runapa wasanta rimar puriyanqanta.

Kay cartachömi apóstol Pablo tantiyatsirqan Jesucristo kutimunanpä anticristurä shamunanpä kanqanta (2Tes. 2.1-12) y runapa wasanta rimar puriyänanpa trokin aruyänanpä kanqanta (2Tes. 3.6-12).

Apóstol Pablo winchikunqan

1 [1]Tesalónica markacho[†] kaykaq yärakuq mayikuna:
Noqa Pablo, wawqintsik Silvano[a] y Timoteumi kay cartata apaykätsiyämü. Qamkunaqa Yayantsik Tayta Diospa y Señornintsik Jesucristupa makinchömi kaykäyanki. [2]Yayantsik Tayta Dios kuyapäyäshurniki alli kawayänaykipä yanapaykuyälläshuy.

Tayta Diosta agradëcikur mañakunqan

[3]Wawqikuna panikuna, Jesucristuman qoyay qoyay mas yärakuyanqaykita y runa mayikita kuyayanqaykita musyarmi Tayta Diosta imaypis agradëcikuyä. [4]Tsaymi juklä markakunaman charpis wawqikunata panikunata willayä runakuna chikir ñakatsiyäshuptikipis Jesucristuman yärakuykäyanqaykita. [5]Mana ajayaypa Jesucristuman tsaynö yärakuyaptikimi tantiyayä alli juzgaq Tayta Diospa *mandakuyninman yaykuyänaykipä kanqanta.

Jutsa ruraqkunata Tayta Dios juzgananpä kanqan

[6]Tayta Dios alli juzgaq karmi contrayki shäriqkunata castiganqa [7]y qamkunatana noqakunatawan manana ñakanantsikpä qorikamäshun. Tsaynö kanqa Señor Jesucristo munayyuq *angelninkunawan ciëlupita kutimuptinmi. [8]Tayta Diosta mana cäsukur Señornintsik Jesucristupa alli willakuyninman mana criyikuqkunataqa lunyaypa lunyaq nina chawpincho shamurmi castiganqa. [9]Paykunaqa munayyuq Tayta Diospa ñöpanman chäyänanpa trokinqa infiernuchömi imayyaqpis ñakayanqa. [10]Tsaynö kanqa Señor Jesucristo kay patsaman kutimuptinmi. Tsay junaqmi payman yärakuqkuna pasaypa kushikur alabayanqa. Tsaychömi qamkunapis Jesucristupa alli willakuyninta willakuyanqäta cäsukuyanqaykipita kushishqa alabayanki.

[11]Tsaymi Tayta Diosnintsikta imaypis mañakuyä pay munanqannö kawayänaykipä. Tsaynö kawayänaykipämi

[a] **1.1** Silvanupa jukaq jutinmi *Silas* karqan (Hech. 15.22, 40).
[†] **1.1** Hech. 17.1; 1Tes. 1.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qayayäshushqayki. Munayninwan yanapaykuyälläshuy payman yärakur allikunata imaypis rurayänaykipä.
12 Tsaynö kawayaptikimi Señornintsik Jesucristupa jutinta joqarir alabayanqa y qamkunapis Jesucristo kanqannö kayanki. Tsaynö kanqa Tayta Diosnintsik y Señornintsik Jesucristupis kuyayäshurniki yanapayäshuptikimi.

Jesucristo kutimunanpä kanqan

2 1 Wawqikuna panikuna, Señornintsik Jesucristo kutimur qorikamänantsikpä kanqanta shumaq tantiyakuyänaykitami munayä.† 2 Qamkuna ama cäsupäyaytsu "Jesucristo kutimunanpä kaq tiempu chämushqanami" nir pipis yachatsiyäshuptiki. Tsaynöpis ama criyiyaytsu "Espíritu Santumi revelamashqa" nir yachatsiyäshuptiki. Tsaynöpis ama criyiyaytsu "kikin Pablumi nishqa" y "Pablo cartakamunqan cartachöpis tsaynöllami nikan" nir yachatsiyäshuptikipis.
3 Imata niyäshuptikipis ama chaskipäyaytsu. Jesucristo kutimunanpäqa puntata atskaq runakunarämi Tayta Diospa contran shäriyanqa. Tsaynöllami *anticristo shamunqa. Paytami Tayta Dios infiernuman qaykunqa.
4 Anticristo shamur manami munanqatsu Tayta Diosta ni imatapis runakuna adorayänanta, tsaypa trokinqa payllata adorayänantami munanqa. Tsaynöpis payta adorayänanpämi Dios tukurnin Tayta Diospa templunman yaykuskir jamanqa.† 5 ¿Manaku yarpäyanki tsaynö kananpä kanqanta mayna willayanqäta?
6 Qamkuna musyayankimi anticristuta manarä shamunanpä ima tsaparaykanqantapis. Tsaynö tsaparanqa tiempu chämunqanyaqmi.
7 Manarä shamuptinpis *Satanásqa maynami runakunata mana musyaylla engañaykan Tayta Diosta mana cäsukuyänanpä. Tsaparaykanqanta Tayta Dios jipiskiptinnami anticristo shamunqa. 8 Paytami Señor Jesucristo chipipirrä kutimur ushakaqpä pükaskinqa.
9 Jesucristo manarä kutimuptinmi Satanáspa munayninwan tukuyläya milagrukunata anticristo ruranqa.†
10 Tsaynöpami infiernuman qaykushqa kayänanpä destinashqa kaqkunata engañanqa. Paykunaqa Jesucristupa willakuyninta mana chaskikurmi salvakuyanqatsu. 11 Mana chaskikuyanqanpitami Tayta Dios paykunata pantakätsinqa anticristuta chaskikuyänanpä. 12 Tsaynöpami Tayta Diosta mana cäsukur jutsa ruraqkuna llapanpis infiernucho ñakayanqa.

Salvashqa kanantsikpä Tayta Dios akramanqantsik

13 Wawqikuna panikuna, qamkunataqa Tayta Diosmi kuyayäshurniki salvayäshunaykipä qallananpita akrayäshushqayki. Kananqa Jesucristupa willakuyninta chaskikur payman yärakuyaptiki y Diospa makincho kawayänaykipä Espíritu Santu yanapayäshuptikimi salvayäshushqayki. Tsaypitami Tayta Diosta imaypis agradëcikuyä. 14 Salvashqa kayänaykipämi paypa alli willakuyninta willayaptï qayayäshushqayki. Tsaymi Señornintsik Jesucristo chipipirrä kutimur pushayäshuptiki qamkunapis paypa ñöpancho kushishqa kawayanki.
15 Wawqikuna panikuna, tsaynö kananpä kaykaptinqa Tayta Diosman shumaq yärakur qonqäyaytsu parlapäyanqäta y cartapapis yätsiyanqäkunata.† 16 Señornintsik Jesucristo y kuyamaqnintsik, imaypis shakyätsimaqnintsik y ñöpanman pushamaqnintsik Yayantsik Tayta Dios 17 yanapaykuyälläshuy mana

†**2.1** 1Tes. 4.15-17. †**2.4** Dan. 11.36; Eze. 28.2. †**2.9** Mat. 24.24. †**2.15** 1Cor. 11.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

llakikuyänaykipä, pïmaytapis alli shimillaykipa parlapäyänaykipä y allikunata rurar kawayänaykipä.

Tayta Diosta mañakuyänanpä yätsinqan

3 [1]Wawqikuna panikuna, alli willakuyninta maytsaymanpis chätsiyänäpä Tayta Diosta mañakuyay. Tsaynöpis mañakuyay qamkunata willaptï kushishqa chaskikuyanqaykinö wakin runakunapis chaskikuyänanpä. [2]Tsaynöpis mana alli runakunapita tsapämänanpä Tayta Diosta mañakuyay. Musyayanqaykinöpis manami llapan runakunatsu Jesucristuman yärakuyan.

[3]Tayta Diosmi imaypis yanapaykäyäshunki payman yärakuyänaykipä y ima jutsamanpis *Satanás mana ishkitsiyäshunaykipä. [4]Tayta Dios tsaynö yanapayäshuptikimi musyayä yachatsiyanqäta imaypis cäsukuyänaykipä kanqanta.

[5]Tayta Dios yanapaykuyälläshuy pay kuyakuq kanqannö qamkunapis kuyakuq kayänaykipä. Tsaynölla yanapaykuyälläshuy imanö ñakarpis Jesucristunö pacienciakur kawayänaykipä.

Aruyänanpä wawqikunata panikunata yätsinqan

[6]Wawqikuna panikuna, Señornintsik Jesucristupa jutinchömi qamkunata nï: Yachatsiyanqäta mana cäsukuq qela wawqikunapita y panikunapita witikuyay. [7]Musyayankimi noqakunata rikayämanqaykinö qamkunapis kawayänaykipä kanqanta. Qamkuna kaqcho kar manami imaypis jitaräkuyashqätsu. [8]Debaldillaqa manami mikuyashqätsu, tsaypa trokinqa mana yarpachakuyänaykipämi paqaspa junaqpa aruyashqä.† [9]Apóstol kar yanapayämänaykipä mañakuyänä kaptinpis manami mañakuyarqätsu, tsaypa trokinqa aruyarqä qamkunapis rikayämar arukuyänaykipämi.

[10]Qamkuna kaqcho kaykar maynami yachatsiyarqä pipis aruyta mana munaptinqa pachanta mana qarayänaykipä. [11]Tsaynö yachaykätsiyaptïpis ¿imanirtä wakin wawqikuna panikuna aruyänanpa trokin runa imanö kawanqanta rikapar puriykäyan? [12]Señornintsik Jesucristupa jutinchömi tsaynö kawaq wawqikunata y panikunata nï: Wayin wayin puriyänaykipa trokinqa mikuyänaykipä aruyay.

[13]Wawqikuna panikuna, mana ajayaypa alli kaqkunata imaypis rurayay.† [14]Kay cartacho qellqamunqäta mayqanpis mana cäsukuptinqa paywan ama qorikäyaynatsu. Tsaynöpaqa penqakurnin capazchi tantiyakuyanmanpis. [15]Itsanqa ama chikiyaytsu, tsaypa trokinqa wawqikitanö y panikitanö shumaq tantiyatsiyay.

Cartapa ushanan

[16]Ima päsayäshuptikipis alli kawayta qaramaqnintsik Tayta Dios yanapaykuyäshuy alli kawayänaykipä. Tayta Dios qamkunawan kaykullätsun. [17]Kay cartacho ninqänölla juk qellqashqa kaptinpis ushanantaqa noqa Pablumi qellqamushqä. Llapan cartakunqäkunachöpis ushanantaqa kikïmi qellqä. [18]Señornintsik Jesucristo kuyapäyäshurniki imaypis yanapaykuyälläshuy. [Amén.]

---

†**3.8** Hech. 18.3; 1Tes. 2.9. †**3.13** Gál. 6.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Timoteo

Timoteuman apóstol Pablo punta kaq cartata cartakunqan

Timoteo chölu kanqanpita patsami apóstol Pabluwan Jesucristupa willakuyninta willakur purirqan. Tsaypitanami Éfeso markacho wawqikunata panikunata yachatsinanpä Timoteuta Pablo churarqan. Timoteupita masta musyayänaykipä liyinki Hech. 16.1-3; 17.14-15; 18.5; 19.22; 20.4; Fil. 2.19-22; 2Tim. 1.5; 3.15; Heb. 13.23.

Éfesucho wawqikunata panikunata Timoteo yachatsinanpä yätsirmi kay cartata apóstol Pablo apatsirqan.

Apóstol Pablo winchikunqan

1 [1]Noqa Pablumi Jesucristupa apostolnin kä. Apostolnin kanäpämi salvakuq Tayta Dios y yärakunqantsik Señor Jesucristo churamashqa.
[2]Timoteo,[†] Jesucristuman yärakurnin kuyay tsurïnö kaptikimi kay cartata cartakaykämü. Yayantsik Tayta Dios y Señor Jesucristo kuyapäshurniki alli kawanaykipä yanapaykulläshuy.

Llutan yachatsikuqkunata michänanpä yätsinqan

[3]Macedonia provinciaman aywakur qamtami Éfeso markacho jaqimurqä llutan yachatsikuqkunata michänaykipä. [4]Tsay llutan yachatsikuqkunaqa yarpayllankunapita yachatsirmi unay tiempu imanö kanqanta y unay castankuna pï kayanqanta yachatsiyan. Tsaykunata yachatsiyaptinmi Tayta Diosman yärakuyänanpa trokin manakaqkunapita rimanakullar kawaykäyan.
[5]Wawqikuna panikuna rimanakuyänanpa trokin kuyanakuyänanpämi tsay llutan yachatsikuqkunata michänaykipä nikä. Tsaynö kuyanakuyänanpäqa jutsata ama rurayätsuntsu, allita rurar kawayätsun y llapan shonqunkunawan Tayta Diosman yärakuyätsun.
[6]Tsay llutan yachatsikuqkunaqa kuyanakuyänanpa trokinmi manakaqkunapita rimanakullar kawayan.
[7]Tayta Diospa leyninkunata pasaypa yachaq kayanqanta nirpis imata yachatsiyanqantapis manami musyayantsu.
[8]Musyantsikmi Tayta Dios munanqannö kawayänanpä yachatsishqa leyninkuna alli kanqanta. [9]Manami jutsaynaq runakunapätsu leyninkunata Tayta Dios kamariparqan, tsaypa trokinqa jutsa ruraqkunapämi. Tsaymi leyninkuna kaykan mana cäsukuqkunapä, mana alli runakunapä, jutsasapakunapä, Tayta Diosta manakaqman churaqkunapä, mamanta y taytanta maqaqkunapä y runa mayinta wanutsiqkunapä. [10]Tsaynöpis kaykan majanta qanrataqkunapä, ollqupura kakuqkunapä, warmipura kakuqkunapä, runa mayinta rantikuqkunapä, llullakuqkunapä, manakaqta tumpar runa mayinpa contran shäriqkunapä y alli yachatsikuyta mana cäsukur

[†]**1.2** Hech. 16.1-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jutsata ruraqkunapämi. 11 Tsaytami
alabashqa Tayta Diospa alli willakuy-
nincho nin. Tsay willakuyninta willa-
kunäpämi Tayta Dios kachamashqa.

Pabluta Tayta Dios kuyanqan

12 Señornintsik Jesucristutami agra-
dëcikü willakuyninta willakunäpä
yanapamanqanpita. Tsaynöllami agra-
dëcikü noqaman yärakamar willakuy-
ninta willakur purinäpä churamanqan-
pita. 13 Ñöpataqa Jesucristuta mana-
kaqmanmi churarqä. Payman yärakuq-
kunatapis ashi ashiykurmi carcelman
wichqatsirqä.† Mana musyaynïpa
tsaynö rurashqa kaptïpis kuyamarmi
Tayta Dios perdonamashqa. 14 Perdona-
marmi tantiyatsimashqa Jesucristuman
yärakur pïmaytapis kuyanäpä.
15 Jutsasapa runakunata salvanan-
pämi kay patsaman Jesucristo sha-
mushqa. Tsaytaqa pïmaypis criyiyä-
tsun. Noqatapis llapan runakunapita
mas jutsayuq kaykaptïmi 16 kuyapä-
mar salvamashqa. Tsaynö salvamar-
qan Jesucristo perdonakuq kanqanta
wakin runakunapis tantiyakur pay-
man yärakuyänanpä y *mana usha-
kaq kawayta tariyänanpämi. 17 ¡Tayta
Diosmi imayyaqpis munayyuq rey,
imayyaqpis kawaq y mana rikakaq!
Payllami Dios kaykan. [Manami pipis
paynö yachaq kantsu.] ¡Imayyaqpis
alabashqa kaykullätsun! ¡Amén!

Jesucristupa willakuyninta imaypis willakunanpä yätsinqan

18 Kuyay Timoteo, tsurï japuy kap-
tikimi Tayta Diospa jutincho waw-
qikuna niyäshunqallaykita noqapis
qamta nï: Alli soldädu mana man-
tsariypa pelyanqannö qampis mana
mantsariypa Jesucristupa willakuy-
ninta willakuy. 19 Tsaynö willakurnin
Jesucristuman yärakur Tayta Dios
munanqannö imaypis kaway.

Wakin runakunaqa Tayta Dios
munanqannö mana kawarmi Jesucris-
tuman yärakuyantsu. 20 Alejandruwan
Himeneo mana yärakuyanqanpitami
*Satanáspa munayninman entre-
gashqä. Tsaynöpa capazchi tantiyakur
llutanta yachaykätsiyanqanta kacharir
Jesucristuman yapay yärakuyanman-
pis.

Tayta Diosta mañakunantsikpä yätsinqan

2 1 Timoteo, wawqikunata panikuna-
ta parlapay Tayta Diosta agra-
dëcikur llapan runakunapä imaypis
mañakuyänanpä. 2 Tsaynöpis Tayta
Diosta mañakuyätsun reykunapä y
wakin autoridäkunapäpis. Alli man-
dayänanpä Tayta Dios yanapaptinmi
noqantsikpis Tayta Dios munanqannö
añaw kawashun. 3 Llapan runakunapä
mañakurqa salvamaqnintsik Tayta
Dios munanqannömi mañakuykan-
tsik. 4 Payqa munan llapan runakuna
alli willakuyninman criyir salvashqa
kayänantami.

5 Jukllayllami Tayta Diosqa.
Tayta Dioswan alli kawanan-
tsikpä juk runallami amistatsi-
mantsik.
Tsay runaqa Jesucristumi.
6 Paymi wanushqa llapan runaku-
nata salvananpä.
Tsaynö salvakuq kanqantaqa
tiempu chämuptinmi Tayta
Dios musyatsimashqantsik.†
7 Tsay alli willakuyta mana Israel
runakunata willar apostolnin kanä-
pämi Tayta Dios churamashqa. Tsaymi
yachaykätsï Diospa alli willakuyninta
chaskir Jesucristuman yärakuyä-
nanpä.† Mana llullakuypami [Jesucris-
tupa jutincho] rasun kaqta nï.
8 Noqa munä maycho qorikarpis
mana rimanakuypa mana chikina-
kuypa wawqikuna makinkunata

†**1.13** Hech. 8.3; 9.4-5. †**2.6** Mat. 20.28; Mar. 10.45; Gál. 1.4; Tito 2.14. †**2.7** 2Tim. 1.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

joqarkur Tayta Diosta mañakuyänantami.

Warmikunapä ninqan

9 Warmikunapis shumaq jatikuyätsun. Penqakuypä latsapakunataqa
ama jatikuyätsuntsu. Ama yarpachakuyätsuntsu aqtsanta alläpa allitsakuyänanpä ni qoriwanpis ni perlaswanpis adornakuyänanpä. Alläpa chanin
latsapakunatapis ama jatikuyätsuntsu.† 10 Tsaypa trokinqa Tayta Dios
munanqannö kawaq warmikunanö allikunata rurar kawayätsun.
11 Qorikäyanqaykicho yachatsiyanqankunata warmikuna upällalla yachakuyätsun. 12 Noqa manami
munätsu warmikuna ollqukunata
yachatsiyänanta ni mandayänanta.
Tsaypa trokinqa upällalla kakuyätsun.
13 Tsaynö nï Adánta kamaskirrä† Evata
kamashqa kaptinmi.† 14 Manami Adántatsu *Satanásqa engañarqan, sinöqa
Evatami.† Engañaptinmi jutsa rurayman ishkirqan.
15 Tsaynö kaptinpis warmikuna
salvakuyanqa wamrankunata shumaq wätar, Tayta Diosman yärakur,
pïmaytapis kuyar, shumaq tantiyakur
y Tayta Dios munanqannö kawarmi.†

Mayor wawqikuna imanö kayänanpä ninqan

3 1 *Mayor wawqi kayta munaqkunaqa allitami yarpaykäyan. Kay
ninqäqa rasun kaqmi. 2 Mayor wawqikunami kayanman pipitapis mana
jamurashqa, juk warmiyuqlla, shumaq
tantiyakuq, shumaq yarpachakuskir
imatapis ruraq, pïmaypitapis respitashqa, patsatsikuq y shumaq yachatsikuq. 3 Tsaynöpis kayanman mana
upyaq, pitapis mana wajupaq, kuyapäkuq, qellayllapä mana ayrajashqa 4 y
warmintawan tsurinkunatapis shumaq wätaq. Tsaynöpis tsurinkunata
yachatsiyanman cäsukuq y respitakuq
kayänanpä. 5 Wayincho taqkunata
shumaq mana yachatsirqa ¿imanörä
Tayta Diosman yärakuqkunata yachatsinman?
6 Jesucristuman tsayrä yärakuqkunaqa manami mayor wawqi kayanmantsu. Yachaq tukurqa diablu
castigashqa kanqannömi paykunapis
castigashqa kayanqa.
7 Jesucristuman mana criyikuq runakunapis rikayänanpä mayor wawqikuna alli kawayätsun. Alli kawayaptinqa paykunapa contran manami
pipis parlanqatsu y diablupis trampaman manami ishkitsinqatsu.†

Diäcunukuna imanö kayänanpä kanqan

8 Tsaynöpis *diäcunukuna kayanman respitashqa, imatapis awninqanta
cumpliq, mana upyaq y qellayyuq
kayta munar mana sakyapakuq. 9 Jesucristupa willakuyninta yachakuyanqannöllami jutsata mana rurar kawayänan. 10 Diäcunu kananpä manarä
churar imanö kawayanqantapis
shumaqrämi musyayänan. Alli kawayanqanta musyaykurrämi diäcunu
kayänanpä churayänan.
11 Diäcunupa warminpis[a] kanman
respitashqa, pitapis mana tumpaq,
shumaq tantiyakuq y awninqanta
imaypis cumpliq.
12 Diäcunukunaqa juk warmiyuqllami kayänan. Warminta y tsurinkunatami shumaqmi wätayänan.
13 Diäcunu kayninta shumaq cumplirqa pïmaypitapis alli rikashqami
kayanqa. Mana mantsariypami Jesucristuman yärakuyanqanta willakuyanqa.

---

[a] **3.11** O *diacunïsapis*.
† **2.9** 1Ped. 3.3. † **2.13a** Gén. 2.7. † **2.13b** Gén. 2.21-22. † **2.14** Gén. 3.1-6. † **2.15** Fil. 2.12.
† **3.2-7** Tito 1.6-9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pablo imapä cartakunqanpis

14 Timoteo, shamuyta yarparpis puntataqa cartakaykämüllarämi. 15 Juklla mana shamuptïpis kay cartata liyirnami wawqikunata panikunata imanö rikanaykipäpis tantiyanki. Noqantsikqa imayyaqpis kawaq Tayta Diospa *iglesian karmi willakuyninta willakuntsik y mana alli yachatsikuqkunata corrigintsik.

16 Tayta Dios musyatsimanqantsik willakuyninqa shumaqmi. Tsay willakuyninmi nin:

Jesucristuqa[b] runanöllami yurirqan.
Wanunqanpitami Espíritu Santu kawatsimurqan.
*Angelkunami payta rikayarqan.
Mana Israel runakunatami willakuyninta willakuqkuna willayarqan.
Maytsaychöpis paymanmi criyikuyan.
Gloriaman kutiskirnami Tayta Diospa ñöpanchöna kaykan.

Llutan yachatsikuqkuna yuriyämunanpä ninqan

4 1 Espíritu Santumi tantiyatsimantsik shamuq watakunacho wakin runakuna Jesucristuman yärakuyanqanta kachariskir *supaykuna munayanqannö llutanta yachatsiyänanpä kanqanta. 2 Yachaq tukuq karmi llutankunata llullakurnin yachatsirpis penqakuyanqatsu.

3 Tsay llutan yachatsikuqkunami majatsakay mana alli kanqanta niyanqa. Tsaynöpis wakin mikuykunata mana mikunantsikpä kanqantami niyanqa. Mana alli kanqanta niyaptinpis Jesucristuman yärakuqkuna agradëcikur mikuyänanpämi Tayta Dios kamarqan. 4 Tayta Dios kamanqankunaqa llapanpis allimi.[†] Majayuq kaypis Tayta Diospitami kaykan. Tsaynö kaykaptinqa payta agradëcikurnin mikuytapis y majatsakaytapis manakaqman ama churashuntsu. 5 Tayta Diospa palabranta tantiyakur y payta mañakur agradëcikushqaqa mikuypis[†] y majayuq kaypis[†] allimi.

Jesucristupa alli sirviqnin kananpä yachatsinqan

6 Kay cartacho qellqanqäkunata wawqikunata panikunata shumaq yachatsirqa Jesucristupa alli sirviqninmi kanki. Tayta Diospa willakuyninta yachakurqa y pay munanqannö kawarqa alli alimentakushqanömi kanki.

7 Llutanta yachatsiyanqankunata ama chaskipaytsu. Pukllaqkuna fïsicata rurayanqannö qampis Tayta Dios munanqannö kawanaykipä yachakuy. 8 Física rurayqa kay patsacho kawanqantsikyaqllami alli kaykan. Tayta Dios munanqannö kawaymi itsanqa kay patsacho y gloriachöpis alli kawanantsikpä kaykan.

9 Kay ninqäqa rasun kaqmi. Llapan runakuna chaskikuyänanpäpis allimi. 10 Tsayta tantiyarmi imayyaqpis kawaq Tayta Diosman yärakur imanö ñakarpis willakuyninta willakuykantsik. Paymi Jesucristuman yärakuq kaqtaqa pïmaytapis salvan.

11 Kay cartacho qellqamunqäkunata cäsukuyänanpä yachatsiy. 12 "Chöllullarä kaykar ¿imanöpatä Timoteo yachatsimäshun?" niyaptinpis ama cäsupaytsu. Tsaypa trokinqa wawqikuna panikuna rikayänanpä alli shimillaykipa pïmaytapis parlapay, jutsata mana rurarnin kaway, runa mayikita kuyapay, Tayta Diosman imaypis yärakuy y pay munanqannö kaway.

---

[b] **3.16** Wakin qepa kaq griego copiakunachöqa *Diosqa* ninmi.
[†] **4.4** Gén. 1.31. [†] **4.5a** Gén. 9.3; Mar. 7.18-20. [†] **4.5b** Gén. 2.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Chämunqäyaq Tayta Diospa palabranta wawqikunata panikunata liyipanki, yachatsinki y parlapanki.
14 Jesucristuta sirvinaykipä Espíritu Santu churaykäshuptikiqa llapan shonquykiwan imaypis sirviy. Tsaynö churashushqayki profëtakuna qampä willakuyaptin y *mayor wawqikuna umaykiman makinta churaykur Tayta Diosta mañakuyaptinmi.
15 Kay yätsinqäkunata mana qonqaypa imaypis ruray. Alli kawanqaykita rikayäshurnikimi tantiyayanqa Tayta Dios munanqannö kawanqaykita. 16 Paqtä jutsa rurayman ishkinkiman. Tsaynöpis paqtä llutankunata yachatsinkiman. Rasun kaqllata yachatsir Tayta Dios munanqannö imaypis kaway. Tsaynö kawarmi kikikipis salvakunki y yachatsinqaykita wiyaqkunapis salvakuyanqa.

Yärakuq mayinkunata respitananpä yätsinqan

5 1 Awkinkunata ama ollqu tupaytsu. Tsaypa trokinqa taytaykitanö respitarnin alli shimillaykipa tantiyatsiy. Chölukunatapis wawqikitanö shumaq tantiyatsiy. 2 Chakwankunatapis mamaykitanö respitarnin tantiyatsiy. Tsaynölla jipashkunatapis panikitanö respitay.

Viüdakunata yanapayänanpä ninqan

3 Castaynaq viüdakunata imallawanpis yanapayay. 4 Mayqan viüdapapis wamrankuna o willkankuna karqa paykuna yanapayätsun. Kuyar wätanqanta ama qonqäyätsuntsu. Tsaynö yanapaptinmi Tayta Dios kushikun.
5 Castaynaq viüdakunaqa Tayta Diosman yärakurmi paqaspa junaqpapis mañakuyan. 6 Jutsa rurayman churakashqa viüdakunami itsanqa imayka wanushqanö kaykäyan.
7 Castankuna viüda kaptinqa yanapayänanpä wawqikunata panikunata yachatsiy. Yanapayaptinqa manami pipis jamuranqatsu. 8 Mamanta, awilanta y wayincho taqkunata imallatapis mana kamaripaptinqa Tayta Diosman yärakunqanpis manakaqllapämi kaykan. Tayta Diosta mana cäsukuq runapitapis peormi kaykan.
9 Viüdakunapa jutinkunata soqta chunka (60) watayuq kayaptinrä listaman churay. Tsaynöpis kayanman juk runallawan tashqa, 10 allita rurayanqanpita shumaq respitashqa, wamrankunata shumaq wätashqa, wayinman chaqkunata patsatsiq, Tayta Diosman yärakuqkunata alli shonqunwan yanapaq, muchuqkunata kuyapaq y allita ruraq.
11 Manarä soqta chunka (60) watayuq viüdakunataqa listaman manami churankimantsu. Paykunaqa mana runäkuypa Jesucristuta sirviyänanpä awnirkurpis runayuq kaytami yapay munayan. 12 Yapay runäkurmi Jesucristuta awniyanqantapis mana cumplir jutsayuq kaykäyan. 13 Qelayarmi wayin wayin puriyan. Tsaynöpis runapa wasanta rimar y imaykamanpis jatikarmi manakaqkunata parlar puriyan.
14 Tsaynö mana kayänanpä jipashllarä viüdakunaqa runawan yapay majatsakäyätsun, wamrankunata wätayätsun y wayincho rurayninkunata rurayätsun. Tsaynö kawayaptinqa contrantsik kaqkuna manami jamurämäshuntsu.
15 Wakin viüdakunaqa Jesucristuman yärakuykäyanqanta kacharirmi *Satanás munanqannöna kawayan.
16 Mayqan [wawqipapis o] mayqan panipapis castancho viüda kaptinqa paykuna wätayätsun. Tsaynöpami wawqikuna panikuna qoriyanqan aypanqa castaynaq viüdakunata yanapayänanpä.

Mayor wawqikuna alli rikashqa kayänanpä ninqan

17 *Mayor wawqikuna Diospa willakuyninta willakuyaptin y yachatsiyaptin shumaq respitar alli pägayätsun.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynölla llapanpis mayor wawqikunata alli mandayaptin respitar pägayätsun. 18 Tayta Diospa palabranpis kaynömi nin: “Ëracho trïguta trillar töruta ama shenqawayankitsu”.† Tsaynöpis kaynömi nin: “Arupakuq runata ama debaldillaqa arutsinkitsu”.†

19 Mayor wawqi jutsata ruranqanta ishkaq o kimsaq nishuptikirä cäsunki. Juk runalla niptinqa ama cäsunkitsu.† 20 Jutsa rurayninta mana kachariptinqa llapanpa ñöpancho payta rimanki. Tsaynö rimaptikimi wakinpis mantsapakur jutsata mana rurayänanpä tantiyakuyanqa. 21 Tayta Diospa, Señor Jesucristupa y payta sirviq *angelkunapa ñöpanchömi qamta nï: Pipapis janan mana shäriypa kay ninqäkunata cumplinki.

22 Mayor wawqi kananpä pipa umanmanpis makikita ama llutallaqa churankitsu. Jutsa ruraqta churarqa qampis jutsayuqmi rikakunki. Kikikipis Tayta Dios munanqannö kaway.

23 Pacha nanaywan tsaynölla qeshyarqa yakullata upunaykipa trokin vïnuta ichik upurkunki.

24 Wakin runakuna jutsata rurayanqanqa manarä tapuptikimi jinan höra musyakan. Wakin runakuna jutsata rurayanqanmi itsanqa nirkurrä musyakan. 25 Tsaynöllami wakin runakuna allita rurayanqanpis jinan höra musyakan. Wakin kaqpami itsanqa nirkurrä musyakan.

Patronninta wataykuna respitayänanpä ninqan

6 1 Wataykuna patronninta shumaq respitayätsun. Tsaynöpami Tayta Diospä willakuyninpä ni pipis llutanta parlanqatsu. 2 Patronnin yärakuq mayin kaptinpis ama yarpäyätsuntsu mana respitayänanpä kanqanta, tsaypa trokinqa yärakuq mayin kaptin masrä respitayätsun. Wataykuna tsaynö kayänanpä shumaq yachatsiy.

Imantsikpis kanqallanwan kushishqa kawanantsikpä ninqan

3 Pipis Señornintsik Jesucristupa alli willakuyninta yachatsinanpa trokin y Tayta Dios munanqannö kawanantsikpä yachatsinanpa trokin llutanta yachatsirqa 4 yachaq tukunmi. Tsay runakunaqa imatapis mana musyarmi llutan yachatsikuykunapita rimanakuyan. Tsaykunata chaskirmi runakuna chikinakur, rimanakur, qayapänakur y qallayätsinakur kawayan. 5 Llutan yachatsikuqkunaqa kikinpurami manakaqkunapita rimanakuyan. Llutan yarpaykunaman uman churakashqa karmi Jesucristupa willakuynin ima kanqantapis tantiyayantsu. Tsaynöpis Tayta Diosta sirvir rïcuyäyänanpä kanqantami yarpäyan. [Paykunawanqa ama takukäyaytsu.]

6 Imantsikpis kanqallanwan contentakur y Tayta Dios munanqannö kawarmi imaykayuq runapitapis mas alli kawantsik. 7 Jinayllami yurishqantsik. Wanukurpis jinayllami aywakushun.† 8 Tsaynö kaykaptinqa mikunantsikpä y jatikunantsikpä kanqallanwan kushishqa kawashun.

9 Imaykayuq kayta munaqkunaqa trampaman jeqaqnömi imayka llutan ruraykunaman jatikar yarquytapis kamäpakuyannatsu. Tsaynö karmi pasaypa ñakayan. 10 Qellaypä ayrajashqa kaqkunaqa imaykaläya jutsatami rurayan.† Wakin wawqikuna panikunapis imaykayuq kayllapä yarpachakurmi Jesucristuman yärakuyannatsu. Tsaymi imayka tuksikushqanörä pasaypa ñakaykäyan.

Tayta Dios munanqannö kawananpä yätsinqan

11 Timoteo, Tayta Diosta sirviq kaykarqa ama qellaypä ayrajashqa kaytsu.

---

†**5.18a** Deut. 25.4. †**5.18b** Mat. 10.10; Luc. 10.7. †**5.19** Deut. 17.6; 19.15. †**6.7** Job 1.21; Sal. 49.17; Ecl. 5.15. †**6.6-10** Heb. 13.5.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaypa trokinqa Tayta Dios munanqannö imaypis kaway, payman yärakuy, runa mayikita kuyay, pacienciakuy y pitapis alli shimillaykipa parlapay.
12 Guërracho soldädukuna mana ajayaypa pelyayanqannö qampis mana ajayaypa Jesucristuman yärakuy. *Mana ushakaq kawayta chaskinaykipä qayaykäshuptikiqa imaykanöpapis pay munanqannö kaway. Tsayta tantiyakurmi Jesucristuman yärakunqaykita wawqikunapa panikunapa ñöpancho willakushqayki.
13 Musyankimi *Poncio Pilatupa ñöpancho Jesucristo mana mantsariypa willakunqanta.† Tsaymi Jesucristupa jutincho y llapantapis kamaq Tayta Diospa jutincho qamta nï:
14 Señornintsik Jesucristo kutimunqanyaq kay cartacho ninqäkunata llapantapis mana qonqaypa cumpliy.
15 Tiempu chämuptinnami Jesucristuta kay patsaman Tayta Dios kachamunqa. Tayta Diosqa llapan reykunapa y mandaqkunapa mandaqninmi. 16 Payllami imayyaqpis kawaq kaykan y pasaypa chipipiykaqchömi kaykanpis.† Paytaqa manami pipis rikashqatsu ni rikaytapis kamäpakuntsu. ¡Llapan runakuna imayyaqpis payta alabaykuyällätsun! ¡Paypa munaynincho llapan runakuna imayyaqpis kaykuyällätsun! Amén.
17 Imaykayuq wawqikunata panikunata niy mana runa tukuyänanpä y riquëzankunaman mana yärakuyänanpä. Riquëzakunaqa ushakaqllami. Riquëzankunaman yärakuyänanpa trokin [imayyaqpis kawaq] Tayta Diosllaman yärakuyätsun. Paymi kushishqa kawanantsikpä imaykatapis kamaripämantsik.
18 Tsaynöpis imaykayuqkunata yachatsiy allikunata imaypis rurayänanpä y wakin runakunata riquëzankunawan yanapayänanpä. 19 Tayta Diosman yärakur allikunata rurarqa mana ushakaq kawaytami tariyanqa. Tsaynöparämi rasunpaypa alli kawayta tariyanqa.

Cartapa ushanan

20 Timoteo, Tayta Dios willakuyninta willakunaykipä churaykäshuptikiqa llapan ninqäkunata shumaq cumpliy. Llutan yachatsikuqkunataqa ama cäsupaytsu. Tsay runakunaqa yachaq kayanqanta yarparmi llutan yachatsikuykunata yachaykätsiyan. 21 Wakinqa llutan yachatsikuqkunata cäsuparmi Tayta Diosman criyikuykäyanqanpita witikuyashqa.
Qamta y qamwan kaykaqkunata Tayta Dios imaypis yanapaykuyälläshuy. [Amén.]

†**6.13** Juan 18.37. †**6.16** Sal. 104.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Timoteo

Timoteuman apóstol Pablo ishkay kaq cartata cartakunqan

Timoteuqa chölu kanqanpita patsami apóstol Pabluwan Jesucristupa willakuyninta willakur purirqan. Tsaypitanami Timoteuta Pablo churarqan Éfeso markacho wawqikunata panikunata yachatsinanpä. Timoteupita masta musyanaykipä liyinki Hech. 16.1-3; 17.14-15; 18.5; 19.22; 20.4; Fil. 2.19-22; 2Tim. 1.5; 3.15; Heb. 13.23.

Jesucristupa willakuyninta willakunqanpitami apóstol Pabluta autoridäkuna Romacho carcelman wichqatsiyarqan. Tsay carcelpitami Timoteuman kay cartata cartakurqan Tayta Dios munanqannö imaypis kawananpä.

Apóstol Pablo winchikunqan

1 [1]Noqa Pablutami Jesucristupa apostolnin kanäpä Tayta Dios churamashqa. Jesucristuman yärakurmi Tayta Dios awninqannö *mana ushakaq kawayta tarishqä. [2]Timoteo,[†] kuyay tsurïnö kaptikimi kay cartata cartakaykämü. Yayantsik Tayta Dios y Señornintsik Jesucristo kuyapäshurniki alli kawanaykipä yanapaykulläshuy.

Mana mantsariypa willakunanpä ninqan

[3]Unay castäkuna sirviyanqan y noqapis sirvinqä Tayta Diosta mañakurmi paqaspa junaqpapis qampä agradëcikü. [4]Waqar quëdamunqaykita yarparmi kushikunantsikpä kutimuyta munaykä.

[5]Noqa musyämi Tayta Diosman yärakur pay munanqannö kawanqaykita. Awilayki Loida y mamayki Eunicipis Tayta Diosman yärakur kawayanqannömi qampis kawaykanki. [6]Tsaynö kawaykarqa mana mantsariypa Tayta Diosta imaypis sirviy. Makïta umaykiman churaykur qampä mañakunqä hörami payta sirvinaykipä Tayta Dios churashushqayki. [7]Manami mantsarinantsikpätsu Tayta Dios churamashqantsik, tsaypa trokinqa mana mantsariypa willakunantsikpä, pïmaytapis kuyanantsikpä y shumaq tantiyakur imatapis ruranantsikpämi churamashqantsik.

[8]Tsaynö kaykaptinqa mana penqakuypa Jesucristupa willakuyninta willakuy. Alli willakuyninta willakunqäpita prësu wichqarätsiyämaptinpis ama penqakuytsu. Imanö ñakarpis alli willakuyninta willakuy. Tsaynö willakunaykipämi Tayta Dios yanapaykäshunki.

Tayta Dios salvamanqantsikta Pablo willakunqan

[9]Tayta Dios salvamarnintsikmi qayamashqantsik pay munanqannö *santu kanantsikpä. Manami imatapis allita ruranqantsikpitatsu salvamashqantsik, tsaypa trokinqa jutsayuq kashqapis kuyapämarnintsikmi salvamashqantsik. Tsaynö kuyapämashqantsik kay patsata manarä kamar Jesucristuman churamarnintsikmi. [10]Kuyapämanqantsikta musyatsimashqantsik

[†]**1.2** Hech. 16.1-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

salvamaqnintsik Jesucristuta kay patsaman kachamurmi. Paymi willakuyninchо ninqannö wanuyta vinciskir *mana ushakaq kawayta qaramashqantsik.

11 Alli willakuyninta [mana Israel runakunata] willapänäpä Tayta Dios churamaptinmi apostolnin kar yachaykätsï. 12 Willakunqäpita carcelcho ñakarpis Jesucristumanmi yärakü. Paymi qorikamanqan junaqyaq munayninwan yanapamanqa. Tsaymi carcelcho wichqararpis penqakütsu.

13 Timoteo, Jesucristupa willakuyninta yachatsinqänölla qampis yachatsiy. Jesucristo kuyashunqaykinölla payman yärakur pïmaywanpis kuyanakur kaway. 14 Jesucristupa willakuyninta pipis llutanta yachatsiptinqa mana chaskipäyänanpä wawqikunata panikunata tantiyatsiy. Tantiyatsinaykipä Espíritu Santumi yanapashunki. Paymi yanapamänantsikpä imaypis noqantsikwan kaykan.

Pabluta Onesíforo yanapanqan

15 Musyanqaykinöpis Asia provinciacho taq wawqikuna panikuna llapanmi jaqiriykamar aywakuyashqa. Tsaynöllami Figeluwan Hermógenespis aywakuyashqa.

16 Onesíforuta y castankunatapis Señor Jesucristo yanapaykullätsun. Carcelcho prësu kaykaptïpis mana penqakuypami imaypis yanapamashqa. 17 Tsaynöllami Romaman chaykamurpis tarimanqanyaq ashimashqa. 18 Musyanqaykinöpis Éfeso markacho shumaqmi yanapamarqantsik. Runakunata juzganqan junaq Señor Jesucristo payta kuyapaykullätsun.

Mana ajayaypa willakunanpä ninqan

2 1 Timoteo, kuyay tsurïnö kaptikimi qamta nï: Jesucristo yanapaykäshuptikiqa mana ajayaypa pay munanqannö kaway. 2 Runakunapa ñöpancho yachatsinqäta yärakuypä kaq wawqikunata yachatsiy paykunapis wakinkunata yachatsiyänanpä.

3 Jesucristupa alli soldädun kaykarqa imanö ñakarpis pay munanqannö kaway. 4 Manami pï soldädupis soldädu kayninta jaqiriykur juk rurayman aywantsu. Tsaypa trokinqa mandaqnin ninqantami ruran. 5 Tsaynöllami llallinakuypa cörriqkunapis premiuta chaskiyänanpä reglamentu ninqannö cörriyan. Tsaynö mana cörrirqa manami ima premiutapis chaskiyantsu. 6 Murukuq runapis murunqan wayuptinmi puntata yawan. 7 Kay ninqäkunata shumaq yarpachakuptikiqa shumaq tantiyakunaykipämi Señor Jesucristo yanapashunki.

8 Timoteo, rey David castapita Jesucristo yurinqanta y wanurpis kawarimunqanta mana qonqaypa willakuy. Tsaytami noqapis willakuykä. 9 Tsayta willakunqäpitami pasaypa ñakaykä. Kananpis imayka runa wanutsiqtanömi carcelcho wichqaraykätsiyäman. Wichqaraptïpis Jesucristupa willakuyninta imapis manami tsapantsu. 10 Tsaymi imanö ñakarpis mana ajayaypa Jesucristupa willakuyninta willakuykä. Tsaynöpami akranqan kaqkuna Jesucristuman yärakuyaptin gloriacho imayyaqpis kawayänanpä Tayta Dios salvanqa.

11 Kay willakuyqa rasun kaqmi:
Jesucristuwan wanushqana kaykarqa paywanmi kawashun.†
12 Ñakayta atiparqa paywanmi mandakushun.†
Ñëgashqaqa paypis ñëgamäshunmi.†
13 Awninqantsikta mana cumplishqapis payqa cumplinmi.
Payqa awninqanta manami imaypis qonqantsu.

†**2.11** Rom. 6.8; Col. 2.20. †**2.12a** Rom. 8.17; 1Ped. 4.13. †**2.12b** Mat. 10.33; Luc. 12.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Dios munanqannö willakunanpä ninqan

14 Kay ninqäkunata wawqikunata
panikunata imaypis yarpätsiy. Tayta
Diospa jutincho tantiyatsiy llutan
yachatsikuykunata mana chaskiyä-
nanpä. Tsaykunata chaskirqa manami
Tayta Dios munanqannötsu kawayan.
Tsaynöpis wawqikunata panikunatami
pasaypa qallayätsiyan.
15 Tayta Dios munanqannö willakuy-
ninta shumaq yachatsiy. Alli yacha-
tsirqa alli arupakuq runa mana penqa-
kunqannömi qampis penqakunkitsu.
16 Llutan yachatsikuqkunawan ama
rimanakuytsu. Paykunawan rimana-
kuptikiqa wawqikunapa panikunapa
shonqunmi mas chukruyanqa.
17 Llutan yachatsikuyqa imayka cán-
cer qeshyanömi maytsaymanpis chan.
Himeneuwan Filetumi llutanta yacha-
tsikur puriykäyan. 18 Paykunami niyan
Jesucristuman yärakur kawarimush-
qanöna kar wanunqantsikpita manana
kawarimunantsikpä kanqanta. Tsaynö
yachatsir pantakätsiyaptinmi wakin
wawqikuna panikuna Jesucristuman
yärakuyannatsu.
19 Wakinkuna mana yärakuyaptin-
pis Tayta Dios akranqan kaqkunaqa
alli cimientushqa wayinömi kaykä-
yan. Tsaymi Diospa palabrancho nin:
“Payman yärakuqkunataqa Tayta Dios
*reqinmi”.†

Tsaynöllami nin: “Tayta Diosman[a]
yärakuqkunaqa jutsata ama rurayä-
tsunnatsu”.
20 Imaykayuqpa wayinchöqa manami
qorillapitatsu ni qellayllapitatsu
plätukuna kaykan, sinöqa qerupi-
tapis mitupitapis kanmi. Qoripita y
qellaypita plätukunaqa manami lluta
manijanantsikpätsu kaykan. Qerupita
y mitupita kaqmi itsanqa imaykacho
manijanantsikpä kaykan. 21 Pipis qori
plätunö kananpäqa jutsata mana
ruraypa kawatsun y llutan yachatsi-
kuyta ama chaskitsuntsu. Tsaynöpami
qoripita rurashqa manëjuta imayka-
yuq runa utilizanqannö paytapis allita
rurananpä Tayta Dios utilizanqa.

Timoteo imanö kawananpäpis ninqan

22 Wakin chölukuna llutanta rura-
yaptinpis qamqa ama ruraytsu. Tsaypa
trokinqa Tayta Dios munanqannö
kaway, payman yärakuy, pïmaytapis
kuyay y llapan runakunawanpis alli
kaway. Tsaynöpis Señor Jesucristuta
alabar llampu shonquyuqkunawan
imaypis takukay.
23 Llutan yachatsikuykunapita wakin
runakuna rimanakuyaptinpis tsayman
ama jatikaytsu. Tsaynö rimanakurmi
qallayätsinakuyan. 24 Señor Jesucris-
tupa sirviqnin kaykarqa piwanpis
mana rimanakuypa kaway. Tsaynö-
pis llapan runakunawan alli kaway,
shumaq yachatsiy y pacienciaykipis
katsun.
25 Contrayki shäriqkunata alli shi-
millaykipa tantiyatsiy. Tsaynö tanti-
yatsiptiki capazchi Tayta Dios tanti-
yatsinqa jutsankunata kacharir pay
munanqannö kawayänanpä. 26 Tsaynö
kawarqa diablupa munaynincho kay-
käyanqanpita qeshpirmi Tayta Diospa
munayninchöna kawayanqa.

Runakuna imanö kayänanpä kanqantapis ninqan

3 1 Timoteo, shumaq tantiyakuy
ushanan tiempucho runakuna
alläpa ñakayänanpä kanqanta. 2 Runa-
kunami kayanqa kikillanpä imatapis
munaq, qellaypä ayrajashqa, runa
tukuq, Tayta Diospa contran parlaq,
mamanta y taytanta mana cäsukuq,

[a] **2.19** Wakin qepa kaq griego copiakunaqa *Cristuman* niyanmi.
† **2.19** Núm. 16.5; Juan 10.14; 1Cor. 8.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mana agradëcikuq y Tayta Diospa palabranta manakaqman churaq.
3 Manami kuyakuynin ni kuyapäkuyninpis kanqatsu. Tsaynöpis kayanqa tumpakuq, mana tantiyakuypa imatapis llutalla ruraq, runa mayinta chikiq y alli ruraqkunapa contran shäriq.
4 Tsaynöpis kayanqa traicionëru, mana yarpachakuypa imatapis ruraq y alläpa yachaq tukuq. Tayta Dios munanqanta rurayänanpa trokinqa shonqunkuna munanqallantami rurayanqa. 5 Runakuna rikayänallanpämi Tayta Diosman yärakuq tukuyanqa. Tsaynö karpis jutsata rurarmi kawayanqa. Tsaynö kawaq runakunapita witikuy.
6 Tsay runakunaqa imaykaläya jutsa ruraq warmikunapa wayinkunamanmi engañayänanpä yaykuyan. 7 Tsay warmikuna jukta jukta yachakurpis Jesucristupa willakuyninta imaypis manami yachakuyantsu.
8 Janeswan Jambres Moiséspa contran shäriyanqannömi† llutan yachatsikuqkunapis Jesucristupa willakuyninta willakuqkunapa contran shäriyan. Llutan yarpaykuna umankunacho kaptinmi Jesucristupa willakuyninta imaypis tantiyayantsu. 9 Tsaynö yachatsiyaptinpis llutan yachatsikuq kayanqantami tantiyayanqa. Tsaymi Janestawan Jambresta mana cäsupäyanqannö tsay llutan yachatsikuqkunatapis cäsupäyanqatsu.

Pablo kawanqannö Timoteupis kawanqanta ninqan

10 Qammi itsanqa yachatsinqäkunata shumaq yachakushqayki. Kawanqänömi kawaykanki, yarpanqänömi yarpanki, criyinqänömi criyinki, ñakarpis awantakunqänömi awantanki, kuyakuq kanqänömi kuyakuq kanki, ñakatsimaptinpis pacienciakunqänömi pacienciakunki. 11 Musyankimi Antioquíacho,† Iconiucho† y Listracho† runakuna chikimar qatikachäyämanqanta. Tsaynö chikiyämaptinpis Señor Jesucristumi salvamashqa. 12 Tsaynöllami Jesucristo munanqannö kawaq kaqtaqa pitapis chikir ñakatsiyanqa.
13 Mana alli runakuna y engañakuqkunaqa qoyay qoyaymi oqrakashqanö kayanqa. Wakin runakunata engañayanqannömi kikinkunatapis engañayanqa.

Tayta Diospa palabranta yachakunanpä ninqan

14 Qam itsanqa Tayta Diospa willakuynin alli kanqanta tantiyakur yachakunqaykinölla shumaq kaway. Yachatsishuqnikikuna pï kayanqantapis musyankimi. 15 Tsaynöpis musyankimi wamra kanqaykipita patsa Tayta Diospa palabranta yachatsiyäshunqaykita. Diospa palabranmi tantiyatsishushqayki Jesucristuman yärakur salvakunaykipä kanqanta.
16 Tayta Diospa palabrancho llapan qellqaraqkunaqa Tayta Diospa yarpayninkunami kaykan. Tsaymi alli kaykan yachatsinantsikpä, tantiyatsinantsikpä, corriginantsikpä y Tayta Dios munanqannö kawanantsikpä. 17 Tayta Diospa palabranta yachakurmi Tayta Diosman yärakuqkuna imaypis kamarikushqa kaykäyanqa alli kaqkunata rurayänanpä.

Tayta Diospa palabranta willakunanpä ninqan

4 1 Tayta Diospa jutincho y kawaqkunata wanushqakunata juzgaq [Señor] Jesucristupa jutinchömi qamta nï: 2 Criyikuyänan y mana criyikuyänan kaptinpis Tayta Diospa palabranta imaypis willakuy. Mana ajayaypa shumaq tantiyatsiy, yätsiy y shakyätsiy.
3 Shamuq watakunacho Jesucristupa willakuyninta manami wiyayta

†**3.8** Éxo. 7.11. †**3.11a** Hech. 13.14-52. †**3.11b** Hech. 14.1-7. †**3.11c** Hech. 14.8-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

munayanqanatsu. Tsaypa trokinqa llutan yachatsikuqkunata ashirmi paykuna yachatsiyanqallanta wiyayta munayanqa. 4 Manakaqkunallata wiyayta munarmi rasun kaq yachatsikuyta cäsukuyanqatsu. 5 Qamqa Tayta Dios munanqannö kawanaykipä shumaq tantiyakuy. Imanö ñakarpis payman yärakuy. Willakuyninta pïmaytapis willay. Mana qelanaypa Tayta Diosta sirviy.

6 Noqaqa wanunäpänami kaykä. Sacrificiuman jichanqan vïnu *altarcho ushakanqannömi† noqapis ushakänäpäna kaykä. 7 Alli soldädunömi llapanta cumplishqä. Imayka llallinakur cörriqnömi chänäpä kaqman chashqä. Yärakunqänöllami mana kachaypa imaypis yärakushqä. 8 Tsaymi kananqa shuyaraykä alli juzgaq juez Señor Jesucristo kutimunan junaq corönata entregamänanpä kanqanta. Tsay corönaqa paypa ñöpancho jutsaynaqta chaskimanqanmi. Manami noqallatsu corönata chaskishä, sinöqa Jesucristuta llapan shuyaqkunami chaskiyanqa.

Carcelcho kanqanta willanqan

9 Timoteo, tinkunantsikpä juklla shamuy. 10 Wawqintsik Demasmi† kikin munanqannö kawayta munar jaqiramar Tesalónica markaman aywakushqa. Crescentitami kachashqä Galacia provinciaman, Titutanami† Dalmacia markaman. 11 Lucasllanami† noqawan kaykan. Shamurqa Marcusta† pushakarkamunki. Payqa Tayta Diospa willakuyninta willakuptï allimi yanapamanqa. 12 Wawqintsik Tíquicutanami† Éfesuman kachaykämü.

13 Troaschömi† Carpupa wayincho capötïta jaqimurqä. Shamurqa capötïtapis librükunatapis apakarkamunki. Mana qonqaypa pergamïnükunatapis apakarkamunki.

14 Herrëru Alejandrumi† pasaypa conträ rikakushqa. Tsaynö kanqanpita Señor Jesucristumi juzganqa.† 15 Alejandrupitaqa qampis cuidakuy. Willakunqantsik mana alli kanqantami pitapis nikan.

16 Autoridäkunacho ñöpata declaraptï manami pipis janä shärishqatsu. Llapanmi japalläta jaqiriyämashqa. Tsaynö rurayämanqanpita Tayta Dios perdonaykullätsun. 17 Paykuna jaqiriyämaptinpis Tayta Diosqa noqawan kaykarmi shakyätsimashqa. Tsaymi mana Israel autoridäkunapa ñöpanchöpis alli willakuyninta willakunäpä yanapamashqa. Wanutsiyämänanpä kaykäyaptinmi leonpa shiminpitanöpis Tayta Dios salvamashqa. 18 Tsaynöllami llapan mana allikunapitapis salvamanqa. Tsaynöpis *mandakuynincho imayyaqpis kawanäpämi pushamanqa. ¡Tayta Dios imaypis alabashqa kaykullätsun! Amén.

Cartapa ushanan

19 Priscilatawan Aquilata winchiykuynï qoykuyällay.† Onesíforupa† castantapis winchikuynï qoykuyällay. 20 Erastumi† Corintucho quëdamushqa. Trófimutanami† Miletucho qeshyaykaqta jaqimurqä. 21 Tamya killa manarä chämunqanyaq imaykatapis jaqiskir shamunki. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia y wakin wawqikuna panikunami winchikayämushunki.

22 Señor Jesucristo imachöpis yanapaykulläshuy. Tsaycho kaqkunata llapaykita kuyapaykuyälläshuy. [Amén.]

---

† **4.6** Éxo. 29.38-41. † **4.10a** Col. 4.14; Film. 24. † **4.10b** 2Cor. 8.23; Gál. 2.3; Tito 1.4.
† **4.11a** Col. 4.14; Film. 24. † **4.11b** Hech. 12.12, 25; 13.13; 15.37-39; Col. 4.10; Film. 24.
† **4.12** Hech. 20.4; Efe. 6.21-22; Col. 4.7-8. † **4.13** Hech. 20.6. † **4.14a** 1Tim. 1.20.
† **4.14b** Sal. 62.12; Rom. 2.6. † **4.19a** Hech. 18.2, 18. † **4.19b** 2Tim. 1.16-17.
† **4.20a** Hech. 19.22; Rom. 16.23. † **4.20b** Hech. 20.4; 21.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tito

Tituman apóstol Pablo cartakunqan

Jesucristupa willakuyninta willakurmi unaypita patsa apóstol Pabluwan Tito purirqan. Titupita masta musyanaykipä liyinki 2Cor. 2.13; 7.6, 13-14; 8.16-17, 23; 12.17-18; Gál. 2.1, 3; 2Tim. 4.10.

Kay cartatami apóstol Pablo Tituman cartakurqan wawqikuna panikuna kayanqan markakunacho mayor wawqikunata churananpä (Tito 1.5-9). Tsaynöllami yätsirqan llutan yachatsikuqkunata michänanpä (Tito 1.10-16) y wawqikuna panikuna imanö kawayänanpä kanqantapis yachatsinanpä (Tito 2.1-10). Tsaynöllami Tayta Dios kuyapämarnintsik salvamanqantsikta yachatsinanpä nirqan (Tito 2.11-14; 3.3-7).

Apóstol Pablo winchikunqan

1 [1]Noqa Pablumi, Tayta Diospa sirviqnin y Jesucristupa apostolnin kar, Tayta Dios akranqan kaqkunata willakuyninta yachaykätsï Jesucristuman yärakur pay munanqannö kawayänanpä. [2]Tayta Dios kay patsata manarä kamar awninqannöllami pay akranqan kaqkuna gloriacho imayyaqpis kawayanqa. Tayta Diosqa manami llullakuntsu, tsaypa trokinqa awninqanta imaypis cumplinmi. [3]Tiempu chämuptinnami willakuyninta willakuyaptin salvamaqnintsik Tayta Dios awninqanta cumplin. Tsaynö cumplirmi noqatapis willakunäpä churamashqa.

[4]Tito,† noqa yärakunqänö Jesucristuman yärakurmi kuyay tsurïnö kaykanki. Yayantsik Tayta Dios y salvamaqnintsik Jesucristo kuyapäshurniki alli kawanaykipä yanapaykulläshuy.

Jesucristupa willakuqninkuna imanö kawayänanpä ninqan

[5]Creta islapita shakamurmi qamta nirqä problëmakunata arreglanaykipä y markan markan aywar wawqikuna panikuna qorikäyanqancho *mayor wawqikunata churanaykipä. [6]Mayor wawqi kananpäqa pïmaypitapis respitashqa y juk warmiyuqllami kayänan. Tayta Diosman yärakurmi tsurinkunapis allillata rurar taytantawan mamanta cäsukuyänan. [7]Tayta Diosta sirviq kaykarqa y wawqikunata panikunata rikaq kaykarqa mayor wawqikuna kayätsun pïmaypitapis mana jamurashqa, mana runa tukuq, imallapitapis mana ajanaq, mana upyaq, mana pelyaq y imatapis mana chaskipakuq. [8]Tsaypa trokinqa kayätsun patsatsikuq, allillata ruraq, alli yarpayyuq, Tayta Dios munanqannö kawaq y llutankunata mana ruraq. [9]Jesucristupa willakuyninta yachakuyanqannölla alli yachatsiq kayätsun. Tsaynöpami Tayta Dios munanqannö kawayänanpä wawqikunata panikunata shakyätsiyanqa y llutan yachatsikuqkunatapis llutankunata mana yachatsiyänanpä shumaq tantiyatsiyanqa.†

†**1.4** 2Cor. 8.23; Gál. 2.3; 2Tim. 4.10. †**1.6-9** 1Tim. 3.2-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Llutan yachatsikuqkunata mana chaskipäyänanpä ninqan

10 Atskaqmi llutan yachatsikuqkuna
wawqikunata panikunata engañar
puriykäyan. Paykunaqa mana tantiya-
kurmi Israel runakunanö cuerpunta
*señalakuyänanpä yachaykätsiyan.
11 Wakin wawqikunata panikunata
llapan castankunatawanmi engaña-
yashqa. Paykunaqa imatapis sakyayä-
nan raykuqmi llutankunata yachay-
kätsiyan. Tsaynö llutanta yachatsiyä-
nanta ama munayaytsu.
12 Juk Creta runami marka mayin-
kunapä qellqar nirqan: “Creta runa-
kunaqa llulla, yaqa uywanö, mallaqashqa
y qelami kayan”. 13 Rasun kaqtami
tsay runa qellqarqan. Tsaymi yachatsi-
kuqkunata shumaq tantiyatsinki Tayta
Dios munanqannö kawayänanpä.
14 Tsaynölla tantiyatsinki Israel runa-
kuna llutan yachatsiyanqankunata
mana chaskipäyänanpä. Llutan yacha-
tsikuqkunaqa Tayta Diospa palabranta
mana cäsukurmi yarpayllankunapita
yachaykätsiyan. 15 Llutan yarpaq y
mana cäsukuq karmi imapis mana
alli kanqanta yarpäyan. Jesucristupa
willakuyninman yärakuqkunami
itsanqa Tayta Dios kamanqankuna lla-
panpis alli kanqanta tantiyakuyan.
16 Tsay llutan yachatsikuqkunami
niyan: “Noqakunaqa Tayta Dios
munanqannömi kawayä”. Tsaynö
niyaptinpis llutankunata rurar kawa-
yanqanta rikarmi runakuna tantiya-
yan Tayta Diosta mana cäsukuyan-
qanta. Paykunaqa Tayta Diosta mana
cäsukurmi runa mayinta chikirnin
imatapis allitaqa rurayantsu.

Shumaq yachatsinanpä Tituta ninqan

2 1 Qamqa Jesucristupa willakuy-
nin ninqannölla wawqikunata
panikunata yachatsiy. 2 Awkinkunata
yachatsinki llutankunata mana rura-
yänanpä, pïmaypitapis respitashqa
kayänanpä y shumaq yarpachakus-
kir imatapis rurayänanpä. Tsaynöpis
yachatsinki Tayta Diosman llapan
shonqunkunawan yärakuyänanpä,
kuyapäkuq kayänanpä y imachöpis
pacienciakuq kayänanpä.
3 Chakwankunatapis yachatsinki
Tayta Dios munanqannö shumaq
kawayänanpä, pitapis mana tumpa-
yänanpä y upyallaman mana chura-
kashqa kayänanpä. Tsaypa trokinqa
wakintapis alli kawayänanpä yachatsi-
yätsun. 4 Tsaynöpis jipash kaq war-
mikunata yachatsiyätsun runanta y
wamrankunata kuyayänanpä. 5 Tsay-
nöpis yachatsiyätsun shumaq yar-
pachakuskir imatapis rurayänanpä,
runankunata jukwan mana qanrata-
yänanpä, wayincho rurayninkunata
shumaq rurayänanpä, kuyapäkuq
kayänanpä y runanta cäsukuyänanpä-
pis. Tsaynö alli kawaqta rikarmi Tayta
Diospa palabranta pipis mankaqman
churanqatsu.
6 Tsaynölla chölukunatapis tantiya-
tsinki shumaq yarpachakuskir allillata
rurayänanpä. 7 Rikayäshunaykipä kiki-
kipis alli kaway. Pitapis yachatsirqa
Tayta Diospa willakuynin ninqallanta
yachatsiyanki. 8 Pipis mana rimashu-
naykipä rasun kaqllata yachatsinki.
Tsaynö alli yachatsiptikiqa contrantsik
kaqkuna penqakur manami wasan-
tsikta rimayanqatsu.
9 Wätaykunatapis yachatsinki
patronninta cäsukuyänanpä y man-
danqantapis kushishqa rurayänanpä.
Tsaynöpis yachatsinki shimisapa mana
kayänanpä 10 y patronninpa imantapis
mana suwapuyänanpä. Tsaypa tro-
kinqa patronnin yärakunanpä allillata
rurayätsun. Jesucristuman criyikuq
wataykuna alli kawaqta rikarmi runa-
kuna tantiyayanqa salvamaqnintsik
Tayta Diospa willakuynin alli kan-
qanta.
11 Llapan runakunata salvanan-
pämi Tayta Dios kuyamarnintsik

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesucristuta kachamurqan. 12 Paymi yachatsimantsik kikintsik munanqantsiknö kawanantsikpa trokin jutsa ruraykunata kacharir pay munanqannö allita rurar kawanantsikpä. 13 Tsaynö kawarmi salvamaqnintsik Jesucristo kutimunqanyaq kamarikushqa shuyaraykäshun. Paymi llapanpä munayyuq Diosnintsik kar llapan runakuna rikaykäyaptin chipipirrä kutimunqa.† 14 Jutsa ruraypita jipimänantsikpämi wanurqan.† Perdonamarnintsikmi qorikamashqantsik kuyanqan runakuna kanantsikpä y llapan shonquntsikwan imatapis allillata ruranantsikpä.†

15 Wawqi Tito, kay yachatsinqäkunata pitapis mana mantsariypa yachatsinki, shakyätsinki y tantiyatsinki. Manakaqman pipis mana churashunaykipä shumaq kawanki.

Imaypis allita rurayänanpä ninqan

3 1 Wawqikunata panikunata yachatsinki mandaqkunata y autoridäkunata respitar käsukuyänanpä y allita imaypis rurayänanpä. 2 Tsaynöpis yachatsinki wasarima mana kayänanpä, pitapis mana wajupäyänanpä, alli shonquyuq kayänanpä y pïmaywanpis alli rikanakur kawayänanpä.

3 Jesucristuman manarä criyirqa noqantsikpis wakin runakunanöllami mana tantiyakurnin Tayta Diosta käsukurqantsiktsu. Jutsa ruraykunatapis manami kachariyta kamäpakurqantsiktsu. Chikinakur rimanakurmi kawarqantsik. 4 Tsaynö kawaykashqami Tayta Dios kuyakuq kar 5 salvamashqantsik. Manami allita ruranqantsikpitatsu salvamashqantsik, tsaypa trokinqa kuyapämarnintsikmi.† Jutsantsikpita mayllamarnintsikmi Espíritu Santuta kachamur mushuq kawayta qaramashqantsik. 6 Espíritu Santuta tsaynö kachamushqa salvamaqnintsik Jesucristo noqantsik raykuq wanushqa kaptinmi. 7 Jutsayuq kashqapis debaldillami perdonamashqantsik herenciantsikta chaskir paypa ñöpancho imayyaqpis kawanantsikpä.

8 Kay ninqäkuna llapanpis rasun kaqlla kaptinmi wawqikunata panikunata mana qelanaypa yachatsinki. Tsaynö yachatsiptikimi Tayta Dios munanqannö imaypis allikunata rurayänanpä tantiyakuyanqa. Tsay yachatsinqäkunaqa llapan runakunapäpis allimi kaykan.

9 Wakin runakunaqa unay castankuna pï kanqanpita y Israel runakunapa costumbrinkunapitami rimanakuyan. Tsaykunapita piwanpis ama rimanakuyaytsu. Tsaynö rimanakuyanqaykiqa manakaqllapämi kanqa.

10 Tsay rimanakuqkunataqa ishkay kutilla tantiyatsinki. Tsaynö tantiyatsiptikipis mana käsuyäshuptikiqa qarqurinki.† 11 Musyanqaykinöpis tsay runakunaqa jutsa rurayllacho kawarmi Tayta Diosta käsukuyantsu. Tsaynö kayanqanpitami Tayta Dios castiganqa.

Carta ushanan

12 Noqa yarpaykä wawqintsik Artemasta karpis o Tíquicuta† karpis qam kaqman kachamuytami. Mayqanpis chämuptinqa Nicópolisman juklla shamunki tsaycho tinkunantsikpä. Tamya killa päsanqanyaq tsaycho täkuytami yarpaykä. 13 Abogädu Zenaswan Apolos† viäjipa yarquyänanpä kamarikuyaptin ima ministiyanqantapis llapaykikuna kamaripäyanki. 14 Tsaynö yanaparmi wawqikuna panikuna yachakuyanqa wakin

†**2.13** Fil. 3.20. †**2.14a** Mat. 20.28; Mar. 10.45; Gál. 1.4; 1Tim. 2.6. †**2.14b** Éxo. 19.5; Deut. 7.6; 14.2; 1Ped. 2.9. †**3.5** Dan. 9.18. †**3.10** Mat. 18.15-17; 2Tes. 3.14. †**3.12** Hech. 20.4; Efe. 6.21-22; Col. 4.7-8; 2Tim. 4.12. †**3.13** Hech. 18.24; 1Cor. 16.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaqtapis yanapayänanpä. Tsaynö rurarqa Tayta Dios munanqannömi kawayanqa.

15 Kaycho kaykaq wawqikuna panikunami winchikayämushunki. Tsaynölla noqapa winchikuynïtapis wawqikunata panikunata qoykuyällanki. Llapaykipis alli kawayänaykipä Tayta Dios kuyapäyäshurniki yanapaykuyälläshuy. [Amén.]

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Filemón

Filemónman apóstol Pablo cartakunqan

Kay cartata qellqanqan witsanmi imaykayuqkuna runakunata rantiyaq wätaynin kayänanpä. Tsaynöllami Filemónpis wätaynin kananpä Onésimo jutiyuq runata rantirqan. Filemónpita qeshpir aywakurmi Onésimuqa apóstol Pabluwan carcelcho tinkurqan. Carcelcho apóstol Pablo Jesucristupa alli willakuyninta willaptinmi Jesucristuman Onésimo criyikurqan. Shumaq yachaskatsirnami Onésimuta apóstol Pablo nirqan: “Qeshpimushqa karpis patronniki Filemón yapay chaskishunaykipä kay cartata apakurkur kutiy”. Tsaynö niptinmi Filemón kaqman Onésimo kutirqan.

Apóstol Pablo winchikunqan

1 Willakuq mayï kuyay Filemón:

Noqa Pablumi, Jesucristupa willakuyninta willakunqäpita carcelcho kaykar Timoteuwan kay cartata cartakaykämü. 2 Panintsik Apiata, willakuq mayintsik Arquiputa† y wayikicho qorikaykur Tayta Diosta alabaq wawqikunata panikunata winchikuynï qoykullay. 3 Yayantsik Tayta Dios y Señor Jesucristo kuyapäyäshurniki alli kawayänaykipä yanapaykuyälläshuy.

Yärakuq mayinkunawan Filemón alli kawanqan

4 Wawqi Filemón, imaypis mañakunqä hörami qampä Tayta Diosta agradëcikü. 5 Señor Jesucristuman yärakuykanqaykita y yärakuq mayintsikkunawan kuyanakur kawaykanqaykitami willayämashqa. 6 Tsaymi mañakuykä Jesucristuman yärakunaykipä y noqantsik raykuq wanunqanpita alli kaqkunata ruranaykipä.

7 Wawqi Filemón, kuyakuq kar yärakuq mayintsikkunata shumaq shakyaykätsinqaykita musyarmi noqapis pasaypa kushikü.

Onésimuta Filemón chaskinanpä Pablo rugakunqan

8-10 Wawqi Filemón, Jesucristupa willakuyninta willakunqäpitami carcelcho wichqaraykä. Noqaqa awkinnami kaykä. Prësu kaykanqäman wätayniki Onésimo† chämuptin alli willakuyta willaptïmi Jesucristuman criyikushqa. Tsaymi kananqa tsurïnöna kaykan.

Tsaymi qamta rugä Onésimuta kachamuptï alli chaskinaykipä. Jesucristupa apostolnin karmi qamta obliganäpä munaynï kan. Tsaynö kaptinpis manami obligaynikita munätsu, tsaypa trokinqa kuyakuq kaptikimi Onésimuta alli chaskinaykipä rugaykü.

11 Wätayniki karpis ñöpata manami shumaqtsu yanapashurqayki. Kananmi itsanqa Jesucristuman criyikushqana kar ishkantsiktana yanapamäshun. 12 Pasaypa llakirpis yapaymi Onésimuta kutiykätsimü. [Payta kikïtanö chaskiykullay.] 13 Alli willakuyta willakunqäpita prësu wichqaranqäyaq trokiki yanapamänanpä quëdatsimuptïpis allimi kanman karqan. 14 Tsaynö

† **1.2** Col. 4.17. † **1.8-10** Col. 4.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaptinpis wätaynikitaqa manami tsararäkümantsu, tsaypa trokinqa kikikirämi yanapamänanpä o mana yanapamänanpäpis ninayki.
15 Capazchi Tayta Dios kamakätsishqa Onésimo juk tiempulla qampita yarqamunanpä. Kananqa Jesucristuman criyirmi imayyaqpis wawqikina kaykan. 16 Kananpita mananami wätaynikinatsu kanqa, tsaypa trokinqa kuyay wawqintsiknami. Tsaynö kaykaptinqa noqa kuyanqänölla makikiman kutimuptin qampis kuyay.
17 Yärakuq mayï kaptikimi rugä noqata chaskimanqaykinö paytapis chaskinaykipä.
18 Wätayniki Onésimo imaykitapis suwakushqa o jaqayki kaptinqa päganäpä willamay. 19 Päganäpä kaqtaqa kikïmi qellqaykämü. Itsanqa ama qonqaytsu Jesucristupa alli willakuyninta willanqäpita qampis jaqä kanqaykita. 20 Wawqi Filemón, yärakuq mayï kaptikimi rugakü kay ninqäta ruranaykipä. Rugakunqäta ruraptikiqa kushikushämi.
21 Kay cartata cartakayämü ninqänö ruranaykipä kanqanta musyarmi. Ninqäpita mastarä ruranaykipä kanqantapis musyämi. 22 Tayta Diosta mañakunqaykinö carcelpita yarqamurqa watukaqniki shamushämi. Chämuptï patsatsimänaykipä kamarikuykällay.

Cartapa ushanan

23 Epafrasmi† winchikushunki. Paypis Jesucristupa alli willakuyninta willakunqanpitami noqawan juntu prësu wichqaraykan. 24 Tsaynöllami wawqintsik Marcos,† Aristarco,† Demas† y Lucaspis† winchikayämushunki. Paykunami llapanchöpis yanapaykäyäman.
25 Señornintsik Jesucristo kuyapäyäshurniki imaypis yanapaykuyälläshuy. [Amén.]

† **1.23** Col. 1.7; 4.12. † **1.24a** Hech. 12.12, 25; 13.13; 15.37-39; Col. 4.10. † **1.24b** Hech. 19.29; 27.2; Col. 4.10. † **1.24c** Col. 4.14; 2Tim. 4.10. † **1.24d** Col. 4.14; 2Tim. 4.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hebreos

Manami musyantsiktsu kay libruta pï qellqanqantapis. Wakin runakuna yarpäyan Bernabé qellqanqanta (Hech. 4.36; 13.1-5), wakin runakunanami yarpäyan Apolos qellqanqanta (Hech. 18.24-25; 1Cor. 1.12; 3.4-8, 22-23) y wakinnami yarpäyan pillapis kay libruta qellqanqanta.

Kay libruta qellqanqan witsanmi Jesucristuman yärakuq Israel runakunata llutan yachatsikuqkuna niyarqan Jesucristuman yärakurpis Moisés qellqanqan leykunacho ninqannö sacrificiukunata rurayänanpä, reqishqa mikuykunallata mikuyänanpä y fiestakunatapis rurayänanpä.

Tsaynö yachatsiyaptinmi kay librucho yachatsimantsik Jesucristo llapanpitapis mas munayyuq kar mandaq sacerdöti kanqanta (Heb. 1.4—5.10; 7.1-28), Tayta Dios salvamänantsikpä mushuq pactuta ruraptin sacrificiukunata manana ruranantsikpä kanqanta (Heb. 8.1—10.18), Jesucristuman yärakurnintsik mana kacharinantsikpä kanqanta (Heb. 5.11—6.20; 10.19-39) y imanö ñakarpis payman yärakunantsikpä kanqanta (Heb. 11.1—12.29).

Libru qallaykunan

1 [1] Ñöpataqa profëtankunawanmi Tayta Dios kutin kutin unay castantsikkunata imaykanöpa parlaparqan. [2] Kay ushanan tiempuchönami itsanqa Tsurin Jesucristuwanna willakuyninta willamantsik. Paywanmi kay patsatapis ciëlutapis kamarqan. Paytami churarqan llapantapis munaynincho tsararänanpä. [3] Jesucristumi musyatsimantsik Tayta Dios imanö kanqanta. Payta *reqirqa kikin Tayta Diostapis reqintsikmi.† Munayyuq palabranwanmi llapan kamanqankunatapis mandan munanqannö kayänanpä. Jutsantsikpita purificashqa kanantsikpä wanurmi gloriaman kutirqan. Kananqa Tayta Diospa trönun derëchanchömi jamaraykan.

Angelkunapitapis Jesucristo mas munayyuq kanqan

[4] Tsaynö karmi Tayta Diospa Tsurin Jesucristo llapan *angelkunapitapis mas munayyuq kaykan. Tsaynöllami jutinpis angelkunapa jutinpita mas respitashqa kaykan.[a] [5] Tayta Diosqa manami imaypis angelkunata nirqantsu:

> “Qamqa tsurïmi kanki.
> Kanan junaqpitami taytayki kä”.[b] †

Tsaynöllami mastapis Tayta Dios nirqan:

> “Noqami paypa taytan kashä.
> Paynami noqapa tsurï kanqa”.†

[6] Tsaynöllami japallan Tsurinta kay patsaman kachamur Tayta Dios nirqan: “Llapan angelkunapis payta adorayätsun”.†

[a] **1.4** Jutinpä parlarqa Diospa Tsurin Jesús kanqanta y salvamaqnintsik kanqantami parlan. [b] **1.5** *Kanan junaqpitami taytayki kä* ninqanqa manami ñöpata Tsurin mana kanqantatsu nin, sinöqa Jesucristo Tayta Diospa Tsurin kanqanta tsay junaqpita musyatsinqantami nikan. Tsaynö musyatsirqan wanunqanpita Jesucristuta kawaskatsimurmi (Hech. 13.33).
† **1.2-3** Juan 1.1-3; Col. 1.15-17. † **1.5a** Sal. 2.7. † **1.5b** 2Sam. 7.14; 1Crón. 17.13.
† **1.6** Deut. 32.43.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 Angelkunapämi Tayta Dios nirqan:
"Angelnïkunata wayratanömi
kachä.
Sirvimaqnïkuna karmi lunyaypa
lunyar rupaykaq ninanö kay-
käyan".†
8 Tsurinpämi itsanqa nirqan:
"Tayta Dios, trönuykichömi
imayyaqpis mandaq kaykanki.
Qamqa llapantapis allimi man-
danki.
9 Pipis allita ruraptinqa kushikun-
kimi.
Mana allita ruraptinqa ajanan-
kimi.
Tsaymi Tayta Dios qamta chura-
shushqayki pïmaypitapis mas
kushishqa kanaykipä".†
10 Tsaynöllami Tsurinpä nirqan:
"Tayta Dios, qammi kamanqayki
höra kay patsatapis shumaq
takyätsishqayki.
Ciëlutapis makikiwanmi kamash-
qayki.
11 Llapan kamanqayki ushakaptin-
pis qamqa imaypis kaykan-
kimi.
Latsapa makwayaqnömi llapanpis
ushakanqa.
12 Mantuta doblaqnömi kamanqay-
kikunatapis doblanki.
Latsapata trukatsiqnöllami tru-
katsinki.
Llapan ushakaptinpis qamqa
imaypis kanqaykinöllami kay-
kanki.
Qamqa manami imaypis awkin-
yankitsu".†
13 Manami mayqan angelkunatapis
Tayta Dios nirqantsu: "Derëchäman
jamakamuy llapan chikishuqnikiku-
nata munaynikiman churanqäyaq".†
14 Tsaymi angelkunaqa Tayta Diospa
manduncho kayan. Paykunatami
Tayta Dios kachamun salvashqa kaq-
kunata yanapananpä.†

**Jesucristupa willakuyninta
cäsukunantsikpä ninqan**

2 1 *Angelkunapitapis Jesucristo
mas munayyuq kaykaptinqa
willakuyninta wiyanqantsikkunata
shumaq cäsukushun. Mana cäsukurqa
mana allitapis rurashwanmi. 2 Angel-
kuna apayämunqan leykunata† mana
cäsukuq runakunatapis Tayta Dios
castigaykaptinqa 3 ¡imanöparä castï-
gunpita qeshpishun salvamänantsikpä
kaq willakuyta mana cäsukushqa!
Tsay willakuytami Señor Jesucristo
ñöpata willakurqan. Tsaypitanami
willakunqanta wiyaqkuna noqan-
tsikta willamashqantsik. 4 Willakuy-
nin rasunpaypa kanqanta Tayta Dios
musyatsimashqantsik señalkunata y
almiraypä milagrukunata rurarmi.
Tsaynöpis musyatsimashqantsik Espí-
ritu Santuwan yachaykunata kikin
munanqannö qaramarnintsikmi.†

Jesucristo yanapamanqantsik

5 Mushuq patsata manami *angelku-
napa makinmantsu Tayta Dios chu-
rashqa, tsaypa trokinqa Jesucristupa
makinmanmi. 6 Tsaymi palabrancho
nin:
¿Imanatä runa kaykan tsayji-
nanpa paypä yarpachakunay-
kipä?
¿Imanatä runa kaykan pasaypa
kuyanaykipä?
7 Runata kamashqayki cäsi
angelnö munayyuq kanan-
pämi.[c]
Reytanömi churashqayki munay-
yuq y respitashqa kananpä.
[Llapan kamanqaykitapis munay-
ninmanmi churashqayki.]

---

[c] **2.7** O *runata kamashqayki juk tiempulla angelpita ichiklla munayyuq kananpämi.*
† **1.7** Sal. 104.4. † **1.8-9** Sal. 45.6-7. † **1.10-12** Sal. 102.25-27. † **1.13** Sal. 110.1; Mat. 22.44; Hech. 2.34; Heb. 1.3. † **1.14** Mat. 4.11; Luc. 1.19. † **2.2** Gál. 3.19. † **2.4** 1Cor. 12.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Kay patsacho kaqkunataqa llapantami makinman churashqayki.†
Makinman llapanta churanqanta niptinpis manarämi rikantsikrätsu runapa munaynincho llapan kanqanta.
9 Tsayta manarä rikarpis y Jesucristo kay patsacho kanqanyaq angelkunapita ichiklla munayyuq kaykaptinpis musyantsikmi munayyuq y respitashqana kananpä Tayta Dios payta churanqanta. Llapan runakunata salvananpä wanunqanpitami Tayta Dios kuyapäkuq kar payta tsaynö churarqan.† 10 Jesucristo salvamaqnintsik kananta munarmi llapantapis kamaq y llapanpä munayyuq Tayta Dios payta kachamurqan noqantsik raykuq ñakar wanunanpä. Tsaynöpami wamrankunata salvar gloriaman pushanqa.
11 Tsaymi runakunata salvaq Jesúspis y salvanqan kaqkunapis tsay Taytallana kantsik. Tsay Taytalla karmi salvanqan kaqkunata mana penqakuypa Jesucristo nimantsik wawqinkuna y paninkuna kanqantsikta. 12 Tayta Diospa palabranchömi Jesucristo nin:

"Salvakuq kanqaykitami wawqïkunata willashä.
Paykunawan qorikaykurmi qamta alabashayki".†

13 Mastapis ninmi: "Noqaqa paylla-manmi yärakushä".†
Tsaynöpis nin: "Tayta Dios qaramanqan wamräkunawanmi kaycho kaykä".†
14 Diospa wamrankuna ushakaqlla kayaptinmi Jesucristupis noqantsiknö yurirqan y noqantsiknö wanurqan. Tsaynö wanurmi wanuypä munayyuq diabluta vincirqan. 15 Tsaynöpami jipimashqantsik wanuyta mantsar kawanqantsikpita. Kananqa wanuytapis manami mantsantsiknatsu.
16 Jesucristuqa manami angelkunata yanapananpätsu shamurqan, tsaypa trokinqa Abraham casta kaqkunata yanapananpämi. 17 Yanapamänantsikpämi noqantsiknölla kay patsacho runa karqan. Tsaynöpami Tayta Diospa ñöpancho kuyapäkuq y llapantapis cumpliq mandaq sacerdöti kayman charqan. Paymi sacrificiu kashqa jutsantsikkunapita Tayta Dios perdonamänantsikpä. 18 Jesucristutapis *Satanás tentar ñakatsishqa kaptinmi noqantsiktapis tentamashqa Jesucristo yanapamäshun.

Moiséspitapis Jesucristo mas munayyuq kanqan

3 1 Wawqikuna panikuna, gloriaman chäyänaykipä Tayta Dios qayaykäyäshuptikiqa yärakunqantsik Jesucristo pï kanqantapis shumaq tantiyakuyay. Paymi apostolnintsik y mandaq sacerdötintsik kaykan. 2 Wayinta[d] alli rikananpä Tayta Dios ninqanta Moisés cumplinqannömi† Jesucristupis llapanta cumplirqan.
3 Musyanqantsiknöpis wayi kuyayllapä kaptin manami wayitatsu alabantsik, tsaypa trokinqa wayi ruraqtami. Tsaynöpis manami Moiséstatsu alabantsik, tsaypa trokinqa Jesucristutami. 4 Wayipis runa shäritsiptinrämi kan. Tsaynöllami Tayta Dios kamaptinrä llapanpis kan.
5 Tayta Diospa wayinta Moisés alli rikarpis wätaynöllami karqan. Tsaynö karmi shamuq watakunacho Tayta Dios tantiyatsimänantsikpä kaqkunata qellqarqan. 6 Jesucristumi itsanqa Tayta Diospa Tsurin kar wayipa duëñun kaykan. Payman yärakur ninqankunata imaypis cumplirqa noqantsikmi paypa wayin kaykantsik.

Tayta Diosta cäsukur kawanantsikpä ninqan

7 Tsaymi Espíritu Santu ninqanta shumaq tantiyakunantsik. Paymi nin:

---

[d] **3.2** Tayta Diospa wayinpä parlarqa Tayta Diosman criyikuqkunapämi parlan.
† **2.6-8** Sal. 8.4-6. † **2.9** Fil. 2.6-11; Heb. 12.2. † **2.12** Sal. 22.22. † **2.13a** Isa. 8.17. † **2.13b** Isa. 8.18. † **3.2** Núm. 12.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"Tayta Dios ninqanta kanan
junaq wiyaykarqa [8] tsunyaq
jirkacho pruëba kaptin unay
castaykikuna chukru shonqu
kayanqannö ama kayaytsu.
[9] Tsaychömi chusku chunka (40)
wata yanapanqäta rikaykar-
pis paykunaqa munayanqanta
ruratsimayta munayarqan.
[10] Tsaymi pasaypa ajanar nirqä:
'Kay runakunaqa oqrakashqa-
nömi kaykäyan.
Yätsinqätapis manami cäsuku-
yantsu'.
[11] Tsaynö ajanarmi jurar nirqä:
'Paykunaqa awninqä jamayman
manami yaykuyanqatsu' ".†
[12] Wawqikuna panikuna, paqtä qamkunapis chukru shonqu y mana yärakuq kar imayyaqpis kawaq Tayta Diospita witikuyankiman. [13] Tsaypa trokinqa qoyay qoyay jukniki jukni-kipis shakyätsinakuyay Tayta Dios munanqannö kawayänaykipä. Tsaynö-pami jutsa ruray mana engañashuptiki shonquykikuna chukruyanqatsu.
[14] Wanunqantsikyaq Tayta Diosman yärakur pay munanqannö kawarmi Jesucristo herenciata chaskinqannö noqantsikpis herenciata chaskishun.
[15] Tayta Diospa palabranchömi nin: "Tayta Dios ninqanta kanan junaq wiyaykarqa unay castaykikuna chukru shonqu kayanqannö ama kayaytsu".†
[16] Tantiyakuyay. ¿Pikunatä Tayta Dios ninqanta wiyaykarpis contran shäriyarqan? ¿Manaku paykuna Egip-tupita Moisés jipimunqan Israel runa-kuna kayarqan? [17] ¿Pikunatä chusku chunka (40) wata Tayta Diosta ajanä-tsiyarqan? ¿Manaku paykuna tsunyaq jirkacho Tayta Dios ushakätsinqan jutsa ruraq runakuna kayarqan?
[18] ¿Pikunatatä Tayta Dios jurar nirqan awninqan jamayman mana yaykuyä-nanpä?† ¿Manaku payta mana cäsu-kuq runakuna kayarqan? [19] Paykunaqa mana yärakuq kayanqanpitami yayku-yarqantsu.

Tayta Dios awninqan jamayman yaykunantsikpä kanqan

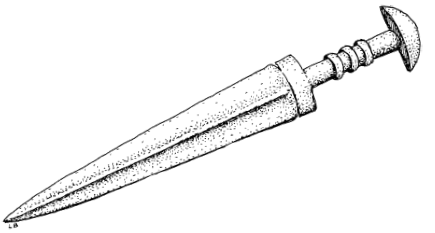
4 [1] Unay Israel runakunata jamay-man yaykatsinanpä awninqan-nöllami noqantsiktapis Tayta Dios nimantsik jamayman yaykatsimänan-tsikpä kanqanta.[e] Tsaynö awniykä-mashqaqa paqtä payta mana cäsukur tsay jamayman yaykushwantsu.
[2] Unay Israel runakuna Tayta Diospa willakuyninta musyayanqannömi noqantsikpis musyantsik. Tsay runa-kunaqa musyaykarpis mana yäraku-yanqanpitami Tayta Dios awninqan jamayman yaykuyarqantsu. [3] Noqan-tsikmi itsanqa payman yärakur awni-manqantsik jamayman yaykushun. Mana yärakuqkunapämi Tayta Dios nirqan: "Ajanarmi jurar nirqä: 'Pay-kunaqa awninqä jamayman manami yaykuyanqatsu' ".†
Mana yärakuqkuna Tayta Dios awninqan jamayman mana yayku-yaptinpis kay patsata kamanqanpita patsami tsay jamayman yaykunan-tsikpä kamarishqa kaykan. [4] Kama-rishqa kaykanqanta musyantsik qanchis kaq junaqpä palabrancho niptinmi: "Llapanta kamayta ushas-kirmi qanchis kaq junaqcho Tayta Dios jamarqan".†
[5] Mastapis kaynömi nin: "Paykunaqa awninqä jamayman manami yayku-yanqatsu".†

---

[e] **4.1** Unay Israel runakunata jamayman yaykatsinanpä nirqa nacionninman yaykur Tayta Dios-wan alli kawayänanpä kanqantami nin. Noqantsikta jamayman yaykatsimänantsikpä kanqanta nirqa Tayta Diospa ñöpancho alli kawanantsikpä kanqantami nin.
† **3.7-11** Deut. 12.9-10; Sal. 95.7-11. † **3.15** Sal. 95.7-8. † **3.16-18** Núm. 14.1-35.
† **4.3** Sal. 95.11. † **4.4** Gén. 2.2. † **4.5** Sal. 95.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Tsay ninqannöllami unay Israel
runakuna Tayta Diospa willakuyninman yärakuykarpis mana käsukuq
kar tsay jamayman yaykuyarqantsu.
Tsaynö kaptinpis tsay jamay kaykanrämi yaykunantsikpä. 7 Tsay jamayman yaykunantsikpämi Tayta Dios
tantiyatsiptin David nirqan: “Tayta
Dios ninqanta kanan junaq wiyaykarqa chukru shonqu ama kayaytsu”.†
8 Israel runakunata *Canaánman
pusharpis Josuéqa manami paykunata jamayman yaykatsirqantsu.†
Yaykatsishqa kaptinqa Tayta Dios
manami yapayqa parlanmantsu karqan. 9 Tsaymi Tayta Diosman yärakuq
runakunapäqa kaykanrä jamayman
yaykuyänanpä. 10 Kay patsata kamayta
ushaskir Tayta Dios jamanqannömi
noqantsikpis tsay jamayman yaykur
llapan ñakanqantsikkunapita jamashun. 11 Tsaynö kaykaptinqa Tayta Dios
kamarinqan jamayman yaykunantsikpä yarpachakushun. Israel runakunanö mana wiyakuq karqa noqantsikpis manami yaykushuntsu.
12 Tayta Diospa palabran kawaq
karmi munayyuq kaykan. Ishkanläpa alli afilashqa espädapitapis
mas filu karmi† shonquntsikmanpis,
yarpaynintsikmanpis y toqshuntsikmanpis chan imanö kanqantsiktapis

Tayta Diospa palabran espädapitapis mas filu (4.12)

tantiyatsimänantsikpä. 13 Llapan
kamanqankuna ñawillancho kaptinmi
Tayta Diospita pakakuyta kamäpakuntsiktsu. Imata rurashqapis payqa
rikaykämantsikmi. Imanöpis kawanqantsikman tupumi payta cuentata
qoshun.

Mandaq sacerdöti Jesucristo kanqan

14 Tayta Diospa Tsurin Jesucristo gloriacho mandaq sacerdöti kaykaptinqa
payman imaypis yärakushun. 15 Kay
patsacho kaptinmi mandaq sacerdötintsik Jesucristuta noqantsiktanö *Satanás imaykanöpa tentarqan. Tsaynö
tentaptinpis manami jutsata rurarqantsu. Tsaymi noqantsiktapis Satanás tentamashqa kuyapämarnintsik
Jesucristo yanapamantsik. 16 Imaypis
yanapamänantsikpä kaykaptinqa
kuyapäkuq Tayta Diosta mana mantsariypa mañakushun. Payta mañakurqa
trönuncho paywan parlaykaqnömi
kaykantsik. Tayta Diosta mañakushqaqa ima ñakaycho kashqapis paymi
kuyapämarnintsik yanapamäshun.

5 1 Mandaq sacerdötitaqa Tayta
Diosmi akran tsaki mikuy ofrendakunata y sacrificiukunata *altarcho
rupatsiptin jutsankunapita runakuna
perdonashqa kayänanpä. 2 Sacerdötiqa
runalla kar imachöpis jutsata rurarmi
runa mayinkuna mana tantiyakuypa
jutsata rurayaptin kuyapan. 3 Tsaymi
kikinpa jutsankunapita y runa mayinkunapa jutsankunapita sacrificiuta
rupatsin.†
4 Kikinpa munayllanpitaqa manami
pipis mandaq sacerdöti kayman yaykuntsu. Tsaypa trokinqa Tayta Dios
churaptinrämi mandaq sacerdöti
kayman pipis yaykun. Aarónpis Tayta
Dios churaptinrämi mandaq sacerdöti karqan.† 5 Jesucristupis manami
kikinpa munayllanpitatsu mandaq

† **4.7** Sal. 95.7-8. † **4.8** Deut. 31.7; Jos. 22.4. † **4.12** Isa. 49.2; Efe. 6.17. † **5.3** Lev. 9.7.
† **5.4** Éxo. 28.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sacerdöti karqan, tsaypa trokinqa Tayta Dios churaptinrämi. Paytami Tayta Dios nirqan: “Qamqa tsurïmi kanki. Kanan junaqpitami taytayki kä”.[f †] 6 Tayta Diosmi palabrancho mastapis nirqan: “Qammi imayyaqpis Melquisedecnö sacerdöti kanki”.[†]

7 Jesucristo kay patsacho kawanqan witsan waqayparä y qayakuyparämi Tayta Diosta mañakurqan. Tsaynö mañakurqan wanuypita salvananpä Tayta Dios munayyuq kanqanta musyarmi. Tayta Dios ninqanta Jesucristo cumpliptinmi rugakunqanta wiyarqan. 8 Tayta Diospa Tsurin karpis ñakarrämi cäsukuyta yachakurqan.[g †] 9 Tsaynö yachakurmi munayyuq kaykan payta cäsukuqkunata salvananpä. 10 Tsaymi Tayta Dios payta churarqan Melquisedecnö mandaq sacerdöti kananpä.

Yärakuyninkunata mana kachariyänanpä ninqan

11 Kaykunapita tantiyatsinäpäqa atskarämi kaykan. Tsaynö kaptinpis ajatarä tantiyayaptikimi mastaqa yachatsiyta kamäpakütsu. 12 Kananyaqqa maynami yachatsikuq kaykäyankiman. Tsaynö kaptinpis qallaykunanpitarämi yapay yachakuyta munaykäyanki. Pishi wamra mikuyta manarä yachakur lichillatarä chuchuqnömi kaykäyanki. 13 Chuchuykaq wamranö karmi tantiyakuyankirätsu Tayta Dios munanqannö kawayänaykipä kanqanta.[†] 14 Qamkunaqa mikuyta mikuqnöna kayankiman. Tsaynö karqa alli kaqta y mana alli kaqta tantiyarmi Tayta Dios munanqannö kawayanki.

6 1 Jesucristupita yachakurqa ama qallaykunan kaq yachatsikuykunallataqa yachakushuntsu, tsaypa trokinqa qallaykunanpita ushananyaq llapanta shumaq yachakushun. Tsaynöpami wamranölla kanantsikpa trokin yashqa runanöna kashun. Manami kutin kutin yachakushwantsu Jesucristuman yärakur jutsa rurayknata kacharinantsikpä kaqllata, Tayta Diosman yärakunantsikpä kaqllata, 2 bautizakunantsikpä kaqllata, jukpa umanman makintsikta churanantsikpä kaqllata[†], wanushqakuna kawayämunanpä kaqllata y kay patsa ushakaptin runakunata Tayta Dios juzgananpä kaqllata. 3 Tayta Dios yanapamashqami mas juk yachatsikuykunatapis yachakushun.

4 Jesucristuman yärakushqana kaykar, Tayta Diospa kuyakuyninta musyaykar, Espíritu Santuta chaskikushqana kaykar, 5 Tayta Diospa willakuyninta wiyashqana kaykar y wak vïdapa poderninkunata rikashqana kaykar[h] 6 Tayta Diosta ñëgaptinqa Tayta Diosman yapay kutitsiyta manami kamäpakuntsiktsu. Jesucristuta yapay crucificaqnö tsay runa kaptinmi wakin runakunapis Jesucristuta manakaqman churayan.

7 Tamya chanqan chakraqa duëñunpä allimi wayun. Tsay chakraqa Tayta Diospa bendicionnintami chaskin. 8 Kashakunalla y cardonkunalla wiñanqan chakrami itsanqa välintsu. Tsaynö chakrataqa maldicionarmi rupatsiyan.

9 Kuyay wawqikuna panikuna, tsaynö nirpis manami mana alli

---

[f] **5.5** *Kanan junaqpitami taytayki kä* ninqanqa manami ñöpata Tsurin mana kanqantatsu nin, sinöqa Jesucristo Tayta Diospa Tsurin kanqanta tsay junaqpita musyatsinqantami nikan. Tsaynö musyatsirqan wanunqanpita Jesucristuta kawaskatsimurmi (Hech. 13.33).
[g] **5.8** Manami Jesucristo mana cäsukuq kanqantatsu kay textu nin, sinöqa imanö ñakarpis Tayta Diosta cäsukunanpä yachakunqantami nin.
[h] **6.5** Tsay poderta rikantsik jutsakunata jaqirir Tayta Dios munanqannöna kawayaptin, Jesucristupa jutincho milagrukunata rurayaptin y Espíritu Santupa munayninwan kuyanakuyaptinmi.
[†] **5.5** Sal. 2.7. [†] **5.6** Sal. 110.4. [†] **5.7-8** Mar. 14.32-42; Juan 10.18; Fil. 2.8.
[†] **5.12-13** 1Cor. 3.2. [†] **6.2** Núm. 27.18, 23; Deut. 34.9; Hech. 6.6; 8.17; 9.12, 17; 19.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chakranö kayanqaykitatsu yarpäyä, tsaypa trokinqa yarpäyä salvashqana kar Tayta Dios munanqannö kawayänaykipä kanqantami. 10 Tayta Diosqa manami qonqanqatsu payta *kuyar yärakuq mayikikunata yanapaykäyanqaykita.

11 Jukniki juknikipis wanuyanqaykiyaq tsaynö kawayänaykitami munayä. Tsaynö kawarqa Tayta Dios shuyätsiyäshunqaykitami chaskiyanki. 12 Tsaynöpis tsaynö kawarqa manami qelanäyankitsu, tsaypa trokinqa Tayta Diosman wakin yärakuqkuna kawayanqannömi qamkunapis payman yärakur imaypis kawayanki. Tsaynö kawarqa pay awninqankunatami chaskiyanki.

Tayta Dios awninqanta cumplinqan

13 Abrahamta awnirmi Tayta Dios kikinpa jutincho cumplinanpä jurarqan. Kikinpa jutincho tsaynö jurarqan paypita mas munayyuq pipis mana kaptinmi. 14 Jurarmi nirqan: “Rasunpaypami bendicionnïta qamman churamushä. Tsaynöpis atskaman mirayänanpämi qampita aywaraqkunata alli rikashä”.† 15 Tsaynö awniptinmi mana ajayaypa Abraham shuyar Tayta Dios awninqanta chaskirqan.

16 Awninqanta cumplinanpä pipis jurarqa kikinpita mas munayyuqpa jutinchömi juran. Tsaynö jurarqa imaykanöpapis cumplinmi. 17 Tsaymi Tayta Diospis Abrahamta awninqanta cumplinanpä jurarqan. Tsaynö jurarqan imaypis cumplinanpä kanqanta musyanantsikpämi.

18 Tayta Dios jurar awninqanta musyar y imaypis mana llullakunqanta musyarmi awninqanta imaypis cumplinanpä kanqanta musyantsik. Tsaymi payman yärakurqa kushishqa kawantsik. 19 Payman yärakunqantsikqa jinchi y alli tsararaq anclanömi[i] kaykan. Gloriacho kaykaq Lugar Santïsimuta tsaparaq cortïnapa† päsatsimarnintsikmi Tayta Diospa ñöpanman chätsimantsik. 20 Perdonashqa kanantsikpämi Jesucristo imayyaqpis mandaq sacerdöti kar noqantsikpita mas puntata tsayman yaykurqan. Paymi imayyaqpis Melquisedecnö mandaq sacerdöti kaykan.

Melquisedec pï kanqanta tantiyatsinqan

7 1 Melquisedec karqan Salem markapa mandaqnin rey y poderyuq Tayta Diosta sirviq sacerdötimi. Guërracho reykunata vincinqanpita Abraham kutiykämuptinmi Melquisedec taripaykur Abrahamta bendisar Tayta Diosta mañakurqan. 2 Abrahamnami guërracho vincir llapan qorimunqankunapita Melquisedecta *diezmuta qararqan.† Melquisedec ninanqa “allillata ruraq rey” ninanmi. Salem ninanqa “alli kaway” ninanmi. Tsaymi Melquisedecqa alli kawayta taritsiq rey karqan.

3 Manami musyakantsu Melquisedec mayqan casta kanqan ni maman ni taytan pï kanqanpis. Tsaynöpis manami musyakantsu imay yurinqan ni imay wanunqanpis. Tsaymi Diospa Tsurinnö imayyaqpis sacerdöti kaykan.

Abrahampita Melquisedec mas munayyuq kanqan

4 Melquisedecman *diezmuta taytantsik Abraham entregaptinmi tantiyantsik Abrahampitapis Melquisedec mas munayyuq kanqanta. 5 Leví trïbu sacerdötikunaqa *Moisés qellqanqan leykunacho ninqannömi Israel

[i] **6.19** Anclaqa jatunkaray anzuëluyuq fiërrumi. Büquita ichïtsiyänanpämi anclamanpis y büquimanpis waskata watarkur lamarman jitarpuyan.
† **6.14** Gén. 22.16-17. † **6.19** Heb. 9.2-8. † **7.1-2** Gén. 14.17-20.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mayinkunapita diezmuta chaskiyan. Tsaynö chaskiyan Israel mayinkuna paykunanölla Abrahampita aywaraq kaptinmi.† 6 Melquisedecmi itsanqa Leví trïbu mana kaykarpis Abraham entreganqan diezmuta chaskirqan. Diezmuta chaskiskirmi Abrahamta bendisar Tayta Diosta mañakurqan. Tayta Dios awninqanta Abraham chaskishqa kaptinpis Melquisedec bendisaptinmi Abrahampita mas munayyuq kanqanta musyantsik. 7 Musyanqantsiknöpis bendisaq kaqmi bendicionta chaskiqpitapis mas munayyuq.

Leví trïbu sacerdötikunapita Melquisedec mas munayyuq kanqan

8 Tsaynöpis Tayta Diospa palabrancho manami imaypis nintsu Melquisedec wanunqanta. *Diezmuta chaskiq sacerdötikunami itsanqa wanuqlla kayan. Tsaynö kaptinmi Leví trïbu sacerdötikunapitapis Melquisedec mas munayyuq kanqanta tantiyantsik.

9 Melquisedecta diezmuta Abraham entregaptinmi Leví trïbu sacerdötikunapis Melquisedecta diezmuta entregaqnö kayarqan. 10 Leví trïbu sacerdötikuna Abrahampita aywaraq karmi manarä yurirpis Melquisedecta entregaqnö kayarqan. Tsaymi Melquisedecta diezmuta Abraham entregaptin Leví trïbu sacerdötikunapitapis Melquisedec mas munayyuq kanqanta tantiyantsik.

Melquisedecnö Jesucristo mandaq sacerdöti kanqan

11 *Moisés qellqanqan leykunacho ninqannölla sacrificiuta sacerdötikuna rupatsiyanqanpita salvación kaptinqa sacerdöti kananpä Jesucristuta Tayta Dios manami churanmantsu karqan. Sacerdöti kananpä churaptinmi Jesucristuqa Aarónnötsu sacerdöti kaykan, sinöqa Melquisedecnömi.[j]

12 Sacerdöti kayta Tayta Dios tsaynö trukatsirmi Moisés qellqanqan leykunatapis trukatsirqan. 13 Sacerdöti kananpäqa Jesucristo manami Leví trïbupitatsu karqan, tsaypa trokinqa juk trïbupitami. Paypa trïbunpitaqa manami pipis *altarcho sirvinanpä sacerdöti karqantsu. 14 Señor Jesucristuqa Judá trïbupitami yurishqa. Tsay trïbupita sacerdöti kananpä kaqtaqa Moisés qellqanqan leykunacho manami imatapis nintsu.

15 Moisés qellqanqan leykunata Tayta Dios trukatsinqanta musyantsik Melquisedec sacerdöti kanqannö Jesucristupis sacerdöti kananpä shamushqa kaptinmi. 16 Leví trïbupita mana kaptinpis sacerdöti kananpä payta Tayta Dios churarqan imayyaqpis kawaq kaptinmi. 17 Paypämi Tayta Diospa palabrancho nin: “Qammi imayyaqpis Melquisedecnö sacerdöti kanki”.†

18 Mandaq sacerdöti kananpä Jesucristuta churarmi leycho sacerdötikunapä ninqankunata Tayta Dios trukatsirqan. Tsay leykuna niyanqannö Leví trïbu sacerdötikuna cumpliyaptinpis manami tsaynötsu runakuna perdonta tariyan. 19 Tsay leykunaqa manami pitapis salvantsu. Jesucristumi itsanqa salvamarnintsik Tayta Diospa ñöpanman chätsimantsik.

Jesucristo imayyaqpis sacerdöti kananpä Tayta Dios juranqan

20 Jesucristuta imayyaqpis sacerdöti kananpä churarmi Tayta Dios jurar awnirqan. Leví trïbu sacerdötikunata churarqa manami jurartsu awnirqan. 21 Jesucristutami itsanqa awnir nirqan:

“Tayta Diosmi jurarnin awnishurqayki:

---

[j] **7.11** *Jesucristuqa Aarónnötsu sacerdöti* ninanqa *Jesucristo manami Leví trïbu sacerdötikunanötsu* ninanmi.
† **7.5** Núm. 18.21. † **7.17** Sal. 110.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

‘Qammi imayyaqpis [Melquisedecnö] sacerdöti kanki’.
Tsaynö awnishunqaykita cumplinanpämi jurarqan.
Awninqantaqa manami qonqanqatsu”.†
22 Tsaynö nir juraptinmi mushuq *pactuta Tayta Dios cumplinanpä Jesús garantiantsik kaykan. Mushuq pactuqa mas allimi kaykan Israel runakunawan punta kaq ruranqan pactupitapis.
23 Punta kaq pactuchöqa mandaq sacerdöti wanuptin juknami trokin yaykuq. 24 Jesucristumi itsanqa mana ushakaq kar imayyaqpis mandaq sacerdöti kaykan. 25 Tsaymi payman yärakuqkunata imaypis salvan Tayta Diospa ñöpanman chäyänanpä. Tsaynöpis salvashqa kaqkunapämi Tayta Diosta imaypis mañakuykan.
26 Jesucristo mandaq sacerdöti kaptinmi kushikuntsik. Paymi jutsaynaq *santu kar Tayta Dios munanqannö kawarqan. Jutsa ruraq runakunawan purirpis manami imaypis jutsata rurarqantsu. Ciëluchöpis llapanpita mas respitashqami kaykan.
27 Kay patsacho mandaq sacerdötikunaqa kikinkunapa y wakin runakunapa jutsankuna perdonashqa kananpämi† qoyay qoyay uywata pishtaskir *altarcho rupatsiyan. Jesucristumi itsanqa jutsantsikpita perdonashqa kanantsikpä juk kutilla kikin wanurqan.
28 Ñöpataqa *Moisés qellqanqan leykunacho ninqannö ushakaq y jutsayuq runakunallami mandaq sacerdötikuna kayarqan. Tsaypitanami Tayta Dios jurar kikinpa Tsurinta mandaq sacerdöti kananpä churarqan. Payqa manami ushakaqtsu ni jutsayuqtsu, tsaypa trokinqa imayyaqpis kawaq y jutsaynaq mandaq sacerdötimi.

Mushuq pactuta
Tayta Dios ruranqan

8 1 Shumaq tantiyakuyay: Mandaq sacerdöti Jesucristo llapanpä munayyuq Tayta Diospa trönun derëchanchömi jamaraykan.† 2 Kananqa ciëlucho kaq *Sagrädu Tolduchömi mandaq sacerdöti kaykan. Tsay toldutaqa manami runakunatsu shäritsiyashqa, sinöqa kikin Tayta Diosmi.
3 Kay patsacho mandaq sacerdöti tsaki mikuy ofrendakunata y sacrificiukunata Tayta Diospä apanqannömi mandaq sacerdöti Jesucristupis noqantsik raykuq wanur Tayta Diospä sacrificiunö karqan.† 4 Kay patsallacho karqa Jesucristo manami sacerdöti kanmantsu karqan. Kay patsachöqa *Moisés qellqanqan leykunacho ninqannömi ofrendakunata y sacrificiukunata *altarcho rupatsiyänanpä sacerdötikuna kaykäyanna. 5 Paykunaqa ciëlucho kaykaq Sagrädu Toldutanö rurayanqallanchömi Tayta Diosta sirviyan. Tsayta musyantsik Moisésta Tayta Dios nishqa kaptinmi: “Llapanta ruratsinki kay jirkacho rikatsinqätanölla”. Payta tsaynö nirqan Sagrädu Tolduta shäritsinanpä rikatsirmi.†
6 Jesucristumi itsanqa kay patsacho kaq sacerdötikuna Tayta Diosta sirviyanqanpitapis mas alli sirvin. Tsaynöllami favornintsik ruranqan mushuq *pactupis unay pactupita mas alli kaykan. Tsay mushuq pactuchömi mas alli kaqkunata Tayta Dios awnimantsik.
7 Unay pactucho imapis mana pishiptinqa manami juk pactuta Tayta Dios ruranmantsu karqan. 8 Unay pactuta runakuna cumpliyta mana kamäpakuyashqa kaptinmi Tayta Dios nirqan:
“Chämuq junaqkunachömi Israel runakunawan y Judá runakunawan mushuq pactuta rurashä.

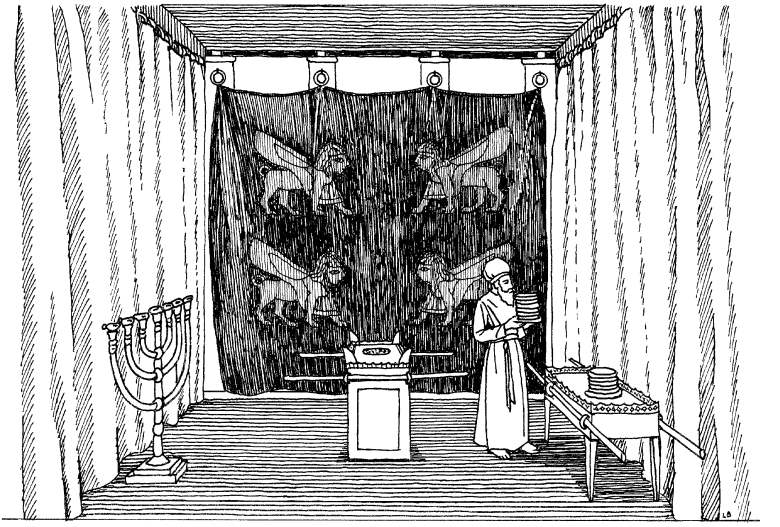
†**7.21** Sal. 110.4. †**7.27** Lev. 9.7. †**8.1** Sal. 110.1. †**8.3** Heb. 7.27; 9.14. †**8.5** Éxo. 25.40.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Tsay pactuqa manami unay
castankunata Egiptupita jipimur
ruranqä pactunötsu kanqa.
Unay castankuna tsay pactuta
mana cumpliyaptinmi paykuna-
ta cäsushqänatsu.
Noqa Tayta Diosmi tsaynö nï.
10 Tsay junaqkuna päsaskiptinmi
Israel runakunawan pactuta
rurashä.
Tsaynö rurarmi leynïkunata yar-
payninkunaman churashä.
Shonqunkunamanpis leynïkuna-
tami qellqashä.
Paykunapa Diosninmi kashä.
Paykunanami kuyanqä runakuna
kayanqa.
Noqa Tayta Diosmi tsaynö nï.
11 Tsay witsanqa imaynaqpis y
imaykayuqpis llapanmi *reqi-
yämanqa.
Tsaymi runa mayintapis ni waw-
qintapis pipis yätsinqatsu reqi-
mänanpä.
12 Paykunapa llapan jutsankuna-
tami perdonashä.
Ima jutsata rurayanqantapis
manami yarparäshänatsu”.†
13 Mushuq pactupä tsaynö parlarmi
Tayta Dios tantiyatsimantsik unay
pactu makwayashqana kanqanta.
Makwayarnami ushakanqa.

Unay pactu imanö kanqan

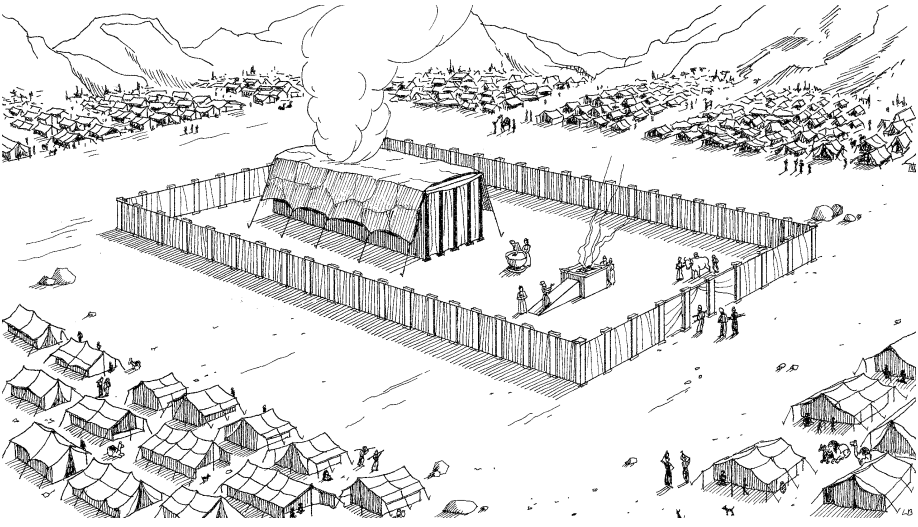
9 1 Unay *pactu kanqan witsanmi
*Sagrädu Tolduta imanö rurayä-
nanpä y tsaycho payta imanö adorayä-
nanpäpis runakunata Tayta Dios tan-
tiyatsirqan. 2 Tsaymi Sagrädu Tolduta[k]
ishkay cuartuyuqta rurayarqan. Punta
kaq cuartuchömi karqan candela-
bru,† Tayta Diospä churayanqan tanta
y tanta churakuna mësapis.† Tsay
cuartupa jutinmi karqan Lugar Santu.
3 Ruri kaq cuartupa jutinmi karqan
Lugar Santïsimu. Tsay ishkay cuar-
tukunaqa rakta cortïnakunawanmi
rakirarqan.†

Lugar Santu imanö kanqan
(9.3)

[k] **9.2** Jerusaléncho kaq templupis Sagrädu Toldu rurashqanömi karqan. Tsaymi kay capïtulucho Sagrädu Toldupä parlarqa Jerusaléncho kaq templupäpis parlan.
† **8.8-12** Jer. 31.31-34. † **9.2a** Éxo. 25.31-40. † **9.2b** Éxo. 25.23-30. † **9.3** Éxo. 26.31-33.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sagrädu Toldu
(9.1-10)

4 Lugar Santïsimuchömi karqan
inciensiuwan qoshnitsiyänanpä
qoripita rurashqa *altar.† Tsaynöpis
tsaychömi karqan *Pactu Babul†. Tsay
babulmi jananpa rurinpa qoriwan
laqashqa karqan. Tsaychömi wiña-
rarqan qoripita rurashqa tazón. Tsay
tazonchömi *maná ninqan mikuy†
churararqan. Tsaynöpis tsay babul-
chömi wiñararqan Aarónpa sheqlli-
muq tukrun† y läja rumikunacho
qellqashqa pactupis.† 5 Tsay *babul
tsapanan jananchönami kayarqan
qoripita rurashqa chipipiykaq *querú-
binkuna. Tsay querubinkunami babul
janancho älankuna kichashqa kayar-
qan.† Maspis kaykanrämi tsaykunapita
tantiyatsinäpä.

6 Sagrädu Tolduta ruraskiyaptinnami
leykuna ninqannö llapanta rurayä-
nanpä punta kaq cuartuman sacerdö-
tikuna qoyay qoyay yaykuyaq.† 7 Lugar
Santïsimumanmi itsanqa mandaq
sacerdötilla watacho juk kuti yay-
kuq. Uywapa yawarninta aparkurmi
kikinpa jutsanpita y runakuna mana
tantiyakuypa jutsata rurayanqan-
pita perdonta mañakunanpä yaykuq.†
8 Lugar Santïsimuman mandaq sacer-
dötilla yaykuptinmi Espíritu Santu
tantiyatsimantsik Sagrädu Toldu kay-
kanqanyaq[l] Tayta Diospa ñöpanman
mana chänantsikpä kanqanta.

9 Tsaynö kaptinqa shumaq tantiya-
kushun: Tsaki mikuy ofrendakunata
y uywakunata altarcho sacerdötikuna
rupatsiyaptinpis manami tsaykuna-
wanqa runakuna perdonta tariyan-
tsu. 10 Unay pactuchöqa qellqaraykan
imata mikunantsikpä imata mana
mikunantsikpäpis,† imata upunan-
tsikpä imata mana upunantsikpäpis† y
imaykanöpa purificakunantsikpämi.†
Tsaykunataqa runakuna cumpliyänan

---

[l] **9.8** *Sagrädu Toldu kaykanqanyaq* ninanqa *unay pactu kanqanyaq* ninanmi.
† **9.4a** Éxo. 30.1-6. † **9.4b** Éxo. 25.10-16. † **9.4c** Éxo. 16.33. † **9.4d** Núm. 17.8-10.
† **9.4e** Éxo. 25.16; Deut. 10.3-5. † **9.5** Éxo. 25.18-22. † **9.6** Éxo. 27.20-21; Lev. 24.8.
† **9.7** Lev. 16.2-34. † **9.10a** Lev. 11.2-25. † **9.10b** Núm. 6.2-3. † **9.10c** Lev. 15.8; Núm. 19.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

karqan Tayta Dios mushuq pactuta ruranqanyaqllami.

Mushuq pactu imanö kanqanpis

11 Mushuq *pactuchöqa Jesucristunami mandaq sacerdöti kaykan. Payqa manami kay patsacho templumantsu yaykurqan, sinöqa kikin Tayta Dios ruranqan ciëlucho kaykaq templumanmi. 12 Kay patsacho sacerdötikunaqa cada watami chïvupa y becërrupa yawarninta aparkur Lugar Santïsimuman yaykuyaq. Jesucristuqa manami paykunanötsu yaykurqan, sinöqa ciëlucho kaykaq Lugar Santïsimuman yaykunanpä kikinpa yawarninta jicharmi juk kutilla yaykurqan. Tsaynöpami imayyaqpis salvashqa kanantsikpä rantimashqantsik.

13 Törukunapa y chïvukunapa yawarninwan runakunata tsaqtsuyaptin y ternërata rupatsiyanqan uchpata yakuman wiñarkur tsaqtsupäyaptinmi janallanpa runakuna purificashqa kayaq.† 14 Jesucristo yawarninta cruzcho jichashqa kaptinmi janantsikllapatsu purificashqa kaykantsik, sinöqa shonquntsikpis manakaqkunata ruranqantsikpitami purificashqana kaykan. Tsaynö purificashqa karmi imayyaqpis kawaq Tayta Diosta sirvintsik. Jesucristo Espíritu Santupa munayninwan Tayta Dios munanqan sacrificiunö kar noqantsik raykuq wanuptinmi tsaynö purificashqa kaykantsik.

15 Tsaymi mushuq pactuta Tayta Dios cumplinanpä Jesucristo garantiantsik kaykan. Paymi wanurqan unay pactuta mana cumplinqantsikpita perdonashqa kanantsikpä. Tsaynöpami llapanpis Tayta Dios qayanqan kaqkunaqa awninqan herenciata chaskiyanqa.

16 Tayta Dios ruranqan pactuqa testamentunömi. Testamentupis testakuq runa wanuptinrämi välin. 17 Testakuq manarä wanuptinqa testamentu manami välinrätsu. Wanuskiptinmi itsanqa välin.

18 Tsaynöllami punta kaq pactu välinanpäqa uywakunapa yawarninta jichayarqan. 19 Tsaymi runakuna qorikäyaptin leykunacho llapan mandamientukunata Moisés liyipaskir becërrukunapa y chïvukunapa yawarninta qorirqan. Tsay yawarman yakuta tallurkurmi *hisöpu jachapa raprankunata puka jïluwan juk qeruman watarqan. Tsayta yawarman tullpurmi qellqaraykaq leykunata y llapan runakunatapis tsaqtsupar 20 nirqan: “Kay yawarqa noqantsikwan Tayta Dios pactuta ruranqan yawarmi kaykan”.†

21 Tsaynöllami *Sagrädu Toldutapis y llapan manëjunkunatapis tsay yawarllawan Moisés tsaqtsuparqan.

22 *Moisés qellqanqan leykunachömi nin purificashqa kananpäqa yawarwanrä imapis tsaqtsupashqa kananpä. Yawarta mana jichaptinqa manami runakunata jutsankunapita Tayta Dios perdonantsu.† 23 Tsaymi ciëlucho kaykaq templunö Sagrädu Toldutapis y llapan manëjunkunatapis uywapa yawarninwanrä purificarqan. Ciëlucho kaq templutami itsanqa mas väliq yawarwan purificarqan.

Jesucristo wanunqanpita Tayta Dios perdonamanqantsik

24 Ciëlucho templunö kaptinpis Jesucristo manami runa ruranqan templumantsu yaykurqan, tsaypa trokinqa ciëlumanmi. Kananqa Tayta Diospa ñöpanchömi noqantsikpä mañakuykan. 25 Tsayman yaykunanpä juk kutillami kikinpa yawarninta jichar wanurqan. Kay patsacho mandaq sacerdötiqa uywakunapa yawarninta apakurkur wata watami Lugar Santïsimuman yaykun. 26 Paykunanölla rurarqa kay patsata kamanqanpita

†**9.13** Núm. 19.1-22. †**9.19-20** Éxo. 24.3-8; Zac. 9.11; Mat. 26.28. †**9.22** Lev. 17.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kananyaqqa Jesucristo ayka kutirä
wanunman karqan. Atska kuti wanu-
nanpa trokinmi juk kutilla wanurqan.
Jutsantsikpita perdonashqa kanantsik-
pämi kay ushanan tiempucho sacrifi-
ciunö kikin wanurqan.
27 Tsaynöllami llapan runakuna-
pis juk kutilla wanuyan y tsaypitaqa
juzgashqanami kayanqa.† 28 Jesucris-
tupis juk kutillami atskaq runakunapa
jutsankunapita wanurqan. Kay patsa-
man kutimurqa manami runakunapa
jutsankunapita yapay wanunanpätsu
kutimunqa, tsaypa trokinqa payta shu-
yaqkunata salvananpämi.

10 1 *Moisés qellqanqan leykunaqa
manami mushuq *pactunö-
tsu kaykan, tsaypa trokinqa mushuq
pactupa llantuyninnöllami. Tsaymi
tsay leykuna ninqannö wata wata
uywakunata *altarcho rupatsiyaptinpis
runakunapa shonqunkuna Tayta Dios
munanqannötsu karqan. 2 Shonqunkuna
Dios munanqannö kaptinqa jutsanku-
nata kacharir uywakunata altarcho
manami rupatsiyanmannatsu. 3 Wata
wata uywakunata rupatsirpis jutsa
rurayanqanta masmi yarparäyan. 4 Chï-
vukunapa y törukunapa yawarninqa
manami pipa jutsantapis mayllantsu.
5 Tsaymi kay patsaman Jesucristo
shamur Tayta Diosta nirqan:
"Sacrificiukunawan y tsaki
mikuy ofrendakunawan
manami contentakunkitsu.
Manami tsaykunata apamunäta
munankitsu, tsaypa trokinqa
llapan shonqüwan qamta cäsu-
kunätami munanki.
6 Rupatsina sacrificiukunapis y
purificatsina sacrificiukunapis
manami shonquykipänötsu.
7 Tsaymi nirqä: 'Tayta Dios,
munanqaykita ruranäpä lis-
tumi kaykä.
Cäsukunäpämi röllucho qellqa-
raykan' ".†
8 Tsaymi ñöpata nirqan tsaki
mikuykunata, rupatsina sacrificiuta,
purificatsina sacrificiuta y wakin
sacrificiukunatapis Tayta Dios mana
munanqanta ni shonqunpänö mana
kanqanta. Tsay sacrificiukunata rura-
nanpä Moisés qellqanqan leykunacho
nikaptinpis tsaynömi nirqan. 9 Tsaypi-
tanami nirqan Tayta Dios munanqanta
rurananpä shamunqanta. Tsaymi tsay
sacrificiukunaqa välinnatsu. Tsaypa
trokinqa 10 Jesucristumi Tayta Dios
munanqanta rurar sacrificiupä noqan-
tsik raykuq juk kutilla wanurqan.
Tsaynöpami perdonashqana kar Tayta
Diospa ñöpancho jutsaynaqna kaykan-
tsik.
11 Israel sacerdötikunaqa qoyay
qoyaymi uywakunata altarcho rupatsi-
yan.† Tsaynö rupatsiyaptinpis manami
tsaykunawantsu runakunata Tayta
Dios perdonan. 12 Jesucristumi itsanqa
jutsantsikkunapita perdonamänan-
tsikpä juk kutilla wanurqan. Kananqa
Tayta Diospa derëchanchömi jamaray-
kan. 13 Tsaycho kanqa llapan con-
trankunata munayninman Tayta Dios
churanqanyaqmi.†
14 Jesucristo juk kutilla wanuptinmi
akranqan runakuna imayyaqpis sal-
vashqa kayänanpä Tayta Dios perdo-
narqan. 15 Tsaynö kanqantami Espíritu
Santupis nin:
16 "Tsay junaqkuna päsaskiptinmi
paykunawan pactuta rurashä.
Tsaynö rurarmi leynïkunata
shonqunkunaman churashä.
Yarpayninkunamanpis leynïku-
natami qellqashä.
Noqa Tayta Diosmi tsaynö nï.†
17 Paykuna ima jutsata rurayanqan-
tapis manami yarpäräshäna-
tsu".†

---

†**9.27** Apoc. 20.11-13. †**10.5-7** Sal. 40.6-8. †**10.11** Éxo. 29.38. †**10.12-13** Sal. 110.1.
†**10.16** Jer. 31.33. †**10.17** Jer. 31.34.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 Tsaymi jutsantsikpita perdonamänantsikpä ima sacrificiutapis Tayta Dios ministinnatsu.

Yärakuynintsikta mana kacharinantsikpä ninqan

19 Wawqikuna panikuna, Jesucristo yawarninta jichanqanpitami ciëlucho kaykaq Lugar Santïsimuman mana mantsariypa yaykushun. 20 Noqantsik raykuq wanurmi mushuq nänita kichapämashqantsik Lugar Santïsimuta tsaparaq cortïnata päsar yaykunantsikpä.[m] 21 Tayta Diospa wayincho Jesucristo mandaq sacerdöti kaptinmi 22 llapan shonquntsikwan payman yärakur ñöpanman yaykushun. Jutsantsikkunata perdonamashqami shonquntsikpis mayllashqana kaykan. Bautizakushqami cuerpuntsikpis chuya yakuwanna mayllashqa kaykan.[†]

23 Tayta Dios llapan awnimanqantsikta imaypis cumplinqanta musyaykarqa yärakuynintsikta mana kacharir Jesucristuman imaypis yärakushun. 24 Kuyanakunantsikpä y allikunata ruranantsikpä juknintsik juknintsik shakyätsinakushun. 25 Wakin wawqi panikuna qorikayta qelanäyaptinpis noqantsikqa ama qelanäshuntsu. Jesucristo kutimunanpäna kanqanta musyaykarqa shakyätsinakunantsikpä imaypis qorikäshun.

26 Pipis Jesucristuman yärakuykar jutsanta mana kachariptinqa Tayta Dios manami perdonanqanatsu. Jesucristo noqantsik raykuq wanushqa kaptinpis manami salvanqatsu. 27 Tsaypa trokinqa juiciu finalcho lunyaypa lunyaykaq ninami paykunata shuyaraykan. Tsay ninaqa Tayta Diospa contrankunata llapantami ushakätsinqa.

28 *Moisés qellqanqan leykunata mana cäsukuq kaqtaqa ishkaq o kimsaq runa shimpiptinmi mana kuyapaypa wanutsiyaq.[†] 29 Tsaynö kaykaptinqa ¿manatsurä mas peor castigashqa kayanqa Jesucristuman yärakuykar willakuyninta mana cäsukuqkuna? Paykunaqa kikin Tayta Diospa Tsurintami manakaqman churaykäyan. Mushuq *pactuta rurar salvamänantsikpä jichanqan yawartapis[†] mana väliqtanömi rikayan. Kuyapämaqnintsik Espíritu Santutapis pasaypami ajanätsiyan.

30 Musyantsikmi tsaynö kaqkunapä Tayta Dios ajanar ninqanta:

> “Llutanta rurayanqanpita kikïmi juzgashä.
> Jutsata rurayanqanman tupumi castigashä”.[†]

Yapaypis nirqanmi:

> “Akranqan runakunatami Tayta Dios juzganqa”.[†]

31 Imayyaqpis kawaq Tayta Dios juzgashuptikiqa pasaypa mantsariypämi kanqa.

32 Ama qonqäyaytsu Jesucristuman yärakuyanqayki witsan pasaypa ñakashqa karpis mana kachaypa yärakuyanqaykita. 33 Wakinnikiqa llapan runa rikaymi ashllir ushashqa y maqar ushashqa kayashqayki. Wakinnikiqa maqashqa y ashllishqa wawqikunatami yanapar shakyätsiyashqayki. 34 Tsaynöllami carcelcho kaykaq yärakuqkunatapis kuyapar yanapayashqayki. Imaykikunata apakuyaptinpis mana llakikuypami kachapäyashqayki. Tsaynö kachapäyashqayki ciëlucho mana ushakaq herenciata chaskiyänaykipä kanqanta musyarmi.

35 Kananpis tsaynölla mana ajayaypa Tayta Diosman yärakuyay. Tsaynö

---

[m] **10.20** Lugar Santïsimuta tsaparaq cortïnata päsar yaykunantsikpä nirqa Tayta Diospa ñöpanman chänantsikpä kanqantami nin.
[†] **10.22** Eze. 36.25. [†] **10.28** Deut. 17.6; 19.15. [†] **10.29** Éxo. 24.8; Heb. 13.20.
[†] **10.30a** Deut. 32.35. [†] **10.30b** Deut. 32.36.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kawarmi allin kaq premiuta chaskiyanki. 36 Imanö ñakarpis Tayta Dios munanqannö kawarqa pay awniyäshunqaykitami chaskiyanki. 37 Tayta Diospa palabranchömi nin:

"Salvador shamunanpä ichikllanami pishiykan.
38 Munanqänö kawaq runaqa noqaman yärakamurmi kawanqa.
Yärakuyninta kachariqkunatami itsanqa rikaytapis munätsu".†

39 Noqantsikqa manami yärakuyninta kachariqkunanö infiernuman qaykushqa kanantsikpätsu kaykantsik, tsaypa trokinqa Jesucristuman yärakur salvashqa kanantsikpämi kaykantsik.

Tayta Diosman yärakuyanqan

11 1 Tayta Diosman yärakurmi musyantsik pay awnimanqantsikkunata cumplinanpä kanqanta. Tsaymi awnimanqantsikkunata manarä rikarpis chaskinantsikpä shuyaraykantsik. 2 Tayta Diosman yärakuq unay runakunapis Dios munanqannömi kawayarqan.

3 Tayta Diosman yärakurqa kay patsatapis ciëlutapis ninqallanwan kamanqantami tantiyantsik. Llapan rikanqantsiktapis mana kaqpitami kamarqan.†

4 Abelpis Tayta Diosman yärakurmi wawqin Caínpita mas allinnin kaq sacrificiuta Tayta Diospä rupatsirqan. Abel rupatsinqanta chaskirmi Tayta Dios musyatsirqan alli runa kanqanta.† Abel unayna ushakashqa kaykaptinpis ruranqantami kananyaqpis yarpantsik.

5 Enoctapis Tayta Diosman yärakuptinmi kawaykaqta Tayta Dios pushakurqan. Tayta Diospa palabranchömi nin Tayta Dios munanqannö Enoc kawanqanta.†

6 Yärakuynintsik mana kaptinqa manami imanöpapis Tayta Dios munanqannö kawashuntsu. Tayta Diosman yärakuykarqa pay kanqanta criyishun. Tsaynöpis criyishun payta *ashiqkunata yanapanqanta.

7 Noépis Tayta Diosman yärakurmi *arcata rurarqan diluviupita tsurinkunawan y llumtsuyninkunawan salvakuyänanpä. Diluviu kananpä kanqanta Tayta Dios willaptinmi diluviuta manarä rikarpis arcata rurarqan. Tsaymi mana yärakuq runakunata Tayta Dios ushakätsirpis Noéta salvar jutsaynaqta chaskirqan.†

8 Abrahampis Tayta Diosman yärakurmi markanta jaqiskir Tayta Dios rikatsinanpä kaq nacionman aywakurqan. Tsaymi may nacionman chänanpä kanqantapis mana musyaykar Tayta Dios ninqannö aywakurqan.† 9 Tayta Dios awninqan nacionman charpis payman yärakurmi toldukunallacho jäpa runanölla tarqan. Abrahamtanö Tayta Dios awniptinmi Isaacpis y Jacobpis tsaynölla täyarqan. 10 Abraham tsaynö tarqan Tayta Dios shäritsinqan mana ushakaq markaman chänanpä kanqanta musyarmi.†

11 Sarapis Tayta Diosman yärakurmi chakwanyanqanyaq qolluq kaykarpis qeshyaq rikakurqan. Payqa Tayta Dios awninqanta cumplinanpä kanqantami criyirqan.† 12 Tsaynöpami Abraham pasaypa awkinna kaykaptinpis tsurin yurirqan. Tsaypitanami paypa tsurin y tsurinpita aywaraqkunapis jatun nación kanqanyaq mirayarqan. Paykunami yupaytapis mana atipaypä qoyllurnörä y lamar kuchuncho aqushanörä atskaq kaykäyan.†

13 Tayta Dios awninqanta manarä chaskirpis Abraham, Sara, Isaac y Jacob payman yärakuykällarmi

† **10.37-38** Hab. 2.3-4. † **11.3** Gén. 1.1; Sal. 33.6, 9; Juan 1.3. † **11.4** Gén. 4.3-10. † **11.5** Gén. 5.21-24. † **11.7** Gén. 6.13-22. † **11.8** Gén. 12.1-5. † **11.10** Heb. 13.14. † **11.11** Gén. 17.19; 18.11-14; 21.2; Rom. 4.17-22. † **11.12** Gén. 15.5; 22.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wanuyarqan. Manarä chaskirpis Tayta Dios cumpliykanqanta rikarmi kushikuyarqan. Paykunaqa kay patsacho qorpanölla kayanqantami tantiyayarqan.† **14** Tsaynö tantiyarmi ciëlucho kaykaq markaman aywakuyänanpä shuyaräyarqan. **15** Paykunaqa unay täyanqan markaman kutiyta manami yarpäyarqantsu. Markanpä llakirqa imaykanöpapis kutiyanmanmi karqan. **16** Markanpä llakikuyänanpa trokinqa ciëlucho kaykaq mas alli kaq markapämi yarparäyarqan. Tsaymi paykunapa Diosnin kayta Tayta Dios penqakuntsu. Tsay markataqa kamarishqallatanami paykunata shuyaraykätsin.

17 Abrahampis Tayta Diosman yärakurmi japallan tsurin Isaacta *altarcho rupatsinanpä Tayta Dios niptin rupatsinanpä pusharqan.† **18** Tsaynö pusharqan Isaacpita atskaman mirananpä Tayta Dios awnishqa kaykaptinmi.† **19** Tsaymi yarparqan wanutsiptinpis Isaacta kawaritsimunanpä kanqanta. Rasunpaypa kawarimushqatanömi Abraham payta chaskirqan.†

20 Isaacpis Tayta Diosman yärakurmi Jacobta y Esaúta bendicionninta qorqan.†

21 Jacobpis Tayta Diosman yärakurmi Josépa tsurinkunata bendicionninta qorqan. Wanunanpäna kaykar bendicionninta qormi tukrunman tukmakuykur Tayta Diosta adorarqan.†

22 Josépis Tayta Diosman yärakurmi Israel mayinkunata willarqan Egiptupita yarquyänanpä kayanqanta. Wanunanpäna kanqanta musyarmi paykunata nirqan: “Kaypita aywakur tullükunatapis apakurkur aywakuyanki”.†

23 Moiséspa mamanpis taytanpis Tayta Diosman yärakurmi Faraón mandanqanta wiyakuyarqantsu. Tsaymi Moisés yuriptin kuyayllapä kanqanta rikaykur kimsa killantin pakarätsikuyarqan.†

24 Moiséspis Tayta Diosman yärakurmi poqukaskirnin Faraónpa warmi tsurinpa wamran† kayta munarqantsu. **25** Tsaymi Faraónpa wayincho jutsata rurar kawananpa trokin Israel mayinkunawan ñakar kawarqan. **26** Tayta Diospita premiuta chaskinanpä kanqanta musyarmi Egiptucho imaykayuq kayta munarqantsu, tsaypa trokinqa Cristo raykuq ñakanqan mas alli kanqantami tantiyarqan.

27 Tayta Diosman Moisés yärakurmi Faraónta mana mantsaypa Tayta Diosta rikaykaqnö Egiptupita aywakurqan. **28** Tayta Diosman yärakurmi Israel runakunata nirqan *Pascua fiestata rurar punkupa marcunkunata yawarwan llushiyänanpä. Tsaynö llushitsirqan wanutsikuq *ángel yawarta rikar Israel runakunapa wayinkunacho mayor tsurinkunata mana wanutsinanpämi.†

29 Israel runakunapis Tayta Diosman yärakurmi Puka Lamar tsakishqallapa tsimpayarqan. Egipto runakunami itsanqa qepanta yaykuyanqancho shenqaypa wanuyarqan.†

30 Tayta Diosman yärakur Israel runakuna Jericó markata qanchis junaq tumapaykäyaptinmi murällanpis juchurqan.†

31 Prostitüta Rahabpis Tayta Diosman yärakurmi rikapakuq Israel runakunata kushishqa chaskirqan.† Tsaynöpami mana cäsukuq runakuna ushakäyaptinpis payqa ushakarqantsu.†

32 Tayta Diosman yärakuqkunaqa maspis kayanrämi. Itsanqa tiempumi

---

†**11.13** 1Crón. 29.15; Sal. 39.12. †**11.17** Gén. 22.1-14. †**11.18** Gén. 21.12.
†**11.19** Gén. 22.13. †**11.20** Gén. 27.27-29, 39-40. †**11.21** Gén. 47.31—48.20.
†**11.22** Gén. 50.24-25; Éxo. 13.19. †**11.23** Éxo. 1.22; 2.2. †**11.24** Éxo. 2.10.
†**11.28** Éxo. 12.21-30. †**11.29** Éxo. 14.21-31. †**11.30** Jos. 6.12-21. †**11.31a** Jos. 2.1-21.
†**11.31b** Jos. 6.22-25.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kantsu Gedeónpä,† Baracpä,† Sansónpä,† Jeftépä,† Davidpä,† Samuelpä† y profëtakunapä willakunäpä. 33 Tayta Diosman yärakurmi wakinqa nacionkunata vinciyarqan, wakinqa runakunata alli juzgayarqan y wakinnami Tayta Dios awninqanta chaskiyarqan. Wakintaqa leonkunapis manami mikuyarqantsu.† 34 Wakintaqa ninapis manami ruparqantsu.† Wakinnami espädawan wanutsishqa kayänanpä kaykaptinpis qeshpiyarqan. Kallpaynaqkunatapis kallpankuna yurinanpämi Tayta Dios yanaparqan. Tsaymi juk nacionpita shamuq soldädukunatapis Tayta Diosman yärakur vinciyarqan. 35 Tsaynöllami Tayta Diosman yärakuq warmikunapis rikayarqan wanushqa sutaraykaq wamrankuna kawariyämunqanta.†

Wakintanami ñakatsiypa wanutsiyarqan. Tayta Diosta ñëgatsiyänan raykuq ñakatsiyaptinpis Tayta Dios kawaritsimunanpä kanqanta musyarmi ñëgayarqantsu. 36 Tsaynöllami wakinpis ñakayarqan runakuna ashlliyaptin, castigayaptin† y carcelman wichqayaptin.† 37 Wakintami saqmaypa wanutsiyarqan.† Wakintami serruchuwan roquypa wanutsiyarqan. Wakintanami espädawan wanutsiyarqan.† Wakinnami pasaypa muchuq kar üsha qaratsallapita y cabra qarallapita latsapankuna jatishqa markan markan chikishqa puriyarqan. 38 Runakuna chikiyaptinmi tsunyaq jirkakunapa y raqrakunapa purir machaykunaman pakakuyaq. Tayta Diosman mana yärakuqkunaqa manami mayqanpis paykunanö alli kayarqantsu.

39 Yärakuyanqanpita Tayta Dios paykunata alli rikaptinpis kay patsacho manami mayqanpis Tayta Dios awninqanta chaskiyarqantsu. 40 Tsaypa trokinqa mas alli kaqta chaskiyänantami Tayta Dios munarqan. Tsaynöpami paykunapis y noqantsikpis awninqan salvacionta iwal chaskishun.

Mana ajayaypa Jesucristuman yärakunantsikpä ninqan

12 1 Tsay unay runakunaqa yupaytapis mana atipaypämi jiruruparaykämantsik. Tsaynö kaykaptinqa cörriq runa cörrinanpä imantapis jaqinqannö llapan jutsantsikta kacharishun. Llallinakuqkuna chäyänanpä kaqman cörriyanqannö noqantsikpis Tayta Dios munanqannö wanunqantsikyaq kawashun. 2 Salvamaqnintsik y tantiyatsimaqnintsik Jesucristo imanö kawanqantapis tantiyakushun. Paymi runakunata salvar kushikunanpä kanqanta musyar mana penqakuypa cruzcho wanurqan. Tsaymi kananqa Tayta Diospa trönun derëchancho jamaraykan.†

3 Tayta Diosman yärakuynikikunata mana kachariyänaykipä Jesucristo imanö ñakanqantapis tantiyakuyay. Payqa jutsasapa runakuna contran shäriyaptinpis Tayta Dios munanqannömi imaypis kawarqan. 4 Qamkunapa contrayki shärirpis manami mayqaykitapis wanutsiyäshunkirätsu. 5 ¿Qonqaskiyashqaykiku wamrankunapä Tayta Dios palabrancho ninqanta? Tsaychömi nin:

“Hïju, Tayta Dios corrigishuptiki
ama qallayaytsu.
Qallayänaykipa trokinqa chaskikuy.
6 Kuyanqan kaqtami Tayta Dios
corrigin.

---

†**11.32a** Jue. 6.11—8.32. †**11.32b** Jue. 4.6—5.31. †**11.32c** Jue. 13.2—16.31.
†**11.32d** Jue. 11.1—12.7. †**11.32e** 1Sam. 16.1—1Rey. 2.11. †**11.32f** 1Sam. 1.1—25.1.
†**11.33** Dan. 6.1-28. †**11.34** Dan. 3.1-30. †**11.35** 1Rey. 17.17-24; 2Rey. 4.25-37.
†**11.36a** Jer. 20.2; 37.15. †**11.36b** 1Rey. 22.26-27; 2Crón. 18.25-26; Jer. 20.2; 37.15; 38.6.
†**11.37a** 2Crón. 24.21. †**11.37b** Jer. 26.23. †**12.2** Fil. 2.6-11; Heb. 2.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wamran kananpä qorinqan kaqtaqa yachakunanpämi castigan".†

7 Pï runapis wamrantaqa corriginmi. Tsaynöllami wamran kayaptiki Tayta Diospis corrigiyäshunki. Tsaymi Tayta Dios corrigiyäshuptiki käsukuyänayki. 8 Tayta Diospis wamran kaqtaqa llapantami corrigin. Mana corrigiyäshuptikiqa manami wamrankunatsu kayanki.

9 Taytantsikpis mana käsukuq kashqami corrigimashqantsik. Corrigimashqapis qallayänantsikpa trokinmi käsukushqantsik. Tsaynö kaykaptinqa Tayta Dios corrigimashqa masrä käsukushun. Käsukurqa *mana ushakaq kawaytami tarishun.

10 Taytantsikpis makincho kanqantsikyaqllami munanqannö kawanantsikpä corrigimantsik. Tayta Diosmi itsanqa corrigimantsik pay jutsaynaq kanqannö jutsaynaq kanantsikpä. 11 Corrigimanqantsik höra pasaypa llakikurpis käsukurqa Tayta Dios munanqannömi kawashun.†

12 Tsaynö kaykaptinqa makiki waqikashqanö kaptinpis y alaywan qonqurniki watakashqanö kaptinpis kallpata tsariyay.† 13 Nänipita mana yaqaypa aywaqnö imaypis allillata rurayay.† Tsaynöpami weqru runa ishkiqnö kayankinatsu, tsaypa trokinqa alliyashqa runanönami kayanki.

Tayta Diosta käsukunantsikpä ninqan

14 Pïmaywanpis kuyanakur alli kawayay. Tsaynöpis jutsata mana rurar Tayta Dios munanqannö kawayay. Jutsa ruraqkunaqa Tayta Diospa ñöpanman manami chäyanqatsu. 15 Shumaq tantiyakuyay. Mayqaykipis jutsa rurayta mana kacharirqa manami salvakuyankitsu. Qallayashqa ama puriyaytsu. Qallayashqa purirqa venënuyuq iwjiq jachanö karmi wakinkunatapis qallayätsiyanki.†

16 Mayqaykipis *fornicación jutsata ama rurayankitsu. Tsaynöpis Esaúnö Tayta Diosta mana käsukuq ama kayankitsu. Esaúqa mayor kay derëchunta juk plätu mikuyllapämi wawqinta rantikurqan.† 17 Musyayanqaykinöpis tsay bendicionta taytanpita chaskiyta munar pasaypa waqarpis manami chaskirqannatsu.[n] †

18 Qamkunaqa manami Sinaí jirkaman[o] chaqnötsu kaykäyanki. Tsay jirkachöqa ninapis, tsakaypis y shukukuy wayrapis karqanmi. 19 *Cornëta waqamuqta y Tayta Dios mantsariypä parlamunqanta wiyarmi pasaypa mantsarir manana parlamunanpä rugakuyarqan.† 20 Tsaynöpis pasaypami mantsariyarqan Tayta Dios niptin: "Runatapis uywatapis jirkaman witsaq kaqtaqa saqmaypa [o flëchaypa] wanutsiyanki".†

21 Pasaypa mantsariypä kaptinmi Moiséspis nirqan: "Pasaypa mantsarirmi tsuktsukyaykä".†

22 Qamkunaqa *Sión jirkanman[p] y ciëlucho kaykaq Jerusalénman chashqanönami kaykäyanki. Tsay markaqa imayyaqpis kawaq Tayta Diospa markanmi. Tsaychömi yupaytapis mana atipaypä atska *angelkuna Tayta Diosta kushishqa alabaykäyan. 23 Tayta Diosman llapan yärakuqkunawan qorikashqanömi kaykäyanki. Mayor wamra

[n] **12.17** Kay textuchöqa Esaúta tinkutsin Diosta ñëgaq runaman y derëchuntanami tinkutsin salvacionman. [o] **12.18** Sinaí jirkapä parlarqa Israel runakunawan Tayta Dios ruranqan unay kaq pactupämi parlaykan. [p] **12.22** Sión jirkanpä parlarqa noqantsikwan Tayta Dios ruranqan mushuq pactupämi parlaykan.

† **12.5-6** Job 5.17; Prov. 3.11-12. † **12.5-11** Deut. 8.5; 1Cor. 11.31-32. † **12.12** Isa. 35.3-4. † **12.13** Prov. 4.26. † **12.15** Deut. 29.18. † **12.16** Gén. 25.29-34. † **12.17** Gén. 27.30-40. † **12.19** Éxo. 19.16-22; 20.18-21; Deut. 4.11-12; 5.22-27. † **12.20** Éxo. 19.12-13. † **12.21** Deut. 9.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

herenciata chaskiqnö kayaptikimi jutikikunapis ciëlucho qellqaraykanna. Tsaynöpis pïmayta juzgaq Tayta Diospa ñöpanman y ciëlucho kaykaq llapan salvashqakunapa ñöpanman chashqanönami kaykäyanki.

24 Tsaynöllami Jesucristupa ñöpancho kaykaqnöna kaykäyanki. Paymi wanurqan Tayta Dios mushuq *pactuta rurar salvamänantsikpä. Jesucristo yawarninta jichanqan manami Abel yawarninta jichanqannötsu kaykan.† Abel yawarninta jichar wanunqanqa wanutsiq runa castigashqa kananpämi karqan. Jesucristo yawarninta jichar wanunqanmi itsanqa perdonashqa kanantsikpä kaykan.

25 Tsaynö kaykaptinqa Tayta Dios niyäshunqaykita ama yupaytupäyaytsu. Tsunyaq jirkacho Moisés ninqanta mana cäsukuqkunata Tayta Dios castigaykarqa ciëlupita patsa nimanqantsikta mana cäsukushqa peormi castigamäshun.

26 Sinaí jirkacho Tayta Dios parlamuptin tsay jirkapis pasaypami tsuktsukyarqan. Kananpis Tayta Diosmi nin: “Yapaymi kay patsata tsuktsukyätsishä. Manami kay patsallatatsu tsuktsukyätsishä, sinöqa ciëlutapis tsuktsukyätsishämi”.†

27 “Yapaymi kay patsata tsuktsukyätsishä” nirqa llapan kamanqankunata tsuktsukyätsir ushakätsinanpä kanqantami musyatsimantsik. Tsaynö ruraptinmi mana ushakaqkunallana quëdayanqa.

28 Tayta Diospa *mandakuyninqa imaypis manami ushakanqatsu. Tsay mandakuytaqa chaskiykantsiknami. Tsaynö kaykaptinqa agradëcikur llapan shonquntsikwan payta alabashun. Payta cäsukur munanqannö imaypis kawashun. 29 Mana cäsukuqkunataqa nina rupar ushanqannömi Tayta Diosnintsik ushakätsinqa.†

Tayta Dios munanqannö kawanantsikpä ninqan

13 1 Tsay castanölla imaypis kuyanakur kawayay. 2 Tsaynölla wayikiman patsakuq pï chämuptinpis kushishqa patsatsiyay. Tsaynö patsatsiyanqanchömi wakin runakuna mana musyar *angelkunata patsatsiyarqan.†

3 Kikikikuna carcelcho wichqaraykaqnö carcelcho kaykaqkunata yarpäyanki. Kikikikuna ñakayanqaykinö ñakaqkunatapis yanapayanki.†

4 Llapayki majayuq kaqkuna majaykiwan kuyanakur alli kawayay. Majaykikunata ama qanratäyaytsu. *Fornicación jutsata ruraqkunata y majanta qanrataqkunataqa Tayta Diosmi juzganqa.

5 Tsaynöpis qellaypä ayrajashqa ama kayaytsu. Tsaypa trokinqa imaykikunapis kanqallanwan contentakuyay.† Tayta Diosmi nin: “Manami imaypis kachäyäshaykitsu ni qonqäyäshaykitsu”.†

6 Tsaynö nikämashqaqa payman yärakur kushishqa nishun:

“Tayta Dios yanapamaptinmi
imapitapis mantsarïtsu.
Runakuna conträ shäriyaptinpis
manami llakikütsu”.†

7 Tayta Diospa palabranta yachatsishuqnikikunata yarpäyay. Tayta Diosta sirvir allikunata rurayanqanta tantiyar paykuna yärakuyanqannö qamkunapis Tayta Diosman yärakuyay.

8 Jesucristuqa unaypis, kananpis y imayyaqpis kanqannöllami kaykan.† 9 Llutan yachatsikuqkuna yachatsiyanqanta ama chaskipäyaytsu. Manami paykuna niyanqannötsu reqishqa mikuykunallata mikur Tayta Dios munanqannö kawantsik, sinöqa Tayta Dios yanapamashqami.

---

†**12.24** Gén. 4.10. †**12.26** Hag. 2.6. †**12.29** Deut. 4.24; 9.3; Mat. 3.12; 2Tes. 1.7-8. †**13.2** Gén. 18.1-8; 19.1-3; Rom. 12.13; 1Ped. 4.9. †**13.3** Mat. 25.35-46. †**13.5a** 1Tim. 6.6-10. †**13.5b** Deut. 31.6, 8; Jos. 1.5; Fil. 4.11-13. †**13.6** Sal. 118.6. †**13.8** Heb. 1.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Noqantsikpa *altarnintsikqa
manami *Sagrädu Tolducho kaykaq
altarnötsu. Altarnintsikpita mikush-
qapis Sagrädu Tolducho Tayta Diosta
sirviq sacerdötikunapaqa manami tsay-
pita mikuyänanpä munaynin kantsu.[q]
11 Unay *pactuchöqa runakuna
jutsata rurayanqanpitami mandaq
sacerdötikuna uywakunapa yawar-
ninta Lugar Santïsimuman apayaq.
Tsay uywakunapa aytsantanami
campamentupita jipiskir rupatsiyaq.[†]
12 Tsaynöllami Jesucristutapis mark-
apita jipiskir wanutsiyarqan. Yawar-
ninta jichar wanunqanpitami jutsan-
tsikkunata Tayta Dios perdonaman-
tsik. 13 Jesucristo tsaynö ñakaykap-
tinqa noqantsikpis campamentupita
yarqushun.[r] Payta ñakatsiyanqannö
ñakatsimashqapis o payta chikiyan-
qannö chikimashqapis payman imay-
pis yärakur kawashun. 14 Noqantsikpa
markantsikqa manami kay patsachö-
tsu. Tsaypa trokinqa kay patsacho qor-
panölla karmi mana ushakaq markata
shuyaykantsik.
15 Tsaynö kaykaptinqa Jesucristuman
yärakur sacrificiuta altarman churaqnö
Tayta Diosta imay hörapis alabashun.
Paypa jutincho alabanqantsikmi alli
kaykan.[†] 16 Tsaynöpis mana qonqaypa
allikunata rurayay. Jukniki jukniki
imallawanpis yanapanakuyay. Tsaynö
kawarmi Tayta Dios munanqan sacrifi-
ciukunata payman apaqnö kantsik.
17 *Mayor wawqikunata käsukuyay.
Paykunaqa shumaq rikayäshunayki-
pämi qoyay qoyay yarpachakuyan.
Tsaynöpis alli o mana alli rikayäshun-
qaykipitami Tayta Diosta cuentata
qoyanqa. Tsaynö kaykaptinqa ama
llakikatsiyaytsu, tsaypa trokinqa kushi
kushilla rikayäshunaykipä yätsiyä-
shunqaykita chaskikuyay. Llakika-
tsiyaptikiqa manami qamkunapäpis
allitsu kanqa.
18 Noqakunapäpis Tayta Diosta
mañakuyay. Musyayämi llutanta mana
rurayanqäta. Tayta Dios munanqallan-
tami imaypis rurayta munayä. 19 Tsay-
nöpis payta mañakuyay qamkunaman
yapay kutiyämunäpä.

Carta ushanan

20 Tayta Diostami qamkunapä
mañakü. Paymi alli kawayta qaraman-
tsik. Señor Jesucristutapis kawatsi-
mushqami. Üshankunatapis shumaqmi
mitsin. Yawarninta jicharmi imaypis
mana ushakaq *pactuta noqantsikwan
rurashqa.[†] 21 Jesucristupa jutinchömi
imaypis yanapayäshunaykipä payta
mañakuyä. Munanqanta rurayänay-
kipä alli kaqkunata kamaripaykuyä-
lläshuy. Payqa imayyaqpis alabashqa
kaykullätsun. [Amén.]
22 Wawqikuna panikuna, wallka-
llatapis kay cartacho qellqamunqäta
chaskikuyay. 23 Wawqintsik Timote-
upis carcelpita yarqamushqanami.
Qamkunaman manarä shamuptï noqa
kaqman chämuptinqa ishkäkunami
shayämushä.
24 *Mayor wawqikunata y wakin
wawqikunata panikunatapis winchi-
kuynï qoykuyällay. Tsaynöllami Italia
nacionpita wawqikuna panikunapis
winchikayämushunki.
25 Tayta Dios kuyapäyäshurniki
yanapaykuyälläshuy. [Amén.]

---

[q] **13.10** Altarnintsikpä parlarqa Jesucristo noqantsik raykuq wanur altarcho rupatsinqan sacrificiunö kanqantami nin. Altarnintsikpita mikunqantsikta nirqa salvacionta chaskinqantsiktami nin. Sagrädu Tolducho Tayta Diosta sirviq sacerdötikunapä parlarqa unay pactuta cumpliq runakunapämi parlaykan. Tsay runakuna manami Jesucristuman yärakuyantsu, sinöqa sacrificiukunata rupatsiyan, reqishqa mikuykunallata mikuyan y cuerpunta señalakuyan. Altarnintsikpita mikuyänanpä munaynin mana kanqanta nirqa perdonta mana tariyanqantami nin.
[r] **13.13** Campamentupita yarqunantsikpä nirqa unay pactuta kacharinantsikpämi nin.
[†] **13.11** Lev. 16.27. [†] **13.15** Sal. 50.14, 23. [†] **13.20** Éxo. 24.8; Heb. 10.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Santiago

Santiaguqa manami apóstol Santiagutsu karqan, sinöqa Jesucristupa wawqin kaqmi (Mar. 6.3; Gál. 1.19). Wanunqanpita Jesucristo manarä kawarimuptinqa manami criyirqanrätsu Tayta Dios kachamunqan Cristo kanqanta (Juan 7.5). Kawarimuptinrämi criyirqan. Tsaypitanami Santiaguqa apóstol Pedruwan y apóstol Juanwan Israel mayinkunata Jesucristupa willakuyninta yachatsirqan (Gál. 2.9). Pay yachatsinqankunami kay librucho qellqaraykan.

Kay libruchömi Santiago tantiyatsirqan imanö ñakarpis Tayta Diosman yärakur kushishqa kawayänanpä (Stg. 1.2-18), muchuqkunata alli rikayänanpä (Stg. 2.1-13), Tayta Diosman yärakur allikunata rurayänanpä (Stg. 2.14-26), imatapis llutankunata mana parlayänanpä (Stg. 3.1-12) y Tayta Diosman yärakur mañakuyänanpä (Stg. 5.13-18). Mas wakin yachatsikuykunami kay cartacho qellqaraykan.

Santiago winchikunqan

1 [1]Maytsaychöpis taq chunka ishkay trïbu Israel runakuna:

Noqa Santiagumi,† Tayta Diospa y Señor Jesucristupa sirviqnin kar qamkunata winchikamü.

Imanö ñakarpis Tayta Diosman yärakunantsikpä ninqan

[2]Kuyay wawqikuna panikuna, ima ñakaycho karpis llapan shonquykikunawan kushikuyay. [3]Musyayankimi ñakarrä llapan shonquykikunawan Tayta Diosman yärakuyanqaykita. [4]Mana ajayaypa yärakurqa Tayta Dios munanqannö kawayänaykipämi shumaq yachakuyanki.

[5]Mayqaykipis Tayta Dios munanqannö kawayta mana kamäpakurqa tantiyatsishunaykipä payta mañakuyay. Mañakuyaptikiqa tantiyatsishunkimi. Mañakuq kaqtaqa imaypis yanapanmi.† [6]Itsanqa llapan shonquykikunawan yärakur mañakuyay. Mañakuyanqayki höra ama yarpäyaytsu "¿wiyamanqatsurä o manatsurä?" nir. Tsaynö yarparqa lamarta wayra wakläman kayläman pulchaqyätsinqannömi kaykäyanki. [7]Tsaynö kaykarqa ama yarpäyaytsu Tayta Diospita imatapis chaskiyänaykipä kanqanta. [8]Tsaynö mañakuq runaqa manami shumaq yärakuntsu ni Tayta Dios munanqannötsu kawan.

Muchuqkunapä y imaykayuqkunapä ninqan

[9]Muchuq wawqikuna panikuna, Tayta Dios alli rikashunqaykipita kushikuyay. [10]Imaykayuq wawqikuna panikuna, imaykaykikunaman mana yärakuyänaykipä Tayta Dios tantiyatsiyäshunqaykipita qamkunapis kushikuyay. Imaykayuq karpis waytanö ushakaqllami kaykäyanki.

[11]Alläpa achaptinmi qewapis tsakin.
Waytanpis kuyayllapä kaykanqanpita shushurmi ushakan.
Tsaynöllami imaykayuqkunapis imaykayuq kaypä ayrajashqa kaykäyanqancho ushakäyanqa.†

†**1.1** Mat. 13.55; Mar. 6.3; Gál. 1.19. †**1.5** Mat. 7.7-11; Juan 16.23-24. †**1.10-11** Isa. 40.6-7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Dios alli ruraq kanqan

12 Imayka ñakaycho karpis Tayta
Diosman mana ajayaypa yärakuq
runaqa kushishqami kawan. Tsaynö
kawarqa Tayta Diospa ñöpanchömi
corönata chaskinqa. Tsay corönaqa
*mana ushakaq kawaymi. Tsay coro-
nata chaskiyänanpämi *kuyaqnin
runakunata Tayta Dios awnirqan.
13 Yarpaynikikunaman jutsa ruray
shamuptin ama niyaytsu jutsata rura-
nantsikpä Tayta Dios yarpätsimanqan-
tsikta. Tayta Diosqa manami imaypis
jutsata rurantsu ni pitapis jutsa rura-
yman jitarpuntsu. 14 Tsaypa trokinqa
tantiyakuyay tsay yarpay kikikipa
shonquykikunapita kanqanta. 15 Shon-
quykikuna llutan yarpanqankunata
rurarmi jutsata ruraykäyanki. Jutsa
ruraqkunataqa Tayta Diosmi infiernu-
man qaykunqa.
16 Kuyay wawqikuna panikuna, llu-
tanta ama yarpäyaytsu. 17 Llapan alli-
kunata chaskiyanqaykiqa atsikyaqku-
nata kamaq Taytantsikpitami. Payqa
manami llantuy päsaqnötsu, tsaypa
trokinqa imaypis kanqannöllami kay-
kan. 18 Kikin munanqannöllami alli
willakuyninwan mushuq kawayta
qaramashqantsik llapan kamanqan-
kunapitapis mas kuyay wamrankuna
kanantsikpä.†

Jesucristupa willakuyninta cäsukunantsikpä ninqan

19 Kuyay wawqikuna panikuna,
tsaynö kaykaptinqa yachaq tukur
alläpa ama parlayaytsu, tsaypa tro-
kinqa wakinpis parlayänanpä upälla-
kuyay. Tsaynöpis ama jukllaqa ajanä-
yaytsu. 20 Ajanarqa manami Tayta Dios
munanqannötsu kawayanki.
21 Mana alli ruraykunatapis y imayka
viciukunatapis kachariyay. Willakuy-
ninta shonquykikunaman Tayta Dios
murushqa kaykaptinqa willakuyninta
shumaq cäsukuyay. Paypa alli willa-
kuyninqa salvayäshunaykipä munay-
yuqmi. 22 Willakuyninta wiyayanqa-
llaykiwanqa ama contentakuyaytsu,
tsaypa trokinqa cäsukur kawayay.
Tsaynö mana kawayaptikiqa yachaku-
yanqaykipis manakaqllapämi kanqa.
23 Tayta Diospa willakuyninta wiyay-
kar mana cäsukuq runaqa qaqllanta
espëjucho rikarpis 24 witiskir juklla
qonqaqnömi kaykan. 25 Tayta Diospa
willakuyninta mana qonqaypa cäsu-
kurmi itsanqa espëjucho rikakur
qaqllan imanö kanqantapis mana
qonqaqnö kaykan. Tsaynö kawaqtaqa
Tayta Diosmi imaykachöpis yana-
panqa.
26 Mayqaykipis “Tayta Diosmanmi
yärakü” nikarpis mana allikunata
parlarqa manami rasunpaypatsu
yärakuykäyanki. Tsaynö kayaptikiqa
Tayta Diosman yärakuyanqaykipis
manakaqllapämi. 27 Tayta Diosman
rasunpaypa yärakurqa waktsakunata
y viüdakunata muchuycho kayaptin
yanapayanki. Wakinkuna jutsata rurar
kawayaptinpis noqantsikqa jutsata
ama rurashuntsu.

Muchuqkunata alli rikanantsikpä ninqan

2 1 Kuyay wawqikuna panikuna,
munayyuq Señornintsik Jesucris-
tuman yärakurqa llapan runakunata
iwal rikashun. 2 Qorikäyanqaykiman
alli latsapashqa y qori sortïjashqa
imaykayuq runa chämuptin y pasaypa
makwa latsapashqa muchuq runa
chämuptin 3 ¿imanirtä imaykayuq
kaqta alli rikar “kay allinnin banca-
man jamaykuy” niyanki y muchuq
kaqtaqa “qamqa qepallacho ichirä-
kuy” o “patsaman jamakuy” niyanki?
4 Tsaynö nirqa ¿manaku jukninta alli
rikaykäyanki y juknintana mana alli

†**1.18** 1Ped. 1.23.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

rikaykäyanki? Tsaynö karqa mana alli jueznömi kaykäyanki.
5 *Kuyay wawqikuna panikuna,
wiyayämay. ¿Manaku Tayta Diosqa
muchuqkunata akrashqa wakin runa-
kunapita payman mas yärakuyänanpä
y mandakuynincho imayyaqpis kawa-
yänanpä? Tsaynö kawayänanpämi
kuyaqninkunata awnirqan. 6 Tsaynö
kaykaptinpis qamkunaqa muchuq-
kunata mana allimi rikaykäyanki.
¿Manaku imaykayuq runakunaqa
munayanqanta ruratsir ñakatsiyä-
shunki? ¿Manaku maqaraykar juezku-
namanpis apatsiyäshunki? 7 ¿Manaku
paykunaqa salvamaqnintsik Jesucris-
tutapis manakaqman churayan?
8 Tayta Diospa palabran kaynömi
nin: “Kikiki kuyakunqaykinö runa
mayikita kuyanki”.† Tsay leyta rasun-
paypa cumplirqa allitami rurantsik.
9 Imaykayuq runakunata alli rikar y
muchuqkunata mana alli rikarqa tsay
leyta mana cumplirmi jutsata ruray-
kantsik.
10 Mayqanpis “Tayta Diospa llapan
leyninkunata cumplïmi” nikar juk
mandamientullatapis mana cumplirqa
llapanta mana cumpliqnömi kaykä-
yan. 11 Tayta Diospa mandamientunmi
nin “ama majaykita qanratankitsu”† y
“ama runa mayikita wanutsinkitsu”†.
Tsaynö kaykaptinqa majanta mana
qanratarpis runa mayinta wanutsirqa
Tayta Diospa leyninkunata manami
cumpliykantsu.
12 Tsaynö kaykaptinqa imata parlayä-
naykipäpis y imata rurayänaykipäpis
shumaq yarpachakuyay. Willakuynin
ninqannöllami juiciu finalcho Tayta
Dios juzgayäshunki. 13 Runa mayikita
mana kuyapäyaptikiqa qamkunatapis
Tayta Dios manami kuyapäyäshunki-
tsu. Runa mayikita kuyapäyaptikimi
itsanqa qamkunatapis kuyapäyäshunki.

Tayta Diosman yärakur allita ruranantsikpä ninqan

14 Kuyay wawqikuna panikuna,
“Tayta Diosmanmi yärakuykä” nirpis
pay munanqannö mana kawashqaqa
yärakunqantsikpis ¿imapätä välin?
Tsaynö kawaq runakunataqa Tayta
Dios manami salvanqatsu. 15 Tayta
Diosman yärakuq mayintsikta latsa-
paynaqta o mallaqaykaqta rikaykar
16 mana yanapashqaqa ¿imapätä välin
“Tayta Dios yanapaykulläshuy qoñu
qoñu kanaykipä y pacha junta miku-
naykipä” ninqantsikpis? 17 Tsaynöllami
runa mayintsikta mana yanapashqaqa
Tayta Diosman yärakunqantsikpis
manakaqllapä kaykan.
18 Wakin runakunami niyan: “Mana
yanapakuq karpis Tayta Diosmanmi
yärakü”.

Tsaynö niyaptinpis noqami nï: Mana
yanapakuq karqa manami rasunpay-
patsu Tayta Diosman yärakuykäyanki.
Runa mayikita yanaparmi itsanqa
Tayta Diosman rasunpaypa yärakuy-
käyanki. 19 Tayta Dios jukllaylla kan-
qanta criyiyanqayki alli kaptinpis tsay
criyiyanqallaykiwanqa manami sal-
vakuyankitsu. Tayta Dios kanqantaqa
*supaykunapis criyiyanmi. Tsaynö
criyirpis infiernuman qaykushqa kayä-
nanpä kanqanta musyarmi mantsariy-
wan tsuktsukyäyan.
20 ¡Upa yarpayta ama yarpäyaytsu!
Runa mayikita mana yanapayaptikiqa
Tayta Diosman yärakuyanqaykipis
manakaqllapämi kaykan. 21 Yarpä-
shun unay castantsik Abraham imanö
kanqanta. Payshi Tayta Diosta cäsu-
kur tsurin Isaacta *altarcho wanutsi-
nanpä pushanä.† Tsaynö cäsukuptinshi
jutsaynaqtanö Tayta Dios chaskinä.
22 Tsaynöpami Abraham rasunpaypa
yärakunqanta musyantsik.

---

†**2.8** Lev. 19.18. †**2.11a** Éxo. 20.14; Deut. 5.18. †**2.11b** Éxo. 20.13; Deut. 5.17.
†**2.21** Gén. 22.1-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Tayta Diospa palabran kaynömi
nin: “Tayta Dios ninqanta Abraham
criyiptinmi jutsaynaqtana chaskir-
qan”.†

Tsaynöllami nin Abraham Tayta
Diospa amïgun kanqanta. 24 Tsaynö
kaykaptinqa manami yärakunqallan-
tsikpitatsu Tayta Dios salvamantsik,
tsaypa trokinqa payman yärakurnin
allikunata ruranqantsikpitami.

25 Tsaynöpis yarpäshun prostitüta
Rahab imata ruranqantapis. Israel
runakuna Jericó markaman rikapakuq
chäyaptinshi wayinman pakaykunä.
Nirkurnashi Jericó runakuna ashi-
yaptin jukläpana qeshpitsinä. Tsaynö
ruranqanpitami paytapis Tayta Dios
jutsaynaqtanö chaskirqan.†

26 Tsaymi allikunata mana rurash-
qaqa Tayta Diosman yärakunqantsik-
pis manakaqllapä kaykan. Cuerpun-
pita alma yarquptin runa wanunqan-
nömi yärakuynintsikpis wanushqanö
kaykan.

Llutankunata mana parlanantsikpä ninqan

3 1 Kuyay wawqikuna panikuna,
llutankunata yachatsiyaptikiqa
Tayta Diosmi juzgayäshunki. Tsaynö
kaykaptinqa qorikäyanqaykicho yacha-
tsikuqllaqa llapayki ama kayaytsu.

2 Pipis shiminta sujitakurqa jutsay-
naqmi kanman. Tsay runaqa cuerpun-
tapis jutsa ruraypita sujitakunmanmi.
Shimintsikta sujitakuyta mana
kamäpakurqa llapantsikpis jutsatami
rurantsik. 3 Musyanqantsiknöpis cawa-
llupa shiminman bozalta churarkurmi
munanqantsikpa puritsintsik. 4 Jatun-
karay *büquita wayra apaptinpis tak-
sha timunllawanmi manijar munan-
qanpa apayan. 5 Upinaykaq ninapis
tsariskirqa muntita ruparmi ushan.
Tsaynöllami shimintsikpis takshalla
kaykar imaykaman jitarpamantsik.†

6 Parlanqantsikpis imayka ninanömi
kaykan.† Mana allikunata parlarmi
alli kawakuq runatapis mana alli
kawayman churantsik. Shimintsik
takshalla kaykarpis dominamashqami
pasaypa mana alli kawantsik. Nina
imatapis rupar ushanqannömi mana
alli parlanqantsikpis kaykan. Llutan-
kunata parlarqa *Satanás munanqan-
tami ruraykantsik.

7 Ima uywatapis runakunaqa man-
shuyätsiyta yachayanmi: chucaru kaq-
kunata, pajaqkunata, culebrakunata y
lamarcho kaqkunatapis. 8 Shiminkuna-
tami itsanqa pipis dominayta kamä-
pakuntsu. Runapa shiminqa chucaru
uywanö y venënunömi kaykan. 9 Tsay
shimintsikwanmi Tayta Diosta ala-
bantsik y runa mayintsikpa wasan-
tapis rimantsik. Kikin niraqta Tayta
Dios kamashqa kaykaptinqa manami
tsaynö rimashwantsu.†

10 Tsay shimintsikwanmi allita y
mana allitapis parlantsik. Kuyay
wawqikuna panikuna, ama tsay-
nöqa kashuntsu. 11 ¿Juk pukyullapita
pochquq yaku y mishkiq yaku yar-
qamunmantsurä? 12 ¿Hïgus jachapis
aceitünasta wayunmantsurä? ¿Üvapis
hïgusta wayunmantsurä? ¡Manami!
Tsaynöpis juk pukyullapita pochquq
yaku y mishkiq yaku manami yarqa-
muntsu. Tsaynö kaykaptinqa llutan-
kunata parlanantsikpa trokin allillata
parlashun.

Rasunpaypa yachaq kar imanö kawanantsikpäpis ninqan

13 Qamkuna kaqcho mayqanpis
yachaq y tantiyakuq karqa mana
yachaq tukullar allikunata ruratsun.
Tsaynö kawaptinrämi yachaq kan-
qanpis musyakanqa. 14 Runa mayinta
chikir shonquncho nanapararqa ama
yarpätsuntsu yachaq kanqanta. Tsaynö
alabakurqa manami rasun kaqtatsu

†**2.23** Gén. 15.6. †**2.25** Jos. 2.1-21. †**3.5** Prov. 18.21. †**3.6** Prov. 16.27. †**3.9** Gén. 1.26.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

parlaykantsik. 15 Yachaq tukuyqa
manami Tayta Diospitatsu, sinöqa
runapa yarpayninpita y *Satanáspi-
tami. 16 Chikinakur y nanaparänakur
kawarqa pasaypa mana allimi kawan-
tsik.
17 Tayta Dios yachayta qaramash-
qami itsanqa pay munanqannö
kawantsik. Tsaymi pïmaywanpis alli
kawantsik, kuyanakuntsik, alli shonqu
kantsik, kuyapäkuntsik, allikunata
imaypis rurantsik, pïmaytapis alli
rikantsik y rasun kaqta parlantsik.†
18 Runa mayintsikwan alli kawanqan-
tsikta rikarmi wakin runakunapis
tantiyakuyanqa runa mayinwan alli
kawayänanpä. Tsaynöpami llapantsik-
pis Tayta Dios munanqannö kawa-
shun.

Jutsata mana ruranantsikpä ninqan

4 1 ¿Imanirtä pelyallar y rimana-
kullar kawaykäyanki? Tsaynö
kaykäyanki shonquykikunacho mana
alli yarpay kaptinmi. 2 Wakinkunata
imaykayuqpis kaqta rikarmi qamku-
napis paykunanö kayta munayanki.
Tsaymi imaykanöpapis tariyta munar
runa mayikitapis wanuykätsiyanki.
Tsaynö rurarpis Tayta Diosta mana
mañakurmi munayanqaykita tariyan-
kitsu. 3 Manakaqkunacho ushayänay-
kipä kaptinmi mañakurpis chaskiyan-
kitsu.
4 ¡Mana cäsukuq jutsasapa runakuna!
¿Manaku musyayanki mana allikunata
rurar Tayta Diospa contran kayanqay-
kita? Pipis mana allikunata rurarqa
Tayta Diospa contranmi kaykan.
5 ¿Manaku criyiyanki Tayta Diospa
palabran ninqanta? Tsaychömi niman-
tsik mana allikunata rurashqa noqan-
tsikman kachamunqan Espíritu Santu
ajäkunqanta. 6 Tsaynö karpis kuyapä-
mantsikmi. Tsaymi palabranchöpis nin:

"Yachaq tukuqkunataqa Tayta
Dios manami yanapantsu.
Qollmi shonqu kaqkunatami
itsanqa kuyapar yanapan".†

7 Tsaynö kaykaptinqa mana yachaq
tukuyllapa Tayta Dios ninqanta cäsu-
kur diabluta ichipäyay.† Ichipäyapti-
kiqa qeshpirmi aywakunqa.
8 Tayta Dioswan imaypis kawayay.
Tsaynö kawayaptikiqa paypis qamku-
nawanmi kaykanqa.
¡Jutsasapakuna! Makikikunata may-
llakuyanqaykinö jutsa ruraykunata
kachariyay. Janan shonqulla cäsuku-
yänaykipa trokinqa llapan shonquy-
kikunawan Tayta Diosta cäsukuyay.
9 Jutsata rurayanqaykipita pasaypa lla-
kikur waqayay. Asikuyänaykipa trokin
waqayay. Kushikuyänaykipa trokin lla-
kikuyay. 10 Tayta Diosta cäsukur mana
yachaq tukuypa kawayay. Tsaynö
kayaptikiqa yanapayäshunkimi.†

Pitapis manakaqman mana churanantsikpä ninqan

11 Wawqikuna panikuna, mayqaykikunapis manakaqman ama churanakuyaytsu. Pitapis manakaqman churarqa kuyanakunantsikpä nimanqantsik mandamientutami manakaqman churaykantsik. Tayta Diospa mandamientunqa manami manakaqman churanantsikpätsu, tsaypa trokinqa cäsukunantsikpämi.
12 Tayta Diosmi leyninkunata qaramashqantsik. Payllami jutsayuq o jutsaynaq kanqantsikta nimäshun. Payllami munayyuq kaykan salvamänantsikpä o condenamänantsikpäpis. Tsaynö kaykaptinqa ¿pitä qam kanki runa mayikita juzganaykipä?

Ima päsananpä kanqanta mana musyanqantsik

13 Wakikimi nikäyanki: "Waraykuna juklä markapa aywar tsaycho juk wata

†**3.13-17** Luc. 6.36; Rom. 12.9. †**4.6** Prov. 3.34; 1Ped. 5.5. †**4.7** Mat. 4.3-11; Efe. 6.12; 1Ped. 5.8-9. †**4.10** Mat. 23.12; 1Ped. 5.6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

negociuta rurashun atska qellayta gänamunantsikpä”.

Tsaynö niqkuna, shumaq wiyayämay.
14 Manami musyantsiktsu waraykuna
ima päsamänantsikpä kanqantapis.†
Pukutay yuriskamur illakanqannöllami
noqantsikpis illakäshun. 15 Tsaynö kay-
kaptinqa nishun: “Tayta Dios munaptin
kawarqa imaykatapis rurashunmi”.
16 Tsaynö niyänaykipa trokinmi
imata rurayänaykipäpis alabakuykä-
yanki. Tsaynö parlayanqayki manami
allitsu. 17 Allikunata ruranantsikpä
kanqanta musyaykar mana rurarqa
jutsatami ruraykantsik.

Imaykayuqkunata ollqutupanqan

5 1 ¡Imaykayuqkuna, wiyayämay!
¡Juiciu finalcho pasaypami ñaka-
yanki! ¡Tsaymi qayarayparä waqayanki!
2 Imaykata qoriyanqaykipis ismurmi
ushakanqa. Latsapaykikunatapis puyumi
ushanqa. 3 Qoriykikuna y qellaynikikunapis manami välinqatsu. Ushanan
tiempuchöna kaykashqapis riquëzakunata kikillaykikunapämi qoriykäyanki.
Tsaymi juiciu finalcho tsay qoriyanqayki
riquëzaykikuna ayrajashqa kayanqaykipita shimpiyäshunki. Salvayäshunaykipa
trokinmi ninanö rupar ushayäshunki.†
4 Mana pägaypa arutsiyanqaykipitami
peonnikikuna Tayta Diosta mañakuykäyan. Paykuna mañakuyanqantami
llapanta mandaq Tayta Dios wiyashqa.†
5 Qellayniki kaptinmi munayanqaykita rurar kay patsacho kawaykäyanki.
Tsaynö kawarmi pishtanapä werayätsishqa uywanö kaykäyanki. 6 Qamkunaqa washäkuyta mana puëdiq jutsaynaq runakunatami wanutsiyashqayki.

Jesucristuta mana ajayaypa shuyänantsikpä ninqan

7 Wawqikuna panikuna, Señor Jesucristo kutimunqanyaq mana ajayaypa
shuyäyay. Chakra aruqkunapis mu-
rukuyänanpä tamyatarämi shuyäyan.
Mikuyninkunata qoriyänanpäpis usya-
tarämi shuyäyan. 8 Tsaynölla qamku-
napis llapan shonquykikunawan yära-
kur mana ajayaypa Señor Jesucristuta
shuyäyay. Payqa kutimunanpänami
kaykan.
9 Wawqikuna panikuna, manakaq-
man ama churanakuyaytsu. Manakaq-
man churanakuyaptikiqa Jesucristo
kutimurmi juzgayäshunki. Runaku-
nata juzgananpä cercachönami kay-
kan.
10 Wawqikuna panikuna, yarpäyay
Tayta Diospa jutincho willakuq pro-
fëtakuna imanö kawayanqantapis.
Paykunaqa ima ñakaycho karpis mana
ajayaypami Tayta Dios munanqannö
kawayarqan. Tsaynölla qamkuna-
pis kawayay. 11 Musyantsikmi imanö
ñakarpis mana ajayaypa Tayta Dios
munanqannö kawaqkunata pay yana-
panqanta.† Tsaynöllashi Job pasaypa
ñakarpis Tayta Diosman mana aja-
yaypa yärakunä.† Tsaynö yärakuptin-
shi Tayta Dios alli shonqu y kuyapä-
kuq kar bendicionninta churanä.†
12 Kuyay wawqikuna panikuna,
imata awnirpis ama jurayankitsu cië-
lucho kaykaqkunapa jutincho ni kay
patsacho kaykaqkunapa jutinchöpis.
Ama ni imapa jutinchöpis jurayanki-
tsu. Tsaypa trokinqa cumpliyänaykipä
kaptin awniyanki y mana cumpliyä-
naykipä kaptinqa ama awniyankitsu.
Tsaynö kawayaptikiqa Tayta Dios
manami castigayäshunkitsu.†

Tayta Diosta mañakunapä ninqan

13 Llakishqa karqa Tayta Diosta mañakuyay. Kushishqa karpis Tayta Diosta
agradëcikur alabayay. 14 Mayqaykipis
qeshyarqa *mayor wawqikunata qaya-
tsiyanki Tayta Diosta mañakuyänanpä.

†**4.13-14** Prov. 27.1. †**5.2-3** Mat. 6.19. †**5.4** Deut. 24.14-15. †**5.11a** Job 42.10-17. †**5.11b** Job 1.20-22; 2.7-10. †**5.11c** Sal. 103.8; 111.4. †**5.12** Mat. 5.34-37.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Paykunami Jesucristupa jutincho aceitita umaykiman wiñar alliyänaykipä Tayta Diosta mañakuyanqa.† **15** Llapan shonqunkunawan yärakur mañakuyaptinqa Tayta Dios alliyätsiyäshunkimi. Jutsata rurashqa kayaptikipis perdonayäshunkimi. **16** Tsaynö kaykaptinqa yärakuq mayikita jutsa rurayanqaykita willar confesakuyay. Tsaynölla jukniki juknikipäpis Tayta Diosta mañakuyay. Tsaynöpami qeshyayanqaykipita alliyäyanki. Tayta Dios munanqannö kawaq runa mañakunqantaqa Tayta Dios wiyanmi.

17 Profëta Elías mañakunqantapis Tayta Dios wiyanäshi. Noqantsiknö runalla kaykarpis mana tamyananpä llapan shonqunwan mañakuptinshi kimsa wata y soqta killa tamyanätsu.† **18** Yapay tamyananpä mañakuptinshi tamyamunä.† Tsayshi murupakuyanqanpis wayunä.

19 Wawqikuna panikuna, mayqaykipis jutsaman ishkiptiki pipis tantiyatsiyäshurnikiqa **20** wanuypitami salvashunki.[a] Tsaynöpami mayjina jutsata rurashqa karpis perdonashqa kayanki.†

---

[a] **5.20** *Wanuypitami salvashunki* ninanqa infiernuman mana qaykushqa kayänaykipä kanqantami nin.
† **5.14** Mar. 6.13; Luc. 10.34. † **5.17** 1Rey. 17.1; 18.1; Luc. 4.25. † **5.18** 1Rey. 18.42-45.
† **5.20** Prov. 10.12; 1Ped. 4.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Pedro

Apóstol Pedrupa punta kaq cartan

Kay cartataqa apóstol Pedrumi Romapita qellqarqan. Kay cartata qellqanqan witsanmi Jesucristuman yärakuqkuna pasaypa ñakayarqan. Tsaynö ñakayaptinmi kay cartata qellqarqan mana llakikuyänanpä.

Apóstol Pedro winchikunqan

1 [1] Ponto, Galacia, Capadocia, Asia y Bitinia provinciakunacho kaykaq wawqikuna panikuna:

Noqa Pedrumi, Jesucristupa apostolnin kar, kay patsacho qorpanölla kayaptiki kay cartata cartakaykämü.
[2] Tayta Dios unaypita patsa *reqiyäshurnikimi Espíritu Santuwan akrayäshushqayki Jesucristuta cäsukuyänaykipä y yawarninta jichanqanpita perdonashqa kayänaykipä. Tayta Dios kuyapäyäshurniki alli kawayänaykipä yanapaykuyälläshuy.

Tayta Diosman yärakur kushishqa kawanantsikpä ninqan

[3] ¡Señornintsik Jesucristupa Taytan Diosta alabaykulläshun! Kuyapäkuq kayninwanmi mushuq kawayta qaramashqantsik yapay yurishqanöna kanantsikpä.† Jesucristo kawarimushqa kaptinmi musyantsik noqantsikpis kawaskamur gloriaman chänantsikpä kanqanta. [4] Gloriaman charnami Tayta Dios shuyätsimanqantsik herenciata chaskishun. Tsay herenciaqa manami imaypis ushakanqatsu, ismunqatsu ni illakanqatsu. [5] Tayta Diosman yärakuyaptikimi munayninwan yanapayäshunki Jesucristo kutimuptin kamarinqan salvacionta chaskiyänaykipä.

[6] Tsayta musyarmi kay patsacho kawayanqaykiyaq pasaypa ñakarpis kushishqa kawaykäyanki. [7] Qorita tsullutsirrä *püru kanqanta musyanqantsiknömi qamkunapis ñakaykunawanrä musyayanki Tayta Diosman llapan shonquykikunawan yärakuyanqaykita. Yärakuynikikunaqa qoripitapis masmi välin. Tsaymi imayka ñakaycho karpis Tayta Diosman yärakuyaptikiqa kay patsaman Jesucristo kutimur alabayäshunki, alli rikayäshunki y alliman churayäshunki.

[8] Jesucristuta mana rikashqa karpis paytami kuyaykäyanki.† Tsaymi payman yärakurnin kushishqa kawaykäyanki. Tsaynö kushikuyanqaykitaqa manami imanöpapis tantiyayta kamäpakuyankitsu. [9] Tsaynö kushikuyanki Jesucristuman yärakur salvacionta tariyanqaykipitami.

[10] Tayta Dios kuyakuq kayninwan salvamänantsikpä kanqantaqa profëtakunapis shumaq tapukuykurmi willakuyarqan. [11] Tsaynö willakuyänanpämi Jesucristupa Espïritun paykunata tantiyatsirqan Cristo ñakar wanunanpä kanqanta y kawarkamur llapanpä munayyuq kananpä kanqanta. Tsaynöpami profëtakuna musyayta munayarqan Cristo pï kanqanta y imay shamunanpä kanqanta. [12] Tsay profëtakunatami Espíritu Santu tantiyatsirqan

† **1.3** Juan 3.3-7; 1Ped. 1.23. † **1.8** Juan 20.29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

paykuna kawayanqan witsan shamunanpa trokin shamuq watakunachörä shamunanpä kanqanta.

Jesucristo shamushqana kaptinmi kananqa ciëlupita shamuq Espíritu Santupa munayninwan Jesucristupa alli willakuyninta willakuykäyan. Jesucristo noqantsik raykuq wanur salvamanqantsiktami *angelkunapis imaykanöpa tantiyayta munayan.

Jutsaynaq kawanantsikpä ninqan

13 Tsaynö kaykaptinqa shumaq tantiyakur Tayta Dios munanqannö kawayay. Jesucristo kutimur Tayta Diospa ñöpanman qorimänantsikpä kanqanta ama qonqäyaytsu.

14 Tayta Diospa wamran kaykarnaqa payta cäsukur munanqannö kawayay. Jesucristuman manarä yärakur kawayanqaykinöqa ama kawayaynatsu. 15 Tsaypa trokinqa akramaqnintsik Tayta Dios *santu kanqannö qamkunapis santu kayay. 16 Tayta Diospa palabranchöpis kaynömi qellqaraykan: “Noqaqa santumi kä. Qamkunapis santu kayay”.†

17 Pipapis mana janan shäriypa juzgaq Tayta Diosta “Taytallä” nikarqa kay patsacho qorpanölla kawayanqaykiyaq paypita *mantsapakur kawayay. 18 Unay castaykikuna kawayanqannömi qamkunapis jutsata rurar kawayashqayki. Tsaynö kaykäyaptiki manami qellaywantsu ni qoriwantsu Tayta Dios rantiyäshushqayki, 19 tsaypa trokinqa Jesucristupa chaniyuq yawarninwanmi. Sänu carnishta sacrificiupä pishtayaptin yawarninta jichanqannömi Jesucristupis noqantsik raykuq yawarninta jichashqa.

20 Kay patsata manarä kamar Tayta Dios destinashqa kaptinmi noqantsik kawanqantsik witsan Jesucristo kuyamarnintsik shamushqa. 21 Pay raykuqmi Tayta Diosman yärakuykäyanki. Wanunqanpita kawaskatsimurmi gloriacho munayyuq kananpä Tayta Dios qorikushqa.

22 Willakuyninta[a] cäsukuyaptikimi kuyanakur kawayänaykipä Tayta Dios purificayäshushqayki. Tsaynö kaykaptinqa llapan shonquykikunawan jukniki juknikipis kuyanakur kawayay. 23 Tsaynö kawayänaykipämi yapay yurishqanö kayanki.† Manami mamaykikunapitatsu ni taytaykikunapitatsu tsay kawayta chaskiyashqayki, sinöqa Diospa palabranta chaskiyanqaykipitami. Paypa palabran kawaq karmi imaypis ushakanqatsu.

24 “Llapan runakunapis qewanö
ushakaqllami.
Munayyuq kayninpis waytanö
päsaqllami.
Qewapis tsakinmi y waytapis
shushunmi.
25 Tayta Diospa palabranmi
itsanqa imayyaqpis kaykanqa”.†

Tsay palabratami Jesucristupa willakuqninkuna willayäshushqayki.

2 1 Jesucristupa willakuyninta chaskikushqana kaykarqa llutan ruraykunata kachariyay. Ama llullakuyaytsu, ama pitapis allish tupäyaytsu, ama chikinakuyaytsu, ni wasarima kayaytsu. 2 Llullu wamra chuchunanqannö qamkunapis llapan shonquykikunawan Tayta Diospa palabranta yachakuyay. Tsaynöpami wamra wiñar tantiyakunqannö Tayta Dios munanqannö kawayänaykipä tantiyakuyanki. Tsaypämi Tayta Dios salvayäshushqayki. 3 Tsaynö yachakuyänaykipämi Tayta Dios kuyakuq kanqanta tantiyayashqayki.†

---

[a] **1.22** Wakin qepa kaq griego copiakunaqa *Espïritupa yanapayninwan* nirmi yapayan.
† **1.16** Lev. 11.44-45; 19.2. † **1.23** Juan 3.3-7; 1Ped. 1.3. † **1.24-25** Isa. 40.6-8.
† **2.2-3** Sal. 34.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cimientucho allinnin ruminö Jesucristo kanqan

4 Jesucristuta runakuna mana alli
rikayaptinpis cimientucho allinnin
ruminö kananpämi Tayta Dios chu-
rashqa. Tsaynö kaykaptinqa Jesu-
cristuman yärakuyay. 5 Qamkunapis
ruminö kayaptikimi Tayta Dios chu-
raykäyäshunki templun kayänaykipä
y payta sirviq *santu sacerdötikuna
kayänaykipä. Tsaymi *altarman chu-
rashqa sacrificiunö kar llapan shon-
quykikunawan payta sirviyänayki.
Jesucristo yanapayäshuptiki sirvirmi
Tayta Diospa shonqunpänö kayanki.
6 Jesucristupämi Tayta Diospa pala-
bran kaynö nin:

"*Siónmanmi cimientupä allin-
nin rumita churä.
Tsay rumiqa akrashqami kaykan.
Pipis payman yärakuq kaqqa
manami manakaqllapätsu
yärakunqa".†

7 Yärakuqkunapäqa kushikuypämi
Jesucristo kaykan. Mana yärakuqku-
napämi itsanqa Tayta Diospa pala-
brancho nin: "Wayi shäritsiqkuna 'kay
rumiqa manami allitsu' nir jitariyan-
qanmi wayi esquïnan cimientuchöna
churaraykan".†

8 Mastami nin: "Tinkakätsikuq y ish-
kitsikuq ruminömi kashä".†

Jesucristuman mana yärakuqku-
naqa Tayta Diospa palabranta mana
cäsukurmi tsay rumicho tinkakaqnö
kaykäyan. Tsaynö kayänanpämi desti-
nashqa kayarqan.

9 Qamkunami itsanqa kaykäyanki
Tayta Dios akranqan runakuna, payta
sirviq sacerdötikuna, kuyanqan santa
nación runakuna† y paypa munayninch
o kaykaq runakuna.† Tsakäpakush-
qanö kayanqaykipitami aktsinman
jipiyäshushqayki† kuyakuq kanqanta
pïmaytapis willayänaykipä. 10 Ñöpa-
taqa manami Diospa wamrantsu
kayashqayki. Kananmi itsanqa wam-
ranna kaykäyanki. Ñöpataqa manami
kuyapäyäshushqaykitsu. Kananmi
itsanqa kuyapäyäshushqaykina.†

Tayta Dios munanqannö kawanantsikpä ninqan

11 Kuyay wawqikuna panikuna, kay
patsacho qorpanölla kayaptikimi†
qamkunata rugä llutan yarpaynikiku-
nata mana rurayänaykipä. Tsay yar-
paykunaqa contraykikunami kaykan.
12 Jesucristuman mana yärakuqkuna-
wan alli kawayay. Alli kawayanqay-
kita rikarmi manakaqkunata kanan
parlarpis Jesucristo kutimunan junaq
Tayta Diosta alabayanqa.

Autoridäkunata cäsukunantsikpä ninqan

13 Señor Jesucristuta manakaqman
mana churayänanpä llapan manda-
yäshuqnikikunata cäsukuyay nación
mandaq rey kaptinpis 14 y autoridä-
kuna kayaptinpis. Autoridäkunatami
rey churashqa mana alli ruraqkunata
castigayänanpä y alli ruraqkunapa
favornin kayänanpä. 15 Tayta Diosqa
munan allita rurar kawayänaykitami.
Tsaynö kawayaptikiqa Diosta mana
cäsukuq runakuna wasaykita manami
rimayanqanatsu.

16 Munayanqaykinö kawayänay-
kipä librimi kaykäyanki. Librina
karpis jutsata ama rurayankitsu.
Tsaypa trokinqa Tayta Diosta sirvir
pay munanqannö kawayay. 17 Lla-
pan runakunata respitayay. Yärakuq
mayikikunawan kuyanakuyay. Tayta
Diospita *mantsapakur kawayay.
Reyta respitayay.

---

†**2.6** Isa. 28.16. †**2.7** Sal. 118.22. †**2.8** Isa. 8.14-15. †**2.9a** Éxo. 19.5-6; Deut. 7.6; Isa. 43.20. †**2.9b** Isa. 43.21; Tito 2.14. †**2.9c** Isa. 9.2. †**2.10** Ose. 1.6, 9; 2.23. †**2.11** Sal. 119.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Patronninta cäsukuyänanpä ninqan

18 Wätaykuna, patronnikikuna alli
runa kaptinpis o yaqa kaptinpis res-
pitar cäsukuyay. 19 Tayta Dios munan-
qannö kawayanqaykipita jutsayuqtanö
ñakatsiyäshuptikipis ama qallayäyay-
tsu. Mana qallayaypa kawarqa alli-
tami ruraykäyanki. 20 Llutanta rura-
yanqaykipita ñakarqa ¿ima allitatä
ruraykäyanki? Allikunata rurayan-
qaykipita ñakarmi itsanqa Tayta Dios
munanqannö kawaykäyanki.
21 Tsaynö ñakayänaykipämi Tayta
Dios qayayäshushqayki. Jesucristo
noqantsik raykuq ñakashqa kaptinmi
musyantsik pay ñakanqannö noqan-
tsikpis ñakanantsikpä kanqanta.
22 Payqa manami ima jutsatapis rurar-
qantsu ni pitapis llullaparqantsu.†
23 Runakuna ashlliyaptinpis manami
imatapis nirqantsu. Ñakatsiyaptinpis
manami juraparqantsu, tsaypa tro-
kinqa pitapis mana jananpaypa juzgaq
Tayta Diospa makinmanmi kachaykur-
qan.†
24 Jesucristo cruzcho ñakarmi
noqantsik raykuq jutsantsikpita
wanurqan. Tsaynö wanurqan noqan-
tsikpis jutsa ruraypä wanur Tayta
Dios munanqannö kawanantsikpämi.
Yawarninta jicharmi alliyätsimashqan-
tsik.[b] † 25 Ñöpataqa oqrakashqa üsha-
nömi karqantsik.† Kananmi itsanqa
Jesucristupa makinchöna kaykantsik.
Paymi mitsimaqnintsik y alli rikamaq-
nintsik.

Runayuqkunata y warmiyuqkunata yätsinqan

3 1 Warmikuna, runaykiku-
nata cäsukuyay Jesucristupa
willakuyninman mana criyikushqa
kayaptinpis.† Tsaynö kawayaptikimi
mana willaykäyaptikipis tantiyakur
criyikuyanqa. 2 Kuyayanqaykita y
respitayanqaykita rikarmi tantiyaku-
yanqa.
3 Kuyayllapä kayanqaykiqa manami
aqtsaykikunata imaykaläyaman naq-
tsakuyanqaykitsu, qori adornukunata
jatikuyanqaykitsu ni pasaypa chani-
yuq latsapakunata jatikuyanqayki-
tsu. Tsaykunaqa janaykikunallatami
shumaq rikakatsin.† 4 Tsaypa trokinqa
qollmi shonqu kayanqayki y pïmay-
wanpis alli kawayanqaykimi kuyayllа-
päqa kaykan. Tsaynö kawayanqaykimi
Tayta Diospa shonqunpänö kaykan.
5 Tayta Diosman yärakuq unay santa
warmikunapis manami adornakuyä-
nallanpätsu yarpachakuyaq, tsaypa
trokinqa runanta respitar kawayä-
nanpämi. 6 Tsaynöllami Sarapis runan
Abrahamta cäsukur “papä” nir respë-
tuwan rikarqan. Runakuna chikiyä-
shuptikipis allillata rurarqa Saranömi
kaykäyanki.
7 Runakuna, warmikita imanö kuya-
yänaykipäpis shumaq tantiyakuyay.†
Tayta Dios kuyayäshurnikimi warmi-
kikunatapis y qamkunatapis salva-
yäshushqayki. Warmikiqa delicädu
väsunömi kaykan. Tsaynö kaykaptinqa
respitarnin kuyayay. Warmikiwan
mana alli kawayaptikiqa mañakuyan-
qaykitapis Tayta Dios manami wiyayä-
shunkitsu.

Kuyanakur kawanantsikpä ninqan

8 Llapaykipis juk shonqulla kuya-
pänakur y tsay castanölla kuyana-
kur pïmaywanpis shumaq kawayay.
9 Runa mayikikuna chikiyäshuptikipis
ama chikiyaytsu. Ashlliyäshuptiki-
pis ama ashlliyaytsu. Bendicionta

---

[b] **2.24** Manami qeshyallapita alliyätsimänantsikpätsu nin, sinöqa ñakaykunapita, llakikuykuna-
pita y jutsa ruraykunapita salvamänantsikpämi nin.
† **2.22** Isa. 53.9. † **2.23** Isa. 53.7. † **2.24** Isa. 53.5. † **2.25** Isa. 53.6. † **3.1** Efe. 5.22;
Col. 3.18. † **3.3** 1Tim. 2.9. † **3.7** Efe. 5.25; Col. 3.19.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chaskiyänaykipä Tayta Dios akrayäshunqaykita musyaykarqa chikishuqnikikunapis bendicionta chaskiyänanpä Tayta Diosta mañakuyay.
10 Tayta Diospa palabranchömi nin:
"Alli kawayta munarqa
y kushishqa kawayta munarqa
llutankunata ama parlayaytsu
Tsaynöpis ama llullakuyaytsu.
11 Llutankunata rurayänaykipa trokinqa allillata rurayay.
Rimanakuyänaykipa trokinqa
pïmaywanpis alli kawayay.
12 Alli ruraqkunataqa Tayta Diosmi
imaypis rikan.
Mañakuyanqantapis wiyanmi.
Mana alli ruraqkunatami itsanqa
rikaytapis munantsu".†

Ñakarpis mana llakikunantsikpä ninqan

13 Allillata ruraykäyaptikiqa ¿pirä
mana allita rurayäshunkiman? 14 Allillata ruraykäyaptiki ñakatsiyäshuptikipis Tayta Diosmi yanapayäshunki.†
Tsaymi pitapis mantsayankitsu ni
chikiyäshuptikipis llakikuyankitsu.
15 Tsaypa trokinqa Jesucristo[c] mandashuqniki kanqanta tantiyar pay
munanqannö kawayanki.†

Jesucristuman imanir yärakuyanqaykita pipis tapuyäshuptiki tantiyatsiyänaykipä imaypis listu kaykäyay.
16 Tantiyatsirqa alli shimillaykikunapa parlapäyanki. Tsaynöpis runa mayikikunawan shumaq kawayanki. Tsaynö kawayanqaykita rikarmi wasayki rimaqkunapis penqakuyanqa. 17 Llutanta rurayanqaykipita ñakayänaykipa trokin mas allimi kanman Tayta Dios munaptinqa allita rurayanqaykipita ñakayaptikipis.

18 Jesucristupis jutsaynaq kaykarmi jutsasapakuna raykuq ñakarqan.
Tayta Diosman pushamänantsikpämi jutsantsikpita juk kutilla wanurqan. Wanuptinpis Espíritu Santumi kawaritsimurqan. 19 Espíritu Santupa munayninwanmi prësu wichqaraykaq espïritukunaman[d] willaq aywarqan.
20 Tsay espïritukunaqa Noé kawanqan witsan Diosta mana cäsukuqmi kayarqan. Tsay witsan runakuna jutsata rurayaptinpis Tayta Dios manami jukllatsu castigarqan, tsaypa trokinqa *arca rurayta Noé ushanqanyaqmi shuyararqan. Tsay arcaman puwaq runakunallami yaykuyarqan. Paykunallami yaku aynatsiptin diluviupita salvakuyarqan.† 21 Tsay yakuqa bautizakunqantsik yakunömi. Bautismuqa manami cuerpuntsik limpiu kananpätsu, tsaypa trokinqa jutsantsikta kacharir Tayta Dios munanqannöna kawanantsikpämi. Tsaymi Jesucristo kawarimushqa kaptin salvakuntsik.
22 Paymi ciëluman kutir Tayta Diospa derëchanchöna kaykan. Tsaymi *angelkunapis y mandaqkunapis paypa munaynincho kaykäyan.

Jutsata mana ruranantsikpä ninqan

4 1 Noqantsik raykuq Jesucristo kay patsacho ñakashqa kaykaptinqa qamkunapis ñakayänaykipä listu kaykäyay. Jesucristuman criyikuyanqaykipita ñakarqa jutsa ruraypäqa manami yarpäyankinatsu. 2 Tsaynö kawarmi

[c] **3.15** Wakin qepa kaq griego copiakunachöqa *Tayta Dios* ninmi. [d] **3.19** Kay versïculucho *espíritu* ninqan palabraqa aybësis *runakuna* ninan y aybësis *supaykuna* ninanmi. Tsaymi prësu wichqaraykäyanqanta nirqa wakin runakuna yarpäyan jutsa ruraycho prësunö kaykaq runakunapä parlanqanta, wakin runakuna yarpäyan Hadescho kaykaq runakunapä parlanqanta y wakin runakuna yarpäyan Hadescho kaykaq supaykunapä parlanqanta. Jesucristo willaq aywanqanta nirqa wakin runakuna yarpäyan Jesucristo Hadesman aywar willakunqanta. Tsaynöpis yarpäyan Satanásta y wanuyta vincinqanta tsaycho willakunqanta. Wakin runakunanami yarpäyan kay patsacho willakunanpä Noéta Jesucristo yanapanqanta.
† **3.10-12** Sal. 34.12-16. † **3.14** Mat. 5.10. † **3.14-15** Isa. 8.12-13. † **3.20** Gén. 6.1—7.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

llutan ruraykunaman umayki churakashqanatsu kawayanki, tsaypa trokinqa kay patsacho kawayanqaykiyaq Tayta Dios munanqannömi kawaykäyanki. 3 Ñöpataqa wakin runakunanöllami jutsata rurar warmipis ollqupis jukwan jukwan kakuyashqayki, mana allikunata rurayashqayki, upyallaman churakashqa kawayarqayki y ïdulukunatapis adorayashqayki. Kananqa amana tsaynö kawayaynatsu.

4 Ñöpata kawayanqaykinö manana kawayaptikimi amïguykikuna mana tantiyar manakaqman churayäshunki. 5 Paykunataqa kawaqkunata y wanushqakunata juzgaq Tayta Diosmi cuentata mañanqa. 6 Llapan runakunata juzgananpä kaptinmi Jesucristupa alli willakuyninta willakuyarqan. Tsaymi chaskikuqkuna wanushqana kaykarpis Tayta Diospa ñöpanchöna kawaykäyan.

Yanapanakunapä ninqan

7 Kay patsa ushakänanpä wallkallanami pishin. Tsaynö kaykaptinqa Tayta Dios munanqannö kawayänaykipä yarpachakur imay hörapis Tayta Diosta mañakuyay. 8 Imanö karpis llapan shonquykikunawan kuyanakuyay. Rasunpaypa kuyakuq runaqa imata rurayaptinpis perdonanmi.† 9 Pipis wayikikunaman chämuptin mana parlakachayllapa patsatsiyanki.†

10 Tayta Diosmi kuyapäyäshurniki imaykaläya yachayta qarayäshushqayki. Tsay yachayta chaskiyanqaykiman tupu jukniki juknikipis yanapanakuyanki. Tsaynö yanapanakurqa Tayta Dios munanqannömi kawaykäyanki. 11 Willakuyänaykipä yachayta chaskishqa kaykarqa Tayta Diospa willakuyninta willakuyay. Wakinta yanapayänaykipä yachayta chaskishqa kaykarqa Tayta Dios yanapayäshunqaykinö yanapayay. Tsaynöpami Jesucristo raykuq Tayta Dios llapanchöpis alabashqa kanqa. ¡Tayta Diosqa imayyaqpis munayyuqmi! ¡Payqa imayyaqpis alabashqa kaykullätsun! Amén.

Ñakarpis kushikunantsikpä ninqan

12 Kuyay wawqikuna panikuna, imayka pruebakunata päsarpis ama llakikur niyaytsu: "¿Imanirtä kayjinanpa ñakaykä?" 13 Tsaypa trokinqa Jesucristo ñakanqannö ñakarpis kushikuyay. Tsaynö ñakarpis kay patsaman chipipirrä kutimunqan junaqqa pasaypami kushikuyanki.† 14 Tayta Diospa munayyuq Espïritun qamkunawan kaykaptinqa Jesucristuman criyikuyanqaykipita ashlliyäshuptikipis kushikuyay. [Ashlliyäshurnikiqa Jesucristutami manakaqman churaykäyan. Qamkunami itsanqa payta alabaykäyanki.]

15 Runa mayikikunata wanutsiyanqaykipita, suwa kayanqaykipita, imaykamanpis llutalla jatikäyanqaykipita o imatapis llutankunata rurayanqaykipita ñakarqa penqakuypämi kayanki. 16 Jesucristuman criyikuyanqaykipita ñakarqa ama penqakuyaytsu. Tsaypa trokinqa salvayäshunqaykipita Tayta Diosta kushishqa alabayay.

17 Jesucristuman yärakuqkuna ñakayänanpä kaq tiempu chämushqanami. Noqantsikcho ñakaykuna qallaykuykaptinqa Tayta Diospa alli willakuyninta mana cäsukuq runakuna ¡imanörä ñakayanqa! 18 Tayta Diosta cäsukur kawaqkunapis ñakarrä salvakuykäyaptinqa Diosta mana cäsukuqkuna ¡imanörä kayanqa!

19 Tayta Dios munanqannö kawayanqaykipita ñakarpis kamamaqnintsik Tayta Diosman yärakur allikunata imaypis rurayanki. Payqa ima päsayäshuptikipis manami qonqäyäshunkitsu.

† **4.8** Prov. 10.12; 1Cor. 13.7. † **4.9** Rom. 12.13. † **4.13** Rom. 8.17; 1Ped. 4.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mayor wawqikunapä ninqan

5 [1] *Mayor wawqikuna, noqapis qamkunanö mayor wawqimi kaykä. Tsaynöpis Jesucristo ñakanqankunata kikïmi rikashqä. Jesucristo kutimur llapantsiktami qorikamäshun. Tsaymi qamkunata yätsï: [2] Tayta Diosman yärakuqkunata rikayänaykipä churashqa kaykarqa üsha mitsiqkuna üshankunata rikayanqannö shumaq rikayay. Qelanaykar rikayänaykipa trokinqa llapan voluntänikiwan rikayay.† Ama qellaypä raykuqllaqa rikayankitsu, tsaypa trokinqa Tayta Dios munanqannö kushishqa rikayanki.

[3] Yaqa patronnöqa wawqikunata panikunata mana alli ama rikayankitsu, tsaypa trokinqa allita rurar kawayay paykunapis rikayäshurniki allita rurar kawayänanpä. [4] Tsaynö kawarmi pastorkunapa pastornin Jesucristo† kutimuptin imayyaqpis mana ushakaq corönata chaskiyanki.

Tayta Diospa munaynincho kawanantsikpä ninqan

[5] Chölukuna jipashkuna, *mayor wawqikunata käsukuyay. Llapaykipis mana yachaq tukullar respitanakuyay. Yachaq tukuqkunataqa Tayta Dios manami yanapantsu. Qollmi shonqu kaqkunatami itsanqa kuyapar yanapan.† [6] Tsaynö kaykaptinqa munayyuq Tayta Diosta käsukur mana yachaq tukuypa kawayay. Paymi tiempu chämuptin respitashqa kayänaykipä churayäshunki.† [7] Tayta Dios yanapaykäyäshuptikiqa llapan llakikuynikikunatapis paypa makinman churaykuyay.†

[8] Shumaq tantiyakurnin maya mayalla kawayay. Chikimaqnintsik diabluqa imayka mallaqashqa leonnömi pitapis jutsata ruratsinanpä qayararrä puriykan. [9] Yärakuq mayintsikkuna maytsaychöpis qamkunanö ñakaykäyanqanta musyaykarqa Tayta Diosman yärakur diabluta ichipäyay.

[10] Noqantsik raykuq Jesucristo wanushqa kaptinmi kuyapäkuq Tayta Dios qayamashqantsik gloriacho imayyaqpis kawanantsikpä. Tsaymi kay patsacho ñakashqapis Tayta Dios yanapamäshun jutsata mana ruranantsikpä, pay munanqannö kawanantsikpä y payman shumaq yärakunantsikpä. [11] ¡Tayta Dios munayyuq kanqanpita imayyaqpis alabashqa kaykullätsun! Amén.

Cartapa ushanan

[12] Wawqintsik Silvanuwanmi† kay cartata cartakaykäyämü. Payqa Tayta Dios munanqannömi imaypis kawan. Kay cartächömi qamkunapä qellqaykämü Tayta Dios kuyapäyäshunqaykita tantiyakuyänaykipä. Payman imaypis yärakuyay.

[13] Babiloniacho[e] criyikuq mayintsikkunami winchikuyninkunata apatsikayämushunki. Paykunatapis qamkunatapis Tayta Diosmi akrayäshushqayki. Tsaynöllami kuyanqä wawqintsik Marcuspis† winchikayämushunki.

[14] Jukniki juknikipis qaqllaykikunacho mutsanakur winchinakuyay. Jesucristucho kaqkuna alli kawaycho kaykuyällay. [Amén.]

---

[e] **5.13** Tsay witsanmi Jesucristuman criyikuqkuna Roma markapä Babilonia niyaq. Tsaypita masta musyanaykipä liyinki Apoc. 14.8; 16.19; 17.5; 18.2, 10, 21.
† **5.2** Juan 21.15-17. † **5.4** Heb. 13.20. † **5.5** Prov. 3.34; Stg. 4.6. † **5.6** Mat. 23.12; Luc. 14.11; 18.14; Stg. 4.10. † **5.7** Sal. 55.22; Mat. 6.25-34. † **5.12** Hech. 15.22, 40.
† **5.13** Hech. 12.12, 25; 13.13; 15.37-39; Col. 4.10; Film. 24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Pedro

Apóstol Pedrupa ishkay kaq cartan

Apóstol Pedro awkinna kaykarmi maytsaychöpis taq yärakuq mayinkunaman cartakurqan.

Llutan yachatsikuqkuna puriyaptinmi mana cäsupäyänanpä yärakuq mayinkunata apóstol Pedro kay cartacho tantiyatsirqan (2Ped. 2.1-22). Tsaynöllami Jesucristo kay patsaman imanir manarä kutimunqanta tantiyatsirqan (2Ped. 3.1-18).

Apóstol Pedro winchikunqan

1 [1] Yärakuq mayikuna:
Noqa Simón Pedrumi, Jesucristupa sirviqnin y apostolnin kar, qamkunaman kay cartata cartakaykämü. Qamkunatapis Jesucristo kuyayäshurnikimi noqakunatanö salvayäshushqayki. Payqa Diosnintsikmi y salvamaqnintsikmi. [2] Qamkunapämi mañakü Tayta Diosta y Señornintsik Jesucristuta *reqiynikipa kuyapäyäshunaykipä y qoyay qoyay alli kawayta qoykuyäshunaykipä.

Tayta Dios munanqannö kawanantsikpä ninqan

[3] Payta *reqishqami munanqannö kawanantsikpä Tayta Dios munayninwan imaykanöpa yanapamantsik. Kuyapäkuq y alli ruraq karmi tsaynö kawanantsikpä qayamashqantsik. [4] Tsaynöllami imaypis yanapamänantsikpä awnimashqantsik. Tsaynö yanapamäshun jutsaynaq kanqannö noqantsikpis jutsa rurayta kacharir jutsaynaqna kanantsikpämi.

[5] Tsaynö kaykaptinqa Tayta Diosman imaypis yärakuyay. Payman yärakur allita rurayay. Allita rurar palabranta yachakuyay. [6] Palabranta yachakur mana alli yarpayta vinciyay. Mana alli yarpayta vincir wanuyanqaykiyaq cäsukuyay. Cäsukur Tayta Dios munanqannö imaypis kawayay. [7] Tayta Dios munanqannö kawar juk castanölla alli rikanakuyay. Alli rikanakur pïmaywanpis kuyanakur kawayay.

[8] Qoyay qoyay tsaynö kawayaptikiqa Señornintsik Jesucristuta reqiyanqayki manami manakaqllapätsu kanqa. [9] Tsaynö mana kawarqa qapra runa rikayta mana kamäpakunqannömi Tayta Dios perdonayäshunqaykitapis qonqaykuyashqayki.

[10] Wawqikuna panikuna, Tayta Dios qayayäshunqaykita y akrayäshunqaykita shumaq tantiyayänaykipä imaykanöpapis pay munanqannö kawayay. Tsaynöpami jutsa rurayman imaypis ishkiyankitsu. [11] Tsaymi *mandakuyninman chäyaptiki salvamaqnintsik Señor Jesucristo kushishqa chaskiyäshunki.

[12] Tsaymi unayna musyashqa kayaptikipis y Diospa willakuyninta shumaq yachakushqa kayaptikipis tsaykunata imaypis yarpätsiyäshayki. [13] Kawanqäyaqqa tsaykunatami imaypis yarpätsiyäshayki. [14] Wanunäpäna kanqäta Señor Jesucristo musyatsimashqa kaptinmi [15] qamkunata yarpätsï wanuptïpis yätsinqäkunata imaypis yarpäyänaykipä.

Jesucristo kutimunanpä ninqan

[16] Señornintsik Jesucristo munayyuq kanqanta y kutimunanpä kanqanta

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

manami yarpaylläpitatsu yachaykätsï, tsaypa trokinqa chipipiykaqta kikï rikashqa karmi yachaykätsï. 17 Chipipiykaqman tikraptinmi gloriapita Tayta Dios nimurqan: “Paymi kuyay Tsurï. Paypitami kushishqa kaykä”. 18 Tsaynö nimunqanta kikïmi wiyashqä *sagrädu jirkacho Jesucristuwan kaykar.†

19 Tsaymi masrä tantiyantsik profëtakuna willakuyanqankuna rasunpaypa kanqanta. Tsaynö kaykaptinqa profëtakuna qellqayanqankunata shumaq cäsukuyay. Tsaykunaqa tsakaycho aktsi atsikyanqannömi. Tsaynö cäsukuyay patsa waraptin waraq lucëru shonquykikunacho atsikyanqanyaq.[a]

20 Shumaq tantiyakuyay. Ama yarpäyaytsu Tayta Diospa palabranta runakuna yarpayllanpita qellqayanqanta. 21 Tayta Diospa profëtankuna manami imaypis kikinkunapa yarpayllanpitatsu qellqayarqan, sinöqa Espíritu Santu tantiyatsiptinmi Tayta Diospa yarpayninta qellqayarqan.†

Llutan yachatsikuqkuna imanö kawayanqantapis ninqan

Judas 3-16

2 1 Israel nacioncho llulla profëtakuna unay kayanqannömi qamkunachöpis llutan yachatsikuqkuna kayanqa. Paykunaqa Tayta Diospa willakuqnin tukurmi criyitsiyäshurniki manakaqkunata yachatsiyäshunki. Tsaynöllami salvakuq Señor Jesucristutapis ñëgayanqa. Paykunatami juiciu finalcho Tayta Dios illaqpita ushakätsinqa.

2 Paykuna yachatsiyanqanta chaskiparmi runakunapis warmikunapis jutsata rurar kawayanqa. Tsaynö kawayaptinmi Tayta Diospa willakuyninta pïmaypis manakaqman churayanqa. 3 Qellaypä ayrajashqa karmi alli tukullar sakyayäshunki. Paykunata infiernuman qaykunanpä unaypitanami Tayta Dios destinarqan. Paykunataqa pasaypa ñakaymi shuyaraykan.

4 Jutsa ruraq *angelkunatapis Tayta Dios manami perdonarqantsu, tsaypa trokinqa infiernumanmi qaykurqan. Tsay tsakaymanmi wichqarqan juiciu finalcho juzgananpä.

5 Noé kawanqan witsanpis jutsasapa runakunata manami perdonarqantsu. Tsay runakunaqa Tayta Dios munanqannö kawayänanpä Noé willaptinpis manami cäsukuyarqantsu. Tsaymi diluviuwan Tayta Dios ushakätsirqan. Tsaynö ushakätsirpis Noéta y qanchis runakunallatami salvarqan.†

6 Tsaynöllami Sodoma y Gomorra markakunatapis uchpayanqanyaq Tayta Dios rupatsirqan.† Tsaynö rurarqan castigakuq kanqanta jutsasapa runakuna tantiyakuyänanpämi. 7 Tsay markakunata rupatsirpis Lottami itsanqa alli runa kaptin salvarqan. Payqa tsay markakunacho taq mana alli runakuna jutsata rurayaptin ima ruraytapis manami kamäpakurqantsu.† 8 Paykuna kaqcho tar jutsata rurayanqanta rikar y manakaqkunata parlayanqanta wiyarmi qoyay qoyay pasaypa llakikurqan.

9 Tsaynöpami musyantsik pay munanqannö kawaq kaqtaqa ima ñakaypitapis Tayta Dios salvamänantsikpä kanqanta. Jutsa ruraqkunatami itsanqa juiciu finalcho pasaypa castiganqa.

10 Mana kuyapaypami castiganqa llutalla pïmaywanpis kakuqkunata. Tsay runakunaqa Tayta Diospitapis manami

---

[a] **1.19** *Waraq lucëru shonquykikunacho atsikyanqanyaq* ninanqa *Jesucristo kutimunqanyaq* ninanmi.
† **1.17-18** Mat. 17.1-5; Mar. 9.2-7; Luc. 9.28-35. † **1.21** 2Tim. 3.16. † **2.5** Gén. 6.1-7; 8.18. † **2.6** Gén. 19.24. † **2.7** Gén. 19.1-16, 29.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mantsapakuyantsu. Yachaq tukurmi *supaykunatapis mana mantsariypa ashlliyan. 11 Ciëlucho kaykaq angelkunaqa runakunapita mas munayyuq y Tayta Diospa ñöpancho kaykarpis manami supaykunata ashlliyantsu.

12 Tsay runakunaqa mana tantiyarmi tsaynö ashlliyan. Uywakunanö yarpayniynaq karmi wanutsishqa kayänanpä yuriyashqa. Mana allita ruraykäyanqallanchömi ushakäyanqa. 13 Wakinkunata ñakatsiyanqanpitami kikinkunapis ñakayanqa. Pïmaypa ñöpancho manakaqkunata rurarpis mana penqakuypami asikachäyan. Qamkuna mikuyänaykipä qorikäyanqaykichöpis llutankunata parlarmi kushikuyan.

14 Tsay runakunaqa pï warmita rikarpis munapäyanmi. Jutsata rurarpis manami ajayäyantsu. Manarä shumaq tantiyakuqkunatami llutankunata yachatsiyan. Runa mayinta engañaytaqa imaykanöpami yachayan. Tsaynö kayanqanpitami pasaypa castigashqa kayanqa.

15 Tayta Dios munanqannö ñöpata kawashqa karpis kananqa llutankunata rurarmi puriykäyan. Beorpa tsurin Balaam qellay raykuq llutanta ruranqannömi paykunapis llutankunata ruraykäyan. 16 Qellaypä raykuq Balaam aywaykaptinmi china ashnun parlapar mana aywananpä micharqan.†

17 Tsay runakunaqa tsakishqa pukyunö y wakpa kaypa aywaq tsaki pukutaynömi kaykäyan. Paykunapäqa kamarishqanami kaykan yanaraykaq tsakay [imayyaqpis] tsaycho wichqaräyänanpä. 18 Paykunaqa alabakurmi yachaq tukurnin imatapis parlayan. Jutsankunata tsayrä kacharishqa kaqkunatami shakyätsiyan llutankunata rurayänanpä.

19 Runakunatami promitiyan yachatsiyanqanta chaskir libri kawayänanpä kanqanta. Tsaynö promitirpis kikinkunaqa manami libritsu kayan, tsaypa trokinqa jutsapa munayninchömi kaykäyan. Ima viciupis runata vinciptinqa tsay viciupa munayninchömi kaykan.†

20 Salvamaqnintsik Señor Jesucristuman criyikushqa kaykar jutsa rurayllacho yapay kakurqa punta kanqanpitapis peormi rikakun.† 21 Diospa willakuyninman criyikushqa kaykar yapay jutsata ruranänpä kaykaptinqa mejor ama tsay *sagrädu willakuyninman criyikuyanmantsu karqan. 22 Jutsata yapay ruraqkunapäqa rasuntami niyan: “Allquqa lanzapakunqanta yapaymi mikun. Kuchipis bäñaskatsiyaptin yapaymi mitucho qoshpan”.†

Jesucristo kutimunanpä kanqan

3 1 Kuyay wawqikuna panikuna, kaywanqa ishkay kutinami cartakamü. Ishkan cartachöpis alli kawayänaykipämi yätsiykä. 2 Tsaynöllami yätsiykä *santu profëtakuna willakuyanqanta y salvamaqnintsik Señor Jesucristupa mandamientunta mana qonqäyänaykipä. Tsay mandamientutaqa apostolninkunami yachatsiyäshurqayki.

3 Musyantsikmi ushanan tiempucho Tayta Diosta mana cäsukuq runakuna yurimunanpä kanqanta. Tsay runakunaqa asipäyäshurnikimi† 4 niyanqa: “¿Imanirtä Jesucristo ‘kutimushämi’ niskir kutimunrätsu? Paywan puriqkunapis shuyaykäyanqallanchömi wanuyashqa. Kay patsapis qallanqanpita patsa kanqannöllami kaykan”.†

5 Tsaynö nir manami tantiyayantsu kay patsatapis ciëlutapis Tayta Dios “tsaykuna kayätsun” nir kamanqanta. Kamaptinmi yaku rurinpita tsaki patsa yarqamurqan.† 6 Tsaypitanami kay

†**2.15-16** Núm. 22.4-35. †**2.19** Juan 8.34; Rom. 6.6, 16. †**2.20** Mat. 12.45; Luc. 11.26. †**2.22** Prov. 26.11. †**3.3** 2Tim. 3.1-5; Jud. 18. †**3.4** Eze. 12.22. †**3.5** Gén. 1.6-9; Sal. 24.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

patsata diluviuwan ushakätsirqan.† 7 Tsaynöllami juiciu finalcho Tayta Dios niptin kay patsa, rupay, killa y llapan qoyllurkunapis ninawan ushakäyanqa. Tsay junaqmi jutsa ruraq runakunapis ushakäyanqa.

8 Kuyay wawqikuna panikuna, shumaq tantiyakushun: Tayta Diospäqa juk junaq juk waranqa (1,000) watanömi y juk waranqa watapis juk junaqnöllami kaykan.† 9 Tsaynö kaykaptinqa wakin runakuna yarpäyanqannö ama yarpäshuntsu Señornintsik Jesucristo mana kutimunanpä kanqanta. Payqa manami munantsu pipis jutsallancho wanunanta. Tsaymi shuyaraykan runakuna jutsankunapita arrepentikuyänanta.†

10 Señor Jesucristupa kutimuyninqa [paqaspa] illaqpita suwa shamunqannömi kanqa.† Pay shamuptinmi rupaypis, killapis y llapan qoyllurkunapis mantsariypä bunrurur ninawan rupaykar ushakäyanqa. Tsaynöllami kay patsapis y kay patsacho kaqkunapis rupaykar chipyaq ushakäyanqa.

11 Imaykapis ushakänanpä kaykaptinqa jutsata mana ruraypa Tayta Dios munanqannö santu kawayay. 12 Tsaynö kawar shuyaykaptikimi Tayta Dios juzganan junaq rasllana chämunqa. Tsay junaqmi rupayta, killata y qoyllurkunatapis nina rupar ushanqa. Tsaynöllami llapan imaykapis tsulluykar ushakäyanqa. 13 Noqantsikmi itsanqa Tayta Dios awninqannölla mushuq ciëluta y mushuq patsata shuyaykantsik. Tsaychöqa Tayta Dios munanqannömi llapanpis alli kanqa.†

14 Kuyay wawqikuna panikuna, tsaykunata shuyaykarqa jutsa ruraykunata kacharir pïmaywanpis alli kawayay. Tsaynöpami Jesucristo kutimur jutsaynaqta tariyäshunki. 15 Yarpäyay Señor Jesucristo imanir manarä kutimunqanta. Payqa shuyaraykan runakuna salvakuyänantami. Tsaytaqa kuyay wawqintsik Pablupis Tayta Dios tantiyatsiptinmi qellqashqa. 16 Llapan cartankunachömi tsayta qellqarqan. Tsay cartankunacho aja tantiyaypä kaptinmi yachaq tukuqkuna y Tayta Diosman janan shonqulla yärakuqkuna llutanta yachatsiyan. Tsaynöllami llutanta yachatsiyan Tayta Diospa palabrancho wakin yachatsikuykunatapis. Tsay runakunaqa infiernuchömi ñakayanqa.

Cartapa ushanan

17 Kuyay wawqikuna panikuna, kay ninqäkunata musyaykarqa paqtä chaskipäyankiman llutan yachatsikuqkunapa yachatsikuyninta. Tayta Diosman alli yärakuykäyanqaykicho paqtä qepaman kutikuyankiman. 18 Tsaypa trokinqa qoyay qoyay tantiyakuyay kuyapäkuq y salvakuq Señornintsik Jesucristo munanqannö kawayänaykipä. ¡Payqa kananpis y imayyaqpis alabashqa kaykullätsun! Amén.

†**3.6** Gén. 7.11. †**3.8** Sal. 90.4. †**3.9** Eze. 18.23; 33.11. †**3.10** Mat. 24.43; Luc. 12.39; 1Tes. 5.2; Apoc. 16.15. †**3.13** Isa. 65.17; 66.22; Apoc. 21.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 Juan

Apóstol Juanpa punta kaq cartan

Apóstol Juanmi kay cartata qellqarqan. Paytami apostolnin kananpä Jesucristo akrarqan. Manami kay cartallatatsu Juan qellqarqan, sinöqa ishkay y kimsa kaq cartakunatapis qellqarqanmi. Tsaynöpis paymi qellqarqan San Juan libruta y Apocalipsis librutapis.

Kay cartachömi wawqikunata panikunata apóstol Juan tantiyatsirqan llutan yachatsikuqkunata mana chaskipäyänanpä. Tsay llutan yachatsikuqkunami niyarqan: "Jesucristo Dios kaykarqa ¿imanöpatä runa kanman?" (1Juan 4.1-3). Tsaynö yachatsiyaptinmi apóstol Juan kay cartacho tantiyatsirqan Jesucristo Dios kanqanta y Dios kaykarpis runa kanqanta. Tsaynöllami wawqikunata panikunata tantiyatsirqan Tayta Dios munanqannö kawayänanpä y kuyanakur kawayänanpä.

---

1 [1] Qamkunamanmi Kawatsikuq Palabra imanö kanqanta[a] qellqamü. Payqa imapis manarä kaptinmi kaykarqanna.[†] Paytami rikayashqä, yatayashqä y wiyayashqä. [2] Tsay Kawatsikuqta Tayta Dios kachamuptinmi payta rikayarqä.[†] Tsaymi qamkunata willayä *mana ushakaq kawayta qaramaqnintsik kanqanta. Paymi Tayta Dioswan kaykanqanpita noqantsikman shamushqa. [3] Rikayanqäta y wiyayanqätami qamkunata musyaykätsiyä. Tsaynöpami Tayta Diospa y Tsurin Jesucristupa ñöpancho kawayanqänö qamkunapis paypa ñöpancho kawayanki. [4] Tsaykunatami qellqaykämü kushishqa kawanantsikpä.

Jutsata mana ruraypa kawanantsikpä ninqan

[5] Jesucristo yachatsiyämanqallantami willayä: Tayta Diosqa aktsimi. Paychöqa manami ima tsakaypis kantsu.[b] [6] Tsaymi mayqantsikpis "Tayta Dios munanqannömi kawaykä" nikar tsakäpakushqanö purirqa llullakuykantsik. Tsaynö kawarqa manami rasunpaypatsu Tayta Dios munanqannö kawaykantsik. [7] Tayta Dios atsikyaycho kanqannö noqantsikpis atsikyaycho kawarmi[c] juknintsik juknintsik kuyanakuntsik. Tsaynöpis Tsurin Jesucristumi yawarninwan llapan jutsantsikta mayllamantsik.

[8] Mayqantsikpis "jutsaynaqmi kä" nirqa manami rasun kaqtatsu parlaykantsik, sinöqa llullakuykantsikmi. [9] Jutsa ruranqantsikpita perdonta mañakushqami itsanqa awnimanqantsikta cumplir Tayta Dios perdonamäshun. Payqa alli ruraq karmi llapan jutsantsikta mayllamäshun.

[10] "Noqaqa jutsaynaqmi kä" nirqa pay ninqankunata manakaqmanmi

---

[a] **1.1** Kawatsikuq Palabraqa Jesucristumi. [b] **1.5** Tayta Dios aktsi kar paycho ima tsakaypis mana kanqanta nirqa jutsaynaq kanqantami nin. [c] **1.7** Tayta Dios atsikyaycho kanqanta nirqa Tayta Dios rasun kaqllata ninqanta y jutsaynaq kanqantami nikan. Noqantsikpis atsikyaycho kawanantsikpä nirqa Tayta Dios munanqannö kawanantsikpämi nikan.
[†] **1.1** Juan 1.1; 1Juan 2.13-14. [†] **1.2** Juan 1.14, 18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

churaykantsik. Tsaynö karqa manarämi willakuyninta chaskikushqantsikrätsu.†

2 1 Kuyay wamräkuna, jutsata mana rurayänaykipämi kay cartata cartakaykämü.† Jutsata rurashqaqa abogäduntsik kaykanmi Tayta Diospa ñöpancho janantsik shärinanpä. Tsay abogäduqa alli ruraq Jesucristumi. 2 Paymi sacrificiu kashqa jutsantsikkunata Tayta Dios perdonamänantsikpä.† Manami noqallantsik perdonashqa kanantsikpätsu wanurqan, tsaypa trokinqa maytsaycho taq runakuna perdonashqa kayänanpämi.

3 Tayta Diosta *reqinqantsikta musyantsik mandamientunkunata cumplirmi.† 4 Mayqantsikpis “Tayta Diosta reqïmi” nikar mandamientunkunata mana cäsukurqa manami rasun kaqtatsu parlantsik, sinöqa llullakuykantsikmi. 5 Mandamientunkunata cumplirmi itsanqa Tayta Diosta rasunpaypa *kuyantsik. Tsaynöpami musyantsik Tayta Diospa makincho kanqantsikta. 6 Pipis “Tayta Diospa makinchömi kaykä” nirqa Jesucristo kawanqannö kawatsun.

Mushuq mandamientu

7 Kuyay wamräkuna, jukniki juknikipis kuyanakuyanki. Kay mandamientu manami mushuq mandamientutsu kaykan, tsaypa trokinqa unaypita patsa musyanqantsik mandamientumi. Tsay mandamientutaqa musyayankinami. 8 Mushuq mana kaptinpis kananqa musyantsik Jesucristo kuyamanqantsiknö kuyanakuyänaykipä kanqantami. Tsaymi tsay mandamientu mushuq kaykan. Jesucristo kuyakuq kanqannömi qamkunapis kuyanakuykäyanki. Tsaynö kuyanakurmi tsakaypita atsikyayman yarquqnö kaykäyanki.

9 Pï runapis “aktsichömi kaykä” nikar runa mayinta chikirqa tsakäpakushqanömi kaykan. 10 Runa mayinta kuyarmi itsanqa aktsicho kaykaqnö kaykan.† Tsaynö kawaptinqa pïmaypis payta rikarmi alli kawayanqa. 11 Runa mayinta chikiq kaqmi tsakäpakushqanö kaykan. Qapra runa maypa aywanqantapis mana tantiyanqannömi Tayta Dios munanqannö kawananpäpis tantiyantsu.

Imanir Juan cartakunqan

12 Kuyay wamrakuna, qamkunapämi cartakaykämü Jesucristo noqantsik raykuq wanunqanpita perdonashqa kayaptiki.
13 Taytakuna, qamkunapämi cartakaykämü qallaykunanpita patsa kawaq Jesucristuta *reqishqa kayaptiki.
Chölukuna jipashkuna, qamkunapämi cartakaykämü *Satanásta vincishqa kayaptiki.
14 Kuyay wamrakuna, qamkunapämi cartakaykämü Tayta Diosta reqishqa kayaptiki.
Taytakuna, qamkunapämi cartakaykämü qallaykunanpita patsa kawaq Jesucristuta reqishqa kayaptiki.
Chölukuna jipashkuna, qamkunapämi cartakaykämü kallpayuq kayanqaykipita y Diospa willakuyninta cäsukurnin Satanásta vincishqa kayaptiki.

Diosta mana cäsukuq runakuna kawayanqannö mana kawanantsikpä ninqan

15 Diosta mana cäsukuq runakunanöqa ama kawayaytsu. Paykunanö kawarqa Tayta Diosta manami *kuyaykäyankitsu. 16 Diosta mana cäsukuq runakunaqa shonqunkuna

---

†**1.8-10** Prov. 20.9. †**2.1** Rom. 6.11-14. †**2.2** 1Juan 4.10. †**2.3** Juan 14.15, 21, 23. †**2.10** Rom. 13.12-13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

munanqannömi llutanta rurayan,
imatapis rikanqantami munapäyan
y llapanpitapis alli rikashqa kay-
tami munayan. Paykunanö kawarqa
manami Tayta Dios munanqannötsu
kawaykäyanki, sinöqa jutsasapa runa-
kunanömi. 17 Kay patsapis y runakuna
munapäyanqanpis ushakanqami. Tayta
Dios munanqannö kawaq runakunami
itsanqa *mana ushakaq kawayta tari-
yanqa.

Anticristukuna yuriyämunanpä ninqan

18 Kuyay wamräkuna, ushanan tiem-
puchönami kaykantsik. *Anticristo
shamunanpä kanqanta musyayan-
qaykinömi kananqa atska anticris-
tukuna shayämushqa. Tsaynöpami
musyantsik ushanan tiempuchöna
kaykanqantsikta. 19 Tsay runakunaqa
ñöpata noqantsikwan qorikashqa
karpis kananqa manami qorikäyämun-
natsu. Paykunaqa manami Jesucris-
tuta rasunpaypatsu chaskikuyashqa.
Jesucristuta rasunpaypa chaskikushqa
karqa noqantsikwanmi juntu kay-
käyanman karqan. Noqantsikpita
yarqukushqa kayaptinmi musyantsik
Jesucristuta mana chaskikuyanqanta.
20 Qamkunamanqa Jesucristumi
Espíritu Santuta kachamushqa. Tsaymi
tantiyayanki mayqan yachatsikuy-
kuna alli kanqanta y mayqan mana
alli kanqantapis.† 21 Tsaynömi tanti-
yayanki llullakuqkuna Tayta Diospa
willakuyninta willakuyänanpa trokin
llutanta yachaykätsiyanqanta. Rasun
kaq yachatsikuyta tantiyayanqaykita
musyarmi cartakaykämü.
22 Tsay llullakuqkunami niyan:
“Jesúsqa manami Tayta Dios kacha-
munqan Cristutsu”. Tsaynö yacha-
tsiqkunaqa anticristumi kaykäyan.
Paykunaqa Tayta Diostapis Jesucris-
tutapis ñëgayanmi. 23 Jesucristo Tayta
Diospa Tsurin kanqanta pipis ñëgarqa
Tayta Diostapis ñëganmi. “Jesucris-
tuqa Diospa Tsurinmi kaykan” nirqa
Tayta Diostapis chaskikunmi.
24 Tsaynö kaykaptinqa Jesucristupa
willakuyninta yachakuyanqaykita ama
qonqäyaytsu. Mana qonqarqa Tayta
Diospa y Tsurin Jesucristupa munay-
ninchömi kawaykäyanki. 25 Paymi
awnimashqantsik gloriacho imayyaq-
pis kawanantsikpä.
26 Kay cartatami cartakaykämü llu-
tan yachatsikuqkunata mana chaski-
päyänaykipä. 27 Jesucristupita chas-
kiyanqayki Espíritu Santumi qamku-
nawan kaykan. Paymi rasun kaqllata
llapantapis yachaykätsiyäshunki.
Manami imaypis llullapäyäshunkitsu.
Tsaynö kaykaptinqa llutan yachatsi-
kuykunata ama chaskiyaytsu. Espíritu
Santu tantiyatsiyäshunqaykinölla Jesu-
cristuman yärakur imaypis kawayay.
28 Kuyay wamräkuna, Jesucris-
tupa munaynincho imaypis kawayay.
Tsaynö kawarmi Jesucristo kutimuptin
mana mantsariypa y mana penqa-
kuypa ñöpancho kayanki.
29 Musyantsikmi Jesucristo imaypis
alli ruraq kanqanta. Tsaymi pipis allita
rurarqa Tayta Diospa wamran kaykan.

Tayta Diospa wamrankuna kanqantsik

3 1 ¡Tantiyakuyay! ¡Tayta Diosqa
pasaypami kuyamantsik!
Kuyamarnintsikmi “wamräkunami
kayanki” nimantsik.† Rasunpaypami
wamrankuna kaykantsik. Wamran
kanqantsiktaqa Tayta Diosta mana
chaskikuq runakuna manami tanti-
yayantsu. Tsaynö tantiyayantsu Tayta
Diosta mana *reqirmi.
2 Kuyay wawqikuna panikuna, Tayta
Diospa wamran kanqantsikta kanan
musyarpis manami musyantsikrä-
tsu imanö kanantsikpä kanqantapis.

†**2.20** 1Cor. 2.10-16. †**3.1** Juan 1.12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö kaptinpis musyantsikmi Jesucristo kutimuptin paywan tinkur kikin niraqman tikranantsikpä kanqanta.† 3 Tsaynö kanantsikpä kanqanta shuyakuykarqa Jesucristo jutsaynaq *püru kanqannö noqantsikpis jutsaynaq püru kashun.

4 Pipis jutsata rurarqa Tayta Diospa leyninkunata manami cäsukuntsu. 5 Musyantsikmi jutsaynaq kanantsikpä Jesucristo kay patsaman shamunqanta. Payqa manami imaypis jutsata rurashqatsu. 6 Tsaymi Jesucristupa munaynincho kawaqkunaqa jutsa rurayta kachariyan. Jutsa rurayta mana kachariqkunaqa Jesucristuta manami chaskiyantsu ni reqiyantsu.

7 Kuyay wamräkuna, pipis "Tayta Diostami cäsukü" nirqa Jesucristunömi allikunata rurar kawanman. "Cäsukümi" nikar jutsata ruraptinqa yachatsiyäshunqaykita ama chaskiyaytsu. 8 Jutsa rurayta mana kachariq kaqqa diablupa munayninchömi kaykan. Diabluqa kay patsa qallaykunqanpita patsami jutsata ruran. Diablu ruranqankunata ushakätsinanpämi Tayta Diospa Tsurin Jesucristo shamushqa.†

9 Tayta Diospa wamran kaqkunaqa manami jutsata rurayannatsu, tsaypa trokinqa Tayta Dios munanqannönami kawayan. Tayta Diospa wamran karmi jutsa rurayta kachariyan. 10 Pipis jutsata rurar y runa mayinta chikirqa manami Diospa wamrantsu, tsaypa trokinqa diablupa wamranmi. Tsaynöpami musyantsik Diospa wamran pï kanqanta y diablupa wamran pï kanqantapis.

Pïmaywanpis kuyanakunantsikpä ninqan

11 Juknintsik juknintsikpis kuyanakunantsikpä kanqantaqa unaypita patsami musyantsik.† 12 Ama kashuntsu Caínnöqa. Payqa diablu munanqanta rurarmi wawqin Abelta wanutsirqan.† ¿Imanirtä wanutsirqan? Kikinpa rurayninkuna mana alli kaptin y wawqinpa rurayninkuna alli kaptinmi.

13 Kuyay wawqikuna panikuna, musyantsikmi jutsa ruraq runakuna chikimanqantsikta. 14 Tsaynöpis musyantsikmi wanushqanö kanqantsikpita *mana ushakaq kawaytana tarinqantsikta. Tsayta musyantsik wawqikunawan panikunawan kuyanakur kawarmi.† Mana kuyakuq kaqqa wanushqanömi kaykan. 15 Llapanpis runa mayinta chikiqkunaqa wanutsiqnömi kaykäyan. Musyanqantsiknöpis wanutsikuqkunaqa Tayta Diospa ñöpanman manami chäyanqatsu.

16 Kuyakuq kanantsikpä Jesucristo noqantsik raykuq wanunqanta tantiyakushun.† Noqantsikpis kuyakuq karqa runa mayintsik raykuq wanunantsikpä listumi kaykäshun. 17 Imantsikpis kaykaptin runa mayintsik muchuycho kaykaqta mana yanaparqa manami Tayta Dios kuyakuq kanqannötsu kuyakuq kantsik.

18 Kuyay wamräkuna, janan shonqullaqa ama kuyanakushuntsu, tsaypa trokinqa imaypis yanapanakur rasunpaypa kuyanakushun. 19 Tsaynö kuyanakurmi musyantsik Tayta Diospa willakuyninta rasunpaypa chaskikunqantsikta y jutsantsikpita perdonamanqantsikta. 20 Mana perdonamanqantsikta yarpashqapis payqa jutsantsikpita llakikunqantsikta musyarmi perdonamantsik.

21 Kuyay wawqikuna panikuna, perdonashqana kanqantsikta musyaykarqa mana mantsariypa Tayta Diosta mañakushun. 22 Mandamientunkunata cäsukur pay munanqannö kawarqa

†**3.2** Fil. 3.21. †**3.8** Heb. 2.14-15. †**3.11** Juan 13.34; 15.12. †**3.12** Gén. 4.8. †**3.14** Juan 5.24. †**3.16** Juan 15.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imata mañakunqantsiktapis chaskishunmi.
23 Tayta Diospa mandamientunmi nin Tsurin Jesucristuman yärakunantsikpä y juknintsik juknintsikpis kuyanakunantsikpä.† 24 Mandamientunkunata cumplirmi paywan kaykantsik y paypis noqantsikwan kaykan. Noqantsikwan pay kaykanqanta musyantsik kachamunqan Espíritu Santuta chaskikushqa karmi.

Llutan yachatsikuqkuna imanö kanqanpis

4 1 Kuyay wawqikuna panikuna, kay patsacho atskaqmi llulla profëtakuna puriykäyan. Tsaynö kaykaptinqa pipis "Espíritu Santumi tantiyatsimashqa willakunäpä" nir chämuptin shumaqrä tantiyayay Tayta Diospa willakuqnin kanqanta o mana kanqantapis. 2 Tayta Diospa willakuqnin karqa Jesucristo kay patsaman shamur rasunpaypa runa kanqantami yachatsin.d 3 Jesucristo rasunpaypa runa kanqanta mana yachatsirqa manami Tayta Diospa willakuqnintsu, tsaypa rantinqa *anticristumi. Anticristo shamunanpä kanqanta musyayanqaykinöllami kananqa anticristukuna kay patsacho puriykäyan.†
4 Kuyay wamräkuna, Tayta Diospa wamrankunami kaykäyanki. Qamkunacho kaykaq Espíritu Santuqa kay patsacho kaykaq espïritupitapis mas munayyuqmi. Pay yanapayäshuptikimi tsay llutan yachatsikuqkunata chaskipäyankitsu. 5 Paykunaqa Diospa wamran mana karmi yarpayninkunallapita yachaykätsiyan. Tsaymi paykunataqa Diosta mana cäsukuq runakunalla chaskiyan.†
6 Noqakunaqa Diospa willakuqninmi kaykäyä. Tsaymi willakuyanqäta chaskikuqkuna Tayta Diosta *reqiyan. Willakuyanqäta mana chaskikuqkunaqa manami Tayta Diospa willakuqnintsu kayan. Tsaynöpami musyantsik mayqan runa rasun kaqta yachatsinqanta y mayqan runa llutanta yachatsinqanta.

Tayta Dios kuyamanqantsiknö kuyanakunantsikpä ninqan

7 Kuyay wawqikuna panikuna, Tayta Dios kuyakuq kaykaptinqa juknintsik juknintsikpis kuyanakushun. Kuyanakurqa Diospa wamran karmi payta *reqintsik. 8 Mana kuyanakurmi itsanqa Diosta reqintsiktsu. Tayta Diosqa kuyakuqmi kaykan.
9 *Mana ushakaq kawayta tarinantsikpämi japallan Tsurinta Tayta Dios kay patsaman kachamurqan. Tsaynöpami pasaypa kuyamanqantsikta musyatsimashqantsik.† 10 Rasunpaypa kaq kuyakuyqa manami noqantsik Tayta Diosta kuyanqantsiktsu, sinöqa noqantsikta pay kuyamanqantsikmi. Jutsata ruranqantsikpita sacrificiu kananpämi Tsurin Jesucristuta kachamurqan. Tsaymi rasun kaq kuyakuyqa.
11 Kuyay wawqikuna panikuna, Tayta Dios tsaynö kuyaykämashqaqa noqantsikpis juknintsik juknintsik kuyanakur kawashun. 12 Tayta Diosta manami pipis rikashqatsu.† Tsaynö kaptinpis kuyanakushqami noqantsikwan kaykan. Tsaymi yanapaykämantsik pay kuyakuq kanqannö noqantsikpis kuyakuq kanantsikpä.
13 Espíritu Santuta chaskikushqa karmi Tayta Dios noqantsikwan kaykanqanta y noqantsikpis paywan kaykanqantsikta musyantsik.† 14 Kikïkunami rikayashqä Diospa Tsurin Jesucristo kay patsacho kaykaqta.

---

d **4.2** Jesucristo Dios kanqanta criyirpis wakin runakuna manami criyiyarqantsu rasunpaypa runa kanqanta, sinöqa runanölla kanqantami yarpäyarqan.
† **3.23** Juan 13.34; 15.12, 17. † **4.1-3** Mat. 7.15; 2Juan 7. † **4.5** Juan 15.19. † **4.9** Juan 3.16. † **4.12** Juan 1.18. † **4.13** Rom. 8.9; 1Juan 3.24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi willakuyä runakunata salvananpä Tayta Dios payta kachamunqanta.† 15 Jesucristo Tayta Diospa Tsurin kanqanta pipis criyirqa Tayta Dioswanmi kaykan y Tayta Diospis paywanmi kaykan.

16 Kananqa Tayta Dios kuyamanqantsikta musyarmi payman yärakuntsik. Tayta Diosqa kuyakuqmi kaykan. Noqantsikpis kuyanakurqa paywanmi kaykantsik y paypis noqantsikwanmi kaykan. 17 Tsaynöpami Tayta Dios munanqannö kuyanakuntsik. Tsaynö kuyanakur kawar y Jesucristo kay patsacho kawanqannö kawarqa juiciu finalcho manami mantsarishuntsu. 18 Tayta Dios kuyamanqantsikta mana tantiyarmi castigamänantsikpä kanqanta yarpantsik. Tayta Dios kuyamanqantsikta tantiyarmi itsanqa mana castigamänantsikpä kanqanta musyar mantsarintsiktsu.

19 Puntata pay kuyamanqantsikpitami noqantsikpis [payta] kuyantsik. 20 Pipis "Tayta Diostami *kuyä" nikar runa mayinta chikirqa llullakuykanmi. Runa mayintsikta rikaykar mana kuyarqa ¿imanöparä mana rikanqantsik Tayta Diosta kuyashwan? 21 Tayta Diospa mandamientunchömi nimantsik: "Tayta Diosta kuyarqa runa mayikitapis kuyay".†

Tayta Diospa Tsurinman yärakunantsikpä ninqan

5 1 Jesús salvamaqnintsik Cristo kanqanta criyiqkunaqa llapanpis Tayta Diospa wamranmi kayan. Tayta Diosta *kuyarqa wamrankunatapis kuyantsikmi. 2 Wamrankunata kuyanqantsikta musyantsik Tayta Diosta kuyar mandamientunkunata cumplirmi.

3 Tayta Diosta kuyarqa mandamientunkunatami cumplintsik.† Mandamientunkunata cumpliyqa manami ajatsu.† 4 Tsaynö kaykan Tayta Diospa wamrankuna *Satanásta vincishqa kaptinmi.† Tayta Diosman yärakurmi payta vincintsik. 5 ¿Pitä Satanásta vincin? Jesucristo Tayta Diospa Tsurin kanqanta criyiqkunallami.

Jesucristo salvamaqnintsik kanqan

6 Jesucristo Diospa Tsurin kanqanta musyantsik bautizakunqan höra wamran kanqanta Tayta Dios nimushqa kaptinmi† y yawarninta jichar wanushqa kaptinmi.† Manami bautizakuptin Tayta Dios nimushqa kaptillantsu musyantsik, tsaypa trokinqa yawarninta jichar wanushqa kaptinmi. Tsaynöpis Diospa Tsurin kanqanta musyantsik Espíritu Santu tantiyatsimashqami. Espíritu Santu tantiyatsimanqantsikqa rasun kaqllami kaykan.

7 Jesucristo Diospa Tsurin kanqantaqa [ciëlucho kaykaq] kimsa testïgukunami musyatsimantsik. [Tsay testïgukunami kaykäyan Tayta Dios, Tsurin Jesucristo y Espíritu Santu. Paykuna kimsaq karpis jukllayllami kaykan. 8 Tsaynöllami kay patsachöpis kimsa testïgukuna musyatsimantsik.] Tsay testïgukunami kayan Espíritu Santu, Jesucristo bautizakunqan y wanur yawarninta jichanqan. Tsay kimsa testïgukuna tsayllatami musyatsimantsik.

9 Runa willamanqantsikta criyiykarqa Tayta Dios nimanqantsikman masrä criyishun. Tsurin Jesucristupita Tayta Dios nimanqantsikqa masmi välin runakuna willamanqantsikpitapis.† 10 Jesucristo Diospa Tsurin kanqanta criyiq kaqqa Tayta Dios tantiyatsinqanta criyinmi. Jesucristo Diospa Tsurin kanqanta mana criyiq kaqmi itsanqa Tayta Dios tantiyatsinqantapis criyintsu. Mana criyirmi Tayta Diosta manakaqman churan.

---

†**4.14** Juan 3.17. †**4.21** Mar. 12.29-31. †**5.3a** Juan 14.15; 2Juan 6. †**5.3b** Deut. 30.11; Mat. 11.30. †**5.4** Juan 16.33. †**5.6a** Mat. 3.17; Juan 1.31-34. †**5.6b** Mar. 15.39. †**5.9** Juan 5.32-37; 8.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 *Mana ushakaq kawayta qaramanqantsiktami Tayta Dios tantiyatsimashqantsik. Tsay kawaytaqa tarintsik Tsurin Jesucristuman criyikurmi.
12 Tayta Diospa Tsurinta chaskikuq kaqqa mana ushakaq kawaytami tarin. Mana chaskikuq kaqmi itsanqa tsay kawayta tarinqatsu.†

Cartapa ushanan

13 Tayta Diospa Tsurinman yärakuyaptikimi kay cartata apaykätsimü *mana ushakaq kawayta tariyanqaykita musyayänaykipä.†
14 Tayta Dios munanqannö kananpä imatapis mañakushqaqa wiyamanqantsiktami musyantsik. 15 Wiyamanqantsikta musyarmi mañakunqantsiknö yanapamänantsikpä kanqantapis musyantsik.†
16 Mayqaykipis wawqikuna panikuna jutsa ruranqanta musyarqa paykunapä Tayta Diosta mañakuyay. Perdonananpä kaq jutsa kaptinqa Tayta Diosmi perdonanqa. Mana perdonananpä kaq jutsa kaptinqa Tayta Diosta ama mañakuyaytsu.† 17 Mana alli rurayqa llapanpis jutsallami. Tsaynö kaptinpis Tayta Dios mana perdonananpä kaq jutsa kaykanmi.[e]
18 Musyantsikmi Tayta Diospa wamran kar jutsata mana rurar kawanqantsikta. Tsaynöllami Tayta Diospa Tsurin Jesucristo *Satanáspita tsapämantsik.
19 Musyantsikmi Tayta Diospa wamranna kanqantsikta. Tsaynöpis musyantsikmi llapan kay patsa Satanáspa munaynincho kaykanqanta.
20 Musyantsikmi Tayta Diospa Tsurin Jesucristo kay patsaman shamur Tayta Diosta *reqinantsikpä tantiyatsimanqantsikta. Tsaymi Tayta Diospa y Tsurin Jesucristupa makincho kawaykantsik. Jesucristuqa kikin Diosmi kaykan. Paymi mana ushakaq kawayta qaramantsik.†
21 Kuyay wamräkuna, ima ïdulukunamanpis ama yärakuyaytsu. [Amén.]

---

[e] **5.17** Mana perdonananpä kaq jutsaqa jutsa rurayta mana kacharinqanmi. Tsay jutsata ruraq runaqa manami Tayta Diosta perdonta mañakuntsu. Jutsa ruranqanpita llakikur perdonta mañakuptinmi itsanqa Tayta Dios perdonanqa (1Juan 1.9).
† **5.12** Juan 3.36. † **5.13** Juan 20.31. † **5.14-15** Mat. 7.7-11; Luc. 11.9-13; Juan 15.7, 16; 16.23-24; 1Juan 3.21-22. † **5.16** Jer. 7.16; 14.11-12; Mat. 12.31-32; Heb. 6.4-6; 10.26.
† **5.20** Juan 17.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Juan

Apóstol Juanpa ishkay kaq cartan

Apóstol Juan winchikunqan

1 Tayta Dios akranqan warmi y
wawankuna:[a]
*Mayor wawqi karmi kay cartata
cartakaykämü. Llapan shonqüwanmi
qamkunata kuyä. Manami noqallatsu
kuyä, tsaypa trokinqa Tayta Diospa
willakuyninta wakin chaskikuqku-
napis kuyayäshunkimi. 2 Qamkunata
kuyayä Tayta Diospa willakuyninta
noqakunanö chaskikushqa kayapti-
kimi. Paypa willakuynintaqa manami
imaypis qonqäshuntsu. 3 Tayta Dios y
Tsurin Jesucristo kuyapäyäshurniki
alli kawayänaykipä y alli willakuynin
ninqannö kawar kuyanakuyänaykipä
yanapaykuyälläshuy.

Kuyanakur kawanantsikpä ninqan

4 Wakin wamraykikuna Tayta
Diospa mandamientun ninqannö
kawayanqanta rikarmi pasaypa
kushikü.† 5 Tsaymi kanan qamta
rugakü jukniki juknikipis kuyana-
kuyänaykipä. Kay mandamientuqa
manami mushuqtsu, sinöqa unaypita-
nami musyashqantsik.† 6 Rasunpaypa
kuyakuq karqa Tayta Diospa manda-
mientunkunata cäsukushun. Paypa
mandamientunqa kuyanakunantsik-
pämi nimantsik. Kuyanakunantsikpä
kanqantaqa unaypita patsanami mus-
yashqantsik.†

Llutan yachatsikuqkuna puriyanqan

7 Kay patsacho atskaqmi llutan yacha-
tsikuqkuna puriykäyan. Paykunami
niyan: "Jesucristuqa manami rasun-
paypa runatsu". Runakunata tsaynö
criyitsirmi *anticristo kayan.† 8 Paqtä
tsay runakuna qamkunatapis criyi-
tsiyäshunkiman. Criyitsiyäshuptikiqa
Jesucristupa willakuyninta chaskiku-
yanqaykipis manakaqllapämi kanqa.
Paykunata mana chaskiparmi itsanqa
gloriacho premiuta chaskiyanki.
9 Pipis Jesucristupa willakuyninta
qonqaykur llutan yachatsikuyman cri-
yikurqa manami rasunpaypatsu Tayta
Diosman criyikushqa. Jesucristupa
willakuyninta mana kachariqkunami
itsanqa Jesucristuman y Tayta Dios-
manpis rasunpaypa criyikuyashqa.†
10 Tsaynö kaykaptinqa llutan yachatsi-
kuqkuna chäyämuptin ama chaskiyaytsu
ni wayikikunamanpis patsatsiyaytsu.
11 Llutan yachatsikuqkunata chaskipaq
kaqqa paykunanömi llutanta rurayäkyan.

Carta ushanan

12 Maspis kanrämi yätsinäpä. Itsanqa
cartallacho manami qellqamushätsu.
Kikï shamurnami mastaqa yätsishayki.†
Tsaychömi shumaq kushikushun.
13 Tayta Dios akranqan ñañaykipa
wawankunapis[b] winchikayämushun-
kimi. [Amén.]

---

[a] **1.1** *Tayta Dios akranqan warmi* nirqa juk markacho iglesiapämi nikan. *Wawankuna* nirqa tsay iglesiacho qorikaq wawqikuna panikunapämi nikan. [b] **1.13** *Tayta Dios akranqan ñañayki* nirqa juk markacho iglesiapämi nikan. *Wawankuna* nirqa tsay iglesiacho qorikaq wawqikuna panikunapämi nikan.

† **1.4** 1Juan 3.23; 3Juan 3. † **1.5** Juan 13.34; 15.12, 17. † **1.6** Juan 14.15, 23-24; 1Juan 5.3. † **1.7** 1Juan 2.18; 4.1-3. † **1.9** 1Juan 2.22-23. † **1.12** 3Juan 13-14.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Juan

Apóstol Juanpa kimsa kaq cartan

Apóstol Juan winchikunqan

1 Kuyay wawqi Gayo:†
Noqa *mayor wawqi karmi rasun-
paypa qamta kuyar kay cartata carta-
kaykämü.
2 Kuyay wawqi, Tayta Diostami
mañakuykä alli kawanqaykiman
tupu llapanchöpis allilla kanaykipä
y yamaylla kanaykipä. 3 Jesucristo
yachatsinqannölla kawanqaykita
wawqikuna chämur willayämaptinmi
pasaypa kushikushqä.† 4 Tayta Dios
munanqannö wamräkuna[a] kawayan-
qanta musyarmi pasaypa kushikü.

Gayo yanapakuq kanqanpita Juan kushikunqan

5 Kuyay wawqi Gayo, jukläpita sha-
muq wawqikunata yanapar allitami
ruraykanki. 6 Paykuna chämurmi
kuyapäkuq kanqaykita qorikäyanqächo
willayämashqa. Yapay kutiyämuptin
juk markaman aywayänanpäpis yana-
paykullanki. Tsaynö ruraptikimi Tayta
Diospis kushikunqa. 7 Jesucristupa alli
willakuyninta willakur purirmi Tayta
Diosta mana cäsukuq runakunata ima-
tapis mañakuyantsu. 8 Tsaymi Tayta
Diospa willakuqninkunataqa imalla-
wanpis yanapanantsik. Tsaynöpami
paykunawan willakuykaqnö kashun.

Diótrefes mana cäsukuq kanqan

9 Willakuqkunata yanapanantsikpä
tantiyatsirmi juk cartata qamkunaman
cartakamushqä. Tsaynö kaptinpis
Diótrefes yätsinqäkunata manashi
cäsukuntsu. Payqa mandaq kaynin-
man atiënikurshi munanqanta ruran.
10 Tsayshi noqakunapa conträkuna
parlar puriykan. Karupita shamuq
wawqikunatapis manashi chaskintsu.
Patsatsiqkunatapis mana patsatsiyä-
nanpäshi michan. Michaykaptinpis
patsatsiyaptinqa qorikäyanqaykipita-
shi qarqun. Tsaynö ruranqanpita chä-
murnami ollqutupäshä.

Demetrio cäsukuq kanqan

11 Kuyay wawqi Gayo, ama Diótrefesnö
kaytsu, tsaypa trokinqa allita ruray.
Allita ruraq kaqqa Tayta Diospa wam-
ranmi. Mana allita ruraq kaqmi itsanqa
Tayta Diosta *reqintsu.† 12 Demetriu-
pämi itsanqa llapan runakunapis parla-
yan Tayta Diospa willakuynin ninqannö
kawanqanta. Tsaynö kawanqantaqa
noqakunapis rikayashqämi. Musyan-
kimi rasun kaqta willayanqäta.

Cartapa ushanan

13 Maspis kanrämi yätsinäpä. Itsanqa
cartallacho manami qellqamushätsu.
14 Kikï shamurnami mastaqa yätsi-
shayki.†
15 Tayta Diospa munaynincho alli
kawanaykipä yanapaykulläshuy.
Kaycho reqinakuyanqaykikuna lla-
panmi winchikayämushunki. Tsaycho
reqinakunqäkunata jukninta jukninta
winchikuynï qoykullay.

---

[a] **1.4** Wamrankunapä parlarqa yärakuq mayinkunapämi parlarqan.
† **1.1** Hech. 19.29; Rom. 16.23; 1Cor. 1.14. † **1.3** 2Juan 4. † **1.11** 1Juan 2.29; 3.6, 9-10.
† **1.13-14** 2Juan 12.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Judas

San Judas cartakunqan

Kay cartatami Jesucristupa y Santiagupa wawqin Judas qellqarqan. Payqa manami Jesucristuta entregaq Judas Iscariotitsu karqan.

Tsay witsanmi llutan yachatsikuqkuna yachatsir niyarqan: “Jutsa ruraykunata mana kacharishqapis Tayta Dios perdonamäshunmi”.

Llutanta yachatsir tsaynö puriyaptinmi Judas llakikurqan. Tsaymi kay cartata cartakurqan llutan yachatsikuqkunata wawqikuna panikuna mana chaskipäyänanpä.

Judas winchikunqan

1 Yärakuq mayikuna:

Noqa Judas,† Jesucristupa sirviqnin y Santiagupa wawqin karmi, kay cartata qamkunapä cartakaykämü. Tayta Dios kuyayäshurnikimi salvayäshunaykipä qayayäshushqayki. Tsaymi mana allikunapitapis Jesucristo tsapaykäyäshunki. 2 Tayta Dios kuyapäshurniki imaypis kuyanakur alli kawayänaykipä yanapaykuyälläshuy.

Llutan yachatsikuqkunata mana chaskipäyänanpä ninqan

2 Pedro 2.1-17

3 Kuyay wawqikuna panikuna, noqa yarparqä Jesucristo salvamanqantsikpita cartakamuytami. Tsaynö yarparpis kanan cartakaykämü llutan yachatsikuqkunata ichipäyänaykipämi. Tayta Diospa willakuyninqa manami imaypis trukakantsu ni yapakantsu. Tsay willakuynintami Tayta Dios mayna tantiyatsimashqantsik.

4 Tsay llutan yachatsikuqkunaqa Tayta Diospa willakuqnin tukurmi qamkunaman chäyämushqa. Paykunaqa Tayta Diospita mana mantsapakurmi runakunata criyitsir niyan: “Jutsa rurayta mana kacharishqapis Tayta Diosqa perdonamäshunmi”.

Tsaynö nirqa llapanpä munayyuq Tayta Diosnintsikta y Señornintsik Jesucristutapis ñëgaykäyanmi. Tsaynö yachatsiq runakunaqa infiernuman qaykushqa kayänanpä destinashqami kaykäyan.

5 Musyayanqaykinöpis Israel runakunata Egiptupita Señornintsik jipimurmi† mana cäsukuqkunata ushakätsirqan.† 6 Tsaynöllami Tayta Diosta mana cäsukuyanqanpita juiciu final chämunqanyaq wakin *angelkunatapis yanaraykaq tsakayman wichqashqa. 7 Tsaynöllami Sodomacho, Gomorracho y ñöpan markakunacho taq runakunapis pasaypa penqakuypä jutsata rurayarqan. Tsaymi runakuna tantiyayänanpä tsay markakunata ninawan Tayta Dios ushakätsirqan.†

8 Tsay markakunacho taq runakunanöllami tsay llutan yachatsikuqkuna mana penqakuypa chïnäkur puriyan. Tsaynöpis “kikïmi munayyuq kaykä” nir pitapis cäsukuyantsu. Tsaymi niyan tsaynö kawayänanpä

---

† **1.1** Mat. 13.55; Mar. 6.3. † **1.5a** Éxo. 12.51. † **1.5b** Núm. 14.29-30. † **1.7** Gén. 19.1-24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

suëñuynincho Tayta Dios revelanqanta.

Paykunaqa angelkunapä y *supaykunapäpis shiminman chanqantami imatapis parlayan. 9 Tsaynö parlayaptinpis angelkunapa mandaqnin Miguelqa† manami tsaynötsu parlan. Moiséspa ayanta† diablu apayta munaptinmi ollqutupänanpa trokin nirqan: "¡Tayta Diosmi upällakunaykipä nikäshunki!"† 10 Tsay llutan yachatsikuqkunaqa mana tantiyakurninmi manakaqkunata parlayan. Paykunaqa uywakunanö mana tantiyakuq karmi imatapis llutanta rurayan. Tsaynö kayanqanpitami ushakäyanqa.

11 ¡Paykunaqa imajinanparä ñakayanqa! Wawqinta Caín† chikir wanutsinqannö y Balaam† qellaypä ayrajashqa kanqannömi paykunapis kaykäyan. Moiséspa contran parlanqanpita Coré† ushakanqannömi tsay llutan yachatsikuqkunapis illaqpita ushakäyanqa.

12 Kuyanakur juntu mikuyanqaykicho mana penqakuypami llutalla mikuyan. Kikillankunapämi imatapis ashiyan. Usya witsan tsaki pukutay wakpa kaypa aywaqnömi kaykäyan. Wayunanpä tiempunchöna kaykarpis wayuyniynaq tsakishqa jachanömi kaykäyan. Tsaymi llukiptin tsakiq jachanö kaykäyan. 13 Tukuy niraq qanrata lamar jitamunqannömi paykunapis penqakuypä kaqkunata rurayäyan. Qoyllur shushuqnömi tsakayman qaykushqa kayanqa.

14 Adánpa willkanpa shurukta willkanmi karqan Enoc.† Paymi Tayta Diospa profëtan kar tsay llutan yachatsikuqkunata Tayta Dios juzgananpä kanqanta nirqan: "Tayta Diostami rikashqä waranqanpa *santu angelninkunawan shamuykaqta. 15 Paymi llapan runakunata juzganqa mana mantsariypa jutsata rurayanqanpita y paypa contran parlayanqanpitapis".

16 Tsay llutan yachatsikuqkunaqa imallapitapis wakin kaqtami manakaqman churayan. Paykunapä manami imapis allitsu. Yarpanqantami imatapis ruratsiyan. Runa tukurmi shimin tarinqanta imatapis parlayan. Yarpanqankunata ruratsiyänan raykuqmi alli shimillanpa parlapäyan.

Jesúsman yärakuqkunata shakyätsinqan

17 Kuyay wawqikuna panikuna, yarpäyay Señornintsik Jesucristupa apostolninkuna 18 niyanqanta: "Ushanan tiempuchöqa Jesucristupa willakuyninta manakaqman churaq runakunami yuriyämunqa. Paykunaqa Tayta Diosta cäsukuyänanpa trokinmi kikinkuna munayanqannö jutsata rurar kawayanqa".†

19 Tsay ninqannöllami llutan yachatsikuqkuna kanan yuriyämushqa. Paykunami jutsayuq kaykäyan wawqikuna panikuna chikinakurnin *iglesiapita qarqunakuyänanpä. Espíritu Santuta mana chaskikushqa karmi munayanqannö jutsata rurar kawayan.

20 Kuyay wawqikuna panikuna, Jesucristupa willakuyninta yachakushqa kaykarqa payman yärakur imaypis kawayay. Tsaynöpis Espíritu Santu tantiyatsiyäshunqaykinö Tayta Diosta mañakuyay. 21 Tayta Dios kuyaykäyäshuptikiqa imaypis payta cäsukuyay. Señor Jesucristo kutimunanpä kanqanta musyaykarqa kamarikushqalla shuyaraykäyay. Pay kutimurmi kuyapäyäshurniki pushakuyäshunki imayyaqpis kushishqa kawayänaykipä.

22 Tsaynö kaykaptinqa manarä shumaq yärakuq wawqikunata

†**1.9a** Dan. 10.13, 21; 12.1; Apoc. 12.7. †**1.9b** Deut. 34.6. †**1.9c** Zac. 3.2.
†**1.11a** Gén. 4.3-9; Heb. 11.4; 1Juan 3.12. †**1.11b** Núm. 22.1-35; Apoc. 2.14.
†**1.11c** Núm. 16.1-35. †**1.14** Gén. 5.18, 21-24. †**1.18** 2Tim. 3.1-5; 2Ped. 3.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

panikunata Jesucristuman yärakuyänanpä tantiyatsiyay. 23 Wakinta ninapita imaykanöpapis jipiqnö tantiyatsiyay. Wakintana kuyapar alli shimillaykikunapa parlapäyay. Paykunawan qorikarpis paqtä mana alli rurayninkunata yachakuyankiman.

Tayta Diosta alabanqan

24 Tayta Dios alabashqa kaykullätsun. Paymi jutsa rurayman mana ishkiyänaykipä munayninwan imaypis yanapaykäyäshunki. Paymi ñöpanman jutsaynaqtana pushakuyäshunki imayyaqpis kushishqa kawayänaykipä. 25 Payllami [yachaq] Tayta Dios. Señornintsik Jesucristo noqantsik raykuq wanuptinmi salvamashqantsik. Payqa llapanpä munayyuqmi y imayyaqpis reymi. Tsaynö kanqanpita kananpis, waraypis y imayyaqpis alabashqa kaykullätsun. Amén.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Apocalipsis

Jesucristupa sirviqnin Juanmi kay libruta qellqarqan (Apoc. 1.1). Atska runakunami yarpäyan kay libruta qellqaq Juanqa apóstol Juan kanqanta. Wakin runakunanami yarpäyan juk Juan kanqanta.

Kay libruta Juan qellqananpämi angelninta Tayta Dios kachamurqan. Paymi kay patsacho y ciëlucho ima päsananpä kaqkunatapis Juanta revelacioncho rikatsirqan. Tsay rikatsinqankunatami Juan qellqarqan imanö ñakarpis wanunqantsikyaq Jesucristuman yärakunantsikpä.

Kay libruta liyirmi musyantsik Jesucristo kutimunanpä kanqanta, runakunata kawaritsimur Tayta Dios juzgananpä kanqanta y payta chaskikuqkuna imayyaqpis ñöpancho kawayänanpä kanqanta.

Librupa qallaykunan

1 [1]Kay libruchömi qellqaraykan Jesucristuta Tayta Dios revelanqan. Jesucristumi *angelninta kachamur tsay revelacionta sirviqnin Juanta revelarqan. Tsay revelacionwanmi sirviqninkunata imapis päsananpäna kaqkunata tantiyatsirqan. [2]Juannami tsay revelacionta qellqar Tayta Dios ninqankunata, Jesucristo ninqankunata y llapan rikanqankunata qellqashqa.

[3]Kushishqami kayanqa kay qellqaraykaqkunata liyiqkuna y liyipäyanqanta wiyar cäsukuqkunapis. Kay qellqaraykaqkunaqa cumplinanpänami kaykan.

Qanchis iglesiakunacho qorikaq wawqikunata panikunata winchikunqan

[4]Asia provinciacho kaykaq qanchis *iglesiakunacho qorikaq wawqikuna panikuna:

Noqa Juanmi qamkunaman qellqaykämü. Unaypita kawaq, kananpis kaykaq y shamunanpä kaykaq Tayta Dios y trönunpa puntancho kaykaq qanchis espïritukunapis[a] kuyapäyäshurniki alli kawayänaykipä yanapaykuyälläshuy.[†]

[5]Jesucristupis alli kawayänaykipä qamkunata yanapaykuyälläshuy. Paymi Tayta Dios munanqannölla willakuyninta willakushqa y wanushqakunapita puntata kawarimushqa.[†] Kay patsacho llapan mandaq reykunapitapis mas munayyuqmi.[†] Paymi kuyamarnintsik yawarninta jichar llapan jutsantsikta mayllamashqantsik.

[6]Mandamaqnintsik rey karmi munaynincho kanantsikpä qorimashqantsik. Tsaynöpis Taytan Diosta sirviq sacerdötikuna kanantsikpämi churamashqantsik.[†] ¡Jesucristo imaypis alabashqa kaykullätsun! ¡Pay japallan mandamaqnintsik kaykullätsun! Amén.

[7]¡Pukutay jananchömi Jesucristo
kutimunqa![†]
Kutimuqtami llapan runakuna
rikayanqa.

[a] **1.4** Manami shumaq musyakantsu qanchis espïritukuna ima kayanqanpis. Capaz qanchis angelkuna o Espíritu Santupis karqan.
[†] **1.4** Apoc. 4.5. [†] **1.5a** Hech. 26.23; Col. 1.18. [†] **1.5b** Sal. 89.27. [†] **1.6** Éxo. 19.6; Isa. 61.6; 1Ped. 2.5, 9; Apoc. 5.10; 20.6. [†] **1.7a** Dan. 7.13; Mat. 24.30; Mar. 13.26; Luc. 21.27; 1Tes. 4.17.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Payta tuksir wanutsiqkunapis
rikayanqami.†
Kutimuqta rikarmi maytsaychöpis runakuna waqayanqa.
Tsaynömi kanqa. Amén.
8 Unaypita kawaq, kananpis kaykaq y shamunanpä kaykaq munayyuq
Tayta Diosmi nin: “Alfa y Omegami
noqa kä.[b] [Qallanan y ushananmi
kaykä]”.†

Jesucristuta Juan rikanqan

9 Noqaqa Jesucristuman yärakuq
mayiki Juanmi kaykä. Qamkunanöllami Jesucristupa *mandakuynincho
kaykä. Ñakatsiyäshunqaykinöllami
noqatapis Jesucristuman yärakunqäpita ñakatsiyäman. Qamkunanöllami
mana ajayaypa shuyakuykä paypa
ñöpanman chänäpä. Tayta Diospa
willakuyninta willakunqäpita y Jesucristo salvamaqnintsik kanqanta willakunqäpitami Patmos islacho prësu
kaykä.
10 Tsaycho kaykarmi domingu junaq
Espíritu Santupa munaynincho kar
wiyarqä *cornëta tukamuqnörä qepächo nimuqta: 11 “[Alfa y Omegami
noqa kä. Qallanan y ushananmi kä.]
Revelacioncho rikatsinqäkunata juk
rölluman qellqaykur apatsiy [Asia provincia] qanchis markakunacho kaykaq
*iglesiakunaman. Tsay markakunami
kayan Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia y Laodicea”.
12 Qepächo parlamuqta wiyarmi
tikrarqä pï kanqantapis rikanäpä.
Tsaychömi rikarqä qoripita rurashqa
qanchis candelabrukunacho nina
tsariykaqta.† 13 Tsay candelabrukuna chawpinchömi runapa tsurinnö

kaykaqta rikarqä.† Paymi chaki puntanyaq latsapan jatishqa kaykarqan.
Pëchunpami qoripita rurashqa wachukuwan wataraykarqan.† 14 Aqtsanpis
yuraq millwanö y rashtanö yuraqmi
karqan.† Ñawinnami ninanörä atsikyarqan. 15 Chakinkunapis pulishqa
broncinörämi chipipirqan.† Parlanqanpis atska yaku aywar qayaraqnörämi
karuman wiyakarqan.† 16 Derëcha kaq
makinchömi qanchis qoyllurkunata
tsarararqan. Shiminpitanami ishkan
lädunpa afilashqa espäda yarqamurqan. Qaqllanpis rupaynörämi chipipirqan.
17 Payta rikaykurmi ñöpanman
wanushqanö ishkiskirqä. Tsaymi
derëcha kaq makinwan yataykamar nimarqan: “Ama mantsamaytsu.
Noqami qallanan y ushanan kaykä.†
18 Imayyaqpis kawaqmi kä. Imayyaqpis kawanäpämi wanutsiyämanqanpita
kawarimushqä. [Amén.] Noqami tsararaykä wanushqakunapa almankuna

[b] **1.8** Alfa ninanqa griego alfabëtucho punta kaq letrami kaykan. Omega ninanqa ultimu kaq letrami kaykan. Tsaymi *Alfa y Omegami noqa kä* ninqanqa *qallanan y ushananmi kä* ninan.
† **1.7b** Zac. 12.10; Juan 19.34, 37. † **1.8** Isa. 41.4; 44.6; Apoc. 1.17; 22.13. † **1.12** Éxo. 27.21; Lev. 24.1-4; Zac. 4.10. † **1.13a** Dan. 7.13. † **1.13b** Dan. 10.5. † **1.14** Dan. 7.9.
† **1.14-15** Dan. 10.6. † **1.15** Eze. 1.24; 43.2. † **1.17** Isa. 41.4; 44.6-8; 48.12; Apoc. 1.8; 2.8; 22.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaykäyanqan llävita.[c] 19 Llapan rikanqaykita qellqay. Kanan päsaykanqanta y päsananpä kaqkunatapis llapanta qellqay.

20 "Kananmi tantiyatsishayki derëcha kaq makïcho rikanqayki qanchis qoyllurkuna y qoripita qanchis candelabrukuna ima kanqantapis. Qanchis qoyllurkuna kaykäyan tsay qanchis iglesiakunapa *angelninkunami. [Rikanqayki] qanchis candelabrukuna kayan tsay qanchis markakunacho kaykaq iglesiakunami".

Éfeso markacho kaykaq yärakuqkunaman cartakunqan

2 1 "Éfeso markacho *iglesiapa *angelninpä kay ninqäta qellqay: Noqami derëcha kaq makïcho qanchis qoyllurkunata tsararaykä. Qoripita rurashqa qanchis candelabrukunapa chawpinchömi purï.[†]

2 "Noqa rikaykämi imaypis yärakamur llapan rurayanqaykikunata. Llutan yachatsikuqkunata manami chaskipäyashqaykitsu. Apóstol tukuqkuna llutanta yachatsir kaykaqtami tariyashqayki. 3 Yärakayämunqaykipita ñakatsiyäshuptikipis mana ajayaypami munanqänö kawaykäyanki.

4 "Itsanqa manami gustamantsu ñöpata kuyakuq kayanqaykita kachariyanqayki. 5 Ñöpata kuyakuq kayanqaykinö kananpis kuyakuq kayay. Tsaynö mana kayaptikiqa [illaqpita] shamurmi ñöpächo kaykaq candelabruykita jipiskishä.

6 "Tsaynö karpis nicolaíta runakunapa mana alli rurayninkunata[†] mana chaskipar allitami rurayäyanki. Paykuna yachatsiyanqankunata manami wiyaytapis munätsu.

7 "Espíritu Santumi iglesiakunata tsaynö nin. Rinriyuq kaqkunaqa ninqäkunata wiyakuyätsun. Imanö ñakarpis mana ajayaypa yärakamuqkunataqa Tayta Diospa ñöpanchömi imayyaqpis kawatsikuq jachapa wayuyninta qarashä".[†]

Esmirna markacho kaykaq yärakuqkunaman cartakunqan

8 "Esmirna markacho *iglesiapa *angelninpä kay ninqäta qellqay: Noqami qallanan y ushanan kä. Wanunqäpitapis kawarimushqämi.

9 "Noqa rikaykämi [llapan rurayanqaykikunata,] ñakayanqaykita y muchuq kayanqaykitapis. Muchuq karpis rasunpaypa imaykayuqnömi kaykäyanki. Tsaynöpis wiyaykämi wasayki rimaykäyanqanta. Tsay runakunaqa 'Tayta Dios kuyanqan Israel runami kayä' nikarpis *Satanás munanqantami rurayäyan.

10 "Ñakaykuna qamkunaman chaykämunnami. Tsaynö kaptinpis ama mantsakäyaytsu. Diablu ishkitsiyäshuynikita munarmi wakinnikita carcelman wichqatsiyäshunki. Tsaychömi chunka junaq ñakayanki. Tsaynö kaptinpis wanuyanqaykiyaq mana ajayaypa noqaman yärakayämuy. Tsaynö kayaptikimi corönata qarayäshayki. Tsay corönaqa *mana ushakaq kawaymi kanqa.

11 "Espíritu Santumi iglesiakunata tsaynö nin. Rinriyuq kaqkunaqa ninqäkunata wiyakuyätsun. Imanö ñakarpis mana ajayaypa yärakamuqkunaqa manami nina qochaman jitarpushqatsu kayanqa".[†]

Pérgamo markacho kaykaq yärakuqkunaman cartakunqan

12 "Pérgamo markacho *iglesiapa *angelninpä kay ninqäta qellqay: Noqami ishkan lädunpa afilashqa espädä aptashqa kaykä.

---

[c] **1.18** Wanushqakunapa almankuna kaykäyanqan llävita tsararaykanqanta nirmi Jesucristo tantiyatsirqan wanushqakunata kawaritsimunanpä munayyuq kanqanta.
[†] **2.1** Apoc. 1.20. [†] **2.6** Apoc. 2.14-15. [†] **2.7** Gén. 2.9; Apoc. 22.2. [†] **2.11** Apoc. 20.14; 21.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 "Noqa rikaykämi [llapan rurayanqaykikunata y] markaykicho
*Satanáspa trönun kanqanta. Tsaynö
kaptinpis mana ajayaypami noqaman
yärakaykäyämunki. Willakuynïta
willakuq Antipasta tsay markacho
wanutsishqa kayaptinpis mana ajayaypami yärakayämushqayki.
14 "Itsanqa wakin rurayqäyanqaykikuna manami gustamantsu.
Wakïnikikunami Balaam yachatsinqannö llutanta yachaykätsiyanki. Pay
yachatsiptinmi Balac jutiyuq runa
Israel runakunata† fiestankunaman
qayatsiyarqan ïdulukunapa jutincho
pishtayanqan aytsata mikuyänanpä.
Tsaynöllami runakunata yachatsirqan
*fornicación jutsata rurayänanpä.†
15 "Tsaynöpis wakinnikikunaqa
nicolaíta runakunapa yachatsikuyntami chaskiyashqayki. [Tsay yachatsikuyta manami wiyaytapis munätsu.]
16 Tsaynö kaptinqa tsay yachatsikuykunata kachariyay. Mana kachariyaptikiqa qamkuna kaqman illaqpita
shamurmi shimïpita yarqamuq espädawan ushakätsiyäshayki.
17 "Espíritu Santumi iglesiakunata
tsaynö nin. Rinriyuq kaqkunaqa
ninqäkunata wiyakuyätsun. Imanö
ñakarpis mana ajayaypa yärakamuqkunataqa ciëlucho churaraykaq *maná
mikuytami† qarashä. Tsaynöllami
yuraq rumicho mushuq jutin† qellqaraykaqta entregashä. Tsay mushuq
jutitaqa yuraq rumita chaskiqkunallami musyayanqa".

Tiatira markacho kaykaq yärakuqkunaman cartakunqan

18 "Tiatira markacho *iglesiapa
*angelninpä kay ninqäta qellqay:
Noqami Tayta Diospa Tsurin kä.
Ñawïpis ninanörämi atsikyaykan. Chakïpis chipipiykaq broncipita rurashqanömi kaykan.
19 "Noqa rikaykämi llapan rurayanqaykikunata y pïmaywanpis kuyanakuyanqaykita. Tsaynöpis musyaykämi
noqaman yärakayämunqaykita, yanapakuq kayanqaykita y munanqänö
imaypis kawayanqaykita. Unay sirviyämanqaykipita masmi sirviyämanki.
20 "Itsanqa manami gustamantsu
Jezabel† llutanta yachatsiptin mana
michäyanqayki. Tsay warmiqa profetïsa tukurmi noqaman yärakamuqkunata criyitsir yachaykätsin *fornicación jutsata rurayänanpä y ïdulukunapa jutincho pishtayanqan aytsata
mikuyänanpä. 21 Kananyaqnami
shuyarashqä jutsankunata tsay warmi
kacharinanpä. Tsaypis jutsa rurayta
manami kacharintsu.
22 "Tsaymi payta qeshyawan castigashä. Tsay warmi yachatsinqanta chaskikuqkunatapis jutsa rurayta mana
kachariyaptinqa pasaypami castigashä. 23 Paykunapa wamrankunatapis
wanutsishämi. Tsaynöpami noqaman
yärakamuqkuna tantiyakuyanqa runakuna imata yarpäyanqantapis musyanqäta.† Noqaqa imatapis rurayanqanman tupumi pïmaytapis juzgashä.†
24 "Wakinnikikunaqa tsay warmipa
llutan yachatsikuyninkunata manami
chaskipäyashqaykitsu. 'Mas allinnin kaq yachatsikuyta yachakushun'
niptinpis tsay yachatsinqankunaqa
*Satanáspitami kaykan. Tsaymi qamkunata nï: 25 Noqa yachatsinqäkunata shamunqäyaq mana qonqaypa
cäsukuyay. 26 Imanö ñakarpis mana
ajayaypa yärakamuqkunataqa nacionkunata munaynincho tsararäyänanpämi churashä. 27 Mandakunäpä Taytä

†**2.14a** Núm. 22.5, 7; 31.16; Deut. 23.4. †**2.14b** Núm. 25.1-3. †**2.17a** Éxo. 16.14-15, 33-34; Juan 6.48-50. †**2.17b** Isa. 62.2; 65.15. †**2.20** 1Rey. 16.31; 2Rey. 9.22, 30. †**2.22-23a** Sal. 7.9; Jer. 17.10. †**2.22-23b** Sal. 62.11-12; Prov. 24.12; Eze. 18.30; 33.20; Mat. 16.27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

churamanqannömi paykunatapis mandaq kayänanpä churashä. Tsaynö munayyuq karmi nacionkunata fiërru väranwan mandayanqa. Mitu mankata pakiqnömi paykunata ushakätsiyanqa.† 28 Tsay mandaqkunatami waraq lucëruta† entregashä.[d]

29 "Espíritu Santumi iglesiakunata tsaynö nin. Rinriyuq kaqkunaqa ninqäkunata wiyakuyätsun.

Sardis markacho kaykaq yärakuqkunaman cartakunqan

3 1 "Sardis markacho *iglesiapa *angelninpä kay ninqäta qellqay: Noqami Tayta Diospa qanchis espïritunkunata tsararaykä.† Noqami makïcho qanchis qoyllurkunata tsararaykä.

"Noqa rikaykämi llapan rurayanqaykikunata. Tayta Dios munanqannö kawayanqaykita runakuna yarpäyaptinpis qamkunaqa wanushqanömi kaykäyanki.

2 "Shonquykikuna manarä chukruyanqanyaq Tayta Dios munanqannö kawayänaykipä shumaq yarpachakuyay. Allita rurayanqaykita yarpäyaptikipis Tayta Diospäqa manami allitsu. 3 Yachakuyanqaykita y wiyayanqaykita mana qonqaypa cäsukuyay. Jutsa rurayta kacharir munanqänöna kawayay. Tsaynö mana kawayaptikiqa illaqpita suwa shamunqannömi qamkunata castiganäpä shamushä.†

4 "Wallkaqllami Tayta Dios munanqannö kawaykäyanki. Tsaynö kawayanqaykipitami yuraq latsapaykikuna jatishqa ñöpächo kawayanki. 5 Imanö ñakarpis mana ajayaypa yärakamuqkunaqa yuraq latsapan jatishqami kayanqa. Paykunapa jutinkunata Libru de la Vïdapita† manami börrashätsu. Taytäpa y angelkunapa ñöpanchömi favornin parlashä.†

6 "Espíritu Santumi iglesiakunata tsaynö nin. Rinriyuq kaqkunaqa ninqäkunata wiyakuyätsun.

Filadelfia markacho kaykaq yärakuqkunaman cartakunqan

7 "Filadelfia markacho *iglesiapa *angelninpä kay ninqäta qellqay: Noqaqa *santumi kä. Ninqäkunata cumplïmi. Davidpa llävintami tsararaykä. Tsaymi punkuta kichaptï ni pipis wichqanqatsu. Wichqaptï manami ni pipis kichanqatsu.†

8 "Noqa rikaykämi llapan rurayanqaykikunata. Munayniynaq kaykarpis mana ñëgamaypami ninqäkunata cumpliyashqayki. Tsaymi gloria punkuta kichapashqä. Tsay punkupa yaykuyaptiki manami pipis michäyäshunkitsu.

9 "Markaykicho wakin runakuna 'Tayta Dios kuyanqan Israel runami kayä' nikarpis llullakuykäyanmi. Paykunaqa *Satanás munanqantami rurayäkäyan. Tayta Dios kuyanqan runakuna kayanqanta niyaptinpis qamkunatami noqa kuyä. Tsayta musyayänanpämi† ñöpaykiman qonqurikuyänanpä mandashä.†

10 "Ninqäta cumplirmi imanö ñakarpis mana ajayaypa yärakaykäyämunki. Tsaynö kayanqaykipitami maytsaycho taq runakuna pasaypa ñakayänanpä kaq tiempu† chämuptinpis qamkunawan kaykäshä.

11 "Noqaqa shamunäpänami kaykä. Tsaynö kaykaptinqa yachatsinqäkunata mana qonqaypa cäsukuyay. Tsaynöpami corönaykita pipis qechuyäshunkitsu. 12 Imanö ñakarpis mana ajayaypa yärakamuqkunataqa Diosnïpa templuncho columna kayänanpämi churashä.

---

[d] **2.28** *Waraq lucëruta entregashä* ninanqa *noqawanmi imayyaqpis kawanqa* ninanmi.
† **2.27** Sal. 2.8-9. † **2.28** Núm. 24.17; 2Ped. 1.19. † **3.1** Apoc. 1.20. † **3.3** Mat. 24.43-44; Luc. 12.39-40; Apoc. 16.15. † **3.5a** Éxo. 32.32-33; Sal. 69.28; Apoc. 20.12. † **3.5b** Mat. 10.32; Luc. 12.8. † **3.7** Isa. 22.22. † **3.9a** Isa. 43.4. † **3.9b** Isa. 49.23; 60.14. † **3.10** Dan. 12.1; Mat. 24.21-22.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaymi mana yarquypa tsaycho imayyaqpis kayanqa. Paykunamanmi Tayta Diosnïpa jutinta y markanpa jutinta qellqashä. Tsay markaqa ciëlupita shamuq mushuq Jerusalénmi.† Tsaynöllami kikïpa mushuq jutïtapis paykunaman qellqashä.†

13 "Espíritu Santumi iglesiakunata tsaynö nin. Rinriyuq kaqkunaqa ninqäkunata wiyakuyätsun.

Laodicea markacho kaykaq yärakuqkunaman cartakunqan

14 "Laodicea markacho *iglesiapa *angelninpä kay ninqäta qellqay: Noqami Tayta Dios awninqankunata cumplï. Imaypis rasun kaqllatami nï. Noqawanmi Tayta Dios llapantapis kamarqan.†

15 "Noqa rikaykämi llapan rurayanqaykikunata. Musyämi ni alaq ni achaq mana kayanqaykita.ᵉ Tsaypa trokinqa alaq karpis o achaq karpis jukllaylla kayankiman. 16 Alaqpis o achaqpis kayänaykipa trokin yanqa qoñuqlla kayanqaykipitami shimïpita aqturishayki.

17 "Imaykayuq kayanqaykiman yärakurmi 'Imapis manami pishïyämantsu' nikäyanki. Tsaynö nirpis manami cuentata qokuyankitsu kuyapaypä muchuq, qapra y qallapächu kaykäyanqaykita. 18 Rasunpaypa imaykayuq kayta munarqa ninawan tsullutsishqa qori *püruta noqapita rantiyay. Qallapächu kayta mana munarqa yuraq latsapata noqapita rantiyay. Qapra kayta mana munarqa noqapita jampita rantiyay. Tsaynöpami imaykayuq, alli latsapashqa y alli rikaq kayanki.

19 "Kuyanqä kaqtaqa llutanta ruraptin corrigïmi.† Tsaynö kaykaptinqa jutsa ruraykunata kacharir llapan shonquykikunawan sirviyämay.

20 ¡Tantiyakuyay! Punkuykipitami qayakaykämü. Mayqaykipis qayakamunqäta wiyar kichapämaptikiqa yaykamuptï juntumi mikushun. 21 Imanö ñakarpis mana ajayaypa yärakamuqkunataqa noqawan mandaq kayänanpämi churashä.† *Satanásta vincinqäpitami† noqatapis Taytä churamashqa paywan imayyaqpis mandaq kanäpä.

22 "Espíritu Santumi iglesiakunata tsaynö nin. Rinriyuq kaqkunaqa ninqäkunata wiyakuyätsun".

Tayta Diosta ciëlucho alabayanqan

4 1 Tsaypitanami ciëlucho punku kicharaykämuqta rikarqä. Ñöpata wiyanqänöllami *cornëta waqamuqtanörä yapaypis wiyarqä: "Kayman witsämuy. Kananmi rikatsishayki ima päsananpä kaqtapis" nimaqta.

2 Tsay hörami Espíritu Santu ciëlucho trönuta rikatsimarqan. Tsay trönuchömi juk jamaraykarqan. 3 Jamaraykaqqa jaspe ruminö y cornalina ruminöräми chipipiykarqan. Jamakunan trönu jananpami esmeralda ruminörä chipipiykaq tseqyaw ichiraykarqan.†

4 Tsay trönuchömi jiruruypa karqan ishkay chunka chusku (24) trönukuna. Tsay trönukunamanmi yuraq latsapashqa y qori corönan jatishqa mayor runakuna jamakuyarqan. 5 Chawpincho kaykaq trönupitami atsikyaypa atsikyar illaqukuy yarqamurqan. Illaqukuypis bunruruypa bunrururmi wiyakämurqan.† Trönupa ñöpanchömi qanchis candelabrukuna tsariykäyarqan.† Tsaykunami kayarqan Tayta Diospa qanchis espïritunkuna.† 6 Trönu ñöpanpanami kuyayllapä cristal vidriu niraq lamar rikakarqan.

ᵉ**3.15** Alaq karqa Jesucristuta manami cäsukuyantsu. Achaq karmi itsanqa Jesucristuta llapan shonqunkunawan kushishqa cäsukuyan.

†**3.12a** Apoc. 21.2. †**3.12b** Isa. 62.2; 65.15. †**3.14** Prov. 8.22-31; Juan 1.3. †**3.19** Prov. 3.12; Heb. 12.6. †**3.21a** 2Tim. 2.12; Apoc. 20.4, 6; 22.5. †**3.21b** Juan 16.33; Apoc. 5.5. †**4.2-3** Eze. 1.26-28; 10.1. †**4.5a** Éxo. 19.16; Apoc. 8.5; 11.19; 16.18. †**4.5b** Zac. 4.2. †**4.5c** Apoc. 1.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsay trönu entëru kuchunpami
chusku kawaykaqkuna† kayarqan. Pay-
kunapami entëru cuerpuncho ñawin-
kuna karqan. 7Punta kaqmi leonnö
karqan. Ishkay kaqnami törunö kar-
qan. Kimsa kaqnami runanö karqan.
Chusku kaqnami pajaykaq ankanö kar-
qan.† 8Tsay chuskun kawaykaqkunaqa
soqta älayuqmi kayarqan. Tsaynöpis
entëru cuerpunchömi ñawinkuna kar-
qan.†

Tsay kawaykaqkunami paqaspa
junaqpapis niyarqan:

"¡*Santu, santu, santu!
¡Llapanpä munayyuq Tayta Dios
santumi kaykan!†
¡Payqa unaypita kawaq, kananpis
kaykaq y shamunanpä kaqmi
kaykan!"

9Trönuncho jamaraykaq imayyaqpis
kawaq Tayta Diosta tsaynö adorar agra-
dëcikurnin alabayaptinmi 10tsay ishkay
chunka chusku (24) mayor runakunapis
imayyaqpis kawaq Tayta Diospa ñöpan-
man lätakaykur adorayarqan. Corönan-
kunata jipiskirmi Tayta Diospa trö-
nunpa ñöpanman churaykur niyarqan:

11"Señor Tayta Diosllä, qamllami
llapanpä munayyuq kanki.
Llapan imatapis qammi kamash-
qayki.
Kawayta qaranqaykipitami lla-
panpis kawayan.
Tsaymi llapanpis respitayäshur-
niki alabayäshunki".

Jesucristuta ciëlucho alabayanqan

5 1Tsaypitanami trönucho jama-
raykaqpa derëcha kaq makincho
rölluta rikarqä. Tsay rölluqa jananpa
y rurinpami qellqaraykarqan. Qanchis
kutimi cërawan kuchun laqararqan.†
2Tsaychömi juk munayyuq *angelta
rikarqä. Paymi jinchi qayakur nirqan:
"¿Pillarä cërankunata jipiskir rölluta
kichaykunman?"

3Tsaynö niptinpis ciëlucho, ni kay
patsacho ni patsa rurinchöpis tsay
rölluta kichananpä ni qellqaranqanta
rikananpäpis manami pipis karqantsu.

4Pipis tsay rölluta kichananpä ni
liyinanpä mana kaptinmi pasaypa
llakikur waqarqä. 5Tsaymi ishkay
chunka chusku (24) mayor runakuna-
pita juknin nimarqan: "Ama waqaytsu.
'Judá trïbupita yuriq León'† ninqan
runami *Satanásta vincishqa.† Paymi
munayyuq kaykan qanchis cërata
jipiskir rölluta kichananpä. Payqa rey
Davidpita aywaraqmi kaykan".†

6Tsaynö nimaptinmi juk Carnishta[f] †
rikarqä. Wanutsishqanö karpis trönu
ñöpanchömi kawaykar ichiraykarqan.
Tsaynöllami chusku kawaykaqkunapa
chawpincho y ishkay chunka chusku
(24) mayor runakunapa chawpincho
kaykarqan. Qanchis waqrayuq y qan-
chis ñawiyuqmi karqan.[g] Tsay qanchis
ñawinkunaqa Tayta Dios kay patsa-
man kachamunqan qanchis espïritu-
kunami kaykäyan.

7Trönucho jamaraykaqpa derëcha
kaq makinpitami rölluta Carnish chas-
kirqan. 8Chaskiskiptinmi ñöpancho
kaq chusku kawaykaqkuna y tsaycho
kaq ishkay chunka chusku (24) mayor
runakunapis ñöpanman lätakaykur
adorayarqan. Paykunaqa llapanmi
arpankunawan kaykäyarqan. Tsay-
nöpis qoripita rurashqa tazonwanmi

[f] **5.6a** Apocalipsis librucho Carnish ninqanqa Jesucristumi kaykan. Altarcho sacrificiunö kananpä üshata unay sacerdötikuna wanutsiyanqannömi cruzcho wanur Tayta Diospä sacrificiu karqan. [g] **5.6b** *Qanchis waqrayuq* ninanqa *pasaypa munayyuq* ninanmi. *Qanchis ñawiyuqmi* ninanqa *llapanta rikaq y llapanta musyaq* ninanmi.
† **4.6** Eze. 1.13, 22. † **4.6-7** Eze. 1.5-10; 10.14. † **4.8a** Eze. 1.18; 10.12. † **4.8b** Isa. 6.2-3. † **5.1** Isa. 29.11; Eze. 2.9-10; Zac. 5.1. † **5.5a** Gén. 49.9. † **5.5b** Juan 16.33; Apoc. 3.21. † **5.5c** Isa. 11.1, 10. † **5.6** Isa. 53.7.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

inciensiuta tsararäyarqan. Tsay inciensiuqa Tayta Diosman yärakuqkuna mañakuyanqankunami karqan.†
9 Paykunami mushuq alabanzata
cantarnin Carnishta alabar niyarqan:†
"Qamllami munayyuq kanki tsay
rölluta chaskiskir kichanaykipä.
Qammi runakuna raykuq
wanushqayki.
Yawarnikita jicharmi Tayta
Diospä runakunata rantishqayki.
Tsaymi runakunata Tayta Dios
salvashqa pï casta kayaptinpis,
ima idiömata parlayaptinpis,
may markacho täyaptinpis y
may nacionpita kayaptinpis.
10 Tayta Diosnintsikpa munayninchо kayänanpä y sirviqnin
sacerdötikuna kayänanpämi
churashqayki.†
Paykunami patsacho mandaq
kayanqa".
11 Tsaypitanami yupaytapis mana
atipaypä angelkuna Carnishta alabaykäyaqta rikarqä.† Paykunami trönupa
ñöpancho, chusku kawaykaqkunapa
ñöpancho y ishkay chunka chusku
(24) mayor runakunapa ñöpanchöpis
alabar 12 jinchi niyarqan:
"¡Runakuna raykuq wanutsiyanqan Carnishqa† llapanpä
munayyuqmi!
¡Paymi llapan kamanqankunapapis duëñun kaykan!
¡Paynöqa manami pipis yachaq
kantsu!
¡Llapan kawaqkuna payta imaypis alabaykuyällätsun!"
13 Tsaynöllami wiyarqä ciëlucho kaykaqkuna, kay patsacho kaykaqkuna,
patsa rurincho kaykaqkuna, lamar
rurincho kaykaqkuna y llapanpis
Tayta Dios kamanqan kaqkuna alabarnin nikäyaqta: "¡Trönucho jamaraykaq
Tayta Dios y ñöpancho kaykaq Carnish
imayyaqpis alabashqa kaykullätsun!"
14 Tsaynö alabayaptinmi Tayta
Diospa ñöpancho kaykaq chusku
kawaykaqkuna "¡amén!" niyarqan.
Tsaynöllami ishkay chunka chusku
(24) mayor runakuna lätakaykur
[imayyaqpis kawaq] Tayta Diosta adorayarqan.

Röllucho cërakuna laqaraykaqta Jesucristo jipinqan

6 1 Tsaychömi rikarqä röllucho
punta kaq laqaraykaq cërata
Carnish jipinqanta. Jipiskiptinmi
ñöpancho kaq chusku kawaykaqkunapita juknin jinchi qayakur nimurqan:
"¡Shamuy!" 2 Tsaynö nimuptin rikanqächömi yuraq cawalluta rikarqä.
Muntaraqninnami flëchan aptashqa
karqan.† Paymi corönata chaskiskir
Tayta Diospa contran kaqkunata vincir
ushakätsinanpä aywarqan.
3 Röllucho ishkay kaq laqaraykaq
cërata Carnish jipiskiptinmi ñöpancho kaq chusku kawaykaqkunapita
juknin qayakur nimurqan: "¡Shamuy!"
4 Tsaynö nimuptinmi puka cawallu†
yarqamurqan. Muntaraqninnami jatun
espädata chaskiskir runakuna chikinakur kikinkunapura wanutsinakuyänanpä aywarqan.
5 Röllucho kimsa kaq laqaraykaq
cërata Carnish jipiskiptinmi ñöpancho
kaq chusku kawaykaqkunapita juknin
qayakur nimurqan: "¡Shamuy!"
Tsaynö nimuptin rikanqächömi yana
cawallu shamuqta rikarqä. Muntaraqninnami balanzan aptashqa kaykarqan.† 6 Tsaymi tsay chusku kawaykaqkunapa chawpinpita parlamuqta
wiyarqä: "¡Muchuymi kanqa! Tsaymi

† **5.8** Sal. 141.2; Apoc. 8.3. † **5.9** Sal. 33.3; 98.1; Isa. 42.10. † **5.10** Éxo. 19.6; Apoc. 1.6; 20.6. † **5.11** Dan. 7.10. † **5.12** Juan 1.29; 1Cor. 5.7. † **6.2** Zac. 1.8; 6.3, 6. † **6.4** Zac. 1.8; 6.2. † **6.5** Zac. 6.2, 6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

juk junaq arur gänayanqan aypanqa juk kïlu trïguta o kimsa kïlu cebädata rantiyänallanpä. Muchuy kaptinpis aceititawan vïnutaqa ama ushakätsiytsu".

7 Röllucho chusku kaq laqaraykaq cërata Carnish jipiskiptinmi ñöpancho kaq chusku kawaykaqkunapita jukninna qayakur nimurqan: "¡Shamuy!"

8 Tsaynö nimuptin rikanqächömi bäyu cawalluta rikarqä. Muntaraqninpa jutinmi karqan Wanuy.

Paypa qepantanami *Hades shamurqan. Ishkanmi yarqayämurqan runakunata espädawan, muchuywan, qeshyawan y munti uywakunawan wanutsiyänanpä. Tsaymi munayyuq karqan pullanpa pullannin runakunata wanutsiyänanpä.†

9 Röllucho pitsqa kaq laqaraykaq cërata Carnish jipiskiptinmi *altar chakincho almakuna kaykäyaqta rikarqä. Tsay almakuna kayarqan Diospa willakuyninta wiyakuyanqanpita y Jesucristuman yärakuyanqanpita wanutsishqa runakunapa almankunami. 10 Paykunami jinchi niyarqan: "Ninqaykikunata cumpliq *santu Tayta Dios, ¿imaytä wanutsiyämaq runakunata juzganki?"

11 Tsaynö niyaptinmi Tayta Dios nirqan: "Shuyaskiyayrä. Qamkuna wanuyanqaykinöllami wakin yärakamuqkunapis wanuyanqa". Tsaynö nirmi tsay almakunata yuraq latsapata jatitsirqan.

12 Röllucho soqta kaq laqaraykaq cërata Carnish jipiskiptinmi patsa pasaypa kuyurqan.† Tsay hörami rikarqä rupay yanayar lütu tëlanö tikraqta† y killapis yawarnö tikraqta. 13 Pasaypa wayraptin hïgus shushumuqnörämi qoyllurkunapis ciëlupita shushuyämurqan. 14 Ciëlupis röllunö lluyllukarmi illakaskirqan.† Jirkakuna y lamarcho islakunapis juklämanmi witikuyarqan.†

15 Kay patsacho reykuna, imaykayuqkuna, mandaq soldädukuna, wätaykuna y wakin runakunapis qaqakunaman y machaykunamanmi pakakuyarqan.† 16 Tsaychömi jirkakunata y qaqakunatapis niyarqan: "¡Janäkunaman juklla juchumuy!† ¡Trönucho jamaraykaqpis y Carnishpis pasaypa ajashqami kaykäyan! ¡Paykunapita pakaykayällämay! 17 ¡Llapan runakunata castigananpä kaq tiempu chämushqanami! ¡Tayta Diospa castïgunta manami pipis awantanqatsu!"†

Payman yärakuqkunata Tayta Dios señalanqan

7 1 Tsaypitanami chusku *angelkuna kay patsapa chuskun kuchuncho ichiraykäyaqta rikarqä.† Tsay angelkunami wayrata tsaparäyarqan kay patsamanpis ni lamarmanpis ni ima jachamanpis mana wayramunanpä. 2 Paykunami munayyuq kayarqan kay patsatapis lamartapis castigayänanpä.

Tsaynöllami rikarqä rupay yarqamunan kaqpita imayyaqpis kawaq Tayta Diospa sëllun aptashqa juk ángel shamuykaqta. Tsay angelmi patsapa kuchunkunacho kaykaq chusku angelkunaman jinchi qayakur 3 nirqan: "¡Tayta Diosnintsikpa sirviqninkunata urkunkunacho manarä señalaptïqa† kay patsacho kaqkunata, lamarcho kaqkunata ni jachakunatapis ama ushakätsiyayrätsu!"

4 Tsaypitanami ayka runakunata señalanqantapis wiyarqä. Tsay runakunami kayarqan juk pachak chusku

† **6.8** Eze. 14.21. † **6.12a** Apoc. 11.13; 16.18. † **6.12b** Isa. 13.10; Joel 2.10, 31; 3.15; Mat. 24.29; Mar. 13.24-25; Luc. 21.25. † **6.13-14** Isa. 34.4. † **6.14** Apoc. 16.20. † **6.15** Isa. 2.19, 21. † **6.16** Ose. 10.8; Luc. 23.30. † **6.17** Isa. 13.6; Eze. 30.2-3; Joel 1.15; 2.11; Amós 5.18-20; 8.9-14; Sof. 1.14-18; Mal. 3.2. † **7.1** Dan. 7.2; Zac. 6.5. † **7.3** Eze. 9.4, 6.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

chunka chusku waranqa (144,000)
runakuna. Llapanpis Israel trïbu runa-
kunapitami kayarqan:
5 Judá trïbupitami chunka ishkay
waranqa (12,000) kayarqan.
Rubén trïbupitami chunka ishkay
waranqa (12,000) kayarqan.
Gad trïbupitami chunka ishkay
waranqa (12,000) kayarqan.
6 Aser trïbupitami chunka ishkay
waranqa (12,000) kayarqan.
Neftalí trïbupitami chunka ishkay
waranqa (12,000) kayarqan.
Manasés trïbupitami chunka ish-
kay waranqa (12,000) kayarqan.
7 Simeón trïbupitami chunka ishkay
waranqa (12,000) kayarqan.
Leví trïbupitami chunka ishkay
waranqa (12,000) kayarqan.
Isacar trïbupitami chunka ishkay
waranqa (12,000) kayarqan.
8 Zabulón trïbupitami chunka ish-
kay waranqa (12,000) kayarqan.
José trïbupitami chunka ishkay
waranqa (12,000) kayarqan.
Benjamín trïbupitami chunka ish-
kay waranqa (12,000) kayarqan.

Tsaytsika runakuna yuraq latsapashqa ciëlucho kayanqan

9 Tsaypitanami rikarqä Tayta Dios
jamaranqan trönupa ñöpancho y Car-
nishpa ñöpancho yupaytapis mana
atipaypä tsaytsika runakuna palman
aptashqa y yuraq latsapankuna jatishqa
kaykäyaqta. Paykunami kayarqan may-
tsay nación runakuna, maytsay trïbu
runakuna, maytsay marka runakuna y
imaykaläya idiömata parlaq runakuna.
10 Paykunami jinchi niyarqan: "¡Trönu-
cho jamaraykaq Tayta Dios y ñöpay-
kicho kaykaq Carnish, qamkunami
salvayämashqayki!"
11 Tsaymi Tayta Diospa ñöpancho
kaykaq chusku kawaykaqkuna, ishkay
chunka chusku (24) mayor runakuna y
llapan angelkunapis lätakaykur Tayta
Diosta alabar 12 niyarqan:
"¡Amén!
¡Tayta Diosnintsik alabashqa kay-
kullätsun!
¡Payllami llapantapis musyan!
¡Imayyaqpis payta agradëciku-
shun!
¡Payllami llapanpä munayyuq!
¡Imayyaqpis payta alabashun!
¡Amén!"
13 Tsaymi Tayta Diospa ñöpancho
kaykaq ishkay chunka chusku (24)
mayor runakunapita juknin tapumar-
qan: "¿Pikunatä tsay yuraq latsapan
jatishqakuna kaykäyan? ¿Maypitatä
shayämushqa?" nir.
14 Tsaymi nirqä: "Taytay, qammi
musyanki".
Tsaynö niptïmi nimarqan: "Pay-
kunaqa pasaypa ñakaykunata päsaq
runakunami kaykäyan.† Yawarninta
jichar carnish wanunqanpitami
perdonashqana kayan. Carnishpa
yawarninwan taqshakushqa kayap-
tinmi latsapankunapis yuraq kay-
kan.† 15 Tsay runakunaqa Tayta Dios
jamaranqan trönun ñöpanchömi
kaykäyan.
"Paqaspis junaqpis templunchömi
alabayan.
Trönucho jamaraykaq Tayta
Diosmi paykunata imaypis
rikanqa.
16 Paykunaqa imaypis mananami
mallaqäyanqatsu ni yakunä-
yanqatsu.
Rupaypis paykunata manami
rupanqatsu.
Achaypis mananami ajayätsin-
qatsu.†
17 Tayta Dios jamaranqan trönun
ñöpancho Carnishmi payku-
nata mitsinqa.†

†**7.14a** Dan. 12.1; Mat. 24.21; Mar. 13.19. †**7.14b** Juan 1.29; 1Juan 1.7. †**7.16** Sal. 121.6; Isa. 49.10. †**7.17a** Sal. 23.1; Eze. 34.23; Juan 10.1-16.

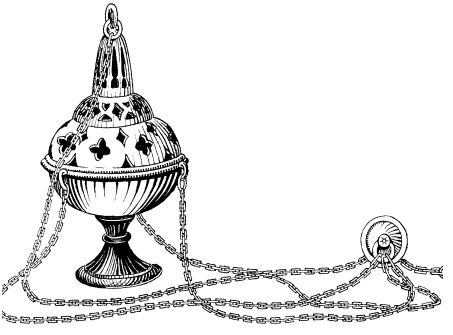
La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Imaypis mana yakunäyänan-
pämi kawatsikuq yakuman
pushanqa.†
Kikin Tayta Diosmi shoqar
weqinkunatapis pitsanqa".†

Röllucho qanchis kaq
laqaraykaq cërata jipinqan

8 1 Röllucho qanchis kaq laqaray-
kaq cërata Carnish jipiskiptinmi
ciëlucho pullan höranö pipis par-
lakurqantsu. 2 Tsaypitanami Tayta
Diospa ñöpancho qanchis *angel-
kuna ichiraykaqta rikarqä. Paykunami cada ünun *cornëtata chaskiyarqan.

3 Tsaypitanami Tayta Diospa trönun ñöpancho kaykaq *altarman juk ángel charqan† inciensiu qoshnitsikunan aptashqa. Altarpis inciensiu qoshnitsikunanpis qoripitami karqan. Tsaychömi atska inciensiuta chaskirqan Diosman yärakuqkuna mañakuyanqantawan† altarman churananpä.

Inciensiu qoshnitsikuna
(8.3)

4 Altarcho inciensiuwan qoshnitsiptinmi yärakuqkuna mañakuyanqanwan inciensiupa qoshnin Tayta Diosman charqan.

5 Tsay angelmi inciensiu qoshnitsikunanman altarcho kaykaq shanshata wiñarkur kay patsaman jitaskamurqan.† Tsaymi chipipirrä illaqukurqan, illaqukuypis pasaypami bunrurumurqan y patsapis pasaypami kuyurqan.†

Chusku angelkuna
cornëtakunata tukayämunqan

6 Tsaypitanami *cornëtata chaskiq qanchis *angelkuna tukayänanpä kamarikuyarqan.

7 Punta kaq ángel cornëtata tukamuptinmi ninawan yawar tallushqa runtu tamya kay patsaman tamyamurqan.† Tsaywanmi cäsi pullan patsa rupar ushakarqan. Tsay runtu tamya chanqan kaqqa jachapis y qewapis llapanmi ushakarqan.

8 Tsaypita ishkay kaq ángel cornëtata tukamuptinmi jatunkaray jirkanö rupaykar lamarman jeqarqan. Tsaymi cäsi pullan lamar yawarman tikrarqan.† 9 Yawarman tikranqan kaqchöqa llapanmi wanuyarqan. Tsaycho kaykaq *büquikunapis jundikarmi ushakäyarqan.

10 Kimsa kaq ángel cornëtata tukamuptinmi jatunkaray rupaykaq qoyllur shushumurqan.† Tsay qoyllurmi cäsi pullan mayukunaman y cäsi pullan pukyukunaman charqan. 11 Qoyllurpa jutinmi karqan Iwjiq. Iwjiq kaptinmi tsay qoyllur chanqan kaq yakuqa iwjiq tikrarqan.† Tsay yakuta upuq kaqkunaqa atskaqmi wanuyarqan.

12 Chusku kaq ángel cornëtata tukamuptinmi rupaypis killapis qeshyarqan. Tsaymi rupaypis ni killapis shumaq atsikyämurqantsu.† Tsaynöllami cäsi pullan qoyllurkunapis atsikyarqannatsu.

---

† **7.17b** Sal. 23.2; Isa. 49.10; Juan 4.10; 7.37. † **7.17c** Isa. 25.8; Apoc. 21.4. † **8.3a** Éxo. 30.1, 3. † **8.3b** Sal. 141.2; Apoc. 5.8. † **8.5a** Lev. 16.12; Eze. 10.2. † **8.5b** Éxo. 19.16; Apoc. 11.19; 16.18. † **8.7** Éxo. 9.23-25; Eze. 38.22. † **8.8** Éxo. 7.17-21. † **8.10** Isa. 14.12. † **8.11** Jer. 9.15; 23.15. † **8.12** Éxo. 10.21-23; Isa. 13.10; Eze. 32.7; Joel 2.10, 31; 3.15.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Tsaypitanami rikarqä juk anka[h]
junishpa tumaykaqta. Tsay hörami
wiyarqä tsay anka jinchi kaynö
nimuqta: "¡Wawallanay wawa! Patsa-
cho kawaqkuna ¡imanörä kayanqa!
¡Kimsa angelkunarämi cornëtata tuka-
yämunan pishin!"

Pitsqa kaq ángel cornëtata tukamunqan

9 1 Tsaypitanami pitsqa kaq *ángel
*cornëtata tukamuptin kay patsa-
man qoyllur shushumuqta rikarqä.
Tsay qoyllurmi *supaykuna wichqarä-
yanqan wanwanyaykaq patsapa shi-
minpa llävinta chaskirqan. 2 Patsapa
shiminta kichaskiptinmi jatun jor-
nupita qoshni yarqamuqnörä qoshni
yarqamurqan.† Tsay qoshni rupayta
tsapaptinmi patsa tsakaskirqan.
3 Tsay qoshnipitanami kay patsaman
juntaqpä chukllushkuna yarqayämur-
qan.† Tsay chukllushkunami alacrannö
pasaypa venënuyuq kayarqan. 4 Qewa-
tapis ni jachatapis mana ushakätsiyä-
nanpämi paykunata nirqan. Tsaypa tro-
kinqa Tayta Diospa sëllunwan urkun-
cho mana señalaraq runakunallata
ñakatsiyänanpämi nirqan.† 5 Tsaynöpis
nirqan runakunata ñakatsirpis mana
wanutsiyänanpämi. Wanutsiyänanpa
trokinqa pitsqa killa nanaywan ñaka-
tsiyänanpämi nirqan. Tsay nanayqa
alacrán kaninqannörämi nanarqan.
6 Tsay witsan runakuna pasaypa ñakar-
nin wanuyta munarpis manami imanö-
papis wanuyanqatsu. Wanuyta ashirpis
manami tariyanqatsu.†
7 Tsay chukllushkunami guërraman
aywayänanpä kamarishqa cawallu-
kunanö kayarqan.† Umankunacho
qori corönan jatishqanömi kayarqan.
Qaqllankunapis runapa qaqllannömi
karqan. 8 Aqtsankunanami imayka
warmipa aqtsannö y kirunkunanami
imayka leonpa kirunnö karqan.†
9 Cuerpunkunaqa läta chalëcushqa-
nömi karqan. Pajayaptin älankuna
sapsapyanqanpis wiyakarqan carrëtan
qarachashqa cawallukuna guërraman
aywaqnörämi.† 10 Chupannami ala-
cranpa chupannö awja punta karqan.
Chupanwan tuksiptinmi runakuna
pitsqa killa qeshyar ñakayarqan. 11 Tsay
chukllushkunapa mandaqnin karqan
wanwanyaykaq raqracho angelmi. Tsay
angelpa jutinmi hebreo idiömacho Aba-
dón y griego idiömacho Apolión.[i]
12 Tsay punta kaq ñakay päsaskiptin-
pis ishkay ñakaykunarämi chäyämu-
nanpä kaykäyan.

Soqta kaq ángel cornëtata tukamunqan

13 Soqta kaq *ángel *cornëtata
tukamuptinmi wiyarqä Tayta Diospa
ñöpancho kaykaq qori *altarpa chus-
kun waqran† chawpinpita parlamuqta.
14 Tsaychömi tsay cornëta tukamuq
angelta nirqan: "Éufrates mayu
kuchuncho wataraykaq chusku angel-
kunata paskamuy".
15 Paskaskamuptinmi tsay chusku
angelkuna mayu kuchunpita aywayar-
qan kay patsacho cäsi pullan runa-
kunata wanutsiyänanpä. Tsay angel-
kunami kamarikushqa kayarqan tsay
höra, tsay junaq, tsay killa, tsay wata
runakunata wanutsiq yarquyänanpä.
16 "¡Tsay angelkunawanmi ishkay
pachak millón (200,000,000) soldä-
dukuna cawallunkuna muntashqa
aywaykäyan!" nimuqtami wiyarqä.
17 Soldädukunapa chalëcunkunami
karqan ninanö puka, zafirunö azul y
azufrinö qarwash. Cawallunkunapa

---

[h] **8.13** Wakin qepa kaq griego copiakunachöqa *ángel* ninmi. [i] **9.11** *Abadón* y *Apolión* jutiku-
naqa *ushakätsikuq* ninanmi.
† **9.2** Gén. 19.28. † **9.3** Éxo. 10.12-15. † **9.4** Eze. 9.4. † **9.6** Job 3.21; Jer. 8.3. † **9.7** Joel 2.4.
† **9.8** Joel 1.6. † **9.9** Joel 2.5. † **9.13** Éxo. 30.1-3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

umankunami karqan leonpa umannö. Shiminpitami yarqamurqan ninapis, qoshnipis y azufripis. Tsaytanömi soldädukunata y cawallunkunata revelacioncho rikarqä. 18 Shiminpita yarqamuq azufri, nina y qoshnimi kay patsacho cäsi pullan runakunata ushakätsirqan. 19 Manami shiminpita yarqamuqkunallawantsu runakunata cawallukuna wanutsiyarqan, tsaypa trokinqa culebra niraq umayuq chupankunawanpis kanirmi wanutsiyarqan.

20 Tsaynö kaptinpis mana wanuq runakunaqa jutsa rurayanqankunata manami kachariyarqantsu. Tsaypa trokinqa *supaykunata y ïdulukunatami imaypis adorayarqan. Tsay ïdulukunaqa qoripita, qellaypita, broncipita, rumipita y qerupita rurashqa karmi rikayantsu ni wiyayantsu ni puriyantsu.† 21 Tsaynöpis wanutsikuq kayta, brüju kayta, *fornicación jutsata y suwakuytapis manami kachariyarqantsu.†

Qellqaraykaq taksha rölluta ángel tsararanqan

10 1 Tsaypitanami rikarqä munayyuq *ángel pukutay rurincho ciëlupita uraykämuqta. Uman jananchömi tseqyaw ichiraykarqan. Qaqllanpis rupaynömi chipipirqan. Chankankunapis junishpa nina shäriqnörämi karqan. 2 Kicharaykaq taksha röllun aptashqami shamurqan. Derëcha kaq chakinmi lamarman jarurarqan y itsuq kaq chakinnami patsaman jarurarqan. 3 Paymi leonnörä pasaypa qayararqan. Tsaynö qayaraptinmi maqakuypis qanchis kuti bunrurumurqan. 4 Tsay qanchis maqakuykuna bunrurumur ninqankunata qellqayta munaptïmi ciëlupita nimarqan: "Tsay wiyanqaykita ama qellqaytsu. Imata niyämunqantapis ama pitapis willaytsu".

5 Tsaymi lamarcho y patsacho ichiraq ángel derëcha kaq makinta ciëluman joqarirqan. 6 Tsaynö joqarkurmi ciëlutapis, kay patsatapis, lamartapis kamaq y imayyaqpis kawaq† Tayta Diospa jutincho jurar nirqan: "¡Tayta Dios mananami mas shuyanqanatsu! 7 ¡Qanchis kaq ángel *cornëtata tukaskiptinmi llapantapis Tayta Dios cumplir qallaykunqa! ¡Sirviqnin profëtakunata willanqannöllami llapanpis päsanqa!"†

8 Tsaypitanami ciëlupita yapay nimarqan: "Lamarta y patsata jaruraykaq angelman ayway kicharaykaq rölluta chaskinaykipä".

9 Tsaynö nimaptinmi ángel kaqman aywar tsay rölluta mañakurqä. Tsaymi ángel nimarqan: "Kay rölluta mikuy. Mikuptiki abëjapa mishkinnömi mishkinqa. Pachaykichömi itsanqa pasaypa ayanqa".

10 Tsaymi rölluta chaskiskir mikurqä. Mikuptïmi shimïcho abëjapa mishkinnörä mishkirqan. Pachächönami pasaypa ayarqan.† 11 Mikuskiptïmi nimarqan: "Runakunata ima päsananpä kaqkunata yapay willakuy. Tayta Dios ninqannöllami runakunata päsanqa pï casta kayaptinpis, may nacionpita kayaptinpis, ima idiömata parlayaptinpis y rey kayaptinpis".

Tayta Diospa ishkay willakuqninkuna

11 1 Tsaychömi shoqushpita rurashqa värata *ángel aptarkatsimar nimarqan: "Jerusalénman ayway Tayta Diospa templunta y *altarta tupumunaykipä.† Nirkur yupamunki tsaycho adoraq runakunata. 2 Templu waqtancho kaykaq patiuta itsanqa ama tupumunkitsu. Tsay patiuta kachaykushqä mana

† **9.20** Sal. 115.4-7; 135.15-17; Dan. 5.23. † **9.20-21** Éxo. 8.15, 19. † **10.6** Éxo. 20.11; Deut. 32.40. † **10.7** Amós 3.7. † **10.8-10** Eze. 2.8—3.3. † **11.1** Eze. 40.3; Zac. 2.1-2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

cäsukamaq runakuna munaynincho tsararäyänanpämi. Paykunami chusku chunka ishkay (42) killa[j] *sagrädu Jerusalén markata munaynincho tsararäyanqa.[†] 3 Tsay witsanmi ishkay willakuqnïkunata noqa nishä juk waranqa ishkay pachak soqta chunka (1,260) junaq[k] willakuynïta willakuyänanpä. Paykunaqa qachqa latsapankuna jatishqami willakuyanqa".[†]

4 Tsay ishkay willakuqkunaqa kay patsata kamaq Tayta Diospa ñöpancho ishkay olïvukuna y ishkay candelabrukunami kayan.[†] 5 Pipis paykunata wanutsiyta munayaptinqa shiminkunapita nina yarqamurmi rupar ushanqa. Paykunawan churakaqkunaqa tsaynömi wanuyanqa. 6 Tsay ishkay willakuqkunaqa munayyuqmi kayanqa tamyatapis mana tamyatsiyämunanpä,[†] yakutapis yawarman tikratsiyänanpä[†] y munayanqan höra runakunata pestiwan ushakätsiyänanpä.

7 Tayta Dios munanqannö willakuyninta willakur ushaskiyaptinnami wanwanyaykaqpita *anticristo yarqamur[†] paykunapa contran shärir wanutsinqa.[†] 8 Wanutsiptinmi ayankuna jatun markapa pläzancho jitaräyanqa. Tsay markachömi Señornintsik Jesucristutapis wanutsiyarqan. Tsay markatami Sodomanö[†] y Egiptunö kanqanta niyan. 9 Kimsa junaq pullanyaqmi maytsay marka runakuna, maytsay trïbu runakuna, ima idiömata parlaq runakuna y maytsay nación runakunapis wanushqa jitaraykaqta rikayanqa. Ayankunatapis pampayänanta manami munayanqatsu. 10 Tsay willakuqkuna runakunata alläpa ajanätsishqa kayaptinmi kushikur imatapis juknin jukninpis qaranakuyanqa.

11 Wanushqa jitaraykäyanqanpita kimsa junaq pullantami tsay ishkay willakuqninkunata Tayta Dios kawaritsimunqa. Tsayta rikaqkunami pasaypa mantsakäyanqa. 12 Kawarirkamurnami wiyayanqa "¡kayman shayämuy!" nir ciëlupita qayakamuqta. Chikiqninkuna rikaraykäyaptinmi pukutay rurinpa ciëluman aywakuyanqa.[†] 13 Tsay höra patsa pasaypa kuyuptinmi[†] tsay markacho cada chunka wayipita juk wayi juchunqa y qanchis waranqa (7,000) runakuna wanuyanqa. Kawaykar quëdaqkunaqa pasaypa mantsakashqami Tayta Diosta alabayanqa.

14 Ishkay kaq ñakay päsaptinpis juk masrämi chämunanpä kaykan.

Qanchis kaq ángel cornëtata tukamunqan

15 Qanchis kaq *ángel *cornëtata tukamuptinmi ciëlucho angelkuna jinchi niyämunqan wiyakämurqan:

"¡Llapan nacionkunapis Señornintsik Tayta Diospa y Cristupa munayninchönami kaykäyan!
¡Paymi imayyaqpis mandaq rey kanqa!"[†]

16 Tsaymi Diospa ñöpancho kaykaq ishkay chunka chusku (24) mayor runakuna trönunkunacho jamaraykäyanqanpita lätakaykur Tayta Diosta adorarnin 17 niyarqan:

"Llapanpä munayyuq Tayta Dios, qamtami agradëcikuyä.
Unaypitami kaykanki, kananpis kaykankimi [y shamunaykipänami kaykanki].

---

[j] **11.2** Chusku chunka ishkay (42) killaqa kimsa wata y soqta killami kaykan. [k] **11.3** Juk waranqa ishkay pachak soqta chunka (1,260) junaqpis kimsa wata y soqta killami kaykan.
[†] **11.2** Dan. 7.25; 12.7; Luc. 21.24. [†] **11.3** Neh. 9.1; Jon. 3.6. [†] **11.4** Zac. 4.1-14.
[†] **11.6a** 1Rey. 17.1. [†] **11.6b** Éxo. 7.17-19. [†] **11.7a** Dan. 7.7; Apoc. 13.5-7; 17.8.
[†] **11.7b** Dan. 7.21. [†] **11.8** Isa. 1.9-10. [†] **11.12** 2Rey. 2.11. [†] **11.13** Apoc. 6.12; 16.18.
[†] **11.15** Éxo. 15.18; Dan. 2.44; 7.14, 27.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Llapantami munaynikicho tsararaykanki.
Kananqa qamnami mandakur qallaykushqayki.
18 Qamta cäsukuyta mana munarmi maytsaychöpis runakuna pasaypa ajanäyarqan.
Kananqa kikikimi ajanar wanushqakunata juzganki.†
Tiempu chämushqanami sirvishuqniki profëtakunata y qamman yärakur *mantsapakushuqnikikunata imaykayuq kayaptinpis imaynaq kayaptinpis premiuta qonaykipä.†
Runa mayinta wanutsiqkunataqa ushakätsinkimi".
19 Tsaymi ciëlucho kaykaq templu kichakaskiptin rikarqä tsaycho kaykaq *Pactu Babulta. Illaqukuypis, maqakuypis y runtu tamyapis pasaypami karqan. Kay patsapis pasaypami tsuktsukyarqan.†

Warmipa wamranta Satanás wanutsiyta munanqan

12 1 Tsaypitanami ciëlucho rikakämurqan rupaynö chipipiykaq warmi. Tsay warmipa chakinchömi killa kaykarqan. Jatiranqan corönachömi chunka ishkay qoyllurkuna karqan. 2 Tsay warmimi qeshyakuy nanaywan pasaypa qayaraykarqan.
3 Tsaypitanami ciëlucho rikakämurqan qanchis umayuq y chunka waqrayuq jatunkaray puka dragón.† Cada umanchömi corönata jatirarqan. 4 Chupanwan qaracharmi cäsi pullan qoyllurkunata kay patsaman jitariskamurqan.† Warmi qeshyakunanpä kaykaptinmi ñöpanman ichikuykurqan wamra yuriskiptin mikukurkunanpä.
5 Tsaypitanami tsay warmi qeshyakurqan ollqu wamrata. Paymi llapan nacionkunata fiërru värawan mandananpä yurirqan.† Tsay wamratanami ñöpanman Tayta Dios pushakurqan. 6 Warminami qeshpirqan Tayta Dios kamarinqan tsunyaq jirkaman. Tsaychömi Tayta Dios mikuyta kamariparqan juk waranqa ishkay pachak soqta chunka (1,260) junaq mikunanpä.*l*

Ciëlupita Satanásta qarqamunqan

7 Ciëluchönami Miguel jutiyuq *angelwan† tsay puka dragón guërrata rurayarqan. Migueltami yanapayarqan angelninkuna y dragontanami yanapayarqan qatiraqnin angelkuna. 8 Dragonta y qatiraqnin angelkunatapis guërracho vinciskirmi ciëlupita qarqayämurqan. 9 Tsay jatunkaray dragonqa diablu ninqan *Satanásmi. Paymi maytsaychöpis runakunata engañaq unay culebra kaykan.† Payta y qatiraqnin angelkunata vinciskiyaptinnami kay patsaman Tayta Dios qarqamurqan.†
10 Tsaypitanami wiyarqä ciëlupita jinchi nimuqta:
"¡Kananqa yärakuqkunata Tayta Diosnintsik salvananpä kaq höra chämushqanami!
¡Tayta Diosnintsikpa *mandakuyninqa munayninwanmi shamushqana!
¡Kananpitaqa Jesucristunami llapantapis munaynincho tsararanqa!
¡Satanásqa ciëlupita qarqushqanami kaykan!

---

l **12.6** Juk waranqa ishkay pachak soqta chunka (1,260) junaqqa kimsa wata y soqta killami kaykan. Tsaynöllami chusku chunka ishkay (42) killa kaykan. Tsaynöllami nikan Apoc. 11.2; 12.14; 13.6.
† **11.18a** Sal. 2.5; 110.5. † **11.18b** Sal. 115.13. † **11.19** Apoc. 8.5; 16.18-21. † **12.3** Dan. 7.7. † **12.4** Dan. 8.10. † **12.5** Sal. 2.9. † **12.7** Dan. 10.13, 21; 12.1; Jud. 9. † **12.9a** Gén. 3.1. † **12.9b** Luc. 10.18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

¡Tayta Diosman yärakuqkunata
paqaspa junaqpa tumpaq Satanás† vincishqanami kaykan!
11 Tayta Diosman yärakuqkunami
payta vinciyarqan yawarninta
Carnish jichar wanunqanpita
y Tayta Diospa willakuynin ninqannö kawayanqanpita.
Manami wanuytapis mantsayarqantsu.
Tsaypa trokinqa listumi kayarqan
Carnishman yärakuyanqanpita
wanuyänanpäpis.
12 ¡Ciëlucho taqkuna, kushikuyay!
¡Allaw, kay patsacho y lamarcho kaqkuna!
Ciëlupita qarqamushqa karmi
pasaypa ajanashqa diablu puriykan.
Pay musyaykanmi wallka tiempullana runakunata engañananpä kanqanta".

Jesucristuman yärakuqkunata Satanás ñakatsinqan

13 Kay patsaman jitaskamuptinmi dragonqa ollqu wamrata qeshyakuq warmita qatikacharqan. 14 Tsaymi ankapa älantanö tsay warmita Tayta Dios kamariparqan tsunyaq jirkaman qeshpir aywakunanpä. Tsaychömi kimsa wata y soqta killa ministinqanta Tayta Dios kamariparqan.† 15 Tsaymi dragonqa mayutanörä yakuta aqtumurqan warmita apananpä.† 16 Warmita mana apananpämi patsapa shimin kichakaskir tsay yakuta ultaskirqan.

17 Tsaymi dragonqa pasaypa ajanar warmipa wakin wamrankunatana ushakätsinanpä aywarqan. Warmipa wamrankunaqa Jesucristo willakunqanta chaskikur Tayta Diospa mandamientunkunata cumpliq runakunami kaykäyan. 18 Tsaypitanami dragonqa lamar kuchunman aywaykur ichiskirqan.*m*

Anticristo shamunanpä kanqan

13 1 Tsaypitanami lamarpita *anticristo yarqaykämuqta rikarqä.† Payqa qanchis umayuq y chunka waqrayuqmi karqan. Cada waqranchömi coröna karqan. Cada umankunachönami Tayta Diospa contran qellqararqan.† 2 Cuerpunqa leopardupanömi karqan. Chakinkunami ösupanö karqan. Y shiminnami leonpanö karqan.† Paytami munayninta dragón qorqan llapanta mandananpä.

3 Anticristupa juk uman pasaypa pakishqa kaykaqtami rikarqä. Pakishqa kaykarpis wanunanpa trokinmi alliyarqan. Alliyaptinmi runakuna mantsakar ninqankunata cäsukuyarqan. 4 Anticristuta munayninta qaranqanpitami dragonta runakuna adorayarqan. Tsaynöllami anticristutapis adorar niyarqan: "¡Paynö munayyuqqa manami pipis kantsu! ¡Manami pipis payta vinciyta kamäpakuntsu!"

5 Anticristutami Tayta Dios kachaparqan yachaq tukur paypa contran rimananpä. Tsaynöllami munaynin qorqan chusku chunka ishkay (42) killa munanqannö imatapis ruranapä. 6 Tsaymi anticristuqa Tayta Diospa contran, ciëlucho kaykaq templupa contran y ciëlucho kaykaqkunapa contran imaykatapis nirqan.†

7 Tsaynöllami anticristuta Tayta Dios kachaparqan payman yärakuqkunata atacar vincinanpä.† Tsaymi munaynincho tsarararqan maytsay trïbu runakunata, maytsay marka runakunata, ima idiömata parlaq runakunata

m **12.18** Wakin qepa kaq griego copiakunachöqa ninmi: *Tsaypitanami lamar kuchunman aywaykur ichiskirqä.*
† **12.10** Job 1.6-12; Zac. 3.1. † **12.14** Dan. 7.25; 12.7. † **12.15** Isa. 43.2. † **13.1a** Dan. 7.3. † **13.1b** Apoc. 17.3, 7-12. † **13.2** Dan. 7.4-6. † **13.5-6** Dan. 7.8, 25; 11.36. † **13.7** Dan. 7.21.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

y may nacioncho taq runakunatapis.
8 Llapan runakunami anticristuta
adorayarqan. Tsay adoraq runaku-
napa jutinkunaqa Libru de la Vïdacho
manami qellqashqatsu karqan. Tsay
libruqa wanutsiyanqan Carnishpa
librunmi. Tsay librutami Tayta Dios
qellqarqan kay patsata kamanqan
witsan.† 9 Rinriyuq kaqkunaqa ninqä-
kunata wiyakuyätsun.

10 Carcelcho wichqaräyänanpä kaq-
kunaqa carcelchömi wichqarä-
yanqa.†

Wanutsishqa kayänanpä kaqku-
naqa wanutsishqami kayanqa.
Tsaynö päsaptinpis Diosman yära-
kuqkunaqa pacienciakuyätsun. Imanö
ñakarpis payman yärakuyätsun.

Anticristupa profëtan shamunanpä kanqan

11 Tsaypitanami *anticristupa pro-
fëtan patsa rurinpita yarqaykämuqta
rikarqä. Payqa carnishpa waqrannö
waqrashqami karqan. Itsanqa dra-
gonnömi parlarqan. 12 Anticristunömi
munayyuq karqan. Paymi llapan
runakunata nirqan anticristuta adora-
yänanpä. Anticristuqa uman pakishqa
kanqanpita alliyashqanami kaykar-
qan.

13 Tsaynöllami anticristupa profëtan
milagrukunata rurarqan. Runakuna
rikaykäyaptinmi ciëlupita ninata-
pis ishkitsimurqan. 14 Anticristupa
ñöpancho milagrukunata rurarmi
runakunata engañarqan.† Nirkur-
nami runakunata mandarqan ïduluta
rurayänanpä. Tsay ïduluqa uman
pakishqa kanqanpita alliyashqa anti-
cristo niraqmi karqan. 15 Anticristupa
profëtanqa munayyuq karmi ïduluta
kawayta qorqan. Tsaymi tsay ïdulu
parlar payta mana adoraq kaqkunata
wanutsiyänanpä nirqan.

16 Tsaynöllami anticristuqa yachaq
runata y mana yachaq runatapis,
imaykayuq runata y muchuq runata-
pis, wätaykunata y mana wätaykuna-
tapis llapanta derëcha kaq makincho o
urkuncho karpis señalatsirqan. 17 Tsay
señal karqan anticristupa jutinpa
*nümerunmi. Señalanni kaq runaku-
naqa manami rantipakuyta ni rantí-
kuyta kamäpakuyarqantsu. 18 Anti-
cristupa ima nümerun kanqantapis
shumaq tantiyayay. Tsay nümerunqa
soqta pachak soqta chunka soqtami
(666). Runapa jutinmi tsay nümeru
kaykan. Pipis yachaq kaqqa tantiya-
kutsun pï runapa jutin tsay nümeru
kanqantapis.

Salvashqa kaqkuna cantayanqan

14 1 Tsaypitanami *Sión jir-
kancho Carnish ichiray-
kaqta rikarqä. Paypa ñöpanchömi
juk pachak chusku chunka chusku
waranqa (144,000) runakuna kaykä-
yarqan. Paykunapa urkunkunachömi
Carnishpa jutin y Carnishpa Taytanpa
jutin qellqaraykan.† 2 Ciëlupitanami
wiyakämurqan bunyaypa bunyar
atska yaku raqrapa aywaqnö y maqa-
kuy bunruruqnö. Tsaynöllami tsay-
tsika arpakunata tukayämunqannö
wiyakämurqan. 3 Tsayqa mushuq
alabanzata cantayanqanmi karqan.
Tsaytami cantayarqan Tayta Diospa
trönun ñöpancho, chusku kaway-
kaqkunapa ñöpancho y tsaycho kaq
ishkay chunka chusku (24) mayor
runakunapa ñöpancho.

Wakin runakuna manami tsay can-
tuta yachakuyta kamäpakuyarqan-
tsu. Tsaypa trokinqa tsay juk pachak
chusku chunka chusku waranqa
(144,000) salvashqa runakunallami
yachayarqan. 4 Paykunaqa warmiwan
mana kakuq runakuna karmi virgen

†**13.8** Sal. 69.28; Apoc. 3.5. †**13.10** Jer. 15.2; 43.11. †**13.14** Mat. 24.24; 2Tes. 2.9-10.
†**14.1** Eze. 9.4; Apoc. 7.3.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

jipashnö *püru kaykäyan.[n] Imanö ñakarpis Carnish munanqannömi kawayarqan. Paykunatami salvarqan Tayta Diospä y Carnishpä *primicianö kayänanpä.[†] 5 Imaypis mana llullakur jutsaynaqmi kaykäyan.[o †]

Kimsa angelkuna willakuyanqan

6 Tsaypitanami rikarqä juk *ángel junishpa pajaykaqta. Paymi mana ushakaq alli willakuyta apamurqan. Tsay willakuymi kaykan maytsay nación runakunapä, maytsay trïbu runakunapä, ima idiömata parlaqkunapä y maycho taqkunapäpis. 7 Tsay angelmi jinchi nimurqan: "¡Tayta Diospita *mantsapakur payta alabayay! ¡Höra chämushqanami llapan runakunata juzgananpä! ¡Ciëluta, kay patsata, lamarta y pashtaq yakukunatapis kamaq Tayta Diosta adorayay!"

8 Tsay angelpa qepanta juk angelpis aywarmi nirqan: "¡Ushakashqanami, ushakashqanami jatunkaray Babilonia marka![†] ¡Babiloniami vïnuwan machätsiqnöpis llapan nación runakunata mana alli costumbrinkunata yachatsirqan!"

9 Tsay angelpa qepantanami mas juk angelpis aywar jinchi nirqan: "Mayqanpis *anticristuta y ïdulunta adorar señalninta urkunman o makinman churatsikuq kaqkunataqa 10 cöpa junta wiñaraykaq ajanaynintami Tayta Dios mana kuyapaypa uputsinqa.[†] Carnish y *santu angelninkunapis rikaykäyaptinmi tsay runakuna azufrintin nina rupaykaqcho rupar ñakayanqa.[†] 11 Paqaspa junaqpa mana upiypa rupaptinmi imaypis qoshni shäriykanqa.[†] Tsaynöllami anticristuta y ïdulunta adorar señalninta churatsikuq kaqkunapis paqaspa junaqpapis ñakayanqa".

12 Tsay ángel ninqannö kananpä kaykaptinqa Jesucristuman yärakuqkuna Tayta Diospa mandamientunkunata cäsukur mana ajayaypa payman yärakuyätsun.

13 Tsaypitanami ciëlupita nimuqta wiyarqä: "Kay ninqäta qellqay: 'Kananpitaqa Jesucristuman yärakuykar wanuqkuna kushishqami kayanqa' ".

Espíritu Santumi nirqan: "¡Awmi, paykunaqa mananami ñakayanqanatsu, tsaypa trokinqa añawmi kawayanqa! Payman yärakur allita rurayanqankunata Tayta Dios manami qonqanqatsu".

Juiciu final kananpä willakunqan

14 Rikachakunqächömi rikarqä yuraq pukutay janancho *runapa tsurinnö jamaraykaqta.[†] Paymi qori corönashqa y afilashqa ösin aptashqa kaykarqan. 15 Tsaypitanami ciëlucho kaykaq templupita juk *ángel yarqaskamur pukutay janancho jamaraykaqta jinchi nirqan: "¡Cosëcha poqushqanami! ¡Cosechanaykipä tiempu chämushqanami! ¡Ösikita aptakurkur cosechamunaykipä ayway!"[†]

16 Tsaynö niptinmi pukutay janancho jamaykanqanpita shamur ösinta aptakurkur kay patsacho runakunata qorimurqan.

17 Tsaypitanami mas juk ángel ciëlucho kaykaq templupita alli afilashqa ösin aptashqa yarqamurqan.

---

[n] **14.4** Virgen jipashnö kayanqanta nirqa Tayta Dios munanqannö kawaq runakuna kayanqantami nin. Tsaynöpami Jesucristo majatsakänanpä kaq jipashnö kaykäyan (2Cor. 11.2; Apoc. 19.7-8) Warmiwan mana kakuq runakuna kayanqanta nirqa alli soldädunö kayanqantami nin (1Sam. 21.5). [o] **14.5** Wakin qepa kaq griego copiakunachöqa *Tayta Diospa trönunpa ñöpancho* nirmi yapayan.

[†] **14.4** Éxo. 23.19; Stg. 1.18. [†] **14.5** Sof. 3.13. [†] **14.8** Isa. 21.9; Jer. 51.8; Apoc. 17.2; 18.2. [†] **14.10a** Isa. 51.17; Jer. 25.15; Apoc. 16.19. [†] **14.10b** Gén. 19.24; Sal. 11.6; Eze. 38.22. [†] **14.11** Isa. 34.10. [†] **14.14** Dan. 7.13. [†] **14.15** Joel 3.13.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 *Altarcho kaykanqanpitanami yapay
mas juk angelpis yarqamurqan. Paymi
altarcho ninata cuidaq karqan. Tsay
angelmi ösin aptashqa angelta jinchi
qayar nirqan: “¡Üva poqushqanami
kaykan! ¡Ösikiwan llapanta qorimuy!”
19 Tsaynö niptinmi ösinwan tsay
ángel kay patsacho üvata qorir-
qan.[p] Qoriskirnami üvata jarukunan
jatunkaray pözuman wiñarqan. Tsay
pözuqa Tayta Diospa ajanayninmi kay-
kan. 20 Markapita jukläman jipiskirmi
üvata jaruqnö runakunata wanutsir-
qan.[†] Runakunapa yawarninmi cawa-
llupa shiminman töpanqanyaq y soqta
chunka (60) lëwayaq aywarqan.

Qanchis angelkuna runakunata ñakatsiyänanpä ninqan

15 1 Tsaypitanami ciëlucho juk
mantsariypa señalta rikarqä.
Tsay señalmi karqan castïgukunata
apamuq qanchis *angelkuna. Tsay
angelkunawan castigatsiptinmi Tayta
Diospa ajanaynin qallqunqa.
2 Tsaynöllami rikarqä ninawan
tallushqa vidriunö lamarta. Tsay
lamar jananchömi Tayta Diosman
yärakuqkuna arpankuna aptashqa
ichiraykäyarqan. Tsay arpakunataqa
Tayta Diospitami chaskiyarqan. Pay-
kunaqa manami *anticristuta cäsu-
yarqantsu, ni ïdulunta adorayarqantsu
ni jutinpa *nümeruntapis churaku-
yarqantsu. 3 Tayta Diospa sirviqnin
Moisés cantanqanta[†] y Carnish cantan-
qanta cantarmi niyarqan:

“Llapanpä munayyuq Tayta Dios,
qam ruranqaykikunaqa pasaypa
allimi.
Llapan nacionkunapa mandaqnin
rey,[q]
alli kaqllatami imaypis ruranki.
Ninqaykitaqa imaypis cumplin-
kimi.
4 ¿Pirä mana *mantsapakushunki-
mantsu?[†]
¿Pirä mana alabashunkimantsu?
Qamllami *santu kanki.
Runakunata shumaq juzganqay-
kita pïmaymi musyayan.
Tsaymi llapan nación runakuna-
pis ñöpaykiman shamur adora-
yäshunki”.[†]

5 Tsaypitanami ciëlucho kaq *Pactu
Tolducho Lugar Santïsimu kicharay-
kaqta rikarqä. 6 Tsaypitami castïgu-
kunata apamuq qanchis angelkuna
yarqayämurqan. Paykunaqa lïnupita
rurashqa chipipiykaq limpiu latsapash-
qami kayarqan. Pëchunkunachömi
qoripita rurashqa wachukun wacha-
kashqa kayarqan.
7 Tsaymi Tayta Diospa trönuncho kaq
chusku kawaykaqkunapita juk yarqa-
murqan. Paymi qanchis angelkunata
qoripita rurashqa cöpata aypurqan.
Tsay cöpakunachömi imayyaqpis kawaq
Tayta Diospa ajanaynin junta wiña-
raykarqan. 8 Ciëlucho kaq templuman
Tayta Diospa chipipiynin juntaptinmi
qoshnipis juntarqan.[†] Qanchis castïgu-
kunata angelkuna jichamur ushayan-
qanyaq tsay templuman manami pipis
yaykuyta kamäpakurqantsu.

Qanchis cöpakunacho kaykaq castïgukunata jichayämunqan

16 1 Tsaypitanami wiyarqä ciëlu-
cho kaykaq templupita qan-
chis *angelkunaman jinchi qayakur
niqta: “Tsararaykäyanqayki cöpakuna-
pita Tayta Diospa castïgunta patsaman
jichayämuy”.

---

[p] **14.19** *Üvata qorirqan* ninanqa *runakunata qorirqan* ninanmi. [q] **15.3** Wakin griego copiakuna-
chöqa *llapan nacionkunapa mandaqnin rey* ninanpa trokin *imayyaqpis mandaq rey* ninmi. Wakin
latín traduccionchönami *yärakuqkunapa mandaqnin rey* nin.
[†] **14.20** Isa. 63.3; Lam. 1.15; Joel 3.13; Apoc. 19.15. [†] **15.3** Éxo. 15.1-18. [†] **15.4a** Jer. 10.7.
[†] **15.4b** Sal. 86.9. [†] **15.8** Éxo. 40.34; 1Rey. 8.10-11; 2Crón. 5.13-14; Isa. 6.4.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 Tsaynö niptinmi punta kaq ángel
tsararaykanqan cöpacho kaykaq cas-
tïguta patsaman jichamurqan. Tsaymi
*anticristupa señalninwan señalashqa
kaqkunata y ïdulunta adoraqkunata
qeri pasaypa usharqan. Tsay qeri-
wanmi pasaypa ñakayarqan.†
3 Ishkay kaq angelnami tsararaykan-
qan cöpacho kaykaq castïguta lamar-
man jichamurqan. Tsaymi yawarman
lamar tikraptin tsaycho kaqkunaqa
llapan wanuyarqan.
4 Kimsa kaq angelnami tsararaykan-
qan cöpacho kaykaq castïguta llapan
mayukunaman y pukyukunamanpis
jichamurqan. Tsaymi mayupis puk-
yupis yawarman tikrayarqan.† 5 Tsay-
pitanami wiyarqä yakupä munayyuq
ángel kaynö nimuqta:
"[Tayta Dios,] runakunata tsaynö
castigar allitami ruraykanki.
Unaypita patsami imayyaqpis
kaykanki.
Qamqa *santumi kanki.
6 Qamman yärakuqkunatapis y
profëtaykikunatapis wanu-
tsirmi yawarninta jichayar-
qan.
Tsaymi kikinkunapis yawarta
upuyänanpä yakuta yawarman
tikratsishqayki".
7 Tsaynöllami wiyarqä ciëlucho kay-
kaq *altarpita kaynö nimuqta: "Lla-
panpä munayyuq Tayta Dios, allimi
juzgaykanki".
8 Chusku kaq angelnami tsararaykan-
qan cöpacho kaykaq castïguta rupay-
man jicharqan. Tsaymi rupay alläpa
achaptin runakuna pasaypa ñakayar-
qan. 9 Tsaynö ñakarpis Tayta Diosta
manami adorayarqantsu ni jutsanku-
natapis kachariyarqantsu. Tsaypa tro-
kinqa castiganqanpitami Tayta Diospa
contran imaykatapis parlayarqan.
10 Pitsqa kaq angelnami tsararaykan-
qan cöpacho kaykaq castïguta anticris-
tupa trönunman jichamurqan. Tsaymi
anticristo mandanqan llapan marka-
kuna tsakaskiyarqan.† Runakunanami
nanaywan qalluntapis kaniyarqanrä.
11 Qeri qeshyawan pasaypa ñakarmi
Tayta Diospa contran imaykatapis
parlayarqan. Tsaynö ñakarpis y qeri
ushaptinpis jutsa ruraykunata manami
kachariyarqantsu.
12 Soqta kaq angelnami tsararay-
kanqan cöpacho kaykaq castïguta
Éufrates jatun mayuman jichamurqan.
Tsaynami mayu tsakiskirqan† rupay
yarqamunan kaqpita shamuq reykuna
soldädunkunawan päsayämunanpä.
13 Tsaypitanami rikarqä säpu niraq
kimsa *supaykunata. Tsay supayku-
nami yarqayämurqan dragonpa shi-
minpita, anticristupa shiminpita y llu-
llakuq profëtapa shiminpitapis. 14 Tsay
kimsa supaykunaqa milagrukunatapis
rurayarqanmi. Maytsaypapis aywarmi
mandaq reykunata y soldädunkunata
qoriyarqan llapanpä munayyuq Tayta
Dios juzganan junaq pelyayänanpä.
15 "Mana musyayanqayki hörami
suwanö illaqpita shamushä.† Kushish-
qami kayanqa latsapashqalla maya
mayalla shuyämaqkunaqa. Kutimur
mana kamarikushqata tariptï qalla-
pächulla kar penqakuyanqaykinömi
pasaypa penqakuyanki".
16 Tsaypitami tsay kimsa supaykuna
llapan reykunata soldädunkunatawan
juk patsaman qoriyarqan. Hebreo idiö-
macho tsay patsapa jutinmi kaykan
Armagedón.†
17 Qanchis kaq angelnami tsarara-
ykanqan cöpacho kaykaq castïguta
wayraman jichamurqan. Tsaymi [cië-
lucho kaykaq] templupita y Diospa
trönunpita jinchi nimuqta wiyarqä:

---

† **16.2** Éxo. 9.10; Deut. 28.35. † **16.4** Éxo. 7.17-21; Sal. 78.44. † **16.10** Éxo. 10.21.
† **16.12** Isa. 11.15. † **16.15** Mat. 24.43-44; Luc. 12.39-40; Apoc. 3.3. † **16.16** Jue. 5.19;
2Rey. 9.27; 23.29; 2Crón. 35.22; Zac. 12.11.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

"¡Kananqa llapanpis cumplishqanami!"

18 Tsaynö nimuptinmi chipipirrä illaqukuy rikakämurqan y maqakuy bunrurumunqanpis wiyakämurqan. Patsapis pasaypami kuyurqan.† Runakunata Tayta Dios kamanqanpita patsa manami imaypis tsaynö kuyurqantsu.

19 Jatunkaray Babilonia markacho taq runakuna jutsata rurayanqanpitami cöpa junta wiñaraykaq ajanayninta Tayta Dios uputsir pasaypa castigarqan.† Tsaynö castigaptinmi tsay marka kimsaman rakikarqan. Wakin markakunanami pasaypa juchur ushakäyarqan. 20 Llapan islakunapis y jirkakunapis illakaskiyarqanmi.† 21 Ciëlupitami chusku arröbanö jatusaq runtu tamya† tamyamurqan. Tsay runtu tamyawan ñakarmi runakuna imaykatapis Tayta Diospa contran parlayarqan.

Prostitüta warmita rikanqan

17 1 Tsaypitanami cöpata jichamuq qanchis *angelkunapita juk ángel shamuykur nimarqan: "Aku aywashun yaku† janancho jamaraykaq prostitüta warmita Tayta Dios imanö castigananpä kanqantapis rikatsinäpä. 2 Tsay warmiwanqa mana penqakuypami reykuna kakuyashqa. Mana alli costumbrinkunaqa machätsikuq vïnunömi kaykan. Tsay vïnuta upurmi kay patsacho runakuna machäyarqan".

3 Tsaypitanami revelacioncho tsunyaq jirkaman ángel pushamarqan. Tsaychömi rikarqä juk warmi mantsariypä puka uywata muntaraykaqta. Tsay uywami karqan qanchis umayuq y chunka waqrayuq. Uywapa jananchömi Tayta Diospa contran qellqaraykarqan.† 4 Warmipa latsapanmi karqan granäti y puka püru tëlapita. Qoriwan, kuyayllapä rumikunawan y perlaskunawanpis adornashqami karqan. Tsararanqan qori cöpachömi wiñararqan llapan jutsata ruranqankuna. Tsayqa pasaypa melanaypämi karqan. 5 Urkunchömi runakuna mana musyayanqan jutin qellqaraykarqan:

"BABILONIA JATUN MARKAMI KÄ.
PROSTITÜTAKUNAPA MAMANMI KÄ.
JUTSA RURAQKUNAPA MAMANMI KÄ".r

6 Tsaypita rikaykunäpämi tantiyaskirqä Jesucristuman yärakuqkunata wanutsir yawarninta upunqanwan tsay warmi shinkashqa kaykaqta. Tsayta rikaykurmi pasaypa mantsakar ima ruraytapis kamäpakurqätsu.

7 Tsaymi ángel nimarqan: "¿Imanirtä mantsakashqa kaykanki? Kanan tantiyatsishayki tsay warmipä y tsay qanchis umayuq y chunka waqrayuq muntaraykanqan uywapäpis. 8 Tsay rikanqayki uywaqa ñöpata kawashqa karpis kananqa manami kawannatsu. Tsaynö karpis wanwanyaykaqpitami yarqamunqa.† Nirkurmi ushakanqa. Shamuqta rikarmi runakuna pasaypa mantsakäyanqa. Tsay runakunapa jutinkuna manami Libru de la Vïdacho† qellqarantsu. Tsay librutami Tayta Dios qellqarqan kay patsata kamanqan witsan.

9 "Tantiyakuq kaqqa shumaq tantiyakuyätsun. Tsay uywapa qanchis umankuna kaykan prostitüta warmi jamaranqan qanchis jirkankunami.s 10 Tsaynöllami tsay umankuna kaykan mandaq qanchis reykuna. Tsay

---

r **17.5** Prostitütakunapa maman kanqanta nirqa llapan prostitütakunapitapis mas prostitüta kanqantami nirqan. Jutsa ruraqkunapa maman kanqanta nirqa llapan jutsa ruraqkunapitapis mas jutsa ruraq kanqantami nirqan. s **17.9** Tsay qanchis jirkankunachömi Roma marka kaykan.

† **16.18** Apoc. 8.5; 11.13, 19. † **16.19** Isa. 51.17; Jer. 25.15; Apoc. 14.10. † **16.20** Apoc. 6.14. † **16.21** Éxo. 9.23; Apoc. 11.19. † **17.1** Apoc. 17.15. † **17.3** Apoc. 13.1; 19.19-20. † **17.8a** Dan. 7.7; Apoc. 11.7. † **17.8b** Sal. 69.28; Apoc. 3.5; 13.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

qanchis reykunapita pitsqa reykuna maynami ushakäyashqa. Kananqa juknami mandaq kaykan. Qanchis kaq rey yurimur manami unayyaqqa mandanqatsu. 11 Ñöpata kawaq puka uywaqa puwaq kaq reymi kanqa. Qanchis kaq reykunanömi kanqa. Nirkurmi paypis ushakanqa.

12 "Chunka waqrakunata rikanqaykiqa chunka reykunami kaykäyan.† Paykuna manarämi mandar qallaykuyanrätsu. Juk tiempullapämi mandaq kayta chaskiyanqa mantsariypä uywawan juntu mandayänanpä. 13 Mandarnami tsay chunka reykuna willanakur munayninta tsay uywata qoyanqa. 14 Tsaymi tsay uywawan Carnishpa contran shärir pelyayanqa. Contran shäriyaptinpis llapan mandaqkunapa y reykunapa mandaqnin karmi† paykunata Carnish vincinqa. Carnishwanmi kayanqa qayanqan, akranqan y imaypis käsukuq runakuna".

15 Tsaypitanami ángel nimarqan: "Prostitüta jamaranqan yakuqa maytsay marka runakuna, maytsay nación runakuna y imaykaläya idiömata parlaq runakunami kaykäyan. 16 Rikanqayki chunka waqrakuna y uywapis tsay prostitütata pasaypami chikiyanqa. Tsaymi llapan imankunatapis apar qallapächullata jaqiykuyanqa. Tsaypitanami aytsanta mikuyanqa y sobraq kaqtana rupatsiyanqa. 17 Tsaypitanami Tayta Dios yarpayta qonqannölla tsay chunka waqrakuna willanakur munayninta uywata qoyanqa. Tsaymi tsay uywa munayyuq kanqa Tayta Dios ninqannölla llapanpis cumplinqanyaq.

18 "Rikanqayki warmiqa jatunkaray markami. Tsay markaqa kay patsacho kaykaq reykunatami munaynincho tsararaykan".

Babilonia marka ushakänanpä ninqan

18 1 Tsaypitanami rikarqä munayyuq juk *ángel ciëlupita uraykämuqta. Chipipiyninmi entëru patsata atsikyaparqan. 2 Tsay angelmi jinchi nimurqan:

"¡Ushakashqanami, ushakashqanami jatunkaray Babilonia marka!†
Kananqa *supaykunallanami tsaycho taykäyan.
Tsaychöqa melanaypä *impüru wiskurkuna y tukukunallami waqaykäyan.†
3 Babiloniapa mana alli costumbrinkuna machätsikuq vïnunömi karqan.
Tsay vïnutami entëru patsacho runakuna upuyarqan.
Kay patsacho reykuna mana alli costumbrinkunata Babiloniapita yachakurmi ïdulukunata adorayarqan.†
Imatapis rikanqan kaqta Babilonia rantiptinmi negociantikuna pasaypa imaykayuq rikakuyarqan".

4 Tsaypitanami wiyarqä ciëlupita nimuqta:

"¡Kuyanqä runakuna, Babiloniapita aywakuyay!†
¡Jutsata mana rurayänaykipä witikuyay!
Mana witikuyaptikiqa Babilonia-man castïgu chämunqannömi qamkunamanpis chämunqa.
5 Babiloniapa jutsankunaqa ciëluyaqmi chashqa.†
Llapan jutsantami Tayta Dios musyaykan.
6 Tayta Dios, jukta ñakatsiyanqannölla kikintapis castigar ñakaykatsillay.

---

†**17.12** Dan. 7.24. †**17.14** Deut. 10.17; Apoc. 19.16. †**18.2a** Isa. 21.9; Jer. 51.8; Apoc. 14.8. †**18.2b** Isa. 13.21; Jer. 50.39. †**18.3** Jer. 51.7. †**18.4** Isa. 48.20; Jer. 50.8; 51.6, 45. †**18.5** Jer. 51.9.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jutsata ruranqanman tupu yapa
yapaykur castigaykullay.†
7 Imaykayuq karmi pasaypa allish
tukur kawarqan.
Imanöpis kanqanman tupu
ñakaykatsillay y llakikuyman
churaykullay.
Babiloniami shonquncho nirqan:
'Noqaqa reinanömi kaykä.
Manami viüdatsu kä.
Manami imaypis llakikur waqa-
shätsu'.
8 Tsaynö kanqanpitami pasaypa
ñakanqa.
Wanuypis, ñakaypis y malla-
qaypis illaqpitami payman
chanqa.
Tsaynö ñakaykaqtami nina rupar
ushanqa.
Babiloniataqa llapanpä munay-
yuq Tayta Diosmi casti-
ganqa".†
9 Rupanqanpita qoshni shäriykaqta
rikarmi llapan nacionkunapa mandaq-
nin reykuna llakikur waqayanqa. Tsay
reykunaqa Babilonia runakunawan
riquëzankunata qaranakurmi ïdulukunatapis adorayarqan. 10 Castiganqanta
rikarmi mantsakashqa karullapita
rikarar niyanqa:
"¡Allaw, Babilonia jatun marka!
¡Munayyuqmi karqayki!
¡Kananqa illaqpitami ushakash-
qayki!"†
11 Tsaymi negociunkunata rantiyä-
nanpä pipis manana kaptin llapan
negociantikunapis pasaypa waqa-
yanqa.† 12 Paykunami rantikuyänanpä
apayaq qorita, qellayta, kuyayllapä
rumikunata, perlaskunata, lïnupita y
sëdapita rurashqa granäti y puka püru
tëlakunata, tukuyläya fïnu tablaku-
nata, kuyayllapä *marfilpita, qerupita,
broncipita, fiërrupita y marmolpita
rurashqa adornukunata. 13 Tsaynöllami
rantikuq apayaq canëlata, inciensiuta,
mïrrata y tukuyläya mushkuq jacha-
kunatapis. Tsaynöllami apayaq vïnuta,
aceitita, jarinata, trïguta, wäkakunata,
üshakunata, cawallukunata y carrëta-
kunatapis. Tsaynöllami runakunatapis
rantikuyaq watay kayänanpä.†
14 Tsaymi negociantikuna llakikur
tsay markata niyanqa:
"¡Imaykanöpapis qorinqayki
riquëzaykikuna manami kan-
natsu!
¡Kuyayllapä tsararanqaykikuna
ushakashqanami!
¡Imaykayuq kanqaykinöqa
manami imaypis kankinatsu!"
15 Tsay markacho imaykayuq rikakuq
negociantikunami rupaykaqta karu-
llapita rikarnin mantsakashqa waqar†
16 niyanqa:
"¡Allaw, Babilonia jatun marka!
Tsay markaqa kuyayllapä karmi
lïnupita rurashqa puka püru y
granäti latsapashqa warminö
karqan.
Qoriwan, kuyayllapä rumikuna-
wan y perlaskunawan ador-
nashqa warminömi karqan.
17 ¡Riquëzankunapis illaqpitami
ushakashqa!"
*Büqui manijaqkuna y büquicho
llapan arupakuqkunami karullapita
rikaräyanqa.† 18 Tsay markapita qoshni
shäriqta rikarmi pasaypa waqar
niyanqa: "Manami may markapis tsay
markanö pasaypa kuyayllapäqa kash-
qatsu".†
19 Pasaypa waqar qayararmi allpata-
pis umankunaman wiñakur niyanqa:
"¡Allaw, Babilonia jatun marka!
Tsaychömi büquiyuqkuna nego-
ciunta rantikur llapanpis
imaykayuq tikrayashqa.

---

†**18.6** Sal. 28.4; 137.8; Jer. 50.29. †**18.7-8** Isa. 47.7-9. †**18.9-10** Eze. 26.16-17.
†**18.11** Eze. 27.31, 36. †**18.12-13** Eze. 27.12-13, 22. †**18.15** Eze. 27.31, 36.
†**18.17** Eze. 27.26-30. †**18.18** Eze. 27.32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kananqa illaqpitami pasaypa
ushakashqa”.†
20 Ciëlucho kaqkuna, ¡kushikuyay!
Apostolkuna, profëtakuna y Diosman
llapan yärakuqkunapis, ¡kushikuyay!
Qamkunata wanutsiyäshunqaykipi-
tami tsay markata Tayta Dios chipyaq
ushakätsishqa.†
21 Tsaypitanami munayyuq juk ángel
mulinunö rumita joqarkur lamarman
jitar nirqan:
“Babilonia marka, kaynömi usha-
kanki.†
Qamtaqa manami imaypis rika-
yäshunkinatsu.†
22 Runakuna cantayanqankunapis
manami qamcho wiyakanqa-
natsu.
Manami arpata, flautata ni *cor-
nëtata tukayanqanpis wiya-
kanqanatsu.†
Ima aruyta yachaqkunapis
manami kayanqanatsu.
Mulinu taqraranqanpis manami
wiyakanqanatsu.
23 Pipis mana taptinmi aktsipis kan-
qanatsu.
Majatsakay fiestapis mananami
kanqanatsu.†
Qamcho taq negociantikuna may-
tsay negociantikunapitapis mas
munayyuqmi kayarqan.
Brüju karmi maytsaychöpis taq
runakunata criyitsishqayki.
24 Qamchömi profëtakunapa, Dios-
man yärakuqkunapa y may-
tsaycho runakunapa yawarnin
mashtaraykan”.†

Ciëlucho alabayanqan

19 1 Tsaypitanami wiyarqä cië-
lucho atskaq runakuna jinchi
nimuqta:
“¡Aleluya!
¡Tayta Diosnintsikmi munaynin-
wan runakunata salvan!
¡Payqa llapanpä munayyuqmi
kaykan!
[¡Pïmaypis payta alabayätsun!]
2 ¡Payqa pitapis shumaqmi juzgan!
Llapan runakunata jutsa ruratsiq
*prostitütata castigashqanami.
Tayta Diospa sirviqninkunata
wanutsinqanpitami kikintana
ushakätsishqa”.†
3 Nirkurnami yapay niyämurqan:
“¡Aleluya!
Tsay marka rupaptinmi mana
ushakaypa qoshni shärinqa”.†
4 Tsaypitanami trönuncho jamaray-
kaq Tayta Diosta adorayänanpä pun-
tancho kaykaq ishkay chunka chusku
(24) mayor runakuna y tsaycho kay-
kaq chusku kawaykaqkunapis lätakay-
kur niyarqan: “¡Amén! ¡Aleluya!”
5 Tsaynö niyaptinnami Tayta Dios
jamaraykanqan trönunpita nimuqta
wiyarqä: “¡Tayta Diosnintsikpita
*mantsapakur sirviqkuna, imayka-
yuq karpis imaynaq karpis llapayki
alabayay!”

Gloriacho majatsakay fiesta kanqan

6 Tsaypitanami atskaq runakuna ala-
baykäyaqta wiyarqä. Tsay alabayan-
qanmi atska yaku aywar qayaraqnö†
y maqakuy bunruruqnö wiyakarqan.
Tsay runakunami niyarqan:
“¡Aleluya!
¡Llapanpä munayyuq Tayta Dios-
nintsik mandakuykannami!†
7 ¡Payta kushishqa alabashun!
Chämushqanami Carnish maja-
tsakänan fiesta.
Majatsakänanpä kaq jipashpis
kamarikushqanami kaykan.†

---

†**18.19** Eze. 27.30. †**18.20** Deut. 32.43; Jer. 51.48. †**18.21a** Jer. 51.63-64.
†**18.21b** Eze. 26.21. †**18.22** Isa. 24.8; Eze. 26.13. †**18.22-23** Jer. 7.34; 25.10.
†**18.24** Jer. 51.49. †**19.2** Deut. 32.43; 2Rey. 9.7. †**19.3** Isa. 34.10. †**19.6a** Eze. 1.24.
†**19.6b** Sal. 93.1; 97.1; 99.1. †**19.7** Efe. 5.23-32; Apoc. 21.9-10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Tsay jipashtami fïnu lïnupita
rurashqa chipipiykaq limpiu
latsapata jatikunanpä Tayta
Dios kamaripashqa”.
(Tsay latsapaqa Tayta Diosman yärakuqkuna allikunata rurayanqanmi.)
9 Tsaymi ñöpächo kaykaq *ángel nimarqan: “Kay ninqäta qellqay: ‘Tsay majatsakay fiestaman qayatsinqan runakuna kushishqami kayanqa’ ”.†
Nirkurnami nimarqan: “Kay ninqäkunaqa Tayta Dios ninqankunami”.
10 Tsaynö nimaptinmi angelta adoranäpä lätakaykurqä. Tsaymi nimarqan: “¡Noqata ama adoramaytsu! Noqapis qamnölla y yärakuq mayikikunanöllami Tayta Diospa sirviqnin kaykä. ¡Tayta Diosllata adoray! Llapan willakunqäpis Jesucristo alabashqa kananpämi kaykan”.

Kay patsaman Jesucristo kutimunqan

11 Tsaypitanami ciëlu kichakaskiptin† rikarqä yuraq cawalluta. Muntaraqninpa jutinmi karqan Ninqanta Rasunpaypa Cumpliq. Paymi mayqanpapis mana janan shärir juzgan. Mana alli ruraqkunata ushakätsinanpämi guërratapis ruran.† 12 Ñawinkunapis ninanörämi atsikyarqan.† Umanchömi atska corönakunata jatirarqan. Tsaychömi juk jutin qellqararqan. Tsay jutitaqa kikillanmi musyarqan.
13 Yawarllana latsapan jatishqami kaykarqan. Jutinmi kaykan Diospa Palabran.†
14 Paytami ciëlupita kaq soldädukuna yuraq cawallunkuna muntashqa qatiräyarqan. Paykunami fïnu lïnupita rurashqa yuraq y limpiu latsapankuna jatishqa kayarqan.
15 Yuraq cawallu muntaraqpa shiminpitami afilashqa espäda yarqamurqan. Nacionkunata tsay espädawan vinciskirmi fiërru värata aptarkur mandanqa. Nacionkunata castigarmi üvata jarukunan pözucho jaruqnö castiganqa. Tsaynö castigarmi llapanpä munayyuq Tayta Dios pasaypa ajananqanta musyatsinqa.† 16 Sotänancho y raku chankancho qellqaraq juk jutinmi nirqan: “Reykunapa Reynin y mandaqkunapa Mandaqnin”.†
17 Tsaypitanami rupay janancho juk ángel ichiraykämuqta rikarqä. Tsay *angelmi wiskurkunata qayar nirqan: “¡Tayta Dios kamarinqan mikuyta mikuyänaykipä llapayki shayämuy!
18 ¡Runakunapa aytsantami mikuyanki! ¡Reykunapa, soldädukunapa, soldädupa mandaqninkunapa y muntaräyanqan cawallunkunapa aytsankunatapis mikuyankimi! ¡Wätaypatapis, mana wätaypatapis, imaykayuqpatapis, imaynaqpatapis llapan runakunapa aytsantami mikuyanki!”†
19 Tsaychömi rikarqä *anticristuta y llapan nacionkunapa mandaqnin reykuna soldädunkunawan kaykaqta. Paykunami yuraq cawallun muntashqa runawan y soldädunkunawan pelyayänanpä qorikäyarqan. 20 Tsaychömi yuraq cawallun muntashqa runa anticristuta y llullakuq profëtatapis prësu tsarirqan. Manarä prësu tsariptinmi tsay llullakuq profëta anticristupa ñöpancho milagrukunata rurar anticristupa señalninta chaskiqkunata y ïdulunta adoraqkunatapis criyitsirqan.†
Tsay llullakuq profëtata y anticristutaqa azufriyuq nina rupaykaq qochamanmi kawaykaqta qaykurqan. 21 Anticristupa soldädunkunatanami yuraq cawallun muntashqa runaqa shiminpita yarqamuq espädawan wanutsirqan. Tsay wanuqkunapa aytsantanami wiskurkuna pacha junta mikuyarqan.

---

†**19.9** Mat. 22.2-3. †**19.11a** Eze. 1.1. †**19.11b** Sal. 96.13. †**19.12** Dan. 10.6. †**19.13** Juan 1.1, 14. †**19.15** Isa. 63.3; Lam. 1.15; Joel 3.13; Apoc. 14.20. †**19.16** Deut. 10.17; Apoc. 17.14. †**19.17-18** Eze. 39.17-20. †**19.20** Apoc. 13.1-18.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kawarimuqkuna Jesucristuwan juk waranqa wata mandayänanpä ninqan

20 1 Tsaynöllami rikarqä ciëlupita juk ángel uraykämuqta. Tsay *angelmi wanwanyaykaq patsapa shiminpa llävinta y jatunkaray cadënata aptashqa urämurqan. 2 Dragonta tsariskirmi juk waranqa (1,000) wata wataränanpä watarqan. Tsay dragonmi diablu niyanqan *Satanás y unay culebra karqan.† 3 Wanwanyaykaq patsapa shiminpa jitarpurmi pitapis manana engañananpä punkunta wichqaskir sellaskirqan. Juk waranqa wata cumpliskiptinnami pöcu tiempulla libri kananpä kachaykunqa.

4 Tsaypitanami trönukunata rikarqä. Tsay trönukunamanmi juzgaqkuna jamakuyarqan.† Tsaynöllami tsaytsika almakunatapis rikarqä. Tsay almakunami kayarqan Jesucristuman yärakur Tayta Diospa willakuyninta willakuyanqanpita umankunatapis jipiypa wanutsiyanqan runakunapa almankuna.† Paykuna manami *anticristuta ni ïduluntapis adorayarqantsu. Tsaynöpis manami anticristupa señalninwan urkunmanpis ni makinmanpis señalatsikuyarqantsu.†

Tsay runakuna kawariskamurmi juk waranqa (1,000) wata Jesucristuwan mandayanqa. 5 Paykunaqa puntatami kawariyämunqa. Wakin wanuqkunami itsanqa juk waranqa wata cumpliskiptinrä kawariyämunqa. 6 Puntata kawarimuqkunaqa kushishqami kayanqa. Paykunaqa Tayta Dios kuyanqan *santu runakunami kayanqa. Tsaymi qepa kaq wanuyman chäyanqatsu.† Tsaypa trokinqa Tayta Diosta y Jesucristuta sirviq sacerdötikuna karmi† Jesucristuwan juk waranqa wata mandayanqa.

Satanásta infiernuman qaykunanpä ninqan

7 Juk waranqa (1,000) wata päsaskiptinnami prësu kaykaq *Satanásta kachaykunqa. 8 Tsaymi llapan nación runakunata engañananpä maytsaypapis purir Gog nacionpa y Magog nacionpa† soldädunkunatapis guërrata rurayänanpä qorinqa. Lamar kuchuncho aqushanömi tsay soldädukunapis tsaytsika kayanqa.

9 Tsay soldädukuna maytsaypita shamurmi Dios kuyanqan markacho yärakuq runakunapa campamentunta tumaypa jirurupäyanqa. Tsaynö jiruruparaykäyaptinmi Tayta Dios ciëlupita ninata ishkitsimur tsay soldädukunata ushakätsinqa. 10 Nirkurnami runakunata engañaq diabluta azufriyuq nina rupaykaq qochaman qaykunqa. Tsaychömi *anticristo y llullakuq profëtapis mayna qaykuraykäyanqa. Tsaychömi diablupis paqaspa junaqpa imayyaqpis paykunawan ñakanqa.

Llapan runakunata Tayta Dios juzgananpä ninqan

11 Tsaypitanami rikarqä jatunkaray yuraq trönuncho Tayta Dios jamaraykaqta. Paypa ñöpanpitami kay patsapis y ciëlupis illakaskiyarqan. Mananami mas rikakäyarqannatsu. 12 Tsaynöllami rikarqä llapan wanuq runakuna, yachaq mana yachaqpis, Tayta Diospa ñöpancho ichiraykäyaqta. Tsaypitami librukunata kichar Libru de la Vïdatapis Tayta Dios kicharqan.† Tsay librukunata rikaykurmi allita o mana allita rurayanqanman tupu runakunata juzgarqan.† 13 Tsay runakunami kayarqan lamarcho wanuqkuna, pamparaqkuna y maytsaycho wanuqkunapis. Llapantami

†**20.2** Gén. 3.1. †**20.4a** Dan. 7.22, 27; Mat. 19.28; Luc. 22.30. †**20.4b** Apoc. 6.9. †**20.4c** Apoc. 13.16-17; 14.9-10. †**20.6a** Mat. 25.41; Apoc. 2.11; 20.14; 21.8. †**20.6b** Apoc. 1.6; 5.10. †**20.8** Eze. 38.2-3, 14-16. †**20.12** Sal. 69.28; Apoc. 3.5. †**20.11-12** Dan. 7.9-10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

imatapis rurayanqanman tupu Tayta Dios juzgarqan. 14 Tsaypitanami wanuytapis *Hadestapis nina qochaman jitarirqan. Tsay nina qochaqa qepa kaq wanuymi kaykan.† 15 Tsaymanmi Libru de la Vïdacho jutinkuna mana qellqaraq kaq runakunatapis qaykurirqan.

Kay patsapis y ciëlupis mushuq kayänanpä ninqan

21 1 Tsaypitanami mushuq patsata y mushuq ciëluta† rikarqä. Unay kaq ciëlupis y unay kaq patsapis manami karqannatsu. Lamarpis mananami karqannatsu. 2 Tsaynöllami [noqa Juan] rikarqä mushuq Jerusalén *sagrädu markatapis† Tayta Diospa ñöpanpita uraykämuqta.† Tsay markami majatsakänanpä mushuq latsapan jatishqa jipashnö kuyayllapä karqan.† 3 Tsay hörami wiyarqä Tayta Diospa trönunpita jinchi nimuqta:

"¡Kananqa runakuna kaqchönami Tayta Dios tanqa!†
Paykunami kuyanqan runakuna kayanqa.
Kikin Tayta Diosmi paykunawan kanqa.†
4 Paykunata shoqarmi weqinkunatapis pitsanqa.†
Wanuypis, waqaypis, llakikuypis y ñakaykunapis mananami kanqanatsu.†
Tsaykunaqa llapanmi ushakanqa".

5 Trönucho jamaraykaqnami nimurqan: "Llapantami mushuqta ruraykä".

Tsaypitanami nimarqan: "Kay ninqäkunaqa rasun kaqmi. Tsaynö kaptinqa llapan ninqäkunata qellqay".

6 Tsaypitanami nimarqan: "Llapanpis cumplishqanami. Alfa y Omegami noqa kä.ᵗ Qallanan y ushananmi kaykä.† Yakunaqkunataqa debaldillami kawatsikuq yakuta qarashä.† 7 Imanö ñakarpis mana ajayaypa yärakamuqkunaqa† llapan herenciantami chaskiyanqa. Noqami paykunapa Diosnin kashä. Paykunami wamräkuna kayanqa.† 8 Noqapita penqakuqkunata, mana yärakamaqkunata, jutsasapakunata, wanutsikuqkunata, *fornicación jutsata ruraqkunata, brüjukunata, ïdulukunata adoraqkunata y llullakuqkunatapis azufriyuq nina lunyaykaq qochamanmi qaykushä. Tsay nina qochaqa qepa kaq wanuymi kaykan".†

Mushuq Jerusalén imanö kananpä ninqan

9 Tsaypitanami cöpakunawan castïgukunata jichamuq qanchis *angelkunapita† juk ángel shamuykur nimarqan: "Carnishwan majatsakänanpä kaq jipashta rikatsinäpä aku aywashun".

10 Tsaynö nirmi revelacioncho jatun jirka jananman pushamarqan.† Tsaychömi rikatsimarqan mushuq Jerusalén *sagrädu marka Tayta Diospa ñöpanpita uraykämuqta.

11 Tsay markaqa Tayta Diospa chipipiyninwanmi chipipirqan. Jaspe ruminö y cristal vidriunömi kuyayllapä karqan. 12 Markataqa jatunkaray murällami tumaypa tsapararqan. Tsay murällami chunka ishkay punkuyuq karqan. Cada punkuchömi juk ángel karqan. Tsaynöllami cada punkucho juk juti qellqararqan. Tsay jutikunami

---

ᵗ**21.6** Alfa ninanqa griego alfabëtucho punta kaq letrami kaykan. Omega ninanqa ultimu kaq letrami kaykan. Tsaymi *Alfa y Omegami noqa kä* ninqanqa *qallanan y ushananmi kaykä* ninanmi.

†**20.14** Mat. 25.41; Apoc. 2.11; 20.6; 21.8. †**21.1** Isa. 65.17; 66.22; 2Ped. 3.13. †**21.2a** Isa. 52.1. †**21.2b** Apoc. 3.12. †**21.2c** Isa. 61.10; Apoc. 19.7-8. †**21.3a** Lev. 26.11-12; Eze. 37.27. †**21.3b** Jer. 11.4; 30.21-22; Eze. 36.28; Zac. 8.8. †**21.4a** Isa. 25.8; Apoc. 7.17. †**21.4b** Isa. 35.10; 65.19. †**21.6a** Isa. 41.4; 44.6; Apoc. 1.8, 17; 22.13. †**21.6b** Isa. 55.1; Juan 4.10, 14; 7.37. †**21.7a** 1Juan 5.4-5. †**21.7b** 2Sam. 7.14; Sal. 89.26-27. †**21.8** Mat. 25.41; Apoc. 2.11; 20.6, 14. †**21.9** Apoc. 16.1. †**21.10** Eze. 40.2.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israelpa tsurinkunapa jutinkuna
kayarqan. 13 Kimsa punkukunami
kayarqan rupay yarqamunan kaqläpa,
kimsa kaqna norti kaqläpa, kimsa kaq-
nami sur kaqläpa y kimsa kaqna rupay
jeqanan kaqläpa.† 14 Murälla kaqchömi
chunka ishkay rumikuna karqan. Cada
rumikunachömi juk juti qellqararqan.
Tsay jutikunaqa Carnishpa chunka
ishkay apostolninkunapa jutinkunami
karqan.†

15 Noqawan parlaq angelmi qoripita
rurashqa värata aptarkur tsay mar-
kata, punkunkunata y murällantapis
tupumurqan.† 16 Tupuptinmi tsay mar-
kapa altunpis, anchunpis y largunpis
tsay tamäñulla karqan. Tsaymi tsay
markapa cada lädun karqan chunka
ishkay waranqa (12,000) estadiu.ᵘ
17 Nirkurmi murällanpa anchunta
tupurqan. Tupuptinmi anchun karqan
chusku chunka chusku (144) kukush.ᵛ

18 Tsay murällaqa jaspe rumikuna-
wan pirqashqami karqan. Markaqa
qorillapita rurashqa karmi limpiu
vidriunö chipipirqan. 19 Tsay murä-
llapa cimientunmi tukuy niraq kuyay-
llapä rumikunawan pirqashqa karqan:
Punta kaqmi karqan jaspe rumi,
ishkay kaqmi karqan zafiro rumi,
kimsa kaqmi karqan ágata rumi,
chusku kaqmi karqan esmeralda
rumi,
20 pitsqa kaqmi karqan ónice rumi,
soqta kaqmi karqan cornalina
rumi,
qanchis kaqmi karqan crisólito
rumi,
puwaq kaqmi karqan berilo rumi,
isqun kaqmi karqan topacio rumi,
chunka kaqmi karqan crisopraso
rumi,
chunka juk kaqmi karqan jacinto
rumi
y chunka ishkay kaqnami karqan
amatista rumi.
21 Tsay murällapa chunka ishkay
punkunkunami cada ünun juk perlas-
pita rurashqa karqan.† Markapa jatun
kaq cällinmi chipipiykaq qoripita
rurashqa karqan. Imayka vidriunömi
karqan.

22 Tsay markachöqa templuta
manami rikarqätsu. Tsaychöqa lla-
panpä munayyuq Tayta Dios y Car-
nishmi templu kaykan. 23 Kikin Tayta
Dios† y Carnish† atsikyaptinmi rupay-
pis ni killapis kanqanatsu.

24 Maytsay nacionkunacho sal-
vashqa runakunatami aktsipanqa.†
Nacionkunapa mandaqnin reyku-
napis kuyayllapä riquëzankunatami
tsayman apayanqa. 25 Tsay markacho
patsa mana tsakaptinmi imaypis pun-
kunkunata wichqayanqatsu. 26 May-
tsay nacionpitapis tsay markamanmi
riquëzankunata apayanqa.† 27 Tsayman
manami yaykuyanqatsu jutsasapa-
kuna,† llutanta ruraqkuna ni llulla-
kuqkuna. Tsayman yaykuyanqa Libru
de la Vïdacho jutinkuna apuntashqa
kaqkunallami. Tsay libruqa Carnishpa
librunmi kaykan.

22 1 Tsaypitanami ángel rikatsi-
marqan imayyaqpis kawa-
tsikuq y kuyayllapä cristal vidriunö
chipipiykaq [chuya] mayuta.† Tsay
mayumi yarqamurqan Tayta Dios y
Jesucristo jamaranqan trönu chakin-
pita. 2 Jatun kaq cälli chawpinpami

ᵘ**21.16** Juan qellqanqan witsan lëwaypa tupunanpa trokinqa runakuna estadio ninqan tupu-
kunawanmi tupuyaq. Juk estadiuqa 185 metrumi karqan. Tsaymi 12,000 estadiuqa 444 lëwa
karqan. Kilómetrupa tupuptinmi cadalä 2,200 kilómetru karqan. ᵛ**21.17** Juk pachak chusku
chunka chusku (144) kukushqa soqta chunka pitsqa (65) metrumi karqan.
†**21.12-13** Eze. 48.30-35. †**21.14** Efe. 2.20. †**21.15** Eze. 40.3. †**21.18-21** Isa. 54.11-12.
†**21.23a** Isa. 60.19-20. †**21.23b** Juan 8.12. †**21.24** Isa. 60.3. †**21.26** Isa. 60.11.
†**21.27** Isa. 52.1; Eze. 44.9. †**22.1** Eze. 47.1, 12; Zac. 14.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsay mayu päsarqan. Mayupa kuchunkunachömi imayyaqpis kawatsikuq jachakuna kayarqan.† Tsay jachakunami killa killa wayuyaq. Raprankunanami llapan nación runakunapä jampi karqan.

3 Kay patsata Tayta Dios maldicionashqa karpis tsay markataqa mananami maldicionanqanatsu.† Tsaychöqa Tayta Diospa y Carnishpa trönunmi kanqa. Sirviqninkunanami Diosta adorayanqa. 4 Tsaychömi Tayta Diospa qaqllanta rikayanqa.† Urkunkunachömi Tayta Diospa jutinpis qellqaranqa. 5 Tsay markachöqa paqaspis mananami kanqanatsu. Chipipiyninwan Tayta Dios atsikyaptinmi† rupaytapis ni ima aktsitapis ministiyanqanatsu. Tsay runakunami imayyaqpis mandayanqa.†

Jesucristo kutimunanpäna ninqan

6 Tsaymi *ángel nimarqan: "Profëtakunata tantiyatsiq Tayta Diosmi kachamashqa imapis pasananpä kaqkunata sirviqninkunata willanäpä. Kay willakunqäkunaqa rasun kaqllami".

7 Tsaynöllami Jesucristo nin: "Shamunäpänami kaykä. Kushishqami kawayanqa kay librucho qellqaraykaqkunata cäsukuqkuna".

8 Noqa Juanmi tsaykunata wiyashqä y rikashqä. Tsaymi llapanta rikatsimaq angelpa ñöpanman adoranäpä lätakaykurqä. 9 Tsaymi nimarqan: "¡Noqata ama adoramaytsu! Profëta mayikikunanölla y qellqanqaykikunaman chaskikuqkunanöllami noqapis Tayta Diosta sirvï. Tayta Diosllata adoray".

10 Tsaypitanami nimarqan: "Llapanpis cumplinanpäna kaykaptinqa revelacioncho rikanqaykikunata ama pakarätsiytsu, tsaypa trokinqa libruman qellqaykur runakunaman apatsiy. 11 Mana alli ruraqkuna jina mana allita rurar kawayätsun. Jutsa ruraqkunaqa jina jutsata rurar kawayätsun. Alli runakunaqa allita rurar kawayätsun. Tayta Dios munanqannö *santu kawaqkunaqa pay munanqannö santu kawayätsun".†

12 Jesucristumi nin: "Shamunäpänami kaykä. Shamurmi runakunata kawayanqanman tupu juzgar premiuta qoshä o castigashä.† 13 Alfa y Omegami noqa kä.ʷ Qallanan y ushananmi kä.†

14 "Kushishqami kayanqa mushuq Jerusalénman yaykuyänanpä y imayyaqpis kawatsikuq jachapa† wayuyninta mikuyänanpä latsapankunata taqshakuqkuna.† 15 Tsay markamanqa manami yaykuyanqatsu mana alli ruraqkuna, brüjukuna, *fornicación jutsata ruraqkuna, runa mayinta wanutsiqkuna, ïdulukunata adoraqkuna y llapan llullakuqkunapis.

16 "Noqa Jesúsmi yärakamuqkunaman angelnïta kachamushqä imapis kananpä kaqkunata musyatsinäpä. Noqaqa Davidpita aywaraqmi† y Waraq Lucërumi† kaykä".

17 Espíritu Santupis y Jesucristuwan majatsakänanpä jipashmi† niyan: "¡Taytay, juklla shamuyna!" Kay librucho qellqaraykaqkunata liyimunqanta wiyaqkunapis niyätsun: "Taytay, shamuykullay". Yakunaqkunaqa shayämutsun. Imayyaqpis kawatsikuq yakuta debaldilla upuyätsun.†

ʷ **22.13** Alfa ninanqa griego alfabëtucho punta kaq letrami kaykan. Omega ninanqa ultimu kaq letrami kaykan. Tsaymi *Alfa y Omegami noqa kä* ninqanqa *qallanan y ushananmi kä* ninanmi.
† **22.2** Gén. 2.9; Apoc. 2.7. † **22.3** Gén. 3.17. † **22.4** Éxo. 33.20; Sal. 17.15; Mat. 5.8; 1Juan 3.2. † **22.5a** Isa. 60.19; Apoc. 21.23. † **22.5b** Dan. 7.18. † **22.11** Dan. 12.10. † **22.12** Prov. 24.12; Jer. 17.10. † **22.13** Isa. 41.4; 44.6; 48.12; Apoc. 1.8; 21.6. † **22.14a** Gén. 2.9; 3.22. † **22.14b** Apoc. 3.5; 6.11; 7.9, 14. † **22.16a** Isa. 11.1, 10. † **22.16b** Núm. 24.17; 2Ped. 1.19. † **22.17a** Apoc. 19.7; 21.9. † **22.17b** Apoc. 21.6; 22.1; Sal. 42.1; Isa. 55.1; Juan 4.10, 14; 7.37.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

18 Kay librucho qellqaraykaqta
wiyaqkunatami nï: Mayqanpis kay
qellqaraykaqkunaman yarpayninku-
nata yapaq kaqtaqa pasaypami Tayta
Dios castiganqa. Kay librucho qellqa-
raykanqannömi tsay runakuna ñaka-
yanqa. 19 Kay librucho qellqaraykaq-
pita juk yachatsikuyllatapis jipiyap-
tinqa† Tayta Dios manami kachapan-
qatsu imayyaqpis kawatsikuq jachapa
wayuyninta mikuyänanpä.x Tsaymi
mushuq *sagrädu Jerusalén marka-
man yaykuyanqatsu ni kay librucho
qellqaraykaq bendicionkunatapis chas-
kiyanqatsu.
20 Kay libruta qellqanäpä tantiyatsi-
maq Jesucristumi nin: “Shamunäpä-
nami kaykä”.
“¡Amén! ¡Shamuykullay, Señor
Jesús!”
21 Señornintsik Jesucristo llapaykita
imaypis yanapaykuyälläshuy. [Amén.]

---

x **22.19** Reina Valera traduccionchömi nin: *Libru de la Vïdacho jutinta qellqanqanta Tayta Diosmi börranqa.* Tsaynö traduciyanqanqa manami griëgupitatsu shamun, sinöqa wakin latín traduccionpitami. Unay griego copiakunacho manami jukllayllapis *Libru de la Vïda* kay textucho nintsu.
† **22.18-19** Deut. 4.2; 12.32.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Aja palabrakunata tantiyanantsikpä

Abib killa Abib killa imay qallaykunqanta runakuna musyayänanpä shuyäyarqan trïgu shikshiyta qallaykuptin llullu killa kanqanyaqmi. Tsay junaqnami karqan Abib killa qallaykunan.

aceiti Aceititaqa aceitünaspitami rurayarqan. Aceitimi karqan runakuna llushikuyänanpä (Est. 2.12; Sal. 104.15; Miq. 6.15; Luc. 7.46), mikuyta kusinakuyänanpä (1Rey. 17.12, 14, 16; Eze. 16.13), jampikuyänanpä (Isa. 1.6; Luc. 10.34) y aktsikuyänanpä (Éxo. 25.6; 27.20; Mat. 25.3-4, 8).

Sagrädu aceititanami rurayarqan (Éxo. 30.22-25) sacrificiukunaman wiñayänanpä (Éxo. 29.40; Lev. 2.1-2; Núm. 28.5; Eze. 45.24) y Tinkuna Tolduman y tsaycho kaq manëjukunaman wiñayänanpä (Éxo. 29.7-11). Tsay sagrädu aceititami sacerdötikunata churar (Éxo. 29.13-15; Lev. 8.12), reykunata churar (1Sam. 10.1; 1Rey. 1.39; 2Rey. 9.1-6) y profëtakunata churar (1Rey. 19.16) umankunaman wiñapäyaq.

Agripa Liyinki Herodespita tantiyatsikuyta.

altar Altarkunaqa kayarqan rumiwan pirqashqami. Tsaynöpis kayarqan qerupita ruraykur jananpa y rurinpa bronciwan laqashqami. Tsay altarkunachömi uywakunata rupatsir runakuna jutsankunapita perdonashqa kayänanpä Tayta Diosta sacerdötikuna mañakuyaq. Tsaynöllami templu rurincho qoripita rurashqa taksha altarpis karqan. Tsaychömi sacerdötikuna inciensiuwan qoshnitsiyaq. Pirqaraykaq altar imanö kanqanta musyanaykipä rikanki 2Sam. 24.18-cho kaq dibüjuta. Tayta Diosta mana cäsukuq runakunapis altarkunata ruraskirmi ïdulukunata adorayaq (Éxo. 30.1-10; Deut. 27.5-6; 2Rey. 16.10-16; 2Crón. 4.1).

alli päsakuy sacrificiu Rikay sacrificiu ninqanta.

ángel Kay patsata manarä kamarmi angelkunata Tayta Dios kamarqan payta sirviyänanpä. Angelkunaqa manami imaypis wanuyantsu. Tayta Diospa ñöpancho karmi imaypis alabayan (Isa. 6.1-3; Apoc. 5.11-12).

Angelkunaqa (1) Tayta Dios ninqankunata willakuyan (Gén. 18.16—19.29; Dan. 8.15-17; 9.21-23; Mat. 1.20-24; Luc. 1.11-20, 26-38), (2) Tayta Diospa favornin pelyayan (2Rey. 6.15-17; Dan. 10.13-14; Apoc. 12.7-9) y (3) Diosman yärakuqkunata tsapäyan y yanapayan (Sal. 91.11-12; Heb. 1.14).

Satanáspa angelninkunaqa supaykunami kaykäyan (Mat. 25.41; Apoc. 9.11).

anticristo Anticristuqa Jesucristupa contran runami kaykan. Tsay runami Señor Jesucristo kutimunanpäna kaptin yurimunqa. Nirkurmi runakunata llullapanqa “Noqami Cristo kaykä” nir. Milagrukunatapis rurarmi Jesucristuman yärakuqkunata engañanqa. Jesucristo kutimurnami azufriyuq nina rupaykaq qochaman anticristuta qaykunqa (Mat. 24.4-5;

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mar. 13.5-6; Luc. 21.8; 2Tes. 2.8-10; Apoc. 13.2; 13.13-14; 16.13; 19.20).

Shamunanpä kaq anticristunömi Jesucristupa contran kaqkunapis anticristukuna kaykäyan (1Juan 2.18; 4.3; 2Juan 7).

apóstol Apóstol ninanqa "willakunanpä kachanqan runa" ninanmi. Apostolkunataqa Jesucristumi kacharqan maytsaymanpis aywar willakuyninta willakuyänanpä. Tsay apostolkunaqa kayarqan chunka ishkaymi. Jesucristo wanunqanpita kawarirkamurmi Pablutapis yuriparkur churarqan apóstol kananpä (Mar. 3.14; Luc. 6.13-16; 1Cor. 9.1-2). Apostolkunatami Jesucristo nirqan Espíritu Santu shamur llapanta yachatsinanpä kanqanta y Jesucristo yachatsinqanta yarpätsinanpä kanqanta (Juan 14.25-26; 16.12-15). Tsaynöpami Jesucristupa apostolninkuna y paykuna autorizayanqan runakuna Mushuq Testamentuta qellqayarqan.

Arabá Arabáqa jatun pampami kaykan. Galilea qochapa sur kaq kuchunpitami qallaykun. Tsaypita sur kaqläpami Jordán mayu kuchunkunapa Kachi Lamaryaq päsan. Kachi Lamarpitanami Puka Lamarcho kaq Golfo de Acabayaq chan. Arabápa anchunmi chunka kilömetrunö kaykan. Largunnami kimsa pachak ishkay chunka (320) kilömetrunö kaykan. Arabápa kayläninchо y wakläninchо jirkakuna kaptinmi tamyantsu. Norti kaqlächöqa Jordán mayu yakuwanmi chakrakunata qarpayan. Sur kaqlämi itsanqa yaku mana kaptin tsakilla kakun (Deut. 1.7; 2.8; 3.17; 4.49).

arca Arcaqa jatunkaray atska cuartuyuq büquimi karqan. Pelötawan pukllana pampapitapis mas jatunmi karqan. Tayta Dios niptinmi arcata Noé rurarqan. Tsay arcamanmi diluviupita salvakuyänanpä Tayta Dios ninqannö yaykuyarqan Noé, warmin, tsurinkuna, llumtsuyninkuna y imaykaläya uywakunapis (Gén. 6.9—9.17).

Artemisa Artemisaqa juk diösapa jutinmi karqan. Unay runakuna diösa kanqanta yarpäyaptinpis manami rasunpaypatsu diösa karqan. Latín idiömachöqa tsaytami *Diana* niyarqan. Unay runakunaqa diösa kanqanta yarparmi adorayaq. Éfeso markachömi ciëlupita ishkimunqan rumi kanqancho Artemisapä jatunkaray templuta sharkatsiyarqan. Tsay templutami imaykaläya alhäjawan adornayarqan (Hech. 19.23-41).

artesänu Artesänukunaqa kaykäyan carpintërukuna, suëlapita obrakunata ruraqkuna, awaqkuna, mankata ruraqkuna y mas imallatapis shumaq yachaq runakunami.

Asera Aseraqa cananeo runakuna adorayanqan diösami karqan. Paykunaqa yarpäyarqan tsay diösa imatapis miratsiq kanqantami. Aserata adorayänanpämi raku qerukunata jawiyaq. Cananeo runakunaqa yarpäyarqan tsay jawiyanqan qerukunacho Asera kanqantami (Éxo. 34.13; Deut. 7.5; 12.3; 16.21; 1Rey. 16.33; 18.19; 2Rey. 13.6).

Astarot, Astoret, Astarté Astarotqa juk diösapa jutinmi karqan. Unay cananeo runakuna diösa kanqanta yarpäyaptinpis manami rasunpaypatsu diösa karqan. Astarotpa jukaq jutinkunami Astarté y Astoret karqan (Jue. 2.13; 10.6; 1Sam. 7.3-4; 12.10; 31.10).

ashiy, Diosta ashiy Tayta Diosta ashirqa llapan shonquntsikwanmi payta mañakuntsik (Sal. 105.3-4; 2Crón. 7.13-14). Manami templullachötsu Tayta Diosta Israel runakuna ashiyarqan, sinöqa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

maytsaychöpis ashiyarqanmi (Deut. 4.27-31; Jer. 29.12-14). Tayta Diosta ashirqa jutsata ruranqantsikpita perdontami mañakuntsik (Ose. 3.5) y payta imaypis cäsukuntsik (Sof. 2.3). Tayta Diosta ashirqa tarishunmi (Deut. 4.29-31; 2Crón. 15.2; Isa. 45.19). Tayta Diosmi nimantsik payta ashinantsikpä (1Crón. 16.10-11; 22.19; Amós 5.4). Mana ashirqa manami pay munanqannötsu kawantsik (2Crón. 12.14).

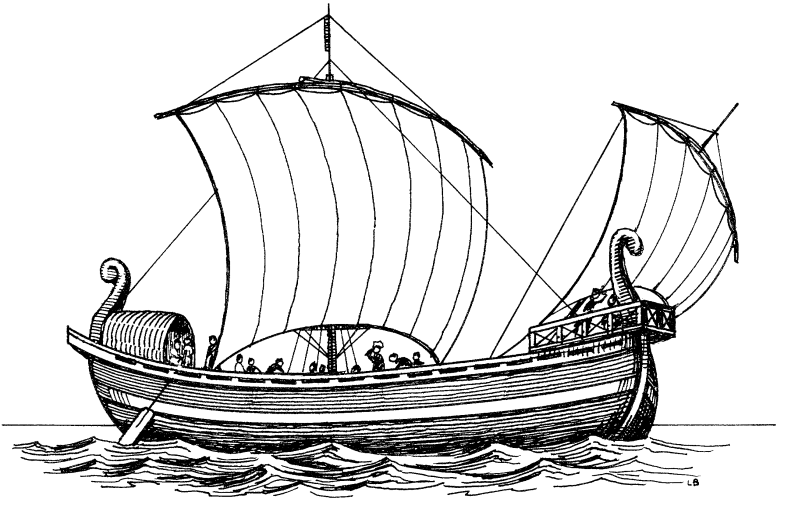
avestruz Avestruzqa cäsi kimsa metruyaqmi wiñan. Älayuq y jatun chankayuqmi kaykan. Itsanqa manami pajantsu (Lev. 11.16; Job 39.13; Isa. 34.13).

Baal Baalqa cananeo runakuna adorayanqan diosmi karqan. Juk dios kanqanta yarpäyaptinpis manami rasunpaypatsu dios karqan. Cananeo runakuna yarpäyarqan tsay diosta adorayaptin uywankuna mirayanqanta y chakrankunacho imapis wayunqantami. Tsaynöpis yarpäyarqan mangädata y alli tamyatapis kachamunqantami.

babulpa tsapanan Babulpa tsapananpa jutinmi hebreucho karqan *kapporet*. *Kapporet* ninanqa tsapanan ninanmi y jutsata perdonanqan ninanmi. Wakin castellänu traduccionkunaqa *propiciatoriu* nirmi tsay palabrata traducin. Babulpa tsapanan jananpitami Moisésta Tayta Dios parlaparqan (Éxo. 25.22). Tsaynöpis babulpa tsapanan jananman pukutaycho Tayta Dios yurimurqan (Lev. 16.2). Israel runakuna purificashqa kayänanpä kaq junaqchömi mandaq sacerdöti babul kanqanman yaykur torïtupa yawarninman dëdunta jatiykur babulpa tsapananta tsaqtsuparqan (Lev. 16.14).

bautizay Jesucristuta chaskikuqkuna bautizakurqa runakunata musyatsiyan jutsankunata kachariyanqanta, Jesucristuman yärakuyanqanta y Jesucristuta cäsukuyänanpä kanqantami. Discïpulunkunatami Jesucristo nirqan payta chaskikuqkunata bautizayänanpä (Mat. 28.19; Mar. 16.16).

büqui Büquiqa yaku jananpa puriyänanpä tablapita rurashqa jatunkaray artësanömi kaykan. Büquikunawanmi runakuna puriyan lamarpa y jatun qochakunapapis.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tsaynö puriyan pescädukunata tsariyänanpä y juklä markakunaman aywayänanpämi. Bibliata qellqayanqan witsanqa qeruta cruztanö ruraykurmi büquicho ichitsiyarqan. Tsay cruzmanmi rakta tëlata ishkan esquïnankunaman watayaq. Ura kaq esquïnantanami büquiman watayaq wayraptin tsayllawanna aywananpä (Luc. 8.22-25; Hech. 27.17).

camëllu Camëlluqa jatunkaray uywami kaykan. Camëllukunataqa wätayan maypapis aywar chaqnakuyänanpä y muntakuyänanpämi. Tsaynöpis camëllupa millwanta putskaskirmi awayaq. Camëllupa millwanpitami Bautizakuq Juanpa latsapanpis karqan (Mat. 3.4; Mar. 10.25).

Canaán Canaánqa manami nacionntsu karqan, sinöqa juk partimi. Tsaychömi atska markakuna karqan. Cada markachömi juk rey mandarqan. Tsaychömi täyarqan ceneo runakuna, cenezeo runakuna, cadmoneo runakuna, heteo runakuna, ferezeo runakuna, refaíta runakuna, amorreo runakuna, cananeo runakuna, gergeseo runakuna y jebuseo runakunapis (Gén. 15.19-21). Abrahamtami Tayta Dios awnirqan paypita aywaraqkunata Canaánta qoykunanpä (Gén. 17.8).

César Césarqa Roma nacioncho mandaq rey ninanmi. Césarqa Romapita patsami atska nacionkunata mandarqan. Jesucristo yurinqan witsanqa Augusto Césarmi mandaq kaykarqan (Luc. 2.1). Paymi Herodesta churarqan Israel nacioncho rey kananpä. Augusto Césartami trukarqan Tiberio César. Tiberio César mandaq karqan Bautizaq Juan willakunqan witsanmi (Luc. 3.1). Tiberio Césartanami trukarqan Calígula César. Paytanami trukarqan Claudio César. Claudio César mandaq kaykaptinmi apóstol Pablo willakur purirqan (Hech. 11.28; 18.1). Claudio Césartanami trukarqan Nerón César. Nerón César mandaq kaykaptinmi apóstol Pablo Romacho wanurqan (Juan 19.12).

cigüeña Cigüeñaqa watswa niraqmi. Älanpis, chankanpis, kunkanpis y pïcunpis mas jatullanmi kaykan. Tsaynöpis shumaqmi pajan (Lev. 11.19; Deut. 14.18; Job 39.13; Sal. 104.17; Jer. 8.7; Zac. 5.9).

concubïna Concubïnaqa manami runapa legïtimu warmintsu karqan. Concubïnanwanqa manami pakayllapatsu puriyaq, sinöqa warmintanömi wätayaq (Jue. 8.31; 19.1-4; 2Sam. 5.13; 15.16; 16.21-22; 20.3; Est. 2.9).

consagratsina sacrificiu Sacrificiupä tantiyatsikuyta liyinki.

cornëta Cornëtaqa carnërupa waqranpita rurashqami karqan. Cornëtata sacerdöti tukanqanta rikanaykipä rikanki Lev. 25.9 versïculucho kaykaq dibüjuta. Qellaypita rurashqa cornëtapis karqanmi (Núm. 10.1-10).

crucificanqan Runata crucificanqanqa kaykan runata wanutsinanpä cruzman clävanqan o watanqanmi. Roma autoridäkunami jutsayuq jäpa runakunata y Roma nacionpa contran sharkuqkunatapis crucificaypa wanutsiyaq. Runakuna cruzcho manami rasllatsu wanuyaq, sinöqa ishkay o kimsa junaqtarämi ñakar wanuyaq. Wakin runakunaqa puwaq junaqtarämi wanuyaq. Tsaymi raslla wanuyänanpä aybësis chankanta pakiyaq. Pakiskiyaptinnami imamanpis ichiyta mana kamäpakur jamaytsaypa wanuyaq (Juan 18.32).

chacal Chacalqa atuq niraq jirka uywami kaykan. Chacalqa atuqpita

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yanqa jatullanmi. Atuqkunaqa castankunawanmi puriyan. Chacalkunami itsanqa ishkay ishkay puriyan (Isa. 13.22; Jer. 9.11; Lam. 4.3).

Dagón Dagónqa karqan filisteo runakuna adorayanqan diosmi. Mikuyninkuna alli wayunanpä kanqanta yarparmi tsay diosta adorayaq. Dios kanqanta yarpäyaptinpis manami rasunpaypatsu dios karqan (Jue. 16.23; 1Sam. 5.1-7).

Davidpa Markan Davidpa Markanqa manami David yurinqan Belén markatsu karqan, sinöqa Sión jirkancho kaykaq Jerusalén markami. Tsaynö jutin karqan jebuseo runakunata tsaypita David qarqushqa kaptinmi (2Sam. 5.6-7). Tsaychömi reypa palaciunta y templuta shäritsiyarqan. Jerusalén marka jatun kaptinpis Sión jirkancho kaykaq partillatami Davidpa Markan kanqanta niyan.

Davidpa Tsurin Davidpa Tsurin nirqa Tayta Dios kachamunqan Cristupämi niyarqan. Tsaynö niyarqan rey Davidpita aywaraqkunapita Cristo yurinanpä Tayta Dios awnishqa kaptinmi (2Sam. 7.10-16; Sal. 89.1-4, 19-37; 132.11-12; Isa. 11.1-10). Jesucristo salvakuq Cristo kanqanta tantiyarmi Davidpa Tsurin kanqanta niyarqan (Mat. 9.27; 12.23; 21.9; 22.41-46).

diäcunu; diacunïsa Diäcunu ninanqa iglesiacho yanapäkuq ninanmi. Diäcunukunaqa manami yachatsikuqtsu kaykäyan, sinöqa patsätsikuq, iglesiata allitsatsiq, mikuyta, latsapata y jampita qoriskir waktsakunata aypuq y qeshyaykaqkunata watukaqmi kaykäyan. Mas wakin ruraykunatapis rurayanmi. Diäcunukunaqa Tayta Dios munanqannö kawaq runakunami kayanman (1Tim. 3.8-13). Diäcunukuna yanapäkuq kayaptinpis wakin wawqikuna panikunapis yanapäkuqmi kayanman (2Cor. 8.7). Diacunïsakunapis kayanmi (Rom. 16.1).

diezmu Diezmuqa cada chunkapita jukta Tayta Diospä rakinqanmi kaykan. Tsaytaqa rakiyan qellaypita, uywakunapita y mikuykunapitami (Gén. 14.17-20; Deut. 14.22; Mat. 23.23).

discïpulu Discïpuluqa yachaq runawan purir yachakuq runami kaykan. Mushuq Testamentuchöqa Jesucristupa, Bautizaq Juanpa y fariseukunapa discïpulunkunapämi parlan. Jesucristupa discïpulunkunaqa atskami kayarqan (Luc. 6.17; 19.37). Tsay discïpulunkunapitami chunka ishkayta akrarqan apostolninkuna kayänanpä (Mat. 5.1; Mar. 2.18).

efod Efodqa sacerdöti jatikunan mandilmi karqan. Tsaytaqa Israelcho mas mandaq sacerdötimi latsapan jananman jatikuq (Éxo. 28.6-14). Tsay efodchömi laqararqan chunka ishkay rumikuna. Cada rumichömi kaykarqan Israel trïbupa juk jutin. Wakin runakunapis mas juk niraq efodta jatikuyaqmi. Tsay runakuna kayarqan Samuel (1Sam. 2.18), David (2Sam. 6.14), Nobpita kaq sacerdötikuna (1Sam. 22.18) y Micaía (Jue. 17.5).

Efraín Efraínqa karqan Josépa tsurin y Jacobpa willkanmi (Gén. 41.52; 48.5). Bendicionninta Jacob churanqanpitami Efraínpita aywaraqkunapis Canaáncho herencianta chaskiyarqan (Gén. 48.6). Tsaypita mas qepatanami norti kaqläman rakikaq Israel runakunapa nacionninta Efraín nación kanqanta niyarqan. Tsay norti kaq naciontaqa aybësis “Samaria” niyarqan (2Rey. 17.24; 23.18; Ose. 7.1), aybësis “Efraín” niyarqan (2Crón. 25.7; Ose. 4.17) y aybësis “Israel” niyarqan.

Epicúreo Epicúreo runakunaqa kayarqan Epicúreo jutiyuq runapa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yachatsikuyninta chaskikuqkunami. Epicúreumi yachatsir nirqan: "Alli kawanantsikpä alli amïguntsikkuna kayätsun, mana alli runakunapita witikushun. Tsaynöpis Tayta Diospä y wanur mayman chänantsikpä kanqantapis ama yarpachakushuntsu". Apóstol Pablumi Atenas markacho Epicúreo runakunata Jesucristupa alli willakuyninta willaparqan (Hech. 17.18).

Estoico Estoico runakunaqa kayarqan Zenón jutiyuq runapa yachatsikuyninta chaskikuqkunami. Zenónmi yachatsir nirqan: "Alli kawanantsikpä allillata rurashun, shumaq tantiyakushun y imanö ñakarpis pacienciakushun. Tayta Diosman yärakunantsikpa trokinqa kikintsik tantiyakunqantsikman y wakin yachaqkuna niyanqankunaman yärakushun". Apóstol Pablumi Atenas markacho Estoico runakunata Jesucristupa alli willakuyninta willaparqan (Hech. 17.18).

eunucu Eunucu runakunaqa capashqa runakunami kaykäyan. Tsay witsanmi runakunata akraykur reykuna capatsiyaq warmikunata mana munapäyänanpä. Nirkurnami tsay capashqa runakunata churayaq reypa warminkunata cuidayänanpäpis o mandashiyänanpäpis (Est. 2.3, 14; Hech. 8.27).

Faraón Faraónqa Egiptucho mandaq rey ninanmi. Egiptucho kimsa waranqa (3,000) watantinmi Faraónkuna mandayarqan (Hech. 7.9-21; Rom. 9.17).

fariseo runa Fariseukunaqa Moisés qellqanqan leykunata llapantami yachakuyarqan. Tsay leykuna jananmanmi mas leykunata y costumbrikunata yapayarqan (Mar. 7.1-4). Tsaykunata yachaykarpis runa mayinta manami kuyayarqantsu (Mat. 16.5-12; 23.1-36).

fornicación jutsa Fornicación jutsaqa kaykan majallanwan kakunanpa trokin jukwan kakunqan, uywakunawan kakunqan, ollqupura kakunqan, warmipura kakunqan, prostitütawan kakunqan, castanwan kakunqan y jukwan jukwan kakunqanpis (Lev. 18.6-23; 1Cor. 5.1; 6.12-20; Efe. 5.5).

generación Juk generacionqa kaykan runa yurinqanpita hasta tsurin yurinqanyaqmi. Tsurinkuna yuriyaptinnami juk generación qallaykun. Willkankuna yuriyaptinnami juk generación qallaykun. Willkankunapa tsurinkuna yuriyaptinnami juk generación qallaykun. Tsaynöllami imayyaqpis kaykan (Éxo. 20.6; Deut. 5.10; 7.9; 1Crón. 16.15; Sal. 105.8; Mat. 1.17).

Hades Hadesqa jutsallancho wanuq runakunapa almankuna ñakaykäyanqan sitiumi kaykan. Jesucristo kutimur wanuqkunata kawarirkatsimurmi (Juan 5.28-29; Hech. 24.15) Hadescho kaqkunata juzgar nina qochaman qaykunqa (Mat. 11.23; Luc. 16.23; Apoc. 20.14).

Herodes Herodesqa Jesucristo yurinqan witsanmi Israel nacioncho mandaq rey karqan (Mat. 2.1). Rey kananpämi Romacho mandaq César payta churarqan. Herodes wanuptinnami tsurin Antipas mandaq karqan Galilea y Perea provinciakunacho. Herodes casta kaptinmi paytapis Herodes niyaq. Antipasmi Bautizaq Juanpa umanta roqutsirqan (Mat. 14.1-12). Tsaynöpis paymanmi Israel autoridäkuna Jesucristuta juzgananpä apayarqan (Luc. 23.8-12).

Tsaypitanami Herodespa willkan Agripana rey kayman yaykurqan. Paytapis Herodes casta kaptinmi Herodes niyaq. Paymi Jesucristupa apostolnin Santiaguta wanutsirqan (Hech. 12.1-2). Apóstol Pedrutapis wanutsiyta munarmi carcelman wichqatsirqan (Hech. 12.3).

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Agripa wanuskiptinmi tsurinna mandaq kayman yaykurqan. Paypapis jutin karqan Agripami (Hech. 25.13—26.32).

hiena Hienaqa allqu niraq jatun jirka uywami kaykan. Itsanqa kunkan mas jatun y rakumi kaykan (Isa. 13.22; 34.14).

hisöpu Hisöpuqa kanllä jachanömi kaykan. Israel runakuna impüru kayanqanpita püru kayänanpämi hisöpu jachata yawarman tullpurkur tsaqtsuyaq (Éxo. 12.22; Núm. 19.18; Sal. 51.7; Heb. 9.19).

ïdulu Ïdulukunaqa qoripita, qellaypita, rumipita o qerupita rurashqami kayarqan. Wakin ïdulu kayarqan runa niraq y wakinnami kayarqan uywa niraq. Wakin runakunaqa Tayta Diosnintsikta adorayänanpa trokinmi ïdulukunata adorayaq. Tsay runakunaqa yarpäyarqan ïdulupa jutincho uywata pishtayaptin yanapananpä kanqantami. Tsaynöllami ïdulupa jutincho fiestata rurar tsay aytsata mikuyaq (Hech. 7.41; 1Cor. 8.1-13).

iglesia Iglesiaqa manami Diosta alabana wayillatsu, sinöqa Jesucristuman yärakuqkunami kaykan (Hech. 13.1; 14.23; 20.28; Rom. 16.1; Efe. 1.22; 5.23).

impuestu; impuestu cobraq Impuestuqa autoridäkunata runakuna pägayanqan qellaymi kaykan. Jesucristo kawanqan witsan Israel runakuna Roma nacionpa munayninchömi kayarqan. Tsaymi Roma autoridäkuna Israel runakunata churayarqan marka mayinkunata impuestuta cobrayänanpä. Pägayta mana munaq kaqtaqa Roma soldädukunawanmi amälas cobratsiyaq. Tsaymi impuestu cobraqkunata Israel marka mayinkuna pasaypa chikir “jutsasapakuna” niyaq. Discïpulun kananpä Jesucristo manarä qayaptin Mateupis impuestu cobraqmi karqan (Mat. 9.9-13; 22.15-22; Luc. 15.1).

impüru Liyinki pürupita tantiyatsikuyta.

isla Islaqa lamar chawpincho tsaki allpami kaykan. Wakin islakunachöqa markakunapis kaykanmi. Islakunamanmi apóstol Pablupis büquiwan charqan Jesucristupa alli willakuyninta willakunanpä (Sal. 72.10; Hech. 13.4).

Israel runakuna Israel runakunaqa Abrahampa willkan Jacobpita aywaraqkunami kaykäyan. Jacobpa jukaq jutinmi karqan Israel (Gén. 32.28). Tsaymi paypita aywaraqkunaqa Israel runakuna kaykäyan. Israel runakunawanmi Tayta Diosnintsik pactuta rurarqan yanapananpä (Gén. 17.3-8). Tsaymi mandamientunkunata Moisésta qorqan Israel runakunata tantiyatsinanpä (Éxo. 20.1—23.19; 25.1—31.18). Jesucristupis Israel runami karqan.

jamay junaq Israel runakunawan pactuta rurarmi Tayta Dios nirqan semänacho juk junaq jamayänanpä. Tsay junaqqa karqan jamay junaqmi. Tsaymi Israel runakuna tsay junaq ima aruytapis jaqirir Tayta Diosta alabayaq. Tsaynö kaptinmi wakin Israel runakuna yarpäyarqan qeshyaykaqkunatapis tsay junaqcho mana alliyätsiyänanpä kanqanta. Tsaymi jamay junaqcho qeshyaqkunata Jesucristo alliyätsiptin paykuna ajäkuyarqan (Éxo. 20.8-11; Luc. 6.1-11; Juan 5.9-10; Col. 2.16-17).

Jesucristo Jesucristo jutiqa ishkay palabrapitami jukllatsakashqa kaykan. Tsay palabrakunaqa kaykan “Jesús” y “Cristo”. Cristuqa manami jutitsu karqan, sinöqa “Tayta Dios kachamunqan salvakuq” ninanmi. “Jesús” ninanqa “Tayta Diosmi salvan” ninanmi. Tsay witsanqa Israel

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nacioncho atskaqmi Jesús jutiyuq kayarqan (Mat. 27.16; Luc. 1.31).

Jubileo wata Jubileo wataqa cada pitsqa chunka (50) watachömi karqan. Tsay watachöqa rantikuyanqan chakrakunata punta kaq duëñunkunami qoriyaq. Imaynaq kar wätay kananpä yaykuq runapis tsay wataqa librinami yarqukuq (Lev. 25.8-55).

Kachi Lamar Kachi Lamarqa (Gén. 14.3; Núm. 34.3) chusku pachak ishkay kimsa (423) metru lamarpita mas rurichömi kaykan. Anchunqa chunka puwaq kilómetru kaykan y largunnami puwaq chunka (80) kilómetru kaykan. Kachi Lamarmanqa Jordán mayumi yaykuykan. Maypapis yaku mana yarquptinmi tsay lamarqa pasaypa pochquq kaykan. Tsaymi ima jachapis ni ima pescädupis tsaycho kantsu. Kachi Lamarpa jukaq jutinmi kaykan Arabá Lamar (Deut. 3.17; Jos. 3.16) y jukaq jutinnami kaykan inti yarqamunan kaqlä qocha (Eze. 47.18; Zac. 14.8). Kananqa runakuna reqiyan Mar Muerto jutiwanmi.

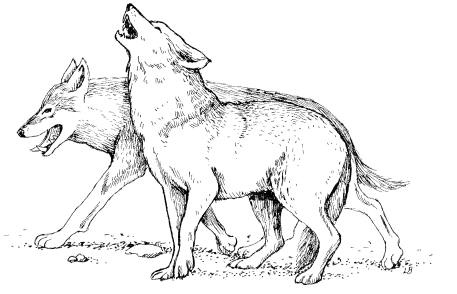
kuyay, Diosta kuyay Tayta Diosta kuyarqa llapan ninqankunatami cäsukuntsik (Deut. 6.5; 11.1; Juan 14.15, 21; 1Juan 5.3). Tsaynöpis Tayta Diosta kuyarqa runa mayintsiktapis kuyantsikmi (1Juan 4.20-21; 5.1).

lepra Lepra qeshyaqa runapa qarancho tukuyläya qerikunami karqan. Israel nacioncho lepra qeshyawan qeshyaykaqkunaqa markapita juklächömi täkuyaq (Lev. 13.45-46). Paykunataqa runakuna manami yatayllapis yatayaqtsu (Lev. 22.5). Tsaynö kaptinpis Jesucristo munayyuq karmi leprawan qeshyaykaqkunata yataykur alliyätsirqan (Mar. 1.40-43).

Levadüraynaq Tanta Mikuna fiesta Mushuq Testamentuta qellqayanqan witsan Levadüraynaq Tanta Mikuna fiesta y Pascua fiestapis juk fiestallami karqan. Tsay fiestachömi levadüraynaq tantata mikuyarqan. Tsay fiestata rurayarqan puwaq junaqnintinmi. Levadüraynaq tantata mikurmi Egiptupita unay Israel mayinkunata Tayta Dios jipimunqanta yarpäyarqan (Éxo. 12.14-20; Luc. 22.1).

levita Levita runakunaqa kayarqan Jacobpa tsurin Levípita aywaraq runakunami. Paykunami templucho sacerdötikunata yanapayarqan (Núm. 1.47-54; 3.5-39). Templu manarä kaptinmi Dioswan Tinkuna Tolducho yanapayarqan (1Crón. 24—26). Levitakunatami rey Josafat kacharqan markan markan Diospa leyninkunata yachatsiyänanpä (2Crón. 17.7-9).

löbu Löbuqa jatusaq yaqa allqunömi kaykan.

maná Manáqa karqan culantrupa murunnö y jachapa weqin niraq qarwashmi. Tsay mikuytami tsunyaq tsaki jirkacho Israel runakunata Tayta Dios kamariparqan. Tsaytami ankaypapis machkaypapis y tantata ruraykurpis mikuyarqan. Israel runakunaqa chusku chunka (40) watami tsay mikuyta mikuyarqan (Éxo. 16; Núm. 11.4-9; Juan 6.31).

mana ushakaq kaway Mana ushakaq kawayqa Tayta Diospa ñöpancho imayyaqpis kawanantsikpämi kaykan. Tsay kawayta tarirqa Tayta

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Diostami reqintsik (Juan 17.3). Mana ushakaq kawayqa kay patsachömi qallaykun (Juan 5.24). Tsay kawayta tarintsik Jesucristuman yärakurmi (Juan 3.16, 36; 6.40, 47; 14.6; 20.31).

mandakuynin, Tayta Diospa mandakuynin Tayta Diospa mandakuynin ninqanqa Tayta Dios shamur mana alli runakunata ushakätsinanpä y alli kawayta apamunanpä kanqantami nikan (Isa. 13.9-10; 65.17-25; Joel 1.14-16; Zac. 14.9). Tayta Diospa mandakuynintami Israel runakuna atska wata shuyäyarqan (Mar. 15.43).

Jesucristo shamurnami Tayta Diospa mandakuynin chämunqantana willakurqan (Mat. 4.17; Luc. 7.22; 10.23-24; 17.20-21). Tsaynöpis willakurqan Tayta Diospa mandakuynin nirkurrä kananpä kanqantami (Mar. 9.47; 14.25; Luc. 13.28). Tsaymi tantiyantsik Jesucristuta chaskikur Tayta Diospa mandakuynincho kawaykanqantsik qallaykunallanrä kanqanta.

mantsapakuy, Diospita mantsapakuy Tayta Diospita mantsapakurqa tantiyantsik kuyakuq y perdonakuq karpis jutsa rurayta mana kachariqkunata castiganqanta (Éxo. 34.6; Heb. 10.31). Tayta Dios munayyuq kanqanta rikar Israel runakunapis paypita mantsapakuyarqanmi (Éxo. 14.31; Jos. 4.24; 1Sam. 12.18). Tsaymi Tayta Diospita mantsapakur payta adorar käsukuntsik (Deut. 5.29; 10.12-13; Jos. 24.14) y runa mayintsikwan alli kawantsik (Lev. 25.17, 36, 43). Tayta Diosqa paypita mantsapakuqkunapa amïgunmi (Sal. 25.14).

Tayta Diospita mantsapakunantsikpä yachakuntsikmi (Deut. 4.10; 14.23; 17.19; Sal. 34.11). Tayta Diospita mantsapakuq runaqa yachaq y tantiyakuqmi kaykan (Job 28.28; Sal. 111.10; Prov. 1.7).

Mushuq Testamentuchöpis Tayta Diospita mantsapakunantsikpä kanqanpitami parlan. Tsaychömi nikan paypita mantsapakuqkunata Tayta Dios kuyapanqanta (Luc. 1.50; Hech. 10.35) y Tayta Diospita mantsapakur pay munanqannö kawanqantsikta (2Cor. 7.1; 1Ped. 1.17; 2.17). Tsaynöpis nikan Tayta Diospita mantsapakuqkuna premiuta chaskiyänanpä kanqanta (Apoc. 11.18).

Itsanqa Jesucristuman yärakur jutsata ruranqantsikpita perdonashqami kantsik (Rom. 3.23-25; 1Juan 1.9). Tsaymi musyantsik Tayta Dios manana castigamänantsikpä kanqanta (1Juan 4.18) y payta mana mantsariypa mañakunantsikpä kanqanta (Rom. 8.15; Efe. 3.12).

marfil Marfilqa elefantipa curmïllunmi kaykan (1Rey. 10.18; 22.39; Sal. 45.8; Cant. 5.14; 7.4; Amós 3.15; 6.4; Apoc. 18.12).

mayor wawqi Mayor wawqikunaqa iglesiacho yachatsiqkunami kaykäyan (1Tim. 3.2). Bernabéwan apóstol Pablumi mushuq iglesiakunacho mayor wawqikunata churayarqan (Hech. 14.23). Apóstol Pedrumi willamantsik wawqikunata panikunata imanö rikayänanpä kanqantapis (1Ped. 5.1-4). Wawqikunata panikunata imanö rikayanqanpitami mayor wawqikuna Tayta Diosta cuentata qoyanqa (Heb. 13.17). Mayor wawqikuna imanö kawayänanpä kanqantapis Bibliachömi willamantsik (1Tim. 3.2-7; Tito 1.5-9). Mayor wawqi kananpä pitapis manarä churar imanö kawanqantapis shumaq musyashun (1Tim. 5.22).

Moisés qellqanqan leykuna Moisés qellqanqan leykunaqa kaykan Sinaí jirkacho Tayta Dios entreganqan mandamientukuna y tantiyatsinqan leykunami. Tsay leykunatami Moisés qellqarqan Éxodo, Levítico, Números y Deuteronomio librukunacho.

Neguev Neguevqa Israel nacionpa sur kaqläninchömi kaykan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Neguevchöqa kaykan Beerseba, Siclag, Gerar y Arad markakunami. Neguevcho shumaq mana tamyaptinmi alläpaqa murupakuyantsu. Tsaymi tsay partichöqa üshata y cabrata wätakullar täyan (Gén. 24.62; Núm. 13.17; Jos. 11.16).

número, runapa jutinpa número Bibliata qellqayanqan witsanqa nümerukunata qellqayänanpa trokinqa letrakunallatami qellqayaq. Tsaymi 1-ta qellqayänanpa trokinqa "a" letrata qellqayaq. 2-ta qellqayänanpäqa "b" letratana qellqayaq. Tsaynöllami wakin nümerukunatapis qellqayaq. Tsaymi cada letrapa nümerun karqan. Tsayta tantiyanaykipämi cuadrucho qellqaraykan. Manami castellänu letrankunawantsu Mushuq Testamentuta qellqayarqan, tsaypa trokinqa griego letrakunawanmi. Tsaymi cuadrucho griego letrakunawan qellqaränanpa trokinqa castellänu letrakunawan qellqaraykan. 90-pä y 900-pä griëgucho letra kaptinpis tsay letrakunapa trokin castellänu letracho manami kantsu. Tsaymi 90-pa y 900-pa cuadrunkunacho imapis mana qellqarantsu.

1	A	60	X
2	B	70	O
3	G	80	P
4	D	90	
5	E	100	R
6	F	200	S
7	Z	300	T
8	H	400	Y
9	TH	500	PH
10	I	600	X
20	K	700	PS
30	L	800	Ō
40	M	900	
50	N	1000	/A

Tsaynöpis runapa jutinpa nümerunpis karqanmi. Jutinpa nümerunta musyayänanpäqa cada letrapa nümerunta apuntarkurmi sumayaq. Tsay sumayanqanmi karqan jutinpa nümerun. Jesucristupa jutinpa nümerunqa 888-mi kaykan. Paypa jutinqa griëgucho qellqaraykan IHSOYS-mi. Tsaymi jutinpa nümerunta jipintsik kaynö: I = 10. H = 8. S = 200. O = 70. Y = 400. S = 200. Tsaymi 10+8+200+70+400+200=888. Apocalipsis 13.17-18-chömi parlaykan anticristupa jutinpa nümerunpä. Tsay nümerunqa kaykan soqta pachak soqta chunka soqtami (666).

pactu Pactuqa awninakuyanqanta cumpliyänanpä niyanqanmi kaykan. Unay Testamentuchöqa Israel runakunawanmi pactuta Tayta Dios rurarqan. Tsaymi Tayta Dios awnirqan Israel runakunapa Diosnin kar paykunata imaypis yanapananpä. Israel runakunanami Tayta Diosta awniyarqan mandamientunkunata y leyninkunata cumpliyänanpä (Éxo. 6.7; 19.5-6; Lev. 26.3-12). Pactuta rurarmi uywata pishtar qorinqan yawarta Israel runakunaman Moisés tsaqtsuparqan (Éxo. 24.8). Tsaynöllami Jesucristo noqantsik raykur wanur yawarninta jichar mushuq pactuta rurarqan payman yärakuqkunata jutsankunapita perdonar salvananpä (Luc. 22.20; Heb. 10.16-17).

Pactu Babul Pactu Babulqa jananpa y rurinpa qoriwan laqashqa cajonmi karqan. Tsay babulpa jananchömi qoripita rurashqa ishkay angelkuna kaykarqan. Tsay babulchömi churarqan ishkay läjaman Tayta Dios qellqanqan chunka mandamientukuna, Aarónpa tukrun y Tayta Dios kamaripanqan maná mikuypis. Pactu Babultami Tayta Dioswan Tinkuna Toldu ruriman churarqan. Castellänuchöqa Pactu Babultami "arca del pacto" niyaq (Éxo. 25.10-22; 37.1-9).

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pactu Libru Pactu Libruqa Israel runakuna cumpliyänanpä kaq leykunata qellqanqan librumi karqan (Éxo. 24.7). Tsay leykunaqa karqan paykunawan Tayta Dios ruranqan pactuta cumpliyänanpämi. Tsaynöpis tsay pactuta cumplirmi Tayta Dios awnirqan Israel runakunapa Diosnin kar paykunata yanapananpä kanqanta y paykuna kuyanqan runakuna kayänanpä kanqanta (Hech. 20.28; Efe. 1.22; 5.23).

Pactu Toldu Pactu Tolduqa Tayta Dioswan Tinkuna Toldumi karqan. Tsaynö jutin karqan Israel runakunawan pactuta rurar paykunata imaypis yanapananpä Tayta Dios awnishqa kaptinmi. Tsay tolducho Tayta Dios kaptinmi Pactu Toldu kanqanta y Tayta Dioswan Tinkuna Toldu kanqanta niyarqan (Éxo. 38.21; Núm. 1.50; 2Crón. 24.6; Hech. 7.44; Apoc. 15.5). Tsaynölla Tinkuna Toldupita tantiyatsikuyta liyinki.

pakakunqan, Dios pakakunqan Tayta Dios pakakunqanpä parlarqa Tayta Dios mana yanapanqanta o mana tantiyatsinqantami parlaykan (Sal. 10.1; 13.1; 44.24; 89.46; 143.7).

Pascua fiesta Pascua fiestata Israel runakuna rurayan Egiptupita Tayta Dios jipimunqanta yarparmi. Moisés qellqanqan leykunacho ninqannöllami llapan ollqu kaqkuna chunka ishkay watayuqpita janaman tsay fiestaman aywayaq. Warmikunapis tsay fiestaman aywayaqmi (Éxo. 12.1-28; Deut. 16.1-8; Mar. 14.12; 1Cor. 5.7).

Pentecostés fiesta Pentecostés fiestata rurayaq mayo killa ushay o juniu killa qallaykunanchömi. Tsay fiestata rurayarqan Pascua fiesta ushanqanpita pitsqa chunka (50) junaqtarämi. Tsay fiestata rurayaq cosëcha kanqanpita Tayta Diosnintsikta agradëcikurmi. Pentecostés fiestapa jukaq jutinmi kaykan Semäna Fiesta y Tsaki Mikuy Cosëcha fiesta (Éxo. 23.16; Lev. 23.15-16; Deut. 16.9-12; Hech. 2.1-4).

Pilato, Poncio Pilato Poncio Pilatuqa Judea provinciachömi mandaq karqan. Tsaycho mandaq kananpämi Romacho mandaq César churarqan. Mandaq karmi munayyuq karqan Césarpa contran shäriqkunata wanutsinanpä. Tsaymi Israel autoridäkuna Pilatumanrä Jesucristuta apayarqan crucificaypa wanutsiyänanpä (Hech. 4.27; 1Tim. 6.13).

primicia Primiciaqa kaykan Israel runakuna punta yuriqkunata y chakrancho punta poquqkunata Tayta Diospä apayanqanmi (Éxo. 23.19; Lev. 2.11-12; Deut. 14.23; 18.3-4; 26.1-11; 2Crón. 31.11-12; Neh. 10.35-37; 12.44; Eze. 44.30; Rom. 8.23; Apoc. 14.4).

profëta Profëtaqa Tayta Diospa willakuqninmi kaykan. Profëta willakunqanqa manami kikinpa yarpaynintsu, sinöqa Tayta Diospa yarpayninmi (2Ped. 1.21; Deut. 18.18; Jer. 1.9).

Iglesiamanpis profëtakunata Tayta Dios churanmi (1Cor. 12.28-29; Efe. 4.11). Profëtakunami wawqikunata y panikunata yachatsiyan, shakyätsiyan y corrigiyan (Hech. 13.1-2; 1Cor. 14.3-4). Aybësis ima päsananpä kanqantapis profëtakuna willakuyanmi (Hech. 11.27-28).

Llulla profëtapis kayanmi. Mayqan profëta llulla kanqanta o rasun kaq profëta kanqantapis musyanantsikpä kimsa pruëbami kaykan. (1) Llulla profëta kanqanta tantiyantsik willakunqan mana cumpliptinmi (Deut. 18.20-22). (2) Llulla profëta kanqanta tantiyantsik willakunqan Tayta Diospa

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

willakuyninman mana tinkuptinmi. Llulla profëtakunataqa wanutsishqa kananpämi nikan (Deut. 13.1-5). (3) Tsaynöpis llulla profëta kanqanta tantiyantsik imanö kawanqantapis rikarmi (Mat. 7.15-20).

Jesucristo nirqan atska llulla profëtakuna shayämunanpä kanqantami (Mat. 24.11, 24). Ninqannöllami rasunpa shayämushqa (2Ped. 2.1). Wakin llulla profëtakunaqa milagrukunatapis rurayanqami (Mar. 13.22). Tsaynö kaykaptinqa Tayta Diospa willakuqnin kayanqanta o mana kayanqantapis shumaqrä tantiyakushun (1Juan 4.1; 1Cor. 14.29). Profëtaqa kuyakuqmi kanman. Profëta karpis kuyakuynin mana kaptinqa manami imapäpis välintsu (1Cor. 13.2).

prostitüta warmi Prostitüta warmiqa päguta chaskinanpä jukwan jukwan kakuq warmimi kaykan. Tsaynö warmikunata Tayta Dios imaypis mana perdonananpä kanqanta runakuna yarpäyaptinpis Jesucristumi nirqan jutsankunata kacharir Tayta Dios munanqannö kawarqa perdonashqa kayänanpä kanqanta (Mat. 21.31-32; Heb. 11.31).

Puka Lamar Bibliachöqa ishkay Puka Lamarpämi parlan. Jukaqmi karqan Egiptupita Israel runakuna yarqur pasayanqan lamar (Éxo. 13.18; 15.4, 22). Hebreo idiömachöqa jutin manami Puka Lamartsu kaykan, sinöqa Ututu Lamarmi. Ishkay pachak pitsqa chunka (250) wata Jesucristo manarä yuriptinmi Unay Testamentuta griëguman traduciqkuna Ututu Lamarta traduciyarqan Puka Lamar jutiwan. Puka Lamar jutillawanmi kananyaqpis atska traduccionkuna traduciyan.

Jukaq Puka Lamarnami kaykan Golfo de Acaba ninqancho (2Rey. 9.26; Jer. 49.21). Hebreuchöqa tsay lamarpa jutin kaykan Patsa Ushanan Lamarmi.

purificatsina sacrificiu Rikay sacrificiu ninqanta.

püru, impüru Püru ninanqa ima qanrapis mana kanqan ninanmi. Tsaymi Tayta Dios munanqannö jutsaynaq kawaq runapis püru kanqanta Bibliacho nin (1Juan 3.3).

Unay Testamentuchömi atska leykuna kaykan Israel runakuna püru kayänanpä. Wakin tsay leykuna kaykan jutsaynaq kawayänanpä (Lev. 18.1—20.27) y wakinnami kaykan imata mana mikuyänanpä (Lev. 11.1-47; Deut. 14.3-21) y imata mana yatayänanpäpis (Lev. 5.2-3; 11.1-47; 15.1-33; 21.1-4). Tsaynöllami mas leykunapis kaykan unay Israel runakuna püru kayänanpä y impüru kayanqanpita yapay püru kayänanpä (Lev. 11.1—15.33).

Jesucristo shamunqanpitaqa manami tsay leykunata cumplirtsu püru rikakuntsik (Rom. 3.31; 8.4), tsaypa trokinqa Jesucristuman yärakurmi (Heb. 9.13-14; 1Juan 3.3). Tsaynö püru rikakuntsik noqantsik raykuq Jesucristo wanushqa kaptinmi (Heb. 1.3; 9.13-14).

querubín Querubinqa älayuq angelkunami kaykäyan. Querubinkunatami Tayta Dios churarqan Edén huertata täpayänanpä (Gén. 3.24). Tsaynöllami Pactu Babulpa tsapanan jananchöpis qoripita rurashqa ishkay querubinkuna ichiraykäyarqan (Éxo. 25.18-22; Heb. 9.5). Salomón ruratsinqan templuchöpis ishkay querubinkunami qoriwan laqashqa kayarqan. Tsay querubinkunapa altunmi karqan chusku metru pullan (1Rey. 6.23-29). Profëta Ezequielpis revelacionchömi querubinkunata rikarqan (Eze. 10.1-22; 41.18-19).

rabí Rabíqa Tayta Diospa palabranta yachaq y yachatsiq runami karqan.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesucristo kawanqan witsanmi Tayta Diospa palabranta yachatsir markan markan rabíkuna puriyarqan. Rabíkunawanmi wakin runakunapis yachakuyta munar puriyarqan. Tsay runakunatami rabípa discïpulun kayanqanta niyarqan. Jesucristupis rabími karqan (Juan 1.38; 3.2, 26; 4.31; 6.25).

Rahab kuru Unay runakuna niyarqan Tayta Dios kay patsata kamanqan witsan Rahabqa lamarcho jatunkaray mantsaypä kuru kanqantami. Tsay kuru Tayta Diospa contran kaptinmi Tayta Dios vincirqan (Job 26.12; Sal. 89.10; Isa. 51.9).

Ramäda fiesta Trïgu cosëchata y üva cosëchata ushaskirmi Ramäda fiestata qanchis junaqyaq rurayarqan (Lev. 23.34-36; Deut. 16.13). Tsay karqan octubri killa qallaykunanchömi. Tsay fiestata rurayänanpämi llapan ollqu kaqkuna Jerusalénmanrä aywayaq (Deut. 16.16). Tsay fiestachömi ramädakunallacho punuyaq (Lev. 23.42). Tsaycho punuyaq Egiptupita Israel runakunata Tayta Dios jipimuptin ramädallacho täyanqanta yarpäyänanpämi (Lev. 23.43). Jesucristupis Ramäda fiestaman aywarmi runakunata yachatsirqan (Juan 7.37-39).

reqiy, Diosta reqiy Tayta Diosta reqirqa payman yärakuntsik y pay munanqannö kawarmi kushikuntsik. Tsaynöpis musyantsik kuyakuq kanqanta, munayyuq kanqanta, jutsaynaq santu kanqanta, juzgakuq kanqanta, allillata rurä kanqanta y awninqanta imaypis cumpliq kanqanta.

Tayta Diosta reqinantsikpä textukuna atskami kaykan:

(1) Tayta Diosta reqinantsikpämi Jesucristo kay patsaman shamurqan (1Juan 5.20).

(2) Jesucristo mana tantiyatsiptinqa manami pipis Tayta Diosta reqinmantsu (Mat. 11.27).

(3) Mana ushakaq kawaycho kawarqa Tayta Diosta y Jesucristutami reqintsik (Juan 17.3).

(4) Payta reqinantsikpämi Tayta Dios awnimashqantsik (Heb. 8.11).

(5) Juknintsik juknintsik kuyanakurmi Diosta reqintsik (1Juan 4.7-8). Tsaynöpis liyinki Jer. 22.16.

(6) Tayta Diosta reqishqami munanqannö kawanantsikpä yanapamantsik (2Ped. 1.3).

(7) Tayta Diosta reqinqantsikmi llapanpitapis mas alli (Jer. 9.23-24).

(8) Apóstol Pablupis Jesucristuta mas reqiytami munarqan (Fil. 3.10).

Kay patsacho kawanqantsikyaq Tayta Diosta reqirpis llapantaqa manami shumaq tantiyantsiktsu (Isa. 55.8-9; Rom. 11.33-34). Diospa ñöpanman chaykurmi itsanqa payta shumaq reqishun (1Cor. 13.12; Apoc. 22.4).

Runapa Tsurin Runapa Tsurinpä parlarqa kikinpämi Jesucristo parlarqan (Juan 9.35-37). Tsaynöpami tantiyatsirqan Daniel 7.13-14-cho qellqaraykanqannö Runapa Tsurin kanqanta, kutimunanpä kanqanta (Mat. 13.41-42; 24.27, 30, 44; 25.31) y llapanpä munayyuq kanqanta (Mar. 2.10; 2.28).

rupatsina sacrificiu Rikay sacrificiu ninqanta.

sacerdöti Israel sacerdötikunaqa Aarón castapitami templucho Tayta Diosta sirviqkuna kayarqan. Paykunami templupa punkun altarcho uywakunata rupatsiyaq runakunapa jutsankunata Tayta Dios perdonananpä. Tsaynöpis inciensiuta templu rurincho rupatsirmi Tayta Diosta mañakuyaq. Sacerdötikunarämi niyaq pipis lepra qeshyapita alliyaykanqanta o mana alliyaykanqantapis. Sacerdötikunami diezmuta y ofrendakunatapis chaskiyaq (Lev. 1.3-9; Mar. 1.44; Luc. 1.8-10).

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

sacrificiu Sacrificiuqa Tayta Diospä pishtayanqan uywami karqan. Rupatsina sacrificiuta rurarqa llapan aytsantami altarcho rupatsiyaq (Lev. 1; 6.8-13). Alli päsakuy sacrificiuta rurarqa wirallantami rupatsiyaq y aytsantaqa runakunami mikuyaq (Lev. 3). Purificatsina sacrificiuta rurarqa (Lev. 4; 5.1-13; 6.24-30) y consagratsina sacrificiuta rurarqa (Lev. 5.14-19; 6.1-7; 7.1-10) wirallantami altarcho rupatsiyaq y aytsantaqa sacerdötikunami mikuyaq (Lev. 7.6-7). Jesucristo shamunqanpitaqa manami sacrificiuta rupatsintsiknatsu, sinöqa kikin Jesucristumi noqantsik raykuq wanur sacrificiu karqan (Rom. 8.3; Heb. 9.11—10.18).

saduceo runa Saduceo runakunaqa Moisés qellqanqankunalla Tayta Diospa yachatsikuynin kanqanta yarpaq runakunami kayarqan. Paykunaqa manami criyiyarqantsu runakuna wanuyanqanpita kawariyämunanpä kanqanta ni alman kanqanta ni angelkuna kanqantapis. Saduceukunaqa mas rïcu runakunami kayarqan. Fariseo runakunapitapis mas munayyuqmi kayarqan (Luc. 20.27-40).

sagrädu Liyinki santupita tantiyatsikuyta.

Sagrädu Toldu Liyinki Tinkuna Toldupita tantiyatsikuyta.

salteriu Salteriuqa taksha arpa niraqmi kaykan (1Sam. 10.5; 2Sam. 6.5; 1Rey. 10.12; 1Crón. 13.8; 15.28; 2Crón. 5.12; Sal. 33.2; 57.8; 81.2; Isa. 5.12).

Samaria runa Samaria runakunaqa kayarqan Samaria provinciacho taq runakunami. Tsay provinciaqa Israel nacionpa chawpinchömi karqan. Israel runakuna Jerusaléncho Diosta adorayänanpä niyaptinpis Samaria runakunaqa niyarqan Samariacho kaykaq Gerizim jirkachörä Tayta Diosta adorayänanpä kanqantami. Tsaynö yarparmi Israel runakunawan chikinakuyaq (2Rey. 17.24-41; Juan 4.9, 20).

Sanedrín juezkuna Sanedrín juezkunaqa Israel nacioncho mas mandaq juezkunami kayarqan. Tsay juezkunapa mandaqninqa mas mandaq sacerdötimi karqan. Sanedrín juezkunami juzgayarqan Jesústa (Mat. 26.57-68), Pedruta y Juanta (Hech. 4) y apóstol Pabluta (Hech. 22.30—23.20).

santu; sagrädu Tayta Dios santu kanqanta nirqa jutsaynaq kanqanta y pipis ni imapis payman mana tinkunqantami nikan (Isa. 5.16; 6.3; Apoc. 4.8; 15.4).

Runakuna santu kayanqanta nirqa Tayta Dios akranqan runakuna kayanqanta (Deut. 7.6) y pay munanqannö jutsaynaq kawayanqantami nikan (Lev. 20.7-8).

Sitiukuna y manëjukuna Tayta Diospä kaptinqa sagrädu kanqantami nikan. Tsaymi Israel nación (Zac. 2.12), Jerusalén marka (Isa. 48.2) y templu (Sal. 68.5) sagrädu kaykan. Tsaynöllami jamay junaq (Éxo. 31.14) y fiestakunapis (Lev. 23.2) sagrädu kaykäyan.

Satanás Satanásqa supaykunapa mandaqninmi kaykan. Payqa manami Diosnötsu maytsaychöpis kaykan. Satanáspa wakin jutinkunami kaykan diablu y Beelzebú (Mar. 1.13; Hech. 13.10).

Satanásqa supayninkunawanmi (1) runakunata pantakätsiyan llutanta willakuyänanpä y Tayta Diospa willakuyninta mana chaskikuyänanpä (1Rey. 22.19-23; Juan 8.44; 2Cor. 4.4; 11.14), (2) Tayta Diospa contran pelyayan (Dan. 10.13-14; Efe. 6.12) y (3) Diosman yärakuqkunata tentayan (Mat. 4.1-11), tumpayan

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

(Apoc. 12.10) y jutsaman ishkitsiyan (Gén. 3.1-7).

Tsaynö kaptinpis Jesucristuqa Satanásta vincishqanami (Juan 16.11; Col. 2.15). Satanás ajanashqa puriykaptinqa ichipänantsikpä maya mayalla kashun (1Ped. 5.8-9). Ichipashqaqa qeshpikunqami (Stg. 4.7). Satanástawan supaykunataqa imaypis mana upiq ninamanmi Jesucristo qaykunqa (Mat. 25.41; Apoc. 20.10).

Sefela Sefelaqa Israel nacioncho jirkan jirkan partimi kaykan. Sefelapita rupay jeqanan kaqlächömi Mediterraneo lamar kaykan. Sefelapita rupay yarqamunan kaqlächönami jirkakuna kaykäyan. Norti kaqläpita sur kaqläyaqmi Sefela kaykan chusku chunka pitsqa kilömetrunö. Rupay yarqamunanläpita rupay jeqananläyaqmi chunka soqta kilömetrunö kaykan. Sefelacho chakrakuna alli kaptinmi mikuykuna alli wayun. Filisteo runakunawan pelyarmi Israel runakuna Sefelacho kaykaq markakunata y chakrakunata qechunakuyarqan (Jos. 10.40; 12.8; 1Rey. 10.27; 2Crón. 28.18).

Semäna Fiesta Liyinki Pentecostés fiestapita tantiyatsikuyta.

señalakunqan Señalakuyqa penqayninpa punta qaranta roqurir jipinqanmi. Abrahamwan Tayta Dios pactuta ruranqanta yarparmi Israel runakunaqa tsaynö señalakuyan. Tsaymi ollqu wamrakunata yurinqanpita puwaq junaqyuq kaykaptin señalayan. Tsaytami castellänucho “circuncisión” niyan (Gén. 17.9-14; Col. 2.11; 1Cor. 7.18-20).

sepultüra Sepultüraqa qaqacho uchkushqami karqan. Tsay uchkuchömi patakta ruraykur ayata sutayaq. Nirkurmi jatunkaray rumiwan punkunta tsaparkuyaq. Aya ismurkuptinnami tullunkunata qorirkur urpuman wiñayaq. Tsaynö sepultüramanmi Jesucristupa ayantapis sutayarqan (Mar. 15.46; Juan 11.38).

sinagöga Sinagögaqa Israel runakuna qorikäyänan wayimi karqan. Tsaychömi qorikäyaq Tayta Diosta mañakuyänanpä, Moisés qellqanqan leykunata yachakuyänanpä, sesionkunata rurayänanpä y wamrakuna liyiyta yachakuyänanpä (Mar. 1.21; Juan 9.34; Hech. 15.21).

Sión Siónqa Jerusaléncho jirkanmi kaykan. Siónchömi Davidpa Markan karqan y templuta shäritsiyarqan (1Crón. 5.2; Sal. 2.6; 9.10-11; 132.13). Tsaymi Jerusalén markapa jukaq jutin Sión kaykan (2Crón. 5.2). Bibliachömi Siónta parlapan warmita parlapaqnö (Isa. 49.15, 22; Lam. 2.1).

supay Supaykunaqa Tayta Diosta mana cäsukuq angelkunami kaykäyan. Paykunami Satanás mandanqanta rurar runakunata qeshyatsiyan, löcuyätsiyan, chikinakatsiyan y yarpayninta pantakätsiyan Tayta Diospa alli willakuyninta mana tantiyayänanpä (Mat. 12.43-45; Mar. 1.23-26; Luc. 8.2; 2Cor. 4.4). Masta musyanaykipä liyinki Satanáspita tantiyatsikuyta.

tejón Tejonqa taksha allqu niraq uywami kaykan. Senqanmi itsanqa takshalla. Wishkashkunanöpis qaqakunachömi täyan (Lev. 11.5; Deut. 14.7; Sal. 104.18).

templu Templuqa Tayta Diosta adorayänanpä jatunkaray patiuyuq wayimi karqan. Patiukuna chawpin wayichömi ishkay cuartukuna karqan qoriwan adornashqa. Yaykuna kaq cuartunmanqa sacerdötikunallami tutapa y tardipa yaykuyaq inciensiuwan qoshnitsiyänanpä. Ruri kaq cuartumannami watacho juk kutilla mas mandaq sacerdöti yaykuq. Wakin runakunanami

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

patiukunaman y kuchuncho alarkunallaman qorikaykur Tayta Diosta alabayaq. Templuqa manami wakin markakunacho karqantsu, sinöqa Jerusalénllachömi (Mat. 21.12; 24.1; Juan 2.20; Hech. 2.46).

Tinkuna Toldu Tinkuna Tolduqa runakuna Tayta Dioswan tinkuyänanpä toldupita rurashqa wayimi karqan. Puntataqa Israel runakuna tsunyaq jirkapa aywar campamentupita karulächömi Tinkuna Tolduta shäritsiyaq (Éxo. 33.7). Tsaypitanami campamentu chawpinchöna juk Tinkuna Tolduta rurayarqan (Núm. 2.2). Tsaymanmi Pactu Babulta Moisés churarqan mandaq sacerdötiwan Tayta Dios tsaycho tinkuyänanpä (Éxo. 29.42-43). Jukläpa aywarnami Tolduta paskaskir apakuyaq. Maymanpis chaykur patsakuyanqanchömi Tinkuna Tolduta ichïtsiyaq Tayta Diosta tsaycho mañakur alabayänanpä (Éxo. 40; Hech. 7.44; Heb. 9.1-7). Tinkuna Toldupa jukaq jutinmi Pactu Toldu karqan.

trïbu Trïbuqa ayllupita mas atskaq runakunami. Israel runakunaqa chunka ishkay trïbumi kayarqan. Tsay trïbukuna qallaykurqan Jacobpa chunka ishkay tsurinkunapitami (Gén. 49.28). Tsaymi Israel nacioncho kayarqan Rubén trïbu, Simeón trïbu, Leví trïbu, Judá trïbu, Isacar trïbu, Zabulón trïbu, Dan trïbu, José trïbu, Benjamín trïbu, Neftalí trïbu, Gad trïbu y Aser trïbu (1Crón. 2.1).

Cada trïbumi Canaáncho herencianta chaskirqan. Leví trïbumi itsanqa Tinkuna Tolducho Tayta Diosta sirvinqanpita diezmuta chaskir herenciata chaskirqantsu (Núm. 18.23-24). Tsaymi herenciata Leví trïbu chaskinanpa trokinqa Josépa ishkan tsurinkunapita aywaraq Manasés y Efraín trïbukuna chaskiyarqan (Núm. 1.5-15; 26.5-51).

trönu Trönuqa mandaq reypa jamakunanmi kaykan. Trönunpitami munaynincho tsararanqan nacionta reykuna mandayan. Tayta Diosnintsikpis llapanpä munayyuq karmi gloriacho kaykaq trönunpita llapantapis mandaykan (Apoc. 4.2-6).

Tsaki Mikuy Cosëcha fiesta Liyinki Pentecostés fiestapita tantiyatsikuyta.

Urim y Tumim Urim y Tumimqa rumikunami karqan. Tsay rumikunaqa mandaq sacerdötipa pectoralnin rurinchömi wiñararqan. Tsay rumikunawanmi mandaq sacerdöti suertita rikaq Tayta Dios imata munanqanta musyananpä (Éxo. 28.30; Esd. 2.63; Neh. 7.65).

Yahweh Yahwehtami wakin traduccionkuna castellänucho traduciyan *Jehová* nir, wakinmi traduciyan *Yavé* nir, wakinmi traduciyan *Yahweh* nir y wakinnami traduciyan EL SEÑOR nir. Quechua Bibliachöqa Yahweh atska kuti traduciraykan TAYTA DIOS nirmi.

Zelote runakuna Zelote niyanqan runakunaqa wakin Israel runakunami kayarqan. Paykunami Roma autoridäkunata Israel nacionpita qarquyta munar contran shäriyarqan. Tsaymi Zelote runakuna Israel nacioncho puriyaq Roma autoridäkunata wanutsir. Jesucristupa apostolnin Simónpis apóstol manarä kar Zelote runami karqan (Luc. 6.15).

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tantiyatsimänantsikpä y shakyätsimänantsikpä textukuna

Tayta Diospita masta musyanaykipä kay textukunata liyinki:

Deut. 6.4-5
Neh. 9.6
Sal. 90.1-2
Mar. 12.29-30
Juan 4.23-24
Hech. 14.14-17; 17.22-31
Rom. 1.18-23; 11.33-36
1Cor. 8.4-6
2Cor. 1.3
1Tim. 1.17; 6.15-16
Heb. 4.13; 10.30-31
Stg. 1.17
1Ped. 1.14-17
1Juan 1.5; 4.7-12, 16
Jud. 24-25
Apoc. 4.8-11; 15.3-4

Jesucristupita masta musyanaykipä kay textukunata liyinki:

Isa. 7.14; 42.1-7
Mat. 16.13-17
Luc. 1.26-38
Juan 1.1-18; 5.19-29; 6.35-40; 11.25-27; 14.5-11; 17.1-5; 20.26-31
Hech. 3.13-16; 4.10-12
Rom. 1.3-4
2Cor. 4.4-6
Gál. 4.4-5
Fil. 2.5-11
Col. 1.15-20; 2.9-10
Heb. 1.1-14
1Juan 2.1-2; 5.20
Apoc. 19.11-16

Tayta Dios kuyamanqantsikta musyanaykipä kay textukunata liyinki:

Deut. 33.3
Sal. 146.8-9
Prov. 3.12; 8.17
Isa. 49.15
Juan 3.16
Rom. 5.8
2Ped. 3.9
1Juan 4.9-10

Llapan runakunapis jutsayuq kayanqanta musyanaykipä kay textukunata liyinki:

Job 9.2
Sal. 38.3-4; 51.4-5
Jer. 2.22
Juan 3.18-20
Hech. 17.30-31
Rom. 3.10-12, 23-24; 5.12; 6.23
Gál. 3.22; 6.7-8
Col. 3.5-10
2Tes. 1.7-9
1Ped. 4.3-5
1Juan 1.8-10
Apoc. 20.11-15

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tayta Dios perdonakuq kanqanta musyanaykipä kay textukunata liyinki:

Éxo. 34.7
Neh. 9.17
Sal. 78.38
Miq. 7.18
Hech. 5.31; 10.43; 26.18
Efe. 1.7
Col. 1.13-14; 2.13-14
1Tim. 1.15-16
Heb. 10.17-18
1Juan 1.8-10

Salvacionpita musyanaykipä kay textukunata liyinki:

2Sam. 22.3-4
1Crón. 16.35
Isa. 60.16
Juan 1.12; 3.15-18, 36; 14.6; 20.31
Hech. 4.12; 16.30-31
Rom. 3.21-22; 10.9-10
Gál. 2.15-16
Efe. 2.8-9

Tayta Diospa ñöpancho imayyaqpis kawanantsikpä kanqanpita musyanaykipä kay textukunata liyinki:

Sal. 16.9-11
Prov. 11.19
Isa. 65.13-15
Dan. 12.1-2
Juan 3.1-16; 5.19-29; 11.25-26; 17.2-3; 20.31
Rom. 8.10-17
Tito 3.4-7
1Juan 5.11-13

Tayta Diosta mañakunantsikpä kanqanpita musyanaykipä kay textukunata liyinki:

2Crón. 20.9
Sal. 50.15
Mat. 6.5-13; 7.7-11; 14.23; 18.19-20
Mar. 1.35; 11.24-25
Luc. 5.16; 6.12; 18.1-8; 21.36
Juan 14.13-14; 15.7; 16.23-24
Rom. 8.26-27; 12.12
Efe. 6.18
Fil. 4.6-7
Col. 4.2
1Tes. 5.17
1Tim. 2.1-4, 8; 4.4-5
Heb. 4.16; 10.19-22
Stg. 1.5-8; 4.1-3; 5.13-18
1Ped. 4.7
1Juan 3.21-22; 5.14-15

Tayta Diosta imata mañakunantsikpä kanqantapis musyanaykipä kay textukunata liyinki:

2Crón. 7.14
Sal. 145.18
Jer. 29.12-13
Luc. 11.1-4; 22.32, 39-45
Juan 17.1-26
Hech. 4.24-31; 16.25
Rom. 1.9-10; 10.1-2; 15.30-33
2Cor. 12.7-10
Efe. 1.15-20; 3.14-21; 6.19-20
Fil. 1.3-5, 9-11
Col. 1.9-12; 4.3-4
1Tes. 3.9-13
2Tes. 1.11-12; 3.1-2
Heb. 5.7; 7.25

Llakikur kay textukunata liyinki:

Sal. 22.11; 38
Lam. 3
Rom. 8.18-25, 28-29, 35-37; 12.12
2Cor. 1.3-5; 4.16-18
Stg. 1.2-4
1Ped. 1.3-9; 2.19-23; 5.8-10

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Qeshyar kay textukunata liyinki:

Éxo. 23.25
1Rey. 8.37-40
2Rey. 20.5-6
Isa. 38.16
Mat. 4.23-25; 9.35; 11.2-5
Hech. 3.1-6; 8.4-8; 19.11-16; 28.8-9
1Cor. 12.9, 29-30
2Cor. 12.7-10
1Tim. 5.23
2Tim. 4.20
Stg. 5.14-15

Wanuyta mantsar kay textukunata liyinki:

2Rey. 20.1-11
Sal. 23; 91.5-7
Isa. 26.19
Jon. 2.1-9
Juan 6.38-40; 11.17-27; 14.1-4
Rom. 8.38-39; 14.7-9
1Cor. 15.12-58
2Cor. 5.1-10
Fil. 1.20-24
1Tes. 4.13-18
Heb. 2.14-15
Apoc. 14.13; 21.1-4; 22.1-5

Imanö kawanantsikpä kanqantapis musyanaykipä kay textukunata liyinki:

Juan 13.34-35
Rom. 12.9-13
Gál. 5.22-26
Efe. 4.25-32
Col. 3.12-17
1Tes. 5.12-22
Tito 2.11-14
Stg. 3.13-18
2Ped. 1.3-9

Jutsa ima kanqantapis musyanaykipä kay textukunata liyinki:

Deut. 31.20
Jue. 10.10
Ecl. 7.20
Isa. 29.13
Rom. 1.18-32
1Cor. 6.9-11
Gál. 5.19-21
Efe. 5.3-5
Col. 3.5-10
Stg. 4.17
1Ped. 4.3
1Juan 2.15-17; 3.4-5

Tayta Dios munanqannö kawayta mana kamäpakurqa kay textukunata liyinki:

Éxo. 14.13
Sal. 8
Isa. 41.13
Jer. 20.7-18
Juan 14.16-23
1Cor. 10.13
Efe. 3.20-21
Fil. 1.6; 4.13
Col. 1.11-12
1Tes. 5.23-24
Heb. 13.5-6
1Juan 5.2-5

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesucristuman yärakunqaykipita runakuna chikiyäshuptiki kay textukunata liyinki:

Isa. 51.7
Mat. 5.10-12
Mar. 13.9-13
Luc. 12.4-9
Juan 15.18-21; 16.1-4
Hech. 5.41
Rom. 8.35-37; 12.12, 14, 17-21
1Cor. 4.11-13
2Cor. 4.8-12; 12.10
Fil. 1.28-29
2Tes. 1.4-8
2Tim. 3.10-13
Heb. 10.32-39; 12.3-4
1Ped. 3.13-17; 4.12-19
Apoc. 2.10

Yärakuq mayintsikwan qorikänantsikpä kanqanpita musyanaykipä kay textukunata liyinki:

Mat. 18.19-20
Hech. 2.41-47
Rom. 12.4-8
Efe. 1.22-23; 4.11-16; Col. 3.15-17
1Tim. 4.13
Heb. 10.24-25

Pipis contrayki shäriptin kay textukunata liyinki:

Deut. 19.16-19
Sal. 109.2-5
Mat. 6.12-15; 18.21-35
Mar. 11.25
Luc. 17.3-4
Rom. 12.17-21
Efe. 4.31-32
Col. 3.13

Majayuq kar kay textukunata liyinki:

Gén. 2.18-24
Cant. 8.6-7
Isa. 62.5
Mat. 5.31-32; 19.3-9
Luc. 16.18
Rom. 7.1-3
1Cor. 7.1-16
Efe. 5.21-33
Col. 3.18-19
Tito 2.3-5
Heb. 13.4
1Ped. 3.1-7

Majaykita qanratänaykipä mana alli yarpaykuna chämuptin kay textukunata liyinki:

Éxo. 20.14
Lev. 20.10
Prov. 6.25-29
Mal. 3.5
Mat. 5.27-28
Juan 8.2-11
Rom. 13.8-10
1Cor. 6.9-20
Gál. 5.19
Efe. 5.3
Col. 3.5-6
1Tes. 4.1-8
Heb. 13.4
Jud. 7

Wamrata imanö wätanaykipä kanqantapis musyanaykipä kay textukunata liyinki:

Deut. 6.7-9
Sal. 78.5-7
Prov. 22.6
Efe. 6.1-4
Col. 3.20-21
1Tim. 3.4-5

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mamaykita y taytaykita alli rikanaykipä kay textukunata liyinki:

Éxo. 20.12
1Sam. 22.3-4
Prov. 6.20-21
Mat. 15.3-6
Efe. 6.1-3
Col. 3.20
1Tim. 5.4-8

Muchuycho kaqkunata yanapanantsikpä kanqanpita musyanaykipä kay textukunata liyinki:

Éxo. 23.11
Deut. 10.17-18
Prov. 14.21
Jer. 22.16
Mat. 7.12; 25.31-46
Luc. 3.10-11; 6.38
Hech. 11.27-30
1Cor. 10.24
2Cor. 8.1-15; 9.1-15
Gál. 6.9-10
Fil. 4.14-19
Heb. 10.24; 13.1-3, 16
Stg. 1.27; 2.15-16
1Juan 3.16-18

Jutsata ruranaykipä yarpaynikiman chämuptin kay textukunata liyinki:

Prov. 1.10; 16.29
Mat. 6.13; 26.41
1Cor. 10.13
Heb. 2.17-18; 4.14-16
Stg. 1.12-15

Jutsa rurayman ishkishqa karqa kay textukunata liyinki:

Esd. 10.11
Sal. 51.4
Jer. 14.20
Luc. 15.11-24
Rom. 6.1-23
Heb. 12.1-2
Stg. 4.7-10
1Juan 1.9—2.2
Apoc. 3.19-20

Pitapis ajanaparqa kay textukunata liyinki:

Sal. 25
Prov. 15.1; 16.32
Ecl. 7.8-9
Gál. 5.22-23
Efe. 4.26
Col. 3.8, 13
Stg. 1.19-20

Mana alabakunaykipä kay textukunata liyinki:

1Sam. 2.3
Prov. 21.4
Ose. 13.6
Mat. 5.5
Luc. 14.7-11; 18.9-14
Rom. 12.16
1Cor. 4.7
2Cor. 10.17-18
Efe. 4.2
Col. 3.12-13
Stg. 4.6, 13-16
1Ped. 5.5-7

Mana allikunata mana parlanaykipä kay textukunata liyinki:

Éxo. 22.28
Sal. 89.50-51
Sof. 2.8-9
Efe. 4.29; 5.4
Fil. 4.8
Col. 3.8
1Tim. 4.12
Stg. 1.26; 3.9-10

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mana llullakunaykipä kay textukunata liyinki:

Lev. 6.3; 19.11-12
Sal. 62.4
Prov. 19.5, 9
Jer. 9.8-9
Juan 8.44
Efe. 4.25
Col. 3.9
1Ped. 3.10
Apoc. 21.8; 22.15

Mana upyanaykipä kay textukunata liyinki:

Deut. 21.20-21
Prov. 21.17; 23.20-21, 31-35
Isa. 5.22-24
Rom. 13.13
1Cor. 5.9-11; 6.9-10
Gál. 5.19-21
Efe. 5.18
1Tim. 3.1-3
Tito 1.7
1Ped. 4.3-5

Imaykayuq kayllapä yarpachakurqa kay textukunata liyinki:

Deut. 6.10-12
Sal. 62.10
Prov. 30.8-9
Miq. 6.12-14
Mat. 6.19-21, 24-34
Luc. 12.13-21, 32-34
Hech. 20.35
1Tim. 6.6-10, 17-19
Heb. 13.5-6

Ïdulukunata mana adoranaykipä kay textukunata liyinki:

Deut. 12.29-31
2Rey. 17.40-41
Jer. 25.6
Hab. 2.18-19
Mat. 4.10
Hech. 17.22-30
1Cor. 5.10-11; 6.9-11; 8.1-13; 10.7
2Cor. 6.14-18
Gál. 5.19-21
1Tes. 1.9-10
1Juan 5.21
Apoc. 21.8; 22.15

Autoridäkunata y iglesiacho mandaqkunata respitanaykipä kay textukunata liyinki:

1Sam. 26.9-11
Prov. 24.21
Ecl. 10.20
Mat. 22.15-22
Rom. 13.1-7
1Tim. 2.1-4
Tito 3.1-2
Heb. 13.17
1Ped. 2.13-17

Satanásta y supaykunata mantsar kay textukunata liyinki:

Gén. 3.14-15
Mat. 4.1-11; 6.13
Luc. 22.31-32
Juan 17.14-19
Rom. 16.19-20
1Cor. 16.13
2Cor. 12.7-10
Efe. 3.20-21; 6.10-18
1Tes. 3.5-8
2Tes. 3.3
Stg. 4.7-8
1Ped. 5.8-11
1Juan 4.4
Apoc. 12.7-12

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Viüdakunata y awkinkunata imanö rikanaykipäpis kay textukunata liyinki:

Gén. 47.1-12
Éxo. 22.22-23
Rut 1
Prov. 23.22
1Tim. 5.3-8
Stg. 1.27

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bibliata qoyay qoyay liyinantsikpä tantiyatsikuy

Bibliapita yachakuyta munarqa qoyay qoyay kay listapita qatinayllaman liyinki:

- ☐ Gén. 1.1-31
- ☐ Gén. 2.1-25
- ☐ Gén. 3.1-24
- ☐ Gén. 7.1-24
- ☐ Gén. 8.1-22
- ☐ Gén. 15.1-21
- ☐ Gén. 17.1-27
- ☐ Gén. 18.1-15
- ☐ Gén. 32.22-32
- ☐ Job 1.1-22
- ☐ Job 2.1-13
- ☐ Job 3.1-26
- ☐ Job 4.1-21
- ☐ Job 19.1-29
- ☐ Job 40.1-24
- ☐ Job 42.1-17
- ☐ Sal. 1.1-6
- ☐ Gén. 37.1-36
- ☐ Éxo. 1.1-22
- ☐ Éxo. 2.1-25
- ☐ Éxo. 13.17-22
- ☐ Éxo. 14.1-31
- ☐ Éxo. 16.1-36
- ☐ Sal. 90.1-17
- ☐ Éxo. 19.1-25
- ☐ Éxo. 20.1-26
- ☐ Éxo. 32.1-35
- ☐ Éxo. 33.1-6
- ☐ Éxo. 39.32-43
- ☐ Éxo. 40.1-38
- ☐ Lev. 19.1-37
- ☐ Sal. 119.97-120
- ☐ Núm. 9.1-23
- ☐ Núm. 11.1-35
- ☐ Deut. 8.1-20
- ☐ Deut. 9.1-6
- ☐ Deut. 31.1-29
- ☐ Jos. 5.13-15
- ☐ Jos. 6.1-27
- ☐ Luc. 1.5-56
- ☐ Luc. 2.1-52
- ☐ Mat. 3.1-17
- ☐ Luc. 4.1-13
- ☐ Juan 2.1-11
- ☐ Juan 3.1-21
- ☐ Juan 4.1-54
- ☐ Luc. 5.1-11
- ☐ Luc. 5.27-32
- ☐ Mar. 2.1-28
- ☐ Mar. 3.1-6
- ☐ Mat. 5.1-48
- ☐ Mar. 4.1-41
- ☐ Juan 6.1-59
- ☐ Mat. 16.13-28
- ☐ Mat. 17.1-21
- ☐ Luc. 10.38-42
- ☐ Juan 9.1-41
- ☐ Luc. 19.1-10
- ☐ Mat. 21.1-11
- ☐ Juan 13.1-38
- ☐ Juan 14.1-31
- ☐ Mat. 26.17-30
- ☐ Mar. 14.27-52
- ☐ Luc. 22.54-71
- ☐ Mar. 15.1-47
- ☐ Luc. 24.1-12
- ☐ Juan 20.19-31
- ☐ Juan 21.1-25
- ☐ Hech. 1.1-26
- ☐ Hech. 2.1-47
- ☐ Hech. 3.1-26
- ☐ Hech. 9.1-43
- ☐ Hech. 10.1-48

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bibliapita masta yachakuyta munarqa qoyay qoyay kay listapita qatinayllaman liyinki:

☐ Gén. 1.1—2.25
☐ Gén. 3.1-24
☐ Gén. 4.1-26
☐ Gén. 6.1-22
☐ Gén. 7.1—8.22
☐ Gén. 9.1-29
☐ Gén. 11.1-9
☐ Gén. 11.27—12.9
☐ Gén. 13.1-18
☐ Gén. 15.1-21
☐ Gén. 16.1-16
☐ Gén. 17.1—18.15
☐ Gén. 18.16-33
☐ Gén. 19.1-38
☐ Gén. 22.1-24
☐ Gén. 24.1-67
☐ Gén. 25.19-34
☐ Gén. 27.1—28.9
☐ Gén. 29.14—30.43
☐ Gén. 32.22-32
☐ Gén. 37.1-11
☐ Gén. 37.12-36
☐ Gén. 39.1—40.23
☐ Gén. 41.1-57
☐ Gén. 42.1—43.34
☐ Gén. 44.1—45.28
☐ Éxo. 1.1—2.25
☐ Éxo. 3.1—4.17
☐ Éxo. 4.18-31
☐ Éxo. 5.1-23
☐ Éxo. 6.1-30
☐ Éxo. 7.1—8.19
☐ Éxo. 10.1—11.10
☐ Éxo. 12.1-51
☐ Éxo. 13.17—14.31
☐ Éxo. 16.1-36
☐ Éxo. 17.1-16
☐ Éxo. 19.1—20.26
☐ Éxo. 32.1—33.6
☐ Éxo. 33.7-23
☐ Éxo. 34.1-11
☐ Éxo. 34.27-35
☐ Éxo. 39.32-43
☐ Éxo. 40.1-16
☐ Éxo. 40.17-38
☐ Lev. 1.1-17
☐ Lev. 16.1-34
☐ Lev. 19.1-37
☐ Núm. 3.1-13
☐ Núm. 3.40-51
☐ Núm. 6.1-27
☐ Núm. 9.1-23
☐ Núm. 11.1-35
☐ Núm. 13.1-33
☐ Núm. 14.1-45
☐ Núm. 16.1-50
☐ Núm. 17.1-13
☐ Núm. 20.1-13
☐ Núm. 21.1-35
☐ Núm. 22.1-41
☐ Deut. 4.1-33
☐ Deut. 6.1-24
☐ Deut. 8.1—9.6
☐ Deut. 15.1-18
☐ Deut. 20.1-20
☐ Deut. 31.1-29
☐ Deut. 34.1-12
☐ Job 1.1-22
☐ Job 2.1-13
☐ Job 3.1-26
☐ Job 4.1-21
☐ Job 19.1-29
☐ Job 40.1-8
☐ Job 40.9-24
☐ Job 42.1-17
☐ Sal. 1.1-6
☐ Sal. 90.1-17
☐ Sal. 119.97-120
☐ Jos. 5.13-15
☐ Jos. 6.1-27
☐ 1Sam. 1.1—2.11
☐ 1Sam. 3.1-21
☐ 1Sam. 9.1—10.25
☐ 1Sam. 16.1-23
☐ 1Sam. 17.1-58
☐ 1Sam. 19.1-24
☐ Sal. 59.1-17
☐ Sal. 142.1-7
☐ 2Sam. 5.1-25
☐ Sal. 19.1-14
☐ Sal. 23.1-6
☐ Sal. 103.1-22
☐ Sal. 139.1-24
☐ Sal. 72.1-20
☐ 1Rey. 3.1-28
☐ Luc. 1.5-56
☐ Luc. 2.1-52
☐ Mat. 3.1-17
☐ Luc. 4.1-13
☐ Juan 2.1-11
☐ Juan 3.1-21
☐ Juan 4.1-54
☐ Luc. 5.1-11
☐ Luc. 5.27-32
☐ Mar. 2.1-12
☐ Mar. 2.18-28
☐ Mar. 3.1-6
☐ Mat. 5.1-48
☐ Mar. 4.1-25
☐ Mar. 4.26-41
☐ Juan 6.1-59
☐ Mat. 16.13-28
☐ Mat. 17.1-21
☐ Luc. 10.38-42
☐ Juan 9.1-41
☐ Luc. 19.1-10
☐ Mat. 21.1-11
☐ Juan 13.1-38
☐ Juan 14.1-31
☐ Mat. 26.17-30
☐ Mar. 14.27-52
☐ Luc. 22.54-71
☐ Mar. 15.1-47
☐ Luc. 24.1-12
☐ Juan 20.19-31
☐ Juan 21.1-25
☐ Hech. 1.1-26
☐ Hech. 2.1-47
☐ Hech. 3.1-26
☐ Hech. 9.1-43
☐ Hech. 10.1-48
☐ Prov. 3.1-35

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

- ☐ Prov. 12.1-28
- ☐ Ecl. 3.1-22
- ☐ Cant. 1.1—2.17
- ☐ 1Rey. 4.29-34
- ☐ 1Rey. 12.1-33
- ☐ 1Rey. 16.29—17.24
- ☐ 1Rey. 18.1-46
- ☐ 2Rey. 2.1-25
- ☐ 2Rey. 4.1-44
- ☐ 2Rey. 14.23-29
- ☐ Jon. 1.1—2.10
- ☐ Ose. 1.1—3.5
- ☐ Amós 7.1—8.3
- ☐ 2Rey. 17.1-41
- ☐ 2Crón. 24.1-27
- ☐ Joel 1.1-20
- ☐ 2Crón. 26.1-23
- ☐ Isa. 6.1-13
- ☐ Isa. 8.1—9.7
- ☐ Isa. 11.1-16
- ☐ Miq. 7.1-20
- ☐ Isa. 52.13—53.12
- ☐ Jer. 18.1-23
- ☐ Hab. 3.1-19
- ☐ Dan. 1.1-21
- ☐ Jer. 52.1-34
- ☐ Lam. 1.1-22
- ☐ Sal. 137.1-9
- ☐ Eze. 37.1-14
- ☐ Dan. 6.1-28
- ☐ Esd. 1.1—2.2
- ☐ Esd. 2.64-70
- ☐ Esd. 3.1-13
- ☐ Hag. 1.1—2.23
- ☐ Zac. 1.1-21
- ☐ Esd. 6.1-22
- ☐ Mal. 1.1-14
- ☐ Gál. 5.16—6.10
- ☐ Stg. 1.1—2.26
- ☐ Hech. 15.1-35
- ☐ 1Tes. 4.13—5.28
- ☐ 2Tes. 2.13—3.18
- ☐ 1Cor. 13.1-13
- ☐ 2Cor. 1.1-11
- ☐ Rom. 5.1-21
- ☐ Rom. 8.1-39
- ☐ Efe. 5.1—6.24
- ☐ Fil. 1.1-11
- ☐ Fil. 2.1-18
- ☐ Col. 2.6—4.6
- ☐ 1Tim. 4.1-16
- ☐ 2Tim. 1.1—2.14
- ☐ 1Ped. 1.13—2.15
- ☐ 2Ped. 1.1-21
- ☐ Heb. 11.1-40
- ☐ 1Juan 2.28—4.21
- ☐ Apoc. 21.1—22.6
- ☐ Apoc. 22.7-21

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bibliacho jutikuna

Aarón Éxo. 4.14; 5.1; 17.12; 28; 29; 32; Núm. 12; 17; 20; Hech. 7.40; Heb. 5.4; 7.11; 9.4.
Abel Gén. 4.2-9, 25; Mat. 23.35; Luc. 11.51; Heb. 11.4.
Abram, Abraham taytan pï kanqan Gén. 11.26; Sarai warmin kanqan Gén. 11.29; Urpita Haránman aywanqan Gén. 11.31; Tayta Dios qayanqan Gén. 12.1-5; Egiptuman aywanqan Gén. 12.10-20; Lotpita rakikanqan Gén. 13.7-11; Lotta salvanqan Gén. 14.13-16; Abramwan Tayta Dios pactuta ruranqan Gén. 15.18; 17.1-22; jutinta Tayta Dios trukatsinqan Gén. 17.5; angelkunata chaskinqan Gén. 18.1-21; Sodomacho taqkunapä mañakunqan Gén. 18.22-23; Agarta y Ismaelta qarqunqan Gén. 21.9-21; Isaacta altarcho rupatsinanpä apanqan Gén. 22.1-14; Sarata Macpelacho pampanqan Gén. 23; Cetu-rawan tanqan Gén. 25.1; wanunqan y pampakunqan Gén. 25.7-9. Tsaynöpis liyinki Mat. 3.9; Luc. 1.73; 16.22-30; Juan 8.33-58; Hech. 7.2-8; Rom. 4.1-22; Gál. 3.6-29; Heb. 11.8-11, 17; Stg. 2.21, 23.
Absalón 2Sam. 3.3; 13.21—18.33.
Acab 1Rey. 16.29-33; 18.1—19.1; 20.2—22.40.
Acaya provincia Hech. 18.12, 27; 19.21; Rom. 15.26; 1Cor. 16.15; 2Cor. 1.1; 1Tes. 1.7-8.
Adán Gén. 2.19; 4.1, 25; 5.1-5; Rom. 5.12-21; 1Cor. 15.22, 45-49; 1Tim. 2.13-14; Jud. 14.
Agabo Hech. 11.28; 21.10.
Agar Gén. 16.1-16; 21.9-21; Gál. 4.24-25.
amalecita runakuna Éxo. 17.8-16; Jue. 6.3; 7.12; 1Sam. 15.2-33; 30.1-18; 2Sam. 1.1-13.
amonita runakuna Gén. 19.38; Deut. 2.37; Jue. 10.7—12.3; 2Sam. 10.1—11.1; 12.26-31; 1Crón. 19.1—20.3; 2Crón. 26.8; 27.5; Jer. 49.1-6; Eze. 21.28-32; 25.1-7, 10.
amorreo runakuna Núm. 13.29; 21.13; Deut. 4.47; Jos. 10.5-10; Jue. 1.34-35; 11.19-23.
Ana (a) Samuelpa maman, 1Sam. 1.1—2.11; 2.18-21; (b) profetïsa, Luc. 2.36.
Ananías (a) Safirapa runan Ananías, Hech. 5.1-11; (b) Damascupita Ananías, Hech. 9.10-17; 22.12-16; (c) mandaq sacerdöti Ananías, Hech. 23.2; 24.1.
Anás Luc. 3.2; Juan 18.13, 24; Hech. 4.6.
Andrés Mat. 4.18; Mar. 1.16; 13.3; Juan 1.40, 44; 6.8; 12.22.
ángel (a) Diospa willakuqnin, Gén. 19.1, 15; 21.17; 28.12; 48.16; Núm. 22.22-35; 1Rey. 19.5-7; 1Crón. 21.12-30; Sal. 78.49; 103.20; Zac. 1.9-19; 3.1-6; 4.1-5; Mat. 1.20-24; 4.11; 13.39, 41, 49; 16.27; 24.31; 25.31; 28.2-7; Luc. 1.11-19, 26-38; 2.9-21; Juan 1.51; Hech. 5.19; 8.26; 10.3-8; 12.7-11, 15; 27.23; 2Tes. 1.7; Heb. 1.4-7; Apoc. 1.1; 22.6, 8, 16; (b) ciëlucho kanqan, Mat. 22.30; Luc. 12.8-9; 15.10; 20.36; Col. 2.18; 1Tim. 3.16; 5.21; Apoc. 3.5; 5.11; 7.11; 8.2—11.15; 14.6-9; 15.1—16.17; 17.1; 18.1, 21; 19.9, 17; 21.9, 12; (c) Tayta Diospa angelnin, Gén. 16.7-12; 22.11-18;

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Éxo. 3.2; Jue. 2.1-4; 6.11-22; 13.3-21; (d) rikamaqnintsik angelkuna, Sal. 34.7; 35.5-6; 91.11; Dan. 3.28; 6.22; Mat. 18.10; (e) pushaq ángel, Gén. 24.7; Éxo. 14.19; 23.20-21, 23; Núm. 20.16; Jue. 2.1-4; (f) ushakätsiq angelkuna, 2Sam. 24.16-17; 2Rey. 19.35; 1Crón. 21.12-30; 2Crón. 32.21; Isa. 37.36; Hech. 12.23; (g) Satanáspa angelninkuna, Mat. 25.41; 2Cor. 11.14; Jud. 6; Apoc. 12.7-9; (h) jutinkuna: Gabriel, Dan. 8.16; 9.21; Luc. 1.11-38; Miguel, Dan. 10.13; 12.1; Jud. 9; Apoc. 12.7-9; Apolión, Apoc. 9.11.

anticristo 2Tes. 2.3, 4, 6-8, 11; 1Juan 2.17-18, 22; 4.3; 2Juan 1.7; Apoc. 11.7; 13.1, 3-8, 11-18; 14.9, 11; 15.2; 16.2, 10, 13; 19.19-21; 20.4, 10.

Antioquía (a) Siriacho, Hech. 6.5; 11.19-30; 13.1-3; 14.26—15.2; 15.35; Gál. 2.11; (b) Pisidiacho, Hech. 13.14-50; 14.19, 21.

Apolos Hech. 18.24; 19.1; 1Cor. 1.12; 3.4-6, 22; 4.6; 16.12.

apóstol Mat. 10.2-4; Mar. 3.14-19; 6.30; Luc. 6.13-16; Hech. 1.2, 12-13, 26; Jud. 17; Apoc. 21.14.

Aquila Hech. 18.2, 18, 26; Rom. 16.3; 1Cor. 16.19; 2Tim. 4.19.

Arabia 1Rey. 10.15; 2Crón. 17.11; Neh. 2.19; Jer. 25.24; Eze. 27.21; Hech. 2.11; Gál. 1.17; 4.25.

Aram, arameo (a) Sempa tsurin, Gén. 10.22-23; (b) idiöma, 2Rey. 18.26; Esd. 4.7; (c) arameo runa, Gén. 25.20; Deut. 26.5.

arca Gén. 6.14—9.18; Mat. 24.38; Heb. 11.7; 1Ped. 3.20.

Areópago Hech. 17.19-22.

Artemisa Hech. 19.24, 27-28, 34-35.

Asera Éxo. 34.13; Jue. 3.7; 6.25-26; 1Rey. 14.15; 15.13; 18.19.

Asiria, Asur Gén. 2.14; 10.11; 2Rey. 15.19-29; 17.3—19.37; Isa. 10.5, 24; 19.23-25; Eze. 23.5-23; Ose. 5.13; 10.6; Sof. 2.13.

Astarot, Astoret Jue. 2.13; 1Sam. 12.10; 31.10; 1Rey. 11.5, 33.

Asuero Esd. 4.6; Est. 1—10.

Atenas Hech. 17.15-16, 21-22; 18.1; 1Tes. 3.1.

ayunanqan Lev. 16; 23.26-32; 2Sam. 12.23; 2Crón. 20.3; Esd. 8.21; Neh. 9.1; Est. 4.3, 16; Jer. 14.12; Joel 2.12-15; Zac. 7.1-7; Mar. 2.18; Luc. 2.37; 18.12; Mat. 6.16-18; 9.14-15; Mar. 2.18-20; Luc. 5.33-35; Hech. 13.2-3; 14.23.

Babilonia, Babel Gén. 10.10; 11.9; 2Rey. 20.12-18; 24.10-16; Esd. 2.1-70; Isa. 13—14; 47.1; 52.11; Jer. 50—51; Dan. 4.30; 5; 1Ped. 5.13; Apoc. 14.8; 16.19; 17.5; 18.2-24.

babul Éxo. 25.10-22; 37.1-9; Deut. 10.1-5; Jos. 3.13; 4.5, 11; 6.6; 1Sam. 4.1—7.1; 2Sam. 6.1-17; 1Rey. 8.1-9; Heb. 9.4; Apoc. 11.19.

Balaam Núm. 22.5—24.25; 31.8, 16; Miq. 6.5; 2Ped. 2.15; Jud. 11; Apoc. 2.14.

Barjesús Hech. 13.6.

Barrabás Mat. 27.16-26; Mar. 15.7-15; Luc. 23.18; Juan 18.40.

Bartimeo Mar. 10.46.

Bartolomé Mat. 10.3; Mar. 3.18; Luc. 6.14; Hech. 1.13.

bautizanqan, bautismu (a) Bautizaq Juan bautizanqan, Mat. 3.6, 11-15; Mar. 1.4-5, 8; Luc. 3.3, 7, 16; Juan 1.25, 31-33; 3.23; Hech. 1.5; 13.24; 18.25; 19.3-4; (b) Jesucristo bautizakunqan, Mat. 3.13-17; Mar. 1.9-11; Luc. 3.21-22; (c) Jesucristuman yärakuqkuna bautizakuyanqan, Mat. 28.19; Hech. 2.38, 41; 8.12-13, 16, 36, 38; 10.47-48; Rom. 6.3-4; 1Cor. 10.2; 12.13; Gál. 3.27; Col. 2.12; 1Ped. 3.21; (d) Espíritu Santu bautizanqan, Mat. 3.11; Mar. 1.8; Luc. 3.16; Juan 1.33; Hech. 1.5; 11.16.

Beelzebú Mat. 10.25; 12.24, 27; Mar. 3.22; Luc. 11.15, 18-19.

Behemot Job 40.15-24.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Belén Gén. 35.19; Rut 1.19; 1Sam. 16.4; 2Sam. 23.14-16; Miq. 5.2; Mat. 2.1, 5-8, 16; Luc. 2.4, 15.
Belsasar Dan. 5.1-9, 30; 7.1; 8.1.
Berea Hech. 17.10, 13; 20.4.
Berenice Hech. 25.13, 23; 26.30.
Bernabé Hech. 4.36; 11.22-26, 30; 12.25; 13.1—15.41; 1Cor. 9.6; Gál. 2.1, 9, 13; Col. 4.10.
Betania (a) Jerusalén läducho kaq Betania, Mat. 21.17; 26.6; Juan 11.1, 18; 12.1; (b) Jordán mayu tsimpancho kaq Betania, Juan 1.28.
Bet-el Gén. 12.8; 28.10-19; Jos. 16.2; 18.13, 22; Jue. 1.22-26; 20.18, 27; 1Sam. 7.16; 1Rey. 13.1-32; 2Rey. 2.23-24; Jer. 48.13; Amós 3.14; 7.10-17; Ose. 4.15.
Betfagé Mat. 21.1; Mar. 11.1; Luc. 19.29.
Betsabé 2Sam. 11.3—12.24; 1Rey. 1.15-21.
Betsaida Mat. 11.21; Mar. 6.45; 8.22; Luc. 9.10; Juan 1.44.
Booz Rut 2.3-14; 3.6-13; 4.1-22; Mat. 1.5.
Cades, Cades-barnea Gén. 16.14; Núm. 13.26; 20.1-22; 32.8; Deut. 1.2; Jos. 10.41.
Caifás Mat. 26.3, 57-66; Luc. 3.2; Juan 11.49; 18.13-14, 24, 28; Hech. 4.6.
Caín Gén. 4.1-24; Heb. 11.4; 1Juan 3.12; Jud. 11.
Calavëra Mat. 27.33; Mar. 15.22; Luc. 23.33; Juan 19.17.
Caná Juan 2.1-11; 4.46.
Canaán, cananeo Gén. 12.5; 47.4; Éxo. 6.4; Núm. 13.2; Deut. 32.49; Jos. 24.3; Jue. 4.2, 23; Sal. 105.11.
Capernaúm Mat. 4.13; 8.5; 11.23; 17.24; Mar. 1.21; 9.33; Juan 2.12; 6.17, 24, 59.
capitán Mat. 27.54; Luc. 7.2-9; Hech. 10.1, 22; 22.25-26; 27.1, 6, 11, 31, 43.
Carmelo 1Rey. 18.17-46; 2Rey. 2.25; 4.25; Jer. 46.18; Amós 9.3.
César (a) Romacho mandaq rey, Mat. 22.17-21; Mar. 12.14-17; Luc. 20.22-25; (b) Augusto, Luc. 2.1; (c) Tiberio, Luc. 3.1; Juan 19.12, 15; (d) Claudio, Hech. 11.28; 18.2; (e) Nerón, Hech. 25.8-12, 21; Fil. 4.22.
Cesarea (a) lamar kuchuncho kaq Cesarea, Hech. 8.40; 9.30; 10.1, 24; 11.11; 12.19; 21.8, 16; 23.23, 33; 25.1, 4, 6, 13; (b) Cesarea de Filipos, Mat. 16.13; Mar. 8.27.
Chipre Hech. 4.36; 13.4; 21.3; 27.4.
Cilicia 1Rey. 10.28; Hech. 6.9; 15.23, 41; 22.3; Gál. 1.21.
Cirene Mat. 27.32; Mar. 15.21; Luc. 23.26; Hech. 2.10; 11.20.
Cirenio Luc. 2.2.
Ciro Esd. 1.1-11; Isa. 44.28; 45.1-14; Dan. 1.21; 6.28; 10.1.
Cleofas Luc. 24.18.
Cornelio Hech. 10.1-48.
Cornëtakunata Tukayänan fiesta Núm. 29.1-6.
Creta, Caftor Deut. 2.23; Jer. 47.4; Amós 9.7; Hech. 27.7-21; Tito 1.5, 12.
cruz (a) Jesucristo cruzcho wanunqan, Mat. 27.32, 40, 42; 1Cor. 1.17-18; Gál. 5.11; 6.12, 14; Efe. 2.16; Col. 1.20; 2.14; Heb. 12.2; (b) cruzta apaqnö qatiränantsikpä ninqan, Mat. 10.38; 16.24; Mar. 8.34; Luc. 9.23; 14.27.
cuerpu señalakuy Gén. 17.10-27; 34.14-17, 24; Éxo. 4.24-26; 12.43-48; Jos. 5.2-9; Luc. 1.59; 2.21; Juan 7.22-23; Hech. 7.8; 15.1, 5; 16.3; Rom. 2.25-29; 3.1; 4.9-12; 1Cor. 7.18-19; Gál. 2.3; 5.2; 6.12-13, 15; Fil. 3.3, 5; Col. 2.11.
Dalila Jue. 16.4-18.
Damasco Gén. 14.15; 2Sam. 8.5-6; 2Rey. 5.12; 8.7; 14.28; 16.5-12; Isa. 7.1—8.6; Hech. 9.2-25, 27; 22.5-16; 26.12-20; 2Cor. 11.32; Gál. 1.17.
Darío Esd. 4.5; 5.5-7; 6.1-15; Neh. 12.22; Dan. 5.31; 6.1, 6, 9, 25, 28; 11.1; Hag. 1.1; Zac. 1.1.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

David rey kananpä umanman aceitita Samuel wiñapanqan, 1Sam. 16.1-13; Saúlpä arpata tukapanqan, 1Sam. 16.14-23; Goliatta wanutsinqan, 1Sam. 17; Jonatánpa amïgun kanqan, 1Sam. 18.1-4; Saúl chikinqan, 1Sam. 18.5-9; Micalta Saúl majatsakätsinqan, 1Sam. 18.20-29; Saúlpita qeshpinqan, 1Sam. 19—22; filisteo runakunawan pelyanqan, 1Sam. 23; En-gadicho Saúlta mana wanutsinqan, 1Sam. 24; Davidta Abigail rugakunqan, 1Sam. 25; Zifcho Saúlta mana wanutsinqan, 1Sam. 26; filisteo runakuna kaqcho tanqan, 1Sam. 27.1—28.2; 29; amalecita runakunata vincinqan, 1Sam. 30; Judácho rey kananpä churayanqan, 2Sam. 2.1-7; Israelcho rey kananpä churayanqan, 2Sam. 5.1-16; Pactu Babulta Jerusalénman apanqan, 2Sam. 6; Davidwan pactuta Tayta Dios ruranqan, 2Sam. 7; contrankunata vincinqan, 2Sam. 8; Betsabéwan jutsata ruranqan, 2Sam. 11.1—12.25; Absalónpita qeshpinqan, 2Sam. 15—16; Jerusalénman kutinqan, 2Sam. 19; Davidpa ultimu kaq salmun, 2Sam. 23.1-7; runakunata censatsinqan, 2Sam. 24; Salomónta yätsinqan, 1Rey. 2.1-9; wanunqan, 1Rey. 2.10-12. Tsaynölla kay textukunatapis liyinki: 1Rey. 2.45; 12.19-20; 1Crón. 11—29; Jer. 21.12; 33.15, 17; Mat. 1.1, 6, 17; 22.41-45; Luc. 2.11; Hech. 1.16; 2.25, 29, 34; 7.45; 13.22, 34, 36; Rom. 1.3; 4.6; 2Tim. 2.8; Apoc. 3.7; 5.5; 22.16.
Débora Jue. 4.4-14; 5.1-31.
Demas Col. 4.14; 2Tim. 4.10; Film. 24.
Derbe Hech. 14.6, 20-21; 16.1.
diablu Mat. 4.1-11; Luc. 4.1-13; Juan 13.2; Efe. 6.11; 1Tim. 3.6-7; Heb. 2.14; 1Ped. 5.8; 1Juan 3.8; Jud. 9; Apoc. 12.9-12; 20.2, 10.
Dorcas Hech. 9.36-41.
dragón Apoc. 12.3—13.4; 13.11; 16.13; 20.2-3.
Drusila Hech. 24.24.
Edén Gén. 2.8, 10, 15; 3.23-24; Eze. 28.13; 31.9, 16-18.
Edom (a) Esaúpa jukaq jutin, Gén. 25.30; 36.1; (b) Edom nación, Núm. 20.18, 20-21; Amós 1.6, 11; Abd.; Mal. 1.4.
Éfeso Hech. 18.19-21, 24-26; 19.1-41; 20.16-38; 1Cor. 15.32; 16.8; Efe. 1.1; 1Tim. 1.3; Apoc. 2.1-7.
efod Éxo. 28.4-14; 1Sam. 2.18; 22.18; 23.9-12; 2Sam. 6.14.
Egipto Gén. 12.10-14; 37.25-28; Éxo. 1—15; Núm. 11.5; 1Rey. 3.1; 2Crón. 36.3-4; Jer. 2.6; 42.19; Eze. 23.3; 32.12; Ose. 11.1; Zac. 10.10-11; Mat. 2.13-15, 19.
Elí 1Sam. 1.9—4.18; 1Rey. 2.27.
Elías 1Rey. 17.1—2Rey. 2.15; Mal. 4.5; Mat. 11.14; 17.3-13; 27.47-49; Luc. 1.17; 4.25-26; Juan 1.21, 25; Rom. 11.2; Stg. 5.17.
Elisabet Luc. 1.5-7, 24-25, 36, 40-45, 57-61.
Eliseo 1Rey. 19.16-21; 2Rey. 2.1—9.3; 13.14-21; Luc. 4.27.
Emanuel Isa. 7.14; 8.8; Mat. 1.23.
Emaús Luc. 24.13.
Enoc Gén. 5.18-24; Heb. 11.5; Jud. 14.
Epafras Col. 1.7; 4.12; Film. 23.
Epicúreo Hech. 17.18.
Esaú Gén. 25.21-26; 27.1-41; 32.3—33.15; 35.29; Deut. 2.4-22; Mal. 1.2-3; Rom. 9.13; Heb. 11.20.
Esdras Esd. 7—10; Neh. 8; 12.26, 36.
Esmirna Apoc. 2.8.
Esteban Hech. 6.5; 6.8—8.2; 22.20.
Estoico Hech. 17.18.
Etiopía 2Rey. 19.9; Sal. 68.31; Isa. 20.3-5; 2Crón. 14.9-15; 16.8; Hech. 8.26-39.
Éufrates Gén. 2.14; 15.18; Jer. 13.4-7; Apoc. 9.14; 16.12.
Eutico Hech. 20.9-12.
Eva Gén. 3.20; 4.1; 2Cor. 11.3; 1Tim. 2.13.
Ezequías 2Rey. 18—20; 2Crón. 29—32; Isa. 36—39; Mat. 1.9-10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ezequiel Eze. 1.3; 24.24.
Faraón Egiptucho mandaq rey: (a) Faraónwan Abraham, Gén. 12.15-20; (b) Faraónwan Josué, Gén. 41.1-55; 47.1-26; Hech. 7.10, 13, 21; (c) Israel runakunata munayninchо tsararanqan, Éxo. 1.8-11, 15-22; 2.15, 23; 3.11; 4.21-23; 5.1-23; 6—14; 15.19; Rom. 9.17; (d) Faraónwan Salomón, 1Rey. 3.1; 9.16; 11.1; (e) Hadadwan kanqan, 1Rey. 11.18-22; (f) Faraón Necao, 2Rey. 23.29-35; (g) Faraón Hofra, Jer. 44.30.
fariseo Mat. 3.7; 9.11, 14, 34; 12.2, 14, 24, 38; 15.1, 12; 16.1, 6, 11-12; 19.3; 22.15; 23.2, 13-15, 23, 25-29; 27.62; Luc. 7.36-50; 16.14; 18.10-11; Juan 1.24; 3.1; 7.32, 45-48; Hech. 15.5; 23.6-9; 26.5.
Felipe (a) mandaq kaq Felipe, Luc. 3.1; (b) Herodíaspa punta kaq runan Felipe, Mat. 14.3; Mar. 6.17; (c) apóstol kaq Felipe, Mat. 10.3; Juan 1.43-48; 6.5-7; 12.21-22; 14.8-9; (d) diäcunu kaq Felipe, Hech. 6.5; 8.5-40; 21.8.
Félix Hech. 23.24, 26; 24.2-27.
Festo Hech. 24.27; 25.1—26.32.
fiestakuna Lam. 2.6-7; Ose. 9.5; Juan 5.1; Col. 2.16.
Filadelfia Apoc. 3.7.
Filipos Hech. 16.12; 20.6; Fil. 1.1; 1Tes. 2.2.
filisteo runakuna Gén. 10.14; 21.32-34; Jue. 3.3, 31; 10.6-8, 11; 13.1, 5; 14.1-4; 15—16; 1Sam. 4—6; 13.1—14.31; 17.19-51; Jer. 47.1-7; Eze. 25.15-17; Amós 1.6-8; 9.7; Zac. 9.5-7.
Gabriel Dan. 8.15-26; 9.20-27; Luc. 1.11-20, 26.
Galacia Hech. 16.6; 18.23; Gál. 1.2; 1Ped. 1.1.
Galilea, Cineret, Genesaret, Tiberias (a) qocha, Núm. 34.11 (Cineret qocha jutiwan); Mat. 4.13, 18; 8.24-27; 13.1; 14.25-26; 15.29; Mar. 1.16; 2.13; 3.7; 4.1, 35; 5.1; 6.45, 53; Luc. 5.1 (Genesaret qocha jutiwan); Juan 6.1; 21.1 (Tiberias qocha jutiwan); (b) provincia, 2Rey. 15.29; 1Crón. 6.76; Isa. 9.1; Mat. 4.23; 19.1; 28.7, 10, 16; Mar. 1.9, 14, 28, 39; Luc. 2.39; 4.14; Juan 1.43; 4.43, 47; 7.1, 9, 41, 52.
Galión Hech. 18.12-17.
Gamaliel Hech. 5.34; 22.3.
Gedeón Jue. 6.11—8.27; Heb. 11.32.
Getsemaní Mat. 26.36; Mar. 14.32.
Gólgota Mat. 27.33; Mar. 15.22; Juan 19.17.
Goliat 1Sam. 17.4-58; 21.9; 22.10.
Grecia Dan. 8.21; 10.20; 11.2; Zac. 9.13; Hech. 20.2.
Hades Mat. 11.23; Luc. 10.15; 16.23; Apoc. 20.14.
Hageo Esd. 5.1; 6.14; Hag. 1.1.
Hebrón Gén. 13.18; 23.2-20; 35.27; Núm. 13.22; Jos. 10.1-39; 15.13-14; 20.7; 21.11-13; 2Sam. 2.1-4, 11, 32; 5.1-5, 13; 15.7-10.
Herodes (a) Judeacho rey Herodes, Mat. 2.1-22; Luc. 1.5; (b) Galileapa mandaqnin Herodes Antipas, Mat. 14.1-10; Mar. 6.14-27; 8.15; Luc. 3.1, 19; 9.7, 9; 13.31; 23.6-12, 15; Hech. 4.27; 13.1.
Herodes Agripa I Hech. 12.1-6, 11, 19, 23.
Herodes Agripa II Hech. 25.13—26.2; 26.19, 27-32.
Herodespa favornin sharkuq runakuna Mat. 22.16; Mar. 3.6.
Herodías Mat. 14.3, 6; Mar. 6.17, 19, 22; Luc. 3.19.
heteo runakuna Gén. 15.20; 23.3-20; Éxo. 23.28; 2Sam. 11.3-24; 1Rey. 10.29; 11.1.
Horeb Sinaípä textukuna ninqanta liyiy.
Iconio Hech. 13.51—14.6; 14.19, 21; 16.2; 2Tim. 3.11.
ïdulu Lev. 19.4; Deut. 29.17; 1Rey. 15.12; 2Rey. 17.12, 15; 2Crón. 33.7, 15; Sal. 96.5; 115.4-8;

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

135.15-18; Isa. 40.18-20; 41.7; 44.9-20; 46.1-7; Jer. 10.3-5; Eze. 36.25; Ose. 4.17; Hech. 7.41; 17.16; 1Cor. 8.1, 4, 7, 10; 2Cor. 6.16; 1Tes. 1.9; 1Juan 5.21; Apoc. 2.14, 20.
iglesia Mat. 16.18; Hech. 13.1; 14.23; 20.28; Rom. 16.1; 1Cor. 4.17; 11.1; 12.28; Gál. 2.9; Efe. 1.22; 5.23-32; Fil. 4.15; Col. 1.18, 24-25; 2.19; 1Tim. 3.15; Jud. 1.19; Apoc. 1.4, 11, 20; 2.1—3.22.
infiernu Mat. 5.22, 29-30; 10.28; 18.9; 23.33; Mar. 9.43, 45, 47; Luc. 12.5; 2Ped. 2.4; Apoc. 9.1-2, 11; 11.7; 20.1-3.
Isaac Gén. 18.1-15; 21.1-7; 22.1-19; 24; 25.19-26; 27.1-40; 35.27-29; Mat. 1.2; 8.11; Hech. 7.8; Rom. 9.7, 10; Gál. 4.28; Heb. 11.9, 17-18, 20; Stg. 2.21.
Isaí Rut 4.22; 1Sam. 16.1-22; 17.12-14, 17; Isa. 11.1, 10; Mat. 1.5-6; Hech. 13.22; Rom. 15.12.
Isaías 2Rey. 19—20; Isa. 1.1; 6; 7.3; 8.3; 37—39; Mat. 3.3; 4.14; 8.17; 12.17; 13.14; 15.7; Mar. 1.2; Luc. 3.4; 4.17; Juan 1.23; 12.38-41; Hech. 8.28, 30; 28.25; Rom. 9.27-29; 10.16, 20-21; 15.12.
Ismael Gén. 16.3, 15; 17.25-26; 21.8-21; 25.9, 12-17; 28.9.
Israel Gén. 32.22-32; Éxo. 32.4; Deut. 4.1; 1Sam. 11.8; 17.52; 1Rey. 11.42; 12.16, 20; 15.25-31; Esd. 9.1; Neh. 9.2; Ose. 1.1; Mat. 10.6; 15.24; Luc. 1.33, 68, 80; 2.25, 32, 34; Hech. 1.6; 5.35; 13.16, 23-24; Rom. 9.6, 27, 31; 10.19, 21; 11.2, 7, 11, 25-26; Heb. 8.8-10; Apoc. 7.4; 21.12.
Italia Hech. 10.1; 18.2; 27.1, 6; Heb. 13.24.
Jacob Gén. 25.19—35.29; 46—50; Mat. 1.2; 8.11; Juan 4.5-6, 12; Hech. 7.8, 12, 14-15, 46; Rom. 9.13; Heb. 11.9, 20-21.
Jacobpita aywaraq runakuna Israelpä textukuna ninqanta liyiy.
Jairo Mar. 5.22; Luc. 8.41.
Jehú 2Rey. 9—10.
Jeremías 2Crón. 36.12, 21-22; Jer. 1.1; Dan. 9.2; Mat. 2.17; 16.14; 27.9.
Jericó Núm. 22.1; Jos. 2.1-24; 5.13—6.26; 16.1, 7; 1Rey. 16.34; 2Rey. 2.4-5, 15, 18; Mat. 20.29; Mar. 10.46; Luc. 10.30; 18.35; 19.1; Heb. 11.30.
Jeroboam 1Rey. 11.26—14.20; 2Crón. 10.2—13.20.
Jerusalén (a) Jerusalén marka, Jos. 10.1; 15.63; Jue. 1.8; 2Sam. 5.6; 2Rey. 14.13; 24.10, 14; 25.10; Esd. 1.2-11; Neh. 12.27; Sal. 51.18; 122.6; Isa. 44.26; Jer. 9.11; Joel 3.17; Zac. 12.2-12; Mat. 2.1, 3; 20.17-18; 21.1, 10; 23.37; Mar. 10.32; 11.1, 11, 15; Luc. 2.22, 25, 41, 43, 45; 13.33-35; 19.28; 21.20, 24; Juan 2.13; 4.20; 5.1; 12.12; Hech. 1.4, 8, 12; 15.2; 16.4; (b) jana patsacho kaq Jerusalén, Gál. 4.26; Heb. 12.22; Apoc. 3.12; 21.2, 9-27.
Jesucristo, Jesús (a) unay castankuna, Mat. 1.1-17; Luc. 3.23-38; (b) yurinqan y wamra kanqan, Mat. 1.18—2.23; Luc. 1.26-38; 2.1-40; (c) templucho tariyanqan, Luc. 2.41-52; (d) bautizakunqan y Satanás tentayta munanqan, Mat. 3.13—4.11; Mar. 1.9-13; Luc. 3.21-22; 4.1-13; (e) Galileacho willakunqan, Mat. 4.12—18.35; Mar. 1.14—9.50; Luc. 4.14—9.50; jirkancho yachatsinqan, Mat. 5.1—7.29; Luc. 6.17-49; Cristo kanqanta Pedro ninqan, Mat. 16.13-28; Mar. 8.27—9.1; Luc. 9.18-27; chipipiykaq rikakunqan, Mat. 17.1-13; Mar. 9.2-13; Luc. 9.28-36; (f) Jerusalén-cho kanqan, Mat. 21.1—27.66; Mar. 11.1—15.47; Luc. 19.28—23.56; Juan 12.1—19.42; Jerusalén-man yaykunqan, Mat. 21.1-11; Mar. 11.1-11; Luc. 19.29-44; Juan 12.12-19; templucho kanqan,

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mat. 21.12-17; Mar. 11.15-19; Luc. 19.45-48; manarä kutimuptin imanö kananpä ninqan, Mat. 24.1—25.46; Mar. 13.1-37; Luc. 21.5-36; Pascua mikuyta discïpulunkunawan mikunqan, Mat. 26.17-35; Mar. 14.12-31; Luc. 22.7-38; Juan 13.1—17.26; 1Cor. 11.23-26; Getsemanícho mañakunqan, Mat. 26.36-46; Mar. 14.32-42; Luc. 22.39-46; prësu tsariyanqan, juzganqan, wanunqan, pampakunqan, Mat. 26.47—27.66; Mar. 14.43—15.47; Luc. 22.47—23.56; Juan 18.1—19.42; (g) kawarimunqan, yuripanqan, ciëluman kutinqan, Mat. 28.1-20; Mar. 16.1-20; Luc. 24.1-53; Juan 20.1—21.25; Hech. 1.1-11; 1Cor. 15.4-8.

Jezabel 1Rey. 16.31; 19.1-2; 21.1-25; 2Rey. 9.7-10, 30-37; Apoc. 2.20-23.

Joab 2Sam. 2.12-32; 3.22-30; 11.6-21; 14.28-33; 18.10-16; 20.7-23; 1Rey. 2.28-34.

Jonás (a) profëta, 2Rey. 14.25; Jon.; Mat. 12.39-41; 16.4; Luc. 11.29-32; (b) Simón Pedrupa taytan, Juan 1.42; 21.15-17.

Jonatán 1Sam. 13.2-4; 14.1-15, 36-46; 18.1-5; 20; 31.2; 2Sam. 1.11-27.

Jope Jos. 19.46; 2Crón. 2.16; Esd. 3.7; Jon. 1.3; Hech. 9.36-43; 10.5-8, 23, 32; 11.5, 13.

Jordán Gén. 13.10-11; 32.10; Deut. 4.22; Jos. 1.2; 3.16-17; 2Sam. 19.15; 2Rey. 2.7; 5.10; 6.4; Jer. 12.5; Mat. 3.5-6, 13; Mar. 1.5, 9; 10.1; Luc. 3.3; Juan 1.28; 10.40.

Josafat 1Rey. 15.24; 22.2-50; 2Crón. 17—20.

José (a) Jacobpa tsurin, Gén. 30.22-24; 37.5—50.26; Jos. 24.32; Sal. 105.17-22; Juan 4.5; Hech. 7.9-14; (b) Maríapa runan, Mat. 1.16-25; 2.13-15, 19-23; Luc. 1.27; 2.4, 16; 4.22; Juan 1.45; 6.42; (c) Jesúspa wawqin, Mat. 13.55; Mar. 6.3; (d) Santiagupa wawqin, Mat. 27.56; Mar. 15.40; (e) Arimateapita kaq José, Mar. 15.42-46; Luc. 23.50-53; Juan 19.38-42; (f) Barsabás, Hech. 1.23; (g) Bernabé, Hech. 4.36.

Josías 2Rey. 21.24—23.30; 2Crón. 33.25—35.27.

Josué Éxo. 17.8-13; 24.13; 33.11; Núm. 13.1-16; 14.6-9; 27.18-23; Deut. 31.23; Jos.; Hech. 7.45; Heb. 4.8.

Juan (a) Bautizaq Juan, Mat. 3.1-15; 11.2-19; 14.2-12; 21.25-32; Mar. 1.4-11; 6.14-29; 11.29-33; Luc. 1.13-25, 57-80; 3.2-20; 7.18-33; 11.1; Juan 1.6-36; 3.23-30; (b) Zebedeupa tsurin, Mat. 4.21; Mar. 1.29; 5.37; 9.2, 38; 10.35-41; 13.3; Luc. 9.49, 54; 22.8; Hech. 3.1-11; 4.13-21; 8.14-17; Gál. 2.9; (c) Apocalipsis libruta qellqaq, Apoc. 1.1, 4, 9; 22.8; (d) Juan Marcos, Hech. 12.12, 25; 13.5, 13; 15.37-39; Col. 4.10; 2Tim. 4.11; Film. 24; 1Ped. 5.13; (e) mas mandaq sacerdötipa castan, Hech. 4.6.

Judá (a) Jacobpa tsurin y paypita aywaraq trïbu runakuna, Gén. 29.35; 37.26-28; 38; 44.14-34; 49.8-12; Deut. 33.7; Heb. 7.14; (b) Judá nación, 1Rey. 14.21; 15.1, 9; Isa. 1.1; Ose. 1.1.

Judas (a) Iscariote, Mat. 10.4; 26.14, 25, 47; 27.3; Mar. 3.19; 14.10, 43; Luc. 22.3, 47-48; Juan 6.71; 12.4; 13.2, 26-29; 18.2-3, 5; Hech. 1.16, 25; (b) Jesúspa wawqin, Mat. 13.55; Mar. 6.3; (c) apóstol, Juan 14.22; (d) Galileapita shamuq, Hech. 5.37; (e) Damascucho taq, Hech. 9.11; (f) Barsabás, Hech. 15.22, 27, 32.

Judea Mat. 2.1, 5, 22; 3.1, 5; 19.1; 24.16; Luc. 1.65; Juan 3.22; 7.1, 3; 11.7; Hech. 1.8; 21.10; Rom. 15.31; Gál. 1.22; 1Tes. 2.14.

Kachi Lamar Gén. 14.3; Núm. 34.3; Deut. 4.49; Eze. 47.18; Joel 2.20; Zac. 14.8.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Laodicea Col. 2.1; 4.13, 15-16; Apoc. 3.14.
Lázaro (a) rïcu runapa punkuncho jamaraq, Luc. 16.19-31; (b) Jesús kawaritsimunqan, Juan 11.1-44; 12.1-2, 9-10, 17.
lepra, leprösu Lev. 13.2-54; 14.3, 7, 32; Núm. 12.9-15; 2Rey. 5.1, 11, 27; 7.3, 8; 2Crón. 26.21, 23; Mat. 8.2; 26.6; Mar. 1.40; 14.3; Luc. 4.27; 17.12.
Levadüraynaq Tanta Mikuna fiesta Éxo. 12.15-20; 13.6-7; 2Crón. 35.17; Esd. 6.22; Mat. 26.17; Mar. 14.1, 12; Luc. 22.1, 7; Hech. 12.3; 20.6.
Leví (a) Jacobpa tsurin Leví, Gén. 29.34; (b) apóstol Leví (jukaq jutinmi Mateo), Mar. 2.14; Luc. 5.27, 29.
Leviatán Job 3.8; 26.13; 41.1-33; Sal. 74.14; 104.26; Isa. 27.1.
levita, Leví trïbu Éxo. 6.16-25; 32.26-29; Núm. 1.47-53; 3.5-51; 8.5-26; 35.2-8; Deut. 12.12, 19; 17.9, 18; 18.1-8; 26.11-13; Jos. 8.33; 2Crón. 11.14; Esd. 6.18; 8.15-20; Jer. 33.18, 21-22; Luc. 10.32; Juan 1.19; Hech. 4.36.
Líbano Deut. 1.7; 1Rey. 5.6; Esd. 3.7; Sal. 92.12; Isa. 40.16; Jer. 18.14; Eze. 27.5; Ose. 14.5-7.
Lidia Hech. 16.14, 40.
Listra Hech. 14.6, 8, 21; 16.1-2; 2Tim. 3.11.
Lucas Col. 4.14; 2Tim. 4.11; Film. 24.
llulla profëta Deut. 13.1-5; 18.20-22; 1Rey. 22.5-25; Jer. 23.16-32; 28.15-16; Eze. 13.17-19; Miq. 3.11; Mat. 7.15; 24.11, 24; Mar. 13.22; Hech. 13.6; 2Ped. 2.1; 1Juan 4.1; Apoc. 2.20; 19.20; 20.10.
Macedonia Hech. 16.9-10, 12; 19.21-22; 20.1, 3; Rom. 15.26; 2Cor. 2.13; 7.5; 8.1; Fil. 4.15; 1Tes. 1.7-8; 1Tim. 1.3.
Madián, madianita Gén. 25.1-6; Gén. 37.28, 36; Éxo. 3.1; Núm. 22.4, 7; 25; 31; Jue. 6—8; Isa. 9.4; 60.6; Hech. 7.29.
majanpita rakikanqan Lev. 21.7; Núm. 30.9; Deut. 24.1-4; Isa. 50.1; Mal. 2.16; Mat. 5.31-32; 19.3-9; Mar. 10.2-12; Luc. 16.18; 1Cor. 7.10-16.
maná Éxo. 16; Núm. 11.7-9; Jos. 5.12; Neh. 9.20; Juan 6.31, 49; Heb. 9.4; Apoc. 2.17.
mandaq sacerdöti Lev. 21.10-15; 2Crón. 26.19-20; Esd. 7.1-6; Jer. 52.24; Mat. 2.4; 21.15; 27.1, 3, 6; Mar. 8.31; 15.1, 3, 10-11; Luc. 9.22; 20.1, 19; Juan 7.32; 19.6, 15, 21; Hech. 4.23; 5.24; 9.14, 21; 25.2, 15.
Marcos Juanpä textukuna ninqanta liyiy.
María (a) Jesúspa maman, Mat. 1.16, 18, 20; 2.11; 13.55; Mar. 6.3; Luc. 1.27-56; 2.5, 16, 19, 34; Juan 2.1-5, 12; 19.25-27; Hech. 1.14; (b) Magdalena, Mat. 27.56, 61; 28.1; Mar. 15.40, 47; 16.1, 9; Luc. 8.2; 24.10; Juan 19.25; 20.1-18; (c) Santiagupa y Josépa maman, Mat. 27.56, 61; 28.1; Mar. 15.40, 47; 16.1; Luc. 24.10; Juan 19.25; (d) Betaniacho taq, Luc. 10.39, 42; Juan 11.1-2, 19-20, 28, 31-32, 45; 12.3; (e) Juan Marcuspa maman, Hech. 12.12.
Marta Luc. 10.38-41; Juan 11.1-40; 12.2.
Mateo, Leví Mat. 9.9; Mar. 3.18; Luc. 6.15.
Matías Hech. 1.23, 26.
Mediterráneo Lamar Núm. 34.6-7; Jos. 1.4; Eze. 47.15-20.
Melquisedec Gén. 14.18-20; Sal. 110.4; Heb. 5.6, 10; 6.20; 7.1-11, 15, 17.
Miguel Dan. 10.13, 21; 12.1; Jud. 9; Apoc. 12.7.
Moab, moabita Gén. 19.37; Éxo. 15.15; Núm. 21.11-15, 26-30; 22.1-36; 25.1; Deut. 1.5; 34.1-8; Jue. 3.12-30; Rut 1.1-6, 22; 2Rey. 3.4-26; Isa. 15.1-9; 16.2-14; Jer. 48.1, 47.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Moisés Éxo. 2.1-4; Faraónpa tsurin tarikunqan, Éxo. 2.5-10; Egipto runakuna estudianqanta yachakunqan, Hech. 7.22; Egipto runata wanutsinqan, Éxo. 2.11-12; Madiánman qeshpinqan, Éxo. 2.15-20; Séforawan tanqan, Éxo. 2.21-22; Tayta Dios qayanqan, 3.1—4.17; Egiptuman kutinqan, Éxo. 4.18-31; Faraónta mañakunqan, Éxo. 5—11; Puka Lamarta pasanqan, Éxo. 14; alabanqan, Éxo. 15.1-18; juezkunata churanqan, Éxo. 18.13-26; Sinaícho Tayta Dioswan tinkunqan, Éxo. 19.3-13, 24-25; ïduluta adorayanqanpita ajananqan, Éxo. 32; Tayta Diosta mañakunqan, Éxo. 33—34; sagrädu tolduta sharkatsinqan, Éxo. 35—40; runakunata censatsinqan, Núm. 1; Aarónwan María Moiséspa wasanta rimayanqan, Núm. 12; Canaánta rikapakayämunanpä kachanqan, Núm. 13.1-20; trokin kananpä Josuéta churanqan, Núm. 27.18-23; Deut. 31.23; ima pasanqankunata willakunqan, Deut. 1—3; Tayta Diosta cäsukuyänanpä ninqan, Deut. 4.1-40; cantanqan, Deut. 32.1-43; Canaánta rikanqan, Deut. 3.23-27; 32.48-52; 34.1-4; bendicionta qonqan, Deut. 33; wanunqan y pampakunqan, Deut. 34.5-7. Kay textukunatapis liyiy: Jos. 1.5; Sal. 77.20; 103.7; Miq. 6.4; Mat. 8.4; 17.3-4; 19.7-8; Luc. 16.29, 31; 20.37; Juan 3.14; 5.45-46; 9.28-29; Hech. 3.22; 6.11, 14; 7.20-44; 15.1, 21; Rom. 9.15; 10.5, 19; 2Cor. 3.7, 13; Heb. 3.2-5, 16; 11.23-24; Jud. 9; Apoc. 15.3.

Moisés qellqanqan leykuna Jos. 8.31-32; 23.6; 1Rey. 2.3; 2Rey. 23.25; Esd. 3.2; Neh. 8.1; Mar. 12.26; Luc. 2.22; 24.44; Juan 1.17, 45; Hech. 13.39; 15.5; 28.23; 2Cor. 3.15.

Naamán 2Rey. 5.1-27; Luc. 4.27.

Nabucodonosor 2Rey. 24—25; 2Crón. 36.6-7, 10, 13, 17-18; Jer. 21.2, 7; 39.1, 5-6; 46.2, 13, 26; 52.4, 12, 28-30; Eze. 26.7; 29.18-19; Dan. 2—4.

Naín Luc. 7.11.

Natán 2Sam. 7.2-17; 12.1-23; 1Rey. 1.8-45; 1Crón. 17.1-15.

Natanael Juan 1.45-49; 21.2.

Nazareno Mat. 2.23; Hech. 24.5.

nazareo Núm. 6.2-21; Jue. 13.5-7; 16.17; Amós 2.11-12.

Nehemías Neh. 1—13.

Nicodemo Juan 3.1-10; 7.50; 19.39.

nicolaíta Apoc. 2.6, 15.

Nilo mayu Gén. 41.1-3, 17-18; Éxo. 1.22; 7.17-25; Isa. 19.5-8; Amós 8.8.

Nínive Gén. 10.11-12; 2Rey. 19.36; Jon. 1.2; 3.2-7; 4.11; Nah. 1.1; 2.8; 3.7; Mat. 12.41; Luc. 11.30, 32.

Noé Gén. 5.29—9.29; Isa. 54.9; Eze. 14.14; Mat. 24.37-38; Luc. 17.26-27; Heb. 11.7; 1Ped. 3.20; 2Ped. 2.5.

Noemí Rut 1.2—4.17.

Olivos jirkan 2Sam. 15.30; Zac. 14.4; Mat. 21.1; 24.3; 26.30; Mar. 11.1; 13.3; 14.26; Luc. 19.29, 37; 21.37; 22.39; Juan 8.1; Hech. 1.12.

Onésimo Col. 4.9; Film. 10.

Pablo, Saulo (a) yurinqan, Hech. 22.2-3; panin, Hech. 23.16; estudianqan, Hech. 22.2-3; toldërata ruranqan, Hech. 18.3; Estebanta wanutsiyaptin kushikunqan, Hech. 7.58; 8.1; Jesucristuman yärakuqkunata qatikachanqan, Hech. 8.3; 22.4-5; 26.10-11; 1Cor. 15.9; Gál. 1.13; Fil. 3.6; 1Tim. 1.13; (b) Jesucristuman yärakunqan, Hech. 9.3-19; 22.6-16; 26.12-18; (c) willakunqan markakuna: Arabia, Gál. 1.17; Damasco, Hech. 9.18-25; 26.20; 2Cor. 11.32-33; Gál. 1.17; Jerusalén, Hech. 9.26-29; 26.20; Gál. 1.18-19; Tarso, Hech. 9.29-30; Antioquía, Hech. 11.25-30; 12.25; (d) punta kaq aywaynincho willakunqan,

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hech. 13.1—14.28; Jerusaléncho willanakunqan, Hech. 15.1-29; Gál. 2.1-10; ishkay kaq aywaynincho willakunqan, Hech. 15.36—18.23; kimsa kaq aywaynincho willakunqan, Hech. 18.23—20.38; Jerusalénman aywanqan, Hech. 21.1-26; (e) Pabluta prësu tsariyanqan, Hech. 21.27—23.22; Cesareacho Pabluta juzgayanqan, Hech. 23.23—26.32; Romaman prësu apayanqan, Hech. 27.1—28.16; Romacho willakunqan, Hech. 28.17-31.

pactu (a) Noéwan ruranqan pactu, Gén. 6.18; 9.9; (b) Abraham, Isaac y Jacobwan ruranqan pactu, Gén. 15.18; 17.2; Éxo. 2.24; 6.4-5; (c) Fineeswan ruranqan pactu, Núm. 25.12-13; (d) Davidwan ruranqan pactu, 2Sam. 7.8-16; 2Crón. 21.7; Sal. 132.11-12; (e) Israel runakunawan ruranqan pactu, Éxo. 19.3-8; 24.7-8; 34.10, 27; Deut. 4.23; 7.9-11; 1Crón. 16.14-18; Hech. 3.25; 7.8; 2Cor. 3.14; Gál. 3.17; Efe. 2.12; Heb. 9.1, 4, 15, 18, 20; (f) mushuq pactu, Jer. 31.31-34; Mat. 26.28; Mar. 14.24; Luc. 22.20; 1Cor. 11.25; 2Cor. 3.6; Heb. 7.22; 8.6-13; 9.15; 10.16, 29; 12.24; 13.20.

Panfilia Hech. 2.10; 13.13; 14.24; 15.38; 27.5.

paraísu Luc. 23.43; 2Cor. 12.3-4.

Pascua fiesta Éxo. 12.1-27, 43-48; Deut. 16.1-8; Jos. 5.10; 2Rey. 23.21-23; 2Crón. 35.1-19; Esd. 6.19-20; Mat. 26.2, 5, 17-19; 27.15; Mar. 14.1-2, 12-16; 15.6; Luc. 2.41-43; 22.1, 8-13; Juan 2.13, 23; 6.4; 11.55-56; 12.1, 12, 20; 13.1, 29; 19.14; Hech. 12.4; 1Cor. 5.7; Heb. 11.28.

Patmos Apoc. 1.9.

Pedro, Simón discïpulun kananpä Jesús qayanqan, Mat. 4.18-19; Mar. 1.16-18; Luc. 5.1-11; Juan 1.41-42; Cristo kanqanta ninqan, Mat. 16.13-20; Mar. 8.27-30; Luc. 9.18-21; Juan 6.68-69; Jesústa chipipiykaqta rikanqan, Mat. 17.1-13; Mar. 9.2-13; Luc. 9.28-36; 2Ped. 1.16-18; Getsemanícho kanqan, Mat. 26.36-46; Mar. 14.32-42; Jesústa ñëganqan, Mat. 26.69-74; Mar. 14.66-72; Luc. 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27; Jesús kawarimunqanta rikanqan, Juan 21.1-23; 1Cor. 15.5; Pentecostéscho willakunqan, Hech. 2.14-41; Jerusaléncho, Judeacho y Samariacho willakunqan, Hech. 3.1—5.41; 8.14-25; 9.32—12.19; 15.6-11; Pedruta Pablo ollqutupanqan, Gál. 2.11-14; wanunanpä Jesús ninqan, Juan 21.18-19; cartakunata qellqanqan, 1Ped. 1.1; 2Ped. 1.1. Tsaynöpis Simónpä textukuna ninqanta liyiy.

Pérgamo Apoc. 2.12.

Persia 2Crón. 36.20-23; Esd. 1.1-2; 3.7; 4.3-5, 24; Est. 1.3, 14, 18-19; Dan. 5.28; 6.8, 12, 15; 8.20.

Pilato Mat. 27; Mar. 15; Luc. 3.1; 13.1; 23; Juan 18.28—19.42; Hech. 3.13; 4.27; 13.28; 1Tim. 6.13.

Priscila Hech. 18.2, 18, 26; Rom. 16.3; 1Cor. 16.19; 2Tim. 4.19.

Puka Lamar Éxo. 13.18; 14.1-29; 15.1-22; Sal. 106.7-9, 21-22; Hech. 7.36; 1Cor. 10.1-2; Heb. 11.29.

Purim fiesta Est. 9.21-32.

querubín Gén. 3.24; Éxo. 25.18-20; Núm. 7.89; 1Sam. 4.4; 1Rey. 6.23-28; 8.6-7; Sal. 18.10; 80.1; Isa. 37.16; Eze. 10.1-22; 41.18; Heb. 9.5.

Quitim Isa. 23.1, 12; Eze. 27.6.

Rahab Jos. 2.1-21; 6.22-25; Mat. 1.5; Heb. 11.31; Stg. 2.25.

Ramäda fiesta Lev. 23.34-43; Deut. 16.13-16; Zac. 14.16-19; Juan 7.2-14, 37.

Raquel Gén. 29.6-31; 30.1-8; 31.4-5, 14-16, 19, 32-35; 33; 35.16-20; Jer. 31.15; Mat. 2.18.

Rebeca Gén. 22.23; 24.15-67; 25.21-28; 27.1—28.5; Rom. 9.10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Rode Hech. 12.13.
Roma Hech. 2.10; 18.2; 19.21.
saduceo Mat. 3.7; 16.1, 6, 11-12; 22.23, 34; Mar. 12.18; Luc. 20.27; Hech. 4.1; 5.17; 23.6-8.
Safira Hech. 5.1-11.
Sagrädu Toldu, Tinkuna Toldu, Pactu Toldu Éxo. 25.8-9; 26—27; 29.4, 10-11; 31.6-7; 33.7-11; 35.21—36.38; 40.22-35; Lev. 4.4-7; Núm. 1.50-53; 10.11-23; Jos. 22.29; 1Sam. 2.22; 2Sam. 7.2; 1Crón. 6.32; 21.28-30; Hech. 7.44; Heb. 8.2; 9.1-11, 21; Apoc. 15.5.
Salomé Mar. 15.40; 16.1.
Salomón 1Rey. 2.12—11.43; Neh. 12.45; 13.26; Prov. 1.1; Cant. 1.1; Mat. 1.6-7; 6.29; 12.42; Luc. 11.31; 12.27; Hech. 7.47.
Samaria 1Rey. 16.24; 20.1; 2Rey. 6.19-25; 17.5-6, 24-29; Ose. 13.16; Miq. 1.1-7; Luc. 9.52-53; 10.33; 17.11, 16; Juan 4.4-43; Hech. 1.8; 8.1, 5-24; 15.3.
Samuel 1Sam. 1.19—4.1; 7—12; 15—16; 25.1; Sal. 99.6; Jer. 15.1; Hech. 3.24; 13.20; Heb. 11.32.
Sansón Jue. 13.2—16.31; Heb. 11.32.
Santiago (a) Zebedeupa tsurin, Mat. 4.21; 17.1; Mar. 1.19, 29; 5.37; 9.2; 10.35-41; 13.3; 14.33; Luc. 5.10; 9.54; Hech. 1.13; 12.2; (b) Alfeupa tsurin, Mat. 10.3; Mar. 3.18; Luc. 6.15; Hech. 1.13; (c) Maríapa wawan, Mat. 27.56; Mar. 15.40; 16.1; Luc. 24.10; (d) Jesúspa wawqin, Mat. 13.55; Mar. 6.3; Hech. 12.17; 15.13; 21.18; Gál. 1.19; 2.9, 12; (e) Judaspa taytan, Luc. 6.16; Hech. 1.13; (f) Santiago ninqan libruta qellqaq, Stg. 1.1; (g) Judaspa wawqin, Jud. 1.
Sara, Sarai Gén. 11.29-30; 12.10-20; 16.1-8; 17.15; 18.9-15; 21.1-11; 23.1-19; Rom. 4.19; 9.9; Heb. 11.11; 1Ped. 3.6.
Sardis Apoc. 3.1.
Sarón 1Crón. 27.29; Cant. 2.1; Isa. 33.9; 35.2; Hech. 9.35.
Satanás 1Crón. 21.1-8; Job 1.6-12; 2.1-7; Zac. 3.1-2; Mat. 4.10; 12.26; 16.23; Mar. 1.13; 3.23, 26; 4.15; 8.33; Luc. 10.18; 11.18; 13.16; 22.3, 31; Juan 13.27; Hech. 5.3; Rom. 16.20; 1Cor. 5.5; 7.5; 2Tes. 2.9; 1Tim. 1.20; Apoc. 2.9, 13, 24; 12.9; 20.7. Tsaynöpis Beelzebúpä y diablupä textukuna ninqanta liyiy.
Saúl 1Sam. 9—11; 13—28; 31; 2Sam. 1; Hech. 13.21.
Saulo Liyiy Pablupita textukuna ninqanta.
Senaquerib 2Rey. 18.13—19.36; 2Crón. 32.1-22; Isa. 36.1—37.37.
Sergio Paulo Hech. 13.7.
Sidón Gén. 10.19; Isa. 23.2-12; Eze. 28.21-23; Zac. 9.2; Mat. 11.21-22; 15.21; Mar. 7.31; Luc. 4.26; 10.13-14; Hech. 12.20; 27.3.
Silas, Silvano (a) Silas, Hech. 15.22, 27, 32, 40; 16.19, 25, 29; 17.4, 10, 14-15; 18.5; (b) Silvano (Silvanuqa Silaspa jukaq jutinmi), 2Cor. 1.19; 1Tes. 1.1; 2Tes. 1.1; 1Ped. 5.12.
Siloé Luc. 13.4; Juan 9.7, 11.
Simeón (a) Jacobpa tsurin, Gén. 42.24; (b) Jerusaléncho taq Simeón, Luc. 2.25-35.
Simón (a) Zelote ninqan Simón, Mat. 10.4; Mar. 3.18; Luc. 6.15; Hech. 1.13; (b) Jesúspa wawqin Simón, Mat. 13.55; Mar. 6.3; (c) leprösu ninqan Simón, Mat. 26.6; Mar. 14.3; (d) Cirene nacionpita Simón, Mat. 27.32; Mar. 15.21; Luc. 23.26; (e) fariseo Simón, Luc. 7.36-50; (f) Judas Iscariotipa taytan Simón, Juan 6.71; 13.2, 26; (g) Simón jutiyuq brüju, Hech. 8.9-24; (h) suëla ruraq Simón, Hech. 9.43; 10.6, 17, 32; (i) tsaynöpis liyiy Pedrupita ninqan textukunata.
Sinaí, Horeb Éxo. 3.1; 17.6; 19; 24.12-18; 31.18; 34.2-4, 29-32; Deut. 4.10-15; 5.2-5; 1Rey. 8.9;

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19.8; Neh. 9.13; Hech. 7.30, 38; Gál. 4.24-25.
Sión (a) Sión jirkan, 2Sam. 5.7; 1Crón. 11.5; (b) Sión jirkancho templu, Isa. 8.18; Joel 3.17; (c) Sión jirkancho Jerusalén, Sal. 48; 97.8; Mat. 21.5; Juan 12.15; Rom. 9.33; 11.26; (d) ciëlucho kaykaq Jerusalén, Heb. 12.22; Apoc. 14.1.
Siquem Gén. 12.6-7; 33.18-19; 34.25-29; Jos. 24.1, 32; Jue. 9.1-49; 1Rey. 12.1, 25.
Siria 2Sam. 8.5-6; 10.6-19; 15.8; 1Rey. 20.1, 20-23; 22.1-3, 31; 2Rey. 5.1-5; 8.7-29; 13.3-25; Zac. 9.1; Mat. 4.24; Luc. 2.2; 4.27; Hech. 15.23, 41; 18.18; 20.3; 21.3.
Sodoma, Gomorra Gén. 10.19; 13.1-13; 14.8-12, 17-23; 19.1-28; Deut. 29.23; Eze. 16.46-56; Mat. 10.15; 11.23-24; Luc. 10.12; 17.29; Rom. 9.29; 2Ped. 2.6; Jud. 7; Apoc. 11.8.
supay Mat. 4.24; 8.16, 28-34; Mar. 7.25; Luc. 11.14-26; Juan 8.48-52; 10.20-21; 1Cor. 10.20-21; 1Tim. 4.1; Apoc. 9.20; 16.13-14; 18.2.
Tabita Hech. 9.36, 40.
Tadeo Mat. 10.3; Mar. 3.18.
Tarso Hech. 9.30; 11.25; 21.39; 22.3.
templu (a) Salomón sharkatsinqan templu, 1Rey. 5.2-18; 6—8; 2Rey. 18.15-16; 24.13; 25.13-17; 1Crón. 28.10; 2Crón. 2.2—7.2; (b) Zorobabel sharkatsinqan templu, Esd. 3.6-11; 5.11-17; 6.5-22; Hag. 1.14-15; Zac. 4.7, 9; (c) Herodes sharkatsinqan templu, Mat. 4.5; 21.12-17, 23; 24.1; 26.55, 61; 27.5, 40, 51; Mar. 11.15, 27; 13.1; 15.38; Luc. 1.9, 21-22; 2.27, 46; 19.45, 47; 20.1; 21.1, 5; 24.53; Juan 2.14-17; 7.14, 28; 8.20; 10.22; Hech. 2.46; 3.1-3, 8-10; 5.20-21, 25; 21.26-30; (d) Jesucristo y payman yärakuqkuna templu kayanqan, Juan 2.18-22; 1Cor. 3.16-17; 2Cor. 6.16; Efe. 2.21; (e) revelacioncho Ezequiel rikanqan templu, Eze. 40—46.
templupa fiestan Juan 10.22.
Tértulo Hech. 24.1-2.
Tesalónica Hech. 17.1, 11, 13; Fil. 4.16; 1Tes. 1.1; 2Tes. 1.1.
Tiatira Hech. 16.14; Apoc. 2.18.
Tiberias (a) Tiberias marka, Juan 6.23; (b) tsaynölla Galilea Qochapita textukuna ninqanta liyiy.
Tiberio Césarpä textukuna ninqanta liyiy.
Tiglat-pileser, Pul 2Rey. 15.19, 29; 16.7-10; 1Crón. 5.6, 26; 2Crón. 28.20-21.
Timoteo Hech. 16.1, 3; 17.14, 15; 18.5; 19.22; 20.4; Rom. 16.21; 1Cor. 4.17; 16.10; 2Cor. 1.1, 19; Fil. 1.1; 2.19, 22; Col. 1.1; 1Tes. 1.1; 3.2, 6; 2Tes. 1.1; 1Tim. 1.2, 18; 6.20; 2Tim. 1.2; Film. 1; Heb. 13.23.
Tíquico Hech. 20.4; Efe. 6.21; Col. 4.7; 2Tim. 4.12; Tito 3.12.
Tiro 2Sam. 5.11; 1Rey. 5.1; 7.13-14; Isa. 23.1-18; Eze. 26.1—28.19; Amós 1.9-10; Mat. 11.21-22; 15.21; Mar. 7.24, 31; Luc. 6.17; 10.13-14; Hech. 12.20; 21.3.
Tito 2Cor. 2.13; 7.6, 13, 14; 8.6, 16, 23; 12.18; Gál. 2.1, 3; 2Tim. 4.10; Tito 1.4.
Tomás Mat. 10.3; Mar. 3.18; Luc. 6.15; Juan 11.16; 14.5; 20.24-28; 21.2; Hech. 1.13.
Troas Hech. 16.8, 11; 20.5-6; 2Cor. 2.12; 2Tim. 4.13.
Tsaki Mikuy Cosëcha fiesta, Semäna fiesta, Pentecostés fiesta Éxo. 23.16; 34.22; Lev. 23.15-21; Deut. 16.9-12; 2Crón. 8.13; Hech. 2.1; 20.16; 1Cor. 16.8.
Tumim Urim y Tumimpä textukuna ninqanta liyiy.
Urim, Tumim Éxo. 28.28-30; Lev. 8.8; Núm. 27.21; Deut. 33.8-10; Esd. 2.63; Neh. 7.65.
yawar (a) uywakunapa yawarnin, Gén. 9.4; Éxo. 12.7, 13; 24.8; Lev. 16.18-19; 17.11; 1Sam. 14.31-34;

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hech. 15.29; Heb. 9.12, 13, 18-22, 25; 11.28; (b) runakunapa yawarnin, Gén. 4.10-11; 37.22; Apoc. 16.6; 17.6; 18.24; (c) Jesucristupa yawarnin, Mat. 26.28; Mar. 14.24; Luc. 22.20; Juan 6.53-56; 19.34; 1Cor. 10.16; 11.25, 27; Efe. 1.7; Col. 1.20; Heb. 9.12, 14; 10.29; 12.24; 13.12, 20; 1Ped. 1.2, 19; 1Juan 1.7; 5.6, 8; Apoc. 7.14; 12.11; 19.13.

Zacarías (a) profëta Zacarías, Esd. 5.1; 6.14; Zac. 1.1; 7.1 (b) Bautizaq Juanpa taytan sacerdöti Zacarías, Luc. 1.5-67.

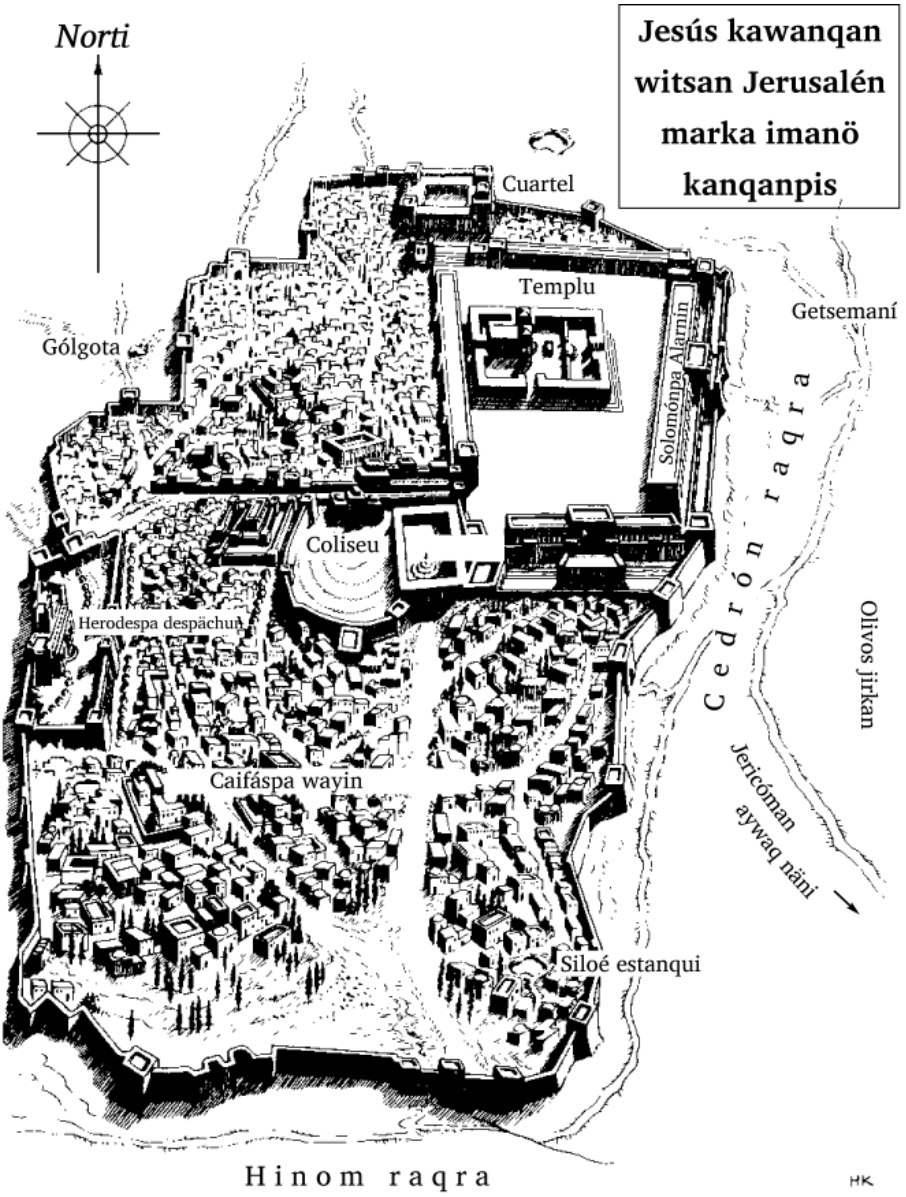
Zaqueo Luc. 19.1-10.

Zebedeo Mat. 4.21; 20.20; 27.56; Mar. 1.19-20; 10.35; Luc. 5.10; Juan 21.2.

Zorobabel Esd. 2.2; 3.2-8; 5.2; Hag. 1.1—2.23; Zac. 4.1-10.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

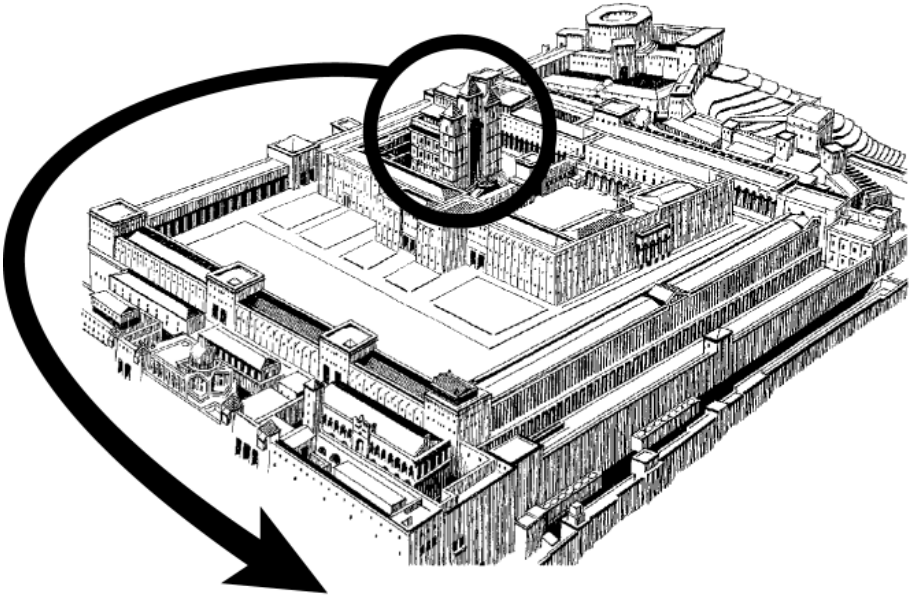
La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

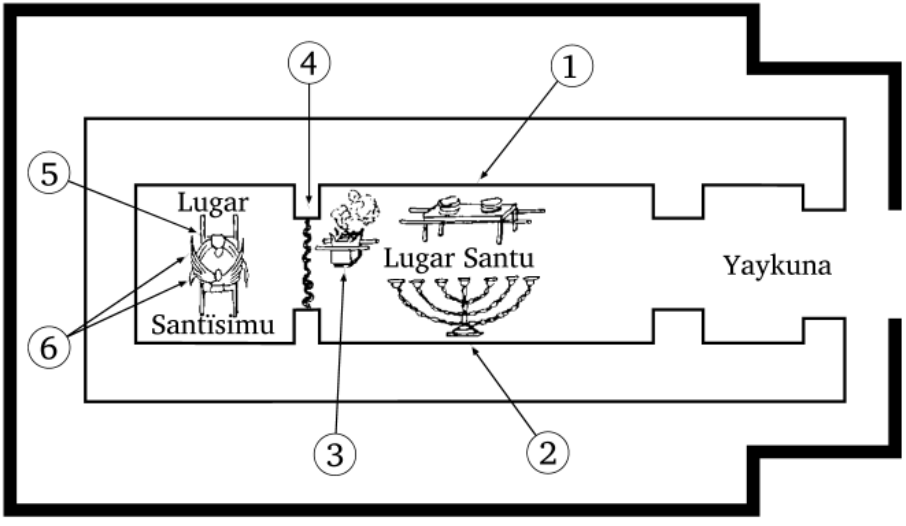
La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Herodes shäritsinqan templu

Templu rurin imanö kanqanpis

1. Sagrädu tanta churakuna mësa
2. Candelabru
3. Inciensiuwan qoshnitsikuna altar
4. Cortïna
5. Pactu Babul
6. Querubín

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.

La Biblia en el quechua hablado en Huacaybamba, Perú [qxoH]; 1ra ed. © 2018, Wycliffe Bible Translators, Inc.